6
36 b
21

6
35 N
27

6 - 36 - b - 21

(6 - 36 - f - 33 -)
trasportato

ROMA
VITTORIO EMANUELE

De hoc opere sive operis emendatione male sentit et scribit Muretus Var. lect. lib. 12. cap. 16. atque in eo ullas fuisse partes Manutii negat [illegible] manuscripti testimonium.

44. 1. 33.

ADAGIA QVAECVMQVE AD HANC DIEM EXIERVNT,

PAVLLI MANVTII STVDIO, ATQVE induſtria, doctiſsimorum Theologorum conſilio, atque ope, ab omnibus mendis vindicata, quae pium, et veritatis Catholicae ſtudioſum lectorem poterant offendere:

Sublatis etiam falſis interpretationibus, & non nullis, quae nihil ad propoſitam rem pertinebant, longis inanibuſq. digreſsionibus.

Quem laborem, a Sacroſancti CONCILII TRIDENTINI Patribus Manutio mandatum,

GREGORIVS XIII. MOTV PROPRIO ita comprobauit, vt omnes Adagiorum libros, vna excepta editione Manutiana, prohibeat, atque condemnet.

Cum plurimis, ac locupletiſsimis INDICIBVS Græcis, & Latinis, quorum non nulli nuſquam antehac impreſsi fuerunt.

CVM LICENTIA ET PRIVILEGIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FLORENTIAE.
APVD IVNTAS
. M D LXXV.

GREGORIO. XIII. PONT. MAX.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

NIHIL in rerum natura ſtabile, nihil firmum, omnia fluxa, omnia fallacia reperiri, & omnes iampridem affirmarunt, & ego nuperrime, domeſtico exemplo doctus, nimis grauiter ſenſi. Cum enim Paullus Manutius, pater meus, Romam ueniſſet, tuaq. benignitate fretus, ea aggredi in animo haberet, quae ſtudioſis omnibus ſummam vtilitatem parerent: cum inquam in eo totus eſſet, ecce tibi mors eum rapuit, rapuit mihi patrem, rapuit (liceat mihi, quod ſentio, libere proloqui) praeclarum, ac prope ſingulare ueteris eloquentiae exemplum. Quis enim, eius ſcripta legendo, & ſententiarum pondere, & verborum nitore referta, valde non commouetur? aut quis in eis natiuum quendam antiquitatis characterem non agnoſcit? Sentiemus poſteri, quantum difficultatis inſit in eloquentia comparanda: cuiq. viuo maleuoli quidã obtrectatores inuidebant, eum nunc e medio ſublatum vel inuiti admirabuntur. Verum quid ago? Patris ne mei laudes perſcribere propoſui? Minime: &ſi, ſi id etiam facerem, pietatem debitam praeſtarem. Sed in hoc non me affectus aliquis mouet, verum iudicium, quod tametſi in me exiguum, cum id tamen uideã tot amicorum non inſulſorum hominum iudicio comprobari, non poſſum de meo peſsime exiſtimare. Hoc aſſequor certe, vt, patrem meum dum laudo, ſummas Tibi deberi gratias confitear, qui litteratos homines tua benignitate ſubleuandos, liberales diſciplinas, iamdiu prope exſules, ad patriam ſedem reuocandas cures. Tu inter alia, quae ad ſummi Apoſtolatus curam pertinent, cum videas plurimum referre, vt S. Concilij Tridentini Decreta obſeruentur, omne ſtudium, omnemq. auctoritatem tuam eo confers, ut ne quid praetermittatur eorum, quae Sanctiſsi-

mi

mi illi Patres ad Chriſtianae Reip. vtilitatem pertinere cenſuerunt. Cumq. ab eodem Concilio eidem Patri meo demandatum fuiſſet munus perpurgãdi librum de ueteribus vtriuſque linguae Prouerbiis, ne, qui eorum ſtudio tenerentur, vllam partem combiberent eius impietatis, quam eius libri ſcriptor ſcriptis ſuis plurimam adſperſerat: feciſti, vt Pater meus emendationem ſuſciperet: quam cum doctiſſimorum Theologorum ope, tuo iuſſu abſoluiſſet, paullo poſt ipſe moritur. Hic liber cum edendus in publicum eſſet, Tibi debitus, a Te proficiſcens, quippe quem communicari omnibus iuſſeris, iure optimo à me S. T. inſcribitur: A me, tamquam ab eius filio, cui Tu id mandaueras: S. Tuae, tamquam ei, quae bonum hoc omnibus impertierit. Laetentur igitur homines, talem nobis contigiſſe Paſtorem, qui inter alias, quas multas habet, curas, praecipuam quoque illam habet, ut haereticorum libri, detractis omnibus, quae incautos lectores errore aliquo inuoluere poterant, publicentur. Quae Tibi debentur gratiae? quae habebuntur in omni tempore a ſtudioſis hominibus, dum hoc volumen tractabunt? Verum Tu id non ſpectas: qui ipſum recte agere, non propter laudem, quae apud mortales conſequitur, laudabile iudicas; ſed quod in omni tua vita vnum illud Tibi propoſitum fuit, vt recte agendo aetatem ageres. Quod cum ſemper feceris, ea es aſſecutus a Summo DEO, quae ſumma in terris ſunt. Quod vt beneficium nobis idem DEVS diuturnum quoque concedat, (qui ex vita tua tot commoda, tot ornamenta ſentimus) ſummis precibus obſecrare neque deſinimus, neque vmquam deſinemus.

Venetiis, Kal. Maij. CIↃ D L X X V.

SANCTITATIS TVAE

Humillimus ſeruus,

Aldus Manutius, Paulli F. Aldi N.

MOTVS PROPRIVS GREGORII XIII. SVMMI PONT.

MOTV PROPRIO &c. Cum dilectus filius Paulus Manutius, dilecti filii Thomæ Manriquem noſtri ſacri Palatii Apoſtolici magiſtri cõſilio, atq; ope Adagia, necnõ Apophthegmata ab omnibus mendis, quæ pium & veritatis Catholicæ ſtudioſum lectorem offendere poterant, expurgarit, ſeu expurgari curarit, ſublatis etiam falſis interpretationibus, & nonnullis, quæ nihil ad propoſitã rem pertinebant longis, inanibuſque exactionibus & digreſsionibus. Ipſeque Paulus opera huiuſmodi ad communem omnium ſtudioſorum vtilitatem ſuis propriis impenſis imprimere, ſeu imprimi facere intendat: Nos de eiuſdem Pauli fide & integritate confiſi, eiuſque indemnitati conſulere cupientes. Nec non illius hanc laborem a ſacroſancti Tridentini Concilii patribus ſibi mandatum, ita comprobantes, ut omnes adagiorum, & apophthegmatũ libros, vna excepta ipſius Pauli editione prohibeamus, atque condemnemus, prout harum ſerie prohibemus & condemnamus Motu ſimili, vt eidem Paulo ne Adagia & Apophthegmata quæcunque ad hanc diem exierunt ipſius Pauli ſtudio & induſtria prædicti fratris Thomæ conſilio & ope ab omnibus mendis, vt præfertur expurgata & vindicata, ſublatis etiam falſis interpretationibus & nonnullis vt ſupra digreſsionibus ſic impreſſa & per eundẽ Paulum imprimenda per decem annos poſt eorundem operum, vel cuiuslibet ipſorum impreſsionem a quocunq; ſeu quibuſcunq; ſine ipſius Pauli licentia citra montes imprimant, ſeu in eorũ apothecis, uel alias venalia præterquam a dicto Paulo impreſſa aut imprimenda teneri poſsint, concedimus & indulgemus inhibentes omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus citra montes exiſtentibus præſentium bibliopolis & librorum impreſſoribus ſub excommunicationis latæ ſententiæ. In terris vero S. R. E. mediate vel immediate ſubiectis & quingentorum ducatorum auri Cameræ Apoſtolicæ applicand. & inſuper amiſsionis librorum penis; totiens ipſo facto & abſq; alia declaratione incurrendum; quotiens contrauentum fuerit ne infra decẽnium ab impreſsione dictorum operum vel cuiuslibet ipſorum reſpectiue computandum dicta opera, vel quælibet ipſorum ſic impreſſa, & per eundem Paulum imprimenda ſine eiuſdem Pauli expreſſa licentia dicto decennio durante imprimere, ſeu ab ipſis vel aliis præterquam a dicto Paulo impreſſa & imprimenda vendere, ſeu venalia habere, uel ea, vt ſupra, habere audeant. Mandantes vniuerſis venerabilibus fratribus noſtris Epiſcopis Archiepiſcopis eorumque Vicariis generalibus in ſpiritualibus & in ſtatu temporali S. R. E. etiam Legatis & Vicelegatis ſedis Apoſtolicæ, ac ipſius ſtatus Gubernatoribus, ut quoties pro ipſius Pauli parte fuerint requiſiti vel alter eorum requiſitus fuerit, eidem Paulo efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes præmiſſa ad omnem dicti Pauli requiſitionem contra inobedientes & rebelles per cenſuras eccleſiaſticas etiam ſæpius aggrauanda auctoritate Apoſtolica exequantur. inuocato etiam ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachii ſecularis. Et inſuper quia difficile admodum eſſet præſentem Motum proprium ad quemlibet locum deferri uolumus, & auctoritate Apoſtolica decernimus ipſius tranſumptis uel exẽptis etiam in ipſis operibus impreſsis plenam & eandem prorſus fidem ubique tam in iudicio quam extra haberi, quæ præſenti originali haberetur. Et cum abſolutione a cenſuris ad effectum præſentium, & quod ſola ſignatura ſufficiat, & ne de præmiſsis aliquis ignorantiam prehẽdere poſsit quod præſens Motus proprius in acie Campi Floris, & in Valuis Cancellariæ Apoſtolicæ huius almæ Vrbis affigatur, & ibidem per affixionem & in ipſis operibus per tempora impreſſus. ad omnium, quos tanget notitiam deductam eſſe, ac ſi eiſdem perſonaliter intimatum eſſet & foret expreſſe uolumus & mandamus; irritum & inane cenſendum quicquid ſecus contigerit, præmiſsis omnibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque &c.

Placet V.

Dat. Romæ apud Sanctum Marcum, Pridie idus Auguſti, Anno Primo.

EGo frater Euſtachius Locatellus ordinis Prædicatorum Epiſcopus Reggij atteſtor, quatenus precibus Reuerendi fratris Thommæ Manrique, olim Magiſtri Sacri Palatij. Adagia Eraſmi perlegi, & caſtigaui, & ea ab omnibus, quæ religionem Chriſtianam, & pias lectoris aures offendere poterant, expurgaui, & ſic caſtigata, & expurgata eidem Reuerendo Magiſtro Sacri Palatij oſtendi; quæ demum ipſo approbante Paullo Manutio excudenda tradita fuerunt iuxta ordinem Concilij Tridentini, in quorum fidem præſentes manu propria ſcripſi, & ſolitum meum ſigillum appoſui hac die xxvij, Februarij. M D LXXIII. Romæ.

Ita eſt frater Euſtachius Locatellus Epiſcopus, qui ſup.

CVM a Reuerendo Fratre Thomma Manrique olim Magiſtro Sacri Palatij, Adagia Eraſmi caſtigata, & ab omnibus, quæ Chriſtianam religionem, & pias lectoris aures offendere poterant expurgata, Ego Paullus Manutius receperim, illa Philippo & Iacopo Iuntis Florentiam imprimenda tranſmiſi: In quorum fidem præſentem atteſtationem manu propria ſcripſi, & ſolitum meum ſigillum appoſui hac die xxvij. Februarij. M D LXXIII. Romæ.

Paullus Manutius.

VIDIMVS Adagia a Reuerendiſſimo D. D. Euſtachio Locatello Reggij Epiſcopo, precibus Reuerendi D. Thommæ Manrique olim Magiſtri Sacri Palatij caſtigata & emendata, & quia ita eſſe agnouimus, ut formis excuderentur iuxta mandatum eiuſdem Magiſtri Sacri Palatij, permiſimus, Florentiæ die xv. Martij. M D LXXIII.

Ita eſt Franciſcus de Piſis Generalis Inquiſitor Dominij Florentini.

IOAN. GVADAGNII MONTERCHII
CARMEN AD LECTOREM.

NESCIA *mortalis mens, quæ fortuna ſecundet*
Quæ ve aduerſa premat, cur vno frangeris ictu?
Suſtulit iſta prior, terrarum compita plantis
Quæ omnia luſtrarunt prouerbia; reddidit iſta,
His igitur doctus nullo diſcrimine pectus
Præſcia quod munus fati ſortiſq. futuræ
Obiectat, comple; atq. humeris cape grande trophæum
Ipſe volaturus puer inter numina Diuum.
Hæc noua Pieridum, inquam, munera candida pubes
Combibat & præſens; quæ & conſectabitur Aeuum?
Nam quod apud veteres complexa eſt attica Mine
Quidquid & in libris ſcalpſit ſaturnia Clio,
Inſtar apum hinc liceat liquentia ſugere mella,
Nectareos ſuccos, queis laus, & gloria ſurgit
Non ceſsit certe cuiquam, Duce, cautius ire
Vel Phœbo, quem Cinthos amat, vel clarior illa
Delos: Necq. fauet cuiquam, tam Pallas, ad artes,
Aeuo. Relliquias ueterum, monumenta diſerta
Prelucens monſtrat codex: & dulcia vitæ.
Vertentes huic opta annos: nam vulnere ſecto
Totum collucet, prorſuſq. tibi omnia lector
Portat opus Phœbo, Aonijs, Aeuoq. dicatum.

ADAGIA,
QVAECVNQVE AD HANC DIEM EXIERVNT, ACCVRATE NVPER EMENDATA.

BIBL. NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

QVID SIT PAROEMIA.

PAROEMIA, definitore Donato, eſt accommodatum rebus temporibuſque prouerbium. Diomedes autem finit hunc ad modum, Parœmia eſt prouerbij uulgaris vſurpatio, rebus temporibuſque accommodata, quum aliud ſignificatur quàm dicitur. Apud Græcos ſcriptores varia feruntur finitiones. A nonnullis deſcribitur hoc pacto, παροιμία ἐστὶ λόγος ὠφέλιμος τῷ βίῳ, ἐπικρύψει μετρίᾳ πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχων ἐν ἑαυτῷ. *id eſt, Prouerbium eſt ſermo ad vitæ rationem conducibilis, moderata quadam obſcuritate multam in ſeſe continens vtilitatem. Ab aliis hoc finitur modo,* Παροιμία ἐστὶ λόγος ἐπικαλύπτων τι σαφὲς δι' ἀσαφείας. *id eſt, Prouerbium eſt ſermo rem manifeſtam obſcuritate tegens. Neque clam eſt, complureis alias, & apud Latinos & apud Græcos parœmiæ finitiones extare: verum eas omneis hic referre non arbitratus ſum operæpretium fore, cum quòd in hoc opere præcipue propoſitum ſit, breuitatem illam, quam à docente requirit Horatius, vbique quoad licebit ſequi: tum quòd eandem ferè cantilenam canunt, eodemque recidunt. maxime quod inter tam multas nulla reperitur quæ vim naturamque prouerbij ſic complectatur vt nõ aliquid vel redundet, vel diminutum ſit. Siquidem Donatus ac Diomedes (vt interim alia non excutiamus) in omni parœmia requirere videntur inuolucrum aliquod: vt qui eam allegoriæ ſpeciem fecerint. Deinde* γνωμικὸν, *id eſt ſententiale quiddam, expectãt, quum addũt, Rebus temporibuſq; accommodatum. Græcorum item quotquot ſunt finitiones, aut ſententiam ad vitam inſtituendam conducibilem, aut methaphoræ tectorium admiſcent: quædam vtrunque cum altero coniungunt. Atqui permulta reperies apud* ἀκινήτους *(id eſt neutiquam violandæ authoritatis) ſcriptores, prouerbij nomine citata, quæ nulla methaphora tegantur. Rurſum non pauca quæ nihil omnino pertineant ad inſtitutionem vitæ, & à ſententiæ ratione prorſus* ἐκ διαμέτρου, *quod aiunt, diſſideant. Exempla pro multis duo ſuffecerint.* μηδὲν ἄγαν, *ne quid nimis, nemo non ponit inter adagia, nihil tamen habet integumenti. Et,* τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, *hoc eſt, Quis aberret à foribus? ab Ariſtotele parœmiæ titulo refertur: at id non video quid conferat ad vitæ rationem. Iam vero non omne prouerbium allegoria quapiã tegi, vel ex Fabio liquet cuius hæc verba ſunt, libro Inſtit. 5. Cui confine eſt* παροιμίας *genus illud, quod eſt velut fabella breuior. Videlicet palam indicat & alia parœmiarum eſſe genera quæ non ſint allegoriæ confinia. Quanquam haud inficias iuerimus, maximam adagiorum partẽ aliqua metaphoræ ſpecie fucatam eſſe. Tum optimas fatemur eas, quæ pariter & tranſlationis pigmento delectent, & ſententiæ profint vtilitate. Verũ multo aliud eſt, commendare parœmiam, & quænam ſit optima demonſtrare: aliud, quid ea ſit in genere, definire. Nobis (quod grammaticorum pace fiat) abſoluta & ad noſtrum hoc inſtitutum accommodata parœmiæ finitio tradi poſſe videtur ad hunc modum, Parœmia eſt celebre dictum, ſcita quapiam nouitate inſigne. Vt dictum, generis: celebre, differentiæ: ſcita quapiam nouitate inſigne, proprij vicem obtineat. quandoquidem his tribus partibus perfectam conſtare definitionem, dialecticorum conſenſus eſt.*

Quid Parœmiæ proprium, & quatenus.

ITAQVE peculiariter ad prouerbij rationem pertinẽt duo, τὸ θρυλλούμενον καὶ καινὸν, *hoc eſt, vti celebratum ſit, vulgoq; iactatum. Nam hinc etiam parœmia Græcis vocabulum, videlicet* ἀπὸ τοῦ οἴμου τὸ ὁδὸς, οἷον τρίμμα καὶ τετριμμένον, *quòd paſſim per ora hominum obãbulet: & adagij Latinis, quaſi dicas circumagium, authore Varrone. Deinde ſcitum, ut aliqua ceu nota diſcernatur à ſermone communi. Neque enim protinus, quod populari ſermone tritum ſit, aut figura nouatum, in hunc catalogum adlegimus: ſed quod antiquitate pariter & eruditione commendetur. id enim ſcitum appellamus. Quibus ex rebus accedat nouitas adagiis, mox oſtendemus: nunc quot modis celebritas contingat, paucis indicabimus. Veniunt igitur in vulgi ſermonem vel ex oraculis numinum: quod genus illud,* οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι, *id eſt, neque tertij, neque quarti. Vel à ſapientum dictis, quæ quidem antiquitas oraculorum inſtar celebrauit. quale eſt illud.* δύσκολα τὰ καλά, *hoc eſt, ardua quæ pulchra. Vel è poeta quopiam maximè vetuſto: vt Homericum illud,*

ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. *id eſt,*
Rem factam etiam ſtultus intelligit.
Item illud Pindaricum,
πρὸς κέντρα λακτίζειν. *id eſt,*
Contra ſtimulum calcitrare. Et illud Sapphus,
Μήτε μοι μέλι μήτε μέλισσα. *id eſt,*

A commere

Neque mel mihi, neque apes.

SIQVIDEM *dum lingua adhuc incorrupta maneret, poetarum verſus in conuiuiis etiam canebantur. Vel è ſcena, hoc eſt, tragicorum & comicorum actis fabulis: quod genus illud ex Euripide, ἄνω ποταμῶν. Rurſum illud ex Ariſtophane ἀνεῤῥίφθω κύβος. Præcipue vero comœdia mutuo quodam commercio & vſurpat pleraque iactata vulgo, & gignit, traditque vulgo iactanda. Nonnulla ducuntur ex fabularum argumentis, vt ἄπληστος πίθος, ex Danaidum fabula. Ἄϊδος κυνέη, Orci galea, ex fabula Perſei. Quædam trahuntur ex apologis: è quibus illud, At non videmus manticæ quod in tergo eſt. Aliquot ex euentu naſcuntur: ſicut hoc, ἄλλα μὲν Λεύκων, ἄλλα δὲ Λεύκωνος ὄνος φέρει. id eſt, Alia Leucon, alia Leuconis aſinus portat. Ex hiſtoriis aliquot mutuo ſumpta ſunt: quorum eſt illud. Romanus ſedendo vincit. Quædam profecta ſunt ex apophthegmatis, hoc eſt, ſcitè breuiterque reſponſis: ſicut illud,*

Ὅς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει.

Qui ſemet ipſe non habet, Samum petit.

Sunt quæ ex verbo temere dicto ſunt arrepta: velut, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. id eſt, non eſt curæ Hippoclidi. Denique mores, ingenium ſeu gentis, ſiue hominis alicuius, ſiue etiam animantis: poſtremo rei quoque vis quæpiam inſignis, ac vulgo nota, locum fecerunt adagio: cuiuſmodi ſunt, Σύροι πρὸς Φοίνικας, id eſt, Syri contra Phœnices. ἀκκίζειν, pro eo quod eſt, ficte recuſare quod accipere cupias, et ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, id eſt, vulpes non capitur muneribus, & δὶς κράμβη θάνατος, Bis crambe mors: & κλήματις Αἰγυπτία, Clematis Ægyptia.

QVIBVS EX REBVS accedat nouitas Parœmiæ.

IAM *quod de nouitate diximus, id neutiquam ſimplex eſt. Nam hanc nonnunquam ipſa res ſecum adfert, ut κροκοδείλου δάκρυα. Crocodili lachrymæ. Nonnunquam eam figura conciliat: quam per omneis ferme ſchematum ſpecies adagium varietur, quas ſingullatim perſequi non eſt neceſſe. eas duntaxat attingamus quas frequentiſſime recipit. Metaphora penè ſemper adeſt: multas autem partes ea complectitur. Allegoria non minus crebra: quanquam & hæc quibuſdā metaphoræ ſpecies eſt. Exemplum prioris, Res omnis in vado eſt. Poſterioris, λύκος ἔχανε. Lupus hiat. Nec infrequens hyperbole, velut γυμνότερος λεβηρίδος id eſt, Nudior exuuio ſerpentis. Nonnunquam vſque ad ænigma peruenit; quod, auctore Quintiliano, nihil aliud eſt quàm obſcurior allegoria, quod genus, πλέον ἥμισυ παντός, id eſt, dimidium plus toto. Nonnunquam alluſio venerem adiungit parœmiæ, veluti, οὕτω παῖε, id eſt, Sic ferito. &, σύν τε δύ' ἐρχομένω, id eſt, Duobus ſimul euntibus. &*

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται,

Ædibus in propriis quæ rectave prauave fiant.

Aliquoties αὐτὴ ἡ λέξις καὶ ἰδίωμα, id eſt verbi proprietas, prouerbij ſimulacrum addit, vt ἀμήχανον κακόν, id eſt, ingens malum. Fit interdum vt ipſum ἀμφίβολον, hoc eſt ambiguitas, decus apponat prouerbio. Cuius generis eſt, Βοῦς ἐπὶ γλώσσης, id eſt, Bos in lingua. & ὅπου μῦς ἐν Πίσῃ, id eſt. Quocunque Mus in Piſa. Siquidem bos & animal ſignificat & numiſma. Mus itē animantis eſt nomen, & item athletæ cuiuſdam vocabulum. Et Piſa nomen vrbis, acceſſione literulæ adiectum, picem ſignificat, πίσσα. Nonnunquam ipſa eloquendi nouitas parœmiam efficit, vt ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, id eſt, In vino veritas. Nam ſi dicas ebrios vera loqui, non videbitur adagium. Item ſi dicas, Sine cibo & potu languet libido, non habebit adagij faciem. Contrà, Sine Cerere & Baccho friget Venus. nemo non agnoſcit adagij ſpeciem. Quanquā hæc ipſa nouitas, vt omnis alia, proficiſcitur à figura. Decorat interim & antiquitas, ut ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα, Sponde, ſed præſto eſt iactura. Denique in parœmiis omneis τοῦ γελοίου, id eſt, ridiculi, formas inuenies. Sed hæc minutim perſequi, moleſtæ cuiuſdam diligentiæ fortè videatur. Tametſi de figuris prouerbialibus paulo poſt aliquanto copioſius dicturi ſumus.

QVOMODO PAROEMIA DIFFERAT ab iis, quæ videntur illi confinia.

SVNT *autem quædam affinia parœmiis, puta γνῶμαι, quas noſtri ſententias appellant: ad hæc αἶνοι qui à noſtris apologi vocantur: tum ἀποφθέγματα, quæ Latine, breuiter ac ſcite dicta, vertere licebit: præterea σκώμματα, id eſt ſalſe dicta. Denique quicquid allegoriam aut aliam quampiam figuram prouerbialem, ceu perſonam, prætexerit. Ea tametſi difficile non ſit ab adagiorum genere ſecernere, ſi quis ad finitionem, tanquam ad gnomonem, & regulam, vnumquodque horum applicare: tamen quo faciamus ſatis etiā imperitioribus, haud grauabimur rudius et pinguiore, quod aiunt, Minerua rem explicare: ut planè conſtet quid in hoc opere ſimus ſequuti. Primum inter ſententiam & parœmiam eiuſmodi ratio eſt vt vtraque cum altera coniungi, vtraque rurſus ab altera queat ſeiungi, non aliter quàm album ab homine. Vt enim non ſtatim album quod homo, neque protinus homo quod album: nihil tamen vetat id album eſſe quod ſit homo: Ita non raro fit vt ſententia parœmiam complectatur: at non ſtatim quod parœmia fuerit, idem erit & ſententia: neque contra. velut,*

Auaro tā deeſt quod habet, quā quod nō habet, &.

Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit:

non vt ſententiæ ſunt, ita ſunt & adagia. E diuerſo: Ego in portu nauigo, vt eſt prouerbium, ita ſententia non eſt. Rurſum, μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν, id eſt, ne puero gladium, pariter & parœmiæ ſententiæq; rationem complectitur, denique & allegoriæ. Neque defuere tamen, potiſſimum apud Græcos, qui grauati non ſunt operam in hoc genere ſumere, γνωμολογίας, id eſt ſententiarum collectiones, conſcribentes. αἶνον Aphthonius in Progymnaſmatis, ſimpliciter μῦθον, id eſt, fabulam. vocat. huic ſunt, ut ait, varia ex inuentoribus cognomina, συβαριτικός, κίλιξ, κύπριος, αἰσώπειος. Quintilianus αἶνον ait à Græcis appellatū λόγον μυθικόν, αἰσωπεῖον, à Latinorum nonnullis apologationem, non ſatis in vſum recepto nomine. Neque negat αἶνον, parœmiæ confinem eſſe, verum ita diſtinguit, vt αἶνος, totus ſit apologus: parœmia, veluti fabella breuior. Exempli loco poſuit, Nō noſtrum onus, bos clitellas. Ad hunc quidem modum vſurpauit Heſiodus,

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.

Ωδ'

Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον. id eſt,
Aenon principibus referam, norint licet ipſi.
Vocalem accipiter ſic affatus philomelam eſt.
Vtitur eundem ad modum & Archilochus, & Callimachus. Etiam ſi Theocritus τὸ αἶνος, αἶνον pro paræmia videtur vſurpaſſe,
Αἶνός θην λέγεταί τις, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν.
Iam verò apophthegmata non alio diſcrimine diſſidēt à paræmiis, quàm ſententiæ. Quemadmodum enim illud, ὃς αὐτὸς αὐτὸν οὐκ ἔχει, σώφρων οὐκ ἔστιν, ſimul & adagium eſt et apophthegma: ita illud Simonidis ad quēdam in conuiuio tacentē, εἰ μὲν ἠλίθιος εἶ, σοφὸν πρᾶγμα ποιεῖς, εἰ δὲ σοφὸς, ἠλίθιον. id eſt, Si quidem ſtultus es, ſapientem rem facis: ſi verò ſapiens, ſtultam. Item illud, Decet Cæſaris vxorem non ſolum crimine, verū etiam criminis ſuſpicione vacare, apophthegma quidē eſt, at non item paræmia. Item, Soles duabus ſedere ſellis, ſimul & prouerbium & λοιδόρημα eſt. Contrà, Mater nunquam, pater perſæpe. Item illud Turonij, Ad molas ſunt, σκῶμμα quidem eſt, at non item adagium. Quanquam ſunt in hoc genere quædam adeo commode dicta, vt facile poſſint in adagiorum ordinem aſciſci: velut illud, μέχρι βωμῶν φίλος εἰμί, id eſt, Vſque ad aras ſum amicus. Adeſt enim ſimul & breuitas & ſententia & figura. Hæc paulo verboſius inculcauimus, ne quid à nobis in hoc expectetur opere, niſi quod ſub paræmiæ cadit appellationem: néve quis per negligentiam præteritū exiſtimet quod prudentes conſultoq́ue, tāquā ab argumēto alienū, prætermiſimus.

Commendatio Prouerb. a dignitate

PORRO autem ne quis hanc doctrinæ partem, tāquam nimium humilem, & impendio facilem, peneq́ue puerilem, faſtidiat, atque aſpernetur: paucis exponamus quantum hæc, ſicuti videntur, minutila, apud antiquos illos obtinuerint dignitatis: deinde quantum adferant commoditatis, ſi quis in loco ſciteq́ue vtatur: poſtremò non vſque adeo cuiuſlibet eſſe, rectè prouerbiis vti. Principio, cognitionem adagiorum non in poſtremis habitam apud ſummos viros, vel illud ſat argumenti eſt, quòd primi nominis authores nō indigna duxerint de quibus diligenter voluminibus aliquot conſcriberent. Quorum primus eſt Ariſtoteles, nimirum tantus philoſophus ut vnus hic pro multis ſuffecerit. reliquit is, teſte Laertio, de paræmiis volumen vnum. Chryſippus item ad Zenodotum duos de prouerbiis libros conſcripſit. Scripſit eadem de re Cleantes. Quorum virorum ſi labores extarent, nobis non fuiſſet neceſſe tanto ſudore quædam ex minutis iſtis ſcriptoribus, & iiſdem, vt indiligentibus, ita deprauatiſſimis etiam, expiſcari. Reperiuntur nonnulla prouerbiorum collectanea Plutarchi nomine, ſed paucula, eaq́ue ferme nuda. Inter paræmiographos ſubinde citatur tum ab aliis, tum ab Athenæo in Dipnologia, Clearchus Solenſis, Ariſtotelis auditor, & Ariſtides: deinde Zenodotus, qui Didymi Tarrhæique paræmias in compendium redegit: Citantur & Theophraſti prouerbia in commentariolis Demoſthenis. Vnde liquet & illos hiſce de rebus commentarios reliquiſſe. Neque nos fugit, id operis Zenobij nomine circunferri: verum quoniam inueniuntur quædam apud Ariſtophanis interpretem, Zenodoti eius qui Didymum ac Tarrhæum in compendium redegerit, nomine relata, quæ ad verbum in huius commentariis leguntur, citra fraudem eſſe quòd is, quocūque fuerit nomine (quid enim refert?) in hoc opere, Zenodoti titulo adducetur. Hic præter alios Milonem quendam paræmiographum allegat. Citatur & Damon quiſpiam, cum ab aliis compluribus, tum ab eo qui dictiones aliquot ex orationibus Demoſthenis eſt interpretatus: qui multos de prouerbiis libros videtur compoſuiſſe. nam citatur liber 40. Extāt & Diogeniani collectanea. Heſychij præfatio teſtatur ab ipſo copioſius explicata prouerbia, quæ nudius receuſuiſſet Diogenianus. etiamſi opus ipſum pugnat cū ſuo prologo: quum is nomenclaturam authorum profiteatur, & prouerbiorum argumenta: hic ita nudus ſit vt nihil eſſe poſſit magis: unde in coniecturam adducimur, opus hoc copioſius ab authore deſcriptum, poſt ab alio quopiam in compendium contractum. Suidas, qui & ipſe in hoc numero ponendus eſt, Theætetum quendam adducit qui de prouerbiis conſcripſerit. Nec illud argumentum leue, quòd inter bonos authores ut quiſque fuit eruditiſſimus eloquentiſſimusq́ue, ita quamplurimum adagiorum ſuis libris aſperſit. Et vt à Græcis exordiar, quid magno illo Platone, ne dicam diuino, παροιμιωδέστερον, ut ſic dixerim? Ariſtoteles, ſeuerus alioqui philoſophus, haudquaquā grauatur ſuis illis diſputationibus paræmias crebras, ceu gemmulas, intertexere. Quem quidem ſicut in cæteris, ita hac quoque in parte Theophraſtus eſt æmulatus. Plutarchus grauis ac penè tetricus author, quàm multis vndique ſcatet adagiis? quem nec piguit inter problemata quaſdam paræmias & proponere & excutere: idque Ariſtotelis exemplo. Iam ut ad Latinos veniamus, omiſſis vtroque in genere grammaticis ac poëtis (niſi ſi quis in his M. Varronem exiſtimat annumerādum, qui Menippeis illis ſuis prouerbiales indidit titulos: vt planè conſentaneum ſit illum argumenta fabularum non aliunde quàm à prouerbiis ſumpſiſſe multo) Romani principes non exiſtimarunt inferius eſſe maieſtate imperiali, vt magnis de rebus conſulti, prouerbio reſponderent, quod etiam nunc extat in Digeſtis, οὔτε πάντα, οὔτε πάντῃ, οὔτε παρὰ πάντων. id eſt, Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus. Apud Græcos hoc adagium fertur, ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκω. id eſt, E fructu arborem indico. Pittacus philoſophus conſultorem ſuum ad pueros turbine ludētes mittit, à quibus de ducenda vxore prouerbio doceatur, audiatq́ue, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα. Theognides autem.

οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς
Οὔθ' ὕων πάντεσσ' ἁνδάνει, οὔτ' ἀνέχων. id eſt,
Non etenim cunctis placeat vel Iuppiter ipſe,
Seu mittens pluuiam, ſeu cohibens pluuiam.

Quòd ſi quem mouet antiquitatis authoritas, nullum doctrinæ genus antiquius fuiſſe uidetur quàm paræmiarum. In his ceu ſymbolis tota ferme priſcorum philoſophia continebatur. Quid aliud veterum illorum ſapientum oracula quàm prouerbia? quibus tantum honoris habitum eſt olim, vt non ab homine profecta, ſed cœlitus delapſa viderentur. E cœlo, inquit Iuuenalis, deſcendit, γνῶθι σεαυτόν. id eſt, noſce te ipſum. Proinde pro foribus templorum veluti digna diis inſcribebantur: paſſimq́ue columnis, ac marmoribus inſculpta viſebantur, tanquam immortali digna memoria. Quòd

ſi minutula quapiam res videtur adagium, meminerimus iſta non mole ſed pretio aſtimari oportere. Quis enim ſanus non pluris faciat gemmulas, quamuis perpuſillas, quàm ſaxa quædam ingentia? & vt, authore Plinio, in minutiſſimis animantibus, velut araneolo culiceq́ue, maius eſt naturæ miraculum, quàm in elephanto, ſi quis modo propius contempletur: itidem in re literaria nonnunquam plurimum habent ingenij quæ minima ſunt.

Ad quot res vtilis Parœmiarum cognitio.

RELIQVVM *eſt vt paucis oſtendamus, non minus vtilitatis ineſſe prouerbiis quàm olim adfuerit dignitatis. Conducit autem paræmiarum cognitio, cum ad alia permulta, tum potiſſimum ad quatuor: ad philoſophiam, ad perſuadendum, ad decus & gratiam orationis, ad intelligendos optimos quoſq; authores. Principio ne cui mirum videatur quòd prouerbia dixerimus ad philoſophiæ ſcientiam pertinere, Ariſtoteles apud Syneſium exiſtimat nihil aliud eſſe paræmias, quàm reliquias priſcæ illius philoſophiæ, maximis rerum humanarum cladibus extinctæ, eaſque ſeruatas eſſe, partim ob compendium breuitatemq́ue, partim ob feſtiuitatem ac leporem: ideoq́, non ſegniter nec oſcitãter, ſed preſſius ac penitius inſpiciendas. ſubeſſe enim velut igniculos quoſdam vetuſtæ ſapientiæ, quæ in perueſtiganda veritate multo fuerit perſpicacior, quàm poſteriores philoſophi fuerint. Plutarchus item (in commentario cui titulum fecit. Quo pacto ſint audiendi poetæ) veterum adagia ſimillima putat ſacrorum myſteriis, in quibus maxima quapiam res ac diuina minutulis & in ſpecie penè ridiculis ceremoniis ſignificari ſolent. His enim tam breuibus dictis per inuolucrũ quoddam eadem innuimus, quæ philoſophiæ principes tot voluminibus tradiderunt. Neque enim aliud ſibi velle paræmiam illam Heſiodiam,* πλέον ἥμισυ παντός, *quàm quod Plato tum in Gorgia, tum in libris Politicis, tam multis argumentis conatur oſtendere,* Βέλτιον εἶναι τὸ ἀδικεῖσθαι τοῦ ἀδικεῖν. *id eſt, Satius eſſe iniuriã admittere, quàm iniuriam inferre.*

Ad perſuadendum conducere Prouerbia.

QVOD *ſi cui ſatis non ſit ipſum ſapere, verum etiam aliis perſuadere cupiat quàm non inutilis ſit hæc prouerbiorum ſuppellex, vel Ariſtoteles ipſe ſatis declarat, qui non ſemel in rhetorices præceptis, paræmias inter teſtimonia connumerat. Quemadmodum, inquiens, ſi quis ſuadere velit ne cum homine ſene copulet aliquis neceſſitudinem, vtitur huius prouerbij teſtimonio,* μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, *id eſt, Ne vnquam beneficias ſeni. Rurſum ſi quis perſuadeat ut liberos item interficiat qui parentem occiderit, huic uſui futurum eſt hoc prouerbium,*

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείπει. id eſt,

Stultus qui natos occiſo patre relinquat.

Quantum autem adferant ad perſuadendi facultatem momenti teſtimonia, cui non cognitum eſt? Neque mediocriter conducunt ſententiæ. At inter hæc quoque idem prouerbia collocat. Quintilianus item in Inſtitutionum libris, compluribus locis prouerbiorum mentionem facit, tanquam non vna ratione ad bene dicendum conducentium. Nam quinto libro paræmias exemplis coniungit, ut parem cum illis vim obtinentes, quorum eſt vel præcipua. Rurſum eaſdem eodem in libro in argumentorum genere collocat, quas Græcè χρείας *appellant. Quorum & frequentiſſimus uſus, & ad perſuadendum mouendumq́, non mediocris vtilitas. Quin magis ipſa Fabij verba libet adſcribere. Nec hæc quidem, inquit, uulgo dicta & recepta perſuaſione populari, ſine uſu fuerint teſtimonia. Sunt enim quodammodo vel potentiora etiam, quòd non cauſis accommodata, ſed liberis odio & gratia mentibus, ideo tantum dicta factaq́, quia aut honeſtiſſima aut veriſſima videbantur. Pauloq́ inferius, Ea quoque quæ vulgo recepta ſunt, hoc ipſo quòd incertum authorem habent, velut omnium ſunt. Quale eſt, Vbi amici, ibi opes. Et, Conſcientia mille teſtes. Et apud Ciceronem, Pares cum paribus, vt eſt in veteri prouerbio, facillimè congregantur. Neque enim duraſſent hæc in æternum, niſi vera omnibus viderentur. Hactenus Fabij verba retulimus. Idem autem paulo poſt deorum oracula paræmiis ſubnectit, uelut his affinia cognataq́. Iam quid M. Tullius, nonne in actione pro L. Flacco, prouerbio fidem teſtibus abrogat? id eſt huiuſmodi,* ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον, *id eſt, In Care periculum. Annon in eadem totius gentis Græcorum in ferendis teſtimonijs fidem, eleuauit hoc prouerbio? Da mihi teſtimonium mutuum. Quid quòd ipſi etiam philoſophi paſſim ſuas rationes prouerbiis fulciunt? Quo minus mirandum ſi frequenter hiſtoriographi narrationis fidem ex adagio quopiam petunt. Adeo quod in literis intercidit, quod titulis, quod coloſſis, quod marmoribus ſeruari non potuit, prouerbio ſeruatur incolume: vt & hãc obiter adagiorum laudem indicẽ quod* τὸ πιθανόν, *id eſt probabilitas, ad perſuadendum vel primas obtinet partes, quid, quæſo probabilius quàm quòd nemo non dicit? Quid veriſimilius q̃ id quod tot ætatũ tot nationũ conſenſus & velut idem ſuffragium cõprobauit? Ineſt nimirũ, ineſt in his paræmiis natiua quædam & genuina vis veritatis. Alioqui qui fieri potuit vt eandem plerunque ſententiam in centum dimanaſſe populos, in centum videamus tranſfuſam linguas: quæ ne tot quidem ſeculis, quibus nec pyramides obſtiterunt, vel interierit, vel conſenuerit? vt meritò dictum illud videatur, Veritate nihil eſſe robuſtius. Deinde ſit neſcimus quo pacto, vt ſententia prouerbio quaſi vibrata, feriat acrius auditoris animum, et aculeos quoſdam cogitationum relinquat infixos. Nam longè minus tanges animum, ſi dixeris, Caduca & breuis eſt hominis vita, quàm ſi prouerbium cites, Homo bulla. Poſtremò quod de riſu ſcribit Fabius, maximas difficultates cauſarum, quæ nullis argumentis diſſolui queant ioco eludi: id vel maximè præſtat paræmia.*

Ad ornatum conducere Parœmiam.

Porrò quantum vel dignitatis vel veneris adiungat orationi tempeſtiuus prouerbiorum vſus, non pluribus explicandum. Primum enim quis non videt quã non maieſtatis vel ex ipſa antiquitate concilient orationi? Tum ſi quod ſchema, quod amplitudinem ac ſublimitatem apponat ſermoni, rurſum ſi quod ad gratiã dictionis facit: denique ſi qua ratio feſtiuitatis (quum paræmia plerunque per omneis figurarum ſpecies per omneis facetiarũ formas varietur) nimirum quicquid

illa

illa ſolent adſerre, conſeret, ac genuinam quandam peculiaremq́; gratiam de ſuo inſuper adiunget. Proinde ſi ſcitè & in loco intertexantur adagia, futurum eſt vt ſermo totus et antiquitatis ceu ſtellulis quibuſdam luceat, & figurarum arrideat coloribus, & ſententiarum niteat gemmulis, & feſtiuitatis cupediis blandiatur: denique nouitate excitet, breuitate delectet, authoritate perſuadeat.

Ad intelligendos authores conducere parœmiam.

IAM *vt non ſit alius parœmiarum vſus, certe ad intelligendos optimos quoſque (hoc eſt vetuſtiſſimos) authores, non vtiles modò ſunt, uerumetiam neceſſaria. In quibus cùm pleraque ſint deprauata, tum hæ vel deprauatiſſimæ ſunt: propterea quòd ferè ænigmaticum quiddam habeant, ut etiam à mediocriter eruditis non intelligantur: tum quòd plerunque velut ex abrupto interſeruntur, nonnunquam etiam mutilatim vt* ἄνω ποταμῶν, *id eſt ſurſum fluminum. Aliquoties vnico verbo notantur, ut apud Ciceronem in Epiſtolis ad Atticum, Subueni quaſo, dum eſt* ἀρχή, *id eſt principium. Indicat autem illud prouerbium.*

Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν *id eſt,*

Principio præſtat quàm fini adhibere medelam.

Hæc itaque multum offundunt tenebrarum, ſi ignorentur. At rurſum lucis plurimum adferunt ſi fuerint intellecta. Denique fit nonnunquam vt ſcriptor tacitè ad prouerbium alludat: quod ſi nos fugerit, etiamſi videbitur intellecta ſententia, tamen magnæ voluptatis pars aberit, ignorata parœmia.

Quod genus eſt Horatianum illud.

equus vt me portet, alat rex.

Et apud Vergilium,

fatis nunquam conceſſa moueri,

Aparet Camarina procul

Subeſt enim in illo prouerbium, ἵππος με φέρει, βασιλεύς με τρέφει, *in hoc,* μὴ κίνει τὴν καμάριναν.

Commendatio à difficultate.

QVOD *ſi iuxta prouerbium,* δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά, *vulgo ceu faſtidiuntur, quæcunque facilia videntur: ne quiſquam arbitretur vſque adeo procliue, vel intelligere vel ſermoni parœmiã intexere. Siquidem ut non mediocris eſt artificij, gemmulam ſcitè includere anulo, et aurum purpuræ intexere: ita non eſt cuiuſuis parœmiã aptè decenterq́; orationi inſerere. Quodq́; Fabius ſcribit de riſu, nihil affectari periculoſius, idem de prouerbio non iniuria dixeris. Etenim in huiuſmodi, quemadmodum et in muſica, niſi ſummum præſtes artificem, ridiculus ſis: & aut laudem eximiam, aut riſum auferas oportet.*

Quatenus vtendum adagiis.

PROINDE *quatenus quibuſq́; modis uti conueniat adagiis, indicabimus. Ac primo loco meminiſſe oportebit, vt quod eleganter Ariſtoteles in commentariis rhetoricis admonuit de adhibendis epithetis, id nos in vſurpandis adagiis obſeruemus: nempe vt illis vtamur nõ tanquam cibis, ſed veluti condimentis, id eſt, non ad ſatietatem, ſed ad gratiam. Præterea ne quouis inſeramus loco, quemadmodum enim ridiculum ſit ſi quibuſdam locis gemmam alligaris: itidem abſurdum ſi non ſuo loco adhibueris adagium. Quod verò Fabius libro inſtitutionum 8. de ſententiis vſurpandis præcepit, id totidem ferme verbis de parœmiis præcipi queat. Primum, ne, quemadmodum dictum eſt, nimis crebriter vtamur. Denſitas enim earum obſtat inuicem, quo minus eluceãt, quemadmodum nec pictura, in qua nihil circumlitum eſt, eminet, ideoq́; artifices etiam, quũ plura in vnam tabulam opera conferunt, ſpatiis diſtingunt, ne vmbræ in corpora cadant. Subſiſtit enim omnis parœmia, ideoq́; poſt eam vtique aliud eſt initium. Vnde ſoluta ferè oratio eſt, et è ſingulis non membris ſed fruſtis collata, ſtructura caret. Porrò vt adſert lumen clauus purpuræ in loco inſertus, ita certè neminem deceat intertexta pluribus notis veſtis. Accedit hoc quoque incommodi, quòd crebras captanti parœmias, nonnullas neceſſe eſt admiſcere vel frigidas vel coactas. Non enim poteſt eſſe delectus, vbi de numero laboratur. Poſtremò gratiam amittit quicquid aut immodicum eſt aut intempeſtiuum. In epiſtolis tũ familiaribus licebit paulo liberius hoc genere ludere: in oratione ſeria, ſicuti parcius, ita & accuratius adhibenda.*

Varium prouerbium vſus.

HOC *in loco non abs re futurum arbitramur, ſi paucis velut indicabimus quibus rationibus variari queat parœmiarum vſus, vt poſſis idem adagium alia atq; alia forma producere. Principio, nihil vetat interdũ quominus idem dictum ad complures ſenſus accommodes: vt illud* τετρημένος πίθος, *id eſt, pertuſum dolium, vel ad obliuioſum, uel ad profuſum, uel ad auarum, vel ad futilem, vel ad ingratum traduci poteſt. Effluit enim quicquid infuderis in animum immemoris: apud prodigum nihil durat: auari cupiditas nunquam expletur: futilis & garrulus nihil continet: perit quicquid contuleris in hominem ingratum. Nonnunquam per ironiam ad contrarias etiam ſententias deflectitur: quod genus ſi de mẽdaciſſimo quopiam loquẽs, dicas,* ἀκούεις τὰ ἐκ τρίποδος, *id eſt, Audi è tripode dicta. Fit interim vt unius vocula commutatione diuerſis conueniat, vt* ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, *id eſt Hoſtium munera nõ munera: &,* πενήτων ἄδωρα δῶρα, κολάκων ἄδωρα δῶρα, ποιητῶν ἄδωρα δῶρα. *vt idem adagium ad hoſtes, ad pauperes, ad aſſentatores, ad poetas deflectatur. Nam hoſtium munera perniciem adferre creduntur: & ſiquid donant pauperes, aut adulatores, aut poetæ, captationes ſunt verius quàm munera. Breuiter ad omnia in qua quocunque modo hæc ſimilitudo competit, accommodes licebit. Illa ratio fermè communis omnibus, quoties à perſona ad rem aut contrà fit deflectio. Ad perſonam, hoc pacto, Prouerbium eſt,* μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο, *id eſt, ne Hercules quidẽ aduerſus duos: ego verò Therſites magis quàm Hercules, qui poſſim vtrique reſpondere? Ad rem torquebitur hoc modo, prouerbio dictum eſt,* μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο. *ego qui poſſim pariter & morbo & inopiæ tolerandæ par eſſe? Variatur & inuerſione prouerbium, vt dictum eſt,* μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο, *& tu vnus contra duos Hercules audes congredi? Item hoc pacto, Contra tritum*

Græcis prouerbium, expectatis carbonibus theſaurum reperi. Et, Commutauimus, non χρύσεα χαλκείων, id eſt aurea æreis: ſed planè χάλκεα χρυσείων, id eſt ærea aureis. Præterea nonnunquam explicatur adagium & confertur: nonnunquam ſimplex allegoria refertur. Aliquoties etiam mutilum proponitur, vt ſi quo reſpondente quod nihil ad rem pertineat, dicas, ἄμας ἀπῄτουν, id eſt falces poſtulabam. Et apud Ciceronem, τὰ μὲν διδόμενα, id eſt, quæ dantur. Interim ſatis eſt vnico verbo alluſiſſe, vt apud Ariſtotelem, omnes eiuſmodi inter ipſos κεραμεῖς, id eſt figuli.

De Figuris Prouerbialibus.

RELIQVVM *eſt ut ad paræmiarum catalogum accingamur, ſed ſi prius figuras aliquot prouerbiales oſtenderimus. Quædam enim dicta ſunt ſpecie non magnopere prouerbiali, quædam autem παροιμιώδη (id eſt prouerbiali) figura, ut facile poſſint in paræmiarum ordinem cooptari. Igitur in totum, prouerbiorũ generi confinis eſt omnis ſententia, præterea metaphora, peculiariter allegoria: & in his præcipue quæ ſumuntur à rebus inſignibus, & vulgo celebratis: vt à nauigatione, à bello. Quod genus ſunt illa, ſecundis nauigare ventis, naufragium facere, vertere vela, tenere clauum, & exhaurire ſentinam, &, tradere ventis vela, contrahere vela. Item illa, bellicum canere, &, verſis gladijs pugnare, receptui canere, cominus atque eminus pugnare, conferre pedem, conſerere manus, atque id genus alia ſexcenta. Quæ ſi paulo longius traducantur, abeunt in paræmiæ formam. Item quæ ducuntur à rebus notis ac vehementer quotidiano ſenſui familiaribus: vt quoties corporis geſtus ad animi rem transferuntur, cuiuſmodi ſunt, premere pollicem, pro fauere: corrugare frontem, pro moleſte ferre: ringi, pro indignari: exporrigere frontem, pro hilareſcere. Præterea quæ trahuntur à ſenſibus corporis, velut olfacere, pro reſciſcere: deguſtare, pro experiri. Prouerbij ferè faciem habent quoties quæ ſunt artibus peculiaria vocabula, aliò detorquentur, vt δὶς διὰ πασῶν, id eſt, bis per omnia, à muſicis: ἐκ διαμέτρου, id eſt, ex dimetiente, à mathematicis. item, ſeſquipedalia verba. incudi reddere, a fabris ærariis: ad amuſſim, à fabris lapidariis: nullã lineã duxi, à pictoribus: extremum actum adiungere, à ſcenis. Interdum citra figuram tacita alluſio prouerbiale quiddam adfert. Ea tum erit optima quoties ad authorem aut rem ſpectat magnopere celebrem, nulliq́ue incognitam, qualis eſt apud Græcos Homerus, apud Latinos Vergilius. Quod genus eſt illud apud Plutarchum, ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ Πλάτωνι πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν. id eſt, Quandoquidem teſtes ſanè Platoni multiq́ue boniq́ue adſunt. Alluſum eſt enim ad morem ſacrorum, in quibus ſacerdos dicere conſueuit, Τίς τῇδε; id eſt, quis hic? Deinde qui aderant, reſpondebant, πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν. id eſt, Multiq́ue boniq́ue adſunt. Item illud apud Ciceronem ad Atticum, Σύν τε δύ' ἐρχομένω, id eſt, Simul duobus euntibus. Et apud Lucianum, ἰατρῶν παῖδες, id eſt, medicorum filij, pro medicis ipſis. Accedunt ad prouerbij ſpeciem & illa, bucolico carmini familiaria, ἀδύνατα, ἀναγκαῖα, ἄτοπα, ὅμοια, ἐναντία, id eſt, impoſſibilia, neceſſaria, abſurda, contraria, ſimilia,*

Ἀδύνατα ſunt eiuſmodi,

Ἀλλ' ἶσος γὰρ ὁ μόχθος ἐπ' ᾀόνι κύματα μετρεῖν. *id eſt,*
Sed labor adſimilis metiri in littore fluctus.

Et apud Vergilium,
Ante leues ergo paſcentur in æthere cerui,
Et freta deſtituent nudos in littore piſces.

Ἀναγκαῖα ſunt huiuſmodi,
Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit.

Et apud Senecam,
Lucida dum current annoſi ſidera mundi.

Ἄτοπον exemplum hoc erit,
Atque idem iungat vulpes, & mulgeat hircos.

Contrariorum hoc,
Nunc virides etiam occultant ſpineta lacertos:
Me tamen urit amor. *Item apud Theocritum*
Ἠνίδε σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται.
Ἁ δ' ἐμὰ οὐ σιγῇ στέρνων ἔντοσθεν ἀνία. *id eſt,*
Ecce ſilet maris vnda, ſilent & flamina venti: et
Haud tamen intra noſtra ſilent præcordia curæ.

Similium,
Torua leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam.

Et apud Theocritum,
Ἁ αἲξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει. *id eſt,*
Capra petit cytiſum, ſequitur lupus ipſe capellam.

Sunt & aliæ duæ figuræ maximè confines paræmiarũ generi, quæ conſtant uel eiuſdem aut ſimilis iteratione vocis, uel contrariarum contextu. Quod genus ſunt, ἀπό σ' ὀλῶ κακὸν κακῶς. κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id eſt, Perdam te malum male. Mali corui malum ouum. Et, θρέμμα σοφοῦ σοφός, id eſt, Alumnus ſapiẽtis ſapiens. Id quod eſt apud Græcos comicos pariter ac tragicos pené ſolenne. Et, Eueniunt digna dignis. Amico amicus. Malis malus. Bonis bonus. Vterque vtrique cordi. Sunt rex reginæ placet. Et, Manus manum fricat. Graculus ad graculum. Contrariorum genus ſic habet, καὶ δίκαια κἄδικα, εὖ καὶ πονηρῶς. id eſt, Et iuſta & iniuſta. Probe & improbe, apud Ariſtophanem, ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσι, id eſt Volentibusq́ue & nolentibus, apud Platonem. Item, οὐδὲν ἔπος οὐδὲ ἔργον, id eſt, Nullum dictum, neque factum. Apud noſtros item, Verum vbi fas verſum atque nefas. Facta atque infecta canebat. Quo tropo ſic vſus eſt Valerius Maximus, vt uel verum ſenſum non cohæreat, tantum exaggerat: Obteſtantem, inquit, ſe, aduerſus omne fas & nefas, quum in ſummo eſſet imperio, à te equite Romano fuiſſe trucidatum. Nam qui conſiſtit vt facinus nefarium dicatur eſſe factum aduerſus omne nefas? Quo iure, quaq́ue iniuria. Quidvis & facere & pati. Digna atque indigna. Quid dixit, aut quid tacuit? Domi belliq́ue. Publicè, priuatim. Quod ſcis, neſcis. Clamq́ue palamq́ue. Iocaq́ue & ſeria. Manibus pedibusq́ue. Noctesq́ue dieſq́ue. Quæ prima aut vltima ponas. Neque magnum, neq́ue paruum. Iuueneſq́ue ſeneſq́ue. Diis hominibusq́ue plaudentibus. Ad hanc formam pertinent etiam hæc paſſim apud poetas obuia, νυμφίος ἄνυμφος. ἄνυμφος νύμφη. ἄγαμος γάμος. ἄπολις πόλις. δύσπαρις πάρις. δυσδαίμων εὐδαιμονία. ἄδωρα δῶρα. ἄφιλοι φίλοι. ἀπόλεμος πόλεμος. ἄκοσμος κόσμος. ἄχαρις χάρις. ἄτλητος τλῆμα. i. Virgo non virgo. Sponſa non ſponſa. Nuptiæ non nuptiæ. Non ciuitas ciuitas. Malus Paris Paris. Infelix felicitas. Non dona dona. Non metuendus metus. Nõ bellum bellum. Ornatus inornatus. Ingrata gratia.

Inopes

Inopes opes. Hæc. ἀντίθεσις nonnunquam accidit et in dictione compoſita, vt μωρόσοφος, id eſt ſtulte ſapiēs. & γλυκύπικρος, id eſt dulciter amarus. Sic etiam. Plutarcho teſte, ſuum affectum vocant amantes ex voluptate & dolore mixtum, ita vt libenter contabeſcant. Huc pertinet & illa ἀντίθεσις αἰνιγματώδης, id eſt, contrarietas ænigmatica, vt φέρων οὐ φέρω, ἔχων οὐκ ἔχω. & Ἀνήρ τε κοὐκ ἀνὴρ, ὄρνιθα κοὐκ ὄρνιθα ἰδών τε κοὐκ ἰδών, ἐπὶ ξύλου τε κοὐ ξύλου καθημένην, λίθῳ καὶ οὐ λίθῳ βάλλοι τε καὶ οὐ βάλλοι. id eſt, Portans non porto, habens non habeo. Vir & non vir, auem & non auem, videnſq́; & non videns, in ligno & non ligno, ſedentem & non ſedentem, lapide & non lapide, iaculatur & non iaculatur. Quod ænigma refertur et apud Athenæum ex Clearcho, & apud Tryphonem: cuius meminit Plato quoque. Huius formæ ſunt & illa: ἄγλωττος λάλων, id eſt, elinguis loquax. τρωτὸς, ἄτρωτος, id eſt, vulnerabilis inuulnerabilis. δασὺς λεῖος id eſt, hirſutus læuis, ἄγονος γόνος, id eſt, fœtus non fœtus. Cuiuſmodi per multa proponit ac ſoluit Athenæus lib. 10. Neque reſpuit adagiorum ratio ænigmaticam obſcuritatem, quanquam alias improbatam; imò veluti familiarem libenter amplectitur. Quod genus fuerit ſi quis parum ſanè loquutum iubeat, Anticyram nauigare, aut porcum cædere, aut ſquillam è ſe pulchris vellere, quorum primum eſt apud Horatium, alterum apud Plautum, tertium apud Theocritum. Proinde & oracula pleraq́; in ius prouerbiorum abierunt, & Pythagoræ ſymbola ad parœmiarum naturam videntur pertinere. Præcipue peculiaris eſt adagiorum generi hyperbole. ut, Cælum territat armis, &, Saxa clamore rumpit. & Riſu diffluo. maximè ſi qua metaphoræ ſpecies admiſceatur. Effertur variis modis, vel per denominationem, vel per comparationem, vel per ſimilitudinem, vel per epitheton. Exempla ſunt, Alter Ariſtarchus. Et, Noſter hic Phalaris. Et, Stentore clamoſior. Velut leæna in machæra. Stentorea vox. Neſtorea facundia. Neque verò pigebit ceu fontes aliquot indicare à quibus genus hoc figurarum duci poſſit.

Sumitur enim interdum ab ipſa re, quoties hominē ſceleſtum, ſcelus appellamus: dedecoroſum, dedecus: peſtilentem, peſtem: lurconem, barathrum: tenebrionem, tenebras: contaminatum, labem: ſpurcum, cœnum: contemptum, quiſquilias: impurum, ſterquilinium: portentoſum, portentum: moleſtum, hulcus: carcere dignum, carcerem. Quorum vnumquodque ferè poteſt & per comparationem efferri, ut χρυσοῦ χρυσοτέρα, id eſt auro magis aurea. &, ipſa nequitia nequior, cæcitate cæcior, loquacitate loquacior, deformitate deformior, ipſa ſiti ſiticuloſior, paupertate pauperior, infortunio infortunatior, ipſa infantia infantior. Ad hanc claſſem pertinent & illa, pater eſuritionum. Et, omnis eloquentiæ fons, Et plus quàm infantiſſimus. Et, plus quàm perditus.

Huic proxima ſunt quæ à rebus ſimilibus trahuntur. vt, Melle dulcior. Pice nigrior. Niue candidior. Oleo tranquillior. Infima auricula mollior. Auro purior. Plumbo ſtupidior. Stipite tardior. Littore ſurdior. Iracundior Adria. Æquore ſurdior. Spongia bibacior. Harenis ſitientior. Pumice ſiccior. Ære Dodonæo loquacior. Vitro fragilior. Pila volubilior. Coturno inſtabilior. Clematide Ægyptia gracilior. Alno procerior. Cote durior. Sole clarius. Sydere pulchrior. Buxo pallidior. Sardois herbis amarior. Alga vilior, Ætna æſtuantior. Beta inſulſior. Trutina iuſtior. Spina diſtortior. Ampulla vanior. Pluma leuior. Vento inſtabilior. Morte odioſior. Barathro capacior. Labyrintho inuolutior. Corchoro vilior. Subere leuior. Dolio pertuſo incontinentior. Laterna perlucentior. Clepſydra peſtilentior. Fonte purior. Euripo mobilior. Oculis charior. Luce dulcior. Vita antiquior. Rubo areſacto præfractior. Crambe recocta moleſtior. Clauo purior. Floralibus licentioſior.

Item ab animantibus. vt, Muliere loquacior. Paſſere ſalacior. Hirco libidinoſior. Ceruo viuacior. Cornice annoſior. Graculo magis obſtreperus. Luſcinia vocalior. Dipſade nocentior. Vipera virulentior. Vulpe fraudulentior. Echino aſperior. Procello Acarnanio lenior. Anguilla magis lubricus. Lepore timidior. Limace tardior. Piſce ſanior, Piſce magis mutus. Delphino laſciuior. Phœnice rarior. Scropha fœcundior alba. Nigro cygno rarior. Hydra magis verſipellis. Albo coruo rarior. Vulture edacior. Scorpiis improbior. Teſtudine tardior. Glire ſomniculoſior. Sue indoctior. Aſello ſtolidior. Hydris immitior. Dama pauidior. Hirundine bibacior. Cane rixoſior. Urſo hiſpidior. Tipula leuior. Cuiuſmodi quædam congerit & Lucianus, ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγωῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, κλεπτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικότεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. i. Quum ſint iracundiores catellis, timidiores leporibus, adulantiores ſimiis, libidinoſiores aſinis, rapaciores felibus, contentioſiores gallis gallinaceis. Item Plutarchus aduerſus vſuram, ἀπιστότερος ὢν κολοιοῦ, ἀφωνότερος πέρδικος, καὶ κυνὸς ἀγεννέστερος. id eſt, Quum minus fidei tibi habeatur quàm graculo, magis mutus ſis quā perdix, abiectior ſeruiliorq́; cane.

Ducuntur à perſonis deorum. Diana intactior. Ipſis Charitibus humanior. Priapo ſalacior. Venere formoſior. Mercurio facundior. Momo mordacior. Vertumno inconſtantior, Proteo mutabilior. Empuſa magis varius.

A perſonis fabuloſis. Tantalo ſitientior. Atreo crudelior. Cyclope immanior. Oreſte inſanior. Vliſſe doloſior. Neſtore facundior. Glauco ſtupidior. Iro pauperior. Penelope caſtior. Nireo formoſior. Tithono viuacior. Eriſicthone eſurientior. Niobe fœcundior. Stētore clamoſior. Tireſia cæcior. Buſiride illaudatior. Sphinge inuolutior. Labyrintho intricatior. Dædalo ingenioſior. Icaro audacior. Gigantibus elatior. Gryllo ſtultior. Lynceo perſpicacior. Excetra pertinacior.

A perſonis comœdiarum. Thraſone Terētiano glorioſior. Demea iurgioſior. Mitione facilior. Gnathone adulantior. Phormione confidentior. Dauo verſutior. Thaide blandior. Euclione parcior.

A perſonis hiſtoriarum. Zoilo inuidentior. Catone ſeuerior. Timone inhumanior. Phalaride crudelior. Timotheo felicior. Sardanapalo nequior, Numa religioſior. Phocione iuſtior. Ariſtide incorruptior. Crœſo ditior. Craſſo numatior. Codro pauperior. Æſopo luxurioſior. Heroſtrato ambitioſior. Fabio cunctantior. Socrate patientior. Milone robuſtior. Chryſippo acutior. Trachalo vocalior. Curione obliuioſior. Noſtri

temporis Ariſtarcus. Chriſtianorum Epicurus. Item, Præpoſterus Cato.

A gentibus, Pœno perfidior. Scytha aſperior. Scythotauris inhoſpitalior. Cretenſi mendacior. Parthis vanior. Thracibus bibacior. Theſſalo perfidior. Care vilior. Sybarita faſtuoſior. Mileſiis effœminatior. Arabis ditior. Pygmeo breuior. Arcade ſtolidior.

Ab officiis, Lenone magis periurus. Cinædo mollior. Milite glorioſior. Areopagita triſtior. Tyranno violentior. Carnifice immanior.

De Præmollienda Parœmia.

IAM illud, tametſi minutulum humileq́; videatur, tamen, poſteaquam docendi munus ſuſcepimus, non grauabimur propter imperitiores admonere: videlicet, ut in vſurpandis adagiis meminerimus quod in verbis nouatis aut durius tranſlatis fieri Fabius iubet: id quod ait à Græcis elegantiſſimè præceptum eſſe, videlicet προεπιπλήττειν τῇ ὑπερβολῇ: ita nos oportebit προεπιπλήττειν τῇ παροιμίᾳ, hoc eſt, præcaſtigare, & velut occurrere parœmiæ: ſi quando vel obſcurior vel alioqui durior videbitur. Recipit enim hoc genus, ſicuti paulo ſuperius oſtenſum eſt, & metaphoras quantumlibet duras, & nouationes uocum licentioſas, & hyperbolas parum pudentes, & allegorias ad ænigma vſque obſcuras. Græci προεπιπλήττουσι his fermè modis: κατὰ τὴν παροιμίαν. ὥς φασι. φασί. τὸ λεγόμενον. τὸ τοῦ λόγου. ὡς παλαιός φησι λόγος. ὥσπερ λέγουσιν. ὥς λέγεται. ὡς λέγομεν παροιμιαζόμενοι. ὡς λέγουσιν οἱ παίζοντες, καλῶς εἴρηται. id eſt, Iuxta prouerbium, vt aiunt, aiunt, quod dicitur, quod dici ſolet, vt antiquum ait dictum, vt dicunt, vt dicitur, vt dicimus prouerbio, ut dicunt iocantes, rectè dictum eſt. Iiſdem fermè orationibus vtuntur Latini, Aiunt, vt aiunt, vt eſt in veteri prouerbio, iuxta vulgo tritum ſermonem, quemadmodum vulgo dici conſueuit, ut vetus verbum vſurpem, ut adagio dictum eſt, uerè hoc dicunt.

PROVERBIVM.
Amicorum communia omnia.

TA τῶν φίλων, κοινά, id eſt, Amicorum communia ſunt omnia. Ex hoc prouerbio Socrates colligebat, omnia bonorum eſſe virorum non ſecus quàm deorum. Deorum inquit, ſunt omnia. Boni viri deorum ſunt amici. Et amicorum inter ſe communia ſunt omnia. Bonorum igitur virorum ſunt omnia. Refertur apud Euripidem in Oreſte,

κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. id eſt,
Inter enim amicos cuncta ſunt communia.

Idem in Phœniſſis,

κοινὰ γὰρ φίλων ἄχη. id eſt,
Communis omnis eſt amicorum dolor,

Idem in Andromacha,

Φίλων γὰρ οὐδὲν ἴδιον, οἵτινες φίλοι
Ὀρθῶς πεφύκασ', ἀλλὰ κοινὰ χρήματα. id eſt,
Namq́; verè amicis proprium prorſus nihil:
Sed inter ipſos cuncta ſunt communia.

Terentius in Adelphis, Nam vetus quidem hoc verbum, Amicorum inter ſe communia eſſe omnia. Teſtatur & apud Menandrum fuiſſe in eadem fabula. M. Tullius lib. offi. 1. Vt in Græcorum, inquit, prouerbio eſt, Amicorum eſſe omnia communia. Citatur & ab Ariſtotele lib. Moralium 8. & à Platone de Legib. 5. Quo loco conatur demonſtrare, feliciſſimum reipub. ſtatum, rerum omnium communitate conſtare: πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία καὶ νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα. λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. *id eſt, Prima quidem igitur ciuitas eſt & reipublicæ ſtatus, ac leges optimæ, vbi quod iam olim dicitur, per omnem ciuitatem quàm maximè fieri poteſt obſeruabitur. Dictum eſt autem vere, res amicorum communes eſſe. Idem ait, felicem ac beatam fore ciuitatem, in qua non audirentur hæc verba, meum & non meum. Ariſtoteles lib. Polit. 2. temperat Platonis ſententiã, volens poſſeſſionem ac proprietatem eſſe penes certos; cæterùm ob vſum, virtutem & ſocietatem ciuilem, omnia communia, iuxta prouerbium. Martialis lib. 2. iocatur in quendam Candidum, cui ſemper in ore fuerit hoc adagium, quum alioqui nihil impertiret amicis.*

Candide κοινὰ φίλων, *ſunt hæc tua Candide* πάντα.
Quæ tu magniloquus nocte dieq́; ſonas.

Atque ita concludit epigramma,

Das nihil, & dicis Candide κοινὰ φίλων.

Eleganter Theophraſtus apud Plutarchum in commentariolo cui titulus, περὶ φιλαδελφίας, Εἰ κοινὰ τὰ φίλων ἐστί, μάλιστα δεῖ κοινοὺς τῶν φίλων εἶναι τοὺς φίλους. *i. Si res amicorum communes, maxime conuenit vt amicorum item amici ſint communes. M. Tullius lib. de legibus primo videtur hoc adagium Pythagoræ tribuere, quum ait, Vnde enim illa Pythagorica vox,* τὰ φίλων κοινά, καὶ φιλίαν ἰσότητα. *id eſt, Res amicorum communes et amicitiam æqualitatem. Præterea Timæus apud Diogenem Laertium, tradit hoc dictum primùm a Pythagora profectum fuiſſe. A. Gellius Noctium Atticarum lib. 1, cap. 9. teſtatur Pythagoram non ſolùm huius ſententiæ parentem fuiſſe, verumetiam huiuſmodi quandam vitæ ac facultatis communionẽ induxiſſe.*

Amicitia æqualitas. Amicus alter ipſe.

HAEC quoque ad Pythagorã authorem referunt, quòd eandem complectãtur ſententiam, τὴν φιλίαν ἰσότητα εἶναι, καὶ μίαν ψυχήν. τὸν φίλον, ἕτερον αὐτόν. *i. Amicitiam æqualitatem eſſe, & eandem animam. Et, Amicum, alterum ipſum. Neque enim quicquam non commune, vbi fortunarum æqualitas: neque diſſenſio, vbi idem animus: neque diuortium, vbi coagmentatio duorum in vnum. Ariſtoteles magnorum Moralium lib. 2.* ὅταν βουλώμεθα σφόδρα φίλον εἰπεῖν, μία φαμὲν ψυχὴ ἡ ἐμὴ καὶ ἡ τούτου. *id eſt, Quoties volumus vehementer amicum dicere, vna, inquimus, anima mea & huius. Idem eodem libro,* ἔστι γὰρ ὡς φαμέν, ὁ φίλος, ἕτερος ἐγώ. *id eſt, Eſt enim, vt dicere ſolemus, amicus, alter ego. Plato libro De legibus ſexto, citat tanquam vetus dictum, & ceu prouerbio iactatum.* παλαιὸς γὰρ ὁ λόγος ἀληθὴς ὤν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα δὲ ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς. *id eſt, Nam verus illud verbũ & verè & eleganter dictum eſt, æqualitatem amicitiæ authorem eſſe. Neque tamen id ſentit Plato, iuuenibus ac ſenibus, doctis atque indoctis, ſtultis ac ſapientibus, robuſtis ac debilibus omnia æqualia exhibenda*

eſſe, ſed cuique pro ſua dignitate diſtribui oportere. Alioqui, quemadmodum ait inibi Plato, τοῖς ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ᾽ ἄν. id eſt, Inæqualibus æqualia, erunt inæqualia. Et vt ſummum ius in ſummam iniuriam vertitur, ita ſumma æqualitas, ſumma fit inæqualitas. Quemadmodum feſtiuiter dixit Plinius, æqualitate in ferendis ſententiis nihil inueniri poſſe inæqualius. Quanquam hoc quoque quidam ex Homero ſumptum exiſtimant, apud quem eſt illud aliquoties, ἶσον ἐμῇ κεφαλῇ. id eſt, Æque atque meum ipſius caput. Atque hæc omnia Ariſtoteles lib. Moralium 9. prouerbij titulo citat.

PYTHAGORAE SYMBOLA.

SED quandoquidem in Pythagoræ mentionē incidimus non grauabimur & reliqua illius ſymbola, priſcis illis oraculorum inſtar celebrata, adſcribere, quæ quidem in præſentia licuit apud Græcos inuenire ſcriptores. Nam ea, tametſi prima (quod aiunt) frōte ſuperſtitioſa quæpiā ac deridicula videantur, tamen ſi quis allegoriam eruat, videbit nihil aliud eſſe, quàm quædam recte viuendi præcepta. Nihil enim opus eſt Tyrrhenorum imitari ſuperſtitionem, qui hæc etiam citra ullam allegoriam obſeruant, vt teſtatur in Sympoſiacis Plutarchus. Idem in vita Numæ tradit quædam huius generis ſymbola Numæ conueniſſe cum Pythagoricis.

Ne guſtaris quibus nigra eſt cauda.

Μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, id eſt, Ne guſtes ex iis quibus eſt nigra cauda. Interpretatur Plutarchus in cōmentariis De liberis inſtituēdis, ne comercium habeas cum improbis, & iis qui ſunt nigris ac infamibus moribus. Tryphon grammaticus inter ænigmatis exempla hoc quoque commemorans interpretatur hoc modo, ψευδῆ λόγον μὴ προΐεσθαι. τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται, καὶ ἀμαυροῦται. id eſt, Ne mendacem ſermonem protuleris. Mendacium enim in extremis partibus nigreſcit, & obſcuratur. Quidam ad ſepiam piſcem referunt, qui atramento quod in cauda geſtat, ſemet occulit. Quanquam Plinius libro 32. capite vltimo, Melanurum inter piſces recenſet, cum de ſepiis multa prioribus libris diſſeruerit, ut uideatur non idem eſſe piſcis Melanurus & Sepia. Theodorus Gaza Melanurum oculatam uertit, quem piſcem nominat tantum loco quem modo indicauimus.

Stateram ne tranſgrediaris.

Μὴ ζυγὸν ὑπερβαίνειν, id eſt, Stateram ne trāſilias, hoc eſt, ne quid facias præter ius & æquum. Nam ſtateram olim æquitatis ſymbolum habuiſſe uulgo, uel Doricum illud prouerbium indicat, ζυγῷ ἀνὴρ δικαιότερος. id eſt, trutina iuſtior. Ad eū modū interpretatur Demetrius Byzātius apud Athenæū libro Dipnoſophiſtarū decimo.

Chœnici ne inſideas.

Χοίνικι μὴ ἐπικαθίζειν, id eſt, Chœnici ne inſideas. Interpretatur diuus Hieronymus, de uictu ne fueris ſolicitus in diem craſtinum. Eſt enim Chœnix demenſum, & cibus diurnus, ut apud Homerum Odyſſeas χ.

Οὐ γὰρ ἀεργὸν ἀνέξομαι, ὅς κεν ἐμῆς γε
Χοίνικος ἅπτηται. id eſt,

Nāq; ope immunē haud patiar quicūq; meā unquā
Chœnica contigerit.

Eodem pacto Laertius & Suidas exponunt. Porrò ſeruis olim cibus diurnus chœnice diſtribuebatur, vt illi uiciſſim operis penſum perſoluerent: quam ob cauſam Apollo Pythius Corinthios χοινικομέτρας appellauit, quòd ſeruos poſſiderent quadragies ſexies mille. Author Athenæus libro ſexto. Plutarchus autem longe diuerſius, puta, non indulgendum ocio, ſed induſtria proſpiciendum uictum, ne deſit in poſterum. Idem in Sympoſiacis huius ſymboli meminit, his quidē uerbis, μετὰ τῆς Πυθαγορικῆς χοίνικος, ἐφ᾽ ἧς ἀπηγόρευε καθῆσθαι, διδάσκων ἡμᾶς ἀεί τι τῶν παρόντων εἰς τὸ μέλλον ἀπολείπειν, καὶ τῆς αὔριον ἐν τῷ σήμερον μεμνῆσθαι. hoc eſt, Vnà cum Pythagorica chœnice, in qua uetuit deſidere, docens nos, ut ex eo quod præſens eſt, ſemper aliquid in futurum relinquamus, & craſtini diei in hodierno meminerimus. Exiſtimat autem idem maiores ſignificare voluiſſe, quibus religioſum habitum eſt, menſas inanes tollere. Demetrius Byzantius apud Athenæum interpretatur, non oportere ſpectare tantum quæ præſentis diei ſunt, quin craſtinum ſemper eſſe expectandū, propemodum cum Plutarcho conſentiens.

Ne cuius dexteram inieceris.

Μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, id eſt, Ne cuiuis porrigas dexteram, hoc eſt, Ne temere quemlibet in familiaritatem admittas, ſed deligas quem diligas. Idem citatur atque expanitur à Plutarcho, ἐν τῷ περὶ τῆς πολυφιλίας. Conuenit cum illo Solonis apophthegmate, quod ex Apollodoro refert Diogenes Laertius, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ᾽ ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε. id eſt, Amicos ne cito pares, quos autem parateris, ne reiice.

Arctum anulum ne geſtato.

Μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον, id eſt, Arctum anulum ne geſtato, hoc eſt, interprete diuo Hieronymo, Ne uixeris anxiè. Et ne temet in ſeruitutem coniicias, aut in eiuſmodi uitæ inſtitutum, vnde te non queas extricare. Siquidem quiſquis anulum anguſtum geſtat, is ſibi quodammodo uincula iniicit.

Ignem ne gladio fodito.

Πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν, id eſt, Ignem gladio ne fodito, hoc eſt, Ira percitum ne laceſſas, quin magis concedere conuenit, & blandis uerbis tumidum animum placare. Ita diuus Hieronymus, & apud Athenæum Demetrius Byzantius. Diogenes Laertius exponit, potentium & ferocium iracundiam non eſſe conuitiis exagitandam, propterea quòd flamma quo magis exagitatur, hoc magis atque magis inualeſcit. Neque diſſentit ab hoc interpretamento Plutarchus. Quanquam Plato libro De legibus ſexto ſic vſurpauit, vt de iis dici ſolitum uideatur, qui fruſtra moliuntur, quod effici nullo pacto queat, oſtendens id luſus genus quoddam fuiſſe, vt ignem gladio diſſecarent. Ad eundem ferme ſenſum retulit diuus Baſilius in epiſtola ad nepotes, vt idem ſibi velint, Ignem gladio diſſecare, et Cribro haurire aquam. Huc nimirum alluſit Lucianus in ſecundo Verarum narrationum libro, cum ex inſulis fortunatis dimitteretur, fingens ſe à Rhadamantho admonitum, vt ſi quando rediret in hunc noſtrum orbem,

tria

tria quædam obſeruaret, μὴ πῦρ μαχαίρᾳ σκαλεύειν, μήτε θέρμους ἐσθίειν, μήτε παιδὶ ἐνιαυτῶν ἑπτακαίδεκα ἐπισυνεῖναι. id eſt, Ne gladio ignem diuerberaret, ne lupinis veſceretur, ne ſe puero decimumoctauum annum egreſſo adiungeret. Si quidem horum meminiſſet, futurum ut aliquando ad eam inſulam reuerteretur. Horatius hoc dicto videtur indicare crudelitatem cum inſania coniunctam. Amor enim per ſe furor eſt, qui ſi erumpat in pugnas ac cædes, ignis gladio perfoditur. Libro Sermonum, ſecundo, ſatyra 3.

-his adde cruorem,
Atque ignem gladio ſcrutare.

Cor ne edito.

Μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, id eſt, Cor ne edito, hoc eſt, ne curis tuum ipſius animum excrucies. Ad hunc modum enarat Demetrius Byzantius apud Athenæum. Aut ne ſollicitudinibus uitam reddas breuiorem. Ariſtot. enim libro De partibus animalium tertio narrat, cor eſſe fontem omnium ſenſuum, uitæq́ ac ſanguinis. Ariſtophanes in Nebulis.

Ὅμως δὲ θυμὸν δάκνων ἐρῶ. *id eſt,*
Animum tamen mordens meum, ſic inquam.

Item Theognis.

Καὶ δάκνομαι ψυχήν, καὶ δίχα θυμὸν ἔχω. *id eſt,*
Et rodor mentem, ſumq́ animi ambiguus.

Videtur ex Homero ſumptum, apud quẽ eſt Iliados ζ.

Ἤτοι ὁ κὰπ πεδίον τὸ Ἀλήϊον οἶος ἀλᾶτο,
Ὃν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων.
Solus at ille quidem uacuis errabat in agris
Cor adedens curis, hominum ueſtigia uitans. Et Ω.
Σὸν ἔδεαι κραδίην. *id eſt, tuum edis cor.*

Item Odyſſeæ ι.

Ἔνθα δύω νύκτας, δύο τ' ἤματα συνεχὲς αἰεὶ
Κείμεθ' ὁμοῦ, καμάτῳ τε καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἔδοντες. *i.*
Hic ſoles noctesq́ duas conſedimus, uſque
Rodentes animum curis ſimul atque labore.

Idem Iliados α.

Σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις. *id eſt,*
Tu intus præcordia rodes.

A fabis abſtineto.

Κυάμων ἀπέχεσθαι, id eſt, A fabis abſtineto. Huius ænigmatis uaria reperitur interpretatio. Plutarchus in commentario De liberis educandis, ad hunc enarrat modũ: Abſtinendum à tractandis reipublicæ muneribus, propterea quòd antiquitus in creandis magiſtratibus ſuffragia per fabas uice calculorum ferebantur. Quanquam idem in Problematis diuerſam adfert cauſam: nempe quòd omnia legumina uentum & humorem impurum adferant corporibus, atque hanc ob cauſam ad Venerem incitent. In eadem ſententia M. Tullius item fuiſſe uidetur, qui in lib. De diuinatione primo, ſcribit ad hunc modum. Iubet igitur Plato ſic ad ſomnum proficiſci corporibus affectis, ut nihil ſit quod errorem animis perturbationemq́ adferat. Ex quo etiã Pythagoreis interdictum putatur, ne faba ueſcerentur, quæ res habet inflationem magnam. Is cibus trãquillitatem mentis quærentibus conſtat eſſe cõtrarius. Ariſtoxenus tamen apud A. Gellium libro quarto, capite undecimo, refellit hanc opinionem, affirmans Pythagoram nullo legumine ſæpius uſum quàm fabis, quòd is cibus & aluum ſenſim ſubduceret & leuigaret. Porrò Gellius de cyamo non eſitato, cauſam erroris fuiſſe putat, quòd in Empedoclis carmine, qui diſciplinas Pythagoricas ſectatus ẽ, uerſus hic inuenitur,

Δειλοὶ πάνδειλοι κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι. *id eſt,*
Ah miſeri à cyamo, miſeri ſubducite dextras.

Opinati enim ſunt pleriq́, κύαμον legumentum uulgo dici. Sed qui diligentius ſcitiusq́ carmina Empedoclis arbitrati ſunt, κυάμους, hoc in loco teſticulos ſignificare dicunt: eosq́ more Pythagoræ operte atque ſymbolice κυάμους appellatos, quaſi ſint αἴτιοι κύειν δυνατοί, καὶ αἴτιοι τοῦ κυεῖν. id eſt, ad ferendum uterum efficaces, cauſaq́ ferendi uteri, et genituræ humanæ uim præbeant. Idcirco Empedoclem uerſu iſto non à fabulo edendo, ſed à rei Venereæ proluuio uoluiſſe homines deducere. De cauſis interdictæ fabæ hæc ex Ariſtotele refert Laertius, φησὶ δ' Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν κυάμων, παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων, ἤτοι ὅτι αἰδοίοις εἰσὶν ὅμοιοι, ἢ ὅτι ᾅδου πύλαις. ἀγόνατον γὰρ μόνον. ἢ ὅτι φθείρει, ἢ ὅτι τῇ τοῦ ὅλου φύσει ὅμοιον, ἢ ὅτι ὀλιγαρχικόν. κληροῦνται γοῦν αὐτοῖς. id eſt, Ait autem Ariſtoteles in lib. de fabis, illum iuſſiſſe a fabis abſtineri, uel quod pudendis eſſent ſimiles, uel quòd inferorum portis. unum enim hoc legumen expers genituræ. vel quòd corrumpat, uel quòd vniuerſi naturæ ſimile, uel quòd ad oligarchiam pertineat. Nam fabis ſortiuntur. Cum eo quod poſtremo loco attigit Ariſtoteles, conuenit quorundam ſententia, qui putant Pythagoram hoc ænigmate deterruiſſe à capeſſenda republica. nobis magis etiam arridet, quod addit is qui hiſtorias quas Gregorius Nazianzenus attigit, collegit, Edere fabas, qui lucro corrupti ferunt ſuffragia. Plutarchus apud eundem Gellium teſtatur, Ariſtotelem ſcriptũ reliquiſſe, quòd Pythagoras μήτρας καὶ καρδίας, καὶ ἀκαλήφης, καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων ἀπέχοιτο, id eſt, vulua, corde, & marina urtica, atq; id genus quibuſdam aliis abſtinuerit. Theon grammaticus apud Plutarchum in Sympoſiacis narrat, apud Aegyptios tantam eſſe fabarum religionem, ut eas neque ſerant neque comedant, imò nec uſpicere fas ſit, Herodoto teſte. Quin & apud Romanos inter funeſta habebantur fabæ, quippe quas nec tangere, nec nominare Diali Flamini liceret, quòd ad mortuos pertinere putarentur. Nam & lemuribus iaciebantur laruis, & parentalibus adhibebantur ſacrificiis: & in flore earum literæ luctus apparere uidentur, ut teſtatur Feſtus Pompeius. Plinius exiſtimat ob id à Pythagora damnatam fabam, quòd hebetet ſenſus, & pariat inſomnia, uel quòd animæ mortuorum ſint in ea. Qua de cauſa & in parentalibus aſſumitur. Vnde & Plutarchus teſtatur, legumina potiſſimum ualere ad euocandos manes. Varro ob hoc Flaminem ea non ueſci tradit, quoniam & in flore eius literæ lugubres inueniuntur. Cæterum quòd Plutarchus in problematibus rerum priſcarũ inter cætera refert, ob id damnatas fabas quòd Lethes, & Erebi ſint cognomines, quid ſibi uelit, non ſatis intelligebamus, niſi quòd conſultis Græcis codicibus comperimus tandem vel librarij uel interpretis errorem. Siquidem & Græca ſic habent: πότερον οὐχ οἱ Πυθαγορικοὶ τοὺς μὲν κυάμους ἀφωσιοῦντο διὰ τὰς λεγομένας αἰτίας, τὸν δὲ λάθυρον

καὶ

καὶ τὸν ἐρέβινθον, ὡς παρώνυμα τῷ ἐρέβει καὶ τῆς λήθης, id eſt, An quòd Pythagorici fabas quidem abominabantur ob cauſas quæ feruntur, Lathyrum autem & Erebinthum, quod nomen à Lethe et Erebo deductum habeant? Haƈtenus Plutarchi uerba retulimus. Lathyrus autem & Eribinthus ciceris genera ſunt. Lethe Græcis obliuionem ſonat. Erebus à caligine nomē habet, inauſpicatæ uoces ſapientiæ ſtudioſis. Hic lapſus in hoc profuit, ut Latini codicis mendum oſtenderimus, ne quis ad eundem impingat lapidem.

Cibum in matellam ne immittas.

Σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, id eſt, Cibum in matellam ne immittas. Interpretatur Plutarchus, ne ſermonem urbanum immittas in animum hominis improbi. Nā oratio cibus eſt animi: Is corrumpitur & putreſcit, ſi in animum inſyncerum inciderit. Hoc eſt, apud quod Gellium admonet Epiƈtetus, etiam atque etiam uidēdum, in cuiuſmodi animū immittamus ſermonem. Etenim ſi in uas inſyncerum immiſerimus, in acetum aut lotium uerti. Huc alluſit Horatius,

Syncerum eſt niſi uas, quodcunque infundis, aceſcit.

Ad finem ubi perueneris, ne uelis reuerti.

Μὴ ἐπιστρέφεσθαι ἐπὶ τοὺς ὅρους ἐλθόντα, id eſt, Ne reflectas ubi ad terminos perueneris. hoc eſt, interprete Plutarcho, Quū aderit fatalis dies, uiderisq; uitæ finem adeſſe, æquo animo feras, neque turpi uitæ cupiditate exanimeris. In uita Numæ paulo ſecus refert, ἀποδημοῦντας εἰς ἀποδημίαν, μὴ μεταστρέφεσθαι. hoc eſt, qui peregrinationem ingreſſi ſunt, ne reuertantur. Hieronymus aliter; Poſt mortem hanc ne deſideres uitam. Quemadmodum uulgo quoſdam dicentes audimus Virgilianum illud;

O mihi præteritos referat ſi Iuppiter annos.

Superis impari numeros, inferi pari ſacrificandum.

Τοῖς μὲν οὐρανίοις περιττὰ θύειν, ἄρτια δὲ τοῖς χθονίοις, id eſt, Superis quidem imparibus ſacrificandum, inferis uerò paribus. Sed refert tantum ut ænigma Pythagoricum non interpretatur. Cæterum in problematibus Romanarum antiquitatum, docet apud ueteres primum menſem diis cœleſtibus habitum ſacrum, ſecundum uero diis inferis in quo & luſtrationibus quibuſdam uti mos erat, & mortuis parentabant. Quinetiam totius menſis tres dies principes et authores eſſe uoluerunt, Calendarum, Nonarum, et Iduum, quos feſtos ac ſacros habebant ueluti diis ſuperis dicatos: qui hos ſequerentur, hoc eſt, poſtridie Calendas, Nonas & Idus, diis manibus attribuebant, ac proinde nefaſtos ac religioſos indicabant. Sic & apud Græcos tertius crater ſoſpitatori Ioui, ſecundus ſemideis ac dæmonibus tribuebatur. Principium autem omnis numeri eſt μονὰς, cui aduerſatur δυὰς, inter pares numeros primus, nec finem habens, nec perfeƈtus, cum ternio ſit abſolutus. Ac de numerorum quidem myſteriis multa reperias apud Platonem & Pythagoricos, nonnulla etiam apud priſcos Theologos. Quod ad explicandum huius ſymboli ſenſum attinet, arbitror illud ſignificatum, Deum, quoniam mens eſt ſimpliciſſima & in ſeipſo perfeƈta, dotibus animi potiſſimum deleƈtari. Nam quæ corporis ſunt, compoſita ſunt, ac propagatione in immenſum multiplicantur, cum animus ſit ſimplex, immortalis, & ſeipſo contentus.

Per publicam uiam ne ambules.

Λεωφόρους μὴ βαδίζειν, id eſt, Per publicam uiam ne ambules. Diuus Hieronymus exponit, Ne uulgi ſequaris errores. Nunquam enim tam bene cum rebus humanis aƈtum eſt, ut optima plurimis placuerint. Vnde quidam hoc ſic efferunt, Viam regiam declinato, per ſemitas ingreditor.

Tollenti onus auxiliare, deponenti nequaquam.

Φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ συνεπιτιθέναι. Diuus Hieronymus hoc ita refert: Oneratis ſuperimponendum onus, deponentibus non conniuendum. Putatq; hunc eſſe ſenſum, Ad uirtutem incedētibus augenda præcepta, tradentes ſe ocio relinquendos. Vnde proferendum hoc paƈto, φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δὲ συγκατατιθέναι, id ē, Tollenti onus auxiliandum, haud adiuuandus tamen qui deponat. Hoc admonendum putauimus quòd in quibuſdam impreſſis codicibus deprauatum eſt hoc ſymbolum.

Ollæ ueſtigium in cinere turbato.

Χύτρας ἴχνος συγχεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ, id eſt, Ollæ ueſtigium in cinere turbato. Plutarchus in Sympoſiacis interpretatur, nullum euidens iracundiæ ueſtigium oportere relinqui: ſed ſimulatq; deferbuerit atque reſederit animi tumor, omnem præteritorum malorum memoriam penitus tollendam eſſe.

Vnguium criniumque præſegmina ne commingito

Ἀπονυχίσμασι καὶ κουρᾷ μὴ ἐπουρεῖν, μηδὲ ἐφίστασθαι, id eſt, Vnguium criniumq; præſegmina ne commingito, neq; inſiſtito. Huius nullum adhuc interpretamentum reperimus. Verum coniicimus ſenſum hunc eſſe, ſi quos habeamus affines, aut cognatos humiles & uiles, eos tamen non eſſe uſquequaq; ſpernendos, & contumeliis inſeƈtandos.

Extra publicam uiam ne defleƈtas.

Ἐκτὸς λεωφόρου μὴ βαδίζειν, id eſt, Extra uiam publicam ne ingrediaris. Hoc quoque refertur inter Pythagorica ſymbola à Diogene Laertio, tametſi ſuperiori diuerſum. Neque eſt quòd hanc miremur pugnantiam: quādoquidem, ut reƈte præceptum eſt, Loquendum ut plures, ſapiendum ut pauci: ita ſunt quædam, in quibus cum uulgo conuenire, dexteritatis eſt: ſunt rurſum, in quibus à uulgo quàm maxime diſſidere uirum bonum oportet. Reƈte Flaccus;

Interdum & uulgus reƈtum uidet, eſt ubi peccet.

Quæ uncis ſunt unguibus, ne nutrias.

Γαμψώνυχα μὴ τρέφειν, id eſt, Quæ ſunt unguibus uncis, ne nutrias. Rapacitatem fugito, interprete Tryphone. Equidem arbitramur conuenire cum illo Aeſchyli diƈto, quod ſuo reddemus loco, Catulum leonis non eſſe alendum in rep. hoc eſt, non admittendos δημοβόρους, ut ait Homerus, βασιλῆας, reges populi deuoratores, aut faƈtioſos, & præpotentes, qui opes ciuium ad paucos contrahunt.

Aduerſus

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTOR.

Aduerſus ſolem ne loquitor.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ λάλει, id eſt, *Aduerſus ſolē ne loquitor, hoc eſt, Manifeſtis ne repugnes. Nam quod maximè conſtat, maximeq́ in confeſſo eſt, id ſole clarius dicimus. Ergo contra ſolem loquitur, qui dicit.*
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Gladium acutum auertas.

Ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφου, id eſt, *Enſem acutū auertas. Opinamur innui, à periculoſis negocijs abſtinendum. Nam fertur & aliud prouerbiū,* μὴ παιδὶ μάχαιραν, *Ne puero gladium, ſubaudiendum, committas.*

Aduerſus ſolem ne meito.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν, id eſt, *Aduerſus ſolē ne meito. Commendatur uerecundia. Tametſi Plinius ſuperſtitioſam huius rei cauſam reddit lib. 28. cap. 6. verba ipſius ſunt. Auguria valetudinis ex urina traduntur. Si mane candida, deinde rufa ſit, illo modo concoquere, hoc concoxiſſe ſignificatur. Mala ſigna rubræ, peſſima nigræ. Mala bullantis & craſſæ: in qua quod ſubſidit, ſi album eſt, ſignificat circa articulos aut viſcera dolorem imminere. Eadem uiridis, morbum viſcerum. Pallida, bilis. Rubens, ſanguinis. Mala & in qua veluti furfures atque nubeculæ apparent. Diluta quoque alba, uitioſa eſt. Mortifera uero craſſa, graui odore. Et in pueris tenuis ac diluta. Magi uetant eius rei cauſa contra ſolem lunamq́ nudari, aut vmbram cuiuſquam ab ipſa aſpergi. Heſiodus iuxta obſtantia reddi ſuadet, ne Deum nudatio aliquem offendat. Locus hic quem Plinius citat, & ex quo ſymbolum Pythagoræ ſumptum apparet, eſt in opere cui titulus,* Ἔργα καὶ ἡμέραι.

> Μηδ᾽ ἄντ᾽ ἠελίου τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν,
> Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἔς τ᾽ ἀνιόντα.
> Μήτ᾽ ἐν ὁδῷ μήτ᾽ ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς.
> Μηδ᾽ ἀπογυμνωθείς, μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
> Ἑζόμενος δ᾽ ὅ γε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς,
> Ἢ ὅ γε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς. Id eſt,
> *Aduerſus ſolem rectus ne meito, uerum vt*
> *Occiderit, donec redeat facere iſta memento*
> *Sed neque progrediens, lotium deſperſeris unquā,*
> *In ne uijs, extra ne uias, neque membra renudes*
> *Micturus, ſiquidem diuis nox ſacra beatis.*
> *At qui uir fuerit prudensq́, piusq́, recumbens,*
> *Sine domus muris admotus corpore, meiet.*

Hirundinem ſub eodem tecto ne habeas.

Ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, hoc eſt, *Hirundines ne habeas ſub eodem tecto. Diuus Hieronymus Ariſtotelis autoritatem ſequutus, interpretatur abſtinendū à commercio garrulorum & ſuſurronum. Verum hoc interpretamentum refellitur apud Plutarchum Sympoſiacōn decade octaua. Nam haud æquum uideri, ut auem domeſticam, & humani conuictus citra noxam amantem, perinde ut ſanguinariam & rapacem propellamus. Quod enim de garrulitate cauſantur, id eſſe friuolum: quū gallos, graculos, perdices, picas, cumq́ his alias complureis multo magis obſtreperas non arceamus à domeſtico contubernio: imò nihil penè minus in hirundinem conuenire, quàm garrulitatem. Ne id quidem accipiendum uidetur, quòd quidam Pythagoricum ſymbolum ad tragœdiam, quæ de hirundine fertur, referunt, quaſi triſte omen ſecum adferat. Nam hac ratione philomenam item eiici oportere, ut quæ ad eandem pertineat tragœdiam. Itaque uero propius uidetur, ob id improbatam hirundinem, quòd eodem malo uideatur obnoxia, quo infames habentur aues aduncis unguibus. Siquidem carnibus victat, & cicadas, animal maximè uocale, ac muſis ſacrum, uenatur: præterea humi uolans minutis animantibus inſidiatur, deinde ſola auium in tectis uerſatur, nullam adferens vtilitatem. Nam ciconia quum ne tecto quidem utatur noſtro, tamen haudquaquam mediocrem contubernij gratiam refert, bufones, ſerpentes, hoſtes hominum è medio tollens. Contrà hirundo, poſtea quàm ſub noſtro tecto ſuos educauit pullos, abit, nulla relata gratia cōmunicati hoſpitij. Deniq; quod eſt omnium grauiſſimum, duo duntaxat animalia domeſtica ſunt, quæ nunquā humano cōuictu māſueſcunt, neque tactū admittunt neq; cōſuetudinē neque ullius rei aut diſciplinæ communionem. Muſca ſemper pauitat ne quid mali patiatur, ob hanc cauſam indocilis ac ſemiſera. Hirundo item natura uidetur hominem exoſum habere, proinde nec cicuratur, utpote diffidens ſemper, ſemperq́ ſuſpicans mali quippiam. His de rebus rectè Pythagoras conuictorem ingratum parumq́ firmum, hirundinis ſymbolo monuit ablegandū. Huiuſmodi ferme Plutarchus eo quem oſtendimus loco. Quibus illud vnum uidetur addendum. Ciceronem, ſeu quiſquis is fuit, in rhetoricis ad Herennium, infidæ amicitiæ ſimilitudinem ab hirundinibus mutuari, quæ uere ineunte præſto ſint, hyeme inſtante deuolent.*

Stragula ſemper conuoluta habeto.

Τὰ στρώματα ἀεὶ συνδεδεμένα ἔχειν, id eſt, *Stragula ſemper conuoluta habeto. Id his quoque temporibus inelegās & inurbanum habetur, ſi quis ſtragula lecti non componat. Quid autem ſibi uelit hoc ſymbolum, alijs diuinandum relinquimus. Tametſi ſuſpicamur commendatam uerecundiam, etiam his in rebus quibus cogimur naturæ neceſſitati ſatisfacere.*

In anulo Dei figuram ne geſtato.

Ἐν δακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν, id eſt, *In anulo Dei imaginem ne circumferas. Fortaſſis admonet, non paſſim admiſcendam Dei mentionem.*

Sellam oleo ne abſterſeris.

Ἐλαίῳ τὸν θᾶκον μὴ ὀμόργνυσθαι, id eſt, Ne ſedē abſterſeris oleo. Nec huius interpretamentum occurrit. Forſan innuitur, non eſſe abutendum rebus optimis ad ea quibus neque digna uidentur, neque utiles.

Coronam ne carpito.

Στέφανον μὴ δρέπτεσθαι, id eſt, *Coronam ne carpſeris. Diuus Hieronymus aduerſus Rufinum interpretatur, urbium leges obſeruandas eſſe, non uiolandas, neque reprehendendas, quòd urbium turrita mœnia coronarum ſpeciem præbeant.*

Quæ deciderint ne tollito.

Τὰ πεσόντα μὴ ἀναιρεῖσθαι, id eſt, *Quæ deciderint ne tollas. Admonet, vt aſſueſcamus moderatius cibum ſumere.*

Ariſto-

Ariſtophanes in Heroibus, teſte Laertio, ſuperſtitioſam huius ſymboli cauſam adſert. Heroũ enim eſſe quæ ceciderint è menſa, eoq́; neſas guſtare. Alij ſic efferunt μὴ δὲ γεύεσθαι ἅττ' ἂν ἐντὸς τῆς τραπέζης καταπέσῃ, id eſt, Ne guſtate, quæcunque in menſa deciderint.

A' gallo candido abſtineas.

Ἀλεκτρυόνος μὴ ἅπτεσθαι λευκοῦ, *id eſt, Albo gallo ne manum admoliaris, quòd Menſi ſacer ſit, ut pote horarum nuncius.*

Panem ne frangito.

Ἄρτον μὴ καταγνύειν, *id eſt, Panem ne frangito. Admonet non eſſe dirimendam amicitiam.*

Salem apponito.

Τὸν ἅλα παρατίθεσθαι, *id eſt, Salem apponito: Admonet iuſtitiam et æquitatem omni adhibendam negocio. Sal enim quicquid occupauerit ſeruat, & ex rebus puriſſimis conſtat, aqua & mari.*

In via ne ſeces ligna.

Ἐν ὁδῷ μὴ σχίζειν ξύλα *id eſt, In via ne ſeces ligna. Quidam exponunt, non eſſe diſcruciandam et abbreuiandam vitam curis & anxiis cogitationibus.*

Ne libaris diis ex vitibus non amputatis.

Μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, *id eſt, Ne libaris diis ex vitibus nõ amputatis. Hoc ænigma Plutarchus tribuit Numæ in ipſius vita, diuinans eo manſuetudinem commendari, quæ pars ſit pietatis. Quod enim purgatum non eſt, agreſte eſt: & farina conducit leniendis quæ dura ſunt.*

Ne ſacrificato ſine farina.

Μὴ θύειν ἄνευ ἀλφίτων, *id eſt, Abſque farina ne ſacrificato. Hoc ænigma morum manſuetudinem commendat, vt dictum eſt.*

Adorato circumactus.

Προσκυνεῖν περιφερόμενος, *id eſt, Adorandum circumactu corporis. Nimirum ad imitationem cœli perpetua vertigine circumacti. Cœlum autem Deum antiquitas credidit. Plutarchus & hoc tribuit Numæ, ceu peculiare. Ac meminit quidem de cœli circumactu cæterum addit & alias interpretationes: videlicet cum ſacra ſpectent exortum ſolis, qui adorat vertens ſe circumacto corpore ad orientem, videtur ſemet ad Deum conuertere factoq́; circulo per vtranque mundi partem uota facere. Subiicit & tertiam, quam videtur maxime probare, Corporis vertigine ſignificari rotas Aegyptias ſentit de hieroglyphicis, quibus illi ſignificabant, nihil in rebus humanis eſſe ſtabile aut perpetuum.*

Adoraturi ſedeant.

Καθῆσθαι προσκυνήσαντας, *id eſt, Adoraturi ſedeant, ſignificat uota certa concipere oportere, & in his quæ ſunt optima perſeuerare. Et hoc Plutarchus aſcribit Numæ, addens id fuiſſe uelut augurium uota rata firmaq́; fore. Addit quibuſdam hanc quietem uideri diſtinctionem actionum, tãquam qui priori actioni finem imposuerint, ſedentes apud Deos, initium alterius actionis ab iiſdem auſpicentur. Quidam arbitrantur alium ſubeſſe ſenſum, quòd oporteat eos qui ſacris operantur, non obiter ac uelut aliud agentes hoc facere, ſed vacuos ac totos rei diuinæ intentos. Unde Plutarchus idem tradit, quoties pontifex auguria ſeu ſacra aggrediebatur, præcones clamabant, hoc age. Ea vox hortabatur, vt qui ſacra adirent, reuerenter & attente id facerent. Idem in Problematibus rerum priſcarum refert, qui diis vota feciſſent, in templis manere & quietem agere ſolitos, quòd actiones huius vitæ frequenter inuoluant hominum moleſtiis.*

Surgens è lecto, veſtigium corporis confundito.

Ἀναστὰς ἐξ εὐνῆς συνταράττειν τὰ στρώματα, *id eſt, Cum ſurrexeris, ſtragulas confundito. Videtur idem cum ſuperiore de ſtragulis complicandis.*

A' piſcibus abſtineto.

Ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, *id eſt, Piſces ne guſtato. Quamobrem Pythagoras ab vrtica marina iuſſerit abſtinere, fortaſſis illud in cauſa fuit, quòd is piſcis Hecatæ ſit ſacer, propter myſterium ternionis, quem aiunt huic deæ dicatum. Sed qua gratia reliquorum item piſcium eſum interdixerit, non æquè promptum fuerit expedire. Quanquam apud Plutarchum in Quæſtionibus conuiualibus, quiſpiam huiuſmodi cauſam adſert, Piſces quodammodo Pythagoricæ diſciplinæ contubernales uideri, propter* ἐχεμυθίας, *id eſt, ſilentium. ita vt etiam in prouerbium abierit,* ἀφωνότερος ἰχθύος, *id eſt, Magis mutus quàm piſcis. Theon grammaticus apud eundem Plutarchum diuerſam rationem allegat. Nam piſcem maris indigenam & alumnum eſſe, elementi uidelicet non ſolum alieniſſimi, verumetiam inimiciſſimi naturæ hominis. Neque enim Deos hinc ali, quemadmodum de ſtellis opinantur Stoici, quin parentem & ſeruatorem regionis Aegyptiorum Oſiridem in hoc deiectum periſſe. Proinde nec aqua maris ad potum utuntur, nec quicquam eorum quæ in eo gignuntur, aluntur q́; purũ & ad hominis uſum accomodatum exiſtimant, vt cum quibus nec aerem communem, neque regionem habeamus communem. Quinimo aer hic, per quem reliqua omnia uiuunt aluntur q́;, illis perniciem adſert, tanquam præter naturam, curaq́; uſum & genitis & viuentibus. Neque mirum, inquit, ſi ab animantibus abſtinent, propter elementum maris ab humana natura alienis, nec ob id idoneis, quæ cum noſtro ſpiritu ac ſanguine miſceantur, quando neque nautas alloqui dignantur Aegyptij, ſi quando fiant obuij, quippe qui ex mari victum ſibi parent. Rurſum Sylla eodem in loco cauſam aliam adducit: nempe Pythagoram ferè veſci ſolitum iis, quæ fuiſſent diis immolata, primitiis illis dicatis. Atqui nullus piſcis idoneus ad ſacrificium. Plutarchus ipſe rationes ſuperiores ita refellit, vt dicat, hoc ipſo nomine magis oportere veſci piſcibus, quòd peregrini generis eſſe uideantur. Immane enim planeq́; Cyclopicum eſſe, ſi quæ ſunt eiuſdem generis, mutuo laniatu paſcantur. Nam quòd narrant, aliquando Pythagoram empto retium iactu, piſces captos emiſiſſe, non eos contempſit uelut hoſtes & alienigenas, ſed tanquam amicis iam factis & captiuis pepercit, perſoluto illorum*

rum nomine precio. Reddit autem duplicem cauſam, quare Pythagora non probaretur piſcium eſus, partim quòd res cum iniuſtitia coniuncta uideretur, perſequi, occidere, uorare animal, quod ipſa natura nullo pacto lædat hominem, aut lædere poſſit. Deinde quòd non ad neceſſitatem, ſed ad luxum, ſupernacaneamq́; gulæ uoluptatem pertineat piſcium eſus. Hinc eſſe quòd Homerus fecerit, non Græcos ſolum, cum circa Helleſpontum militarent, à piſcibus abſtinentes, uerumetiam Phæacas ipſos, alioqui belluones. Ne procis quidem lurconibus marinum obſonium appoſuit, cum utrique inſulares eſſent. Nam apud hos maiorem ferè uidemus tum immanitatem, tum luxum. Neque ſocij Vlyſſis unquam aut hamo, aut retibus uſi ſunt, donec farina ſuppeteret. Verum omni commeatu abſumpto, paulo prius quàm ſacros Soli boues deuorarent, piſcari ceperunt: non obſonij cauſa, ſed ob famē depellendam. Commemorantur hoc loco apud Plutarchum & alia nonnulla de piſcium abſtinentia, ſed hæc ad ſymboli interpretationem ſatis eſſe uiſa ſunt. Tribuitur Pythagoræ & illa nobilis ſententia, teſte Plutarcho in commentario De exilio, ἑλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. *id eſt, Optimā uitæ rationem elige, eam iucundam reddet conſuetudo. Diuus Hieronymus hoc etiam dogma Pythagoricum refert, quo uir ille totius moralis philoſophiæ ſummam complexus uidetur.* Δεῖ φυγαδεύειν πάντι τρόπῳ καὶ ἐκκόπτειν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπαιδευσίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσέλγειαν ἀπὸ γαστρός, τὴν στάσιν ἀπὸ πόλεως, τὴν διχοφροσύνην ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ κοινῇ ἀπὸ πάντων τὸ ἀκρατές. *id eſt, Fugare conuenit, ac modis omnibus reſecare morbum à corpore, inſcitiam ab animo, luxuriem à ventre, ſeditionem à ciuitate, diſcordiam à familia, in ſumma ab omni negocio intemperantiam.*

Non bene imperat, niſi qui paruerit imperio.

Οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα, *id eſt, Fieri non poteſt, vt bene gerat imperium, qui non tulerit imperium. Manet hoc adagium, hodieq́; uulgo celebre, neminem recte dominum agere, qui non antè miniſtrum geſſerit. Citat autem Ariſtoteles Politicorum libro 3.* διὸ λέγεται καὶ τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι, μὴ ἀρχθέντα. *i. Quapropter illud etiam recte dicitur, Neminem bene imperium gerere, qui non ipſe prius ſub imperio fuerit. Rurſum eodem libro,* τόν τε γὰρ μέλλοντα ἄρχειν καλῶς, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον. *id eſt, Eum enim qui bene ſit adminiſtraturus imperium, aiunt imperium ferre prius oportere. Magis prouerbialiter extulit Plato, libro de Legibus 6.* δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου. *id eſt, Iam illud oportet unumquemque de mortalibus uniuerſis cogitare, qui non ſeruierit, eum haudquaquam dominum fore laude dignum. Plutarchus in ducem imperitum,* οὔτε γὰρ πεσόντας ἐστιν ὀρθοῦν, οὔτε διδάσκειν ἀγνοοῦντας, οὔτε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντας, οὔτε τάττειν ἀτακτοῦντας, οὔτ' ἄρχειν μὴ ἀρχόμενον. *id eſt, Neque enim lapſi partes ſunt alios erigere, neque inſcij docere, neq; incompoſiti componere, neque ordinare inordinati, neque imperare, qui imperium non ſit paſſus. Idem hoc laudis peculiariter tribuit Ageſilao,* ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἄρχειν μὴ ἀπαίδευτον τοῦ ἄρχεσθαι. *i. Veniſſe ad imperium non indoctum parere imperio. Seneca libro de ira. 2. Nemo regere poteſt, niſi qui et regi. Natum adagium à nobili illo Solonis apophthegmate, quod in eius uita refert Diogenes Laertius,* ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι. *i. Imperium gere, ſed ubi prius imperium ferre didiceris. Itaq; referri poteſt uel ad eos, qui prius alieno parendo imperio diſcunt imperium in alios gerere; vel qui prius cupiditatibus imperāt ſuis, quàm in alios exerceant imperium.*

Adonidis horti.

Ἀδώνιδος κῆποι, *id eſt, Adonidis horti, de rebus leuiculis dicebatur, paruumq́; frugiferis, et ad breuem præſentēq́; modo uoluptatem idoneis. Pauſanias teſtatur, Adonidis hortos olim in delitiis fuiſſe, lactucis potiſſimum ac fœniculis frequentes, in quibus ſemina haud aliter atque in teſta deponi conſueuerint: eoq́; rem in prouerbium abiiſſe, contra futiles ac nugones homines, & voluptatibus ineptis natos: cuiuſmodi ſunt cantores, ſophiſtæ, poetæ laſciui, cupediarū, atque id genus alij. Erant autem ij horti Veneri ſacri, propter Adonidem eius amaſium, primo ætatis flore præreptum, atque in florem conuerſum. Horum mentionem facit Plato in Phædro:* ὁ νοῦν ἔχων γεωργός, ὧν σπερμάτων κήδοιτο, καὶ ἔγκαρπα βούλοιτο γενέσθαι, πότερα σπουδῇ ἂν θέρους εἰς Ἀδώνιδος κήπους ἀρῶν, χαίροι θεωρῶν καλοὺς ἐν ἡμέραισιν ὀκτὼ γιγνομένους, ἢ ταῦτα μὲν δὴ παιδιᾶς τε καὶ ἑορτῆς χάριν δρῴη ἄν, ὅτε καὶ ποιοῖ. *id eſt, Num agricola, qui ſapiat, ſemina quæ curæ haberet, quæq́; cuperet aliquando fructum adferre, æſtatis tempore, ſummo ſtudio in Adonidis hortos mittet, gaudetq́; ſpectare eos intra dies octo iam pulchros effectos: an ea quidem per luſum, ac feſti gratia faciat, ſi quando tamen fecerit? Item Plutarchus in commentario, cui titulus,* περὶ τῶν βραδέως ὑπὸ τοῦ θείου τιμωρουμένων, *id eſt, de eo qui à numine ſero punitur:* ἀλλὰ μικρός τις, καὶ κενόσπουδος ὁ θεός ἐστιν, ὥστε μηδὲν ἡμῶν ἐχόντων θεῖον ἐν αὐτοῖς, μηδὲ προσόμοιον ἁμωσγέπως ἐκείνῳ, καὶ διαρκὲς καὶ βέβαιον, ἀλλὰ φύλλοις, ὡς Ὅμηρος ἔφη, παραπλησίως ἀπομαραινομένων καὶ φθινόντων ἐν ὀλίγῳ, ποιεῖσθαι λόγον τοσοῦτον, ὥσπερ αἱ τοὺς Ἀδώνιδος κήπους, ἐπ' ὀστρακίοις τισὶ τιθηνούμεναι καὶ θεραπεύουσαι γυναῖκες, ἐφημέρους ψυχὰς ἐν σαρκὶ τρυφερᾷ, καὶ ῥίζαν ἰσχυρὰν οὐ δεχομένῃ βλαστανούσας, εἶτα ἀποσβεννυμένας αὐτίκα ὑπὸ τῆς τυχούσης προφάσεως. *id eſt, Imò moroſior quiſpiam, & leuicularum rerum curioſus eſt Deus, qui quum nihil habeamus diuinum in nobis, neque quod vllo modo ad illius ſimilitudinem accedat, quodq́; conſtet, ac ſtabile perpetuumq́; ſit, quin magis foliorum ritu, quemadmodum ait Homerus, undequaque marceſcamus, intereamusq́; breui, tantam noſtri curam habeat: non aliter quàm mulieres, quæ Adonidis hortos, ad dies pauculos uernantes, in teſtulis quibuſdam nutriunt, fouentq́; animas breui duraturas, in carne tenera, & ſolidam uitæ radicem non recipiente ſuppullulantes, ac mox ad quamuis occaſionē interituras. Meminit et Theocritus Idyllio* Θ.

> πὰρ δ' ἁπαλοὶ κᾶποι πεφυλαγμένοι ἐν ταλαρίσκοις
> ἀργυρέοις.
> *Adſunt & teneri calathis candentibus horti,*
> *Seruati.*

Effertur

Effertur parœmia etiam hoc modo, ἀκαρπότερος τῶν Ἀδώνιδος κήπων. id eſt, Infructuoſior Adonidis hortis. Non diſſimili figura Iſæus apud Philoſtratum iuueniles uoluptates appellat, Ταντάλου κήπους, quòd umbris ac ſomniis perſimiles ſint, nec expleant hominis animũ, ſed iritent potius. Similiter Pollux ſophiſta Athenodori dictionem appellabat Tãtali hortos, quòd inanis eſſet ac leuis, ſpeciem præ ſe ferens, quaſi eſſet aliquid, quum nihil eſſet.

Infixo aculeo fugere.

Βαλὼν φεύξεσθαι οἴει; id eſt, Iaculo immiſſo fugiturum te putas? Metaphora prouerbialis, vbi quis dicto cõuitio, ſeu maleficio quopiam peracto, ſtatim ſubducit ſeſe, ne vel tueri cogatur quod dixerit, aut ne mutuum recipiat. Eryximachus medicus in cõuiuio Platonis, Ariſtophani diſcedere paranti, ne cogeretur & ipſe laudare Cupidinem, ac iocis quibuſdam poeticis eludenti, Βαλών γε, φάναι, ὦ Ἀριστόφανες, οἴει ἐκφεύξεσθαι, ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν, καὶ οὕτως λέγε ὡς δώσων λόγον. ἴσως μέντοι, ἂν δόξῃ μοι, ἀφήσω σε. id eſt, Vt uidetur, inquit, Ariſtophanes, immiſſo in nos iaculo fugiturum te credis? Quin tu animum aduerte, atque ita loquere, tanquam rationem redditurus. Sanè ſi mihi uidebitur, fortaſſis te dimittam. Vtitur item in Phædone, & in primo De rep. libro, quanquam hoc loco mutet metaphoram, & ad balneatorem iniecta aqua diſcedentem refert, ταῦτα εἰπὼν ὁ Θρασύμαχος ἐν νῷ εἶχεν ἀπιέναι, ὥσπερ βαλανεὺς ἡμῶν καταντλήσας κατὰ τῶν ὤτων ἁθρόον καὶ πολὺν τὸν λόγον. id eſt, Hæc locutus Traſymachus, in animo habebat diſcedere, ceu balneator quiſpiam, offuſis in aures copioſis ac multis verbis. Ac mox eodem in loco. οἷον ἐμβαλὼν λόγον, ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι. id eſt, uelut iniecto dicto paras diſcedere. Reſpexit ad prouerbium Plutarchus in commentario De iis qui tarde puniuntur à numine: ἀλλ' ἄδ' εἰ βαλών τις ἀπηλλάγη, καλῶς εἶχε περιορᾷν τὸ βέλος ἐγκείμενον. id eſt, Quinetiam ſi diſceſſit, inquit, immiſſo iaculo, non conuenit telum inhærens negligere. Alluſit ad hanc parœmiam Ariſtoteles in tertio Naturalium auditionum libro. Refellens enim Anaxagoræ ſententiam, qui dixiſſet, infinitum immotum eſſe, & in ſeipſo conquieſcere, negat ſatis eſſe dixiſſe tantum, & aufugere, quum cauſam etiam reddere debuerit, quamobrem infinitum moueri non poſſet, οὐ γάρ, inquit, ἱκανόν, τὸ οὕτως εἰπόντα ἀπαλλάττεσθαι. Quadrabit igitur in eos, qui uelut oracula quædam pronunciant, aliis coniectandi materiam miniſtrantes, ut qui non interpretentur quamobrem ita ſenſerint. Trãſlatum uidetur ab apibus, aut ueſpis, quæ infixo aculeo, ſtatim aufugiunt. Id enim innuit Plato in Phædone. Poteſt & ad Parthos referri, qui iaculo coniecto in hoſtem, mox equis uerſis ſe fuga proripiunt, nec audent cominus congredi. Simillimum eſt huic, quod eſt apud Ciceronem libro de finibus bonorum quarto: Scrupulum, inquit, abeunti, ſed uidebimus. Solet enim ſcrupulus eſſe moleſtus ambulantibus. Idem apertius in oratione pro L. Flacco: Flacco uero quid profuit? qui ualuit tam diu dum huc prodiret. Mortuus eſt aculeo iam dimiſſo ac dicto teſtimonio.

Dodonæum æs.

Δωδωναῖον χαλκεῖον, id eſt, Dodonæum cymbalum, aut tintinnabulum. In hominem dici conſueuit improbæ atque importunæ loquacitatis. Zenodotus citat ex Ariphoro Menandri. Tradit autem in Dodona duas fuiſſe ſublimes columnas, in altera poſitam peluim æream, in altera penſile pueri ſimulachrum, flagellum æreum manu tollentis: quoties autem uentus uehementius flauerit, fieri ut ſcutica impulſa crebrius lebetem feriat, iſq; percuſſus tinnitum reddat, ad multum etiam temporis reſonantem. Alij referunt ad æra Corinthia, quæ præ cæteris clarius tinniant. Meminit huius adagij Stephanus in dictione Dodone. Iuuenalis ad adagium alluſiſſe uidetur, cum ait,

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulſari.

muliebrem garrulitatem taxans. Suidas diuerſam adagij adfert interpretationem ex Damone. Ait enim oraculum Iouis, quod olim erat in Dodona, lebetibus æreis undiq; cinctum fuiſſe, ita ut inuicem ſeſe contingerent. Itaque neceſſum erat fieri, vt vno quopiam pulſato, viciſſim & omnes reſonarent, ſonitu per contactum ab aliis ad alios ſuccedente. Durabatq; in longum tempus tinnitus ille, uidelicet in orbem redeunte ſono. Putatq; parœmiam dictam in ſordidos, & quantumuis puſilla de re querulos. Verum Ariſtoteles hoc commentum ut fictitium refellit, adſerẽs aliud interpretamentum, quod modo retulimus, de columnis duabus, & ſimulachro pueri. Plutarchus in commentario περὶ τῆς ἀδολεσχίας indicat, in Olympia porticum quandam fuiſſe, ratione mathematica ita compoſitam, ut pro una uoce multas redderet, atque ob id ἑπτάφωνον appellatam. Cumq; hac confert homines impendiò loquaces, quos ſi uerbulo tangas, continuo referunt tantum uerborum, ut nullus omnino ſit garriendi finis. Meminit huius adagionis & Iulius Pollux libro ſexto, capite de loquacibus, his uerbis: τὸ ἐκ Δωδώνης χαλκεῖον.

Prora, & puppis.

Πρῷρα καὶ πρύμνη, id eſt, Prora & puppis. M. Tullius libro Familiarium epiſtolarum ultimo, ſcribens ad Tyronem ſuum, parœmiam hanc refert his verbis: Mihi prora & puppis, ut Græcorum prouerbium eſt, fuit à me tui dimittendi, ut rationes meas explicares. Prora itaque & puppi, ſummam conſilij noſtri ſignificamus: propterea quòd à prora & puppi, tanquam à capite & calce, pendeat tota nauis. Apud Græcos inuenio pronunciatum hoc pacto, τὰ ἐκ πρῴρας, καὶ τὰ ἐκ πρύμνης ἀπόλωλε. id eſt, A prora pariter, atque à puppi pereunt: ſiue, prora pariter ac puppis perit, hoc eſt, ad internecionem. Philoſtratus in Heroicis, ἀλλὰ δεῖ προσδεδέσθαι τῇ νηΐ, καθάπερ τὸν Ὀδυσσέα, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ ἐκ πρῴρας φασὶ καὶ ἐκ πρύμνης ἀπολεῖται. id eſt, Sed oportet Vlyſſis in morem naui alligatum eſſe, alioqui & prora, quod dici ſolet, & puppis perit. Neque diſſidet hinc illud Theocriticum in Encomio Ptolemæi:

Ἀνδρῶν αὖ Πτολεμαῖος ἐνὶ πρώτοισι λεγέσθω,
Καὶ πύματος καὶ μέσσος. id eſt,
Aſt hominum in numero decantetur Ptolemæus,
Primus & vltimus, ac medius.

Item Vergilianum illud,
A te principium, tibi deſinet.

Huc pertinet, quod Demoſthenes pronunciationem, τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, καὶ τὸ τρίτον eſſe dixit, vniuerſam eloquentiam intelligens. Plato De legibus lib. 4. ὁ μὲν δὴ θεὸς, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων. id eſt, Iam Deus quidem ipſe, quemadmodum vetuſto verbo dicitur, tum initium, tum finem, tum medium rerum omnium complectens. Plutarchus in commentario De liberis educandis: ὅτι τὸ πρῶτον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον ἐν τούτοις κεφάλαιον ἀγωγὴ σπουδαία καὶ παιδεία νόμιμός ἐστι. id eſt, Quod vna res, primum & medium, ac poſtremum hic caput eſt, proba inſtitutio, legitimaq́; eruditio. Ariſtoteles libro Rhetoricorum tertio refert ex Alcidamante quodam, qui philoſophiam, legum vallum ac foſſam appellarit, omne legum præſidium in philoſophia ſitū innuens. At philoſophus eam metaphoram tanquam duram ac frigidam damnat: quaſi vero non durior ſit illa ſuperior, πρῷρα καὶ πρύμνα. Verum in oratione ſeria, fortaſſis vitioſa fuerint: in adagiis non item offendit duricies, vt quæ ſæpenumero vel ænigmatum ſimilima ſint, eaq́; ferme laudatiſſima videantur, quæ paulo longius detorta fuerint. Proinde quoties ſummam totius negotij, & omne momentum præſidiumq́; ſignificabimus, proram & puppim, aut foſſam & vallum dicemus. Quibuſdam omnium rationum prora & puppis eſt pecunia. Aduerſus Carthaginienſium vim Scipio foſſa pariter & vallum erat, id eſt, præcipuum tutamentum.

Nihil ad Parmenonis ſuem.

Οὐδὲν πρὸς τὴν Παρμένοντος ὗν, *id eſt, Nihil ad Parmenonis ſuem. De æmulatione dictum, quæ longo interuallo abeſſet ab eo quod imitaretur. Plutarchus in Sympoſiacis, quintæ Decadis ſecundo problemate, quo pacto natum ſit adagium narrat ad hanc fermè ſententiā: Parmeno quiſpiam fuit ex hominum eorum genere, qui noſtris etiam temporibus varias animantium & hominum voces ita ſcite imitantur ac repræſentant, ut audientibus tantum, non etiam videntibus, veræ, non imitatæ voces videantur. Neque deſunt quos hoc artificium maiorem in modum delectet. Parmenon igitur hac arte vulgo vt iucundiſſimus, ita etiam celeberrimus fuiſſe perhibetur: quem cum reliqui conarentur æmulari, ac protinus ab omnibus diceretur illud: εὖ μὲν, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς τὴν Παρμένοντος ὗν, hoc eſt, Recte quidem, verum nihil ad Parmenonis ſuem, quidam prodiit, verā ſuculā ſub alis occultā geſtans. Huius vocem cū populus imitatitiā eſſe crederet ſtatimq́; ſicut ſolēt, reclamarēt, τί ἂν αὕτη πρὸς τὴν Παρμένοντος. i. Quid hęc ad Parmenonis ſuē? vera ſue deprōpta, ac propalam oſtenſa, refellit illorū iudicium: utpote non ex vero, ſed ex imaginatione profectū. Meminit idem Parmenonis ac ſuis adumbratæ, in cōmentariis De audiendis poetis. Nec intempeſtiuiter vtemur hoc adagio, quoties aliquis opinione deceptus, de re perperā iudicat. Veluti ſi quis epigramma parum eruditum ac neotericum, ſupra modum admiraretur, perſuaſus antiquum eſſe. Rurſum, ſi quod antiquum eſſet & eruditum, ceu nuperum damnaret. Tantum enim valet hæc imaginatio, vt eruditiſſimis etiam viris in iudicando imponat.*

Syncretiſmus.

Συγκρητισμὸς *Cretico prouerbio dicebatur, quoties fieret, vt qui modo videbantur hoſtes acerrimi, repente in ſummam concordiam redigerentur. Id quod frequenter euenire ſolet, maxime ſi quādo malum aliquod inciderit vtriſque commune. Plutarchus in commentario, περὶ φιλαδελφίας, id eſt, de fraterna charitate, recenſet, ſimulq́; explicat parœmiam his verbis,* Ἔτι τοίνυν ἐκεῖνο δεῖ μνημονεύειν ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διαφοραῖς, καὶ φυλάττειν τὸ τοῖς φίλοις αὐτῶν ὁμιλεῖν καὶ πλησιάζειν τότε μάλιστα, φεύγειν δὲ τοὺς ἐχθροὺς καὶ μὴ προσδέχεσθαι, μιμούμενον αὐτὸ τοῦτο τὸ Κρητῶν, οἳ πολλάκις στασιάζοντες ἀλλήλοις καὶ πολεμοῦντες, ἔξωθεν ἐπιόντων πολεμίων διελύοντο καὶ συνίσταντο. καὶ τοῦτο ἦν ὁ καλούμενος ὑπ' αὐτῶν συγκρητισμός. *id eſt, Præterea oportebit & illud meminiſſe, fratribus inter ſe diſſidentibus, obſeruareq́; ut potiſſimum eo tempore conſuetudinem habeas et conuictum cum illorum amicis. Rurſum, inimicos fugias, neque admittas ad familiaritatem, illud videlicet Cretenſiū exemplum ſequutus, qui frequenter cum factionibus & bellis inteſtinis inter ſeſe pugnarent, inuadentibus aliunde hoſtibus, omiſſa contentione coniuncti ſunt: atque is erat, quem illi ſyncretiſmum appellabant. Hactenus Plutarchus. Simile quiddam refert de Sudracis & Mallis Quintus Curtius libro 9. quos aliàs bellare inter ſe ſolitos, periculi ſocietas iunxerat, imminente Alexandro. Pertinet huc, quod aliàs ex Ariſtotele referemus:* συνάγει τοὺς ἀνθρώπους τὰ κακά. *id eſt, Conciliant homines mala. Adagium recte accommodabitur & in illos, qui amicitiam ineunt: non quòd ſeſe ex animo diligant, ſed quòd alter alterius opis egeat: aut quo veluti coniunctis copiis communem inimicū peſſundent. Refertur et ab Apoſtolio quodā Byzātino, recētiſſimo apud Gręcos ꝓuerbiorū coaceruatore.*

Qui circa ſalem & fabam.

Περὶ ἅλα καὶ κύαμον. *i. Iuxta ſalē et fabā. In eos dicebatur, qui ſe ſimularent ſcire quod neſcirent. Siquidē diuinè reſpōſuri, fabā & ſalē apponebant. Vnde qui inter ſeſe de rebus arcanis cōmunicarēt,* τοὺς περὶ ἅλα καὶ κύαμον *appellabant. Ad hunc quidē modū ſcriptū legitur in Diogeniano, reliquisq́; Græcarū parœmiarū collectoribus. Verū Plutarchus in Sympoſiacorū problematū decade quarta, non fabā, ſed cuminū ſcribit, niſi fortè deprauatus ē codex:* Ἐκεῖνο δὲ πῶς ὑμᾶς λέληθε τοὺς περὶ ἅλα καὶ κύμινον, ὅτι τὸ μὲν ποικίλον ἐστί, τὸ δὲ ἡδύ. *i. At illud fortaſſe vos fugit, quod aiūt, qui iuxta ſalem ac cuminū, quòd illud quidē lautius, hoc ſuauius. Rurſum eiuſdem operis decade quinta:* Ἐζήτει Φλῶρος ἑστιωμένων ἡμῶν παρ' αὐτῷ, τίνες ἂν εἶεν οἱ περὶ ἅλα καὶ κύμινον ἐν τῇ παροιμίᾳ λεγόμενοι. *i. Quærebat Florus, cum apud ipſum cœnaremus, quinā eſſent, qui in prouerbio iuxta ſalem & cuminū dicerentur. Apollophanes aūt grāmaticus ſic eam quæſtionem diſſoluit, ut dicat adagium ſummā familiaritatē ſignificare. Siquidem qui magnopere inter ſe familiares ſunt, hi vel ſalem vel cuminū vnà cœnant, neq; requirunt apparatū vllū ciborū. Vnde et ille iocus eſt Octauij Cæſaris ad quēdā, à quo fuerat conuiuio per parco frugaliq; acceptus: Neſciebā me tibi eſſe tā familiarē. Huc ꝑtinet etiā illud, quod ſuo loco referemus:*

renus: ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν. id eſt, Non oportet transgredi ſalem & menſam, hoc eſt, amicitia ius quod his rebus conciliatur, non eſt uiolandum. Porrò ſalis nomine frugalem uictum innui, paſſim ex poetis licet cognoſcere. Horatius. in Odis:

Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mēſa tenui ſalinum. Idem in Sermon.
-Modò ſit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri.

Verum in diuinationibus uidetur magis religionis cauſa ſolitus apponi. Cur autem hic honos ſali potiſſimū ſit habitus, quæritur apud Plutarchum in eo, quem modò citaui loco. Nam & Homerus ſalem diuinum appellat, & Plato ſcripſit ſalem rebus diuinis amiciſſimum, familiariſſimumq́. Proinde Aegyptij honoris cauſa prorſum à ſale abſtinent, adeo ut ne panibus quidem ueſcantur ſale conditis. Tameſi Plutarchus arbitratur Aegyptios hac gratia potius abſtinuiſſe, ſi quando pure uiuere uellent, quòd præcipue libidinem irritare putetur, idq́ propter calorem. Præterea non eſt ueri diſſimile, illos abdicaſſe ſibi ſalem, tanquam cōdimentum omnium ſuauiſſimum, ita ut non immerito, opſoniorum opſonium appellari poſſit. Nam ſunt qui hac de cauſa ſalem gratiā nominarint, quòd circa hunc omnia uideantur inſipida ingrataq́. Quanquàm illud maxime diuinum in ſe ſal habere uidetur, quòd à corporibus uita deſtitutis putrefactionem ac tabem arcet, neque ſinit prorſum interire, diu morti uelut reſiſtens, animaq́, quoad licet, uice fungēs. Huius ut eſt officium animantia tueri, continereq́, neque ſinere compaginē dilabi: itidem ſal, animæ exemplo, cohibet corporum harmoniam ad tabem tendentium, et membrorum inter ſeſe amicitiam conſeruat. Hac eadem ratione fulguris ignem ſacrum ac diuinum arbitrantur, quòd ictorum corpora multo tempore perdurent, neque putreſcant. Habet & illud quaſi diuinum ſal, quòd uim quādam gignendi genuinam habere credatur, uel hoc argumento, quòd, ſicuti paulo ſuperius dictum eſt, ſeminalem uigorem expergefacit, acuitq́. Proinde qui canibus alendis dant operam, ſalſis carnibus ac ſalſamentis eos paſcunt, quo ad gignendum reddantur alacriores. Accedit huc, quòd è nauibus marinis immenſa murium uis ſoleat naſci. Neque deſunt qui dicant, mulieres etiam citra uirilem operam fieri grauidas, ſi ſalem lingant. Præterea putant huc alluſiſſe poetas, qui non ſine cauſa finxerunt Venerem genituræ principem, è ſalo natam fuiſſe, quam etiam ἁλιγενῆ, id eſt, ſaligenam cōgnominant. Quin ijdem deos omneis marinos fœcundos, & plurimorum liberorum progenitores faciunt. Deniq́ nullum eſt animal, neque terreſtre, neque uolatile, perinde fœcundum, ut ſunt omnia marina. Huiuſmodi fermè de ſale differuntur apud Plutarcum,

Duabus ancoris fultus.

Ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖ, id eſt, Duabus nixus in portu ſedet, ſubaudiendum ancoris. De firmis & immotis, & qui rem ſuam probe conſtabilierunt. Ductum à nauibus intra portum tutò manentibus, à prora ſimul & à puppi proiectis ancoris. Meminit Ariſtides in Panath. Ab eadem metaphora ductum eſt, quod aduerſus Cteſiphontem dixit Demoſthenes: Οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀγκύρας τοῖς πολλοῖς, ſubaudiendum ὁρμεῖ, id eſt, Haud eadem ancora nixus eſt, qua uulgus hominum.

Sine capite fabula.

Ἀκέφαλος μῦθος, id eſt, Sine capite ſermo, dicitur imperfectus ac mutilus. Plato lib. de Legibus ſexto: Οὔκουν ἑκών γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἐγὼ καταλίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἂν ἁπανταχῇ τοιοῦτος ὤν, ἄμορφος φαίνοιτο. id eſt, Nequaquam profectò, poſtea quàm dicendi parteis ſuſcepi, ſermonem abſque capite libens reliquerim. Etenim ſi oberrans talis occurrat alicui, fœdus uidetur. Ruſus in Gorgia: Ἀλλ' οὐδὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέμις εἶναι καταλείπειν, ἀλλ' ἐπιθέντας κεφαλήν, ἵνα μὴ ἄνευ κεφαλῆς περιίῃ. id eſt, At ne ſermones quidem interim aiunt fas eſſe deſerere, quin potius imponendum illis caput, ne ſine capite obambulent. Fortaſsis alluſit ad id, quod refert Plutarchus in dialogo De defectis oraculis. Apud Cretenſes feſtum quoddam nouis & abſurdis ceremonijs agebatur, oſtēſo hominis ſimulacro ſine capite. Hunc aiebant Homerioni patrem fuiſſe, qui conſtuprata per uim Nympha, ſine capite fuerit repertus. Prouerbium refertur à Zenodoto.

Inter ſacrum & ſaxum.

TYNDARVS *apud Plautum, alter è captiuis, cum iam proditis dolis eſſet deprehenſus, nec haberet, quanam arte poſſet elabi: Nunc ego, inquit, omnino occidi. Nunc ego inter ſacrum ſaxumq́ ſto, nec quid faciam ſcio. Apuleius Aſini ſuo libro undecimo: Plurimum ergo duritia paupertatis intercedente, quod ait vetus prouerbium, inter ſacrum & ſaxum poſitus cruciabar. Explicat autem Apuleius allegoriam adagij, videlicet alludens ad ſacerdotium, cui erat initiādus, & paupertatem ſaxo duriorem, per quam non ſuppetebant ſumptus. Sumptum apparet ex priſcis fœderis feriendi ceremoniis, in quibus Fecialis porcum ſaxo feriebat: hæc interim pronuncians: Qui prior populus fœdus rumpet, Iupiter ita eum feriat, quemadmodum ego porcum hoc lapide ferio. Sed undecunque fluxit adagium, ſatis liquet dici ſolitum in eos, qui perplexi, ad extremum periculum rediguntur.*

Inter malleum & incudem.

Μεταξὺ τοῦ ἄκμονος καὶ τῆς σφύρας, id eſt, Inter incudem & malleum. Huic non diſsimile refertur ab Origene, his quidem uerbis: nam Græca deſideramus: Iam quoddam eſt apud nationes tritum uulgi ſermone prouerbium, vt de his qui anxietatibus, & ingentibus malis premuntur, dicant, Inter malleum ſunt & incudem.

In acie nouaculæ.

Nec abhorret à ſuperioribus illud, quod ab Homero ſumptum, maximiſq́ celebratum autoribus, in adagionem abiit: ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, id eſt, In nouacula cuſpide, ſine acie, pro eo quod in ſummo diſcrimine. Sic enim in Iliadis decimo loquitur Neſtor.

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς,
Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς ἠὲ βιῶναι. id eſt,
Nunc etenim cunctis ſita res in cuſpide ferri eſt,
Viuant ne, an triſti exitio abſumantur Achiui.

Sophocles in Antigone:

Φρόνει βεβὼς αὖ νῦν ἐπὶ ξυροῦ τύχης

Sunt autem Tireſiæ uatis uerba, Creontem admonentis, ut ſapiat in tanto conſtitutus periculo. Rurſum in epigrammatibus.

Εὐρώπας καὶ Ἀσίας τε ἀρηΐθοοι βασιλῆες,
Ὑμῖν ἀμφοτέροισιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμά. *id eſt,*
Europæ atque Aſiæ reges Mauorte potentes
Nunc uobis utriſque nouaclæ in acumine res eſt.

De Menelao ac Paride, ſingulari certamine decernentibus, uter Helena potiretur. Theocritus in Dioſcuris:

Ἀνθρώποις σωτῆρες ἐπὶ ξυροῦ ἤδη ἐόντων. *id eſt,*
Certa ſalus hominum iam ferri in cuſpide ſtantum.

Sumptum uidetur à circulatoribus, qui in cuſpide gladiorum ingrediuntur: aut ab iis, qui ferrum manu contrectant: ut admonent in hūc authorem edita ſcholia.

Res in cardine.

HVIC *non omnino diuerſum eſt illud, Res eſt in cardine, quod Seruius prouerbium eſſe admonuit, enarrans illud Maronis,*

Haud tanto ceſſabit cardine rerum.

Putatq́ perinde ualere, quaſi dicas, Res eſt in articulo. M. Tullius: In eo cardo rei uertitur, dixit, pro eo quod eſt, ex hoc tota res pendet. Quintilianus libro duodecimo: Nam ut taceam de negligentibus, quorum nihil refert, ubi litium cardo uertatur. Idem libro quinto: Nam ſi fatetur, multis ex cauſis potuit cruenta eſſe ueſtis: ſi negat, hic cauſæ cardinē ponit, in quo ſi uictus fuerit, etiam in ſequentibus ruit. Sumptum ab oſtiis, quæ cardinibus ſuſtinentur uoluunturq́.

Nouacula in cotem.

Ξυρὸν εἰς ἀκόνην, *id eſt, Nouacula in cotem. Dici ſolitum in hos, qui fortè in eas res inciderunt, in quas minime volebant. Neque nouacula poteſt incommodius cadere, quàm ſi in cotem incurrat. Ab hoc non ita multum abhorret illud Horatianum:*

Et fragili quærens illidere dentem,
Infringet ſolido.

Rectè accommodabitur & in eum, qui lædendi cupidus, tandem hominem nactus eſt, à quo uiciſſim lædatur, cum illi nocere non poſſit. Siquidem nouacula, ſi in molle quippiam inciderit, diſſecat: ſi in cotem, retunditur. Huc reſpexit Tarquinius, qui dixit ſibi in animo eſſe, ut Actius Nauius augur nouacula cotem diſcinderet, ſignificans in cotem nihil poſſe nouaculam, quanquam ab augure factum, quod ille fieri poſſe non credebat, refert Liuius libro primo.

Caliga Maximini.

CALIGA *Maximini vulgo dictitatum eſt, in homines inſulſos, & immodicæ proceritatis. Id adagij refert Iulius Capitolinus, in vita Maximini imperatoris. Nā cum eſſet, inquiens, Maximinus pedum, ut diximus, octo propè ſemis, calciamentum eius .i. campagium regium, quidam in luco, qui eſt inter Aquileiam & Arziam poſuerunt, quod conſtat pede maius fuiſſe hominis veſtigio atq; menſura. Vnde etiam vulgo tractum eſt, cum de longis atq; ineptis hominibus diceretur, Caliga Maximini. Hactenus Iulius. Ergo prouerbium rectius vſurpabitur, ſi cum odio contemptuve dicatur, propterea quòd is Maximinus, unde natum eſſe conſtat, inuiſiſſimus eſſet pariter & populo Romano, & Senatui: quippe Thrax natione, deinde ſordido genere, poſtremo moribus barbaris ac feris. Quin etiam nunc homines inſignitæ proceritatis vulgo male audiunt, tanquam ſocordes atq; inertes.*

Clematis Aegyptia.

HVIC *confine eſt, quod à Phalereo Demetrio refertur,* κληματὶς αἰγυπτία, *id eſt, Clematis Aegyptia. Id ait eo dici ſolitum in eos, qui corpore præter modum procero atque atro colore eſſent: natum haud dubie ab eius herbæ ſpecie, de qua meminit Dioſcorides libro quarto. Plinius lib. 24. cap. 15. Itali, inquit, centunculum uocant, roſtratis foliis, ad ſimilitudinem capitis penulatum iacens in aruis. Græci autem clematidem appellant. Sed cum clematidis multæ ſint ſpecies, quas mihi recēſet Plinius, vna duntaxat prouerbio locum feciſſe videtur, ea nimirum, quæ clematis Aegyptia cognomine dicitur. Dicitur autem quòd hanc maxime gignat Aegyptus, folio lauri longo tenuiq́, aduerſus ſerpentes & priuatim aſpides, ex aceto pota efficax, quæ eadem ab aliis daphnoides, ab aliis polygonoides vocatur. Laertius in vita Zenonis, ex autoritate Apollonij ſcribit, Zenonem gracili fuiſſe corpore, ſtatu procero, atra cute. Deinde autorem citat Chryſippum, qui in ſecundo prouerbiorum ſuorum libro ſcripſerit, ob eam cauſam, à quodam clematidem Aegyptiam fuiſſe dictum.*

Res ad triarios rediit.

ROMANVM *extat adagium, elegans cum primis, & annotandum, Res ad triarios rediit. Eo licebit vti cum ſignificabimus rem eo periculi redactam eſſe, vt extremo conatu, ſummisq́ viribus ſit enitendum, & ad ſuprema confugiendum conſilia, quibus ſi nihil proficiatur, iam nihil reliquum eſſe uideatur, vnde ſubſidium ſperare poſſis. Veluti ſi in diſceptatione quapiam literaria, mediocribus ambigētibus, ad vnum aliquem ſummæ doctrinæ virum rem deferre cogeremur. Aut in ancipiti negocio, potentiſſimorum amicorum opem implorare compelleremur, quos nō niſi maxima quadam adacti neceſſitate ſoleamus interpellare. Deniq́, ſi cum vulgaribus illis conſiliis res explicari nequit, ad nouū aliquod & egregie callidum confugitur. Quemadmodum Terentianus ille Phormio in ſui nominis fabula, cum ſignificaret neq; in Antiphone, neq; in Phædria, neq; in Geta ſatis eſſe præſidij ad retundendam ſenis ſæuiciam: Ad te, inquit, Phormio ſumma redit. Natum eſt adagium à ratione modoq́ componendi Romani exercitus. Refertur autem pariter, & explicatur à T. Liuio, primæ decadis li. 8. cuius uerba libuit ſubſcribere: Poſtremo in plureis ordines acies diſtribuebatur. Ordo enim ſexagenos, ſiue ut alij legunt, ſexcenos milites, duos centuriones, vexillarium unum habebat. Prima acies haſtati erant, manipuli quindecim diſtantes inter ſe modicū ſpatium. Manipulus leues uicenos milites, aliam turbam ſcutatorum habebat. Leues autem, qui haſtam tm̄ geſſaq́ gererēt, uocabantur. Hæc prima frons in acie, florem iuuenum pubeſcentium ad militiam habebat. Robuſtior inde ætas totidem manipulorum, quibus principibus eſt nomen. Hos ſequebantur ſcutati omnes, inſignibus maxime armis. Hoc triginta manipulorum agmen, antepilanos appellabant, quia ſub ſignis iam alij quindecim ordines locabantur,*

ex

ex quibus ordo vnuſquiſque tres partes habebat. Earum vnamquanque primumpilum uocabant. Tribus ex vexillis conſtabat. Vexillum centū octoginta tres, vt alij, ſex homines erant. Primum vexillum triaries ducebat, ueteranum militem ſpectatæ uirtutis. Secundum rorarios minoris roboris ætate factisq́. Tertium accenſos, minimæ fiduciæ manum. Eò & in poſtremā aciem reiiciebantur. Vbi his ordinibus exercitus inſtructus eſſet, haſtati omnium primi pugnam inibant. Si haſtati profligare hoſtem non poſſent, pede preſſo eos retrocedentes, in interualla ordinum principes recipiebant. Tum principum pugna erat, haſtati ſequebantur. Triarij ſub uexillis conſidebant, ſiniſtro crure porrecto, ſcuta innixa humeris, haſtas ſubrecta cuſpide in terram fixas, ut haud ſecus quàm uallo ſepta inhorreret acies, tenentes. Si apud principes quoque haud ſatis proſpere eſſet pugnatum, à prima acie ad triarios ſenſim referebantur: inde rem ad triarios rediſſe, cum laboratur, prouerbio increbruit. Triarij conſurgentes, vbi in interualla ordinum ſuorum principes & haſtatos recepiſſent, extemplò compreſſis ordinibus velut claudebant vias, vnoq́ continente agmine, iam nulla ſpe poſt relicta, in hoſtem incidebant. Id erat formidoloſiſſimum hoſti, cum uelut uictos inſecuti nouam repente aciem exurgentem auctam numero cernebant. Hactenus T. Liuius, cuius ex verbis ſatis liquere prouerbium, ut noſtra interpretatione iam non ſit opus. Item Vegetius de re militari lib. 2. declarat poſt omnes acies ſolere collocari triarios, omni armorum genere inſtructos, qui genu poſito ſubſidebant: vt ſi primam aciem uinci contigiſſet, ab iis integrato prælio uictoria repararetur. Modeſtus in libello de uocabulis rei militaris: Sextus, inquit, ordo poſt omneis à firmiſſimis et ſcutatis, & omni genere armorum munitis, bellatores tenebat, quos antiqui triarios appellabant. Hi ut requieti et integri acrius inuaderent hoſtes, poſt ultimas acies ſedere conſueuerunt, vt ſi quid in primis ordinibus accidiſſet, de eorum uiribus reparationis ſpes tota pendebat. Flauius Vopiſcus in uita Firmi imperatoris, indicat robuſtiſſimum quenq; militem in triarios allegi ſolitum, docens eum neruis robuſtiſſimus fuiſſe, hoc argumento, quòd triarium quoque uinceret.

Sacram ancoram ſoluere.

HVIC *finitimum eſt illud, quod apud Græcos celebratur:* ἱερὰν ἄγκυραν χαλάσαι, *id eſt, Sacram ſoluere ancoram quoties ad extrema præſidia confugitur. Tranſlatum à nautis, qui maximam ac ualidiſſimam ancoram ſacram uocant, eamq́ tum demum mittunt, cum extremo laborant diſcrimine. Lucianus in Ioue tragœdo:* Ἄκουε δὴ ἱερὰν φασὶν ἄγκυραν, ἣν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀπορρήξεις. *id eſt, Audi iam ſacram, ut aiunt, ancoram, quamq́ nulla ui queas abrumpere. Sic enim appellat argumentum inſolubile. Rurſum Drapetis:* Ἔδοξεν οὖν σκεψαμένοις τὴν ὑστάτην ἄγκυραν, ὡς ἱεράν, οἱ ναυτιλλόμενοί φασι, καθιέναι. *id eſt, Viſum eſt igitur re perpenſa, extremam ancoram, quam nautæ ſacram nominant, demittere. Rurſum in Apologia:* Μία μοι ἴσως ἱερὰ ἄγκυρα ἔτι ἄθραυστος ἔχει. *id eſt, Mihi fortaſsis una illa ancora adhuc ſupereſt integra: id eſt, Illud mihi adhuc ſupereſt, quò poſſim confugere. Euripides in Helena.*

Ἄγκυρα δ' ἥ μου τὰς τύχας ὤχει μόνη. *id eſt,*

Mihi ab unica fortuna pendet ancora. hoc eſt, Vna duntaxat ſpes mihi ſupereſt. Ariſtides in Themiſtocle: Καὶ ὥσπερ ἐκ τῆς ἱερᾶς ἀγκύρας τῆς ἐκείνου φωνῆς ἐχόμενοι. *id eſt, Ac uelut à ſacra ancora de illius voce pēdētes.*

Mouebo talum à ſacra linea.

IDEM *pollere putat Diogenianus,* κινῶ τὸν ἀφ' ἱερᾶς: *id eſt, Sacræ lineæ talum moueo. De iis, qui extrema parant experiri. Id Iulius Pollux libro nono exponens, ait à ludo quopiam teſſerarum natum eſſe adagium. Luſum autem fuiſſe huiuſmodi, ut utriq; ludentium eſſent calculi quinque, totidem impoſiti lineis: unde & Sophocles dixerit,* πέσσα πεντέγραμμα, *id eſt, teſſeræ quinque linearum. Inter eas lineas, vtrinque quinas, vnam fuiſſe mediam, quam ſacram uocabant: unde qui talum mouiſſet, is ſacra linea calculum mouere dicebatur. Id uero non fiebat, niſi cum res poſceret, vt ludens ad extrema cōfugeret auxilia. Vſurpat hoc adagium Plato lib. de Legibus quinto:* καθάπερ πεττὸν ἀφ' ἱεροῦ, *id eſt, Tanquam à ſacra teſſera. Plutarchus in libro qui inſcribitur, an ſeni ſit gerēda Reſp.* Τελευταῖον ὥσπερ τὸν ἀφ' ἱερᾶς ἐπάγουσιν ἡμῖν τὸ γῆρας. *id eſt, Poſtremam nobis, tanquam à ſacra linea ſenectam allegant, hoc eſt, veluti cauſam grauiſſimam. Idem commentario de comparatione terreſtrium ac marinorum:* Φέρε κινήσαντες τὸν ἀφ' ἱερᾶς, βραχέα περὶ θειότητος αὐτῶν καὶ μαντικῆς εἴπωμεν. *id eſt, Age moto talo à ſacra linea, paucis de diuinitate eorum & diuinatione dicamus. Rurſum idem aduerſus Colotem Epicureum:* Εὐθὺς ἐν τὸν ἀφ' ἱερᾶς κεκίνηκεν ὁ Κωλώτης. *id eſt Protinus igitur talum à ſacra mouit Colotes, hoc eſt, ſtatim id quod eſt grauiſſimum, aggreſſus eſt, ut impugnaret Apollinis de Socrate iudicium. Idem in uita Martij Coriolani de ciuitate Romana ob Coriolani minas perturbata:* ἄρας τὸν ἀφ' ἱερᾶς ἀφῆκεν. *id eſt, Sublatam à ſacra linea teſſeram miſit. Deſperatis enim rebus ad Deorum religionem confugiebat, ſupplicatum miſſis ſacrificis, adituis, initiatoribus, auguribus, &c. Huc alluſit & Theocritus in Bucoliaſtis.*

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον. *id eſt,*

Atque à lineola lapidem mouet. de quo nobis & alias facta mentio.

Nudior leberide.

Γυμνότερος λεβηρίδος, *id eſt, Nudior leberide, de uehementer tenuibus. Leberis enim ſerpentis exuuium ſignificat, quo nihil eſſe poteſt inanius. Accidit autem hoc omnibus fere, quæ cortice integuntur, ſed molliore: uelut ſtellioni, lacertæ, præcipue ſerpentibus, atque hæc ferme bis exuunt, uere, & autumno, præſertim uiperæ. Serpenti primum ab oculis incipit decedere pellis, ita ut obcæcari uideatur iis, qui rem non intelligunt: atque una nocte & die, ſenectus tota exuitur à capite vſque ad caudam. Ex inſectis reiuueneſcunt ſilpha, et culex, eaq́, quorum pennæ uaginis obteguntur, ut ſcarabei, item locuſtæ & cicadæ. In genere marinorum exuit & cancer, idq́ ſæpius anno. Atque hoc exuuium Græcis etiam* γῆρας *dicitur, cuius mira ſentitur tum leuitas, tum ſiccitas, uniuerſo humore in nouum fœtum conſumpto, autor Ariſtoteles lib. de natura animantium octauo. Ait Suidas Leberidem hominem*

fuiſſe ſupra modum pauperem : ita vt vulgari ſermoni locum fecerit. Athenæus in Dipnoſophiſtis : σαυτὸν ἀποφαίνεις κενώτερον λεβηρίδος. id eſt : Oſtendis teipſum inaniorem leberide.

Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet.

SI dixeris quæ vis, quæ non vis audies. Diuus Hieronymus in Ruffinũ nominatim prouerbij loco citat: Nihilq́; ſuper hoc audies, inquit, niſi illud è triuio, cũ dixeris quæ vis, audies quæ non vis. Terentius in Andria.

Si mihi pergit quæ vult dicere, quæ nõ vult audiet.

Rurſum in prologo Phormionis :

Benedictis ſi certaſſet, audiſſet bene.

Eodem alluſit in prologo Andriæ :

Deſinant maledicere, male facta ne noſcant ſua.

Obſcurius etiam in prologo Eunuchi : Tum ſi quis eſt, qui dictum in ſe inclementius exiſtimet eſſe, ſic exiſtimet, ſciat reſponſum non dictum eſſe. Reſponſum enim vocat, conuicium conuicio redditum. Primus huius adagij pater Homerus fuiſſe videtur, apud quem hic verſus eſt in Iliadis Υ.

Ὁπποῖόν κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις. id eſt,
Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipſe.

Item Heſiodus lib. cui titulus, Opera & dies,

Εἰ δὲ κακὸν τ' εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις. id eſt,
Fors male dicenti, dicentur plura viciſſim.

Rurſus in eodem :

-Εἰ δέ σ' ἄρχῃ
Ἤ τι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας
Δὶς τόσα τίνυσθαι μεμνημένος. id eſt,
-Si quod prior ipſe,
Aut verbum, aut factũ, dicas vel geras ve moleſtũ,
Ad te cum duplici rediturum fœnore noris.

Euripides in Alceſtide :

-Εἰ δ' ἡμᾶς κακῶς
Ἐρεῖς, ἀκούσῃ πολλὰ κοὐ ψευδῆ κακά. id eſt,
-Si dixeris nobis male,
Mala inuicem per multa, nec falſa audies.

Lõge venuſtius idẽ extulit Sophocles citãte Plutarcho:

Φιλεῖ γὰρ γλῶσσα ἰσχύειν μάτην,
Ἀκούειν ἃ εἶπεν ἑκὼν [illegible]. id eſt,
Etenim ſolet qui dicta temere iecerit,
Audire nolens verba, quæ dixit volens.

Refertur ex Sophocle :

Φιλεῖ δ' ἡ πολλὴν γλῶσσαν ἰσχύουσα μάτην,
Ἄκουσ' ἀκούειν ἃ ἑκὼν εἶπεν κακά. id eſt,
Qui multa temere verba fudit, is ſolet
Audire nolens quæ volens dixit male.

Quin etiam his noſtris temporibus eiuſmodi quiddam vulgo dictitant: Vt ſalutabis, ita et reſalutaberis: hoc eſt, vt tua fuerit oratio, ita tibi reſpondebitur. Plautus Contumeliam ſi dices, audies. Cæcilius in Chryſio apud Gelliũ: Audibis male, ſi male dicis mihi. Eodem pertinet Euripideum illud apud authores paſſim obuium : Ἀχαλίνων στομάτων, ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τὸ τέλος δυστυχία. id eſt, In frænis oris, & iniquæ vecordiæ finis ſeu vectigal calamitas. Celebratur & hoc inter Chilonis apophthegmata : Μὴ κακολογεῖν τοὺς πλησίον, εἰ δὲ μή, ἀκούσεσθαι ἐφ' οἷς λυπηθήσεσθαι. id eſt, non eſſe maledicendum iis quibus cum agimus : alioqui audituros, quæ moleſtiã adferant. Huc arbitramur aſſcribendum verſiculum quem Quintilianus ut vulgo iactatum citat :

Nec male reſpondit, male enim prior ille rogarat.

Sero ſapiunt Phryges.

HOC prouerbium ex vetuſtiſſima tragœdia Liuij Andronici mutuo ſumptum eſt, quæ inſcribitur, Equus Troianus : Sero ſapiunt Phryges. Vſurpatur à Cicerone in epiſtolis familiaribus, in equo, inquit, Troiano ſcis eſſe ſero ſapiunt Phryges. Conuenit in eos, quos ſtulte factorum ſero pœnitet. Siquidem Troiani tot iam acceptis cladibus, vix decimo demum anno de reſtituenda Helena conſultare cœperunt : quam ſi ſtatim initio repoſcenti Menelao reddidiſſent, innumerabilibus ſeſe calamitatibus ſubduxiſſent. Euripid. in Oreſte,

Ὀψὲ φρονεῖς εὖ, τότε λιποῦσ' αἰσχρῶς δόμους. id eſt,
At nunc profecto ſerius ſapis bene,
Cum tunc penates turpiter reliqueris.

Nam verba ſunt ad Helenam Electræ. Refertur & à Feſto Pompeio prouerbij titulo. Demades authore Plutarcho dicere ſolebat, Athenienſes nunquàm decernere pacem, niſi pullis veſtibus indutos, innuens eos bellandi cupidiores, quàm ſat eſſet, nec niſi clade ſuorum admonitos de pace cogitare.

Piſcator ictus ſapiet.

EADEM habet ſententiam illud apud Græcos celebratiſſimũ : ἁλιεὺς πληγεὶς νοῦν φύσει id eſt, Piſcator percuſſus ſapies. Idq́; ferunt ab huiuſmodi quodam euentu natum : Cum piſcator quiſpiam piſcibus, quos intra rete tenebat, manũ admouiſſet, atque à ſcorpio piſce ferire tur, ictus, inquit ſapiam. Itaque ſuo malo doctus, cauit in poſterum. Plinius libro trigeſimoſecundo demoſtrat id eſſe peculiare draconi, et ſcorpio piſci, vt lædant aculeis ſi manu tollatur. Zenodotus ait parœmiam extare apud Sophoclem.

Factum ſtultus cognoſcit.

IDEM aliter effertur ab aliis ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω, id eſt, Rem peractam ſtultus intellexit. Sumptum eſt autem ex Homero, qui pluribus locis hanc vſurpauit ſententiam. Vt in Iliados Ρ. & Υ.

-Μηδ' ἀντίος ἵστασ' ἐμεῖο,
Πρίν τι κακὸν παθέειν, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. id eſt,
-Mihi obuius ire caueto, prius quàm
Noxæ aliquid capias: nã factum nouit & excors.

Huc alluſit Euripides in Bacchis :

Κακοῦ γὰρ συγγενὴς ὢν ἐμάνθανεν. id eſt,
Nam didicit affinis malo.

De Pentheo, qui ſero, nec niſi ſua pernicie doctus, cœpit vereri Bacchum. Neque huic diuerſum eſt, quod admonet ſenarius ille, inter Græcanicas ſententias celebris.

Ἡ δὲ μετάνοια γίνετ' ἀνθρώποις κρίσις. id eſt,
Tum iudicant homines, vbi iam pœnitet.

Eodem pertinet Vergilianum illud,

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos.

Item illud Demoſthenicum. Non emo tanti pœnitere. Vnde perquàm eleganter Fabius apud Titum Liuium, euentum, ſtultorum magiſtrum appellat : Nec euentus docet hoc, inquiens, qui ſtultorum magiſter eſt, ſed ratio. Plinius in Panegyrico, quem Traiano dixit, huiuſmodi ſeram & infrugiferam prudentiam, miſeram vocat : Terror, inquit, & metus & miſera illa ex

periculis

periculis facta prudentia, monebat ut à repub. (erat autem omnino nulla reſpubl.) oculos, aures, animos auerteremus.

Malo accepto ſtultus ſapit.

PAVLO *diuerſius extulit Heſiodus, eandem tamen ſententiam, cum ait in libro, cui titulus, Opera & dies:*

Δίκη ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει,
Εἰς τέλος ἐξελθοῦσα, παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω. *id eſt,*
-Tandem ſua pœna nocentem.
Conſequitur, paſſusq́, ſapit tum deniq́, ſtultus.

Ad quam ſententiam uidetur alludere & Homerus in Iliados ψ. ἵνα γνώῃς ἀποτίνων, *id eſt, Vti tuo dãno cognoſcas. Plato in Sympoſio:* ἃ δὴ καὶ σοὶ λέγω, ὦ Ἀγάθων μὴ ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἡμετέρων παθημάτων γνόντα εὐλαβηθῆναι, καὶ μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ὥσπερ νήπιον παθόντα γνῶναι. *id eſt, Quæ ſane tibi quoq; dico Agathon, ne ab hoc fallaris, ſed ex cognitis his, quæ nobis acciderunt, caueas: nec iuxta prouerbium ueluti ſtultus poſt acceptum malum ſapias. Huc referendum & Plautinum illud in Mercatore: Feliciter is ſapit, qui alieno periculo ſapit. In eandem ſententiam Tibullus Elegiarum lib. tertio:*

-Felix quicunque dolore
Alterius, diſces poſſe carere tuo.

Huc alludunt & illæ ſero ſapientium uoces: Nunc ſcio quid ſit amor. Nunc ego et illam ſceleſtam, et me miſerum eſſe ſentio. Ah, uix tandem ſenſi ſtolidus. Videtur adagiũ ex illa uetuſtiß. fabula manaſſe, de duobus fratribus, Prometheo, atque Epimetheo, quæ quidẽ refertur apud Heſiodum, ad hanc ferme ſentẽtiam: Iupiter iratus Prometheo propter ignem furto ſublatum è cœlo, ac mortalibus redditum: cupiensq́, illum ſimili retaliare dolo, Vulcano negocium dat, ut è luto puellæ ſimulacbrum quanto maximo poſſet artificio fingat. Id ſimulatq; factum eſt, ſingulos Deos deasq́, monet, vt ei ſimulacbro ſuas quiſq; dotes adiungerent. Vnde & virgini Pandoræ nomen aſſictum apparet. Hanc igitur omnibus formę, cultus, ingenij, linguæq́, dotibus cumulatam, Iupiter cum pyxide pulcherrima quidem illa, ſed intus omne calamitatum genus occulente, ad Prometheum mittit. Is recuſato munere, fratrem admonet, ut ſi quid muneris ſeſe abſente mitteretur, ne reciperet. Redit Pandora, perſuaſoq́, Epimetheo, pyxidem donat. Eam ſimul ac aperuiſſet, euolantibusq́, morbis ſenſiſſet Iouis ἄδωρα δῶρα, *ſero nimirum ſapere cœpit. Vbi Heſiodus palã ad adagionẽ illudens ait:*

Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' ἐνόησε. *id eſt,*
Accepit: tactusq́, malo, tum deniq; ſenſit.

Idem ſignificat in Theogonia: Hæc, inquit, peperit προμηθέα

Ποικίλον αἰολόμητιν, ἁμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα.

Prometheum uafrum nominans, ac varijs inſtructum conſilijs, Epimetheum poſt erratum ſapientem. Vnde & Pindarus in Pythiis, appellat illum ὀψίνοον, *quaſi ſero ſapientem. Quod ipſa etiam indicant uocabula. Nam* προμηθεὺς *Græcis eum ſignificat, cui prius quàm rem aggrediatur, ſuppetit conſilium:* ἐπιμηθεὺς, *cui re peracta, tum demum conſilium in mentem uenit.* προμηθεῖσθαι, *eſt conſilio malis imminentibus occurrere. Lucianus in dialogo quodam, ex comico quopiam citat hunc uerſiculum dictum in Cleonem, quòd ſero, nec niſi confecto negocio ſaperet.*

Κλέων προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα. *id eſt,*
Rebus peractis eſt Cleon Prometheus.

Idem in calce eiuſdem dialogi: ἐπεὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι, ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ προμηθέως ἐστίν. *id eſt, Nam illud quidem poſt rem conſulere. Epimethei eſt, non Promethei. Effertur etiam ad hũc modum parœmia:* παθὼν δ' ἄρα φρενιμώτερος. *id eſt, Poſt mala prudẽtior. Rurſum hoc pacto:* ἐξ ὧν ἔπαθε, ἔμαθε. *id eſt, vt ſententiã magis quàm verba reddam, Quæ nocent, docent. At multo conſultius eſt alienis malis prudẽtiorem reddi, iuxta Græcam ſententiam:*

Βλέπων πεπαίδευμ' εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά. *id eſt,*
Aliena ſpectans, doctus euaſi mala.

Circumfertur & illud noſtrati vulgo iactatum, Mortaleis pudore & iactura doctiores euadere.

Aliquid mali, propter vicinum malum.

LYSIMACHVS *apud Plautum in Mercatore. Nunc ego uerum eſſe illud uerbum experior, aliquid mali eſſe propter uicinum malum. Quibus ex Plauti uerbis ſatis liquet, hanc ſententiam vulgari ſermone fuiſſe celebratam. Eam Heſiodus eleganter expreſſit in opere, cui titulus, Opera & dies:*

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅστ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. *id eſt,*
Si qua domi inciderit tibi res, tunc ilico omiſſis
Adſunt uicini zonis. cinguntur at ipſi
Affines. noxa eſt, uicinus ut improbus ingens,
Contrà ita maxima commoditas, ſi cõmodus adſit.
Deeſt honor huic, bona quem uicina deficit, at nec
Intereat bos, ni uicinus ubi improbus adſit.

Neque tantum inter priuatos uicinos hæc ſententia locum habet, uerumetiam experimentis obſeruatum eſt, populos à uicinis ſubuerſos. Quemadmodum Aetolis & Acarnanibus euenit, qui ſe mutuis cladibus euerterunt, inter ſe finitimi. Item Carthaginienſibus & Byontinis, quarum hiſtoriarum meminerunt Heſiodi interpretes. Huc uidetur leuiter alluſiſſe Vergilius in Eclogis, cum ait:

Nec mala uicini pecoris contagia lædent. *Et,*
Mantua uæ miſeræ nimium uicina Cremonæ.

Admonet autem parœmia, uti bonorum conuictum, et conſuetudinem expetamus, à malis nos quàm maxime poſſimus abducamus: Proinde ſcitũ eſt illud Themiſtoclis apud Plutarchum: qui cum prædium quoddã venderet, hoc quoque præconem addere iuſſit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας. *id eſt, quòd vicinos etiam haberet bonos, quaſi uicini commendatione futurum eſſet longe uendibilius. Neque multũ abhorret hinc illud eiuſdem Heſiodi carmen:*

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ.
Sæpe mali maleſacta uiri populus luit omnis.

Manus manum fricat.

SOCRATES *in Axiocho Platonis ait Prodico ſophiſtæ hunc Epicharmi comici uerſiculum ſemper in ore fuiſſe:*

Ἡ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβοις τι.

Affricat manum manus, da quiddam & aliquid accipe: videlicet hominis quæſtum facete taxans, qui neminem gratis doceret, & à quo ſic quoq; quæ tum dicturus eſſet, didiciſſe affirmabat, at ne id quidem gratuito, imò numerata mercede. Sententia digna tum homine Siculo, tum vaſto poeta. Sic enim illum appellat Cicero. Monet autem, neminem fermè mortalium inueniri, qui velit in quempiã beneficium collocare, à quo nõ ſperet aliquid emolumenti viciſſim ad ſe rediturum, ſed officium inuitari officio, beneficium beneficio prouocari. Idem adagium effertur & hoc pacto: χεὶρ χεῖρα νίπτει, *id eſt, Manum manus lauat. Idem pollet utraq; metaphora. Nam mutua commoditas eſt, quoties vel fricat, vel abluit manus manum. Circumfertur inter Græcanicas ſententias huiuſmodi diſtichon:*

Ἀνὴρ δ' ἄνδρα καὶ πόλις σώζει πόλιν.
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλος τε δάκτυλον. *id eſt,*
Vrbs ſeruat vrbem, ſeruat itidem vir virum.
Manus manum, digitumq́; digitus abluit.

Vtitur eo & Seneca in ludrico libello de morte Cl. Cæſ.

Gratia gratiam parit.

EANDEM *ſententiam Sophocles ſimpliciter extulit in Oedipo Coloneo:*

Ἡ χάρις χάριν φέρει. *id eſt, Gratiam adfert gratia.*

Rurſum apud eundem in Aiace Maſtigophoro:

Χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί. *id eſt,*
Beneficium ſemper beneficium parit.

Quod Heſiodus velut enarrans in primo Georg.

Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.
Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν. *id eſt,*
Aequum vt ametur amans: qui accedit iungitor illi.
Da, tibi qui dederit, qui non dederit tibi, ne da.
Danti aliquis dedit, at non danti, non dedit vllus.

Quibus ſignificatur beneficium inuitari beneficio, & officium officio prouocari. Euripides in Helena.

Χάρις γὰρ ἀντὶ χάριτος ἐλθέτω. *id eſt,*
Beneficium beneficio reſpondeat.

Par pari referre. ἴσον ἴσῳ ἐπιφέρειν.

TERENTIVS *in Eunucho parœmiam vſurpat, ſuperiori non admodum diſſimilem: Par pari referto. Qua monemur, vt tales ſimus in alios, quales in nos illos experimur. Ac iuxta Medeam Euripideam, amicis ſimus amici, inimicis infeſti, in perfidos perfidi, parcos parci, clamoſos clamoſi, impudentes improbi: deniq; vt cuiq; meritum merito ſimili retaliemus. Idem in prologo Phormionis: Quod ab ipſo allatum eſt ſibi id eſſe relatum putet. Non in concinne tum quoq; vſurpauerimus ſi quando verba verbis, blandicias blandiciis, promiſſa promiſſis penſamus. Huc pertinet illud non illepidum, quod refert Ariſtoteles libro moralium nono. Dionyſius citharœdum accerſiuerat, vt ſibi caneret in nuptiis: atq; cum eo bis pactus eſt legibus, vt quo doctius meliusq́; caneret, hoc copioſiorem ferret mercedẽ. Annixus eſt omni artificio citharœdus uti q̃ ſcitiſſime caneret, ſperãs ampliſſimum præmiũ. At poſtridie pactã mercedẽ repoſcenti muſico, qui cõduxerat, ait iã perſoluiſſe ſeſe, quod eſſet pollicitus, nẽpe par pari retuliſſe proq; voluptate repoſuiſſe voluptatẽ, ſpẽ lucri ſignificãs, quæ quidẽ hoc maior fuerat, quo magis ex arte cãtaſſet. Verũ hoc loco negat philoſophus par pari relatum: propterea, quòd alter id quod volebat accepit: alter eo quòd expetebat, fruſtratus eſt. Huc videtur reſpexiſſe Euripides, cum ait in Andromache:*

Σώφρων καθ' ἡμᾶς, σώφρονας τεύξεται,
Θυμούμενος δὲ τεύξεται θυμουμένων. *id eſt,*
Modeſtus in nos ſentiet modeſtum item,
Commotus autem nos reperiet concitos.

Porrò prouerbium natum videri poteſt à compotationibus veterum Græcorum, apud quos æqualibus cyathis bibere mos erat. Archippus in Amphitryone ſecunda apud Athenæum libro decimo:

Τίς ἐνέχεεν σφῷν ὦ κακοδαίμονες ἴσον ἴσῳ. *id eſt,*
Quis par ſceleſte miſcuit vobis pari?
Item Cratinus in Pytine.
Τὸν δ' ἴσον ἴσῳ φέροντ' ἐγὼ ἀντιφέρομαι. *id eſt,*
At par pari reddenti, ego reſpondero.

Item libro ſexto Οὐ γὰρ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἴσον ἴσῳ τὸν ἰχθὺν πωλούντων. *id eſt, Non per eos qui Romæ piſcem vendunt, parem pari: ſentiens ſingulos precio æſtimatos uẽdi. Erat hæc vox* ἴσον ἴσῳ, *ſolennis inter propinandum, vt ex eodem authore facile liquet. Ea ſignificabant, aut pares eſſe cyathos, aut tantundem additum aquæ, quantum ineſſet vini. Huius formæ ſunt illa: paria facere, pro penſare ex æquo: et parem calculum ponere. Plinius ad Flaccũ, Accepi pulcherrimos turdos, cum quibus parẽ calculum ponere, nec vrbis copiis ex Laurentino, nec maris iam turbidi tempeſtatibus poſſum. M. Tullius libro de Oratore ad Brutum, Par pari retulit ad ſchema rhetoricum, quo membra orationis pari ſyllabarum numero ſibi reſpondent. Nam inquit, Quum aut par pari refertur, aut contrarium contrario opponitur, aut quæ ſimiliter cadunt verba, verbis comparantur, quicquid ita concluditur, plerunq; fit vt numeroſe cadat.*

Eadem menſura.

QVOD *modo retulimus, videtur pariter & ad officii, & ad iniuriæ relationem pertinere, verum ad beneficii penſationem magis referendum, quod ait Heſiodus*

Αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι. *id eſt,*
Aut mẽſura eadẽ, aut melius quoq;: ſi qua facultas

Quo docet officium remetiendum eſſe eadem menſura aut etiã copioſiore, ſi ſuppetat facultas: prorſumq́; hac parte imitandos eſſe fœcundos agros, qui ſementem depoſitam multo cum fœnore reddere conſueuerunt. Citatur à Luciano prouerbii vice in Imaginibus: αὐτῷ μέτρῳ φασὶ καὶ λώϊον. *id eſt, Eadem menſura, quod aiunt, aut melius. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticum lib. 13. Ego autem me parabam ad id, quod ille mihi miſiſſet, vt αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, ſi modo potuiſſem. Nam hoc etiam Heſiodus aſſcribit,* αἴ κε δύνηαι.

Craſſa Minerua: Pingui Minerua: Craſſiore Muſa.

MINERVA, *iuxta poetarum fabulas, artibus atq; ingeniis præſidet. Vnde & illud fluxit, inuita Minerua. Præterea illud, Pingui, ſeu craſſa Minerua, quod quidem iam olim prouerbii vice celebratur. Columella lib. De re ruſtica duodecimo cap. 2. In hac autem, inquit, ruris diſciplina non conſideratur eiuſmodi ſcrupuloſitas ſed, quod dicitur, pingui Minerua, quantumuis vtila*

contingat

continget villico tempeſtatis futuræ præſagium. Idem in primi libri præfatione: Poteſt enim nec ſubtiliſſima, nec rurſum, quod aiunt, pingui Minerua res agreſtis adminiſtrari. Idem libro 10. Nec tamen Hipparci ſubtilitas, pinguioribus, vt aiunt ruſticorum literis neceſſaria eſt. Dicitur pinguiore Minerua fieri, quod inconditius ſimpliciusq́, quaſiq́, indoctius fit, non autem exquiſita arte, nec exactiſſima cura. Vnde & Priapus ille, cum rem obſcœnam, quam poterat vrbanius per inuolucra verborum petere, nudis verbis rogat:

–Craſſa, inquit, Minerua mea eſt.

Et Horatius philoſophum deſcribens, non exactis illis Stoicorum rationibus atq; argutiis inſtructum, ſed veluti citra artem, philoſophiam moribus exprimentem, neq; tam diſertum quàm ſimplicem ac ſyncerum,

Ruſticus, inquit, abnormis ſapiens craſſaq́, Minerua.

Aulus Gellius lib. 14. cap. 1. Nequaquam tamen id cenſebat in tam breui exiguoq́, vitæ ſpatio, quantouis hominis ingenio comprehendi poſſe, & percipi, ſed coniectari pauca quædam, & vt verbo ipſius utar, παχύτερον, id eſt, craſſius, & pingui Minerua.

Craſsiore Muſa.

Παχυτέρᾳ μούσῃ, *id eſt, Craſſiore Muſa. Eandem parœmiã ſic extulit Quintilianus, Inſtitutionũ oratoriarũ libro 1. Libet propter quoſdam imperitiores etiam craſſiore, vt uocant, Muſa, dubitationem huius utilitatis eximere. Inuenitur aliquoties apud ſcriptores non inidoneos, Pinguiore formula, pro eo quod eſt, planius atq; intelligibilius. Dictum eſt & Latinè loqui, pro eo quod eſt, aperte & ſimpliciter. M. Tullius in Verrem: Latinè me ſcitote, non accuſatorie loqui. Idem in Philip. Sed vt ſolent ij qui planè et Latinè loquũtur. In Priapeis.*

Simplicius multo eſt, da pædicare, Latinè Dicere.

Rudius ac planius.

INELEGANTIVS *quidem eſt illud apud Græcos, ſed idem tamen pollet:* ἀμαθέστερον καὶ σαφέστερον εἰπέ. *quod apud eundem refertur Gellium: Noſti enim, inquit, credo verbum illud uetus & peruulgatum,* ἀμαθέστερον εἰπὲ καὶ σαφέστερον, *id eſt Indoctius rudiusq́, quodãmodo loquere, et apertius ac clarius fare. Sumptum apparet ex Ariſtophanis comœdia, cui titulus* Βάτραχοι *id eſt, Ranæ.*

Ἀμαθέστερον πρόσειπε καὶ σαφέστερον. *id eſt,*
Indoctius prologuitor, atq; clarius.

Quo carmine Bacchus Euripidis obſcuritatem taxat, Suidas & interpres admonent ſubeſſe prouerbiũ quod hunc ad modum feratur.

Σαφέστερόν μοι κἀμαθέστερον φράσον *id eſt,*
Apertius mihi loquere, atq; indoctius.

Inde ſumptum, quòd antiquitus illi σοφοί, *quos uocant, ſoleant myſteria ſapientiæ quibuſdam ænigmatum inuolucris data opera obtegere, videlicet ne prophana turba, ac nondum philoſophiæ ſacris initiata poſſet aſſequi. Sic plato numeris ſuis obſcurauit ſuam philoſophiam. Sic Ariſtoteles multa mathematicis collationibus reddidit obſcuriora.*

Sus Mineruam.

TRITISSIMVM *apud Latinos autores adagium,* ὗς τὴν Ἀθηνᾶν, *id eſt, Sus Mineruam: ſubaudiendum* ...

docet, aut monet, dici ſolitum, quoties indoctus quiſpiã atq; inſulſus eum docere conatur, a quo ſit ipſe magis docendus: aut, vt Feſti Pompeij uerbis vtamur, cum quis id docet alterum, cuius ipſe eſt inſcius. Propterea quòd Minerua artium & ingeniorum, vt diximus, tutela tribuitur a poetis. Porro ſue nullum aliud animal magis brutum, magisq́, ſordidum, vt quod ſtercoribus impenſe gaudeat, uel ob iecoris magnitudinem, quæ ſedes eſt concupiſcentiæ ac libidinis: vel ob narium craſſitudinem, & olfactum hebetem, vnde fit ut non offendatur ſœtore: tum adeo pronum, ciboq́, deditum, vt ſi fortè ſurſum aſpicere cogatur, protinus ſtupore ſileat ob inſolentiam, vt tradit Alexander Aphrodiſeus. Nec eſt aliud magis indocile, proinde non ad vſum aliquem quemadmodum pecudes nonnullæ, ſed ad epulas duntaxat à natura donatum videtur. Cui rei teſtis eſt Plinius lib. 8. cap. 15. Animalium, inquit, hoc maxime brutum, animamq́, ei pro ſale datam, non illepide exiſtimabatur. Idem affirmat Varro lib. De re ruſtica ſecundo: Suillum, inquit, pecus donatum à natura dicunt ad epulandum. Itaq; his animam datam pro ſale, quæ ſeruaret carnem. Atq; hæc quidem uerba quid ſibi uelint explicat M. Tullius lib. De finibus bonorum quinto: Et enim omnium rerum, inquit, quas & creat natura & tuetur, quæ aut ſine animo ſunt, aut non multo ſecus, eorum ſummum bonum in corpore eſt, vt non inſcite illud dictum videatur in ſuem, animum illi pecudi datũ pro ſale, ne putreſceret. Sunt autem beſtiæ, in quibus ineſt aliquid ſimile virtutis, vt in leonibus, vt in canibus, vt in equis, in quibus, ſed etiam animorum aliqua ex parte motus aliquos videmus. Vulgo inſipidos iſtos, & quaſi ventri atq; abdomini natos, ſues appellare conſueuimus. Quin & Suetonius in catalogo illuſtriũ grammaticorum, refert Palæmonem arrogantia tanta fuiſſe, ut M. Varronem porcum appellare, ſecum & natas & morituras literas. Præterea ſi quid indoctũ atq; illiteratum ſignificare volumus, id ex hara profectum, dicimus. Quemadmodum M. Tullius in Piſonem: Ex hara producta, non ſchola. Hinc igitur natum adagiũ ſus Mineruam. L. Cæſar apud Ciceronem lib. de Oratore ſecundo: Sic ego, inquit, Craſſo audiente, primum loquar de facetiis, & docebo ſus, vt aiunt, oratorem eũ, quem cum Catulus nuper audiſſet, fœnum alios aiebat eſſe oportere. Idem Cicero lib. de Academicis quæſtionibus primo: Nã et ſi non ſus Mineruam, vt aiunt, tamen inepte quiſquis Mineruam docet. Hieronymus in Rufinum: Prætermitto Græcos, quorum tu iactas ſciẽtiam, & dũ peregrina ſectaris, penè tui ſermonis oblitus es, ne vetere prouerbio, Sus Mineruam docere videatur. Vſurpat idem verbis commutatis in epiſtola ad Marcellam, cuius initium, Menſuram charitas non habet. M. Varro, & Euemerus adagium ad fabulas retulerunt, id quod ex Pompeij verbis licet coniicere. Quam rem, inquit, in medio, quod, aiunt, poſitam, ineptis μύθοις inuoluere maluerunt, quàm ſimpliciter referre. Celebratur à multis Demoſthenis ſcomma, qui cum Demades vociferaretur in eum: Δημοσθένης ἐμὲ βούλεται διορθοῦν, ἡ ὗς τὴν Ἀθηνᾶν, *id eſt, Demoſthenes vult corrigere ſus Mineruam: reſpondit:* αὕτη μέντοι πέρυσιν ἡ Ἀθηνᾶ μοιχεύουσα εἰλήφθη. *id eſt, Atqui nuper hæc Minerua in adulterio fuit deprehenſa. Dictum alluſit ad Mineruam virginem.*

Sus

Sus cum Minerua certamen ſuſcepit.

CVM hoc aut idem, aut certe quàm maxime finitimum, quod apud Theocritum legitur in Hodœporis,

Ὗς ποτ' Ἀθηναίαν ἔριν ἤρισεν. id eſt,

Cum diua eſt auſus ſus decertare Minerua.

Quoties indocti ſtolidiq;, et depugnare parati, non uerẽtur ſummos in omni doctrina uiros in certamen literarium prouocare. Theocriti enarrator ſic efferri vulgo παροιμίαν ſcribit, Ὗς τὴν πρὸς Ἀθηνᾶν ἐρίζεις. id ẽ, Sus cũ ſis, cum Minerua contendis. Scholiaſtes aliquis addit, eos ἐρίζειν dici, qui uerbis certant, ἐρίδειν, qui factis: quo magis ridiculum eſt, ſi ſus indocilis certet cum Minerua diſciplinarum præſide.

Inuita Minerua.

LATINIS & illud eſt celebratiſſimum, Inuita Minerua, pro eo quod eſt refragante ingenio, repugnante natura, non fauente cœlo. Cicero in Officiis: Inuita, ut aiunt, Minerua. Idem libro epiſtolarum familiarium duodecimo: Quinquatribus frequenti ſenatu cauſam tuam egi, non inuita Minerua. Rurſum eiuſdem operis libro 3. Idq;, quoniam tu ita uis, puto me non inuita Minerua facturum. Horatius,

Tu nihil inuita dices, facies ue Minerua.

Huc alluſit Seneca, cum dixit, Male reſpondere coacta ingenia.

Abijt & taurus in ſyluam.

Ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, id eſt, Abijt & taurus in ſyluam. Paſtorale prouerbium, allegoria ſubturpicula, ſignificans diuortium, ac neglectum ueteris amicæ. Tametſi licebit in uſum uerecundiorem trahere hoc modo, ſi per iocum accommodabitur ad eos, qui priſtinos amicos negligere uidentur, & a familiarium cõgerronumq; grege deſueſcere. Aut in illos etiam, qui à ſolitis deſciſcunt ſtudiis, diuerſumq; uitæ ſequuntur inſtitutum. Theocritus in Idyllio, cuius titulus eſt Theonycho, nominatim etiam prouerbii uice refert:

Αἶνος θην λέγεταί τις, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν.

Fertur & hoc olim, in ſyluam ſecedere taurum.

Queritur autem amans, ſe iam pridem ab amica relictum, plurimumq; iam eſſe temporis oſtendit, quòd Cyniſca, id eſt, Catella (nam id erat nomen puellæ) ſe Lyco quoddam oblectet, neque omnino curet ad priſtinam redire conſuetudinem: non magis quàm tauri, qui & ipſi nonnunquam à uaccarum armentis ſecedunt, & aut reliquis aggregantur tauris, aut ſolitarii per nemora uagantur, nullo fœminarum deſiderio tacti. Eum ſeceſſum, eumq; uaccarum neglectum, quaſiq; diuortium, paſtores peculiari uerbo uocant ἀτιμαγελεῖν, uoce nimirũ cõpoſita ἐκ τοῦ ἀτιμᾶν τὸ ἀτιμάζειν καὶ καταφρονεῖν, quod eſt deſpicere negligereq;, ac pro nihilo ducere: & ἐκ τῆς ἀγέλης, quod armentum ſonat. Ac tum ἀτιμαγελεῖν dicuntur tauri, cum ſegregati à vaccarum commercio, adeo non curant illas, vt non modo coitum non appetant, ſed ne paſcuis quidem iiſdem uti uelint. Hunc animantis morem, ſimulq; vocem ipſam ei tributam rei demonſtrat Ariſtoteles lib. De natura animalium ſexto, his uerbis, Οἱ δὲ ταῦροι ὅταν ὥρα ᾖ τῆς ὀχείας, τότε νέμονται σύννομοι, καὶ μάχονται τοῖς ἄλλοις. τὸν δὲ πρότερον χρόνον μετ' ἀλλήλων εἰσίν, ὃ καλεῖται ἀτιμαγελεῖν. πολλάκις γὰρ οἱ ἐν Ἠπείρῳ οὐ φαίνονται τριῶν μηνῶν, ὅλως δὲ τὰ ἄγρια πάντα ἢ τὰ πλεῖστα, οὐ συννέμεται ταῖς θηλείαις πρὸ τῆς ὥρας τοῦ ὀχεύειν. Ea verba nos appendemus magis quàm annumerabimus, hoc modo: At taurus, cum tempus coitus adſuerit, tum demum incipit communibus cum uaccis paſcuis vti, eamq; reliquis tauris dimicat. Nam ante id tempus inter ſeſe paſcuntur, quod quidem appellant, ἀτιμαγελεῖν. Sane qui ſunt in Epiro prouincia tauri, ſæpe numero trium menſium ſpatio non apparent. Porro feræ animantia, aut omnia, aut certe pleraque ante tempus coeundi non aggregantur ad communes cum fœminis paſcuas. Illud admonitu dignum uiſum eſt, in uerſione Theodori Gazæ, pro Græca uoce ἀτιμαγελεῖν, quam Romana lingua nullo pacto reddere poteſt, ſcriptum eſſe coarmentari. Idq; uerbi doctis etiam uiris non parum caliginis offudit, ita ut deprauatum apud Ariſtotelem locum exiſtiment, commutataq; lectione, longe diuerſum ſenſum inducant, putentq; Theodorum in transferendo non mediocriter hallucinatum. At nos tota re diligentius penſiculata, uidere uidemur Ariſtotelicorum uerborum ſententiam citra vllius uocis commutationem adamuſſim quadrare: uidelicet taurum aggregari cum uaccis, et in iiſdem uerſari paſcuis, appetente coitus tempore, eiq; non conuenire cũ reliquis taurorum armentis, ſed bellum cum aliis gerere: reliquis autem temporibus tauros cum tauris ſocialiter iiſdem uti paſcuis, neque fœminarum conuictum ſequi, ſed inter ſeſe agere, quod idem accidat in feris ferme omnibus. Hanc autem taurorum cum tauris ſocietatem, neglectis uaccarum armentis, uocari ἀτιμαγελεῖν. Quæſo quid hic ſcrupuli, cur Ariſtotelicam lectionem mutandam exiſtimemus: niſi ſi quid offendit mutatus numerus in ταῦρος & νέμει, id quod Ariſtoteli præſertim eo in opere penè familiare deprehenditur? Dictionem autem illam coarmentari, non germanam, ſed ſuppoſititiam eſſe dubium non eſt, & aut librariorum inſcitia, aut alicuius parum eruditi temeritate inductam. legendum eſſet uel dearmentari, uel abarmentari. Neque enim adduci poſſumus, ut credamus Theodorum hominem tam in omni doctrinæ genere abſolutum, fuiſſe lapſum, præſertim in uoce, neque magnopere prodigioſa, nec inuſitata Græcis autoribus, utpote cuius uim uel ipſa ſtatim indicat etymologia: præterea quæ apud Theocritum autorem uſq; adeo notum vulgatumq; legatur, ἐν νομεῦσι, ἢ βουκόλοις, id eſt, in paſtore, ſiue bubulcis,

Χ' αἱ μὲν ἄμα βόσκοντο κατὰ δρυμὰ φύλλα νέμονται

Οὐδὲν ἀτιμαγελεῦσαι. id eſt,

Atque hi paſcuntur ſimul, inq; comantibus herbis

Errant; & non ulla gregis diuortia quærunt.

Ad hæc Suidas oſtendit, ταῦρον ἀτιμαγέλην appellatum τὸν τῆς ἀγέλης καταφρονοῦντα, id eſt, qui negligeret armentum. Huc uidetur nonnihil alluſiſſe Vergilius in Sileno:

Ah uirgo infelix, tu nunc in montibus errass
Ille latus niueum molli fultus hyacintho
Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas,
Aut aliq̃ in magno ſequitũ grege. claudite nymphæ
Dictææ, nymphæ nemorum iam claudite ſaltus.
Si qua forte ferant oculis ſeſe obuia noſtris
Errabunda bouis ueſtigia: forſitan illum,

Aut

Aut herba captum viridi, aut armenta ſecutum
Perducant aliquæ ſtabula ad Gortynia vaccæ.

Cum enim ait,

Ille latus niueum molli fultus hyacintho
Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas:

taurum innuit ἀτιμαγέλην. *Item cum ait: Errabunda bouis veſtigia. Significat autem poeta taurum, quem adamabat Paſipha, aut prorſus* ἀτιμαγελῆ, *aut cæte-rus* ἀτιμαγέλην, *vt ſuo armento neglecto, vaccas alias ſequeretur. Porrò de pugna taurorũ inter ipſos coitus tempore meminit idem Maro libro Georg. tertio:*

Nec mos bellantes unà ſtabulare, ſed alter
Victus abit, longeq; ignotis exulat oris,
Multa gemens ignominiam, plagasq; ſuperbi
Victoris, tum quos amiſit inultus amores.
Et ſtabula aſpectans regnis exceſſit auitis.

Nos quidem arbitramur hanc ipſam vocem, ſi deflectatur aliò, prouerbialem eſſe, quemadmodum ſunt & illæ καπρᾶν, *&* ἱππομανεῖν, *ad eamq; potiſſimum reſpexiſſe Theocritum, quum ait prouerbio dici:* Ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν. *Scholia quæ feruntur in Theocritum, habent* ἔβα κεν ταῦρος *pro* καὶ *coniunctione copulatiua, mutata* κεν *expletiua: addunt eſſe prouerbium de his dici ſolitum, qui abeſſent non reuerſuri. Taurus enim ſi ſemel aufugerit in ſyluam, capi non poteſt. Vnde nõ inconcinne quis dixerit maritum diutius ab vxore ſecubantem,* ἀτιμαγέλην: *& eum qui familiares deſierit inuiſere,* ἀτιμαγέλην: *& qui diutius à Muſis, ac librorum abſtinuerit contubernio* ἀτιμαγέλην. *Itẽ qui à cõuictu hominũ abhorreat, ſecumq; viuat,* ἀτιμαγέλην *licebit appellare. Et qui à legitimo contubernio aberrarit, ſe ceſſeritq; non inepte dicetur* ἀτιμαγέλην. *Nec prorſus abhorret ab hac forma; quod eſt apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata:*

Οἴκοι δ' ἀταυρώτη διάξω τὸν βίον. *id eſt,*
Domi abſq; tauro cælibem vitam exigam.

Sic enim ſignificauit vitam cælibem fœmina negligentis taurum, id eſt, maritum. Sic & Horatius:

—Pereat male quæ te
Lesbia quærenti taurum, monſtrauit inertem.

Annus producit, non ager.

Ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα, *id eſt, Annus producit ſegetem, non aruum. Hemiſtichiõ prouerbiale quod refertur à Theophraſto, lib. De plantis octauo:* Πρὸς αὔξησιν δὲ καὶ τροφὴν μέγιστον μὲν ὅ τε ἀὴρ κρατεῖ συμβάλλεται, καὶ ὅλως ἡ τοῦ ἔτους κατάστασις. ὅταν γὰρ ὕδατα καὶ εὐδίαι καὶ χειμῶνες γένωνται, ἅπαντα εὔφορα καὶ πολύκαρπα. καὶ τὰ ἁλμώδη καὶ λυπρόγεια. διὸ καὶ παροιμιαζόμενοι λέγουσιν οὐκ ἀλόγως, ὅτι ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα. μέγα δὲ καὶ ἡ χώρα διαφέρει. *id eſt, Ad incrementum autem alimentumq; plurimum quidem cæli temperies, & in totum anni conditio iuuat. Etenim ſi imbres, ſerenitates, & hyemes accidant opportunè, cuncta felicius atq; vberius proueniunt, etiam in ſalſuginoſis, ac parum pinguibus agris. Vnde non ab re eſt, quod prouerbio dicunt, Annum producere fructum, non aruum. Veruntamen non parũ refert, quæ ſit regionum ratio. Hic illud obiter admonendum duximus, in impreſſis exemplaribus legi,* οὐ καλῶς, *id eſt, non rectè: atq; hoc ipſum, vt noſtra quidem eſt opinio,* οὐ καλῶς, *partim quòd Theodorus Gaza verterit hoc loco non perperam: partim quòd non perinde quadret ad Theophraſti ſententiam. Nam is fatetur verum eſſe, plurimum habere momenti cæli conditionem, id quod etiã prouerbio teſtatum ſit, quo non ſine cauſa tota prouentus ratio tribuitur aëri, tamen nonnihil etiam diſcriminis ſitum eſſe in ipſo ſoli ingenio. Proinde legendum ſuſpicamur pro* οὐ καλῶς, οὐκ ἀλόγως, *id eſt, non temerè. Quanquam videmus & illud* οὐ καλῶς, *vtcunque poſſe defendi. Nimirum ut Theophraſtus improbet vulgare dictum, quod cælo momentum omne tribuit, cum & à ſoli ratione magna pars pendeat. Nobis tamen ſuperior lectio magis arridet, atq; huic noſtræ ſententiæ doctos calculum ſuum addituros exiſtimamus. Repetit idem adagium libro de cauſis plantarum tertio, rationem reddens, cur in frigidis pariter & calidis regionibus triticum proueniat, haud negans agri naturam nonnihil conferre ad fertilitatem: ſed multo maximum momentum habere aërem circumfuſum, & cuiuſmodi cæli ventorumq; temperies contingat, tum ad quos flatus oppoſitus ſit ager. Meminit & Plutarchus in Sympoſiacis, decade ſeptima, problemate ſecundo. Porrò ſi libebit vſum prouerbij dilatare, non inepte accommodabitur in hanc ſententiam, ſi quis dicat, ad virtutem educationem longe plus adferre momenti quàm genus: ac planè perparũ referre, quibus maioribus ſis natus, ſed multo maximè quibus rationibus educatus, quibusq; moribus ſis inſtitutus. Nam cælum velut educat, quod progignit terra. Ad hoc adagij videtur alluſiſſe Euripides in Hecuba, quam ita loquentem facit:*

—Οὔκουν δεινόν, εἰ γῆ μὲν κακὴ
Τυχοῦσα καιροῦ θεόθεν, εὖ στάχυν φέρει,
Χρηστὴ δ' ἁμαρτοῦσ' ὧν χρεὼν αὐτὴν τυχεῖν,
Κακὸν δίδωσι καρπόν, ἀνθρώποις δ' ἀεὶ
Ὁ μὲν πονηρὸς, οὐδὲν ἄλλο, πλὴν κακὸς,
Ὁ δ' ἐσθλὸς, ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο
Φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστός ἐστ' ἀεί.
Ἆρ' οἱ τεκόντες διαφέρουσιν, ἢ τροφαί.
Ἔχει γε μέντοι τι καὶ τὸ τραφῆναι καλῶς
Δίδαξιν ἐσθλοῦ. *id eſt,*

—Non nouum ergo, ſi mala
Fauente cælo terra fert ſegetem bonam:
Bona, deſtituta quibus opus fuerat, malum
Fructum edit. At mortalium quisquis malus,
Nil poſſit aliud eſſe quàm ſemper malus,
Frugi vſq; frugi. Sors nec ingenium viri
Aduerſa vitiat, ſed probus ſemper manet.
Vtrum id parentum, an educantium magis?
Rectè educari ſcilicet nonnullam habet
Doctrinam honeſti.

Videtur Hecuba pluſculum tribuere genituræ quàm inſtitutioni, miraturq; proinde non idem euenire in mortalium moribus, quod in prouentu ſegetum accidat. Porrò quanto plus valeat inſtitutio quàm genus, Lycurgus eleganter oſtendit, prolatis apud multitudinem duobus canibus, quorum alter ingeneroſa matre natus, propter inſtitutionem grauiter feram eſt inſecutus: alter generoſis ortus parentibus, quòd inſtitutus non eſſet, turpiter relicta fera, ad odorem panis ac cibi reſtitit.

In vado.

METAPHORA prouerbialis, In vado eſſe, pro eo quod eſt in tuto, citráque diſcrimen, ſumpta à natantibus aut nauigantibus. Terentius: Omnis res in vado eſt. Plautus in Aulularia: Hæc propemodum iam eſſe in vado ſalutis res videtur. Vadum autem eſt aqua ſundus, in quo quiſquis conſtiterit, is iam effugit periculum ne mergatur.

In portu nauigare.

AFFINIS eſt huic allegoria, ἐν λιμένι πλεῖν, id eſt, In portu nauigare, qua ſignificamus nos iam à periculo abeſſe. Propterea quòd qui mediis adhuc in fluctibus nauigant, hi uentorum & æſtus arbitrio nauigant. Contrà qui iam intra portum ſunt, nihil habent negocij cum vndis ac ventis. Vnde vulgatiſſima metaphora, hominem in cuius præſidio conquieſcimus, portum appellamus. Et qui ſeſe ad tranquillam tutámque aliquam vitæ rationem traducunt, in portum ſe recipere dicuntur. Terentius in Andria: Nunc huius periculo fit: Ego in portu nauigo. Maro paulo diuerſius in Aeneidos libro ſeptimo.

Nunc mihi parta quies, omniſque in limine portus.

Bos laſſus fortius figit pedem.

DIVVS Hieronymus oppidò quàm elegans adagium vſurpauit, ad beatum Aurelium Auguſtinum ſcribēs, eúmque deterrere cupiens, ne iuuenis ſenem prouocet. Propterea quòd tardius quidem ad pugnam excitantur hi, qui iam ſunt ætate quaſi feſſi: verùm iidem grauius ſæuiunt atque vrgent, ſi quando ſenilis illa virtus irritata recaluit. Memento, inquit, Daretis & Entelli, & vulgaris prouerbij, quòd bos laſſus fortius figat pedem. A veteri tritura more ductum apparet cum circumactis à bubus ſuper manipulos plauſtris, grana excutiebantur: partim à rotis in hoc armatis, partim à taurorum vngulis. Poteſt alluſum videri & ad hoc, quòd iuuenes corporis agilitate præpollent. Senes in ſtataria pugna, ac viribus ſuperiores ſunt, id quòd & Verg. in Daretis & Entelli congreſſu declarat. Nec admodum hinc abludit illud, quod in Græcorum collectaneis poſitum reperitur, ἠρέμας βοῦς, id eſt, Lente bos, ſubaudiendum, mouet pedem. Nam ſenſim quidem mouet, at grauius premit.

Tota erras via.

Τῆς πάσης ὁδοῦ διαμαρτάνειν, id eſt, Tota aberrare via. Prouerbium eſt in eos, qui vehementer aberrant. Terentius in Eunucho: Tota erras via. Tranſlatum à viatoribus, qui nonnunquam ita ſolent aberrare à via, vt non ſine diſpendio quidem, tamen quò tendebant, perueniant: nonnunquam ſic aberrant, vt longe diuertant, & in diuerſum tendant. Vnde & exorbitare dicūtur, qui à vero aberrāt. Ariſtoteles in Ethicis: Haud tota aberrant via. Idē Naturaliū lib. 1. ſcribit priſcos illos philoſophos naturalium cauſarū ſcrutatores, exorbitaſſe, ac velut è via depulſos, prorſus aberraſſe à vero. Sumptum eſt ex Ariſtophanis Pluto:

Ἦ τῆς ὁδοῦ τὸ παράπαν ἡμαρτήκαμεν;
Via ne tota prorſus exerrauimus?

Quinetiam hodie dictitant eos in via eſſe, qui recto conſilio quippiam inſtituunt: extra viam, qui qua non oportet ratione rē aggrediūtur. Sunt ferme prouerbiales & illæ metaphoræ doctis vſitatiſſimæ: Depellere à via, reducere in viā, monſtrare viā, facere uiā, ſternere uiā, aperire viā, præcludere viā, intercludere uiā: Cicero in prima Philippica: Qđ ſi putas, totā ignoras uiā gloriæ. Celebre habetur et illud apopthegma, Bene currūt, ſed extra uiam. Καλῶς μὲν τρέχεις, ἀλλ' ἐκτὸς ὁδοῦ.

Toto cœlo errare.

HVIC cōſine eſt, quod vſurpat Macrobius Saturnal. lib. 3. Nunquam ne, inquit, Prætextate tibi venit in mentem toto, vt aiunt, cælo erraſſe Vergilium? Sumptum videtur ex Ariſtophanis Ranis,

Ἐν τοῖς γὰρ ἡμάρτηκεν οὐρανοῦ γ' ὅσον.

Ab Euripide dicitur in Aeſchylum, qui plurimum erraſſet in his quæ dixerat. Metaphora ducta, vel à Phaethontis, aut Cereris fabula: vel à nauigantibus, qui cæli ſyderúmque obſeruatione curſum moderantur: proinde naucleri, cum vehementer aberrāt, in cæli parte longe diuerſa Cynoſuram imaginantur nonnunquam, totóque aberrant curſu. Niſi malumus cælū pro regione accipere velut Horatius,

Cælum nō animū mutant, qui trans mare currunt.

Suo iumento ſibi malum accerſere.

QVI ipſe ſibi malorum eſt autor, ſuo iumento ſibi malum accerſere dicitur, tanquam ſuo ſumptu ſuáque opera, quaſi ſuopte plauſtro, malorum ſarcinā adportet ſibi. Plautus in Amphitryone: Ipſe homo ſibi à me malam rē arceſſit iumento ſuo. Sumpta metaphora à plauſtris onerariis. Nam id quoque ſignificat iumentum, autore Gellio lib. 20. cap. 1. aut certe ab animalibus tergo vectantibus onera.

Suo ſibi hunc iugulo gladio, ſuo telo.

SVO gladio, ſuo ue telo iugulari dicitur, qui ſuis ipſius dictis reuincitur, aut qui ſuopte inuento dolo ue capitur: denique in quem quocunque modo, ſeu dictum, ſeu factum retorquetur, quod ab ipſo profectum ſit: veluti ſi quis exemplo Protagoræ antiſtrephon dilemma in eum, qui propoſuerit, retorqueat: aut ſi quemadmodū Phalaris, Perillum mali repertorem, ſuo inuento conficiat. Itaque in Adelph. Terentij, Mitio ſenex fratris Demeæ ſæuitiam increpans, huiuſmodi vtitur ſententia: Hoc vnum affert vitij ſenecta, attentiores ad rem ſumus quàm oportet. Eandem Demea paulo poſt in fratrem retorquens, Poſtremo, inquit, non meum illud uerbum facio, quod tu Mitio bene & ſapiēter dixti dudū. Vitium commune omnium eſt, quòd nimium ad rem in ſenecta attenti ſumus. Hanc maculam nos decet effugere. Hac ratione cum Mitio conſtringeretur adigereturque, vt agrum, quem rogabatur, daret: tum Demea, Suo, inquit, ſibi hunc iugulo gladio. Tranſlata metaphora ab his, qui in pugna ſuis ipſorum telis aliquoties cōfodiuntur. Plautus in Amphitryone, Atque hunc telo ſuo ſibi, malicia ſua, à foribus pellere. Cicero pro Cecinna, Aut tuo, quemadmodum dicitur, gladio, aut noſtro defenſio tua efficiatur neceſſe eſt. Huc alluſit Ouidius in epiſtolis Heroidum,

Remigiúmque dedi, quo me fugiturus abires:
Heu patior telis vulnera facta meis.

Eodem pertinent & illa Ciceronis: In tuum ipſe mucronem incurras, neceſſe eſt. Rurſum: Hic eſt defenſionis tuæ mucro, in eum incurrat oratio tua, neceſſe eſt: Neq; vehementer hinc abludit Liuianum illud lib. 2. de ſecundo bello Punico: Sentiebat Annibal ſuis ſe artibus peti. Lucianus in Piſcatoribus, ὡς παρ' ἡμῶν πεπορισμένος, ὡς φὴς, λαβὼν καθ' ἡμῶν ἐτόξευες. *id eſt, Quæ quidem tela à nobis, vti fateris, ſumpta, aduerſus nos iaculatus es. Tradit Plutarchus, Braſidam, ducem educto è corpore telo, eodem confodiſſe eum qui miſerat. Marius vnus è triginta tyrannis, à milite quodam interemptus narratur à Trebellio Pollione, qui adoriens dixerit: Hic eſt gladius, quem ipſe feciſti: nam Marius ante imperiū faber ferrarius fuerat, & eius militis opera in fabrili officina vſus. Hunc igitur uere ſuo gladio dixeris iugulatum.*

Incidit in foueam, quam fecit.

TRANSLATVM *vel ab his, qui foueis effoſſis, aut reliquis id genus decipulis, inſidiantur feris: vel à bellis, in quibus aliquoties ſuffoſſis cuniculis hoſtis hoſtem captat.*

Suo ipſius laqueo captus eſt.

NOTA *metaphora, nempe mutuo ſumpta ab his, qui inſtructis pedicis, auibus aut feris inſidias tendunt.*

Hanc technam in teipſum ſtruxiſti.

EANDEM *ſententiam aliter expreſſit Lucianus,* Ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συνετέθεικας. *id eſt, Itaq; commentum in tuum ipſius exitium reperiſti. De hæredipeta, qui quum diuitem ex aſſe hæredem ſcripſiſſet, ac teſtamentum protuliſſet, quo diuitem ad idem faciendum prouocaret, tecti ruina ſubito oppreſſus eſt, ac ſua reliquit illi cuius facultatibus inhiarat. Vtendum erit cū dolus in alterum excogitatus, in caput autoris recidit, ita vt non raro conſueuit accidere.*

Turdus ipſe ſibi malum cacat.

HIS *ſimillimū eſt illud Græcorum adagium,* Κίχλη χέζει αὑτῇ κακόν. *id eſt, Turdus ipſe ſibi malum cacat. In eos dici ſolitum, qui ſibipſis miniſtrarent exitij cauſam. Siquidem viſcum, autore Plinio, non prouenit, niſi maturatum in vētre, ac redditum per auiū aluum, maxime palumbium ac turdorum. Cuius rei meminit & Seruius in ſextum Aeneidos. Ariſtoteles item lib. De natura animantium nono, tria turdorum genera facit, quorum primum* ἰξοβόρον *vocatum ait: aut, vt Athenæus,* ἰξοφάγον, *nimirum quòd viſco veſcatur. Quoniam autem viſco capiuntur aues, ipſæ ſibi malū cacant videlicet. Plautus paulo diuerſius extulit: Ipſa, inquiens, ſibi auis mortem creat. Quanquam non dubitemus affirmare, à Plauto cacat, non creat fuiſſe ſcriptum: deinde locum à quopiam ſemidocto, & Græcanici prouerbij ignaro deprauatum, ſuppoſita voce adulterina creat. Sophocles in Antigone:*

Ὅστις δ' ἀνωφέλητα φιτύει τέκνα
Τί τόνδ' ἂν εἴποις ἄλλο, πλὴν αὑτῷ πόνους
Φῦσαι, πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων, id eſt,
Inutiles quicunq; liberos ſerit,
Quid aliud hunc, quàm ſibi creare dixeris
Ipſi dolores, atq; riſum maleuolis?

In hos igitur quadrabit parœmia, aut in eos, q̄ potētes ſibi generos aſciſcūt, à q̄bus poſtea p̄ uim opprimātur.

Ipſe ſibi mali fontem reperit.

Extat item apud eoſdem ſenarius prouerbio celebratus, Αὐτὸς γὰρ εὗρε τοῦ κακοῦ τὴν πυτίαν. *id eſt, Ipſus mali ſibi reperit coagulum. Aut,* Αὐτὸς εὗρε τοῦ κακοῦ πηγὴν. *id eſt, Ipſe reperit mali fontē. Sic Aeſchylus in Perſis:*

Νῦν κακῶν ἔοικε πηγὴ πᾶσιν ηὑρῆσθαι φίλοις. id eſt,
Nunc mali fons eſt repertus, vt videtur omnibus.

Verſus eſt Trochaicus. Sunt enim & pernicioſi fontes, quorum aqua guſtata mortem, aut inſaniam adferat, quos præſtiterat non reperiſſe.

Capra gladium.

Eodem ferme pertinet, Αἲξ μάχαιραν, *id eſt, Capra gladium, ſubaudi, reperit. In eos dicitur, qui ipſi reperiūt, quo pereāt. Ortū eſt autem adagium ab huiuſmodi quodam euentu. Olim cū Corinthij Iunoni Acrææ (nam id illi cognomen) rem diuinam facere pararent: huius Iunonis ſtatuam aiunt à Medea poſitam fuiſſe: atq; hi, qui ad præbendam hoſtiam erant conducti, defoſſo ſub terra cultro, oblitos ſeſe aſſimularent, capra pedibus excalpens eum eruit, proditq́; itaq́; mactata eſt. Quidam ſic efferunt parœmiam,* Αἲξ δοῦσα τὴν μάχαιραν. *id eſt, Capra cultrum præbens. Quidam hoc pacto,* Οἶς τὴν μάχαιραν. *id eſt, Ouis cultrum.*

Cornix ſcorpium.

HIS *confine eſt & illud,* Κορώνη τὸν σκορπίον, *id eſt, Cornix ſcorpium, ſubaudi, rapuit. Quadrat in hos, qui parant eos lædere, vnde tantundem mali ſint uiciſſim accepturi. Quemadmodum cornix correpto ſcorpio, arcuata illius cauda, vulnus accepit letale, perijtq́;. Extat ſuper hac re Græcum epigramma Archiæ, quod non grauabor adſcribere:*

Ἐκ ποτε πομφόλυγι μελάντερος αἰγιαλοῖο,
Σκορπίον ἐκ γαίης εἶδε ἕρποντα κόραξ.
Ὃν μάρψας ἀέρθη. ὁ δ' ἀίξαντος ἐπ' ἄγραν
Οὐ σχολιός, ἀντίστροφα πλευρὰ ἔτυψε βίῃ
Καὶ ξυνὸν ἀμφοτέροις· ἰδ' ὅπως ἐπίνοιαν ἐπ' ἄλλῳ,
Ἐκ κείνης πότμον αὐτὸς ἔδεκτο μόρου. id eſt,
Scorpius è terra prorepſerat, idq́; vidente
Coruo, qui cœlo victitat in liquido.
Corripuit viſum, fugitq́;: ſed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atq; necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis inſidioſa parabat,
Inde ſibi accinit ipſa necem miſera.

Atq; id in rebus humanis frequenter uſu uenire ſolet, vt qui cepiſſe videatur, ipſe captus ſit. Quemadmodum & Horatius,

Græcia capta ferum victorem cepit,

Calidum prandium comediſti.

HVC *alludere videtur & Plautinum illud, Calidum hodie prandium prandidiſti, id eſt, Feciſti quod tibi magno malo ſit futurum. Ab his ſumptum, qui ſe noxijs ac letiferis ingurgitant cibis, poſtea ventris tormina ſenſuri.*

Iritare crabrones.

Τὰς σφηκιὰς ἐρεθίζειν, *id eſt, Iritare crabrones. Ad hāc ſētētiam referendum eſt & illud, quod eſt apud Plautum*

in Amphitryone: Iritabis crabrones. Id dictum eſt à poeta in mulierũ ingenium, quibus iratis ſi repugnes, magis prouoces, neque ſine tuo malo diſcedas. Eſt autem crabro inſecti genus affine ueſpis pertinaciſſimum, aculeoq́; peſtilentiſſimo. Siquidem refert Plinius Naturalis hiſtoriæ libro 11. cap. 21. crabronum ictus haud temere ſine febri eſſe. Adduńq;, traditum à quibaſdam, ter nouenis huius animantis punctis interfici hominem. Ariſtoteles lib. De partibus animalium nono, præter alia quæ de crabronibus commemorat, illud quoque tradit, cum in apum genere quædam aculeis careant, ut fuci, & reges, ueſpæ quoque nonnullæ ſine aculeis inueniantur, nulli crabrones reperiuntur non armati aculeo. Quanquàm de duce, num aculeatus ſit, nonnihil addubitat. Vtitur hoc adagio diuus Hieronymus in quadam epiſt. Eandem ſententiam ſic idem extulit Plautus, mutata allegoria,

Baccha bacchanti ſi uelis aduerſarier,
Ex inſana inſaniorem facies. feriet ſæpius.
Sin obſequaris, una te ſolues plaga.

Nam mos erat, uti Bacchanalia celebrantes obuios thyrſis ferirent. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, nam hoc titulo inſcriptam comperi:

Ἢ μή τις, ὥσπερ σφηκιὰν βλίττῃ με κἀρεθίζῃ.
Niſi ſi quis uti veſparium, fraudet me, ſtimuletq́;.

Alluſit huc, qui ſcripſit epitaphium Archilochi poetæ maledici,

Ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μή ποτε τῷδε
Κινήσῃς τύμβῳ σφῆκας ἐφεζομένους. *id eſt,*
Ne fors crabrones, qui huic inſedere ſepulchro,
Irites, tacitum carpe uiator iter.

Xenophon lib. 4. indicat unde natum ſit: nimirum ab his, qui ſtudent eximere ueſpas ab antris ſuis. ὁρῶ δ' ἔγωγ', ἔφη, καὶ τοὺς τοὺς σφῆκας ἐξαιρεῖν βουλομένους, ἐὰν μὲν ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους. *id eſt, Et ego, inquit, uideo etiam eos quicunque crabrones excipere uolunt, ſi quidem euolantes conentur venari, à multis feriri crabronibus.*

Leonem ſtimulas.

CONSIMILEM *vim habet, quod à Diogeniano refertur,* τὸν λῖν κνίζεις, *id eſt, Leonem pungis, ſeu vellicas. De his, qui potentem ac ferocem in ſuum ipſius exitium prouocant atq; extimulant. Notior eſt metaphora, quàm vt ſit explicanda.*

Malum bene conditum ne moueris.

IDEM *pollet & illud,* μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον, *id eſt, Ne moueris malum bene conditum, ſiue quieſcens. In eos qui ſua ſtultitia ſibi turbas excitant: aut qui mala iam tempore ſepulta reſuſcitant renouantq́;. Prouerbium retuliſſe videtur Theognis hoc uerſu,*

Πολλάκι γὰρ τὸ κακὸν κατακείμενον ἔνδον ἄμεινον. *id eſt*
Nam perſæpe malum præſtat domi habere repoſitũ.
Huic ſimilimum eſt illud,
—Sopitos ſuſcitat ignes.

Octipedem excitas.

CRATINVS *in Thrattis apud Suidam,* ὀκτάπουν ἀνεγείρεις. *i. Octipedem excitas, nimirũ ſcorpiũ: cui pedes ſunt octo, ac plerũq; ſub ſaxis abditus cubat quẽ nõ niſi tuo periculo ſuſcites ꝑ venenũ, quod in cauda geſtat.*

Mouere Camarinam.

Κινεῖν τὴν καμάριναν, *id eſt, Mouere Camarinam, eſt ſibiipſi malum accerſere. Lucianus de Apophrade.* ὁρᾷς δὲ ἄμεινον ἄν σοι ἀκίνητον τὴν καμάριναν ἐᾶσαι. *id eſt, Vides quanto ſatius tibi fuerit, Camarinam immotam ſiuere. Vnde natum ſit adagium, Seruius grammaticus explicat, Vergilianum illum locum enarrans in tertio Aeneidos,*

—Et fatis nunquam conceſſa moueri
Apparet Camarina procul.

Camarina, inquit, palus eſt iuxta oppidum eiuſdem nominis, quæ cum olim ſiccata, peſtilentiam creaſſet, coaſuluerunt oraculum an penitus eam deſiccare præſtaret. Vetait Deus Camarinam moueri. At illi exiccarunt, non obtemperantes oraculo, & ceſſauit quidem peſtilentia, ſed per eam ingreſſis hoſtibus pœnas dederunt neglecti oraculi. Eadem ferme commemorat & Suidas, illud inſuper addens, quibuſdam Camarinam eſſe fruticem, cuius ramos ſi quis commoueat quatiatq́;, tetrum quendam odorem edere. Verum nobis ſuperior ſententia magis uidetur ad ueri ſimilitudinem accedere. Meminit huius adagij Stephanus quoque uerſu heroico, effertq́; ad hunc modum.

Μὴ κίνει καμάριναν· ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων.
Ne moueas Camarinã. etenim nõ tangere præſtat.

Ait autem Camarinam oppidum, & eiuſdem nominis paludem eſſe in Sicilia. Meminit & Silius libro 14. Maronem imitatus,

Et cui non licitum fatis Camarina moueri.

Anagyrim commoues.

SVPERIORI *neutiquam diſſimile uidetur illud apud Græcos celebratum,* ἀνάγυρον κινεῖς, *id eſt, Anagyrum commoues. In eos, qui ſibiipſis malorum autores eſſent: quiq́; in ſuam ipſorum perniciem quempiam iritarent. Vnde ducta ſit parœmia, uarie narratur ab autoribus. Alij ad fruticis naturam referunt, cuius meminit in tertio libro Dioſcorides, quem quidam magyrum, quidam anagyrum appellent: nonnulli acopon, medicamentis quidem efficacem, uerum odore maiorem in modum graui, maxime ſi manu teratur: cuius fructus guſtatus uehementem uomitum promouent. Vnde uel ab odoris moleſtia, quæ carpentem conſequitur, adagium ductum uideri poteſt, quandoquidem & acopi uocabulum indidem apparet repertum: uel à concitandi uomitus efficacia. Meminit huius & Plinius libro viceſimoſeptimo, cap. quarto. Sunt qui dicant Anagyrum locum eſſe in Attica, quæ ad tribum pertineat Erechtheidem, autore Stephano, ubi frutex quidam grauiſſimi odoris plurimus proueniat, vt Anagyrum pro frutice nõ ſecus accipiamus, quàm Anticyram pro elleboro. Rurſum alij Anagyrum genium quendam exiſtimant, qui propter uiolatum ſacellum ſuum uicinos omnes funditus euerterit. Atque huius adagij mentionem fieri apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata. Et ſanè apud Ariſtophanem locus ſic habet:*

Πόθεν ἥκεις; ἀναγυρουντόθεν. νὴ τὸν Δία.
Ὁ γοῦν ἀνάγυρος μοι κεκινῆσθαι δοκεῖ. *id eſt,*
Vnde aduenis? ab Anagyro. ergo per Iouem
Anagyrus eſſe motus apparet mihi.

Suidas

Suidas huiuſmodi ferme commemorat: Anagyraſion quendam genium fuiſſe, ſic à loco quem diximus, cognominatum, qui ſenem uicinum, quod lucum ſuum incidiſſet, hunc ad modum ultus ſit. Senis concubinæ inſanum quendam amorem immiſit in illius filium, quæ cum adoleſcentis animum pellicere non poſſet, eum ultro apud patrem detulit, quòd ſeſe de ſtupro non deſineret interpellare. Pater perſuaſus à muliere, filium è tecto præcipitem dedit, ac interemit. Deinde facti pœnitens, ſemetipſum laqueo præfocauit. Poſtremo mulier ſeſe in puteum abiecit.

Capra contra ſeſe cornua.

Ἡ αἲξ καθ᾽ ἑαυτῆς τὰ κέρατα, *id eſt, Capra contra ſemetipſam cornua. Ad ſuperiorum claſſem pertinet, ab apologo natum. Capra quæpiam cum eſſet iaculo uulnerata, circumſpectans unde nam id mali ſibi eueniſſet, arcum contemplans caprinis cornibus compactum, dixit ad hunc modum,* καθ᾽ ἐμαυτοῦ ἐξήνεγκα τὰ κέρατα: *id eſt, In meam ipſius perniciem produxi cornua.*

Atlas cœlum.

Ἄτλας τὸν οὐρανόν, *id eſt, Atlas cœlum, ſubaudiendum,* ἀνεδέξατο, *id eſt, ſuſcepit. Dici ſolitum de his, qui ſeſe magnis & moleſtis inuoluunt negociis, ipſiq; ſibi malum accerſunt. Nam hic cœlum hoſpitio excepit. Deprehenſus autem quòd illi ſtruxiſſet inſidias, præceps datus eſt in mare Atlanticũ. Porrò notior eſt, quàm ut hoc loco ſit referenda de Atlante fabula, cœlum humeris & uertice ſuſtinente.*

Deus ex improuiſo apparens.

Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ἐπιφανείς, *id eſt, Deus ex improuiſo apparens. In eos dicitur, quibus in rebus perplexis præter ſpem exoritur aliquis qui ſalutem adferat, negociiq; difficultatem expediat. Sumptum eſt à conſuetudine tragœdiarum, in quarum pleriſq; machinis quibuſdam Deus aliquis oſtendebatur: idq; non in ſcena ipſa, ſed è ſublimi, qui repente commutatis rebus fabulæ finem imponeret. Id quod teſtatur & M. Tullius lib. de Natura Deorum primo, ut cum ſic ait: Quod quia quemadmodum natura efficere ſine aliqua mente poſſit, non uidetis, ut tragici poetæ, cum explicare argumenti exitum non poteſtis, confugitis ad Deum: cuius operam profectò non deſideraretis, ſi immenſam & interminatam in omneis partes magnitudinem regionum uideretis. Nec dubium eſt, quin Tullius imitatus hic ſit illud ex Platonis Cratylo,* Εἰ μὴ ἄρα δὴ, ὥσπερ οἱ τραγῳδοποιοὶ, ἐπειδάν τι ἀπορῶσιν, ἐπὶ τὰς μηχανὰς καταφεύγουσι, θεοὺς αἴροντες. *id eſt, Niſi ſanè quemadmodum tragœdiarum ſcriptores, ſicubi hæſerint, ad machinas confugiunt, Deos ſuſtollentes. Quem Platonis locum ob ignoratum prouerbium, Latinus interpres perperam, aut certe obſcure uertit. nimirum hũc in modum: Niſi fortè, quemadmodum tragici, quoties ambigunt, commentitiis quibuſdam machinamentis ad Deos confugiunt. Ad eundem lapidem impegiſſe uidetur qui Lyſandri uitam tranſtulit è Plutarcho. Quũ enim Lyſander inſtituiſſet innouare remp. perpenderetq; negocium eſſe difficilius quàm ut vulgaribus conſiliis poſſet expediri, fecit quod poetæ ſolent in tragœdia, fictis oraculis ac deorum religione ſtuduit quod conſtituerat efficere. Græca ſic habent,* ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ μηχανὴν αἴρων πρὸς τοὺς πολίτας λογίων πυθοχρήστων καὶ χρησμῶν συνετίθει καὶ κατεσκεύαζε. *id eſt, Quemadmodum in tragœdia machinam tollens apud ciues, reſponſa uelut à Pythio reddita & oracula componebat apparabatq;. Idem ſubobſcure, ſed ſanè quàm eleganter indicat Ariſtoteles libro* τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ *primo:* Ἀναξαγόρας τε γὰρ *inquiens,* μηχανῇ χρῆται τῷ νῷ πρὸς τὴν κοσμοποιίαν. ὅταν γὰρ ἀπορήσῃ διὰ τίν᾽ αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἐστί, τότε ἕλκει αὐτόν. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πάντα μᾶλλον αἰτιᾶται τῶν γινομένων ἢ νοῦν. *Quæ quidem verba ſic licebit uertere: Nam Anaxagoras mente perinde, quaſi deo quopiam tragico, qui repente ſolet oſtendi, utitur ad condendum mundum. Etenim cum hæret in explicanda cauſa, quare neceſſario ſit, tum illam adducit. Porrò reliquis in rebus, quiduis potius cauſam facit eorum quæ fiunt, quàm mentem. Vnde in Græcorum tragœdiis illud penè ſolẽne eſt:* Πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων. *id eſt, Multæ formæ deorum, & c. cum inducto numine fabulam explicant: ueluti in Oreſte Euripidis, Apollo in mediis tumultibus apparens res turbatiſſimas ſubitò componit. Huius rei exemplum uidetur ab Homero ductum, qui quemadmodum Iliad. primo, Palladem inducit, ut ferocientem Achillem compeſceret, ita compluribus aliis locis numen aliquod allegat. Quod quidem Horat. in Arte poet. uetat in comœdiis fieri, niſi rerum difficultas maior ſit, quàm ut poſſit humana ope explicari: Nec Deus interſit, niſi dignus uindice nodus Inciderit. Qua ratione Plautus in Amphitryone Iouem induxit, eoq; tragicocomœdiam uocat. Lucianus in Philopſeude:* Καὶ τὸ τοῦ λόγου, θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισκυκληθῆναί μοι τοῦτον ᾤμην ὑπὸ τῆς τύχης. *id eſt, Ac iuxta prouerbium, arbitrabar hunc mihi perinde quaſi deum quempiam repente apparentem, à fortuna fuiſſe adductum. Alluſit eodem in libro De mercede ſeruientibus,* Οἰκεῖα γὰρ τῆς τοιαύτης τραγῳδίας ταῦτά γε, ἤ τινα ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν ἐπὶ τοῦ κεραιουχίου καθιζόμενον. *id eſt, Nam hi peculiariter ad huiuſmodi tragœdiam pertinent. Aut alium Deum quempiam derepente exortum, atque in antennis conſidentem. Huc reſpexit Euripides in Iphigenia Aulidenſi,* θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι μέγιστος. *id eſt, Equidem Deus tibi maximus apparui. Lucianus in Sectis,* Ἐπιστὰς, τὸ τῶν τραγῳδῶν τοῦτο, θεὸς ἐκ μηχανῆς ἐπιφανείς. *id eſt, Aſſiſtens iuxta tragœdorum prouerbium, Deus ex improuiſo oſtenſus. Apud Athenæum libro 6. lurconem quendam querentem facit poeta neſcio quis, quòd piſcium uenditores uix oſtenſos piſces ſtatim ſubducerent.*

Καὶ δ᾽ ἦλθεν ἀποπέμπουσι τοὺς ὠνουμένους.
Ἀπὸ μηχανῆς πωλοῦντες, ὥσπερ οἱ θεοί. *id eſt,*
Et uenditos mox eximunt aſpectui,
Venduntq;, tanquam è machina ritu Deum.

Proinde quoties ſalus ex inſperato oſtenditur, id Deo ſolet aſcribi. Ita Plinius libro 25. Quippe etiam in repertis alias inuenit caſus, alias, ut uere dixerim, Deus. Idem libro uiceſimoſeptimo: Hic ergo caſus, hic eſt ille, qui plurima inuenit in uita Deus.

Homo homini Deus.

Non *admodum hinc abludit & illud,* ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. *i. Homo homini Deus, quod dici ſolet de*

eo, qui ſubitam atq; inſperatam attulit ſalutem, aut qui magno quopiam beneficio iuuat. Antiquitas enim nihil aliud exiſtimabat eſſe Deum, quàm prodeſſe mortalibus. Vnde frugum, vini, legum autores, & quicunque ad vitæ commoditatem aliquid attuliſſet, eos pro diis habebat antiquitas: adeo, vt et belluas quaſdam pro numinibus coluerit: velut apud Aegyptios ciconiam, quòd ſerpẽtes, qui certo anni tempore ex Arabicis paludibus ſubuolant, obuiam profecta, arcere, conficereq́; credatur: Apud Romanos anſere, quod capitolinam arcem expergefactis clãgore cuſtodibus, ab irruptione Gallorum ſeruarit. Quod indicant M. Tullius, cum libro de natura Deorum primo ſcribit: Concludã Belluas à Barbaris propter beneficium conſecratas. Quin et authore Prodico Chio, corpora quædam inanima pro diis habita ſunt, velut ſol, luna, aqua, terra, q̃ ad vitam conducere viderentur, quodq́; horum commoditate mortales maiorem in modum delectarentur. Scythæ, quemadmodum in Toxaride teſtatur Lucianus, per ventum & gladium, tanquam per Deos iurant, propterea quòd ille ſpirandi ſit author, hic mortis. Sed quoniam, vt inquit Cicero, plurima homini ab homine vel commoda, vel incommoda, ſolent oriri, & Dei proprium eſt uel ſeruare, uel benefacere: idcirco qui in graui periculo ſuccurrit, qui ve ingenti quopiam afficit beneficio, quoniam Dei quaſi vice fungitur, ei cui prodeſt Deus dicitur extitiſſe. Huic adſtipulatur illa ſolennis apud Homerum atqu; Heſiodum clauſula.

Θεοὶ δωτῆρες ἐάων. id eſt,

Dij bonorum largitores.

Et quod ait Strabo libro decimo: Recte dictum eſt mortales tunc maxime Deos imitari, cum benefici ſunt. Idẽ libro decimoſeptimo tradit, Aegyptios quoſdam duplicem facere Deum: immortalem, qui rerum omnium ſit author, & mortalem ignoti nominis: tum à quibus beneficio ſint affecti, eos ferme pro diis colunt. Præterea vulgo quoq;, qui in rebus perplexis ac deſperatis, aut ancipiti periculo ſeruantur, à Deo quopiam aiunt ſeſe ſeruatos. Horatius.

Sic me ſeruauit Apollo.

Rurſum in Odis, in bello per Mercurium, & iterum ab arboris ictu ſeſe Fauni ope ſeruatum ſcribit. Eodem alluſit Iuuenalis, cum ait,

Quadraginta tibi ſi quis Deus, aut ſimilis diis
Es melior fatis donaret homuncio.

Item Vergilius in Tityro:

O Melibœe, Deus nobis hæc ocia fecit.
Namq; erit ille mihi ſemper Deus: illius aram
Sæpe tener noſtris ab ouilibus imbuet agnus.

Deinde reddit cauſam, quare ſit Cæſarem loco numinis habiturus, beneficium ſubtexens:

Ille meas errare boues, vt cernis, & ipſum
Ludere quæ vellem calamo permiſit agreſti.

Plinius Secundus, lib. Naturalis hiſtoriæ ſecundo, manifeſtius Græcam παροιμίαν indicauit, ſed tam impie ſentiens de diis, quàm paulopoſt de animarum immortalitate, deq́; corporum reſurrectione deſipiẽter. Nam cum & multitudinem deorum irriſiſſet, & vni illi ſummo, quem aut mundum hunc, aut naturam eſſe putat, prorſus ademiſſet curam mortalium Deus eſt, inquit, mortali iuuare mortalem. Et hæc ad æternam gloriam via. Hac proceres iere Romani, hac nunc cæleſti paſſu cum liberis ſuis vadit maximus omnis æui rector Veſpeſianus Auguſtus, feſſis rebus ſubueniens. Hic eſt vetuſtiſſimus referendi bene merentibus gratiam mos, vt tales numinibus adſcribant. Quippe & omnium aliorum nomina deorum, & quæ ſuprà ſyderum retuli, ex ominum nata ſunt meritis. Hactenus Plinius. Ouidius:

Conueniens homini eſt hominem ſeruare voluptas,
Et melius nulla quæritur arte fauor.

Plutarchus in commentario, quem inſcripſit aduerſus principem indoctum, negat Deos hoc nomine felices eſſe, quòd quàm diutiſſime viuant, ſed quòd virtutis ſint principes & authores, fieri poteſt, vt huius adagij ſit vſus neq; improbus, neq; inconcinnus, ſi quis hoc modo dicat: Cum tantis malis premerer, vt nemo mortaliũ aut vellet aut poſſet opitulari, tu vnus mihi præter ſpẽ extitiſti, tuoq́; beneficio me non ſeruaſti modò periturũ alioqui, uerumetiã ornatiorem aliquanto feciſti quàm antea fuerim. Vt aut omnino nuſquam, aut in uobis certe duobus; locum habeat vetus illud Græcorũ adagiũ, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut hoc modo: Literis dẽbeo omnia, etiam vitam: ſed ipſas tibi debeo literas, qui mihi tua liberalitate ſuppeditas aliq́; ocium meũ. Quid autem eſt quod Græci dicunt ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον, ſi hoc non eſt? Aut hoc pacto: Qui mediocri beneficio iuuat, ſit ſane amicus, verum qui arte ſua, ſingulariq́; cura atque induſtria vitam iamiam fugientem retinet ac reſtituit, id quod vtique facit medicus, quid aliud eſt, quàm quod Græci dictitãt, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut ſic: Eum in locum res erat deducta, vt ne ipſa quidem ſalus poſſet auxiliari. Ibi tu mihi ueluti præſens quoddam numen extitiſti, & mira celeritate depulſis incommodis, in priſtinum locum reſtituiſti, nec ſperantem, nec expectantem, vt intelligerem illud non temere dictũ à Græcis, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut ſic: In reliquis quidem rebus mihi ſemper amiciſſimus fuiſti: in hac vero cauſa non amiciſſimus modo, verumetiam penè dixerim, quod Græci dicunt, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον.

Homo homini lupus.

Ἄνθρωπος ἀνθρώπου λύκος, id eſt, Homo homini lupus. Superiori quaſi diuerſum eſt, ac velut hinc effictum videtur quod vſurpauit Plautus in Aſinaria, Homo homini lupus. Quo monemur, ne quid fidamus homini ignoto, ſed perinde atque à lupo caueamus. Lupus eſt inquit, homo homini, non homo, qui qualis ſit non uoui.

Coturnix Herculem.

Ὄρτυξ ἔσωσεν Ἡρακλῆ τὸν καρτερόν. id eſt,

Seruauit Herculem coturnix ſtrenuum.

Senarius eſt Græcis, prouerbij vice celebratus: quem tamen Zenodotus negat apud vllum veterum ſcriptorum inueniri. Cæterum dici ſolitum, de his qui in periculo ſeruati eſſent ab his, à quibus minime ſperarant. Adagionis orignem ad huiuſmodi fabulam referunt: Coturnicem quandam Herculi in deliciis fuiſſe, cuius nidore cum vina incẽderetur ille mortuus ſit in vitam reſtitutus. Meminit huius fabulæ Athenæus quoque libro nono ſcribens, Herculem Iouis et Aſteriæ filium, in Libyam proficiſcentem à Typhone fuiſſe interemptũ reuocatum autem in vitam odore coturniciis, illi ab Io

leo admota, & ob eam cauſam Phœnices Herculi coturnice ſacrificare.

Genius malus.

E i *quod modo retulimus, Homo homini Deus: contrariũ videtur Genius malus, quem Græci dicunt* ἀλιτήριος, *quo nomine uocamus eos, quibus incommodorum noſtrorum maximam partem acceptam ferimus, idq́; etiã hodie uulgato ſermone. Sunt enim omnino quidam his aut illis ita inauſpicati, ut tanquam fatum quoddam malum, atq; in perniciem illorum nati, iure uideri poſſint. Porro prouerbium apparet à priſcorum opinione profectum, qui ſingulis binos genios attribuũt, quos dæmones uocant: neque hominibus modo, ut rumetiã locis atque ædibus, quorum alter perniciem nobis moliatur, alter iuuare ſtudeat. cuius ſententiæ fuit Empedocles, citante Plutarcho in libello De Animi tranquillitate. Quò pertinet illud Bruti, quod in eius uita memorat idem Plutarchus. Nam Bruto cum dies ille fatalis immineret, et in Aſia nocte ferme intempeſta ex more uigilaret in tabernaculo, lucerna iam emoriente, videre uiſus eſt perſonam quandam tragicam, & humana ſpecie maiorem. Atque ille protinus, ut erat animo interrito, percontatus eſt, quis nam eſſet aut hominum aut deorum. Cui illa cum murmure: Tuus ſum Brute genius malus, Philippis me uidebis. Eadem itaque imago rurſus apparuit confligenti Philippis, quæ quidem illi pugna poſtrema fuit. Huic conſimilem quãdam fabulam idem refert de M. Antonio, atque Auguſto: uidelicet hos, reliquis quidem in rebus amanter, ſummaq́; inter ſeſe concordia agitaſſe: cæterum in ludis, quos ad æmulationem quãdam edebant, Octauium ſemper ſuperiorem eſſe ſolitum. Eam rem Antonium non mediocriter diſcruciaſſe. Fuiſſe autem in Antoniano comitatu magum quempiam Aegyptium. Is ſeu quòd uere noſſet eius fatum, ſeu quòd ad gratiã Cleopatræ fingeret, eum admonuit ut à Cæſare ſe quantum poſſet ſeiungeret: quòd ipſius genius, alacer alioqui, genium illius reformidaret: quoq́; propius acceſſiſſet, hoc humilior deiectiorq́; uideretur. Teſtatur et Plato, Socrati peculiarem quendam fuiſſe genium, de quo ſcripſit Apuleius & Plutarchus. De genio ſenſiſſe uidetur Terentius, cum ait in Phormione: Mihi uſu uenit hoc ſcio. Memini relinqui me, Deo irato meo. Bonum genium explicat Næuius in Stalagmonis apud Donatum: A deo meo propicio meus homo eſt. Idem Perſius. Diis iratis, genioq́; ſiniſtro. Poſtremo prouerbiũ reſipiunt in genere omnia illa: Iratis Diis, Propitijs dijs. Terentius: Neſcio, niſi Deos iratos fuiſſe mihi ſatis ſcio, qui auſcultauerim ei. Horatius in Sermonibus:*

-Immerituſq́; laborat
Iratis natus paries Diis atque poetis. Idẽ rurſum,
-Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Idem in Odis,
Diuis orte bonis optime Romule
Cuſtos gentis abes. Homerus Iliados ε.
Θεός νύ τις ἐστὶ κοτήεις. id eſt,
Deus quiſpiam iratus eſt. Et Vergilius,
Diis equidem auſpicibus reor, & Iunone ſecunda.

Eodem pertinent & hæc: Solus à Diis diligere Antipho: &, Dij nos reſpiciunt: &, Modo Iuppiter adſit: &, Si quem numina læua ſinunt: &, Dexter adſit Apollo: atque id genus ſexcenta paſſim apud poetas obuia. Erit autem uenuſtius, ſi ad ſpeciem deſcenderis: ut, Hic ſcribit carmina Muſis, quotquot ſunt, iratis. Canit irato Apolline, eam cauſam egit ineptiſſime, planeq́; irata Suadela. Marte ſiniſtro pugnauimus. Neptuno propicio nauigauimus. Mercurio, opinor, irato, cum hoc ueteratore ſum pactus. Irata Venere dat operam liberis, de eo qui deformes filios progeneret. Inuita Minerua, qui parum feliciter artem exerceat.

Dextro Hercule, aut amico Hercule.

E i v s d e m *eſt generis, ſed obſcurius, quod apud Horatium legitur,*

Diues amico Hercule.
Et item apud Perſium, --O ſi
Sub raſtris crepet argẽti mihi ſeria dextro Hercule

Quod quidem in eos competit, qui in accumulandis opibus ſunt bene fortunati. Idq́; inde natũ exiſtimãt quòd Hercules moriturus dixerit, eos opulentos futuros, qui ſibi decimam bonorum ſuorum partem conſecraſſent. Proinde locupletes pleroſq; ita facere ſolitos. Tametſi Plutarchus in problematis, huius cõſuetudinis aliã adfert cauſam putatq; ipſe quondam Hercules, boum, quos Geryoni abſtuleras, in Palatino decimam partem immolarit, vel quòd Romanos ab Hetruſcis decimaris ſolitos liberarit.

Diis hominibusque plaudentibus.

P r o v e r b i a l i s *eſt & illa hyperbole, Diis hominibuſq́; plaudentibus: pro eo quod eſt feliciter atque auſpicatò. Cicero ad Q. fratrem: Vatinium, à quo palàm oppugnabatur, arbitratu noſtro concidimus, diis hominibuſq́; plaudentibus. Idem libro Epiſtolarum familiarium primo, Neque ſolum dixi, ſed etiam ſic facio, diis hominibuſq́; approbantibus. Rurſus ad Q. fratrẽ lib. 3. in diuerſam ſententiam vertit prouerbium: Niſi noſter, inquit, Pompeius diis hominibuſq́; inuitis negocium inuerterit. Quanquam hoc ipſum per ſe, Deos hominesq́;, prouerbiale nimirum eſt ob figuram, atq; apud poetas penè ſolenne. Deum atq; hominum fidẽ. Diis atq; hominibus inuiſus. Neq; Deos neq; homines metuit. Homerus,*

Ἀθάνατοί τε θεοί, θνητοί τ' ἄνθρωποι. id eſt,
--Numina neſcia mortis, Mortaleſq́; homines.
Rurſum.
--Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. id eſt,
--Parens hominumq́; Deumq́;

Bonis auibus. Malis auibus.

A d *hoc genus pertinet & illud, Bonis, aut malis auibus: cum rem feliciter, aut ſecus cedere ſignificamus. Ab augurum obſeruatione ſumptum. Horatius in Odis:*

Mala ſoluta nauis exit alite,
Ferens olentem Meuium. Et rurſum,
--Mala ducis aui domum,
Quã multo repetet Græcia milite. Atq; iterũ alibi,
Scriberis Vario fortis, & hoſtium
Victor Mæonij carminis alite. Homerus Iliados ω.
-Μὴ δή μοι αὐτὴ ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὴ πέλε. id eſt,
Ne ne auis hic in fauſta mihi perrexeris eſſe.

Verba ſunt Priami ad vxorem dehortantem, ne ſolus in caſtra Achillis proficiſceretur, Hectoris cadauer auro redempturus, ac multa triſtia, ita vt aſſolent mulieres, ominantem. Auerſa aui dixit Latinus quiſpiam tragœdiarum ſcriptor, qui de Agamemnone contra auſpicia ſoluente ita loquitur: Soluere imperat, ſecundo rumore auerſaq; aui. Refertur à M. Tullio libro De diuinatione primo. Ad hanc formam referenda ſunt et illa: fauſto omine, benè ominata, bonis auſpiciis, inauſpicatò, felicibus auguriis, atque id genus alia, quæ ab augurum arte ſumpta, in communem ſermonem abierunt.

Noctua volat.

EX *eadem ſuperſtitione manauit & illud Græcanicum,* γλαὺξ ἵπταται, *ſiue* ἵπτατο, *id eſt, Noctua volat, ſiue volauit. Nam priſcis Athenienſibus noctua volatus, victoriæ ſymbolum exiſtimabatur: propterea quòd auis hæc Mineruæ ſacra crederetur, quæ quidem dicta eſt etiam male conſulta Athenieſium bene fortunare. Qua de re copioſius aliquanto dicemus in prouerbio, Athenienſium inconſulta temeritas. Inde, rebus feliciter, atq; ex animi ſententia ſuccedentibus, dici cõſueuit, Noctua volat. Autores Zenodotus et Suidas. Non illepide dicitur volaſſe noctua, quoties res non viribus, ſed pecuniarum interuentu confecta creditur, quòd Athenienſium numiſma noctuam haberet inſculptam. Vnde & illud, Laurioticæ noctuæ, quod alibi recenſetur. Plutarchus in vita Periclis tradit illi è ſuperiore nauis tabulato concionanti, noctuam ad dextram aduolaſſe ac malo inſediſſe: quod omẽ effecit, vt omnes irẽt in illius ſententiam.*

Quarta luna nati.

Ἐν τετράδι γεννηθῆναι, *id eſt, Quarta luna nati, dicuntur qui parum feliciter nati ſunt, vt autor eſt Euſtathius in librum Iliados ſecundum, propterea, quòd Hercules hac luna natus feratur, cuius omnis vita voluptatum omnium expers, ac laborũ plena fuit. Dici poteſt et in eos, qui laboribus ſibi neutiquam frugiferis fatigantur, Herculis uidelicet exemplo, qui iuuandis aliis ſudauit, ſibi inutilis. Pyrrhus apud Lucium Florum dicebat ſe ſibi videri Herculis ſydere natum, quòd quo pluribus victoriis Romanos concideret, hoc acriores in ipſum coorirentur. Id quod Horatius eleganter tranſtulit ad Annibalem:*

Vt hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem.

Albæ gallinæ filius.

CONTRA, *feliciter natum, albæ gallinæ filium dicimus. Iuuenalis.*

--Quia tu gallinæ filius albæ.

Vel quòd læta, atq; auſpicata Latini alba vocant: uel quòd prouerbium alludit ad fatalem illam gallinam, de qua meminit Suetonius Tranquillus in Galba, his quidem verbis: Liuiæ olim ſtatim poſt Auguſti nuptias Veientanum ſuum reuiſenti, prętervolãs aquila, gallinam albam, ramulum lauri roſtro tenentem demiſit in gremium. Cumq; nutriri alitem, ac pangi ramulum placuiſſet, tanta pullorum ſoboles prouenit, vt hodie quoq; ea villa ad gallinas vocetur. Tale verò lauretum, vt triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias confeſtim eodem loco pangere. Et obſeruatum eſt ſub cuiuſq; obitum, arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ergo nouiſſimo Neronis anno, & ſylua omnis exaruit radicitus, et quicquid ibi gallinarũ erat interiit. Conueniet igitur adagium in eos, qui rara & fatali quadam felicitate, ſucceſſuq; rerũ vtuntur. Huic diuerſum eſt illud apud eundem Iuuenalem,

--Nati infelicibus ouis.

Non abhorret huic quod ſcribit M. Tull. lib. epiſtol. familiarum ſeptimo ad Curionem: Quum enim ſalutationi nos dedimus amicorum, quæ fit ex hoc etiam frequẽtius quàm ſolebat, quòd quaſi auem albam videntur bene ſentientem ciuem videre, abdo me in bibliothecam. Veteres enim quod inauſpicatum haberi volebant, atrũ aut nigrum vocabant: quod felix, album. Vnde apud Senecam Aſinius Pollio, Albutij ſententias, quòd inaffectata eſſent & aperta, ſolitus eſt albas appellare. Quin & Græcis λευκότερον εἰπεῖν *dicitur, qui clarius rem explicat.*

Laureum baculum geſto.

Δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν, *id eſt, Laureum porto baculũ. Suidas tradit, ita ſolere loqui eos, qui eſſent ab aliquibus inſidiis appetiti, feliciterq; periculum effugiſſent. Propterea quòd laurus credita eſt aduerſus venena remedium habere: Plinius lib. 15. demonſtrat laurum luſtrationibus adhiberi ſolitam. Videtur & aduerſus fulmen huius vis tueri, quando quidem arborum vna nõ icitur fulmine. Id adeo verum credidit Cæſar Tiberius, vt nunquam non geſtaret capite coronam laureã, vt in ipſius vita prodidit Suetonius.*

Grauiora Sambico patitur.

Δεινότερα Σαμβίκου πάσχει, *id eſt, Atrociora Sambico patitur. In eos, qui cruciatibus exquiſitis torquentur, aut quibus inſignia mala accidunt. Prouerbium Plutarchus refert in problematis Græcanicis, atq; huiuſmodi quandam adfert cauſam. Sambicus quiſpiam Eleus, vnà cũ ſociis aliquot, nõ paucas apud Olympia æreas ſtatuas concidit, vendiditq;. Deinde maiora etiam auſus, Dianæ præſidis templum diripuit. Eſt enim illius in Elide templum, quod Ariſtarcheum nominant. At ille mox comprehenſus, dum ſocios prodere recuſat, annum perpetuum exquiſitis cruciatibus dilaceratus eſt, inter quos etiam animam efflauit. Atque hinc vulgo nata parœmia.*

Fœnum habet in cornu.

IN *homines maledicos ac feroces dicitur, Fœnum habet in cornu. Horatius in ſermonibus:*

Fœnum habet in cornu, longe fuge.

Inde tranſlatum, vt Acroni placet, quòd antiquitus bubus cornipetis fœnum pro ſigno in cornu appẽderetur, quo ſibi cauerent, qui forte occurriſſent. Idq; ideo fieri ſolitum Plutarchus in problematis autumat, quòd copioſiore pabulo, non modo boues, ſed & equi, & aſini inſolentiores, ac ferociores reddantur. Vnde extat & Sophoclis dictum in tumidum quempiam, ac præferocem: Tu, inquit, ferues, quaſi pullus pabuli copia. Huic adſtipulatur illud Solonis dictũ apud Laertium,

Tu

Τὴν μὲν κόρον ὑπὸ τοῦ πλούτου γεννᾶσθαι, τὴν δὲ ὕβριν ὑπὸ τοῦ κόρου. hoc eſt, ſatietatem naſci ex opulentia, ex ſatietate ferociam. Dictum eſt autem aliquando, vt idē teſtatur Plutarchus, in M. Craſſum, quòd in cornu fœnum haberet, propterea quòd haud quaquam impune laceſſeretur, homo prædiues, ac potens, & ſimultatum perſequentiſſimus. At poſtea Cæſar dictus eſt ei fœnum detraxiſſe: quòd omnibus illum, vt cornipetam taurum fugientibus, ac formidantibus, ipſe primus auſus fuerit illi reſiſtere. Vſurpat adagium hoc etiam diuus Hieronymus in epiſtola quadam, minitans his, à quibus forte eſſet laceſſendus.

Cornutam beſtiam petis.

CONSIMILEM *ferme ſenſum habet Plautinum illud, Cornutam beſtiam petis, de eo qui laceſſit eum, qui paratus ſit retaliare iniuriam, quemq́; non niſi tuo malo prouoces. Huc ſpectauit Horatius in Odis,*

Parata tollo cornua.

Dionyſius Corinthi.

Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ, id eſt, Dionyſius Corinthi. Prouerbialis allegoria, qua ſignificamus aliquem è ſumma dignitate atq; imperio, ad priuatam humilemq́; redactum fortunam: quemadmodum Dionyſius Syracuſarum tyrannus expulſus imperio, Corinthi pueros literas ac muſicam mercede docuit. Cicero epiſtolarū ad Atticum lib. 9. De optimatibus ſit ſanè ita vt vis. Sed noſti illud, Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Quintilianus Inſtitut. orat. lib. 8. Eſt in exemplis allegoria, ſi non prædicta ratione ponantur. Nam vt Dionyſium Corinthi eſſe, quo Græci omnes vtuntur, ita plura ſimilia poſſunt. Hic Cicero cum ait, Noſti illud, & Quintilianus, Quo Græci omnes vtuntur, nimirum vterq; vulgo iactatum fuiſſe ſignificat. Cæterum vnde natum ſit adagium, Plutarchus aperuit in libello, cui titulus, περὶ τῆς ἀδολεσχίας, id eſt, de futili loquacitate. Laudans enim, breuiter & grauiter dicta, commemorat & illud à Lacedæmonibus reſponſum regi Philippo, bellum minanti, ferocientiq́;: Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Quibus vbi rex reſcripſiſſet, ſiquando in Laconicam duxiſſet exercitum, euerſurum ſe Lacedæmonios, verbo duntaxat reſponderunt, αἴκα, id eſt, ſi. Plato ter nauigauit in Siciliam, non ſine ſiniſtri rumoris aſpergine. Vnde Molon, qui inimicum in Platonem gerebat animum, dicebat non eſſe mirum, ſi Dionyſius eſſet Corinthi, ſed ſi Plato in Sicilia. Regem enim vrgebat neceſſitas: Platonem ſolicitabat ambitio.

In me hæc cudetur faba.

TERENTIVS *in Eunucho, At enim iſthæc in me cudetur faba: hoc eſt, Donato interprete, in me malum hoc recidet, in me hæc vindicabitur culpa. Tranſlatum vel à faba, quæ cum ſiliquis exuitur ac batuitur, aut fuſtibus intertunditur, ita vt fit in areis more ruſticorum, non ipſa perinde laborat, ſed id demum in quo cuditur. Alij malunt ad male coctam fabam referre, quæ ſi quando non maduerit, ſed dura permanſerit, ab iratis heris ſupra coqui caput ſaxo non nunquam comminui conſueuit, tanquam fabam vlciſcentibus, non coquum, cum vniuerſum interim malum ad coquum perueniat.*

Tute hoc intriſti, omne tibi exedundum eſt.

NON *diuerſum ſuperiori Donatus admonuit, illud qđ apud eundem poetam legitur in Phormione, Tute hoc intriſti, tibi omne eſt exedendum. Verba ſunt Phormionis paraſiti, qui quoniam fuerat autor conſilij de ducenda puella, æquum eſſe putat, vt ſuo periculo rem item expediat. Tranſlatum putant ab alliatorũ ruſticorum mortario. Quæ quidem ſententia, vel hodie quoq; vulgo noſtrati in ore eſt. Et altera huic ſimillima: Colo quod aptaſti, ipſi tibi nendum eſt: id eſt, tu incipiundi autor extitiſti, nunc idem explices oportet.*

Faber cōpedes quas fecit, ipſe geſtet.

AVSONIVS *in Trochaicis ſuis Terentiano prouerbio confine quoddam ſubnectit, & poetæ metaphoram altera quadam interpretatur metaphora.*

Tu moleſtus flagitator lege moleſta carmina.
Tibi qđ intriſti, exedūdū eſt: ſic vetus verbū iubet,
Compedes, quas ipſe fecit, ipſus vt geſtet faber.

Competit in eos, qui ſibiipſis autores ſunt malorum. Videtur autem è Theognide poeta ſumptum, qui ait:

Οὔτις ἀνὴρ φίλε Κύρνε πέδας χαλκεύεται αὐτῷ. *id eſt,*
Vincula nemo ſibi cudit chariſſime Cyrne.

Huic ſimile quiddam, humilius quidem, ſed tamen aptum vulgo dicitur: Flagellum ipſe parauit, quo vapularet. Idq́; ſumptum à pueris aut ſeruis, qui coguntur aliquoties ipſi parare virgas, quibus vapulent.

Ipſi teſtudines edite, qui cepiſtis.

HIS *confine prouerbium refertur à Græcis ſcriptoribus.*

Αὐτοὶ χελώνας ἔσθιεθ' οἵτινες εἵλετε. *id eſt,*
Qui prendidiſtis, iidem edite teſtudines.

In eos iacitur, qui poſteaquam inconſulte quippiam adorti ſunt, aliorum implorant auxilium, quos ſuo negocio admiſceant. Parœmiam ex huiuſmodi quodam apologo natam exiſtimāt. Piſcatores aliquot iacto reti, teſtudines eduxerunt. Eas cum eſſent inter ſe partiti, neq; ſufficerent omnibus comedendis. Mercuriũ forte accedentem inuitarunt ad conuiuium. At is intelligens ſe nequaquam humanitatis gratia vocari, ſed vt eos faſtidito cibo ſubleuaret, recuſauit, iuſſitq́; vt ipſi ſuas teſtudines ederent, quas cepiſſent. Sunt autem, autore Plinio, in Carmania populi, qui teſtudinum carnibus victitent, vnde & nomen illis attributum, χελωνοφάγοις. Apud quos affirmant inueniri teſtudines tanta magnitudine, vt earum teſtis caſas integant.

Aderit Temeſſæus genius.

STRABO *libro Geographiæ ſexto refert Temeſſam ab Lao primam vrbem eſſe Brutiæ, ipſius ætate dictam Tempſam, quam ab Auſonijs conditam, Thoantis comites Aetoli deinde tenuerint, atque his expulſis Brutij, demum Annibal & Romani funditus euerterint. Iuxta hanc ſacellum fuiſſe oleaſtris circumſeptum Politæ cuidam ex Vlyſſis comitibus ſacrum. Hunc, quòd eſſet à Barbaris violatus, graueis iras in eos exercuiſſe: adeo vt in prouerbium abierit, dicerentq́; cauendum, ne Temeſſæus genius immineret: deinde Locrenſibus Epizephyreis vrbe potitis, Eutymum quendam, vt inquit Aelianus, ex Italia illuc veniſſe pugilem inclytum,*

clytum, & inſigni robore, qui & lapidem ingenti magnitudine geſtauerit, qui Locris oſtendi ſoleat. Hunc cum Polite congreſſum, ac victorem à certamine diſceſſiſſe, atq; ita finitimos huius opera liberatos à tributo, quod ille conſueuerat extorquere. Quin & compuliſſe illum, vt quod per uim abſtulerat, redderet etiã cum fœnore. Atq; hinc prouerbium natum putant, vt qui ſordidos & iniuſtos quæſtus faciunt, adfore Temeſſæum genium. quo ſignificabant aliquando dependenda cum fœnore, quæ præter ius & fraude, ſeu ui rapuiſſent. Pauſanias in Eliacis paulo diuerſius rem narrat: nempe comitem quendam Vlyſſis, ob virginẽ conſtupratam occiſum fuiſſe, atq; ob id laruas eius, niſi quotannis oblata virgine placarentur, graſſari ſolitas, ac perniciẽ adferre omni ſexui atq; ætati. Atq; hunc quidem eius loci genium vulgo fuiſſe creditum, quem Euthymus pugil Temeſſam reuerſus compeſcuerit, virgine quam deuouerant, liberata, atq; in matrimonium accepta. Apud Strabonem locus in codice Græco videtur non vacare menda. Sic enim legimus: ἐν τοῖς περὶ Τεμέσης ἀπομνημονεύοντα ... τὸν λόγον, καὶ παροιμίαν εἶναι πρὸς αὐτούς, μηδ' εἰς τὸν ἥρωα τὸν ἐν Τεμέσῃ ... ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Fortaſſe tolerabilior erit lectio, ſi tolles coniunctionem δὲ, & pro λεγόντων reponas λεγομένων. Cæterum quum Strabo recenſeat prouerbium priuſquam referat cohibitum heroem, indicat potius in eos dici ſolitum, qui potentiorem ſe laceſſunt. Etiamſi nihil vetat prouerbium ad varios vſus accommodari.

Termeria mala.

Τερμέρια κακά, *id eſt, Termeria mala. Veteri prouerbio dicuntur ingentia, maxime, quoties mala quæ quis in alios impegerit, aliquando in ipſius caput retaliantur. Huius adagii meminit Plutarchus in vita Theſei, qui cum Herculis exemplo terras obiret, nocentes, quos ſuperaſſet, eadem pœna ſolitus eſt afficere, quam illi per ſæuitiam in alios exercuiſſent. Nam Hercules Damaſcum de rupe editiſſima præcipitem dedit. Buſyridem parentauit. Antæum palæſtra ſuperatum occidit. Cygnum gladiatorum more confecit. Deniq; Termerum humana capita confringentem, verberibus itidem contudit. Vnde in eos, in quos ſua malefacta retorquentur, prouerbio dicitur, Termerium malum. In hanc ferme ſententiam Plutarchus in vita Theſei. Eſt autem ſupplicii genus, vel in primis fauorabile, cum pœna ſceleri reſpondet, quemadmodum de Thurino fumi venditore, fumo necato legimus. Et Perillo, quem Phalaris æneo impoſitum tauro, ſuo ipſius inuento perdidit. Illud perquam feſtiuum, quod in vita Gallieni imperatoris refertur. Cum quidam vitreas gemmas pro veris imperatrici vendidiſſet, atq; ea re deprehenſa, vindicari flagitaret: ille venditorem rapi iuſſit, tanquam leonibus obiiciendum: deinde caponem emiſit, ac cunctis rem tam ridiculam admirantibus, per præconem denunciari iuſſit: Impoſturam fecit, & paſſus eſt: atq; ita negociatorem dimiſit. Sed de Termeriis malis Suida multo aliam adfert interpretationem: nempe locum quendam eſſe in Caria cui nomen Termerio, quo tyranni quandoq; pro carcere ſoleant uti. Situm autem eſſe inter Melum & Halicarnaſſum. Ex hoc cum poſtea prædarentur latrones, neq; depelli poſſent, quòd eſſet locus admodum munitus, abiiſſe in prouerbium. Quanquam Stephanus Termeram vrbem in Lycia ponit, quam ait à Termero ſortitam vocabulũ. Poſtremo Termeria mala dicta videri poſſunt, quaſi extrema mala. Nam τέρμα Græce, finem ſignificat, & τερμέριον ἡμέρας extremum vitæ diẽ vocant. Porrò Latini, quod ſummum videri volunt, ac maximum, id extremum appellant. Vt extrema dementia, extrema inſania. Neq; ſecus Græci, ἔσχατον κακὸν, extremum malũ pro maximo dicunt. Et ἔσχατα τῶν ἐσχάτων, extremorum extrema, quaſi plus quam maxima.*

Neoptolemi vindicta.

Νεοπτολέμειος τίσις. *id eſt, Neoptolemica vindicta. Superiori ſimillimum eſt vbi quis eadem patitur, cuiuſmodi patrauit in alios. Id Pauſanias in Meſſeniacis refert, et exponit his uerbis:* Περιῆλθε μέντοι καὶ αὐτοὺς Λακεδαιμονίους ἀνὰ χρόνον ἡ Νεοπτολέμειος καλουμένη τίσις. Νεοπτολέμῳ γὰρ τῷ Ἀχιλλέως ἀποκτείναντι Πρίαμον ἐπὶ ἐσχάρᾳ τοῦ Ἑρκείου, συνέπεσε καὶ αὐτὸν ἐν Δελφοῖς πρὸς τῷ βωμῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀποσφαγῆναι, καὶ ἀπὸ τούτου τὸ παθεῖν ὁποῖόν τις καὶ ἔδρασε, Νεοπτολέμειον τίσιν ὀνομάζουσιν. *id eſt, Sanè peruaſit Lacedæmonios progreſſu temporis Neoptolemea, ſicut vocant, vindicta. Siquidem Neoptolemo Achillis filio, qui Priamum in ipſis palatii focis occiderat, viciſſim euenit, vt & ipſe apud Delphos ad Apollinis arã occideretur: atq; hinc ortũ, vt vbi quis idẽ patitur, quod in alios fecit, Neoptolemeã vindictã appellẽt. Euripides in Oreſte ſub perſona Apollinis de Neoptolemo.*

Θανεῖν γὰρ αὐτῷ μοῖρα Δελφικῷ ξίφει. *id eſt,*
In fato enim illi eſt Delphico gladio mori.

Seruire ſcenæ.

M. Tullius ſeruire ſcenæ dixit, pro eo, quod eſt ſeruire tẽpori, & rebus præſentibus ſeſe accomodare. Tranſlata ab hiſtrionibus fabularum metaphora qui non ſuopte iudicio agunt, ſed hoc vnum ſpectant, vt quouis modo populi oculis placeant, alioqui explodendi, exhibilandiq;. Sic enim ſcribit ad Brutum: Tibi nunc populo et ſcenæ, vt dicitur, ſeruiendum eſt. Nam in te non ſolũ exercitus tui, ſed omnium ciuium, ac penè gentium coniecti ſunt oculi. Quadrabit & in eos, qui negocium aliquod ſuſceperunt illuſtre, vnde neceſſe ſit, aut cum ſumma laude, aut ſumma cum infamia diſcedere, propter plurimorum expectationem. Porrò tempori ſeruiendum eſſe viro ſapienti, monuit & Phocylides:

Καιρῷ λατρεύειν, μηδ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισιν. *id eſt,*
Temporibus ſemper cautus ſeruire memento,
Nec reſtare uelis aduerſum flamina venti.

Porrò metaphora hæc ducta eſt à nauigantibus, quos neceſſe eſt ſemel ingreſſos mare ventorum atq; æſtus arbitrio ferri, fruſtra conaturos, ſi velint aduerſus iſta pugnare.

Vti foro.

HVIC *affine eſt,* τῇ ἀγορᾷ χρῆσθαι, *vti foro, pro eo quod eſt præſentem rerum ſtatũ boni conſulere, & vtcunq; ſeſe obtulerit fortuna, ita animum applicare. Terentius in Phormione: Sciſti vti foro. Donatus vulgare prouerbium admonet eſſe, ductamq́; metaphoram à mercatoribus, qui non ante locum commercii præſcribunt*

quanti

quanti uendant, quę aduehunt, ſed ſecundum annonam fori, quam deprehenderint, conſilium de non uendendis, aut vendendis mercibus ſumunt. Seneca: Vtamur foro, & quod fors feret, æquo feramus animo. Idem epiſtola 72. Sub manu naſci dixit, pro ex tempore. Ergo conſilium, inquit, ſub die naſci debet, & hoc quoq; tardum eſt nimis: ſub manu, quod aiunt, naſcatur.

Polypi mentem obtine.

EXTAT *apud Græcos adagium in hunc ordinem referendum,* πολύποδος νόον ἴσχε, *id eſt, Polypi mentē obtine. Quo iubemur pro tempore, alios atq; alios mores, alium atq; alium vultum ſumere. Quod in Vlyſſe videtur Homerus laudare, qui eum* πολύτροπον *appellat. id eſt, moribus verſatilibus. Adagium natum eſt à piſcis huius ingenio, de quo meminit Plinius lib. 9. cap. 29. Præterea Lucianus in ſermone Menelai ac Protei, ſcribitq́ colorem mutare maxime in metu. Nam perſequentibus piſcatoribus, petris affigit ſeſe, & cuicunq; petræ adhæſerit, eius colorem corpore imitatur, videlicet ne queat deprehendi. Quin vt refert Baſilius magnus, piſces imagine falſa decepti, nonnunquam annatant, vltro ſeſe prædoni offerentes. Porrò prouerbium ſumptum eſt ex Theognide, cuius hoc diſtichon eſt de polypo. Citaturq́ à Plutarcho in libello* περὶ πολυφιλίας.

> Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ,
> Τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη. *id eſt,*
> *Mentem habeas vafri polypi, qui proximus illa-*
> *Se quibus admorit, ſaxa colore refert.*

Clearchus in prouerbijs, teſte Athenæo, citat hoc diſtichon, tacito autoris nomine.

> Πουλύποδός μοι τέκνον ἔχων νόον ἀμφίλοχ᾽ ἥρως,
> Τοῖσιν ἐφαρμόζου τῶν κεν κατὰ δῆμον ἵκηαι. *id eſt,*
> *Polypi ingenio mihi ſis nate Amphiloche heros,*
> *Vt temet populo, quemcunq; acceſſeris, aptes.*

Citat idem carmen Plutarchus ex Pindaro. Vnde & verſus ille prouerbialis celebratur,

> Ἄλλοτε δ᾽ ἀλλοῖον τελέθειν καὶ χώρῃ ἕπεσθαι. *id eſt,*
> *Proq́ loco nunc hunc fieri, nunc expedit illum.*

Qui nos admonet, uti nos ad omnem vitæ rationem accommodemus, ac Proteum quendam agentes, prout res poſtulabit, in quamlibet formam transfiguremus. Plutarchus item ἀλλοῖος νόημα *dixit, pro eo quod eſt, in diuerſam eo ſententiam. Quod quidem notat & Ariſtophanes in Pluto, qui monet viuendum eſſe* τρόποις ἐπιχωρίοις, *id eſt, moribus regionis ac vernaculis. Eodem pertinet & illud,* νόμος καὶ χώρα, *id eſt, Lex etiam ipſa regio. Quo ſignificatum eſt, unicuiq; regioni quædam peculiaria eſſe inſtituta, quæ hoſpites non damnare, ſed pro virili noſtra imitari atq; exprimere debeamus. Neq; quiſquam exiſtimet hoc adagio doceri fœdā adulationem, qua quidam omnibus omnia aſſentantur, aut vitioſam morum inæqualitatem, quam Horatius eleganter taxat in ſermonibus, quamq́ hiſtorici notant in Catilina, atq; in Auedio Caſſio imperatore. Nam in Alcibiade dubites vitio ne, an laudi danda ſit: certe feliciſſima quædam & admiranda fuit morum & ingenij dexteritas, qui ſic polypum agebat, vt Athenis, dicterijs & ſalibus luderet; equos aleret, comiter & eleganter viueret. Idem apud Lacedæmonios radebatur, pallium geſtabat, frigida lauabat. Apud Thraces belligerabatur, ac potabat. Vbi vero perueniſſet ad Tiſſaphernem, delicijs, mollicie, faſtuq́ iuxta gentis morem eſt vſus. Sed eſt quædam difficilis ac præfracta, moroſaq́ ſimplicitas imperitorum, qui poſtulant, vt omnes vbiq; ipſorū duntaxat moribus viuant, & quicquid alijs placet, id damnant. Rurſum eſt honeſta quædam ratio, qua boni uiri nonnunquam alienis moribus obſecundant, ne vel odioſi ſint, vel prodeſſe non poſſint, aut vt è magnis periculis ſemet, aut ſuos eximāt. Quemadmodum fecit Vlyſſes apud Polyphemum multa ſimulans, apud procos mendicum agens. Item Brutus adſimulata ſtoliditate. Quanquam nihil vetat in notandis vitijs vſum adagij latius trahere, nempè in homines verſatili quodam ingenio natos, qui talem vbiq; perſonam induunt, quales ſunt ij, cum quibus contigit agere. Quod genus eleganter deſcripſit Plautus in Bacchidibus: Nullus, inquiens, frugi eſſe poteſt homo, niſi qui bene & male facere tenet. Improbus cum improbis ſit, harpaget, furibus furetur quod queat. Verſipellem frugi conuenit eſſe hominem, pectus cui ſapit: bonus ſit bonis, malus ſit malis. Vtcunque res ſit, ita animum habeat. Eupolis apud Athenæum,*

> Ἀνὴρ πολίτης πολύπους ἐς τοὺς τρόπους. *id eſt,*
> *Vrbanus homo, qui moribus ſit polypus.*

Plutarchus in cauſis naturalibus citat ex Pindaro verſus hos,

> Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα τὸν νόον προσφέρων, ταῖς πάσαις πόλεσιν ὁμίλει. *id eſt,*
> *Marinæ belluæ colori maxime mentem accommodans, cum omnibus ciuitatibus conſuetudinem habe.*

Atq; eodem in loco cauſam reddit, cur id huic accidat piſci. Similem quandam metaphoram Ariſtoteles à chamæleonte duxit, primo moralium libro. Ait enim, ſi quis à fortuna pendeat, cum illa ſubinde mutetur, futurum, vt veluti chamæleon quiſpiā identidem varietur, nūc felix, nunc miſer, utcunq; fors alio atque alio vultu reſpexerit, ita hunc quoq; vultum atque animum mutare. De chamæleonte meminit Plinius libro, vigeſimooctauo, capite octauo, ſcribens hoc animal magnitudine ferme par eſſe crocodilo: cæterum ſpinæ acutiore curuatura, & caudæ amplitudine diſtare. Nullum, inquit, animal pauidius exiſtimatur: & ideo verſicoloris eſſe demutationis. Plutarchus in commentario De adulatione, ſcribit chamæleontem quemuis imitari colorem præterquàm candidum. Idem in Sympoſiacis conatur cauſam reddere de polypo, quamobrem non tantum mutet colorem, quod & hominibus accidit in metu: uerumetiam ſeſe ad ſaxi, quodcunque id fuerit, colorem accommodet. Sunt & aues quædam, quæ colorem pariter, & vocem mutent pro temporibus anni, vt autor eſt idem Plinius libro 10. cap. 29. & Ariſtoteles libro de natura animantium nono. In voce mutanda principatum obtinet luſcinia. Vnde & apud Euripidem Hecuba Polyxenam imitari luſciniam iubet, ſeſeq́ in omnem vocē vertere, ſi quo modo queat Vlyſſi perſuadere, ne perimatur.

Cothurno uerſatilior.

Εὐμεταβολώτερος κοθόρνου, *id eſt, Verſatilior cothurno, dictum eſt in hominem parum conſtantem, lubricaq́ fide, qui ne incertæ & ancipitis eſſet factionis, ſimilitudine*

ducta à calciamẽto, quod Græci κόθορνον, Latini mutata literula cothurnũ uocant, quo mos erat uti tragœdiarũ actorib⁹. Erat aũt τετράγωνον καὶ ἀμφοτεροδέξιον, hoc eſt, quadrangulum, & utrilibet conueniens pedi, quodq́; uel dextro, uel ſiniſtro pedi poterat accommodari. Suidas addit eiuſmodi fuiſſe, ut uiris pariter ac mulieribus congrueret. Quod idem teſtatur illud Maronis.

-Alte ſuras uincire cothurno.

Prouerbium autem duobus effertur modis, per comparationem, εὐμεταβολώτερος κοθόρνου, & per denominationem, ut hominem ipſum, qui ſe diuerſis applicat partibus, κόθορνον appellemus. Sic enim uocatus eſt Theramenes rhetor Athenienſis, Prodici Chij diſcipulus: propterea quòd quaſi duabus ſederet ſellis, idem & populi, & triginta uirum partibus ſtudens, et nunc huius, nunc illius factionis eſſe uideretur, uel potius utriuſq;. Plutarchus in præceptis ciuilibus, ἀλλ' οὐ τοῦτο δεῖ μάλιστα τὸν Θηραμένους κόθορνον ὑποδούμενον ἀμφοτέροις συνδεῖν, καὶ μηδετέροις προσπίπτειν. id eſt, Sed hic oportet maxime Theramenis cothurnum induentem, cum utriſq; uerſari, & neutris accedere. Lucianus in Amoribus, ὡς καὶ ἐγώ γ' ἂν ἐβουλόμην, εἴπερ ἂν δυνατὸν, Θηραμένης ἐκεῖνος ὁ κόθορνος, ἵνα ἀμφότεροι νικῶντες ἐξίοιτε ἀπ' ἐμοῦ. id eſt, Itaque optarim ſanè, ſi modo fieri poſſit, Theramenes ille fieri, qui cothurnus eſt dictus, ut ambo ex æquo uictores diſcederetis. Idem in Pſeudologiſta; Καὶ ὁ μὲν κόθορνόν τινα εἶπεν, εἰκάζων αὐτοῦ τὸν βίον ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιούτοις ὑποδήμασιν. id eſt, Et alius ei cothurni nomen impoſuit: nimirum mores hominis inconſtantes & ancipites, id genus calciamentis conferens. Plutarchus indicat & Niciæ duci ob morum uafriciem cothurni cognomen fuiſſe uulgo tributum. Male audiit hoc nomine Marcus etiam Tullius. Homerus Martem, ni fallimur, ſubinde mutantẽ parteis, nono uerbo ἀλλοπρόσαλλον appellat. Nihil autem uetat, quo minus adagium in bonam trahatur partem, ut ſi quis hominem facilibus moribus, & quadam ingenij dexteritate, cum quouis hominum genere congruentem κόθορνον appellet, quam ob cauſam Homerus Vlyſſem πολύτροπον dixit, quòd quamuis perſonam apte gereret, ducis, mendici, patris familias.

Magis uarius quàm hydra.

Ποικιλώτερος ὕδρας, id eſt, Magis uarius quàm hydra. De callidis ac doloſis, quòd hydra ſerpens ſit uerſicoloribus notulis diſtincta. Apte dicetur in uafros ac verſipelles, aut etiam parum ſibi conſtantes. Refertur ſenarius hic apud Athenæum libro Dipnoſophiſtou tertio:

Ἐποιήσατ' αὐτὸν ποικιλώτερον ταῶ. id eſt,

Feciſtis hunc pauonibus uarium magis.

His affine eſt, quod Mnaſeæ Colophonio poetæ Salpæ cognomen populari ioco fuit inditum, eò quòd in carmine uarius eſſet. Nã is piſcis mire picturatus eſt, aureis rubentibusq́; lineis à ceruice ad caudã uſque per argentea latera certis interuallis deductis, quum alioqui ſit illaudati ſaporis.

Gygis anulus.

Γύγου δακτύλιος, id eſt, Gygis anulus. Quadrat uel in homines inconſtantibus moribus, uel in fortunatos, qui ueluti uirgula diuina, quicquid optant, id ſuo arbitrio conſequuntur. Huius adagij mentionem facit Lucianus in Votis, ubi quiſpiam optat ſibi complures anulos eiuſmodi, quales habebat Gyges, alium quo diteſceret, alium quo gratus & amabilis redderetur, alium per quem liceret uolare, quocunque libitum eſſet. Nam priſcorum ſuperſtitio plurimum tribuit anulorum efficaciæ, ita ut uenditarentur incantamentis uarie efficaces: alij contra morſus ferarum, alij aduerſus calumniam, alij ad alia, uel depellenda incommoda, uel commoda concilianda iis qui geſtarent. Vnde apud Ariſtophanem in Pluto, Dicæus Sycophantæ minanti iudicium:

Οὐδὲν προτιμῶ σου· φορῶ γὰρ πριάμενος
Τὸν δακτύλιον τονδὶ παρ' Εὐδάμου δραχμῆς. id eſt,
Non facio te huius, quando geſto hunc anulum,
Pretio drachmæ mercatus ipſum ab Eudamo.

Et rurſum in eadem fabula:

Ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος. id eſt,
Attamen ad ictum Sycophantæ non ineſt.

Subauditur remedium. De anulo loquitur, alludens ad ferarum morſus. Natum eſt autem prouerbium ex huiuſmodi quadam fabula, quam non grauatus eſt referre Plato libro de repub. ſecundo. Neque nos item pigebit hoc loco recenſere. Gyges quidam Lydi pater, paſtor quiſpiam erat mercenarius, eius regis, qui per id temporis imperabat Lydorum populo. Cum autem eſſet aliquando ſæuiſſima tempeſtas coorta, imbrium maxima uis accidit fulgura denique, terræ etiam quaſſatio, ita ut in ea regione, in qua tum Gyges forte paſcebat armenta, terra ingenti hiatu ſeſe diduceret. Quod cum ille animaduertiſſet, ſolus (nam cæteri paſtores territi diffugerant) in hiatum deſcendit, atque ibi tum alia quædam dictu mira conſpexit, tum equum quendã æneum ingentem ac cauum. Inerat feneſtra in equi latere, per eam uidit in eius aluo cadauer hominis, maius humana ſpecie. Huic nihil aderat ueſtium, aut geſtaminum, præter aureum anulum digito impoſitum. Eum ubi ſuſtuliſſet, regreſſus è ſpecu, paucis poſt diebus ad paſtorum cœtum redit, in quo legatus de peculiorum rationibus, ad regem in menſes ſingulos referendis, creandus erat. Hic cum apud alios aſſediſſet, animaduertit, ut ſi quando forte gemmam anulo incluſam introrſum uerteret, repente fieret ut à nemine conſpiceretur, ac perinde quaſi non adeſſet: ita de eo reliqui fabularentur. Quod quidem factum admiratus, rurſum anuli palam extrorſum conuertit, moxq́; paſtoribus conſpicuus eſſe cœpit. Eius rei cum ille diligentius, & ſæpius feciſſet periculum, homq́; ſat exploratum haberet, hãc ineſſe uim anulo, ut uerſa ad ſe gemma, inconſpicuus eſſet, uerſa ad alios, conſpicuus, effecit ut paſtorum nomine legatus ad regem mitteretur. Profectus & vxorem regiam ſtuprauit, & de rege trucidando, cum ea conſilium iniit. Denique confecto illo, ipſe, regina in matrimonium ducta, è paſtore repẽte factus eſt rex, idq́; anuli fatalis beneficio. Meminit eiuſdem lib. de rep. x. Refert & M. Tullius libro de Officiis tertio. Porrò Herodotus libro primo rem multo aliter narrat, nec vllam anuli facit mentionẽ. Huic ſimillimum illud, ἄϊδος κυνῆ, id eſt, Orci galerus, quod alio reddemus loco.

Virgula diuina.

Ab hoc non admodum diſſidet virgula diuina, quoties quic-

quicquid optamus, id citra humanam operam, quaſi diuinitus nobis ſignificamus contingere. Propterea quod antiquitas, quemadmodum in anulis, ita & in virgis ferendis exiſtimauit aliquam fatalem ac ceu magicam ineſſe virtutem. M. Cicero libro de Officijs primo: Quòd ſi nobis omnia, quæ ad uictum cultumq́; pertinent, virgula, vt aiunt, diuina, ſuppeditarentur. Citatur aliquoties & apud Nonium Marcellum, Varro in Virgula diuina, vt appareat hunc fuiſſe titulum alicuius ex Menippeis, qui nimirum & ipſi pleriqúe ſerebantur prouerbiales. Adagium natum uideri poteſt potiſſimum ab illa virga Homerica, quam ille Palladi tribuit, adeo celebri, vt de ea Antiſthenes Cynicæ ſectæ conditor, librum conſcripſerit, eá cum ſuo, ut conijcio, baculo conferens. Huius locis compluribus meminit Homerus, quum Vlyſſem è ſene ſqualido repentè in iuuenem vertit, nitidumq́; facit ac formoſulum, Odyſſeæ N.

Ὣς ἄρα μιν φαμένη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
Sic effata virum virga demulſit Athena.

Eundem rurſus ex iuuene vertens in ſenē, Odyſſeæ π.

Ἄγχι παρισταμένη Λαερτιάδην Ὀδυσῆα
Ῥάβδῳ πεπληγυῖα πάλιν ποίησε γέροντα. *id eſt,*
Cominus aſſiſtens Ithacenſem Pallas Vlyſſem
Reſtituit ſenio diuina uerbere virga.

Rurſum in eodem libro, cum eum iuuentuti reddit, ac robur adauget:

Ἦ, καὶ χρυσείῃ ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη. *id eſt,*
Dixit, & aureola virga demulſit Athene.

Eundem ad modum Mercurio quoque, ut incantatori virgam monſtrificam tribuit, quam caduceum uocāt, Odyſſeæ ω.

Ἔχε δὲ ῥάβδον μετὰ χερσὶν
Καλὴν χρυσείην, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. *id eſt,*
Tū manibus virgam capit aureolam, atq; decoram.
Hac quibus eſt uiſum, demulcet lumina ſomno,
Atque alijs rurſum diſſoluit lumina ſomno.

Eadem ferme repetit, Odyſſeæ ε. & Iliados Ω.

Αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα
Ἀμβρόσια χρύσεια, τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν
Ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο,
Εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. *id eſt,*
Mox ubi iam pedibus talaria ſubdidit aurea
Pulchraq́; & ambroſiam ſpirantia, quæ ſimul illū
Aera per liquidum, ſimul ampla per æquora vaſtæ
Telluris, uenti flatu comitante, ferebant:
Tum virgam capit, hac demulcet lumina ſomno
Quorumcunq; velit, ſomnum quoq; pellit eadem.

Hunc imitatus Maro, ſic eiuſdem caduceum deſcribit Aeneidos quarto,

Tum virgam capit. hac animas ille euocat orco
Pallenteis, alias ſub triſtia tartara mittit.
Dat ſomnos, adimitq́;, & lumina morte reſignat.
Illa fretus, agit uētos, & turbida tranat Nubila.

Neque Circe ad ſua monſtra peragenda virga defuit in transformandis focijs Vlyſſi Odyſ. K.

Ῥάβδῳ πεπληγυῖα κατὰ συφεοῖσιν ἐέργνυ.
Οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεφαλάς. *id eſt,*
Compulit in numerum porcorum verbere virga
Percuſſos, & erant illis capita ecce ſuilla.

Rurſum paulo inferius,

Ὁππότε κεν Κίρκη σ' ἐλάσῃ περιμήκεϊ ῥάβδῳ. *id eſt,*
Circe ubi te feriet prælonga uerbere virga.

Aliquanto pòſt, Vlyſſes ſolus epoto Circes poculo, non transformatus in pecudem,

Αὐτὰρ ἐπεὶ δῶκέν τε καὶ ἔκπιον, οὐδέ μ' ἔθελξε
Ῥάβδῳ πεπληγυῖα. *id eſt,*
Verum vbi porrectū poclum ebiberam, neq; uirga
Ictum me demulſit.

Deniq; cum ad gratiam Vlyſſis, ſocios priſtinæ reſtituit figuræ, uirgæ miniſterium adhibuit. Fortaſſis huc pertinet, quòd regibus etiam uirga tribuebatur, quam ſceptrum uocant. Vnde apud Homerum aliquoties, Σκηπτοῦχοι βασιλῆες, *id eſt, Sceptrigeri reges. Eodem reſpicit, quod alibi retulimus, Laureum porto baculū.*

Stultus ſtulta loquitur.

Euripides in Bacchis, Μῶρα γὰρ μῶρος λέγει, *id eſt, Nam ſtulta ſtulti oratio eſt. Totidem verbis propheta noſter Eſaias eam ſententiam extulit. Seneca ad Lucilium: Apud Græcos, inquit, in prouerbium ceſſit: Talis hominibus fuit oratio, qualis uita. Hoc cuiuſmodi fuerit parum liquet, niſi quòd tale quoddam carmen extat, Græcis celebratum:*

Ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται. *id eſt,*
Hominis figura oratione agnoſcitur.

Democritus philoſophus apud Laertium orationem εἴδωλον τοῦ βίου, *id eſt, vitæ ſimulacrum, quandamq́; uelut vmbram eſſe dicebat. Qua quidem ſententia nihil dici poterat verius. Nam nullo in ſpeculo melius, expreſſiusq́; relucet figura corporis, quàm in oratione pectoris imago repræſentatur. Neque ſecius homines ex ſermone, quàm æra uaſa tinnitu dignoſcuntur.*

Oculis magis habenda fides, quàm auribus.

Ὠτίων πιστότεροι ὀφθαλμοί, *id eſt, Oculis credēdum potius quàm auribus. Quæ cernuntur, certiora ſunt quam quæ audiuntur. Item Horatius,*

Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures.
Idem in Arte poetica,
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus, & quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator.

Quanquam id quidem paulo alienius. Propius huc pertinet quòd Plautus manus lenæ uocat oculatas, non auritas, vt quæ id demum crederent, quod viderent. Rurſum, quòd hiſtoria quam geſtarum rerum eſſe uolunt, dicta ſit παρὰ τὸ ἱστορεῖν, *quod eſt videre. Poſtremo figmentum illud Vergilianum de duabus apud inferos portis: Eburna, qua ſignificant ea quæ per os exeunt, ob dentium eburnum candorem: Et cornea, qua quæ conſpiciuntur oculis, uolunt intelligi, ob pupularum nigrorem. In ſumma ad cognitionem magis faciunt aures, ad fidem faciendam certiores ſunt oculi. Vnde & uulgo, ſi quis fabulam narret, parum uériſimilem, rogare conſueuimus, num ea conſpexerit. Quod ſi neget, uerum audiſſe modo, ridetur. Prouerbiū refertur in epiſtola Iuliani ad Leontium:* ὁ λόγος ποιεῖ ὁ Θούριος, ὦτα ἀνθρώπων ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. *i. Sermo quidam Thurius dixit, aures hominibus minus eſſe fideles, quàm oculos. Thurium appellauit indicans Herodotum dicti autorem, uel ob impetum diuinum,*

vel quòd is ſcriptor apud Thurios vixit & mortuus eſt. Sumptum eſt autem ex Clione, ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. id eſt, Nam aures hominibus minus fideles ſunt quàm oculi.

Diomedis & Glauci permutatio.

Qvae refertur apud Homerum Diomedis & Glauci permutatio, in prouerbium abijt, quoties inæqualem commutationem ſignificamus, hoc eſt, deteriora pro melioribus reddita, χρύσεα χαλκείων, id eſt, aurea pro æreis. Nam libro Iliados ſexto, poeta Glaucum quempiam inducit, Hippolochi filium, Lyciorum ducem, iactabundulum & oſtentatorem magis, quàm pugnacem. Contrà Diomedem vafrum callidumq́. Hi duo congrediuntur μονομαχήσοντες, id eſt, ſingulari certamine inter ſe dimicaturi. At Glaucus rogatus à Diomede, quis nam hominum aut deorum eſſet, longa oratione natalium ſuorum ſeriem expoſuit, patriam Lyciã, ciuitatem Ephyram indicauit. Mox Diomedes, vtpote Græcus, hominis barbari ſtuporem ex orationis arrogantia intelligens, illudendum magis ratus quàm occidendum, reſpondit ſuis maioribus cum illius progenitoribus vetus hoſpitium ac neceſſitudinem interceſſiſſe, muneraq́ hoſpitalia, quæ xenia vocant, inter ipſos vltro citroq́ data. Iamq́ defixa humi lancea, cœpit hortari, vt omiſſa pugna, maiorum ſuorum amicitiam inter ipſos renouarent, alterq́ alteri in Lycia, alter in Argo hoſpitem præſtaret, ſimulatq́ incolumes in patriam rediſſent. Interim ſi quando forte fortuna occurriſſent, armis inuicem abſtinerent, inter ſe duntaxat religionem hoſpitij cuſtodientes, in reliquos nihilominus iure belli vſuri. Tum ne id videamur, inquit, proditione magis, quàm hoſpitij obſeruantia facere, arma inter nos permutemus, quo reliquus exercitus intelligat, nos maiorum neceſſitudine deuinctos eſſe. Quibus dictis, vterq́ ex equo deſilijt, datis dextris, ac fide pacta, veluti fœdus quoddam hoſpitij ſanxerunt, permutatis armis, ſed admodum inæqualibus.

Ἔνθ' αὖτε Γλαύκῳ, inquit Homerus, Κρονίδης φρένας
ἐξέλετο Ζεύς,
Ὃς πρὸς Τυδείδην Διομήδεα τεύχε' ἄμειβε
Χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων. id eſt,
Iuppiter hic ſtupidum ſpoliauit pectore Glaucum,
Qui cum Tytide mutarit protinus arma, &
Aurea donarit, ſibi reddenti ærea, centum
Bubus emenda daret demens, pro vilibus, atq́,
Quæ vix eſſe nouem dicas redimenda iuuencis.

Vſurpatum eſt adagium paſſim à laudatiſſimis autoribus. Plato in Phædro faciens Socratem Alcibiadi ſuo more reſpondentem, quòd lucri cupidus formam corporis, forma mentis meliore commutare vellet, καὶ τῷ ὄντι χρύσεα χαλκείων διαμείβεσθαι νοεῖς. id eſt, Et cum his quæ uere aurea ſunt, æreis commutare cogitas. Quanquam interpres pro æreis, vertit aurichalcum. Item Ariſtoteles quinto Moralium libro de iuſtitia, Qui vero dat ſua, quemadmodum Diomedi arma ſua dedit Glaucus, vt dicit Homerus, χρύσεα χαλκείων, & reliqua. Plutarchus aduerſus Stoicos ſcribens, eleganter huc torquet, vt dicat, non admodum iniquam fuiſſe permutationem Glauci, propterea quòd arma ferrea non minus vſui ſint pugnaturis, quàm aurea: ſed qui corporis ualetudinem anteponit honeſto, aut virtutem relinquit ob bonam corporis valetudinem, is vere permutat χρύσεα χαλκείων. Cicero in Epiſtolis ad Atticum libro ſexto: Habes ad omnia non, vt poſtulaſti, χρύσεα χαλκείων. ſed paria paribus reſpondimus. Vtrũque prouerbium eſſe ſignificat Cicero, Par pari, de æquali penſatione, χρύσεα χαλκείων, de inæquali commutatione. Plinius iunior in epiſtola ad Flaccum: Recipies epiſtolas ſteriles, & ſimpliciter ingratas, ac ne illam quidem ſolertiam Diomedis in permutando munere imitantes. Martialis in epigrammatis.

Tam ſtupidus nunquam nec tu puto Glauce fuiſti,
χρύσεα donanti, χάλκεα qui dederas.

A. Gellius Noctium Atticarum libro ſecundo, Cæcilianam tranſlationem, cum ipſo Menandro, quem uerterat, componens atq. expendens, oſtendensq́ quantum à Græcanica venuſtate degeneret: Diomedis, inquit, hercle arma & Glauci, non diſpari magis pretio æſtimata ſunt. Fit huius adagij mentio etiam in proœmio Pandectarum iuris Cæſarei, his quidem uerbis: Noſtris temporibus talis legum inuenta eſt permutatio, qualem apud Homerum patrem omnis uirtutis, Glaucus & Diomedes inter ſe faciunt, diſſimilia permutantes. Nam ille ſignificat pro relictis inutilibus, ac faſtidiendis uoluminibus, recepta tum meliora, tum breuiora, hoc eſt, permutationem factam uehementer inæqualem. Ergo conueniet uti, quoties officium aut munus longè impari munere penſatur, aut contrà. Aut quoties aliquis rem pecuniariam auxit, ſed diſpendio famæ: magiſtratum aſſecutus eſt, ſed iactura bonæ mentis: lautam fortunam reperit, ſed amiſit animi tranquillitatem.

Multę regum aures atque oculi.

Ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέων πολλοί, id eſt, Aures atq; oculi regum multi, quòd per exploratores obſeruent, quid quiſq; dicat faciat ue. Idem refertur à Luciano in libello, cui titulus, De mercede ſeruientibus, ac rurſus, aduerſus ineruditum. Eiuſdem meminit & Ariſtoteles in tertio Politicorum. Hoc genus homines Græci vocant ὠτακουστάς, quos primus Darius minor adhibuit, ſibi diffiſus. Dionyſius Syracuſanus addidit ποταγωγίδας, id eſt, exploratores, autore Plutarcho. Allegoria inde ducta eſt, quòd regibus quamplures vbique ſunt exploratores, atque ob id oculi regum dicuntur, complures auſcultatores, quibus uelut auribus utuntur. Neq; deſunt manus & pedes quamplurimi, fortaſſis ne ventres quidem. Vide cuiuſmodi portentum ſit tyrannus, & quàm formidandum, tot oculis, ijsq́ emiſſitijs, tot auribus, ijsq́ tam aſininis ac longis, tot manibus, tot pedibus, tot uentribus, ne reliqua parum honeſta commemorem, inſtructum. Ariſtophanes in Acharnenſibus, Pſeudartabam, regis oculum appellat, quòd per eum cognoſceret quid ageretur. Aliter autem Andromache apud Euripidem, filium uitæ oculum uocat:

Εἷς παῖς ὅδ' ἦν μοι λοιπὸς ὀφθαλμὸς βίου. id eſt,
Erat relictus gnatus hic mihi unicus Vitæ oculus.

Propterea quòd unicum eſſet in uita oblectamentum. Nam oculo nihil charius. Vnde, quos adamamus, oculos uocamus.

Longa

Longæ regum manus.

QVOD ab Ouidio ſcriptum eſt:

An neſcis longas regibus eſſe manus?

Etiam vulgo in ore eſt. A regibus cauendum, quòd eis prælongæ ſint brachia. Nimirum, quòd per ſuos, quibus brachiorum vice vtuntur, poſſint etiam procul diſſitos affligere. Poteſt & ad tempus referri, quòd reges etiam ſi diutius diſſimulent, ſoleant tamen aliquãdo pœnam ſumere de iis quibus infenſi fuerint, vel Homero teſte, apud quem Iliados A. Calchas ad hunc loquitur modum:

Κρείσσων γὰρ βασιλεὺς, ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ.
Εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον ὄφρα τελέσσῃ, *id eſt,*
Rex deus eſt, quoties ſuccenſuit inferiori.
Quanquã etenim in præſens ſeruẽſ cõcoquit irã,
Poſt odit tamen, vſque odium dũ expleuerit vltus.

Clauum clauo pellere.

Ἧλῳ τὸν ἧλον ἐκκρούειν, *id eſt, Clauum clauo pellere.* καὶ πάσσαλον πασσάλῳ ἐξέκρουσας, *id eſt, paxillum paxillo pepuliſti, id eſt, malum alio malo depuliſti. Lucianus in Philopſeude,* καὶ ἥλῳ φασὶν ἐκκρούεις τὸν ἧλον. *id eſt, Et clauo, quod aiunt, extundis clauum. Idem in Apologia:* Δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένῃ κατηγορίᾳ κολακείας αἰτίαν προσλαβὼν κἀγὼ φανῶμαι, ἥλῳ φασὶν ἐκκρούων τὸν ἧλον, τῷ μείζονι τὸν σμικρότερον. *id eſt, Vereor ne ſi ad intentatū crimen, etiam adulationis accuſationem adiunxero, clauum, quod aiunt, clauo pellere videar, maiore minorem. Ariſtoteles libro Politicorum quinto, capite penultimo ſcribit, tyrannis amicos eſſe viros improbos & adulatores. Nam hos demum illis vtiles eſſe, quippe malos ad mala.* καὶ χρήσιμοι οἱ πονηροὶ εἰς τὰ πονηρά. ἥλῳ γὰρ ὁ ἧλος, ὥσπερ ἡ παροιμία. *id eſt, Clauus enim clauo, ſubaudi, truditur, vt habet prouerbium. Synefius ad Olimpium:* Ἀνάστησον τὴν ἐκκλησίαν ἀλλότριοι πονηροὶ, δίωξον κατ᾽ αὐτῶν. πασσάλοις γὰρ πασσάλους ἐκκρούονται. *id eſt, Eccleſiam vexant externi improbi, illos inuade. Nam paxilli paxillos excutiunt. D. Hieronymus ad Ruſticum monachum: Philoſophi ſeculi, inquit, ſolent amorem veterem amore nouo, quaſi clauum clauo pellere. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum libro quarto: Loci deniq; mutatione tanquam ægroti non conualeſcentes ſæpe curandus eſt, etiam nouo quodam amore veterẽ amorem, tanquam clauum clauo eiiciendum putant. Iulius Pollux in nono libro ſcribit, adagium eſſe natũ à luſu quodam, qui* κινδαλισμὸς *nocetur, quo paxillũ argilloſæ terræ infixum, altero impacto paxillo excutiebant. Citatq; ſenarium hunc prouerbialem:*

Ἧλῳ τὸν ἧλον πασσάλῳ τὸν πάσσαλον. *id eſt,*
Clauumq; clauo, perticamq; pertica.

Locus igitur adagio, non modo cum vitium vitio, malum malo, dolum dolo, uim ui, audaciam audacia, maledicentiam maledicentia retundimus: verumetiã quoties rem vtcunque moleſtam, diuerſa moleſtia profligamus: vt cum libidinum incitamenta, laboribus obruimus: curam amoris aliis maioribus curis domamus. Euſebius in Hieroclẽ, Δαίμονας γὰρ ἀπελαύνειν ἄλλον ἄλλῳ, ἥ φασι δαίμονι. *id eſt, Dæmones enim abigis, alium alio, quemadmodum aiunt, dæmone. mirũ ni alludens ad hoc prouerbium. Nec abhorret his ille Publij Mimus.*

Nunquam periclum ſine periclo uincitur.

Malo nodo malus quærendus cuneus.

AD hanc ſententiam alludit & illud: *Malo nodo malus eſt quærẽdus cuneus. Ita diuus Hieronymus ad Oceanum: Interim iuxta vulgare prouerbium, malo arboris nodo malus cuneus requirendus eſt. Eo licebit vti, quoties malum ſimili malitia retundimus. Sumptũ à ſectoribus roborum, qui ſiquando durior in ligno nodus inciderit, nolunt in eo periclitari ſecurim, verum cuneum quempiam durum magis quàm bonum inſerunt. Congruit huic illud Sophoclis apud Plutarchum* οὕτω πῶς τ᾽ εἰρημένον,

Πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ. *id eſt,*
Remedio amaro bilem amaram diluunt.

Malum malo medicari.

Τὸ κακὸν κακῷ θεραπεύειν, *id eſt, Malum malo medicari. Eſt malum aliud alio malo tollere. Sophocles in Aiace Maſtigophoro.*

Εὔφημα φώνει, μὴ κακὸν κακῷ διδοὺς
Ἄκος, πλέον τὸ πῆμα τῆς ἄτης τίθει. *id eſt,*
Bene ominata loquere, ne malum malo
Medicans, & hancce noxam adaugeas tibi.

Dehortatur Aiacem Tecmeſſa, ne malo inſaniæ addat alterum maius malum, ſpontaneam cędem ſui. Et Herodotus in Thalia, μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. *id eſt, Ne malo medearis malo.*

Morbum morbo addere.

MORBVM morbo addere, *id eſt, conduplicare malũ. Euripides in Alceſtide:*

Μὴ νοσοῦντί μοι νόσον
Προσθῇς ἅλις γὰρ συμφορᾷ βαρύνομαι. *id eſt,*
Ne tu mihi morbo laboranti alterum
Appone morbum: nam ſat hoc premor malo.

Eiuſdem figuræ eſt Homericum illud Iliados ξ.

Μή πώς τις ἐφ᾽ ἕλκει ἕλκος ἄρηται. *id eſt,*
Vulneri vti nequis vulnus tibi forſitan addat.
Sophocles item:
Δανὴ γὰρ ἐπεκτήσω ἐπὶ νόσῳ νόσον. *id eſt,*
Morbo quidem morbum addidiſti tu alterum.

Non alienum eſt ab hac forma, quod eſt apud Homerum Iliados H. αἰνόθεν αἰνῶς, *quum indicamus acerbis addi acerbiora. Sic enim ibi loquitur Menelaus:*

Ἦ μὲν δὴ λώβη τάδε γ᾽ ἔσσεται αἰνόθεν αἰνῶς. *id eſt,*
Dedecori res iſta, profectò dedecus addit.

Ignem igni ne addas.

Μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ, *id eſt, Ne incendium incendio addas. Vſurpatur à Platone. Senſus liquet. Ne calamitatem adiungas calamitati, ne commotum magis etiam commoueas. Diogenianus putat à carbonario quodam eſſe natũ, qui inualeſcente incendio conflagraris, clamãs interim,* μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ. *Plato libro De legibus ſecundo, vetat, ne pueri ad annum vſque duodeuigeſimũ vinũ bibant, ne ſi vini calor acceſſerit ad feruorem ætatis, ignem igni ſuggerere videantur. Itẽ Plutarchus in Præceptis coniugalibus;* μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ χεῖν τε, *id eſt,*

Ne ignis ad ignem accedat. Vtitur idem cum aliis aliquot locis, tum in præceptis De valetudine: ἵνα οὖν μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ, ὥς φασι, πλήρωμα ἐπὶ πληρώματι, καὶ ἄκρατον ἐπὶ ἀκράτῳ κινῶμεν. id eſt, Vt ne igitur ignis ad ignem, quemadmodum prouerbio dicitur, expletio ad expletionem, merum ad merum addatur.

Oleum camino addere.

AFFINEM huic habet ſententiam, Oleum camino addere, pro eo quod eſt, malo fomenton, ac uelut alimonium ſuppeditare, quo magis ac magis augeſcat. Horatius in Satyris:

Adde poemata nunc, hoc eſt, oleum adde camino.

Id eſt, Adde maioris inſaniæ materiã. Vſurpat hoc diuus Hieronymus ad Euſtochium: Vinum et adoleſcentia duplex eſt incendium uoluptatis. Quid oleum flammæ adiicimus?

Oleo incendium reſtinguere.

Ἐλαίῳ πῦρ σβεννύεις, id eſt, Oleo reſtinguis incendium, dici ſolitum, ubi quis ea admonet remedia, quæ malum magis ac magis exacerbent. Veluti ſi quis animi triſtitiam fœdis uoluptatibus obruere conetur. Aut ſi quis offenſum, iurgiis & conuiciis uelit placare. Quod ſi dicatur ἐρωτικῶς, nihil differet à proximo. Huc reſpexit Lucianus in Timone, cum ait: Si quẽ aſpexerit incẽdio conflagrantem, pice atque oleo ſe velle reſtinguere.

Vlulas Athenas.

Γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, id eſt, Vlulas Athenas: ſubaudiendum, portas, aut mittis. Conueniet in ſtultos negociatores, qui merces eò comportant, ubi per ſe magis abũdant, vt ſi quis in Aegyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuehat. Venuſtius fiet, ſi metaphora ad res animi transferatur, ut ſi quis doceat doctiorem, carmina mittat poeta, conſilium det homini conſultiſſimo. Cicero ad Torquatum, Sed rurſus γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, qui hæc ad te. Idem ad fratrem, Et tibi uerſus quos rogas, hoc eſt, Athenas noctuam mittam. Ariſtophanes ἐν ὄρνισιν.

Τί φῄς; τίς γλαῦκ' Ἀθήναζ' ἤγαγε; id eſt,
Quid ais? quis, oro, uehit Athenas noctuam?

Vſurpat idem atque exponit Lucianus in Epiſtola ad Nigrinum. Porrò parœmia inde fluxit, quòd noctua in Attica plurima eſt, ei regioni quaſi peculiaris. Fertur autem uerſari in Laureo Atticæ loco, vbi auri metalla ſunt: unde & Laureoticæ noctuæ uocantur. Hæc auis Athenienſium populo quondam erat gratiſſima, ac Mineruæ ſacra habebatur, propter oculos cæſios, quibus etiam in tenebris perſpicit, quæ uulgus auium non uidet. Vnde, & auſpicata conſiliis credebatur, id quod indicat prouerbium, γλαὺξ ἵπταται, id eſt, Noctua uolat. Dictum eſt & illud de Minerua, quòd Athenienſium male conſulta, in bonum exitum uerteret. Damon autem apud Ariſtophanis interpretẽ exiſtimat, non ob id ſolum dici, noctuas Athenas, quòd Athenis noctuarum ſit copia, ſed quòd in nummis etiam tum aureis, tum argenteis Athenienſium noctua inſcalpi ſoleat, unà cum facie Mineruæ. Porrò nummus is appellabaẽ τετράδραχμον, id eſt, quatuor drachmarũ, cũ antea ſoliti fuiſſent uti nomiſmatibus didrachmis, quorum inſigne erat bos: unde etiam natum eſt prouerbium illud, Bos in lingua. Sunt qui tradant apud eoſdem fuiſſe triobolum, quod & hemidrachmum appellant. Nam drachma ſenos obolos continet. Triobolũ nomiſma, ex una parte Iouis effigiem habebat, ex altera noctuæ. Proinde abſurdum uidebatur noctuam Athenas deportare, cum illic paſſim omnia noctuis abundarent. De nomiſmate Athenienſi teſtatur & Plutarchus in vita Lyſandri, cum de ſeruo meminit, qui domini ſui furtum αἰνιγματικῶς indicans, ait: multas ſub tegulis cubare noctuas: oſtendens illic abditas pecunias, noctuis inſignitas.

Memorem mones, doctum doces, & ſimilia.

IDENTIDEM in Plautinis ac Terentianis comœdiis occurrit: Memorem mones, & doctum doces. Idem pollet Græcanicum illud, λαλεῖς πρὸς ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην, id eſt, Loqueris ei qui ipſe rem calleat. καὶ εἰδότι λέγεις, id eſt, Scienti narras. Plato in Hippia maiore, εἰδότι μοι ἐρεῖς ὦ Σώκρατες, id eſt, Hæc ſcienti Socrates narrabis. Euripides in Hecuba: 14

Οὐ καινὸν εἶπας, εἰδότι δ' ὠνείδισας. id eſt,
Dixti nouum nil, ſed probe ſcientibus
Hæc opprobraſti.

Homerus cum alias aliquoties, tum Odyſſeæ P.

Γιγνώσκω, φρονέω, τά γε δὴ νοέοντι κελεύεις. id eſt,
Et noui, & teneo, iam narras iſta ſcienti.

Idem Iliados Ψ. de Neſtore admonente filium,

Μυθεῖτ' εἰς ἀγαθὰ φρονέων νοέοντι καὶ αὐτῷ, id eſt.
Dixit amico animo, licet hæc per ſe ſapienti.

M. Tullius libro Epiſt. ad Atticum nono: Mirandum enim in modum Cn. noſter Syllani regni ſimilitudinem concupiuit, εἰδότι λέγω.

Si crebro iacias, aliud aliàs ieceris.

ARISTOTELES in libello De diuinatione quæ fit ex inſomniis, uerſum huiuſmodi prouerbialem citat:

Si crebro iacias, aliud aliàs ieceris.

Quo ſignificatum eſt oportere rem ſæpius tentare, neque defatigari protinus, ſi quando parum ex animi ſententia ceciderit. Futurum enim, ut iterum atque iterum periclitanti, felicius aliquando cadat. Ariſtotelis uerba ſunt hæc: ὥσπερ γὰρ καὶ λέγεται, πολλὰ βάλλων ἄλλοτ' ἄλλον βαλεῖς. Agit autem de inſomniis melancholicorum, in quibus non exiſtimat eſſe diuinationem ullam, tametſi fit nonnunquam, ut quidam euentus ſomniis illorum reſpondeant: Sed non eſſe mirandum, quum uitio naturæ plurima ac uaria ſomnient, aliquando exiſtere συμπτώματα, id eſt, caſus qui forte pariter ſic eueniant, ut eſt ab illis ſomniatũ. Themiſtius hunc locum ſic circumloquitur, interprete Barbaro, nam Græcus codex ad manum non erat. Nam qui totum diem iaculantur, aliquando collimãt, & præmium capiunt. Vetus adagium eſt, Si ſæpe iactaueris, aliquando Venerem iacies. Sunt qui putent, nec abſurde, metaphoram à ſagittariis, non ab aleatoribus eſſe ductam. Nam & hoc ſignificat βάλλειν. Subeſſe uero argutiam in eo uerbo, quod in priore parte ſignificat mittere ſagittam, in poſteriore ferire. Fit autem, ut qui crebrius iaculentur, vel fortuito aliquando ſcopum attingant. Tametſi M. Tullius libro De diuinatione ſecundo, de ſymptomatis agens,

de

de quibus modo dictum eſt à nobis, ad utrumq; refert metaphoram. Quis eſt enim, inquit, qui totum diem iaculans non aliquando collimet? Totas noctes ſomniamus, neque ulla fere eſt qua non dormiamus, & miramur aliquando id quod ſomniamus euadere? Quid eſt tam incertum quàm talorum iactus? Tamẽ nemo eſt, quin ſæpe iactans, Venerem iaciat aliquando, nonnunquam etiam iterum ac tertium. Porrò Veneris iactũ in hoc luſus genere fuiſſe quondam feliciſſimum, palã arguit apud Suetonium Octauius Auguſtus in epiſtola quadam ad Tiberium: Inter cœnam, inquit, luſimus γεροντικῶς *& heri & hodie. Talis enim iactatis, vt quiſque Canem aut Senionem miſerat, in ſingulos talos ſingulos denarios in medium conferebat, quos tollebat vniuerſos qui Venerem iecerat. Hactenus Auguſtus. Quadrabit & in eos qui caſu, non arte quippiam aſſequuntur. Extat & hodie vulgo iocus prouerbialis in cæcum, qui cornicem iaculo fixerit.*

Malum conſilium.

MALVM *conſilium conſultori peſſimum.*

Senarius eſt prouerbialis in eos in quorum caput recidit, quod aliis perperam conſuluerunt, Siquidem, vt dicunt Græci, ἱερὸν ἡ βουλή, *id eſt, Sacra quædam res eſt conſilium. Atq; vt eſt libenter accipiendum quum res poſtulat, ita eſt religioſe citraq; fraudem dãdum, ſi quis egeat. Alioqui non defuturum eſt numen aliquod, quod pœnas repetat ab eo qui rem ſacram ac diuinam perfidia violarit. A. Gellius Noctium Atticarum lib. 4. cap. 5. putat adagium hoc ex hiſtoria quadam natũ, eamq; ex annalibus Maximi, narrationibusq; Verrij Flacci refert ad hunc modum: Statua Romæ in comitiõ poſita Horatij Coclitis viri fortiſſimi de Cœlo tacta eſt. Ob id fulgur piaculis luendum, aruſpices ex Hetruria acciti, inimico atq; hoſtili in populum Romanum animo, inſtituerãt eam rem contrariis religionibus procurare: atq; illam ſtatuam ſuaſerunt in inferiorem locũ perperam transponi, quem ſol oppoſitu circum undiq; aliarum ædium nunquam illuſtraret. Quod cum ita fieri perſuaſiſſent, delati ad populum proditiq; ſunt: & cum de perfidia confeſſi eſſent, necati. Cõſtitit q; eam ſtatuam perinde, vt veræ rationes pòſt compertæ monebant, in locum editum ſubducendam: atq; ita in area Vulcani ſubliniore loco ſtatuendam. Eaq; res bene & proſpere reipub. ceſſit. Tunc igitur quòd in Hetruſcos aruſpices animaduerſum vindicatumq; fuerat, verſus hic ſcite factus, cantatusq; à pueris, vrbe tota fertur:*

Malum conſilium, conſultori peſſimum eſt.

Hactenus quidem Gellius. Porrò Valerius Maximus lib. 7. rem quandam haud diſſimilem memorat de Papyrio Curſore: qui cum conſul Aquiloniam obſideret, velletq; prælium committere cum hoſtibus, niſi ſi quid auſpicia refragarentur, ac conſultus pullarius ſuaderet uti committeret, cum aues infauſta nunciaſſent, re cognita pullarium in prima acie conſtituit. Is primo traiectus telo uiolatam religionem expiauit. Meminit huius rei T. Liuius decadis primæ lib. 10. Nec diſſimile eſt quod refert Socrates in hiſtoria tripartita. Eutropius Eunuchus, dum ſtudet in quoſdam qui ad templum confugerant animaduertere, perſuaſit imperatori ut ferretur lex, qua templi religio nulli prodeſſet nocenti. Lata lege factum eſt, vt Eutropius cum offendiſſet Cæſarem, confugeret ſub altare, unde protractus capite plexus eſt, ſuo ipſius conſilio perditus. Vergilius tacite notauit parœmiam in Aeneidos duodecimo libro, cum ait:

-Cadit ipſe Tolumnius augur,
Primus in aduerſos telum qui torſerat hoſtes.

M. Varro lib. de Re ruſt. 3. cap. 1. palam citat adagiũ his uerbis: Opinor, inquam, non ſolum quod dicitur, Malum conſilium conſultori eſſe peſſimum, ſed etiam bonum conſilium ei qui conſulat, & qui conſulitur, bonum habendum. Sophocles in Electra:

Βουλῆς γὰρ οὐδὲν ἐστιν ἔχθιον κακῆς. *id eſt,*
Res nulla conſilio nocentior malo.

noxam ad eum referens, cui conſilium datur. Apparet autem ſenarium hunc Latinum, id quod & Gellius admonuit, de Græcis illis Heſiodi uerſibus expreſſum eſſe, qui leguntur in opere, cui titulus, ἔργα καὶ ἡμέραι.

Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων.
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη. *id eſt,*
Ipſe ſibi nocet is, alium qui lædere quærit.
Conſultum male, conſultori peſſima res eſt.

Plutarchus in commentario De audiendis poetis, exiſtimat huius uerſiculi eandem eſſe ſententiam, quæ ſit dogmatis Platonis in Gorgia: ubi Socrates dicit, peius iniuriam facere quàm iniuriam pati, & damnoſius eſſe malo afficere quam affici. Extat in hanc ſententiam & Apologus Græcus non inuenuſtus, nec omnino indignus quem his commentariis adiungamus: Leonem ob ſenectam ægrotantem, & ea cauſa ſuo in luſtro continentem ſeſe, cætera quidem animantia officij gratia uiſebant regem ſuum, excepta uulpe. Proinde lupus nactus opportunitatem, accuſauit vulpem apud Leonem læſæ maieſtatis, quæ pro nihilo haberet eum, penes quem rerum erat ſumma, nec ob contemptum ad uiſendum acceſſiſſet: atque interea interuenit in lupi fabula vulpes, & extremam ſermonis partem audijt. Itaque leo conſpecta uulpe, protinus aduerſus eam infremuit. At illa poſtulato ad purgandum ſeſe ſpatio, Et quis, inquit, omnium qui huc conuenerunt, tantum tibi profuit quantum ego, quæ quoquo uerſum circumcurſitaui, tibiq; morbi remedium a medicis reperi? Cumq; leo protinus edixiſſet, ut remedium aperiret: Si uiuum, inquit, lupum excories, & illius pellem induas, conualeſces. Leo credulus, continuo lupum inuaſit & interemit. Quo extincto, riſit aſtuta vulpes, calumniatoris malum conſilium in ipſius recidiſſe caput. Carmen autem refertur à Plutarcho & hunc in modum:

Ὃς ἄλλῳ κακὰ τεύχει, ἑῷ κακὸν ἥπατι τεύχει. *id eſt,*
Damna parans aliis, proprio parat epati damna.

Suum cuique pulchrum.

PROVERBIALIS *ſententia, Suum cuique pulchrum, in eos quibus ſua, qualiacunque ſint, tamen ſtudio quodam magis quàm iudicio placent. Eſt autem à cõi mortalium ingenio ſumpta, quibus vſq; adeo inſita eſt illa* φιλαυτία, *i. amor ſui, ut neminem tam modeſtum, tam attentum, tam oculatum inuenias, quin in propriis æſtimandis, quadam animi propẽſione corruptus cæcutiat atq; hallucinetur. Proinde uere ſcripſit Ariſt. lib. Rhet. 2.* ἐπεὶ δὲ φίλαυτοι πάντες, καὶ τὰ αὑτῶν ἀνάγκη ἡδέα εἶναι πᾶσιν, οἷον ἔργα, λόγους. διὸ καὶ φιλοκόλακες ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. *id*

eſt, Quoniam autem omnes ſui ſunt amantes, & ſua cuiq; iucunda eſſe neceſſum eſt, vt facta dictaq;: idcirco plerunq; etiam aſſentatoribus gaudent. Id tametſi omnibus in rebus generaliter verum eſt, vt ſit, quemadmodum ait Horatius, Cæcus amor ſui: tamen in artifices, atq; ex his potiſſimum in poetas, ad hæc in amantes præcipue quadrare videtur. Etenim rectiſſime ſcripſit Ariſtoteles quarto Moralium libro, Suo quenq; artificem opere impenſe delectari, non aliter quàm rebus quibuſdam ex ſeſe prognatis. Neq; ſecus adamant ſua carmina poetæ, quàm parentes liberos. Eſt enim artificis opus, quaſi quidam ingenii fœtus: de quo Socrates ait rectius indicare obſtetricem quàm matrem ipſam. Sponſis item amantibus mos eſt, ſuam cuiq; ſponſam certatim extollere. Cuius rei ſat magnũ exemplum extat de Tarquiniis adulescentibus. Vnde & hodie vulgo ſcite dicunt, Nullum reperiri deformem amaſium. Propterea quòd amanti vel non pulchra pulcherrima videantur. Quam ſententiam elegãter extulit Theocritus in Ecloga ſexta,

-ἦ γὰρ ἔρωτι,
πολλάκις ὦ πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ, καλὰ πέφανται. i.
-Etenim haud raro Polypheme,
Quæ minime ſũt pulchra, ea pulchra videnť amori.

Plato prouerbium extulit in Lyſide, ſed inuerſe, καὶ κινδυνεύει, *inquit,* κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φίλον εἶναι. *id eſt, Periculum eſt ne iuxta vetus adagium, amicum ſit, quod pulchrum eſt. Quaſi non ideo pulchrum haberi debeat aliquid, quòd ſit amicum, ſed ideo oporteat eſſe amicum, quòd ſit pulchrum. Huc pertinet & illud quod ſcribit M. Tullius libro De finibus quinto: Suo enim quiſq; ſtudio maxime ducitur. Et rurſum in primo Officiorum: Quorum vterq; ſuo ſtudio delectatus contempſit alterum. Quanquam hoc venia dignum, hactenus communem illam* φιλαυτίαν *valere, vt ſuis quiſq; liberis, ſuis artibus, ſuo inſtituto, ſuis inuentis, ſuæ patriæ paulo impenſius faueat, niſi eo vſq; cæcitatis nos rapiat, ut & virtutes alienas calumniemur, & noſtris blandiamur vitiis, eaq; virtutum nomine donemus. Ac ſibi quiſq; ſit, quod ſibi fuit Suffenus Catullianus, aut Menius Horatianus. Quod vitii Flaccus in Epiſtolis notans: Dum mala, inquit, delectent mea me, vel deniq; fallant. Atq; hoc loco Porphyrio indicat Horatium reſpicere vulgatam ſententiam, quòd homines ſuis malis non ſolum non doleant, verumetiam delectentur: Eaq; de re Græcũ adagium eſſe celebratum, verum id adagium vitio librariorum deſideratur in ſcriptura. Eodem pertinet quod alibi dixit Horatius:*

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum polypus Agnæ.

Nam Balbino ſtulto amanti, etiam polypus Agnæ amicæ, ſuaue quiddam olere videbatur. Eſt autem polypus vitiũ narium graue olentium, itidem vt hircus alarum. Vnde & polypoſos & hircoſos dicimus. M. Tullius ad Atticum lib. 14. Accipe, inquit, à me mi Attice [Greek illegible] *earum rerum in quibus exercitati ſumus ſatis. Nemo unquam, neq; poeta, neq; orator fuit; qui quenquam meliorem ſe arbitraretur. Hoc et malis contingit. Quid tu Bruto putas ingenioſo & eruditoʹ, de quo etiam experti ſumus? Nuper in edicto ſcripſeram rogatu tuo. Meum mihi placebat, illi ſuum. Quinetiam cum ipſius precibus adductus penè ſcripſiſſem ad eum de optimo genere dicendi, non modo mihi, ſed etiam tibi ſcripſit, ſibi illud quod mihi placeret, non probari. Quare ſinamus, quæſo, quẽq; ſibi ſcribere. Suam cuiq; ſponſam, mihi meam. Suum cuiq; amorẽ, mihi meum. Non ſcite. Hoc enim Atilius poeta duriſſimus. Hactenus Cicero. Cuius ex verbis apparet hos duos verſiculos, Suam cuiq;, & cætera, ex Atiliana quapiam fabula ſumptos eſſe. Idem Tullius libro Tuſculanarum quæſt. quinto: Muſicorum vero perſtudioſum accepimus, poetam etiam Tragicum, quàm bonum, nihil ad rem. In hoc enim genere neſcio quo pacto magis quàm in aliis ſuum cuiq; pulchrum eſt. Adhuc neminem cognoui poetam, & mihi fuit cum Aquinio amicitia, qui ſibi non optimus videretur. Sic ſe res habet. Te tua, me delectant mea. Eandem ſententiam Plautus in Sticho, diuerſis verbis, ſed nimis quàm eleganter extulit. Suus, inquit, rex reginæ placet. Sua cuiq; ſponſa ſponſo. Huc referendum & Theocriticum illud:*

καὶ γάρ θην, οὐδ' εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς με λέγοντι. *id eſt,*
Nec mihi forma profecto mala eſt, ſi uera loquunť.

Id imitans Maro:

Nec ſum adeo informis, nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis ſtaret mare.

Apertius alluſit ad adagiũ Flaccus, in epiſtola quadã:

-Iouis auribus iſta.
Seruas. fidis enim manare poetica mella
Te ſolum, tibi pulcher.

Tibi pulcher dixit, pro tibi ipſi placens. Eſt autem hemiſtichium carminis heroici.

Patriæ fumus, igni alieno luculentior.

PROVERBII *faciem habet, atq; ad eandem pertinet ſententiam, quod eleganter ſcripſit Lucianus in Encomio patriæ:* ὅτι ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος φαίνεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός. *id eſt. Ac patriæ fumus luculentior homini videtur quàm ignis alibi. Philoſtratus in Ariadne:* Θησεὺς δὲ ἐρᾷ μὲν, ἀλλὰ τοῦ τῶν Ἀθηνῶν καπνοῦ, Ἀριάδνην δὲ οὔτε εἶδεν, οὔτε ἔγνω ποτέ. *id eſt Teſeus vero amat quidem, ſed Athenarum fumum. Nam Ariadnen neq; vidit adhuc: neq; etiamdũ cognouit. Apud Homerũ, terræ natalis fumũ Vlyſſes optat videre ſurgentem, vnde & ductum prouerbiũ. Sic enim legitur Odyſſeæ A.*

ἱέμενος τ' καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίας.
Exoptans oculis ſurgentem cernere fumum
Natalis terræ.

Viua uox.

VIVA *vox olim dicebatur, non ſcripta, ſed ab ipſo pronunciantis ore percepta, quaſi viuida, atq; efficax. Nã viua nonnunquam dicuntur quæ natiua ſunt, non factitia. vt Viuo de marmore, & Viuoq; ſedilia ſaxo. Ineſt autem rebus natiuis aliquid gratiæ genuinæ, quã ars nulla queat imitatione conſequi. Porrò ſcriptura vox quæpiam eſt, ſed quaſi factitia, neræq; vocis vtcunq; imitatrix. Deeſt actus motuſq;, hoc eſt, vita. Siquidem actio, vt autor Fabius, orationis quaſi vita eſt. Rerum inuentio, oſſium inſtar eſt: ordo neruos*

imitatur:

imitatur : elocutio carnem, cutem coloremq́; : memoria ſpiritus vice fungitur : quibus omnibus accedit pronunciatio, velut motus quidam vitalis. Nullum enim certius argumentum vitæ quàm motus. Unde & flumina uiua dicuntur, & argentum uiuum. Contrà mortua quæ torpent, languentq́;. Cicero libro Tuſculanarum quæſtionum ſecundo : Licet enim ſatis exemplorum ad imitandum ex lectione ſuppeditet, tamen uiua illa, vt dicitur, vox alit plenius, præcipueq́; præceptoris. Idem ad Atticum libro 2. Vbi ſunt nunc qui aiunt ζώσης φωνῆς*; Quanto magis vidi ex tuis literis quàm ex illius ſermone, quid ageretur. Porrò quod Cicero protulit abruptum ac mutilum, hoc quidam ſuppletũ de ſuo, ad hunc modum :* ζώσης φωνῆς αὐτοῦ ἐπεγνωκέναι*. Plinius Iunior in epiſtola quadam ad Nepotem : Præterea magis, vt vulgo dicitur, viua uox afficit. Nam licet acriora ſit quæ legas, altius tamen in animo ſedent quæ pronunciatio, vultus, habitus, geſtus etiam dicentis adfigit. Seneca Epiſtola quinta. Plus tamen tibi & viua vox & conuictus quàm oratio proderit. Diuus Hieronymus in præfatione generali : Habet neſcio quid latentis energiæ viua vox, & in aures diſcipuli de doctoris ore transfuſa, fortius ſonat. Hactenus ille. Vnde celebratum illud Aeſchinis, de Demoſthene,* τί δ᾽ εἰ αὐτοῦ τοῦ θηρίου ἠκούσατε; *id eſt, Quid ſi ipſam audiſſetis belluam? Et illud : In ſcriptis Demoſthenis, magnã Demoſthenis partẽ abeſſe.*

Muti magiſtri.

QVOD modo retulimus, vſurpauit & A. Gellius: atq; huic alterum quoddam diuerſum adiecit : Quoniam, inquit, vocis vt dicitur, viuæ penuria erat, ex mutis, qđ aiunt, magiſtris cognoſcerent. Mutos magiſtros libros ſentiens, qui loquuntur quidem nobis, vt apud Platonem ait Socrates, ſed dubitanti non ſatis commode reſpondent. Nec illepidè profectò literæ, muti vocantur Præceptores. Propterea quòd mutorum eſt non voce, ſed nutibus, ſignisq́;, loqui. Identidem & libri, notulis quibuſdam, & ſignificantibus figuris nobiſcum fabulãtur. Quemadmodum enim voces, ſenſorum animi, velut εἴδωλα *quæpiam ſunt, autore Ariſtotele, ſic literarum figuræ, vocum ſimulacra quædam rectè dicũtur. Neq; mirandum, ſi quidem* ἀρχέτυπον *illud pectoris exemplar efficacius repræſentat, ac transfundit affectus animi quàm alterum illud, quod non rẽ ipſam, ſed imitationem imitatur. Neq; illud temere quæri ſolet à multis, vtrum ſit ad eruditionem comparãdam cõducibilius,* ζώσης φωνῆς χρειώδης, ἢ τοῖς ἀφώνοις διδασκάλοις*. hoc eſt : plus ne conferat lectio, an auſcultatio. Et habet res vtraq; ſua quædam peculiaria commoda. Nã ex libris tum eruditiora ferme ſunt quæ diſcũtur, tum plura. Tantũ enim quiſq; diſcit, quantũ ingenij celeritate conſequi, memoriæ fidelitate complecti poteſt. Adde quòd hi præceptores nunquam grauantur operam ſuam nobis impertire. Atq; horum vt uberior, ita paratior copia. Accedit huc & ociũ illud & cogitationis ſecretũ. Licet preſſius inſpicere ſingula, licet retractare licet expendere. At è diuerſo minore iactura, tum ingenij tum oculorum, tum valetudinis cõſtãt, quæ à præceptore diſſerente percipimus, maximè ſi is dicat, quẽ & miremur & amemus. Deinde inſidunt altius animo, & hærent tenacius, & occurrunt promptius. Quare conſultum erit, alterum ſtudij genus cum altero cõiungere, et vbi viua vocis erit copia, libentius auſcultare quàm legere, ſi modo mediocri ſit eruditione quem audis. Vbi non erit, libenter quaſi non minus operæ precium facturus ſis ad libros confugere, ſed optimos. Deniq; ea figura libri dicti ſunt muti magiſtri. M. Tullius legem appellat mutum magiſtratum, magiſtratum legẽ loquentem : & quã Plutarchus poeſim appellat picturam loquentem : & picturam, mutam poeſim.*

Frons occipitio prior.

PRISCIS agricolis celebratum adagium, atq; inſtar ænigmatis iactatum: Frons occipitio prior. Quo ſignificauit antiquitas rectius geri negocium, vbi præſens atteſtis adeſt is cuius agitur negocium. Prior dictum eſt pro potior melior q́;. Alioqui quis ignorabat frontem priorem eſſe capitis partem, occipitium poſteriorem? Tametſi hæc amphibologia commendat nonnihil dicti gratiam, quod ob antiquitatem oraculi inſtar habebatur. Extat autem apud Catonem libro de Re ruſtica, capite quarto : Si bene, inquit, ædificaueris, libentius & ſæpius uenies, fundus melior erit, minusq́; peccabitur: fructi plus capies: frons occipitio prior. Plinius item in eandem ferme ſententiam, libro hiſtoriæ mundi decimo octauo, capite quinto: Eum tñ, inquit, qui bene habitet, ſæpius ventitare in agrum, frontemq́; Domini plus prodeſſe quàm occipitium non mentiuntur. Rurſum eiuſdem libri capite ſexto : Et ideo maiores fertiliſſimum in agro oculum Domini eſſe dixerunt. Ariſtoteles Oeconomicorum lib. 1. videtur hanc ſententiam ad Perſam quempiam referre, ſubnectens alteram huic ſimilem; quæ à Libe quodã ſit profecta. Sed ſatius fuerit ipſius aſcribere verba, ſi quis forte deſiderabit : καὶ τὸ τοῦ Πέρσου καὶ τὸ τοῦ Λίβυος ἀπόφθεγμα εὖ ἂν ἔχοι. ὁ μὲν γὰρ ἐρωτηθεὶς τί μάλιστα ἵππον πιαίνει, ὁ τοῦ δεσπότου ὀφθαλμὸς ἔφη. ὁ δὲ Λίβυς ἐρωτηθεὶς, ποία κόπρος ἀρίστη, τὰ τοῦ δεσπότου ἴχνη ἔφη. *id eſt; Atq; illud Perſæ Libysq́; reſponſum, rectè ſeruabitur. Nam alter interrogatus, quæ res potiſſimum ſaginaret equum : reſpondit, oculus domini. Alter rogatus, quod ſtercus eſſet optimum domini veſtigia, inquit. Vterq; ſignificauit, domini præſentiam plurimũ habere momenti ad rem bene gerendã. Item Columella putat rẽ malã eſſe, frequẽtẽ fundi locationẽ peiorẽ tñ vrbanũ colonũ, qui p familiã mauult agrũ quàm p ſe colere. Huc pertinet illud qđ refertur à Gellio, ꝙ cum quidam corpulentus ac nitidus, equum haberet macilẽtum ac ſtrigoſum, rogatus quid eſſet in cauſa : reſpondit mirum non debere videri, ſi equo ſuo eſſet habitior, quandoquidem ipſe ſe paſceret, equum curaret ſeruus. Plutarchus in commentario De liberis educandis,* Καὶ ταῦτα δὲ εἰρῆσθαι ὑπὸ τοῦ ἱπποκόμου χαρίεν, ὡς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον, ὡς βασιλέως ὀφθαλμός. *id eſt, Hinc & illud eleganter dictum ab equiſone, nihil perinde ſaginare equum, vt regis oculum. Huius figuræ eſt quod Aeſchylus in tragœdia, cui titulus Perſæ, domini præſentiam oculum domus uocat :*

Ὄμμα γὰρ δόμων νομίζω δεσπότου παρουσίαν. *id eſt,*

Nam domus oculum eſſe, domini iudico præſentiam.

Eodem pertinet quod per quã venuſte dixit T. Liuius. Non ſatis feliciter ſolere procedere quæ oculis agas alienis. Innuit tale quiddam & Terentius in Eunucho, cum ait: Ita vt ſit, domini, vbi abſunt: ſignificans abſentibus

tibus heris miniſtros omnia facere indiligentius, & peccare licentius: nempe hæc omnia eò tendunt, vt quiſq; ſuum negocium præſens curet, neq; magnopere fidat alienæ induſtriæ. Id nulli magis obſeruandum quàm principi, ſi modo principis animum gerat, hoc eſt, ſi publicum commodum cordi habet.

Aequalis æqualem delectat.

Similitudo mater eſt beneuolentiæ, conſuetudiniſq́; & familiaritatis conciliatrix. Vnde videmus iuuenes inter ſe libenter conuenire, ſenes cum ſenibus congregari, doctos doctorum conuentu capi, improbos congredi cum improbis, bibones cum bibonibus, nautas amare nautas, diuitibus eſſe neceſſitudinem cũ diuitibus, atq; in vniuerſum ſimilia ſimilibus gaudere. In hanc ſententiam extant aliquot veterum prouerbia, quorum eſt illud: ἧλιξ ἥλικα τέρπει. *id eſt, Aequalis æqualem delectat. Quod vſurpans M. Tullius in Catone maiore, Pares autem, inquit, cum paribus, vt eſt in vetere prouerbio, facillime congregantur. Nam prima familiaritatis conciliatio proficiſcitur ab ætatis æqualitate, quam Græci vocant,* ὁμηλικίαν. *Ad quod alludens Homerus in Odyſſea O.*

Ἀτὰρ καὶ ὁμήλικές εἰμεν. *id eſt,*
Quinetiam ſumus æquæui.

Huc reſpexit Plato primo De repub. libro, apud quem Cephalus, qui ſe teſtatur iam perueniſſe ἐς γήραος οὐδόν, *id eſt, ad ſenectæ limen, ait,* πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταὐτὸ παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασῴζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. *id eſt, Sæpenumero pleriq; conuenimus ferme æquales, antiquum illud ſeruantes prouerbium. Ariſtoteles ſecundo Rhetoricorum lib. recenſens quæ quibus ſint iucunda, ſcribit, in totum ea natura ſeſe inuicem delectari, quæ genere ſint coniuncta, aut ſimilia, vt hominem homine, equum equo, adoleſcentem adoleſcente. Atq; huc tendere prouerbia vulgo iactata:* ἧλιξ ἥλικα τέρπει. *Item id genus alia quædam. Verba illius hæc ſunt:* τὰ συγγενῆ δὲ καὶ τὰ ὅμοια ἡδέα ἀλλήλοις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἷον ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ ἵππος ἵππῳ, καὶ νέος νέῳ, ὅθεν καὶ αἱ παροιμίαι εἴρηνται, ὡς ἧλιξ ἥλικα τέρπει, καὶ ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον, καὶ ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα, καὶ ἀεὶ κολοιὸς παρὰ κολοιόν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. *Theognis ait amicitiam cohærere inter æquales, vicinos & ſenes.*

Πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς, ἴσοι, οἵ τε κατ' αὐτὸν
Οἰκοῦσι χώρης, οἵ τε παλαιότεροι. *id eſt,*
Omnes hi ſeſe venerantur, amantq́; viciſſim,
Vicini, æquales viribus, atq́; ſenes.

Nec alienum eſt ab hoc prouerbio, quod Empedocles ait apud Ariſtotelem libro De anima primo, animam eſſe quiddam ex omnibus elementis conflatum, imò ipſam horum quiduis eſſe, & vnumquodq; cognoſcere, eò quòd habet affine quiddam cum ſingulis. Vnde & Plato in Timæo dicit, animam ex elementis conſtare. Empedoclis verſus ſic habent:

Γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
Αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον,
Στοργῇ δὲ στοργήν, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ.
ὀπώπαμεν δῖον καὶ ἀΐδηλον νείκεϊ λυγρῷ.

Quos verſus quoniam initio deſperabamus cõmodius verti poſſe, ab Argyropylo verſos ſubiecimus:

Terram nam terra, lympha cognoſcimus aquam,
Aetheraq́; æthere, ſanè ignis dignoſcitur igni,
Sic & amore amor, ac triſti diſcordia lite.

Quanquã in primo verſu ſuſpicamur à librarijs vndã verſam in aquam. Pòſt amicorum rogatu noſtra addidimus qualiacunq;:

Terra quidem terra ſentitur, lymphaq́; lympha,
Aetherq́; æthere purus, at igni noxius ignis.
Dulcis amore amor, atq; odio funeſta ſimultas.

Argyropylus explendi carminis gratia pro uno verbo ὀπώπαμεν *duo reddidit, cognoſcimus & dignoſcitur, duo epitheta prætermiſit,* δῖον καὶ ἀΐδηλον. *Deinde vocis repetitæ gratiam bis perdidit, in aquam & vndam, in diſcordia & lite. Sic & Sanè aduerbium de ſuo attexuit. Nos amori addidimus epitheton, ſed quod fuerat additurus poeta, ſi per metri leges licuiſſet, quandoquidem voci cõtrariæ addidit ſuũ* νείκεϊ λυγρῷ. *Non hæc dicuntur, vt ſugillemus virum de ſtudijs optimis optime meritum, ſed vt iudicio proficiant adoleſcentes, quibus hæc potiſſimum ſcribuntur. Philoſophorum quiſpiam, Zenon, ni fallimur, apud Auguſtinũ prodidit, animam ipſam eſſe numerum ſeipſam mouentem, atq; hanc ob cauſam rebus numeroſis naturæ capi deliniriq́;: veluti muſicis modis afficiuntur & pueri, cognato quodam naturæ ſenſu, cum prorſus neſciant quid ſit muſica. Ariſtoteles hoc ipſo quem modo retulimus loco, definitionem hanc adducit, tacito autoris nomine.*

Simile gaudet ſimili.

Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον, *id eſt, Simile gaudet ſimili. Ariſtoteles libro Moralium octauo* ὅμοιον ὁμοίου ἐφίεται. *id eſt, Simile appetit ſimile. Item libro* ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον, *id eſt, Simile ſimili amicum. Vnde eſt & illud:* ὁμοιότης φιλότητος μήτηρ. *id eſt, Similitudo mater amoris. Quare vbi abſoluta ſimilitudo, ibi vehementiſſimus amor, id quod indicat fabula Narciſſi. Agathon in cõuiuio Platonico* ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. *id eſt, Scite quidem veteri prouerbio fertur, ſimile ſimili ſemper hærere. Plutarchus in commentario, cui titulus, quo pacto ſit amicus ab adulatore dignoſcendus, refert huiuſmodi ſenarios:*

Γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει,
Παῖς παιδί, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνή,
Νοσῶν τ' ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξίᾳ
Ληφθεὶς ἐπῳδός ἐστι τῷ χειμαζομένῳ. *id eſt,*
Seni ſenilis lingua iucundiſſima eſt,
Pueroq́; puer, & mulier apta fœminæ.
Aegrotus itidem ægroto, & in malis ſitus
Exercito malis placet, atq; congruit.

Diogenes Laertius oſtendens quædam imitatum Platonem ex Epicharmi ſcriptis, adducit & illud, Quod canis cani videtur pulcherrima, & boui bos, & aſinus aſino, & ſus ſui. Diximus alibi, Suum cuiq; reginã placere regem. Plato libro de Legibus octauo: φίλον μέν που καλοῦμεν ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' ἀρετήν, καὶ ἴσον ἴσῳ. *id eſt, Amicum quidem vocamus ſimile ſimili, quo ad virtutem, & æquale æquali. Quanquam adagium rectè transferetur & ad illos quos ſimilitudo cõciliat vitiorum. In quos eſt illud Catulli:*

Pulchre conuenit improbis cinædis.
Item illud Martialis:
Vxor peſſima, peſſimus maritus.

Miror

Miror non bene conuenire vobis.
Illud item Iuuenalis:
Magna inter molles concordia.

Semper ſimilem ducit deus ad ſimilem.

POTEST *autem adagium ex Homero natum videri, apud quem Odyſſeæ P. Melanthius caprarius conſpicatus Eumæum ſubulcum, ipſum Vlyſſem ſecum adducentem, ſed habitu ſpecieq; pannoſi, ſcomma iacit in vtrunq;, quaſi duo inter ſe ſimiles bene conueniſſent:*
Νῦν μὲν δὴ μάλα πάγχυ κακὸς κακὸν ἡγηλάζει
Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. id eſt,
Nunc adeo malus ecce malum comitatur, vt vſq;
Ad ſimilem deus adducit, ſimilemq; paremq;.
Ariſtoteles libro Moralium 8. prouerbij loco refert: Ὅθεν τὸν ὅμοιον φασὶν ὡς τὸν ὅμοιον. *id eſt, Vnde ſimilem aiunt ad ſimilem.*

Semper graculus aſſidet graculo.

Αἰεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιὸν ἱζάνει. id eſt,
Aſſidit vſq; graculus apud graculum.
Refertur à Diogeniano prouerbialis ſenarius: notaturq; ab Ariſtotele libro Rhetoricorum quem modo citauimus: vbi inter alia complura huius ſententiæ prouerbia, hoc quoq; commemorat. Item lib. Moralium 8. καὶ κολοιὸς ποτὶ κολοιόν, *id eſt, & graculus, inquit, ad graculum. Græcis eſt trochaicus dimeter, haud dubiũ quin ex poeta quopiam decerptus. Eleganter vſurpauit adagium Gregorius in quadam ad Eudoxium epiſtola,* Κολοιὸν δὲ ποτὶ κολοιὸν ἱζάνειν καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις. *id eſt, Graculum autem aſſidere graculo, audis & à prouerbio. Porrò graculorum conuentus olim notos fuiſſe teſtatur M. Varro lib. de Re ruſtica 3. Vnde Plutarchus in lib. De Polyphilia,* οὐκ ἀγελαῖόν ἐστιν οὐδὲ κολοιώδες, *id eſt, non armentarium eſt, neq; graculeum. Quin huic aui nomen inditum, à* κολλᾶν, *quod eſt conglutino. M. Varro graculos quoq; Latinis inde dictos vult, quòd gregatim volent. Quintilianus non probat, aſſeuerans dictionem ab auium voce confictam.*

Cicada cicadæ chara, formicæ formica.

Cæterum quod Ariſtoteles in eo loco quem modo citauimus, addidit: & ſi quæ ſunt id genus alia, dubium nõ eſt, quin ſenſerit illa quæ ſunt apud Theocritum Idyllio nono,
Τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,
Ἴρηκες δ' ἴρηξιν. id eſt,
Formica grata eſt formicæ, cicada cicadæ,
Accipiter placet accipitri,
Porrò nota eſt formicarum politia, & cicadarum concentus.

Figulus figulo inuidet, faber fabro.

A*d hanc formam velut excipiendi ſunt qui in eadem arte verſantur, propterea quòd inter hos artificij ſimilitudo magis æmulationem conciliat quàm beneuolentiã. Quorum mutuam inter ipſos inuidiam Heſiodus in opere, cui titulus, Opera & dies compluribus metaphoris indicauit, haud tamen damnans id genus artificum cõcertationem, imò probans ac laudans. Propoſuerat enim poeta duplex æmulationis genus, quorum alterum ſit vtile pulchrumq; mortalibus, alterum fœdum ac pernicioſum. Hoc homines ad rixas ac bella concitari, propter opum honorumq; certamina: illo vero tanquam exemplis propoſitis ad induſtriam & honeſtas artes expergeſieri. Honeſtam igitur æmulationem his verbis deſcribit:*
—Ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
Εἰς ἄφενος σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν,
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Quos verſus longe elegantiſſimos in hoc duntaxat vertimus, vt intelligantur. Nam venuſtatem vix quiſquã aſſequatur, nedum ego.
Semper vicinus vicino eſt æmulus, hunc vt
Condere cernit opes properantem gnauiter. atqui
Concertatio conducit mortalibus iſta.
Odit ita fabrum faber, figuloq; moleſtus
Eſt figulus: mendico protinus inuidet alter
Mendicus, cantor cantorem liuidus odit.
Vſurpantur cum aliàs frequenter apud diuerſos autores, tum apud Ariſtotelem libro Moralium ſecundo. Rurſum eiuſdem operis libro 8. parœmiæ vice refertur, κεραμέας πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. *id eſt, Omnes eiuſmodi figulos inter ſeſe aiunt eſſe. Figulos inuidos dixit, nimirum alludens ad Heſiodium adagium. Item Rhetoricorum lib. 3.* ὅθεν εἴρηται καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ. *id eſt, Vnde dictum eſt, & figulus figulo. Citat ibidem & hunc ſenarium,*
Τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται. id eſt,
Etenim inuidere didicit ipſa affinitas.
At eſt ſimilitudo, quam in Sympoſiacis Plutarchus μάχιμον *dicit, hoc eſt, bellacem ac pugnacem, qualis eſt gallorum gallinaceorum: qualisq; eſt inter ſophiſtas, mendicos, poetas, cantores, & ob hoc vetat id genus hominum in conuiuijs coniungi, ne quid oriatur rixæ. Eſt altera, quam* ἱππικὴν *vocat, cuiuſmodi eſt graculorum inter ſe. Ad hanc pertinent nautæ, agricolæ, venatores, alipilici. Atq; ob id recte copulantur in accubitu. Ad hæc amantes, niſi contingat eos eandem amare.*

Cretenſis Cretenſem.

O Κρὴς τὸν Κρῆτα, *Cretenſis Cretenſem ſubaudi, quod erit commodum ſententiæ, prouocat, conatur circumuenire, aut tale quippiam. Quoties improbus agit cum improbo, perfidus cum perfido. Sumptum adagium à Cretenſium moribus, quos plurimis conuicijs inceſſiuit antiquitas.*

Cretenſis cum Aegineta.

EANDEM *obtinet ſententiam,* Κρὴς πρὸς Αἰγινήτην, *id eſt, Cretenſis cum Aegineta, ſubaudiendum, agit. Quadrat in pariter improbos, qui mutuis inter ſe fallacijs agunt. Nam Aeginetæ quoq; olim male audierunt, in quos etiam oraculum illud quidam editum putant:* οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι. *id eſt, Neque tertij, neque quarti.*

Vulpinari cum uulpe.

Ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα, *id eſt, Cum vulpe vulpinare*

pinare tu quoq; inuicem. Senarius eſt, prouerbialis. Cum aſtutis aſtutiis agito. Horatius:

Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.

Ariſtophanes in Veſpis:

Oὐκ ἔστιν ἀλωπεκίζειν. id eſt,

Non licet vulpinari.

Quod autem nos ἀλωπεκίζειν vertimus vulpinari, ne quis hoc verbi tanquam noſtrum, ac nouum aſpernetur citatur ex M. Varrone à Nonio Marcello. Sic enim auſus eſt dicere Varro vulpinari pro ἀλωπεκίζειν, quẽadmodum Horatius iuuenari dixit pro νεανίζειν. Vide prouerbium Βαΰζειν.

Cretiza cum Cretenſi.

Πρὸς κρῆτα κρητίζειν, id eſt, Aduerſum Cretenſem Cretiza, i. aduerſus mendacẽ mendaciis vtere. Vſus eſt Plut. in vita Lyſandri, πρὸς κρῆτα δὲ ἄρα τοῦ λόγου κρητίζων. Rurſus in vita Pauli Aemilij, Τοὺς μὲν ἐπισταμένους ἀκριβῶς αὐτὸν, οὐκ ἔλαθεν κρητίζων πρὸς κρῆτας. id eſt, Eos quidem qui hominem penitus norant, haud latuit, quòd cũ Cretenſibus arte Cretica vteretur: propterea quòd Cretenſium vanitas, de Iouis apud ſe ſepulchro, multaq́; id genus mẽtientium, in vulgi fabulam abierit, id quod palàm teſtatur Epimenidis ille verſiculus in libro de oraculis:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. id eſt,

Cretẽſes ſemper mẽdaces, malæ beſtiæ, uẽtres pigri.

Huius autem carminis initium, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, vſurpauit Callimachus poeta Cyrenenſis in hymno ſcribẽs aduerſus Cretenſes in laudem Iouis, ac vanitatis eos arguens, quòd iactitarent illius ſepulchrum eſſe apud ſe cum is eſſet immortalis. Quò reſpiciens Ouidius: Nec fingunt, inquit omnia Cretes. Vnde κρητίζειν, Græci pro mentiri dicunt. Suidas aliam adagionis cauſam indicat, ſcribens Idomeneum Cretenſem, cum illi negocium eſſet datũ, vt as quod è ſpoliis ab hoſtibus detractis collectum erat, diſtribueret, ſibi partem longe optimam delegiſſe. Vnde congruere videtur etiam in illos, qui fraudant alios ſuisq́; commodis impenſius vbiq́; ſtudent. Idem putat adagium quadrare etiam in eos, qui fruſtra mendaciis agunt aduerſus artificem mentiẽdi. Quemadmodum vulgo dicunt difficilimum eſſe furari apud fures, ita difficilimum mendaciis imponere mendacibus.

Cum Care carizas.

HVIC ſimillimum refert Diogenianus, πρὸς κᾶρα καρίζεις, id eſt, Cum Care cariſſas: Ruſtice agis cum ruſtico barbare loqueris barbaro craſſe cum craſſo. Cares populi ſunt Phrygiæ, de quibus alio loco dicemus, quorum mores prouerbiis aliquot fecere locum.

Cretenſis mare.

Ὁ κρὴς τὴν θάλασσαν, id eſt, Cretenſis mare, ſubaudiendum neſcit, aut metuit. Hãc parœmiam refert pariter, atq; exponit Strabo Geographiæ lib. 10. ſcribens olim Cretẽſes nauigandi peritia, rerumq́; maritimarum uſu principatum tenuiſſe: atque hinc antiquitus increbruiſſe prouerbium Cretenſis mare neſcit in eos qui neſcire fingerent, quod egregie callerent. Etenim qui conſentaneum eſt, Cretenſes cum ſint inſulares, ignorare mare, quo cinguntur vndiquaq́;? Vſus eſt eodem et Ariſtides in Pericle: ὁ κρὴς τὸν πόντον. Zenodotus ſcribit apud Alcæum extare. His affine eſt quod habet Horatius in epiſt. ad Octauium:

Ipſe ego qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Inuenior Parthis mendacior.

quòd Parthi tum maxime pugnent, quum fugam ſimulant.

Ad umbilicum ducere.

EXTANT apud autores aliquot abſoluendi parœmiæ, quarum de numero eſt illa, Ad umbilicum ducere, pro eo quod eſt librum finire atq; abſoluere. Sunt enim umbilici, interprete Porphyrione, ornamenta quædam oſſea, aut lignea cornea'ue, umbilici noſtri formam imitantia, quæ voluminibus iam abſolutis addebantur, atq; hinc prouerbialem figuram eſſe natam, Ad vmbilicum peruenit, id eſt, ad finem. Horatius in Epodis:

Deus deus nam me uetat
Inceptum celeres promiſſum carmen iambos
Ad umbilicum ducere.

Martialis in quarto Epigrammatum libro:

Ohe iam ſatis eſt, ohe libelle,
Iam peruenimus vſq; ad vmbilicos.
Tu procedere adhuc & ire quæris.

Idem libro quinto:

Qui cedro decorata purpuraq́;
Nigris pagina creuit umbilicis:

Idem in tertio:

Cedro nunc licet ambules perunctus,
Et frontes gemino decens honore,
Pictis luxurieris vmbilicis,

Rurſum in undecimo:

Explicitum nobis vſq; ad ſua cornua librum,
Et quaſi perfectum, Septitiane refers.

Verum haud ſcimus, poſſit ne prouerbium hoc aliò quàm ad librum aut carmẽ transferri, niſi durior fiat metaphora.

Summum faſtigium imponere.

ILLVD generalius eſt, Summum faſtigium imponere, pro eo quod eſt rem omnibus ſuis partibus abſoluere. Exempla reperies apud Ciceronem libro Officiorum tertio, apud Plinium in Epiſt. aliquoties. Translatum ab ædificatoribus, qui perfecto demum ædificio, faſtigium aliquod ſolent imponere. Quibus ſicuti fundamentum prima inſtituendi operis pars eſt, ita faſtigium ſuprema eſt iam abſoluti. Vnde quemadmodum fundamenta iacere, transferunt ad id, quod eſt inſtituere quippiam: itidem faſtigium addere, traducunt ad rei perfectionem, ſummamq́;, vt vocant, manum. Huic confine quod à Græcis dicitur, τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκε, id eſt, Colophonem impoſuit.

Summam manum addere.

EANDEM vim habet, Summam manum addere. Mirũ ni metaphora ab artificibus tranſlata, qui primum rude quoddam operis ſimulachrum effingunt, atq; hanc primam appellant manum, deinde formant expreſſius, poſtremo ſumma cura expoliunt, atq; hanc ſupremã, ſeu ſummam manum vocant. Ouidius,

Nec tamen illa legi potuerunt patienter ab vllo,

Neſcias

Neſciat his ſummam ſi quis abeſſe manum.
Nox pro eodem dixit, Vltimam limam.
Ablatum mediis opus eſt incudibus illud,
Defuit & ſcriptis ultima lima meis.

Seneca ad Lucilium: Vino deditos delectat potatio extrema, illa quæ mergit, quæ ebrietati ſummam manum imponit. Eadem figura dicimus, nihil deeſſe præter extremam manum. Exempla crebriora ſunt apud ſcriptores, quàm ut hic referas repetere.

Supremum fabulæ actum addere.

IN *eandem formam referendum eſt illud, Supremum fabulæ actum addere, pro eo quod eſt, extremum finem imponere, à poetis comœdiarum aut tragœdiarum ſcriptoribus aſcitum, qui fabulas ſuas in actus quoſdam diſtribuunt. Vnde illud Horatianum:*

Nec ſit quinto productior actu.

Solent autem in extremo actu, plurimum artis addere, ſicuti ſcribit M. Tullius ad Quintum fratrem: Illud te ad extremum & oro & hortor, ut tanquam poetæ boni, & actores induſtrij ſolent, ſic tu in extrema parte et concluſione muneris ac negocij tui diligētiſſimus ſis, ut hic tertius annus imperij tui, tanquam tertius actus perfectiſſimus atque ornatiſſimus eſſe uideatur. Idem ad Atticum libro 13. Etenim hac decantata erat fabula, ſed complere paginam nolui. Cicero in Catone transfert ad vitam peractam. Quemadmodum & Apuleius libro Floridorum 3. de Philemone comico loquens: Renunciauerunt, inquit, Philemonem poetā, qui expectaretur, ut in theatro fictum argumentum finiret, iam domi ueram fabulam conſummaſſe. Enimuero iam dixiſſe rebus humanis ualere & plaudere. Ad hanc formam pertinet, quod apud Nonium ait Lucilius: Sarcinatoris eſt, ſummum ſuere centonē optime.

Cataſtrophe fabulæ.

CVIVSLIBET *exitum rei, prouerbiali figura, cataſtrophen uocamus. Porrò inter figuras prouerbiales illud admonuimus, unicuiq; diſciplinæ atque artificio ſua quædam eſſe peculiaria uocabula, quæ quemadmodum in ſacrorum cęremoniis ac magicis precaminibus fieri conſueuit, penè ſuperſtitione quadam uſurpantur. Ea quoties in aliud quippiam trahuntur, ferè prouerbij ſpeciem obtinent: uelut ex militari diſciplina, receptui canere, & locum deſerere, & prima acies, & res ad triarios rediit. Ex muſica, præludium pro præfatione, aut ingreſſu negocij. Summa & ima chorda, pro clamoſa & graui uoce. Et eadem oberrare chorda, pro eo quod eſt, in eadem re peccare ſæpius. Porrò fabula omnis, ut oſtendit Donatus, in treis partes diſtribuitur, in πρότασιν, ἐπίτασιν, καταστροφήν. Protaſis eſt primus ille tumultus iam quaſi gliſcens. Epitaſis, turba feruidiſſima. Cataſtrophe ſubita rerum commutatio. Vnde Lucianus eleganter exitum euentumq; negocij cataſtrophen appellat, cum aliàs, tum in commentario. De mercede ſeruientibus: ἐπὶ πᾶσι δὲ ὅτι ἐς αὐτοῖς ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος γίνεται. id eſt, Poſt omnia deniq; quæ illis cataſtrophe fabulæ contingit: hoc eſt, quis exitus ſeruitij. Et in Alexandro Pſeudomante: τοιοῦτο τέλος τῆς Ἀλεξάνδρου τραγῳδίας. id eſt, Eiuſmodi finis tragœdiæ Alexandri. Idem in uita Peregrini: αὖθις ὁρῶ γελῶντά σε ὦ καλὲ Κρόνιε τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος. Rurſus uideo te ò bone Cronie ridentem fabulæ cataſtrophen.*

A capite vſque ad calcem.

CVM *rem totam ſignificamus, à capite uſq; ad calcem dicimus. Cuius adagij triplex eſſe poteſt uſus. Aut enim ad corpus referetur, aut ad animū, aut ad rē, qui duo poſteriores plus obtinent uenuſtatis, uimirum quo plus habent figuræ. Ad corpus, apud Homerum Iliados ψ.*

Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. i. *A capite uſq; pedes.*

Item Theocritus in Bucoliſeo:

Καί μ' ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτὶ τὼ πόδε συνεχὲς εἶδεν.

Id eſt,

Me à capite uſque pedes luſtrauit lumine totum.

Plautus in Epidico, Contempla Epidice ab unguiculo ad capillum ſummum. Horatius:

-Talos à vertice pulcher ad imos.

M. Tullius pro Roſcio Comœdo: Nonne ipſum caput & ſupercilia illa penitus abraſa, olere malitiam, clamitare calliditatem uidentur? Nonne ab imis unguibus uſq; ad uerticem ſummum, ſi coniecturam adfert hominibus tacita corporis figura, ex fraude, fallaciis, mendaciis, totus conſtare uidetur? Ad rem, ut apud Ariſtophanem in Pluto:

Ἄκουε τοίνυν, ὡς ἐγὼ τὰ πράγματα
Ἐκ τῶν ποδῶν ἐς τὴν κεφαλήν σοι πάντ' ἐρῶ. *id eſt,*

Audi ergo, quando totum ego negocium
A pedibus uſque tibi ad caput percenſeo.

Quanquam hic co[illegible] *us ioci cauſa præpoſtere poſuit pedes & caput. Ad animum hoc pacto poterit transferri: Ego tibi mores & ingenium illius, breuiter, hominem quantus eſt à ſummo, vt aiunt, capillo ad imum vſq; calcaneum depingam. Quanquam exemplum M. Tullij, quod modo retulimus, magis ad animum, quàm ad corpus videtur pertinere. Quinetiam diuiditur adagium, cum caput negocij vocamus, præcipuum autorē perinde vt & fontem dicimus. Terentius: Te eſſe huic rei caput. Item apud Græcos, τὸ κεφάλαιον τοῦ πράγματος. Lucianus in Tyrannicida, τῆς τυραννίδος κεφάλαιον, id eſt, tyrrannidis caput. Et Plato lib. De legibus 3. τὴν τῶν στάσεων πηγὴν, dixit, id eſt, ſeditionum fontem. Et ad calcem venire. In calce operis. In extremo literarum tuarum calce. Ab ipſo exordiri capite. A calce ad caput recurrere. Atque id genus aliæ loquendi formulæ, quæ paſſim apud autores obuiæ ſunt. Plutarchus aduerſus Stoicos: ἐκ βαλβῖδος ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος. id eſt, Ab ingreſſu & initio uſque ad coronidem.*

Curſu lampada trado.

CVRSV *lampada tradere, prouerbialis metaphora, pro eo quod eſt, partes tuas quaſi ſucceſſione in alium atque alium transferre. Lucretius:*

Et quaſi curſores uitai lampada tradunt.

De animantibus agit, quæ ſucceſſione propagantur, uita per uices ab alijs in alia transfuſa. M. Varro lib. De re ruſtica 3. cap. 15. Sed ò Merula Axius noſter, ne dum hoc audit, phyſicam addiſcat, quòd de fructu nihil dixi, nunc curſu lampada tibi trado. Quibus uerbis ſignificat, ſe alteram ſermonis partem Merulæ tradere, isq; indicendi uicem ſuccedit. Lucretius uidetur

tur imitatus Platonem, qui lib. de Legibus 6. ſcribit, ciues oportere liberis generandis atque educandis operam dare, ut uitam, quam ipſi à maioribus accepiſſent, viciſſim quaſi tedam ardentem poſteris tradant. Eodem pertinet Perſianum illud:

Qui prior es, cur me indecurſu lampada poſcis?
Ariſtophanes in Ranis,
Λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν
Ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί. *id eſt,*
Iam nemo queat geſtare facem,
Quòd non curant exerceri.

Taxat ignauiam atq; inertiam ciuium. Quo loco interpres addit in tribus certaminibus ſolere veteres geſtare faces, id eſt, vt illi dicebant, λαμπαδουχεῖν, *in Prometheis, in Vulcaniis, & Panathenaicis. Porrò Prometheus creditur primus hoc ludorum genus inſtituiſſe, hunc quidem ad modum, vt currentes facem ardẽtem geſtarent. Eam defatigatus proximo in manum dabat. Is item defeſſus alij, ac deinceps alius alij, ſucceſſione tradebant inuicem, hiſtoriæ Prometheæ quaſi ſimulacrum repræſentantes, quemadmodum ferulam, quæ cœleſtem ignem exceperat, ne rurſus extingueretur, perpetuo motu iactarit, in terram deuolans. Huius rei mentionem facit Plato lib. de Rep. primo: ſignificans dadachias etiam in honorem Mineruæ ſolere celebrari. Pauſanias autem in Atticis, ritum horum ludorũ deſcribit copioſius. Meminit & Herodotus, ſed obiter in Vrania, oſtendens eum morem à Perſis repertum, vt diſpoſitis equis atque curſoribus, alius alij mandata uelut lampada traderent, quo celerius perferri poſſent. Autor rhetorices ad Herennium: Non enim quemadmodum in palaſtra, qui tedas ardentes accipit, celerior eſt in curſu continuo, quàm ille, qui tradit, ita melior imperator nouus, qui accipit exercitum, quàm ille qui diſcedit. Propterea quòd defatigatus curſu, integro facem: hic peritus imperator imperito exercitum tradit. Itaque lampadem tradere dicitur, qui iam uel delaſſatus, uel emeritus, in alios munus gerendum ab ſe transfert. Et inuicem lampada tradere, qui, quod ait Terentius, tradunt operas mutuas, & aliis alij uiciſſim ſuppetias ferunt.*

Principium dimidium totius.

Ἀρχὴ ἥμισυ παντός, *id eſt, Principium dimidium totius. Hoc adagio ſignificatum eſt, maximam difficultatis partem in aggrediundo negocio ſitam eſſe. Hemiſtichiũ eſt Heſiodi, citante Luciano in Hermotimo. Refertur & ab Ariſtotele libro quinto Politicorum:* Ἡ δ' ἀρχὴ λέγεται ἥμισυ εἶναι παντός. *Plato libro de Legibus ſexto:* ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντός, ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε. Τὸ δ' ἔστιν τε πλέον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἢ τὸ ἥμισυ, καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς. *id eſt, Nam in prouerbiis quidem initium totius facti dimidium dicitur. Atque illud nimirum recte cœpiſſe, omnes undiq; laudibus ferimus. At illud, ut mihi quidem uidetur, plus eſt, quàm dimidium. Neque quiſquam hoc, vbi recte fit, ſatis pro merito laudarit. Suidas hæc ex Marino quodam refert:* ἦν γὰρ ἡμῖν ἡ ἀρχή, οὐκ ἀρχὴ μόνον, οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἥμισυ τοῦ παντός, ἀλλ' ἐς ὅλον τὸ πᾶν. *id eſt, Fuit autem nobis initium illud, non tantum initium, neque iuxta prouerbiũ dimidium totius, ſed ipſum in ſolidum totum. Ariſtoteles item libro Moralium primo: Principium enim plus, quàm dimidium totius eſſe uidetur. Horatius in Epiſtolis:*

Dimidium facti, qui cœpit, habet. ſapere aude.
Auſonius,
Incipe, dimidium facti eſt cœpiſſe. ſuperſit
Dimidium, rurſum hoc incipe, & efficies.

Plutarchus in libello, cui titulus, quo pacto ſint audiendi poetæ, citat ex Sophocle carmen hoc:
Ἔργου δὲ παντὸς ὅστις ἄρχεται καλῶς,
Καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐσθ' οὕτως ἔχειν. *id eſt,*
Negocij cuiuſque ſi bene cœperis,
Et finem item bonum fore, probabile eſt.

Satius eſt initijs mederi, quàm fini.

Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν. *id eſt,*
Multo quàm finem, medicari initia præſtat.

Refertur à Suida prouerbij loco. In eandem ſententiam Theognis,
Ζητοῦμεν δ' ἤδη φάρμακα φυομένῳ. *id eſt,*
Pharmaca naſcenti ſunt adhibenda malo.
Similiter Perſius ſatyra 3.
Elleborum fruſtra, quum iam cutis ægra tumebit,
Poſcentes uideas. uenienti occurrite morbo.
Atq; item Ouidius:
Sero medicina paratur
Cum mala per longas inualuere moras.

Admonet adagium, minore negocio tolli malum ſtatim initio, cum adhuc recens eſt, quàm poſtea quàm inueterauerit. Pueros à uitiis arcendos, dum adhuc tenera ac tractabilis ætas: farciendas protinus offenſas, ne in ſimultatem exoleſcant. Minima uitanda mala, ex quibus maiora ſolent pullulaſcere. Occaſiones euitandas, quæ mali quippiam paritura uidentur.

Serere ne dubites.

RVSTICANVM *adagium, ſed non indignum, quod in hoc uolumen referatur: Serere ne dubites. Quo monemur, ne quando pigeat eiuſmodi rerum aliquid moliri, à quibus nihil omnino diſpendij, plurimum emolumenti poſſit proficiſci, ſi non in præſens, certe in poſterum, ſi non nobis, at ſaltem poſteris. Columel. lib. De re ruſtica. 13. Quare vulgare illud de arborum poſitione, ruſticis uſurpatum: Serere ne dubites. Nam ædificatio nonnunquam exhaurit fructus: negociatio pendet à fortuna, neq; paucis male ceſſit. Eundem ad modum, ex aliis aliud atque aliud eſt vel incommodi vel periculi, ſed ex arboribus conſerendis plurimum capitur commoditatis, neque magno tamen impendio conſtat. Eandem ſententiam Vergilius, addita figura ſic extulit, libro Georgicon ſecundo:*

Et dubitamus adhuc ſerere, atq; impendere curam?

Talaria induere.

Extat apud M. Tullium prouerbialis allegoria, Talaria induere, pro eo quod eſt fugam adornare, quaſiq; velle quopiam auolare. Sic enim ſcribit ad Atticum lib. 14. Nemo eſt iſtorum qui otium non timeat. Quare talaria induamus. Sumptum ab Homero, qui Mercurium auolaturum aliquò frequenter adornat talaribus:

Αὐτίκ'

Αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα
Ἀμβρόσια χρύσεια, τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν,
Ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο. id eſt,
Mox vbi iam pedibus talaria ſubdidit aurea,
Pulchraq́; & ambroſiam ſpirantia: quæ ſimul illum
Aera per liquidum, ſimul ampla per æquora vaſtæ
Telluris, venti flatu dominante ferebant.

Quem Homeri locum Vergilius veluti interpretans, in quarto Aeneidos,

Et primum, inquit, pedibus talaria nectit
Aurea, quæ ſublimem alis, ſiue æquora ſupra
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.

Itaq; talaria induere dicemus eos, qui parant aufugere. Nam hoc ipſum auolare & reuolare, apud M. Tullium pro fugere & redire frequens eſt.

Tricæ: Apinæ.

Tricas et apinas uulgo res futiles ac nugatorias dicebãt, Martialis:

Quæcunq; luſi iuuenis, & puer quondam,
Apinasq́; noſtras. Idem alibi:
Sunt apinæ tricæq́;, & ſi quid vilius iſtis.

Vnde & Tricari ſimili figura dicebant nugas agere. Cicero cum alias, tum ad Atticum lib. 15. Tricatur ſcilicet, ut homo talis. Et rurſum: Balbus, inquit, tricatur. Adagium ab euentu natum. Nam Tricam & Apinam oppida fuiſſe quondam Apuliæ, demonſtrat Plinius lib. Naturalis hiſt. 3. cap. 11. referens Europæ ſinus: Diomedes, inquit, ibi deleuit gentes Monadorum Dardorumq́;, & urbes duas, quæ in prouerbij ludicrum uertere, Apinam & Tricam. Stephanus oſtendit Tricam urbem fuiſſe Theſſaliæ, ſortitam id nominis à Trica Penei filia. Nonius Marcellus tricas impedimenta et implicationes interpretatur, ἀπὸ τῶν τριχῶν, id eſt, à pilis, quibus inuoluuntur pulli gallinacei. Vnde dictum ſit extricare & intricare. Lucilius apud eundem, Tricones appellat, qui nugis homines remorentur. Et tricinus quæſtus, pro tardo ſeu ſicco. Et Varro tricas Atellanas, nugas impeditiſſimas. Equidem non negauerim in uoce alluſum ad pilos. Cæterum ab oppido dictum prouerbium, uero propius eſt. Plin. li. 7. cap. 48. oſtendit oues laudari ſolitas breuitate crurũ & uentris neſtitu, quibus is nudus eſſet, eas apicas appellauit, ceu reiculas damnataſq;.

Corycæus auſcultauit.

Κωρυκαῖος ἠκροάσατο, id eſt, Corycæus auſcultauit. Vbi quis id quod agit, conatus diſſimulare, tamen à curioſis deprehenditur. Vnde natum ſit adagium, ex autoribus adſcribemus. Corycus mons eſt Pamphyliæ præcelſus ac portuoſus, atq; ob id piratarum inſidijs opportunus, quos ab eo monte Corycæos uocabant. Hi nouam inſidiandi rationem excogitarant. Siquidem diſperſi per portus Coryci montis, miſcebant ſeſe negociatoribus, ut quiſque forte appulerat, ſubauſcultantes, & quid rerum portarent, & quò nauigare deſtinaſſent, deniq; quo tempore decreuiſſent ſoluere. Quę ſimulatq; cognouerant, renunciabant piratis, cum quibus ſocietatem maritimorum latrociniorum exercebant. Atq; ita per occaſionem ſimul adorti, nauigantes ſpoliabant. Quæ res ubi mercatoribus eſſet comperta, pleraq; occultabant ac diſſimulabant, inſidiatum metu. Sed cum ne ſic quidem laterent, ſubodorantibus omnia Corycæis, res in prouerbium abijt, τοῦτο Κωρυκαῖος ἠκροάζετο, id eſt, Hunc Corycæus auſcultauit. De re vehementer diſſimulata, deprehenſa tamen. Suidas ait, Corycon Pamphyliæ promontorium eſſe, cui ſubiecta ſit vrbs Attalea. Eius vrbis ciues, ne vexarentur ipſi à prædonibus, qui ſeſe in promontorij arcem receptabant, per alios portus diſſipati ſubauſcultabant, quinam appuliſſent, et quò tenderent, eaq́; prædonibus renunciabant. Idem ex Ephoro refert Corycæos cauponas quoſpiam fuiſſe, qui condiderint oppidulum in Lydia ſub cacumine Coryci in mare proſpectantis, finitimos Myoneſſo. Hos ſolitos ſeſe negociatoribus in portum appellentibus admiſcere, quaſi negociatores eſſent & ipſi, mercium aliquid empturi: deinde quæ cognouiſſent Myoneſſiis renunciabant. Myoneſſij nauigantes adoriebantur, prædam ablatam, aut precia quibus ſeſe negociatores redimebant, quæ Græci λύτρα vocant, cum Corycæis partientes. At Stephanus tradit, Corycum montem eſſe altiſſimum, finitimum Teo Ioniæ oppido, cui ſubiectus ſit eiuſdem nominis portus. Quo loco meminit & de piratarum inſidiis & prouerbio. De Lydiæ Coryco ſentit & Strabo, cuius uerba ſubſcribã ex libro 4. πρὶν δὲ ἐλθεῖν ἐπὶ ἐρυθρὰς, πρῶτον μὲν ἔραι πολίχνιον ἐστὶ τηίων, ὁ κωρυκός ὄρος ὑψηλὸν καὶ λιμὴν ὑπ' αὐτῷ κασύστης, καὶ ἄλλος ἐρυθρᾶς λιμὴν καλούμενος, καὶ ἐφεξῆς πλείους. φασὶ δὲ τὸν παράπλουν τοῦ κωρύκου πάντα λῃστήριον ὑπάρξαι τῶν κωρυκαίων καλουμένων, εὑρομένων τρόπον καινὸν τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πλοϊζομένων. κατεσπαρμένους γὰρ ἐν τοῖς λιμέσι τοῖς καθορμιζομένοις ἐμπόροις προσφοιτᾶν, καὶ ὠτακουστεῖν τί φέροιεν καὶ ποῖ πλέοιεν, εἶτα συνελθόντας ἀναχθεῖσι τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτίθεσθαι καὶ καθαρπάζειν. ἀφ' οὗ δὴ πάντα τὸν πολυπράγμονα καὶ κατακούειν ἐπιχειροῦντα τῶν λάθρα καὶ ἐν ἀπορρήτῳ διαλεγομένων, κωρυκαῖον καλοῦμεν, καὶ ἐν παροιμίᾳ φαμὲν, τοῦ δ' ἄρ' ὁ κωρυκαῖος ἠκροάζετο, ὅταν δοκῇ τις πράττειν δι' ἀπορρήτων, μὴ λανθάνῃ δὲ, διὰ τοὺς κατασκοποῦντας καὶ φιλοπευστοῦντας τὰ μὴ προσήκοντα. Priuſquã perueniatur Erythras, primum occurit oppidulum Eræ Teium, deinde Corycus mons excelſus, atque huic ſubiectus portus Caſyſtes, mox alius portus dictus Erythræ, dein alij complures. Narrant autem Corycum præternauigantibus omnia plena latrociniis eſſe quorundam quos Corycæos appellant. Hi nouum inſidiarum genus commenti fuerant in nauigantes. Siquidem diſperſi per portus negociatores qui forte appulerant, adibant, ſubauſcultabantq́; quid rerum ferrent, quò nauigarent: deinde illos iã altum euerſos collecti adoriebantur ac ſpoliabant: unde factum eſt, vt quemuis curioſum, aut uim auſcultãdi quæ clanculum & in occulto dicuntur, Corycæum vocemus, prouerbioq́; dicamus, hunc Corycæus auſcultauit, quoties aliquis ſibi viſus eſt egiſſe dixiſſe ue clàm, quum tamen non latuerit, propter eos qui ſubauſcultant ac ſciſcitari ſtudent, quæ non oportet. Hactenus Strabo. In cuius uerbis non uidetur abeſſe deprauatio: vna tolletur, ſi pro λιμὴν ἱερᾶ legas λιμῶν, altera ſi legas τῶν λάθρα καὶ ἐν ἀπορρήτῳ πραττομένων καὶ διαλεγομένων. ſic enim legiſſe videtur interpres. Itaq; quum duæ ſint ciuitates eiuſdem nominis, ad vtranque referunt prouerbium autores. Stephanus oſtendit & in Cilicia ci-

nitatem Corycum eſſe, quę portu ſaloq; cingitur, ut ait Pomponius Mela, anguſto tergore continenti adnexa, cui uicinus ſpecus illa multorum literis nobilitata. Iam Cilices piratas fuiſſe accepimus. Hanc eandem arbitror eſſe cum ea quam in Pamphylia ponunt Zenodotus & Suidas, quòd Pamphylia Ciliciæ ſit contigua, atque olim bona Ciliciæ pars imputabatur in Pamphyliam. Idem Stephanus indicat & inſulam fuiſſe eius nominis. Rurſus Crateæ promontorium eſſe Corycium, & eiuſdem nominis portum Aethiopiæ. Inducunt & comici Deum quempiam Corycæum, exaudientem atque auſcultantem quæ gerantur, ſicuti Menander in Enchiridio, Dexippus in Theſauro, apud Suidã: quod tribus verbis attigit & Heſychius, indicans Corycum Græcis ſonare vas coriaceũ, aut nauim, aut lanceam. Vſurpat hoc adagium M. Tullius lib. ad Atticum decimo, epiſtola ultima: Itaque poſthac non ſcribam ad te, quid facturus ſim, ſed quid fecerim. Omnes κωρυκαῖοι uidentur ſubauſcultare quæ loquor.

Fortes fortuna adiuuat.

CICERO Tuſcul. quæſt. lib. 2. Fortes enim non modo fortuna adiuuat, vt eſt in veteri prouerbio, ſed multo magis ratio. Citatur alibi ex Ennio. Vſurpatur in Aeneide Maronis. Atque adeo paſſim ab omnibus. Ouidius Faſtorum lib. 2.

—Audentes forsq; Deusq; iuuat. Idem alluſit:
—Audaces adiuuat ipſa Venus.

Rurſum T. Liuius belli Macedonici lib. 4. Fortes fortunam adiuuare aiebant. Admonet adagium fortiter periclitandam eſſe fortunam. Nam his plerunque res proſpere cedere. Propterea quòd id genus hominibus fortuna quaſi faueat, infenſa iis, qui nihil audent experiri, ſed veluti cochleæ perpetuo latent intra teſtas.

Currentem incitare.

Τὸν τρέχοντα ὀτρύνειν, id eſt, Currentem incitare, eſt adhortari quempiam ad id, ad quod iam ſuapte ſponte tendit. Atque hac figura mitigamus, uel præcludimus magis, offenſam admonitionis. Cicero ad Caſſium: Vt Cæſarem in Italia viderem, ſic enim arbitrabamur, eumq; multis honeſtiſſimis uiris conſeruatis, ad pacem currẽtem, vt aiunt, incitarem. Idem ad Quintum fratrem lib. 2. Quare facis tu quidem fraterne, quod me hortaris. Sed mehercle, currentem nunc quidem. Rurſus ad Atticum: Quod me hortaris, vt eos dies conſumam in philoſophia explicanda: currentem tu quidem. Idẽ in Oratore: Facilius enim eſt, currentem, quod aiunt, incitare, quàm commouere languentem. Plinius ad Caninium: Scio te ſtimulis non egere, me tamen tui charitas euocat, ut currentem quoque inſtigem. Ducta eſt metaphora ab his, qui curſu certant, quibus acclamatio ſolet addere uelocitatem. Lucianus ex Homero citat ad Nigrinum: Θάῤῥει ὦ μακάριε, τοῦτο λέγεται τὸ τοῦ ὁμήρου, σπεύδοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς. i. Bono eſto animo, quando quidem iuxta Homericum illud, hortaris eum, qui ipſe ſua ſponte properet. Extat autem Iliados ζ.

Ἀτρείδη κύδιστε, τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν
Ὀτρύνεις. id eſt,
Quid me ſponte mea properantem maxime Atrida
Extimulas? Eodem alluſit Odyſſ. α.

Ὡς εἰπὼν ὤτρυνε πάρος μεμαυῖαν Ἀθήνην. id eſt,
Iãdudũ promptam, ac cupientẽ, his Pallada dictis
Excitat.

Itaque currentem incitamus, cum ad id uocamus aliquem, ad quod ſuapte cupiditate fertur, ac propendet. Quemadmodum meminit Dion, Timotheum cantorem quempiam certa quadam cantione, quæ Palladis vocatur, Alexandri magni animum repente ad belli cupiditatem incitare ſolitum. Atq; incitabat ille quidem, ſed ſponte currentem, vt pote natura ſanguinarium & belli ſitientiſſimum. Alioqui Sardanapalum illum παχυλὸν, id eſt, molliſſimum, iiſdem modis haud vnquam commouiſſet. Terent. in Andria torſit in malam partem, omiſſa metaphora: ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte inſtiga. Huc pertinent illa M. Tull. familiaria, E curſu reuocare. In principio Topicorum, E curſu ipſo reuocauit voluntas tua. Et In curſu eſſe, et Curſum interrumpere.

Calcar addere currenti.

EANDEM ſententiam aliunde ducta metaphora, extulit Plinius iunior in epiſtola quadam ad Pompeium Saturninum: Flagitabas vt tibi aliquid ex meis ſcriptis mitterem, cum ego id ipſum deſtinaſſem. Addidiſti ergo calcaria ſponte currenti. Tranſlatione ſumpta ab equitibus, qui nonnunquam etiam ſponte currentibus equis, quo currant celerius, calcar addunt. Ita nobis calcar addit, qui extimulat languentes: addit currentibus, qui cupiditatem ac ſtudium noſtrum auget acuitq;. Ouidius:

Non opus admiſſo ſubdere calcar equo.

Sunt autem ferme prouerbiales in totum illę metaphoræ: Subdere calcar, ſubdere ſtimulos, quemadmodum & illa: Iniicere frænum, compeſcere fræno, reuocare fræno. M. Tullius ad Atticum: Adſcribis etiam & quaſi calcar admouet. Idem ad eundem lib. 6. Sed alter, vt dixit Iſocrates in Ephoro et Theopompo, frænis eget, alter calcaribus. Plato li. de Legibus. 9. κάλλιστ' ὦ Κλεινία, χθὲς τί με ὥσπερ δρόμον ἀνεχαίτισας ἐπείγοντα. id eſt, Opportune me Clinia, impetu currentem retudiſti. Et illud Ciceronis: E medio curſu reuocauit.

In triuio ſum.

Ἐν τριόδῳ εἰμὶ λογισμῶν, id eſt, In triuio ſum conſilij. In eos, qui dubitant, quiq; incerti ſunt animi, hæſitantes quid potiſſimum eligant. Tranſlatum ab iis, qui faciunt iter, & ſi quando triuium occurrerit, addubitant quã uiã oporteat ingredi. Nã uiã pro ratione conſilij frequenter apud Græcos autores reperies, vt apud Euripidẽ in Hecuba, τὴν ὁδὸν βουλευμάτων. id eſt, Tuorum uia conſiliorum. Theognis, ἐν τριόδῳ ἕστηκα. i. In triuio conſiſto. Alludit huc & Plato lib. de Legibus ſeptimo vetans ne ſi qua res admiranda atque inuſitata occurrerit, protinus ad eã amplectendã accurramus, ſed perinde quaſi ad triuiũ aliquod venerimus, ignari uiæ, cõſiſtamus, neq; ante pergamus, quã perueſtigatũ ſit quò quæq; ducat uia, καθάπερ, inquit, ἐν τριόδῳ γενόμενον.

Bis ac ter, quod pulchrum eſt.

Δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. i. Iterum ac tertio, quod pulchrũ eſt, ſubaudi, dicendũ eſt. Vſurpatur à Platone cum aliis in

locis,

locis, tum in Philebo, καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν, ὡς εὖ ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. id eſt, De quibus & ante meminimus. Cæterum bene uidetur prouerbio dictum, quod egregium ſit, id iterum ac tertio in ſermone repeti oportere. Idem in Gorgia: καὶ δίς γάρ τοι καὶ τρίς φασι καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. id eſt, Atqui pulchrum aiunt ea quæ pulchra ſunt iterũ ac tertio tum dicere, tum conſiderare. Rurſum lib. De legibus ſexto: λέγω δὲ πάλιν, ὥσπερ ἐν τῷ νῦν δή· δὶς γὰρ τό γε καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει. id eſt, Dico autem quemadmodum modo dicebam. Nam nihil lædit, quod pulchrũ ſit bis dicere. Lucianus in Dipſadibus citans eundem Platonem, κόρος, inquit, οὐδεὶς τῶν καλῶν, id eſt, Nulla ſatietas rerum honeſtarum. Omnino ea uis ineſt rebus egregiis, vt quo ſæpius, ac preſſius inſpiciuntur, hoc magis ac magis placeant, ut ait Horatius:

Quæ ſi propius ſtes,
Te capiet magis, ac decies repetita placebit.

Contrà, quæ fucata ſunt aut uulgaria, nonnunquã initio arrident nouitate ipſa, mox repetita ſordeſcunt. Quemadmodum Plinius lib. 15. cap. 24. meminit de ſyluestri quodam pomi genere, quod unedonẽ uocant, propterea quòd unum tantum edi poſſit. Eſt enim inhonorum, vt ait, atque hinc nominis ratio.

Fratrum inter ſe iræ ſunt acerbiſsimæ.

SI quando ſimultas inciderit inter fratres, ea ſolet eſſe atrocior quàm vulgarium inimicorum. Suppetunt abunde multa ex hiſtoricis exempla: Cain & Abel: Romuli & Remi: Iacob & Eſau. Antonini Seueri imperatoris filii in Getam odium, vſque adeo ſæuum ac pertinax fuit, vt ne morte quidem illius atrociſſima potueris ſaturari, quin & in omnes illius amicos ſæuiret. Quæ de re fertur adagiũ, idq; cõmemoratur ab Ariſtotele lib. Politicorum ſeptimo, παρ' ὧν γὰρ ὀφείλεσθαι νομίζουσι τὴν εὐεργεσίαν, πρὸς τῷ βλάβει καὶ ταύτης ἀποστερεῖσθαι νομίζουσιν. ὅθεν εἴρηται, χαλεποὶ γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν. καὶ οἱ πέρα στέρξαντες, οἱ δ' αὐτοὶ καὶ πέρα μισοῦσιν. id eſt, A quibus, inquit, deberi beneficium, exiſtimat ab iiſdem non ſolum fraudari beneficio, ſed inſuper lædi ſe putant. Vnde prouerbio dicitur, acerba enim bella fratrum. Et qui ſupra modum amant, iidem & ſupra modum oderunt. Hactenus Ariſtoteles. Huc reſpexit Euripides in Iphigenia Aulidenſi:

Δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους
Μάχας θ' ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν. id eſt,
Res dira uerbis inuicem altercarier,
Dictisq; fratres dimicare mutuis,
Si quando lis inciderit aut contentio.

Taurum tollet, qui vitulum ſuſtulerit.

ADAGIVM in fornice natum, uti uidetur, ſed quod ad vſum verecundiorẽ cõmodè torqueri poſſit, ſi quã ſignificabimus maiora peccaturũ adultum, qui puer uitiis minoribus aſſueuerit. Extat in fragmentis Arbitri Petronii, his quidẽ uerbis: Obſtupui ego, et nec Gitonẽ verecundiſſimũ puerũ ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellã eius ætatis eſſe, ut muliebris patiẽtiæ legẽ poſſit accipere. Ita, inquit Quartilla, minor eſt quàm ego fui, cum uirum paſſa ſum? Iunonẽ meam iratam habeã, ſi me unquam meminerim uirginem fuiſſe. Nam infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatem perueni. Hinc etiam natum eſt prouerbium illud, vt poſſe dicatur taurum tollere, qui vitulum ſuſtulerit. Non abſurdum videtur, adagium ad Milonis Crotoniatæ factum referri, qui quotidie vitulum aliquot ſtadiis geſtare ſolitus, eundem taurum factum, citra negocium geſtaſſe legitur. Atq; ita quadrabit in eos, qui paulatim rebus etiam maximis aſſueſcunt.

Viuorum oportet meminiſſe.

VIVORVM meminiſſe oportet. Vetus adagium in eos, qui plurimum de uita defunctis loquũtur, id quod vulgo putant ominoſum; mortuos in ore habere, eosq; velut citatos in ſermonem adducere. Vnde & M. Varro libro de lingua Latina tertio, putat lethum ἀπὸ τῆς λήθης, id eſt, obliuione dictum, quaſi in obliuionem abire conueniat, qui uita exceſſerit: atq; in funeribus ſic quondam à præcone dici ſolere: Olius letho datus eſt. Refertur adagium à Cicerone libro quinto de Finibus bonorum & malorum. Vbi cum Piſo, deinde Q. Cicero dixiſſent, ſe uehementer commoueri recordatione clarorum virorum, ex contemplatione locorum, in quibus aliquando viui uerſati fuiſſent; & uterq; receuſuiſſet, quorum memoria potiſſimum delectaretur: tum Pomponius Atticus quaſi iocans, At ego, inquit, quem uos, vt deditum Epicuro, inſectari ſoletis, ſum multum equidem cum Phædro, quem unice diligo, vt ſcitis, in Epicuri hortis, quos modo præteribamus, ſed veteris prouerbii admoniti viuorum memini. nec tamen Epicuri licet obliuiſci, ſi cupiam; cuius imaginem non modo in tabulis noſtri familiares, ſed etiam in poculis & annulis habent. Hactenus Cicero. Plautus item in Truculento: Dum uiuit, hominem noueris: dum mortuus eſt, quieſcas. Thaletis dictum hoc celebratur, oportet non minus abſentium amicorum quàm præſentium memores eſſe.

Cum laruis luctari.

CVM laruis luctari, dicuntur ii, qui vita defunctos inſectantur maledictis. Suidas Ariſtophanem citat, qui ſcripſerit:

Παῦε παῦ' ὦ Ἑρμῆ,
Νεκρῷ γὰρ [illegible]. id eſt, Compeſce cõpeſce here Mercuri, mortuo enim Cleoni conuiciatus eſt. Lucianus in Sectis: σκιαμαχοῦσι πρὸς ἡμᾶς ἀπόντας. id eſt, Vmbraticam pugnam aduerſus nos abſentes pugnant. Sentit autem de mortuis & abſentibus. Meminit huius Plinius in præfatione hiſtoriæ mundi, ad hunc modum; Nec Plancus illepide, qui cum diceretur Aſinius Pollio orationes in eum parare, quæ ab ipſo, aut liberis poſt mortem Planci ederentur, ne reſpondere poſſet: Cum mortuis non niſi laruas luctari. Quo dicto ſic reperculſit illos, ut apud eruditos nihil impudentius uideretur. Ariſtoteles in rethoricis citat Platonem ex politia, qui ſcripſerit eos, qui mortuos allatrarent, uideri ſimiles catellis, qui lapides iactos morderẽt, ipſos qui læſiſſent non attingerẽt.

Iugulare mortuos.

Huic ſimile uidetur iugulare mortuos, pro eo quod eſt, inſectari defunctos, & pugnare cũ us, qui iã extincti ſunt.

Tranſlatum à bellis, in quibus ignauum ac ridiculum ſit, proſtratos atque interfectos iugulare: rurſus cum viuis congredi, forte. Refertur à Laertio in Menedemo. Is Bionem, cum diuinos ſtudioſe inſectaretur, ait iugulare mortuos, nimirum iam exploſos, & omnium ſententia reprobatos. Ariſtoph. οὕτω *ſcripſit,* τοὺς τεθνηκότας ἀποκτείνειν, *id eſt, defunctos occidere. Fiet lepidior metaphora, ſi paulo longius detorqueatur. Vt ſi quis dicat eum iugulare mortuos, qui librum impugnet, à nullo non damnatum: aut diſputet aduerſus ſententiam, omnium ſuffragiis iam olim reiectam: aut ſi quis vituperet rem, omnibus per ſe deteſtatam.*

Cygnea cantio.

Κύκνειον ᾆσμα, *id eſt, Cygnea cantilena. Refertur inter Graecanica prouerbia. Notatur & ab Aeliano in opere. De naturis animalium, prouerbij vice. Conuenit in eos, qui ſupremo vitae tempore facunde diſſerunt, aut extrema ſenecta ſuauiloquentius ſcribunt, id quod ferè ſolet accidere ſcriptoribus, ut poſtrema quaeque minime ſint acerba, maximeq; mellita, videlicet per aetatem matureſcente eloquentia. Porrò cygnos inſtā te morte mirandos quoſdam cantus edere, tam omniū literis eſt celebratum, quàm nulli vel compertum, vel creditum. Nam Lucianus negat, ſe vel vidiſſe cygnos, cum in Pado flumine nauigaret. Aelianus addit cygnos non canere, niſi flante zephyro vento, quem Latini fauonium dicunt. Martialis:*

Dulcia defecta modulatur carmina lingua,
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.

Neque deſunt philoſophi, qui huius rei cauſam etiam addere conantur, affirmantq; id accidere propter ſpiritus per collum procerum & anguſtum erumpere laborantes. Diuus Hieronymus in quodam laudans ſenilem eloquentiam, commemoratis aliquot ſcriptoribus: Hi omnes, inquit, neſcio quid cygneum vicina morte cecinerunt. Idem in epitaphio Nepotiani: Vbi eſt ille ἐργοδιώκτης *noſter, & cygneo canore vox dulcior? Meminit adagij & Athenaeus lib. Dipnoſo. 14. ex autore Chryſippo: referens quendam adeo impenſe delectatum fuiſſe dicteriis, vt cum eſſet à carnifice trucidandus, dixerit ſe velle mori, decantata cygnea cantione: ſentiens, opinamur, dictum aliquod ſalſum, quod ſimul atque proloquutus eſſet, non cunctaretur emori. M. Tullius praefans in librum De oratore tertium, de L. Craſſo ita loquitur, Illa tanquam cygnea fuit diuina hominis vox & oratio, quam quaſi expectantes poſt eius interitum veniebamus in curiam, vt veſtigium illud ipſum, in quo ille poſtremū inſtitiſſet, cōtueremur.*

Neſtorea eloquentia.

CONSIMILEM *ad modum Neſtoris Pyliorum ducis facundia in prouerbium abijt, ſi quando ſenilem ſuauiloquentiam ſignificamus. Nam huic Homerus, vt tria ſecula, ita plus quàm mellitam quandam facundiā affingit. Sic enim ait in Iliados* α. Τοῖσι δὲ Νέστωρ

Ἡδυεπὴς ἀνόρουσε λιγὺς Πυλίων ἀγορητής·
Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. *i.*
Poſt hos aſſurgit Pylius dux ille diſertus
Neſtor, cuius ab ore fluit vox melle liquēti Dulcior.

Quem locum imitans Theocritus, autore Plutarcho ſcripſit in Bucolicis:

Οὕνεκά οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ.
Propterea, quòd in os illi praedulce camoena
Infudit nectar.

Huc ſpectat & Horatianum illud:

-Fidis enim manare poetica mella Te ſolum.

Lepos Atticus. Eloquentia Attica.

INTER *reliquos Graeciae populos, lepos quidam, & feſtiuitas quaſi vernacula ac peculiaris adeſt Atticis, adeo vt & in prouerbium abierit, Atticus lepos: Attica eloquentia, pro ſumma. Terentius in Eunucho: Dixin' in hoc Atticam eſſe eloquentiam? Cum inſulſum atq; inuenuſtum militem rideret. Diuus Hieronymus ad Pammachium, Iouinianum, vt opinamur, irridens: Haec, inquit, Plautina eloquentia, hic lepos Atticus, & Muſarum, vt dicitur, eloquio comparandus. Quanquam illud de Muſarum eloquio ad M. Varronis elogium de Plauto celebratum reſpicit, qui dixit, Muſas ipſas, ſi Latine loqui voluiſſent, Plautino ore fuiſſe locuturas. Huc alluſit & Lucianus in libello De mercede ſeruientibus:* κἄν τι σολοικίσαντες τύχωσιν, αὐτὸ τοῦτο Ἀττικὸν καὶ ἐξ Ὑμηττοῦ. *id eſt, Quòd ſi quando quid etiam ruſtice dixerint, hoc ipſum mere Atticum, atque ab Hymetto profectum videri volunt. Eſt autem Hymettus mons Atticae, mellificio nobilis. Vnde & mel Atticum, & Hymettia mella. Quae praecipua fuiſſe teſtatur & Martialis in Xeniis:*

Hoc tibi Theſei populatrix miſit Hymetti
Palladis à ſyluis nobile nectar, apis.

Mandrabuli more res ſuccedit.

Ἐπὶ Μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, *id eſt, Res Mandrabuli ordine ſuccedit, hoc eſt, in dies in peius labitur. Inde natum, quòd Mandrabulus quidam cum theſaurum reperiſſet, primum auream ouem poſuit Iunoni Samiae, proximo anno argenteam, tertio aeream. Lucianus De mercede ſeruientibus:* Ἀλλὰ χαίρεις σὺ, καὶ σαυτὸν ἐξαπατᾷς, καὶ ἀεὶ τὰ μέλλοντα βελτίω νομίζεις. τὸ δὲ ἔμπαλιν ἢ ὡς ἤλπισας, γίγνεται, καὶ ὡς ἡ παροιμία φησὶν, ἐπὶ Μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, καθ' ἡμέραν, ὡς εἰπεῖν, ὑποσμικρυνόμενον, καὶ ἐς τοὐπίσω ἀναποδιζόμενον. *id eſt, Tu tamen vtcunque gaudes, tibiq; ipſi imponis, ſemperq; credis meliora futura, quae ſequentur: atqui id contra quàm ſperaras euenit, planeq; iuxta prouerbium, ad morem Mandrabuli tibi negocium procedit, dum in ſingulos, vt ita dixerim, dies fit minus ac deterius, atque in tergum retrocedit. Alciphron in epiſtola quadam:* Καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τὰ Μανδροβούλου χωρεῖ τὰ πράγματα. *id eſt, Iuxtaq; prouerbium, ad exemplum Mandrabuli res ſuccedunt. Non intempeſtiuiter itaque dicitur in eos, qui in deterius abeunt. Quemadmodum Menedemus apud Plutarchum, permultos Athenas venire ſtudij cauſa: principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, poſtremo idiotas euadere. Nec alienum fuerit hic nobilem illam Platonis ſententiam adſcribere, ex libro De legibus primo:* Τὸ νικᾶν αὐτὸν αὑτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. *i. Si quis ipſe ſeipſum vincat, omniū victoriarū tum prima, tum optima eſt. Rurſum ipſum ſeipſo inferiorē eſſe, omnium & turpiſſimum eſt, et grauiſſimum. Vincit enim ſeipſum, qui proficit in melius et ſe ipſo inferiorem euadere, eſt deteriorem reddi.*

Matura

Mature fias ſenex.

MATVRE *fias ſenex, ſi diu uelis eſſe ſenex. Latinorum prouerbium, quo monemur, ut integra adhuc ætate deſiſtamus à laboribus iuuenilibus, ac ualetudinis curam agere incipiamus, ſi uelimus eſſe uiuaci ac diuturna ſenecta. Nam ſenectutis ſors, ocium & quies. Vſurpatur à Catone maiore apud Ciceronem: Neq; enim, inquit, unquam aſſenſus ſum ueteri illi laudatoq; prouerbio, quod monet mature fieri ſenẽ, ſi diu ſenex eſſe uelis. Hoc quanquam Catoni non probatur, homini duro, quiq; ſibi nec extrema ſenecta remittendis laboribus indulſerit, tamen audiendum nobis, maxime ſi de uitiis iuuentæ ſentias, puta libidine, bibacitate, turbulentia uitæ: quæ niſi quis mature reliquerit, aut nunquam perueniet ad ſenectam, aut breuem habiturus eſt ſenectam.*

Senis doctor.

Γεροντοδιδάσκαλος, *id eſt, Senis doctor. Citatur ſapiculæ titulus hic à Nonio Marcello, inter titulos fabularum Varronis, quem dubium non eſt prouerbialem eſſe, ſicuti ſunt alij plerięq;. Conuenit in eum, qui in re ſera atque intempeſtiua fruſtra ſumit operam. Siquidem vt eſt iuuenta docilis, atque in quemuis habitum ſequax, ita ſenecta intractabilis, tarda atque obliuioſa. Proinde Theognis:*

> Μή με δίδασκ', οὔτοι τηλίκος εἰμὶ μαθεῖν. *id eſt,*
> *Ne doceas, me ætas iam facit indocilem.*
> *Euripides in Bacchis:*
> Γέρων γέροντι παιδαγωγήσω σ' ἐγώ. *id eſt,*
> *Senem ſenex & ipſe te erudiuero.*

Atq; hic quidem verſus inuentus eſt in Sophoclis Philoctete, quem celebrem ac prouerbialem fuiſſe teſtatur Gellius lib. Noctium decimotertio. Varro titulum ſuum ſumpſiſſe videtur ex Euthydemo Platonis, vbi Socrates narrat Connum præceptorẽ ſuum, à quo ſenex fidibus canere didicit, ludibrij cauſa à pueris vocatum fuiſſe γεροντοδιδάσκαλον. *Adhæc ſententiam pertinet, quod dixiſſe ferunt Diogenem:* Νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν ταὐτὸν εἶναι, *id eſt, Mortuo mederi, et ſenem admonere, idem eſſe. Quanquam inutilis eſt ſententia, quæ ſenes deterret à diſcendis iis, quæ neſcire turpe eſt.*

Senis mutare linguam.

CVM *ad omnem diſciplinam tardior eſt ſenectus, tum potiſſimum ad diſcendam linguam, quæ facultas maxime pueris à natura data eſt. Quapropter etiam uulgo compertiſſimum, pueros facile quamuis exprimere linguam: contrà natu grandiores, aut non aſſequi, aut parum feliciter imitari. Inde prouerbium, ſenis mutare linguam, de fruſtra atque intempeſtiue laborantibus. Diuus Hieronymus præloquens in quatuor Euangelia, Pius, inquit, labor, ſed periculoſa præſumptio, iudicare de cæteris, ipſum ab omnibus iudicandum, ſenis mutare linguam, & caneſcentem mundum ad initia retrahere paruulorum. Quo ſignificatur adultam ætatem ad omnia minus eſſe tractabilem, quàm rudes illos ac teneros annos, id quod eleganti metaphora dictum eſt à Naſone:*

> *Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,*
> *Quo poſita eſt primum tempore virga fuit.*
> *Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,*
> *Nunc ſtat, in immenſum viribus aucta ſuis.*

Quare tunc formandi mores, cum mollis adhuc ætas: tunc optimis aſſueſcendum, cum ad quiduis cereum eſt ingenium. Nam poſteaquam annis iam ceu diriguit animus, & uix dediſcimus, quæ perperam didicimus: & quæ neſcimus, non ſine maximo negocio nobis inculcantur. Neq; hæc diximus, vt adultiores à diſcendo deterreantur, cum nulla ſit ætas ad diſcendum ſera, ſed vt pueros ad diſcendi ſtudium acuamus. Ne hoc quidem prætermittendum, quanquam vulgo iactatũ: Senex pſittacus negligit ferulam. Adagij ſenſus tametſi per ſe non eſt obſcurus, tamen magis liquebit ex Apulei verbis, quæ ſunt in libro Floridorum ſecundo de pſittaco: Quæ ruſticum noſtrum ſermonem cogitur æmulari, ferrea clauicula caput tunditur, imperium magiſtri vt perſentiſcat. Hæc ferula diſcenti eſt. Diſcit autem ſtatim pullus vſq; ad duos ætatis ſuæ annos, dũ facile os vti conformetur, dum tenera lingua vti conuibretur. Senex autem captus, & indocibilis eſt & obliuioſus. Hactenus Apuleius. Indicat & Plinius libro 10. cap. 42. mirum eſſe docilitatem huic aui, verum non niſi primis duobus vitæ annis. His finitimum eſt, quod vulgo quidẽ, attamen haudquaquã ineleganter dicitur: Serũ eſſe, canes vetulos loris aſſueſacere.

Caſcus Caſcam ducit.

NEQVE *longe hinc diſſidet illud, quod Varro refert libro de lingua Latina tertio: Caſcus caſcam ducit: quoties ſimilis ſimilem delectat, vetulus uetulam, deformis deformem, improbus, improbum. Nam antiquitus caſcum dicebatur, quod nos vetus appellamus: idq;, ut autor eſt idem Varro, lingua Sabinorum, quæ in Oſcam vſque linguam radices egerit, qua Caſnar ſenex dicitur, eoq; Ennium, vt Oſcæ linguæ peritum ſcripſiſſe:*

> *Quam primum caſci populi genuere Latini.*

Caſcos Latinos priſcos appellat. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum libro primo: Itaq; vnum illud erat inſitum priſcis illis, quos appellat caſcos Ennius. Citat autem Varro adagium, tanquam à Manilio quodã profectum, qui dixerit, non eſſe mirum, ſi caſcum caſca duxiſſet, quoniam is canoras faciebat nuptias. Videtur eſſe iocus in anum vetulo nuptam, alluſumq; ad vocem caſci, perinde quaſi deducatur à canendo. Refertur ibidem epigramma Papinij cuiuſdam, quod ſcripſit in adoleſcentem nomine Caſcam:

> *Ridiculum eſt cum te Caſcam tua caſca dicit.*

Opinor adoleſcentem duxiſſe vetulam, proinde abſurdum videri, quoties caſca, id eſt, vetula, maritum iuuenem ueluti ſuo ipſius nomine Caſcam vocaret. Fortaſſe prouerbij iocus ad priſcum nuptiarum morem ſpectat, quem refert Plutarchus in Problematis. Qui deducebant ſponſam in domum ſponſi, iubebant his verbis alloqui, Vbi tu Caius, ego Caia.

Δὶς διὰ πασῶν.

Δὶς διὰ πασῶν, *i. Bis per omnia. Hoc prouerbio diſcrimen ingens ac longiſſimum interuallum ſignificabant. Vnde quæ pugnantiſſima inter ſeſe viderentur, totoq; diſſidere genere, ea* δὶς διὰ πασῶν *inter ſe diſcrepare dicebant. Lucianus in libro De conſcribenda hiſtoria*

eſt, Quoniam autem omnes ſui ſunt amantes, & ſua cuiq; iucunda eſſe neceſſum eſt, vt facta dictaq; : idcirco plerunq; etiam aſſentatoribus gaudent. Id tametſi omnibus in rebus generaliter verum eſt, vt ſit, quemadmodum ait Horatius, Cæcus amor ſui : tamen in artifices, atq; ex his potiſſimum in poetas, ad hac in amantes præcipue quadrare videtur. Etenim rectiſſime ſcripſit Ariſtoteles quarto Moralium libro, Suo quenq; artificem opere impenſe delectari, non aliter quàm rebus quibuſdam ex ſeſe prognatis. Neq; ſecus adamant ſua carmina poetæ, quàm parentes liberos. Eſt enim artificis opus, quaſi quidam ingenii fœtus: de quo Socrates ait rectius indicare obſtetricem quàm matrem ipſam. Sponſis item amantibus mos eſt, ſuam cuiq; ſponſam certatim extollere. Cuius rei ſat magnū exemplum extat de Tarquiniis adulescentibus. Vnde & hodie vulgo ſcite dicunt, Nullum reperiri deformem amaſium. Propterea quòd amanti vel non pulchra pulcherrima videantur. Quam ſententiam elegāter extulit Theocritus in Ecloga ſexta,

-Ἦ γὰρ ἔρωτι,
Πολλάκις ὦ πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ, καλὰ πέφανται. i.
-Etenim haud raro Polypheme,
Quæ minime ſit pulchra, ea pulchra videnť amori.

Plato prouerbium extulit in Lyſide, ſed inuerſe, καὶ κινδυνεύει, inquit, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φίλον εἶναι. id eſt, Periculum eſt ne iuxta vetus adagium, amicum ſit, quod pulchrum eſt. Quaſi non ideo pulchrum haberi debeat aliquid, quòd ſit amicum, ſed ideo oporteat eſſe amicum, quòd ſit pulchrum. Huc pertinet & illud quod ſcribit M. Tullius libro De finibus quinto: Suo enim quiſq; ſtudio maxime ducitur. Et rurſum in primo Officiorum: Quorum vterq; ſuo ſtudio delectatus contempſit alterum. Quanquam hoc veniā dignum, hactenus communem illam φιλαυτίαν valere, vt ſuis quiſq; liberis, ſuis artibus, ſuo inſtituto, ſuis inuentis, ſuæ patriæ paulo impenſius faueat, niſi eo vſq; cæcitatis nos rapiat, ut & virtutes alienas calumniemur, & noſtris blandiamur vitiis, eaq; virtutum nomine donemus. Ac ſibi quiſq; ſit, quod ſibi fuit Suffenus Catullianus, aut Menius Horatianus. Quod vitii Flaccus in Epiſtolis notans: Dum mala, inquit, delectent mea me, vel deniq; fallant. Atq; hoc loco Porphyrio indicat Horatium reſpicere vulgatam ſententiam, quòd homines ſuis malis non ſolum non doleant, verumetiam delectentur: Eaq; de re Græcū adagium eſſe celebratum, verum id adagium vitio librariorum deſideratur in ſcriptura. Eodem pertinet quod alibi dixit Horatius:

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum polypus Agnæ.

Nam Balbino ſtulto amanti, etiam polypus Agnæ amicæ, ſuaue quiddam olere videbatur. Eſt autem polypus vitiū narium graue olentium, itidem vt hircus alarum. Vnde & polypoſos & hircoſos dicimus. M. Tullius ad Atticum lib. 14. Accipe, inquit, à me mi Attice [illegible] varium rerum in quibus exercitati ſumus ſatis: Nemo unquam, neq; poeta, neq; orator fuit, qui quenquam meliorem ſe arbitraretur. Hoc et malis contingit. Quid tu Bruto putas ingenioſo & erudito, de quo etiam experti ſumus? Nuper in edicto ſcripſeram rogatu tuo. Meum mihi placebat, illi ſuum. Quinetiam cum ipſius precibus adductus penè ſcripſiſſem ad eum de optimo genere dicendi, non modo mihi, ſed etiam tibi ſcripſit, ſibi illud quod mihi placeret, non probari. Quare ſinamus, quæſo, quenq; ſibi ſcribere. Suam cuiq; ſponſam, mihi meam. Suum cuiq; amorē, mihi meum. Non ſcite. Hoc enim Attilius poeta durissimus. Hactenus Cicero. Cuius ex verbis apparet hos duos verſiculos, Suam cuiq; , & cætera, ex Attiliana quapiam fabula ſumptos eſſe. Idem Tullius libro Tuſculanarum quæſt. quinto: Muſicorum vero perſtudioſum accepimus, poetam etiam Tragicum, quàm bonum, nihil ad rem. In hoc enim genere neſcio quo pacto magis quàm in aliis ſuum cuiq; pulchrum eſt. Adhuc neminem cognoui poetam, & mihi fuit cum Aquinio amicitia, qui ſibi non optimus videretur. Sic ſe res habet. Te tua, me delectant mea. Eandem ſententiam Plautus in Sticho, diuerſis verbis, ſed nimis quàm eleganter extulit. Suus, inquit, rex reginæ placet. Sua cuiq; ſponſa ſponſo. Huc referendum & Theocriticum illud:

Καὶ γάρ θην οὐδ' εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς με λέγοντι. id eſt,
Nec mihi forma profecto mala eſt, ſi uera loquunť.

Id imitans Maro:

Nec ſum adeo informis, nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis ſtaret mare.

Apertius alluſit ad adagiū Flaccus, in epiſtola quadā:

-Iouis auribus iſta.
Seruas. fidis enim manare poetica mella
Te ſolum, tibi pulcher.

Tibi pulcher dixit, pro tibi ipſi placens. Eſt autem hemiſtichium carminis heroicis.

Patriæ ſumus, igni alieno luculentior.

PROVERBII faciem habet, atq; ad eandem pertinet ſententiam, quod eleganter ſcripſit Lucianus in Encomio patriæ: καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῆς καπνὸς λαμπρότερος φαίνεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός. id eſt. Ac patriæ fumus luculentior homini videtur quàm ignis alibi. Philoſtratus in Ariadne: Θησεὺς δὲ ἐρᾷ μὲν, ἀλλὰ τοῦ τῶν Ἀθηνῶν καπνοῦ, Ἀριάδνην δὲ οὐδὲ εἶδεν πω, οὐδὲ ἔγνω ποτέ. id eſt Teſeus vero amat quidem, ſed Athenarum fumum. Nam Ariadnen neq; vidit adhuc: neq; etiamdū cognouit. Apud Homerū, terræ natalis fumū Vlyſſes optat videre ſurgentem, vnde & ductum prouerbiū. Sic enim legitur Odyſſeæ A.

Ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίης.
Exoptans oculis ſurgentem cernere fumum
Natalis terræ.

Viua uox.

VIVA vox olim dicebatur, non ſcripta, ſed ab ipſo pronunciantis ore percepta, quaſi uiuida, atq; efficax. Nā viua nonnunquam dicuntur quæ natiua ſunt, non factitia. vt Viuo de marmore, & Viuoq; ſedilia ſaxo. Ineſt autem rebus natiuis aliquid gratiæ genuinæ, quā ars nulla queat imitatione conſequi. Porrò ſcriptura vox quæpiam eſt, ſed quaſi factitia, ueræq; vocis vtcunq; imitatrix. Deeſt actus motusq;, hoc eſt, vita. Siquidem actio, vt autor Fabius, orationis quaſi uita eſt. Rerum inuentio, oſſium inſtar eſt: ordo neruos imitatur:

imitatur: elocutio carnem, cutem coloremq́;: memoria ſpiritus vice fungitur: quibus omnibus accedit pronunciatio, velut motus quidam vitalis. Nullum enim certius argumentum vitæ quàm motus. Unde & flumina uiua dicuntur, & argentum uiuum. Contrà mortua quæ torpent, languentq́;. Cicero libro Tuſculanarum quæſtionum ſecundo: Licet enim ſatis exemplorum ad imitandum ex lectione ſuppeditet, tamen uiua illa, vt dicitur, vox alit plenius, præcipueq́; præceptoris. Idem ad Atticum libro 2. Vbi ſunt nunc qui aiunt ζώσης φωνῆς; *Quanto magis vidi ex tuis literis quàm ex illius ſermone, quid ageretur. Porrò quod Cicero protulit abruptum ac mutilum, hoc quidam ſuppletū de ſuo, ad hunc modum:* ζώσης φωνῆς μείζω ἐνέργεια ἐστι. *Plinius Iunior in epiſtola quadam ad Nepotem: Præterea magis, vt vulgo dicitur, viua uox afficit. Nam licet acriora ſit quæ legas, altius tamen in animo ſedent quæ pronunciatio, vultus, habitus, geſtus etiam dicentis adfigit. Seneca Epiſtola quinta: Plus tamen tibi & viua vox & conuictus quàm oratio proderit. Diuus Hieronymus in præfatione generali: Habet neſcio quid latentis energiæ viua vox, & in aures diſcipuli de doctoris ore transfuſa, fortius ſonat. Hactenus ille. Vnde celebratum illud Aeſchinis, de Demoſthene,* τί δὲ εἰ αὐτοῦ τοῦ θηρίου ἀκηκόατε; *id eſt, Quid alis ſi ipſam audiſſetis belluam? Et illud: In ſcriptis Demoſthenis, magnā Demoſthenis partē abeſſe.*

Muti magiſtri.

QVOD *modo retulimus, vſurpauit & A.Gellius: atq; huic alterum quoddam diuerſum adiecit: Quoniam, inquit, vocis vt dicitur, viuæ penuria erat, ex mutis, q̄d aiunt, magiſtris cognoſcerent. Mutos magiſtros libros ſentiens, qui loquuntur quidem nobis, vt apud Platonem ait Socrates, ſed dubitanti non ſatis commode reſpondent. Nec illepidè profecto literæ, muti vocantur Præceptores. Propterea quòd mutorum eſt non voce, ſed nutibus, ſignisq́; loqui. Identidem & libri, notulis quibuſdam, & ſignificantibus figuris nobiſcum fabulātur. Quemadmodum enim voces, ſenſorum animi, velut* εἴδωλα *quæpiam ſunt, autore Ariſtotele, ſic literarum figuræ, vocum ſimulacra quædam recte dicūtur. Neq; mirandum, ſi quidem* ἀρχέτυπον *illud pectoris exemplar efficacius repræſentat, ac transfundit affectus animi quàm alterum illud, quod non rē ipſam, ſed imitationem imitatur. Neq; illud temere quæri ſolet à multis, vtrum ſit ad eruditionem comparādam cōducibilius,* ζώσης φωνῆς χρήσιμος, ἢ τοῖς ἀναγνώσμασι ἀδολεσχεῖν[?]. *hoc eſt: plus ne conferat lectio, an auſcultatio. Et habet res vtraq; ſua quædam peculiaria commoda. Nā ex libris tum eruditiora ferme ſunt quæ diſcūtur, tum plura. Tantū enim quiſq; diſcit, quantū ingenij celeritate conſequi, memoriæ fidelitate complecti poteſt. Adde quòd hi præceptores nunquam grauantur operam ſuam nobis impertire. Atq; horum vt uberior, ita paratior copia. Accedit huc & ociū illud & cogitationis ſecretū. Licet preſſius inſpicere ſingula, licet retractare licet expendere. At è diuerſo minore iactura, tum ingenij tum oculorum, tum valetudinis cōſtāt, quæ à præceptore diſſerente percipimus, maxime ſi is dicat, quē & miremur & amemus. Deinde inſident altius animo, & hærent tenacius, & occurrunt promptius. Quare conſultum erit, alterum ſtudij genus cum altero cōiungere, et vbi viuæ vocis erit copia, libentius auſcultare quàm legere, ſi modo mediocri ſit eruditione quem audis. Vbi non erit, libenter quaſi non minus operæ precium facturus ſis ad libros confugere, ſed optimos. Deniq; ea figura libri dicti ſunt muti magiſtri. M.Tullius legem appellat mutum magiſtratum, magiſtratum legē loquentem: & quā Plutarchus poeſim appellat picturam loquentem: & picturam, mutam poeſim.*

Frons occipitio prior.

PRISCIS *agricolis celebratum adagium, atq; inſtar ænigmatis iactatum: Frons occipitio prior. Quo ſignificauit antiquitas rectius geri negocium, vbi præſens ac teſtis adeſt is cuius agitur negocium. Prior dictum eſt pro potior meliorq́;. Alioqui quis ignorabat frontem priorem eſſe capitis partem, occipitium poſteriorem? Tametſi hæc amphibologia commendat nonnihil dicti gratiam, quod ob antiquitatem oraculi inſtar habebatur. Extat autem apud Catonem libro de Re ruſtica, capite quarto: Si bene, inquit, ædificaueris, libentius & ſæpius uenies, fundus melior erit, minusq́; peccabitur: fructi plus capies: frons occipitio prior. Plinius item in eandem ferme ſententiam libro hiſtoriæ mundi decimo octauo, capite quinto: Eum tū, inquit, qui bene habitet, ſæpius ventitare in agrum, frontemq́; Domini plus prodeſſe quàm occipitium non mentiuntur. Rurſum eiuſdem libri capite ſexto: Et ideo maiores fertiliſſimum in agro oculum Domini eſſe dixerunt. Ariſtoteles Oeconomicorum lib. 1. videtur hanc ſententiam ad Perſam quempiam referre, ſubnectens alteram huic ſimilem; quæ à Libe quodā ſit profecta. Sed ſatius fuerit ipſius aſcribere verba, ſi quis forte deſiderabit:* καὶ τὸ τοῦ Πέρσου καὶ τὸ τοῦ Λίβυος ἀπόφθεγμα εὖ ἂν ἔχοι. ὁ μὲν γὰρ ἐρωτηθεὶς τί μάλιστα ἵππον πιαίνει, ὁ τοῦ δεσπότου ὀφθαλμὸς ἔφη. ὁ δὲ Λίβυς ἐρωτηθεὶς, ποία κόπρος ἀρίστη, τὰ τοῦ δεσπότου ἴχνη ἔφη. *id eſt, Atq; illud Perſę Libysq́; reſponſum, recte ſe habitur. Nam alter interrogatus, quæ res potiſſimum ſaginaret equum: reſpondit, oculus domini. Alter rogatus, quod ſtercus eſſet optimum domini veſtigia, inquit. Vterq; ſignificauit, domini præſentiam plurimū habere momenti ad rem bene gerendā. Item Columella putat rē malā eſſe, frequētē fundi locationē peiorē tū vrbanū colonū, qui p familiā mauult agrū quàm p ſe colere. Huc pertinet illud q̄d refertur à Gellio, q̄ cum quidam corpulentus ac nitidus, equum haberet macilētum ac ſtrigoſum, rogatus quid eſſet in cauſa: reſpondit mirum non debere videri, ſi equo ſuo eſſet habitior, quandoquidem ipſe ſe paſceret, equum curaret ſeruus. Plutarchus in commentario De liberis educandis,* Κἀνταῦθα δὲ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ ἱπποκόμου χαρίεν, ὡς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον, ὡς βασιλέως ὀφθαλμός. *id eſt, Hinc & illud eleganter dictum ab equiſone, nihil perinde ſaginare equum, vt regis oculum. Huius figuræ eſt quod Aeſchylus in tragœdia, cui titulus Perſæ, domini præſentiam oculum domus uocat:*

Ὄμμα γὰρ δόμων, νομίζω δεσπότου παρουσίαν. *id eſt,*

Nam domus oculum eſſe, domini iudico præſentiam.

Eodem pertinet quod per quā venuſte dixit T. Liuius. Non ſatis feliciter ſolere procedere quæ oculis agas alienis. Innuit tale quiddam & Terentius in Eunucho, cum ait: Ita vt fit, domini, vbi abſunt: ſignificans abſen-

tibus heris miniſtros omnia facere indiligentius, & peccare licentius: nempe hæc omnia eò tendunt, vt quiſq; ſuum negocium præſens curet, neq; magnopere fidat alienæ induſtriæ. Id nulli magis obſeruandum quàm principi, ſi modo principis animum gerat, hoc eſt, ſi publicum commodum cordi habet.

Aequalis æqualem delectat.

Similitudo mater eſt beneuolentiæ, conſuetudinisq́; & familiaritatis conciliatrix. Vnde videmus iuuenes inter ſe libenter conuenire, ſenes cum ſenibus congregari, doctos doctorum conuentu capi, improbos congredi cum improbis, bibones cum bibonibus, nautas amare nautas, diuitibus eſſe neceſſitudinem cū diuitibus, atq; in vniuerſum ſimilia ſimilibus gaudere. In hanc ſententiam extant aliquot veterum prouerbia, quorum eſt illud: ἧλιξ ἥλικα τέρπει. id eſt, Aequalis æqualem delectat. Quod vſurpans M. Tullius in Catone maiore, Pares autem, inquit, cum paribus, vt eſt in vetere prouerbio, facilime congregantur. Nam prima familiaritatis conciliatio proficiſcitur ab ætatis æqualitate, quam Græci vocant, ὁμηλικίαν. Ad quod alludens Homerus in Odyſſea O.

Ἀτὰρ καὶ ὁμήλικές εἰμεν. id eſt,
Quinetiam ſumus æquæui.

Huc reſpexit Plato primo De repub. libro, apud quem Cephalus, qui ſe teſtatur iam perueniſſe ἐς γήρως οὐδὸν, id eſt, ad ſenectæ limen, ait, πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταυτὸ παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασώζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. id eſt, Sæpenumero pleriq; conuenimus ferme æquales, antiquum illud ſeruantes prouerbium. Ariſtoteles ſecundo Rhetoricorum lib. recenſens quæ quibus ſint iucunda, ſcribit, in totum ea natura ſeſe inuicem delectari, quæ genere ſint coniuncta, aut ſimilia, vt hominem homine, equum equo, adoleſcentem adoleſcente. Atq; huc tendere prouerbia vulgo iactata: ἧλιξ ἥλικα τέρπει. Item id genus alia quædam. Verba illius hæc ſunt: τὰ συγγενῆ δὲ καὶ τὰ φύσιν ὅμοια ἡδέα ἅπαντα, τὰ συγγενῆ καὶ ὅμοια ἀλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἷον ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ ἵππος ἵππῳ, καὶ νέος νέῳ, ὅθεν καὶ αἱ παροιμίαι εἴρηνται, ὡς ἧλιξ ἥλικα τέρπει. καὶ ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον. καὶ ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα. καὶ ἀεὶ κολοιὸς παρὰ κολοιόν. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Theognis ait amicitiam cohærere inter æquales, vicinos & ſenes.

Πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς, ἴσοι, οἵ τε κατ' αὐτὸν
Οἵ τε χάριν, οἵ τε παλαιότεροι. id eſt,
Omnes hi ſeſe venerantur, amantq́; viciſſim,
Vicini, æquales viribus, atq́; ſenes.

Nec alienum eſt ab hoc prouerbio, quod Empedocles ait apud Ariſtotelem libro De anima primo, animam eſſe quiddam ex omnibus elementis conflatum, imò ipſam horum quiduis eſſe, & vnumquodq; cognoſcere, eò quòd habet affine quiddam cum ſingulis. Vnde & Plato in Timæo dicit, animam ex elementis conſtare. Empedoclis verſus ſic habent:

Γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
Αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον,
Στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ.
ὀπώπαμεν δῖον καὶ ἀΐδηλον, νείκεϊ λυγρῷ.

Quos verſus quoniam initio deſperabamus cōmodius verti poſſe, ab Argyropylo verſos ſubiecimus:

Terram nam terra, lympha cognoſcimus aquam,
Aetheraq́, æthere, ſanè ignis dignoſcitur igni,
Sic & amore amor, ac triſti diſcordia lite.

Quanquā in primo verſu ſuſpicamur à librarijs vndā verſam in aquam. Pòſt amicorum rogatu noſtra addidimus qualiacunq;:

Terra quidem terra ſentitur, lymphaq́, lympha,
Aetherq́, æthere purus, at igni noxius ignis.
Dulcis amore amor, atq; odio funeſta ſimultas.

Argyropylus explendi carminis gratia pro vno verbo ὀπώπαμεν duo reddidit, cognoſcimus & dignoſcitur, duo epitheta prætermiſit, δῖον καὶ ἀΐδηλον. Deinde vocis repetitæ gratiam bis perdidit, in aquam & vndam, in diſcordia & lite. Sic & Sanè aduerbium de ſuo attexuit. Nos amori addidimus epitheton, ſed quod fuerat additurus poeta, ſi per metri leges licuiſſet, quandoquidem voci cōtrariæ addidit ſuū νείκεϊ λυγρῷ. Non hæc dicuntur, vt ſugillemus virum de ſtudijs optimis optime meritum, ſed vt iudicio proficiant adoleſcentes, quibus hæc potiſſimum ſcribuntur. Philoſophorum quiſpiam, Zenon, ni fallimur, apud Auguſtinū prodidit, animam ipſam eſſe numerum ſeipſam mouentem, atq; hanc ob cauſam rebus numeroſis naturæ capi deliniriq́;: veluti muſicis modis afficiuntur & pueri, cognato quodam naturæ ſenſu, cum prorſus neſciant quid ſit muſica. Ariſtoteles hoc ipſo quem modo retulimus loco, definitionem hanc adducit, tacito autoris nomine.

Simile gaudet ſimili.

Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον, id eſt, Simile gaudet ſimili. Ariſtoteles libro Moralium octauo, ὅμοιον ὁμοίου ἐφίεται. id eſt, Simile appetit ſimile. Item libro 9. ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον, id eſt, Simile ſimili amicum. Vnde eſt & illud: ὁμοιότης φιλότητος μήτηρ. id eſt, Similitudo mater amoris. Quare vbi abſoluta ſimilitudo, ibi vehementiſſimus amor, id quod indicat fabula Narciſſi. Agathon in cōuiuio Platonis: ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. id eſt, Scite quidem veteri prouerbio fertur, ſimile ſimili ſemper hærere. Plutarchus in commentario, cui titulus, quo pacto ſit amicus ab adulatore dignoſcendus, refert huiuſmodi ſenarios:

Γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει,
Παῖς παιδί, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνή,
Νοσῶν τ' ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξίᾳ
Ληφθεὶς ἐπῳδός ἐστι τῷ πειρωμένῳ. id eſt,
Seni ſenilis lingua iucundiſſima eſt,
Puerοq́; puer, & mulier apta fœminæ.
Aegrotus itidem ægroto, & in malis ſitus
Exercito malis placet, atq; congruit.

Diogenes Laertius oſtendens quædam imitatum Platonem ex Epicharmi ſcriptis, adducit & illud, Quod canis cani videtur pulcherrima, & boui bos, & aſina aſino, & ſus ſui. Diximus alibi, Suum cuiq; reginā placere regem. Plato libro de Legibus octauo: φίλον μέν που καλοῦμεν ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' ἀρετὴν, καὶ ἴσον ἴσῳ. id eſt, Amicum quidem vocamus ſimile ſimili, quo ad virtutem, & æquale æquali. Quanquam adagium recte transferetur & ad illos quos ſimilitudo cōciliat vitiorum. In quos eſt illud Catulli:

Pulchre conuenit improbis cinædis.
Item illud Martialis:
Vxor peſſima, peſſimus maritus.

Miror non bene conuenire vobis.

Illud item Iuuenalis:

Magna inter molles concordia.

Semper ſimilem ducit deus ad ſimilem.

POTEST *autem adagium ex Homero natum videri, apud quem Odyſſeæ P. Melanthius caprarius conſpicatus Eumæum ſubulcum, ipſum Vlyſſem ſecum adducentem, ſed habitu ſpecieq́; pannoſi, ſcomma iacit in vtrumq;, quaſi duo inter ſe ſimiles bene conueniſſent:*

Νῦν μὲν δὴ μάλα πάγχυ κακὸς κακὸν ἡγηλάζει
Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. id eſt,

Nunc adeo malus ecce malum comitatur, vt vſq;
Ad ſimilem deus adducit, ſimilemq́; paremq́;.

Ariſtoteles libro Moralium 8. prouerbij loco refert: Ὅθεν τὸν ὅμοιόν φασιν ὡς τὸν ὅμοιον. *id eſt, Vnde ſimilem aiunt ad ſimilem.*

Semper graculus aſsidet graculo.

Αἰεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιὸν ἱζάνει. id eſt,

Aſsidet vſq; graculus apud graculum.

Refertur à Diogeniano prouerbialis ſenarius: notaturq́; ab Ariſtotele libro Rhetoricorum quem modo citauimus: vbi inter alia complura huius ſententiæ prouerbia, hoc quoq; commemorat. Item lib. Moralium 8. καὶ κολοιὸς ποτὶ κολοιόν, *id eſt, & graculus, inquit, ad graculum. Græcis eſt trochaicus dimeter, haud dubiũ quin ex poeta quopiam decerptus. Eleganter vſurpauit adagium Gregorius in quadam ad Eudoxium epiſtola,* Κολοιὸν δὲ ποτὶ κολοιὸν ἱζάνειν καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις. *id eſt, Graculum autem aſſidere graculo, audis & à prouerbio. Porrò graculorum conuentus olim notos fuiſſe teſtatur M. Varro lib. de Re ruſtica 3. Vnde Plutarchus in lib. De Polyphilia,* οὐκ ἀγελαῖον ἐστὶν οὐδὲ κολοιώδης, *id eſt, non armentarium eſt, neq; graculeum. Quin huic aui nomen inditum, à* κολλᾶν, *quod eſt conglutino. M. Varro graculos quoq; Latinis inde dictos vult, quòd gregatim uolent. Quintilianus non probat, aſſeuerans dictionem ab auium voce confictam.*

Cicada cicadæ chara, formicæ formica.

Cæterum quod Ariſtoteles in eo loco quem modo citauimus, addidit: & ſi quæ ſunt id genus alia, dubium nõ eſt, quin ſenſerit illa quæ ſunt apud Theocritum Idyllio nono,

Τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,
Ἴρηκες δ' ἴρηξιν. id eſt,

Formicæ grata eſt formica, cicada cicadæ,
Accipiter placet accipitri,

Porrò nota eſt formicarum politia, & cicadarum concentus.

Figulus figulo inuidet, faber fabro.

AB *hac forma velut excipiendi ſunt qui in eadem arte verſantur, propterea quòd inter hos artificij ſimilitudo magis æmulationem conciliat quàm beneuolentiã. Quorum mutuam inter ipſos inuidiam Heſiodus in opere, cui titulus, Opera & dies compluribus metaphoris indicauit, haud tamen damnans id genus artificum cõcertationem, imò probans ac laudans. Propoſuerat enim poeta duplex æmulationis genus, quorum alterum ſit vtile pulchrumq́; mortalibus, alterum fœdum ac pernicioſum. Hoc homines ad rixas ac bella concitari, propter opum honorumq́; certamina: illo vero tanquam exemplis propoſitis ad induſtriam & honeſtas artes expergeſieri. Honeſtam igitur æmulationem his verbis deſcribit:*

Ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
Εἰς ἄφενος σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν,
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

Quos verſus longe elegantiſſimos in hoc duntaxat uertimus, vt intelligantur. Nam venuſtatem vix quiſquã aſſequatur, nedum ego.

Semper vicinus vicino eſt æmulus, hunc vt
Condere cernit opes properantem gnauiter. atqui
Concertatio conducit mortalibus iſta.
Odit ita fabrum faber, figuloq́; moleſtus
Eſt figulus: mendico protinus inuidet alter
Mendicus, cantor cantorem liuidus odit.

Vſurpantur cum aliàs frequenter apud diuerſos autores, tum apud Ariſtotelem libro Moralium ſecundo. Rurſum eiuſdem operis libro 8. parœmiæ vice refertur, κεραμέας πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. *id eſt, Omnes eiuſmodi figulos inter ſeſe aiunt eſſe. Figulos inuidos dixit, nimirum alludens ad Heſiodium adagium. Item Rhetoricorum lib. 3.* ὅθεν εἴρηται καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ. *id eſt, Vnde dictum eſt, & figulus figulo. Citat ibidem & hunc ſenarium,*

Τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται. id eſt,

Etenim inuidere didicit ipſa affinitas.

At eſt ſimilitudo, quam in Sympoſiacis Plutarchus μάχιμον *dicit, hoc eſt, bellacem ac pugnacem, qualis eſt gallorum gallinaceorum: qualisq́; eſt inter ſophiſtas, mendicos, poetas, cantores, & ob hoc vetat id genus hominum in conuiuijs coniungi, ne quid oriatur rixæ. Eſt altera, quam* ἐπιεικῆ *vocat, cuiuſmodi eſt graculorum inter ſe. Ad hanc pertinent nautæ, agricolæ, venatores, alipilici. Atq; ob id rectè copulantur in accubitu. Ad hæc amantes, niſi contingat eos eandem amare.*

Cretenſis Cretenſem.

Ὁ Κρὴς τὸν Κρῆτα, *Cretenſis Cretenſem ſubaudi, quod erit commodum ſententiæ, prouocat, conatur circumuenire, aut tale quippiam. Quoties improbus agit cum improbo, perfidus cum perfido. Sumptum adagium à Cretenſium moribus, quos plurimis conuicijs inceſſuit antiquitas.*

Cretenſis cum Aegineta.

EANDEM *obtinet ſententiam,* Κρὴς πρὸς Αἰγινήτην, *id eſt, Cretenſis cum Aegineta, ſubaudiendum, agit. Quadrat in pariter improbos, qui mutuis inter ſe fallacijs agunt. Nam Aeginetæ quoq; olim male audierunt, in quos etiam oraculum illud quidam editum putant:* οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι. *id eſt, Neque tertij, neque quarti.*

Vulpinari cum uulpe.

Ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα, *id eſt, Cum vulpe vulpinare*

Neſciat his ſummam ſi quis abeſſe manum.
Nox pro eodem dixit, Vltimam limam.
Ablatum medius opus eſt incudibus illud,
Defuit & ſcriptis ultima lima meis.

Seneca ad Lucilium: Vino deditos delectat potatio extrema, illa quæ mergit, quæ ebrietati ſummam manum imponit. Eadem figura dicimus, nihil deeſſe præter extremam manum. Exempla crebriora ſunt apud ſcriptores, quàm ut hic referas repetere.

Supremum fabulæ actum addere.

IN *eandem formam referendum eſt illud, Supremum fabulæ actum addere, pro eo quod eſt, extremum finem imponere, à poetis comœdiarum aut tragœdiarum ſcriptoribus aſcitum, qui fabulas ſuas in actus quoſdam diſtribuunt. Vnde illud Horatianum:*

Nec ſit quinto productior actu.

Solent autem in extremo actu, plurimum artis addere, ſicuti ſcribit M. Tullius ad Quintum fratrem: Illud te ad extremum & oro & hortor, ut tanquam poetæ boni, & actores induſtrij ſolent, ſic tu in extrema parte et concluſione muneris ac negocij tui diligẽtiſſimus ſis, ut hic tertius annus imperij tui, tanquam tertius actus perfectiſſimus atque ornatiſſimus eſſe uideatur. Idem ad Atticum libro 13. Etenim hæc decantata erat fabula, ſed complere paginam uolui. Cicero in Catone transfert ad vitam peractam. Quemadmodum & Apuleius libro Floridorum 3. de Philemone comico loquens: Renunciauerunt, inquit, Philemonem poetã, qui expectaretur, ut in theatro fictum argumentum finiret, iam domi ueram fabulam conſummaſſe. Snimuero iam dixiſſe rebus humanis ualere & plaudere. Ad hanc formam pertinet, quod apud Nonium ait Lucilius: Sarcinatoris eſt, ſummum ſuere centonẽ optime.

Cataſtrophe fabulæ.

CVIVSLIBET *exitum rei, prouerbiali figura, cataſtrophen uocamus. Porrò inter figuras prouerbiales illud admonuimus, unicuiq; diſciplinæ atque artificio ſua quadam eſſe peculiaria uocabula, quæ quemadmodum in ſacrorum cęremoniis ac magicis precaminibus fieri conſueuit, penè ſuperſtitione quadam uſurpantur. Ea quoties in aliud quippiam trahuntur, ferè prouerbij ſpeciem obtinent: uelut ex militari diſciplina, receptui canere, & locum deſerere, & prima acies, & res ad triarios rediit. Ex muſica, præludium pro præfatione, aut ingreſſu negocij. Summa & ima chorda, pro clamoſa & graui uoce. Et eadem oberrare chorda, pro eo quod eſt, in eadem re peccare ſæpius. Porrò fabula omnis, ut oſtendit Donatus, in treis partes diſtribuit, in πρότασιν, ἐπίτασιν, καταστροφήν. Protaſis eſt primus ille tumultus iam quaſi gliſcens. Epitaſis, turba feruidiſſima. Cataſtrophe ſubita rerum commutatio. Vnde Lucianus eleganter exitum euentumq; negocij cataſtrophen appellat, cum aliàs, tum in commentario. De mercede ſeruientibus: ἐπὶ πᾶσι δὲ ἥτις αὐτοῖς ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος γίνεται. id eſt, Poſt omnia deniq; quæ illis cataſtrophe fabulæ contingit: hoc eſt, quis exitus ſeruitij. Et in Alexandro Pſeudomante: τοιοῦτο τέλος τῆς Ἀλεξάνδρου τραγῳδίας. id eſt, Eiuſmodi finis tragœdiæ Alexandri. Idem in uita Peregrini: νῦν δ' ἐγὼ ὁρῶ σε, ὦ καλὲ Κρόνιε, γελῶντα τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος. Rurſus uideo te ò bone Cronie ridentem fabulæ cataſtrophen.*

A capite vſque ad calcem.

CVM *rem totam ſignificamus, à capite uſq; ad calcem dicimus. Cuius adagij triplex eſſe poteſt uſus. Aut enim ad corpus referetur, aut ad animũ, aut ad rẽ, qui duo poſteriores plus obtinent uenuſtatis, nimirum quo plus habent figuræ. Ad corpus, apud Homerum Iliados ψ.*

Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. *A capite uſq; pedes.*

Item Theocritus in Bucoliſco:

Καί μ' ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτὶ τὼ πόδε σῖγα ἐσεῖδεν.

Id eſt,

Me à capite uſque pedes luſtrauit lumine totum.

Plautus in Epidico, Contempla Epidice ab unguiculo ad capillum ſummum. Horatius:

-Talos à vertice pulcher ad imos.

M. Tullius pro Roſcio Comœdo: Nonne ipſum caput & ſupercilia illa penitus abraſa, olere malitiam, clamitare calliditatem uidentur? Nonne ab imis unguibus uſq; ad uerticem ſummum, ſi coniecturam adfert hominibus tacita corporis figura, ex fraude, fallaciis, mendaciis, totus conſtare uidetur? Ad rem, ut apud Ariſtophanem in Pluto:

Ἄκουε τοίνυν, ὡς ἐγὼ τὰ πράγματα
Ἐκ τῶν ποδῶν ἐς τὴν κεφαλήν σοι πάντ' ἐρῶ. *id eſt,*
Audi ergo, quando totum ego negocium
A pedibus uſque tibi ad caput percenſeo.

Quanquam hic co[illegible]us ioci cauſa præpoſtere poſuit pedes & caput. Ad animum hoc pacto poterit transferri: Ego tibi mores & ingenium illius, breuiter, hominem quantus eſt à ſummo, vt aiunt, capillo ad imum uſq; calcaneum depingam. Quanquam exemplum M. Tullij, quod modo retulimus, magis ad animum, quàm ad corpus videtur pertinere. Quinetiam diuiditur adagium, cum caput negocij vocamus, præcipuum autorẽ perinde vt & fontem dicimus. Terentius: Te eſſe huic rei caput. Item apud Græcos, τὸ κεφάλαιον τοῦ πράγματος. Lucianus in Tyrannicida, τῆς τυραννίδος κεφάλαιον, id eſt, tyrrannidis caput. Et Plato lib. De legibus 3. τὴν τῶν στάσεων πηγὴν, dixit, id eſt, ſeditionum fontem. Et ad calcem venire. In calce operis. In extremo literarum tuarum calce. Ab ipſo exordiri capite. A calce ad caput recurrere. Atque id genus aliæ loquendi formulæ, quæ paſſim apud autores obuiæ ſunt. Plutarchus aduerſus Stoicos: ἐκ προθύρων καὶ ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος. id eſt, Ab ingreſſu & initio uſque ad coronidem.

Curſu lampada trado.

CVRSV *lampada tradere, prouerbialis metaphora, pro eo quod eſt, partes tuas quaſi ſucceſſione in alium atque alium transferre. Lucretius:*

Et quaſi curſores uitai lampada tradunt.

De animantibus agit, quæ ſucceſſione propagantur, uita per uices ab alijs in alia transfuſa. M. Varro lib. De re ruſtica 3. cap. 15. Sed ò Merula Axius noſter, ne dum hoc audit, phyſicam addiſcat, quòd de fructu nihil dixi, nunc curſu lampada tibi trado. Quibus uerbis ſignificat, ſe alteram ſermonis partem Merulæ tradere, iſq; in dicendi uicem ſuccedit. Lucretius uide-

tur

tur imitatus Platonem, qui lib. de Legibus 6. ſcribit, ciues oportere liberis generandis atque educandis operam dare, ut uitã, quam ipſi à maioribus accepiſſent, viciſſim quaſi tedam ardentem poſteris tradant. Eodem pertinet Perſianum illud:

Qui prior es, cur me indecurſu lampada poſcis?

Ariſtophanes in Ranis,

Λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν
Ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί. *id eſt,*

Iam nemo queat geſtare facem,
Quòd non curant exerceri.

Taxat ignauiam atq; inertiam ciuium. Quo loco interpres addit in tribus certaminibus ſolere veteres geſtare faces, id eſt, vt illi dicebant, λαμπαδουχεῖν, *in Prometheis, in Vulcaniis, & Panathenaicis. Porrò Prometheus creditur primus hoc ludorum genus inſtituiſſe, hunc quidem ad modum, vt currentes facem ardẽtem geſtarent. Eam deſatigatus proximo in manum dabat. Is item deſeſſus alij, ac deinceps alius alij, ſucceſſione tradebant inuicem, hiſtoriæ Prometheæ quaſi ſimulacrum repræſentantes, quemadmodum ferulam, quæ cœleſtem ignem exceperat, ne rurſus extingueretur, perpetuo motu iactarit, in terram deuolans. Huius rei mentionem facit Plato lib. de Rep. primo: ſignificans daduchias etiam in honorem Mineruæ ſolere celebrari. Pauſanias autem in Atticis, ritum horum ludorũ deſcribit copioſius. Meminit & Herodotus, ſed obiter in Vrania, oſtendens eum morem à Perſis repertum, vt diſpoſitis equis atque curſoribus, alius alij mandata uelut lampada traderent, quo celerius perferri poſſent. Autor rhetorices ad Herennium: Non enim quemadmodum in palaſtra, qui tedas ardentes accipit, celerior eſt in curſu continuo, quàm ille, qui tradit, ita melior imperator nouus, qui accipit exercitum, quàm ille qui diſcedit. Propterea quòd deſatigatus curſu, integro facem: hic peritus imperator imperito exercitum tradit. Itaque lampadem tradere dicitur, qui iam uel delaſſatus, uel emeritus, in alios munus gerendum ab ſe transfert. Et inuicem lampada tradere, qui, quod ait Terentius, tradunt operas mutuas, & aliis alij uiciſſim ſuppetias ferunt.*

Principium dimidium totius.

Ἀρχὴ ἥμισυ παντός, *id eſt, Principium dimidium totius. Hoc adagio ſignificatum eſt, maximam difficultatis partem in aggrediundo negocio ſitam eſſe. Hemiſtichiũ eſt Heſiodi, citante Luciano in Hermotimo. Refertur & ab Ariſtotele libro quinto Politicorum:* Ἡ δ' ἀρχὴ λέγεται ἥμισυ εἶναι παντός. *Plato libro de Legibus ſexto:* ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε. Τὸ δ' ἐστί τε, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, πλέον ἢ τὸ ἥμισυ, καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς. *id eſt, Nam in prouerbiis quidem initium totius facti dimidium dicitur. Atque illud nimirum recte cœpiſſe, omnes undiq; laudibus ferimus. At iſtud, ut mihi quidem uidetur, plus eſt, quàm dimidium. Neque quiſquam hoc, vbi recte fit, ſatis pro merito laudarit. Suidas hæc ex Marino quodam refert* ἐγένετο δὲ ἡμῖν ἡ ἀρχή, οὐκ ἀρχὴ μόνον, οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἥμισυ τοῦ παντός, ἀλλὰ δὴ ὅλον τὸ πᾶν. *id eſt, Fuit autem nobis initium illud, non tantum initium, neque iuxta prouerbiũ dimidium totius, ſed ipſum in ſolidum totum. Ariſtoteles item libro Moralium primo: Principium enim plus, quàm dimidium totius eſſe uidetur. Horatius in Epiſtolis:*

Dimidium facti, qui cœpit, habet. ſapere aude.

Auſonius,

Incipe, dimidium facti eſt cœpiſſe. ſuperſit
Dimidium, rurſum hoc incipe, & efficies.

Plutarchus in libello, cui titulus, quo pacto ſint audiẽdi poetæ, citat ex Sophocle carmen hoc:

Ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς,
Καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐσθ' οὕτως ἔχειν. *id eſt,*

Negocij cuiuſque ſi bene cœperis,
Et finem item bonum fore, probabile eſt.

Satius eſt initijs mederi, quàm fini.

Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν. *id eſt,*

Multo quàm finem, medicari initia præſtat.

Refertur à Suida prouerbij loco. In eandem ſententiam Theognis,

Ζητοῦμεν δ' ἤδη φάρμακα φυομένῳ. *id eſt,*

Pharmaca naſcenti ſunt adhibenda malo.

Similiter Perſius ſatyra 3.

Elleborum fruſtra, quum iam cutis ægra tumebit,
Poſcentes uideas. uenienti occurrite morbo.

Atq; item Ouidius:

Sero medicina paratur
Cum mala per longas inualuere moras.

Admonet adagium, minore negocio tolli malum ſtatim initio, cum adhuc recens eſt, quàm poſtea quàm inueterauerit. Pueros à uitiis arcendos, dum adhuc tenera ac tractabilis ætas: farciendas protinus offenſas; ne in ſimultatem exoleſcant. Minima uitanda mala, ex quibus maiora ſolent pullulaſcere. Occaſiones euitandas, quæ mali quippiam parituræ uideantur.

Serere ne dubites.

RVSTICANVM *adagium, ſed non indignum, quod in hoc uolumen referatur: Serere ne dubites. Quo monemur, ne quando pigeat eiuſmodi rerum aliquid moliri, à quibus nihil omnino diſpendij, plurimum emolumenti poſſit proficiſci, ſi non in præſens, certe in poſterum, ſi non nobis, at ſaltem poſteris. Columel. lib. De re ruſtica. 17. Quare vulgare illud de arborum poſitione, ruſticis uſurpatum: Serere ne dubites. Nam ædificatio nonnunquam exhaurit fructus: negociatio pendet à fortuna, neq; paucis male ceſſit. Eundem ad modum, ex aliis aliud atque aliud eſt vel incommodi vel periculi, ſed ex arboribus conſerendis plurimum capitur commoditatis, neque magno tamen impendio conſtat. Eandem ſententiam Vergilius, addita figura ſic extulit, libro Georgicon ſecundo:*

Et dubitamus adhuc ſerere, atq; impendere curam?

Talaria induere.

Extat *apud M. Tullium prouerbialis allegoria, Talaria induere, pro eo quod eſt fugam adornare, quaſiq; velle quopiam auolare. Sic enim ſcribit ad Atticum lib. 14. Nemo eſt iſtorum qui ocium non timeat. Quare talaria induamus. Sumptum ab Homero, qui Mercurium auolaturum aliquò frequenter adornat talaribus:*

Αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα
Ἀμβρόσια χρύσεια, τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν,
Ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο. id eſt,
Mox vbi iam pedibus talaria ſubdidit aurea,
Pulchraq́; & ambroſiam ſpirantia: quæ ſimul illum
Aera per liquidum, ſimul ampla per æquora vaſtæ
Telluris, venti flatu dominante ferebant.
Quem Homeri locum Vergilius veluti interpretans, in quarto Aeneidos,
Et primum, inquit, pedibus talaria nectit
Aurea, quæ ſublimem alis, ſiue æquora ſupra
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.
Itaq; talaria induere dicemus eos, qui parant aufugere. Nam hoc ipſum auolare & reuolare, apud M. Tullium pro fugere & redire frequens eſt.

Tricæ: Apinæ.

Tricas et apinas vulgo res futiles ac nugatorias dicebāt, Martialis:
Quæcunq; luſi iuuenis, & puer quondam,
Apinasq́; noſtras. Idem alibi:
Sunt apinæ tricæq́; & ſi quid vilius iſtis.
Vnde & Tricari ſimili figura dicebant nugas agere. Cicero cum alias, tum ad Atticum lib. 15. Tricatur ſcilicet, ut homo talis. Et rurſum: Balbus, inquit, tricatur. Adagium ab euentu natum. Nam Tricam & Apinam oppida fuiſſe quondam Apuliæ, demonſtrat Plinius lib. Naturalis hiſt. 3. cap. 11. referens Europæ ſinus: Diomedes, inquit, ibi deleuit gentes Monadorum Dardorumq́;, & urbes duas; quæ in prouerbij ludicrum vertere, Apinam & Tricam. Stephanus oſtendit Tricam urbem fuiſſe Theſſaliæ, ſortitam id nominis à Trica Penei filia. Nonius Marcellus tricas impedimenta et implicationes interpretatur, ἀπὸ τῶν τριχῶν, id eſt, à pilis, quibus inuoluuntur pulli gallinacei. Vnde dictum ſit extricare & intricare. Lucilius apud eundem, Tricones appellat, qui nugis homines remorentur. Et tricinus quaſtus, pro tardo ſeu ſicco. Et Varro tricas Attellanas, nugas impeditiſſimas. Equidem non negauerim in uoce alluſum ad pilos. Cæterum ab oppido dictum prouerbium, uero propius eſt. Plin. li. 7. cap. 48. oſtendit oues laudari ſolitas breuitate crurū & uentris veſtitu, quibus is nudus eſſet, eas apicas appellauit, ceu reiiculas damnatasq́;.

Corycæus auſcultauit.

Κωρυκαῖος ἠκροάσατο, *id eſt, Corycæus auſcultauit. Vbi quis id quod agit, conatus diſſimulare, tamen à curioſis deprehenditur. Vnde natum ſit adagium, ex autoribus adſcribemus. Corycus mons eſt Pamphyliæ præcelſus ac portuoſus, atq; ob id piratarum inſidijs opportunus, quos ab eo monte Corycæos uocabant. Hi nouam inſidiandi rationem excogitarant. Siquidem diſperſi per portus Coryci montis, miſcebant ſeſe negociatoribus, ut quiſque forte appulerat, ſubauſcultantes, & quid rerum portarent, & quò nauigare deſtinaſſent, deniq; quo tempore decreuiſſent ſoluere. Quæ ſimulatq; cognouerant, renunciabant piratis, cum quibus ſocietatem maritimorum latrociniorum exercebant. Atq; ita per occaſionem ſimul adorti, nauigantes ſpoliabant. Quæ res vbi mercatoribus eſſet comperta, pleraq; occultabant ac diſſimulabant, inſidiarum metu. Sed cum ne ſic quidem laterent, ſubodorantibus omnia Corycæis, res in prouerbium abijt,* τοῦτο Κωρυκαῖος ἠκροάζετο, *id eſt, Hunc Corycæus auſcultauit. De re vehementer diſſimulata, deprehenſa tamen. Suidas ait, Corycon Pamphyliæ promontorium eſſe, cui ſubiecta ſit vrbs Attalea. Eius vrbis ciues, ne vexarentur ipſi a prædonibus, qui ſeſe in promontorij arcem receptabant, per alios portus diſſipati ſubauſcultabant, quinam appuliſſent, et quò tenderent, eaq; prædonibus renunciabant. Idem ex Ephoro refert Corycæos cognatos quoſpiam fuiſſe, qui condiderint oppidulum in Lydiā ſub cacumine Coryci in mare proſpectantis, finitimos Myoneſſo. Hos ſolitos ſeſe negociatoribus in portum appellentibus admiſcere, quaſi negociatores eſſent & ipſi, mercium aliquid empturi: deinde quæ cognouiſſent Myoneſſijs renunciabant. Myoneſſij nauigantes adoriebantur, prædam ablatam, aut precia quibus ſeſe negociatores redimebant, quæ Græci* λύτρα *vocant, cum Corycæis partientes. At Stephanus tradit, Corycum montem eſſe altiſſimum, finitimum Teo Ioniæ oppido, cui ſubiectus ſit eiuſdem nominis portus. Quo loco meminit & de piratarum inſidiis & prouerbio. De Lydiæ Coryco ſentit & Strabo, cuius uerba ſubſcribā ex libro 4.* πρὶν δὲ ἐλθεῖν ἐπὶ Ἐρυθρὰς, πρῶτον μὲν Ἔραι πολίχνιόν ἐστι Τηΐων, εἶτα Κώρυκος ὄρος ὑψηλὸν, καὶ λιμὴν ὑπ' αὐτῷ Κασύστης, καὶ ἄλλος Ἐρυθρᾶς λιμὴν καλούμενος, καὶ ἐφεξῆς πλείους. φασὶ δὲ τὸν παράπλουν τοῦ Κωρύκου πάντα λῃστήριον ὑπάρξαι τῶν Κωρυκαίων καλουμένων, εὑρομένων τρόπον καινὸν τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πλοϊζομένων. κατεσπαρμένους γὰρ ἐν τοῖς λιμέσι τοῖς καθορμιζομένοις ἐμπόροις προσφοιτᾶν, καὶ ὠτακουστεῖν τί φέροιεν καὶ ποῦ πλέοιεν, εἶτα συνελθόντας ἀνηγμένοις τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτίθεσθαι καὶ καθαρπάζειν. ἀφ' οὗ πάντα τὸν πολυπράγμονα καὶ κατακούειν ἐπιχειροῦντα τῶν λάθρα καὶ ἐν ἀπορρήτῳ διαλεγομένων, Κωρυκαῖον καλοῦμεν, καὶ ἐν παροιμίᾳ φαμὲν, τοῦ δ' ἆρ' ὁ Κωρυκαῖος ἠκροάζετο, ὅταν δοκῇ τις πράττειν δι' ἀπορρήτων ἢ λαλεῖν, μὴ λανθάνῃ δὲ, διὰ τοὺς κατασκοποῦντας καὶ φιλομαθοῦντας τὰ μὴ προσήκοντα. *Priuſquā perueniatur Erythras, primum occurit oppidulum Eræ Teium, deinde Corycus mons excelſus, atque huic ſubiectus portus Caſyſtes, mox alius portus dictus Erythræ, dein alij complures. Narrant autem Corycum præternauigantibus omnino plena latrociniis eſſe quorundam quos Corycæos appellant. Hi nouum inſidiarum genus commenti fuerant in nauigantes. Siquidem diſperſi per portus, negociatores qui fortè appulerant, adibant, ſubauſcultabantq́; quid rerum ferrent, quò nauigarent: deinde illos in altum reuerſos collecti adoriebantur ac ſpoliabant: vnde factum eſt, vt quemuis curioſum, auidumq́; auſcultādi quæ clanculum & in occulto dicuntur, Corycæum vocemus, prouerbioq́; dicamus, hunc Corycæus auſcultauit, quoties aliquis ſibi viſus eſt egiſſe dixiſſe ue clām, quum tamen non latuerit, propter eos qui ſubauſcultant ac ſciſcitari ſtudent, quæ non oportet. Hactenus Strabo. In cuius verbis non videtur abeſſe deprauatio: vna tolletur, ſi pro* λαλεῖν *legas* λαθεῖν, *altera ſi legas* τῶν λάθρα καὶ ἐν ἀπορρήτῳ πραττομένων καὶ διαλεγομένων. *ſic enim legiſſe videtur interpres. Itaq; quum duæ ſint ciuitates eiuſdem nominis, ad vtranque referunt prouerbium autores. Stephanus oſtendit & in Cilicia ciuitatem*

ſitatem Corycum eſſe, quę portu ſaloq; cingitur, ut ait Pomponius Mela, anguſto tergore continenti adnexa, cui uicinus ſpecus illa multorum literis nobilitata. Iam Cilices piratas fuiſſe accepimus. Hanc eandem arbitror eſſe cum ea quam in Pamphylia ponunt Zenodotus & Suidas, quòd Pamphylia Ciliciæ ſit contigua, atque olim bona Ciliciæ pars imputabatur in Pamphyliam. Idem Stephanus indicat & inſulam fuiſſe eius nominis. Rurſus Crataæ promontorium eſſe Corycium, & eiuſdem nominis portum Aethiopiæ. Inducunt & comici Deum quempiam Corycæum, exaudientem atque auſcultantem quæ gerantur, ſicuti Menander in Enchiridio, Dexippus in Theſauro, apud Suidã: quod tribus verbis attigit & Heſychius, indicans Corycum Græcis ſonare vas coriaceũ, aut nauim, aut lanceam. Vſurpat hoc adagium M. Tullius lib. ad Atticum decimo, epiſtola ultima: Itaque poſthac non ſcribam ad te, quid facturus ſim, ſed quid fecerim. Omnes enim Corycæi uidentur ſubauſcultare quæ loquor.

Fortes fortuna adiuuat.

CICERO *Tuſcul. quæſt. lib. 2. Fortes enim non modo fortuna adiuuat, vt eſt in veteri prouerbio, ſed multo magis ratio. Citatur alibi ex Ennio. Vſurpatur in Aeneide Maronis. Atque adeo paſſim ab omnibus. Ouidius Faſtorum lib. 2.*

Audentes forsq; Deusq; iuuat. Idem alluſit:
Audaces adiuuat ipſa Venus.

Rurſum T. Liuius belli Macedonici lib. 4. Fortes fortunam adiuuare aiebant. Admonet adagium fortiter periclitandam eſſe fortunam. Nam his plerunque res proſpere cedere. Propterea quòd id genus hominibus fortuna quaſi faueat, infenſa iis, qui nihil audent experiri, ſed veluti cochleæ perpetuo latent intra teſtas.

Currentem incitare.

Τὸν τρέχοντα ὀτρύνειν, *id eſt, Currentem incitare, eſt adhortari quempiam ad id, ad quod iam ſuapte ſponte tendit. Atque hac figura mitigamus, uel præcludimus magis, offenſam admonitionis. Cicero ad Caſſium: Vt Cæſarem in Italia viderem, ſic enim arbitrabamur, eumq; multis honeſtiſſimis uiris conſeruatis, ad pacem currẽtem, vt aiunt, incitarem. Idem ad Quintum fratrem lib. 2. Quare facis tu quidem fraterne, quod me hortaris. Sed mehercle, currentem nunc quidem. Rurſus ad Atticum: Quod me hortaris, vt eos dies conſumam in philoſophia explicanda: currentem tu quidem. Idẽ in Oratore: Facilius enim eſt, currentem, quod aiunt, incitare, quàm commouere languentem. Plinius ad Caninium: Scio te ſtimulis non egere, me tamen tui charitas euocat, ut currentem quoque inſtigem. Ducta eſt metaphora ab his, qui curſu certant, quibus acclamatio ſolet addere uelocitatem. Lucianus ex Homero citat ad Nigrinum:* Θαῤῥεῖν ἄ χαλῶ, τοῦτο μέγιστον τὸ τοῦ ὁμήρου, θέοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς. *i. Bono es animo, quando quidem iuxta Homericum illud, hortaris eum, qui ipſe ſua ſponte properet. Extat autem Iliados θ.*

Ἀτρείδη κύδιστε, τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν
Ὀτρύνεις. *id eſt,*
Quid me ſponte mea properantem maxime Atrida
Extimulas? Eodem alluſit Odyſſ. α.
Σὲ δ' ἐόν περ ἐοῦσαν πρίν περ μεμαυῖαν κ' ἐᾶσαι. *id eſt,*
Iãdudũ promptam, ac cupientẽ, his Pallada dictis
Excitat.

Itaque currentem incitamus, cum ad id uocamus aliquem, ad quod ſuapte cupiditate fertur, ac propendet. Quemadmodum meminit Dion, Timotheum cantorem quempiam certa quadam cantione, quæ Palladis vocatur, Alexandri magni animum repente ad belli cupiditatem incitare ſolitum. Atq; incitabat ille quidem, ſed ſponte currentem, vt pote natura ſanguinarium & belli ſitientiſſimum. Alioqui Sardanapalum illum τρυφερὸν, *id eſt, molliſſimum, iiſdem modis haud vnquam commouiſſet. Terent. in Andria torſit in malam partem, omiſſa metaphora: ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte inſtiga. Huc pertinent illa M. Tull. familiaria, E curſu reuocare. In principio Topicorum, E curſu ipſo reuocauit voluntas tua. Et In curſu eſſe, et Curſum interrumpere.*

Calcar addere currenti.

EANDEM *ſententiam aliunde ducta metaphora, extulit Plinius iunior in epiſtola quadam ad Pompeium Saturninum: Flagitabas vt tibi aliquid ex meis ſcriptis mitterem, cum ego id ipſum deſtinaſſem. Addidiſti ergo calcaria ſponte currenti. Tranſlatione ſumpta ab equitibus, qui nonnunquam etiam ſponte currentibus equis, quo currant celerius, calcar addunt. Ita nobis calcar addit, qui extimulat languentes: addit currentibus, qui cupiditatem ac ſtudium noſtrum auget acuitq; Ouidius:*

Non opus admiſſo ſubdere calcar equo.

Sunt autem ferme prouerbiales in totum illę metaphoræ: Subdere calcar, ſubdere ſtimulos, quemadmodum & illæ: Iniicere frænum, compeſcere fræno, reuocare fræno. M. Tullius ad Atticum: Adſcribis etiam & quaſi calcar admouet. Idem ad eundem lib. 6. Sed alter, vt dixit Iſocrates in Ephoro et Theopompo, frænis eget, alter calcaribus. Plato li. de Legibus. 9. καλῶς τ' ὦ Κλεινία, καὶ δὴ ὥς τί με ὥσπερ φερόμενον ἐπιτρέχοντα ἀνέχεις. *id eſt, Opportune me Clinia, impetu currentem retudiſti. Et illud Ciceronis: E medio curſu reuocauit.*

In triuio ſum.

Ἐν τριόδῳ εἰμὶ λογισμῶν, *id eſt, In triuio ſum conſilij. In eos, qui dubitant, quiq; incerti ſunt animi, hæſitantes quid potiſſimum eligant. Tranſlatum ab iis, qui faciunt iter, & ſi quando triuium occurrerit, addubitant quã uiã oporteat ingredi. Nã uiã pro ratione conſilij frequenter apud Græcos autores reperies, vt apud Euripidẽ in Hecuba,* οὖν ὁδὸν βουλευμάτων. *id eſt, Tuorum uia conſiliorum. Theognis,* ἐν τριόδῳ ἕστηκα. *i. In triuio conſiſto. Alludit huc & Plato lib. de Legibus ſeptimo vetans ne ſi qua res admiranda atque inuſitata occurrerit, protinus ad eã amplectendã accurramus, ſed perinde quaſi ad triuiũ aliquod venerimus, ignari uiæ, cõſiſtamus, neq; ante pergamus, quã peruestigatũ ſit quò quæq; ducat uia,* καθάπερ, *inquit,* ἐν τριόδῳ γενόμενοι.

Bis ac ter, quod pulchrum eſt.

Δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. *i. Iterum ac tertio, quod pulchrũ eſt, ſubaudi, dicendũ eſt. Vſurpatur à Platone cum aliis in locis,*

locis, tum in Philebo, ὃ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθημεν· εὖ δ᾽ ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. *id eſt, De quibus & ante meminimus. Cæterum bene uidetur prouerbio dictum, quod egregium ſit, id iterum ac tertio in ſermone repeti oportere. Idem in Gorgia:* καὶ δὶς γάρ τοι καὶ τρίς φασι καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. *id eſt, Atqui pulchrum aiunt ea quæ pulchra ſunt iterũ ac tertio etiam dicere, tum conſiderare. Rurſum lib. De legibus ſexto:* λέγω δὴ καθάπερ ἄρτι· δὶς γὰρ τό γε καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει. *id eſt, Dico autem quemadmodum modo dicebam. Nam nihil lædit, quod pulchrũ ſit bis dicere. Lucianus in Dipſadibus citans eundem Platonem,* κόρος, *inquit,* οὐδεὶς τῶν καλῶν, *id eſt, Nulla ſatietas rerum honeſtarum. Omnino ea uis ineſt rebus egregiis, vt quo ſæpius, ac preſſius inſpiciantur, hoc magis ac magis placeant, ut ait Horatius:*

Quæ ſi propius ſtes,
Te capies magis, ac decies repetita placebit.

Contrà, quæ fucata ſunt aut uulgaria, nonnunquã initio arrident nouitate ipſa, mox repetita ſordeſcunt. Quemadmodum Plinius lib. 15. cap. 24. meminit de ſylueſtri quodam pomi genere, quod vnedonẽ uocant, propterea quòd vnum tantum edi poſſit. Eſt enim inbonorum, vt ait, atque hinc nominis ratio.

Fratrum inter ſe iræ ſunt acerbiſsimæ.

SI *quando ſimultas inciderit inter fratres, ea ſolet eſſe atrocior quàm vulgarium inimicorum. Suppetunt abunde multa ex hiſtoricis exempla: Cain & Abel: Romuli & Remi: Iacob & Eſau. Antonini Seueri imperatoris filij in Getam odium, vſque adeo ſæuum ac pertinax fuit, vt ne morte quidem illius atrociſſima potuerit ſaturari, quin & in omnes illius amicos ſæuiret. Quæ de re fertur adagiũ, idq; cõmemoratur ab Ariſtotele lib. Politicorum ſeptimo,* παρ᾽ ὧν γὰρ ὀφείλεσθαι τὴν εὐεργεσίαν ὑπολαμβάνουσι, πρὸς τῷ βλάβῃ, καὶ ταύτης ἀποστερεῖσθαι νομίζουσιν. ὅθεν εἴρηται, χαλεποὶ γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν. καὶ οἱ τὸ πέρα στέρξαντες, οἵδε καὶ τὸ πέρα μισοῦσιν. *id eſt, A quibus, inquit, deberi beneficium, exiſtimat ab iiſdem non ſolum fraudari beneficio, ſed inſuper lædi ſe putant. Vnde prouerbio dicitur, acerba enim bella fratrum. Et qui ſupra modum amant, iidem & ſupra modum oderunt. Hactenus Ariſtoteles. Huc reſpexit Euripides in Iphigenia Aulidenſi:*

Δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους
Μάχας θ᾽ ὅταν ποτ᾽ ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν. *id eſt,*
Res dira uerbis inuicem altercarier,
Dictisq; fratres dimicare mutuis,
Si quando lis inciderit aut contentio.

Taurum tolles, qui vitulum ſuſtulerit.

ADAGIVM *in fornice natum, uti uidetur, ſed quod ad vſum verecundiorẽ cõmode torqueri poſſit, ſi quũ ſignificabimus maiora peccaturũ adultum, qui puer nitiis minoribus aſſueuerit. Extat in fragmẽtis Arbitri Petronij, his quidẽ uerbis: Obſtupui ego, et nec Gitonẽ verecundiſſimũ puerũ ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellã eius ætatis eſſe, ut muliebris patiẽtiæ legẽ poſſit accipere. Ita ne, inquit, Quartilla, minor eſt quàm ego fui, cum uirum paſſa ſum? Iunonẽ mẽam iratam habeã, ſi me unquam meminerim uirginem fuiſſe. Nam infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde procedentibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatem perueni. Hinc etiam natum eſt prouerbium illud, vt poſſe dicatur taurum tollere, qui uitulum ſuſtulerit. Non abſurdum videtur, adagium ad Milonis Crotoniatæ factum referri, qui quotidie vitulum aliquot ſtadijs geſtare ſolitus, eundem taurum factum, citra negocium geſtaſſe legitur. Atq; ita quadrabit in eos, qui paulatim rebus etiam maximis aſſueſcunt.*

Viuorum oportet meminiſſe.

VIVORVM *meminiſſe oportet. Vetus adagium in eos, qui plurimum de uita defunctis loquũtur, id quod vulgo putant ominoſum; mortuos in ore habere, eóſq; velut citatos in ſermonem adducere. Vnde & M. Varro libro de lingua Latina tertio, putat lethum* ἀπὸ τῆς λήθης, *id eſt, obliuione dictum, quaſi in obliuionem abire conueniat, qui uita exceſſerit: atq; in funeribus ſic quondam à præcone dici ſolere: Olius letho datus eſt. Refertur adagium à Cicerone libro quinto de Finibus bonorum & malorum. Vbi cum Piſo, deinde Q. Cicero dixiſſent, ſe uehementer commoueri recordatione clarorum virorum, ex contemplatione locorum, in quibus aliquando viui uerſati fuiſſent, & uterq; recenſuiſſet; quorum memoria potiſſimum delectaretur: tum Pomponius Atticus quaſi iocans, At ego, inquit, quem nos, vt deditum Epicuro, inſectari ſoletis, ſum multum equidem cum Phædro, quem unice diligo, vt ſcitis, in Epicuri hortis, quos modo præteribamus, ſed veteris prouerbij admonitu uiuorum memini. nec tamen Epicuri licet obliuiſci, ſi cupiam; cuius imaginem non modo in tabulis noſtri familiares, ſed etiam in poculis & annulis habent. Hactenus Cicero. Plautus item in Truculento: Dum uiuit, hominem noueris: dum mortuus eſt, quieſcas. Thaletis dictum iure celebratur, oportet non minus abſentium amicorum quàm præſentium memores eſſe.*

Cum laruis luctari.

CVM *laruis luctari, dicuntur ij, qui uita defunctos inſectantur maledictis. Suidas Ariſtophanem citat, qui ſcripſerit:*

Παῦε, παῦ᾽ ὦ δέσποθ᾽ Ἑρμῆ,
Νεκρὸς γὰρ ἐστι τοῦ Κλέωνος λοιδορεῖν. *id eſt, Compeſce cõpeſce here Mercuri, mortuo enim Cleoni conuicia tus eſt. Lucianus in Sectis:* Σκιαμαχοῦσι πρὸς ἡμᾶς ἀπόντας. *id eſt, Vmbraticam pugnam aduerſus nos abſentes pugnant. Sentit autem de mortuis & abſentibus. Meminit huius Plinius in præfatione hiſtoriæ mundi, ad hunc modum, Nec plancus illepidè, qui cum diceretur Aſinius Pollio orationes in eum parare, quæ ab ipſo, aut liberis poſt mortem Planci ederentur, ne reſpondere poſſet: Cum mortuis non niſi laruas luctari. Quo dicto ſic repercuſſit illos, ut apud eruditos nihil impudentius uideretur. Ariſtoteles in rethoricis citat Platonem ex politia, qui ſcripſerit eos, qui mortuos allatrarent, uideri ſimiles catellis, qui lapides iactos morderẽt, ipſos qui læſiſſent non attingerẽt.*

Iugulare mortuos.

Huic ſimile uidetur iugulare mortuos, pro eo quod eſt, inſectari defunctos, & pugnare cũ iis, qui iã extincti ſint.

Tranſlatum à bellis, in quibus ignauum ac ridiculum ſit, proſtratos atque interfectos iugulare: rurſus cum viuis congredi, forte. Refertur à Laertio in Menedemo. Is Bionem, cum diuinos ſtudioſe inſectaretur, ait iugulare mortuos, nimirum iam exploſos, & omnium ſententia reprobatos. Ariſtoph. ἐν νεφέλαις *ſcripſit,* τοὺς τεθνηκότας ἀποκτιννύειν, *id eſt, defunctos occidere. Fiet lepidior metaphora, ſi paulo longius detorqueatur. Vt ſi quis dicat eum iugulare mortuos, qui librum impugnet, à nullo non damnatum: aut diſputet aduerſus ſententiam, omnium ſuffragiis iam olim reiectam: aut ſi quis uituperet rem, omnibus per ſe deteſtatam.*

Cygnea cantio.

Κύκνειον ᾆσμα, *id eſt, Cygnea cantilena. Refertur inter Græcanica prouerbia. Notatur & ab Aeliano in opere. De naturis animalium, prouerbij uice. Conuenit in eos, qui ſupremo uitæ tempore facunde diſſerunt, aut extrema ſenecta ſuauiloquentius ſcribunt, id quod ferè ſolet accidere ſcriptoribus, ut poſtrema quæque minime ſint acerba, maximeq́ mellita, uidelicet per ætatem maturescente eloquentia. Porrò cygnos inſtante morte mirandos quoſdam cantus edere, tam omnium literis eſt celebratum, quàm nulli uel compertum, uel creditum. Nam Lucianus negat, ſe uel uidiſſe cygnos, cum in Pado flumine nauigaret. Aelianus addit cygnos non canere, niſi flante zephyro uento, quem Latini fauonium dicunt. Martialis:*

Dulcia defecta modulatur carmina lingua,
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.

Neque deſunt philoſophi, qui huius rei cauſam etiam addere conantur, affirmantq́ id accidere propter ſpiritus per collum procerum & anguſtum erumpere laborantes. Diuus Hieronymus in quodam laudans ſenilem eloquentiam, commemoratis aliquot ſcriptoribus: Hi omnes, inquit, neſcio quid cygneum uicina morte cecinerunt. Idem in epitaphio Nepotiani: Vbi eſt ille ἐργοδιώκτης *noſter, & cygneo canore uox dulcior? Meminit adagij & Athenæus lib. Dipnoſo. 14. ex autore Chryſippo: referens quendam adeo impenſe delectatum fuiſſe dicteriis, vt cum eſſet à carnifice trucidandus, dixerit ſe uelle mori, decantata cygnea cantione: ſentiens, opinamur, dictum aliquod ſalſum, quod ſimul atque proloquutus eſſet, non cunctaretur emori. M. Tullius præfans in librum De oratore tertium, de L. Craſſo ita loquitur, Illa tanquam cygnea fuit diuina hominis uox & oratio, quam quaſi expectantes poſt eius interitum ueniebamus in curiam, vt veſtigium illud ipſum, in quo ille poſtremum inſtitiſſet, contueremur.*

Neſtorea eloquentia.

CONSIMILEM *ad modum Neſtoris Pyliorum ducis facundia in prouerbium abijt, ſi quando ſenilem ſuauiloquentiam ſignificamus. Nam huic Homerus, vt tria ſecula, ita plus quàm mellitam quandam facundiã affingit. Sic enim ait in Iliados α.* Τοῖσι δὲ Νέστωρ

Ἡδυεπὴς ἀνόρουσε, λιγὺς Πυλίων ἀγορητής:
Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. i.
Poſt hos aſſurgit Pylius dux ille diſertus
Neſtor, cuius ab ore fluit vox melle liquẽti Dulcior

Quem locum imitans Theocritus, autore Plutarcho ſcripſit in Bucolicis:

Οὕνεκά οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ.
Propterea, quòd in os illi prædulce camœna
Infudit nectar.

Huc ſpectat & Horatianum illud:

–Fidis enim manare poetica mella Te ſolum.

Lepos Atticus. Eloquentia Attica.

INTER *reliquos Græciæ populos, lepos quidam, & feſtiuitas quaſi vernacula ac peculiaris adeſt Atticis, adeo vt & in prouerbium abierit, Atticus lepos: Attica eloquentia, pro ſumma. Terentius in Eunucho: Dixin' in hoc Atticam eſſe eloquentiam? Cum inſulſum atq; iuueniſtum militem rideret. Diuus Hieronymus ad Pammachium, Iouinianum, vt opinamur, irridens: Hæc, inquit, Plautina eloquentia, hic lepos Atticus, & Muſarum, vt dicitur, eloquio comparandus. Quanquam illud de Muſarum eloquio ad M. Varronis elogium de Plauto celebratum reſpicit, qui dixit, Muſas ipſas, ſi Latine loqui voluiſſent, Plautino ore fuiſſe locuturas. Huc alluſit & Lucianus in libello De mercede ſeruientibus:* κἄν τι σολοικίσωσί ποτε τυχόντες, αὐτὸ τοῦτο Ἀττικὸν καὶ τὸ Ὑμήττιον. *id eſt, Quòd ſi quando quid etiam ruſtice dixerint, hoc ipſum mere Atticum, atque ab Hymetto profectum videri volunt. Eſt autem Hymettus mons Atticæ, mellificio nobilis. Vnde & mel Atticum, & Hymettia mella. Quæ præcipua fuiſſe teſtatur & Martialis in Xeniis:*

Hoc tibi Theſei populatrix miſit Hymetti
Palladis à ſyluis nobile nectar, apis.

Mandrabuli more res ſuccedit.

Ἐπὶ μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, *id eſt, Res Mandrabuli ordine ſuccedit, hoc eſt, in dies in peius labitur. Inde natum, quòd Mandrabulus quidam cum theſaurum reperiſſet, primum auream ouem poſuit Iunoni Samiæ, proximo anno argenteam, tertio æream. Lucianus De mercede ſeruientibus:* Ἀλλὰ χαίρεις ὅμως, καὶ σαυτῷ ἐπιγελᾷς, καὶ ἀεὶ τὰ μέλλοντα βελτίω γενήσεσθαι νομίζεις. τὸ δὲ ἐμπαλιν ἢ σὺ ἤλπισας, γίγνεται, καὶ ὡς ἡ παροιμία φησὶν, ἐπὶ μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, καθ' ἑκάστην, ὡς εἰπεῖν, ἡμέραν ἀποσμικρυνόμενον, καὶ ἐς τοὐπίσω ἀναποδίζον. *id eſt, Tu tamen vtcunque gaudes, tibiq́ ipſi imponis, ſemperq́ credis meliora futura, quæ ſequentur: atqui id contrà quam ſperaras euenit, planeq́ iuxta prouerbium, ad morem Mandrabuli tibi negocium procedit, dum in ſingulos, vt ita dixerim, dies fit minus ac deterius, atque in tergum retrocedit. Alciphron in epiſtola quadam:* Καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τὰ μανδροβούλου χωρεῖ τὰ πράγματα. *id eſt, Iuxtaq́ prouerbium, ad exemplum Mandrabuli res ſuccedunt. Non intempeſtiuiter itaque dicitur in eos, qui in deterius abeunt. Quemadmodum Menedemus apud Plutarchum, permultos Athenas uenire ſtudij cauſa: principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, poſtremo idiotas euadere. Nec alienum fuerit hic nobilem illam Platonis ſententiam adſcribere, ex libro De legibus primo:* Τὸ νικᾶν αὐτὸν αὑτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. *i. Si quis ipſe ſeipſum uincat, omnium victoriarũ tum prima, tum optima eſt. Rurſum ipſum ſeipſo inferiorẽ eſſe, omnium & turpiſſimum eſt, et grauiſſimum. Vincit enim ſeipſum, qui proficit in melius: at ſeipſo inferiorem euadere, eſt deteriorem reddi.*

Matura

Mature fias ſenex.

MATVRE *fias ſenex, ſi diu uelis eſſe ſenex. Latinorum prouerbium, quo monemur, ut integra adhuc ætate deſiſtamus à laboribus iuuenilibus, ac ualetudinis curam agere incipiamus, ſi uelimus eſſe uiuaci ac diuturna ſenecta. Nam ſenectutis ſors, ocium & quies. Vſurpatur à Catone maiore apud Ciceronem: Neq; enim, inquit, unquam aſſenſus ſum ueteri illi laudatoq; prouerbio, quod monet mature fieri ſenē, ſi diu ſenex eſſe uelis. Hoc quanquam Catoni non probatur, homini duro, quiq; ſibi nec extrema ſenecta remittendis laboribus indulſerit, tamen audiendum nobis, maxime ſi de uitiis iuuenta ſentias, puta libidine, bibacitate, turbulentia uitæ: quæ niſi quis mature reliquerit, aut nunquam perueniet ad ſenectam, aut breuem habiturus eſt ſenectam.*

Senis doctor.

Γεροντοδιδάσκαλος, *id eſt, Senis doctor. Citatur ſapiculæ titulus hic à Nonio Marcello, inter titulos fabularum Varronis, quem dubium non eſt prouerbialem eſſe, ſicuti ſunt alij pleriq;. Conuenit in eum, qui in re ſera atque intempeſtiua fruſtra ſumit operam: Siquidem ut eſt iuuenta docilis, atque in quemuis habitum ſequax, ita ſenecta intractabilis, tarda atque obliuioſa. Proinde Theognis:*

Μή μ' ἐκδίδασκ', οὐ τηλίκος εἰμὶ μαθεῖν. *id eſt,*
Ne doceas, me ætas iam facit indocilem.

Euripides in Bacchis:

Γέρων γέροντι παιδαγωγήσω σ' ἐγώ. *id eſt,*
Senem ſenex & ipſe te erudiuero.

Atq; hic quidem verſus inuentus eſt in Sophoclis Philoctete, quem celebrem ac prouerbialem fuiſſe teſtatur Gellius lib. Noctium decimotertio. Varro titulum ſuum ſumpſiſſe videtur ex Euthydemo Platonis, ubi Socrates narrat Connum præceptorē ſuum, à quo ſenex fidibus canere didicit, ludibrij cauſa à pueris vocatum fuiſſe γεροντοδιδάσκαλον. *Ad hanc ſententiam pertinet, quod dixiſſe ferunt Diogenem:* Νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν ταὐτὸν εἶναι, *id eſt, Mortuo mederi, et ſenem admonere, idem eſſe. Quanquam inutilis eſt ſententia, quæ ſenes deterret à diſcendis iis, quæ neſcire turpe eſt.*

Senis mutare linguam.

CVM *ad omnem diſciplinam tardior eſt ſenectus, tum potiſſimum ad diſcendam linguam, quæ facultas maxime pueris à natura data eſt. Quapropter etiam uulgo compertiſſimum, pueros facile quamuis exprimere linguam: contrà natu grandiores, aut non aſſequi, aut parum feliciter imitari. Inde prouerbium, ſenis mutare linguam, de fruſtra atque intempeſtiue laborantibus. Diuus Hieronymus præloquens in quatuor Euangelia, Pius, inquit, labor, ſed periculoſa præſumptio, iudicare de cæteris, ipſum ab omnibus iudicandum, ſenis mutare linguam, & caneſcentem mundum ad initia retrahere paruulorum. Quo ſignificatur adultam ætatem ad omnia minus eſſe tractabilem, quàm rudes illos ac teneros annos, id quod eleganti metaphora dictum eſt à Naſone:*

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo poſita eſt primum tempore virga fuit.
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat, in immenſum viribus aucta ſuis.

Quare tunc formandi mores, cum mollis adhuc ætas: tunc optimis aſſueſcendum, cum ad quiduis cereum eſt ingenium. Nam poſteaquam annis iam ceu diriguit animus, & uix dediſcimus, quæ perperam didicimus: & quæ neſcimus, non ſine maximo negocio nobis inculcantur. Neq; hæc diximus, ut adultiores à diſcendo deterreantur, cum nulla ſit ætas ad diſcendum ſera, ſed ut pueros ad diſcendi ſtudium acuamus. Ne hoc quidem prætermittendum, quanquam vulgo iactatū: Senex pſittacus negligit ferulam. Adagij ſenſus tametſi per ſe non eſt obſcurus, tamen magis liquebit ex Apulei verbis, quæ ſunt in libro Floridorum ſecundo de pſittaco: Quæ ruſticum noſtrum ſermonem cogitur æmulari, ferrea clauicula caput tunditur, imperium magiſtri ut perſentiſcat. Hæc ferula diſcenti eſt. Diſcit autem ſtatim pullus uſq; ad duos ætatis ſuæ annos, dū facile os uti conformetur, dum tenera lingua uti conuibretur. Senex autem captus, & indocibilis eſt & obliuioſus. Hactenus Apuleius. Indicat & Plinius libro 10. cap. 42. mirum eſſe docilitatem huic aui, verum non niſi primis duobus vitæ annis. His finitimum eſt, quod vulgo quidē, attamen haudquaquā ineleganter dicitur: Serū eſſe, canes vetulos loris aſſueſacere.

Caſcus Caſcam ducit.

NEQVE *longe hinc diſſidet illud, quod Varro refert libro de lingua Latina tertio: Caſcus caſcam ducit: quoties ſimilis ſimilem delectat, vetulus uetulam, deformis deformem, improbus, improbum. Nam antiquitus caſcum dicebatur, quod nos vetus appellamus: idq;, ut autor eſt idem Varro, lingua Sabinorum, quæ in Oſcam uſque linguam radices egerit, quæ Caſnar ſenex dicitur, eoq; Ennium, ut Oſcæ linguæ peritum ſcripſiſſe:*

Quam primum caſci populi genuere Latini.

Caſcos Latinos priſcos appellat. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum libro primo: Itaq; unum illud erat inſitum priſcis illis, quos appellat caſcos Ennius. Citat autem Varro adagium, tanquam à Manilio quodā profectum, qui dixerit, non eſſe mirum, ſi caſcum caſca duxiſſet, quoniam is cauoras faciebat nuptias. Videtur eſſe iocus in anum vetulo nuptam, alluſumq; ad vocem caſci, perinde quaſi deducatur à canendo. Refertur ibidem epigramma Papinij cuiuſdam, quod ſcripſit in adoleſcentem nomine Caſcam:

Ridiculum eſt cum te Caſcam tua caſca dicit.

Opinor adoleſcentem duxiſſe vetulam, proinde abſurdum videri, quoties caſca, id eſt, vetula, maritum iuuenem ueluti ſuo ipſius nomine Caſcam vocaret. Fortaſſe prouerbij iocus ad priſcum nuptiarum morem ſpectat, quem refert Plutarchus in Problematis. Qui deducebant ſponſam in domum ſponſi, iubebant his verbis alloqui, Vbi tu Caius, ego Caia.

Δὶς διὰ πασῶν.

Δὶς διὰ πασῶν, *i. Bis per omnia. Hoc prouerbio diſcrimen ingens ac longiſſimum interuallum ſignificabant. Vnde quæ pugnantiſſima inter ſeſe viderentur, totoq; diſſidere genere, ea* δὶς διὰ πασῶν *inter ſe diſcrepare dicebant. Lucianus in libro De conſcribenda hiſtoria:*

Καὶ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν ἐστὶ πρὸς ἄλληλα. hoc eſt, Deniq; iuxta muſicorum prouerbium, δὶς διὰ πασῶν interuallo ſeſe mutuo reſpiciunt. Idem in Apologia: Ἀλλὰ μὴν ἐκεῖνό γε ἐννόησον, ὅσῳ παμπολὺ τὰ τοιαῦτα διαφέρειν, εἰς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ὑπ' ἐμαυτὸν παρελθόντα δουλεύειν, καὶ ἀνέχεσθαι ὅσα μηνύουσι τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίᾳ πράττοντά τι τῶν κοινῶν, καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον, ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. διελὼν δὲ καὶ ἰδίᾳ καθ' ἑκάτερον ἐπισκόπησον. εὑρήσεις γὰρ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ τοσοῦτον ἐοικότας ἀλλήλοις τοὺς βίους, ὅσον μόλυβδος ἀργύρῳ καὶ χαλκὸς χρυσῷ, καὶ ἀνεμώνη ῥόδῳ, καὶ ἀνθρώπῳ πίθηκος. μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κἀκεῖ, κἀνταῦθα καὶ τὸ ὑπ' ἄλλῳ τετάχθαι, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπόλλην ἔχει τὴν διαφοράν. id eſt, Quin illud mihi iam conſidera, quàm maximo hæc inter ſeſe diſcrimine diſtare, uidelicet in opulenti cuiuſpiam ædes adſcriptum, ſeruire ſeruitutem, & ea omnia perferre, quæ libellus ille meus commemorat, & publicè populi negocium gerentem, ac pro uirili remp. adminiſtrantem, hoc nomine ab imperatore ſalarium accipere. Age perpende hæc, & utrunque per ſe, primatimq́; contemplare Reperies nimirum iuxta illud muſicorum prouerbium, δὶς διὰ πασῶν negotio diſcrimen ineſſe. Et has duas uitæ rationes tantum inter ſe conuenire, quantū affinitatis eſt plumbo cum argento, æri cum auro, anemonæ cum roſa, homini cum ſimia. Nam merces quidem accipitur & illic, quemadmodum hic quoque, & vtrobiq; contingit, ut alij ſubiectus pareas. Cæterum ipſius negocij non mediocris eſt diſſonantia. Hactenus Lucianus. Adagium, vt is etiam indicauit, ex arte muſica mutuò ſumptum eſt. Nam Macrobius commentario in Somnium Scipionis ſecundo, quinque ſpecies harmoniarum commemorat: διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν, διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, & δὶς διὰ πασῶν. Ex compoſitis harmoniis διὰ τεσσάρων, & διὰ πέντε, conſtituitur διὰ πασῶν, cui nominis hoc inditum eſt, quòd abſolutam reddat ſymphoniam, ut mihi uideatur huc etiam illud reſpicere prouerbium, quod alio loco commemorabimus, ἄνω καὶ κάτω. Similiter Plutarchus, & quicunque ueterum, uel apud Græcos, uel apud Latinos de muſica diſciplina conſcripſerunt, Harmoniarum metam figunt in ea, quæ uocatur δὶς διὰ πασῶν. Boethius item libro De muſica primo, tradit, antiquitus harmonicam rationem heptachordo duntaxat conſtitiſſe, hoc eſt, fidibus ſeptem, quarum ima ὑπάτη dicebatur, ſumma νήτη. Deinde alias chordas adiicientibus aliis, ita creuit uocū numerus, ut ad duplicatum heptachordum perueniretur: Atque hic progrediendi finis futurus uidebatur, niſi quòd ipſa ſymphoniarum ratio μέσην illam, quæ in heptachordo locum nomini congruentem obtinuerat, & utroque ad extremam relata chordam, harmoniam διὰ πασῶν edebat, deſiderare uideretur. Hac igitur adiecta, & in ſuum immiſſa locum, ad quindecim chordas peruentum eſt, quarum extremam alteram, προσλαμβανόμενον dixere, alteram νήτην ὑπερβολαίων. Ita fit, vt μέση utroque relata, reddat harmoniam διὰ πασῶν: rurſum extremarum utralibet ad μέσην relata, eandem conſtituat harmoniam. Porrò ſumma relata ad imam, ſymphoniam reddat quam uocant δὶς διὰ πασῶν: propterea quòd hac, qua dixi, ratione, bis complectatur eam harmoniam, cui nomen, διὰ πασῶν. Quoniam autem hac fini conſtitit harmonica ratio, nec ulterius procedere licuit, tractum eſt in popularem ſermonem, ut quæ longiſſimo diſcrimine inter ſe diſſita eſſent, ea δὶς διὰ πασῶν diſtare dicerent, perinde quaſi dicas adeo ſeiuncta, ut magis ſeiungi non queant. Cui ſimillimum illud, ἐκ διαμέτρου. id eſt, ex diametro.

Vbi timor, ibi & pudor.

Ἵνα δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς, id eſt, ubi timor, ibi & pudor. Prouerbialis ſententia, quæ hodieq́; uulgo manet, cui ſimilis illa Terentiana: Omnes deteriores ſumus licentia. Et maxima pars hominum formidine ſuſtis à maleſactis temperat. Plato libro De legibus quinto: Ἡ δ' ἄδεια ἀναισχυντίαν τίκτει ἐν τοῖς. id eſt, Audacia uero parit impudentiam, ἄδειαν autem uocant, cum abeſt metus. Item in Euthyphrone citat ex poeta quopiam. Eſt enim hemiſtichion carminis heroici.

Ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς. id eſt,
Vbi enim timor, & pudor illic.

Suidas indicat eſſe Epicharmi.

Foras Cares, non amplius anthiſteria.

Θύραζε Κᾶρες, οὐκ ἔτ' Ἀνθεστήρια, id eſt,
Carès foras, peracta enim anthiſteria.

Dici conſueuit, ubi quis ſemper eadem ſibi ſperat commoda, aut idem ſemper licitum fore credit, quod aliquando pro temporis ratione fuerit permiſſum. Veluti ſi quis ſemel expertus cuiuſpiam liberalitatem, ſubinde redeat, aliquid muneris petens: aut cum pueri permiſſam ſibi ad tempus feriandi ludendiq; facultatem vltra tempus prorogant. Originem prouerbij tradunt ad hunc modum: Athenienſibus menſis quidam anthiſterion appellabatur, quòd is plurimos flores progigneret. In hoc feſta quæpiam agebantur, & conuiuia liberiora, quemadmodum in Saturnalibus fieri conſueuit apud Romanos, in quibus & ſeruis accumbere licebat, feriatis interim ab opere. Exactis autem feriis, cum iam ad ſolitas operas reuocarentur, hoc pacto dicebant heri Foras Cares, non iam amplius anthiſteria. Cares autem ſeruos appellabant, quòd ea gens mercenariis operis quæſtum factitaret, velut omnium ſerui quicunq; conduxiſſent. Sunt qui dicant, Cares olim Atticæ regionis partem obtinuiſſe. Athenienſes autem cum Anthiſteriorum ſolennitatem agerent, ſolere Cares in ciuitatem atq; in domos receptos ad feſti communionem admittere: deinceps peracto ſolennitatis tempore, ſi quos è Caribus offendiſſent in vrbe ceſſantes, per iocum dicebant,

Θύραζε Κᾶρες οὐκ ἔτ' Ἀνθεστήρια. id eſt,
Exite Cares acta enim anthiſteria.

Sonat autem ea vox Græca perinde, quaſi dicas Floralia Latinè, quorum licentia multorum literis notiſſima eſt. Non diuerſum eſt quod ait Seneca in ludicro in Claudium ſcripto, Non ſemper erunt Saturnalia. Nam Saturnalibus ſeruis quoque libertas erat.

Fures clamorem.

Οἱ φῶρες τὴν βοήν, id eſt, Fures clamorem, ſubaudiendū, timent aut ſenſerunt. Quadrabit in eos, qui ſibi conſcij, metuunt ne deprehendantur, aut qui peracto maleficio fugitant pauitantq́;. Habet autem hoc cum omnis malefacti conſcientia, tum præcipue furti, vt

hominem

hominem trepidum reddat ac lucifugam. Huc alluſit Vergilius,

Et cum clamarem, quò nunc ſe proripit ille,
Tityre coge pecus, tu poſt carecta latebas.

Funiculum fugiunt miniatum.

Τὸ σχοινίον φεύγουσι τὸ μεμιλτωμένον. *id eſt,*

Vitant ſinopi collitam reſtim rubra.

At dicetur, vbi quis properat officio ſuo fungi, nō ex animo, ſed ne in mulctā incidat. Carmen ſumptum ex Ariſtophane, cuius interpres, & item Suidas huiuſmodi ferme commemorant. Athenienſium magiſtratus varijs modis conati ſunt efficere, vt populus quā maxime frequens ad concionem ventitaret: obiectis enim repagulis quibuſdam vias reliquas occludebant, quæ non ducerent ad forum: tum merces tollebant ex mercatu, ne quid hac gratia ibi ceſſaretur: deniq; funem pararant rubro colore, quem μίλτον, *i. interprete Plinio, minium vocant Latini, nonnulli cinabarim appellant, oblitum. Hoc duo miniſtri publici populum cingentes, agebant in concionem. Studebat quisq; funiculum effugere, propterea quòd quiſquis colore notatus appareret contagio funis, is mulctam pendere cogebatur. Vnde qui notam metuunt, eos eleganter dicemus* φεύγειν τὸ σχοινίον μεμιλτωμένον. *id eſt, fugere funiculum miniatum.*

Fortunatior Strobilis Carcini.

Εὐδαιμονέστερος Καρκίνου στροβίλων, *id eſt, Fortunatior Carcini Strobilis. Ironia prouerbialis in infelicem & improbum. Carcinus poeta quiſpiam fuit, cuius filij dicti ſunt Strobili ab Ariſtophane, quos &* γλυκυτερχέας *uocat, i. dulcicernicos. Iocus autem ſumptus eſt à nominum alluſione. Nam Græce Carcinus cancrum, Strobili cochleas ſignificant. Vtrunq; genus diſtortum ac fœdum. Adagium recenſetur apud Suidam & Zenodotum, extat apud Ariſtophanem in Pace.*

Feſto die ſi quid prodegeris.

PLAVTVS *in Aulularia ſub perſona ſenis Euclionis, Feſto die ſi quid prodegeris, profeſto egere liceat, niſi peperceris. Schema prouerbiale. Admonet autem, ne in ſumptibus ſolennibus ita profuſi ſimus, vt non ſuppetat quo feramus quotidianos. Nam feſti dies vel ſacris offerendis, vel diurnis epulationibus, vel ludis in honorem deorum, vel ferijs obſeruandis celebrabantur: profeſti ad rei priuatæ publicæq; adminiſtrationē concedebantur. Accommodabitur non perperam & in eos, qui iuuenes rem prodigunt, eſuriturí ſenes, qui ne intempeſtiue profundunt, poſtea deſideraturi.*

Feles Tarteſſia.

Γαλῆ ταρτησσία, *id eſt, Feles Tarteſſia. De magnis & ridiculis dicebatur. Tarteſſij ſunt in Iberia, apud quos feles maximæ naſci dicuntur. Fortaſſe non inepte dicitur & de rapacibus. Ariſtophanes in Veſpis:*

Ὥσπερ με γαλῆν κρέα κλέψασαν
Τηροῦσιν ἔχοντ' ὀβελίσκους. *id eſt,*
Nunc uti felem rapta carne,
Obſeruant geſtantem ueru.

Item Lucianus, cum ait, ἁρπακτικώτεροι τῶν γαλῶν, *id eſt, rapaciores felibus: nimirum & ipſe felium ſignificat rapacitatem uulgo notam fuiſſe.*

Feli crocoton.

Γαλῇ κροκωτόν, *id eſt Feli crocoton, ſubaudiēdum, das, aut addis. Dici ſolitum, quoties honos additur indignis, & quos haudquaquam decet. Aut cum datur quippiam ijs, qui munere non norunt vti: velut ſi quis a muſis alieniſſimo belliſſimum donaret librum. Crocoton veſtis genus eſt rotundæ ac fimbriatæ, qua diuites vtebātur matronæ. Apud Nonium in dictione Richa, refertur inter veſtes delicatas & crocoton. Sic enim arbitramur legendum, mollicinam crocotam, chirodotam Richam. Ac teſte Plutarcho, quidam Herculem pingebant* κροκωτοφόρον, *Omphale ſeruientem. Sumptum adagium ab apologo Stratidis: quem alio loco narrauimus. Porrò uox hæc* γαλῆ, *felem ne ſignificet, an muſtelam, an quem uulgo catum appellant, quoniam inter eruditos controuerſum eſt, aliis iudicandum relinquimus.*

Muſtelam habes.

Γαλῆν ἔχεις, *id eſt, Muſtelam habes. In eum quadrat, cui omnia ſunt inauſpicata, tanquam fatis ac dijs iratis, ut aiunt. Olim creditum eſt, hoc animal inauſpicatum infauſtumq; eſſe ijs, qui haberent, domiq; alerent: vt nō admodum diſſideat ab illis, equum habet Seianum, & aurum habet Toloſanū. Vnde nunc etiam apud quaſdā gentes, nominatim apud Britannos, infelix omen habetur, ſi cum paratur uenatio, aliquis muſtelam nominet, cuius etiam occurſus vulgo nunc habetur inauſpicatus. Adagium refertur à Diogeniano.*

Faſtuoſus Maximus.

Κόμπος μάξιμος, *id eſt, Faſtuoſus Maximus, In eum dicebatur, qui ſibi plus ſatis arrogaſſet in ſapientia. Sumptum à moribus Maximi cuiuſpiam arrogantis, & ſibi immodice placentis. In nonnullis exemplaribus inueniri* κομπὸς μάξιμος. *Græcis* κόμπος *arrogantiam inſolentiamq; ſignificat, vnde* κομπεῖν καὶ κομπάζειν. *Proinde & Euripides* γλώσσης τε κόμπον, *id eſt. Linguæq; faſtus. Recenſetur & hoc in Diogeniani collectaneis.*

E multis paleis paulum fructus collegi.

Ἐκ πολλῶν ἀχύρων ὀλίγον καρπὸν συνήγαγον, *id eſt, Ex multis paleis parum fructus collegi, id eſt, multo labore non multum emolumenti ſum conſecutus: aut è uerboſo ſermone paululum bonæ ſententiæ percepi: ex ingenti volumine minimum doctrinæ retuli. Translatum ab excuſſoribus tritici.*

Oportet remum ducere qui didicit.

Δεῖ κώπην ἐλαύνειν μαθόντα, *id eſt, Oportet remum impellere eum, qui didicerit. Vnumquenq; decet eam artem exercere, quam antea doctus ſit. Refertur à Plutarcho in commentariolo, cui titulus,* ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή. *Idem admonet Horatianum illud in Arte poetica,*

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis,
Indoctusq; pilæ diſciue, trochi'ue quieſcit,
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ;
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere,

Quin

Quin & hodiernis temporibus huiuſmodi uulgo iacta tur adagium, Qui luſus non nouit legem, abſtineat.

Ex ipſo boue lora ſumere.

Ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνειν, *id eſt, Ex ipſo boue lora ſumere dicuntur, qui quo lædant quempiam, id ab ipſo quem lædunt accipiunt. Veluti ſi quis verſibus inceſſeret eum, à quo carminis componendi rationem didiciſſet: aut tyrannus pecuniam extorqueat à ciuibus, qua ſatellitium ad opprimendam ciuitatem alat: aut ſi quis rethorices præſidiis rethoricem oppugnaret. Metaphora ſumpta ab agricolis, qui lora cædunt è boũ tergoribus, quibus boues uinciunt. Plutarchus in commẽtario, cui titulus,* ὅτι οὐκ ἐστὶ ζῆν ἡδέως; τί ἂν λέγοι τις, ἀρκεῖ γὰρ ἡ φύσις τῆς σαρκὸς ὕλην ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ παιζόμενον, ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνουσα, τὰς ἀλγηδόνας ἐκ τοῦ σώματος. *id eſt. Quid igitur dixerit quiſpiam? Satis eſt ipſa corporis natura, morborum materiam in ſe continens, ac iuxta quod ioco dici ſolet, tanquam ex ipſo boue lora ſumens, ita ex ipſo corpore dolores.*

Ex uno omnia ſpecta.

Ἐξ ἑνὸς τὰ πάνθ᾽ ὅρα, *id eſt, Ex uno omnia ſpecta. Vergil. item:*

-Et crimine ab vno Diſce omneis.

Admonet adagium ex vnius euentus experimento, reliquorum ſimilium coniecturam oportere facere. Refertur à Suida. Tametſi is oſtendit in eos dictum qui perperam ex uno quopiã æſtimant omnia. Legit enim non ὅρα, *ſed* ὁρᾷ.

Ex aſpectu naſcitur amor.

Ἐκ τοῦ εἰσορᾶν γὰρ γίγνεται ἀνθρώποις ἐρᾶν. *id eſt,*

Amor ex videndo naſcitur mortalibus.

Senarius prouerbialis, admonens, oculos amorem potiſſimum conciliare. Non enim amatur incognitum: ex conuictu naſcitur amor mutuus. Et oculi præcipue ſunt ad amandum illices. In his enim peculiaris animi ſedes. Et in his aiunt poetæ, Cupidinem excubantem ſua iacula mittere. Maro velut indicauit adagiũ, cum ait,

Vt vidi, ut perij, vt me malus abſtulit error.

Rurſum in Georgicis,

-Vritq; videndo Fœmina.

Item apud Terentium, Chærea viſa duntaxat virgine, quàm impotenter cœpit ardere. Iuuenalis prodigij loco refert de cæco amante,

Qui nunquam viſa flagrabat amore puellæ.

Legimus philoſophos quoſdam, & inter hos Democritum, ſibimet oculos ademiſſe, tanquam omnium malarum cupiditatum autores. Quapropter piorum hominum eſt meminiſſe; haudquaquam eſſe tutum videre, quod non licet concupiſcere. Prouerbij meminit Diogenianus.

E ſublimi me derides.

Ἀφ᾽ ὑψηλοῦ μου καταγελᾷς. *id eſt. E ſublimi me derides. De eo qui cum faſtu ridet quempiam ac deſpectim. Trãſlatum ab iis, qui ex edito loco verba faciunt. Vnde & deſpicere dictum à Latinis pro contemnere, quòd quiſquis in eminenti loco eſt, is veluti tutior negligit eum, qui ſtat in humiliore loco.*

Extra lutum pedes habes.

Ἐκτὸς πηλοῦ πόδας ἔχεις, *id eſt, Extra lutum pedes habes, hoc eſt, emerſiſti è periculo, aut extra periculum conſtitutus es. A viatoribus ſumptum. Simile illi,* ἔξω βελῶν, *id eſt, extra iaculum. Et in luto dicuntur hæſitare, qui moleſtis inuoluuntur negociis, vnde ſe nequeãt explicare.*

Ex umbra in ſolem.

Ex umbra in ſolem educere, eſt rem prius abditam & ociosam, in publicum & in communem vitæ uſum deducere. Tranſlatum ab athletis, quibus mos, ſolis & pulueris patientia confirmare corporis robur. Delicatorum autem eſt, in umbra latitare. Venuſtius fiet, ſi ad animi rem torqueatur: veluti ſi quis dicat, philoſophiam à Socrate ex umbra in ſolem eſſe productam. Exempla paſſim apud ſcriptores obuia.

Excubias agere in Naupacto.

Φρουρήσεις ἐν Ναυπάκτῳ, *id eſt, Excubare Naupacti. Achiui capta Naupacto, Pauſaniam excubiis, cuſtodiæq; præfectum interfecerunt, autore Theopompo. Vnde res in iocum vulgi videtur abiiſſe aduerſus eos, qui perẽnt ignauia ſua, aut qui munus odioſum, ac plenum diſcriminis adminiſtrant. Refertur à Zenodoto. Suidas effert ad hunc modum:* φρουρήσεις ἐν Ναυπάκτῳ, *i. Excubabis Naupacti. Is adfert & aliam adagionis originem. cum iis, qui Naupactum præſidio tuebantur, perpuſillum ſalarij dependeretur, atq; illi plurima quæ ad rem pertinebant, emerent, militari ioco iactatum eſt, vt apparet, in eos qui fruſtra ſudarent, quosq; ſua ſpes fruſtraretur. Naupactus autem Aetoliæ ciuitas, quam tum Philippus obtinebat, à compingendis nauibus dicta, quòd illic Heraclidæ primũ nauim extruxerint.*

Deuotionis templum.

Ἀρατήριον, *id eſt, Execrationis templum. In eos dicebatur, qui crebris execrationibus vti conſueuerũt. Erãt autem antiquitus etiam publicæ quædam deteſtationes, velut apud Athenienſes, in eum, qui uiam non monſtraſſet erranti: Item deuotiones hoſtium, quarũ meminit Macrobius, & Horatius in Odis,*

Diris agam uos, dira deprecatio

Nulla expiatur victima.

Heſychius indicat, templum execrationis fuiſſe Athenis, cuius meminerit Ariſtophanes in Horis, dici porrò de graui calamitate. Alibi, ni fallimur, nobis dictum eſt de execrationibus tragicis, quas Diogenes philoſophus iocabatur ſibi occurriſſe, quòd viueret ἄοικος, ἄπολις, ἄπατρις, ἀχρήματος, πλανήτης, καὶ ἐφημερόβιος. *id eſt, Carens domo, ciuitate, patria, pecunia, nullã habẽs certam ſedem, & in diem viuens. Prouerbium refertur à Diogeniano.*

Expertes inuidentiæ muſarum fores.

Ἄφθονοι Μουσῶν θύραι, *id eſt, Candidæ muſarum ianuæ. De his dictitatum qui literaturam ſuam candide libẽterq; impertiunt aliis, & ad docendum prompti, propenſiq; ſunt. Neq; male congruet etiam in dociles, iuxta id, quod alibi commemorauimus,* ἀνεῳγμέναι Μουσῶν θύραι,

id eſt,

id eſt, Aperta muſarum ianua.

Eurybatizare.

Εὐρυβατίζειν, *id eſt, Eurybatizare, eſt improbis vti moribus. Eurybatus ex Cercopibus vnus fuit, inſignitæ improbitatis homo. Huius meminit Lucianus in Pſeudomante,* ὑπὲρ τοὺς Κέρκωπας, ὑπὲρ τὸν Εὐρύβατον, ἢ Φρυνώνδαν, ἢ Ἀριστόδημον, ἢ Σώστρατον *id eſt, Vltra Cercopas, vltra Eurybatum, aut Phrynoadam, aut Ariſtodemum, aut Soſtratum. Neq; vero vnus duntaxat huius nominis fuit, infamis verſutia, morumq́ improbitate. Nam & Epheſius quidam Eurybatus fuit, qui cum à Crœſo cum multa pecuniarum vi miſſus eſſet, vt exercitum contraheret, ad Cyrum defecit, vt autor eſt Ephorus. Alii malunt ad Eurybatum referre, qui fuiſſe perhibetur alter è Cercopibus, vt diximus. Duris ad Eurybatum refert Vlyſſis ſocium. Nicander prodidit Eurybatum quendam Aeginenſem fuiſſe longe uerſutiſſimum, ſceleſtiſſimumq́. Neq; vero deſunt, qui dicant hoc nomine furem fuiſſe quempiā aſtutia ſingulari: is cum deprehenſus, captusq́ ſeruaretur, cuſtodes in conuiuio animi cauſa iuſſerunt vt oſtenderet, quibuſnam modis conſueuerit domos conſcendere. Cumq́ illum initio renuentem, ſcilicet tanquam inuitus facturus eſſet, rogarent inſtantius, ac vix tandem perſuaſiſſent: ille aptatis ſpongijs ac ſtimulis, ferreisq́ retinaculis, quas* ἐγκεντρίδας *Græci vocant, parietem cœpit conſcendere. Porrò ſuſpectātibus illis, & artificij nouitatem admirantibus, Eurybatus prehenſo loqueari, per tegulas aufugit, priuſquā illi domum circumire potuerint. Atq; hunc ad modum deluſis cuſtodibus, periculum euaſit. Meminit huius & Euſtathius in primum Iliados, admonens eam vocem ambigue pronunciari,* Εὐρύβατον καὶ Εὐρυβάτην, *dictum autem* παρὰ τὸ εὐρυβατεῖν, *quòd late graſſaretur. Itaq; peculiariter conueniet in eum, qui deprehenſus, arte quapiam elabitur.*

Faciunt & ſphaceli immunitatem.

Καὶ σφακέλου ποιοῦσιν ἀτέλειαν, *id eſt, Faciunt & ſphaceli immunitatem. Athenis celebratum prouerbium de his, qui quouis prætextu quod volunt aſſequuntur, Natum aiunt ab euentu huiuſmodi. Piſiſtratus tyrannus decimas exigebat ab Athenienſibus eorum quæ in agris prouenişſent. Itaq́ cum aliquando obambularet, videretq́ ſenem quendam in ſaxis quibuſdam, hoc eſt, loco petricoſo laborantem, rogabat quoſnam fructus inde colligeret. At is reſpondens, Dolores, inquit, & ſphacelos, atq́ horum decimas exigit Piſiſtratus. Porrò tyrannus admiratus hominis libertatem, decimas Athenienſibus remiſit. Ea res in vulgi ſermonem abijt, etiam ſphacelos immunitatem parere. Sphacelus autem morbi genus eſt, quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. Quidam putant eſſe tormina articulorum, quidam oſſium tabem Theophraſtus lib. De cauſis plantarum quinto, demonſtrat & plantarum radicibus vitium accidere, quod ab hominum morbo* σφακελισμὸς *appelletur. Adagium recenſetur à Suida. Heſychius indicat, quemlibet dolorem grauem ſphacelum dici.*

Et meum telum cuſpidem habet acuminatum.

Ipſiſſimam prouerbij ſpeciem habet, quod ſcriptum eſt apud Homerum Iliadis Y. ſub Hectoris perſona:

> Ἐπεὶ καὶ ἐμὸν βέλος ὀξὺ πάροιθεν. *id eſt,*
> *Telum quando meum quoq; cuſpide acuta eſt.*

Recte vtemur, quoties fatebimur nos inferiores quidē eſſe, verum non deeſſe tamen, quo queamus nocere. Cui ſimile Vergilianum illud:

> *-Et noſtro ſequitur de uulnere ſanguis.*
> *Item illud apud Ouidium:*
> *Et mihi ſunt vires, & mea tela nocent.*

Ignaui uertitur color.

Τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, *id eſt, Ignaui vertitur color. Plutarchus in cauſis naturalibus, problemate, quam ob rem polypus colorem mutet, hoc tanquam prouerbio iactatum adducit,* Διὸ καὶ λέλεκται τοῦ μὲν κακοῦ τρέπεται χρώς. *id eſt, Ignaui vertitur color. Nam id accidit in metu, vt vultus exalbeſcat, maxime timidis, uidelicet ſanguine ad vitalia refugiente. Pluſculum accedit veneris, ſi ad animum transferatur: veluti ſi dicas, philoſophum nihil omnino formidare eorum, quæ vulgus horret,* Τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρώς. *id eſt, Vertitur ignaui ſanè color. Porrò prouerbium natum eſt ex Homerica Iliados N. Carmen ſic habet:*

> Τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ,
> Οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ' ἐν φρεσὶ θυμός,
> Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει,
> Ἐν δέ τέ οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει,
> Κῆρας ὀϊομένῳ, πάταγος δέ τε γίγνετ' ὀδόντων.
> Τοῦ δ' ἀγαθοῦ οὔτ' ἂρ τρέπεται χρώς, οὔτε τι λίην
> Ταρβεῖ. id eſt,
> *Vertitur ignaui color, euariatq́ ſubinde,*
> *Nec mens certa manet, verum huc illucq́ vacillat,*
> *Ac migrans è corde pedes in vtrosq; reſidit.*
> *Palpitat & valide cor ei præcordia ſubter*
> *Fata putāti animo, occipiunt quoq; ſtridere dentes,*
> *Contrà forti, nec variat color, at neq; valde*
> *Horreſcit.*

Ad conſilium ne acceſſeris antè quàm uoceris.

Μὴ πρότερον εἰς βουλὴν παρέλθῃς, πρὶν ἂν κληθῇς, *id eſt, Ad conſilium ne acceſſeris, prius quàm voceris. Hæc ſententia, quæ nunc nomine Catonis celebratur, prouerbialis fuiſſe videtur, vel Plutarcho teſte, cuius hæc verba ſunt libro* συμποσιακῶν *primo:* Ἄτοπος μὲν οὖν, ἔφη καὶ παροιμιώδης Μενέλαος, ὃς σύμβουλος ἐγένετο μὴ παρακεκλημένος. *id eſt, Ridiculus igitur, inquit, & prouerbio obnoxius Menelaus, ſiquidem conſultor factus eſt non accerſitus. Niſi quis mauult hæc ad illam referre parœmiam:*

> Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασι.

quod aliàs referemus.

Iucundiſſima nauigatio iuxta terram, ambulatio iuxta mare.

PLVTARCHVS *primo Sympoſiacon libro, veluti vulgo iactatum citat,* Πλοῦς μὲν ὁ παρὰ γῆν, περίπατος δὲ ὁ παρὰ θάλατταν ἥδιστος. *id eſt, Nauigatio iuxta terram, rurſum ambulatio, quæ fit iuxta mare, iucundiſſima eſt. Recte torquebitur ad eam ſententiam, vt dicamus ita demum eſſe iucundiſſimum unumquodq;, ſi diuerſi generis admixtu temperatum adhibeatur: veluti*

luti ſi in luſibus nonnihil eruditionis aſpergas, rurſum in illud is aliquid ludicrum admiſceas. Simillimum eſt huic, quod ex Philoxeno poeta citat idem in commentario quem inſcripſit, quomodo ſint audiendi poetæ: Τῶν κρεῶν τὰ μὴ κρέα ἥδιστά ἐστι, καὶ τῶν ἰχθύων οἱ μὴ ἰχθύες. id eſt, Ex carnibus, quæ carnes non ſunt ſuauiſſimæ: item ex piſcibus, qui non ſunt piſces. Itidem philoſophia admixta poematis, magis delectat: & poeſis admixta philoſophia, magis capit animum.

Cupidinum crumena porri folio uincta eſt.

Πράσου φύλλῳ τὸ τῶν ἐρώτων δέδεται βαλάντιον, *id eſt, Porri folio amorum uincta eſt crumena. Refertur eodem in loco quem modo citauimus, ſed præſtat ipſius verba ſubſcribere:* Ὃ δ᾽ ἄν τις μάλιστα θαυμάσειε, φειδωλοὺς γὰρ καὶ μικρολόγους ἐμπεσὼν εἰς ἔρωτα, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρος, ἀνίησι καὶ μαλακωτέρους, ἁπλοῦς καὶ ὑγροὺς καὶ ἡδίους. ὥστε τὸ παιζόμενον μὴ πάνυ φαίνεσθαι γελοῖον, ὅτι πράσου φύλλῳ τὸ τῶν ἐρώτων δέδεται βαλάντιον, ἀλλ᾽ ἔχει καὶ ὅτι τῷ μεθύειν τὸ ἐρᾶν ὅμοιόν ἐστι. ποιεῖ γὰρ θερμοὺς καὶ ἱλαροὺς καὶ διακεχυμένους. *i. Quodq; vel maxime mireẽ aliquis, uir parcus & ſordidus, ſimul ac in amorẽ incĩderit, non aliter quàm igni impoſitum ferrum, fit mollior ac tener, lentus ac ſuauior, ut non vſquequaq; deridiculum videatur illud, quod ioco populari dicitur, Cupidinum crumenas porri folio uinctas eſſe. Dictum eſt autem ob eã cauſam, quòd amor adſimilis ſit ebrietati. Reddit enim calidos & hilares, & effuſos. Plutarchus itaq; ſentire videtur, prouerbium alludere ad porri naturam, cuius uis eſt calefacere, ciere urinam, irritare Venerem, mouere menſes, & aluum inflare, quemadmodum docet Dioſcorides lib. 2. Suidas oſtendit hoc adagium dictum de iis, qui per amorem immoderatos faciunt ſumptus, luxuq; indulgent, quemadmodum ſolent in comœdiis amantes. Plutarchus in libello quem inſcripſit* ἐρωτικὸν, *hoc quoq; inter cæteras Cupidinis ſiue amoris laudes commemorat, quòd è ſordido ſplendidum, è parco liberalem, è triſti ciuilem, è timido audacem reddit hominem. Proinde Cupidinis loculi, porri folio uincti dicuntur, quòd facile ſoluantur, vel quòd admodum fragile ſit porri folium, vel quòd huius genuina uis ſoluere corpus, ac mouere.*

Quem fortuna pinxerit.

Ὃν τύχη μέλανα γράψει, τοῦτον οὐ πᾶς χρόνος δύναται λευκᾶναι, *id eſt, Quem fortuna nigrum ſcripſerit, hunc non uniuerſum æuum candidum reddere poteſt. hoc eſt, cui fortuna refragatur, huic quicquid tentauerit, infeliciter cedet. Alluſum eſt ad nigros & albos calculos ſuffragiorum. Recenſetur in collectaneis Apoſtolii.*

Qui mori nolit ante tempus.

Athenæus in ſermonibus conuiualibus, de Sybaritis huiuſmodi refert prouerbium: Ὁ βουλόμενος ἐν Συβάρει, μὴ πρὸ μοίρας ἀποθανεῖν, οὔτε δυόμενον οὔτε ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ὁράτω. *hoc eſt, Qui non velit apud Sybaritas ante diem fatalem mori, eum haud oportet ſolem conſpicere, nec occidentem, nec orientem. Hoc ideo vulgo iactatum ſcribit, quòd Sybaritarum ciuitas in humili loco, ac veluti in conualle ſita fuerit, vt æſtatis tempore mane pariter ac veſperi frigus immenſum ſentirent, meridie intolerandum ardorem. Cicero libro De finibus bonorum ſecundo, docet idem dictum in quoſdam Aſotos, cui genti nomen inditum eſt à luxu vitæ. Nam ſub ſolis occaſum erant ebrii, mane ſtertebant. Columella in procemio rerum ruſticarum, uſurpat in ganeones, qui noctes libidinibus & ebrietate, dies ſomno vel ludo conſumunt. Mox deinde, inquit, vt apti veniamus ad ganeas, quotidianam cruditatẽ Laconicis excoquimus, & exuſto ſudore ſitim quærimus, noctesq; libidinibus & ebrietatibus, dies ludo uel ſomno conſumimus. Ac nos dicimus fortunatos, quòd nec orientem ſolem videmus, nec occidentem.*

Barbæ tenus ſapientes.

Ἐκ πώγωνος σοφοί, καὶ ἀπὸ πώγωνος σοφισταί, καὶ ἀπὸ πώγωνος φιλόσοφοι, *id eſt, Barbæ tenus ſapientes, & ſophiſtæ, & philoſophi. Sic appellabantur qui præter barbam & pallium nihil haberent philoſophi. Vſurpatur aliquoties apud Plutarchum in Sympoſiacis. Huc alluſit Horatius, cum ait:*

—Iuſſit ſapientem paſcere barbam.

Lucianus item ſubinde iocatur in philoſophorũ τὸν βαθὺν πώγωνα, *id eſt, profundam barbam. In Eunucho Bagoas ait: Si philoſophum oporteat ex barba metiri, hircos primam laudem ablaturos. Similiter Martialis,*

Propendet mento nec tibi barba minor.

Inter lapides pugnabant, nec lapidem tollere poterant.

Plutarchus quartæ decadis Sympoſiacæ, 1. problemate: ἰδὼν δὲ τὸ παιδίον ἅμα τῷ Φίλωνι τὸν σιτώδη ἄρτον χρώμενον, χωρὶς δὲ μηδενὸς δεόμενον, ὡς ἐκπλαγεὶς ἔφη, τοῦτ᾽ ἄρ᾽ ἦν τὸ λεγόμενον,

Ἐν δὲ λίθοις ἐμάχοντο, λίθον δ᾽ οὐκ ἦν ἀνελέσθαι. *id eſt, Vbi vero videret miniſtrum puerum unà cum Philone, utentem pane, neq; præterea quicquam requirentem: Papæ, inquit, hoc nimirum erat illud, quod vulgo dici ſolet,*

Pugna erat in ſaxis, neq; ſaxum tollere quibant.

Apparet dictum in eos, qui præſenti commodo nõ fruũtur, vel ob ignauiam, vel ob peruerſam de rebus opinionem, vt qui uel ſaxum grauentur ex acerno tollere, quo repellant aduerſarium. Refertur idem carmen apud Athenæum libro decimo, & aliud ſubiicit, uelut conſimilis ſententiæ,

Δίψῃ δ᾽ ἐξόλλυτο, ὕδωρ δ᾽ ἐπιχειλὲς ἐόντος. *id eſt,*

Deperire ſiti, ſuperante ad labra liquore.

Piſci repoſitus.

Ἀποκείμενος ἰχθὺς, *id eſt, Repoſitus piſcis, in prouerbium abiiſſe videtur, aduerſus eos, qui nihil ſeruant in poſterum. Nam piſces olim in deliciis erant. Et ſplendidis eſt, è cibis ſemper aliquid habere ſepoſitum, quo ſubitum excipiat hoſpitem: nec Achillem Homericum imitari, ad quem cùm accedunt oratores, aut Priamus, domum inanem ac famelicam offendunt. Videtur autem ſic efferendum adagium:* Τὸν ἀποκείμενον ἰχθὺν, οὐ δεῖ ἐς τὸ μέσον ἕλκειν. *id eſt, Piſcem repoſitum non oportet in medium retrahere. Plutarchus in Sympoſiacis,* Ἐγὼ δὲ καλῶς μὲν ... τὸν ἐν τῇ παροιμίᾳ ἀποκείμενον ἰχθὺν οὐχ ἡγούμενος εἰς μέσον ...

ἀνδραγαθίας

πυθαγορικῆς χοίνικος.id eſt, At ego ridens: quin illum, inquam, de quo prouerbium fertur, repoſitum piſtem, qui in medium non trahitur unà cum chœnice Phithagorica. Licebit accommodare ad ſermonem, aut ſabulam, per ſe non admodum uenuſtam, quæ tamen iteretur non ſine tædio. Conueniet in parcum ac de craſtino ſollicitum.

Non eſt eiuſdem, & multa, & opportuna dicere.

Χωρὶς τότ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια, id eſt,

Seiuncta ſunt hæc, multa & apta dicere.

Senarius prouerbij vice celebratus, admonet vitandã multiloquentiam, quòd ferè labi neceſſe ſit, quiſquis multum loqui conetur.

Pſaphonis aues.

Ψάφωνος ὄρνιθες, id eſt, Pſaphonis aues. Vbi quis noua quapiam arte famam captat, ut cum aliquis ſubornat, à quibus laudetur. eisq́, veluti dictat encomia. quibus apud vulgus celebrari velit. Narrant in Libya fuiſſe quendam nomine Pſaphonem, qui diuinitatis opinionem affectans, quàm plurimas aues cepit vocales, & humani ſermonis dociles: eas ſonare docuit hæc verba, Μέγας θεὸς Ψάφων, id eſt, Magnus deus Pſaphon: atq; ita doctas emiſit in montes. At illæ quæ didicerant, canebant: ac reliquas item aues ſonare hoc docebant. Porrò Libes cum ignorarent commentum, credentes id diuinitus accidere, Pſaphoni rem diuinam facere inſtituerunt, ipſumq́, in deorum numerum retulerunt. Prouerbium in collectaneis Apoſtolij reperitur.

Aut regem, aut fatuum naſci oportere.

ANNEVS Seneca, vir amœniſſimi, vt Tacitus ait, ingenij, quod quidem ex eo liquet libello ludicro, quem ſcripſit in Claudium Cæſarẽ huiuſmodi refert adagiũ, in eo de quo modo diximus opuſculo, Aut regem, aut fatuum naſci oportet. Sed præſtat illud ipſius uerbis aſcribere: Ego, inquit, ſcio me liberum factum, ex quo ſuum diem obijt ille, qui verum prouerbium fecerat, aut regem aut fatuum naſci oportere. Rurſum in eodem libello: Occidit in una domo Craſſum Magnum, Scriboniam, Baſſioniam, Aſſarios, nobiles tamen. Craſſum vero tam fatuum, vt etiam regnare poſſet. Iterũ alio in loco obſcurius quidem, ſed tamen eodem alluſit carmine,

Abrupit ſtolidæ regalia tempora vitæ.

Proinde primum omnium, principis animus omnibus erroribus liberandus eſt, ut perſpiciat, quid uere honeſtum, quid uere glorioſum, quid vere magnificum. Deinde inſtillandũ turpitudinis odium, & amor honeſti, quo uidelicet perſpiciat, quid principem deceat, & nihil appetat, niſi quod ſit bono ac ſalutari principe dignum. Vt honeſtum vbi ſit videat, & hoc vno metiatur omnia, nec unquam ab hoc aberret ſcopo. Atq; hanc vocant ſapientiam, quã neceſſe eſt, vt princeps tanto cæteros antecellat mortales, quanto dignitate, opibus, ornatu, potentiaq́, antecedit. Eo ſpectat, quod Aegyptij ſimulacrum principis ita repræſentabant, vt oculum pingerent, cum ſceptro. Nimirum quòd oculus in corpore, id verus princeps in republica. Quod ſol in cœlo, id princeps in populo. Sol oculus mundi, princeps oculus multitudinis. Quod animus in homine, id princeps in ciuitate. Animus ſapit, corpus obtemperat. Et imperat quidem animus corpori, ſed corporis bono: nec ſibi gerit regnum veluti tyrannus, ſed ei cui præſidet. Deniq; dei moderantis uniuerſa, ſalutaris princeps uiuam imaginem refert. Atq; eo magnificentior eſt princeps, quo propius ad archetypi ſui formam acceſſit. Deus nihil non perſpicit, nihil non ſentit, nullis corrumpitur affectibus. Ita potentiſſimus eſt, vt idem ſit optimus. Omnibus benefacit, etiam indignis. Sed ea res ſi minus imitari poteſt, proximum tamen erat, diligenti inſtitutione ſuccurrere: & ſi non licet idoneum imperio deligere, enitendum eſt, vt idoneum imperio faciamus eum, quemcumque fortuna nobis dedit. Videmus quã ſollicitudine, qua cura, qua vigilantia paterfamiliàs educat puerum, unius fundi dominum futurum. Quanto igitur maiori cura inſtituendus eſt is, qui vel magno omniũ bono futurus ſit bonus, aut magno omnium exitio malus, & de cuius unius nutu ſalus aut pernicies pendebit orbis? Hic nobis iam tum infantulis adhibendus erat artifex quiſpiam egregius. Non enim recte fingitur princeps, niſi cum ſe nondum intelligit eſſe principem. Statim aſciſcendus formator, in quo deligendo conueniet & hoc eſſe diligentiores, quod præcipem inſtituere licet. Hic in pectuſculum adhuc vacuum ac ſequax inſtillet opiniones principe dignas, muniat optimis de honeſto decretis: oſtendat diſcrimen veri principis ac tyranni: ſubijciat oculis, quàm deo propinqua res eſt ſalutaris rex, quàm tetra bellua, quamq́, abominanda tyrannus. Admoneat eum, qui ſibi gerit imperium, non Reipub. prædonem eſſe, non principem: nihil intereſſe inter piratas & principes piratarum animo præditos, niſi quòd hi, quo ſunt potentiores, hoc maiorem adferunt perniciem rebus humanis. Inculcet, quàm multis hominum milibus, imò quàm uniuerſo mundo prodeſſe queat, ſi is vnum ſapientem ac bonum præſtiterit virum. Ad hoc vt princeps ſit aliquis, non ſatis eſſe natum fuiſſe, non ſatis eſſe vetuſtas imagines, non ſceptrum, non diadema. Animus ſapientia præcellens, animus pro publica incolumitate ſemper ſolicitus, & nihil ſpectans, niſi commune bonum, principem facit. Præmoneat, ne ſe uel applauſibus ſtultæ plebeculæ, vel adulatorum laudibus metiatur. Ne quid agat impulſu odij, amoris, iræ, aut vllius affectus inſtinctu. In creandis magiſtratibus, in condendis legibus, in cæteris munijs, vnicum tantum ſpectet ſcopum, nempe honeſtum, & publicam vtilitatem. Non ſatis eſſe, ſi ipſe nemini faciat iniuriam, officialium quoq; ſuorum integritatẽ præſtandam eſſe principi. Doceat, vt ad benemerendum de bonis ſit propenſiſſimus, ad ignoſcendum facilis, ad puniendum non aliter accedat, quàm amicus medicus, membrum deploratum amputaturus, aut inuſturus: ut omnia ſtudioſe vitet, vnde perſpiciat reipublicæ magnum malum fore. Hæc atq; huiuſmodi decreta, ſunt animo puerili, ſapientum apophthegmatis & laudatorum principum exemplis inſigenda: ſed iam ad rem redeamus. Dictum eſt igitur: Aut fatuum, aut regem naſci oportere, quòd huiuſmodi ferme fuerint

rint

rint barbari reges apud veteres.

Minutula pluuia imbrem parit.

Ψακάδες ὄμβρον γεννῶσαι, *id eſt, Minutæ guttulæ imbrẽ parientes. Quoties res initio puſilla creſcit in maius. Quemadmodum apud Plautum in Menæchmis:*

Nunc in te cadunt folia, poſt cadent arbores.

Quare in minutis vigilandum, ne paulatim incidamus in maxima incommoda, admonente prouerbiali ſenario:

Εἰ μὴ φυλάξεις μικρὰ, ἀπολεῖς τὰ μείζονα. *id eſt,*

Maiora perdes, parua ni ſeruaueris.

Eſt enim pſecas tenuis irroratio, qualem reddunt & nebulæ denſiores.

Citra vinum temulentia.

Ἄοινος μέθη, *id eſt, Ebrietas abſq; vino. Theophraſtus, ut teſtatur in Sympoſiacis Plutarchus* τὰ κουρεῖα ἄοινον μέθην ἐκάλει, *id eſt, Tonſtrinas ebrietatem abſq; vino vocabat. Propterea quòd illic deſidentes, ſermonibus ita temulenti redderentur, vt non aliter effutirent quicquid eſſet in animo, quàm inter pocula ſolẽt ebrij, voces interdum per temulentiam effutientes per iugulum, vt ait Plinius, rediturας. Horatius inſolentiam ebrietatem appellat: Fortunaq; dulci ebria. Vulgo panariam ebrietatem appellant arrogantiam, licentiamq; morum, quæ ſecundis rebus comes eſſe conſueuit. Et eſt hæc quidem non paulo perículoſior illa quã vinum adduxit. Siquidem vini æſtus pauculis horis, aut etiam ſomno deferueſcit: hæc multis in omnẽ uſq; vitam durare conſueuit.*

Palmam ferre.

Palmam ferre, & palmam tribuere, & palmam præripere, & his conſimiles orationes, etsmetſi propter frequentem uſum ſimplices eſſe videantur, tamen prouerbiali ſchemate dictæ ſunt. Neq; enim palma per ſe victoriam ſignificat, ſed arborem ἐμπεδόφυλλον, *id eſt, perpetuo virentem frondibus, quam Græci* φοίνικα *uocant. Cur autem ab hac potiſſimum ſumpta ſit metaphora, illud arbitramur in cauſa fuiſſe, quòd quemadmodum in conuiuialibus quæſtionibus refert Plutarchus, hæc vna fuerit communis omnium ſacrorum certaminum corona, cum alioqui ſinguli ludi peculiares quaſdam arbores aut herbas haberent, quibus uictores inſigniebantur: ueluti laurum, oleam, myrtum, apium. Præterea ſunt qui putent hanc arborem initio Phœbo ſacram fuiſſe ante laurum, & antiquiſſimũ victoriis inſigne fuiſſe palmam, non aliam quampiam arborem. Quamobrem autem hæc arbor potiſſimum delecta ſit ad eũ uſum ab antiquis, A. Gellius cauſam reddit libro Noctium Atticarum tertio, capite ſexto, ſcribens arbori palmæ peculiare quiddam ineſſe, quod eum ingenio fortium virorum conueniat. Nam ſi ſuper eius, inquit, lignum magna pondera imponas, ac tam grauiter vrgeas oneresq;, vt magnitudo oneris ſuſtineri non queat, non deorſum palma cedit, nec infrà flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur, recuruaturq;: huiusq; tã ſtupẽdæ rei citat autores, Ariſtotelem in 7. Problematũ libro, & Plutarchũ in octauo Sympoſiacorum. Et Plutarchi quidem uerba ſuper hac re reperi in eo quem Gellius citat libro:* Φοίνικος τὸ ξύλον, ἐὰν ἐπιθεὶς βαρύνῃς, οὐ κάτω θλιβόμενον ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ κυρτοῦται πρὸς τοὐναντίον, ὥσπερ ἀντιβαίνον τῷ βιαζομένῳ. τοῦτο δὲ καὶ περὶ τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνάς ἐστι, τοὺς μὲν ὑπ᾽ ἀσθενείας καὶ μαλακίας εἴκοντας αὐτοῖς πιέζουσι καὶ κάμπτουσιν. οἱ δὲ ἐρρωμένως ὑπομένοντες τὴν ἄσκησιν, οὐ μόνον τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς φρονήμασιν ἐπαίρονται καὶ αὔξονται, *id eſt, Nã palmæ lignum, ſi ſuperimpoſito põdere grauiter premas, haud deflectitur deorſum, verum in contrarium curuatur: perinde quaſi reſiſtens oneri vim facienti. Hoc ipſum ſanè accidit & in certaminibus athletarum. Etenim qui per imbecillitatem animiq; mollíciem cedũt illis, eos premendo deflectunt. At qui fortiter in eo ſtudio perdurant, hi non modo corporis robore, verũ & animi prudentia prouehuntur atq; augentur. Idem affirmat Plinius libro 16. capite 42. Pondus, inquiens, ſuſtinere valida, abies, larix, etiam in tranſuerſum poſita. Robur, olea incuruantur ceduntq; ponderi; illæ renituntur: nec temere rumpuntur, priusq; carie quàm viribus deficiant. Et palma arborum valida, in diuerſum enim curuatur. At populus contra omnia inferiora pandatur: palma è contrario fornicatur. Idẽ affirmat Theophraſtus libro de Plantis quinto. Hoc virilis animi robur, cum palma genuina ui congruens, Vergilius ſcitè deſcripſit, cum ait:*

Tu ne cede malis, ſed contrà audentior ito,
Quàm tua te fortuna ſinet.

Nec abhorret hinc Horatianum illud:

Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido
Per damna, per cædes, ab ipſo
Ducit opes animumq; ferro.
Non hydra ſecto corpore firmior,
Vinci dolentem creuit in Herculem,
Monſtrumue ſummiſere Colchi
Maius, Echioniæue Thebæ.
Merces profundo, pulchrior euenit.
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretq;
Prælia coniugibus loquenda.

Relinque quippiam & Medis.

Λεῖπέ τι καὶ Μήδοις, *id eſt, Reliquum facito aliquid & Medis. Prouerbialis iocus in eos, qui ex conuiuio nihil reliqui faciunt, aut qui facultates uniuerſas abliguriũt. Plutarchus in Sympoſiacis:* Ἡμῖν μὲν ἐν τοῖς Βοιωτοῖς τὸ, λεῖπέ τι καὶ Μήδοις, διὰ στόματός ἐστιν, ἐξ οὗ Μῆδοι τήν τε Φωκίδα καὶ τὰ ἔσχατα τῆς Βοιωτίας ἐπιόντες καὶ φθείροντες ἐπέτρεχον. *i. Nobis quidẽ Bœotis illud in ore eſt: Relinque quippiã & Medis. Ex quo Medi & Phocidẽ ipſam, & extremos Bœotiæ terminos incurſarunt, omnia uexantes miſcẽteſq; populationibus. Subijcit aũt, quod & uulgo hodie dictitãt:* λεῖπέ τι καὶ ξένοις ἐπελευσομένοις, *i. Relinquito quippiã & hoſpitibus aducturis. Adagiũ ad uarios vſus trahi poteſt, aut per ironiam, vt ſi dicas diuiti, indignis & ſumptuoſis heredibus ſuas opes deſtinãti relinquere, Relinque quippiam & Medis, hoc eſt, cõparce tu quod diſſipent ij qui tibi male volunt. aut immodicè profuſo, aut intemperantius garrulo, quemadmodũ in Phormione Terentius: Parce ſodes, vt poſſis cũ illa.*

Deorum manus.

Θεῶν χεῖρες, *id eſt, Deorum manus. Olim per ironiam*

dice-

dicebantur efficacia illa pharmaca, quæ plurimis ex rebus & è longinquo petitis conficiuntur: quibus hodie tum medici, tum pharmacopolæ vulgo faciunt impoſturam. Plutarchus quarta decade τῶν συμποσιακῶν, ſimul & prouerbium refert, & Eraſiſtratum citat, huiuſmodi medicorum mixturas improbantem: Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ συμμιγνύντες τὰς βασιλικὰς καὶ ἀλεξιφαρμάκους ἐκείνας δυνάμεις, ἃς θεῶν χεῖρας ὠνόμαζεν Ἐρασίστρατος, ἐλέγχει τὸν ὄγκον καὶ τὴν περιεργίαν, ὁμοῦ μεταλλικὰ, καὶ βοτανικὰ, καὶ θηριακὰ, καὶ τὰ ἀπὸ γῆς, καὶ θαλάττης, εἰς τὸ αὐτὸ συγκεραννύντας. καλὸν γὰρ ταῦτα ἐάσαντας ἐν πτισάνῃ καὶ σικύᾳ καὶ ὑδρελαίῳ τὴν ἰατρικὴν περιγράφειν. ἀλλὰ νὴ Δία τὸ ποικίλον ἐξάγει καὶ γοητεύει τὴν ὄρεξιν. id eſt, Quin multo magis eum regales illas & efficaces variorum remediorũ mixturas conficiunt, quas deorum manus appellarunt. Eraſiſtratus autem coarguit abſurditatem & curioſitatem eorum, qui ſimul et metallica & herbaria, & ferina, quæq́; terra gignit, quæq́; mare, in vnum commiſcuerint. At bene haberet, ſi his omiſſis in ptiſana et cucurbita, et hydrelæo medẽdi artẽ finiſſent. Verũ per Iouem ipſa rerum varietas imponit nobis, & appetentiam illicit. Hactenus Plutarchus. Meminit huius adagij Galenus, tractatu 6. citans ex Erophilo. Libet obiter et C. Plinij verba hoc loco ſubſcribere, quibus medicorum mixturas taxat. Ea ſunt in præfatione libri 24. Hinc, inquit, nata medicina. Hæc ſola naturæ placuerat eſſe remedia, parata vulgo, inuentu facilia, ac ſine impendio, ex quibus viuimus. Poſtea fraudes hominum, & ingeniorum capturæ, officinas inuenere iſtas, in quibus ſua cuiq́; homini venalis promittitur vita. Statim compoſitiones & mixturæ inexplicabiles decantantur. Arabia atque India in remedio æſtimantur. Hulceriq́; paruo medicina à rubro mari imputatur, cum remedia vera quotidie pauperrimus quiſque cœnet. Nam ſi ex horto petatur herba, uel frutex quæratur, nulla artium vilior fiet. Hactenus Plinius.

Quot homines, tot ſententiæ.

NIHIL vel hodie vulgo tritius eſt quàm hæc Terentiana ſententia: Quot homines, tot ſententiæ. Cui ſimilis eſt apud eundem & illa: Suus cuiq; mos eſt. Perſius item.

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.
Velle ſuum cuiq; eſt, nec uoto viuitur vno.

Eodem pertinet & illud epigrammaticum, quo dictũ eſt, inueniri qui non recuſent agris paternis cedere: qui velit ingenio cedere, reperiri neminem. Horatius de concisſimam addidit allegoriam.

Tres mihi conuiuæ propè diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diuerſa palato.

Idem primam omnium Odam huius argumento ſententiæ cõſcripſit, aliis ſtudiis alios duci, aliis alia cordi eſſe. Alluſit faceti ſſime Terẽtius in Phormione, cũ è tribus aduocatis primus ait, ſecundus negat, tertius deliberãdum cenſet. Eam ſententiam Euripides in Phœniſſis latius explicuit:

Εἰ πᾶσι ταὐτὸ καλὸν ἔφυ, σοφόν θ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις.
Νῦν δ' οὔθ' ὅμοιον οὐδὲν οὔτ' ἴσον βροτοῖς,
Πλὴν ὀνομάσαι. τὸ δ' ἔργον οὐκ ἔστιν τόδε. id eſt,
Cunctis idem ſi pulchrum & egregium foret,
Nulla eſſet anceps hominibus contentio.
At nunc ſimile nil, nil idem mortalibus:
Niſi verba forſan inter iſtos conciniunt,
At re tamen factisq́; conuenit nihil.

Idem in Hippolyto coronato:

Ἄλλοισιν ἄλλος θεῶν τε κἀνθρώπων μέλει. id eſt,
Hic his, hic illis, & homo cordi eſt & deus.

Huc reſpexit Homerus in Odyſſeæ ξ.

Ἄλλος γάρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις. id eſt;
Nanq; aliis aliæ res arridentq́; placentq́;.

Eum auſculta, cui quatuor ſunt aures.

INTER Græcanicorum prouerbiorum collectanea refertur: ἄκουε τοῦ τὰ τέσσαρα ὦτα ἔχοντος, id eſt. Eum auſculta cui quatuor ſunt aures. Huius adagionis, huiuſmodi quoddam interpretamentum adfert Zenodotus: Oraculo quondam fuiſſe reſponſum Entimo Cretenſi & Antiphemo Rhodienſi, vt eum obſeruarent, cui quatuor eſſent aures. Is autem erat prædo quidã Phœnix, quem cauendum eſſe monebat oraculum. Porrò quòd quatuor aures habere dictus eſt, non ſatis liquet, vere ne habuerit, an per allegoriam ſit accipiendum, quòd quatuor locis exploratores haberet diſpoſitos. Verum illi eum dei reſponſum tanquam ridiculũ negligerent, in prædonem inciderunt atque ab eo ſunt extincti: Itaque ex hoc euentu vulgo natam eſſe parœmiam exiſtimant. Sed nobis magis arridet, quod idẽ ex Ariſtophane grammatico refert. Lacedæmonios Apollinis ſimulacrum ita ſolere fingere, vt quatuor haberet aures, & manus totidem: vel quòd, ut auctor eſt Soſibius, hac figura viſus ſit illis apud Amyclas pugnantibus: vel ſignificantes, vt coniicimus, viro prudenti res quàm plurimas tum audiendas eſſe, tum vſu vitæ periclitandas. Porrò creditum eſt antiquitus, nulla oracula fuiſſe certiora quàm Apollinis. Vnde iactatum etiam illud: τὰ ἐκ τρίποδος. Atque ita monet prouerbium, audiendos eſſe illos qui diuturno complurium rerum vſu præ cæteris ſapiunt, ita vt ferè faciunt ſenes: Vnde & apud Homerum laudatur Neſtoris oratio, tanquam omnium auditu digniſſima, & in Odyſſeæ ſecundo libro, Aegyptium heroa ſenem primo loco loquentem facit:

Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην, καὶ μυρία ᾔδη. id eſt,
Qui iam incuruus erat ſenio, ſed plurima norat.

Eodem ſpectauit Euripides in Phœniſſis, ad quem locum alluſit Lucianus in Hercule Gallico,

Ὦ τέκνον, οὐχ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακὰ
Ἐτεόκλεες πρόσεστιν, ἀλλ' ἡμπειρία
Ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.

Verba ſunt Iocaſtæ iam anus ad Eteoclem adoleſcentem filium. Ea nos ſic uertimus:

O gnate Eteocles, cuncta nequaquam mala
Adſunt ſenectæ: nam per experientiam
Vſumq́; rerum dicere, haud nihil, rudi
Poteſt iuuenta melius, ac prudentius.

Idem nunc vulgus noſtratium effert, ſub ſordida quidem, ſed tamen apta metaphora, cum aiunt: Proſpectandum vetulo latrante cane: hoc eſt, nequaquam negligendum quoties ſenes periculum cauendum admonent. Canes enim vetuli non latrant temere, quemadmodum iuuenculi.

Semper feliciter cadunt Iouis taxilli.

Αἰεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι. id eſt,

Semper cadunt feliciter tali Iouis.

Senarius eſt prouerbio celebratus, dici͂q; ſolitus in eos quibus res omnes perpetuo quodam fortunæ fauore, ex animi ſententia cederent. Apparet tranſlatum a talorum iactu, vbi fortaſſis antiquitus obſeruatum eſt, Iouis talos feliciores eſſe. Nam mos erat iactibus alearum, ominis cauſa Deorum, aut hominum nomina præfari. Vnde & Veneris iactus inter felices numeratur, vel prouerbio teſte: Si ſæpe iacies, aliquando Venerē iacies. Niſi malumus ad Iouis victoriam, Iunonisq; victæ fabulam referre. Sunt qui putent quadrare in eos, qui factis ſuis dignas pœnas dependerint, quaſi Ioue non ſinente culpam inultam. Sed videtur non abſurde dici poſſe & in viros fortunatos ac præpotentes, quorum etiam parum recte factis applauditur, atteſtante verſu prouerbiali:

Ὡς εὐπετῶς πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι id eſt,

Quàm facile ſemper res cadunt potentium.

Ab hac ſententia non abhorret illud Euripidis in tragœdia, cui titulus Phœniſſæ:

Βάσιμα δ' ἐστὶ πάντα θεοῖς. id eſt,

Sunt cuncta dijs procliuia.

Tum illud Homero frequens: Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. *id eſt Cæleſtes omnia poſſunt.*

Theſſalorum commentum.

Θετταλῶν σόφισμα, *id eſt, Theſſalorum commentum, varias ad res accomodari ſcribit Suidas: tum ad eos qui in acie locum deſerunt: tum ad illos qui cultu delicatiore vtuntur: tum ad hos qui dolis quempiam circumueniunt. Natum autem arbitrantur ex huiuſmodi quapiam hiſtoria: Arato Theſſalo cuidam oraculo reſponſum eſt caueret ne clanculum vinceretur ab iis qui maiore ſplendidioreq; voto oraculum aduerſus ipſum ambirent. Quod ille ſimulatq; audiuit, votum nuncupat, ſe centum hominum capita Deo ſacrificaturum. Deinde poſtea quàm ea quorum gratia venerat, ex animi ſententia confeciſſet, votum ac ſacrum perſoluere ſine fine cunctabatur, tanquam neq; pium ſatis, neq; dignū Apolline. Qua quidem ex re natum aiunt, vt poſtea quotannis hecatomben ei Deo polliceri ſint ſoliti: neq; reddere tamen quod eſſent polliciti. Theſſalorum fraudulentiam notat & Euripides in Phœniſſis:*

Καὶ πρὸς τάδ' ἐννοήσας τὸ Θεσσαλὸν
Εἰσήγαγε τὸ σόφισμ' ὁμιλίᾳ χθονός. id eſt,

At ſentiens hoc Eteocles, mox Theſſalam
Adhibuit artem, gentis ob commercium. Idē alibi:

Πολλοὶ παρῆσαν, ἀλλ' ἄπιστοι Θετταλοί. id eſt,

Multus quidem aderat, lubrica tamen fide
Grex Theſſalorum.

Idem declarat Demoſthenes in Olynthiaca prima: Εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν, ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. *id eſt, Accedunt, inquit, ad hæc res Theſſalorum, quæ profecto cunctis quoq; mortalibus natura, ſemperq; infida fuerunt. A quibuſdam ſic refertur hoc adagium:* ἀεὶ γὰρ τὰ τῶν Θετταλῶν ἄπιστα, *id eſt, Semper enim res Theſſalorum infida. Ariſtophanis enarrator ab Iaſone natum prouerbium exiſtimat, quòd is Medeæ promiſſam fidē ſoluerit, qđ quidem illa illi exprobrat apud Ouidiū in Heroidū epiſtolis. Prouerbij meminit & is qui fragmenta nobis Athenæi tradidit.*

Theſſalorum alæ.

Θετταλικὰ πτερὰ, *id eſt, Alæ Theſſalicæ. Prouerbiali ioco quondam dicebatur in veſtes manicatas, quas Græci* χειριδωτοὺς *vocant: quòd hoc genere per luxum ac delicias vterentur Theſſali. Apud Maronem hoc amictus genus tanquam parum virile, Troianis ab hoſtibus opprobratur.*

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Et apud Plautum quidam cultu Punico, velut auis exotica, ridetur propter manicas, aut angulos alarum inſtar, vtrinq; propendentes atque extantes.

Theſſala mulier.

Θετταλὴ γυνὴ, *id eſt, Theſſalica mulier. In veneficas, malarumq; peritas artium dici ſolitum. Propterea quod ea gens præter cæteras hoc nomine notata eſt, id quod ex Apuleiano Aſino pluribusq; ſcriptoribus aliis ſatis liquet. Vnde Horatius in Odis:*

Quæ ſaga, quis te ſoluere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?

Plautus in Amphitryone veneficum appellat Theſſalum. Et Strepſiades apud Ariſtophanem in Nubibus conſulit Socratem, an adhibenda ſit Theſſala incantatrix, quæ lunam cœlo detrahat, quo minus in Neomenia cogatur æs alienum reddere. Eam ſuperſtitionem in Theſſalos à Medea profectam exiſtimant, quæ cum illac fugeret, per aerem vecta ſcriniolum veneficiis ac magicis herbis plenum deiecerit, eaq; ſparſa ſuppullulaſſe. Quin & Plinius libri trigeſimi cap. 1. docet, magiam ad Theſſalos vſq; propagatā, diu ab ea gente cognomē obtinuiſſe, adeo vt Menander quoque literarum ſubtilitatibus peritus, Theſſalam cognominarit fabulam, cōplexam ambages fœminarum detrahentium lunam.

Feras non culpes, quod vitari non poteſt.

A. Gellius ſcribit Publij Mimi ſententias aliquot ad communem ſermonem accommodatiſſimas vulgo circumferri ſolitas, è quibus hæc vna eſt, quouis philoſophorum dogmate ſalubrior: Feras non culpes, quod vitari non poteſt. Quibus verbis admonemur, vt mala fatalia quæ nulla ratione poſſint neque declinari, neque propelli, ſaltem animi æquitate leniantur. Nec aliud, tametſi verbis aliis, docet Euripides in Phœniſſis, cum ait:

Δεῖ φέρειν τὰς τῶν θεῶν. id eſt,

Toleranda fata numinum.

Idem in eiuſdem tragœdia calce:

Τὰς γὰρ ἐκ θεῶν ἀνάγκας θνητὸν ὄντα δεῖ φέρειν. i.

Quippe mortalem neceſſe eſt ferre fata numinum.

Homerus Odyſſeæ lib. 9.

Νοῦσόν γ' οὔπως ἐστὶ Διὸς μεγάλου ἀλέασθαι. id eſt,

Nulli fas vitare malum ex Ioue rege profectum.

Huc pertinet & illud ſcitum Varronis dictum: Vxoris vitium aut tollendum eſſe, aut ferendum. Item adagium quod ſuo dicemus loco: Μὴ πρὸς κέντρα λακτίζειν. *id eſt, Ne contra ſtimulum calcitres.*

Surſum

Surſum verſus ſacrorum fluminum feruntur fontes.

PROVERBIALIS *allegoria, qua quippiam præpoſte re fieri ſignificamus legitimasq́, rerum vices inuerti: quod genus ſit, ſi puer ſenem admoneat, diſcipulus præ ceptorẽ docere conetur, ſeruus imperare domino. Sum ptum eſt adagium ex Euripidis Medea:*

Ανω ποταμῶν ἱερῶν χωρῦσι παγαί.
Καὶ δίκα, καὶ πάντα πάλιν στρέφεται.
Ανδράσι μὲν δόλιαι βουλαί, θεῶν δὲ
Οὐκ ἔτι πίστις ἄραρε.

Quibus verbis chorus indicat, priſtinum rerum ordinem inuerti: viros iam dolis mulieribus vti neq; manere promiſſis: contrà mulieres audere virilia. Vſurpat hanc parœmiam Lucianus in Terpſione, vbi hæredipeta deluſus Plutonem incuſat, quòd ipſe iuuenis adhuc morte præreptus eſſet, ſuperſtite ſene quẽ captauerat, idq́, contra naturalem ordinem ἄνω γὰρ τὸ τῶν ποταμῶν τοῦτο, *inquit. Rurſus idem in Apologia libelli,* περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. Πολὺ γοῦν ὁ διαφωνία τοῦ νῦν βίου πρὸς τὸ σύγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τῶν ποταμῶν, χωρεῖν, καὶ ἀνάστροφα ἅπαντα, καὶ παλινῳδίαν πρὸς τὸ χεῖρον τοῦτο αἰνεῖν, *id eſt, Longe, inquit, lateq́, à ſcriptis tua nũc diſſidet vita. Iamq́, illud quod aiunt, accideret, vt ſurſum verſus incedant flumina, cunctaq́, pariter in uerterentur, atq; in deterius recantarentur. Vſurpat & Diogenes Laertius in vita Diogenis Cynici, narrans quemadmodum Diogenes, vbi perinde quaſi dominus eſſet, non ſeruus, hero ſuo mandaret, ut quod erat iuſſus faceret: atq; ille prouerbio reſpondiſſet,* ἄνω ποταμῶν ἱερῶν, *At qui ſi medicum, inquit, ægrotus, eſſes ære tuo mercatus, vtrum illi monenti pareres, an iſtum ad modum reſponderes* ἄνω ποταμῶν*; Vſurpat & Ariſtoteles in Meteorologicis. Eodem alluſit Vergilius in Aeneide, cum ait:*

Amnis & Adriacas retro fugit Aufidus vndas.

Vbi Seruius admonet ſubeſſe prouerbiũ de re neq; veri ſimili, neq; conſiſtente. Flaccus in Odis ſic extulit:

—Quis neget arduis
Pronos relabi poſſe riuos
Montibus: & Tyberim reuerti:
Cum tu coemptos vndique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum,
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora, tendis?

Vbi prouerbium annotauit Porphyrion.
Item Ouidius in Heroidum epiſtolis:

Cum Paris Oenone poterit ſpirare relicta,
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe retro propera, verſaq́, recurrite lymphæ,
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.

Item Propertius:

Fluminaq́, ad caput incipiunt reuocare liquores.

Ad felicem inflectere parietem.

ARISTOPHANES *in comœdia cui titulus, Ranæ, belliſſimũ vſurpat adagiũ, qđ vtinã in literis duntaxat extaret, non etiam in omnium propè mortalium vita:*

Ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρός ἐστι
Νοῦν ἔχοντος καὶ φρένας, καὶ
Πολλὰ περιπεπλευκότος
Μετακυλινδεῖν αὑτὸν ἀεὶ
Πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον. *id eſt,*

Nam viri eſt prudentis illud,
Atque cordati, catiq́,
Multum aqua cui nauigatum, vt
Semper ad felicius ſe
Cautus inflectat latus.

Prouerbium autem ita commodius effertur: πρὸς τὸν δυσπράττοντα τοῖχον ἑστάναι. *id eſt, Infelicẽ parietem uergere. Ariſtophanis interpres tranſlatum exiſtimat ab his qui naui vehuntur: qui ſi quando nauis alterum latus fluctu deprimatur, protinus in alterum tranſcurrũt quod altius extat ab vndis. Dicetur & in hos qui cõmodi ſui reſpectu ſemper ad potentiores ac fortunatiores amicos applicant ſeſe: ac quemadmodum muſcæ ad culinæ nidorem aduolant reuolantq́,, ita fortunam potiorẽ in amicitia, non fidem ſequuntur. Aut qui dũ eſt anceps, exitus belli, quietem agunt: porrò ſimulat que iam inclinarit fortuna, vt appareat vtra pars ſit victoriam reportatura, protinus ad eam adiunguntur. Hoc animo legitur fuiſſe Metius ille Vergilianus, et Polymneſtor, qui victricia arma ſecutus, magis q̃ hoſpitij fidem, Polydorum obtruncat, et auro vi potitur. Huiuſmodi genus hominum eleganter notat idem Ariſtophanes in Pluto. Siquidem hic Cremylus iam diues factus, queritur ſe ſe obtũdi huiuſmodi ſalutatoribus, qui aurum olfecerant:*

Βεβαίους ἔσεσθαι ἀρχηγέτας τοὺς φίλους
Οἱ φανερῶς ἀπεστράφησαν ... *id eſt,*

Malam in crucem vt res eſt moleſta, vbi ilico
Ad res ſecundas demum amici prouolant.

Eodem pertinet Euripideum illud ex Medea,

Πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος: *id eſt,*

Tenuem atque egenum cuncti amici deſeriunt.

Antiphanes in progonis, citante Athenæo lib. 6.

Μή μοι πότ' ἔλθοις τ' ἀνδρὶ πράξαντι κακῶς: *id eſt,*

Ne tum mihi adſis, quando res cedunt male.

Interpres prouerbium ſubeſſe admonet, dici ſolitum in eos, qui tum amicorum conſuetudinem deſerunt, cum in periculis verſantur. Cæterùm poetam verbis in contrarium verſis ad parœmiam alluſiſſe, quæ rectè ſic efferri conſueuerit:

Μή μοι πότ' ἔλθοις τ' ἀνδρὶ πράξαντι καλῶς. *id eſt,*

Ne tu mihi adſis, quando res ſunt proſperæ.

Ad hoc facit et illud apud Euripidem in Oreſte:

—Τοὺς φίλους
Εν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν.
Οταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων;
Αρκεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ θεὸς ὠφελεῖν θέλων. *id eſt,*

Iuuare amicos rebus afflictis decet.
Quorſum opus amicis, cum benigna ſors fauet?
Siquidem ipſa per ſe ſufficit Rhamnuſia,
Volens ſecundis adiuuare fauoribus.

Idem poeta propius alluſit ad adagium in eadem tragœdia, niſi quòd ſententiam ad præcones retulit:

Τὸ γὰρ γένος τοιοῦτον· ἐπὶ τὸν εὐτυχῆ
Πηδῶσ' ἀεὶ κήρυκες. ὅδε δ' αὐτοῖς φίλος,
Ος ἂν δύνηται πόλεος ἔν τ' ἀρχαῖσιν ᾖ. *id eſt,*

Namq; id genus ſunt vſque præcones, vti
Feliciorum partibus ſe accommodent,
Amentq́, demum hunc, qui ſit inter principes,
Reiq́, qui temperat habenas publicæ.

Idem in Hercule furente:

Καὶ τῶν καλῶν μὲν εἴς τις ἀπολαύειν θέλω,
Συμπλεῖν δὲ τοῖς θέλουσι δυστυχεῖν, οὔ. id eſt,
Cui res ſecundæ, huic nauiganti quilibet
Comes ire quærit, non item infelicibus.

Huc pertinet, quod Ariſtoteles lib. Moralium Eudemiorum 7. prouerbium dictum oſtendit, χρόνος δηλώσει τὸν φιλούμενον. *id eſt, Tempus indicare quis vere amet. Tempeſtas enim arguit amicitiam, ac fucatos illos amicos detegit.*

Amico amicus.

QVOD *eſt apud Terentium in Phormione: Solus eſt homo amico amicus: Donatus indicat eſſe parœmiam, atque ita legi apud Apollodorum, cuius vtiq; Phormio Græca eſt:* Μόνος ἐπίσταται φιλεῖν τοὺς φίλους. *id eſt, Solus nouit diligere amicos. Ariſtoph. apud Athenæum.*

Ἀλλ' οὐδὲν μέλει
Τῶν σκωμμάτων μοι, τῶν φίλων γὰρ ὢν φίλος
Ἔργοισι χρηστὸς, οὐ λόγοις εἶναι μόνον. id eſt,
At nil moror dicteria,
Amico amicus cum ſiem, factis: neque
Verbis modo prodeſſe propoſitum mihi,
Sed re ſimul factisq́.

Ipſa figura prouerbium præ ſe fert, quemadmodum initio demonſtrauimus. Quadrabit in eos qui nullum officium refugiunt, modo gratum faciant amicis. Huic affine videtur illud Euripidis in Medea:

Βαρεῖαν ἐχθροῖς καὶ φίλοισιν εὐμενῆ. id eſt,
Beneuolam amicis, rurſus aſperam hoſtibus.
Theocritus in Aita,
Ἀλλήλους δ' ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ, ἦ ῥα τότ' ἦσαν
Χρύσειοι πάλαι ἄνδρες, ὅτ' ἀντεφίλησ' ὁ φιληθείς. i.
Par amor ambobus, mortales aurei olim
Viuebant, tum cum redamabat amatus amantem.

Ariſtoteles apud Laertium crebro ſolitus eſt dicere, ὦ φίλοι, φίλος οὐδείς, *ſignificans veram amicitiam interiſſe inter mortales.*

Muneribus vel dij capiuntur.

QVOD *ſcripſit Ouidius:*

Munera crede mihi capiunt homineſq́; deoſq́;
Placatur donis Iuppiter ipſe datis.

Euripides in Medea, vulgi ſermone fuiſſe celebratum oſtendit, cum ait:

Πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος.
Χρυσὸς δὲ κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς. id eſt,
Donis vel ipſos dictitant flecti deos.
Certe inter homines, mille dictis luteum
Præpollet aurum prorſus ac præponderat.

Celebratur & hic verſiculus, quem etiam uſurpauit Plato libro tertio Politiæ,

Δῶρα θεοὺς πείθει, δῶρ' αἰδοίους βασιλῆας. id eſt,
Cum diuis flectunt venerandos munera reges.

Vnde Seneca philoſophi cuiuſdam apophthegma referens ait: Omnium eſſe dulciſſimum accipere.

Manum de tabula.

M. TVLLIVS *in epiſtola quadam: Heus tu manum de tabula. Magiſter adeſt citius quàm putaramus. Videtur autem hac prouerbiali figura, manum de tabula admonuiſſe, vt deſiſteret à ſcribendis dicteriis. Alluſum autem apparet ad Apellis nobiliſſimi pictoris dictum: qui cum Protogenis opus immenſi laboris ac curæ ſupra modum anxiæ miraretur, ait omnia ſibi cum illo paria eſſe, aut illi meliora, ſed vno ſe præſtare, quòd manum ille de tabula neſciret tollere, memorabili præcepto, nocere ſæpe nimiam diligentiam. Hæc Plinius libro 35. cap. 10. Proinde ſi quando admonebimus, vt recedat aliquis ab opere negocióue, quod in manibus habet, iubebimus illum manum de tabula tollere. Peculiariter autem conueniet in quoſdam ſcriptores plus ſatis accuratos, & moroſe cuiuſdam diligentiæ, qui ſine fine premunt ſuas lucubrationes, ſemper aliquid addentes, adimentes, immutantes.*

Emere malo quàm rogare.

M. TVLLIVS *in Verrinis actionibus adagij vice citat, Emere malo quàm rogare. Quo ſignificatum eſt, haudquaquam gratis accipi quod precibus emitur, imò nihil emi carius quàm quod roganti datur. Durum. n. illud verbum ingenuis animis Rogo, nec inter amicos vnquam expectandum, autore Seneca. Tranſlatum à veterum conſuetudine, qua vicinus à vicino ſupellectilem commodato rogabat, quam ipſe fortè domi non habebat. Hunc autem morem antiquitus fuiſſe ex Plauti tum Aulularia, tum Rudentibus licet cognoſcere. L. Apuleius in Floridis: Neque enim leui mercede emit qui precatur: aut paruum precium accipit qui rogatur, adeo vt omnia vtenſilia emere potius velis quàm rogare: Idem innuit, obſcurius quidem, ſed eleganter Græcis celebratum prouerbium, quod alio reddemus loco,* εὔχου τῷ πλησίον ἔχειν, ἐπὶ πλεῖον δὲ τῷ χρή-τες. *id eſt, Precare vicino vt habeat, magis autem olle. Significat autem, optandum quidem, vt vicinum habeas locupletem, à quo queas vtendum ſumere, quod ipſe domi non habes, verum multo ſatius eſſe, te ipſum domi poſſidere, quicquid poſtulat vitæ vſus.*

Manum non verterim. Digitum non porrexerim.

PROVERBIALIS *hyperbole, Manum nō verterim, pro eo quod eſt, nihil omnino laboro, aut mea nihil refert. Nihil enim facilius quàm manum vertere. Extat præter alios apud Apuleium in Apologia magiæ: Quid de me, inquit, Mezentius ſentiat, manum non verterim. Item Cicero libro quinto De finibus: Ne manum quidem verſuros fuiſſe. Idem eius operis libro 3. Chryſippus quidem & Diogenes detracta vtilitate, ne digitum quidem eius cauſa porrigendum eſſe dicebant, quibus ego vehementer aſſentior. Agit illic de gloria ſiue bona fama, quæ ſit omnino contemnenda, ſi nihil adferat vtilitatis, iuxta illud è Satyra,*

Gloria quantalibet, quid erit, ſi gloria tantum eſt?

De pollice verſo diximus alibi. Quintilianus lib. 11. ſcribit, manuum geſtus tantum habere momēti in pronunciatione, vt propemodū velut altera lingua pro omnibus verbis loquatur. Sed admirationi proprie cōuenit ille geſtus, quo manus modice ſupinata, ac per ſingulos à minimo collecta digito, redeunte flexu ſimul explicat atq; cōuertit. Interrogationi cōgruit ille, cū vertimus manū, vtcūq; cōpoſita ē. Quin et hodie manū erectā inuertimus, quoties diſcrimē minimū ſignificamus. In ſermone quē modo citauimus ex Quintiliano, quod

eſt

eſt pro omnibus uerbis, putamus rectius legi, pro oĩbus membris, ut intelligas, quicquid cæterarum corporis partium geſtu ſignificari poteſt, id ſolam præſtare manum. Apud Plutarchũ in vita Timoleontis quidã miſſus ad Andromachum, poſt multa inhumaniter ac barbarice dicta, manum deniq; porrexit, ac modo ſupinã, mox pronã oſtendit, minitans hoc geſtu ſe ſubuerſurũ illorum ciuitatẽ. At Andromachus ridens, niſi quòd manu ſimiliter ſupinata, ac mox verſa, iuſſit illũ quàm primum abire, niſi uellet talem reddi nauem ipſius.

Semper Leontini iuxta pocula.

Ἀεὶ Λεοντῖνοι περὶ τοὺς κρατῆρας; *id eſt, Semper Leontini iuxta crateres. In voluptarios quadrabit, aut in eos qui ſemper iiſdem ſtudiis ſunt addicti. Leontini Siciliæ populi ſunt, quos vbi Phalaris expugnaſſet, ne quando rebellionem pararent, ademptis armis ad compotationes & voluptates reiecit: atque hinc natum adagium quod refertur à Diogeniano.*

Ceſtreus ieiunat.

Κεστρεὺς νηστεύει, *id eſt, Ceſtreus ieiunat. De famelicis et voracibus dici conuenit. Vnde & qui fame oſcitant,* νήστεις *dicuntur, &* κεστρεῖς, *quod conuiciũ olim in Atheníenſes iactum tradit Heſychius. Alij malunt referre ad eos qui vitam innocuam agunt, & ab aliorum iniuriis abſtinent, nec ullum emolumentum ex ſua innocentia ferunt. Et enim Ceſtreus piſcis genus quoddã, quod reliquis mutua deuoratione victitantibus, vnũ ab aliorum carnibus abſtinet, ideoq; non capitur eſca, ſed in limum abdit ſeſe, atque ibi perdurat, & vt arbitrantur nonnulli, limo paſcitur. Quin captus etiam non alitur eſcis, aut vllo animante, cum ſit acutis dentibus. Quin ipſe impune deuoratur à lupo, atque ob id quia non ſit edax, parum eſt oſculentus. In metu vero caput occultat, arbitrans totum corpus iam eſſe tutum. Vnde & Ariſtophanes apud Athenæum:*

Ἆρ' ἔνδον ἡ ἀποικία τῶν κεστρέων ἀνδρῶν; *id eſt,*
Num intus virorum Ceſtreum colonia?

Alludit ad Ceſtrinam Chaoniæ partem.

Et apud eundem Diphilus:

Κεστρεὺς ἂρ' εἶναι νηστεύων ἄκρως. *id eſt,*
Ceſtreus futurus ob inediam grauiſſimam.

Rurſum libro ſeptimo refert ex Anaxandride;

Τὰ πολλὰ δ' ἀδείπνους περιπατεῖς, κεστρεὺς ἔσει νῆστις.
Incœnis obambulas fere, ieiunus ille mugil.

Refertur adagium à Zenodoto, Diogeniano, Suida, Athenæo libro Dipnoſophiſtarum ſeptimo, qui quidem præter alia complura & illud adſcribit, piſcem à nonnullis appellari ploten, & à congro deuorari, vt congrum ipſum à muræna. Theodorus Gaza mugilem vertit.

Vbi amici, ibi opes.

PLAVTVS *in Truculento: Verum eſt verbum quod memoratur: vbi amici, ibidem opes. Citatur et à Fabio prouerbij vice, lib. Orator. inſtitut. 5. Senſus eſt, potiores eſſe amicos quàm pecuniam, & ad vitæ præſidiũ plus habere momenti amicos citra pecuniam quàm abſque amicis opes. Vnde & apud Scythas, autore Luciano is habebatur ditiſſimus, qui certiſſimos & optimos amicos poſſideret. Verum ſi quis ad huius ſeculi mores reſpiciat, adagium inuertendum exiſtimabit: vbi opes, ibi amici. Quando quidem*

Vulgus amicitias vtilitate probat. Et,
Illud amicitiæ quondam venerabile nomen
Proſtat, & in quæſtu pro meretrice ſedet.

Terra uolat.

Ἡ γῆ πέταται, *id eſt, Terra volat. De re uehementer abſona, quæq; nullo pacto fieri queat. Suidas hoc adfert exemplum* τῶν χαμαιπετῶν. *Iulianus in epiſtola quadam prouerbij nomine refert, mutato verbo,* κούφη ἡ γῆ, καθάπερ ὁ λόγος. *id eſt, leuis terra, quemadmodum dicitur. Adagium hoc ad illorum affinitatem pertinet quæ retulimus alibi,* Ζεὺς χαμαί, *i. Iupiter orbus. Et,*
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Ilias malorum.

Ἰλιὰς κακῶν, *id eſt, Ilias malorum. De calamitatibus maximis ſimul & plurimis. Propterea quòd in Iliade Homerica nullũ mali genus non recenſetur. Vnde ex hac docti putãt tragœdiarum argumẽta fuiſſe ſumpta, ſicut ex Odyſſea comœdiarum. Eſt autem opus verboſum, vigintiquatuor voluminibus vix abſolutum. Vnde & quamuis orationem plus ſatis prolixam, Iliade longiorem uocant, vt Aeſchines aduerſus Demoſthenem,* ταῦτα δ' εἰπὼν δίδωσιν ἀναγνῶναι ψήφισμα τῷ γραμματεῖ, μακρότερον μὲν τῆς Ἰλιάδος, κενότερον δὲ τῶν λόγων οὓς εἴωθε λέγειν. *id eſt, His dictis decretum ſcribæ legẽdum tradit, prolixius quidem Iliade, vanius autẽ verbis iis quæ dicere cõſueuit. Euſtathius inuertit adagionem ad hunc modũ,* καὶ παροιμία μέντοι κακῶν Ἰλιὰς φασίν, ἀλλὰ δὲ καλῶν πάντως Ἰλιάς. *id eſt, Iliadem malorum prouerbium ait, at hæc omniũ bonorum Ilias. Syneſius in epiſtola quadam ad fratrem:* καὶ Ἰλιὰς κακῶν ἐν κύκλῳ περιέστηκε τὴν πόλιν ἡμῶν. *id eſt, In ſumma, malorum Ilias circumſtetit vrbem noſtram. Plutarchus in preceptis coniugalibus:* οἱ δὲ ἐκείνων Ἰλιάδα κακῶν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐνέπλεξαν, *i. At illorũ nuptiæ Iliada malorum Græcis ac barbaris innexerunt. Loquitur enim de coniugio Paridis et Helenæ, quod inæſtimabilium malorum fuit cauſa. Vtitur & M. Tullius in epiſtolis ad Atticũ: Tanta malorum impẽdet Ilias.*

Lerna malorum.

Λέρνη κακῶν, *id eſt, Lerna malorum, de malis item plurimis ſimul in vnum congeſtis & accumulatis. Parœmiam Strabo commemorat, libro Geographiæ octauo ſcribens, Lernam lacum fuiſſe quempiam, Argiuorum ac Mycenæorum agro communem, in quem cum paſſim ab omnibus purgamenta deportarentur, vulgo natum prouerbium,* Λέρνη κακῶν, *id eſt, Lerna malorum. In hoc loco poetæ fingunt hydram illam ſeptem capitum conſtitiſſe, quam Hercules igni Græco confecerit. Eandẽ hydram Heſiodus ſcribit, ex echidna et Typhone prognatam, alitam à Iunone: nimirum in odium Herculis. Zenodotus ait, locum quempiam fuiſſe in Argolica, in quem cum omne ſordium genus promiſcue conycerent, fœtidas inde ac peſtilentes nebulas ſolitas exhalari. Quanquam rectius autumat, vt adagium ad Danaidum fabulam referatur. Nam ferunt Danaum quinquaginta iuuenes, Aegypti filios, quibus totidem filias ſuas collocarat, omnes eadem nocte*

trucidaſſe, atque horum capita in eum locum fuiſſe cõgeſta. Hinc ortum eſſe prouerbium. Neque uero negas fieri potuiſſe, vt contumeliæ cauſa in eundem locũ in quo capita compoſuerat, iuſſerit & purgamenta cõportari. Itaq; quoties hominem ſignificamus vehementer inf.mem, atque omni turpitudinis genere cõtaminatum, aut cœtum hominum peſtilentium, quaſiq; ſentinam & colluuiem facinoroſorum, recte dicemus, λέρνην κακῶν *id eſt, Lernam malorum. Apud Heſychium Cratinus comicus theatrum quod ex varia mixtaq; hominum colluuie conſtaret,* λέρνην θεατῶν *appellant.*

Theſaurus malorum.

Θησαυρὸς κακῶν, *id eſt, Malorum theſaurus. Ad eundem modum inuenitur cum alibi, tum apud Euripidem in Ione:*

Οἴμοι, μέγας θησαυρὸς ὡς ἀνοίγνυται
Κακῶν. id eſt,
Me miſeram vt ingens panditur theſaurus, ac
Penus malorum.

Extat inter Græcanicas ſentẽtias huiuſmodi ſenarius:
Θησαυρός ἐστι τῶν κακῶν κακὴ γυνή. id eſt,
Theſaurus eſt mulier malorum, ſi mala eſt.

Vſurpauit adagium Plautus in Mercatore: Tu quidẽ theſaurum huc apportaſti mali.

Aceruus bonorum.

Ἀγαθῶν σωρὸς, *id eſt, Bonorum aceruus. De opibus ingentibus. Vnde & frequenter extructas dapes, extructas opes, & cumulatas opes pro copioſis legimus, tã quam aceruatim congeſtas, neq; pondere, neq; numero, ſed ipſo cumulo infuſas. Ariſtophanes in Pluto:*

Ἡμῖν γὰρ ἀγαθῶν σωρὸς εἰς τὴν οἰκίαν
Ἐπεισπέπαικεν, οὐδὲν ἠδικηκόσιν. id eſt,
Nobis bonorum aceruus influit in domum
Sine fraude, nemini patrata iniuria.
Idem in eadem fabula:
Ὡς ἀγαθὰ συλλήβδην ἅπαντά σοι φέρω. id eſt,
Vt agminatim cuncta tibi fero bona.

Rurſum in eadem fabula per iocum in malam partem flexit:
Λέγεις γὰρ αὐτὸν σωρὸν ἥκειν χρημάτων ἔχοντα. id eſt,
Veniſſe narras, qui ferat pecuniarum aceruum.

Verba chori ſenilis, cui Carion ſeruus iocans ita reſpondet:
Γεροντικῶν μὲν οὖν κακῶν ἔγωγ᾽ ἔχοντα σωρόν. id eſt,
Imò ſenilium ferat qui ad nos malorum aceruum.

Alluſit autem ad ſenectutem illorum iam capulo vicinam. Nam σορὸς *per* ο μικρὸν *tumulum ſignificat ſepulchralem,* σωρὸς *per* ω μέγα *cumulum atque aceruũ. Proinde conſentaneum eſt, ſeruum eius vocis ſyllabã data opera perperam pronunciaſſe. Hæc atq; id genus alia tum fiunt venuſtiora, quemadmodum iam ſæpius admonuimus, ſi paulo longius à ſimplici ſenſu detorqueantur. Veluti ſi quis dicat, in aliis oratoribus alias atq; alias eminere dicendi virtutes, in M. Tullio uno* τὸν πάντων ἀγαθῶν σωρὸν εἶναι, *id eſt Omnium bonorum aceruum eſſe. Reſipiunt huius adagij naturam illa Ciceronis familiaria, Cumulare officijs, Cumulatiſſime ſatisfacere, Cumulus meritorum.*

Bonorum myrmecia.

Ἀγαθῶν μυρμηκιά, *id eſt, Bonorum myrmecia, de immenſis opibus. Nã Myrmecia Græcè ſignificat cauernam, aut agmen formicarũ. Quãquam ab illis formicis ſumptũ videri poteſt, de quibus meminit Plinius libro undecimo, capite triceſimoprimo: quas ait eſſe colore felium, magnitudine luporum Aegypti. Eas in ſeptentrionali Indorum, qui Dardæ vocentur, regione aurum è cauernis egerere. Erutum hyberno tempore, Indi furantur æſtiuo feruore, conditis propter vaporem intra cuniculos formicis: quæ tamen odore ſollicitatæ prouolant, neq; raro lacerant, quamuis præuelocibus camelis fugientes. Atq; huc videtur reſpexiſſe diuus Baſilius, cum ſcribit ad nepotes, quicquid vltra neceſſitatẽ vſus supereſſet, ſiue id eſſet Lydia gleba, ſiue formicarũ auriferarum opus, hoc magis eſſe contemnendũ, quo minus eſſet eo opus. Quanquam nihil prohibet, quo minus ad noſtras formicas referatur, non ſolum propter innumerabilẽ agminũ multitudinẽ, verumetiã propter genuinam quandam animantis in accumulando penore induſtriam, ore trahentis quodcunque poteſt, atque addentis aceruo, quemadmodum ſcripſit Flaccus. Qua quidem ex re factum opinamur, vt antiquitus formicarum cœtus opulentiam portenderit. Quemadmodum teſtatur Cicero libro de Diuinatione primo: Midæ, inquiens, illi Phrygio cum puer eſſet, dormienti formicæ in os tritici grana cõgeſſerunt. Ditiſſimum fore prædictum eſt. Quod euenit. Huc alluſit Theocritus in Encomio Ptolemæi,*

Μυρμάκων ἅτε πλοῦτος ἀεὶ κέχυται μογεόντων. id eſt,
Nec ſecus, ac formicarum ſemper properantium
Diuitiæ ſunt extructæ. *Idem in Syracuſanis,*
Μύρμακες ἀνάριθμοι καὶ ἄμετροι. id eſt,
Formicæ numeroq; modoq; carentes.

turbam hominum frequentem ſignificans. Huic affine generi eſt quod Plato libro De repub. nono, τὸ τῶν ἡδονῶν σμῆνος *dixit. i. voluptatum examen: & Socrates apud Plutarchum Cheronenſem,* ἀρετῶν σμῆνος, *id eſt, virtutum examen, pro turba numeroq; immenſo. Porrò locus quem adducit Plutarchus, eſt in Memnone Platonis. Confine eſt his quod idem adducit in Cratylo,* σμῆνος σοφίας, *i. examen eruditionis. Itẽ quod apud Athenæum libro octauo, Alexis ſcripſit in Pãphila,*

Παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτ᾽ ἐπεισφέρειν
Ἀγαθῶν ἁμάξας. id eſt,
Appoſita mẽſa ẽ, plauſtra deinceps intulit Bonorũ.

Dathus bonorum.

Δάτος ἀγαθῶν, *i. Dathus bonorum, in eandem ſententiam dici conſueuit. Eſt autem Dathus Thaſſiorum colonia iuxta Strymonẽ, cũ alioquin opulenta ac florens, tum quòd habet etiam auri uenas, vt hinc in prouerbium abierit,* Δάτος ἀγαθῶν, *id eſt, Dathus bonorum, de conferta rerum opulentia. Prouerbij præter alios meminit Suidas, apud quem legimus* Δατὸς *non* Δάτος.

Thaſſus bonorum.

Θάσος ἀγαθῶν, *id eſt, Thaſſus bonorum. Similiter natum adagium, nempe à loci fertilitate. Nam Thaſſus inſula eſt iuxta Thraciam. Zenodotus huiuſmodi quãdã fabulam refert: Calliſtratus orator demigrans Athenis, perſuadere conatus eſt Athenienſibus, vt regionẽ quæ ex aduerſo erat incolerent, multa ſplendida de eius feracitate iactitans, & quòd auri venas haberet, et quòd glebam optimam. Deniq; in ſumma, inquit,*

Thaſſus

Thaſſus bonorum eſt. hinc in vulgi ſermonem abiiſſe, θάσος ἀγαθῶν, id eſt, Thaſſus bonorum, de iis qui ſplendida pollicentur.

Hoſtium munera non munera.

PRISCORVM *ſuperſtitio credidit, obſeruanda vel maxime munera, à quibus quo animo mitterentur. Propterea quòd quæ darentur ab iis qui nobis male cuperent, exitio plerumq; fuiſſe conſtaret. Ita vt fuit pyxis illa fallax, per Pādoram à Ioue Prometheo miſſa. Quemadmodum fuit & veſtis, qua Medea nouam nuptam Iaſonis donauit. Rurſum veſtis illa, quam Deianira miſit Herculi. Prouerbiorum interpretes exiſtimant hanc parœmiam ex hiſtoria natam, quæ refertur apud Homerum Iliados libro ſeptimo. Narrat autem Hectorem & Aiacem inita amicitia, dona inter ſeſe permutaſſe, atque Hectorem Aiaci donaſſe gladium, Aiacem Hectori dediſſe baltheum: deinde pariter ambobus ſuum munus exitio fuiſſe. Siquidem Aiax victus ab Vlyſſe, cognitisq́; iis quę per inſaniam tum dixerat, tum fecerat, eodem gladio ſibi necem conſciuit. Item Hector per occaſionem balthei occiſus eſt ab Achille iuxta muros Troianos. Adagium refertur apud Sophoclem in Aiace Maſtigophoro, ſed ita refertur, vt non ab Aiace natum, ſed tanquam vetus iam tum ab eo videatur uſurpari. Siquidem is poſteaquam mori decreuiſſet, execratur eum gladium, quem quōdam ab inimiciſſimo dono acceperat, eumq́; ſibi fuiſſe inauſpicatiſſimum ait, neque quicquam omnino poſtea feliciter apud Argiuos ſucceſſiſſe. Deinde ſuſpicionem hanc vulgato dicto confirmans ait,*

Ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα. *id eſt,*
Quin verum id eſt mortalium prouerbium,
Non eſſe dona, dona quæ veniant tibi
Ab hoſte, verum inauſpicata ac noxia.

Hac de re fertur epigramma Græcum huiuſmodi,

Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ' Αἴας
Ζωστῆρ', ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατον.
Aiaci datus enſis ab Hectore, baltheus Aiace
Hectori, vtrique ſuum donum erat exitio.

Rurſum ex alio quodam epigrammate,

Οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτὰ τὰ πέμματα δῶρα
Ἐν χάριτος προσώπῳ μοῖραν ἔχοντα μόρου. *id eſt,*
Atque ita ab hoſte hoſti veniunt letalia dona,
Quæ ſtudij ſpecie fata necemq́; ferunt.

Huc ſpectat & illud quod apud Euripidem Medea recuſans Iaſonis xenia, tanquam perniciem allatura:

Κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς, *inquit,* δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει. *id eſt,*
Lædit, iuuat nil improbi munus viri.

Seruius oſtendit & Vergilium huc alluſiſſe, cum ait in Aeneidos libro quarto, — Enſemq́; recludit
Dardanium, non hos quæſitum munus in vſus.

De gladio loquitur ab Aenea relicto, quo Dido ſeſe cōfodit, quem Aeneam hoſtem, & impium eadē uocat. Huc referendus prouerbialis ille ſenarius,

Λόγον παρ' ἐχθροῦ μή ποτ' ἡγήσῃ φίλον. *id eſt,*
Ab hoſte dicta ne unquam amica duxeris.

Et alter huic ſimilis,

Ἐχθροῖς ἀπιστῶν μή ποτ' ἂν πάθοις βλάβην. *id eſt,*
Diffiſus hoſti, nil feres unquam mali.

Prouerbium accommodari poterit etiam ad illos qui pauperes munuſculis quibuſdam captant diuites, ad eum modum liberalitatem illorum velut elicientes. Neque enim hoc eſt dare munus, ſed flagitare. Vnde Plutarchus in commentariolo, περὶ Ε Ι τοῦ ἐν Δελφοῖς, *probat, quod Dicæarchus Archelao dictum ab Eurip. deputat,*

Οὐ βούλομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι πένης,
Μή μ' ἄφρονα κρίνῃς, ἢ διδοὺς αἰτεῖν δοκῶ. *id eſt,*
Donare pauper diuiti velim nihil,
Ne ſtultus habear ſcilicet, ſi muneris
Titulo atque ſpecie dona uidear poſcere.

Quadrabit & in eos qui per artes magicas dæmonum vtuntur obſequiis. Nam ea demum exeunt in perniciē vtentium: & in hæredipetas: poſtremo, qui quouis officio captant, non ex animo, ſed aliud ſpectātes. Itaque mutatione vocula nouabitur parœmia: nēpe hoc pacto, Κολάκων ἄδωρα δῶρα, *&* πενήτων ἄδωρα δῶρα. *Denique* πονηρῶν ἄδωρα δῶρα, *quemadmodū admonuimus in operis initio.*

Dauus ſum, non Oedipus.

OEDIPI *ingenium ſcite proponendis, ſimul & diſſoluendis ænigmatum ſcyrpis nobilitatum eſt, propter diſſoluta Sphingis problemata, adeo ut in prouerbium abierit eius nominis appellatio. Velut apud Terentium in Andria, ſeruus diſſimulans intelligere quod herus dixerat, Dauus, inquit, ſum, non Oedipus. Id quod commutato nomine poteſt ad quemlibet accommodari: Paulus ſum, non Oedipus: Antonius ſum, non Oedipus. Quin ipſa per ſe figura prouerbialis eſt, poteſtq́; ad eundem modum fingi ex quauis vel perſona, vel re vulgo nobilitata. Vt qui poſſim hæc omnia meminiſſe? Petrus ſum, non Lucullus. Qui poſſim tantis ſufficere laboribus? Nicolaus ſum, non Hercules. Qui potero rem tam duram perſuadere? Ricardus ſum, non Cicero. Sed Terentiano dicto ſimile eſt illud Euripidis in Hippolyto coronam geſtante,*

Οὐ μάντις εἰμὶ τἀφανῆ γνῶναι σαφῶς. *id eſt,*
Non ſum augur, abdita ſcire uti queam palàm.

Itidem in Hecuba,

Οὔτοι πέφυκα μάντις, ὥστε μὴ κλυὼν
Ἐξιστορῆσαι σῶν ὁδὸν βουλευμάτων. *id eſt,*
Diuinus haud ſum, nec niſi audiero, queam
Viam tuorum noſſe cogitatuum.

Ergo torqueri poterit in eos qui de induſtria loquuntur obſcurius, & αἰνιγματωδῶς: *aut in hos qui vel ob imperitiam, vel ſuperſtitioſam incognitarum uocum affectationē, ſtylum obſcurant, ac uate magis egent quàm lectore. Cuiuſmodi fuiſſe Heraclitum tum Plato locis aliquot, tum Ariſtoteles Rhetoricæ artis lib. 3. teſtatur, additq́; eam hominis obſcuritatem ex ancipiti verborum compoſitione fuiſſe profectam, cum incertum eſſet, vtrò verbum aliquod eſſet referendum, ad ſuperiora ne, an ad ſequentia. Proinde ad huius intelligendos libros Socrates Delio quopiam natatore opus eſſe dixit. Ad quod alludens Martialis, ita iocatur in Sextum obſcuritatis affectatorem,*

Non lectore tuis opus eſt, ſed Apolline libris,
Iudice te maior Cinna Marone fuit.

Eundem Heraclitum cum ſuo vitio, Ioniniano diuus opprobrat Hieronymus. Quanquam Laertius ſcribit eū philoſophum, ſi quando libeat, oratione luculentiſſima

uti, vt appareat ex induſtria affectatam obſcuritatẽ, adeo vt diſcipulis etiam ſolitus ſit præcipere σκότισον, id eſt, obſcura.

Finem uitæ ſpecta.

EXTAT *apud Herodotũ hiſtoria longe notiſſima, quẽadmodum Solon Crœſo reſponderit, nemini competere nomen beati, niſi qui feliciter uitæ curſum peregiſſet. Quod referens Iuuenalis,*

-Quem vox, inquit, facunda Solonis
Reſpicere extrema iuſſit ſpatia vltima uitæ.

Hanc ſententiam copioſius extulit Sophocles in Oedipo tyranno,

ὥστε θνητὸν ὄντ', ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν
ἡμέραν ἐπισκοποῦντα μηδέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν
τέρμα τοῦ βίου περάσῃ μηδὲν ἀλγεινὸν παθών. *id eſt,*
Itaque mortali ſupremus ille fatorum dies
Viſque reſpectandus, vt ne quem beatum iudicet,
Quin mali nihil uniuerſum paſſus æuum exegerit.

Eadem paulo diuerſius idem extulit in Trachinijs,

λόγος μέν ἐστ' ἀρχαῖος ἀνθρώπων φανείς,
ὡς οὐκ ἂν αἰῶν' ἐκμάθοις βροτῶν, πρὶν ἂν
θάνῃ τις, οὔτ' εἰ χρηστὸς, οὔτ' εἴ τῳ κακός. *id eſt,*
Vetus inter homines extat hoc prouerbium,
Haud poſſe quenquam quempiam cognoſcere,
Bonus an malus ſit; antequam fatalibus
Defunctus annis, vltimum obierit diem.

Conſimiliter Euripides in Andromache,

χρὴ δ' οὔποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν,
πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς. *id eſt,*
Ne quempiam pronuncies mortalium
Vnquam beatum, citius, atque mortuo
Illo, ſupremum videris vitæ diem.

Idem in Troadibus:

-τῶν δ' εὐδαιμόνων
μηδένα νομίζετ' εὐτυχεῖν πρὶν ἂν θάνῃ. *id eſt,*
Ne quempiam horum, quos benignis flatibus
Fortuna prouehit, beatum enuncies
Prius atque vita exceſſeris feliciter.

Eadem repetit alijs verbis in Heraclidis,

-τῷ δὲ νῦν τύχῃ
βροτοῖς ἅπασι λαμπρὰ κηρύσσει μαθεῖν,
τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦν, πρὶν ἂν
θανόντ' ἴδῃ τις, ὡς ἐφήμεροι τύχαι. *id eſt,*
-Cæterum hoc rerum ſtatu
Mortalibus denunciat palàm omnibus,
Docetq́; ne qui proſperis ſucceſſibus
Vti videtur, hunc beatum exiſtiment
Prius, atq; demigraſſe vita viderint.
Vſque adeo ſunt mutabiles rerum vices.

Ouidius in Transformationibus ſic extulit,

-Sed ſcilicet ultima ſemper
Expectanda dies homini eſt: diciq́; beatus
Ante obitum nemo ſupremaq́; funera debet.

Quin hodieq́; paſſim omnibus eſt in ore, ab exitu rem ſpectandam eſſe.

Poſterioribus melioribus.

INTER *Græcanicas parœmias refertur, δευτέρων ἀμεινόνων, id eſt, Alteris melioribus. Quo ſignificabant ea quæ prima experientia parum bene ſucceſſerant, ſecunda nonnunquam commodius euenire, & prioris conſilij erratum, poſteriore conſilio corrigi. Quod quidem nonnulli putant à ſacris ortum, in quibus ſi prima uictima non fuiſſet litatum, iterabant ſacrum, meliora ſperantes, id quod ſatis indicat leno Plautinus, qui ſæpius Veneri cæſa uictima litare non poterat. Plato lib. De legibus 4. videtur ad talorum iactum, aut luſum conſimilem referre. Propterea quòd non raro fit, vt cui luſus incommode ceciderit, is de integro nouari ludum atque iterari poſtulet, ſperans fore vt iam felicius ludat. Ait enim,* Πάλιν δὲ οἷόν φασιν οἱ παίζοντες, εἰ μὴ ἴσμεν ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπαναληψόμεθα. *id eſt, Rurſum igitur, quemadmodum ludentes dicere conſueuerunt, ſecundis denuo melioribus repetamus. Quanquam & hoc loco* παίζοντες *referri poteſt nõ ad luſum aliquem, ſed iocum magis prouerbialem. Sed interpretamento priori Tullius adſtipulatur, qui ſecundo De diuinatione libro ſic ait: Quæ eſt autem inconſtantia deorum, vt primis minentur extis, bene promittant ſecundis? Idem in Philippicis oratione duodecima, Poſteriores enim cogitationes, vt aiunt, ſapientiores eſſe ſolent. Idem ad Quintum fratrem, Ego verò nullas* δευτέρας φροντίδας *habere poſſum in Cæſaris rebus, hoc eſt, nullum idoneum reperio conſilium, quo ſuperioribus malis poſſim mederi. Huc reſpexit & Dauus ille Terentianus, cum ait,*

Hac non ſucceſſit, alia aggrediamur uia.

Quin eodem alluſiſſe videtur & Ariſtoteles primo τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ *libro, cum ait,* δεῖ δὲ εἰς τοὐναντίον καὶ τὸ ἄμεινον, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀποτελευτῆσαι. *Loquitur de his qui cauſarum naturalium admiratione prouocati accedunt ad philoſophandum. Quos cauſis cognitis vult iam deſinere mirari, & ad meliora conuerti. Porrò prouerbium videri poteſt ex Euripidis ortũ tragœdia, cui titulus Hippolytus coronatus,*

-κἀν βροτοῖς
αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι. *id eſt,*
Siquidem ſolet mortalibus prudentior
Poſterior eſſe aliquando cogitatio.

Verba ſunt nutricis ad Phædram quaſi recantantis ac palinodiam canentis ſuperioris orationis, poſteaquam videt eam de moriendo cogitare. Reſpexit huc & in Supplicibus,

ἀλλ' ἐν δόμοις μὲν ἤν τι μὴ καλῶς ἔχῃ,
γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθούμεθα,
αἰῶνα δ' οὐκ ἔξεστιν. *id eſt,*
In ædibus ſi quid parum recte eſt, licet
Corrigere poſterioribus ſententijs,
At non item æuum.

Inde & metanœa dicta Græcis, quòd poſterior cogitatio perſpicit aliter agendum fuiſſe.

Actum eſt.

PROVERBIALITER *his uerbis etiam hodie deſperationẽ ſignificamus, Actum eſt. Græci* πέπρακται. *Euripides in Hippolyto coronato,*

φεῦ φεῦ πέπρακται, δεσπότις οὐκ ἔτ' ἐστὶ δή. *id eſt,*
Eheu peracta res, hera occidit palàm.

Terentius in Eunucho: Actum eſt, ilicet, periſti. Donatus exiſtimat, actum eſt, ſumptum à iure, ilicet à iudicio, periſti à ſupplicio. Nam hæc tria pariter verba, incremento quodam indicant deſperationem. Quoniam autem fas non erat reſcindere iudicum ſentẽtiã, & eadem de re bis iudicium adipiſcier, vt ait Terentius,

*tiue, vulgo receptũ eſt, vt de negociis deſperatis actũ
eſſe diceretur. Etiamſi poſtea repertum eſt, vt quidam
per iudicem in integrum reſtituerẽtur. Aut certe ideo
dictum eſt, actum eſt, quòd quicquid peractum eſt, hoc
iam infectum eſſe non poteſt, iuxta prouerbiales ſentẽ
tias, quæ teſtantur, ne Deo quidem permiſſum eſſe, vt
quod factum ſit, efficiat infectum. Plautus, Niſi quid
rei præſidium apparas, acta hæc res eſt. Certum eſt mo
riri. Dicimus autem vel abſolute, actum eſt, vel cum
adiectione quapiam huiuſmodi: Actum eſt de Repub.
Actum eſt de tuis omnibus. Actum eſt de rebus huma
nis. Actum eſt de tua ſalute, ni vigilas.*

Fumos vendere.

NIMIS *quàm elegans adagium extat apud Martialẽ,
Fumos vendere, pro eo quod eſt principum beneuolen
tiam, ſimulato commendationis officio, per occaſionem
familiaritatis, precio vendere. Nam fumus initio qui
dem magnum quiddam eſſe videtur, verum euaneſcit
ilico. Martialis carmen hoc eſt,*

Vendere nec vanos circum palatia fumos,
Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro.

*Vnde & præſtigioſam rerum magnarum ſpem atque
oſtentationem, fumũ ac nebulas vocamus. Diuus Hie-
ronymus contra Rufinum: De tanta librorum ſylua
vnum ſurculum ac fruticẽ proferre non potes. Hi ſunt
veri fumi, hæ nebulæ. Nam Ruffinus opprobrarat Hie
ronymo, quòd poetarum literas quaſi fumos obiiceret
virginibus non intellecturis. At Hieronymus prouer
bij telum imperite tortum, in eum retorquet doctius,
indicans eo verbo non obſcuritatem, ſed inanem ac fal-
ſam oſtentationem ſignificari. Plutarchus De deo So-
cratis.* τὸν δὲ τῦφον ὥσπερ τινὰ κενὴν φιλοσοφίας εἰς
τοὺς σοφιστὰς ἀπεσκέδασεν. *id eſt, Factum autem ceu
fumum quendam philoſophiæ in ſophiſtas diſperſit.
Porrò genus hoc hominum, maximam aularum rega-
lium peſtem, Helius Lampridius eleganter ac luculen
ter exponit in imperatoris Heliogabali vita. Eius ver
ba libuit ſubſcribere: Zoticus, inquit, ſub eo tantum
valuit, vt ab omnibus officiorũ principibus ſic habere
tur, quaſi domini maritus eſſet. Erat præterea idem
Zoticus, qui hoc familiaritatis nomine abutens, omnia
Heliogabali dictà ac facta venderet, fumis quàm ma-
xime diuitias enormes ſperans, cum aliis atque aliis
polliceretur, omnes falleret. Egrediensq́; ab illo ſingu-
los audiret: dicens, de te hoc locutus ſum. Hoc de te
audiui, hoc de te futurum eſt. Vt ſunt homines huiuſ-
modi, qui ſi admiſſi fuerint ad nimiam familiaritatẽ
principum, famam non ſolum malorum, ſed & bono-
rum principum vendunt. Et qui ſtultitia vel innocen-
tia imperatorum, qui hoc non perſpiciunt, infami ru-
migeratione paſcuntur. Hactenus ille. Cæterum ada
gium fecit inſignius, Thurini Verconij ſupplicium, quod
quidem in vita Alexandri Seueri, idem Helius refert
ad hunc modum: Solus, inquit, poſt meridiem, vel ma
tutinis horis, idcirco nunquam aliquos videbat, quòd
ementitos de ſe multa cognouerat, ſpeciatim Verconiũ
Thurinum, quem cum familiarem habuiſſet, ille om-
nia vel fingendo ſic vendiderat, vt Alexandri quaſi
ſtulti hominis, & quem ille in poteſtate haberet, &
cui multa perſuaderet, infamaret imperium. Sicq́; om
nibus perſuaſerat, quòd ad nutũ ſuum omnia faceret.
Deniq; hac illum arte deprehendit, vt quendam immit
teret, qui à ſe quiddam publice peteret, ab illo autem
occulto, quaſi præſidium poſtularet, vt pro ſe Alexan-
dro ſecreto ſuggereret. Quod cum factum eſſet, et Thu
rinus ſuffragium promiſiſſet, dixiſſetq́; ſe quædam im
peratori dixiſſe, cum nihil dixiſſet, ſed in eo pendere vt
adhuc impetraret, euentum vendens. Cumq́; iterum
iuſſiſſet Alexander interpellari, & Thurinus quaſi a-
liud agens, nutibus annuiſſet, neq; tamen interim quic-
quam dixiſſet: impetratum autem eſſet quod peteba
tur, Thurinus autem ab illo qui meruerat, fumi vendi-
tor ingentia præmia percepiſſet, accuſari eum Alexan
der iuſſit: probatis per teſtes omnibus, & quibus præ
ſentibus quid accepiſſet, & quibus audientibus, quid
promiſiſſet, in foro tranſitorio ad ſtipitem illum ligari
præcepit, & fumo appoſito, quem è ſtipulis & lignis
humidis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicente: Fumo
punitur qui vendidit fumum. At ne in vna tantum cau
ſa videretur crudelior fuiſſe, quæſiuit diligentiſſime an
tequam dãnaret, & inuenit Thurinum ſæpe etiam in
cauſis ab vtraque parte accepiſſe, quum euentus ven-
deret, & ab omnibus qui aut præpoſituras, aut pro-
uincias acceperant. Atque inibi paulo pòſt: Nec de
dit alicui facultatem, vel fumorum vendendorum de
ſe, vel ſibi de aliis male loquendi, maxime occiſo Thu-
rino, qui illum quaſi fatuum et vecordem ſæpe vendi-
derat. Quid autem dixerit forum tranſitorium, ipſe
in eiuſdem vita videtur explicare, quum alio quodam
loco ſic ait: Qui de eo fumum vendiderat, & à quo-
dam militari centum aureos acceperat, in crucem tol-
li iuſſit. per eam viam qua eſſet ſeruis ſuis ad ſubur-
bana imperatoria iter frequentiſſimum. Porrò genus
illud ſupplicij, Auidius Caſſius imperator, primus ex-
cogitaſſe legitur, vt ſtipitem prælongum poneret, pe-
dum centum octoginta, id eſt, materiam, & à ſummo
vſque ad imum damnatos ligaret, & ab imo focum ap
poneret, incenſisq́; aliis, alios fumi cruciatu, timore
etiam necaret. Hactenus ille. Immane profectò ſup-
plicium, ſed tamen factis tam peſtilentibus dignũ. Vti-
namq́; noſtri temporis principes Alexandrum Seue-
rum curent imitari, qui cum eſſet ethnicus, præterea
Syrus genere, poſtremo vehementer adoleſcens, ta-
men adulatoribus, delatoribus, iudicibus furacibus, fu
mi venditoribus, atque id genus aulæ peſtibus vſque
adeo erat infenſus, vt vir alioqui moribus placidiſſi-
mus his demum eſſet implacabilis.*

Ancora domus.

SIMILI *figura apud eundem Euripidem Hecuba Poly
dorum familiæ gentisq́; ancoram nominat.*

Ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρ' ἔτ' ἐμῶν. *id eſt,*
Qui iam ſolus generis ſupereſt ancora noſtri.

*Porrò ancorã Græcis pro refugio prouerbialiter vſur-
pari ſolere alibi notauimus, cum ſacram ancoram ex-
poneremus. Deniq; quicquid illud eſt cui innitimur,
cuiusq́; fulcimur fiducia, ancoram vocant, ſumpta à na
uibus metaphora, quæ cum ancoris fulta ſunt, veluti
defenſæ à fluctibus quieſcunt. Vnde & illud apud
Ariſtidem in oratione Panathenaica prima:* Πάντες
ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖν ἔδοξαν οἱ Ἕλληνες. *id eſt, Omnes Græci
ſibi videbantur in portu quodam eſſe, duabus nixi an-
coris,*

toris, quaſi gemino ſulti præſidio. Quem locum & paulo ſuperius adduximus.

Contra ſtimulum calces.

Πρὸς κέντρα λακτίζειν, *id eſt, Contra ſtimulos iactare calcem, eſt fruſtra repugnare iis quos vincere nequeas, aut eos prouocare qui laceſſiti noceant. Aut reluctari fatis, & incommodum quod euitare non queas, impatienter ferendo, non ſolum non effugere, verumetiã conduplicare. Veluti ſi quis vxorem nactus rixoſam aſſidue cum ea litiget, nihil profecturus, niſi quòd illã reddat rixoſiorem. Terentius in Phormione, Namq; inſcitia eſt aduerſum ſtimulum calces. Donatus* παροιμίαν *eſſe admonet cũ eclipſi, deeſſe enim iactare, quod vnico verbo Græci dicunt,* λακτίζειν. *Plautus in Truculento: Si ſtimulos pugnis cædis, manibus plus dolet. Euripides in Bacchis,*

Θύοιμ' ἂν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ θυμούμενος
Πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὢν θεῷ. *id eſt,*
Potius ſacra illi fecerim, quàm calcibus
Stimulos ferire coner, iracundia
Citus in deum, mortalis ipſe cum ſiem.

Pindarus in Pythiis, Ποτὶ κέντρον δέ τοι λακτιζέμεν τελέθει. *id eſt, Contra ſtimulum autem calcitrare eſt. Metaphora ducta eſt à bobus, quos agricolæ lignis præacutis à tergo fodiunt: unde &* βουκένται, *dicuntur in prouerbio:*

Πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες. *id eſt,*
Multi boũ ſtimulatores, pauci aũt terræ aratores.

Quòd ſi quando calcibus repugnent aduerſus ſtimulũ, grauius etiam læduntur boues, tantum abeſt vt ſtimulo noceant. Plutarchus in commentario περὶ τῆς ἀοργησίας *cuiuſdam meminit Cteſiphontis pãcratiaſtæ, qui per iracundiam mulæ calcitranti recalcitrarit.*

In aurem dicere.

Εἰς οὖς λέγειν, *id eſt, In aurem dicere, uel hodie vulgo dictitant, pro eo quod eſt clãculum ac ſecretò committere, Tranſlatum ab iis qui propius admoti, ad aurem inſuſurrant, quæ nolint ab aliis exaudiri. Vnde & illud apud Homerum aliquoties,*

Ἄγχι σχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοίατο ἄλλοι. *id eſt,*
Admoto capite, reliqui ne audire ualerent.
Horatius in Sermonibus, —In aurem
Dicere neſcio quid puero. Euripides in Ione,
Δεῦρ' ἴθ', ἐς οὖς γὰρ τοὺς λόγους εἰπεῖν θέλω. *id eſt,*
Accede, in aurem vt quæ volo tibi eloquar.

Lucianus in Gallo, Πρὸς οὖς τισι τῶν Συρακουσίων κοινολογούμενος. *id eſt, Ad aurem cum Syracuſanis quibuſdã communicans.*

Nec obolum habet, vnde reſtim emat.

PROVERBIALIS *hyperbole in eos qui maxima rei familiaris inopia laborant. Lucianus in Timone,* Χθὲς μηδὲ ὀβολὸν, ὥστε πρίασθαι βρόχον ἐχόντες. *id eſt, Qui pridie ne obolum quidem habebant, quo laqueum emerent. Pauperrimus autem ſit oportet, qui tenuitatis tædio ſeſe laqueo præfocare velit. Porrò plus quã pauperrimus videtur, cui ne numulus quidem ſuppetit vt reſtim emat, qua ſe ſuſpendat.*

Hinnulus leonem,

PROVERBIALIS *eſt allegoria,* ἡ νεβρὸς τὸν λέοντα, *id eſt, Hinnulus leonem, ſubaudiendum cepit, vicit, aut prouocat, aut id genus aliquid pro ratione ſententiæ, quoties præpoſtero rerum ordine, qui viribus multo eſt inferior, ſuperat potentiorem. Lucianus de captatore teſtamenti, qui iuuenis à ſene, captator à captato captus eſt:* τοῦτο ἐκεῖνο τὸ τῆς παροιμίας, ἡ νεβρὸς τὸν λέοντα. *id eſt, Hoc eſt illud quod prouerbio dicunt, Hinnulus leonẽ. Huc reſpexit quiſquis fuit qui ſcripſit Megaram Herculis:*

Ἢ τι ἄλλα πάσχει ἀπειρέσιον φαίδιμος υἱὸς
Ἀνδρὸς ὑπ' οὐτιδανοῖο, λέων ὥσθ' ὑπὸ νεβροῦ. *id eſt,*
An quoniam immenſis affligitur inclyta proles
A viro inerte, leonẽ vt ſi hinnulus urgeat acrem?

Non inconcinne trahetur ad id quoque, quoties fit vt longe inferior laceſſat potentiorem, aut multis partibus indoctior certet cum eruditiſſimo.

Iungere vulpes.

DE *re palàm abſurda dicitur,* Ζευγνύειν τὰς ἀλώπεκας, *Vulpes iungere. Verg. in Palæmone,*

Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui,
Atque idem iungat vulpes, & mulgeat hircos.

Eſt enim vulpes animal ab aratro vehementer alienum.

Mulgere hircum.

Τράγον ἀμέλγειν, *id eſt, Mulgere hircum: eundem habet ſenſum. Lucianus in vita Demonactis, inter huius feſtiuiter dicta commemorat & illud: cum conſpiceret duos quoſdam philoſophos, vtroſque pariter indoctos, inter ſe diſcrepantes, & alterum quidem ridiculas quaſdam quæſtiones proponentem, alterum item aliena, neque quicquam ad rem facientia reſpondentem: Quid, inquit, amici, an non horum alter hircum mulgere videtur, alter cribrum ſupponere? Refertur à Diogeniano his verbis,* Πότερον ὁ τὸν τράγον ἀμέλγων, ἢ ὁ τὸ κόσκινον ὑποτιθεὶς, ἀφρονέστερος. *id eſt, Verum ſtultior, qui mulget hircum, an qui cribrum ſupponit? cum vterque pariter abſurde facit. Ab hoc ſanè non abludit illud, Similes habent labra lactucas: &, Dignum patella cooperculum.*

De aſini vmbra.

Ὑπὲρ ὄνου σκιᾶς, *id eſt, Super aſini vmbra: pro eo quod eſt, de re nihili. Sophocles in Cedalione apud Suidam,* τὰ πάντ' ὄνου σκιά. *id eſt, Cuncta aſini vmbra: hoc eſt, nugæ, nihiliq; res. Apud eundem Ariſtophanes in Dædalo,* περὶ τοῦ γὰρ ὑμῖν ὁ πόλεμος νῦν ἐστί; περὶ ὄνου σκιᾶς. *id eſt, Qua de re nunc inter vos bellum eſt? Nimirum de aſini vmbra. Citatur ab eodem & Ariſtoteles, ἐν δευτέρῳ ..., qui fabulam quandam extare dixerit hoc titulo,* ὄνου σκιά, *id eſt, aſini vmbra, Archippi comœdiam opinor ſentiens, de qua meminit Zenodotus. Lucianus in Sectis,* πάντες, ὡς εἰπεῖν, περὶ ὄνου σκιᾶς μάχονται οἱ φιλοσοφοῦντες. *id eſt, Omnes, vt ita dixerim, de aſini vmbra depugnant philoſophi. Ariſtophanes in Veſpis,* περὶ τοῦ μάχεσθε; περὶ ὄνου σκιᾶς. *id eſt, De quo pugna eſt nobis? de aſini vmbra. Demoſthenes in Philippica quadã,* πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι, *id eſt, Cum omnibus in præſentia de Delphica vmbra digladiari. Proinde ſunt qui credant hoc adagij primum ab autore Demoſthene natum fuiſſe, fabulam*

huiuſmodi referentes: cum aliquando Demoſthenes quendam in cauſa capitali defenderet, ac iudices haberet parum attentos, ſed dicenti obſtreperent, ille pauliſper, inquit, aures mihi præbete, ſi quidem rem narrabo nouam ac lepidam, atque auditu iucundam. Ad quę verba cū illi iam aures arrexiſſent, adoleſcens, inquit, quiſpiam aſinum conduxerat, rerum quiddam Athenis Megaram deportaturus. Inter viam autem cum æſtus meridianus ingraueſceret, nec inueniret quonam vmbraculo ſolis ardorem defenderet, depoſitis clitellis, ſub aſino ſedens, eius vmbra ſemet obtegebat. Caterum id agaſo non ſinebat, hominem inde depellens, clamansq́, aſinum eſſe locatum, non aſini vmbram. Alter item ex aduerſo tendebat, aſſeuerans etiam vmbram aſini ſibi conductam eſſe. Atque ita inter eos acerrima rixa in longum producta eſt, ita vt etiam ad manus venerint: hoc pertinaciter affirmante, non conductam eſſe aſini vmbram: illo pari contentione reſpōdente, vmbram etiam aſini conductam eſſe. Demum in ius ambulant. Hæc locutus Demoſthenes, vbi ſenſiſſet iudices diligenter auſcultantes: repente cœpit à tribunalibus deſcendere. Porrò reuocatus à iudicibus, rogatusq́, vt reliquum fabulæ pergeret enarrare: De aſini, inquit, vmbra libet audire, viri cauſam de vita periclitantis audire grauamini. Paulo aliter narrat Plutarchus in vita Demoſthenis, his quidem verbis: λέγων ποτὲ ἐν ἐκκλησίᾳ κωλυόμενος ὑπὸ Ἀθηναίων θορυβούντων, μικρὸν ἔφη βούλεσθαι πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν. τῶν δὲ σιωπησάντων, νεανίας, εἶπε, θέρους ὥρᾳ ἐμισθώσατο ἐξ ἄστεος ὄνον Μέγαράδε· μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας καὶ σφοδρῶς φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἑκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν σκιάν· εἶργον δὲ ἀλλήλους, ὁ μὲν μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, οὐ τὴν σκιὰν λέγων, ὁ δὲ μεμισθωμένος, τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν, καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει. τῶν δ' Ἀθηναίων ἐπισχόντων, καὶ δεομένων πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ, εἶτ' ἔφη, ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκούειν, λέγοντος δ' ὑπὲρ σπουδαίων πραγμάτων οὐ βούλεσθε. *id eſt, Cum in concione dicenti obſtreperent Athenienſes, ait ſe breuiter illis velle narrare quiddam. At ſilentio facto, Adoleſcens, inquit, æſtatis tempore aſinū mercede conduxerat, vt eo ab vrbe Megaram proficiſcens veteretur. Porrò meridie cum ſol acriter æſtuaret, vterq́, cupiebat ſub vmbram aſini ſuccedere. Verum alter alterum arcebat, cum hic diceret aſinum conductum eſſe, non vmbram. Rurſus alter qui conduxerat, ſe plenum habere ius reſponderet: atque hęc locutus, diſcedere parabat. Retinentibus autem Athenienſibus, vtq́, reliquam fabulæ partem adderet orantibus: Itane, inquit, de aſini vmbra audire cupitis, de rebus ſeriis loquentem auſcultare non vultis? Quidam aiunt, aſinum Athenis non Megaram, ſed Delphos fuiſſe conductum, quod idem apparet ex verbis Demoſthenis, qui Delphicam vmbram nominat, in calce orationis De pace:* Οὐκοῦν εὔηθες καὶ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθ' ἕνα οὕτω προσενηνεγμένους περὶ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι: *id eſt, An non igitur ſtultum ac vehementer miſerum: ſingulos aduerſus ſingulos ita commiſſos de rebus propriis, ac maxime neceſſariis, cum vniuerſis de vmbra Delphica nunc depugnare? Apuleius in Aſino, iocatur ex ſeſe natum. Vſurpauit hoc adagiū Menander in Enchiridio, & Plato in Phædro, cum ait, Oratores imperitos impudenter ac periculoſe facere, quoties apud plebem imperitam & ipſam, non vmbram aſini, rem videlicet leuem ac nullius momenti, ſed turpia pro honeſtis laudant:* Μὴ περὶ ὄνου σκιᾶς, *inquit,* ὡς ἵππου τὸν ἔπαινον ποιούμενος, ἀλλὰ περὶ κακοῦ ὡς ἀγαθοῦ. *Procopius in Epiſtola quapiā,* Καὶ αὐτὸς δὲ οἶμαι περὶ τῆς τέχνης ὦ σοφώτατε [illegible] ὡς ἔοικε χάριν, [illegible] ἐγκαλεῖς. *id eſt, Ipſe et, opinor, doctiſſime, de arte pugnātis cum ſentias, deridendi ſicut videtur gratia, de aſini, quod aiunt, vmbra litem moues. Vſus eſt eodem Origenes in præfatione libri tertij, quem ſcripſit aduerſus Celſum. Sed iamdudum tempus vt ab aſini vmbra digrediamur, ne quis iure nos rideat,* περὶ ὄνου σκιᾶς *plus ſatis curioſos.*

De lana caprina.

HVIC *ſimillimum eſt illud Latinorum adagium, de lana caprina, quod à ſimili quopiam euentu natum apparet, contentioſe decertantibus duobus, vtrum lanas haberet caper, an ſetas. Aut alioqui de villis caprinis dimicantibus, re videlicet inutili, minimiq́, momenti, cuiuſmodi iocus fertur & de aſini lana. Horatius in epiſtolis ad Lollium,*

Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret,
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.
Alter rixatur de lana ſæpe caprina,
Propugnat nugis armatus.

Loquitur de moroſis in amicitia, qui quantumlibet friuola de cauſa litem cum amico ſuſcipiunt.

De fumo diſceptare.

HVIC *confine eſt illud quod apud Ariſtophanem legitur in Nubibus:* Καὶ λεπτολογεῖν [illegible], καὶ περὶ καπνοῦ στενολεσχεῖν. *In philoſophos dictum, qui de fumo, hoc eſt, de rebus nihili nimium anxie diſputant. Ineſt autem non parum comici ſalis in illis ipſis verbis ad iocum confictis,* λεπτολογεῖν, στενολεσχεῖν: *quorum alterum ſignificat de rebus tenuibus ac friuolis diſceptare, alterum de meris nugamentis ſollicitum & anxiū torqueri. Quapropter etiam Socratis ſcholam* φροντιστήριον *appellat.*

Talpa cæcior.

REFERTVR *à Suida ac Diogeniano,* τυφλότερος ἀσπάλακος, *id eſt, Cæcior talpa: de iis qui ſupra modum cæcutiunt, aut qui minime iudicant. Nam iocundior fiet metaphora, ſi quidem ad animum transferatur. Plinius vndecimo libro ſcribit, ex quadrupedum genere, talpa viſum deeſſe, oculorum tamen ineſſe effigiem, ſi quis prætentam detrahat membranam. Atque hinc ortum adagium.*

Cæcior leberide.

AD *eandem ſententiam pertinet illud,* Τυφλότερος λεβηρίδος, *id eſt, Cæcior leberide. Citatur ex Ariſtophane. Eſt autem leberis, quemadmodum oſtendimus & alibi, pellis illa ſicca, quam ſerpētes, cicadæ, & ſi quod aliud animantis genus exuunt, quoties ſibi iuuentam renouant. In hac enim apparet effigies duntaxat oculorum, ac membranula quædam tenuiſſima, qua ſer*

pertum oculi præteguntur. Sunt qui tradant hoc, quod notiſſimum eſt de ſerpentibus ac cicadis, etiã piſcibus quibusdam accidere. Eam verò pellem Lycophron in iambico carmine Syphar appellat:

Σύφαρ θανεῖται κρτὶν φυγὰς σκίπτως. id eſt,
Syphar interibit, tectum vt effuſit maris.

Syphar autem συμβολικῶς idq́ ſuo more ſenem appellat, uel quòd ætas ea cæcutiat, vel quòd iam effœta atque arida, ſucco, viribusq́ deſtituta ſit. Sophron in Mimis,

Τί μὰν Ξύσιλος, τί γὰρ σύφαρ ἀντ' ἀνδρός; id eſt,
Quid enim Xyſilus, quid Syphar pro viro?

Xyſilum appellans aridum & pruginoſum ſenẽ, παρὰ τὸ ξηραίνειν: Syphar, quaſi iam non hominem ipſum, ſed pellẽ duntaxat exuccã atq; inanẽ. Qđ quidẽ & ipſum prouerbium reſipit. Aiunt autem leberidem propriè ſignificare membranam extremam, qua fœtus vaccarũ obtegitur, in qua & ipſa veſtigia duntaxat oculorum apparent. Adagium trifariam effertur, τυφλότερος λεβηρίδος, id eſt, Cæcior leberide: γυμνότερος λεβηρίδος, id eſt, Nudior leberide: & κενότερος λεβηρίδος, id eſt, Inanior leberide.

Tireſia cæcior.

A NOTISSIMA fabula ſumptum, τυφλότερος Τειρεσίου, id eſt, Cæcior Tireſia. Iuuenalis,

Nec ſurdum, nec Tireſiam quenquam eſſe Deorum.

Tireſiam prouerbiali figura pro cæco dixit, quemadmodum Horatius pro paupere Irum:

Intererit multum diues ne loquatur an Irus.

Hypſea cæcior.

NON diſſimili figura dixit Horatius in Sermonibus,

–Ne corporis optima Lyncei
Contemplans oculis, Hypſea cæcior, illa
Quæ mala ſunt ſpectes.

Satis apparet parœmiam ab Hypſea muliere quapiam inſami, notæq́ cæcitatis eſſe profectam.

Sine ſacris hæreditas.

VBI quæ commoditas de improuiſo præter ſumptum obiecta eſſet, ueteres ſine ſacris hæreditatem vocabant. Et omnino quicquid citra noſtram operam alicũde obtigiſſet lucri quaſi prouerbialiter hæreditatem appellabant. Ergaſilus paraſitus apud Plautum in Captiuis duo: Sine ſacris hæreditatem ſum adeptus offertiſſimam. Et alibi: Annona eſt, ſine ſacris hæreditas. Nã hæredes alioqui vel pro ſalute laborantis, vel in parentalibus defuncti, ſacra quædam ſuo ſumptu factitare mos erat. Idem Plautus alibi: Mihi tales hęreditates non ſępe obueniunt. Cicero in Verrem actione quinta: Hic Verres hæreditatem ſibi veniſſe arbitratus eſt, quòd in eius regnum ac manus venerat iſte. Andreas Alciatus Prætermiſſorum libro 1. mauult adagionis originem ad priſci iuris conſuetudinem referri. Lex enim duodecim tabularum ſic habebat: Sacra priuata perpetua manento. Ea verba interpretatur Cicero libro De legibus 2. vt omnis ad quem patris familias pecunia perueniret, is teneretur ſacra celebrare. Refertq́ Scæuolæ pontificis interpretationem, qua traditum eſt quinque modis aſtringi ſacris hęreditatem. Proinde ad quos ex iure propinquitatis redibat hæreditas, tenebãtur communium ſacrorum ſocietate. Suauius autem eſſe ſolet, quod inopinato contingit boni, quemadmodum ſine ſacris hæreditas. Hæc aliaſq́ doctiſſime ſanè diſſerit Alciatus noſter. Porrò in Plautino dicto alluſum videtur ad Græcorum illud adagium: ἄθυτα ἱερὰ κατεσθίειν. id eſt, Non ſacrificata ſacra deuorare. Item ad Heſiodium illud:

Ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα
Ἔσθειν. id eſt,
Ante ſacrum factum, cibum ab ollis tollere raptũ,
Atq; edere.

Inter cęſa & porrecta.

ELEGANS in primis adagium extat apud M. Tullium in epiſtolis ad Atticum: Famulæ, inquit, imò omnia, quorum κεφάλαιον, ne quid inter cæſa & porrecta, vt aiunt, oneris mihi addatur, aut temporis. Videtur ſignificare cunctationem, & ancipitem hæſitationem, ac velut interuallum illud, inter omittendum quod cœptum eſt, et incipiendum quod nouari oportet. Sumptũ eſt autem è priſco auſpiciorum ritu, in quibus inter cæſa & porrecta ſacerdos ceremonias quaſdam agebat, quemadmodum teſtatur M. Varro libro De lingua Latina ſecundo. Nam flamen Dialis, inquit, auſpicatur vindemiam, & vt iuſſit vinum legere, agna Ioui facit, inter cuius exta cæſa & porrecta flamen prorſus uinum legit. Porrò quòd exta cæſa prorogationem temporis apud veteres ſignificauerint, declarat Cicero libro De diuinatione ſecundo: Quid enim, inquiens, habet aruſpex, cur pulmo inciſus etiam in bonis extis dirimat tempus, & proferat diem?

Penſum ſoluere.

PENSVM perſoluere, eſt ſuas implere parteis, debitoq́ perfungi officio. Tranſlatum à lanificio muliebri, in quo ſingulis certum lanæ pondus in opus diſtribuebatur. Plautus in Perſa, Penſum meum quod datum eſt, confeci. Idem in Bacchidibus, Ego penſum meum lepide accurabo. Et M. Tullius libro De oratore tertio: Nunc ad reliqua progrediar, meq́ ad meum munus penſumq́ reuocabo. Varro De re ruſtica: Nos noſtrum penſum abſoluimus. Hieronymus ad Ruſticum: Et operis tui penſa perſoluas. Verum quo longius erit detorta metaphora, hoc erit adagium venuſtius. Velut ſi ad ſermonem, ad ſtudium, ad officium, aut alias animi res referatur.

Ne per ſomnium quidem.

Οὐδ' ὄναρ, id eſt, Ne in ſomnio quidem. Græcis prouerbialiter dictum eſt, pro eo quod eſt, nulla ratione, nullo tempore. Alioqui nemo ferè tam omni felicitate deſtitutus, quin aliquando per quietem vel ſomniet lætiora quæpiã. Lucianus ὁ μηδὲ τὸν ἐπὶ μυδῶν συνέντων, οὐδ' ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμπλησθείς. id eſt, Ne per ſomnium quidem unquam albo pane ſatiatus. Idem vſurpauit in Gallo, quum ait, regibus ne per ſomnium quidem aliqua re iucunda frui licere: ὧν οὐδ' ὄναρ ἀπολαῦσαί τινος ἡδέος ἐγγίνεται. Rurſus περὶ τοῦ ἀλέκτορος, ἥδιστον δὲ ᾄδων, καὶ ὡς σὺ φῂς, οὐδ' ὄναρ ἀκηκόαμεν. id eſt, Porrò ſuauiter canentes, & eo modo quo tu prædicas, ne per ſomnium quidem audiuimus. Huc eleganter alluſit Theocritus ἐν Βουκολίσκῳ, apud quẽ Eunica puella ciuilis, ruſticum, baſium dare conantẽ, à ſe repellit, dicens tantum abeſſe vt illi datura ſit baſium,

baſium, vt hoc ne per ſomnium quidem oporteat ſperare. Carmen ſic habet.

Ἐῤῥ᾽ ἀπ᾽ ἐμεῖο.
Βουκόλος ὤν μ᾽ ἐθέλεις κύσαι, τάλαν οὐ μεμάθηκα
Ἀγροίκως φιλέειν, ἀλλ᾽ ἀστικὰ χείλεα θλίβειν.
Μήποτ᾽ ἐμοῦ κύσσῃς τὸ καλὸν στόμα, μηδ᾽ ἐν ὀνείρῳ. i.
Aufer te hinc procul, inq. malam rem,
Tu mihi ſuauiolum dare vis homo ruſticus? atqui
O miſer haud didici dare baſia agreſtibus vnquam.
Sed magis vrbanis ſoleo oſcula figere labris.
Non mihi tu nitidum os labris ſordentibus vnquam
Contigeris, nec per ſomnum.

Vtitur eodem & M. Tullius in Epiſtolis ad Atticum: πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ᾽ ὄναρ quiſquam inueniri poteſt. Theocritus in Megara Herculis vxore, τὸ δ᾽ οὐδ᾽ ὄναρ, ἄλλῳ ... id eſt, Quod alij ne per ſomnum quidem accidit. Galenus περὶ φυσικῶν δυνάμεων lib. 2. καὶ ταῦτα οὐκ ἐχρῆν ἀγνοεῖν τὸν Ἐρασίστρατον, εἴπερ κἂν κατ᾽ ὄναρ ποτὲ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου συνέτυχεν. id eſt, Atq. hæc oportebat non eſſe ignota Eraſiſtrato, ſi modo vel in ſomnis vnquam illi cum Peripateticis incidiſſet conſuetudo. Solent autem vel extremæ ſortis homines aliquando magnifica quædam ſomniare, quemadmodum apud Lucianum Micyllus, qui per ſomnium opulentiſſimus, experrectus, cerdo quiſpiam erat Iro pene pauperior. Nam ſomniare ſperandi genus eſt. Vnde & Virgilius in Bucolicis, ſpes inanes amantum ſomnia vocat:

An qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Huc reſpexit & Flaccus in Satyris, cum ait,

Cum te ſeruitio longo curaq. leuaris,
Et certum vigilans quartæ ſit partis Vlyſſes
Audieris hæres.

Itaq. ne per ſomnium quidem perinde valet, quaſi dicas quod ne ſperare quidem audeas. Plutarchus in libello quem ſcripſit aduerſus Stoicos, adagium extulit paulo diuerſius, ὧν οὐδ᾽ ὀνείρατα λαβεῖν μάλιστα ἔστι παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. id eſt, quorum ne ſomnia quidem magis capere licet extra communes cogitationes. Diuus Chryſoſtomus aduerſus Iudæos concione tertia ſic extulit, οὐδ᾽ ὡς ὄναρ.

Per nebulam, per caliginem, per ſomnium.

QVARVM rerum ambiguam quandam ac tenuem, pene q. euanidam memoriam aut intelligentiam obtinemus, eas res per nebulam recordari, per ſomnium meminiſſe, per caliginem videre, prouerbio dicimus. Vt quæ puelli vidimus, ſenes quaſi per ſomnium recordamur, vix tenuibus quibuſdam ſimulacris rerum inhærentibus animo noſtro, qualis eſt ferme vulgarium inſomniorum memoria. Porro quod per mediam nebulam intuemur, eius confuſam duntaxat imaginem, ac velut vmbram incertam aſpicimus. Cuiuſmodi ſunt quæ per caliginem cernuntur in tenebris. Hinc igitur ducta metaphora. Huiuſmodi ſermonis formæ frequenter obuia ſunt apud ſcriptores. Plautus in Pſeudolo, Sunt quæ te volumus percontari, quæ quaſi per nebulam noſmet ſcimus atq. audiuimus. Idem in Captiuis duobus, In memoriam regredior audiſſe me quaſi per nebulam. M. Tullius libro De finibus quinto, In infirma ætate, imbecillaq. mente, vis naturæ per caliginem cernitur. Plato De legibus libro 7. ὃ δὲ λέγω, δηλῶσαι πειρατέον οἷον παραδείγματι ἐμφανίσαντας εἰς φῶς· νῦν γὰρ λεγόμενον ἔοικε κατά τι σκότος. id eſt, Ceterum quæ dico, conandum eſt, vt velut exemplis in lucem prolatis reddamus perſpicua. Nam hæc videntur ſimilia iis quæ dicuntur per caliginem quandam. Eodem in libro legitur καθ᾽ ὕπνον, id eſt, per ſomnum, ſiue in ſomnis.

De aſini proſpectu.

Ὄνου παρακύψεως, id eſt, De aſini proſpectu. Vetus adagiũ dici ſolitum in eos qui ridẽdo titulo quẽpiam calumniãtur, aut de friuolis rebus aliquem in ius vocant. Euentus qui fabulæ præbuit occaſionẽ, varie narratur ab autoribus. Quidam huiuſmodi quædam memorant: Figulus quiſpiam varias auium formas finxerat, easq. in officina collocatas habebat. At aſinus quidam, inobſeruantius ſequente agaſone, inſerto per officinæ feneſtellam capite, pariter & aues & reliqua vaſa deiecit, comminuitq. Is cuius erat officina, agaſonem in ius vocat. Quumq. rogaretur ab omnibus, quanam de re litem moueret: de aſini, inquit, proſpectu. Alij aues non fictiles, ſed veras fuiſſe volunt, quæ aſino, ſicuti dictum eſt, per feneſtram immittente caput, diſturbatæ perticam ruperunt, reliquaq. vaſa ſubuerterunt. Reliqua fabulę vtcun. conueniunt. Lucianus in aſino ſuo parœmiam hanc fingit ex ſe natam, quod dum aſinus conaretur obliquato capite per feneſtram proſpicere quid ageretur, tum ſeſe, tum dominos ſuos prodidit. Eamq. rem magno omnium riſu exceptam, in adagionem abiiſſe, ἐξ ὄνου παρακύψεως, id eſt, ex aſini proſpectu. Porro iuxta Luciani ſententiam magis quadrabit in eos qui ſtoliditate ſua, dum inepte ſtudent diſſimulare, ridicule produntur. Hunc Luciani locum æmulans Apuleius in nono Metamorphoſeos ſuæ libro, ſcribit ad hunc modum: Qua contentione & clamoſo ſtrepitu cognito, curioſus alioqui & inquieta procacitate præditus aſinus, dum obliquata ceruice per quandam feneſtrulam, quidnam ſibi vellet tumultus ille proſpicere geſtio, vnus e commilitonibus, caſu fortuito conlimatis oculis ad vmbram meam cunctos teſtatur in coram. Magnus deniq. continuo clamor exortus eſt. Et emerſis protinus ſcalis, iniecta manu quidam me veluti captiuum detrahunt, iamq. omni ſublata cunctatione, ſcrupuloſius contemplantes ſingula, ciſta etiam illa reuelata repertum, productumq. & oblatum magiſtratibus miſerum hortulanum, pœnas ſcilicet penſurum, in publicum deducunt carcerem, ſummoq. riſu de meo proſpectu cauillari non deſinũt. Vnde etiam de proſpectu & vmbra aſini, natum eſt frequens prouerbium. Hactenus Apuleius.

Suo ipſius indicio periit ſorex.

CVI confine eſt illud Terentianum ex Eunucho: Egomet meo indicio miſer quaſi ſorex hodie perij. Verba ſunt Parmenonis, qui deluſus a Pythia prodiderat ſe ſeni. Donatus admonet eſſe prouerbiũ in eos, qui ſuapte voce produntur. Atq. hinc exiſtimat ductam eſſe metaphorã, quod ſoricum proprium ſit vel ſtridere clarius quã mures, vel ſtrepere magis cũ obrodunt friuola, ad quã vocẽ multi ſe intẽdẽtes, quãuis ꝑ tenebras noctis transfigunt eos. Vſurpat hoc adagium diuus

Aurelius Auguſtinus in primo de ordine libro erga ſuum Licentium, qui dum pulſata tabula, ſoricem ſtrepitu abſterret, ipſe ſeſe prodebat Auguſtino quod uigilaret. Alluſit eodem Origenes homilia in Geneſim tertia. Sed uidebor, inquit, ipſe meis indicijs captus.

Induitis me leonis exuuium.

Ἐνδύετέ με τὴν λεοντῆν, *id eſt, Induitis me leonis exuuiū. In eos dici ſolitum, qui ſuſcipiunt negocium maius ſa cultate. quiq. ſe magnificentius gerunt quam pro ſua conditione. Quidam ab Hercule ſumptum putant, cu ius hic ornatus erat, ut leonis exuuio tegeretur, dein de altera manu clauam, altera geſtaret arcum, atque hoc ornatu deſcendit ad inferos, Cerberum extracturus. Huc alludens Ariſtophanes in Ranis, Bacchum fingit, Herculis inſtar, leonis exuuia clauaq. inſtructum, ad inferos deſcendere parantem, ut Euripidem cum Aeſchylo certantem audiret. uidetur autem ab Hercule, quod id geſtaminis neutiquam illum deceret, ut pote molliem & effœminatum. Eodem pertinet quod Menippus ille Lucianicus eodem ornatu ſe ab inferis rediſſe adſimulat. Nihil autem prohibet, quo minus prouerbium ad apologum illum referatur, cuius meminit Lucianus in Piſcatore: Apud Cumanos aſinus quiſpiam pertæſus ſeruitutem, abrupto loro in ſyluam aufugerat. Illic forte repertum leonis exuuium corpori applicabat ſuo. Atque ita pro leone ſe gerebat, homines pariter ac feras uoce caudaq. territans. Nam Cumani leonem ignorant. Ad hunc igitur modum regnabat aliquandiu perſonatus hic aſinus, pro leone immani habitus ac formidatus. Donec hoſpes quiſpiam Cumas profectus, qui ſæpenumero uiderat & leonem & aſinum, atq; ob id non erat difficile dignoſcere, aurium prominentium indicio, neq. non alijs quibuſdam coniecturis aſinum eſſe deprehendit, ac probe fuſtigatum reduxit, dominoq. agnoſcenti reddidit. Interim autem riſum non mediocrem concitabat omnibus Cumanis aſinus iam agnitus, quos dudum creditus leo, metu propemodum exanimauerat. Cumanos autem hic appellat, non qui ſunt in Italia, ſed qui ſunt in Aeolide ſupra Lesbum. Nam & Lesbij & Cumani notati ſunt ſtoliditatis, ut indicat Stephanus. Vſurpat hoc adagium Socrates Platonicus in Cratylo, negans oportere deterreri ſeſe magnitudine diſputationis inſtitutæ, poſtea quam ſemel leonis pellem eſſet indutus. Lucianus in Pſeudologiſta:* ἀλλ' οὐ δεῖ τινος, τοῦ ἀποδύσοντός σε τὴν λεοντῆν, ὡς φανερὸς γένοιο, κανθήλιος ὤν, εἰ μή τις ἄρα ἐξ Ὑπερβορέων ἄρτι ἐς ἡμᾶς ἥκοι, ἢ ἐς τοσοῦτο Κυμαῖος εἴη, ὡς μὴ ἰδὼν εὐθὺς εἰδέναι ὄντα σε ἁπάντων ὄνων ὑβριστότατον, ἢ ἀναμένειν ὀγκωμένου ἀκοῦσαί σου. *id, eſt, Nec opus eſt quopiam, qui tibi leonis exuuium detrahat, quo palam fiat te Canthelium eſſe, niſi quis ſane ab ipſis Hyperboreis hoſpes modo ad nos aduenerit, aut uſque adeo Cumanus ſit, ut qui uiderit, non protinus intelligat te aſinorum omnium aſinum ferociſſimū eſſe, aut expectet, ut te prætere a rudentē audiat. Euſebius Cæſarienſis aduerſus Hieroclē,* οἴχεται μὲν ἡμῖν φιλόσοφος, ὄνος δὲ τῇ τοῦ λέοντος ἐναπειλημμένος δορᾷ. *id eſt, Abijt nobis quidem philoſophus, cæterum aſinus leonis intectus pelle. Demutauit nonnihil de prouerbio Lucianus in Philopſeude, cū ait:* ποῦ τὸν χρόνον ἐλελήθει με, ὑπὸ τῇ λεοντῇ γελοῖόν τινα πίθηκον περιστέλλων. *id eſt, Tantū temporis nō animaduerti eum ſub leonis exuuio ridiculā quandam ſimiam tectā habere.*

Midas auriculas aſini.

Μίδας ὄνου ὦτα, *id eſt, Midas auriculas aſini. Refertur a Diogeniano. Natum a fabula notiſſima Midæ regis Phrygiæ, cui Phœbus, quod ſtolide Panem canentem ſibi prætuliſſet, aſininas affixit auriculas. Quas cum diu mitra occuluiſſet, tandem a tonſore animaduerſum eſt, ac prolatum in uulgus. Porro adagium recte dicetur, uel in ſtolidos & craſſis auribus, pinguiq. iudicio homines. Vel in tirannos, quibus cum aures ſint aſininarum inſtar longæ, procul etiam audiunt, uelut auſcultatoribus dimiſſis, qui audita referant. Quos Plutarchus in libro De curioſitate,* ὠτακουστὰς *appellat, &* προσαγωγίδας. *Eoq. Lucianus in libello cui titulus, Non eſſe facile credendum delatoribus, calumniæ depingens imaginem, Midæ aures illi tribuit, propter ſtudium ſubauſcultandi captandiq. quid alij rerum faciant:* ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται, ὦτα παμμεγέθη ἔχων, μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεοικότα. *id eſt, Ad dexteram uir quiſpiam ſedet, auriculis maximis, quales ferme Midæ fuerunt. Ariſtophanes in Pluto:*

> Μίδας μὲν οὖν, ἢν ὦτ' ὄνου λάβητε. *id eſt.*
> *Midas quidem itaq. ſi aſini aures ſumatis.*

Quo loco interpres admonet prouerbij de auriculis aſininis, eiusq. commenti uarias allegat cauſas. Quoſdam auctores eſſe, Midam hunc ob contemptum aliquādo uituperatumq. Bacchi numen, in aſinum fuiſſe conuerſum. Alii narrant, cum aliquando præteriret aſinos huius dei, atq; eos affeciſſet iniuria, iratum Bacchum, Midæ auriculas aſininas addidiſſe. Sunt qui dicant huic aures natura prælongas fuiſſe, & aſininarum inſtar prominentes, atq. hinc fabulæ iocum ortum eſſe. Quanquam pluribus placet, hac allegoria ſignificatum, Midam utpote tyrannum Coryceos ac ſubauſcultatores dimittere ſolitum, per quos quæcunque per omnem regionem uel fierent, uel dicerentur, cognoſceret, nimirum illis utens aurium uice. Proinde cum uulgus admiraretur, ab illo reſciri etiam ea quæ clam ac procul fierent, occaſionem fabulæ dederunt, ut Midas diceretur auriculas aſini habere: uel quod nullum aliud animal acrius audiat quam aſinus, excepto mure: uel quod aures habeat omnium longiſſimas. Perſius:

> *Auriculas aſini quis non habet?*

Ferunt nonnulli primum a poeta ſcriptum fuiſſe,

> *Auriculas aſini Mida rex habet.*

Deinde metu Cęſaris ſcripturā mutaſſe, quis nō habet.

Hinc illæ lachrymæ.

Ex *Andria Terentiana per alluſionem prouerbialiter uſurpatū uidetur ab Horatio: Hinc illæ lachrymæ. Vſurpauit ad hunc modū M. Tullius in actione pro M. Cælio: Hinc illæ lachrymæ, nimirum & hæc cauſa eſt horū omnium ſcelerū atq. criminum. Dicetur autē de rei cauſa aliquandiu diſſimulata, quæ uere tandē deprehendatur. Sumuntur autē frequēter id genus alluſiones a claris auctoribus, et in prouerbij uicē trāsferuntur, etiāſi nulla figura puerbialis adſit. Quod genus illud ex Ho-*

mero

mero ſæpius iteratum in Epiſtolis Ciceronis ad Atticum, αἰδέομαι Τρῶας, id eſt, Vereor Troianos.

Hæc Helena.

NON *diſſimili figura dixit Lucianus in Eunucho, Αὕτη ἂν ἐκείνη ἡ Ἑλένη, ὑπὲρ ἧς ἐμονομάχουν. id eſt, Hæc ipſa erat Helena, pro qua digladiabantur. Loquitur autem de duobus Peripatenticis, mercedis ac lucri cupiditate turpiter apud iudices contendentibus. Alluſit ad monomachiam, id eſt, ſingulare certamen, quod inter Menelaum & Paridem factum deſcribit Homerus Iliadis libro tertio.*

Ebur atramento candefacere.

EBVR *atramento candefacere, eſt genuinæ formæ, cultum atque ornatum externum inducere, quo decus illud natiuum obſcuretur magis quam illuſtretur. Proinde lena Plautina puellæ naturali forma præditæ, tamen ceruſſam ad obliuendas malas poſtulanti: Vna, inquit, opera ebur atramento candefacere poſtules. Propterea quod omne lenocinium rebus natura pulchris dehoneſtamentum adferat, non venuſtatem. Veluti ſi quis veritatem, qua nihil eſt pulchrius, rhetorum pigmentis conetur exornare. Porro quemadmodum ceruſſa ad candorem conciliandum adhiberi conſueuit, itidem purpuriſſa ad tingendas rubore malas. Simili forma dixit in Moſtellaria: Noua pictura interpolare uis opus lepidiſſimum.*

Syncerum uas incruſtare.

EODEM *ferme pertinet Horatiana metaphora, quæ in ſermonum lib. 1. legitur, Satyra 3.*

At nos uirtutes ipſas inuertimus, atq;
Syncerum cupimus uas incruſtare.

Hoc eſt, quæ per ſe recta ſunt, ea nominibus alienis impoſitis deprauamus atque obtegimus. Quanquam poteſt & ad ſuperiorem ſententiam eleganter accommodari: hoc eſt, cum rebus per ſe decentibus tectorium inducimus, quod tegat & obſcuret natiuum decus, non augeat.

Pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt.

Τῶν καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν, *id eſt, Pulchrorum, etiam autumnus pulcher. Metaphora prouerbialis nata ex Archelai apophthegmate, quod ab eo dictum Plutarchus refert in Euripidem, qui iam pubeſcentem atq; exoletum Agathonem in conuiuio ſuauiabatur. Non abludit ab illo Homerico, quod alio reddemus loco, ἐκ τῆς καλάμης γινώσκειν, id eſt, E culmo cognoſcere. Vernis enim menſibus nihil non tenerum ac nitidum, cum omnia adhuc in flore aut in herba ſunt. Cæterum autumni tempore poſtea quam iam in culmos aut caulem excreuerunt, horridiora uidentur. Quadrat igitur in ea, quæ cum natura ſint egregia, ne tum quidem faſtidienda uidentur, cum maturuerunt. Alioqui nihil fere tam fœdum, quod non aliquando nitcat ætate. Dicetur non ineleganter & in hos, qui belle portant ætatem.*

Magnorum fluminum nauigabiles fontes.

SIMILI *metaphora uidetur dictũ & illud, quod refert ac notat Fabius in octauo Inſtitutionũ libro: Magnorũ fluminum nauigabiles fontes ſunt. Eam ſententiam ait ſe iuuene decantatam fuiſſe. Significat autem præpotentium quantulacunque, plus pollere quam uniuerſas tenuium opes. Ceterum notat Fabius hoc ſententiarum genus, quod palam falſa uideantur.*

Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt.

SIMILIMAM *huic eodẽ loco ſubijcit: Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt. Quo quidem id innui uidetur, egregia beneq; nata ingenia, ſtatim matureſcere, & ad frugem peruenire. Taxat Fabius & hoc ſententiæ genus. Nobis tamen uiſum eſt in adagiorum catalogum has quoq; referre, quod uulgo celebres fuiſſe teſtatur, & impudentior hyperbole, ſicut paulo ſuperius dictum eſt, non reijcitur ab hoc genere.*

Cornicum oculos configere.

M. TVLLIVS *in oratione pro Muræna ſcribit ad hunc modum: Deinde etiam ſi quid apud maiores noſtros fuit in iſto ſtudio admirationis, id enunciatis veſtris myſterijs, totum eſt contemptum & adiectum. Poſſet agi lege nec ne, pauci quondam ſciebant. Faſtos enim uulgo non habebant. Erant in magna potentia qui conſulebantur, a quibus etiam dies tanquam a Chaldæis petebantur. Inuentus eſt ſcriba quidam Cn. Flauius, qui cornicum oculos confixerit, & ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo propoſuerit, & ab ipſis iureconſultis, eorum ſapientiam compilarit. Itaq; irati illi quod ſunt veriti, ne dierum ratione peruulgata & cognita, ſine ſua opera lege poſſet agi, notas quaſdam cõpoſuerunt, ut omnibus in rebus ipſi intereſſent. Idem in actione pro L. Flacco: Hic Hercule cornici oculum, ut dicitur: nam hunc Hermippum hominem eruditum, ciuem ſuum, cui debebat eſſe notiſſimus, percuſſit. Porro prouerbium natũ ſit ex apologo quopiã, an ex euẽtu, an ex metaphora ſumptum, non ſatis liquet. Vndecunque fluxerit, perinde ualere uidetur, cornicum oculos configere, quaſi dicas, nouo quodam inuento veterum eruditionem obſcurare, efficereq; ut ſuperiores nihil ſciſſe, nihil uidiſſe videantur. Effertur autem per ironiam. Nec admodum diuerſe uſurpauit Macrobius libro Saturnalium ſeptimo: Et quia, inquiens, his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Euſtathium, vt recepta contraria diſputatione, quidquid pro uario cibo dici poteſt, uelit communicare nobiſcum: ut ſuis telis lingua violenta ſuccumbat, & Græcus Græco eripiat hunc plauſum, tanquam cornix cornici oculos effodiat. Hactenus Macrobius. Illud non ab re fuerit admonere lectorem, vt etiam atque etiam conſideret, num cornicum viuacitas & concordia huic adagioni locum fecerit. Siquidem cornix antiquitus Concordiæ ſymbolum erat. Eiuſdem uiuacitas etiam Græco prouerbio celebrata eſt. Vt is uideatur cornicum oculos uelle configere, quiſquis ea quæ antiquitas magno conſenſu approbauit, damnare ac reſcindere conetur. Nec admodum abſurdum, ſi quis in hunc modum accipiat, ut dicatur oculos cornicum configere, qui perſpicaciſſimis oculatiſſimisque uiſum adimat, offundatq; tenebras: aut rem ipſiſſimam acu, quod aiunt, tangat, tantus uidelicet artifex, ut non ſolum ſcopum, aut auem, uerũ & ipſos oculos iaculo feriat:*

Gladiatorio animo.

PROVERBII *ſpeciem habet quod legimus in Phormione Terentiana: Hem gladiatorio animo ad me affectant uiam. Quo ſignificatur, ita tendi ad nocendum alteri, ut id cum proprio etiam periculo tentetur, animo pertinaci, paratoq; uel perdere, uel perire. Nam gladiatori compoſito ad certamen hæc pugnæ propoſita ſors eſt, aut occidere ſi occupauerit, aut occumbere ſi ceſſauerit. Ariſtoteles audaciam huiuſmodi, cum propria ſalutis contemptu coniunctam, Celticam appellat.*

Fruſto panis.

FRVSTO *panis, pro re quantumlibet puſilla ac uili, noſtris quoque temporibus uulgo dictitant. M. Cato in oratione quadam M. Cœlio uilitatem opprobrans, non loquendi tantum, uerum etiam tacendi: Fruſto, inquit, panis conduci poteſt, vel uti taceat, uel uti loquatur. Citatur locus ab A. Gellio in Noctibus Atticis. Videtur hyperbole ſumpta, vel a canibus, quos fruſto panis inuitare ſolemus, vel à mendicis.*

Quem mater amictum dedit obſeruare.

QVEM *mater amictum dedit obſeruare, pro eo, quod eſt pueriliter ex alieno præſcripto uiuere, legitur apud Quintilianum lib. 5. Nam quid, inquit, illa miſerius lege, ueluti præformatas infantibus literas proſequentium, & vt Græci dicere ſolent, quem mater amictum dedit, ſollicite cuſtodientium? Quibus ex Fabij verbis apparet, Græcis in prouerbio fuiſſe. Vſurpat autem & indicat adagium Lucianus in Nigrino: καὶ πόθεν ὁ παῖς οὗτος, καὶ τάχα τὸ μητρὸς ἐστιν αὐτοῦ. id eſt, Et unde hic pano. Atq; fortaſſis materna veſtis eſt. Dicuntur hæc ſcommata in eum, qui verſi colore veſte amictus aduenerat. Plutarchus in commentario de Fortuna Alexandri, δίκην νηπίου παιδὸς, φυλάττοντα τὴν περιβολὴν, ἣν ὁ πάτριος αὐτῷ νόμος, καθάπερ τιτθὴ περιέθηκε. id eſt, More puſilli pueri ſeruantem amictum, quem illi patria conſuetudo veluti nutrix addiderat. Quin hoc ipſum quo nihil iã tritius, Ex præſcripto uiuere, prouerbiali metaphora dictũ apparet, tracta videlicet à pueris, quibus, vt inquit Plato, ἐν τῷ γραφίδι, id eſt, in tabula graphiaria doctor exemplar præſcribit, quod imitantes, literarum notulas conſueſcant effingere. Hoc imitationis genus velut addictum ac ſeruile ridet Horat.*

> *O imitatores ſeruum pecus, vt mihi ſæpe*
> *Riſum, ſæpe iocum, veſtri mouere tumultus.*

Et Fabius nihil putat ad bene dicẽdum inutilius, quam ita ſeruire præceptis artis, ut non auſis digitum latum ab illis diſcedere, ſi quando cauſæ ratio poſtulabit.

Quid diſtent æra lupinis.

PROVERBII *faciem habet, quod eſt apud Horatium in Epiſtol.*

> *Nec tamen ignorat, quid diſtent æra lupinis.*

Id eſt: nouit diſcrimen rerum uilium & precioſarum. Agit autem Horatius de us, qui beneficia non ita conferunt in quoſuis, uelut abijciant, ſed ita collocẽt, ut expendant & eius meritum ac dignitatem cui præſtant, & precium muneris quod largiuntur. Porrò lupini uilitatem prouerbialiter notauit & Iuuenalis:

> *Tunicam mihi malo lupini,*
> *Quàm ſi me toto laudet vicinia pago.*

Notat & Lucianus in libello De mercede ſeruiẽtibus, cum rogat num uſq; adeo defuerit lupini & aquæ fontanæ copia, ut in eam ſeſe conijceret ſeruitutem.

Me mortuo terra miſceatur incendio.

EXTAT *Græcus ſenarius παροιμιώδης apud Suetonium Tranquillum in vita Neronis:*

> Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. *id eſt,*
> *Me mortuo conflagret humus incendijs.*

Quòd cum à quodam ſermone communi diceretur: Nero reſpondens, Imò, inquit, ἐμοῦ ζῶντος, id eſt, Me uiuo, alludens ad urbis incendium, quod paulo poſt effecit. Meminit huius prouerbij M. Tullius libro De finibus bonorum tertio: Quoniamq; illa uox inhumana & ſcelerata dicitur eorum, qui negant ſe recuſare, quo minus ipſis mortuis, terrarum omnium deflagratio conſequatur, quod uulgari quodam uerſu Græco pronunciare ſolent. Item Seneca lib. De clementia ſecundo, cum dicit, multas uoces magnas, ſed deteſtabiles, in uitam humanã perueniſſe, celebresq; uulgo fieri, ut illam, Oderint dum metuant. Cui, inquit, Græcus uerſus ſimilis eſt, qui ſe mortuo terram miſceri ignibus iubet.

Mare cœlo miſcere.

MARE *cœlo miſcere. Prouerbialis hyperbole eſt, pro eo quod eſt, omnia perturbare, nihilq; non facere. T. Liuius: Quid eſt, quod cœlo terram, terra cœlum miſceant? Idem alibi: Quid tandem eſt, cur, cœlum ac terras miſceant? Iuuenalis:*

> *–Clames licet, & mare cœlo*
> *Confundas, homo ſum.*

Lucianus in dialogo Promethei & Mercurij: τί οὖν ἐχρῆν τοῦ ἕνεκα τοῦ λόγου, τὴν γῆν τῷ οὐρανῷ ἀναμεμίχθαι; id eſt: Quid igitur oportebat ea gratia, terræ, quod dici ſolet, miſcere cœlum? Vergilius in quinto, de Iunone omnia tentante:

> *–Maria omnia cœlo Miſcuit.*

Idem paulo diuerſius in duodecimo,

> *–Non ſi tellurem effundat in undas,*
> *Diluuio miſcens, cœlum ue in tartara ſoluat.*

Ariſtophanes in Lyſiſtrata, non diſſimili figura dixit:

> –Τὰ δ' ὑπέρτερα νέρτερα θήσει
> Ζεὺς ὑψιβρεμέτης. *id eſt,*
> *–Quin & ſupera infera reddet*
> *Iuppiter altiſremus.*

Plutarchus in uita Romuli ſic uſurpat, vt cœlum terræ miſceãt, qui ex hominibus deos, ex dijs homines faciunt, & quæ ſunt hominum fabulantur de dijs: ἀπογνῶναι μὲν οὖν παντάπασι τὴν θειότητα τῆς ἀρετῆς ἀνόσιον καὶ ἀγεννές, οὐρανῷ δὲ μιγνύειν γῆν ἠλίθιον. id eſt, In totum abnegare diuinitatem uirtutis impium eſt & ingenerosum, cæterum cœlo miſcere terram, ſtuporis eſt.

Miſcebis ſacra prophanis.

CONSIMILI *figura dixit Horatius:*

> *–Miſcebis ſacra prophanis.*

Id eſt: Nihil nõ facies. Itẽ confundens faſq; nefaſq;. Apud ueteres multũ erat diſcriminis inter res hominũ ac res deorũ, adeo ut Homerus etiã uocabula diſcernat,

quibus

bus dij conſueuerunt uti, à vocibus humanis. Et Pythagoras à quibuſdam inſſerit abſtineri quòd numinibus eſſent conſecrata. Vnde qui nihil habent penſi, quiq; nihil non audent, miſcent ſacra prophanis.

Omnium horarum homo.

Q V I *ſerijs pariter ac iocis eſſet accommodatus, & qui cum aſſidue libeat conuiuere, eum ueteres omnium horarum hominem appellabant. Atq; ita uocatum Aſinium Pollionem, auctor eſt Fabius. Apud Suetonium Tiberius duos quoſdam combibones ſuos, iucundiſſimos, & omnium horarum amicos profiteri ſolet, etiam codicillis. Euiuſmodi amicum eleganter ſimul, & graphice depinxit Ennius, ſub perſona Gemini Seruilij. Carmen quanquam extat apud Aulum Gellium Noctium Atticarum libro duodecimo, capite quarto, tamen non grauabimur adſcribere:*

Hocce loquutus, vocat quicum bene ſæpe libenter
Menſam, ſermonesq; ſuos, rerumq; ſuarum
Comiter impertit, magna cum lapſa diei
Pars foret, è ſummis rebus, paruisq; gerundis
Parte fuiſſet de paruis, ſummisq; gerundis
Conſilio, induforo, lato, ſanctoq; ſenatu.
Cui res audacter magnas, paruasq; iocumq;
Eloqueret: quæ tincta malis, & quæ bona dicto
Euomeret, ſi quid vellet, tutoq; locaret.
Quocum multa volup, ac gaudia, clamq;, palamq;
Ingenium, cui nulla malum ſententia ſuadet,
Vt faceret facinus leuis, haud malus, idem
Doctus, fidelis, ſuauis homo, facundus, ſuoq;
Contentus atq; beatus, ſcitus ſecunda loquens, in
Tempore commodus, & uerborum uir paucorum.
Multa tenens antiqua, ſepulta, & ſæpe vetuſtas
Quæ facit, & mores, veteresq;, nouosq; tenentem.
Multorum veterum leges, diuumq;, hominumq;
Prudentem, qui multa loqui ue, tacere ue poſſit.

Talis & inter philoſophos fuiſſe traditur Ariſtippus: qui Dionyſij iuſſu cum cæteris nec in fœminea purpura ſaltare detrectauit, Platone recuſãte, addẽs vel in Bacchanalibus oportere pudicum eſſe. Hinc Horatius:

Omnis Ariſtippum decuit color.

Contrà qui ſuis quibuſdam ſunt moribus, neque faciles ad cuius hominis conuictum, perpaucorum hominũ homines dicuntur, ut apud Terentium. Apud Horatium autem communi ſenſu caret, inquimus.

Veritatis ſimplex oratio.

R E F E R T V R *in Diogeniani collectaneis hoc adagium. Extat autem in Phœniſſis Euripidis, ad hunc modum:*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
Κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων,
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρὸν, ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὑτῷ φαρμάκων δεῖται σοφῶν. *id eſt,*

Nam veritatis ſueuit eſſe oratio
Simplex, uafris nec eſt egens ambagibus
Interpretum, ſiquidem ipſa per ſe congruit,
At ſermo iniquus, quia per ſe ſit morbidus,
Medicamenta exquiſita depoſcit ſibi.

Citatur à Seneca epiſtola 49. Nam ut ille ait tragicus: veritatis ſimplex oratio eſt. Prouerbium uſurpabitur, uel in rhetores ac poetas, qui mendacia verborũ lenocinijs fucare ſolent. Vel in blandiloquos, qui quòd non ex animo dicant, ſolent accuratius adornare ſermonem, ac ueros affectus hoc diligentius imitari verbis, quo magis uacant affectibus:

Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Ac faciunt prope plura dolentibus ex animo:

Cum interim ſimplex illa ruſticanaq; veritas, negligat id genus orationis fucos: Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην, *id eſt, Ficus ficus, ligonem ligonem appellãs. Vel in aſtrologos, qui vaticina ſua verbis ambiguis efferunt, ne queat deprehendi, ſitq; rima quæpiam per quam elabantur. Deniq; in eos qui perplexe loquuntur, dum verum diſſimulant. Nam hoc indicio ſæpenumero deprehenditur vanitas, velut in Eunucho Terentiana:*

Pergin' ſcelesta mecum perplexe loqui?
Scio, neſcio, abijt, audiui, ego non adfui,
Non tu iſthuc mihi dictura aperte es, quicquid eſt?

Tunica pallio propior eſt.

A P V D *Plautum in Trinummo legitur allegoria prouerbialis: Tunica pallio propior eſt. Quo ſignificatum ex amicis nos alijs atq; alijs magis eſſe deuinctos, neque parem omnium habendam eſſe rationem. Apud veteres primum in officio locum habebant parentes, proximum pupilli noſtræ fidei crediti, tertium clientes, quartum hoſpites, quintum cognati & affines, vt indicat Gellius libro quinto, capite 13. Præterea quædam negocia propius alijs ad nos pertinere. Pallium extrema veſtis apud Græcos, quemadmodum apud Romanos toga. Tunica toga tegebatur, vt frequenter apud Homerum,* χλαῖναι καὶ χιτῶνες, *ſimul nominantur.*

Genu ſura propius.

Γόνυ κνήμας ἔγγιον, *id eſt, Genu ſura propius. Qui Græcas parœmias collegerunt, aiunt, hoc adagium ex euentu quodam eſſe natum. Quum in prælio quidam conſpiceret duos amicos, pariter de vita periclitantes, fratrem & conſobrinum, neq; poſſet utriq; ſimul ferre ſuppetias, omiſſo conſobrino fratrem defendit, atque hanc interim ſententiam pronunciauit, quæ poſtea trãſierit in prouerbium,* γόνυ κνήμας ἔγγιον. *Id refertur ab Ariſtotele lib. Moralium nono: Accedunt, inquiens, eodem & prouerbia vniuerſa, ut anima vna, & amicorum communia ſunt omnia, & amicitia eſt æqualitas, & tibia genu propinquius. Theocritus in Idyllio, cui titulus Charites, tribuit hoc adagium viro tenaci, qui ſibi viuat, neque quicquam velit impertiri amicis:*

Πᾶς δ' ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχων πόθεν οἴσεται ἀθρεῖ
Ἄργυρον, οὐδέ κεν ἰὸν ἀποτρίψας τινὶ δοίη,
Ἀλλ' εὐθὺς μυθεῖται, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνάμα,
Αὐτῷ μοί τι γένοιτο. *id eſt,*

Verum quiſq; ſinu dextram occulit, illud & unum
Cogitat, vnde ſibi congeſta pecunia creſcat,
Nec cuiquam abſterſa rubigine donet amico.
Imo ſtatim hoc, mihi ſura genu longinquior, inquit:
Ipſi malim aliquid detur mihi.

Athenæus lib. 9. eo deflexiſſe videtur, vt dicat de ijs potius, quæ propius ad rem pertinent. Ex hoc igitur Plautus ſuũ illud effinxiſſe videtur: Tunica pallio propior, Confinis eſt huic adagio illa Heſiodi ſententia:

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον. id eſt,
Sed nec germano quiſquam eſt æquandus amicus.
Eſt enim inter hos, quos amamus, habendus ordo. Nihil autem vetat, quo minus ad rem torqueatur, quod genus, ſi quis dicat, maiorem habēdam eſſe vitæ quàm pecuniæ, corporis quàm veſtis, animi quàm corporis rationem, rectè adduxerit, γόνυ κνήμης ἐγγύτερον.

Omnes ſibi melius eſſe malunt quàm alteri.

EANDEM *ferme ſententiam Terentius ſimpliciter extulit in Andria:*
Verum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolet,
Omnes ſibi eſſe melius malle, quam alteri.
Rurſum in eadē fabula prouerbiū ad perſonā detorſit,
Heus proximus ſum egomet mihi.
Ariſtoteles lib. Moralium Eudemiorum ſeptimo, Δοκεῖ γὰρ ἐνίοις μάλιστα ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ φίλος. id eſt, Nonnullis enim videtur quemq; ſibi potiſſimum amicum eſſe. Idem Plato lib. De legibus 5. Τὸ δὲ ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τ' ἐστί, καὶ ὀρθῶς ἔχει. id eſt, Hoc eſt autem quod aiunt, vnumquenq; natura ſibi amicum eſſe, idq; rectè fieri. Sed Terentianam ſententiā Euripides extulit in Medea.
Ὡς πᾶς τις αὑτὸν τοῦ πέλας μᾶλλον φιλεῖ. id eſt,
Quòd quiſq; ſemet plus amico diligit. Vel ſic,
Quòd quiſq; ſe plus atq; amicum diligit.
Rurſum in Græcarum ſententiarum collectaneis:
Φιλεῖ δ' ἑαυτοῦ πλεῖον οὐδεὶς οὐδένα. id eſt,
Nemo ſeipſo diligit quenquam magis.

Φίλαυτοι.

QVI *ſibi vehementer placent, quicq; ſuis ipſorum commodis impenſe ſtudent, aliorum rebus vel neglectis, vel & afflictis, à Græcis eleganter φίλαυτοι vocantur. Vitium ipſum φιλαυτία dicitur. Quod apposite circumloquens Horatius: Cæcus, inquit, amor ſui. Id vitiū Plato malorum omnium fontem autumat. Ariſtoteles 9. Moralium lib. ſatis indicat hāc φίλαυτοι probroſam appellationem, ceu prouerbialem vulgo iactatam fuiſſe, cum ait, homines ſui ſupra modum amantes à multitudine mala audire, quippe qui fœdo infamiq; cognomine vocentur φίλαυτοι. Contra qui ſibi diſplicēt putiduli vocantur. Martial.*
Altera rancidula eſt, altera putidula eſt.
Eſt autē id vitium fere inſitum, vt ſua cuiq; magis probentur quam aliena, quod tamen eximie videtur fuiſſe in Afris. id qđ eleganter notat Galenus libro τῶν φυσικῶν δυνάμεων primo, οὕτως ἄρα δυσέκνιπτόν ἐστί τι κακὸν ἡ περὶ τὰς αἱρέσεις φιλοτιμία καὶ δυσέκνιπτον ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ψώρας ἁπάσης δυσιατότερον. Adeo de ſectis contentio malum eſt, quod ægre excutitur, & cum primis ineluibile, deniq; quauis ſcabie inſanabilius.

Extra telorum iactum.

Ἔξω βελῶν, *id eſt, Extra telorum iactum, pro eo quod eſt in tuto, citraq; periculum. Tranſlatum à bellis, vbi qui nolunt feriri iaculis, longius ſemouent ſeſe, quàm vt poſſint contingi iactu teli, aut in loco à iaculis defenſo ſe continent. Vnde illud frequens apud hiſtoricos, Iam ad teli iactum peruenerant. Q. Curtius lib. 3. Iā in conſpectu, ſed extra teli iactum vtraq; acies erat. Idē lib. 4. Vt extra teli iactū eſſent. Ac rurſum: Nondum ad teli iactum peruenerant. Quod Græci dicunt οἱ ἔξω βελῶν. Neq; vero tantum ii dicuntur ἔξω βελῶν eſſe, qui longius abſunt quam vt iaculo contingi poſſint, verum etiam qui vtcunq; tuti ſunt. Seneca lib. De beneficiis 7. ſimili tropo dixit extra ictum: Iniuriam Deo ſacrilegus quidem non poteſt facere, quem extra ictum ſua diuinitas poſuit. Lucianus in Votis. ἐπισκοπεῖν ἔξω βελῶν ὑπεραιωρούμενον. Optat quiſpiam pēnas, vt è ſublimi ſpectare poſſit dimicantes, ipſe tutus à iaculis. Idem, ὁ δ' ἔξω ἦν βελῶν. id eſt, Iamq; extra teli coniectū erat. Polyphemus de Vlyſſe, qui iam fugerat, vt eum Cyclops telo aſſequi non poſſet, Odyſſeæ K. ad finem. Idem rurſus, αἱ δὲ μοῦσαι διὰ τί ἄτρωτοι, καὶ ἔξω βελῶν εἰσίν, id eſt, Cur muſas non feris, utque à tuis telis ſunt tutæ? Alluſit huc idem in Nigrino, καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν Ἕκτορα ὑπεξαγαγεῖν ἐμαυτὸν, ἐκ βελέων φασὶν, ἔκ τ' ἀνδροκτασίης ἔκ θ' αἵματος ἔκ τε κυδοιμοῦ, τὸ λοιπὸν οἰκουρεῖν εἱλόμην. id eſt, Quemadmodum Iupiter Hectorem, ita meipſum è iaculis eximens, vt aiunt. Atq; à cæde virum, atq; à ſanguine, deq; tumultu, reliquum vitæ tempus domi ſedere deſtinabam. Eſt autem apud Homerum Iliados Λ.*
Ἐκ βελέων, μή πού τις ἐφ' ἕλκεϊ ἕλκος ἀρέσῃ. id eſt,
Extra tela, vti ne quis vulnus forſitan addat
Ad vulnus.
Contra, quem ob noxium periculo uideri uolemus, hūc οὐδ' ὅσον ἐντὸς τῶν βελῶν γενέσθαι ὑπομείναντες. id eſt, Ne tantiſper quidem manentes, vt intra teli iactum eſſent. Vergilius in 11.
Iamq; intra iactum teli progreſſus vterq;.

Poſt principia.

EANDEM *ferme ſententiam habet, Poſt principia. Sumptum item à bellis, in quibus tutiſſimus locus eſt poſt principia. Siquidem in prima acie ſtabant haſtati, in ſecunda principes, robuſtior ætas: hos ſequebantur ſcutati omnes, maxime inſignes armis, poſt hos triarij & rorarij, quemadmodum indicat T. Liuius Decadis primæ, lib. 8. Itaq; nullus in acie locus tutior quam poſt principia. Terentius in Eunucho:*
Tu hoſce inſtrue, hic ego ero poſt principia,
Inde omnibus ſignū dabo. Erat autē hic locus timido nebuloni conueniēs, id quod ridens Gnatho, Illhuc, inquit, eſt ſapere. vt hoſce inſtruxit, ipſus ſibi cauit loco. Idem hoc Pyrrhus factitauit. Donatus admonet eum uſum verbo militari. Porrò Vegetius libro De re militari ſecundo teſtatur, principales in acie milites, proprie dici principia. Sic enim ait: Antiqua ordinatione legionis expoſita, principalium militum, & vt proprio verbo vtar, principiorum nomina ac dignitates ſecundum præſentes matriculas indicabo. Axius apud Varronem. Ego vero, vt aiunt, poſt principia in caſtris. In prouerbio, Res ad triarios rediit, plura de his comperies.

Procul à pedibus equinis.

Ἔξω τῶν ποδῶν ἱππείων, *id eſt, Procul à pedibus equinis. Etiam hodie vulgo dicitur, cum ſignificant fugiendum eſſe periculum. Hac uoce monere conſueuerit, vt quiſque ſibi caueret in certaminibus equeſtribus, ἔξω τῶν ποδῶν ἵππων: id eſt, Extra pedes equinos. Eam deinde vulgus prouerbij vice uſurpauit.*

Porrò à Ioue atque fulmine.

Πόῤῥω Διὸς τε καὶ κεραυνοῦ, *id eſt, Procul à Ioue pariter atque à fulmine. Refertur à Diogeniano. Admonet nõ eſſe agendum cum præpotentibus, qui uitā poſſint perdere ſi quando libeat, maxime cum regibus ac tyrannis. Habent enim fulmen, ſi quando commoueantur. Porro Ioui fulmen attribuunt poetæ, & reges quidam hac effigie ſuos coloſſos fingi voluerunt, autore Plutarcho. Citatur à Suida huiuſmodi hemiſtichion:*

Ἄλλον ἀπὸ μείζονος ἀνδρός. *id eſt,*
Maiorem uitato virum.

Refertur & hoc à Diogeniano inter adagia. Monet autem parum eſſe tutum habere commercium cum principibus, quibus quod libuit licet, & in quos appoſite dixeris illud Græcorum apophthegma: Μέγας ὁ κίνδυνος βούλεσθαι ἃ μὴ δεῖ, τὸν ὃ βούλεται πάντα δυνάμενον. *id eſt, Ingens periculum, velle quæ non decet, eum, qui poſſit quicquid uoluerit efficere. Huc pertinet quod Caliſthenem admonuit Ariſtoteles, vt cum Alexandro aut raro loqueretur aut iucūda. Item quod refert Plutarchus in vita Solonis: is ſpretus eſt à Crœſo, quòd de felicitate nimium libere reſpondiſſet, itaque cū Aeſopus fabularum ſcriptor admoneret illum,* ὅτι τοῖς βασιλεῦσιν ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν, *id eſt, quòd cum regibus aut quam minime, aut quam iucundiſſime colloquendum eſſet: Solon retorſit dictum hunc in modum,* μὰ Δία, ἀλλ' ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἄριστα, *id eſt, non per Iouem, imo potius aut quam minime, aut quam optime. Alluſit ad prouerbiū Ouidius, hoc attactus fulmine,*

Viue tibi, quantumq; potes prælustria uita.
Sæuum prælustri fulmen ab arce venit.

Septem conuiuium, nouem conuicium.

SEPTEM *conuiuium, nouem conuicium. Elegans uel ob ipſam* προσονομασίαν *ſententia, qua ſignificatū eſt, in conuiuium paucos adhibendos eſſe, alioqui fore tumultuoſum atque inſuaue. Quod ſignificans Horatius.*

-Locus eſt, inquit, & pluribus umbris,
Sed nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ.

Extabant antiquitus leges quæ præſcriberent, ſimul et moderatum conuiuarum numerum, & ſumptus modicos. M. Terentius Varro apud Celſium cenſet conuiuas intra Gratiarum & muſarum numerum oportere conſiſtere, ne aut plures ſint ſeptem, aut pauciores tribus. Sed hoc adagium vetat ad Muſarum vſque numerum peruenire. Plinius libro viceſimooctauo, capite ſecundo ſcribit, Seruium Sulpitium commentū fuiſſe cauſam, cur ominoſum eſſet menſam relinquere, quod illis temporibus nondum numerabantur conuiuiua plures quinque. Chærephon apud Athenæum lib. 6. videtur admittere conuiuas vſque ad triginta, duntaxat in nuptiis. Cæterum quibus datum erat negocium numerandi conuiuas, γυναικονόμους *appellant. Refert inibi fabulam non illepidam: Paraſitus quum inuocatus veniſſet ad nuptias, & poſtremus accumberet, gynæconomi numeratis conuiuis, iuſſerunt illum abire, quod contra legem, ſuper numerum triginta ſequutus eſſet. At ille, Numerate, inquit, denuo, à me ſumentes initium. Hoc pacto non erat futurus ſupernumerarius. Refertur apud Iulium Capitolinum in vita L. Veri imperatoris: Et notiſſimum quidem, inquit, eius fertur tale conuiuium, in quo primū duodecimus accubuiſſe dicitur, cum ſit notiſſimum dictum de numero conuiuarum, Septem conuiuium, nouem uero cõuicium. Conuicium autem dixit pro clamore, quaſi cõuocium. Torqueri poteſt ad polyphiliam, aut ad turbam rationum in argumentando, aut exemplorum in ſuadendo: aut etiam ad polytechniam.*

Quæuis in re turba confuſionem parit ac moleſtiam.

De gradu deiicere.

PROVERBIALIS *allegoria De gradu deiicere: pro eo quod eſt animo conſternari, ac velut à ſtatu mentis dimoueri. M. Tullius Officiorum libro primo: Fortis vero animi eſt & cõſtantis, non perturbari in rebus aſperis, nec tumultuantem de gradu deyci, vt dicitur, ſed præſentis animi vti conſilio. Conſimilis figuræ eſt, In gradum reponere, quaſi in priſtinum locum reſtituere. Quintilianus inſtitutionum libro quarto, Aut ſi quid titubauerint, opportuna rurſus eius à quo producti ſunt, interrogatione velut in gradum reponantur. Ad eandem formam pertinent, Mouere loco, Deturbare gradu, Reſtituere in locum.*

Poſt mala prudentior.

Μετὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος, *id eſt, Poſt acerba prudentior. Vbi quis ſuo malo fit cautior, non aliter quàm qui guſtato veneno, non prius intelligunt eſſe venenum, quàm noxiam eius vim ſentire cœperint. Finitimum eſt ei quod alibi dicetur:*

Ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. *id eſt,*
At nouit rem factam deniq; ſtultus. *Item ei,*
Κλέων προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα. *id eſt,*
Rebus peractis eſt Cleon Prometheus,

Adagium recenſetur in collectaneis Apoſtolij, quem equidem autorem non adducerem in medium, niſi cogeret inopia magis idoneorum.

Ex ouo prodijt.

Ἐξ ᾠοῦ ἐξῆλθεν, *id eſt, Ex ouo exiſt. Aiunt dici ſolitum de magnopere formoſis ac nitidis, quaſi neges communi hominum more natos, ſed ex ouo, more Caſtoris & Pollucis. Siquidem eſt in poetarum fabulis, Ledā Tyndari filiam, ex Iouis concubitu duo peperiſſe oua, è quorum altero prodiere gemini, Caſtor & Pollux, inſigni forma iuuenes: ex altero natu eſt Helena, cuius forma literis omnium eſt nobilitata.*

Non eſt cuiuſlibet Corinthum appellere.

ΟΥ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἐσθ' ὁ πλοῦς. *id eſt, Non eſt datum cuius Corinthum appellere. Vetuſtum iuxta ac venuſtum adagium de rebus arduis, & aditu periculoſis, quasq; non ſit cuiuſlibet hominis affectare. Inde natum quod, ut refertur apud Suidam, nec facilis, nec ſatis tutus ſit nautis in Corinthiacum portum appulſus. Nam Strabo libro Geographiæ octauo, alio refert originem prouerbij, nempe ad luxum & meretrices Corinthiorum. Oſtendit enim Corinthum quod in Iſthmo eſſet, duosq; haberet portus, alterum aduerſus Aſiam, alterum Italiæ oppoſitum, negociatorum frequentia locupletiſſimam fuiſſe. In eadem templum fuiſſe Veneri ſacrum, adeoq; locupletatum, ut plus mille puellas haberet, quas Corinthij Veneri conſecra*

rant, vt in eius honorem proſtarent. Itaque huiꝰ gratia frequens in vrbem multitudo vndique confluebat, vnde ciuitas maiorem in modum ditabatur: quin etiã negociatores, hoſpites ac nautæ, propter vrbis luxum deliciasq; immoderatos ſumptus facientes exhauriebantur. Atque hinc manaſſe vulgo prouerbium, Cuiuslibet non eſt Corinthum appellere. Horatius, & A. Gellius ad Laidem nobile ſcortum referunt adagium. Nam ille in Epiſtolis ad hunc modum ſcribit.

Principibus placuiſſe viris non ultima laus eſt,
Non cuiuis homini contingit adire Corinthum,
Sedit, qui timuit, ne non ſuccederet.

Ad Ariſtippum videlicet alludens, quem Laidi conſueuiſſe notum eſt, & ita conſueuiſſe, vt gloriaretur ſe vnum habere Laidem, reliquos haberi à Laide. Hic, nẽpe Gellius lib. 4. cap. 8. ex Phocione Peripatetico huiuſmodi refert hiſtoriam: Lais, inquit, Corinthia, ob elegantiam venuſtatemq; formæ grandem pecuniam demerebat. Conuentusq; ad eam ditiorum hominum ex omni Græcia celebres erant, neque admittebatur, niſi qui dabat quod popoſcerat. Poſcebat autem illa nimiã quantitatem. Hinc aiunt natũ eſſe illud frequẽs apud Græcos adagium:

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς.

Quod fruſtra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare quod poſceretur. Ad hanc ille Demoſthenes clanculum adit, & vt ſui copiam faceret petit. At Lais μυρίας δραχμὰς, id eſt, decem drachmarum milia popoſcit. Tali petulantia mulieris, atque pecuniæ magnitudine ictus, expauidusq; Demoſthenes auertitur & diſcedens, Ego, inquit, pœnitere tanti non emo: οὐκ ὠνοῦμαι μυρίων δραχμῶν μεταμέλειαν. id eſt, Non emo decem drachmarum millibus pœnitudinem. Alij malũt in genere ad omnes Corinthiorum meretrices referre, quarum rapacitatem etiam vetus comœdia taxauit. Ariſtophanes in Pluto;

Καὶ τάς γ' ἑταίρας φασὶ τὰς Κορινθίας
Ὅταν μὲν αὐτάς τις πένης πειρῶν τύχῃ
Οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ πλούσιος,
Τὸν πρωκτὸν αὐτὰς εὐθὺς ὡς τοῦτον τρέπειν.

Quos equidem verſiculos haud grauaremur Latinos facere, ſi quam ſunt elegantes, tam eſſent etiam verecundi. Strabo meminit apophthegmatis cuiuſdam meretricij, ex quo licebit earum auariciam conijcere. Nã cum matrona quædam cuipiam huius ordinis probro obijceret inertiam, quod nihil ageret operis, nulloq; lanificio exerceretur: Imò, inquit, ego illa qualiſcunque ſum, iam ternas telas exiguo temporis ſpatio pertexui. Nobis tamen non videtur abſurdum, ſi parœmia referatur ad periculoſam in Corinthum nauigationẽ, de qua meminit eodem in libro Strabo. Vt hinc poſtea deriuata ſit ad alios vſus. Paraſitus ille Comicus eleganter detorſit prouerbium:

Οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστ' ἐπὶ τράπεζαν ἐσθ' ὁ πλοῦς. id eſt,
Adire menſam, haud hominis eſt cuiuſlibet.

Citatur autem à Stobæo, ex Nicolao quodam poeta comico. Meminit & exponit hanc parœmiam & Euſtathius, enarrans nauium catalogum, additq; eam imitatam ex illo verſu Sophocleo:

Οὐκ ἔστ' ἐν πλῷ τοῖσι σώφροσιν βροτῶν. id eſt,
Non à modeſtis nauigatur huc viris.

Extat hic verſus, cuius meminit Euſtathius apud Sophoclem in Philoctete. Proinde duplex erit vſus adagij, vel cum ſignificamus rem eſſe maiorem, quam pro viribus eius qui conatur aggredi, velut ſi quis parum felici natus ingenio, paruoq; viatico inſtructus, deſtinet ſequi literas: vel quoties aliquis negotium parũ tutum aggredi parat, quod non temere ſoleat feliciter euenire, velut ſi quis apud iudices ἀπεράντους litem inſtituat nunquam finiendam, aut principum aulis ſeſe addicat, aut bellum ſuſcipiat. Nihil enim fere horũ ita bene conſueuit euenire, ut non pœniteat conſilij.

Satis quercus.

Ἅλις δρυός, id eſt, Sat quercus. Vetus adagium in eos, qui relicto victu ſordido, ad elegantiorem lautioremq; digrediuntur. Inde profectum, quod priſci illi mortales rudes atq; inculti, ſimulatq; Ceres uſum frumenti mõſtrauit, glandibus victitare deſierunt. Quanquam Plinius lib. 16. teſtatur, & ſua ætate multas gentes glande victitaſſe: apud Hiſpanos etiam in delicijs habitam: adeo ut bellariorum uice ſecundis menſis inferretur. Huiuſmodi nimirum tragemata conueniebant ijs, quibus dentifricij loco lotium eſſet. Nec inconcinne quadrabit in eos, qui relicta antiqua illa virtute, ad mores conſiliaq; ſui ſeculi ſeſe transferunt, ac recentiorum moribus incipiunt uti. Hunc ad modum uidetur vſus Cicero, ſcribens ad Atticum libro 2. in epiſtola cuius initium, Multa me ſolicitant. Clodij contentiones, quæ mihi proponuntur, modice me tangunt, etenim vel ſubire eas videor ſumma cum dignitate, uel declinare nulla cum moleſtia poſſe. Dices fortaſſis, ἅλις tanquam δρυός: Saluti, ſi me amas, conſule.

Feneſtram aperire, & ſimiles metaphoræ.

APERIRE feneſtram, pro eo quod eſt, occaſionem, ac velut anſam miniſtrare. Terentius ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ: Hui quantam feneſtram ad nequitiam pateſeceris. Verum hoc non niſi in malam partem, illud etiam in bonam, Aperire ianuam. Plinius Suetonio Tranquillo: Atque adeo illa actio mihi aures hominum, illa ianuam famæ pateſecit. Plutarchus in libro de Oſiride: μεγάλας ὑπὸ τῷ δήμῳ ἀσεβεῖ κλισιάδας ἀνοίγοντες. id eſt, Magna impiæ plebi repagula aperientes. Eiuſdem formæ & illud Ciceronis pro Planco: Quanquam quã nolui ianua in cauſam ingreſſus ſum. Item illa, Aperire uiam, Præſtruere uiam, Præcludere viam, Iacere fundamenta: quorum alibi meminimus. Diuerſo quidem ſenſu philoſophus quidam Cynicus dictus eſt θυρεπανοίκτης, quod in omnium ædes irrumperet, reprehenſurus ſi quid diſpliceret: ſed tamen ea vox torqueri poteſt ad eos, qui cæteris viam aperiunt.

Anſam quærere, & conſimiles metaphoræ.

ANSA eſt, qua quippiam prehenditur ac tenetur. Hinc ducta metaphora, varias adagiorum formas præbuit. Plautus in Perſa: An non vides hunc anſam quærere? id eſt, captare occaſionem reſcindendæ irritandæq; pactionis. Quod quidem à Græcorum tractum eſt figura, apud quos frequens eſt, λαβὴν ζητεῖν. παρέχειν λαβήν. id eſt, anſam quærere, præbere anſam. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Εἰ γάρ τις ὑμῶν ταῖσδ' ἐνδώσει κἂν σμικρὰν λαβήν,
Οὐδὲν ἐλλείψουσιν αὗται λιπαρῶς χειρουργίας. id eſt,

Si qua

Si qua per nos uel puſilla data ſit anſa fœminis,
Pinguis ipſa nil relinquunt proximus chirurgiæ.

Plato libro De legibus tertio, καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἷον λαβὴν ἀποδίδωσιν. id eſt, Et ipſe ſermo nobis uelut anſam præbet. Ariſtides in Pericle, τὴν τοῦ βασκαίνειν δοκεῖν παρέχων λαβήν. id eſt, Anſam præbere, ut inuidere uideatur. Idem adſimili figura dixit in Timone, Οὐ δίδωσι χώραν τῇ βλασφημίᾳ. id eſt, Neq; dat locum conuicio. Rurſum Plato libro De legibus ſeptimo, Vt contentionis anſas multis præbuerint. Rurſum De re publica libro octauo, indicat metaphoram ſumptam à palæſtritis, quorum hæc ars eſt, ſic componere corpus, ut prehendi non poſſint: πάλιν τοίνυν ὥσπερ παλαιστὴς τὴν αὐτὴν λαβὴν πάρεχε. id eſt, Rurſus igitur tanquam palæſtrita eandem anſam præbe. Eodem pertinet In eaſdem anſas incidere, & anſam arripere, anſam præterire, anſam negligere: & ſi qua ſunt alia. Epictetus in Enchiridio ſuo ſcripſit, unicuiq; rei binas eſſe anſas, alteram qua teneri poſſit, alteram qua non poſſit. Arripiendum igitur unumquodq; ea qua poſſit teneri, id eſt, bona undique excerpenda, mala toleranda. Philoſophus quidam adoleſcentes nullis mathematicis diſciplinis inſtructos noluit admittere, quod diceret illis deeſſe anſam philoſophiæ. Plutarchus autem in libello De audiendis poetis, eleganter ſcripſit, multas eſſe corporis partes, per quas ſeſe inſinuant uitia, uirtuti uero unicam eſſe anſam, aures adoleſcentulorum ſi puræ fuerint, nullisq; aſſentatorum & corruptorum hominum ſermonibus occupatæ.

Cyclopis donum.

Κύκλωπος δωρεά, id eſt, Cyclopis munus: pro eo quod eſt munus inutile. Cuiuſmodi ſunt ferme tyrannorum & latronum beneficia, qui ſolent hoc ipſum magni beneficij loco imputare, quod aut minus, aut ſerius noceant. In hanc ſententiam Cicero Philippica 2. Quod eſt aliud P. C. beneficium latronum, niſi ut commemorare poſſint ijs ſe uitam dediſſe, quibus non ademerint? Lucianus ἐν Καταπλῷ; Οὐ πάνυ μοι ἡ τοῦ Κύκλωπος ἐκείνου ἤρεσκεν δωρεά, τὸ ὑπισχνεῖσθαι, ὅτι Πύματον ἐγὼ τὸν Οὖτιν κατέδομαι. id eſt, Haud admodum me Cyclopis illud donum delectat, uidelicet quod ita pollicetur, Ego Vtin poſtremum deuorabo. Verba ſunt Micylli cerdonis, qui cum eſſet queſtus, quod non ſtatim cum alijs in cymbã Charontis reciperetur, atque hoc ipſum Clothoparca, beneficij uice imputaret, quod interim tantillum moræ lucrifaceret ne deſcenderet ad inferos, ad hunc modum reſpondit. Neque dubium quin Lucianus Homericum locum retulerit, qui eſt in Odyſſea lib. 9. ubi Cyclops Polyphemus delectatus dulci uino, quod illi donarat Vlyſſes, munus promittit, quo accepto ille ſit magnopere gauiſurus, ut denuo ſibi miniſtret de ſua lagena. Dedit Vlyſſes ſpe muneris iterum atque iterum. Porrò ubi iam uino delinitum crederet mitius reſponſurum, repoſcit Vlyſſes munus promiſſum. Cui Cyclops hunc in modum reſpondit.

Οὖτιν ἐγὼ πύματον ἔδομαι μετὰ οἷς ἑτάροισι
Τοὺς δ' ἄλλους πρόσθεν· τὸ δέ τοι ξεινήιον ἔσται. *id eſt,*
Poſt ſocios mihi, poſtremusq; uorabitur Vtis,
At reliqui prius: hoc ex me tibi munus habebis.

Cæterum Οὖτις Græce, nullum ſignificat: quod nomen finxerat Vlyſſes, quo Polyphemum poſſet deludere.

Tuis te pingam coloribus.

Tvis te pingam coloribus: id eſt, Talem te deſcribam, qualis es. Tranſlatum à pictoribus, qui nonnunquam faciem hominis ita ut eſt exprimunt, ac repræſentant, nonnunquam alienis fucant coloribus. Aut etiam alluſum eſt ad Aeſopicam corniculam, quæ ſe coloribus alienis venditauit. Diuus Hieronymus in Ruſinum: Poſſem & ego te tuis coloribus pingere, & inſanire contra inſanientem. Ibidem rurſum: Scire enim te iactas crimina, quæ tibi ſoli amiciſſimo ſim confeſſus, & hæc in medium prolaturum, meisq; me coloribus eſſe pingendum. Plinius in præfatione hiſtoriæ mundi: Et ne in totum uidear Græcos inſectari, ex illis nos uelim intelligi, pingiq; coloribus, quos in libellis his inuenies. Et Cicero libro Epiſtolarum ad Quintum fratrem ſecũdo, epiſtola ultima: Tuis coloribus, meo penicillo. Quanquam hoc paulo diuerſius.

Ornatus ex tuis virtutibus.

Hinc non multum abludit illa ironia Terentiana, Ornatus ex tuis virtutibus. In Adelphis: Si regnum poſſiderem, ornatus eſſes ex tuis uirtutibus: id eſt, haberes præmia tuis factis digna. Nam olim reges honorem habebant ijs, quis facinus aliquod præclarum ediſſent.

Domi Mileſia.

Οἴκοι τὰ Μιλήσια, id eſt, Domi Mileſia. In eos dici ſolitum, qui ibi domeſticum luxum celebrant, vbi minime probatur. Nam domi liberum eſt unicuiq; ſuo more uiuere, Hoſpitis autem eſt, ut eorum apud quos diuerſatur & cultum & mores tũ laudet, tum imitetur quoad poteſt, certe ſua non iactet, aliena damnans. Id quod facere ſolent quidam homines imperiti, qui quocunque terrarum uenerint, omnium omnia uituperant: ſua nimis importune laudibus tollunt, etiam uitia pro ſummis uirtutibus efferentes. Refertur adagium ab Angelo Politiano in Miſcellaneis, additq; inde natum, quod olim Mileſio cuidam hoſpiti cum apud Lacedæmonios delicias patrias extolleret, ad hunc modum reſponſum fuerit: οἴκοι τὰ Μιλήσια, μὴ 'νθάδε. id eſt, Domi, non hic Mileſia: huius ſententiæ citans auctorem Zenodotum quendam adagiorum collectorem. Feruntur quidem Zenobij cuiuſdam collectanea, quem an ille Zenodotum appellet, nondum ſatis liquet, uerum in his collectaneis huiuſmodi quãdam inuenimus fabulam, quam eandem refert Suidas: Ariſtagoras quidam Mileſius Lacedæmonem profectus, poſtulabat ut Ionibus à Perſis bello vexatis ſuppetias ferrent. Is autem cum in concionem prodiſſet, inſolita apud Lacedæmonios veſtitus mundicie, alijsq; delicijs Ionicis affluens, quidam ex Ephoris eum hoc dicto ſubmonuiſſe fertur, οἴκοι τὰ Μιλήσια, id eſt, domi Mileſia. Porro Ephorus Lacedæmoniorum eſt magiſtratus, cuius munus eſt de cõtractibus cognoſcere, ut auctor eſt Ariſtoteles tertio libro Politicorum: alioqui uox ipſa ſonat, quaſi dicas inſpectorem. Cæterum Athenæus libro duodecimo, cauſam adagionis ſecus narrat, nempe Mileſios luxũ Colophoniorum imitatos, morbum ſuum finitimis etiam regionibus tradidiſſe. Hoc nomine cum male audirent, ſeſe admonebant, ut domi ſuis

delicijs

delicijs uterentur, non etiam traducerent. Effertq. prouerbium ad hunc modum: οἴκοι τὰ μιλήσια κἀπιχώρια, κοὐκ ἐν μέσῳ. *id eſt, Domi Mileſia, ac vernacula, nō in propatulo. Vt autem Lacedæmoniorum ſeueritas multorum literis eſt celebrata, ita Mileſiorum luxus in hominum ſermonem abijt, adeo ut quicquid molle, parumq; uirile uelint intelligi, Mileſium appellent. Vnde Ariſtides quidam libro ſuo, fabulis obſcœnis ſcatenti, titulum indidit,* μιλησιακῶν. *Et Lucianus in Amoribus, ſermones amatorios laſciuos, Mileſios uocat. Martianus Capella: Nam certe, inquit,* μύθους *poeticæ etiam diuerſitatis delicias Mileſiacas. Quin & Apuleius in carmine iambico, quo aſinum ſuum auſpicari uoluit, demulcentes & prurientes narrationes ſuas, ſermonem Mileſium uocat. Iulius Capitolinus in uita Clodij Albini: Mileſias, inquit, nonnulli eius dicunt, quarum fama non ignobilis habetur, quamuis mediocriter ſcriptæ ſint. Et hæc de fabulis Apuleianis dici teſtantur ea, quæ paulo poſt citat ex epiſtola Seueri: Maior fuit dolor, quod illum pro literato laudandum duxiſtis, cum ille nænijs quibuſdam anilibus occupatus, inter Mileſias Punicas Apulei ſui, & ludicra literaria conſeneſceret. Hactenus Capitolinus. Quod autem ſui Apulei dixit, illuc pertinet, quod & Albinus ipſe, itidem ut Apuleius Afer eſſet. Cæterum præcipua Mileſiorum mollicies in veſtitu, propterea quod apud illos texta eſſent omnium molliſſima. Vnde & Tyrius Maximus Mileſios* [illegible] *uocat, nimirū a cultus elegantia. Vergilius in Georgicis, delicatiſſima uellera, Mileſia nominat; Horatius item:*

> *Alter mileti textam, cane peius & angue*
> *Vitabit chlamidem:*

veſtem molliculam, parumq. ſeueram ſignificans. Ariſtophanes in Ranis, Στρώμασι μιλησίοις ἀνατετραμμένος. *id eſt, Stragulis Mileſijs inuolutus, Horum meminit & Theocritus, & complures alij ſcriptores. Sed ad intelligendum adagij ſenſum, iam plus ſatis. Alluſit ad prouerbium Euripides in Helena:*

> Οὐκοῦν ἐκεῖ που σεμνὸς ἦσθ', οὐκ ἐνθάδε. *id eſt,*
> *Magnificus illic forte eras, non hic item.*

Alluſit & Antiphanes apud Athenæum libro quarto, his quidem uerſibus,

> -Εν λακεδαίμονι
> Γίγνου, ἐκείνων τῶν νόμων μεθεκτέον
> Ἐστὶν βαδίζειν ἐπὶ δεῖπνον εἰς τὰ φιδίτια.
> Ἀπόλαυε ζωμοῦ, καὶ φέρει τοὺς βύττακας.
> Μὴ καταφρόνει, μηδ' ἕτερ' ἐπιζήτει καλά. *id eſt,*
> *Quando agis apud Lacedæmonem*
> *Viuas oportet moribus Laconicis.*
> *Cœnatum eas in phiditia Laconica,*
> *Nigro fruare iure quod ibi apponitur,*
> *Geſtesq; byſtacas, caue contempſeris*
> *Quicquam, boniue aliud requiras inſuper.*

Menſe Maio nubunt malæ.

ROMANORVM *adagium extat apud Naſonem: Menſe Maio nubunt malæ. Dici poteſt in mulieres intempeſtiuæ libidinis: aut in eos, qui alieno tempore quicquam faciunt: aut qui parum auſpicato quid aggrediuntur. Nam olim inauſpicatum exiſtimabatur, mulieres Maio Menſe nubere, ſiue quod eo Menſe umbra Remi occiſi a fratris Cerere, creditur apparuiſſe nutritio ſuo Fauſtulo, atq; Accæ Laurētiæ, mandaſſeq; vt manibus ſuis iuſta perſoluerentur. Vnde & Romulo auctore, feſta Remuria dicta, poſteritas mutata litera Lemuria, uelut a lemuribus appellare cœpit. Et umbris maiorum his diebus parentari ſolitum: atque ob id dies illi inter ferales habiti, ac nuptiis nefaſti. Ouidius in Faſtis:*

> *Nec vidua tedis eadem, nec virginis apta*
> *Tempora, quæ nupſit, nec diuturna fuit.*
> *Hac quoque de cauſa, ſi te prouerbia tangunt,*
> *Menſe malas Maio nubere vulgus ait.*

Plutarchus in Problematis alias quaſdam cauſas refert, quam ob rem hoc Menſe abſtineretur a nuptiis: vel quod medius intercedat inter Aprilem, Veneri ſacrum, & Iunium Iunoni dicatum, quarum vtraq; dea nuptiis præſidet. Proinde propter auſpicium deæ, aut maturantes paullum nubebant Aprile, aut puſillū prorogantes Iunio. uel propter funeſta quædam piacula, quibus per id temporis utebantur Romani, hominum effigies de ponte in Tiberim præcipitantes, cum antea Græcos conſueuiſſent. Atque ob id Flaminiam Iunonis ſacerdotem, quaſi luctum illis diebus agere, nec ullo ſolenni cultu ſolitam uti. vel quod Maius a natu maioribus, Iunius a Iunioribus denominatus eſſe videatur. Porro nuptiis grandior ætas ut intempeſtiua, ita inauſpicata. Quapropter ſcripſit Euripides:

> Ἀλλ' ἢ τὸ γῆρας τὴν κύπριν χαίρειν ἐᾷ,
> Ἡ τ' ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται. *id eſt,*
> *Verum ſenecta iubet ualere Cypridem,*
> *Et ipſa rurſum infenſa ſenibus eſt Venus.*

Ouem lupo commiſiſti.

Τῷ λύκῳ τὴν ὄιν, *id eſt, Lupo ouem. Terentius in Eunucho, Sceleſta, ouem lupo commiſiſti. De Chærea ephebo, cui uelut eunucho uirgo ſoli credita eſt. Donatus admonet prouerbium eſſe, quod contineat fœmineam reuerentiam, meretricium ſenſum. Concinne hoc utemur, quoties ei ſeruandum aliquid committitur, cuius gratia cuſtodem magis oporteat adhiberi. Cicero tertia Philippica: Etenim in concione dixeras ſe cuſtodē futurum urbis, uſque ad calendas Maias, ad urbem exercitum habiturum. O præclarum cuſtodem, ouium, vt aiunt, lupum: cuſtos ne urbis, an direptor & vexator eſſet Antonius? Vnde quadrare videtur, quoties inimico negocium committitur, quiq. nobis peſſime uelit: propterea quod lupus & agnus genuino quodam odio diſſident. Id quod oſtendit etiam Homerus in Iliados X.*

> Ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.
> Οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν
> Ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν. *id eſt,*
> *Fœdus uti non tutum homini, ſæuoq; leoni,*
> *Vtq. ouibus prorſum concordia nulla lupisq;,*
> *Sed ſemper cupiunt male, ſeq. odere uiciſſim.*
> *Item Horatius in Odis:*
> *Lupis & agnis quanta ſortito obtigit,*
> *Tecum mihi diſcordia eſt.*

Huc adſcribendum illud, quod refert Suidas: Πρὶν καὶ λύκος ὄιν ποιμαίνοι. *id eſt, Prius etiam lupus ouem paſcet: de re neutiquam veriſimili. Huic confine Plautinum illud in Milite: Bono cella ſuppromo credita. Sed propius accedit, quod eſt in Truculento: Nam*

oues

oues illius haud longe abſunt a lapis.

Muſtelæ ſeuum.

Γαλῇ στέαρ, *id eſt, Muſtelæ pingue, ſubaudiendum, das, aut comiſsis. Cum ea dantur, quorum qui accipiunt, natura ſunt appetentiſsimi. Gaudet enim hoc animal præcipue ſeuo. ueluti ſi quis laudaret laudis auidiſſimum: aut ad bibendum prouocaret, natura bibosum: aut ad aleam inuitaret, quibus hic ludus impendio gratus eſſet. Refertur adagium a Diogeniano.*

Nullam hodie lineam duxi.

Τήμερον οὐδεμίαν γραμμὴν ἤγαγον, *id eſt, Hodie nullam lineam duxi. Ab Apelle pictore natum adagium: in eos quadrat, quibus ceſſatum ab exercitio ſtudij, artisq. ſuæ. Id refertur a Plinio libro trigeſimoquinto, capite decimo, cuius uerba non grauabimur in hoc commentarium tranſcribere: Scitum eſt, inquit, inter Protogenem & eum quod accidit. Ille Rhodi uiuebat, quo cum Apelles adnauigaſſet, auidus cognoſcendi opera eius, fama tantum ſibi cogniti, continuo officinam petit. Aberat ipſe, ſed tabulam magnæ amplitudinis in machinam aptatam picturæ, anus una cuſtodiebat. Hæc Protogenem foris eſſe reſpondit, interrogauitq. a quo quæſitum diceret: Ab hoc, inquit Appelles: arreptoq; penicillo, lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam. Reuerſo Protogene, quæ geſta erant anus indicauit. Ferunt artificem protinus contemplatum ſubtilitatem, dixiſſe: Apellem ueniſſe. Nõ enim cadere in alium tam abſolutum opus: ipſum tunc alio colore tenuiorem lineam in ipſa illa duxiſſe, præcepiſſeq. abeuntem, ſi rediſſet ille, oſtenderet, adijceretq. hunc eſſe quem quæreret. Atque ita euenit. Reuertitur enim Apelles, ſed uinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit, nullum relinquens amplius ſubtilitati locum. At Protogenes uictum ſe confeſſus, in portum deuolauit, hoſpitem quærens. Placuit ſic eam tabulam poſteris tradi, omnium quidem, ſed artificum præcipue miraculo. Conſumptam eam conſtat priore incendio domus Cæſaris in palatio, auide ante a nobis ſpectatam, ſpatioſiore amplitudine, nihil aliud continẽtem, quam lineas uiſum effugientes, inter egregia multorum opera inani ſimilem, & eo ipſo allicientem, omniq. opere nobiliorem. Apelli fuit alioqui perpetua conſuetudo, nunquam tam occupatã diẽ agendi, ut non lineam ducendo exerceret artem, quod ab eo in prouerbium uenit. Hactenus Plinius. Ceterum ad hanc lineam, qua protinus agnitus eſt a Protogene, reſpexit Statius in Hercule Vindice Epitrapezio, cum ait:*

Linea quæ ueterem longe fateatur Apellem.

Neque natare, neque literas.

Μήτε νεῖν μήτε γράμματα, *id eſt, Neque natare, neque literas, ſubaudiendum, nouit. In eos dicitur, qui ſupra modum indocti ſunt, nihilq. prorſus bonarum artium in pueritia didicerunt. Nam hæc duo ſtatim diſcebant pueri Athenis. Atque adeo Romæ quoque, id quod ſatis declarat Suetonius in Auguſto: Nepotes, inquiens, & literas, & natare, aliaq. rudimenta per ſe plerunque docuit. Idem de Caligula prodidit, quod ad cætera magnopere docilis, natare tamen neſcierit, ueluti poſtremum hoc nemo neſciret. Plato libro De legibus tertio:* Τοὺς δὲ ἐναντίως ἔχοντας τούτων, ὡς σοφούς τε προσρητέον ἂν, καὶ τὸ λεγόμενον, μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπισταμένους. *Qui uero contra affecti, ſapientes appellandi, etiam ſi neque literas, ut dicitur, neque natare ſciant. Item Ariſtides in apologia communi quatuor oratorum,* Ἀλλ' ὡς τὸ λεγόμενον οὐδὲ τὰ γράμματα ἐπισταμένων οὐδ' ὅτι ἐλέγχων ἄξιον. *id eſt, Sed quemadmodũ dici conſueuit, perinde coarguendum exiſtimans, quaſi qui neque literas, neque natare norit.*

Mordere frænum.

MORDERE *frænum D. Brutus libro Familiarium epiſtolarum undecimo, poſuiſſe uidetur pro eo quod eſt, uel leniter repugnare ſeruitati. Si frænum momorderis, peream, ſi te omnes quotquot ſunt, conãtem loqui ferre poterunt. hoc eſt, ſi utcunque ſignificaueris te ſeruitutem iniquo animo ferre. Ad hanc ſententiam faciunt, quæ reſpondet Cicero: Si timidus, inquiens, eſſem, tamen iſta epiſtola omnem mihi metum abſterſiſſes: ſed ut mones, frænum momordi. Etenim qui te incluſo, omnem ſpem habuerim in te, quid nunc putas? Quanquam Papinius in Epithalamio Stellæ & Violantillæ in diuerſum ſenſum uſurpauit, nempe pro eo quod eſt, ſeruitutem accipere, frenumq. recipere:*

Fama tace, ſubijt leges, & fræna momordit.

Id eſt, Admiſit uincula matrimonij. Quanquam an etiam in hunc ſenſum uerba Ciceronis accipi poſſint, doctis excutiendum relinquitur. Prouerbium ſumptũ uidetur e fabula Aeſchyli, quæ inſcribitur Prometheus, in qua ſic loquitur Mercurius:

Τέγγει γὰρ οὐδὲν, οὐδὲ μαλθάσσει λιταῖς
Ἐμαῖς, δακὼν δὲ στόμιον ὡς νεοζυγὴς
Πῶλος βιάζῃ, καὶ πρὸς ἡνίας μάχῃ. *id eſt,*
Precibus nihil miteſcis inflexus meis.
Sed fræna mordens, pullus indomitus uelut,
Ferociens, pugnas habenas uincere.

Manibus pedibusque.

EXTREMVM *conatum ſignificantes dicimus, Manibus pedibusque. Nam per manus declaratur induſtria conficiendi negocij, per pedes maturandi celeritas. Dauus in Andria Terentiana: Ego hoc Pamphile tibi pro ſeruitio debeo conari manibus pedibusq;. Vtitur hoc adagio ſemel atque iterum Aeſchines in oratione contra Demoſthenem. Homerus Iliados Υ.*

Ἀλλ' ὅσσον μὲν ἐγὼ δύναμαι χερσίν τε ποσίν τε. *id eſt,*
Immo quicquid ego poſſum manibus pedibusq;.

Omnibus neruis.

EVNDEM *habet ſenſum, Omnibus neruis, id eſt, ſumma ui, ſummoq. ſtudio. Nam robur, iuxta philoſophos, in neruis ſitum. Vnde & neruos intendere, expedire neruos, & neruoſa dicimus, quæ aegeta ualidaq;, minimeq; languida. Cicero ad Qu. fratrem: Sic contende omnibus neruis & facultatibus. Idem lib. 15. Epiſt. famil. Omnes neruos in eo contendas. Item Verrinarum actione ſecunda: In quo omnes neruos ætatis, induſtriæq; meæ contenderem.*

Velis equiſque.

SIMILEM *conatum ſignificat, uelis equisq;, ad fugiendum aut aſſequendum magis, quam ad efficiendum. M. Tullius ad Qu. fratrem libro ſecundo: ſic ego, qui in*

iſto

iſto homine colendo tam indormiui diu, te mehercule ſæpe excitante, curſu corrigam tarditatem, tum equis, tum uelis. Quo quidem loco, in vulgatis exemplaribus, pro velis, viris ſcr ptum habetur. Idem Officiorum libro tertio: Quibus obſoletis floret Epicurus, eiuſdem fere auctor adiutorq. ſententiæ. Cum his equis velisq. v dicitur, ſi honeſtum tueri ac retinere ſententia eſt, decertandum eſt. In quibus exemplis uſus eſt eadem metaphora paullo diuerſius, vt qui illic reſpexerit ad celeritatem, hic ad vtrunque pugnæ genus equeſtre ac nauale.

Remis velisq.

H V I C *ſimillimum eſt, Remis uelisq. Inde translatum, quod cum nauis ſimul & remigio & velo impellitur, ſummus eſt nautarum conatus. Cicero lib. Tuſc. quæſt. 3. Tetra res eſt, miſera, deteſtabilis, omni contentione, velis, vt ita dicam, remisq. fugienda. Idem in prima Philippica: Tum uero tanta ſum cupiditate incenſus ad reditum, vt mihi nulli neque remi neq. venti ſatisfacerent. Plautus in Aſinaria: Remigio veloq. quantumcunque poteris feſtina & fuge. Quum remigio nauis impellitur, Græci* δεύτερον πλοῦν, *id eſt, ſecundarium curſum appellant: quum velis fertur, dicitur* ἱστιοδρομεῖν*: quum ſecŭdis ventis,* οὐριοδρομεῖν*. Vertit in diuerſum, hoc eſt, in ſignificationem tarditatis, metaphoram Ariſtophanes,* ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

> Νῦν μὲν γὰρ οὔτε εἰρεσίᾳ οὔτ' ἐλαύνομεν. *id eſt,*
> *Neque currimus nunc, nec alias impellimur.*

Interpres exponit, Neque ventis, neque remis nauigamus. Quanquam nihil prohibet ad equeſtrem curſum referri. Vergilius ſimpliciter extulit in Aeneidos tertio:

> *Læuam cuncta cohors remis ventisq. petiuit.*

Ad hanc formam pertinet, quod ait Plato lib. De legibus. 9. Τὰς δὲ τῶν κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί. *id eſt, Malorum autem conſuetudines fugito irreuerſim, hoc eſt, ne reſpiciens quidem a tergo. Alluſit autem ad Eurydices fabulam, cui lex erat dicta ne reſpiceret. Et Vergilius:*

> *Transq. caput iace, ne reſpexeris.*

Nauibus atque quadrigis.

P R O *ſummo ſtudio, ſummaq. feſtinatione, Flaccus dixit, Nauibus atque quadrigis, in Epiſtolis:*

> *Strenua nos exercet inertia, nauibus atque*
> *Quadrigis petimus bene viuere, quod petis hic eſt.*

Plutarchus aduerſus uſuram: Μηδὲ σὺ ἢ ἱπποσύνας τε μεῖον, μηδ' ὀχήματα ζυγηφόρα, κερασφόρα καὶ κατάργυρα, ἃ τόκοι ταχεῖς καταλαμβάνουσι καὶ παρατρέχουσιν, ἀλλ' ὄνῳ τῷ τυχόντι, καὶ καβάλλῃ χρώμενος φεῦγε πολέμιον, καὶ τύραννον δανειστήν. *id eſt, Ne vero tu aut equitatum oppertus fueris, aut vehicula iugalia cornigera, & argento picta, quæ celeres vſuræ aſſecuntur, & prætercurrunt: verum aſino quopiam, quemcunq. fortè nactus fueris, aut caballo fuge hoſtem, ac tyrannum fœneratorem.*

Citis quadrigis: Iouis quadrigis.

C I T I S *quadrigis fugere, et Iouis quadrigis fugere, pro eo quod eſt quam ocyſſime fugere, legitur apud Plautum, ab Homero translatum, qui diis quadrigas aſſingit, quibus quo lubitum ſit, repĕte rapiantur, ex Olympo in terras, rurſus è terris in cælum. Ad quas alluſit Cicero, ſcribens Q. fratri: Quoniam ſcribis poema noſtrum ab eo probari quadrigis poeticis, modo mihi date Britanniam, quam pingam coloribus tuis, meo penicillo. Plautus in Aulularia: Quod iubeat, citis quadrigis properet perſequi. Liuius prima decadis libro quinto, narrat Camillum captis Veiis, ita triumphantem ingreſſum vrbem, vt curru equis albis iuncto ueheretur, & ob id eum triumphum clariorem fuiſſe, quam gratiorem, quod Solis ac Iouis currum æquiparaſſe molíretur.*

Equis albis pręcedere.

V B I *quem aliis quapiam in re longe ſuperiorem ſignificabant, longoq. anteire interuallo, eum albis equis pręcedere dicebant, uel quod antiquitus equi albi meliores haberentur, uel quod victores in triumpho albis equis uectari ſoleant, vel quod albi equi fortunatiores & auſpicatores eſſe credantur, vt ad equeſtre certamen referamus metaphoram. Quod quidem indicat Apuleius, cum ait: Poſtquam ardua montium, & roſida ceſpitum, & gleboſa camporum emerſi, me equo indigena peralbo vehens, iam eo quoque admodum ſeſſo. Neque enim temere addit, vel indigena, id eſt, Theſſalico, vel albo: nam vtrumque pertinet ad emphaſim pernicitatis. Horatius in Sermonibus de Perſio quodam.*

> *Durus homo, atque odio qui poſsit vincere regem.*
> *Confidens, tumidusq. adeo ſermonis amari,*
> *Siſennas, Barros vt equis præcurreret albis.*

Erant autem Siſenna & Barrus homines quidam inſignita maledicentia: etiam ſi Acron barros legit, vt ſit epitheton. Neque diſſimile huic Plautinum illud in Aſinaria: Nam ſi huic occaſioni tempus ſeſe ſubterduxerit, nunquam adepol albis quadrigis indipiſcet poſtea. Græci ſimpliciter dicunt παριππεύειν*, pro longe antecellere, quod equeſtris curſus ſit expeditior.*

Mordicus tenere.

M O R D I C V S *tenere, eſt ſumma pertinacia tueri, quod Græci vocant* ὀδάξ*. M. Tullius Acad. quæſt. lib. 1. Nă ab omnibus eiuſmodi viſis, perſpicuitatem, quam mordicus tenere debemus, abeſſe dicemus. Diuus Aurelius Auguſtinus in epiſtola quapiam ad diuum Hieronymum: Illi me plus mouent, qui cum poſterius interpretarentur, & verborŭ, locutionŭq. Hebręarum viă atque regulas mordicus, vt fertur, tenerent: nŏ ſolŭ inter ſe nŏ conſenſerunt, ſed etiă reliquerunt multa. In eundĕ ſenſum dixit Seneca lib. De beneficiis. 7. Vtraq. manu: Hæc, inquit, Demetrius noſter vtraq. manu tenere proficientem iubet, hæc nuſquam dimittere.*

Terra, mariq.

F A C I E M *prouerbialem habĕt & illud, Terra, mariq. quoties extremum conatum, ſtudiumq. ſignificamus. Theognis:*

> Χρὴ γὰρ ὁμῶς ἐπὶ γῆν τε, καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
> Δίζεσθαι χαλεπῆς, Κύρνε, λύσιν πενίης. *id eſt,*
> *Paupertatis enim duræ, terraq. mariq.*
> *Quærere Cyrne aliquod conuenit effugium.*
> *Et Horatius.*

Per

Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

Molli brachio, Leui brachio.

HIS pene diuerſum eſt, *molli brachio, & leui brachio, cum indiligentem operam ſignificamus. Cicero epiſtolarum ad Atticum lib. 2. Quod me quodammodo molli brachio de Pompey familiaritate obiurgas, nolim ita exiſtimes. Idem ad eundem lib. 4. Conſules, qui illud leui brachio egiſſent, rem ad ſenatum detulerunt.*

Omni telorum genere oppugnare.

REPERITVR *apud idoneos ſcriptores, Omni telorum genere oppugnare, pro eo quod eſt, modis omnibus inſectari. Metaphora ſumpta uideri poteſt ex illo uerſiculo Homerico:*

Ἔγχεσί τ' ἄορί τε μεγάλοισί τε χερμαδίοισι, *id eſt,*
Haſtisq. gladiisq., & ſaxis grandibus urgent.
Cui finitimum eſt, Caſim ac punctim. Nam his duobus modis hoſtem impetimus.

Cominus atque eminus.

AD *eandem formam pertinet* ἐγγύθεν καὶ πόῤῥωθεν, *id eſt, Cominus atque eminus. Translatum & hoc a bello, in quo nunc conferti pugnant gladiis, nunc machinis procul tela in hoſtem torquent. Id ſi ad animi res transferatur, fiet uenuſtius. Cum hominibus habenda pax, ceterum cum vitiis cominus atque eminus pugnandum. Qui cominus pugnant* σταδίην μάχεσθαι *dicuntur: qui haſtis,* ἑκάθεν μάχεσθαι *dicuntur.*

Omnem mouere lapidem.

Πάντα λίθον κίνει, *id eſt, Vnumquenq. moue lapidem, hoc eſt, omnia experire, nihilq. intentatum relinque. Quod adagium hoc pacto natum eſſe pleriq. ferunt. Xerxes Græcos bello adortus, cum eſſet apud Salaminem ſuperatus, ipſe quidem inde ſe mouit, uerum Mardonium reliquit, qui ſuo nomine bellum proſequeretur. At cum hic quoque in Plateis parum proſpere pugnaſſet, fugatusq. eſſet, fama uulgo inualuit, Mardonium intra ambitum tentorii ſui theſaurum ingentem humo defoſſũ reliquiſſe. Hac ſpe pellectus Polycrates Thebanus, eũ agrũ commercatus eſt. Verum ubi iam multum diuq. theſaurum quæſiſſet, neque quidquam proficeret, Delphicum oraculum conſuluit, qua ratione poſſet eas pecunias inuenire. Apollo reſpondit his uerbis,* πάντα λίθον κίνει, *id eſt, Vnumquenq. moue lapidem. Id ſimul atque feciſſet, multum auri eum reperiſſe ferunt. Sunt qui metaphoram ſumptam exiſtiment ab his, qui cancros venantur in littore. Nam hi plerumque ſub ſaxis latitant, quæ mouent qui cancros quærunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum:* πάντα κινήσω πέτρον, *id eſt, Omnem mouebo petram, hoc eſt, omnia periclitabor. Euripides in Heraclidis:* πάντα κινεῖται πέτρον, *ſentiens nihil non fieri. Plinius Iunior in quadam epiſtola: Ego iugulum ſtatim uideo, hunc premo. Premit certe quod elegit, ſed in eligendo frequenter errat. Reſpondi poſſe fieri: vt genu eſſet, aut tibia, aut talus, vbi iugulum putaret. At ego, inquam, qui iugulum perſpicere non poſſim, omnia pertento, omnia experior,* πάντα denique λίθον κινῶ. *id eſt, Omnem lapidem moueo. Diuus Baſilius ad nepotes: Ad quod vt maximum parentes, omnis lapis, ut dici ſolet, mouendus eſt. Fortaſſis huc alluſit & Theocriticum illud in Bucoliaſtis*

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον.

De Galatea laſciuiente atque omnia tentante, quo Polyphemum in ſe prouocaret, id quod alibi retulimus. Scholiaſtes admonet prouerbio dici, ſignificans idem valere quod πάντα κάλων σείειν, *id eſt, omnem mouere funem. Addit metaphoram ſumptam a ludo quopiã, in quo qui non poteſt alia ratione uincere concertatorem, mouet a linea lapidem, qui dicitur rex. Nã quod adfert de ſtatua ſaxea, quam ſua forma mouere poſſit Galatea, coactius eſt, mea quidem ſententia.*

Omnem rudentem mouere.

Πάντα κάλων σείειν. *i. oẽm funẽ mouere. Aliũde ducta metaphora, ſenſũ eundẽ efficit. Ariſtophanes in Equitibus.*

Νῦν δεῖ σε πάντα δὴ κάλων ἐξιέναι,
Καὶ λῆμμα θερμὸν φορεῖν, καὶ λόγους ἀφύκτους.

Quorum verſuum hic eſt ſenſus,

Nunc te neceſſe eſt omnem rudentem expedire,
Et lemma ferre uehemens, ac rationes ineuitabiles.

Lucianus in Pſeudomante: Καὶ πάντα κάλων ἐκίνουν ἀμύνασθαι βουλόμενος. *id eſt, Atque omnem mouebam funem, hominem vlciſci cupiens. Apollonius in epiſtola ad Euphratem:* πάντα φασὶ δεῖν τὸν ἔμπορον κάλων σείειν. *id eſt, Negotiatorem aiunt omnem funem mouere oportere. Vſurpauit & Plato in dialogo cui titulus Siſyphus,* σκεψώμεθα δὴ, ὑπὲρ φιλίου μὲν οὖν τὰ λεγόμενα ἐν πάντα κάλων ἐξιέντες, καὶ πᾶσαν φωνὴν ἱέντες. *id eſt, Conſideremus itaque per Iouem, exacte omnem quod aiunt rudentem laxantes, & omnem vocem emittentes. Iulius Pollux libro de uocabulis rerum primo:* ἐπλέομεν πάντα ἀνασείσαντες κάλων, καὶ ἅπασι κάλωσι. *i. Nauigabamus omni moto rudente, et omnibus rudentibus. Ad eum modum ſignificat difficilem nauigationem, in qua ſint omnia tentanda.*

Omnem iacere aleam.

OMNEM *iacere aleam, eſt rem uniuerſam periclitari, fortunæq. arbitrio committere. Siquidem alea fortunæ ludus eſt magis quam artis. Vnde prouerbiali figura, ſi quãdo ancipitẽ rei euentũ ſignificamus, quaſi nõ ab arbitrio iacientis, ſed a fortuna pendentis, aleã iaci dicimus. Ita Terentius in Adelphis, uitam hominum perinde dixit eſſe, quaſi cum ludas teſſeris, vt quod iactu non cecidit, id arte vt corrigas. Lucianus in dialogo, cui titulus,* ὑπὸ τοῦ κινδύνου, Τολμήσω ἀναῤῥῖψαι τὸν κύβον. *i. Audebo teſſeram iacere. Euripides in Rheſo:*

Χρὴ δ' ἐπ' ἀξίαις πονεῖν,
Τοὺς πρὸς ἅπαντ' ἐν κύβοισι δαίμονος. *id eſt,*
Par eſt labore digna ferre præmia,
Quicunque vitam ſortis obiicit aleæ.

Ariſtides in Pericle: εἷς ὑπὲρ πάντων κύβος ἀνεῤῥίπτετο, σώματος, χρημάτων, δόξης, ἡγεμονίας. *i. Vna ſuper omnibus alea iaciebatur, uita, pecuniis, fama, principatu. C. Cæſar ad Rubiconẽ, qui fluuius Italiã a Gallia diſterminat, pauliſper ſecum hæſitans, animoq. reputans, quã arduam rem moliretur, poſtea quã oſtento eſt animus additus: Eamus, inquit, quo deorũ oſtenta quo inimicorũ iniquitas uocat, iacta eſto alea. Plutarchus in Apophthegmatis ad hunc modum dixiſſe refert:* πᾶς ἀνεῤῥίφθω κύβος. *id eſt, Omnis iacta ſit alea. Ad quod alludens Lucanus:*

-Cadat alea fati,
Alterutrum merſura caput.

Plutarchus in uita Coriolani, extremam aleam in eundē ſenſum uſurpaſſe videtur, ὥσπερ ἔσχατον κύβον ἀναρρίπτει. *Velut extrema iacta alea. Itē Petronius Arbiter:*
Iudice fortuna cadat alea.

M. Tullius libro De diuinatione 2. Nō perſpicitis aleā quandam ineſſe hoſtijs diligendis, præſertim, cum res ipſa doceat. Cum enim triſtiſsima exto ſine capite fuerint, quibus nihil videtur eſſe dirius, proxima hoſtia litatur ſæpe pulcherrime. Hic Tullius aleam dixit, caſum. Prouerbium deſumptum videtur ex Menandro. Nam Athenæus libro 13. hæc citat illius carmina e comœdia quæ inſcribitur Arrhephorus, ſiue Tibicina:

Οὐ γαμεῖς ἂν νοῦν ἔχῃς, τοῦτον καταλιπὼν τὸν βίον.
Γεγάμηκα γὰρ αὐτὸς, διὸ τοῦτό σοι παραινῶ μὴ γαμεῖν.
id eſt,
Siquidem ſapis, ne coniugem unquam duxeris.
Duxi ipſe, proinde ſuadeo ne duxeris.
Huic alter reſpondet;
Δεδογμένον τὸ πρᾶγμα, ἀνερρίφθω κύβος. id eſt,
Decreta res eſt, eſto iacta hæc alea.

Græci verſus apud Athenæum nonnihil corrupti ſunt ſcribarum inſcitia. Sed nullo negotio poſſunt reſtitui. Sic enim ſcriptos primum arbitror:

Οὐ γαμεῖς ἐὰν νοῦν ἔχῃς καταλιπὼν τοῦτον βίον,
Γεγάμηκα γὰρ αὐτὸς, διὸ τοῦτον μὴ γαμεῖν
Νῦν σοι παραινῶ.

Plato vitam humanam, teſte Plutarcho, ſimilem eſſe dixit aleorum ludo, in quo & iacere oporteat accommoda, & iis quæ ceciderunt, recte uti. Quid cadat, in fortunæ manu eſt: diſtribuere uero recte, quæ ſorte ceciderunt, id in nobis ſitum eſt. Quam collationem imitatus fuiſſe videtur Terentius in Adelphis.

Vela uentis permittere.

NEQVE diſsimili figura dixit *Quintilianus in præfatione Inſtitutionum oratoriarum, Permittamus uela ventis, & oram ſoluentibus bene precemur: hoc eſt, editionis ancipitem euentum utcunque cadet experiamur. Simillimum eſt illud apud Senecam in Agamemnone: Fluctibus dedi ratem: hoc eſt, rem fortunæ arbitrio commiſi. Theognis:*

Οὕνεκα νῦν φερόμεσθα καθ' ἱστία λευκὰ βαλόντες. i.
Quare nunc ferimur tendentes carbaſa ventis.

Venuſte Græcis πλησίστιος φέρεσθαι *dī, qui toto pectore ſummoq. conatu rapitur ad aliquid. Ita Plutarchus in Catone ſeniore de Scipione. Hunc Cato reprehendebat quod largitione corrumperet. Scipio reſpondit, ſibi non opus eſſe quæſtore nimium diligenti, cum ipſe* πλησιστίως*, id eſt, plenis velis ad bellum raperetur. Ouidius:*

Et quoniam magno feror æquore, plenaq. ventis
Vela dedi.

Sub omni lapide ſcorpius dormit.

Ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος εὕδει. id eſt,
Sub omni lapide ſcorpius dormit, aut ut metri quoq. ratio ſeruetur, eſt enim anapæſticus dimeter,
Eſt ſub lapide ſcorpius omni.
Admonet adagium cauendū eſſe, ne quis apud captioſos & calumnioſos temere loquatur: quidquid enim attigerit, periculum eſſe ne mordeatur. Conſtat autē ſcorpios ſolere ſub ſaxis cubitare, quæ ſi quis tollat incautius, fit ut ictus vulnus accipiat. Conueniet & in moroſos, qui quiduis cauſari ſolent: vel in pigros, qui friuola quædam prætexentes ſuffugiunt laborem. Ariſtophanes ἐν Θεσμοφοριαζούσαις,

Τὴν παροιμίαν δ' ἐπαινῶ
Τὴν παλαιάν, ὑπὸ λίθῳ γὰρ παντί
Χρὴ μὴ δάκῃ ῥήτωρ ἀθρεῖν. id eſt,
Sermo mi vetus probatur,
Nam decet lapide ſub omni
Mordeat ne rhetor, obſeruare.

Nicandri commentator, hunc ſenarium citat ex Captiuis Sophoclis:

Ἐν παντὶ γάρ τοι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ. id eſt,
Etenim ſub omni lapide ſcorpius excubat.

Hoc eſt, nihil tutum, & omnia cauenda.

Aſinus ad lyram.

Ὄνος λύρας, *ſubaudi* ἀκροατής, *id eſt, Aſinus lyræ auſcultator. In eos, qui propter imperitiam nullo ſunt iudicio, craſſisq. auribus. Hunc titulum prouerbialem M. Varro ſatyræ ſuæ cuidam indidit. Einſdem apud Gellium extant hæc verba e ſatyra, cui titulus, Teſtamentum: Si quis mihi filius vnus, pluresue in decem menſibus gignuntur: ſi erunt* ὄνοι λύρας, *id eſt, aſini ad lyram, exhæredes ſunto.* ὄνους λύρας, *appellat indociles bonarum artium, atq. intractabiles. Diuus Hieronymus ad Marcellam. Quos ego cum poſſem meo iure contemnere, aſino quippe lyra ſuperflue canit, tamen ne nos ſuperbiæ, ut facere ſolent, arguant. Et idem aduerſus Vigilantium: Quanquam ſtulte faciam, magiſtro cunctorum magiſtros quærere, & ei modum imponere, qui loqui neſcit, & tacere non poteſt. Verum eſt illud apud Græcos prouerbium,* ὄνος λύρας. *Lucianus de his qui mercede ſeruiunt:* Τί γὰρ κοινὸν φασὶ λύρᾳ καὶ ὄνῳ. *id eſt, Quid enim commercij, quod dici ſolet, aſino cum lyra? Idem aduerſus indoctum:* ὄνος λύρας ἀκούεις κινῶν τὰ ὦτα. *id eſt, Sed aſinus lyram audis, auriculas mouens. Vnde & hoc pacto effertur adagium:* ὄνος τὰ ὦτα κινῶν, *id eſt, Aſinus auriculas mouens. Rurſum ad hunc modum:* ὄνῳ τις ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει. *id eſt, Aſino quidam narrabat fabulam, at ille auriculas mouebat. In eos, qui cum nihil intelligant, tamen perinde quaſi nihil non intelligant, ita nutibus alludunt, aut arrident dicentibus. Eſt autem aſino naturale, ſubinde mouere auriculas, veluti ſignificanti ſe iā intelligere, cum nihil etiam audierit. Aliquando referunt ad aſinum non auſcultantem lyram, ſed ipſum canere conantem. Lucianus:* Καὶ μάλιστα ὁπόταν ᾄδῃ καὶ ἀβρὸς εἶναι θέλῃ, ὄνος αὐτολυρίζων φασί. *id eſt, Maxime ſi quando canit, cupitq. feſtiuus ac lepidus videri, aſinus, vt aiunt, ipſe lyra canens. Idem in Pſeudologiſta:* τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ὄνον κιθαρίζειν πειρώμενον ὁρῶν. *id eſt, Iuxta hoc ipſum quod vulgo dici ſolet, aſinum conſpiciens cithara canere tentantem. Citatur & hic verſiculus:*

Ὄνος λύρας ἤκουε, καὶ σάλπιγγος ὗς. id eſt,
Aſinus lyram auſcultauit & porcus tubam.

Recte torquebitur in eos, qui indecore tentant artificium, cuius ſunt imperiti, & a quo natura abhorrent.

Feſtiuiter.

Feſtiniter inuertit adagium Stratonicus apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum. 8. Erat Cleon quiſpiam, cui nomen inditum boui: is cum ſcite caneret voce, ceterum lyra non perinde vteretur, Stratonicus vbi canentem audiſſet: Olim, inquit, aſinus ad lyram dictus eſt, nunc vero bos ad lyram.

Sus tubam audiuit.

Σῦς σάλπιγγος ἀκήκοεν, *id eſt, Tubam ſus audiuit. In eos quadrabit, qui res quidem egregias audiunt, uerum eas neque intelligunt, neque mirantur. Aut in eos, qui iis quæ audiunt, neque gaudent, neque commouentur. Equi tubarum clangore concitantur ad bellum: ſuem abigat citius, quam animet ad pugnam. Extat apud Suidam huiuſmodi ſenarius:*

> Ὄνος λύρας ἤκουε, καὶ σάλπιγγος ὗς. *id eſt,*
> *Aſinus lyram, ſus audijt ſtolidus tubam.*

Nihil graculo cum fidibus.

NIHIL *graculo cum fidibus, id eſt, Nihil ſtolidis & imperitis cum bonis litteris. Nam graculus auis eſt ineptæ moleſtæq. garrulitatis, atque obſtrepera, adeo vt a voce qua ſonat, nomen inditum putent, auctore Quintil. 1. Inſtit. lib. Tum ſui generis conuentus amat, quo mutuo garritu ſtrepitus fiat odioſior. Porro cithara ſilentium poſtulat, & aures attentas. A. Gellius Noct. Atticarum extrema lucubratione, ſane quam eleganter hoc adagium torquet in quoſdam pinguiore ingenio homines, ſtolidaq. loquacitate præditos, prophanos,* ἀμούσους, *id eſt, a muſarum ſacris alienos.*

Nihil cum amaracino ſui.

ATQVE *ei continenter ſimile quoddam ſubnectit: Nihil cum amaracino ſui: hoc eſt, ſtolidis vel optima putent, diſplicentq. Amaracinus herbæ genus, Siculorum lingua a Cynara Cyprij regis eiuſdem nominis filio dictum, quem in hanc herbam conuerſum fuiſſe, fabulis proditum eſt. Ceterum Seruius in primum Aeneidos, ſcribit Amaracum puerum fuiſſe regis unguentarium, qui caſu lapſus dum ferret vnguenta, maiorē confuſione odorem creauit, vnde & optima vnguenta amaracina dici cœperint: hunc poſtea in herbam amaracum fuiſſe conuerſum. Eadem dicitur & ſanſucum, & aliis atque aliis nominibus, vt auctor eſt Dioſcorides in 3. lib. aitque gratiſſimi eſſe odoris, atque totam odoratam. Plinius libro 13. cap. 1. inter unguenta nobilia & amaracini facit mentionem, refertq. quondam in Coo fuiſſe laudatiſſimum, poſtea eodem in loco prælatum Melinum: deinde docet variis vnguentis admiſceri ſanſucum, quemadmodum & Telino: quin etiam ex ſimplicis amaraci ſucco nobiliſſimum vnguentum confici. Idem libro 21. cap. 22. ſcribit in Cypro ſanſucum laudatiſſimum & odoratiſſimum naſci, eiuſq. varia oſtendit remedia: atque ex eo oleum quoque fieri, quod amaracinum ſeu ſanſucinum uocetur. Cum igitur huiuſmodi ſit amaracinum, contra ſue nihil immundius, nihil ſordium amantius: quamobrem dixit Vergilius.*

> *Immundi meminere ſues.* *Præterea Flaccus:*
> *Vel amica luto ſus.* *Et,*
> *Lutulenta ruit ſus,*

nihil profecto minus conuenit roſtro ſuillo, quam deliciæ vnguentariæ; quippe cui id demum dulce olet, quod cœnum olet. Maxime quod inter vnguenta, peculiari quadam naturæ proprietate amaracinum inimicum eſt ſuillo generi, ita vt illis veneni inſtar ſit, ſi quidem credimus Lucretio, cuius in ſexto libro hi ſunt verſus:

> *Deniq. amaracinum fugitat ſus, & timet omne*
> *Vnguentum, nam ſetigeris ſubus acre venenū eſt.*

Suem olim Aegyptij belluam vſque adeo ſpurcam ducebant, vt ſi quis vel tranſiens contigiſſet, continuo properaret ad flumen, ſe pariter ac veſtem abluturus. Subulcos etiam indigenas adeo inuiſos haberi, vt nec in templa recipiantur, nec ad matrimonium aut affinitates admittantur, auctor Herodotus li. 2. Ad hoc adagium alluſiſſe videtur M. Tullius cum ait: Illi alabaſtrus vnguenti plena putet: id eſt, optima pro peſſimis diſplicent. Simile quiddam dici poſſet de ſcarabeo, cui vnguentum pro ſtercore eſt, oletum pro vnguento: id quod vulgo quoque dici ſolere propemodum innuit Plutarchus in commentario, in quo Stoicorum dogmata cum poetarum dictis componit: λέγονται δὲ κάνθαροι τὸ μύρον ἀποδιδράσκειν, τὰ δὲ δυσώδη διώκειν: *id eſt, Aiunt ſcarabeos vnguentum fugere, graueolentia ſectari.*

Aſinum ſub fræno currere doces.

ASINVM *ſub fræno currere doces, hoc eſt, doces indocilem. Nam equus ad curſum idoneus, aſinus ad equeſtrem curſum inutilis. Horatius:*

> *Infelix operam perdas, vt ſi quis aſellum*
> *In campum doceat parentem currere fræno.*

Acron admonet prouerbialiter dictum de aſino. Eſt autem diuerſum illi, quod alibi retulimus, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, *id eſt, Equum in campum.*

Alienam metis meſſem.

Ἀλλότριον ἀμᾶς θέρος, *id eſt, Alienam metis meſſem. Duplex eſt vſus huius adagij, quippe quod pariter & in eos conuenit, qui commoditatibus aliena partis opera potiuntur: & in hos, qui negotium non ſuum parum diligenter curant. Ducta metaphora a vetuſto more, quo vicini ruſtici in demetenda ſegete mutuam inter ſe ſe operam commodabant. Fit autem hominum more, vt in ſuopte quiſque negotio longe ſit attentior quam in alieno. Id quod eleganter admonet Apologus ille de Caſſita, quem non pigeret referre, niſi promptum eſſet cuilibet apud A. Cellium legere. Poteſt & eo referri, quod aliquoties fit, vt eiectis iis, qui ſementem fecerunt, alij in eorum locum ſuccedant. citraq. laborem alienis fruantur ſudoribus. Vnde Maronis illud:*

> *-En quis conſeuimus agros?*

Ariſtophanes in Equitibus: Τἀλλότριον ἀμῶν θέρος. *i. Alienam metens meſſem. Dictū eſt in Cleonē, qui in rē paratā, multisq. laboribus a Demoſthene prius labefactā ueniens, Pylo capta, gloriam omnem victoriæ in ſe tranſtulit, Demoſthenis præter inuidiam nihil relictū. Cui confine eſt illud Homeri ex Odyſſeæ lib. 1.*

> Ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν. *id eſt.*
> *Quandoquidem impune victum comedūt alienum.*

Eādē ſententiā Ariſtophanes in eadē fabula ſic extulit.

Ἐγὼ δὲ περιπατῶν γ' ἀπ' ἐργαστηρίου
Ἑτέρου πεσόντος τὴν χύτραν ὑφειλόμην. id eſt,
Ego obambulans ab officina longius,
Alio coquente, ollam paratam ſuſtuli.

Penelopes telam retexere.

PENELOPES telam retexere, eſt inanem operam ſumere, & rurſum deſtruere quod effeceris. Natum ex Homero, qui libro Odyſſeæ ſecundo fingit Penelopen Vlyſſis uxorem, procos iam vrgentes, hac conditione deluſiſſe, vt tum ſe promitteret nupturam, vbi telam quam habebat in manibus, abſoluiſſet. Quam conditionem poſtea quã illi accepiſſent, mulier aſtuta, quod interdiu texuiſſet, id noctu retexere cœpit.

Ἔνθα καὶ ἠματίη μὲν ὑφαίνεσκεν μέγαν ἱστὸν,
Νύκτας δ' ἀλλύεσκεν ἐπὴν δαΐδας παραθεῖτο. id eſt,
Illa diurna quidem ingentem contexere telam,
Verum eadem admotis ſoluebat nocte lucernis.

Vſurpat hoc adagium Plato in Phædone. Item Cicero Academ. quæſt. lib. 2. Quid quod eadem, inquit, illa ars, quaſi Penelopes telam retexens, tollit ad extremum ſuperiora? Sentit autem de dialectica, quæ iiſdẽ illis rationibus, quibus confirmauit aliquid, rurſum ſoluit ac deſtruit, vt nihil iam actum videatur. Seneca De beneficiis quinto: Quid enim boni eſt, nodos operoſe ſoluere, quos ipſe vt ſolueres feceris? Ariſtides in defenſione quatuor oratorum: καὶ τὸν ἱστὸν τὸν τῆς Πηνελόπης, ὅσον ἂν ὑφάνωσι, τοσοῦτον ἀναφαιροῦσι μικρὰ κερδαίνοντες. id eſt, Et telam ne ſecius quam retexentes. Quantum enim faciunt compendij in ſapientia, tantum rurſum diſpendij dum arrogantes euadunt. Hoc quoniam aliis prouerbiis, quæ mox dicemus, ſubneƈtit, indicat nimirum & hoc eſſe prouerbium.

Annoſam arborem tranſplantare.

Γεράνδρυον μεταφυτεύειν, id eſt, Vetulam arborem tranſplãtare. In eos dicitur, qui ſero atque exacta iam ætate conantur dediſcere, quibus diu iuuenes aſſueuerint. Aut ſimpliciter de iis, quæ fruſtra molimur. Neque enim loco mouenda arbor, vbi iam alte fixerit radices, ſed cum plantula adhuc eſt. Nam veteres negabant arborem transferri oportere, vel minorem bima, vel maiorem trima: teſte Plinio. Videtur autem adagium ad quercum peculiarius pertinere, quæ omnium altiſſime radices agit: Vt & ἀπὸ τῆς δρυὸς γεράνδρυον. Siue quod hanc arborem omnium primam arbitrantur fuiſſe. Quapropter & Ioui ſacra arbor, & ſylua Dodonæa quernæ fuit, vnde prima omnium oracula reddita creduntur. Eleganter vſus eſt hoc adagio Seneca libro Epiſtolarum 13. Epiſtola prima: Hæc, inquit, ſi nimium triſtia videbuntur, villæ imputabis, in qua didici ab Aegialo diligentiſſimo patreſamilias (is enim nunc huius agri poſſeſſor eſt) quamuis vetus arbuſtum poſſe transferri. Hæc nobis ſenibus diſcere neceſſarium eſt, quorum nemo non oliuetum alteri ponit.

Harenam metiris.

Ἄμμον μετρεῖς, id eſt, Harenæ modum quæris, ſiue metiris, hoc eſt, rem infiniti laboris atque inexplicabilem inceptas. Aut fruſtra conaris, quod nequeas efficere. Athenæus lib. ſexto, Alexidem quendam adducit, qui innumera dixerit ψαμμακόσια, velut æquantia numerum harenarũ. ὀνόμασι δὲ χρώμενον ψαμμακοσίοις. id eſt, nominibus vtens harenagintа, vt Græcæ vocis figmentum imitet. Plato in Theæteto: Μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάσσης λεγόμενοι χόες. id eſt, Magis illum latet, quam maris, vt dicitur, harena.

Vndas numeras.

Κύματα μετρεῖς, id eſt, Vndas numeras. Eidem cum proximo ſenſum habet. Vergilius vtrunq. parœmiam eleganter attigit libro Georgicon ſecundo:

Quem ſi ſcire velit, Libyci velit æquoris idem.
Diſcere quam multæ zephyro turbentur harenæ.
Aut vbi nauigiis violentior incidit Eurus,
Noſſe quot Ionii veniant ad littora fluctus.

Theocritus in Charitibus:

Ἀλλ' ἴσος γὰρ ὁ μόχθος ἐπ' ἀϊόνι κύματα μετρεῖν,
Ὅσσ' ἄνεμος χέρσονδε μετὰ γλαυκᾶς ἁλὸς ὠθεῖ. id eſt,
Nanq. perinde ſiet quaſi ſi numerare labores,
Quod venti e pelago trudant ad littora fluctus.

Videri poteſt ab Aeſopico quodam apologo natũ adagium, quem refert Lucianus in Sectis: Olim quendam in maris littore ſediſſe, conãtem ſingulas vndas pernumerare: cumq. vndas vndis trudentibus obrueretur, animoq. male angeretur, quod eas numero complecti non poſſet, adiens callida vulpes opportuno conſilio ſic hominem ſubleuauit. Quid angeris, inquit, propter vndas quæ prætereunt? Hinc numerare incipias oportet, illas miſſas facias.

Surdo oppedere.

Παρὰ κωφῷ ἀπεπαρδεῖν, id eſt, Apud ſurdum crepitum edere, dicitur vbi quid fruſtra fit. Aut vbi peccatur apud ſtupidos, qui non queant ſentire. Siue cum contumeliis inceſſitur is qui perinde negligit, quaſi non audiat. Refertur a Diogeniano & a Suida.

Aranearum telas texere.

Τὰ ἀράχνια ὑφαίνειν, id eſt, Aranearum telas texere. Eſt in re friuola, nulliusq. frugis infinitum atque anxium capere laborem. Refertur prouerbij vice a diuo Baſilio in initio enarrationis, Hexameron Vnde et apud Diogenem Laertium in vita Zenonis, philoſophus quidam rationes dialecticas, araneorum textis ſimules eſſe dicebat, quæ cum operoſum quiddam atq. exactum præ ſe ferant, tamen nugatoriæ ſint atque imbecilles. Et alius quiſpiam leges cum aranearum textis comparabat, quæ cum a magnis auibus facile diſcinderentur, muſcas duntaxat irretirent.

Laterem lauas.

FERVNTVR huic confines aliquot apud Græcos parœmiæ, quibus operam inanem ſignificamus, veluti πλίνθον πλύνεις, id eſt, Laterem lauas, id quod vſurpat Terentius in Phormione, Loquar ne? incendam. Taceam? inſtigem. Purgem me? Laterem lauem. Theocritus in Charitibus:

Καὶ ὕδατι νίζειν θολερὰν διαειδέϊ πλίνθον. id eſt,
Et nigram ſilicem lauiſſe liquentibus vndis.

Lapidem elixas.

CVI ſimillimum eſt, quod refertur apud Ariſtophanem in co-

in comœdia cui titulus Σφῆκες, λίθον ἕψεις, id eſt, Lapidē decoquis: pro eo quod eſt, inaniter laboras. Ἀλλ' ἔτ' ἂν εἴ τις ἀντιβολοίη, κύψας ἂν οὕτω, λίθον ἕψεις, ἔλεγεν. id eſt, Quin vbi quis obſecrauerit, demiſſo ſic capite, lapidem decoquis, inquit. Neque enim unquam molleſcit lapis, quantumuis diutina coctione. Generaliter conueniet in quamuis inanem operam, ſpeciatim in hominem durum, nulliſq. precibus molleſcentem.

Aethiopem lauas: Aethiopem dealbas.

EANDEM vim habent, αἰθίοπα σμήχεις, id eſt, Aethiopem lauas. Et, αἰθίοπα λευκαίνεις, id eſt, Aethiopem dealbas. Lucianus in lib. contra indoctum: καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, αἰθίοπα σμήχειν ἐπιχειρῶ. id eſt, Ac iuxta prouerbium, Aethiopem lauare conor. Nam natiuus ille Aethiopum nigror, quem Plinius ex vicini ſyderis uapore putat accidere, nulla abluitur aqua, neque ulla ratione candeſcit. Hoc item peculiariter quadrabit, cum res parum honeſta verborum fucis adornatur, aut cum laudatur illaudatus, aut docetur indocilis. Adagium ortum videri poteſt ab Aeſopica fabula. Nam quidam mercatus Aethiopem, & exiſtimans eum colorem non natura, ſed ſuperioris domini negligentia accidiſſe, nihil non adhibuit eorum, quibus veſtes candefieri ſolent: adeoq. perpetuis lotionibus miſerum diuexauit, vt illum in morbum impulerit, colore, qui fuerat, manente.

Arare littus.

Αἰγιαλὸν ἀροῦν, id eſt, Arare littus. Eſt ſterilem operam ſumere. Auſonius ad Theonem,

Quid geris extremis poſitus telluris in oris
Cultor harenarum vates, cui littus arandum.

Significans eum inaniter laborare. Huius peculiaris vſus erit, cum officium impenditur in eum, a quo nihil ſis fructus aliquando percepturus: veluti ſi quis doceat, ὄνον λύρας, aut beneficium collocet in ingratum. Salſitas enim facit, vt littorales oræ ferme ſint ſteriles: quod etiam prouerbio teſtatum eſt: ἁλμυρὸν γειτόνημα, id eſt, Salſuginoſa uicinia, pro ſterili. Eſt autem adeo ſterilis humor marinus, vt nec arbores ferat: Atque huiuſce rei varias adfert cauſas Plutarchus in commentario De cauſis naturalibus, primo ſtatim problemate.

Harenæ mandas ſemina.

Εἰς ψάμμον σπείρεις, id eſt, Harenæ mandas ſemina. Propterea quod ſteriles harenæ, maxime littorales, nec idoneæ ad ſementem. Oenone Paridi apud Ouidium,

Quid facis Oenone, quid harenæ ſemina mandas?
Non profecturis littora bubus aras.

Atqui in Brabantia ſunt agricolæ tam induſtrij, qui ſitientiſſimas harenas cogant & triticum ferre.

In aqua ſementem facis.

Εἰς ὕδωρ σπείρεις, id eſt, In aqua ſementem iacis. Theognis,

Ἶσον καὶ σπείρειν πόντον ἁλὸς πολιῆς. id eſt,
Par vt qui æquoreis ſemina mandet aquis.

Loquitur de his, qui beneficium conferunt in ingratos atque improbos homines: idq. perinde perire dicit, quaſi ſementem facias in undis marinis. Ariſtophanis interpres & hoc pacto effert prouerbium, κατὰ τῆς θαλάττης σπείρεις, id eſt, in mari ſementem facis.

In ſaxis ſeminas.

Κατὰ πετρῶν σπείρεις, id eſt, In ſaxis ſementem facis. Nam hoc terræ genus fere ſterile eſt, vel quia non poteſt aratro proſcindi, uel quia quod ſatum eſt non habet quo radices agat.

Ignem diſſecare.

Εἰς τὸ πῦρ ξαίνειν, id eſt, Ignem diuerberare. Ad hanc formam pertinet, quanquam hoc inter Pythagorica retulimus ſymbola. Ariſtides in communi defenſione quatuor Rhetorum: ἐλελήθεις δὲ ἄρα σαυτὸν, ἁπάσαις ταῖς παροιμίαις ἐνεχόμενος, εἰς πῦρ ξαίνων, καὶ λίθον ἕψων, καὶ σπείρων τὰς πέτρας; id eſt, Non intelligebas autem teipſum omnibus illis prouerbiis obnoxium eſſe: quod ignem diuerberares, quod lapidem elixares, quod in ſaxis ſementem faceres? Taxat Platonem, qui apud Dionyſium tyrannum nullum omnino fecerit operæ precium.

In aqua ſcribis.

Καθ' ὕδατος γράφεις, ἢ εἰς ὕδωρ γράφεις, id eſt, In aqua ſcribis, hoc eſt, nihil agis. Lucianus in Tyranno: Παίζεις ὦ Χάρων· ὁ καθ' ὕδατος φασὶν ὅδε γράφεις, παρὰ μικύλλου τινὰ ὀβολὸν προσδοκῶν, id eſt, Vtrum ludis Charon, an iam in aqua, quod aiunt, ſcribis, qui quidem a Micyllo obolum aliquem expectes? Plato in Phædro: Οὐκ ἄρα σπουδῇ αὐτὰ ἐν ὕδατι γράψει μέλανι, σπείρων διὰ καλάμου, id eſt, Non hæc ſtudioſe in aqua ſcribet nigra, ſeminans calamo? Extat huiuſmodi ſenarius inter ſententias Græcas

Ἀνδρῶν φαύλων ὅρκους εἰς ὕδωρ γράφε. id eſt,
Hominum improborum inſcribe iuſiurādum aquæ.

Id ita deprauat Xenarchus in Pentathlo apud Athenæum libro decimo.

Ὅρκους δ' ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω. id eſt,
Inſcribo vino ſi qua iurat fœmina.
Item Catullus,
Mulier cupido quod dicit amanti,
In uento & rapida ſcribere oportet aqua.

In harena ædificas.

Εἰς ψάμμον οἰκοδομεῖς, id eſt, In harena ædificas. Non conſiſtit, quod ſuper harenam ſtruxeris. Proinde recte vſurpabitur, vbi quis negotium aggreditur inutile futurum, vtpote non recte iactis ante fundamentis.

Ventos colis.

Ἀνέμους γεωργεῖς, id eſt, Ventos colis. Colis autem dico, pro eo quod eſt, agricolationem exerces. Refertur a Zenodoto, dicitur in eos, qui e ſuis laboribus nihil fructus reportant.

Ferrum natare doces.

Σίδηρον πλεῖν διδάσκεις, id eſt, Ferrum fluitare doces. De iis, qui rem conantur, quæ repugnante natura nequaquam fieri poſſit.

Cribro aquam haurire.

Κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖ ἢ φέρειν, id eſt, Cribro aquam haurit. Quod etiam in obliuioſos non inconcinne dicetur. Plautus in Pſeudolo: Non pluris refert, quam ſi imbrem in cribrum geras. Id autem olim inter ἀδυνα-

τα τα habitum, vel illud eſt argumento, quod inter prodigia refertur, Tuciam virginem Veſtalem, aquam cribro tuliſſe, anno ab urbe condita ſexcenteſimonono, teſte Plinio lib. 26. cap. 2. Cuius meminit Dionyſius Halicarnaſſeus lib. Romanarum antiquitatum ſecundo. Sumptum a fabula Danaidum puellarum, quas Plato ſcripſit apud inferos hoc pœne genus pendere, vt aſſidue aquam in dolium pertuſum uaſis item pertuſis inferant. Alciphron in epiſtola Galeni ad Cyrtonem: Καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο εἰς Δαναΐδων τὸν ἀμφορέα ἐγχέομεν πίθον. id eſt: Ac iuxta prouerbium, amphoras in Danaidum dolia infundimus. Lucianus in Timone: Ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετρημένου. id eſt, Tanquã e cophino perterebrato. Effertur & hunc ad modum: εἰς πίθον τετρημένον ὕδωρ ἀντλεῖς. id eſt, In dolium pertuſum aquam hauris. Plautus in Pſeudolo: In pertuſum ingerimus dicta dolium, operam ludimus.

Apud fimum odorum uaporem ſpargis.

Εἰς κόπρον θυμιᾷς, id eſt, In fimum aromatum odorem ſpargis. Nam perit omnis fragrantia, fimiq. fœtore vincitur. Et apud Suidam. Conueniet autem in hos, qui rẽ egregiam indignis adhibent, quod genus eſt illud, In lente unguentum.

Oleum & operam perdidi.

EODEM pertinet & illud, quod eſt apud Plautum in Pœnulo: tum pol ego & oleum & operam perdidi. id eſt, quicquid inſumpſi, ſeu rei, ſeu laboris, id fruſtra inſumptum eſt. Metaphora ducta eſt a gladiatorum ac palæſtritarum certaminibus: in quibus certaturi, vnguentis quibuſdam oleaceis perungebantur. Cicero in Epiſtolis: Nam quid ego te athletas putem deſiderare, qui gladiatores contempſeris? in quibus ipſe Pompeius profitetur ſe & oleum & operam perdidiſſe. Quanquam poteſt & ad lucubrantium lucernas referri: ſicuti Cicero feciſſe videtur, ſcribens ad Atticum lib. 13. Ante lucem cum ſcriberem contra Epicureos, de eodem oleo & opera exaraui neſcio quid ad te, & ante lucem dedi. Idem ad eundem alibi: Non defleamus, ne & oleum et opera noſtra philologia perierit, ſed conferamus tranquillo animo. Quo quidem in loco plus habet gratia, quod ad rem animi translatum ſit. Ergo hic oleum pro ſumptu poſitum eſt. Nam & ſic effertur adagium Plautus in Rudentibus, Et operam & ſumptum perdunt. Eodem pertinet etiam illud, quod coruus ille ſalutator ſonare didicerat, Opera & impenſa periit. Cuius fabulæ meminit Macrobius libro Saturnalium 2. Eam quoniam haudquaquam indigna memoratu videtur, non grauabor adſcribere, idq. ipſius verbis: Sublimis, inquit, Actiaca victoria reuertebatur Octauius. Occurrit ei inter gratulantes coruum tenens, quem inſtituerat hoc dicere, Aue Cæſar, victor, imperator. Miratus Cæſar officioſam auẽ, viginti millibus nummum emit. Socius opificis, ad quẽ nihil ex illa liberalitate peruenerat, affirmauerat Cæſari illum habere & alium coruum, quem vt adſerre cogeretur, rogauit. Allatus verba, quæ didicerat, expreſſit: Aue victor imperator Antoni. Nihil exaſperatus, ſatis duxit iubere illum diuidere donarium cum contubernali. Salutatus ſimiliter a pſitaco, emi iuſſit eum. Idem miratus in pica, hanc quoq. redemit. Exemplum ſutorem pauperem ſolicitauit, vt coruum inſtitueret ad parem ſalutationem, qui impẽdio exhauſtus, ſæpe ad auem non reſpondentem dicere ſolebat, opera & impenſa periit. Aliquando tamen coruus cœpit dicere dictatam ſalutationem. Hac audita, dum tranſit Auguſtus reſpondit, ſatis domi ſalutatorum talium habeo. Superfuit coruo memoria, vt & illa quibus dominum querentem ſolebat audire, ſubtexere, Opera & impenſa periit. Ad quod Cæſar riſit, emiq. auem iuſſit, quanti nullam adhuc emerat. Hactenus Macrobij verba reddidimus. Diuus Hieronymus ad Pammachium, videtur huic adagio velut alterum quoddam adagium ſubtexuiſſe: Oleum perdit & impenſas, qui bouem mittit ad ceroma. Siquidem hoc ipſum, bouem ad ceroma mittere, prouerbium ſapit, pro eo quod eſt, docere indocilem: aut ad id muneris quempiam aſciſcere, ad quod obeũdum minime ſit idoneus, videlicet ingenio repugnante. Nam ceroma dicitur vnguentum, quo olim vngebantur athletæ, id ex oleo certisq. terræ generibus conficiebatur. Porro ad certamina bos inutilis eſt.

Reti uentos uenaris.

Δικτύῳ ἄνεμον θηρᾷς, id eſt, Reti vẽtos captas. De fruſtra laborantibus tum qui ſtulte ſequuntur ea quæ nulla ſit aſſequendi ſpes: Aut qui rem inanem inaniter captãt. Nam vtre contineri ventus poteſt, reti nequaquam.

Tranquillum æthera remigas.

Αἰθέρα νηνέμιον ἐρέσσεις, id eſt Aere tranquillo remigas. Apud Zenodotum refertur de incaſſum laborantibus: perinde eſt quaſi dicas, aerem diuerberas, remigantium more.

Mortuum flagellas.

Νεκρὸν μαστίζεις, id eſt, Mortuum flagellas, in eos, qui obiurgant illos, qui nihil prorſus obiurgatione commonentur: Aut qui vita defunctos inſectantur ac lacerant.

Ollam exornas.

Χύτραν ποικίλλεις, id eſt, Ollam exornas, ſiue picturas. De iis, qui in re vehementer abſurda fruſtra conãtur. Ineptus enim labor, ollæ uaſi contempto, & culinariis vſibus deſtinato, picturæ lenocinium adhibere. Cui ſimillimum quiddam vulgo iactatur, bracteis aureis inaurare iuglandium putamina.

Ouum adglutinas.

Ὠὸν κολλᾷς, id eſt, Ouum glutino compingis. Refertur a Diogeniano. Ridicule laborat, qui fractum oui putamẽ glutino ſarcire & coagmentare conetur.

Vtrem cædis.

Ἀσκὸν δέρεις, id eſt, Vtrem cædis, aut vtrem excorias. Extat apud Ariſtophanem in Nubibus. Ad quod alluſiſſe videtur Apuleius in Aſino, cum meminit de tribus vtribus a ſe percuſſis ac vulneratis. Sumptum vel a Bacchi ſacris, vel ab iis, qui percuſſis vtribus inanem mouent ſtrepitum.

Vtrem vellis.

HVIC ſimillimum, ἀσκὸν τίλλεις, id eſt, Vtrem vellis. Vel quod non ſentiat, vel quod pilis careat.

Actum

Actum agere.

TERENTIVS *in Phormione: Ohe actum, aiunt, ne agas.* τὸ πραχθὲν μὴ πράξῃς. *A iudiciorum conſuetudine ſumptum, quia fas non eſt iterum agere cauſam, de qua iam ſit pronunciatum. Plautus: Rem actam agis. id eſt, incaſſum laboras. Q. Fabius apud T. Liuium Dec. 3. lib. 8. Scio multis veſtrum videri patres conſcripti, rem actam hodierno die agi, & fruſtra habiturum orationem, qui tanquam de integra re, de Africa prouincia ſententiam dixerit. M. Tullius libello De amicitia indicat dici ſolitum de negotio, quod præpoſtere geritur. Sed cum multis, inquit, in rebus negligentia plectimur: tum maxime in amicis & deligendis & colendis. Præpoſteris enim vtimur conſiliis, & acta agimus, quod vetamur prouerbio.*

Cotem alis.

Ἀκόνην σιτίζεις, *id eſt, Cotem alis. Dicitur in homines edaces, pluri mumq. cibi: qui nihilo tamen habitiores inde redduntur. Nam in Cotis macilentiam, hodieq. vulgo iactatur adagium, cum aiunt, tam pinguem quã cotem, macilentum quempiam eſſe ſignificantes. Hermolaus Barbarus in epiſtola quadam ad Picum interpretatur hoc prouerbium pro male collocare beneficium, vnde non ſit reditura gratia: vt affine ſit illi, quod alibi dicetur, Ale luporum catulos, cum ex beneficio redit mala gratia.*

Hylam inclamas.

Ὕλαν κραυγάζεις, *id eſt, Hylam inclamas. De fruſtra vociferantibus: aut in genere, de nihil proficientibus. Ab huiuſmodi caſu natum adagium. Hylas Theodamantis filius, cum eſſet inter argonautas formoſus adoleſcens, adamatus eſt ab Hercule. Is cum eſſet in Myſia, forte aquatum egreſſus, in fonte periit: vnde & a Nymphis adamatus ac raptus fingitur. Ad hunc veſtigandum miſſus eſt Polyphemus, qui ingenti uociferatione nomen inclamabat Hylæ, neque quicquam tamen profecit. Atque hinc ortum prouerbium. Vergilius videtur ad nautarum clamorem retuliſſe, cum ait:*

His adiungit Hylam nautæ quo fonte relictum
Clamaſſent, vt littus Hyla, Hyla omne ſonaret.

Meminit huius & Theocritus in Idyl. N.

Τρὶς μὲν Ὕλαν ἄυσεν, ὅσον βαθὺς ἤρυγε λαιμός·
Τρὶς δ᾽ ἄρ᾽ ὁ παῖς ὑπάκουσεν, ἀραιὰ δ᾽ ἵκετο φωνά.

Ter quanto potuiſſet Hylam clamore vocabat
Mugitum intendens imo de gutture vocis.
Ter puer audiit, ac tenuis vox perculit aures.

Nihil obſtat, quo minus ad ſacrorum conſuetudinem referatur, quæ in Hylæ rapti memoriam ſunt inſtituta: in quibus Hylæ nomen inclamabatur. Id fuerit venuſtius atque concinnius, vbi quis rem abſentem fruſtra deſiderat, vel deplorans, vel optans. Vt ſi quis ad inopiam redactus, optaret ſibi centum talenta, quæ quondam habuiſſet. Ad hanc parœmiam reſpexiſſe videtur Ariſtophanes in Pluto:

Ποθεῖς τὸν οὐ παρόντα καὶ μάτην καλεῖς, *id eſt,*
Deſideras abſentem inaniter vocans.

De Mercurio dictum, placentas illas deplorãte, quas in ſacris conſueuerat aliquando edere.

Inaniter aquam conſumis.

Ἄλλως ἀναλίσκεις ὕδωρ, *id eſt, Inaniter conſumis aquam. In eos quadrabit, qui fruſtra ſuadent. A priſco more iudiciorum ſumptum, in quibus ad clepſydræ modum dicebatur. Aeſchines contra Demoſthenem, oſtendit primam aquam infundi ſolere actoribus, alteram patronis, tertiam iudicibus, ad pœnam conſtituendam, niſi primis ſententiis reus fuiſſet abſolutus. Et Demoſthenes Aeſchinem prouocat, vt vel in ſua aqua, ſi poſſit, dicat, quod decretum fuiſſet ipſo vnquam auctore ſcriptum:* ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. *Huc alludens Lucianus* ἐν τῷ πρὸς τὸν εἰπόντα μισθῷ συνόντων, *in rhetorem quendam iocatur, qui apud barbaros in conuiuio diceret, nõ ad aquã, ſed ad amphoræ vinariæ modum. Idem in bis accuſato:* Ἐκείνου γὰρ τὸ νῦν ῥεῖ. *id eſt, Nam illius ſane in præſentia fluit aqua. Videtur id ſubindicare Plato in Theæteto, cum ait, quoſdam* πρὸς μικρὸν ὕδωρ, *id eſt, ad puſillum aquę docere poſſe quæ geſta ſint. Idem in eodẽ:* Κατεπείγει γὰρ ὕδωρ ῥέον. *id eſt: Vrget enim aqua fluens, quod oratoris ſit ad præſcriptas clepſydras dicere. Apuleius in Aſino aureo: Rurſum præconis amplo boatu citatus accuſator quidam ſenior exurgit, & ad dicendi ſpatium, vaſculo quodam inuicem colli graciliter fiſtulato, ac per hoc guttatim defluo, infuſa aqua, populum ſic adorat. Plinius iunior Falconi: Et qui iubere poſſet tacere quemcunque, huic ſilentium clepſydra indici. Idem Arriano: Dixi horis pene quinque. Nam viginti clepſydris, quas ſpatioſiſſimas acceperam, ſunt additæ quatuor. Quintilianus lib. 12. Et ſi quid ipſe tibi ſumas, probandum eſt, & laboratam congeſtamq. dierum ac noctium ſtudio actionem, aqua deficit. M. Tullius in calce ſecundi libri Tuſculanarum quæſtionum, Cras ergo ad clepſydram, ſic enim dicimus. Idem de Oratore libro 3. de Pericle loquens, At hunc, inquit, non clamator aliquis ad clepſydram latrare docuerat, ſed vt accepimus Clazomenius ille Anaxagoras, vir ſummus in maximarum rerum ſcientia. Philetas apud Athenæũ lib. 2.* τοσαῦτα ὥσπερ οἱ ῥήτορες πρὸς ὕδωρ εἶπον. *Id eſt, Tantum, vt ſolent rhetores, ad aquam dixi, fuerat autem de aqua ſermo. Hinc captata eſt alluſionis gratia. Demades iocabatur in Demoſthenem* ὑδροπότην, *quod ceteri quidem ad aquam dicerent, Demoſthenes ad aquam ſcriberet. Philoſtratus in Adriano ſophiſta* τοὺς ἀπὸ κλεψύδρας *appellat ſophiſtas qui aqua exercebantur. Porro priſci lineis & vmbris horas diſtinguebãt. P. Scipio Naſica primus reperit clepſydram, qua nubilo quoque die & noctibus, horæ diſtinguerentur. Nunc pro clepſydris clepſammis &* αὐτομάτοις *vtuntur horologiis.*

In aere piſcari, Venari in mari.

EIVSDEM *generis ſunt & illa, quæ Plautus vſurpat in Aſinaria: In aere piſcari, & In mari venari iaculo. Quadrabunt ſimpliciter in eos, qui fruſtra moliuntur* τὰ ἀδύνατα, *aut qui præpoſtere ibi quærunt aliquid, vbi ne ſperari quidem poſſit. Vt ſi quis in magiſtratibus uitam tranquillam, in voluptatibus beatam, in opibus felicem quærat. Itaque Libanus ſeruus ab hero ſuo Demæneto iuſſus, vt vxorem ipſius argento defraudaret, ſignificans nulla ratione fieri poſſe, vt a muliere tenaciſſima quidquam auferretur: Iube, inquit,*

una me opera piſcari in aere, venari autem iaculo in medio mari.

Aquam e pumice poſtulas.

SVPERIORI *non admodum diuerſum, quod apud eundem poetam legitur: Aquam e pumice poſtulare, pro eo quod eſt, fruſtra ab alio petere, cuius ipſe a quo petas, maxime ſit indigus. Nihil enim pumice lapide ſiccius, nihil ſiticuloſius. Perinde ac ſi quis ab indoctiſſimo doceri poſtulet, ab inconſultiſſimo conſilium expectet, ab egeno munus, ab inope præſidium: denique ab auaro ac tenaci pecuniam. Plautus: Nam tu aquam e pumice nūc poſtulas, qui ipſus ſitiat. Pumex, inquit idem, non æque eſt aridus, atque hic ſenex. Eſt autem Pumex lapis cauernoſus, quo ſolent poliri codices: naturę adeo ſiccæ, vt ſi in vrceum bullientem immiſeris, feruorem extinguat: non ſolum ad tempus, ſed in totū. Nec aliud in cauſa putat eſſe Theophraſt⁹, niſi qđ vehementiſſima ſiccitate ſpumam totam ad ſe trahere uitatur. Meminit & de Chio quopiam Eudemo, qui pumice acri conſperſo aceto, munire ſeſe cōſueuerit, vt poſt ſeptimam ellebori potionem, nec balneis, nec vini potatione prouocaretur ad vomitum.*

Nudo ueſtimenta detrahere.

AD *hanc ſententiam pertinet hoc quoque, quod ab eodem eſt vſurpatum poeta, Nudo ueſtimenta detrahere, pro eo quod eſt, ab eo ſperare emolumentū, cui ne ſit quidē quod auferri queat. Sic enim idē Libanus in Aſinaria Plautina admonitus ab hero, vt ab ipſo per fallaciam argentum abraderet; quo filio emeretur amica, Maximas, inquit, nugas agis. Nudo detrahere veſtimenta me iubes. Adducit & D. Chryſoſtomus prouerbium vulgo iactatum, quo dicebant, nec a centum viris vnum nudum ſpoliari poſſe. Apuleius Aſin. lib. 1. ſcripſit, nudum nec a decem palæſtritis poſſe ſpoliari.*

Anthericum metere.

Τὸν ἀνθέρικον θερίζειν, *id eſt, Anthericum metere, dicebantur, qui laborem inanem ac ſterilem caperent. Anthericus, herba genus, quod meti non poſſit, ſed velli manibus neceſſe eſt, velut & linum. Antherices vocantur ſumma ſpicarum faſtigia ſiue atheres. Herodotus Aſphodeli caules antherices vocat, teſte Suida: quos & tenaciores ait eſſe, quam vt frangi queant. Antherici meminit & Plinius libro 21. cap. 17. In Græcorum commentariis eſt promiſcue poſitum Antherices & atherices.*

Ex harena funiculum nectis.

Ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκειν, *id eſt, Ex harena funiculum nectere. Eſt fruſtra conari, quod nulla ratione poteſt effici. Quid enim ſtultius, quam ex harena quæ nullo modo cohęreſcit, funē uelle nectere? Prouerbiū vtrūq. nempe tum hoc, tum quod proxime retulimus, uſurpat Ariſtides in communi defenſione quatuor oratorum:* Καταδύντες δὲ εἰς τοὺς χηραμούς, ἐκεῖ τὴν θαυμαστὴν σοφίζονται σοφίαν σκιᾷ τινὶ λόγων συμπαίοντες, ὥσπερ οἱ γρυφιλοῦς, τὸν ἀνθέρικον θερίζοντες, τὸ ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκοντες, ἣν οἶδα ὅτι πολλὴν ἀναλίσκοντες. *id eſt, Verum abdentes ſeſe in receſſus quoſdam, illic admirandam illam comminiſcuntur ſapientiam, vmbra quadam attrahentes verba, quemadmodum abs te dictum eſt Sophocles, Anthericum metentes, ex harena nectentes funiculū, & haud ſcio quam retexentes telam. Significat his adagiis, vmbraticum illud philoſophorum ſtudium nihil omnino fructus adferre. Columella in præfatione carminis De cultura hortorum: Nam etſi multa ſunt eius quaſi membra, de quibus aliquid poſſumus effari: tamen eadem tam exigua ſunt, vt, quod aiunt Græci, ex incomprehenſibili paruitate harenæ funis effici nō poſſit. Prouerbium peculiariter accommodabitur ad vſus huiuſmodi: ſi quis conetur in concordiam redigere, moribus longe diſſimillimos, & inter quos nihil omnino conuenit: aut ſi quis orationem ex argumentis diſſonis cōtexat, quaſi Chimeram quandam fingens, & huiuſmodi monſtrum, cuiuſmodi deſcribit Horatius: Humano capite, equina ceruice, reliquis item membris ex uariis animantium generibus ita collatis.*

Vt turpiter atrum
Deſinat in piſcem, mulier formoſa ſuperne.

Ab aſino lanam.

CVI *finitimum eſt & illud,* ὄνου πόκας ζητεῖς, *id eſt, Aſini lanas quæris. De iis, qui ſtulte quærunt ea quæ nuſquam ſunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum,* ὄνου πόκαι, *id eſt, Aſini lanę. Ariſtophanes:*

Τίς εἰς τὸ λήθης πεδίον, τίς εἰς ὄνου πόκας; *id eſt,*
Aſini quis ad lanas? quis in lethes ſolum?

Per aſini lanam, res vanas ſignificans, et quæ nuſquā ſunt. Trimeter Gręcis conſtat ſi tollas alterum, τίς.

Aſinum tondes.

EVNDEM *ſenſum habet,* τὸν ὄνον κείρεις, *id eſt, Aſinum tondes. De his, qui rem abſurdam atque inutilem aggrediuntur: propterea quod Aſinum neque pectere poſſis propter villos, neque tondere cum lanam non habeat. Huius meminit Ariſtophanes in Ranis.*

Lupi alas quæris.

Λύκου πτερὰ ζητεῖς, *id eſt, Lupi alas quæris. De iis, qui quęrunt ea, quæ nuſquam ſunt. Aut vbi quis verbo duntaxat territat, alioqui re nunquam facturus quod minatur. Neque enim fieri poteſt, vt lupus alatus inueniatur. Prouerbium recenſetur a Suida.*

Quæ apud inferos.

EO'DEM *loco interpres admonet & huius adagij, tanquam eundem habentis ſenſum,* τὰ ἐν ᾅδου, *id eſt, Ea quæ apud inferos. Citatq. Ariſtarchum auctorem, idq. inde natum putat, quod Cratinus finxerit quendam apud inferos funem torquentem: aſinum autem arrodentem ea quę ille iam torſiſſet, atque ita inaniter laborare qui torquebat. Quanquam illud,* τὰ ἐν ᾅδου, *generaliter ad omnia pertinet, quæ poetarum fabulis traduntur, nulli credita niſi pueris: unde cum inania ſomniisq. ſimilia ſignificabimus, apte dicemus,* τὰ ἐν ᾅδου. *Athenæus libro Dipnoſophiſtarum quarto refert, Democritū ſcripſiſſe volumē, cui titulus fuerit,* τὰ περὶ τῶν ἐν ᾅδου, *prodigioſis, vt coniectandum eſt, refertum fabulis, & hinc poteſt videri ductum prouerbium.*

Contorquet piger funiculum.

HVIC *adeo ſimile eſt, vt idē videri poſſit, quod de ocno*

ono, id eſt, pigro aſino refert Pauſanias in Phocicis, apud Ionas, vt ait, celebratum: συνάγει ὄκνος τὴν θώμιγγα, *id eſt, Torquet piger funiculum. Ipſius verba ſuper hac re ſubſcribam:* Μετὰ δὲ αὐτοὺς ἐστὶν ἀνὴρ καθήμενος, ἐπίγραμμα δὲ ὄκνον εἶναι λέγει τὸν ἄνθρωπον. πεποίηται δὲ πλέκων σχοινίον. παρέστηκε δὲ θήλεια ὄνος ἐπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου. τοῦτον εἶναι τὸν ὄκνον, φιλεργόν φασιν ἄνθρωπον, γυναῖκα δὲ ἔχειν δαπανηράν, καὶ ὁπόσα συλλέξαιτο ἐργαζόμενος, οὐ πολὺ δὴ ὕστερον ὑπὸ ἐκείνης ἀνήλωτο. οἶδα δὲ καὶ Ἴωνας, ὁπότε ἴδοιεν τινὰ πονοῦντα ἐπ' οὐδενὶ ὄντι ὠφελίμῳ, ὑπὸ τούτου εἰρημένον, ὡς ὁ ἀνὴρ οὗτος συνάγει τοῦ ὄκνου τὴν θώμιγγα. *id eſt, Poſt hos vir quidam eſt ſedens, titulus indicat eum* ὄκνον *eſſe. Factus eſt autem ad hunc modum, vt ipſe funiculum torqueat, aſtante aſella, quæ quod tortum fuerit aſſidue abrodat. Hunc Ocnum aiunt hominem eſſe induſtrium, operiq. intentum, ſed vxorem habere ſumptuoſam ac prodigam, vt, quicquid is ſuo labore corraſerit, id mox abſumatur ab illa. Cognitum eſt nobis, etiam ab Ionibus dici ſolere, ſi quem conſpexiſſent in re quapiam elaborantem, quæ nihil adferret emolumenti, hic homo funiculum Ocni contorquet. Videtur argumentum picturæ ſumptum ab occaſione vocis ancipitē obtinentis ſignificatum. Siquidem* συνάγειν βίον, *aiūt Græci pro comparare victum. Colligit autem qui rem auget, diſſipat qui profundit. Atque hoc quidem argumētum apparet olim multorum artificum operibus fuiſſe celebratum. Siquidem Plinius in hiſtoria mundi inter Socratis egregij pictoris argumenta, commemorat & de aſino ſpartum arrodente. Et piger, inquit, qui appellatur ocnos, ſpartum torquens, quod aſellus arrodit. Fertur idem picturæ genus et Delphis fuiſſe, a Polygnoto Thaſio dicatum. Quo quidem negant deſidem & ignauum ſignificatum, quemadmodum exiſtimat Varro, immo laborioſum magis & induſtrium, ſed cui ſit vxor prodiga. Eoq. Pauſanias ait, non marem aſellum, ſed fœminam in pictura fuiſſe. Idem argumentum, marmore cælatum, Romæ duobus viſitari locis, nempe in capitolio & in hortis Vaticanis, Hermolaus Barbarus teſtis eſt. Vſus eſt hoc adagio & Propertius.*

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternuſq. tuam paſcat aſelle famem.

Verum illud interim admirandum, cur Plinius eum ſcripſerit appellatum ocnum, id eſt, pigrum, qui funem torqueret, ac non magis aſellum arrodentem. Maxime cum Propertius non eum ocnon appellet qui torqueat, ſed illi torqueri funem: vt aſinum intelligas citius, quam torquentem. Meminit huius adagij Plutarchus in commentario περὶ τῆς εὐθυμίας, Ἀλλ' ὥσπερ ὁ ἐν ᾅδου ζωγραφούμενος σχοινοπλόκος ὄνῳ τινὶ παρίησιν ἐπιβοσκομένῳ καταναλίσκειν τὸ πλεκόμενον. *id eſt: Sed quemadmodum apud inferos depictus is qui funem torquet: cui adeſt, qui depaſcens abſumit id quod tortum fuerit.*

Littori loqueris.

Αἰγιαλῷ λαλεῖς, *id eſt Littori loqueris. Refertur a Græcis adagiorum collectoribus. Dictum in eos, qui fruſtra vel ſuadent, vel orant: perinde quaſi ſurdo loquantur. Nam littora propter aſſiduum fluctuum fragorem ſurda dicuntur. Ouidius:*

Surdior ille freto clamantem nomen Oreſtis,
Traxit inornatis in ſua tecta comis.

Vento loqueris.

SVIDAS *addit & hoc,* Ἀνέμῳ διαλέγῃ, *id eſt, Vento loqueris. Pro eo quod eſt, inaniter. Nam ventus omnia diſſipat, cogitq. euaneſcere. Vnde & Auris diſcerpta mandata dixit Vergilius quæ abierant in obliuionem. Plautus in Moſtell.*

Hic neſcit quidem niſi ſemus fabulari vento.

Conſimili figura apud Athenæum legitur: γῇ καὶ οὐρανῷ λαλεῖν. *id eſt, Cœlo ac terra loqui.*

Mortuo uerba facit.

Νεκρῷ λέγων μῦθον εἰς οὖς, *id eſt, Mortuo ad aurem fabulam narrans. Plautus, Mortuo verba nunc facio. Terentius: Verba fiunt mortuo. Rurſum Plautus: Nihilo pluris refert, quam ſi ad ſepulchrum mortuo dicat iocum. Pertinet huc quod eſt apud Aeſchilum in Agamemnone:*

Εἰκῇ θρηνῶ ζῶντα πρὸς τύμβον μάτην. *id eſt,*
Fruſtra ad ſepulchrum viua ploro mortui.

Surdo canis. Surdo fabulam narras.

EANDEM *vim habet,* κωφῷ ᾄδεις, *id eſt, Surdo canis. Vergilius in Bucolicis:*

Non canimus ſurdis, reſpondent omnia ſyluæ.

Horatius:

Narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo.

Terentius in Heautontimorumeno:

Nā ille haud ſcit, quā mihi nūc ſurdo narret fabulā.

Item T. Liuius de bello Macedonico libro 10. Quæ vereor ne vanis auribus cecinerint. Aeſchylus in ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις:

Ἤκουσας, ἢ οὐκ ἤκουσας, ἢ κωφῷ λέγω, *id eſt,*
An audiſti, an non audiſti? num ſurdo loquor?

Alluſit huc Ouidius Amorum libro 3.

Quid iuuat ad ſurdas ſi cantet Phemius aures?
Quid miſerum Thamyram picta tabella iuuat?

Ortum videtur a ridiculo caſu: quo ſæpe fit, vt hoſpes incidat in ſurdum, quem percontetur multa, ridētibus iis qui ſurdum nouerint.

Fruſtra canis.

Ἄλλως ᾄδεις, *id eſt, Fruſtra canis.* Πρὸς κενὸν ψάλλεις, *id eſt, In vanum cantas. De iis, qui fruſtra ſuadent. A cantoribus ductum, qui cum ingrati ſunt auditoribus, inaniter canunt, cum a nemine audiantur: aut qui canunt ſuo ſumptu, nihil auferentes præmij. Nam cantilenam Græci prouerbiali metaphora frequenter appellant orationem. Inde eſt illud in Euripidis Hecuba:* Ἥξει τι μέλος, *id eſt, Veniet aliqua cantilena. Et eandem cantilenam canis, & ad aures occinere, &* παρὰ τὸ μέλος φθεγξάμενος, *id eſt, præter cantum ſonans. Vſurpauit adagium hoc, ac ſimul expoſuit Lycophron poeta:*

Τοιγὰρ ψαλάξεις εἰς κενὸν νευρᾶς κτύπον
Ἄσιτα καὶ δώρητα φορμίζων μέλη. *id eſt,*
Itaque ciebis irritos fidium ſonos
Ieiuna & indonata pulſans carmina.

Interpres addit prouerbium ad hunc etiam efferri modum: Εἰς κενὸν κρούεις τὰς χορδάς. *id eſt: Fruſtra pulſas chordas.*

chordas. Sumptum autem a citharœdis, qui ſic canũt, vt nihil accipiant muneris, & domi cibum capiant, hoc eſt, ſuo ſumptu, ſuoq. victu, quemadmodum ait Plautus, alijs cantent. Niſi cui videbitur ad apologũ Aeſopi referendum, de tibicine fruſtra piſces inuitante cantilenis. Nam audierat Arionis fabulam.

Lapidi loqueris.

Λίθῳ λαλεῖς, *Lapidi loqueris. Eundem ſenſum habet. Et apud Terentium in* [illegible]. *lapis pro ſtupido brutoq. homine ponitur aliquoties. Non inſcitum eſt quod refert Laertius: Cuidam interroganti, qua nam in re melior eſſet euaſurus filius ſi erudiretur, ſi nihil aliud, inquit Ariſtippus, certe in theatro non ſedebit lapis ſuper lapidem.*

Parieti loqueris.

Πρὸς τὸν τοῖχον λαλεῖς, *id eſt, Parieti loqueris. Et hoc quoque refertur a Græcis collectoribus. Effertur & ad hunc modum,* Διὰ τοίχου λαλεῖν, *id eſt, Per parietem loqui. Dici conſueuit, vbi quis rei quippiam faceret uehementer abſurda. Fortaſſis ab amantibus ſumptum: qui ad fores ac feneſtras, aut etiam parietes amicarũ perinde loquuntur nonnunquam, quaſi ſenſus aliquis illis adſit. Plautus in Truculento vſurpat pro eo, quod eſt tacituro loqui: Ego, inquit, ero paries, loquere tu.*

Nugas agere.

LATINIS *perinde atque Græcis tritum adagium, Nugas agere, pro eo quod eſt, rem friuolam ac nihili facere, ſeu fruſtra conari.* Λῆρον ληρεῖς, *Atticis familiare, id eſt, Nugas nugaris. Ariſtoph. in Nebulis, Socratem ſubtilium nugarum antiſtitem vocat, quaſi friuolarũ argutiarum auctorem,* Σύ τε λεπτοτάτων λήρων ἱερεῦ. Λῆρος μακρὸς. *dixit Galenus libro* περὶ δυνάμεων φυσικῶν 2. Λῆρος ἄρα μακρὸς ἐστὶν ἅπασα ἡ περὶ τὰς ὑποθέσεις φυσικὰς ὑπόθεσις. *id eſt, Magna igitur nugæ ſunt omnis pororum ſuppoſitio ad vim naturalem. Iucundius fit cum refertur ad perſonam, velut apud Athenæum libro ſexto:*

Οἱ δὲ ποιηταὶ φασὶ, λῆρος εἶναι. *id eſt,*
Porro poetas nugas eſſe prædicat.

Dicunt & ληρεῖς, *id eſt, deliras ac deſipis, quod eſt tranſlatum ab aniculis, quæ poſtea quam ætatis uitio cœperint deſipiſcere, ſuiles quaſdam nugas blaterare ſolent. Auſonius ad Paulum:*

Phœbus iubet verum loqui.
Et ſi Pierias patitur lirare ſorores,
Nuſquam ipſe torquet aulaca.

In quibus verſibus obſcurior eſt alluſio, ac prope inepta. Nam homo bilinguis pariter ad vtrunque ſermonem, & duplicem nominis ſignificatum reſpexit. Siquidem λῆρος *Græcis nugas ſignificat, & lira ſeu porca Latinis vocantur ſulci. Nam agricolæ primum proſcindunt, deinde comminuunt glebas, poſtremo lirant. Proinde ſubtexuit, nunquam ipſe torquet* αὔλακα. *Olim enim agricolatores delirare dicebantur, qui a recto ſulcorum ordine deflecterent. Inde tranſumptum ad eos, qui deſipiſcunt.*

In cælum iacularis.

Εἰς τὸν οὐρανὸν τοξεύεις, *id eſt, In cælum ſagittam torques. Eſt apud Zenodotum ac Suidam, de ijs qui fruſtra laborant: aut qui audent eos laceſſere, quos non poſſunt lædere. nihil enim ferire poteſt, qui in cælum torquet, niſi quod diuos videtur petere. At non raro fit, vt iaculum in ipſum mittentem recidat.*

Delphinum cauda ligas.

Δελφῖνα πρὸς τὴν οὐρὰν δεῖς, *id eſt, Delphinum cauda alligas. In eos, qui quippiam incaſſum conantur. Propterea quod Delphinus cauda ſit lubrica, nec ea parte teneri queat. aut quod cauda ſit ualida, cuius agitatione fertur & naues aliquando ſubuertere, vt hac parte ſit inuictus. Quadrabit & in eos, qui ea uia quempiam aggrediuntur, qua nequaquam poſſit ſuperari.*

Caudas tenes anguillam.

Ἀπ' οὐρᾶς τὴν ἔγχελυν ἔχεις, *id eſt, Cauda tenes anguillã. In eos apte dicetur, quibus res eſt cum hominibus lubrica fide, perfidisq. aut qui rem fugitiuam atque incertam aliquam habent, quam tueri diu non poſſint.*

Folio ficulno tenes anguillam.

HVIC *diuerſum eſt illud,* τῷ θρίῳ τὴν ἔγχελυν, *id eſt, Folio ficulno anguillam, ſubaudiẽdum, tenes. Vbi quis alioqui fugax et lubricus, arctiore nodo tenetur, quam poſſit elabi. Nam fici folium ſcabrum eſt, vt cui nomen etiã inditum ab aſperitate ſcripſerit Plutarchus: atque ob id ad retinendam anguillam natura lubricam, uel maxime idoneum.*

Medius teneris.

HVIC *ſententia confine eſt illud apud Ariſtophanem in Ranis,* νῦν ἔχῃ μέσος, *id eſt, Nunc medius teneris. De eo qui ſic tenetur, vt extricare ſeſe nulla ratione poſſit. Tranſlatum a palæſtritis atque athletis, qui ſi quem medium corripuerint, facile uincunt. Sunt autẽ verba Aeaci ad Bacchum:* Ἀλλὰ νῦν ἔχῃ μέσος. *id eſt, At nunc medius tenere. Eodem pertinet illud apud Terentium: Sublimem medium arriperem.*

Delphinum natare doces.

Δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις, *id eſt, Delphinum natare doces. In eos competit, qui monere quempiam conantur in ea re, in qua cum ſit ipſe exercitatiſſimus, nihil eget doctore. Nam Delphinus in natando perniciſſimi impetus eſt, ita vt non modo ſuperet omne natatilium genus velocitate, verum etiam terreſtrium animãtium, vt auctor Aelianus libro 12. Quin & naues tranſilit, ſeq. contento ſpiritu, teli in morem eiaculatur.*

Aquilam volare doces.

Αἰετὸν ἵπτασθαι διδάσκεις *id eſt, Aquilam volare doces. Diuerſa metaphora ſententiam eandem declarat. Quod enim Delphini inter piſces, id Aquila inter volucres. Quibus id etiam commune, quod uterq.* ναυφερής *eſſe narratur. Alluſiſſe videtur huc Gregorius in epiſtola quadam ad Eudoxum rhetorem,* Τοὺς κολοιοὺς χαίρειν, καὶ ἵνα κολοιοὺς πέτεσθαι τοὺς δοκιμάζοντας. *Sine valere vulgus, ſine eſſe graculos, qui volatum aquilarum probent.*

In eodem hæſitas luto.

TERENTIVS *in Phormione: In eodem hæſitas luto. In*

to. In eos competit, qui ſic implicantur negotio cuipiam, vt ſe nequeant extricare. A viatoribus tranſlatum, qui ſimul atque in lutum inciderint, cum alterum pedem conantur educere, altero altius immerguntur. Rurſum, vt hunc extrahant, alter quem eduxerant, denuo eſt infigendus. Eodem alludens Horatius,

Nequicquam, inquit, cœno cupiens euellere plantã.

Huic ſimile eſt, In eodem hæſitare veſtigio. Quint. Curtius libro 4. Tertium diem metu exangues iam armis ſuis oneratos in eodem veſtigio hærere.

In aqua hæret.

VSVRPATVR *huic non diſſimile prouerbium a M. Tullio lib. Officiorum 3. Dicit ille quidem multa multis locis, ſed aqua hæret, vt aiunt. Significat autem Epicurum parum ſecum in diſputando conſtare, ſeq. ipſum inuoluere, dum ea quæ dicit alibi, pugnant cum iis quæ dixit alibi, atque ita quaſi fluctuare, neque in ſolido cõſiſtere. Id quod euenire ſolet iis, qui cum aberrent a uero, verborum fucis rem inuoluunt. Tranſlatum apparet vel a fluitantibus, qui vado deſtituti, huc atque illuc iactantur: quoque magis ſe commouent, hoc maiore periculo laborant. Aut certe ab oratorum clepſydra, de qua meminimus alibi, vt eum in aqua hærere dicamus, qui ſeſe deſtillata iam aqua, tamen e cauſſa non poteſt expedire. Cicero ad Q. fratrem lib. 2. Quod idibus & poſtridie fuerat dictum de agro Campano actum iri, non eſt actum. In hac cauſſa mihi aqua hæret. Incertum, vtrum ſignificet eam actionem integrã ſibi relinqui, an cauſſam eſſe inextricabilem. Huc reſerendum illud, quod paulo ſuperius ex Quintiliano citauimus: Et laboratam, congeſtamq. dierum ac noctium labore actionem, aqua deficit. Nec abhorrent ea quæ poſt dicemus in prouerbio, Hæret in vado.*

Multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra.

SVLPITIVS *Apollinaris grammaticus apud Auliũ Gellium in noctibus Atticis lib. 13. cap. 17. duo quædã adagia notat, alterum Græcum, alterum Latinum: quorum amborum eadem ſit ſententia. Græcus eſt verſiculus, inquit, hexameter* παροιμιώδης,

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. *id eſt,*

Multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra.

Quo monemur, nihil tam certum ſperari, neque quidquam tam eſſe uicinum, quod non repentinus aliquis caſus queat interuertere. Adeoq. non eſſe tutum venturis fidere, ut vix etiam illa ſint certa, quæ manibus tenemus. Originem adagij quidam ad huiuſmodi fabulam referunt. Ancæus Neptuni & Aſtypaleæ Phœnicis filius, cũ uitẽ ſereret, grauiterq. miniſtris inſtaret urgeretq.: quidã operis tædio cõmotus in herũ, negauit futurũ vt ex ea uite herus unquã vinũ guſtaret. Poſt vbi vitis proueniſſet feliciter, atq. uuæ maturuiſſent, herus exultans ac geſtiens, ſeruũ eũdẽ accerſit, atq. ut ſibi vinum infundat iubet. Deinde iam calicem admoturus ori, ſeruo quę dixiſſet, redegit in memoriam, quaſi vanam exprobrans diuinationem. At ille ſententiã hanc hero reſpondit: Inter calicem ac ſumma labia, multa poſſe interuenire. Seruili ſententiæ fauit euentus. Nam inter loquendum priuſquam ille vinum hauriret, alter quidam miniſter ingreſſus, nunciat vinetum ab apro quopiam immani uaſtari. Quibus auditis Ancæus depoſito poculo, protinus in aprum fertur, a quo inter uenandum percuſſus interiit. Vſurpauit hoc adagij Lycophron in Iambicis.

Ἐγὼ δὲ τλήμων σὺν κακῷ μαθὼν ἔπος
Ὡς πολλὰ χείλευς καὶ δὴ ἀκροτάτου ποτοῦ
Μέσσα κυλίνδει μοῖρα παμμήτωρ βροτῶν. *id eſt,*

Miſer aſt ego meo dicta cognoſcens malo,
Vt plurima inter poculum ac labrum ſolet
Vertiſſe fatum, res agens mortalium.

Interpres citat Ariſtotelem auctorem, qui & ipſe de Ancæi fabula meminerit, in qua illud variat, Ancæo vitem inſtituenti, uatem accerſitum quempiam prædixiſſe, non futurum vnquam, vt ex ea vinum guſtaret, & expreſſo in calice uino, vatem irriſiſſe tanquã ψευδόμαντιν. *Reliqua conueniunt cum iis, quæ ex aliorum retulimus commentariis. Feſtus Pompeius ab augure quopiam vicino, qui forte præterierit, prædictum indicat. Lycophron autem alio detorſit. nempe ad Agapenorem patrem, & Ancæum Actoris & Eurythemiſtidis filium, & ad aprum Calydonium. Dionyſius apud Zenodotum, mauult parœmiam ad Antinoum referre, de quo meminit Homerus in Odyſſea 22. Is Antinous erat vnus ex procis Penelopes, cui poculum tenenti, iamq. bibere paranti, Vlyſſes ingulũ telo transfixit. Atque ita manibus elapſo poculo, concidit atque interiit. Sed non ab re fuerit, Homericum carmen adſcribere:*

Ἦ, καὶ ἐπ' ἀντινόῳ ἰθύνετο πικρὸν ὀϊστόν.
Ἤτοι ὁ καλὸν ἄλεισον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε,
Χρύσεον ἄμφωτον, καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα
Ὄφρα πίοι οἴνοιο, φόνος δέ οἱ οὐκ ἐνὶ θυμῷ
Μέμβλετο, τίς κ' οἴοιτο μετ' ἀνδράσι δαιτυμόνεσσι,
Μοῦνον ἐνὶ πλεόνεσσι, καὶ εἰ μάλα καρτερὸς εἴη
Οἷ τεύξειν θάνατόν τε κακὸν καὶ κῆρα μέλαιναν.
Τὸν δ' Ὀδυσεὺς κατὰ λαιμὸν ἐπισχόμενος βάλεν ἰῷ.
Ἀντικρὺ δ' ἁπαλοῖο δι' αὐχένος ἤλυθ' ἀκωκὴ,
Ἐκλίνθη δ' ἑτέρωσε, δέπας δέ οἱ ἔκπεσε χειρὸς
Βλημένου, αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνὰ ῥῖνας παχὺς ἦλθεν
Αἵματος ἀνδρομέοιο. *id eſt,*

Telum hæc fatus, in Antinoum contorſit amarum.
At pulchram is pateram, iam iam tollebat, utrinq.
Auritam, atque auro nitidam, iam iamq. manu illã
Admotabat uti biberet: neque pectore cædem
Voluebat pauido: quis enim fore crederet vnquã,
Vnus vt in tanto conuiuarum agmine, quanquam
Viribus antecat, mortem ſibi nigraq. fata
Moliretur: at huic iugulum confixit Vlyſſes
Tollenti calicem, iaculum penetrauit acutum,
Et contra e ceruicibus exiit ærea cuſpis.
Voluitur in latus ille, calix ſimul excidit icto
E manibus: mox inde cruor de naribus ingens
Emicat.

Nec alienum eſt hoc loco meminiſſe, quod Iulio Cæſari velut exprobranti vaticinij uanitatem, reſponſum eſt: Veniſſe Calendas Martias, non etiam præteriſſe.

Inter os & offam.

LATINVM *eſt huiuſmodi, Inter os & offam. Quod a cibis ſumendis ſumptum eſt, quemadmodum Græcanicum illud a potu. Nam olim Romani victitabant offis, vt teſtis eſt Valerius Max. Itaq. perinde valet inter os & offam, quaſi dicas inter os & cibum. Por-*

ro

ro trauer- ium refertur apud Gellũ ex oratione quadam Catonis, de ..d libus ui..o creatis, his quidem verbis: Nunc ita a..nt, in ſegetibus et in herbis bona frumenta eſſe. Nolite ibi nimiam ſpem habere. Sæpe audiui, inter os & offam multa interuenire poſſe. Verum inter offam atque herbam, ibi uero longum interuallum eſt. Feſtus ita refert adagium, Inter manum & mentum.

Ita fugias ne præter caſam.

EXTAT *apud Terentium in Phormione cum primis venuſtum adagium, Ita fugias ne præter caſam: quo quidem admonemur, ne ſic aliquod uitium fugiamus, vt in aliud maius incauti deuoluamur. Noſtrapte culpa facimus, inquit, vt malos expediat eſſe, dum dici nimium nos bonos ſtudemus & benignos. Ita fugias, ne præter caſam, quod aiunt. Verba ſunt Demiphonis ſenis ſemet accuſantis, quod dum auari famam plus ſatis cupide ſtuderet effugere, ſtulti reprehenſionem incurriſſet. Donatus adagii metaphoram hunc ad modũ enarrat, ſi modo commentum hoc Donati uidetur eſſe. Ita fugito, ne tuam caſam prætermittas, quæ ſit tibi tutiſſimum exceptaculum. Aut ita fugias, ne præter caſam, vbi cuſtodiri magis et prehendi fur & mulctari uerberibus poteſt. Aut verbum erat, inquit, furem exagitantis, & interea prouidentis, ne ante caſam tranſeat, ne in prætereundo etiam inde aliquid rapiat. Hanc veluti diuinationem, incerta ac uaria coniectantium quis ferret, niſi uideremus & iuris interpretibus & Græcorum adagiorum enarratoribus hunc eũdem eſſe morem? Prima interpretatio nobis magis arridet. Quidam enim calore fugiendi, etiam ea prætercurrũt, vbi cõmode poterant quieſcere. Quod vnica voce Græci παραθέειν vocant, id eſt, perperam præterire ac præteruehi, ab eo, quod amplectendum erat, aberrantem. Opinamur ad hoc adagium reſpexiſſe Lucianum in Nigrino, cum ſcribit, καὶ τὸ ἐν ταῖς τραγῳδίαις καὶ κωμῳδίαις λεγόμενον, ἤδη καὶ παρὰ θύραν ἐκθέοντες. id eſt, Et hoc quod in tragœdiis & comœdiis dicitur, Iam & præter caſam incitati.*

Euitata Charybdi in Scyllam incidi.

Τὴν χάρυβδιν ἐκφυγὼν, τῇ σκύλλῃ περιέπεσον.

Iambici ſunt dimetri ἀκατάληκτοι, quos caſusne effuderit, an ars finxerit incertum. Horum hic eſt ſenſus: Euitata Carybdi in Scyllam incidi: hoc eſt, dũ uito grauius malum, in alterum diuerſum incidi. Sumptum adagiũ ab Homerica fabula, quæ narrat Vlyſſem, dum metu Charybdis propius ad Scyllam nauem admouet, ſex e comitum ſuorum numero perdidiſſe. Quidam aiunt Scyllam Niſi Megarenſium regis fuiſſe filiam, quæ propter aureum crinem ademptum patri, in monſtrũ hoc marinum conuerſa ſit, vt meminit Pauſanias in Corinthiacis. Cui videtur aſſentiri Vergilius in Bucolicis, cum ait,

Quid loquar, aut Scyllã Niſi, quã fama ſecuta eſt
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis?

Seruius indicat, Scyllam Phorci & Crateidis nymphæ filiam. Hanc cum amaret Glaucus, Circe, quæ illius amore tenebatur, quod eum in Scyllam propenſiorem eſſe uideret, fontem in quo nympha lauare conſueuerat, magicis uenenis infecit. In quem cum illa deſcendiſſet, pauletenus in uarias mutata eſt formas. Nam id Circæ peculiare, in ferarum figuram homines uertere. Horrens itaque ſuam deformitatem, ſeſe in mare præcipitem dedit, ac fabulæ præbuit argumentum. De rei ueritate, diuerſa eſt ſcriptorum opinio. Salluſtius putat eſſe ſaxum in mari prominens, quod procul uiſentibus muliebrem formam imitetur: in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum ululatum, & canum latratum uidentur imitari, finxerunt illam a pube huiuſmodi feris ſuccinctam eſſe. In Græcorum commentariis inuenimus, triremem fuiſſe quandam miræ pernicitatis, cui nomen fuerit inditum Scyllæ, παρὰ τὸ σκυλεύειν, quod hac graſſantes piratæ mare Tyrrhenum ac Siculum infeſtarent, reliquasq. naues quotquot præteriſſent, diſpoliarent: atque hinc natam fabulam. De Charybde uero narrant poetarum fabulæ, hanc fœminam fuiſſe uoraciſſimam, quæ quod Herculis boues rapuiſſet, a Ioue fulmine icta, in mare præcipitata eſt, & in huiuſmodi uerſa monſtrum, quod adhuc priſtinam ſeruat naturam. Abſorbet enim uniuerſa, quæq. abſorbuerit, ea circa Tauromiuitanum egerit littus, ut Salluſtius eſt auctor. Vnde tanquam prouerbio ſcortũ vorax, & auiditatis nunquam ſatiatæ, Charybdim appellat Horatius,

-Ah miſer
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.

Seruius ait Scyllam in Italia eſſe, Charybdim in Sicilia. Vergilius in Aeneidos lib. 3. tranſitum hunc inter duo pericula anguſtum eleganter deſcribit,

Hæc loca, inquit, ui quõdam vaſta conuulſa ruina
(Tantum æui longinqua valet mutare vetuſtas)
Diſſiluiſſe ferunt, cum protinus vtraq. tellus
Vna foret; uenit medio ui pontus, & undis
Heſperium Siculo latus abſcidit, aruaq. & urbes
Littore diductas, anguſto interluit æſtu.
Dextrum Scylla latus, læuũ implacata Charybdis
Obſidet. Et idem alibi,
Inter vtranq. viam leti diſcrimine paruo,
Ni teneant curſus.

Homerus Odyſſeæ M. periculum vtrunq. multis verbis deſcribit, facitq. Circen admonentem Vlyſſem, vt ad Scyllam potius inflectat curſum, quam ad Charybdim, propterea quod præſtet ſex e ſociis deſiderari, quam pariter omnes interire, declarans nimirum plus diſcriminis eſſe in Charybdi quam in Scylla,

Μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ῥοιβδήσειεν,
Οὐ γάρ κεν ῥύσαιτό σ' ὑπ' ἐκ κακοῦ, οὐδ' ἐνοσίχθων.
Ἀλλὰ μάλα σκύλλης σκοπέλῳ πεπλημένος ὦκα
Νῆα παρὲξ ἐλάαν, ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν ἐστι
Ἓξ ἑτάρους ἐν νηῒ ποθήμεναι, ἢ ἅμα πάντας. id eſt,

Abſit vt illic tum fueris, cum faucibus vndas
Illa reſorbuerit, neque enim e diſcrimine tanto
Ipſe uel eripiat Neptunus, verum age Scyllæ
Vicinus ſcopulo celeri præteruehe curſu,
Quandoquidẽ comites ſex multo perdere præſtat,
Quã vt ſemel exitium quotquot ſunt, auferat oẽs.

Adagio trifariam uti licebit, uel cum admonebimus, ſi quando in eas rerum anguſtias deuentum fuerit, vt citra diſpendium diſcedi non queat, e duobus malis, id quod leuius eſt, eligamus, uidelicet Vlyſſis exẽ-

plo, &

plo, & magis in eam uergamus partem, ubi minus ſit iactura. Quod genus, ſi quis pariter & de ſalute & de pecunia periclitaretur, malit propior eſſe pecuniæ, quam uitæ periculo, proptereà quod facultatum iactura utcunq. ſarciri poteſt, uita ſemel amiſſa nunquam reſtituitur. Vel cum oſtendemus negotium anceps & periculoſum, in quo ſumma moderatione ſit opus, vt in neutram pecces partem. Hic iam non habebitur ratio, utrum maius ſit periculum: uerum hoc tantum intelligitur, ingens utrobiq. diſcrimen ſubeſſe. Prioris exemplum fuerit: Memento longe ſatius eſſe in diſpendij Scyllam incidere, quam in ualetudinis Charybdim. Præſtabilius eſt in rei pecuniariæ iacturam, uelut in Scyllam incurrere, quam in infamiæ Carybdim incidere. Poſterioris hoc: Curandum ut ita populo ſtudeas, ne principis offendas animum. Caute circumſpecteq. rem gerito, memor tibi inter Scyllam & Charybdim eſſe curſum. Tertius fuerit modus, ſi inuertas, hoc pacto: Dum parum eruditus uideri times, in arrogantis opinionem incurriſti: hoc eſt plane quod dicitur, dum Scyllã uitas, in Charybdim incidiſti. Celebratur apud Latinos hic uerſiculus, quocunq. natus auctore, nam in præſentia non occurrit:

Incidit in Scyllam, cupiens uitare Charybdim.

Fumum fugiens, in ignem incidi.

Κἄπνον γε φεύγων εἰς τὸ πῦρ περιέπεσον, *id eſt, Dum uito fumum, flammam in ipſam decidi. Senarius eſt prouerbialis ſuperiori ſententiæ finitimus. Lucianus in Necyomantia,* ἐλελήθειν δὲ ἐμαυτὸν ἐς τὸ αὐτὸ φασὶ τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιαζόμενος. *id eſt, Ignorauerам autem, quod iuxta prouerbium, ex fumo in ipſum ignem compellerer. Vtitur & Plato libro De repub. octauo, cum ait, populum, dum recuſat ingenuis ſeruire, quaſi uitato fumo in flammam incurrere, uidelicet, ut ſeruis etiã ſeruire cogatur. Huc alluſit Horatius, cum ait in Sermonibus,*

Nam fruſtra uitium uitaueris illud,
Si te alio prauum detorſeris.

Et in Arte poetica:

In uitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.

Plutarchus, πολὺ δυσωπίας, τῇ δὲ ἀτοπίᾳ συμβαίνοντος ἀπηχθῶς· ζεύγοντα κάπνον ἀδοξίας, εἰς πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτόν. *id eſt, Ineptæ autem uerecundiæ illud haud dubie uccidit, ut fumum fugiens infamiæ, in ignem conjciat ſeſe, id eſt, in aliud maius.*

Latum unguem, ac ſimiles hyperbolæ prouerbiales.

TRANSVERSVM *digitum, aut unguem diſcedere frequenter eſt apud Ciceronem, pro eo quod eſt, quam minimo ſpatio. Fit autem feſtiuior metaphora quoties his uerbis perfectam imitationem, ac plenum, undequaq. conſenſum ſignificamus, ut Academicarum quæſtionum libro 2. Ab hac regula mihi non licet trãſuerſum, ut aiunt, unguem diſcedere. Ibidem, Vbi enim aut Xenocratem ſequitur, cuius libri ſunt de oratione loquendi, multi & multum probati, aut ipſum Ariſtotelem, quo profecto nihil eſt acutius, nihil politius? A Chryſippo pedem nunquam. Loquitur de Antiocho, qui reliquis contemptis, Chryſippum per omnia ſequeretur. Rurſus Academicarum quæſt. libro 2. Quibus conceſſis digitum progredi non poſſunt. Idem ad Atticum: Mihi certiſſimum eſt, ab honeſtiſſima ſententia digitum nunquam. Rurſus ad eundem libro 13. Curandum eſt, atq. hoc in omni uitu, ſua quenq., a noſtra conſcientia tranſuerſum unguem non oportere diſcedere. Idem in Epiſtolis familiaribus: Vrge igitur tranſuerſum unguem, quod aiunt, a ſtylo. Sunt illa quidem minus figurata, ſed tamen prouerbialia, quæ loquitur Plautinus Euclio in Aulularia, Si tu hercle ex iſthoc loco digitum tranſuerſum, aut unguem latum exceſſeris. Et Cicero in Verrem, Digitum non diſcedebant. Idem ad Atticum libro 13. epiſtola prima, Pedem adhuc e villa egreſſi non ſumus, ita magnos & aſſiduos imbres habebamus. Idem Academicarum quæſtionum libro 2. Non quæro ex his illa initia Mathematicorum, quibus non conceſſis, digitum progredi non poſſunt. Metaphora partim ſumpta uidetur ab ijs, qui tabulam, aut ſaxum, aut ſimile quippiam digitis latis metiuntur, quoties exquiſite rei modus ſpectatur, nam reliqua cubitis metiri ſolemus. Minima menſurarum, latus digitus eſt. Partim a ingerum menſoribus, qui ſtadiis, paſſibus, & ut minima menſura, pedibus, ſoli ſpatium metiuntur. Vulgo etiam nunc dicunt, Culmum latum, ſimili figura pro eo quod eſt, ne tantulum quidem.*

Pedem ubi ponat non habet.

VNDE *& illa prouerbialis hyperbole ducta videtur apud Ciceronem frequens, Pedem ubi ponat non habet, pro eo quod eſt, ne tantillum quidem agri poſſidet. Lib. Epiſt. ad Atticum 13. Ariobarzanis filius Romam uenit: uult opinor, regnum aliquod emere a Cæſare. Nam quomodo nunc eſt, pedem vbi ponat in ſuo non habet. Idem Philippicarum ſecunda: Quid erat in terris, ubi in tuo pedem poneres? Rurſum libro 7. ad Atticum: Pedem in Italia uide nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. Item libro De finibus quarto, Quid enim ſapientia? Pedem ubi poneret non habebat, ſublatis officijs omnibus. Conueniet autem in hominem inſigniter tenuem atq. inopem, cui ne veſtigium quidem pedis ſit in agrorum poſſeſſionibus. Apud eundem eſt iocus in fundum, quem poſſis mittere funda.*

Iterum eundem ad lapidem offendere.

Δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν αἰσχρὸν ἐγκρούειν λίθον, *id eſt,*

Iterum ad eundem turpe lapidem impingere.

Senarius elegans ac prouerbialis refertur a Zenodoto in collectaneis adagiorum. Cicero Epiſt. fam. libro 10. Culpa enim illa, bis ad eundem, vulgari reprehenſa prouerbio eſt. Ouidius libro Triſtium ſecundo,

At nunc tanta meo comes eſt inſania morbo,
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.

Vſurpatur ab Auſonio in epiſtola quadam, Etenim, inquit, popoſciſti tu, ut tua epiſtola ad eundẽ lapidem bis offenderes. Ego autẽ quæcunq. fortuna eſſet, ſemel erubeſcerem. Eſt autẽ bis ad eundem lapidẽ offendere, iterum eadẽ in re peccare. Nam primus error, uel Græco adagio, ueniam meretur: iteranti culpam uenia dari nõ

i ſolet.

-ſolet. Inter Græcanicas ſententias celebratur & hæc:

Δὶς ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. id eſt,
Sapientis haud eſt, bis in eodem labier.

Extat & Græcum epigramma, incertum cuius:

Εἴ τις ἅπαξ γήμας, πάλιν δεύτερα λέκτρα διώκει,
Ναυηγὸς πλώει δὶς βυθὸν ἀργαλέον. id eſt,
Altera connubium experto cui ducitur uxor,
Hic fracta repetit æquora ſæua rate.

Fertur et Publianus Mimus, nõ alienus ab hac forma:

Improbe Neptunũ accuſat, qui iterũ naufragiũ facit.

At Scipio ſapienti ne ſemel quidem errare permittit, ut dicat, οὐκ ᾤμην, id eſt, non putaram.

Eadem oberrare chorda.

HORATIVS in Arte poetica, ſententiam haud diſſimilem, diſſimili metaphora extulit:

-Et citharœdus, inquiens,
Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem.

A cantoribus ducta tranſlatio eſt, quibus uehementer fœdum ſit, in yſdem fidibus ſæpius peccare. In eos igitur concinne dicetur, qui uel in ſimili re crebrius peccant, uel culpam eandem iterum atq. iterum committunt. Primus enim lapſus uel caſui datur, uel imprudentiæ: iteratus ſtultitiæ tribuitur, aut inſcitiæ.

Non tam ouum ouo ſimile.

EXTANT apud auctores aliquot ſimilitudinis adagia, quorum de numero eſt, Non tam ouum ouo ſimile, de rebus indiſcretæ ſimilitudinis. Cicero Academ. quæſt. lib. 2. Vides ne, ut in prouerbio ſit, ouorum inter ſe ſimilitudo? Tamen hoc accepimus, Deli fuiſſe complures ſaluis rebus illis, qui gallinas alere quæſtus cauſa ſolerent. Ii cum ouum inſpexerant, quæ id gallina peperiſſet, dicere ſolebant. Neque id eſt contra nos. Nam nobis ſatis oua internoſcere. Idem prouerbium refertur & a Fabio Quintiliano. Vſurpatur et a Seneca in libello, quem in Claudium imperatorem luſit.

Non tam lac lacti ſimile.

IDEM pollet, & a Plauto uſurpatur in Amphitryone: Neq. lacte lacti magis eſt ſimile, quam ille ego ſimilis eſt mei. Dicitur a Soſia de Mercurio, qui huius aſſumpſerat figuram. Idem in Milite: Tam ſimile, quam lacte lacti eſt.

Non tam aqua ſimilis aquæ.

EANDEM uim obtinet, quod uſurpat Plautus in Menæhmis: Nec aqua aquæ, ne lacte lacti, crede mihi, uſquã ſimilius, quam hic tui eſt, tuq. huius. Ad hanc formam & illud ex eadem ſcena: Tam conſimilis eſt, quã poteſt ſpeculum tuum. Rurſum in Milite Nam e ſummo puteo ſimilior nunquam poteſt aqua aquæ ſumi.

Quam apes apum ſimiles.

HIS M. Tullius illud etiam adiũgit in Academicis quæſtion. Vt ſimilia ſunt, & oua ouorũ, & apes apum. Vbi iocatur in Democriti mundos, uſquequaq. ſimiles inter ſeſe. Simili forma dicunt, Quã ouis eſt oui ſimilis.

Acanthia cicada.

Ἀκάνθιος τέττιξ, id eſt, Acanthia cicada. In indoctos atque infantes, aut muſices ignaros torqueri prouerbio ſolitum. Auctor eſt Stephanus Byzantius, iuxta oppidum Aetoliæ Acanthum cicadas alibi uocales mutas eſſe, atque hinc ortum adagium, cuius auctorem citat Simonidem. Plinius Naturalis hiſtoriæ libro 11. capite uigeſimo ſeptimo, ſcribit in agro Rhegino cicadas omnes ſilere, ultra flumen in Locris canere. Idem teſtatur Pauſanias libro rerum Eliacarum ſecundo. Strabo libro Geographiæ ſexto, refert Rheginum agrum a Locrenſi dirimi fluuio, cui nomen Alex. Cicadas autem, quæ in Locrenſi uerſantur ripa, ſonantius ſtridere, cum in Rhegino ſint mutæ. Huius rei hanc eſſe cauſam coniectat, quod Rheginorum regio, cum ſit umbroſa atque opaca, cicadarum pelliculas humore torpeſaciat. Eaſdem in agro Locrenſi quod ſit aprica, ſolis areſactas æſtu, ſtridorem aptius emittere. Auget autem miraculum Rheginenſium cicadarum, etiam fabuloſe celebrata uocalitas uicinarum. Nam idem Strabo Timæum citat auctorem, quondam in Pythiorum certamine Eunomum Locrenſem, & Rheginenſem Ariſtonem, in canendi certamen ueniſſe, Ariſtonem Apollinem inuocaſſe Delphicum, ut ſibi canenti foret auxilio, quod a Delphis Rheginenſes olim eſſent profecti. Eunomus reſpondit, Rheginenſibus ne certandum quidem omnino de muſica, apud quos cicada uocaliſſimum animal uoce careret. Vtriſq. certantibus, cum in Eunomi cithara, una inter canendum chorda frangeretur, cicada ſuperuolans aſtitit, ac uocem aliqui defuturam, ſuo cantu ſuppleuit. Atque ita uictor declaratus, ſtatuam citharœdi poſuit, cum cicada cithara inſidente. Huiuſmodi ferme tradit Strabo.

Eadem penſari trutina.

EADEM pẽſari trutina. i. eadẽ lege. Horatius in Sermõ.

-Hac lege in trutina ponetur eadem.

Idem in Epiſtolis,

-Romani penſantur eadem Scriptores trutina.

Conuenit cum illa iure conſultorum regula, Patere legem quam ipſe tuleris. Sine ut eo pacto tecum agatur, quo tu cum alys egeris. Perſius,

-Examenq. improbum in illa Caſtiges trutina.

Huic ſimillimum, Ad eandem exigere regulam, ἴσῳ σταθμῷ, id eſt, æquali trutina, ſiue lance. Plutarchus, ἴσῳ σταθμῷ πᾶσιν ἡ κακία προσθεμένη μολυβδίδος δίκην τὸ δίκτυον κατέσπασε. id eſt, Sed æqua lance omnibus, addita malitia ceu plumbum rete detraxit.

Zonam perdidit.

ZONAM perdidit. Caſtrenſe prouerbium in ἀχρημάτους, id eſt, eos qui nihil habent nummorum, a Græca quadam fabula tractum Acron admonet. Porphyrion a militum conſuetudine, qui quidquid habent, in Zona ſecum portant. Cuiuſmodi ſane hominem perquam uenuſte deſcribit Lucilius citante Nonio,

Cui neq. iumentum eſt, nec ſeruus, nec comes ullus,
Bulgã, et quicquid habet nummorũ, ſecũ habet omne,
Cum bulga cœnat, dormit, lauat; omnis in una
Spes hominis bulga, hac deuincta eſt cetera uita.

Nam bulgam appellat Lucilius folliculum, ſiue crumenam, & ſacculum de brachio propendentem. Sic enim & Horatius,

Suſpenſi

Suſpenſi læuo tabulas, loculoſq. lacerto.

Tametſi Feſtus Bulgam Gallicum uocabulum autumat. Conſimili modo Gracchus loquitur apud Gellium: Cum Romæ profectus ſum, zonas quas plenas argenti extuli, eas ex prouincia inanes retuli. Horatius in Epiſtolis, Ibit eo quo uis, qui zonam perdidit. Plautus in Pœnulo, Tu qui zonam non habes, qui in hanc ueniſtis urbem? aut quid quæritis? In quibus Plauti uerbis duplex eſt alluſio, & ad ueſtem Pœnorum more diſcinctam, & ad pecuniam quæ in zona geſtatur, citra quam in urbe ſumptuoſa non ſat commode uiuitur. Peſcennius Niger apud Spartianum uetuit, ne milites zonam ſecum deferrent in bellum, ſed ſi quid haberent pecuniæ, publice commendarent, recepturi poſt prælium, ſimul & ipſis luxuriei materiam eripiens, & hoſti prædam, ſi quid aduerſi eueniſſet. Eſt apud Lampridium in Alexandro: Miles non timet, niſi ueſtitus, calceatus, armatus, & habens aliquid in zona.

Cocta numerabimus exta

COCTA *numerabimus exta. Diomedes grammaticus, ubi prouerbium definit, hoc exempli uice ſubiecit. Cuius hunc adſcribit eſſe ſenſum, ex euentu ſciemus. Huic confinis color ille comicus: Res indicabit. Nam ut ait Ouidius,*

Exitus acta probat.

Et apud Græcos, αὐτὸ δείξει, *id eſt, ipſa res indicabit.*

Multa nouit vulpes, uerum echinus unum magnum.

Πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα. *id eſt,*

Ars multa uulpi, aſt una echino maxima.

Zenodotus hunc ſenarium ex Archilocho citat. Dicitur in aſtutos, & uarijs conſutos dolis. Vel potius ubi ſignificabimus, quoſdam unica aſtutia plus efficere, quam alios diuerſis technis. Nam uulpes multiugis dolis ſe tuetur aduerſus uenatores, & tamen haud raro capitur. Echinus, quem dicunt herinaceum eſſe, (nam hoc loco de terreſtri, non de piſce fit mentio) unica duntaxat arte tutus eſt aduerſus canum morſus. Siquidem ſpinis ſuis ſemet inuoluit in pilæ ſpeciem, ut nulla ex parte morſu prendi queat. Citantur apud eundem Zenodotum huiuſmodi quidam uerſus ex Ione Chio, tragico poeta, Quos eoſdem ex eodem citat in Sermonibus conuiuialibus Athenæus e tragœdia, cui titulus Phœnicia,

Ἀλλ' ἐν τε χέρσῳ τὰς λεόντων ᾔνεσα,
Καὶ τὰς ἐχίνου μᾶλλον οἰζυρὰς τέχνας,
Ὃς εὖτ' ἂν ἄλλων θηρίων ὀσμὴν μάθῃ,
Στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας
Κεῖται δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος. *id eſt,*

Leonis artes in ſolo ſane probo,
At magis echini comprobo miſeros dolos,
Qui ſimul odorem belluarum ſenſerit,
Se contrahit ſpinis operto corpore,
Tutus iacens, morſuq., tactuq. omnium.

Refertur prouerbium, ac ſimul ad carmen alludit Plutarchus in cõmentario, cui titulus, πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, χερσαῖα ἢ θαλάσσια: *id eſt, utra animantia prudentiora terreſtria, an marina. Eius uerba ſubſcribam:* τῶν δὲ χερσαίων ἐχίνων μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ἄμυνα καὶ φυλακὴ παροιμίαν πεποίηκε.

Πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.
Προσιούσης γὰρ αὐτῆς ὥς φασιν ἤδη
Στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται θιγεῖν τε καὶ δακεῖν ἀμήχανος. *id eſt,*

Iam uero terreſtrium echinorum in tuenda ſeruãdaq. incolumitate ſua, ſolertia prouerbio locum fecit:

Ars uaria uulpi, aſt una echino maxima.
Siquidem cum illa aggreditur, quem admodũ aiunt,
Flexibile ſpinis corpus obuoluens ſuis,
Tutus iacet, ſic ut nec ore tangier
Vlla queat ratione, nec morderier.

Plutarchus, aut quiſquis eſt eius operis auctor, uerſibus intermiſcuit ſua quædã uerba: Ne quis id errore noſtro factum ſuſpicetur. Sed omnium copioſiſſime huius animantis ingenium et aſtutiam deſcribit Plinius libro octauo cap. 37. Præparãt, inquit, & herinacei cibos, ac uolutati ſupra iacentia poma, affixa ſpinis, unum nõ amplius ore tenentes portant in cauas arbores. Iidem mutationẽ aquilonis in auſtrum, condẽtes ſe in cubile, præſagiunt. Vbi uero ſenſere uenantẽ, cõtractio ore, pedibus, ac omni parte inferiore, quæ raram & innocuã habent lanuginẽ, cõuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi poſſit præter aculeos. In deſperatione uero urinã ex ſe reddunt tabificam tergori ſuo, ſpiniſq. noxiã. Reliqua qui cupiet cognoſcere, e loco quẽ indicauimus petat. Hæc ad prouerbij ſenſũ potiſſimũ attinebãt. Celebre eſt & piſcis echini ingeniũ, qui ſæuitiam maris præſagiens, correptis lapillis operit ſeſe, ut mobilitatẽ ſtabiliat pondere, ne nimia uolutatione atterat ſpinas, quod aſpicientes nautæ, pluribus mox ancoris nauigia infrænãt. Auctor Plinius lib. 9. cap. 31. Vulpẽ autem uerſipellẽ eſſe, uarijs inſtructam artibus, cum alij complures apologi, tũ ille peculiariter indicat, qui refertur a Plutarcho in Moralibus: Cũ aliquando pardus uulpẽ præ ſe contemneret, quod ipſe pellẽ haberet omnigenis colorum maculis uariegatã, reſpondit uulpes ſibi id decoris in animo eſſe, quod illi eſſet in cute. Neque uero paulo ſatius eſſe ingenio præditum eſſe uafro, quã cute uerſicolore. Græci ſolertẽ, ac uarijs armatũ dolis, ποικιλόφρονα *uocant et* ποικιλόμητιν, *Latini uafrũ et uerſipellẽ. Narratur & alius quidam apologus, ab hoc prouerbio non multũ alludens. Cum aliquando uulpes in colloquio, quod illi erat cum fele, iactaret ſibi uarias eſſe technas, adeo ut uel peram haberet dolis refertam: feles autem reſponderet, ſibi unicam duntaxat artem eſſe, cui fideret, ſi quid exiſteret diſcriminis: inter confabulandum repente canum accurrentium tumultus auditur: ibi feles in arborem altiſsimam ſubſilijt, cum uulpes interim a canum agmine cincta capitur. Innuit fabula, præſtabilius eſſe nonnunquam unicum habere conſilium, modo id ſit uerum & efficax, quam plures dolos, conſiliaq. friuola. Veluti ſi quis pauper multiiugis artibus ſollicitaret animum puellæ, diues autem unum hoc haberet, quod eſt apud Ouidium, quantum libet accipe, recte dixeris:*

Πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Simulare cupreſſum.

Horatius in Arte poetica:

–Et fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare quid hoc, ſi fractis enatat expes

Nauibus, are dato.

Acron prouerbium eſſe admonet, ortum ab imperito quopiam pictore, qui præter cupreſſum nihil nouerat pingere. A quo cum naufragus quidam petiſſet, ut uultum ſuum exprimeret, ac naufragium ſuum depingeret, interrogauit ille num ex cupreſſo uellet aliquid adijci. Res ea primum in iocum, deinde etiam in adagionem abijt. Cõtinue uſurpabitur in eos, qui quod didicerunt, id ubiq. intempeſtiuiter inculcant, cum ad rem nihil attineat.

Flamma fumo eſt proxima.

APVD *Plautum extat in Curculione: Flamma fumo eſt proxima. Commonet adagium, periculum mature ſugiendum eſſe, quiq. malum euitare cupiat, ei uitandam prius occaſionem. Vt qui corrumpi nolit, ab improborum abſtineat conſuetudine: qui cum puella cubare nolit, ne det oſculum. Nam & illud proximus addit poeta: Fumo comburi nihil poteſt, flamma poteſt. Fumus enim indicium eſt flammæ mox erupturæ.*

Ad reſtim res redijt.

TERENTIVS *in Phormione: Opera tua ad reſtim mihi quidem res redijt planiſſime. Hoc adagio ſumma rerum deſperatio ſignificatur. Nam ut hac ſolent quidam amentes ad laqueum confugere. Iuuenalis,*

Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus ullam?

Eodem pertinet etiã illud, Suſpendio deligenda arbor.

Paupertas ſapientiam ſortita eſt.

Πενία δὲ τὴν σοφίαν ἔλαχε, *id eſt, Paupertas ſapientiam ſortita eſt. Zenodotus citat ex Euripide. Alij tribuunt Ariſtoni. Ignaua eſt opulentia, uerum inopia multarũ artium repertrix eſt: id quod ipſa iactat apud Ariſtophanem in Pluto, artium omnium inuentionem ſibi uendicans. Vergilius,*

—Labor omnia uincit
Improbus, et duris urgẽs in rebus egeſtas. *Ouidius,*
Ingenium mala ſæpe mouent. *Perſius,*
Magiſter artis, ingeniiq. largitor *Venter.*

Circumfertur hic quoq. uerſiculus apud Græcos:

Πολλῶν ὁ λιμὸς γίνεται διδάσκαλος. *id eſt,*
Magiſtra multorum improba exiſtit fames.

Xenophon πενίαν *appellauit* σοφίαν αὐτοδίδακτον· ἣ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὕτη τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει. *hoc eſt, ſapientiam, quæ citra doctorem contingit: etenim quod hæc perſuadet oratione, ad hoc illa re ipſa compellit. Theoc. in piſcator.*

Ἁ πενία Διόφαντε μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει
Αὕτα τῶ μόχθοιο διδάσκαλος. *id eſt,*
Vnica paupertas Diophantes ſuſcitat artes
Ipſa laborandi doctrix, ſtudijq. magiſtra.

Huc ſpectat & illud, quod Iupiter aurei ſeculi tam paratam rerum copiam ſummouit:

Vt uarias uſus meditando extunderet artes.

Item Mimus ille non inelegans,

Hominem experiri multa paupertas iubet.

Poteſt & illuc referri prouerbium, quod uidemus accidere, ut penes Midas & improbos homines ſit opulentia, doctiq. probiq. fere tenui ſint fortuna. Qua quidem de re extant duo problemata, Ariſtotelis titulo: quorum altero rogat, qui fiat ut paupertas apud probos uiros plerumq. uerſetur. Redditq. huiuſce rei uarias cauſas, ſiue quod improbi per fas nefasq. malunt parare diuitias, quam cum paupertate contubernium diutinum habere: proinde fugit illos, quibus uideatur maximorum flagitiorum occaſio futura, ad illos deflectit, quos exiſtimat ſeſe recte modeſteq. uſuros. Siue, quod inops & uirium & conſilij, quippe fœmina, plus auxilij ſibi futurum ſperat apud πολλὰ πρὸς ἄνδρας, *ut habet prouerbium. Siue, quod cum ipſa ſit mala, malos uitat, ne ſi* πῦρ ἐπὶ πῦρ, *id eſt, malum acceſſerit malo, iam fiat intolerabile atq. immedicabile. In altero rogat, quid in cauſa ſit, ut opes a malis fere poſſideantur, non item a bonis. An quia cæcæ ſunt, inquit, & ob id errant in delectu? Hæc quoniam poeticen aut ſophiſticen ſapiunt magis quam philoſophiam, præſertim ſerium, uix uidetur eſſe uériſimile, ab Ariſtotele fuiſſe profecta. Quod autem dixit de cæcis diuitijs, id ſumptum eſt potiſſimum ex Ariſtophanis Pluto. Quo in loco Plutus, qui deus eſt diuitiarum, rogatus, unde cæcitatis malum obtigiſſet, reſpondit ad hunc modum:*

Ὁ Ζεύς με ταῦτ᾽ ἔδρασεν ἀνθρώποις φθονῶν.
Ἐγὼ γὰρ ὢν μειράκιον, ἠπείλησ᾽ ὅτι
Ὡς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους
Μόνους βαδιοίμην, ὁ δ᾽ ἐμ᾽ ἐποίησε τυφλὸν
Ἵνα μὴ διαγιγνώσκοιμι τούτων μηδένα.
Οὕτως ἐκεῖνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ. *id eſt,*
Hoc me malo mulctauit ipſe Iuppiter.
Rebus uidelicet inuidens mortalium.
Nam olim puer minabar id fore, ut ad probos,
Doctos, modeſtos, tantum adirem at Iuppiter
Oculos in hoc ademit, ut ne quempiam
Horum liceret iam mihi dignoſcere.
Adeo bonæ ille frugis inuidet uiris.

Hunc locum imitatus Lucianus in Timone conſimilia quædam de Pluto narrat, quem non cæcum modo facit, uerumetiam claudum: cæcum quidem ſemper, at tum demum claudicantem, quoties ad bonos uiros mittitur, alias pedibus perniciſſimis.

Ollæ amicitia.

Χύτρας φιλία, *Ollæ amicitia. In amicos iſtos uulgares quadrabit, quos patina, non beneuolentia conciliat. De cuiuſmodi Iuuenalis:*

Te putat ille ſuæ captum nidore culinæ,
Nec male coniectat.

Hos arcanæ litteræ, menſæ amicos nominant. Plutarchus item in libello cui titulus, Quo pacto dignoſcas adulatorem ab amico: id genus homines, αὐτοκλήτους καὶ τραπεζέας, *uulgo dici ſolitos narrat, quod uentriculi cibique cauſa diligant, non ex animo: quiq. tum præſto ſint, quoties audiunt,* κατὰ χειρὸς ὕδωρ. *Nam Ariſtophanes grammaticus apud Athenæum libro 9. tradit lotionem manuum, quæ præcedebat cœnam, uocari* κατὰ χειρός, *a cœna,* νίψασθαι. *In eoſdem, ni fallimur, dictum eſt illud a Menandro comico citante Athenæo:*

Οἱ δὲ κατὰ χειρῶν λαβόντες περιμένουσι φίλτατοι. *i.*
Manibus ut data eſt aqua, hærẽt ſtic amici maxime.

Effertur ad hunc modum parœmia, ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία, *id eſt, Feruet olla, uiuit amicitia.*

Anti-

Antiquiora diphthera loqueris.

Ἀρχαιότερα διφθέρας λαλεῖς, *id eſt, Antiquiora diphthera loqueris. In eos quadrat qui nugas narrant, aut de rebus nimium priſcis & iampridem obſoletis. Nam diphthera res quedam erat ex priſcis illis fabulamentis relicta. Siquidem aiunt diphtheram pellem fuiſſe eius capræ, quæ Iouem lactarit, in qua creditum eſt antiquitus, illum omnia ſcribere quæ fierent. Vnde quæ nec in hiſtoricorum litteris extarent, nec in hominum memoria ſeruarentur, ea uelut ex Iouis diphthera petita dicebantur. Quin ſubinde apud Ariſtophanē,* ἀρχαῖα καὶ κρονικὰ, *id eſt, priſca atque antiqua, pro nugamētis leges, quod antiquitas fere fabuloſiſſima ſit opinamur: &* ἀρχαϊκῶς, *pro eo quod eſt deliranter ac ſtulte. Simili modo vocamus* κρονικὰ *uetera & obſoleta deſitaque. Sic apud Athenæum libro 7. quiſpiam, Arrianus opinamur,* ταῦτα ἐστὶ κρονικὰ ἐστὶν ὦ ἑταῖρε. *id eſt, Iſthæc Saturnia ſunt o amice cibaria. Poetæ fingunt Saturnum regno pulſum, & huius loco regnare Iouem.*

Auribus lupum teneo.

EXTAT *apud Terentium in Phormione: Antiphoni adoleſcenti uxor erat domi, quam nec eiicere poterat, vel quia non libebat, quod in eam deperiret, uel quod integrum non erat, cum eſſet iudicum ſententiis addicta, neque rurſum retinere quibat, propter patris uiolentiam. Et cum a patruele felix diceretur, vt qui domi poſſideret id quod amabat, Immo, inquit, quod aiunt, auribus teneo lupum. Nam neq. quo modo amittam a me inuenio, neque vti retineam ſcio. Moxq. leno quaſi referens parœmiam, ait ſibi idem uſu venire in Phædria, quem neq. retinere poterat, qui nihil numerabat, neque repellere, quod eſſet improbe blandus, ac montes aureos polliceretur. Donatus Græcam parœmiam Græcis adſcribit verbis:* Τὸν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀφεῖναι δύναμαι. *id eſt, Auribus lupum teneo, neq. retinere, neque amittere poſſum. Suetonius in Tiberio: Cunctandi cauſa erat metus undiq. imminentium diſcriminum, vt ſæpe lupum tenere ſe auribus diceret. Plutarchus in Præceptis ciuilibus:* λύκον δ' φασὶ τῶν ὤτων κρατεῖν. *id eſt, Aiunt lupum non poſſe teneri auribus: cum homines hac parte maxime ducantur, nimirum perſuaſione. Dicitur in eos, qui eiuſmodi negotio inuoluuntur, quod neque relinquere ſit integrum, neque tolerari poſſit. Videtur ab euentu quopiam natum, vt alia pleraq. Aut inde certe, quod ut lepus auribus quippe prælongis commodiſſime tenetur, ita lupus quod aures habet pro corpore breuiores, teneri iis non poteſt, neq. rurſum citra ſummum periculum e manibus dimitti, bellua tam mordax. Cæcilius apud A. Gellium lib. 15. cap. 9. eandem ſententiam, ſed citrà metaphoram extulit: Nam hi ſunt, inquit, amici peſſimi, fronte hilaro, corde triſti, quos neq. ut apprehendas, neq. ut amittas ſcias. Huc alluſit Theognis, etiam ſi alienius:*

Ἀργαλέως μοι θυμὸς ἔχει περὶ σῆς φιλότητος·
Οὔτε γὰρ ἐχθαίρειν, οὔτε φιλεῖν δύναμαι. id eſt,
Pectora noſtra, tui quā mire amor afficit, ut quem
Non odiſſe queam, ſed nec amare queam.

Vnde uidetur illud effictum:

Nec tecum poſſum uiuere, nec ſine te.

Refertur & a M. Varrone pro exemplo adagionis: Auribus lupum teneo.

Neceſſarium malum.

HVIC *finitimum eſt illud,* ἀναγκαῖον κακόν, *id eſt, Neceſſarium malum: de iis quos neq. rejicere poſſis, quod quibuſdam in rebus opus ſit eorum opera: neq. commode ferre, quod uiri ſint improbi. Natum uidetur ex Hybreæ cuiuſdam apophthegmate, de quo meminit Strabo lib. 14. Cum haberet Euthydamus tyrannicū quiddam, multis alioqui nominibus utilis ciuitati, ita ut eum uitijs uirtutes paria facere uiderentur, Hybreas orator in oratione quadā ſic de illo locutus eſt: Malum es, inquit, ciuitatis neceſſarium. Nam nec tecum viuere poſſumus, nec ſine te. Alexander item Seuerus imperator, rationales, quos tollere decreuerat, poſteaquam perpendiſſet eos citra Reip. incommodum tolli non poſſe, neceſſarium malum appellabat. Huiuſmodi fuit & P. Cornelius Ruffinus, furax quidem & impendio auarus, ſed idem egregius imperator, a quo Fabricius Luſcinus compilari maluit, quam ſub haſta uenire, quemadmodum refert Gellius lib. 4. & Cicero de Oratore lib. 2. Torqueri poterit & in uxores, cum quibus incommode uiuitur, ſed abſq. his Reſp. omnino conſiſtere non poteſt. Poteſt & ad rem accommodari. Veluti ſi quis dicat pharmacum, rem quidem moleſtam, neceſſariam tamen. Euripides in Oreſte:*

Ἀνιαρὸν ὂν τὸ κτῆμ', ἀναγκαῖον δ' ὅμως. id eſt,
Moleſta cum ſit res, neceſſaria tamen.

Non abhorret ab hac forma, quod Plinius ſcribit oraculo proditum fuiſſe, lib. 18. cap. 6. Quonam igitur, inquit, modo utiliſſime colantur agri? Ex oraculo ſcilicet, malis bonis. Hoc uelut ænigmate ſignificatum eſt, agros quam minimo poteſt impendio colendos eſſe.

Non abſque Theſeo.

Οὐκ ἄνευ Θησέως, *id eſt, Haud abſq. Theſeo: Cum ſignificamus rem alieno auxilio confici: Aut cum ſignificamus rerum omnium communionem ac ſocietatem. Nam Zenodotus ſcribit, Theſeum permultis uiris fortiſſimis, in certaminibus auxilio fuiſſe, quippe qui & Meleagro adfuit in conficiendo apro Calidonio, auxiliatus & Pirithoo pugnanti cum Centauris, item Herculi cum Amazonibus belligeranti. Fabula de apro ſic habet: Oeneus Meleagri pater, cum de primitijs anni prouentus diis libans, Artemidem præteriſſet, illa irata aprum immanem in agros Calydonios immiſit, omnia populantem, ad quem conficiendum Oeneus præſtantiſſimum quenq. exciuit, præmijs ad id propoſitis. Inter multos certauit & Meleager, qui & belluam confecit, ſed accerſito ad auxilium Theſeo. Reliquum fabulæ nihil ad prouerbii ſenſum attinet. De Pirithoo ſic fertur: Pirithous Hippodamiæ procus, Centauros, quod eſſent ſponſæ cognati, conuiuio accepit. Qui ſimul atq. mero incaluiſſent, ſponſæ uim adferre cœperunt. Coorta pugna, Theſeus Pirithoo auxilium ferens, complures centauros trucidauit. De Hercule ſic narrant: Cum Euryſtheus Herculi iniunxiſſet, vt Hippolytæ Amazonum reginæ baltheum adimeret, atq. ille pacta facturus eſſet*

una me opera piſcari in aere, venari autem iaculo in medio mari.

Aquam e pumice poſtulas.

SVPERIORI *non admodum diuerſum, quod apud eundem poetam legitur: Aquam e pumice poſtulare, pro eo quod eſt, fruſtra ab alio petere, cuius ipſe a quo petas, maxime ſit indigus. Nihil enim pumice lapide ſiccius, nihil ſiticuloſius. Perinde ac ſi quis ab indoctiſſimo doceri poſtulet, ab inconſultiſſimo conſilium expectet, ab egeno munus, ab inope præſidium: denique ab auaro ac tenaci pecuniam. Plautus: Nam tu aquam e pumice nũc poſtulas, qui ipſus ſitiat. Pumex, inquit idem, non æque eſt aridus, atque hic ſenex. Eſt autem Pumex lapis cauernoſus, quo ſolent poliri codices: naturę adeo ſicca, vt ſi in vrceum bullientem immiſeris, feruorem extinguat: non ſolum ad tempus, ſed in totũ. Nec aliud in cauſa putat eſſe Theophraſt⁹, niſi q̃d vehementiſſima ſiccitate ſpumam totam ad ſe trahere nitatur. Meminit & de Chio quopiam Eudemo, qui pumice acri conſperſo aceto, munire ſeſe cõſueuerit, vt poſt ſeptimam ellebori potionem, nec balneis, nec vini potatione prouocaretur ad vomitum.*

Nudo ueſtimenta detrahere.

AD *hanc ſententiam pertinet hec quoque, quod ab eodem eſt vſurpatum poeta, Nudo ueſtimenta detrahere, pro eo quod eſt, ab eo ſperare emolumentũ, cui ne ſit quidẽ quod auferri queat. Sic. n. idẽ Libanus in Aſinaria Plautina admonitus ab hero, vt ab ipſo per fallaciam argentum abraderet; quo filio emeretur amica, Maximas, inquit, nugas agis, Nudo detrahere veſtimenta me iubes. Adducit & D. Chryſoſtomus prouerbium vulgo iactatum, quo dicebant, nec a centum viris vnum nudum ſpoliari poſſe. Apuleius Aſin. lib. 1. ſcripſit, nudum nec a decem palæſtritis poſſe ſpoliari.*

Anthericum metere.

Τὸν ἀνθέρικον θερίζειν, *id eſt, Anthericum metere, dicebantur, qui laborem inanem ac ſterilem caperent. Anthericus, herbæ genus, quod meti non poſſit, ſed velli manibus neceſſe eſt, velut & linum. Antherices vocantur ſumma ſpicarum faſtigia ſiue atheres. Herodotus Aſphodeli caules antherices vocat, teſte Suida: quos & tenaciores ait eſſe, quam vt frangi queant. Antherici meminit & Plinius libro 21. cap. 17. In Græcorum commentariis eſt promiſcue poſitum Antherices & atherices.*

Ex harena funiculum nectis:

Ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκειν, *id eſt, Ex harena funiculum nectere. Eſt fruſtra conari, quod nulla ratione poteſt effici. Quid enim ſtultius, quam ex harena quæ nullo modo cohęreſcit, funẽ velle nectere? Prouerbiũ vtrũq. nempe tum hoc, tum quod proxime retulimus, uſurpat Ariſtides in communi defenſione quatuor oratorum:* Καταδύντες δὲ εἰς τοὺς χηραμοὺς, ἐκεῖ τὴν θαυμαστὴν σοφίζονται, σκιαῖς τισὶ λόγους συμπλέκοντες, ὥσπερ ὁ Σοφοκλῆς, τὸν ἀνθέρικον θερίζοντες, τὸ ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκοντες, οὐκ οἶδ᾽ ὅντινα ἱστὸν ἀναλύοντες. *id eſt, Verum abdentes ſeſe in ſeceſſus quoſdam, illic admirandam illam comminiſcũtur ſapientiam, vmbra quadam attrahentes verba, quemadmodum abs te dictum eſt Sophocles, Anthericum metentes, ex harena nectentes funiculũ, & haud ſcio quam retexentes telam. Significat his adagiis, vmbraticum illud philoſophorum ſtudium nihil omnino fructus adferre. Columella in præfatione carminis De cultura hortorum: Nam etſi multa ſunt eius quaſi membra, de quibus aliquid poſſumus effari: tamen eadem tam exigua ſunt, vt, quod aiunt Græci, ex incomprehenſibili paruitate harenæ funis effici nõ poſſit. Prouerbium peculiariter accommodabitur ad vſus huiuſmodi: ſi quis conetur in concordiam redigere, moribus longe diſſimilimos, & inter quos nihil omnino conuenit: aut ſi quis orationem ex argumentis diſſonis cõtexat, quaſi Chimeram quandam fingens, & huiuſmodi monſtrum, cuiuſmodi deſcribit Horatius: Humano capite, equina ceruice, reliquis item membris ex uariis animantium generibus ita collatis.*

Vt turpiter atrum

Deſinat in piſcem, mulier formoſa ſuperne.

Ab aſino lanam.

CVI *finitimum eſt & illud,* ὄνου πόκας ζητεῖς, *id eſt, Aſini lanas quæris. De iis, qui ſtulte quærunt ea quæ nuſquam ſunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum,* ὄνου πόκαι, *id eſt, Aſini lanę. Ariſtophanes:*

Τίς εἰς τὸ λήθης πεδίον, τίς εἰς ὄνου πόκας; *id eſt,*

Aſini quis ad lanas? quis in lethes ſolum?

Per aſini lanam, res vanas ſignificans, et quæ nuſquã ſunt. Trimeter Gręcis conſtat ſi tollas alterum, τίς.

Aſinum tondes.

EVNDEM *ſenſum habet,* τὸν ὄνον κείρεις, *id eſt, Aſinum tondes. De his, qui rem abſurdam atque inutilem aggrediuntur: propterea quod Aſinum neque pectere poſſis propter villos, neque tondere cum lanam non habeat. Huius meminit Ariſtophanes in Ranis.*

Lupi alas quæris.

Λύκου πτερὰ ζητεῖς, *id eſt, Lupi alas quæris. De iis, qui quęrunt ea, quæ nuſquam ſunt. Aut vbi quis verbo duntaxat territat, alioqui re nunquam facturus quod minatur. Neque enim fieri poteſt, vt lupus alatus inueniatur. Prouerbium recenſetur a Suida.*

Quæ apud inferos.

EODEM *loco interpres admonet & huius adagii, tanquam eundem habentis ſenſum,* τὰ ἐν ᾅδου, *id eſt, Ea quæ apud inferos. Citatq. Ariſtarchum auctorem, idq. inde natum putat, quod Cratinus finxerit quendam apud inferos funem torquentem: aſinum autem arrodentem ea quę ille iam torſiſſet, atque ita inaniter laborare qui torquebat. Quanquam illud,* τὰ ἐν ᾅδου, *generaliter ad omnia pertinet, quæ poetarum fabulis traduntur, nulli credita niſi pueris: unde cum inania ſomniisq. ſimilia ſignificabimus, apte dicemus,* τὰ ἐν ᾅδου. *Athenæus libro Dipnoſophiſtarum quarto refert, Democritũ ſcripſiſſe volumẽ, cui titulus fuerit,* τὰ περὶ τῶν ἐν ᾅδου, *prodigioſis, vt coniectandum eſt, refertum fabulis, & hinc poteſt videri ductum prouerbium.*

Contorquet piger funiculum.

HVIC *adeo ſimile eſt, vt idẽ videri poſſit, quod de ocno*

ono

ono, id eſt, pigro aſino refert Pauſanias in Phocicis, apud Ionas, vt ait, celebratum: συνάγει ὄκνος τὴν θώμιγγα, *id eſt, Torquet piger funiculum. Ipſius verba ſuper hac re ſubſcribam:* Μετὰ δὲ αὐτοὺς ἀνήρ ἐστι καθήμενος, ἐπίγραμμα δὲ ὄκνον εἶναι λέγει τὸν ἄνθρωπον. πεποίηται μὲν πλέκων σχοινίον, παρέστηκε δὲ θήλεια ὄνος ἐπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου. τοῦτον εἶναι τὸν ὄκνον, φιλεργόν φασιν ἄνθρωπον, γυναῖκα δὲ ἔχειν δαπανηράν, καὶ ὁπόσα συλλέξαιτο ἐργαζόμενος, οὐ πολὺ ὕστερον ὑπὸ ἐκείνης ἀνάλωτο. ἴσασι δὲ καὶ ὑπὸ Ἰώνων, ἢν ἴδωσί τινα πονοῦντα ἐπὶ ἔργῳ οὐδεμίαν φέροντι ὠφέλειαν, ὑπὸ τούτου εἰρημένον, ὡς ὁ ἀνὴρ οὗτος συνάγει τοῦ ὄκνου τὴν θώμιγγα. *id eſt, Poſt hos vir quidam eſt ſedens, titulus indicat eum ὄκνον eſſe. Factus eſt autem ad hunc modum, vt ipſe funiculum torqueat, aſtante aſella, quæ quod tortum fuerit aſſidue abrodat. Hunc Ocnum aiunt hominem eſſe induſtrium, operiq. intentum, ſed vxorem habere ſumptuoſam ac prodigam, vt, quicquid is ſuo labore corraſerit, id mox abſumatur ab illa. Cognitum eſt nobis, etiam ab Ionibus dici ſolere, ſi quem conſpexiſſent in re quapiam elaborantem, quæ nihil adſerret emolumenti, hic homo funiculum Ocni contorquet. Videtur argumentum picturæ ſumptum ab occaſione vocis ancipitē obtinentis ſignificatum. Siquidem* συνάγειν βίον, *aiūt Græci pro comparare victum. Colligit autem qui rem auget, diſſipat qui profundit. Atque hoc quidem argumentum apparet olim multorum artificum operibus fuiſſe celebratum. Siquidem Plinius in hiſtoria mundi inter Socratis egregij pictoris argumenta, commemorat & de aſino ſpartum arrodente. Et piger, inquit, qui appellatur ocnos, ſpartum torquens, quod aſellus arrodit. Fertur idem picturæ genus et Delphis fuiſſe, a Polygnoto Thaſio dicatum. Quo quidem negant deſidem & ignauum ſignificatum, quemadmodum exiſtimat Varro, immo laborioſum magis & induſtrium, ſed cui ſit vxor prodiga. Eoq. Pauſanias ait, non marem aſellum, ſed fœminam in pictura fuiſſe. Idem argumentum, marmore cælatum, Romæ duobus viſitari locis, nempe in capitolio & in hortis Vaticanis, Hermolaus Barbarus teſtis eſt. Vſus eſt hoc adagio & Propertius.*

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternuſq. tuam paſcat aſelle famem.

Verum illud interim admirandum, cur Plinius eum ſcripſerit appellatum ocnum, id eſt, pigrum, qui funem torqueret, ac non magis aſellum arrodentem. Maxime cum Propertius non eum ocnon appellet qui torqueat, ſed illi torqueri funem: vt aſinum intelligas citius, quam torquentem. Meminit huius adagij Plutarchus in commentario περὶ τῆς εὐθυμίας, Ἀλλ᾽ ὥσπερ ὁ ἐν ᾅδου ζωγραφούμενος σχοινοπλόκος ὄνῳ τινὶ παρίησιν ἐπιβοσκομένῳ καταναλίσκειν τὸ πλεκόμενον. *id eſt: Sed quemadmodum apud inferos depictus is qui funem torquet: cui adeſt, qui depaſcens abſumit id quod tortum fuerit.*

Littori loqueris.

Αἰγιαλῷ λαλεῖς, *id eſt Littori loqueris. Refertur a Græcis adagiorum collectoribus. Dictum in eos, qui fruſtra vel ſuadent, vel orant: perinde quaſi ſurdo loquantur. Nam littora propter aſſiduum fluctuum fragorem ſurda dicuntur. Ouidius:*

Surdior ille freto clamantem nomen Oreſtis,
Traxit inornatis in ſua tecta comis.

Vento loqueris.

SVIDAS *addit & hoc,* Ἀνέμῳ διαλέγῃ, *id eſt, Vento loqueris. Pro eo quod eſt, inaniter. Nam ventus omnia diſſipat, cogitq. euaneſcere. Vnde & Auris diſcerpta mandata dixit Vergilius quæ abierant in obliuionem. Plautus in Moſtell.*

Hic neſcis quidem niſi fœnus fabulari vento.

Conſimili figura apud Athenæum legitur: γῇ καὶ οὐρανῷ λαλεῖν. *id eſt, Cœlo ac terra loqui.*

Mortuo uerba facit.

Νεκρῷ λέγων μῦθον εἰς οὖς, *id eſt, Mortuo ad aurem fabulam narrans. Plautus, Mortuo verba nunc facio. Terentius: Verba fiunt mortuo. Rurſum Plautus: Nihilo pluris refert, quam ſi ad ſepulchrum mortuo dicat iocum. Pertinet huc quod eſt apud Aeſchilum in Agamemnone:*

Εἰκῇ θρηνῶ ζῶντα πρὸς τύμβον μάτην. *id eſt,*
Fruſtra ad ſepulchrum luna ploro mortui.

Surdo canis. Surdo fabulam narras.

EANDEM *vim habet,* κωφῷ ᾄδεις, *id eſt, Surdo canis. Vergilius in Bucolicis:*

Non canimus ſurdis reſpondent omnia ſyluæ.

Horatius:

-Narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo.

Terentius in Heautontimorumeno:

Næ ille haud ſcit, quā mihi nūc ſurdo narret fabulā.

Item T. Liuius de bello Macedonico libro 10. Quæ vereor ne vanis auribus cecinerint. Aeſchylus in ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις:

Ἠκούσατ᾽ ἢ οὐκ ἠκούσατ᾽, ἢ κωφῷ λέγω, *id eſt,*
An audiſti, an non audiſti? num ſurdo loquor?

Alluſit huc Ouidius Amorum libro 3.

Quid iuuat ad ſurdas ſi cantet Phemius aures?
Quid miſerum Thamyram picta tabella iuuat?

Ortum videtur a ridiculo caſu: quo ſæpe fit, vt hoſpes incidat in ſurdum, quem percontetur multa, ridētibus iis qui ſurdum nouerunt.

Fruſtra canis.

Ἄλλως ᾄδεις, *id eſt, Fruſtra canis.* Πρὸς κενὸν ψάλλεις, *id eſt, In vanum cantas. De iis, qui fruſtra ſuadent. A cantoribus ductum, qui cum ingrati ſunt auditoribus, inaniter canunt, cum a nemine audiantur: aut qui canunt ſuo ſumptu, nihil auferentes præmij. Nam cantilenam Græci prouerbiali metaphora frequenter appellant orationem. Inde eſt illud in Euripidis Hecubas* Ἥξει τι μέλος, *id eſt, Veniet aliqua cantilena. Et eandem cantilenam canis, & ad aures occinere, &* παρὰ τὸ μέλος φθεγξάμενος, *id eſt, præter cantum ſonans. Vſurpauit adagium hoc, ac ſimul expoſuit Lycophron poeta:*

Τοιγὰρ ψαλάξεις εἰς κενὸν νευρᾶς κτύπον
Ἄσιτα καὶ ἄδωρα θωΰζων μέλη. *id eſt,*
Itaque ciebis irritos fidium ſonos
Ieiuna & indonata pulſans carmina.

Interpres addit prouerbium ad hunc etiam efferri modum: Εἰς κενὸν κρούεις τὰς χορδάς. *id eſt: Fruſtra pulſas chordas,*

to. In eos competit, qui ſic implicantur negotio cuipiam, vt ſe nequeant extricare. A viatoribus tranſlatum, qui ſimul atque in lutum inciderint, cum alterum pedem conantur educere, altero altius immerguntur. Rurſum, vt hunc extrahant, alter quem eduxerant, denuo eſt infigendus. Eodem alludens Horatius,

Nequicquam, inquit, cœno cupiens euellere plantã.

Huic ſimile eſt, In eodem hæſitare veſtigio. Quint. Curtius libro 4. Tertium diem metu exangues iam armis ſuis oneratos in eodem veſtigio hærere.

In aqua hæret.

VSVRPATVR huic non diſſimile prouerbium a M. Tullio lib. Officiorum 3. Dicit ille quidem multa multis locis, ſed aqua hæret, vt aiunt. Significat autem Epicurum parum ſecum in diſputando conſtare, ſeq. ipſum inuoluere, dum ea quæ dicit alibi, pugnant cum iis quæ dixit alibi, atque ita quaſi fluctuare, neque in ſolido cõſiſtere. Id quod euenire ſolet iis, qui cum aberrent a vero, verborum fucis rem inuoluunt. Tranſlatum apparet vel a fluitantibus, qui vado deſtituti, huc atque illuc iactantur: quoque magis ſe commouent, hoc maiore periculo laborant. Aut certe ab oratorum clepſydra, de qua meminimus alibi, vt eum in aqua hærere dicamus, qui ſeſe deſtillata iam aqua, tamen e cauſſa non poteſt expedire. Cicero ad Q. fratrem lib. 2. Quod idibus & poſtridie fuerat dictum de agro Campano actum iri, non eſt actum. In hac cauſſa mihi aqua hæret. Incertum, vtrum ſignificet eam actionem integrã ſibi relinqui, an cauſſam eſſe inextricabilem. Huc reſerendum illud, quod paulo ſuperius ex Quintiliano citauimus: Et laboratam, congeſtamq. dierum ac noctium labore actionem, aqua deficit. Nec abhorrent ea quæ poſt dicemus in prouerbio, Hæret in vado.

Multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra.

SVLPITIVS Apollinaris grammaticus apud Aulũ Gellium in noctibus Atticis lib. 13. cap. 17. duo quædã adagia notat, alterum Græcum, alterum Latinum: quorum amborum eadem ſit ſententia. Græcus eſt verſiculus, inquit, hexameter παροιμιώδης,

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. id eſt,
Multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra.

Quo monemur, nihil tam certum ſperari, neque quidquam tam eſſe uicinum, quod non repentinus aliquis caſus queat interuertere. Adeoq. non eſſe tutum venturis fidere, ut vix etiam illa ſint certa, quæ manibus tenemus. Originem adagii quidam ad huiuſmodi fabulam referunt. Ancæus Neptuni & Aſtypaleæ Phœnicis filius, cũ uitẽ sereret, grauiterq. miniſtris inſtaret urgeretq.: quidã operis tædio cõmotus in herũ, negauit futurũ vt ex ea uite herus unquã vinũ guſtaret. Poſt vbi vitis prouenisset feliciter, atq. uuæ maturuiſſent, herus exultans ac geſtiens, ſeruũ eũdẽ accerſit, atq. ut ſibi vinum infundat iubet. Deinde iam calicem admoturus ori, ſeruo quę dixiſſet, redegit in memoriam, quaſi vanam exprobrans diuinationem. At ille ſententiã hanc hero reſpondit: Inter calicem ac ſumma labia, multa poſſe interuenire. Seruili ſententiæ fauit euentus. Nam inter loquendum priuſquam ille vinum hauriret, alter quidam miniſter ingreſſus, nunciat vinetum ab apro quopiam immani uaſtari. Quibus auditis Ancæus depoſito poculo, protinus in aprum fertur, a quo inter uenandum percuſſus interiit. Vſurpauit hoc adagii Lycophron in Iambicis.

Ἐγὼ δὲ τλήμων τὸν κακῷ μαθὼν ἔπος
Ὡς πολλὰ χείλευς καὶ δι' ἀκρασφαλῶν ποτῶν
Μέσσῳ κυλίνδει μοῖρα παμμάτων βροτῶν. id eſt,
Miſer aſt ego meo dicta cognoſcens malo,
Vt plurima inter poculum ac labrum ſolet
Vertiſſe fatum, res agens mortalium.

Interpres citat Ariſtotelem auctorem, qui & ipſe de Ancæi fabula meminerit, in qua illud variat, Ancæo vitem inſtituenti, uatem accerſitum quempiam prædixiſſe, non futurum vnquam, vt ex ea vinum guſtaret, & expreſſo in calice uino, vatem irriſiſſe tanquã ψευδόμαντιν. Reliqua conueniunt cum iis, quæ ex aliorum retulimus commentariis. Feſtus Pompeius ab augure quopiam vicino, qui forte præterierit, prædictum indicat. Lycophron autem alio detorſit. nempe ad Agapenorem patrem, & Ancæum Actoris & Eurytheœ filium, & ad aprum Calydonium. Dionyſius apud Zenodotum, mauult parœmiam ad Antinoum referre, de quo meminit Homerus in Odyſſea 22. Is Antinous erat vnus ex procis Penelopes, cui poculum tenenti, iamq. bibere paranti, Vlyſſes ingulũ telo transfixit. Atque ita manibus elapſo poculo, concidit atque interiit. Sed non ab re fuerit, Homericum carmen adſcribere:

Ἦ, καὶ ἐπ' Ἀντινόῳ ἰθύνετο πικρὸν ὀϊστόν.
Ἤτοι ὁ καλὸν ἄλεισον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε,
Χρύσεον ἄμφωτον, καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα
Ὄφρα πίοι οἴνοιο, φόνος δέ οἱ οὐκ ἐνὶ θυμῷ
Μέμβλετο, τίς κ' οἴοιτο μετ' ἀνδράσι δαιτυμόνεσσι,
Μοῦνον ἐνὶ πλιόνεσσι, καὶ εἰ μάλα καρτερὸς εἴη
Οἷ τεύξειν θάνατόν τε κακὸν καὶ κῆρα μέλαιναν.
Τὸν δ' Ὀδυσεὺς κατὰ λαιμὸν ἐπισχόμενος βάλεν ἰῷ.
Ἀντικρὺ δ' ἁπαλοῖο δι' αὐχένος ἤλυθ' ἀκωκή,
Ἐκλίνθη δ' ἑτέρωσε, δέπας δέ οἱ ἔκπεσε χειρὸς
Βλημένου, αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνὰ ῥῖνας παχὺς ἦλθεν
Αἵματος ἀνδρομέοιο. id eſt,
Telum hæc fatus, in Antinoum contorſit amarum.
At pulchram is pateram, iam iam tollebat, utrinq.
Auritam, atque auro nitidam, iam iamq. manu illã
Admotabat vti biberet: neque pectore cædem
Voluebat pauido: quis enim fore crederet vnquã,
Vnus vt in tanto conuiuarum agmine, quanquam
Viribus antecat, mortem ſibi nigraq. fata
Moliretur: at huic iugulum confixit Vlyſſes
Tollenti calicem, iaculum penetrauit acutum,
Et contra e ceruicibus exiit ærea cuſpis.
Voluitur in latus ille, calix ſimul excidit icto
E manibus: mox inde cruor de naribus ingens
Emicat.

Nec alienum eſt hoc loco meminiſſe, quod Iulio Cæſari velut exprobranti vaticinii uanitatem, reſponſum eſt: Veniſſe Calendas Martias, non etiam præteriſſe.

Inter os & offam.

LATINVM eſt huiuſmodi, Inter os & offam. Quod a cibis ſumendis ſumptum eſt, quemadmodum Græcanicum illud a potu. Nam olim Romani victitabant offis, vt teſtis eſt Valerius Max. Itaq. perinde valet inter os & offam, quaſi dicas inter os & cibum. Porro

ro prouerbium referitur apud Gellium ex oratione quadam Catonis, de ædilibus vitio creatis, his quidem verbis: Nunc ita aiunt, in ſegetibus et in herbis bona frumenta eſſe. Nolite ibi nimiam ſpem habere. Sæpe audiui, inter os & offam multa interuenire poſſe. Verum inter offam atque herbam, ibi uero longum interuallum eſt. Feſtus ita refert adagium, Inter manum & mentum.

Ita fugias ne præter caſam.

EXTAT apud Terentium in Phormione cum primis venuſtum adagium, Ita fugias ne præter caſam: quo quidem admonemur, ne ſic aliquod uitium fugiamus, vt in aliud maius incauti deuoluamur. Noſtrapte culpa facimus, inquit, vt malos expediat eſſe, dum dici nimium nos bonos ſtudemus & benignos. Ita fugias, ne præter caſam, quod aiunt. Verba ſunt Demiphonis ſenis ſemet accuſantis, quod dum auari famam plus ſatis cupide ſtudere: effugere, ſtulti reprehenſionem incurriſſet. Donatus adagii metaphoram hunc ad modũ enarrat, ſi modo commentum hoc Donati uidetur eſſe. Ita fugito, ne tuam caſam prætermittas, quæ ſit tibi tutiſſimum exceptaculum. Aut ita fugias, ne præter caſam, vbi cuſtodiri magis et prehendi fur & mulctari uerberibus poteſt. Aut verbum erat, inquit, furem exagitantis, & interea prouidentis, ne ante caſam tráſeat, ne in prætereundo etiam inde aliquid rapiat. Hác veluti diuinationem, incerta ac uaria coniectantium quis ferret, niſi uideremus & iuris interpretibus & Græcorum adagiorum enarratoribus hunc eũdem eſſe morem? Prima interpretatio nobis magis arridet. Quidam enim calore fugiendi, etiam ea prætercurrũt, vbi cõmode poterant quieſcere. Quod vnica voce Græci παρατρέχειν vocant, id eſt, perperam præterire ac præteruehi, ab eo, quod amplectendum erat, aberrantem. Opinamur ad hoc adagium reſpexiſſe Lucianum in Nigrino, cum ſcribit, καὶ τὸ ἐν ταῖς τραγῳδίαις καὶ κωμῳδίαις λεγόμενον, ἤδη καὶ παρὰ θύραν διεξίμεναι. id eſt, Et hoc quod in tragœdiis & comœdiis dicitur, Iam & præter caſam incitati.

Euitata Charybdi in Scyllam incidi.

Τὴν χάρυβδιν ἐκφυγὼν, τῇ Σκύλλῃ περιέπεσον.

Iambici ſunt dimetri ἀκέφαλοι, quos caſusne effuderit, an ars finxerit incertum. Horum hic eſt ſenſus: Euitata Carybdi in Scyllam incidi: hoc eſt, dũ uito grauius malum, in alterum diuerſum incidi. Sumptum adagiũ ab Homerica fabula, quæ narrat Vlyſſem, dum metu Charybdis propius ad Scyllam nauem admouet, ſex e comitum ſuorum numero perdidiſſe. Quidam aiunt Scyllam Niſi Megarenſium regis fuiſſe filiam, quæ propter aureum crinem ademptum patri, in monſtrũ hoc marinum conuerſa ſit, vt meminit Pauſanias in Corinthiacis. Cui videtur aſſentiri Vergilius in Bucolicis, cum ait,

Quid loquar, aut Scyllã Niſi, quã fama ſecuta eſt
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis?

Seruius indicat, Scyllam Phorci & Crateidis nymphæ filiam. Hanc cum amaret Glaucus, Circe, quæ illius amore tenebatur, quod eum in Scyllam propenſiorem eſſe uideret, fontem in quo nympha lauare conſueuerat, malis uenenis infecit. In quem cum illa deſcendiſſet, pube tenus in uarias mutata eſt formas. Nam id Circæ peculiare, in ferarum figuram homines uertere. Horrens itaque ſuam deformitatem, ſeſe in mare præcipitem dedit, ac fabulæ præbuit argumentum. De rei ueritate, diuerſa eſt ſcriptorum opinio. Salluſtius putat eſſe ſaxum in mari prominens, quod procul uiſentibus muliebrem formam imitetur: in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam a pube huiuſmodi feris ſuccinctam eſſe. In Græcorum commentariis inuenimus, triremem fuiſſe quandam miræ pernicitatis, cui nomen fuerit inditum Scyllæ, παρὰ τὸ σκυλεύειν, quod hac graſſantes piratæ mare Tyrrhenum ac Siculum infeſtarent, reliquasq. naues quotquot præteriſſent, diſpoliarent: atque hinc natam fabulam. De Charybde uero narrant poetarum fabulæ, hanc fœminam fuiſſe uoraciſſimam, quæ quod Herculis boues rapuiſſet, a Ioue fulmine icta, in mare præcipitata eſt, & in huiuſmodi uerſa monſtrum, quod adhuc priſtinam ſeruat naturam. Abſorbet enim uniuerſa, quæq. abſorbuerit, ea circa Tauromenitanum egerit littus, ut Salluſtius eſt auctor. Vnde tanquam prouerbio ſcortũ vorax, & auiditatis nunquam ſatiatæ, Charybdim appellat Horatius,

-Ah miſer
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.

Seruius ait Scyllam in Italia eſſe, Charybdim in Sicilia. Vergilius in Aeneidos lib. 3. tranſitum hunc inter duo pericula anguſtum eleganter deſcribit,

Hæc loca, inquiẽs, ui quõdam vaſta conuulſa ruina
(Tantum æui longinqua valet mutare vetuſtas)
Diſſiluiſſe ferunt, cum protinus vtraq. tellus
Vna foret; uenit medio ui pontus, & undis
Heſperium Siculo latus abſcidit, aruaq. & urbes
Littore diductas, anguſto interluit æſtu.
Dextrum Scylla latus, læuũ implacata Charybdis
Obſidet. Et idem alibi,
Inter vtranq. viam leti diſcrimine paruo,
Ni teneant curſus.

Homerus Odyſſeæ M. periculum vtrunq. multis verbis deſcribit, facitq. Circen admonentem Vlyſſem, vt ad Scyllam potius inflectat curſum, quam ad Charybdim, propterea quod præſtet ſex e ſociis deſiderari, quam pariter omnes interire, declarans nimirum plus diſcriminis eſſe in Charybdi quam in Scylla,

Μὴ σύ γ' ἐκεῖ τύχοις ὅτε ῥοιβδήσειεν,
Οὐ γάρ κεν ῥύσαιτό σ' ὑπ' ἐκ κακοῦ, οὐδ' ἐνοσίχθων.
Ἀλλὰ μάλα Σκύλλης σκοπέλῳ πεπλημένος ὦκα
Νῆα παρὲξ ἐλάαν, ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν ἐστιν
Ἓξ ἑτάρους ἐν νηὶ ποθήμεναι, ἢ ἅμα πάντας. id eſt,

Abſit vt illic tum fueris, cum faucibus vndas
Illa reſorbuerit, neque enim e diſcrimine tanto
Ipſe uel eripiat Neptunus, verum age Scyllæ
Vicinus ſcopulo celeri præteruehe curſu,
Quandoquidẽ comites ſex multo perdere præſtat,
Quã vt ſemel exitium quotquot ſunt, auferat oẽs.

Adagio trifariam uti licebit, uel cum admonebimus, ſi quando in eas rerum anguſtias deuentum fuerit, vt citra diſpendium diſcedi non queat, e duobus malis, id quod leuius eſt, eligamus, uidelicet Vlyſſis exẽplo, &

plo, & magis in eam uergamus partem, ubi minus ſit iacturæ. Quod genus, ſi quis pariter & de ſalute & de pecunia periclitaretur, malit propior eſſe pecuniæ, quam uitæ periculo, propterea quod facultatum iactura utcunq. ſarciri poteſt, uita ſemel amiſſa nunquam reſtituitur. Vel cum oſtendemus negotium anceps & periculoſum, in quo ſumma moderatione ſit opus, vt in neutram pecces partem. Hic iam non habebitur ratio, utrum maius ſit periculum: uerum hoc tantum intelligitur, ingens utrobiq. diſcrimen ſubeſſe. Prioris exemplum fuerit: Memento longe ſatius eſſe in diſpendij Scyllam incidere, quam in ualetudinis Charybdim. Tractabilius eſt in rei pecuniariæ iacturam, uelut in Scyllam incurrere, quam in infamiæ Carybdim incidere. Poſterioris hoc: Curandum ut ita populo ſtudeas, ne principis offendas animum. Caute circumſpecteq. rem gerito, memor tibi inter Scyllam & Charybdim eſſe curſum. Tertius fuerit modus, ſi inuertas, hoc pacto: Dum parum eruditus uideri times, in arrogantis opinionem incurriſti: hoc eſt plane quod dicitur, dum Scyllã uitas, in Charybdim incidiſti. Celebratur apud Latinos hic uerſiculus, quocunq. natus auctore, nam in præſentia non occurrit:

Incidit in Scyllam, cupiens uitare Charybdim.

Fumum fugiens, in ignem incidi.

Κάπνον γε φεύγων εἰς τὸ πῦρ περιέπεσον, *id eſt, Dum uito fumum, flammam in ipſam decidi. Senarius eſt prouerbialis ſuperiori ſententiæ finitimus. Lucianus in Necyomantia,* ἐλελήθειν δὲ ἐμαυτὸν ἐς τὸ αὐτὸ φασὶ τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιαζόμενος. *id eſt, Ignorauerã autem, quod iuxta prouerbium, ex fumo in ipſum ignem compellerer. Vtitur & Plato libro De repub. octauo, cum ait, populum, dum recuſat ingenuis ſeruire, quaſi uitato fumo in flammam incurrere, uidelicet, ut ſeruis etiã ſeruire cogatur. Huc alluſit Horatius, cum ait in Sermonibus,*

-Nam fruſtra uitium uitaueris illud,
Si te alio prauum detorſeris.
Et in Arte poetica:
In uitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.

Plutarchus, περὶ δυσωπίας, τῇ δὲ ἀτοπίᾳ συμβέβηκε ἀπεχθῶ· τὸ γοῦν καπνὸν ἀποφεύγοντας, εἰς τὸ πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτούς. *id eſt, Ineptæ autem uerecundiæ illud haud dubie accidit, ut fumum fugiens infamiæ, in ignem conijciat ſeſe, id eſt, in aliud maius.*

Latum unguem, ac ſimiles hyperbolæ prouerbiales.

TRANSVERSVM *digitum, aut unguem diſcedere frequenter eſt apud Ciceronem, pro eo quod eſt, quam minimo ſpatio. Fit autem feſtiuior metaphora quoties hic uerbis perfectam imitationem, ac plenum, undequaq. conſenſum ſignificamus, ut Academicarum quæſtionum libro 2. Ab hac regula mihi non licet trãſuerſum, ut aiunt, unguem diſcedere. Ibidem, Vbi enim aut Xenocratem ſequitur, cuius libri ſunt de oratione loquendi, multi & multum probati, aut ipſum Ariſtotelem, quo profecto nihil eſt acutius, nihil politius? A Chryſippo pedem nunquam. Loquitur de Antiocho, qui reliquis contemptis, Chryſippum per omnia ſequeretur. Rurſus Academicarum quæſt. libro 2. Quibus conceſſis digitum progredi non poſſunt. Idem ad Atticum: Mihi certiſſimum eſt, ab honeſtiſſima ſententia digitum nunquam. Rurſus ad eundem libro 13. Curandum eſt, atq. hoc in omni uita, ſua quenq., a noſtra conſcientia tranſuerſum unguem non oportere diſcedere. Idem in Epiſtolis familiaribus: Vrge igitur tranſuerſum unguem, quod aiunt, a ſtylo. Sunt illa quidem minus figurata, ſed tamen prouerbialia, quæ loquitur Plautinus Euclio in Aulularia, Si tu hercle ex iſthoc loco digitum tranſuerſum, aut unguem latum exceſſeris. Et Cicero in Verrem, Digitum non diſcedebant. Idem ad Atticum libro 13. epiſtola prima, Pedem adhuc e villa egreſſi non ſumus, ita magnos & aſſiduos imbres habebamus. Idem Academicarum quæſtionum libro 2. Non quæro ex his illa initia Mathematicorum, quibus non conceſſis, digitum progredi non poſſunt. Metaphora partim ſumpta uidetur ab ijs, qui tabulam, aut ſaxum, aut ſimile quippiam digitis latis metiuntur, quoties exquiſitæ rei modus ſpectatur, nam reliqua cubitis metiri ſolemus. Minima menſurarum, latus digitus eſt. Partim a agrorum menſoribus, qui ſtadiis, paſſibus, & ut minima menſura, pedibus, ſoli ſpatium metiuntur. Vulgo etiam nunc dicunt, Culmum latum, ſimili figura pro eo quod eſt, ne tantulum quidem.*

Pedem ubi ponat non habet.

VNDE *& illa prouerbialis hyperbole ducta videtur apud Ciceronem frequens, Pedem ubi ponat non habet, pro eo quod eſt, ne tantillum quidem agri poſſidet. Lib. Epiſt. ad Atticum 13. Ariobarzanis filius Romam uenit: uult opinor, regnum aliquod emere a Cæſare. Nam quomodo nunc eſt, pedem vbi ponat in ſuo non habet. Idem Philippicarum ſecunda: Quid erat in terris, ubi in tuo pedem poneres? Rurſum libro 7. ad Atticum: Pedem in Italia uide nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. Item libro De finibus quarto, Quid enim ſapientia? Pedem ubi poneret non habebat, ſublatis officijs omnibus. Conueniet autem in hominem inſigniter tenuem atq. inopem, cui ne veſtigium quidem pedis ſit in agrorum poſſeſſionibus. Apud eundem eſt iocus in fundum, quem poſſis mittere funda.*

Iterum eundem ad lapidem offendere.

Δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν αἰσχρὸν ἐγκρούειν λίθον, *id eſt,*

Iterum ad eundem turpe lapidem impingere.

Senarius elegans ac prouerbialis refertur a Zenodoto in collectaneis adagiorum. Cicero Epiſt. fam. libro 10. Culpa enim illa, bis ad eundem, vulgari reprehenſa prouerbio eſt. Ouidius libro Triſtium ſecundo,

At nunc tanta meo comes eſt inſania morbo,
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.

Vſurpatur ab Auſonio in epiſtola quadam, Etenim, inquit, popoſciſti tu, ut tua epiſtola ad eundẽ lapidem bis offenderes. Ego autẽ quæcunq. fortuna eſſet, ſemel erubeſcerem. Eſt autẽ bis ad eundem lapidẽ offendere, iterum eodẽ in re peccare. Nam primus error, uel Græco adagio, ueniam meretur: iteranti culpam uenia dari nõ ſolet.

Navibus, ære dato.

Acron prouerbium eſſe admonet, ortum ab imperito quopiam pictore, qui præter cupreſſum nihil nouerat pingere. A quo cum naufragus quidam petiſſet, ut uultum ſuum exprimeret, ac naufragium ſuum depingeret, interrogauit ille num ex cupreſſo uellet aliquid adijci. Res ea primum in iocũ, deinde etiam in adagionem abijt. Cõciuue uſurpabitur in eos, qui quod didicerunt, id ubiq. intempeſtiuiter inculcant, eum ad rem nihil attineat.

Flamma fumo eſt proxima.

APVD *Plautum extat in Curculione: Flamma fumo eſt proxima. Commonet adagium, periculum mature fugiendum eſſe, quiq. malum euitare cupiat, ei uitandam prius occaſionem. Vt qui corrumpi nolit, ab improborum abſtineat conſuetudine: qui cum puella cubare nolit, ne det oſculum. Nam & illud protinus addit poeta: Fumo comburi nihil poteſt, flamma poteſt. Fumus enim indicium eſt flammæ mox erupturæ.*

Ad reſtim res redijt.

TERENTIVS *in Phormione: Opera tua ad reſtim mihi quidem res redijt planiſſime. Hoc adagio ſumma rerum deſperatio ſignificatur. Nam in hac ſolent quidam amentes ad laqueum confugere. Iuuenalis,*

Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus ullam?

Eodem pertinet etiã illud, Suſpendio deligenda arbor.

Paupertas ſapientiam ſortita eſt.

Πενία δὲ τὴν σοφίαν ἔλαχε, *id eſt, Paupertas ſapientiam ſortita eſt. Zenodotus citat ex Euripide. Alij tribuunt Ariſtoni. Ignaua eſt opulentia, uerum inopia multarũ artium repertrix eſt: id quod ipſa iactat apud Ariſtophanem in Pluto, artium omnium inuentionem ſibi uendicans. Vergilius,*

-Labor omnia uincit

Improbus, et duris urgẽs in rebus egeſtas. Ouidius,

Ingenium mala ſæpe mouent. Perſius,

Magiſter artis, ingeniiq. largitor Venter.

Circumfertur hic quoq. uerſiculus apud Græcos:

Πολλῶν ὁ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος. *id eſt,*

Magiſtra multorum improba exiſtit fames.

Xenophon πενίαν *appellauit* σοφίαν αὐτοδίδακτον· ἃ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὕτη τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει. *hoc eſt, ſapientiam, quæ citra doctorem contingit: etenim quod hæc perſuadet oratione, ad hoc illa re ipſa compellit. Theoc. in piſcator,*

Ἁ πενία Διόφαντε μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει

Αὐτὰ τῶ μόχθοιο διδάσκαλος. *id eſt,*

Vnica paupertas Diophante ſuſcitat artes

Ipſa laborandi doctrix, ſtudijq. magiſtra.

Huc ſpectat & illud, quod Iupiter aurei ſeculi tam paratam rerum copiam ſummouit:

Vt uarias uſus meditando extunderet artes.

Item Mimus ille non inelegans,

Hominem experiri multa paupertas iubet.

Poteſt & illuc referri prouerbium, quod uidemus accidere, ut penes Midas & improbos homines ſit opulentia, doctiq. probiq. fere tenui ſint fortuna. Qua quidem de re extant duo problemata, Ariſtotelis titulo: quorum altero rogat, qui fiat ut paupertas apud probos uiros plerumq. uerſetur. Redditq. huiuſce rei uarias cauſas, ſiue quod improbi per fas nefasq. malunt parare diuitias, quam cum paupertate conſuetudinem diutinam habere: proinde fugit illos, quibus uideatur maximorum flagitiorum occaſio futura, ad illos deflectit, quos exiſtimat ſeſe recte modeſteq. uſuros. Siue, quod inops & uirium & conſilij, quippe fœmina, plus auxilij ſibi futurum ſperat apud πολὺ τῶν ὁμοίων*, ut habet prouerbium. Siue, quod cum ipſa ſit mala, malos uitat, ne ſit* πῦρ ἐπὶ πῦρ*, id eſt, malum acceſſerit malo, iam fiat intolerabile atq. immedicabile. In altero rogat, quid in cauſa ſit, ut opes a malis fere poſſideantur, non item a bonis. An quia cæca ſunt, inquit, & ob id errant in delectu? Hæc quoniam poeticen aut ſophiſticen ſapiunt magis quam philoſophum, præſertim ſerium, uix uidetur eſſe uériſimile, ab Ariſtotele fuiſſe profecta. Quod autem dixit de cæcis diuitijs, id ſumptum eſt potiſſimum ex Ariſtophanis Pluto. Quo in loco Plutus, qui deus eſt diuitiarum, rogatus, unde cæcitatis malum obtigiſſet, reſpondit ad hunc modum:*

Ὁ Ζεύς με ταῦτ' ἔδρασεν ἀνθρώποις φθονῶν.

Ἐγὼ γὰρ ὢν μειράκιον, ἠπείλησ' ὅτι

Ὡς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους

Μόνους βαδιοίμην, ὁ δ' ἐμ' ἐποίησεν τυφλὸν

Ἵνα μὴ διαγιγνώσκοιμι τούτων μηδένα.

Οὕτως ἐκεῖνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ. *id eſt,*

Hoc me malo mulctauit ipſe Iuppiter.

Rebus uidelicet inuidens mortalium.

Nam olim puer minabar id fore, ut ad probos,

Doctos, modeſtos, tantum adirem at Iuppiter

Oculos in hoc ademit, ut ne quempiam

Horum liceret iam mihi dignoſcere.

Adeo bonæ ille frugis inuidet uiris.

Hunc locum imitatus Lucianus in Timone conſimilia quædam de Pluto narrat, quem non cæcum modo facit, uerumetiam claudum: cæcum quidem ſemper, at tum demum claudicantem, quoties ad bonos uiros mittitur, alias pedibus perniciſſimis.

Ollæ amicitia.

Χύτρας φιλία, *Ollæ amicitia. In amicos iſtos uulgares quadrabit, quos patina, non beneuolentia conciliat. De eiuſmodi Iuuenalis:*

Te putat ille ſuæ captum nidore culinæ,

Nec male coniectat.

Hos arcanæ literæ, menſæ amicos nominant. Plutarchus item in libello cui titulus, Quo pacto dignoſcas adulatorem ab amico: id genus homines, αὐτοκλήτους καὶ τρεχεδείπνους*, uulgo dici ſolitos narrat, quod uentriculi cibique cauſa diligant, non ex animo: quiq. tum preſto ſunt, quoties audiunt,* κατὰ χειρὸς ὕδωρ*. Nam Ariſtophanes grammaticus apud Athenæum libro 9. tradit lotionem manuum, quæ præcedebat cœnam, uocari* κατὰ χειρὸς*, a cœna,* ἀπονίψασθαι*. In eoſdem, ni fallimur, dictum eſt illud a Menandro comico citante Athenæo:*

Οἱ δὲ κατὰ χειρὸς λαβόντες περιμένουσι φίλτατοι. i.

Manibus ut data eſt aqua, hærẽt thic amici maxime.

Effertur ad hunc modum parœmia, ζῇ χύτρα, ζῇ φιλία*, id eſt, Feruet olla, uiuit amicitia.*

Anti-

Antiquiora diphthera loqueris.

Ἀρχαιότερα διφθέρας λαλεῖς, id eſt, *Antiquiora diphthera loqueris*. In eos quadrat qui nugas narrant, aut de rebus nimium priſcis & iampridem obſoletis. Nam diphthera res quædam erat ex priſcis illis ſabulamentis relicta. Siquidem aiunt diphtheram pellem fuiſſe eius capræ, quæ Iouem lactarit, in qua creditum eſt antiquitus, illum omnia ſcribere quæ fierent. Vnde quæ nec in hiſtoricorum litteris extarent, nec in hominum memoria ſeruarentur, ea uelut ex Iouis diphthera petita dicebantur. Quin ſubinde apud Ariſtophanē, ἀρχαῖα πάνυ, id eſt, priſca atque antiqua, pro nugamētis leges, quod antiquitas fere ſabuloſiſſima ſit opinamur: & ἀρχαϊκῶς, pro eo quod eſt deliranter ac ſtulte. Simili modo vocamus κρονικὰ uetera & obſoleta deſitaque. Sic apud Athenæum libro 7. quiſpiam, Arrianus opinamur, ταῦτα σιτία κρονικά ἐστιν ὦ ἑταῖρε. id eſt, Iſthæc Saturnia ſunt o amice cibaria. Poetæ fingunt Saturnum regno pulſum, & huius loco regnare Iouem.

Auribus lupum teneo.

Extat apud Terentium in Phormione: Antiphoni adoleſcenti uxor erat domi, quam nec eiicere poterat, vel quia non libebat, quod in eam deperiret, uel quod integrum non erat, cum eſſet iudicum ſententiis addicta, neque rurſum retinere quibat, propter patris uiolentiam. Et cum a patruele felix diceretur, vt qui domi poſſideret id quod amabat, Immo, inquit, quod aiunt, auribus teneo lupum. Nam neq. quo modo amittam a me inuenio, neque vti retineam ſcio. Moxq. leno quaſi referens parœmiam, ait ſibi idem uſu venire in Phædria, quem neq. retinere poterat, qui nihil numerabat, neque repellere, quod eſſet improbe blandus, ac montes aureos polliceretur. Donatus Græcam parœmiam Græcis adſcribit verbis: Τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀφεῖναι δύναμαι. id eſt, Auribus lupum teneo, neq. retinere, neque amittere poſſum. Suetonius in Tiberio: Cunctandi cauſa erat metus undiq. imminentium diſcriminum, vt ſæpe lupum tenere ſe auribus diceret. Plutarchus in Præceptis ciuilibus: λύκον δέ φασιν τῶν ὤτων κρατεῖν. id eſt, Aiunt lupum non poſſe teneri auribus: cum homines hac parte maxime ducantur, nimirum perſuaſione. Dicitur in eos, qui eiuſmodi negotio inuoluūtur, quod neque relinquere ſit integrum, neque tolerari poſsit. Videtur ab euentu quopiam natum, vt alia pleraq. Aut inde certe, quod ut lepus auribus quippe prælongis commodiſſime tenetur, ita lupus quod aures habet pro corpore breuiores, teneri us non poteſt, neq. rurſum citra ſummum periculum e manibus dimitti, bellua tam mordax. Cæcilius apud A. Gellium lib. 15. cap. 9. eandem ſententiam, ſed citrà metaphoram extulit: Nam hi ſunt, inquit, amici peſſimi, fronte hilaro, corde triſti, quos neq. ut apprehendas, neq. ut amittas ſcias. Huc alluſit Theognis, etiam ſi alienius:

Ἀργαλέως μοι θυμὸς ἔχει περὶ σῆς φιλότητος
Οὔτε γὰρ ἐχθαίρειν, οὔτε φιλεῖν δύναμαι. id eſt,
Pectora noſtra, tui quā mire amor afficit, ut quem
Non odiſſe queam, ſed nec amare queam.
Vnde uidetur illud effictum:
Nec tecum poſſum uiuere, nec ſine te.

Refertur & a M. Varrone pro exemplo adagionis: Auribus lupum teneo.

Neceſſarium malum.

Hvic finitimum eſt illud, ἀναγκαῖον κακόν, id eſt, Neceſſarium malum: de iis quos neq. reiicere poſſis, quod quibuſdam in rebus opus ſit eorum opera: neq. commode ferre, quod uiri ſint improbi. Natum uidetur ex Hybreæ cuiuſdam apophthegmate, de quo meminit Strabo lib. 14. Cum haberet Euthydamus tyrannicū quiddam, multis alioqui nominibus utilis ciuitati, ita ut eius uitiis uirtutes paria facere uiderentur, Hybreas orator in oratione quadā ſic de illo locutus eſt: Malum es, inquit, ciuitatis neceſſarium. Nam nec tecum viuere poſſumus, nec ſine te. Alexander item Seuerus imperator, rationales, quos tollere decreuerat, poſteaquam perpendiſſet eos citra Reip. incommodum tolli non poſſe, neceſſarium malum appellabat. Huiuſmodi fuit & P. Cornelius Ruffinus, furax quidem & impendio auarus, ſed idem egregius imperator, a quo Fabricius Luſinus compilari maluit, quam ſub haſta uenire, quemadmodum refert Gellius lib. 4. & Cicero de Oratore lib. 2. Torqueri poterit & in uxores, cum quibus incommode uiuitur, ſed abſq. his Reſp. omnino conſiſtere non poteſt. Poteſt & ad rem accommodari. Veluti ſi quis dicat pharmacon, rem quidem moleſtam, neceſſariam tamen. Euripides in Oreſte:

Ἀνιαρὸν ὂν τὸ κτῆμ', ἀναγκαῖον δ' ὅμως. id eſt,
Moleſta cum ſit res, neceſſaria tamen.

Non abhorret ab hac forma, quod Plinius ſcribit oraculo proditum fuiſſe, lib. 18. cap. 6. Quonam igitur, inquit, modo utiliſſime coluntur agri? Ex oraculo ſcilicet, malis bonis. Hoc uelut ænigmate ſignificatum eſt, agros quam minimo poteſt impendio colendos eſſe.

Non abſque Theſeo.

Οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt, Haud abſq. Theſeo: Cum ſignificamus rem alieno auxilio confici. Aut cum ſignificamus rerum omnium communionem ac ſocietatem. Nam Zenodotus ſcribit, Theſeum permultis uiris fortiſſimis, in certaminibus auxilio fuiſſe, quippe qui & Meleagro adfuit in conficiendo apro Calidonio, auxiliatus & Pirithoo pugnanti cum Centauris, item Herculi cum Amazonibus belligeranti. Fabula de apro ſic habet: Oeneus Meleagri pater, cum de primitiis anni prouentus diis libans, Artemidem præteriſſet, illa irata aprum immanem in agros Calydonios immiſit, omnia populantem, ad quem conficiendum Oeneus præſtantiſſimum quenq. exciuit, præmiis ad id propoſitis. Inter multos certauit & Meleager, qui & belluam confecit, ſed accerſito ad auxilium Theſeo. Reliquum fabulæ nihil ad prouerbii ſenſum attinet. De Pirithoo ſic fertur: Pirithous Hippodamiæ procus, Centauros, quod eſſent ſponſæ cognati, conuiuio accepit. Qui ſimul atq. mero incaluiſſent, ſponſæ uim adferre cœperunt. Coorta pugna, Theſeus Pirithoo auxilium ferens, complures centauros trucidauit. De Hercule ſic narrant: Cum Euryſtheus Herculi iniunxiſſet, vt Hippolytæ Amazonum reginæ baltheum adimeret, atq. ille pacta facturus eſſet

profectus, Imo ſemper illi infeſta, induta formam Amazonis, famam paſſim diſſipauit, aduentare hoſpitem vel verius hoſtem, qui violata regina, baltheum, quē geſtabat inſigne regni, per vim eriperet. Quod vbi auditū eſſet, Amazones in Herculē parāt arma. Hercules ratus hęc nō errore, ſed dolo geri, Hippolyta occiſa balthei abſtulit. Deinde quo magis vlciſceretur Amazonas, bello eas adortus eſt, & oppreſſit, ſed Theſei adiutus opera. Refertur hoc adagiū & a Plutarcho in eius vita, ſignificatq. Theſeū, ſicuti dictum eſt, multis auxilio fuiſſe, tā ex pleriſq. certaminibus nullum retuliſſe premiū: atq. huius rei citat auctorē Herodotum. Alluſit ad prouerbium Ariſtides in oratione ad Thebanos de auxiliis: Καὶ ὅτι τούτου Ἡρακλῆς φίλου ἔδει, Θησεὺς αὐτὸν ἀθήναζε ἀγαγὼν ἐκάλλυνε. id eſt, Cumq. ſane & ipſi Herculi opus eſſet amico, Theſeus illum Athenas deductum refouet reſocillatq.. Proinde quoties facinus aliquod alieno nomine celebratur, alterius tamen opera potiſſimum peractum, veluti ſi quis librum ſuo nomine publicet, in quo ſit doctioris alicuius adiutus opera, concinne notabitur hoc adagio: οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt, Non Abſque Theſeo. Aut ſi quis dicat, nullam fortunam ſibi iucundam eſſe poſſe ἄνευ Θησέως.

Sphæra per præcipitium.

EIVSMODI prouerbium refertur ab Euſtathio in Iliados Homeri librum ſecundum, σφαῖρα κατὰ πρανοῦς, id eſt, globus per decliue, ſubaudiendum voluitur aut mittitur. Perinde eſt quaſi dicas, currentem incitare. Nam ſphæra vel ſuapte ſponte facile per locum decliuem deuoluitur. Nec male quadrabit in eos, qui vitæ genus aliquod nacti ſunt, ad quod videntur eſſe natura propenſi, vt conueniat cum illo, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, equum in planiciem.

Magis mutus quam piſces.

Ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων, id eſt, Magis mutus ipſis piſcibus. Prouerbialis metaphora de vehementer infantibus atque infacundis. Conueniet et in hominem immodicæ taciturnitatis. Horatius in Odis:

> –O mutis quoq. piſcibus
> Donatura cygni, ſi libeat, ſonum.

Piſces enim nullam edunt vocem, exceptis per paucis, inter quos canis marinus. Lucianus aduerſus indoctum: μᾶλλον δὲ τῶν ἰχθύων ἀφωνότερος εἶ. id eſt, Immo vero magis es mutus quam piſces. Rurſus in Gallo: πολὺ ἀφωνότερος ἔσομαι τῶν ἰχθύων. id eſt, multo magis ero mutus quam piſces. Vnde Plutarchus in Sympoſiacis exiſtimat Pythagoricos a piſcibus abſtinuiſſe quod hos quaſi ſuæ diſciplinæ domeſticos agnoſcerent, propter ἐχεμυθίαν, id eſt, ſilentium, quod inter animātium genera piſcibus eſt proprium. Nam ceterorum ſua quibuſq. vox eſt. Aues permultæ canoræ ſunt: quædam & humanum ſermonem referunt. Atque adeo terreſtrium quoq. manticora apud Aegyptios, ſi Plinio credimus. Solis piſcibus nulla vox. Cauſam adfert Ariſtoteles, quod his neq. pulmo ſit, neq. arteria, neq. guttur. Etiam ſi ſint nonnulli, qui ſonitum quendam ac ſtridorem edunt: quorum de numero ſunt delphinus, lyra, chromis, voca (quem hinc dictum apparet quod vocem edat, Mercurio ſacrum, prodidit Athenæus lib. 7.) pecten. Verum eum ſonum non naturalibus organis vocis edi putat: ſed vel attritu branchiarum, vel ab interioribus, quæ ſunt circa ventrem. Plutarchus exiſtimat Græcis ἰχθῦν hinc appellari, quod vocem habeat cōpreſſam. Et Lucianus in Halcyone. ἄφωνα γὰρ δὴ πάντα καθ᾽ ὕδατος διατρίβοντα. id eſt, Nam muta ſane quæ in aquis degunt. Athenæus libro Dipnoſophiſtarū octauo, citat auctorem Mnaſeam Patrēſem, qui prodiderit, in Clitorio amne Arcadię piſces eſſe uocales. Itē Philoſtephanum, qui ſcripſerit in fluuio Aorno, qui Pheneum urbem interfluit, piſcibus dictis pœcilis uocem eſſe ferme qualis eſt turdorum. Tametſi Ariſtoteles adimit omnibus piſcibus vocē, excepto ſcapbro, & porco fluuiatili. Veteres autem quemuis piſcem vocabant ἔλλοπα, quod uocem edere non poſſet: ἴλλειν ſiquidem eſt, εἴργειν, id eſt, cohiberi, & ὄψ uox. Vnde apud Theocritum ἐλλοπιεύειν pro piſcari. Addit Athenæus, Pythagoricos a ceteris animantibus non prorſus abſtinere, ſed quibuſdam ex his veſci, quædam etiā ſacrificare, ſolos piſces non guſtare, quaſi ſacros ob ἐχεμυθίαν quam Pythagoras docuit.

Turture loquacior.

Τρυγόνος λαλίστερος, id eſt, Turture loquacior. In garrulos & impendio loquaculos homines dici ſolitum. Sumpta metaphora ab auis natura, quæ non ore tantum, ſed etiam poſtica corporis parte clamare fertur, ob id opinamur, quod uocem edens, etiā illā mouere uideatur. Citatur apud Zenodotum ex Plocio Menandri. Aelianus lib. 12. cap. 10. meminit huius prouerbij, deq. aue vtraq. corporis parte loquaci. Theocritus in Syracuſanis, mulieres quaſdam loquaculas, turtures appellat,

> Τρυγόνες ἐκκναισεῦντι πλατειάσδοισαι ἅπαντα.

Rana Seriphia.

Βάτραχος ἐκ Σερίφου, id eſt, Rana Seriphia. In homines mutos, & canendi dicendiq. prorſus imperitos dicebatur. Inde natum, quod Seriphiæ ranæ in Scyrum deportatæ non edebant vocem. In hunc modum collectanea Græcorum prouerbiorum decerpta e libris Didymi, Tarrhæi, & aliorum. Totidē verbis Suidas. Et βάτραχος Σερίφιος, id eſt, rana Seriphia. Proditum enim eſt in Seripho inſula ranas mutas haberi. Meminit huiuſce rei Plinius lib. 8. cap. 58. Cyrenis, inquit, mutæ fuere ranæ, illatis e continente vocalibus, durat genus earum. Mutæ ſunt etiamnum in Seripho inſula. Eædem alio tranſlatæ canunt, quod accidere & in lacu Theſſaliæ Sicendo tradunt. Quanquam in vulgatis exemplaribus cicadarum Seriphiarum mentio ſit, non ranarū: ſed germanam lectionem Hermolaus ex fide veterum codicum reſtituit. Seriphus autem una eſt inſularum, quas Græci σποράδας uocant. Non videntur autem ſatis conuenire uerba Plinij cum Græcorum commentariis. Nam hic ait mutas eſſe in Seripho illi negant uocem edere deportatas in Scyrum, quaſi in Seripho vocales in Scyro obmuteſcerent. Verum attentius intuētirem, nihil eſt abſurdi. Seriphus ranas habebat mutas. Eas vt rem prodigioſam deportabant in Scyrum, quas cum Scyrij mirarentur eſſe mutas, præter ingenium ranarum indigenarum, dicebant βάτραχος ἐκ Σερίφου. Ea uox abiit in prouerbium.

Alij

Alij ſementem faciunt, alij metent.

Ἄλλοι μὲν σπείρουσιν, ἄλλοι δ' ἀμήσονται, *id eſt, Alij quidem ſementem faciunt, alij vero metent. Quod citra metaphoram etiam ad hunc modum efferunt:* ἄλλοι κάμον, ἄλλοι ὤναντο, *id eſt, Alij laborarunt, alij perceperunt emolumentum. His ſimilimum eſt illud Fabij dictum apud Liuium lib. ab vrbe cõdita 10. Quã arborem conſeruiſſet, ſub ea legere alium fructum id indignum eſſe dicere. Huc alluſit Heſiodus, cum ſcribit in Theogonia de Fucis:*

> Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται. *id eſt,*
> *Atq. metunt ventrem in proprium ſudorem alienũ.*

Theognis item:

> Οὔτι σοι εὖ πεπονημένον, ἄλλῳ κάματον μεταδοίης. *id eſt*
> *Ante tibi exhauſtos alij ne trade labores.*

Conſimili figura dictum eſt a Diocletiano nondum Cæſare: Ego apros occido, ſed alter fruitur pulpamento. Refertur autem in illius vita ad hanc ferme ſententiã: Cum Diocletianus apud Tungros in Gallia, in minoribus adhuc locis militans, in caupona quadam moraretur, & cum Druiade quadam muliere familiarem conſuetudinem haberet, illaq. parſimoniam hominis incuſaret, ioco, non ſerio reſpondiſſe fertur, tum ſe fore liberalem, cum imperator fuerit. Ad hoc illa: Noli, inquit, iocari Diocletiane, plane imperator eris, ſimul ac aprũ occideris. Quam quidem mulieris vocem ominis arripiens vice, ſtudioſe ſectari cœpit apros in venatu, haud intelligens videlicet ominis ænigma, quod euentus poſtea explicauit. Nam Numerianus imperator, factione Arrij Apri ſoceri ſui interemptus fuerat. Qua re prodita, milites Diocletianum vindicem creant, & Auguſtum conſalutant. Ille itaq pro concione, quo Druiadis dictum expleret, Aprum manu ſua confodit, addens Maronianum illud:

> *Aeneæ magni dextra cadis.*

Ceterum interea dũ adhuc priuatus ille multos apros confeciſſet, nec affulgeret vſquam imperij ſpes, dicere ſolitum ferunt: Ego quidem apros occido, verum alter fruitur pulpamento.

Aliena iacis.

Ἀλλότρια βάλλεις, *id eſt, Aliena iacis. Quoties res parũ ex animi ſententia cadit. Tranſlatum ab iis qui ludunt alea quibus iacientibus interdum ea cadunt, quæ minime ſunt ad victoriam accommodata. Proinde ſi quando fruſtatur nos ſpes, recte dicemur,* ἀλλότρια βάλλειν, *Adagium refertur a Diogeniano.*

Aliam quercum excute.

Ἄλλην δρῦν βαλάνιζε, *id eſt, aliam quercum excute. In eos conuenit, qui ſine fine petunt aliquid: aut qui continenter ab eodem mutuum poſtulant. Hos hoc adagio licebit ablegare, vt nobis omiſſis, aliorum aures ſuis precibus ſollicitent. Parœmiã hinc natam putant, quod olim mortales glandibus victitabãt, Cereris vſu nondum reperto. Has qui quercubus excuſſis colligebant, mercede ad id conducti, balaniſtas, id eſt, glandium collectores, ſiue glandiarios appellabant. Qui ſi quando circũſpicerent, ſi quæ glandes etiamdum in arbore reliquæ eſſent, prætereuntes per iocum acclamabant, Aliam quercum excute. Eam vocem vulgus arreptam vertit in prouerbium. Non inconcinne accommodabitur ad negotium relinquendum, ex quo iam nihil emolumenti poteſt capi. Aut mutandum amicum, qui iam vtilis eſſe deſiit. Aut præceptorem mutandum, unde nihil eſt quod amplius diſcas.*

Nuces relinquere.

NVCES *relinquere, eſt omiſſis ſtudijs ac nugis puerilibus ad grauiora magisq. ſeria conuerti. Perſius:*

> *-Et nucibus facimus quæcunq. relictis,*
> *Cum ſapimus patruos.*

Tranſlata metaphora, uel a uetuſta nuptiarum ceremonia, in quibus ſponſus uxorem ducens nuces ſpargebat, ut pote iam pueritiæ renuncians. Ita Catullus in carmine nuptiali:

> *Da puer propere nuces.*
> *Concubinæ nuces da.*

Vergilius in Bucolicis æglog. 8.

> *Sparge marite nuces.*

Quanquam Plinius lib. 15. capite 22. cauſas alias adfert, quam ob rem nuces in nuptialibus ceremoniis cõſueuerint antiquitus adhiberi. Sed præſtat ipſius referre uerba: Nuces, inquit, iuglandes, quanquam & ipſa nuptialium Feſcen norum comites, multum pineis minores vniuerſitate, eademq. portione ampliores nucleo. Nec non & honor his naturæ peculiaris, gemino protectis operimento, pul uinati primum calicis, mox lignei putaminis. Quæ cauſa eas nuptiis fecit religioſas, tot modis fœtu munito, quod eſt veriſimilius, quã quia cadendo tripudium ſonumue faciant. Feſtus item indicat, in nuptiis a pueris nuces ſpargi ſolitas, ut nouæ nuptæ intranti domum noui mariti, fauſtum eſſet auſpicium. Addit Seruius, pueros catamitos, cum a turpi ſeruitio recederent, ſolitos nuces ſpargere, ſignificantes ſe poſthac omnia puerilia ſpernere. Vel hinc igitur, vel certe a puerorum luſibus qui nucibus peraguntur, ductum prouerbium videri poteſt. Nam talis ac nucibus olim luſitaſſe pueros, vel Horatius teſtis, cum ait:

> *-Te talos Aule nucesq.*

Proinde ad hanc prouerbij formam pertinebunt & reliquæ illæ figuræ: Nunquam a nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere, atq. id genus alia.

Bis pueri ſenes.

Δὶς παῖδες οἱ γέροντες, *id eſt, Bis pueri ſenes. Vna eſt ex illis prouerbialibus inſcriptionibus ſatyrarũ Varronis. Quadrabit in eos, qui prouectiore cum ſint ætate, tamẽ puerilibus quibuſdam ſtudijs intempeſtiuiter atq. indecore detinentur. Aut in ſenes ętatis vitio deſipiſcentes, tanquam iterum in pueritiam reuolutos. Seneca, Non, inquit, bis pueri ſumus, vt vulgo dicitur, ſed ſemper: verum hoc intereſt, quod maiora non ludimus. Plato lib. De re pub. 1.* Οὐ μόνον ἄρ' ὡς ἔοικεν ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. *id eſt, Non ſolum igitur ſenex, vt videtur, bis erit puer, ſed ipſe etiam temulentus. Ariſtophanes in Nubibus:*

> Φαίης νομίζειν σὺ παιδὸς τοῦτο τοὔργον εἶναι,
> Ἐγὼ δέ γ' ἀντείποιμ' ἄν, ὡς δὶς παῖδες οἱ γέροντες. *i.*
> *Pueri inquies tibi videri facinus illud eſſe.*
> *Reſpondero ipſe contra, ſenes bis eſſe pupos.*

ſimiam animal eſſe petulantiſſimum, adeo ut non uereatur etiam leonem per laſciuiam agitare, naribus illius affixa. Quin & hodie uulgo ſimile quiddam dicut, Noctua inter cornices, ubi ſtupidior aliquis in homines petulantes ac dicaces incidit. Nihil autem uetat, quo minus generaliter uſurpetur, ubi quis in negotium incidit uehementer moleſtum, aut in infortunium aliquod, unde ſe non queat extricare.

Aſinus inter apes.

Ὄνος ἐν μελίσσαις, id eſt, Aſinus inter apes. Conſimilem habet cum proxima ſenſum. dici ſolitum, ubi quis infeliciter incidit in homines improbos atque importunos. Metaphora per ſe liquet. Quanquam adagium ab euentu quopiam natum uideri poteſt. Meminit Suidas.

Aſinus in unguento.

Ὄνος ἐν μύροις, id eſt, Aſinus in unguento. Cũ deliciæ adhibentur iis, quos haudquaquam decent, neq. qui uel uti norunt illis, uel delectantur. Nam aſinus culmos ac fœnum mauult quam aurum, uel unguentum, quo etiam aſſenditur. Locus fuerit huic adagio, ſi quando indoctus aliquis in optimos incidat auctores, quos ob inſcitiam aut negligat, aut etiam deprauet. Siue cum amuſo cuipiam cum eruditiſſimis uiris uiuere contigerit, quorum tamen conſuetudine neque frui nouerit, neque omnino gaudeat. Refertur a Diogeniano prouerbium.

Neque cælum neque terram attingit:

Οὔτε γῆς οὔτε οὐρανοῦ ἅπτεται, id eſt, Neque cœlum neq. terram attingit. De re uehementer abſurda atque aliena, quæq. nulla uicinitate pertineat, ad id de quo agitur. Lucianus in Pſeudomante: [illegible] ὀκτώ μοι χρησμοὺς [illegible], οὔτε γῆς [illegible] οὔτε οὐρανοῦ [illegible], id eſt, Octo mihi miſit oracula, ſed quæ neq. cælum, ut aiunt, neq. terram attingerent. Ariſtides in Cimone leuiter alludens ad prouerbium, indicat metaphoram ſumptam ab iis, qui in medio pendent aere, utrinq. liberi.

Nihil ad uerſum.

Οὐδὲν πρὸς ἔπος, id eſt, Nihil ad carmen. De iis qui longe diſcrepant ab iis, quæ propoſita ſunt. Tranſlatum uidetur a ſcena, ubi hiſtrio ſaltatu geſtuq. carminis genus repræſentat. Et haud ſcimus an alius fuerit qui recitaret uerſus, alius qui geſticularetur. Apparet enim unum aliquem fuiſſe recitatorem, cuius eſt illa uox in calce comœdiarum: Calliopus recenſui. Nec alioqui appareat quorſũ pertineat, quod admonet Cicero ab hiſtrione deligi fabulam, ad quam natura ſit appoſitus, quod in prologo Comœdiæ Terentianæ, qui prologum dicit, queritur clamoſas fabulas ad ſe deferri, minus laborioſas ad alios. Quod ſi ſaltatio parum reſpondiſſet ad numeros carminis, aiebant: Οὐδὲν πρὸς ἔπος. Lucianus in Philopſeude: Οὐδὲν πρὸς ἔπος [illegible], [illegible] οὐδὲ τούτων [illegible]. id eſt, Iſta nihil ad carmen, ut dici ſolet, ne[illegible] de iis interrogabam. Qui in choreis non reſp[illegible] ad numerum ſaltationis, eum ἄρρυθμον [illegible]q. ἀρρυθμίαν dicebatur. Andreas [illegible] hoc ſeculo non modo iuris Cæſarei, ne[illegible] ſtudiorum decus, nec minus ſuſpi[illegible] quendam ingenij cãdorem, quam ob exactam omnium liberalium diſciplinarum peritiam, libro Diſpunctionum ſuarum 2. conſentit quidem nobis in ſenſu uſuq. prouerbii, ceterum de origine nonnihil diſſentit, mauultq. ab oraculis eſſe natum, quæ quondam carmine reddebantur, præſertim heroico; cuius inuentor fuerit Pythius Apollo. Græcis autem ἔπος dicitur, quod [illegible] τὰ πράγματα τοῖς χρωμένοις. id eſt, quod res oraculis reſpondeant. Hanc enim etymologiam adſert Euſtathius in principio Iliados Homericæ: unde probabilius eſſe indicat Alciatus noſter, quotiẽs euenirent quæ promiſſis aut propoſito non quadrarent, dici ſolitum, οὐδὲν πρὸς ἔπος. Vſus eſt eo Vlpianus in Pandectis lib. 11. Tit. de interrogatoriis actionibus cap. 12. Quod autem ait prætor, omnino non reſpondiſſe, poſteriores ſic acceperunt, ut omnino non reſpondiſſe uideatur qui ad interrogata non reſpondit, id eſt, οὐδὲν πρὸς ἔπος. Suidas indicat nõ nunquam uſurpari οὐδὲν πρὸς ἔπος, pro temere ac de nihilo, ſiue abs re. Adducit hos uerſus ex poeta, neſcio quo:

Οὐδὲν πρὸς ἔπος [illegible]

[illegible] πᾶν τὸ πρᾶγμ' ὅπως ἔχει; id eſt,

Adeo ne temere & inſcienter efferam,

Prius atq. rem omnem ut ſeſe habet cognouero?

Prior uerſus Græcus conſtabit ſi legas, pro οὕτως, χ' οὕτως. Vſurpauit idem Ariſtophanes in Concionatricibus, quem locum retulimus prouerbio, Extra cantionẽ.

Nihil ad fides.

Οὐδὲν πρὸς τὴν χορδήν, id eſt, Nihil ad chordam. In eos quorum uita uehementer eſt inæqualis, quorumue mores ab oratione diſſident. Lucianus De ſaltatione: καὶ [illegible] πρὸς τὴν χορδήν, [illegible] ὁ πούς, [illegible]. id eſt, Nihil ad chordam, ut dici ſolet, nam alia pes, alia loquitur rythmus. Idem in Meretriciis: καὶ [illegible] πρὸς τὴν κιθάραν ὁ πούς. id eſt, Et quod pes probe reſponderet ad citharam. Plutarchus in cõmentario De uerecundia: οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν [illegible], [illegible] καὶ πόλεις πόλεσι καὶ φίλοι φίλοις [illegible], [illegible] δρῶσι τε καὶ πάσχουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ τοὺς νόμους καὶ δίκαια πλημμέλειαν. id eſt, Haudquaquam ob id, quod pes a lyra diſſentiat, ſicut ait Plato, ciuitates cum ciuitatibus, amici cum amicis conflictantes, extrema tum faciunt, tum patiuntur, ſed quod circa leges atq. æquitatem peccetur. Locus autem, quem citat Plutarchus, eſt in libro De legibus ſeptimo: [illegible] πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι. τὴν δὲ ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῆς χορδῆς ἱεισῆς, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν συνθέντος, τοῦ ποιητοῦ, καὶ τὰ λοιπά. id eſt, Reddentes uoces cum lyræ ſono concordes. Porro uocis diſcrepantiam diuerſitatemq. quotiẽs alios modos edunt chordæ, alios is qui cantilenam compoſuit, & cetera. Videtur ad hoc prouerbium alluſiſſe diuus Auguſtinus in Epiſtola quadam ad Licentium: Aut ſi ego canto, inquit, tu autem ad aliam uocem ſaltas, nec ſic quidem me pœnitet. Habet enim ſuam hilaritatem ipſa cantatio, etiam cum ad eam membra non mouet, cui plena charitatis modulatione cãtatur.

Formica camelus.

Μύρμηξ ἢ κάμηλος, id eſt, Formica camelus. De uehementer ina-

ter inæqualibus, & modo minimis, modo maximis, quod perinde ſit, quaſi repente camelus in formicam uertatur. Lucianus in prima epiſtola Saturnalium: ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ὁ κάμηλος, ὡς ἡ παροιμία φησί. *id eſt, Nam ut nunc uiuitur a nobis, formica camelus, quemadmodum prouerbio dicitur. Loquitur de opibus inæqualiter inter mortales diſtributis, ut huic plurimum superſit, huic multum deſit. Neq. intempeſtiue dicetur in eos, qui ſibi non conſtant, in utranque partem immodici. Quod genus hominem deſcribit Euripides in Troadibus.*

Τίς δ' ὧδε πυκνῶς ἄλλοτ' εἰς ἄλλους τρόπους;
Μισεῖς δὲ λίαν, καὶ φιλεῖς ἐν ἐν τύχῃ. *id eſt,*
Quid ita modo hos, modo in hoſce mores tranſilis?
Odiſti acerbe, amaſq. nimium quemlibet.

Os ſublinere.

O S *ſublinere, pro eo quod eſt dare uerba, & arte quadam illudere, reperitur aliquoties apud auctores. Nonius Marcellus tractum putat a ridiculo quodam luſus genere, quo dormientibus ora pinguntur. Plautus in Aulul. Fidei cenſebam maximam fidem eſſe. Ea ſublenit os mihi peſſime. Idem alibi: Os mihi probe ſublitũ eſt. Idem in Epid. Ego ſi adlegaſſem aliquem, ad hoc negotium minus hominem quam doctum, minusq. ad rem callidum, os ſublitum eſſet. M. Var. in myſterijs apud Nonium: Aes defraudaſſe cauponem, bonam lu to obliuiſſe, cum portitores æra induxere. Sophocles in Antig.*

Ὁρῶσι χ' οὗτοι, σοὶ δ' ὑπίλλουσι στόμα. *id eſt,*
Vident & hi, ſed os tibi ſublinunt.

Verg. itẽ in carmine Bucolico, pueros inducit per luſũ, Sileni faciem mori ſucco oblinentes. -*Iamq. uidenti*
Sanguineis frontem moris & tempora pingit,
Ille dolum ridens, quo uincula nectitis inquit?

Dare verba.

D A R E *verba, paſſim obuium eſt apud omnes auctores, pro eo quod eſt fallere. Perſius quarta Satyra:*
-*Vt mauis, da uerba, et decipe neruos.* *Terentius:*
Cui uerba dare difficile eſt. *Ouidius:*
-*Verba dat omnis amans.*

Idem eleganter tranſtulit ad fallendas animi curas.
Detineo ſtudijs animum, falloq. labores,
Experior curis & dare uerba meis.

Sed tum frequentiora, tum expoſitiora ſunt exempla, quam ut operæpretium ſit ea perſequi. Tantum illud admonendum, nonnihil Veneris acceſſurum prouerbio, ſi longius a ſimplici detorqueatur oratione, uidelicet ad fraudem impoſturamue, quæ uel citra verborũ fucos peragitur. Quod genus fuerit, ſi quis dicat mundum hunc dare uerba ſuis cultoribus, & alcimiſticam, quam uocant artem, dare uerba ſuis ſtudioſis, & eum ſibipſi dare uerba, qui ſibi pollicetur haudquaquam ſperanda.

Addere manum.

I L L V D *inuſitatius quod eſt apud Plautum in Perſa, Addere manum, pro eo quod eſt ludibrio habere. Trãſlatum ab ijs, qui manu ad aurem porrecta, motaq. quẽpiam irridẽt. Plautina uerba ſunt hæc: Quid ais, crux, ſtimulorum tritor? Quomodo me hodie uerſaſti, ut me in tricas conieciſti? Quomodo de Perſa manus mihi addita eſt? Item in Pænulo: Quo pacto auaræ Veneri pulchre adij manum. Rurſum in eadem ſcena: Ego faxo poſthac Dij Deæq. ceteri contentiores magis erunt atq. auidi minus, cum ſcibunt, Veneri ut addiderit leno manum. Idem in Aulularia: Ita illis impuris omnibus adij manum. Iterum in Caſina: Satin lepide addita nobis manus merito? Quanquam uarie ſcriptum inuenitur, nunc adij, nunc addita. Videtur rectius legi, addidi, ut accipiamus ſumptam metaphoram ab irridentium geſtu, cuius meminit Perſius:*
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas.

Circumtondere comam.

Περικείρειν τοὺς πλοκάμους, *id eſt, Circumtondere comam, Græcis in prouerbio eſt, pro eo quod eſt, ludibrio habere. Nam id luſus gratia fieri ſolet ſtupidis, ut eis nõ ſentientibus cæſaries circumtondeatur. Lucian. in Miſanth.* ἐκάθου τοὺς πλοκάμους περικειρόμενος ὑπ' αὐτῶν. *id eſt Sedebas cum tibi cæſaries ab illis circumtonderetur. Vſurpat idem in Pſeudomante.*

Fucum facere.

F V C V M *facere, pro eo quod eſt impoſturam facere, & artificioſa diſſimulatione deludere, frequens eſt apud bonos auctores. Terent. in Eunuch. Per alienas tegulas ueniſſe clanculum, fucum factum mulieri. Quo loco, factum, ſupinum eſt, non participium. Quintus frater ad Ciceronem: Si eum, qui tibi promiſerit, fucum, ut dicitur, facere uelle ſenſeris, ut te id audiſſe & ſcire diſſimules. Nam fucus herbæ genus, quam Græci* φῦκος *uocant, tingendis lanis utile. Vnde ſimpliciter fucum pro colore reperire licet, & fucare pro colorare. Horatius in Odis:* -*Stercore fucatus crocodili. Maxime ſi colorem non natiuum aut genuinum, ſed artificioſum, ac uelut adulterinum ſignificemus, ut idem Horatius:*
-*Nec amiſſos colores* *Lana refert medicata fuco.*

Proinde medicamentum illud, quo cuti superinducto mulierculæ uitia formæ diſſimulant, quaſiq. perſonam aſſumunt, fucum uocant. Plautus: Vitia corporis fuco occulũt. Vt autem fucus eſt color arte additus, ita perſona facies eſt non uera, ſed appoſititia. Vnde eleganter dictum a Seneca: Vt perſonam malit quam faciem: id eſt, uideri malit quã eſſe. Lucretius item lib. tertio.
Nam ueræ uoces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur perſona, manet res.

Cor. Tacit. in Dialogo De oratorib. Ita nec præceptor deerat optimus quidem & electiſſimus, qui faciem eloquentiæ non imaginem præſtaret. Itaq. perſonatos dicimus, qui aliud præ ſe ferunt quam ſint. Quin & offucias uocant inania quædam rerum ſimulacra, quæ ueluti præſtigijs quibuſdam, oculis intuentium imponũt. Græci ſimplici uerbo φυκιάζειν *uocant, &* φυκωμα, *huiuſmodi impoſturam,* φύκτην, *fuci artificem. Qui ſcripſit etymologicum Græcum, auctor inſincerus & impurus, uocem deductam exiſtimat* παρὰ τὴν [illegible] *quæ Græcis coma dicitur appoſititia.* [illegible] *riculum appellant. Quin & colorem pro* [illegible] *nit Iulianus citante Vlpiano lib.* [illegible] *ſenat. conſul. Maced. cap. 9. Sed* [illegible] *cit, ſi color quæſitus ſit, ne* [illegible]

pecuniam accepturus erat, fide iuberet. Quin & rhetores, probabilem rationem quam ad defenſionem commenti ſunt, colorem appellant. Iuuenalis,

Dic aliquem nobis, dic Quintiliane colorem.

Et hærente ſummo rhetore, uxor deprehenſa impudẽtiſſimo colore ſe tuetur.   *-Conuenerat olim*

Vt faceres tu quod uelles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi.

Album calculum addere, & ſimiles figuræ.

Λευκὴν ψῆφον προστιθέναι, *id eſt, Album calculum addere, pro approbare, ſubinde legimus apud doctos. Inde ſumptũ, quod antiquitus miſſis in urnam calculis, ita ferebantur a iudicibus ſententiæ, ut albis abſoluerent, nigris damnarent. Qui ſi forte fortuna fuiſſent æquales, tamen liberabatur reus, eiuſq. rei cauſam Ariſtoteles copioſiſſime reddit in problematibus. De calculorum more meminit Ouid. Metam. lib. 15.*

Mos erat antiquis, niueis atriſq. lapillis,
His damnare reos, illis abſoluere culpa.
Tunc quoq. ſic lata eſt ſententia triſtis, & omnis
Calculus immitem dimittitur ater in urnam.
Quæ ſimul effudit numerandos uerſa lapillos,
Omnibus e nigro color eſt mutatus in album.

Plin. iunior in epiſtola quadam: Nam quo magis intendam limam tuam, confitebor & ipſum me, & contubernales, ab editione non abhorrere: ſi modo tu forteſſe errori noſtro album calculum adieceris. id eſt, ſi noſtrum hunc errorem tuo iudicio comprobaris. Lucia. in Apolog. ἐν οὐ παρέργῳ τιθέμενος, τὴν λευκὴν παρὰ σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐνεχθῆναι. *id eſt, Haud paruo æſtimans, ſi mihi contingat, album abs te plenumq. ſuffragium auferre. Plato libro De legibus 2.* οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον. *id eſt, Haud poſuerim hunc calculum. Huc adſcribendum quod Alcibiades, nolens ſeſe iudicum permittere ſententijs, ait, ne matri quidem confidere uelle, ſed etiam hanc in eiuſmodi periculo ſuſpectam habiturum, ne nigrum calculum pro albo ſubijceret. Ariſtides in Pericle, ſimplici uerbo dixit,* ἐπιψηφίζειν, *pro comprobare, eamq. uocem tanquam Platonicam uſurpat.*

Creta notare. Carbone notare.

AD hanc formam pertinent & illa: Creta notare, pro eo quod eſt approbare, & Carbone notare, quod eſt dãnare. Propterea quod Pythagoras aiebat id, quod eſſet colore candido, ad boni naturam pertinere, quod atro mali. Vnde & felicia alba dicimus, infames nigros. M. Tullius in actione pro Cecinna de teſte Sexto Clodio Phormione: Nec minus niger, inquit, nec minus confidens, quã ille Terentianus Phormio. Et Horatius:

-Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

Idem in Sermonibus:

Sani, an creta, an carbone notandi.

Quem imitatus Perſius, ait in quinta Satyra:

Quæq. ſequenda forent, & quæ uitanda uiciſſim,
Illa prius creta, mox hac carbone notaſti.

Rurſum Horatius in Odis:

Creſſa ne careat pulchra dies nota.

Candidum calculum Creſſam notam appellat, qua ueteres dies fortunatos ſignare conſueuerunt. Tametſi ſunt qui hoc loco pro Creſſa legunt Threſſa, quod hic mos fuiſſe perhibetur Thracibus. Ad hãc formam pertinet etiam illud, Vnione ſignare, quod ſæpius apud auctores eſt, pro eo quod eſt, inter felicia proſperaq. numerare. Ductum a ueterum ſuperſtitione, qui unumquemq. anni diem, miſſis totidem in urnam, aut ut apud Scythas, in pharetram, calculis, ſignabant, quem arbitrabantur proſperum abijſſe, candido calculo, aut creta: quem egregie felicem, unione: contra, quem inauſpicatum, nigro lapillo notabant. Iuuenalis,

Hunc Macrine diem numera meliore lapillo.

Huius ſuperſtitionis meminit Plinius lib. 7. cap. 40. Vana, inquiens, mortalitas, & ad circunſcribendam ſeipſam ingenioſa, computant more Thraciæ gentis, quæ calculos colore diſtinctos, pro experimento cuiuſq. diei in urna condit, ac ſupremo die ſeparatos dinumerat, atq. ita de unoquoq. pronuntiat. Quid quod iſte calculi candore illo laudatus dies originem mali habuit? hactenus Plinius. Plutarchus in uita Periclis hiſtoriam refert ab his non abhorrentem, quam fortaſſis non ab re fuerit hic ipſius uerbis adſcribere: Ὀκτὼ μέρη διελὼν τὸ πᾶν πλῆθος, ἀπεκλήρου, καὶ τῷ λαβόντι τὸν λευκὸν κύαμον εὐωχεῖσθαι καὶ σχολάζειν παρεῖχε, τῶν ἄλλων μαχομένων. διὸ καί φασι τοὺς ἐν εὐπαθείαις τισὶ γενομένους, λευκὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ κυάμου προσαγορεύειν. *id eſt, Vniuerſam multitudinem partitus in octo partes ſortibus utebatur, & cui contigiſſet alba faba, hunc cæteris pugnantibus permittebat in conuiuijs atq. otio agere: quapropter etiam aiunt eos, quibus res aliqua ſuauiter ſuccedunt, eum diem album uocare, nimirum ab alba faba. Ad hanc uiciniam pertinet, quod quæ præcipua ſunt, ea melioris notæ eſſe dicimus, ueluti cum M. Tull. alicui ſalutem dici iubet de nota meliore, Triſtem notam dixit Liuius Decad. 1. lib. 4. Poſthumius nulla triſti nota eſt inſignitus. id eſt, nulla crudelitatis infamia aſperſus.*

Calculum reducere.

CALCVLVM *reducere, eſt mutare factum, cuius te pœniteat. Aut uertere conſilium rei non ſatis commode inſtitutæ. Nonius citat Ciceronem in Hortẽſio. Itaq. tibi concedo, quod in duodecim ſcrupis olim, ut calculum reducas, ſi te alicuius dati pœniteat. Tranſlatum apparet, aut a ratiocinantibus, aut quod eſt uero propius, a ludo laterunculario. In ſumma, prouerbij ſpeciem habent, quæcunq. a calculis finguntur metaphoræ. Vt, ad calculos uocare, pro eo quod eſt, rationem inire & æſtimare. M. Tullius dialogo De amicitia: Hoc quidem eſt nimis exigue, & exiliter ad calculos uocare amicitiam, ut par ſit ratio datorum & acceptorum. Valerius Maximus lib. 4. capite de liberalitate: Si ad calculos reuocetur, paruum utpote ſeptem iugeribus, & hoc in Pupinia additis redactum: ſin animo prærogantis, omni pecunia maius. Et ad calculos reuerti, eſt redire ad rationẽ, ac reſpectum, conſiliũque. Cicero ad Atticum: Quare nunc ſaltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus, ut non ſolum glorioſis conſilijs utamur, ſed etiam paulo ſalubrioribus. Et in epiſtolis Plinianis, Mouere calculos, pro eo quod eſt proponere rationes. Et ponere, inquit, in utraq. parte calculos, id eſt, utrinq. rationes expendere. Et, Hic calculus accedat, id eſt, hoc momenti adiungatur. Neq.*

quidquam

quidquam prohibet eadem ratione dici, Decedere calculum, & Detrahere calculum.

C præfigere.

THETA præfigere, pro damnare. *Perſius:*

Et potis es uitio nigrum præfigere theta.

Auſonius in pedagogū liguritorē, carmine Choliābico.

Miſelle doctor, ... tibi ſit obſcæno,
Tuumq. nomen theta ſectilis ſignet.

Sunt qui hoc ad figuram Græcanicæ literæ referant, quod ea cordis humani transfixi ſpeciem quodammodo repræſentet. Sed uero ſimilius, quod ſcribit Aſconius Pædianus, olim in iudiciis ſortes, quæ mittebantur in urnam, triplicem notam habere ſolere. Ac Θ quidem damnationis fuiſſe ſymbolum, T abſolutionis, Λ ampliationis, id eſt, quotiens ſignificabant ſibi parum adhuc liquere, ac denuo cauſam agi oportere.

Stellis ſignare, obelo notare.

Ἀστέρας σημειοῦσθαι, ὁ ἐς ἀστέρας τεκμαίρεσθαι, *id eſt, Stellis notare. Euſtathius in 5. Odyſſeæ librum, admonet dictum de his, qui longam ac deſertam uiam peragunt, adeo vt neceſſum habeant regionum ſitum, ſtellarum obſeruatione ſignare. Ductam autem eſſe metaphoram a nauigantibus, qui cum eouſque prouecti ſunt a terra, vt iam cælum undiq. & undiq. pontus, ſtellarum indicio curſum moderari ſolent, maxime Cynoſuræ, et Helices, teſte Arato* ἐν φαινομένοις.

Οἱ τὴν μὲν κυνόσουραν ἐπίκλησιν καλέουσι,
Τὴν δ' ἑτέρην ἑλίκην. ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες ἀχαιοὶ
Εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν.
Τῇ δ' ἄρα φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασσαν.
Ἀλλ' ἡ μὲν καθαρὴ καὶ ἐπιφράσσασθαι ἑτοίμη,
Πολλὴ φαινομένη ἑλίκη πρώτης ἀπὸ νυκτός.
Ἡ δ' ἑτέρη ὀλίγη μέν, ἀτὰρ ναύτῃσιν ἀρείων,
Μειοτέρῃ γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι.
Τῇ καὶ σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται.

Quorum carminum interpretationem adſcribamus ex manici Cæſaris interpretatione:

Hic Iouis altrices Helice, Cynoſuraq. fulgent.
Dat Graiis Helice curſus maioribus aſtris,
Phœnicas Cynoſura regit: ſed candida tota,
Et liquido ſplendore Helice, nitet haud prius ulla,
Cum ſol Oceano fulgentia condidit ora,
Stella micat cælo ſeptem quæ Creſſa flammis.
Certior eſt Cynoſura tamen ſulcantibus æquor,
Quippe breuis totam fido ſe cardine uertit,
Sidoniamq. ratem nunquam ſpectata feſellit.

Et Aratū imitatus Ouidius, lib. de Triſtibus quarto.

Magna, minorq. feræ, quarū regis altera Graias,
Altera Sidonias, vtraq. ſicca rates.

Idem indicat Vergilius in quinto, de Palinuro loquēs:

Talia dicta dabat, clauumq. affixus, & hærens,
Nunquam amittebat, oculoſq. ſub aſtra tenebat.

Idem alibi,

Cuncta notat tacito labentia ſydera cælo.

Conſimiliter Homerus cum alias, tum Odyſſea lib. 5.

Αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως
Ἥμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε,
Πληϊάδας τ' ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύοντα βοώτην.
Ἄρκτον θ', ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
Ἥ τ' αὐτοῦ στρέφεται καί τ' ὠρίωνα δοκεύει,
Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. *id eſt,*

Ille quidem nauim arte regēs, clauo aſſidet hærēs,
Nec ſinit illapſo torpeſcere lumina ſomno,
Pleiadas, ſeroq. recondentem ora Booten
Suſpectans, urſamq. alio cognomine plauſtrum,
Quæ fixa uſque loco ſe circumflectit eodem,
Et nunquam Oceani liquidis aſpergitur undis.

Vnde ἀστέρας σημειοῦσθαι τὴν ὁδὸν *videntur ii, qui notulis quibuſdam & coniecturis arte deprehenſis, rem alioqui peruestigatu difficilem inquirunt aut aſſequuntur: aut qui ſignis quibuſdam multo ante colligunt quid ſit euenturum. Poſtea deflexum eſt, ut ſtellas prænotare dicantur, qui quidpiam uelut animaduertendum inſigniunt. Cui diuerſum* ὀβελίζειν, *id eſt, veru prænotato quaſi iugulare ac damnare. Tranſlatum ab Ariſtarcho, qui Homeri carmina in corpus redegit atque in libros digeſſit, uerſus nothos, hoc eſt, adulterinos &. ſubdititios, qui non uiderentur ſapere venam illam Homericam,* ὀβελίζων, *id eſt, minutis verubus prænotatis damnans: contra, qui uiderentur inſignes ac genuini,* ἀστερίζων, *id eſt, ſtellulis illuſtrans. Quin hoc ipſum Ariſtarchi cognomen in prouerbium abiit, quod is eum damnandi notulis probandiq. morem excogitarit. M. Tullius Attico: Totum hunc locum, quem in ariſtocratia ego varie meis orationibus, quarum tu Ariſtarchus es, ſoleo, pingere, de flamma, de ferro, noſti illas* ληκύθους, *ualde grauiter pertexuit. Atticum uocat ſuarum orationum Ariſtarchum, id eſt, cenſorem & emendatorem, quod illi mos fuerit, ſi quæ parum probaſſet in ſcriptis Ciceronis, ea ceris rubris notare, Quod quidem alibi declarat idem M. Tullius, libro ad Atticum 16. Quæ mihi florentia uiſa ſunt tuo iudicio. Cerulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebam. Idem ad Dolabellam: Profert alter, opinor, duobus uerſiculis expenſum. Alter Ariſtarchus hos* ὀβελίζει. *Ego tanquam criticus antiquus iudicaturus ſum. Item M. Varro de ling. Lat. Ariſtarchos appellat, criticos grammaticos, qui de libris iudicant. Et Horat. Fiet Ariſtarchus. id eſt, caſtigator & expenſor alieni ſcripti. Et D. Hieronym. ſubinde quempiam, ſui temporis Ariſtarchum uocat, quod arbitrio ſuo alia damnaret, alia probaret.*

Notari ungui, & ſimilia.

AD EANDEM *formam pertinent hæc quoque, Notare ungui, quod ſoleat ungue ſignum apponi, ubi quid parum placet. Horatius dixit, Tranſuerſo calamo ſignum adponere, pro eo, quod eſt, damnare. In eundem ſenſum, Cenſoria uirgula, legitur identidē apud diuum Hieronymum, pro caſtigandi notandiq. auctoritate. Itē apud Quintilianū lib. Inſt. 1. Quæ quidē ita ſunt ſeuere uſi veteres grāmatici, vt non uerſus modo cenſoria quadā uirgula notare. A cēſorib⁹ Romanis traductū, quorum partes erant notare, ſi quid in moribus ciuitatis dignum emendatione iudicaſſent, ac multam dicere. Eodē pertinent ſpongia, lima, calū, quæ in emendationis prouerbiū abierunt Spōgia deletur, quod nō placet. Lima detrahitur atq. expolitur, quod redundat, quodq. incultū eſt. Calo deformatur itē, ac fingitur id, qđ eſt rudius. Proinde in ſpōgiā incubuiſſe dixit Au-*

K guſtus

ro prouerbium refertur apud Gelliū ex oratione quadam Catonis, de ædilibus vitio creatis, his quidem verbis: Nunc ita aiunt, in ſegetibus et in herbis bona frumenta eſſe. Nolite ibi nimiam ſpem habere. Sæpe audiui, inter os & offam multa interuenire poſſe. Verum inter offam atque herbam, ibi uero longum interuallum eſt. Feſtus ita refert adagium, Inter manum & mentum.

Ita fugias ne præter caſam.

EXTAT apud Terentium in Phormione cum primis venuſtum adagium, Ita fugias ne præter caſam: quo quidem admonemur, ne ſic aliquod uitium fugiamus, vt in aliud maius incauti deuoluamur. Noſtrapte culpa facimus, inquit, vt malos expediat eſſe, dum dici nimium nos bonos ſtudemus & benignos. Ita fugias, ne præter caſam, quod aiunt. Verba ſunt Demiphonis ſenis ſemet accuſantis, quod dum auari famam plus ſatis cupide ſtuderet effugere, ſtulti reprehenſionem incurriſſet. Donatus adagii metaphoram hunc ad modū enarrat, ſi modo commentum hoc Donati uidetur eſſe. Ita fugito, ne tuam caſam prætermittas, quæ ſit tibi tutiſſimum exceptaculum. Aut ita fugias, ne præter caſam, vbi cuſtodiri magis et prehendi fur & mulctari uerberibus poteſt. Aut verbum erat, inquit, furem exagitantis, & interea prouidentis, ne ante caſam tráſeat, ne in prætereundo etiam inde aliquid rapiat. Hác veluti diuinationem, incerta ac uaria coniectantium quis ferret, niſi uideremus & in iis interpretibus & Græcorum adagiorum enarratoribus hunc eūdem eſſe morem? Prima interpretatio nobis magis arridet. Quidam enim calore fugiendi, etiam ea prætercurrūt, vbi cōmode poterant quieſcere. Quod vnica voce Græci παραθέειν vocant, id eſt, perperam præterire ac prætervehi, ab eo, quod amplectendum erat, aberrantem. Opinamur ad hoc adagium reſpexiſſe Lucianum in Nigrino, cum ſcribit, καὶ τὸ ἐν ταῖς τραγῳδίαις καὶ κωμῳδίαις λεγόμενον, ἤδη καὶ παρὰ θύραν ἐλαυνόμενον. id eſt, Et hoc quod in tragœdiis & comœdiis dicitur, Iam & præter caſam incitati.

Euitata Charybdi in Scyllam incidi.

Τὴν χάρυβδιν ἐκφυγὼν, τῇ σκύλλῃ περιέπεσον.

Iambici ſunt dimetri ἀκέφαλοι, quos caſusne effuderit, an ars finxerit incertum. Horum hic eſt ſenſus: Euitata Carybdi in Scyllam incidi: hoc eſt, dū uito grauius malum, in alterum diuerſum incidi. Sumptum adagiū ab Homerica fabula, quæ narrat Vlyſſem, dum metu Charybdis propius ad Scyllam nauem admouet, ſex e comitum ſuorum numero perdidiſſe. Quidam aiunt Scyllam Niſi Megarenſium regis fuiſſe filiam, quæ propter aureum crinem ademptum patri, in monſtrū hoc marinum conuerſa ſit, vt meminit Pauſanias in Corinthiacis. Cui videtur aſſentiri Vergilius in Bucolicis, cum ait,

> Quid loquar, aut Scyllā Niſi, quā fama ſecuta eſt
> Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
> Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis?

Seruius indicat, Scyllam Phorci & Crateidis nymphæ filiam. Hanc cum amaret Glaucus, Circe, quæ illius amore tenebatur, quod eum in Scyllam propenſiorem eſſe uideret, fontem in quo nympha lauare conſueuerat, magicis uenenis infecit. In quem cum illa deſcendiſſet, pauletenus in uarias mutata eſt formas. Nam id Circæ peculiare, in ferarum figuram homines uertere. Horrens itaque ſuam deformitatem, ſeſe in mare præcipitem dedit, ac fabulæ præbuit argumentum. De rei ueritate, diuerſa eſt ſcriptorum opinio. Salluſtius putat eſſe ſaxum in mari prominens, quod procul uiſentibus muliebrem formam imitetur: in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerint illam a pube huiuſmodi feris ſuccinctam eſſe. In Græcorum commentariis inuenimus, triremem fuiſſe quandam miræ pernicitatis, cui nomen fuerit inditum Scyllæ, [illegible], quod hac graſſantes piratæ mare Tyrrhenum ac Siculum infeſtarent, reliquasq. naues quotquot præteriſſent, diſpoliarent: atque hinc natam fabulam. De Charybde uero narrant poetarum fabulæ, hanc fœminam fuiſſe uoraciſſimam, quæ quod Herculis boues rapuiſſet, a Ioue fulmine icta, in mare præcipitata eſt, & in huiuſmodi uerſa monſtrum, quod adhuc priſtinam ſeruat naturam. Abſorbet enim uniuerſa, quæq. abſorbuerit, ea circa Tauromīnitanum egerit littus, ut Salluſtius eſt auctor. Vnde tanquam prouerbio ſcortū vorax, & auiditatis nunquam ſatiatæ, Charybdim appellat Horatius,

> -Ah miſer
> Quanta laboras in Charybdi,
> Digne puer meliore flamma.

Seruius ait Scyllam in Italia eſſe, Charybdim in Sicilia. Vergilius in Aeneidos lib. 3. tranſitum hunc inter duo pericula anguſtum eleganter deſcribit,

> Hæc loca, inquiēs, ui quōdam vaſta conuulſa ruina
> (Tantum æui longinqua valet mutare vetuſtas)
> Diſſiluiſſe ferunt, cum protinus vtraq. tellus
> Vna foret; uenit medio ui pontus, & undis
> Heſperium Siculo latus abſcidit, aruaq. & urbes
> Littore diductas, anguſto interluit æſtu.
> Dextrum Scylla latus, læuū implacata Charybdis
> Obſidet. Et idem alibi,
> Inter vtranq. viam leti diſcrimine paruo,
> Ni teneant curſus.

Homerus Odyſſeæ M. periculum vtrunq. multis verbis deſcribit, facitq. Circen admonentem Vlyſſem, vt ad Scyllam potius inflectat curſum, quam ad Charybdim, propterea quod præſtet ſex e ſociis deſiderari, quam pariter omnes interire, declarans nimirum plus diſcriminis eſſe in Charybdi quam in Scylla,

> Μὴ σύγε κεῖθι τύχοις ὅτε ῥοιβδήσειεν,
> Οὐ γάρ κεν ῥύσαιτό σ᾽ ὑπ᾽ ἐκ κακοῦ, οὐδ᾽ ἐνοσίχθων
> Ἀλλὰ μάλα σκύλλης σκοπέλῳ πεπλημένος ὦκα
> Νῆα παρὲξ ἐλάαν, ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν ἐστι
> Ἓξ ἑτάρους ἐν νηὶ ποθήμεναι, ἢ ἅμα πάντας. id eſt,
> Abſis vt illic tum fueris, cum faucibus vndas
> Illa reſorbuerit, neque enim e diſcrimine tanto
> Ipſe uel eripiat Neptunus, verum age Scyllæ
> Vicinus ſcopulo celeri prætervehe curſu,
> Quandoquidē comites ſex multo perdere præſtat,
> Quā vt ſemel exitium quotquot ſunt, auferat oēs.

Adagio trifariam uti licebit, uel cum admonebimus, ſi quando in eas rerum anguſtias deuentum fuerit, vt citra diſpendium diſcedi non queat, e duobus malis, id quod leuius eſt, eligamus, uidelicet Vlyſſis exemplo, &

plo, & magis in eam uergamus partem, ubi minus ſit iacturæ. Quod genus, ſi quis pariter & de ſalute & de pecunia periclitaretur, malit propior eſſe pecuniæ, quam uitæ periculo, propterea quod facultatum iactura utcunq. ſarciri poteſt, uita ſemel amiſſa nunquam reſtituitur. Vel cum oſtendemus negotium anceps & periculoſum, in quo ſumma moderatione ſit opus, ut in neutram pecces partem. Hic iam non habebitur ratio, utrum maius ſit periculum: uerum hoc tantum intelligitur, ingens utrobiq. diſcrimen ſubeſſe. Prioris exemplum fuerit: Memento longe ſatius eſſe in diſpendij Scyllam incidere, quam in ualetudinis Charybdim. Præſtabilius eſt in rei pecuniariæ iacturam, uelut in Scyllam incurrere, quam in inſamiæ Carybdim incidere. Poſterioris hoc: Curandum ut ita populo ſtudeas, ne principis offendas animum. Caute circumſpecteq. rem gerito, memor tibi inter Scyllam & Charybdim eſſe curſum. Tertius fuerit modus, ſi inuertas, hoc pacto: Dum parum eruditus uideri times, in arrogantis opinionem incurriſti: hoc eſt plane quod dicitur, dum Scyllã uitas, in Charybdim incidiſti. Celebratur apud Latinos hic uerſiculus, quocunq. natus auctore, nam in præſentia non occurrit:

Incidit in Scyllam, cupiens uitare Charybdim.

Fumum fugiens, in ignem incidi.

Κἀπνὸν κ φύγων εἰς τὸ πῦρ περιέπεσον, id eſt, Dum uito fumum, flammam in ipſam decidi. Senarius eſt prouerbialis ſuperiori ſententiæ finitimus. Lucianus in Necyomantia, ἐλελήθειν δὲ ἐμαυτὸν ἐς τὸ αὐτὸ φασὶ τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιαζόμενος. id eſt, Ignorauerem autem, quod iuxta prouerbium, ex fumo in ipſum ignem compellerer. Vtitur & Plato libro De repub. octauo, cum ait, populum, dum recuſat ingenuis ſeruire, quaſi uitato fumo in flammam incurrere, uidelicet, ut ſeruis etiã ſeruire cogatur. Huc alluſit Horatius, cum ait in Sermonibus,

-Nam fruſtra uitium uitaueris illud,
Si te alio prauum detorſeris.

Et in Arte poetica:

In uitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.

Plutarchus, περὶ δυσωπίας, τῇ δὲ ἀτοπίᾳ συμβέβηκε ἀτεχνῶς· τὸ γὰρ κάπνον ἀδοξίας, εἰς πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτήν. id eſt, Ineptæ autem uerecundiæ illud haud dubie accidit, ut fumum fugiens infamiæ, in ignem conijciat ſeſe, id eſt, in aliud maius.

Latum unguem, ac ſimiles hyperbolæ prouerbiales.

TRANSVERSVM digitum, aut unguem diſcedere frequenter eſt apud Ciceronem, pro eo quod eſt, quam minimo ſpatio. Fit autem feſtiuior metaphora quoties his uerbis perfectam imitationem, ac plenum, undequaq. conſenſum ſignificamus, ut Academicarum quæſtionum libro 2. Ab hac regula mihi non licet trãſuerſum, ut aiunt, unguem diſcedere. Ibidem, Vbi enim aut Xenocratem ſequitur, cuius libri ſunt de oratione loquendi, multi & multum probati, aut ipſum Ariſtotelem, quo profecto nihil eſt acutius, nihil politius? A Chryſippo pedem nunquam. Loquitur de Antiocho, qui reliquis contemptis, Chryſippum per omnia ſequeretur. Rurſus Academicarum quæſt. libro 2. Quibus conceſſis digitum progredi non poſſunt. Idem ad Atticum: Mihi certiſſimum eſt, ab honeſtiſſima ſententia digitum nunquam. Rurſus ad eundem libro 13. Curandum eſt, atq. hoc in omni uita, ſua quenq., a noſtra conſcientia tranſuerſum unguem non oportere diſcedere. Idem in Epiſtolis familiaribus: Vrge igitur tranſuerſum unguem, quod aiunt, a ſtylo. Sunt illa quidem minus figurata, ſed tamen prouerbialia, quæ loquitur Plautinus Euclio in Aulularia, Si tu hercle ex iſthoc loco digitum tranſuerſum, aut unguem latum exceſſeris. Et Cicero in Verrem, Digitum non diſcedebant. Idem ad Atticum libro 13. epiſtola prima, Pedem adhuc e villa egreſſi non ſumus, ita magnos & aſſiduos imbres habebamus. Idem Academicarum quæſtionum libro 2. Non quæro ex his illa initia Mathematicorum, quibus non conceſſis, digitum progredi non poſſunt. Metaphora partim ſumpta uidetur ab ijs, qui tabulam, aut ſaxum, aut ſimile quippiam digitis latis metiuntur, quoties exquiſite rei modus ſpectatur, nam reliqua cubitis metiri ſolemus. Minima menſurarum, latus digitus eſt. Partim a ingerum menſoribus, qui ſtadiis, paſſibus, & ut minima menſura, pedibus, ſoli ſpatium metiuntur. Vulgo etiam nunc dicunt, Culmum latum, ſimili figura pro eo quod eſt, ne tantulum quidem.

Pedem ubi ponat non habet.

VNDE & illa prouerbialis hyperbole ducta videtur apud Ciceronem frequens, Pedem ubi ponat non habet, pro eo quod eſt, ne tantillum quidem agri poſſidet. Lib. Epiſt. ad Atticum 13. Ariobarzanis filius Romam uenit: uult opinor, regnum aliquod emere a Cæſare. Nam quomodo nunc eſt, pedem ubi ponat in ſuo non habet. Idem Philippicarum ſecunda: Quid eras in terris, ubi in tuo pedem poneres? Rurſum libro 7. ad Atticum: Pedem in Italia uide nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. Item libro De finibus quarto, Quid enim ſapientia? Pedem ubi poneret non habebat, ſublatis officijs omnibus. Conuenict autem in hominem inſignite tenuem atq. inopem, cui ne veſtigium quidem pedis ſit in agrorum poſſeſſionibus. Apud eundem eſt iocus in fundum, quem poſſis mittere funda.

Iterum eundem ad lapidem offendere.

Δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν αἰσχρὸν προσκρούειν λίθον, id eſt,

Iterum ad eundem turpe lapidem impingere.

Senarius elegans ac prouerbialis refertur a Zenodoto in collectaneis adagiorum. Cicero Epiſt. fam. libro 10. Culpa enim illa, bis ad eundem, vulgari reprehenſa prouerbio eſt. Ouidius libro Triſtium ſecundo,

At nunc tanta meo comes eſt inſania morbo,
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.

Vſurpatur ab Auſonio in epiſtola quadam, Etenim, inquit, popoſciſti tu, ut tua epiſtola ad eundẽ lapidem bis offenderes. Ego autẽ quæcunq. fortuna eſſet, ſemel erubeſcerem. Eſt autẽ bis ad eundem lapidẽ offendere, iterum eadẽ in re peccare. Nam primus error, uel Græco adagio, ueniam meretur: iteranti culpam uenia dari nõ ſolet.

-ſolet. Inter Græcanicas ſententias celebratur & hæc:

Δὶς ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. id eſt,
Sapientis haud eſt, bis in eodem labier.

Extat & Græcum epigramma, incertum cuius:

Εἴ τις ἅπαξ γήμας, πάλι δεύτερα λέκτρα διώκει,
Ναυηγὸς πλώει δὶς βυθὸν ἀργαλέον. id eſt,
Altera connubium experto cui ducitur uxor,
Hic fracta repetit æquora ſæua rate.

Fertur et Publianus Mimus, nõ alienus ab hac forma:

Improbe Neptunũ accuſat, qui iterũ naufragiũ facit.

At Scipio ſapienti ne ſemel quidem errare permittit, ut dicat, οὐκ ᾤμην, id eſt, non putaram.

Eadem oberrare chorda.

HORATIVS in Arte poetica, ſententiam haud diſſimilem, diſſimili metaphora extulit:

-Et citharœdus, inquiens,
Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem.

A cantoribus ducta tranſlatio eſt, quibus uehementer fœdum ſit, in iiſdem fidibus ſæpius peccare. In eos igitur concinne dicetur, qui uel in ſimili re crebrius peccant, uel culpam eandem iterum atq. iterum committunt. Primus enim lapſus uel caſui datur, uel imprudentiæ: iteratus ſtultitiæ tribuitur, aut inſcitiæ.

Non tam ouum ouo ſimile.

EXTANT apud auctores aliquot ſimilitudinis adagia, quorum de numero eſt, Non tam ouum ouo ſimile, de rebus indiſcretæ ſimilitudinis. Cicero Academ. quæſt. lib. 2. Vides ne, ut in prouerbio ſit, ouorum inter ſe ſimilitudo? Tamen hoc accepimus, Deli fuiſſe complures ſaluis rebus illis, qui gallinas alere quæſtus cauſa ſolerent. Ii cum ouum inſpexerant, quæ id gallina peperiſſet, dicere ſolebant. Neque id eſt contra nos. Nam nobis ſatis oua internoſcere. Idem prouerbium refertur & a Fabio Quintiliano. Vſurpatur et a Seneca in libello, quem in Claudium imperatorem luſit.

Non tam lac lacti ſimile.

IDEM pollet, & a Plauto uſurpatur in Amphitryone: Neq. lacte lacti magis eſt ſimile, quam ille ego ſimilis eſt mei. Dicitur a Soſia de Mercurio, qui huius aſſumpſerat figuram. Idem in Milite: Tam ſimile, quam lacte lacti eſt.

Non tam aqua ſimilis aquæ.

EANDEM uim obtinet, quod uſurpat Plautus in Menæchmis: Nec aqua aquæ, ne lacte lacti, crede mihi, uſquã ſimilius, quam hic tui eſt, tuq. huius. Ad hanc formam & illud ex eadem ſcena: Tam conſimilis eſt, quã poteſt ſpeculum tuum. Rurſum in Milite Nam e ſũmo puteo ſimilior unquam poteſt aqua aquæ ſumi.

Quam apes apum ſimiles.

HIS M. Tullius illud etiam adiiegit in Academicis quæſtion. Vt ſimilia ſunt, & oua ouorũ, & apes apum. Vbi iocatur in Democriti mundos, uſquequaq. ſimiles inter ſeſe, Simili forma dicunt, Quã ouis eſt oui ſimilis.

Acanthia cicada.

Ἀκάνθιος τέττιξ, id eſt, Acanthia cicada. In indoctos atque infantes, aut muſices ignaros torqueri prouerbio ſolitum. Auctor eſt Stephanus Byzantius, iuxta oppidum Aetoliæ Acanthum cicadas alibi uocales mutas eſſe, atque hinc ortum adagium, cuius auctorem citat Simonidem. Plinius Naturalis hiſtoriæ libro 11. capite uigeſimo ſeptimo, ſcribit in agro Rhegino cicadas omnes ſilere, ultra flumen in Locris canere. Idem teſtatur Pauſanias libro rerum Eliacarum ſecundo. Strabo libro Geographiæ ſexto, refert Rheginum agrum a Locrenſi dirimi fluuio, cui nomen Alex. Cicadas autem, quæ in Locrenſi uerſantur ripa, ſonantius ſtridere, cum in Rhegino ſint mutæ. Huius rei hanc eſſe cauſam coniectat, quod Rheginorum regio, cum ſit umbroſa atque opaca, cicadarum pelliculas humore torpeſaciat. Eaſdem in agro Locrenſi quod ſit aprica, ſolis areſactas æſtu, ſtridorem aptius emittere. Auget autem miraculum Rheginenſium cicadarum, etiam fabuloſe celebrata uocalitas uicinarum. Nam idem Strabo Timæum citat auctorem, quondam in Pythiorum certamine Eunomum Locrenſem, & Rheginenſem Ariſtonem, in canendi certamen ueniſſe, Ariſtonem Apollinem inuocaſſe Delphicum, ut ſibi canenti foret auxilio, quod a Delphis Rheginenſes olim eſſent profecti. Eunomus reſpondit, Rheginenſibus ne certandum quidem omnino de muſica, apud quos cicada uocaliſſimum animal uoce careret. Vtriſq. certantibus, cum in Eunomi cithara, una inter canendum chorda frangeretur, cicada ſuperuolans aſtitit, ac uocem aliqui defuturam, ſuo cantu ſuppleuit. Atque ita uictor declaratus, ſtatuam citharœdi poſuit, cum cicada cithara inſidente. Huiuſmodi ferme tradit Strabo.

Eadem penſari trutina.

EADEM pẽſari trutina. i. eadẽ lege. Horatius in Sermõ.

-Hac lege in trutina ponetur eadem.
Idem in Epiſtolis,
-Romani penſantur eadem Scriptores trutina.

Conuenit cum illa iure conſultorum regula, Patere legem quam ipſe tuleris. Sine ut eo pacto tecum agatur, quo tu cum aliis egeris. Perſius,

-Examenq. improbum in illa Caſtiges trutina.

Huic ſimilimum, Ad eandem exigere regulam, ἴσῳ σταθμῷ, id eſt, æquali trutina, ſiue lance. Plutarchus, ἴσῳ σταθμῷ πάντων ἡ κακία προσθεμένη μολυβδὶς οὖσι διεντῶν κατέσπασε. id eſt, Sed æqua lance omnibus, addita malitia ceu plumbum reſe detraxit.

Zonam perdidit.

ZONAM perdidit. Caſtrenſe prouerbium in ἀχρημάτους, id eſt, eos qui nihil habent nummorum, a Græca quadam fabula tractum Acron admonet. Porphyrion a militum conſuetudine, qui quidquid habent, in zona ſecum portant. Cuiuſmodi ſane hominem perquam uenuſte deſcribit Lucilius citante Nonio,

Cui neq. iumentum eſt, nec ſeruus, nec comes ullus,
Bulgã, et qcquid habet nummorũ, ſecũ habet omne,
Cum bulga cœnat, dormit, lauat; omnis in una
Spes hominis bulga, hac deuincta eſt cetera uita.

Nam bulgam appellat Lucilius folliculum, ſiue crumenam, & ſacculum de brachio propendentem. Sic enim & Horatius,

Suſpenſi

Suſpenſi leno tabulas, loculoſq. lacerto.

Tametſi Feſtus Bulgam Gallicum uocabulum autumat. Conſimili modo Gracchus loquitur apud Gellium: Cum Romæ profectus ſum, zonas quas plenas argenti extuli, eas ex prouincia inanes retuli. Horatius in Epiſtolis, Ibit eo quo uis, qui zonam perdidit. Plautus in Pœnulo, Tu qui zonam non habes, qui in hanc ueniſtis urbem? aut quid quæritis? In quibus Plauti uerbis duplex eſt alluſio, & ad ueſtem Pœnorum more diſcinctam, & ad pecuniam quæ in zona geſtatur, citra quam in urbe ſumptuoſa non ſat commode uiuitur. Peſcennius Niger apud Spartianum uetuit, ne milites zonam ſecum deferrent in bellum, ſed ſi quid haberent pecuniæ, publice commendarent, recepturi poſt prælium, ſimul & ipſis luxuriei materiam eripiens, & hoſti prædam, ſi quid aduerſi eueniſſet. Eſt apud Lampridium in Alexandro: Miles non timet, niſi ueſtitus, calceatus, armatus, & habens aliquid in zona.

Cocta numerabimus exta

COCTA *numerabimus exta. Diomedes grammaticus, ubi prouerbium definit, hoc exempli uice ſubiecit. Cuius hunc adſcribit eſſe ſenſum, ex euentu ſciemus. Huic confinis color ille comicus: Res indicabit. Nam ut ait Ouidius,*

Exitus acta probat.

Et apud Græcos, αὐτὸ δείξει, *id eſt, ipſa res indicabit.*

Multa nouit uulpes, uerum echinus unum magnum.

Πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα. *id eſt,*

Ars multa uulpi, aſt una echino maxima.

Zenodotus hunc ſenarium ex Archilocho citat. Dicitur in aſtutos, & uariis conſutos dolis. Vel potius ubi ſignificabimus, quoſdam unica aſtutia plus efficere, quam alios diuerſis techuis. Nam uulpes multiiugis dolis ſe tuetur aduerſus uenatores, & tamen haud raro capitur. Echinus, quem dicunt herinaceum eſſe, (nam hoc loco de terreſtri, non de piſce fit mentio) unica duntaxat arte tutus eſt aduerſus canum morſus. Siquidem ſpinis ſuis ſemet inuoluit in pilæ ſpeciem, ut nulla ex parte morſu prendi queat. Citantur apud eundem Zenodotum huiuſmodi quidam uerſus ex Ione Chio, tragico poeta, Quos eoſdem ex eodem citat in Sermonibus conuiuialibus Athenæus e tragœdia, cui titulus Phœnicia,

Ἀλλ' ἐν χέρσῳ τὰς λέοντος ᾔνεσα,
Καὶ τὰς ἐχίνου μᾶλλον οἰζυρὰς τέχνας,
Ὃς εὖτ' ἂν ἄλλων θηρίων ὁρμὴν μάθῃ,
Στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας
Κεῖται δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος. *id eſt,*

Leonis artes in ſolo ſane probo,
At magis echini comprobo miſeros dolos,
Qui ſimul odorem belluarum ſenſerit,
Se contrahit ſpinis operto corpore,
Tutus iacens, morſuq., tactuq. omnium.

Refertur prouerbium, ac ſimul ad carmen alludit Plutarchus in cōmentario, cui titulus, πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, χερσαῖα ἢ ἐνάλια*: id eſt, utra animantia prudentiora terreſtria, an marina. Eius uerba ſubſcribam:* τῶν δὲ χερσαίων ἐχίνων ὁ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ἀμυνα καὶ φυλακὴ παροιμίαν πεποίηκε.

Πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.
Προσιόντος γὰρ αὐτοῦ ὥς φασιν θώς
Στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται θιγεῖν τε καὶ δακεῖν ἀμήχανος. *id eſt,*

Iam uero terreſtrium echinorum in tuenda ſeruādaq. incolumitate ſua, ſolertia prouerbio locum fecit:

Ars uaria uulpi, aſt una echino maxima.
Siquidem cum illa aggreditur, quem admodū aiunt,
Flexibile ſpinis corpus obuoluens ſuis,
Tutus iacet, ſic ut nec ore tangier
Vlla queat ratione, nec morderier.

Plutarchus, aut quiſquis eſt eius operis auctor, uerſibus intermiſcuit ſua quædā uerba: Ne quis id errore noſtro factum ſuſpicetur. Sed omnium copioſiſſime huius animantis ingenium et aſtutiam deſcribit Plinius libro octauo cap. 37. Praparāt, inquit, & herinacei cibos, ac uolutati ſupra iacentia poma, affixa ſpinis, unum nō amplius ore tenentes portant in cauas arbores. Iidem mutationē aquilonis in auſtrum, condētes ſe in cubile, præſagiunt. Vbi uero ſenſere uenantē, cōtracto ore, pedibus, ac omni parte inferiore, quæ raram & innocuā habent lanuginē, cōuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi poſſit præter aculeos. In deſperatione uero urinā ex ſe reddunt tabificam tergori ſuo, ſpiniſq. noxiā. Reliqua qui cupiet cognoſcere, e loco quē indicauimus petat. Hæc ad prouerbii ſenſū potiſſ. mihi attinebāt. Celebre eſt & piſcis echini ingeniū, qui ſæuitiam maris præſagiens, correptis lapillis operit ſeſe, ut mobilitatē ſtabiliat pondere, ne nimia uolutatione atterat ſpinas, quod aſpicientes nautæ, pluribus mox ancoris nauigia infrænāt. Auctor Plinius lib. 9. cap. 31. Vulpē autem uerſipellē eſſe, uariis inſtructam artibus, cum alii complures apologi, tū ille peculiariter indicat, qui refertur a Plutarcho in Moralibus: Cū aliquando pardus uulpē præ ſe contemneret, quod ipſe pellē haberet omnigenis colorum maculis uariegatā, reſpondit uulpes ſibi id decoris in animo eſſe, quod illi eſſet in cute. Neque uero paulo ſatius eſſe ingenio præditum eſſe uaſro, quā cute uerſicolore. Græci ſolertē, ac uariis armatū dolis, ποικιλόφρονα *uocant et* ποικιλομῆτι, *Latini uafrū et uerſipellē. Narratur & alius quidam apologus, ab hoc prouerbio non multū abludens. Cum aliquando uulpes in colloquio, quod illi erat cum fele, iactaret ſibi uarias eſſe techuas, adeo ut uel peram haberet dolis refertam: feles autem reſponderet, ſibi unicam duntaxat artem eſſe, cui fideret, ſi quid exiſteret diſcriminis: inter confabulandum repente canum accurrentium tumultus auditur: ibi feles in arborem altiſſimam ſubſiliit, cum uulpes interim a canum agmine cincta capitur. Innuit fabula, præſtabilius eſſe nonnunquam unicum habere conſilium, modo id ſit uerum & efficax, quam plures dolos, conſiliaq. friuola. Veluti ſi quis pauper multiiugis artibus ſollicitaret animum puellæ, diues autem unum hoc haberet, quod eſt apud Ouidium, quantum libet accipe, recte dixeris:*

Πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Simulare cupreſſum.

Horatius in Arte poetica:

—Et fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare quid hoc, ſi fractis enatat expes

Navibus, ære dato.

Acron prouerbium eſſe admonet, ortum ab imperito quopiam pictore, qui præter cupreſſum nihil nouerat pingere. A quo cum naufragus quidam petiſſet, ut uultum ſuum exprimeret, ac naufragium ſuum depingeret, interrogauit ille num ex cupreſſo uellet aliquid adijci. Res ea primum in iocum, deinde etiam in adagionem abijt. Concinne uſurpabitur in eos, qui quod didicerunt, id ubiq. intempeſtiuiter inculcant, cum ad rem nihil attineat.

Flamma fumo eſt proxima.

APVD *Plautum extat in Curculione: Flamma fumo eſt proxima. Commonet adagium, periculum mature fugiendum eſſe, quiq. malum euitare cupiat, ei uitandam prius occaſionem. Ut qui corrumpi nolit, ab improborum abſtineat conſuetudine: qui cum puella cubare nolit, ne det oſculum. Nam & illud prorſus addit poeta: Fumo comburi nihil poteſt, flamma poteſt. Fumus enim indicium eſt flammæ mox erupturæ.*

Ad reſtim res redijt.

TERENTIVS *in Phormione: Opera tua ad reſtim mihi quidem res redijt planiſſime. Hoc adagio ſumma rerum deſperatio ſignificatur. Nam in hac ſolent quidam amentes ad laqueum confugere. Iuuenalis,*

Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus ullam?

Eodem pertinet etiã illud, Suſpendio deligenda arbor.

Paupertas ſapientiam ſortita eſt.

Πενία δὲ τὴν σοφίαν ἔλαχε, *id eſt, Paupertas ſapientiam ſortita eſt. Zenodotus citat ex Euripide. Alij tribuunt Ariſtoni. Ignaua eſt opulentia, uerum inopia multarũ artium repertrix eſt: id quod ipſa iactat apud Ariſtophanem in Pluto, artium omnium inuentionem ſibi uendicans. Vergilius,*

—Labor omnia uincit

Improbus, et duris urgẽs in rebus egeſtas. Ouidius,

Ingenium mala ſæpe mouent. Perſius,

Magiſter artis, ingeniiq. largitor Venter.

Circumfertur hic quoq. uerſiculus apud Græcos:

Πολλῶν ὁ λιμὸς γίνεται διδάσκαλος. *id eſt,*

Magiſtra multorum improba exiſtit fames.

Xenophon πενίαν *appellauit* σοφίαν αὐτοδίδακτον· ἃ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὕτη τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει. *hoc eſt, ſapientiam, quæ citra doctorem contingit: etenim quod hæc perſuadet oratione, ad hoc illa re ipſa compellit. Theoc. in piſcator.*

Ἁ πενία Διόφαντε μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει

Αὕτα τῶ μόχθοιο διδάσκαλος. *id eſt,*

Vnica paupertas Diophante ſuſcitat artes

Ipſa laborandi doctrix, ſtudijq. magiſtra.

Huc ſpectat & illud, quod Iupiter aurei ſeculi tam paratam rerum copiam ſummouit:

Vt uarias uſus meditando extunderet artes.

Item Mimus ille non inelegans,

Hominem experiri multa paupertas iubet.

Poteſt & illuc referri prouerbium, quod uidemus accidere, ut penes Midas & improbos homines ſit opulentia, docti q. probiq. fere tenui ſint fortuna. Qua quidem de re extant duo problemata, Ariſtotelis titulo: quorum altero rogat, qui fiat ut paupertas apud probos uiros plerumq. uerſetur. Redditq. huiuſce rei uarias cauſas, ſiue quod improbi per fas nefasq. malunt parare diuitias, quam cum paupertate contubernium diutinum habere: proinde fugit illos, quibus uideatur maximorum flagitiorum occaſio futura, ad illos deflectit, quos exiſtimat ſeſe recte modeſteq. uſuros. Siue, quod inops & uirium & conſilij, quippe fœmina, plus auxilij ſibi futurum ſperat apud [illegible], *ut habet prouerbium. Siue, quod cum ipſa ſit mala, malos uitat, ne ſi* κακὸν ἐπὶ κακῷ, *id eſt, malum acceſſerit malo, iam fiat intolerabile atq. immedicabile. In altero rogat, quid in cauſa ſit, ut opes a malis fere poſſideantur, non item a bonis. An quia cæcæ ſunt, inquit, & ob id errant in delectu? Hæc quoniam poeticen aut ſophiſticen ſapiunt magis quam philoſophiam, præſertim ſeriam, uix uidetur eſſe uerisimile, ab Ariſtotele fuiſſe profecta. Quod autem dixit de cæcis diuitijs, id ſumptum eſt potiſſimum ex Ariſtophanis Pluto. Quo in loco Plutus, qui deus eſt diuitiarum, rogatus, unde cæcitatis malum obtigiſſet, reſpondit ad hunc modum:*

Ὁ Ζεύς με ταῦτ' ἔδρασεν ἀνθρώποις φθονῶν.

Ἐγὼ γὰρ ὢν μειράκιον ἠπείλησ' ὅτι

Ὡς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους

Μόνους βαδιοίμην, ὁ δ' ἐμὲ ἐποίησε τυφλὸν

Ἵνα μὴ διαγιγνώσκοιμι τούτων μηδένα.

Οὕτως ἐκεῖνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ. *id eſt,*

Hoc me malo mulctauit ipſe Iuppiter.

Rebus uidelicet inuidens mortalium.

Nam olim puer minabar id fore, ut ad probos,

Doctos, modeſtos, tantum adirem at Iuppiter

Oculos in hoc ademit, ut ne quempiam

Horum liceret iam mihi dignoſcere.

Adeo bonis ille frugis inuidet uiris.

Hunc locum imitatus Lucianus in Timone conſimilia quædam de Pluto narrat, quem non cæcum modo facit, uerumetiam claudum: cæcum quidem ſemper, at tum demum claudicantem, quoties ad bonos uiros mittitur, alias pedibus perniciſſimis.

Ollæ amicitia.

Χύτρας φιλία, *Ollæ amicitia. In amicos iſtos uulgares quadrabit, quos patina, non beneuolentia conciliat. De cuiuſmodi Iuuenalis:*

Te putat ille ſuæ captum nidore culinæ,

Nec male conie ctat.

Hos arcana litteræ, menſæ amicos nominant. Plutarchus item in libello cui titulus, Quo pacto dignoſcas adulatorem ab amico: id genus homines, αὐτοκνήστους καὶ τραπεζέας, *uulgo dici ſolitos narrat, quod uentriculi cibique cauſa diligant, non ex animo: quiq. tum præſto ſunt, quoties audiunt,* κατὰ χειρὸς ὕδωρ. *Nam Ariſtophanes grammaticus apud Athenæum libro 9. tradit lotionem manuum, quæ præcedebat cœnam, uocari* κατὰ χειρὸς, *a cœna,* [illegible]. *In eoſdem, ni fallimur, dictum eſt illud a Menandro comico citante Athenæo:*

Οἱ δὲ κατὰ χειρὸς λαβόντες παραμένουσι φίλτατοι. *i.*

Manibus ut data eſt aqua, hærẽt tũc amici maxime.

Effertur ad hunc modum parœmia, Ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία, *id eſt, Feruet olla, uiuit amicitia.*

Anti-

Antiquiora diphthera loqueris.

Ἀρχαιότερα διφθέρας λαλεῖς, id eſt, Antiquiora diphthera loqueris. In eos quadrat qui nugas narrant, aut de rebus nimium priſcis & iampridem obſoletis. Nam diphthera res quædam erat ex priſcis illis fabulamentis relicta. Siquidem aiunt diphtheram pellem fuiſſe eius capræ, quæ Iouem lactarit, in qua creditum eſt antiquitus, illum omnia ſcribere quæ fierent. Vnde quæ nec in hiſtoricorum litteris extarent, nec in hominum memoria ſeruarentur, ea uelut ex Iouis diphthera petita dicebantur. Quin ſubinde apud Ariſtophanē, ἀρχαῖα πάνυ, id eſt, priſca atque antiqua, pro nugamētis leges, quod antiquitas fere fabuloſiſſima ſit opinamur: & ἀρχαϊκῶς, pro eo quod eſt deliranter ac ſtulte. Simili modo vocamus κρόνια uetera & obſoleta deſitaque. Sic apud Athenæum libro 7. quiſpiam, Arrianus opinamur, ταῦτα μὲν ἐστὶ κρόνια ὦ ἑταῖρε. id eſt, Iſthæc Saturnia ſunt o amice cibaria. Poetæ fingunt Saturnum regno pulſum, & huius loco regnare Iouem.

Auribus lupum teneo.

EXTAT apud Terentium in Phormione: Antiphoni adoleſcenti uxor erat domi, quam nec eiicere poterat, vel quia non libebat, quod in eam deperiret, uel quod integrum non erat, cum eſſet iudicum ſententiis addicta, neque rurſum retinere quibat, propter patris uiolentiam. Et cum a patruele felix diceretur, vt qui domi poſſideret id quod amabat, Immo, inquit, quod aiunt, auribus teneo lupum. Nam neq. quo modo amittam a me inuenio, neque vti retineam ſcio. Moxq. leno quaſi referens parœmiam, ait ſibi idem uſu venire in Phædria, quem neq. retinere poterat, qui nihil numerabat, neque repellere, quod eſſet improbe blandus, ac montes aureos polliceretur. Donatus Græcam parœmiam Græcis adſcribit verbis: Τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀφεῖναι δύναμαι. id eſt, Auribus lupum teneo, neq. retinere, neque amittere poſſum. Suetonius in Tiberio: Cunctandi cauſa erat metus undiq. imminentium diſcriminum, vt ſæpe lupum tenere ſe auribus diceret. Plutarchus in Præceptis ciuilibus: λύκον δ' ἀδύνατον τῶν ὤτων κρατεῖν. id eſt, Aiunt lupum non poſſe teneri auribus: cum homines hac parte maxime ducantur, nimirum perſuaſione. Dicitur in eos, qui eiuſmodi negotio inuoluuntur, quod neque relinquere ſit integrum, neque tolerari poſſit. Videtur ab euentu quopiam natum, vt alia pleraq. Aut inde certe, quod ut lepus auribus quippe prælongis commodiſſime tenetur, ita lupus quod aures habet pro corpore breuiores, teneri iis non poteſt, neq. rurſum citra ſummum periculum e manibus dimitti, bellua tam mordax. Cæcilius apud. A. Gellium lib. 15. cap. 9. eandem ſententiam, ſed citrà metaphoram extulit: Nam hi ſunt, inquit, amici peſſimi, fronte hilaro, corde triſti, quos neq. ut apprehendas, neq. ut amittas ſcias. Huc alluſit Theognis, etiam ſi alienius:

Ἀργαλέως μοι θυμὸς ἔχει περὶ σῆς φιλότητος,
Οὔτε γὰρ ἐχθαίρειν, οὔτε φιλεῖν δύναμαι. id eſt,
Pectora noſtra, tui quā mire amor afficit, ut quem
Non odiſſe queam, ſed nec amare queam.
Vnde uidetur illud effictum:
Nec tecum poſſum uiuere, nec ſine te.

Refertur & a M. Varrone pro exemplo adagionis: Auribus lupum teneo.

Neceſſarium malum.

HVIC ſinitimum eſt illud, ἀναγκαῖον κακόν, id eſt, Neceſſarium malum: de iis quos neq. reiicere poſſis, quod quibuſdam in rebus opus ſit eorum opera: neq. commode ferre, quod uiri ſint improbi. Natum uidetur ex Hybreæ cuiuſdam apophthegmate, de quo meminit Strabo lib. 14. Cum haberet Euthydamus tyrannicū quiddam, multis alioqui nominibus utilis ciuitati, ita ut eum uitiis uirtutes paria facere uiderentur, Hybreas orator in oratione quadā ſic de illo locutus eſt: Malum es, inquit, ciuitatis neceſſarium. Nam nec tecum viuere poſſumus, nec ſine te. Alexander item Seuerus imperator, rationales, quos tollere decreuerat, poſteaquam perpendiſſet eos citra Reip. incommodum tolli non poſſe, neceſſarium malum appellabat. Huiuſmodi fuit & P. Cornelius Ruffinus, furax quidem & impendio auarus, ſed idem egregius imperator, a quo Fabricius Luſcinus compilari maluit, quam ſub haſta uenire, quemadmodum refert Gellius lib. 4. & Cicero de Oratore lib. 2. Torqueri poterit & in uxores, cum quibus incommode uiuitur, ſed abſq. his Reſp. omnino conſiſtere non poteſt. Poteſt & ad rem accommodari. Veluti ſi quis dicat pharmacon, rem quidem moleſtam, neceſſariam tamen. Euripides in Oreſte:

Ἀνιαρὸν ὂν τὸ κτῆμ', ἀναγκαῖον δ' ὅμως. id eſt,
Moleſta cum ſit res, neceſſaria tamen.

Non abhorret ab hac forma, quod Plinius ſcribit oraculo proditum fuiſſe, lib. 18. cap. 6. Quonam igitur, inquit, modo utiliſſime colentur agri? Ex oraculo ſcilicet, malis bonis. Hoc uelut ænigmate ſignificatum eſt, agros quam minimo poteſt impendio colendos eſſe.

Non abſque Theſeo.

Οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt, Haud abſq. Theſeo: Cum ſignificamus rem alieno auxilio confici: Aut cum ſignificamus rerum omnium communionem ac ſocietatem. Nam Zenodotus ſcribit, Theſeum permultis uiris fortiſſimis, in certaminibus auxilio fuiſſe, quippe qui & Meleagro adfuit in conficiendo apro Calidonio, auxiliatus & Pirithoo pugnanti cum Centauris, item Herculi cum Amazonibus belligeranti. Fabula de apro ſic habet: Oeneus Meleagri pater, cum de primitiis anni prouentus diis libans, Artemidem præteriſſet, illa irata aprum immanem in agros Calydonios immiſit, omnia populantem, ad quem conficiendum Oeneus præſtantiſſimum quenq. exciuit, præmiis ad id propoſitis. Inter multos certauit & Meleager, qui & belluam confecit, ſed accerſito ad auxilium Theſeo. Reliquum fabulæ nihil ad prouerbii ſenſum attinet. De Pirithoo ſic fertur: Pirithous Hippodamiæ procus, Centauros, quod eſſent ſponſæ cognati, conuiuio accepit. Qui ſimul atq. mero incaluiſſent, ſponſæ uim adferre cœperunt. Coorta pugna, Theſeus Pirithoo auxilium ferens, complures centauros trucidauit. De Hercule ſic narrant: Cum Euryſtheus Herculi iniunxiſſet, vt Hippolytæ Amazonum reginæ baltheum adimeret, atq. ille pacta facturus eſſet

proſectus, Iuno ſemper illi infeſta, induta formam Amazonis, famam paſſim diſſipauit, aduentare hoſpitem vel verius hoſtem, qui violata regina, baltheum, quē geſtabat inſigne regni, per vim eriperet. Quod vbi auditū eſſet, Amazones in Herculē parāt arma. Hercules ratus hęc nō errore, ſed dolo geri, Hippolyta occiſa baltheū abſtulit. Deinde quo magis vlciſceretur Amazonas, bello eas adortus eſt, & oppreſſit, ſed Theſei adiutus opera. Refertur hoc adagiū & a Plutarcho in eius vita, ſignificatq. Theſeū ſicuti dictum eſt, multis auxilio fuiſſe, tñ ex plerisq. certaminibus nullum retuliſſe præmiū: atq. huius rei citat auctorē Herodotum. Alluſit ad prouerbium Ariſtides in oratione ad Thebanos de auxiliis: Καὶ ὅτε τοίνυν Ἡρακλῆς φίλος ἰδὼν, ἐδεῖτο αὐτῷ Θησέα ξένων ἀπαγαγεῖν κατέλυσε. *id eſt, Cumq. ſane & ipſi Herculi opus eſſet amico, Theſeus illum Athenas deductum refouet reſocillatq.. Proinde quoties facinus aliquod alieno nomine celebratur, alterius tamen opera potiſſimum peractum, veluti ſi quis librum ſuo nomine publicet, in quo ſit doctioris alicuius adiutus opera, concinne notabitur hoc adagio:* οὐκ ἄνευ Θησέως, *id eſt, Non Abſque Theſeo. Aut ſi quis dicat, nullam fortunam ſibi iucundam eſſe poſſe* ἄνευ Θησέως.

Sphæra per præcipitium.

EIVSMODI *prouerbium refertur ab Euſtathio in Iliados Homeri librum ſecundum,* σφαῖρα κατὰ πρανοῦς, *id eſt, globus per decliue, ſubaudiendum voluitur aut mittitur. Perinde eſt quaſi dicas, currentem incitare. Nam ſphæra vel ſuapte ſponte facile per locum decliuem deuoluitur. Nec male quadrabit in eos, qui vitæ genus aliquod nacti ſunt, ad quod videntur eſſe natura propenſi, vt conueniat cum illo,* τὸν ἵππον εἰς πεδίον, *id eſt, equum in planiciem.*

Magis mutus quam piſces.

Ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων, *id eſt, Magis mutus ipſis piſcibus. Prouerbialis metaphora de vehementer infantibus atque infacundis. Conueniet et in hominem immodicæ taciturnitatis. Horatius in Odis:*

–O mutis quoq. piſcibus
Donatura cygni, ſi libeat, ſonum.

Piſces enim nullam edūt vocem, exceptis per paucis, inter quos canis marinus. Lucianus aduerſus indoctū: μᾶλλον δὲ τῶν ἰχθύων ἀφωνότερος εἶ. *id eſt, Immo vero magis es mutus quam piſces. Rurſus in Gallo:* πολὺ ἀφωνότερος ἔσομαι τῶν ἰχθύων. *id eſt, multo magis ero mutus quam piſces. Vnde Plutarchus in Sympoſiacis exiſtimat Pythagoricos a piſcibus abſtinuiſſe quod hos quaſi ſuæ diſciplinæ domeſticos agnoſcerent, propter* ἐχεμυθίαν, *id eſt, ſilentium, quod inter animātium genera piſcibus eſt proprium. Nam ceterorum ſua quibuſq. vox eſt. Aues permultæ canoræ ſunt: quædam & humanum ſermonem referunt. Atque adeo terreſtrium quoq. manticora apud Aegyptios, ſi Plinio credimus. Solis piſcibus nulla vox. Cauſam adfert Ariſtoteles, quod his neq. pulmo ſit, neq arteria, neq. guttur. Etiam ſi ſint nonnulli, qui ſonitum quendam ac ſtridorem edunt: quorum de numero ſunt delphinus, lyra, chromis, voca (quem hinc dictum apparet quod vocem edat, Mercurio ſacrum, prodidit Athenæus lib. 7.) pecten. Verum eum ſonum non naturalibus organis vocis edi putat: ſed vel attritu branchiarum, vel ab interioribus, quæ ſunt circa ventrem. Plutarchus exiſtimat Græcis* ἰχθῦς *hinc appellari, quod vocem habeat cōpreſſam. Et Lucianus in Halcyone.* ἄφωνα γὰρ δὴ τά γε καθ᾽ ὕδατος διαιτώμενα. *id eſt, Nam muta ſane quæ in aquis degunt. Athenęus libro Dipnoſophiſtarū octauo, citat auctorem Mnaſeam Patrēſem, qui prodiderit, in Clitorio amne Arcadię piſces eſſe uocales. Itē Philoſtephanum, qui ſcripſerit in fluuio Aorno, qui Pheneum urbem interfluit, piſcibus dictis pœcilis uocem eſſe ferme qualis eſt turdorum. Tametſi Ariſtoteles adimit omnibus piſcibus uocē, excepto ſcaphro, & porco fluuiatili. Veteres autem quemuis piſcem vocabant* ἔλλοπα, *quod uocem edere non poſſet:* ἴλλειν *ſiquidem eſt,* εἴργειν, *id eſt, cohiberi, &* ὄψ *uox. Vnde apud Theocritum* ἐλλοπιεύειν *pro piſcari. Addit Athenæus, Pythagoricos a ceteris animantibus non prorſus abſtinere, ſed quibuſdam ex his ueſci, quædam etiā ſacrificare, ſolos piſces non guſtare, quaſi ſacros ob* ἐχεμυθίαν *quam Pythagoras docuit.*

Turture loquacior.

Τρυγόνος λαλίστερος, *id eſt, Turture loquacior. In garrulos & impendio loquaculos homines dici ſolitum. Sumpta metaphora ab auis natura, quæ non ore tantum, ſed etiam poſtica corporis parte clamare fertur, vt id opinantur, quod uocem edens, etiā illā mouere uideatur. Citatur apud Zenodotum ex Plocio Menandri. Aelianus lib. 12. cap. 10. meminit huius prouerbij, deq. aue vtraq. corporis parte loquaci. Theocritus in Syracuſanis, mulieres quaſdam loquaculas, turtures appellat.*

Τρυγόνες ἐκκναισεῦντι πλατειάσδοισαι ἅπαντα.

Rana Seriphia.

Βάτραχος ἐκ Σερίφου *id eſt, Rana Seriphia. In homines mutos, & canendi dicendiq. prorſus imperitos dicebatur. Inde natum, quod Seriphiæ ranæ in Scyrum deportatæ non edebant vocem. In hunc modum collectanea Græcorum prouerbiorum decerpta e libris Didymi, Tarrhæi, & aliorum. Totidē verbis Suidas. Et* βάτραχος Σερίφιος, *id eſt, rana Seriphia. Proditum enim eſt in Seripho inſula ranas mutas haberi. Meminit huiuſce rei Plinius lib. 8. cap. 58. Cyrenis, inquit, mutæ fuere ranæ, illatis e continente vocalibus, durat genus earum. Mutæ ſunt etiamnum in Seripho inſula. Eædem alio tranſlatæ canunt, quod accidere & in lacu Theſſaliæ Sicendo tradunt. Quanquam in vulgatis exemplaribus cicadarum Seriphiarum mentio fit, non ranarū: ſed germanam lectionem Hermolaus ex fide veterum codicum reſtituit. Seriphus autem una eſt inſularum, quas Græci* σποράδας *uocant. Non videntur autem ſatis conuenire uerba Plinij cum Græcorum commentariis. Nam hic ait mutas eſſe in Seripho illi negant uocem edere deportatas in Scyrum, quaſi in Seripho vocales in Scyro obmuteſcerent. Verum attentius intuētirem, nihil eſt abſurdi. Seriphus ranas habebat mutas. Eas vt rem prodigioſam deportabant in Scyrum, quas cum Scyrij mirarentur eſſe mutas, præter ingenium ranarum indigenarum, dicebant* βάτραχος ἐκ Σερίφου. *Ea uox abiit in prouerbium.*

Alij

Alij ſementem faciunt, alij metent.

Ἄλλοι μὲν σπείρουσιν, ἄλλοι δ᾽ ἀμήσονται, id eſt, Alij quidem ſementem faciunt, alij vero metent. Quod citra metaphoram etiam ad hunc modum efferunt: ἄλλοι κάμον, ἄλλοι ὤναντο, id eſt, Alij laborarunt, alij perceperunt emolumentum. His ſimillimum eſt illud Fabij dictum apud Liuium lib. ab vrbe cõdita 10. Quã arborem conſeruiſſet, ſub ea legere alium fructum id indignum eſſe dicere. Huc alluſit Heſiodus, cum ſcribit in Theogonia de Fucis:

Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ᾽ ἀμῶνται. id eſt,
Atq. metunt ventrem in proprium ſudorem alienũ.

Theognis item:

Οὔ ποτε τοῖς προπεπωκόσιν, ἄλλῳ κάματον μεταδοίης. id eſt
Ante tibi exhauſtos alij ne trade labores.

Conſimili figura dictum eſt a Diocletiano nondum Cæſare: Ego apros occido, ſed alter fruitur pulpamento. Refertur autem in illius vita ad hanc ferme ſententiã: Cum Diocletianus apud Tungros in Gallia, in minoribus ad huc locis militans, in caupona quadam moraretur, & cum Druiade quadam muliere familiarem conſuetudinem haberet, illaq. parſimoniam hominis incuſaret, ioco, non ſerio reſpondiſſe fertur, tum ſe fore liberalem, cum imperator fuerit. Ad hoc illa: Noli, inquit, iocari Diocletiane, plane imperator eris, ſimul ac aprũ occideris. Quam quidem mulieris vocem ominis arripiens vice, ſtudioſe ſectari cœpit apros in venatu, haud intelligens videlicet ominis ænigma, quod euentus poſtea explicauit. Nam Numerianus imperator, factione Arrij Apri ſoceri ſui interemptus fuerat. Qua re prodita, milites Diocletianum vindicem creant, & Auguſtum conſalutant. Ille itaq. pro concione, quo Druiadis dictum expleret, Aprum manu ſua confodit, addens Maronianum illud:

Aeneæ magni dextra cadis.

Ceterum interea dũ adhuc priuatus ille multos apros confeciſſet, nec affulgeret vſquam imperij ſpes, dicere ſolitum ferunt: Ego quidem apros occido, verum alter fruitur pulpamento.

Aliena iacis.

Ἀλλότρια βάλλειν, id eſt, Aliena iacis. Quoties res parũ ex animi ſententia cadit. Tranſlatum ab iis qui ludunt alea quibus iacientibus interdum ea cadunt, quæ minime ſunt ad victoriam accommodata. Proinde ſi quando fruſtatur nos ſpes, recte dicemur, ἀλλότρια βάλλειν. Adagium refertur a Diogeniano.

Aliam quercum excute.

Ἄλλην δρῦν βαλάνιζε, id eſt, aliam quercum excute. In eos conuenit, qui ſine fine petunt aliquid: aut qui continenter ab eodem mutuum poſtulant. Hos hoc adagio licebis ablegare, vt nobis omiſſis, aliorum aures ſuis precibus ſollicitent. Parœmiã hinc natam putant, quod olim mortales glandibus victitabãt, Cereris vſu nondum reperto. Has qui quercubus excuſſis colligebant, mercede ad id conducti, balaniſtas, id eſt, glandium collectores, ſiue glandiarios appellabant. Qui ſi quando circũſpicerent, ſi qua glandes etiamdum in arbore reliquæ eſſent, prætereuntes per iocum acclamabant, Aliam quercum excute. Eam vocem vulgus arreptam vertit in prouerbium. Non inconcinne accommodabitur ad negotium relinquendum, ex quo iam nihil emolumenti poteſt capi. Aut mutandum amicum, qui iam vtilis eſſe deſiit. Aut præceptorem mutandum, unde nihil eſt quod amplius diſcas.

Nuces relinquere.

NVCES relinquere, eſt omiſſis ſtudijs ac nugis puerilibus ad grauiora magisq. ſeria conuerti. Perſius:

-Et nucibus facimus quæcunq. relictis,
Cum ſapimus patruos.

Tranſlata metaphora, uel a uetuſta nuptiarum ceremonia, in quibus ſponſus uxorem ducens nuces ſpargebat, ut pote iam pueritiæ renuncians. Ita Catullus in carmine nuptiali:

Da puer propere nuces.
Concubina nuces da.

Vergilius in Bucolicis æglog. 8.

Sparge marite nuces.

Quanquam Plinius lib. 15. capite 22. cauſas alias adfert, quam ob rem nuces in nuptialibus ceremoniis cõſueuerint antiquitus adhiberi. Sed præſtat ipſius referre uerba: Nuces, inquit, iuglandes, quanquam & ipſa nuptialium Feſcen niorum comites, multum pineis minores vniuerſitate, eademq. portione ampliores nucleo. Nec non & honor his naturæ peculiaris, gemino protectis operimento, pul uinati primum calicis, mox lignei putaminis. Quæ cauſa eas nuptiis fecit religioſas, tot modis fœtu munito, quod eſt veriſimilius, quã quia cadendo tripudium ſonumue faciant. Feſtus item indicat, in nuptiis a pueris nuces ſpargi ſolitas, ut nouę nuptæ intranti domum nouã mariti, fauſtum eſſet auſpicium. Addit Seruius, pueros catamitos, cum a turpi ſeruitio recederent, ſolitos nuces ſpargere, ſignificantes ſe poſthac omnia puerilia ſpernere. Vel hinc igitur, vel certe a puerorum luſibus qui nucibus peraguntur, ductum prouerbium videri poteſt. Nam talis ac nucibus olim luſitaſſe pueros, vel Horatius teſtis, cum ait:

-Te talos Aule nucesq.

Proinde ad hanc prouerbij formam pertinebunt & reliquæ illæ figuræ: Nunquam a nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere, atq. id genus alia.

Bis pueri ſenes.

Δὶς παῖδες οἱ γέροντες, id eſt, Bis pueri ſenes. Vna eſt ex illis prouerbialibus inſcriptionibus ſatyrarũ Varronis. Quadrabit in eos, qui prouectiore cum ſint ætate, tamẽ puerilibus quibuſdam ſtudijs intempeſtiuiter atq. indecore detinentur. Aut in ſenes ętatis vitio deſipiſcentes, tanquam iterum in pueritiam reuolutos. Seneca, Non, inquit, bis pueri ſumus, vt vulgo dicitur, ſed ſemper: verum hoc intereſt, quod maiora nos ludimus. Plato lib. De re pub. 1. Οὐ μόνον ἄρ᾽ ὡς ἔοικεν ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ᾽ ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. id eſt, Non ſolum igitur ſenex, vt videtur, bis erit puer, ſed ipſe etiam temulentus. Ariſtophanes in Nubibus:

Φαίης νομίζειν αὖ παιδὸς τοῦτο τοὔργον εἶναι,
Ἐγὼ δέ γ᾽ ἀντείποιμ᾽ ἄν, ὡς δὶς παῖδες οἱ γέροντες. i.
Pueri inquies tibi videri facinus illud eſſe.
Reſpondero ipſe contra, ſenes bis eſſe pupos.

Sophocles in Peleo:

Πηλέα τὸν αἰάκειον οἰκουρὸς μόνη
Γέροντα χωρῶ κἀναπαιδεύω πάλιν.
Πάλιν γὰρ αὖθις παῖς ὁ γηράσκων ἀνήρ. *id eſt,*
Ego Peleum Aeaco ſatum, pueri in uicem,
Senem puellæ moderor atque tempero.
Nam iterum puer quiſquis ſeneſcit, redditur.

Theopompus, Δὶς παῖδες οἱ γέροντες ὀρθῷ τῷ λόγῳ, *id eſt, Pueros bis eſſe ſenes, recta dicitur. Plato,* Αὖ ὡς ἔοικε δὶς γέροντ᾽ ἂν παῖς γένοιτο. *id eſt, Similis uidetur bis ſeni puer ſenex. Antiphon:* Γηροτροφία προσέοικε παιδοτροφίᾳ, *id eſt, Senem nutrire, perinde eſt, quaſi nutrices puerũ. Lucianus in dialogo, cui titulus,* τὰ πρὸς Κρόνον, Οὕτω γὰρ ἂν τὴν παροιμίαν ἐπαληθεύσαιμι, ἥ φησι, πάλιν παῖδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι. *id eſt, Sic enim fiet, ut uerum uideatur adagium, quo dici ſolet, ſenes rurſum repuerаſcere. Huc pertinet, quod libro De lingua Latina tertio ſcribit Varro, identidem in Atellanis, haberi pupum ſenem, quod Oſci ſuapte lingua uocent caſnar. Nam ueteres pupum, puerum uocabant. Neq. uero prouerbium ideo tantum eſſe dictum, quod ſenes ætatis culpa deſipiſcant: uerumetiam quod omnibus modis in ſenibus iam uelut exacta uita ad initium recurrere uideatur, quemadmodum ſcite dixit Ariſtoteles in problemate quodam, in quo quærit, quo nam pacto ſius accipienda, quæ priora dicuntur, ac poſteriora. Primum enim redit albor ſimul, & raritas capillitij, quarum utrunque pueris familiare: deinde balbuties, uelut altera infantia. Præterea gingiua exarmata dentibus, aut certe perpaucis, & eis uacillantibus inſtructa, quod & ipſum cum infantibus commune. Quinetiam ſenibus omne corpus ad puerilem decreſcit modũ: conſimilis uirium imbecillitas. Iam uero cibi quoq. conſimiles utriq. cõgruunt ætati. Poſtremo morũ ineptia, leuitas animi, & hoc ipſum, nihil ſapere, in ſenibus infantiam quandam referre uidetur. Auctor eſt enim in Politicis Ariſtoteles, poſt annos duodequinquaginta ingenij uigorẽ euaneſcere. Quapropter Euripides in Bacchis ait,*

Τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶν νοῦν οὐκ ἔχον.
Veſtram ubi ſenectam uideo mentis indigam.

Vnde fit, vt ſenes pueris mire delectentur, quaſi ſimiles iam ad ſimilium amorem propenſi.

Sexagenarios de ponte deijcere.

SEXAGENARIOS *de ponte deijcere, eſt natu maiores, perinde quaſi deliros, & ad omne uitæ munus inutiles, in otium reijcere, atque ab omni functione negotiorum relegare. Inde natum, quod olim ſexagenariis ferendorum ſuffragiorum ius non erat, ætate uelut a publicis munijs dimiſſa. Vel quod olim iuuentus Romana, quo ſola ferret ſuffragia, ſenes inualidos de pontibus præcipites dederit. Nam de ponte ſuffragia ferri iam cœperant, atque ea ſententia magis probatur Siſinnio Capitoni apud Feſtum Pompeium, quam vulgata illa, qua putant poſt urbem a Gallis liberatã, ob cibatus inopiam ſexagenarios in Tyberim de ponte deijci cœptos. Varro libro De uita patrum ſecundo, honeſtam cauſam religioſamq. patefacit: cum in quintum gradum peruenerant, atq. habebant quinquaginta annos, tum demq. erant publicis negotijs liberi, atq. expediti, & otioſi. Ideo in prouerbium quidam putant ueniſſe, Sexagenarios de ponte deiici oportere, quod ſuffragium non ferant; quod per pontem ferebatur. Nonius Marcellus: Sexagenarios per pontem mittendos, male dici popularitas intellexit. Macrobius Saturnalium libro 1. Adimere uis doctis uiris, in uerborum comitijs ius ſuffragandi, ac tanquam ſexagenarios maiores de ponte deijcere? Ouidius in Faſtis:*

Pars putat, ut iuuenes ferrent ſuffragia ſoli,
Pontibus infirmos præcipitaſſe ſenes.

Vnde & depontani dicuntur ſenes, iam uelut emeriti, & a ciuilibus negotiis in otium remiſſi. Plato libro De legibus ſexta, loquẽs de magiſtratu τῶν νομοφυλάκων, *id eſt, legibus ſeruandis præfectorum, non admittit ad eum magiſtratum gerendum minorem annis quinquaginta, nec ſinit in eo perſeuerare maiorem ſeptuaginta: ut, ſi quinquagenarius magiſtratum inierit, uiginti annos eum adminiſtret: ſin ſexagenarius, decem duntaxat. Licebit autem uti prouerbio, uel in odium ætatis, tanquam ad nihil iam utilis, & ab omni uitæ munere relegandæ: uel ſimpliciter in eos, qui propter ætatis imbecillitatem rude iam donati ſunt, ac ſolitorũ munerum uacationem acceperunt.*

Crambe bis poſita mors.

Δὶς κράμβη θάνατος, *id eſt, Crambe bis mors eſt. Plinius libro uiceſimo, cap. nono, Inter braſſicæ ſpecies, tertio loco refert & cramben. Dioſcorides libro ſecundo, crãbes tres ſpecies facit. Quarum prima, præterquam, quod alias ad multa remedia efficax eſt, etiam ebrietatis & crapulæ incommoda tollit, ſi crudam edas ante cœnam ex aceto, ut indicauit M. Cato. Ariſtoteles in cauſa putat eſſe, quod cum ipſa ſit frigida, & ſuccũ habeat dulcem, ac diſcutientem, fit ut uinoſos humores in aluum detrahat, tenues humores in ueſicam delabantur, ipſa in uentriculo remanens, corpus refrigeret. Atq. ita humoribus utrinque deductis, et refrigerato corpore, ceſſare crapulam. Ineſt autem peculiaris quædam uis crambæ, obſiſtendi uino, ut ſi in uineto ſeratur, uinũ proueniat dilutius. Proinde apud Aegyptios, & Sybaritas ſolenne erat, ante omnia ſumere cramben coctam: quibuſdam mos erat ex amethyſtino uaſcula crambes ſemen ante compotationem capere, quo citra periculum ebrietatis indulgere uino poſſent. Huiuſmodi fere Athenæus libro primo: addens illud, priſcis cramben, ac raphanum pro eodem habita. Vnde Theophraſtus prodidit, uitem etiamnum uiuam raphani odorem fugere. Verum ut ad prouerbium redeamus, Suidas ſcribit illam antiquitus in conuiuijs adhiberi ſolere, uerum recoctam adeo nauſeam adferre, ut Græcis in faſtidij prouerbium abierit. Quoties enim rem iterum, atq. iterum repetitam non ſine moleſtia ſignificabant, dicebant* δὶς κράμβη θάνατος, *id eſt, bis crambe mors: hoc eſt,* κράμβη δίεφθος, *crambe recocta. Ad hoc adagij Politianus arbitratur alluſiſſe Iuuenalem, cum ſcribit in Satyra ſeptima:*

Declamare doces, o ferrea pectora Vecti,
Cum perimit ſæuos claſſis numeroſa tyrannos.
Nam quæcunq. ſedẽs modo legerat, hæc eadẽ ſtans
Proferet, atq. eadem cantabit uerſibus iſdem,
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.

Cramben repetitam appellat declamationem maximo cum tædio iterum atq. iterum audiendam. Finitimum

eſt illi,

eſt illi, quod alio commemorauimus loco, ὁ Διὸς Κόρινθος, id eſt, Iouis filius Corinthus. Contrarium illi, δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. id eſt, Bis & ter, quod eſt pulchrum. Quod enim per ſe præclarum, id uel decies repetitum, ut inquit Horatius, placere ſolet. Quod ineptum, id primo guſtu commendatione nouitatis utcunque toleratur: cæterum iteratum, haud iam ferendum, faſtidium adfert. Et tamen erat priſcis admodum celebris hæc herba, adeo ut nec religione careret, & ob hoc μάντις uocata: per eandem iurare mos erat, præſertim apud Iones, νὴ μὰ τὴν κράμβην, vt hinc quoque faſtidii prouerbium ortum uideri poſſit, auctor Athenæus libro Dipnoſophiſtarum nono.

Ne Hercules quidem aduerſus duos.

Μηδ᾽ Ἡρακλῆς πρὸς δύο, *id eſt, Ne Hercules quidem aduerſus duos, hoc eſt. Nemo uſque adeo uiribus excellit, ut unus pluribus par eſſe poſſit. Neq. indecorum eſt cedere multitudini. Erit autem ſuauior metaphora, ſi ſignificabimus neminem quantumuis eruditum aduerſus duos in diſputando ſufficere: aut eundem hominem pluribus negotijs ſuſtinendis non eſſe ſimul parem: aut non poſſe reſiſti precibus duorum rem eandem petentium. Poterit & aliam in formam uerti prouerbium, ad hunc modum: Si negant uel Herculem aduerſus duos eſſe parem, qui nam ego tam imbecillis aduerſus duos Hercules ſtabo? Quanquam obiter huius uſum prouerbij, in operis huius ueſtibulo paucis oſtēdimus. Plato libro De legibus undecimo:* ἐστὶν μὲν δὴ, παλαι τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία, χαλεπὸν καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις, καὶ πολλοῖς τε ἄλλοις. *id eſt, Verum eſt illud, & iam olim prouerbio celebratum, arduum eſſe aduerſum duo, eaq. contraria pugnare, quemadmodum in morbis, alijsq. compluribus. Significat nobis eſſe geminam pugnam, tum aduerſus diuitias, tum aduerſus egeſtatem. Idem in Phædone uſurpauit, ubi Socrati per iocum hortanti, vt Cebetem ac Symmiam cōfutet argumentatione, reſpondet Phædon:* ἀλλὰ πρὸς δύο οὐδ᾽ ὁ Ἡρακλῆς λέγεται οἷός τε εἶναι. *id eſt, At uero contra duos, ne Hercules quidem dicitur ſuffeciſſe. Eodem alluſit Catullus in carmine nuptiali, cum ait:*

-Noli pugnare duobus.

Hæc ſententia tametſi non iiſdem uerbis, aliquoties legitur apud Homerum, ut in Odyſſ. v.

Χαλεπὸν γὰρ ἐρυκακέειν ἕνα πολλούς. *id eſt,*

Difficile ac durum eſt, unum compeſcere multos.

Telemachus ita loquitū de ſe, ac procis. Itē Iliados ε.

Αἰνείας δ᾽ οὐ μεῖνε θοός περ ἐὼν πολεμιστὴς,

Ὡς εἶδεν δύο φῶτε παρ᾽ ἀλλήλοισι μένοντε. *id eſt,*

Haud ſtetit Æneas alioqui ſtrenuus armis,

Conſpexit ſimulatq. duos conſiſtere iunctos.

Occaſionem adagij uarie narrant. Quidam aiunt Molionidas adortos aliquando Herculem ex inſidijs, atque illum hominum multitudine territum, non auſum contra reſiſtere, ſed fuga ſaluti conſuluiſſe, idq. in uulgi ſermonem abiiſſe. Vero propius eſt, quod refert Suidas, Herculem conſtituto certamine Olympiaco, fretum uiribus ſuis primum auſum certare cum duobus, & utroſque confeciſſe. Hos aiunt fuiſſe Cteaton & Eurytum, Neptuno patre & Moliona matre prognatos. Deinde proxima Olympiade conſimili modo congreſſum fuiſſe cum duobus quibuſdam, atque ab his fuiſſe ſuperatum. Quanquam ſunt, qui hos exiſtiment fuiſſe Læum & Pherandrum, ſed qui uicerint Herculem, non qui uicti diſceſſerint. At Plato in Euthydemo longe diuerſam ab his hiſtoriam adducit, puta Herculem cum hydra pariter & cancro quodam immani, qui e mari emerſerat, congreſſum, inferiorem diſceſſiſſe, atq. ob id Iolai nepotis auxilium imploraſſe. In eo dialogo Socrates cū duobus fratribus ſophiſtis, & ut ſunt illi, contumelioſis diſputans, quaſi cum duobus monſtris unus congreſſus, cū illi probro obijceret Dionyſodorus quod fugeret, neque ad interrogata reſponderet, ad hunc modum reſpondit: Εἰκότως γὰρ ἂν ἐγὼ ἀπέδραν· ἥττων γὰρ εἰμι καὶ τοῦ ἑτέρου ὑμῶν, ὥστε πῶς ἂν δύο μὴ οὐ φύγοιμι; πολὺ γάρ που εἰμι φαυλότερος τοῦ Ἡρακλέους, ὃς οὐχ οἷός τε ἦν τῇ τε ὕδρᾳ διαμάχεσθαι σοφιστρίᾳ οὔσῃ, καὶ διὰ τὴν σοφίαν ἀνιείσῃ, εἰ μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τοῦ λόγου, πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς, καὶ καρκίνῳ τινὶ ἑτέρῳ σοφιστῇ ἐκ θαλάττης ἀφιγμένῳ, νεωστί μοι δοκεῖν καταπεπλευκότι. ὃς ἐπειδὴ αὐτὸν ἐλύπει, οὕτως ἐκ τοῦ ἐπ᾽ ἀριστερὰ λέγων καὶ δάκνων, τὸν Ἰόλεων τὸν ἀδελφιδοῦν βοηθὸν ἐπεκαλέσατο, ὁ δὲ αὐτῷ ἱκανῶς ἐβοήθησεν. ὁ δ᾽ ἐμὸς Ἰόλεως Πατροκλῆς εἰ ἔλθοι, πλέον ἂν θάτερον ποιήσειεν. *id eſt, Non iniuria inquam fugio. Nam cum alterutri ſim impar, cur non fugiam ambos? Equidem Hercule multo ſum imbecillior, qui tamen pugnare pariter non ualuit & aduerſum hydram ſophiſticam, cui propter ſapientiam pro uno ſermonis capite amputato multa repullulabant, & aduerſum cancrum ſophiſtam quendam e mari profectum, & nuper, ut arbitror, aduectum. A quo cum Hercules ad ſiniſtram angeretur uerbisq. acriter morderetur, nepotis ſui Iolai auxilium implorauit, qui abunde illi ſuccurrit. Meus autem Iolaus Patroclus ſi uenerit, magis alteram certaminis partem ſuſtineret. Mordaci uidelicet allegoria, Socrates e fratribus ſophiſtis alterum hydram, alterum cancrum nominat, ſe Herculem, Cteſippum Iolaum.*

Vnus uir, nullus uir.

Εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ, *id eſt, Vnus quidem uir, nullus eſt. Senſus eſt, nihil egregium præſtari poſſe ab uno homine, omni auxilio deſtituto Huc pertinet, quod ait Euripides in Heraclidis:* μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη. *id eſt, Nam ſolitariæ manus inualida pugna eſt. Item illud eiuſdem:* εἷς ἀνὴρ οὐ πάντ᾽ ὁρᾷ. *id eſt, Vir unus haud uidet omnia. Poterit ad uarios uſus deflecti prouerbium, uel ad inſuauem uitam, ſi non adſit conuictor amicus: uel ad iudicium haud quaquam uni committendum: uel ad ſtudium litterarum, quod citra ſocium, & eiuſdem, ut aiunt anulum Muſæ, plane friget: uel ad quoduis denique peragendum negotium, quod citra alterius adminiculum commode confici non queat. Adagij mentionem facit Zenodotus.*

Aſinus inter ſimias.

Ὄνος ἐν πιθήκοις, *id eſt, Aſinus inter ſimias. Vbi quis incidit in homines naſutos & contumelioſos, ipſe ſtolidus, a quibus impune rideatur. Extat apud Aulum Gellium libro ſecundo. cap. 23. apud quem Menander comicus in fabula, cui titulus, Plotium, maritum, de uxoris iniuria querentem inducit his uerbis:* ὄνος ἐν πιθήκοις τοῦτο τὸ λεγόμενον ἔστι δὴ τοῦτο. *id eſt, Aſinus inter ſimias, uulgo quod aiunt, ſane iſtud. Conſtat autem*

ſimiam

ſimiam animal eſſe petulantiſſimum, adeo ut non uereatur etiam iconem per laſciuiam agitare, naribus illius affixa. Quin & hodie uulgo ſimile quiddam dicitur, Noctua inter cornices, ubi ſtupidior aliquis in homines petulantes ac dicaces incidit. Nihil autem uetat, quo minus generaliter uſurpetur, ubi quis in negotium incidit uehementer moleſtum, aut in infortunium aliquod, unde ſe non queat extricare.

Aſinus inter apes,

Ὄνος ἐν μελίτταις, id eſt, *Aſinus inter apes. Conſimilem habet cum proximo ſenſum. dici ſolitum, ubi quis inſeliciter incidit in homines improbos atque importunos. Metaphora per ſe liquet. Quanquam adagium ab euentu quopiam natum uideri poteſt. Meminit Suidas.*

Aſinus in unguento.

Ὄνος ἐν μύροις, id eſt, *Aſinus in unguento. Cũ deliciæ adhibentur iis, quos haudquaquam decent, neq. qui uel uiuorunt illis, uel delectantur. Nam aſinus culmos ac fœnum mauult quam aurum, uel unguentum, quo etiam offenditur. Locus fuerit huic adagio, ſi quando indoctus aliquis in optimos incidat auctores, quos ob inſcitiam aut negligat, aut etiam deprauet. Siue cum annuſo cuipiam cum eruditiſſimis uiris uiuere contigerit, quorum tamen conſuetudine neque frui nouerit, neque omnino gaudeat. Refertur a Diogeniano prouerbium.*

Neque cælum neque terram attingit:

Οὔτε γῆς ἅπτεται οὔτε οὐρανοῦ, id eſt, *Neque cælum neq. terram attingit. De re uehementer abſurda atque aliena, quæq. nulla uicinitate pertineat, ad id de quo agitur. Lucianus in Pſeudomante:* ὀκτώ μοι χρησμοὺς εἶπεν, οὔτε γῆς οὔτε οὐρανοῦ ἁπτομένους, *id eſt, Octo mihi miſit oracula, ſed quæ neq. cælum, ut aiunt, neq. terram attingerent. Ariſtides in Cimone leuiter alludens ad prouerbium, indicat metaphoram ſumptam ab iis, qui in medio pendent aere, utrinq. liberi.*

Nihil ad uerſum.

Οὐδὲν πρὸς ἔπος, id eſt, *Nihil ad carmen. De iis qui longe diſcrepant ab iis, quæ propoſita ſunt. Tranſlatum uidetur a ſcena, ubi hiſtrio ſaltatu geſtuq. carminis genus repræſentat. Et haud ſcimus an alius fuerit qui recitaret uerſus, alius qui geſticularetur. Apparet enim unum aliquem fuiſſe recitatorem, cuius eſt illa uox in calce comœdiarum: Calliopus recenſui. Nec alioqui appareret quorſũ pertineat, quod admonet Cicero ab hiſtrione deligi fabulam, ad quam natura ſit appoſitus, quod in prologo Comœdiæ Terentianæ, qui prologum dicit, queritur clamoſas fabulas ad ſe deferri, minus laborioſas ad alios. Quod ſi ſaltatio parum reſpondiſſet ad numeros carminis, aiebant:* Οὐδὲν πρὸς ἔπος. *Lucianus in Philopſeude:* Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτα φασίν, οὐδὲ περὶ τούτων ἠρόμην. *id eſt, Iſta nihil ad carmen, ut dici ſolet, neq. enim de iis interrogabam. Qui in choreis non reſponderet ad numerum ſaltationis, eum ἄρρυθμον appellabant itq. ἀπρὸς ἔπος dicebatur. Andreas Alciatus, hoc ſeculo non modo iuris Cæſarei, uerumetiã omnium ſtudiorum decus, nec minus ſuſpiciendus ob rarum quendam ingenii cãdorem, quam ob exactam omnium liberalium diſciplinarum peritiam, libro Diſpunctionum ſuarum 2. conſentit quidem nobis in ſenſu uſuq. prouerbii, ceterum de origine nonnihil diſſentit, mauultq. ab oraculis eſſe natum, quæ quondam carmine reddebantur, præſertim heroico; cuius inuentor fuerit Pythius Apollo. Græcis autem ἔπος dicitur, quod ἔπεται τὰ πράγματα τοῖς χρησμοῖς. id eſt, quod res oraculis reſpondeant. Hanc enim etymologiam adfert Euſtathius in principio Iliados Homericæ: unde probabilius eſſe indicat Alciatus noſter, quotiẽs euenirent quæ promiſſis aut propoſito non quadrarent, dici ſolitum,* οὐδὲν πρὸς ἔπος. *Vſus eſt eo Vlpianus in Pandectis lib. 11. Tit. de interrogatoriis actionibus cap. 12. Quod autem ait prætor, omnino non reſpondiſſe, poſteriores ſic acceperunt, ut omnino non reſpondiſſe uideatur qui ad interrogata non reſpondit, id eſt,* οὐδὲν πρὸς ἔπος. *Suidas indicat nõ nunquam uſurpari* οὐδὲν πρὸς ἔπος, *pro temere ac de nihilo, ſiue abs re. Adducit hos uerſus ex poeta, neſcio quo:*

> Οὐδὲν πρὸς ἔπος οὕτως ἀνοήτως ἐκβαλῶ,
> Πρὶν ἐκμάθωμαι πᾶν τὸ πρᾶγμ' ὅπως ἔχει; id eſt,
> *Adeo ne temere & inſcienter efferam,*
> *Prius atq. rem omnem ut ſeſe habet cognouero?*

Prior uerſus Græcus conſtabit ſi legas, pro οὕτως, χ' οὕτως. *Vſurpauit idem Ariſtophanes in Concionatricibus, quem locum retulimus prouerbio, Extra cantionẽ.*

Nihil ad fides.

Οὐδὲν πρὸς τὴν χορδήν, id eſt, *Nihil ad chordam. In eos quorum uita uehementer eſt inæqualis, quorumue mores ab oratione diſſident. Lucianus De ſaltatione:* καὶ μηδὲν ὡς φασι πρὸς τὴν χορδήν, ἄλλο μὲν ὁ πούς, ἄλλα δ' ὁ ῥυθμὸς λέγει. *id eſt, Nihil ad chordam, ut dici ſolet, nam alia pes, alia loquitur rythmus. Idem in Meretricus:* καὶ ὅτι εὖ πρὸς τὴν κιθάραν ὁ πούς. *id eſt, Et quod pes probe reſponderet ad citharam. Plutarchus in cõmentario De uerecundia:* οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν, ὥς φησι Πλάτων, καὶ πόλεις πόλεσι καὶ φίλοι φίλοις διαφερόμενοι, ἔσχατα δρῶσί τε καὶ πάσχουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ τὰ νόμιμα καὶ δίκαια πλημμέλειαν. *id eſt, Haudquaquam ob id, quod pes a lyra diſſentiat, ſicut ait Plato, ciuitates cum ciuitatibus, amici cum amicis confligentes, extrema tum faciunt, tum patiuntur, ſed quod circa leges atq. æquitatem peccetur. Locus autem, quem citat Plutarchus, eſt in libro De legibus ſeptimo:* ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι. τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἱεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν συνθέντος, τοῦ ποιητοῦ, καὶ τὰ λοιπά. *id eſt, Reddentes uoces cum lyræ ſono concordes. Porro uocis diſcrepantiam diuerſitatemq. quotiẽs alios modos edunt chordæ, alios is qui cantilenam compoſuit, & cetera. Videtur ad hoc prouerbium alluſiſſe diuus Auguſtinus in Epiſtola quadam ad Licentium: Aut ſi ego canto, inquit, tu autem ad aliam uocem ſaltas, nec ſic quidem me pœnitet. Habet enim ſuam hilaritatem ipſa cantatio, etiam cum ad eam membra non mouet, cui plena charitatis modulatione cãtatur.*

Formica camelus.

Μύρμηξ ἢ κάμηλος, id eſt, *Formica camelus. De uehementer ina-*

ter inæqualibus, & modo minimis, modo maximis, quod perinde ſit, quaſi repente camelus in formicam uertatur. Lucianus in prima epiſtola Saturnalium: ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ὁ κάμηλος, ὡς ἡ παροιμία φησί. *id eſt, Nam ut nunc uiuitur a nobis, formica camelus, quemadmodum prouerbio dicitur. Loquitur de opibus inæqualiter inter mortales diſtributis, ut huic plurimum ſuperſit, huic multum deſit. Neq. intempeſtiue dicetur in eos, qui ſibi non conſtant, in utranque partem immodici. Quod genus hominem deſcribit Euripides in Troadibus.*

Τίς δ' ὧδε πυκνῶς μετ' ἄλλως τρόπους;
Μισεῖς δὲ λίαν, καὶ φιλεῖς ἐν ἄστ τύχῃ. *id eſt,*
Quid ita modo hos, modo in hoſce mores tranſilis?
Odiſti acerbe, amaſq. nimium quemlibet.

Os ſublinere.

O S *ſublinere, pro eo quod eſt dare uerba, & arte quadam illudere, reperitur aliquoties apud auctores. Nonius Marcellus tractum putat a ridiculo quodam luſus genere, quo dormientibus ora pinguntur. Plautus in Aulul. Fidei cenſebam maximam fidem eſſe. Ea ſublenit os mihi peſſime. Idem alibi: Os mihi probe ſublitũ eſt. Idem in Epid. Ego ſi adlegaſſem aliquem, ad hoc negotium minus hominem quam doctum, minusq. ad rem callidum, os ſublitum eſſet. M. Var. in myſteriis apud Nonium: Aes defraudaſſe cauponem, bonam luto obliuiſſe, cum portitores æra induxere. Sophocles in Antig.*

Ὁρῶσι χ' οὗτοι, σοὶ δ' ὑπίλλουσι στόμα. *id eſt,*
Vident & hi, ſed os tibi ſublinunt.

Verg. itẽ in carmine Bucolico, pueros inducit per luſũ, Sileni faciem mori ſucco oblinentes. -Iamq. uidenti
Sanguineis frontem moris & tempora pingit,
Ille dolum ridens, quo uincula nectitis inquit?

Dare verba.

D A R E *verba, paſſim obuium eſt apud omnes auctores, pro eo quod eſt fallere. Perſius quarta Satyra:*
-Vt mauis, da uerba, et decipe neruos. Terentius:
Cui uerba dare difficile eſt. Ouidius:
-Verba dat omnis amans.
Idem eleganter tranſtulit ad fallendas animi curas.
Detineo ſtudijs animum, falloq. labores,
Experior curis & dare uerba meis.

Sed tum frequentiora, tum expoſitiora ſunt exempla, quam ut operæpretium ſit ea perſequi. Tantum illud admonendum, nonnihil Veneris acceſſurum prouerbio, ſi longius a ſimplici detorqueatur oratione, uidelicet ad fraudem impoſturamue, quæ uel citra verborũ fucos peragitur. Quod genus fuerit, ſi quis dicat mundum hunc dare uerba ſuis cultoribus, & alcimiſticam, quam uocant artem, dare uerba ſui ſtudioſis, & eum ſibiipſi dare uerba, qui ſibi pollicetur haudquaquam ſperanda.

Addere manum.

I L L V D *inuſitatius quod eſt apud Plautum in Perſa, Addere manum, pro eo quod eſt ludibrio habere. Trãſlatum ab iis, qui manu ad aurem porrecta, motaq. quẽpiam irridẽt. Plautina uerba ſunt hæc: Quid ais, crux, ſtimulorum tritor? Quomodo me hodie uerſaſti, ut me in tricas conieciſti? Quomodo de Perſa manus mihi addita eſt? Item in Pœnulo: Quo pacto auara Veneri pulchre adij manum. Rurſum in eadem ſcena: Ego faxo poſthac Dij Deæq. ceteri contentiores magis erunt atq. auidi minus, cum ſciburt, Veneri ut addiderit leno manum. Idem in Aulularia: Ita illis impuris omnibus adij manum. Iterum in Caſſina: Satin lepide addita nobis manus merito? Quanquam uarie ſcriptum inuenitur, nunc adij, nunc addita. Videtur rectius legi, addidi, ut accipiamus ſumptam metaphoram ab irridentium geſtu, cuius meminit Perſius:*

Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas.

Circumtondere comam.

Περικείρειν τοὺς πλοκάμους, *id eſt, Circumtondere comam, Græcis in prouerbio eſt, pro eo quod eſt, ludibrio habere. Nam id luſus gratia fieri ſolet ſtupidis, ut eis nõ ſentientibus cæſaries circumtondeatur. Lucian. in Miſanth.* ἐκάθισο τοὺς πλοκάμους περικειρόμενος ὑπ' αὐτῶν. *id eſt Sedebas cum tibi cæſaries ab illis circumtonderetur. Vſurpat idem in Pſeudomante.*

Fucum facere.

F V C V M *facere, pro eo quod eſt impoſturam facere, & artificioſa diſſimulatione deludere, frequens eſt apud bonos auctores. Terent. in Eunuch. Per alienas tegulas ueniſſe clanculum, fucum factum mulieri. Quo loco, factum, ſupinum eſt, non participium. Quintus frater ad Ciceronem: Si eum, qui tibi promiſerit, fucum, ut dicitur, facere uelle ſenſeris, ut te id audiſſe & ſcire diſſimules. Nam fucus herba genus, quam Græci* φῦκος *uocant, tingendis lanis utile. Vnde ſimpliciter fucum pro colore reperire licet, & fucare pro colorare. Horatius in Odis: -Stercore fucatus crocodili. Maxime ſi colorem non natiuum aut genuinum, ſed artificioſum, ac uelut adulterinum ſignificemus, ut idem Horatius:*

-Nec amiſſos colores Lana refert medicata fuco.

Proinde medicamentum illud, quo cuti ſuperinducto mulierculæ uitia formæ diſſimulant, quaſiq. perſonam aſſumunt, fucum uocant. Plautus: Vitia corporis fuco occulit. Vt autem fucus eſt color arte additus, ita perſona facies eſt non uera, ſed appoſititia. Vnde eleganter dictum a Seneca: Vt perſonam malit quam faciem: id eſt, uideri malit quã eſſe. Lucretius item lib. tertio.

Nam ueræ uoces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur perſona, manet res.

Cor. Tacit. in Dialogo De oratorib. Ita nec præceptor deerat optimus quidem & electiſſimus, qui faciem eloquentiæ non imaginem præſtaret. Itaq. perſonatos dicimus, qui aliud præ ſe ferunt quam ſint. Quin & offucias uocant inania quædam rerum ſimulacra, quæ ueluti præſtigijs quibuſdam, oculis intuentium imponũt. Græci ſimplici uerbo φυκιάζειν *uocant, &* φυκιασμὸν, *huiuſmodi impoſturam,* φυκιστὴν, *fuci artificem. Qui ſcripſit etymologicum Græcum, auctor inſincerus & impurus, uocem deductam exiſtimat* παρὰ τὴν πλοκάμιν, *quæ Græcis coma dicitur appoſititia. Latini galericulum appellant. Quin & colorem pro fuco uſurpauit Iulianus citante Vlpiano lib. Pand. 14. Tit. Ad ſenat. conſul. Maced. cap. 9. Sed Iulianus, inquit, adijcit, ſi color quæſitus ſit, ut filius familias qui mutuam*

pecuniam

peciniam accepturus erat, ſide iuberet. Quin & rhetores, probabilem rationem quam ad defenſionem commenti ſunt, colorem appellant. Iuuenalis,

Dic aliquem nobis, dic Quintiliane colorem.

Et hærente ſummo rhetore, uxor deprehenſa impudẽtiſſimo colore ſe tuetur. —*Conueneras olim*

Vt faceret tu quod uelles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi.

Album calculum addere, & ſimiles figuræ.

λευκὴν ψῆφον προσθεῖναι, *id eſt, Album calculum addere, pro approbare, ſubinde legimus apud doctos. Inde ſumptũ, quod antiquitus miſſis in urnam calculis, ita ferebantur a iudicibus ſententiæ, ut albis abſoluerent, nigris damnarent. Qui ſi forte fortuna fuiſſent æquales, tamen liberabatur reus, eiuſq. rei cauſam Ariſtoteles copioſiſſime reddit in problematibus. De calculorum more meminit Ouid. Metam. lib. 15.*

Mos erat antiquis, niueis atriſq. lapillis,
His damnare reos, illis abſoluere culpa.
Tunc quoq. ſic lata eſt ſententia triſtis, & omnis
Calculus immitem dimittitur ater in urnam.
Quæ ſimul effudit numerandos uerſa lapillos,
Omnibus e nigro color eſt mutatus in album.

Plin iunior in epiſtola quadam: Nam quo magis intendam limam tuam, confitebor & ipſum me, & contubernales, ab editione non abhorrere: ſi modo tu fortaſſe errori noſtro album calculum adieceris. id eſt, ſi noſtrum hunc errorem tuo iudicio comprobaris. Lucia. in Apolog. οὐ μικρὸν ἡγούμενος, τὴν λευκὴν παρὰ σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐπιχεῖσθαι. *id eſt, Haud paruo æſtimans, ſi mihi contingat, album abs te plenumq. ſuffragium auferre. Plato libro De legibus 2.* οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον. *id eſt, Haud poſuerim hunc calculum. Huc adſcribendum quod Alcibiades, nolens ſeſe iudicum permittere ſententijs, ait, ne matri quidem confidere uelle, ſed etiam hanc in eiuſmodi periculo ſuſpectam habiturum, ne nigrum calculum pro albo ſubijceret. Ariſtides in Pericle, ſimplici uerbo dixit,* ἐπιψηφίζειν, *pro comprobare, eamq. uocem tanquam Platonicam uſurpat.*

Creta notare. Carbone notare.

Ad hanc formam pertinent & illa: Creta notare, pro eo quod eſt approbare, & Carbone notare, quod eſt dãnare. Propterea quod Pythagoras aiebat id, quod eſſet colore candido, ad boni naturam pertinere, quod atro mali. Vnde & felicia alba dicimus, infames nigros. M. Tullius in actione pro Cecinna de teſte Sexto Clodio Phormione: Nec minus niger, inquit, nec minus confidens, quã ille Terentianus Phormio. Et Horatius:

—Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

Idem in Sermonibus:

Sani, an creta, an carbone notandi.

Quem imitatus Perſius, ait in quinta Satyra:

Quæq. ſequenda forent, & quæ uitanda uiciſſim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notaſti.

Rurſum Horatius in Odis:

Creſſa neu careat pulchra dies nota.

Candidum calculum Creſſam notam appellat, quã ueteres dies fortunatos ſignare conſueuerunt. Tametſi ſunt qui hoc loco pro Creſſa legunt Threſſa, quod his mos fuiſſe perhibetur Thracibus. Ad hãc formam pertinet etiam illud, Vnione ſignare, quod ſæpius apud auctores eſt, pro eo quod eſt, inter felicia proſperaq. numerare. Ductum a ueterum ſuperſtitione, qui unũquemq. anni diem, miſſis totidem in urnam, aut ut apud Scythas, in pharetram, calculis, ſignabant, quem arbitrabantur proſperum abiſſe, candido calculo, aut creta: quem egregie felicem, unione: contra, quem inauſpicatum, nigro lapillo notabant. Iuuenalis,

Hunc Macrine diem numera meliore lapillo.

Huius ſuperſtitionis meminit Plinius lib. 7. cap. 40. Vana, inquiens, mortalitas, & ad circunſcribendam ſeipſam ingenioſa, computant more Thraciæ gentis, quæ calculos colore diſtinctos, pro experimento cuiuſq. diei in urna condit, ac ſupremo die ſeparatos dinumerat, atq. ita de unoquoq. pronunciat. Quid quod iſte calculi candore illo laudatus dies originem mali habuit? hactenus Plinius. Plutarchus in uita Periclis hiſtoriam refert ab hic non abhorrentem, quam fortaſſis non ab re fuerit hic ipſius uerbis adſcribere: Ὀκτὼ μέρη διελὼν τὸ πᾶν πλῆθος, ἐπεκλήρου, καὶ τῷ λαβόντι τὸν λευκὸν κύαμον εὐωχεῖσθαι καὶ σχολάζειν παρεῖχε, τῶν ἄλλων μαχομένων. διὸ καί φασι τοὺς ἐν εὐπαθείαις τισὶ γενομένους, λευκὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ κυάμου προσαγορεύειν. *id eſt, Vniuerſam multitudinem partitus in octo partes ſortibus utebatur, & cui contigiſſet alba faba, hunc ceteris pugnantibus permittebat in conuiuijs atq. otio agere: quapropter etiam aiunt eos, quibus res aliqua ſuauiter ſuccedunt, eum diem album uocare, nimirum ab alba faba. Ad hanc uiciniam pertinet, quod quæ præcipua ſunt, ea melioris notæ eſſe dicimus, ueluti cum M. Tull. alicui ſalutem dici iubet de nota meliore, Triſtem notam dixit Liuius Decad. 1 lib. 4. Poſthumius nulla triſti nota eſt inſignitus. id eſt, nulla crudelitatis infamia aſperſus.*

Calculum reducere.

Calculum *reducere, eſt mutare factum, cuius te pœniteat. Aut uertere conſilium rei non ſatis commode inſtitutæ. Nonius citat Ciceronem in Hortẽſio. Itaq. tibi concedo, quod in duodecim ſcrupis olim, ut calculum reducas, ſi te alicuius dati pœniteat. Tranſlatum apparet, aut a ratiocinantibus, aut quod eſt uero propius, a ludo laterunculario. In ſumma, prouerbij ſpeciem habent, quæcunq. a calculis finguntur metaphoræ. Vt, ad calculos uocare, pro eo quod eſt, rationem inire & æſtimare. M. Tullius dialogo De amicitia: Hoc quidem eſt nimis exigue, & exiliter ad calculos uocare amicitiam, ut par ſit ratio datorum & acceptorum. Valerius Maximus lib. 4. capite de liberalitate: Si ad calculos reuocetur, paruum utpote ſeptem iugeribus, & hoc in Pupinia additis redactum: ſin animo prærogantis, omni pecunia maius. Et ad calculos reuerti, eſt redire ad rationẽ, ac reſpectum, conſiliũque. Cicero ad Atticum: Quare nunc ſaltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus, ut non ſolum glorioſis conſilijs utamur, ſed etiam paulo ſalubrioribus. Et in epiſtolis Plinianis, Mouere calculos, pro eo quod eſt proponere rationes. Et ponere, inquit, in utraq. parte calculos, id eſt, utrinq. rationes expendere. Et, Hic calculus accedat, id eſt, hoc momenti adiungatur. Neq.*

quidquam

quidquam prohibet eadem ratione dici, Decedere calculum, & Detrahere calculum.

C præfigere.

THETA *præfigere, pro damnare. Perſius:*

Et potis es uitio nigrum præfigere theta.

Auſonius in pedagogũ liguritorẽ, carmine Choliãbico.

Miſelle doctor, ... tibi ſit obſcœno,

Tuumq. nomen theta ſectilis ſignet.

Sunt qui hoc ad figuram Græcanicæ litteræ referant, quod ea cordis humani transfixi ſpeciem quodammodo repræſentet. Sed uero ſimilius, quod ſcribit Aſconius Pædianus, olim in iudiciis ſortes, quæ mittebantur in urnam, triplicem notam habere ſolere. Ac Θ quidem damnationis fuiſſe ſymbolum, T abſolutionis, Λ ampliationis, id eſt, quotiens ſignificabant ſibi parum adhuc liquere, ac denuo cauſam agi oportere.

Stellis ſignare, obelo notare.

Ἀστέροις σημειοῦσθαι, ἢ ἄστροις τεκμαίρεσθαι, *id eſt, Stellis notare. Euſtathius in 5. Odyſſeæ librum, admonet dictum de his, qui longam ac deſertam uiam peragunt, adeo vt neceſſum habeant regionum ſitum, ſtellarum obſeruatione ſignare. Ductam autem eſſe metaphoram a nauigantibus, qui cum euſque prouecti ſunt a terra, vt iam cælum undiq. & undiq. pontus, ſtellarum indicio curſum moderari ſolent, maxime Cynoſuræ, et Helices, teſte Arato* ἐν φαινομένοις,

Οἱ τὴν μὲν κυνόσουραν ἐπίκλησιν καλέουσι,
Τὴν δ' ἑτέρην ἑλίκην. ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες ἀχαιοὶ
Εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν.
Τῇ δ' ἄρα φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασσαν.
Ἀλλ' ἡ μὲν καθαρὴ καὶ ἐπιφράσσασθαι ἑτοίμη,
Πολλὴ φαινομένη ἑλίκη πρώτης ἀπὸ νυκτός.
Ἡ δ' ἑτέρη ὀλίγη μὲν, ἀτὰρ ναύτῃσιν ἀρείων,
Μειοτέρῃ γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι.
Τῇ καὶ σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται.

Quorum carminum interpretationem adſcribamus ex manici Cæſaris interpretatione:

Hic Iouis altrices Helice, Cynoſuraq. fulgent.
Dat Graiis Helice curſus maioribus aſtris,
Phœnicas Cynoſura regit: ſed candida tota,
Et liquido ſplendore Helice, nitet haud prius ulla,
Cum ſol Oceano fulgentia condidit ora,
Stella micat cælo ſeptem quæ Creſia flammis.
Certior eſt Cynoſura tamen ſulcantibus æquor,
Quippe breuis totam fido ſe cardine uertit,
Sidoniamq. ratem nunquam ſpectata ſefellit.

Et Aratũ imitatus Ouidius, lib. de Triſtibus quarto.

Magna, minorq. feræ, quarũ regis altera Graias,
Altera Sidonias, vtraq. ſicca rates.

Idem indicat Vergilius in quinto, de Palinuro loquẽs:

Talia dicta dabat, clauumq. affixus, & hærens,
Nunquam amittebat, oculosq. ſub aſtra tenebat.

Idem alibi,

Cuncta notat tacito labentia ſydera cælo.

Conſimiliter Homerus cum alias, tum Odyſſea lib. 5.

Αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως
Ἥμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε,
Πληϊάδας τ' ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύοντα βοώτην.
Ἄρκτον θ' ἣν καὶ ἅμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
Ἥ τ' αὐτοῦ στρέφεται καί τ' ὠρίωνα δοκεύει,
Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. *id eſt,*

Ille quidem nauim arte regẽs, clauo aſſidet hærẽs,
Nec ſinit illapſo torpeſcere lumina ſomno,
Pleiadas, ſeroq. recondentem ora Booten
Suſpectans, urſamq. alio cognomine plauſtrum,
Quæ fixa uſque loco ſe circumflectit eodem,
Et nunquam Oceani liquidis aſpergitur undis.

Vnde ἀστερίσκοις σημειοῦσθαι τινὰ ἰδεῖν *videntur ii, qui notulis quibuſdam & coniecturis arte deprehenſis, rem alioqui peruestigatu difficilem inquirunt aut aſſequuntur: aut qui ſignis quibuſdam multo ante colligunt quid ſit euenturum. Poſtea deflexum eſt, vt ſtellas prænotare dicantur, qui quidpiam uelut animaduertendum inſigniunt. Cui diuerſum* ὀβελίζειν*, id eſt, veru prænotato quaſi iugulare ac damnare. Tranſlatum ab Ariſtarcho, qui Homeri carmina in corpus redegit atque in libros digeſſit, uerſus nothos, hoc eſt, adulterinos & ſubditicios, qui non uiderentur ſapere venam illam Homericam,* ὀβελίζων*, id eſt, minutis verubus prænotatis damnans: contra, qui uiderentur inſignes ac genuini,* ἀστερίζων*, id eſt, ſtellulis illuſtrans. Quin hoc ipſum Ariſtarchi cognomen in prouerbium abiit, quod is eum damnandi notulis probandiq. morem excogitarit. M. Tullius Attico: Totum hunc locum, quem in ariſtocratia ego varie meis orationibus, quarum tu Ariſtarchus es, ſoleo, pingere, de flamma, de ferro, noſti illas* ληκύθους*, ualde grauiter pertexuit. Atticum uocat ſuarum orationum Ariſtarchum, id eſt, cenſorem & emendatorem, quod illi mos fuerit, ſi quæ parum probaſſet in ſcriptis Ciceronis, ea ceris rubris notare. Quod quidem alibi declarat idem M. Tullius, libro ad Atticum 16. Quæ mihi florentia uiſa ſunt tuo iudicio. Cerulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebam. Idem ad Dolabellam: Profert alter, opinor, duobus uerſiculis expenſum. Alter Ariſtarchus hos* ὀβελίζει*. Ego tanquam criticus antiquus iudicaturus ſum. Item M. Varro de ling. Lat. Ariſtarchos appellat, criticos grammaticos, qui de libris iudicant. Et Horat. Fiet Ariſtarchus. id eſt, caſtigator & expenſor alieni ſcripti. Et D. Hieronym. ſubinde quempiam, ſui temporis Ariſtarchum uocat, quod arbitrio ſuo alia damnaret, alia probaret.*

Notari ungui, & ſimilia.

AD EANDEM *formam pertinent hæc quoque, Notare ungui, quod ſoleat ungue ſignum apponi, ubi quid parum placet. Horatius dixit, Tranſuerſo calamo ſignum adponere, pro eo, quod eſt, damnare. In eundem ſenſum, Cenſoria uirgula, legitur identidẽ apud diuum Hieronymum, pro caſtigandi notandiq. auctoritate. Itẽ apud Quintilianũ lib. Inſt. 1. Quā quidẽ ita ſunt ſeuere uſi veteres grãmatici, ut non uerſus modo cenſoria quadã uirgula notare. A cẽſorib' Romanis traductũ, quorum partes erant notare, ſi quid in moribus ciuitatis dignum emendatione indicaſſent, ac multam dicere. Eodẽ pertinent ſpongia, lima, cælũ, quæ in emendationis prouerbiũ abierunt. Spõgia deletur, quod nõ placet. Lima detrahitur atq. expolitur, quod redundat, quodq. incultũ eſt. Cælo deformatur itẽ, ac fingitur id, qđ eſt rudius. Proinde in ſpõgiã incubuiſſe dixit Au-*

guſtus. Aiacem ſuum, quem deleuerat. Et elimata dicuntur expolita. Et ſculpturã orationis, cultum dicũt.

Stylum vertere.

STYLVM *uertere, eſt mutare quod ſcripſeris. Horatius in Sermonibus:*

Sæpe ſtylum uertas.

Antiquitus in tabellis ceratis ſcriptitabant ſtylo graphiario, cuius altera parte, nimirum acuta, per æquor cereũ ducta literas exarabant, altera latiore rurſum obliterabant quod exaraſſent. Hieronymus aduerſus Rufi. Quandiu nõ renuebam laudationem tuam, ſequebaris vt magiſtrum, fratrem & collegam uocabas, & catholicum in omnibus fatebaris. Poſtquam uero non agnoui laudes tuas, & me indignum tanti uiri præconio iudicaui, uertis ſtylum, & omnia laudata prius, vituperas, de eodem ore & dulce proferens & amarum. Hieronymus imitatus eſt Ciceronem, qui Verrinarum actionum 4. ſcribit in hunc modum: Timuit aliquando & commotus eſt, uertit ſtylũ in tabulis ſuis, quo facto cauſam omnem euertit ſuam. Inuenitur & ſtylum infigere, & ſtylo appetere, pro eo quod eſt, ſcriptis inſectari atq. inuehi.

Omne tulit punctum, Omnium calculis.

OMNE *tulit punctum, & cunctorum calculis, legimus pro eo, quod eſt omnium ſententia & comprobatione. Quorum prius tranſlatum eſt a conſuetudine comitiorum, ubi tabella circumferri conſueuit, in qua puncto appoſito ſignificabant, cui candidatorũ ſuffragarẽtur. Poſterius a iudiciorum ſortibus, de quibus paulo ſuperius meminimus. Horatius:*

Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci.

Nam qui iucũda modo ſcribunt, iis dũtaxat placent, qui uoluptatem appetunt. Contra qui utilia, ab iis tantum probantur, quibus utilitas quæritur. At qui uoluptatem cum utilitate coniunxit, is omnium ſuffragio laudabitur. Idem in Epiſtulis:

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo, quis?

Quis niſi Callimachus?

Itẽ in epigrãmate Choliãbico, quod refert a Porphyr.

Ciconiarum Rufus iſte conditor,

Hic eſt duobus elegantior Plancis.

Suffragiorum puncta non tulit ſeptem.

Ariſtides in Themiſtocle: [illegible] id eſt, qui eſt communis Græcorum calculus, dixit pro eo quod erat, totius Græciæ conſenſus. Cicero libro Tuſc. quæſt. 2. Quæ flamma eſt, per quam non cucurrerunt, qui hæc olim punctis ſingulis colligebant? Agit autẽ de magiſtratibus, qui ſingulorum ciuium ſuffragiis mãdabantur. Apuleius Aſini ſui lib. 6. Certe calculo cũctorum, utcunque mors ei fuerat deſtinata: id eſt, omnium ſuffragiis ſententiiſq.

Cumani ſero ſapiunt.

O[illegible], id eſt, Sero ſapiunt Cumani. Id *adagium refertur a Strabone Geographiæ lib. 13. putatq. eos vulgo male audiſſe, tanquam ſtupidos atque inſulſos, ob hanc cauſam, quod ducentis annis portus uectigalia exegerint, hoc nomine, vt urbem ædificarẽt, quæ dare tamẽ non deſierunt, cũ iam urbs eſſet extructa. Adiicit & aliã fabulã: Cumanos publica pecunia mutuo accepta, porticus conſtruxiſſe: deinde cũ pecunia eã ad diẽ præſcriptum non reddidiſſent, a deambulatione fuiſſe prohibitos. Aliquanto poſt cum ingẽs eſſet pluuia, creditores ludibrij cauſa præconẽ miſiſſe, qui publicarẽt edictũ, vti Cumani porticus ſubirent. Atq. ita uoce præconis admonitos ſubiiſſe: inde natũ adagiũ, ſero ſapere Cumanos, qui nõ niſi moniti ſenſerint defugiẽdã eſſe pluuiã. Notat & Stephanus, Cumam ac Lesbũ male uulgo audiſſe ſtupiditatis nomine. Prouerbiũ aũt non ſentit de Cuma Italiæ, ſed Aeolidis, quæ eadẽ dicta fuiſſet Amazoniũ et Phriconitis, aut, vt Herodotus lib. 1. Phriconis. Simillimum illi, Sero ſapiunt Phryges. Nihil n. vetat, quo minus dicatur et in illos qui non niſi ſuo malo docti parent recte monentibus.*

Mala attrahens ad ſeſe, ut cæcias nubes.

K[illegible], id eſt, Sic mala ſibi pſi, ut cæcias nubem attrahens. *Verſus eſt ſenarius, prouerbio celebratus in eos, qui ſibiipſis litium ac negotiorum materiam pariunt accerſuntq. Ducta ſimilitudine ab eius uenti natura, cui nomen cæcias, quem Plinius media inter aquilonem & exortum regione flare ſcribit, & unum contra aliorum ſeptentrionalium uentorum naturam, nubes non pellere, ſed attrahere. Quin ipſius hæc ſunt uerba: Ventorum, inquit, etiam frigidiſſimi ſunt, quos a ſeptentrione diximus ſpirare: Vt omnis his corus: Hi & reliquos compeſcunt, & imbres abigunt. Humidi auſter & aphricus, & præcipue auſter Italiæ. Narrant & in Ponto cæciam in ſe trahere nubes. Hactenus Plinius. Ariſtoteles libro De mundo putat cæciam circa ortus æſtiuos flare, adiiciens hunc a nonnullis eundem haberi cum illo, quem alii [illegible] nominant, flatq. proximus argeſtæ. Quid autem in cauſa ſit, vt hic uentus nubes non more reliquorum a ſe propellat, ſed ad ſe uocet, Ariſtoteles in Meteorologis conatur oſtendere. Vel quod alius, inquit, uentus reſtet aduerſus eodem tempore: vel quod hic e ſublimi cæli parte ſpirans, puta orientali, non tranſuerſus per terram feratur, ſed recurua ta linea, propter reflexum, unde exortus eſt, eo recurrit. Atque ita fit, vt nubes ad ſeſe cogat. Vnde idem in libro De mundo, cæciam inter eos uentos numerat, qui [illegible] id eſt, reſupinati flatus uocantur. In Problematis autem ſectione 26. duas huiuſce rei cauſas reddit. Alteram hanc eſſe putat, quod eodem tempore reſtet alius uentus cæciæ contrarius. Alteram non diſſonãs ab iis, quæ retulimus: nempe cæciam ſpirare ab eminentiore cæli regione, nimirum ab ea quæ uergit ad Orientem: hunc autem eſſe editiorem quam occiduam, colligit ex magnitudine & altitudine maris occidentalis. Itaq. fieri, ut cæcias occiduam regionem aduerſus inuadens, nubes contrahat, eaſq. ſuo in ſe reflexu ad ſe trahat. Huius rei mentionem facit & Plutarchus in uita Sertorij, ſcribens hunc ducem, animaduerſa cæciæ natura, qui tum forte flabat, Caricitanos, aut, vt Græci codices habent, Characitanos hoſtes ad deditionem coegiſſe ad hunc modum. E regione ſpeluncarum, in quibus illi ſe continebant, obiecit aggeres cinericios. Quibus incurſatione equitum concitatis, cæcias tantum pulueris in fauces ſpeluncarum deuexit, ut cum ferre non poſſent, ſeſe Sertorio in manus darent. Refertur adagiũ ab Aulo Gellio, lib. 2. ca. 22. idq. ex Ariſtotele. Refertur & a Theophraſto,*

lib.

lib. De natura ventorum. Sed ab hoc atq. item ab Ariſtotele refertur, vt videatur etiam in bonam partem dici poſſe. Ait enim, ἕλκων ἐφ' αὑτὸν τὸν πλοῦτον ὥσπερ ὁ καικίας νέφος. id eſt, Attrahens ad ſeſe diuitias, vt cæcias nubes. Plutarchus in cõmentario, cui titulus, quo pacto quis poſſit ab inimicis iuuari: ὡς γὰρ ὁ καικίας τὰ νέφη, οὕτως καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ' αὑτὸν ἕλκει τὰς λοιδορίας. i. Quemadmodum enim cæcias nubes, itidem improba vita, probra ad ſeſe attrahit. Vſurpat idem in bonam partem in Præceptis politicis. Vnde de re quauis dici poſſe videtur in vtramlibet partem. Vt, Hic ad ſeſe eruditorum hominum gregem attrahit, perinde vt cæcias nubes. Hic vndiq. pecunias attrahit ad ſeſe, quemadmodum cæcias nubes. Hunc omnes bonæ felicitates non aliter ſequuntur, quam cæcias nubes. Nuſquam abſunt iurgia, ubicunq. hic adeſt, neq. enim ſecus ad ſeſe lites attrahit, quam cæcias nubes. Conſimiliter ad rẽ referri poteſt. Res eſt tumultuoſa ambitio, quippe inuidiam, ſimultatem, profuſionem atq. id genus alia incommoda, non aliter attrahit ad ſeſe, quam cæcias nubes. Modeſtia cunctorum hominum beneuolentiam allicit ad ſeſe, itidem vt cæcias nubes.

Oleum in auricula ferre.

OLEVM *in auricula ferre. Eſt apud Martialem. Quo loco nõ ſatisfacit interpres Domitius Chalderinus, vir alioqui probe doctus. Nam poeta taxare videtur hominẽ rigida ſupinaq. aure, id quod etiam Græci notant,* ἀν' οὖς ἔχεις, ἀντὶ τοῦ ἄνω τὸ οὖς ἔχειν. *i. Sublimem & ſupinam aurẽ habẽs. Carmẽ Martialis eſt huiuſmodi:*

Narratur quidam belle dixiſſe Marulle:
Qui te ferre oleum dixit in auricula.

Porro vt in Problematibus ſcripſit Ariſtoteles, aures aqua infuſa offendũtur, oleo non item. Quin ſi forte aqua in aurem inciderit, oleo infuſo medemur, dum lubrica facta aure, aqua defluit. Proinde & vrinatores oleum auribus inſtillare cõſueuerunt, quo minus aqua lædãtur. Hinc itaque videtur natum adagium, nempe a geſtu eorum, quibus eſt aliquid liquoris infuſum, quod ne effluat, aurem ſupinant, quaſi auerſantes ac faſtidientes audire. Neq. tamen negauerimus poſſe referri ad aſſentatores, qui velut oleum in aurem inſtillant, dum iucunda loquuntur magis quam ſalutaria. Cui diuerſum eſt illud Perſianum:

Auriculas teneras mordaci radere vero.

Verũ cui placet hic ſenſus poſterior, in auriculã, accuſandi caſu legat oportet. Quod quoniam & prouerbij ſpeciem præ ſe gerit, & vulgo iactatum Martialis indicat, non eſt prætereundum.

Quid ſi cælum ruat?

Τί εἰ οὐρανὸς ἐμπέσοι; *id eſt, Quid ſi cælum ruat? Ironia prouerbialis in eos, qui tutiſſimis etiam in rebus ridicule timent. Hoc vnde manarit, Ariſtoteles indicat libro* τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ *quinto, ſcribẽs priſcis illis et rudibus mortalibus perſuaſum fuiſſe, cælum hoc, quod videbant imminere, Atlanticis humeris ſuſtineri. Quod ſi ille ſe ſubduxiſſet, fore vt e ſublimi in terram decideret. Idq. non ſolum poetarum figmentis fuiſſe proditũ, verum etiam a phyſicis nõnullis adfirmatum. Plutarchus in libello De facie quæ apparet in orbe lunę citat Phenacẽ quendam, qui metuerit ne luna decideret in terram, quiq. commiſeratus ſit vicem eorum, qui lunæ forent ſubiecti, cuiuſmodi ſunt Aethiopes ac Taprobani, ſi tãtũ pondus in eos rueret: idẽ veritus de terra cæloq., niſi colũnis Atlanticis fulcirentur. Theognis.*

Ἐν μοι ἔπειτα πέσοι μέγας οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε
Χάλκεος, ἀνθρώπων δεῖμα παλαιγενέων. *id eſt,*

Deinde meo vaſtus capiti illabatur Olympus
Ferreus, antiqui quod metuere uiri.

Terentius, ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ: *Quid ſi redeo ad illos, qui aiunt, Quid ſi nunc cælum ruat? Alluſit huc Horat. in Odis:*

Si fractus illabatur orbis
Impauidum ferient ruinæ.

Vmbram ſuam metuere.

Τὴν αὑτοῦ σκιὰν φοβεῖσθαι, *id eſt, Suam ipſius umbram metuere, dicuntur, qui pueriliter trepidant, ubi nihil omnino ſit periculi. Translatum uel ab his, qui forte conſpecta corporis ſui umbra, ſubito expaueſcunt. Vel a melancholicis quibuſdam, qui auctore Ariſtotele, propter oculorum imbecillos ſpiritus, in aere proximo ueluti ſuam quandam imaginem contemplantes, arbitrantur ſeſe ſuos uidere manes. Socrates in Phædone Platonis: Tu uero tuam, quemadmodum dici ſolet, metuens umbram. id eſt, tibiipſi diffiſus. Q. ad Ciceronem de Conſulatu petendo: Alter uero, quo, dij boni, ſplendore eſt. Primum nobilitate eadem, qua Catilina. Num maiore? Non: ſed uirtute. Quamobrem, qui manium umbram ſuam metuit, hunc negliges quidem. Quanquam is locus non uno modo erat deprauatus in codicibus. Plutarchus Sympoſiacorum problematum decade ſeptima,* τοῦ μὲν τῆς σκιᾶς ἀνώνυμον ὄνομα καὶ δυσχεραίνων, ἀληθῶς σκιὰν δόξει φοβεῖσθαι. *id eſt, Qui vmbræ nomen refugiat ac moleſte ferat, is vere vmbram videbitur formidare. Agit autem de vmbris ita vocatis, qui non ipſi vocati a conuiuatore, ſed vocatum ſequentes adeunt conuiuium.*

Vel muſcas metuit præteruolitantes.

PROVERBIALIS *eſſe videtur hyperbole, quam refert Ariſtoteles ſeptimo de rep. libr.* ἀλλὰ δειλότατα μὲν τὰς παραπετομένας μυίας, *id eſt, Qui muſcas, inquiens, & præteruolitantes metuet. id eſt, quãuis friuola de cauſa. Idem ſimilem quandam commemorat in Moralium ſeptimo, loquens de ijs, qui vſque adeo natura ſunt timidi, ut etiam ſi ſorex obſtrepat, protinus expaueſcãt.*

Funem abrumpere nimium tendendo.

Ἀπορρήγνυται τεινόμενον τὸ καλώδιον, *id eſt, Abrumpetur tenſus funiculus. In eos dici ſolitum, qui dũ extrema experiuntur, alienant a ſe eos cum quibus agunt, & vniuerſæ rei iacturam faciunt, dum plus ſatis attẽti ſunt ad lucrum. Lucianus in dialogo quodam, matrem lenam facit obiurgantem filiam, quod amatorem in conuiuio nimis pertinaciter contempſerit: periculũ autem eſſe, ne præter modum exacerbatus atq. irritatus iuuenis amorem pariter & commodum alio conuertat.* καὶ ὅρα, *inquit,* μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπορραγῶμεν πάνυ τεινόμεναι τὸ καλώδιον. *id eſt. Ac*

uide, ne iuxta prouerbium, abrumpamus, dum nimium tendimus funiculum. Pindarus apud Plutarchum καὶ λύοντι τὸ τᾶν ἀργαλέων σχοινίον μεριμνᾶν. *id eſt, Atque intolerabilium curarum funiculum ſoluenti. Quanquam hoc ab adagio non nihil eſt diuerſum, magiſq. congruit cum illo, quod eſt apud Senecam in Epiſtulis ad Lucillium, de explicanda catena negotiorum, atque adeo abrumpenda, ſi nequeat explicari. Prouerbium generaliter trahi poterit ad quemlibet conatum immodicum, & ob id in malum aliquod erumpentem. Nec abhorret Mimus ille Publianus:*

Furor fit læſa ſæpius patientia.

Atque alter huic conſimilis, eiuſdemq, pinamur, etiā ſi Senecæ nomine fertur:

Bonus animus læſus, grauius multo iraſcitur.

In matellam immeiere.

Εἰς τὴν ἀμίδα οὐρεῖν, *id eſt, In matellam immeiere. Cum ſordide tractantur, aut ad munus aliquod parum honeſtum adhibentur ij, qui non indigni uideantur, utpote ipſi ſordidi atque inhoneſti, quaſiq. ad contumelias ferendas facti. Lucianus de mercede ſeruientibus.* Οὐδὲν ἂν ἔτ' αὐτοὶ δεινὸν πάσχοιεν, οὔτ' ἐκεῖνοι ὑβρίζειν δόξειαν ἐς τὴν ἀμίδα φασὶν ἐνουροῦντες. *id eſt, Itaque nec hi quidquam indignum aut acerbum patiantur, neque illi eos contumelijs afficere uideantur, ſi, quod aiunt, in matellam immingant. Si quidem ad hunc uſum quaſi naſcitur matella. Ex aduerſo Martialis Baſſum quendam ioco taxat, qui in aureum uas incacaret, cum uitro biberet.*

Ventris onus miſero, nec te pudet, excipis auro
Baſſe, bibis uitro, carius ergo cacas.

Riſus Ionicus.

Γέλως ἰωνικός, *id eſt, Riſus Ionicus. In molles & uoluptarios dicitur. Nam Ionum mollicies perinde ut Sybaritarum faſtus in prouerbium abiit, quod alteri Græcorum, alteri Barbarorum eſſent luxurioſiſſimi. Athenæus libro Dipnoſophiſtarum duodecimo de luxu Ionum loquens, ait extare parœmiā auream, quæ mores eius gentis teſtificetur, hanc ut opinamur, intelligens. Idem libro 14. docet, ſaltationis genus olim fuiſſe laſciuum ac petulans, quod Ionicum diceretur. Valerius Maximus libro rerum memorabilium ſecundo, prodidit Ionas primos, unguenti corouarumq. in conuiuio dandarum, & ſecundæ menſæ conſuetudinem haud parua luxurię iritamēta reperiſſe. Maximus Tirius in diſſertatione, cui titulus, quis ſit philoſophiæ finis, Crotoniates, inquit, Olympicum oleaſtrum adamat, Spartiates armaturam, uenationes Cretenſis, luxum Sybarites, Ionchoros. Hinc Horatius in Odis:*

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura uirgo.

laſciuas ſaltationes, & parum decoras geſticulationes ſignificans. Vnde & Apud Ariſtophanem ἰωνικῶς, *pro eo quod eſt,* ἁβρῶς, *id eſt, molliter ac delicate.*

Riſus Megaricus.

Γέλως μεγαρικός, *id eſt, Riſus Megaricus, in eos dicendum, qui parum tempeſtiue iocantur, quiq., quod notat Quintilianus, malunt aliquotiēs amicum quam dictum perdere. Aut quorum artes iam in contemptum abierunt, ſucceſſione maiorum artificum obſcuratæ. Neque male quadrabit in ſenes, qui ætate aliena, luſus quoſdam indecoros, ac uoluptates iuueniles turpiter conſectantur. Nam Ionica comœdia uiguit ad tempus: Deinde in contemptum uenit, irriſa ab Athenienſibus. De riſu intempeſtiuo celebratur & hic ſenarius:*

Γέλως ἄκαιρος ἐν βροτοῖς δεινὸν κακόν. *id eſt,*
Non in loco ridere pergraue eſt malum.

Riſus Chius.

Γέλως χῖος, *id eſt, Riſus Chius, de molli laſciuoq. luſu. Quandoquidem & Chiorum mores taxauit uetus comœdia. Adagium commemoratur a Diogeniano.*

Quidquid in buccam uenerit.

QVIDQVID *in buccam uenerit. Quotiēs libere quoſpiam ac tuto loqui ſignificamus, incircumſpecte, & quidquid forte fortuna in animum inciderit Quemadmodū apud fidos amiculos facere ſolemus, apud quos impune quiduis nugamur atq. effutimus. M. Tullius ad Atticum, libro 14. Aut ſi nihil erit, quod in buccā uenerit ſcribes. Idem libro duodecimo; Quid cum coram ſumus, & garrimus quid quid in buccam uenit? Recte torquebitur & in eos, qui temere atque inconſiderate loquuntur, perinde quaſi ſermo illis non in pectore naſcatur, ſed in faucibus.*

Quidquid in linguam uenerit.

HVIC *plane Germanum eſt illud, quod uſurpat Lucianus in libello De ratione conſcribendi hiſtoriam,* ἐπιποιοῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὅτι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶτταν ἔλθῃ. *i. Cōminiſcentes affingenteſq., quidquid uerbi temere in linguā, ut aiunt, uenerit. Plato dictū hoc libro De repub. octauo citat ex Aeſchylo Tragico poeta. Vſurpauit & Athenæus libro Dipnoſophiſtarum quinto,* κατὰ γὰρ τὸν εἰπόντα ποιητὴν, ὅ,τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἔλθῃ. *id eſt: Iuxta poetam qui dixit, quidquid temere in linguā uenerit. Hoc uelut interpretans Iſocrates in oratione panathenaica,* ὅμως οὖν δόξαιμι τοῖς εἰκῇ καὶ φορτικῶς, καὶ χύδην ὅτι ἂν ἐπέλθῃ λέγουσι. *id eſt: Similis uidebor iis qui temere & arrogāter ac futiliter quidquid in mentē uenerit loquuntur.*

Momo ſatisfacere, & ſimilia.

Τῷ μώμῳ ἀρέσκειν, *id eſt, Momo ſatisfacere. Prouerbialis eſt hyperbole. Heſiodus in Theogonia et Momi cuiuſdā meminit, quem ait, Nocte matre, Somno patre progenitū. Huic deo mos eſt, ipſum quidem nihil operis edere, ſed aliorū deorum opera curioſis oculis contēplari, & ſi quid eſt omiſſum, aut perperā factum, id ſumma cum libertate carpere. Nā* μῶμος *Græce reprehenſionē ſonat. Ariſtoteles De partibus animaliū libro tertio, meminit huius, qui naturā incuſarit, quod bobus cornua in capite ac nō in armis potius addiderit, uidelicet quo uehementius poſſint ferire. Ad quod alluſiſſe uidetur Lucianus, cū in ſecundo Verarū narrationū libro, ſcribit ſe uidiſſe boues quoſdā, quibus cornua ineſſent, non in frōte quemadmodū reliquis, ſed ſub oculis. Idq. ita uiſum eſſe Momo. Huius idē Lucianus cū aliis compluribus locis meminit, tū in Dialogo de hæreſibus, huiuſmodi quan-*

di quendam de eo fabulam refert. Mineruam, Neptunum, & Vulcanum de principatu artificij inter ſe contendiſſe. Et ut quiſq. artis ſuæ præcipuum aliquod ſpecimen ederet, Neptunum taurum quendam finxiſſe, Mineruam domum excogitaſſe, Vulcanum hominem compoſuiſſe. Momus delectus arbiter certaminis & artis expenſor. Ille inſpecto uniuſcuiuſque opere, præter alia quæ in reliquorum operibus reprehendit, illud potiſſimum in hominis opificio notauit, quod artifex non in pectore feneſtras aut hoſtiola quædã addidiſſet, quo perſpici poſſet quid in corde lateret, quod illi ſpecuoſum alioqui, multiſq. receſſibus ſinuoſum finxiſſet: Cuius fabulæ mentionem facit & Plato. Philoſtratus in epiſtula quadam ad uxorem, de Momo ſcribit in hanc ferme ſententiam: Hunc in Venere nihil alioqui quod reprehenderet inueniſſe, niſi quod ſandalium illius calumniabatur, ut ſtridulum, nimiſq. loquax, ac ſtrepitu moleſtum. Quod ſi Venus citra ſandalium inceſſiſſet, ita ut emerſit a mari, tota nuda, nullam omnino anſam carpendi Momus inueniſſet. Qui quidem deus tametſi non perinde gratus eſt atque ceteri, propterea quod pauci ueram reprehenſionem libenter admittant, tamen haud ſcimus an ullus alius e maxima poeticorum deorum turba ſit utilior. Quanquam nunc noſtri Iones excluſo Momo ſolam Euterpen audiant, blanda ſalutaribus anteponentes. Hic igitur Momus varias adagiorum formas ſuppeditat. Vel cum Plato de Repub. libro 6. ſcribit, philoſophiæ ſtudium eſſe eiuſmodi, ut ne a Momo quidem poſſit reprehendi. Vel cum Venus Lucianica iam itura in iudicium, negat ſe dubitaturam, etiam ſi Momus ipſe iudicaturus eſſet. Vel cum Cicero ſcribit ad Atticum, libro quinto, Quod me maxime hortaris, & quod pluris eſt, quam omnia, in quo laboras, ut etiam Ligurino Momo ſatisfaciam, moriar ſi quidquam fieri poterit elegantius. Ergo prouerbij ſpeciem habebunt omnes id genus formulæ: Haud dubitem tecum uel Momo iudice decertare. Inculpatior eſt eius viri uita, quam ut uel Momus ipſe poſſit carpere. Hanc faciem ne Momus quidem poſſit reprehendere. Nec Momum iudicem recuſarim. Hæc uel Momo ipſi ſatisfaciant. Et ſi quæ fingi poſſunt conſimiles. Ad hanc formam pertinet illud Ouidianum de forma Adonidis:

Laudaret faciem liuor quoque.

Breuiter omnes id genus hyperbolæ prouerbij faciem obtinent, ueluti Terentianum illud, Ipſa Salus ſi cupiat, ſeruare domum hanc non poſſit. de familia deplorata. Item de loco uehementer munito: Hanc arcem ne Mars quidem ipſe expugnarit. De homine præfracto ac pertinaci: Huius animũ ne Vertumnus quidem ipſe uerterit. De fœmina ſupra modum uiroſa: Huius fœminæ libidinem ne Priapus quidem ipſe ſatiarit. De re neutiquam probabili: Iſtud ne Pitho quidem ipſa perſuaſerit. De re tacitu difficili: Hoc ne Harpocrates quidem ipſe, aut Angerona continere queat. In tanto rerum ſtrepitu ne Somnus quidem ipſe ſomnum ceperit. De homine præter modum ſuſpicaci & diffidenti, Iſte ne Fidei quidem ipſi fidem habeat. Hic uel Argum fallat, de uehementer aſtuto. Hic miſerior eſt, quam ut ei uel ipſa inuidere poſſit inuidentia. Verum de his loquendi formulis admonuimus in operis huius initio.

Cœlo ac terræ loqui.

Q V I *fruſtra uociferantur, cœlo ac terra loqui dicuntur. Sic enim ſolent, qui diffidunt hominum præſidiis, exclamare, o cœlum, o terra. Theognetus apud Athenæũ libro tertio, ac rurſus libro decimo quinto,*

Πεφιλοσόφηκας, γῇ καὶ οὐρανῷ λαλῶν,
Οἷς οὐδέν ἐστιν ἐπιμελὲς τῶν σῶν λόγων. *id eſt,*

Terræ loquens cœloq. philoſophatus es,
Sed hiſce nulla eſt cura ſermonis tui.

Confine eſt illi, quod alibi retulimus, Vento loqueris.

In portu impingere.

E S T *apud Quintilianum in Inſtitutionibus, In portu impingere, pro eo quod eſt, ſtatim in ipſo operis ingreſſu peccare. Vſurpatur & a diuo Hieronymo in Apologia ſecunda aduerſus Ruffinum: Statim de portu egrediens, nauim impegi. Idem ad Pammachium: Egredientes de portu ſtatim impegimus. Sumptum a nauigantibus, qui magno cum dedecore prius quam portu exierint, nauim illidant. In diuerſum ſenſum inflexit Papyrius Fabianus, referente Seneca in controuerſiis: Nauim in portu mergis, de ſene qui luxuriari cœperat aliena ætate. Apte dicetur in omnes qui negotio iam propemodum cum laude confecto, in extremo degenerant. Idem eſt apud Græcos,* ἐν τῷ λιμένι προσκρούειν, *id eſt, In portu impingere. Nilus quidam Græcus autor ita refert,* μὴ ἐπαίρου, μή πως τὸ ναυάγιον ἐν τῷ λιμένι ὑπομείνῃς, *id eſt, Ne efferaris animo, ne forte naufragium tibi fiat in portu.*

In limine deficere, aut offendere.

H V I C *proximum ſit illud, In limine offendere, aut deficere. Tranſlatum ab iis, qui domum egreſſuri, ſtatim in limine pedem offendunt, prius quam quidquam occeperint agere. Vergilius:*

—Cur indecores in limine primo Deficimus?

Id eſt, ſtatim, ac uix dum inito bello. Duriuſcule dixit Qu. Curtius libro ſexto, In ipſo limine uictoria ſtamus: pro eo quod eſt, proxima eſt uictoria. Huic contrarium eſt, quod in Epiſtulis ad Lucillium ſcribit Seneca: In ſummo deficit cliuo. Ducta tranſlatione ab iis, qui conſcenſo propemodum monte, tum delaſſantur, cum proximi ſunt cacumini.

Cantherius in porta.

C O N F I N E *eſt ſuperioribus: Cantherius in porta. Natum a Sulpitio Galba quodam, cui cum prouinciam exituro, cantherius in porta cecidiſſet: Rideo, inquit, te cãtheri in porta cum tam longum iter ſis iturus, iam laſſum eſſe te, cum uix dum ſis ingreſſus. Quod dictum in prouerbium abiit. Refertur adagium a Feſto Pompeio in dictione, ridiculus, atque is indicat conuenire, cum quis in principio rei uix inchoatæ deficit animo. Quid autem ſit cantherius, dilucide exponit, nempe equus exectis teſtibus, ut hoc differat cantherius ab equo, quo maialis a uerre, capus a gallo, ueruex ab ariete.*

Citra puluerem.

Ἀκονιτὶ, *id eſt, Citra puluerem Græci dicunt contingere, quo quis facile, citraq. negotium potitur, tranſlatum vel ab Aphe, id eſt, a pulueris contactu, quo ſe ſpargebat in palæſtrico certamine congreſſurus: uel certe a puluere, quo non indecore ſordidari ſcripſit Horatius eos, qui certant Olympia, quiue bellum gerũt. Plinius libro trigeſimoquinto: Alcimachus Dioxippum, qui pancratio olympia citra pulueris tactum, quod uocant ἀκονιτὶ, uicit. Aulus Gellius libro quinto: Ouandi, inquit, cauſa eſt, cum deditione repente facta, ſine puluere, ut dici ſolet, incruentaq. uictoria obuenit. Horatius in Epiſtolis:*

Quis circum pagos & circum compita pugnax
Magna coronari contemnat olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis, ſine puluere, palmæ?

Inuenitur & ἀνιδρωτὶ, *id eſt, citra ſudorem, &* ἀναιμωτὶ, *id eſt, citra ſanguinem.*

Deſerta cauſa.

Ἐρήμην δίκην, *id eſt, Deſerta cauſa, cum nemo repugnat. Trãſlatum a iudiciis, ubi nonnunquam altera pars cedens tradit cauſam aduerſario. Itaque deſerta cauſa uincere, eſt uincere nullo contra pugnante. Lucianus in Ione tragœdo:* Ὥστε τί ἄλλο, ἢ ἐξ ἐρήμης κρατοῖεν ἂν οὗτοι διαφόρως; *Id eſt: Itaque quid aliud uidebimur feciſſe, quam deſerta cauſa uiciſſe? Idem in Toxaride:* Καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμην ὑπὸ σοῦ ἁλῶναι. *i. Totq. ciuitates, nullo defendente, abs te capi. Vſurpat & Socrates in apologia apud Platonem:* ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. *id eſt: Deſerta cauſa, nullo defendente accuſantes. Iureconſulti compoſita uoce* ἐρημοδίκιον *uocant. Ita Paulus, Pandect. lib. 4. Tit. de minoribus, cap. & ſi ſine dolo. Item & in Eremodiciis ei ſubuenitur. Conſtat autem omnis ætatis hominibus reſtitutionem Eremodicij præſtari debere, ſi doceant ſe ex iuſta cauſa abfuiſſe. Rurſum libro 46. Titulo iudicatum ſolui. cap. cum quærebatur. Si interpoſita iudicatum ſolui ſtipulatione, quis reum non defenderet, poſtea ex Eremodicio ſententiã eſſet paſſus, an ob rem iudicatam clauſula committatur, &c. Rurſum in codice libro tertio, Tit. de iudiciis. cap. properandum. Sin autem reus abfuerit, & ſimilis eius proceſſerit requiſitio, quemadmodum pro perſona actoris ediximus, etiam abſente reo Eremodicium contrahatur. Hæc Iuſtinianus. Et igitur* ἐρημοδίκιον, *cum altera parte abſente fertur ſententia.*

Citra arationem, citraq. ſementem.

Qvae citra noſtram operam caſu nobis eueniunt, ἄσπορα καὶ ἀνήροτα *contingere dicunt Græci. Lucianus in Paraſito:* Ὅτι δὲ μόνος κατὰ τὸν σοφὸν Ὅμηρον οὔτε φυτεύει χερσὶ φυτὸν, οὔτ᾽ ἀρόει, ἀλλὰ τὰ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα πάντα νέμεται. *id eſt: Quod uidelicet unus iuxta egregium illum Homerum, Nec manibus plãtat, nec arat, uerum citra ſementem, citra arandi laborem fruitur omnibus. Idem in Rhetorum didaſcalo:* Σοὶ δὲ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα φυέσθω πάντα. *id eſt: Tibi porro citra ſeminandi arandiq. laborem proueniant omnia. id eſt, citra ſtudium. Natum apparet adagium a fabula inſularũ fortunatarum, de quibus Horatius in Odis:*

Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret uſque uinea.

Sumptum eſt aũt, opinamur, ex Homero, qui Odyſſ. lib. 9. Cyclopum terram deſcribit ad hunc modum:

Κυκλώπων δ᾽ ἐς γαῖαν ὑπερφιάλων ἀθεμίστων
Ἱκόμεθ᾽, οἵ ῥα θεοῖσι πεποιθότες ἀθανάτοισιν
Οὔτε φυτεύουσιν χερσὶ φυτὸν, οὔτ᾽ ἀρόωσιν.
Ἀλλὰ τά γ᾽ ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται
Πυροὶ καὶ κριθαὶ, ἠδ᾽ ἄμπελοι, αἵ τε φέρουσιν
Οἶνον ἐριστάφυλον, καί σφιν Διὸς ὄμβρος ἀέξει. *id eſt,*

Venimus in terram, quam magnanimi Cyclopes
Et legum expertes habitant, hi numine freti
Diuum, nec manibus terræ plantaria figunt,
Vomere nec ſegetem proſcindunt, quin ea cuncta,
Nulla ſemente, & nullo naſcuntur aratu
Ordea, frumentum, plenisq. onerata racemis
Vinea, & largis hæc Iuppiter imbribus auget.

Dormientis rete trahit.

Εὕδοντι κύρτος αἱρεῖ, *id eſt, Dormienti rete capit. In eos, quibus citra conatum obtingunt ea quæ cupiunt. Natum ex euentu, quod aliquando acciderit, ut dormientibus piſcatoribus piſces forte retibus inuoluti caperentur. Quidam ad Timotheum imperatorem Athenienſium referunt, cui quod multa feliciter obtingerẽt magis commoditate fortunæ, quam ipſius opera,* εὐτυχοῦς *id eſt, felicis cognomen inditum. In huius inuidiã pingebant nonnulli fortunam ad rete cogentem urbes, illo iuxta dormiente. Quos ille ſic eluſit, auctore Plutarcho, ut diceret: Si huiuſmodi urbes capio dormiẽs, quid me facturum arbitramini ſi uigilaro? Huc alluſit Terentius, cum ait in Adelphis: Quid? credebas dormienti hæc tibi confecturos deos? Et illam ſine tua opera in cubiculum iri deductum domum? Non diſſimili forma dictum eſt apud. T. Liuium libro ab urbe condita 7. Ænicum belli ducem, qui nihil agenti ſibi. de cælo deuolaturam in ſinum uictoriam cenſet. M. Tullius in Verrem actione ultima, Sed non idem mihi licet quod iis, qui nobili genere nati ſunt, quibus omnia populi Romani beneficia dormientibus deferuntur. Quin & hodie uulgo dicitur in id genus homines, Fortunatior eſt, quam ſapientior. Et Eupolis comicus apud Athenæum*

Ὦ πόλις πόλις
Ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς. *id eſt,*

O ciuitas o ciuitas
Vt tu quidem es felix magis quam prouida.

Congruunt quæ dicentur in prouerbio, Athenienſium inconſulta temeritas.

Cum mula pepererit.

Adagivm peruetuſtum, Cum mula pepererit, quotiẽs ſignificamus aliquid nunquam futurum, aut adeo raro ſolere accidere, ut improbum ac ſtultum uideatur ſperare. Ortum uideri poteſt ex eo quod refert Herodotus in Thalia: Cum Babyloniorum urbs obſideretur a Dario, quidam Babylonius conuiciis inſectans Darium, atque exercitum: Quid, inquit, iſtic deſidetis Perſæ? Quin potius abſceditis, tunc expugnaturi nos, ἐπὴν ἡμίονοι τέκωσι, *id eſt, cum mulæ pepererint: uidelicet ratus id nullo unquam tempore futurum, propterea quod natura ſteriles ſunt mulæ. At paullo poſt euenit, ut Zopyro mula quæpiam pareret, quo quidem*

oſtento in ſpem capiendæ Babylonis erectus eſt, ac cœpit. Huic ſimile quiddam refertur a Suetonio in uita Galbæ Cæſaris. Huius auo procuranti fulgur, cum aquila de manibus exta rapuiſſet, & in frugiferã quercum contuliſſet, ſummum, ſed ſerum imperium portendi familiæ, reſponſum eſt. Atque ille irridẽs: Sane, inquit, cum mula pepererit. Quod omen ita arripuit Galba, ut cum poſtea res nouas moliretur, nihil æque confirmarit ac mulæ partus, cæteriſq., ut obſcœnum oſtentum horrentibus, ſolus pro lætiſſimo acciperet, memor ſacrificij dictiq. auiti. Plinius lib. 8. cap. 44. de mularum ſterilitate ſcribit hunc in modum: Obſeruatum eſt e duobus diuerſis generibus nata, tertij generis fieri & neutri parentum eſſe ſimilia. Eaq. ipſa quæ ita nata ſunt, non gignere in omni animalium genere, idcirco mulas non parere. Huius rei cauſam adfert Alexander Aphrodiſeus, quod ſemina natura & habitu diuerſa, ſi commiſceantur, tertium quiddam ab utroque diuerſum conficiunt, uimq. ſimplicium prorſus amittunt: ueluti ſi miſceas album nigro, abolitis utriſq. coloribus redditur fuſcus ab utroq. diuerſus, quem Græci λευκόφαιον appellant. Sed multo exactius de his Ariſtoteles lib. De generatione animalium ſecũdo, cap. 6. refellens Democriti & Empedoclis rationes. Quanquam proditum eſt in annalibus Romanorum mulas peperiſſe ſæpe, uerum id prodigij loco habitum, ut eodem in loco, quem modo citauimus teſtatur Plinius. Theophraſtus uulgo parere in Cappadocia tradit. Ariſtoteles libro De natura animalium 1. cap. 6. tradit mulas coire ac gignere in Syria ſupra Phœnicem; ſed eſſe id animal ibi ſui generis, etiam ſi ſimile.

Ad Græcas calendas.

HVIC *affinem habet ſenſum, ad Græcas calendas, pro nunquam: propterea quod Græci non habent calẽdas more Latinorum, ſed νουμηνίας, id eſt, nonilunia. Atq. ad lunæ recurſus Græci ſoluebant uſuras. Unde Streþſiades in Nubibus Ariſtophanis, optat ſibi incantatricem quampiam, quæ carminibus ſuis efficiat, ne quando luna exoriatur: ſic enim fore, ut nõ reddat uſuras: quandoquidem trapezitæ ad lunas, mutuam dant pecuniam, & lunis uſuræ creſcunt. Huc itaque reſpexit Auguſtus, cum diceret ad Græcas calendas ſoluturos, quos nunquam reddituros mutuum ſignificabat. De quo in ipſius uita ſcribit Tranquillus ad hunc modum: Quotidiano ſermone quędã frequentius & notabiliter uſurpaſſe eum litteræ ipſius αὐτόγραφοι oſtentant, In quibus identidem, cum aliquos nunquam ſoluturos ſignificare uult, ad calendas Græcas ſoluturos ait. Huic ſimile eſt, quod nunc inter eruditos iactatur, Anno magno Platonis, quem exiſtimant nunquam futurum.*

Aceſſæi luna.

Ἀκεσσαίου σελήνη, *id eſt, Aceſſæi luna. Dictum in comperendinatores, qui nouam ſubinde cauſam comminiſcuntur, quo negotium proferant: a nauta cuiuſdam moribus ortum, cui Aceſſæo fuerit nomen. Is cum eſſet ignauus, ita prorogare conſueuit nauigationem, ut ſe diceret lunam magis opportunam expectare. Nã Græci, præcipueq. ex his Lacedæmonij, quidquid eſſent rerum auſpicaturi, ſuperſtitioſe lunam obſeruabant. Id quod tacite notat Euripides, cum in Iphigenia in Aulide reſpondet Agamemnon, tum nupturam filiam, ubi lunæ dexter circulus aduenerit, uidelicet de plena luna ſentiens. Lucianus in libello de Aſtrologia, palam refert Lycurgum legem inſtituiſſe Lacedæmoniis, ne prælium inirent ante plenilunium. In eam ſuperſtitionem iocatur Ariſtophanes:* τῇ πανσελήνῳ, *id eſt, plenilunio, ſero aut nunquam futurum ſignificans. Etenim cum Datis, et Artaphernes ductores regis Perſarum, in Marathonem irrupiſſent, plenilunium obſeruabant, ut tum exirent in prælium. Ergo prius quam illi uenirent, Athenienſes bellum aggreſſi ſunt. Hiſtoriæ meminit Herodotus lib. 6. Inde quaſi prouerbio de cunctantibus, & quauis occaſione rem proferentibus, dicitur,* ἐν τῇ πανσελήνῳ, *id eſt, plenilunio. Adagium refertur Diogeniano. De lunis Laconicis, & alibi nonnihil nobis dicetur.*

Vbi per Harma fulgurarit.

Ὁπόταν δι᾽ Ἅρματος ἀστράψῃ, *id eſt, Ubi per Harma fulgurat. De iis, quæ nimis cunctanter ac ſero, aut admodum raro fiunt: aut cum nimis anxie ac ſuperſtitioſe captatur rei gerendæ opportunitas. Strabo lib. geographiæ nono, unde natum ſit adagium indicat, ſcribens uicum quempiam eſſe deſertum atque infrequentẽ apud Mycaletum Bœotiæ, ſeu Mycaleſſum Tanagræi iuris, quem Harma, id eſt, currum nominant. Rurſum alterũ ab hoc diuerſum, eiuſdem tamen nominis in Attica, quæ quidem tribus ex Atticæ populo Tanagræ ſimilis, atque ob hanc ſimilitudinem nominis quoque communionem ſortitum. Ceterum Harma Bœotiæ ſic uocatum, quod Amphiarao excuſſo currus inanis in eum locum delatus ſit, ubi nunc ſacellum eius extat. Alij ferunt Adraſto fugiente, currum eius eo loco confractũ fuiſſe, ipſum Arionis opera ſeruatum: hinc natam parœmiam,* ὁπόταν δι᾽ Ἅρματος ἀστράψῃ, *id eſt, Ubi per harma fulgurat, uidelicet Pythicis uatibus fulgur aliquod certum, quod ex eo loco ueniret, obſeruantibus, eoq. uiſo ſacra Delphos mittentibus. Obſeruabant autem ad menſes tres, ſingulis menſibus tres dies, noctesq. totidem: idq. e Iouis fulguralis foco, qui eſt in muro inter Pythium & Olympium. Hæc ferme Strabo. Uſum adagij Plutarchus palam indicat in Sympoſiacis:* Οἱ γὰρ, *inquiens,* σπανίως καὶ δι᾽ Ἅρματος ἑστιῶντες, ἀναγκάζονται τὸν ὁπωσοῦν ἐπιτήδειον ἢ γνώριμον καταγράφειν. *id eſt, Etenim qui raro & per Harma, ut aiunt, conuiuium exhibent, hi coguntur utcunq. accommodum, ac notum deſcribere. Itaque de raris & incertis dici ſolitum uidetur. Poterit & per iocum accommodari ad ea, quæ nunquam euentura credamus, quemadmodum aiunt, ad Græcas calendas.*

Lydius lapis, ſiue Heraclius lapis.

Ἡράκλειος ὁ λίθος Λυδία, *id eſt, Heraclius, ſiue Lydius lapis. In eos dicitur, qui uehementer acri exactoq. iudicio ſunt. Refertur a Theophraſto libro De natura lapidum. Ait enim lapidem quendam eſſe, qui Lydius ſeu Heraclius dicatur, qui attritu aurum atque argentum cuiuſmodi ſit arguat. Hunc quidam Magnetem putant, uelut Herculanum, qui ferrum ad ſeſe trahit: unde nomen etiam additum σιδηρῖτις: ſed ex Theophra-*

ſtis uerbis ſatis liquet βάσανον ſignificari, quem Latini uocant indicem, in quem Battus ille paſtor apud Ouidium transfiguratus eſt, manente nimirum etiam nunc in lapide prodendi ſtudio. Nec Heraclium uocatum ab Hercule, ſed ab Heraclea Lydiæ ciuitate. De hoc meminit Plinius lib. 33. cap. 8. his quidem uerbis: Auri argentiq. mentionem comitatur lapis, quem coticulam appellant, quondam non ſolitus inueniri, niſi in flumine Tmolo, ut autor eſt Theophraſtus, nunc uero paſſim, quem alij Heracleum, alij Lydium uocant. Sunt autem modici, quaternas uncias longitudinis, binasq. latitudinis non excedentes. Iis coticulis periti, cum e uena lima rapuerint experimentum, protinus dicunt, quantum auri ſit in ea, quantum argenti, uel æris, ſcrupulari differentia, mirabili ratione non fallẽte. Huc alluſit Theocrit. in Aitas

Λυδίῃ ἶσον ἔχειν πέτρῃ στόμα. *id eſt,*

Vt Lydo lapidi par os habeam.

Nimirum quo in uariis oſculis optima indicaret, cuius eſſent, ſic enim ineptiunt amantes. Scholiaſtes putat hos lapides apud Lydos inueniri, & hinc prouerbium ortum. Et ne dubites quin de iudice loquatur, ſequitur,

χρυσὸν ὁποίῃ,

Πεύθονται μὴ φαῦλον ἐτήτυμον ἀργυραμοιβοί. *id eſt,*

Cuius ab affectu exploras menſarius aurum

Sit ne probum.

Adagium accommodari poteſt uel ad perſonam, uel ad rem. Ad perſonam hoc pacto: Tu ſcriptorum meorum optimus index, planeq., quod dici ſolet, Λυδία λίθος. Item hoc modo: In penſitandis æſtimandiſq. ingeniis emunctiſſima naris, ac prorſum Lydius, ut aiunt, lapis. Ad rem transfertur hoc pacto: Adoleſcẽtium ingenia libertas aperit, uiris commiſſum imperium, Lydius, quod aiunt, lapis eſt.

Amuſsis albá.

Λευκὴ στάθμη, id eſt, Alba amuſſi, hoc eſt, nullo delectu, ac citra diſcrimen. Aulus Gellius in Noctibus Atticis: Nanq. illi omnes, & eorum maxime Græci, multa & uaria lectitantes, in quas res cunq. inciderant, alba, ut dicitur, linea ſine cura diſcriminis, ſolam copiã ſectati conuerrebant. Plutarchus in cõmentario, περὶ τῆς ἀδολεσχίας: Ἐστὶ μὲν οὖν ἀτεχνῶς ἡ λευκὴ στάθμη πρὸς τοὺς λόγους ὁ ἀδολέσχης. id eſt: Eſt igitur plane alba linea erga ſermones garrulus, propterea quod nullo delectu quauis de re quiduis nugetur. Effertur & expreſſius adagium a nonnullis, Λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη, id eſt, In albo lapide alba linea. Diciturq. uel in eos, qui nullo ſunt iudicio, uel in ſtupidos, uel in eos, qui incertis probant, aut ſignificant incerta. Sophocles in Cidalione apud Suidam:

Τοῖς μὲν λόγοις τοῖς σοῖσιν οὐ τεκμαίρομαι,

Οὐ μᾶλλον, ἢ λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη. *id eſt,*

Nihilo mihi plus indicat ſermo tuus,

Quam lapide in albo ſignat alba linea.

Citatur a Nonio Marcello Lucilius lib. 30. ſed corrupte, ut opinamur. Quod genus ſunt pleraq. illius: Et amabat omnes. Nã diſcrimen non facit, neq. ſignificat linea alba. Vſurpatur & a Platone in dialogo, cui titulus, Charmides, ubi Socrates ait, ſe erga formoſos adoleſcentes perinde eſſe, ut albam amuſſim in albo lapide, propterea quod neq; diſcerneret ſatis inter formas, & omnes ex æquo amaret. Solet enim funiculus ille minio oblini, quo diſcrimen faciat, unde & rubricam uocant Perſius:

–Ac ſi oculo rubricam dirigat uno.

Eadem per eadem.

Αὐτὰ δι' αὐτῶν, id eſt, Eadem per eadem. Refertur in collectaneis Diogeniani, de his, qui ſemper eadem inculcant, aut eadem aſſidue faciunt. Non diſſimile illi, quod alio reddidimus loco, ὁ Διὸς Κόρινθος, id eſt Iouis Corinthus. Poteſt & in eos torqueri, qui res nugaces nugaciter tractant, ueluti ſi quis in auctorem indoctum indoctos ſcribat cõmentarios, aut in obſcœnũ obſcœnos.

Ad amuſsim.

FREQVENS *eſt apud auctores, ad amuſſim, examuſſim, examuſſatim, amuſſatim, pro eo quod eſt exquiſita diligentia, atq. exactiſſima cura. Gellius lib. 1. cap. 4. Ad hæc omnia ſcripta antiquiora tam curioſe ſpectabat, aut uirtutes penſabat, aut uitia rimabatur, ut iudicium factum eſſe ad amuſſim diceres. Et Amuſſitata pro examinatis apud Nonium. Tranſlatum a fabris lapidariis, aut lignariis, qui funiculo illo regulari, operis æqualitatem explorant. Quanquam Feſtus in dictione examuſſim teſtatur, amuſſim quibuſdam eſſe non lineam, neq. regulam, ſed ferramentum quo fabri in poliendo utantur. Perſius de poeta abſoluta carmina componente, quod modo citauimus,*

–Scit tendere uerſum,

Non ſecus, inquit, ac ſi oculo rubricam dirigat uno.

Itẽ in carmine de uiro bono, quod Vergilio tribuunt:

Ne quid hiet, ne quid protuberet angulus, æquis

Partibus ut coeant, ne quid deliret amuſſis.

Vſurpat idem Baſilius ad nepotes, cum iubet unamquanq. diſciplinam ad finem felicitatis referre, perinde quaſi lapides, iuxta Doricum prouerbium, ad amuſſim dirigentes. Natum uideri poteſt apud Homerum Odiſſeæ 1. cũ loquitur de Vlyſſe nauem ſibi fabricãte:

Ξέσσε δ' ἐπισταμένως, καὶ ἐπὶ στάθμην ἴθυνε. *id eſt,*

Expoliit multa arte ſuperq. induxit amuſſim.

Rurſus Iliados 2.

Ἀλλ' ὥστε στάθμη δόρυ νήϊον ἐξιθύνει

Τέκτονος ἐν παλάμῃσι δαήμονος, ὅς ῥά τε πάσης

Εὖ εἰδῇ σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης. *id eſt,*

Materiam ueluti naualem exæquat amuſſis,

Ducta fabri docti digitis, qui calleat artem.

Quæcunq. eſt, teneatq. probe, monitrice Minerua.

Eſt apud eundem & aliis aliquot locis.

Ad unguem.

A D *unguem, eundem habet ſenſum. A marmorariis ſumpta metaphora, qui ſuperinducto ungui, commiſſuras explorant marmorum. Horatius: –Fonteius ad unguẽ Factus homo. id eſt, abſolutus. Idẽ in Arte,*

–Carmen reprehendite, quod non

Multa dies, & multa litura coercuit, atque

Perfectum decies non caſtigauit ad unguem.

Vergilius ſecundo Georgicon lib.

–Nec ſecius omnis in unguem

Arboribus poſitis ſecto uia limite quadret.

Perſius:

–Vt per leue ſeueros

Iſſundat

Effundat iunctura ungues.

Macrobius Saturnalium lib. 1. Nec quiſquam alius tam futilis poſſet eſſe iudicij, qui Romani anni ſic ad unguem, ut aiunt, emendatum ordinem non probaret. Ad conſimilem modum Græci quod exactum ſit, & impẽſius accuratũ, ἐξόνυχον vocãt. Plutarchus de præceptis bonæ ualetudinis: Ἡ μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι᾽ ὄνυχος λεγομένη δίαιτα. i. Itaque uehementer exacta, quæ ad unguem obſeruata dicitur uictus ratio. & ἐξονυχίζειν, pro ἀκριβῶς ἐξετάζειν. Quam uocem uſurpat et Athenæus lib. 3. ἐξωνύχιζε δὲ πάντα τὰ προσόντα τοῖς διειλεγμένοις τοῖς ἀκροαταῖς. id eſt, Porro ad unguem exploras omnia, quæ congruunt iis, qui cum ſpinis diſputant.

Incudi reddere.

ELEGANTER *Horatius, incudi reddere dixit, pro eo quod eſt, refingere ac mutare, corrigereque*

Et male tornatos incudi reddere uerſus.

Cõſimili forma dicunt recoquere. Quintilianus lib. 12. Sed præcipue tamen Apollonio Moloni, quem Romæ quoque audierat Rhodi rurſus reformandum, ac uelut recoquendum dedit. Item Horatius: -Recoctus

Scriba ex quinqueuiro.

Lesbia regula.

LESBIA *regula, dicitur quotiẽs præpoſtere, non ad rationem factum, ſed ratio ad factum accommodatur. Et cum lex moribus applicatur, non mores ad legem emendantur: aut quotiẽs princeps ſe populi moribus accommodat, cum contra conueniat plebem ad principis arbitrium uitam inſtituere, ſi modo princeps ipſe ad honeſti regulam ac ſcopum reſpiciat. Huius adagij mentionem facit Ariſtoteles quinto Moralium libro Τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ ὁ κανών, ὥσπερ καὶ τῆς Λεσβίας οἰκοδομῆς ὁ μολύβδινος κανών. πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται, καὶ οὐ μένει ὁ κανών. id eſt, Siquidem infinita rei infinita item regula, quemadmodum plumbea Lesbiæ ædificationis regula: ad lapidis enim figuram tranſmouetur, neque manet regula.*

Indignus qui illi matellam porrigat.

HYPERBOLE *prouerbialis eſt, de uehementer inæqualibus, ac ne ulla quidem ex parte conferendis. Martialis:*

Diſpeream ſi tu Pyladi præſtare matellam
Dignus es, aut porcos paſcere Pirithoi.

Nam ſordidiſſimum obſequium eſt, micturienti matulam exhibere, quo qui ſit indignus, is uidelicet nimium inferior uidetur. Vnde diuus Hieronymus in epiſtola ad Nepotianum, inter ſordida captatorum miniſteria hoc quoque commemorat: Ipſi, inquit, apponunt matulam, obſident lectum. Plutarchus in apophthegmatis Laconicis refert, puerum quendam Spartanum ab Antigono captum ac uenditum, paruiſſe quidem emptori in omnibus quæ non eſſent indecora ingenuis. Ceterũ iuſſus adferre matulã detrectauit obſequium, addens non ſeruiam: Surgente domino, puer, ſenties, inquit, quem emeris, ſimulq. conſcenſo tecto ſeſe præcipitem dedit. Extat & hodie uulgo tritiſſimus ſermo, Indignus eſt, qui illi calceos detrahat. Quin etiã negant eodem die nominandos, quos admodum inæ-

quales volunt videri.

Scopæ diſſolutæ. Scopas diſſoluere.

HOMINES *nihili, nulliusq. prorſum conſilij, Cicero ſcopas diſſolutas nominat, ſcribens ad Atticum epiſtolarum lib. 7. his quidem uerbis: Cæſarem uidi Minturnis ad 8. Calendas Frebruarias mane, cum abſurdiſſimis mandatis, non ad homines, ſed ſcopas diſſolutas, ut id ipſum ille mihi uideatur irridendi cauſa feciſſe. Idem in oratore perfecto, agens contra eos qui numeros orationis contemnunt, ſcopas diſſoluere dixit, pro eo quod eſt, rem prorſus inutilem efficere. Nam ſcopæ colligatæ, & ſpeciem uidentur habere qualemcunque, & ad uerrendum pauimentum ſunt accommodatæ. Porro ſi diſſolueris, nihil inutilius, nihil inelegantius. Tulliana uerba ſunt hæc: Sed ſi quos magis delectant ſoluta, ſequantur ea ſane: modo ſi quis Phidiæ clypeũ diſſoluerit, collocationis uniuerſam ſpeciem ſuſtulerit, non ſingulorum operum venuſtatem: ut in Thucydide, orbem modo orationis deſidero, ornamenta cõparent. Iſti autem cum diſſoluũt orationem, in qua nec res, nec verbum ullum eſt, niſi abiectum, non clypeum, ſed ut in prouerbio eſt, etſi humilius dictum eſt, tamen conſimile eſt, ſcopas, ut ita dicam, mihi uidentur diſſoluere.*

Apertis tibiis.

APERTIS *tibiis, id eſt, clariore uoce. Translatum a tibicinibus, qui quædã obturatis tibiarũ foraminibus, quaſiq. preſſiore ſono canunt, quædam apertis tibiis, acriore ſonitu. Quintilianus Inſtitutionum lib. 11. Illa vero iam pęne apertis, ut aiunt, tibiis, qui quocunq. inciderunt, veterem conſuetudinem fori, & priſtinum morem iudiciorum requirunt. Venuſtior erit metaphora, ſi quis dicatur apertis tibiis inuehi in quempiam, id eſt, non clanculum obtrectare, ſed palam inſectari, lacerareq. conuiciis: aut apertis tibiis laudes cuiuſpiã celebrare, id eſt, palam & magnifice. Fortaſsis ad hãc ſententiam pertinet ſenarius ille Græcus, quem citat Tullius in Epiſtularum ad Atticum lib. 2. ex poeta neſcio quo: Cn. quidem, inquiens, noſter, plane iam quid cogitet neſcio:*

Φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι. *id eſt,*

Neque enim minutis iam ille ſpirat tibiis.

Videtur innuere, Pompeium ingentia promittere per legem Agrariam, et rem maximam moliri. Athenæus lib. 4. refert tibiarum genus, quas Anacreon ἡμιόπους appellat, ceteris minores, ſonoq. minus claro, quod ipſum indicat cognomen.

Quid opus erat longis canere tibiis.

DION *libro 1. huiuſmodi quoddam adagium refert, Τί γάρ με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν. i. Quorsũ attinebat me longis tibiis canere? Idq. aiunt conuenire in eos, qui ſumpſiſſent inanem operam, aut ſumptum. Ductum ab Othone, qui poſt cæſum Galbam fecerat ſacrum, in quo exta inauſpicatos exitus portendebant. Itaque pœnitens ſumptus & operæ fruſtra inſumptæ, fertur ita dixiſſe: Τί με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν; quæ uerba deinde in uulgi fabulam abierunt. Olim in ſacris, longis tibiis cani ſolitum eſt, qui mos poſtea ſublatus, auctore Plutarcho. Meminit huius & Suetonius in uita Othonis:*

Othonis: Poſtridie quoque, inquit, in augurando tẽpeſtate orta, grauiter prolapſum, identidẽ obmurmuraſſe: τί γάρ μοι καὶ μακρῶν αὐλῶν; *id eſt, Quid mihi cum longis tibiis? Quo quidem loco demiramur quid commouerit quendam, non obſcuri nominis interpretem, vt reiectis Suetonij uerbis velut adulterinis, Dionis ſupponenda putaret: quaſi uero nephas ſit, auctoribus eandem ſententiam diuerſis explicare formis, aut quaſi non elegantius etiam dixerit Suetonius quam Dion.*

Vtinam mihi contingant ea, quæ ſunt inter Corinthum & Sicyonem.

EVSTATHIVS *enarrans Iliados ſecundum lib. ait hunc uerſum olim prouerbio fuiſſe celebratum:*

Εἴη μοι τὰ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. *id eſt,*
Sit mihi quod Sicyonem interiacet atq. Corinthum.

Id inde venit in adagium, quod urbs vtraq. eſſet opulẽtiſſima, agriq. longe feraciſſimi interiacerent. Ariſtophanes in Auibus, indicat ex oraculo natum:

Ἀλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι
Ἐν ταὐτῷ τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. *id eſt,*
Cornix cana lupusq. ubi eadem ſede morantes
Quod ſpatium Sicyonem dirimit atque Corinthum.

Interpres adſcribit Aeſopo cõſulenti de parandis opibus, ita reſponſum fuiſſe:

Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. *id eſt,*
Si teneas quod agri Sicyonẽ, interq. Corinthũ eſt.

Refertur & a Zenodoto, atque item Athenæo libro Dipnoſophiſtarum quinto, conueniet ubi quis optat ingentia. Poterit & per iocum torqueri in eum, qui quod adſequi non poteſt, id uotis tamẽ quaſi ſomniat. Simili figura dictum eſt illud Theocriti in Ergatinis:

Αἴθε μοι ἦς ὅσα Κροῖσόν ποκα φαντὶ πεπᾶσθαι. i.
Quæ Crœſum tenuiſſe ferunt, utinam illa mihi ſint,

Deum eſſe, Deum facere.

HYPERBOLAE *ſunt prouerbiales de ſingulari laude dignis. M. Tullius in Oratoris ſui lib. 2. In quo tu mihi, inquit, Deus eſſe videris: id eſt, ſingularis ac ſummus. Terentius in Adelphis: Deum te facio: id eſt, ſummis laudibus effero. Inde natum, quod priſci mortales, ſi quem ob egregias, ac minime uulgares uirtutes ſuſpiciebant, eum Deum, ac diis genitum aiebant. Id quod euenit Alexandro Magno, Scipioni Africano, Octauio Auguſto, cumq. his alijs compluribus. Cui quidem rei Ariſtoteles adſtipulatur Moralium libro 7. Hanc, inquiens, uirtutem heroicam velut homine maiorem, & diuinitati proximam uocant. Hinc & Homerus Priamum de Hectore loquentem facit, ad hunc modum Iliados ω.*

Οὐδὲ ἐῴκει
Ἀνδρός γε θνητοῦ πάϊς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο. *id eſt.*
Nec iam hominis ſane mortalis filius ille
Eſſe uidebatur, ſed diuo ſemine natus.

Porro Laconibus, ut idem teſtatur, peculiaris hic erat mos, ut cum vehementer quempiam admirarentur, diuum uirum appellarent. Idem commemorat Socrates apud Platonem in Menone: καὶ οἱ Λάκωνες ὅταν τινὰ ἐγκωμιάζωσι ἀγαθὸν ἄνδρα, θεῖος φασὶν ἀνὴρ οὗτος. *id eſt, Et Lacones quoties laudant aliquem uirum bonum, diuinus, inquiunt, uir hic. Inde illa apud Homerum ſolennia:* θεῷ ἴκελος καὶ ἀντίθεος, *id eſt, Deo ſimilis, & diuina ſpecie.* καὶ ἰσόθεος καὶ ζάθεος, *id eſt, Deo par, et admodum diuinus. Contra, inſigni improbitate uiros, belluas appellamus, idq. etiam uulgo tritiſſimum eſt. Diuus Hieronymus ad Aurelium Auguſtinum ſcribens, per Ironiam torſit in quoſdam, non contentos cõmuni hominum iudicio, ſed noua quædam deſiderãtes, Deos illos appellans. Quintilianus Inſtitutionum lib. 1. hominem omnibus numeris conſummatum, uulgo mortalem Deum dici ſolitum indicat. Nam ſapientes, inquit, formantes eum, qui ſit futurus conſummatus vndiq. & vt dicunt mortalis quidam Deus, non modo cognitione cæleſtium vel mortalium putant inſtituendum, &c.*

Sæpe etiam eſt holitor ualde opportuna locutus.

AVLVS *Gellius in Noctibus ſuis lib. 2. cap. 6. teſtatur hũc uerſiculum olim prouerbio fuiße celebratum:*

Πολλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν. i.
Sæpe etiam eſt holitor ualde opportuna locutus.

Quo quidem admonemur, non eſſe faſtidiendam ſalutarem ſententiam propter auctoris humilitatem: nam fieri nonnunquam, ut aliquis infimæ ſortis ac notæ uir, aut minime doctus, dicat quiddam haudquaquam aſpernandum etiam ſummis uiris. Huic reſpõdet illud Cæcilianum apud Ciceronem in Tuſculanis quæſtionibus, Sæpe eſt etiam ſub pallio ſordido ſapientia. Neq; diſſonat Plautinum illud in Captiui duo: Vt ſumma ſæpe ingenia in occulto latent. Porro quod ad Græcum attinet adagiũ, lectorẽ admonendũ putauimus, hunc quidem ad modum in omnibus, quos adhuc uiderimus Gellianis codicibus inueniri ſcriptum. Verum dum ſurſum ac deorſum in Græcis auctoribus oberramus, forte fortuna in collectaneis quibuſdam, nullum quidem auctoris titulum præferentibus, ſed eiuſmodi tamen, ut aut Stobæi, aut certe ex hoc decerpta viderentur, huiuſmodi carmen inuenimus citatũ ex Aeſchyli tragœdia, cui titulus, Phryges:

Πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατακαιρὸν ἔειπε. *id eſt,*
Sæpe etiam ſtultus fuit opportuna locutus.

QVAE *ſententia totidem verbis etiam vulgo nunc dicitur, a viro ſtulto nonnunquam ſapiens dictum proficiſci. Reſpondet autem ad illam, quam ſuperius ex Euripide citauimus,*

Μῶρα γὰρ μωρὸς λέγει. *id eſt,*
Nam ſtulta ſtultus loquitur.

Etenim hoc tametſi vere dictum eſt, tamen fit nonnunquam, vt fatuus vel caſu, vel imprudens aliquid egregie dicat, & ad rem vehementer accommodatum. Id quod accidere ſæpenumero uidemus. Quid enim potuit vel ab homine ſalſiſſimo dici accommodatius, quam quod narrat Suetonius dictum a quodam, qui mente parum conſtabat, in Pompeium & Iulium Cæſarem: Salue rex, ſalue regina. Cum Pompeius regni affectati laboraret inuidia, Cæſarem rumor eſſet, Nicomedi regi vxoris vice fuiſſe.

Copiæ cornu.

Ἀμαλθείας κέρας, *id eſt, Copiæ cornu. Cum affatim omniaupereſſe ſignificamus, copiæ cornu dicimus. Tranſlatũ a uetuſta fabula, quæ uarie narratur apud auctores.*

Quidam

Quidam ad hunc modum narrant: Rhea Iouem enixa, metu patris infantem in Creta occuluit, nutriendum a duabus nymphis, Adraſtea & Ida, Meliſſei filiabus. Hæ nutricauerunt illum capræ cuiuſdam lacte, cuius nomen fuerit Amalthea: eam capram Iupiter iã adultus in ſydera retulit, uocaturq. a Græcis αἲξ οὐρανία, id eſt, capra cæleſtis. Huius alterum cornu nymphis nutricibus dedit, uidelicet officij præmium, hanc addita facultatem, vt quidquid optaſſent, id illis ex eo cornu largiter ſuppullularet. Ouidius Faſtorum lib. 5. paulo diuerſius fabulam narrat hoc pacto,

Nais Amalthea Cretæa nobilis Ida
Dicitur in ſyluis occuluiſſe Iouem.
Huic fuit hædorum mater formoſa duorum,
Inter Dictæos conſpicienda greges,
Cornibus aeriis, atque in ſua terga recuruis,
Vbere, quod nutrix poſſet habere Iouis.
Lac dabat illa deo, ſed fregit in arbore cornu,
Truncaq. dimidia parte decoris erat.
Suſtulit hoc nymphe, cinxitq. recentibus herbis,
Et plenum pomis, ad Iouis ora tulit.
Ille ubi res cæli tenuit, ſolioq. paterno
Sedit, & inuicto nil Ioue maius erat.
Sydera nutricem, nutricis fertile cornu
Fecit, quod dominæ nunc quoq. nomen habet.

Legimus & Herculem Aetolis donaſſe copiæ cornu, propter coercitum cornu fluminis Acheloi: quare regionem illam antea ſterilem, fertiliſſimam reddidit: cornu nimirum laborum duriciem ſignificante, frugibus feracitatem. Hunc igitur titulum Phocion quidam Peripateticus libro ſuo indidit, ut teſtatur Aulus Gellius: Plinius item oſtendit Græcos aliquot hanc inſcriptionem nimis arrogantem ſuis commẽtariis impoſuiſſe, tanquam nihil in eis non contineretur, & quiduis inde peti, atque accipi poſſit. Lucianus de mercede ſeruientibus, Καὶ ἕξεις τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας, καὶ ἀμέλξεις ὀρνίθων γάλα. id eſt, Et habebis copiæ cornu, & lac gallinaceum emulgebis. Philoſtratus Dionem ſophiſtam appellat Ἀμαλθείας κέρας, uelut omni genere uirtutum expolitum. Plautinus quidam ſeruus, epiſtulam quandam copiæ cornu uocat, quod plurimum ex ea commodorum capi poſſet. Aulus Gellius lib. 14. cap. 6. Et ſimul dat mihi librum grãdi uolumine, doctrinis omnigenis, vt ipſe dicebat, præſcatentem. Accipio cupidus & lubens, tanquã ſi copiæ cornu nactus eſſem. Apud Athenæum Philoxenus ſecundam menſam uariis cupediis inſtructam, copiæ cornu uocat. Citatur a Suida carmen huiuſmodi,

Ἔνθ' ἵνα μοι δώσειεν Ἀμαλθείας κέρας αἴξ. *id eſt,*
Capra ubi Amalthææ præbet mihi pabula cornu.

Carmen eſt heroicum. Effertur adagium hoc quoq. pacto, αἲξ οὐρανία, id eſt, capra cæleſtis. Comœdia uetus notat Polyagrum quendam uxorem ad quæſtum proſtituentem, quam cæleſtem capram uocat, ob immenſum quæſtum, vt teſtatur Plutarchus in commentario de audiendis poetis, Εὐδαίμων πολύαγρος αἶγ' οὐρανίαν τρέφων. id eſt, Fortunatus Polyager, id eſt, multorum agrorum poſſeſſor, cæleſtem capram opes adferentem alens. Idem alibi aduerſus Stoicos, ὁ δὲ τὴν στωικὴν λαβὼν Ἀμάλθειαν. id eſt, At qui Stoicam acceperit Amaltheam, irridens paradoxa Stoicorum, qui ſuo ſapienti tribuunt uniuerſa, diuitias, libertatem, ſanitatem, regnum. Horatius in Odis,

—Beata pleno Copia cornu.

Lac gallinaceum.

Ὀρνίθων γάλα, *id eſt, Gallinarum lac, eũdem habet ſenſum. Dicitur enim in opulentos, & quibus quiduis rerum ſuppeditat. Aut de raris inuentu atque ob id precioſis: vt ſit hyperbole ſignificans nihil omnino deeſſe. Plinius in præfatione hiſtoriæ mundi, irridens Græcorum delicioſas quaſdam & magnificas inſcriptiones: Cerion, inquit, inſcripſere, quod nolebant intelligi fauum, alij κέρας ἀμαλθείας, quod copiæ cornu, uelut lactis gallinacei ſperare poſſis in uolumine hauſtum. Ariſtophanes in Veſpis,*

Ἐγὼ γὰρ οὐδ' ἂν ὀρνίθων γάλα
Ἀντὶ τοῦ βίου λάβοιμ' ἂν, οὗ με νῦν ἀποστερεῖς. *id eſt,*
Non lac Hercle gallinaceum
Hacce pro uita capiam, quã mi adimis in præſentia.

Euſtathius in quartum Odyſſeæ, citat hoc adagium ex Anaxagoræ fabula, cui titulus, ὠά. Rurſum Ariſtophanes comicus in fabula, cui titulus, ὄρνιθες,

—Δώσομεν ὑμῖν
Αὐτοῖς, παισί, παίδων παισὶν
Πλουθυγίειαν, εὐδαιμονίαν,
Βίον, εἰρήνην, νεότητα, γέλωτα,
Χορούς, θαλίας, γάλα τ' ὀρνίθων,
Ὥστε παρέσται κοπιᾶν ὑμῖν
Ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. *id eſt,*

Dabimus uobis ipſis, filiis, filiorum filiis, opulentiam bonæ ualetudinis, felicitatem, facultates, pacem, iuuentam, riſum, choros, feſta, lac gallinarum, ut ſitis præ bonorum copia laboraturi. Strabo Geographiæ lib. 14. narrat de Samiorum agris, quod eſſent omnium rerũ ampliter feraces, illud uulgo iactatum eſſe, quod lac etiam ferrent gallinaceum. Idem teſtatur hoc adagiũ apud Menandrũ comicũ inueniri. Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ nono, ex mediæ comœdię ſcriptore quopiã Mneſimacho, ſenarios hos adducit, ὡς τὸ λεγόμενον

Σπανιώτερον πάρεστιν ὀρνίθων γάλα,
Καὶ φασιανὸς ἀποτετιλμένος καλῶς.

Id eſt, Et quod dicitur prouerbio,
Lac ſuppetit, res rara, gallinaceum, ac
Plumis reuulſis phaſianus ad probe.

Rurſum libro nono adducit ex Numenio,
Ἠδ' ὅπερ ὄρνιθος καλέονται γάλα. *id eſt,*
Atque quod gallinæ dicitur lac.

Idem libro tertio indicat, quibuſdam lac gallinaceum eſſe, album oui.

Non omnibus dormio.

NON *omnibus dormire dicuntur, qui non omnibus inſeruiunt, neque per omnia gerunt morem. Translatũ putant a maritis quibuſdam nimis obſequentibus, qui vxores ſuas adulteris ſcientes produnt, ſomnum interim inter pocula ſimulantes, vt adultero quod libet liceat. Quod genus obſequij notans Iuuenalis,*

—Doctus, inquit, ſpectare lacunar,
Doctus & ad calicem uigilanti ſtertere naſo.

Plutarchus in libro, cui titulum fecit, ἐρωτικῷ, fabulam ſuper hac re non illepidam narrat. Cum Galba quiſpiam conuiuio Mecœnatem accepiſſet, ſentiretq. iam e nutibus hominem inflammatum in uxorem ſuã,

ſenſim

ſ.n'im dem ſit caput, perinde quaſi dormiret. At cum intereа famulus quiſpiam ad menſam accedens, uinũ clam tolleret, ibi iã uigil & occulatus, Infelix, inquit, an neſciebas me ſoli Mecœnati dormire? Meminit huius adagij, & ad hunc quem dixi modum exponit Feſtus Pompeius, citans ex Lucilio, tractum oſtendens a Cap'o quodam, qui Pararencho dictus ſit, quod ſimularet dormientem, quo impunitius eius uxor mœcharetur. Idem indicat huius rei meminiſſe Lucilium. Vſurpat & M. Tullius libro familiarium epiſtularum ſeptimo, Olim non omnibus dormio, ſed ego mi Galle, non omnibus ſeruio. Videtur indicare Cicero alterũ, puta, non omnibus dormio, uetus fuiſſe, alterum nempe, non omnibus inſeruio, nouum. Vtrunq. certe prouerbiale, ſed prius illud pertinet ad conceſſionem iuris, hoc poſterius ad obſequium impendendum. Idem Tullius epiſtularum ad Atticum lib. 13. Eſt bellũ aliquem odiſſe libenter, & quemadmodum dicitur non omnibus ſeruire. Qui quidem locus non uidetur carere mendo. Fortaſſe enim ſcriptum erat, & quemadmodum non omnibus dormire, ita non omnibus ſeruire. Quin & hæc ipſa uox, ſeruire, non uacat metaphora, cum dicimus, ſeruire ſcenæ, ſeruire tempori, ſeruire uitiis, ſeruire ingenio uxoris, ſeruire populo, ſeruire commodis priuatis, pro eo quod eſt, nihil non facere quo ſatisfacias.

Sardi venales.

Σαρδιανοὶ ὤνιοι, *id eſt, Sardi uenales. In eo libello, cui titulus eſt, De uiris illuſtribus, quem alij Plinio, nonnulli Suetonio tribuunt, utriuſque reclamante ſtylo, huiuſmodi quoddam adagium refertur, Sardi uenales, de negotio infinitæ prolixitatis atque inexplicabili. Idq. hinc eſſe ortum tradunt, quod Tiberius Sempronius Gracchus, cum altero conſulatu Sardiniam domuiſſet, tantum ex ea captiuorum adduxit, ut longa uenditione res in prouerbium abierit. Plutarchus in Problematis Romanorum, aliam adfert cauſam, nimirũ olim inoleuiſſe morem apud Romanos ſolennem, ut qui ludos ederent in Capitolio, Sardos uenales pronunciarent, prodiretq. puer quiſpiam, per ludibrium monili cinctus, quam bullam uocant. Eum morem hinc ortum putat, quod Veientes Hetruſcorum populi, multũ temporis cum Romulo bellum geſſiſſent, quodq. horum urbem poſtremam Romulus expugnaſſet. Etiam ſi T. Liuius lib. 1. narrat, uictos quidem a Romulo Veientes, ſed tamen uictorem ab urbe munita abſtinuiſſe. Vnde & regem ipſum, & cum hoc captiuos quam plurimos Romam deductos, venales pronunciauit. Porro cum Lydi ab initio fuerint Hetruſci, quemadmodum teſtatur & Herodotus lib. 1. Lydorum autem caput erat Sardis, inde factum, ut Hetruſcos Sardorum nomine pronunciarit uenales. Refert eadem Plutarchus in uita Romuli, licet aliquanto diuerſius. Debellatis Veiis captus eſt illorum dux, qui cum eſſet prouectæ ætatis, uiſus eſt rem imprudentius geſſiſſe quam pro ætate. Vnde mos inoleuit, ut quoties Romani ob partam uictoriam immolarent uictimam, ſenem purpura indutũ per forum in Capitolium inducerent, bullaq. ad collũ appenſa, quod tum erat puerorum inſigne, præco Sardianos venales pronunciaret. Hetruria caput Veij ſunt, & Hetruſci Sardianorum coloni putantur. Vſus eſt hoc adagio M. Tullius libro Epiſtularum familiarium 7. ad Gallum: Habes, inquit, Sardos venales, alium alio nequiorem. Sentit Cicero de contemptis & improbis: &, ni fallimur, patria quoque Sardis. Nam ita ſcribit paullo ante hunc locum: Id ego in lucris poſito, non ferre hominem peſtilentiorem patria ſua.*

Daſypus carnes deſiderat.

Δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ, *id eſt, Daſypus carnes deſiderat. Dicitur in eos, qui ea requirunt ab aliis, quæ ipſis affatim ſunt domi. Eſt enim Daſypus de genere leporum. Lepus autem, ut auctor eſt Plinius lib. 8. cap. 55. animal eſt innocuum, eſculentum & fecundum, omnium prædæ naſcens. Solus præter daſypodem ſuperfœtat, aliud educans, aliud in utero pilis ueſtitum, aliud implume, aliud inchoato gerens partu. Dictus eſt autẽ daſypus a pedibus hirſutis ac uilloſis.*

Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

SVNT *qui exiſtiment cum proximo idem eſſe, quod legitur in Eunucho Terentiano: Tute lepus es, & pulpamentum quæris? Dictum eſt autem a milite glorioſo in adoleſcentem Rhodium, qui ſcorto ſuo alludebat, ipſe ea ætate, qua ſcorti uicibus fungi poſſet. Donatus allegoriam uariis modis exponit, indicans prouerbium hoc in molles conuenire, propterea quod lepus a poſteriore parte, hoc eſt, a lumbis & clunibus pulpamentum de ſe præbeat, eaq. corporis parte lautiſſimus ſit: vel quod eum canes, amatorum inſtar, ſequantur: uel, qđ lepus a Phyſicis dicatur incerti ſexus, modo mas, modo fœmina. Quæ commenta frigidiora uidentur. Flauius Vopiſcus in Numeriano imperatore, ſcribit adagium Terentianum, Liuij eſſe Andronici uetuſtiſſimi Romanorum comici.*

Vno faſce complecti.

VNO *faſce complecti, legitur apud eundem Plinium, pro eo quod eſt, eadem opera, & coniunctim agere, nõ ſeparatim. Verebamur, inquit, ne nos dies, ne uox, ne latera deficerent, ſi tot crimina, tot reos uno velut faſce complecteremur. Translatũ eſt ab iis, q res multas ſimul colligant, quo commodius geſtari queãt. Id Græci dicunt* συλλαβδὴν, *id eſt, comprehenſum.*

Salem & menſam ne prætereas.

Ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν, *id eſt, Salem & mẽſam ne prætereas. Ne negligas amiculorum conſuetudinem aut ne violes amicitiæ iura. Nam his rebus olim conciliabantur amici, & familiares antiquitus mutua inter ſeſe conuiuia actitabant. Quemadmodum teſtatur etiam Diogenes Laertius in uita Pythagoræ. Et adſtipulatur Theocritus in Hyla:*

Οἳ μίαν ἄμφω ἐπ' αἰεὶ δαίνυντο τράπεζαν. *id eſt.*
Qui ad menſam ſemper eandem
Cœnabant ambo fidi nimirum ut amici.

Loquens de Hercule & Telamone. Tum Euripidis Hecuba, Polymneſtoris exaggerans facinus, hoſpitalis etiam menſę facit mentionem:

Κοινῆς τραπέζης πολλάκις τυχὼν ἐμοί, *id eſt,*
Menſa receptus ſæpe communi mihi.

Inde eſt, quod, ut docet apud eundem Laertium Alexander in commentariis Pythagoricis, Pythagoras vetabat

vetabat frangi panem, videlicet ne diſſecaretur, quod amicos copularet. Idem cenſuit ſalem potiſſimum in menſa apponẽdum, quod æquitatis ac iuſtitiæ nos admoneat, vt quod & ſeruet, tueaturq. quidquid occuparit, & ex liquidiſſimis rebus aqua mariq. fiat. Origenes aduerſus Celſum lib. 2. Parium quempiam Iambographum adducit, qui Lycomantem inſectatus ſit, quod ſalem ac mẽſam eſſet prætergreſſus. Certe apud Macedones patrio ritu fœdus, quod ſantiſſimum vellent haberi, ſic inibant, vt panẽ gladio diuiſum vterq. libaret. Auctor Q. Curtius libro octauo.

Baceli ſimilis.

Ἴκελος βακήλῳ, καὶ βάκηλος εἶ, *id eſt, Bacelo ſimilis, & Bacelus es. In cinædos ac parum viros dictum, aut in magnos quidem corpore, ſed animo ſtupidos. Tractum a forma moribusq. Baceli cuiuſdam. Ait Suidas Bacelum proprie ſignificare eum, qui ſit exectus, eoque & molles dici, quod hoc morbo potiſſimum laboret illud hominũ genus. Antiphanes in Caribus, Bacelum quẽpiam taxat apud Athenæum lib. 4.*

Οὐχ ὁρᾷς σὺ κύβηλιν
Ταῖς χερσὶ τὸν βάκηλον, οὐδ' αἰσχύνεται; *id eſt,*
An Bacelum non vides,
Manibus ſuis ſic ſaltitantem, nec pudet?

Meminit huius Suetonius in vita Auguſti, ſcribens eũ peculiari vocabulo, Bacelum pro ſtulto aſſidue ſolitum dicere, quanquam in vulgatis codicibus Baceolus ſcriptum eſt. Hermolaus exiſtimat & apud Quintilianũ recte pro Bagoa, Bacelum legi poſſe. Verba Fabii ſunt hæc, At vero ſtatuarum artifices, pictoresq. clariſſimi, cum corpora ſpecioſiſſima pingendo fingendoue effingere caperent, nunquam tamen in hunc inciderunt errorem, vt Bagoam, aut Megabyſum aliquẽ in exemplum operis aſſumerent ſibi. Verum non videtur, cur Fabiana ſcriptura mutanda ſit, cum Βαγώας *barbara lingua ſignificet eunuchum, quo nomine Lucianus philoſophum quendam inducit, qui vultu corporisq. figura eunuchum præ ſe ferret. Quin & Ouidius de Amoribus, ſeruum puellæ cuſtodem Bagoum appellat,*

Quem penes eſt dominam ſeruandi cura Bagoe.

Batalus.

Βάταλος εἶ, *id eſt, Batalus es. Olim in effœminatos per contumeliam dicebatur. Plutarchus oſtendit id cognominis Demoſtheni puero inditum fuiſſe, & ab inimicis probro obiectum. Porro cognominis huius idem varias adfert rationes: vel quod Batalus quiſpiam fuerit tibicen, mollis & effœminatus, qui muliebribus ſandaliis primum omnium in ſcenam prodierit, ac muſicã, vt ita dixerimus, euirarit: vel quod poetæ cuidã obſcœno nomen fuerit Batalo: vel quod apud Atticos Batalus appellata ſit ea pars corporis, quæ verecunde nominari non poteſt. Meminit huius rei Libanius. Idem nempe Demoſthenes iam prouectæ ætate, ſimili contumelia dictus eſt Argas: ſiue quod hoc nomine fuerit quiſpiam malarum auctor legum: ſiue quod, vt exiſtimat Suidas, ſerpentis genus ſit Argas. Dicunt item Græci* βαταλίζειν, *pro eo quod eſt, turpiter atque effœminate viuere.*

Bene plauſtrum perculit.

RVSTICORVM *prouerbium eſt, Bene plauſtrũ perculit. Apparet dici ſolitum in eos, qui quempiam impellunt, quo ſuapte ſponte iam propendebat. Tranſlatum a plauſtris onuſtis, quæ quo exonerentur, ſolent euerti. Fit autem id commodius in eam partem, in quam propter ſolum decliuius inclinant. Donatus indicauit hoc adagium exponens in Eunucho hæc Parmenonis verba, Perculeris iam tu me? Ab hac ſententia non abhorret Plautinum illud in Curculione, Qui monet, quaſi adiuuat. Verba ſunt lenonis, qui libentius ſit mutaturus fidem, admonitus a trapezita, quod tamen vel citra monitorem erat facturus. Idem eleganter expreſſit Sophocles apud Plutarchum in vita Artaxerxis:*

Ταχεῖα πειθὼ τῶν κακῶν ὁδοιπορεῖ. *id eſt,*
Rerum malarum facilis eſt perſuaſio.

Pleriq. ad deteriora procliues ſunt.

In Care periculum.

Ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον, *id eſt, In Care periculum, ſubaudi, faciito, hoc eſt, in homine, aut re viliore, fac periculoſam experientiam, in qua ſi parum feliciter ceſſerit, non multum ſit diſpendij capiendum. Huic adagio Carum mores fecere locum. Hic populus eſt, vt auctor eſt Mela Põponius, incertæ originis, ut quos alij* αὐτόχθονας, *id eſt, indigenas, nonnulli Pelaſgos, alij Curetes exiſtimeat, gens vſque adeo armorum pugnæq. amans, vt aliena etiam bella mercede conducti ſoliti ſint agere. Vnde Theocritus in Encomio Ptolemæi,*

Φιλοπτολέμοισί τε Καρσί *dixit. id eſt,*
Bellandiq. auidis Caribus.

Item Herodotus in Euterpe, oſtẽdit Cares barbaro ſeruiliq. fuiſſe ingenio, & ad quiduis malorum ferẽdum paratos, mercede propoſita. Id quod indicat & Ariſtophanes in Auibus, Εἰ δὲ δοῦλός ἐστι καὶ Κάρ. *id eſt, Quod ſi ſeruus eſt & Car. Strabo lib. Geographiæ 14. narrat Cares tota quondam erraſſe Græcia, paſſimque ſtipẽdiis meruiſſe. Ceterum in rebus bellicis uſqueadeo præcelluiſſe, vt paſſim apud poetas arma bellica Carica nominentur, quemadmodum Anacreon Caricam loricam, Alcæus Caricam criſtam dixit, ad quam alludit Ariſtophanes in Auibus. Suidas ſcribit, Cares primos mortalium mercede militaſſe, vt qui vitam ſuam vilẽ haberent. Hos igitur, qui conduxerant primos in acie collocare conſueuerãt, vt primos hoſtium impetus ſuo exciperent periculo, aut vbi fortuna belli difficilima videretur, illic obiiciebantur. Perſæ ſua lingua* κάρδακας *appellabant, qui rapto viuebant. Carũ laudem his temporibus æmulari videntur Elaetij, gens bello nata, ſimplex alioqui, ac minime malum hominum genus, planeq. dignũ, vt quidem ſentimus, quod hac quoq. nota vacaret, & in litteris, & in ceteris honeſtis ſtudiis egregie valiturum, ſi relictis bellis huc animum appellerent. Vſurpat hoc adagium Socrates apud Platonem in Euthydemo, iubens in ſe potius fieri periculum trãsformationis, velut in homuncione Care, quẽ ſi perdas, non admodum grauis ſit iactura.* Εἰ δ' ὑμεῖς οἱ νέοι φοβεῖσθε, ὥσπερ ἐν Καρὶ ἐν ἐμοὶ ἔστω ὁ κίνδυνος. ὡς ἐγὼ ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτης εἰμί, παρακινδυνεύειν ἕτοιμος, καὶ παραδίδωμι ἐμαυτὸν Διονυσοδώρῳ τούτῳ ὥσπερ τῇ Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ. ἀπολλύτω με, καὶ εἰ μὲν βούλεται, ἑψέτω. εἰ δ' ὅ, τι

βούλεται τοῦτο καὶ ἐγώ, μόνον χρηστὸν ἀποδειξάτω. id eſt, Quod ſi timetis vos iuuenes, in me tanquam in Care fiat periculum. Nam & ipſe quandoquidē ſenex ſum, paratus ſum ſubire periculum, meq. ipſum trado huic Dionyſodoro, quaſi Medeæ Colchicæ. perdat me, & ſi velit in lebete coquat me. Sin minus, quidquid voluerit, id faciat, tantum vt me reddat probum. Idem in Lachete huc reſpexit, cum ait, Cogitandum eſſe iis, qui primum docere incipiunt, & artis ſuæ periculum cum magno iuuenum periculo faciunt, non Carem quempiam mercenarium, ſed ciuium liberos in diſcrimē adduci. Et hunc imitatus Ariſtides in oratione Panathenaica, ἐν δὲ τῷ Καρί, καὶ οὐκ ἐν τοῖς αὑτῶν σώμασι τὰς πείρας ποιούμενοι. id eſt, In Care vero, non in ſuis ipſorum corporibus facientes periculum. Vſus eſt eodem M. Tullius in actione pro L. Flacco: Quid, inquit, de tota Caria? nōne hoc veſtra voce vulgatum eſt, Si quid cum periculo experiri velis, in Caria potiſſimum eſſe faciendum? Quem quidem locum apparet eſſe vitiatum, & in Care legendum eſſe, non in Caria. Huic diuerſum eſt illud, Aureo piſcari hamo: quod alibi reddemus.

In dolio figularem artem diſcere.

ITEM illud, ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν μανθάνειν, id eſt, In dolio figulariam artem diſcere. De iis, qui protinus maximis in rebus artificij ſui capiunt experimētum, cum paullatim a minutis ad ſumma proficiſci cōueniat. Neque enim figulus ſtatim a dolio, id eſt, vaſe maximo artem auſpicatur, ſed a puſillis quibuſdam vaſculis, in quibus non ſit graue diſpendium, ſi quid ſecus accidat. In hanc ferme ſententiam vſurpat Plato in Lachete: Σκοπεῖν χρὴ μὴ οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ' ἐν τοῖς ὑέσι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισί, καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβαίνῃ, ἐν πίθῳ ἡ κεραμεία. id eſt, Conſiderare oportet, ne hoc periculum nobis fiat, non in Care, ſed in filiis ſimul atq. amicorum liberis, ac plane contingat, quod prouerbio dicitur, in dolio figulina. Dicæarchus ad aliā ſententiam torquet prouerbium, vt admoneat unumquemq. artificem in ſuis negotiis exerceri oportere, velut aurigam in ducendis curribus, nauclerum in gubernanda naui, medicum in curandis morbis. Tanquā abſurdum ſit, figulum in aurigatione verſari, re videlicet aliena, ac non magis in dolio. Atq. ita huc pertinebit illa ſententia,

Quam quiſq. nouit artem, in hac ſe exerceat.

Et Horatianum illud in Epiſtulis:

Nauim agere ignarus nauis timet, abrotanū ægro
Non audet niſi qui didicit dare. quod medicorum eſt
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti, doctiq. poemata paſſim.

Sic propemodū vſurpat Gregorius Theologus in Apologia De fuga: ὡς τό γε πρὶν παιδεύεσθαι καλῶς ἐπιχειρεῖν, πρὶν αὐτοὺς ἱκανῶς παιδευθῆναι, καὶ ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν τὸ λεγόμενον, ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ψυχαῖς ἐκμελετᾶν τὴν εὐσέβειαν, λίαν ἐμοὶ φαίνεται ἀνόητον. id eſt, Itaq. alios velle docere, prius quam ipſi ſatis edocti ſint, & in dolio, quod aiunt, figulinam, in aliorum animis meditari pietatem, mihi quidem videtur hominum inſigniter deſipientium.

Ne ſutor vltra crepidam.

HVIC finitimum eſt illud, Ne ſutor vltra crepidam, id eſt, Ne quis de his iudicare conetur, quæ ſint ab ipſius arte, profeſſioneq. aliena. Quod quidem adagium natum eſt ab Apelle nobiliſſimo pictore. De quo Plinius libr. 35. cap. 10. ſcribit in hunc modum: Idem perfecta opera proponebat in pergula tranſeuntibus, atque poſt ipſam tabulam latens, vitia quæ notarentur auſcultabat, vulgum diligentiorem iudicem quam ſe præferēs: feruntq. a ſutore eſſe reprehenſus, quod in crepidis vna intus pauciores feciſſet anſas. Eodem poſtero die ſuperbe ob emendationem priſtinæ admonitionis cauillante circa crus, indignatum proſpexiſſe, denunciātem, ne ſupra crepidam ſutor iudicaret. Quod & ipſum in prouerbium venit. Hactenus Plinius. Huic ſimillimum eſt, quod refert Athenæus, Stratonicus citharœdus fabro ſecum de muſica contendenti, Non ſentis, inquit, te ultra malleum loqui? Eodem pertinet, quod huius nepos in epiſtulis ſcripſit, de artificio non recte iudicare quenquam, niſi & ipſum artificem. Quodq. primo Moralium libro dixit Ariſtoteles, earum rerum vnumquenq. iudicem eſſe idoneum, quarum ſit eruditus. Et quod idem ſcripſit libro ſecundo Naturalium, cæcum diſputare de coloribus. Quæ verba iam inter noſtri temporis ſcholaſticos in prouerbiū abierunt, quotiēs quiſpiam de rebus ignotis diſputat. Ad eandem ſententiam referendum, quod ait Fabius Pictor apud Quintilianum, felices futuras artes, ſi ſoli artifices de iis iudicarent.

Dij facientes adiuuant.

VARRO libro De re ruſtica primo: Et quoniā, vt aiūt, dij facientes adiuuant, prius inuocabo deos. Significat diuinam opem non ceſſantibus, ſed induſtriis, & pro ſua virili conantibus auxilio eſſe ſolere. Huc eſt referendum illud Homericum carmen, quod iam velut in prouerbium abiit:

Τηλέμαχ' ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. id eſt,
Hæc partim ipſe tuo perpendes pectore tecum,
Partim aliquis diuum tibi ſuggeret.

Id M. Tull. vſurpauit lib. Epiſt. ad Atticum 9. Omnia vobis imparatis agenda. Sed tamen. Ἄλλα μὲν αὐτός,
Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. id eſt,
Partim ipſe inuenies, partim ſors ſuggeret ipſa.

Cum Minerua manum quoq. moue.

HVIC finitimum eſt, σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει, id eſt, Auxiliante Minerua manum interim moue. Monet adagium, ne fiducia diuinæ opis induſtriam remittamus. Conuenit peculiariter in mulieres, quæ lanificiū exercent, fauente quidem atq. inuocata Minerua: ſed nihilo ſegnius interim operi inſiſtent. Sunt qui putent ab agaſone quopiam natum, cuius aſinus cum luto infixus hæreret, deberetq. illi ſuccurrere, otioſus Herculem implorabat. Huic reſpondiſſe deum, vti interim manū admoueret aſino laboranti, atq. ita demum numē adfuturum. Alij diuerſam huic fabulam adferunt, puta quendam cum eſſet decertaturus, Mineruā conſuluiſſe, num futurum eſſet vt victor diſcederet. Reſponſum eſt, fore. Verum cum ille ingreſſus in theatrum, in certamine

tamine manibus ſtaret otioſis, percuſſum ab aduerſario victum fuiſſe. Ad hoc adagium pertinet elegantiſſimum illud carmen, quod ex Agathonis tragœdia citat Ariſtoteles, libro Moralium Eudemiorum quinto:

Τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τύχη τέχνην. *id eſt,*
Fortunam vt ars, fortuna ita artem amat inuicem.

Citatur a Suida ſenarius hic in eandem ſententiam:

Αὐτός τι νῦν δρῶν, εἶτα τοὺς θεοὺς κάλει. *id eſt,*
Fac interim aliquid ipſe, dein deos voca.

Noſtro Marte.

QVOTIENS *nullis auxilijs adiuti, noſtropte ingenio, proprijsq. viribus rē peragimus, noſtro Marte peragere dicimur. Aut etiam cum noſtro periculo res geritur. M. Tul. libro Officiorum 3. Hanc igitur partem relictam explebimus, nullis adminiculis, ſed, vt dicitur, Marte noſtro. Hactenus ille. Idem Philippica 2. de Deiotaro loquens: Rex enim ipſe ſua ſponte, nullis commentariis Cæſaris, ſimul atque audiuit eius interitum, ſuo Marte res ſuas recuperauit. Cod lib. 2. titulo. Ne liceat potentioribus, cap. 1. Bene admodum cōſtituit Claudius conſultiſſimus princeps, parens noſter, vt iactura cauſæ afficerentur hi, qui ſibi potentiorum patrocinium aduocaſſent, vt hoc propoſito metu, iudiciariæ lites potius ſuo Marte decurrerent, quam potentiorum domorum opibus niterentur. Rurſus libro 3. titulo De iudiciis, cap. 11. Illo proculdubio obſeruando, vt ſi neque per alterutram litigantium partem, nec per iudices ſteterit, quo minus lis ſuo Marte decurrat, ſed per patronos cauſarum licentia detur iudici. Translatum videtur ab imperatoribus, qui ſuis ipſorum auſpiciis & copiis bellum ſuſtinent: ſiquidem Plautus etiam Meis copiis, dixit, pro meo Marte. Sapiunt prouerbium etiam illa, Vario Marte, Dubio Marte, Iniquo Marte. Huic adagio pene diuerſum eſt illud quod alibi retulimus,* οὐκ ἄνευ Θησέως, *id eſt, Non abſq. Theſeo.*

Nequidquam ſapit, qui ſibi non ſapit.

SENTENTIA *vel hodie vulgo frequentiſſime iactata, Fruſtra ſapere, qui ſibi non ſapiat. Plato in Hippia maiore,* Καὶ τοῖς πολλοῖς. *inquiens,* συνδοκεῖ, ὅτι τὸν σοφὸν, αὐτὸν αὑτῷ μάλιστα δεῖ σοφὸν εἶναι. *id eſt, Idem itidem et plerisq. videtur, quod oportet eum qui ſapiat, ipſum ſibi maxime ſapientem eſſe. Vſurpat & Cicero in epiſtula quadam ad Trebatium, oſtendens ex tragœdia Medea ſumptam: Et quando, inquiens, cœpi agere Medeam, illud ſemper memento.*

Qui ſibi ipſe ſapiēs prodeſſe nequit, nequidquā ſapit.

Eſt aūt verſus trochaicus. Idem Epiſtularū familiariū lib. 13. ad Cæſarē imperatorem: Itaq. ab Homeri magniloquentia confero me ad vera præcepta Εὐριπίδου.

Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

Quem verſum ſenex Præcilius laudat egregie. Idem lib. de Diuinatione 1. citat ex Ennio in aſtrologos, Qui ſibi ipſimet non ſapiunt, alteri monſtrant viam. Quibus diuitias pollicentur, ab his drachmas ipſi petunt. Citatur a Luciano in Apologia:

Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. *id eſt,*
Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Eundem Alexander torſit in Caliſthenem, qui ſe moribus eorum quibuſcum viuebat non accommodaret, ſed præ ſe ferebat, nihil eorum quæ illic gerebantur ſibi placere. Eaq. libertas optimo viro attulit exitium, cum Anaxarchus philoſophus omnium adulatorum abiectiſſimus, haberetur in precio. Huius generis eſt illud apud Suetonium:

Aſpice felicem ſibi, non tibi Romule Syllam.

Cantherium in foſſa.

CANTHERIVM *in foſſa: ruſticum prouerbium, ſed tamen e re militari natum. Hoc licebit vti quotiens quis ad id negotij trahitur, in quo nequaquam valeat. Aut vbi res vehementer erit impedita, periculoſaue. Refertur a T. Liuio, decadis tertiæ lib. 3. Narrat autē cum Fabius Capuam obſideret ſecundo bello Punico, Iubellium Tauream inter equites Campanos nobiliſſimum, e Romanorū exercitu quemuis ad ſingulare certamen euocaſſe, auſumq. prodire Claudium Aſellium. Deinde vbi diutius vterq. alterum libero campo eluſiſſet, Campanus in cauam viam deſcendere iuſſit, alioqui equorum, non equitum fore certamen. Eo cum Romanus, re quam verbis ferocior, extemplo deſcendiſſet, rurſum eluſit Taurea ſermone qui poſtea in ruſticum verſus eſt prouerbium: Minime ſcis, inquiens, cantherium in foſſa? Quanquam ex Liuianis verbis parum liquet adagij ſenſus, tamen coniecturis facile deprehenditur. Pugnat autem cum illo, quod alibi dicemus:* τὸν ἵππον εἰς πεδίον, *id eſt, equum in planiciem. Etenim quemadmodum plurimum valet equus in planicie, ita minime valet in foſſa.*

Tantali talenta.

Τάλαντα Ταντάλου, *id eſt, Tantali talenta. De immenſis opibus. Nam Tantalus Phryx ob luculentas diuitias in fabulam hominum venit, ita vt fingatur & apud inferos ſimile quiddam pati, cuiuſmodi ſolent inter congeſtas opes tenaces iſti diuites. Horatius,*

Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Pocula, quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur.

Oſtendit, allegoriā figmenti ad diuites ſordidos pertinere. Vſurpatur adagiū a Platone in Euthyphrone. Suidas ait eſſe & apud Epicharmū, & apud Anacreontē. Effertur & ad hunc modum, cum venuſta quadam vocis alluſione: τάλαντα Ταντάλου ταλαντίζεται, *id eſt, Tātali talenta talentizat: hoc eſt, librat & accumulat. Porro Tantalū prædiuitem fuiſſe teſtatur vel illud ex tragœdia carmen apud Plutarchum, libro De exilio.*

Σπείρω δ' ἄρουραν δώδεκ' ἡμερῶν ὁδόν. *id eſt,*
Idem dierum duodecim ſero iugera.

Idē alibi ingētes diuitias, πλοῦτον ταντάλειον *appellat: i. opes tantalicas. Antiphanes apud Athenæum lib. 6.*

Οἷόν ποτ' εἶχε καὶ Θρίβων ὁ Ταντάλου,
Μαλακῶς ταλάντοις ἐκταλαντωθεὶς ἀνήρ. *id eſt,*
Qualem olim habebat & Thribon, qui molliter
Exutus eſt ipſis talentis Tantali.

Pelopis talenta.

CONSIMILI *figura Theocritus in Idyllio Θ. dixit Pelopis talenta:*

Μή μοι γᾶν Πέλοπος, μή μοι χρύσεια τάλαντα
Εἴη ἔχειν, μηδὲ πρόσθε θέειν ἀνέμων. *id eſt,*

Non Pelopis mihi ſint agriq. auriq. talenta,
Nec ventos celeres anteuolaſſe pede.

Porrò talentum apud Atticos, maxima pecuniæ ſumma erat. Talentum minus valebat libras ſexaginta, talentum magnũ octoginta. Vnde illud in Phormione:

Si quis daret talentum magnum. Immo malum.

Et Ariſtophanes:

Ἀλλ' ἔγωγ' οὖν Ὀπούντιος
Οὐκ ἂν γενοίμην ἂν ταλάντῳ χρυσίου. *id eſt,*
At ego ſane Opuntius
Nolim eſſe, ſi quis det talentum mi aureum.

Id eſt, Nolim eſſe luſcus vel quantalibet pecunia.

Midæ diuitiæ.

Μίδου πλοῦτος, καὶ Μίδου πλουσιώτερος, *id eſt, Midæ opes, & Midæ locupletior: in prouerbium abierunt, propter immenſas eius regis opes, quæ fabulis quoque compluribus fecere locum. Statius in Surrentino Pollij:*

Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro.

Fuit hic Midas Phrygiæ tyrannus, cui iuxta poetarum figmenta, conceſſum a dijs eſt, vt propter Bacchum hoſpitio acceptum, quod vellet optaret, accepturus quidquid optaſſet. Optauit vt quidquid corpore contigiſſet, protinus in aurum verteretur. Hiſtoricorum litteris proditum eſt, huic puero dormienti formicas in os grana tritici congeſſiſſe: reſpondiſſe augures, omnium mortalium illum ditiſſimum futurum, atque ita eueniſſe. Huic Plinius primum attribuit locum inter inſigniter diuites, lib. 33.

Non omnino temere eſt, quod vulgo dictitant.

APVD *Ariſtotelem vſurpatur prouerbij vice, & apud eruditos iam olim in prouerbium abijt nobilis illa Heſiodi ſententia:* [illegible]*, quemadmodum ait Ariſtides in defenſione Periclis, quæ dicit, non vſquequaq. irritum eſſe ſolere, quidquid rumore populi iactatum fuerit. Ea eſt in operis volumine ſecundo, cui titulus, Opera & dies:*

Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην.
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κούφη μὲν ἀεῖραι
Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίξουσι, θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή. *id eſt,*
Rumores hominum cures vitare moleſtos.
Fama malum eſt, oritur, ſurgitq. facillima: verum
Difficile hanc perferre, graue eſt ſedare coortam.
Nam non vlla quidem prorſum perit irrita fama,
Per populos quæcunq. volat, quia numẽ & ipſa eſt.

Poteſt bifariam accipi ſententia: nimirum aut non plane falſum videri, quod plurimis eſt in ore, quodq. populi conſenſus approbat: aut non prorſus aboleri poſſe rumorem etiam falſum, qui iam in vulgus dimanarit. Proinde admonet, vt ſolicite caueamus, ne vel falſo per temeritatem in fabulam vulgi venire contingat. Quod autem famam deam dixit, cum Homero ſenſit, qui compluribus locis ὄσσαν *ſuam inducit. ſic enim deam ipſam appellat. Et hunc æmulatus Vergilius in quarto Aeneidos.*

Hæc paſſim dea fœda virum diffudit in ora.

Domum cum facis, ne relinquas impolitã.

CVM *nulla huius poetæ ſententia non ceſſerit in prouerbium, tamen eas libentius recenſebimus, quæ, propter ænigmatis inuolucrum, propius accedunt ad ſpeciem prouerbialem: quod genus eſt illa ex eodem quem modo citauimus libro.*

Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. *id eſt,*
Neve domũ fabricãs, linquas mutilãq; rudemq;
Ne fori inſideat cornicans garrula cornix.

Proculus interpres admonet locum hunc bifariam accipi. Quibuſdam videri, monere poetam vti quiſq. domicilium ante hyemem abſoluendum curet, ne tum nõ habeat, quo depellat frigoris moleſtiam. Hyemẽ enim cornicis indicatam ſymbolo, videlicet auis hybernæ. Porro cum ſemper alias, tum maxime menſibus hybernis οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, *id eſt, Eſt grata domus, domus optima: quemadmodum in prouerbio eſt. Alij putant ſignificatum, ædificium ſemel inſtitutum, non oportere ſemiperfectum relinquere, ne vulgo riſui ſit, & qui præterierint obloquantur, carpantq. leuitatem tuam, qui quod cœperis non abſolueris. Eam autem obtrectantium petulantiam per cornicem voluit indicare poeta: nempe auem garrulam & obſtreperam: vt hinc etiam verbum prouerbiale ductum ſit,* κρώζειν. *At ipſi Proculo magis probatur, vt* κατ' ἀλληγορίαν *accipiamus, vnicuique negotio, quod ſemel inſtituerimus, finem idoneum imponendum, vt nihil omnino deſideretur, & vbique connitendum ad perfectionem. Id quo longius auocabitur a ſimplici ſermone, hoc venuſtius fiet, & magis prouerbiale. Veluti ſi quis adhortetur aliquem, ne litterarum ſtudium deſerat, ſed laudabiliter inſtitutis ſummam imponat manum, ne vulgo ludibrio ſit, quod a bene cœptis deſtiterit, Heſiodum hoc obijciens:*

Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεστον καταλείπειν;
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Ne a chytropode cibum nondum ſacrificatum rapias.

AENIGMATICVM *eſt & illud, quod eo loco continenter ſequitur:*

Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα
Ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι. *id eſt,*
Neve a chytropode ſublatam protinus eſcam
Ante ſacrum, neq. lotus edas.

Indicat & M. Tullius, irreligioſum fuiſſe, cibũ e patella edere. Scribit enim ad hũc modum libro de Finibus ſecundo: Atqui reperiemus Aſotos, primũ ita non religioſos, vt edant de patella: deinde ita mortem non timentes, ut illud in ore habeant ex Hymnide:

Mihi ſex menſes ſatis ſunt vitæ, ſeptimũ orco ſpondeo. Eſt autem verſus trochaicus. Suetonius in Vitellio prodit, eum illum adeo non profundæ modo, verumetiam intempeſtiuæ fuiſſe gulæ, vt ne in ſacrificio quidem vnquam, aut vllo itinere temperarit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus & farra e foco pene rapta manderet, circaq. uiarũ popinas fumantia obſonia, vel pridiana, atq. ſemeſa. Quantũ ad ſimplicẽ attinet ſenſum, docet, ne ritu pecudũ ad cibũ capiendũ irruamus, ſed ita demũ edamus, ſi prius inde primitias dijs immolauerimus. Antiquitus enim, vt auctor eſt in Sympoſiacis Plutarchus, inter res ſacras habebatur et mẽſa quotidiana, proinde cibũ ſumpturi, dijs conſe-

crabant

erabant τὰς ἀπαρχὰς, hoc eſt, primitias: ac deinde nõ indecore neque tumultuanter, ſed religione quadam ad conuiuium accedebant lotis manibus, non aliter, quam ad ſacrum epulum. Qui mos & hodie durat apud benemoratos Chriſtianos. Sed prouerbialius fiet, ſi intelligamus, non eſſe ſpoliandos, nec inhumanius expilandos miniſtros aut ſeruos noſtros, uerum & illis aliquam pecuniæ portionem relinquendam, quo uiuant. Fortaſſis quadrauerit & in hos, qui præpropera auiditate commodum auferre ſtudent, prius quam oporteat: & quodammodo meſſem facere, prius quam maturuit ſeges: ueluti ſi quis legatum aut promiſſum ſtatim e veſtigio flagitet, cum ciuilius ſit in dies aliquot ſilere: aut ſi quis modo nactus imperiũ, protinus incipiat populum exactionibus ſpoliare: aut ſi quis ſponſam puellam non expectata ætate, nec expectatis nuptiarum ceremoniis properet amplecti. Sumptum eſt a ritu ſacrorum, in quibus olim epulabantur. Huc pertinet & illud, quod alibi retulimus ex Athenæo, libro nono, ἀπὸ τηγάνου, id eſt, a patella frixoria. Libro ſexto refert hunc ſenariũ ex Pherecrate:

> *Ἀπὸ τηγάνου τ' ἴσθι ... ἀχύρων. id eſt,*
> *Se ueſci apuis dixit e ſartagine.*

Quidam pro lopade τήγανον dixere, quod Iones ἤγανον. Hinc compoſita ἀποτηγανίζειν. Ita Phrynichus apud Athenæum libro ſexto: ἡδὺ δ' ἀποτηγανίζειν ἐστὶν ἀσύμβολον. id eſt, Iucundum eſt a ſartagine tollere ſine ſymbolis, id eſt, ſi nihil ſit ſoluendum, & ſi id liceat immuni. Rurſus alias apud hunc ipſum ex Archeſtrato: ἁρπάζων ἐκ λοπάδος. id eſt, Rapiens a ueru. De muliere quæ ſacra nondum immolata deuorare dicta ſit. Apud eundem libro ſexto Anaxandrides:

> *Τῶν ζωγράφων μὲν ἡ καλὴ χειρουργία,*
> *Ἐν τοῖς πίναξι θαυμάζεται,*
> *Αὕτη δὲ ... ἐκ λοπάδος ...*
> *Ἀπὸ τοῦ τηγάνου ... ἀφανίζεται. id eſt,*
> *Pictoris opera pulchra, tabula penſili*
> *Spectantur, ac ſpectata ſunt miraculo, at*
> *Rapiuntur hæc e lopade pulchre, ac protinus*
> *Redduntur ipſa euanida e ſartagine,*

In genere poterit accommodari ad quemuis, qui negotium irreuerenter, & illotis, ut aiunt, pedibus aggreditur.

Hæc potior.

PLVTARCHVS *in Problematibus Græcanicis prouerbium quoddam refert ad hunc modum, [illegible] χειροτονίας. Horũ uerborũ hic ferme ſẽſus. Vnde fluxit illud, qđ prouerbij uice dicit, Hæc uictrix? Dion Tarentinus, ductor exercitus, vir adprime fortis, reiq. bellicæ ſane quam peritus, cum in concione dixiſſet ſententiam, eaq. ciuium ſuffragiis eſſet reiecta: deinde præco pronunciaret ſententiam, quæ uinceret, ſublata dextera, hæc, inquit, potior. Nam hunc ad modum retulit Theophraſtus. Ceterum Apollodorus in Rhytino illud adiunxit, cum præco reſpondiſſet, at hæ ſententiæ numero plures ſunt, Dionẽ protinus ſubieciſſe, ſed hæ meliores. Atque ita pauciorum ſententiã fuiſſe promulgatam. Quibus ex verbis conicere licet, ita vulgo dici ſolere, ſi quando ſignificaretur conſiliũ aliquod eſſe præſtantius & conducibilius, etiamſi pluribus ſecus uideretur: Aut ubi qui numero pauciores eſſent, facultate præponderarent. Quod genus fuerit, ut res exẽplis demonſtretur, Maxima pars hominum voluptate lucriq. felicitatem metitur, perpauci uirtutem amplectuntur. Caue ne quid te moueat multitudinis exemplum, αὕτη γὰρ κρείττων. Item nemo pene eſt in toto principis famulitio, qui tibi non bene uelit: ſed vnus tibi refragatur, qui tantum ubiq. valet, vt in ipſum fere principem agat tyrannum: Quare ſi res e ſuffragiis penderet, uiceras. Sed αὕτη κρείττων. Porphyrion leuiter, ceu digito prouerbium indicat, exponens eum locum in Horatianis Epodis,*

> *Eamus omnis execrata ciuitas,*
> *Aut pars indocili melior grege.*

Quanquam deprauate, ſicut opinamur, legitur in multis exemplaribus κρειττόνων νίκα. Caſtigate legetur, ni fallimur, κρειττόνων νίκη. hoc eſt, præſtantiorum victoria. Nam Oda concionalis eſt, ut fugam decerni iubet, cõmunibus omnium ſuffragiis. Quod ſi fieri nõ queat, vt id quod eſt optimum, multitudini probetur, ſaltem vincat ea ſententia quæ ſit potior, etiamſi paucioribus fulta ſuffragiis. Ad id faciunt, quæ Plato ſcripſit lib. De leg. 1. pulcherrimum eſſe. uictoriæ genus, cum turba cedit potioribus: & in decernendo magis ſpectatur pondus ſuffragiorũ, quã numerus. Verba Platonis ex eo quẽ diximus libro, ſunt hæc: Ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ ἂν ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων αὑτῆς λέγοιθ' ἡ πόλις, ... τῇ τοιαύτῃ νίκῃ, τοὐναντίον δὲ, ὅπου τἀναντία. id eſt, Quibuſcunq. ſiquidẽ in ciuitatibus meliores qui ſunt, ij uincũt multitudinẽ ac deteriores: ibi reſpublica ſeipſa ſuperior, recte dicẽt, et huius victoriæ nomine meritiſſimo laudabitur: ſecus aũt ubi ſecus accidit. Eodẽ reſpexit Plinius, cũ queritur in epiſtulis, numerari ſentẽtias, nõ expẽdi. Huc pertinet Liuianũ etiã illud: Maior pars vicit meliorem. Indicat idem Homerus Iliados lib. 1.

> *Ἐπεὶ τὰ χερείονα νικᾷ. id eſt,*
> *Quando ſuperant iam deteriora.*

Neq. vero prætereũdũ hoc loco, quod de Zenone philoſopho memorat Diogenes Laertius. Zenon cum uideret Theophraſtum magnifieri, laudariq. quod plures haberet auditores, ad hunc reſpondit modũ: Ἐκείνου μὲν χορὸς μείζων, οὑμὸς δὲ συμφωνότερος. i. Maior quidem eſt illius chorus, at meus melius conſonans. Itaq. locus fuerit adagio, ſiue cum negabimus ſpectandum, quam multis placeamus, ſed quam bonis: ſiue cum ſuadebimus, id ſequi oportere, non quod plurimis placeat, ſed quod per ſe ſit optimum factu, etiam ſi pauciſſimorum calculis approbetur. Siue cum dicemus, unius aut alterius ſtudium pluris æſtimandum, qui uel opibus, uel gratia, uel auctoritate præpolleat, quã multitudinis beneuolentiam, quæ numero tantũ ſuperior ſit, reliquis omnibus inferior. Quemadmodũ apud Plautum quiſpiam contẽnere ſe dicit minutos illos deos, modo Iouẽ vnum ſibi propitium habeat. Nec abſurde trahetur in vſum, quotiẽs una vis plus poteſt reliquis omnibus, ut

ſi quis dicat, Hæc cauſa pluribus probatur, pluribus fulcitur rationibus, nititur æquo, dictatur a legibus, verum altera κρατεῖ. Sic enim uolo, ſic iubeo. Nam omnia cedant neceſſe eſt, quotiẽs rex huiuſmodi promit oraculum, quale profert apud Homerũ Agamemnon.

Εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι. id eſt,

Ipſe equidem eripiam, ſi tradere forte grauentur.

De cuiuſmodi Lucianus in captiuo, καὶ τὸ δίκαιον ἐν ταῖς χερσὶ τιθέμενοι. id eſt, Qui ius in manu reponunt, quiq. ius in manu poſuerunt. Pyrrhum e liberis quidã adoleſcens admodum, interrogabat cuinam eſſet relicturus regnum. Is reſpondit, ὃς ἄν, inquit, ὑμῶν τὴν μάχαιραν ὀξυτέραν ἔχῃ. Quicunque veſtrum acutiorem habet gladium. Id dictum Plutarchus in eius uita non arbitratur multum abeſſe ab illa tragica execratione.

Θηκτῷ σιδήρῳ δῶμα διαλαχεῖν τοὺς ἀδελφούς. id eſt,

Fratres acuto diuidant ferro domus

Vices habendas.

In hos igitur qui ui rem gerunt, & quibus, ut Ennius ait, ferro geritur res, quibus ius eſt in armis, et quibus leges inter arma ſilent, per ironiã recte torquebitur, ὦ τὸ κράτιστον; ἐν αὐτῷ κυρία. Nam Græcis κύριος non ſolum dominum ſignificat, verum etiam eum, qui præualet auctoritate. Et Suidas indicat concionẽ illis κυρίαν dici, in qua ſoliti ſint creari magiſtratus. Ariſtophanes in Acharnenſibus κυρίαν ἐκκλησίαν appellat; in qua ἐνίκων τὰ ψηφίσματα, id eſt, uincebant ſuffragia. Nonnunquam ad rem refertur, ut apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi,

Οὑμὸς, ἔχω ὃ τῶνδε μῦθος κυριώτερος λόγων. id eſt,

Plus ualere noſtra debet, quam huius hic oratio.

Significat enim ſeruus, quanquam eſſet conditione inferior Menelao, tamen hoc ſe potiorem eſſe, quod iuſtiorem haberet cauſam. Non abhorret hinc quod M. Tullius dixit in Piſonem: Sed omitto vt ſit factus uterq. noſtrum. Sit ſane fors domina campi.

Delius natator.

Δηλίου κολυμβητοῦ, Delius natator. Olim uulgo dicebatur admodum natandi peritus, quiq. poſſet in ſumma natare aqua. Natum adagium aut certe factum illuſtrius ex Socratis apophthegmate. Cum enim huic Euripides librum obtuliſſet Heracliti, cui cognomen additum σκοτεινοῦ, propter affectatam ſcriptorum obſcuritatem rogaretq. cuiuſmodi uideretur, reſpondiſſe fertur hoc pacto, Α μὲν συνῆκα γενναῖα, οἶμαι δὲ καὶ ἃ μὴ συνῆκα, πλὴν Δηλίου δεῖται κολυμβητοῦ εἰς τὸ μὴ ἀποπνιγῆναι ἐν αὐτῷ. id eſt; Quæ quidem intellexi, præclara: arbitror autem & ea quæ non intellexi, quanquam natatore Delio opus, vt ne quis in eo præfocetur. Hæc Socrates, alludens ſimul & ad prouerbium, & ad Heracliti ſenſus nimium abſtruſos ac profundos: ut niſi natator inſigniter peritus contigiſſet, periculum eſſet, ne lector in eo libro ſuffocaretur mergereturq. Laertius in Heraclito refert hoc dictum ad Cratetem quendam, qui primus Heracliti librum de natura Græcis inuexerit, & hoc elogio commendarit.

Dicendo dicere diſcunt.

Ἐκ τοῦ λέγειν τὸ λέγειν περιγίνεται, id eſt, Dicendo conſequimur vt dicamus. Syrianus Hermogenis interpres, Euagoram ſophiſtam taxat, qui dicendi facultatem nõ putarit ratione, ſed uſu duntaxat conſtare, fieriq. vt dicendo conſequeremur dicendo facultatem. Ἀξιοῖ γὰρ δὴ, inquit, κατὰ τὴν δημώδη παροιμίαν, τὸ λέγειν ἐκ τοῦ λέγειν περιέσεσθαι. id eſt, Exiſtimantis iuxta uulgare prouerbium, dicendi facultatem dicendo contingere. Vſurpauit & M. Tullius lib. 1. De oratore: In quo, inquit, fallit eos, quod audierunt, dicendo homines vt dicant efficere ſolere. Verum etiam illud dicitur, peruerſe dicere homines peruerſe dicendo facillime conſequi. Plinius lib. Epiſt. 6. Video etiam multos paruo ingenio, literis nullis, vt bene agerent agendo conſecutos. Latius autem patet adagium, nempe ad cuiuſuis rei peritiam, quam potiſſimum uſus ſuppeditat, optimus rerũ omnium magiſter. Proinde prouerbiales erunt omnes id genus: fabricando fabricam diſces, canendo muſicam, militando militarem artem, ſcribendo diſces ſcribere.

Multi boniq.

Πολλοὶ κἀγαθοί, Multi boniq. Prouerbiali figura dicebatur olim. Tranſlatum a ritu ſacrorum, in quibus ſacrificus rẽ diuinam facturus dicebat, τίς τῇδε; id eſt, Quis hic? Deinde qui aderant, reſpondebant, πολλοὶ κἀγαθοί. id eſt, Multi & boni. Atque hæc partim ominis cauſa dicebantur: oportebat enim in ſacris εὐφημεῖν hoc eſt, bene ominata dicere: partim, vt ſi quis eſſet ſibi conſcius admiſſi piaculi, diſcederet a myſteriis. Plutarchus in Sympoſiacis, Ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ Πλάτωνι πολλοὶ τε κἀγαθοὶ πάρεισι. id eſt, Quandoquidem Platoni teſtes adſunt multiq. boniq. Sed de hoc ante meminimus. Quo quidem alluſit & Ariſtides in Pericle, Ἀλλ' ὥσπερ εἷς ἐκ τῶν καλῶν κἀγαθῶν κοινὴν αὐτῷ καὶ καθαρὰν τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκεν. id eſt, Verum uelut unus e numero honeſtorum ac bonorum, citra inuidiam, ac purum illi reddidit teſtimonium. Quin etiam Homericũ illud iam prouerbij uice receptum eſt, Ἠΰς τε μέγας τε. Magnusq. bonusq. Eſt ſubinde & apud Ariſtophanẽ. Prouerbium igitur locum habuerit, quotiẽs aut teſtes, aut iudices, aut conuictores ſignificamus idoneos, ac neutiquam reiiciendos.

Heroum filij noxæ.

Ἀνδρῶν ἡρώων τέκνα πήματα, id eſt, Virorum heroum filij noxæ. Veteribus illud obſeruatum fuit, præſtantium virorum filios multum a progenitorũ moribus abfuiſſe. Vnde & Demoſthenes dixit, Τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ὥσπερ εἱμαρμένον, οἱ παῖδες ἀχρεῖοι τὰ πολλά. id eſt, A viris egregiis, perinde quaſi fato quodam id accidat, improbos proficiſci filios. Quæ quidem Demoſthenis ſententia refertur ab Ariſtide in Cimone. Interpres, quiſquis is fuit, homo nec indiligens, nec indoctus, hoc loco prouerbium citat, quod modo retulimus. Manet & hodie uulgatus iocus: ex ſapientiſſimis patribus ſtultiſſimos propagari liberos. Euripides in Heraclidis, generaliter hanc ſententiam ad omnes mortales retulit.

Ἐν γὰρ τοῖς πολλοῖς ἴσως

Εὕροις ἂν ἕνα τιν' ὅστις οὐ χείρων πατρός. id eſt

Vnum forſan inter plurimos

Inueneris, qui patre non ſit nequior.

Adſtipulatur huic ſententiæ locis aliquot Homerus, nominatim Odyſſea Β.

Παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται,

Oi

Οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους. id eſt,
Aequat rara patrem ſoboles, ſed plurimi ab illis
Degenerant, pauci ſuperant probitate parentem.
Declamat hoc argumentũ Aelius Spartianus in Seuero Caeſare, multis exemplis declarans: ita fere uſuuenisſe, vt uiri, ſeu uirtute, ſeu litteris, ſeu fortunæ indulgentia inſignes, aut nullos omnino liberos habuerint, aut tales reliquerint, vt magis ex uſu rerum humanarum fuerit, illos abſq. liberis decedere.

Nunquam ex malo patre bonus filius.

EVRIPIDES *hanc ſententiam prouerbio celebrem fuiſſe teſtatur, ex malo patre non progigni bonos liberos:*
Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει.
Οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός. id eſt,
Heus heus, vt illud dictant recte, probum
Patre ab improbo non poſſe naſci filium.
Adſtipulatur huic dicto prouerbium illud: κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id eſt, Mali corui malum ouum. Item illud Theognidis:
Οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται. id eſt,
Non etenim ex ſquillis roſa naſcitur.
Atque id genus alia, quæ ſuis referentur locis.

Alio relinquente fluctu, alius excepit.

ARISTIDES *in Themiſtocle: Θεμιστοκλέα δὲ τὰ δεύτερα ἀεὶ τῶν προτέρων μείζονα ἐξεδέχετο καὶ τὸ τῆς παροιμίας αὐτῷ συνέβαινε, τὸ μὲν γὰρ ἔλειπεν αὐτὸν κῦμα, τὸ δ' ἐγκατελάμβανεν, ἕως ἐξέλαβε διὰ τῶν τρικυμιῶν νικῶν. Themiſtoclem poſteriora ſemper maiora prioribus excipiebant, atque illud, quod prouerbio dicitur, illi accidit: Nam hæc illum reliquit unda, illa uero excepit, donec per tricymias uictor euaſiſſet. Videtur autem verſus fuiſſe prouerbialis, quem Ariſtides ad uſum ſuæ ſententiæ nonnihil detorſerit. Legitur integre ad hunc modum.*
Τὸ μὲν μ' ἔλειπε κῦμα, τὸ δ' ἐγκατελάμβανε. id eſt,
Hæc me reliquit unda, at illa corripit.
Sumpta metaphora a periculoſe nauigantibus, qui ſemper poſt unius impulſum fluctus, alium expectant, ſuccedentibus inuicem procellis. Atque etiam numerãt undarum inſultus, periclitantes nautæ. Nam decimã quamq. maxime formidant, quam ueteres decumanã appellabant. Græci grauiſſimas illas procellas, τρικυμίας uocant. Nec inconcinne deflectetur ad incurſus malorum, cum, vt fere fit, calamitas calamitati ſuccedit, iuxta prouerbialem illum uerſiculum:
Fortuna obeſſe nulli contenta eſt ſemel.

Duobus pedibus fugere.

Ἐκ δυοῖν ποδοῖν καταφυγεῖν, id eſt, Duobus pedibus confugere Ariſtides in oratione Panathenaica: καὶ μὴν αὐτό γε τοῦτο πρῶτον, τὸ πάντας τὰς ἀρχὰς δεηθέντας καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν πόλιν ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν ὡς ἀληθῶς, καὶ μηδεμίαν τῶν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν, μέγα καὶ φανερὸν σημεῖον, καὶ στήλης ἄμεινον, τοῦ προέχειν αὐτὴν ἐξ ἀρχῆς. id eſt, Atqui primũ illud ipſũ, quod quibuſcũq. opus eſſet auxilio, ad hãc confugerent ciuitatẽ, plane tãquã duobus pedibus, neq. ullam aliam reliquarũ ciuitatũ reſpicerent, magnũ & euidens argumentũ eſt, ac monimentum columna præſtantius, eam protinus ab initio præcelluiſſe. Is qui ſcholiis quibuſdam haud quaquam cõtemnendis, hunc auctorem illuſtrauit, admonet prouerbium ductum ab iis, qui feſtinant curſu, vt non diſſimile uideatur illi, ἀμφοτέραις χερσίν, id eſt, Ambabus manibus, quo prouerbio ſedulitatem celeritatemq. peragendi negotii ſignificamus. Vel a nauigantibus, perinde quaſi dicas, duabus clauis. Nam gubernaculũ nauis pedem appellant, quod eo nauis cum huc atque illuc uertitur, uelut ingredi uideatur. Itaq. cõſine fuerit illi, quod alibi diximus, ἐκ διαμέτρου. Vt alterutrũ ſenſum accipiamus, aut ſummo ſtudio, ſummaq. celeritate illos ad urbem confugere ſolitos, aut tutiſſimum illic omnium receptaculum fuiſſe. Quanquam Ariſtophanes ἐν ὄρνισιν, ad celeritatis ſignificationem retulit, cum ait:
Ἀνεπτόμεσθ' ἐκ τῆς πατρίδος ἀμφοῖν ποδοῖν. id eſt,
E patria vtroq. deuolauimus pede.
Interpres admonet a nauibus ſumptum, ſecundo uento currentibus: ſenſum autem eſſe hunc, ſumma ui, ſummoq. conatu.

Quis aberret a ianua?

Τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι; id eſt, Quis aberret a ianua? Dici ſolitum, ubi quis penitus aberret a uero, totoq. fallitur iudicio. Vſurpatur τῶν μετὰ τὰ φυσικά, lib. 2. ipſa ſtatim in fronte: & in omnibus quidem exemplaribus, quæ videre contigit, θύρας per υ ſcriptum reperitur. Præterea ianuam uertit Argyropylus, nec malus interpres, nec philoſophus cuiquam aſpernandus. Ad hæc Auerrhois, hunc enarrans locum, palam declarat ſeſe de ianua ſenſiſſe. Deniq. in commentariis Alexandri Aphrodiſei, conſimili modo θύρας inuenitur. Quod ſi quo modo fas eſſet, a tot exemplaribus, a tantis auctoribus diſſentire, nobis quidem magis probabilis lectio uideatur, ſi θήρας legatur per η, non per υ. Quod autem θύρας irrepſit, mirandum non eſt. Primum, quod per facilis erat lapſus unius litterulæ deprauatione. Deinde metaphoræ ratio magis obuia, magisq. ad manum ſita, fieri potuit, vt doctis etiam philoſophis impoſuerit. Quippe quibus fabula non perinde nota fuerit, ut communis illa ſimilitudo de domus ingreſſu, deq. primis cognitionis principiis. Poſtremo de codicum inter ſe conſenſu nequaquam mirandum uidebitur iis, qui ſunt uel mediocriter in penſitandis conferendisq. codicibus exercitati. Fit enim ſæpenumero, vt unius archetypi mendum, modo ueri fucum aliquẽ præ ſe ferat, in uniuerſam deinde uelut poſteritatem librorum propagetur.
Καὶ παῖδας παίδων, καί τοι μετόπισθε γένωνται.
Neque uero hæc dicuntur, quod hac de re, ſi quis forte diuerſum ſentiat, digladiari uelimus, uel quod hoc ſit ab noſtro inſtituto alienum, uel quod nõ ignoremus, quam lubrica, plenaq. diſcriminis res ſit, in tantis auctoribus quidquam immutare. Tantum coniecturas, quibus adducimur, in medium adferemus. Quæ ſi cui uidebuntur idoneæ, noſtræ ſubſcribet opinioni: ſin minus, ueterem ſententiam hoc iam obtinebit libentius, quod etiam in dubium uocata uicerit. Primum igitur omniũ nobis ſcrupulum haud mediocrem iniecit uetuſtiſſimus ſimul & emendatiſſimus codex orationum Ariſtidis rhetoris, in quo non ſolum θήρας inuenitur ſcriptum, uerum etiam indicatam fabulam, antiquiſſi-

mus, pariter & auctorem, unde prouerbium hoc Ariſtotelicum, ni fallimur, demanarit. Igitur Ariſtidis in oratione, cui titulus, Pericles, verba ſunt hæc: Οἶμαι πρὶν τινα τῶν ἀντιπάλων ἑλεῖν, ἕνα τῶν φίλων θηρεύσας ἄγεις, καὶ ταὐτὸν πέπονθας τῷ Πινδάρου Πηλεῖ, ὃς τὸν θῆρα διαμαρτὼν, καὶ τὸν Εὐρυτίωνα φίλτατον ὄντα αὑτῷ προσδιέφθειρε. *id eſt, Itaque prius quam aduerſariorum quempiam ceperis, vnum ex amicis uenatu nactus adducis. Atque idem accidit tibi, quod apud Pindarum Peleo, qui aberrans a fera quam petebat Eurytionem, quem ſibi chariſſimum habebat, interemit. Adſtipulantur hoc loco ſcholia, quæ extât in hunc auctorem: nullo quidem certo titulo, ueruntamen, ſicuti res indicat hominis nec indiligentis, nec indocti. Proinde non grauabimur & huius adſcribere uerba, ſi quis forte fortuna requiſiturus ſit.* Μέμνηται, *inquit,* ὁ ὑμνογράφος Πίνδαρος, ὅτι τὸν Εὐρυτίωνα τὸν τοῦ Ἴρου τοῦ Ἄκτορος παῖδα, ἕνα ὄντα τῶν Ἀργοναυτῶν, συνθηρεύοντα ἄκων ἀπέκτεινε Πηλεύς. φίλον δὲ λέγει, ἐπειδὴ συγγενὴς τούτου ἦν. Πηλεὺς γὰρ πρὸ Θέτιδος, Ἄκτορος τὴν Πολυμήλαν ἔσχε γυναῖκα, ὁ δὲ Ἄκτωρ πατὴρ Ἴρου, ὃς παῖδα ἔσχε τὸν Εὐρυτίωνα. *id eſt, Meminit in hymnis Pindarus, quemadmodum Eurytionem Iri, cui pater Actor, filium, ex argonautis vnum, ſecum uenantem imprudens occiderit Peleus. Amicum autem uocat, quod huic eſſet affinis. Nam Peleus ante Thetidem, Polymelum habuerat uxorem Actoris filiam. Porro Actor Iri pater erat, cui filius Eurytion. Proinde non diſſimile ueri uidetur, ex Pindaro profectum adagium, quod tacito, ſicuti fere facit, auctoris nomine vſurpauit Ariſtoteles, vt intelligamus illum* τὸν θύρας ἁμαρτάνοντα, *qui non ſolum feram ea parte non ferit, quam deſtinarat, uerum toto aberrat captu, ne attingens quidem quod appetebat. Iam uero neque poſtulamus, vt quiſquam hæc probet: niſi videbuntur cum Ariſtotelis ſententia uel ad unguem, vt aiunt, congruere. Diſſerit enim eo loco philoſophus de rerũ naturalium cognitione, quæ ſit eadem et facilis & difficilis. Facilitatis illud argumentum adducit, quod ea nemini non aliqua ex parte contigit: difficultatis, quod exacte nulli. Neminem autẽ fuiſſe, qui nihil omnino veritatis in rerum cognitione naturalium attigerit, id prouerbio ueluti fulcit,* τίς ἄν, *inquiens,* θύρας ἁμάρτοι, *Tanquam ſingulorum exactam tenere ſcientiam, perinde ſit, quaſi ſi quamcunque partem deſtinaris, eam citra errorem ferias: Rurſum ubiq. labi, ſit velut a toto corpore aberrare, & in aliud longe diuerſum cen telum deflecti coniecturam. Verum quo curioſo etiam lectori, ac* φιλοπόνῳ *fiat ſatis, ipſius Ariſtotelis, ex eo quem diximus libro, uerba ſubſcribentur,* Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δὲ ῥᾳδία. σημεῖον δὲ, τὸ μήτ' ἀξίως μηδένα δύνασθαι τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντας ἀποτυγχάνειν: ἀλλ' ἕκαστον λέγειν τι περὶ τῆς φύσεως, καὶ καθ' ἕνα μὲν, ἢ μικρὸν ἐπιβάλλειν αὐτῇ, ἐκ πάντων δὲ συναθροιζομένων γίνεσθαί τι μέγεθος. ὥστ' εἴπερ ἔοικεν ἔχειν, καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι. ταύτῃ μὲν ἂν ῥᾳδία, τὸ δὲ ὅλον τι ἔχειν καὶ μέρος μὴ δύνασθαι, δηλοῖ τὸ χαλεπὸν αὐτῆς. *id eſt, Veritatis conſideratio partim difficilis eſt, partim facilis. Huius rei illud argumentum eſt, quod neq. quiſquam illam ſit aſſecutus pro rei dignitate, neque rurſum omnino fruſtratus ſit aliquis: ſed cum unuſquiſq. aliquid de natura diſſerat, ſit vt vnuſquiſq. per ſe nihil, aut paullum adferat ad illam momenti: verum ex omnibus in vnum collectis aliqua magnitudo conſtetur. Itaque ſi res ad eum videtur habere modum, quemadmodum prouerbio dicimus, quis non attigerit oſtium? hoc quidem nomine facilis fuerit. Ceterum habere totum, partem autem non poſſe, difficultatem illius declarat. In his philoſophi uerbis non apparet quis locus ſit ianuæ: Verum illa ſimilitudo principiorum & oſtij, præbuit, ni fallimur, erroris anſam. Quin potius,* ἁμαρτάνοντα τῆς θύρας *Ariſtoteles ſentit eum, qui nulla ex parte conſequitur quod petit, id quod mox* τὸ ὅλον ἔχειν, *vocat, quaſi confuſim, ac generatim habere: cui contrarium* τὸ μέρος ἔχειν, *facit, velut exacte tenere, & non ſolum feram utcunque, ſed hanc aut illam belluæ partem, quam maxime uelis, attingere. Tametſi in hunc locum interpres tam multos adfert ſenſus, vt nullum idoneum percepiſſe uideatur. Idem admonet etiam lectionem aliam aliis placere. Quod quoties ſit, protinus ſuboritur ſuſpicio, mendum aliquod ſubeſſe. Alioqui* ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ, *id eſt, Simplex ueritatis oratio, quẽadmodum uere dixit Euripides. Iam uero telum illud reſtat potiſſimum, Alexander Aphrodiſeus, qui præterquam, quod tota eius oratio noſtræ ſententiæ palam ſuffragatur, nominatim etiam admonet, prouerbij metaphoram a ſagittariis eſſe ductam quorum nemo ſolet a lato aberrare ſcopo, nimirum eiuſmodi eſt tota bellua, cum ab exili ſcopo nonnunquam aberrent. Sed præſtiterit & huius uerba eatenus ſubſcribere, quatenus ad prouerbij pertinent explanationem:* Δοκεῖ δέ μοι διὰ τοῦ μὲν τούς τε πολλοὺς ἐπιβάλλεσθαι λέγειν περὶ αὐτῆς, καὶ μηδένα αὐτῶν παντάπασι διαμαρτάνειν, δείκνυσθαι τὸ κατὰ φύσιν ἡμῖν εἶναι τὴν περὶ τούτων πραγματείαν. διὰ δὲ τοῦ μηδένα κατ' ἀξίαν εἰρηκέναι περὶ αὐτῆς, τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐνδείκνυσθαι καὶ τὸ χαλεπόν, καὶ ὅτι μὴ χρὴ ῥᾳθύμως ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν αὐτῆς, ἀλλὰ σπουδάζειν μὲν περὶ αὐτὴν, ὡς οὖσαν ἡμῖν κατὰ φύσιν, μὴ περιεργάζεσθαι δὲ, ὅτι ἐστὶ χαλεπή. προτρέπει δ' αὖ ἡμᾶς δι' ὧν εἴρηκε, καὶ ἐπὶ τὸ μήτε καταφρονεῖν αὐτῆς ὡς ῥᾳδίας πάντη, μήτε ἀπογινώσκειν, ὡς πάντη χαλεπῆς. τὸ δ' εἴπερ ἔοικεν ἔχειν καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, ὅτι τὸ πάντας τι ὑγιὲς εἰρηκέναι τοὺς περὶ αὐτῆς λόγους ποιησαμένους, τοῦ ῥᾳδίαν αὐτὴν εἶναι, ἴσον ἐστὶ τῇ παροιμίᾳ προσχρησάμενος τῇ, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι. λέγεται μὲν ὑπὸ τῶν τοξευόντων καὶ μηδὲν χαλεπὸν, καὶ δυνάμενον ἔχειν, εἴρηται δὲ ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, τῶν μὴ ἐν τῷ σκοπῷ βαλλόντων. ἐν μὲν γὰρ τοῖς σκοποῖς ὁ τεμάχων, ὡς οὐ ῥᾳδίως αὐτοῦ τυγχανόντων. αἱ δὲ θύραι πλατεῖαι, οὐ χαλεπὸν τὸ τούτων τυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ πάντας τυγχάνειν ῥᾳδίως τούτων. *id eſt, Videtur autem mihi quod permulti tentant de ea diſſerere, neque quiſquã illorum omni ex parte fallitur, hoc argumento demõſtrare, tractationem hanc nobis naturalem eſſe. At rurſum quod nemo pro dignitate, pleneq. de illa ſit locutus, ex hoc & amplitudinem illius & difficultatem argui poſſe. Simulq. illud admonere, non oportere obiter, aut indiligenter ueſtigationem illius peragere: immo ſectandam quidem eſſe, propterea quod ad eam natura propenſi uideamur: at rurſum non oſcitanter, eo quod ſit difficilis. Atque his uerbis adhortatur nos, vt eam neque contẽnamus, tanquam omnino facilem, neque rurſum per deſperationem ab ea deterreamur, tãquam admodum difficili. Itaque ſi perinde uidetur habere,*

bere, quemadmodum prouerbio dicimus, quis non attigerit ianuam? Quod omnes aliquid recte dixerint, quicunq. de ea ſunt locuti, id facilitatem illius arguere, adhibito prouerbio demonſtrat. Nempe illo, quis non attingat oſtium? Quod quidem vſurpari conſueuit, de rebus factu procliuibus, in quibus omnino nihil inſit vel difficile vel arduum. Sumptum eſt autem a ſagittariis, ad ſcopum propoſitum iaculantibus. Siquidē ii, ſi ſcopus fuerit minutus, facile fit vt fallant, neq. feriant: ſin autem amplus, haud difficile feriunt. Hactenus Alexandri verba retulimus, e quibus ſatis abunde liquet, θύρας *legendum, non* θύρας. *Quanquam totum hoc quidquid eſt, eruditorum iudicio relinquimus. Etenim ſi quis erit, cui ianua illa impendio placebit, habiturus eſt, quo ſuffragium ſuum non omnino abſurde tueri poſſit. Haud enim ſcimus an & antiquitus fieri ſoleat, quod hodie nonnullis in locis videmus, vt aggeres, qui ſcopum ſuſtinent, a lateribus atq. item a tergo muris deſcindantur, superne imminente tecto, vt ingreſſus ille, qui patet, ianuæ ſpeciem habere videatur. Porro vehementer imperitus ſit oportet, qui non ſolum non attingat ſcopum aut aggerem, verum etiam ab ipſo aberret ingreſſu, quem difficile non ſit vel cuiuis attingere. Nobis tamen vero propius videtur, vt ad Pindaricam fabulam referatur adagium. Sed ſuper hoc, quemadmodum diximus docti pronunciabunt. Nos commentatoris officio functi, ſat habuimus, quod apud auctores inuenerimus, quodq. nobis videatur, id expendendū in medium proponere. Aſſine videtur huic prouerbio, quod apud Platonem legitur in Phædro:* Λυσίας τοῦ παντὸς ἡμάρτανε. *id eſt, Lyſias prorſum aberrauit. Alluſit huc leuiter Lucianus in Timone, cum ait: Iouis fulmen, quod in Anaxagoram philoſophum torſerat, fallente manu, ab ipſo quidem aberraſſe, ceterum in Caſtoris ac Pollucis templum fuiſſe detortum. Nec abhorrent ab hac forma, Toto aberrare cælo, & Tota aberrare via, quæ retulimus alias.*

Salſuginoſa vicinia.

Ἀλμυρὸν γειτόνημα, *id eſt, Salſuginoſa vicinia. De ſterili, agreſti, atque inhumana vicinia dicebatur. Ariſtides in Themiſtocle:* ἔστω τὸ γειτόνημα ἁλμυρὸν ὥς φασιν, *id eſt, Sit ſalſa, vt aiunt, vicinia. Interpres adſcripſit adagium ex Alcmane Lyrico poeta ſumptum. Plato lib. De legibus 4.* μάλα γε οὐκ ὄντως, ἁλμυρὸν καὶ πονηρὸν γειτόνημα. *id eſt, Haud ſane vere, ſalſuginoſa, malaque vicinia. Transferri poteſt vel ad negotium multi quidem laboris, at parum frugiferum: vel ad vicinos moleſtos. Traductum ab agris mari finitimis, qui plerunque ſolent ad culturam inhabiles eſſe. Proinde Vergilius etiam terram ſalſam, vt minime feracem dānat. Ad hæc videmus homines & ipſos littorales fere ceteris inhumaniores, tanquam immanitatis nonnihil ex immaniſſimo contrahant elemento.*

Ad fractam canis.

Πρὸς ἐῤῥωγυῖαν ᾄδεις, *id eſt, Ad fractam canis, ſubaudi, vel chordam, vel citharam. Suidas oſtendit dici ſolitum de iis, qui fruſtra laborant. Antiquis mos erat ad citharam canere, in qua ſi qua chorda rupta ſit, ad eam fruſtra vocem accommodes, cum illa non reſpondeat. Fabulam de cicada, fractæ fidis vicem ſupplente, diximus alibi. Quanquam non inſcite accommodabitur, vbi non reſpondetur officiis alicuius, aut vbi quis ſuadet obſtinato, aut orat inexorabilem.*

Vtre territas.

Ἀσκῷ ἢ ἀσκίῳ μορμολύττεσθαι, *id eſt, Vtre terrere, ſiue terreri. Dici ſolitum, quotiēs inanem formidinem aut concipit aliquis, aut incutit. Sumptum ab iis, qui vaſorum inanium ſtrepitu paueſaciunt pueros, aut alioqui formidoloſos, vel potius qui vaſorum huiuſmodi ſonitu propellunt oues, vt indicat in Auibus Ariſtophanes. Extat apud Diogenianum, atq. huic finitimum putat,* ἀσκῷ φοβίζειν. *Heſychius vnica dictione pronūciat,* ἀσκοφοβίζειν *pro inani metu. Putat idem valere,* τῇ σκιᾷ μορμύσσεσθαι, *id eſt, vmbra territas.*

Leonem larua terres.

Μορμολυκείοις ἐκφοβεῖς τὸν λέοντα, *id eſt, Laruis terres Leonem. Apud eundem refertur. Conueniet de minis inanibus, ac terriculis deridendis. Quanquam, vt inquit Plinius, hoc tale tamq. ſæuum animal rotarum orbes circumacti, curruſq. inanes, & gallinaceorum criſtæ cantuſque etiam magis terrent, ſed maxime ignes. Adagium vſurpat Seneca lib. 2.*

Principatus Scyrius.

Ἀρχὴ σκυρία, *id eſt, Imperium Scyriū. De frigido tenuiq. regno. Scyrus inſula, quam olim incoluere Pelaſgi & Cares, petricoſa & infrugifera, nec vllius bonæ rei ferax. Suidas addit, quoſdam referre prouerbium ad Theſeum, qui cum inuaſiſſet ditionem Lycomedis, atq. huius vxorem ſollicitaſſet ad ſtuprum, præcipitatus ſit: vnde videtur ſæuum imperium dictum principatus Scyrius. Legimus & de ſaxis Scyroniis, quod an ad hoc prouerbiū pertineat neſcimus. Iuxta priorē interpretationem adagium eleganter accommodabitur ad munus aliquod, vnde præter inanem titulum, & moleſtam adminiſtrandi curam nihil emolumenti capitur: auctor Zenodotus.*

Poſt Lesbium cantorem.

Μετὰ Λέσβιον ᾠδόν, *id eſt, Poſt Lesbium cantorem. Hoc adagio ſignificabant aliquem non primas, ſed ſecundas tenere partes. Finitimū illi,* Οὐδὲν πρὸς τὴν Παρμένοντος ὗν. *id eſt, Nihil ad Parmenonis ſuem. Lacedæmonicum prouerbium, hac natum occaſione, quemadmodum narrat Suidas: Cum Lacedæmoniorum res ſeditionibus tumultuarentur, conſultum oraculum iuſſit, vti Lesbium cantorē accerſerent. Accerſitus itaq. Terpander Lesbius, nimirum Antiſſeus, & ad Lacedæmonios miſſus. Is canendo ſic illorum animos deliniuit, vt ſeditionem omnem ſedaret, redactis in concordiam ciuibus. Qua ex re factum eſt, vt Lacedæmonii Lesbiis cantoribus primas in arte muſica partes tribuerent, & ſi quem alium canentem audiſſent, protinus dicerent,* μετὰ λέσβιον ᾠδόν, *id eſt, Poſt Lesbium muſicum. Zenodotus prouerbium hoc citat ex Cratini fabula, cui titulus Chiron. Meminit huius adagii Plutarchus in cōmentario, quem inſcripſit* περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. *Nihil autem vetuerit, quo minus prouerbium etiam ad rem deflectatur, veluti ſi*

quis affirmans quærendam eruditionem, ſed poſt paratam pecuniam, dicat, μετὰ λίοσθαι αὐτοῦ.

Callippides.

Καλλιππίδης olim prouerbio dicebatur, qui in moliendis negotiis, cum multa ſe facturum minaretur, nihil tamen conficeret: aut quemadmodum ait Terentius, qui ſedulo mouens ſeſe, nihil promoueres. M. Tullius ad Atticum, lib. 13. Quod ad me de Varrone ſcribis, ſcis me antea orationes, aut aliquid id genus ſolitum ſcribere, vt Varronem nuſquam poſſem intexere. Poſtea autem quam hæc cœpi φιλολογώτερα, Varro mihi denunciauerat magnam ſane & grauem προσφώνησιν. Biennium præteriit, cum ille Καλλιππίδης aſſiduo curſu nullum cubitum proceſſerit. Quibus verbis Cicero notat M. Varronis tarditatem, qui cum magnas quaſdam ſpes oſtenderet, re nihil vnquam abſolueret. Suetonius Tranquillus in Tiberio: Ad extremum vota pro itu ac reditu ſuo ſuſcipi paſſus eſt, vt vulgo iam per iocum Callippides vocaretur, quem curſitare, ac ne cubiti quidem menſuram progredi, prouerbio Græco notatum eſt. Hactenus Tranquillus. Parum autem liquet, vtrum omnis prouerbij ratio ſita ſit in Callippidis cognomine, quod a pulchritudine equorum eſt dictum: an aliud quoddã fuerit prouerbium, quod in Callippidem ſit dictum: quemadmodum ex Suetonij verbis coniectura ſumi poſſe videtur. Deinde quis hic fuerit Callippides, cuius tardam celeritatem notarit adagium, non ſatis perſpicuum eſt, niſi quod haud diſsimile veri videtur accipiẽdum eſſe, de Callippide tragœdiarum hiſtrione cuius meminit Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis, his quidem verbis: Ἃ δὲ τοὺς ἄλλους ἑώρα θαυμάζοντας, ἐδόκει μηδὲ γινώσκειν. καὶ ποτε Καλλιππίδας, ὁ τῶν τραγῳδοποιῶν ὑποκριτὴς ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντων, πρῶτον μὲν ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ προσεῖπεν, ἔπειτα σοβαρῶς εἰς τοὺς συμπεριπατοῦντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν ἐπεδείκνυτο, νομίζων ἐκεῖνον ἄρξεσθαι τινὸς φιλοφρονήσεως. τέλος δ' εἶπεν, οὐκ ἐπιγινώσκεις με, ὦ βασιλεῦ; ὁ δ' ἀκούσας ὅς τις εἴη, ὁ ἀγησίλαος ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τύ ἐσσι Καλλιππίδας, ὁ δεικηλίκτας; οὕτω δὲ Λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι. Quorum verborum hæc ferme ſententia eſt: Quarum rerum admiratione reliquos teneri videbat, eas ipſe ne cognoſcere quidem videbatur. Euenit aliquando, vt Callippides tragœdiarum hiſtrio, multi nominis atq. opinionis inter Græcos, & ab omnibus in precio habitus, primum illi fieret obuius, ac ſalutaret: deinde arrogantius inter reliquos regis aſſectatores admiſceret ſeſe oſtentaretq., ratus futurũ vt ille prior aliquid comitatis inciperet exhibere. Tandem cum diceret etiam, Non agnoſcis me rex, nec qui ſim audiſti? Ageſilaus contemplatus hominem: An non tu es, inquit, Callippides ille dicelicta? Nam ſic appellant Lacedæmonij mimos. Hæc Plutarchus. Δείκηλον autem apud Græcos ſimulacrum, ac repræſentationem, imitamenq. ſignificat, vt auctor eſt Eudemus. Vnde Lacedæmonij mimi vocabulum duxiſſe videntur, quod ipſum etiam ἀπὸ τοῦ μιμεῖσθαι, hoc eſt, ab imitatione dictum eſt nobis. Licet igitur conijcere, Callippidem hunc, aut quiſquis is fuit, ita geſticulationibus uti ſolere, vt cum mira agilitate moueri videretur, a loco tamen non diſcederet. Meminit huius nominis etiam in Nebulis Ariſtophanes, indicans eam vocem ἀπὸ κάππας eſſe deductam.

Balneator.

Βαλανεὺς, id eſt, Balneator, ſiue balnei caupo. Id nominis vulgato conuicio dicebatur in hominem alienarum rerum plus ſatis curioſum. Propterea quod huiuſmodi genus hominum, quoniam in otio viuit, neque ſuis negotiis diſtinetur, aliena curare conſueuit. Quemadmodum ille Damaſippus Horatianus.

—Aliena negotia curans,
Excuſſus propriis.

Cuiuſmodi ſunt & tonſores. Vnde idem Horatius:

—Opinor,
Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſe.

Plato libro De Republica 1. videtur vſurpare in verboſos. Quanquam germana inter ſe vitia ſunt, curioſitas & garrulitas, teſte vel Horatio:

Percunctatorem fugito, quia garrulus idem eſt.

Meminit adagij Diogenianus.

Bacchæ more.

Βάκχης τρόπον, id eſt, Bacchę more. De tetricis ac taciturnis dictitari ſolitum, quod eſſent huiuſmodi Mænades illæ, Bacchico afflatæ furore. Auctor idem Diogenianus. At Iuuenalis retulit ad vitam intemperantem:

Qui Curios ſimulant & Bacchanalia viuunt.

A laſſo rixa quæritur.

SENECA de ira libro tertio, prouerbium huiuſmodi refert, A laſſo rixa quæritur. Aut, laſſus rixam quærit. Quod in quẽm ſenſum antiquitus fuerit vſurpatum, non ſatis liquet. Quod ſi coniecturas ſequi licet, apparet dictum in quoſdam moroſiores, & ad rixandum procliuiores: non quod offendantur, ſed quod alioqui animo male affecti ſunt, vt ſunt difficiles ac ſubmoroſi, quibus fortuna aduerſa eſt. Sed ipſius Senecæ verba ſubſcribentur, ex quibus prouerbij ſenſus hic colligi poterit. Ideo quibus ſtomachus ſuſpectus eſt, proceſſuri ad res agendas maioris negotij, bilem cibo temperent, quam maxime mouet fatigatio: ſiue quia calorem inedia compellit & nocet ſanguini, curſumque eius venis laborantibus ſiſtit: ſiue quia corpus attenuatum & infirmum, incumbit animo. Certo ob eandem cauſam iracundiores ſunt, valitudine aut ætate feſſi. Fames quoq. & ſitis, ex eiſdem cauſis vitanda eſt. Exaſperat enim & incendit animos. Vetus dictum eſt, A laſſo rixam quæri. Aeque autem & ab eſuriente, & ab omni homine, quem aliqua res vrit. Nam vt hulcera ad leuem tactum, deinde etiam ad ſuſpitionem tactus condoleſcunt: ita animus affectus, minimis offenditur: adeo vt quoſdam ſalutatio, epiſtula, oratio, & interrogatio ad litem euocent. Nuſquam ſine querela ægra tanguntur. Hactenus Seneca. Huc pertinet quod ſcribit Plin. lib. 22. cap. 24. Sic & in laſſitudine proniores eſſe ad iracundiam & in ſiti.

Gladiator in harena conſilium capit.

GLADIATOR in harena conſilium capit. Admonet e re nata mutandum aliquando conſilium, & tempori, quod aiunt, ſeruiendum. Refertur & hoc ab Annæo Seneca lib. epiſtularum ad Lucillium 3. Iam intelligis, inquit,

inquit, educendum eſſe te ex iſtis occupationibus ſpecioſis & malis. Sed quomodo conſequi poſſis, quæris. Quædam non niſi a præſente monſtrantur. Non poteſt medicus per epiſtulas, cibi aut balnei tempus eligere. Vena tangenda eſt. Vetus prouerbium eſt, Gladiatorē in harena capere conſilium. Aliquid aduerſarii vultus, aliquid manus mota, aliquid ipſa inclinatio corporis, intuentem monet. Quid fieri ſoleat, quid oporteat, in vniuerſum & mandari poteſt & ſcribi. Tale conſilium, non tantum abſentibus, ſed etiam poſteris datur. Illud autem quando fieri debeat, aut quemadmodum, ex longinquo nemo ſuadebit. Cum rebus ipſis deliberandum eſt. Hactenus ille. Cæſar Commentario belli Gallici 5. Quod plerumque his accidere conſueuit, qui in ipſo negotio conſilium capere coguntur. Dicimus & e re nata conſilium capere.

Inelegantior Libethriis.

Ἀμουσότερος Λιβηθρίων, *id eſt, Indoctior Libethriis. Prouerbialis hyperbole, quadrans in hominē admodum idiotam, & ab omni Muſarum commercio prorſus alienū. A gentis huius agreſti imperitia ſumptum eſt prouerbium. Tradunt enim Libethrios, muſices ac poetices, breuiter omnium elegantiorum diſciplinarum ſtolidiſſimos contemptores fuiſſe, adeo, vt apud hos quidam occiſum Orpheum exiſtiment, quorum de numero Zenodotus eſt, qui Libethrios gentem Perſicā ſcribit fuiſſe. Seruius Libethrum fontem quempiam eſſe credidit, vnde Vergil. in Melibœo Muſas Libethridas cognominarit. Plin. lib. 4. mentionem facit Libethræ fontis: quē conſtituit in Magneſia, quæ Theſſaliæ regioni adiungitur. Solinus Libethrum vocat genere maſculino. Strabo item libro Geographiæ 9. Libethri meminit: Hoc in loco, inquit, conſecrata eſt Muſis ædes, fonsq. Caballinus, & Libethridum ſpelunca nympharum. Qua ex re ſuſpicari licet, eos qui & Helicona & Pieriam & Libethrum & Pimpliam eiſdem Muſis conſecrarunt, Thraces extitiſſe. Pieres autem vocabantur, quibus extinctis loca hæc Macedones nunc poſſident.*

Domeſticum theſaurum calumniari.

Τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλεις, *id eſt, Domeſticum theſaurū calumniaris, ſiue traducis, hoc eſt, tua ipſius carpis lacerasq. Simillimum illi, quod alibi retulimus, Horatiano: Vineta propria cædere. Ariſtides rhetor in Pericle:* Τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλομεν, ἂν τοῦτο διαβάλλωμεν. *id eſt, Domeſticum theſaurum inſimulabimus, ſiquidem iſtis obtrectabimus. Nullus autem ſanæ mentis, quæ domi recondita habet, traducit ac reprehendit: ſed ſuis quisq. fauet, alienis inuidet. Conuenit & in illos, qui ſua ipſorum arcana non celant.*

Qualis vir, talis oratio.

ANNEVS Seneca in epiſtulis, quas ſcripſit ad Lucilium lib. 2. Apud Græcos, inquit, in prouerbium ceſſit, Talis hominibus fuit oratio, qualis vita. Græcum id prouerbium extat apud Ariſtidem, in ſecunda Rhetorices aduerſus Platonem defenſione: Οἷον ἀκούεται δὴ ἡ παροιμία τοῦ λέγοντος, οἷος ὁ τρόπος, τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸν λόγον, καὶ πάλιν τὸ ἔμπαλιν ἀντιστρέφοντες. *id eſt, Non diſſonat autem ab iis adagium, quo dicunt, cuiuſmodi ſunt mores, eiuſmodi & orationem eſſe. Ac rurſum: Qualis ſit oratio, tales item eſſe mores. Ad eandem facit ſententiam, quod inter Solonis apophthegmata cōmemorat Diogenes Laertius:* τὸν λόγον εἴδωλον εἶναι τῶν ἔργων. *id eſt, Orationem factorum eſſe ſimulacrū. Perſius 5. Satyra, ſententiam hanc allegoria texit, cum ait,*

–Pulſu dignoſcere cautus,
Quid ſolidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.

Nimirum innuens, haud aliter animū hominis ex oratione ſpectari, quam vaſa dignoſcuntur crepitu, quem reddunt digito pulſata. Idem in Satyra 3.

–Sonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet, viridi non cocta fidelia limo.

Idq. prouerbij non ſolum locum habet, cum improbū, aut probum virum arguit oratio, verumetiam cum ex ſtylo perpendimus ingenium cuiusq., omnemq. mentis habitum ex ipſa dictionis ratione coniectamus. Etenim tumidi, ſtylus turgidus: abiecti, humilis: exanguis, aſperi, ſcaber: amarulenti, triſtis et maledicus: deliciis affluentis, picturatus ac diſſolutus. Breuiter omne vitæ ſimulacrum, omnis animi vis, in oratione perinde ut in ſpeculo repræſentatur, ac vel intima pectoris, arcanis quibuſdam veſtigiis deprehenduntur. Itaque Seneca Mæcenatis delicias ac mollitiem ex ipſa hominis dictione colligi ſcribit. Huc pertinet, quod Socrates apud Platonem iubet loqui Charmidem vt eū videat, nimirum hominem ex oratione æſtimaturus. Idem in Gorgia negat ſe noſſe Archelaum Perdicæ filium, quod nunquam cum eo venerit in colloquium. At vulgo prædicant ſe noſſe hominem quem viderint tantum, cum animus hominis non perſpiciatur, niſi ex oratione.

Ἡ ψελλὴ οὐ πιθανή.

Ἡ ψελλὴ οὐ πιθανή, *id eſt, Balba non credit. Iocus prouerbialis, vbi quis ſua mala conatur diſſimulare, quæ præ ſe fert, etiam cum diſſimulat. Veluti ſi quis neget ſe blæſum eſſe, idq. ipſum non poſſit, niſi blæſe dicere. Dictum eſt n.* πιθανή *pro* πειστική. *Propterea, quod qui linguæ vitio laborant, in litteris duabus, ſigma & rho potiſſimum laborant. Refertur a Suida. Notatus eſt & Alcibiadis labdaciſmus, qui pro ρ litteram λ ſolitus ſit pronunciare, non linguæ vitio, ſicut arbitramur, ſed magis ob delicias. Apud Ariſtophanem in Veſpis, vbi quiſpiam pro* ὁρᾷς Θέωρον, *proque* κόρακος κόλακος, *dixiſſet,* ὁλᾷς Θέωλον; τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχει, *alter ſubiicit:*

Ὀρθῶς γε τοῦτ' Ἀλκιβιάδης ἐτραύλισεν. *id eſt,*
Recte Alcibiades hæc quidem eballbutiit.

Noſtris ipſorum alis capimur.

Τοῖς αὐτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα, *id eſt, Noſtris ipſorum pennis capimur. Ariſtoph. in Auibus:*

Ταυτὶ μὲν ἠκάσμεθα κατὰ τὸν Αἰσχύλον,
Τάδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὑτῶν πτεροῖς. *id eſt,*
Atque hic quidem coniecimus iuxta Aeſchylum,
Hæc non ab aliis, immo pennis propriis.

Aeſchylus autem, ut admonet interpres, in fabula, cui titulus Myrmidones, hoc prouerbium appellat Λιβυστικόν, *quod ex apologo Libyco dictum ſit. Fertur autem apologus huiuſmodi, aquilam ictam ſagitta, cum inſpexiſſet iaculum ad imaginem pennarum effictum, imitatumq. dixiſſet*

Τάδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὑτῶν πτεροῖς
Ἁλισκόμεσθα.

Ἁλισκόμεθα. id eſt,

Hæc non ab aliis, immo pennis propriis
Capimur.

Vſus eſt hoc Athenæus libro 11. Καὶ τοῦτο οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς σαυτοῦ πτεροῖς κατὰ τὸν Αἰσχύλον ἁλίσκῃ. *id eſt, Idq. non ab aliis, ſed tuis ipſius alis caperis, vt egregius ille dixit Aeſchylus. Conuenit in eos, qui ipſi præbent occaſionem ſui mali, vt Chremes Terentianus* ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ, *cum ſeruum hortatur, vt techná aliquam in Menedemum intendat, a quo mox ipſe deluditur dolis.*

Bonæ fortunæ: ſiue, Boni genij.

Ἀγαθοῦ δαίμονος, *id eſt, Boni genij, vel bonæ fortunæ, ſubaudi, nomine, ſermo eſt bene ominantis in re quapiã aggredunda, quemadmodum et illud Perſianum: Hoc bene ſit. Itaque feſtiuius erit cum ad iocum trahetur de eo, qui rem incœptat, leuem quidem illam, ſed perinde laborans quaſi eſſet maxima. Velut ſi ſordidus quiſpiam tandem vini cadum relineret, aut caſeum diu ſeruatum aliquando proponeret* ἀγαθοῦ δαίμονος *Zenodotus & item Ariſtophanis interpres oſtendit, prouerbium hinc eſſe natum, quod olim peracto conuiuio ſublataq. menſa meracum inferri conſueuit. Isq. calix* ἀγαθοῦ δαίμονος, *id eſt, boni genij appellatur. Huius commenti auctorem citat Theopompũ interpres Ariſtophanis in Veſpis. Nec diuerſum eſt quod adfert ex Apollodoro, cui ſententiæ ſuffragari videtur Ariſtophanes in Equitibus,*

Μὰ δί' ἀλλ' ἄκρατον οἶνον ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Non per Iouem, verum boni genij merum.

Item in Veſpis:

Μηδέποτε πίοιμ' ἀκράτου μηδ' ἀγαθοῦ δαίμονος. id.
Ne merũ vnquam bibere detur præmiũ genij boni.

Idem in eodem:

Καὶ σπεῖσον ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Ac boni libato genij nomine.

Paullo diuerſius in Pace:

Νῦν γὰρ ἡμῖν ἁρπάσαι πάρεστιν ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Nam boni genij licet nunc rapere nobis nomine.

Quanquam Athenæus lib. Dipnoſophiſt. 11. palam demonſtrat, a lotione qua cœnati vtebantur, calicem inferri ſolere, qui dicebatur ἀγαθοῦ δαίμονος. *Qui ſane mos hodieq. durat Germaniæ. Id poculum oſtendit dictum* μετάνιπτρον, *quod a lotis manibus adferretur, qui mos & hodie diligenter ſeruatur apud Britannos. Antiphanes in Lampade.*

Δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον ἐντραγεῖν.
Boni dei metanipron deuorare.

Rurſus idem:

Ἀλλὰ μὴν δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον.

Hunc calicem quiſquis accepiſſet, præbibebat alteri cuipiam, vt idem auctor indicat. Erat autem mos apud veteres, vt propinantes, aut bibituri, deum quempiam, aut hominem ominis cauſa præfarentur, eumq. gignendi cauſa proferebãt. Quemadmodum apud Lucianum in Lapithis Alcidamus Cynicus, ſponſa Herculis nomine propinat. Item Horatius.

Da lunæ propere nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris.

Aliis magis placet hinc ductum adagium, quod antiquitus primus calix ἀγαθοῦ δαίμονος *ſit appellatus, eaq. voce ominari ſoleant, ob Bacchum, ceu vernaculum ac domeſticum deum. Quinetiam menſis cuiuſq. diem a primo proximum,* ἀγαθοῦ δαίμονος *appellitabant antiquitus. Fertur & apud Thebanos ſacellum fuiſſe* ἀγαθοῦ δαίμονος. *Deniq. eſt & inſula quædam huius nominis in mari Indico, quemadmodum oſtendit Stephanus. Plutarchus conuiualium quæſtiuncularum decade tertia, demonſtrat antiquitus fuiſſe morem vt non guſtarent vinum, niſi prius libaſſent alicui deo, quo potus illius ceu pharmaci, ſibi innoxius eſſet & ſalutaris. Atq. Athenis quidẽ vndecimo menſis die immolabant vini primitias, eumq. diem pithœniam appellabant. At apud Bœotos ſeptimo menſis ineuntis die, ſacris peractis bono dæmoni, guſtabant ab exorto Zephyro, quod is ventus præcipue ſuſcitet moueatq. vinum, adeo, vt quod illum effugerit, videatur iam duraturum. Menſis autem is vocabatur* προστατήριος. *Ariſtides in Themiſtocle videtur ad hoc alluſiſſe prouerbium, cum ait:* Ἀλλὰ κατέστη τοῖς Ἕλλησιν ἀντ' ἀγαθοῦ δαίμονος. *id eſt, Verum conſtitit, Græcis boni genij vice. Quanquam hoc magis referendum ad id, quod alibi diximus, Bonus genius & malus genius.*

Ad aquam malus.

Ἐφ' ὕδωρ κακός, *id eſt, Ad aquam malus. In infimæ ſortis homines olim dicebatur, ac ſordidiſſimis quæſtibus addictos, propterea quod antiquitus infames habebantur: multoq. omnium contemptiſſimi, qui litigantibus aquam ſubminiſtrare conſueuerunt. Nam alias admonuimus, veteres ad clepſydrarum menſuram in iudiciis dicere ſolitos. Infundebatur & certantibus per clepſydras aqua. Eam aquam tenues quidam, ac nullius frugis homines infundebant, diſpenſabantq. Porro qui hoc miniſterio fungebantur, Athenis habebantur reiecti, rei pariter ac bonæ famæ indigi, non aliter quam Romanis legibus notantur ſcenici, & aliorum publicorum certaminum miniſteria quædam. Eſt aliud huic confine* Ἄλλ' ἐς ὕδωρ, *id eſt, aufer in aquam, id eſt, in malam rem.*

Phocenſium execratio.

Φωκέων ἀρά, *id eſt, Phocenſium execratio. De iureiurando multis vinculis aſtricto. Nam olim in fœderibus quo minus violarentur, adhibebant, non ſolum promiſſa, dextras, & ſacrificium, verum execrationes in caput eius, quicunque non ſtaret pactis, id quod ex Euripide licuit colligere, cuius hi verſus in Iphigenia Aulidenſi:*

Ὅρκους συνάψαι, δεξιάς τε συμβαλεῖν
Μετ' ἀλλήλων, καὶ δι' ἐμπύρων
Σπονδὰς καθεῖναι, κἀπαράσασθαι τάδε.

Eorum verſuum ſententiam nos olim ſic vertimus:

Vt coirent iureiurando proci,
Atque inter ipſos iungerent dextras, ad hæc
Adolenda diuum ponerent aris ſacra:
Ac ſemetipſi aſtringerent, diris ad id
Caput obligantes execrationibus.

Prouerbium autem, vt ad id redeamus, ab huiuſmodi profectum eſt caſu. Phocenſes Ioniæ populus, olim cõmuni populi conſilio patrium ſolum reliquerunt, adacti deuotionibus, atq. execrationibus quibuſdam, ne quiſquam vſquam de repetẽda patria cogitaret. Itaq.

iuxta

iuxta Dianæ oraculum Ariſtarcha duce, Galliã Narbonenſem adierunt, ibique ciuitatem florentiſſimam Maſſiliam condiderunt. Cuius hiſtoriæ mentionem faciunt, Herodotus libro primo, Strabo quarto. Meminit & Horatius libro Epodon:

Forte quid expediat communiter, aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hac potior ſententia, Phocæorum
Velut profugit execrata ciuitas,
Agros, atq. lares patrios, habitandaq. phana,
Apris reliquit & rapacibus lupis.

Deinde qui fuerit eiuſmodi ritus execrationis aperit.

Sed iuremus in hæc, ſimul imis ſaxa renarint
Vadis leuata, ne redire ſit nephas.
Neu conuerſa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina lauerit cacumina,
In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus,
Nouaq. monſtra iunxerit libidine
Mirus amor, iuuet vt tigres ſubſidere ceruis,
Adulteretur & columba miluio,
Credula nec flauos timeant armenta leones,
Ametq. ſalſa leuis hircus æquora.
Hæc & quæ poterunt reditus abſcindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas.

Stephanus φωκαίαν *vrbem Ioniæ facit, cuius denominatiuum* φωκαιεύς, *iuxta Herodotum,* καὶ φωκαεύς, *& alteram eiuſdem nominis in Mycala Cariæ. Eſt autem & φωκὶς Bœotiæ regio, iuxta Parnaſſum, a quo denominatiuum* φωκεὺς καὶ φωκικοί. *Hoc idcirco viſum eſt admonere, quod quidam affinitate nominum labi videtur. Siquidem a Phocæis ſiue Phocenſibus Ioniæ ductum eſt hoc prouerbium, a Phocicis Bœotiæ natũ eſt, quod alibi referemus, Phocenſium, ſeu Phocidẽtium deſperatio. Prouerbium refertur a Zenodoto.*

Sybaritica oratio.

Συβαριτικοὶ λόγοι, *id eſt, Sybaritici ſermones. Heſychius narrat* Αἴσωπον *quẽpiam, Sybaritã opinamur, ſummo ſtudio incubuiſſe, vt orationis quoq. genus haberet lautum & opiparũ, hinc iocum prouerbialem ortum, vt oratio nitidior & accuratior, Sybaritica diceretur. De luxu Sybaritarum in apparandis conuiuiis, dictum eſt in prouerbio, Sybaritica menſa. Sic & Aſiaticum dicendi genus venit in prouerbium. Fit enim fere, vt qualis vita, talis ſit oratio. Congruet & in orationem arrogantem atq. ampulloſam. Nam & faſtus nomine notati ſunt, Sybaritæ per plateas.*

A linea incipere.

Ἀπὸ γραμμῆς ἄρχεσθαι, *id eſt, A linea incipere dicuntur, qui ab ipſo rei exordio ſumunt initium. Ariſtides ſophiſta in Themiſtocle:* Αὕτη πρώτη θεμιστοκλέους ἐξέτασις καὶ κρίσις, ἐντεῦθεν ἤδη τὴν ἀρχὴν ἀπὸ γραμμῆς ἀρξάμενος. *id eſt, Hoc primum Themiſtoclis ſpecimen, ac probatio. Hinc virium ſpectato, a linea exorſus. Is qui in hunc auctorem addidit ſcholia, putat hoc prouerbium finitimum illi,* ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος, *id eſt, A lare exorſus: ſed magis videtur cognatum illis, quæ diximus alibi, A capite, A carceribus. Sic enim vocabant vnde primum emittebantur equi, quod ipſum & oppidum vocatur, auctore Feſto. Sumpta eſt autem metaphora ab his, qui curſu certant in ſtadiis. Nam iis linea quædam ducitur, ad quam ex æquo ſtent, donec currendi ſignum accipiant, vt oſtendit Ariſtophanis interpres in eo quem mox citabimus loco. Tertullianus libro aduerſum Marcionem primo: Age igitur ad lineas rurſus & ad gradum. Ad lineas dixit, pro eo quod eſt, ab integro.*

A carceribus.

Ἀπὸ βαλβίδων, *id eſt, A repagulis, ſiue carceribus. Eandem habet ſententiam cum eo quod proxime retulimus. Ariſtophanes in Veſpis:*

Καὶ μὴν εὐθύς γ' ἀπὸ βαλβίδων περὶ τῆς ἀρχῆς ἀποδείξω. *id eſt,*
Atqui protinus a carceribus, de fonte rei reſerabo.

Id eſt, ἀπ' ἀρχῆς εὐθέως. *Interpres oſtendit, vt modo diximus metaphoram mutuo ſumptam a ſtadiis, in quibus carceres erant repagula quædam, vnde curſus initium erat, quæ Græci* βαλβῖδας *ſeu* ὕσπληγας *appellant: iuxta has linea tendebatur, cui inſiſtebant curſuri. Vnde frequẽtes illæ apud Latinos etiam ſcriptores formulæ, a carceribus ad metam, a meta ad carceres. Quæ quidem exempla citauimus alibi.*

Noua hirundo.

Νέα χελιδών, *id eſt, Noua hirundo. Suidas hoc adagium citat ex Auibus Ariſtophanis, fallente, ſicut opinamur, memoria. Nam extat apud hunc poetam in Equitibus, his verſibus:*

Ἐξηπάτων γὰρ τοὺς μαγείρους, ἐπιλέγων τοιαυτί,
Σκέψασθε παῖδες οὐχ ὁρᾶθ', ὥρα, νέα χελιδών.
Οἱ δ' ἔβλεπον, κἀγὼ 'ν τοσούτῳ τῶν κρεῶν ἔκλεπτον. *id eſt,*
Etenim coquos ego feſelli, fatus hæc ad illos:
Spectate pueri, nõ videtis ver, noua ecce hirundo:
Illi tuentur, interim autem ſuſtuli ipſe carnes.

Interpres admonet prouerbiali figura dictum, ac perinde valere, quaſi dicas initiũ veris, propterea quod id temporis appareat hæc auis. Quemadmodum & Horatius:

-Zephyris & hirundine prima.

Suidas ait dici ſolere, quotiens verba darentur alicui. Sumptum a ioco puerili. Nam hi data opera, nouam hirundinem adſimulantes videre ſeſe, oſtendunt aliis: deinde contemplantibus illis & intentis, interim quod volunt ſurripiunt. Theognis apud Athenæum libro 8. declarat Rhodiis ſolenne fuiſſe, quot annis publicis votis inuitare hirundinem ſub tempus vernum, quod illi χελιδονίζειν *appellabãt, acclamantes in hunc modum:* ἦλθ' ἦλθε χελιδὼν καλὰς ὥρας ἄγουσα καὶ καλοὺς ἐνιαυτούς. *id eſt, Veni veni hirundo, pulchra tempora adducens, ac pulchros annos. Proinde quadrabit in eos, qui falſa ſpe quapiam iniecta fallunt ac nocent.*

Iouis & regis cerebrum.

Διὸς ἐγκέφαλος, *i. Iouis cerebrũ:* καὶ βασιλέως ἐγκέφαλος, *i. Regis cerebrũ. De cibo vehementer opiparo ac ſuaui. Aut de molliter delicateque viuentibus, Clearchus apud Zenodotum ſcribit, opiparas epulas apud Perſas, Iouis ac regis cerebrum appellari. Athenæus lib. 12. docet, Sardanapalum iis, qui voluptatem aliquam eſſent commenti, Iouis ac regis cerebrum appoſuere ſolitum, cibum opinamur, exquiſitum. Idem lib. 14. Iouis cerebrum inter ſecundæ menſæ delicias annumerat. Apud Apuleium in prima Apologia citatur Ennius:*

Quid ſcarũ præterij, cerebrũ Iouis pæne ſupremi.

Neſtoris ad patriam hic capitur, magnuſq. bonuſq. Ephippus apud Athenæū, Διὸς ἐγκέφαλον id eſt, Iouis cerebrum inter ſecundæ mēſæ lautitias commemorat. Idem cibum prælatum νέκταρος χνόον vocat, id eſt, nectaris florem. Atq. alibi vinum, τὸ ἀφροδίτης γάλα, id eſt, Veneris lac, ab Ariſtophane nominatum docet. Rurſum alio in loco ſuaues cibos, τὰ ἑλένης βρώματα, id eſt, Helenæ cibos dictos indicat.

Non mouenda moues.

Ἀκίνητα κινεῖς *id eſt, Non mouenda moues. Quadrabit aūt in eos qui moliuntur* ἀδύνατα *aliquid, aut qui res ſacras violant, aut qui pacta mutant, ſiue qui conuiciis inceſſunt eos, quibus ob auctoritatem debetur reuerentia. Zenodotus inde natum putat, quod fas non ſit mouere neq. aras, neq. ſepulchra, neq. ſacella, quibus reuerentia quædam ac religio debetur. Plutarchus in cōmentario De dæmonio Socratis, ſcribit hanc vocē editam cuidam euocanti manes amici defuncti,* τὰ ἀκίνητα κινοῦμεν. *Idē* ἐν τῷ ἐρωτικῷ *vſurpat in eum, qui receptā de diis opinionem conuellere videbatur. Meminit huius Plato libro De legibus 8. proferens legem quam Iouis terminalis appellat, ne quis vicini ciuis, aut hoſpitis, limites agrorum moueat, ne quis item vrbis, aut regionis pomeria moueat, malitq. quiſq. ſaxum ingēs mouere, quam exiguum lapidem, fœdere iureq. iurando fixum.* νομίσας, *inquit,* τὰ ἀκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι. *id eſt, Exiſtimans hoc eſſe vere quod dicitur, nō mouenda mouere. Idem lib. De legibus 11.* ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λέγεται καλῶς τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. *id eſt, Inter multa illud recte ſane dicitur: Ne moueris non mouenda. Meminit & eiuſdem operis libro tertio. Et in epigrammate quodam ita legitur:*

Ἀκίνητον ἅπτεται οὐδ' Ἀΐδας. *id eſt,*
Immota haud tangit ne Libitina quidem.

Sophocles in Antigone:

Ὄρσεις με τἀκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι. *id eſt,*
Coegeris me non mouenda proloqui.

Idem in Oedipo Coloneo:

Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἡδὺ τἀκίνητ' ἔπη. *id eſt,*
Neq. enim ſuaue eſt verba in auras eloqui,
Quæ ſit nephas mouere.

Plutarchus in libello De auſcultando: ἐπιθυμία κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους *id eſt, Cupiditas chordas mouēs non mouendas. Idem* περὶ τῆς ἀδολεσχίας,

Κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν. *id eſt,*
Fides mouens minime mouendas mentium.

Eleganter huc alluſit oraculum quod extat in Eratone Herodoti:

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν. *id eſt,*
Et Delum, quamuis ſit adhuc immota, mouebo.

Simul enim reſpexit ad fabulam, ſiue mauis hiſtoriā, Delon antea fluitantem, poſtea fixam in gratiā Apollinis. Vnde Maro:

Immotamq. coli dedit & contemnere ventos.

Neq. mel, neq. apes.

Μήτε μέλι, μήτε μέλισσαι, *id eſt, Neq. mel, neq. apes. In eo dici ſolitum, qui recuſant incommodum ferre, quod ſit cum commodo quopiam coniunctum. Veluti ſi quis apes, quod ſint aculeatæ, nolit perpeti, is nec melle quidem, quod optat fruetur. Res enim mortalium ita tēperauerunt ſuperi, vt ſemper incommoditas comes ſit commoditatum. Tryphon grammaticus in figuris hoc exemplum adfert parœmia, citatque ex Sappho poetria Lesbia:*

Μήτ' ἐμοὶ μέλι μήτε μέλισσα. *id eſt,*
Neq. mihi mel, neq. apis.

Celebratur Mimus ad hanc faciens ſententiam:

Feras quod lædit, vt quod prodeſt, perferas.

Eodem pertinet illud Plautinum: Fortiter malum qui patitur, poſt potitur bonum. Idem obſcurius quidem, ſed tamen elegāter innuit Homerus, vt opinamur, per herbam moly, cui radicem nigram, florem lacteum attribuit, radicis nigræ ſymbolo laboris moleſtiam ſignificans, qua peruenitur ad animi tranquillitatem, virtutis abſolutæ præmium.

Tuſsis pro crepitu.

Βὴξ ἀντὶ πορδῆς, *Tuſſis pro crepitu. Dici ſolitum, quotiens aliquis perplexus, aliud pro alio ſimulat. Veluti ſi quis in adulteræ domo deprehenſus, fingeret ſe quippiam mercatum veniſſe. Tranſlatum ab iis qui crepitum clara tuſſi diſſimulant, quod genus homines etiam hoc tēpore non raro magno cum riſu deprehenduntur.*

Cornicibus viuacior.

Ὑπὲρ τὰς κορώνας βεβιωκὼς *i. Cornicibus viuacior. De vehemēter annoſis, prouerbialis hyperbole. Ab aui's eius prodigioſa viuacitate ſumpta, de qua ita ſcribit Plutarchus in commentario, qui inſcribitur* Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. *citans Heſiodum, ſub perſona Naidis, ætates animalium varias ſic complectentem.*

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος.
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται. αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας, δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοίνικας,
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο. *id eſt,*
Ter tria ſecla hominis tranſmittit garrula cornix,
Quattuor at peragit cornicis tempora ceruus,
Ceruinam ætatem coruus ter præterit ater,
Coruinos annos nonies agit Indica phœnix.
Atqui criſpicomæ, ſoboles Iouis alma tonantis,
Egredimur decies phœnicia ſecula nymphæ.

Hos verſus Heſiodios interpretatus videtur quidam quiſquis fuit. extat autem carmen inter reliquas Maronis appendices Eſtq. huiuſmodi:

Ter binos, deciesq. nouem ſuperexit in annos
Iuſta ſeneſcentum quos implet vita virorum,
Hos nouies ſuperat viuendo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis ſecula ceruus,
Alipedem ceruum ter vincit coruus, at illum
Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales.
Quem vos perpetuo decies prævertitis æuo
Nymphæ Hamadryades, quarū longiſſima vita eſt.
Hi cohibent fines viuacia fata animantum,
Cetera ſecreti nouit deus arbiter æui.

Eandem hanc Heſiodi ſententiam oppido quam commode, breuiterq. reddit Plinius: Heſiodus, inquiens, cornici nouem noſtras attribuit ætates: quadruplum eius ceruis: id triplicatum coruis. Etiam ſi nonnullis auctoribus hæc fabuloſa videntur. Inter quos Ariſtoteles arbitratur homine nullum aliud animal eſſe viuacius, excepto vno elephanto. Martialis:

Et cornicibus omnibus ſuperſtes.

De

De anu nimium viuace. Item Horatius in Odis:

-Seruatura diu, parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen.

Eodem pertinet quod philoſophus ille moriens, cornicibus inuidiſſe legitur longæuitatem, quam natura negaſſet homini. Syneſius in epiſtula quadam: Εἰκὸς ἦν κορώνης ἔτη βασιλεύσειν παρ' ἡμῖν τὸν δικαιότατον. *id eſt, Conſentaneum eſt iuſtiſſimum principem, cornicis annis apud nos imperaturum eſſe.*

Titoni ſenecta.

Τιθωνοῦ γῆρας, *id eſt, Tithoni ſenecta. Fabulæ tradunt Tithonum adamatum ab Aurora in cęlum ſublatum fuiſſe, atq. illius ſucco perſuſum, ad tãtam perueniſſe ſenectutem, vt tandem optauerit, vt in cicadam verteretur. Lucianus in quodam dialogo:* καὶ ὑπὲρ τὸν Τιθωνὸν ἔζη ὁ γέρων. *id eſt, Atque vltra Tithonum viuebat ſenex. Huius Tithoni perſonam inducit Ariſto Chius in libro de ſenectute, propter viuacitatis miraculum, vt teſtatur in Catone M. Cicero. Suidas adagium refert hunc in modum,* τὰ μυρία καὶ Τιθωνοῦ βαθύτερον. *id eſt, Senectas Tithono profundius.*

Neſtorea ſenecta.

ITIDEM *certe apud Latinos Neſtoris anni in prouerbium abierunt, cui tres ætates attribuit Homerus in Odyſſeæ tertio:*

Τρὶς γάρ δή μίν φασιν ἀνάξασθαι γένε' ἀνδρῶν. *id eſt,*
Illum iam exegiſſe hominum tria ſecula fama eſt.

Idem affirmat in primo Iliados. Et Iuuenalis:

-Atq. ſuos iam dextra computat annos.

Tertiam ætatem indicans. Breuiter prouerbij faciem habebit, quidquid ab is ſumetur, qui inſigni viuacitate fuerunt. Vt phœnice viuacior, quem Heſiodus ſcribit, nouem corui ætates viuere: & ceruo viuacior: coruo viuacior: & Tireſia viuacior, quem tragœdia fingit ſex ætates hominum vixiſſe. Et Scribus viuacior, quos Grecis hiſtoriis proditum eſt, trecentos annos viuere. Quod genus exempla ſi quis deſideret, legat Luciani de Macrobiis, id eſt, longæuis, & Plinij 7. libri caput quadrageſimum octauum.

Vltra penſum viuit.

LEPIDVM *eſt quod ait Lucianus in Philopſeude:* ὑπὲρ γὰρ τὴν ἄτρακτον ἤδη βιοῖ. *id eſt, Iam enim vltra fuſum viuit: hoc eſt, viuit vltra fatalem diem. Alluſum ad Parcarum fuſos, quibus æuum mortalium euolui fabulantur poetæ. Quin & Philoſophi metam vitæ fatalẽ, periodum appellant, quam prætercurrere nulli fas ſit.*

Facile cum valemus, recta conſilia ægrotis damus.

IN *Andria Terentiana ab adoleſcente non admodũ cordato, cordatiſſima ſimul & elegãtiſſima ſententia profertur, Facile cum valemus recta conſilia ęgrotis damus. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. Ea nata videtur ab oraculo Thaletis philoſophi. Nam is, vt auctor eſt Laertius, interrogatus quidnam eſſet difficilimum, reſpondit* γνῶναι σεαυτὸν, *id eſt, noſſe ſeipſum: quid facilimum, reſpondit* ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι, *id eſt, alteri conſilium dare. Comicus autem tranſlationis gratiam admiſcuit. Euripides in Alceſtide:*

Μὴ νῦν ὑπέρφευ, ἀλλ' ἐναισίμως φέρε. *id eſt,*
Ne nimius hic dolor eſto, ſed modice feras.

Verba ſunt Herculis Admetum conſolantis ſuper vxoris morte. At ille,

Ῥᾷον παραινεῖν, ἢ παθόντα καρτερεῖν. *id eſt,*
Facilius eſt monere, quam ſitum in malis
Animo imperare.

Fertur & huic ſimilis ſententia prouerbialis,

Ἅπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί,
Αὐτοὶ δ' ἁμαρτάνοντες, οὐ γινώσκομεν. *id eſt,*
In admonendo ſapimus omnes, verum vbi
Peccamus ipſi, non videmus propria.

Ducta eſt ſentẽtia a communibus hominum moribus. Omnes enim ægrotantibus recte præcipiunt, quid fugiendum, quid agendum, & obiurgant nonnunquam, quod ſalutis cauſa non obtemperent bene monẽtibus. Ipſis poſteaquam in morbum inciderint, non ſuccurrũt illa præclara monita, ſed aliis item monitoribus & obiurgatoribus eſt opus. Porro cupiditas omnis animi morbus eſt, quo velut excæcatus, aut nõ perſpicit, aut ſi perſpicit, ſequi non vult, ea quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria. Nã Phædria Terentianus prudens & ſciens in flammam manum mittit, & viuus, videnſq. perit. Item Horatius fugienda ſequitur, fugiens quę profore credit. Perſpicit auarus aliquando, quam prodigioſa res ſit ambitio. Contra, ambitioſus auari morbum peruidet, & vterque alteri in alieno malo recte conſulit, neuter in ſuo ſapit.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

Τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, *id eſt, Quæ ſupra nos, nihil ad nos. Dictum Socraticum, deterrens a curioſa veſtigatione rerum cæleſtium & arcanorum naturæ. Refertur prouerbij vice a Lactantio libro 3. capite 20. Ex his, inquit, vnum eligam, quod ab omnibus ſit probatum, celebre. Hoc prouerbium Socrates habuit: Quod ſupra nos, nihil ad nos. Vertere licebit & in contrarium, Quæ infra nos, nihil ad nos. Vbi ſignificamus res leuiuſculas, quam vt nobis curæ eſſe debeant.*

Notum lippis ac tonſoribus.

QVAE *iam in ora vulgi abierunt, omnibus tonſoribus ac lippis nota dicuntur: propterea quod olim in tonſtrinarum conſeſſibus omnes rumores narrari conſueuerunt. Quod indicat Ariſtophanes in Pluto:*

Καίτοι λόγος γ' ἦν, νὴ τὸν Ἡρακλέα πολὺς
Ἐπὶ τοῖσι κουρείοισι τῶν καθημένων,
Ὡς ἐξαπίνης ἀνὴρ γεγένηται πλούσιος. *id eſt,*
Hercle profecto ſermo erat videlicet,
In officinis deſidentium frequens
Tonſoriis, hominem repente diuitem
Factum eſſe.

Et apud Terentium Antipho, in tonſtrina de puella cognoſcit. Item Horatius de tonſtrina:

-Gaudent vbi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautę.
Idem in Sermonibus,
-Opinor.
Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſe.

Vbi prouerbium explicuit, ſignificãs rẽ vulgo iactatã. Nam lippi in tonſorum officinis deſident, expetentes remedium oculorum. De tonſorum garrulitate

 complura

compluria lectu digna recenſet Plutarchus in libello, quem ſcripſit De futili loquacitate. Quorum vnum illud referre non pigebit. Cum aliquando, inquit, in tonſtrina ſermo eſſet de Dionyſio, diceretúrq. tyrannidẽ illius adamantinam eſſe et inexpugnabilem, ridens tõſor. Haccine, inquit, loqui vos de Dionyſio, in cuius iugulo ego ſubinde teneo nouaculam? Quod dictum ſimul atq. Dionyſius reſciſſet, tonſorem in crucem ſuſtulit, atq. ita quod ait Plinius, voces per iugulum rediere in auctorem. Vt autem tonſorum genus vſqueadeo loquax ſit, id exiſtimat eſſe in cauſa, quod in eorum officinas loquaciſſimi quiq. conueniant, deſideantq., quorum aſſiduo conuictu garrulitatis morbo inficiantur & ipſi. Quas ob res Theophraſtus, vt idem teſtis eſt Plutarchus, τὰ κουρεῖα ἀοίνου συμπόσια, id eſt, ſine vino cõpotationes appellauit, quod illic loquacitate ceu temulenti reddantur homines. Simili inſania laborant balneatores, quod illic quoq. deſideant otioſi, garrientes quidlibet. Quin hinc factum eſt, vt veteres ærarias officinas λέσχας dixerint, vt indicauit Ioannes grammaticus, quod hybernis frigoribus huc ſeſe turba tenuiũ teporis gratia conferre conſueuerit, ibiq. deſidẽs otioſis fabulis tẽpus fallere. Hæc loca velut ignauiæ apta Heſiodus iubet vitare agricolam,

Πὰρ δ᾽ ἴθι χάλκειον θῶκον καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ὥρῃ χειμερίῃ. id eſt,
Menſibus hybernis valeat ferraria ſedes,
Ac nugæ tepidæ.

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

O P P I D O *quam eleganter extulit Horatius:*

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Vitium illud ſignificans humanis ingeniis inſitum, vt ſemper alienam ſortem magis mirentur, ſuam contẽnant ac faſtidiant, optent inexperta, experta damnẽt. Siquidem ephippia vocantur, quas vulgo ſellas equeſtres appellant, additas in hoc, vt commodius ſedeat eques: Veteres bubus arabant, non equis. Videtur eſſe ſumpta allegoria ex apologo quopiam. Citra metaphoram dixit Terentius: Noſtri noſmet pœnitet.

Fertilior ſeges eſt aliero in aruo.

O V I D I V S *mutauit metaphoram, eundem explicans ſenſum:*

Fertilior ſeges eſt alieno ſemper in aruo.
Vicinumq. pecus grandius vber habet.
Perſius ſatyra ſexta:
-Securus & angulus ille
Vicini, quis pinguior.

In eandem ſententiam celebratur & Mimus, vnus, ex illis Publij ab Aulo Gellio laudatis:

Aliena nobis, noſtra plus aliis placent.
Et Horatius:
Qui fit Mecœnas, vt nemo quam ſibi ſortem,
Seu ratio dederit, ſeu ſors obiecerit, illa
Contentus viuat, laudet diuerſa ſequentes?

Fecem bibat, qui uinum bibit.

H A V D *dubium quin prouerbialiter dixerit Ariſtophanes in Pluto, fecem epotandam eidem, qui vinum prius ebiberit: id eſt, qui fruitus ſit optimis, eundem boni conſulere debere deteriora:*

Ὅμως δ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὸν οἶνον ἐξέπιες,
Συνεκποτέα σοὶ ἐστὶ καὶ τὴν τρύγα. id eſt,
At vbi haud grauatus bibere vinum es, fex item
Tibi nunc eidem eſt ebibenda ſcilicet.

Verba Chremyli de muliere, quæ quondã vernans ac florens ętate placuerat, ſũ anus faſtidiebatur a iuuene.

Crœſo, Craſſo ditior.

A P V D *Græcos opulentia Crœſi Lydorum regis in prouerbiũ abiit, præſertim nobilitata dicto Solonis. Apud Romanos item M. Craſſi, cui cognomentum etiam diuitis additum eſt. Hic negabat diuitẽ eſſe, niſi qui reddi tu annuo legionem tueri poſſet. In agris ſuis ſeſtertiũ vicies mille poſſedit. Commemorantur & alij nonnulli apud Plinium lib. 33. cap. 10. & item 3. qui immodicas opes poſſederunt, atq. in his eſt Ariſtoteles, cuius hæredes in auctione ſeptuaginta patinas venum produxiſſe leguntur. Verum non itidem in vulgi eſſere ſermonem. Proinde nihil attinet hoc loco referre. Feſtiuior erit adagij figura, ſi numerum etiam commutemus, vt diuus Hieronymus: Crœſos licet ſpires, & Darios, litteræ marſupium non ſequuntur. Horatius & Arabum gazas dixit, pro cumulatiſſimis opibus, non ſine ſpecie prouerbiali, quemadmodum & Perſicos apparatus, pro nimis exquiſitis ac ſumptuoſis.*

Pactoli opes.

Τὸν Πακτωλοῦ πλοῦτον, *id eſt, Pactoli diuitias, pro ſummis opibus alicubi dixit Philoſtratus. Eſt autem Pactolus Lydiæ fluuius, ex monte Tmolo profluens, aureis ſcatens harenis, vnde & χρυσορρόας, a poetis cognominatus. Cuiuſmodi narratur & Tagus in Hiberia, & Ganges in India, & Hebrus in Thracia. Plinius addit Padum in Italia, negatq. vllum eſſe aurum abſolutius, quam id quod in fluuiis reperitur, vtpote curſu ipſo tritúq. perpolitum. Horatius in Epodis:*

Sis pecore & multa diues tellure licebit,
Tibiq. Pactolus fluat. *Iuuenalis:*
-Tanti tibi non ſit opaci
Omnis harena Tagi, quodq. in mare voluitur aurũ.

Has hyperbolas in varios vſus accommodare licebit. Veluti ſi quis dicat, Hos tantos ſumptus ſuſtinere nemo queat, ne ſi Pactolus quidem illi domi fluat. Huius hominis cupiditatem ne Tagus quidem ipſe poſſit explere. Nihil mediocre ſperabat, ſed totos Pactolos ac Tagos animo conceperat. Aut Pactolos pollicebatur, id eſt, diuitias effertiſſimas.

Iro, Codro pauperior.

C O N T R A, *Irĩ & Codrĩ paupertas prouerbio locum fecit. Ouidius:*

Irus erat ſubito, qui modo Crœſus erat.
De Codro Iuuenalis:
Tota domus Codri rheda componitur vna.

De Iro mentionem facit Homerus Odyſſeæ Σ. Scribitque eum publicum fuiſſe mendicum apud Ithacenſes, corpore ſpecieq. prægrandi, a matre dictum Arnæum, a iuuenibus Irum fuiſſe nominatum, quod ires nuncius, quo iuſſus eſſet. Cũ hoc commiſſus Vlyſſes, cũ haberetur & ipſe pro mẽdico, eiicit hominẽ. Quin & Hecale paupertate nobilis eſt, cuius meminit Plautus in Ciſtellaria:

Ciſtellaria: Si quidem eris vt volo, nunquam Hecale fies. Meminit & Ouidius:

Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ ceperit Irum.
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

His formulis quot modis vti liceat, in operis ingreſſu ſatis oſtendimus.

Myſorum poſtremus.

Μυσῶν ἔσχατος, *id eſt, Myſorum extremus. Strabo Geographus libro 12. refert Myſorum populum vſqueadeo contemptum fuiſſe, vt prouerbio locum fecerit. Id vſurpat M. Tullius in oratiõe pro Lucio Flacco. Quid, inquit, porro in Græco ſermone tam tritum atq. celebratum eſt, quam ſi quis deſpicatui ducitur, vt Myſorum vltimus eſſe dicatur? Idem ad Quintum fratrem: Niſi me forte Paconij neſcio cuius hominis, ne Græci quidem, at Myſi, aut Phrygis potius querelis moueri putas. nimirum gentis eius contemptum declarans. Summum itaq. deſpectum & infimam humilitatẽ hoc adagio ſignificabimus.*

Myſorum vltimus nauigat.

Ἔσχατος Μυσῶν πλεῖν, *id eſt, Myſorum poſtremus nauigare, prouerbiali ioco dicebatur, qui fruſtra laboraret. Origo prouerbij, ſicuti fit in plerisq., non vno narratur modo. Quidam tradunt olim Græcis peſtilentia laborantibus, oraculo reſponſum eſſe, vt ad vltimum Myſorum nauigarent. Ac primum quidẽ ambigebant, quid ſibi vellet oraculum. Tandem diu circumacti reppererunt Aeolidem in extremis Myſorum eſſe ſitam, atq. eo demigrandum eſſe monuiſſe numen. Alij ſcribunt Telepho, poſt interemptos auunculos, conſulenti Pythium, quo gentium ſibi demigrandum foret: nam antiquitus mos erat homicidis ſolum vertere: reſponſum, vti ad extremam Myſorum regionem ſeſe conferret: veniſſeque in Teuthraniam, quæ Myſiæ extrema pars, atque eius loci principatum obtinuiſſe. Sunt qui dicant, hunc non ob cædem auunculorum fugiſſe, ſed vti matrem quæreret, quam in Teuthrania tandem inuenerit. Prouerbium autem dictitatum, vbi dura quæpiam imperarentur, factuq. difficilia.*

Tangere ulcus.

Κινεῖν ἀτίγητον τὸ ἕλκος, *id eſt, Mouere ſeu tangere ulcus, eſt mouere dolorem, eiusq. rei facere mentionem, quæ nos magnopere vrat. Terentius: Quid minus neceſſe fuit, quam hoc vlcus tangere? Quo loco Donatus admonet ſubeſſe prouerbium. Octauius Auguſtus, vt auctor eſt Tranquillus, filiarum Iuliarum, & neptis infamem vitam, morte ipſa grauius tulit, nec eas aliter appellare conſueuit, quam tres vomicas, aut tria carcinomata ſua, nimirum quod earum non ſine magno dolore ſuo recordaretur. Hanc Metaphoram M. Tullius oppido quam eleganter expreſſit in Clodium, qui populum fame iam exaſperatum, concionibus inſuper ſeditioſis in rabiem agebat. Vt tu, inquit, in hoc vlcere tanquam vnguis exiſteres. Plutarchus de adulatione:* Κρυφαίου δὲ λόγου κινήσαντος ἕλκος. *id eſt, Arcani ſermonis cum mouiſſet vlcus.*

Odorari, ac ſimiles aliquot metaphoræ.

TRANSLATIONES *quæ ducuntur a corporis ſenſibus, quoniam velut ad manum ſunt, & quaſi de proximo ſumuntur, omnes ferme prouerbiales ſunt, quemadmodum admonuimus in operis huius initio. Velut odorari pro reſciſcere, & ſagaciter deprehenſum, atq. animaduerſum cognoſcere. Odor pro ſuſpicione ac rumore. Cicero: Eſt nonnullus odor dictaturę. Olfacere apud Terentium in Adelphis pro deprehendere. Subolere apud eundẽ, pro ſuſpectum eſſe. Obolere pro moleſtũ eſſe, aut eſſe in ſuſpicione. Vnde & naſuti dicũtur, & emunctæ naris, & muccoſis naribus. Deniq. naſus ipſe in prouerbium abiit pro indicio. Horatius:*

–Non quia nullus Illis naſus erat.

Et patent quæ diſplicent. Huc pertinent & illa, Olet mendacium. Redolent Atticiſmum. Olent lucernam. Itidem guſtum rei vocamus, veluti primam illam experientiam & deguſtationem, quaſiq. ſpecimen. Cicero ad Atticum: Hominem deguſtes. Idem ad eundem. Et Latinus ille tuus Atticiſmus ex interuallo reguſtandus. Vnde & ſalinam primam dicimus primum illum guſtum, quem pueri tãquam a nutricibus imbibimus. Et palato ſatisfacere dicitur, quod animo placet. Et deuorare dicimur, cum rẽ alioqui acerbam, veluti citra ſenſum perferimus, translatione ſumpta ab his, qui amara catapotia, tanquam inuito palato ſolent abſorbere. Vnde aliquotiẽs apud Ciceronem & Fabium, Deuorare tædium, abſorbere moleſtiam. Affinia ſunt illa, Sapiunt arrogantiam. Reſipiunt iuuenile quiddam. Concoquere item, pro vincere moleſtiam. Nauſeare, cum tædio audire. Euomere, dicere quod dolor non ſinebat reticere. Et expuere miſeriam ex animo. Conſputare, pro laceſſere maledictis. Deſpuere, pro contẽnere. Stomachari, pro indignari. A viſu item multæ ducuntur metaphorę, vt oculis ferre, pro vehementer amare, curæq. habere. In oculis eſſe. Obſeruari oculis, pro eo quod eſt recordari, & in memoria cogitationeq. eſſe. Reſpicere, curam agere, & rationem habere. Proſpicere, in poſterum cõſulere. Deſpicere, faſtidire. Suſpicere, mirari. Conniuere pro data opera diſſimulare. Cæcutire, hallucinari, pro falli iudicio. Verum hæc longius perſequi, nec huius eſt inſtituti, et infiniti fuerit operis. Quare quanquam iſtiuſmodi videntur ad prouerbiorum cognationem pertinere, tamen ea minutius exactiusque conquirere, non eſt ſententia.

Mihi iſtic nec ſeritur, nec metitur.

PLAVTVS *in Epidico, ſane quam elegans adagium vſurpauit: Mihi, inquiẽs, iſtic nec ſeritur, nec metitur: id eſt, iſta res nihil ad me ptinet, vt quæ neq. meo fiat periculo, neq. emolumento. Metaphora notiſſima eſt. Etenim qui ſementem facit, is ſuo impendio ſuoq. periculo facit: qui metit, cõpendium accipit, & in tuto eſt. Diuerſum eſt huic quod eſt apud Plautum in Mercatore: Tibi aras, tibi occas, tibi ſeris, tibi eidem metis.*

Ab ipſo lare.

Ἀφ' ἑστίας ἄρχου, *id eſt, A lare incipe, hoc eſt, a domeſticis ac familiaribus initium ſumito. Recte dicetur in magiſtratus, & alienæ vitæ cenſores, quorum officium eſt, vt in primis ſuos, ſuorumq. vitam corrigant. Nã* ἑστίαν *Greci vocant, quem nos Larem ac Veſtam vocamus. Ariſtophanes* σφηξίν,

–Οὐκ ἀλλ' ἵνα
Ἀφ' ἑστίας ἀρχόμενος ἐπιτρίψω τινά. *id eſt,*

Non, verum vt aliquem exorſus a lare obieram.

Ductum a vetuſto ritu ſacrorum, in quibus primitiæ laribus immolabãtur. Ariſtacritus citante interprete, fabellam huiuſmodi refert. Cũ deuictis Titanibus Iuppiter imperio potitus eſſet, Veſtæ permiſit optionem, vt quicquid vellet eligeret e regni partibus. Illa primum virginitatem popoſcit: deinde ſacrorum omniũ, quæ diis immolarent homines, primitias. Inde abiiſſe in conſuetudinem, vt in omni ſacro primæ partes lari tribuerentur. Vſus eſt hoc adagio Plato in Euthyphrone: Βουλοίμην ἄν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὀῤῥωδῶ μὴ τοὐναντίον γένηται. ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ ἀφ' ἑστίας ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν σε. *id eſt, Equidẽ cupiam, verum vereor ne res in diuerſum exeat. Nã mihi quidem lædẽdæ Reipublicæ ab ipſo lare facere videtur initium, cum te tentat lædere. Plutarchus in libello de Polyphilia:* Πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενοι. *id eſt, Primum igitur velut a lare exorſi. Totidem ferme verbis vtitur in commentario,* Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. *Vſurpat & in libello, quem ſcripſit aduerſus Herodotum. Ariſtides in Pericle:* Ὁ δὲ ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος τῆς αὑτοῦ, ἰσομοιρεῖν μᾶλλον ἠξίωσε, πρὸ τοῦ πλεονεκτεῖν. *id eſt, At ille a ſuo ipſius exorſus lare, maluit æqualitatem ſequi, quam reliquos antecellere. Interpres admonet dici ſolitum de iis, qui ab ipſo ſtatim initio, vel boni ſunt, vel mali. Quaſi dicas, ab ipſis incunabulis, quod Lar ſtatim naſcentes excipiat.*

Propria vineta cædere.

H V I C *affine eſt illud Horatianum:*

Vt vineta egomet cædam mea.

Id eſt, vt a me ipſo incipiam, & poetas ipſe poeta carpam ac lacerem. Translatum videri poteſt vel ab amputantibus vineam, vel ab iis, qui per iniuriam nouellas vites lædunt. Horatius in Epiſtulis,

Multa quidem nobis facimus mala ſæpe poetæ,
Vt vineta egomet cædam mea.

Aedibus in noſtris quæ praua, aut recta geruntur.

A V L V S *Gellius ſcribit hunc Homericum verſiculum, qui eſt Odyſſeæ* δ. *prouerbii vice ſemper in ore fuiſſe:*

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. *i.*

Aedibus in noſtris quæ praua, aut recta gerantur.

Quod alii tribuunt Socrati, Diocles aſcribit Diogeni, vt refert Laertius. Socrates autem hoc dicto dehortans a ſtudio rerum naturalium ac ſupernaturalium, item a diſciplinis mathematicis, reuocabat ad curam moralis philoſophiæ, quod hæc tractat ea quæ proprie ad nos pertinent. Plutarchus in commentario De ſeruanda bona valetudine, prouerbii vice vſurpauit: Εἰ μὴ θεωρίαν ἔχοντα γεωμετρίας ἢ διαλεκτικῆς καὶ μουσικῆς ἔργον ἡγεῖται μᾶλλον ἐξετάζειν καὶ μανθάνειν βουλόμενον,

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. *id eſt, Si magis officii ſui putat eſſe, vt in geometria, dialectica, muſicaq. ſtudio verſari videatur, quam vt inquirat, cupiatq. cognoſcere,*

Aedibus in propriis quæ praua aut recta gerãtur.

Quo verſu monemur, vt ea potiſſimum, quæ ad nos ipſos pertinent curemus, externa atq. aliena ne inquiramus. Quo vitio feſtiuiter Martialis Ollum quendam notat, qui malorum alienorum erat obſeruator curioſiſſimus, & taxator acerrimus, cum ipſe vxorem haberet adulteram, filiam viro maturam, deberetq. etiamnum pro togula. Diogenes Cynicus, cui carmen hoc, vt modo diximus, ſemper in ore cõſueuit eſſe, grãmaticos nimis ridicula facere aiebat, qui tanto ſtudio Vlyſsis mala inquirerent, ſua ignorarent. Huc referri poteſt & illud apud Homerum pæne ſolenne: Habetur enim Iliados ζ. *Odyſſ.* α. φ. *&* ς.

Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε. *id eſt,*

Quin in tecta abiens, tua propria munia cura.

Plutarchus, πολυπραγμοσύνην *definit,* φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, *id eſt, Curioſitatem, ſtudium aliena mala cognoſcẽdi. Atq. id hominum genus lamiis ſimiles ait, quæ domi oculos reconditos habent, foras egreſſuræ reponunt. Atq. ita fit, vt domi cæcutiant, foris ſint oculatiſſimæ. In huiuſmodi præpoſtere oculatos eleganter torſeris illud Sophoclis de ſenibus dictum:*

Πόῤῥωθεν λεύσσων, ἐγγύθεν δὲ πᾶς τυφλός. *id eſt,*

Procul videns, ſed cominus videns nihil.

Nam id ſenibus accidit, vt propius admota non cernant, longius ſemota videant, atque huius rei cauſam reddit Plutarchus Conuiuialium quæſtionum prima decade.

Tecum habita.

P R O X I M V M *Homerico carmini videtur & illud eiuſdem Perſii:*

Tecũ habita, vt noris quam ſit tibi curta ſupellex.

Id eſt, domi tuæ viuito, vt intelligas, quam tenuis ſit tua fortuna. Translatum ab iis, qui in principum familiis agunt, & vt vulgo fit, ex alienis opibus perinde quaſi ſuis intumeſcunt, quibus ſi domi viuendum ſit, vix ſalinum habeant quod apponant. Tecum igitur habita, id eſt, tuapte ſupellectile te metire, ac tuis ipſius malis boniſue te ipſum expende. Haud ſcimus an huc pertineat quod ſcribit M. Tullius in Catone maiore, Secum vt dicitur viuere.

Meſſe tenus propria viue.

I D E M *diuerſa explicuit metaphora Perſius ſatyra 6.*

Meſſe tenus propria viue.

Id eſt, Sumptum facito pro modo facultatum tuarum. Ab agricolis traductum, qui ſumptus annuis agrorũ prouentibus metiuntur. Neque enim res conſiſtere poteſt, cum quæſtum ſuperat ſumptus, quemadmodum ait Plautus. Oſtentatorem diuitiarum elegante verbo Alexis apud Athenæum lib. 6. πτωχαλαζόνα *dixit, eodem verbo declarans faſtum cum paupertate coniunctum.*

Tuo te pede metire.

A D *eandem ſententiam pertinet illud Horatianum:*

Metiri ſe quenq. ſuo modulo, ac pede, verum eſt.

Lucianus in libello, cui titulus, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων: Ἀλλὰ διακρίνειν καὶ παραμετρεῖν τῷ οἰκείῳ μέτρῳ ἑκάτερον. *id eſt, Verum diiudices dimetiarisq. propria vtrunque menſura. Nimirum hoc eſt quod dixit Horatius, ſuo modulo,* οἰκείῳ μέτρῳ, *& tanquam interpres ſui adiecit, ac pede. Pindarus item:*

Χρὴ δὲ κατ' αὐτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον. *id eſt,*

Oportet

Oportet autem iuxta ſuã quenq. conditionem vniuſcu iuſq. rei ſpectare modũ. Et Ariſtophanes in Auibus,

Οὐκ ἀναμετρήσεις σαυτὸν ἀπιὼν ἀλλαχοῖ. *id eſt,*

Non ipſe te remetieris hinc loci
Alio profectus.

Monet adagium, ne quis ſe dilatet vltra conditionem ſuam, neue ſeipſum ex aſſentatorum laudibus, aut vulgi opinione, aut fortunæ fauore, verum propriis ac veris dotibus, animiq. virtutibus æſtimet. Translatum ab iis, qui corporis humani modum, pedum numero æſtimant. Porro iuſta cuiuſq. hominis menſura, ſeptẽ ipſius pedibus conſtat, ſi quid pictoribus & ſtatuariis credimus. Eodem pertinet illud Martialis:

Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt.

Non videmus manticæ, quod in tergo eſt.

CATVLLVS *in Scazonte:*

Sed non videmus manticæ, quod in tergo eſt.

Id eſt. Non videmus noſtra ipſorum vitia, cum aliena curioſis oculis perſpiciamus. Prouerbium natum eſt ex Apologo quopiam Aeſopico, qui fertur huiuſmodi apud Stobæum: Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δ' ὄπισθεν, καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτίθεσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτοῦ. *Quorum verborum hæc ferme ſententia, Finxit Aeſopus ſingulos mortales binas habere manticas, hoc eſt, peras, alteram ante pectus, alteram a ſcapulis tergoq. propendentẽ. Sed in priorem, inquit, aliena vitia immittimus, in poſteriorem noſtra. Perſius:*

Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere nemo,
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.

Horatius:

Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.

Diuus Hieronymus: Sed illa eſt vera inter amicos reprehenſio, ſi noſtra opera non videntes, aliorum, iuxta Perſium, manticam conſideremus.

Feſtucam ex alterius oculo eiicere.

HANC *humani ingenij cæcam* φιλαυτίαν *poetarum litera notarunt. Horatius.*

Cum tua, inquiens, peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius?

Idem alibi:

Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Poſtulat, ignoſcat verrucis illius æquum eſt.

Quod ipſum prouerbii ſpeciem euidentem ante ſe gerit. Tubera maiora vitia dixit, verrucas minora, quæ alibi næuos appellauit.

Intra tuam pelliculam te contine.

INTRA *tuam pelliculam te contine. Porphyrion prouerbium eſſe admonet, quo vetamur obliti fortis noſtræ, maiora conari, quam pro noſtra facultate. Idq. inde ſumptum putat, quod olim ductores in pellibus, hoc eſt, pelliceis tentoriis dormitarent. Sed videtur rectius referri ad aſinum illum Cumanum, quem Apologi fabulantur adaptaſſe ſibi leonis exuuium, atq. ita ſeſe ad tempus pro leone geſſiſſe: Verum eam rem illi magno fuiſſe malo. cum agnitus, & magno omnium riſu, aliena appoſititiaq. exutus pelle, fuſtibus ad necem cæderetur. Neque abſurde quis ad Cleonẽ Athenienſem referat, qui ex Byrſopola, hoc eſt, coriario creatus exercitus ductor, fortuna fauente victoriam reportauit, capta Pylo, ſuam ipſius ciuitatem furto ſpoliauit, atque ad eum modum ad ſummas opes euectus eſt: tandem per alium eiectus maleq. acceptus, pœnas dedit, quod non in propria pelle quieſſet. Hic inducitur in Ariſtophanis comœdia, cui titulus Equites, neque non aliis locis ſubinde mordetur ab eodem poeta. Huc nimirum videtur alluſiſſe Plautus, cum militem glorioſum & iactabũdum fingit elephantino corio circumtectum, non ſuo, ſiue quod ſtolidum ſignificaret, ſiue quod maiora, quam pro facultate loquentem. Horatius:*

Et merito, quoniam in propria non pelle quieſſem.

Martialis in ſutorem quendam, qui Cleonis exemplo, prius ad ſummas euectus diuitias, ut venti erant, ita velum in altum ſuſtulit: deinde ad priſtinam rurſus inopiam largitionibus ſuis redactus eſt, ut nihil iam eſſet niſi cerdo:

Luſiſti, inquit, ſatis eſt: ſed te, mihi crede, memento
Intra pelliculam cerdo tenere tuam.

Item Seneca in Epiſtolis: Sapientem vndique ſubmouent, & intra cutem ſuam cogunt. Id citra metaphoram ſic extulit Ouidius:

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quiſq. manere ſuam.

Alluſit huc & Lucianus in Imaginibus, οὐκ ἐπιμένουσιν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων. *id eſt, Non iam manent in his quæ adſunt: de his qui fortunæ ſucceſſibus elati, ſuæ conditionis non ſatis meminerunt. Deniq. non abſurdum videtur, ſi prouerbium referatur ad Marſiæ excoriati fabulam, qui quoniam parum memor ſuæ conditionis, auſus eſt cum Apolline certare, ſua pelle exutus eſt.*

Pennas nido maiores extendere.

EST *apud Horatium in Epiſtolis, non dubium quin prouerbialis metaphora, Pennas nido maiores extendere, pro eo quod eſt, rem, fortunamq., quam mediocrem aut tenuem a maioribus acceperis, auctiorem reddere. Quod quidem, ſi virtute fiat, ſumma laus eſt, tantum abeſt vt vitio dandum exiſtimemus.*

Me, inquit, libertino natum patre, & in tenui re,
Maiores pennas nido extendiſſe loqueris,
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.

Translatum ab auium pullis, qui ſic grandeſcunt, ſubnaſcentibus plumis, vt materno nido capi non poſſint.

In tuum ipſius ſinum inſpue.

HAC *noſtra tempeſtate multis regionibus hoc circumfertur adagium. Iubent enim hominem aliena vitia taxantem, in ſuum ipſius ſinum inſpuere, tanquam admonentes, vt domeſticorum malorum recordatione deſinat arrogantius inſectari vitam alienam. Idem antiquis fieri ſolere, colligi vtcunque poteſt ex verbis Plinianis, qui lib. 28. cap. 4. ſcribit hunc in modum: Veniã quoq. a deis, ſpei alicuius audacioris petimus, in ſinum ſpuendo. Idem in eodem capite ſcribit ex auctoritate Salpæ, torporem ſedari quocunque membro inſtupente, ſi*

te, ſi quis in ſinum expuat. Quorũ vtrunq. non prorſus abhorret a noſtro vulgato prouerbio. Siquidẽ qui carpit aliena, ſpe quadam improba peccat, quaſi ſperet ſibi nihil ſimile a quoquam opprobrari poſſe, cum nemo ſit, qui non aliquo vitio teneatur. Et qui proprij mali, quaſi ſui ipſius ſenſu caret, ceu torpore quodam tenetur. Seneca libro De beneficiis ſeptimo: Fortaſſe vitium de quo quereris, ſi te diligenter excuſſeris, in ſinu inuenies. Lucianus in apologia De mercede ſeruientibus, καὶ ὅτι οὐκ ἐς τὸν κόλπον πτύσας πρότερον κατηγορεῖν. id eſt, Quodq. non prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quam accuſare cœperis. Idem in Votis, ὑπερμαζᾷς γε ὦ Ἀδείμαντε, καὶ ἐς τὸν κόλπον οὐ πτύεις, οὐδ' οἶσθα ὅς εἶ αὐτὸς ἐπιλελησμένος. Iocatur quiſpiam in amicum, quod tanquam oblitus ſui, opes immenſas imaginaretur, neque in ſinum ſpueret, vt agnoſceret, quiſnam eſſet. Idem indicat Theocritus Ecloga ſexta. Nam Polyphemus cum paullo arrogantius ſuam formam extuliſſet:

> Ὡς μὴ βασκανθῶ δέ, τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον.
> Ταῦτα γὰρ ἁ γραῖά με Κοτυτταρὶς ἐξεδίδαξεν.

Quorum carminum hæc ferme ſententia eſt. Ne quid me lædat inuidia, neue noceat faſcinatio, ter in meum inſpui ſinum. Nam id me Cotyttaris anus docuit. Scholiaſtes addit eum morem ſua etiamnum ætate duraſſe mulierculis, vt abominantes inuidiam in ſinum expuant. Refert & Callimachi verſum,

> Δαῖμον, τί κόλπον σοι ἐνέπτυσε γυναῖκες. id eſt,
> O fortuna, ſinum mulier cur conſpuit omnis.

Huc fortaſſe pertinet, quod ait Lucianus in Necyomantia, Τρὶς ἄν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας. id eſt, Poſtea quam ter mihi deſpuiſſet in faciem. Nec alienum hinc eſt, quod in ſecunda Satyra ſcripſit Perſius:

> -Frontemq. atq. vda labella
> Infami digito, & luſtralibus ante ſaliuis Expiat.

E ſimili ſuperſtitione profectum eſt, quod indicat Athenæus libro primo, priſcos ad depellenda mala ſolitos ter abſtergeri. Refert verſiculum hunc Cyrenæi,

> Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισιν ἀεὶ διδοῦσιν ἄμεινον. id eſt,
> Ter vero abſterſis, melius bona numina donant.

Noſce teipſum.

AD eam ſententiam pertinent tria illa, inter omnia ſapientum apophthegmata vel maxime celebrata, adeo vt, quemadmodum in Charmide teſtatur Plato, pro foribus templi Delphici ab Amphictyonibus inſcripta, veluti digna deo viſerentur. Quorum primum eſt γνῶθι σεαυτόν, Noſce teipſum. In quo modeſtiæ mediocritatiſq. commendatio eſt, ne nobis vel maiora, vel ẽt indigna ſequamur. Nam hinc omnis vitæ peſtis oritur, quod ſibi quiſque blanditur, & quantum aliis præter æquum detrahit, tantum ſibi philautia vitio præter meritum tribuit. M. Tullius ad Q. fratrem lib. 3. Et illud γνῶθι σεαυτόν, noli putare ad arrogantiam minuendam ſolum eſſe dictum, verumetiam vt bona noſtra norimus. Fertur hic quoque ſenarius inter ſententias prouerbiales:

> Τὸ γνῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστι χρήσιμον. id eſt,
> Vbiq. confert, vt teipſum noueris.

Citatur a Nonio Marcello Satyra quadam Varronis hoc titulo, γνῶθι σεαυτόν. Ouidius de Arte amandi:

> -Fama celebrata per orbem
> Littera cognoſci quæ ſibi quenq. iubet.

Iuuenalis:

> -E cælo deſcendit γνῶθι σεαυτόν.

Ouidius hanc ſententiam ad Pythagoram auctorem refert. Platonicus Socrates ab Apolline profectam arbitratur. Plato in Phædro, οὐ δύναμαί πω τὸ κατὰ Δελφικὸν ἐπίγραμμα γνῶναι ἐμαυτόν. id eſt, Nondum poſſum meipſum iuxta Delphicam inſcriptionem cognoſcere. Sunt qui ex Homero tanquam Oceano, hanc quoque mutuo ſumptam exiſtiment, apud quem Hector, cum in reliquos omnes impetum faceret, tamen Aiacem vt ſe præſtantiorem declinauit. Sic enim ait poeta:

> Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο. id eſt,
> Congreſſum Aiacis fugit Thelamone creati.

Diogenes Thaleti tribuit. Apud hũc Antiſthenes Phemonoæ aſcribit, ceterum Chilonem vſurpaſſe. Thales autem rogatus: Τί ἐστι δύσκολον; εἶπε, τὸ ἑαυτὸν γνῶναι. τί εὔκολον; ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι. id eſt, Quid eſt difficile? reſpondit, ſeipſum noſſe. Quid facile? alterum admonere. Macrobius primo in Scipionis ſomnium commentario tradit, cuidam Delphicum oraculum conſulenti, quo nã itinere poſſet ad felicitatem peruenire, reſponſum ad hunc modum: Si teipſum cognoueris. Id autem oraculum redditum fuit Crœſo, vt auctor eſt Xenophõ in Pædia Cyri. Citatur a Gnomologis Græcis hic ex Antiphane ſenarius:

> Εἰ θνητὸς εἶ, βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει. id eſt,
> Præclare, ſi mortalis es, mortalia fac cogites.

Eandem ſententiam ſic extulit Pindarus, θνατὰ θνατοῖς πρέπει. id eſt, Mortalia mortales decent. Demonax interrogatus quando cœpiſſet philoſophari; poſteaquã, inquit, cœpi noſſe meipſum. Socrates quod Apollinis oraculo ſolus eſſet ſapiens indicatus, cum Græcia tot haberet ſophos, ſic interpretatur, quod ceteros profitentes ſe ſcire quod neſciebant, hoc nomine vinceret, quod ſciret ſe nihil ſcire, & hoc vnum ſe ſcire profitebatur. Ceterum hanc Socratis modeſtiam vicit Anaxarchus, qui prædicabat ſe ne id quidem ſcire, quod nihil ſciret. Apud Menandrum Comicum quiſpiam corrigit hoc omnibus laudatiſſimum dictum:

> Κατὰ πολλ' ἄρ' ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
> Τὸ γνῶθι σαυτόν, χρησιμώτερον γὰρ ἦν
> Τὸ γνῶθι τοὺς ἄλλους. id eſt,
> Multis modis dictum videtur perperam,
> Cognoſce teipſum, magis enim in rem fuerat hoc,
> Cognoſce ceteros.

Ne quid nimis.

ALTERVM diuerſis verbis eandem ferme ſententiam complectitur, μηδὲν ἄγαν, id eſt, Ne quid nimis: quam quidem tanquam vulgo celebratam, Terentius in Andria etiam Soſiæ libertini perſona tribuit, Diogenes Laertius Pythagoræ adſcribit. Ariſtoteles tertio Rhetoricorum libro ad Biantem auctorem refert, tractans de iuuenum immoderatis affectibus, quos ait, vbiq. nimia vehementia peccare: nam & amare nimium, pariter & odiſſe nimium. Senes non item, ſed vt ipſius Ariſtotelis vtar verbis, κατὰ τὴν Βίαντος ὑποθήκην, καὶ φιλοῦσιν ὡς μισήσοντες, καὶ μισοῦσιν ὡς φιλήσοντες. id eſt, Iuxta Biantis admonitionem, & amant tanquam oſuri, & oderunt tanquam amaturi. Sunt qui Thaleti tribuant

buant. Sunt qui Soloni, teſte Laertio. Plato quodam loco ex Euripide citat. Neque deſunt, qui ad Homerum veluti fontem referant: cuius hi verſus ſunt in Odyſſea O.

Νεμεσσῶμαι δὲ καὶ ἄλλῳ
Ἀνδρὶ ξεινοδόκῳ, ὅς κ' ἔξοχα μὲν φιλέῃσιν
Ἔξοχα δ' ἐχθαίρῃσιν. ἀμείνω δ' αἴσιμα πάντα. *id eſt,*
Mihi nequaquam is placet hoſpes,
Qui valde preterq. modum ſimul odit, amatq..
Sed puto rectius eſſe vt ſint mediocria cuncta.
Idem in Iliados K.
Τυδείδη, μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνεε, μήτ' ἔτι νείκει. *id eſt,*
Ne nimis aut laudes Tytida, aut vituperes me.

Ad Heſiodum quidem referre malimus. Cuius illud eſt in opere, cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι:
Μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος. *id eſt,*
Menſuram ſerua, modus in re eſt optimus omni.

Euripides cum aliis aliquot locis, tum in Hippolyto coronato:
Οὕτω τὸ λίαν ἧσσον ἐπαινῶ
Τοῦ μηδὲν ἄγαν. *id eſt,*
Sic equidem minus approbo, quidquid
Eſt vehemens, quam quod vulgus ait,
Ne quid nimium.

Pindarus apud Plutarchum, σοφοὶ δὲ καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν ἔπος, αἴνησαν περισσῶς. *id eſt, Sapientes hoc verbum, ne quid nimis, præter modum laudarunt. Sophocles in Electra:*
Μήθ' οἷς ἐχθαίρεις ὑπεράχθεο, μήτ' ἐπιλάθου. *id eſt,*
Ne nimium, præterq. modum te torqueat ille
Quem odiſti, ſed nec neglexeris immemor hoſtem.

Plautus in Pœnulo: Modus omnibus in rebus ſoror eſt optimus. Eodem pertinet Homericum illud Iliados N.
Πάντων μὲν κόρος ἐστὶ καὶ ὕπνου καὶ φιλότητος
Μολπῆς τε γλυκερῆς καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο. *id eſt,*
Cunctarum rerum ſaties contingit, amorisq.
Et ſomni, & blandæ citharæ, choreæq. decentis.

Id imitatus videtur Pindarus in Nemeis,
Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' ἀφροδίσια.
Id eſt, Satietatem habet & mel & iucundi flores venerei. Plinius lib. 11. Perniciosiſſimum autem & in omni quidem vita, quod nimium. Horatius:
Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq. fines,
Quos vltra, citraq. nequit conſiſtere rectum.
Rurſus idem:
Virtus eſt medium vitiorum vtrinq. reductum.
Phocilides:
Πάντων μέτρον ἄριστον. *i. Omnium modus optimus.*
Et Alpheus in Epigrammate.
Τὸ μηδὲν ἄγαν ἄγαν με τέρπει. *id eſt,*
Hoc ne quid nimium, nimis placet mi.

Quintilianus ſcripſit modum in pronunciatione regnare, quemadmodum in ceteris omnibus. Deniq. Plutarchus in Camillo docet, pietatem eſſe mediam inter cõtemptum numinum & ſuperſtitionem, ἡ δ' εὐλάβεια, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν, ἄριστον. *id eſt, Pietas autem, & quod aiunt, ne quid nimis, optimum eſt. Nihil autem eſt rerum omnium, in quo non peccari queat nimietate, præter amorem dei, quod aliis verbis fatetur & Ariſtoteles, pro deo ſupponens ſapientiam. Huc pertinet quod ex poeta quopiam refert Athenæus libro primo de laudibus vini:*
Πάσας δ' ἐκ κραδίης ἄχεας ἀνθρώπων ἀλαπάζει
Πινόμενος κατὰ μέτρον, ὑπὲρ μέτρον δὲ χερείων. *id eſt,*
At qui omnes hominum pellit de pectore curas.
Si modice biberis, ſin abſq. modo, nociturum eſt.

Sponde, noxa præſto eſt.

Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα, *id eſt, Sponde, ſed noxa præſto eſt. Quæ quidem omnia Socrates apud Platonem putat ad eandem ſententiam pertinere. Nam qui pro altero fideiubet, id pollicetur, quod non ſit in ipſo ſitum præſtare, nempe fidem alienam. Sed primum illud Apollini tribuit, reliqua duo a mortalibus adiecta credit. Plin. lib. 7. cap. 32. cuncta pariter adſcribit Chiloni, ſed ita vt oraculorum vice fuerint habita. Rurſus, inquiens, mortales oraculorum ſocietatem dedere Chiloni Lacedæmonio, tria præcepta eius Delphis conſecrando aureis litteris, quæ ſunt hæc: Noſſe ſe quenque. Et nihil nimium cupere. Comitemq. æris alieni, atque litis eſſe miſeriam. Explicuit Plinius, quid ſit ſpondere. Fideiubemus enim pro eo cui creditur pecunia, & ſæpe fit, vt fideiuſſor cogatur creditori numerare pecuniam. Fideiubemus & apud iudices, de ſiſtendo reo, atq. illo fallente plectuntur vades. Et hoc dictum ad Homerũ auctorem referunt. Cuius hoc eſt carmen Odyſ. θ.*
Δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι
Cherſias apud Plutarchum in conuiuio Platonis, refert ad fabulam Homericam de Ate, quæ quod adfuerit Iouis ſponſioni, de natiuitate Herculis, ab eo præcipitata eſt in terram. Citantur, ac laudantur hæc tria apophthegmata a Plutarcho in libello de futili loquacitate.

Nouit quid album, quid nigrum.

Οἶδε τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, *id eſt, Nouit quid album, quid nigrum. Duplicem in ſententiam accipi poteſt: Aut nouit diſcrimen recti, praniq.: aut nouit id, quod nemo vel indoctus ignorat. Nam euidentius eſt albi nigriq. diſcrimen, quam vt quiſquam non videat. Ariſtophanes in Equitibus:*
Νῦν Ἀρίγνωτον γὰρ οὐδείς ἐστιν ὅστις οὐκ ἐπίσταται,
Ὅστις ἢ τὸ λευκὸν οἶδεν, ἢ τὸν ὄρθιον νόμον. *id eſt,*
Nunc Arignotum lyriſten nullus eſt qui neſciat.
Qui album nouerit, rectoſue nouerit modos.
Interpres oſtendit, exponitque prouerbium. Videtur eſſe tractum a priſcis illis mortalibus, qui duos tantum naturales colores nouerant, album & nigrum, teſte Pompeio.

Albus an ater ſis, neſcio.

ALBVS an ater ſis, neſcio. Solet dici de homine vehementer ignoto. Cicero Philippica ſecunda: Me nemo niſi amicus fecit hæredem, vt cum illo cõmodo, ſi quod erat, animi quidam dolor iungeretur. Te is, quem nunquam vidiſti, L. Rubrius Caſſinas fecit hæredem. Et quidem vide quam te amarit is, qui albus, aterue fueris ignorans, fratris filium præteriit. Quintilianus in vndecimo Oratoriarum inſtitutionum lib. Negat, inquit, ſe magnifacere aliquis poetarum, vtrum Cæſar ſit albus, an ater homo: Catullum, digito indicans, cuius in Cæſarem hoc extat carmen:
Nil nimium ſtudeo Cæſar tibi velle placere,
Nec ſcire vtrum ſis albus, an ater homo.
Apuleius in apologia Magiæ: Etiam libenter te nuper vſque,

vſque, albus an ater eſſes, ignorabam, adhuc hercle nõ ſatis noui. Diuus Hieronymus aduerſus Heluidium: Quis te, oro, ante hanc blaſphemiam nouerat? Quis dupondio ſupputabat? Conſecutus es, quod volebas. Nobilis es factus in ſcelere. Ego ipſe, qui contra te ſcribo, cum in eadem vrbe tecum conſiſtam, qua balbutis & erubeſcas, albus, vt aiunt, an ater ſis neſcio. Horatius in extrema epiſtula:

–Vultu mutabilis albus & ater.

Quo loco Porphyrion admonet prouerbiali figura dictum, albus & ater, pro eo, quod eſt bonus & malus, & Horatium album, aut ad liberalem, aut lætum reddidiſſe, atrum ad ſordidum & ærumnoſum. Huc feſtiuiter alluſit Mateon apud Athenæum libro quarto de Sepia loquens,

Ἡ μόνη ἰχθὺς οὖσα, τὸ λευκὸν καὶ μέλαν οἶδε. id eſt,

Quæ, cum ſit piſcis, ſola album nouit & atrum.

Eſt enim Sepia colore albo, ſed ſuccum habet atrum, quem ſpargit in metu ne deprehendatur.

Non nouit natos.

SIMILLIMA *huic figura eſt, natum non noui, pro eo quod eſt, prorſus ac modis omnibus ignoro. M. Tull. lib. Familiarium epiſtularum nono ad Papyrium: Nã mihi ſcio iam a regibus vltimis allatas eſſe litteras, quibus mihi gratias agunt, quod ſe mea ſententia reges appellauerim, quos ego non modo reges appellatos, ſed omnino natos neſciebam. Simillimum eſt illi, quod eſt apud Ariſtophanem in Veſpis: ὅς μ' οὐδ' ἂν ζῶντ' ᾔδει. id eſt, Qui me ne viuum quidem nouiſſet: id eſt, nullam omnino mei rationem habuiſſet. Item Theocritus in Pharmaceutria:*

Οὐδ' ἔγνω πότερον τεθνάκαμες ἢ ζοοὶ εἰμές. id eſt,

Non enim illud vtrum ſim viua, an mortua nouit.

In eandem ſentẽtiam vſurpauit Plautus in Euclione: Non magis me reſpicias, quam ſi natus nunquam ſiem.

Odi memorem compotorem.

Μισῶ μνάμονα συμπόταν, *id eſt, Odi memorem compotorem. In eos qui quæ inter amicos & inter pocula dicũtur liberius, foras eliminant. Lucianus in Lapithis, ex poeta quopiam citat. Martialis:*

Μισῶ μνάμονα συμπόταν Procille.

Iocatur enim poeta in Procillum quempiam, qui inter pocula iuſſus poſtridie cœnatum venire, venit ſerio, perinde quaſi quæ inter vina dicuntur, pondus habere debeant. Huius prouerbij meminit Plutarchus in Sympoſiacorum primo ſtatim problemate, vbi quærit, num conueniat in conuiuiis philoſophari. Putat autem dictum aduerſus eos, qui præter modum inſtant et in vrgent conuiuiis, ad bibendum impellentes, exigenteſq. præſcriptum poculi modum. Solent enim nonnulli, non admodum auidi bibendi ſic effugere, vt interiectis ſermonibus conuiuas in obliuionem auocent. Deinde ſi quis forte memor exigat, mentiuntur iam ebibiſſe ſeſe. Dores autem in Sicilia ἐπιστάθμων, id eſt, conuiuiorum, ſeu menſurarum præfectos, Mnamonas appellant, quos Latini Modiperatores vocãt, teſte Nonio, quod bibendi modum imperent. Vnde prouerbium quadrare videbitur in eos, qui modum in conuiuio præſcriptum, nimium exacte requirant. Aliis magis videtur, vt prouerbium admoneat ἀμνηστίαν, hoc eſt, obliuionem omnium, quæ in conuiuiis uel fiunt vel dicuntur. Id .n. teſtatum eſſe & maiorum fabulis, qui Baccho ſimul & ferulam & obliuionem conſecrarint, nimirum hoc innuentes, non oportere meminiſſe, ſi quid in cõuiuio peccatum ſit, aut certe leuem admodum ac puerilem reprehenſionem ſufficere. Nam ferula pueros cædi ſolitos, vel Iuuenalis indicat:

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus.

Idem Plutarchus alias eodem in opere narrat, Lacedæmoniis hunc fuiſſe morem, vt ſi quem amicum aut hoſpitem in domum acciperent, oſtenſis foribus dicerent, διὰ ταύτης οὐκ ἐξέρχεται λόγος. id eſt, Hac non egreditur ſermo. Damnat autem hãc conſuetudinem, propterea quod ſentiat, in conuiuiis ſermonibus vtendum nõ ineptis, ſed eruditis ac frugiferis, quos efferri ſit honeſtũ & conducibile. Refert idem in vita Lycurgi, ex cuius inſtitutione qui natu maximus erat, ſtabat ad oſtium, & ad conuiuium ingredientibus dicebat, oſtenſis foribus, διὰ τούτων ἔξω λόγος οὐκ ἐκπορεύεται. id eſt, Per haſce nullus ſermo progreditur foras. Horatius hoc quoque inter iucundi conuiuij commoditates cõmemorat:

–Ne fidos inter amicos

Sit, qui dicta foras eliminet.

Huc pertinet ille Græcorum ſenarius:

Τῆς μὲν γυναικὸς ὅρκον εἰς οἶνον γράφω. id eſt,

Inſcribo vino ſi qua iurat fœmina.

Innuens irrita eſſe ſolere quæcunque in compotationibus effutiuntur. Alluditur autem ad prouerbium, quod alibi retulimus, εἰς ὕδωρ γράφω, id eſt, In aqua ſcribo, de re euanida. Huc adſcribendum, quod quemadmodũ in Sympoſiacis teſtatur Plutarchus, veteres Bacchum obliuionis filium finxerant, idq. per iocum inuertit apud hunc quiſpiam, dicens patrem potius obliuionis appellandum fuiſſe quam filium, quod vinum præſertim immodicum, vel ante ſenectã adimat homini memoriã.

Duabus ſedere ſellis.

DVABVS *ſedere ſellis, eſt incertarum eſſe partium, & ancipiti fide, ambabus ſatisfacere velle. Quo verbo nomine compoſito, ἀλλοπρόσαλλον Homerus appellat Martem, id eſt, nunc his, nunc illis partibus fauentem. Macrobius in Saturnalibus tenis: Laberius mimus in ſenatum a Cæſare lectus, cum a Cicerone ad conſeſſum non reciperetur, dicente, Reciperem te niſi anguſte ſederemus: mimus mordaciter reſpondit, Atqui ſolebas duabus ſellis ſedere, obiiciens tanto viro lubricam fidei. Sed id quod Cicero dixit, niſi anguſte ſederemus, ſcomma erat in Cæſarem, qui in ſenatum paſſim tam multos admittebat, vt eos quatuordecim gradus capere non poſſent. Hactenus Macrobius. Eſt autem omniũ conſenſu turpiſſimum, cum vtraque parte colludere. At Solon legem tulit, qua punirentur hi, qui in ciuitatis tumultu neutri partium adhæſiſſent.*

Duos parietes de eadem dealbare fidelia.

HVIC *finitimum videtur illud, Duos parietes de eadem dealbare fidelia, pro eo quod eſt, eadem re duplicem inire gratiam, eademq. opera duos pariter demereri. Curius ad Ciceronem: Sed amice magne, noli hanc epiſtulam Attico oſtendere. Sine eum errare, & putare me virum bonum eſſe, nec ſolere duos parietes de eadem*

dem fidelia dealbare. Volebat enim Curius pariter & Attico & Ciceroni videri ſummus, ac de ſe vno fructum quidem Ciceronis, mancipium autem Attici facere. Tractum videtur ab his, qui parietibus opus albarium ſuperinducunt. Legitur & huiuſmodi Græcum adagium apud Suidã, Δύο τοίχους ἀλείφεις, id eſt, Duos linis parietes.

Vnica filia duos parare generos.

His *ſimile quiddam etiam nunc vulgo dicunt, dignum videlicet, quod vel vnum inter antiquitatis adagia connumeretur, Vnica filia geminos vis parare generos, vbi quis idem beneficium duobus ſimul pollicetur, aut pro eodem officio, quod alteri præſtiterit, a duobus gratiam repoſcit.*

Neſcis quid ſerus veſper vehat.

Nescis *quid ſerus veſper vehat.*

Ex Menippeis Varronis ſatyris citatur hic titulus, tũ ab A. Gellio, tum a Macrobio, neq. dubitandum quin prouerbialis, ſicut ſunt & alij pleriq.. Quo ſalubriter admonemur, ne præſentium ſucceſſuum proſperitate ſublati, futuri curam abiiciamus. Neque vlla de re ſecuri ſimus, prius quam exitum viderimus. Idem hodie quoq. vulgo dicunt, diem nondum ad veſperam decurriſſe, cum ſignificant diuerſum exitum poſſe accidere. Apparet Maronem ad parœmiam alluſiſſe, cum ait primo Georg. libro:

Deniq. quid ſerus veſper vehat.

Agens de prognoſticis occaſus. Poteſt referri & ad illam Solonis ſententiam: ὅρα τέλος μακροῦ βίου. id eſt, Specta finem longæ vitæ. Tit. Liuius Decad. 5. lib. 5. In ſecundis rebus nihil in quenquam ſuperbe ac violẽter conſulere decet, nec præſenti credere fortunæ, cum quid veſper ferat incertum ſit. Huc alluſit Philippus rex apud eundem Decad. 4. lib. 9. cum Theſſalis reſpõdens minacem clauſulam adiecit, nõdum omnium dierum ſolem occidiſſe.

Πολλοὶ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι. *id eſt,*

Plures thyrſigeros, paucos eſt cernere Bacchos.

Carmen hexametrum prouerbio Græcis celebratum, quo ſignificatum eſt, compluribus mortalium adeſſe virtutis inſignia, aut etiam famã, qui tamen vera virtute vacent. Non enim omnes poetæ, qui ſe eo titulo circumferunt. Non omnes generoſi, qui torquem geſtant auream. Neque πωγωνοτροφία, aut τριβωνοφορία, quemadmodum loquitur Plutarchus, philoſophum facit, hoc eſt, geſtata barba, aut geſtatum pallium. Tranſlatum a ceremoniis Bacchanalium, in quibus thyrſos, id eſt, haſtas quaſdam viteas quatiebant afflati furore. Vſurpatur a Platone in Dialogo, cui titulus Phædon. Alluſit huc eleganter Plutarchus in libello quem ſcripſit aduerſus Colotam: Εἷς τῶν ἑταίρων Ἀριστόδημος ὁ Αἰγιεύς, οἶσθα γὰρ τὸν ἄνδρα, τῶν ἐκ τῆς Ἀκαδημίας, οὐ ναρθηκοφόρον, ἀλλ᾽ ἐμμανέστατον ὀργιαστὴν Πλάτωνος. id eſt, Quidam amicus Ariſtodemus Aegienſis: nam hominem noſti, Academicorum non thyrſigerum, ſed ardẽtiſſimum myſten Platonis. ναρθηκοφόρον appellat, nomine & cultu duntaxat Academicum, non re. Scitum eſt & illud Herodis Attici in palliatum, crinitum, barba ad pubem vſque porrecta: video barbam & pallium, philoſophum non video.

Non omnes qui habent citharam, ſunt citharœdi.

M. Varro *libro De re ruſtica ſecundo, eandem ſententiam extulit diuerſa metaphora: Sed non omnes, inquit, qui habent citharam ſunt citharœdi. Huc adſcribendum videtur, quod lepide ſcripſit Seneca, quendam perſonam malle, quam faciem. Faciem vocat, vbi quis talis videtur qualis eſt: perſonam, cum præ ſe fert aliquis quod non eſt. Poteſt & ad auaros torqueri, ſi neges eos diuites, qui poſſident opes, ſed qui recte norint vti. Vti non eſt citharœdus, quiſquis tenet citharam, ſed qui cithara recte nouerit vti.*

Plures thriobolos, paucos eſt cernere vates.

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες. *id eſt,*

Plures thriobolos, paucos eſt cernere vates.

Simile carmen eſt ſuperiori, eodem modo Græcis celebratũ. Philochorus apud Zenodotũ auctor eſt, olim tres nymphas Apollinis nutrices, Parnaſſum incoluiſſe, quæ Thriæ dicerentur, vnde poſtea receptum ſit, vt calculi ſorteſque diuinorum Thriæ vocarentur. Vnde thrioboli, qui thrias in vrnam diuinam iaciunt. Sunt qui affirment rationem diuinandi per ſortes a Minerua fuiſſe repertam, quæ cum magis floreret, quam oracula Delphica, mendax & vana reddita eſt, idq. opera Iouis, Apollini gratum facere cupiẽtis. Deinde vbi rurſum mortales Delphica frequentarent oracula, Pythiam ad hunc modum dixiſſe,

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες.

Multi qui boues ſtimulent, pauci aratores.

Consimilem *habet ſententiam & hic verſus,*

Πολλοὶ βουπλῆκται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες. *id eſt,*

Qui taurum ſtimulent multi, ſed rarus arator.

Multi præ ſe ferunt quod non ſunt. Siquidem antiquitus arabant bubus, vt ante dictum eſt: eos extimulabant prælonga arundine, aut haſtili cuſpide quapiam acuminato. Qui mos & hodie durat apud Italos.

Simia in purpura.

Πίθηκος ἐν πορφύρᾳ, *id eſt, Simia purpurata. In varios vſus poteſt adhiberi parœmia, nempe vel in hos, qui tametſi magnifico cultu ſint ornati, tamen cuiuſmodi ſint, ex ipſo vultu moribusq. cognoſcitur: vel in hos quibus dignitas indecora additur: vel quotiens rei per ſe fœdæ, aſcititia peregrinaq. ornamenta indecenter admouentur. Quid enim tam ridiculum, quam ſimia veſtita purpurea veſte? Atq. id tamen non raro fieri videmus apud iſtos qui ſimias habent in deliciis, vt quam maxime poſſunt, ad humanum morem ornent ac veſtiãt, aliquotiens & purpura, quo parum attentos, aut imperitos fallant, proq. homine ſalutetur ſimia, aut ſi deprehenſus fuerit fucus, res magis fit ridicula. Et Ammianus lib. 14. Antigonum quendam amictu tenus philoſophum appellat. De barba tenus ſapientibus antea nobis dictum eſt.*

Simia ſimia eſt, etiã ſi aurea geſtet inſignia.

Πίθηκος ὁ πίθηκος, κἂν χρύσεα ἔχῃ σύμβολα, *id eſt, Simia ſi-*

mia

mia fuerit, etiamſi aurea geſtet inſignia. Superiori reſpondet, admonens fortunæ ornamenta non mutare hominis ingenium. Citatur adagium a Luciano in oratione contra ineruditum. Natum videtur a ſimiis illis Aegyptiis ſaltationem humanam imitantibus. Lucianus refert apologum in hunc modum: Rex quidã Aegyptius ſimias aliquot inſtituit, vt ſaltandi rationem perdiſcerent. Vt enim nullum animal ad figuram hominis propius accedit, ita nec aliud actus humanos aut melius aut libentius imitatur. Artem itaque ſaltandi protinus edoctæ ſaltare cœperunt, inſignibus indutæ purpureis, ac perſonatæ. Multoq. iam tempore maiorẽ in modum placebat ſpectaculum, donec e ſpectatoribus facetus quiſpiam, nuces, quas clanculum in ſinu geſtabat, in medium abiecit. Ibi ſimiæ, ſimul atq. nuces vidiſſent, oblitæ choreæ, id eſſe cœperunt quod ante fuerant, ac repente e ſaltatricibus in ſimias redierunt. Contritisq. perſonis, dilaceratis veſtibus, pro nucibus inter ſe depugnabant, non ſine maximo ſpectatorum riſu. Narratur apologus non abſimilis de fele, quam Venus belle adornatam in pediſſequarum ordinem aſciuerat, ac ſatis apte ἐγαμεῖτο: donec mure e cauo quopiam in medium procurrente, declarauit ſeſe nihil aliud eſſe quam felem.

Aſinus apud Cumanos.

Ὄνος παρὰ Κυμαίοις, *id eſt, Aſinus apud Cumanos. Competit in eos, qui cum ſint inepti ridiculiq., tamen apud ignotos ipſa nouitate habentur in precio. Aut in eos quibus honos aliquis præter meritum additus a fortuna, tumorem & inſolentiam, ita vt fere fit, conciliat, id quod eleganter notat Demoſthenes Olynthiacarum orationum prima:* τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν, τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. *id eſt, Felicitas enim & rerum ſucceſſus, qui contigerit immerenti, ſtultis veſaniæ cauſam præbere ſolet. Cui congruit illud ex Aeſchylo citatum:*

Ἡ βαρὺ φόρημ' ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων. *id eſt,*
Graue pondus amens, rebus vtens proſperis.

Narrauimus alibi fabulã de aſino fugitiuo, qui apud Cumanos ſe geſſit pro leone.

Ira omnium tardiſsime ſeneſcit.

Ὁ θυμὸς ἔσχατον γηράσκει, *id eſt, Ira poſtremum ſeneſcit. Huic diuerſum illud Ariſtotelis apophthegma, qui, auctore Laertio, rogatus quæ res quam ocyſſime conſeneſceret, reſpondit beneficium. M. Tullius vtrunq. cõplexus: Cui placet, inquit, obliuiſcitur, cui dolet, meminit. Nam vulgo mortales iniuriæ tenaciſſime meminiſſe ſolent, benefactorum quam faciliſme obliuiſci. Græcum adagium videtur ex Sophocle ſumptum, cuius in Oedipo Coloneo hæc ſunt verba:*

Θυμοῦ γὰρ οὐδὲν γῆράς ἐστιν ἄλλο, πλὴν
Θανεῖν, θανόντων δ' οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται. *id eſt,*
Senecta nulla obtingit iracundiæ
Niſi mors, ſepultos nullus attingit dolor.

Hoc idem innuit Homerus lepidiſſimo ſane figmento de Litis & Ate. Hanc deam facit, quæ noxas ac turbas ſoleat immittere rebus mortalium, atq. ipſam quidem acribus oculis ac præuelocibus eſſe pedibus. Ceterum poſt eam multo interuallo conſequi Litas deas, quæ quod Ate turbauerit, ſarcire moliantur. Has & ſtrabis oculis fingit, & pedibus claudis, illud nimirum innuens, offenſas eſſe citas, reconciliationes eſſe tardas, propterea quod iniuriæ diu meminiſſe ſolent homines. Carmen ipſum Homeri ſubſcribamus ex Iliadis libro nono,

Καὶ γάρ τε λιταί εἰσι διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Χωλαί τε ῥυσαί τε παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ,
Αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθ' ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι,
Ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
Πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
Βλάπτουσ' ἀνθρώπους, αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
Ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας διὸς ἆσσον ἰούσας,
Τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐχομένοιο.
Ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
Λίσσονται δ' ἄρα ταί γε δία κρονίωνα κιοῦσαι,
Τῷ δ' ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ.

Quorum verſuum non indolem neq. gratiam, ſed ſententiam vtcunq. reddemus Latinis auribus.

Nam Litas etiam genuit Saturnius ingens,
Rugoſas, pedibus claudis, ac lumine læſas,
Quæ Ates a tergo veniunt, medeantur vt illi.
Ipſa Ate, pedibusq. valens, & robore præſtans,
Proinde gradu celeri longe præuertitur, omnes
Occupat, & terras prior aduenit illa per omnes,
Mortales lædens: verum hæ poſt terga ſequuntur
Sarturæ quidquid commouerit illa malorum.
At vero natas Ioue qui reueretur, & audit,
Se ſimul ac adiere, huic commoda plurima gratæ
Conciliant, huiusq. viciſſim vota receptant.
Reiicit at ſi quis præfracte & pernegat illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adſit, pœnasq. ſuo det deniq. damno.

Eiuſdem Ates fit mentio Iliados τ. vbi Iuppiter imputans huic deæ, quod a Iunone deceptus eſſet, illam capillis arreptam in terras præcipitem dedit, interdicens ne vnquam rediret in cælitum contubernium.

Si vultur es, cadauer expecta.

CAPTATORES *teſtamentorum & hæredipetæ, vulgata metaphora vultures appellantur, quod ſenibus orbis ceu cadaueribus inhient. Nam huic aui propriũ, cadaueribus tantum viuere. Vnde & natura tantum illi ſagacitatis addidit, auctore Plinio, vt biduo, aut triduo præuolet illuc, vbi cadauera ſint futura: eoq., vt refert vere Magnus ille Baſilius, ingenti agmine ſolet comitari caſtra militum. Hoc minus nocens, quam ſint homines iſti diuitum funeribus imminentes, quod neq. fruges attingit, neq. vllum animal, quantumuis imbelle, occidit, aut inſectatur: tantum cadauera, vel eorum quæ ſponte interierunt, vel ab aliis relicta ſunt, depaſcitur. In quibus tamen abſtinet a ſui generis, id eſt, auium cadaueribus. Quemadmodum & Plutarchus docet in problematis rerum antiquarum, ne quid interim adferamus ex Aegyptiorum opinione, qui dicunt vultures omnes eſſe fœminas, nec aliter ex euro concipere, quam e zephyro grauidæ fiunt arbores. Vnde mirum eſt, hanc auem innocentiſſimam apud homines tã male audire. Proinde qui diuites audent aut accuſare, aut veneno tollere e medio, miluij vocantur: qui vero duntaxat obſequiis & adulationibus aucupantur, vt miſceantur teſtamento, vultures prouerbio dicuntur.*

Seneca libro Epiſtul. 15. epiſtula 65. Si uultur es, cadauer expecta. Martialis libro ſexto,

Admiſit pater vnicum Silanus.
Ceſſas mittere munera Oppiane?
Heu crudele nephas, malaq. Parca,
Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Diogenianus in collectaneis meminit huius adagij, ſed alia figura, ἄπερ γῦπες, *id eſt, vulturum ritu. Admonet autem dictum de ijs, qui vel ob hæreditatis, vel alterius alicuius emolumenti ſpem inſidiantur cuipiam.*

Coruum deluſit hiantem.

HAVD *diſſimili figura dictum eſt ab Horatio in eum, qui captatorem ſuum arte fruſtratus fuerat,*

-Coruum deluſit hiantem.

Nam hæc quoq. auis cadaueribus imminet.

-Plerunq., inquit, recoctus
Scriba ex quinqueuiro coruum deluſit hiantem.

Loquitur de Corano, qui Naſicæ ſocero, ſpe teſtamenti per dolum oſtentata, moriens, nihil præter plorare reliquit. Videtur autem hoc adagium effictum, & imitatum ad illud Græcorum, λύκος ἔχανεν, *id eſt, Lupus hiat. Vt itidem dicere liceat, lupum deluſit hiantem, &* κόραξ ἔχανεν, *id eſt, Coruus inhiabat.*

Cornicari.

QVIN *& Græci prouerbio* κρώζειν, *dicunt, pro eo quod eſt, inhiare prædæ, aut inepte garrire. Ariſtophan. in Pluto:*

Σὺ μὲν οἶδ' ὃ κρώζεις, ὡς ἐμοῦ τι κεκλοφότος
Ζητεῖς μεταλαβεῖν. *id eſt,*
Quid crocites ſcio, nempe ſi quidquam rei
Furto inuolarim, vt hinc tibi partem feras.

Interpres admonet eſſe prouerbium in eos, qui cornicum more fruſtra cornicantur. Sunt autem verba Chremyli ſenis, qui ait ſe non ignorare, quid ſibi vellet Blepſidemus, ſurſum ac deorſum vertens orationẽ, dũ ſtudet furti confeſſionem elicere, nimirum vt conſcius in prædæ partem veniret. Perſius ſatyra 5.

Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte.

Vſus eſt & diuus Hieronymus in epiſtula ad Ruſticũ monachum.

In vino veritas.

Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, *id eſt, In vino veritas, paſſim apud auctores vſurpatum adagium, ſignificans ebrietatem animi fucum tollere, & quidquid in pectore conditum eſt, in apertum proferre. Plinius lib. 14. cap. 22. ſcripſit, vinum vſqueadeo mentis arcana prodere, vt mortifera etiam inter pocula loquantur homines, & ne per iugulum quidem rediturus voces contineant: vulgoq. inquit, veritas attributa vino eſt. Celebratur & Perſæ cuiusdam apophthegma, qui negauit tormentis opus eſſe ad exquirendum verum, vino enim rectius elici: quod approbans Horatius in Odis,*

Tu lene, inquit, tormentum ingenio admoues
Plerunq. duro, tu ſapientum
Curas, & arcanum iocoſo
Conſilium retegis Lyæo.

Idem in arte poetica:

Reges dicuntur multis vrgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus.

Rurſum alibi:

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.

Effertur & ad hunc modum apud Athenæum li. 2. parœmia, οἶνος καὶ ἀλήθεια, *id eſt, Vinum & veritas. Quod largius poti non tantum effutiunt ſua arcana, verumetiam audacius in alios loquuntur. Apud Plutarchum in vita Artaxerxis, Sparamixas Mithridati, per vinum quiddam inſolentius elocuto,* φθόνος μὲν οὐδεὶς ὦ Μιθριδάτη, ἐπεὶ δὲ φασὶν Ἕλληνες, οἶνον καὶ ἀλήθειαν εἶναι. *id eſt, Nulla quidem inuidia eſt o Mithridates, ceterum quando Græci dicunt, vinum & veritatem eſſe, &c. Celebratur a Græcis hæc quoq. ſententia prouerbialis,* τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης τοῦ μεθύοντος. *id eſt, Quod in corde ſobrij, id in lingua ebrij. Theognis,*

Ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε, καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες
Γινώσκουσ', ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον. *id eſt.*
Aurum aut argentum fabris dignoſcitur igni,
Vinum hominis prodens arguit ingenium.

Athenæus hunc ſenarium citat ex Euripide:

Κάτοπτρον εἴδους χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ. *id eſt,*
Forma ære lucet, vina produnt pectora.

Apud eundem Ephippus:

Οἶνός σε πλῆθος πολλ' ἀναγκάζει λαλεῖν,
Ὅθεν μεθύοντάς φασι τἀληθῆ λέγειν. *id eſt,*
Vis multa vini, multa te cogit loqui,
Loqui proinde vera dicunt ebrios.

At idem lib. 10. refert Anacharſidis dictum, ὅτι ψευδεῖς δόξαι τοῖς μεθύουσι γίγνονται. *id eſt, quod falſæ opiniones accidunt temulentis: ac mox narrat quiddam haud infeſtiuum. Quidam ẽ cõuiuis dixerat Anacharſidi, Vxorem duxiſti admodum deformem. At ille, Prorſus, inquit, idem mihi videtur, ſed heus puer, porrige poculum meracius, ut illam faciam formoſam. Non ſolum igitur amanti, verum etiam ebrio* τὰ μὰ καλὰ πέφανται, *quemadmodum inquit Theocritus. Atqui verum qui poteſt dicere, qui labitur rerum iudicio? Sed veritas non ſemper reſpondet mendacio, verum interdum ſimulationi. Poteſt autẽ fieri, vt ex animo loquatur, qui tamen falſum dicat, & verum dicat, qui non vere loquatur. Poſtremo prouerbium non ſentit de inſana temulentia, quæ facit, vt quæ fixa ſunt videantur ambulare, & quæ ſimplicia videantur multiplicia: ſed de moderata, quæ dyſopiam ac fucum excutit. Alcibiades in Sympoſio Platonis:* τὸ δ' ἐντεῦθεν οὐκ ἄν μου ἠκούσατε λέγοντος εἰ μὴ πρῶτον μὲν τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων, καὶ μετὰ παίδων, ἦν ἀληθής. i. *Quæ vero nunc ſequuntur, non prius audiſtis, quam prouerbium illud recenſeamus: Vinum & cum pueritia, & ſine pueritia, veridicum eſt. Quibus ex verbis liquet, idem de pueritia quod de vino, prouerbio iactatum fuiſſe. Durat & hodie vulgo tale prouerbium, non audiri verum, niſi a tribus hominum generibus, pueris, ebrijs, & inſanis. Huc adſcribendum arbitramur verſiculum illum prouerbialem:*

Ἡ γλῶσσ' ἁμαρτάνουσα τἀληθῆ λέγει. *id eſt,*
Verum ſolet prolapſa lingua dicere.

Nam verum eſſe creditur, quod exciderit imprudenti, quando quidẽ id demum vacat fictionis ſuſpicione. Ex huiuſmodi lapſu colliguntur & omina certioris fidei.

Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Oreſtis
Exit, & errorem vocis vt omen amo.

Deniq. M. Tullius in Topicis, inter ea quæ faciunt fidem, commemorat pueritiam, ſomnum, imprudẽtiam, uinolentiam, inſaniam.

Bos in lingua.

Βοῦς ἐπὶ γλώττης. *id eſt, Bos in lingua. In eos, qui non audent libere quod ſentiant dicere. Tranſlatum, uel a robore animantis, quaſi linguam opprimens, non ſinat eam eloqui. Vel hinc quod Athenienſium numiſma quondam bouis obtinuit figuram. Item apud Romanos Seruius rex, ouium ac boum effigie primus ſignauit æs, autore Plinio, lib. 18. cap. 3. Idem teſtatur Plutarchus in Problematibus rerum priſcarũ, quod priſcis omnis fere poſſeſſio erat in gregibus & armentis. Vnde & a pecoribus dictã pecuniã uolunt. Itaq. qui mulctæ pendendæ metu deterriti reticerent, aut qui pecunia corrupti loqui non auderent, bouẽ in lingua dicebantur habere. At Iulius Pollux nono de rerum vocabulis libro, prouerbium hoc exponens, his ferme conſentanea commemorat, addens ipſum numiſma bouem uulgo uocari ſolere. Proinde in Deliacis ſpectaculis, ſi cui munus dandum erat, præconem pronunciare ſolitum, Tot boues illi dabuntur. Bouem autem ualuiſſe duabus drachmis Atticis, unde fuiſſe qui crederent hoc numiſma Deliorum fuiſſe proprium, non Athenienſium. Addit item in Draconis legibus extare mentionem,* περὶ τῆς ἀποτίσεως δεκαβοίων. *id eſt, De pendendis decem bubus, id eſt, nummis decem. Neque defuiſſe, qui ſenſerint, Homerum quoque de numiſmate locutum, non de animante, cum ait:*

Χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι᾽ ἐννεαβοίων.

Verum hanc opinionem alio in loco refellit Iulius Pollux, oſtẽdens illam fuiſſe commutationem rerum citra nummos. Qui ſcripſit ſcholia in Homerum libro ſecundo, tradit bouem apud priſcos in honore fuiſſe, cum multis de cauſis, tum præcipue quod Apollini ſacrum ſit animal. Itaque in altera parte numiſmatis inſculpebant bouem, in altera faciem regiam. Adagium autem effert ad hunc modum, βοῦς ἐπὶ γλῶτταν βαίνει, *id eſt, Bos in lingua incedit, admonens id dici ſolitum, vbi quis pecuniæ cauſa taceret. Theognis:*

Βοῦς μοι ἐπὶ γλώσσης. *id eſt, In lingua mihi bos.*

Philoſtratus in uita Apollonij: γλώττης τε ὡς πρῶτος ἀνθρώπων ἐπέσχε, βοῦν ἐπ᾽ αὐτῇ σιωπῆς εὑρὼν δόγμα. *i. Linguam primus hominum coercuit, bouem in illa ſilẽtij inueniens decretũ. De Pythagora loquitur, ſilentij auctore. Itẽ in Scopeliano ſophiſta:* καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ πεπηδημένοι τὴν γλῶτταν τινὲς καὶ βοῦν ἀσιγητὸν ἐπ᾽ αὐτὴν βεβλημένοι. *id eſt, Neq. mirandum eſt, ſi quidam linguam habentes vinctam, boue ſilentij eam occupante. Extat apud Aeſchylum in Agamemnone.*

Τὰ δ᾽ ἄλλα σιγῶ, βοῦς ἐπὶ γλώττης μέγας
Βέβηκεν. *id eſt,*
Taceo cetera, linguã occupauit bos quidẽ Ingens.

Argentanginam patitur.

Ἀργυράγχην πάσχει, *id eſt, Argentanginam patitur. Superiori finitimũ eſt, natũ ex hiſtoria, quam refert Aulus Gellius in Noctibus Atticis, atq. itẽ Plutarchus in vita Demoſthenis. Ea eſt huiuſmodi. Cum aduerſus Mileſiorum legatos, qui auxilij petẽdi cauſa Athenas venerant, acriter in concione dixiſſet Demoſthenes, obſiſteretq. quominus impetraturi poſtulata uiderẽtur, cauſa in diem poſterum reiecta, legati Demoſthenem ipſum adierunt, magnaq. pecuniæ ſumma, ne contra ſe diceret, redemerunt. Poſtridie, cum res denuo foret agenda, Demoſthenes multa lana collo circũuoluto in concionem prodijt, fingens ſeſe* συνάγχην, *id eſt, anginam pati: eamq. rem impedimento eſſe, quo minus ex more diceret. Tum e populo quiſpiam, cui ſimulatio ſubolebat, exclamabat, eum non* συνάγχην *ſed* ἀργυράγχην *pati. Eſt autem ſynanche morbi genus, quem uulgus medicorum deprauate ſquinantiam appellat. Hũc Aretæus Cappadox libro 1. commemorat inter morbos acutos, oſtẽdens bifariã appellari, uel* κυνάγχην, *quod id mali canib⁹ ſit familiare, uel* συνάγχην, *quod ſpiritum coarctet ac præfocet.*

Equus me portat, alit rex.

Ἵππος με φέρει, βασιλεύς με τρέφει. *id eſt,*

Me rex alit, ac me portat equus.

Refertur inter Græcorum adagia, atque addunt hinc natum. Iuuenis quidam ſub rege Philippo ſtipendia faciebat. Is cum admoneretur vt miſſionem peteret, ſeſeq. a militia abdicaret, negauit ſe facturum, his quidem uerbis.

Ἵππος με φέρει, βασιλεύς με τρέφει. *id eſt,*
Equus me portat, rex me alit.

ſignificans ſe commodiſſime viuere, vt qui & pedibus alienis ingrederetur, & aliena pecunia paſceretur. Huc alluſit Horatius, cũ in Epiſtulis ſub Ariſtippi perſona ſic ait:

–Rectius hoc, &
Splẽdidius multo eſt, equus vt me portet, alat rex.

Quo quidem in loco Acron huius admonet prouerbij, cuius etiam meminit Diogenianus. Apparet e tragœdia quapiam aſcitum. Eſt enim carmen anapæſticum dimetrum.

Etiam chorcorus inter olera.

Καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις, *id eſt, Etiam corchorus inter olera. Dici ſolitum in homines nullius precij, qui tamen in numero aliquo ſtudeant haberi. Nam* κόρχορος, *oleris genus eſt uiliſſimi, quod Plinius lib. 21. in catalogo olerum recenſet. Idem alibi commemorat inter herbas ſponte naſcentes. Scribit autem corchorum Alexandrini cibi herbam eſſe, conuolutis foliis, ad ſimilitudinem mori, multis remediis utilem. Meminit prouerbij Theophraſtus, lib. De plantis 7. cap. 7. Corchorum referens inter olera, quæ vel cocta uel cruda poſſint edi, uerum ob amaritudinem prouerbio eſſe infamem. Suidas & Heſychius auctores ſunt, nonnullis piſcem exiſtimari corchorum, contẽptiſſimum, nulliusq. precij, qualis ſit hippurus. Ariſtophanes in Veſpis:* κᾆτ᾽ ἀτιμάσετε τὸν κόρχορον. *id eſt, Deinde corchorum at ſtigimus. Nec hic tacuit interpres de prouerbio.*

Graculus inter muſas.

Cui nõ diſſimile uidetur, κολοιὸς ἐν ταῖς μούσαις. *i. Graculus inter muſas. Indoctus inter doctiſſimos: infantiſſimus inter eloquẽtiſſimos. Recte dicetur & in homines oſtẽtatione falſa doctrinæ ſeſe iactãtes, & uiris eruditis impudenter obſtrepentes. Eſt enim Graculus auis minime canora, ſed tamẽ odioſe garrula atq. obſtrepera.*

ra.Confine eſt hic quod in Bucolicis ait Vergilius:

Sed argutos inter ſtrepere anſer olores.

Cygnos canoros eſſe ſic omnium poetarum litteris eſt decantatum, vt nihil ſit celebratius, etiam ſi nemini contigit hunc audire cantum. Nec deſunt philoſophi, qui huiuſce rei rationem quoque reddere conentur. Aelianus addit, eos non canere, niſi flante Fauonio. Vnde fertur etiam prouerbium, κύκνειον ᾆσμα*, id eſt, Cygnea cantio. Contra, anſeres moleſto quodam ſtridore obganniunt. Proinde cum indoctus inter eruditos garrit, in tempore vſurpabitur adagium, Anſer inter olores.*

In lente unguentum.

Τὸν ἐπὶ φακῇ μῦθον*, id eſt, In lenticula fabulam, ſubaudi, narras. Vbi quis mentionem inducit uilis cuiuſpiam & nihili hominis, aliis de viris egregiis uerba facientibus. Ad hunc quidem modum legitur in omnibus vulgatis exemplaribus, apud A. Gellium lib. 13. cap. 27. Verum placet Hermolai caſtigationi ſubſcribere; qui locum hūc ita reſtituit, vt legas,* τὸ ἐν φακῇ μύρον*, In lente unguentum. Quadrat autem in hominem, aut in rem quampiam, quæ neutiquam in tēpore adhibeatur iis, quibus minime congruit. Veluti ſi philoſophum iuuenum laſciuientium conuiuio miſceas: aut inter pocula de rebus grauibus incipias diſputare. Quēadmodum uidelicet lenticulæ uili legumini inepte quis admiſcuerit unguentum. Siquidem auctore Dioſcoride, & oculorum aciem hebetat, ſtomacho grauis, inteſtinis noxia, neruis, pulmoni, & capiti inimica, gignit turbulenta inſomnia. Dicetur etiam vbi plura inter ſe diſſimilia confundētur. Verba Frontonis apud Gellium ſunt hæc: Videte tamen, ne exiſtimetis ſemper, atque in omni loco, mortales multos, pro multis hominibus eſſe dicendum: ne plane fiat Græcum illud de Varronis ſatyra prouerbium,* τὸ ἐν φακῇ μύρον*. id eſt, In lente vnguentum. Idem vſurpauit M. Tullius libro ad Atticum primo: Legati, inquit, cum auctoritate mitterentur, qui adirent Galliæ ciuitates, darentq. operam ne eæ cum Eluetiis ſe iungerent. Legati ſunt, Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus,* τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον*. Lentulus Clodiæ filius. Tametſi hic quoque locus eodem mendo laborat, quo Gellianus ille. Citatur autem adagium ab Ariſtotele, in lib. De ſenſu & ſenſili.* ἀληθὲς γὰρ ὅπερ ἀρχιππίδης (?) εἰς Εὐριπίδην σκώπτων Στράττις, ὅταν φακῆν ἕψητε, μὴ ἐπιχεῖν μύρον*. id eſt, Nam uerum eſt, quod ait Stratis Euripidem taxans, ubi lenticula coquitur, non oportere vnguentum infundere. Quo ſane loco, quæ portenta habeant noſtri vulgati codices, nihil attinet hic cōmemorare. Citat et Athenæus lib. Dipnoſoph. 4.*

Παραινέσαι σφῷν τι βούλομαι σοφόν,
Ὅταν φακῆν ἕψητε, μὴ 'πιχεῖν μύρον. *id eſt,*
Vos admonere callidum quiddam uolo,
Vbi lens coquitur, unguenta nequa infundite.

Ex Phœniſſis Stratidis Comici poetæ. Citat & ex Sopatri Necya: Ἰθακήσιος Ὀδυσσεὺς τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον πάρεστι, θάρσει θυμέ*. id eſt, Ithacenſis Vlyſſes in lente unguētum adeſt, aude anime. Adducit & Clearchum prouerbiorum collectorem, qui hoc quoque recenſuerit prouerbij titulo,* τὸ ἐν φακῇ μύρον*. addens extare apud Varronem, compluresq. Latinorum vſos eo prouerbio, quibus incognitum tamen ſit, vnde Varro deſumpſerit eum iambicum. Huc nobis uidetur Ariſtophanes alluſiſſe, cum ait ἐν εἰρήνῃ,*

Κἀπιθυμίδας ἑρπύλλου ἄνω
Καὶ μύρον ἐπιχεῖς. *id eſt,*
Præterea feres ſerpyllum ſurſum,
Et vnguentum infundes.

Porro unguentum intelligimus oleū odoratū, ac velut vnguentarium. Alioqui plebeium oleum admiſcere lenti, nihil prodigioſum. Athenæus libro 2. citat hunc trimetrum ex Eupolide:

Ὄψον πονηρὸν πολυτελῶς ἠρτυμένον. *id eſt,*
Condiueris opipare uile malumq. obſonium.

Eſt autem apud ſcriptores hoc legumen cum primis celebre, quēadmodum bulbus, cepe, & allium, nonnulli & encomiū lentis ſcripſere. Quædā p ſe pulchra ſunt, quæ tamen ſibi non congruunt. Elegantis igitur eſt, ſcire quid cui conueniat. Diocles philoſophus habitus eſt ὀψοφάγος*. Hic cuidam interrogāti, uter piſcis eſſet melior, congrus an labrax, nobis dictus lupus: alter, inquit, elixus, alter aſſus. Sic Flaccus de poeta: Bello malus, utilis urbi. Quotiēs munus delegatur minus accommodo, apte dixeris,* ἐν φακῇ μύρον*. Adiicietur & hoc: apud auctores dictionē hāc cōperimus uarie ſcriptā, nūc acute,* φακῆν*, nūc circūflexe,* φακῆν *quod cū tā crebro occurrat, uix inſcitia caſuue factū uideri pōt. Vnde coniicimus* φακῆν *dictam ex contractione pro* φακέαν*. Nā* φακέας *legimus apud Athenæū. Idē* κορυφὴν *dictā admonet, pro* κορυφέαν*. Hæc igitur quibus placet origo, maluit dicere* φακῆ*: quibus magis placet forma cōmunis, origine neglecta ſcripſerunt* φακῆ *&* φακήν*.*

Anulus aureus in naribus ſuis.

VBI res quæpiam per ſe præclara illic adhibetur, vbi minime addecet. Vt ſi ſtulto contingās opes, fatuæ forma, genus ignauo, eloquentia uiro improbo magiſtratus imperito. His n. rebus non modo non ornantur, uerū etiam magis ridiculi fiunt. Olim aūt anulis quibuſdam aureis in auriculas inſertis, ornari ſeſe credebāt, maxime barbari. Inſeritur & ſuillis naribus anulus æreus, quo minus noceant agris roſtri ſuffoſſione, quæ peculiaris eſt huic animanti, quapropter & agricolationem monſtraſſe creditur. Quod ſi anulum aureum roſtro ſuillo inſeras, res ſit oppido quam ridenda. Celebratur apud Græcos Menandri uerſiculus ab hac ſententia non admodum abhorrens:

Μισῶ πονηρόν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον. *id eſt,*
Odi improbum, qui uerba proloquitur proba.

Huc pertinet illud, quod memorat in Noctibus A. Gellius: cū quiſpiā improbata famæ uir ſententiā dixiſſet Reip. conducibilē, iuſſerunt eandē ab alio quopiā integro, bonoq. uiro pronunciari, atq. illius nomine decerni, quod abſurdum exiſtimarent, a malo uiro bonū cōſiliū, aut bonā ſententiam proficiſci. His adiungendum eſt illud Antiphonis apud Athenæum libro 6.

Σαπρὸν σίλουρον ἀργυρᾶς πίνακ' ἔχων. *id eſt,*
Putrem Silurum quadra habens argentea.

Quidā Silurū exiſtimant eum eſſe, quē nunc uulgo Sturionem dicimus, piſcem multo omniū laudatiſſimum.

In eburna uagina plumbeus gladius.

HVIC cōfine eſt illud, ἐν ἐλεφαντίνῳ κολεῷ τὸ μολύβδινον ξίφος*, id eſt, In eburna uagina plūbeus gladius, natū*

ex Diogenis Cynici apophthegmate. Nam cum adoleſcens quiſpiam, inſigni forma, fœdum quiddam atque obſcœnum dixiſſet: Ex eburna, inquit, uagina plumbeum gladium educis.

Omnia octo.

Πάντα ὀκτὼ, *id eſt, Omnia octo. Cum nihil deeſſe ſignificamus, aut cum multa inter ſe ſimilia uidentur. Parœmiam hinc natam exiſtimant: Steſichorus poeta in oppido Catana ſplendide ſepultus fertur, monumento diligenti quadam ratione ex omnibus octonis conſtructo, octo gradibus, angulis octo. Atque hinc prouerbium increbruiſſe* πάντα ὀκτώ. *Meminit huius et Iulius Pollux in nono, agens de luſu taxillorum, quem ait numeris conſtare, in quibus ſit unus qui Steſichorius appelletur, nimirum octo, idq. cognominis ſumptum eſſe ab eius monumento. Sunt qui dicant eum, qui Corinthios in unam ciuitatem coegit, ciues uniuerſos in octo tribus diſtribuiſſe, atq. hinc ortum uulgi ſermonẽ. Neque deſunt qui ſcribant, idq. Euandro, ut citant, autore, octo deos eſſe, qui rerum imperent ſumma, ignem, aquam, terram, cœlum, lunam, ſolem, mithram, noctẽ. Mithram autem Perſæ, eundem cum ſole exiſtimant. Rurſum alij dicũt octo fuiſſe certaminũ ſpecies in Olympiis, atq. inde ductum adagium, Omnia octo. Quod ſi nobis quoq. conceditur in ænigmate diuinare, non abſurde natum uideri poteſt a fabula, quã narrat Plutarchus in cõmentario de Dæmonio Socratis. Deliis ac ceteris Græcis oraculo reſponsũ fuiſſe apud Aegyptios, ita demũ malorum finẽ fore, ſi aram, quæ in Delo erat duplaſſent. Qui cum non intellexiſſent, quid ſibi uellet oraculum, ridicule duplatis ſingulis aræ lateribus, imprudentes ſolidum octuplum effecerunt, ob inſcitiam proportionis, quæ longitudine duplum reddit. Ceterũ hac in re conſultus Plato, geometriæ cum primis peritus, reſpondit deum Græcis imperitiam exprobraſſe, monere, ut geometriæ darent operam. Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum imperatorem, cui morem hunc fuiſſe ſcribit Aelius Lampridius, ut ſimul ad cœnam uocaret octo caluos, octo luſcos, octo podagroſos, octo ſurdos, octo nigros, octo prælongos, & octo præpingues & obeſos.*

Omnia idem puluis.

Πάντα μία κόνις, *id eſt, Omnia idem puluis. De indiſcreta ſimilitudine. Lucianus* ἀλλὰ πάντα μία ἡμῖν κόνις φασί. *id eſt, Quin nobis omnia idem, quod aiunt, puluis. Alludens ad defunctorum cineres, inter quos nihil apparet diſcriminis. Confine illi, quod alio demonſtrabimus loco, Eiuſdem farinæ. Siquidem antiqui farinam pollinem uocabant.*

Currus boues trahit.

Ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν ἑλαύνει, *id eſt, Currus bouem ducit, de re quæ præpoſtere geritur. Veluti ſi uxor præſcribat marito, ſi diſcipulus reprehendat præceptorẽ, ſi populus imperet principi, ſi ratio pareat affectui. Lucianus in Terpſione:* Νῦν γὰρ τὸ τῆς παροιμίας, ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν πολλάκις ἐκφέρει. *id eſt, Nunc id euenit, quod uulgo dici ſolet: Plauſtrum ſæpenumero bouem ipſum aufert. Tranſlata metaphora a plauſtris per decliue retro labentibus, unaq. ſecum bouem auferentibus.*

Ab equis ad aſinos.

Ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους, *id eſt, Ab equis ad aſinos. Vbi quis a ſtudiis honeſtioribus ad parum honeſta deflectit, ueluti ſi quis e philoſopho cantor, e mercatore caupo, ex œconomo coquus, e fabro fieret hiſtrio. Quadrabit itẽ, ubi quis e conditione lautiore ad abiectiora deuenerit. Procopius ſophiſta in epiſt. quapiam:* Τὸ δὴ λεγόμενον, ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους μεταβεβήκαμεν. *id eſt, Iuxta prouerbium, ab equis ad aſinos tranſiuimus.*

Ab aſinis ad boues tranſcendere.

Hvic *diuerſum eſt illud Plautinum, Ab aſinis ad boues tranſcendere, pro eo quod eſt, ex humiliore conditione ad ditiorum partes tranſire. Sic enim apud Plautum in Aulularia, Euclio, cuius pauperculi diues quidam expetebat affinitatem: Venit hoc mihi in mentem Megadore, te eſſe hominem diuitẽ, factioſum, me item eſſe hominem pauperum pauperrimum. Nunc ſi filiam locaſſem meam tibi, in mentem uenit, te bouem eſſe, & me eſſe aſellum. Vbi tecum coniunctus ſiem, ubi onus aequeam portare pariter, iaceam ego aſinus in luto, tu me bos haud magis reſpicias, natus quam ſi nunquam ſiem. Et te utar iniquiore, & meus me ordo irrideat. neutrobi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid diuortij fuat. Aſini me mordicus ſcindant, boues incurſent cornibus. Hoc magnum periculum eſt, me ab aſinis ad boues tranſcendere. Hactenus Plautus. Videtur allegoria ex apologo quopiam mutuo ſumpta, qui nobis in præſentia non ſuccurrit.*

Ab aſino delapſus.

Ἀπ' ὄνου καταπεσὼν, *id eſt, Ab aſino delapſus. In eos dicitur, qui inconſulte quippiam agunt, & imperite: aut in eos, qui a præſentibus commodis, quibus ob inſcitiam uti neſciunt, excidunt. Eſt autem in Græcis verbis faceta alluſio ad finitimam orationem, mutato accentu,* ἀπὸ νοῦ, *id eſt, a mente delapſus, tanquam uecors & mentis impotens. Vtitur hoc adagio Plato libro De legibus 3.* Δεῖν φαίνεταί μοι ἑκάστοτε, καθάπερ ἵππον, τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. *id eſt, Mihi ſane uidetur ſermo velut equus undiquaq. reſtringendus, ne tanquam os habens effræne, impetu abreptus, iuxta prouerbiũ, ab aſino tanquã a mente excidat. Vtitur item Plutarchus in Gryllo. Rurſum Ariſtophanes in Nubibus:*

Κακὸν γὰρ ἔοικας ἔχειν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ.
Ἵππους γ' ἐλαύνων ἐξέπεσον νὴ τοὺς θεούς.
Τί δῆτα ληρεῖς, ὥσπερ ἀπ' ὄνου καταπεσών. *id eſt,*
Mali, ut uidetur, accidit tibi quippiam.
Ita per deos, equos agens, miſer excidi.
Quid hæc ita, ut delapſus aſino blatteras?

Primus uerſus dicitur a Strepſiade Daniſtã irridẽte, quod pecuniã filio ſuo mutuo datam repetat. Alter eſt Daniſta, iuuenẽ tacita illuſione notãtis, qui ſtudio alendorũ equorũ pecuniam eam abſumpſerat. Tertius rurſum Strepſiadis, dictis illũ delirare, perinde quaſi nõ ab equis, ſed ab aſino decidiſſet, hoc eſt, ἀπὸ νοῦ, *i. a mẽte. Quandoquidem & Latinis mẽte delapſi dicuntur, qui mente exciderunt. Suetonius in Auguſto: Rectorẽ quoq. ſolitus apponere, ætate paruis, aut mẽte lapſis.*

Quidam

Quidam huic quoque prouerbio huiuſmodi affingũt fabulam. Duo quidam, cum in deſertis locis aſinum quẽpiam forte fortuna nãcti eſſent, contendere inter ſeſe cœperunt, vter eum uti ſuum domum abduceret: nam vtriq. pariter a fortuna videbatur obiectus. Hac interim de re illis inuicem altercantibus, aſinus ſeſe ſubduxit, ac neuter eo potitus eſt. Atque hinc prouerbiũ natum autumant. Sed magis placet in adagio captatam fuiſſe alluſionem, de qua diximus, maxime quod uideamus grammaticis id ſtudio fuiſſe, vt omnibus adagijs fabulam aliquam, aut hiſtoriam, uel commentitiã adiũgerent. Vt autem Suetonius dixit mente lapſos, ita Vlpianus titulo de magiſtratibus conueniendis, facultatibus lapſos dixit, qui redacti eſſent ad inopiam.

Telluris onus.

Γῆς ἄχθος, *id eſt, Terra onus. De homine uehementer inutili, qui nihil aliud quam terram ſuo pondere grauet. Refertur inter adagia Græcanica, natum ex Homero, apud quem Achilles Iliados Σ hoc pacto loquitur, indigne ferens otium, & quod non ineat prælium cum reliquis copiis:*

Ἀλλ' ἧμαι παρὰ νηυσὶν ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. *id eſt,*
Nauibus aſſideo telluris inutile pondus.

Rurſum in Odyſſea Υ.

Οἷον μέν τινα τοῦτον ἔχεις ἐπίμαστον ἀλήτην
Σίτου καὶ οἴνου κεχρημένον, οὐδέ τι ἔργων
Ἔμπαιον οὐ βίης, ἀλλ' αὔτως ἄχθος ἀρούρης, *id eſt,*
Quem tandem nobis erronem adducis edacem,
Enectumq. fame, viniq. & panis egenum,
Artibus edoctum nullis, neque uiribus vllis
Pollentem, ac tantum telluris inutile pondus?

Vtitur eo Plato in Theateto, οἴονται γὰρ ἀκούειν, ὅτι οὐ λῆροί εἰσι γῆς ἄλλως ἄχθη *.i. Exiſtimant.n. ſe non haberi pro nugis et inutilibus terræ oneribus. Nec illepidum, nec perſus, ni fallimur,* ἀπροσδιόνυσον *eſt, quod memorat Athenæus libro 8. Stratonicus quidam citharœdus Corinthi peregrinabatur. Hunc cum anicula quædam fixis oculis intueretur, idq. diu, tandem, Quid, inquit, tibi per deos uis mater, aut quid me ſic continenter intueris? Demiror, inquit illa, ſi matris vterus te decem menſes ferre potuit, cum ciuitas angatur, unum duntaxat diem te portans. In tales quadraret epitaphiũ, quod Timocreontis Rhodij poetæ, ceterũ uoracis ac bibacis ſepulchro inſcriptum indicat Athenæus lib. 10.*

Πολλὰ πιὼν καὶ πολλὰ φαγὼν, καὶ πολλὰ κάκ' εἰπὼν
Ἀνθρώπους, κεῖμαι Τιμοκρέων Ῥόδιος. *id eſt,*
Multum edi, multumq. bibi, mala plurima dixi in
Mortales, iaceo hic Timocreon Rhodius.

Arabius tibicen.

Ἀράβιος αὐλητὴς, *id eſt, Arabius tibicen. aut* ἀράβιος ἄγγελος, *id eſt, Arabius nuncius. In eos dici ſolitum, qui a ſemel cœptis nunquam deſiſtunt. Quod uitij Flaccus cãtoribus peculiare eſſe ſcripſit, vt iuſſi cantare, nunquã adducantur vt incipiant: ſi iniuſſi cœperint, nunquam deſinant. Citatur ex Menandro:* ἀράβιον ἄρ' ἐγὼ κεκίνηκα αὐλόν, *Arabiam ego hercle tibiam excitaui. Meminit adagij Iul. Pollux, cap. de loquacibus, ad hunc modum:* ἀράβιος αὐλός. *id eſt, Arabia tibia. Citatur & Cantharus in Medea:* Κιθαρῳδὸν ἐξεγείρετο ἀράβιον. *id eſt, Citharœdum excitauit Arabium. Celebratur Græcis & hic verſiculus de tibicine Arabio:*

Δραχμῆς μὲν αὐλεῖ, τεττάρων δὲ παύεται. *id eſt,*
Drachma canit, ſed quatuor compeſcitur.

Quod paullulo precio prouocaretur ad canendum, non niſi magna mercede deſiſteret. Adagiũ hinc natũ exiſtimant, quod olim tibiis canendi artem non diſcebant ingenui, tanquam ſordidã, ſed hanc ſola mãcipia exercebant, quæ plerunq. ex Arabia producebantur. Deinde ingenuis vſq. adeo placere cœpit, vt indoctus haberetur, quiſquis huius eſſet rudis, donec Alcibiades tibias abiiceret, oris deformitate conſpecta ad ſpeculum. Conueniet & in eos qui laborant morbo, quem Græci uocant ἀπεραντολογίας, *id eſt, qui dicendi finem facere neſciunt. In quos extat illud Sophoclis,*

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις ἥδεται λέγων ἀεί,
Λέληθεν αὑτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς. *id eſt,*
Quicunq. gaudet continenter proloqui,
Is ſe grauem eſſe, quotquot adſunt non videt.

Artem quæuis alit terra.

Τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, *id eſt, artem quæuis alit regio. Prouerbialis ſententia, qua ſignificatum eſt, certiſſimum uiaticum eſſe eruditionem aut artificium aliquod. Nam hæc neq. eripi poſſunt a latronibus, & quocunque terrarum abeas, te comitantur, nihil adferentia ſarcinæ. Suetonius ſcribit, aliquando Neroni prædictum a mathematicis, fore vt imperio deſtitueretur: unde uocem illam Neronis celeberrimam extitiſſe,* τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, *quo maiore uenia meditaretur citharœdicam artem, principi gratam, priuato neceſſariam. Itaque cum intelligeret ſibi pereundum, illud identidem dictitabat, qualis artifex pereo, velut indignum eſſet, qui tantus eſſet muſicus, ut ubiuis gentium uiuere poſſet, nunc fame ad mortem adigi. Nec enim aſſentimur hoc loco interpretum ſententiæ, qui locum apud Suetonium hunc ſecus enarrant. Idem nullo conuicio magis offenſus eſt, quã quod quidam illum malum citharœdum appellaſſet. Idem euenit Dionyſio Syracuſano tyranno, qui imperio exutus Corinthi ludum aperuit, ac pueros litteras & muſicã docuit. Apparet autem ſenarium eſſe, quem citat Suetonius, ſed paucarum ſyllabarum commutatione deprauatum: fortaſſis ſic reſtituetur:*

Τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

Fertur inter Græcorum ſententias huiuſmodi ſenarius, ab hoc prouerbio non admodum diſſidens:

Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη. *id eſt,*
Ars ipſa inopiæ portus eſt mortalibus.

Hoc eſt, Vnicum confugium in egeſtate ars eſt. Vnde qui ſapiunt, etiam ſi ſuppetat abunde res familiaris, tamen liberos ſuos opificium aliquod diſcere cogunt, quo ſi contingat, vt fortuna auferat opes, aut in exiliũ ire iubeantur, ſit quo ſibi victum parent. At nunc pleriq., quibus domi nihil eſt, in diuitum familiis conſeneſcunt: vnde ſi pellantur, aut mendicandum ſit, aut tollendum quod non poſuerunt, contra Platonis legẽ. Qui ſcripſit Cornucopiæ Latinum, citat ſimillimũ huic prouerbium, Sua cuiq. ars pro uiatico eſt. Honeſtiſſimum ſane uiaticum, modo ars ſit honeſta.

Non eras in hoc albo.

NON ERAS *in hoc albo, hoc eſt, Non eras in hoc*

nu.. ero. Tranſlatum ab albata tabula, in qua quondā ſcribebantur nomina iudicum. Plinius in præfatione hiſtoriarum mundi: Cum hanc operam condicerem, non eras in hoc albo: id eſt, non eras in eorum numero, quos hæc lecturos credebam. Erat & album prætoris, in quo leges & formulæ deſcribebantur. Pandectarum lib. 2. tit. de Edendo, ex Vlpiano eum quoque edere Labeo ait, qui producat aduerſarium ſuum ad album, & demonſtret quid dictaturus ſit. Atque hoc ſane loco, aduerſarium non declarat eum quicum lis eſt, ſed tabulas ex tempore notatas memoriæ gratia. In quem ſenſum M. Tullius uſus eſt in oratione pro Roſcio, idq. non ſemel. Andreas Alciatus exiſtimat legendum, Aduerſaria, non aduerſarium, libro Diſpunctionum tertio. Item ſecundo eiuſdem operis lib. tit. 2. multa fit mentio de albo. Quintilianus lib. Inſtitutionum 11. Quorum alij ſe ad album & rubricas tranſtulerunt. uidelicet leguleios & formularios irridēs, qui non ex libris Iuriſprudentium, ſed ex albo prætoris iuris ſcientiam diſcerent. T. Liuius Decadis primæ lib. 9. Ciuile ius repoſitum in penetralibus pontificum euulgauit, faſtosq. circa forum in albo propoſuit, vt quando lege agi poſſet ſciretur. Apuleius Metamorphoſeos lib. 6. meminit albi. Siquidem Iouem adlocuturum deos, ita facit exordiri: Dei conſcripti muſarū albo. Quibus in verbis ſubeſſe videtur obſcura quidē, ſed faceta alluſio ſcriptoris, ad deos a poetis cōfictos: quaſi ij demum in deorum nu mero ſint, quos illic Muſæ, quibus afflati ſcribunt poetæ, conſtituerint.

Oleo tranquillior.

OLEO tranquillior, Hyperbole prouerbialis, in homines minime iracundos, leniq. ingenio præditos, a liquoris natura ſumpta, quo nihil magis tacitum magisq. lene. Plautus in Pœnulo: Ita hanc canem faciam tibi oleo tranquilliorem. Eſt autem vſque adeo tranquilla olei natura, vt mare quoque rem omnium ſæuiſſimam tranquillet, atque ob id vrinantes aiunt oleū ore ſpargere, quod mitiget elementi naturam aſperā, lucemq. deportet. Auctor eſt Plinius lib. 2. Idem confirmat Plutarchus, & cur ita fiat, rationem reddit in libello De cauſis naturalibus. Rurſus in cōuiuialium quæſtiūculарum Decade ſexta, cauſam adferens, cur Homerus inter tot liquores, oleum duntaxat appellarit ὑγρὸν, id eſt, humidum, ſiue liquidum, oſtendit oleo nihil ineſſe aſperum, ſed undiq. lene eſſe, & ob id maxime reddere imagines more ſpeculorum. Præterea nec motum aut percuſſum ſtrepit, quemadmodum humores reliqui, nec luctatur cum igni, ſed tacite paſcit. Deniq. non eſt alius liquor, qui tam late diffundatur, cum inungitur corpori, aut ſerius ſicceſcat, aut æque molliat ac leniat. Vtitur hoc adagio & Plato in Theæteto de ſcientia, placida ingenia, quæ leniter ac tranquille ad diſciplinas & diſputationes accedunt, oleo molliter fluenti comparans, ὁ δὲ οὕτω λείως τε καὶ ἀπταίστως καὶ ἀνυσίμως ἔρχεται ἐπὶ τὰς μαθήσεις καὶ ζητήσεις μετὰ πολλῆς τῆς πρᾳότητος, οἷον ἐλαίου ῥεῦμα ἀψοφητὶ ῥέοντος, ὥστε θαυμάσαι τὸ τηλικοῦτον ὄντα ταῦτα οὕτω διαπράττεσθαι. id eſt, At hic adeo leniter ac circumſpecte, ſimulq. expedite ing..ditur ad diſciplinas quæſtionesq., multa cum manſuetudine, olei in morem, citra ſtrepitum fluentis, vt admireris tantus cum ſit, hæc ad eū modum agere.

Auricula infima mollior.

HVIC ſimillimum, quod M. Tullius vſurpat in epiſtulis ad Q. fratrem lib. 2. Tu, inquiens, quemadmodum me cenſes oportere eſſe in Rep. & in noſtris inimicitiis, ita & eſſe, & fore auricula infima ſcito molliorem. Ammianus lib. 19. In aliis nimium ſeuerus, in hoc titulo, ima, quod aiunt, auricula mollior. Tranſlata metaphora ab ea auriculæ parte, qua non eſt aliud in humano corpore mollius, aut flexibilius, lentiusq. vt quę nec oſſe rigeat, neque cartilagine dureſcat, neque neruis intendatur.

Apio mollior, aut mitior.

Ἀπίω πραότερος, id eſt, Apio mitior. Simili figura dictum eſt a Theocrito,

Καὶ ἐμεῦ ἀπίω πραΰτερος. id eſt,
Et tamen certe apio manſuetior.

Eſt autem apius Græcis raphanus, aut pyri genus.

Spongia mollior.

EIVSDEM eſt generis, τῆς σπογγιᾶς μαλακώτερος, id eſt, Spongia mollior. Sic enim aſſentator quiſpiam loquitur apud comicum quempiam, citante Plutarcho in commentario De diſcrimine adulatoris & amici,

Ἐμὲ νικόμαχε πρὸς τὸν στρατιώτην τάξον,
Ἂν μὴ ποιήσω πέπονα, μαστιγίαν ὅλον,
Ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον
Τὸ πρόσωπον. id eſt,
Nicomache me iſti militi opponas uelim,
Niſi pepona loris, quantus eſt, effecero,
Niſi ſpongia illi molliorem qualibet
Reddidero vultum.

Ad eundem modum dicebant, pepone mollior. Theopompus apud Athenæum lib. 2. Μαλακώτερα πέπονος καὶ σικύου μοι γέγον. id eſt, Molliora mihi pepone & cucumere facta ſunt. Ad hanc formam pertinet quod idem citat ex Epicharmo, Πραΰτερος εἰμὶ μαλάχης. id eſt, Mitior equidem malua, quod ea herba uim habeat leniendi. Idem Cinædo mollior. Plautus in Aulularia, Ita fuſtibus ſum mollior magis, quam ullus cinædus. Nam priſci ſaltatores & pantomimos cinædos uocabant, quod cum geſticulatione canerent. Similiter Catullus;

Cinæde Thalli mollior cuniculi capillis.

Felicibus ſunt & trimeſtres liberi.

Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. id eſt,
Felicibus ſunt & trimeſtres liberi.

Senarius prouerbialis in principum ac diuitum felicitatem, qu bus per adulationem omnia laudi uertūtur, quiq. ſibi nihil non licere putant, adeo vt quod in homine plebeio perinde ut ſummum ſcelus damnatur, in illis uirtutis titulo celebretur. Vnde. nata ſit paræmia, Suetonius Tranquillus declarat, Claudij Cæſaris uitā his uerbis exordiens: Patrem Claudij Cæſaris Druſum, olim Decimum, mox Neronem pręnomine, Liuia cum Auguſto grauida nupſiſſet, intra menſem tertiū peperit, fuitq. ſuſpicio ex uitrico per adulterij conſuetudinē procreatum. Statim certe vulgatus eſt uerſus:

Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. id eſt,
Potentibus ſunt menſium & partus trium.

Nam menſe ſeptimo, decimo, & undecimo, legitimi ſunt

ſunt partus: quarto & octauo, neque uitales fere, & per quam rari: menſe tertio, nulli partus editi leguntur. Auctor Plinius lib. 7. cap. 5.

Aurem uellere.

AVREM uellere, ueteres dicebant admonere: a priſco ritu ſumpta figura, quo in ius ducturi quempiam aurē vellicabant, anteſtantes eum, quē quaſi teſtem meminiſſe uolebāt. Inde Horatianum illud in Sermonibus:

-Et licet anteſtari, ego vero
Oppono auriculam.

Siquidem vt frons antiquitus erat ſacra Genio, ueluti ſcribit in Marouis Silenum Seruius, vt digiti Mineruæ, genua Miſericordiæ, ita auris Memoriæ deæ, quam Græci μνημόσυνον uocant. Vergilius in Sileno,

Cum canerem reges, & prælia, Cynthius aurem
Vellit, & admonuit paſtorem, Tityre pingues
Paſcere oportet oues, deductum dicere carmen.

Quod imitatus Calphurnius in Bucolicis,

-Vellit nam ſæpius aurem
Inuida paupertas, & dicit uilia cura.

Non nihil decoris adiunxit prouerbio Calphurnius, quod ad rem transtulit. Quanquam poteſt paupertas hoc loco pro dea accipi. Seneca lib. De beneficiis 4. Nec tanquam munus dabo, ſed uerba mea redimam, & aurem mihi peruellam, damno caſtigabo promittētis temeritatem. Rurſus libro 2. Loquar mecum & mihi aurem peruellam: hoc eſt, ero mihiipſi monitor, ne ſimiliter peccem. Vtitur in hunc modum & aliis aliquot locis, vt in epiſtula quadam, Sit ergo aliquis cuſtos, & aures ſubinde peruellat, abigatq. rumores & reclamet populis laudantibus.

Alter Hercules.

PROVERBIALIS hyperbole, οὗτος ἄλλος Ἡρακλῆς, id eſt, Hic alter Hercules. De uiro præſtrenuo ac laborū tolerantiſſimo. Extat hoc titulo fabula quæpiam ex Menippeis Terentij Varronis, mirum in prouerbiali. Ariſtoteles libro Moraliū Eudemiorum 7. Ὁ γὰρ φίλος βούλεται εἶναι, ὥσπερ ἡ παροιμία φησὶν, ἄλλος Ἡρακλῆς, ἄλλος οὗτος. id eſt, Nam amicus cupit eſſe, ſicuti prouerbio dicitur, alter Hercules, alter hic. Plutarchus ſcribit id cognominis uulgo Theſeo attributum, quod multa fortiter patraret exemplo Herculis. Laertius in uitis philoſophorum oſtendit & Cleanthem philoſophū alterum Herculem uulgo dictum fuiſſe, quod eſſet omnium laborum patientiſſimus, adeo vt noctu hauriendo e puteo aquam uictum diurnum pararet, unde & φρεάντλης dictus pro Cleanthe, & nihilo tamen ſegnius egregiam operam interdiu nauaret philoſophię. Clearchus apud Zenodotum aliam fabulam adfert, unde hoc ſit natum adagium. Ait enim Briareum, qui et ipſe Hercules dictus eſt, profectum Delphos ſublatis inde theſauris aliquot ac monumentis, ex iis quæ eo in loco ſeruabantur, iuxta veterem quandam conſuetudinem, ad columnas, quas Herculis cognominant, ſeſe contuliſſe, atque itidem illis, quę illic erant, fuiſſe potitum. Deinde Tyrium Herculem ueniſſe Delphos, vt oraculum conſuleret, deumq. reſpondiſſe. οὗτος ἄλλος Ἡρακλῆς, id eſt, Hic alter Hercules, atque oraculum in adagionem abiiſſe. Nec deſunt qui huius dicti originē referant ad Titormum quendam bufſequam, qui multis exemplis Milonem ſuperarit. Is ſe profitens ſuperatum, ſublatis in cælum manibus dixit, ὦ Ζεῦ, μὴ τοῦτον Ἡρακλῆν ἡμῖν ἕτερον ἔσπειρας, O Iupiter, num hunc nobis Herculem alterum genuiſti? Huc pertinet illud Theocriti in Paſtoribus,

Φαντί νιν Ἡρακλῆι βίην καὶ κάρτος ἐρίσδειν. id eſt,
Viribus Alcidæ hunc certare & robore dicunt.
Subiicitq. paſtor,
Κἠμ᾽ ἔφαθ᾽ ἁ μάτηρ Πολυδεύκεος ἦμεν ἀμείνω. id eſt,
Me quoq. Pollucem mater præcellere dixit.

Erat enim hic excellens in pugilum certamine. Et Græculus adulator apud Iuuenalem diuitem imbecillum Herculi æquat, Antæum procul a tellure tenenti. Macrobius lib. Saturnalium 3. ſcribit in hunc modum: Salios autem Herculi propter ubertatem doctrinæ altioris aſſignat, quia is deus et apud Pontifices idem qui & Mars habetur. Et ſane ita Menippea Varronis affirmat, quæ inſcribitur, ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς, quia cum de Hercule multa loqueretur, eundem eſſe cum Marte probauit. Apud Latinos quoque Ruticello cuidam pro digioſis uiribus, Herculis nomen attributum. Is mulū ſuum tollebat, ut ſcribit M. Varro, citante Plinio libro 7. At Hippocrati medico, quod peſtilentiam ab Illyriis uenientem prædixiſſet, dimiſſis ad auxiliandum circa urbes diſcipulis, Græcia ob meritum eoſdem decreuit honores quos Herculi, nam & is ἀλεξίκακος habitus eſt. Auctor idem Plinius eodem libro. Quin nomen hoc Herculis uidetur vulgari ſermone ad omnes uiros egregie fortes transferri ſolere, non aliter quam Catonis ad graues & ſapientes. Nam Varro quadraginta tres Hercules enumerat, additq. hoc nomine honoratos fuiſſe omnes, qui fortiter quippiam egiſſent. Teſtatur & Macrobius in Saturnalibus, hoc nominis compluribus fuiſſe commune, & ante Amphitryonis priuignum. Sic & Achilles appellabantur inſigni fortitudine duces: quorum de numero fuit Lucius Siccius Dentatus, ob ingentem fortitudinem Romanus Achilles appellatus, quod centum & uiginti præliis cum hoſte pugnaſſet, nec ullam haberet cicatricem auerſam. Auctor A. Gellius lib. 2. cap. 11. Deniq. rationem aut argumentum Achilleum uocant, quod ſit inſuperabile et inſolubile.

Bipedum nequiſſimus.

BIPEDVM nequiſſimus, de homine uehementer improbato, quiq. uel pecudes nequitia ſuperet. Dictum eſt in Regulum quendam oratorem, quem Plinius in epiſtulis ſubinde ſuis pingit coloribus ubi & adagiū hoc refertur: ſed ante hunc Cicero torſerat in Clodium in oratione pro domo ſua: Hoc tu proſcriptore, hoc conſiliario, hoc miniſtro, omnium non bipedum ſolum, ſed etiam quadrupedum impuriſſimo Remp. perdidiſti. Conſimili figura Alexander imperator apud Aelium Lampridium: Nuper certe patres meminiſtis, cum ille omnium non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedum ſpurciſſimus, Antonini nomen præferret: Heliogabalum ſignificans, imperatorum unum omnium effœminatiſſimum, & quem optimo iure Romanum Sardanapalum poſſis dicere. Addit autem in hoc ſermone nominis generalitas gratam quandam & nouam ἔμφασιν, quemadmodum & nullum animal, pro nullo homine uulgo dicimus.

Adamantinus.

Ἀδαμάντινος, *id eſt, Adamantinus, pro eo quod eſt inexorabilis, aut infatigabilis. Huic prouerbio incredibilis huius lapidis duricies locum fecit: de qua Plinius lib. 37. ſcribit ad hunc modum: Incudibus adamãtes deprehenduntur, ita reſpuentes ictum, vt ferrum utrinque diſſultet, incudesq. etiam ipſæ diſſiliant. Quippe duritia inenarrabilis eſt, ſimulq. ignium uictrix natura, & nunquam incaleſcens. Vnde & nomen indomita uis, Græca interpretatione accepit. Hactenus Plinius. Vnde quidquid inuictum atque inexpugnabile, id adamantinum vocamus. Heſiodus,*

Ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν. *id eſt,*
Durus at his animus ſolido ex adamante creatus.

Theocritus in Amaryllide,

Καί κ' ἐμ' ἴσως ποτίδοι, ἐπεὶ οὐκ ἀδαμαντίνα ἐστί. *i.*
Me quoque reſpiciet, neque enim eſt adamantina forſan. Eodem pertinet quod Homerus Vulcanum fingit, adamantinis uinculis irretientem Venerem & Martem: quod Maro portas & columnas inferorum ex adamante fabricatus eſt. Socrates in Gorgia Platonis, rationes adamantinas uocat, id eſt, inexpugnabiles. Rurſus libro de Rep. 10. ἀδαμαντίνως ἔχειν *dixit pro firmiter tenere,* ἀδαμαντίνως δὴ δεῖ ταύτην τὴν δόξαν ἔχοντα, εἰς ᾅδου ἰέναι. *id eſt, Oportet nimirũ adamantine ſententiam hanc obtinentem ad inferos proficiſci. Plutarchus in vita Dionis,* ἐκ δὲ τούτου παραρρέουσα καὶ νεμομένη κατὰ μικρὸν ἡ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους, οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἐπεπείσθει δεδεμένην ἀπολείψειν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρε. *id eſt, Ex hoc autem progreſſa ac paullatim ſerpens circa adoleſcentem remiſſio, adamantina illa vincula, quibus ſenior Dionyſius dixerat ſe relictu rum aſtrictam monarchiam, ſoluit ac perdidit. Horatius in Odis:*

Quis Martem tunica tectum adamantina.

Item alibi:

-Si figit adamantinos.
Summis uerticibus dira neceſſitas.
Clauos.

Itidem Auguſtinus aduerſus Manichæum: Sed cum oſtendere cœpero certas neceſſariasq. rationes, quæ illas propoſitiones adamantinis, vt dicitur, catenis innexæ conſequuntur. Deniq. ſcriptoribus aliquot propter infatigatam ſtudij tolerantiam, adamantini cognomen inditum, vt Didymo grammatico, & Origeni Theologo. In conſimilem ſenſum uſurpat Pindarus in Iſthmiis encomio quinto, laudans Lamponem quendam inter fortes fortiſſimum, qualis eſt Naxiacos inter reliquas.

Φαίης κέ νιν ἀνδράσιν ἀεθληταῖσιν ἔμμεν
Ναξίαν πέτραις ἐν ἄλλαις
Χαλκοδάμαντ' ἀκόναν. *id eſt,*

Diceres ſane eum uirum inter athletas eſſe Naxiam in ceteris ſaxis, ferriq. domitricem cotem. Plinius lib. 36. cap. 7. meminit Naxij marmoris, quod diu fuit in precio, & hinc cotes dictas naxias, quæ in inſula Cypro naſcerentur. Eſt autem Naxus una Cycladum haud procul a Paro, cuius marmora celebrantur ob candorem. Pindari interpres ponit Naxum hanc in Creta, quod ſecutus incertum. Plinius ponit Naxũ oppidum in Sicilia. Stephanus indicat hoc nomen, vt pleraq. ſunt, compluribus locis eſſe commune. Addit Creticam cotem appellatam Naxiam, quæ eadem dicta ſit ναξία. *Subindicat autem, hoc prouerbium magis pertinere ad diiudicandum & prodendum quod fallebat, quã ad robur, quemadmodum ante de Lydio lapide diximus. Unde conſiderandum an in Plinio pro Cypro legendum ſit Creta, aut Naxo.*

Ferreus aheneus.

SIMILI *figura, ferrea atque ahenea dicuntur, quæ ſolida firmaq. ſignificamus. Vergilius,*

Non mihi ſi centum linguæ ſint, oraq. centum,
Ferrea uox.

Quo quidem in loco videtur expreſſiſſe illud Homericum ex ſecundo Iliados libro,

Οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν,
Φωνὴ δ' ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη. *id eſt,*
Non mihi ſi ſint ora decem, totidem quoq. linguæ,
Vox infracta, animusq. mihi ſimul æreus adſit.

Horatius in prima epiſtula,

-Hic murus aheneus eſto.
De decreto animi non conuellendo.

Homerus Iliados X.

Ἦ γὰρ σοί γε σιδήρεος ἐν φρεσὶ θυμός. *id eſt,*
Ferrea nimirum tibi mens in pectore clauſa eſt.

Idem Odyſſeæ E. -Οὐδέ μοι αὐτῇ.

Θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων. *id eſt,*
-Neque enim mihi ſcilicet ipſi,
Ferreus eſt animus ſub pectore, ſed miſereſcens.

Et Iliados ψ. Σιδήρειον μένος τὸ πυρός. *id eſt, Ferream incendij uim dixit.*

-Ἐν δὲ πυρὸς μένος ἧκε σιδήρεον. *id eſt,*
Ferrea uero ignis venit in præcordia uirtus.

Paullo diuerſius eſt, quod Cicero Attilium ferreum ſcriptorem uocat, pro duro atque imperito. Nam in artibus dura dicuntur, quæ parum ſunt artificioſa: contra mollia, quæ ſumma arte perfecta. Verba M. Tullij lib. De finib. 1. ſunt hæc: Electram tamen male conuerſam Attilij mihi legendam putem. De quo Licinius, ferreum ſcriptorem.

Cornea fibra.

NEQUE *diſſimili figura dixit Perſius,*

-Neque enim mihi cornea fibra.

Nam cornua & duriſſima ſunt, & ſenſu carent, quẽadmodum & vngues. Quanquã poteſt & a corno arbore corneum dici, cuius lignum duriſſimum eſſe conſtat. Perſii carmen in prima ſatyra ſic habet,

Non ego cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit,
Quãdo hæc rara auis eſt, ſi quid tamẽ aptius, exit.
Laudari metuam, neq. enim mihi cornea fibra eſt.

Vnde qui carent humanis affectibus, robur, adamantem, ſilicem, ferrum, cornu in pectore geſtare dicuntur.

Aiacis riſus.

Αἰάντειος γέλως, *id eſt, Aiacinus riſus. In eos, qui temere ac vecorditer rident: Id quod appoſite dicetur in homines mortiferis uoluptatibus gaudentes, breui perituros: aut q malefactis gaudẽt, mox pœnas daturi. Cuiuſmodi riſum elegãter deſcribit Homerus in Odyſſ. Y.*

Μνηστῆρσι

Μνηστῆρσι δὲ Παλλὰς Ἀθήνη
Ἄσβεστον γέλω ὦρσε, παρέπλαγξεν δὲ νόημα.
Οἱ δ' ἤδη γναθμοῖσι γελώων ἀλλοτρίοισιν.
Αἱμοφόρυκτα δὲ δὴ κρέα ἤσθιον, ὄσσε δ' ἄρα σφέων
Δακρυόφιν πίμπλαντο, γόον δ' ὠΐετο θυμός. id eſt.
Deinde procis riſum commonit diua Minerua
Haud compeſcendum, mentemq. excuſſit, at illi
Protinus attoniti malis riſere alienis.
Mandunt interea tabentes ſanguine carnes.
Lumina complentur lachrymis, mēs anxia mœret.

Adagium natum eſt ex hiſtoria Aiacis. Is adeo grauiter tuliſſe legitur Vlyſſem ſibi prælatum in capeſſenda ſucceſſione armorum Achillis, vt præ dolore in inſaniam uerſus ſit: itaq. gladio diſtricto in gregem pecorum inſiliit, exiſtimans ſeſe Græcorum copias cædere. Tum duos quoſdam maximos ſues a trabe ſuſpenſos flagris cecidit, arbitrans hos eſſe Agamēnonem atque Vlyſſem, quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potiſſimum erat iratus. His igitur ſuibus plurimo cum riſu inſultauit, addens conuicia quæcunq. ſuggerebat ſplendida bilis. Deinde poſtea quam reſipuiſſet, partim pudore, partim metu, ſibi mortē conſciuit. Nec intempeſtiuiter torquebitur in eos, quibus riſus oboritur nulla de cauſa, quem vulgo dicunt, aut inſaniæ, aut ſtultitiæ argumentum eſſe. Atteſtatur & ſenarius ille prouerbialis,

Γελᾷ δ' ὁ μωρὸς κἄν τι μὴ γελοῖον ᾖ. id eſt,
Ridet fatuus, vt nulla riſus cauſa ſit.

Canis uindictam.

Κυνὸς δίκην, id eſt, Canis uindictam. Macedonicum adagium, in eos, qui præter expectationem pœnas dant iis, quos aliquando læſerunt. Natum ab Euripidis tragici poetæ interitu. In Macedonia uicus quiſpiam eſt, qui Thracum dicitur, propterea quod olim a Thracibus ſit inhabitatus. Hic cum canis quidam Archelai regis aberraſſet, Thraces de more ſuo mactatum ſacrificarunt, ac deuorarunt. Quod ubi comperiſſet Archelaus, talentum eis mulctam dicit. Verum cum illi ſoluendo non eſſent, Euripidem ſubornarunt, qui regē exoraret vt ſibi mulctam remitteret, ita vt fecit. Poſtea uero cum Euripides in ſylua quadam ſolus eſſet, & Archelaus a uenatu reuerteretur, canes Euripidē cinctum diſcerpſerunt, deuorarun tq. Exiſtimatum eſt autem, eos canes ex eo prognatos fuiſſe cane, quem Thraces ſacrificarant. Hinc adagium apud Macedonas increbruit, Canis uindictam, ſubaudiendū paſſus eſt, aut aliud commodius. Valerius Maximus libro 9. capite de morte non vulgari, refert. Euripidem cum ab Archelao rege Macedonū cœnæ adhibitus fuiſſet, domum a conuiuio repetentem, a canibus fuiſſe diſcerptum. Eos canes ab æmulo quopiam immiſſos fuiſſe, confirmat A. Gellius Noctium Atticarum lib. 15. cap. 20. Suidas addit, hos æmulos fuiſſe Arrideum Macedonem, & Cratenam Theſſalum poetam, quos Euripidis gloria urebat. Hi finxerunt eum a regiis canibus dilaceratum fuiſſe. Sunt qui narrent, eum non a canibus, ſed a mulieribus fuiſſe dilaniatum, cum intempeſta nocte Craterum adoleſcentem peteret, Archelai amaſium. Teſtatur enim & Gellius Euripidem μισογύνην, id eſt, mulierum oſorem fuiſſe. Sed quod ad ſuperiorem attinet opinionem, fabulam non uſquequaque diſſimilem narrat Plutarchus in dialogo De comparatione terreſtrium animantium & marinorum. Pyrrhus, inquit, rex iter faciens canem reperit, corpus hominis interfecti ſeruantem: cumq. cognouiſſet cum tertium iam diem impaſtum manere, nec a cadauere diuelli, iuſſit extinctum ſepeliri, canem ſecum adducendum curauit. Paucis poſt diebus militum delectus eſt actus, omneſq. regem ſedentem præteribant. Aderat & canis, quietus interim, donec domini interfectores prætereuntes conſpicatus eſt: in hos protinus iratus, cū clamore irruit, ac ſæpius allatrauit, ſubinde reſpectās Pyrrhum, adeo vt non ſolum ipſi Pyrrho, ſed & omnibus qui aderant, ſuſpicio naſceretur. Proinde cum & aliæ nonnullæ coniecturæ, ita vt fit, accederent aliūde, duo comprehenſi ſunt, & facinus confeſſi, ſupplicio ſunt affecti. Addit & Heſiodi interfectores, ab ipſius cane proditos, ſupplicium dediſſe. Subiicit hic, quod ſua memoria dicit accidiſſe. Quidam irrupit in Aeſculapij templum, ſublatis aureis & argenteis aliquot monumentis, cl. m & ignotus, vt putabat, aufugit. At canis templi cuſtos, cui nome Capparus, nam indignus qui periret αὐτόνομος, cum uideret neminem æditauorū ſua voce commoueri, fugientem ſacrilegum eſt inſecutus, ac primum quidem ſaxis petitus, haud tamē diſcedebat. Exorto die non accedebat propius, ſed procul oculis obſeruans ſectabatur, nec cibum obiectum capiebat. Rurſum iuxta dormientem cubabat & ipſe, & abeuntem ad conſimilem modum inſequebatur: quod ſi qui uiatores fuiſſent obuij, iis cauda adblandiebatur, in illum vnum latrabat ac ſæuiebat. Hæc cum ab aliis alij dedicifſent, ſimulq. & canis & hominis figuram cognouiſſent, ſacrilegum apprehenderunt, & ad ſupplicium duxerunt, cane præcedente hilari iam ac geſtiente, quod maleficum eſſet uenatus. Vnde ei cani de publico paſtus decretus eſt, eiuſq. rei cura ſacerdotibus mandata. Verum vt ad prouerbium redeamus, apparet apte dici poſſe & in hunc ſenſum, quotiens auctor illati mali diſſimulatur. Veluti cum ueneno tollitur inimicus, & ſpargitur in vulgum rumor, illum febri periſſe: aut cum princeps immiſſis in ædes alicuius ſatellitibus omnia diripit, & fama diſſipatur, a latronibus fuiſſe ſpoliatas: aut cum tyrannus ſubuertit eum, cui male vult, deinde facti inuidia confertur in magiſtratus, tanquā illo inſcio fecerint. Videtur hinc fluxiſſe, quod hodie paſſim apud Germanos dictitant, vbi quid accidit incommodi certi, incerto auctore, quodq. nemini poſſis imputare, id canis accidiſſe morſu.

In tuo regno.

QVOD *cuiuſq. priuatum eſt, regnum eius dicitur. Inde & Melibœus Vergilianus,*

Poſt aliquos mea regna uidens mirabor ariſtas.

Scæuola apud Ciceronem in Oratore, Id niſi in tuo regno eſſemus, non tuliſſemus. id eſt, in tua uilla. Nam Craſſo loquitur in Tuſculano, quæ villa tū erat Craſſi. Quinetiam vulgo iactatur adagium, Suæ quenq domi regem eſſe: quod tamen ab ipſa uſque antiquitate manaſſe uidetur. Quandoquidem apud Homerum Odyſſea A. uerſiculus hic extat,

Αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροιο. id eſt,
Aedibus in noſtris ego regem geſſero ſane.

In

vt eſt colore ſanguineo, nã hinc etiam uocabulum, ita ſi teratur ſanguinem reddit. Huius igitur lapidis tam prodigioſa uis prouerbio locum fecit. Citat Suidas Euripidem ex Oeneo,

—Ὥς τε μαγνῆτις λίθος
Τὴν δόξαν ἕλκει, καὶ μεθίστησιν πάλιν. id eſt,
—Sic uti Magnes lapis
Mentem trahit, transfertq. rurſum ac demouet.

Confine eſt illi, quod alibi diximus,

Ἐφ᾿ ἑαυτὸν ἕλκων, ὥς τι καικίας νέφος. id eſt,
Ad ſe attrahens ut Caecias nubes trahit.

In ſyluam ligna ferre.

IN *ſyluam ligna ferre, eſt aliquem iis rebus augere uelle, quibus ipſe maxime abundet. Horatius in Sermonibus,*

Atq. ego cum Graecos facerem natus mare citra
Verſiculos, uetuit me tali uoce Quirinus
Poſt mediam noctem uiſus, cum inſomnia uera,
In ſyluam non ligna feras inſanius, ac ſi
Graecorum malis magnas implere cateruas.

Eadem ratione dicimus, In mare deferre aquam: quorum utrunque nos epigrammate quodã coniunximus,

Largiri numeros tibi Petre, hoc eſt,
Syluae ligna, uagomari addere undas.

Vtrunq. congruit cum eo, quod alio retulimus loco, Vlulas Athenas.

Lumen ſoli mutuas.

Τὸ φῶς ἡλίῳ δανείζειν, *id eſt, Lumen ſoli mutuum das. Cum docemus doctiſſimum, monemus uehementer prudentem: aut cum conamur exponere, quae per ſe ſunt clariſſima: aut ſermone celebrare, quae ſua ſponte ſat illuſtria ſunt. Sol enim fons omnis luminis putatur, qui lucem mutuare ſolet, non mutuo accipere. Refertur in iis collectaneis, quae Plutarchi titulo, circumferuntur. Et ſimile quiddam apud Fabium de iis qui per ſe clara conantur illuſtrare, eos perinde facere, quaſi ſi quis ſtudeat clariſſimo ſoli mortale lumen inferre.*

Fontes ipſi ſitiunt.

FONTES *ipſi ſitiunt, Ironia prouerbialis in eos, qui petunt ab aliis quod ipſis affatim abundes domi. Cicer. ad Q. frat. Tibi quod rogas, quoniam ipſi fontes iam ſitiunt, ſi quid habebo ſpatij, ſcribam. Significat fratrẽ magis abundare uerſibus, quos tamen a ſe petat, perinde quaſi carminum indigens. Idem ad Attic. lib. 12. Non ad* ἀρτίως χρείαν, *ſed ad* ἰσχὺν *eum ueniſſe vt ſcribis, in tantis praeſertim anguſtiis.*

Ipſa olera olla legit.

IPSA *olera olla legit, In eos quadrabit, qui ſuum ipſorum uitium in aliud quippiam reiiciunt: aut qui ſic ad ſcelus aliquod quaſi facti, ut non poſſint non peccare. Catullus in Caeſarem:*

Mentula moechatur, moechatur mentula certe.
Hoc eſt quod dicunt, ipſa olera olla legit.

Nam olla coquendis oleribus nata eſt: uel quod abſurdiſſimum ſit, ſi quis dicat ollam legere olera quae non coquet, niſi ſi quis immiſerit. Non igitur olla in cauſa eſt, ſed qui inijcit mala olera. Non eſt admodum huic diſſimile, quod ex Homero ceu prouerbiale citat Tertullianus, Ipſum ferrum uirum attrahit. Id a nobis alio dictum eſt loco, in prouerbio Tollenda mali occaſio. Item Ipſa olla lenticulam attigit.

Oedipi imprecatio.

Οἰδίποδος ἀρά, *id eſt, Oedipi imprecatio. De tragicis & ingentibus malis. Qui Graeca colligunt adagia, citant ex Aeſchylo huiuſmodi fabulam: Eteocles & Polynices, de more patri ex unoquoq. ſacro partem anteriorem mittebant. Cum autem aliquando per imprudẽtiam atque incogitantiam, coxam, hoc eſt, poſteriorem partem miſiſſent, ille exiſtimans id non obliuione, neque imprudentia, ſed contumeliae cauſa factum, imprecationibus diris eos eſt execratus. Alij narrant, Oedipum, ſimul atque cognouiſſet ſe parricidam eſſe, tum autem cum matre conſuetudinem habuiſſe, ſuis ipſius manibus oculos ſibi eruiſſe. Quae res ubi eius loci incolis cognita eſt, Oedipum expulerunt urbe. Ille in exilium abiens, filios, quod patrem in calamitate nõ defenderent, execrationibus deuouit. Quae quidem neutiquam irritae fuerunt: nam iuuenes mutua caede extincti ſunt: Mater ſibi mortem conſciuit: Oedipus ipſe fulmine ictus interiit. Cuiuſmodi autem fuerint huiuſmodi imprecationes, Diogenes Cynicus apud Laertium propemodum indicat, qui per iocum dicere ſolitus erat, ſibi* τὰς τραγικὰς ἀράς, *i. Tragicas execrationes occurriſſe. Eſſe .n. ſine domo ſine ciuitate, priuatũ patria, pauperem, palantem, uitam in diem agentem. Sophocles in Tyranno, fingit Oedipum ignarum etiãnum de quo Phoebus dixiſſet exigendo, tanquam qui ciuitatem ſuis ſceleribus pollueret, multa dira in eum, hoc eſt, in ſe precantem. Euripes in Phoeniſſis,*

Ἀρὰς ἀρᾶται παισὶν ἀνοσιωτάτας. id eſt,
Diriſſimas preces precatur liberis.

Verba Iocaſtae de Oedipo. Idem in Oedipo Coloneo, ſic Oedipum imprecantem facit Polynici, ut fraterna manu occideretur, uiciſſimq. occideret,

—Τάσδε συλλαβὼν ἀράς
Ἅς σοι καλοῦμαι, μήτε γῆς ἐμφυλίου
Δορὶ κρατῆσαι, μήτε νοστῆσαι ποτὲ
Τὸ κοῖλον Ἄργος, ἀλλὰ συγγενεῖ χερὶ
Θανεῖν, κτανεῖν θ᾿ ὑφ᾿ οὗπερ ἐξελήλασαι.
Τοιαῦτ᾿ ἀρῶμαι, καὶ καλῶ τὸ Ταρτάρου
Στυγνὸν πατρῷον ἔρεβος. *& reliqua quę ſequũtur. i.*
Haec te ſequantur agmine imprecamina,
Tibi quae imprecor, vti ne ue natali ſolo
Potiare bello, ne ue ad Argos poſtea
Redire liceat, immo fraterna manu
Perimaris, ac viciſſim eum dedas neci
Qui te expulit, fratrem. Iſta vobis imprecor,
Teſtorq. patrij triſte numem tartari.

Horatius hoc genus imprecationis diras vocat in Odis,

Diris agam vos, dira deprecatio
Nulla expiatur victima.

Huiuſmodi autem parẽtum in liberos deuotiones eſſe formidandas, Homerus quoq. teſtatur Iliados 1. Cum Phoenix narrat ſe paternis execratonibus obnoxium fuiſſe, idq. contigiſſe quod illi fuerant imprecatae. Carmen Homeri ſic habet,

Μή ποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱὸν
Ἐξ ἐμέθεν γεγαῶτα, θεοὶ δ᾿ ἐτέλειον ἐπαράς. id eſt,

Orat

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Orat ne in genibus proles aliquando ſederet
Ex me nata ſuis, diisq. audiuere precantem.

Eſſicimus pro noſtris opibus mœnia.

EFFICIMVS *pro noſtris opibus mœnia. Quadrat in tenui fortuna, paruisq. facultatibus homines, qui tamen ipſi quoque pro rei modulo uiuunt laute. Plautus in Sticho: Quibus diuitiæ ſunt domi, ſcaphiis, & cantharis batrochis bibunt. Nos noſtro Samiolo poterio, tamen uiuimus nos, tamen efficimus pro opibus noſtra mœnia. Hactenus Plautus. Itidem vulgo dicitur hodieq., Puſilla auicula puſillos nidulos conſtruunt.*

Omnium rerum uiciſsitudo eſt.

TERENTIVS *in Eunucho, Omnium rerum uiciſſitudo eſt. Quæ ſententia ſignificat in rebus mortalium nihil eſſe perpetuũ, nihil ſtabile, ſed omnia uelut æſtuario quodam fluxu refluxuq. decedere atque accedere. Atque his vicibus, ab aliis ad alios transferuntur imperia, opes, gloria, uoluptas, eruditio: deniq. quidquid eſt, aut commodorum aut incommodorum. Sophocles in Oedipo Coloneo has rerum humanarum vices eleganter deſcribit.*

-Μόνοις οὐ γίγνεται
Θεοῖσι γῆρας, οὐδὲ κατθανεῖν ποτε.
Τὰ δ' ἄλλα συγχεῖ πάνθ' ὁ παγκρατὴς χρόνος.
Φθίνει μὲν ἰσχὺς γῆς, φθίνει δὲ σώματος.
Θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ' ἀπιστία.
Καὶ πνεῦμα ταὐτὸν, οὔποτ' οὔτ' ἐν ἀνδράσιν
Φίλοις βέβηκεν, οὔτε πρὸς πόλιν πόλει.
Τοῖς μὲν γὰρ ἤδη, τοῖς δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ
Τὰ τερπνὰ πικρὰ γίγνεται, καὖθις φίλα.

Quorum carminum ſententiam vtcunq. reddemus.

-Solis deis
Nunquam ſenecta moleſta, nec mors accidit.
At reliqua miſcet cuncta tempus impotens.
Terra per hoc uis atque robur interit,
Simulq. noſtri corporis perit vigor.
Moritur fides, perfidia pullulat inuicem,
Nec animus idem, nec eadem flagrantis
Haud unquam amico durat erga amiculum,
Nec ciuitati in ciuitatem permanet,
Siquidem his ſtatim, illis poſt puſillum temporis,
Iucunda quæ fuerant, amara ac triſtitia, &
Ingrata dudum grata fiunt inuicem.

Homerus item Iliados Z.

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. *id eſt,*
Nunc his nunc illis contingit uincere.

Item Iliados Σ.

Ξυνὸς ἐνυάλιος καί τε κτανέοντα κατέκτα. *id eſt,*
Communis Mars, inq. vicem perimit perimentem.

Neque uero prætereundum hoc loco belliſſimum eiuſdem poetæ figmẽtum de duobus doliis, ex quibus Iuppiter uarie miſcet res mortalium. Carmẽ extat in Iliados vltimo libro, quod non ab re fuerit adſcribere.

Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.
Ὧ μέν κ' ἀμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ. i.

Dolia nanq. Iouis duo ſtant in limine, plena
Muneribus q̃ is donat, in hoc mala sũt, bona in illo.
Hinc miſcens diſpenſat acuto fulmine gaudens,
Nunc mala diſtribuens ac triſtia, nunc bona rurſũ.

Tractum videtur adagium ab Aeſopi reſponſo. Is enim rogatus, auctore Laertio, quid ageret Iuppiter, reſpondit, τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοῖ, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψοῖ, *id eſt, Deprimit excelſa, & tollit humilia. Euripides in Ione,*

Τὰ θνητὰ τοιαῦτ' ἐστὶν ἐν ταὐτῷ μένει. *id eſt,*
Eiuſmodi mortalium
Sunt res, vt in eodem nihil duret ſtatu.

Euripides in Icetidibus,

Ὁ γὰρ θεὸς πάνθ' ἀναστρέφει πάλιν. *id eſt,*
Fortuna cuncta uerſat in contrarium.

Theognis in ſententis,

Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιρρέπει ἄλλοτε ἄλλῳ,
Ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε δ' οὐδὲν ἔχειν. *id eſt,*
Nunc etenim huic librã inclinat, nũc Iuppiter illi,
Vt modo ſis diues, nil modo poſſideas.

In quib⁹ uerſib⁹ Theognis, ut illud obiter indicemus, alluſit ad locum Homericum in Iliados θ. vbi Iuppiter aureis lancibus expendit Troianorum ac Græcorum fata. Fertur in eandem ſententiam huiuſmodi verſiculus,

Τὰ θνητὰ πάντα μεταβολὰς πολλὰς ἔχει. *id eſt,*
Varias uices, res obtinent mortalium.

Celebratur & hoc dictum, κύκλος τὰ ἀνθρώπινα, *id eſt, Circulus res mortalium, vt ſubaudias, ſunt, quod circumaguntur, & velut in orbem recurrãt, fortuna uerſante rotam. Item Pindarus in Therone,*

-Ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι.
Εὐθυμιᾶν τε μετὰ καὶ πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν.

Quorum carminum ſenſus eſt, Iucũda ac triſtia, æſtus in morem, viciſſim accidere mortalibus. Homerus locis aliquot appellat ἑτεραλκέα νίκην, *id eſt, Victoriam alternatim nunc his nunc illis obtingentem.*

Iucunda uiciſsitudo rerum.

Μεταβολὴ πάντων γλυκύ, *id eſt, Iucunda rerum omnium viciſſitudo. Sententia prouerbialis, cum ab aliis paſſim auctoribus vſurpata, tum uero ab Ariſtotele 2. Rhetoricarum præceptionum lib.* Καὶ τὸ μεταβάλλειν ἡδύ, εἰς φύσιν γὰρ γίνεται μεταβάλλειν. τὸ γὰρ αὐτὸ ἀεὶ ὑπερβολὴν ποιεῖ τῆς καθεστώσης ἕξεως. ὅθεν εἴρηται, μεταβολὴ πάντων γλυκύ. *id eſt, Varietas quoque, uiciſſitudoq. iucunda. Fit enim iuxta naturam tranſmutatio. Quod autem ſemper idem ſtati perpetuiq. habitus, parit ſatietatem. Vnde illud dictum eſt, Viciſſitudo rerum omnium iucunda. Vſurpatur ab eodem libro Moralium Eudemiorum 7. Sumptum apparet ex Euripidis Oreſte,* Μεταβολὴ πάντων γλυκύ. *id eſt, Mutatio iucunda rerum eſt omnium. Eodem alluſit Vergilius in Bucolicis,*

Alternis dicetis, amant alterna camœnæ.

Fertur & Mimus quidam in hanc ſententiam non illepidus,

Nil iucundum, niſi quod commendat uarietas.

Item alter huic conſimilis,

Bonarum rerum conſuetudo peſſima eſt.

Ea rerum natura, eiuſmodi ſenſus humani faſtidium, vt nihil eſſe poſſit tam ſuaue, quod non abeat in nauſeam, ſi paullo diutius utare, nihil tam egregium, quod idem diu placere poſſit. Vnde & illud Iuuenalis:

Voluptates commendat rarior uſus.

Varietas autem tantam in omni re uim habet, vt cõ- mendatione

mendatione nouitatis interdum & peſſima pro optimis placeant.

Inuitis canibus uenari.

INVITIS canibus uenari. Hoc adagio ſignificatum eſt, non ſat feliciter ſuccedere, quod a nolentibus extorquetur. Neque eorum officio utendum, qui non ex animo operam ſuam nobis commodant. Apud Plautum in Sticho Panegyris patri interminãs, ne ſe, ſuãq. ſororem inuitas viris collocet: Stultitia eſt, inquit, pater, venatum ducere inuitas canes. Adduq. ſententiam, qua metaphoram explicat: Hoſtis eſt vxor, inuita quæ ad virum nuptum datur.

Inuitos boues plauſtro inducere.

SIMILE dictum etiam hodie perſeuerat vulgo celebratum, incommodum eſſe, bubus inuitis plauſtrum ducere, aut inuitis equis plauſtrum agere. Videtur autem ex Theognide ſumptum:

Μή μ' ἀέκοντα βίῃ κεντῶν ὑπ' ἅμαξαν ἔλαυνε. id eſt,
Inuitum ne me ſcutica, ſtimulisq. ſubactum
Viſtudeas unquam ducendo inducere plauſtro.

Velocem tardus aſſequitur.

Κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν, id eſt, Aſſequitur celerem tardus. In eum competet, qui uiribus imbecillior, arte atque ingenio vincit potentiorem. Natum adagium ex Odyſſea Θ. vbi lepidiſſima narratur fabula, quemadmodum Vulcanus claudus, cum ſuſpectam haberet uxorem Venerem, quod furtim cum Marte congrederetur, nec uires ſuppeterent, quibus adulterum deprehẽderet, ad artes atque ingenium confugit. Lectum ſuũ adamantinis atque inuiſibilibus catenulis circumuinxit: quod vbi feciſſet, foras abire ſe ſimulat. Deinde cum in arctiſſimis eſſent cõplexibus, Mars & Venus, vinculis illis hoc magis irretiti, quo magis ſe circumagerent, ecce tibi repente redit Vulcanus, & prodente ſole, deos omnes adhibet, deprehenſi adulterij teſtes. Quo loco Homerus:

-Κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν,
Ὡς καὶ νῦν Ἥφαιστος ἐὼν βραδὺς εἷλεν Ἄρηα
Ὠκύτατόν περ ἐόντα θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι,
Χωλὸς ἐὼν τέχνῃσι, τὸ καὶ μοιχάγρι' ὀφέλλει. id eſt,
Nonnunquam aſſequitur tardus, celeremq. citumq.
Sic uti nunc Vulcanus, vt eſt veſtigia tardus,
Mauortem capit, qui perniciſſimus vnus
Cunctorum quicunq. tenent ſupera aſtra deorum.
Et quãquã eſt claudus pede, rẽ tamẽ arte peregit.
Proinde etiam debet pœnas deprenſus adulter.

Eodem pertinet apologus de vulpe & coruo, prædam eandem curſu petentibus, quam vulpes celeritate impar, ingenio ſibi uindicauit. Item de cancro curſu cum vulpe certante. Item de corydo anicula, uolatu certãte cum aquila. Accidit huiuſmodi quiddam & in piſcibus, vt qui tardiſſimi ſint, arte capiant uelociſſimos. Quorum de numero eſt Raia, quæ abdens ſeſe locis harenoſis, aut limoſis, capillamentis illis ſuis porrectis piſces allicit, allectosq ad os uſque pertrahit. Item torpedo abſcondit ſeſe in harena, limo ue: ac piſces forte incidentes torpore afficit, atque ita depaſcitur. Qua quidem arte uenatur etiam hominem. Occultat ſeſe & paſtinaca, Græcis trigonis dicta, ſed diuerſa ratione. Atque ita fit, vt cum ſint ipſæ ſegnes, tamen aliquando capiantur mugilem habentes in aluo. Auctor eſt Ariſtoteles libro de naturis animalium nono. Plinius autem libro nono teſtatur, mugilibus præcipuam eſſe uelocitatem, vt aliorum piſcium non timentes, transuerſa nauigia ſuperiactent. Theognis adagium retulit ad hunc modum.

Καὶ βραδὺς εὔβουλος εἷλεν ταχὺν ἄνδρα διώκων.
Callidus ac tardus celerem inſectando prehendit.

Aquilam teſtudo vincit.

AB hoc non diſcrepat illud quod refert Diogenes Laertius in uita Menedemi philoſophi, ex Achæi poëtæ ſatyra, cui titulus Omphale,

Ἡλίσκετ' ἄρα καὶ πρὸς ἀσθενῶν ταχὺς
Καὶ πρὸς χελώνης αἰετὸς ἐν βραχεῖ χρόνῳ. id eſt,
Capta eſt profecto celer ab imbecillibus,
Et aquila tempore in breui a teſtudine.

Hos ſenarios ait vſurpare ſoliẽ Menedemũ in eos, qui ſecũ in ciuilibus honoribus contenderent. Accipi poteſt per ironiam, aut ſimpliciter, ubi quis potentiorem arte uincit, & quod uiribus nõ poteſt, aſſiduitate cõficit.

Intẽpeſtiua beneuolẽtia nihil ſimultate differt.

SENARIVS eſt Græcis prouerbij uice celebratus,

Ἄκαιρος εὔνοι' οὐδὲν ἔχθρας διαφέρει. id eſt,
Par odio importuna beneuolentia.

Suidas in dictione ἄκαιρος narrat hoc uerſu Hippolytum reſpondiſſe Phædræ nouercæ, dicenti ſe illius amore captam eſſe. Quadrabit in eos, qui dum officioſi ſtudent eſſe, non habita temporis ratione, nocent, aut moleſti ſunt ſedulitate. Velut qui non apto tempore obiurgant amicum: aut qui immodicis & intempeſtiuis laudibus concilians bonum inuidiam: aut qui pecuniã ſuppeditant adoleſcenti, qua fiat deterior. Fertur & alter huic conſimilis,

Φίλος με βλάπτων οὐδὲν ἐχθροῦ διαφέρει. id eſt,
Cum nocet amicus, nihil ab hoſte diſcrepat.

Huc reſpexit Horatius in epiſtulis.

Nil moror officium, quod me grauat.
Rurſum alibi.
Sedulitas autem, quem ſtulte diligit, urget.

Itidem Seneca libro de beneficiis 2. Sæpe, inquit, nihil intereſt inter amicorum munera, & hoſtium nota. Quidquid illi accidere optant, in id horum intempeſtiua indulgentia impellit atque inſtruit. Quid autem turpius, quam quod euenit frequentiſſime, vt nihil interſit inter odium & beneficium? In his Senecæ verbis, pro nota, quod nos ex uetuſtis exemplaribus repoſuimus, vulgati codices habebant acta. Id admonendum erat, ne quis ignarus vt mendum tollat, quod in multis ante hac uſu uenit. Prouerbio accedet nonnihil gratiæ, ſi paullo longius deflectatur: veluti ſi dicas, nullos æque nocere bonis litteris, atque hos qui ſedulo quidẽ at parum feliciter tractant eas. Aut neminem magis officere famæ, quam ineptum præconem. Aut ſecundam fortunam nocentiorem eſſe aduerſa.

Noſce tempus.

Γνῶθι καιρόν. i. Noueris tẽpus. Celebratur in primis inter ſeptẽ ſapiẽtũ apophthegmata: ac, vt alia pleraq. pluribus auctoribus adſcribitur a nullo nõ uſurpatũ Heſiodus,

Μέτρα φυλάσσειν, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος. id eſt,
Obſeruato modum, nam rebus in omnibus illud
Optimum erit, ſiquis tempus ſpectauerit aptum.
Huc alluſit Theocritus in Idillio:
Ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι. id eſt,
Verum alia æſtiuo, atq. hyberno tempore fiunt.
Quin & Iſocrates ad Demonicum ſcribit, iniucundum in omni re eſſe, quidquid intempeſtiuum ſit. Adeo cunctis in negotijs plurimum habet momenti, temporis & opportunitatis obſeruatio. Idem admonent Græcorum ſententiæ,
Ὡς μέγα τὸ μικρόν ἐστιν ἐν καιρῷ δοθέν. id eſt,
Vel maxima eſt puſilla res loco data.
Rurſus alia,
Καλὸν τὸ καιροῦ παντὸς εἰδέναι μέτρον. id eſt,
Res bella, cuncti noſſe temporis modum.
.Præterea Pindarus in Pythiis,
Ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν. id eſt,
Tempus pariter in omni re faſtigium obtinet.
Item illud Horatij,
Dulce eſt deſipere in loco.

Tantam uim habet opportunitas, vt ex honeſto inhoneſtum, ex damno lucrum, ex uoluptate moleſtiam, ex beneficio maleficium faciat, & contra, breuiterq. rerum omnium naturam permutet. Hæc in aggrediundo conficiendoq. negotio præcipuum habet momentum: vt non ſine cauſa veteres uideantur eam diuinitate donaſſe: tametſi apud Græcos mas eſt hic deus, appellaturq. καιρός. Eius ſimulacrum ad hunc modum fingebat antiquitas: Volubili rotæ pennatis inſiſtens pedibus, vertigine quam citatiſſima ſemet in orbem circumagit, priore capitis parte capillis hirſuta, poſteriore glabra, vt illa facile prehendi queat, hæc nequaquã. Vnde dictum eſt, occaſionem arripere. Ad quod erudite ſimul & eleganter alluſit quiſquis is fuit, qui uerſiculum hunc conſcripſit,
Fronte capillata, poſt hæc Occaſio calua.
Sed libet & Poſidippi ſuper hac re carmen adſcribere, quod quamobrem Politianus omittendum exiſtimarit admiramur. Eſt autem huiuſmodi,
Τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος. οὔνομα δὴ τίς,
Λύσιππος. σὺ δὲ τίς, καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
Τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας, ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
Ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς, ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν, ἀνδράσι δεῖγμα
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
Ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν, ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
Νὴ δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν
Οὔτις ἔθ' ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
Τοῖον ὁ τεχνίτης μὲ διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
Ξεῖνε καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.
Quos verſus nos ita uertimus, non quo cum archetypo Græco certaremus, ſed craſſiore, ſicuti ſolemus, Minerua, planeq. ex tempore: videlicet vt intelligi duntaxat poſſint ab his qui Græce neſciunt.
Quæ patria artificis? Sicyon. quo nomine? nomen
Lyſippo dictum eſt. ipſe quis es? loquere.
Illa ego cuncta domans Occaſio. cur age pinnis
Inſiſtis? uoluorq. ac rotor aſſidue.
Cur gemina in pedibus geſtas talaria? dicam,
Huc illuc uolucrem me leuis aura rapit.
Quid dextræ ſibi vult inſerta nouacula? ſignũ hoc
Quod quauis acie ſim mage acuta, doces.
Tecta capillitio facies quiduam admonet? illud,
Quiſque vti me, quotiens offeror, arripiat.
Cur autem capitis pars poſticaria caluet?
Quem ſemel alatis præterij pedibus,
Is quanquam uolet inde cito me prendere curſu,
Haud liceat, ſimul ac vertero terga uiro.
Hac itaq. idq. tua me finxit imagine cauſa
Hoſpes, ſcalptoris ingenioſa manus,
Spectandamq. domus hic prima in fronte locauit,
Scilicet vt cunctos & moneam & doceam.
Non ab re fueris & Auſonianum epigramma ſubſcribere: quod, vt admonet Politianus, e Græco uidetur effictum, quanquam cum alijs nonnullis diuerſum, tum illo potiſſimum nomine, quod hic additur pœnitentia comes. Carmen ſic habet,
Cuius opus? Phidiæ, qui ſignum Pallados, eius
Quiq. Iouem fecit, tertia palma ego ſum.
Sum dea, quæ rara, & paucis Occaſio nota.
Quid rotulæ inſiſtis? ſtare loco nequeo.
Quid talaria habes? volucris ſum, Mercurius quæ
Fortunare ſolet, trado ego cum uolui.
Crine tegis faciem? cognoſci nolo, ſed heus tu
Occipiti caluo es? ne tenear fugiens.
Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. dic rogo, quæ ſis?
Sum dea, cui nomen nec Cicero ipſe dedit.
Sum dea, quæ facti, non factiq. exigo pœnas.
Nempe vt pœniteat, ſic Metanœa uocor.
Tu modo dic quid agat tecum? ſi quando uolaui,
Hæc manet, hanc retinent quos ego præterij.
Tu quoq. dum rogitas, dum percontando moraris,
Elapſam dices me tibi de manibus.

Olet lucernam.

Τὸν λύχνον ὄζει, id eſt, Lucernam olet. De re meditata, multoq. ſtudio elucubrata. Inde ductum quod ſtudioſi ad lucernã vigilantes ſoleãt elaborare, ſi quid accuratius velint excudere. Iactatum olim in Demoſthenẽ, illius ἐνθυμήματα τὸν λύχνον ἀπόζειν, id eſt, Enthymemata lucernã olere, quod omnia de ſcripto diceret, ac præmeditatus domi. Vnde & illud de eodem celebratur elogium: quod plus olei quam vini conſumpſerit. Erat. n. abſtemius, et ὑδροπότης: atque extrema etiam ſenecta ad lucernulam illam ſuam exercebatur.

Ariſtophanis & Cleanthis lucerna.

Ariſtophanis & Cleanthis lucerna, propter inſignem ſtudij diligentiam in prouerbium abiit. Vt is ad Ariſtophanis aut Cleanthis lucernam dicatur lucubrare, qui ſummo ſtudio exquiſitaq. cura ſingula penſitat. Varro libro De lingua Latina primo, Quod nõ ſolum ad Ariſtophanis lucernam, ſed etiam ad Cleanthis lucubrem, nolui præterire, qui poetarum modo verba, vt ſignificant, expediunt. Videtur autem adagium ſentire de Ariſtophane grammatico. Neque fama caruit etiam Epicteti lucernula, quæ poſt illius mortem magno ære redempta eſt. Ceterum quod ait Iuuenalis,
Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna?
magis pertinet ad inueſtigationem, quam ad lucubrationem.

De plauſtro loqui

LIBERTAS veteris comœdię eouſque progreſſa eſt, vt non ſolum ciuium primates, uerum etiam deos nominatim taxaret, id quod apparet ex Ariſtophane, qui in Pluto Iouem, Mercurium, Aeſculapium, reliquosq. deos omnes contumelioſe tractat. Bacchum item in Ranis, non admodum honorifice. Quoniam aũt apud priſcos illos huiuſmodi fabulæ in plauſtris agebãtur a iuuenibus, ore fęce colliso ne poſſent agnoſci, qui magna licentia in obuium quenque dicteria iaciebant, inde natum adagium, ὡς ἐξ ἁμάξης λαλεῖν, id eſt, Tanquã e plauſtro loqui, de his qui palam ac libere conuiciantur. Id notat Ariſtophanes in Nebulis dicens, Οὐ μὴ σκώψῃς, ἀλλὰ ποιήσεις ἅπερ οἱ τρυγοδαίμονες οὗτοι. id eſt, Non me ludes, nec mi facies ea quæ trygodæmones iſti. Niſi malumus hæc referre ad conſuetudinem, quæ poſterioribus etiam ſeculis durauit apud Athenienſes. Nam in feſto, quod Lenæum appellant, mos erat poetas inter ſe concertare ſcriptis carminibus, ad riſum concitandum accommodatis, quæ ſedentes in plauſtris pronunciabant, inuicem ſibi conuicia dicentes. Sunt qui ad Eleuſinia ſacra, quæ Magna vocantur, referunt: in quibus mulieres curru uehebantur, atque interim dum ueherentur, ex more mutuis conuiciis ſeſe laceſſebant. Lucianus in Ioue tragœdo, Ὡς δαιμόνιον ὁ Μῶμος ... ἐξ ἁμάξης παρρησιάζεται, καὶ μηδὲν ἐξαίρετον, ὅτι μὴ καὶ ... i. Vt nulli deorũ parcit, uerũ e Plauſtro libere loquitur, Corripiẽs ſimul inſontẽ, pariterq. nocẽtẽ. Obiicit et Demoſthenes Aeſchini, quod in ſe ueluti de plauſtro dicẽda & non dicenda protuliſſet. Vnde hoc ipſum, veteris comœdiæ licentia, prouerbij quiddam ſapit. Diuus Hieronymus ad Ruſticum monachum, Ego enim neminem nominabo, nec veteris comœdiæ licentia certas perſonas eligam atque perſtringam. Alluſit huc Ariſtophanes in Equitibus,

Ὤμοι σὺ δ' οὐδὲν ἐξ ἁμαξουργοῦ λέγεις. id eſt,
Heu mihi nihil tu loqueris e plauſtrario.

Siquidem ἁμαξουργοὶ uocantur plauſtrorum fabri.

Plauſtra conuiciis onuſta.

EODEM alluſit Lucianus, cum ait in Eunucho καὶ ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν κατεσκέδαζον ἀλλήλων id eſt, Et ſolida plauſtra conuiciis onuſta inter ſe effundebant. Loquitur de duobus philoſophis inter ſeſe contumelioſe altercantibus. Significat autem ὑπερβολικῶς tantum conuiciorum quantum plauſtro poſſit uehi. Quæ quidem ipſa figura ad prouerbij naturam pertinet, eũ dicemus, plauſtra promiſſis onuſta, & naues pollicitis onuſtas, pro maximis ampliſſimisq. promiſſis. Nam et ἁμαξιαῖα, id eſt, plauſtralia Græci vocant magnifica, faſtuoſaq., a plauſtris ducto nomine. Alexis apud Athenæum libro nono, detorſit in bonã partem, παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτ' ἐπεισφέρων ἀγαθῶν ἁμάξας. i. Appoſita menſa eſt, ac dein circumtulit rerũ bonarum plauſtra.

Tollat te, qui non nouit.

TOLLAT te, qui non nouit. Si cuius dolos iam non ignotos eſſe nobis ſignificabimus, neque poſthac poſſe ab illo falli, concinne dicemus, Tollat te, qui non nouit. Refertur a Quintiliano libro ſexto: Simile eſt, inquit, quod dicitur παροιμία, & prouerbia opportune aptata, vt de homine in aquam lapſo, ut alleuaretur roganti: Tollat te, qui non nouit. Hæc Fabij uerba alioqui ſubobſcura, uelut interpretatur Horatius in Epiſtulis, agens de ſcurra Plano, qui ſponte ſua ſæpe cadens, tanquam crure fracto miſerandis uocibus prætereuntes implorabat, vt humo tolleretur. Peregrinus autẽ quiſpiam ac doli ignarus, ſi quando alleuaturus acceſſiſſet, a ſcurra ludibrio habebatur. Verum ubi iam illius ſimulatio pleriſque innotuiſſet, isq. aliquando crure vere fracto tolli precaretur: nemo ſubuenit, omnibus Planum ſolitos agere ludos arbitrantibus. Nimirum euenerat homini, quod Ariſtotelem dixiſſe ferũt, qui rogatus quidnam lucri facerent mendaces, hoc, inquit, vt nec vera dicentibus habeatur fides. Verſus Horatij ſunt hi:

Nec ſemel irriſus triuiis attollere curat.
Fracto crure Planum, licet illi plurima manet
Lachryma, per ſanctum dicat iuratus Oſirim
Credite, non ludo, crudeles tollite claudum.
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

Porro uocem hanc Planus, A. Gellius libro 16. cap. 7. commemorat inter verba inuſitata, quibus uſus ſit Mimus Laberius, aitq. ſignificare ſycophantam. Quanquam eodem nomine uſus eſt M. Tullius, eodem ſignificatu, in oratione quã dixit pro Cluentio. Eſt aũt dictio Græca πλάνος, ſignificatq. tũ erronẽ tũ impoſtorẽ. Poteſt & hoc pacto efferri adagium, quære hoſpitem, aut quære peregrinum, quemadmodum extulit Flaccus. Conueniet & in eos a quibus aliquando ſumus deluſi, eaq. experientia facti cautiores, minusq. creduli. Simile eſt illud Iuuenalis,

Circuit & fatuos non inuenit.

Nam ſæpe facile decipiuntur. Nec abludit hinc Græcum illud, Οὐκ αὖθις ἀλώπηξ, id eſt, Non iterum vulpes, ſubaudi, decipitur.

Oppedere, & oppedere contra tonitrua.

OPPEDERE prouerbialiter, pro reclamare et cõtẽnere reperimus vſurpatũ. Horatius in Sermonibus, Vin tu curtis Iudæis oppedere? Ariſtophanes in Pluto,

Καὶ τῆς πενίας ἀνταποπαρδεῖν.

Rurſum in eadem alibi,

Καὶ τῇ πενίᾳ καταπαρδεῖν. id eſt,
At paupertati oppedere triſti.

Quod iam diuites facti paupertatẽ negligere poſſent.

Idem in Nubibus.

Καὶ βούλομαι ἀνταποπαρδεῖν πρὸς τὰς βροντάς. i.
Voloq. ipſum oppedere contra cæli tonitrua.

Verba ſunt Strepſiadis adorãtis nubes, & cõtẽnentis tonitrua Iouis. Interpres addit natum ex artificio quodã in ſcena repræſentari ſolito, lapillis ex amphora in vas quoddã æneũ præcipitatis, atq. ita tonitrui ſtrepitũ imitãtibus, ut hoc ſit uelut obſtrepere tonitruis. Nos opinamur alluſum adueterũ poppyſſandi conſuetudinem. Antiquitus enim cũ fulguraret, poppyſmatibus obſtrepebant, id remedio fore rati, ne quid læderet fulgur. Ariſtophanes in Veſpis, Κἂν ἀστράψῃ, ποππύζουσιν. i. Quod ſi fulguraro, poppyſant. Vnde quidã per iocum, uelut perperã imitantes aliorũ poppyſmata, crepitum ventris edebant. Cyclops apud Euripidem in

eiuſdem nominis tragœdiæ, Iouis tonitrum contemnẽs, loquitur hoc pacto,

Εὖτ' ἐκπιὼν γάλακτος ἀμφορέα, πέπλον
Κρούω, Διὸς βρονταῖσιν ἐξ ἴσου κτυπῶν. *id eſt,*
Vbi lactis epotauero amphoram, peplum
Quatio, Iouis ex pari tonitribus obſtrepens.

In antro Trophonij vaticinatus eſt.

Εἰς Τροφωνίου μεμάντευται, *id eſt, In Trophonij antro vaticinatus eſt. De homine vehementer triſti, tetricoq. propterea quod olim creditum eſt eum, qui in Trophonij ſpecum deſcendiſſet, poſtea nunquam ridere. Ariſtophanes in Nubibus,*

–Ὡς δέδοικ' ἐγὼ
Εἴσω καταβαίνων ὥσπερ ἐς Τροφωνίου. *id eſt,*
–Vt uidelicet horrui
Haud aliter, ac ſubiens ſpecum Trophonij.

Porro hiſtoria de Trophonio varie narratur a Græcis. Quidam aiunt hunc Trophonium in ſecandis ſaxis ſummum artificem fuiſſe, ſanumq. ſubterraneum extruxiſſe in Lebadia Bœotiæ regione, quod Trophonij vulgo cognominatum eſt, nimirum ab artifice. Dein qui ſciſcitarentur oracula, in aditu ſpecus ſedere ſolitos, nudos: atque inde flatu quodam abripi ſub terram. Geſtare autem ſecum placentas quaſdam, quas lemuribus & ſerpentibus occurrentibus obijcerent. Deinde percepto oraculo, rurſus per alium hiatum in ſummã terram reſtitui. Alij narrant hoc pacto: Agamedes Stymphali, quæ eſt Arcadiæ pars, rex erat: is vxorẽ duxit Epicaſten, cuius filius erat Trophonius. Ii eius tempeſtatis mortales omnes artificio ſuperabant, ac Delphicum templum extruendum receperant, atque in Helide ærarium quoddam condiderant Augeæ, ubi aurum ſuum reconderet: qui poſtea ſoluta lapidis cuiuſdam commiſſura, quam in hoc ipſum reliquerant, noctu ingreſſi, pecuniam furari conſueuerunt, ſocio Gercyone Agamedis germano, atque Epicaſtæ filio. Quæ res cum vehementer perplexum haberet Augeam, forte fortuna accidit, ut Dædalus Minoem fugiens od eum diuerteret. Hunc exorauit Augeas, ut arte quapiam fures hos inueſtigaret. At Dædalus laqueos quoſdam ſummo artificio conſtituit, quibus Agamedes captus eſt. Id conſpiciens Trophonius, non eſſe effugium, capite Agamedis amputato ne poſſet agnoſci quis eſſet, una cum Gercyone Orchomenon aufugit. Hos cum Augeas, auctore Dædalo perſequeretur, & illinc aufugerunt: alter nempe Gercyon Athenas, vt teſtatur Callimachus, in Arcadiam, alter uero in Lebadiam Bœotiæ regionem. Vbi parato ſibi domicilio ſubterraneo per omnem uitam perſeuerabat. Quo defuncto, vulgo creditum eſt, illic certa reddi oracula, ac Trophonio perinde vt deo ſacrificari cœptum. Quidam aiunt Agamedem & Trophonium Dædali opera ſuffuratos aufugiſſe, & Trophonio fugienti terram hiatu diductam, uiuumq. abſorbuiſſe circa Lebadiam. Aliquot poſt annis, cum Bœoti peſtilentia laborarent, conſultũ oraculum reſpondit, Trophonij manibus honorem habendum eſſe. At illi cum eſſent ignari, ubi nam terrarum illius eſſet monumentum, apum indicio repererũt. Nam ubi eas conſpicerent, e cauo quodam ſubſcatentes, coniectarunt eum eſſe locum. Quare viſum eſt aliquem in id antrum demittere, qui rem exploraret. Quidam igitur ingreſſus, duos dracones obuios habuit: quibus obiectis offis mellitis, illæſus euaſit. Vnde & mos inoleuit, vt antrum Throphonij ſubituri placentas aliquot ſecum deferant. Prius quam autem ſubirent, certis diebus ceremonijs præſcriptis luſtrabantur, pure interim agentes: deinde ſtola ſacra ornati deſcendebant, haſtas manu geſtantes, vt aiunt nonnulli, quo uim ſerpentium depellerent. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum libro primo tradit, Trophonium et Agamedem exædificato templo Apollini Delphico, venerantes deum laboris ſui mercedem petiſſe, nihil quidem certi, ſed quod eſſet optimum homini: quibus Apollo ſe id daturum oſtendit, poſt diem ab illo tertium, qui ut illuxit, mortui ſunt reperti. Recentiores ita tradunt, Trophonium virum quempiam fuiſſe ſupra modum gloriæ famelicum, Empedocliq. ſimillimum, extructoq. ſibi ſubterraneo domicilio oracula reddidiſſe. deinde ubi ille fame interiſſet, genium quẽdam in id immigraſſe, atque oracula reddere perrexiſſe: poſt ſuperſtitione mortalium plures in id antrum demiſiſſe ſeſe, ac dies complures fuiſſe commoratos. Plutarchus in commentario de dæmonio Socratis, narrat Timarchum quendam in Trophonij ſpecum ingreſſum, poſteaquam illinc rediſſet, prodigioſa dictu narraſſe ſibi uiſa. Meminit & Cicero libro De natura deorum tertio, huius Trophonij. Meminit Herodotus in primo. Sed plurima de hoc nugamento nugatur apud Philoſtratum Apollonius, uir noſtro iudicio dignus, qui non alia de re philoſophari debuerit. Ridet locis aliquot Trophonium hunc Lucianus, adamantinus omnium ſuperſtitionum inſectator: per cuius antrum & Menippus ſe iocatur ab inferis rediſſe. Huius antri mentionem facit Euripides in Ione,

Τί θέσπισμ' ἐκ Τροφωνίου φέρεις, *id eſt,*
Quod ex Trophonij refers oraculum?
Item in eadem,
Σηκοὺς δ' ὑπῆλθες Τροφωνίου. *id eſt,*
Templa adis Trophonij.

Quæ nos de Trophonij antro retulimus, partim ex Ariſtophanis interprete, partim ex Zenodoto ſumus mutuati.

Excubiarum cauſa canens.

Φρουρᾶς ᾄδων, *id eſt, Excubiarum gratia canens, Dicebatur olim in hominem vigilantem ac diligentem, inde ductum, quod qui excubias agunt, canere conſueuerunt, veluti uigiliarũ tædium cantu ſolentur, vel ne interim obdormiſcãt. Sic ait Strepſiades in Nubibus Ariſtophanis, male acceptus in ſchola Socratis,*

Φροῦδα τὰ χρήματα, φρούδη χροιά,
Φρούδη ψυχή, φρούδη δ' ἐμβάς.
Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τοῖσι κακοῖς,
Φρουρᾶς ᾄδων ὀλίγου φροῦδος γεγένημαι. *id eſt,*
Caſſi nummiq., caſſusq. color.
Caſſa eſt anima, caſſa ſolea.
Hisq. malis accedit & illud,
Dum canto uigil, pene interij.

Effertur autem bifariam, parœmia, φρουρᾶς ᾄδων, *&* φρουρὸς ᾄδων. *Alluditur ad hanc vocem* φροῦδος, *quæ ſignificat caſſum & inanem.*

Sale emptum mancipium.

Ἁλώνητον ἀνδράποδον, *id eſt, Sale emptum mancipium. In*

barba-

barbarum quempiam ac vilem homuncionem olim dicebant. Nam negotiatores olim in mediterranea ſalem importantes, mancipia reportabant a barbaris. Et Thraciæ genti peculiaris erat mos, mancipia ſale commutare. Vnde comicus quidam,

Θρᾷξ [illegible] id eſt,
Generoſus es Thrax ſale redemptus ſcilicet.

Huiuſmodi ferme referuntur a Zenodoto.

Salis onus unde uenerat, illuc abiit.

Ἀλῶν δὲ φόρτος [illegible] id eſt,
Sal abiit illuc, unde demum uenerat.

Senarius prouerbialis in eos qui parta tueri nequeũt. Aut in eos quibus male parta male diſpereunt. Natum adagium ab euentu. Negotiator quidam nauem onuſtam ſale uehebat, nautis dormitantibus, influxu aquæ marinæ ſentina uehementer adaucta, & ſalem uniuerſum ſoluit ac corrupit, & nauem ipſam demerſit: itaq. quod ex aqua marina natum fuerat, nã hinc concreſcit ſal, in eandem denuo liquefactum eſt.

Salem uehens dormis.

FERTVR & his uerbis adagium ex eodem euentu natum, ἅλας ἄγων καθεύδεις, id eſt, Salem portans dormis. Quadrabit in eum qui in re periculoſa ſocorditer atque in diligenter agit, propterea quod ſal influxu ſentinæ facile corrumpitur.

Male parta, male dilabuntur.

RESPONDET ſuperiori ſententiæ, quod eſt in ſecunda Ciceronis Philippica: Sed ut eſt, inquit, apud poetã neſcio quem, Male parta, male dilabuntur. Quod autẽ de auctore dubitat Tullius, eſt apud Plautum in Pœnulo, Male partum, male diſperit. Feſtus Pompeius ex Nęuio citat: Male parta, male dilabuntur.

Qui ſe nõ habet, Samum habere poſtulat.

Ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει. id eſt,
Qui ſemet ipſe non habet, Samum cupit.

In eos conueniet qui impudenter quippiam poſtulant. Aut qui minora curant, maiorum negligentes. Natum ex hiſtoria quapiam, cuius meminit Plutarchus in apophthegmatis Laconicis. Athenienſes vrbe uictori tradita poſtularunt, vt Samum duntaxat ſibi relinqueret. Atque is reſpondit ad hunc modum, Cũ veſtri non ſitis, alios habere poſtulatis. Atque hinc ducta parœmia,

Ὃς αὑτὸν αὐτὸς οὐκ ἔχει [illegible] id eſt,
Qui ſemetipſum non habet, Samum petit.

Dion ſophiſta in libello [illegible], eleganter accõmodat in aliũ ſenſum, ὃς αὑτῷ οὐ φίλος, πῶς ἄλλου φίλος. i. Qui ſibiipſi non eſt amicus, quomodo alteri eſt amicus? Quadrabit & in eos, qui imperium affectant in alios, cum ipſi ſibi nequeant imperare.

Occultæ muſices nullus reſpectus.

OCCVLTAE muſices nullus reſpectus. Græcis quondã celebratum adagium: cuius ſenſus ſit, quãuis egregias ingenij dotes, ſi non proferas, perinde eſſe quaſi non habeas. Quo uidetur alluſiſſe Perſius, cum ait.

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter.

Hoc noſtrum refertur a Suetonio in uita Neronis imperatoris, quem ſcribit imperatoriæ dignitatis oblitũ, vſque adeo muſices ſtudioſum fuiſſe, vt non modo nihil omitteret eorum quæ generis eius artifices, uel cõſeruandæ, uel augendæ uocis gratia factitarent, verũ etiam in ſcenam prodire concupiuerit: ſubinde inter familiares Græcum prouerbium iactans, Occultæ muſicæ nullum eſſe reſpectum. Vſurpat idem Aulus Gellius, lib. Noctium 13. cap. ultimo, Neſti, inquit, magiſter verbum illud ſcilicet uetus: egregiam muſicam quæ ſit abſcondita, eam eſſe nulli rei. Vſurpatur a Luciano in Harmonide, [illegible] id eſt, Nulla enim utili occultæ, quemadmodũ prouerbio dicunt, & abſtruſæ muſices. Alluſit huc haud dubie Ouidius, cum ait,

Tu licet & Thamyrã ſuperes, atque Orphea cãtu,
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.

Sunt autem nonnulli mortales, qui uel natiuo quodam ingenij uitio, vel data etiam opera quæ ſciunt diſſimulant, & aliis grauantur impertire. His illud nonnunquam euenire ſolet, vt pro indoctis negligantur. Huc adſcribendum quod Græci τυφλὸν πλοῦτον appellant, id eſt, cæcas diuitias, recõditas opes & abſtruſas. Ad hunc modum vocat Plutarchus cõpluribus locis, atque item Lucianus. Hoc dictum Plutarchus in uita Lycurgi teſtatur vulgo apud Lacedæmonios fuiſſe iactatum, quod illic Plutus ſeruaretur inhonoratus non aliter quam imago picta inanimis & immobilis. Sic enim Lycurgus inſtituerat rempublicã, vt diuitiæ nec uſui cuiquam eſſe poſſint, nec ornamento.

Ficulnus.

LIGNVM ficulnũ vt fragile, atq. ad omnia ferme inutile, prouerbiis aliquot locum fecit. Nam σύκινον ἄνδρα, id eſt, virum ficulnũ appellant mollem atq. inutilem, vt Theocritus in Ergatinis: Μή τις παριὼν εἴπῃ
σύκινοι ἄνδρες, ἀπώλετο χ' οὗτος ὁ μισθός. id eſt,
Ne quis præteriens dicat, ficulni homines ſunt,
Atque hæc deperiit merces.

Scholiaſtes admonet prouerbium ductum a ligno ficus, inutili, fragili & inualido, unde dictum & ficulnum præſidium, pro inutili. Apud Ariſtophanem in Fucis quidam interrogat, ποδαποῦ τὸ ξύλον; id eſt, Cuius. ligni eſt? Reſpondetur συκίνου. id eſt, ficulni. Quo loco monet interpres, ex ficulno ligno fumum exiſtere acerrimum ac moleſtiſſimum. Apud eundem in Pluto Sycophanta minatur, ſi quem nactus eſſet ſuæ ſortis virum ficulneum, vlturum iniuriam,

Εἰ δὲ σύζυγον λάβοι τινά, καὶ σύκινον. id eſt,
Si quempiam nanciſcar eiuſdem iugi
Virum atque ficulnum.

Rurſum apud eundem in eadem fabula,

Καὶ σύκινον τὸν ἰσχυρὸν τοῦτον θεόν,
Ἐγὼ ποιήσω, [illegible] δίκην. id eſt,
Ficulnum ego hercle, ac præpotentem iſtum deum,
Compulero pœnas hoc die dependere.

Ficulnum deum appellans imbecillũ ac nullarũ uiriũ. Huc alluſit Horatius, cum Priapum ita loquẽtẽ facit,

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum.

Ac paullo poſt, —Pepedi
Diffiſſa nate ficus.

Ficulnã mentẽ dixit Lucianus σύκινα τὰ πρὸς [illegible]

Χώλην μὲν ἔχων καὶ συκίνην γνώμην. id eſt,
Claudam habens ac ficulneam mentem.

Eodem reſpexit Alexander Pſeudomantis, libros Epicuri lignis exurens ficulnis, nullius precij philoſophum ſignificans. Et συκίνη ἐπικουρία. id eſt, ficulnum auxilium, pro inualido atque inutili. Ariſtophanes in Lyſiſtrata,

Ὅσαν ἦν ἡμῖν συκίνη ἐπικουρία. id eſt,
Ficulna nobis qui erat opitulatio.

Et συκίνη μάχαιρα, id eſt, Ficulna machæra, pro calumnia, Et συκίνη ναῦς, id eſt, Ficulna nauis, pro uili, minimiq. precij nauicula. Quin apud Naxios Bacchum, quem Βακχέα dicunt, viteum effingit: alterum quem μειλίχιον appellant, ficulnum. Nam ficus illi μείλιχα vocant. Exiſtimant autem Bacchum non uini tantum, ſed & ficuum auctorem. Sic ferme Athenæus libro tertio. Diuerſa figura dixit Theocritus in Aita, χρύσειοι πάλαι ἄνδρες. id eſt, aurei quondam uiri. Item præſidium ſacrum, & anchora ſacra, & robur adamantinum.

Lupi illum priores uiderunt.

LVPI illum priores uiderunt. In raucum dicitur, & cui uox repente ſit adempta. Feſtiuius dicetur in eos qui metu alicuius obticeſcunt, alioqui feroces. Vergilius in Ecloga, cui titulus Mœris:

Vox quoque Mœrim
Iam fugit ipſa, lupi Mœrim uidere priores.

Seruius admonet, phyſicos auctores eſſe, ineſſe eam vim lupis, vt ſi quem hominem priores uiderint ei uocem adimant. Neque deſunt philoſophi, qui huiuſce rei cauſam reddere conantur. Socrates apud Platonem libro De republica 1. rem ad allegoriam vertit dicens Thraſymacum ſibi vocẽ adempturũ fuiſſe, ni forte fortuna prior conſpexiſſet. Καὶ ἐγὼ, inquit, ἀκούσας ἐξεπλάγην καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην, καί μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἑωράκειν αὐτὸν ἢ ἐκεῖνος ἐμέ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι. Theocritus in Idyllio Ξ,

Οὐ φθεγξῇ; λύκον εἶδες. id eſt,
Edere non poteris vocem, lupus eſt tibi viſus.

Illud interim obſeruatione dignum. Theocritum vertiſſe ſententiam, cum negat eum proloqui poſſe, non qui a lupo ſit viſus, ſed qui lupum uiderit. Sed alluſit duntaxat ad prouerbium Theocritus, cum ſignificaret riualem conſpectum, cuius nomen erat Lupus.

Quæcunq. in ſomnio videntur.

Πάντα ἐν ὀνείρῳ βλέπεις, id eſt, Quæcunq per ſomnium vides. De uotis immodicis dicitur. Nam quidquid optaris, id ſomniare contingit quibuslibet: ſicuti Micyllus ille Lucianicus diuitem ſe ac præpotentem ſomniat. Apud Theocritum piſcator ſomniat aureum piſcem. Et infimæ ſortis homines, nonnunquam reginarum coniugium ſomniant. Paſtor quidam apud Theocritum in Ecloga nona,

--Ἔχω δ᾽ ὅσα ἐν ὀνείρῳ
Φαίνονται, πολλὰς μὲν οἶς, πολλὰς δὲ χιμαίρας. id eſt,
Poſſideo quæcunque ſolent ſub nocte uideri
In ſomnis, vim magnã ouium, multasq. capellas.

Interpres admonet proferri hunc in modum, ἅπαντα τὰ ἐν ὀνείρῳ φέρειν. id eſt, Ferre quidquid in ſomnio videtur. Citat & verſum Homericum,

Οὐδ᾽ εἴ μοι τόσα δοίη ὅσα ψεύδονται ὄνειροι. id eſt,
Nec mihi ſi tantum dederis quam multa ſopitis
Somnia uana ferunt.

Eſt autem apud hunc poetam Iliados 1. ſed paullo aliter;

Οὐδ᾽ εἴ μοι τόσα δοίη, ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε. id eſt.
Nec mihi ſi tantũ dederis, quãtũ extat harenæ ac
Pulueris.

Videtur huc alluſiſſe M. Tullius in Salluſtium: Vnde tu qui modo ne paternam quidem domum redimere potueris, repente tanquam ſomnio beatus, hortos precioſiſſimos, villam Tiburti & Cæſaris reliquas poſſeſſiones paraueris.

Bona Porſenæ.

BONA Porſenæ dicebantur, quæ velut ab hoſtibus erepta paruo veneunt. Eam appellationem Liuius ab urbe condita 2. ſcribit ad ſuam uſque ætatem duraſſe: putatq. inde natam, quod in bello ſoleant bona Porſenæ venire Romæ, eaq. conſuetudo una cum titulo perſeuerarit & in pace, quod alioqui is mos hoſtiliter bona vendendi non congruat tam pacatæ regis profectioni: quod ſi minus probatur, exiſtimat eam conſuetudinem a mitiori principio fuiſſe natam. Illud arbitratur vero proximum, quod Porſena diſcedens ab Ianiculo ex fœderis lege, caſtra opulenta, conuecto ex propinquis ac fertilibus Etruriæ aruis commeatu, Romanis dono dedit, inopi tum vrbe ab longinqua obſidione. Ea deinde ne populo immiſſo diriperentur, hoſtiliter veniſſe, bonaq. Porſenæ appellata, gratiam muneris magis ſignificante titulo, quam auctionem fortunæ regiæ. Fortaſſe non inepte dicetur in res quæ dono cuiuſpiam, aut fortunæ commoditate citra noſtram operam, contingunt. Nã Liuius non indicat uſum adagij.

Leonina ſocietas.

LEONINA ſocietas eſt, cum omne commodum ad vnum aliquem redit, reliquis vi fraudatis. Extat in Pandectis, in quibus ex Vlpiano refert Ariſto, Caſſiũ reſpondiſſe, ſocietatem talem coiri non poſſe, vt alter lucrum tantum, alter damnum ſentiret, & hanc ſocietatem leoninam ſolitum appellare. Ceterum Caſſianam appellationem, haud dubium prouerbialem, ex Aeſopi Græci apologo natam apparet, qui talis circumfertur. Leo, aſinus & vulpes ſocietatem inierant, vt, quod uenatu cepiſſent, id in commune partirentur. Prædam vbi erãt nácti, leo iubet vt aſinus partiatur, Ille, vt eſt ſtolidus, in tres æquas portiones diſtribuit, Qua gratia mox indignatus leo, quod ceteris æquaretur, aſinum adortus dilaniat. Reſtabat vulpes, eam de integro partiri iubet, illa totam ferme prædam leoni attribuit, ſibi uix paucula quædam ſeruans. Leo comprobata diſtributione rogat, quiſnam illam artem partiendi docuiſſet. Et vulpes, Calamitas, inquit, aſini.

Ex tripode.

Τὰ ἐκ τοῦ τρίποδος, id eſt, Ex tripode dicta. Dici ſolitum de iis quæ vehementer vera atque indubitata videri volumus. Effertur varie adagium, ὡς ἐκ τρίποδος, id eſt, Tanquam ex tripode dicta: τὰ ἐκ τρίποδος, id eſt, Hæc ex tripode dicta, id eſt, certiſſima perinde, quaſi ex Apollinis oraculo profecta. M. Tullius in epiſtula

la quadam ad Brutum: Hæc ex oraculo Apollinis Pythij edita tibi puta. Tràſlatum a tripode, vel Delphica, uel Pythia. Nam hæc duo oracula quondam ſummam fidem apud mortales obtinuerunt. De Pythio teſtatur Strabo libro Geographiæ nono, fuiſſe quondam celebratiſſimum, idq. liquere theſauris ingẽtibus inibi conſtructis, in quos ſacræ conferrentur pecuniæ, iis operibus præſtantiſſimorum artificum: deinde ludis Pythijs illic celebratis, deniq. innumerabilibus oraculis, quæ mãdata litteris extarent. Tripodem ita deſcribit, Auctores, inquit, certi memorant, diuinum ipſum domicilium, profundam & curuam eſſe ſpeluncam, non admodum late patentem ore. Atque hinc auram reddi, ſacro efflante numine. Excelſum autem oſtia imminere tripodem, quem ſimul atque Pythia uates inſcenderit, hauſto diuinationis ſpiritu, reſponſa edere, partim metra, partim oratione libera. Comicus, Nõ Apollinis magis uerum atque hoc reſponſum eſt. Plato lib. De legibus duodecimo: Ne ſi Pythius quidem affirmauerit. Quin illa quoque figura prouerbium reſpiunt: Quidquid dixerit, oraculũ uideri uult. Quidquid dixerit, legem eſſe uult. Stoicorum δόγματα, id eſt, decreta. Et quod apud Plinium de medicis ait Cato, Et hoc puta uatem dixiſſe id eſt, exiſtima uerum fore quod dixi. Ipſe Plinius alibi, Vtinãq. falſum hoc, & non a uate dictum, quam plurimi iudicent. Et Plutarchus in commentario De dignoſcendo adulatore ab amico: Εἶτ' ἀκούσας ὅ τι ἂν εἴπῃ, χρησμὸν οἰόμενος, οὐ γνώμην ἄπεισιν. id eſt, Cum is audito quidquid dictum fuerit ita diſcedit, vt exiſtimet ſe oraculum accepiſſe, non ſententiam. Ceterum ab his nonnihil diuerſa ſunt, quæ Athenæus ſecundo Dipnoſophiſtarum libro commemorat, nempe in Bacchi certaminibus præmium fuiſſe tripodem, atque ob id qui uera dicerent, vulgo de tripode loqui dictos. Tripodem autem fuiſſe lebetem tribus fultum pedibus. Huius duo erant genera, alterum Apollinis, ob ueritatem oraculorum: alterum Bacchi, in quo uinum miſcebatur, quod ebrij uera loquantur, quemadmodum dictum eſt in prouerbio, In vino ueritas. Simili figura dixit Galenus libro περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo, velut ex adyto: Ἀπεφαίνετο γὰρ ὁ λύκος οὗτος ὥσπερ ἐξ ἀδύτου τινὸς χρησμὸν ἀποφθεγγόμενος, περίττωμα δὲ τῶν πιθηκῶν θρέψεως εἶναι τὸ οὖρον. id eſt, Pronunciabat enim lupus iſte, perinde quaſi ex adyto quopiam redderet oraculum, quod ſuperfluum eſt ex nutrimento renum, id eſſe vrinam.

Folium Sibyllæ.

FOLIVM Sybillæ apud Latinos eãdem uim obtinet. Iuuenalis,

Credite me uobis folium recitare Sibyllæ.

Id eſt, rem indubitatam. Ariſtophanes in Pace,

Οὐ μετέχω τούτων, οὐ γὰρ ταῦτ' εἶπε Σίβυλλα. *id eſt,*

Haud equidẽ agnoſco, neq. enim canit iſta Sibylla.

Ductum adagium a Cumana Sibylla, cuius oracula cũ primis celebrantur. Huic autem mos erat, vt teſtatur M. Varro, in palmarum folijs oracula ſcribere. Quod ſecutus Vergilius in tertio Aeneidos,

Inſanam uatem aſpicies, quæ rupe ſub ima
Fata canit, folijsq. notas & nomina mandat.
Quæcunque in folijs deſcripſit carmina virgo,
Digerit in numerum, atque antro ſecluſa relinquit,
Illa manent immota locis, neque ab ordine cedunt.

Item in ſexto,

Folijs ne tantum carmina manda,
Ne turbata uolent rapidis ludibria uentis.

Frater viro adſit.

Ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη, *id eſt, Frater uiro adſit. De fido auxilio dici ſolitum, propterea quod in rebus periculoſis vix unquam frater ſolet fratri deeſſe. Apud Platonem ſecundo De republica libro, Adimantus Glauconis aduerſus Socratem diſputantis partes excipiens, Nondum, inquit, Socrates ſatis hac de re diſſertũ. Cur ita? Nempe quia id nondum eſt dictum, quod maxime dictum oportuit. Tù Socr. tes,* τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη. *id eſt, Igitur frater adeſto uiro, vt habet prouerbium: quare tu, ſi quid hic prætermiſit, adiuua. Idem ex Homero ſumptum adagium teſtatur in Protagora, ubi Socrates Prodicum aduocãs, vt Simonidem eiuſdem ciuitatis hominem a Protagoræ calumnia tueatur: Videor equidem, inquit, aduocare te, quemadmodum ait Homerus, Scamandrum ab Achille obſeſſum Simoentem aduocaſſe,*

Φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροί περ
Σχῶμεν. *id eſt,*

Frater amice, hominis pariter compeſcere uires
Ambo huius ſtudeamus.

Eſt autem is locus in Iliados φ. Rurſum Iliados χ. ſimiliter Hector iam impar Achilli Deiphobum fratrẽ inuocat, uti ferat ſuppetias. Pallas enim illi apparuerat Deiphobi ſpecie, ac deceptus Hector, fruſtra inclamat,

Δηΐφοβον δ' ἐκάλει λευκάσπιδα μακρὸν ἀΰσας. *i.*

Deiphobum fratrem intento clamore uocabat.

A quo cum deſtitueretur, diem fatalem adeſſe intellexit. Plutarchus in vita Cæſaris refert, Caſcam Cæſare retinente gladium, fratris auxilium ad hunc modum imploraſſe, idq. uerbis Græcis, ἀδελφὲ βοήθει.

Ne temere Abydum.

Μὴ εἰκῆ τὴν Ἄβυδον, *id eſt, Ne temere Abydum, ſubaudiendum, nauiges. Ne quod graue periculum ſuſcipias ſine cauſa idonea. Veluti ſi quis admoneat, ne ſe facile conijciat aliquis in aulam principis, quod ea res nõ omnibus feliciter cedat: aut ne compotationibus temulentis admiſceat ſeſe, quod fere non contingat abire ſine malo: aut ne poetarum attingat litteras, quod animos complurium ſoleant corrumpere. Athenæus lib. 12. narrat Alcibiadem poſteaquã a tutoribus accepiſſet ſuas facultates, Abydũ Helleſponti nauigaſſe, atque illic luxu delicijsq. fuiſſe corruptum, vt non diſſimile ſit illi, Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. Male audiebat Abydena gens, quod calumniatrix eſſet, vt intelligas ea gratia non eſſe tutum illic verſari. Meminit adagij Stephanus & Suidas. Stephanus ſic effert adagium,* μὴ δὴ εἰκῆ Ἄβυδον πατεῖν, *id eſt, Sine temere quidem Abydum calcare, id eſt, ne quis confidenter illam ingrediatur: indicat vſurpari de temerarijs, addens hoc iaci ſolitum in eos qui Abydum inſulæ Mileti incolebant.*

Vna hirundo non facit uer.

Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, *id eſt, Vnica hirundo non efficit*

ver, hoc eſt, vnus dies non ſat eſt ad parandam uirtutem aut eruditionem. Aut non vnum aliquod beneficium, benedictumne ſufficit ad hoc, vt uiri boni, aut boni oratoris cognomen promerearis: pluribus enim uirtutibus ea res conſtat. Aut vt certum aliquid cognoſcas, non ſatis eſt vnica coniectura. Quod ſi permulta conueniant, tum deniq. probabilis fuerit coniectura. Siquidem fieri poteſt, vt una quæpiam hirundo caſu maturius appareat. Sumptum ab hirundinis natura, quæ veris eſt nuncia, nam hyeme deuolat. Vnde Horatius,

-Zephyris & hirundine prima:

de primo uere ſentiens. Ariſtoteles libro Moralium primo, Τὸ γὰρ ἔαρ οὐ μία χελιδὼν ποιεῖ, οὐδὲ μία ἡμέρα, id eſt, Ver enim nec vna hirundo facit, nec vnus dies. Et beatum eodem modo feliceméue nec vnus dies, nec breue efficit tempus. Ariſtophanes in Auibus,

Δεῖσθαι δοκεῖ μοι πολλῆς χελιδόνος. id eſt,
Multa videtur opus habere hirundine.

Interpres indicat alluſum ad prouerbium quod modo retulimus, Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ. Huc affine uidetur illud Sophocleum in Antigona,

Πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ' ἥτις ἀνδρός ἐσθ' ἑνός. id eſt,
Namque unius quæ ſit viri, haud eſt ciuitas.

Etenim quemadmodum una hirundo non facit uer, ita nec vnus homo facit ciuitatem, nec unus nummus diuitem.

Da mihi mutuum teſtimonium.

Δάνεισόν μοι μαρτυρίαν, id eſt, Da mihi mutuum teſtimonium, hoc eſt, Da mihi tuum teſtimonium, recepturus itidem meum, ſi quando deſiderabis. In eos recte iaciendum, qui ſe mutua talione laudant ac prædicant: aut qui mutuo ſtudio ſibi inuicem ſuffragantur: aut qui ad gratiam teſtificantur, neglecta religione. M. Tull. pro L. Flacco, repudians eleuansq. Græcorum teſtiũ fidem, Verumtamẽ, inquit, hoc dico de toto genere Græcorum. Tribuo uel litteras, do multarum artium diſciplinam: non adimo ſermonis leporem, ingeniorum acumen, dicendi copiam. Deinde ſi quo ſibi alia ſumũt non repugno. Teſtimoniorum religionem, & fidem nunquam iſta natio coluit, totiusq. huiuſce rei quæ ſit vis, quæ autoritas, quod pondus, ignorant. Vnde illud eſt, Da mihi teſtimonium mutuum? Non Gallorum, non Hiſpanorum putatur. Totum iſtud Græcorum eſt, vt etiam qui Græce neſciunt, hoc quibus uerbis a Græcis dici ſoleat, ſciant. Quibus ex verbis M. Tullii ſatis liquet, adagium hoc ætate illa multo fuiſſe tritiſſimum.

Mutuum muli ſcabunt.

MVTVVM muli ſcabunt. Vbi improbi atque illaudati ſe uiciſſim mirantur ac prædicant. Translatum a mulis, qui ſicuti reliqua iumenta, ſeſe inuicem dentibus ſcabere ſolent. Citatur hic titulus, Mutuum muli ſcabunt, a Nonio Marcello inter reliquos Menippearum titulos M. Varronis, mirum ni prouerbialis. Auſonius in altera præfatione monoſyllaborum: Sed ut quod per adagionem cœpimus, prouerbio finiamus. mutuo muli ſcabunt. Meminit huius & Varro lib. de lingua Latina tertio. Symmachus in epiſtola quadã, Mutuũ, inquit, ſcabere mulos, cui prouerbio ne uidear

eſſe contrarius, præconium uirtutum tuarum, profeſſo dicte reſtringo. Non videtur autem adagium recte accipi poſſe, niſi malam in partem: veluti ſi indoctum indoctus, deformem deformis, improbum improbus uiciſſim laudaret. Cuiuſmodi fabulam memorat Horatius de duobus fratribus, qui ſe mutuum ſcabebant, ac mutuo officio alterum alter viciſſim efferebant laudibus.

Frater, inquit, erat Romæ, conſulti rhetor, vt alter
Alterius ſermone meros audiret honores,
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi.

Idem poetas indoctos notans, qui tamen inuicem ſe recitantes audiebant, ac laudabant,

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis? niſi Callimachus?

Tradunt operas mutuas.

HVIC confine eſt Terentianum illud ex Phormione, Tradunt operas mutuas. De adoleſcentibus, qui ſe viciſſim in peccatis defenderent. Translatum videtur ab agricolis uicinis, qui mutuam inter ſeſe operam cõmodare ſolent. Aut ab artificibus, qui mutua nonnunquam vtuntur opera: maxime fabri ærarii.

Senes mutuum fricant.

HVC pertinet & iocus ille in prouerbium uerſus, de ſenibus mutuo ſe fricantibus. Narrat autem fabulam Aelius Spartianus in Adriani imperatoris uita. Is Adrianus in balneo ueteranum quempiam, ſeruuli penuria, ſeſe marmoribus affricantem conſpicatus, eum & ſeruulis aliquot & ſumptibus donauit. Quod reliqui veterani feliciter ceſſiſſe videntes, cœperunt & ipſi complures ſub oculis imperatoris ſeſe marmoribus affricare, vt hoc modo principis eliceret benignitatẽ. At ille euocatis ſenibus, iuſſit vt alius alium uiciſſim defricarent, atque ita pueris nihil opus fore. Is iocus poſtea in vulgi fabulam ceſſit. Celebratur & Scipionis Aemiliani apophthegma, Iumenta quod manibus carent, alieno egere frictu. Quo ſignificatum eſt, eos qui res egregias gerere non poſſunt, egere præcone, quo famam ſibi comparent.

Fricantem refrica.

Τὸν ξύοντα ἀντιξύειν, id eſt, Scalpentem uiciſſim ſcalpe. Refertur in Diogeniani collectaneis. Par eſt, de merente bene, bene mereri, et officium officio penſare. Suidas ab aſinis metaphoram translatam exiſtimat inuicem morſicantibus, & in vtranq. partem dici poſſe, qui ſe mutuis officiis adiuuant, aut qui ſe mutuis contumeliis afficiunt. In quam ſententiam celebratur & Mimus ille non illepidus, Senecæ titulo, ſed falſo,

Ab altero expectes, alteri quod feceris.

Ariſtides in communi defenſione quatuor oratorum, Τὸν ξύοντα ἀντιξύειν καὶ τοῖς ὄνοις ἡ παροιμία δίδωσι. Περικλέα δὲ κἂν τοῖς λέουσι μᾶλλον, ἢ τοῖς ὄνοις εἰκάζειν φαῖεν ἂν Ὁμηρίδαι, id eſt, Scalpentem inuicem ſcalpere, etiam aſinis uidelicet tribuit prouerbiũ. Porro Periclem cum leonibus magis, quam cum aſinis eſſe conferendum dixerint Homerici. Huc pertinet illud, Χεὶρ χεῖρα νίζει, id eſt, Manus manum lauat. Quod citat in Axiocho Plato:

Ἡ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει· δός τι καὶ λάβε τι.

Ἀεὶ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβοι τι. id eſt,
Semper illi mos erat in animo uoluere illud Epicharmi dictum,

Abluit manū manus, da aliquid, & aliquid accipe.

Et melius trochaicus tetrameter Græcus conſtabit, ſi pro λάβοι τι legas, λάμβανέ τι. Quod idem alio loco citauimus, ſed aliter, mendoſum exemplar ſecuti, cum Græcus Plato nondum eſſet ad manum, quem conſulere poſſemus. Cuius rei uiſum eſt commonefacere lectorem, ne quis hoc nomine nobis calumniam ſtruat, quod temere Platonis ſcripturam inuerterimus. Quātum autem ad ſententiam pertinet, nihil omnino refert, νίζει legas, an νίζε, quandoquidem vt manus manui mutuū præſtat officiū lauando, itidem et ſcalpēdo.

Aequalem vxorem quære.

Τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα, id eſt, Aequalem tibi uxorē ducito. Adagium admonet, ne quis cupiditate aut ambitione allectus, ſe potentiorem ducat uxorem. Nam eiuſmodi ferme connubia inauſpicato cedere. Plutarchus in libello de Liberis educandis parentes admonet vt eiuſmodi liberis ſuis vxores deſpondeant, quæ non ſint multo vel ditiores, uel potentiores. Prudenter.n. dici prouerbio, Tua fortis vxorem ducito. Celebratur & hoc inter ſapientum apophthegmata, atque a nonnullis Pittaco adſcribitur, Γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων, id eſt, Vxorem ducito ex æqualibus. Nam ſi duxeris ex potentioribus te prognatam, dominos tibi parabis, non affines. Diogenes Laertius in vitis philoſophorum huiuſmodi quiddam commemorat, quod quidem affirmat & Callimacho non ineleganti epigrammate celebratum eſſe. Adoleſcens quidam Atarnetes, Pittacon conſuluit vtra ſibi e duabus ducenda eſſet uxor. Nam duæ offerebantur: altera par opibus ac genere: altera vtroque ſuperior. At ille ſublato ſcipione quo nitebatur, admonuit, vti pergeret ad triuia ciuitatis quo pueri luſus cauſa conueniunt, eos conſuleret, & quod illi dediſſent conſilij, id ſequeretur. Pueri ex prouerbiali cantione reſponderunt, Aequalem vxorem eſſe ducendam. Itaque adoleſcens altera præterita, duxit æqualem. Idem Dioni ſuadet Callimachus. Hæc autem ſententia hoc impenſius placuit Pittaco, quod ipſe nobiliorem ſe duxerat Draconis ſororem, cuius imperium faſtidiaq. moleſtiſſime legitur tuliſſe: vt hoc dictum non in tempore, ſed ſuo malo uideatur reperiſſe. Extat autem epigramma, tametſi illic ἐὰν, non Δίων legitur, mendoſe opinamur: id eſt huiuſmodi,

Ξεῖνος Ἀταρνείτης τις ἀνείρετο Πιττακὸν οὕτω,
  Τὸν Μυτιληναῖον παῖδα τὸν Ὑρράδιον.
Ἄττα γέρον, δοιός με καλεῖ γάμος, ἡ μία μὲν δὴ,
  Νύμφα, καὶ πλούτῳ καὶ γενεῇ κατ' ἐμέ,
Ἡ δ' ἑτέρα, προβέβηκε. τί λώϊον, εἰ δ' ἄγε μοι σὺ
  Βούλευσον ποτέρην εἰς ὑμέναιον ἄγω.
Εἶπεν. ὁ δὲ σκίπωνα γεροντικὸν ὅπλον ἀείρας
  Ἠνὶ δὲ κεῖνοι σοι πᾶν ἐρέουσιν ἔπος
Οἱ δ' ἄρ' ὑπὸ πληγῇσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες
  Ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ
Κείνων ἔρχεο φησὶ μετ' ἴχνια. χ' ὁ μὲν ἐπέστη
  Πλησίον, οἱ δ' ἔλεγον, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.
Ταῦτ' ἀΐων ὁ ξεῖνος ἐφείσατο μείζονος οἴκου
  Δράξασθαι, παίδων κληδόνα συνθέμενος
Τὴν δ' ὀλίγην ὡς κεῖνος ἐς οἶκον ἐπήγετο νύμφην,
  Οὕτω καὶ σὺ Δίων τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.

Quos verſus, quoniam Ambroſius Camaldulenſis, Diogenis interpres, non omnino inſeliciter Latinos fecit, haud grauabimur adſcribere,

Hoſpes Attarnites rogitauit Pittacon olim,
  Sic Mitylenæum, Hyrradioq. ſatum,
Magne ſenex, geminæ cupiunt mihi nubere, quarū
  Et genere atque opibus conuenit una mihi:
Altera præcellit, quid præſtat conſule, dicq.
  Vtra ex his potius ſit capienda mihi?
Hic baculum tollens, ſic, tela ſenilia, dixit,
  Conſilium pueri, quod petis, expedient,
Quis celer in gyrum iactatus uerbere turbo
  Aſſiduo, latis uertitur in triuiis.
I, ſequere illorum monitus. ſic fatur, at ille
  Scitatur, referunt, tu tibi ſume parem.
Quæ poſtquam audiuit, monitis puerilibus hærens,
  A magnis hoſpes abſtinuit thalamis.
Atque parem paruas latus traduxit in ædes,
  Sic Dion æqualem ſi ſapis ipſe cape.

Eſt autem allegoria a turbine puerili, qui flagellis circumagitur. Agebat enim quiſq. pro ſuis uiribus turbinem ſibi congruentem. Deianira apud Ouidium ad ſuum ſexum tranſtulit prouerbium:

Quam male inæquales ueniunt ad aratra iuuenci,
  Tam iuueni magno coniuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus ſpecies læſura ferentes:
  Si qua uoles apte nubere, nube pari.

Plutarchus De liberis educandis, τὸ γὰρ τὴν κατὰ σαυτὸν ἐλᾶν σοφόν, id eſt. Sapientis eſt vxorem ſibi parem congruamq. ducere. Huc adſcribendū putauimus carmen illud ex Theſmophoriazuſis Ariſtophanis titulo inſcripta,

Δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή. id eſt,
Regina ſiquidem mulier eſt ſponſo ſeni.

Idem admonet uerſus ille Euripideus in Rheſo,

Οὐκ ἐξ ἐμαυτοῦ μειζόνων γαμεῖν θέλω. id eſt,
Nolim ex potentioribus me coniugem.

Neq. uero ſolum id ſpectari conueniet, vt par ſit uxor generis claritate, aut modo rei familiaris, verum vt ætas non admodum diſcrepet, vt forma, ut uita genus. Poteſt & longius trahi, nimirum ad negotium ſuſcipiendum, cui ſis conficiendo par & idoneus. Item ad uitæ genus aptum, & ad amicum tuis accommodum moribus.

Ne my quidem facere audet.

Qui metu non auderent hiſcere, ij quondam negabantur my facere audere. Refertur adagium a Varrone, libro De lingua Latina 3. Putat enim ille muſſare uerbum deductum a my litteræ vocabulo, quaſi μύζειν, propterea quod muti non amplius ſonare queant, quam my. Eſt enim ea littera maxime omnium muta, præſertim in fine, mire os contrahens & occludens. Verba Varronis ſunt hæc: A quo idem dicit, quod minimum eſt, neque, vt aiunt, μῦ facere audent. Videtur eſſe carmen Ennianum. Nam hunc paullo ſuperius citauerat. Dicit, quod minimum eſt, neque, ut aiunt, my facere audent. Eſt autem Græcis μύζω, tum ſugo, tum naribus uocem reddo. Ariſtophanes, ἐν θεσμοφοριαζούσαις,

Τί μύζεις, πάντα σοι πεποίηκα καλῶς.

Cum

Cum enim Mneſilochus dixiſſet, μῦ μῦ, id eſt, mu mu, Euripides reſpondes:

Quid muſſitas? peracta ſunt cuncta optime.

Et apud Latinos mutire ac muſſare, eſt tacite ferre, et quaſi vocem abſorbere. Terentius:

Muſſitanda iniuria adoleſcentium. Vergilius,

—Muſſat rex ipſe Latinus.

Apud Ariſtophanem in Equitibus, duo priuatim apud ſe queſturi quædam de uitiis ciuitatis, ſenarium hunc concinunt:

μῦ μῦ. μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ.

Ex quo licet coniicere hanc eſſe vocem loqui formidantium.

Ne gry quidem.

Μηδὲ γρῦ φθέγγεται, *id eſt, Ne gry quidem loquitur, hyperbole item prouerbialis apud Græcos, pro eo quod eſt, ne tantulum quidem. Nam Gry, minimum quiddam ſignificat, aut ſordes unguium rem videlicet uiliſſimam, aut vocem ſuillam, quam edere ſolent ij, qui grauantur ſermone reſpondere, aut nummiſma minutiſſimum. Ariſtophanes in Pluto:*

Καί μοι προσαιτεῖ,

Καὶ τοῦτ' ἀποκρινόμενος τὸ παράπαν, οὐδὲ γρῦ. *id eſt,*

Meq. ui ſubigit ſimul.

Atque interim rogatus, hæc quid ſibi uelint,

Prorſum nihil reſpondet, ac ne gry quidem.

Hinc & uerbum deductum γρύζειν. *Idem in eadem fabula,*

Γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ καθάρματε.

Grunnire uero audetis etiam perditi?

Philoſtratus in uita Apollonij, Οὐδὲ μὴν ἐφθέγξατο, οὐδ' ὑπέσχετο γρύξειν, *id eſt, Haud quaquam locutus eſt, neque adduci potuit vt vel hiſceret. Huius vocis uſus admodum frequens eſt apud Ariſtophanem.*

Pili non facio.

Est *Latinis hæc familiaris hyperbole: Non facio pili. Ne pilo quidem melior, cum minimum quiddam momenti ſignificant. Catullus: Non faciunt pili cohortem. Cicero ad fratrem: Ego enim ne pilo quidē minus te amabo. Idem: Interea da Cappadocia, ne pilum quidem. Tametſi in vulgatis exemplaribus pileum hoc loco ſcriptum eſt. Quod quidem adagium etiam his temporibus nulli non eſt in ore. Pili uilitas etiam Græcis in prouerbio fuit. Vnde* ἄξιος τριχὸς, *id eſt, dignus pilo, in hominem nihili. Quo durior erit trāſlatio, hoc uenuſtior: Nā, Pili nō facio, ꝑter hyperbolen nihil pene habet figuræ. At ne pilo quidē doctior Ne pilo quidē iniucundior: Ne pilo quidē honoratior, atq. id genus orationes, quoniam paullo longius recedunt a ſimplici ſermone, pluſculum accipiunt gratiæ.*

Nauci non facio.

Nauci *eſſe, et nauci facere, pro eo quod eſt, nihili eſſe, & nihili facere, ſæpicule apud Plautum reperietur. Quid autem nauci ſignificet, ſeruus quidam Plautinus, cum ea voce eſſet uſus, tamen ſcire ſe negat. Plautus: Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit. Grammatici quidam, inter quos Pompeius Feſtus, aiunt nauci ſignificare nucis putamen, aut oleæ nucleum, aut eam membranulam, quæ uiſitur in medio nucis, iuglandis interſita: deniq. rei cuiuſuis putamen, quod Græci* [illegible], *nauci uocatum exiſtimant. Quidam a voce Græca deducunt* νάκος, *quod declarat pellem caprinam. Sunt & alia de nauci ſententiæ, quas qui uolet cognoſcere, legat Feſtum in dictione Nacca. Nauci nō habeo, dixit Ennius apud M. Tullium libro de Diuinatione I. Non habeo deniq. nauci Marſum augurem.*

Flocci non facio, aut Flocci facio.

Eadem *ratione dictum eſt: Flocci facere, & ne Flocci quidem facere, pro eo quod eſt, ne tantuli quidem facere. Eſt autem floccus, particula lanæ, quæ inutilis a vellere diuellitur atque euolat, aut certe ſimile quiddam nullius momenti. Exempla paſſim apud auctores obuia ſunt, vt non uideatur operæpretium hoc inculcare loco.*

Huius non facio.

Ad *hanc formam pertinet illud Terentianum, ex Adelphis: Huius quidquam non faciam. Donatus admonet eſſe* δεικτικῶς *demonſtrantis aut floccum, aut ſtipulā, aut ſummum digitum, aut huiuſmodi quidpiam. Athenæus libro duodecimo prodidit, Sardanapali ſtatuam ipſius monumento impoſitam, hoc geſtu digitorum, ut ſignificaret res humanas omnes prorſus eſſe contemnendas, ac ne digituli quidem crepitu dignas.*

Vitioſa nuce non emam.

Apud *Plautum eſt in Milite: Vitam tuam uitioſa nuce non emam, pro eo quod eſt, ne minimo quidem. Et vulgo dicimus, caſſa nuce non emerim, & putamine nucis non emerim. Ariſtophanes in Pace:*

Οὐκ ἂν πριαίμην οὐδ' ἂν ἰσχάδος μιᾶς, *id eſt,*

Non emerim nec unica quidem nuce.

Conſimile his, quod legitur apud eundem Plautum, citante Feſto: Non ego iſtud verbum empſitem titiuillitio. Nam hoc verbo Latinos nihili rem ſignificare ſolitos, quemadmodum & Græci dicunt, [illegible]. *Rurſum Bubaſta, qua uoce uſus eſt, Neuius, pro nugatoriis, auctore Feſto.*

Ne teruncium quidem inſumpſit.

Est *aliquotiēs apud Ciceronē hyperbole teruncij, quod apparet eſſe genus minutiſſimi nummiſmatis, ad Atticum. Atque etiam ſpero, toto anno imperij noſtri, teruncium ſumptus in prouincia nullum fore. Plautus in Captiui duo: Neque ridiculos iam terunci faciunt: quemadmodum Græci dicunt* [illegible], *pro re viliſſima. Varro teruncium a tribus unciis dictum putat.*

Homo trioboli.

Itidem *Plautus in Pœnulo hominem trioboli dixit, pro nequiſſimo, planeq. nullius precij. A nummo minutiſſimo. Cōſimili figura dixit Ariſtophan. in Veſpis, pro uilibus verſibus,* τριχοινίκων ἐπῶν. *Gregorius in epiſtulis de uili contemptoq. dixit,* μᾶλλον δὲ ἀνδράποδον ὀλίγων ὀβολῶν ἄξιον, *id eſt, Immo potius mancipium paucis obolis dignum. Dicuntur & triobolares.*

Homo treſsis.

Consimili *modo Perſius treſſem agaſonem appellat,*

pellat, contemptiſſimum homuncionem. Idem:

Et Centum Græcos curto centuſſe licetur.

Id eſt, minimo. Treſſem autem dixit noue, quaſi tribus aſſibus æſtimandum. Aſſis autem erat ærei nummuli genus. Perſianum carmẽ ſic habet in quinta Satyra:

–Heu ſteriles ueri, quibus, una Quiritem
Vertigo facit. hic Dama eſt, non treſſis agaſo.

Confine Hieronymianum illud: Quis te dupondio ſup putabat? Iuſtinianus in præfatione Pandectarum, noluit adoleſcentes legum ſtudioſos, ueteri non minus ridiculo quam friuolo cognomine, nuncupari dupondios, ſed Iuſtinianos nouo.

Dignus pilo.

Ἄξιοι τριχός, *id eſt, Pilo digni, dicuntur Græcis, nulla bona re digni, quod pilo nihil contemptius. Ariſtophanes in Ranis:*

Εἰ πώποτ' ἦλθον δεῦρ', ἐθέλω τεθνηκέναι,
ἢ 'κλεψα τῶν σῶν ἄξιον τι καὶ τριχός. *id eſt,*
Si quando ueni huc, emori ſane uolo, aut
Si quid tuorum ſuſtuli, dignum pilo.

Adagium commemoratur a Diogeniano.

Nec vno dignus.

Ἄξιος οὐδὲ μονάδος, καὶ ἄξιος ἑνός, *id eſt: Ne vno quidẽ dignus, & uno dignus, de uiliſſimo. Tranſlata metaphora a iactu talorum, in quo* μονὰς, *id eſt, unionis numerus infimus erat. Demum ubiq. in rationibus numerorum minimum quiddam eſt unio, ac ne numerus quidem, ut autumant philoſophi. Ex aduerſo, quem multi precij ſignificant, hunc* πολλοῦ τινὸς ἄξιον, *id eſt, multa re dignum, trita figura Græci dicunt, &* τοῦ παντὸς ἄξιον, *id eſt, quauis re dignum, & e diuerſo* ὀλίγου ἄξιον, *id eſt, paullo dignum, quem contemnunt. Gregarium autem eſt ac plebeium, unius duntaxat hominis vice ſupputari. Proinde Homerus Iliados Λ. cum medici dignitatem explicare vult, ait:*

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. *id eſt,*
Vnus homo medicus multis æquandus honore eſt.

Ad quod reſpexit Plato lib. De legibus quinto: ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, *id eſt, Nam hic quidem pro vno, ille pro pluribus aliis æſtimãdus eſt. Ad hanc formam pertinent & illa rethorum figura, cum aiunt, vnum aliquem ſibi pro theatro eſſe, & vnius cuiuſpiam iudicium pluris ſe facere, quam infinitæ multitudinis.*

Dignus obeliſco.

Ἄξιος ὀβελίσκου, *id eſt, Dignus obeliſco, dignus quouis honore. Summis enim uiris eiuſmodi columnæ ac pyramides erigebantur, magnificis inſcripta titulis, aut ingentes coloſſi, ſic enim ſtupidi principes olim fingi gaudebant. Tametſi prouerbium ancipitem habet ſententiam, propterea quod Ariſtarchus obeliſcis iugulare ſit ſolitus, quæ parum probaret. Meminit huius præter alios Suidas.*

Aureus in Olympia ſtato.

Q V E M ſummo præmio dignum Græci ſignificant, ei dicere ſolent: Aureus in Olympia ſtatuere. Lucianus in Pſeudologiſta, χρυσοῦς φασὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ σταθείς, *id eſt, Aureus, ut aiunt, in Olympia ſtato. Quod is honos id ætatis præcipuus haberetur, loco tam celebri, ſtatuam inter illuſtres uiros habere. Huc alluſit Vergilius, cum ait:*

Si fœtura gregem ſuppleuerit, aureus eſto.

Plato in Phædro, ὑπισχνοῦμαι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς Δελφοὺς ἀναθήσειν. *id eſt, Polliceor me ſtatuam auream tibi æqualem Delphis collocaturum. Ibidẽ paullo poſt,* παρὰ τὸ Κυψελιδῶν ἀνάθημα σφυρήλατος ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθητι, *id eſt, Inter ſtatuarum Cypſelidarum monimenta, in Olympia fabrefactus ſtato. Interpres fortaſſis* χρυσήλατος, *legit, aut certe ſomniauit, vt qui uerterit aureum. Porro reges Corinthi dicuntur Cypſelidæ a Cypſelo qui pulſis Bacchidis e Corintho, ibidem imperio eſt potitus, ſummasq. coegit diuitias, cuius rei argumentum, inquit Strabo,* τὸ Ὀλυμπίασιν ἀνάθημα Κυψέλου, σφυρήλατος χρυσοῦς ἀνδριὰς εὐμεγέθης. *Alluſit huc & Philoſtratus in Apollonij uita,* καὶ στεφανώσουσί σε Ὀλυμπίᾳ, *id eſt, & coronabunt te in Olympia. Nõ diſſimili figura dixit Perſius, ſatyra II.*

Præcipui ſunto, ſitq. illis aurea barba.

Quibuſdam enim ſignis aurea barba conſueuit addi.

Quauis re dignus.

Ἄξιος τοῦ παντός, *Id eſt, Quauis re dignus. Refertur ab omnibus Græcorum adagiorum collectoribus. Vtitur Plato in Sophiſta.* καὶ τοτὲ μὲν δοκοῦσιν εἶναι τοῦ μηδενὸς τίμιοι, τοῖς δ' ἄξιοι τοῦ παντός, *id eſt: Aliis videntur nulla re digni, aliis rurſus quantauis. Similiter dixit Terentius: Hominem quantiuis pretij. Quanquam huius adagionis modo eſt facta mentio.*

Dignus Argiuo clypeo.

Ἄξιος εἶ τῆς ἐν Ἄργει ἀσπίδος, *id eſt, Dignus es Argiuo clypeo. De generoſo ac maiorem in modum venerando: inde ſumptum, quod olim apud Argiuos ex more pueri incorrupti puriq. clypeos quoſdam geſtantes, pompas agebant. Isq. honos erat illi ætati, priſco quodam inſtituto decretus.*

Dignũ propter quod uadimoniũ deſeratur.

V B I rem maximi momenti uolemus ſignificare, quæq. vel quantouis diſpendio debeat expeti, dignam eſſe dicemus, cuius gratia uadimonium deſeratur. Nam qui vadati ſunt, nõ niſi ſummo ſuo periculo abeſſe poſſunt. Plinius ſecundus in præfatione Naturalis hiſtoriæ: Inſcriptiones, inquit, propter quas uadimonium deſeri poſſit, hoc eſt, quarum gratia omnia ſint poſthabenda, vel maxime ſeria. Seneca De beneficiis lib. 4. Vadimonium promittimus, tamen deſeritur. Non in omnes datur actio. Deſerentem uis maior excuſat. Hæc Senecæ uerba declarant, uehementer urgens eſſe oportere, quod excuſet uadimonij promiſſi deſertorem. Horatius;

–Et caſu iam reſpondere uadato Debebat.

Ridet improbum garrulum, qui maluerit periclitari de cauſa, quam a nugis diſcedere. Conſimilis eſt forma quaſi pro aris focisq. dimicare, cũ de re chara ſeriaq. certamen eſt. Nec diſſimili ſchemate dixit Celſus, libro Pand. ſexto, titulo de rei uendicatione, Laribus ſepulchrisq. auitis carere. Finge, inquit, pauperem, qui ſi reddere id cogatur, laribus ſepulchrisq. auitis carendum habeat: ſufficit tibi permitti tollere ex his

rebus

rebus quæ poſſis, dum ita ne deterior ſit fundus, quam ſi initio non foret ædificatum.

In vtramuis dormire aurem.

IN *vtramuis dormire aurem, eſt animo otioſo, ſecuro, uacuoq. eſſe. Terentius in Heauton. Ademptum tibi iã ſaxo omnem metum, in aurem vtramuis otioſe vt dormias. Vtitur eo & Baſilius in epiſtula quadam, ſed malam in partem, ita vt ſupinam ſecuritatem intelligi uelit. Menander in Plotio apud Gellium,*

Ἐπ' ἀμφότερα δ' ἐπικλαμβάνει μέλλων καθεύδειν.

In aurem vtranque quandoquidẽ dotata eſt, cubet.

Sic enim uertit neſcio quis.

In dexteram aurem.

EODEM *ſenſu dixit Plinius in dexteram aurem. Ita enim ſcribit Romano ſuo: Nihil quod in dexteram aurem, fiducia mei dormias, non impune ceſſatur, id eſt, nihil eſt quod ſis ſecurus. Sic enim admonent medici, vt in primo ſomno, qui profundiſſimus eſſe conſueuit, in aurem dexteram incumbamus. Cum experrecti redormire cupimus in ſiniſtram. Porro qui leui ſomno vult vti, in neutram incumbit aurem, quo facilius expergeſiat.*

Porrectis dormire pedibus.

HVIC *affine eſt illud,* ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, *id eſt, Porrectis pedibus dormire. Lucianus de mercede ſeruientibus,* καὶ τοῦτ' ἐκεῖνο τὸ ἐν εὐχαῖς ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, *id eſt, Iamq. tandem quod optari ſolet obtigit, vt porrectis pedibus dormias. Ad eandem figuram pertinet, quod in Ariſtophanis Pluto dixit Mercurius,* ἀνεκβάδην ἀναπαύομαι, *id eſt, Sublatis pedibus requieſco, & ſupinus per otium. Et ſupinitatem, negligentiam, incogitantiamq. ſignificamus.*

Naſo ſuſpendere.

NASO *ſuſpendere, eſt uafre ac ſubdole irridere. Plinius lib. 11. cap. 37. docet a ſuæ ætatis hominibus paſſim ſubdolæ irriſioni fuiſſe dicatum. Nam apud veteres auctores nihil huiuſmodi legitur. Verba Plinij ſubſcribamus: Et altior homini tan tũ quem noui mores ſubdolæ irriſioni dicauere, naſus. Horatius in Sermonibus:*

-Naſo ſuſpendis adunco. Idem alibi:

-Balatro ſuſpendens omnia naſo.

Perſius de Horatio, qui uafre tecteq. rideat,

Callidus exterſo populũ ſuſpẽdere naſo. Idẽ alibi:

Diſce, ſed ira cadat naſo, rugoſaq. ſanna.

Vnde naſuti vocãt, qui docte norint alios irridere.

Martialis,

Non cuicunq. datum eſt, habere naſum. Idem,

Et pueri naſum Rhinocerotis habent.

Idem rurſum,

Naſutus ſis uſq. licet, ſis deniq. naſus. Perſius,

-Rides ait, & nimis uncis

Naribus indulges.

Græci ſimplici efferunt uerbo, μυκτηρίζειν, ἀντιμυκτηρίζειν, *id eſt, irridere, uiciſſim irridere,* ἀπὸ τοῦ μυκτῆρος, *id eſt, naſo. Caſſius ad Ciceronem, libro Epiſtularum familiarium decimoquinto. Quoſq. vbi ridiculo aut ſcommatico dicterio læſeris, velint ruſtice gladio,* ἀντιμυκτηρίσαι, *id eſt, uiciſſim naſo ſuſpendere.*

Dignus quicum in tenebris mices.

QVI *certiſſima eſſet fide, eum dignum dicebant, qui cum in tenebris micaretur. Cicero libro Officiorum tertio: Hoc nonne eſt turpe, dubitare philoſophos, quæ ne ruſtici quidem dubitant, a quibus natũ eſt, id quod tritum eſt vetuſtate prouerbium. Cum enim fidem alicuius, bonitatemq. laudant, dignum eſſe dicunt, qui cum in tenebris mices. Idem De finibus libro ſecundo, Cur iuſtitia laudatur, an uerum eſt tritum vetuſtate prouerbium, qui cum in tenebris mices? Eſt autem micare, luſus genus quoddam, quod adhuc apud Italos durat, ut repente porrectis digitis, certantium vterq. numerum diuinet. Huius Cicero mentionem facit, libro de Diuinatione ſecundo: Quid eſt enim ſors? Idem propemodum quod micare, quod talos iacere, quod teſſeras. M. Varro: Micandum erit cum Græco, vtrum ego illius numerum, an ille meum ſequatur. Nemeſianus in carmine Bucolico: Digitos iactare micantes. Meminit diuus Auguſtinus lib. de Trinitate octauo, capite quinto: Nam id, inquit, vbi uolumus facile habemus, vt alia omittam, uel micando digitis tribus. Porro qui cum micas in tenebris, ei liberum eſt, ſi uelit fallere. Proinde dignus qui cum in tenebris mices dicitur, qui ſit uſque adeo certa fide, ut nec ſi tuto poſſit, uelit quempiam mendacio fallere. Habent Græci ſimile quiddam: Dignus hic eſt, cui uel iniurato fidem habeas:* Ὅδ' ἄξιος ὁ ἀνὴρ καὶ ὀμόσαντι πιστεῦσαι. *Hic vir dignus, cui credas etiam iniurato. Cui diuerſum, Ne iurato quidem illi crediderim.*

Ex Iouis tabulis teſtis.

Ἐκ τῆς Διὸς δέλτου ὁ μάρτυς, *id eſt, Ex Iouis tabulis teſtis. Apud Græcos dicebatur, pro certo & indubitabili teſte. Lucianus in libello De mercede ſeruientibus.* Εἴ τις εἴποι μοιχὸν ἢ παιδεραστὴν, τοῦτ' ἐκεῖνο ἐκ τῆς Διὸς δέλτου ὁ μάρτυς, *id eſt, Si quis te adulterum, aut pæderaſtem dixerit, is protinus, iuxta id quod dici ſolet, ex Iouis tabulis teſtis. Alluſum eſt, ad diphtheram, in qua Iuppiter omnia mortalium acta deſcribere fingitur a poetis.*

Atticus teſtis.

Ἀττικὸς μάρτυς, *id eſt, Atticus teſtis, legitur in collectaneis Diogeniani, pro probatiſſimo atque incorruptiſſimo teſte. Quod ſi quis per Ironiam torqueat in teſtem vanum, non inconcinne dixerit.*

Attica fides.

Ἀττικὴ πίστις, *id eſt, Attica fides, legitur apud eundem de minime vanis, minimeq. periuris, inde natum quod apud Atticos templum eſſet Fidei deæ conſtructum. Cuius meminit etiam Plautus in Aulularia. Velleius Paterculus meminit his quidem uerbis: Si quis hoc rebellandi tempus quo Athenæ a Sylla captæ ſunt, imputat Athenienſibus, nimirum veri uetuſtatisq. ignarus eſt. Adeo enim certa Athenienſium in Romanos fides fuit, vt ſemper & in omni re quidquid ſyncera fide gereretur, id Romani Attica fide fieri prædicarẽt. Quintil. lib. 12. cap. de genere dicendi, ſcribit hunc in modum, Quos ego exiſtimo, ſi quod in his finibus vberius*

rius inuenerint solum, fertilioremue ſegetem, negatu ros Atticam eſſe, quod pluſquã acceperit ſeminis reddat, quia hanc eius terræ fidem Menander eludit. Ex his colligimus Atticam fidem dictam, quod nec detraherent pactis, nec adderent. Talis erat & ſoli fides nõ admodum feracis, cum agrorum fides laudetur, ſi cum fœnore reddant quod creditum eſt.

Græca fide.

Ἑλληνικῇ πίστει, *id eſt, Græca fide, reperitur pro certa item fide. Fortaſſis idem cum proximo: niſi malumus per ironiam accipere. Auſonius ad Paulum:*

Nobiſcum inuenies ἀττικὴν, *ſi libet uti*
Non Pœna, ſed Græca fide.

Idem de Philone uillico ſuo:

Mutuatur ad Græcam fidem.

Plautus Græcam fidem dixit ubi non verbis, neque ſtipulationib⁹, ſed præſente pecunia res agitur. Sic enim apud eum loquitur Clæreta lena in Aſinaria: Diem, aquam, ſolem, lunam, noctem, hæc argento non emo. Cetera quæ uolumus uti, Græca mercamur fide, id eſt, numerata pecunia. Euripides in Iphigenia Taurica: πιστὸν Ἑλλὰς οἶδεν οὐδέν. *id eſt, Græcia nequaquam nouit fidem. Hoc ſane nomine ea natio peſſime audiuit olim.*

Punica fides.

POENORVM *perfidia in prouerbium abiit, quod ea gens peculiariter periurij uanitatisq. notata ſit, quemadmodum abunde teſtatur T. Liuius. Cuius hæc verba ſunt libro ſecundo de bello Punico: Quæ Punica religione ſeruata eſt fides ab Hannibale. Idem belli Punici ſecundi lib. primo: Has tantas uiri virtutes ingentia uitia æquabant, inhumana crudelitas, perfidia pluſ quam Punica, nihil ueri, nihil ſancti, nullius dei metus nullum iuſiurandum, nulla religio. His coloribus depingit Hannibalem. Subindicat idem Q. Curtius, in Tyriis Pœnorum auxilio deſtitutis. Rurſum Maximinus apud Iulium Capitolinum: Afri, inquiens, fidem Punicam præſtiterunt: et quod modo citauimus ex Auſonio, Pœna fide. Saluſtius in Iugurthino: Comperio Bocchũ magis Punica fide quam ob ea quæ prædicabat, ſimul Romanos & Numidam ſpe pacis detinuiſſe. Plautus: Nemo me Pœnus Punior, adludens ad morum perfidiam. Pœni fœdifragi ſemper habiti. Idem in Pœnulo, Et is omnes linguas ſcit, ſed diſſimulat ſtiens, ſe ſcire, Pœnus plane eſt, quid verbis opuſt.*

Altera manu fert lapidem, altera panem oſtentat.

QVI *coram blandiuntur, clam obtrectantes, palam amicos agunt, clanculum nocent: aut qui hic proſunt, illic lædunt, falſam beneficij ſpem oſtentant, vt nacti occaſionem funditus perdant, ij dicuntur altera manu portare lapidem, altera panem oſtentare. Translatum ab iis, qui canes oſtentato pane pelliciunt: deinde accedentibus ſaxum illidunt. Euclio Plautinus in Aulu.*

Nũc petit cũ pollicetur, aurũ inhiat, vt deuoret.
Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera.

Diuus Hieronymus ad Rufinum: Hæc apud te amice potius expoſtulare volui, quam laceſſitus publice deſæuire, vt animaduertas me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Eodem eleganter adluſit, ſcribens ad eundem Rufinum: An tibi ideo panem non damus, quia hæreticorum cerebro lapidem illidimus? Simile quiddam habet Gregorius Theologus in epiſtula ad Euſebium epiſcopum Cæſarienſem. ὥσπερ ἄν τις τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς τῇ μὲν τῶν χειρῶν κατασπῴη τὴν κεφαλὴν, τῇ δὲ παίοι τὴν παρειάν, *id eſt, Perinde quaſi quis eiuſdem uiri altera manu ſtabat caput, altera malam feriat.*

Ex eodem ore calidum, & frigidum efflare.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξάγειν, *id eſt, Eodem ex ore calidum ac frigidum proferre. Bilingues & qui eundem modo laudant, modo vituperant, ex eodem ore calidum ac frigidum ſpirare dicuntur. Natum ex Apologo quopiam Auiani fabulatoris. Satyrus quidam cum vehementer algeret, hyberno gelu ſupra modum ſæuiente, a ruſtico quodam inductus eſt in hoſpitium. Admiratus autem cur homo inflaret in manus ori admotas, rogauit cur ita faceret. is reſpondit, vt frigidas manus halitus tepore calefaceret. Deinde vbi extructo foco, appoſita menſa, in pultem feruidam rurſum inflaret, magis etiam admiratus, ſciſcitatus eſt, quid hoc ſibi uellet: vt pultem, inquit, nimium feruentem halitu refrigerem. Tum Satyrus ſurgens a mẽſa: Quid ego audio, inquit. Tun' eodem ex ore pariter & calidum & frigidum efflas? Valebis, neque enim mihi ratio eſt, cum eiuſmodi homine commune habere hoſpitium. At huiuſce rei, quam Satyrus admirabatur, cauſam reddit Ariſtoteles in Problematis, Sectione trigeſimaquarta, problemate ſeptimo, idq. ideo fieri putat, quod qui vehementius efflat, is non mouet uniuerſum aerem, ſed ore contractiore paullulum uenti expires, ut calor ab ore profectus, a reliquo aere, quem ob impetum plurimum mouet, continuo euaneſcat, atque in frigus abeat. Id quod ſecus fit in eo, qui faucibus apertis aerem exhalat. Ex eodem ore emanat dulce & amarum. Huc adſcribi poterit, quod refert ſecundo libro Plinius. plus quam prodigioſum, fontem eſſe quendam in Dodona, qui cum ſit frigidiſſimus, & faces ſi quis ardentes immergat, extinguat: ſi extinctæ admoueantur, accendit. Quæ omnia torquere licebit in rhetores, qui eadem norunt laudare & uituperare, eleuare atque attollere. Item in Iureconſultos, qui cauſam eandem nunc tuentur, nunc impugnant. Ad eum ſenſum detorſit Plutarchus, quod Circe eadem virga mentem adimit, ac reddit: pecudes facit, & homines. Extat apud Græcos hic ſenarius prouerbialis,*

Τὸν αὐτὸν αἰνεῖν καὶ ψέγειν ἀνδρὸς κακοῦ. *id eſt,*
Laudare eundem, carpereq. uiri eſt mali.

Athenæus libro quarto docet eſſe fiſtulæ genus, a Græcis dicitur μάγαδις, *ſiue* παλαιομάγαδις, *quod idem & grauem & acutam uocem reddit. Vnde uerſum adducit ex Alexandride,*

Μάγαδιν λαλήσω, μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν. *id eſt,*
Grande ac puſillum Magade proloquar ſimul.

Id Græcis dicitur μαγαδίζειν. *ſonare ſimul duas voces, grauẽ & acutã* διὰ πασῶν, *ut vocant muſici. Ariſt. ſectionis decimanonæ, problemate iuxta Græcos codices decimooctauo, iuxta Theodori uerſionẽ xvii. vti-*

P tur

eiuſdem nominis tragœdia, Iouis tonitrum contemnēs, loquitur hoc pacto,

Εἶτ' ἐκπιὼν ὅλας ἀμφορέα, πέπλον
Κρούω, Διὸς βροντῶν ἴσον κτυποῖς. id eſt,
Vbi lactia epotauero amphoram, peplum
Quatio, Iouis ex pari tonitribus obſtrepens.

In antro Trophonij vaticinatus eſt.

Ἐς τροφωνίου μεμάντευται, id eſt, In Trophonij antro uaticinatus eſt. De homine uehementer triſti, tetricoq. propterea quod olim creditum eſt eum, qui in Trophonij ſpecum deſcendiſſet, poſtea nunquam ridere. Ariſtophanes in Nubibus,

—Ὡς δέδοικ' ἐγὼ
Εἴσω καταβαίνων ὥσπερ ἐς τροφωνίου. id eſt,
—Vt uidelicet horrui
Haud aliter, ac ſubiens ſpecum Trophonij.

Porro hiſtoria de Trophonio uarie narratur a Græcis. Quidam aiunt hunc Trophonium in ſecandis ſaxis ſummum artificem fuiſſe, ſanumq. ſubterraneum extruxiſſe in Lebadia Bœotiæ regione, quod Trophonij uulgo cognominatum eſt, nimirum ab artifice. Dein qui ſciſcitarentur oracula, in aditu ſpecus ſedere ſolitos, nudos: atque inde flatu quodam abripi ſub terram. Geſtare autem ſecum placentas quaſdam, quas lemuribus & ſerpentibus occurrentibus obijcerent. Deinde percepto oraculo, rurſus per alium hiatum in ſummā terram reſtitui. Alij narrant hoc pacto: Agamedes Stymphali, quæ eſt Arcadiæ pars, rex erat: is uxorē duxit Epicaſten, cuius filius erat Trophonius. Ii eius tempeſtatis mortales omnes artificio ſuperabant, ac Delphicum templum extruendum receperant, atque in Helide ærarium quoddam condiderant Augeæ, ubi aurum ſuum reconderet: qui poſtea ſoluta lapidis cuiuſdam commiſſura, quam in hoc ipſum reliquerant, noctu ingreſſi, pecuniam furari conſueuerunt, ſocio Gercyone Agamedis germano, atque Epicaſtæ filio. Quæ res cum uehementer perplexum haberet Augeam, forte fortuna accidit, ut Dædalus Minoem fugiens ad eum diuerteret. Hunc exorauit Augeas, ut arte quapiam fures hos inueſtigaret. At Dædalus laqueos quoſdam ſummo artificio conſtituit, quibus Agamedes captus eſt. Id conſpiciens Trophonius, non eſſe effugium, capite Agamedis amputato ne poſſet agnoſci quis eſſet, una cum Gercyone Orchomenon aufugit. Hos cum Augeas, auctore Dædalo perſequeretur, & illinc aufugerunt: alter nempe Gercyon Athenas, ut teſtatur Callimachus, in Arcadiam, alter uero in Lebadiam Bœotiæ regionem. Vbi parato ſibi domicilio ſubterraneo per omnem uitam perſeuerabat. Quo defuncto, uulgo creditum eſt, illic certa reddi oracula, ac Trophonio perinde ut deo ſacrificari cœptum. Quidam aiunt Agamedem & Trophonium Dædali opera ſuffuratos aufugiſſe, & Trophonio fugienti terram hiatu diductam, uiuumq. abſorbuiſſe circa Lebadiam. Aliquot poſt annis, cum Bœoti peſtilentia laborarent, conſultū oraculum reſpondit, Trophonij manibus honorem habendum eſſe. At illi cum eſſent ignari, ubi nam terrarum illius eſſet monumentum, apum indicio repererūt. Nam ubi eas conſpicerent, e cauo quodam ſubſtantes, coniectarunt eum eſſe locum. Quare uiſum eſt aliquem in id antrum demittere, qui rem exploraret. Quidam igitur ingreſſus, duos dracones obuios habuit: quibus obiectis offis mellitis, illæſus euaſit. Vnde & mos inoleuit, ut antrum Throphonij ſubituri placentas aliquot ſecum deferant. Prius quam autem ſubirent, certis diebus ceremoniis præſcriptis luſtrabantur, pure interim agentes: deinde ſtola ſacra ornati deſcendebant, haſtas manu geſtantes, ut aiunt nonnulli, quo uim ſerpentium depellerent. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum libro primo tradit, Trophonium et Agamedem exædificato templo Apollini Delphico, uenerantes deum laboris ſui mercedem petiſſe, nihil quidem certi, ſed quod eſſet optimum homini: quibus Apollo ſe id daturum oſtendit, poſt diem ab illo tertium, qui ut illuxit, mortui ſunt reperti. Recentiores ita tradunt, Trophonium uirum quempiam fuiſſe ſupra modum gloriæ famelicum, Empedocliq. ſimillimum, extructoq. ſibi ſubterraneo domicilio oracula reddidiſſe. deinde ubi ille fame interiſſet, genium quē-dam in id immigraſſe, atque oracula reddere perrexiſſe: poſt ſuperſtitione mortalium plures in id antrum demiſiſſe ſeſe, ac dies complures fuiſſe commoratos. Plutarchus in commentario de dæmonio Socratis, narrat Timarchum quendam in Trophonij ſpecum ingreſſum, poſteaquam illinc rediſſet, prodigioſa dictu narraſſe ſibi uiſa. Meminit & Cicero libro De natura deorum tertio, huius Trophonij. Meminit Herodotus in primo. Sed plurima de hoc nugamento nugatur apud Philoſtratum Apollonius, uir noſtro iudicio dignus, qui non alia de re philoſophari debuerit: Ridet locis aliquot Trophonium hunc Lucianus, adamantinus omnium ſuperſtitionum inſectator: per cuius antrum & Menippus ſe iocatur ab inferis rediſſe. Huius antri mentionem facit Euripides in Ione,

Τί θέσπισμ' ἐκ τροφωνίου φέρεις, id eſt,
Quod ex Trophonij refers oraculum?
Item in eadem,
Σηκοὺς δ' ἀμείψας τροφωνίου. id eſt,
Templa adis Trophonij.

Quæ nos de Trophonij antro retulimus, partim ex Ariſtophanis interprete, partim ex Zenodoto ſumus mutuati.

Excubiarum cauſa canens.

Φρουρᾶς ᾄδων, id eſt, Excubiarum gratia canens, Dicebatur olim in hominem uigilantem ac diligentem, inde ductum, quod qui excubias agunt, canere conſueuerunt, ueluti uigiliarū tædium cantu ſolentur, uel ne interim obdormiſcāt. Sic ait Strepſiades in Nubibus Ariſtophanis, male acceptus in ſchola Socratis,

Φροῦδα τὰ χρήματα, φρούδη χροιά,
Φρούδη ψυχή, φρούδη δ' ἐμβάς.
Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τοῖσι κακοῖς,
Φρουρᾶς ᾄδων ὀλίγου φροῦδος γεγένημαι. id eſt,
Caſſi nummiq., caſſusq. color.
Caſſa eſt anima, caſſa ſolea.
Hisq. malis accedit & illud,
Dum canto uigil, pene interij.

Effertur autem bifariam, parœmia, φρουρᾶς ᾄδων, uel φρουρὰς ᾄδων. Alluditur ad hanc uocem φροῦδος, quæ ſignificat caſſum & inanem.

Sale emptum mancipium.

Ἁλώνητον ἀνδράποδον, id eſt, Sale emptum mancipium. In barba-

barbarum quempiam ac vilem homuncionem olim dicebant. Nam negotiatores olim in mediterranea ſalem importantes, mancipia reportabant a barbaris. Et Thraciæ genti peculiaris erat mos, mancipia ſale commutare. Vnde comicus quidam,

[illegible] id eſt,

Generoſus es Thrax ſale redemptus ſcilicet.

Huiuſmodi ferme referuntur a Zenodoto.

Salis onus unde uenerat, illuc abiit.

[illegible] id eſt,

Sal abiit illuc, unde demum uenerat.

Senarius prouerbialis in eos qui parta tueri nequeũt. Aut in eos quibus male parta male diſpereunt. Natum adagium ab euentu. Negotiator quidam nauem onuſtam ſale uehebat, nautis dormitantibus, influxu aquæ marinæ ſentina uehementer adaucta, & ſalem uniuerſum ſoluit ac corrupit, & nauem ipſam demerſit: itaq. quod ex aqua marina natum fuerat, nã hinc concreſcit ſal, in eandem denuo liquefactum eſt.

Salem uehens dormis.

FERTVR *& his uerbis adagium ex eodem euentu natum,* [illegible]*, id eſt, Salem portans dormis. Quadrabit in eum qui in re periculoſa ſocorditer atque indiligenter agit, propterea quod ſal influxu ſentinæ facile corrumpitur.*

Male parta, male dilabuntur.

RESPONDET *ſuperiori ſententiæ, quod eſt in ſecunda Ciceronis Philippica: Sed ut eſt, inquit, apud poetã neſcio quem, Male parta, male dilabuntur. Quod autẽ de auctore dubitat Tullius, eſt apud Plautum in Pœnulo, Male partum, male diſperit. Feſtus Pompeius ex Nenio citat: Male parta, male dilabuntur.*

Qui ſe nõ habet, Samum habere poſtulat.

Ος αὐτὸς αὐτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει. id eſt,

Qui ſemet ipſe non habet, Samum cupit.

In eos conueniet qui impudenter quippiam poſtulant. Aut qui minora curant, maiorum negligentes. Natum ex hiſtoria quapiam, cuius meminit Plutarchus in apophthegmatis Laconicis. Athenienſes vrbe uictori tradita poſtularunt, vt Samum duntaxat ſibi relinqueret. Atque is reſpondit ad hunc modum, Cũ veſtri non ſitis, alios habere poſtulatis. Atque hinc ducta parœmia,

[illegible] id eſt,

Qui ſemetipſum non habet, Samum petit.

Dion ſophiſta in libello [illegible]*, eleganter accõmodat in aliũ ſenſum,* [illegible]*.i. Qui ſibiipſi non eſt amicus, quomodo alteri eſt amicus? Quadrabit & in eos, qui imperium affectant in alios, cum ipſi ſibi nequeant imperare.*

Occultæ muſices nullus reſpectus.

OCCVLTAE *muſices nullus reſpectus. Græcis quondã celebratum adagium: cuius ſenſus ſit, quãuis egregias ingenij dotes, ſi non proferas, perinde eſſe quaſi non habeas. Quo uidetur alluſiſſe Perſius, cum ait.*

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter.

Hoc noſtrum refertur a Suetonio in uita Neronis imperatoris, quem ſcribit imperatoriæ dignitatis oblitũ, vſque adeo muſices ſtudioſum fuiſſe, ut non modo nihil omitteret eorum quæ generis eius artifices, uel cõſeruandæ, uel augendæ uocis gratia factitarent, verũ etiam in ſcenam prodire concupiuerit: ſubinde inter familiares Græcum prouerbium iactans, Occultæ muſicæ nullum eſſe reſpectum. Vſurpat idem Aulus Gellius, lib. Noctium 13. cap. ultimo, Noſti, inquit, magiſter verbum illud ſcilicet uetus: egregiam muſicam quæ ſit abſcondita, eam eſſe nulli rei. Vſurpatur a Luciano in Harmonide, [illegible]*, id eſt, Nulla enim utilitas occultæ, quemadmodũ prouerbio dicunt, & abſtruſæ muſices. Alluſit huc haud dubie Ouidius, cum ait,*

Tu licet & Thamyrã ſuperes, atque Orphea cãtu,
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.

Sunt autem nonnulli mortales, qui uel natiuo quodam ingenij vitio, vel data etiam opera quæ ſciunt diſſimulant, & aliis grauantur impertire. His illud nonnunquam euenire ſolet, vt pro indoctis negligantur. Huc adſcribendum quod Græci [illegible] *appellant, id eſt, cæcas diuitias, reconditas opes & abſtruſas. Ad hunc modum vocat Plutarchus cõpluribus locis, atque item Lucianus. Hoc dictum Plutarchus in uita Lycurgi teſtatur vulgo apud Lacedæmonios fuiſſe iactatum, quod illic Plutus ſeruaretur inhonoratus non aliter quam imago picta inanimis & immobilis. Sic enim Lycurgus inſtituerat rempublicã, vt diuitiæ nec uſui cuiquam eſſe poſſint, nec ornamento.*

Ficulnus.

LIGNVM *ficulnũ vt fragile, atq. ad omnia ferme inutile, prouerbiis aliquot locum fecit. Nam* [illegible]*, id eſt, virum ficulnũ appellant mollem atq. inutilem, vt Theocritus in Ergatinis:* [illegible]

[illegible] id eſt,

Ne quis præteriens dicat, ficulni homines ſunt,
Atque hæc deperiit merces.

Scholiaſtes admonet prouerbium ductum a ligno ficus, inutili, fragili & inualido, unde dictum & ficulnum præſidium, pro inutili. Apud Ariſtophanem in Fucis quidam interrogat, [illegible]*, id eſt, Cuius ligni tu? Reſpondetur* [illegible]*, id eſt, ficulni. Quo loco monet interpres, ex ficulno ligno fumum exiſtere acerrimum ac moleſtiſſimum. Apud eundem in Pluto Sycophanta minatur, ſi quem nactus eſſet ſuæ ſortis virum ficulnum, vlturum iniuriam,*

[illegible] id eſt,

Si quempiam nanciſcar eiuſdem iugi
Virum atque ficulnum.

Rurſum apud eundem in eadem fabula,

[illegible]

[illegible] id eſt,

Ficulnum ego hercle, ac præpotentem iſtum deum,
Compulero pœnas hoc die dependere.

Ficulnum deum appellans imbecillũ ac nullarũ uiriũ. Huc alluſit Horatius, cum Priapum ita loquẽtẽ facit,

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum.

Ac paullo poſt, *—Pepedi*
Diffiſſa nate ficus.

Ficulnã mentẽ dixit Lucianus [illegible]

la quadam ad Brutum: Hæc ex oraculo Apollinis Pythij edita tibi puta. Trãſlatum a tripode, vel Delphica, uel Pythia. Nam hæc duo oracula quondam ſummam fidem apud mortales obtinuerunt. De Pythio teſtatur Strabo libro Geographiæ nono, fuiſſe quondam celebratiſſimum, idq. liquere theſauris ingẽtibus inibi conſtructis, in quos ſacra conferrentur pecuniæ, tũ operibus præſtantiſſimorum artificum: deinde ludis Pythijs illic celebratis, deniq. innumerabilibus oraculis, quæ mãdata litteris extarent. Tripodem ita deſcribit, Auctores, inquit, certi memorant, diuinum ipſum domicilium, profundam & curuam eſſe ſpeluncam, non admodum lato patentem ore. Atque hinc auram reddi, ſacro efflante numine. Excelſum autem oſtio imminere tripodem, quem ſimul atque Pythia uates inſcenderit, hauſto diuinationis ſpiritu, reſponſa edere, partim metro, partim oratione libera. Comicus, Nõ Apollinis magis uerum atque hoc reſponſum eſt. Plato lib. De legibus duodecimo: Ne ſi Pythius quidem affirmauerit. Quin illa quoque figura prouerbium reſipiunt: Quidquid dixerit, oraculũ uideri uult. Quidquid dixerit, legem eſſe uult. Stoicorum δόγματα, id eſt, decreta. Et quod apud Plinium de medicis ait Cato, Et hoc puta uatem dixiſſe: id eſt, exiſtima uerum fore quod dixi. Ipſe Plinius alibi, Utinãq falſum hoc, & non a uate dictum, quam plurimi indicent. Et Plutarchus in commentario De dignoſcendo adulatore ab amico: Εἶτ᾽ ἀκούσας ὅτι ἂν εἴπῃ, χρησμὸν οἴεται φέρειν, οὐ γνώμην ἀπιέναι. id eſt, Cum is audito quidquid dictum fuerit ita diſcedit, vt exiſtimet ſe oraculum accepiſſe, non ſententiam. Ceterum ab his nonnihil diuerſa ſunt, quæ Athenæus ſecundo Dipnoſophiſtarum libro commemorat, nempe in Bacchi certaminibus præmium fuiſſe tripodem, atque ob id qui uera dicerent, vulgo de tripode loqui dictos. Tripodem autem fuiſſe lebetem tribus fultum pedibus. Huius duo erant genera, alterum Apollinis, ob veritatem oraculorum: alterum Bacchi, in quo uinum miſcebatur, quod ebrij uera loquantur, quemadmodum dictum eſt in prouerbio, In uino veritas. Simili figura dixit Galenus libro περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo, velut ex adyto: Ἀπεφαίνετο γοῦν ὁ λύκος οὗτος ὥσπερ ἐξ ἀδύτου τινὸς χρησμὸν ἀποφθεγγόμενος, περίττωμα δὲ τῆς τῶν νεφρῶν τροφῆς εἶναι τὸ οὖρον. id eſt, Pronunciabat enim lupus iſte, perinde quaſi ex adyto quopiam redderet oraculum, quod ſuperfluum eſt ex nutrimento renum, id eſſe vrinam.

Folium Sibyllæ.

FOLIVM Sybillæ apud Latinos eãdem uim obtinet. Iuuenalis,

Credite me uobis folium recitare Sibyllæ.

Id eſt, rem indubitatam. Ariſtophanes in Pace,

Οὐ μὰ Δί᾽ ἐγὼ τούτου γ᾽· οὐ γὰρ ταῦτ᾽ εἶπε Σίβυλλα. id eſt,

Haud equidẽ agnoſco, neq. enim canit iſta Sibylla.

Ductum adagium a Cumana Sibylla, cuius oracula cũ primis celebrantur. Huic autem mos erat, vt teſtatur M. Varro, in palmarum folijs oracula ſcribere. Quod ſecutus Vergilius in tertio Aeneidos,

Inſanam uatem aſpicies, quæ rupe ſub ima
Fata canit, folijsq. notas & nomina mandat.
Quæcunque in folijs deſcripſit carmina virgo,
Digerit in numerum, atque antro ſecluſa relinquit,
Illa manent immota locis, neque ab ordine cedunt.
Item in ſexto,
Folijs ne tantum carmina manda,
Ne turbata uolent rapidis ludibria uentis.

Frater viro adſit.

Ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη, id eſt, Frater uiro adſit. De fido auxilio dici ſolitum, propterea quod in rebus periculoſis vix unquam frater ſolet fratri deeſſe. Apud Platonem ſecundo De republica libro, Adimantus Glauconis aduerſus Socratem diſputantis partes excipiens, Nondum, inquit, Socrates ſatis hac de re diſſertũ. Cur ita? Nempe quia id nondum eſt dictum, quod maxime dictum oportuit. Tũ Socrates, τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη. id eſt, Igitur frater adeſto uiro, vt habet prouerbium: quare tu, ſi quid hic prætermiſit, adiuua. Idem ex Homero ſumptum adagium teſtatur in Protagora, ubi Socrates Prodicum aduocãs, vt Simonidem eiuſdem ciuitatis hominem a Protagoræ calumnia tueatur: Videor equidem, inquit, aduocare te, quemadmodum ait Homerus, Scamandrum ab Achille obſeſſum Simoentem aduocaſſe,

Φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροί περ
Σχῶμεν. id eſt,

Frater amice, hominis pariter compeſcere uires
Ambo huius ſtudeamus.

Eſt autem is locus in Iliados φ. Rurſum Iliados χ. ſimiliter Hector iam impar Achilli Deiphobum fratrẽ inuocat, uti ferat ſuppetias. Pallas enim illi apparuerat Deiphobi ſpecie, ac deceptus Hector, fruſtra inclamat,

Δηΐφοβον δ᾽ ἐκάλει λευκάσπιδα μακρὸν ἀΰσας. i.

Deiphobum fratrem intento clamore uocabat.

A quo cum deſtitueretur, diem fatalem adeſſe intellexit. Plutarchus in vita Cæſaris refert, Caſcam Cæſare retinente gladium, fratris auxilium ad hunc modum imploraſſe, idq. uerbis Græcis, ἀδελφὲ βοήθει.

Ne temere Abydum.

Μὴ εἰκῆ τὴν Ἄβυδον, id eſt, Ne temere Abydum, ſubaudiendum, nauiges. Ne quod graue periculum ſuſcipias ſine cauſa idonea. Veluti ſi quis admoneat, ne ſe facile coniicias aliquis in aulam principis, quod ea res nõ omnibus feliciter cedat: aut ne compotationibus temulentis admiſceat ſeſe, quod fere non contingat abire ſine malo: aut ne poetarum attingas litteras, quod animos complurium ſoleant corrumpere. Athenæus lib. 12. narrat Alcibiadem poſteaquã a tutoribus accepiſſet ſuas facultates, Abydũ Helleſponti nauigaſſe, atque illic luxu delicijsq. fuiſſe corruptum, vt non diſſimile ſit illi, Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. Male audiebat Abydena gens, quod calumniatrix eſſet, vt intelligas ea gratia non eſſe tutum illic verſari. Meminit adagij Stephanus & Suidas. Stephanus ſic effert adagium, μὴ δ᾽ εἰκῆ τὴν Ἄβυδον πατεῖν, id eſt, Sine temere quidem Abydum calcare, id eſt, ne quis confidenter illam ingrediatur: indicat vſurpari de temerarijs, addens hoc iaci ſolitum in eos qui Abydum inſulam Mileti incolebant.

Vna hirundo non facit uer.

Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, id eſt, Vnica hirundo non efficit

 ver.

Ἁ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβε τι. id eſt,
Semper illi mos erat in animo voluere illud Epicharmi dictum,
Abluit manū manus, da aliquid, & aliquid accipe.
Et melius trochaicus tetrameter Græcus conſtabit, ſi pro λάβετι *legas,* λάμβανέ τι. *Quod idem alio loco citauimus, ſed aliter, mendoſum exemplar ſecuti, cum Græcus Plato nondum eſſet ad manum, quem conſulere poſſemus. Cuius rei uiſum eſt commonefacere lectorem, ne quis hoc nomine nobis calumniam ſtruat, quod temere Platonis ſcripturam inuerterimus. Quātum autem ad ſententiam pertinet, nihil omnino refert,* νίζει *legas, an* κνίζει, *quandoquidem vt manus manui mutuū præſtat officiū lauando, itidem et ſcalpēdo.*

Aequalem vxorem quære.

Τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα, *id eſt, Aequalem tibi uxorē ducito. Adagium admonet, ne quis cupiditate aut ambitione allectus, ſe potentiorem ducat uxorem. Nam eiuſmodi ferme connubia inauſpicato cedere. Plutarchus in libello de Liberis educandis parentes admonet vt eiuſmodi liberis ſuis vxores deſpondeant, quæ non ſint multo vel ditiores, uel potentiores. Prudenter.n. dici prouerbio, Tua fortis vxorem ducito. Celebratur & hoc inter ſapientum apophthegmata, atque a nonnullis Pittaco adſcribitur,* Γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων, *id eſt, Vxorem ducito ex æqualibus. Nam ſi duxeris ex potentioribus te prognatam, dominos tibi parabis, non affines. Diogenes Laertius in vitis philoſophorum huiuſmodi quiddam commemorat, quod quidem affirmat & Callimacho non ineleganti epigrammate celebratum eſſe. Adoleſcens quidam Atarnetes, Pittacon conſuluit vtra ſibi e duabus ducenda eſſet uxor. Nam duæ offerebantur: altera par opibus ac genere: altera vtroque ſuperior. At ille ſublato ſcipione quo nitebatur, admonuit, vti pergeret ad triuia ciuitatis quo pueri luſus cauſa conueniunt, eos conſuleret, & quod illi dediſſent conſilij, id ſequeretur. Pueri ex prouerbiali cantione reſponderunt, Aequalem vxorem eſſe ducendam. Itaque adoleſcens altera præterita, duxit æqualem. Idem Dioni ſuadet Callimachus. Hæc autem ſententia hoc impenſius placuit Pittaco, quod ipſe nobiliorem ſe duxerat Draconis ſororem, cuius imperium faſtidiaq. moleſtiſſime legitur tuliſſe: vt hoc dictum non in tempore, ſed ſuo malo uideatur reperiſſe. Extat autem epigramma, tametſi illic* ἰὼν, *non* Δίων *legitur, mendoſe opinamur: id eſt huiuſmodi,*

Ξεῖνος Ἀταρνείτης τις ἀνείρετο Πιττακὸν οὕτω,
  Τὸν Μυτιληναῖον παῖδα τὸν Ὑρράδιον.
Ἄττα γέρον, δοιός με καλεῖ γάμος, ἡ μία μὲν δὴ,
  Νύμφη, καὶ πλούτῳ καὶ γενεῇ κατ' ἐμέ,
Ἡ δ' ἑτέρη, προβέβηκε. τί λώϊον, εἰ δ' ἄγε μοι σὺ
  Βούλευσον ποτέρην εἰς ὑμέναιον ἄγω.
Εἶπεν. ὁ δὲ σκίπωνα γεροντικὸν ὅπλον ἀείρας
  Ἠνίδε κεῖνοί σοι πᾶν ἐρέουσιν ἔπος.
Οἱ δ' ἄρ' ὑπὸ πληγῇσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες
  Ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ.
Κείνων ἔρχεο φησὶ μετ' ἴχνια. χ' ὁ μὲν ἐπέστη
  Πλησίον, οἱ δ' ἔλεγον, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.
Ταῦτ' ἀΐων ὁ ξεῖνος ἐφείσατο μείζονος οἴκου
  Δράξασθαι, παίδων κληδόνα συνθέμενος.
Τὴν δ' ὀλίγην ὡς κεῖνος ἐς οἶκον ἐπήγετο νύμφην,
  Οὕτω καὶ σὺ Δίων τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.

Quos verſus, quoniam Ambroſius Camaldulenſis, Diogenis interpres, non omnino inſeliciter Latinos fecit, haud grauabimur adſcribere,

Hoſpes Attarnites rogitauit Pittacon olim,
  Sic Mitylenæon, Hyrradioq. ſatum,
Magne ſenex, geminæ cupiunt mihi nubere, quarū
  Et genere atque opibus conuenit una mihi:
Altera præcellit, quid præſtat conſule, dicq.
  Vtra ex his potius ſit capienda mihi?
Hic baculum tollens, ſic, tela ſenilia, dixit,
  Conſilium pueri, quod petis, expedient,
Quis celer in gyrum iactatus uerbere turbo
  Aſſiduo, latis uertitur in triuiis.
I, ſequere illorum monitus. ſic fatur, at ille
  Scitatur, referunt, tu tibi ſume parem.
Quæ poſtquam audiuit, monitis puerilibus hærens,
  A magnis hoſpes abſtinuit thalamis.
Atque parem paruas lætus traduxit in ædes,
  Sic Dion æqualem ſi ſapis ipſe cape.

Eſt autem allegoria a turbine puerili, qui flagellis circumagitur. Agebat enim quiſq. pro ſuis uiribus turbinem ſibi congruentem. Deianira apud Ouidium ad ſuum ſexum tranſtulit prouerbium:

Quam male inæquales ueniunt ad aratra iuuenci,
  Tam iuueni magno coniuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus ſpecies læſura ferentes:
  Si qua uoles apte nubere, nube pari.

Plutarchus De liberis educandis, τὸ γὰρ τὴν κατὰ σαυτὸν ἐλᾶν σοφόν, *id eſt. Sapientis eſt vxorem ſibi parem congruamq. ducere. Huc adſcribendū putauimus carmen illud ex Theſmophoriazuſis Ariſtophanis titulo inſcripta,*

Δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή. id eſt,
Regina ſiquidem mulier eſt ſponſo ſeni.

Idem admonet uerſus ille Euripideus in Rheſo,

Οὐκ ἐξ ἐμαυτοῦ μειζόνων γαμεῖν θέλω. id eſt,
Nolim ex potentioribus me coniugem.

Neq. uero ſolum id ſpectari conueniet, vt par ſit uxor generis claritate, aut modo rei familiaris, uerum vt ætas non admodum diſcrepet, vt forma, ut uita genus. Poteſt & longius trahi, nimirum ad negotium ſuſcipiendum, cui ſis conficiendo par & idoneus. Item ad uita genus aptum, & ad amicum tuis accommodum moribus.

Ne my quidem facere audet.

Qui metu non auderent hiſcere, ij quondam negabantur my facere audere. Refertur adagium a Varrone, libro De lingua Latina 3. Putat enim ille muſſare uerbum deductum a my litteræ vocabulo, quaſi μύζειν, *propterea quod muti non amplius ſonare queant, quam my. Eſt enim ea littera maxime omnium muta, præſertim in fine, mire os contrahens & occludens. Verba Varronis ſunt hæc: A quo idem dicit, quod minimum eſt, neque, vt aiunt,* μῦ *facere audent. Videtur eſſe carmen Ennianum. Nam hunc paullo ſuperius citauerat. Dicit, quod minimum eſt, neque, ut aiunt, my facere audent. Eſt autem Græcis* μύζω, *tum ſugo, tum naribus uocem reddo. Ariſtophanes,* ἐν θεσμοφοριαζούσαις,

Τί μύζεις, πάντα σὺ ποιεῖς κακῶς.

Cum

pellat, contemptiſſimum homuncionem. Idem:

Et Centum Græcos curto centuſſe licetur.

Id eſt, minimo. Treſſem autem dixit noue, quaſi tribus aſſibus æſtimandum. Aſſis autem erat ærei nummuli genus. Perſianum carmē ſic habet in quinta Satyra:

–Heu ſteriles ueri, quibus, una Quiritem
Vertigo facit. hic Dama eſt, non treſſis agaſo.

Confine Hieronymianum illud: Quis te dupondio ſupputabat? Iuſtinianus in præfatione Pandectarum, noluit adoleſcentes legum ſtudioſos, veteri non minus ridiculo quam friuolo cognomine, nuncupari dupondios, ſed Iuſtinianos nouo.

Dignus pilo.

Ἄξιοι τριχός, *id eſt, Pilo digni, dicuntur Græcis, nulla bona re digni, quod pilo nihil contemptius. Ariſtophanes in Ranis:*

Εἰ πώποτ᾽ ἦλθον δεῦρ᾽ ἐθέλω τεθνηκέναι,
ἢ κλέψας τῶν σῶν ἄξιόν τι καὶ τριχός. *id eſt,*
Si quando ueni huc, emori ſane uolo, aut
Si quid tuorum ſuſtuli, dignum pilo.

Adagium commemoratur a Diogeniano.

Nec vno dignus.

Ἄξιος οὐδὲ μόνου, καὶ ἄξιος ἑνός, *id eſt: Ne vno quidē dignus, & uno dignus, de uiliſſimo. Tranſlata metaphora a iactu talorum, in quo* μονὰς, *id eſt, unionis numerus infimus erat. Deinum ubiq. in rationibus numerorum minimum quiddam eſt unio, ac ne numerus quidem, ut autumant philoſophi. Ex aduerſo, quem multi precij ſignificant, hunc* πολλοῦ τινος ἄξιον, *id eſt, multa re dignum, trita figura Græci dicunt, &* τοῦ παντὸς ἄξιον, *id eſt, quauis re dignum, & e diuerſo* ὀλίγου ἄξιον, *id eſt, paullo dignum, quem contemnunt. Gregarium autem eſt ac plebeium, unius duntaxat hominis vice ſupputari. Proinde Homerus Iliados Λ. cum medici dignitatem explicare vult, ait:*

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. *id eſt,*
Vnus homo medicus multis æquandus honore eſt.

Ad quod reſpexit Plato lib. De legibus quinto: Ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, *id eſt, Nam hic quidem pro uno, ille pro pluribus aliis æſtimādus eſt. Ad hanc formam pertinent & illa rethorum figuræ, cum aiunt, vnum aliquem ſibi pro theatro eſſe, & vnius cuiuſpiam iudicium pluris ſe facere, quam infinitæ multitudinis.*

Dignus obeliſco.

Ἄξιος ὀβελίσκου, *id eſt, Dignus obeliſco, dignus quouis honore. Summis enim uiris eiuſmodi columnæ ac pyramides erigebantur, magnificis inſcriptæ titulis, aut ingentes coloſſi, ſic enim ſtupidi principes olim fingi gaudebant. Tametſi prouerbium ancipitem habet ſententiam, propterea quod Ariſtarchus obeliſcis iugulare ſit ſolitus, quæ parum probaret. Meminit huius præter alios Suidas.*

Aureus in Olympia ſtato.

Q V E M *ſummo præmio dignum Græci ſignificant, ei dicere ſolent: Aureus in Olympia ſtatuere. Lucianus in Pſeudologiſta,* χρυσοῦς φασὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ σταθείς, *id eſt, Aureus, ut aiunt, in Olympia ſtato. Quod is honos id ætatis præcipuus haberetur, loco tam celebri, ſtatuam inter illuſtres uiros habere. Huc alluſit Vergilius, cum ait:*

Si fætura gregem ſuppleuerit, aureus eſto.

Plato in Phædro, Ὑπισχνοῦμαι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς Δελφοὺς ἀναθήσειν. *id eſt, Polliceor me ſtatuam auream tibi æqualem Delphis collocaturum. Ibidē paullo poſt,* Παρὰ τὸ Κυψελιδῶν ἀνάθημα σφυρήλατος ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθητι, *id eſt, Inter ſtatuarum Cypſelidarum monimenta, in Olympia fabrefactus ſtato. Interpres fortaſſis* χρυσήλατον *legit, aut certe ſomniauit, vt qui uerterit aureum. Porro reges Corinthi dicuntur Cypſelidæ a Cypſelo qui pulſis Bacchidis e Corintho, ibidem imperio eſt potitus, ſummaſq. coegit diuitias, cuius rei argumentum, inquit Strabo,* τὸ Ὀλυμπίασιν ἀνάθημα Κυψέλου, σφυρήλατος χρυσοῦς ἀνδριὰς εὐμεγέθης. *Alluſit huc & Philoſtratus in Apollonij uita,* καὶ στεφανώσουσί σε Ὀλυμπίᾳ, *id eſt, & coronabunt te in Olympia. Nō diſſimili figura dixit Perſius, ſatyra II.*

Præcipui ſunto, ſitq. illis aurea barba.

Quibuſdam enim ſignis aurea barba conſueuit addi.

Quauis re dignus.

Ἄξιος τοῦ παντός, *Id eſt, Quauis re dignus. Refertur ab omnibus Græcorum adagiorum collectoribus. Vtitur Plato in Sophiſta.* καὶ τοτὲ μὲν δοκοῦσιν εἶναι τοῦ μηδενὸς τίμιοι, τοτὲ δ᾽ ἄξιοι τοῦ παντός, *id eſt: Aliis videntur nulla re digni, aliis rurſus quantauis. Similiter dixit Terentius: Hominem quantiuis pretij. Quanquam huius adagionis modo eſt facta mentio.*

Dignus Argiuo clypeo.

Ἄξιος εἶ τῆς ἐν Ἄργει ἀσπίδος, *id eſt, Dignus es Argiuo clypeo. De generoſo ac maiorem in modum venerando: inde ſumptum, quod olim apud Argiuos ex more pueri incorrupti puriq. clypeos quoſdam geſtantes, pompas agebant. Iſq. honos erat illi ætati, priſco quodam inſtituto decretus.*

Dignū propter quod uadimoniū deſeratur.

V B I *rem maximi momenti uolemus ſignificare, quæq. vel quantouis diſpendio debeat expeti, dignam eſſe dicemus, cuius gratia uadimonium deſeratur. Nam qui vadati ſunt, nō niſi ſummo ſuo periculo abeſſe poſſunt. Plinius ſecundus in præfatione Naturalis hiſtoriæ: Inſcriptiones, inquit, propter quas uadimonium deſeri poſſit, hoc eſt, quarum gratia omnia ſint poſthabenda, vel maxime ſeria. Seneca De beneficiis lib. 4. Vadimonium promittimus, tamen deſeritur. Non in omnes datur actio. Deſerentem uis maior excuſat. Hæc Senecæ uerba declarant, uehementer urgens eſſe oportere, quod excuſet uadimonij promiſſi deſertorem: Horatius:*

–Et caſu iam reſpondere uadato Debebat.

Ridet improbum garrulum, qui maluerit periclitari de cauſa, quam a nugis diſcedere. Conſimilis eſt forma quaſi pro aris focisq. dimicare, cū de re chara ſeriaq. certamen eſt. Nec diſſimili ſchemate dixit Celſus, libro Pand. ſexto, titulo de rei uendicatione, Laribus ſepulchriſq. auitis carere. Finge, inquit, pauperem, qui ſi reddere id cogatur, laribus ſepulchriſq. auitis carendum habeat: ſufficit tibi permitti tollere ex his

rebus

rebus qua poſſis, dum ita ne deterior ſit fundus, quam ſi initio non foret ædificatum.

In vtramuis dormire aurem.

IN *vtramuis dormire aurem, eſt animo otioſo, ſecuro, uacuoq. eſſe. Terentius in Heauton. Ademptum tibi iã ſaxo omnem metum, in aurem vtramuis otioſe vt dormias. Vtitur eo & Baſilius in epiſtula quadam, ſed malam in partem, ita vt ſupinam ſecuritatem intelligi uelit. Menander in Plotio apud Gellium,*

Ἐπ᾽ ἀμφοτέρας ἴν᾽ ἐπικλήρος ἡ μέλλον καθευδήσει.

In aurem vtranque quandoquidẽ dotata eſt, cubet. Sic enim uertit neſcio quis.

In dexteram aurem.

EODEM *ſenſu dixit Plinius in dexteram aurem. Ita enim ſcribit Romano ſuo: Nihil quod in dexteram aurem, fiducia mei dormias, non impune ceſſatur, id eſt, nihil eſt quod ſis ſecurus. Sic enim admonent medici, vt in primo ſomno, qui profundiſſimus eſſe conſueuit, in aurem dexteram incumbamus. Cum experrecti redormire cupimus in ſiniſtram. Porro qui leui ſomno vult vti, in neutram incumbit aurem, quo facilius expergeſiat.*

Porrectis dormire pedibus.

HVIC *affine eſt illud,* ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, *id eſt, Porrectis pedibus dormire. Lucianus de mercede ſeruientibus,* καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς εὐχῆς ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, *id eſt, Iamq. tandem quod optari ſolet obtigit, vt porrectis pedibus dormias. Ad eandem figuram pertinet, quod in Ariſtophanis Pluto dixit Mercurius,* ἀνακείμενος ἀναπαύομαι, *id eſt, Sublatis pedibus requieſco, & ſupinus per otium. Et ſupinitatem, negligentiam, incogitantiamq. ſignificamus.*

Naſo ſuſpendere.

NASO *ſuſpendere, eſt uafre ac ſubdole irridere. Plinius lib. 11. cap. 37. docet a ſua ætatis hominibus naſum ſubdolæ irriſioni fuiſſe dicatum. Nam apud veteres auctores nihil huiuſmodi legitur. Verba Plinij ſubſcribamus: Es altior homini tan tũ quem noui mores ſubdolæ irriſioni dicauere, naſus. Horatius in Sermonibus:*

-Naſo ſuſpendis adunco. Idem alibi:
-Balatro ſuſpendens omnia naſo.

Perſius de Horatio, qui uafre tecteq. rideat,

Callidus exterſo populũ ſuſpẽdere naſo. Idẽ alibi:
Diſce, ſed ira cadat naſo, rugoſaq. ſanna.
Vnde naſuti vocãt, qui docte norint alios irridere.

Martialis,

Non cuicumq. datum eſt, habere naſum. Idem,
Et pueri naſum Rhinocerotis habent.

Idem rurſum,

Naſutus ſis uſq. licet, ſis deniq. naſus. Perſius,
-Rides ait, & nimis uncis
Naribus indulges.

Græci ſimplici efferunt uerbo, μυκτηρίζειν, ἀντιμυκτηρίζειν, *id eſt, irridere, uiciſſim irridere,* ἀπὸ τοῦ μυκτῆρος, *id eſt, naſo. Caſſius ad Ciceronem, libro Epiſtularum familiarium decimoquinto. Quosq. vbi ridiculo aut ſcommatico dicterio laſeris, velint ruſtice gladio,* ἀντιμυκτηρίζειν, *id eſt, uiciſſim naſo ſuſpendere.*

Dignus quicum in tenebris mices.

QVI *certiſſima eſſet fide, eum dignum dicebant, qui cum in tenebris micaretur. Cicero libro Officiorum tertio: Hoc nonne eſt turpe, dubitare philoſophos, quæ ne ruſtici quidem dubitant, a quibus natũ eſt, id quod tritum eſt vetuſtate prouerbium. Cum enim fidem alicuius, bonitatemq. laudant, dignum eſſe dicunt, qui cum in tenebris mices. Idem De finibus libro ſecundo, Cur iuſtitia laudatur, an verum eſt tritum vetuſtate prouerbium, qui cum in tenebris mices? Eſt autem micare, luſus genus quoddam, quod adhuc apud Italos durat, ut repente porrectis digitis, certantium vterq. numerum diuinet. Huius Cicero mentionem facit, libro de Diuinatione ſecundo: Quid eſt enim fors? Idem propemodum quod micare, quod talos iacere, quod teſſeras. M. Varro: Micandum erit cum Græco, vtrum ego illius numerum, an ille meum ſequatur. Nemeſianus in carmine Bucolico: Digitos iactare micantes. Meminit diuus Auguſtinus lib. de Trinitate, octauo, capite quinto: Nam id, inquit, vbi uolumus facile habemus, vt alia omittam, uel micando digitis tribus. Porro qui cum micas in tenebris, ei liberum eſt, ſi uelis fallere. Proinde dignus qui cum in tenebris mices dicitur, qui ſit uſque adeo certa fide, ut nec ſi tuto poſſit, uelit quempiam mendacio fallere. Habent Græci ſimile quiddam: Dignus hic eſt, cui uel iniurato fidem habeas:* Οὗτος ἀνὴρ ἄξιος καὶ ἀνωμότῳ πιστεῦσαι. *Hic vir dignus, cui credas etiam iniurato. Cui diuerſum, Ne iurato quidem illi crediderim.*

Ex Iouis tabulis teſtis.

Ἐκ τῆς Διὸς δέλτου ὁ μάρτυς, *id eſt, Ex Iouis tabulis teſtis. Apud Græcos dicebatur, pro certo & indubitabili teſte. Lucianus in libello De mercede ſeruientibus. Εἴ τις εἴποι μοιχὸν ἢ παιδεραστήν· τοῦτο ἐκεῖνο ἐκ τῆς Διὸς δέλτου ὁ μάρτυς, id eſt, Si quis te adulterum, aut pæderaſtem dixerit, is protinus, iuxta id quod dici ſolet, ex Iouis tabulis teſtis. Alluſum eſt, ad diphtheram, in qua Iuppiter omnia mortalium acta deſcribere fingitur a poetis.*

Atticus teſtis.

Ἀττικὸς μάρτυς, *id eſt, Atticus teſtis, legitur in collectaneis Diogeniani, pro probatiſſimo atque incorruptiſſimo teſte. Quod ſi quis per Ironiam torqueat in teſtem vanum, non inconcinne dixerit.*

Attica fides.

Ἀττικὴ πίστις, *id eſt, Attica fides, legitur apud eundem de minime vanis, minimeq. periuris, inde natum quod apud Atticos templum eſſet Fidei deæ conſtructum. Cuius meminit etiam Plautus in Aulularia. Velleius Paterculus meminit his quidem uerbis: Si quis hoc rebellandi tempus quo Athenæ a Sylla captæ ſunt, imputat Athenienſibus, nimirum veri uetuſtatisq. ignarus eſt. Adeo enim certa Athenienſium in Romanos fides fuit, vt ſemper & in omni re quidquid ſyncera fide gereretur, id Romani Attica fide fieri prædicarent. Quintil. lib. 12. cap. de genere dicendi, ſcribit hunc in modum, Quos ego exiſtimo, ſi quod in his finibus vberius*

rius

rius inueneriñt ſolum, fertilioremue ſegetem, negatu ros Atticam eſſe, quod pluſquã acceperit ſeminis reddat, quia hanc eius terra fidem Menander eludit. Ex his colligimus Atticam fidem dictam, quod nec detraherent pactis, nec adderent. Talis erat & ſoli fides nõ admodum feracis, cum agrorum fides laudetur, ſi cum fœnore reddant quod creditum eſt.

Græca fide.

Ἑλληνικὴ πίστις, id eſt, Græca fide, reperitur pro certa item fide. Fortaſſis idem cum proximo: niſi malumus per ironiam accipere. Auſonius ad Paulum:

Nobiſcum inuenies αὐτοβόειαν, *ſi libet uti*
Non Pœna, ſed Græca fide.

Idem de Philone uillico ſuo:

Mutuatur ad Græcam fidem.

Plautus Græcam fidem dixit ubi non verbis, neque ſtipulationibus, ſed præſente pecunia res agitur. Sic enim apud eum loquitur Clareta lena in Aſinaria: Diem, aquam, ſolem, lunam, noctem, hæc argento non emo. Cetera quæ uolumus uti, Græca mercamur fide, id eſt, numerata pecunia. Euripides in Iphigenia Taurica: πιστὸν Ἑλλὰς οἶδεν οὐδέν. Id eſt, Græcia nequaquam nouit fidem. Hoc ſane nominẽ ea natio peſſime audiit olim.

Punica fides.

POENORVM perfidia in prouerbium abiit, quod ea gens peculiariter periurii uanitatisq. notata ſit, quemadmodum abunde teſtatur T. Liuius. Cuius hæc verba ſunt libro ſecundo de bello Punico: Quæ Punica religione ſeruata eſt fides ab Hannibale. Idem belli Punici ſecundi lib. primo: Has tantas uiri virtutes ingentia uitia æquabant, inhumana crudelitas, perfidia pluſ quam Punica, nihil ueri, nihil ſancti, nullius dei metus nullum iuſiurandum, nulla religio. His coloribus depingit Hannibalem. Subindicat idem Q. Curtius, in Tyriis Pœnorum auxilio deſtitutis. Rurſum Maximinus apud Iulium Capitolinum: Afri, inquiens, fidem Punicam præſtiterunt: et quod modo citauimus ex Auſonio, Pœna fide. Saluſtius in Iugurthino: Comperio Bocchũ magis Punica fide quam ob ea quæ prædicabat, ſimul Romanos & Numidam ſpe pacis detinuiſſe. Plautus: Nemo me Pœnus Pœnior, adludens ad morum perfidiam. Pœni fœdifragi ſemper habiti. Idem in Pœnulo, Et is omnes linguas ſcit, ſed diſſimulat ſciens, ſe ſcire, Pœnus plane eſt, quid verbis opuſt.

Altera manu fert lapidem, altera panem oſtentat.

QVI coram blandiuntur, clam obtrectantes, palam amicos agunt, clanculum nocentes, qui hic proſunt, illic lædunt, falſam beneficij ſpem oſtentant, vt nacti occaſionem funditus perdant, ij dicuntur altera manu portare lapidem, altera panem oſtentare. Tranſlatum ab iis, qui canes oſtentato pane pelliciunt: deinde accedentibus ſaxum illidunt. Euclio Plautinus in Aulu.

Nũc petis cũ pollicetur, aurũ inhiat, vt deuoret.
Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera.

Diuus Hieronymus ad Rufinum: Hæc apud te amice potius expoſtulare volui, quam laceſſitus publice deſæuire, vt animaduertas me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Eodem eleganter adluſit, ſcribens ad eundem Rufinum: An tibi ideo panem non damus, quia hæreticorum cerebro lapidem illidimus? Simile quiddam habet Gregorius Theologus in epiſtula ad Euſebium epiſcopum Cæſarienſem. ὥσπερ ἄν τις ἑνὸς ἀνδρὸς τῇ μὲν τῶν χειρῶν καταψήχῃ τὴν κεφαλήν, τῇ δὲ παίῃ τὴν παρειάν, id eſt, Perinde quaſi quis eiuſdem uiri altera manu ſtabat caput, altera malam feriat.

Ex eodem ore calidum, & frigidum efflare.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξάγειν, id eſt, Eodem ex ore calidum ac frigidum proferre. Bilingues & qui eundem modo laudant, modo vituperant, ex eodem ore calidum ac frigidum ſpirare dicuntur. Natum ex Apologo quopiam Auiani fabulatoris. Satyrus quidam cum vehementer algeret, hyberno gelu ſupra modum ſæuiente, a ruſtico quodam inductus eſt in hoſpitium. Admiratus autem cur homo inflaret in manus ori admotas, rogauit cur ita faceret. is reſpondit, vt frigidas manus halitus tepore calefaceret. Deinde vbi extructo foco, appoſita menſa, in pultem feruidam rurſum inflaret, magis etiam admiratus, ſciſcitatus eſt, quid hoc ſibi uellet: vt pultem, inquit, nimium feruentem halitu refrigerem. Tum Satyrus ſurgens a menſa: Quid ego audio, inquit. Tun' eodem ex ore pariter & calidum & frigidum efflas? Valebis, neque enim mihi ratio eſt, cum eiuſmodi homine commune habere hoſpitium. At huiuſce rei, quam Satyrus admirabatur, cauſam reddit Ariſtoteles in Problematis, Sectione trigeſimaquarta, problemate ſeptimo, idq. ideo fieri putat, quod qui vehementius efflat, is non mouet uniuerſum aerem, ſed ore contractiore paullulum uenti expiret, ut calor ab ore profectus, a reliquo aere, quem ob impetum plurimum mouet, continuo euaneſcat, atque in frigus abeat. Id quod ſecus fit in eo, qui faucibus apertis aerem exhalat. Ex eodem ore emanat dulce & amarum. Huc adſcribi poterit, quod refert ſecundo libro Plinius, plus quam prodigioſum, fontem eſſe quendam in Dodona, qui cum ſit frigidiſſimus, & faces ſi quis ardentes immergas, extinguat: ſi extinctæ admoueantur, accendit. Quæ omnia torquere licebit in rhetores, qui eadem norunt laudare & uituperare, eleuare atque attollere. Item in Iureconſultos, qui cauſam eandem nunc tuentur, nunc impugnant. Ad eum ſenſum detorſit Plutarchus, quod Circe eadem virga mentem adimit, ac reddit: pecudes facit, & homines. Extat apud Græcos hic ſenarius prouerbialis,

Τὸν αὐτὸν αἰνεῖν καὶ ψέγειν ἀνδρὸς κακοῦ. id eſt,
Laudare eundem, carpereq. uiri eſt mali.

Athenæus libro quarto docet eſſe fiſtulæ genus, a Græcis dicitur μάγαδις, ſiue παλαιομάγαδις, quod idem & grauem & acutam uocem reddit. Vnde uerſum adducit ex Alexandride,

Μάγαδιν λαλήσω, μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν. id eſt,
Grande ac puſillum Magade proloquar ſimul.

Id Græcis dicitur μαγαδίζειν, ſonare ſimul duas voces, grauẽ & acutã διὰ πασῶν, ut vocant muſici. Ariſt. ſectionis decimanona, problemate iuxta Græcos codices decimooctauo, iuxta Theodori uerſionẽ XVII. uti-

P tur

tur eo uerbo μαγαδίζειν, querens cur hæc ſola harmonia quã diximus ſonetur magade. Rurſus in problemate trigeſimonono iuxta Græcos codices, μαγαδίζουσι δὲ ἐν τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ, id eſt, Magadiſſant in concentum diapaſon.

Oculatę manus.

OCVLATAS *manus dixit Plautus, quæ promiſſa uelint exhiberi re, non oratione promitti. Nam oculos habere, quibus uideant exhibita, aures non habere, quibus audiant pollicitationes. Ita lena quædam in Aſinaria adoleſcenti montes aureos pollicenti, cum illa nihil commoueretur promiſſis: Semper, inquit, oculatæ noſtræ ſunt manus, credunt quod uident. In eadem erat ſententia leno ille Terentianus Sannio: Nunquam, inquit, ego adeo aſtutus fui, quin quidquid poſſem, mallem auferre in præſentia potius. Huc Alluſit Chærea in Eunucho: Fac nunc promiſſa ut appareant.*

Cæca dies, & oculata dies.

PLAVTVS *item cæcam diem & oculatam, pro die qua non numeratur præſens pecunia & qua numeratur. Sic enim leno quidam loquitur in Pſeudolo: E me die cæca hercle oleum, id uendito oculata die, iam Hercule uel ducentæ fieri poſſunt præſentes minæ. Hoc eſt, eme non præſente pecunia, ſed in diem pacta, reuende pecunia præſente. Vocant & Iuriſconſulti cæcam diem, & cæca teſtimonia, quæ ſcripto perhibentur abſentibus. Nam cæca ſunt non tantum quæ non uident, ſed quæ non uidentur & abſunt.*

Lentiſcum mandere.

Σχινοτρώγειν, *id eſt, Lentiſcum mandere, uel arrodere, Græco prouerbio dicuntur ij, qui nimio comendi corporis ſtudio ſuperfluunt: Nam ex lentiſco dentifricium fieri conſueuit. Is eſt puluiſculus quidam candidandis dentibus comparatus. Fiebant & dentiſcalpia ex lentiſco, hoc eſt, cuſpides quædam purgandis dentibus accommodæ. Martialis in Apophoretis,*

Lentiſcum melius, ſed ſi tibi frondea cuſpis
Defuerit, dentes penna leuare poteſt.

Quin & Dioſcorides libro primo indicat, lentiſci ſuccum ex aqua decoctę figere uacillantes dentes, ſi eo colluantur: tum & cuſpides hinc factas ſi affricentur, utiles eſſe dentibus abſtergendis. Huiuſmodi igitur quibus dentiſcalpium ſemper in ore eſt, lentiſcum arrodere dicuntur, & σχινοτρῶγες, id eſt, Lentiſci arroſores appellantur. Nam dentium cura, olim ut delicatis probro dabatur, & Apuleio inter reliqua crimina obiectum eſt, quod dentifricium paraſſet. Recte transferetur adagium & ad reliquum totius corporis cultum.

Vnico digitulo ſcalpit caput.

MOLLES *atque effœminati uno digito caput ſcalpere dicuntur, nimirum ſoliciti ne comam ſtudioſe compoſitam perturbent. Id primum dictum putant a Caluo poeta in Pompeium, hinc in omnes parum uiros translatum. Iuuenalis ſatyra nona:*

Qui digito ſcalpunt uno caput.

Molles & impudicos ex geſtu notans. Porro geſtum eum antiquitus impudicitiæ habitum argumentũ, teſtatur in epiſtolis Seneca: Rerum, inquiens, omnium ſi obſeruentur, indicia ſunt. Et argumentum morum ex minimis quoque licet capere. Impudicum, & inceſſus oſtendit, & manus mota, & unum interdum reſponſum, & relatus ad caput digitus, & flexus oculorum. Improbum interdum riſus, inſanum uultus, habitusq. demonſtrat.

Summo digito caput ſcalpere.

Τῷ ἄκρῳ δακτύλῳ τὴν κεφαλὴν κνᾶν, *id eſt Summo digito caput ſcalpere. Idem eſt cum proximo. Lucianus in Rhetorum præceptore, delicijs effœminatum hominem deſcribit his verbis,* Ἐν τούτοις δὲ παρελθών τινα, πάγκαλον αὐτίκα, διασεσαλευμένον τὸ βάδισμα, ἐπικεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μελιχρὸν τὸ φώνημα, μύρων ἀποπνέοντα, τῷ δακτύλῳ ἄκρῳ τὴν κεφαλὴν κνώμενον, *id eſt, Inter hæc autem uirum quendam egregie ſapientem, atque inſigni forma, lubrico inceſſu, fracta ceruice, muliebri aſpectu, uoce mellita, olentem unguenta, caput ſummo digito ſcalpentem.*

Phryx plagis emendatur.

PHRYX *plagis emendatur. In barbaros ſeruiliq. ingenio homines dicitur, qui non pudore, neq; monitis, ſed verberibus redduntur meliores. Cum contra generoſus animus, vt ait Seneca, facilius ducatur quam trahatur. Cicero pro L. Flacco in teſtes Aſiaticos: Aſia veſtra conſtat ex Phrygia, Myſia, Caria, Lydia. Vtrũ igitur noſtrum, an veſtrum eſt hoc prouerbium? Phrygem plagis fieri ſolere meliorem. Adagium ita refertur apud Suidam uerſu trochaico,*

Φρὺξ ἀνὴρ πληγεὶς ἀμείνων καὶ διακονέστερος. *id eſt,*
Verberatus Phryx melior & obſequẽs erit magis.

Oſtendit Athenæus, e Phrygia mitti ſolere mancipia laudatiſſima,

Ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίας, ἐκ δ' Ἀρκαδίας ἐπικούρους.
Mancipia ex Phrygia, ſed ab Arcadia auxiliares.

Nihil ſacri es.

Οὐδὲν ἱερὸν ἐστὶ, *id eſt, Nihil es ſacri: Sermo contemnentis prouerbialiter. Siquidem Græci quidquid præclarum ac uehementer conducibile uideri uellent, id ſacrum appellabant, vt* ἱερὸν βουλὴ *Sacra res conſilium, &* ἱερὰ πόλις, *id eſt, Sacram ciuitatem dixit Ariſtides, tanquam omnium tutatricem, & quod alio citauimus loco,* ἱερὰν ἄγκυραν, *id eſt, Sacram ancoram. Plutarchus in vita Pelopidæ, Sacri præſidij mentionem facit. Theocritus in Hodœporis,*

Ἀλλ' ἔριφον μὲν ἔασον· ἐπεὶ τόδε γ' οὐδὲν
ἱερόν.

Hædum igitur, ſi uis, age iam deponito, quanquam
Nil ſacri eſt.

Verba ſunt contemnentis pignus. Qui prouerbij tradunt originem, aiunt Herculem conſpecta Adonidis imagine contempſiſſe his verbis, οὐδὲν ἱερόν, *id eſt, Nil es ſacri. Seu quod exiſtimaret, iis duntaxat habendum eſſe diuinitatis honorem, qui de genere mortalium eſſent benemeriti: ſiue quod fures, qui in eius templum aufugiſſent, non eſſent in tuto, propter loci religionem, quemadmodum in aliorum deorum ſacellis. Nunc accommodatur ad quãuis rẽ deſpicatam*

ſpicatui habitam: Ab hac interpretatione non diſcrepans quæ refert Theocriti ſcholiaſtes, huius commenti auctorem citans Cleandrum.

Nihil ſanum.

SVMMAM *morum corruptionem, & nullum honeſti reſpectum his verbis Græci ſignificant,* οὐδὲν ὑγιὲς, *id eſt, Nihil ſanum. Exempla paſſim in comœdiis tragœdiisq. Græcorum ſunt obuia. Ariſtophanes in Pluto,*

Πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους,
Εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲν,
Ὡς τῷ βίῳ τοῦτ᾽ αὐτὸ νομίσας ξυμφέρειν. *id eſt,*
Scitatum an expediret, vt in contrarium
Verſo inſtituto priſtinisq. moribus,
Iniquus eſſet, ſubdolus, ſani nihil,
Ratus iſta vitæ commodis conducere.

Andromache in ſui nominis tragœdia apud Euripidem ita deſcribit Spartanorum mores:

Ὦ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἔχθιστοι βροτῶν,
Σπάρτης ἔνοικοι, δόλια βουλευτήρια,
Ψευδῶν ἄνακτες, μηχανοῤῥάφοι κακῶν,
Ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιές. *id eſt,*
Heus omnium mortalium inuiſiſſimi,
Spartam incolentes, fraudulenti conſili,
Mendaciorum principes, & opifices
Techi malorum, tortiles, ſani nihil.

Ariſtophanes, ἐν θεσμοφοριαζούσαις, *ſi modo non fallit titulus: de fœminis,*

Τὰς οἰνοπίτιδας, τὰς προδότιδας, τὰς λάλους,
Τὰς οὐδὲν ὑγιὲς, τὰς μέγ᾽ ἀνδράσιν κακόν.
Vini bibaces, proditrices, garrulas,
Nihilq. ſanum, maximum viris malum.

Vbi plane prouerbialiter dixit οὐδὲν ὑγιὲς, *pro perditiſſimis. M. Tullius ad Atticum libro decimoquinto: Quid quæris?* οὐδὲν ὑγιὲς. *Id velut interpretans in epiſtula quæ præceſſit ab hac tertia: Quid quæris? nihil ſynceri.*

Dionis gry.

Τὸ Δίωνος γρῦ, *id eſt: Dionis gry. Recte dicetur, aut vbi quempiam magno animo contemnimus, ac ne reſponſo quidem dignum habemus: aut cum rem nihili ſignificamus. Nam de gry alio diximus loco. Adagium ortum ex euentu. Dion Alexandrinus natione, præcipuam in philoſophia laudē eſt conſecutus. Huic erat frater luctator, nomine Topſius. Itaq. cum quidam ex eius concertatoribus Dionem probris inceſſeret, fanda atq. infanda in eum euomēs, multa interim turba ad conuicium, vt fit, affluente, ipſe ne verbo quidē reſpnodit maledictis, videlicet philoſophiæ dogmatum memor. Ceterum vbi iam intra ædium ſuarum veſtibulum eſſet, nam conuiciator eo vſque fuerat proſecutus, nihil iracundiæ præ ſe ferens, hoc tantum reſpondit,* οὐδὲ γρῦ, *id eſt: Ne gry quidem. Iuuenis autem animi impotens, laqueo ſe præfocauit. Ea res in vulgi fabulam abiit.*

Cæcus cæco dux.

Τυφλὸς τυφλῷ ὁδηγὸς *i. Cæcus cæco dux. Vti licebit quotiēs indoctus indoctū docere, inconſultus imprudenti conſilium dare conabitur. Alluſit ad prouerbiū M. Tullius lib. De finibus vltimo: C. autem Druſi domum compleri conſultoribus ſolitam accepimus, cum quorum res eſſet, ipſi non uidebant, cæcum adhibebant ducē. Hæc Cicero. Druſus enim Iure conſultiſſimus, aliis proſpiciebat animo, cum corporis oculis nihil cerneret. Cui confine eſt Horatianum illud: Cæcus iter oſtendit. Horatius ad Scæuam:*

Cæcus vti ſi monſtret iter, tamen aſpice.

Quod quidem Porphyrion perinde dictum autumat, quaſi dicas: Sus Mineruam. Præpoſtere enim res geritur, cum cæcus videntibus iter cōmoſtrare conatur. Apud Ariſtophanem in Pluto, Carion ſeruus ſtomachatur in herum quod ipſe videns, Plutum oculis captum ſequeretur,

Ὅστις ἀκολουθεῖ κατόπιν ἀνθρώπου τυφλοῦ,
Τοὐναντίον δρῶν, ἢ προσῆκ᾽ αὐτῷ ποιεῖν.
Οἱ γὰρ βλέποντες τοῖς τυφλοῖς ἡγούμεθα,
Οὗτος δ᾽ ἀκολουθεῖ, κἀμὲ προσβιάζεται. *id eſt,*
Luminibus ut qui captum & orbum homunculum
Sequatur a tergo, hoc agens præpoſtere.
Nam qui videmus, ducimus cæcos: at hic
Sequitur, ſimulq. cogit eadem facere me.

Cæca ſpeculatio.

Ἀλαοσκοπιὴ; *id eſt, cæca ſpeculatio, compoſita Græcis eſt dictio,* ἀπὸ τοῦ ἀλάειν *qđ eſt videre, inde* ἀλαὸς *cæcus, &* σκοπεῖν, *id eſt inſpicere. Ita Suidas ex Homero citans. Etymologus addit alias coniecturas ex Methodio citans idem dictum. Suidas prouerbialem dictionem admonet, quotiens aut conniuent, quibus datum eſt negotium, aut ipſi nihil vident, quibus obſeruandi partes ſunt delegatæ. Translatum ab iis, qui e ſpeculis ſublimibus diligenter circumſpectant undiq. & quod viderint, aliis renunciant. Homerus aliquotiens hoc habet,* Οὐδ᾽ ἀλαοσκοπιὴν εἶχε. *quod etymologus citat ex Methodio. Pro eo quod eſt, haud quaquam cæcutienter ſpeculatus eſt. Vti conueniet, quotiens ſignificabimus aliquē rē ſagaciter odoratum, ac deprehēdiſſe.*

Sine cortice nabis.

SINE *cortice nare dicuntur, qui iam per ætatem non egent cuſtode morum, aut qui eo doctrinæ proceſſerunt, vt iam præceptorum opera non habeant opus. Horatius:*

Simul ac duraueris ætas
Membra, animumq. tuum, nabis ſine cortice.

Id eſt, Citra cuſtodem ac pædagogum ipſe te reges ac moderaberis. Acron prouerbij admonet: putatq. metaphorā mutuo ſumptam a iuuenibus, qui cum primitus natare diſcunt, corticibus aut ſuberibus ventri ſubligatis natant: deinde exercitatiores citra huiuſmodi adminicula natare incipiunt. Plautus in Aulularia: Quaſi pueris qui nare diſcunt ſcyrpea induitur ratis. Qui laborent minus, facilius ut nent, & moueant manus. Eſt autem Græcis φελλὸν *ſiue* φελλὸς, *nā uarie ſcribunt, quod Latini uertunt ſuber, ſic enim uertit Theodorus. Cortex eſt arboris ſemper fluitans, & ob id aptus nauibus præſertim ancoralibus indicat. n. ancoræ locum, vt a nautis caueatur, & piſcantiū tragulis, ſuſtinet enim ſummos retium funes: vtilis et cadorū obturamentis, poſtremo & fœminarū calceatui mēſibus hybernis, unde ioco prouerbiali apud Græcos*

cortices arborum dicuntur. Meminit Plinius libro 16. cap. 8. Lucianus in Veris narrationibus narrat φελλόποδας*, unde Græci* φελλεύειν *dicunt ſupernatare. Et* φελλεῖς *loca quæ paullulo terræ tegunt ſaxa.*

Vt poſſumus, quando ut uolumus non licet.

Ζῶμεν γὰρ οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα. *id eſt,*
Non vti libet, ſed vti licet ſic viuimus.

Senarius prouerbialis, quo monemur tempori ac neceſſitati ſeruiendum eſſe. Terentiana Miſis in Andria rogata, quam Athenis vitam agerent, verecunde ſeni meretricium quæſtum confitens: vt quimus aiunt, quando vt uolumus non licet. Cæcilius in Plotio apud Donatum. Viuas vt poſſis, quando non quis vt velis. Item Plato in Hippia maiore: Τοιαῦτα, ὦ Ἱππία, τὰ ἐμά ἐστιν, οὐχ οἷα βούλεταί τις, φασὶν ἄνθρωποι ἑκάστοτε παροιμιαζόμενοι, ἀλλ' οἷα δύναται. *id eſt, Eiuſmodi ſunt Hippia res noſtræ, non quales quis optaret, ſicuti prouerbio dicitur uſquequaq., ſed quales eſſe poſſũt. Adluſit eodem et in Cratylo.* ὅπως ἂν δυνώμεθα προειπόντες, *id eſt, Præfati, vtcunq. potuerimus. Sic enim modeſtiæ gratia præfantur, qui negotium aliquod ſuſcipiũt. Huc pertinent & illæ Græcorum ſententiæ:*

Βουλόμεθα πλουτεῖν πάντες, ἀλλ' οὐ δυνάμεθα. *id eſt,*
Omnes cupimus, at non licet diteſcere. *Et,*
Πάντες καλῶς ζῆν θέλομεν, ἀλλ' οὐ δυνάμεθα. *id eſt,*
Bene viuere omnes uolumus, at non poſſumus.

Nemini ſua fortuna ſatisfacit, & aliud votis deſtinat, Vſus erit, vbi ſignificabimus noſtra nobis parum placere, verum facultatem deeſſe, non animum: videlicet fortunam eſſe parum commodam, aut vitam nõ ſatis integram, aut epiſtulam non ſatis eruditam.

Athenienſium inconſulta temeritas.

Ἡ Ἀθηναίων δυσβουλία, *id eſt, Athenienſium inconſulta temeritas. Quadrat in eos, quibus male conſulta uertunt bene. Nam id olim vulgo tributum eſt Atheniẽſibus, quod ipſi quidem ſocorditer conſultarent, parumq. proſpicerent, verum Minerua ciuitatis præſes, illorum male inſtituta, bene vertere conſueuit. Simile eſt huic, quod hodieq. vulgo dicunt: Eſt fortunatior quam prudentior, de quopiam non ſuapte induſtria, ſed fortunæ commoditate ſucceſſu rerum utente. Eupolis apud Suidam & Athenæum libro decimo in Athenienſium mores:*

Οὓς δ' οὐκ ἂν εἵλεσθ' οὐδ' ἂν οἰνόπτας πρὸ τοῦ,
Νυνὶ στρατηγοὺς ἔχομεν. ὦ πόλις πόλις
Ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς. *id eſt,*
Quos ante hac nec præfici conuiuio
Quiſquam tuliſſet, nunc uidemus ſcilicet
Belli duces. o ciuitas, o ciuitas
Fortuna vt es feliciore quam ſapis.

Porro Athenienſium incogitantiam notat & Ariſtophanes hoc verſu in Nubibus:

Φασὶ γὰρ δυσβουλίαν τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι. *id eſt,*
Laua conſilia ferunt huic adeſſe ciuitati.

Quo loco interpres adſcribit fabulam huiuſmodi, Cum Neptunus a Minerua victus, non poſſet Attica regione potiri, iratus immiſit illis δυσβουλίας*, id eſt, Laua ſtultaq. conſilia: hoc deinde vitium Athenienſibus* ἐπιχώριον*, hoc eſt, uernaculum fuiſſe, Idq Mineruam non mutaſſe, ceterum quod illi male ſtatuiſſent, illa in bonos exitus vertebat: Adluſit huc idem Ariſtophanes in Veſpis,*

Γλαὺξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸν στρατὸν διέπτατο.
Vlula noſtras ante pugnam peruolarat copias.

Eodem leuiter adluſiſſe videtur Demoſthenes, cum ait in Olynthiaca prima, in ipſa ſtatim fronte: Ἀλλὰ καὶ τὴν ὑμετέραν τύχην, ὑπολαμβάνω, πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν. *id eſt, Sed & ueſtræ fortunæ arbitror, nonnullis ex tempore venire in mentem ut dicant ea quæ ad rem pertinent. Verum hoc uitiũ manifeſtius exprobrat illis in alia quadam oratione dicens, alios homines ſolere conſultare prius ac deinde rem aggredi: contra Athenienſes poſt rem factam tum conſultare. Theognis:*

Πολλοί τοι χρῶνται κωφαῖς φρεσί, δαίμοσι δ' ἐσθλοῖς
Οἷς τὸ κακὸν δοκέον γίνεται εἰς ἀγαθόν. *id eſt,*
Multis laua quidem mens eſt, ſed numina dextra,
Queis bene uertit & id quod temere inſtituunt.

Ariſtophanes in Concionatricibus:

Λόγος γέ τοί τις ἐστὶ τῶν γεραιτέρων,
ὅσ' ἂν ἀνόητα καὶ μωρὰ βουλευσώμεθα
Ἅπαντ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡμῖν ξυμφέρειν. *id eſt,*
Eſt ſermo quidam ductus a maioribus
Fatua licet ſtatuamus ac uecordia
In melius attamen omnia nobis cedere.

Medium carmen Græcum carebit uitio, ſi tollatur coniunctio καὶ*, quanquam æditio Aldina habebat. Et apud Liuium ſubinde nominatur fortuna Romana. Nec abhorret hinc quod alibi retulimus,* εὕδοντι κύρτος αἱρεῖ*, id eſt, Dormienti rete tollit.*

Vbi non ſis qui fueris, non eſt cur uelis uiuere.

CICERO *in epiſtula quadam libro 7. Familiarium, ſententiam huiuſmodi veteris prouerbij citat. Vetus eſt, inquiens, Vbi non ſis qui fueris, non eſſe cur velis viuere. Sumptum eſt a communi mortalium affectu, qui nihil minus tolerandum putant, quam vt inter eos neglecti, aut etiam notati uiuant, apud quos aliquando cum ſplendore atque auctoritate ſint uerſati. Adeo vt exilium ubiuis præoptent potius, aut etiã e vita decedere, quam mutatæ fortunæ pudorẽ perpeti. Id quod notauit Euripides in Hecuba, quam ita facit loquentẽ, vt dicat, ſibi pudorem in cauſa eſſe, quo minus obtueatur Polymneſtorem. Pudere enim in tam calamitoſo rerum ſtatu, conſpici ab eo, cui aliquando viſa ſit florens. Idem in Alceſtide,*

Τί μοι ζῆν δῆτα κύδιον, φίλοι,
Κακῶς κλύοντι, καὶ κακῶς πεπραγότι. *id eſt,*
Poſt hac amici, cur mihi ſit uiuere
Cordi, male audienti, & affecto male.

Ad eãdẽ facit ſẽtẽtiã, quod apud Sophoclẽ ait Aiax,

Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
Κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται. *id eſt,*
Eſt turpe, uitam prorogare longius
Quiſquis malis nil explicat ſeſe ſuis.

Item paullo poſt in eadem tragœdia,

Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή. *id eſt,*
Verum aut decore uiuere ingenuum uirum
Decet, aut decore oppetere mortem.

Fertur hic quoque ſenarius,

Ζῆν αἰσχρὸν οἷς ζῆν ἐφθόνησεν ἡ τύχη. id eſt,
Fortuna quibus inuidit aſpera uiuere,
Hos indecorum ac turpe uelle uiuere.

Sed propius ad Ciceronis ſententiam accedit locus ille apud Euripidem in Hecuba, vbi Polyxena ratiocinatur, ſibi non eſſe cauſam cur optaret viuere, quod omnibus ornamentis priſtina fortuna iam eſſet ſpoliata.

Τί γάρ με δεῖ ζῆν, ᾗ πατὴρ μὲν ἦν ἄναξ
Φρυγῶν ἁπάντων, τοῦτό μοι πρῶτον βίου.
Ἔπειτ' ἐθρέφθην ἐλπίδων καλῶν ὕπο
Βασιλεῦσι νύμφη. id eſt,
Quæ nanq. vita cauſſa iam ſupereſt mihi?
Vt cui pater rex omnium fuerit Phrygum.
Etenim rudis mi lucis hoc initium.
Dein ſpes in amplas educabar, regibus Deſponſa.

Et reliqua quæ ſequuntur. Sunt enim longiora quam vt hic putemus eſſe percenſenda.

Premere pollicem, conuertere pollicem.

ANTIQVITVS *in pollice fauoris erat ſtudiiq. ſignificatio. Qui faueret, pollicem premebat: qui minus faueret, pollicem conuertebat. Qui geſtus in prouerbiũ abierunt, vt iam premere pollicem dicatur, qui quoquo pacto fauet: conuertere, qui male vult. Plin. libro 27. cap. 2. Pollices cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Iuue.*

-Conuerſo pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.

Horatius vtroq pollice dixit, pro ſummo fauore,
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor vtroq. tuum laudabit pollice ludum.

Porphyrion enarrat hunc ad modum: Vtroq. pollice, id eſt, vtraq. manu, ἀμφοτέραις χερσίν. Synecdoche a parte totum. An qui vehementius laudat, manus iungens, iungit pollicem cum proximo. Acrõ hoc pacto, vtroq. pollice ἀμφοτέραις χερσίν, manu vtraq. ſublataq. pariter ac ſæpius mota. Hic enim geſtus valde laudantium eſt. Sane vtrumque, ſicut ex iis coniici licet, prouerbij origo fugit.

Faciem perfricare, frontis perfrictæ.

FRONS *habita eſt antiquitus pudori ſacra. Et facies item, id quod & prouerbio teſtatum eſt, quo dicunt, pudorem eſſe in oculis. Inde frontem aut faciem prouerbio perfricuiſſe dicuntur, qui pudorem omnem dedidicerint, velut abſterſo manu a uultu pudore. Tranſlatum apparet a geſtu quorundam, qui dicturi facturiue quippiam apud ignotos, manu faciẽ perfricant, id quod ruſticani cuiuſdam pudoris indicium eſt, quem conetur peruincere. Hunc geſtum Quintilianus notat inter vitia pronunciationis libro undecimo: Vitioſa enim, inquiens, ſunt illa, intueri lacunaria, perfricare faciẽ, & quaſi improbam facere. Plutarchus ſcribit hunc geſtum peculiarem fuiſſe M. Tullio, vt dicturus, læua faciem demulceret. Alioqui non inficias it ipſe Cicero, initio dicendi trepidantiorem fuiſſe ſeſe. Fabius libro 9. citat hæc ex Caluo: Perfrica frontem, & dic te digniorem, qui prætor fieres, quam Catonem. Significat id eſſe dictu uehementer improbum. Plinius in præfatione naturæ hiſtoriarum: Perfricui faciem, nec tamen profeci, quando alia via ingens occurris. M. Tullius Tuſcul. quæſt. lib. 3. in eũdem ſenſum dixit, perfricare os: Quid tergiuerſamur Epicure? nec fatemur eã nos dicere uoluptatẽ, quam tu idem cũ os perfricuiſti, ſoles dicere? Seneca lib. 5. epiſtula 40. Perfrices frontem oportet, & ipſe te non audias. Huc pertinent etiam illa, quod effrontes appellamus inuerecundos. Et, qua fronte audebis hæc facere? Quod enim Horatius dixit,*

-Clamens periſſe pudorem
Cuncti pæne patres. Id Perſius imitatus
-Exclamet, inquit, Melicerta periſſe
Frontem de rebus.

Item illa: Quo ore obiurgabis filium? Et Os impudens, Os durum, Os ferreum, cum impudentiam indicamus. Ouidius:

Non tibi plus cordis, ſed minus oris adeſt.

Non plus audes aut ſapis, ſed minus pudet. M. Tullius in Verrem Os hominis inſignemq. impudẽtiam cognoſcite. Idẽ in Philippica quinta, Sed illud os, illam impuritatem. Idem pro C. Rabirio Poſthumo, Quod habent os, quam audaciam. Rurſus in Oratore: Quod tamẽ os eſt illius patroni, qui ad eas cauſas ſine vlla ſcientia iuris audet accedere. In Philippica undecima, Audiſſet furentis introitum Dolobellæ, vocem impuram, atque os illud infame. Martialis lib. 9.

Santonica medicata dedit mihi pocula uirga,
Os hominis, mulſum me rogat Hippocrates.

Homericus Achilles Agamemnonem κυνῶπα appellat, id eſt, canino aſpectu. & apud eundem:

Κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο. id eſt,

Canis habens oculos, cor cerui: impudentiam ſignificans cum timiditate coniunctam. Deniq. haud ſcimus an huc pertineat, quod apud Athenæum in Dipnoſophiſtis adducitur e Cyrenæo poeta:

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἀμείνω. id eſt,
Porro ter abſterſis diui donant meliora.

Subindicat, impudentius id poſtulare, vt quæ ſint acta in conuiuio, narret.

Frontem exporrigere, frontem contrahere.

FRONTEM *explicare cum hilareſcimus, contrahere cum ringimur, hoc eſt, vbi quid moleſtũ eſt, dicimur. Plinius in libro undecimo: Frons & aliis, ſed hominũ tantũ triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index. Terentius: Exporge frontem. Horatius in Odis,*
Sollicitam explicuere frontem. Idem alibi,
Deme ſupercilio nubem.

EXPORRECTA *frõte, hilariter. Porrectiore frõte mecũ loquaris oportet, apud Plaut. Obducta frõte, corrugata frõte, cõtracta frõte, caperata frõte. Plaut. Caperat frõs ſeueritudine. Quod quidẽ a caprinis cornib⁹ tranſlatũ volũt. Et nubila frõs, ſerena frõs, explicita frõs.*

Attollere ſupercilium, ponere ſupercilium.

PLINIVS: *Supercilia, inquit, homini, et pariter et alterne mobilia. Et in his pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maxime indicant faſtus. Sup̃bia alibi cõceptaculũ, ſed hic ſedem habet: in corde naſcitur, huc ſubit, hic pẽdet. Nihil altius ſimul abruptiusq. inuenit in corpore ubi ſolitaria eſſet. Hactenus ille. Inde p̃uerbio attolli ſup̃cilia dicimus, arrogãtiã ſignificãtes: adduci ſupercilia faſtidiũ indicantes. Citat & Suidas, αἴρειν τὰς*

τὰς ὀφρῦς, καὶ τὰς γνάθους φυσῶντες, id eſt, *Contractis ſuperciliis, inflatis buccis*. Quod Græci unico uerbo dicunt ἀνασπᾶν. Lucianus a perſonis ad rem tranſtulit, ſermonem arrogantem ac ſuperciliosum appellãs ἀνεσπασμένους λόγους. Poni dicitur ſupercilium, cum a faſtu receditur. Et faſtoſos homines ſuperciliosos nominamus. Denique ſimpliciter ipſum ſupercilium pro faſtu atque arrogantia ponitur. Philoſophorum ſupercilium quis ferat? Porro quod Plinius ait, ſuperciliis annuere nos, atque renuere, Homerum ſecutus eſt, apud quem uerſus hic aliquotiens legitur,

Ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων. id eſt,
Sic ait, atque ſuperciliis pater annuit atris.
Id æmulatus Maro:
Sic ait, & totum nutu tremefecit Olympum.

Bibe elleborum.

ARISTOPHANES in *Veſpis*, πῖθ' ἐλλέβορον, id eſt, *Bibe elleborum*. Quo dicto ſignificat inſanire quempiam. πῖθι vero dixit, non πίε, quod, ut admonet interpres, hoc ad ſimplicem potum referunt grammatici, illud ad potionem pharmacorum. Idem oſtendit & uerbum hinc eſſe fictum, ἐλλεβοριᾶν καὶ ἐλλεβορίζειν, pro inſanire. Quiq. parũ animo conſtant, ἐλλεβόρου δεῖσθαι, id eſt, Elleboro opus habere dicuntur. Atque iidẽ apud Latinos etiam auctores elleborum edere, & elleboro ſeſe purgare prouerbio iubentur: propterea quod antiquitus plurimus vſus fuerit huius herbæ ad emendanda mentis et capitis uitia. Plinius lib. Nat. hiſtoriæ 25. cap. 5. ellebori duo facit genera, ſicut & Dioſcorides libro quarto: Candidum, quod Italia ueratrum album appellat: & nigrum, quod alij vocant entomon, etiam ſi in Dioſcoride atomon legimus. Alij polyrrhizon, plerique Melampodion vocant, ab inuentore Melampode uate, uel eiuſdem nominis paſtore, quod is animaduertiſſet eo purgari capras: deinde dato earum lacte ſanauit Prætidas furentes. Sed Aulus Gellius Plinium ſecutus ait, coloris diſcerniculum non in ſemine, neque in virgultis ſed in radice apparere. Candido vomitiones cientur, eoq. ſtomachum & ventrem ſuperiorem purgat. Nigro aluus inferior diluitur: vtriuſq. periculoſa ſumptio, ſed albi vt præſtantior, ita periculoſior. Quod ipſum tamen adeo vulgatum eſſe cœpit, vt pleriq. ſtudiorum gratia, ad peruidenda acrius quæ commentabantur, ſæpius ſumptitauerint. Nominatim autem Carneades Academicus ſcripturus aduerſum Stoici Zenonis libros, candido elleboro ſuperiora corporis purgare ſolitus legitur, ne quid ex corruptis in ſtomacho humoribus, ad domicilia uſque animi redundaret, & inſtantiam, uigoremq. mentis labefaceret. Nigri uero religioſum & vſum fuiſſe teſtatur Plinius. Siquidem hoc & domos ſuffiebant, purgabantq., aſpergentes & ſeſe, & pecora. Tum ſolenni cum precatione colligebatur & ſuperſtitioſius, vt meminit etiam Theophraſtus. Primum enim gladio circumſcribebatur: deinde qui ſucciſurus erat, exortum ſolis ſpectabat, precabaturq. vt id ſibi liceret diis cõcedentibus facere. Obſeruabat & aquilæ uolatum, quæ ſi propius aduolaſſet, moriturum eo anno qui ſuccideret, augurium erat. Ex Plinio igitur colligere licet, vtrumq. genus, tum candidum, tum nigrum, cum ad alia complura mala, tum aduerſus melancholiam remedium efficax habere. Vnde & prouerbium natum, quod tamen uarie effertur. Plaut. in Menæhmis. Non poteſt hæc res trium iugerum elleboro obtinerier. Demoſthenes Aeſchinẽ in actione monet, vt ſeſe purget elleboro. Lucianus in Dialogo Menippi ac Tantali, ἀνόητος εἶ, ὦ Τάνταλε, καί σε ὡς ἀληθῶς κατὰ λόγον δεινῶς ἀκράτου ἐλλεβόρου δεῖ, id eſt, Deſipis Tantale, &, vt vere dicam, elleboro poto tibi eſt opus, eoq. ſane meraco. Et apud eundem Rhadamanthus, in ſecundo Verarum narrationum libro, ita pronunciat, vt Aiax traditum ab Hippocrate elleborum bibat, prius quam in heroum conſortium recipiatur, alludens ad eius inſaniam. Ibidem legitur non licuiſſe Chryſippo in beatorum inſulam immigrare, niſi quartum iam ſumpto elleboro. Nimirum illuc alluditur, quod ter in uita bibiſſe memoratur, ut teſtatur etiam Petronius in carmine quodam. Horatius,

Expulit elleboro morbum, bilemq. meraco.

Ouidius in epiſt. Ponticis lib. 4.

I bibe dixiſſem purgantes pectora ſuccos,
Quicquid et in tota naſcitur Anticyra. Perſius:
Anticyras melior ſorbere meracas.

Inſanum ſignificans. Auſonius ad Theonem:

Elleborumq. bibas Samij Lucomonis acumen.

Nauiget Anticyras.

Πλεύσειας ἐς Ἀντικύρας, id eſt, *Nauiget Anticyras*. Horatius eleganter nouauit adagij quaſi faciem, cum ait in Serm.

Nauiget Anticyras.

Quibus uerbis Stoicum inſanum ſignificat, quiq. mentis morbo laboraret, eſſetq. ſapientis indignus nomine, cum nemo ſapiens niſi ſanus. Dictum eſt autem eadem figura, qua Græci dicunt πλεύσειας εἰς Μασσαλίαν, id eſt, Nauiges Maſſyliam. Strabo lib. Geographiæ nono, duas Anticyras commonſtrat, & in altera, quæ ſit poſt Criſſam oppidum, elleborum naſci, in altera eiuſdem nominis, quæ ſit ad ſinum Maliacum & Oetam montem, optime temperari. Atque in eam quam plurimis e regionibus adnauigari ſanitatis gratia. Pauſanias in vlt. lib. ſcripſit, ſupra Anticyram montes eſſe magnopere petricoſos, in his copioſe prouenire elleborum, nigro purgari aluum, albo uomitum cieri, ac ſuperiora corporis purgari. Stephanus addit, Anticyrenſem quempiam fuiſſe, qui Herculem elleboro dato liberarit inſania. Horatius:

Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit.

Tres Anticyras dixit pro uniuerſo elleboro, ſignificãs deploratam & immedicabilem inſaniam. Simili figura quos indicant eſſe parum integræ mentis, & hodie iubent deportari Ghelam. Ad hanc formam pertinent illa, Tonſoris eget, aut curatore eſt opus. Horatius:

Nec tonſore putas nec curatoris egere.

Tutores enim dabantur pupillis, curatores mente captis. Sic & Columella lib. primo, capite tertio ſcribit, Catonem dicere ſolitum, eum qui agrum incoleret, nec ſalubri cælo, nec fertilem, velut commotæ mentis ad agnatos ac gentiles eſſe deducendum. Varro libro De re ruſtica 1. cap. 2. Qui ſalubrem locum negligit, mente captus eſt, atque ad agnatos & gentiles deducendus. Cic. libro 2. De inuentione: Si furioſus exiſtet, agnatorum

agnatorum gentiliumq. in eo pecuniaq. eius poteſtas eſto. Nam duodecim tabulæ furioſis ius adimunt adminiſtrandi res ſuas, & ad gentiles agnatosq. tráſferunt, quemadmodum legimus libro Inſtitutionum primo, titulo de Curatoribus, & Pandectarum libro vigeſimoſeptimo, titulo ultimo de curatore furioſi. Rurſum eiuſdem operis libro primo, titulo decimo octauo, de Officio præſidis. Et apud Ciceronem lib. 3. Tuſculanarum quæſt. Qui ita ſit affectus, eum dominum eſſe rerum ſuarum, uetant XII. tabulæ. Verba XII. tabularum ſunt hæc: Prodigo & furioſo bonorum ſuorum adminiſtratio interdicta eſto, & in curatione agnatorum ſunto.

Strychnum bibit.

Στρύχνον πέπωκε *id eſt, Strychnum bibit, in inſanos item competit, a Strychni herba natura, quæ uel guſtata, ſtatim inſaniam parit. Dioſcorides in quarto, quattuor ſtrychni genera facit. E quibus poſtremum* μανικὸν *uocat, id eſt, inſanum. Plin. lib. 21. cap. 31. cum duo ſtrychni genera ſalutaria demonſtraſſet: Tertio, inquit, folia ſunt ocymi, minime diligenter demonſtranda. Remedia enim non uenena tractamus, quippe inſaniam facit, paruo quoq. ſucco. Quanquam & Græci auctores in iocum vertere. Drachmæ enim pondere luſum pudoris gigni dixerunt, ſpecies uarias imaginesq. cōſpicuas obſeruari demonſtrantes. Duplicatum hunc modum legitimam inſaniam facere: quidquid uero adiiciatur ponderi, repræſentari mortem. Hoc eſt uenenum, quod innocentiſſimi auctores ſimpliciter Dorycniō appellauere ab eo, quod hoc cuſpides in prælus tingerentur, paſſim naſcēte. Dioſcorides ſcribit, Strychni radicem cum vino potam, menſura ∢ viſa quadā, ac ludibria non iniucunda parere: duplicato modo ſumptam, ſtuporem triduanum inducere: quadruplicato potam, adimere vitam: remedio eſſe, ſi multum ac largiter biberis ac reuomueris. Vnde magis videtur congruere in* φιλαύτους, *& ſibiplacentes, & vt, Flaccus inquit, ſibi pulchros. Nam Theophraſtus tradit, qui Strychnum ederint, ſibi videri pulcherrimos. Cuiuſmodi multos homines videmus qui ſibi nulla in re diſplicere poſſunt, perinde quaſi ſtrychno victitent. Eſt diuerſum inſaniæ genus, quo quidam ſibi diſplicent in omnibus, ſed alterū vulgatius eſt, & immedicabilius.*

Ede naſturtium.

Ἔσθιε κάρδαμον, *id eſt, Ede naſturtium. In ſocordem, ignauum, hebetem, ſtupidum, olim dicebatur, propterea quod huic efficaciam ineſſe credant, erucæ cōtrariam: vim enim uigoremq. animi ſuſcitare, Venerem coercere, cum illa e diuerſo Venerem acuat, uim mentis hebetet, unde & nomen apud Græcos habere videtur* κάρδαμον *quaſi cor domans. Plinius libro 19. cap. 8. Naſturtium, inquit, nomen accepit a narium tormento. Et inde uigoris ſignificatio, prouerbio id uocabulū vſurpauit, veluti torporem excitantis. Græcis a corde nomen habet. Dioſcorides tradit, naſturtio vim eſſe ſimilem erucæ & ſinapi, quod attinet ad acrimoniam in nares erumpentem. Ceterum quod ait, naſturtio ſtimulari Venerem, diſſentit a Plinio. Ariſtophanes* οὐ ... ἐχθὲς ἔφαγον κάρδαμα. τί καρδαμίζεις, *id eſt, Edi heri naſturtia. Quid naſturtiaris? Idem in Veſpis:*

Ὀξυθύμων καὶ δικαίων καὶ βλεπόντων κάρδαμα. i.

Acrium ac iuſtorū, et oculis qui exhibēt naſturtia.

Porcum immola.

NEQVE prætercludū exiſtimamus, *quod Plautus in Menæchmis, porcum ſyncerum & ſacrum immolare iubet eum, quem mente captum ſignificat. Adoleſcens, quibus hic precus porci ueneunt ſacres, ſynceri, nummum unum en a me accipe. Iube te piari de mea pecunia: Nam ego quidem inſanum eſſe te certo ſcio. Opinamur quod veterum vſu, qui cuiuſpiam irati numinis intemperiis agerctur, hoc piaculo ſe ſoleat purgare. Idem paullo poſt in eadem fabula: Nam tu quidem hercle certo non ſanus ſatis Menæchme, qui nunc ipſus maledicas tibi. Iube ſi ſapias porculum afferri tibi. Horatius in ſermonibus:*

Immolet æquis Hic porcum laribus.

Loquitur de eo, qui iā ab inſania reſipuiſſe videretur.

Multa Syrorum olera.

Πολλὰ Σύρων λάχανα, *id eſt, Multa Syrorum olera. Dicetur aut in magicæ artis peritos, & herbis maleficis eā exercentes, aut in eos qui rebus vilibus abundant. Fortaſſis recte dicetur & in eos, qui in rebus non multæ frugis, nimium inſumunt operæ, quippe non in agris exercendis, ſed in hortis colendis occupati, quæ plus adferant uoluptatis quam emolumenti. Prouerbium refertur a Plinio libro vigeſimo, capite quinto, ubi cōmemoratis uariis remediis, herbæ Staphylini, quam eandem & paſtinacam erraticam vocant, hæc ſubnectit: Syria in hortis operoſiſſima. inde quoque prouerbium eſt Græcis: Multa ſyrorum olera. Simillimam ſtaphylino herbam ſerit, quam alij gigidion vocant. Hactenus Plinius. Vt autem exiſtimemus parœmiam in maleficos quadrare poſſe, illa nos coniectura commonet, quod paullo ante Orpheum citauerat auctorē, ſtaphylino amatorium ineſſe. Neque Syrorum mores vulgo nota caruiſſe, uel adagium illud teſtatur:* Σύροι πρὸς τοὺς Φοίνικας, *id eſt, Syri contra Phœnices. Atque in hoc prouerbio miſeretur noſtri Cælius Rhodiginus, qui tam inſigniter torqueamur, neque quidquam tamen ipſe ſubleuat.*

Melle litus gladius.

MELLE *litus gladius. In pernicioſam adulationem dici ſolitum. Plin. lib. 21. tradit, Heraclea in Ponto, ab eiſdem apibus aliquando mella reddi pernicioſiſſimū habentia uenenum. Quæ qui ederint, abiiciunt ſe humi, refrigerium quærentes. Nam ſudore diffluunt. Id cur fiat, pabulum in cauſa eſt. Ea eſt herba alba, quam ægolethron appellant. Alluſum eſt autem ad morem barbaricum, qui ſolēt tela uenenis tingere, quo vulnus eſſet immedicabile: præſentiſſimum malū erat oleum incendiarium, quod illitum telo, ſicubi hæſiſſet in corpore, tenaciter cremabat, incendium aqua iniecta iritabatur, ſolo puluere inſperſo conſopiri poterat. Auctor Marcellinus libro 23.*

Letale mulſum.

Θανάσιμον μελίκρατον, *id eſt, Letale mulſum. Eandem cum ſuperiori habet ſententiam. Diogenes, formoſa*

ſcorta, ὀλεσίθυμον μελίκρατον, id eſt, Letiferũ mulſum, appellare conſueuit, tametſi nihil vetabit, & in aſſentationem, in fœdas voluptates torquere, breuiter, quidquid ita iucundum eſt, vt idem ſit pernicioſum. Legimus & mellitum venenum apud Plinium, & idem Diogenes orationem ad gratiam comparatã, auriumq. pruritum, μελιτίνην ἀγχόνην, id eſt, Mellcam præfocationem appellabat, quod aſſentatione quidem delectaret, ceterum mendacio ſtrangularet admittentem. Ad hanc formam attinet, quod refert Irenæus lib. 3. cap. 19. Lacte gypſum male miſceri: præſens enim venenum habet gypſum, & additum lacti fallit.

Linum lino nectis.

Λίνον λίνῳ συνάπτεις, id eſt, Linum lino connectis. Huius adagij duplicem apud Græcos interpretes ſenſum inuenimus: Quorũ alter eſt: Infirmis infirma copulas, friuola friuolis: alter, eadem non eiſdem rationibus facis vt dicis. Cteſippus in Platonis Euthydemo: Haud tu quidẽ linum, vti prouerbio dicitur, lino connectis, ſi pater tuus, pater eſt omnium. Eſt autem ironia in ſophiſtam, qui friuolis argutus id ſibi collegiſſe videbatur. Ariſtoteles in tertio libro, τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, diſputans de infinito, vbi Parmenidis ſententiã præfert ſententiæ Meliſſi. Meliſſus enim ipſum infinitum totum dixerat. At Parmenides totum dixit eſſe finitum, a medio æque diſtans. Fieri enim, inquit, non poteſt, vt infinitum cum toto atq. vniuerſo, perinde atq. cum lino linũ nectatur. Ipſa philoſophi verba ſubſcribamus, ſi quis forte requiret: διὸ βέλτιον οἰητέον Παρμενίδην Μελίσσου εἰρηκέναι. ὁ μὲν γὰρ τὸ ἄπειρον ὅλον φησίν. ὁ δὲ τὸ ὅλον πεπεράνθαι, μέσσοθεν ἰσοπαλές, οὐ γὰρ λίνον λίνῳ ἐστὶ συνάπτειν, τῷ ἅπαντι καὶ ὅλῳ τὸ ἄπειρον. Suidas hoc adagium ex Stratidis citat Politia. Proculus item in diſcutiendis quæſtionibus, quæ exoriuntur ex dictis Platonis, quodam in loco ſic vtitur, vt videatur conuenire in eum, qui copulet inter ſe pugnantia, oſtendens quemadmodum Plato de Homero diuerſa pugnãtiaq. dixerit: οὐ γὰρ λίνον λίνῳ συνάπτειν ἐστὶ, τὸ ταῦτα ἀλλήλοις συμπλέκειν, id eſt, An non enim linum lino connectere eſt, iſta inter ſe copulare? Huic affine eſt quod apud Athenæũ li. 6. ex Thebano poeta, Pindaro ni fallimur citatur: κολλῶν ἅτε ξύλον παρὰ ξύλῳ. id eſt, Adglutinans ceu lignum ligno. Prior enim dixerat de paraſitis: is qui hoc dicit, ſermonem ſuſcipit de adulatoribus ſuperiori congruentem.

Seneſco ſemper multa addiſcens.

Γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος. id eſt,

Diſcenti aſſidue multa, ſenecta venit.

Hic pẽtameter ex elegijs Solonis in prouerbium abijt, ſignificat autem vſu vitæ multaq. rerum experientia parari prudentiam. Conuenit cum ea, quæ citatur apud Gellium, ſententia:

Vſus me genuit, peperit mater memoria.

Citatur a Platone lib. de Repub. 7. Rurſum in Dialogo De philoſophia, quærens quiſpiam num philoſophia ſit πολυμαθία. Quid aliud, inquit, eſt philoſophari, quam id facere, quod dixit Solon? Dixit autem:

Diſcenti aſſidue multa, ſenecta venit.

At nobis quidem videtur ſemper aliquid diſcendum ei, qui in Philoſophum ſit euaſurus, ſiue iunior ſit, ſiue ſenior, vt quã plurima diſcat in vita. Citat & in Lachete, Seneca in epiſtula quadam ad Lucillium: Tam diu diſcendum eſt, quam diu neſcias: & ſi prouerbio credimus, quam diu viuas. Citatur ſemel atq. iterũ apud M. Tullium in Catone maiore. Quin etiam Terẽtianus ille Demea Solonis ſententiam retulit, cum ait: Nunquam ita quiequam bene ſubducta ratione ad vitam fuit, quin res, ætas, vſus ſemper aliquid adportet noui, Aliquid moneat, vt illa, quę credas ſcire, neſcias: & quæ tibi putaris prima, in experiendo repudies. Alludit huc cuiuſcunq. eſt verſiculus ille, neq. inſcitus, neq. inelegãs Senecę nomine celebratus. E Publianis autem mimis vnum eſſe ſuſpicamur, hac adducti coniectura, quod in hoc numero quoſdã reperimus, qui nominatim ab Aulo Gellio ſub Publij titulo referuntur. Senarius autem hic eſt:

Diſcipulus eſt prioris poſterior dies.

Vita doliaris.

Ζωὴ πίθου, id eſt, Vita dolij, prouerbio dicitur vita frugalis, parca, & ab omni ſtrepitu atq. ambitione ſemota. Breuiter talis, qualem Diogenes nobilis ille Cynicus Athenis egiſſe legitur, vnico contentus pallio, baculo, quo canes abigeret, dolio de palo ſuſpenſo pro domicilio libenter vtens, crudis herbis & aqua ſimplici victitans, pane excauato pro catino, manu caua poculi vice ſolitus vti: idq. a puero quodam didiciſſe ſe prædicabat, quem forte ad eum modum aquam hauriẽtem viderat. Porro vt in dolio habitaret, inde ſibi dicebat in mentem veniſſe, quod cochleas contemplatus, nullum aliud æque commodum domicilium indicaſſet, vnde prorepe ret ad ſolem, & vbi ſe conderet a ventis atq. æſtu. Poterit torqueri & in eos, qui nimium ſordide, nimiſq. dure, atq. immunde viuunt. Hos ita depingit Eubulus comicus apud Athenæum libro ſecundo: ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι, ἀερίοικοι, id eſt, Illotis pedibus, humi cubantes, in aere domicilium habentes. Idem libro quarto de Pythagoricis, ex Antiphane.

Ἔδει ὑπομεῖναι μικρὸν, ἀσιτίαν, ῥύπον,
Ῥῖγος, σιωπὴν, στυγνότητ', ἀλουσίαν. id eſt,
Inedia, ſordes ſunt ferenda paullulum,
Silentium, triſtitia, frigoris rigor,
Simul ferendum, corpus expers balnei.

Ad hanc formam torqueri poterit Hamaxobiorum, ea gens eſt Sarmatiæ, appellatio, vt Hamaxobij dicantur qui dure ſordideq. viuant. Nomen hinc inditum genti, quod ijs plauſtra ædium vice ſint.

In diem viuere. Ex tempore viuere.

In diem viuere, eſt præſentibus rebus contentum viuere atq. ex parato, minime ſollicitum de futuris. Quæ vita Græcis dicitur καθημέριος βίος. Et καθημερόβιοι, qui ad eũ viuunt modum. Theocritus in Idyllio. N.

Οἱ θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ' αὔριον οὐκ ἐσορῶμες. i.
Mortales ſumus, haud ſunt nobis craſtina curæ.

Ariſtophanes in Equitibus:

Κριθάς τε παρέξω σοι, καὶ βίον καθ' ἡμέραν. id eſt,
Ego affatim tibi ſuppeditauero ordeum &
Victum diurnum. Homerus Odyſſ. Φ.

Νήπιοι ἀγροιῶται ἐφημέρια φρονέοντες, id eſt,

Agreſtes,

Agreſtes, ſtolidi, tantumq. diurna ſtiktes. Perſius:
Atque ex tempore uiuis.

id eſt, citra ſolicitudinem futurorum. Vnde & Ex tempore dicere, id eſt, citra præmeditationem. M. Tull. Philippica 5. ſimili forma dixit, In horam viuere. Quę non faciebat Hannibal, qui multa ad vſum reſeruabat, hæc ij, qui in horam viuerent, non modo de fortunis & de bonis ciuium, ſed ne quidem de vtilitate ſua cogitauerunt. Nec abludit ab hac ſpecie, quod ſcribit Horatius in Arte poetica: Et mutatur in horas, hoc eſt ſubinde.

Vita macerata.

Βίος μεμαλαγμένος, id eſt, Vita macerata, ſeu permollita. De molliter uiuentibus, quibus ex facili omnia ſuppetunt. Refertur a Diogeniano, Zenodoto, & Suida. Translatū arbitramur a leguminibus, aut ſalſamentis maceratis, iamq. ad eſum accommodatioribus, aut a triticoiam molito piſto, ac ſubacto, Cui diuerſum eſt, βίος ἀκανθώδης, id eſt, Vita ſpinoſa.

Ipſa dies quandoq. parens, quandoq. nouerca.

VERSVS eſt Heſiodi in libro De obſeruatione dierum auſpicatorum atque inauſpicatorum, qui deinde in prouerbium abiit, longo hominum uſu probatus, vt apud Gellium refert Phauorinus philoſophus, is eſt huiuſmodi:

Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. id eſt,
Ipſa dies quandoque parens, quandoq. nouerca eſt:

Eo uerſu ſignificatum eſt, non omni die bene eſſe poſſe, ſed iſto bene, atque alio male. Inde translatum, quod matres bene uolunt liberis, nouercæ oderunt priuignos. Proinde Plinius dubitare ſe dicit, vtrum natura ſæpius nouerca ſit, an mater, ut quæ tot uenena, tot item remedia progignat.

Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æthere fulget.

DIVERSA metaphora rem eandem explicuit Theocritus in Batto:

Χὡ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει. id eſt,
Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æthere lucet.

Id eſt, Aliquando res aduerſæ ſunt, aliquando ſecundæ, quemadmodum cælum nunc ſerenum eſt & placidum, nunc turbidum ac tempeſtuoſum. Huic affinis eſt allegoria Pindarica, e Pythiis hymnis: Non ſemper eoſdem flare uentos, ſed nunc hos, nunc alios.

Ἄλλοτ' ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων. id eſt,
Alias alij flatus, ſublimiter uolantium uentorum.

Idem in Iſthmiis hymno 4. Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος οὖρος πάντας ἀνθρώπους ἐπαΐσσων ἐλαύνει, id eſt, ſed alias alius uentus omnes adflans agit.

Plus aloes quam mellis habet.

PLVS aloes quam mellis habet. Prouerbialis metaphora, perinde declarans ac ſi dicas, plus moleſtiæ quam uoluptatis. Nam aloe frutex quidam eſt, odore graui, guſtu amariſſimo, cuius meminit Dioſcorides, lib. 3. Plautus in Amphitryone, Ita cuiq. comparatum eſt in ætate hominum, ita diis placitum, voluptati ut mæror comes conſequatur: Quin incommodi plus maliq. adſit, boni ſi obtigit quid. Apud eundem alicubi legitur, vitam hominus plus aloes quam mellis habere. Et Iuuenalis de vxore:

Plus aloes, quam mellis habet.

Apuleius citra metaphoram ſic extulit in Floridis: Sed verum verbum eſt profecto, quod aiunt, nihil quidquam tam proſpere diuinitus hominibus datum, quin & tamen admixtum ſit aliquid difficultatis. Has rerum humanarum vices, ac triſtium lætorumq. mixturam Homerus Iliados vltimo lib. perquam eleganter indicauit, figmento duorum doliorum, quæ ſcribit in Iouis limine ſita eſſe, quorū alterum ſit plenum triſtibus, alterum lætis. Ex quibus ille mortalium fortunas temperans.

Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ. i.
Nunc lætis vitam miſcet, nunc triſtibus idem.

Quemadmodum & ſuperius indicauimus. Verum admodum maligne temperat Iuppiter Homericus, nimio plus admiſcens malorum, quam bonorum, vt ſi ſuam quiſq. fortunam ad calculos uocet, minima ſit futura ratio eorum, quæ nobis ex animi ſententia euenerunt. Id quod eleganter dictum eſt a Pindaro in Pythiis hymnis: ἓν παρ' ἐσλὸν πήματα σύνδυο δαίονται βροτοῖς ἀθάνατοι. id eſt, Ad vnum enim bonum duo pariter incommoda diſtribuunt mortalibus immortales. Plinius lib. 27. ſententiam inuertit, cum ait, nihil eſſe tam malum in rerum natura, cui non boni quippiam ſit adiunctum. Quandoquidem compertum eſt, etiam aconito, quo non aliud uenenum nocentius, ineſſe remedium, cum ad alia, tum ad oculorum vitia. Ad eundem modum Euripides citante Plutarcho:

Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά,
Ἀλλ' ἔστι τις σύγκρασις. id eſt,
Bona ſeparare non licet malis, ſed eſt
Mixtura quædam.

Naues onuſtæ conuiciis.

AD SIMILI figura dixit Homerus Iliados Y. conuicia, quorum onus, nauis centiremis non queat portare, cuiuſmodi Lucianus dixerat, ἁμάξας ὅλας βλασφημιῶν, vt ante dictum eſt. Carmen Homeri ſic habet:

Ἔστι γὰρ ἀμφοτέροισιν ὀνείδεα μυθήσασθαι
Πολλὰ μάλ', οὐδ' ἂν νηῦς ἑκατόζυγος ἄχθος ἄροιτο. i.
Probrorum ſupereſt ambobus copia ſumma,
Quorū onus haud portet cētum ratis incita remis.

Affine & illi, quod alio dicetur loco,

οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ' οὐδ' ἑκατὸν Αἰγύπτιοι. id eſt,
Quos tollere nec centum queant Aegyptij.

Hermippus apud Athenæum lib. 1. deſcribens, quid a quaque regione ſoleat importari, verſiculum hunc ioco admiſcet,

Καὶ παρὰ Περδίκκου ψεύδη ναυσὶν πάνυ πολλαῖς. i.
Atq; a Perdicca ratibus mendacia multis.

Notans, Lyciorum mores. Nam Perdicia pars eſt ac portus Lyciæ. Lycias ſortes notat & Vergilius Aeneidos quarto veluti vanas.

Tollere cornua.

TOLLERE cornua, pro eo quod eſt, animo efferri, nunc quoq; vulgo tritiſſimum eſt. Horatius de Baccho:

Et addis cornua pauperi.

Ouidius item de ebrietate:

Tunc

Tunc ueniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit.
Translatum a pecoribus, quæ cornibus oppoſitis minantur. Horatius in Epodis:
Nanque in malos acerrimus,
Parata tollo cornua.

Tollere criſtas.

Tollere criſtas. Diuerſa metaphora, ſenſus idem. Iuuenalis:
Quid apertius? & tamen illi
Surgebant criſtæ. id eſt, Sibi placebat. *Translatum ab auibus criſtatis, in quibus criſtæ erectiores alacritatis, atque animorum indicia ſunt: niſi ad militum criſtas referre malumus, quo ſane hominum genere nihil nec inſolentius, nec ſtolidius. In hanc ſententiam Ariſtophanes in Pace dixit, detrahere criſtas,* ὃς ἡμῶν τοὺς λόφους ἀφεῖλε, *id eſt, qua nobis criſtas detraxit. Videlicet reddita pace. Contra, Submittere faſces dicuntur, qui de iure ſuo concedunt, ac legitimam poteſtatem ultro ad priuatam mediocritatem demittunt. Plinius lib 7. cap. 30. Cn. Pompeius confecto Mithridatico bello intraturus Poſidonij profeſſione ſapientiæ clari domum, fores percuti de more a lictore uetuit, & faſces lictorios ianuæ ſubmiſit, is cui ſe oriens occidensq. ſubmiſerat. M. Tullius in Bruto, cum enim in maximis cauſis uerſatus eſſes, & cum tibi ætas noſtra iam cederet, faſcesq. ſubmitteret. Et apud T. Liuium in ſecundo ab urbe condita: Publicola ſubmiſſis faſcibus in concionem aſcendit.*

Animus in pedes decidit.

Q V I *uehementer conſternantur atque expaueſcunt, iis animus in pedes decidere dicitur. Quin hodie uulgo audimus: Totus animus mihi erat in genibus, pro eo quod eſt, uehementer eram exanimatus. Homerus Iliados Θ.*
Ταρβήσαντας, πᾶσιν δὲ παραὶ ποσὶ κάππεσε θυμός. i.
Pauor ingruit ingens
Omnibus, inq. pedes animus mox decidit imos.

Veſpa cicadæ obſtrepens.

Σφὴξ βομβεῦν τέττιγος ἐναντίον. id eſt,
Scilicet obſtrepitans arguta ueſpa cicadæ.
Apud Theocritum eſt in Hodæporis. Nam his uerbis contemnit quidam paſtor paſtorem, a quo prouocatur. Quadrabit in eum, qui certat longe impar cum ſuperiore. Aut qui negotium faceſſit longe ſe præſtantioribus, Quod genus eſt illud: Catulus leonem adlatrans.

Pica cum luſcinia certat.

Epopa cum cygnis.

C O N S I M I L E M *habent ſententiã, quæ leguntur apud eundem in eadem Ecloga:*
Οὐ θεμιτὸν Λάκων ποτ' ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδειν,
Οὐδ' ἔποπας κύκνοισι. id eſt,
Haud fas eſt Lacõ, philomenã, ut prouocet unquã
Pica, nec argutis epopa obſtrepat improba cygnis.

Pilos pro lana.

Τρίχας ἀντ' ἐρίων, *id eſt, Pilos pro lana. Prouerbialiter apparent dicta etiam illa, apud eundem poetam in Hodæporis, de re uehementer inæquali, aut de negotio ſupra modum abſurdo.*
Τίς τρίχας ἀντ' ἐρίων ἐξαλλάξαιτο, τίς δὲ πάρεστιν
Αἰγὸς πρωτοτόκοιο κακὰν κύνα βδάλλεσθαι; i.
Quis uice lanarum ſetas detondeat unquam
Quis capra pro primipara uilem uelit amens
Emulgere canem?
Capra pilos habet potius quam lanam, ouis lanigera eſt. Hæc dicuntur in paſtorem, qui certaturus hœdum opponebat agno.

Tibiam tubæ comparas.

Αὐλὸν σάλπιγγι συγκρίνεις, *id eſt, Tibiam tuba comparas. Refertur a Diogeniano: Conuenit in res ſupra modum impares, propterea quod exilem uocem edat fiſtula, tuba prægrandem.*

Cicadæ apem comparas.

Τέττιγα τῇ μελίττῃ συγκρίνεις, *id eſt, Cicada comparas apem. Nam cicada cum maior, tum canora, cum apis ſit non modo minuto corpuſculo, verum etiam pene muta. Lucianus in Rhetorum doctore, prouerbium vtrunq. attingit:* τοσοῦτον ὑπερφωνοῦντά σε εὑρήσεις, ὁπόσον ἡ σάλπιγξ τοὺς αὐλοὺς καὶ οἱ τέττιγες τὰς μελίττας, *id eſt, Inuenies tanto uoce ſuperiorem, quanto tuba ſuperat tibias, apes cicada.*

Teſtudinem pegaſo comparas.

Χελώνην Πηγάσῳ συγκρίνεις: *id eſt, Teſtudinem pegaſo comparas. De rebus nequaquam inter ſeſe conferendis. Pegaſus equus erat uolucer, ſi fabulis credimus: teſtudine nihil tardius. Vergilius in Tityro aliquot diſſimilitudinis formulas congeſſit:*
Sic canibus catulos, ſimiles ſic matribus hædos
Noram, ſic paruis componere magna ſolebam.
Verum hæc tantũ alias inter caput extulit urbes,
Quantum lenta ſolent inter uiburna cupreſſi.

Aliter catuli longe olent, aliter ſues.

A P V D *Plautum legitur in Epidico ſordidior quidem metaphora, ſed tamen ad rem ſignificandam apta: Aliter catuli longe olent, aliter ſues. Quo dicto ſignificatum eſt, non veſte dignoſci hominem ab homine, verũ ineſſe natiuum quiddam, genuinum ac proprium in unoquoq. quod in ipſo uultu oculiſq. eluceat, quo liberum a ſeruo, generoſum a ruſtico, probum ab improbo facile diſcernas. Atque hic eſt hominis veluti peculiaris quidam odor, quo deprehenditur, ſi quis modo ſit ſagaci nare. Huc alluſit Martialis lib. 6.*
Cum bene ſe tutam per fraudes mille putauit.
Omnia cum fecit, Thaida Thais olet.
Huc pertinet etiam illud cuiuſdam apud Fabium: Ne faciem quidem liberi hominis habet. Quod cum a quodam eſſet dictum deformi ſpecie, retorſit aduerſarius, adfirmans recte dictum, eum non eſſe liberum, cui non ſit facies liberalis.

Vt ſementem feceris, ita & metes.

E L E G A N T I S S I M A *metaphora dixit Cicero: Vt ſementem feceris, ita & metes, id eſt, reportabis præmium tuis factis dignum. Plautus in Epidico: Sed tacerbum eſt, pro benefactis cum malum meſſem metas, id eſt,*

eſt, cum pro beneficio maleficium reportes. Et apud Platonem: Quam hic meſſem facturus eſt? Haud ſane bonam.

Huc reſpicit illud Euripidis in Hecuba:

Ταῦτα δ' ἔχοιτ' ἄξια τῶν δεδραμένων. id eſt,
Habeatis at vos inſtituto congrua.

Deniq. illud pene ſolenne eſt apud Græcos poetas, κακὸς κακῶς. Ariſtophanes in Equitibus:

Οὐ μουσικὴν ἐπίσταμαι
Πλὴν γραμμάτων, καὶ ταῦτα μέντοι κακὰ κακῶς. id eſt,
Neque muſicam doctus ſcio,
Sed litteras tantum, atque eas malas male.

Illud item frequens, ἀπό σ' ὀλῶ κακὸν κακῶς, id eſt, Te malum perdam male. Interpres admonet figuræ prouerbialis, qua de re dictum eſt in huius operis veſtibulo. Rurſum Euripides in Hecuba:

Τὸν μὲν κακὸν
Κακόν τι πράσσειν, τὸν δὲ χρηστὸν εὐτυχεῖν. id eſt,
Bonis bene euenire, ſed malis male.

Idem in eadem fabula:

Ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ καλὰ
Ῥέξασ' ἐτόλμας, τλῆθι καὶ τὰ μὴ φίλα. id eſt,
Quin vbi quæ non decent
Haud veritus es patrare, fer quæ non libent.

Perquam feſtiuum eſt, quod de Diogene refert Laertius, Super cœnam quidam illi obiiciebant oſſa, veluti cani, quod Cynicus eſſet. eam contumeliam ille ſic penſauit. Acceſſit propius, & iuxta illos ſtans mingebat viciſſim illis canem agens. Sed propius huc pertinet, quod idem refert in Zenone, qui ſeruum in furto deprehenſum cædebat. Seruus interim clamabat, in fatis fuiſſe vt furaretur. At Zeno, Illud etiam vt cædereris. Seruus quoniam audierat herum diſputantem de neceſſitate fatorum, eam prætexuit ſuo commiſſo: ſed ſcite retorſit philoſophus.

Carica muſa.

Καρικὴ μοῦσα, id eſt, Carica muſa. Καρικὰ αὐλήματα, id eſt, Caricæ cantiones. De lugubri, aut ruſtica, atque indocta, ſeu moleſta cantione dici ſolitum. Quadrabit in poetam aut oratorem indoctum. Antiquitus de triſti ſtridulaq. & inamœna cantione dicebatur, propterea quod, vt tradit Athenæus libro Dipnoſophiſtῶn IIII. Cares iiſdem vt Phœnices in luctu tibiis vti ſolēt magnitudine palmi, lugubre quiddam & ſtridulum ſonā tibus. Eas autem tibias Phœnicum lingua, gringos vocari, quod iis in Adonidis luctu ſoleant vti. Porro Adonidem γίγγραν, id eſt, Gringen appellant. Hinc eiſdem verbum γιγγραίνειν. His confinia tradit Iulius Pollux li. 4. niſi quod ibi γίγγρας inuenimus ſcriptū. Caricam muſicam notat Ariſtoph. in Ranis:

Σκολιῶν Μελήτου, Καρικῶν αὐλημάτων. id eſt,
Obliqua Meleti, & Caricorum carmina,
Modosq. tibiarum.

Eadem καρικὰ αὐλήματα veteres σκολιὰ, id eſt, obliqua vocabant: vel a tibiarum ſpecie, vel ab obliquo in cõuiuiis canendi ordine, de quo meminerimus in prouerbio: Ad Myrtum canere. Meminit & Plato apud Athenæum in Laconibus:

Αὐλοὺς δ' ἔχουσά τις κορίσκη Καρικὸν μέλος
Μελίζεται. id eſt,
Calamos habens puella, Caricum melos
Modulabitur.

Plato quoq. philoſophus libro De legibus ſeptimo, mētionem facit Caricæ muſæ, quam interpretatur θρηνῳδικὴν ᾠδὴν, id eſt, Lugubrem cantionem. Heſychius indicat inde ductum quod ad pompas funebres conduci ſoleant e Caria fœminæ, quæ lamentantium perſonam agerent. Itaq. orationem indoctam & inamœnam recte dixeris καρικὴν μοῦσαν. In quam conuenit illud Sopatri apud Athenæum libro quarto:

Πηκτὶς δὲ μοῦσα γαυριῶσα βαρβάρῳ. id eſt,
Pectis camœna iactitans ſe barbara.

Pectis autem organi genus eſt, duabus chordis inſtructum. Idem Athenæus dubitat an Caria ſit eadem dicta Phœnice. Nam Phœnices fiſtulas ſiue calamos γίγγρας appellant, vocabulo, vt videtur, a ſtridore ſoni effecto. Cum his conſentiunt quæ Plato ſcribit lib. De legib. quem modo citabamus ſeptimo: ὡς εἴπερ ἄρα δεῖ τοιούτων τινῶν γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἀκροατάς, ὁπόταν ἡμέραι μὴ καθαραὶ ἀλλά τινες ἀποφράδες ὦσι, τότε δέον ἂν εἴη μᾶλλον χορούς τινας ἔξωθεν μεμισθωμένους ᾠδοὺς ἥκειν, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι Καρικῇ τινι μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευτήσαντας, & cetera, id eſt, Et ſi quando oportet ciues iſtiuſmodi lugubrium auditores fieri, cum dies fuerint non puri, ſed nefaſti, tum magis conueniet venire choros aliquos muſicos aliunde conductos, quemadmodum hi qui ad funera conduci ſolent, Carica quadam muſa, deducunt vita defunctos. Carum barbariem in dicendo taxat Homerus 2. Iliados lib.

Νάστης αὖ Καρῶν ἡγήσατο βαρβαροφώνων. id eſt,
Naſtes ducebat Cares queis barbara vox eſt.

Vnde & populari dicto Græcis καρβᾶνοι, ſiue καρβαζίζειν aut καρβανίζειν dicuntur, quibus barbarus eſt & agreſtis ſermo. Et M. Tullius apud Quintil. in capite de pronunciatione dicit, illos ex Lycia & Caria oratores in epilogis bene canere, nimirum reprehendens illorum pronunciationem. Strabo libro Geographiæ XIIII. oſtendit Cares occaſione frequenter fuiſſe mixtos Græcis, & tamen barbare craſſeq. ſonuiſſe linguam Græcorum, quod idem euenit Græcis in lingua Romana, & nobis in lingua Britannica. Hoc vitium Strabo τραχυστομίαν & βαρβαροστομίαν vocat. De Cantionibus Carum & Phrygum meminit & Marcus Tullius in Bruto. Erat & ſaltationis genus tumultuoſum ac militare, vnde nonnunquam ſaucij diſcedebant, nam ab armatis peragebatur, quod Iulius Pollux libro quarto, καρικὸν appellat.

Attica muſa.

CVI diuerſum, ἀττικὴ μοῦσα, id eſt, Attica muſa, pro venuſta, lepidaq. oratione. Nam inter dicendi genera laudatur in primis Atticum. Diogenes Laertius, & Plutarchus in vita Platonis ſcribit id cognominis vulgo tributum fuiſſe Xenophonti, vt Attica muſa vocaretur, propter admirabilem quandam hominis in dicendo venuſtatem. Vnde & Atticam eloquentiam, & Atticum leporem appellant, quemadmodum indicauimus alibi. Sed ad hominem accommodatum, erit venuſtius, præſertim ſi accedat ironia, veluti, ſi inelegantem aliquem, & ab omnibus litteris & gratiis alieniſſimum, Atticam muſam voces. Nam amuſi vocantur omnes huiuſmodi.

Eadem

Eodem bibere poculo.

EODEM *bibere poculo, eſt iiſdem affici incommodis, maliſq. communibus obnoxium eſſe. Plautus in Caſina: Vt ſenex eodem hoc poculo quo bibi biberet. Tranſlatum vel a bibēdi certaminibus, vel ab iis, qui metuunt venena. Idem hodieq. noſtrati vulgo triſtiſſimum manet. Etenim ſi quando minantur, ſe parem gratiam relaturos, aiunt ſe de eodē porrecturos poculo. Taxat Martialis quendam, qui conuiuis vinum dilutum & acerbum apponebat, cum ipſe de exquiſitiſſimo biberet, qui mos & hodie pleriſq. diuitibus, atque hinc prouerbium natum uideri poteſt. Fit autem interdum vt qui imprudentes poculum acerbum guſtarint, ſtudeant & alios illicere, vt ex eodem bibant.*

Οὔποτ' ἐκ ταὐτοῦ μεθ' ἡμῶν πίνεις ποτηρίου. *id eſt,*
Ille nobiſcum haud eodem potas unquam poculo.
Taxat fellatorem.

In planiciem equum.

Εἰς πεδίον τὸν ἵππον, *id eſt, In planiciem equum. Quotiens quis ad id prouocatur, in quo plurimum valet, quoq. vel maxime gaudet. Equus in campo, tanquam in ſua eſt harena. Apud Lucianum in Captiuo, cum ipſe iudices poſtularet, Plato reſpondet,* τοῦτο ἐκεῖνο, εἰς πεδίον τὸν ἵππον, *id eſt, Hoc ipſum, quod dici ſolet: equum in planiciem, videlicet hominem Rhetoricum ſignificans, & in agendis cauſis exercitatum. Plato in Theaeteto,* ἱππέας εἰς πεδίον προκαλῇ, Σωκράτη εἰς λόγους, *id eſt Equites in planiciem prouocas, Socratem ad diſputandum. Tametſi quidam codices* ἵππον *habent hoc loco, non* ἱππέας. *Syneſius in epiſtola quadam:* Ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο προκαλεῖ, ἵππον εἰς πεδίον, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου προτρέπειν ἐγκελεύων, *id eſt, ad hoc ipſum certe prouoco, equum in planiciem, iuxta id quod dicitur adhortari me putans. Tranſlatum videtur a militia. Nam quotiens res eſt pediti cum equite, pedes fugit campeſtria, ſectaturq. loca impeditiora.*

Acanthida vincit cornix.

ACANTHIDEM *ſuperat cornix. Calphurnius Bucolicus poeta, ecloga 6.*

Aſtyle credibile eſt, ſi uincat acanthida cornix.
Vocalem ſuperet ſi turpis aedona bubo.

Acanthis enim uocalis eſt auis, & in primis canora. Cornix obſtrepera quidem, ſed minime canora. Acanthidem Theodorus nunc ſpinum uertit, nunc ligurinū, quin & aedona Graece dixit. Sic autem pronunciandum, vt ae faciant duas ſyllabas. Nam Graecis ἀηδὼν *luſciniam ſignificat. Plinius Graeca uoce dixit acanthidem, quaſi dicas ſpinulam, eo quod in ſpinis uiuat, eoq. aſinos habet inuiſos, quod hoc animal ſpinae florē deuoret. Eſt autem auium minima, tantae foecunditatis, vt pariat duodena. Auctor Plinius libro decimo, capitibus ſexageſimotertio, & ſeptuageſimoquarto.*

Prius teſtudo leporem praeuerterit.

Πρότερον χελώνη παραδραμεῖται δασύποδα, *id eſt, Prius teſtudo leporem curſu praeterierit. De re neutiquam veriſimili. Teſtudine nihil tardius. Vnde & teſtudineum inceſſum dicimus, & apud Ciceronem in libris de Diuinatione, quiſpiam teſtudinem, tardigradam, & domiportam vocat. Lepus autem celeritate praecellit. Meminit huius adagij Diogenianus. Huius generis ſunt illa apud Theocritum in Thyrſide:*

Νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαι,
Ἁ δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκεύθοισι κομάσαι,
Πάντα δ' ἔναλλα γένοιτο, καὶ ἁ πίτυς ὄχνας ἐνείκαι,
Δάφνις ἐπεὶ θνᾴσκει, καὶ τὼς κύνας ὥλαφος ἕλκοι,
Κἠξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο. *id eſt,*
Nunc uiolas proferte rubi, producite ſpinae,
Iuniperuſq. comet narciſſi flore decenti,
Omnia uertantur, portet pyramitia pinus
Poſtquam obiit Daphnis, trahat & iam ceruа moloſſos,
Montibus in ſummis philomena noctua cantet.

Cancros lepori comparas.

Καρκίνους δασύποδι συγκρίνεις, *id eſt, Cancros lepori comparas, de ſupra modum diſſimilibus. Etenim vt leporum celeritas, ita & cancrorum tarditas nota eſt. Simillimum eſt illi, quod proxime retulimus. Refertur & hoc apud eundem. Suidas addit* καρκίνος λαγὼν αἱρεῖ, *id eſt, Cancer leporem capiet: de abſurdis, quaeq. fieri nullo modo poſſunt.*

Terrae filius.

OLIM *homines obſcuro ignotoq. genere prognati, terrae filij dicebantur, propterea quod terra ſit omnium communis parens. Vel quod iuxta quorundam etiam hiſtorias, primitus mortales e terra naſcebantur. Tertullianus in apologetico aduerſus gentes: Nam & terrae filios vulgus vocat, quorum genus incertū eſt. Apud Athenaeum libro decimo legitur* γηγενὴς ἄνθρωπος, *id eſt, e terra genitus homo. M. Tullius ad Atticum libro primo, & huic terrae filio, neſcio cui, committere epiſtulam tantis de rebus non audebam. Idē ad Trebatium lib. Familiarium epiſtularum ſeptimo: Gn. Octauius tuus familiaris ſummo genere natus, terrae filius. Perſius:*

Praeſto eſt mihi Manius haeres,
Progenies terrae, quaere ex me quis mihi quartus
Sit pater, aut prōpte, dicam tamē: adde etiā unum,
Vnum etiam, terrae eſt iam filius. Iuuenalis:
Vnde fit, ut malim fraterculus eſſe gigantum.

Ad prouerbium palam alludens. Nam gigantes e terra progenitos poetae fabulantur. Huc pertinet, quod apud Euripidem Ion Xuthum percontatur:

Γαίας ἄρ' ἐκπέφυκα μητρός, *id eſt,*
Num ſatus tellure matre? Atque ille reſpondet:
Οὐ πέδον τίκτει τέκνα. *id eſt,*
Non parit natos ſolum.

Apud Pauſaniam, Strabonem, atque alios id genus auctores, legimus populos quoſdam αὐτόχθονας *appellatos, qui non alio referant originem ſuam, quemadmodum plerique faciunt, verum ex ipſo ſolo nati uideri velint, quorum de numero ſunt Athenienſes. Qui ſibi nobilitatem virtute peperiſſent, nullis maiorum imaginibus illuſtres, noui homines dicebantur. Porro ignoti, & ſubito apparentes, incertum qua regione profecti, Caeli filij vocabantur, quaſi e caelo demiſſi. Neq. diſſimili ratione* οὐρανοπετεῖς, *id eſt, de caelo lapſi dicebātur. Iuuenalis:*

Tertius e caelo cecidit Cato.

Quam-

Quanquam hoc magis conuenit in homines eximia virtute. Plutarchus in inuectiua, quam ſcripſit aduerſus Herodotum, de naui quadam, unde ſubito vox eſt edita Adimanto: ὁ δὲ κέλης οὗτος ἦν ὡς ἔοικεν οὐρανοπετής, id eſt, Nauis autẽ illa erat, vt videtur, e cælo delapſa. Atque hic ſermonis color ſumptus eſt e tragœdiis, in quibus machinis quibuſdam ſic repente oſtendebantur perſonæ populo, vt e cælo veniſſe videri uellent. Apud Romanos noui homines dicebantur, qui maioribus obſcuris nati ſuis virtutibus innotuiſſent, quod M. Tullius ab inimicis probro obiectum, ipſe gloriæ ſibi uertit.

Ex quercubus ac ſaxis nati.

Hvic *finitimum eſt illud Homericum: E quercu, et ſaxis prognatus, quod quadrabit, vel in hominem obſcuro genere, vel in eum, qui ſit agreſti atque effero ingenio, moribusq. immanibus. Inde ductum adagium, quod antiquitus in cauis quercubus, tectorum uice victitarent homines, atque hinc e quercubus nati fingebantur. Inde illud:*

-Et duro robore natos.

Præterea creditum eſt, ex ſaxis a Deucalione Pyrrhaq. proiectis, mortalium genus abſumptũ diluuio, inſtauratum fuiſſe. Homerus in Odyſſ. T.

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης. i.

Nam neque fatidica quercu ſatus es, neque ſaxo.

Id imitatus Pallada in epigrammate:

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι κατ' ἀπὸ πέτρης φασίν. *id eſt,*

Neque te quod aiunt quercus aut lapis ædidit.

Adluſit ad id feſtiuiter Plato libro de Republica 8. ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν, ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν πόλεσιν, *id eſt, An exiſtimas e quercu quacunq. aut rupe reſpublicas naſci, ac non potius ex moribus eorũ, qui in republica verſantur? In crudeles & immites conuenit illud Theocriticum in Aepolo de Cupidine:*

-ἦ ῥα λεαίνας
μαζὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτραφε μάτηρ. *id eſt,*

-Scilicet ille leænæ
Vbera ſuxit, & in nemore hũc genitrix fera pauit.

Deorum cibus.

Θεῶν τροφή, *id eſt, Deorum cibus. De præſtantis epulis dicebatur, propterea quod Homerus fingit deos nectare atque ambroſia victitare, nec ob id vnquam ſeneſcere. Tranquillus in Nerone: Parricidia, inquit, & cædes a Claudio exorſus eſt. Cuius necis etſi non auctor, at conſcius fuit: Neque diſſimulauit, vt qui boletos, in quo cibi genere venenum is acceperat, quaſi deorum cibum, prouerbio Græco collaudare ſit ſolitus. Horatius in epiſtulis:*

-O noctes, cœnæq. deum.

Ariſtophanes in Ranis ἐς μακάρων εὐωχίαν, *Regum aulica conuiuia ſignificans.*

Tertius Cato.

Tertivs *Cato prouerbialis eſt ironia. In uiros impendio tetricos, atque aliena uita cenſores. Nam duorum Catonum, ſenioris, cui nomen Cenſorio, & minoris, cui nomen Vticenſis, grauitas pariter atq. integritas, vulgo celebratiſſima quondam fuit, Adeo vt e cælo demiſſi dicerentur, vt bellum cum vitijs gererent. Iuuenalis:*

-Habeat iam Roma pudorem,
Tertius e cælo cecidit Cato.

Sapientum octauus.

Hvic *per omnia ſimillimum eſt illud Horatianum in Sermonibus: Sapientũ octauus. In eũ, qui ſibi multũ tribuat in ſapientia. Numerantur. n apud Græcos ſeptem ſapientes, eorũq. apophthegmata oraculorum uice celebrantur, etiã ſi de nominibus magna inter ſcriptores varietas eſt. De numero certe conſtat inter omnes: vnde per ironiam ſapientum octauum dicebant, dignum qui ſeptem illis adderetur. Horatius:*

Hæc mihi Stertinius ſapientum octauus.

Item Auſonius.

Sapiensq. ſupra Græciæ ſeptem viros
Octauus acceſſit ſophos.

Bis dat, qui cito dat.

Meminimvs *autem apud Senecam alicubi legere, Bis dat, qui cito dat. Idem libro De beneficiis ſecundo, Ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæſit. Quæ ſententia monet, haud cunctanter, haud grauatim opitulandum amicis, cum opus eſt, ſed vltro non expectatis precibus deferendum officium. Inter epigrammata Græca fertur & hoc diſtichon, nomine tituloq. Luciani,*

Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνῃ,
Πᾶσα χάρις κενεή, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

Id carmen Latine non poteſt commode verti, propterea quod lepos & argutia epigrammatis ſita ſit in hac voce χάρις, *quæ Græcis aliquando beneficium ſignificat, aliquando gratiam, qua commendatur aliquid, aliquando deam ipſam. Citatur ſimilis apud Auſon. ſententia Græca:*

Ἁ χάρις ἁ βραδύπους, ἄχαρις χάρις.

Eſt autem initium carminis Heroici, ex Epigrammate quopiam, Tardum beneficium, ingratum eſt. Eam ille ſic uertit,

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt: gratia namq.
Cum fieri properat, gratia grata magis.

Rurſumq. aliter vertit idem.

Si bene quid facias, facias cito, nam cito factum
Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

Vnde & Hector apud Euripidem in Rheſo contemnit ac damnat auxilium ſero delatum amicis:

Μισῶ φίλοισιν ὕστερον βοηδρομεῖν. *id eſt,*

Odi equidem amicis ſerius ſuccurrere.

Extat & Mimus nõ inuenuſtus in hãc eandẽ ſententiã:

Bis eſt gratum, quod opus eſt, vltro ſi offeras.

Item alter huic adſimilis,

Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

Honos alit artes.

Id *quod eſt apud Marcum Tullium, Honos alit artes, videtur eſſe ſumptum ex Ariſtophanis Pluto:*

Οὐ γὰρ ἆθλον οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ τέχνη. *id eſt,*

Neq. præmium vllum eſt, ars nec ipſa item viget.

Colligit. n. nõ eſſe cõſentaneũ, Athenis ullos eſſe bonos medicos, cũ medicis nulla ſint pmia. Diogenianus aũt hoc intra adagia cõmemorat. Hũc adluſit Mart. cũ ait,

Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones,
Vergiliumq. tibi uel tua rura dabunt.

Et Ariſtoteles ſcribit honorem eſſe præmium virtutis. Ac priſcorum leges, non ſolum comminabantur pœnā maleficis, ſed & præmiis & honoribus inuitabant ad recte agendum. Pindarus in Iſthmiis, hymno nono, tanquam vulgo celebrem ſententiam citat, ἔστι δὲ λόγος ἀνθρώπων, τετελεσμένον ἐσλὸν μὴ χαμαὶ σιγᾷ καλύψαι, *id eſt, Eſt autem dictum quoddam inter homines celebre, Bonum peractum non eſſe in terra occultandum ſilentio. In hoc autem prædicanda ſunt recte facta uirorum illuſtrium, vt ceteris præluceant ad capeſſendam virtutem.*

Multis ictibus deiicitur quercus.

Πολλαῖς πληγαῖς δρῦς στερρὰ δαμάζεται.
Multis rigida quercus domatur ictibus.

Senarius hic extat in Diogeniani collectaneis, de re factu quidem ardua, quæ tamen aſſidua induſtria peruincatur. Huic non diſſimile videtur Heſiodium illud,

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο:
Si paullum paullo adiicies, faciesq. ita crebro,
Mox magnum quiddam tibi conficietur & ingens.

Id quod non tantum ad lucri naturam pertinet, quod ex minutiſſimis ſæpe maximum conflatur, verum etiā ad induſtriam aſſiduam, quæ ſi vehemens non ſit, tamē ſi perpetua atque indefatigata fuerit, res difficillimas quoque facile conficit. Quemadmodum vnicus ictus nihil adferre momenti videtur ad deiiciendum molem querni roboris, verum ea crebris ictibus facile proſternitur.

Caudæ pilos equinæ paullatim vellere.

CAVDAE *pilos equinæ paullatim vellit, qui quod viribus atque impetu fieri nequit, id tempore atque aſſiduitate conficit. Horatius in Epiſtolis,*

Vtor permiſſo, caudæq. pilos vt equinæ
Paullatim vello, demo vnum, demo etiam vnum,
Dum cadat eluſus ratione ruentis acerui,
Qui redit ad faſtos, & virtutem æſtimat annis.

Natum e facto quodam ducis Sertorii, cuius rei meminit Plutarchus in eius Vita. Hic enim cum ſuis copiis, ex barbara turba conflatis, rationibus perſuadere non poſſet, in re militari plus habere momenti conſilium, quam vires temerarias, poſtea quam illi parum feliciter pugnaſſent, duos proponit equos, alterum macilentum atque inualidum, alterum vegetum, cauda piloſa. Atque inualido illi iuuenem adhibet prægrandi corpore, & admirandis viribus. Contra, vegeto illi puſillum & imbecillum admonet homuncionem. Hic ſingulos pilos paullatim vellens, breui ſpacio totam depilauit eandem. Iuuenis e diuerſo caudam omnem ſimul manibus vtriſque comprehenſam, vi atque impetu conatur reuellere. Qui cum fruſtra ſudaret, riſui fuit circunſtantibus. Sub hæc adſurgens Sertorius, cuius conſilio iuſſuq. hæc fuerant acta, Videtis, inquit, commilitones, quāto plus poſſit ingenium, quam vires.

Virum improbum vel mus mordeat.

Κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν. *id eſt,*
Scelerosum mordeat & mus.

Hemiſtichium heroicum. Quo ſignificatum eſt, quacunque ratione vindictam non deeſſe malis, ſed eos aliquo pacto meritas dare pœnas. Cōpetit et in eos, qui de re quantumuis friuola rixā mouent, ſeq. læſos queruntur, & offenſos ſimulant, ne quid dent. Refertur adagium inter Græca epigrammata:

Φασὶ παροιμιακῶς, κἂν μῦς δάκνει ἄνδρα πονηρόν. *i.*
Vulgo aiunt, uel murem etiam mordere ſceleſtum.

At is quiſquis eſt, nam incertus auctor, inuertit prouerbium dicens, Bonos viros uel a mure morderi, malis ne draconem quidem audere dentes admoliri: hoc eſt, inſontibus paſſim noceri, propterea quod ii impune lædi poſſe uideantur, utpote non relaturi iniuriam.

Vel capra mordeat nocentem.

Κἂν αἲξ δάκοι ἄνδρα πονηρόν. *id eſt,*
Mordebit vel capra nocentem.

Ita reperitur in collectaneis Diogeniani. Senſus nihil diſcrepat a proximo. Nam capra minime alioqui mordax eſt, niſi quod improbis omnia ſunt infeſta. Suidas indicat ortographiā: cum enim ad corpus refertur, hoc eſt, cū ſignificat hominem afflictū ac miſerū, vult primam acui, πόνηρος unde & πονήρως ἔχειν dicuntur, quibus res ſunt aduerſæ: & Ariſtophanes in Pluto,

Πονήρους γ' εἶπας ὦν ξυμμάχους. *id eſt,*
Auxilia nobis miſera ſane prædicas.

Cum ad animum, ultimā acui. πονηρὸς, id eſt, improbus, & πονηρῶς improbe. Nam cum dicimus πονηρὸν κρύμα τε, καὶ πονηρὸν ὄλβον, quod hominis eſt, ad rem inanimam transferimus, quemadmodum frigus ſceleratum, & fallaces diuitias dicimus.

Litem mouebit, ſi uel aſinus canem momorderit.

CELEBRATVR *Græcis et hic ſenarius prouerbialis.*

Δίκην ὀφλήσει κἂν ὄνος δάκῃ κύνα. *id eſt,*
Litem mouebit, ſi vel aſinus mordeat canem.

Quadrabit in eos, qui de re quantumuis exigua litem ſuſcitant. Natum videtur ab euentu quopiam. Extat autem apud Iureconſultos actio ex lege, ſi quadrupes damnum dederit. Refertur a Zenodoto & Suida, quāquam apud vtrunq. ſcriptum eſt, μακροῖς *pro* μικροῖς, *quorum hoc nobis videtur ſenſus expoſcere.*

Litem parit lis, noxa item noxam parit.

Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη. *id eſt,*
Litem parit lis, noxa item noxam parit.

Senarius in rixoſos & litium auidos dici ſolitus, quibus lis ex lite, alia ex alia naſcitur: negotiū ſeritur ex negotio, iniuria propagat iniuriā. Extat apud Suidam.

Bonus dux bonum reddit comitem.

Ὁ καλῶς ἄγων, ἐμποιεῖ τὸ καλῶς ἕπεσθαι, *i. Qui bonū ducem præſtat, is bonū reddit comitē. In principe ſitum eſt, vt ſit bene morata ciuitas. Prudens & incorruptus magiſtratus, & probos & integros reddit ciues. Bonus paterfamilias domum efficit bene inſtitutam. Doctus ac diligens præceptor eruditum reddit diſcipulum. Frugi maritus vxorem in ſuos trahit mores. Vnde quiſquis præfectus eſt negotio, debet in primis operam dare, vt ipſe ſuo fungatur officio, prius quam ab aliis officiū exigat.*

exigat. Sumpta eſt metaphora a militia, in qua fere qualiſcunque fuerit dux, eiuſmodi ſolet eſſe miles. Refertur in Græcorum collectaneis, ſed ἀδέσποτον. Extat autem apud Plutarchum auctorem minime vulgarem in vita Lycurgi, ἀλλ' ἀπεντεῦθεν μάθημα μὲν ἐστὶν ἀρχομένοις, ἐμποιοῦν τῷ ἐν καλῶς ἄγειν, τὸ καλῶς ἕπεσθαι, id eſt, vt populus dicto ſit audiens, hoc diſcit a principe. Nã qui bonũ præbet ducem, is facit, vt alij bene ſequãtur.

Amyclas perdidit ſilentium.

Τὰς ἀμύκλας ἀπώλεσεν ἡ σιγή, *id eſt, Amyclas perdidit ſilentium. Quibuſdam eruditis, in quibus eſt auctor operis haud quaquam aſpernandi, quod inſcribitur copiæ cornu, placet hoc ad prouerbiorum ordinem pertinere, neque nos ab illorum ſententia magnopere diſſidemus. Conſentaneum enim eſt, rem vulgari ioco fuiſſe iactatam. Innuit autem adagium Vergil. Aeneid. lib. decimo, cum ait:*

-Fulnumq. Camertem,
Magnanimo Volſcente ſatum, ditiſſimus agri
Qui fuit Auſonidũ, & tacitis regnauit Amyclis.

Videlicet epitheto notum eius euentum indicans. Eum Seruius interpres enarrat hunc in modum. Cum apud Amycleos ſubinde nunciaretur hoſtium aduẽtus, idq. falſo, & ob eam rem ciuitas frequenter inani terrore quaſſaretur, iſta lege cautum eſt, ne quis vnquam hoſtis nunciaret aduentum. Atqui poſt euenit, vt vere iam aduenirent hoſtes. Quod cum nemo nunciaret, propter legis interdictum, ciuitas de improuiſo capta eſt. Qui caſus, vt apparet, populari ioco dedit occaſionem, vt dicerent, Amyclas ſilẽtio periiſſe, ſi cui ſua taciturnitas fuiſſet incommodo. Citat idem Lucillium: Mihi neceſſe eſt loqui. Nam ſcio Amyclas tacendo periiſſe. Accipienda ſunt autem hoc loco Amyclæ, non vt ſit vna e centum illis vrbibus Laconiæ, quam Lacedæmonis filius condidit, ſed oppidum quoddam ſitum inter Caietam & Tarracinam, conditum ab iis Laconibus, qui comites Caſtoris & Pollucis fuerunt, eiq. nomen indidere, quo Laconicas illas Amyclas referret. Seruius exiſtimat Laconas Pythagoricæ diſciplinæ fuiſſe ſequaces. Quoniam autem interdixiſſe creditus eſt Pythagoras σαρκοφαγίας, hoc commento, quod diceret humanas animas in animantium corpora demigrare, & ob eam rem prohibuiſſe ne quod animal occideretur, quemadmodum atteſtatur & Iuuenalis: A cunctis animalibus abſtinuit qui tanquam homine: nefas eſſe ducebant ſerpentes, qui ex vicinis paludibus naſcebantur, occidere. Quorum tanta increuit multitudo, vt ciuitatem eam deleuerint, teſte etiam Plinio. Poteſt igitur & hinc ortum videri vulgare dictum, Amyclas ſilentio periiſſe, quod Pythagorici dogmatis obſeruatio perniciem illis attulerit, quorum primum eſt ἐχεμυθία, id eſt, ſilentium, quod in quinquennium indicebat iis, qui ſua philoſophia vellent initiari, ſicuti declarat Aulus Gellius. Porro quod ait Seruius, Lacones Pythagoricæ fuiſſe factionis, non recordamur apud alium auctorem legiſſe, niſi quod Plutarchus in Sympoſiacis tradit, Tyrrhenos huius philoſophi decretis vſq. adeo fuiſſe addictos, vt etiam ea quæ ille ſymbolis illis præcepit, ridicula ſuperſtitione ſoliti ſint obſeruare. Aut igitur ex his erant Amyclei, aut eiuſdem inſtituti ſectatores. Meminit de Amyclarum ſilentio Sillius Italicus:

-Quaſq. euertere ſilentia Amyclæ.

Meminit & Catullus, niſi fallit inſcriptio carminis de Vere, quod nuper nobis Aldus Manutius noſter exhibuit, in antiquiſſima quadam Galliæ bibliotheca repertum.

Sic Amyclas dum tacebant perdidit ſilentium.

Prouerbium ad varios vſus accommodare licebit, veluti ſi vbi quis pecuniam creditam perdidiſſet, quod non appellaſſet debitorem, aut iure præſcriptionis, vt vocant, excidiſſet a poſſeſſione, Amyclarum ſilentium appellet: aut ſi quis audacius agens cauſam ſuam, iuſſusq. tacere, reſpondeat, τὰς ἀμύκλας ἡ σιγὴ ἀπώλεσε. Hoc inutile ſilentium Græci vocant δυσωπίαν, atque huic diuerſum vitium ἀδολεσχίαν. De vtroque extant Plutarchi præcepta.

Timidior es proſpiciente.

Δειλότερος εἶ τοῦ παρακύπτοντος, *id eſt, Formidoloſior es eo qui proſpectat. Dicitur in hominem ſupra modum pauidum. Id ortum aiunt ex huiuſmodi fabula. Quidam natura timidus, audita Herculis fama abdiderat ſe præ metu in ſpecum quendam: deinde cum aliquando proſpectaret, & Herculem forte fortuna prætereuntem vidiſſet, immodico metu exanimatus eſt, ac protinus diriguit in ſaxum verſus, quod adhuc viſitur ſpecie uiri, velut a ſpecu proſpicientis. Vnde τὸν παρακύπτοντα, ſaxum illud vocant. Suidas auctor, meminit & Zenodotus, quemadmodum & mox ſequentis.*

Timidior Piſandro.

Δειλότερος Πεισάνδρου, *id eſt, Timidior Piſandro. Dicebatur olim & hoc in immodice formidoloſos. Aiunt autem Piſandrum fuiſſe quempiam prodigioſa timiditate, adeo vt anxius eſſet, ne ſuam ipſius animam alicubi videret, quæ ſe viuum reliquiſſet. Idem videtur eſſe cum illo Ciceronis, Vmbram ſuam metuere.*

Diomedea neceſsitas.

Διομήδειος ἀνάγκη, *id eſt, Diomedea neceſſitas. De iis, qui ui adacti, non ſponte quid faciunt. Vſurpatur a Platone libro de Repub. 6.* Διομήδεια λεγομένη ἀνάγκη ποιεῖν αὐτῷ ταῦτα ἃ ἂν οὗτοι ἐπαινῶσι, *id eſt, Diomedea, vt dicitur, neceſſitas eſt, facere omnia quæcunq. iſti probarint. Quidam originem adagij referunt ad Thracium illum Diomedem, qui ſolitus fertur hoſpites ſuos compellere, vt cum filiabus ſuis deformiſſimis rem haberent: quo facto, eoſdem interimebat. Vnde fabula ſpargit, Diomedis equas homines pabuli uice eſitare ſolitas, videlicet filias a viris agitatas, equas appellans. Et ſane in hunc ſenſum interpretatur Ariſtophanes enarrator in Concionatricibus, vbi verſus hic habetur,*

Καὶ ταῦτ' ἀνάγκη μοὔστι; Διομήδεια,

Quærit adoleſcens, num quæ ſit neceſſitas ſibi ſectari anũ. Reſpondet illa eſſe, & quidẽ Diomedeam. Alij referunt ad Diomedẽ ducem Græcorum, huiuſmodi commentũ adferentes: cũ Diomedes & Vlyſſes communi opera ſublato Palladio, redirent noctu, Vlyſſes quo facti gloriam in ſe vnum trãsferret, deſtinabat occidere

Diomedem præcedentem, ac Palladium ſecum portantem, Itaq. cum enſem in caput illius a tergo uibraſſet, Diomedes, animaduerſa ad lumen lunæ gladij umbra ſubtrauit ſe plagæ, correptumq. Vlyſſem, vinctis manibus præcedere compulit, gladio lato ſubinde cædens illius tergum. Hinc Diomedea neceſſitas. Huiuſmodi fere Suidas ac Zenodotus.

Ad priſtina præſepia.

Εἰς ἀρχαίας φάτνας, *id eſt, Ad priſtina præſepia. In eos dicebatur, qui e uita quapiam lautiore excuſſi, ad priſtinam tenuitatem rediguntur. Aut contra de iis, qui reſtituuntur in priſtinam fortunam unde exciderant: aut qui ad ſolitum contubernium ſeſe recipiunt. Tranſlatum ab animantibus, quibus nota familiariaq. præſepia gratiſſima ſolent eſſe. Vſurpauit & Plautus in Curculione, Tormento non retineri potuit ferreo, quin reciperet ſe huc eſum ad præſepim ſuam.*

Alia vita, alia diæta.

Ἄλλος βίος ἄλλη δίαιτα, *id eſt, Alia uita, alia uiuendi ratio. In eos quadrabit, qui commutata in melius fortuna pariter & vita rationem moresq. commutant. Translatum ab iis, qui lautius incipiunt uiuere, vbi res lautior obtigit: Huc alluſit Ariſtophanes in Pluto, cum ait,*

Ἐπειδὴ πλουτεῖ, οὐκέτ' ἥδεται φακῇ.
Πρὸ τοῦ δ' ὑπὸ τῆς πενίας ἅπαντ' ἐπήσθιεν. *id eſt,*
Dein diuitem factum, nihil iam lens iuuat.
At pauper antehac deuorabat qualibet.

De iuuene iam anum amicam faſtidiente, poſteaquam deſiiſſet egere. Alluſit huc Horatius,

Non eadem eſt ætas, non mens.

Per medium anulum traharis oportet.

Διὰ δακτυλίου δεῖ σε ἑλκυσθῆναι, *id eſt, Per anulum trahendus es. In eum quadrabit, qui ſit vehementer extenuato graciliq. corpore, ſeu morbo, ſeu cura ſeu, ſtudio ſeu qua alia re. Ariſtophanes in Pluto:*

Διὰ δακτυλίου μὲν οὖν ἐμέ γ' ἂν διελκύσαις. *id eſt,*
Itaque profecto per anulum me traxeris.

Verba ſunt anus uolentis ſe uideri vſque adeo maceratam atq. exhauſtam dolore, ut per anulum trahi poſſet. Opinamur aūt adagium eſſe ſumptum a luſu, quo ouum aceto maceratum per anulum trahitur. Cuius rei meminit Plinius lib. 10. cap. 60. Magicū erat, aliquid per anulum traiicere. Nam cerebrum capræ per anulum aureum traiectum, prius quam lac daretur infantibus, inſtillabatur contra comitiales, ceteroſq. infantium morbos, veluti teſtatur idem libro vigeſimooctauo, capite decimo.

Anus bacchatur.

Γραῦς βακχεύει, *id eſt, Anus bacchatur. In eos dici ſolitum, qui præter ætatem indecore laſciuiunt. Nam Bacchanalium licentia iuuenculis vtcunq. permittitur, aniculis certe fœdiſſima eſt. Quandoquidem inſaniæ ſpecies eſt, aut vetulam amare, aut potare, aut choros ducere, aut reliquis puellaribus luſibus indulgere.*

Anus hirciſſans.

Γραῦς καπρῶσα, *id eſt, Anus hirciſſans. De anu adhuc intempeſtiua lib dine prurienti, & vt ait Plautus, catulliente. Ariſtophanes in Pluto.* Ἀλλ' εἰκὸς ἦν

Γραὸς καπρώσης ... φορτία κατεσθίειν. *id eſt,*
Verum nouerat
Anus capriſſantis vorare viatica.

De iuuene, cui anus libidinoſa omnia ſuppeditabat, quo viciſſim ab illo voluptatem auferret. Nota eſt hircorum libido, odorq. qui & ſubantes conſequitur.

Flere ad nouercæ tumulum.

Πρὸς τὸν μητρυιᾶς τάφον δακρύειν *id eſt, Ad nouercæ tumulum lachrymari, eſt ſimulare geſtu dolorem, cum re gaudeas. Neque enim conſentaneum eſt, priuignum moleſte ferre nouercæ mortem, nihilo ſecius tamen officij cauſa nonnunquam ad tumulum illachrymat. Quod idem de diuitis hæredibus non inconcinne dicetur, in quos extat Publianus ille mimus, cum primis elegans,*

Hæredis fletus, ſub perſona riſus eſt.

Celerius elephanti pariunt.

S V N T *quibus hoc quoque inter adagia videtur adnumerandum, quod ſcriptum eſt apud Plinium Secundum in præfatione hiſtoriæ mundi. Nam de grammaticis, inquit, ſemper expectaui parturire aduerſus libellos meos, quos de grammatica ædidi: & ſui inde abortus fecere iam decem annis, cum celerius etiam elephanti pariant. Hactenus Plinius. Itaq cunctationem immodicā, & quorſidā nimis lenta uolumina, his verbis licebit ſignificare. Porro de elephantorum partu Plautus in Sticho, Auditur ſæpe hoc vulgo dicier, ſolere elephantum grauidam perpetuo decem eſſe annos. Huic adſtipulatur Plinius libro octauo, Decē annis geſtare vtero, uulgus exiſtimat. Etiamſi Ariſtoteles biennio parere putat, nec ſæpius quam ſemel ſingulos gignere. Theophraſtus refert, arborem quandam Indicam non ferre ante centum annos. Iamnis parturire dicuntur, qui moliuntur, animoq. deſtinant aliquid. Proinde licebit adagium etiam in hanc vertere formam. Quando tandem paries, obſecro, quod tot iam annos parturis, ut nec elephanti diutius?*

A mortuo tributum exigere.

Ἀπὸ νεκροῦ φορολογεῖν, *id eſt, A mortuo tributum exigere, dicebantur, qui per fas nefasq. diuitias undecunq. congerunt. Citat Ariſtoteles libro Rhetoricorum ſecundo,* κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέρειν, *id eſt, Vel a defuncto vectigal auferre, oſtendens dici ſolitum in eos, qui turpiter vndecunque lucrum aucuparentur e rebus minutis ac ſordidis, veluti Veſpaſianus e lotio: aut e turpibus, velut e lenocinio, quæſtuq. corporis: aut eum a quibus libet extorquetur, ab amicis, a tenuibus, a mendicis, poſtremo vel a mortuis. Probro datū eſt Romanis principibus quod ſuffoſſis Corinthiorum monumentis, æra Corinthia ſuſtulerint, ipſo etiā vocabulo rei turpitudinē exprobrante. Nā ad eum ſublata modum,* νεκροκορίνθια *dicta ſunt. Attici* φόρον *vocant emolumentū, ſiue vectigal, quod ex re quapiā fertur, et pecuniariū. Qui prædas huiuſmodi colligunt,* φορολόγους *appellāt, inuiſum omnibus hominū genus, & optimo iure inuiſum. Deductū eſt aūt* φόρον *a uerbo* φέρειν, *quod eſt ferre, a quo Latinis quoq. dictum fœnus, qua uoce veteres nō*

vtebantur

vtebantur, niſi de prouentu terræ, quæ veluti gratiſſima debitrix, pro ſingulis granis aliquoties cētena reddidit. Siquidem præter naturam eſt, quemadmodum in Politicis ſcripſit Ariſtoteles, vt pecunia pecuniam pariat. Opinamur hoc prouerbium, aut idē aut certe vehementer cognatum eſſe illi, quod alibi retulimus:

Αἰτεῖ καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα. id eſt,

Ipſis farinas poſcit a ſtatuis quoque.

Per iocum enim pro vectigali farinas poſuit, quod ad cibum referantur omnia, & defunctis ſigna ponebantur, memoriæ cauſa. Proinde qui vectigal hinc quoq. corradit, is a mortuis extorquere uidetur. Apud veteres autem magna ſuit ſepulturæ religio, & ſepulchrorum immunitas.

Larus parturit.

Κέπφος ὠδίνει, id eſt, Cepphus parturit. Antiquitus dicebatur in eos, qui pollicerentur ingentia, nihil dignum promiſſis exhiberent. Aiunt Cepphum, ſiue Cemphum auiculam eſſe ſtupido ingenio, unde & in prouerbium ſtoliditatis abiit, quam nonnulli larum appellant: alij, quorum eſt Theodorus Gaza, fulicam vertunt: eam viuere ſpuma marina, plumis ac pennis eſſe copioſis, corpore puſillo: eum parturit, vociferari. Hinc natum prouerbium, Larus parturit, vbi quis magna præ ſe fert, puſilla præſtiturus. Hæc ferme ſcribit interpres Ariſtophanis, in comœdiam Pacem. Heſychius tradit, eſſe auem leuiſſimam circa mare verſantem, quæ facile vento moueatur, eoq. hominem inconſtantem ac leuem, cepphon dici. Plinius libro octauo, capit. decimonono, meminit cephi quadrupedis, quod Pompeius ex Aegypto deportatum Romanis oſtenderit, cuius pedes poſteriores humanis pedibus, priores manibus erant ſimiles. Id negat poſtea Romæ viſum. Verum id quidem nihil ad prouerbium.

Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.

Ὤδινεν ὄρος, εἶτα μῦν ἀπέτεκεν. id eſt,

Mons parturibat, deinde murem prodidit.

Senarius prouerbialis, dici ſolitus in homines glorioſos & oſtentatores, qui magnificis promiſſis, tum vultus veſtitusq. auctoritate miram de ſe mouent expectationem: verum vbi ad rem ventum eſt, meras nugas adferunt. Vtitur hoc adagio Lucianus in libello, cui titulus, Quemadmodum oporteat hiſtorias conſcribere: dicit enim ſic reclamari a vulgo in Cupidinem, Herculis aut Titanis perſonam aſſumentem ὤδινεν ὄρος. Athenæus in Dipnoſophiſtis libro decimoquarto, refert, quod Tachos rex Aegyptiorum huiuſmodi ſcommate tetigerit Ageſilaum Lacedæmoniorum regem, cum ad eum ueniſſet, ſuppetias illi laturus in bello: ὤδινεν ὄρος, Ζεὺς δ' ἐφοβεῖτο, τὸ δ' ἔτεκεν μῦν, id eſt, Parturiit mons, Iuppiter autem metuit, at ille peperit murem. Erat autem Ageſilaus puſillo corpore. Porro dicto offenſus reſpondit, φανοῦμαί σοι ποτὲ καὶ λέων, id eſt, Atqui aliquādo tibi uidebor leo. Poſt euenit, vt exorta ſeditione apud Aegyptios, cū Ageſilaus non adeſſet regi, coactus ſit ad Perſas fugere. Porro Græcis videtur eſſe carmē anapaſticum. Vtitur & Horatius in Arte poetica,

Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?

Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Porphyrion ex Aeſopi apologo quopiam natum exiſtimat, is fertur eiuſmodi. Cum olim quidam rudes atq. agreſtes homines uiderent in monte terram intumeſcere moueriq., concurrunt undiq. ad tam horrendum ſpectaculum, expectātes vt terra nouum aliquod ac magnum portentum ederet, monte nimirum parturiente, foreq. vt titanes rurſum erumperent, bellum cum diis redintegraturi. Tandem ubi multum diuq. ſuſpenſis attonitisq. animis expectaſſent, mus prorepſit e terra, moxq. riſus omnium ingens exortus.

Aureos montes polliceri.

Χρυσᾶ ὄρη ὑπισχνεῖσθαι, id eſt, Aureos polliceri montes. Prouerbialis hyperbole de iis, qui immenſa promittunt, ſpesq. ampliſſimas oſtentant. A Perſarum arrogantia ducta, qui propter auri uenas, montes aureos iactabāt. Plautus in Sticho: Neq. ille ſibi mereat Perſarū mōtes, qui eſſe aurei perhibentur. Atq. idē in Milite, in eandem ſententiam dixit argenti montes: Tum argēti montes, non maſſas habet. Terentius in Phormione, Is ſenem per epiſtulam pellexit, modo non montes auri pollicens. quo quidem loco illud obiter admonendū, quod vulgus interpretum arbitramur latere, modo non dictum pro eo quod eſt apud Græcos μόνον οὐχί, id eſt, tantum non, id perinde valet quaſi dicas, propemodum. Nam tantum non Græcanico more reperies, tum apud Liuium, tum apud Suetonium, neque ſemel apud Valerium Maximum. Apuleius in prima actione Apologiæ ſuæ: Qui ſi eſt auaritia egenus, & ad omne lucrum inexplebilis, nec montibus auri ſatiabitur. Diuus Hieronymus in Rufinum, Vt eum montes auri pollicitus fueris, ne ſcorteum quidem nummum de theſauris tuis proferas. Ariſtophanes, ἐν Ἀχαρνεῦσι,

Κἄχεζεν ὀκτὼ μῆνας ἐπὶ χρυσῶν ὀρῶν. id eſt,

Menſes & octo cacauit in auri montibus.

Cacauit, dixit pro deſedit, laſciuia comœdiæ veteris. Phœnix Colophonius apud Athenæum libro 12. de Nino rege prædiuite loquens, ex monte fecit mare, ait, Ὃς εἶχε χρυσοῦ πόντον, id eſt, mare poſſidens auri. Paullo diuerſius dixit Salluſtius in Catilinario, Maria monteſq. polliceri cœpit. Ad eundem modū Perſius,

Magnos promittere montes.

Vt hyperbole magnitudinis ſit non in aureis, ſed ſimpliciter in ipſis montibus.

Ambabus manibus haurire.

Ἀντλεῖν ἀμφοτέραις, id eſt, Haurire ambabus, ſubaudi, manibus. De iis dici conſueuit, qui ſummo conatu quippiam agunt. Itidem Ariſtophanes in Equitibus,

Κἀμφοῖν χεροῖν μυστιλᾶται τῶν δημοσίων. id eſt,

Vtraq. manu bona diſpergens publica ſugit.

Huic confine eſt illud Homericum ex Iliados H.

Οἶδ' ἐπὶ δεξιά, οἶδ' ἐπ' ἀριστερὰ νωμῆσαι βῶν. id eſt,

Noui equidem clipeum dextra, læuaq. mouere.

Inuenitur et illud ἀμφοῖν δαψιλευόμενος. i. Ambabus manibus largiens. i. affatim & prodige, aut etiam perbenigne. Plato in Sophiſta, καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τὸ τῶν παίδων, ἀμφοῖν χεροῖν, id eſt, Et quod dici ſolet, ne-

quaſquam altera prendendum manu, quin magis ambabus. Nonnihil ab hac forma recedere uidetur, quod ſcriptum eſt apud Ariſtidem in Cimone, qui citat huic locum ex hymno poetæ cuiuſpiam: μέγα δ' ἔστενεν Ἀσὶς ὑπ' αὐτῶν πληγεῖσ' ἀμφοτέραις χερσί, πολέμου ἀκμῇ, id eſt, Grauiter autem gemuit Aſia, ab illis percuſſa ambabus manibus, robore belli: Vicinius illud quod eſt apud eundem in oratione Panathenaica, ὁ δὲ ἀμφοτέραις τῇ χειρὶ περιῆν, ἅμα τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους, id eſt, At ille vtraq. aderat manu; ducens uſq. in Atticã Græcos ſimul ac barbaros. Quãquã hoc loco poteſt etiam citra figuram dictum accipi, ut intelligamus uel de terreſtribus pariter ac maritimis copiis, uel de barbaris ac Græcis. Quandoquidem & militum manum dicimus, ut apud Vergilium,

–Iuuenum manus emicat ardens.

De plena manu dictum eſt alias, quod Græci dicunt ἀφνειᾷ χειρί, quaſi dicas, diuite manu, unde & Cererẽ ἀφνειὰν cognominant, quemadmodũ nos almam, quod affatim alat, & ἁμαλλοφόρον, quod copioſe nutriat.

Aquilam noctuæ comparas.

Αἰετὸν γλαυκὶ συγκρίνεις, id eſt, Aquilam noctuæ cõparas. Martialis in Scazonte,

Aquilasq. ſimiles facere noctuis quæris.

Aquila viſus acerrimi, adeo, vt ἀσκαρδαμυκτῇ, id eſt, non conniueas aduerſus ſolem intueatur. Et ſunt qui tradant hanc autem hoc experimento probare, degeneresne ſint pulli, an genuini. Contra noctua, ſolis lumen modis omnibus refugit. Pindarus quodam loco graculos cum aquila confert.

Congregare cum leonibus uulpes.

CONGREGARE cum leonibus vulpes, eſt res impares diſſimilesq. permiſcere. Martialis;

Quid congregare cum leonibus vulpes?

Vulpes dolis nititur, leo viribus fidit. Quanquã utrũq. coniunxit Pindarus, iudicans uirum fortem leonem oportere præſtare in exhauriendis certaminum laboribus, vulpem in conſiliis. Sic enim in Iſthmiis ſcribit, Τόλμᾳ γὰρ εἰκὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ, id eſt, animo ſimilis frementibus leonibus inferendis laboribus, conſilio uero vulpes.

Aquila in nubibus.

Αἰετὸς ἐν νεφέλαις, id eſt, Aquila in nubibus, pleriq. interpretantur de re magna quidem illa, ſed quam non facile aſſequaris: alij de iis, qui longe reliquis præcellunt. Ariſtophanes in Equitibus: –Ὥσπερ ἥδομαι

Ὡς ἐν νεφέλῃσιν αἰετὸς γενήσομαι. id eſt,

–Gaudeo iſtoc nomine,

Quod aquila fiam in nubibus uidelicet.

Verba ſunt populi Atheníenſis promittentis ſibi futurum, ut orbi uniuerſo imperet. Et paullo inferius in eadem comœdia, tanquam oraculum pronunciatur,

Αἰετὸς εἶ γαίης, καὶ πάσης γῆς βασιλεύσεις. id eſt,

Quippe aquila es, terraq. omnẽ dominaris in orbẽ.

Dicuntur & hæc de populo Athenienſi, niſi forte placet adluſio ad ſpes huius principatus inanes. Rurſum in Auibus, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι, id eſt, Aquila in nubibus fies. Interpres admonet, alludere poetam ad oraculum, quondam Athenienſibus redditum, quo prædicabatur futurum, ut Athenienſes tanto interuallo reliquas vrbes ſuperarent, quanto aquila in nubibus reliquis auibus eſſet ſublimior. Pindarus item in Nemeis, quem locum modo attigimus, ſe uocat aquilam, Bacchylidem æmulum graculum, uidelicet quod illũ immenſo uinceret interuallo,

Ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς,
ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθε μεταμαιόμενος
δαφοινὸν ἄγραν ποσίν·
κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται.

Quorum carminum hæc eſt ſententia: Aquila pernix inter uolucres, quæ repente aduolans eminus; corripuit cruentam prædam: Loquaces autem graculi humi paſcuntur.

Volantia ſectari.

HVIC affine eſt, quod uſurpat Ariſtoteles tertio τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ libro, τὰ πετόμενα διώκειν, id eſt, Volantia ſectari: loquitur autem de vehementer obſcuris, & quæ difficillimum ſit peruestigare. Cui non diſſimile eſt illud,

Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?
An paſſim coruos ſequeris teſtaq. lutoq.?

De iis, qui nullum certum vitæ ſcopum ſibi proponunt, ſed ex tempore uiuunt, ad quamuis occaſionem mutabiles.

Ibyci grues.

Αἱ Ἰβύκου γέρανοι, id eſt, Ibyci grues. Græcis in prouerbiũ abierunt; quod dici conſueuit, quotiens ſceleribus nouo quodam & improuiſo caſu proditis, ſceleſti pœnas dant iis, quos læſerunt. Id ex huiuſmodi quodam euẽtu natum memorant. Ibycus poeta quidam, cum in latrones incidiſſet iam occidendus, grues forte ſuperuolantes obteſtatus eſt. Aliquanto poſt tempore, cum iidem latrones in foro ſederent, rurſumq grues ſuperuolarent, per iocum inter ſe ſuſurrabant in aurem, Αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι πάρεισιν, id eſt, Adſunt Ibyci ultores: eũ ſermonem aſſidentes in ſuſpitionem rapuerunt, maxime deſiderato iam pridem Ibyco. Rogati quidnam ſibi vellet ea oratio, haſitanter atque inconſtanter reſponderunt, ſubiecti tormentis facinus confeſſi ſunt. Atq. ita velut gruum indicio pœnas Ibyco dederunt, ac potius ſuo ipſorum indicio, vt dicitur, perierunt. Huiuſmodi fermè Plutarchus in commentario De futili loquacitate. Meminit huius adagij Auſonius in monoſyllabis:

Ibycus vt periit, uindex fuit altiuolans grus.

Extat ſuper hac re Græcum epigramma, titulo Antipatri, quod non grauabimur adſcribere.

Ἴβυκε, λῃσταί σε κατέκτανον, ἐκ ποτε νήσου
βάντ' ἐς ἐρημαίην ἄστιβον ἠιόνα,
Ἀλλ' ἐπιβωσάμενον γεράνων νέφος, αἵ τοι ἵκοντο
μάρτυρες, ἄλγιστον ὀλλύμενος θάνατον.
Οὐδὲ μάτην ἰάχησας, ἐπεὶ ποινῆτις Ἐρινὺς
τῶνδε διὰ κλαγγὴν τίσατο σεῖο φόνον
Σισυφίην κατὰ γαῖαν, ἰὼ φιλοκερδέα φῦλα
ληιστέων, τί θεῶν οὐ πεφόβησθε χόλον;
Οὐδὲ γὰρ ὁ προπάροιθε κτανὼν Αἴγισθος ἀοιδὸν
ὄμμα μελαμπέπλων ἔκφυγεν Εὐμενίδων.

Quon-

Quondam ad deſertum uenientes Ibyce littus,
Vitam prædonis eripuere tibi,
Sæpe gruum nubem imploranti, quæ tibi teſtes
Aduenere necis cum morerere tua.
At tamen haud fruſtra, ſiquidem clangore uolucrum
Siſyphio tandem eſt Eumenis ulta ſolo.
Latronum genus heu cupidum lucri, atq; rapinæ,
Cur nos nequicquam terruit ira deum?
Quando nec Aegiſthus, uatem qui occiderat olim,
Atrarum occurſus fugerat Eumenidum;

Meminit huius poetæ Mar. Tullius libro Tuſculanarum quæſtionum 4. cuius poema maxime laſciuum fuiſſe teſtatur.

Veriora iis, quæ apud Sagram acciderunt.

Ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ Σάγρᾳ, *id eſt, Veriora iis, quæ apud Sagram acciderunt. Dictum olim in incredulos, quique non niſi magno malo ſuo credunt. Refertur a Strabone lib. Geographiæ ſexto, Poſt Locros, inquit, Sagra fluuius labitur, in cuius ripa Caſtoris & Pollucis aræ ſitæ ſunt, ad quas decem Locrorum milia, una cum Rheginis, aduerſus Crotoniatas numero centies ac tricies mille, Marte collato, uictoriam reportarunt. Ex quo euentu natum eſt in incredulos adagium,* Ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ Σάγρᾳ, *id eſt, Veriora iis, quæ apud Sagram acciderunt. Addidere pleriq. qua die certamen initum eſt, iis qui in Olympiis erant, eum belli euentum pronunciatum fuiſſe: tum a celeritate nunciatæ pugnæ ueritas comperta eſt. Meminit huius pugnæ Iuſtinus lib. 20. tametſi de numero occiſorum a Strabone diſſentit. Meminit & Euſtathius in Bœotiâ Homeri, addeq; dici ſolitum de rebus, uerisſimis quidem illis, at non creditis. Poſtremo meminit & M. Tullius, De natura deorum 2. Nam de Sagra, inquit, Græcorum etiam eſt uulgare prouerbium, qui quæ affirmant, certiora eſſe dicunt, quam illa quæ apud Sagram.*

Rudem accipere. Rude donare.

RVDEM *accipere, pro dimitti a munere. Rude donare, pro dimittere, crebriter apud idoneos auctores obuia ſunt. Inde ducta metaphora, quod antiquitus gladiatores, quibus permiſſum erat a gladiatorio munere ceſſare, rude donati dicebantur. Ea ceſſatio dabatur, uirga quam rudem appellabant, unde hoc modo dimiſſi, rudiarij uocantur. Proinde quicunque a munere quouis in otium reſtituitur, uel ob ætatem, uel ob imbecillitatem, rudem accepiſſe dicentur. Horatius in prima epiſtola,*

Spectatum ſatis & donatum iam rude, quæris
Mecœnas, iterum me antiquo includere ludo.

Item Iuuenalis,

Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra mouebunt
Conſilia.

Ouidius,

Sic igitur tarda uires adimente ſenecta,
Me quoque donari iam rude tempus erat.

M. Tullius Philippicarum ſecundo, Tam bonus gladiator rudem tam cito accepiſti? Lepidior erit metaphora, ſi longius traducatur: uelut ſi quis adhortetur quempiam ut a ſtudiorum laboribus abſtineat, ſibiq. rudem impartiat: aut qui uitam aulicam reliquerit, eum aulicæ uitæ rudiarium appellemus. Huic ferme contrarium uidetur, quod ait Fabius, acutæ eloquentiæ candidatus: quanquam equidem hoc loco legendum eſſet, auitæ, pro acutæ: & bonarum literarum candidatus. Nam candidati proprie dicuntur, qui magiſtratum ambiunt. Quod ſi transferatur alio, tranſibit in prouerbij ſpeciem.

Mali corui malum ouum.

Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, *id eſt, Mali corui malum ouum. Apte uſurpabitur, quoties a malo præceptore diſcipulus malus proficiſcitur: ex improbo patre filius improbus: ex patria illaudata, ur illaudatus: uideneq. facinus ſceleratum ab homine ſceleſto. Metaphoram alij referunt ad naturam animantis: quod nec ipſa ſit idonea cibis humanis, nec ouum pariat ad quicquam utile. Sunt qui dicant fieri, ut coruorum pulli parentes ipſos deuorent, ſi forte non paſcant illos ad ſatietatem, & hinc ductum adagium: alij malunt ad huiuſmodi fabulam referre: Corax quidam primus Syracuſis, poſt mortem Hieronis, inſtituit artem rhetoricen mercede profiteri. Cum hoc adoleſcens quidam Tiſias nomine ita pactus eſt, ut tum demum mercedem perſolueret, ubi iam artem perdidiciſſet. Dein ubi iam arte cognita, præmium reddere cunctaretur, Corax eum in ius diſcipulum uocat: ibi iuuenis huiuſmodi dilemma proponit. Percunctatur quid eſſet artis finis, ubi Corax reſpondiſſet, perſuadere dicendo. Age, inquit, ſi perſuadeo iudicibus, me nihil debere, non reddam, quia uici cauſam: ſin minus perſuadeo, non reddam, quia non perdidici artem. At Corax Tiſiæ dilemma tanquam uitioſum & ἀντιστρέφον, in diſcipulum retorſit ad hunc modum, Immo, inquit, ſi perſuades, dabis, quia tenes artem, & debes ex pacto: ſin minus, dabis, quia ſententiis iudicum damnatus. Quod commentum tam uafrum, tamq. callidum ubi iudices audiſſent, admirati uerſutiam adoleſcentis, ſucclamarunt,* κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. *Sunt qui narrent hoc ſucclamatum a corona circumſtantium, cum alter alteri litem intenderet. Huiuſmodi ſermo legitur in Prolegomenis in Hermogenis rhetoricen. Ex hac fabula, ni fallimur, effecta eſt ea, quam narrat A. Gellius in noctibus Atticis libro quinto, capite decimo, de Protagora ſophiſta, et huius diſcipulo Euathlo: quæ tametſi longiuſcula eſt, & in promptu ſita, tamen quod omnium lepidiſſima uideatur, non pigebit adſcribere. Gellius igitur oſtenſo uitioſo dilemmate, quod Antiſtrephon uocant, propterea quod totidem uerbis poſſit in aduerſarium retorqueri: Quale eſt, inquit, prouulgatum illud, quo Protagoram ſophiſtarum acerrimum uſum eſſe ferunt aduerſus Euathlum diſcipulum ſuum. Lis namque inter eos, & controuerſia ſuper pacta mercede hæc fuit: Euathlus adoleſcens diues, eloquentiæ diſcendæ, cauſarumq. orandi cupiens fuit; is in diſciplinam Protagoræ ſeſe dedit, daturumq. promiſit mercedem, grandem pecuniam, quantam Protagoras petiuerat: dimidiumq. eius dedit iam tunc ſtatim prius quam diſceret, pepigitq. ut reliquum dimidium daret, quo primum die cauſam apud iudices oraſſet & uiciſſet. Poſtea cum diutule auditor aſſectatorq. Protagoræ fuiſſet, & in ſtudio quidem facundiæ abunde promouiſſet, cauſas tamen non reciperet, tempusq. iam longum tranſcurreret, & facere id uideretur, ne reliquum mercedis daret, capit conſilium Protagoras, ut tum exiſtimabat, aſtutum, petere inſtituit ex pacto mercedem, litem cum Euathlo conteſtatur. Et cum ad iudices conijciendæ conſiſtendæq. cau-*

ſæ gratia veniſſet, tū Protagoras ſic exorſus eſt: Diſce, inquit, ſtultiſſime adoleſcens, vtroq. id modo fore, vti reddas quod peto, ſiue contra te pronunciatū erit, ſiue pro te. Nam ſi contra te lis data erit, merces mihi ex ſententia debebitur, quia ego vicero: ſin vero ſecundum te iudicatum erit, merces mihi ex pacto debebitur, quia tu uiceris: Ad ea reſpondit Euathlus: Potui, inquit, huic tuæ tam ancipiti captioni iſſe obuiam, ſi verba ipſe non facerem, atq. alio patrono vterer. Sed maius mihi in iſta victoria proludium eſt, cum te non cauſa tantum, ſed etiam in argumento vinco. Diſce igitur tu quoque magiſter ſapientiſſime, vtroq. modo fieri, vti non reddam quod petis, ſiue contra me pronunciatum fuerit, ſiue pro me. Nā ſi iudices pro mea cauſa ſenſerint, nihil tibi ex ſententia debebitur, quia ego vicero: ſin contra me pronunciauerint, nihil tibi ex pacto debeo, quia ego non uicero. Tum iudices dubioſum hoc inexplicabileq. eſſe, quod vtrinque dicebatur rati, ne ſententia ſua vtramcunq. in partem dicta eſſet, ipſa ſeſe reſcinderet, rem iniudicatam reliquerunt, cauſam in diem longiſſimum diſtulerunt. Hactenus Gellius. Quid autem? an non optimo iure iudices hoc ſaltem ſententiæ vice pronunciare debuerunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν? *Narrat eandem fabulam L. Apuleius in Floridorū libris, non dicamus copioſius: neque enim poteſt copioſius referri, quam a Gellio denarrata eſt, ſed tamē floruletius, &, vt ita dixerimus, picturatius. Meminit Euathli Ariſtophanes in Fucis, atque item in Acharnenſibus.*

Ab impiis egreſſa eſt iniquitas.

SIGNIFICAT *ab impiis ſemper mali quippiam exoriri, a bonis nihil malorum proficiſci.*

Idem propemodum dicitur apud Græcos uerſu prouerbiali:

Γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἔργα χρηστὰ γίγνεται. *id eſt,*
Probis ab animis facta promanant proba.

Lemnium malum.

Λήμνιον κακόν, *id eſt, Lemnium malum, de malis immenſis ac miſerandis. Hiſtoria, unde natum adagium, uarie narratur, neque magni refert eam anxie perſequi. Herodotus in Eratone, & prouerbij & hiſtoriæ meminit, in hanc ferme ſententiam: Pelaſgi ex Attica per vim expulſi, Lemnon incolebant. Huius iniuriæ cum pœnas de Atticis ſumere cuperent, probeq. cognitos haberent dies feſtos, ac ceremonias illorum, collocatis inſidiis, vxores Athenienſium abduxerunt, cum Mineruæ ſacra facerent in Braurone: hisq. in Lemnum nauigio adſportatis, concubinarum vice ſunt abuſi. Cæterum mulieres cum plurimos liberos parerent, omnes & Atticis moribus inſtituerunt, & Attice loqui docuerunt; ita factum eſt, ut nec miſcere coniugia cū puellis Pelaſgicis uellent, & ſi quando Pelaſgus quēpiam pulſare conaretur, omnes conglobati Attici, huic ſuppetias ferrent. Breuiter adeo inualeſcebat pubes Attica, vt pleriſque in rebus priores tenere uideretur, quare viſum eſt Pelaſgis, vt filios ex Atticis mulieribus ſuſceptos trucidarent. Idq. perfecerunt, occiſis vna & matribus: deinde ſterilitate, ariditate, peſtilentia, reliquisq. plurimis adacti malis, Delphicum oraculum conſuluerunt, qua via calamitatibus leuari poſſent. Hinc igitur ait per omnem Græciam increbuiſſe prouerbium, ut ingentia, miſerandaq. mala, Lemnia dicerentur. Partim igitur hinc natum adagium putat, partim illinc, quod aliquando Lemniæ mulieres grauεolentiæ maritorum offenſæ, eos uniuerſos ſuſtulerunt, auxilio Thoantis. Cuius rei meminit & Euripides in Hecuba,*

Καὶ Λῆμνον ἄρδην ἀρσένων ἐξῴκισαν. *id eſt,*
Maresq. Lemno ſuſtulere fœminæ
Funditus. *Item Seneca in Agamemnone:*
Et ſcelere Lemnon nobilem.

Cicadam ala corripuiſti.

Τέττιγα πτεροῦ συνείληφας, *id eſt, Cicadam ala corripuiſti. Dicitur in eos, qui quempiam prouocant minime ex vſu ſuo. Lucianus in Pſeudologiſta, ſcribit Archilochū poetam iambographum, & ad male dicendum egregie inſtructum, ad hunc modum reſpondiſſe cuidam, a quo fuerat conuicio prouocatus,* Τὸν τέττιγα πτεροῦ συνείληφας. *Eſt autem huius inſecti mira quædam & prodigioſa loquacitas, maxime efferueſcente ſole. Plinius negat iis vocem eſſe, ſed ſtridorem cum tractu: eumq. ſonum emittit non alis, quemadmodum muſcæ, apes, culices, nam iis ſtridor ſimul cum uolatu deſinit, at cicada ſi preſſeris alas, vehementius etiam perſtrepit: ſed in pectore ſubeſſe ait duos ſpecus, attrituq. membranæ, mobili accedente ſpiritu, per hos e uiſceribus ſonum edi. Ergo quemadmodum ſi cicadam natura garrulam alis prehendas, clarius obſtrepit, ita ſi poetico homini præbeas occaſionem ſimultatis, non modo non tacebit, ſed clarius obſtrepet, & omnem bilem chartis illinet atris. Proinde Platonem aiunt admonuiſſe, ne quis hominem poetam ſibi faceret inimicum. Et Horatius, Genus irritabile uatum, dixit.*

Tenedia bipennis.

Τενέδιος πέλεκυς, *id eſt, Tenedia ſecuris. Conueniet aut in eos, qui nimium ſeuere iudicant ac puniunt: aut qui celeriter expediunt controuerſias, & litium ambiguitates. Inde tranſlatum, quod olim rex Tenedi ſecurim geſtans, lites audire conſueuit, cauſaq. iudicata, protinus eum qui feciſſet iniuriam, ſecuri percutere: aut quod Tenedius quidam rex legem tulit in adulteros, vt vtrinſque corpus ſecuri concideretur, eiuſq. legis exemplum etiā in filium edidit. proinde in numiſmate iuſſiſſe inſculpi, altera ex parte ſecurim, altera duos vultus ex eadem ceruice prominenses. Cuius rei meminit & Stephanus in vrbium catalogo. Plutarchus in commentario de Pythiis oraculis, oſtendit ſecurim typum atque inſigne fuiſſe Tenediorum, idq. propter cancros qui ſunt apud illos in loco qui dicitur Aſterium. Verba Plutarchi, ſi quis forte requiret, ſunt hæc:* Ὥσπερ ἀμέλει θαυμάζοντί σοι τὸν χρυσοῦν σίλουρον ἀνακεῖσθαι λέγοντα, καὶ τοὺς Τενεδίους τὸν πέλεκυν, ἀπὸ τῶν καρκίνων τῶν γινομένων περὶ τὸ καλούμενον Ἀστέριον· παρ᾽ αὐτοῖς μόνοι γὰρ ὡς ἔοικεν οὗτοι τὸν χηλὸν πελέκεως τύπον ἴσχουσι. *Lucianus in Philopſeude:* Τοῦτ᾽ ἐκεῖνο, ὥσπερ ἐμὲ νομίσας, πέλεκύν τινα κατὰ τῶν ψευσμάτων. *id eſt, Ratus enim iuxta illud, quod vulgo dici conſueuit, ſecurim quandam mihi ueniſſe ad incidenda mendacia. Videtur adluſum ad Alexandri Magni factum, qui nodum inſolubilem in Mida plauſtro enſe diſſecuit, quemadmodū*

oſtendimus

oſtendimus alibi. Meminit & Pauſanias in Phocicis, ſed originem adagionis ad aliam fabulam refert. Scribit autem ſecurim inter anathemata fuiſſe, monumentum Periclyti, cuius pater Euthymachius Tenedius, qua de re vetuſta ferretur fabula. Cycnũ filium fuiſſe Neptuni, ac regnaſſe in Colonis. Porro Colonæ erant in terra Troiana, cõtra inſulã cui nomen Leucophrys. Porro cum Cycnus haberet filiam nomine Hemitheã, ac filium nomine Tennen ex Protlea, ea fuerat Clytij filia, ſoror Caletoris, quem Homerus in Iliados ι tradit interfectum ab Aiace, quod is Caletor in Proteſilai nauium ignem inieciſſet. Hac igitur cum eſſet defuncta huic ſucceſſit Philonome Craugaſi filia: quæ cum adamaret Tennen, ac reiecta fuiſſet, mentitur apud maritum, quod ipſa nolens ab eo fuerit de ſtupro ſollicitata. Cycnus vxoris mendacio perſuaſus, Tennen, vna cum ſorore ciſtæ incluſum abiicit in mare. Ceterum incolumes adpulſi ſunt in inſulam Leucophryn, cui poſt a Tenne nomen verſum ſit Tenedos. Cycnus tandẽ vbi comperiſſet ſe deceptum, nauigat ad filium, ſimul & agniturus errorem ſuum, & veniam deprecaturus. Cũ autem adpuliſſet Cycnus, & nauim ab arbore quapiã aut ſaxo religaſſet, Tennes præ iracundia ſecuri funes incidit. Vnde prouerbium dici cœptum de iis, qui pertinaciter negarent aliquid: Hic eſt qui Tenedia ſecuri hoc aut illud incidere poſſet. Huic non diſſimilis hiſtoria refertur in prouerbio: Tenedius homo.

Thẽſaurus carbones erant.

Ἄνθρακες ὁ θησαυρὸς πέφηνεν. *id eſt, Carbones thẽſaurus erant. In eos competit, qui ſpe ſua fruſtrantur, quiq. magnificis rebus expectatis, meras nugas reperiunt. Ex euentu quopiam natum videtur, quo quiſpiam theſauri ſpe fodiens, carbones defoſſos inuenit. Eaq. res in riſum, vulgiq. ſermonem abiit. Nam antiquitus carbones in terra defodi ſolent, ad indicandos agrorum terminos, propterea quod, vt teſtatur in opere De ciuitate Dei diuus Auguſtin⁹, nulla res magis durabilior, magisq. ꝑpetua, quã carbones ſub terra defoſſi. Lucianus in Zeuxide:* Τὸ δὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἄνθρακες ἡμῖν ὁ θησαυρὸς πεφήνασιν, *id eſt, Verum iuxta prouerbium, thẽſaurus noſter carbones erant. Rurſum in Philopſeude:* Τὸ γοῦν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ἄνθρακες ἡμῖν ὁ θησαυρὸς πέφηνας, *id eſt, Proinde iuxta id quod dici ſolet: tu nobis qui thẽſaurus credebaris, carbones extitiſti. Idem in Timone de auro inuento:* Δέδια γοῦν, μὴ ἄνθρακας εὕρω ἀνεγρόμενος. *id eſt, Vereor itaq., ne expergefactus carbones reperiam. Rurſum in Votis:* Καὶ ἄνθρακές σοι ὁ θησαυρὸς ἦσαν. *id eſt, Ac thẽſaurus tibi carbones fuerint. Alciphron in epiſtula quadam:* Οὐ σποδός μοι πάντες οἱ θησαυροὶ γεγόνασι, *id eſt, Non omnes thẽſauri mihi cinis erunt?*

Satius eſt reccurrere, quam currere male.

Πάλιν δραμεῖν μᾶλλον, ἢ δραμεῖν κακῶς. id eſt,
Satius recurrere, atque uti curras male.

Senarius prouerbio celebratus, cuius hic eſt ſenſus: Præſtat mutare conſilium in melius, quam in male inſtitutis pergere. Lucianus aſinus ſententiam hanc ſecum voluebat, non admodum aſininam: Ἐπῄει τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου,
Πάλιν δραμεῖν μᾶλλον, ἢ δραμεῖν κακῶς. id eſt,
Viſum eſt tandem, iuxta vulgi ſermonem:
Potius recurrere, atque currere perperam.

Quin & hoc ſeculo vulgo dictitant, nõ prorſus aberrare eum, qui medio e curſu recurrat: ſignificantes probandos eos, qui mature reſipiſcunt ab ſtultitia.

Solus currens uicit.

Μόνος θέων ἐκράτει, *id eſt, Solus currens uicit. De iis qui vincunt nemine contra certante. Tranſlatum a ſtadiis. Nihil autem eſt negotij vincere, ſi nemo tecum certet. Concinne dicetur in eos, qui ſibi placent, quaſi pulchre cauſam ſuam probarint, cum nullus adſit, qui contra diſputet. Lucianus in imaginibus:* Ῥᾴδιον δ' ἡμᾶς τοῦτό ἐστι κατὰ τὴν παροιμίαν, μόνον θέοντα κρατεῖν. *id eſt, Haud eſt difficile, iuxta prouerbium, cum ſolus curras, vincere. Adfine illi, quod alias recenſuimus,* ἐρήμην νικᾶν, *id eſt, Deſertam cauſam vincere. Nec alienum ab illo,* ἀκονιτὶ νικᾶν, *id eſt, Citra puluerem vincere. Et* ἀνιδρωτὶ νικᾶν, *id eſt, Citra ſudorem vincere, quorum alibi meminimus.*

Leonem ex vnguibus æſtimare.

Ἐκ τῶν ὀνύχων λέοντα γινώσκειν, *id eſt, Ex vnguibus æſtimare leonem, eſt ex vna quapiam coniectura negotium vniuerſum perpendere, ex paucis multa, ex minimis maxima conijcere. Natum videtur adagium a Phidia ſtatuario, qui, ſicut narrat Lucianus in Hæreſibus, inſpecto leonis duntaxat ungui, quantus eſſet totus leo perpendit, totũq. ex indicio unguis effinxit. Plutarchus in commentario De defectis oraculis, videtur ad Alcæum referre. Sic enim ſcribit:* Οὐ κατ' Ἀλκαῖον ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα γράφοντες. *id eſt, Non Alcæi more leonem ex unguibus depingentes, hoc eſt, ex re minima, maxima colligentes. Philoſtratus in uita Apollonij:* Οἶον ἐξ ὄνυχος ἤδη ὁρῶ, *id eſt, Qualem ex ungui iam eſſe uideo. Baſilius magnus ad maximum Philoſophum:* εἰκόνες ὄντως τῆς ψυχῆς εἰσὶν οἱ λόγοι. ἐγνωρίσαμεν οὖν σε διὰ τῶν γραμμάτων, ὅσον φασὶν ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα, *id eſt, animi imago re vera eſt oratio: Proinde cognouimus te ex litteris, non aliter quã leonem, vt aiunt, ex unguibus. Fit autem hoc mathematica ratione, ſicuti docet Vitruuius libro tertio, ut ex mẽbro uel minimo, toti⁹ corporis modus colligatur, Quemadmodum Pythagoras Herculani corporis mẽſuram, ex Piſano ſtadio, quod Hercules ſuis pedibus fuerat metatus, ratiocinatus eſt Sic ex vnius arteriæ pulſu, medici de tota hominis valetudine indicant, ſic ex vnica epiſtula doctrinam omnem æſtimamus: ex vnico reſpõſo, totã hominis ſapientiam perpendimus.*

Cauda de vulpe teſtatur.

Ἡ κέρκος τῆς ἀλώπεκος μαρτυρεῖ, *id eſt, Cauda de vulpe teſtificatur. In eos dici ſolitum, qui puſilla in re cuiuſmodi ſint declarant. Eſt autem vulpi cauda pro corpore maior ac piloſior, vt non ſit facile celare. Alioqui canis uideri poſſit. Vnde quadrabit de exitu declarante cuiuſmodi fuerint reliqua. Quidam primo aggreſſu agni, in euentu vulpes comperiuntur.*

E fimbria de texto iudico.

Ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκω, *id eſt, E fimbria textum omne cognoſco, hoc eſt, ex vno aliquo puſillo reli-*

quorum

quorum facimus coniecturam. Tranſlatum a negotiatoribus, qui inſpecta texti margine, facile de vniuerſo cuiuſmodi ſit iudicant.

De guſtu cognoſco.

Ἐκ γεύματος γινώσκω, *id eſt, Ex deguſtatione iudico, hoc eſt, ex minima experientia. Ductum item a negotiatoribus, qui guſtato duntaxat uino aut oleo, de reliquo mox pronunciant. Eſt enim cuiuſque arboris fœtui ſuus quidam ſapor & indoles, & forma quoque peculiaris: quæ quotiēs mutarētur in diuerſum, pro oſtē to habitum fuit, vt eleganter Theophraſtus in hiſtoria plantarum libro ſecundo, capite quarto. Vnde Plinius: Ad eum, inquit, guſtum tibi reliqua promitto. Seneca: Et guſtum tibi dare uolui. Et deguſtationem huiuſmodi experientiam uocamus. Haud alienum fuerit huc adſtribere, quod Irenæus refert puerbij nomine, vt diſcas mare ſalſum eſſe, nihil opus totum ebibere. Siquidem e paucis guttis deprehendere licet, quale ſit vniuerſum mare.*

Aethiopem ex vultu iudico.

Τὸν αἰθίοπα ἐκ τῆς ὄψεως γινώσκω, *id eſt, Aethiopem ex ipſo vultu cognoſco. Præfert quiſq. aliquo ſigno, cuiuſmodi ſit moribus. Præ ſe fert enim Aethiops, nigrore vultus, intortis capillis, labris tumentibus, dentium candore patriam ſuam. Nam veſtem mutare poteſt Aethiops, faciem non poteſt.*

De fructu arborem cognoſco.

Ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκω, *id eſt, E fœtu cognoſco arborem: e factis hominem iudico. Nam ſimulatio nec diuturna poteſt eſſe, nec fieri poteſt, quin alicunde cedens naturæ, prodat animi morbum.*

In tenebris ſaltare.

Ἐν τῷ σκότῳ ὀρχεῖσθαι, *id eſt, In tenebris ſaltare. Eſt rem gerere clanculum, nullo teſte, nulloq. iudice. Tranſlatum ab iis, qui choros ducunt, quos in tenebris nemo queat diiudicare, recte ne, an ſecus moueāt pedes. Lucianus in Sectis,* Ἐν σκότῳ φασὶν ὀρχοίμεθα, *id eſt, In tenebris, vt aiunt, ſaltaremus. Quibus ex verbis videtur adagium dici poſſe etiam in illos qui temere, nulloq. iudicio, nulla certa ratione rem agunt. Sentit enim Lucianus, nos philoſophia deſtitutos, tanquam in tenebris ſaltaturos, ut quidquid in manus venerit, id eſſe credamus quod quærebatur. Apparet huc tacite adluſiſſe Platonem libro de Republica octauo.* Ἵνα μὴ σκοτεινῶς διαλεγώμεθα πρῶτον ὁρισώμεθα. *id eſt, Ne tenebroſe diſſeramus, prius definiamus. Nam qui confuſe diſputat, velut in tenebris ſaltat.*

Areopagita.

Ἀρεοπαγίτης, *id eſt, Areopagita. De triſti ſeueroq. dicebatur, aut etiam de iudice vehementer incorrupto. Inuenitur &* Σκυθρωπότερος Ἀρεοπαγίτου, *id eſt, Triſtior Areopagita. Athenis ſumma erat Areopagitarum auctoritas: hi erant iudices, qui de capitalibus cauſis pronunciabant, tanta integritate, vt noctu atque in tenebris, non interdiu, neque luci cauſas cognoſcerent, quo non dicentes, ſed duntaxat quæ dicerentur ſpectarent. Id ita eſſe teſtatur Lucianus in Sectis. Adluſit ad prouerbium Cicero ad Atticum libro 1. Senatus* Ἄρειος πάγος, *nihil conſtantius, nil ſeuerius, nil fortius. Idem eiuſdem operis libro quarto: Ex quo intellectum tres* τοὺς Ἀρεοπαγίτας, *ambitum, comitia, interregnum, maieſtatem, totam denique Rempublicam flocci non facere.*

Atticus aſpectus.

Ἀττικὸν βλέπος, *id eſt, Atticus aſpectus, perinde eſt quaſi dicas, os impudens. In eos dicebatur, qui vultu ipſo præ ſe ferebant impudentiam, dicendiq. confidentiam. Nam hoc vitio notati ſunt Atticorum mores. Ariſtophanes in Nubibus:*

Ἐπὶ τοῦ προσώπου τ' ἐστὶν Ἀττικὸν βλέπος. *id eſt,*
Ac vultu in ipſo aſpectus Atticus eminet.

Sic enim loquitur Strepſiades de filio ſocratica e ſchola redeunte, quem ex ipſa fronte coniicit, malam cauſam agere poſſe, quod neſcimus quid Atticæ aſtutiæ ſimul atque impudentiæ præferret. Quin & Achilles, apud Homerum Agamemnonem appellat κυνώπα, *ob impudentiam. tales &* κυνοβλῶπας *dici admonet Heſychius.*

Lari ſacrificant.

Ἑστίᾳ θύουσι, *id eſt, Lari ſacrificant. In tenaces dicetur, qui de ſuis nemini quidquam impartiunt: aut in conuiuas edaces, qui nihil appoſitis epulis mittunt amicis, neque quidquam faciunt reliquum. Nam antiquis religioſum erat, ex iis quæ laribus immolabantur, aliquid foras efferre. Huc adluſit Ariſtophanes in Pluto, apud quem Carion Mercurio obſecranti, vt aliquid ſibi de ſacrificio quod intus agebatur impertiant:* Οὐκ *inquit,* οὐκ ἐκφορά, *id eſt, Efferre nequaquam licet. Item in eadem fabula mulieri volenti pro foribus ſpargere bellaria:*

Ἔνδον, παρὰ τὴν ἑστίαν, ὥσπερ νόμος,
Οὐδὲν ἐκφέρειν πρέπει· ἀλλ' εἰσφέρειν. *id eſt,*
Intus profecto, vt moris eſt, apud Larem,
Nā nefas efferre quidquā, inferre ſed decet magis.

Apud Romanos, auctore Plutarcho, nefas erat menſam prorſus inanem tolli: vel quod innuerent ſemper aliquid reſeruādum in tempus poſterum: vel vt adſuēſcerent temperare cupiditati, a præſentibus abſtinentes: vel vt hoc pacto ſeruorum animos ſibi conciliarēt, cum quibus menſam aliquo pacto communem habere viderentur: vel quod religioſum haberetur in ſacris quidquam vacuum conſpici. Porro menſa ſacra quædā res eſt. Cato libro De re ruſtica monet, vt villica certis diebus Lari ſacrificet pro copia, addita foco corona. Huic diuerſum adagium fingi poterit, τῇ Ἑκάτῃ θύειν, *id eſt, Hecatæ ſacrum facere. Siquidem in huius deæ ſacris, ii qui cœnam inferebant, ipſi nihil inde guſtabant, neque quidquam auferebant præter tumultū & fumum, vt inquit in Sympoſiacis Plutarchus. Idē fieri conſueuit, ſi quid inferebatur reliquis diis, quos* ἀποτροπαίους *appellant. Torquebitur in eos, qui aliis conſulunt, non ſibi: aliis parant opes, ipſi non fruuntur.*

Proteruiam fecit.

ERAT *hoc religioſum in nonnullis etiam aliis hoſtiis, ne quid ex ſacris epulis relinqueretur: aut ſi quid reliquum eſſet, id igni abſumeretur. Porro id genus ſacrificij, Romani proteruiam appellant. Vnde celebratur*

tur illud Catonis feſtiuiter dictum in Albidium quendã, qui patrimonium vniuerſum luxu abſumpſerat, vnis exceptis ædibus, quæ incendio conflagrarunt: Proteruiam, inquit, fecit: propterea quod ea quæ comeſſe non potuerit, quaſi combuſſiſſet. Auctor Macrobius libro Saturnalium ſecundo. Ad hoc facit quod apud Athenæum libro octauo, Theocritus Chius Dioeliti Gurgiti, qui deuorato piſce calido, dixit ſe cælum exuſſiſſe: Vnum, inquit, illud tibi ſupereſt, vt mare ebibas, atque ita tres res omnium maximas confeceris, terram mare, cælum. At quoties ſumptus ſuperat quæſtum, nec morbus decedit iam in naturam verſus, quid ſupereſt, niſi vt ad malas artes vertant ſeſe, quo luxui ſemper gliſcenti ſuppeditet pecunia? Si legum ſeueritas coherceret talium iuuenum intemperãtiam, non eſſent tam multi quibus ſupplicia uel infligere cogerentur, uel condonare. Per aleam enim, chartas, ſcorta, compotationes, & otium uenitur ad æs alienum, mox ad rapinas & ſycophantas. Curritur in militiam, redeunt cum præda non ab hoſtibus parta. His rudimentis exercitati, nullum horrent facinus. Apud veteres erant leges ſumptuariæ, atque adeo Corinthi, quæ ciuitas erat ceteris corruptior, tamen lex erat oppoſita, ſumptuoſius quam pro rei familiaris modo viuentibus. Eam apud Athenæum libro ſexto Diphilus refert hiſce verſibus:

Ταῦτ' ἐστὶ νόμιμ' ἐστὶ βέλτισθ' οὑτοσὶ
Κορινθίοις, ἐάν τιν' ὀψωνοῦντ' ἀεὶ
Λαμπρῶς ὁρῶμεν, τοῦτον ἀνακρίνειν πόθεν
Ζῇ καὶ τί ποιῶν. κἂν μὲν οὐσίαν ἔχῃ
Ης αἱ πρόσοδοι λύουσι τἀναλώματα,
Εᾶν ἀπολαύειν τοῦτον ἤδη τοῦ βίου.
Εὰν δ' ὑπὲρ τὴν οὐσίαν δαπανῶν τύχῃ,
Απεῖπον αὐτῷ τοῦτο μὴ ποιεῖν ἔτι.
Ος δ' ἂν δὲ μὴ πείθητ' ἐπέβαλον ζημίαν.
Εὰν δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἔχων ζῇ πολυτελῶς,
Τῷ δημίῳ παρέδωκαν αὐτὸν. Ἡράκλεις.
Οὐκ ἐνδέχεται ζῆν ἄνευ κακοῦ τινος
Τοῦτον σαφῶς. ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
Η λωποδυτεῖν νύκτωρ, ἢ τοιχωρυχεῖν,
Η τῶν ποιούντων ταῦτα κοινωνεῖν τισιν,
Η συκοφαντεῖν κατ' ἀγοράν, ἢ μαρτυρεῖν
Ψευδῆ. τοιοῦτον ἐκκαθαίρομεν γένος. *id eſt,*

Hoc lege cautum eſt hic apud Corinthios,
Si quempiam obſonare ſemper ſplendide
Videmus, hunc rogamus, vnde viuat, &
Quid faciat operis: ſi facultates habet,
Vt reditus harum ſoluere expenſas queat,
Perpetimur illum perfrui bonis ſuis.
Sin forte ſumptus ſuperat ea quæ poſſidet,
Prohibemus huic ne faciat hoc in poſterum.
Ni pareat, iam plectitur mulcta graui.
Sin ſumptuoſe uiuit is qui nil habet,
Tradunt eum tortoribus. Proh Hercules.
Nec enim licet vitam abſq. malo vllo degere
Talem ſcias, ſed eſt neceſſe aut noctibus
Abigere prædam, aut fodere muros ædium,
Aut hac patrantum iungier commercio,
Aut in foro agere ſycophantam, aut perfidum
Præbere teſtem. Nos genus hoc mortalium
Eiicimus hac ex vrbe, velut purgamina.

Hic funis nihil attraxit.

Αὕτη μὲν ἡ μήρινθος οὐδὲν εἵλκυσε. *id eſt, Funis quidem iſte piſcium attraxit nihil. Senarius prouerbialis, quo ſignificabant operam fruſtra ſumptam, neque ex ſententia eueniſſe, quod quis conabatur. Tranſlatum ab hamato funiculo piſcantibus, qui ſæpe hamum retrahũt inanem. Natum uidetur ex fabula Ariſtophanis, cui titulus, Θεσμοφοριάζουσαι, vbi legitur hic Senarius. Ad adagium adluſit idem in Veſpis:* Ἀλλ' οὐχ εἵλκυσε, *id eſt, Atqui non attraxit. De eo qui tetenderat patri laqueum, ne quo exiret.*

Semper tibi pendeat hamus.

A DSIMILI *metaphora dixit Ouidius in Amoribus,*

Caſus vbiq. valet, ſemper tibi pendeat hamus,
Quo minime credis gurgite piſcis erit.

Semper experienda fortuna, & omnis tentanda occaſio, Simile illi, Omnem mouere lapidem.

Diues aut iniquus eſt, aut iniqui hæres.

DIVVS *Hieronymus ad Hedibiam ſcribit in hunc modum: Vnde & illa vulgata ſententia nobis videtur eſſe veriſſima: Diues aut iniquus, aut iniqui hæres. Quod ſi verum eſt illud Heſiodium, non omnino temere eſſe, quidquid vulgo dicũt mortales, prouerbium hoc haud obſcitanter expendendum eſt iis, qui ſuis opibus ſtulte ſe iactant. Neq. enim fere parantur ingentes opes ſine fraude. Et aut ipſe poſſeſſor eas per fas nefasq. congeſſit, aut certe ſucceſſit ei, qui has ea parauit uia. Plato libro de Legibus v.* Ὡς τὸ λεγόμενον ὀρθῶς, ὡς ὑπ' ἐνίων εἴπομεν ὁμολογεῖ. *id eſt, Ita verum eſt, quod vulgo dicimus, admodum diuites non eſſe bonos. Circumfertur apud Græcos & hic verſiculus ex Menandri comœdiis:*

Οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν. *id eſt,*
Nunquam uir æquus, diues euaſit cito.

Huc reſpexit illa, qui Sillæ iactanti ſeſe, dixiſſe legitur: Quomodo vir bonus eſſe potes, qui tantas poſſideas opes, cum a patre nihil tibi ſit relictum? Refert Plutarchus in illius vita.

Herculanus nodus.

Ἡράκλειον ἅμμα. *id eſt, Herculeus nodus, pro vinculo arctiſſimo atque indiſſolubili legitur apud eruditos. Seneca ad Lucillium: Vnus tibi nodus, ſed Herculeus reſtat. Sic enim vocat ſyllogiſmum, qui uix diſſolui poſſet. Quod in eos quadrabit, qui ſunt arctiſſima neceſſitudine copulati. Idq. vnde ſit natum, Plutarchus propemodum indicat in Alexandri vita. Scribit enim Alexandrum Magnum, ſubacto oppido Gordio, Midæ regia, viſere voluiſſe plauſtrum illud celebre, mirando artificio ex corni libro connexum. De quo talis fama apud barbaros increbuerat, vt quiſquis eius nodos explicuiſſet, ei totius orbis imperium portendi fatis. Alexander enſe diſſecuit. Ariſtobulus ſcribit eum facillime diſſoluiſſe; nempe adempto clauo, quo temoni iugum annectitur. Adluſit huc Auſon. ſcribens Paulino ſuo, Na tu Alexandri Macedonis pertinaciã ſupergreſſus es, qui fatalis iugi lora cum ſoluere non poſſet, abſcidit, & Pythiæ ſpecu quod nefas erat patere, penetrauit. Rurſus ad eundem in carmine,*

Ocyus

Ocyus illa iugi fatalis ſoluere lora
Pellæum potuiſſe ducem reor, abdita opertis
Principiis, & vtroq. caput celantia nodo.

Nodum autem eum, quem oſtendit Hercules, religioſum ac ſacrum apud priſcos fuiſſe ſatis liquet, ex iis Plinii verbis, quæ ſunt in hiſtoria mundi, libro 28. ca. 6. Ac vulnera nodo Herculis præligare, mirum quãtum ocyor medicina eſt. Atque etiam quotidiani cinctus tali nodo, vim quandam vtilem habere dicuntur. Feſtus Pompeius oſtendit antiquitus fuiſſe morem, vt noua nupta laneo cingulo præcingeretur, vincto nodo Herculis: quem uir omnis gratia ſoluebat in lecto, vt & ipſe felix eſſet in liberis ſuſcipiendis: nam Hercules ſeptuaginta liberos reliquit. Athenæus libro 11. tradit Heracleotas Bœotiæ gentem hoc inſigni a ceteris diſtingui, τὸ ἐπάνω τῶν ὤτων [illegible] Ἡράκλειον ἅμμα, id eſt, quod ſuper aures geſtent vinculũ, quod Herculanum dicitur. In conſimilem ſenſum Marcus Tullius vſurpauit, Trabali clauo, actione in Verrem 7. Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum conſilio cauſam Mamertinorum cognoſcit. Meminit & Horatius clauorum Trabalium.

Fuere quondam ſtrenui Mileſij.

Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι. *id eſt,*

Fuere quondam ſtrenui Mileſii.

Hoc ſenario notabant eos, qui a priſtina fortuna deflu xiſſent, aut a maiorum moribus degeneraſſent. Breuiter in omnes quadrabit, qui deſierunt eſſe quod erant, facti deteriores. In ſenem, in pauperem factum e diuite: in priuatum, qui quandoq. regnarit: in obſcurum qui aliquando floruerit. Origo prouerbij varie narratur a Græcis. Quidam aiunt Mileſios olim belli gloria præter ceteros floruiſſe, adeo, vt quoſcunq. bello laceſſerent, eos ſuperarent. Proinde Polycrate Samiorum tyrannus, bellum quoddam geſturus, cum in animo haberet Mileſios ſocios ad eam rem accerſere, oraculum ſuper eo negotio conſuluit. Deus reſpondit: Quondam fuere ſtrenui Mileſij. Alij diuerſam adferunt fabulam. Cum Cares bellum aduerſus quoſdam molirentur, ſtatuiſſentq. eius gentis auxiliis vti, quæ tum eſſet inter finitimos pollentiſſima, quidam Mileſios accerſendos cenſuerant, alij cum Perſis res componendas. Itaque conſultus hac de re Apollo, reſpondit modo dictum ſenarium. Diſſipato per omnẽ Aſiam oraculo, Mileſij propemodum omnes in prælio cum Perſis collocato, cæſi ſunt. Itaque oraculum cum riſu in prouerbium abiit. Rurſum alij ſcribunt: Cares cum Dario belligerantes, iuxta vetus quoddam oraculum, quo monebantur, vt fortiſſimos auxilio aduocarent, in Branchidas fuiſſe profectos: atque eius loci deum conſuluiſſe, num Mileſiorum auxiliis oporteret uti, atque eum reſpondiſſe: Quondam fortes fuiſſe Mileſios: ſignificantem videlicet, eos iam imbelles eſſe, & delicijs effœminatos. Verum hoc commentum ex ipſa temporis ratione coarguit Zenodotus. Siquidem hunc ſenarium legimus apud Anacreontẽ, qui floruit ætate Cyri Perſarum regis a quo Darius fuerit tertius. Angelus itaq. Politianus maluit ad Mileſiorum mores in molliciem verſos referre: quemadmodum facit & Athenæus lib. Dipnoſ. 12. Vſurpat hoc adagiũ ſemel atque iterum Ariſtophanes in Pluto:

Καὶ πρός γε τούτοις ἄλλο δ' ἀποτίμαμαι, ὅτι
Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι. *id eſt,*

Ac præter hæc renunciaui hoc quoque,
Fuiſſe quondam ſtrenuos Mileſios.

Dicitur autem ſub perſona adoleſcentis, qui reuocatus ab anu quam pauper aliquando diuitem emolumenti gratia coluerat, tunc diues effectus, eandem exhauſtã faſtidit. Adiuſit eodem in Veſpis, iocans in ſenes,

Ὦ πάλαι ποτ' ὄντες ἡμεῖς ἄλκιμοι μὲν ἐν χοροῖς,
Ἄλκιμοι δ' ἐν μάχαισιν,
Καὶ κατ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον, ἄνδρες μαχιμώτατοι,
Πρίν ποτ' ἦν, πρὶν ταῦτα· νῦν δ'
Οἴχεται, κύκνου πολιώτεραι δή. *id eſt,*

O qui quondam fortes fuiſtis in choreis, fortes in pugnis: & ſecundum hoc deniq. tantum viri pugnaciſſimi: prius olim fuerunt, prius iſta: nunc uero periere, cygno magis cani iam. Ariſtophanes in Ranis notat μιλήσια στρώματα *id eſt, ſtragulas Mileſias, vt delicias effœminatorum. Vſurpatur & a Syneſio in epiſtula quadam ad Philoſophon mulierem, ſignificans ſeſe a priſtina felicitate redactum ad calamitatem.*

Fuimus Troes.

Ἦμεν Τρῶες, *id eſt, Fuimus Troes. Hic loquendi color in Græcanicis tragœdiis adeo paſſim obuius eſt, vt tanquam in adagium abierit, vbi periiſſe quempiam ſignificans. Euripides in Hecuba:* Κἀγώ ποτ' ἦν, *id eſt, Et quondam ego fui. Sophocles in Electra:*

Ἀπωλόμην δύστηνος· οὐδέν εἰμ' ἔτι.
Miſera ida perij, nulla ſum poſthac ego.

Id imitatus Vergilius ſecundo Aeneidos libro:

-Fuimus Troes, fuit Ilium & ingens
Gloria Teucrorum. *Rurſum alibi:*
Et campos vbi Troia fuit, extinctam ſignificans.

Eandem ſententiam diuerſa metaphora extulit Ouid. lib. De triſtibus.

Nos quoq. floruimus, ſed flos fuit ille caducus.
Flammaq. de ſtipula noſtra, breuiſq. fuit.

Ad eandem figuram pertinet & illud ex Terentiana fabula, cui titulus, ἑαυτὸν τιμωρούμενος. *Immo habui Chreme, tanquam periiſſe ſignificans. Item illud ex Rudentibus Plauti: Miſerum iſthuc verbum, & peſſimum eſt habuiſſe. Præterea nobilis illa uox M. Tullij de coniuratis ſupplicio affectis: Vixerunt, cum occiſos ſignificaret. Hanc ſermonis figuram ex antiquiſſima illa Lacedæmonij chori cantilena putant increbuiſſe. Eius chori mentionem facit Plutarchus in libello, cui titulus: Quo pacto laudare ſe quiſpiam citra inuidiam poſſit. Meminit & Diogenianus in Græcorum adagiorum collectaneis. Conſtabat autem is chorus triplici ſerie atque orbe, ſenum, puerorum, iuuenum. Senum hæc erat cantio:*

Ἄμμες πόκ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι. *id eſt,*
Nos fuimus olim ſtrenui iuuenculi.

Deinde puerorum hæc erat:

Ἄμμες δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κάρρονες, *id eſt,*
Præſtantiores nos futuri olim ſumus.

Poſtremo iuuenum hæc erat:

Ἄμμες δέ γ' εἰμέν· αἰ δὲ λῇς, αὐγάσδεο. *id eſt,*
At nos ſumus, uel experire, ſi velis.

Hunc chorum, quem τριχορίαν *vocant, inſtituit apud Lace-*

Laced.emonios Tyrtæus, iuxta triplex ætatum diſcrimen. Nam pueritia ingreſſus eſt vitæ, virilis ætas progreſſus, ſenecta exitus.

Pyrauſtæ interitus.

Πυραύστου μόρος, *id eſt, Pyrauſtæ interitus. In eos dicebatur, qui ſibiipſis exitium accerſunt. Ait enim Zenodotus, Pyrauſtam inſectum eſſe, quod lucernis aduolet, atque ita exuſtis alis concidat, pereatq. Citat autem hunc ex Aeſchylo ſenarium:*

Δέδοικα μωρὸν κάρτα πυραύστου μόρον. *id eſt,*
Magnopere ſtultum metuo pyrauſtæ exitium.

Tradit eadem de Pyrauſta Aelianus De natura animantium libro 12 citans eundem ex Aeſchylo locũ. Meminit de Pyrauſta & Plinius lib. 11. cap. 36: Gignit, inquiens, aliqua & contrarium naturæ elementum, ſiquidem in Cypri ærariis fornacibus ex medio igni maioris muſcæ magnitudine, volat pennatum quadrupes, appellatur Pyralis, a quibuſdam Pyrauſta, aut, vt nonnulli codices habent, pyrotus. Quamdiu eſt in igne, viuit: cum euaſit longiore paullo volatu, tunc emoritur. Cuiuſmodi ferme tradidit Ariſtoteles tertio libro De animalibus e niue vetuſtiore vermem naſci, qui niue exemptus non viuat. Eum nos vidimus in Alpibus. Quod ſi placet ad hoc referre adagium, conueniet & in eos, qui ὠκύμοροι *ſunt, id eſt, qui celeriter intereunt. Nec inuenuſte deflecteretur in eos, qui nuſquam viuere poſſunt, niſi in propria patria: ſi contingat agere peregre, rebus omnibus offenduntur.*

Poſt feſtum veniſti.

Κατόπιν τῆς ἑορτῆς ἥκεις, *id eſt, Poſt feſtum veniſti. Refertur a Diogeniano. Dicitur in eos qui negotio cuipiam egregio non interfuerint: propterea quod ſerius, iam re peracta, acceſſerint. Socrates in Gorgia Platonis:* Ἀλλ' ἢ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν, καὶ ὑστεροῦμεν, *id eſt, Num, inquit, poſt feſtum, quemadmodum dici cõſueuit, venimus ac ſerius? Legitur & hoc pacto:* κατὰ Παναθηναίων κατόπιν, *id eſt, Poſt Panathenæa. Item* πυθίων ὕστερον ἥκεις, *id eſt, Poſt Pythia veniſti.*

Merx vltronea putet.

Merces vltroneæ putent, id eſt, ingrata ſunt, quæ vltro non petentibus offeruntur. Tranſlatum videtur a negotiatoribus, qui merces a venditore vltro oblatas, ſuſpectas habere ſolent, quaſi ſtudeant eas extrudere. Adagium refertur a diuo Hieronymo in quæſtionibus Hebraicis: Tritum, inquit, prouerbium eſt, vltroneas putere merces. Vnde & nos de induſtria dicenda reticemus, ut auidius velis audire, quæ tacita ſunt. Vſurpat idem in epiſtula ad Demetriadem virginem. Ab hac ſententia non abludit illud Ouidianum:

Quod venit ex facili, faciles ſegneſq. tenemus.
Quod ſpe, quodq. metu torſit, habere iuuat.

Quin vulgo etiam num in ore eſt, vltro delatum obſequium plerunque ingratum eſſe. Cui tamen refragatur Mimus ille non inſulſus.

Bis eſt gratum, quod opus eſt, vltro ſi offeras.

Illotis pedibus ingredi.

Ἀνίπτοις ποσὶν ἀναβαίνειν, *id eſt, Illotis pedibus ingredi. Eſt confidenter atque imperite rem egregiam aggredi, tãquam profane & irreuerenter. Tranſlatum a ſacrorum ceremoniis, in quibus omnia pura lotaq. iubebantur exhiberi. Lucianus in Demonactis vita:* Οὐ μὴν ἀνίπτοις γε ποσὶ τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταῦτα ἧκεν, *i. Haud quaquam illotis, vt aiunt, pedibus ad iſta venerat. hoc eſt, neutiquam inexercitatus, neque rudis. Idem in Rhetorum præceptore notat eos, qui* ἀνίπτοις ποσίν, *id eſt, nullis bonis diſciplinis inſtructi, ad rhetoricum munus accedunt. Aeneas ſophiſta in epiſtula quadã:* Οἱ μὲν πολλοὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἀνίπτοις ποσὶν ἐπεμβαίνουσι τοῖς ἱεροῖς, *id eſt, Pleriq. quidem illotis, quod aiunt, pedibus irrumpunt ad ſacra. A. Gelius in Noctibus, Illotis quod aiunt, pedibus & verbis, reprehendit doctiſſimi hominis orationem. Macrobius Saturnal. lib. 1. Illotis pedibus prætereunt. De litteratoribus loquitur, qui reconditam illã in Vergiliano poemate doctrinam, negligunt. Huiuſmodi Galenus libro De virtute ſimplicium remediorum 7.* ἀμυήτους *vocat* τὰ βιβλία. καὶ οὐδὲν, *inquit,* ἴσως θαυμαστόν ἐστι, καὶ μυστηρίων βίβλους ἐνίους τολμῆσαι τῶν ἀμυήτων ἀναγινώσκειν. ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνοι γεγράφασι τοῖς βεβήλοις, οὔτ' ἐγὼ ταῦτα τοῖς μὴ τὰ πρῶτα γεγυμνασμένοις, *id eſt, At fortaſſis haud quaquam mirum eſt, ſi et myſteriorum libros quidam ſacris non initiati ſunt auſi legere. At eos libros nec illi qui ſcripſerunt prophanis, nec ego hæc ſcribo iis, qui nondum in primis rudimentis ſunt exercitati. In genere ſermonem omnem parum verecundum, nimisq. procacem ac petulantem, illotum prouerbio vocant.*

Illotis manibus.

Ἀνίπτοις χερσίν, *id eſt, Illotis manibus, A Diogeniano refertur, pro eo quod eſt, irreuerenter atque imparate. Tranſlatum item a ſacrorum puritate. Heſiodus in operis & diebus vetat, ne quis mane Ioui libet vinum* χερσὶν ἀνίπτοισιν, *id eſt manibus illotis.*

Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν. *id eſt,*
Ne, vnquam mane Ioui vinum libaueris ardens
Illotis manibus, neque diuum præterea ulli.

Ac ne vel amnem quiſpiam ingrediatur, aut fontem χεῖρας ἀνίπτους, *idem vetat, id eſt, manibus illotis. Vnde* χέρνιβος *apud Homerum crebra mentio. Ea vox perinde ſonat, quaſi dicat manuum lotionem, a qua rem diuinam antiquitus auſpicabantur, atque etiam conuiuiũ vtpote rem ſacram. Gregorius cognomento theologus in apologia De fuga ſua in Pontum, coniungit vtrunq.:* ἀνίπτοις χερσὶν ὃ δὴ λέγεται, καὶ ἀμυήτοις ποσὶ τοῖς ἁγιωτάτοις ἑαυτοὺς ἐπεισάγουσιν, *id eſt, illotis, vt dici ſolet, manibus, ac prophanis pedibus, ſeſe rebus ſacratiſſimis ingerunt. Caius lib. pandect. 1. Titulo de Origene iuris: Si in foro, inquit, cauſas dicentibus nefas, vt ita dixerim, videtur eſſe, nulla præfatione facta iudici rem exponere, quanto magis interpretationem promittentibus inconueniens erit, omiſſis initiis, atque origine non repetita, atque illotis, vt ita dixerim, manibus, protinus materiam interpretationis tractare? Vtrunq. prouerbium recte vſurpabitur in eos, qui vel audacius, vel parum inſtructi rebus his, quibus oportuit, negotium inuadunt: veluti ſi quis principis*

m[illegible]ans capeſſat, nulla neque virtute, neque ſapientia, neque rerum vſu præditus.

Aquilæ ſenecta.

Ἀετοῦ γῆρας, id eſt, Aquilæ ſenecta. In ſenes dicebatur bibaces magis quam edaces. Nam Plinius lib. 10. cap. 3. refert, aquilas neque ſenio, neque ægritudine oppetere, ſed fame: in tantum ſuperiore accreſcēte roſtro, vt aperiri non queat. Eoq. aquilam tantum in ſenecta bibere, aut de præda ſanguinem ſugere, cum nulla fere aues aduncis vnguibus vtantur potu, præter tinnunculum, & miluum: quanquam hi quoque perquam raro bibant. Auctor Ariſtoteles libro De natura animalium octauo. Sed idem libro nono narrans de aquilæ roſtro eadem ferme quæ Plinius: addit huic rei datam fabulam, quæ ſignificat hoc ideo accidere aquilæ, quod olim, cum homo eſſet, hoſpiti fecit iniuriam. Terentius in Heautontimorumeno: Viſa vero eſt, quod dici ſolet, Aquilæ ſenectus. Verba ſunt Syri adulātis hero, quod pridie ſtrenue bibiſſet in conuiuio. Eſt autem veluti peculiaris ſenibus bibacitas. Siue quod natura frigus ætatis, vini calore penſare deſiderat: ſiue quod vini hilaritas minuit ſenectutis moleſtiam. Vnde Plato quoque cum iuuenibus in totum interdixerit vſum vini, viris moderatum permiſerit, ſenibus largiores cōpotationes cōcedit. Tum cur ſenectus ſit uinoſior, cauſſam reddit etiam Alexander Aphrodiſeus in problemate quarto ab vltimo, quod ætas ingraueſcens minuat calorem, vinum autem humectet ſimul & calefaciat. Vnde & vulgo lac ſenū dicitur. Fertur & priſci Catonis ſæpe mero caluiſſe virt⁹, vt inqt Flaccus.

Aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta.

Ἀετοῦ γῆρας, κορύδου νεότης, id eſt, Aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta. De uiuida uiridiq. ſenecta, quæ præſtantior ſit aliquorum iuuenta. Nam anus aquila præſtat Corydo anicula, etiam ætate integra. Citra allegoriam extulit Euripides in Andromache:

[illegible]
[illegible] id eſt,
Multis enim iuuenibus anteſtat ſenex:
Cui mens adeſt generoſa.

Camelus vel ſcabioſa complurium aſinorum geſtat onera.

Κάμηλος καὶ ψωριῶσα, [illegible], id eſt, Camelus etiam ſcabioſa, complurium aſinorum tollit onera. De iis, qui uſque adeo præcellunt quoſdam, vt etiam ſenes, aut alioqui ægroti, præſtantiores tamen ſint illis integris. Aut de his, qui rebus parum proſperis, tamen plus valent ob priſtinæ fortunæ reliquias, quam alij rebus integris. Vſus eſt Syneſius.

Palinodiam canere.

Παλινῳδεῖν, id eſt, Palinodiam canere, eſt diuerſum ab his, quæ prius dixeris, dicere, atq. in contrarium vertere ſententiam. Tranſlatum eſt a Stheſichori Lyrici poetæ facto: cuius meminit Plato in Phædro. Is cum Helenam carmine uituperaſſet, oculis orbatus eſt. Intelligens autem Achille, ſicut ſcribit Pauſanias in Laconicis, Helenæ iuſſu nunciāte, cæcitatis ſuæ cauſſam, protinus palinodiam cecinit: Helenamq. prius vituperatam laudauit, itaq. viſum recepit. Hunc Socrates iocatur ſeſe velle imitari, & amoris vituperati prius canere palinodiam, quam orbetur oculis. Sonat autem Græce παλινῳδία, quaſi dicas recātationem. Quo quidem verbo Flaccus vſus eſt in Odis, promittens palinodiā amicæ quam contumelioſo carmine prouocarat:

—Dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobrijs, animumq. reddas.

M. Tull. ad Atticum: Exſpecta palinodiam diuinam. Vſurpauit hoc adagium nominatim prouerbij vice Ioānes Chryſoſtomus. Item Plato in epiſtola ad Dionyſium tertia.

Vertere vela. Funem reducere.

VERTERE vela, eſt in diuerſum mutare ſententiam, vitaq. inſtitutum. Horatius in Odis:

—Nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos.

Tranſlata metaphora a nauigantibus, qui curſus errorem verſis velis corrigunt. Eandem Perſius in quinta Satyra nonnihil nouans: Funem reducere dixit, pro eo quod eſt, iuſſi [illegible] mutare in diuerſum:

Quæ dederam ſupra, repeto, funemq. reduco.

Venia primum experienti.

Συγγνώμη πρωτοπείρῳ, id eſt, Venia primum experienti. Refertur a Diogeniano. Ignoſcendum his, qui rudes nouo quopiam in negocio incipiunt verſari, ſi quid per imperitiam peccarint. Chryſoſtomus ſententiam extulit in homilia quadam [illegible], id eſt, & ei qui lapſus eſt in initio, veniam damus omnes, ob imperitiam. Fertur & hoc, Συγγνώμη τῷ πρῶτον ἁμαρτόντι, id eſt, Venia primum delinquenti. Pindarus in Hymnis, [illegible] dixit, quod iteratū facinus, non oporteat impunitum eſſe. Alibi retulimus [illegible]. Celſus libro pandect. 1. Tit. de legibus & ſenat. Nam ad ea potius debet aptari ius, quæ & frequenter fiunt & facile, quam quæ perraro eueniunt: quia quæ ſemel aut bis, vt ait Theophraſtus, accidūt, contemnunt legiſlatores. Theophraſti Græca ſic habent: [illegible].

Euripus homo.

Εὔριπος ἄνθρωπος, id eſt, Euripus homo. In inconſtantes, ac moribus inæqualibus homines dicetur. Quadrabit & in fortunæ vices: quæ res mortalium, velut æſtu quodam ſurſum ac deorſum iactat: vt recte dixerat Plautus in Captiui duo: Dij nos, quaſi pilas homines habent. A maris Euripi prodigioſa quadam reciprocandi celeritate ducta metaphora. Eſt autem Euripus maris pars inter Aulidem Bœotiæ portum, & Eubœam inſulam: cuius meminit Strabo lib. 9. Pli. lib. 2. Et quorundam tamen, inquit, priuata natura eſt, velut Tauromintani Euripi ſæpius, & in Eubœa ſepties die ac nocte reciprocantis, tam rapida conuerſione, vt quemadmodum auctor eſt Pomponius Mela, ventos ac etiam plena ventis nauigia ſecum portet. Neq. dū huius tam ſtupendæ rei cauſſa ſatis idonea peruestigata eſt a ſcriptoribus. Etiam ſi T. Liuius, ſecūdi belli Punici

nici lib. 8. a ventis quibuſdam illic flantibus, ita rapi credit. Seneca in Hercule Oetæo:

Euripus undas flectit inſtabilis vagas,
Septemq. rurſus flectit, & totidem refert,
Dum laſſum Titan mergit Oceano iubar.

Bœotius item.

Exæſtuantis more fertur Euripi.

Cicero pro Plancio: Quod fretum, quem Euripum tot motus, tantas, tã varias habere creditis agitationes, commutationes, fluctus, quantas perturbationes, & quantos æſtus habet ratio comitiorum? Obiicit Aeſchines Demoſtheni, quod ſubinde commutata factione, Euripum ipſum inconſtantia ſua uiciſſet. Vnde Græci Euripiſton, hominem incerta fide vocant. Gregorius Theologus in Epiſtula quadam ad Sophronium equitum magiſtrum, ὁρᾷς ὅπη τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλος τίς τῶν ἀνθρωπίνων περιτρέχει πραγμάτων, [illegible] [illegible] *id eſt, Vides quæ ſit conditio rerum noſtrarum, vtq. rota quadam negotiorum humanorum curſu circumagatur, nunc his, nunc illis florentibus ac marcentibus, dum neque proſperitas, neque aduerſitas vt aiunt, nobis conſtat, ſed quam ocyſſime in diuerſum mutatur ac tranſilit, vt auris ac litteris aqua inſcriptis fidere liceat citius, quam humanæ felicitati. His verbis pulchre depingit Euripum humanæ conditionis. Inuenitur &* τύχη εὔριπος, *id eſt, Fortuna volubilis. Nihil enim hac inſtabilius: &* εὔριπος διάνοια, *quod cogitatio nunc huc nunc illuc feratur.*

Endymionis ſomnum dormis.

Ἐνδυμίωνος ὕπνον καθεύδεις, *id eſt, Endymionis ſomnum dormis. In eos quadrabit, ipſe ſeſe immodico ſomno ſaginant, aut qui diuturno in otio verſantur, nec vllis ſe negotiis exercent, ſed mollem feriatamq. agunt vitam. Natum a fabula notiſſima Endymionis, is erat puer adprime formoſus, ac Lunæ adamatus. Cui quidem illa a patre Ioue precibus impetrauit, vt quidquid optaſſet, id ferret. Optauit Endymion vt perpetuum dormiret ſomnum,* ἀθάνατος καὶ ἀγήρως μένων, *id eſt, Immortalis perſeuerans, & expers ſenij. Vſus eſt hoc adagio Ariſtoteles 10. Moralium libro, colligens neque otium conuenire diis, neque rurſus ullam aliam actionem illis dignam videri, præter contemplationem. Porro cum conſtet inter omnes, illos viuere, conſentaneum eſt eoſdem & agere quippiam: Neque enim, inquit, oportet eos Endymionis, ut aiunt dormire ſomnum. Cicero libro de Finib. 5. differens id maxime nobis inſitum a natura, vt agamus aliquid: Itaque, inquit, ne ſi iucundiſſimis quidem nos ſomniis vſuros putemus, Endymionis ſomnum nobis nolimus dari, idq. ſi accidat, mortis inſtar putemus. Idem Tuſculan. quæſt. libro 1. Quanquam qui leniorem faciunt ſomni ſimillimam uolunt eſſe. Quaſi uero quiſquam ita nonaginta annos uelit viuere, vt cum ſexaginta confecerit, reliquos dormiat. Ne ſues quidem id velint, non modo ipſe. Endymion vero, ſi fabulam audire volumus, quando in Latmio obdormiuit, qui eſt mos Cariæ: nondum eſt experrectus.*

Vltra Epimenidem dormis.

Ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην κεκοίμησαι, *id eſt, Vltra Epimenidis ſomnum dormiuiſti. In eos dicetur, qui perpetuum agunt otium. Hiſtoria de Epimenide Cretenſi extat in Noctibus Gellianis: extat & apud Diogenem Laertium. Is ambulando feſſus, in ſpecum quendam ſubierat, illic obdormiuit: nec experrectus eſt a ſomno ante exactos annos 57. Meminit huius Plinius lib. 7. cap. 52. his verbis, Magna quidem fabuloſitate, quam equidem et in Gnoſio Epimenide ſimili modo accipio: puerum æſtu & itinere feſſum, in ſpecu ſeptem & quinquaginta dormiſſe annis: rerum faciem, mutationemq. mirantem, velut poſtero experrectum die: hinc pari numero dierum, ſenio ingruente, vt tamen in ſeptimum & quinquageſimum atq. centeſimum vitæ duraret annum. Lucianus in Timone:* Ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην κεκοίμησαι, *Nam ipſum etiam Epimenidem ſomno vieiſti.*

Matura ſatio ſæpe decipit, ſera ſemper mala eſt.

COLVMELLA *de re ruſtica ſcribit hunc in modũ: Sed cum omnia in agricultura ſtrenue facienda ſint, tũ maxime ſementis. Vetus eſt agricolarum prouerbiũ: Maturam ſationem ſæpe decipere ſolere, ſeram nunquam, quin mala ſit. Hactenus Columella. Admonet adagium in omni negotio maturãdum eſſe, neq paullo ſatius eſſe, occupare tempus legitimum, quam ſerius aggredi. Veluti ſi quis admoneat, vt puer teneræ adhuc ætate præceptoribus committatur erudiendus. Cõſultius enim anteuertere, quam prouectioribus annis tum demum incipere.*

Fames Melia.

Λιμὸς μηλιαῖος, *id eſt, Fames Meliaca. De fame extrema, deq. rebus difficillimis. Eſt enim Melus oppidum Theſſaliæ, quod Nicias Athenienſium dux obſedit, expugnauitq., non tam machinis bellicis, quam fame. Hæc ferme Suidas. Idem effert hoc pacto,* λιμῷ μηλίῳ, *fame Melia. Meminit huius hiſtoriæ Thucydides in quinto. Prouerbium eſt apud Ariſtophanem in Auibus:*

Τοὺς δ᾽ αὖ θεοὺς ἀπολεῖτε λιμῷ μηλίῳ. *id eſt,*
Iterum deos fame enecatis Melia.

Saguntina fames.

SAGVNTINA *fames, conſimili ratione in prouerbiũ venit. Hiſtoriæ meminerunt T. Liuius, Val. Maximus, & M. Tullius in Philippicis. Eſt autem Saguntum Hiſpaniarum oppidum, iuxta flumen Hiberum, ſocietate, fœdereq. coniunctum cum Romanis. id longa Pœnorum obſidione fameq. eo redactum eſt, vt ciues extructo in foro igni, quidquid erat precioſarũ rerũ in eũ coniicerent: ac poſtremo, ſeq., ſuoſq. liberos eodẽ præcipitarent, ne venirent in hoſtium manus. Auſonius: Iã iam pereſam, iam Saguntina fame Lucaniacũ liberet. Græci uehementem & intolerandã famẽ, quæq.* λειποθυμίαν *inducat,* βούλιμον *appellant. &* βουλιμιᾶν *dicuntur, qui animo deficiunt, præſertim ob inediam. Ariſtoteles ſectione 8. problemate 4. quærit cur in frigore & hybernis menſibus homines magis* βουλιμιῶσι,

nam hoc verbo vtitur: et quã Ariſtoteles vocat βελι-μίαν, Theodorus vertit famem caninam. Mos erat olim apud Græcos, famen virgis ex ædibus eiicere, dicentes, ἔξω βούλιμον, ἔσω πλοῦτον καὶ ὑγίειαν, id eſt, Foras famen, intro diuitias & ſanitatem.

Famis campus.

Λιμοῦ πεδίον, *id eſt, Famis campus. In ciuitates dicitur, ingenti fame preſſas. Eſt autem locus quiſpiam hoc nomine. Addunt, cum aliquando illic ſumma fame laboraretur, apud Athenienſes oraculum admonuiſſe, vt famem, loco deſignato, certis piaculis placarent: illi deſignarunt campum, qui eſt poſt ærarium. Atque hinc eum locum, famis campum appellant.*

Elephantum ex muſca facis.

Ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖς, *id eſt, Elephantum ex muſca facis, id eſt, res exiguas uerbis attollis atq. amplificas. Lucianus in Muſcæ encomio:* πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν, καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν, *id eſt, Multa adhuc cõmemorare poſſem, ſed finẽ dicẽdi faciã, ne videar et ipſe iuxta tritũ prouerbiũ ex muſca elephantũ facere. Sũptũ videri poteſt ex Homero, qui inter prælia deorum & heroum, muſcæ improbitatem deſcribit, cum hac inuictũ & acrem bellatorem conferens Menelaũ Iliad. ρ. Quin & D. Auguſtinus libro contra Manichæos de duabus animabus, non dubitat muſcam conferre ac præferre ſoli, velut animal inanimi.*

Elephantus non capit murem.

Ἐλέφας μῦν οὐχ ἁλίσκει, *id eſt, Elephantus non capit murem. Generoſus & excelſus animus negligit prædas viles, ac lucella minuta. Vir egregie doctus non inſectatur minutulos iſtos litteratorũ ſimios. Homo prępotens non offenditur iniuriolis tenuium.*

Aquila thripas aſpiciens.

Αἰετὸς θρῖπας ὁρῶν, *id eſt, Aquila thripas aſpiciens. De magnis, qui puſilla negligũt. Eſt θρὶψ animula quapiã minutiſſima, quam aquila cum videat, vt eſt oculatiſſima, haud tamen dignatur perſequi, vt pote prædã unguibus ſuis parum dignam. Ad hunc quidem modum inuenitur in commentariis Græcorum, uerum haud ſcimus an mendoſe: nam thripas vermiculi genus eſt.*

De pilo pendet. De filo pendet.

Ἐκ τριχὸς κρέμαται, *id eſt, De pilo pendet. De re vehementer periculoſa. Videtur natum ab hiſtoria illa Dionyſij tyranni, propter gladium de pilo in caput impendẽtem. Ad quod adluſit Perſius Satyra tertia:*

Et magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter ceruices terruit.

Citatur hic verſiculus apud Macrobium lib. Saturnaliũ 1. ex Ennianorum annalium lib. 3.

Hac noctu filo pendebit Etruria tota.

Id eſt, verſabitur in ſummo diſcrimine. Hoc dicto non eſt aliud hodie vulgo tritius. Syneſius in epiſtula quadam ἀπὸ λεπτοῦ φασὶ μίτου τὸ ζῆν ἠρτῆσθαι, *id eſt, Aiunt vitam de tenui pendere filo. Eodem pertinet dictum illud Laconicum, cuius meminit Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis. Nam cum quiſpiam Lampen Æginitan efferret, tanquam longe ditiſſimum, propterea quod multa poſſideret nauigia, Lacon quidam,* οὐ προσέχω ἐγὼ τῇ εὐδαιμονίᾳ ἐκ σχοινίων ἠρτημένῃ, *id eſt, Nihil, inquit, moror felicitatem de funiculis pẽdentem. Nimirum innuens, nauticas opes incertas eſſe, ac fortunæ ludibriis obnoxias.*

Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Est *verſus prouerbialis apud Horatium in Epiſtulis, dicendus in eos, qui ad inſaniam uſque impudentes, nõ verentur & confeſſa negare, & manifeſto falſa pro certis affirmare: deniq. quiduis dicere, ne victi in diſputando videantur. Qualem Plato inducit ſophiſtam Euthydemum, qui canem aiebat ſuum patrem eſſe, & eundem patrem omnium, & omnes omnia ſcire, atque id genus portenta pertinaciter, ne coargueretur, aſſeuerabat. Carmen Horatianum eſt huiuſmodi,*

Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Nimirum inter ſanos conuenit, & nucem corticẽ habere durum, & baccam oleæ, lapillum intus durum. Proinde ludit operam, quiſquis cum id genus hominibus diſceptat, qui dicunt lucem tenebras, & tenebras lucem. Simile eſt quod adfert Galen. De virtute ſimplicium remediorum lib. 2. quoſdam Anaxagoram auctorem citaſſe, qui pronunciaſſet niuem non eſſe albã. Verba Galeni ſic habent. καίτοι γε αὐτ, ὡς τ Ἀναξαγόρας ἐπικαλοῦνται μάρτυρα, τὴν χιόνα ἀποφαινόμενον ὡς οὐκ ἔστι λευκή. *Atque iſtorum nonnulli, etiam Anaxagoram teſtem adducunt, qui de niue pronunciarit, quod non ſit alba.*

Iupiter orbus.

Ζεὺς ἄγονος, *id eſt, Iuppiter orbus. Vbi quis palam falſa aſſeuerat. Conſtat enim Ioui quamplurimos eſſe liberos, utpote deo lõge mulieroſiſſimo ſalaciſſimoq.: qui nõ una tantum corporis parte gignat, ſed e femore Bacchum, e cerebro Palladem produxerit.*

In mari aquam quæris.

Ἐν θαλάττῃ ζητεῖς ὕδωρ, *id eſt, In mari quæris aquam. Ibi quæris, perinde quaſi difficile inuentu, vbi nihil aliud occurrat: veluti ſi quis in moribus ſceleſtiſſimi hominis vnum aut alterum admiſſum veſtiget, cum tota uita ſit contaminata: aut ſi quis in ſcriptoribus indoctis pauca captet quæ reprehendat, cum nihil occurrat nõ reprehendendũ. Martialis, ſi meminimus: per mare, inquit, quæris aquam. Item Propertius Elegiarum libro primo:*

—Nunc tu
Inſanus medio flumine quæris aquam.

Fluuius cum mari certas.

Ποταμὸς θαλάττῃ ἐρίζεις, *id eſt, Fluuius cum mari certas, vbi minimi cum maximis certamen ſuſcipiunt. Eſt autem locus quiſpiam, ut auctor eſt Suidas in Leontide, cui nomen* ποταμοί, *id eſt, fluuij. Huius incolæ* ποτάμιοι, *quaſi fluuiales dicuntur. Hi notati ſunt, quod quamplurimos in ſuam ciuitatem adſcriberent, quos ea non ſatis commode caperet. Atque hinc prouerbij iocus, quod cum fluuius eſſet, id eſt, locus non admodum amplus, mare videretur æmulari, cum omnes undecunq. in ſeſe reciperet.*

Balbus

Balbus balbum rectius intelligit.

BALBVS balbum rectius intelligit, id eſt, Barbarus barbari orationem. Ita enim natura comparatum eſt, vt qui balbutit, hoc eſt, parum expedite loquitur, melius intelligat ſermonem illius, qui & ipſe conſimili modo balbutiat, quam qui integre & articulate loquatur. Concinne dicetur in eos quibus indoctis indocta magis & nota ſunt, & placent. D. Hieronymus hoc adagio cuiuſdam ſtultitiam tangit. Et idcirco, inquit, ſe eruditum putat, quia Iouinianum ſolus intelligit. Eſt quippe prouerbium, Balbum melius balbi verba cognoſcere. Hæc ille. Porro Iouiniani ſtylum, vt portentuoſum & vehementer obſcurum, idem Hieronymus miris ſalibus deridet in præfatione librorum quibus illius coarguit errores.

Herbam dare.

HERBAM dare, pro eo quod eſt, victorem agnoſcere, ac ſe victum fateri, paſſim obuium eſt apud doctos. Inde ſumptum, quod vt eſt auctor Feſtus Pompeius, id erat paſtoralis uitæ indicium, propterea quod antiquitus curſu, vt alio quopiam certamine ſuperati, herbam ex eodem ſtatim loco decerptam, aduerſario porrigebāt, victoriæ agnitæ ſymbolum. Plinius libro 22. cap. 4. loquens de corona obſidionali graminea: Dabatur, inquit, viridi e gramine, decepto inde, vbi obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Namq. ſummum apud antiquos ſignum victoriæ erat, herbam porrigere victos, hoc eſt, terra & altrice humo, & humatione etiam cedere. Quem morem, inquit, etiam nūc durare apud Germanos ſcio. Idem lib. 8. cap. 5. de elephāte: Mirus nanq. pudor eſt, victusq. uocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Feſtiuius autem erit adagium, ſi ad litterariam victoriam transferatur.

Vt canis e Nilo.

QVI leniter ac velut obiter artem quāpiam, aut auctorē deguſtant, hi ceu canis e Nilo deguſtare dicentur. Id adagij natū eſt ex apophthegmate quodam, cuius meminit Macrobius Saturnalium libro ſecundo. Id eſt huiuſmodi: Poſt fugam Mutinenſem, quærentibus quid ageret Antonius, quidam familiaris eius reſpondit: Quod canis in Aegypto, bibit & fugit. Nam in illis regionibus conſtat canes raptu Crocodilorum exterritos, bibere & fugere. Solinus ait, eos non niſi currentes lambitare, ne deprehendantur.

Haſtam abiicere.

HASTAM abiicere, dixit M. Tullius in oratione pro Murena, pro eo quod eſt, cauſa diffidere & contentionē relinquere: Trāslatū a militia. Deſperat. n. quiſquis arma in bello abiicit: et aut fugā ſpectat, aut mortē expectat. Græci ſimplici uocabulo ῥιψάσπιδας uocāt timidos & in bello fugitiuos, nimirū ab clipei iactu. Id cognominis Demoſthenes in ꝓlio quodā emeruit: tā ignauus in bello, quam in concionibus inuictus, Cleonymus apud Ariſtophanem in Fucis, ἀσπιδαποβλὴς appellatur. Plato libro de legibus duodecimo declarat ῥιψάσπιδος nomen multo probroſiſſimum eſſe.

Harena cedere.

CONFINE eſt his, Harena cedere, pro deſiſtere a certamine, & victoriam vltro concedere. Translatum a pugna gladiatoria. Sic & Horatius,

> Iam Scythæ laxo meditantur arcu
> Cedere campis.

In harenam deſcendere.

IN harenam deſcendere, pro eo quod eſt, certamen inire. A gladiatoris item harena translatum, de quo Flaccus,

> Ne populum extrema totiens exoret harena.

Quæ ſi ad rem animi transferantur, metaphoram habebunt prouerbialem. In exemplis referendis, quoniā paſſim obuia ſunt, non arbitrati ſumus, uel immorandum nobis, uel remorādum lectorem. Meam harenam dixit Plinius in epiſtulis, pro mea functione. Ita enim ſcribit Fabato, Itaque Betico Priſco, quantum plurimum potuero præſtabo, præſertim in harena mea, hoc eſt apud centumuiros.

Auſtrum perculi.

AVSTRVM perculi, id eſt, Operam luſi: eſt apud Plautū in Epidico. Aer enim verberantis ictum, cedēs eludit. Sumptum videri poteſt vel ab his, qui exercentur ad artem gladiatoriam, enſem per aera ventilantes. Vel ab hiſtoria, cuius meminit Aulus Gellius de gente quadam, quæ cum hoc vento bellum geſſit.

Ne vmbram quidem eius nouit.

SIMILIMVM eſt huic illud, quod vſurpat Marcus Tullius in epiſtula ad Atticum libro octauo, O hominem amentem & miſerum, qui ne vmbram quidem τοῦ καλοῦ viderit. Plutarchus περὶ πολυφιλίας Menandrum citat, qui beatum dixerit eum, qui vel σκιᾶς φίλου, id eſt, amici vmbram habeat. Et apud Athenæū, paraſitus quiſpiam, panes rancidos & atros in conuiuium illatos, ἄρτων σκιὰς appellauit: quaſi manes panium, non panes. Quanquam adagium magis videtur ductum ab antiqua pictura, quæ rem duntaxat vmbris ruditer repræſentabat. Et nota eſt ſpecus Platonica, in qua qui deſident, rerum vmbris oblectantur.

Prima facie, Prima fronte notus.

SAPIVNT & hæc quoq. prouerbium, maxime cum ad res incorporeas referuntur: Prima facie, prima fronte, pro eo quod eſt, primo obtutu, & priuſquam preſſius ac diligentius cōſideres. Fallit enim plerumq. primus ille aſpectus, neq. raro calligant oculi pudore quodam. Deinde iterum atq. iterum contemplati perſpicimus quædam, quæ nos antea fefellerant, & primum illud oculorum iudicium quaſi recantamus. Huius adagij frequens eſt vſus apud ſcriptores Latinos, nominatim apud Quintilianum lib. 12. Papinianus lib. 12. tit. de Condictione ſine cauſa, Ceſſare condictio prima facie videtur. Item lib. 16. tit. ad Senatuſcon. Velleianum, Cum prima facie quidem alienam, re vera autem ſuā obligationem ſuſcipiat, & alijs item aliquot locis. Celſus lib. 22. tit. de Probationibus, capite quingentas Prima fronte æquius videtur, vt petitor probet quod intendit &c.

Intus & in cute.

INTVS & in cute notus, eſt modis omnibus cognitus:

perinde quaſi dicas, foris atq. intus notus. Perſius:

Ad populũ phaleras, ego te intus & in cute noui.

Id eſt, aliis fucum facito, mihi plane notus es, neque potes impoſturam facere. Et ſummam cutem primam illam rei quaſi frontem, ac ſpeciem vocamus. Auſonius in præfatione in periocha Homeri: Hæc eius ſpecies apparet, ſummam cutem primi operis intuenti. Et Horatius:

Introrſum turpis: ſpecioſus pelle decora.

A limine ſalutare.

H v i c *pene diuerſum eſt: A limine ſalutare. Plurimum uenuſtatis optinebit et hoc, ſi ad res incorporeas deflectatur. Veluti ſi quis dicatur theologiam a limine duntaxat ſalutaſſe: qui videlicet neque valde diuturnam, neque præcipuam operam impenderit, ſed rudimenta modo deguſtarit. Seneca epiſtula quadrageſima nona: Nec ego nego proſpicienda iſta ſed proſpicienda tantum; & a limine ſalutanda. Agit de dialecticorum argutiis, quas abunde ſatis exiſtimat leuiter attigiſſe. Tranſlatum a vulgaribus iſtis amicis, qui non admittuntur in penetralia, ſed procul atque a limine ſalutant, ac deinde diſcedunt.*

Primoribus labiis deguſtare.

P r i m o r i b v s *labiis deguſtare, eſt breuiter quippiã attingere. Ductum ab iis, qui cibum aut potum tenuiter deguſtant, nihil inde in ſtomachum tranſmittẽtes. Cicero pro Cælio, Equidem multos & uidi in hac ciuitate, & audiui, non modo qui primoribus labiis deguſtaſſent genus hoc vitæ. Idem de natura deorum lib. 2. Is cum dixit fore ſempiternum, hic cenſes primis, vt dicitur, labiis deguſtaſſe phyſiologiam? id eſt, naturæ rationem. Quintilianus libro duodecimo. Sed hoc tranſeo, de quo neminem qui litteras uel primis, vt aiunt, labiis deguſtarit, dubitaturum puto. Procopius ſophiſta in epiſtula quadam,* πάλιν δὲ ταύτης ἐμεμφόμην, εἰ τοσοῦτο νέκταρ τε πράγματος ἄκρῳ δακτύλῳ φαγὼν, εἶτα τὴν ἡδονὴν ἀφαιρεῖται*, id eſt, Rurſum in hanc ſtomachabar, ſi cum tãtam rem ſummo, vt aiũt, digito deguſtandam præbuiſſet, deinde voluptate ſpoliaret. Quibus in uerbis illud noue dictum, quod digito guſtum tribuit, niſi hoc ſenſit, qui leuiter deguſtãt, eos rem deguſtandam, ſummo digito admonere linguæ.*

Summis labiis.

S v m m i s *labiis Græci paullo diuerſius vſurpant, nempe cum quis verbis duntaxat ſimulat quippiam, non autem ex animo facit. Lucianus in apologia,* καὶ ἐπ' ἄκρου χείλους φιλοσοφῶν*, id eſt, Ac ſummis labiis philoſophum agens. Item in Dialogis amatoriis,* ἐπ' ἄκρου τοῦ χείλους τοὺς ὅρκους ἔχουσι*, id eſt, Summis in labiis iuſiurandum habentibus. De amatoribus loquitur, qui venereum iurant iuſiurandum, non ex animo. Seneca lib. 1. cap. 10. Non a ſummis labiis iſta uenerunt, habent hæ uoces fundamentum. Ad eundem modum diuus Hieronymus in epiſtula ad Ruſticum monachũ, Vt non leui, inquit, citatoq. ſermone, &, vt ita loquar, ſummis labiis hoſpites inuitemus.*

Extremis digitis attingere.

H v i c *germanum eſt, extremis attingere digitis, pro eo quod eſt leuiter attingere, quod modo ita demum adagium videbitur, ſi metaphora acceſſerit. M. Tullius in eo loco, quẽ modo citauimus, Equidẽ multos & vidi in hac ciuitate, & audiui, non modo qui primoribus labiis guſtaſſent genus hoc vitæ & extremis, vt dicitur, digitis attigiſſent, ſed qui totam adoleſcentiam voluptatibus dediſſent, emerſiſſe aliquando, & ſe ad frugem bonam, vt dicitur, recepiſſe. Græci ſic efferunt,* τῷ ἄκρῳ ἅπτεσθαι δακτύλῳ*, id eſt, Summo contingere digito. Ita Baſilius in epiſtulis:* οἶδα καὶ αὐτὸς, εἰ καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ τὸ γλυκύτατον τὸ μέλιτος τῆς παρ' ὑμῖν ἐκκλησίας ἀπολαύσαντος πέρυσιν*, id eſt, Noui & ipſe, tametſi ſummo digito, mel dulciſſimum veſtratis eccleſiæ guſtauimus anno ſuperiore. Tranſlatum videri poteſt a luctantibus. Nam Græci vocant* ἀκροχειρίζεσθαι*, colluctari cum quopiam citra reliqui corporis congreſſum, ſed ſummis duntaxat digitis. Lucianus in Demonactis vita,* Οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἁψάμενος*, id eſt, Neque ſummis, vt aiunt, digitis attingerat. Euripides hyperbolen citra metaphoram vſurpauit in Iphigenia Aulidenſi:*

Οὐχ ἅψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ,
Οὐδ' εἰς ἄκρους χεῖρας.

Haud filiam continget Agamemnon tuam,
Non uel manu primore.

Dimidium plus toto.

Π λ έ ο ν ἥμισυ παντὸς*, id eſt, Dimidium plus toto, ænigma prouerbiale, quo commendatur omnes mediocritas. Refertur & exponitur a Platone lib. De legibus 3.* ἆρα δὲ ἠγνοήκασι, τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον. ὁπόταν ᾖ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν, ζημιῶδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τοῦ μετρίου τὸ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο τὸ ἄμεινον ὂν χείρονος*, id eſt, Nõne quod ignorauerint Heſiodum rectiſſime dicentem, dimidium ſæpenumero plus eſſe quam totum: videlicet cum totũ accipere noxiũ fuerit, dimidiũ aũt moderatũ, ibi immoderatũ immoderato plus eſſe duxit, vtpote quod ſit deteriore melius. Ad eundem modum enarrant Heſiodi interpretes: nimirum in toto ſignificatam eſſe* τὴν πλεονεξίαν*, in dimidio* τὴν ἰσότητα*. Siquidem qui dimidio contentus eſt, is in medio conſiſtit: contra, quiſquis ad totum vſque progreditur, is mediocritatem prætergreſſus, ad extremum perueniat oportet. Meminit eiuſdem adagij & lib. de Rep. 5. Rurſus lib. De legibus 6. declerans in ciuitate præcipuum eſſe, vt eximiis uiris committantur magiſtratus.* Ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε. τὸ δ' ἐστί γε ὡς ἐμοὶ φαίνεται πλέον ἢ τὸ ἥμισυ*, id eſt, principium enim, totius negotij dimidium dicitur in prouerbiis, ac bene cœpiſſe ab omnibus vbiq. laudi datur. Ceterum hoc mihi ſane pluſquam dimidium videtur. Plato adludit ad vocis amphibologiom, nam* ἀρχὴ *Græcis & principium rei, & magiſtratum ſonat. Pittacus apud Laertium vbi ſe ſponte abdicaſſet magiſtratu, agri ſibi a Mitylenæis relicti dimidium reſecuit, auctore Soſicrate, dicens, dimidiũ præſtabilius eſſe toto. Idẽ pecuniã a Crœſo miſſã recuſauit, reſpõdẽs, ſibi dimidio plus eſſe quã uellet. Carmẽ extat apud Heſiodũ libro 1. operis, cui titulus* ἔργα καὶ ἡμέραι*. Scribit enim ad fratrem Perſam*

ſam in hunc modum:

Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ', ἄλλα τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι,
Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν, ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

Quos verſus utcunq. vertimus ad hunc modum:

Iamq. patris nobis erat herciſcunda facultas,
At tu vltra ſortem rapiebas plurima, reges
Donivoros tibi concilians, qui ſoluere litem hanc
Affectant. verum ſtulti neſcire videntur
Dimidium quam ſit toto præſtantius, & quam
Magna ſit vtilitas maluæ, aſphodeliq. virentis,

Quid autem ſit aſphodelus, videtur olim parum inter eruditos conſtitiſſe. Quandoquidē Gellius lib. 18. hāc quæſtionem in ſtudioſorum conuiuiis propoſitam fuiſſe prædicat tanquam de re paucis cognita. Theodorus alicubi vertit albucum. Quod autem ad huius adagij pertinet enarrationem, ex multis Luciani locis colligere licet, aſphodelum herbam eſſe plebeiam ac vilē: atq. hac victitare manes, apud quos nullus luxus, nulla ſit ambitio. Quinetiā apud Theocritum Idyllio ſeptimo, aſphodelus inter ruſticanas herbas commemoratur:

Κνύζᾳ τ' ἀσφοδέλῳ τε πολυγνάμπτῳ τε σελίνῳ.

Proinde Poeta, regum ac locupletum immoderatos luxus taxat, illorum faſtibus, popularium mediocritatem anteponens. Plutarchus item in conuiuio ſeptem ſapientum, locum hunc Heſiodium putat ad frugalitatis admonitionem eſſe referendum. Suidas ex euentu natam parœmiam exiſtimat, huiuſmodi quandam adferens fabulam. Duo fratres erant, quorum alter moriens, fratri teſtamento mandauit, & filij quem pupillum relinquebat tutelam, & facultatum illius procurationem. At is cum eſſet eiuſmodi, cuiuſmodi vulgo ſunt homines: nimirum vt plus apud eum valeret lucrum, quam pietas: pueri res occupare conatur, idq. dum molitur, etiam ſua perdidit. Deinde poſtulanti, vt ſui ratio haberetur, quo poſſet in locum meliorem reſtitui, reſponſum eſt ad hunc modum:

Νήπιοι οὐκ ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός. id eſt,
Dimidium, quam ſit toto præſtantius, iſtud
Haud nouit ſtultus.

Suidas citat ex Marino quodam: γέγονε δὲ ἡ ἀρχὴ, οὐκ ἀρχὴ μόνον, οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἥμισυ τοῦ παντὸς, αὐτὸ δὲ ὅλον τὸ πᾶν, id eſt, Contigit autem nobis principatus, non principatus tantum, neque (iuxta prouerbium) dimidium totius, ſed ipſum totum vniuerſum. Regum igitur eſt, dimidium totius, totum auferre, tyrannicum. Itaque prouerbium trifariam licebit vſurpare: primum cum mediocritatem illam vere auream efferemus, citra quam nihil eſt in rebus humanis, nec honeſtum, nec iucundum, nec laudatum: mediocritatē autem opportunitate metimur, quemadmodum Heſiodum imitatus ait Pindarus:

Ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, i. Adeſt vnicuiq. rei modus, ad eum cognoſcendum optima oportunitas. Etenim pro loco quod alias nimium eſt, alias erit parum. Idem in Nemeis hymno vltimo:

Κερδέων δὲ χρὴ μέτρον θηρευέμεν,
Ἀπροσίκτων δ' ἐρώτων ὀξύτεραι μανίαι. id eſt,
In lucris autem oportet modum ſectari,

Nam immenſarum rerum cupiditates vehementiores habent inſanias. Alter vtendi ratio fuerit, cum æqualitatem anteferemus, quam Pythagoras dixit amicitiæ tum parentem, tum altricem: contra inæqualitatē, diſcordiarum bellorumq. matrem, id quod eleganter extulit Euripides in Phœniſſis:

Κεῖνο κάλλιον, τέκνον,
Ἰσότητα τιμᾶν, ἣ φίλους ἀεὶ φίλοις
Πόλεις τε πόλεσι, συμμάχους τε συμμάχοις
Ξυνδεῖ. τὸ γὰρ ἴσον, νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ.
Τῷ πλέονι δ' αἰεὶ πολέμιον καθίσταται
Τοὔλασσον, ἐχθρᾶς δ' ἡμέρας κατάρχεται.
Καὶ γὰρ μέτρ' ἀνθρώποισι καὶ μέρη σταθμῶν
Ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισε,
Νυκτός τ' ἀφεγγὲς βλέφαρον, ἡλίου τε φῶς
Ἴσον βαδίζει τὸν ἐνιαύσιον κύκλον,
Κοὐδέτερον αὐτῶν φθόνον ἔχει νικώμενον,
Εἶθ' ἥλιος μὲν, νύξ τε δουλεύει βροτοῖς. id eſt,
Illud nate fuerit pulchrius,
Aequalitatem amplecti, amicos hæc enim
Glutinat amicis ſemper, vrbes vrbibus,
Sociosq. ſocijs nectit. etenim æqualitas
Cum legibus reſpondet atq. concinit.
At quod minus ſit, cum hoc quod eſt plus, prælium
Vſq habet, & hinc diſcordiarum exordia.
Siquidem modos cunctorum, & æquilibria
Aequalitas mortalibus præſcripſit, &
Præfinijt numeros, & atræ noctis, ac
Lucis diurnæ ſecuit hæc diſcrimina,
Vt annuum æquis vicibus exigant ſimul
Orbem, nec altera alteri unquam inuiderit
Superata; deinde noxq. ſolq. ſeruiunt
Mortalibus. & reliqua.

Tertia vtendi ratio, ſi quando deterrebimus ab inferenda iniuria, ſuadebimusq. ſatius eſſe, iuxta Platonis ſententiam iniuriam in ſeſe admittere, quam inferre alteri. Nam id ſibi velle prouerbium hoc, demonſtrat Plutarchus in commentario De audiendis poetis. Huc pertinet quod de Dario refert Plutarchus. Cum enim Præfectos prouinciarum ad ſeſe accerſitos percontatus eſſet, num grauia eſſent tributa, atq. illi reſpondiſſent, eſſe mediocria, iuſſit de ſingulis dimidium pendi, indicans eſſe ſatius dimidium accipere cū beneuolētia prouincialium, quā totum cum odio ſuorum Noſtra ſententia nō ſemper aſpernandum illud comici Syri conſilium: Potiusquam venias in periculum, ſerues ne an perdas totum, dimidium, ſiue vt legunt alij, diuiduum face.

Serpentis oculus.

Ὄφεως ὄμμα, id eſt, Serpentis oculus. De his dici conſueuit, qui acribus et intentis intuerentur oculis. Ab animante ſumpta metaphora. Sunt enim huic animanti oculi duriores ac perſpicaces. Vnde Flaccus:

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius?

Ne moueto lineam.

Μὴ κινεῖν γραμμὴν, id eſt, Ne moue lineam. Pindaricorum hymnorum enarrator exponens eum locum Οὕτω δ' ἔδωκε Λίβυς ἁρμόζων κόρᾳ νυμφίον ἄνδρα, ποτὶ γραμμᾷ μὲν αὐτὰν στᾶσε, Loquitur autem de Antæo, qui inueni-

lus deſponſam filiam extrema ſtatuerit linea, vt qui primus ad eam curſu perueniſſet, is vxorem abduceret domum. Recenſet huiuſmodi prouerbium: Μὴ κίνει γραμμὴν, id eſt, Ne moueris lineam. Idq. tranſlatum exiſtimat a more veterum, qui metam ducta linea ſignabant, in qua præmium propoſitum erat, quod auferret victor. Ducebatur autem & altera linea pro carceribus, quemadmodum alibi diximus: vnde curſus erat initium. Igitur vtraq. linea prouerbij miniſtrauit occaſionem ἀπὸ γραμμῆς, id eſt, ab ipſo initio, & Μὴ κίνει γραμμὴν, id eſt, Ne moueas metam. Significat autem non eſſe mutandas leges, neque prætereundos fines rerũ præſcriptos. Huc peculiarius pertinet Theocriticum illud ἐν Βουκολιασταῖς:

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον. id eſt,
Atq. e lineola lapidem mouet.

Adludit ad flumen Galatea, ſaxum aliquod ab extrema ripa ſecum auferens. Eſt & ſacra linea in teſſerarum luſu: de qua dictum eſt alias.

Eandem tundere incudem.

EANDEM *incudem aſſidue tundere, eſt indefatigabili aſſiduitate in operis alicuius ſtudio perſeuerare. Metaphora ducta a fabris, crebris ictibus incudem ferientibus: atque ita tandem aliquando ferri rigorem perpetuo labore vincentibus. Marcus Tullius libro De oratore ſecundo: Ego autem ſi quem nunc plane rudem inſtitui ad dicendum velim, iis potius tradam aſſiduis, vno opere eandem incudem, die noctuq. tundentibus. Conueniet in grammatiſtas ac litteratores, quibus ſine fine eadem ſunt inculcanda pueris, vt hæreant aliquando.*

Cicada vocalior.

Τέττιγος φωνητικώτερος, id eſt, Cicada vocalior. *Dicebatur in hominem impendio garrulum aut admodum muſicum, propterea quod hoc inſectum rore duntaxat viuens & cantu potiſſimum delectetur. Et quoſdam ita muſicæ deditos, vt neglecto cibo perituri fuerint inedia, in cicadas a diis mutatos, narrat apud Platonem Socrates in Phædro. Et Theocritus in Daphnide:*

Τέττιγος ἐπεὶ τύγα φέρτερον ᾄδεις. id eſt,
Quippe canis melius quacunq. cicada.

Apud Diogenem Laertium refertur Timonis carmen in Platonis eloquentiam,

Τῶν πάντων δ' ἡγεῖτο πλατίστακος, ἀλλ' ἀγορητὴς
Ἡδυεπὴς τέττιξιν ἰσογράφος, οἵθ' Ἑκαδήμου
Δενδρέῳ ἐφεζόμενοι ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι. id eſt,
Cunctos anteibat latiſſimus ille, ſuauis
Orator, cuius non cedunt ſcripta cicadis,
Quæ ſuper arboribus reſident lucis in opacis,
Ac mittunt vocem modulato gutture amœnam.

Eſt autẽ adluſio, quam latinus interpres nõ poteſt reddere, in πλατίστακος *ad Platonem, & in* Ἑκαδήμου *ad illius Academiam. Adluſum item ad carmen Homeri Iliados γ. de ſenibus, qui* ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι, *i. Vocem floridam emittunt. Apud Athenæum libro ſexto, paraſitus quiſpiam ſeipſum depingens,* λαλῶν, *inquit,* τέττιξ, *i. garrulitate cicada ſum. Et apud eundem libro vndecimo, Theopompus* τέττιξ κελαδεῖ, *id eſt, Cicada ſtridet, quod tamen illic videtur boni ominis cauſa dici.*

Ἀντιπελαργεῖν.

Ἀντιπελαργεῖν *apud Græcos eſt mutuam officij vicem rependere, maxime nutricandi, fouendiq. eos, a quibus aliquando fueris enutritus, aut inſtitutus: vt ſi liberi parentes ætate feſſos viciſſim alant foueantq.: aut ſi diſcipulus præceptorem inuicem erudiat. A ciconiæ natura ſumptum, quæ Græce pelargus dicitur. Ea inter aues vna pietatis ſymbolum obtinet. Extat autem lex pietatis magiſtra, quæ edicit, vt liberi parentes alant, aut vinciãtur. Ad id reſpexiſſe videtur Homerus Iliados Δ cum ait:*

Οὐδὲ τοκεῦσι
Θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών. i.
Nec nutricandi officium genitoribus vnquam
Perſoluit charis, breue at illi contigit æuum.

Eodem adluſit Euripides in Oreſte:

Καὶ μὴν τίνουσί γ' ἀντιπελαργίας τροφάς. id eſt,
Atqui rependet mortuæ altricæ vicem.

Hanc itaq. legem, quam pleriq. etiam mortales negligunt, ſola ciconia inter omnia animantiũ genera exprimit. Siquidem reliqua tantiſper amant, agnoſcuntq. parentes, dum egent illorum ad nutricationẽ opera: Vna ciconia parentes ſenecta defectos, viciſſim alit, & volandi impotentes humeris geſtat. Quorum poſterius laudatur in Aenea, cui inde Pij cognomen: alterum miris laudibus fertur in puella, quæ matrem captiuã complures dies ſuis vberibus aluit. Hanc ob cauſam, vt auctor eſt Suidas, antiquitus in regũ ſummo ſceptro ciconiæ figura ponebatur, in imo hippopotamus: vt ipſo geſtamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, violentia cohibere. Nam hippopotamus animal efferum eſt ac violentum: atq adeo impium, quippe quod interfecto patre matrem init, teſte Plutarcho in commentario, cui titulus: Vtra animantia ſint prudentiora, terreſtria, an aquatilia. Laborant infamia impietatis & viperæ, quod perfracta matris aluo naſcuntur. Item ſcorpiones & aranei, qui poſt incubatus officium a ſuis fœtibus interimuntur. Teſtis Ariſt. lib. De natura animal. v. De ciconiarũ pietate Plin. li. 10. cap. 23. teſtatur his verbis, Ciconiæ nidos eoſdem repetũt. Genitricum ſenectam inuicem educant. Quin & diuus Baſilius ciconiarum nobis pietatis erga parentes exemplum proponit. Eodem adluſit Crates Cynicus ſcribens Hipparchiæ vxori de filio nato, cum pollicetur ſibi curæ futurum, vt illum matri ciconiam pro cane remittat in ſenecta. Canes enim vocantur Cynicæ ſectæ philoſophi. Significat igitur puerum fore pium, qui parentem iam decrepitam mutuo foueat. De ciconiarũ pietate meminit & Ariſtophanes in Auibus:

Ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισιν νόμος
Παλαιὸς ἐν ταῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν,
Ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπετησίμους
Πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων,
Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν. id eſt,
Nobis quidem auibus peruetuſta lex viget,
Ciconiarum inſcripta tabulis, vt ſimul
Ciconia parens educauerit ſuos
Ciconiadas, & iam volucres euaſerint,
Pulli viciſſim nutriant patrem ſuum.

Vtitur eodem Plato in Alcibiade primo. Sed nemo profecto venuſtius, nemo felicius, quam Angelus Politianus in quodam epigrammate,

Κείτῃ

Κἄστι γε ἄλλως

Εἰ νῦν τὴν γραῦν ἀντιπελαργήσομεν. id eſt,

Si nos Latini olim Græcorũ litteris educati, nunc Græciam velut anum atq. effœtam, viciſſim ſuas doceamus litteras. Porro huiuſmodi officium, quod liberi viciſſim in parentes collocant, Græci vnico verbo dicũt, γηροβοσκεῖν, ſeu γηροτροφεῖν & γηροκομεῖν. Extat in hãc ſententiam huiuſmodi ſenarius:

Ἱκανὸς βιώσῃ γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς. id eſt,

Viuax eris, ſenes parentes confouens.

In quadrum redigere.

In quadrum redigere dixit M. Tullius in eodem libro, pro eo quod eſt, in ordinem aptamq. ſtructuram concinnare. Sumptum ab iis, qui arbores aut lapides mathematicis gnomonibus exæquant, vt vndequaq. cõgruant inter ſeſe: proinde quod conuenit, quadrare dicimus. Vergilius Georgicon libro tertio:

Indulge ordinibus, nec ſecius omnis in vnguem
Arboribus poſitis, ſecto via limite quadret.

De fece haurire

M. TVLLIVS in catalogo illuſtrium oratorum, figura mirum ni prouerbiali dixit, de fece haurire, pro eo quod eſt, ſordida quæpiam ac plebeia, nimisq. humilia perſequi. Vſurpat hoc prouerbium Atticus eo quo diximus libro in Ciceronẽ, qui tẽpus tereret in cõmemorandis oratoribus quibuſdam obſcuris, ac nullius pene nominis. Mutuo ſumptum a ſordidis iſtis, qui vinũ una cum ipſa fece hauriunt, ne quid omnino reliquum faciant in dolio, vnde & plebis infimam fecem dicimus.

In laqueum inducere.

In laqueum inducere, & In caſſes inducere, eſt arte ſic concludere quempiam, vt iam nullum ſit effugiũ. Qui mos fuit Socrati Platonico, ſuis illis rogatiunculis eo depellere ſophiſtas, vt negarent, quæ prius affirmauerant: quæ negauerant, affirmarent: deniq. nihil non dicerent. Quintilianus libro Inſtitutionum quinto: Turbãtur enim, & a patronis diuerſæ partis in laqueum inducuntur. Græci qui iam capti teneantur, ἐμβρόχους vocant. Ouidius:

Decidit in caſſes præda petita meos.

Euripides in Hyppolito coronato:

Κρεμαστοῖς ἐν βρόχοις ἠρτημένα. id eſt,

Penſilibus irretita caſſibus.

Ibidem paullo poſt:

Αὔταν τ' ἄνασσαν ἐξ ἐπισπαστῶν βρόχων. id eſt,

Heram e tenacibus expedire caſſibus.

Bœotica ſus.

Ἡ Βοιωτία ὗς, i. Bœotica ſus. Vetuſtiſſimum adagium, olim in ſtolidum & indoctum hominem iaci ſolitum, vſurpatur a Pindaro in Olympiacis:

Ἔπειτ' ἀρχαῖον ὄνειδος ἀλα-
θέσι λόγοις φεύγομεν Βοιωτίαν ὗν.

Admonet Aeneam Chorodidaſcalum, ita curet canendum hymnum, vt vetus illud probrum veris rationibus liceat effugere, quod in amuſos dici conſueuerit, Βοιωτία ὗς. Interpres originem prouerbij refert ad hũc modum. Qui priſcis temporibus Bœotiam regionẽ incolebant, Ὕαντες appellabantur, gens barbara & agreſtis: proinde quidam deprauata voce, pro Ὕαντες ὕας, id eſt, ſues appellabant. Idq. ſcomma ceſſit in prouerbium, vt primũ in Bœotos diceretur: ab his in quoſuis indoctos, inconditos, moribusq. ruſticanis homines torqueretur, Βοιωτία ὗς. Interpres citat eundem Pindarum ex Dithyrambis:

Ἦν ὅτε σύας τὸ Βοιώτιον ἔθνος ἔνεπον. id eſt,

Erat cum Bœoticam gentem ſues vocarent.

Citat & ex Cratino: Αὗται δ' εἰσὶ Συβοιωτικὸν πεζοφόρον γένος ἀνδρῶν. id eſt, Iſti ſunt Sybœoticum pedeſtre genus virorum, dictione ridicula compoſita ex ſue & boue. In cõmentariis Græcorum inuenitur, Βοιώτιος νοῦς. id eſt, Bœoticus animus, pro ſtupido brutoq. Plutarchus in commentario περὶ τῆς σαρκοφαγίας indicat Atticos ſtupidi, bardi, inſulſi, deniq. & ſuis cognomen indidiſſe Bœotis, potiſſimum ob edacitatem. Cui adſtipulatur Athenæus libro decimo referens hos verſus ex Eubulo:

Πονεῖν μὲν ἄμμες καὶ φαγεῖν μὲν ἀνδρικοὶ,
Καὶ καρτερεῖν, τοὺς δ' Ἀθηναίους λέγειν
Καὶ μικρὰ φαγεῖν, τοὶ δὲ Θηβαῖοι μέγα. id eſt,

Sumus ad bibendum atq. ad vorandum ſtrenui,
In his valemus, Athenienſes dicere
Prompti, edere pauca, multa Thebani ſolent.

In Græcis verſibus apparet πονεῖν ſcriptum pro πίνειν aut πιεῖν, & μὲν prius pro μὲν & τοὶ pro οἱ. Idem Eubulus in Europa:

Κτίζει Βοιωτὸς πόλιν
Ἀνδρῶν ἀρίστων ἐσθίειν δι' ἡμέρας. id eſt,

Vrbem parauit ille Bœotus viris,
Diem per omnem ingurgitare ſtrenuis.

Rurſus ex Eubuli altera fabula:

Οὕτω σφόδρ' ἐστὶ τοὺς τρόπους Βοιώτιος. id eſt,

Vſq. adeo mores obtinet Bœoticos.

Idem approbat multis multorum auctorũ teſtimoniis. Sunt autem inter ſe cognata vitia πολυφαγία, & ſtoliditas. Atq. hinc Herculem Thebanum edacem faciũt, ſed eundem a litteris alieniſſimum, adeo ut præceptorẽ ſuum trucidarit. Fuit autem & hic Bœotus, nimirum Thebis natus. Rurſum Plutarchus De dæmonio Socratis: Ἀνανεῶσαι τὸ κατὰ Βοιωτῶν ἀρχαῖον εἰς μισολογίαν ὄνειδος. id eſt, Refricare vetus illud aduerſus Bœotios de litterarum odio probrum. Quanquam ipſe Plutarchus Bœotus fuit, homo quiduis citius, quã ſtupidus. Deniq. quoniam conſtat vel ob Romanum imperium latiſſime propagatum, vel ob commercia negotiatorum, voces Germanicæ, Gallicæ, Britãnicæq. linguæ fuiſſe mixtas, ſuſpicamur a Græcis ad nos dimanaſſe, quod hominem ſtupidum ac nullo mẽtis acumine præditum vulgo dicimus hot, pro bœoto. proprium enim huic linguæ, voces quamuis multarum ſyllabarum in vnam ſyllabam contrahere.

Cribro diuinare.

Κοσκίνῳ μαντεύεσθαι, id eſt, Cribro diuinare, eſt coniectura ſagaci rem deprehendere. Aut ſtulte de rebus occultis diuinare. Lucianus in Pſeudomante, κοσκίνῳ τὸ τοῦ λόγου μαντευόμενος, id eſt, Cribro, quod aiunt, vaticinans. Meminit & Theocritus in Idyllio tertio:

Εἶπε καὶ Ἀγροιὼ τἀλαθέα κοσκινόμαντις. id eſt,

Cribro vaticinans, verum mihi dixit Agræo.

Porro genus hoc diuinandi ſuſpenſo cribro, in hodier-

num

num vſq. tempus durat apud quoſdam ſuperſtitioſos. Apud veteres vaticinia peragebantur, cribro, lauro, & tripode.

Hydram ſecas.

Ὕδραν τέμνεις, *i. Hydram ſecas. Eſt apud Platonẽ lib. De repub. 4.* ἀγνοοῦντες, *inquit,* ὅτι τῷ ὄντι ὥσπερ ὕδραν τέμνουσι, *id eſt, Ignari ſe reuera tanquam hydram ſecare. Eſt autem hydram incidere, ita vnum aliquod incommodum tollere, vt in eius locum alia plura recipias. Adagium natum a fabula hydræ Lerneæ, quam alij centum fuiſſe capitum aiunt, alij octo, e quibus vnum erat immortale. Cum hoc monſtro multum diuq. conflictatus eſt Hercules, propterea quod vno reciſo capite, plura renaſcerentur. Plutarch. in cõmentario De fortuna Alexandri,* ὕδραν τέμνων ἀεὶ τοὺς πολέμους ἀναφυομένους, *id eſt, Hydram ſecans ſemper aliquibus bellis repullulantem. De Alexandro loquitur, cui vno bello cõfecto, ſubinde aliud atq. aliud exoriebatur. Cyneas cognita Romanorũ multitud. ne identidem poſt acceptam cladem copias inſtaurantium dixit, Pyrrhum ſibi videri aduerſus Lerneam hydram pugnare. Hinc Horatius in Odis.*

Non hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem.

Accommodari poterit ad eos, qui litibus inuoluuntur nunquam finiendis. Lis enim litem parit, & ſæpenumero pro vna euecta tres ſubnaſcuntur. Seneca quodam in loco ſcribit, negotia ſordida, quæ nos auocant a ſtudio ſapientiæ, abrumpi poſſe, explicari non poſſe; quod negotium ex negotio ſeratur, & occupationi occupatio, velut vnda ſuccedat undæ.

Ne ramenta quidem, Ne feſtuca quidem.

Ne ramenta quidem ditior, hyperbole prouerbialis, cũ alias aliquoties apud Plautum, tum in Rudentibus: Nũquam Hercle hinc hodie ramenta fies fortunatior, perinde quaſi dicas ſtupæ ditior, ita vt vulgo loquuntur. Simili figura dixit Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Λιποῦσα μηδὲν οἴκοι, οὐδὲ πασπάλην. *id eſt,*
Nihil hic cum reliqueris, moueris ne feſtucã quidẽ.

Idem in Veſpis:

Ὕπνου δ᾽ ὁρᾷ τὴν νύκτ᾽ οὐδὲ πασπάλην. *id eſt,*
Noctu haud videt ſomni ne Paſpalam quidem.

Interpres ait, πασπάλην *ſignificare minutiſſimum quidpiam. Quibuſdam ea vox magnetẽ lapidem declarat. Subnectit eodem in loco conſimilem figuram:*

Ἢν δ᾽ οὖν καταμύσῃ κἂν ἄχνην. *id eſt,*
Quod ſi vel achnen flexerit ſomno caput.

ἄχνη *uero ſignificat minutiſſimum ac leuiſſimum illud, quod e ſpicis excuſſis euolat. Qua voce vſus eſt & Homerus Iliados ε.*

Ὡς δ᾽ ἄνεμος ἄχνας φορέει ἱερὰς κατ᾽ ἀλωάς. *id eſt,*
Vt vento tenues ſacra area iactitat achnas.

Hebraicarũ periti litterarũ affirmãt quã uocem Hieronymus uertit puluerẽ, ſecutus ſeptuaginta, qui trãſtulerũt χνοῦν, *idẽ Hebræis ſonare qđ Græcis* ἄχνη.

Sacrum ſine fumo.

Ἀκαπνος θυσία, *id eſt, Sacrificium abſq. fumo, de nimium tenui conuiuio, & in quibus nihil cocti obſonij apponitur. Tranſlatum a pauperculorum ſacris, molas, thuſculum, lac, aut corollas offerentium, cum dij nidorem illum exſpectẽt, vna cum fumo ſubuolãtem, iuxta Homerum. Lucianus in Amoribus,* Βαθύγεως μὲν ὁ δαίμων ὁ Λυκῖνε, καὶ ταῖς ἀκάπνοις ὡς φασὶ τῶν θυσιῶν οὐχ ἥδεται *id eſt, Sane perquã edax deus eſt Luciane, quiq. fumi expertibus ſacris haud quaquam gaudeat. In eũ ſenſum vſus eſt & Athenæus,* ἀκαπνα γὰρ αἰεὶ θύομεν οἱ ποιηταί. *id eſt, Nam poetæ ſemper ſacra ſine fumo ſacrificamus.*

Non eſt curæ Hippoclidi.

Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, *id eſt, Non eſt Hippoclidi cura. Siue vt carmẽ reddam⁹, Nõ curat Hippoclides. Eſt enim verſus iambicus dimeter catalecticus. Hoc adagio ſignificabant ſe quippiam negligere, neq. magnopere laborare. Natum autem eſt ex hiſtoria quam pluribus verbis narrat Herodotus in Eratone. Vt autem in pauca cõferam⁹, hic Hippoclides erat Tiſandri filius, qui cum multis alijs iuuenibus Cliſthenis Sicyonij filiã ambiebat. Verum cum Cliſthenes procos toto anno probaret, & Hippoclides in conuiuio indecoram quandam ſaltationem edidiſſet, ſublatis in altum pedibus, pater offenſus inhoneſto iuuenis luſu, ait,* Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὲν τὸν γάμον, *i. Fili Tiſandri, amiſiſti tua ſaltatione excidiſti. At ille protinus reſpondit,* Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, *i. Haud curat Hippoclides. Et inde vt teſtatur Herodotus, in prouerbium abijt. Id dictum in ipſum retorquet Herodotum Plutarch. in libello, quẽ aduerſus eum ſcripſit,* [illegible] *id eſt, Videtur mihi velut Hippoclides cruribus manuum vice in menſa geſticulans poſtquam a veritate deſultauit dicere, nõ eſt cura Hippoclidi. Lucianus in apologia,* Ἱκανὸν δὲ ἐκεῖνό μοι τὸ, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, *i. Mihi ſuffecerit illud quod dicitur, haud curat Hippoclides. Idem in Hercule,* Καὶ ὁ Ἱπποκλείδης οὐ φροντιεῖ; *id eſt, Neq. laborabit Hippoclides. Mentionẽ huius adagij facit & Euſtathius in Iliados Homericæ primum librum ſcribens. Adluſit huc Ariſtophanes in Veſpis, ſæpius repentes illud,* ὀλίγον μοι μέλει, *i. Leuiter mihi cura eſt.*

Canis in præſepi.

Ἡ κύων ἐν τῇ φάτνῃ, *id eſt, Canis in præſepi. In eos dicitur, qui nec ipſi fruuntur re quapiam, neq. reliquos itẽ ſinunt vti: veluti ſi quis egregios codices incluſos diligenter adſeruet, quos nec ipſe unquam euoluat, nec alijs euoluendi faciat copiam. Quemadmodum canis in præſepi nec ipſe veſcitur hordeo, & equum vetat veſci. Lucianus aduerſus indoctũ,* Ἀλλὰ τὸ τῆς κυνὸς ποιεῖς, τῆς ἐν τῇ φάτνῃ κατακειμένης, ἣ οὔτε αὐτὴ τῶν κριθῶν ἐσθίει, οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει, *i. Verum haud aliter facis, quam canis illo in ſtabulo cubans, qui cum ipſe non edat hordeum, tamen haud ſinit equum qui poſſet edere, id facere. Vtitur eodem in Timone. Citatur apud Suidam in prouerbio,* οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον, *ſed tacito auctoris nomine,* τῇ φάτνῃ προσάγεις τὴν κύνα, καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον ἄγεις οὐδέν, *id eſt, Ad præſepe ducis canem, nihil autem adducis ad Bacchum: hoc eſt, adfers quæ ad rem nihil attinent, ex his uero quæ pertinebant ad cauſam propoſitã nihil adfers. Simile quiddam refert Athenæus lib. 6. de gente quadam Galatarum, qui dicuntur Cordiſtæ: abominantur aurum,*

nec

nec important in ſuam regionem, nihilo ſecius tamen alios non deſinunt coſpoliare. Aiunt eam gentem eſſe reliquias Galatarum, qui ſub duce Brenno ſpoliarunt oraculũ Delphicum, quos inſecutus Bathanatus dux, inclementer tractauit. Hinc auri odium, cuius gratia tantum paſſi ſunt malorum, quod tamen aliis inuidēt.

Captantes capti ſumus.

Ἀγρεύοντες ἠγρεύθημεν, *i. Captantes capti ſumus. Cum res præpoſtere euenit, vt ipſi circumueniamur ab iis, quibus conabamur imponere. Id quod non raro ſolet vſu venire, vt in eas incidamus pedicas, quas aliis ſtruxeramus. Sæpe fit, vt qui ſimulat amorem, quo puellam in amorem pelliciat, ipſe vere incipiat amare. Et qui dat operam, vt inuitatiunculis alium conetur efficere temulentum, ipſe reddatur ebrius: & qui finitimum moliatur imperio depellere, ipſe ſuum amittat imperium. Sic & Horatius.*

Græcia capta ferum victorem cepit.

Videtur eodem alluſiſſe Plato, cum ita ſcribit in Theæteto, Δοκεῖ μοι ὦ Σώκρατες μάλιστα ἁλίσκεσθαι ὁ λόγος ἀγρευόμενος, *i. Mihi videtur o Socrates maxime capi ratio quæ captabat. Sophocles in Oedipo Coloneo,*

Γνῶθι δ᾽ ὡς ἔχων ἔχῃ, καί σ᾽ εἷλε θηρῶνθ᾽ ἡ τύχη.

Scito quod tenens teneris, teq. captantem, inuicem Fortuna cepit. Plautus in Epidico, Iam cautor ipſe captus eſt. Lucianus in meretriciis dialogis, Καὶ ἑάλων ὁ κακοδαίμων καὶ συνειλήμμην πρὸς αὐτῆς. *i. Et cepi miſer, & ſimul ab illa captus ſum. Tranſlatum aut a bello, aut piſcatione, ſeu venatu.*

In uenatu periit.

FESTIVIVS *dixit Lucianus in Toxaride,* Αὐτή τε ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἄγρας, *id eſt, Et ipſa venatu perijt, hoc eſt, dum adoleſcentem venatur, ſtudetq. irretire, & ipſa ſeſe perdidit. Quin etiam illa ipſa, venari laudem, aucupari famã, prouerbiales ſunt metaphoræ, velut, Expiſcari, pro ſciſcitari atq. exquirere.*

In laqueos lupus.

Εἰς πάγας ὁ λύκος, *id eſt, In laqueos lupus. Cum improbus quiſpiam tandem in extremum adducitur diſcrimen. Etenim cum lupus animal ſit inſidioſiſſimum, applauditur ab omnibus, ſi quando contingat illum irretiri, ac protinus acclamant omnes,* εἰς πάγας ὁ λύκος. *Refertur a Zenodoto.*

Annoſa vulpes haud capitur laqueo.

Γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ, *id eſt. Vulpes anus laqueis capi haud vllis poteſt. Senarius prouerbialis dicendus in eum, qui longa ætate multaq. rerum experientia callidior eſt, quam vt arte dolisq. capi queat.*

Vulpes haud corrumpitur muneribus.

Ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, *id eſt, Vulpes non corrumpitur muneribus. Suidas huius adagij Cratinum citat auctorem. De callidis ac verſutis, quos haud facile ſit obiecto munuſculo, aut aſſentatiuncula, pollicitis ve fallere. Larus enim, & aliæ quædam aues eſca capiuntur, vulpes non item. Verbum autem* δωροδοκεῖν, *ſumptum eſt a concionibus aut iudiciis, in quibus nonnulli pecunia corrupti dicunt ſententiam.*

Atticus in portum.

Ἀττικὸς εἰς λιμένα, *id eſt, Atticus in portum. In eos dicebatur, qui illic virtutem oſtentare ſolent, vbi tutum eſt atq. vbi nihil opus. A nautis Atticis ſumptum, qui portum ingreſſuri oſtentandi ſui gratia magnifice ſeſe gerebant, in ipſa re, hoc eſt, in prælio nauali, non perinde ſtrenui.*

Capra Scyria.

Αἲξ σκυρία, *id eſt, Capra Scyria. Zenodotus huius prouerbij Chryſippum citat, tum auctorẽ, tum interpretem. Cõuenit in eos qui beneficium maleficio corrumpunt, aut qui virtutes adiunctis uitiis contaminant atq. obſcurant, qui ue recte inſtituta non recte finiunt. Veluti capra Scyria, quod fera ſit, mulctrum quod lacte impleuerat, ipſa rurſus euertit, atq. hoc modo beneficium quod dederat, eadem perdidit. Alij putant dici in eos vnde plurimum emolumenti capitur, propterea quod eius regionis capra maximam lactis vim reddere dicantur. Id quod affirmat & Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. primo, citans hoc Pindari carmen,*

Σκυρίαι δ᾽ ἐς ἄμελξιν γάλακτος αἶγες ἐξοχώταται. i.

Scyriæ vero ad emulgẽdũ lac capræ præſtãtiſſimæ.

Suſpendio deligenda arbor.

IN *re vehementer indigna, neq. vllo pacto toleranda, veteres arborem ſuſpendio deligendam eſſe dicebant. Inde natum, quod olim in Theophraſtum philoſophum præcipuum meretricula quædam nomine Leontium auſa ſit ſcribere. Plinius Secundus in præfatione Hiſtoriarum naturæ: Ceu vero neſciam aduerſus Theophraſtum, hominem in eloquentia tantum, vt nomen diuinum inde inuenerit, ſcripſiſſe etiam fœminam, & prouerbium inde natum, ſuſpendio arborem eligendã. Hactenus Plinius. Finitimum huic eſt illud apud Euripidem in Alceſtide,*

Ἄξια καὶ σφαγῆς τάδε,
Καὶ πλέον, ἢ βρόχῳ δέρην
Οὐρανίῳ πελάσσαι. *id eſt,*

Heus iſta cæde digna ſunt,
Vel potius, vt laqueo gulam
Præfocet aliquis pendulo.

Plautus in Curculione, Meo præda illa eſt, Proin tute in laqueum duas. Iuuenalis,

Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus vllam.

Et apud Plautum, qui vitæ tędio tenebatur, optat nũmum quo reſtim emat. Nec enim ſontes ſibi deligunt arborem, ſed aguntur in crucem. Cæterum qui cogitãt de conſciſcenda nece, ſolent alij aliud ſuſpendij genus eligere, vt appareat illos hoc agere non impotentia mẽtis, ſed certo deſtinatoq. conſilio.

Mineruæ felem.

Ἀθηνᾷ τὴν αἴλουρον, *id eſt, Mineruę felem, ſubaudiendum, cõparas. Cum multo inferiora cum pręſtantioribus comparãtur, quod leuicula quapiam in re cõueniant. Quid enim habet Minerua dea cum fele commune, præter glaucorem oculorum? Nam is oculorum color Mineruę tribuitur, qui & noctuis adeſt & felibus. Vnde apud Homerum etiam epitheton,* γλαυκῶπις Ἀθήνη. *Eſt & hoc felibus commune cum noctuis, quod & noctu cernunt, & pariter inſidiantur muribus. Refertur*

apud

apud Zenodotum & Suidam. Etymologus indicat diſcrimen orthographiæ, quo ἴλαρος pro gente, eſt enim Scythiæ a paludibus dicta, ſcribitur ι. pro animãte, per diphthongum, εἴλαρος, quaſi dicas Torquicandam, aut Trabicandam, quod tamen apud auctores negligitur.

Animam debet.

Τὴν ψυχὴν ὀφείλει, *id eſt, Animam debet. Donatus prouerbium eſſe admonet, de eo qui immodico ære alieno teneatur, vt plus quam omnes facultates debeat, ac denique ſeipſum debeat. Terentius in Phormione, Quid ſi animam debet. Erat enim antiquitus lex, vt qui ſoluendo non eſſet, is nexus addiceretur creditori, luiturus corpore, id eſt, opera, quod ære non poſſet. Extat apud Gelliũ lex duodecim tabularum, quæ iubebat diſſecari corpus eius, qui multis creditoribus deberet, nec eſſet ſoluendo rei.*

Summum ius, ſumma iniuria.

SVMMVM *ius, ſumma iniuria, hoc eſt, Tum maxime diſceditur ab æquitate, cum maxime ſuperſtitioſe hæretur legum litteris. Id enim ſummum ius appellant, cũ de verbis iuris contenditur, neq. ſpectatur quid ſenſerit is qui ſcripſit. Nam voces ac literæ, quaſi legum ſumma cutis eſt. Eam ineptiam quorundam ſuperſtitioſorum iuris interpretum, copioſe ſimul & eleganter illudit M. Tull. in actione pro Murena. Terentius, Verum illud Chreme dicunt, ius ſummum, ſæpe ſumma malitia eſt. M. Tul. Officio lib. 1. Ex quo illud, ſummum ius, ſumma iniuria, factum eſt iam tritum ſermone prouerbium. Columella primo rei ruſticæ libro, Nec ſane eſt vindicandum nobis, quidquid licet. Nam ſummum ius antiqui ſummam putabant crucem. Citatur & Celſus adoleſcens libro Pandect. 45. titulo De uerborũ obligatione, Cap. Si ſeruum Stichum: qui ſcripſerit quæſtionem eſſe de bono & æquo, in uno genere plerunque ſub auctoritate iuris ſcientiæ periculoſe erratur. Itidem Paullus lib. 50. titulo, De regulis iuris: In omnibus quidem, maxime tamen in iure æquitas ſpectanda eſt. Simili figura Seneca libro De ira primo dixit, ſummo animo. Si intelligis non ex alto venire nequitiam, ſed ſummo, quod aiunt, animo inhærere.*

Ne ignifer quidem reliquus eſt factus.

Οὐδὲ πυρφόρος ἐλείφθη, *id eſt, Ne ignifer quidem ſuperfuit, vbi ſignificamus, omnes ad vnum interiiſſe adeo, vt ne ei quidem ſit parcitum, qui ignem præferat exercitui. Nam priſcis mos erat vt vates aciem præcederet, lauro coronatus, ac facem geſtans. Ab hoc belli vim abſtinebant vtrinq, quod nefas ducerent, in virũ ſacrum ferrum ſtringere. Proinde ſi crudelem aliquã ſtragem ſignificare voluiſſent, ne ignifero quidem parcitum aiebant. Meminit huius adagij Euſtathius Iliados μ. enarrans hos Homeri verſus,*

Οὐκέτ' ἔπειτ' ὀΐω οὐδ' ἄγγελον ἀπονέεσθαι
Ἄψορρον προτὶ ἄστυ, id eſt,
Haud equidem fore credo, vti ſit rediturus ad urbẽ
Hinc poſthac aliquis vel nuntius.

Admonet hoc quoq. figuram habere prouerbialem, οὐδ' ἄγγελος ὑπελείφθη, *id eſt, Ne nuntius quidem relictus eſt, quoties ſignificamus ad vnum omnes extinctos, vt ne vnus quidem effugerit qui rem geſtam renunciaret. Nam is vel dedita opera relinqui ſolet ab hoſte.*

Thracium commentum.

Θρᾴκιον παρεύρημα, *id eſt, Thracium commentum, ſiue inuentum. Apud Zenodotum legitur, torquẽdum in eos, qui pacta eludunt callido vafroq. aliquo commento. Porro vnde in prouerbium natum fuerit, indicat Strabo libro Geographiæ nono, ex Ephoro auctore. Thraces pactis cum Bœotiis aliquot dierum induciis, nihilo ſegnius incurſiones agebant nocturno tempore. Hos cũ propulſaſſent Bœotij, atq. expoſtularent, quod violaſſent inducias, reſponderunt Thraces, ſe nihil præter pacta feciſſe: pactos enim eſſe de diebus, noctibus incurſaſſe. His ferme ſimilia refert Zenodotus, nempe Thraces conſtitutis decem dierum induciis, noctu impreſſionem feciſſe in Bœotios, iam negligentius agentes induciarum fiducia, atq. ex his nonnullos trucidaſſe, aliquos viuos abduxiſſe: deinde expoſtulantibus de violatis pactis Bœotijs, reſpõdiſſe, dies, non noctes, pacto contineri. Ea res prouerbio locum fecit, Θρᾴκιον παρεύρημα, id eſt, Thracium inuentum. Eſt enim proprie παρεύρημα, excogitata cauillatio, qua pactum eludimus; quas Plautus ſtrophas vocat. Et Terentius, Ne quid ſuo ſuat capiti. Addunt enim extra pactionem commenti quippiam, quo rem omnem ſubuertunt.*

Romanus ſedendo vincit.

ROMANVS *ſedendo vincit. Vetus prouerbium in eos, qui tranquilli atq. otioſi, tamen quæ volunt efficiunt, aut qui non viribus, ſed arte rem gerunt. Marcus Varro lib. De re ruſtica primo, capite ſecundo, Vultis igitur interea vetus prouerbium, quod eſt, Romanus ſedendo vincit, vſurpemus dum iſte venit. Ex hiſtoria Fabij cunctatoris natũ arbitramur, qui Hannibalem iuueniliter exultantem ſua patientia fregit, de quo extat verſus ille Ennianus:*

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Citatur apud Ciceronem in Catone maiore. Vſurpatus eſt diuinitus a Marone lib. 6. Quanquã Liuius libro de bello Macedonico primo refert ſimile quiddam de Sulpicio conſule. Quibus, inquit, ſi vndiq. circumuentus copiis foret, ſedentem Romanum debellaturum credi potuerit.

Scopum attingere.

Τυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, *id eſt, Scopum attingere. Eſt voti compotem fieri, aut coniectura rem ipſam aſſequi. Lucianus in Icaromenippo,* καὶ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ἐτόπασας, *i. Tuaq. coniectura haud procul abeſt a ſcopo. &* ἀτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, *id eſt, Non attingere ſcopum. &* διαμαρτάνειν τοῦ σκοποῦ, *id eſt, Aberrare a ſcopo, atq. id genus aliæ figuræ omnes prouerbium ſapiunt. Hoc adagio feſtiuiter vſus eſt Diogenes in puerum ſaxa in crucem iaculantem. Euge, inquit, cõtinges tandem aliquãdo ſcopum. Pindarus in Nemeis hymno nono,* ἀκοντίζων σκοποῦ ἄγχιστα μοισᾶν, *id eſt. Proxime iaculans ad ſcopum muſarũ. Idem hymno ſexto,* ἔλπομαι μέγα εἰπὼν, σκοποῦ ἄντα τυχεῖν, *id eſt, Spero quod magna*

pollicitus

pollicitus ſcopum attingam. Dicitur & ἔξω σκοπῦ βάλλειν, hoc eſt, extra ſcopum iaculari, vbi quis loquitur aliena ab eo quod agitur. Vſus eſt Gregorius Nazianzenus in Monodia.

Simia non capitur laqueo.

Οὐ πίθηκος οὐχ ἁλίσκεται βρόχῳ, *id eſt, Simia non capitur laqueo: In callidos tergiuerſatores dici ſolitum, qui coargui non queunt. Id olim dictum eſt in Heraclidē, qui per imprudentiam perperam citarat ex Dionyſio, quod erat apud Sophoclem. Miſſum eſt exemplar, vt ibi conſpecto carmine agnoſceret ſuum errorem. Hic quoque tergiuerſanti, nec lapſum agnoſcenti, dicentiq. caſu fieri poſſe, vt in diuerſis poetis verſus conſentiant, ſcripſit quiſpiam, ſimiam haud capi laqueo. Auctor Diogenes Laertius. Carmen Græcum ſic habet,*

Γέρων πίθηκος οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ,
Ἁλίσκεται μὲν, μετὰ χρόνον δ᾽ ἁλίσκεται. *id eſt,*
Laqueo vetuſtus ſimius non prenditur,
Capitur quidem ille, capitur autem ſerius.

Largitio non habet fundum.

M.TVLLIVS lib. Offic. 2. Omnino, inquit, meminiſſe debemus, id quod a noſtris hominibus ſæpiſſime vſurpatū, iam in prouerbij conſuetudinem venit, largitionē fundum non habere. Quo dicto ſignificabant, ſtulta liberalitate quantaslibet opes exhauriri, uel effluere potius. Tranſlatum videtur a pertuſo dolio Danaidum apud inferos. Quæ fundo carent, Græci vocant ἀπύθμενα. Unde Parthenius apud Athenæum libro 11. ἀπύθμενον φιάλην dixit.

Inexplebile dolium.

Ἄπληστος πίθος, *id eſt, Inexplebile dolium. Varius eſt huius adagionis vſus. Quadrat enim primum εἰς τοὺς φιλοφάγους, id eſt In gluiones, edacesq. congruētius autem in iſtos bibacitate inexplebili, qui quo plus biberint, hoc plus ſitiunt, quemadmodum olim dictum eſt de Parthis. Sic enim Feſtus ſenſiſſe videtur; nam locus mutilus eſt, qui dolium pertuſum dixerit, cum vētrem ſignificaret, quanquam natura quoque vēter inexplebilis eſt, quod quidquid per os infuderis, id aliis uiis excernitur. Quadrabit & in obliuioſum, cui ſi quid eruditionis infundas, protinus effluit, quiq. prius obliuiſcatur, quam perdidicerit, cuiuſmodi Strepſiadem facit Ariſtophanes in Nebulis,*

Ὅστις σκαλαθυρμάτι᾽ ἄττα μικρὰ μανθάνων,
Ταῦτ᾽ ἐπιλέλησμαι πρὶν μαθεῖν. *id eſt,*
Huiuſmodi minutulas qui argutias
Prius atque didicit dedidicerit immemor.

Sic propemodum uſus eſt Plautus in Pſeudulo, In pertuſum ingerimus dolium, operam ludimus. Competet etiam in homines præter modum profuſos, quemadmodum indicauit Ariſtoteles lib. Oeconomicorū primo, καὶ γὰρ τὸ κτᾶσθαι δυνατὸν χρὴ εἶναι, καὶ φυλάττειν, εἰ δὲ μή, οὐδὲν ὄφελος τοῦ κτᾶσθαι. τὸ γὰρ ἄμφω ἀντλεῖν τοῦτ᾽ ἐστιν, ὁ λεγόμενος πίθος τετρημένος, *id eſt, Siquidem oportet eiuſmodi eſſe, qui norit & parare, & parata tueri. Alioqui nihil profuerit paraſſe, propterea quod hoc ſit cribro haurire, quodq. prouerbio dicunt, pertuſum dolium. Cōgruit item in auaros, quorum cupiditatibus nihil eſt ſatis, uerum quo magis implentur opibus, hoc magis inanes eſſe videntur. Quod eleganter illo Solonis carmine teſtatum eſt apud Plutarchum in libello περὶ φιλοπλουτίας,*

Πλούτου δ᾽ οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνθρώποισι, *id eſt,*
Non eſt fixus opum finis mortalibus ullus.

Zenodotus & tartarum ipſum recte accipi inexplebile dolium putat, quod tot millibus defunctorum nunquam expleatur. Quadrabit & in eos, qui male ab aliis rapiunt, quæ male item profundant in alios. Vſurpatur & de fruſtra laborantibus, quemadmodum alio demonſtratum eſt loco, velut apud Catullum,

Dolia virgineis idem ille repleuerit vrnis.

Adagium natum a notiſſima fabula puellarum Danaidum, quæ ob ſponſos necatos has pœnas apud inferos dare dicuntur, vt ſitulis perſtillantibus aquam hauriant, atque in dolium item pertuſum infundant, graui nimirum, ſed inutili labore. Cuius fabulæ mentionem facit Horat. in Odis,

Et inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo.
Item Tibullus,
Et Danai proles Veneris quæ numina læſit,
In caua lethæas dolia portat aquas.

Meminit huius Lucianus in Timone. Et Ariſtoteles lib. Politicorum 6. Rurſus Lucianus in Hermotimo, Ἐπιρρεῖ γὰρ κατὰ τὴν περαίωσιν τὸ πρᾶγμα ἐξαντλούμενον, ἐς τὸ ἔμπαλιν, ὁ τῶν Δαναΐδων πίθος, *id eſt, Affluit enim dum exhauritur negotium laborq. & contra fit atque in Danaidum dolio. Vſurpauit & Plato, cum aliis aliquot locis, tum in Gorgia.*

Cum adſit urſus, veſtigia quæris.

Ἄρκτου παρούσης τὰ ἴχνη ζητεῖς, *id eſt, Vrſi præſentis veſtigia quæris. De iis dicitur, qui timiditate præſens negotium declinant, atque ad alias nugas dilabūtur. Tranſlatum a formidoloſis uenatoribus, qui ſe diſſimulant ſenſiſſe urſum, & veſtigia perſequi fingunt, quo abſint a periculo. Hoc genus homines Plato de Republic. lib. 5. ſcripſit ſimiles eſſe* τοῖς κυνιδίοις, οἳ τοὺς λίθους δάκνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμενα, *id eſt, Catulis, qui lapides mordent, cum eos qui iecerint non auſint attingere. Ab hoc non eſt alienum quod ſcribit Plutarchus in vita Luculli. Nam illum cum hortaretur Archelaus, vt relicto hoſte in Pontum traiiceret, ſic enim fore, ut protinus omnium rerum potiretur.* Οὐκ ἔφη δειλότερος εἶναι κυνηγῶν, ὥστε τὰ θηρία παραλιπὼν ἐπὶ κενὰ αὐτῶν φωλεὰ βαδίζειν, *id eſt, Negauit ſe timidiorem eſſe venatoribus, vt præteritis feris, ad inania illarum luſtra uellet ire.*

Boni ad bonorum conuiuia vltro accedunt.

Αὐτόματοι δ᾽ ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασι. *id eſt,*

Sponte bonis mos eſt conuiuia adire bonorum.

Hexameter prouerbialis, tū uſurpādus, vbi vir bonus, fiducia virtutis & amicitiæ, quæ generalis inter omnes probos intercedit, ad ſui ſimilē accedit, nō expectatis vulgaribus iſtis inuitatiūculis. Quidā natū putant ab Hercule, qui cū Ceti Trachenij domū inuocatus inuiſeret, hunc verſiculum primus dixerit. Fertur et trimeter Iambicus in eandem ſententiam.

Ἄκλητοι κωμάζουσιν εἰς φίλους φίλοι. *id eſt,*

Conuiua amico amicus vltro etiam venit.

Tacite notauit adagium Homerus in ſecundo Iliados,

Αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος. *id eſt,*

Illi uocalis Menelaus venerat vltro.

Scholiaſtes indicat, hoc verbo fuiſſe ſignificatam Menelai fortitudinem in bello. Exilis enim vox formidoloſum arguit, & βοὴ apud Græcos interdum bellum declarat, quemadmodum & hodie apud Germanos. Zenodotus in collectaneis diuerſa ſententia citat hoc adagium ex Eupolidis comœdia, cui titulus Chryſogenes,

Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν. *id eſt,*

Vltro adeunt hominis timidi conuiuia fortes.

Idem ferme ſignificat Plato in Sympoſio, ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν διαφθείρωμεν μεταβαλόντες, ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. *id eſt, Vt & prouerbium perdamus, hunc admodum inuertentes: Boni ad bonorum conuiuia vltro ueniunt. Sentire videtur Plato, Homerum feciſſe Menelaum deteriorem ad præſtantioris acceſſiſſe conuiuium, quod Agamemnon bello ualuerit, Menelaus fuerit imbellis. Citatur hic locus & ab Athenæo lib. quarto. Tametſi non hanc opinantur Homeri mentem fuiſſe, cum virtutis addat elogium,*

Βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, *id eſt,*

Voce bonus Menelaus.

Et cum aliquot locis illum fortiſſime rem gerentem inducat, alicubi etiam μαλθακὸν αἰχμητὴν *cognomento honeſtet. Apud Athenæum lib. 1. ex Cilatino, quidam qui inuocatus ad conuiuium acceſſerat, ita loquitur,* ἀγαθὸς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἑστιασόμενος ἥκω· κοινὰ τὰ τῶν φίλων. *id eſt, Bonus enim ad bonos viros conuiuaturus veni. Nam res amicorum communes.*

In puteo cum canibus pugnare.

Ἐν φρέατι κυσὶ μάχεσθαι, *id eſt, In puteo cum canibus pugnare. Dici ſolitum, vbi cuipiam negotium incidit cum homine rixoſo & contentioſo, a quo ſe nequeat extricare. Effertur etiam hoc pacto,* ἐν φρέατι κυνομαχεῖν, *voce compoſita.*

Mihipſi balneum miniſtrabo.

Ἐμαυτῷ βαλανεύσω, *id eſt, Ipſe mihi balneator ero, ubi quis ſuis ipſius inſeruit commodis. Aut ubi quis non expectato alieno officio, ipſe ſuum agit negotium. Ariſtophanes in Pace,*

Ἀλλ' εἰ ταῦτα δοκεῖ, κἀγὼ 'μαυτῷ βαλανεύσω. *id eſt,*

Balneum & ipſe mihi, ſi hæc vobis grata, pararo.

Interpres admonet trãslatũ a balneis, in quibus ceſſãte balneatore, ipſi qui lauant, aquã hauriunt, neq. infundunt. Zenodotus putat & ad eos referri poſſe, qui glandes in ignẽ iniectas coquunt. Fortaſſis haud abſurde referetur ad glãdium excuſſores. Nam Græcis βαλανεύς, balnearium cauponem ſignificat, βάλανος glandem atque hinc anceps prouerbij interpretatio,

Vir fugiens haud moratur lyræ ſtrepitum.

Ἀνὴρ δ' ὁ φεύγων οὐ μένει λύρας κτύπον. *id eſt,*

Hunc qui fugit ſtrepitus lyræ haud remorabitur.

Senarius prouerbialis in eos, qui in rebus periculoſis ac ſeriis, properandi ſtudio negligunt leuiora. Nã qui fugit in bello, non putat ſibi liberũ ac vacuum, vt cãtorẽ aliquem auſcultet. Idq. ad complures res accommodari pot. Veluti ſi dicas non eſſe rebus friuolis ac uoluptariis nugandũ, cũ hæc vita tot periculis ſit obnoxia. In hanc ſententiã elegãter Seneca in epiſtola quadã ad Luciliũ. Tranſcurramus, inquit, ſolertiſſimas nugas, & ad illa, quæ nobis aliquã opem ſunt latura, properemus. Nemo qui obſtetricem parturienti filiæ ſollicitus acceſſit, edictum, & ludorũ ordinem perlegit. Nemo qui ad incendiũ domus ſuæ currit, tabulã latrunculariam perſpicit, vt ſciat quomodo alligatus exeat calculus. At mehercle undiq. tibi omnia nunciantur, & incendium domus, & periculum liberorum, & obſidium patriæ, & bonorum direptio. Adijce his naufragium, motusq. terrarum, & quidquid aliud timeri poteſt. Inter iſta diſtrictus, rebus nihil aliud quam animum oblectantibus uacas. Plutarchus in libello quẽ ſcripſit de ει. Delphico.

Οὐ ναῦβλα κωκυτοῖσιν, οὐ λύρα φίλη. *id eſt,*

Ingrata naubla, ingrata lugenti lyra.

Caninum prandium.

CANINVM *prandium prouerbio dicebatur abſtemiũ, & in quo nullum vinum biberetur: propterea quod peculiari naturæ proprietate, canes a uino abhorrent. Id adagij refertur ab A. Gellio libro Noctium Atticarũ decimotertio, capite vltimo, his quidẽ verbis. Eius autẽ loci in quo id prouerbiũ eſt, verba hæc ſunt, nimirũ ex M. Varronis Satyrarũ libro, qui ὕδωρ ψυχρὸν id eſt, Aqua rigens inſcribitur. Non vides apud Mneſtheũ ſcribi, tria genera eſſe vini, nigrum, album, mediũ, quod vocant, κιῤῥὸν, i. giluum, nouum, vetus, medium. Et efficere nigrum, uirus: album, urinam, medium, πέψιν, hoc eſt coctionẽ. Nouũ refrigerare, uetus calefacere, medium vero eſſe prandiũ caninum. Quid ſignificet, inquit Gellius, prandium caninum, rem leuiculam diu, & anxie, quæſiuimus. Prandium autem abſtemium, in quo nihil vini potatur, caninum dicitur, quoniam canis vino caret. Cum igitur medium vinum appellaſſet, quod neque nouum, neque vetus eſſet, & plerunque homines ita loquantur, vt omne vinum aut nouum eſſe dicant, aut vetus, nullam vim habere ſignificauit, neq. noui, neque veteris quod medium eſſet. idcirco pro vino non habendum, quia neque refrigeraret, neque calefaceret. Hactenus Gellius. Plutarchus in Sympoſiacis ſcribit, Theophraſtum ioco vocare ſolitum,* ἄοινα συμπόσια τὰ κυνικά, *quemadmodum alias admonuimus.*

Vir fugiens, & denuo pugnabit.

Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται,

Qui fugerit, rurſum ille præliabitur.

Senarius prouerbialis, quo monemur non protinus abijcere animum, ſiquid parum feliciter ſucceſſerit. Nam victos poſſe vincere: Proinde Homerus ἑτεραλκέα νίκην *vocat, id eſt, uiciſſim, nunc apud hos, nunc apud illos pollentem. Apud eundem Iliados Θ. Alexander ſic loquitur Hectori.*

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. *id eſt,*

Alterna viris victoria cedit.

Idem alibi Iliados γ.

Νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησεν σὺν Ἀθήνῃ,

Κεῖνον δ' αὖτις ἐγώ. *id eſt,*

Palladis

Palladis auxilio nunc victor abit Menelaus.
Illum ego ſed poſthac pugna ſuperabo viciſſim.

Demoſtheni probro datum eſt ab inimicis, quod in eo prælio, quo Philippus Macedonum rex Athenienſes apud Cheroneam vicit, clipeo abiecto fugiſſet, eaq. gratia ῥίψασπις ignominioſo cognomine vocatus. Verum id probri Demoſthenes, homo non admodum verecundus, prouerbiali, notiſſimoq. verſiculo legitur eludere ſolitus,

Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Huic confine eſt illud Daui Terentiani, Hac non ſucceſſit, alia aggrediundum eſt via. Vſurpat adagium Tertullianus in libro De fuga in perſecutione. Sed omiſſis, inquit, quidam diuinis exhortationibus, illum magis Græcum verſiculum ſecularis ſententiæ ſibi adhibent: Qui fugiebat, rurſum prælisbitur, vt & rurſus forſitan fugiat. Et quando vincet, qui cum fugerit victus eſt?

Ex ſtipula cognoſcere.

Ἐκ τῆς καλάμης γινώσκειν, *id eſt, Ex ſtipula iudicare, dicimus, quoties e veſtigiis quibuſdam in ſenecta reliquis, coniecturam facimus, cuiuſmodi quis fuerit in adoleſcentia, translata metaphora ab ſegetibus. Homerus in ξ. Odyſſeæ,*

Ἀλλ' ἔμπης καλάμην γε σ' ὀΐομαι εἰσορόωντα
Γινώσκειν. *id eſt,*
Attamen inſpecta ſtipula te ſuſpicor illud
Coniicere.

Vtitur hoc adagio Lucianus in Pſeudomante, quem nos olim Latinum fecimus. Ariſtoteles in Rhetoricis καλάμην, ſenectã interpretat. Ὅταν γὰρ, inquit τὸ γῆρας εἴπῃ καλάμην, ἐποίησε μάθησιν καὶ διὰ τοῦ γένους, ἄμφω γὰρ ἀπηνθηκότα, id eſt, Etenim cum ſenectam dixit culmum, ſenem oſtendit, ac repræſentauit. Nam vtriq. defloruerunt. Ariſtophanes in Veſpis non diſſimili figura vſus eſt,

Ἀλλ' ἐκ τῶν λοιπῶν
Δεῖ τῶνδ' ἔμ' ἀκμὴν νεανικὴν ἔχειν. *id eſt,*
Verum e reliquiis robur horum colligi
Iuuenile oportet.

Dicimus item, ex fragmentis, ex ruina rem cuiuſmodi fuerit coniectare.

Eodem cubito.

Αὐτῷ πήχει, *id eſt, Eodem cubito, hoc eſt, eadem regula, eadem menſura. Vtitur hoc aliquoties Lucianus, cum alias, tum in libello De ratione conſcribenda hiſtoriæ,* καὶ ὅλως πῆχυς εἷς, καὶ μέτρον ἀκριβές, *id eſt, In ſumma cubitus vnus, atque exacta regula. Ariſtophanes in Ranis,*

Καὶ γὰρ ταλάντῳ μουσικὴ σταθμήσεται.
Καὶ κανόνας ἐξοίσουσι καὶ πήχεις ἐπῶν. *id eſt,*
In lance enim librabitur poetica,
Promentq. regulas, cubitoſq. carminum.

Non diſſimili figura dixit Cornelius Tacitus libro De oratoribus in præfatione, cum ait, ſe quæ a præſtantiſſimis viris acceperat, iiſdẽ numeris, iiſdẽq. rationibus perſequi velle. Plin. Epiſt. lib 8. dixit, pari libra. Illud fortaſſe περιεργότερον, *at non inutile fuerit admonere, pleraſq. metaphoras a menſuris ductas eſſe prouerbiales, vt penſiculare rem, penſitare factum, rependere beneficium, remetiri gratiam, librare negotium, expẽdere cauſſam, renumerare beneficium, æquilibrium officij, retaliare conuicium, atque id genus alias.*

Ne altero quidem pede.

Μηδὲ τὸν ἕτερον πόδα, *id eſt, Ne alterum quidem pedem diſcedere. Lucianus in Harmonide. Idem in Sectis,* Οἱ δὲ πώποτε ἐξ Αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθὼν, *id eſt, Qui ex Aethiopia nunquam vel alterum promoueris pedem. Annumerandum illis, quæ retulimus alibi, latum digitum, & latum pedem, latum vnguẽ, quibus vel conſenſus opinionũ, vel ſtudij aſſiduitas ſignificatur, velut illo, nocte dieq.: quod aliter extulit T. Liuius belli Maced. 1. Alij in caſtris ſine ſtationibus per ſomnum uinumq. diem noctibus æquabant.*

Ex Diametro oppoſita. Diametro diſtant.

Ἐκ διαμέτρου, *id eſt, Ex Diametro. De uehementer inter ſe pugnãtibus olim dicebatur, ſumpta Metaphora a Geometris, apud quos perfectiſſima oppoſitio ex diametro eſt. Lucianus in Tyranno,* ἐκ διαμέτρου γὰρ οἱ βίοι φασίν, *id eſt, Noſtra enim & illorum vita, ex diametro, quemadmodum aiunt, inter ſe diſtant. Athanaſius in libro quodam de ſynodo Nicæna,* οἱ κατὰ διάμετρον ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀντικείμενοι τῇ Σαβελλίου γνώμῃ, *id eſt, Qui iuxta diametrum, vt ita loquamur, aduerſantur Sabellij ſententiæ. Baſilius in epiſtola quadam ad Athanaſiũ,* κατὰ διάμετρον *dixit. Diametrus enim eſt recta linea, figuram, qua longiſſime patet, ex æquo ſecans: velut diametrus orbis eſt, quæ ſic a ſummo ad ſummum tenditur circulum, ut per centrum eat, definitore Macrobio in Somnium Scipionis libro ſecundo. Nec ab hoc diſſentit Euclidis diffinitio. Latini lineam hanc, dimetientem vocant. Nam Græcis* διάμετρος παρὰ τὸ διαμετρεῖν, *id eſt, a dimetiendo. Nominis cauſſam reddit Ariſtoteles in Problematis, Sectione 15. problem. 2. Cognotum eſt illi, quod alio recenſuimus loco,* δὶς διὰ πασῶν.

Audi quæ ex animo dicuntur.

Ἄκουε τἀπὸ καρδίας, *id eſt, Audi quæ dicuntur ex animo. Nam ſeria, quæq. citra diſſimulationem dicuntur, ex animo dici dicuntur, eaq. ex corde proficiſci vulgus ait. Lucianus in Ioue Tragœdo,* Οὐκοῦν ἀκούειν ἔοικε, τά γε ἀπὸ καρδίας φασίν, *id eſt, Itaque audire dij nimirum ex animo dicenda, ſicuti prouerbio dicitur. Nam adulatorum & ſimulantium oratio in faucibus naſcitur, non in corde. Plutarchus in commentario quem inſcripſit, quo pacto quis poſſit aſſentatorem ab amico dignoſcere, refert hos ſenarios,*

Ἐμοὶ γὰρ εἴη πτωχός, εἰ δὲ βούλεται
Πτωχοῦ κακίων ὅστις ἂν εὔνους ἐμοὶ
Φίλον παρελθὼν τ' ἀπὸ καρδίας ἐρεῖ. *id eſt,*
Mendicus vtinam ſit mihi, vel ſi libet
Mendicum & infra, qui mihi volens bene
Timore poſito, poſſit ex animo loqui.

Ad hanc figuram pertinet illud Plautinum, corde amare. item illud, perſequi corde, animo, & viribus, vtrunq. eſt in Captiui duo. Contrarium eſt huic, A ſummis labris, pro eo quod eſt, non ex animo. Seneca in Epiſtol. ad Lucilium, Non a ſummis labris iſta veniunt.

Aut bibat aut abeat.

AVT bibat, aut abeat. *Quo quidem adagio monemur, vt aut tempori locoq. nos accommodemus, aut ab hominum conſuetudine nos ſubducamus. Quemadmodum Cato feciſſe legitur, qui cum non poſſet ſumere vultum Floralium licentiæ conuenientem, diſceſſit e theatro. Natum eſt a priſcis illis Græcorum ſympoſijs, hoc eſt, compotationibus, in quibus mos erat, talis ſortiri quẽpiam, qui conuiuio quaſi præſideret, ac decreta conuiuialia præſcriberet, quæ νόμους, id eſt, leges appellabãt. De hiſce legibus Valerius Valentinus iocoſo carmine conſcripſit, cui titulum fecit Tapullæ, teſte Feſto Pompeio. Porro præfectum βασιλέα, hoc eſt, regem nominabant. Plutarchus συμποσίαρχον vocat. Varro apud Nonium, Modiperatorem a Latinis vocatum ſcribit, quaſi modum imperantem, ne quis aut plus ſatis biberet, aut parũ. Athenæus libro 10. ex Eupolidis auctoritate docet huic præfectos rei οἰνόπτας dictos, ab aliis ὀφθαλμούς. Huius conſuetudinis meminit & Horatius in Odis,*

Nec regna vini ſortiere talis.

Ex legibus iocoſis hęc vna fertur, aut bibat, aut abeat. Commemoratum a Cicerone, libro Tuſculanarum quæſtionum 5. Mihi quidem, inquit, in vita ſeruanda videtur illa lex, quę in Græcorum conuiuiis obtinet Aut bibat, inquit, aut abeat. Et recte. Aut enim fruatur aliquis pariter cum aliis voluptate potandi, ne ſobrius in violentiam vinolentorũ incidat, aut diſcedat. Sic iniurias fortunæ, quas ferre nequeas, de fugiendo relinquas. Hactenus ille. Quidã ſic efferunt, ἢ πῖθι, ἢ ἄπιθι, id eſt, aut bibe, aut abi. Quanto ciuilior hæc lex, quam ea quam Empedocli in conuiuio præſcripſit cõuiuij pręfectus, vt aut biberet, aut vinum in caput illius effunderetur. Eam rem tam indigne tulit Empedocles, vt poſtridie coacto concilio, & inuitatorem, cuius opera id erat factum, & ſympoſiarcham reum peregerit, damnandosq. curarit. Refert Diogenes Laertius.

Domi habet, domi naſcitur.

AD eandem pertinet metaphoram: Domi habere. *Nam id domi dicimus habere, quod in nobis ſitum eſt, nec neceſſe eſt ab aliis mutuo ſumere. Tranſlatum apparet ab ea conſuetudine foris rogandæ ſupellectilis, quã domi deſideres. Terentius in Adelphis, Phy, domi habet, vnde diſcat. M. Tullius ad Varronẽ, Sed quid ego nunc hæc ad te, cui domi talia naſcuntur? Idem Academicarum quæſtionum libro ſecundo, Deſine quæſo cõmunibus locis, domi nobis iſta naſcuntur, id eſt, hæc oratorum ſunt propria. Proinde dixeris eleganter, Quid in rebus iſtis felicitatem venaris? domi habes, vnde beatus eſſe queas. Regum eſt domi conſilium habere, non ab aliena pendere ſententia.*

Confringere teſſeram.

APVD Plautum in Ciſtellaria *confregiſſe teſſeram dicitur qui ſibi reditum in domum aliquam præcluſit. Siquidem cum amans dixiſſet ſe iureiurando aſtrictũ, vt lenæ filiam duceret, orans ne ſe periurum fieri pateretur, illa reſpondens, Abi, inquit, quærere, vbi tuo iurando ſatis ſit ſubſidij. Hic apud nos iam Alceſimarche, confregiſti teſſeram. Eſt autem teſſera ſymbolum hoſpitale, quo prolato cognoſcebantur hoſpites, ſi quando rediſſent.*

Frigidam aquam ſuffundere.

FRIGIDAM *aquam ſuffundere, Plautus in Ciſtellaria videtur vſurpaſſe pro eo quod eſt, inſtigare clanculum. Sic enim in ea fabula meretrix queritur de matronis maritos ſuos in meretricum odium quod poſſunt inflammantibus. Ita noſtro ordini palam blandiuntur, clam ſi occaſio vſquam eſt, aquam frigidam ſubdole ſuffundunt. Viris cum ſuis prædicant nos ſolere, ſuas pellices eſſe aiunt. Tranſlatum apparet ab iis, qui certaminibus equeſtribus aquam equis aſpergebant, quo refocillati currerent acrius, atque hoc pacto ad curſum inſtigabant. Cuius miniſterij meminerunt etiam Pandectæ iuris Cæſarei libro tertio, titulo de iis, qui infamia notan. ex Vlpia. his quidem verbis: Et generaliter ita omnes opinantur, & vtile videtur, vt neque Thymelici, neque Xyſtici, nec agitatores, nec qui aquam equis ſpargunt, ceteraq. eorum miniſteria, qui certaminibus ſacris deſeruiunt, ignominioſi habeantur. Hactenus Vlpia. Id fiebat, opinamur, in Olympicis, aut ſimilibus certaminibus, nonnunquam et ob hanc cauſſam, ne rotæ agitatione feruescentes, flammam conciperent. Niſi ſi cui magis probatur, vt traductum putetur ab iis, qui ioci ludibrij ue cauſſa, clanculum aquam infundunt in conuiuij locum: aut ab his qui ludibrij cauſſa, aqua conſpergunt aliquem, qui balneatorum iocus eſt. Vnde & Iulius Pollux libro ſeptimo docet πλύνειν interdum vſurpari pro conuiciari. Sic Ariſtophanes in Pluto, πλύνει με ποιῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Queritur quiſpiam quod contumeliæ cauſſa conſperſus ſit aqua multis præſentibus. Sed probabilius eſt tranſlatum ab officinis ærariis, ubi fabri ſubinde frigidam in ignem aſpergunt, quo ignis ſit vehementior.*

In ſenem ne quod collocaris beneficium.

Γέροντι μηδέ ποτε μηδὲν χαρίζου ποιεῖν, *id eſt, Ne quid unquam beneficij collocaris in ſenem. Refertur nominatim prouerbij vice, ab Ariſtotele, lib. Rhetoricorum 2.* ὅθεν καὶ συμβουλεύουσι μὴ ποιεῖσθαι φίλους γέροντας. τούτῳ μαρτυρεῖ ἡ παροιμία, μή ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, *id eſt, Qui conſulit, ne quis cum ſene ineat amicitiam, huic teſtimonij loco eſt prouerbium, ne quando bene merearis de ſene. Dicitur hodieq. vulgo, Neque in ſenem, neque in puerum collocandum eſſe beneficium, propterea quod alter non refert, alter non meminit. Extat & huiuſmodi quoddam apud Diogenianum adagium,* Μή ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντας, μηδὲ γυναῖκας, μηδὲ παῖδα μηδὲ κύνα τινός, μηδὲ λάλον κωπηλάτην, *id eſt, Ne quid beneficij colloces, neque in ſenes, neque in mulierem, neque in puerum, neque in canem cuiuſpiam, neque in garrulum remigem: propterea quod perire videatur, quod in eiuſmodi genus hominum inſumitur. Seneca de beneficiis tertio: Sic fit, ut præceptores eorumq. beneficia intercidant, quia totam pueritiam relinquimus: ſic fit, vt in adoleſcentiam noſtram collata pereant, quia ipſa nunquam retractatur.*

Stultus

Stultus, qui patre cæſo liberis pepercit.

SVPERIORI *protinus illud ſubtexuit, & quidē prouerbij nomine,* καὶ τοὺς υἱοὺς ἀναιρεῖν ὧν καὶ τοὺς πατέρας.

Νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείπει.

Et qui ſuadeas occidere liberos, quorum patrem occideris, huic atteſtatur hoc prouerbium, Stultus qui patre occiſo liberos relinquat. Refert idem poſtea inter ſententias: Fatuus qui occiſo patre liberis pepercit. Eſt autem uerſus prouerbialis:

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱοὺς καταλείπει. *id eſt,*

Eſt fatuus, qui patre perempto pignora linquit.

Vſus eſt & Herodotus in Clione, ὁμοίως γάρ μοι νῦν φαίνομαι πεποιηκέναι, ὥς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας τῶν παίδων αὐτοῦ φείσαιτο, *id eſt, Nam mihi nunc perinde feciſſe videor, ac ſi quis occiſo patre, liberis illius parcat. Hoc adagium uſurpaſſe ſcribitur Philippus Macedo, cum liberos etiam e medio tolleret, quorum parentes occiderat. Fertur uox militum, qui Maximinum Imperatorem trucidarunt una cum filio, ex peſſimo genere, ne catulum quidem eſſe relinquendum. Huc pertinet Homericum illud ex Odyſſeæ γ.*

Ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοιο λιπέσθαι

Ἀνδρός. *id eſt,*

Vt bene habet caſo prolem ſupereſſe parenti.

Χρηστολόγος.

Χρηστολόγοι *dicebantur, atque hodie quoque vulgo dicuntur, qui probe loquuntur, & improbe faciunt. Dictum autem peculiariter in Pertinacem imperatorem, quēadmodum in huius vita teſtatur Iulius Capitolinus.*

Figuli opes.

Κεραμέως πλοῦτος, *id eſt, Fictiles diuitiæ. De rebus incertis, fragilibus, ac neutiquam duraturis. Quemadmodum figulorum vaſa facile comminuuntur quolibet caſu. Refertur adagium a Diogeniano.*

Lepus dormiens.

Λαγὼς καθεύδων, *id eſt, Lepus dormiens. Quadrat in eum q quod nō facit, id facere ſeſe adſimulat, aut qđ facit, id ſe facere diſſimulat. Qualē quidā arbitrantur fuiſſe Vlyſſis ſomnū, cū a Phæacibus in Ithacam inſulam exponeretur, auctore Plutarcho. Nam leporem patentibus genis dormire, cum alij permulti tradunt auctores, tum Plinius libro vndecimo, capite trigeſimoſeptimo, id quod etiam hominibus nonnullis ait accidere, quos Græci* κορυβαντιᾶν *appellant. Neque perperam, dicetur & in timidos. Adagium a multis auctoribus refertur.*

Sero Iupiter diphtheram inſpexit.

Ὀψὲ ὁ Ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας, *id eſt, Inſpexit, etſi ſero, pellem Iupiter. Senarius prouerbialis in eos, qui ſero quidem, ſed aliquando tamen pro malefactis dant pœnas. Antiquitas enim credidit Iouem omnia in ſua diphthera, hoc eſt, pelle caprina ſcribere: ac multa quidem pro tempore diſſimulare, verum aliquando de improbis pœnas ſumere. Belle quadrabit & in principes, qui diu diſſimulata maleficia tandem puniunt.*

Aut mortuus eſt, aut docet litteras.

Ἢ τέθνηκεν, ἢ διδάσκει γράμματα. *id eſt,*

Aut periit, aut profecto litteras docet.

Senarius prouerbialis, quo ſignificabant olim, cuipiam omnino male eſſe, tametſi parum liqueret, quid rerum ageret. Is autem hac occaſione venit in uulgi ſermonem, auctore Zenodoto. Athenienſes duce Nicia parum feliciter aliquando pugnauerunt aduerſus Siculos, permultis occiſis, plerisq. captiuis in Siciliam abductis, qui Siculorū filios litteras docere coacti ſunt. Proinde pauci qui fuga elapſi redierant Athenas, rogati quid hic aut ille faceret in Sicilia, modo memorato verſiculo reſpondebant, Aut periit, aut docet litteras.

Oportet teſtudinis carnes aut edere, aut non edere.

Ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. *id eſt,*

Teſtudinis carnem aut edas, aut non edas.

Trimeter prouerbialis, in eos, qui negotium ſuſceptum frigide ducunt, neque explicantes, neque relinquentes. Sunt qui putent hoc dictum ab auctore Terpſione profectum eſſe: quorum eſt Athenæus libro octauo, declarans hunc primum præcepiſſe de gaſtrologia editis regulis per quas liqueret a quibus eſſet abſtinēdum, quibus contra veſcendum: inter quas erat et hæc de teſtudine ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. *Addunt teſtudinis carnem ſi modice edatur, ventris tormina facere: rurſum ſi copioſe, lenire. Cuiuſmodi quiddam & de lactucis refert Plin. Perinde quaſi dicas: aut bellandū eſt, aut non bellandum: aut ſtudendum, aut non ſtudendū. Nam pleraq. res ſunt, quas ſi facias acriter, plurimū conducunt: ſin ignauiter, officiunt. Velut ea quæ mediocritatem non recipiunt, quod genus eſt muſica, poeticaq. Sunt rurſus quædam, quæ degustaſſe ſit ſatis. Quo de genere putauit eſſe philoſophiæ ſtudium Ennianus ille Neoptolemus, & Callicles Platonicus.*

Bonæ leges ex malis moribus procreantur.

MACROBIVS *Saturnalium libro tertio, Vetus verbum eſt, inquit, Leges bonæ ex malis moribus procreantur. Nam ſicuti medicorum pharmacis nihil opus foret, niſi morbis laboraretur: ita legibus ferundis nihil opus eſſet, niſi perperam viueretur. Vnde apud Aeginetas olim pecuniaria pœna mulctabatur is, qui legis inſtituendæ dediſſet occaſionem. Auctor Ariſtoteles lib. Rhetoricorum 2. Cornelius Tacitus lib. 15. Vſu probatum eſt, leges egregias exempla honeſta apud bonos ex delictis aliorum gigni. Huc pertinet quod Solon* ἐρωτηθεὶς, διὰ τί κατὰ πατροκτόνου νόμον οὐκ ἔθηκε, διὰ τὸ ἀπελπίσαι, *id eſt, Rogatus quam ob cauſam non tuliſſet legem in parricidas, reſpondit, quod non ſperaſſet futurum parricidam.*

Bos alienus ſubinde foras proſpectat.

Βοῦς ἀλλότριος τὰ πολλὰ ἔξω βλέπει, *i. Bos alienus ſubinde foras pſpectat. De iis, qui apud alienos nō ſatis ex animi ſententia tractātur, eoq. ſæpius ſuos deſiderāt. Vnicuiq. domi, ac velut in ſuis præſepibus iucundiſſima vita, peregre permulta ſunt quæ lædant, plurima deſunt. Alluſiſſe videtur ad hoc prouerbiū Plutarchus in Sympoſiacis*

poſiacis decadeoctaua, problemate ſecundo. ἔπειτα δὲ ἑαυτῶν μὴ καταφρονῆτε, μηδ' ἔξω βλέποντες καταγίνεσθε, *id eſt, Verum ne ipſos contemnatis, ne ue foras proſpiciatis, i. Ne aliunde petatis, quod ab ipſis Platonis interpretibus ſumi poteſt. Proinde recte dicetur,* ἔξω βλέπων, *qui non contentus ſuis aliunde pendet. Vſurpat, & in libello,* περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας.

Septimus bos.

Ἕβδομος βοῦς, *id eſt, Septimus bos. Olim in ſtupidos brutosq. dicebatur, unde celebratus ſenarius,*

τὸν ἕβδομον βοῦν ἀπὸ σοφῶν ποιήματα. *id eſt,*

Venuſtum adagium ſeptimum narrat bouem.

Id hinc ortum eſſe tradunt, quod antiquitus poſt ſextã lunam bouis imaginem e farina pinſere conſueuerint, qui ſeptimam lunam cornibus referret. Sunt qui malint hinc natum, quod cum apud veteres ſex animantium genera mactari dijs ſoleant, ouis, ſus, capra, bos, gallina, anſer: pauperes non habentes viuum animal quod immolarent, bouis ſimulacbrum e farina fingere conſueuerunt. is quoniam ſenſu vitaq. careret, in ſtoliditatis abijt prouerbium. Citatur apud Suidam Euripides in Erecbtheo, & Achæus in Iride, qui prouerbium hoc vſurpauerint, tametſi verſus illorum non refert.

Indus elephantus haud curat culicem.

In *epiſtolis, quæ Phalaridis nomine feruntur, extat huiuſmodi quoddam adagium,* κώνωπος ἐλέφας ἰνδὸς οὐκ ἀλεγίζει, *id eſt, Culicem haud curat elephantus Indicus. Dictum eſt autem ob ſingularem duritiem cutis elephantinæ, quæ fertur etiam iacula excutere, tantũ abeſt vt culicis morſu poſſit offendi. Adhiberi poterit, quotiẽs ſignificabimus excelſis animis leues et vulgares iniurias eſſe negligendas.*

Lutum luto purgare.

Πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι, *id eſt, Lutũ luto purgari, dicitur, vbi res ſordida ſordibus tollitur, hoc eſt, cum ſordes nõ tolluntur, ſed aut mutantur, aut augentur etiã. Apollonius in epiſtola quadam,* ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνος ἐφιείσης ἐπαινετέος, μὴ πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι, *Loquitur de ſacerdotibus, qui deorum aras ſanguine pollucrent, eamq. expiationem eſſe ducerent. Huc pertinet Diogenis dictũ. Is ingreſſus balneum ſordidum, qui hic, inquit, lauant, vbi lauant? indicans talibus balneis conſpurcari corpora potius quam purgari. Idem accidit Alexandrinis qui in vrbibus alunt vim ibidum in hunc vſum, quod ſerpentes ac macellorum ſordes deuorent, verũ ſuis immundicijs omnia rurſus conſpurcant.*

Cyclopica vita.

Κυκλώπειος βίος, *i. Cyclopica vita, pro vita vehementer efferа ac barbara, quæ neque legibus, neq. diſciplina ciuili conſtet, neq. religione deorum gubernetur. Qualẽ deſcribit Homerus Odyſſeæ libro nono ſub perſona Polyphemi:*

Νήπιός εἰς, ὦ ξεῖν', ἢ τηλόθεν εἰλήλουθας,
Ὅς με θεοὺς κέλεαι ἢ δειδίμεν, ἢ ἀλέασθαι.
Οὐ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν,
Οὐδὲ θεῶν μακάρων. *id eſt,*
Deſipis, aut certe longinquis hoſpes ab oris
Hic ades, vt qui me iubeas cura ve moneri,
Siue timore Deum, neq. enim cyclopica turba
Curamus ſummum ve Iouem diuos ve beatos.

Eodem in libro:

Τῶν δ' ἀνδρῶν πειρήσομαι, οἵτινές εἰσιν,
Ἤ ῥ' οἵ γ' ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι,
Ἦε φιλόξεινοι καί σφιν νόος ἐστὶ θεουδής, *id eſt,*
Quod genus hoc hoĩum experiar iã, ſint ne feroces,
Agreſtes, æquiq. rudes, an & hoſpitij ius
Obſeruent, animo reuerentes numina diuum.

Homerum æmulatus Euripides Cyclopem hoc pacto loquentem facit:

Ζηνὸς δ' ἐγὼ κεραυνὸν οὐ φρίσσω, ξένε,
Οὐδ' οἶδ' ὅτι Ζεύς ἐστ' ἐμοῦ κρείσσων θεός. *id eſt,*
Atqui hoſtes ego fulmen Iouis non horreo,
Neq. me Iouem præſtantiorem habeo Deum.

Strabo lib. Geographiæ 11. ſcribit, hoc vulgo dictum in Albanorum gentem, quod Cyclopum agerent vitam, vtpote neque cultura ſtudioſi, & ad omnem vitæ cultum inertes & rudes.

Similes habent labra lactucas.

Similes *habent labra lactucas. Vbi ſimilia ſimilibus contingunt, veluti præceptori parum docto diſcipulus indocilis: improbo populo magiſtratus improbus: contumelioſo patrono contumelioſus actor: vxori moroſæ maritus moroſus: breuiter quotiẽs mala malis, digna dignis eueniunt. Natum adagium ab aſino carduos paſcente. Eſt autem lactuca herba mollis ac tenera, quæ tamen non admodum ſit diſſimilis carduo, præſertim ſylueſtri. Itaq. quemadmodum carduus ſpinoſus eſt, atq. maiorem in modum aſperis folijs & caule, deniq. ipſo etiam flore, itidem & aſini labris nihil durius ac petricoſius, vt illis non alia lactuca magis apta videatur. Porrò carduos lactucarum vice etiam in conuiuijs a nonnullis apponi ſolere, teſtis eſt Iulius Capitolinus in vita Pertinacis Imperatoris. Plinius item libro decimonono, de carduis in hunc modum: Poterant videri dicta omnia, quæ in precio ſunt, niſi reſtaret res maximi quæſtus, non ſine pudore dicenda. Certum eſt quippe carduos apud Carthaginem magnam, Cordubamq. præcipue, ſeſtertium ſena millia e paruis bus reddere, quoniam portenta quoq. terrarum in ganeam vertimus, etiam ea quæ refugiunt quadrupedes conſcia. Vſurpat, ſimulq. interpretatur prouerbium diuus Hieronymus, ſcribens ad Chromatium in hunc modum: Secundum illud quoq. de quo ſemel in vita Craſſum ait riſiſſe Lucilius: Similem habent labra lactucam, aſino carduos comedente: videlicet vt perforatam nauim debilis gubernator regat, & cæcus ducat in foueam, & talis ſit rector, quales illi qui reguntur. Hactenus ille. Fuit autem hic Craſſus auus eius Craſſi, qui pugnans aduerſus Parthos interiit, cuius ſigna poſtea retulit Auguſtus. Numeratur is inter eos, qui nũquam in vita riſiſſe feruntur, eaque gratia* ἀγέλαστοι, *i. irriſibiles cognominati. Marcus Tullius in actionibus, Craſſum Licinium, auctore Lucilio, ſemel duntaxat in vita riſiſſe teſtatur. Plinius libro Naturalis hiſtoriæ ſeptimo, capite decimonono: Ferunt, inquit, Craſſum auum Craſſi in Parthis interempti, nũquam riſiſſe, ob id Agelaſtum vocatũ, ſicuti nec fleſſe multos. Diuus Hieronymus contra Ruſinum: Ego certe vt homini ſe-*

verissimo

neriſſimo riſum moueam, vt imiteris aliquando Craſſum, quem ſemel in vita riſiſſe ſcribit Lucilius. Meminit & Macrobius lib. Saturnalium ſecundo.

Dignum patella operculum.

H V I C *ſimillimum eſt illud, quod ab eodem Hieronymo refertur in epiſtola ad Chromatium: Dignum patella operculum. In mea enim, inquit, patria ruſticitas vernacula: Deus venter eſt, & in diem viuitur, & ſanctior eſt ille, qui ditior eſt. Acceſſit huic patella iuxta tritum populi ſermone prouerbium, dignum operculū. Idem aduerſus Rufinum: Quod librum Euſebij pro Pāphili verteres, quod tuum quaſi operculum venenatæ patellæ imponeres. Plato in Hippia maiore, differens de pulchro ac decoro, quiddam habet non abhorrēs ab hoc prouerbio,* πότερον πρέπει φέρειν, ὁπότε τις τὴν χύτραν, ἣν ἄρτι ἐλέγομεν, τὴν καλὴν ἐνθῇ ἔτνους καλοῦ μεστὴν, χρυσῆ τορύνη αὐτῇ ἢ συκίνη; *id eſt, Vtrum inquit, vbi quis ollam illā pulchram, de qua modo loquebamur: igni admouerit, pulchris fabis plenam, decet illam aurea toryne, aut ficulna? Quod Græce dictum eſt,* τορύνην, *Platonis interpres vertit tudeculam. Etymologus indicat,* τορύνην *vocem eſſe Atticis peculiarem, quæ illis ſignificat* ἰνηματα. *Suidas ait inſtrumentum eſſe quo mouetur olla.*

Si iuxta claudum habites, ſubclaudicare diſces.

P L V T A R C H V S *in libello De liberis educandis,* ἂν χωλῷ παροικήσῃς, ὑποσκάζειν μαθήσῃ, *id eſt, Si iuxta claudum habitaris, diſces ſubclaudicare. Pindari interpres extulit hunc in modum:*

Χωλῷ παροικῶν κἂν ἑνὶ, σκάζειν μάθῃς. *id eſt,*
Claudo vel vni ſi propinquus manſeris,
Diſces & ipſe claudicare protinus.

Huc pertinet illud Heſiodium, nobis alibi dictum: πῆμα κακὸς γείτων, *&c. Ea vero rerum humanarum eſt infelicitas, quod facilius tranſiliunt vitia quam bona. Et tamen verum eſt quod addit Heſiodus,* ὅσσον κἀγαθὸς μέγ᾽ ὄνειαρ. *Ita Pindarus in Nemeis hymno ſeptimo,* εἰ δὲ δέεται ἀνδρὸς ἀνὴρ, τί φαίμεν κε γείτον᾽ ἔμμεν νόῳ φιλήσαντά τ᾽ ἀτενεῖ γείτονι, χάρμα πάντων ἐπάξιον. *id eſt, Si vir viro eget, quid dicemus vicinum eſſe vicino, animo conſtanti amicum? Gaudium omni re dignum. Quanquam videmus nec lectionem, nec interpretationem huius loci conſtare Græcis. Quidam enim pro* δέεται *legunt* γεύεται, *referuntq. ad commodorū aut incommodorum cōmunicationem, quam homo capit ab homine, maxime a vicino. Et legendum videtur* γείτον᾽ ἔμμεν, *vt reſpondeat participio* φιλήσαντα. *Interpres adducit & illud ex Heſiodo.*

Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί. *id eſt,*
Vicini incincti, cincti venere propinqui.

Notū eſt illud Themiſtoclis, qui proſcripto agro iuſſit & hoc præconem addere reliquis dotibus, quod bonū haberet vicinum. Prouerbium admonet, pernicioſam improborum hominum conſuetudinē, propterea quod cum corporis, tum maxime animi vitia contagio ſerpunt in vicinum. Naſo:

Dum ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi.
Multaq. corporibus tranſitione nocent.

Id Ariſtoteles exiſtimat potiſſimum vſu venire in morbis oculorum, quod ea corporis pars maxime ſit mobilis. Item in ſcabie, quod in ſumma ſit cute, et humore glutinoſo, ad vicinum permanat. Poſtremo in omnibus morbis, qui e ſpiritu corrupto naſcuntur, vt peſtis, quod ſpiritus facile ab alio in alium traiicatur. Deniq. eſt occultus quidam naturæ conſenſus, qui fit vt oſcitare incipiat qui viderit oſcitantem, & micturiat qui meiētem conſpexerit, auctor eſt Alexander Aphrodiſeus. Et balbutire diſcit, quiſquis aſſidue cum balbo viuit. Morum autem ſcabiem affricat conuictor conuictori. Ariſtoteles Sectione 6. problem. 4. quæri quare lippitudo, tabes, et ſcabies contagio migrent ad alios, nec idem accidat in omnibus morbis. Plutarchus in commentario De ratione dignoſcendi verum amicum ab adulatore, ſcribit tantam habere vim aſſiduam conſuetudinem, vt imprudentes etiam imitemur vitia eorum, quibuſcum viuimus. Quemadmodum Platonis familiares eius gibbum imitabantur: Ariſtotelis amici, balbutiem euſdem exprimebant: Alexandri Macedonū regis familiares ceruicis inflexum, & vocis in dicendo aſperitatem effingebant. Plato De legibus 2. eleganter indicat, quomodo fallat contagium: πότερον εἰκὸς, ἢ καὶ ἀναγκαῖον ταὐτὸν γίγνεσθαι, ὅταν τις πονηροῖς ἤθεσι ξυνὼν κακῶν ἀνθρώπων μὴ μισῇ, χαίρῃ δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγῃ δὲ ὡς ἐν παιδιᾷ μόνον, ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν, τότε ὁμοιοῦσθαι δήπου ἀνάγκη τὸν χαίροντα ὁποτέροις ἂν χαίρῃ. *id eſt, Vtrum probabile, an potius neceſſarium hoc ipſum eſſe, quod cum quis cum prauis hominum improborum moribus conflictatur, nō odit, ſed gaudet magis approbans, quanquam veluti per iocum reprehēdit, ſomnians ſuam ipſius malitiam, tunc profecto neceſſe eſt, vt ſimilis euadat gaudens vtriſcunq. gaudeat.*

Corrumpunt mores bonos colloquia praua.

E O D E M *pertinet ille Menandricus ſenarius.*

Φθείρουσιν ἤθη χρήσθ᾽ ὁμιλίαι κακαί. *id eſt,*
Mores bonos conuictus inficit improbus.

Conſimilem huic ſententiam refert Ariſtoteles nono Moralium libro. Celebratur & hic ſenarius a Græcis.

Κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσῃ κακός. *id eſt,*
Malus ipſe fies, ſi malis conuixeris.

Quanquam autem alienius ab hoc inſtituto videtur huiuſmodi conquirere, tamen illud adſcribemus ex Seneca De ira libro 3. ſi non magnopere pertinens ad prouerbij declarationem, certe ad vitam inſtituendam inprimis conducibile: Sumuntur inquit, a conuerſantibus mores. Et vt quædam in contactus corpore vitia tranſiliunt, ita animus mala ſua proximis tradit. Ebrioſus conuictores in amorem vini traxit. Impudicorum cœtus fortemq. & ſi liceat, virum emollit. Auaritia in proximos virus ſuum trāſtulit. Eadem e diuerſo ratio virtutum eſt, vt omne quod ſecum habent, mitigēt. Nec tam valetudini profuit vtilis regio, & ſalubrius cælum, quam animis parum firmis, in turba meliorum verſari. Quæ res quantum poſſit, intelliges, ſi videris, feras quoq. conuictu noſtro manſueſcere, nulliq. immani beſtiæ vim ſuam permanere, ſi hominis contubernium diu paſſa eſt. Hucuſq. Senecæ verba reddidimus. Porro cum omnis contubernij conſiliatio, plurimum habet momenti ad corrigenda deprauandaq.

mortalium ingenia, tum præcipue valet oratio, quæ quidē ex arcanis illis animi penetralibus deprompta, genuinam quandam & occultam vim, atq. ut Græce dicamus melius, ἐνέργειαν ſecum adfert, eamq. in auditoris animum, in quem illabitur, transfundit, præſentaneum venenum, ſi peſtilens fuerit: remedium efficax, ſi ſalutaris. Iam vero quod de colloquio dictū eſt, idem oportet & de ſtudiis accipere. Qui vitam omnem in Ethnicis conterunt litteris, gentiles euadunt. Qui præter obſcenos auctores nil euoluunt, moribus obſcœnis. Etenim lectio colloquium quoddam eſſe videtur.

Annus clibanum.

Ἄννος κρίβανον, *id eſt, Annus clibanum. In eos olim dicebatur, qui noua quippiam rei reperiſſent. Nam Annus quidam Aegyptius clibanorum vſum, in quibus panes coquerent, fertur excogitaſſe. Siquidem priſci pulte polentaq. victitabant, cocti panis vſum neſcientes. De ratione coquendi panis in furnis, permulta Plinius libro 18. cap. 11. & hinc rei vocabulum etiam inditum. Nam Plautus in Aulularia artopteſiam vocat. Seneca in epiſtola quadam ad Lucilium oſtendit, antiquitus panem manuum tractatione ſubactum, feruenti cinere teſtaq. percoqui ſolere: deinde paullatim repertos furnos & alia genera, quorum feruor ſeruiret arburio. Hic panis dicebatur* κριβανίτης. *Meminit huius adagij tum Suidas, tum Ariſtophanis interpres ἐν Ἀχαρνεῦσιν. Quanquam exemplaria pleraq.* κρίβανον *habent, in vno duntaxat loco* κλίβανον *ſcriptum reperitur, quod quidem magis arridet, vt vocabulum ſit proprium.*

Magiſtratus virum indicat.

Ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσι, *id eſt, Imperia demonſtrant virum. Dimeter iambicus prouerbio celebratus. Quidam Pittaci Mitylenæi putant apophthegma. Sunt qui Soloni tribuant, quorum de numero Sophocles eſt, vt ferunt. Ariſtoteles quinto Moralium libro, Biantis nomine citauit. Item Theophraſtus in prouerbijs, quanquam ea non extant, Bianti adſcribit. Hoc adijciendū putauimus, ne quis cauilletur, ſententiā eſſe, non prouerbium. Quanquam & Plutarchus in vita Ciceronis oſtendit fuiſſe prouerbio celebratum dictum, loquens hunc in modum:* ὃ δὲ δοκεῖ μάλιστα καὶ λέγεται τρόπον ἀνδρὸς ἐπιδεικνύναι καὶ βασανίζειν, ἐξουσία καὶ ἀρχὴ πᾶν πάθος κινοῦσα, καὶ πᾶσαν ἀποκαλύπτουσα κακίαν, Δημοσθένει οὐχ ὑπῆρξε. *id eſt, Quod autem videtur ac dicitur, maxime mores hominis oſtendere, atq. explorare, nimirum poteſtas ac magiſtratus, omnem mouens affectum, & omnem aperiens malitiam, id Demoſtheni quidem non adfuit. Sophocles in Antigone:*

Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
Ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
Ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ. *id eſt,*
Fieri haud poteſt, cuiuſpiam vt peruoueris
Animum atq. mentem ſiue ſenſum, ni prius
Imperia nactus geſſeris ciuilia.

Senſus eſt, in vita priuata vix ſatis perſpici poſſe mores & ingenium hominis. Verum ſi committas imperium, vt quod libeat, idem liceat, tum demum apparere quo ſit animo. Eleganter inuertit Epaminondas, cui cum Thebani per contumeliam magiſtratum quempiā ſordidum & contemptum mandaſſent, non contempſit, ſed ea cura geſſit, vt muneri prius contemptiſſimo dignitas & auctoritas accederet, dicens: Οὐ μόνον ἡ ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσιν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ἀνήρ. *i. Nō ſolum magiſtratus virum oſtendit, ſed magiſtratum vir. Meminit Plutarchus in præceptis ciuilibus.*

Idem Accij, quod Titij.

EXTABAT *olim adagium apud M. Varronem in ſatyra, cui titulus, Teſtamentum, refertur q. apud A. Gellium in Noctibus Atticis, Idem Accij quod Titij. Quod ſi quis, inquit, vndecimo menſe* κατ' Ἀριστοτέλην *natus eſt, Accio idem quod Titio ius eſto. Nimirum ſignificans eodem ſibi iure futurum, filium decimo menſe natum, quo eum qui natus ſit vndecimo. Sumptum videtur a Iuriſconſultorum conſuetudine, Titij & Accij vocabulum pro quibuslibet duobus ſubinde vſurpantium.*

Caput ſine lingua.

AD *hoc non admodum abludit ille Laberianus trimeter,*

Caput ſine lingua pedaria eſt ſententia.

Competit in eos, qui in conſultationibus aut diſceptationibus ipſi quidem nihil habent quod dicant, verum aliorum ſententiis annuunt. Nam pedarij ſenatores dicebantur ij, qui in ſenatu quidem ſedebant, verum ſē tentiam non rogabantur, ſed in aliorum ſententias pedibus diſcedebant. Vnde referente Feſto Pompeio in dictione Pedarius, a Lucilio dicti ſunt Agipedes, quod pedum diſceſſione decernent ſententiam. Refertur a Gellio Noctium Atticarum libro 3. capite 18. Habet & Crocodilus caput ſine lingua, ſed dentibus armatum.

Corpus ſine pectore.

PROVERBIALI *figura dixit Horatius in Epiſtulis ad Albium:*

Non tu corpus eras ſine pectore, dij tibi formam,
Dij tibi diuitias dederant, artemq. fruendi.

Item Ouidius in Heroinis:

Huncine tu ſperas hominem ſine pectore, dotes
Poſſe ſatis forma Tyndari noſſe tuæ?

Perinde vero dictum eſt corpus ſine pectore, quaſi dicas, ſine mente. Nam ſapientiam & ingenium in pectore atq. in corde conſtituunt. Vnde & cordatos appellamus prudentes. Et Iuuenalis tardum ac ſtolidum ſignificans:

Cum læua in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadico iuueni.

Cerite cera dignus.

OLIM *notari dignos atq. improbos & nequam homines, Cerite cera dignos, prouerbio vocabant, nimirum Ceritem ceram inſignem ignominiam appellantes. Horatius:*

Quid deceat, quid non obliti, Cerite Cera
Digni, remigium vitioſum Ithacenſis Vlyſſis.

Acron & Porphyrion huiuſmodi tradunt originem adagij. Romani Ceritibus bello ſubactis eam dixere cō ditionem, ne ſuffragij ius haberent, ne leges vllas aut ederent, aut haberent. Eamq. ignominiam in adagiū abiiſſe. Meminit de tabulis Ceritibus & Aulus Gellius lib. 16. capite 13. Primos autem municipes, inquit,

quit, ſine ſuffragij iure Cerites eſſe factos accipimus. Conceſſumq. illis, vt ciuitatis Romanæ honorē quidē caperent, ſed negotijs tamen atq. oneribus uacarent, pro ſacris bello Gallico receptis cuſtoditisq. Hinc tabulæ Cerites appellatę verſa vice, in quas cenſores referri iubebant, quos notæ cauſſa ſuffragiis priuabant. Confine videtur illi, quod alibi diximus, Sutorium atramentum.

Dij laneos habent pedes.

MACROBIVS *libro Saturnalium primo, capite 6. ſcribit in hunc modum: Cur autem Saturnus ipſe in cōpedibus viſatur, Verrius Flaccus cauſam ſe ignorare dicit. Verū Apollodori lectio ſuggerit: Saturnū Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & ſolui ad diem ſibi feſtum, id eſt, menſe hoc decembri. Atq. inde prouerbium dictum, Deos laneos pedes habere: ſignificari vero decimo menſe ſemen in vtero animatū in vitam grandeſcere, quod donec erumpat in lucem, mollibus naturæ vinculis detinetur. Hactenus Macrobius. Lucianus item in Cronoſolone, Saturnum in cōpedibus fingi ſolere ſignificat. Atq. huius figmenti rationem reddit in libro de Aſtrologia, nempe quod orbis Saturni longiſſime a nobis ſemotus ſit, ob hoc in tartara coniectum finxere, ex aeris profunditate ſumpta occaſione. Deinde quod motus ſit omnium tardiſſimi, vt quaſi ſtare videatur, compedibus alligatum finxerunt. Plutarchus in problematis ſcribit, Tyriis fuiſſe morem, vt deorum ſtatuis vincula iniicerent. Aenigma prouerbij indicat, deos ad ſcelerum vltionem lēte quidem procedere, ſed tamen aliquando de malefactis pœnam ſumere vel inopinato. Sic interpretatur Porphyrio, demonſtrans quod ſcribit Horatius libro Odarum tertio, oda ſecunda,*

Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo:

affine eſſe prouerbio, quod dicitur, deos iratos, pedes lanatos habere, quia nonnunquam tarde veniunt nocentibus.

Zenone moderatior.

Ζήνωνος ἐγκρατέστερος, *id eſt, Zenone temperātior. Teſtatur & Laertius in Zenonis vita philoſophum hunc tum in victu, tum in voluptatibus Venereis vſqueadeo patiētem ac parcum fuiſſe, vt crudis duntaxat veſceretur, ac pallio prætenui tegeretur. Vnde & Philemon in comœdia taxat hominem, qui poſt panem obſonij loco caricis vteretur, aquam vini loco biberet, ac diſcipulos eſuriem doceret. Hinc & in vulgi ſermonem abiit, Zenone temperantior. Philemonis verſus apud Diogenem ex fabula, cui titulus Philoſophi, ſunt huiuſmodi.*

Εἷς ἄρτος, ὄψον ἰσχὰς, ἐπιπιεῖν ὕδωρ,
Φιλοσοφίαν καινὴν γὰρ οὗτος φιλοσοφεῖ,
Πεινῆν διδάσκει καὶ μαθητὰς λαμβάνει. id eſt,

Poſt panis eſum, cariceumq. obſonium
Aquam bibens perdurat inde ſimplicem.
Nouum enim philoſophiæ celebrat hic genus.
Docet eſurire, ac diſcipulos ita illicit.

Quanquam ſunt qui verſus hos Poſidippo tribuant, nō Philemoni, velut idem admonet Laertius.

Syloſontis chlamys.

Συλοσῶντος χλαμύς, *i. Syloſontis chlamys. Refertur a Diogeniano, dici ſolitum in hos, qui ſe cultu veſtituq iactitant ac venditant. Videtur haud abſurde dici poſſe & in eos, quibus munus exiguum in tempore, magno cum fœnore redijt. Hiſtoriæ, quæ prouerbij dederit occaſionem, meminit Herodotus in Thalia, quāquā apud hunc* χλανὶς *legitur, non* χλαμύς. χλανὶς *autem veſtis militaris. Meminit & Strabo Geographiæ libro 14. Hiſtoria ſic habet: Syloſon quidam cum ſenſiſſet Darium Hyſtaſpis filium, cum adhuc priuatus ageret, chlamyde quadam ſua admodum bella impenſius fuiſſe delectatum, eam vltro dono m ſit. Cuius tam tempeſtiuæ liberalitatis memor Darius cum iam rebus eſſet præfectus, totam & vrbem & inſulam Samiorum Syloſonti in manus tradidit, vnius ueſtis munus tam opulento regno compenſans. Mentionem facit huius rei Valerius quoq. Maximus, libro Memorabilium quinto, titulo de gratitudine. Porro quod alij chlamydē, ſeu chlanidem vocant, hic amiculum appellat, id eſt pallij genus.*

Opera Syloſontis ampla regio.

Ἕκητι Συλοσῶντος εὐρυχωρίη. id eſt,

Per Syloſontem regio facta eſt amplior.

Senarius in prouerbium verſus, quem refert Strabo libro Geographiæ 14. Nam Syloſon munificentia Darij, mortuo Policrate, Samiorum adeptus tyrannidē, cum acerbius exerceret imperium, ita vt fere ſolent ij, qui ab humili fortuna repente ad res amplas proueuntur, & ob hanc cauſſam inſula deſereretur ab incolis, prouerbio dici cœptum:

Ἕκητι Συλοσῶντος εὐρυχωρίη, id eſt,

Spatioſa regio eſt Syloſontis gratia.

Conuenit in acerbe gerentem magiſtratum, aut in principem malum, cuius vitio deſeratur ab incolis regio. Venuſtius reddetur longiore deflexu, veluti ſi in hominem κλινοκλέπτην, qui domum aliquam cōpilarit dicatur: aut in profuſum ac prodigum, cuius luxu loculi facti ſunt inanes.

Phalaridis imperium.

Φαλάριδος ἀρχή, *id eſt, Phalaridis principatus. Refertur inter Græcas parœmias. Recte dicetur in eos, qui crudelius exercent imperium, aut poteſtatem ſibi delegatam. Ortum adagium a Phalaride Agrigētinorum tyranno, quem ſua crudelitas nobilitauit. Inter multa autem crudelitatis exēpla celebratur in primis æneus ille taurus Perilli, ſiue Perilai, nam ſic appellat Lucianus, inuentum, quo ſubiecto igni mortales viui ſic exurebantur, vt pro eiulatu humano mugitum ederēt morientes. Eum taurum, exuſto primum in eodem artifice, Delphos miſiſſe legitur, vt Phœbo dicatus, in eius templo reponeretur, monumentum futurum, ſimul & artis exquiſitiſſimę, & inuenti crudeliſſimi, & pœnæ merito in auctorē retortæ. Verū Delphi munus, ut a tyranno miſſum, repudiarunt. Hæc ferme leguntur apud Lucianum. Simili figura dictum legimus* φαλαρισμὸν, *pro immani crudelitate. Cicero ad Atticum lib. 7. Nā iſtum quidem, cuius* φαλαρισμὸν *times, omnia teterrime facturum puto. Idem in actione contra Piſonem: Quoniam, inquit, Phalarim grammaticum habemus: id eſt, qui perperam ſcripta etiam capite punit.*

Complurium thriorum ego ſtrepitum audiui.

Πολλῶν ἐγὼ θρίων ψόφον ἀκήκοα. id eſt,
Thriorum ego ſtrepitum audij complurium.
Senarius eſt prouerbialis, quo minas & inanem clamorem nos contemnere ſignificamus. Quemadmodum Thais illa Terentiana ſæuas & glorioſas Thraſonis minas pro nihilo ducit, magnum nebulonem appellãs. Ariſtophanes in Veſpis:

Ὡς ἐγὼ πολλῶν ἀκούσας οἶδα θρίων τὸν ψόφον. id eſt,
Thria noui quid ſtrepant, vt ſæpius qui audiuerim.

Porro thria a Græcis dicuntur ficulna folia, quæ cum incenduntur, minacem quendam edunt ſtrepitum, & formidãdum iis quibus, ante non ſit auditus, alioquin inanem & contemnendum. Niſi mauis legere θρῖον, ſic enim Græci vocant calculos, quos in vrnam mittunt ſortilegæ, cum diuinant, quemadmodum admonuimus alibi. Solent huiuſmodi diuinatrices aliquãdo e ſortibus dira prædicere, quo ſtultos ac credulos territent, cum ſæpenumero nihil eueniat eorum quæ minantur.

Ne inter apia quidem ſunt.

Οὐδ' ἐν σελίνῳ εἰσίν, id eſt, *Ne in apio quidem ſunt, pro eo quod eſt, ne ingreſſum quidem aut initium rei attigerunt. Sumpta metaphora ab iis, qui hortos ingrediũtur. Nam antiquitus extremus ille hortorũ ambitus, apio conſerebatur, quem qui nondum præteriſſent, velut in horti limine adhuc eſſe videbantur. Ariſtophanes in Veſpis.*

Οὐδ' ἄρ γ' οὐδ' ἐν σελίνῳ σοὐστὶν, οὐδ' ἐν πηγάνῳ. i.
In apio nõdum eſt vel ipſo, ſed nec in rutis adhuc.

Hoc eſt, nec initium habet eorum, quæ ſunt futura. Interpres & aliam quandam hoc loco refert ſententiã, volens adagium ad gymnicum agonem pertinere, ad quod qui præpararent infantes, ſtatim vt eſſent nati, in apio collocare conſueuerunt. Itaq. perinde dictum videtur, Ne in apio quidem: quaſi dicas, ne in primis quidem rudimentis. Rutam autem comicus addidit riſus cauſſa, quod apiũ prælocutus fuerat. Porro morem apio coronandi putant iam olim ab Hercule inductũ, poſt interfectum Nemeæ leonem, quod & Pindarus indicare videtur alicubi. Nã in Nemeis hymno quarto dixit: ἵνα ἐν ἀγῶνι βαρυκτύπου θάλησε Κορινθίοις σελίνοις. *i. Vbi in certamine tumultuoſi floruit Corinthiacis apiis. Significat quendam in certamine Neptuni Iſthmico coronatum fuiſſe a Corinthiis.*

Podex lotionem vincit.

Πρωκτὸς λουτροῦ περιγίνεται, id eſt, *Podex lotionẽ vincit. Calliſtratus apud Ariſtophanis interpretem adagiũ hoc retulit ad eos, qui ſeſe in malum aliquod adigunt, propterea quod ea corporis pars, etiam ſi lauetur, ſemet rurſum inquinat, ita vt ipſa ſit in cauſſa, quo minus lauari poſſit. Quadrabit etiam vbi quid fruſtra fieri ſignificabimus, veluti ſi quis nocentem e carcere redimat, atq. ille mox iterato commiſſo ſemet eodem præcipitet. Aut ſi quos reconciliet, mox in priſtinam relapſuros ſimultatẽ, aut caſtiget incorrigibile ingeniũ, quod genus eſt mulierum. Conueniet & in illos, qui ſuo ipſius vincunt malo. Veluti ſi quis morum intractabilitate obtineat, ne poſthac obiurgetur a præceptore. Putant adagium videri ſumptum ab iis potiſſimum, qui cita ſunt aluo, quos Nonius foriolos appellat. Ariſtophanes in Veſpis:* Πρωκτὸς λουτροῦ περιγινόμενος. *id eſt, Podex peruincens loturam. Itidem & morbus dicitur vincere artem. curam ve medici, cum eſt immedicabilis. Ex veterum monumentis deprehendes, fuiſſe morem publicum, vt poſt exoneratam aluum adhiberetur eius partis lotio, quæ tamen ſubinde erat repetenda. Martialis inter Iſſæ Catellæ laudes commemorat, quod poſt depoſitum ventris onus rogaret lauari. Legimus & barbarum quendam ſeruitutis impatientem, ligno, cui ſpongia erat addita tergendo podici, in gulam adacto ſibi conſciuiſſe necẽ.*

Conſcientia mille teſtes.

QVINTILIANVS *Oratoriarum inſtitutionum libro 5. hãc ſententiam vt prouerbialem citat, Conſcientia mille teſtes. Sen ſus interprete non eget. Quis enim neſcit, conſcientiam rem eſſe vnam omnium efficaciſſimam: adeo vt nulla tormenta melius prodant maleficium, quam conſcientia, nullus carnifex ſeuerius puniat, quam hæc? Vnde & illud:*

Heu quam difficile eſt crimen non prodere vultu.

Extat & Græcanica ſententia, συνείδησις μαστίζει τὴν ψυχήν. *id eſt, Conſcientia verberat animum. Iuuenalis item:*

-Et ſurdo verbere cædit.

Hanc ſenſere poetæ, cum de diris & vltricibus furiis fabulantur.

Myſorum præda.

Μυσῶν λεία, id eſt, *Myſorum præda. In eos olim dicebatur, qui impune a quibuslibet læduntur ac diripiuntur. Ortum adagium a Myſis, quos aiunt quondam finitimorum incurſationibus male vexatos fuiſſe, quo tempore Telephus rex peregre agebat. Vtitur hoc adagio Ariſtoteles libro Rhetoricorum primo, tractans de locis coniecturalibus,* καὶ τοὺς ὑπὸ πολλῶν ἀδικηθέντας, καὶ μὴ ἐπεξελθόντας, ὡς ὄντας κατὰ τὴν παροιμίαν Μυσῶν λείαν. *id eſt, Eos item, inquit, qui a compluribus affecti iniuria, non curant de vlciſcendo Nam vt trito dicitur prouerbio, Myſorum hi præda ſunt. Hoc eſt, paſſim ab omnibus infeſtantur, propterea quod veterem ferendo iniuriam, inuitant nouam. Vſus eſt Demoſthenes aduerſus Aeſchinem. Quo quidẽ in loco scioli deprauarunt pro Myſorum, miſerorum, in tranſlatione Leonardi Arretini. Citatur & ex Stratidis Medea, & Iambis Simonidis.*

Vltra ſepta tranſilire.

Ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν, id eſt, *Septa tranſilire. Congruit vel in eos, qui rem quampiam nouam & incredibilem deſignant, longeq. ſupra vulgarium hominum facultatem. Vel in hos, qui a re propoſita digrediuntur. Vel in illos, qui præſcriptos ſibi terminos, & poteſtatis mandata modum tranſeunt. Natum adagium a Phayllo quodam pentathlo Opuntio, vt quibuſdam placet, Crotoniata qui tum ſaltu, tum diſco mirum in modum naluiſſe legitur. Hæc ferme Suidas. Extat & inſcriptio ſtatuæ illius huiuſmodi:*

Πέντ' ἐπὶ πεντήκοντα πόδας πήδησε Φάϋλλος.
Δίσκευσεν δ' ἑκατὸν πέντ' ἀπολειπομένων. id eſt,

Quinq.

Quinque ſupra quinquaginta pedes ſaliit Phayllus. Diſcũ autem iacit centum exceptis quinq;. Meminit huius adagii Plato in Cratilo, καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἅλλεσθαι. id eſt, Et vltra ſepta pſallire. Refert & Iulius Pollux libro De rerum vocabulis tertio. Lucianus in Somnio ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἐπήδας, id eſt, Vltra ſepta iam tranſilis. De ſomnio cuius finis cum ſit ſomnus, iam etiam vigilanti duraret. Cicero de oratore lib. 1. Et quaſi certarum artium forenſibus cancellis circumſcriptam ſcientiã. Idem in actionibus: Ab his cancellis, quibus me circumſcripſi, declinauero. Locus enim is, in quo celebrabantur ludi forenſes, foſſis cancellis, aut aliis id genus ſeptis erat circũſcriptus.

Pſyrice facta.

PSYRA, *inſula quapiam eſt, haud procul a Chio, cuius meminit et Homerus lib. Odyſſeæ 3. Pſyriam appellans:*

Ἢ καθύπερθε Χίοιο νεοίμεθα παιπαλοέσσης

Νήσου ἔπι Ψυρίης, αὐτὴν ἐπ' ἀριστέρ' ἔχοντες. id eſt.

Certe ſupra Chium rediiſſemus aſperam, iuxta inſulam Pſyram, ipſam Chium a ſiniſtris habentes. Strabo Pſyra pronunciat pluratiue, & neutrali genere. Meminit huius & Plinius lib. mundanæ hiſtoriæ 5. Ea inſula quoniam eſſet, & perpuſilla & ignobilis, in contemptus ac vtilitatis prouerbium abiit, vt quæ ſordide, parumq. magnifice fierent, Pſyrice facta dicerẽtur. Hæc ferme Stephanus. idem citat Cratinum:

Ψύρα τὸν Διόνυσον ἄγοντες. id eſt,

In Pſyra Bacchum ducentes.

Eundem rurſus in Nemeſa:

Ψύραν τὴν σπάρτην ἄγεις. id eſt,

In Pſyra ſpartam ducis.

Bos Cyprius.

Κύπριος βοῦς, *id eſt, Cyprius bos. In brutum ac ſtolidum iaci ſolitum, propterea quod Cyprii boues magis bruti ferantur, quippe qui ſtercore humano paſcantur. Refertur a Suida ac Diogeniano. Interpres Ariſtophanis in Plutum, ſcribit Bœotios boues σκατοφάγους fuiſſe, id eſt, oletum edentes. Hoc autem nomine Ariſtophanes medicos appellat, quod in curandis ægrotis ſordida quædam tractent, lotium aut ventris excrementa contemplantes. Sed de Cypriis bubus conſentit Plinius libro 28. capite vltimo, narrans Cyprios boues hominum excrementa appetere, non paſtus cauſſa, ſed vt hoc remedio torminibus medeantur.*

Cyprio boui merendam.

FESTVS *Pompeius verſum hunc Sotadicum citat ex Ennio:*

Cyprio boui merendam.

Oſtenditq. conuenire, quoties conuiua ſordidus & inſipidus ſordido atq. inſipido accipitur conuiuio. Originem adagii refert eandem, quam nos modo commemorauimus. Feſtiuius erit, ſi ad res animi deflectatur, vt ſi quis apud ſpurcos ſpurce loquatur, apud indoctos indocte.

Equum habet Seianum.

EQVVM *habere Seianum, olim prouerbio dicebatur in calamitoſum, & ad extremam inopiam redactum. Allegoria ſumpta eſt ab equo quodãm fatali, cui a Cn. Seio domino nomen inditum eſt Seiano. is ex Diomedeis equis prognatus fuiſſe creditus eſt. Fuit inſigni quidem ſpecie, verũ eiuſmodi quodã fato, vt quiſquis eius equi poſſeſſor eſſet, is cum omni domo ad internicionem vſq. deperiret. Id quod Cn. Seius ipſe capitis damnatus, ac miſerando affectus ſupplicio: deinde & Dolabella bello interfectus: poſt hunc Caſſius ab hoſtibus occiſus: deinceps Antonius deteſtabili exitio perditus, probauit. Hunc equum C. Baſſius Argis ſe vidiſſe refert, haud credibili pulchritudine, vigoreq. & colore exuperantiſſimo, nempe puniceo. Hoc adagium & refert, & copioſius explicat Aulus Gellius, libro Noctium Atticarum tertio, capite 9. Fieri poteſt, vt hæc de equo ſuperſtitio manarit ab equo illo durateo, cuius Odyſſeæ 1. meminit Homerus, qui fatalẽ interitum attulit Troianis. Ad quod alludens Maro,*

Scandit, inquit, fatalis machina muros.

E diuerſo quædam fataliter eſſe felicia credidit veterũ ſuperſtitio. Nam auctor eſt Trebellius Pollio in libro de triginta tyrannis, vulgo perſuaſum fuiſſe, res iis feliciter cedere, qui Alexandri magni imaginem, auro argento ve expreſſam geſtitarent. Nec hodie deſunt, qui gladios in bello fortunatos, & huiuſmodi quaſdam nugas pollicentur principibus. At magis mirandũ, eſſe qui iſtiuſmodi impoſtoribus credant.

Aurum habet Toloſſanum.

HVIC *ſimillimum eſt illud, Aurum habet Toloſſanum. In eum qui magnis ac fatalibus afficitur malis, nouoq. ac miſerando exitio perit. Refertur ab A. Gellio eodẽ loco, quem modo citauimus, ad hunc modum: Eadem ſententia eſt illius quoq. veteris prouerbii, quod ita dictum accipimus: Aurum habet Toloſſanum. Nam cum oppidum Toloſſanum in terra Gallia, Q. Cepio cõſul diripuiſſet, multumq. auri in eius oppidi templis fuiſſet, quiſquis ex ea direptione aurum attigit, miſero, cruciabiliq. exitu periit. In pleriſq. codicibus Gellianis hactenus legebatur in terra Italia, ſed mendoſe, cum Strabo & Iuſtinus Toloſſam ponant in Gallia. Meminit auri Toloſſani M. Tullius lib. De natura deorum tertio: Cognoſce, inquit, alias quæſtiones auri Toloſſani, coniurationis Iugurthinæ. Strabo lib. Geographiæ quarto, admonet hanc pecuniam Toloſſanam Delphicæ pecuniæ partem fuiſſe. Brennus enim Prauſus natione, Tectoſagis auxiliantibus Delphos incurſauerat, deinde quemadmodũ refert Iuſtinus lib. 32. cum Tectoſagi ſe in antiquam patriam Toloſſam recepiſſent, peſtilentia laborare cœperunt, a qua nõ prius ſunt liberati, quam aruſpicum reſponſis moniti, aurũ, argentumq. ſacrilegio quæſitum, in Toloſſenſem lacum mergerent: quod omne magno poſt tempore Cepio Romanus conſul abſtulit. Quod quidem ſacrilegium exitium attulit tum ipſi Cepioni, tum illius copiis. Erant autem auri põdo 110. milia: argenti pondo quinquies decies centum milia. Scribit enim Strabo, Toloſſanos ex priuatis fortunis duxiſſe ſacram pecuniam, vt magis deum ſibi reconciliarent. Narrantur & alia quædam hoc loco a Strabone de auro Toloſſano ex Poſidonio: verum quoniam ad adagionis enarrationem non magnopere pertinere videbantur, ſat habuimus locũ indicaſſe.*

Polypi caput.

Πολύποδος κεφαλὴ, id eſt, Polypi caput. In hominem uarium, & in quo pariter & vitia quadam & virtutes inuenias, cuiuſmodi Catilinam deſcribit Salluſtius. Cõpetit & in rem ex qua non parum commoditatis capere queas, ſed quæ eadem nonnullis incõmodis noceat. Allegoria ducta eſt ab eius piſcis capite, quod ſicuti teſtatur Plutarchus in libello, cui titulus, quomodo ſint adoleſcentibus audiendi poetæ, eſu quidem ſuauiſſimum & eſculentum, ceterum ſomnia parit triſtia ac prodigioſa. Vnde huius eſum interdicebant iis, qui cuperent ex inſomnijs præſcire futura, quemadmodum & fabarum, vt teſtis eſt idem Plutarchus in Sympoſiacis. Proinde poeticen, Polypi caput vocat, in qua ſicuti ſunt permulta cognitu, tum iucundã, tum frugifera, ita ſunt nonnulla, niſi caueas, peſtilentia. Porro ex huiuſmodi rebus id quod ineſt commoditatis, conueniet excerpere, quod noxium vitare. Iuxta Simonidis doctrinam apiculas imitari, quæ præteritis reliquis, ad ea duntaxat aduolant, vnde poſſint aliquid ad mellificium idoneum excerpere, nec aliud colligũt, quam quod ſit vſui futurum. Prouerbium integre refertur apud Plutarchum hoc pacto:

Πουλύποδος κεφαλῇ ἔνι μὲν κακὸν, ἐν δὲ καὶ ἐσθλόν. i.

In polypi capite ineſt quidem malũ, ineſt & bonũ.

Itidem Theognis in ſententiis de vino prædicat:

Ἐσθλὸν καὶ κακόν ἐστι. id eſt, Bonum ac malum es.

Poſſet ad hãc formam torqueri fabula de haſta Achillis quæ vulneris auxilium tulit, eadem quæ vulnus inflixerat.

Aeſtate penulam deteris.

Ἐν θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβεις, id eſt, Aeſtate penulam deteris. Refertur a Zenodoto, Diogeniano, Suida. Recte dicetur in eum, qui res neceſſarias temere, nec in tempore profundit, aliquando futuræ vſui ſi ſeruentur. Id quod vulgo factitant adoleſcentes, qui facultates patrias ſtulte prodigunt in iuuenta, quibus ſuſtinenda fuerat imbecillitas ſenectæ. Neq. male quadrabit in eos, qui corporis vires in voluptatibus fruſtra conſumunt, quas in obeundis negotiis ſeriis poſtea ſunt deſideraturi. Nam χλαῖνα ſumma veſtis eſt, quæ pro tempore ſumitur ad ventos, pluuiam, frigusve depellendum, quaſi Latine dicas penulam. Iuuenalis:

-Et multo ſtillaret penula nimbo.

Quanquam & Latini lænæ vocabulo vtuntur, pro eo quod Græci χλαῖναν appellant. Nonius indicat genus veſtis militaris, quæ ſit omnium extima, veluti chlamys, pallium, & penula. Apud Diogenem Laertium tale quiddam obiicit Philemon comicus in Cratetem, quod æſtate gereret pallium craſſum, hyeme laceram tunicam, videlicet quo diſceret temperantiam ac tolerantiam.

Feſtina lente.

Σπεῦδε βραδέως, id eſt, Feſtina lente. Prouerbium hoc nõ inuenuſtam ænigmatis ſpeciem præ ſe fert, propterea quod conſtat ex verbis inter ſeſe pugnantibus. Ideoq. referendum eſt ad eam formam, quã in operis huius initio demõſtrauimus, nimirũ eorũ, quæ ꝑ ἐναντίωσιν, id eſt, contrarietatem efferuntur. Quod genus eſt illud, δυσδαίμων εὐδαιμονία, id eſt, infelix felicitas. Nec abſurde coniectaſſe videatur, ſi quis effictum exiſtimet ex eo, quod eſt apud Ariſtophanem in Equitibus, σπεῦδε ταχέως, id eſt, Propera propere, vt alluſor quiſquis is fuit, τὴν ἀκριβῆ ... commutarit. Ad hunc autem figuræ colorem, atq. ad hanc alluſionis facetiam, non mediocrem gratiam adiungit tam commoda, tamq. abſoluta breuitas, quæ & ipſa velut in gemmis, itidem & in adagiis, peculiariter decere videtur, & ad pretij miraculũ facere. Etenim ſi vim ac ſententiam æſtimes, quam hæc tam circuncisa vocum breuitas in ſe complectitur, quam ſit fæcunda, quam grauis, quam ſalutaris, quam ad omnem vitæ rationem late patens, profecto facile diſceſſeris in hanc ſententiam, vt in tanto prouerbiorum numero nõ arbitreris ullum aliud eſſe perinde dignũ, quod omnibus incidatur columnis: quod pro templorum omnium foribus deſcribatur, & quidem aureis notis: quod in principaliũ aularum ualuis depingatur: quod primatium inſcalpatur annulis: quod regiis in ſceptris exprimatur: deniq. quod omnibus vbiq. monumentis repræſentetur, propagetur, celebretur, vt quod tantopere expediat ſemper cuiuſq. obuerſari animo, quo nuſquã non occurrat oculis, nulli quidem mortalium non maximo futurum vſui, præcipue tamen principibus, & iis, quibus, vt verbis dicamus Homericis,

Λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε. id eſt,

Commiſſi populi, ac tam multa negotia curæ:

Quandoquidem a plebeiæ ſortis hominibus, ſi quid forte ſit vel prætermiſſum ſocordia, vel admiſſum temeritate, quemadmodum iactura leuior, ita & incommodum, quod acceptũ eſt, faciliore remedio ſarcitur. At vero principis vel unica ceſſatio, ſemel ue præcipitatũ conſiliũ, deũ immortalẽ, quas tẽpeſtates nõnunquã excitat, quantas rerum humanarum ruinas ſecum trahit? Rurſum ſi adſit τὸ σπεύδειν βραδέως, hoc eſt, maturitas quædam ac moderatio ſimul ex vigilantia lentitudineq. temperata, vt neq. per temeritatem quidquam faciat pœnitendum, neq. per ſocordiam quidquã prætereat, quod ad Reipub. commodum pertinere videatur, quid eſſe poteſt hoc imperio felicius, firmius, ſtabiliusq.? quanquam hæc felicitas haudquaquam ipſis imperij terminis circũſcribitur, quin vndiq. longe lateq. ad finitimos populos dimanat, nec vſquam æque locum habet Heſiodium illud:

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.

Proinde exiſtimemus, prouerbiũ hoc, ſi quod aliud, optimo iure βασιλικὸν, i. regium appellari debere, non tantum ob eam quam modo diximus cauſſam, verumetiã quod duobus his vitijs ingenia principum fere peculiariter videantur eſſe confinia. Homerus Agamemnoni vitioſam quandam animi molliciem, hoc eſt, τὸ βραδὺ affinxiſſe videtur: vt eius nullum egregium facinus adferatur, aut animoſum, niſi cum ob ereptam Chryſeidem ſtomachatur, & Achillem ſua ſpoliat Bryſeide. Rurſum Achilli parum moderatos impetus, hoc eſt, τὸ σπεύδειν, attribuit: niſi ſi cui tum σπεῦδειν βραδέως videtur, cum in conſilio diſtricto gladio regem impetiturus, a Pallade coercetur, admonitus vt intra conuicia duntaxat indignetur. Atqui hoc ipſum erat impotentis animi,

mi, in frequenti principum conſeſſu, tot probris, tam manifeſtis conuicijs in eum debacchari, penes quẽ rerum erat ſumma. Achillem imitatus videtur Alexander ille magnus, ac plane vicit: quippe quem conſq. præcipitem egerit impetus animi, vt in amiciſſimos et ferrum deſtrinxerit. Agamemnonem Sardanapalus eſt æmulatus, ſed ita æmulatus, vt longo præceſſerit interuallo. Perpaucos autem reperias, qui prouerbiũ hoc ſecuti, tempeſtiuam celeritatem cum prudenti tarditate recte miſcuerint: niſi quod pro multis vnus ſufficit Fabius ille Maximus, cui cognomen etiam addidũ Cunctatori: qui cum ſibi laudem peperit immortalem, tum Romano imperio cunctando reſtituit rem, aliorum ducũ inauſpicata celeritate iam ad extrema redactã. Itaq. non ſine cauſſa eſt factum, vt hoc τὸ σπεῦδε βραδέως intantum adriſerit duobus imperatoribus Romanis, omnium facile laudatiſſimis, Octauio Auguſto, & Tito Veſpaſiano, quorum vtriq. ſingularis quædam aderat animi magnitudo, cum incredibili quadã lenitate, facilitateq. coniuncta: vt cum amabili morum popularitate, omnium animos ſibi deuinxiſſent, nihilo ſecius tamen pari diligẽtia, ſi quando res virum poſtularet, celeriter res maximas cõfecerint. Octauius igitur hoc dicto sã impenſe delectatus eſt, quemadmodum in Noctibus Atticis lib. 10. cap. 11. narrat Aul. Gellius, & hunc ſecutus Macrobius Satur. lib. 6. vt non in ſermonibus modo cottotidianis crebrius vſurparet, verũ etiam epiſtulis ſuis frequenter inſereret, admonẽs his duabus vocibus, vt ad rem agendam adhiberetur ſimul & induſtriæ celeritas, & diligentiæ tarditas. Quod quidem Gellius Latinis exiſtimat vnico verbo dici, matura. Nam maturari, quod neque præpropere fiat, neq. ſerius quam oporteat, ſed ipſo in tẽpore. In hunc ſenſum vſurpaſſe Maronem, cum ait Aeneidos libr. 1. Maturate fugam. Quãquam omnino vox hæc apud auctores ſignificat idem quod feſtinare, ſed ita feſtinare, ne tempus legitimum anteuertas. Siquidem feſtinata recte dixeris etiam præpropera, maturata non dixeris. Neq. diſſident ab his quæ Suetonius tradit in huius vita: Nihil, inquiens, minus in duce perfecto, quam feſtinationem, temeritatemq. conuenire arbitrabatur. Crebro itaq. illa iactabat. Σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γάρ ἐστ᾽ ἀμείνων ἢ θρασὺς Στρατηγός. Hæc ferme Suetonius. Eſt autem verſus trochaicus tetrameter catalecticus ex poeta quopiam, decerptus, cui Cæſar de ſuo ſubiecit στρατηγός. Cuius hæc eſt ſententia, Feſtina lente. Nam qui tuto citraq. lapſum rem gerit, melior eſt, quam audax & confidens. Tutiora ſunt enim, quæ lentis conſilijs prouidentur, quãqua calidis conſiliis properantur. Iam vero dictũm idem Tito Veſpaſiano placuiſſe, ex antiquiſſimis illius numiſmatis facile colligitur: quorum vnum Aldus Manutius, vir de omni antiquitate præclare meritus, ſpectandum exhibuit argenteum, veteris planeq. Romanæ ſcalpturæ, quod ſibi dono miſſum aiebat a Petro Bẽbo patritio Veneto, iuuene cum inter primos erudito, tum omnis litterariæ antiquitatis diligentiſſimo peruestigatore. Numiſmatis character erat huiuſmodi: altera ex parte faciem Titi Veſpaſiani cum inſcriptione præfert, ex altera ancoram, cuius medium ceu temonem Delphin obuolutus complectitur. Id autem ſymboli nihil aliud ſibi velle, quam illud Auguſti Cæſaris dictum, σπεῦδε βραδέως, indicio ſunt monimenta litterarum hieroglyphicarum. Sic enim vocantur ænigmaticæ ſcalpturæ, quarũ priſcis ſeculis multus fuit uſus, potiſſimum apud Aegyptios: qui nefas eſſe ducebant, ſapientiæ myſteria litteris communibus vulgo prophano prodere, ſed ſi quid cognitu dignum indicaſſent, id animantium rerumq. variarum exſpreſſis figuris ita repræſentabant, vt non cuiuis ſtatim promptum eſſet conijcere: verum ſi cui ſingularum rerum proprietates, ſi peculiaris cuiuſq. animantis vis ac natura cognita, penitusq. perſpecta fuiſſet, is demum collatis eorum ſymbolorum coniecturis, ænigmatis ſententiæ deprehendebat. Veluti cum Aegyptu Oſirim ſuum, quem eundem ſolem eſſe putant, ſignificare volunt, inſcalpunt ſceptrum, inq. eo ſpeciem exprimunt oculi, nimirum innuentes hunc deum eſſe, regaliq. poteſtate ſublimem, cuncta deſpicere, quia ſolem, Iouis oculum appellat antiquitas. Huiuſmodi ferme refert Macrobius libro Saturnalium 1. Item annum hoc modo demõſtrabant. Effingebant ſerpentem ita circumuolutum, vt caudam ore teneret inſertã, innuentes annum ſemper iiſdem vicibus temporum reciprocantibus in ſeſe recurrere. Vnde Seruius autumat apud Græcos ἐνιαυτὸς vocabulum attributum anno, atq. huc reſpexiſſe Maronem, cum ait:

Atq. in ſe ſua per veſtigia voluitur annus.

Etiam ſi Horus Aegyptius, cuius extant duo ſuper huiuſmodi ſymbolis libri. ſerpentis ſcalptura non annum, ſed æuum repræſentari tradit: annum autem tum Iſidis, tum Phœnicis imagine. Scripſit his de rebus Plutarchus in commentario de Oſiride, & Chæremon apud Græcos teſtimonio Suidæ, cuius ex libris excerpta ſunt ea, quæ nos nuper conſpeximus huius generis monumenta: in quibus etiam hæc inerat pictura: Primo loco circulus: deinde ancora, quam mediam Delphinus obtorto corpore circumplectitur. Circulus vt indicabat interpretamentum adſcriptum, quoniam nullo finitur termino, ſempiternum innuit tempus. Ancora, quoniam nauim remoratur & alligat, ſiſtitq. tarditatem indicat. Delphinus, quod hoc nullum aliud animal celerius, aut impetu perniciore, velocitatẽ exprimit: quæ ſi ſcite connectas, efficient huiuſmodi ſententiam: ἀεὶ σπεῦδε βραδέως, id eſt, Semper feſtina lente. Porro hoc ſcripturæ genus non ſolum dignitatis plurimum habet, verumetiam voluptatis non parum, ſi quis modo rerum, proprietates penitus perſpectas habuerit: id quod partim contingit ſolerti contemplatione rerum cauſſarumq. naturalium, partim liberalium cognitione diſciplinarum. Veluti ſi quis ex Ariſtotelicis libris, quos de naturali auditu inſcripſit, probe teneret analogiam quandam eſſe, & ſimilitudinem inter magnitudinem, motum, ac tempus: nam horum trium vnumquodq. pariter in eodem exiſtunt. Siquidem vt tempus adhæret motui, ita motus adhæret magnitudini. Quod in magnitudine punctum, hoc momentum in tempore, impetus in motu (liceat enim interim ſic appellare, quod in motu minimum eſt, atq. indiuiſibile) Neq. enim de vocibus laborandum, ſi de re conueniat. Iam igitur ſi in recta linea magnitudinem conſideres, duo puncta reperies, quorum alterum ſit initium duntaxat, alterum finis tantũ, hoc eſt, vnde quaſi fluit longitudo, & in quod deſinit. In ea-

dem ſi motum conſtituas, duos itē reperies impetus, alterum vnde motus oritur, alterum in quem deſinit. Horum ea ratio eſt, vt qui initium eſt, tantū eius motus initium ſit: qui finis, tantummodo finis. Motum tēpus neceſſario comitatur. Eſt enim huius veluti regula, cuius naturam ſi ſeparatim contemplare, duo vides momenta (liceat enim ita loqui) alterum temporis illius initium, alterum finem. Rurſum autem, ſi in eadē linea conſideraris, puncta magnitudinis, impetus motus, momenta temporis, quæ media intercedunt inter initium et finem, vides horum vniuſcuiuſque velut ancipitem eſſe naturam. Etenim ad initium relata, fines sūt: ad finem, initia. Proinde vbi finita erit magnitudo, ibi ſimul & finitus motus, & tempus finitimum ſit oportet. Finita eſt autem ea magnitudo, in quam tale competit initium, vt idem finis eſſe non poſſit: talis inquam finis, vt in eundem non cadat ratio principij, id quod euenit in omnibus figuris, excepta circulari ſeu ſphærica. Nam vt in hac nullum certum eſt pūctum, quod proprie dici queat initium, nullum item quod ita ſit finis vt tantum eam recipiat appellationē, ita nec momentum huiuſmodi vllum eſt, nec impetus. Vnde cōſequitur, vt ibi neq. finita ſit magnitudo, neq. motus finitus, neq. finitum tempus. Rurſum vbi quodlibet magnitudinis punctum, ſimul & initium & finis eſſe poteſt, ibi magnitudinem infinitam eſſe neceſſe eſt. Ad eandem rationem, vbi quilibet impetus vel principiū motus eſſe poteſt, vel finis, illic motus videtur infinitus. Demum vbi quoduis momentum, ſimul vel initium temporis eſſe poteſt, vel finis, ibi tempus infinitum oportet eſſe. Sed infinitum tempus, æternum vocamus, quod quidem æterno reſpondet motui. Motus æternus magnitudinē item æternam requirit. Hæc non poſſunt competere, niſi in ſphæricam, aut circularem magnitudinem. Vnde philoſophi quidam æternitatem mundi collegerunt, quod animaduerterent cæli vniuerſi, ſyderumq. & ſphæricam eſſe figurā, & motum item eſſe ſphæricū. Porro non ſolum in huiuſmodi magnitudinem, circuli ratio quadrat, verum etiam motus huic adhærens, circulus eſt quidam. Item tempus eum dimetiens motum, non reſpuit appellationem circuli, quemadmodū teſtatur etiam Ariſtoteles quarto περὶ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως libro. Hæc igitur atq. id genus alia qui ex philoſophorum diſciplinis perdidicerit, is facile coniectabit, quam ob rem Aegyptij circulo ſempiternum tempus exprimere voluerint. Iam vero Delphini vim, naturamq. paucis inſpiciamus. Tradunt auctores hunc incredibili velocitate, & admirabili impetu reliquum animātium genus longo interuallo poſt ſe relinquere. Proinde Oppianus libro De naturis piſcium ſecundo, Delphinos nō cum quibuslibet auibus, ſed cum aquilis confert:

Ὅσσον γὰρ κούφοισι μετ' οἰωνοῖσιν ἄνακτες,
Αἰετοί, ἢ θήρεσσι μετ' ὠμηστῇσι λέοντες,
Ὅσσον ἀριστεύουσιν ἐν ἑρπυστῇσι δράκοντες,
Τόσσον καὶ δελφῖνες ἐν ἰχθύσιν ἡγεμονῆες. id eſt,
Quippe citas quantum inter aues, inſignis honore
Regali, reliquas aquila præuertitur omnes,
Inq. feris leo crudelioris, ſeuiq. dracones
Serpētū in genere exſuperāt, tantū impete Delphin
Eximius vincit regnantes æquore piſces,
Confert & iaculo,

—Διὰ γὰρ βέλος ὣς ἐλάουσιν.
Ἵενται. id eſt,
—Nanq. per æquora lata ſagittæ
More volant.

Deniq. confert etiam vento, vel turbini potius, ac procellæ ventorum.

Ἄλλοτε μὲν βαθὺ κῦμα διατρέχουσιν ἀέλλῃ. id eſt,
—Altas aliquando per vndas
Turbinis in morem diſcurrit.

Plinius libro hiſtoriæ mundi nono, cap. octauo, Ariſtotelis ſecutus ſententiam, haudquaq. ab his diſcrepantia refert, videlicet Delphinum omnium animalium perniciſſimum eſſe: neq. id ſolum inter maritimi generis, veruetiā volucri quauis ocyorem, quouis acriorem telo. Singularem autem huius velocitatem hoc potiſſimum argumento colligi, quod cum os habeat longo diſſitum interuallo a roſtro, nempe medio pæne ventre, quæ res in conſectandis piſcibus non mediocrem illi moram adferat neceſſe eſt, neq. enim niſi reſupinus atq. conuerſus corripit, tamen vix vllus eſt piſcium, qui illius effugiat celeritatem. Nec ignorat ipſe hanc naturæ dotem, ſed veluti laudis, animiue cauſſa certat aliquotiens cum nauigijs, plenis velis euntibus. Eſt enim præcipue φιλάνθρωπος Delphin, quin & παιδεραστεῖν aiunt nonnulli, & ob id capitalis eſt hoſtis Crocodili, quo non aliud animal infenſius homini. Itaq. non paueſcit hominem vt alienum, verū obuiam nauigiis venit: alludit exſultans, certat etiam & quamuis plena præterit vela. Quin etiam in mugilum venatu apud ſtagnum Laternam magnifice declarat, quantum valeat celeritate, quantum polleat ingenio, quantum deniq. bene velit homini. Iam vero quid dicetur de impetu vix credibili? Siquidem vbi fame concitatus, fugientem in vada ima perſecutus piſcem, diutius ſpiritum continuit, non aliter quam arcu emiſſus ad reſpirandum emicat, tantaq. vi exilit, vti plerumq. vento turgentia vela nauium ſaltu tranſuolet. Quod igitur ſymbolum magis conueniebat ad exprimendum acrem illum & indomitum animi impetum, quam Delphini? Porro ad ſignificandam tarditatem, cunctationemq., non male quadrabat ἐχενηὶς piſcis, quem Latini Remoram vocant: verum quoniam huius figura parum cognobilis videbatur (nam præterquam quod admodum puſillus eſt, nec vlla inſigni nota diſcernitur) magis ad id placuit ancoræ ſymbolum, quæ ſiquando periculoſe nauigatur ob uentos nimium ſecundos, ibi curſum immoderatum nauis figit ac retinet. Itaque dictum hoc σπεῦδε βραδέως, ex ipſis vſque priſcæ philoſophiæ myſterijs profectū apparet, vnde adſcitum eſt a duobus omnium laudatiſſimis imperatoribus, ita vt alteri adagionis eſſet loco, alteri inſignium vice, vtriuſq. moribus ingenioq. mire quadrans. Nunc vero in Aldum Manutium Romanum, ceu tertium hæredem, deuenit,

Haud equidem ſine mente reor, ſine numine diuū.

Nam huius eadem, quæ quondam Tito Veſpaſiano placuerunt, celebrantur inſignia, non notiſſima modo, veruetiam gratiſſima quibuscunque vbiuis terrarum bonæ litteræ vel notæ ſunt vel caræ. Neque vero ſymbolum hoc tum illuſtrius fuiſſe crediderimus, cū inſcalptum imperatorio numiſmati, negotiatorum manibus terendum circumferretur, quam nunc,

nunc, cum vbiq. gentium, vel vltra Chriſtiani imperij terminos, vna cum omnigenis vtriuſque linguę voluminibus propagatur, agnoſcitur, tenetur, celebratur ab omnibus, qui liberalium ſtudiorum colunt ſacra: præſertim iis, qui ad veram atque antiquã aſpirant eruditionem, ad quam reſtituendam vir is quaſi natus, et ab ipſis, vt ita dixerimus, fatis factus, ſcalptusq. videtur: tam ardentibus votis vnum hoc optat, tam infatigabili molitur ſtudio, vſque adeo nullum refugit laborem, vt litteraria ſupellex & integra, & ſyncera, puraq. bonis ingeniis reſtituatur. Quam quidem ad rem quantum iam attulerit momenti, res ipſa nimirum indicat. Quod ſi pulcherrimis planeq. regiis Aldi noſtri votis deus aliquis bonis litteris amicus adſpirauerit, & ſi quem numina læua ſinant, intra paucos annos illud futurum pollicemur ſtudioſis, vt quidquid eſt bonorum auctorum in quattuor linguis, Latina, Græca, Hebraica, Caldaica, tum autẽ in omni genere diſciplinarum, id vnius huius opera, & plenum habeant & emendatum, nullamq. iam litterariæ ſupellectilis partem quiſquam deſideret. Cuius rei ſi cui libebit, velut ex deguſtatione coniecturam facere, Plinianas epiſtulas, quæ propediem ex Aldina officina prodibunt in lucem, cum vulgatis exemplaribus conferat, quodq. ibi deprehenderis, idem in aliis exſpectet auctoribus. Herculanum mehercule facinus, ac regio quodam animo dignum, rem tam diuinã, quæ ſit funditus collapſam, orbi reſtituere, latentia peruestigare, eruere retruſa, reuocare extincta, farcire mutila, emendare tot modis deprauata, præcipue vulgarium iſtorũ excuſſorum vitio, quibus vnius etiam aureoli lucellum antiquius eſt, quam vel vniuerſa res litteraria. Adde iis, quod quantumlibet exaggeres eorũ laudem, qui reſpublicas ſua virtute vel tuentur, vel etiam augent, in re certe prophana, tum anguſtis circũſcripta ſpatiis verſantur. At qui litteras collapſas vindicat, nam id pæne difficilius quam genuiſſe, primum rem ſacram molitur & immortalem, tum non vnius alicuius prouinciæ, ſed omnium vbiqae gentiũ, omnium ſeculorum negotium agit. Poſtremo quondã principum hoc munus erat, inter quos præcipua Ptolemæi gloria. Quanquam huius bibliotheca domeſticis & anguſtis parietibus continebatur. Aldus bibliothecam molitur, cuius non alia ſepta ſint quam ipſius orbis. In hanc digreſſiunculam non abs re expatiati ſumus, nempe quo ſtudioſi hoc impenſius his inſignis et faueant, & delectentur, poſtea quam cognouerint a tam inclytis auctoribus fluxiſſe: præterea quid ſibi velint, intellexerint. Deniq. cum meminerint quantum bona rei Delphinus ille polliceatur, ſi quis modo deus pulcherrimis conatibus dexter adſuerit. Sed digreſſionum iam modus eſto, nunc ad adagionis enarrationem noſtra ſeſe referat oratio. Triſariam vti licebit prouerbio: primum ſi quando admonebimus, diutius deliberandum, prius quam aggrediare negotium: poſtea quam ſtatueris, tum velociter peragẽdum, vt ad conſultandi moram pertineat ancora, ad conficiendi celeritatem Delphinus. Huc pertinet Salluſtianũ illud: Antequam incipias, conſulto: vbi conſuleris, mature facto opus eſt. Quam ſententiam Ariſtoteles recenſet ſexto Moralium libro, tãquam vulgo iactatam: Aiũt, inquiens, de quibus iam deliberaris ea celeriter eſſe peragenda, cunctanter autem conſultandum. Cuius auctorem Biantem fuiſſe teſtatur Laertius, qui ſolitus ſit admonere: βραδέως ἐγχείρει τοῖς πραττομένοις, ὃ δ' ἂν ἕλῃ, βεβαίως τηρῶν διάμενε. *id eſt, Cunctanter aggrediendum negotium, verum in ſuſcepto conſtanter perſeuerandum: Nec admodum abludit hinc Mimus ille, Publianus opinamur: Diu apparandũ eſt bellum, vt vincas celerius. Item ille: Deliberare vtilia, mora tutiſſima eſt. Adde iis prouerbium illud:* ἐν νυκτὶ βουλή, *id eſt, In nocte conſilium. Præterea Sophocleum illud in Oedipo tyranno:*

φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς, οὐκ ἀσφαλεῖς. *id eſt,*

Periculoſa eſt præpropera prudentia.

Addendum his illud Platonis, quod alibi citauimus: Qui plus ſatis feſtinat initio, ſerius ad finem peruenit. Paulo diuerſius eſt, ſed tamen ad hanc referendũ formam, quod ait Quintilianus: Precox illud ingeniorum genus non temere peruenire ad frugem. Et quod vulgo dicunt, qui pueri adhuc, & velut ante tempus ſapiunt, eos in ſenectute ſtultos euadere. Quod Actius approbare videtur, qui apud Gellium ait, ſibi in iuuenilibus ingeniis itidem vt in pomis immaturis placere acerbitatem: nam hæc demum matureſcere. Porro maturitas tempeſtiuam adfert ſuauitatem, reliqua ante tempus putreſcere. Alter vſurpandi modus fuerit, cũ admonebimus adfectus animi, rationis velut habenis reprimendos eſſe. Siquidem Plato animum hominis in três partitus partes, rationem, iracundiam, concupiſcentiam, in hoc philoſophiæ ſummam ſitam eſſe putat, ſi affectus pareant rationi, non aliter quam regi, cui quidem ob id ipſum ſedem in cerebro, velut in arce datam exiſtimat. Peripatetici, quorum ſignifer Ariſtoteles, affectus qui ſunt animorũ impetus quidã, ceu ſtimulos quoſdã a natura datos exiſtimant, quibus ad virtutis vſum excitemur, quanquã reclamãtibus Stoicis, & nominatim Seneca in libris quos ad Neronẽ ſcripſit, de ira. Putant enim affectus huiuſmodi nõ modo nihil cõducere ad virtutẽ, verum etiã officere: quãquã ne iſti quidẽ infitias eant, in animo ſapiẽtis illius, quem imaginantur, relinqui primos impetus, antevertere ſolitos rationẽ; quos funditus extirpare non queas: Verum iĳ, ne conſequatur aſſenſio, protinus a ratione reijciuntur. Hoc innuit Homerus, cum Iliados primo, Pallas a tergo adſtat Achilli, iamq. manum admouentem gladio, coercet. Igitur violentos illos animi motus, Delphinum recte dixeris: ancoram moderatricem ſapientiam. Seneca ſcripſit, nulli rei prodeſſe moram, niſi iracundiæ. Immo quidquid impenſe cupimus, aut odimus, ibi ſalutaris eſt mora. Plutarchus in Apophthegmatis Romanorũ narrat Athenedorum philoſophum, cum ob ſenium impetraſſet ab Octauio Auguſto veniam redeundi domum, admonuiſſe illum, vt ne quid iratus diceret, faceret ve, prius quam viginti quattuor Græcorum litteras apud ſe nominatim recenſuiſſet: Quo audito reſpondit, ſibi illo adhuc opus eſſe, quo diſceret & tacendi artem, atq. hoc prætexta totum annum hominem apud ſe detinuit. Huc ſpectat etiam Terentianum illud: Vide ne nimium calidum hoc ſit modo. Sunt autem quædam ingenia, quibus calcaribus eſt opus: ſunt quibus fræno. Proinde recte veteres illi a Delphino ancoram complecti voluerunt, quod opor-

teat alterum altero temperari, & vtrunque cum altero coniungi, quo videlicet eiuſmodi quidam animi habitus exiſtat, qualem Plato conſtari putat ex muſica, gymnaſticaq. ſi pariter exerceantur. Tertia vitãdi ratio fuerit, cum admonebimus in omni negotio vitãdam præcipitem celeritatem, quod vitiŭ quibuſdã ingeniis peculiariter inſitum eſt, vt illis in omni re quantulacunq. mora longa videatur. Huiuſmodi feſtinationis comites eſſe ſolent, error, & pœnitentia, iuxta verſiculum illum apud Græcos celebrem:

Προπέτεια πολλοῖς ἐστιν αἰτία κακῶν. *id eſt,*
Multis malorum eſt cauſſa præcipitantia.

His occinendum nobile illud Catonis dictum: Sat cito, ſi ſat bene. cuius mentionem fecit diuus Hieronymus, ſcribens ad Pammachium in hæc verba: Scitum eſt illud quoq. Catonis: Sat cito, ſi ſat bene: quod nos quondam adoleſcentuli, cum a perfecto oratore in præfatiuncula diceretur, riſimus. Meminiſſe te puto erroris mutui, cum omne Athæneum ſcholaſticorum vocibus conſonabat: Sat cito ſi ſat bene. Hactenus Hieronymus. Quadrabit & in illos qui præpropere famã affectant, maluntq. paratam ac magnam, quam ſolidam & perpetuam. Solent enim præcocia ſubito flaceſcere. Quod autem paullatim adcreſcit durabile eſt. Horatius.

Creſcit occulto velut arbor æuo
Fama Marcelli.

Et Pindarus in Nemeis hymno 8. Αὔξεται δ' ἀρετὰ, χλωραῖς ἐέρσαις ὡς ὅτε δένδρεον ἀίσσει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερθεῖσα ἐν δικαίοις τε πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα, *i. Augeſcit autẽ virtus, veluti cũ arbor virẽti rore ſurgit, ſapiẽtes inter viros ſublata iuſtosq. ad liquidum æthera. In ſumma, quicunque vel ſocordia peccant, vel immoderato impetu, iis illud Octauij Cæſaris,* σπεῦδε βραδέως, *ſimul ſymbolum illud olim Titi Veſpaſiani, nunc Aldinum, oportebit in memoriam reuocare, vt Delphini atq. ancoræ meminerint.*

Placide bos.

Ἀτρέμας βοῦς, *id eſt, Lente bos, ſubaudiendum, incedit, aut ſimile quidpiam. Congruet in illos, qui placide ac paullatim, citraq. tumultum, ſed tamen adſiduitate rẽ conficiunt. Equorum laus eſt velocitas. Boues non valent celeritate, ſed viribus & adſiduitate pollent, non impetu. Proinde in pugna ſtataria, vel leonibus formidandum animal, & ad exhauriendos ingentes labores adpoſitum. Eodem pertinet illud: Bos laſſus fortius figit pedem. In ſacris precibus, tradit Plutarchus in commentario de Oſiride & Iſide, mulieres Heleas publicis ac ſolennibus votis ad hunc modum ſolitas Bacchum inuocare, vt accederet* βοέῳ ποδὶ, *id eſt, Bubulo pede, ſiue quod huic animanti, cum ſit viribus immenſis præditum, deinde tanta corporis mole, tamẽ peculiare videatur molliter, quaſiq. pedetentim ingredi, nulloq. ſtrepitu: vel quod bouis pedes arua calcatu reddunt meliora, cum reliquorum animantium noceant.*

Tacito pede.

H V I C *ſimillimum eſt, quod indicauit, quiſquis is fuit, certe haud quaquam indiligens ſcriptor, qui Rhetoricam Ariſtotelis exponit,* ἡσύχῳ ποδὶ, *id eſt, Tacito pede, ſeu lento pede, cum cautim ac pedetentim ad rẽ accedimus. Apud Latinos aliquando ſecius vſurpatur tacito pede, pro furtim ac clanculum, vt apud Ouidiũ:*

Tempora labuntur, tacitisq. ſeneſcimus annis.

Id imitatus Columella in carmine:

—Tacito nam tempora greſſu
Diffugiunt, nulloq. ſono conuertitur annus.

Cumini ſector.

I M P E N D I O *parcus ac ſordidus, olim prouerbio* κυμινοπρίστης, *id eſt, Cumini ſector dicebatur. Teſtis & Ariſtoteles lib. Moraliũ quarto:* Τούτων δὲ καὶ ὁ κυμινοπρίστης καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος. *id eſt, Ex hoc genere eſt Cumini ſector, & quisquis eiuſmodi. Meminit & Theocritus Idyllio K.*

Κάλλιον ὦ 'πιμελητὰ φιλάργυρε τὸν φακὸν ἕψειν
Μὴ 'πιτάμῃς τὰν χεῖρα καταπρίων τὸ κύμινον. *id eſt,*
Lenticulam coquere, paſtor tibi præſtat auare,
Ne fodias digitos, cupiens ſecuiſſe cuminum.

Scholiaſtes non diſſimulat vulgo ſic dici ſolitos, homines præter modum frugales ac parcos. Item Alexis in Philocalo apud Athenæum libro octauo:

—Ἀλλ' εὖ σοί δ' ὅτι
Κυμινοπρίστης ὁ τρόπος ἐστί σου πάλαι. *id eſt,*
Ceterum noui probe,
Cymino priſtæ olim eſſe iam mores tibi.

Eſt autem cuminum per ſe quidem exilis herba, tum præcipue genus Aethiopicum, quod Hippocrates, auctore Plinio, regium appellat, quod olim ſerebatur a male precantibus, auctore Plutarcho, atq. ita felicius prouenire creditum eſt. Quo magis quadrat in hos huiuſmodi cõuicium, qui ob parſimoniã male audiunt. Idem Plutarchus conuiuialium quæſtionum decade ſecunda, ſignificat hominem vehementer parcum, cuminum appellari ſolere. Siquidem loquens de iis dicteriis, quæ citra dolorem dici poſſunt, Velut, inquit, ſi quis hominem ſplendidum ac benignum, cimbicon appellet, aut cuminum. Eſt autem κίμβικον *Græcis apicula, ſeu parſimonia, Suida interprete. Heſychius legit cimbion, addens dici ſolitum in parcos:* κύμβιον *autẽ dici fundũ ollæ fictilis. Ariſtoteles libro quẽ modo citauimus, ait, homines perparcos* κίμβικας *vulgo dici ſolitos: Iulius Pollux* βιμβίκας, *opinantur qđ per domũ obambulent ſemper murmurantes. Nam* βέμβηξ *trochus eſt quo ludunt pueri. Apud eundem mulier impendio ſordida* ὀβολοστάτις, *vir* ὀβολοστάτης *dicitur, quaſi minutiſſima quæque ad ſtateram expendens, vnde &* ὀβολοστατεῖν. *Euſtatius autem indicat eoſdem &* κιμκίμβικας *&* κυμινοκίμβικας *dici, putatq. vocem dictã ab auro adulterino. Heſychius addit eoſdem vocari* καρδαμογλύφας, *quod aliquid deſculpant e naſturtio ob parſimoniam. Nec deſunt qui eoſdem* κνίπας *&* κνῖπας *ſiue* κνίφας *(nã vtrunque ſcriptũ reperimus) vocant. eſt autem cnips animalculum culici non diſſimile.*

Ficos diuidere.

H V I C *adfine eſt quod refert Martialis lib. Epigram. 5.* σῦκα μερίζειν, *id eſt, Ficos diuidere: vnde licebit & cognomen fingere* συκοπρίστα. *Martialis carmen eſt huiuſmodi.*

Qua-

Quadringenta ſecat, qui dicit σῦκα μερίζει.

Sordidum ac parcum ſignificans, etiamſi ditiſſimum. Captatus autē eſt iocus ex vocis amphibologia ſectoris.

Myconius caluus.

Μυκώνιος φαλακρός, *id eſt, Myconius caluus. Strabo lib. Geographia decimo, refert vulgo Myconios caluos dici ſolitos, quod in ea inſula vitiū hoc quaſi gentilitium ſit, atque omnibus ferme commune. Idem affirmat Plinius lib. 11. cap. 37. Meminit & Stephanus. Eſt autem Myconus vna Cycladum inſularum. Quamquam Herodotus in quarto ſcribit, in Scythia quoq. genuē eſſe ab ipſo natali caluam. Admonet & Donatus grammaticus, Hecyram interpretans Terentianam, prouerbio dictum Caluus Myconius, citatq. Lucilij teſtimonium: Myconi omnis calua iuuentus. Tuetur autem Terentium qui a nonnullis hoc loco imperitiæ nomine reprehenderetur, quod cum Apollodorus caluū dixerit, ipſe criſpum mutauerit: putatq. poetam non inſcitia, ſed facetius etiam per ironiam dixiſſe criſpum, quam ſi caluum dixiſſet. Quod quidem etiam ipſum prouerbium reſipit de raris inuentu: veluti ſi quis Scytham dicat eruditum, aut Pœnum fidum. Erit autem elegantius adagiū, ſi caluos homines, raroq. capillicio ſimpliciter Myconios appellemus, perinde vt ſi quis faſtuoſum Sybaritam nominet, negotiatorem phœnicem. Notati ſunt olim & alio nomine Myconij, quod ob tenuitatem alienas cœnas captarent: proinde qui inuocati ad conuiuium venirent, Myconij more venire dicebantur. Inuehitur enim in Periclem Archilochus apud Athenæum in primi libri fragmentis,* ὡς ἄκλητος ἦλθε πιόμενος εἰς τὰ συμπόσια Μυκωνίων δίκην, *velut qui inuocatus ingereret ſe ad conuiuia Myconiorum more.*

Cum aqua fauces ſtrangulet.

ARISTOTELES *Moralium libro ſeptimo, citat huiuſmodi quoddam adagium,* ὁ δὲ ἀκρατὴς ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ, ἐν ᾗ φαμὲν, ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγῃ, τί δεῖ ἐπιπίνειν: *id eſt, Intemperans autem obnoxius eſt prouerbio, quo dicimus, Cum aqua fauces ſtrangulet, quid iā opus eſt bibere? Refert idem in eundem vſum lib. Moralium Eudemiorum ſexto, diſputans de eo, qui prudēs intemperantiæ vitio noxia ſequitur, haud quaquā ignorans, quid ſit optimum: hunc autem longe inſanabiliorē eſſe eo, qui falſus opinione non expetenda expetit. Vſurpauit & Galenus alicubi:* ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγῃ τί ἐπιῤῥοφήσομεν; *id eſt, Cum aqua præfocat, quid inſuper ſorbebimus? Fortaſſis Galenus ſcripſerat,* τί ἔτι ῥοφήσομεν. *Quadrat in eos, qui in abſurdiſſima ſententia pertinaciter manent, vel manifeſta negantes, quibuſcum fruſtra diſceptes. Conſtat enim faucibus ſiti arentibus aquam eſſe remedio, ac ſoluere præfocationem. Confine illi, quod alibi diximus:*

Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Dimidio uitæ nihil differunt felices ab infelicibus.

ARISTOTELES *Moralium libro primo:* ὁ δ' ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥκιστα διάδηλοι καθ' ὕπνον, ὅθεν φασὶν οὐδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τῶν ἀθλίων. *id eſt, Porro probus atq. improbus nequaquam in ſomno dignoſcuntur. Vnde natum eſt vt dicant, felices nihil a reliquis diſtare dimidio vitæ. Idem refert libro Eudemiorum 2. reddens hanc cauſſam, quod dormientes nihil agant. Ex actionibus autem naſcitur felicitas, aut infelicitas hominis. Proinde non inſcite dixit Ariſton apud Plutarchum in commentario de contentione ignis & aquæ:* Ὀλίγου χρόνου τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις δεδομένου, ὥσπερ ὢν τελώνης τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τούτου. *id eſt, cum exiguum vitæ tempus datum ſit hominibus, ſomnus velut publicanus dimidium eius aufert. Plato lib. De legibus ſeptimo.* καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. *id eſt, Nullus n. dormiens alicuius eſt precij, nihilo magis quam is, qui viuus non eſt. Prouerbium conſolatur parum fortunatos. Somnus enim adimit nobis noſtri ſenſum, vnde fit, vt neque miſeris moleſta ſit ſua calamitas, neq. fortunatis iucunda felicitas. Præterea felicitas, iuxta philoſophos, ſita eſt in actu rationis per habitum virtutis: ſomnus autem quies eſt animi, bonis pariter ac malis communis.*

In eadem es naui.

M. *Tullius Epiſtolarum familiarium libro ſecundo ad Curionem: Et ſi vbicunque es, vt ſcripſi ad te antea, in eadem es naui, tamen quod abes gratulor. In eadem es naui dixit, pro eo quod eſt, in communi periculo. Siquidem ad eos qui eodem vehuntur nauigio, periculū naufragij communiter pertinet: neque magnopere refert in prora ſint, an in puppi, an carina, cum nihilo magis abſint a diſcrimine. Idē alibi: Hoc miror enim, queror q. quenquam hominem ita peſſundare alterum velle, vt etiam nauim perforet, in qua ipſe nauiget: hoc eſt, vt rempub. euertas, cum qua ſit etiā ipſi pereundum. Ariſtophanes in Veſpis:*

περὶ τῆς πόλεως γάρ ἐστι τοῦ σκάφους ὅλου, *id eſt,*

De ciuitate eſt, naue de tota puta.

Eſt autem familiare poetis a nauibus ad rempublicā ſimilitudinem mutuari.

Qui arat oliuetum.

COLVMELLA *de Reruſtica libro ſexto, parœmiam huiuſmodi refert: Quin etiam, inquit, compluribus interpoſitis annis oliuetum putandum eſt. Nam veteris prouerbij meminiſſe conuenit: Eum qui aret oliuetum rogare fructum, qui ſtercoret exorare, qui cædat cogere. Alluſit huc Vergilius primo Georgicon.*

Exercetq. frequens tellurem, atq. imperat aruis.

Huic adagio locus fuerit, vbi ſignificabimus fieri non poſſe, quin voto potiatur is, qui curam extremam impenderit. Vulgaris enim diligentia quaſi rogat, mediocris impetrat, extrema cogit. Alluſio fit ad eos, qui a principibus improbo ſtudio officioq. ſic impetrant, vt non precibus, ſed vi videantur impetraſſe.

Difficilia quæ pulchra.

Δύσκολα τὰ καλὰ, *id eſt, Ardua quæ pulchra. Extat apud Platonem in Hippia maiore in calce dialogi,* τὴν γὰρ παροιμίαν ὅτι ποτὲ λέγει τὸ, χαλεπὰ τὰ καλὰ, δοκῶ μοι εἰδέναι. *id eſt, Nam quod ait prouerbium, difficilia eſſe quæ pulchra ſunt, videor mihi intelligere. Et in Cratylo, circa initium,* πα-

παλαιὰ τῶν παροιμία ὅτι χαλεπὰ τὰ καλὰ ἐστιν. id eſt, Vetus prouerbium eſt, difficilia eſſe quę ſunt egregia. Citatur alicubi a Luciano. Item a Plutarcho in libello De liberis inſtituendis, prouerbij nomine. Quidam prodiderunt Pittacum, vbi ſemet abdicaſſet imperio, dixiſſe, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, i. Difficile bonum eſſe. Porro Solonem Pittaci molliciem atque ignauiam taxantem, dixiſſe, χαλεπὰ τὰ καλά, id eſt, Difficilia quæ honeſta: vtriuſque dictum in prouerbium abiiſſe. Vſurpauit Plato li. de Rep. 4. ἴσως γὰρ ὦ Σώκρατες τὸ λεγόμενον ἀληθές, ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά. id eſt, Fortaſſis enim verum eſt o Socrates quod dici ſolet, difficilia eſſe quę pulchra ſunt. Vſus eſt eodem libro Politiæ 2. πάντες γὰρ ἐξ ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσι, ὡς καλὸν μὲν σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη, χαλεπὸν μέντοι καὶ ἐπίπονον. id eſt, Omnes enim vno ore canunt, Honeſtam quidem rem eſſe temperantiam ac iuſtitiam, ſed difficilem tamen ac laborioſam. Vtitur eiuſdem operis libro ſexto ac ſeptimo, & aliis compluribus locis. Sunt qui hinc arbitrentur natam parœmiam: Periander Corinthius, initio populariter ac moderate gerebat imperiũ, poſtea verſis moribus, tyrannice agere cœpit. Id ſimul atq. cognitum eſſet Pittaco Mitylenæo, diffiſum de ſui ipſius animi conſtãtia, magiſtratum depoſuiſſe, relictoq. imperio in exilium abiiſſe. Percontantibus deinde quibuſdam, qua gratia fugiſſet imperium, reſpondiſſe, quod admodum eſſet arduum, probum eſſe, propter mutatum Periandrum: quibus auditis, Solonẽ addidiſſe ſuum apophthegma, χαλεπὰ τὰ καλά. Huc ſpectat illud quoque quod meminit Plutarchus in commentario, περὶ δυσωπίας, Platonem, cum Heliconem quendam Dionyſio datis litteris commendaſſet, ſcribens illum virum probum ac modeſtũ, adſcripſiſſe in calce epiſtolæ, γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζώου φύσει εὐμεταβόλου. id eſt, Hæc autem tibi ſcribo de homine, videlicet animante natura mutabili. Nec abſurde quis referat ad celeberrimam illam Heſiodi ſententiam:

Τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
Ῥηιδίως, λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι
Ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα. id eſt,
Omnino vitium facile eſt contingere cuiuis.
Eſt via ad id breuis, & vicina in ſede moratur,
Contra virtutem ſudoribus vndiq. diui
Præſepſere, & longus ad hanc perq. ardua callis,
Aſper & eſt primũ: ſed vbi alta cacumina victor
Contigeris, iam fit facilis, licet ardua dudum.

Neq. quidquam eſt tritius eo, quod dixit Ariſtoteles lib. Moralium Nicomachiorum ſecundo: περὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον ἀεὶ καὶ τέχνη γίνεται καὶ ἀρετή. id eſt, Et ars & virtus circa id verſatur, quod eſt difficilius. Eodem pertinet, Littera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni. Itẽ de duplici via apud inferos, quarum altera ducit ad campos Elyſios, altera ad malam rem. Diximus alibi de Litis & Ate, quæ fabula declarat, multo difficilius eſſe bene facere quam male, ſarcire concordiã, quam rumpere. Eam ſententiam Pindarus extulit in Pythiis hymno quinto: ῥᾴδιον μὲν πόλιν σεῖσαι καὶ φαυροτέροις, ἀλλ' ἐπὶ χώρας αὖτις ἔσσαι δυσπαλὲς δὴ γίνεται ἐξαπίνας, εἰ μὴ θεὸς ἁγεμόνεσσι κυβερνατὴρ γένηται. i. Facile eſt ciuitatem commouere, etiam malis. Ceterũ in locum priſtinum ilico reponere difficile ſane eſt, ni deus principibus gubernator contingat. Retulimus alibi quod in ſeditione etiam Androclides abiectiſſimus belli ducem agat. Et nos hac ætate vidimus, per quos quanti tumultus excitati ſint. Celebratur elegans Lacedæmonij dictum, apud quem cum quidam laudibus veherent Philippum, quod ciuitatem opulentiſſimam euertiſſet: Atqui, inquit, non poſſet talem condere.

Colophonia ferocitas.

Κολοφωνία ὕβρις, *id eſt, Colophonia ferocitas. In inſolentes, qui ferociter deſpiciunt, & affligunt humilioris fortunæ homines. Aut in eos, quibus ſua ferocitas exitium attulit. Sumptum ab arrogantia ſuperbiaq. eius gentis. Refertur a Diogeniano in adagiorum collectaneis. Theognis:*

Ὕβρις καὶ Μάγνητας ἀπώλεσε καὶ Κολοφῶνα. id eſt,
Perdidit & Colophona ferox mens & Magnetes.

De gentis huius ferocia nonnihil dictum eſt nobis in prouerbio, Colophonium ſuffragium.

Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris.

VVLGO apud noſtrates circumfertur adagium, haud fidendum eſſe cuipiam, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris. Significant autem hominis ingenium non poſſe perſpici, niſi diuturno conuictu, longoq. commercio. Apparet prouerbium hoc ab antiquitate profectum eſſe. Quandoquidem Ariſtoteles lib. Moralium octauo, ſimile quiddam refert his quidem verbis: Ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνου καὶ συνηθείας, κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ, οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν τοὺς λεγομένους ἅλας συναναλῶσαι. id eſt, Præterea autem ſpacio temporis & conſuetudine opus eſt. Siquidem iuxta prouerbium fieri non poteſt, vt nos mutuo pernoſcamus antequam ſalis, quem dicunt, modium pariter abſumpſerimus. Idem Moralium Eudemiorum lib. ſeptimo: Διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέδιμνος τῶν ἁλῶν. id eſt, Quapropter in prouerbium abiit ſalis modius. Eodem in libro refert illud quoque ex poeta quopiam hemiſtichium, ni fallimur.

Οὐδ' ἄνευ χρόνου φίλος. id eſt,
Non eſt amicus abſque temporis mora.
Addit ex Theognide.
Οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὔτε γυναικὸς
Πρὶν πειρηθείης ὥσπερ ὑποζυγίου. id eſt,
Haud noſſe ingenium ne viri licet aut muliebre.
Vt nec iumenti, ni experiare prius.

Notat hanc parœmiam & Plutarchus in commentario περὶ φιλαδελφίας, his quidem verbis, Τοὺς μὲν γὰρ ἀλλοτρίους, ὡς ἔλεγε Θεόφραστος, οὐ φιλοῦντα δεῖ κρίνειν, ἀλλὰ κρίναντα φιλεῖν. ὅπου δὲ ἡ φύσις ἡγεμονίαν τῇ κρίσει πρὸς εὔνοιαν ἀποδίδωσιν, οὐδὲ ἀναμένειν τὸν θρυλούμενον τῶν ἁλῶν μέδιμνον, ἀλλὰ συγγεννᾶσθαι τὴν ἀρχὴν τῆς φιλίας, οὐ ταῦτα δεῖ μὴ πικροὺς εἶναι μηδὲ ἀκριβεῖς τῶν ἁμαρτανομένων ἐξεταστάς. i, Alienos n. quemadmodum ait Theophraſtus, non oportet amantẽ iudicare, ſed amare poſtea quã iudicaris. Siquidẽ ubi natura ipſa dux eſt ad beneuolentiã precedẽs iudicium, neque expectans illũ vulgo celebratum ſalis modium, quippe quæ amicitiæ ſeminariũ inſeuerit, ibi non oportet acerbos & exquiſitos

tos

tos eſſe delictorum expenſores. Meminit huius parœmiæ & M. Tullius in ſermone de amicitia: Verum illud eſt quod vulgo dicitur, Multos modios ſalis ſimul edendos eſſe, vt amicitiæ munus expletũ ſit. Huc pertinet illud quoque Sophoclis in Oedipo:

> Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος,
> Κακὸν δὲ κἂν ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾷ. id eſt,
> *Mora temporis probum arguit tantum virum,*
> *At improbum vel vnico agnoſcas die.*

Huc pertinet etiam ille ſenarius prouerbialis:

> Ἤθους δ' ἔλεγχος ἐστιν ἀνθρώποις χρόνος. id eſt,
> *Nota morum & index tempus eſt mortalibus.*

Idem admonet illud Epicharmi:

> Νᾶφε καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν. id eſt,
> *Sobrius ſis, ac memineris nemini confidere.*

Verſus integer refertur apud Cic. lib. epiſt. ad Atticũ primo: Atque ita tamen nouis amicitiis implicati ſumus, vt crebro mihi vafer ille Siculus inſuſurret Epicharmi cantilenam illam ſuam,

> Νᾶφε καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν, ταῦτα νεῦρα τῶν φρενῶν.

Sic enim carmen Trochaicum e veſtigiis codicum reſtituimus, ne quis temere deprauet. Nam quod νᾶφε dixit pro νῆφε, & μέμνασο pro μέμνησο, διαλέκτου proprietas eſt. Cicero in libello de petitione conſulatus, Quamobrem Epicharmion illud teneto, neruos atque artus eſſe ſapientiæ, non temere credere. Item illud Euripidis in Helena:

> –Σώφρονος δ' ἀπιστίας
> Οὐκ ἔστιν ἄλλο χρησιμώτερον βροτοῖς. id eſt,
> *–Prudente diffidentia*
> *Haud alia res vtilior eſt mortalibus.*

Inuenimus citatum mutilatim ad hunc modum:

> Ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. id eſt,
> *Modium ſalis poſtquam ederis.*

Quo quidem licebit vti, ſi dicas: Vide quid agas, qui tua arcana credas iſti, nondum ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. Aut ſic: Tum demum iſti fidas ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. Eſt autem iambicus dimeter, ex poeta quopiam ſumptus.

Leporem non edit.

ANTIQVITVS *ſuperſtitioſe creditum eſt, eſu leporinæ pulpæ conciliari formam. Vnde extat iocus Martialis in Gelliam lib. 5. quę miſſo lepore addebat ex vulgata opinione ad muneris commendationem,*

> *Formoſus ſeptem Marce diebus eris.*

Id poeta in ipſam torquens, quæ deformis eſſet,

> *Si me non fallis, inquit, ſi verum lux mea dicis,*
> *Ediſti nunquam Gellia tu leporem.*

Plinius lib. 28. cap. 9. ſcribit leporem in cibis ſumptũ gratiam corporis in ſeptem dies conſeruare. Lampridius ſcribit poetam quendam in Alexandrum Seuerum, quod quotidie veſceretur leporina, ita luſiſſe,

> *Pulchrum quod vides eſſe noſtrum regem,*
> *Quem Syrum ſua detulit propago,*
> *Venatus facit & lepus comeſus,*
> *Ex quo continuum capit leporem.*

Primum carmen vitiatum eſt. Hos verſus cum quidã ex amicis ad Alexandrum detuliſſet, reſpondiſſe fertur in hanc ſententiam.

> *Pulchrum quod putas eſſe veſtrum regem*
> *Vulgari miſerande de fabella,*
> *Si verum putas eſſe, non iraſcor.*
> *Tantum tu comedas velim lepuſculos,*
> *Vt fias animi malis repulſis*
> *Pulcher, ne inuideas liuore mentis.*

Si vides lector parum obſeruatas metri leges, memineris Imperatorem ſcripſiſſe, cuius eſt præſcribere leges, non parere. Eſt autem & piſcis lepus appellatus qui venenum habet immedicabile, ſi quis imprudens ederit. In Indico mari etiam contactu necat hominem auctore Plinio: lenta tabe conſumit. Malum hac deprehenditur nota, quod piſcem olent, qui ederint. Huic homo viciſſim peſtilens eſt, cuius contactu protinus emoritur. Hoc cibis admixto, multos ſuſtulit Domitianus, eodem Titum fratrem ſuſtuliſſe creditur, vt auctor eſt Philoſtratus in Apollonij vita. Proinde in hos qui contabeſcunt, nec vlla medicorum ope poſſunt reſtitui, dici poterit: Edit leporem marinum.

Plena manu.

PLENA *manu, pro eo quod eſt, ampliter, copioſe, prolixe, minimeq. maligne. Translatum ab iis, qui non minutim & parce, ſed plena manu largiuntur. Cicero ad Atticum libro 2. At hercle alter familiaris tuus Hortatius, quam plena manu, quam ornate noſtras laudes in aſtra ſuſtulit. Seneca in Declamationibus: Liberaliter hodie, & plena manu faciam. Idem in ludicro quod ſcripſit in Claudium Cæſarem: At Lacheſis, quæ & ipſa homini formoſiſſimo faueret, fecit illud plena manu, & Neroni multos annos donat. Fit lepidius, quo magis ad animi res transfertur.*

Sine riuale diligere.

SINE *riuale diligere dicuntur, qui ſtulte mirantur, quod nemo alius concupiſcat. Veluti ſimia catulos ſuos & miratur, & amplectitur: & indocti poetæ ſuas nugas ſoli diligunt. Sumpta eſt allegoria ab amantibus, quibus eſt amica deformis, & quam alius nemo velit. Extat adagium in Epiſtulis Auſonianis. M. Tullius ad Atticum lib ſexto. Huius nebulonis oratione ſi Brutus moneri poteſt, licebit eum ſolus ames, me æmulum nõ habebis. Item libro ad Qu. fratrem tertio: O dij, quam ineptus, quam ſe ipſe amans, ſine riuali. Horatius in Arte poetica:*

> *Nullum vltra verbum aut operam ſumebat inanẽ,*
> *Quin ſine riuali teq. & tua ſolus amares.*

Barbarus ex triuio.

Βάρβαρος ἐκ τριόδου, *id eſt, Barbarus ex triuio. In hominẽ dicebatur extremæ humilitatis, ac prorsũ nullius precij, perinde quaſi dicas, extremum ac vilem ſeruulum alicunde e triuiis emptum, non dono datum, aut domi natum. Lucianus in eum, a quo fuerat Prometheus appellatus,* Οἷος ἐκ τριόδου βάρβαρός τις πρὸ μικροῦ. *id eſt, Qualis pene barbarus quiſpiam e triuio. Quanquã quidam hoc loco legunt non barbarus, ſed* βόρβορος ἐκ τριόδου, *id eſt, Cœnum e triuio, quæ lectio ſola probanda eſt, propterea quod eo loco de luto fiat mentio, non de barbaro quopiam. Item Plato libro de Repub. ſeptimo,* καὶ τῷ ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινὶ. *id eſt, Ac reuera in cœno quopiam barbarico. Loquitur de anima demerſa tenebris ignorantiæ.*

Rara auis.

RARA *auis, prouerbio dicebatur res quæuis noua, & inuentu perrara. Perſius.*

-Si forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis eſt.

Iuuenalis:

Rara auis in terris, nigroq. ſimillima cycno.

Idem,

-Coruo quoque rarior albo.

Quin & Phœnicis raritas in prouerbium abiit. Ducta allegoria ab auibus peregrinis & inuſitatis, quæ nonnunquam caſu in noſtram regionem deuolant, vel miraculi gratia deportantur. Vnde illud ſæpius iteratum apud Ariſtophanem:

Τίς ἐστιν ὄρνις οὗτοσί, id eſt,
Quæ eſt hæc auis? De hoſpite & ignoto.

Compreſsis manibus.

COMPRESSIS ſedere manibus, dicitur in otioſos, & nihil aliud quam ſua fata deplorantes. Titus Liuius ab vrbe condita lib. 7. Cur veteranus dux fortiſſimus bello, compreſſis, quod aiunt, manibus ſedeas.

Ioca ſeriaq.

QVOTIES omnia noſtra cum aliquo communicamus, cum eo ioca ſeriaq. conferre dicimur. M. Tullius libro De finibus bonorum ſecundo: At quicum ioca ſeriaq. vt dicitur, quicum arcana, quicum occulta omnia? Tecum optime, deinde etiam cum mediocri amico. Donatus in Adelphos, huiuſmodi ferme figuras omnes quæ conſtant ex contrariis, prouerbiales exiſtimat. Quod genus ſunt: Fanda infanda: quo iure quaq. iniuria: facta atque infecta: digna atq. indigna: faſq. nefaſq.: clãq. palamq.: terraq. mariq.: noctesq. diesq.: iuuenesq. ſenesq.: neque in minimo neq. in maximo: neq. deos neq. homines veretur: vocatus atq. inuocatus: re ſalua & perdita: atq. alia huius generis innumerabilia, de quibus meminimus & in initio operis.

Ea tela texitur.

PROVERBIALIS allegoria, Ea tela texitur, pro eo quod eſt eiuſmodi negotium in manibus eſt, & res incipiantur tales. Tranſlatio ſumpta a textoribus telam inſtituentibus. M. Tullius in extremo de Oratore lib. Quãquam ea tela texitur, & ea incitatur in ciuitate ratio viuendi, ac poſteritati oſtenditur, vt eorum ciuium, quos noſtri patres non tulerunt, ſimiles habere cupiamus. Plautus dixit exordiri telam, pro incipere negotium: Exorſa eſt hæc tela non omnino peſſime mihi. Affine eſt illi quod alibi dicemus, exordiri telam.

Multas amicitias ſilentium diremit.

Πολλὰς φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσε, id eſt, Multas amicitias ſilentium diremit. Admonet adagium, aſſiduo conuictu, ac frequentibus alloquiis neceſſitudines ali, intermiſſione & abſentia diſſolui. Meminit huius Ariſtoteles libro Moralium octauo: Ἐὰν δὲ χρόνιος ἡ ἀπουσία γίνηται, καὶ τῆς φιλίας δοκεῖ ἡ ἀπουσία λήθην ποιεῖν. ὅθεν εἴρηται πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσε. i. Quod ſi diuturna fuerit abſentia, videtur & neceſſitudinis obliuionem adferre: vnde dictum eſt illud, multas amicitias ſilentium diremit. Verſus vt refertur in collectaneis, diminutus eſt vna ſyllaba. Ab Ariſtotele citatur integer Heroicus:

Plurimas amicitias ſoluere ſilentia rupta.

Apud Athenæum libro quinto, citatur ex Anonymo poeta verſus hi:

Οὐ χρὴ συμποσίων φίλας ἀπέχεσθαι ἑταίρους
Δηρόν, ἀνάμνησις δὲ πέλει χαρίεσσα αὕτη. id eſt,
Non diu amicorum menſis decet abſtinuiſſe,
Quippe animi memoris res hæc renouatio bella eſt.

Figuratius, atque ob id ipſum elegantius eſt illud Alphy fœneratoris dictum apud Columellam: Bona nomina nonnunquam mala fieri, ſi nunquam interpelles. Ille nomina, iureconſultorum more, debitores vocat, et interpellare, ſubinde creditum repoſcere. Vox autem Græca, ἀπροσηγορία, non ita commode reddi latine poteſt: neque enim ſimpliciter ſignificat ſilentium, ſed illud ſilentium, cum quis non appellat ac ſalutat amicũ.

Eiuſdem muſæ æmulus.

EIVSDEM artis aut diſciplinæ ſtudioſi, eiuſdem muſæ æmuli dicuntur. Vſurpatur apud A. Gellium prouerbij vice. Græci ὁμοτέχνους appellant eiuſdem artis opifices.

Lolio victitant.

AENIGMATE prouerbiali lolio victitare dicuntur luſcioſi & cæcutientes, quos Græci, teſte Nonio, Myopes vocant. Plautus in Milite: Mirum eſt lolio victitare te, tam vili tritico. Quid iam? Quia luſcioſus. Ver bero, ædepol tu quidem cæcus, haud luſcioſus. Lolium autem Plinius inter frugum peſtes commemorat, vna cum carduis ac tribulis. Vergilius in Bucolicis:

Infelix lolium & ſteriles dominantur auenæ.

Item Georgicon libro 1.

Mox & frumentis labor additus, vt mala culmos
Eſſet rubigo, ſegniſq. horreret in aruis
Carduus, intereunt ſegetes, ſubit aſpera ſylua
Lappaq. tribuliq. interq. nitentia culta
Infelix lolium & ſteriles dominantur auenæ.

Ineſt autem lolio peculiare quoddam malum, vt oculis caliginem inducat, id quod indicat Ouidius libro Faſtorum primo, cum ait:

Et careant loliis oculos vitiantibus agri.

Hinc nimirum iocus prouerbialis.

Intus canere. Aſpendius citharœdus.

QVI priuati commodi impendio ſtudioſi eſſent, ac fere quidquid rerum agerent, id omne ad domeſticam referrent vtilitatem, ii prouerbio intus canere, iidẽ apud Græcos ἀσπένδιοι κιθαρισταί, id eſt, Aſpendij citharistæ dicebantur. M. Tull. in Verrem actione 3. Atq. etiam Aſpendium citharistam, de quo ſæpe audiſtis, id quod eſt Græcis in prouerbio, quem omnia intus canere dicebant, ſuſtulit, & in intimis ædibus ſuis poſuit, vt etiam illum ipſum artificio ſuo ſuperaſſe videatur. Facetiſſime taxauit Cicero Verris rapacitatem, qui intus canẽtem in intimis ædibus collocarit: hoc eſt, plus quã intus cecinerit. Idem in Rullum aduerſus legem agrariam: Atq. hoc carmen hic tribunus plebis, non vobis, ſed ſibi intus canit. Nam oſtendit Tullius in ea oratione, legem, tametſi popularis videretur, haud tamen populi, ſed decemuirum vtilitati repertam. Porro de Aſpendio citharœdo Aſconius Pedianus ad hanc ferme ſententiam enarrat: Vulgares citharœdi cum canunt, vtrinſq. manus funguntur officio, ita vt dextra plectrum

plectrum teneant id quod foris canere appellant: ſiniſtra digitis chordas carpant, quod quidem intus canere vocant. Difficile autem viſum eſt, quod Aſpendius citharœdus faciebat, qui nequaquam vtraque vteretur manu, ſed omnia, id eſt, totam cantionem intus, & ſiniſtra tantum manu complecteretur: atque ita tacita leniq. modulatione ſiniſtra contactis chordis, cantilena peragebatur, vt vox ad citharœdum dūtaxat, aut proxime aſſiſtentem perueniret. Hinc fluxiſſe prouerbium, ut furaces homines Aſpendij cithariſtæ Græcis vulgo dicerentur, quod vt hic carminis, ita illi furtorum eſſent occultatores. Fatetur Aſconius adagionē etiam in illos apte dici, qui multum inteſtinis ſuis commodis conſulunt præter honeſtatem. Neq. diſcrepat interpretamentum, quod adfert Zenodotus ex Zenone Myndio in adagiorum collectaneis. Porro Aſpendus Pamphyliæ ciuitas eſt, auctore Stephano: vnde aſpendij dicebantur, apud quos Citharœdi hoc artificio præcelluiſſe videtur. Ad hoc prouerbium apparet adluſiſſe Plinium libro vigeſimooctauo, capite quinto, cum ait, Verum id remedijs cecinit, non epulis.

Equi ſenecta.

Ἵππου γῆρας, id eſt, Equi ſenecta. Prouerbium in eos dici ſolitum, qui præclaris rebus geſtis in iuuenta, poſtea quam conſenuerint, ad ſordidas curas ſemet abijciunt. Allegoria ſumpta a generoſis equis, qui ſenio facti ſegnes, in piſtrinum, aut carrum, aut aliud id genus opus detruduntur, olim in precio habiti, dum viribus integris eſſent. Plutarchus in libello, cui titulus, An ſeni ſit adminiſtranda Reſpub. Οὐ παντάπασιν δὲ φανεῖται τοῦτο δὴ τὸ καλούμενον, ἵππου γῆρας ἐπισπώμενος μηδενὸς ἀναγκάζοντος: id eſt, At non plane videbitur equi ſenectam, quemadmodum vulgo vocant, accerſere, nemine compellente? Cum hoc conuenit Ennianum illud, quod refertur a Cicerone in Catone Maiore:

Sicut fortis equus ſpatio qui forte ſupremo
Vicit Olympia, nunc ſenio confectus quieſcit.

Si tibi amicum, nec mihi inimicum.

Plato in Theæteto: Ἀλλ' εἰ ἄρα σοι, ὦ Θεόδωρε, φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι. id eſt, Si iſtud tibi amicum Theodore, nec mihi eſt inimicum: quemadmodum prouerbio dicunt. Hoc eſt, ſi tibi res placet mihi non diſplicet. Captata eſt autem in figura uocum pugnantia: deinde τὸ ἀμφίβολον φίλου καὶ ἐχθροῦ, quorum vtrumque e perſonis ad res detorquetur: quāquam ad perſonas relata ſunt vſitatiora. Vſus erit quotiens aliena obſequimur uoluntati.

Rana Gyrina ſapientior.

Plato in Theæteto: Ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὥσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφίᾳ, ὁ δ' ἄρα ἐτύγχανεν ὢν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελτίων βατράχου γυρίνου. id eſt, Nos illum tanquam deum ob ſapientiam admirabamur. At ille nihilo magis antecellebat prudentia, quam rana Gyrina. Sumptum eſt adagium ab informi partu ranarum, quem Græci γυρίνους vocant, a figura corporis in gyrū orbiculati, quod fit vt mira celeritate ſe quo velint uoluant, verſentq.: quemadmodum teſtatur quiſquis is fuit, qui ſcripſit Etymologicon Græcarum dictionum. Meminit gyrinorū & Heſychius. Suidas etiam Ariſtophanis adducit teſtimonium:

Οἷον πατέρες βοῶσι γυρίνων. id eſt,
Quemadmodum patres clamant gyrinorum.

Nec ab his abhorrent, quæ tradit Plinius libro 9. cap. 51. Ranæ, inquit, ſuperueniunt prioribus pedibus alas fœminæ mare apprehendente, poſterioribus clunes. Pariunt minimas carnes nigras, quas gyrinos vocant, oculis tantum & cauda inſignes: mox pedes figurantur, cauda findente ſe in poſteriores. Mirumq. ſemeſtri vita reſoluuntur in limum nullo cernente, & rurſus vernis aquis renaſcuntur, quæ fuere nata, perinde occulta ratione, cum omnibus annis id eueniat. Hactenus Plinij verba recenſuimus. Meminit & Aratus, αὐτόθεν ἐξ ὕδατος πατέρες βοόωσι γυρίνων. id eſt, Inde gyrinorum clamant per ſtagna parentes. Porro cum ranæ tribuitur loquacitas, quæ ſtoliditatis ſolet eſſe comes, minimum mentis ineſſe oportet gyrinis, quos vix deprehendas animal eſſe, niſi mouerentur.

In puteo conſtrictus.

Plato in Theæteto, Τί γὰρ χρήσῃ ἀφύκτῳ ἐρωτήματι, τὸ λεγόμενον, ἐν φρέατι συσχεθείς. id eſt, Cur enim vtaris inexplicabili quæſtione, in puteo, quemadmodū aiunt, conſtrictus? Quadrabit in eos, qui in anguſtias eas redacti ſunt, vt extricare ſeſe nullo modo poſſint. Non admodum abludit ab illo: ἐν φρέατι κυνομαχεῖν, id eſt, In puteo cum cane pugnare. Item illo, Cancerum in foſſa.

In eaſdem anſas veniſti.

Plato in Phædro: Περὶ τούτου μέν, ὦ φίλε, εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας. id eſt, Quantum ad iſtam rem pertinet, amice, in eaſdem anſas veniſti. id eſt, nihilominus teneris, nec potes effugere quin dicas. Item Ariſtides in communi quattuor oratorum defenſione: Ὥς ἐχρῆν καὶ πάλιν ὁ Καλλικλῆς εἰς τὰς αὐτὰς λαβὰς ἐπανελθεῖν, id eſt, Itaque Callicli erat in eaſdem anſas recidendū. Quadrat in eum qui ſic irretitus eſt, vt quocunque ſe vertat, teneatur: nec explicare ſeſe poſſit. Huic ſimillimum eſt, quod ſcribit Lucianus in Hermotimo: Οἰόμενος γὰρ ἐκπεφευγέναι, εἰς τὸν αὐτὸν κύρτον ἐμπέπτωκας. id eſt, Nam arbitratus effugiſſe te in eandē naſſam incidiſti. Item illud quod alibi dicetur, κύκλῳ περιέλκειν.

Qui poſsim ab hoc epulo abeſſe?

Plato in Phædro: Πῶς γὰρ οἴει τι ἂν τῆς αὐτῆς θοίνης ἀπέχεσθαι; id eſt, Qui poſſim ab hoc epulo abſtinere? De re vehementer ſuaui atque expetenda, quod genus eſt feſtum aliquod conuiuium. Adluſum eſt, ad eam fabulam, qua tradunt Dianam iracunde tuliſſe, quod cum reliqui dij adhibiti eſſent ab Oeneo ad ſacrum epulum, ſola fuiſſet præterita, ſolaq. domi ſederit, ſecum ſtomachans, quod nihil ex illo nidore ſentiret. Qua de re meminit Lucianus in Lapithis. Item in libello De ſacrificiis.

Dulcis cubitus.

Γλυκὺς ἀγκών, id eſt, Dulcis cubitus. Abominantis eſt ſermo, aut cum, aliud dicimus, aliud ſentientes. Plato in Phædro: Γλυκὺς ἀγκών, ὦ Φαῖδρε, λέληθέ σε ὅτι ἀπὸ τοῦ μακροῦ ἀγκῶνος τοῦ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐκλήθη, καὶ πρὸς ἀγκῶνι λανθάνει σε, ὅτι οἱ μέγιστον φρονοῦντες τῶν πολιτικῶν,

κῶν, μάλιστα ἐρῶσι λογογραφίας καὶ καταλείψεως συγγραμμάτων. id eſt, Num Phadre fugerat te, quod dulcis cubitus e longo illo, qui in Nilo eſt, cubito dictus eſſet. Quin etiam præter cubitum illud fugit te, quod qui rerum ciuilium ſunt peritiſſimi, conſcribendarum orationum, ac poſteris relinquẽdarum ſunt cupientiſſimi. Hactenus Plato. Ancon autem Nili pars eſt, in qua nauigantes plurimum & ſudant et periclitantur. Vnde prouerbio dicebant κατ' εὐφημισμὸν, γλυκὺς ἀγκών. id eſt, Dulcis cubitus, quaſi deprecantes eius loci diſcrimina. Id autem perinde valet, quaſi dicas: εὔφημα φώνει. id eſt, Bona verba, aut bene ominata loquere. Sunt qui e Comico Platone natum exiſtiment. is in fabula, cui titulus, Phaon, ſenem facit amantem tibicinam, atque hæc loquentem: Ὦ χρυσοῦν κλάδαμα, ὦ τοῖσιν ἐμοῖσι τρυφεροῖς τρόποις ὦ γλυκὺς ἀγκών. id eſt, O aureum amiculum: o meis delicioſis moribus gratus cubitus. Suidas ſcribit Anconem Carthaginienſibus uocari domicilium obſcurum ac profundum, in quod conijci ſolent, ſi quibus indignaretur tyrannus. Præterea ſumma montium iuga, Ancones vocari. Denique præter alia gurgitem ac tumorem fluminis circa ripas, propter anfractum & amnis repercuſſum, Anconem dici: a cubiti figura, ni fallimur, ducta ſimilitudine: quod quibuſdam locis ripa excurrat, promineatq. ſpecie cubitali. Vnde & oppidis ac locis aliquot Anconis inditum eſt vocabulum, vt Anconi Picentinorum ciuitati teſte Stephano. Item Ouid. libro Transform. vltimo: -Et ſpiſſi littoris Ancon. vt quidam legunt. Valerius Argonauticon lib. quarto:

Quid memorẽ quas Iris aquas, quas torqueat Ancõ.

Vnde nõ abſurde, κατ' ἀντίφρασιν quis acceperit, ſicut placet Zenodoto. Nam alij putant per exclamationem dictum. Athenæus libro Dipnoſophiſtarum 12. oſtendit Anconem locum quempiam fuiſſe Sardis, voluptatum miniſterijs paratum: in quo popinæ, ſcorta, atque alia id genus deliciæ. Dulcis igitur Ancon, ob blandimenta voluptatum, ſed in eo complures naufragium faciebant. Idem indicat, Polycratem apud Samios mulieres aliquot voluptatũ architectrices inſtituiſſe, ad exemplum Anconis ducis Sardorum, eumq. locũ Laura dictum fuiſſe, ſiue Samiorum flores. Idem addit Omphalen eius gentis reginam, per uim virgines dominorum cum eorum ſeruis incluſiſſe ad ſtuprum, ne ſola haberetur impudica. Lydos autem eum locum, in quo fœminæ conſtuprabantur, γλυκὺν ἀγκῶνα dixiſſe, ſceleris atrocitatem verbo mitigantes. Vocem autem dictam putat ab eo quod illic gerebatur. Etymologus indicat ἀγκῶνα, dici locum oſſibus durum, παρὰ τὸ ἐπάγειν τὴν χεῖρα, id eſt, ab adducẽda manu, velut ἀγνύειν, id eſt, frangendo: ſiue ab ἄγχειν, id eſt, a præfocando. Heſychius adijcit & murorum flexus ἀγκῶνας vocari. Breuiter quidquid in cubiti ſpeciem inflectitur, ἀγκὼν dicitur, quemadmodum ſunt & citharæ Ancones.

Bos ad præſepe.

Βοῦς ἐπὶ φάτνῃ, id eſt, Bos ad præſepe. In emeritos dici cõſueuit, quiq. iam ob ætatem otio, vitaq. molliori indulgent. Effertur & ad hunc modum, Βοῦς ἐν αὐλίῳ, id eſt, Bos in ſtabulo. Congruit & in eos, qui nullis honeſtis negotijs exercentur, ſed turpi otio atque abdomini ſeruiunt. Philoſtratus in Caſſandra, Ἀλλ' ἐν μειρακίοις καὶ γυναικώδεσι βοῦς ἐπὶ φάτνῃ. id eſt, Verum inter adoleſcentulos ac mulieres, bos ad præſepe. De Agamẽnone loquitur, voluptariam agente vitam. Effertur itẽ ad hunc modum, Βοῦς ἐπὶ αὐλίῳ γέρων. id eſt, Bos in ſtabulo ſenex. Rurſum hoc modo, Βοῦς ἐν αὐλίῳ κάθη. id eſt, Bos in ſtabulo deſides. De iis qui molliter et in otio viuunt. Athenæus lib. 8. refert quiddam non illepidũ, nec alienum ab hoc prouerbio. Cantor quidam imperitus, cum Stratonicum excepiſſet conuiuio, inter pocula oſtentabat illi artem. Cum autem eſſet ſplendidum ac magnificum conuiuium, ac Stratonicus eo fruſtraretur, non habens alterum quicum ſermocinaretur, confregit poculum ac popoſcit maius, multoſq. cyathos cum accepiſſet, ſoliq. calicem oſtendiſſet, affatim bibens obdormiit, cetera fortunæ committens. cum autem forte comeſſabundi quidam superueniſſent cantori, ex notis, Stratonicus ilico factus eſt ſobrius. Ii cum audiſſent, quod ſemper multum vini bibens fuiſſet inebriatus, compendio reſpondit, Inſidiator enim & ſceleratus ille cantor, tanquam bouem ad præſepe, data cœna occidit. Quod in Athenæi verbis legimus τοχνίμονος, opinamur legendum σοφιστιμόνος. Congruet & in illos, qui in ſuum aluntur exitium, quemadmodum ij qui ſe voluptatibus mundi explent, orco quid aliud quam victimæ nutriuntur, veluti bos ad præſepe?

Ne genu quidem flexo.

Οὐδὲ γόνυ κάμψας, id eſt, Ne genu quidem flexo. Philoſtratus in Antæo: καὶ οὐδὲ γόνυ φασὶ κάμψας ἀποδύεται πρὸς τὸν Ἀνταῖον. id eſt, Ac ne genu quidem curuato aduerſus Antæum exuitur. Idem in Herode: Ἐνταῦθα ἔφη γόνυ κάμψομεν. id eſt, Hic, inquit, genu flectamus. Dictum eſt autem ὑπερβολικῶς, pro eo quod eſt, ne tantulum quidem. Etenim qui iam incipit ad quietem cõponere ſeſe, primum genu flectit. Itaque perinde valet, οὐδὲ γόνυ κάμψας, quaſi dicas, citra reſpirationem, ſine omni intermiſſione. Sumptũ apparet ex Aeſchyli Prometheo, vbi Vulcanus ſic loquitur,

> Ἀνθ' ὧν ἀτερπῆ τήνδε φρουρήσεις πέτραν
> Ὀρθοστάδην ἄυπνος, οὐ κάμπτων γόνυ. id eſt,
> Ideo petram ſeruabis hanc inamabilem,
> Inſomnis aſtans, nec genu unquam flexeris.

Niſi mauis eſſe mutuatum ex Homerica Iliados ... ubi de Hectore ſic loquitur Menelaus.

> Φημί μιν ἀσπασίως γόνυ κάμψειν, αἴ κε φύγῃσι
> Δηΐου ἐκ πολέμοιο. id eſt,
> Ille lubens genua flectet, puto, ſi modo triſti
> Fugerit e bello.

Quo properas, num ad Ephebum?

PHILOSTRATVS in vita Appollonij: Ὃν Κιλίκιος λόγος, καὶ τρίχας, ὅ ἐπὶ τὸν ἔφηβον, ἐπ' ἐκεῖνον τι ἰλέγετο, καὶ παροιμιώδη τιμὴν ἔχεν. id eſt, Ac Cilicibus celebratum dictum, quo curris, num ad Ephebum? de illo quoque ferebatur, adagijq. vim obtinebat. Parum liquet, quid ſibi voluerit Cilicum illud adagium, niſi forſe ſumptum eſt ab Apollinis oraculo, ad quod vndiq. feſtinabatur: fingebatur autem imberbis Apollo, quemadmodum & Bacchus.

Et puero perſpicuum eſt.

Καὶ παιδὶ δῆλον, id eſt, Et puero perſpicuum. De re ſupra modum

modum perſpicua, confeſſaq. Vtitur & Plato quodam in loco, quem ante commonſtrauimus: & Philoſtratus in vita Appollonij. Eſt in epiſtolis Baſilij, τοῦτο καὶ παιδὶ γνώριμον. id eſt, Hoc & puero notum. Finitimũ illi, quod alibi retulimus, καὶ τῷ τυφλῷ δῆλον, id eſt, Vel caco perſpicuum.

Ne in Melampygum incidas.

Μὴ τῷ μελαμπύγῳ περιτύχῃς. *id eſt, Ne in Melampygum incidas, in laſciuos & iniurioſos homines quadrat. Eſt autem comminantis, ne quando incidant in eum, qui malefactorum pœnas de eis ſumat. Vtitur hoc adagio Philoſtratus in Apollonij vita, libro 2.* Καὶ τοῦτο ἴσως ἂν τὸ μελαμπύγου τυχεῖν. *id eſt, Et hoc fortaſſis erat in Melampygum incidere. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:*

Καὶ Μυρωνίδης γὰρ ἦν τραχὺς ἐντεῦθεν,
Μελάμπυγός τε τοῖς ἐχθροῖς ἅπασιν. *id eſt,*

Et Myronides enim erat hirſutus illinc, Melãpygusq. hoſtibus omnibus. Melampygum dixit quaſi uindicem, vltoremq. Porro Melampygus Græcis ſignificat eum, qui nigro ſit podice: quo quidem cognomento notatus eſt Hercules, quod eam corporis partem, non Lydorum more vulſam, neque candidam, quemadmodum effœminati ſolent, ſed nigris pilis hirſutam ac ſylnoſã haberet. Nam Graci quemadmodum molles & imbelles, fractosq. deliciis πυγάργους καὶ λευκοπύγους *appellant, itidẽ e diuerſo fortes ac ſtrẽnuos* μελαμπύγους *vocare conſueuerunt, vt auctor eſt Lycophronis interpres. Idem oſtendit paræmiam ad hunc quoque modũ efferri:* Οὔπω μελαμπύγου τετύχηκας, *id eſt, Nondũ in Melampygum incidiſti. Prouerbium ex huiuſmodi quadam hiſtoria natum exiſtimant, quam partim ex Suida, partim ex Gregorij Nazianzeni enarrationibus adſcribemus. Olim duo quidam fratres erant, omni genere maleficiorum paſſim in omnes debacchãtes, vnde & ex morum atrocitate nomina repererunt. Nã alter Paſſalus dictus eſt, alter Achemon: ſiue, vt alicubi legitur, Acbmon. Hos mater nomine Sennonis, ubi videret atrocia facinora paſſim patrantes, iuſſit cauere, ne quando in Melampygum inciderent. Euenit deinde, vt Hercules aliquando ſub arbore quadã dormiret, armis in eandem reclinatis. Acceſſerunt Cercopes ſiue Perperi fratres, vtrunq. enim ſcriptum inuenitur, & Herculem dormientem ipſius armis aggredi tentarunt. Ille protinus ſenſit inſidias, & correptos ac vinctos de claua a tergo ſuſpendit leporum ritu, atque ad eum modum geſtabat. Illi pendentes capitibus deorſum demiſſis, cum Herculis poſticum nigris pilis horridum atque hiſpidum viderent, materni moniti memores, ſuper hac re inter ſeſe confabulantur. Quod ſimul ac audiſſet Hercules, hoc cognomine delectatus, & in riſum effuſus, eos vinculis ſolutos dimiſit: Notat hanc hiſtoriam Plutarchus in libello De diſcrimine amici & adulatoris, cum ait Herculem Cercopibus fuiſſe delectatum. Meminit & Herodotus in 7. de loco, dicto lapide Melampygo, & Cercopum ſede. Quo ſane loco lapſus eſt inſigniter Laurentius Valla: quod fabulam hanc aut neſciret, aut certe non meminerit. Plutarchus in libello De puerorum educatione refert & hoc inter Pythagorica aenygmata:* μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων. *id eſt, Non guſtanda quæ nigra ſunt cauda. Atque hunc in modum interpretatur, abſtinendum a conuictu mortalium atrorum & improborum: quanquam hoc a prouerbio diuerſum.*

Noctuinum ouum.

Γλαυκῶν ᾠόν, *id eſt, Noctuinum ouum. Refertur a Nicolao Perotto in Copiæ cornu, prouerbij loco, nec explicatur tamen. Fortaſſis antiquitus abſtemium, & a uino abhorrentem hoc adagio ſignificabant. Philoſtratus enim in uita Apollonij, libro 3. de ouo noctuæ rem oppido quam prodigioſam refert. Itaque ſatius eſt ipſius referre verba:* Τὰ γλαυκὸς, *inquit,* χρὴ ἐπιφυλάξαντα οὗ νεοττεύει, καὶ τὰ ᾠὰ ἀφελέσθαι, καὶ δοῦναι ἑψήσαντα τῷ βρέφει, συμμέτρως· εἰ γὰρ βρώσεταί τι τούτων πρὸ οἴνου, μῖσος πρὸς τὸν οἶνον αὐτῷ ἐμφύσεται, καὶ σώφρων διακείσεται. *id eſt. Obſeruandum vbi loci nidulетur noctua: deinde oua ſubducere oportebit, eaq. mediocriter cocta infanti mandenda dare. Quod ſi quid ex his ederit, prius quam deguſtarit vinum, inſeretur illi vini odium, adeo vt in omnem vitam quam maxime ſobrius ſit futurus. Aelianus libro de naturis animantium primo, fabulam refert paullo magis etiam quam hac eſt, anilem. Eam quoque præſtiterit ipſius auctoris recenſere uerbis:* Οἱ πελαργοὶ λυμαινομένας αὐτῶν τὰ ᾠὰ νυκτερίδας ἀμύνονται πάνυ σοφῶς. αἱ μὲν προσαψάμεναι ἀτελῆ ἐργάζονται καὶ ἄγονα αὐτά, Οἰκεῖον τὸ ἐπὶ τούτοις φάρμακον, ἐκεῖνό ἐστι. πλατάνου φύλλα ἐπιφέρουσι ταῖς καλιαῖς, αἱ δὲ νυκτερίδες ὅταν αὐταῖς γειτνιάσωσι, ναρκῶσι καὶ γίνονται λυπεῖν ἀδύνατοι. *id eſt, Ciconiæ noctuas oua ſua perdere ſolitas arcent miro ingenio. Nam hæ contactu reddunt ea ſubuentanea, ſteriliaq. Remedium igitur aduerſus hac illud adhibent. Platani frondes in nidum conuehunt, quas noctuæ poſtea quam contigerint torpeſcunt, ita vt iam nocere non queant. Hactenus Aelianus. Sunt qui negent noctuinum ouum inueniri. Prouerbium itaque quadrabit vel in hominem nihili, nulliusq. frugis, iuxta fabulamentum Aeliani: vel in rem raram inuentu, iuxta horum ſententiam.*

Amazonum cantilena.

Ἀμαζόνων ᾆσμα, *id eſt, Amazonum cantilena, in delicatos ac laſciuos & parum viros. Philoſtratus in Apollonij vita, libro 4.* Μειράκιον τῶν ἁβρῶν οὕτως ἀσελγὲς νομιζόμενον, ὡς γενέσθαι ποτὲ καὶ τῶν ἀμαζόνων ᾆσμα. *id eſt, Adoleſcens de numero mollium vſque adeo laſciuus habitus, vt aliquando Amazonum quoque fuerit cantio. Quid autem ſibi uelit Amazonum cantio, nondum ſatis compertum eſt apud idoneos auctores. Niſi ſi cui placet, vt accipiamus, Amazones ludibrij cauſſa in molles uiros cãtilenas ſolere celebrare. Quod ſi fas ſit mutare ſcripturam, nequaquam diſpliceat, vt pro* ἀμαζόνων μαζονόμων *legamus. Sic enim appellant lancis genus prægrande, quo cibi inferuntur in conuiuium. Mos autem erat antiquitus, vt epulæ lautiores tibicine præcedente inferrentur: vt accipenſer. Horatius in extrema Satyra.*

Mazonomo pueri magno diſcerta ferentes
Membra gruis.

Verum hoc interim eſto ſomnium, donec ab eruditis certius aliquid proferetur. Quod ſane deſperandum

non

non eſt, in dies in lucem emergentibus nouis auctoribus.

Tantali horti.

Ταντάλου κῆποι, id eſt, Tantali horti. De bonis, quibus tamen frui non liceat: aut de iis, quæ videantur aliquid eſſe, cum nihil ſint. Philoſtratus in vita Apollonij, libro 4. Τοὺς Ταντάλου ἰδεῖν κήπους ἔφη ὡς ὄντας οὐκ ὄντας. id eſt, Tantali hortos videtis, inquit, eſſe, cum non ſint. Nota eſt fabula de Tantalo apud inferos ad aquam ſtante, deq. pomis in caput imminentibus, cum ſitiens interim atque eſuriens neutra poſſit contingere. De his nonnulla retulimus prius in prouerbio Adonidis horti.

Res ſacra conſultor.

Σύμβουλος ἱερὸν χρῆμα, id eſt, Conſultor res ſacra. Zenodotus ex Epicharmo refert. Senſus eſt adagionis, plurimum vtilitatis adferre bene conſulentem: aut religioſe pureq. dandum conſilium iis, quibus eſt opus. Plato in Theage: Ἀλλὰ μὴν δὴ τό γε λεγόμενον σύμβουλον ἱερὸν χρῆμα εἶναι. id eſt, Quin illud etiam dicitur Demodoce, conſultorē rē eſſe ſacram. Idem in epiſtula ad Perdiccam, Δίκαιος δ' εἰμὶ σοι ξυμβουλεύειν καὶ ἱερὰν ξυμβουλὴν λεγομένην ξυμβουλεύειν. id eſt, Aequum eſt autem, vt & hoſpitale & ſacrum vt dicitur conſilium impertiam. Suidas indicat dictum ubi deliberatur de rebus periculoſis, vt ſimile videatur illi, Sacram ancoram iacere. Effertur & ad hunc modum: ἱερὸν ἡ συμβουλή. id eſt, Res ſacra conſilium. Extat inter Græcas ſententias hic ſenarius.

Ἱερὸν ἀληθῶς ἐστὶν ἡ συμβουλία. id eſt,
Res eſt profectò ſacra conſultatio.

Ante myſteria diſcedere.

Ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, id eſt, Ante myſteria diſcedere, eſt re non dum abſoluta ſubducere ſeſe. Sumpta metaphora a ſacris, in quibus prophani iubebantur abire, cum iam eſſent peragenda myſteria, initiati manebant, nec fas erat niſi peractis ritibus abire. Plato in Menone: Εἰ μὴ ὥσπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμείναις τε καὶ μυηθείης. id eſt, Niſi quemadmodum heri dicebas, tibi fuerat ante myſteria diſcedendum: verum ſi & permaneas, & myſteriorū particeps fias, & cetera quæ ſequuntur.

Ex vno multa facere.

Ἐξ ἑνὸς πολλὰ ποιεῖν, id eſt, Ex vno multa facere, prouerbio dicebantur, qui rem quampiam minutim ſecabant. Quadrabit in eos, qui idem aliis atque aliis modis uariant: vt non iam vnum, ſed plura uideantur. Plato in Menone: Καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἐκ τοῦ ἑνός, ὅπερ φασὶ τοὺς συντρίβοντάς τι ἑκάστοτε οἱ σκώπτοντες. id eſt, Ac parce ex vno plura facere, quo dicto taxant eos, qui rem quampiam undecunque comminuunt. Narratur apud Titum Liuium belli Macedonici libro 5. non illepida fabula de caupone quodam, qui ſuis vnius carnes tam uario coctas apparatu proponebat, vt dux Romanus admiratus, rogaret, unde nā media bruma ſuppeteret tanta venatus copia. Tum arridens caupo, confeſſus eſt, eas omnes ciborum ſpecies ex vno ſue domeſtico confectas fuiſſe. Neque ſecus iſti faciunt, inquit, qui commemorandis uariis & horrendis nominibus nos territant, cum hæc omnia una gens ſit.

Iouis Corinthus.

Ὁ Διὸς Κόρινθος, id eſt, Iouis filius Corinthus. In eos dici ſolitum, qui ſemper eadem aut dicunt aut faciunt. Pindarus, in Nemeis hymno 7. ταὐτὰ δὲ τρὶς τετράκις τ' ἀμπολεῖν ἀπορία τελέθει, τέκνοισιν ἅτε μαψυλάκας Διὸς Κόρινθος. Negat ſe velle iterum atque iterum eadem iterare: perinde quaſi pueris nugas narraret Διὸς Κόρινθος. Nam μαψυλάκας eum ſignificat, qui fruſtra nugas effutit. Interpres hoc loco fabulam adfert, ad prouerbium non multum pertinentem, tamen adſcribetur. Aletes, inquit, conſuluit Dodonæum oraculum, quod tum Iouis erat, num Corinthiorū imperio potiri poſſet. Reſponſum eſt, tum illum potiturum, cum quiſpiam illi glebam daret, aut ruder, idq. die multarum coronarū: nam id addit. Itaq. Corinthum profectus panem ab ruſtico quopiam petiit, is glebam porrexit. Senſit ille iam perfectum oraculum, animumq. ad capeſſendum imperium adiecit. Parentabatur eo die manibus, eāq. ob cauſſam, cum pleraq. ciuitas in monumētis abeſſet, accedens, reperit Creontis filias iam paciſcentes de imperio. Harum natu minima perſuadet, ſi uelit adiutare, ſe ſimul atque principatum eſſet conſecutus, illam ducturum uxorem. illa imperij cupiditate prodit ciuitatem, ac portis apertis Aletem admittit. Is itaque victor, Iouis Corinthum eam appellat, quod ex Iouis oraculo contigiſſet: Deinde ſubtexit aliam fabulam, cum aliorum interpretamento fere conuenientem. Ea eſt huiuſmodi: Olim Megarenſes Corinthiis erant uectigales. Ceterum cum illorum imperium inſolentius grauatim ferrent ac defectionem pararent, miſſus eſt legatus Corinthiorum nomine, qui apud plebem Megarenſem cum alia multa ferociter dixit, tum illud indignabundus ac uociferans intonuit Οὐκ ἀνέξεται ὁ Διὸς Κόρινθος. id eſt, Non feret Iouis filius Corinthus: id ubi ſæpius iteraret, concitatus populus, ſucclamare cœpit, feri feri Iouis Corinthum, ſimulq. legatum expulerūt. Erat autem Corinthus hic Corinthiorum rex, Ioue prognatus: tametſi Pauſanias in Corinthiacis negat ſe apud auctores ſerios reperiſſe, Corinthum Iouis fuiſſe filium: ſed vulgus duntaxat Corinthiorum ita prædicare. Vſurpat adagium Plutarchus in commentario, quē inſcripſit aduerſus Stoicos: Πολὺς οὖν ὁ Διὸς Κόρινθος ἐπὶ τὸν λόγον αὐτῶν ἀφῖκται, τὴν γὰρ ὑπέρου περιτροπὴν ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῆς ἐατέον. i. Multus igitur Iouis Corinthus ad orationem illorum admittitur. Nam piſtilli circumuolutionem, ne mordere videaris, omitte. Ariſtophanes in Ranis.

-Τί δ' ἄλλο τοῦτ' ἦν πρᾶγμα
Ἀλλ' ἢ Διὸς Κόρινθος ἐν τοῖς στρώμασι, id eſt,
-Quid aliud hæc erat res,
Niſi Iouis Corinthus in ipſis ſtragulis?

Verba ſunt miniſtri, Bacchi ταυτολογίας notantis, qui dixerat,

Αἴρου ἂν αὖθις αὖ πάλιν τὰ στρώματα. id eſt,
Hæc rurſus iterum, tolle miniſter ſtromata.

Idem in Concionatricibus:

Ὅτε δὴ ἀνασκοπουμένοις ἐφάνη τὸ
Ὁ Διὸς Κόρινθος. id eſt,
Vbi denuo conſiderantibus, Iouis
Apparuit Corinthus.

Philo-

Philoſtratus in Antipatro Sophiſta. Ὠθούντων δὲ αὐτὸν τῶν συγγενῶν ἐς τὸν γάμον, καὶ Διὸς Κόρινθον ἡγουμένων τὸν Ἀντίπατρον. *id eſt, Impellentibus autem illum cognatis ad nuptias, & Iouis Corinthum exiſtimantibus Antipatrum. Quamquam hic Iouis Corinthum vſurpaſſe videtur pro homine magnopere felici. Vſurpat hoc adagium & Socrates apud Platonem in Euthydemo:* Ἀλλ' ἀτεχνῶς, τὸ λεγόμενον, ὁ Διὸς Κόρινθος γίγνεται. *id eſt, Sed prorſus id quod dici ſolet, Iouis Corinthus fit. Conuenit cum illo, quod alibi retulimus,* δὶς κράμβη. *i. Bis crambe. Neq. ſolum vti licebit, cum eadẽ iterum atq. iterũ dicuntur: verũ etiã cum in eodem negotio nimium adſidue perſiſtitur. Veluti ſi quis cibũ ſemper eundem adponat: aut ſi quis ſemper ſtudiis litterariis incumbat, aut adſidue uenetur, vt hinc iam oboriatur ex adſiduitate ſatietas, recte dicemus,* ὁ Διὸς Κόρινθος. *Moleſtũ eſt enim, quidquid perpetuũ, uel Pindaro teſte in Nemeis,* Ἀνάπαυσις δ' ἐν παντὶ γλυκεῖα ἔργῳ· κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' Ἀφροδίσια. *id eſt, Verum enim vero intermiſſio in omni negotio iucunda. Accipiunt autem ſatietatẽ & cantilena & amœni floſculi Venerei. In nõnullis exemplaribus pro* μέλι *ſcriptum erat* μῖσι. *Sic in epigrammate:*

> Πᾶν τὸ περισσὸν ἄκαιρον, ἐπεὶ λόγος ἐστὶ παλαιός,
> Ὡς καὶ τοῦ μέλιτος τὸ πλέον ἐστὶ χολή. *id eſt,*
> *Inſuaue eſt, quidquid nimium eſt. Nã dicitur olim,*
> *Mel quoq., ſi immodica eſt copia, bilis erit.*

Illud admonitu non inutile eſt, prouerbium bifariam accipi poſſe. Nam & hoc oſtendit interpres Pindari, vel cum eadem iterantur ſæpius, vel cum ij, qui initio magnifice loquuntur, minanturq. ferociter, poſtea timide fugiunt: id quod euenit legatis Corinthiorum, qui cum ſæpius illud intonuiſſent in concione: Δικαίως στενάξει ὁ Διὸς Κόρινθος, εἰ μὴ δίκην δοίη παρ' ὑμῶν. *id eſt, Merito ſuſpirabit Iouis Corinthus, niſi pœnas ſumpſerit de vobis: poſtea cum ad manus eſſet uentum, ignauiter aufugerunt. Nec illud prætereundum, adagionem accommodari poſſe, tum ad rem, tum ad perſonam. Ad rem hoc pacto: Iam millies audiui, non poſſum diutius ferre* τὸν Διὸς Κόρινθον. *Ad perſonas: vt ſi quis hominem eadem ſemper inculcantem* τὸν Διὸς Κόρινθον *appellet. Indicat & hoc interpres Pindari.*

Teſtulæ tranſmutatio.

Ὀστράκου περιστροφή, *id eſt, Teſtulæ conuerſio. De rebus repente in diuerſum commutatis. Lucianus in Apologia,* περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων: Ἔπειτα πάντων ἐκλαθόμενος, ὀστράκου φασὶ μεταπεσόντος, ἑκὼν ἑαυτὸν φέρων εἰς δουλείαν οὕτω περιφανῆ καὶ περιβόητον ἐνέβαλες: *id eſt, Deinde oblitus omnium, teſtula, vt aiunt, tranſmutata, uolens ipſe ſemet in ſeruitutem vſque adeo manifeſtariam & inſignem coniecit. Incertum vtrum ſumpta ſit metaphora a ludi genere quodam, quem oſtracinda Græci uocant. Hunc innuit Plato in amatoriis, nempe in Phædro:* Φυγὰς δή, *inquit,* γίγνεται ἐκ τούτων, καὶ ἀπεστερηκὼς ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἐραστής, ὀστράκου μεταπεσόντος, ἵεται φυγῇ μεταβαλών· ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν ἀγανακτῶν καὶ ἐπιθεάζων. *id eſt, Tandem profugus fit ab his: & dum neceſſario priuatus eſt is qui prius erat amator, teſtula in diuerſum uerſa, fuga ſe proripit immutatus. At ille cogitur inſequi, indignãs, deosq. obteſtans. An ab Oſtraciſmo ſuffragiorum genere quodam, quod per calculos ac fabas ferebatur: in hoc repertum, vt per id ciues, qui uel opibus immodicis, vel nobilitate, uel gloria, uel alia quauis inſigni virtute multitudinis inuidiam in ſe prouocaſſent, in exilium decenne relegarentur. Hoc pacto fuit eiectus & Ariſtides: non aliam ob cauſſam, niſi quod moleſtum eſſet populo, iuſti cognomen illi vulgo tributum. Ferebatur autem oſtraciſmus ad hunc modum. Oſtraci, id eſt, teſtulæ uiritim in comitiis dabantur. In eis, quem quiſque vellet vrbe cedere, litteris inſcriptis indicabat: hos deinde omnes in fori locum quendam cancellis circumſeptum, deportabant. Porro magiſtratus, quibus hoc datum erat negotij, primũ vniuerſos recenſebant: qui niſi plures ſex millibus fuiſſent, nihil conficiebatur. Deinde ſemotis vniuſcuiuſque calculis, is qui pluribus calculis damnatus erat, ad decennium in exilium ire iubebatur: ita tamen, vt illi liberum interim eſſet fructus ſuos accipere. Erat itaque oſtraciſmus non improbitatis caſtigatio, ſed vulgaribus animis inſitæ inuidiæ placatio. Antiquatus eſt autem hic oſtraciſmus, eiecto per hunc Hyperbolo quopiam homine contempto atque humili. Huiuſmodi ferme referuntur a Plutarcho in vita Ariſtidis. Ab hoc igitur oſtraciſmo, quoniam magna vulgi licentia ac temeritate peragebatur, ac repente præſtantiſſimi cuiuſq. ciuis fortunam commutabat, non abſurde uideri poteſt ductum adagium. De luſu oſtracorum Iulius Pollux in hunc fere modum tradit. Pueri ducta in medio linea, duas in partes ſeſe diſtribuebant: quarum altera intra oſtracum, altera extra dicebatur. Deinde mittente quopiam ad lineam teſtam, vtrius partis ſuperior extitiſſet aliquis, hunc inſequebantur, qui illi adhærebãt, reliquis in fugã conuerſis. Ceterum e fugientibus qui cõprehenſus eſſet, is cõſidebat, aſinus dictus, teſtaq. proiecta dicebat, nox dies. Nã inferior teſtæ pars pice ſublita erat quæ nocti reſpondebat. Hoc aiũt luſus genus appellabant* ὀστράκου περιστροφή. *i. Teſtæ conuerſio. Plato lib. de Repub. 7. videtur ad luſus genus referre, cũ ita loquitur,* Τοῦτο δή, ὡς ἔοικεν, οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περιστροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγὴ ἐκ νυκτερινῆς τινος ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος οὖσαν ἐπάνοδον. *id eſt, Iſthuc ſane, vt videtur, non fuerit teſtæ conuerſio, ſed mentis circunductio, ex nocturno quodam die ad eius quod vere eſt aſcenſum euntis. Agit de philoſophia, quæ a falſis bonorum ſimulacris educit animum ad verorum bonorum cognitionem.*

Alterum pedem in cymba Charontis habere.

EXTREMAE, *decrepitæq. ſenectæ homines, etiam hodie vulgo dicuntur alterum pedem in ſepulchro habere. Nec hinc abhorrent, quæ ſcribit Lucianus in Apologia:* Γέρων αὐτὸς ἤδη τῷ Αἰακῷ γειτνιῶν, καὶ μόνον οὐχὶ τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχων. *id eſt, Qui iam ſit Aeaco ipſi vicinus, quiq. iam tantum non alterum pedem in cymba Charontis habeat. Idem in Sectis,* Καὶ τὸν ἕτερον πόδα φασὶν ἐν τῇ σορῷ ἔχων. *i. Et alterum pedem, vt aiunt, in tumulo habens. Põponius lib. Pandectarum 40. titulo de fideicommiſ. libert. cap. Apud Iulianum, dixit his verbis: Ego diſcendi cupiditate, quam ſolam viuendi rationem optimam, in octauum & ſeptuageſimũ annum ætatis duxi, memor ſum*

huius ſententiæ, quam dixiſſe fertur Iulianus, Et ſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc addiſcere quædã uellem. Haud ſcimus an huc pertineat quod Lucianus ſcribit in Votis: ὅς γε ἤδη τὸν ἕτερον πόδα ἔχῃ *id eſt, Qui quidem iam alterum pedem habeat in naui. Plutarchus in commentariolo De puerorum inſtitutione, notat, ſenes vulgato conuicio uocari ſolere.* κρονολήρους καὶ σοροδαίμονας. *Quod iam ætate deſiperēt, & foſſæ confines eſſent, magisq. buſtuariæ laruæ, quã homines. Plautus Acherontinum ſenem dixit. Terentius Silicerniū Et capularem dixit neſcio quis. Græci* τυμβογέροντας *uocant, auctoribus Heſychio & Suida, ac* πεμπέλους, *extremæ ætatis homines, illos quod tumulo ſint proximi, hoc quod breui mittendi ſint ad inferos,* παρὰ τὸ πέμπειν *quod eſt mittere, &* ἕλος *palus quod qui moriuntur crederentur per Stygiam paludem tranſmitti ad inferos.*

Cauam Arabiam ſerere.

Τὴν κοίλην Ἀραβίαν σπείρειν, *id eſt, Cauam Arabiam ſerere. Pro fruſtra ſudare, aut in re perdifficili, nec admodum frugifera operam ſumere. Lucianus in Apologia:* Ὡς τὴν κοίλην Ἀραβίαν σπείρειν ἐπιχειρεῖν. *id eſt, Ut cauam Arabiam ſerere aggrediatur. Significat autem paluſtrem Arabiæ partem, neutiquam idoneam ſementi. Plutarchus* περὶ τῆς ἀδολεσχίας, Τῶν μὲν γὰρ περὶ τὰς ἀσίας ἐναποτιθέμενον ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα λέγουσι. τῶν δὲ ἀδολέσχων ὁ λόγος ἀτελὴς καὶ ἄκαρπός ἐστι. *id eſt, Aiunt enim ſterilem eſſe ſationem humilium Aſiæ regionum, at loquaculorum ipſa oratio inutilis eſt atq. infrugifera.*

Lynceo perſpicacior.

LYNCEI *perſpicacitas in prouerbium abiit. Plinius natural. hiſtor. lib. 2. cap. 17. Nouiſſimam, inquit, lunã, primamq. eadem die vel nocte, nullo alio in ſigno, quã in ariete conſpici: id quod paucis mortalium cõtingit. Et inde fabula cernendi Lynceo. Sunt qui tradunt, Lynceum primum reperiſſe fadinas metallorum, æris, argenti, auri. Et hinc vulgo natam fabulam, quod ea quoque videret, quæ ſub terra forent. Teſtis Lycophronis interpres. Meminit huius & Plato in epiſtula quadam. Ariſtophanes in Pluto:*

Βλέπειν τ᾽ ἀποδείξω σ᾽ ὀξύτερον τοῦ Λυγκέως. *id eſt,*
Faxa vt videas vel Lynceo ipſo acutius.

Lucianus in Hermotimo. Σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν Λυγκέα ἡμῖν ὀξυδερκὴς, καὶ ὁρᾷς τὰ ἔνδον ὥς ἔοικε διὰ τοῦ στέρνου. *id eſt, Tu vero nobis ipſo etiam Lynceo perſpicacior es: qui, ſicuti videtur, per pectus ipſum, quæ ſunt intus cernis. Idem in Icaromenippo:* Πῶς γὰρ ἐξαίφνης Λυγκεύς τις ἡμῖν γενόμενος ἅπαντα διαγινώσκεις; *id eſt, Qui nũc repente quaſi Lynceus quidam effectus, cuncta diſcernis? Horatius in prima epiſtula ad Mecœnatē:*

Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi.

Marcus Tullius M. Varroni: Quis eſt tam Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nuſquam incurrat? Appollonius in Argonauticis ſcribit hunc Lynceum uſque adeo fuiſſe perſpicacem, vt etiam terram ipſam oculorum acie penetraret, quæq. apud inferos fierent, peruideret.

Λυγκεὺς δ᾽, αὖ καὶ ὀξυτάτοις ἐκέκαστο
Ὄμμασιν, εἰ ἐτεόν γε πέλει κλέος ἀνέρα κεῖνον
Ῥηιδίως καὶ νέρθε κατὰ χθονὸς αὐγάζεσθαι. *id eſt,*
At miro viſus pollebas acumine Lynceus,
Si modo vera eſt fama, vi um quæ prædicat illum,
Perfacile inſpexiſſe ſub altis condita terris.

Plutarchus in commentario, quem ſcripſit aduerſus Stoicos, teſtatur, famam fuiſſe de Lynceo, quod ſaxa quoque & arbores oculorum acie penetraret. Pauſanias in Corinthiacis tradit Lynceum Danaa vita defuncto, regni ſucceſſionem ſuſcepiſſe. Pindarus in Nemeis hymno decimo, meminit Lyncei qui ex Taygeto monte viderit Caſtorem & Pollucem ſub quercus trũco latitantem, & horum alterum iaculo vulneraſſe. Pindari interpres citat hiſtoriam rerum Cypriarum, Ariſtarchum & Didymum.

Quod in animo ſobrij, id eſt in lingua ebrij.

Τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος, *id eſt, Quod in corde ſobrij, id eſt in lingua ebrij. Prouerbialis ſententia, quam refert in collectaneis Diogenianus. Vſurpat Plutarchus, idq. prouerbij nomine in libello, cui titulus* περὶ ἀδολεσχίας. *Nec prætereundum illud Herodoticum:* Οἴνου κατιόντος, ἐπιπλέουσιν ἔπεα. *id eſt, Subſidente vino, ſupernatant verba. Nam ſobrios aut metus aut pudor cohibet, quo minus effutiant ea quæ ſatius putarint ſuppreſſiſſe. At vinũ & pudorem diſcutit, & timorem abigit. Vnde fit, vt temulenti ſæpenumero non contineant voces per ingulum rediturас. Pindarus in Nemeis,* θρασὺ δὲ καὶ παρὰ κρατῆρα φωνὰ γίνεται. *id eſt, Audax iuxta craterem vox fit: ſiue quod vinum adfert confidentiam, ſiue quod in conuiuio tutũ eſt magnifice loqui, ſiue quod qui vicit merito citraq. periculum laudatur.*

Virgultea ſcaphula Aegæum tranſmittere.

Ἐπὶ ῥιπὸς τὸν Αἰγαῖον διαπλεῖν, *id eſt, Virgulto Aegæum tranſmittere. In eos dicitur, qui rem ſupra modum arduam leui opera conficere tentant. Lucianus in Sectis,* Ἐπὶ ῥιπὸς ὡς ἡ παροιμία φησὶ τὸν Αἰγαῖον ἢ Ἰόνιον διαπλεῦσαι θέλοντας. *id eſt, Virgulto, quemadmodum prouerbio dicitur, Aegæum aut Ionium mare tranſmittere cupientes. Citatur hic ſenarius a Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Pace,*

Κέρδους ἕκατι κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοι. *id eſt,*
Cauſſa lucelli nauiget & in uimine.

Taxat Simonidem, tanquam lucri cupidiorem, quod ad quæſtum ſcriptitarit carmina. Porro ῥίψ *uimen eſt flexibile, aut ramus ſalignus* παρὰ τὸ ῥέπειν, *videlicet quod inflectatur ob lentitudinem. Citatur & hic,*

Σὺν τῷ θεῷ πλέων, κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοι. *id eſt,*
Quiſquis ſecundo nauigarit numine,
Is vel ſaligno nauigarit uimine.

Extat & hic inter ſententias prouerbiales, citatus item ab Ariſtophanis interprete:

Θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις. *id eſt,*
Deo fauente nauiges uel uimine.

Phœnice uiuacior.

LVCIANVS *in Sectis,* Ἢ μὲ φοίνικος ἔτι ζῶν, *id eſt,*

Ni phœnicis annos uixeris. De phœnicis uiuacitate diximus alibi. Cuius etiam raritas prouerbio fecit locũ. Phœnice rarior: quale eſt illud, Corno quoque rarior albo. Negant enim phœnicem eſſe niſi vnicam, ſiqua fides ſcriptoribus.

Cum plurimum laboruerimus, eodem in ſtatu ſumus.

LVCIANVS *in Sectis*, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, πολλὰ μοχθήσαντες ἐν ὁμοίοις ἐσμέν. i. *Ac iuxta prouerbium cum multum laborauerimus, itidem vt antea ſumus. De fruſtra laborantibus. Quod euenit iis, qui poſt diuturnum ſtudium nihilo reperiuntur eruditiores, poſt longam negotiationem nihilo ditiores.*

Aquam in mortario tundere.

Ὕδωρ ὑπέρῳ πλήσσειν, *id eſt, Aquam piſtillo tundere. Lucianus in Sectis:* Ὥσπερ εἴ τις ἐς ὅλμον ὕδωρ ἐγχέας ὑπέρῳ σιδηρῷ πλήσσοι. *id eſt, Tanquam ſi quis aquam in mortarium infuſam ferreo piſtillo tundat. Quadrat in eos, qui laborant inaniter: ſiquidem aquam ſi quis vel ætatem contundat, nihil aliud erit quam aqua. Lucianus in eodem opere:* Οὐκ εἰδώς, ὅτι κἂν ἀποθλάσῃ φασὶ τοὺς ὤμους πλήσσων ὕδωρ ἐν ὅλμῳ, τὸ ὕδωρ μένει. *id eſt, Ignarus, quod etiam ſi humeros, vt aiunt, uerberando decutias, tamen aqua manet aqua. Suidas ad hunc effert modum:* Ἀνὰ τοὺς ὤμους ὕδωρ πίσσων, ὕδωρ μένει *id eſt, Verſas ſcapulas aquam pinſens, aqua tamen æque aqua manet. Quantumuis doceas* ὅσον λέγεις, *quantumlibet admoneas ſtupidum, ſui ſimilis eſſe pergit.*

Gnomon & regula.

QVOD *eſt in re quapiam præcipuum, & ad quod unū reliqua omnia conferuntur, regulam & gnomonem prouerbio uocabant. Lucianus in Harmonide:* Ὅτι τὸ κεφάλαιον ἀρετῆς ἁπάσης, ὁ γνώμων φασὶ καὶ ὁ ὀρθὸς κανὼν τῶν τοιούτων. *id eſt, Quod eſt caput omnis uirtutis, gnomon, vt aiunt, & recta regula. Idem in Scytha:* Οὗτός σοι ὁ Ἑλληνικὸς κανών. *id eſt, Hic tibi Græcanica regula. Item in Sectis:* Τουτονὶ κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τῶν τοιούτων. *id eſt, Hanc regulam & amuſſim certiſſimã rerum eiuſmodi. Porro ad regulam exæquant fabri ſtructuram. Iidem vtuntur & gnomonibus. Conſtat autem gnomon e duabus lineis rectis, quas vtrinque dimetiens diſſecto quadrangulo conſtituit.*

Ne in tonſtrinis quidem.

LVCIANVS *in libello, cui titulus, quomodo conſcribenda ſit hiſtoria,* Οἷα τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν κουρείῳ τοι τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας. *id eſt, Qui nec in tonſtrinis, quod dici ſolet, talia fabulantes audierit. Quod in tonſorum officinis fere otioſi deſideant, & ſuam quiſq. fabulam adferat in mediũ, unde Flaccus,*

-Gaudent vbi uertice raro
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ,
Item alibi, -Opinor
Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſe.

Cuius alibi meminimus.

In foribus urceum.

Ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν, *id eſt, In foribus aqualem: Nam hoc verbo uſus eſt Plautus. Ariſtoteles libro Rhetoricorum primo,* τὸ δὲ τέλος ἀγαθόν, ὅθεν ταῦτα εἴρηται, καὶ δίκας οὐχ ὅλας Πρίαμος, καὶ αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν. καὶ ἡ παροιμία δὲ τὸ ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν. *Id eſt, Finis autem bonus: unde illa dicta ſunt, Et laudem Priamo. Præterea, Turpe diu manſiſſe. Iam uero prouerbium etiam illud, Vrceum iuxta fores. Interpres quiſpiam, nam librum* αἰνόνυμον *ſuppeditarat uir eruditiſſimus Baptiſta Egnatius, ait ſignificari rem contemptam ac vilem. Negliguntur enim quæ paſſim ſunt obuia, quæq. facile quibuslibet contingunt. Itaque urceum in foribus poſitum nemo ſtudet tollere, procliue enim. Verum vniones in ſcriniis reconditos magis expetunt. Plutarchus* περὶ πολυφιλίας, *ait, rubum vltro hærentem negligi ac præteriri, vineam oleasq. expeti, recenſens hanc ſententiam,* Οὐ γὰρ αἱρετὸν πάντων τὸ ῥᾳδίως ἁλισκόμενον. *id eſt, Non eſt tollendum quod admodum facile conſequi licet. Item in Epiſtulis Senecæ, Multi aperta tranſeunt, condita & abſtruſa rimantur. Furem ſignata ſolicitant. Vile videtur, quid quid patet, aperta effractarius præterit. Hos mores habet populus, hos imperitiſſimus quiſq., in ſecreta irrumpere cupit. Porro prouerbium imperfectum ac mutilum videtur. Quandoquidem Ariſtoteles ad eum modum pleraque refere, tanquam alioqui per ſe ſatis nota. Apparet eſſe hemiſtichium iambici trimetri a comico quopiam mutuo ſumptum.*

Haudquaquam difficile Athenienſem Athenis laudare.

ARISTOTELES *libro Rhetoricorũ primo.* Ὥσπερ γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν. i. *Quemadmodũ enim dixit Socrates, haud difficile eſt, Athenienſes Athenis laudare. Citat idem, eodem in opere de proœmiis agens, Haudquaquam eſſe difficile, Athenienſes laudare apud Athenienſes, verum apud Lacedæmonios id fore difficile. Extat autem in Menexeno Platonis, idq. in adagionis locum ceſſit. Dictum eſt autem, & propter encomia, orationesq. panegyricas, quæ Athenis ex more exhibebantur iis, qui fortiter oppetiiſſent in bello, in quibus quoniam plurima dicebantur in laudem populi Athenienſis, pronis auribus audiebantur, propterea quod ſuis quiſque laudibus fauet.*

Exigua res eſt ipſa iuſtitia.

ARISTOTELES *libro Rhetorices primo,* Διὸ καὶ τὴν δικαιοσύνην φασὶ, μικρὸν εἶναι. *id eſt, Vnde etiam aiunt, ipſam iuſtitiam, exiguum quiddam eſſe. Quo prouerbio ſignificabant, non multum adferre momenti ſi probus ſis, niſi talis etiam habearis; & opinionem longe plus ualere, quam rem ipſam. At quanto melius Aeſchylus in tragœdia, cui titulus,* ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, *de Amphiarao.*

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος. *id eſt,*

Neque enim videri, at eſſe vir cupit optimus,
Mentis profundæ ſegete perfruens bona.

Rectius Socrates admonens, ut talis quiſque ſit, qualis haberi velit. Modeſtius Euripides in Oreſte probans opinionem, vbi res ipſa non adeſt, tanquam optimo proximam,

Κρεῖσσον δὲ τὸ δοκεῖν καὶ ἀληθείας ἀνδρί. *id eſt,*

Res ipſa vt abſit, optima eſt opinio.

Itidem Terentius in Adelphis: Si ſibi iſthuc re ipſa non dolet, at ſimulare certe eſt hominis.

Occaſione duntaxat opus improbitati.

ARISTOTELES *libro Rhetor. 2.* Καὶ πρὸς οὓς ἔχουσι πρόφασιν, ἢ προγόνων, ἢ αὐτῶν, ἢ φίλων, ἢ ποιησάντων κακῶς, ἢ μελλησάντων, ἢ αὐτοὺς, ἢ προγόνους, ἢ ὧν κήδονται. ὥσπερ γὰρ ἡ παροιμία, προφάσεως δεῖται μόνον ἡ πονηρία. *id eſt, Aut aduerſus quos occaſionem habent, ſiue progenitorum nomine, ſiue ſuo ipſorum, ſiue amicorum, ſiue eorum, a quibus beneficio fuerunt adfecti, aut cura habiti ipſi, vel maiores ipſorum, uel eorum pro quibus ſoliciti ſunt. Quemadmodum enim prouerbio dicitur, Occaſione dũtaxat opus eſt malitiæ. Quadrabit in nocẽdi cupidos, q ne temere læſiſſe uideãtur, cauſſas prætexũt Celebratur hic mimus Publij, in hanc ſententiam*

Maleſacere qui vult, nuſquam nõ cauſſam inuenit.

Circunfertur & hodie vulgo apud noſtrates adagium non vſquequaq. ſpernẽdũ, Facile fuſtẽ inueneris, qui cupit cadere canẽ. Eodẽ ſpectat Terentianũ illud, Fingit cauſſas, ne det ſedulo. Item illud Martialis,

Iraſci tantum felices noſtis amici,
Non quia ſic merui, ſed iuuat hoc facere.

Fortaſſis huc adluſit & Euripides, cum ſic ait in Iphigenia Aulidenſi,

Ἐπὶ βραχείας προφάσεως ἐδεξάμην,
Ἐξ ἧς σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἱ λελειμμέναι
Δεξόμεθα δέξιν, ἥν σε δέξασθαι χρεών. *id eſt,*
Occaſione tantum opus fuerit leui,
Vt & ipſa quiq. mihi ſuperſunt liberi,
Te rurſus accipiamus iſthunc ad modum,
Quo te accipi par eſt,

Citant & hunc ſenarium ex Menandro,

Μικρὰ πρόφασίς ἐστι τοῦ πρᾶξαι κακῶς. *id eſt,*
Ad praue agendum parua ſatis occaſio eſt.

Vel a mortuo tributum auferre.

Κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέρει, *id eſt, Etiam a mortuo tollit. In hominem undecunq. per fas nefasq. lucrum captãtem. Ariſtoteles lib. Rhetor. 3. tractans de iis, quæ pudenda habeantur,* τοιούτων, ἢ τελευτήσαντας. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ καὶ ἀπὸ νεκροῦ φέρειν. ἀπὸ αἰσχροκερδείας γάρ. *id eſt, Veluti ſi quis exigat a pauperibus, ſiue defunctis vnde etiam illud ortum eſt adagium, Etiam a defuncto tollere: propterea quod id a turpi lucri cupiditate proficiſcitur. Finitimum eſt illi.*

Αἴτει γε καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα. *id eſt,*
Ipſis vel a ſtatuis farinas poſtulat.

Natum a tyrannis, qui & a ſepulchris, aut defunctorum ſtatuis, vectigal colligunt. Legitur in epiſtula quadam ad Cratetem Diogenis, Καὶ τοὺς ἀνδριάντας τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ προσιὼν αἴτει καὶ ἄλφιτα. *id eſt, Adi & ſtatuas quæ in foro ſunt, atq. ab his cibum poſcito.*

Pudor in oculis.

Ἐν ὀφθαλμοῖς ἡ αἰδώς, *id eſt, In oculis pudor. Horum nos pudet, quæ in propatulo ſunt. Affectus enim vel metus, vel renouat ẽs pudorem. Vnde fit vt pueri cũ pudeſcunt, oculos tegant. Et apud Platonem Socrates dicturus de amore, ob pudorẽ oculos tegit, nimirũ huc adludens. Hinc & poetæ Cupidinẽ, quod ſit improbiſſimus, cæcum fingunt. Eodẽ pertinet illud Ciceronis, Epiſtulã non erubeſcere. Videmus etiam eos, qui oculis capti ſunt, a uerecundia plurimũ abeſſe. Huc ſpectauit Ouidius, cum ait, noctem vtpote cæcam pudore vacare.*

Nox, inqt, et amor, vinũq. nihil moderabile ſuadẽt.
Illa pudore vacat, Liber amorq. metu.

Refertur adagiũ ab Ariſtotele, lib. Rhetoric. 2. Καὶ τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ τὰ ἐν φανερῷ. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς εἶναι αἰδῶ. *i. Et ea quæ ſunt oculis expoſita, quęq. in propatulo ſunt. Vnde et illud prouerbio dictũ, Pudorẽ in oculis eſſe. Citatur & apud Athenæũ lib. 13. Idẽ in Problematis cauſſam inquirẽs, quãobrẽ pudefactis rubeſcant aures, iratis oculi, huius adagij teſtimonium citat.* Ἢ ὅτι, *inquit,* ἡ μὲν αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖς κατάψυξίς τις μετὰ φόβου, ὥστε εἰκότως ἀπολείπει τοὺς ὀφθαλμούς. χωριζόμενον δὲ εἰς τὸν ἀντικείμενον φέρεται τόπον. πλεῖστος δ' ὁ ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ὤτων, ὁ γὰρ ὅπως ἀ-[illegible] ἐγκειμένοις δὲ ἐπιπολάζει τὸ θερμόν, μάλιστα δὲ γίνεται φανερὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς διὰ τὴν χρόαν οὖσαν λευκήν. *i. An propterea, quod pudor in oculis frigus quoddã adducit una cũ metu, atq. ob id merito calor deſtituit oculos. Is vero demigrãs inde fertur ad locũ ſui maxime capacẽ. Eſt aũt huiuſmodi ſumma pars aurium, nã reliqua pars eſt oſſea. Rurſum iratis calor ſuffunditur: idq. potiſſimũ apparet in oculis, propter albicantẽ illorum colorem. Refertur hic uerſus ex Euripide.*

Αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖς γίνεται, τέκνον, *id eſt,*
Mea gnata in oculis naſcitur hominum pudor.

Ariſtophanis Veſpis,

Ἀλλὰ τούτοις γ' οὐκ ἔνι
Οὐδ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν αἰδὼς τῶν παλαιῶν ἐμβάδων. *i.*
Ceterum iſtis haud ineſt,
Calciamenti uetuſti, nec uel in oculis pudor.

Huc referri poteſt & illud, quod Ariſtoteles lib. Rhetoricorum primo ex Sapphone citat,

Αἰδώς κέν σε οὐκ εἶχεν ὄμματα. *id eſt,*
Non eſſet tibi pudor in oculis.

Hinc & illę figuræ: quo ore, qua fronte audebis obiurgare filium? Et illud apud Ciceronem in epiſtulis ad Atticum, Nec enim conquiſitores, φιλοπρόσωποι *audent. Quin & hodie vulgo dicunt, Non audebis faciem oſtendere. Apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi, Menelaus iubet Agamemnoni, vt ſeſe aſpiciat, videlicet, quo facti pudeat.*

Βλέψον εἰς ἡμᾶς, ἵν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω. *i.*
Aſpice in nos recta, vt hoc copiã loquẽdi exordiũ.

Isq. reſpondet,

Μῶν τρέσας, οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον Ἀτρέως γεγώς; *i.*
Num uerebor lumina in te tollere, Atreo ſatus?

Fortaſſis huc adſcribẽdum erat, quod apud Homerum Achilles Agamemnonem κυνώπην *vocat, ob impudẽtiam, velut oculis caninis & inuerecundis.*

Conciliant homines mala.

Συνάγει τοὺς ἀνθρώπους τὰ κακά, *i. Cõciliant homines mala. Sẽtẽtia prouerbialis, quæ declarat id, quod vulgo fit, ex hoſtibus nõnunquã amicos fieri propter malũ aliquod incidens vtriſq. commune. Ariſtoteles lib. Rhetoric. 1.* Οὐδὲν γὰρ κωλύει ἐνίοτε ταὐτὸ συμφέρειν τοῖς ἐναντίοις. ὅθεν λέγεται, ὡς τὰ κακὰ συνάγει τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν ᾖ ταὐτὸ βλαβερὸν ἀμφοῖν. *i. Nihil enim vetat, quo minus idẽ cõducat ambobus aduerſariis. Vnde dicitur illud,*

lud, Conciliari homines malis, quotiēs idem vtriſq. noxium fuerit De ſyncretiſmo diximus alibi. Quin huc quoque poteſt deflecti prouerbium, vt dicamus, indoctum fauere indocto, infantem infanti, nepotem nepoti. Neque enim bonarum modo rerum ſimilitudo conglutinat neceſſitudinem, verum etiam ex malis communibus ſæpenumero mutua naſcitur beneuolentia. Amant fere inter ſe, qui ſimul fecere naufragium, qui militarunt una, qui ſimul capti fuerunt ab hoſte, denique qui corporis aut animi morbis iiſdem laborant.

Ama tanquam oſurus, oderis tanquam amaturus.

Δεῖ φιλεῖν ὥσπερ μισήσοντας, μισεῖν δὲ ὥσπερ φιλήσοντας, id eſt, Sic amandum tanquam ſis oſurus, ſic oportet odiſſe tanquam ſis amaturus. Hanc Biantis ſententiam Ariſtoteles in libris Rhetoricorū ſatis indicat in ꝓuerbiū abiiſſe, cum ita ſcribit, ὅτι οὐ δεῖ, ὥσπερ φασὶ φιλεῖν, ὡς μισήσοντας, ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν, ὡς φιλήσοντας. id eſt, Non eſt amandum quaſi ſis oſurus, quemadmodum aiunt, ſed ita exercendum odium, tanquam ſis aliquādo amaturus. Ac paullo inferius, δεῖ φιλεῖν, οὐχ ὥσπερ φασίν, ἀλλ᾽ ὡς ἀεὶ φιλήσοντας. id eſt, Oportet amare non quemadmodum aiunt, ſed tanquam ſemper amaturum. Cōmonſtrat enim illic philoſophus, quo pacto refellendæ corrigendæq. ſint ſententiæ vulgo receptæ, atque inculcatæ. M. Tullius in ſermone De amicitia ſcribit, Scipioni uſqueadeo non placuiſſe dictum hoc Biantis nomine celebratum, ut negaret vllam uocem inimiciorem amicitiæ reperiri potuiſſe, quam eius qui dixiſſet, ita amare oportere, vt ſi aliquando eſſet oſurus: nec vero ſe adduci poſſe, vt hoc, quemadmodum putaretur, a Biante dictum eſſe crederet qui ſapiens habitus eſſet vnus e ſeptem: ſed impuri cuiuſdam, aut ambitioſi, aut omnia ad ſuam potentiam reuocantis eſſe ſententiam. Quo nam enim modo, inquit, quiſquam amicus eius eſſe poterit, cuius ſe putabit inimicum eſſe poſſe? quin etiam neceſſe erit cupere & optare, ut quam ſæpiſſime peccet amicus, quo plures det ſibi tanquam anſas ad reprehendendum. Rurſum autem recte factis, commodisq. amicorum neceſſe erit angi, dolere, inuidere. Quare hoc quidem præceptum, cuiuſcunq. eſt, ad tollendam amicitiam valet. Illud potius præcipiendum fuit, vt eam diligentiam adhiberemus in amicitiis parandis, vt ne quando amare inciperemus eum, quem aliquando odiſſe poſſemus. Hactenus Cicero. Refertur ab eodem Ariſtotele paullo ſuperius, ac repetitur libro Moralium Eudemiorum ſeptimo hic ſenarius:

Οὐκ ἔςιν ἐραςὴς, ὅς τις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ. id eſt,
Non eſt amicus hic, qui amare deſinit.

Qui emolumenti cauſſa amat, potius eo quod concupiſcebat, amare deſiit. At bonorum amicitia, quoniam virtuti nititur, immortalis eſt. Extat autem hic verſus apud Euripidem in Troadibus. Diogenes Laertius mutilum adagium refert, ἔφασκε φιλεῖν ὡς μισήσοντας, τοὺς γὰρ πλείςους εἶναι κακούς. id eſt, Iubebat amare tanquam oſuros, plurimos enim eſſe malos. Huc adſcribēdus Mimus ille Publianus, qui eſt apud Aulum Gellium.

Ita amicum habeas, poſſe vt fieri inimicum putes.
Et alius einſdem, ſed Senecæ titulo,
Ita crede amico, ne ſit inimico locus.

Sophocles item in Aiace Maſtigophoro,

Ἐγὼ δ᾽ ἐπίςαμαι γὰρ ἀρτίως, ὅτι
Ὅ τ᾽ ἐχθρὸς ἡμῖν, ἐς τοσόνδ᾽ ἐχθαρτέος
Ὡς καὶ φιλήσων αὖθις, ἔς τε τὸν φίλον
Τοσαῦθ᾽ ὑπουργῶν ὠφελεῖν βουλήσομαι
Ὡς αἰὲν οὐ μενοῦντα. τοῖς πολλοῖσι γὰρ
Βροτῶν ἄπιςός ἐσθ᾽ ἑταιρείας λιμήν. id eſt,
At ipſe didici nuper, ut ſi quando ſim
Inimicus vlli, hunc oderim hactenus, velut
Aliquando amicum habiturus: erga amicum item
Officia ſic exerceam, ut qui non ſiet
Semper futurus amicus: etenim plurimis
Sodalitatis portus eſt tutus parum.

Atticus aduena.

Ἀττικὸς πάροικος, id eſt, Atticus aduena. In uiolentos & feroces uicinos dicebatur. Durys apud Zenodotum ait ex Atticorum moribus natum, quod olim finitimos e ſedibus ſuis exigere conſueuerint. Craterus inde manaſſe putat, quod Athenienſes, qui Samum miſſi fuerant, indigenas expulerint. Notatur adagium ab Ariſtotele lib. Rhetoricorum 3. ἔτι, inquit, ἔνια τῶν παροιμιῶν καὶ γνῶμαι ἐστὶν, οἷον μαρτύρια, Ἀττικὸς πάροικος. id eſt, Ad hæc nonnulla prouerbia ſunt & ſententiæ, tanquam teſtimonia, vt Atticus aduena. Proinde proprie quadrabit in eos, qui ita nuper in munus aliquod adſciti ſunt, vt ſuperiores eiiciant.

Purpura iuxta purpuram dijudicanda.

Ἡ πορφύρα παρὰ τὴν πορφύραν διακριτέα, id eſt, Purpura ad purpuram diiudicāda eſt. Certiſſimū iudiciū ex collatione naſcitur. Unde emptores mercaturi purpurā, ne fallantur, alteram adhibent purpuram. Licebit uti, quotiens negabimus infantiam, aut inſcitiam indoctorum plene deprehendi, niſi cum eloquentium & eruditorum ſcriptis conferantur. Etenim ſi vel Salluſtiū conferas cum Cicerone, iam velut obmuteſcit ille alioqui per ſe diſertiſſimus. Refertur adagium a Phœbammone ſophiſta in commentario De figuris rhetoricis. Meminit & Iſocrates in oratione Panathenaica, ἀλλ᾽ ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸν χρυσὸν θεωροῦμεν καὶ δοκιμάζομεν ἑτέρα παραδεικνύντες. i. Sed quemadmodū purpurā & aurum conſideramus, ac probamus, purpurā cum purpura conferentes. Haud arbitramur prorſus ἀπροσδιόνυσον fore, ſi de conferenda purpura locū huc adſcripſerimus ex Aureliano Flauij Vopiſci: Meminiſtis, inquit, fuiſſe in templo Iouis Opt. Max. Capitolini palliū breue purpureū, laneſtre: ad quod cū matronæ atq. ipſe Aurelianus iungeret purpuras ſuas, cineris ſpecie decolorari videbantur ceteræ, diuini cōparatione fulgoris. Hoc munus rex Perſarum ab Indis interioribus ſūptū, Aureliano dediſſe perhibetur, ſcribēs: Sume purpuram qualis apud nos eſt. Nam poſtea diligentiſſime & Aurelianus & Probus & proxime Diocletianus miſſis diligentiſſimis confectoribus, requiſiuerunt tale genus purpuræ, nec tamen inuenire potuerunt. Dicitur enim ſandix Indica talem purpuram facere, ſi curetur. Adluſit huc Quintilianus libro 12. capite De generibus dicendi, agens de dictione quæ, quod mediocris eſt, per ſe habet admirationē, ſed admotis iis quæ ſunt eximia, deſinit eſ-

ſe admirationi. Habet, inquit, admirationem, neque immerito, nam ne illud quidem facile eſt, ſed exoleſcunt hæc, atque moriuntur comparatione meliorum: vt lana tincta fuco, citra purpuras placet: at ſi contuleris, etiam lacerna conſpectu melioris obruitur, vt Ouidius ait.

Saturniæ lemæ.

Κρονικαὶ λῆμαι, *id eſt, Saturniæ lemæ. In cæcutientes ac ſtupidos dicitur: præſertim in eos, qui ætatis vitio deſipiſcunt. Eſt enim lema humor in oculis concretus, unde lippitudo naſcitur. Deriuatur autem* ἀπὸ τοῦ λάω, *id eſt, uideo & μὴ negatiua particula: quod eiuſmodi lacrymæ craſſæ oculos occupantes uiſui officiant. Ariſtophanes in Pluto,*

Ἀλλ' ὦ κρονικαῖς γνώμαις λημῶντες τὰς φρένας
ἄμφω· *id eſt,*
Saturninis animis vere, lippitis ſenſibus ambo.

Gnomas dixit pro lemis, vnde λημᾶν *Græcis lippio, cæcutioq. ſignificat. Porro Saturniæ dicuntur quaſi ſeniles ac veteres: propterea quod* κρόνος, *id eſt, Saturnus podagroſus, ac ſenex a poetis fingitur, & temporum deus: quaſi* χρόνος. *ἀρχαῖα vero, id eſt, priſca & antiqua Græci nonnunquam ſtulta uocant. Plato in Euthydemo,* ἤχεις φλυαρεῖς, καὶ ἀρχαιότερος εἶ τοῦ δέοντος. *id eſt, Nugaris, ac ſtultior es quam decet. Et* κρονικὰ, *ἀρχαῖα, & κρόνους, nugas, ac deliramenta. Timotheus apud Athenæum lib. 3.* Νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει, τὸ παλαιὸν δ' ἦν Κρόνος ἄρχων. *id eſt, Iuuenis regnat Iupiter. Olim autem principatum tenebat Saturnus. Ariſtophanes in Veſpis:*

Καὶ τοὺς τραγῳδοὺς φησιν ἀποδείξειν Κρόνους
Τὸν νοῦν. *id eſt,*
Seſe tragœdos mente Saturnos ait
Mox redditurum. *Idem in Nebulis,*
Καὶ πῶς ὦ μῶρε σὺ καὶ Κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε.
Id eſt,
Et quomodo o ſtulte, & Saturnalia olẽs, et lunaris.

Dionyſodorus in Euthydemo Platonis, Socratem Saturnum vocat, bardum ac ſtupidum ſentiens, ὅτως, *inquit,* εἶ κρόνος. *id eſt, Adeo es Saturnus. Alluſit huc Lucianus in Timone,* λημᾷς καὶ ἀμβλυώττεις πρὸς τὰ γιγνόμενα. *id eſt, Cæcutis ac lippis ad ea quæ patrãtur. Atque inibi paullo inferius,* ἤ κατ' ὀλίγον κρόνον σε ὦ θεῶν γενναιότατε ἀποφαίνουσι, παρωσάμενοι τῆς τιμῆς. *id eſt, Et paullatim Saturnum te o deorum præclariſſime reddunt, depellentes ab honore. Plutarchus ætate deſipientes oſtendit vulgo* κρονολήρους *appellatos fuiſſe, id eſt, Saturni more delirantes, videlicet propter aniles fabulas, quæ de hoc deo feruntur. Eas refert idem Plutarchus in commentario de facie apparenti in orbe lunæ: Saturnum in inſula quapiam fortunata, profundo in antro dormire, ſaxa complexum aurea. Ceterum hunc ſomnum illi accidere ex vinculis in eum uſu arte confectis a Ioue. Aues autem quæ in ſcopuli cacumine verſantur, adferre illi ambroſiam, vniuerſamq. inſulam mira fragrantia compleri, e rupe, velut e fonte ſcatente: adeſſe dæmones, qui Saturnum obſeruent & inſeruiant. Hos olim cum illo amicitia coniunctos fuiſſe, cum diis atque hominibus imperaret: multaq. de futuris rerum euentibus ex ſe prædicere. Sed maxima, maximiſq. de rebus ſic efferunt, vt Saturni ſomnia videantur. Nam quidquid cogitarit Iupiter in animo, id ſomniare Saturnum. Huiuſmodi quædã nugamenta de Saturno commemorantur in hoc libello. Iam illud eruditi lectoris iudicio relinquitur, nunquid ad hoc adagiũ pertineat, quod Pythagorici* συμβολικῶς *mare, Saturni lacrymam appellant, vt teſtatur idem auctor, commentario de Iſide & Oſiride. Siquidem eſt aqua marina non ſalſa ſolum & amara, ſed craſſior item & impurior reliquis.*

Cucurbitas lippis.

Κολοκύνταις λημᾶν, *id eſt, Lippire cucurbitas. Ad ſuperiorẽ adagij formã pertinet. Ariſtophanes in Nubibus.*

Νῦν γοῦν ἄρα κατεῖδες αὐτὰς, εἰ μὴ λημᾷς κολοκύνταις.
Id eſt,
At nunc ipſas plane cernis niſi fors lippis Colocyntis.

κολοκύντας *Græci vocant quas nos cucurbitas. Verba ſunt Socratis oſtendentis nubes. hoc eſt, niſi plane nihil vides, & tantas habes in oculis lemas, quantæ ſunt cucurbitæ.*

Ollas lippire.

Χύτραις λημᾶν, *Ollas lippire. Prouerbialis hyperbole, proximæ ſimillima. Lucianus aduerſus ineruditum, & multos coementem libros,* χύτραις, *inquit,* λημῶντες. *id eſt, Ollas lippientes. Lacrymas indicans ollis æquales. Hoc adagium vtrunq. quotiẽs ad animum refertur, fit elegantius & iucundius: veluti ſi quis hominem craſſi iudicij, ac uehementer cæcutientis, & turpiter errantis dicat lippire non lemis, ſed ollis.*

Odium agreſte.

Μῖσος ἄγροικον, *id eſt, Odium agreſte. Atrox odium veteres ſic appellabant, propterea quod ruſtici plerunque* μισάνθρωποι *ſunt, et acerbius atque implacabilius oderunt. Lucianus contra indoctum,* Μῖσος δὲ ἄγριον ἀπενηνεγμένος παρὰ τῶν ἐκ παιδείας. *id eſt, Laborans autem agreſti, ſicuti dicitur, omnium odio, propter inſolentiam. Vnde & ciuilitatem appellamus morum comitatem, humanitatemq. Et apud Iureconſultos ciuilis actio diſcernitur a criminali. Deniq. Græci quidquid barbarum, immane, aut crudele volunt intelligi, id ἄγριον uocant.*

Megarenſes neque tertij, neq. quarti.

Μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι, *id eſt, Megarenſes neque tertij, neque quarti. Dicebatur olim in homines ſupra modũ ignauos & contemptos, nulloq. honore dignos. Natum adagium ex oraculo quodam. Id quidam, inter quos Stephanus Mneas & Ion, Æginenſibus, alij Megarenſibus redditum exiſtimant. Narrat itaque Mneas, cum Æginenſes in Achaia debellaſſent Ætolos, ac decimam pentecontorum cepiſſent ea eſt nauis remigum quinquaginta hanc Apollini Pythio victoriæ monumentum dedicarunt. Rogabantq deũ, qui nam eſſent Græcorum præſtantiſſimi, arbitrantes futurum ut ob eam victoriam ipſis prima laus ab Apolline tribueretur. Oraculum hunc ad modum reſpondit,*

Ἵπποι Θεσσαλικαὶ, Λακεδαιμονίαι τε γυναῖκες,
Ἄνδρες δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς Ἀρεθούσης.
Ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν δ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἵ τε μεσηγὺ
Τίρυνθος ναίουσι καὶ Ἀρκαδίης πολυμήλου.

Ἀρ

Ἀργεῖοι λινοθώρηκες κέντρα πτολέμοιο.
Ὑμεῖς δ' Αἰγιεῖς, οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι,
Οὔτε δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ οὔτ' ἐν ἀριθμῷ. i.
Theſſala equa præſtat reliquis, mulierq. Lacæna.
Porro viri potant qui pulchra fluenta Arethuſæ.
Hos quoq. præterea, media gens incola vincit
Tirynthi, Arcadiaq. bidentibus inclita albis,
Argiui ſtimuli bellorum, armiſq. potentes.
At vos Aegini, neq. tertius accipit ordo,
Nec quartus, neq. biſſenus, neq. deniq. veſtri
Vlla vſquã ratio eſt, nuſquã numerus ve, locus ue.

Qui ſcripſit commentariolos in Theocritum, refert hoc epigramma paullo diuerſius, nimirum ad hunc modum,

Γαίης μὲν πάσης τὸ πελασγικὸν Ἄργος ἄμεινον,
Ἵπποι θρηίκιαι, λακεδαιμόνιαι τε γυναῖκες
Ἄνδρες δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς Ἀρεθούσης.
Ἀλλ' ἔτι καὶ τῶνδ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἳ τε μεσηγὺ
Τίρυνθος ναίουσι, καὶ Ἀρκαδίης πολυμήλου,
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες κέντρα πτολέμοιο,
Ὑμεῖς δ' ὦ Μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι,
Οὔτε δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῷ.

Callimachus item in epigrammatis ad Megarenſes retulit prouerbium:

–Τῆς δὲ ταλαίνης
Νύμφης ὡς Μεγαρέων, οὐ λόγος, οὐδ' ἀριθμός. id eſt,
Sed veluti Megarenſibus accidit olim,
Nymphæ infelicis, non locus, aut ratio.

Item Theocritus in Caſellę amore,

Ἄμμες δ' οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὐδ' ἀριθματοί,
Δύστανοι Μεγαρῆες, ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρῃ. id eſt,
Noſtri nec ratio eſt, numero neq. ponitur vllo,
Extremæ ſortis veluti quondam Megarenſes.

Eſt & inter amantes ordo, cum hic primus eſt apud amicam, ille ſecundus, alius tertius aut quartus. Quẽadmodum & in teſtamentis eſt primus, ſecundus et tertius hæres. Effertur etiam hac forma prouerbium, τῆς Μεγαρέων χώρας ἀξιωθείς, *id eſt, Megarenſium parte, ſeu loco digni. Huc ſpectat & Homericum illud Iliados β.*

Οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.
Nuſquam in conſiliis, nuſquã numeratur in armis,
Refertur ex Euripide:

Δειλοὶ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ
Ἀριθμὸν, ἀλλ' ἄπεισι κἂν παρῶσ' ὅμως. id eſt,
Formidoloſi nullum habent in prælio
Numerum, ſed abſunt, licet ibi adſint maximè.

Hanc figuram et Latini videntur exprimere. M. Tull. Neminem eſſe puto, qui modo in aliquo numero ſit: hoc eſt, qui ſit alicuius momenti, alicuius precij. Idem Philip. 3. Bombalio quidam pater, homo nullo numero, nihil illo contemptius. Plutarchus in Sympoſiacis, Τῶν δ' ἐμῶν πολιτῶν ὥσπερ Μεγαρέων οὐδεὶς λόγος. *id eſt, Atqui meorum ciuium, veluti Megarenſium nulla ratio. Idem alias in eodem opere,* Τῶν δὲ Δημοκριτείων εἰδώλων, ὥσπερ Αἰγιέων ἢ Μεγαρέων ἀριθμὸς οὐδεὶς οὐδὲ λόγος. i. *Atqui Democriticarum, inquit, imaginũ, perinde ut Megarenſium aut Aeginenſium, nullus numerus, neq. reſpectus. Arbitramur enim & Ariſtophanem huc leuiter alluſiſſe cum ſcribit in Acharnẽſibus,*

Ὡς χρὴ Μεγαρέας μήτ' ἐν γῇ μήτ' ἐν ἀγορᾷ
Μήτ' ἐν θαλάττῃ μήτ' ἐν ἠπείρῳ μένειν. id eſt,
Megarenſibus nefas manere eſſet neq.
In terra alicubi, nec foro, nec in mari,
Neq. continente.

Siquidem excludens Megarenſes quattuor locis, nimirum ad illud reſpexit, οὔτε τέταρτοι. *Quanquã in verſibus opinamur, non abeſſe mendum, videlicet in* μήτ' ἐν γῇ, *niſi forte quarto loco ſibi permittit ſpondeum, quemadmodum permittit anapæſtum. Nobis ſubolet huc & M. Tullium alluſiſſe, cum in Bruto ſuo ſic loquitur, Duobus igitur ſummis Craſſo & Antonio, L. Philippus proxime accedebat, ſed longo interuallo, tamẽ proximus. Itaq. eum, etſi nemo intercedebat, qui ſe illi anteferret, neq. ſecundum tamen neq. tertium dixerim. Nec enim in quadrigis eum ſecundum numerauerim, aut tertium, qui vix e carceribus exierit, cũ palmam iam primus acceperit: nec in oratoribus, qui tantum abſit a primo, vix vt eodem curriculo eſſe videatur. Simili forma M. Tull. in Academicis lib. 2. dixit quintæ claſſis Democritum: Quis, inquit, hunc philoſophũ non anteponat Cleãthi, Chryſippo, reliquisq. inferioris ætatis, qui mihi cum illo comparati, quintæ claſſis videntur? id eſt, poſtremi ordinis. E diuerſo primæ claſſis dicuntur, qui ceteris præferuntur, & nullæ claſſe, qui prorſus contempti. Tranſlatum a claſſibus, in quas Seruius Tullius rex diuiſit populum Romanum pro cenſus modo. Florus epitome 49. dixit vltimæ ſortis hominem vehementer obſcurum. Andriſcus, inquit vltimæ ſortis homo, Perſei regis ſe filium ferens, &c. Item epitome 19. C. Glauciam dixit, vltimæ ſortis hominem. Hoc fiet lepidius ſi transferatur ad animi res, veluti ſi dicas, vltimæ ſortis ingenium: aut orationem cum aliorum ſcriptis vix conferendã, extremæ claſſis orationem. Ad hanc pertinet formã, cum dicunt hominem primæ notæ, poſtremæ notæ. & M. Tullius, ſalutem appellat de meliore nota, ſalutationem adcuratam. Ad perſonam accommodauit Catullus,*

–Et quiſquis de meliore nota.

Id tranſlatum videtur a negotiatoribus, qui vino aut panno notam adſigunt indicantem mercis precium.

Lepus pro carnibus.

Λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν, *id eſt, Lepus de carnibus, ſubaudi periclitatur. In eos dicitur, qui ob aliquam ſui vtilitatẽ in diſcrimen vocantur. Nam leporem nõ inſectamur, quod noceat, ſed quod pulpamentum habeat. Eſt enim animal & eſculentum & timidum, atq. inerme, vt natura hominum eſcis leporem genuiſſe videatur. Rheginenſes autem vulgo lepores dicti ſunt, vtpote pauidi ac formidoloſi. Effertur etiam ad hunc modum adagium,* ὁ λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν τρέχει. *id eſt, Lepus pro carnibus currit. De iis, qui magno ſuo periculo, aut capitis etiam diſcrimine, atq. ob id acriter decertant. Trãſlata metaphora a venatu, in quo lepus quoniam intelligit ſeſe ad necẽ peti, pernicißimo curſu fugit, adeo, vt non raro deficiat, medioq. in curſu exanimetur. Qua de re Plutarchus in commentario De terreſtriũ & marinorum animantium prudentia, narrat quiddã haud quaquam indignum quod hoc inſeratur loco:* Οἱ δὲ τοὺς δασύποδας διώκοντες, ἐὰν μὲν ζῶντα κτείνωσιν, ἐσθίοντα διασπῶντες καὶ τὸ αἷμα μαλακώτερον προΐεμενος, ἐὰν

αἱ κύνες ὅταν τὸν λαγὼν, ὅ γίνεται πολλάκις, ὅταν ἔχωσι θηρευομένης, ἐπιλαβόμεναι εἰς τὸν δρόμον ἐκδιώκουσαι καταλαβόντες, ἀποκτείνωσι αὐτὸν, ἐσθίουσι, καὶ ἵστανται, τὰς δέ ἄλλας κινοῦντες, ὡς οὐ θηρῶντες, χαίρουσι, ἀλλὰ νίκας καὶ φιλονεικίας ἀγωνιζόμεναι. id eſt, Porro canes eum leporem inſequuntur, ſi quidem occiderint ipſi, gaudent dilacerare atq; alacres ſanguine ſeſe contaminant, obliniũtq. Quod ſi lepus deſperans de ſeſe, quemadmodum accidit ſæpenumero, quidquid habet halitus, id omne quã intentiſſimo curſu conſumpſerit, atq. ita defecerit, canes exanimem repertum omnino non attingunt, verũ conſiſtunt mouentes caudam, perinde, quaſi non carnium gratia decertarint, ſed magis de victoria contenderint. Charon apud Ariſtophanem in Ranis:

Δοῦλον οὐκ ἄγω
Εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. id eſt,
Seruum haud veho, nauale ni peregeris
Certamen, ac pro carnibus pugnaueris.

Adſcribit hoc loco Ariſtophanis interpres, apud Arginuſam, ſeruos non pro pecunia, aut alio quouis præmio, ſed pro vita dimicare ſolere. Idem in Veſpis.

Ποιήσω δακεῖν Τὴν καρδίαν
Καὶ τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον Δραμεῖν. id eſt,
Effecero, vt cor mordeas, curſumq. curras pro capite ac vita. Idem in eadem fabula,

Ἢ λαγὼν ἢ λαμπάδ᾽ ἔδραμες; id eſt,
Leporem cucurriſti, an ne lampadem magis? Plutarchus in Dialogo, quem ſcripſit aduerſus Epicurum. Παπαῖ ἦν δ᾽ ἐγὼ γελάσας, εἰς τὴν γαστέρα τοῖς ἀνδράσιν ἔοικας ἐναλεῖσθαι, καὶ τὸν περὶ τῶν κρεῶν ἐπάξειν. id eſt, Papæ, inquam ridens, in ventrem ipſum viris inſultum facturus videris, & ad curſum qui pro carnibus dicitur, adacturus. Significat autem eum Epicureos in ſummum diſcrimen adducturum, quod aduerſus voluptatis aſſertores propoſuiſſet, nec iucunde viui poſſe ſecũdum Epicurũ. Alluſum eſt ad priſcas hiſtorias, quæ referunt aliquoties bellum natũ inter populos ob direptas e ſacrificiis carnes. Ita Pindarus in Nemeis,

Ἵνα κρεῶν νιν ὕπερ μάχας ἔλασεν. id eſt,
Vbi pro carnibus pugnas geſſit.

Carpathius leporem.

Ὁ Καρπάθιος τὸν λαγών, id eſt, Carpathius leporem. Dicebatur in eos, qui ſibi rem noxiam arceſſerent. Hinc deductum adagium, quod cum in Carpathiorum inſula lepores non eſſent, illi curarunt importandos alicunde. Verum vbi eius animantis magna vis increuiſſet, vt eſt mira fecunditas, fruges inſulæ populari cœperunt. Refert & interpretatur parœmiam Iulius Pollux, quinto de rerum vocabulis libro. Addit nec in Ithacenſium inſula naſci lepores, nec in Sicilia fuiſſe, priuſquam Anaxilas Rheginenſis eos importaſſet, vnde victor in Olympiacis, Rheginenſium numiſmati currum inſcalpſit & leporem. Refert item & interpretatur Ariſtoteles libro Rhetoricorum tertio.

Γρύζειν.

Γρύζειν, prouerbio dicunt biſcere ſeu mutire. Sunt qui putent γρύζειν eſſe vocem ſuillam edere, deductũ ἀπὸ τοῦ γρῦ, de quo meminimus alibi. Vnde & Grylli nomen effictum apud Plutarchum, & Grunnij Corocottæ porcelli, cuius meminit diuus Hieronymus. Ariſtophanes in Pluto,

Γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ καθάρματε; id eſt,
Audetis & mutire ſceleratiſſimi?
Idem in eadem fabula,
Ἀλλ᾽ ἐφθείρου καὶ μὴ γρύζε. id eſt,
Immo pereas, ne ve quid biſcas.

Simili figura Terentius dixit in Adelphis, Quid gannis? Et in Phormione, Quod illi ad aurem obganniat.

Nullum animal, quod animal.

PROVERBIALIS videtur & illa figura, Nullum animal, & quod animal. Ariſtoph. in Pluto,

Πενία γάρ ἐστιν ὦ πόνηρ᾽, ὡς οὐδ᾽ ἂν ἓν
Οὐδὲν πέφυκε ζῷον ἐξωλέστερον. id eſt,
Inopia nanq. eſt heu miſer, qua ſcilicet
Haud aliud vſquam eſt animal exitialius
Idem in Nebulis,
Τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὁ τόκος τί θηρίον; id eſt,
Vſura at ipſa quæſo, quę nam bellua eſt?

M. Tullius ad Atticum, Terentij veſtigium nullum agnoui, Metagenes certe periit. Fecit iter per poſſeſſionem, in qua animal reliquum nullum eſt. Nec abludit ab hac figura Plinianum illud, Regulus bipedum nequiſſimus.

Ne muſca quidem.

HVIC affinis eſt & illa prouerbialis hyperbole, Ne muſca quidem, qua maximam hominum ſolitudinem ſignificamus. Plautus in Truculento: Quas tu mulieres mihi narras? Vbi muſca nulla fœmina eſt in ædibus. Huc alluſit Vibius Criſpus orator delectationi natus, vt ait Fabius:

Cuius erant mores, qualis facundia.

Quemadmodum ſcripſit Iuuenalis, cũ rogatus ecquis eſſet cum Cæſare in conclaui, reſpondit, Ne muſcam quidem intus eſſe. Ancipiti ioco Domitiani conſuetudinem notans, cui mos erat cottidie ſibi ſecretum horariũ captare, nec interim aliud fere agebat, niſi quod muſcas captas ſtylo configeret.

Communis Mercurius.

Κοινὸς ὁ ἑρμῆς, id eſt, Communis Mercurius. Lucianus in Votis, Οὐκ ἂν τὸ προχειρότατον τοῦτο, κοινὸς ἑρμῆς φασί, καὶ ἐς μέσον κατατιθεὶς φέρων τὸν πλοῦτον. id eſt, Itaque quod paſſim in ore eſt omnibus, cõmunis, vt aiunt, Mercurius, opeſq. in medium allatas depone. Plutarchus in libello, cui titulus, ὅτι μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι δεῖ τὸν φιλόσοφον διαλέγεσθαι, ἀλλὰ δι᾽ ἀπειρίαν καὶ ἀπειροκαλίαν τὸν κοινὸν ἑρμῆν ἐμπολαῖον καὶ ἔμμισθον γενέσθαι. id eſt, Sed imperitia et inelegantia communem Mercurium, cauponatorem et quæſtuoſum factum eſſe. Quidã hinc natam parœmiam arbitrantur quod Mercurius, vt eſt furtorum auctor ac repertor, primus oſtendit, quæ furto parta ſint, ea in medium communiter oportere deponere. Alij malunt huc referre, quod Mercurius ſit orationis auctor, per quam inter homines omne commercij genus conſtat: vnde & medius inter ſuperos atq. inferos a poetis fingitur, pariter ſuperis deorum gratus & imis quod ſermo animi interpres, ſummos cum infimis, reges cum plebe conciliet. Extat ſuper

hac

hac re ſabella non illepida Ariſtidis in 2. lib. quem aduerſus Platonem conſcripſit, in deſenſionem Rhetorices. Eam hoc magis libuit adſcribere, quod is auctor haudquaquam adhuc vulgo notus eſt. Νικᾶσι γὰρ ἀνθρώπων γεγονότων καὶ τῶν ἄλλων, ἐφ. ὡς πολὺς ἦν κατὰ τὴν γῆν καὶ ταραχή. οὔτε γὰρ αὐτοῖς σφίσιν εἶχον, ὅτι χρῶνται. οὐδὲ γὰρ ἦν οὐδὲν τὸ συνάγον, ἀλλ' οἱ μείζους τοὺς ἐλάττους ἦγον. οὔτε τοῖς ἄλλοις ζώοις εἶχον ἀντισχεῖν. πᾶσι γὰρ πάντων ἀπελείποντο, ἄλλοι τῶν ἄλλων. τάχει μὲν τῶν πτηνῶν ἁπάντων, ὅπερ οὖν Ὅμηρος φησὶ τοὺς πυγμαίους πάσχειν ὑπὸ τῶν γεράνων, πᾶσι τοῖς τότε ὑπὸ πάντων συνέβαινε τῶν ἀλκίμων ὀρνίθων, κατ' ἰσχὺν αὖ πόρρω καὶ τῶν λεόντων, καὶ τῶν κάπρων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἔστιν, ὥστ' ἀπόλλυντο σιγῇ. καὶ μὴν τῇ γε κατασκευῇ τοῦ σώματος, οὐ μόνον τῶν κεράτων ἀλλὰ καὶ τῶν κοχλιῶν ἀπολείποντο, οὐδεὶς αὐτοῖς ὑπάρχων ἀντισχεῖν. φθειρομένου δὲ οὕτως τοῦ γένους καὶ κατὰ μικρὸν ὑπορρέοντος, κατιδὼν ὁ Προμηθεὺς ἅτε πως ὢν φιλάνθρωπος ἀνέρχεται πρεσβευτὴς ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων πεμφθείς, οὐδὲ γὰρ πρέσβεις ἂν πώποτ' εἰδέναι, ἀλλ' αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ. ὁ δὲ Ζεὺς τοῦτο Προμηθέως ἀγασθεὶς δίκαια λέγοντος, καὶ ἅμα καθ' ἑαυτὸν εἰληφὼς λογισμὸν τοῦ πράγματος, τὸν αὑτοῦ παῖδα Ἑρμῆν κελεύει ῥητορικὴν ἔχοντα ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους. καὶ μὴ οὐχ ὡς Προμηθεὺς καθάπερ ἑπομένοις ἅπασι τάς τε αἰσθήσεις καὶ τ' ἄλλα μέλη τοῦ σώματος, οὐχ οὕτως ἐκέλευσεν, ὥσπερ θεωρικὸν διαδοῦναι διελόντα, ἵνα πάντες ῥητορικῆς ἐφεξῆς μετέχοιεν, ὥσπερ ὀφθαλμῶν, χειρῶν καὶ ποδῶν, ἀλλ' ἐπιλεξάμενον τοὺς ἀρίστους καὶ γενναιοτάτους καὶ τὰς φύσεις ἐρρωμενεστάτους τούτοις ἐγχειρίσαι τὸ δῶρον, ἵν' ὁμοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν ἔχοιεν. Ἀφικομένης δὲ τῆς ῥητορικῆς εἰς ἀνθρώπους, οὕτως ἐκ τῶν [illegible] μὲν οἱ ἄνθρωποι τὴν μετὰ τῶν θηρίων δίαιταν χαλεπὴν ἐκφυγεῖν, ἐπαύσαντο δὲ ἐχθροὶ πάντες ὄντες ἀλλήλοις ἐν κύκλῳ, κοινωνίας δὲ εὗρον ἀρχήν. καταβάντες δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν, ἄλλοι κατ' ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπλησίασαν, τέως πρῶτον ὑπαίθριοι, μετὰ δὲ τοῦτο ἀπὸ λόγου συνελθόντες, πόλεις τε κατεσκευάσαντο καὶ διεκρίθησαν, οὐχ ὥσπερ πρότερον ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' εἰς τε συντάξεις κοινωνιῶν, καὶ τοῖς πόλεων ἡγεμόσιν νόμους ἔθεντο, καὶ ἄρχοντας καὶ πολιτείας ὠνόμασαν, καὶ θεοῖς χαριστήρια ἀνῆγον πρώτας ἀπαρχὰς ποιησάμενοι τὰς ἀπὸ τῶν λόγων, ἀεί τι καὶ νῦν χαίρειν μάλιστα τοὺς θεοὺς λόγοις εἰκός, ὅτι καὶ γνωρίσαι πρῶτα αὐτοῖς τοὺς θεοὺς ὑπῆρξεν ἐντεῦθεν. οὕτως ἄνθρωπος ἤρθη μέγας ἐξ ἀσθενοῦς καὶ σμικροῦ κατ' ἀρχάς. καὶ πρόσθεν καταφρονούμενος, ὁ [illegible] πρᾶγμα, κύριος ἐστιν ἐξ ἐκείνου τοῖς ἐν τῇ γῇ τούτῳ ὅ τι βούλεται χρῆσθαι, πρόβλημα ποιησάμενος οὐκ ἄλλο φυλακτήριον τοῦ λόγου. καὶ ὁ μῦθος ὁ μὲν τούτων ἐχέτω τὴν τελευτήν. *Quæ ſi quis Latine malit, ſenſum vtcunq. reddemus. In initio cum recens eſſent homines nati, magnus inter hos ac reliqua animantia tumultus erat, perturbatioq. ſuper terram, propterea quod non poſſent inuicem vti ſeſe. Nec. n. vlla res intercedebat, quæ illos conciliaret: verum qui potentiores erant, opprimebant inferiores. Neq. ſatis erant idonei, vt reliquis animātibus reſiſterent. Omnibus enim illis omni ex parte inferiores erant, aliaq. in re ab aliis vincebantur. Veluti ab vniuerſo genere volucrum celeritate. Vnde factum eſt, vt quod ait Homerus Pygmæis accidere a gruibus, id tum temporis paſſim a robuſtioribus auibus paterentur mortales. Rurſum quantum ad vires attinebat, longe ſuperabantur, & a leonibus, & ab apris, & aliis item compluribus. Atq. hunc in modum ſilentio peribant. Iam vero quo ad munitionem ornatumq. corporis, non cornuis modo, verumetiam cochleis cedebant, neque cuiquam ex ipſo ſuppetebat, quod ad tuendam vitam erat opus. Itaq. cum ad eum modum interiret hominum genus, ac paullatim dilaberetur, Prometheus, vt ſemper eſt hominum ſtudioſus, orator aſcendit in cælum, mortalium nomine: non ille quidem miſſus ab eis, neq. enim dum id temporis legatos vllos erat cernere, ſed ipſe vltroneus abiit. At Iupiter partim in gratiam Promethei, maxime qui iuſta poſtulare videretur: partim negotio apud ſeſe conſiderato, filium ſuum Mercurium iubet ad homines deſcendere, Rhetoricen ſecum adducentem. Edixit autem vt eam mortalibus impertiret, non quemadmodum Prometheus omnibus ex æquo, ſenſus, reliquaq. corporis membra, perinde quaſi theatralem pecuniam diſpertiens, vt omnes ex æquo Rhetorices eſſent participes, non aliter, quam oculorum, manuum ac pedū: ſed vt præſtantiſſimos quoſq., ingenioq. generoſiſſimo & indole pollentiſſima præditos diligeret, atq. iis demum munus hoc impertiret, vt pariter & ſuam ipſorum & aliorum incolumitatem tueri poſſent. Porro poſteaquam Rhetorica iam ad mortales perueniſſet, cum negotium, quod habebāt cum belluis moleſtiſſimum, licebat effugere, tum uero deſierunt undequaq. inter ſeſe ſimultatem exercere, reperto commerciorum initio. Digreſſiq. de montibus, alii in aliam orbis partem iungebantur, principio quidem ſub dio viuentes: poſt autem vbi verbis inter ſe communicaſſent, & ciuitatem condiderunt, ac diſtributi ſunt: non quemadmodum antea, temere, verum in ordines plebis ac belli duces, ſanctisq. legibus, tum principes, tum Reipub. ſtatum inſtituerunt. Diis munera cœperunt offerre, primitias auſpicantes ab oratione. Quibus nūc quoq. vel maxime gaudere deos conſentaneum eſt. Quandoquidem hac contigit, vt primum eſſe deos cognoſceremus. Hinc deinceps ita creuit homo, vt qui initio debilis fuerat atq. inualidus, poſtea in altum tolleretur: quiq. antea pro nihilo habitus, ac deſpectus erat, deinceps factus eſt omniū quæ ſunt in terra, dominus, cui quibus vti liberet, ius eſſet, non alio propugnaculo ſibi parato quam oratione. Atq. hic nobis ſit fabulæ finis. Hactenus Ariſtides. Extat ſi ſatis cōmeminimus, ſabella non diſſimilis apud Platonem in Protagora.*

Ale luporum catulos.

THEOCRITVS *in Hodæporis.*

Θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας ὥς τυ φάγωντι. i.

Paſce canes qui te lanient catuloſq. luporum.

Prouerbium eſt, teſte interprete, in eos, qui læduntur ab iis, de quibus bene meriti ſint, aut in ingratos. Addit ille dictum Socratis, κακοὺς ποιῶν εὖ, θρέψαι λύκους. *Malis faciens bene, nutri lupos. Nam plerumq. ſolet id vſu venire illis, qui catulos luporū enutriunt. Extat ſuper hac re non inelegans Epigramma, quanquam incerto auctore, de oue lupi catulum alente ſuis vberibus:*

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω, οὐκ ἐθέλουσα,
Ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
Αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
Ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται. *id eſt,*

Lacto lupum vberibus propriis nō ſponte, ſed horsū
Me demens adigit paſtor, vt id faciam

In

In me rurſus erit fera poſtquam creuerit ex me.
Natura haud vnquam vertitur officÿs.

De canibus autem ſumptum eſt ex Actæonis fabula, a ſuis ipſius canibus dilacerati. Nam & hoc indicant enarratores Theocriti. Ex quibus facile liquet, quod nam ſit illud prouerbium antiquum, cuius meminit M. Varro in libris De re ruſticâ, tractans de canibus alendis. Diligenter, inquit, vt habeant cibaria prouidendum. Fames enim hos ad quærendum cibum ducit, ſi non dabitur, & a pecore abducet, ſi non præbebitur. Niſi, vt quidam putant, & illuc peruenerint, vt prouerbium attollant antiquum, vel etiam vt aperiant de Actæone, atq. in dominum adſerant dentes. Idem in Phœbo, citante Nonio. Crede mihi, plures dominos comedere ſerui, quam canes. Quaſi id Actæon occupaſſet, & ipſe prius ſuos comedisſet, &c. Huc vſq. Varronis relata. Ceterum legimus & leones & dracones nutriciÿs ſuis gratiam officÿ retuliſſe. Verum nulla eſt fera tam ingrata, quæ ſit cum hominibus ingratitudine conferenda.

E dolio hauris.

Ἐκ πίθου ἀντλεῖς. *i. E dolio haurire, dicebatur olim qui abundaret rebus optatis. Eſt enim dolium uas vinarium ingens, vnde largiter haurire licet: neq. facile ſentitur detrimentum, videlicet in tanta copia. Theocritus* οἱ ἐργατῖναι,

Ἐκ πίθω ἀντλεῖς δαῦλον, ἐγὼ δ᾽ ἔχω οὐδ᾽ ἅλις ὄξος. *i.*
Dolia plena fluunt tibi, ſed mihi vix ſat aceti eſt.

Scholiaſtes admonet prouerbium dici ſolitum de ÿs, quibus adeſſet benigna rerum copia. Diuitum eſt habere dolia, pauperes vappam bibunt e lagenis. Nã uini vis quo copioſior eſt, hoc ſuauior eſſe conſueuit: vbi paullum eſt liquoris, celerius vappeſcit. Admonet & Heſiodus, dimidiato dolio parcendum eſſe, quod ſera ſit in fundo parſimonia. Huic ſimillimum eſt, quod ſubinde occurrit apud Chryſoſtomum, ἐκ πηγῶν, *id eſt, e fontibus, quotiẽs vberem paratamq. rerum copiam ſignificat M. Tullius in Bruto, dicit eos e dolio potare, qui vinum adhuc feruens bibunt: quod vinum expreſſum primum doliÿs excipitur, vbi deferbuerit aliquantulum, conditur in vaſa. Ipſius verba præſtat adſcribere: Vt ſi quis inquit, phalerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, vt proximis conſulibus natum velit, nec rurſus ita vetere, vt Opimium aut Anicium conſulem quærat. Atqui eæ notæ ſunt optimæ. Credo, ſed nimia vetuſtas non habet eam quam quærimus ſuauitatem, nec eſt iam ſane tolerabilis. Num igitur qui hoc ſentiat, ſi is potare velit, de dolio ſibi hauriendum putet? Minime, ſed quandam ſequatur ætatem. Sic ego iſtis cenſuerim, & nouam quaſi de muſto & lacu feruidã orationem fugiendam, nec illam præclaram Thucydidis nimis veterem tanquam Anicianam notam perſequendam. Hactenus M. Tullius. Nec eſt alienũ ab hac forma, quod Athenæus lib. 11. ex Hipponacte citat,* ἐκ πέλλης πίνειν, *id eſt, e mulctro bibere. Scazontes Hipponactei ſic habent,*

Ἐκ πελλίδος πίνοντες, οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς
Κύλιξ, ὁ παῖς γὰρ ἐμπεσὼν κατέαξε. *id eſt,*
Mulctro bibentes, nam calix eis deerat,
Quippe hunc miniſter forte fregerat lapſus.

Vna cum ipſo caniſtro.

Αὐτῷ κανῷ, *id eſt, Vna cum ipſo caniſtro. Quadrat in eos qui rem intemperãter profundunt, deuorantq. & obliguriunt. Mos enim erat antiquis, vt teſtatur Didymus, vt cœna caniſtris inferrentur. Citatur apud Zenodotum, Plato,*

Ἀνήρπασας ἅπαντ᾽ αὐτῷ κανῷ. *id eſt,*
Ipſo caniſtro cuncta rapuiſti ſimul.

Prius locuſta bouem pariet.

PRIVS *locuſta bouem pariet,* πρὶν τὰ ἀδυνάτα. *M. Varro de lingua Latina libro 3. refert ex Ennio verſum hunc.*

Atq. prius pariet locuſta lucam.

Nam Lucas antiqui boues appellabant ob magnitudinem.

Per tenebras, quæ apud quercum.

Τὸ παρὰ δρῦν σκότος, *id eſt, Per tenebras, quæ apud quercum: de ingenti ac fatali calamitate dicebatur. Zenodotus Ariſtotelẽ citat auctorem, in politia Samiorũ, Prienenſium plurimos a Mileſiis occiſos fuiſſe iuxta locum, cui nomen quercus. Vnde receptum, vt Prienenſium mulieres, eius calamitatis memores, per tenebras, quæ circa quercum eſſent, iurarent. Huius hiſtoriæ ſimul & adagÿ meminit & Plutarchus in Problematis, ad hanc ferme ſententiam: Cum bellũ eſſet inter Prienenſes et Samios, initio mediocribus damnis inuicem ſeſe afficiebant: deinde iuſto prælio commiſſo, mille Samÿ a Prienenſibus occiſi ſunt. Septimo poſt anno congreſſi cum Mileſiis, primos quoſq. ciuium, ac nobiliſſimos ſimul uno prælio amiſerunt. Quo tempore Bias ille ſapiens Samum a Prienenſibus orator miſſus, egregiam laudem adeptus eſt. Poſt eam itaq. calamitatem atrocem ac miſerandam, Prienenſium fœminæ per tenebras, quę circa quercum erant, obteſtari ac deierare cœperunt, quod liberos, parentes, maritos, cariſſima queq. pignora eo loco perdidiſſent.*

Concupiuit aſſam farinam.

Ἤρατο ὀπτῶ ἀλεύρω, *id eſt, Concupiuit aſſam farinam. In eum dicebatur, qui domeſticam tenuitatem pertæſus, apud alios lautiorem vitam quæſiſſet. Dictum eſt autẽ in Platonem qui relictis Athenis, ter in Siciliam ad Dionyſium nauigauit, quo fortunam ſuam redderet lautiorem, quemadmodum interpretantur æmuli. Nã hanc profectionem probro illi datam fuiſſe, teſtatur & Ariſtides in oratione, qua tuetur oratores quattuor, aduerſus Platonis calumniam. Et Diogenes, auctore Laertio, cum animaduertiſſet Platonẽ in opiparo quodam conuiuio, a reliquis temperantem cibis, & oleis duntaxat vtentem, taxauit hominis ambitioſam abſtinentiam:* Τί ὁ σοφὸς εἰς Σικελίαν πλεύσας τῶν τραπεζῶν τούτων χάριν, νῦν παρακειμένων οὐκ ἀπολαύεις; *i. Quid homo ſapiens, cum ob huiuſmodi menſas in Siciliam nauigaris, nunc adpoſitis non frueris? Ad quod ita Platonem reſpondiſſe narrat:* Νὴ τοὺς θεοὺς Διόγενες κἀκεῖ τὰ πολλὰ πρὸς ἐλαίαις καὶ τὰ τοιαῦτα ἠγόμην. *id eſt, Per deos Diogenes, illic plerumq. oleis, atq. id genus cibis vtebar. Ad quod rurſum Diogenes,* τί οὖν ἔδει πλεῖν εἰς Συρακούσας; ἢ τότε ἀττικὴ οὐκ ἔφερεν ἐλαίας; *i. Quorſum igitur attinebat Syracuſas nauigare? Num*

id

id temporis Attica non ferebat oleas? Theocritus in Cyniſcis 2.

Ἤρατο μὲν καὶ τῆνος ἐπ᾽ ἀλφίτῳ, ὃ πᾶν ἀλιθρώ. *id eſt,*

Nam pute & hic aſſa correptus amore farinæ.

Porro farinam aſſam nouam & lautiorem victus rationem vocat, propterea quod priſcos illos pulte duntaxat victitaſſe legimus, videlicet clibano coquẽdi panis vſu nondum reperto. Vnde & Annus ille Aegyptius qui primus panarium clibanum excogitauit, in prouerbij iocum abijt, tanquam qui rem nouam eſſet commentus, quemadmodum alibi retulimus. De delicijs coquendi panis, multa recenſet Plinius lib. 18. cap. 11.

Batti Silphium.

Βάττου σίλφιον, *id eſt, Batti Silphium, Græci nouum & rarum quempiam honorem prouerbio vocant. Ariſtophanes in Pluto,*

-Οὐδ᾽ ἂν εἰ δοίης γέ μοι

Τὸν πλοῦτον αὐτὸν, καὶ τὸ βάττου σίλφιον. *id eſt,*

-Nec ſi mihi donaueris,

Ipſumq. Plutum, ipſumq. Batti Silphium.

Negat ſe ſycophanta quieturum, etiam ſi præmiũ quãtumuis magnum detur. Idem in Equitibus,

-Τὸν καυλὸν οἶσθ᾽ ἐκεῖνον

Τὸν σιλφίου τ᾽ ἄξιον γεγονότ᾽ οἶδα μέντοι. *id eſt,*

-Noſti ne ſtipitem illum

Qui dignus habitus Silphio eſt? notus quidem eſt mihi ille.

Interpres diuerſam originem adagionis adſcribit. Battus a Thera iuxta Cretam inſula, profectus, oraculo monitus Apollinis, vel, vt alij tradunt, domeſtica pulſus ſeditione, Cyrenen condidit. Cui cum Afri beneficij memores ſummum honorem habere ſtuderent, donarunt illi Silphium herbam apud illos omniũ pulcherrimam: ſimulq. numiſma ferientes, in cuius altera parte regia facies erat inſcalpta, alteru Silphium, quo fuerat a ciuitate donatus. Cuius rei meminit & Ariſtoteles in Republica Cyreneorum. Sed fuſius narrat Herodotus in Melpone, addens, apud Libyas regem Battũ appellari, & hoc nomine compellatum ab oraculo, ſignificante fore regem. Sunt qui dicunt imaginem fuiſſe datã: ſunt rurſum, qui anulum, in quo ciuitas erat exſpreſſa, regi Silphium deferens. Porro Silphiũ inter herbas primã gloriã obtinet, cui⁹ & folia, & fructus, & caulis, & ſuccus pretioſiſſimus ſit. Vnde Ampeliotæ, ea gens quadam eſt Africæ, Delphis Silphij caulem conſecratum ſuſpenderunt, vt auctor eſt Alexandrides. Hæc ferme adfert in Plutum, nec diſſident quæ Suidas memorat. At idem in Equites ſcribit ſilphiũ fruticem eſſe iucundi odoris, rurſus iuxta alios amari, & ad medicamenta vtilem, cuius vſum primus inueniſſe creditur Ariſtæus Apollinis & Cyrenæ filius, qui & mellis inueniſſe traditur. Illud quid ſibi velit, neſcim⁹: Ariſtophanis interpres ait, in altera nomiſmatis parte inſculptum βασιλικὸν, *id eſt, regium ſeu regiũ ſi transferas tonum: pro eo Zenodotus legit Ammonẽ. ſic enim habet,* καὶ τὸ νόμισμα τοῖς, ἐπὶ μὲν θατέρου ἄμμωνα, ἐπὶ δὲ θατέρου σίλφιον ἐντετυπῶσθαι. *i. Nomiſmatis alteræ parte Ammonem, in altera ſilphium expreſſerant. Ammonẽ, vt arbitramur, ſentiens Iouem regnorum largitorem, ſi quidem Homero credimus. Huius Batti meminit & Pindarus in Pythijs:* Χρήσεν οἰκιστῆρα Βάττον καρποφόρου Λιβύας. *id eſt, Reſpondit habitatori Batto frugifera Africæ. Eruditi quidam putant Silphium laſerpitij genus eſſe.*

Ne malorum memineris.

Μὴ μνησικακήσῃς, *id eſt, Ne malorum memoriam refrices Thraſybulus, vbi ciuitatem Athenienſium triginta tyrannorum ſæuitia liberaſſet, plebiſcitum interpoſuit, ne qua præteritarum rerum mentio fieret. Quam malorum obliuionem Athenienſes* ἀμνηστίαν *vocant. auctor Valerius Maximus libro 4 Rerum memorabiliũ, titulo de animi moderatione. Meminit & M. Tullius in prima Philippica, his quidem verbis: In quo templo quantum in me fuit, ieci fundamenta pacis; Athenienſiumq. reuocaui vetus exemplum. Græcum etiam verbum vſurpaui, quod tum in ſedandis diſcordijs vſurpauerat ciuitas illa, atq. omnem memoriam diſcordiarum, obliuione ſempiterna delendam cenſui. Ariſtophanes in Pluto:*

Μὴ μνησικακήσῃς εἰ σὺ φυλὴν κατέλαβες. *id eſt,*

Mala ne acta refrices, Phyla ſi capta eſt tibi.

Interpres inter alia tale quoddam commentum adſcribit. Thraſybulus occupato loco quodam cui nomẽ Phyla, triginta tyrannos ſuſtulit: poſt vbi arrogãtius quiddam dixiſſet, audiſſe μὴ μνησικακῆσαι, *id eſt, Ne malorum memoriam reuoces, idq. dictum in prouerbium abiſſe. Probus Aemilius refert, poſt exactos tyrannos Thraſybulum hanc tuliſſe legem, ne quis de præteritis actis accuſaretur aut mulctaretur. ea lex dicta eſt obliuionis. Idem ſocios volentes contra legem ſæuire in eos, cum quibus reditum erat in gratiam, publice cohibuit, & legem latam confirmauit. Huic pro tantis meritis præmij loco data eſt corona ex duabus virgulis oleaginis, & hoc ciuili honore vir prudens contentus fuit. Admonet adagium, non eſſe refricandam cõmemoratione præteritorum malorum memoriam. Sũt autem apud Ariſtophanem verba Mercurij ad Carionem ſeruum. Plato lib. De legibus 4.* Φράσω δὴ, οὔτι μνησικακεῖν βουλόμενος ὑμῖν. *id eſt, Dicam certe, non autem quod velim præteritorum malorum memoriam vobis refricare. Sumptum videtur ex Homero, apud quem aliquoties hic verſus, nempe Iliados Σ. Θ. Τ.*

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ.

Verum hæc acta quidem, maſti licet ire ſinamus.

Hunc tanquam prouerbialem ſubinde vſurpat Tullius ad Atticum ſcribens. Eodem ſpectat & illud eiuſdẽ Odyſſeæ Θ.

-ἔπος δ᾽ εἴπερ τι βέβακται

Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι. *id eſt,*

-Si dictum eſt verbum durius vllum,

Id procul abripiant venti per inane procellæ.

Plutarch. us περὶ τῆς φιλαδελφίας· δεῖ ἐν ἀμνηστίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τίθεσθαι. *id eſt, Oportet eum diem obliuioni tradere. Erit hic vſus prouerbij, ſi iuxta vulpinum illud conſilium, admonebimus aliquem, ne præteritorum malorum memoria ſemet affligat, quandoquidem quod factum eſt, infectum fieri non poteſt: Lucianus in Caucaſo:* Ἐς δὲ τὸ λοιπὸν ταμιεύσῃ τὸ μῖσος καὶ μνησικακεῖν καὶ ἐκλέγειν τινὰ μάλιστα ἀποδυρόμενον, ἅτινα ἡ οὖτι ἐμὲ πρώτως οὔτε ἄλλως ἐβουλόμην. *id eſt, Ceterum in poſterum diem reponere odium & malo-*

rum meminiſſe, ac pridianam quandam memoriam reſeruare, apage, neq. dijs dignum, neq. alioqui regale.

Mentam belli tempore neque ſerito, neque edito.

Μίνθω ἐν πολέμῳ, μήτ᾽ ἔσθιε μήτε φύτευε. id eſt,

Mentam nec comedas, nec plantes tempore belli.

Ariſtoteles problematum ſectione vigeſima, ſtatim initio refert hoc adagium, cauſſam veſtigans vnde dictū hoc in ora vulgi peruenerit. Arbitratur autem eſſe cauſſam, quod menta corpori frigus adducat: eius rei argumentum eſſe, quod ſemen genitale minuat: frigus autem aduerſari fortitudini atq. audaciæ: ſicut oſtēdit ſectionis decimæquartæ vltimo problemate, cum ait eos, qui natura ſint frigida, formidoloſiores eſſe, contra qui calida audaces. Poteſt & in eum ſenſum deflecti parœmia, ut admoneat, ne quid alieno tempore fiat quod officiat, quemadmodum menta bellum inituris eſt inutilis.

Ad coruos.

Βάλλ᾽ ἐς κόρακας, *id eſt, Abi ad coruos, perinde valet quaſi dicas, abi in malam rem, atq. in exitium. Ariſtophanes* ἐν Νεφέλαις,

Βάλλ᾽ ἐς κόρακας, τίς ἐσθ᾽ ὁ κόπτων τὴν θύραν; *id eſt,*

Apage ad coruos, quis eſt qui pepulit oſtium?

Rurſum in Pluto:

Οὐκ ἐς κόρακας; *id eſt,*

An non ad coruos?

Iterum in eadem fabula:

Ἔῤῥ᾽ ἐς κόρακας θᾶττον ἀφ᾽ ἡμῶν. *id eſt,*

Ocyus hinc ad coruos abeat.

Reperitur apud hunc poetam & aliis pleriſq. locis. Plutarchus in commentario, quem ſcripſit aduerſus Herodotum, taxat eum quod Iſagoram ad Cares, velut ad coruos relegarit, id eſt, quod eum Carē fecerit. Eleganter dictum eſt a Diogene Cynico: Κρεῖττόν ἐστιν ἐς κόρακας ἀπελθεῖν ἢ ἐς κόλακας. *id eſt, Satius eſt ad coruos deuenire, quam ad adulatores, quod hi & viuos et bonos etiā viros deuorarēt. Zenodotus ſcribit, in Theſſalia locum eſſe quendam, cui nomen inditum Coruis, in quem nocentes præcipites dabantur: atq. huius adagij Menandrum etiam meminiſſe. Quoſdam autem originem adagionis ad huiuſmodi quandam hiſtoriam referre. Bœotiis quondam Arnam incolentibus oraculo prædictum eſt, futurum, vt e finibus expellerentur, ſimul atq. corui albi apparuiſſent. Euenit deinde, vt adoleſcentes aliquot per laſciuiam ac temulētiam coruos, quos ceperant, gypſo oblitos, rurſum emitterent. Quos vbi vidiſſent volantes Bœotij, recordantes oraculum, arbitrabantur adeſſe tempus, quo forent ſuis e ſedibus eiiciendi, ſummopere perturbati ſunt. Cęterum adoleſcentes territi & ipſi tumultu, profugerunt, ac locum quendam ſibi mercati ſunt, cui nomen Coracon, id eſt, coruorum. Contigit aliquanto poſt, vt Aeoles eiectis Bœotiis Arnam occuparent. Apud quos hic deinde mos receptus, vt maleficos relegarent in eum locum, cui nomen erat Corui. Ariſtophanis interpres paullo diuerſius hanc recenſet hiſtoriam: nempe Bœotiis aliquando a Thracibus ſubuerſis ac profligatis reſpondiſſe deum, vt ibi ſedem figerent, vbi coruos albos conſpexiſſent, conſpexiſſe autem in Theſſalia iuxta ſinum Pagaaticum circumuolantes coruos quoſdā ſoli ſacros, quos pueri per luſum gypſatos dimiſerāt. Bœotij vero rati iam perfectum oraculi ſymbolum, inibi ſedem conſtituerunt. Sunt qui parœmiam ad coruorum volatum referant, quod in deſertis fere locis volitare conſueuerint. Vt prouerbium conueniat cum illo, In extremas ſolitudines publicitus deportandum. Euripides in Hecuba:*

Οὐχ ὅσον τάχος

Νήσων ἐρήμων αὐτὸν ἐκβαλεῖτέ που. *id eſt,*

Non hunce ſolitarias

Quantum poteſt aliquo auferetis in inſulas.

Stratonicus citharœdus apud Athenæum libro 8. detorquet in cantorem quendam. Is cum ei neſcio quid moleſtus eſſet, ψάλλε, *inquit,* ἐς κόρακας. *deprauata per iocum voce* ψάλλε *pro* βάλλε.

Mitte in aquam.

Βάλλ᾽ εἰς ὕδωρ, *id eſt, Mitte in aquam, hoc eſt, aufer e medio. Dicitur vel in hominem, vel in rem exitio dignam. Tractum a ſupplicio quorundam, qui in profluentem aut mare præcipitabantur. Quæ pœna peculiaris erat parricidis apud Romanos. Vnde philoſophus in Timone iubet aurum abiici in mare, quod aliquando feciſſe legitur Crates ille Thebanus. Horatius:*

Vel nos in mare proximum

Gemmas & lapides, aurum & inutile

Summi materiam mali

Mittamus, ſcelerum ſi bene pœnitet.

Sed non abſurdum videtur, ſi referatur ad aquam clepſydrarum diſpenſandam, vt intelligat in ius trahendum: & ad prouerbium quod alio diximus loco, ὑφ᾽ ὕδωρ ὁ πονηρός, *id eſt, ſub aquam malus. Effertur adagium etiam hoc pacto,* βάλλ᾽ εἰς ὄλεθρον, *id eſt, abi in perniciem.*

In beatam.

Βάλλ᾽ εἰς μακαρίαν, *id eſt, Aufer te in beatam. Quibuſdam placet dictum,* κατ᾽ εὐφημισμόν, *pro eo quod eſt, in rem malam. Fingunt enim apud inferos locum eſſe quendam, cui nomen* μακαρία. *Ariſtophanes in Equitibus:*

Ἄπαγ᾽ ἐς μακαρίαν ἐκποδών.

Aufer te hinc procul in Macariam.

Ad cōſimilem ferme modum Athenæus Dipnoſophiſtarum libro 1. εἰς μακαρίας τὸ λουτρόν. *id eſt, In beatam balneum. Deuouet enim balneum, vnde male fuerat affectus. Plato in Hippia maiore,* βάλλ᾽ εἰς μακαρίαν τὸν ἐρωτῶντα. *id eſt, Aufer in beatam hominem. Alij fabulam huiuſmodi allegant. Narrant Macariam Herculis filiam fuiſſe, de qua prædictum erat oraculo, vt ſe vltro morti obiiceret, ſic n. Athenas fore liberas ab incurſione Euryſthei, ſi quis Heraclidarum ſe ſponte offerret ad necem. Itaq. Hercule defuncto, cū Euryſtheus illius liberos inſectaretur, atq. illi ad Miſericordiæ aram confugiſſent, Athenienſes recuſantes eos in hoſtiū manus tradere, cū Euryſtheo bellum ſuſceperunt. Porro edito oraculo, futurū vt Athenienſes ab Euryſthei incurſatione liberarētur, ſi quis e liberis Herculis ſemet inferis deuoueret, Macaria ſeſe ſpōtanea morti obtulit. Quo facto congreſſi cū hoſtibus*

Athe-

Athenienſes victoriam reportarunt, cum alijs quam plurimis interfectis, tum Euryſtheo ipſo, ab Hylo, ſiue Iolao Herculis filio perempto, cuius caput amputatũ ad Alcmenam detulit. Illa defuncti oculos effodit. Ceterum Athenienſes Macariæ tumulum floribus & coronis decorantes, dicebant, Βάλλ' εἰς μακαρίαν, id eſt, Mitte in Macariam. Hinc igitur ortum adagium. Primum de his ferebatur, qui ſeſe per virtutem in periculum ſponte demitterent: deinde de quouis piaculo dici cœptum. Pauſanias refert, Macariam eſſe paludem in Marathone, in qua magna vis Perſarum perierit ignoratione viarum in ipſam prolapſa, qua ex re natũ videri poteſt prouerbium. Huc alluſit Stratonicus citharœdus apud Athenæum lib. 8. qui iratus diſcipulo Macedoni, quod nihil recte faceret, εἰς μακαρίαν, inquit, ex Macaria faciens Macedoniam, ſimul alludens ad illud prouerbium, Domi non hic Mileſia.

Alabanda fortunatiſſima.

Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη, id eſt, Alabanda Carũ fortunatiſſima. Stephanus in commentario de vrbibus, tradit Alabandam Cariæ ciuitatem eſſe conditam a Care, a cuius filio nomen ſortita ſit. Siquidem is poſtquam in equeſtri prælio ſtrenue nauaſſet operam, Alabandus eſt dictus. Cares enim ſua lingua Ala vocant equum, Banda victoriam. Eamq. vocem ait Romanis etiam in vſu fuiſſe, vt bandam victoriam dicerent. Equidem opinamur hinc Germanis durare vocem eam, qua præpotentem & antiquæ nobilitatis principem, Banderum vocant, vt qui victor olim hoc honoris virtute bellica ſibi pepererit. Addit ex Philoxeni in Odyſſeam Homeri commentarijs, ſolœciſmi genus eſſe, quod Alabandiacum vocetur: veluti ſi quis μὴ pro οὐ ponat, aut apud nos non pro ne, aut quod pro vt. Quãdo quidem Homerus quoq. Caras βαρβαροφώνους appellat. Iuuenalis in tertia Satyra. Alabandam recenſet inter vrbes barbaricis delicijs ac luxu perditas:

Hic alta Sicyone, aſt hic Amidone relicta.
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabãdis.

Stephanus admonet, olim Alabandam inter Cariæ ciuitates opulentiſſimam ac florentiſſimam fuiſſe, vt prouerbio quoq. locũ fecerit, quod modo retulimus. Quadrabit igitur, vbi volemus intelligi fortunam amplã, & vitæ genus voluptarium, quamquam a litteris & virtutis ſtudio alienum. Veluti ſi dicat aulicus aut negotiator quiſpiam: Alij ſe in litteris macerent, alij cũ paupertate philoſophentur, Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη. Itaq. confine fuerit illi, quod alio dictum eſt loco, εὐδαίμων ὁ Κορίνθιος, id eſt, Felix Corinthius. Poterit & per irriſionem vſurpari, veluti ſi ioceris in quẽpiam parum egregium, qui tamen in gente vehementer barbara craſſaq. præcellere videatur, Ἀλάβανδα Καρῶν, &c.

Rubo areſacto præfractior.

Ἀγναμπτότατος βάτος αὖος, id eſt, Rigidiſſimus rubus aridus. Aut ἀγναμπτότερος βάτου αὔου, id eſt, Rigidior arido rubo. Prouerbialis eſt cõparatio, in difficilem atq. inexorabilem, ac præfractum, & ſtorum, vt vulgo vocant, morum hominem. Quod genus homines Græci vocant αὐθέκαστους, id eſt, Suo quodam inſtituto viuentes, expertesq. ſenſus communis. Refertur adagium a Suida ſimul & a Zenodoto. Ductum admonet a rubo, qui ſimulatq. exaruit, rumpi poteſt, inflecti nequaquã. Vnde & in ſenes accommodatius dicetur, ætatis vitio difficiliores.

Triſtis ſcytale.

Ἀχνυμένη σκυτάλη, id eſt, Triſtis ſcytale. De re triſti ſeriaq. dicebatur, aut de nuntio, qui dolorem adferret. Meminit huius Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Refertur a Diogeniano. Quin Ariſtophanes grammaticus librum conſcripſit περὶ τῆς σκυτάλης ἀχνυμένης, citatum ab Athenæo libro Dipnoſophiſtarum tertio. Plutarchus in conuiuio ſeptem ſapientum, τὴν τε αἰθίοπος ἐπιταγὴν, ἄλλο τί εἴποι τις, ἀλλ' ἢ ἀχνυμένην σκυτάλην προσαγορεύσει; i. Aethiopis mãdatũ iſtud, quid aliud appelles quam ſcytalen triſtem? M. Tullius ad Atticum: Habes ſcytalam Laconicam. Quod quidem videtur non abſurde, vel ad epiſtolam perbreuem, vel ad obſcurã & arcanis de rebus conſcriptam, vel ad ſolicitam ac triſtia nuntiantem ac mandantem accommodari poſſe. Quid ſit autem Scytale Laconica, docet Aulus Gellius Noctium Atticarum lib. 17. cap. 9. Sed ipſius verba præſtiterit adſcribere: Lacedæmonij autem, inquit, veteres, cum diſſimulare & occultare litteras, publice ad imperatores ſuos miſſas volebant, ne ſi ab hoſtibus exceptæ forent, conſilia ſua noſcerentur, epiſtolas id genus factas mittebant. Surculi duo erant teretes, oblongi pari craſſamento, eiuſdemq. longitudinis, deraſi atq. ornati conſimiliter. Vnus imperatori in bellum proficiſcenti dabatur. Alterum domi magiſtratus cum iure, atq. cum ſigno habebant. Quando vſus venerat litterarum ſecretiorum, circum eum ſurculum lorum modicæ tenuitatis, longum autem quantum rei ſatis erat complicabant, volumine rotundo, ac ſimplici, ita vt oræ adiunctæ vndiq. & cohærentes lori quod plicabatur coirent. Litteras deinde in eo loro per tranſuerſas iuncturarum oras, verſibus ab imo ad ſummum proficiſcentibus, inſcribebant. Id lorum litteris ita perſcriptis reuolutum ex ſurculo, imperatori commenti illius conſcio mittebant. Reuolutio autem lori litteras truncas atq. mutilas reddebat, membraq. earum & apices in partes diuerſiſſimas ſpargebat. Propterea ſi id lorum in manibus hoſtium inciderat, nihil quidquam coniectari ex eo loro quibat. Sed vbi ille, ad quem erat miſſum acceperat, ſurculo compari, quem habebat, capto, ad finem perinde vt debere fieri ſciebat, circumplicabat, atq. litteræ per ambitum eundem ſurculi coaleſcentes, rurſum coibant, integramq. & incorruptam epiſtolam et facilem legi præſtabant. Hoc genus epiſtolæ Lacedæmonij σκυτάλην, id eſt, loricatum ſurculum appellãt. Hactenus A. Gellius. Meminit huiuſce rei Plutarchus in Lyſandro: cui Pharnabazus rex ſuppoſititia ſcytala impoſuit. Suidas eadem ferme refert, quæ Gellius de ſcytala. Strab. Geographiæ lib. 1. hyperbolam hanc quoq. commemorat, Ager anguſtior eſt, quam ſcytala Laconica.

Hirundinum muſea.

Χελιδόνων μουσεῖα, id eſt, Hirundinum muſea. Ariſtophanes in Ranis,

Ἐπιφυλλίδες ταῦτ' ἐστὶ καὶ στωμύλματα,
Χελιδόνων μουσεῖα, λωβηταὶ τέχνης. id eſt,
Sunt iſta folia, & ſtulta blateramina,
Muſea hirundinum, artis ac ſubuerſio.

Interpres admonet, prouerbiū eſſe in impendio loquaces, & obſtreperos. Hirundines enim inepto garritu plus tædij auditoribus adferre, quam voluptatis. Eſt enim hæc auis minime canora ſed moleſto quodam ſtridore. Unde apud Pythagoricos loquacitatis ſymbolū eſſe meruit, cum vetant ne quis hirundinem ſub eodē habeat tecto. Apte dicetur in poetas indoctos, oratores loquaces magis quam eloquentes, aut in cœtum hominum inepte loquacium.

Luſciniæ nugis inſidentes.

Ἀηδόνες λέσχαις ἐγκαθήμεναι, id eſt, Luſciniæ nugis inſidentes. Proximum illud ad imperitos & tamen garrulos conuenit, hoc ad eruditos, qui tamen immodice ſuo ſtudio delectentur. Quod genus ſunt poetæ potiſſimum. Plaut. in Bacchid. ad puellam tranſtulit, Metuo, inquit, ne luſciniola deſuerit cantio. Quanquam in Græco prouerbio iocoſa deprauatio videtur ineſſe, vt pro λέσχαις dictum ſit λόχμαις. Sumptum eſt autem ab incredibili canendi tum ſtudio, tum arte, quæ huic auiculæ tribuitur. Siquidem, vt narrat Plin. lib. 10. cap. 29. diebus ac noctibus quindecim continuis citra intermiſſionem canit, denſante ſe frondium germine. Multis nominibus admiratione digna auis. Primum tāta vox in tam paruo corpuſculo, tam pertinax ſpiritus, deinde in vna perfecta muſica ſcientia modulatus editur ſonus: & nunc continuo ſpiritu trahitur in longū, nūc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, promittitur, reuocatur, infuſcatur ex inopinato, interdum & ſecum ipſa murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extentus, vbi viſum eſt, vibrans, ſummus, medius, imus. Breuiter, omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Ac ne quis dubitet artis eſſe, plures ſingulis ſunt cantus & non idem omnibus ſed ſuus cuiq;. Certant inter ſe, palamq; animoſa contentio eſt. Victa morte finit ſæpe vitam, ſpiritu prius deficiente quam cantu. Meditantur aliæ iuniores, verſuſq; quos imitentur accipiunt. Audit diſcipula intentione magna & reddit, vicibuſq; reticent. Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quædam reprehenſio. Hæc & alia nonnulla de luſciniarum cantu refert Plinius, quo diximus loco.

Aſinus portans myſteria.

Ὄνος ἄγων μυστήρια, id eſt, Aſinus portans myſteria. In eū dicebatur, qui præter dignitatem in munere quopiam verſabatur. Veluti, ſi quis ignarus litterarum, bibliothecæ præfectus eſſet. Ariſtophanes in Ranis,

Νὴ τὸν Δί' ἐγὼ γοῦν ὄνος ἄγω μυστήρια.
Ἀτὰρ οὐ καθέξω ταῦτα τὸν πλείω χρόνον. id eſt,
Ita per Iouem ſum aſinus vehens myſteria.
Verum iſta non iam ſuſtinebo diutius.

Interpres affirmat inde natum adagiū, quod olim quibus ad peragenda ſacra Eleuſinia opus erat, aſino impoſita deportabantur. Quadrabit & in eos, quorū opera aliꝫ duntaxat eſt vſui, cum ad ipſos præter moleſtiam nihil interim redeat. Veluti ſi quis cibos alis gaſtet, quibus ipſi non liceat veſci. Huc alluſiſſe videtur Apuleius, cum ſe fingit aſinum Cererem deam circumferētem. Suidas adſcribit Damonem ad lapidem molarem referre quem Græci ὄνον appellāt, propterea quod in ſacris, molis frumentariis coronas imponere cōſueuerint. Itaq; torquebitur eleganter in eos, quibus immerentibus honos habetur. Veluti cum indoctis doctoris titulum, pileum & anulus, aliaq; id genus inſignia tribuuntur.

Iterum tranquillitatem video.

Αὖθις αὖ γαλῆν ὁρῶ, id eſt, rurſum denuo tranquillitatem aſpicio. Ariſtophanis interpres prouerbium eſſe ſcribit, quo nos ſignificamus e malis emergere, fortuna in melius commutata. A nauigātibus ducta metaphora, quibus conquieſcente procella, grata ſolet eſſe trāquillitas. Ariſtophanes in Ranis,

Ἔξεστι δ' ὥσπερ Ἡγέλοχος ἡμῖν λέγειν,
Ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλῆν ὁρῶ. id eſt,
Vt Hegelochus nobis item fas dicere,
Tranquillum ab vndis, rurſus iterum conſpicor.

Hegelochus erat hiſtrio quiſpiam tragœdiarū, ne quē vox ignota remoretur. Notat autem obiter Ariſtophanes Euripidis ταυτολογίας, apud quem hic verſus eſt in Oreſte,

Αὖθις αὖ γαλῆν' ὁρῶ.

Quam eandem irriſit etiam Stratis. Quanquam videtur & alluſio ſubeſſe in Græcanicis verbis γαλῆν ὁρῶ, id eſt, felem video, & γαλήν' ὁρῶ, id eſt, tranquilla video. Atqui aiciſſim Euripides apud eūdem comicū Aeſchylum taxat, qui bis idem dixerit, in hiſce verſibus,

Δὶς ταὐτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς Αἰσχύλος,
Ἥκω γὰρ εἰς γῆν φησι, καὶ κατέρχομαι.
Νὴ τὸν Δί', ὥσπερ εἴ τις εἴποι γείτονι,
Χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει κάρδοπον. id eſt,
Sapiens bis idem eſt nobis locutus Aeſchylus.
Ad terram enim, inquit, venio & accedo. velut
Si per Iouem, vicino ita quis dicat ſuo:
Mactram aut caniſtrum, ſi libet, mihi commoda.

Pindarus in Iſthmiis,

Ἀλλὰ νῦν μοι γαιάοχος εὐδίαν ὄπασσεν ἐκ χειμῶνος.
Id eſt,
Sed nunc Neptunus mihi tranquillitatem præbuit
ex tempeſtate.

Septennis cum ſit, nondum edidit dentes.

Ἑπτέτης ὢν οὐκ ἔφυσε ὀδόντας, id eſt, Cum ſit ſeptem natus annos, nondum tamen dentes produxit. Ariſtophanis interpres admonet prouerbio dici ſolere. Quadrare videtur in eum, qui natu grandis, tamen adhuc quaſi puerum agit. Aut qui diu commoratus alicubi, nihil adhuc auctoritatis, aut honoris ſit aſſecutus. Metaphora mutuo ſumpta videtur ab infantibus, quibus circiter annum ætatis ſeptimum, omnes dentes ſoleant enaſci. Ariſtophanes in Ranis,

Σκώψωμεν Ἀρχέδημον,
Ὃς ἑπτέτης ὢν οὐκ ἔφυσε φράτερας. id eſt,
Taxemus Archidemum,
Septennis hic nondum tribules edidit.

Vbi poeta captans iocādi occaſionē, pro ὀδόντας, φρά-
τερας

ετέραν, mutauit. Taxat enim obiter Archidemum quē piam, qui morem Athenienſiū neglexerat, apud quos hoſpes ſeptem annos in ea verſatus ciuitate, in ciuium numerum adſcriptus, iam velut in cognationē ac ius illorum adſciſcebatur.

De pulchro ligno vel ſtrangulare.

Ἀπὸ καλοῦ ξύλου κἂν ἀπάγξασθαι, id eſt, De pulchro ligno et ſtrangulari conuenit. Admonet parœmia, calamitatē tolerabiliorem eſſe, ſi cum honeſtate fuerit coniuncta, & dedecore vacauerit. Ariſtophanes in Ranis ad prouerbium adludens,

> Ἐξ ἀξίου γοῦν τοῦ ξύλου
> Ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε. id eſt,
> Digno ſi quid e ligno rei
> Perferetis, ferre cordatis videbimini viris.

Quaſi minus miſerum ſit ſuſpendium, ſi ex arbore pendeat inſigni. Circumfertur huic ſimillimum prouerbium etiam hodie apud noſtrates: Si demergēdus ſim, in aqua pura me demergam: hoc eſt, ſi pereundum eſt, honeſta morte perire ſatius. Poteſt referri & ad eos, qui vincuntur quidem, ſed a victore tam inſigni, vt honeſtius et optabilius videatur ſic vinci, quā alios quoſdam viciſſe. Vnde eſt Vergilianum illud:

> Aeneæ magni dextra cadis.

Et apud Ouidium, Aiax pudendum ſibi putat cū Vlyſſe vel certaſſe, etiam ſi victor diſceſſerit:

> Mecum, inquit, certaſſe feretur.

Item apud Homerum Iliados φ. ad hunc modum loquitur Achilles,

> Ὥς μ' ὄφελ' Ἕκτωρ κτεῖναι ὃς ἐνθάδε γ' ἔτραφ' ἄριστος,
> Τῷ κ' ἀγαθὸς μὲν ἔπεφν', ἀγαθὸν δέ κεν ἐξενάριξε.
> Νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἁλῶναι. id eſt,
> O ſi me necet, hic qui egit fortiſſimus Hector,
> Tum gnauus gnaui victus virtute perirem.
> Nunc me fata volunt obſcura morte perire.

Pindarus in Pythiis hymno tertio, non diſſimili ſenſu dixit, καλὸν πῆμα, id eſt, pulchra noxa: de Ixione loquitur, qui deceptus imagine Iunonis ſibi parauit exitiū.

Non Chius, ſed Cius.

DIDYMVS prouerbium ſubeſſe putat in his Ariſtophanis verbis, οὐ Χῖος ἀλλὰ Κεῖος: id eſt, Nō Chius, ſed Cius, propter vulgato ſcommate notatam gentis inconſtantiam ac volubilitatem, pro temporis ratione commutantis inſtitutum, ac idem ad fortunæ commoditatem accōmodātis. Ariſtophanis carmina e Ranis ſunt hæc, in Theramenem:

> Πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ Χῖος ἀλλὰ Κεῖος. id eſt,
> Euolauit e malis, haud Chius, ſed Cius.

Quāquam hoc loco Ariſtarchus Cous legit, non Cius. Theramenes enim Cous fuiſſe dicitur. Fortaſſis adluſū ad id, quod is Theramenes fuerit Prodici Coi diſcipulus. Huius mentionem facit et Lucianus in Amoribus, ὥστ' ἔγωγ' ἂν εὐξαίμην, εἴπερ ἦν δυνατόν, γενέσθαι Θηραμένης ὁ κόθορνος. id eſt, Itaq. & ipſe quoq., ſi fieri poſſit, optarim Theramenes fieri ille cothurnus. Niſi forte adluſum eſt ad vocum affinitatē, cum res longe diſcrepet. Nam Chij male audiebant ob mores effeminatos, cum Cij nec tibicinas, nec meretrices reciperēt in ciuitatē, vt indicat Athenæus lib. 13. Itaq. qui paullo ante nugator, mox veluti alius ſumat vultum tetricum, in hunc recte dicetur: οὐ Χῖος ἀλλὰ Κεῖος. Ariſtarchus qui legit Cous, videtur ad taxillorum luſum ſpectaſſe, in quo iactus qui Cous dicitur, habebat ſex, Chius unum duntaxat: Itaq. Cous felicior erat iactus. Quo dicto indicat Theramenem nunquam infeliciter cōſuluiſſe. Eupolis qui legit Cius, putat Theramenem adſcitum in Ciorum ciuitatem, cum natus eſſet. Cous Didymus tamen effert prouerbium οὐ Χῖος ἀλλὰ Κεῖος, vt mutatio nominis indicet hominis verſatile ingenium ac tempori ſeruiens, ſemper ad potiorem partem ſeſe accommodantis. Huiuſmodi ferme referuntur in Commentariis eius fabulæ. Porro de cothurno diximus alibi.

Extra oleas.

Ἔξω τῶν ἐλαῶν φέρεται. id eſt, Extra oleas fertur, vbi quis terminos præſcriptos tranſgreditur, aut aliena, nec ad rem pertinentia facit, dicit ve. Ariſtophanes in Ranis:

> Μή σ' ὁ θυμὸς ἁρπάσας
> Ἐκτὸς οἴσει τῶν ἐλαῶν. id eſt,
> Ira ne te concitum rapiat extra oliuas.

Interpres adagium hinc natum ait: Stadia in quibus currendi certamina peragebantur, oleis per ſeriem poſitis, vtrinq. ſepiebantur, quas prætereire non licebat: proinde qui præteriſſet oleas, extra ſtadium currere videbatur.

Coronam quidem geſtans, ceterum ſiti perditus.

Στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δ' ἀπολωλώς, id eſt, Coronam quidem geſtans, ceterum ſiti perditus. In temulentum & lurconem apte torquebitur, quiq. obligurita re redactus ſit ad inopiam. Ariſtophanes in Equitibus:

> Ὥσπερ Κοννᾶς, στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ δ' ἀπολωλώς,

Id eſt, Quemadmodum Connas coronam quidem geſtans aridam, verum ſiti perditus. Taxat autem Cratinum comicum tanquam ebrioſum ac delirantem. Effertur adagium & ad hunc modum apud Diogenianū;

> Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δ' ἀπολωλώς. id eſt,
> Vir Delphus cum portet ſerta, ſiti exanimatur.

Natum eſt a moribus Connæ cuiuſdam. Is primū erat tibicen vinoſus, atq. in conuiuiis aſſidue coronatus potabat. Nam priſcis mos erat in compotationibus coronas geſtare. Deinde e tibicine factus eſt Olympionices, atque in Olympiis ſæpe victor coronam tulit, vnde Cratinus eum κοτινοστέφανον vocat. Alioqui pauperrimus, neq. tantillo ditior factus fuit victoriis. Nihil enim habuiſſe fertur, præter oleaſtrum.

Aphya in ignem.

Ἀφύη εἰς πῦρ, id eſt, Aphya ad ignem. Prouerbium in ea, quæ celeriter intereunt, aut abſumuntur, ſiue quæ facile ac ſtatim conficiuntur. Nam Aphya piſcis genus candidum, molle ac tenerum, quod admotum igni protinus decoquitur. Vnde meretrices aliquot aphyas dictas indicat Athenæus lib. 13. quod eſſent candidæ, graciles, & oculis prægrandibus. Talis enim apua. Frigitur autem in oleo feruenti: vnde fertur & illud apud Græcos, ἀφύων τιμὴ ἔλαιον, id eſt, Aphyarum honor oleum: ac protinus vt contigerunt oleum feruens, iam decoctæ ſunt, adeo vt ilico cū

oleo ſtridat, ſtatimq. percocta tollantur e patella. Hunc piſcem Suidas ſcribit etiam ἀφρὸν, *id eſt, ſpumam appellari, propter candorem, &* ἐγγραύλιν, *complura commemorans eius genera. Athenæus lib. 7. quibuſdam &* ἀφρίτιν *dici, nimirum a ſpuma, & ob id Veneri ſacrum, quod eam poetarum fabulæ gignant e ſpuma maris. Idem eorum quæ ſupra diximus Clearchum adducit auctorem, addens & ad hunc modum efferri parœmiam,* ἴδ᾽ πῦρ ἀφύα, *id eſt, Aphya vidit ignem. Quaſi vidiſſe modo ſufficiat ad decoctionem. Itaq. ſi puella iā nubilis ſtatim ſponſo viſo incaleſcat, conueniet* ἴδ᾽ πῦρ ἀφύα. *Nō diſſimile ei quod alibi recenſuimus,* τὸν ἵππον εἰς πεδίον, *id eſt, Equum in planiciem.*

Boliti pœnam.

Βολίτου δίκην, *id eſt, Boliti pœnam: dicunt, vbi quis de re friuola nihiliq. plectitur. Bolitus autem Græcis ſignificat ſtercus quoduis, ſed propriē bubulum. Porro Solon legem tulit, qua pœnam minabatur etiam iis, qui bubulum ſtercus furto ſuſtuliſſent. Huc alluſit Ariſtophanes in Equitibus,*

Τοῖς βολίτοις ἐπόμενος. *id eſt,*
Bubulis ſtercoribus victus.

Heſychius putat Græcis idem βόλβιτον *&* βόλιτον, *niſi quod prius illud Ionum ſit peculiare, idem indicat etymologus. Sic autem appellari bouis extrementa, quod liquidiora ſint quam cæterorum animantium: citat autem & Hipponactem, qui* βολίτῳ κατηγορία *dixerit fœminam opinamur extreme contemptā. Et* βολίτινον *velut e bubulo ſtercore conflatū. Cynulcus apud Athenæum lib. 13.* ἀλλὰ βολίτινον ἔχων θάτερον σκέλος. *id eſt, Sed e bubulo ſtercore conflatum habens alterum crus. In Phryſiorum agris videre eſt domos bolitinis parietibus, in aliis bubulum ſtercus ad ignis materiam ſiccari. Quin & hodie noſtrates, quē inſigniter cōtemnūt,* βόλιτον *appellant.*

Haud unquam arcet oſtium.

Οὐδέποτ᾽ ἴσχει ἡ θύρα. *id eſt, Haud vnquam arcet oſtium. Interpres Ariſtophanis parœmiā admonet eſſe de iis, qui impendio ſunt hoſpitales, quorum fores ſemper patentes neminem excludunt. Sumptum ait ex Eupolidis comœdia, cui titulus* φίλοι. *Eleganter accommodabitur vel ad credulum, qui quoduis mendacium admittat auribus, vel in mulierem nulli negantem.*

Semper aliquis in Cydonis domo.

Αἰεί τις ἐν Κύδωνος, *id eſt, Sēper aliquis in Cydonis domo. Cydon Corinthius quiſpiam erat, adeo inſignis hoſpitalitate, vt eitam prouerbio locū fecerit. Refertur a Suida pariter & a Zenodoto, neq. non ab Ariſtophanis interprete. Hæc cum non careant gratia, quotiens ſimpliciter accommodantur ad homines* φιλοξένους, *tamen pluſculum hebebunt Veneris, ſi ad animum deflectantur: veluti ſi quis admoneat pium hominem, ne ſinat animum ſuum quibuſlibet cogitationibus patere.*

Summis vnguibus ingredi.

Ἐπ᾽ ἄκρων ὀνύχων, *id eſt, Summis vnguibus. Metaphora prouerbialis in eos qui auidius auſcultant. Nam hi ſolent ſemet in ſummos pedes erigere.* Καὶ ἐπ᾽ ἄκρων ὀνύχων βαδίζων, *id eſt, Summis ingrediens pedum vnguibus,* *in faſtuoſos. Refertur adagium ab Ariſtophanis interprete* ἐν Ἀχαρνεῦσι, *putatq. huc alluſiſſe poetam, cum ait,*

Εὐθὺς δὲ τοῖσι φύσεσιν ἄκρων τῶν ..... ἐπέ-
θετε. *id eſt,*
Simis natib⁹ mox reſidetis, animos addēte corona.
Id eſt, Efferimini, vobisq. placetis.

Haud impune uindemiam facies.

Οὐκ ἐρήμας τρυγήσεις, *id eſt, Haud impune vindemiam facies. In eos competet, qui nullo ſeruante, impune decerpunt vuas. Ariſtophanes in Veſpis:* Ἀλλ᾽ οὐκ ἐρήμας αὐτὸν οὕτω ῥᾳδίως τρυγήσετε. *id eſt. At ne exiſtimetis nos adeo facile atq. impune vindemiam facturos. Nā* ἐρήμας *Græci fieri dicunt, quod fit nullo prohibēte, nulloq. obſiſtente. Cōfine eſt illi, quod alio referemus loco:*

Γλυκεῖ᾽ ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος. *id eſt,*
Eſt dulce pomum, verum vbi cuſtos abeſt.

Solent enim vitibus & pomariis adhiberi cuſtodes, præſertim autumno, cum iam maturi fœtus furem inuitant. Itidem dicunt, ἐρήμην κατηγορεῖν, *καὶ* ἐρήμην δίκην γράφεσθαι, *&* ἐρήμην εἰπεῖν, *&* ἐρήμην κρίνειν ὁ κατηγορῶν, *quemadmodum indicauimus alibi.*

Mens eſt in tergoribus.

Ὁ νοῦς ἐστὶν ἐν τοῖς σκύτεσιν, *i. Animus eſt in tergoribus, de ſolicitis dictitari ſolitum, quiq. malum aliquod imminens timere videntur. Ariſtophanes in comœdia, cui titulus Pax,*

Ἡμάρτομεν ταῦτ᾽, ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε.
Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ᾽ ἐν τοῖς σκύτεσιν. *id eſt,*
Peccauimus quidem iſta, ſed veniam dabis,
Tum nanq. noſter animus in coriis erat.

Metaphora ſumpta eſt, vel a loris, quibus cæduntur ſerui. Nam hæc e bubulis tergoribus ſecantur. Vnde Plautinum ænigma: Vbi viuos homines mortui incurſant boues: vel a clipeis, qui bubulo corio ſolent obduci. Proinde congruet vel in eos, qui flagra metuūt: vel in hos, quos belli impendentis metus habet ſolicitos. Non diſſimile Terentianum illud ex Eunucho: Iamdudum animus eſt in patinis. Item illud Ariſtophanicū in Veſpis de homine litium auido,

Ὁ νοῦς πέτεται νύκτωρ περὶ τὴν κλεψύδραν. *id eſt,*
At volat animus nocte circa clepſydram.

Breuiter quacūq. in re ſumus intēti, in ea dicimur eſſe.

Σκύτη βλέπειν.

Σκύτη βλέπειν, *id eſt, Vt verbo verbum reddatur. Tergora tuetur. Confine proximo, quo ſignificabant quempiam præ ſe ferentem vultu, quod mali quippiam inſtare ſuſpicaretur, idq. coniecturis aliquibus colligeret: veluti ſi quis conſpectis boum tergoribus, bellum futurum colligeret, quod his integantur clipei. Citatur Adagiū ex Eupolidis fabula, cui titulus Chryſogenes:*

Ἀτεχνῶς μὲν οὖν τὸ λεγόμενον σκύτη βλέπει. *id eſt,*
Plane quod aiunt obtuetur tergora.

Fortaſſe nec illud abſurdum fuerit, hinc natum prouerbium dicere, quod in clipeis barbaricæ quæpiā & horrendæ facies depingi, ſculpi ve ſolēt barbarorū, aut Cyclopū, aut beluarū etiā, vt eam ob cauſſam qui truculēto eſſent vultu, σκύτη βλέπειν *dicerētur. Athenæus lib.*

tre-

tredecimo: Οὐ ποιήσας σωφρονέστερον, καὶ διδάξαντος σκύτη βλέπειν id eſt, Qui nihilo te fecit emendatiorem, tantumq. docuit toruum obtueri. Sentit enim, diſcipulum a philoſopho nil aliud didiciſſe, quam ſupercilium & vultus truculentiam. Quamquam hoc adagium in ſua duntaxat lingua gratiam habere poteſt. Ariſtophanes in Veſpis,

Ἐγώ σε τήμερον βλέπειν σκύτη ποιήσω. id eſt,
Ego hoc quidem ſaxo die, te tergora obtueri.

Cochleare creſcet.

Δοίδυξ αὔξει. id eſt, Cochleare creſcet. Chryſippus apud Zenodotum & Ariſtophanis interpretem ait, hāc paræmiam dici ſolere in puſillos homunciones per ironiam, Nam cochleare & puſillum eſt & contortum: Ariſtophanes in Equitibus,

Σκεύη δύο χρησίμω δοίδυξ ἢ τορύνη. id eſt,
Duo vtilia vaſa, cochleare & toryna.

Eſt autem toryna, qua mouetur olla.

Connæ calculus.

Κόννου ψῆφος, id eſt, Connæ calculus, in hominem, aut rem nihili, nulliusq. momenti. Prouerbium manauit a Conna quopiam citharœdo, ſiue, vt quidam volunt, lyriſta ex eorum numero, qui citra vocem organo canebant. Sunt qui dicunt, Connam fuiſſe quendam extremæ ſortis hominem, qui deuorato patrimonio pauperrimus fuerit. Calliſtratus apud Ariſtophanis interpretē ad hunc modum effert paræmiam, Κόννου θρῖον, id eſt, Connæ ficulnum folium, quod eo luſitare ſit ſolitus Ariſtophanes in Fucis,

Σὲ μὲν ἡγοῦνται Κόννου ψῆφον. id eſt,
Te quidem Connæ ſuffragium exiſtimant: hoc eſt, nihili ducunt.

Vnicum arbuſtum haud alit duos erithacos.

Μία λόχμη οὐ τρέφει δύο ἐριθάκους, id eſt, Idem arbuſtum non alit duos erithacos. Zenodotus auctor eſt, hoc adagio notatos illos, qui ex rebus minutis feſtinant diteſcere. Sed videtur non intempeſtiuiter dici poſſe in eos, quibus parum conuenit, nec in eodem munere concorditer verſari queunt. Eſt autem Erithacus, auis quadam ſolitaria, vt eodem in ſaltu non temere niſi vnam inuenias. Hanc Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc rubeculam interpretatur. Thomas magiſter ait a quibusdam ἐριθάκιν vocari, ab aliis ἐρυθυλάν, a pleriſq. ἐριθακόν. Ariſtophanes eleganter ad hoc alluſit adagium in Veſpis,

Οὐ γὰρ ἄν ποτε
Τρέφειν δύναιτ᾽ ἂν μία λόχμη κλέπτα δύο. id eſt,
Non enim fieri poteſt
Fures vt vnquam ſaltus alat vnus duos.

Non omnino diſſimile eſt huic quod dixiſſe fertur Alexander Magnus: Mundum non capere duos ſoles.

Pedibus ingredior, natare enim non didici.

Πεζῇ βαδίζω, νεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι. id eſt,
Ambulo pedes, nandi imperitus ſcilicet.

Prouerbialis ſenarius, in eum qui maiorum rerū imperitus minutioribus negotiis ſeſe exercet. Aut qui propter imperitiam priuatus & humilis viuit: aut qui ſeſe neceſſario confert ad aliud genus, quandoquidē ad illud aut illud nequaquam eſt idoneus: veluti ſi quis negotiator fiat, ad litteras indocilis. Refertur huic adſimilis verſus:

Πεζῇ βαδίζω, οὐκ ἐπίσταμαι σκάπτειν, id eſt,
Fodere imperitus pedibus ambulo meis.

Apud Ariſtophanem in Auibus ſycophanta ſimiliter excuſat ſuam profeſſionem: τί γὰρ πάθω, σκάπτειν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι, id eſt, Quid quæſo facerem, quando fodere neſcio. σκάπτειν οὐκ οἶδα. Foſſionem enim pro quauis opera mercennaria poſuit. Ariſtophanes in Veſpis,

Συγγνῶθι· κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταται. id eſt,
Ignoſce, neq. enim canere doctus eſt cheli.

Nimirum alludens ad vulgatum adagium, perinde quaſi dicat: Reliquarum imperitus artium, furto tantum rem paras. Item in Equitibus:

Οὐδὲ μουσικὴν ἐπίσταμαι. id eſt,
Ne muſicam quidem ſcio.

Vna domus non alit duos canes.

Εἷς οἶκος οὐ δύναται τρέφειν τοὺς δύο κύνας, id eſt, Eadem domus nō bene canes alit duos. Prouerbio iactatus ſenarius in eos, inter quos parū cōuenit propter idē lucrū, quod communiter expetunt. Sic idem munus, non fert duos ambitioſos, quorū vterq. conetur tenere primas. Refertur ab Ariſtophanis interprete.

Vallus vitem decepit.

Ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον ἐξηπάτησεν, id eſt, Vallus vitem decepit. Vbi quiſpiam ab eo fallitur aut læditur a quo pēdebat, cuiusq. fidei nitebatur. Traductū a Vallis, quibus alligatæ fulciuntur vites. Fit autem interdum, vt illi radicibus actis, ramis ac frondibus ſuis vitem ſtrāgulent, aut proſtrati palmitem ſecum trahant. Ariſtophanes in Veſpis,

Εἶτα νῦν ἐξηπάτησεν ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον; id eſt,
Ita ne circumuenit ipſe vineam palus ſuam?

Trepidat in morem galli cuiuſpiam.

Πτήσσει ὥς τις ἀλέκτωρ id eſt, Trepidat tanquam gallus gallinaceus. In male affectum & commotum, aut etiā pauitantem: opportune dicetur. πτήσσειν enim Græcis fugitare ſignificat, atq. expaneſcere, peculiariter aūt de auibus dicitur. Ariſtophanes in Veſpis,

Πτήσσει Φρύνιχος ὥσπερ ἀλέκτωρ. id eſt,
Galli in morem Phrynichus horret.

Fuit hic Phrynichus Melanthæ filius, Athenienſis tragœdiarū ſcriptor, quē Athenienſes mille drachmis mulctarunt, quod Mileſiorū exſcidiū tragœdia complexus eſſet. Quod quidem non adſcripturi eramus inter adagia, niſi cōmentarius Ariſtophanis hoc nominatim prouerbij loco retuliſſet. Meminit huius & Plutarchus in Alcibiade, qui cū antea fuiſſet ferox & inſolens ex Socratis familiaritate, cuius ſingularem integritatem ſuſpiciebat, cœpit eſſe manſuetus ac modeſtus. Citat autē hunc ſenarium e poeta quopiam.

Ἔπτηξ᾽ ἀλέκτωρ ὥς, κλίνας πτερόν.
Pauidus refugit, more gallinacei,
Cum victus alas ille ſummittit ſuas.

Meminit huius et in vita Pelopidæ. Certamē aūt gallorū apud veteres ſolenniter ac publicitus exhibebatur. Ceterū, quamquā animal natura pugnax eſt, tamē gallus vbi ſe ſentit imparem in conflictu, mire deiectus ac ſupplex profugit, riſum præbens ſpectatoribus.

Non magis parcemus quam lupis.

Οὐ φεισόμεσθα μᾶλλον ἢ λύκων, id eſt, *Haud magis parcemus ac lupis. Ariſtophanis interpres prouerbialem figuram eſſe admonet, inde natam, quod antiquitus lex ad artificiendos lupos etiã præmio inuitabat apud Atticos. Etenim qui lupi catulum interemiſſet huic talentum: qui adultum occidiſſet, duo talenta dabantur. Vnde et Apollinẽ,* λύκιον καὶ λυκοκτόνον *cognominarũt. Ariſtoph. in Auibus:*

> Φεισόμεθ' ἄρ' τι τῶν γ' ἢ μᾶλλον ἢ λύκων; id eſt,
> *Quid enim his magis parcemus, atq. ipſis lupis?*

Niſi ſi qua vidit auis.

Πλὴν εἴ τις ἄρ' ὄρνις, id eſt, *Niſi ſi qua vidit auis. Hyperbole prouerbialis de re vehementer occulta. Ariſtophanes in Auibus:*

> Οὐδεὶς οἶδεν τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμόν, πλὴν εἴ τις ἄρ' ὄρνις. i.
> *Nemo meum vidit theſaurũ, niſi forſan ſi qua auis vſquam.*

Suidas etiã hunc verſiculum citat ex Ariſtophane,

> Οὐδείς με θεᾶται πλὴν ὁ παραπετόμενος ὄρνις,
> *Nemo me contuetur, niſi prætervolans auis.*

Perdicis crura.

Πέρδικος σκέλος i. *Perdicis tibia. Perdix caupo quiſpiam erat claudus, ab Ariſtophane locis aliquot notatus, vnde & in prouerbium abiit. Cuius mẽtionẽ fecit Ariſtophanes grãmaticus in prouerbiis orationis ſolutæ. Dicebatur in crura gracilia diſtortaq. Refertur a Suida,* περδίκειος πούς, *i. Perdicis pes. In loripedes quadrat. Citatur hoc carmen apud Athenæum in 2. libri fragmentis.*

> Ἐγχεῖ πιεῖν μοι καὶ τὸ περδίκειον σκέλος.
> Ἀμίδα δότω τις, ἢ πλακοῦντά τις δότω, id eſt,
> *Infunde bibere, & crura perdicis mihi.*
> *Matulam det aliquis, aut placentam porrigat.*

Verũ haud videtur hoc ad prouerbiũ admodũ facere.

Tolle calcar.

Αἶρε πλῆκτρον ἀμυντήριον, id eſt, *Tolle calcar vltoriũ. Extat adagium in Ariſtophanis Auibus:*

> -Αἶρε πλῆκτρον εἰ μάχῃ.
> *-Tolle calcar ſi pugnas.*

In eum dici ſolitum, qui iam vltionem parat. Mutuo ſumpta metaphora a gallis pugnã ineuntis, quibus ferrei ſtimuli quidam alligari ſolent, quo ſe tueantur inter certandum; quanquam auctore Ariſtotele libro De animalibus ſecundo, cap. 12. natura calcar addidit ex auium genere iis, quæ ob corporis molem ſunt ad uolatum minus idoneæ. Cuiuſmodi ſunt galli. Id confirmat Plinius libro decimo: Et regnum, inquit, in quacunq. ſunt domo exercent: dimicatione pariter hoc quoq. inter ipſos, velut ideo tela adnata cruribus ſuis intelligentes: nec finis ſæpe commorientibus.

Minus habet mentis, quam Dithyramborum poetæ.

Διθυραμβοποιῶν νοῦν ἔχεις ἐλάττονα, id eſt,

> *Minus ſapis ſcriptoribus Dithyrambicis.*

In ſtupidos ac furioſos torquetur. Adagium annotatur ab Ariſtophanis interprete in Auibus. Sumptum à poetis Dithyrambicis, qui Baccho afflati furebant, vnde & Horatius,

> *Aut inſanit homo, aut verſus facit.*

In Odis, Pindari grandiloquentiam attollens, Seu, inquit, per audaces noua dithyrambos verba deuoluit, numeriſq. fertur lege ſolutis. Philoſtratus in Sophiſtis immoderatam in dicendo vehementiam ac grauitatem aliquotiẽs appellat τὸ διθυραμβῶδες, *eosq. dicit* ἐκβακχεῦσαι καὶ ὑπερβακχεῦσαι.

Cercyræa ſcutica.

Κερκυραία μάστιξ, id eſt, *Cercyræum flagrum. De re ſupervacaneo cultu exornata. Quadrabit & in ea, quibus ornatus additur nequaquã decorus aut congruus. Cercyræis quoniam crebris ſeditionibus agitabantur, mos erat geſtare flagra ingentia, anſis eburneis exornata. Quidam aiunt, ea duplicia fuiſſe. Itaq. in prouerbium abierunt. Auctor interpres Ariſtophanis in Aues. Lycurgus rhetor cum ob immodicam linguæ libertatem e cõcione eiiceretur, exclamauit,* ὦ Κερκυραία μάστιξ ὡς πολλῶν ταλάντων ἀξία εἶ, *id eſt, o Cercyræa ſcutica, quam multa vales talenta. Notans populum inutilem, magno tamen alendum. Refert Plutarchus in vita decem rhetorum.*

Larus.

Κέπφος λάρος, id eſt, *Cepphus larus. In garrulum ac vecordem dicebatur, præcipue qui cuiusuis rei cupiditate deceptus capitur: ab auis ingenio ductum, quam ſpuma marina gaudere tradunt. Capitur autem ad hunc modum, Obiicitur ſpuma primũ longiore interuallo. Deinde propius propiusq. Poſtremo manibus geſtãtes exhibent. Larus itaq. cibi auiditate captus cõprehenditur. Ariſtoph. vtitur in Pluto, Interpres admonet cognomen eſſe prouerbiale. Rurſum in Nebulis Cleonem Larum vocat, quod furtis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libello De mercede ſeruientibus* θαῤῥήσας δὲ παραμείνας ἐπιχείρει τῇ ἄγρᾳ εἰ δοκεῖ, καὶ λάρου δίκην ὅλον καταχάνων τὸ δέλεαρ, *id eſt, Sumpta vero fiducia, venatum aggredere, ſi videtur, Lari in morem, totam eſcam ore deuorans. Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum 10. indicat autem hanc Herculi attributam a priſcis, quod & ille fuerit ἀδδηφάγος, atq. ibidem,* λάρον *eſſe vocatam. Olim præcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus, id quod omnium libri teſtantur quicunq. vel apud Græcos, vel apud Latinos ſcripſerunt de hoc genere. Proinde congruet & in obſonatores, quod Larus auis piſcium ſit appetens.*

Cepphus parturit.

Κέπφος ὠδίνει, id eſt, *Larus parturit. Dicebatur in eos, qui pollicerentur ingentia, deinde nihil promiſſis dignum præſtarent. Eſt enim Larus auis, multa plumarum copia circũtecta, ceterum carnibus exiguis: pariens autem vociferatur. Recenſetur adagium ab Ariſtophanis interprete, in comœdia cui titulus, Pax. Confine eſt illi:*

> *Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.*

Canis feſtinans cæcos parit catulos.

Ἡ κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει, i. *Canis feſtinans cæcos parit catulos. In eos iaciebatur, qui nimio feſtinãdi ſtudio rem parum abſolutã edunt, vt ſi quis operũ parũ elimati*

mati præcipitet æditionem. Hinc natum, quod canis quia celerius pariat, catulos cæcos velut adhuc immaturos ædit. Ariſtoteles libro De generatione animalium quarto demonſtrat, id potiſſimum euenire in animantibus, quæ multifidis ſunt pedibus, et numeroſum alunt fœtum, vt vulpes, vrſa, leæna, canis, lupa. Nam hæc omnia cæcos pariunt catulos, quædã etiam informes adhuc ædunt. In cauſſa putat quod cum corporis humor non ſufficiat alendo tam numeroſo fœtui, natura partum imperfectum potius educit. Galenus item libro quem conſcripſit de ſemine, τὰς δὲ κύνας ὅλως πάντως καὶ ἡ παροιμία φησὶ τυφλὰ τίκτειν ὑπὸ σπουδῆς, *id eſt, Canes vero etiam prouerbio iactatum eſt, ob feſtinationem cæca parere: quamquam canum catulos Galenus mauult imperfectos dici quam cæcos, cum talpæ proprie cæcæ dicantur. Animantia quæ fœtus ædunt cæcos,* ἀλαοτόκα *uocantur Græcis, quaſi Latine dicas cæcipara. Adludit ad parœmiam Ariſtophanes in Pace:*

> Ἡ κώδων ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει.
> *Cæca parit properato Acalanthis tinnula nixu.*

Et interim Græci grammatici dubitant quid ſit Acalãthis: alij putant nomen inſignis canis, deductum παρὰ τὸ ἀκαλὰ θεῖν *id eſt, quod placide currat. Sunt rurſus qui ſuſpicentur auem eſſe.* κώδων *autem tintinabulum eſt, quo in ædibus magnatum, & hodie in collegiis, cõuocantur familiares ad officium. Alij ſuſpicantur dictum* παρὰ τὸ ἀκάλλειν, *id eſt, a blandiendo, quod noctu blandiens canis, allatrat hoſpites. Sic diuinant Ariſtophanis interpres, Etymologus, & Suidas.*

In canis podicem inſpicere.

Ariſtophanes ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

> Τουτὶ μὲν εἶπεν ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶν. *id eſt,*
> *Canis quidem hunc inſpicere iuſſi podicem.*

Interpres admonet vulgo dici ſolere in cæcutientes, adſcribens & hunc trochaicum:

> Ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶσθαι καὶ τριῶν ἀλωπέκων. *id eſt,*
> *In canis deſpicere podicem, triumq. vulpium.*

Adluſit eodem & in Acharnenſibus. Τὸν ἱστοκώπον τὸν πρωκτὸν κυνός. *Obſcœnius eſt, quã vt vertere libeat. Has profecto nugas pigeret adſcribere, ni propoſitum eſſet operi ſuſcepto per omnia ſatisfacere,* ὡς ἀρχαίων παροιμιῶν κατάλογον.

Tentantes ad Troiam peruenerunt Græci.

THEOCRITVS *in Syracuſiis, tentando atque experiendo quantumlibet etiam ardua perfici, figura prouerbiali ſignificans,*

> Ἐς Τροίαν, *inquit,* πειρώμενοι ἦνθον Ἀχαιοί,
> Κάλλιστα παίδων πείρᾳ θὴν πάντα τελεῖται. *id eſt,*
> *Tentando ad Troiam venere Pelaſgi.*
> *Cuncta, puellarum pulcherrima, perficit vſus.*

Deum ſequere.

PLVTARCHVS *in libello De audiendo, refert hoc adagium, quod & inter ſeptem Græciæ ſapientum oracula celebratur,* ἕπου θεῷ, *id eſt, Sequere deum. Putat hunc eſſe ſenſum: Obtempera rationi. Quaſi cuiq. debeat oraculum eſſe, quidquid in pectore dictauerit ratio. Vnde & Vergil. dixit,*

> *— An cuiq. deus ſua dira cupido.*

Cui verſus ille Græcis celebratus adſtipulatur,

> Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἐστιν ἐν ἑκάστῳ θεός. *id eſt,*
> *Ineſt enim ſuus cuiq. animus, deus.*

Et Menander apud Plutarchum,

> Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός. *id eſt,*
> *Nam noſter animus numen eſt.*

Et conſimilia quædam apud Lucanum dicit Cato Vticenſis. Sumptum videtur ex Homericæ Iliadis libro 1. vbi Achilles Palladi obtemperans hæc dicit:

> Ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ. *id eſt,*
> *Qui diis paruerit, proni huius vota receptant.*

Apud eundem eſt hoc hemiſtichium non uno loco poſitum, καὶ τίς θεὸς ἡγεμόνευεν, *id eſt, Quin & diuum aliquis ductor fuit. Plato in Critone,* ἐῶμεν τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται, *id eſt, Sine igitur o Crito & hoc pacto agamus, quãdoquidem hac nos ducit deus. Cicero libro De finibus tertio commemorat inter præcepta veterum ſapientum, quæ conſtat prouerbiorum vice celebrata. Quæq. ſunt inquit, vetera præcepta ſapientum, qui iubent tempore parere, et ſequi deum, & ſe noſcere & nihil nimis.*

Lingua quo uadis?

Γλῶσσα ποῖ προβαίνεις, πόλιν ὀρθώσουσα καὶ πάλιν ἀνατρέψουσα, *id eſt, Lingua quo vadis? Erectum ciuitatem, eandem denuo ſubuerſura. Refertur a Suida, Zenodoto, Diogeniano. Docet linguam plurimum vtilitatis adferre mortalibus, & eandem rurſum plurimam adferre perniciem, tametſi membrum corporis ſit perquam exiguũ. Bias, referente Plutarcho in libello De audiendo, rurſum in alio De loquacitate, Amaſidi Aegyptiorũ tyranno iubenti, ut ſibi quod eſſet in victima, quã is ad illum miſerat, carnibus & optimum & peſſimum mitteret, linguam reſectam miſit, innuens huius uſum eſſe præcipuum, ſiue prodeſſe cupias, ſiue nocere.*

Ollas oſtentare.

Χύτρας ἐπιδείκνυσθαι, *id eſt, Ollas oſtentare, eſt rem per ſe ridiculam ac ſordidam, perinde vt maximam efferre. Plutarchus in libello De auſcultando, taxans ſophiſtas, quibus mos erat* ἀδόξους, *id eſt, infames materias verborum fucis exornare, cum nominum, febrim, Buſiridem atque id genus alia laudant,* ὡς ἐκεῖνοι, *inquit,* χύτρας ἐπιδεικνύμενοι, *id eſt, Ac per longum ollas oſtentantes. Non quod prorſus improbandum ſit, ſi quis vel exercendi vel laxandi ingenij gratia, ludat nonnumquam in huiuſmodi argumentis, modo iocus ſit eruditus, & cum voluptate miſceat nonnihil vtilitatis. Quandoquidem ridentem dicere verum, quid vetat? Immo fit, vt citra offenſam & gratius irrepat in animos mortalium veritas huiuſmodi lenociniis commendata: adeo, vt Aulus Gellius non dubitet ridiculas Aeſopi fabellas tetricis illis & e cælo delapſis Stoicorum dogmatis anteponere. Luſit & ipſe Plutarchus in Gryllo, feſtiuiter ſane, ſed ita tamẽ, vt philoſophum iocari, non ſcurram, poſſis, agnoſcere. Ergo prouerbium affine fuerit illi, quod alibi dictum eſt,* χύτραν ποικίλλεις, *id eſt, Ollam variegas.*

Puer glaciem.

Ὁ παῖς τὸν κρύσταλλον, *id eſt, Puer glaciem. Dicebatur in eos, qui cum retinere quippiam non poſſint, nolunt tamen amittere. Veluti ſi quis magiſtratum recuſet depone-*

In me rurſus erit fera poſtquam creuerit ex me.
Natura haud vnquam vertitur officij.

De canibus autem ſumptum eſt ex Actæonis fabula, a ſuis ipſius canibus dilacerati. Nam & hoc indicant enarratores Theocriti Ex quibus facile liquet, quod nam ſit illud prouerbium antiquum, cuius meminit M. Varro in libris De re ruſticâ, tractans de canibus alendis. Diligenter, inquit, vt habeant cibaria prouidendum. Fames enim hos ad quærendum cibum ducit, ſi non dabitur, & a pecore abducet, ſi non præbebitur. Niſi, vt quidam putant, & illuc peruenerint, vt prouerbium attollant antiquum, vel etiam vt aperiant de Actæone, atq. in dominum adſerant dentes. Idem in Phœbo, citante Nonio. Crede mihi, plures dominos comedere ſerui, quam canes. Quaſi id Actæon occupaſſet, & ipſe prius ſuos comediſſet, &c. Huc vſq. Varronis relata. Ceterum legimus & leones & dracones nutricijs ſuis gratiam officij retuliſſe. Verum nulla eſt fera tam ingrata, quæ ſit cum hominibus ingratitudine conferenda.

E dolio hauris.

Ἐκ πίθου ἀντλεῖς.i. *E dolio haurire, dicebatur olim qui abundaret rebus optatis. Eſt enim dolium uas vinariũ ingens, unde largiter haurire licet: neq. facile ſentitur detrimentum, videlicet in tanta copia. Theocritus* ἐν ἐργατίναις,

Ἐκ πίθω ἀντλεῖς δᾶλε, ἐγὼ δ' ἔχω οὐδ' ἅλις ὄξος.i.
Dolia plena fluunt tibi, ſed mihi vix ſat aceti eſt.

Scholiaſtes admonet prouerbium dici ſolitum de ijs, quibus adeſſet benigna rerum copia. Diuitum eſt habere dolia, pauperes vappam bibunt e lagenis. Nã uini vis quo copioſior eſt, hoc ſuauior eſſe conſueuit: vbi paullum eſt liquoris, celerius vappeſcit. Admonet & Heſiodus, dimidiato dolio parcendum eſſe, quod ſera ſit in fundo parſimonia. Huic ſimillimum eſt, quod ſubinde occurrit apud Chryſoſtomum, ἐκ πηγῶν, *id eſt, e fontibus, quotiẽs vberem paratamq. rerum copiam ſignificat. M. Tullius in Bruto, dicit eos e dolio potare, qui vinum adhuc feruens bibunt: quod vinum expreſſum primum dolijs excipitur, vbi deferbuerit aliquantulum, conditur in vaſa. Ipſius verba præſtat adſcribere: Vt ſi quis inquit, phalerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, vt proximis conſulibus natum velit, nec rurſus ita vetere, vt Opimium aut Anicium conſulem quærat. Atqui eæ notæ ſunt optimæ. Credo, ſed nimia vetuſtas non habet eam quam quærimus ſuauitatem, nec eſt iam ſane tolerabilis. Num igitur qui hoc ſentiat, ſi is potare velit, de dolio ſibi hauriendum putet? Minime, ſed quandam ſequatur ætatem. Sic ego iſtis cenſuerim, & nouam quaſi de muſto & lacu feruidã orationem fugiendam, nec illam præclaram Thucydidis nimis veterem tanquam Anicianam notam perſequendam. Hactenus M. Tullius. Nec eſt alienũ ab hac forma, quod Athenæus lib. 11. ex Hipponacte citat,* ἐκ πελλίδος πίνειν, *id eſt, e mulctro bibere. Scazontes Hipponactei ſic habent,*

Ἐκ πελλίδος πίνοντες, οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς
Κύλιξ, ὁ παῖς γὰρ ἐμπεσὼν κατέαξε. *id eſt,*
Mulctro bibentes, nam calix eis deerat,
Quippe hunc miniſter forte fregerat lapſus.

Vna cum ipſo caniſtro.

Αὐτῷ κανῷ, *id eſt, Vna cum ipſo caniſtro. Quadrat in eos qui rem intemperãter profundunt, deuorantq. & obliguriunt. Mos enim erat antiquis, vt teſtatur Didymus, vt cœna caniſtris inferrentur. Citatur apud Zenodotum, Plato,*

Ἀνήρπακας ἀπαξάπαντ' αὐτῷ κανῷ. *id eſt,*
Ipſo caniſtro cuncta rapuiſti ſimul.

Prius locuſta bouem pariet.

PRIVS *locuſta bouem pariet,* πρὶν τε ἀδωάτε. *M. Varro de lingua Latina libro 3. refert ex Ennio verſum hunc.*

Atq. prius pariet locuſta lucam.
Nam Lucas antiqui boues appellabant ob magnitudinem.

Per tenebras, quæ apud quercum.

Τὸ παρ' δρῦν σκότος, *id eſt, Per tenebras, quæ apud quercum: de ingenti ac fatali calamitate dicebatur. Zenodotus Ariſtotelẽ citat auctorem, in politia Samiorũ, Prienenſium plurimos a Mileſiis occiſos fuiſſe iuxta locum, cui nomen quercus. Vnde receptum, vt Prienenſium mulieres, eius calamitatis memores, per tenebras, quæ circa quercum eſſent, iurarent. Huius hiſtoriæ ſimul & adagij meminit & Plutarchus in Problematis, ad hanc ferme ſententiam: Cum bellũ eſſet inter Prienenſes et Samios, initio mediocribus damnis inuicem ſeſe afficiebant: deinde iuſto prælio commiſſo, mille Samij a Prienenſibus occiſi ſunt. Septimo poſt anno congreſſi cum Mileſiis, primos quoſq. ciuium, ac nobiliſſimos ſimul uno prælio amiſerunt. Quo tempore Bias ille ſapiens Samum a Prienenſibus orator miſſus, egregiam laudem adeptus eſt. Poſt eam itaq. calamitatem atrocem ac miſerandam, Prienenſium fœminæ per tenebras, quę circa quercum erant, obteſtari ac deierare cœperunt, quod liberos, parentes, maritos, cariſſima queq. pignora eo loco perdidiſſent.*

Concupiuit aſſam farinam.

Ἤρα τοῦ ὀπτοῦ ἀλεύρου, *id eſt, Concupiuit aſſam farinam. In eum dicebatur, qui domeſticam tenuitatem pertæſus, apud alios lautiorem vitam quæſiſſet. Dictum eſt autẽ in Platonem qui relictis Athenis, ter in Siciliam ad Dionyſium nauigauit, quo fortunam ſuam redderet lautiorem, quemadmodum interpretantur æmuli. Nã hanc profectionem probro illi datam fuiſſe, teſtatur & Ariſtides in oratione, qua tuetur oratores quattuor, aduerſus Platonis calumniam. Et Diogenes, auctore Laertio, cum animaduertiſſet Platonẽ in opiparo quodam conuiuio, a reliquis temperantem cibis, & oleis duntaxat vtentem, taxauit hominis ambitioſam abſtinentiam:* Τί δ' ὁ σοφὸς εἰς Σικελίαν πλεύσας τῶν τραπεζῶν τούτων χάριν, νῦν παρακειμένων οὐκ ἀπολαύεις, *i. Quid homo ſapiens, cum ob huiuſmodi menſas in Siciliam nauigaris, nunc adpoſitis non frueris? Ad quod ita Platonem reſpondiſſe narrat:* Νὴ τοὺς θεοὺς Διόγενες κἀκεῖ τὰ πολλὰ πρὸς ἐλαίας καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγινόμην, *id eſt, Per deos Diogenes, illic plerumq. oleis, atq. id genus cibis vtebar. Ad quod rurſum Diogenes,* τί οὖν ἔδει πλεῖν εἰς Συρακούσας; ἢ τότε ἡ Ἀττικὴ οὐκ ἔφερεν ἐλαίας; *i. Quorſum igitur attinebat Syracuſas nauigare? Num*

id

id temporis Attica non ſerebat oleas? Theocritus in Cyniſcis:

Ἤρατο μὰν καὶ τῆνος ἐμὶν δοκεῖν, ὀπτῶ ἀλεύρω. id eſt,
Nam puto & hic aſſa correptus amore farinæ.

Porro farinam aſſam nouam & lautiorem victus rationem vocat, propterea quod priſcos illos pulte duntaxat victitaſſe legimus, videlicet clibano coquẽdi panis vſu nondum reperto. Vnde & Annus ille Aegyptius qui primus panarium clibanum excogitauit, in prouerbij iocum abijt, tanquam qui rem nouam eſſet commentus, quemadmodum alibi retulimus. De delicijs coquendi panis, multa recenſet Plinius lib. 18. cap. 11.

Batti Silphium.

Βάττου σίλφιον, id eſt, Batti Silphium, Græci nouum & rarum quempiam honorem prouerbio vocant. Ariſtophanes in Pluto,

Οὐδ' ἂν εἰ δοίης γέ μοι
Τὸν πλοῦτον αὐτὸν, καὶ τὸ Βάττου σίλφιον. id eſt,
Nec ſi mihi donaueris,
Ipſumq. Plutum, ipſumq. Batti Silphium.

Negat ſe ſycophanta quieturum, etiam ſi præmiũ quã tumuis magnum detur. Idem in Equitibus,

Τὸν καλὸν οὐκ οἶσθ' ἐκεῖνον
Τὸν σιλφίου τιμὴν ποιήσαντ' ἄξιον; id eſt,
Noſti ne ſtipitem illum
Qui dignus habitus Silphio eſt? notus quidem eſt mihi ille.

Interpres diuerſam originem adagionis adſcribit. Battus a Thera iuxta Cretam inſula, profectus, oraculo monitus Apollinis, vel, vt alij tradunt, domeſtica pulſus ſeditione, Cyrenen condidit. Cui cum Afri beneficij memores ſummum honorem habere ſtuderent, donarunt illi Silphium herbam apud illos omniũ pulcherrimam: ſimulq. numiſma ferientes, in cuius altera parte regia facies erat inſcalpta, altera Silphium, quo fuerat a ciuitate donatus. Cuius rei meminit & Ariſtoteles in Republica Cyreneorum. Sed fuſius narrat Herodotus in Melpone, addens, apud Libyas regem Battũ appellari, & hoc nomine compellatum ab oraculo, ſignificante fore regem. Sunt qui dicunt imaginem fuiſſe datã: ſunt rurſum, qui anulum, in quo ciuitas erat expreſſa, regi Silphium deferens. Porro Silphiũ inter herbas primã gloriã obtinet, cuius & folia, & fructus, & caulis, & ſuccus pretioſiſſimus ſit. Vnde Ampeliotæ, ea gens quædam eſt Africæ, Delphis Silphij caulem conſecratum ſuſpenderunt, vt auctor eſt Alexandrides. Hæc ferme adſert in Plutum, nec diſſident quæ Suidas memorat. At idem in Equites ſcribit, ſilphiũ fruticem eſſe iucundi odoris, rurſus iuxta alios amari, & ad medicamenta vtilem, cuius vſum primus inueniſſe creditur Ariſtæus Apollinis & Cyrenæ filius, qui & mellis inueniſſe traditur. Illud quid ſibi velit, neſcimus: Ariſtophanis interpres ait, in altera nomiſmatis parte inſculptam βασιλείαν, id eſt, regnum ſeu regiã ſi transferas tonum: pro eo Zenodotus legit Ammonẽ, ſic enim habet, καὶ τὸ νόμισμα τὸ, ἐπὶ μὲν ἐκ τοῦ θατέρου μέρους, ἐπὶ δὲ θατέρου σίλφιον ἐντετυπωμένον. Nomiſmatis altera parte Ammonem, in altera ſilphium expreſſerant. Ammonẽ, vt arbitramur, ſentiens Iouem regnorum largitorem, ſi quidem Homero credimus. Huius

Batti meminit & Pindarus in Pythijs: Χθὼν οἰκιστῆρι Βάττῳ καρποφόρος Λιβύα, id eſt, Reſpondit habitatori Batto frugifera Africæ. Eruditi quidam putant Silphium laſerpitij genus eſſe.

Ne malorum memineris.

Μὴ μνησικακήσῃς, id eſt, Ne malorum memoriam refrices. Thraſybulus, vbi ciuitatem Athenienſium triginta tyrannorum ſæuitia liberaſſet, plebiſcitum interpoſuit, ne qua præteritarum rerum mentio fieret. Quam malorum obliuionem Athenienſes ἀμνηστίαν vocant. auctor Valerius Maximus libro 4 Rerum memorabiliũ, titulo de animi moderatione. Meminit & M. Tullius in prima Philippica, his quidem verbis: In quo templo quantum in me fuit, ieci fundamenta pacis; Athenienſiumq. renouaui vetus exemplum. Græcum etiam verbum vſurpaui, quod tum in ſedandis diſcordijs vſurpauerat ciuitas illa, atq. omnem memoriam diſcordiarum, obliuione ſempiterna delendam cenſui. Ariſtophanes in Pluto:

Μὴ μνησικακήσῃς, εἰ σὺ Φυλὴν κατέλαβες. id eſt,
Mala ne acta refrices, Phyla ſi capta eſt tibi.

Interpres inter alia tale quoddam commentum adſcribit. Thraſybulus occupato loco quodam cui nomẽ Phyla, triginta tyrannos ſuſtulit: poſt vbi arrogãtius quiddam dixiſſet, audiſſe μὴ μνησικακήσῃς, id eſt, Ne malorum memoriam reuoces, idq. dictum in prouerbium abiiſſe. Probus Aemilius refert, poſt exactos tyrannos Thraſybulum hanc tuliſſe legem, ne quis de præteritis actis accuſaretur aut mulctaretur. ea lex dicta eſt obliuionis. Idem ſocios volentes contra legem ſæuire in eos, cum quibus reditum erat in gratiam, publice cohibuit, & legem latam confirmauit. Huic pro tantis meritis præmij loco data eſt corona ex duabus virgulis oleaginis, & hoc ciuili honore vir prudens contentus fuit. Admonet adagium, non eſſe refricandam cõmemoratione præteritorum malorum memoriam. Sũt autem apud Ariſtophanem verba Mercurij ad Carionem ſeruum. Plato lib. De legibus 4. Φράσω δή, οὔτι μνησικακεῖν βουλόμενος ὑμῖν. id eſt, Dicam certe, non autem quod velim præteritorum malorum memoriam vobis refricare. Sumptum videtur ex Homero, apud quem aliquoties hic verſus, nempe Iliados Σ.Θ.Τ.

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ.
Verum hæc acta quidem, moeſti licet ire ſinamus.

Hunc tanquam prouerbialem ſubinde vſurpat Tullius ad Atticum ſcribens. Eodem ſpectat & illud eiuſdẽ Odyſſeæ Θ.

Ἔπος δ' εἴπερ τι βέβακται [illegible]
Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι. id eſt,
Si dictum eſt verbum durius vllum,
Id procul abripiant venti per inane procellæ.

Plutarchus περὶ τοῦ φιλαδελφίας, δεῖ ἐν ἀμνηστίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τίθεσθαι. id eſt, Oportet eum diem obliuioni tradere. Erit hic vſus prouerbij, ſi iuxta vulpinum illud conſilium, admonebimus aliquem, ne præteritorum malorum memoria ſemet affligat, quandoquidem quod factum eſt, infectum fieri non poteſt: Lucianus in Cauſaſo: Ἐς δὲ τὴν αὔριον ταμιεύεσθαι τὸ μῖσος καὶ μνησικακεῖν [illegible] ἄλλως [illegible]. id eſt, Ceterum in poſterum diem reponere odium & malo-

Athenienſes victoriam reportarunt, cum alijs quam plurimis interfectis, tum Euryſtheo ipſo, ab Hylo, ſiue Iolao Herculis filio perempto, cuius caput amputatū ad Alcmenam detulit. Illa defuncti oculos effodit. Ceterum Athenienſes Macariæ tumulum floribus & coronis decorantes, dicebant, Βάλλ' ἐς μακαρίαν, id eſt, Mitte in Macariam. Hinc igitur ortum adagium. Primum de his ferebatur, qui ſeſe per virtutem in periculum ſponte demitterent: deinde de quouis piaculo dici cœptum. Pauſanias refert, Macariam eſſe paludem in Marathone, in qua magna vis Perſarum perierit ignoratione viarum in ipſam prolapſa, qua ex re natū videri poteſt prouerbium. Huc alluſit Stratonicus citharœdus apud Athenæum lib. 8. qui iratus diſcipulo Macedoni, quod nihil recte faceret, ἐς μακαρίαν, inquit, ex Macaria faciens Macedoniam, ſimul alludens ad illud prouerbium, Domi non hic Mileſia.

Alabanda fortunatiſſima.

Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη, id eſt, Alabanda Carū fortunatiſſima. Stephanus in commentario de vrbibus, tradit Alabandam Cariæ ciuitatem eſſe conditam a Care, a cuius filio nomen ſortita ſit. Siquidem is poſtquam in equeſtri prælio ſtrēnue nauaſſet operam, Alabandus eſt dictus. Cares enim ſua lingua Ala vocant equum, Banda victoriam, eamq. vocem ait Romanis etiam in vſu fuiſſe, vt bandam victoriam dicerent. Et quidem opinamur hinc Germanis durare vocem eam, qua præpotentem & antiquæ nobilitatis principem, Banderum vocant, vt qui victor olim hoc honoris virtute bellica ſibi pepererit. Addit ex Philoxeni in Odyſſeam Homeri commentarijs, ſolœciſmi genus eſſe, quod Alabandiacum vocetur: veluti ſi quis μὴ pro οὐ ponat, aut apud nos non pro ne, aut quod pro vt. Quādo quidem Homerus quoq. Caras βαρβαροφώνους appellat. Iuuenalis in tertia Satyra. Alabandam recenſet inter vrbes barbariciæ delicijs ac luxu perditas:

Hic alta Sicyone, aſt hic Amidone relicta.
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabādis.

Stephanus admonet, olim Alabandam inter Cariæ ciuitates opulentiſſimam ac florentiſſimam fuiſſe, vt prouerbio quoq. locū fecerit, quod modo retulimus. Quadrabit igitur, vbi volemus intelligi fortunam amplā, & vitæ genus voluptarium, quanquam a litteris & virtutis ſtudio alienum. Veluti ſi dicat aulicus aut negotiator quiſpiam: Alij ſe in litteris macerent, alij cū paupertate philoſophentur, Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη. Itaq. confine fuerit illi, quod alio dictum eſt loco, Εὐδαίμων ὁ Κορίνθιος, id eſt, Felix Corinthius. Poterit & per irriſionem vſurpari, veluti ſi ioceris in quē piam parum egregium, qui tamen in gente vehementer barbara craſſaq. præcellere videatur, Ἀλάβανδα Καρῶν, &c.

Rubo areſacto præfractior.

Ἀγναμπτότατος βάτος αὖος, id eſt, Rigidiſſimus rubus aridus. Aut ἀγναμπτότερος βάτου αὔου, id eſt, Rigidior arido rubo. Prouerbialis eſt cōparatio, in difficilem atq. inexorabilem, ac præfractum, & ſtorum, vt vulgo vocant, moroſum hominem. Quod genus homines Græci vocant αὐθέκαστος, id eſt, Suo quodam inſtituto viuentes, expertesq. ſenſus communis. Refertur adagium a Suida ſimul & a Zenodoto. Ductum admonet a rubo, qui ſimulatq. exaruit, rumpi poteſt, inflecti nequaquā. Vnde & in ſenes accommodatius dicetur, ætatis uitio difficiliores.

Triſtis ſcytale.

Ἀχνυμένη σκυτάλη, id eſt, Triſtis ſcytale. De re triſti ſeriaq. dicebatur, aut de nuntio, qui dolorem adſerret. Meminit huius Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Refertur a Diogeniano. Quin Ariſtophanes grammaticus librum conſcripſit περὶ τῆς σκυτάλης ἀχνυμένης, citatum ab Athenæo libro Dipnoſophiſtarum tertio. Plutarchus in conuiuio ſeptem ſapientum, τὴν τε αἰσώπου λέγειν, ὥσπερ ἐστὶ, πλὴν ἀχνυμένην σκυτάλην πρεσβεύειν. Aethiopis mādatū iſtud. quid aliud appelles quam ſcytalen triſtem? M. Tullius ad Atticum: Habes ſcytalam Laconicam. Quod quidem videtur non abſurde, vel ad epiſtolam perbreuem, vel ad obſcurā & arcanis de rebus conſcriptam, vel ad ſollicitam ac triſtia nuntiantem ac mandantem accommodari poſſe. Quid ſit autem Scytale Laconica, docet Aulus Gellius Noctium Atticarum lib. 17. cap. 9. Sed ipſius verba præſtiterit adſcribere: Lacedæmonij autem, inquit, veteres, cum diſſimulare & occultare litteras, publice ad imperatores ſuos miſſas volebant, ne ſi ab hoſtibus exceptæ forent, conſilia ſua noſcerentur, epiſtolas id genus factas mittebant. Surculi duo erant teretes, oblongi pari craſſamento, eiuſdemq. longitudinis, deraſi atq. ornati conſimiliter. Vnus imperatori in bellum proficiſcenti dabatur. Alterum domi magiſtratus cum iure, atq. cum ſigno habebant. Quando vſus venerat litterarum ſecretiorum, circum eum ſurculum lorum modicæ tenuitatis, longum autem quantum rei ſatis erat complicabant, volumine rotundo, ac ſimplici, ita vt oræ adiunctæ vndiq. & cohærentes lori quod plicabatur coirent. Litteras deinde in eo loro per tranſuerſas iuncturarum oras, verſibus ab imo ad ſummum proficiſcentibus, inſcribebant. Id lorum litteris ita perſcriptis reuolutum ex ſurculo, imperatori commenti illius conſcio mittebant. Reuolutio autem lori litteras truncas atq. mutilas reddebat, membraq. earum & apices in partes diuerſiſſimas ſpargebat. Propterea ſi id lorum in manibus hoſtium inciderat, nihil quidquam coniectari ex eo loro quibat. Sed vbi ille, ad quem erat miſſum acceperat, ſurculo compari, quem habebat, capto, ad finem perinde vt debere fieri ſciebat, circumplicabat, atq. litteræ per ambitum eundem ſurculi coaleſcentes, rurſum coibant, integramq. & incorruptam epiſtolam et facilem legi præſtabant. Hoc genus epiſtolæ Lacedæmonij σκυτάλην, id eſt, loricatum ſurculum appellāt. Hactenus A. Gellius. Meminit huiuſce rei Plutarchus in Lyſandro: cui Pharnabazus rex ſuppoſititia ſcytala impoſuit. Suidas eadem ferme refert, quæ Gellius de ſcytala. Strab. Geographiæ lib. 1. hyperbolam hanc quoq. commemorat, Ager anguſtior eſt, quam ſcytala Laconica.

Hirundinum muſea.

Χελιδόνων μουσεῖα, id eſt, Hirundinum muſea. Ariſtophanes in Ranis,

Ἐπιφυλλίδες ταῦτ' ἐστὶ καὶ στωμύλματα
Χελιδόνων μουσεῖα, λωβηταὶ τέχνης. id eſt,
Sunt iſta folia, & ſtulta blateramina,
Muſea hirundinum, artis ac ſubuerſio.

Interpres admonet, prouerbiũ eſſe in impendio loquaces, & obſtreperos. Hirundines enim inepto garritu plus tædij auditoribus adferre, quam voluptatis. Eſt enim hæc auis minime canora ſed moleſto quodam ſtridore. Unde apud Pythagoricos loquacitatis ſymbolũ eſſe meruit, cum vetant ne quis hirundinem ſub eodẽ habeat tecto. Apte dicetur in poetas indoctos, oratores loquaces magis quam eloquentes, aut in cœtum hominum inepte loquacium.

Luſciniæ nugis inſidentes.

Ἀηδόνες λέσχαις ἐγκαθήμεναι, id eſt, *Luſciniæ nugis inſidentes. Proximum illud ad imperitos & tamen garrulos conuenit, hoc ad eruditos, qui tamen immodice ſuo ſtudio delectentur. Quod genus ſunt poetæ potiſſimum. Plaut. in Bacchid. ad puellam tranſtulit, Metuo, inquit, ne luſciniola deſuerit cantio. Quamquam in Græco prouerbio iocoſa deprauatio videtur ineſſe, vt pro λόχμαις dictum ſit λέσχαις. Sumptum eſt autem ab incredibili canendi tum ſtudio, tum arte, quæ huic auiculæ tribuitur. Siquidem, vt narrat Plin lib. 10. cap. 29. diebus ac noctibus quindecim continuis citra intermiſſionem canit, denſante ſe frondium germine. Multis nominibus admiratione digna auis. Primum tãta vox in tam paruo corpuſculo, tam pertinax ſpiritus, deinde in vna perfecta muſica ſcientia modulatus editur ſonus: & nunc continuo ſpiritu trahitur in longũ, nũc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, promittitur, reuocatur, infuſcatur ex inopinato, interdum & ſecum ipſa murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extentus, vbi viſum eſt, vibrans, ſummus, medius, imus. Breuiter, omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Ac nequis dubitet artis eſſe, plures ſingulis ſunt cantus & non idem omnibus ſed ſuus cuiq.. Certant inter ſe, palamq. animoſa contentio eſt. Victa morte finit ſæpe vitam, ſpiritu prius deficiente quam cantu. Meditantur aliæ iuniores, verſusq. quos imitentur accipiunt. Audit diſcipula intentione magna & reddit, vicibusq. reticent. Intelligitur emendata correctio, & in docente quædam reprehenſio. Hæc & alia nonnulla de luſciniarum cantu refert Plinius, quo diximus loco.*

Aſinus portans myſteria.

Ὄνος ἄγων μυστήρια, id eſt, *Aſinus portans myſteria. In eũ dicebatur, qui præter dignitatem in munere quopiam verſabatur. Veluti, ſi quis ignarus litterarum, bibliothecæ præfectus eſſet. Ariſtophanes in Ranis,*
Νὴ τὸν Δί' ἐγὼ γοῦν ὄνος ἄγω μυστήρια.
Ἀτὰρ οὐ καθέξω ταῦτα τὸν πλείω χρόνον. id eſt,
Ita per Iouem ſum aſinus vehens myſteria.
Verum iſta non iam ſuſtinebo diutius.

Interpres affirmat inde natum adagiũ, quod olim quibus ad peragenda ſacra Eleuſinia opus erat, aſino impoſita deportabantur. Quadrabit & in eos, quorũ opera alijs duntaxat eſt vſui, cum ad ipſos præter moleſtiam nihil interim redeat. Veluti ſi quis cibos alius geſtet, quibus ipſi non liceat veſci. Huc adluſiſſe videtur Apuleius, cum ſe fingit aſinum Cererem deam circumferẽtem. Suidas adſeribit Dæmonem ad lapidem molarem referre quem Græci ὄνον appellãt, propterea quod in ſacris, molis frumentariis coronas imponere cõſueuerint. Itaq. torquebitur eleganter in eos, quibus immerentibus honos habetur. Veluti cum indoctis doctoris titulum, pileum & anulus, aliaq. id genus inſignia tribuuntur.

Iterum tranquillitatem video.

Αὖθις αὖ γαλῆν ὁρῶ, id eſt, *rurſum denuo tranquillitatem aſpicio. Ariſtophanis interpres prouerbium eſſe ſcribit, quo nos ſignificamus e malis emergere, fortuna in melius commutata. A nauigãtibus ducta metaphora, quibus conquieſcente procella, grata ſolet eſſe trãquillitas. Ariſtophanes in Ranis,*
Ἔξεστι δ' ὥσπερ Ἡγέλοχος ἡμῖν λέγειν,
Ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλῆν ὁρῶ. id eſt,
Vt Hegelochus nobis item fas dicere,
Tranquillum ab vndis, rurſus iterum conſpicor.

Hegelochus erat hiſtrio quiſpiam tragœdiarũ, ne quẽ vox ignota remoretur. Notat autem obiter Ariſtophanes Euripidis τοῦτο λογίζει, *apud quem hic verſus eſt in Oreſte,*
Αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ.

Quam eandem irriſit etiam Stratis. Quamquam videtur & adluſio ſubeſſe in Græcanicis uerbis γαλῆν ὁρῶ, *id eſt, felem video, &* γαλήν' ὁρῶ, *id eſt, tranquilla video. Atqui uiciſſim Euripides apud eũ comicũ Aeſchylum taxat, qui bis idem dixerit, in hiſce verſibus,*
Δὶς ταυτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς Αἰσχύλος,
Ἥκω γὰρ εἰς γῆν φησι, καὶ κατέρχομαι.
Νὴ τὸν Δί', ὥσπερ εἴ τις εἴποι γείτονι,
Χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει κάρδοπον. id eſt,
Sapiens bis idem eſt nobis locutus Aeſchylus.
Ad terram enim, inquit, venio & accedo. velut
Si per Iouem, vicino ita quis dicat ſuo:
Mactram aut caniſtrum, ſi libet, mihi commoda.

Pindarus in Iſthmijs,
Ἀλλὰ νῦν μοι γαιάοχος εὐδίαν ὄπασσεν ἐκ χειμῶνος.
Id eſt,
Sed nunc Neptunus mihi tranquillitatem præbuit ex tempeſtate.

Septennis cum ſit, nondum edidit dentes.

Ἑπτέτης ὢν οὐδέπω ἔφυσε ὀδόντας, id eſt, *Cum ſit ſeptem natus annos, nondum tamen dentes produxit. Ariſtophanis interpres admonet prouerbio dici ſolere. Quadrare videtur in eum, qui natu grandis, tamen adhuc quaſi puerum agit. Aut qui diu commoratus alicubi, nihil adhuc auctoritatis, aut honoris ſit aſſecutus. Metaphora mutuo ſumpta videtur ab infantibus, quibus circiter annum ætatis ſeptimum, omnes dentes ſoleant enaſci. Ariſtophanes in Ranis,*
Σκώψωμεν Ἀρχέδημον,
Ὃς ἑπτέτης ὢν οὐκ ἔφυσε φράτερας. id eſt,
Taxemus Archidemum,
Septennis hic nondum tribules edidit.

Vbi poeta captans iocãdi occaſionẽ, pro ὀδόντας, φρά-

τερας

ναρκᾶν, mutauit. Taxat enim obiter Archidemum quẽpiam, qui morem Athenienſiũ neglexerat, apud quos hoſpes ſeptem annos in ea verſatus ciuitate, in ciuium numerum adſcriptus, iam velut in cognationẽ ac ius illorum adſciſcebatur.

De pulchro ligno vel ſtrangulare.

Ἀπὸ καλοῦ ξύλου κἂν ἀπάγξασθαι, *id eſt, De pulchro ligno et ſtrangulari conuenit. Admonet parœmia, calamitatẽ tolerabiliorem eſſe, ſi cum honeſtate fuerit coniuncta, & dedecore vacauerit. Ariſtophanes in Ranis ad prouerbium adludens,*

> ἐξ ἀξίου γοῦν τοῦ ξύλου
> Ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε. *id eſt,*
> *Digno ſi quid e ligno rei*
> *Perferetis, ferre cordatis videbimini viris.*

Quaſi minus miſerum ſit ſuſpendium, ſi ex arbore pendeat inſigni. Circumfertur huic ſimillimum prouerbium etiam hodie apud noſtrates: Si demergẽdus ſim, in aqua pura me demergam: hoc eſt, ſi pereundum eſt, honeſta morte perire ſatius: Poteſt referri & ad eos, qui vincuntur quidem, ſed a victore tam inſigni, vt honeſtius et optabilius videatur ſic vinci, quã alios quoſdam viciſſe. Vnde eſt Vergilianum illud:

> *Aeneæ magni dextra cadis.*

Et apud Ouidium, Aiax pudendum ſibi putat cũ Vlyſſe vel certaſſe, etiam ſi victor diſceſſerit:

> *Mecum, inquit, certaſſe feretur.*

Item apud Homerum Iliados φ. ad hunc modum loquitur Achilles,

> Ὥς μ' ὄφελ' Ἕκτωρ κτεῖναι, ὃς ἐνθάδε γ' ἔτραφ' ἄριστος·
> Τώ κ' ἀγαθὸς μὲν ἔπεφν', ἀγαθὸν δέ κεν ἐξενάριξε·
> Νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἁλῶναι. *id eſt,*
> *O ſi me necet, hunc qui egit fortiſſimus Hector,*
> *Tum grauius graui victus virtute perirem.*
> *Nunc me fata volunt obſcura morte perire.*

Pindarus in Pythiis hymno tertio, non diſſimili ſenſu dixit καλὸν πῆμα, *id eſt, pulchra noxa: de Ixione loquitur, qui deceptus imagine Iunonis ſibi parauit exitiũ.*

Non Chius, ſed Cius.

DIDYMVS *prouerbium ſubeſſe putat in his Ariſtophanis verbis,* οὐ Χῖος ἀλλὰ Κεῖος: *id eſt, Nõ Chius, ſed Cius, propter vulgato ſcommate notatam gentis inconſtantiam ac volubilitatem, pro temporis ratione commutantis inſtitutum, ac idem ad fortunæ commoditatem accõmodãtis. Ariſtophanis carmina e Ranis ſunt hæc, in Theramenem:*

> Πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ Χῖος ἀλλὰ Κεῖος. *id eſt,*
> *Euolauit e malis, haud Chius, ſed Cius.*

Quãquam hoc loco Ariſtarchus Cous legit, non Cius. Theramenes enim Cous fuiſſe dicitur. Fortaſſis adluſũ ad id, quod is Theramenes fuerit Prodici Coi diſcipulus. Huius mentionem facit et Lucianus in Amoribus, ὥστ' ἔγωγ' ἂν εὐξαίμην, εἰ δυνατόν, γενέσθαι Θηραμένης ἐκεῖνος ὁ κόθορνος. *id eſt, Itaq. & ipſe quoq., ſi fieri poſſit, optarim Theramenes fieri ille cothurnus. Niſi forte adluſum eſt ad vocum affinitatẽ, cum res longe diſcrepet. Nam Chii male audiebant ob mores effeminatos, cum Cii nec tibicinas, nec meretrices reciperẽt in ciuitatẽ, vt indicat Athenæus lib. 13. Itaq. qui paullo ante nugator, mox veluti alius ſumat vultum tetricum, in hunc recte dicetur:* οὐ Χῖος ἀλλὰ Κεῖος. *Ariſtarchus qui legit Cous, videtur ad taxillorum luſum ſpectaſſe, in quo iactus qui Cous dicitur, habebat ſex, Chius unum duntaxat: Itaq. Cous felicior erat iactus. Quo dicto indicat Theramenem nunquam infeliciter cõſuluiſſe. Eupolis qui legit Cius, putat Theramenem adſcitum in Ciorum ciuitatem, cum natus eſſet. Cous Didymus tamen effert prouerbium* οὐ Χῖος ἀλλὰ Κῷος, *vt mutatio nominis indicet hominis verſatile ingenium ac tempori ſeruiens, ſemper ad potiorem partem ſeſe accommodantis. Huiuſmodi ferme referuntur in Commentariis eius fabulæ. Porro de cothurno diximus alibi.*

Extra oleas.

Ἐκτὸς τῶν ἐλαιῶν φέρεται. *id eſt, Extra oleas fertur, vbi quis terminos præſcriptos tranſgreditur, aut aliena, nec ad rem pertinentia facit, dicit ve. Ariſtophanes in Ranis:*

> Μή σε ὁ θυμὸς ἁρπάσας
> Ἐκτὸς οἴσει τῶν ἐλαιῶν. *id eſt,*
> *Ira ne te concitum rapiat extra oliuas.*

Interpres adagium hinc natum ait: Stadia in quibus currendi certamina peragebantur, oleis per ſeriem poſitis, vtrinq. ſepiebantur, quas præterire non licebat: proinde qui præteriiſſet oleas, extra ſtadium currere videbatur.

Coronam quidem geſtans, ceterum ſiti perditus.

Στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δ' ἀπολωλώς, *id eſt, Coronam quidem geſtans, ceterum ſiti perditus. In temulentum & lurconem apte torquebitur, quiq. obligurita re redactus ſit ad inopiam. Ariſtophanes in Equitibus:*

> Ὥσπερ Κοννᾶς, στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ δ' ἀπολωλώς,

Id eſt, Quemadmodum Connas coronam quidem geſtans aridam, verum ſiti perditus. Taxat autem Cratinum comicum tanquam ebrioſum ac delirantem. Effertur adagium & ad hunc modum apud Diogenianũ,

> Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δ' ἀπολωλώς. *id eſt,*
> *Vir Delphus cum portet ſerta, ſiti exanimatur.*

Natum eſt a moribus Connæ cuiuſdam. Is primũ erat tibicen vinoſus, atq. in conuiuiis aſſidue coronatus potabat. Nam priſcis mos erat in compotationibus coronas geſtare. Deinde e tibicine factus eſt Olympionices, atque in Olympiis ſæpe victor coronam tulit, vnde Cratinus eum πολυνίκην *vocat. Alioqui pauperrimus, neq. tantillo ditior factus fuit victoriis. Nihil enim habuiſſe fertur, præter oleaſtrum.*

Aphya in ignem.

Ἀφύη εἰς πῦρ, *id eſt, Aphya ad ignem. Prouerbium in ea, quæ celeriter intereunt, aut abſumuntur, ſiue quæ facile ac ſtatim conficiuntur. Nam Aphya piſcis genus candidum, molle ac tenerum, quod admotum igni protinus decoquitur. Vnde meretrices aliquot aphyas dictas indicat Athenæus lib. 13. quod eſſent candidæ, graciles, & oculis prægrandibus. Talis enim apua. Frigitur autem in oleo feruenti: vnde fertur & illud apud Græcos,* ἀφύων τιμὴ ἔλαιον, *id eſt, Aphyarum honor oleum: ac protinus vt contigerunt oleum feruens, iam decoctæ ſunt, adeo vt ilico cũ*

oleo ſtridāt, ſtatimq. percocta tollantur e patella. Hūc piſcem Suidas ſcribit etiam ἀφρὸν, id eſt, ſpumam appellari, propter candorem, & ἐγγραύλιν, complura commemorans eius genera. Athenæus lib. 7. quibuſdam & ἀφρύαν dici, nimirum a ſpuma, & ob id Veneri ſacrum, quod eam poetarum fabulæ gignant e ſpuma maris. Idem eorum quæ ſupra diximus Clearchum adducit auctorem, addens & ad hunc modum efferri parœmiam, ἴδε πῦρ ἀφύα, id eſt, Aphya vidit ignem. Quaſi vidiſſe modo ſufficiat ad decoctionem. Itaq. ſi puella iā nubilis ſtatim ſponſo viſo incaleſcat, conueniet ἴδε πῦρ ἀφύα. Nō diſſimile ei quod alibi recenſuimus, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, Equum in planiciem.

Boliti pœnam.

Βολίτου δίκην, id eſt, Boliti pœnam: dicunt, vbi quis de re friuola nihiliq plectitur. Bolitus autem Græcis ſignificat ſtercus quoduis, ſed propriē bubulum. Porro Solon legem tulit, qua pœnam minabatur etiam iis, qui bubulum ſtercus furto ſuſtuliſſent. Huc alluſit Ariſtophanes in Equitibus,

Τοῖς βολίτοις ἡττώμενος. id eſt,
Bubulis ſtercoribus victus.

Heſychius putat Græcis idem βόλβιτον & βόλιτον, niſi quod prius illud Ionum ſit peculiare, idem indicat etymologus. Sic autem appellari bouis excrementa, quod liquidiora ſint quam ceterorum animantium: citat autem & Hipponactem, qui βολίτῳ κατεγλυμένην dixerit fœminam opinamur extreme contemptā. Et βολίτινον velut e bubulo ſtercore conflatū. Cynulcus apud Athenæum lib. 13. ἀλλὰ βολίτινον ἔχων θάτερον σκέλος. id eſt, Sed e bubulo ſtercore conflatum habens alterum crus. In Phryſiorum agris videre eſt domos bolitinis parietibus, in aliis bubulum ſtercus ad ignis materiam ſiccari. Quin & hodie noſtrates, quē inſigniter cōtemnūt, βόλιτον appellant.

Haud unquam arcet oſtium.

Οὐδέποτ' ἴσχει ἡ θύρα. id eſt, Haud vnquam arcet oſtium. Interpres Ariſtophanis parœmiā admonet eſſe de iis, qui impendio ſunt hoſpitales, quorum fores ſemper patentes neminem excludunt. Sumptum ait ex Eupolidis comœdia, cui titulus φίλοι. Eleganter accommodabitur vel ad credulum, qui quoduis mendacium admittat auribus, vel in mulierem nulli negantem.

Semper aliquis in Cydonis domo.

Αἰεί τις ἐν Κύδωνος, id eſt, Sēper aliquis in Cydonis domo. Cydon Corinthius quiſpiam erat, adeo inſignis hoſpitalitate, vt eitam prouerbio locū fecerit. Refertur a Suida pariter & a Zenodoto, neq. non ab Ariſtophanis interprete. Hæc cum non careant gratia, quotiens ſimpliciter accommodantur ad homines φιλοξένους, tamen pluſculum hebebunt Veneris, ſi ad animum deflectantur: veluti ſi quis admoneat pium hominem, ne ſinat animum ſuum quibuſlibet cogitationibus patere.

Summis vnguibus ingredi.

Ἐπ' ἄκρων ὀνύχων, id eſt, Summis vngulis. Metaphora prouerbialis in eos qui auidius auſcultant. Nam ij ſolent ſemet in ſummos pedes erigere. Καὶ ἐπ' ἄκρων ὀνύχων βαδίζων, id eſt, Summis ingrediens pedum vnguibus, in faſtuoſos. Refertur adagium ab Ariſtophanis interprete ἐν Ἀχαρνεῦσιν, putatq. huc alluſiſſe poetam, cum ait,

Εὐθὺς δὲ τοῖς φύσας ἐπ' ἄκρων τῶν στεφάνων ἐκάθησθε. id eſt,
Summis natib⁹ mox reſidetis, animos addēte corona.

Id eſt, Efferimini, vobiſq. placetis.

Haud impune uindemiam facies.

Οὐκ ἐρήμας τρυγήσεις, id eſt, Haud impune vindemiam facies. In eos competet, qui nullo ſeruante, impune decerpunt vuas. Ariſtophanes in Veſpis: Ἀλλ' οὐκ ἐρήμας αὐθ' οὕτω ῥᾳδίως τρυγήσετε. id eſt. At ne exiſtimetis nos adeo facile atq. impune vindemiam facturos. Nā ἐρήμας Græci fieri dicunt, quod fit nullo prohibēte, nulloq. obſiſtente. Cōfine eſt illi, quod alio referemus loco:

Γλυκύ τ' ὀπώρα φύλακος ἐξεληλυθότος. id eſt,
Eſt dulce pomum, verum vbi cuſtos abeſt.

Solent enim vitibus & pomariis adhiberi cuſtodes, præſertim autumno, cum iam maturi fœtus furem inuitant. Itidem dicunt, ἐρήμην κατηγορεῖν, καὶ ἐρήμην δίκην γράφειν, & ἐρήμην νικᾶν, & ἐρήμην κρίνειν ἢ κατακρίνειν, quemadmodum indicauimus alibi.

Mens eſt in tergoribus.

Ὁ νοῦς ἐστιν ἐν τοῖς σκύτεσιν, i. Animus eſt in tergoribus, de ſolicitis dictitari ſolitum, quiq. malum aliquod imminens timere videntur. Ariſtophanes in comœdia, cui titulus Pax,

Ἡμάρτομεν ταῦτ', ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε.
Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ' ἐν τοῖς σκύτεσιν. id eſt,
Peccauimus quidem iſta, ſed veniam dabis,
Tum nanq. noſter animus in coriis erat.

Metaphora ſumpta eſt, vel a loris, quibus cæduntur ſerui. Nam hæc e bubulis tergoribus ſecantur. Vnde Plautinum ænigma: Vbi viuos homines mortui incurſant boues: vel a clipeis, qui bubulo corio ſolent obduci. Proinde congruet vel in eos, qui flagra metuūt: vel in hos, quos belli impendentis metus habet ſolicitos. Non diſſimile Terentianum illud ex Eunucho: Iamdudum animus eſt in patinis. Item illud Ariſtophanicū in Veſpis de homine litium auido,

Ὁ νοῦς πέτεται τὴν νύκτα περὶ τὴν κλεψύδραν. id eſt,
At volat animus nocte circa clepſydram.

Breuiter quacūq. in re ſumus intēti, in ea dicimur eſſe.

Σκύτη βλέπει.

Σκύτη βλέπει, id eſt, Vt verbo verbum reddatur. Tergora tuetur. Confine proximo, quo ſignificabant quempiam præ ſe ferentem vultu, quod mali quippiam inſtare ſuſpicaretur, idq. coniecturis aliquibus colligeret: veluti ſi quis conſpectis boum tergoribus, bellum futurum colligeret, quod his integantur clipei. Citatur Adagiū ex Eupolidis fabula, cui titulus Chryſogenes:

Ἀτεχνῶς γὰρ οὖν τὸ λεγόμενον σκύτη βλέπει. id eſt,
Plane quod aiunt obtuetur tergora.

Fortaſſe nec illud abſurdum fuerit, hinc natum prouerbium dicere, quod in clipeis barbarica quæpiā & horrenda facies depingi, ſculpi ve ſolēt barbarorū, aut Cyclopū, aut beluarū etiā, vt eam ob cauſſam qui truculēto eſſent vultu, σκύτη βλέπειν dicerētur. Athenæus lib.

tre-

tredecimo: Οἳ πολλαῖσι συμμαθητεύσαντες καὶ διδάξαντες σκύτη βλέπειν id eſt, Qui nihilo te fecit emendatiorem, tantumq. docuit toruum obtueri. Sentit enim, diſcipulum a philoſopho nil aliud didiciſſe, quam ſupercilium & vultus truculentiam. Quamquam hoc adagium in ſua duntaxat lingua gratiam habere poteſt. Ariſtophanes in Veſpis,

Ἐγὼ σε τήμερον βλέπειν σκύτη ποιήσω. id eſt,
Ego hoc quidem ſaxo die, te tergora obtueri.

Cochleare creſcet.

Δοίδυξ αὔξει. id eſt, Cochleare creſcet. Chryſippus apud Zenodotum & Ariſtophanis interpretem ait, hãc paræmiam dici ſolere in puſillos homunciones per ironiam, Nam cochleare & puſillum eſt & contortum: Ariſtophanes in Equitibus,

Σκεύει δύο χρησίμω δοίδυκα καὶ τορύνην. id eſt,
Duo vtilia vaſa, cochleare & toryna.

Eſt autem toryna, qua mouetur olla.

Connæ calculus.

Κόννα ψῆφος, id eſt, Connæ calculus, in hominem, aut rem nihili, nulliusq. momenti. Prouerbium manauit a Conna quopiam citharœdo, ſiue, vt quidam volunt, lyriſta ex eorum numero, qui citra vocem organo canebant. Sunt qui dicunt, Connam fuiſſe quendam extremæ ſortis hominem, qui deuorato patrimonio pauperrimus fuerit. Calliſtratus apud Ariſtophanis interpretẽ ad hunc modum effert paræmiam, κόννου θρῖον, id eſt, Connæ ficulneum folium, quod eo luſitare ſit ſolitus. Ariſtophanes in Fucis,

Σὲ μὲν ἡγοῦνται Κόννου ψῆφον. id eſt,
Te quidem Connæ ſuffragium exiſtimant: hoc eſt, nihili ducunt.

Vnicum arbuſtum haud alit duos erithacos.

Μία λόχμη οὐ τρέφει δύο ἐριθάκους, id eſt, Idem arbuſtum non alit duos erithacos. Zenodotus auctor eſt, hoc adagio notatos illos, qui ex rebus minutis feſtinant diteſcere. Sed videtur non intempeſtiuiter dici poſſe in eos, quibus parum conuenit, nec in eodem munere concorditer verſari queunt. Eſt autem Erithacus, auis quædam ſolitaria, vt eodem in ſaltu non temere niſi vnam inuenias. Hanc Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc rubeculam interpretatur. Thomas magiſter ait a quibusdam ἐρίθακα vocari, ab aliis ἐριθακόν, a pleriſq. ἐρίθακον. Ariſtophanes eleganter ad hoc alluſit adagium in Veſpis,

Οὐ γὰρ ἄν ποτε
Τρέφειν δύναιτ' ἂν μία λόχμη κλέπτα δύο. id eſt,
Non enim fieri poteſt
Fures vt vnquam ſaltus alat vnus duos.

Non omnino diſſimile eſt huic quod dixiſſe fertur Alexander Magnus: Mundum non capere duos ſoles.

Pedibus ingredior, natare enim non didici.

Πεζῇ βαδίζω, νεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι. id eſt,
Ambulo pedes, nandi imperitus ſcilicet.

Prouerbialis ſenarius, in eum qui maiorum rerũ imperitus minutioribus negotiis ſeſe exercet. Aut qui propter imperitiam priuatus & humilis viuit: aut qui ſeſe neceſſario confert ad aliud genus, quandoquidẽ ad illud aut illud nequaquam eſt idoneus: veluti ſi quis negotiator fiat, ad litteras indocilis. Refertur huic adſimilis verſus:

Πεζῇ βαδίζων, οὐκ ἐπίσταμαι σκάπτειν, id eſt,
Fodere imperitus pedibus ambulo meis.

Apud Ariſtophanem in Auibus ſycophanta ſimiliter excuſat ſuam profeſſionem: τί γὰρ πάθω, σκάπτειν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι, id eſt, Quid quæſo facerem, quando fodere neſcio. σκάπτειν οὐ δύναμαι. Foſſionem enim pro quauis opera mercennaria poſuit. Ariſtophanes in Veſpis,

Ξύγγνωθι, κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταται. id eſt,
Ignoſce, neq. enim canere doctus eſt cheli.

Nimirum alludens ad vulgatum adagium, perinde quaſi dicat: Reliquarum imperitus artium, furto tantum rem parat. Item in Equitibus:

Οὐδὲ μουσικὴν ἐπίσταμαι. id eſt,
Ne muſicam quidem ſcio.

Vna domus non alit duos canes.

Εἷς οἶκος οὐ δύναται τρέφειν τοὺς δύο κύνας, id eſt, Eadem domus nõ bene canes alit duos. Prouerbio iactatus ſenarius in eos, inter quos parũ cõuenit propter idẽ lucrũ, quod communiter expetunt. Sic idem munus, non fert duos ambitioſos, quorũ vterq. conetur tenere primas. Refertur ab Ariſtophanis interprete.

Vallus vitem decepit.

Ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον ἐξηπάτησεν, id eſt, Vallus vitem decepit. Vbi quiſpiam ab eo fallitur aut læditur a quo pẽdebat, cuiusq. fidei nitebatur. Traductũ a Vallis, quibus alligatæ fulciuntur vites. Fit autem interdum, vt illi radicibus actis, ramis ac frondibus ſuis vitem ſtrãgulent, aut proſtrati palmitem ſecum trahant. Ariſtophanes in Veſpis,

Εἶτ' ἐξηπάτησεν ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον; id eſt,
Itane circumuenit ipſe vineam palus ſuam?

Trepidat in morem galli cuiuſpiam.

Πτήσσει ὥς τις ἀλέκτωρ id eſt, Trepidat tanquam gallus gallinaceus. In male affectum & commotum aut etiã pauitantem: opportune dicetur. πτήσσειν enim Græcis fugitare ſignificat, atq. expaueſcere, peculiariter aũt de auibus dicitur. Ariſtophanes in Veſpis,

Πτήσσει Φρύνιχος ὥς τις ἀλέκτωρ. id eſt,
Galli in morem Phrynichus horret.

Fuit hic Phrynichus Melanthæ filius, Atheniẽſis tragœdiarũ ſcriptor, quẽ Atheniẽſes mille drachmis mulctarunt, quod Mileſiorũ exſcidiũ tragœdia complexus eſſet. Quod quidem non adſcripturi eramus inter adagia, niſi cõmentarius Ariſtophanis hoc nominatim prouerbij loco retuliſſet. Meminit huius & Plutarchus in Alcibiade, qui cũ antea fuiſſet ferox & inſolens ex Socratis familiaritate, cuius ſingularem integritatem ſuſpiciebat, cœpit eſſe manſuetus ac modeſtus. Citat autẽ hunc ſenarium e poeta quopiam.

Ἔπτηξ' ἀλέκτωρ ὥς, κλίνας πτερόν.
Pauidus refugit, more gallinacei,
Cum victus alas ille ſummittit ſuas.

Meminit huius et in vita Pelopidæ. Certamẽ aũt gallorũ apud veteres ſolenniter ac publicitus exhibebatur. Ceterũ, quamquã animal natura pugnax eſt, tamẽ gallus vbi ſe ſentit imparem in conflictu, mire deiectus ac ſupplex profugit, riſum præbens ſpectatoribus.

Non magis parcemus quam lupis.

Οὐ φεισόμεσθα μᾶλλον ἢ λύκων, id eſt, *Haud magis parcemus ac lupis. Ariſtophanis interpres prouerbialem figuram eſſe admonet, inde natam, quod antiquitus lex ad interficiendos lupos etiã præmio inuitabat apud Atticos. Etenim qui lupi catulum interemiſſet huic talentum: qui adultum occidiſſet, duo talenta dabantur. Vnde et Apollinẽ, λύκιον καὶ λυκοκτόνον cognominarũt. Ariſtophan. Auibus:*

Φεισόμεθ' ἡμεῖς γὰρ τί τῶνδ' ἢ μᾶλλον ἢ λύκων; id eſt,

Quid enim his magis parcemus, atq. ipſis lupis?

Niſi ſi qua vidit auis.

Πλὴν εἴ τις ὄρνις, id eſt, *Niſi ſi qua vidit auis. Hyperbole prouerbialis de re vehementer occulta. Ariſtophanes in Auibus:*

Οὐδεὶς οἶδε τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμόν, πλὴν εἴ τις ἄρ' ὄρνις. i.

Nemo meum vidit theſaurũ, niſi forſan ſi qua auis vſquam.

Suidas etiã hunc verſiculum citat ex Ariſtophane:

Οὐδείς μ' ὁρᾷ πλὴν ὁ παραπετόμενος ὄρνις,

Nemo me contuetur, niſi prætervolans auis.

Perdicis crura.

Πέρδικος σκέλος i. *Perdicis tibia. Perdix caupo quiſpiam erat claudus, ab Ariſtophane locis aliquot notatus, vnde & in prouerbium abiit. Cuius mẽtionẽ fecit Ariſtophanes grãmaticus in prouerbiis orationis ſolutæ. Dicebatur in crura gracilia diſtortaq. Refertur a Suida, περδίκειος πούς, i. Perdicis pes. In loripedes quadrat. Citatur hoc carmen apud Athenæum in 1. libri fragmentis.*

Ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ Πέρδικος σκέλος.
Ἀμίδα δότω τις, ἢ πλακοῦντά τις δότω, id eſt,

Infunde bibere, & crura perdicis mihi.
Matulam det aliquis, aut placentam porrigat.
Verũ haud videtur hoc ad prouerbiũ admodũ facere.

Tolle calcar.

Αἶρε πλῆκτρον ἀμυντήριον, id eſt, *Tolle calcar vltoriũ. Extat adagium in Ariſtophanis Auibus:*

-Αἶρε πλῆκτρον εἰ μάχει.
-*Tolle calcar ſi pugnas.*

In eum dici ſolitum, qui iam vltionem parat. Mutuo ſumpta metaphora a gallis pugnã inituris, quibus ferrei ſtimuli quidam alligari ſolent, quo ſe tueantur inter certandum; quanquam auctore Ariſtotele libro De animalibus ſecundo, cap. 12. natura calcar addidit ex auium genere iis, quæ ob corporis molem ſunt ad volatum minus idoneæ. Cuiuſmodi ſunt galli. Id confirmat Plinius libro decimo: Et regnum, inquit, in quacunq. ſunt domo exercent: dimicatione paritur hoc quoq. inter ipſos, velut ideo tela adnata cruribus ſuis intelligentes: nec finis ſæpe commorientibus.

Minus habet mentis, quam Dithyramborum poetæ.

Διθυραμβοποιῶν νοῦν ἔχεις ἐλάττονα, id eſt,

Minus ſapis ſcriptoribus Dithyrambicis.

In ſtupidos ac furioſos torquetur. Adagium annotatur ab Ariſtophanis interprete in Auibus. Sumptum à poetis Dithyrambicis, qui Baccho afflati furebant, vnde & Horatius,

Aut inſanit homo, aut verſus facit.

In Odis, Pindari grandiloquentiam attollens, Seu, inquit, per audaces noua dithyrambos verba deuoluit, numeriſq. fertur lege ſolutis. Philoſtratus in Sophiſtis immoderatam in dicendo vehementiam ac grãditatem aliquotiẽs appellat τὸ διθυραμβῶδες, eosq. dicit ἐλάχιστον ἔχειν τοῦ νοῦ.

Cercyræa ſcutica.

Κερκυραία μάστιξ, id eſt, *Cercyræum flagrum. De re ſupervacaneo cultu exornata. Quadrabit & in ea, quibus ornatus additur neutiquã decorus aut congruus. Cercyrais quoniam crebris ſeditionibus agitabantur, mos erat geſtare flagra ingentia, anſis eburneis exornata. Quidam aiunt, ea duplicia fuiſſe. Itaq. in prouerbium abierunt. Auctor interpres Ariſtophanis in Aues. Lycurgus rhetor cum ob immodicam linguæ libertatem e cõcione eiiceretur, exclamauit, ὦ Κερκυραία μάστιξ, ὡς πολλῶν ταλάντων ἀξία εἶ, id eſt, o Cercyræa ſcutica, quam multa vales talenta. Notans populum inutilem, magno tamen alendum. Refert Plutarchus in vita decem rhetorum.*

Larus.

Κέπφος λάρος, id eſt, *Cepphus larus. In garrulum ac vecordem dicebatur, præcipue qui cuiuſuis rei cupiditate deceptus capitur: ab auis ingenio ductum, quam ſpuma marina gaudere tradunt. Capitur autem ad hunc modum, Obiicitur ſpuma primũ longiore interuallo. Deinde propius propiusq. Poſtremo manibus geſtãtes exhibent. Larus itaq. cibi auiditate captus cõprehenditur. Ariſtoph. vtitur in Pluto, Interpres admonet cognomen eſſe prouerbiale. Rurſum in Nebulis Cleonem Larum vocat, quod furtis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libello De mercede ſeruientibus* πάντα δὲ παρακαλέσας θάρρειν, ἐπιχείρει τῇ ἄγρᾳ εἰ δοκεῖ, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον ἐγχανὼν τὸ δέλεαρ, *id eſt, Sumpta vero fiducia, venatum aggredere, ſi videtur, Lari in morem, totam eſcam ore deuorans. Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum 10. indicat autem hanc Herculi attributam a priſcis, quod & ille fuerit ἀδδηφάγος, atq. itidem, λάρον eſſe vocatam. Olim præcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus, id quod omnium libri teſtantur quicunq. vel apud Græcos, vel apud Latinos ſcripſerunt de hoc genere. Proinde congruet & in obſonatores, quod Larus auis piſcium ſit appetens.*

Cepphus parturit.

Κέπφος ὠδίνει, id eſt, *Larus parturit. Dicebatur in eos, qui pollicerentur ingentia, deinde nihil promiſſis dignum præſtarent. Eſt enim Larus auis, multa plumarum copia circũtecta, cæterum carnibus exiguis: pariens autem vociferatur. Recenſetur adagium ab Ariſtophanis interprete, in comœdia cui titulus, Pax. Confine eſt illi:*

Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.

Canis feſtinans cæcos parit catulos.

Ἡ κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει, i. *Canis feſtinans cæcos parit catulos. In eos iaciebatur, qui nimio feſtinãdi ſtudio rem parum abſolutã edunt, vt ſi quis operis parũ elimati*

mati præcipitet æditionem. Hinc natum, quod canis quia celerius pariat, catulos cæcos velut adhuc immaturos edit. Ariſtoteles libro De generatione animalium quarto demonſtrat, id potiſſimum euenire in animantibus, quæ multifidis ſunt pedibus, et numeroſum alunt fœtum, vt vulpes, vrſa, leæna, canis, lupa. Nam hæc omnia cæcos pariunt catulos, quædã etiam informes adhuc edunt. In cauſſa putat quod cum corporis humor non ſufficiat alendo tam numeroſo fœtui, natura partum imperfectum potius educit. Galenus item libro quem conſcripſit de ſemine, [illegible] *id eſt, Canes vero etiam prouerbio iactatum eſt, ob feſtinationem cæca parere: quanquam canum catulos Galenus mauult imperfectos dici quam cæcos, cum talpæ proprie cæcæ dicantur. Animantia quæ fœtus edunt cæcos,* τυφλοτόκα *uocantur Græcis, quaſi Latine dicas cæcipara. Adludit ad parœmiam Ariſtophanes in Pace:*

Ἡ κάρδον ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει.

Cæca parit properato Acalanthis tinnula nixu.

Et interim Græci grammatici dubitant quid ſit Acalãthis: alij putant nomen inſignis canis, deductum παρὰ τὸ ἀκάλλειν, [illegible] *id eſt, quod placide intrat. Sunt rurſus qui ſuſpicentur auem eſſe.* κώδων *autem tintinabulum eſt, quo in ædibus magnatum, & hodie in collegiis, cõuocantur familiares ad officium. Alij ſuſpicantur dictum παρὰ τὸ ἀκαλλεῖν, id eſt, a blandiendo, quod notis blandiens canis, allatrat hoſpites. Sic diuinant Ariſtophanis interpres, Etymologus, & Suidas.*

In canis podicem inſpicere.

Ariſtophanes ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

Τοῦτο μὲν εἶπεν ἐς κυνὸς πρωκτὸν ὁρᾶν. id eſt,

Canis quidem hunc inſpicere iuſſi podicem.

Interpres admonet vulgo dici ſolere in cæcutientes, adſcribens & hunc trochaicum:

Ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶν [illegible] ἀλωπέκων. id eſt,

In canis deſpicere podicem, trinumq. vulpium.

Adluſit eodem & in Acharnenſibus. [illegible] *Obſcœnius eſt, quã vt vertere libeat. Has profecto nugas pigeret adſcribere, ni propoſitum eſſet operi ſuſcepto per omnia ſatisfacere,* [illegible]

Tentantes ad Troiam peruenerunt Græci.

THEOCRITVS *in Syracuſiis, tentando atque experiendo quantumlibet etiam ardua perfici, figura prouerbiali ſignificans,*

Ἐς Τροΐαν, *inquit,* πειρώμενοι ἦλθον Ἀχαιοί,

Καλλίστα παίδων πείρᾳ θην πάντα τελεῖται. id eſt,

Tentando ad Troiam venere Pelaſgi.

Cuncta, puellarum pulcherrima, perficit vſus.

Deum ſequere.

PLVTARCHVS *in libello De audiendo, refert hoc adagium, quod & inter ſeptem Græciæ ſapientum oracula celebratur,* ἕπου θεῷ, *id eſt, Sequere deum. Putat hunc eſſe ſenſum: Obtempera rationi. Quaſi cuiq. debeat oraculum eſſe, quidquid in pectore dictauerit ratio. Vnde & Vergil. dixit,*

—An cuiq. deus ſua dira cupido.

Cui verſus ille Græcis celebratus adſtipulatur,

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἐστιν ἐν ἑκάστῳ θεός. id eſt,

Ineſt enim ſuus cuiq. animus, deus.

Et Menander apud Plutarchum,

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός. id eſt,

Nam noſter animus numen eſt.

Et conſimilia quædam apud Lucanum dicit Cato Vticenſis. Sumptum videtur ex Homerico Iliados libro 1. vbi Achilles Palladi obtemperans hæc dicit:

Ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ. id eſt,

Qui diis paruerit, proni huius vota receptant.

Apud eundem eſt hoc hemiſtichium non uno loco poſitum, καὶ τίς τοι θεὸς ἡγεμόνευεν, *id eſt, Quin & diuum aliquis ductor fuit. Plato in Critone,* [illegible] *id eſt, Sine igitur o Crito & hoc pacto agamus, quandoquidem hac nos ducit deus. Cicero libro De finibus tertio commemorat inter præcepta veterum ſapientum, quæ conſtat prouerbiorum vice celebrata. Quæq. ſunt inquit, vetera præcepta ſapientum, qui iubent tempori parere, et ſequi deum, & ſe noſcere & nihil nimis.*

Lingua quo uadis?

Γλῶττα ποῖ προβαίνεις, πόλιν ὀρθώσουσα καὶ πάλιν ἀνατρέψουσα, *id eſt, Lingua quo vadis? Erectum ciuitatem, eandem denuo ſubuerſura. Refertur a Suida, Zenodoto, Diogeniano. Docet linguam plurimum vtilitatis adferre mortalibus, & eandem rurſum plurimam adferre perniciem, tametſi membrum corporis ſit perquam exiguũ. Bias, referente Plutarcho in libello De audiendo, rurſum in alio De loquacitate, Amaſidi Aegyptiorũ tyranno iubenti, ut ſibi quod eſſet in victima, qu. m ad illum miſerat, carnibus & optimum & peſſimum mitteret, linguam reſectam miſit, innuens huius uſum eſſe præcipuum, ſiue prodeſſe cupias, ſiue nocere.*

Ollas oſtentare.

Χύτρας ἐπιδείκνυσθαι, *id eſt, Ollas oſtentare, eſt rem per ſe ridiculam ac ſordidam, perinde vt maximam efferre. Plutarchus in libello De auſcultando, taxans ſophiſtas, quibus mos erat* ἀδόξας, *id eſt, infames materias verborum fucis exornare, cum nomumum, febrim, Buſiridem atque id genus alia laudant,* [illegible], *inquit,* χύτρας ἐπιδεικνύμενοι, *id eſt, Ac per Iouem ollas oſtentantes. Non quod prorſus improbandum ſit, ſi quis vel exercendi vel laxandi ingenij gratia, ludat nonnunquam in huiuſmodi argumentis, modo iocus ſit eruditus, & cum voluptate miſceat nonnihil vtilitatis. Quandoquidem ridentem dicere verum, quid vetat? Immo fit, vt citra offenſam & gratius irrepat in animos mortalium veritas huiuſmodi lenocinijs commendata: adeo, vt Aulus Gellius non dubitet ridiculas Aeſopi fabellas tetricis illis & e cælo delapſis Stoicorum dogmatis anteponere. Luſit & ipſe Plutarchus in Gryllo, feſtiuiter ſane, ſed ita tamẽ, vt philoſophum iocari, non ſcurram, poſſis, agnoſcere. Ergo prouerbium affine fuerit illi, quod alibi dictum eſt,* χύτραν ποικίλλειν, *id eſt, Ollam variegas.*

Puer glaciem.

Ὁ παῖς κρύσταλλον, *id eſt, Puer glaciem. Dicebatur in eos, qui cum retinere quippiam non poſſint, nolunt tamen amittere. Velut ſi quis magiſtratum recuſet deponere, cui*

re, cui gerendo ſit impar, aut a munere nolit abſolui, quod tueri tamen non poſſit. Competet & in eos, qui ſponte nolint a ſe amouere, quod tamen aliquanto poſt ſit elapſurū. Vt cum opes vrguemus, premimuſq. mox nihilominus nos relicturas. Aut cum rem noxiam vrguemus, nec volumus amittere quod lædit. Refertur a Zenodoto, Suida, Diogeniano. Meminit Plutarchus & explicat libro De futili loquacitate. Sumptum uidetur e Sophocle, qui amorem cōparat pueris, qui glaciem conſpectam arripiunt manibus ac delectantur, ſed ea mox liqueſcente, nec facile poſſunt abiicere lubricam maſſam, nec retinere noxiam. Itidem amor nec excuti poteſt ob voluptatem adiunctam, nec retineri ob moleſtias admixtas voluptatibus maiores.

Vnum ad vnum.

Ἓν πρὸς ἓν φασιν, inquit Lucianus, id eſt, Vnum ad vnum, nimirum figuram prouerbialem eſſe ſignificans, cum exactius ſingula ſingulis componantur. Theocritus in Paſtore:

> Ἐμὶν δ' ὖ τυ βουκολιάσδευ
> ἓν ποθ' ἕν. id eſt, ſi libet ad uerbum reddi,
> Tu vero mihi paſcito boues
> Vnum ad unum.

Sic enim quidam eruditi legūt, Plato libro De legibus quinto, ὅτι δὴ πάντα ἄνδρα ἓν πρὸς ἓν τὸ ἐπιτηδεύειν. Reddetur & hoc ad verbum. Oportet autem omnem, unū ad vnum, ad hoc feſtinare, hoc eſt, pro ſe quenq. Idem in libro ſexto, ἓν ἐφ' ἓν παρέχειν. Vtitur & libro primo plane prouerbiali figura, ἓν πρὸς ἕν. Rurſum libro quarto, ἓν ἐφ' ἕν. Translatum videri poteſt a prælio quoties acriter res geritur, ſingulis aduerſus ſingulos dimicantibus. Niſi malumus ad Laconicum illud apophthegma referre. Narrat enim Plutarchus in libello de futili loquacitate, Lacedæmonios aliquando unū legatum ad Demetrium regem miſiſſe. Cumq. ſtomacharetur tyrannus, vociferareturq., unum, inquiens, ad me Lacedæmonij legatum? nihil attonitum reſpondiſſe, vnum ad vnum. Nec abſurde dixeris, a mathematicis mutuo ſumptum, quorum eſt hæc loquendi figura peculiaris, ἓν πρὸς ἕν. id eſt, Vnum ad vnum, ſic enim proportionem conſtare dicunt, quam vocant, parilitatis ſiue æqualitatis.

In nocte conſilium.

Ἐν νυκτὶ βουλή, id eſt, In nocte conſilium. Admonet adagiū non eſſe præcipitandū conſilium, neque ſtatim ad primos animi impetus quidpiam agendum. Nox autem propter ſolitudinem ac ſilentium, uel maxime ad conſiderandum, conſultandūq. de rebus grauibus eſt idonea. Præterea ſepenumero fit, vt ſomnus ſedata cupiditate priſtinam ſententiam uertat. Vnde etiam vulgo dicitur ab idiotis noſtratib⁹, ſuper hac re indormiā, vbi ſignificant ſe per otium deliberaturos. Porro præceps conſilium inauſpicatum eſſe ſolere, & vulgato ſermone dicitur, & eleganter admonuit Sophocles apud Plutarchum libello de garrulitate,

> Οὐ γάρ τι βουλῆς ταὐτὰ καὶ δρόμου τέλος. id eſt,
> Curſus enim haud eſt finis idem & conſilij.

Siquidem in curſu vincit, qui celerrimus ſit: in conſultando cunctatio tutior eſt, periculoſa celeritas. Plutarchus in Sympoſiacis, decade ſeptima, problemate nono, citat Platonem, qui ſcripſerit, apud Lacedæmonios ni fallimur, fuiſſe νυκτερινὸν σύλλογον, id eſt, Nocturnū conuentum, grauiſſimorum, ad quem difficillimæ cauſſæ reiiciebantur. Addit, apud veteres noctem εὐφρόνην fuiſſe vocatam, παρὰ τὸ εὖ φρονεῖν, a bene ſapiendo.

Vbi quis dolet, ibidem & manum habet.

> Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει. id eſt,
> Vbi dolet quis, ibi & manum frequens habet.

Senarius prouerbialis, quem refert Plutarchus libro De futili loquacitate. Natum eſt dictum a naturali hominum conſuetudine, qua fit, vt ei corporis parti quæ dolet, frequenter manus admoueamus. Tempeſtiuiter vtemur, cum ſignificabimus quempiam ea tractare, deq. iis libenter verba facere, quæ monent animum. Stobæus idem refert ad hunc modum:

> Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει. id eſt,
> Vbi quis dolet, illic & mentem habet.

Adluſiſſe videtur ad prouerbium Cicero Epiſt. ad Attic. lib. 4. Sed non faciam, vt aut tuum animum angam querelis, aut meis vulneribus ſæpius manum adferā. Item Plautus in Perſa: Quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum abſtinere haud quit tamen. Plutarchus huc torquet, ubi quid ſiue dolet ſiue delectat, ibi quiſque linguam habet. Sic laudibus arguitur vini uinoſus Homerus, & Pindarus taxatur vt φιλάργυρος, quod multus in laudando auro. Nam hoc pacto ſtatim auſpicatur Olympia, ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ ἅτε, διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἔξοχα πλούτου. id eſt, Optima quidem aqua, ceterum aurum, velut ardens ignis eminet noctu, magnificas ſupra opes. Rurſum in Iſthmiis hymno 3. καὶ μεγασθενῆ νόμισαν χρυσὸν ἄνθρωποι περιώσιον ἄλλων, id eſt, Et multipotens iudicarunt aurum homines eximium in ceteris.

Plus apud Campanos unguenti, quam apud ceteros olei fit.

PLINIVS naturalis hiſtoriæ libro 18. cap. 11. In Campania tamen, inquit, laudatiſſimus campus eſt. Montibus ſubiacet nimboſis, totis quidem 40. mil. paſs. planicie. Gratia terræ eius, vt protinus ſoli natura dicatur, puluerea ſumma, inferior bibula, & pumicis fiſtulans uice. Montium quoque culpa in bonum cedit. Crebros enim imbres percolat atque tranſmittit, Nec diluit, aut madere voluit, propter facilitatem culturæ. Eadē acceptum humorem nullis fontibus reddit, ſed temperat, & concoquens, intra ſe uice ſucci continet. Seritur toto anno, panico ſemel, bis farre. Et tamen uere ſegetes quæ interquieuere fundunt roſam, odoratiorem ſatiua. Adeo terra non ceſſat parere. Vnde vulgo dictū Plus apud Campanos unguenti, quam apud ceteros olei fieri. Quantum autem vniuerſas terras campus circūcāpanus antecedit, tantum ipſum pars eius quæ Laboria vocatur, quem Phlegræum Græci appellant. Hactenus Plinius. Si cui placebit adagium ad allegoriam trahere, poterit accommodari, uel in regionem, vel in hominem adeo ceteris antecellentem, vt apud hunc maior ſit exquiſitarum rerum copia, quam apud alios mediocrium, aut vulgarium.

Ne uia quidem eadem cum illo vult ingredi.

Μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν, id eſt, Ne uia quidem eadē ingredi

ingredi dicuntur, qui extremo diſſident odio, adeo vt non ſolum menſa, lectone communi non ſuſtineant vti; ſed uia quidem communi nolint ambulare. Vnde et vulgata dicunt ironia: vſque adeo illum amas, ut ſi forte fortuna fuerit obuius, in aliam deflectas uiam. Plutarchus in commentario περὶ φιλαδελφίας. τῷ δὲ ἀδελφῷ μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν πορευόμενος ἀξιῶν, id eſt, Cum fratre uero ne uia quidem eadem ſibi putans ingrediendum eſſe. Huic congruis prouerbialis ille verſiculus:

Κακῷ σὺν ἀνδρὶ μηδ᾽ ὅλως ὁδοιπόρει. id eſt,
Viro ſceleſto ne via fueris comes.

Extra cantionem.

Παρὰ τὸ μέλος, id eſt, Extra cantũ agi, dicive dicunt, quod ad rem non pertinet. Etiam ſi prouerbio in alienã trãſfuſo linguam peris genuina illa gratia. Siquidẽ παρὰ μέλος perinde ſonat, quaſi dicas, parum modulate, parum concinne, parum apte, parum decore. Nam quod in muſica eſt, μέλος, id in vita decorum. Lucianus in Eunucho, καὶ ἐφ᾽ ὧν αἰδέσαιτ᾽ ἄν τις παρὰ μέλος τι φθέγξασθαι, id eſt, Et apud quos vereretur aliquis præter cãtum quippiam dicere, id eſt, quod a re eſſet alienius. Imitatus eſt hanc figuram ex Platone, qui libro De legibus 3. ſcribit ad hunc modum: παρὰ μέλος ἡμῖν ἂν δόξω φθέγξασθαι, id eſt, Præter cantilenam mihi dicturus fuiſſe uideris. Et in Critia: Παρὰ μέλος δὲ ἄν τι περὶ αὐτῶν ἄκοντες εἴπωμεν, δίκην τὴν πρέπουσαν ἐπιτιθέναι, id eſt, Quod ſi quid extra cantionem imprudentes de ipſis ſumus locuti, congruam pœnam exiget. Ariſtoph. in Concionatricibus, eleganter vnico verbo dixit, παραχορδεῖν, pro eo quod eſt abſona, nec ad rem facientia loqui,

[illegible] ὅπως
Μηδὲν παραχορδήσῃς ὧν δεῖ σ᾽ ἀποδεῖξαι. id eſt,
Attente cauens
Vt ne quid alienum loquare & abſonum
Ab his tibi quæ ſunt probanda.

Ariſtoteles lib. Rhetoricorum 3. notat a poetis quibuſdam dictum, ἄχορδον καὶ ἄλυρον μέλος, cantionem diſſonam, nec fidibus reſpondentem. Apte torquebitur in eos, qui ſecus viuunt quam docent. Finitimũ eſt huic, quod alibi retulimus, οὐδὲν πρὸς ἔπος, nihil ad uerbum ſeu nihil ad carmen. Quo quidem Ariſtoph. ἐν ἐκκλησιαζούσαις, noue vtitur pro temere.

Οὐ γὰρ τὸν ἐμὸν ἱδρῶτα καὶ φειδωλίαν
Οὐδὲν πρὸς ἔπος κ᾽ ἀνοήτως ἐκβαλῶ. id eſt,
Neque enim meo ſudore quod parauerim
Meaq. parſimonia, temere ac nihil
Ad rem profudero.

οὐδὲν πρὸς ἔπος, Scholia exponunt, ὡς ἔτυχε, εἰκῇ, μάτην, id eſt, temere & abſque cauſſa. Poſterior verſus Græcus non conſtat ſuis pedibus. Reſtituetur ſi legamus, οὐδὲν πρὸς ἔπος καὶ ἀνοήτως ἐκβαλῶ. Quod carmen quidẽ duximus ſatius, uel alieniore citare loco, quã eo ſtudioſum fraudare lectorem. Natum vt videtur ab apophthegmate Themiſtoclis, qui Simonidi poetæ petenti quiddam a ſe parum æquum, reſpondit ad hunc modum: Neque tu bonus eſſes poeta, ſi præter cantum caneres, neque ego bonus princeps, ſi præter leges iudicem. Sumptum eſt ab antiquis cantoribus, qui uocem ad lyram accommodabant. Aut certe a concentu vocalium muſicorum, vbi ſi quis diſſonat ab harmonia, grauiter offendit aures. Lucianus ἐξαγώνια, uocat, quæ ad cauſſam non pertinent. M. Tullius, ἔξω τοῦ πράγματος, quæ aliena a re propoſita.

Ignis, mare, mulier, tria mala.

CIRCVMFERTVR apud Græcos & hic trimeter prouerbialis:

Πῦρ καὶ θάλασσα καὶ γυνὴ κακὰ τρία. id eſt,
Ignis, fretumq. & mulier, hæc mala tria.

Nam incendio nihil formidabilius, mare item periculoſiſſimum eſt. Vnde & Aeſchylus in Perſis:

Ἄμαχον κῦμα θαλάσσης. id eſt,
Maris haud vincitur unda.

His autem ſimillimum quiddam eſſe mulierem ſentit parœmia. Porro mulierem omnem eſſe malam, perquam uenuſte ſignificauit Lacon quidam, qui cum vxorem duxiſſet perpuſillam, dicebat e malis, quod minimum eſſet, eligendum. Fatetur & apud Euripidem Medea, fœminarum genus eſſe malum.

Ἀλλ᾽ ἐσμὲν οἷόν ἐσμεν, οὐκ ἐρῶ κακὸν
γυναῖκες. id eſt,
Sumus quidem quales ſumus nos fœminæ,
Neque enim malæ auſim dicere.

Euripides apud Planudem in uita Aeſopi, inter omnia mala principatum tribuit mulieri:

Δεινὴ μὲν ἀλκὴ κυμάτων θαλασσίων,
Δειναὶ δὲ ποταμῶν καὶ πυρὸς θερμοῦ πνοαί.
Δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ᾽ ἄλλα μυρία,
Ἀλλ᾽ οὐδὲν οὕτω δεινὸν, ὡς γυνὴ κακόν. id eſt,
Furore multo ſæuit iratum mare,
Pronicq. fluuij, & ignis acris impetus,
Inopia acerba, acerba alia quam plurima,
Sed nil ita acerbum & noxium, ut mulier mala.

Falces poſtulabam.

Ἀμὰς ἀπῄτουν, id eſt, Falces poſtulabam. In eos, qui reſpondent id, quod ad rem nihil attinet. Plutarchus in commentario, περὶ ἀδολεσχίας, admonet, ut qui velit accurate reſpondere, mentem rogantis diligenter perdiſcat, ne illud fiat, quod pverbio dici conſueuit, ἀμὰς ἀπῄτουν. Eſt autem ſenarius prouerbialis apud Suidam & Zenodotum:

Ἀμὰς ἀπῄτουν, οἱ δ᾽ ἀπηρνοῦντο σκάφας. id eſt,
Falces petebam, at hi ligones denegant.

Videtur hinc natum, quod agricolæ cuipiam a vicino falcem commodato petenti, negauerit ille ſibi ligonem eſſe domi. Theocriti ſcholiaſtes in Paſtoribus annotauit, Atticis ἄμην dici quod communis Græcorum lingua vocat δίκελλαν ſiue σκαπάνην, id eſt, ligonem. quod ſi σκάφη, idem ſignificat quod σκαπάνη, ridiculum erit in reſponſo, perinde ac ſi quis petenti gladiũ, neget ſe habere enſem. Sunt qui ſentiant σκάφην eſſe poculi genus, aut vaſis caui.

Alba auis.

Λευκὸς ὄρνις id eſt, Alba auis, pro re noua atque auſpicata dixit M. Tullius in Epiſt. familiaribus libro ſeptimo. Cum enim ſalutationi nos dedimus amicorum, quæ fit hoc etiam frequentius, quam ſolebat, quod quaſi albam auem videntur, bene ſentientem ciuem videre, abdo me in bibliothecam. Quadrabit & in rem admodum

dum raram & inſitatam, quod aues perpaucæ ſint hoc colore. Ita Iuuenalis:

Coruo quoque rarior albo.

De albæ gallinæ filio, dictum eſt alibi.

In alieno choro pedem ponere.

Ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθέναι, *id eſt, In alieno choro pedem ponere, eſt ſeſe miſcere negotiis alienis, & aliorum ſibi uendicare partes. Plutarchus in commentario, quem inſcripſit: Quo pacto ſeipſum aliquis citra inuidiam laudare poſſit,* τὸν μὲν γὰρ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθέντα παροιμία περίεργον καὶ γελοῖον ἀποδείκνυσι, *id eſt, Eum quidem qui alieno choro pedem imponit, curioſum ac ridiculum eſſe, prouerbium declarat. Idem in Sympoſiacis,* ἐγὼ δὲ καίπερ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθεὶς εἶπον, *id eſt, Ego vero tametſi pedẽ in alienum inſerens chorum dicebam, hoc eſt, reſpondens de re, quæ ad philoſophi profeſſionẽ non pertinebat. Affinis eſt huic adagio metaphora perquam elegans, neq. diſcrepans a ſpecie prouerbiali, qua vſus eſt Ariſtides in Miltiade,* Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι, τοῦ χοροῦ ποῦ θήσομεν; *i. Porro Miltiadem qui eſt apud Marathonẽ, qua chori parte collocabimus? Interpres addit metaphorã ſumptam a choris Dionyſiacis. Certe conſtat mutuo ſumptam a choreis ac ſaltationibus. Quibus ſi quis ignotus admiſceat ſeſe, derideatur, atque exſibiletur ilico. Plato in Euthydemo* Τὴν δὲ σοφίαν τοῦ χοροῦ θήσομεν, ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ πῶς λέγεις; *id eſt, Hanc ſapientiã in quo choro ſtatuemus, inter bona, aut quid cenſes?*

Ne magna loquaris.

Μὴ μεγάλα λέγε, *id eſt, Ne grandia loquaris, refertur a Diogeniano, admonet temperandum eſſe a magniloquentia, iactantiaq., quæ nihil omnium intolerabilius. Dictum eſt autem propter Nemeſim deam, quæ grandiloquentiam huiuſmodi non ſinit impunitam. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticum libro quarto, epiſtola octaua:*

Μήπω μέγ' εἴπῃς πρὶν τέλος κατίδῃς. *id eſt,*

Ne quando iactes, ni prius perſpexeris.

Ariſtophanes in Ranis:

Ὦ δαιμόνι' ἀνδρῶν μὴ μεγάλα λίαν λέγε. *id eſt,*

Mirande vir, ne magna nimium dixeris.

His verbis Bacchus reprimit Euripidem per arrogantiam ſemet anteponentem Aeſchylo. Sophocles in Aiace flagellifero:

Μηδὲν μέγ' εἴπῃς, οὐχ ὁρᾷς ἵν' εἶ κακοῦ; *id eſt,*

Ne magna loquere, non uides quo inſis malo?

Theocritus in Cyclope:

Μηδὲν μέγα μυθεῦ, *id eſt,*

Ne quid ſublime loquaris. Theognis:

Μή ποτε, Κύρν', ἀγορᾶσθαι ἔπος μέγα, οἶδε γὰρ οὐδεὶς

Ἀνθρώπων ὅ τι νὺξ χἠμέρα ἀνδρὶ τελεῖ. *id eſt,*

Verbum Cyrne caue magnum ne dixeris unquam.

Neſcis quid nam homini noxue dieſue ferat.

Plato in Phædone, Μὴ μέγα λέγε, μή τις ἡμῖν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα λέγεσθαι, *id eſt, Ne loquare grandia, ne qua nobis inuidia futuram orationem interturbet. Antiquitas enim finxit deam Nemeſim, iactantiæ vltricem. Ita Pindarus in Iſthmiis hymno quarto:* Ἀλλ' ὅμως καύχημα κατάβρεχε σιγᾷ. Ζεὺς τάδε καὶ τὰ νέμει, *id eſt, Attamen gloriationem obnubila ſilentio: Iupiter hæc et illa partitur. Eſt enim vnica placandæ inuidiæ ratio, ſi quod accidit boni, ad auctorem deum referatur. Idem in Nemeis hymno decimo,* Ἔστι δὲ καὶ κόρος ἀνθρώπων βαρὺς ἀντιάσαι, *id eſt, Eſt autem graue in hominum inuidiam incidere. Eſt enim inuidum mortalium ingenium, nec ulla re citius ſaturatur, quam audiendis laudibus alienis. Idem eiuſdẽ operis hymno quinto:* αἰδέομαι μέγα εἰπεῖν. *Huc adluſiſſe videtur Vergilius, libro decimo:*

Dixerat ille aliquid magnum.

Inuenitur ſæpius & μέγα φρονεῖν. *pro eo quod eſt, inſolentem atque elatum eſſe. Sophocles in Oedipo tyranno:*

Φρονεῖν γὰρ ὡς γυνὴ μέγα. *id eſt,*

Sentire enim altum vt femina.

Extat & ſenarius prouerbialis:

Ὅτ' εὐτυχεῖς μάλιστα, μὴ μέγα φρόνει. *id eſt,*

Ne quid tume, cum res ſecundæ maxime.

Et μέγα πνεῖν, *id eſt, Magnum ſpirare. Eurip. in Bacch.*

Κἂν πνέων ἔλθῃς μέγα, *id eſt,*

Quamuis magnum ſpirans uenias.

Eleganter Horatius huiuſmodi grandiloquentiam, ampullas & ſeſquipedalia verba uocat in Arte poetica,

Proiicit ampullas & ſeſquipedalia verba.

Terentius in militem glorioſum, & magnifica verba. Legimus & τραγικῶς λέγειν, *id eſt loqui tragice, &* ἐκτραγῳδεῖν, *pro eo quod eſt, magnificis verbis efferre. Horatius in Epiſt.*

Et ſpirat tragicum ſatis, & feliciter audet.

Tametſi non fugit, poetam hoc loco ſimpliciter dixiſſe, ſpirat tragicum.

Exercitatio poteſt omnia.

Μελέτη πάντα δύναται, *id eſt, Cura omnia poteſt. Laertius hanc ſententiam Periandro tribuit, qui Iſthmum etiam tentarit perfodere: Significat autem, nihil eſſe tam arduum, quod diligentia curaq. non efficiatur. Verg. in Georg.*

Labor omnia vincit

Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas.

Extat apud Græcos prouerbialis ſententia: θεοὶ πωλοῦσι τἀγαθὰ τοῖς πόνοις, *id eſt, Dij bona laboribus uẽdunt. Huc adluſit Horatius:*

Perrupit Acheronta Herculeus labor.

Sophocles in Electra:

Πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ. *id eſt,*

Citra laborem nil bene eſt.

Fertur & uerſus Menandri,

Ζητούμενα τὰ ζητούμενα

Δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι. *id eſt,*

Quæcunque votis expetuntur, prædicant

Egere curis, qui ualent prudentia.

Simplicius Antiphanes,

Τῇ ἐπιμελείᾳ πάντα δοῦλα γίγνεται. *id eſt,*

Domat atque ſubigit cuncta diligentia.

Quãquam autem in præſentia non eſt, neque propoſiti, neque operis huius, quidquid ad huiuſmodi ſententias facit, in vnũ conuertere, tamẽ haud grauabimur, quãdoquidem caſus obtulit, adſcribere verba Senecæ ex libro de ira II. Atque nihil eſt, inquit, tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat aſſidua meditatio. Nullaq. ſunt

tam

tam ſeri,ſicq. iuris affectus, vt non diſciplina perdomentur. Quodcunq. imperauit animus obtinuit. Quidam nunquam ridere conſueti ſunt. Vino quidam, alij Venere, quidã omni humore interdixere corporibus. Alius contentus breui ſomno vigiliam indefatigabilẽ extendit. Didicerunt tenuiſſimis & aduerſis funibus currere,& ingentia uixq. humanis tolerãda viribus, onera portare,& in immenſam altitudinem mergi, ac ſine ulla reſpirãdi uice perpeti maria. Mille ſunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne tranſcendit,oſtenditq. nihil eſſe difficile, cuius ſibi ipſa mens patientiam indixerit.

Quid primum, aut vltimum?

Τί πρῶτον ἢ τί ὕστατον; *id eſt, Quid primum aut vltimum? Figura prouerbialis, qua vtimur quotiens aut rerum copiam tantam ſignificamus, vt hæſitemus unde potiſſimum exordiamur: aut cum perplexi dubitamus, quid primum agere debeamus. Lucianus in libello, cui titulus De mercede ſeruientibus,* καὶ τί σοι πρῶτον ὦ φιλότης, ἢ τί ὕστατον φασὶ καταλέξω τούτων ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἐπὶ μισθῷ συνόντας, *id eſt, Quid nam tibi primum amice, aut quid poſtremum, vt dici ſolet commemorem, ex his quæ & pati & facere coguntur ij qui mercede ſeruiunt? Porro Lucianus deſumpſit ex Odyſſea libro nono, in quo Vlyſſes ad hunc loquitur modum;*

Τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον καταλέξω; i.
Quid primũ, quid mox, & quæ tandẽ vltima dicã?
Iuuenalis:
Quo te circumagis, quæ prima aut ultima ponas.

Eiuſdem characteris eſt illud Euripidis in Iunone inſaniente:

Ὤμοι τίν' ὑμῶν πρῶτον, ἢ τίν' ὕστατον
Ῥίψω σφάγιον; *id eſt,*
Quem veſtrum ohe quem pectori admoueam meo
Primum, ultimum ue.

Dente Theonino rodi.

THEONINO *dente rodi dicuntur, qui conuicijs lacerãtur. Sumptum a Theone poeta quodam rabioſæ loquacitatis, petulantiſſimæq. maledicentia, unde & Auſonius in carmine Hendecaſyllabo, poetam quempiam indoctum & mordacem Theonem appellat,*

Nec poſt hac metues, vbiq. dictum:
Hic eſt ille Theon poeta falſus,
Bonorum mala carminum Lauerna,
Horatius in Epiſtolis.
Dente Theonino qui circumroditur.

Neque diſſimili figura eſt vſus in epiſtola ad Iulium Florum:

-Hic delectatur iambis,
Ille Bioneis ſermonibus.

Acron admonet, Bionem philoſophum fuiſſe, qui mordaciſſimis dialogis lacerauit poetas, ſic, vt nec Homero parceret. Porphyrion autumat Ariſtophanis comici patrem fuiſſe. Zoili quoque mordacitas propemodum in prouerbio eſt, ſed ut inuidum intelligas magis, quam oblatratorem. Horatius hoc vitium, alibi ſuccum loliginis vocat, & ſalem nigrum, quod cum morſu addat & famæ maculam.

Hipponacteum præconium.

HIPPONACTEVM *præconium, pro infami nota dixit M. Tullius, nimirum prouerbiali ſchemate, in Epiſtolis familiaribus de Tigellio quodam ita ſcribens: Eumq. addictum iam tum puto eſſe Calui Licinij Hipponacteo præconio. Nam Hipponax poeta fuit Iambographus, amarulentus, ac notæ mordacitatis, qui, auctore Dionyſio Halicarnaſſeo, trimetrum Archilochium de induſtria in Scazontem infregit, cum inimicos lacerare vellet, quo uidelicet feriret fortius. Hic Bupalum, & Anthermon, quod ab his deformi ſpecie pictus eſſet, verſibus iambicis inſectatus legitur. Erat autem Hipponacti notabilis in uultu fœditas, quamobrem quidam imaginem eius propoſuere in ridentium circulis, quorum aliquot ſuis carminibus creditur ad laqueum compuliſſe. Negat id eſſe verum Plinius libro triceſimoſexto, capite quinto.*

Archilochia edicta.

ADAGIONIS *faciẽ habet & illud, quod Cicero ſcribit ad Atticum, libro ſecundo: Itaque Archilochia in illum edicta Bibuli, populo ita ſunt iucunda, vt eum locum in quo proponuntur, præ multitudine eorum qui legunt, tranſire nequeamus. Archilochia edicta, cõtumelioſa vocat ac virulenta. Archilochi poetæ mordacitas vulgo celebratiſſima fuit. Is Lycamben ſocerum, a quo fuerat repudiatus, huiuſq. filiam adeo uirulentis verſibus inſectatus eſt, vt vterque ſe laqueo præfocauerit.*

Archilochi patria.

Ἀρχιλόχου πατρίς, *id eſt, Archilochi patria. Diogenianus teſtatur hoc dici ſolere de mordacibus ac maledicis. Videas enim populos nonnullos natura dicaces, cuiuſmodi fuiſſe feruntur Siculi.*

Genuino mordere.

QVI *clanculum obtrectant lacerantq. quempiam, eum genuino mordere dicuntur. Perſius:*

-Et genuinum fregit in illis,

Lucilium ſentiens poetam Satyricum. Item diuus Hieronymus: Poſſum reſpondere, ſi uelim, poſſim genuinum læſus infigere. Dentes autem genuini ſunt omniũ reconditiſſimi ac propemodum operti gengiua. Sero emergunt homini: nempe circiter annum vigeſimum: multis & octogeſimo, vt auctor eſt Plinius libro vndecimo, capite trigeſimoſeptimo. Et ob id haud ab re, liuoris atque obtrectationis morbo dicati. Poteſt non abſurde referri & ad uiperæ denticulos illos, quibus eam venenum infundere putant. Plinius eodẽ, quod modo citauimus capitẽ. Nam hi quoque ſunt viperis ſub gena fiſtuloſi. Poteſt & ad canes referri, qui poſtremis dentibus oſſa duriora circumrodunt. Omnis autem obtrectatio morſus dicitur. Vnde Ariſtophanes iocatur, in anulo non ineſſe remedium aduerſus ſycophantæ morſum. Diogenes apud Laertium rogatus, cuius nam animantis morſus eſſet pernicioſiſſimus: Ex feris, inquit, obtrectatoris, ex cicurib⁹ adulatoris. Hoc venenum Horatius loliginis ſuccum appellat.

Aureo piſcari hamo.

AVREO *piſcari hamo dicuntur, qui mediocris commodi*

di cupiditate periculum adeunt, vt maximarum rerũ faciant iacturam. Commemoratur inter facete dicta Octauij Cæſaris a Suetonio. Fit enim nonnunquam, vt piſcis hamum etiam ipſum ſecum auferat. Porro metaphoræ pleraq. a piſcatione ductæ prouerbij vice ſunt vſurpatæ. Sicut expiſcari apud Terentium, pro eo quod eſt diligenter elicere atque exquirere. Vorare hamum apud Plautum. Semper tibi pẽdeat hamus, apud Naſonem. Quod ſi quis pugnet, Auguſti dictum non eſſe prouerbium, certe prouerbiale eſt nec indignum quod in hunc ordinem adlegatur. Poteſt fieri, vt quibuſdam etiam hoc libuerit, aureo hamo piſcari. Siquidem auctore Suetonio, Nero Cæſar reti aurato, funibus purpura coccoq. nexis piſcari ſolitus eſt. Proinde quoties ſic ambimus quippiam, vt ſi potiamur optatis, mediocre ſit emolumentum, ſin fallat ſpes, damnum ingens, apte dicemur aureo piſcari hamo. Id quod frequenter uſu venit iis, qui ſcrutantur abditas terræ venas, ſed frequentius qui vulgo dicuntur Alcumiſtæ, de quibus apud Athenæum libro ſexto, uenuſte dixit Phalereus Demetrius. ὅτι πολλάκις καταναλώσαντες τὰ φανερὰ ἀδήλων εἵνεκα, ἃ μὲν ἔμελλον οὐκ ἔλαβον, ἃ δ' εἶχον ἀπέβαλον, *id eſt. Quod frequenter certis conſumptis incertorum gratia, quæ ſe capturos ſperabant non ceperunt, quæ uero habebant abiecerunt.*

Sapientia vino obumbratur.

PLINIVS *hiſtoriæ mundi libro vigeſimotertio, capite primo: Vinum ieiunos bibere nouitio inuento inutiliſſimum eſt. Curas, vigoremq. animi impedit, ad procinctum tendentibus, ſomno accommodatam, ac ſecuritatibus: iamq. dudum hoc fuit, quod Homerica illa Helena ante cibum miniſtrauit. Sic quoque in prouerbiũ ceſſit: Sapientiam vino obũbrari. Hactenus Plinius. Porro quod Plinius citat, eſt Odyſſeæ quarto.*

Homines frugi omnia recte faciunt.

M. TVLLIVS *libro Tuſculanar. quæſt. 4. Frugalitatis nomen tanquam ad caput referre volumus, quod niſi eo nomine virtutes continerentur, nunquam illud tam peruulgatum eſſet, vt iam prouerbij locum obtineret: Homines frugi, omnia recta facere. Hactenus Cicero. Docet adagium, quoſdam improbos homines certis in rebus nonnunquam eſſe vſui, ac præclare ſe gerere: verum ubiq. ac perpetuo præſtare virum integrum atque inculpatum, id eius demum eſſe videtur, qui natura uereq. ſit probus. Alludit ad hanc ſententiam Euripides in Hecuba, cum ait:*

ἄνθρωποι δ' ἀεί.
Ὁ μὲν πονηρὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν κακός,
Ὁ δ' ἐσθλὸς, ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο
Φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστός ἐστ' ἀεί. id eſt,

Ceterum in mortalibus
Quiſquis malus, nil aliud ille quam malus,
Frugi vſque frugi eſt, non enim ingenium grauis
Fortuna uitiat, ſed probus ſemper manet.

Item Iphigenia in Aulide:

Ὁ δ' ἐσθλὸς,
Ἐσθλὸς σαφῶς ἀεί,

At qui probus,
Is palam eſt ſemper probus.

Ariſtoteles libro Moralium ſeptimo: Τὸ τε γὰρ ἀγαθὸν ἁπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν παντοδαπόν. καὶ ὁ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος ἀεὶ καὶ οὐ μεταβάλλει τὸ ἦθος· ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐθὲν ἔοικεν ἕωθεν καὶ ἑσπέρας. *id eſt, Siquidem quod bonum idem ſimplex, cõtra quod malum, id uarium eſt. Et qui bonus, is ſemper ſui ſimilis, neque unquam commutat mores. At quiſquis improbus & ſtultus, haud quaquam idem eſſe uidetur mane & veſperi.*

Fallacia alia aliam trudit.

TERENTIVS *in Andria: Fallacia alia aliam trudit. Donatus admonet prouerbiali figura dictum. Sumptũ a conſuetudine conantium fallere, ac dolos dolis conſarcinantium ne deprehendantur. Vnde conſutis dolis dixit Plautus. Et ſutelas appellat huiuſmodi technas. Et* δόλους ὑφαίνειν *apud Homerum, id eſt, dolos texere.*

Sera in fundo parſimonia.

PROVERBIALIS *ſententia apud Senecam in prima epiſtola: Sera in fundo parſimonia, digna profecto, quæ omni ſcrinio, omni cado, omni cellæ penuariæ inſcribatur. Admonet in tempore parcendum rebus neceſſarijs, neque imitandum profuſorum vulgus, qui tum denique incipiunt parcere, poſteaquam viderint minimum ſupereſſe. Erit elegantior ſententia, ſi traducatur ad res animi: veluti ſi quis admoneat iuuenes, ne ſinant optimos illos annos inaniter effluere, ne illis eueniat quod pleriſque ſolet euenire, vt iam natu grãdes animum ad res honeſtas applicent: & cum perpuſillum uitæ ſuperſit, tum tempori parcere incipiant. Seram enim in fundo parſimoniam eſſe. Prouerbium ſumptum apparet ex Heſiodo, cuius hi ſunt verſus in opere, cui titulus, Opera & dies:*

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι. δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ. id eſt,

Plena vbi dolia ſunt, aut iam prope inania vini
Tum ſatiare, ſed in medio fac parcior eſto.

Abſurdum ſiquidem & graue in imo parcere fundo. Adluſit huc Perſius Satyra 11.

Donec deceptus & expes,
Nequidquam fundo ſuſpiret nummus in imo.

Plutarchus in Sympoſiacis Decadis ſeptimæ, problemate tertio indicat poetam admonuiſſe, tum eſſe bibendum vinum, cum eſt optimum. Vinum autem in medio ſaluberrimũ optimũq. eſſe potu: quemadmodum ſumma pars olei potiſſimum laudatur, mellis infima. Primũ, quod vini uis calor eſt, is autem videtur maxime colligi circa medium, proinde id optimum eſſe ſeruare. Deinde vini pars inferior vicina fecis corrumpitur, ſumma pars ab aere proximo læditur. Nam aerem inimicum eſſe vino vel illud ſatis arguit, quod dolio pleno vinum minus uappeſcit, quam ſemipleno. Tum quod terra defoſſa, vt aer attingere non poſſit, quam diutiſſime vigorem ſuum conſeruant. Theocritus item in Charitibus:

Κεινᾶς ἐν πυθμένι χηλοῦ. id eſt,
Vacuæ fundo capſæ. *ſcrinium inane ſignificans.*

Sybaritica menſa.

Συβαριτικὴ τράπεζα, *id eſt, Sybaritica menſa. De conuiuio dicebatur nimium apparato. Natum a gentis eius moribus. Eſt enim Sybaris oppidum vicinum Crotoni, vt*

ni, vt teſtis eſt Herodotus libro quinto. Stephanus indicat poſtea Thurion appellatum. vnde Sybaritæ dicti, gens in architectura voluptatum operoſiſſima: Suida teſte, luxu deliciiſq. adeo notabilis, vt quidquid effœminatum, quidquid molle, quidquid accurata atque ambitioſa luxuria paratum eſſet, id vulgo Sybariticũ diceretur. Vnde Ouidius in libro Triſtium ſecundo, ſcribens ad Auguſtum:

Nec qui compoſuit nuper Sybaritida fugit.

Sybaritida vocat opus Hemitheonis cuiuſdam cinædi Sybaritæ, de generibus voluptatum, & obſcœnarum deliciarum. Item Martialis libro duodecimo:

Qui certant, inquit, Sybariticis libellis.

Philo Hebræus in vita Moyſi, Sybariticas nequitias vocat laſciua poemata. Maximus Tyrius in diſſertione tertia de voluptatibus, Sybariticas ſaltationes cõmemorat. Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorũ primo, Smyndiridem quoque Sybaritam comparem Sardanapalo inter voluptarios nominauit. Suidas fabulas aniles, aut parum pudicas, Sybariticas appellatas ſcribit. Idem refert, Sybaritas inſtituiſſe, vt equi ad tibiæ cantum ſaltare condiſcerent. Et luxurioſos Sybaritas appellatos: & Sybariſſare, Sybaritarum ritu deliciis indulgere dictum. Adſtipulatur & Quintilianus libro tertio: Frugalitas, inquiens, apud Sybaritas forſan odio foret. Plutarchus in conuiuio ſeptẽ ſapientum, tradit apud Sybaritas hunc fuiſſe morem, vt mulieres ab vſque anno priore ad conuiuium vocarentur, quo ſe per otium auro veſtibusq. poſſent exornare. Hæc atque huiuſmodi ferme referuntur ab Angelo Politiano Miſcellaneorum capite 15. Ceterum conuiuium Sybariticum depingit, ac miſſus Sybaritici meminit Aelius Lampridius in Heliogabali vita, Imperatoris luxu perditiſſimi, adeo vt nomen inuenerit, vulgo dictus Apicius. Lampridii verba hæc ſunt: Semper, inquit, ſane aut inter flores ſedit, aut inter odores precioſos. Amabat ſibi precia maiora dici earum rerum, quæ menſæ parabantur, orexin in conuiuio hanc eſſe aſſerens. Sexcentorum ſtruthionum capita vna cena multis exhibuit ad edenda cerebella. Exhibuit aliquando & tale conuiuium, vt haberet viginti & duo fercula ingentium epularum, ſed per ſingula lauarentur, & mulieribus vterentur, & ipſe & amici cum iureiurando, quod efficerent voluptatem. Celebrauit item tale conuiuium, vt apud amicos ſingulos ſinguli miſſus appararentur: & cum alter maneret in Capitolio, alter in Palatio, alter in Cælio, alter trans Tyberim, & vt quiſque manſiſſet, tamẽ per ordinem in eorum domibus ſingula fercula ederentur, ireturq. ad omnium domos. Sic vnum conuiuium vix toto die finitum eſt, cum & lauarent per ſingula fercula, & mulieribus vterentur. Sybariticum miſſum ſemper habuit ex oleo & garo, quem quo anno Sybaritæ repererunt, perierunt. De Sybaritarum tum luxu, tum interitu, permulta commemorat et Athenæus in Dipnoſophiſtis, cum alibi, tum libro duodecimo, in quibus & illud: Sybaritas nullam artem recipere in ſuam ciuitatem quæ ſine ſtrepitu non poteſt exerceri, veluti fabrorum ærariorum aut lignariorum ac ſimilium, ne quid ſit quod dormientibus obſtrepat. Ob eandẽ cauſſam gallum gallinaceum fas non eſt in ciuitate ali. Alia præterea deliciarum argumenta refert illic, ſi cui vacat legere. Ariſtophanes ἐν δείπνῳ συβαρίζειν dixit, pro eo quod eſt, opipare, ac genialiter viuere.

Ἤδη δ' ἐξέσται τοῦθ' ὑμῖν,
Πλεῖν, μένειν, κινεῖν, καθεύδειν,
Ἐκ πανηγύρεως θεωρεῖν,
Ἑστιᾶσθαι, κοτταβίζειν,
Συβαρίζειν, id eſt,

Iam vero licebit vobis nauigare, manere, mouere, dormire, in feſtis ſpectare, conuiuio accipi, cottabo ludere, Sybariſſare. Gregorius Theologus ad Baſilium ſimili tropo menſam luxu redundantem, Alcinoi dixit, οὐχ ὡς λωτοφάγου πενίας, ἀλλ' ὡς Ἀλκινόου τράπεζαν, id eſt, Non ad lotophagorum inopiam, ſed Alcinoi menſam.

Sybaritica calamitas.

Συβαριτικὴ συμφορά, id eſt, Sybaritica clades. Stephanus tanquam prouerbium notauit. Porro quemadmodum Sybaritæ perierint, idem narrat ad hunc modum. Oraculum huiuſmodi acceperant:

Εὐδαίμων Συβαρῖτα πανευδαίμων, σὺ μὲν αἰεὶ
Ἐν θαλίῃσιν ἔσῃ τιμῶν γένος αἰὲν ἐόντων,
Εὖτ' ἂν δὲ πρότερον θνητὸν θεοῦ ἄνδρα σεβίζῃ,
Τῆμος σοι πόλεμός τε καὶ ἐμφύλιος στάσις ἥξει. id eſt,
Felix omnino felix Sybarita futurus,
Dum rebus lætis venerabere numina diuum.
At ſimul atque illis mortalis homo anteferetur,
Tum veniet bellumq. tibi atq. domeſtica turba.

Euenit deinde, vt Sybarita quiſpiam ſeruum loris cæderet in agro, qui cum ad numinis aram confugiſſet, nihilominus perſequente domino cædebatur. Quod vbi vidit ſibi nihil profuiſſe numinis reuerentiam, protinus ad monumentum patris herilis confugit, atque ibi demum religione commotus herus, deſiſtit a cædendo. Itaque iuxta dei reſponſum, a Crotoniatis euerſi ſunt Sybaritæ. Aelius Lampridius in vita Heliogabali, ſcribit eos eodem anno periſſe, quo miſſum ex oleo & garo reperiſſent, quem ob id Sybariticum vocabant, vt modo diximus. Ceterum de Sybaritarum luxu, deq. calamitate, permulta retulit Athenæus libro duodecimo, ſi cui hæc non ſatisfaciũt. Quadrabit adagium in eos, qui neglectu deorum, aut ob intemperantem luxum ſubuertuntur.

Sybaritæ per plateas.

Συβαρῖται διὰ πλατειῶν, id eſt, Sybaritæ per plateas, Contra faſtuoſius ingredientes per viam, ſeſeq. velut oſtentantes. Sumptum adagium a faſtu luxuq. Sybaritarum. Aphricanus in oratione quæ Ceſtis inſcribitur: Sed enim, inquit, Sybaritæ faſtu præturgidi. Venuſtius erit, ſi paullo longius detorqueatur: veluti ſi de homine inſolentius ſe gerente, aut arrogantius de ſe loquente, aut de ſtilo phaleratiore dicas, συβαρίζεις διὰ πλατειῶν. Cognatum eſt illi, quod alio dictum eſt loco, [illegible]. Refertur adagium a Suida atque Zenodoto.

Syracuſana menſa.

Συρακουσία τράπεζα, id eſt, Syracuſana menſa, prælauta atque opipara dicebatur. Syracuſani enim vt erant olim opibus florentiſſimi, ita voluptatibus ac deliciis addictiſſimi.

addictiſſimi. Lucianus in dialogo Simili ac Polyſtrati: καὶ τράπεζα, inquit, ὑπὲρ τὰς Σικελικάς, id eſt, Ac menſæ Siculis lautiores. Athenæus libro duodecimo διεβόητοι δ᾽ εἰσὶν ἐπὶ τρυφῇ καὶ αἱ Σικελῶν τράπεζαι, id eſt, Celebres ſunt ob delicias & Siculorum menſæ. Addit ex Clearchi auctoritate, Siculos dicere apud ſe mare quoque dulce eſſe, quod gaudeant eduliis quæ mare porrigit. Meminit Siculæ menſæ Diogenes in epiſtola quadam ad Ariſtippum. Item Ariſtides in Pericle. Denique Strabo libro ſexto & hæc aliaq. plura commemorat. Plutarchus in vita Niciæ ex Diphilo refert: παχύς, ἀδηφάγος, σιτευτὸς Σικελικῷ, id eſt, Pinguis, & abdomine Siculo ſtercoratus ſiue ſaginatus: quod miramur quare Latinus interpres vertendum putarit, delibutus, cum illud ſignificet ſtercus bubulum, vtiliſſimum agrorum letamen. Plato in epiſtola quadam ad propinquos Dionis, negat ſibi felicem illam vitam in Siculis Italicisq. menſis ac reliquis voluptatibus ſitam unquam placuiſſe. De Syracuſanorum luxu meminit & Ariſtoteles in Politia eius gentis, addens Dionyſium minorem nonnunquam ad nonageſimum vſque diem ebrium perſeueraſſe, atque ob eam rem caecutientibus ac vitioſis oculis fuiſſe. Narrat Theophraſtus apud Athenæum, amicos illius & compotores in conuiuiis adſimulare ſolitos, non videre ſeſe vel cibos vel calices appoſitos, videlicet ad eum modum adulantes regi caecutienti: Vnde Διονυσιοκόλακες ſunt appellati. Apud eundem Ariſtophanes ἐν Δαιταλεῦσιν,

Ἀλλ᾽ οὐ ταῦτ᾽ ἐμάθετ᾽ ἐμοῦ πέμψαντος,
Ἀλλὰ μᾶλλον πίνειν, ἔπειτ᾽ ᾄδειν κακῶς, Συρακοσίαν τράπεζαν Συβαρίτιδάς τ᾽ εὐωχίας, id eſt, Atqui hæc quidem me duce non didiciſtis, verum bibere potius, deinde male canere, Syracuſanorum menſam Sybariticaq. conuiuia. Item Plato de Repub. tertio, Συρακοσίαν δὲ ὦ φίλε τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, ὡς ἔοικας, οὐκ αἰνεῖς, id eſt, Syracuſanam amice menſam, & Siculam in obſoniis varietatem non videris approbare. Athenæus libro decimoquarto citat Cratinum, qui prælautam culinam ac bene fumantē ac ſuauiter olentem deſcribens, ita loquitur,

Οἰκεῖν τις ἐν σπηλαίῳ μοι χάσματι
Λιβανωτοπώλης, ἢ μάγειρος Σικελικός. id eſt,
Habitare mi hoc videtur aliquis in ſpecu,
Qui tura odora vendit, aut Siculus coquus.

Apud eundem mox Antiphanes quoque laudat Siculos coquos, vt arte condiendi præſtantes. Verum his temporibus Siculi frugalitatem Hiſpanicam & Italicam ſic imitantur, vt propemodum ſuperent, huiusq. prouerbij gloriam plane perdiderunt. Quanquam Athenæus in Dipnoſophiſtis, inter opiparas menſas etiam Italicas recenſet. At his ſane temporibus priſcam illam frugalitatis laudem ſibi vendicarunt: quēadmodum & Græci ad priſtinam illam temulentiæ gloriam poſtliminio redierunt. Vnde Fauſtus Andrelinus Foroliuienſis poeta, non ſolum laureatus, verumetiam regius, atque etiam ſi diis placet, Regineus, vetus congerro meus, qui plus quam triginta iam annos in celeberrima Parriſiorum Academia poeticen docet, in carmine quod de pauimento Parriſienſi inſcripſit, adagionem in Anglos deriuauit: Menſa, inquiens, Britannis placet. [illegible]
[illegible]

Spithama vitæ.

Σπιθαμὴ τοῦ βίου id eſt, Spithama vitæ, hoc eſt, modus vitæ perpuſillus. Prouerbialis eſt figura, mutuo ſumpta a rerum menſoribus, apud quos Spithama ſeu palmus digitos duodecim continet, quantum ſcilicet longiſſimo digitorum porrectu complecti licet. Quin hodie quoque puſillum homunculum palmum aut pugillum hominis appellant idiotæ noſtrates. Translatum a fabris, qui quatuor digitis coniunctis metiuntur materiam, eam menſuram appellant palaſtam. interdum diducta manu a ſummo pollicis, uſque ad ſummum digiti medij, quam vocant σπιθαμήν. Refertur adagium a Diogeniano.

Noua Hymettia, ſalerna vetera.

Macrobius libro Saturnalium ſeptimo, Cur Diſari: mel & vinum diuerſis ætatibus habentur optima? Mel quod recentiſſimum: vinum, quod vetuſtiſſimum. Vnde eſt & illud prouerbium, quo vtuntur gulones: Mulſum quod probe temperes, miſcendum eſt nouo Hymettio, ſalerno vetulo. Quod adagium non videtur vbi nobis poſſit uſui eſſe, ſed tamen adſcripſimus, ne nihil omnino de popinis mutuati videremur. Niſi forte placeat eo torqueri ut dicamus, e diuerſis rebus quadam optime conſtari.

Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit, ſaluus erit.

Aelius Lampridius in vita Alexandri Seueri. Idem inquit, addebat ſententiam de furibus notam, & Græce quidem, quæ Latine hoc ſignificat: Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit, ſaluus erit. Quæ Græce talis eſt,

Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δούς, ἐκφεύξεται. id eſt,
Qui multa tollit, pauca dat, ſeruabitur.

Admonet adagium, id quod noſtris quoque temporibus vulgo factitant fures non omnino ſtupidi, non niſi magnis prædis iniiciendam manum, vt ſuperſit quo iudicem, ſi forte ſit opus, corrumpant atque exoculent. Ceterum qui parua tollunt, deprehenſi pendent, vtpote quibus nihil ſit quod impertiant præfectis.

In ſimpulo.

Mar. Tullius libro De legibus tertio agens de lege tabellaria, hoc eſt, de iure ferendorum per tabellam ſuffragiorum: Et auus quidem noſter, inquit, ſingulari virtute in hoc municipio quo ad vixit, reſtitit M. Gratidio, cuius in matrimonio ſororem, auiam noſtram habebat, ferenti legem tabellariam. Excitabat enim fluctus in ſimpulo, vt dicitur, Gratidius, quos poſt filius eius Marius in Aegæo excitauit mari. Hactenus Cicero. Quantum igitur coniectura conſequi licet, in ſimpulo fieri dicebant, quod in re minuta atq. humili fieret. Eſt n. ſimpulum, auctore Feſto, vas paruulum non diſſimile cyatho; unde mulieres diuinis rebus deditæ, ſimpulatrices vocentur. M. Varro ſcribit, vas eſſe minutim fundens, in cuius locū ſucceſſerit Epichyſis, unde veteres res minutas, nullinsq. pretij ſimpulauias appellabāt. Plinius libro 35. capite 12. In ſacris quidem

quidem etiam inter has opes non myrrhinis cryſtallinisue, ſed fictilibus prolibatur ſimpulis innocentius. Atteſtatur & M. Varro cum apud Nonium Marcellum ait, deos ipſos uili ſimpulo inuitari. Item Apuleius, In hodiernum, inquit, populus Romanus diis immortalibus Simpulo & Catino fictili ſacrificat. Sunt qui pro Sympulo legant Sympuuium, cuius meminit Iuuenalis ſatyra 6.

—Aut quis
Sympuuium ridere Numæ, nigrumq. Catinum,
Aut Vaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat.

M. Tullius in Paradoxis, Quid autem Numa Pompilius? minusne gratas diis immortalibus capedines ac fictiles urnulas fuiſſe, quam filicatas aliorum pateras arbitramur? Polemon apud Athenæum libro 11. tradit, ad ipſius etiamnum ætatem Græcos quoſdam bibere ſolitos ex fictilibus, uelut Argiuos in publicis conuiuiis, ac Lacedæmonios in feſtis, aut epiniciis, aut nuptiis virginum. Proinde non abſurdum videtur, ſi quis exiſtimet ſumptam allegoriam a puerorum luſu, quo ſolent per fiſtulam anguſtam in ſimpulum inſtantes, quaſi fluctus quoſdam & aquæ ſtrepitum excitare.

Proteo mutabilior.

Πρωτέως ποικιλώτερος, *id eſt, Proteo mutabilior, in uafrum & verſipellem competit. Lucianus in ſacrificiis, Iouē* ποικιλώτερον αὐτοῦ Πρωτέως *appellat, quod ſe ſubinde in alias atque alias formas transfiguraret. Plato in Ione,* ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ ὁ Πρωτεὺς παντοδαπὸς γίγνῃ στρεφόμενος ἄνω καὶ κάτω, *id eſt, Sed prorſus Protei in morem, in omnem ſpeciem verteris, ſurſum ac deorſum teipſum diſtorquens. Horatius in eos, qui facile vertunt ſententiam,*

Quo teneam uultus mutantem Protea nodo?

Item alibi.

Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.

Protea vocat tergiuerſantem, & quem Græci vocant δυσάλωτον, *id eſt, Deprehenſu difficilem. Porro fabulam Protei notiorem arbitramur, quā vt hic ſit recenſenda. Extat apud Homerum Odyſſeæ 4. & apud Maronem quarto item Georgicon. Simili figura diceretur & Vertumno inconſtantior. Nam hic deus in omnigenam ſpeciem ſeſe variat, vnde & nomen reperit apud Latinos. Horatius,*

—Vertumnis, quotquot ſunt natus iniquis.

Huius meminit Ouidius, deſcribens quemadmodum amans Pomonam deam, alias ſubinde formas aſſumpſerit. Et Ἐμπούσης ποικιλώτερος, *id eſt, Empuſa mutabilior. Cuius mentionem fecit Lucianus in commentario De ſaltationibus,* Ὄψει τοίνυν αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀλλοιουμένους, καὶ αὐτὸν μιμουμένους τὸν Πρωτέα. εἰκάζειν δὲ χρὴ τὴν Ἔμπουσαν τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην, *id eſt, Videbis igitur ipſos eodem in tempore ſubito in aliam transfigurari ſpeciem, atque ipſum referre Proteum. Quin & Empuſæ exemplum conferre oportet, quæ ſeſe in innumerabiles uertit formas. Meminit huius Ariſtoph. in Ranis,*

Καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν Δία θηρίον μέγα.
Ποῖόν τι; Δεινὸν, παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
Τοτὲ μὲν βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεύς, τοτὲ δ' αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τις. Ποῦ 'στι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω.
Ἀλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γυνή ἐστιν, ἀλλ' ἤδη κύων.
Ἔμπουσα τοίνυν ἐστί. *id eſt,*

At maximam profecto uideo beluam.
Qualem? Nouam, quæ in cuncta ſubito vertitur.
Modo bos, modo autem mula, rurſum fœmina
Pulcherrima. Age vbi eſt? recta ad illam iā feror.
At rurſus haud eſt mulier, immo iam canis.
Empuſa proinde eſt.

Interpres adſcribit. Empuſam ſpectrum quoddam eſſe quod ab Hecate ſoleat emitti videndum miſeris & calamitoſis. Id ſubinde conſueuit aliis atque aliis formis exhibere ſeſe. Quidam exiſtimant meridianis horis apparere ſolitum iis, qui parentant manibus. Sunt qui hanc ipſam Hecaten affirment eſſe; narrant autem uno videri pede, unde & nomen inditum putant ἀπὸ τοῦ ἑνὶ ποδὶ ἰέναι. *Demoſthenes ait Aeſchinis matrem, cui ipſe Leucothoa nomen mutaſſet, appellatam fuiſſe Empuſam, eo quod quæſtus gratia quiduis & faceret & pateretur.*

Amicus magis neceſſarius, quam ignis & aqua.

Ἀναγκαιότερος πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος, *id eſt, Amicus magis neceſſarius quam ignis & aqua. Hyperbole prouerbialis, admonens neminem eſſe tam diuitem aut potentem quin opus habeat amicorum officiis. Quemadmodum enim citra ignem & aquam non conſtat hominum vita, ita nec ſine conſuetudine atque opera familiarium, quos ob id ipſum Latini neceſſarios vocant, vt amicitiam neceſſitudinem. Innuit adagium duo quædam maxima commoda colligi ex amicitia, voluptatem, & vſum. Nihil eſt enim neque iucundius igni, neque vtilius aqua. Quam ob rem ſcripſit Horatius,*

Nil ego contulerim iucundo ſanus amico.

Item Euripides apud Plutarchum,

Εἰς ὄμματ' ἐλθεῖν φωτὸς εὐμενοῦς γλυκύ. *id eſt,*

Dulce eſt tueri hominis amici lumina.

Recenſetur adagium a Plutarcho, commentario quem inſcripſit, Quo pacto ſit dignoſcendus aſſentator ab amico, Καθ' ὃ δὴ καὶ λέγεται, πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκαιότερος, *id eſt, Quapropter dicunt etiam, amicum igni quoque & aqua magis neceſſarium eſſe. Extat & apud Ariſtotelem in Moralibus, & apud Ciceronem in Lælio. Hodieq. vulgus indoctum habet in ore, quod eſt ueriſſimum: Tolerabilius viui ſine pecuniis, quam ſine amicis.*

Lupus circum puteum chorum agit.

Λύκος περὶ τὸ φρέαρ χορεύει, *id eſt, Lupus circum puteum chorum agit. In eos dicetur, qui ſumpta inaniter opera, ſpe ſua fruſtrantur. Aiunt enim lupo morem eſſe, vt ſi quando ſitiat nec tuto ſe poſſit demittere, circum puteum oberret, fruſtra inhians aquæ, quam non poſſit contingere. Sunt qui parœmiam inde ductam exiſtiment, quod aliquando veniat uſu, vt lupus pecudem aliquam, aut hominem inſectetur: qui poſtea quam ſe in puteum, quempiam altiorē metu demiſerit, obābulat ille, veluti q. ſaltātiū in modū in orbē circūagitur, p̄da cupiditate, qua tamē potiri nō queat.*

Plutarchus in commentario, cui titulus, Quomodo poſſit adulator ab amico dignoſci, οἱ χρώμενοι προπηλακίζουσιν αὐτούς, τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄρχησιν ἀτεχνῶς ὀρχούμενοι. id eſt, Qua qui vtuntur, ſeipſos quoque in perniciem adducunt, re vera ſaltationem illam circum puteum ſaltantes. Loquitur autem de dicacitate intēperanti & virulenta, qua fit, vt nec illis quidquam vtilitatis adferamus, in quos dicimus, & nobis ipſis maximum malum conciliemus. Refertur adagium a Zenodoto, Suida, Diogeniano.

Lydius currus.

Λύδιον ἅρμα, *id eſt, Lydius currus. Hoc ſcommate notabantur, qui in certamine quopiam longe ceteris eſſent inferiores. & παρὰ λύδιον ἅρμα θεῖν. id eſt. Iuxta Lydium currum curris. Plutarchus in libello quem inſcribit, De dignoſcendo aſſentatore ab amico, Τὸν δὲ κρείττονα τρέμει καὶ δέδοικε, οὐ μὰ Δία παρὰ λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ἀλλὰ παρὰ χρυσὸν ἑφθόν, id eſt, Ceterū ſuperiorem metuit ac veretur, non hercle ad currum Lydium pedes ingrediens, ſed ad aurum purum. Refertur adagium a Diogeniano. Quidam ad Pelopem Lydum referunt, qui ſuo curru vicerit Oenomaum ſocerum, in quibus eſt Gregorius Nazianzenus, ſic vſurpans, vt dicat ſe tanto eſſe inferiorem eximiis Baſilij virtutibus, quantum pedes abeſt a Lydio curru. Effertur & ad huc, vt diximus, modū parœmia, Παρὰ λύδιον ἅρμα θεῖν. id eſt, Præter Lydium currum currere, aut iuxta Lydium currum, vt pedes intelligatur certare cum Lydio curru velociſſimo, quod quidem certamen nimis inique comparatum videatur. Achilles apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi, pedeſtri curſu certat cum quadriga, & vincit. Plutarchus in vita Niciæ e Pindaro allegat, Οὐ γὰρ μὰ Δία, inquit, παρὰ λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ὥς φησι Πίνδαρος, id eſt, Nō enim per Iouem iuxta Lydium currum pedes incedēs, vt inquit Pindarus. Herodotus libro primo tradit, olim Lydios præ ceteris equitatu valuiſſe, nec aliter fere niſi ex equis pugnare.*

Cinclus.

Κίγκλοι, *id eſt, Cincli, ruſticano prouerbio dicebantur præter modum pauperes, quibus neque domus eſſet, neque quidquam quod ſuum poſſent dicere. Qualem Catullus deſcribit Furium, cui neque villula fuerit, neque domus, neque arca. Cinclus enim auis quædam eſt imbecillis, atque inualida, ita vt non poſſit ipſa ſibi propriū nidum parare, proinde oua nidis ſupponit alienis. Vnde & ruſtici verterunt in adagionem, vt mendicos & errones Cinclos vocent. Auctor Aelianus libro De naturis animantium duodecimo. Quod genus homines Græci ἀνεστίους vocant, hoc eſt, expertes penatium. Suidas tradit Cinclum auem eſſe maritimam, gracilem, nulloq. ferme corpore, cui peculiare ſit clunium pennas ſubinde mouere, vnde & nomen additum σεισοπυγίς, nimirum ab agitatione caudæ. Eam prouerbio feciſſe locum, quo Menander ſit vſus in Thaide,*

Πτωχότερος εἶ λεβηρίδος καὶ κιγκάλου. *id eſt,*
Mendicior Leberide atque Cincalo.

Hinc κιγκλίζειν dici, pro eo quod eſt, commoueri, & obſtrepere.

Quæ ſub alis fiunt.

Αἱ ὑπὸ μάλης πράξεις, *id eſt, Facta ſubalaria, Prouerbiali figura dixiſſe videtur Plutarchus in commētario quod inſcribitur, Quo pacto ſit dignoſcendus adulator ab amico: Ῥᾴθυμος inquiēs, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἀποκνηρός, ἐν ταῖς ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπροφάσιστός ἐστι, id eſt, Ad laborem & res honeſtas ſegnis, in his rebus quæ ſub ala fiunt, nihil recuſat. De adulatore loquitur, ad honeſta officia tum pigro, tum inutili: ad voluptaria miniſteria prompto: videlicet ad ſcortum cum fide adducendum, ad comparanda opſonia, ad inſtruendum conuiuium. Equidem opinamur, ob id adulationi ſub alis ſedem datā eſſe, quod hæ corporis partes titillationē præcipue ſentiant, ſiue ob cutis tenuitatem, ſiue quod inſolitus nobis earum contactus partium: ſiue quod is locus venulas habeat, quibus frictu calefactis, eiuſmodi naſcatur delectatio. Ariſtoteles ſectione 35. Problemate 2. indicat, ſub alis potiſſimum, ac ſub pedum veſtigiis fieri titillationem, coniectans in cauſſa eſſe, vel quod ibi cutis ſit mollior, vel quod contactus ſit inſolens, quod idem vſu venit in auribus. Quid autem aliud eſt adulatio, quam aurium pruritus quidam & gargarizatio? Vnde Lucianus in dialogo quodam Charontis, Menippi & Mercurij, philoſophum quempiam omnibus exuens vitiis: σὺ ἔτι τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχεις τι. μένιππε. κολακείαν ὦ Ἑρμῆ, πολλὰ σοὶ τῷ βίῳ χρησιμεύσασαν εἶπε. id eſt, Vnum quiddam adhuc ſub alis geſtat, quod eſt omnium grauiſſimum. Quid nā Menippe? Adulationem Mercuri, quæ illi plurimum attulit emolumenti in vita: niſi ſi quis malit ὑπὸ μάλης, ita dictum, ut alibi Lucianus dixit, ὑπὸ κόλπου, ſub ſinu, ſignificans eum Veneris vſum, qui non vacat turpitudine. Nam oſcula, quæq. ſupra ſinum fiunt, vtcumq. cum honeſtate poſſunt cohærere. ceterum infra aſinum ἄλην ἔχειν.*

Simul ſorbere & flare difficile.

TRANIO *ſeruus apud Plautum in Moſtellaria, obiurgatus eſt ab hero, quod non maturius rediſſet: cum ille ſe alıubi fuiſſe diceret, nec ſimul apud herum eſſe potuiſſe, & illud quod iuſſus fuerat, peragere: Si nolles, inquit, verbum hoc cogitare, ſimul flare ſorbereq., haud factu facile eſt. Commode vtemur hoc adagio, ſi quando ſignificabimus, negotia quæpiam id genus eſſe, vt pariter ab iiſdem tractari non queant. Veluti ſi quis conetur ſimul & litteris & voluptatibus vacare: ſimul amoribus & parſimoniæ indulgere: ſimul vxori ſtudijsq. ſatisfacere: Quemadmodum fieri non poteſt, vt quis eodem in tempore ſorbeat, hauſto ſpiritu, & flet, emiſſo halitu. Affine videtur huic adagio illud Phocionis ad Antipatrum: Οὐ δύνασαι μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι, id eſt, Non potes me ſimul & adulatore vti, et amico. Ad hæc ſenarius ille, qui falſo Senecæ inſcribitur:*

Amare & ſapere, vix deo conceditur.

Quodq. ait Terentium imitatus Horatius,

Nihilo

Nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire pares certa ratione, modoq.

Mar. Tullius Philippica 11. Duas tamen res magnas præſertim, non modo agere uno tempore, ſed ne cogitādo quidem explicare quiſquam poteſt.

Manum admouenti fortuna eſt imploranda.

Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα δεῖ τὰν τύχαν ἐπικαλεῖν, *id eſt, Manum admouenti fortuna inuocanda eſt. Admonet adagium, ita fidendū eſſe diuino auxilio, vt nihilo ſegnius, quantum in nobis eſt, etiam ipſi noſtra adnitamur induſtria: alioqui non audituros ſuperos inertium ac deſidioſorum uota.*

Plutarchus in Apophthegmatis Lacedæmoniis, refert apud eam gentem deos deasq. omnes haſtatos fingi ſolere: Venerem etiam ipſam armis indutam, tamquam ne illi quidem otium agant, ſed bellicis ſtudiis exerceantur: Addunt, inquit, & prouerbium,

Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα τὰν τύχαν καλεῖν. *id eſt,*
Manum admouenti ſunt uocanda numina.

Aeſchylus apud Stobæum,

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός. *id eſt,*
Huic qui laborat, numen adeſſe aſſolet.

In eandem ſententiam Pindarus in nemeis, Εἰς ἄκρον ἀρετᾶς ἦλθον σὺν πόνοις, σὺν θεῷ δὲ τύχᾳ, *id eſt, Ad ſummum uirtutis apicem peruenerunt, qui guſtarunt labores, non autem ſine dei fortuna. Proinde nec ita fidendum induſtria, vt diuinam opem negligamus: nec ita rurſum pendendum ab illa, vt noſtrum prætermittamus officium. Alluſiſſe uidetur huc Aeſchylus in Perſis,*

Ἐγὼ δέ που
Διὰ μακροῦ χρόνου τάδ' ηὔχουν ἐκτελευτήσειν θεούς,
Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτός, χὠ θεὸς συνάπτεται, *id eſt.*
Plurimo iam tempore a deis
Optaueram hæc vt dextra conficerent mihi. at
Vbi vigilas ipſe, dij quoque admouent manum.

Refertur ex eodem:

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός. *id eſt,*
Adeſſe gaudet ſed laboranti deus.

Nonnulli, quorum eſt Suidas, adagii huius originem ad apologum referunt. Ruſticus quidam cum plauſtrum hæreret in lama, otioſus inuocabat Herculem. At ille adſtans, Admoue, inquit, manum rotæ, ac ſtimula boues, itaq. deum inuoca.

Τὴν χεῖρα προσφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Quam quiſque norit artem, in hac ſe exerceat.

M. TVLLIVS *Tuſculanarum quæſtionum libro primo: Sed hic quidem quamuis eruditus ſit, ſicut eſt, hac magiſtro concedat Ariſtoteli, canere ipſe doceat. Bene enim illo prouerbio Græcorum præcipitur,*

Quam quiſque norit artem, in hac ſe exerceat,

Hactenus Cicero. Eſt autem ſenarius iambicus, admonens, vt quarum rerum ſumus periti, in his duntaxat diſputandis tractandisq. verſemur: quarum vero ſumus rudes, eas doctioribus concedamus, neque profeſſionem alienam nobis uindicemus, neque in meſſem alienam mittamus falcem, neue ſutores vltra crepidam iudicemus. Apud A. Gellium Plato ex Euripide citat, ſed in ſenſum non nihil diuerſum a Ciceroniano, nempe ſuo quemq. vitæ inſtituto ſtudioq. impenſe delectari, quod in eo ſe laudem aliquam aſſecuturum cōfidat. Accidit, inquit, illis illud Euripidis: Qua in re clarus quiſque eſt, ad eam properat, & diei partem illi plurimam impertit, in qua ipſe ſe exuperet: contra, in qua ſtupidior ac nihili ſit, inde effugit, eamq. contēnit. Porro verſus quem Latine refert M. Tullius, eſt apud Ariſtophanem in fabula, cui titulus, σφῆκες: *is eſt eiuſmodi,*

Ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. *id eſt,*
Quam quiſque nouit artem, in hac ſe exercitet.

Quo quidem loco interpres admonet inter prouerbia celebrari. Vſurpauit Stratonicus citharœdus apud Athenæum libro 8. Qui muſico cuipiam, qui prius fuerat holitor, de harmonia cum ipſo diſputanti reſpōdit, ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. *Quanquam in æditione Aldina legitur* ἔρδει *pro* ἔρδοι. *Ad hoc prouerbium alluſit Horatius ita ſcribens:*

Nauem agere, ignarus nauis, timet abrotanū ægro
Nō audet niſi qui didicit dare. Quod medicorū eſt,
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti, doctiq. poemata paſſim.

Idem in epiſtola ad Villicum,

Quam ſcit uterq. libens cenſebo exerceat artem.

Huc pertinet illud Pindaricum, quod refert Plutarchus in commentario quem ſcripſit, περὶ τῆς εὐθυμίας, Τῷ ἅρματι ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς, παρὰ ναῦν δ' ἰθύει τάχιστα δελφίς, κάπρῳ δὲ βουλεύοντι φόνον, κύνα χρὴ τλάθυμον ἐξευρεῖν. *id eſt, Equus in quadrigis, in aratro bos. Nauem ocyſſime præuertitur Delphinus: apro cædem molienti inueniendus eſt canis laborum patiens. Videlicet ſignificat unumquemq. adhibendum ad id quo valet. Athenæus libro 8. Cum Ptolemæus cum Stratonico citharœdo contentioſius diſputaret de citharistica,* ἕτερόν ἐστιν ὦ βασιλεῦ σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον, *id eſt, Aliud eſt, inquit, rex ſceptrum, aliud plectrum. Et apud Plinium libro trigeſimoquinto, cap. decimo, Apelles Alexandro Magno in officina multa imperite diſſerenti de pictura, comiter ſuaſit ſilentium, admonens illum rideri a pueris qui colores terebant.*

Dedi malum & accepi.

DEDI MALVM *& accepi. Beticum adagium eſt, quo licebit vti, quoties eiuſmodi permutatio uidebitur facta, vt malum pro malo ſit redditum & par pari relatum, veluti ſi quis improbum generum dediſſet, ac nurum item improbam recepiſſet. Recenſetur & explicatur a Plinio iuniore in Epiſtolis. Cæcilius, inquit, Claſſicus, homo fœdus, & aperte malus, proconſulatum in ea parte non minus uiolenter quam ſordide geſſerat, eodem anno, quo in Africa Marius Priſcus. Erat autem Priſcus ex Bætica, ex Africa Claſſicus: inde dictum Beticorum (vt plerunq. dolor etiam venuſtos facit) non illepidum ferebatur: Dedi malum & accepi. Congruet & in eos qui liberos ſuos cōmittūt malis præceptoribus, & recipiunt eos peiores quā tradiderāt. Rurſum in eos qui laceſſunt illos, unde grauius*

læduntur, quod vſu venire tradunt iis qui in Aegypto venantur onagros. Nam animal laceſſitum frequenter calcitrando lapides miſſos retorquet in iaculantes tanto impetu, vt pectora inſequentium penetrent, aut caput fractis oſſibus diſplodant. Vnde et inſtrumento bellico nomen inditum, auctor Ammianus libro 23.

Carpet citius aliquis, quam imitabitur.

Μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται. *id eſt,*

Reprendet aliquis citius, atque imitabitur.

Senarius hic Apollodori pictoris operibus inſcribi conſueuit, qui primus umbrarum imitationem inuenit. Refertur ad hunc modum, μωμήσεταί τις ῥᾷον ἢ μιμήσεται. *Apte dicetur de re quapiam artis abſoluta, atque inimitabili. Porro res egregias multo procliuius eſt carpere, quam æmulari. Ceterum eſt elegans* παρονομασία *in duabus uocibus Græcanicis* μωμήσεται, *&* μιμήσεται, *quæ cum ſono minime diſtent, tamen res declarāt longe diuerſiſſimas. Huc alluſit Plin. libro 37. cap. 11. Imitati multi, æquauit nemo. Theognis in eandem ſententiam,*

> Μωμεῦνταί με πολλοὶ ὁμῶς κακοὶ ἠδὲ καὶ ἐσθλοί.
> Μιμεῖσθαι δ' οὐδεὶς τῶν ἀσόφων δύναται. *id eſt,*
> *Carpunt me plures docti indoctiq. imitari*
> *Nos indoctorum de grege nemo valet.*

In foribus adeſſe.

Περὶ τὰς θύρας, *id eſt, In foribus adeſſe, dicitur allegoria prouerbiali, quod inſtat, iamq. in proximo eſt. Plutarchus,* Πυρετὸς περὶ θύρας ἐστί, *id eſt, Cum febris in foribus adeſt.*

Alia Lacon, alia aſinus illius portat.

Ἄλλα μὲν Λάκων λέγει, ἄλλα δ' ὁ κάνθων οἴσει, *id eſt, Alia quidem Lacon dicit, alia Laconis aſinus portat. Effertur apud quoſdam & ad hunc modum parœmia,* ἄλλα μὲν Λεύκων λέγει, ἄλλα δ' ὁ Λεύκωνος ὄνος φέρει, *id eſt, Alia Leucon, alia Leuconis aſinus portat. In eos dicebatur quorum oratio diſſentiret a factis. Natum aiunt ab huiuſmodi quodam euentu. Agricola quiſpiam nomine Leucon, ſolitus eſt utres melle plenos floreis obuoluere. Rogatus autem ab exactoribus vectigalium, quidnam portaret, ordeum ſe portare reſpondebat, videlicet quo minus pecuniæ perſolueret. Sed cum eueniſſet aliquando, vt lapſus in terram aſinus onus effudiſſet, accurrerunt exactores, in reponendis ſarcinis auxilio futuri. Verum vbi interim cognouiſſent, mel in vtribus eſſe, non ordeum, Leuconem obtorto collo abduxerunt, tanquam qui ſe debito uectigali fraudaſſet. Atq. illud ridentes addiderunt, alia Leucon, alia portat aſinus. Nam in nonnullis codicibus, dicit, nō additur, atque ita noſtra ſententia dictum ſeſtiuius redditur. Ea uox poſtea uerſa eſt in adagionem. Refertur a Zenodoto, & a Diogeniano.*

Corpore effugere.

CORPORE *effugere, eſt periculum iam imminens, ac pæne premens, arte quadam declinare. Tranſlatum a gladiatoribus, ictum modico corporis flexu fallētibus. M. Tullius in Catilinam inuectione prima, Quot ego tuas petitiones ita coniectas, vt vitari poſſe non viderentur, parua quadam declinatione, &, vt aiunt, corpore effugi. Hactenus Cicero. Itaque quoties aliquē diſcrimine quam minimo a periculo abfuiſſe ſignificabimus, corpore declinatum malum dicemus. Minus enim periclitantur, qui mœnibus, aut alio quopiā obiectu defenduntur: verum qui nudi telis obiecti, nihil habent quo ſe tueantur, niſi commodo corporis deflexu, ii demum in extremo periculo uerſari videntur. Pæne diuerſa figura dixit Catullus,*

> *Contra nos tela iſta tua euitamus amictu.*

id eſt, Facile depellimus, non ſecus quam muſcarum inſultus.

De alieno ludis corio.

DE *alieno corio ludere, prouerbio dicuntur, qui ſecurius agunt, ſed alieno periculo. Sumpta allegoria uel a coriariis, vel ab Apologo quopiam, uel a ſeruis, qui ſi quid peccatum ſit, tergo dant pœnas. Apuleius in Aſino aureo lib. 7. Quod ſi quo modo ceteri latrones perſenſerint, non rurſus recurres ad aſinum, & rurſum exitium mihi parabis. Reuera ludis de alieno corio. Verba ſunt aſini puellam accuſantis, quod cum prius illius culpa fuiſſet in diſcrimen adductus in fuga, nunc denuo comitatur, vt ſit rurſum fugiendum, idq. ſuo potiſſimum periculo. Alluſum eſt autem ad aſini corium, quod mortuis detrahitur. Eſt ſimile quiddam & apud Plautum: De meo tergo degitur corium, id eſt, res meo fit periculo. Neque diſſimile quod refert Feſtus, pro ſcapulis, id eſt, pro periculo plagarum. Non admodum abludit ab hac forma, quod Seneca iocatur in Declamationibus: Cicero patri de corio Ceſtii ſatisfecit. Nā is Ceſtius erat ex eorum numero, qui contemnebant Ciceronis ingenium, hic cum forte accumberet in eodem conuiuio cum Cicerone M. Tullii filio, qui tum Aſiam obtinebat, & ſubmonente quopiam e famulis, cognitū eſſet eum eſſe Ceſtium, cuius iudicio nihil ſciret M. Tullius, ilico ſublatus e conuiuio, iuſſus eſt flagris cædi. Circumfertur apud noſtratium vulgus non abſimile huic prouerbium, Ex alieno tergore lata ſecari lora. Quo quidem ſignificant unumquenque minus eſſe parcum in alieno quam in ſuo. Tertullianus in libello De pallio, ſecus aliquanto vſurpauit. Hoc ſoli Chamæleonti datum, quod vulgo dictum eſt, de ſuo corio ludere. Senſit Chamæleontem pro ſuo arbitrio vertere colorem cutis.*

In herba eſſe.

VBI *ſpem immaturam indicamus, ac longius adhuc abeſſe vt conſequaris, in herba eſſe dicimus. Sumpta metaphora a ſegetibus, teneris adhuc & herbeſcentibus, de quibus nihil adhuc certi ſibi poſſit agricola polliceri, propterea quod plurimi caſus ſolent incidere, qui non ſinant cultorem optato potiri. Verum ubi iam demeſſam ſegetem in horrea conuexit tum demum vtcunq. tutum eſt bene ſperare. Ouidius in epiſtola Helenæ ad Paridem,*

> *Sed nimiū pperas, et adhuc tua meſſis in herba eſt,*
> *Hæc mora ſit uoto forſan amica tuo.*

Perſius in ſatyra ſexta,

> *Emole, quid metuis? occa, et ſeges altera in herba eſt.*

Cornelius Tacitus in dialogo De oratoribus, in herba dixit, pro eo quod eſt, momentaneum, moxq. peritu-

rum,

rum, quia ante tempus decerptum. Agit illic de plauſu qui datur poetis recitantibus ſua carmina. Omnis, inquit, illa laus intra vnum aut alterum diem, velut in herba vel flore præcepta ad nullam certam & ſolidam peruenit frugem, nec aut amicitiam inde refert, aut clientelam, aut manſurum in animo cuiuſquam beneficium, ſed clamorem vagum & voces inanes & gaudium volucre.

In alieno ſoro litigare.

PROVERBIVM *reſipit hæc quoq. figura, In alieno ſoro litigare, pro eo quod eſt, in re noua, cuiq. nondũ aſſueueris verſari. Habent enim diuerſas litium formulas, variasq. tractandarum cauſſarum rationes, quarum qui rudis ſit, is tanquam hoſpes in peregrina regione multa deſideret neceſſe eſt. Martialis in præfatione libri duodecimi, Accipe ergo rationem, in qua hoc maximum & primum eſt, quod ciuitatis aures quibus aſſueueram, quæro, & videor mihi in alieno foro litigare.*

In ſeditione vel Androclides belli ducem agit.

Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ Ἀνδροκλείδης πολεμαρχεῖ. *id eſt,*

Seditione orta dux eſt etiam Androclides.

Carmen Heroicum prouerbio celebratum, in homines contemptos & humiles, qui per occaſionem aliquam incidentem, dignitatem ſortiuntur. Quemadmodum in rerum tumultu nonnunquam infimi quidam pro tempore regnant. Refertur a Suida, Diogeniano, atq. item à Plutarcho in vita Niciæ, & apud eundem in commentario περὶ φιλαδελφίας. *Effertur etiam ad hunc modum,*

Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔμμορε τιμῆς. *id eſt,*

Rebus turbatis vel peſſimus eſt in honore.

Citat idem in comparatione Lyſandri & Syllæ, niſi quod illic Aldina æditio mendoſe habet, πάγκαλος *pro* πάγκακος. *Ruſum effertur hoc pacto,*

Ἐν γὰρ διχοστασίῃ καὶ ὁ κάρκινος ἔμμορε τιμῆς. *id eſt,*

Fert rebus deſperatis & cancer honorem.

Ad hanc ſententiam pertinet & illud, Græcis prouerbij vice celebratum,

Καιρῷ τυχὼν γὰρ καὶ ὁ πτωχὸς ἴσχυσε μέγα. *id eſt,*

Mendicus etiam plurimum in loco poteſt.

Inter indoctos etiam Corydus ſonat.

Ἐν ἀμούσοις καὶ κόρυδος φθέγγεται, *id eſt, Inter amuſos & Corydus ſonat. Quadrabit in quoſdam, qui apud idiotas audent ſeſe velut eruditos venditare, inter doctos alioqui prorſus elingues, id quod citra metaphoram eleganter extulit Euripides in Hippolyto coronato,*

Οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς

Φαῦλοι, παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν. *id eſt,*

Apud eruditos qui nihil valent, apud

Plebem imperitam præminent facundia.

Corydus viliſſimum auiculæ genus, minimeq. canorũ, ſtrepit tamen vtcunq. inter aues mutas, apud luſciniam canens ferri nequaquam poſſet. Huc adſcribendũ arbitramur, quod, vt refert Athenæus lib. 6. non illepide dixit Philoxenus paraſitus, cognomento Pternocopis, in alterum paraſitum nomine Corydum: cum enim incidiſſet ſermo quod turdi magno emerentur, præſente Corydo, de quo rumor erat obſcœni obſequij. At ego, inquit, memini Corydum obolo fuiſſe æſtimatum. Paraſitis autem ſolent indi nomina cõtemptus. Quamquam hic Corydus narratur in dictis fuiſſe lepidus. Corydum autem minime canorum eſſe teſtatur & Græcum epigramma, licet ἄδηλον,

Εἰ κύκνον ἄδοντα κόρυδος παρανίσεται ᾄδων,

Τολμῶσι δ' ἐρίσαι σκῶπες ἀηδονίσιν,

Εἰ κόκκυξ τέττιγος ἐρεῖ λιγυρώτερος εἶναι,

Ἶσα ποιῶν καὶ ἐγὼ τῷ Παλλαδίῳ δύναμαι. *id eſt,*

Si corydus cygnum queat æquiparare canendo,

Noctua concertet ſi philomela tibi,

Coccyx ſi iactet ſe voce anteire cicadam,

Tunc ego Palladio par potero eſſe meo.

Quæuis terra patria.

Πᾶσα γῆ πατρίς *id eſt, Quæuis terra patria. Hemiſtichium eſt oraculi, quondam redditi Meleo Pelaſgo, de victoria conſulenti, cuius meminit & Mnaſeas, teſte Zenodoto, & Dionyſius Chalcidenſis. Admonet adagium, virum ſapientem ac bonum, vbicũq. gentium vixerit, ſelicem eſſe. Vnde & Socrates interrogatus, cuiatis eſſet,* κόσμιον, *id eſt, mundanum ſe eſſe reſpondit. Idem innuit Ariſtophanes in Pluto, cum ait,*

Πατρὶς γάρ ἐστι πᾶσ' ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ. *id eſt,*

Illic enim patria eſt, vbi tibi ſit bene.

Dicuntur hæc a Mercurio, cupiente vel cælo reiecto, in Chremyli iam diuitis adſciſci familiam. Vſque adeo credebat ibi demum eſſe patriam homini, vbicunq. feliciter ageret: illic exilium, vbi parum commode viueret. Fertur hic quoq. verſiculus prouerbialis,

Τοῖς γὰρ καλῶς πράσσουσι πᾶσα γῆ πατρίς. *id eſt,*

Solum omne patria proſpere quicunq. agit.

Cicero Tuſculanarum quæſtionum libro quinto, ſignificat eſſe dictum Teucri ex tragœdia quapiam. Itaque ad omnem rationem, Teucri vox accommodari poteſt: patria eſt, vbicunque eſt bene.

Odium Vatinianum.

ODIVM *Vatinianum, pro capitali, ac vehementer acerbo. Vatinius, in quem acerrime M. Tullius inuectus eſt, in tãtum odium populi Romani peruenerat, iam detectis illius flagitiis, vt in prouerbium ceſſerit, odium Vatinianum. Catullus, Munere iſto*

Odiſſem te odio Vatiniano.

Odium nouercale.

CONSIMILI *figura legimus, odium nouercale, propterea quod nouercis omnibus innatũ ſit fatale quoddam & irreconciliabile odiũ in priuignos, id quod eleganter indicat epigramma Græcum, quod haud grauabimur adſcribere. Fertur aũt titulo Callimachi, nec illo quidem indignum auctore.*

Στήλην μητρυιῆς μικρὰν λίθον ἔστεφε κοῦρος,

Ὡς βίον ἀλλάξασαν, καὶ τρόπον ἠρεμέοντα.

Ἡ δὲ τάφῳ κλινθεῖσα κατέκτανε παῖδα πεσοῦσα.

Φεύγετε μητρυιῆς καὶ τάφον οἱ πρόγονοι.

Quorum carminum elegantiam cum haud neſciremus nos non aſſecuturos, tamen quo poſſent intelligi, vtcunque vertimus,

Exiguo lapidi puer addit ſerta nouercæ,

Mutaſſe vt vitam, ſic ratus ingenium.
At puerum extinguit tumulo hæc illapſa; nouerca
Priuigni exanimem vel tumulum fugite.
Euripides in Alceſtide:
Ἐχθρὰ γὰρ ἡ 'πιοῦσα μητρυιὰ τέκνοις
Τοῖς πρόσθ', ἐχίδνης οὐδὲν ἠπιωτέρα.
Hoſtis nouerca eſt ante natis liberis,
Nihiloq. mitior nocente vipera.

Perdidiſti vinum infuſa aqua.

Ἀπώλεσας τὸν οἶνον ἐπιχέας ὕδωρ.
Vini liquorem perdidiſti infuſa aqua.
Verba ſunt Polyphemi ex tragœdia Ariſtij, cui titulus Cyclops, teſte Chamæleonte in Satyris. Sic enim increpat Vlyſſem vinum aqua temperãtem. Antiquitus merum bibebant, non ſine noxa, donec Staphilus Sirheni filius, oſtendiſſet vinum aqua diluere. Nã huius hoc inuentum, teſte Plinio libro 7. Dicetur in eos, qui in initio quædam recte faciunt: deinde quamuis leui de cauſſa, benefacta malefactis ſubuertunt. Vlpianus apud Athenæum in eum, qui βαυκίζειν *dixerat pro* καμπίζειν, *idq. barbare,* Σὺ δ' ἡμῖν ἐκ γᾶς συβοίνας ὄνομα πριάμενος, ἀπώλεσας τὸν οἶνον, ἐπιχέας ὕδωρ. *id eſt, Tu vero nobis ex terra ſubulca vocabulum mercatus, perdidiſti vinum infuſa aqua. Cyclops enim vt barbarus ac temulentus (talem inducit etiam Homerus) ſic exiſtimat vinum aqua corrumpi, cum e diuerſo ſapientũ iudicio reddatur melius ac ſalubrius. Vnde & Plato admonet, vt Bacchum temulentum deum Nymphis ſobriis deabus temperemus. Idem docet epigramma Græcum Meleagri, id eſt huiuſmodi,*
Αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον, ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος
Νίψαν, ὑπὲρ τέφρας ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον. *id eſt,*
Bacchus vt e flammis puer exiluſſet, in vndis
Tinxerunt Nymphæ ſordidum adhuc cinere.
Hinc iunctus Nymphis eſt Bacchus gratus; at ignẽ
Ardentem capies, hunc niſi miſcueris.
Quãquam vinum largius dilutum illud habet noxæ, quod in poſterũ diem grauius dolet caput qui biberit, quã ſi merum bibiſſet. Ariſtoteles id eſſe putat in cauſſa, quod vinum per ſe craſſius, acceſſione aquæ factum ſubtilius, citius penetrat anguſta capitis foramina, meri noxam, cuius adhuc multam vim obtinet, eodem tranſmittens, præterea concoctu difficilius eſt.

Abiecit haſtam. Rhipſaſpis.

HASTAM *abiicere dicitur vtiq. prouerbiali figura, quã cauſſæ ſuæ diffiſus, abiicit animum, ac deſinit contra conari. Cicero pro L. Murena, Vides ne tu illum triſtem demiſſum? Iacet, diffidit, abiecit haſtam. Græcis iſtę prouerbiali conuitio dicuntur* ῥίψασπιδες, *ignaui ac timidi, quiq. in acie locum deſerunt, ac clipeum abiiciunt, quo probro notatus eſt Demoſthenes. Lucianus in Ioue Tragœdo,* Καὶ δῆλός ἐστιν ἀποῤῥίψων τὴν ἀσπίδα, *id eſt, Ac plane videtur ſcutum abiecturas. Vſq. adeo vero probroſum habebatur antiquitus clipeum abiicere, vt Lacedæmonij Archilochum e finibus ſuis iuſſerint excedere, quod ſcripſiſſet, ſatius eſſe clipeum abiicere, quã interire, teſte Plutarcho in Apophthegmatis Laconicis. Id Archilochi diſtichon refertur ab Ariſtophane in fabula, cui titulus,* εἰρήνη, *eſtq. huiuſmodi,*
Ἀσπίδι μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ
Ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων, *id eſt,*
Scuto aliquis gaudet Saiorũ, ego quod bene pulchrũ
Deſerui nolens inter opaca rubi.
Interpres admonet, Saios eſſe Thraciæ populos, aduerſus quos bellans Archilochus, fugerit abiecto clipeo. Cuius exemplum poſtea ſecutus eſt Demoſthenes, ad dicendum quam pugnãdum inſtructior. Notatur apud Ariſtophanẽ et Cleonymus hoc nomine, vt in Veſpis,
Ἀπέβαλε τὴν ἀσπίδα. *id eſt, Abiecit clipeum.*
Quin & Iſocrates in oratione quam ſcripſit de Pace, declarat infames olim habitos qui vel ordinem deſeruiſſent, vel clipeum abieciſſent. Idem indicat Aeſchines aduerſus Timarchum, quod qui nõ fuiſſet in bello, aut qui haſtam abieciſſet, ei non licebat in concione quidquam agere. Poſtremo Ariſtoteles libro Moralium 3. inter ea quæ lex vetat, commemorat τὸ μὴ λείπειν τὴν τάξιν, μηδὲ φεύγειν, μηδὲ ῥίπτειν τὰ ὅπλα, *id eſt, non deſerere ordinem, non fugere, non abiicere arma. Et aliquanto poſt, agens de iniuſtis, qui tamen* πλεονέκται *dici non poſſunt, quod nihil capiant inde lucri, exempli loco ponit* τὸν ῥίψαντα τὴν ἀσπίδα διὰ δειλίαν, *id eſt, qui ob metum & ignauiam clipeos abiecerunt. Tale quiddam, opinamur, ſubindicat Horatius in Lyricis, cum ait,*
Tecum Philippos & celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula.
Qu. Curtius lib. 3. Tum ceteri diſſipantur metu, & qua cuiq. patebat ad fugam via, erumpunt, arma iacientes quæ paullo ante ad tutelã corporum ſumpſerant: adeo pauor etiam auxilia formidabat. Eſt aliquoties apud Iul. Cæſarem, abiectis armis. Sed quo longius receditur a ſimplici ſermone, hoc maior eſt adagij gratia: veluti ſi quis eum qui non reluctatur turpia ſuggerenti dæmoni, ſed ſtatim obſequitur, appellet Rhipſaſpidem. Huius prouerbij facta nobis eſt antea mentio.

Mentiuntur multa cantores.

Πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί, *id eſt, Multa mentiuntur cantores. In eos quadrabit, qui ad gratiam loquuntur, & auribus blandiuntur. Inde ductum, quod cantores hoc modo ſpectantes, vt delectent ac placeant, pleraq. canũt in laudem auditorum falſa. Nihil enim veritate grauius, nihil aſſentatione ſuauius. Ariſtoteles libro* τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ *primo,* ἀλλὰ κατὰ τὴν παροιμίαν, πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί, *id eſt, Sed iuxta prouerbium, Multa mentiuntur poetæ. Eſt aũt, niſi nos fallit memoria, hemiſtichium Homericum, de citharœdis ſolitis in conuiuio canere. At hoc dictum quoſdam vſqueadeo monet, vt prorſus ab omnibus omnium poetarum ſcriptis abſtineant, non minima portione eruditionis.*

Acciſſare.

Ἀκκίζειν, *id eſt, Acciſſare, Græco prouerbio dicebãtur, qui cum maxime cuperent accipere quippiam, tamen ficte recuſabant: qui mos hodie quoq. multis durat. Scribitur Acco mulierem fuiſſe quampiam notæ ſtultitiæ, quæ ſolita ſit ad ſpeculum cum imagine ſua, perinde atq. cum alia muliere confabulari, vt hinc vulgo, qui ſtultius aut ineptius aliquid agerent, acciſſare dicerentur,*

& Accus

& Accus nomine compellarentur. Apparet illud ē moribus huius mulieris adſuiſſe, vt recuſaret, quæ tamen cupiebat, unde & Acciſmus ficta huiuſmodi recuſatio dicatur. M. Tull. ad Atticum lib. Epiſtolarum ſecundo, Hoc opinor, certi ſumus periſſe omnia: quid enim ἀκκιζόμεθα tam diu, id eſt, quid diſſimulamus? Lucianus in libello De mercede ſeruientibus, Ὁ δ' ἀκκιζόμενος, ἄπαγε, παρὰ σοῦ δ' ἐγώ; id eſt, At ille acciſans, Aufer, inquit, ego ne abs te? Idem in Amorib. Πάντα δ' ἐκποδὼν ἀκκισμὸν, id eſt, Omni ſublato acciſmo, id eſt, tergiuerſatione. Rurſus in eodem ſermone, Πολὺς δὲ ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἀκκισμὸς, id eſt, Multus autem viris adeſt acciſmus. Item Philemō apud Athenæum lib. 13. Οὐκ ἔστ' ἀκκισμὸς, οὐδὲ λῆρος, id eſt, Nec vllus eſt Acciſmus, aut nugatio. Plutarchus indicat, Acco & Alphito mulieres fuiſſe, per quas fœminæ deterrent pueros a peccando. Vſurpat hanc vocem & Plato in Gorgia, Ἀλλ' ἀκκίζῃ ὦ Καλλίκλεις.

Scytha accisans asinum.

Ἀκκιζόμενος Σκύθης τὸν ὄνον, id eſt, Acciſans Scytha aſinum. Aduerſus eos qui verbis auerſantur, quod re cupiunt. Id ad huiuſmodi fabulam referunt: Quidam conſpecto aſini cadauere, Scythæ cuidā, qui forte aderat, dixit, En quod cenes. Ille primum aſpernatus atq. abominatus, poſtea tamen apparauit, cenauitq. Ita ferme Suidas & Zenodotus. Heſychius ſecus effert, σκύθας ὄνον δαίτην, id eſt, Scytha aſininum conuiuium, vt ſubaudias, repperit, ſi tamen hic locus apud Heſychium mendo vacat. Nam mutilum eſſe conſtat, & fortaſſis ὄνον dictum eſt pro vtili, ſic tamen vt adluſum ſit ad aſinum.

Aut quinq. bibe, aut tres, aut ne quattuor.

ATHENEVS libro decimo de bibacitate diſputans, ſcribit adagium huiuſmodi vulgo fuiſſe celebratum, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα, id eſt, Aut quinq. bibe, aut tria, aut ne quattuor. Præſcribit modum diluēdi vini. Hæc autem temperatura maxime placebat antiquis, vt quinq vini cyathis duo adderentur aquæ, aut duobus vnus. Huius rei teſtem citat Ionem poetam, qui ſcripſerit, vatem quendam Palamedi prædixiſſe Græcos nauigaturos, qui tres Cyathos ad vnum biberent. Item Nicocharem in Amymone, Χαῖρε πέντε καὶ δύο, id eſt, Salue quinq; & duobus. Præterea Amypſiā, ἐγὼ δὲ Διόνυσος πᾶσιν ὑμῖν εἰμὶ πέντε καὶ δύο, id eſt, Ego autem Bacchus omnibus vobis quinque & duo. Verū hac de re copioſius aliquāto Plutarchus, τῶν συμποσιακῶν, Decade tertia, teſtans conuiuialibus cantiunculis celebratum fuiſſe, ἢ πέντε πίνειν ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα, ne quis temere Plauti verba commutet, uā apud hūc quoq. referuntur. Atq. in hanc rem iocatur Ariſton, quemadmodum in muſica Hemiolij proportio ſymphoniam reddit diapente, dupla ſymphoniam efficit, quæ dicitur Diateſſaron, at eam quæ vocatur Diateſſaron, ſymphoniam eſſe præter ceteras hebetem et obſcurā, & epitrito conſtare. Itidem & in bibendi harmonijs tres eſſe ſymphonias vini ad aquam, Diapente, διὰ τριῶν, & Diateſſarō. Nam Diapente ſymphoniam ex Hemiolio conſtitui, ſi tres aquæ Cyathi duobus vini cyathis admiſceātur. Quodſi duobus admiſceas duos, dupli proportionem exiſtere: Diateſſaron harmoniam fore, ſi vni vini cyatho tres aquæ cyathos addideris. atq. hic eſſe epitritū, quæ proportio pertineat ad tres magiſtratus in Prytaneo ſapientes ac ſobrios, aut ad dialecticos, cum adductis ſuperciliis de ſuis anxiis argutiis diſputant. Iam ſi duos vni admiſceas, tonum naſci maxime turbulentum, & vt appellat ipſe, ἀκροθώρακα, Chordas mouentem non mouendas mentium. Propterea quod per hunc nec omnino ſobrios eſſe licet, nec ſtultitiam mero immergere. Quod ſi duo tribus addideris, harmoniam exiſtere omnium maxime muſicam, vt quæ ſomnos inuitet, tranquillitatem ac ſummam quietem inducat. His ita per iocum dictis, adiecit Plutarchi pater, priſcos Ioui duas addidiſſe nutrices, Iten & Adraſtiam, Iunoni vnam, nempe Euboeam: Apollini duas, Alethiam & Corythalam: Baccho vero plures, quod hunc deum oporteat, pluribus nympharum menſuris manſuefactum ac domitum, moderatiorem ac mitiorem reddere. Significat autem, vinum multa aqua diluēdum. Meminit huius adagij Plautus in Sticho, ſeruos compotantes inducens: Sed interim Stratege noſter, cur hic ceſſat cantharus? Vide quot cyathos hos bibimus. Tot quot digiti ſunt tibi in manu. Cantio eſt Græca,

Καὶ πέντε πῖνε, καὶ τρία πῖνε, μὴ τέτταρα.

Quāquam hic Plauti iocus non caret ſuſpicione mendi. Quod autem prohibet Græca cantio, ne quattuor biberet, ad veterum ſuperſtitionem pertinet, qua creditum eſt, impares numeros ad omnia efficaciores eſſe, id quod Plinius intelligi putat in febribus dierum obſeruatione. Porro de quaternione vitato in poculis, idem libro 28. cap. 6. ſcribit ad hunc modum: Numerum quoq. quaternarium Democritus condito volumine, & quare quaterni cyathi, ſextarij ve non eſſent potandi. Huc nimirum adluſit Horatius libro Odarum tertio:

Da lunæ propere nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ, tribus aut nouem,
Miſcentur cyathis pocula commodis.
Qui Muſas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. treis prohibet ſupra,
Rixarum metuens tangere gratia,
Nudis iuncta ſororibus.
Item Auſonius,
Ter bibe, vel toties ternos, ſic myſtica lex eſt.

Id eſt, Aut tres cyathos, ad numerum Gratiarum: aut nouem, ad numerum Muſarum.

Siculus mare.

Σικελὸς θάλατταν, id eſt, Siculus mare, ſubaudi proſpectat. De his qui denuo ſolicitantur ad ſubeundum periculum. Natum aiunt a Siculo quodam, qui cum ficos nauiportans naufragium feciſſet, ac deinde ſedens in littore, mare placidum ac tranquillum videret, velut inuitans ad iterandum nauigationem, dixiſſe fertur, Οἶδ' ὃ θέλεις, σῦκα θέλεις, id eſt, Noui quid velis, ficos vis. Recenſetur ab omnibus ferme prouerbiorum Græcorum collectoribus.

Ficum cupit.

Σῦκον αἰτεῖ, id eſt, Ficum petit. In eum dicebatur, qui cõmoditatis alicuius gratia blandiebatur. Inde natum tradunt, quod olim Athenienſes agricolis blandiri ſolerent, vt ab illis ficos præcoquos acciperent, bene ominantes ac precantes, vt in annum ſequentem fici feliciter prouenirent. Ruſtici vero poſteaquam ſenſerunt ciuium blandiloquentiam eo ſpectare, vt ficos acciperent, in prouerbium verterunt, vt commodi ſpe adulantem, ficos petere dicerent. Ariſtophanes in Veſpis,

Σὺ δ᾽ αὖ νῦν σῦκά μ᾽ αἰτεῖς. id eſt,
Tu vero nunc ficos a me petis.

Longum valere iuſſit.

Μακρὰ χαίρειν φράσας ταῖς σαῖς πάλαι τιμαῖς, id eſt, Honoribus qui tui ſunt, longum valere iuſſis. Ea figura quoties ad rem, non ad hominem refertur, haud dubie prouerbialis eſt. Rem igitur a qua nos abdicamus, ei renunciare dicimur, ac longum valere iubere. Sumpta metaphora ab iis qui diſcedunt diutius abſuturi, ſeu nunquam redituri. Eſt ſæpicule apud Lucianum, & itẽ apud alios. M. Tullius in epiſt. ad Attic. lib. 8. At ille πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ dicens, contulit ſe Brunduſium. Incertum vtrum de philoſopho quopiam loquatur, qui cum ſolitus eſſet multa præclara de honeſto loqui, quod in ipſo ſitum eſſet poſtea veluti renuncians philoſophiæ, ſibi conſuluerit: an de Pompeio, qui Cæſarem fugit in Græciam, incolumitatis rationem habens potius quam dignitatis. Item Hippolytus apud Euripidem.

Τὴν σὴν δὲ Κύπριν πόλλ᾽ ἐγὼ χαίρειν λέγω. id eſt,
Veneri tuæ multum valere renuncio.

Vſurpat Lucianus in Ioue Tragœdo. Idem in Apologia ὑπὲρ τῶν ἐν ταῖς μισθοφορίαις συνόντων, interpretatur prouerbium his quidem verbis, τὸ γοῦν μακρὰ χαίρειν, τὸ μηκέτι φροντιεῖν δηλοῖ, id eſt, Hoc dictum lõgum valere, declarat nobis non amplius curæ futurũ. M. Tull. Epiſtolarũ familiarium libro 15. pro μακρὰ χαίρειν dixit, nuntium remittere: Virtuti, inquit, nuntium remiſiſti, delinitus illecebris voluptatis. Eadem forma dicimur repudiare, aut renunciare, aut nuntium mittere iis quæ ſpreta relinquimus, metaphora ſumpta a ſolenni more diuortii. Quo qui diuertebat, dicere ſolet, tua tibi habe. Sic enim Gaius libro viceſimoquarto, titulo ſecundo de diuortiis & repudiis, capite diuortium. In repudiis autem, id eſt, in renunciationibus cõprobata ſunt hæc verba, Tuas res tibi habeto: itẽ hæc verba, tuas res tibi agito. His igitur verbis peragebatur diuortium in matrimonio. In ſponſalibus autem, inquit, diſcutiendis, placuit renunciationem interuenire oportere, in qua re hæc verba probata ſunt: Conditione tua non vtar. Ita Alcmena apud Plautum, Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas. Huc alludens Cicero in Antonium, Frugi factus eſt, inquit, illam ſuas res ſibi habere iuſſit. Apud iureconſultos frequens eſt nuntium mittere, quod fit pariter in matrimoniis atq. in ſponſalibus, licet diuerſa verborum formula, quemadmodum diximus. De rebus animi fiet iucundius, veluti ſi quis dicitur ab aulica vita alio ve ſtudio recedere, de eo ſic loquamur, Aulam ſuas ſibi res habere iuſſit, philologia ſuas res ſibi habere iuſſit.

Ficus ficus, ligonem ligonem vocat.

Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων. id eſt,
Ficusq. ficus, ac ligonem nominans
Ligonem.

Senarius e comœdiis Ariſtophanis in adagionem traductus. Quadrat in eum, qui ſimplici & ruſticana vtẽs veritate, rem vt eſt narrat, nullis verborum ambagibus ac phaleris obuoluens. Sunt enim apud Rhetores figuræ quædam, quibus fit, vt turpia honeſte, aſpera molliter, ſuperba modeſte, mordacia blande dicantur. At qui craſſiore ſunt Minerua, rudius ac planius eloquuntur, ſuo quidque nomine ſignantes. Lucianus in Ioue tragœdo, Ἐγὼ γὰρ ὡς ὁ κωμικὸς ἔφη, ἀγροῖκός εἰμι, τὴν σκάφην σκάφην λέγων, id eſt, Nam ego, quemadmodum ait Comicus, ruſticanus ſum, & ligonem ligonem appello. Rurſum in præceptis hiſtoriæ conſcribendæ, vult ſcriptorem liberum & incorruptum eſſe, qui rẽ, vt eſt geſta, narrans, ficus ficus appellet, ligonem ligonem. Inuenitur ad hunc quoq. modum, Τὰ σῦκα σῦκα λέγω, καὶ τὴν κάρδοπον κάρδοπον, i. Ficus ficus voco, panarium, panarium. Ariſtophanes in Nebulis,

Οὐκ ἂν ἀποδοίην οὐδ᾽ ἂν ὀβολὸν οὐδενί,
Ὅστις καλέσειε κάρδοπον τὴν καρδόπην. id eſt,
Ego nec obolum cuipiam perſoluerim,
Qui cardopum, tantum vocarit cardopam.

Cardopus area panaria. Ceterum poeta facit Socratẽ nugantem, qui contendat, non eſſe dicẽdum κάρδοπον, quemadmodum dicebat Cleonymus, ſed καρδόπην, ὥσπερ καλεῖς, inquit, τὴν σωστράτην.

Domeſticus teſtis.

Οἴκοθεν ὁ μάρτυς, id eſt, Domeſticus teſtis. Vbi quis ipſe ſeſe laudat, quaſi domi teſtem habeat, non aliunde adductum. Huic autem teſtium generi quã minima fides haberi ſolet, ac legibus ceu ſuſpecti reiiciuntur. Paulus Pandectarum lib. 2. titulo de teſtibus, capite penultimo: Teſtes quos accuſator de domo produxerit, interrogari non placuit. Rurſum Codic. lib. 4. eodem titulo: Etiã iure ciuili domeſtici teſtimonii fides improbatur. Lucian⁹ in Ioue tragœdo, εὖγε, οἴκοθεν ὁ μάρτυς φασίν, id eſt, Euge, domo adductus teſtis, vt dici ſolet. Huc adluſiſſe videtur Seneca ad Lucilium, cum ſcribit in hunc modum, Exſpecta me puſillum, & de domo fiet remuneratio: niſi quis malit illic dono legere. Sunt Græci ſcriptores, qui dicant hoc adagium conuenire in eos qui prius mẽtiti, poſtea verum cõfitentur: veluti adeſti cõſcientia, quæ pectoris teſtis eſt. Sic Plutarch. τὸν οἰκεῖον κριτὴν vocat animi iudicium, quod non corrumpitur. Nec hinc multũ abhorret quod eſt apud M. Tullium De oratore libro 2. Tertium vero illud, clamare contra quam deceat & quam poſſit, hominis eſt, vt tu Catule de quodam clamatore dixiſti, ſtultitiæ ſuæ quã plurimos teſtes domeſtico præconio colligentis. Domeſticum præconium appellauit, quod ipſe ſuam ſtultitiã traduceret. Idem in eius libri principio: Quos tum vt pueri refutare domeſticis teſtibus, patre & C. Aculeone propinquo noſtro & L. Cicerone patruo ſolebamus. Hic ſimpliciter domeſticos teſtes appellat, propinquos cognatione iunctos. Nihil autem magis domeſticũ eſſe poteſt quam ſua cuiq. conſcientia. Idem M. Tullius Cicero libro Epiſt. famil. 2. ad Cælium, cuius initiũ,

Raras

Baras tuas. Mea vero officia ei non defuiſſe tu es teſtis, quoniam οἰ κεῖνο ὁ μάρτυς vt opinor accidit Thebania. Nam ita legendum ſuſpicamur: tametſi nonnulli lacunam expleuerunt his vocibus κωμικὸς μάρτυς, nisi forte pro κωμικὸς magis placet, οἰκιακὸς. Idem in oratione pro L. Flacco, Neq. in toto Acmonenſium teſtimonio, ſiue hic confictum eſt vt apparet, ſiue miſſum domo eſt, vt dicitur, commouebor. Terentius, Ego hanc domi coniecturam facio.

Bœoticum ingenium.

BOEOTII *apud antiquos male audierunt vulgo, ſtoliditatis nomine, quemadmodum ſuperius oſtenſum eſt. Vnde quidquid inſulſum eſſet ac ſtultum, id Bœoticum dicebāt. Lucianus in Ioue tragœdo,* ἀγροικον τοῦτο εἴρηκας καὶ δεινῶς βοιωτιον, *id eſt, Iſtud quod dixiſti prorſus agreſte eſt, & vehementer Bœoticum. Inuenitur &* βοιωτιακὸς νοῦς, *id eſt, Bœoticum ingenium, pro ſtupido ac ſtolido. Horatius in Epiſtolis:*

Bœotum in craſſo iurares aere natum.

Plutarchus ipſe Bœotus cum aliis aliquot locis, tum in commentario de carnium eſu ſcribit ab Atticis notatos Bœotos, tanquā brutos & ſtupidos, ac pingues; idq. propter edacitatem, quemadmodum alibi meminimus, quod ea gens magis ſtuduit exercendis corporibus, quam animis excolendis. Vnde teſte Stephano, quidam putauerunt nomen regioni inditum. Idem citat Ephorum, qui ſcripſerit Athenienſes rei nauticæ fuiſſe ſtudioſos. Theſſalos equeſtris, Bœotos corporū exercitamentis, Cyrenæos curribus valuiſſe, Lacedæmonios circa leges fuiſſe diligentes.

Bœotica cantilena.

Βοιώτιος νόμος, *id eſt, Bœotica cantio dicebatur, ſi quibus rerum initia tranquilla, ac proſpera fuiſſent, poſteriora turbulenta ac triſtia. Vnde Sophocles ſcripſit,*

Ὅτ' αὔτις ᾄδῃ τ' βοιώτιον νόμον. *id eſt,*

Vbi quis cecinerit cantionem Bœoticam.

Natum ex hiſtoria, nam Bœotii primum liberam ac pacatam agebant vitam, deinde mortuo Laio in varias calamitates inciderunt, vt illorum cantilena a læto initio in luctū deſiiſſe videatur. Citatur a Zenodoto. Ariſtophanes in Acharnenſibus vſurpare videtur pro cātione rudi atq. indocta,

Δεξίθεος εἰσιὼν ᾄσεται βοιώτιον. *id eſt,*

Dexitheus intrat, qui canet Bœoticum.

Bœotica ænigmata.

Βοιώτια αἰνίγματα, *id eſt, Bœotica ænigmata, dicebantur oblique atq. obſcure dicta, quæq. perdifficile percipi poſſent. Sumptum a fabula Sphingis monſtri Thebani. Ea propoſuit Oedipo ænigma huiuſmodi,* Τετράπους, δίπους, καὶ πάλιν τρίπους, *id eſt, Quadrupes, bipes, ac rurſum tripes. Id Oedipus interpretatus eſt hominem eſſe, qui puer manibus quoq. pedum vice nititur: deinde cōfirmato gradu duobus pedibus ſe ſuſtinet, donec ætas decrepita baculum, ceu tertium pedem addat. Extat epigramma Sphingis ænigma complectens ad hunc modum,*

Ἔστι δίπουν ἐπὶ γῆς καὶ τετράπον, οὗ μία φωνὴ,
Καὶ τρίπον· ἀλλάσσει δὲ φυὴν μόνον, ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν
Ἑρπετὰ κινεῖται, ἀνά τ' αἰθέρα καὶ κατὰ πόντον.
Ἀλλ' ὁπόταν πλείστοισιν ἐρειδόμενον ποσὶ βαίνῃ,
Ἔνθα τάχος γυίοισιν ἀφαυρότατον πέλει αὐτοῦ. *id eſt,*

Eſt bipes in terris & quadrupes, haud eadē vox.
Et tripes. immutat ſpeciem hoc ex omnibus vnum
Quæcunq. in terris reptant, volāt æthera circum,
Perq. mare: aſt vbi iam pedibus cōpluribus auctū
Accelerat greſſum, vietis tum maxima membris
Segnities ac torpor adeſt, minimumq. vigoris.

Heſiodus itaq. in ſecundo Georgicon libro, vetulum ac ſenio iam incuruum, tripedem hominem appellat.

Τῷ δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι. *id eſt,*

Tunc iam tripedi mortali ſimiles.

Bouem in faucibus portat.

Βοῦν ἐπὶ γνάθοις φέρει. *id eſt,*

In faucibus portat bouem.

In edacem olim dicebatur, vt indicant Zenodotus & Suidas. Natū vti coniicimus, vel a Theagene athleta Thaſio, vel a Milone Crotoniata, quorum alter bouem ſolidum ſolus comedit, teſte etiam Græco epigrammate, tum auctore Poſidippo apud Athenæum: alter vt narrat apud eūdem Theodorus Hieropolites, in Olympiis taurum quadrimum humeris ſuſtulit, ac ſtadii ſpatio geſtauit, eumq. eodem die ſolus comedit. Cuius rei meminit & Aulus Gellius in Noctibus Atticis.

Bœotis vaticinare.

Βοιωτοῖς μαντεύου, *id eſt, Bœotis vaticinare. Abominantis eſt ſermo, p̄inde ac dicimus, hoſtibus iſta vaticinare.*

—Capiti cane talia demens
Dardanio. Et,
Hoſtium vxores, pueriq. cæcos
Sentiant motus orientis auſtri, &
Aequoris nigri. Et,
Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris.

Aptius autem dicetur in eum qui triſtia vaticinatur ſi quando precabimur, vt ea in ipſius caput recidant. Zenodotus ab euentu natum ſcribit, Heraclidem allegās auctorem. Olim, inquit, cum Thebani de belli euentu conſulerent oraculum, vates quę tum Dodonæ reſpōſitabat, ait eos fore victores, ſi quid impie patraſſent. Itaq. conſultorum quidam arreptam Myrtilam, nam id mulieris fatidicæ nomen, in lebetem aqua calida feruentem, qui forte inibi aderat, iniicit. Sunt qui narrent, Bombum diuinum quendam Thebanis de belli ſucceſſu ſciſcitantibus, reſpondiſſe futurum, vt quamplurimos vincerent, ſi prius quempiam e ducibus immolaſſent. At illos Bombum ipſum interemptum immolaſſe, atq. hinc ortum prouerbium.

Arietem emittit.

Κριὸν προβάλλει, *id eſt, Arietem obiicit. In rixæ pugnæq. cupidum dicebatur. Antiquitus enim bellum ſuſcepturi fecialem mittebant, qui arietem adductum in hoſtium fines immitteret: hoc ſignificans pacto ciuitatem & agros illorum hoſtibus compaſcuos fore. Auctor Diogenianus.*

Argenti fontes.

Ἀργύρου κρῆναι λαλοῦσιν, *i. Argēti fontes loquuntur. Hoc adagio notabantur ii qui ſtolide quidē atq. indocte, ſed arroganter tamē & cōfidēter loquerētur, opibus videlicet ſuis freti. Vulgus. n. diuitū dulci, vt ait Horatius,*

fortuna

fortuna ebrium, hoc quoq. putat ſuis diuitijs deberi, ut quidquid dixerint, id protinus uelut eruditũ omnes ſuſpiciant & approbent. Quod notans Flaccus,

-Mea, inquit, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes. Item alibi,
Et quidquid volet, hoc veluti virtute paratum,
Sperauit magnæ laudi fore.

Huc pertinet & mimus ille neutiquam inuenuſtus,

Fortuna quem nimium fouet, ſtultum facit.

Item illud ex Antiphane apud Stobæum,

Ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς καθάπερ ἰατρὸς κακός,
Τυφλοὺς βλέποντας παραλαβὼν ποιεῖ ταχύ. id eſt,
Opes enim nos ſicuti medicus malus,
Vbi receperint reddunt videntes ilico cæcos.

In eandem ſententiam Menander in ſeipſum lugente:

Τυφλὸν ὁ πλοῦτος, καὶ τυφλοὺς ἐμβλέποντας εἰς αὑτὸν
δείκνυσιν. Id eſt,
Cæcę diuitiæ, atq. eos qui ſe intuẽtur, cęcos reddũt.
Rurſum illud eiuſdem,
Ὑπερήφανόν πως γίγνεται λίαν τρυφή,
Ὅτι πλοῦτος ἐξαίφνης τὸν αὐτὸν ἄν
Εἰς ἕτερον ἦθος, ἐκ τοῦ προτέρου ὄν. id eſt,
Nimis inſolens tum redditur laſciuia,
Quoties opes qui poſſidet, mores repens
Mutat in alienos priſtinis contrarios.

Diximus alias, fœnum habet in cornu. Felicitatis comes eſſe ſolet ferocia. Pindarus in Iſthmiis hymno tertio, εἴ τις ἀνδρῶν εὐτυχήσαις, ἢ σὺν εὐδόξοις ἀέθλοις, ἢ σθένει πλούτου, κατέχει φρασὶν αἰανῆ κόρον, ἄξιος εὐλογίαις ἀστῶν μεμίχθαι, id eſt, Si quis vir fortunatus fuit, vel in glorioſis certaminibus, vel in opulentia obtinet, vt aiunt, magnificam ſaturitatem, dignus qui laudibus ciuium admiſceatur. Quadrabit in eos quoq. quorum oratio propter opũ fiduciam plus ſatis libera atq. audax videbitur. Nam quemadmodum paupertas timiditatẽ adfert, itidem opulentia παρρησίαν, id eſt, loquendi confidentiam adducere ſolet.

Terram pro terra.

Γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι. Prouerbialis eſt figura in hominẽ exulem, erronem, & incertis vagantem ſedibus. Ariſtophanes in Acharnenſibus:

Κἂν ἐλαύνων γῆν πρὸ γῆς. id eſt,
Terram ante terram perſequi. Item alibi,
Ἐγὼ δὲ φεύγων γῆν πρὸ γῆς φοβούμενος. id eſt,
Solum at ego fugiens præ ſolo trepidus metu.

Lucianus in Pſeudomãte, Ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι, i. Sed oportebat ad terram pro terra vehi. Apud Latinos ſolum vertere dicuntur, qui exilij cauſſa migrant alio. Alciphron in epiſtolis, Ἀναστὰς ὅποι ποτ' οὖν γῆν πρὸ γῆς φεύξομαι μᾶλλον, id eſt, Demigrans quo libet fugiam potius terram terra commutans. M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, lib. 14. Hæc & alia ferre non poſſum, itaq. γῆν πρὸ γῆς cogito: ſignificat ſe de fugiendo cogitare.

Ne ad aures quidem ſcalpendas otium eſt.

PROVERBIALIS eſt hyperbole, cum ne minimum quidem otii ſupereſſe ſignificamus, dicimus nec tantillum vacui temporis eſſe, quod ad ſcalpendas aures ſit ſatis. Lucianus in bis accuſato, Οὐδ' ἔστιν κνήσασθαι τὸ οὖς φασί, σχολὴν ἄγων, id eſt, Ac ne tantiſper otioſus, vt aurem, ſicut aiunt, ſcalpere vacet.

Citius in naui cadens a ligno exciderit.

Θᾶττον ἄν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου, id eſt, Citius aliquis in nauigio cadenti lignum deſuerit. Hyperbole prouerbialis, qua tantam vbiq. copiam ſignificamus, vt quocunq. te vertas occurrat quod quæris. Etenim cum nauis ipſa vndiq. ſit lignea, nõ poteſt non in lignũ incidere, quiſquis in ea cadit. Lucianus in bis accuſato, Ὥς τι κατὰ τὴν παροιμίαν, θᾶττον ἄν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου, ἢ οἷ' ἂν ἀπίδῃ ὁ ὀφθαλμὸς ἀπορήσειε φιλοσόφου, id eſt, Itaq. iuxta prouerbium citius fiet, vt in naui lapſus, non incidat in lignum, quam ut quocunq. aſpexerit oculus, philoſophum deſideres. Taxat Lucianus philoſophorum turbam tantam, ut omnia ubiq. plena uideantur, nec liceat effugere.

Epiſcythizare.

Ἐπισκυθίζειν. Lacedæmoniorum adagio dicitur, pro eo quod eſt, uinum merum intemperantius bibere. Et Achæus in Aethone Satyrico σκυθιστί, ſiue ut in quibuſdam exemplaribus legitur, σκυθιστὶ πιεῖν dixit, pro eo quod eſt, ἀκρατοποτεῖν, hoc eſt, meracius bibere. Athenæus libro decimo Dipnoſophiſtarum, ex Herodoto et Chamæleonte auctoribus refert Cleomenem regẽ Spartanum cum Scythis agentem conſuetudinem, & illorũ ἀκρατοποσίαν, id eſt, meripotationem imitantem in inſaniam uerſum fuiſſe, quemadmodum interpretantur Spartani. Locus eſt apud Herodotum lib. 6. cui titulũ fecit Erato, addens hinc natum apud eoſdem Spartanos uulgare dictum, ut ſi quãdo uelint ζωρότερον πιεῖν, hoc eſt, intemperantius bibere, dicant, ἐπισκύθισον, hoc eſt, nimium infundito aquæ, pro eo quod dicendũ erat, ἐπίχεον, id eſt, infunde aquam. Apud eundẽ libro undecimo, Hieronymus Rhodius docet, σκυθίσαι dictum pro μεθύσαι, & Athenæus dubitat num a Scythis Scyphus, id eſt poculi genus, habeat nomen, ut σκύφος dictum ſit quaſi σκυθικός. Nam uocem ſic immutatam oſtẽdit apud auctores extare. Quin & illud addit, Lacedæmonios cum ſentirent barbaros Aſiaticos omnia dolis agere, uice Thimbronis ea legaſſe Dercyllidam, quod is nihil haberet ſynceritatis Laconicæ, ſed ingenium ſubdolum ac ferum, exiſtimantes huic non poſſe dari uerba, quem ob id σκύθην appellarunt Lacedæmonij, quaſi σκύφον. Scythæ autem & Thraces ἀκρατοπόται uocantur, id eſt, meribibi: unde plerunq. conuiuia illorum ſanguinolenta ſunt & tumultuoſa. Apud eundem Anacreon, ἀκρατοποσίαν, σκυθικὴν πόσιν appellat, quod Callimachus uerbo cõpoſito dixit ζωροποτεῖν: quemadmodum elegãter apud Athenæum libro decimo dixit Sophocles,

Τὸ πρὸς βίαν πίνειν
Ἴσον κακὸν πέφυκε τῷ δίψει βίᾳ. id eſt,
Cogi ad bibendum non minus graue eſt malum,
Quam ſi quis acrem perpeti cogat ſitim.

Commode deflectas licebit ad cuiuſuis rei intemperantem & immodicum uſum.

Vinum caret clauo.

ATHENÆVS eodẽ libro de potationibus differẽs, huiuſmodi prouerbium elegãter uulgo dici ſolere ſcribit, οἶνος οὐκ ἔχει πηδάλιον, i. Vinũ non habere clauum, propterea

præterea quod ebrietas nihil conſulte, neq. moderate, vel dicit, vel facit. Obruitur enim ratio, quæ claui vice ſobrios moderatur ac gubernat. Huc pertinet Ouidianum illud:

Nox & amor, vinumq. nihil moderabile ſuadent.
Illa pudore vacat, Liber Amorq. metu.

Non illepidum eſt quod apud Athenæum lib. 11. refert Xenophon, apud Perſas fuiſſe vetitum, ne προχοΐδας inferrent in conuiuium: id apparet fuiſſe vaſculi genus, quo vinum e cratere miniſtri effunderent in Cyathum: id factum eſt, ne ſupra modum bibentes, & animi & corporis viribus deſtituerentur: & addit eum morem adhuc apud illos ſeruari: nec enim inferri prochoidas, ſed nihilo ſecius tantũ illos bibere ὥστε ἀντὶ τοῦ φέρεσθαι αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι, i. pro eo quod nõ inferũtur prochoides, ipſi efferũtur, poſtea quã nõ ampli' poſſunt exire ſaltãtes. Itaq. vinolẽtia nullis minus ignoſcenda eſt quã qui Reipublicæ clauum moderãtur, hoc eſt, regibus & magiſtratibus. Nec vinum nec ſomnus cõuenit aſſidentibus clauo: ſed interdũ nulli magis indulgẽt vino ſomnoq.

Vinum ſenem etiam vel nolentem, ſaltare compellit.

Ac rurſus ibidem hoc item carmen prouerbio iactatum ſcribit.

Οἶνος ἄνωγε γέροντα καὶ οὐκ ἐθέλοντα χορεύειν. id eſt,
Vina ſenem, vt nolit, cogunt ductare choreas.

Admonet nihil eſſe tam ineptum, neq. tam alienũ, ad quod non incitet ebrietas. Subijcit & aliud carmen nõ diſſimilis ſententiæ,

Οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀνέηκεν. id eſt,
Inſanire facit ſanos quoq. copia vini.

Idem libro quarto Dipnoſophiſtarum adducit prouerbium ex Eripho quodam comœdiarum ſcriptore:

Λόγος γάρ ἐστ' ἀρχαῖος οὐ κακῶς ἔχων.
Οἶνον λέγουσι τοὺς γέροντας ὦ πάτερ
Πείθειν χορεύειν οὐ θέλοντας. id eſt,
Recte vetuſto dicitur prouerbio,
Quod vina ſenibus perſuadent o pater,
Vti velint nolint, choreas ductitent.

Huc pertinet illud Platonis libro de legibus primo, Οὐ μόνον ἄρ' ὡς ἔοικεν ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. Itaq. vt uidetur, non ſolum ſenex fuerit bis puer, verumetiam temulentus. Item Horatius:

Quod me Lucanæ iuuenem commendet amicæ.

Ranis vinum præminiſtras.

Βατράχοις οἰνοχοεῖς, id eſt, Ranis vinum infundis. In eum dicebatur, qui id miniſtraret, quo nihil eſſet opus ei cui exhiberetur: veluti ſi quis apud indoctos multa de philoſophia diſſerat. Ranis enim nihil opus vino, aqua paluſtri magis gaudentibus. Explicatur adagium a Zenodoto, Suida, Diogeniano. Pherecrates apud Athenæũ in Coriano, Ἔρρ' ἐς κόρακας, βατράχοις οἰνοχοεῖν σε δεῖ, id eſt, Abi in malam rem, ranis pocillari te oportuit. obiurgat enim pincernã, quod quattuor vini cyathis duos infuderit aquæ. Vnde licet coniicere, prouerbiũ in hos quoq. conuenire, qui vinum immodica diluunt aqua, ita vt aquam, non vinum bibere videantur ranarum ritu.

Ouo prognatus eodem.

Fortassis ſimpliciter dictum eſt ab Horatio,

Ouo prognatus eodem.

Quandoquidem ad fabulam reſpicit Ledæ, quæ grauida ex Ioue in cygnum conuerſo, ouum peperit, vnde gemini prognati Caſtor & Pollux. Id ouũ Pauſanias in Laconicis refert, oſtendi apud Lacedæmonios ſuſpenſum teniis a teſtudine templi. Verum ſi quis hoc dictũ deflectat ad iiſdem natos parentibus, aut ab eodem eruditos præceptore: aut ita conſimilibus ingenijs, vt eodem ouo nati videri poſſint, nihil æque fuerit prouerbiale: veluti ſi dicas Vultus, ingenium, mores, facta, ac prorſus omnia ſic huic cum hoc conueniunt, vt inter eodem prognatos ouo. Ariſtoteles libro De generatione animalium quinto, oſtendit id iuxta naturam fieri, vt ex eodem ouo duo pulli naſcantur: & quidem perfecti, ſi vitelli membrana dirimantur. Iidem ſi cohæreant & confundantur, fœtum edi monſtroſum.

De curru delapſus.

Ἐξ ἁμάξης, i. De curru delapſus. In hodiernum quoq. vulgo durat adagium, in eum qui oblitus propoſiti alio ſe transfert: aut qui in ſententia labaſcit, vt de curru delapſu dicatur, quemadmodũ ab aſino delapſus. Ariſtophanes in Ranis,

Ἐξαμαξευμένου φρενός. id eſt,
Anim' a curru decidẽs, hoc eſt, aberrans ab inſtituto.

Natum apparet a fabula Phaethontis, quem ferunt curru excuſſum. Siquidem animus velut auriga corporis eſt, & corpus ceu uehiculum. Eſt & apud Platonem de animabus e cælo delapſis, quod curribus ſuis eſſent excuſſæ.

Numerus.

Homines nullius bonæ rei, numerus prouerbio dicũtur, etiam idiotis horum temporum. Ariſtophanes in Nebulis, Ὄντες λίθοι

Ἀριθμὸς, πρόβατ' ἄλλως, νενησμένοι ἀμφορῆς.

Horatius,

Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati.

Tranſlatum videri poteſt a calculis, ad nihil aliud vtilibus niſi ad numerum. Anacharſis, Plutarcho teſte, taxauit Athenienſes, qui nummis ad rationem duntaxat vterentur. Quamquam magis arridet, vt ita numerus dicatur, quemadmodũ dicunt εἷς τῶν ἀγελαίων, & εἷς τῶν πολλῶν, i. vnus e plebe. Ita Flaccus, At ſum paullo infirmior, vnus multorum, etiam Græcam exprimens figuram. Et Seneca lib. 1. Epiſtola 10. Iſte homo non eſt unus e populo. Inſignes nominantur. Qui nihil habent inſigne, turba ſunt, & numerantur tantum. Vnde Flaccus, Nos numerus ſumus. Et Vergilius, Cadit & ſine nomine vulgus.

Summis vti velis.

Ἄκροις χρῆσθαι τοῖς ἱστίοις, i. Summis uti uelis, Prouerbiali metaphora dicitur, qui maximo conatu adnituntur, atq. incumbunt: aut qui omnem captant occaſionẽ. Mutuo ſumptum a nautis, quibus mos eſt velum in altum tollere, quo currant celerius. Ariſtophanes in Ranis,

Ἄκροισι χρώμενος τοῖς ἱστίοις. id eſt,
Vtens ſupremis carbaſis.

Pindarus in Nemeis hymno quinto, Δίδω φωνὰν, ἀνὰ δ' ἱστία τεῖνον πρὸς ζυγὸν καρχασίου, id eſt, Da vocem, ſurſum autem tende vela ad ſummum antennæ iugũ. Vt enim res ſunt ſecundæ aut aduerſæ, ita velum in altum tollitur.

Summum cape, & medium habebis.

Ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἕξεις. id eſt,

Summa cape, & medio potieris.

Hemiſtichium carminis Heroici: vbi quid obſcurius & perplexius dictum ſignificabant, admonentes rem attentius expendendam, hoc prouerbio conſueuerunt vti. Zenodotus hinc natum tradit: Æginetis patria pulſis, de quærenda ſede conſulentibus oraculum, reſponſum eſt hoc ænigmate, ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἕξεις. atq. illos cacumine quodam montis occupato, circa medium incoluiſſe. Poteſt & in hanc accommodari ſententiam, vt admoneamur ad res ſummas & egregias eniti, ſic enim futurum, vt ad mediocritatem perueniamus. Summum animo deſtinandum, vt ſaltem modicis potiamur.

Iniquum petendum, vt æquum feras.

Hvic *affine quod recẽſet Quintilianus Inſtitutionum oratoriarum lib. 4. Nec omnino ſine ratione eſt, quod uulgo dicitur, Iniquum petendum, vt æquum feras. A negotiatoribus ductum videri poteſt, qui callide merces longe minoris licentur, & multo pluris indicant quã pro dignitate, quo precium ſaltem æquum accipiant. Non fugit hac ſententia Syrum illum Terentianum in Adelphis, cum Sannionem lenonem aſtu tractans, poſtulat vt puellam Aeſchino dimidio precij tradat, atq. hac arte efficit, vt leno ſortem ſolidam percupide & rogans etiam accipiat. Iactatur & vulgo verbum huiuſmodi, Qui annititur vt auream quadrigam ſibi comparet, vnam certe rotam aſſequetur. Equidem arbitramur huc adluſiſſe Senecã libro De beneficiis ſeptimo, Quæ, inquit, ideo petimus ultra modum, vt ad verum ſuum redeant. Cum dicimus, meminiſſe non debet, hoc volumus intelligi, prædicare non debet nec iactare, nec grauis eſſe. Pulchre Seneca depinxit naturam hyperboles.*

Ad ambas vſque aures.

Μέχρι τῶν ἀμφωτίδων, *id eſt, Vſq. ad aures ambas impleri dicuntur, qui ſupra modum ingurgitant ſeſe. Sumpta metaphora a vaſculis, ad anſas vſque impletis. Extat apud Suidam.*

Seruilis capillus.

Ἀνδραποδώδη τρίχα ἐπιδεικνύειν, *id eſt, Seruilem capillũ præ ſe ferre dicuntur, qui agreſtibus, & inelegantibus ſunt moribus. Inde ductũ, quod Athenis ſerui manumittendi capitis pilos deradebant. Plato ſcribit in Alcibiade, quoſdam ſeruiles pilos in animo geſtare, indoctos & ſtupidos ſignificans. Citantur apud Suidã hæc ex auctore quodam,* πολλῶν συνειλεγμένων ἀνδρῶν οὐδὲ τὰ πάθη κατεσταλμένων, ἀλλ' ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη τρίχα φασὶν ἐπιδεικνυμένων, *id eſt, Multis collectis viris, neq. compoſitis affectibus, ſed qui ſeruilẽ, vt aiunt, capillum adhuc præ ſe ferrent. Plinius libro undecimo, capite trigeſimoſeptimo, rem prodigioſam tradit, homines quoſdam hirſuto corde naſci. Pliniana verba ſunt hæc, Hirto corde gigni quoſdam homines produnt, nec alios fortiores eſſe induſtria, ſicut Ariſtomenẽ Meſſeniũ, qui trecentos occidit Lacedæmonios, ipſe conuulneratus & captus, ſemel per cauernã latomiarũ euaſit, anguſtos vulpium aditus ſecutus: iterum captus ſopitis cuſtodibus ſomno, ad ignẽ aduolutus lora cũ corpore exuſſit. Tertio capto, Lacedæmonij corpus diſſecuere cauſſa vidẽdi, hirſutũq. cor repertũ eſt.*

Amyris inſanit.

Ἄμυρις μαίνεται. *i. Inſanit Amyris. Allegoria prouerbialis, qua recte vtemur, ubi quis ſub inſaniæ prætextu rebus ſuis conſulit. Aut ubi quis ſolus periculum proſpiciens, in tempore ſibi cauet, creditus interim vulgo deſipere: deinde rerum euentus docet illum vnum ſapuiſſe. Vt hæc ſit uox uelut opprobrãtis ſocordiam iis quã ſibi non proſpexerint mature: neq. ſapere cœperint, niſi accepto uulnere. Zenodotus ab hiſtoria natum ait huiuſmodi: cum Sybaritæ florerent opibus, quendam Delphos emandarunt, qui de rerum ſuarum ſucceſſu ſciſcitaretur oraculum. Reſponſum eſt, euertendam Sybaritarum fortunam, ubi plus honoris habere cœpiſſent hominibus quam diis. Euenit deinde ut ſeruus a domino uapulans, nequidquam ad deorum aras cõfugiſſet, poſt ad heri monumentum confugiens, liberaretur a plagis, ut alibi dictum eſt. Quod ſimul atque conſpexiſſet Amyris, collectis rebus ſuis, in Peloponeſum demigrauit, reliquis interim Sybaritis hominẽ uelut inſanum ridentibus. Poſtea idem ob fictam inſaniam miraculo fuit, & prouerbio locum fecit. Citatur ab Euſtathio in ſecundo Iliados libro: citatur autem ex Pauſania rhetorico dictionario. Addit quoſdam Thamyrim hunc appellare, quoſdam Amyrim, abiecto thita. Solet autem more hominum euenire, ut uatitum demum habeatur fides ac laudetur, poſteaquam ipſis iam premimur malis. Proinde Caſſandra in tragœdia quapiam loquitur ad hunc modum, citante Plutarcho:*

Καὶ πρὶς παθεῖν μὲν, τοῖς κακοῖσιν ἐμφανῶν
Σοφὴ κέκλημαι, πρὶν παθεῖν δὲ μαίνομαι. *id eſt,*
Sapienſq. dicor, his malum qui ſentiunt.
Porro antequam illud ſentiant, inſanio.

Sophocles, Laudiceni.

Qvi *adoſtentationem dicebant aut recitabant, vulgato conuicio Sophocles & Laudiceni dicebantur: adagiũ natum, ut apparet, ætate Plinij minoris, cuius uerba paullo altius repetemus, quo planius prouerbij ſententiã intelligere liceat. Nã in epiſtola quadam adoleſcentium quorundam ridiculam in agendis cauſſis arrogantiam & ambitionem taxans, ſic ait, At hercule ante memoriã meã, ita maiores natu ſolent dicere, ne nobiliſſimis quidem adoleſcentibus locus erat, niſi aliquo conſulari producente. Tãta ueneratione pulcherrimum munus colebatur. Nunc refractis pudoris & reuerentiæ clauſtris omnia patent omnibus, nec inducuntur, ſed irrumpunt. Sequuntur auditores actoribus ſimiles, conducti & redempti mancipes. Conuenitur a conductis & redemptis in media baſilica, ubi tam palã ſportula, quã in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede tranſitur. Inde iam non inurbane,* σοφοκλεῖς ἀπὸ τοῦ σοφῶς καὶ καλεῖσθαι, *uocãtur. Iiſdẽ Latinũ nomẽ impoſitũ eſt, Laudiceni. Hactenus Plinius. Utroq. uerbo notãtur, qui facundi dici malebãt & uideri quã eſſe.*

eſſe. Sophocles enim Graece dicitur ἀπὸ τοῦ σοφὸς καὶ κλέος. *At illi dedita opera, perperã interpretabantur* ἀπὸ τοῦ σοφοὺς καλεῖσθαι, *id eſt, ab eo quod ſapientes vocarentur. In hoc igitur eſt alluſio feſtiua ad poetæ tragici nomen, in Laudiceni vocabulo ad gentis nomen adluditur.*

Quot ſeruos habemus, totidem habemus hoſtes.

MACROBIVS *in cenis Saturnalibus, Vnde putas arrogantiſſimum illud manaſſe prouerbiũ quod iactatur, Totidem nobis hoſtes eſſe quot ſeruos? Non habemus illos hoſtes, ſed facimus. Meminit & Seneca epiſtola quadrageſimaſeptima, cuius verba ſublegiſſe videtur Macrobius, vt eſt omnium auctorũ vere fucus. Admonet adagium, ne quid fidamus illis, ne ve ex animo nobis amicos arbitremur, qui nos metu colũt. Admonet idem Plato libro de Legibus ſexto, propterea quod ſeruorum animus nequaquam integer ſit, ſed mentis dimidium iis ademerit Iupiter, Homero teſte, quos ſeruituti fecit obnoxios. Verus autem amor, libertatis eſt alumnus. Odit vero quiſquis metuit. Vnde genuinum quoddam odium inſitum videtur ſeruis in dominos. Verba Platonis ſunt hæc,* Οἱ μὲν γὰρ ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης, ὡς δεῖ γὰρ οὐδὲν πιστεύειν αὐτοῖς τὸν νοῦν κεκτημένον. ὁ δὲ σοφώτατος τῶν ποιητῶν φησιν,

Ἥμισυ γάρ τε νόου ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι. *id eſt,*

Nihil enim integrum, neq. ſanum habet animus ſeruilis. Nam nihil oportet credere his, hominem qui ſapiat. Siquidem poeta doctiſſimus ait,

Dimidio mentis depriuat Iupiter illos,
Seruilis quoſcunq. viros ſors ceperit vnquam.

Ad hunc modum referuntur a Platone. Ceterum aliter habentur apud Homerũ Odyſſeæ ρ. nimirum hunc in modum,

Ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι.

Aſinius Capito apud Feſtum Pompeium, nam is quoque prouerbij facit mentionem, exiſtimat hominum errore perperam fuiſſe pronunciatum, propterea quod veriſimilius ſit, ſic eſſe dictũ initio. Quot hoſtes, tot ſerui. Quod capti victi que ad ſeruitutem adducebantur: vnde etiam dicta mancipia.

Vocatus atq. non vocatus deus aderit.

ORACVLVM *olim Lacedæmoniis redditum abijt in prouerbium,* Καλούμενός τε κἄκλητος ὁ θεὸς παρέσται, *id eſt, Vocatus & inuocatus deus aderit. Vſus erit, vbi quid ſignificabimus etiam non accerſitum, neq. curatum, tamẽ euenturum, velimus nolimus, puta ſenectã, mortẽ, maleſactorũ pœnã. Horatius huc alluſit in Odis,*

Nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit, auro captus, hic ſuperbum
Tantalum, atq. Tantali
Genus coercet, hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atq. non vocatus audit.

Fortaſſis reſpexit huc & Teren. in Eunucho, vt vocato mihi atq. inuocato ſit locus ſemper.

Influit quod exhauritur.

Ἐπιῤῥεῖ τὸ ἐξαντλούμενον, *id eſt, Adfluit quod exhauritur. Vbi quis fruſtra ſumit opera in re quapiam. Lucianus in Sectis,* Ἐπιῤῥεῖ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα ἐξαντλούμενον, ἐς τὸ ἀμπελίας ὁ τῶν Δαναΐδων πίθος, *id eſt, influit, iuxta prouerbium, negotium dum exhauritur, ac diuerſum quiddam accidit atq. in Danaidum dolio; De philoſophiæ ſtudio loquitur, in quo quantumlibet operæ ſumpſeris, nunquam tamen deeſt quod te laboribus exerceat, & labor laborem ſerit & iuxta Sophoclem,*

Πόνος πόνῳ πόνον φέρει. *id eſt,*
Labore laborem fert labor.

Zenodotus carmen prouerbiale recenſet huiuſmodi,

Ἄλλην μὲν ἐξηντλήκαμεν ἡ δ' ἐπεισρεῖ. *id eſt,*
Exhauſimus quidem illam, at influit altera.

Sumptum a nautis, naui pertuſa fruſtra ſentinam exhaurientibus, tantum humoris accipientibus fiſſuris, quantum ab illis educitur. Videtur ad hanc parœmiã alluſiſſe Plato libro De legibus ſeptimo, Τί οὖν πολὺ αὔξημα ἐπιῤῥεῖ, *id eſt, Quid igitur multum augmentum eum affluat. Quem ſane locũ adducit Athenæus libro Dipnoſophiſtõ quinto,* Κατὰ γὰρ αὐτὸν δὴ τὸν Πλάτωνα ἐπιῤῥεῖ δὲ ὄχλος μοι τοιούτων Γοργόνων, *i. Siquidem iuxta ipſum iam Platonem affluit mihi turba talium Gorgonum. Seneca libro De ira ſecundo, Nunquid ille cuius nauigium, multã vndiq. laxatis compagibus aquam trahit, nautis ipſiq. nauigio iraſcitur? Occurrit potius & aliã excludit vim, deinde aliã egerit, manifeſta foramina præcludit, latentibus & ex occulto ſentinam ducentibus, labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, quia quantum exhauſtum eſt ſubnaſcitur. Apud Athenæum libro quarto, cum in conuiuio poſt lentem rurſus aliter cocta lens apponeretur quidam alludens ad prouerbium ait,*

Καὶ τὴν μὲν ἐξηντλήκαμεν φακῆν, ἡ δ' ἐπεισρεῖ, *id eſt,*
Exhauſeramus lentem, ac influit altera.

Non diſſidet ab illo, τὸ τετρημένον πίθον γεμίζειν.

Tibicinis vitam viuis.

Αὐλητοῦ βίον ζῇς, *id eſt, Tibicinis uitam viuis. In eum iaciebatur, qui laute quidem, ſed alieno viueret ſumptu. Tibicines. n. quoniam in ſacris olim adhibebantur, adeſſe ſolent & in cenis illis pontificalibus, id que immunes. De hoc hominũ genere, ni fallimur, ſentit Ariſtoteles, quærens in problematis, quamobrem* οἱ Διονυσιακοὶ τεχνῖται, *id eſt, Artifices Bacchanales, vix unquam bonæ frugis eſſe conſueuerint. Reddit aũt triplicem rationem. Siue quod neceſſariis artibus magnã vitæ partem occupati, non dant operam philoſophiæ præceptis. Siue quod aſſidue in deliciis ac uoluptatibus vitã agũt. Siue quod egeſtas etiam ipſa ad vitia propellit. Problema refertur a Gellio, lib. Noctium Atticarum 20. De tibicinibus, qui Roma Tibur ſeceſſerant, narrat T. Liuius primæ decadis lib. 9. Poſteaquam perpelli nequibant, inquit, conſilio haud abhorrente ab ingeniis hominum, eos aggrediuntur. Die feſto alij alios, per ſpeciem celebrandarum cantu epularum inuitant: & vino, cuius auidum ferme genus eſt, oneratos ſopiunt, atq. in plauſtra ſomno victos coniiciunt ac Romam deportant. Nec prius ſenſere, quam plauſtris in foro relictis, plenos crapula lux eos reliquit. Refertur a Dio-*

geniano et Suida. Muſice viuere dixit Plautus, pro eo quod eſt, voluptuariam & otioſam agere vitam. Huc reſpexit Terentius, Vide otium & cibus quid faciat alienus. Item Alexis apud Athenaeum in Commorientibus:

Οὕτω τί τ᾽ ἀλλότριόν ἐστι γλυκύ. id eſt,
Vſque adeo dulce eſt deuorare, non tua.

Et illud apud eundem Theopompi,

Εὐριπίδου τ᾽ ἄριστον ἀλλ᾽ ὅμως ἔχει,
Τἀλλότρια δειπνεῖν τὸν καλῶς εὐδαίμονα.
Sane eleganter dixit hoc Euripides,
Felicem eum eſſe, aliena qui vſq. cenitet.

Scytharum oratio.

SCYTHARVM feritas, apud Graecos in prouerbium ceſſit, vt quidquid agreſte, quidquid barbarum ac ſaeuum intelligi vellent, id Scythicum appellarent. Eſt apud Lucianum cum aliis aliquot locis, tum in meretricio dialogo Chelidonij & Droſae, τὰ μὲν ἄλλα ἡ ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις. id eſt, Reliqua quidem Scytharum oratio. Sentit in calce litterarum fuiſſe quiddam mitius dictum, reliqua nihil prae ſe ferre humanitatis. Quidam inde natũ exiſtimant quod Scytha Dario regi nihil aliud reſponderint, quam κλαίειν, id eſt, vt ploraret: quae quidem ipſa etiam vox in prouerbium abiit, vt plorare iubeamus, quos contemnimus. Aelianus in epiſtolis, Ἔστω σοι τοίνυν, ἡ ἀπὸ Σκυθῶν λεγομένη ἀπόκρισις, αὐτός, ἐγὼ μαίνομαι καὶ φρονῶ, καὶ μισῶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, id eſt. Itaq. Scytharum, ſicuti vocant, reſponſum hoc tibi ſit, Ego inſanio & ſapio, & odi mortalium genus. Diogenes Laertius in vitis philoſophorum putat hoc prouerbium natum eſſe ab Anacharſidis aſperitate. Nam is Scytha natus inter celebres Philoſophos habitus eſt Athenis. Sed vero proximũ eſt quod refert Athenaeus libro duodecimo. Scythas olim opibus ac delicijs florentes in tantam veniſſe ferociam, vt quoſcumq. populos adiſſent ſummas nares viris amputarent, horum mulieres Thracum vxoribus corpora ſtibulis pingerent, deniq. cunctis ſub illorum dominatu lacrymoſa fuerit ſeruitus, vt in poſteros deriuatum ſit prouerbiũ, ἡ ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις, i. Scythica iuſſio ſiue praeſcriptio, & ἀποσκυθίσαι dicatur ferro caeſariẽ amputare, quod praeter Athenaeũ indicat & Stephanus. deniq. σκυθρωπὸν & σκυθρωπὸς pro toruo, triſti, auſtero ac truculento, ab eius gẽtis moribus dictũ videtur, & σκυζᾶσθαι iraſci, quod ea gens ſit ſupra modum iracũda.

Accipit & glebam erro.

Δέχεο καὶ βῶλον ἀλῆτα. id eſt,
Accipit & glebam erro.

Hemiſtichiũ carminis heroici, dici ſolitum in eos, qui nihil grauantur aut aſpernantur: ſed quidquid datur, quantũlibet puſillum, id boni conſulunt. Neq. intempeſtiue dicetur etiam in illos, qui rerum inopia laborantes, quiduis vndecunq. libenter accipiunt, donec ad fortunam commodiorem emergant. Originem adagionis ad huiuſmodi caſum referunt. Aletes quidam Corintho pulſus, adhortante oraculo tentauit, ſi poſſet in patriam redire. Atq. interim ruſtico cuipiam factus obuius, cibum mẽdicauit. Ille, ludibrij cauſſa, glebam ex agro ſublatam porrexit. Aletes eam tanquam felix omen accipiens, effatus eſt:

Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης:

Huius Aletae mentionem facit et in Corinthiacis Pauſanias. Plutarchus in Problematibus haud omnino diſſimilem hiſtoriam recenſet, vnde prouerbium ortũ videri queat. Emanes, inquit, poſt ſedes iam ſaepius aliũ de alio tranſmutatas, tandem in agrum Inacho vicinum deſcenderunt, quem id temporis Inachienſes & Achei obtinebant. Oraculum autem proditum erat, ſi in agrum eos recepiſſent, futurum, vt ueteres incolae pellerentur: noui vero ſi quid a volẽtibus accepiſſent, agrum retinerent. Temo quidam igitur inter Emanes vir ſolers & cautus, ſumpta pera, mendici habitu ad Inachienſes acceſſit. Ibi cum per riſum & contumeliã rex mendicanti cibum, ceſpitem dediſſet, in perã coniecit, ac uelut eo contentus, ſtatim e conſpectu ſe ſubduxit: nec praeterea quidquam rogauit. Seniores tũ rei nouitate, tum oraculi recordatione ſubmoniti, rege adito cenſent hominem neutiquam eſſe negligendum, nec e manibus omittendum. Quod ubi ſenſiſſet ille, fuga ſibi conſuluit, uotaq. protinus Hecatombe, et Apolline inuocato, furtim abijt. Poſtea congreſſi praelio, Emanes pulſis Achaeis & Inachienſibus, illorũ agros occupauerunt. Haec ferme Plutarchus. Itaq. competet in illos quoq., qui magnum quiddam molientes, quiduis & patiuntur & faciunt, ut uoti ſui compotes aliquando fiant.

Stentore clamoſior.

PROVERBIALIS hyperbole. Stẽtore clamoſior. Iuuenalis,

Vt Stentora uincere poſſit.

Sũptũ a fabula Stentoris: cuius meminit Homerus Iliados ε, eiq. ferream, hoc eſt, inuictam attribuit uocẽ,

Στέντορι εἰσαμένη μεγαλήτορι χαλκεοφώνῳ,
Ὃς τόσον αὐδήσασχ᾽ ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα. id eſt,
Stentoris in ſpecie ualidi, cui ferrea uox, qui
Quinquaginta alios aequans clamore, ſonoq.

Greci μεγαλοφώνους appellant.

Optimum aliena inſania frui.

OPTIMVM aliena inſania frui. Plinius Secundus Naturalis hiſtoriae lib. 18. cap. quinto, nominatim prouerbij loco citat, Eodem, inquiens, pertinet, quod agricolã uendacem oportere eſſe dixit, fundum in adoleſcentia conſerendum ſine cunctatione, aedificandum non niſi conſito agro, tunc quoq. cunctanter. Optimum eſt, ut uulgo dixere, aliena inſania frui: ſed ita ut uillarium tutela non ſit oneri. Hactenus Plinius. Idem totidem uerbis refertur a Plinio iuniore in epiſtolis de Reguli ſtultitia loquente, hominis ridicule ambitioſi, ſed tamẽ ad excitanda ſtudia non inidonei. Admonet adagium, ut ex aliorum erratis ipſi cautiores efficiamur, & alienis periculis reddamur prudentiores: & aliorum deſipientia nobis ſapiendi praebeat occaſionem. Vulgo iactatus uerſus eſt in eandem ſententiam:

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Cicero in epiſtola quadam, bellum eſſe ſcripſit, ex aliorum erratis ſuam uitam in melius inſtituere. Plautus item, Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit. Extat et huiuſmodi quidam mimus Publianus, uti conijcimus,

Ex uitio alterius ſapiens emendat ſuum.

Et Demea Terentianus iubet ex aliis exemplum capere. Poteſt et in hunc accipi ſenſum, ut is dicatur aliena frui inſania, qui alienis fruitur malis, ipſe in tuto conſiſtens.

ſtis. Nulla.n. uoluptas minoris cõſtat, neq. ulla ſolet eſſe iucundior. Sumptũ uideri poteſt prouerbium ex Sophoclis tragœdia, cui titulus, Aiax flagellifer. Apud quem Aiace per inſaniam gloriante, quod hoſtes ſuſtuliſſet, cum ſæuiſſet in pecudes, Pallas Vlyſſem ad hoc ſpectaculum inuitat his verbis,

Οἴκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν. *id eſt,*
Ridere de hoſte riſus eſt ſuauiſſimus.

Ingens telum neceſsitas.

INGENS *telum neceſſitas. De re ineuitabili. Liuius primæ decadis libro quarto, Neceſſitate quæ vltimum ac maximum telum eſt, ſuperiores eſtis. M. Tullius lib. de amicitia, Nec vero negligenda eſt fama, nec mediocre telum ad res gerendas exiſtimare oportet beneuolentiam ciuium. Vtitur eodem adagio quodam in loco Plinius auunculus. Eſt aliquoties apud Liuium, Huic rei aliud inuenietur telum. Et eam rem hoc telo maxime parabant, vt pro conſilio, rationeq. ac via gerendi negotij capi videatur, fortaſſis ſumpta metaphora a venantibus, qui telo appetunt, quod capere volunt. Vnde & certa dicentur tela, conſilia quæ nunquam fallunt.*

Aduerſum neceſsitatem ne dij quidem reſiſtunt.

Ἀνάγκῃ δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται, *id eſt, Neceſſitati ne dij quidem reſiſtunt. Hæc ſententia Simonidi tribuitur: ſumpta eſt ex Homero. Refertur duobus locis a Platone, libris de legibus ſeptimo & quinto,* ἀλλ' ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον παροιμιασάμενος εἰς ταῦτ' ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκῃ μή ποτε φανῇ μαχόμενος, *id eſt, Sed apparet eum qui primum adiuiſcuit deum prouerbio, hæc ſpectaſſe eum dicit, quod ne deus quidem vnquam viſus eſt cum fato pugnare. Idem in conuiuio,* πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ τοῖς θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς ἀνάγκης βασιλείαν, *id eſt, Multa uero & acerba diis acciderũt, vt dicitur, ob neceſſitatis regnum. Item lib. De legibus quinto ſcribit,* τὴν ἀνάγκην οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται βιάζεσθαι, *id eſt, Ne deos quidem cogere poſſe neceſſitatẽ. T. Liuius, Pareatur neceſſitati, quam ne dij quidem ſuperant. Palladius, Neceſſitas ferijs caret. Euripides in Helena,*

Λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμός, σοφῶν δ' ἔπος,
Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον. *id eſt,*
Nanq. illud eſt ſapientium dictum, haud meum.
Nihil neceſſitate dira fortius.

Extat apud Græcos verſus prouerbialis,

Ὑπὸ τ' ἀνάγκης πάντα δουλοῦται μάχη. *id eſt,*
In ſeruitutem cuncta agit neceſſitas,

Euripides in Hecuba,

Στερρὰ γὰρ ἀνάγκη. *id eſt,*
Rigida nanque neceſſitas.

Horatius,

Si figit adamantinos
Summis verticibus dira neceſſitas Clauos.

Poetæ Neceſſitatem deam faciunt, Parcarum matrẽ, quæ & ipſæ ineluctabiles atq. inexorabiles vocantur. Hanc neceſſitatem philoſophi fatum appellant, quæ eſt æterna rerum ſeries, neceſſario cohærentium: cui veluti cedens Iupiter apud Maronem,

Fata, inquit, viam inuenient.

Et tragicus quidam apud Senecam,

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Squillas a ſepulchro vellas.

Σκίλλας ἀπὸ σήματος τίλλειν, *id eſt, Squillas a ſepulchro vellere iubebantur, qui parum ſanæ mentis eſſe viderentur. Hac enim herba malum hoc expiabatur antiquitus. Theocritus in Bucolicis,*

Σκίλλας ἰὼν γραίας ἀπὸ σάματος αὐτίκα τίλλοις, *i.*
I, ſquillas ab anus quam primum velle ſepulchro.

Innuit, illum, quod in certamine canendi ſuperatus ſit, adeo iracunde ferre, vt periculum ſit, ne vertatur in inſaniam. Et alter ſimile quiddam refert,

Ἕρπε τὸν κυκλάμινον ὀρυξοῦσ' εἰς τὸν Ἄλεντα. *id eſt,*
Hinc abiens fluuio inſodias Cyclaminon Halenti.

Dioſcorides lib. 2. demonſtrat, Cyclaminon Romanis dici rapum, efficacem detrahendo e capite phlegmati. Atq. inter cetera eius remedia hoc quoq. commemorat, ſuccum illius melli admixtum inſeri naribus, ac lanam hoc imbutam digito imponi, ad purgandam capitis pituitam. Huius radicem diſſectam reponi, aſſeruariq. non ſecus ac ſquillæ. Deniq. contuſam & in paſtillos redactam, valere aduerſus ueneficia, quæ Græci philtra vocant.

Iucundi acti labores.

IVCVNDI *acti labores. M. Tullius libro De finibus bonorum & malorum ſecundo: Quid ſi etiam iucũda memoria præteritorum malorum, vt prouerbia nonnulla veriora ſint, quam veſtra dogmata: uulgo enim dicitur, Iucundi acti labores. Ex ipſa hominum natura ſumptum adagiũ eſt. n. hoc inſitum omnibus, vt iucunda cuiq. ſit anteactorum malorum aut periculorum ſecura recordatio, cõmemoratioq., præſertim inſigniũ, fatalium, & quæ cum turpitudine coniuncta nõ ſint, veluti bellorum, naufragiorum, atq. id genus diſcriminum. Vnde dictum eſt ab Horatio:*

Gaudent vbi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.

Hoc prouerbium ortum ab Homero ceu fonte, a diuerſis deinde ſcriptoribus varie eſt vſurpatum. Extat autem apud hunc Odyſſeæ libro decimoquinto:

Νῶϊ δ' ἐνὶ κλισίῃ πίνοντέ τε δαινυμένω τε
Κήδεσιν ἀλλήλων τερπώμεθα λευγαλέοισι
Μνωομένω· μετὰ γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνήρ,
Ὅς τις δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ καὶ πόλλ' ἐπαληθῇ. *id eſt,*
At nos in ſcamnis veſcentes atq. bibentes
Triſtibus inter nos recreemus pectora fatis,
Commemorando. etenim fit, vti poſt gaudeat actis,
Aſpera quiſquis multa tulit per multa vagatus.

Citatur & locus hic, & prouerbium ab Ariſtotele Rhetoricorum libro 1. vbi commemorat, quæ cuiq. natura vel iucunda ſint, vel moleſta. Vergilius Homerum æmulatus:

Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit.

Item in tragœdiis Seneca:

Quod fuit durum pati, meminiſſe dulce eſt.

Circumfertur Græcis & huiuſmodi trimeter prouerbialis.

Ὡς ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων, *id eſt,*
Memoria dulcis iam peracti olim mali.

Cicero uidetur indicare ſumptum ex Euripide, Nec male, inquit, Euripides. concludam ſi potero Latine. Græcum enim hunc uerſum noſtis omnes,

Suauis eſt laborum præteritorum memoria.

Conſtat verſus, ſi pro ſuauis legas ſuaue, niſi malis priſcorum more elidere s, aut quod eſt commodiſſimum, omittere verbum eſt, niſi mauis ſubijcere poſt laborum.

Aulœdus ſit, qui citharœdus eſſe non poſſit.

M. TVLLIVS in oratione pro Murena, comparationem faciens iureconſultorum & oratorum, Itaq. mihi plerique videntur, inquit, initio hoc multo maluiſſe, poſt cum id aſſequi non potuiſſent, iſthuc potiſſimum ſunt delapſi. Vt aiunt in Græcis artificibus eos aulœdos eſſe, qui citharœdi fieri nõ potuerint: ſic nonnullos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris ſtudium deuenire. Hactenus Cicero. Recte dicetur in eos, qui malūt in multo inferiore ordine alicuius haberi mometi, quã inter excellentes negligi. Quẽadmodum Iulius Cæſar maluit in frigido oppidulo primus eſſe, quam Romæ ſecundus. Nec male quadrabit in eos, qui deſperatione meliorum ad humiliora ſeſe conferunt.

Colophonem addidit.

Τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκε, id eſt, Colophonem addidit. Dici conſueuit, cum ſumma manus rei cuipiam imponitur: aut cum accedit id, ſine quo negotium confici non poteſt. Originẽ adagionis indicat Strabo lib. Geographiæ ſuæ 14. ſcribens Colophonios olim cum naualibus copijs abundaſſe, tum equeſtribus vſqueadeo præcelluiſſe, vt vbicunq. gentium bellum gereretur quod confici non poſſet, Colophoniorum equitum auxilio profligaretur. Atq. inde vulgo natum prouerbium, κολοφῶνα ἐπέθηκε. id eſt, Colophonem addidit. Refertur a Diogeniano prouerbium. Indicauit & Feſtus Pompeius, ſcribens colophonem dici ſolere, cum aliquid finitum ſignificaretur, tametſi locũ eũ arbitramur non vacare mendo. In eum ſenſum vſus eſt Plato De legibus 2. Ἐπὶ τούτῳ δὲ μίαν χρείαν τὸν κολοφῶνα πρῶτον ἐπιθῶμεν, i. Itaq. de vſu temulentiæ primum colophonem imponamus, etiamſi apud Platonem legimus χρείαν, præceſſit enim de chorea mentio. Ac mox, οὗτος ὦ ξένοι ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφὼν ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ἐλθὼν τετελευτηκέτω. Hic nobis hoſpites, ſi vobis idẽ videtur, Colophõ ſermoni de vino habito dictus eſto. Idem in epiſtola ad Dionyſium tertia, τὸν κολοφῶνα ὦ θαυμάσιε ταῖς ὑποσχέσεσιν ἁπάσαις, νεανικώτατα ἐπέθηκας. id eſt, Colophonem vir præclare, pollicitis omnibus maxime iuuenilem impoſuiſti. Rurſus in Theæteto, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω, προσβιβάζων τὴν χρυσῆν σειράν. i. Et ad hæc adigo Colophonem, vi compellens auream illam catenam. Sentit enim Socrates Homerum per auream catenã ſignificaſſe ſolem, cuius motu ſeruantur omnia, protinus interitura, ſi ſteterit. Præcipuum igitur argumentum quo probet quiete corrumpi vniuerſa, motu ſeruari, appellat Colophonem. Item Ariſtides in Themiſtocle: καὶ ταῦτα κολοφὼν τοῦ λόγου, id eſt, Atque hic orationis ſumma. Plutarchus in libello De muſica, tametſi ſtilus prope clamitat illius non eſſe: Ταύτας τὰς εἰς χαρὰν δεδήλωκα κολοφῶνα τῶν περὶ τῆς μουσικῆς λόγων πεποίημαι, id eſt, Hos verſus bone præceptor Colophonem eorum, quæ de muſica diſputata ſunt, feci. Idem in libello De prudentia animantiũ dixit, κολοφῶνα ἵνα δὲ κολοφὼν ὁ λόγος ἐπιθεὶς ἑαυτῷ παύσηται, id eſt, Vt autẽ ratio ſibi faſtigium imponens finem faciat. Gregorius Theologus in libello de fuga ſua, ἤδη γὰρ ἐπ' αὐτὸν ἥκω τὸν κολοφῶνα τοῦ λόγου, i. Iam enim venio ad ipſum ſermonis Colophonem. Sunt qui admoneant, prouerbiũ vſurpari de extremis malis. Heſychius admonet, Colophonem interdum dici graculum, quod, vt opinamur, ſūmis ædiũ faſtigijs auis ea ſoleat imponi, velut admonens iuxta cornicem Heſiodiam, vt homines ſibi componant nidos, neq. enim ſemper fore æſtatem. Latinis item dictum eſt, apicem imponere. M. Tullius in Catone maiore: Apex autem ſenectutis eſt auctoritas. Reliqua pete a prouerbio quod alibi retulimus, Colophoniũ ſuffragium. Coronidem addere diximus alibi.

Nullum otium ſeruis.

Οὐ σχολὴ δούλοις, id eſt, Nõ otium ſeruis. Refertur ab Ariſtotele lib. Politicorum ſeptimo. Sumptum a ſeruorũ conditione, quibus heri nullum concedunt otium: immo paullo plus etiam imponunt operæ, quam illi præſtare poſſint: vt quam ſunt in dimenſo parci, tam ſint in operarum penſis liberales. Dicetur in eos, quibus propter obnoxiam miniſterijs ſordidioribus conditionem, non vacat honeſtis diſciplinis operam dare. Nam artes liberales hinc dicuntur, quod iis ingenui incumberent; vtpote quibus & otium & res ſuppetebat. Accommodabitur haud quaquam inſcite & in improbos, quorum ingenium ita vitiis occupatur, vt non poſſint egregias artes perdiſcere. Nihil enim occupatius ſeruitutẽ. Nulla autem ſeruitus grauior, quam ſi quis vitiis ſeruiat. Maxime cũ is plurimos habeat dominos, eosq. plurimum inter ſe diſſidentes: & ob id neutiquam eadem imperantes. Etenim ſi quando ſegnities iubet in medios dormire dies; auaritia contra iubet, prima luce adeſſe in portu: cum tenacitas indicit parſimoniã, amor iubet profundere. Solus itaq. ſapiens & liber eſt, & in otio viuit.

Titanas imploras.

Τιτᾶνας ἐπικαλεῖς, id eſt, Titanas inuocas. Vbi quis ſuis diffiſus viribus, alienum implorat auxilium. Sumptum a gigantum fabula, in qua Iupiter ſuo timens Olympo, Titanas in auxilium arceſſiuit. Id quod prouerbiali quoq. metaphora Latini ueteres quiritari dicebant, auctore Nonio Marcello. Tractum a more Romanorũ, qui vi oppreſſi Quirites inuocabant. Sic.n. appellant ciues Romanos. Refertur adagium a Diogeniano. Lepidior fiet allegoria, ſi longius a ſimplici figura recedas.

Homo bulla.

Πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος, id eſt, Homo bulla. Prouerbium hoc admonet, humana vita nihil eſſe fragilius, nihil fugacius, nihil inanius. Eſt enim bulla tumor ille inanis, qui viſitur in aquis momento temporis enaſcens ſimul & euaneſcens. M. Terentius Varro in præfatione, quam ſcripſit in libros De agricultura: Cogitans, inquit, eſſe properandum, quod ſi, vt dicitur, homo eſt bulla, eo magis & ſenex. Annus enim octogeſimus admonet me, vt ſarcinas colligam, antequam proficiſcar e vita. Lucianus item in Charonte, vitas hominum bullis huiuſmodi ſimiles facit: quarum alia ſimul atq. natæ ſunt, protinus euaneſcũt, alia paullo diutius

tius durant, omnes breuiſſimis quibuſdam internallis, aliæ ſuccedunt aliis. Neque quidquam profecto potuit excogitari, quod melius repræſentaret, quam nihil ſit hæc vita noſtra. Primum quanto diſcrimine prodimus in lucem, deinde quam deſtituta, quantis obnoxia periculis infantia: Quam fugax adoleſcentia, quam præceps iuuenta. Ariſtoteles in libris Politicis, itemq. Rhetoric. libr. 3. vigorem humani corporis tradit iam euaneſcere anno ferme 35. animi inde quinquageſimo. Hippocrates extremam hominis ætatem terminat quadrageſimonono. Iam ſi pueritiã & ſenectam deducas de ratione æui, quæſo quantulum eſt hoc, quod relinquetur? Et hoc ipſum tãtis circumſcriptum anguſtiis, ſexcenta morborum genera quotidie infeſtant: nec pauciores impetunt caſus: ruina, venena, naufragia, bellum, terræmotus, lapſus, fulmen, & quid non? Alius acini granum glutiens præfocatus eſt. Eſt quem potus cum lacte pilus ſtrangularit. Neque defuit, cui ſtiria gelu durata delapſa tecto, ſubitum attulerit exitium. Et hoc eſt animal illud quod tantos molitur tumultus, cuiusq. cupiditatibus orbis hic anguſtus eſt. hoc loco Plinij verba adſcribere libet ex lib. 7. vitæ fragilem breuitatem ſcite depingentis. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, quidquid datur nobis. Malignum vero & breue, in iis etiam quibus largiſſime contingit, vniuerſum vtiq. æui tempus intuentibus. Quid quod æſtimatione nocturnæ quietis dimidio quiſque ſpacio vitæ ſuæ viuit: pars æqua morti ſimilis exigitur, aut pœna, niſi contingit quies. nec reputantur infantiæ anni, qui ſenſu carent: nec ſenecta in pœnam viuacis: tot periculorum genera, tot morbi, tot metus tot curæ, toties inuocata morte, vt nullum frequentius ſit votum. Natura vero nihil hominibus breuitate vitæ præſtitit melius. Hebeſcunt ſenſus, membra torquentur, præmoritur viſus, auditus; inceſſus: dentes etiam ac ciborum inſtrumenta. Et tamen vitæ hoc tempus adnumeratur. Ad bullarum ſimilitudinem accedit nobilis illa Homeri cõparatio de caducis arborum foliis. Sic enim Glaucus apud hunc loquitur Iliados ſexto,

Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν,
Φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη. id eſt,
Tale quidem genus eſt hominum, quale eſt foliorũ.
Quorũ hæc vẽtus humi fundit, rurſum illa vireſcẽs
Profert ſylua, ſimul veris iam afflauerit aura.

Hoc carmine Pyrrhonem Academicum peculiariter delectatum fuiſſe, teſtatur Diogenes Laertius. Rurſus Homerus Iliados Φ.

Οἳ φύλλοισιν ἐοικότες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέες τελέθουσι, ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ φθινύθουσιν ἀκήριοι. id eſt,
Frondibus arboreis ſimiles, nunc vbere fœtu
Exuperant, lætiq. ſatis veſcuntur agrorum,
Nunc rurſum intereunt, euaneſcuntq. caduci.

Idem alio rurſum loco quopiam:

Οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο. id eſt,
Nil homine enutrit tellus infirmius alma.

Menander apud Plutarchum in libello conſolatorio ad Apollonium:

Τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν λόγων, ἄνθρωπος εἶ.
Οὗ μεταβολὴν θᾶττον πρὸς ὕψος, καὶ πάλιν
Ταπεινότητα ζῶον οὐδὲν λαμβάνει·
Καὶ μάλα δικαίως, ἀσθενέστατον γὰρ ὂν
Φύσει μεγίσταις οἰκονομεῖται πράγμασιν. id eſt,
Caput atque ſumma orationis hæc, homo es,
Quo non aliud eſt animal vſquam, quod modo
Surgat, modo cadat, citius atque crebrius,
Ac iure ſane, quippe debiliſſimum
Cum ſit, negotia adminiſtrat maxima.

Euripides apud eundem:

Ὁ δ' ὄλβος, οὐ βέβαιος ἀλλ' ἐφήμερος.
Καὶ ἡμέρα μία τὰ μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν
Τὰ δ' ἦρ' ἄνω. id eſt,
Nec ſtabilis eſt felicitas,
Sed in diem durans, & vnicus dies
Et hæc ab alto traxit, hæc & ſuſtulit
Ab imo in altum.

Quo quidem in loco Demetrius Phalereus poetam alioqui laudatum ob elegantiam taxaſſe legitur, qui non ἡμέρας μίας, id eſt, vnum diem, ſed στιγμὴν χρόνου, id eſt, temporis punctum dicere debuerit. Pindarus vicit etiam Homericam ſimilitudinem: vt qui hominẽ non frondes, ſed vmbræ ſomnium vocarit. Locus eſt in Pythiis hymno 8. Ἐπάμεροι· τί δέ τις; τί δ' οὔ τις; σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος. i. Diurni, Quid autem aliquis? Quid autẽ nullus? Vmbræ ſomnium homo. Nihil inanius vmbra. Videtur enim eſſe, cum nihil ſit. At hac quoque repperit quiddam inanius, nimirum vmbræ ſomnium. Vt nemo poſſit dicere, hic eſt, aliquis: neque rurſum. hic eſt nullus, quod tam ſubita ſit rerum humanarum immutatio, vt qui videtur aliquid eſſe, mox ſit nullus: & qui videtur periiſſe, mox ſit aliquis. Aeſchylus apud Stobæum, vmbræ fumi ſimilem facit hominis vitam:

Τὸ γὰρ βρότειον σπέρμ' ἐφήμερα φρονεῖ,
Καὶ πιστὸν οὐδὲν μᾶλλον ἢ καπνοῦ σκιά. id eſt,
Caduca molitur genus mortalium,
Neque certa res eſt vlla, nec tuta, haud magis
Atque vmbra fumi.

Sophocles item in Aiace:

Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον. id eſt,
Nil aliud ac vmbra atque flatus eſt, homo.

Pindarus in Nemeis hymno vndecimo; εἰ δέ τις ὄλβον ἔχων, μορφᾷ παραμεύσεται ἄλλων, ἔν τ' ἀέθλοισιν ἀριστεύων ἐπέδειξεν βίαν, θνατὰ μεμνάσθω περιστέλλων μέλη, καὶ τελευτὰν ἁπάντων γᾶν ἐπιεσσόμενος, id eſt, Si quis autem opes poſſidens, forma præcellas ceteris, & in certaminibus fortiter ſe gerens oſtendis robur, meminerit quod membra circumfert mortalia, quod finem omnium terram aditurus eſt, Hanc ſententiam inſcribi conueniebat aulis, poculis, auleis, & inſignibus principum, potius quam illa glorioſa, Qui volet, & Adhuc longius, aliaq. huius generis. Nil autem venuſtius illa comparatione, roſarum repentè naſcentium, ſeneſcentiũ, & intereuntium, cum hominum vita. Carmen extat titulo Maronis, quod etiam ſi Vergilianam venam non admodum reſipit, tamen ita ſcatet gratiis, leporibusq. vt ab auctore non ſolum erudiſſimo, verum etiam feſtiuiſſimo, quiſquis is fuit, profectum appareat. Huc pertinet, quod poetæ fingunt, mortales omnes a Parcarum filis pendere, quibus inſectis protinus decidunt. Atque alios quidem a candidis, alios a pullis ſuſpendi filis. Rurſum alios in ſublime ſublatos pendere,

alios terræ uicinos. Omnium tamen hanc eandem eſſe ſortem, vt ſimul atque inexorabilis Atropos pollice filum ſecuerit, illico decidat is qui pendebat. Nec ullum eſſe diſcrimen, niſi quod maiore tumultu decidit is qui pendebat altius. Rides, & hos luſus eſſe, iocosq. poeticos exiſtimas? Luſus quidem, ſed ſæuus ille, nimiúq. procax fatorum luſus: quem vtinam in gregarios & inutiles homines duntaxat exercerent, in quos conuenit Homeri illud:

Ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης,

Ac non etiam uiros cœleſti præditos ingenio, tum autẽ principes optimos ante diem e medio tollerent. A quibus non ſolum non abſtinent hanc ludendi licentiam: verumetiam his quaſi dedita opera videntur inſidiari, nimirum ambitioſa quadam inuidẽtia, vt hoc ipſum ſibi licere declarent, palamq. faciant, omnem mortalem, quicunque is fuerit, ex æquo bullam eſſe. Quanta rei litterariæ iactura nuper mors immatura terris eripuit Paulum Canalem, patricium Venetum, iuuenem quidem illum vix dum annos natum viginti quinque, ſed, deum immortalem, quam felici ingenio, quã acri iudicio, quam vbere facundia, quanta linguarum, quanta diſciplinarum omnium ſcientia præditum? Nihil ſua referre putauit inexorabile fatum, quod tantũ adferret diſpendium bonis litteris, quibus ille iam ſuccurrere non inſtrenuue cœperat: quod tam graue deſiderium excitaret litterarum cultoribus, quod tantos fructus, tantas ſtudioſorum ſpes repente incideret.

Tanquam in ſpeculo. Tanquam in tabula.

HYPERBOLAE *prouerbiales ſunt & hæ,* καθάπερ ἐν κατόπτρῳ, ὡς ὥσπερ ἐν γραφῇ, *id eſt, Tanquam in ſpeculo, tanquam in tabula. De re uehementer euidente, perſpicuaq. Terentius in Adelphis: Deniq. inſpicere tanquam in ſpeculum vitas omnium iubeo. Plato libro De legibus* ὥσπερ ἐν κατόπτροις, *id eſt, Tanquam in ſpeculis. Propterea quod inter multa, quæ rerum referunt imagines, velut aqua, æs politum, gemma quædam, nihil æque perſpicue reddit ſimulachra, vt vitrũ plumbo ſublitum. Nam vitrum quidem vt rarum ac pellucidum maxime capax eſt imaginum, verum acceptas non perinde continet ob pellucentiam: proinde ſublitum plumbum, ob nigrorem aliquem naturæq. dẽſitatem, ſiſtit impreſſam imaginem, neque dilabi ſinit. Euaneſcunt enim ſimulachra, non ſecus atque candelæ lumen in ſole, quoties excipiuntur in corpore nimiũ tenui perſpicuoq. velut in aere, pura aqua, cryſtallo vitroq. non obſcurato corporis alicuius oppoſitu. Rurſum in nimium denſis & obſcuris non hærent, velut in ſilice, ligno ue. Proinde natura ſolertiſſima rerum omnium architectrix, oculum animantium ad ſpeculorum imaginem finxiſſe videtur, quippe parti pellucenti nigrorem quendam adiunxit a tergo, quo ſublato, protinus tollatur & uidendi facultas. Vnde ſcite dictum eſt illud, vt ſpeculum oculus eſt artis, ita oculũ eſſe naturæ ſpeculum. Illud miraculo dignum, ſpeculum non modo clariſſime repræſentare ſimulachra rerum omnium, quæcunq. obiecta ſunt, verumetiam interualla, colores, motus, breuiter res ipſas pæne dixerimus euidentius quã ſunt, hoc vno diſcrimine, quod aduerſa refert. Cuius cauſſa hæc eſt, quod ſpecies quæ a corpore ſolido per aerem manat ad ſpeculi ſuperficiem, ſimplex puraq. eſt, vnde fit, vt non alia ſit auerſa, quam aduerſa. Quibus de rebus acutiſſime multa diſſeruit Ambroſius Leo Nolanus in quæſtionibus ſuis. Iam ars picturæ a rudibus initiis profecta, eo ſubtilitatis excreuit, vt non oculis hominum, ſed etiam auibus impoſuerit, effeceritq., vt veras res eſſe crederent, quæ coloribus erant fucata.*

Salſitudo non ineſt illi.

Ἅλμη οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, *id eſt, Salſitas non ineſt illi. In inſacetos & fatuos ac ſtupidos. Sal enim primum, maximeq. commune condimentum videtur. Plinius libro trigeſimoprimo indicat, metaphoram eſſe ſumptam ab vſu ſalis, quod in omnibus cibis ſit condimenti vice, & auiditatem inuitet. Ergo hercle, inquit, uita humana ſine ſale nequit degere, adeo neceſſarium elementum eſt, vt tranſierit intellectus ad voluptates animi quoq. Nam ita ſales appellantur, omnisq. vitæ lepos & ſumma hilaritas, laborumq. requies, non alio magis vocabulo conſtat. Atque hinc inſulſa oratio, quæ nihil habeat leporis, & inſulſus homo moribus inelegantibus. Contra ſalſum dicterium, quod acrimonia quadã mordeat. Et ſales vocant feſtiuiter & argute dicta, non ſine illecebra quadam mordacitatis. Seneca non vult ſales noſtros dentatos eſſe. Quintilianus Inſtitutionũ libro ſexto, capite de riſu: Salſum, inquit, in conſuetudine pro ridiculo tantum accipimus. Natura nõ vtiq. hoc eſt, quãquam & ridicula oporteat eſſe ſalſa. Nã & Cicero, omne, quod ſalſum, ait eſſe Atticorum, non quia ſint maxime ad riſũ cõpoſiti. Et Catullus cũ dicit,*

Nulla in tam magno eſt corpore mica ſalis,

non hoc dicit, nihil in corpore eius eſſe ridiculum. Salſum igitur erit, quod non erit inſulſum, velut quoddã ſimplex orationis condimentum, quod ſentitur latente iudicio, & uelut palatum excitat, quod & a tædio defendit orationem. Sane tamen, vt ille in cibis paulo liberalius aſperſus, ſi tamen non ſit immodicus, adfert aliquid propriæ voluptatis: ita hi quoque in dicendo habent quiddam quod nobis faciat audiendi ſitim. Hactenus ille. Porro Catulli carmen, quod Fabius citat, ſic habet:

Quintia formoſa eſt multis, mihi candida, longa,
Recta eſt, hæc & ego ſingula confiteor,
Totum illud formoſa nego, nam nulla uenuſtas,
Nulla in tam magno corpore mica ſalis.

Quo quidem in loco ſtultiſſime carpit Fabium Catullianus interpres, quaſi poeta verba parum perpenderit, cum ipſe dormitans Fabij verba parum perpenderit. Negat enim Fabius ſalſum vocari, quidquid ridiculũ ſit, etiam ſi vulgo ſic vſurparent indocti. Adluſit ad hoc adagium Terentius in Eunucho: Qui habet ſalem, qui in te eſt, fatuum militem & inſipidum intelligi volens. Cui poſtea ſimili ironia, Atticam tribuit eloquẽtiam, M. Tullius Philippica 2. At etiam quodam loco facetus eſſe voluiſti. Quam id, dij boni, non decebat, in quo eſt tua culpa nulla: aliquid enim ſalis ab vxore mima trahere potuiſti. Salem dixit feſtiuitatem. Refertur a Diogeniano & Zenodoto.

Acetum habet in pectore.

HVIC *germanum eſt Plautinum illud in Bacchidibus:*

Nunc

Nunc experiar, ſit ne acetum, tibi cor acre in pectore.
Legitur & alias apud hunc ipſum: Ecquid habet acetum in pectore? pro eo quod eſt: Num ſapit? Nũ quid habet aſtutiæ? Nam ut ſalſa, itidem & acida, palatũ iuuant, acuuntq. & irritant ſtomachum. Horatius in Sermonibus, acetum pro mordacitate dixit:

At Græcus poſtquam eſt Italo perfuſus aceto
Perſius exclamat.

Et hoc ipſum, Aceto perfundere, prouerbij ſpeciem habet, ſicut & illud ex Sermonibus Horatianis:

At idem quod ſale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.

Solus ſapit.

NARRAT *Diogenes Laertius, Chryſippum philoſophum vſqueadeo ſibi placuiſſe, vt conſultus a quodam, cui potiſſimum filium ſuũ philoſophiæ præceptis inſtituendum traderet, ſibi committendum reſpõderit. Nam ſi quem, inquit, alium me præſtantiorem arbitrarer, ipſe apud hunc philoſophiæ darem operam. Vnde & illud Homericum de eo vulgo iactatum fuiſſe, quod ſolus saperet, reliqui vero vmbræ ferrentur. Eſt autẽ apud Homerum Odyſſeæ K. de uate Tireſia, cui vni Proſerpina dederit, ut etiam vita defunctus saperet, reliquas vmbras volitare, & eas quidem nihil aliud quam vmbras:*

Τῷ καὶ τεθνηῶτι νόον πόρε Περσεφόνεια,
Οἴῳ πεπνῦσθαι, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. *id eſt,*
Huic etiam extincto dederat Proſerpina mentem,
Solus uti ſaperet, reliquis volitantibus vmbris.

Vſurpatur & a Platone, tanquam prouerbij loco. Vnde licet conijcere, carmen hoc Homeri vnum fuiſſe ex iis, quæ plurima Macrobius ſcribit, adagionum inſtar ſolere celebrari. Sic & Cato ſenior de Scipione Iuniore pronunciauit, vt narrat Plutarchus in Præceptis ciuilibus: ac rurſum in Apophthegmatis Romanorũ,

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. *id eſt,*
Ille ſapit ſolus, volitant alij velut vmbræ.

Apte dicitur de iis, qui tanto interuallo reliquos omnes poſt ſe relinquunt, vt illi nihil niſi umbræ præ his eſſe videantur, planeq. quemadmodum Græci dicunt, λῆρος καὶ φλυαρία, *id eſt, Nugæ deliriaque.*

Canem excoriatam excoriare.

Κύνα δέρειν δεδαρμένην, *id eſt, Canem excoriare excoriatam. Suidas ait dici ſolere de iis qui iterum ea patiuntur, quibus, aliquando fuerunt afflicti. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, nam hanc quoque nomine huius inſcriptam inuenimus,*

Τὸ τοῦ Φερεκράτους, κύνα δέρειν δεδαρμένην, *id eſt,*
Iuxta Pherecratem detrahere cutem cani,
Detracta cui iam eſt.

Diogenianus ait conuenire in eos, qui fruſtra ſumunt operam. Sunt qui putent magis conuenire, cum quis affligit afflictum. Confine eſt illi, quod alibi diximus ἀσκὸν δέρεις, *id eſt, Vtrem excorias. Quod vſurpat Ariſtophanes in Nebulis.*

Perq. enſes, perq. ignem oportet irrumpere.

Διὰ καὶ μαχαιρῶν, καὶ πυρὸς χρὴ νῦν ἰέναι. *id eſt,*
Perq. ignem eundum eſt, & per enſes impetu.

Cum ſignificamus quiduis periculi ſubeundum. Ariſtophanes in comœdia, cui titulus Lyſiſtrata,

Κἄν μοι χρῇ διὰ τοῦ πυρὸς
Ἐλθεῖν βαδίζειν. *id eſt,*
Et ſi per ignem ſiet opus
Tranſire cupio.

Et Terentius ait paraſitum non grauaturum, vel e flamma cibum petere. Callias adulatores taxauit comœdia, ὅτι οὐ πῦρ, οὐ σίδηρος, οὐδὲ χαλκὸς εἴργει μὴ φοιτᾶν ἐπὶ δεῖπνον, *id eſt, Quod non ignis, non ferrum, neque æs prohibuerit illos, quo minus uentitarent ad cœnam. Hæc citat Plutarchus ex Eupolide. Refert eadem in libello De diſcrimine adulatoris & amici. Horatius item,*

Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes,
Impiger extremos curris mercator ad Indos.

M. Tullius. Tuſculanarum quæſtionum libro ſecundo, Quæ flamma eſt, per quam non cucurrerint, qui hæc olim punctis ſingulis colligebant, id eſt, Quid non vel fecerunt, vel perpeſſi ſunt?

Non impetam lingua.

Οὐκ ἐπιγλωσσήσομαι, *id eſt, Non inceſſam lingua. Figuræ nouitas in prouerbium abiiſſe videtur, auctore Diogeniano. Ariſtophanes in Lyſiſtrata,*

Τᾶν γ' Ἀθανᾶν δ' οὐκ ἐπιγλωσσάσομαι. *id eſt,*
At lingua Athenas neutiquam inceſſam mea.

Heſychius citat Aeſchylum in Heraclidis Græcis ἐπιγλωσσᾶσθαι, *eſt linguæ conuiciis inceſſere, quaſi dicas, inlinguare, quemadmodum a vola dicimus inuolare. Proprie vero pertinet ad male ominantes. Rapiuntur enim dicta in omen, velut in augurium venturi mali boniue. Vnde ſemper a maledictis temperandum. Pindarus in Pythiis hymno quarto, inter cæteras virtutes laudat & linguam a maledictis temperantem.* Ὀρφανίζει μὲν κακὰν γλῶσσαν φαεννᾶς ὀπός, *id eſt, Priuans malam linguam voce dilucida. Interpres citat in hanc ſententiam carmen Heſiodi,*

Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα, *id eſt,*
Haud ſolitum ſociis certare boniſue, maliſue.

Vti licebit, cum ſignificabimus nos de re quapiam periculoſa nolle verba facere, veluti de rebus principũ aut potentum, οὐκ ἐπιγλωσσήσομαι. *Verbum inde ductũ quod qui temere loquuntur,* ὅτι καὶ ἀπὸ γλώττης λαλεῖν *loqui dicuntur, ſicut alibi monſtrauimus.*

Harena ſine calce.

VT *auctor eſt Suetonius, Caligulæ Cæſari uſqueadeo placebat ardor ac vis indicendo, vt Senecæ orationem ſine calce arenam ſit ſolitus appellare, tanquam diſſolutam ac neruis carentem & ordine, quæ quodammodo compages eſt totius ſermonis ſuo quidq. loco diſponens. Quanquam autem Caligula multa parum integræ mentis dedit argumenta, tamen in hoc iudicio minimum aberrauit a ſcopo. Seneca fertur impetu quodam, minime ſeruiens ordini. Hoc inter egregias uirtutes habet uenit. Male cohæret arena, ni calcem admiſceas. Confine illi quod alio dictum eſt loco, Scopa diſſoluta.*

Lupus hiat.

Λύκος ἔχανεν, *id eſt, Lupus hiat; dicebatur ſi quis re multum ſperata, multumq. appetita, fruſtratus diſcederet.*

ret. Aiunt enim lupum præda inhiantem rictu late diducto accurrere, quæ ſi fruſtretur, obambulare biantem. Ariſtophanes in Lyſiſtrata,

Οἷς πιστὸν οὐδὲν, εἰ μὴ τῷ λύκῳ κεχηνότι. *id eſt,*

Queis nihil fidum ac tutum eſt, inhianti niſi lupo.

Item Lucianus in Gallo, εἰσῄειν, μάτην λύκος χανὼν παρὰ μικρὸν, *id eſt, Ingrediebar itaque, cum parum abfuiſſet vt lupus bians diſcederem. Dionyſius Sophiſta in epiſtola quapiam:* ἆρα μὴ λέληθα ἐμαυτὸν εἰς τὴν παροιμίαν ἐλθὼν, καὶ γέγονα λύκος χανὼν διακενῆς; *id eſt, Num inſciens in prouerbium incidi, factusq. ſum lupus fruſtra bians? Apud Athenæum libro decimo quarto, citantur hæc ex Eubulo,*

Σπεῦδ' ἔπειγε, μήποθ' ὡς λύκος χανὼν
Καὶ τὸ δεύτερον ἁμαρτὼν ὕστερον συχνὸν δράμῃς. *id eſt,*
Properatu propera, more ne lupino bians
Fruſtratus bis, in poſterum curras diu.

Porcellus Acarnanius.

Χοιρίσκος ἀκαρνάνιος, *id eſt, Porcellus Acarnanius. In mollem & amabilem, atq. in deliciis habitum dicebatur. Lucianus in Dialogis meretriciis,* λεῖος μοι φαίνεται, καὶ χοιρίσκος ἀκαρνάνιος, *id eſt, Lenis mihi, ut aiunt Chæreas, & porcellus Acarnanius. Adluſum, ad porcellum quem inducit Ariſtophanes ἐν ἀχαρνεῦσιν, ſymbolum eorum membrorum, quibus obſcenæ voluptates peraguntur.*

Megaricum machinamentum.

Μεγαρικὴ μηχανὴ, *id eſt, Ars Megarenſis dicitur, cum dolo & aſtu res agitur, non ſyncera fide. Olim enim Megarenſes vulgo male audiebant, tanquam fraudulenti ac ficti, quod aliud ſentire ſoleant, aliud loqui, vt indicat Ariſtophanis interpres. Citatur apud Suidam hic ſenarius,*

Ἀλλ' ἔστι γάρ μοι Μεγαρική τις μηχανή. *id eſt,*

Sed enim ars adeſt mihi quæpiam Megarenſium.

Eſt autem apud Ariſtoph. in fabula cui titulus, εἰρήνη. *Celebrantur Megarenſium vaſcula fictilia: vide num huc ſpectet prouerbium: deinde conſtat Euclidem Socraticum fuiſſe Megarenſem, qui ſuſcepit ſcholam Megaricam. Hic fuit inſignis machinarum artifex. Fieri poteſt vt hinc natum ſit adagium. Ad hæc eſt ciuitas eiuſdem nominis in Theſſalia pontica, & de Theſſalico commento dictum eſt alias. Sphinges Megaricas poſt referemus.*

Seruus ſeruo præſtat, dominus domino.

Δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου. *id eſt,*

Seruoq. ſeruus potior eſt, herusq. hero.

Senarius prouerbialis, admonens in eodem hominum genere non ſtatim omnes æquales eſſe, verum hominũ habendã eſſe rationẽ, non tantũ cõditionis. Veluti generoſus antecellit ſuopte genere plebeiũ. Verum eſt non mediocre diſcrimen inter generoſum, et generoſũ; itidẽ inter plebeium & plebeium, adeo vt quoſdam plebeios nonnullis ingenuis anteponas. Ariſtoteles libro Politicorum primo, τὰ μὲν ἐντιμότερα ἔργα, τὰ δ' ἀναγκαιότερα, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν,

Δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου. *id eſt,*

Quædam miniſteria honoratiora, quædam autem magis neceſſaria. Et iuxta prouerbium,

Heroq. herus, ſeruoq. ſeruus eſt prior.

Dedali opera.

Δαιδάλεια ποιήματα, *id eſt, Dædalea opera dicuntur, quæ nouo artificio fabricata ſunt & admirando. Hinc natum, quod cum veteres illi plaſtæ formas animalium cæcas fingerent & immobiles, Dædalus inſolito artificio primus & oculos induxit, & neruis quibuſdam additis effecit, vt huc atque illuc mouerentur, adeo ſcite, vt ſpectantibus viuere atque ingredi viderentur. Vnde ferunt quædam Dædali ſigna vinciri pedibus, ne aufugiant. Huius rei meminit Plato in Menone, his quidem verbis:* ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν· ἴσως δὲ οὐδ' ἔστι παρ' ὑμῖν. πρὸς τί δὲ δὴ τοῦτο λέγεις; ὅτι καὶ ταῦτα ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδεμένα, παραμένει. τί οὖν δή; τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι οὐ πολλῆς τινος ἄξιόν ἐστι τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον, οὐ γὰρ παραμένει. δεδεμένον δὲ πολλοῦ ἄξιον. *id eſt, Quoniam non animaduertiſti Dædali ſigna. Fortaſſis ne ſunt quidem apud nos. Quorſum iſthuc dicis? Quoniam illa quoque ni reuincta fuerint, diſcedunt atque aufugiunt. Sin vincta ſint, conſiſtunt. Quid tum poſtea? Si quod ex illius operibus ſolutum poſſideas, haud quaquam magno æſtimandum, perinde quaſi ſeruum poſſideas fugitiuum. Neq. enim apud te manet. Sin autem vinctum, id magno æſtimandum ſit. Idem in Hippia maiore ſic refert, quaſi de priſcis & obſoletis dici ſoleat,* εἰ καὶ νῦν ὁ Βίας ἀναβιῴη, γέλωτ' ἂν ὄφλοι πρὸς ὑμᾶς. ὥσπερ καὶ τὸν Δαίδαλόν φασιν οἱ ἀνδριαντοποιοὶ νῦν, εἰ γενόμενος τοιαῦτ' ἐργάζοιτο, οἷα ἦν ἀφ' ὧν τοὔνομ' ἔσχε, καταγέλαστον ἂν εἶναι. *id eſt, Si ſane nunc o Hippia Bias reuiuiſcat, riſum apud vos tulerit: quemadmodum & horum temporis ſtatuarij de Dædalo narrant, ſi nunc viuens talia proferat opera, qualia erant illa, vnde famam ac nomen adeptus eſt, deridiculum fore. Meminit & Ariſtoteles libro Polit. 1. de ſeruis loquẽs, quos ait nihil aliud eſſe quam inſtrumenta viua. Eſt* γὰρ, *inquit,* εἰ ἠδύνατο ἕκαστον τῶν ὀργάνων κελευσθὲν ἢ προαισθανόμενον ἀποτελεῖν τὸ αὑτοῦ ἔργον, ὥσπερ τὰ Δαιδάλου φασὶν, ἢ τοὺς τοῦ Ἡφαίστου τρίποδας, οὕς φησιν ὁ ποιητὴς αὐτομάτους θεῖον δύεσθαι ἀγῶνα, οὕτως αἱ κερκίδες ἐκέρκιζον αὐταὶ, καὶ τὰ πλῆκτρα ἐκιθάριζεν, οὐδὲν ἂν ἔδει οὔτε τοῖς ἀρχιτέκτοσιν ὑπηρετῶν, οὔτε τοῖς δεσπόταις δούλων, *id eſt, Etenim ſi fieri poſſet, vt vnumquodq. inſtrumentum vel iuſſum, uel per ſe præſentiens, ſuum opus perageret, quemadmodum aiunt* A
Dædali ſtatuas facere, & Vulcani tripodes, quos poeta ſcribit vltro in diuinum certamen prodiiſſe, itidem & pectines per ſe texerent, & plectra citharas canerent, haud quaquam opus haberent, neque architecti miniſtris, neque domini ſeruis. Locus quem citat Ariſtoteles, eſt apud Homerum Iliados 6. Meminit idem de anima libro primo refellens opinionem Democriti, cenſentis animam ita mouere corpus, vt ipſa prius mota, moueret. Ait enim Democritum tale quiddam adferre, quale ſit apud Philippum comœdiarum ſcriptorem. Is enim ſcripſit a Dædalo ligneam Venerem fabricatam fuiſſe, quæ moueretur argento viuo infuſo. ὁμοίως inquit, *ὁ Δημόκριτος παραπλησίως λέγων Φιλίππῳ τῷ κωμῳδοδιδασκάλῳ. φησὶ γὰρ τὸν Δαίδαλον κινουμένην ποιῆσαι τὴν ξυλίνην Ἀφροδίτην, ἐγχέαντα ἄργυρον χυτόν.* B
Proinde prouerbium ad varios vſus poterit accommodari.

modari. Vel vbi res inuſitata arte confectas ſignificabimus. Nam Homerus artificioſa Dædala vocat:

Ὃς χερσὶν ἐπίστατο δαίδαλα πάντα
Τεύχειν. id eſt,
Qui manibus norat ſabricari Dædala cuncta.

Item Pindarus in Olympiacis:

Καὶ δεδαιδαλμένοι ψεύδεσι ποικίλοις
ἐξαπατῶντι μῦθοι.

Et arte conficta mendaciis uariis fallunt fabulæ. Et Vergil. Dædalam Circem vocat, quod nouis & admirandis artibus homines verteret in feras. Quin & orationis poliendæ artifices λογοδαιδάλους, & obſoniorum peritos ὀψοδαιδάλους appellant Græci. Vel cum inconſtantiam & inſtabilitatem cuiuſpiam ſignificabimus. Sic enim apud Platonem in Euthyphrone, Socrates argumenta non conſiſtentia, Dædaleis operibus ſimilia videri dicit. Euthyphron autem reſpondet, Socratem ſibi pro Dædalo eſſe, quippe qui rationes ſuas non ſinat conſiſtere, rurſus coarguens & euertens quod paullo ante viſus ſit approbare.

Furemq. ſur cognoſcit, & lupum lupus.

Ἔγνω δὲ φὼρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον.

Furemq. ſur cognouit, & lupum lupus.

Ariſtoteles ſeptimo libro Moralium Eudemiorum hūc quoque ſenariū citat inter adagia ſimilitudinis. Amāt enim vulgo ſe mutuo, qui ſimilibus vitiis laborāt, præcipue ſures. Et lupi latronum inſtar collecti graſſantur. Videmus in quibuſdam ob arcanam ingeniorum cognationem protinus amorem naſci. Contra aduerſus alios odium ob naturæ diſſimilitudinem. Ad hanc ſimilitudinem, & diſſimilitudinem Democritus referebat omnes omnium rerum cauſſas, adeo vt interrogatus de cane ſemper eidem lateri incubante quamobrē id faceret, reſpōderit, ὅτι ἔχει τι ὁμοιότης ὅμοιον ὁ κύων, id eſt, quoniam habet canis aliquid cum illo latere ſimile. Id obiter narrat Ariſtoteles libro Magnorum moralium 2. inter prouerbia ſimilitudinis, irridēs Democritum. Quid enim ſimile habet later cum cane? Nec tamen a Democrito multum abſunt medici quidam, qui ad omnem percunctationem obiiciunt nobis occultam quandam rerum proprietatem.

Terra amat imbrem.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα. id eſt,

Nam terra gaudet imbre.

Vbi quis deſiderat ea quæ ſibi nouit eſſe accommoda conducibiliaq. Citat hoc hemiſtichium, veluti prouerbiale Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorum ſeptimo, oſtendens non ſolum ſimilitudinem conciliatricem eſſe amicitiæ, velut inter fures, graculos, & lupos, uerum etiam diſſimilitudinem nonnunquam beneuolentiæ cauſſam exiſtere, contra ſimilitudinem odij. Nam terra cum ſuapte natura ſit ſicca, amat imbrem, & figulus odit figulum, indoctus amat litteratum, mulier virum. Ibidem narrat ab Heraclito reprehenſum poetam, qui ſcripſit carmen,

Ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπόλοιτο. id eſt,
Lis vtinam ſublata, deos homineſq. relinquat.

Athenæus libro 13. carmen ex Euripide citat,

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖ' ὅταν ξηρὸν πέδον. id eſt,
Tellus quidē imbrē amat, ſolum cum eſt aridum.

Ariſtoteles libro Moralium Nicomach. 8. citat eandem ex Euripide ſententiam, ſed perturbato metro,

Εὐριπίδης μὲν φάσκων,
Ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν,
Ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον
Ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν. id eſt, Euripides cum ait,
Requirere imbrem terram, vbi ſiti aruit,
Diuum viciſſim cælum vbi iam nubibus
Impletur, optat in ſolum delabier.

Hoc adſert ad confirmandam quorundam opinionem, qui dicebant ſecus quam haberent prouerbia, diſſimile a diſſimili, contrarium a contrario appeti. Terra enim frigida & ſicca appetit imbrem, qui iuxta aeris naturam vnde venit, eſt calidus & humidus, ac imber viciſſim appetit terram.

Herculana balnea.

Ἡράκλεια λουτρά, id eſt, Herculana balnea. De impendio ferueutibus balneis dicebatur, quales legimus & thermas Neronianas. Ariſtophanes in Nebulis:

Ποῦ ψυχρὰ δῆπτα πώποτ' εἶδες Ἡράκλεια λουτρά;
Vbi nā frigida unquam vidiſti Herculana balnea.

Interpres adſcribit, Ibycum auctorem eſſe, Vulcanum muneris vice ſubmiſiſſe Herculi feruida balnea. Atque inde omnia calida balnea, Herculana dici cœpta teſtatur idem Athenæus libro 12. Porro Ariſtot. in Problematis ſectionis 24. probl. vltimo, oſtendit huiuſmodi balnea apud veteres habita ſacra, propterea quod ex ſulphure ac fulmine, rebus natura ſacris proueniant. Piſandrus autem tradit, Mineruam Herculi feſſo calidum balneum ſuppeditaſſe. Vnde fit veriſimile, prouerbium recte dici poſſe, quoties ætate aut labore quopiam fatigatis miniſterium paullo diligentius ad refocillandas vires adhibetur. Nam Plato libro De legibus 6. γεροντικὰ λουτρά, id eſt, Senilia balnea calida vocat, eaq. ſenibus exhiberi iubet. Siquidē veteres frigida lauabant, calida balnea ualetudinariis duntaxat exhibebantur. At his temporibus auriga quoque, & nautæ lauant in thermis. Ac Germani maximam vitæ partem in hypocauſtis tranſigunt, pyrauſtarum inſtar. Pindarus quoque Olymp. 12. meminit horum balneorum, θερμὰ Νυμφᾶν λουτρὰ βαστάζεις, id eſt, Calida Nympharum balnea frequentas: ſiue quod in ea ciuitate locus eſſet, cui nomē calida balnea: ſiue quod ipſe more Herculis poſt multa certamina exhauſta iam refocillaretur calidis balneīs, quas Nymphæ Herculi laboribus fatigato ſubmiſiſſe feruntur. Porro corpus hominis magnopere reuocari calidis balneis declarat in Nemeis Oda. 4. οὐδὲ θερμὸν ὕδωρ τόσον γε μαλθακὰ τεύχει γυῖα, τόσσον εὐλογία φόρμιγγι συνάορος, id eſt, ne calida quidem aqua æque mollit ac refocillat membra, quantū laudatio citharæ aptata.

Aut ter ſex, aut tres teſſeræ.

Ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, id eſt, Aut ter ſex, aut tres teſſeræ. Siquando ſignificabimus nos extrema periclitari velle, et aut plane vincere, aut prorſum vinci, hoc adagio tempeſtiuiter vtemur. Sumptum eſt a vetuſto teſſerarū luſu, in quo qui nouē iecitſet, is modis omnibus ſuperabat: qui tres, is longiſſime aberat a victoria. Nā antiquiores tribus teſſeris vti conſueuerant, nō quēadmodum nunc duabus. Teſſeram autem etiam iactū

ipſum

ipſum appellant qui nonnunquam plenus eſt, interdũ inanis. Itaque iactus ter trium feliciſſimus erat, trium inanis. Meminit huius adagionis Iulius Pollux, libro de rerum vocabulis nono. Porro teſſeras eaſdem eſſe cum iis quos Græci κύβους appellant, teſtis eſt A. Gellius libro 1. cap. 20. κύβος enim, inquiens, eſt figura ex omni latere quadrata. Quadrantales ſunt, inquit M. Varro, teſſeræ, quibus in alueolo luditur, ex quo ipſæ appellatæ κύβοι. Zenodotus parœmiam hanc citat ex Pherecratis fabula, cui titulus Myrmecanthropi. Eſt enim clauſula carminis trochaici. Suidas & Aeſchylum adducit ex Agamemnone,

Τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι,
Τρὶς ἓξ βαλούσης τῆσδέ μοι φρυκτωρίας, id eſt,
Nam res herorum ſaxo vt optime cadant
Ter ſex vbi phryctoria iaciam mea.

Vſurpatũ eſt a Platone lib De legib⁹ vltimo. Τί οὖν δὴ λοιπὸν ἔχοι ἂν τοῦτο ἔπος εἶναι; τὸ λεγόμενον ὦ φίλοι, ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι, καὶ εἴπερ κινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τρὶς ἓξ φασὶ, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντες, ταῦτα ποιητέον. *Id eſt, Itaque cũ hoc in loco res fuerint, quid faciendum cenſes hoſpes? Iuxta id quod vulgo dicitur, amici viſum eſt nobis par eſſe, vti rem in publicum & in commune conferamus, velimusq. de vniuerſa Repub. ſupremum ſubire diſcrimen, nihilq. non facere, ita vt vel ter ſex uel tres talos iaciamus.*

Quanta mus apud Piſam.

Οἷα μῦς ἐν πίσσῃ, *id eſt, Quanta mus apud Piſam, ſubaudi tulit, aut ſimile quippiam. De iis qui vincunt, & optatis potiuntur, ſed non ſine ſummo negotio, neque citra magnum incommodum ſuum. Suidas natum ait ab Athleta quodam, ſeu pugile Tarentino, qui in Olympiacis certaminibus, apud Piſam ſemel duntaxat victor diſceſſit, idq. plurimis acceptis plagis. Plutarchus Sympoſiacon commentario quinto, docet apud Piſam* μονομαχίας, *id eſt, ſingularia certamina celebrari ſolere, in quibus etiam ad cædem vſque affligebantur ij qui ſuccubuiſſent.*

Mus picem guſtans.

Μῦς ἄρτι πίσσης γεύεται, *id eſt, Mus nunc picem guſtás. Quidam aiunt dici ſolere in eos qui cum antea fuerint audaculi et confidentes, poſtea periculo deguſtato, planc timidi videntur. Nondum ſatis liquet, vtrum a mure in pice deprehenſo ſit tranſlata allegoria, ſicuti placet Diogeniano: an ab illo de quo meminit Herodotus primo libro in pice deprehenſo, atque ita pœnas dante: an a pugile illo Tarentino de quo dictum eſt, vt in* πίσσῃ *ſit adluſio ad nomen vrbis, apud quam celebrantur certamina. Theocritus in Idyllio ε.*

Νῦν δ' αὖ, ἔφα, μῦς φαντὶ Θυώνιχε γεύμεθα πίσσας.
Nunc tandem ſicuti mus, vt aiunt, Theonyche guſtaui mus picem. Porro ſiue ad animal referas, ſiue ad pugilem nomine murem, eadem ferme manet adagij ſignificatio, videlicet experientiam male ceſſiſſe. Siquidem mus imperitus, ſi quando in picem inciderit, aut perit, aut vix eluctatur, ac deinde periculi memor timet contingere. Et pugil ante ferox & iactabundus, ſimulatq. certamẽ Olympiacum expertus eſt, ſenſitq. quanti conſtiterit ea victoria, deinceps abſtinuit. Huc ſpectat illud Horatianum:

Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit.

Itidem iuuenes bellorum imperiti, facile bellum ſuſcipiunt. Senes experti quantum malorum agmen ſecum trahat bellum, reformidant. Quare non intempeſtiue dicetur in eũ, quem pœnitet experimenti, aut qui rem parum feliciter tentatam, iterum aggredi refugit. Finitimum illis alibi dictis, Sero ſapiunt Phryges, & Cumani ſero ſapiunt, & Piſcator ictus ſapiet. Eſt autẽ hæc vna præcipua peſtis vitæ mortalium, quod non perinde diſcimus cauere malum, atque admiſſo mederi. Queritur hoc Plato libro De legibus decimo, ἵνα τὸ μὴ δρᾶν τὰ ἄδικα τρεπώμεθα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δὲ ἐξιᾶσθαι πειρώμεθα, *id eſt, Non huc incumbimus plerique ne committamus iniuſta, ſed vt poſtea quam fecerimus medeamur. Atqui iuxta Plautum, nimio ſatius eſt non admittere malum, quam admiſſo mederi.*

Delphicus gladius.

Δελφικὸν ξίφος, *id eſt, Delphicus gladius. De re dicebatur ad diuerſos vſus accommodabili. Quemadmodũ iiſdẽ vaſculis, & poculorum vice in conuiuiis: & clipeorum vice in bellis vtebantur. Nam Delphicus gladius ad eum modum erat fabrefactus, vt eodem ſimul & ſacras mactarent victimas, & nocentes afficerent ſupplicio. Meminit huius gladij, cum Euripides in tragœdiis, tum Ariſtoteles Politicorum libro 1. aſſerens naturam non gignere ſingula ad plures vſus, ſed vnũquodque ad ſuum peculiarem propriumq. finem,* οὐδὲν γὰρ ἡ φύσις ποιεῖ τοιοῦτον, οἷον οἱ χαλκοτύποι τὴν Δελφικὴν μάχαιραν πενιχρῶς, ἀλλ' ἓν πρὸς ἕν. *id eſt, Neque enim naturale tale quippiam facit, quemadmodum ærarij fabri gladium Delphicum quaſi per inopiam, ſed vnumquodq. ad ſingula. Meminit idem huius rei, libro De partibus animalium 4. tractans de linguis inſectorum quæ pluribus funguntur officiis, ſimul & tentantes cibum & attrahentes, & ſpiculi vice aduerſus iniurias defendentes, id quod negat facere naturam, niſi coactam inopia, vt idem inſtrumentum ad vſus diſſimiles accommodet, quandoquidem ad defendendum magis appoſitum videatur, quod ſit acutiſſimum: ad guſtandum, quod ſit fungoſum. Vbi enim, inquit, licet duobus vti ad duo opera, nec aliud impedit, nihil tale natura facere ſolet, quale per inopiam ars ærcuſoria obeliſcolychnium ex veru lucernaq. componit. Attamen ſi id fieri non poteſt, eodem ad plura opera abutitur. Vnde videtur* ὀβελισκολύχνιον *iucundius quadraturum prouerbio, quam Delphicum gladium, niſi forte hic ipſe Delphicus eſt gladius. Item Euripides in Oreſte,*

Δελφικῷ γὰρ αὐτὸν μοῖρα Δελφικῷ ξίφει. id eſt,
Fatale enim illi eſt, enſe Delphico mori.

Quadrabit igitur vel in pauperes, qui ob penuriam eãdem veſtem, aut aliam rem quampiã ad varios vſus accommodant: aut in vitioſum proœmium, & diuerſis cauſſis applicabile. Licebit & in ſerium ſenſum accommodare prouerbium, vt ſi quis eruditionem Delphicũ appellet gladium, quod in omni ætate, omni vitæ conditione ſit vſui. Nam literæ iuuenibus ſunt neceſſariæ, ſenibus iucundæ: pauperibus opes ſuppeditant, opulentis adiungunt ornamentum: in rebus aduerſis ſolatio ſunt, in ſecũdis gloriæ: claro natis genere ſplẽ-

dorem

dorem augent, obſcuro genere natis, claritatis initium conciliant.

Antequam incipias conſulto.

ANTEQVAM *incipias, conſulto, vbi conſulueris, mature facto opus eſt. Hanc ſententiam Saluſtianam Ariſtoteles vt prouerbialem refert libro Moralium Eudemi 5. & Nicomachiorum 6.* καὶ φασὶ πράττειν μὲν δεῖν ταχὺ τὰ βουλευθέντα, βουλεύεσθαι δὲ βραδέως, *id eſt, Et aiunt quidem mature facienda quæ decreta ſint, cæterum lente cunctanterq. deliberandum. Diogenes Laertius huius dicti auctorem facit Biantem. In hanc ſententiam copioſius diximus in prouerbio,* σπεῦδε βραδέως. *Laudatur hoc nomine Datames apud Aemylium Probum, quod vbi cogitaſſet, facere audebat cogitata, ſolitus cogitare priuſquam conari.*

Margites.

MARGITEN *pro ſtupido dixit Lucianus in Hermotimo,* ἀλλ' οἴει Μαργίτῃ τινὶ διαλέγεσθαι, *id eſt, Sed exiſtimas te cum Margite quopiã loqui. Hunc ita deſcribit Homerus, citante Ariſtotele libro Moralium Nicomachion 6.*

Τὸν δ' οὔτ' ἂρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν, οὔτ' ἀροτῆρα
Οὔτ' ἄλλως τι σοφόν. *id eſt,*
Hunc neque foſſorem voluerunt numina diuum
Eſſe, nec agricolam, nec in vlla præterea re
Scitum aut egregium.

Suidas docet Margiten fuiſſe quempiam ob inſignem ſtultitiam celebrem, qui non potuerit numerare ſupra quinque: ſponſam ductam non auſus eſt attingere, veritus ne ſe apud matrem incuſaret. Cum iam eſſet factus iuuenis, rogauit matrem, an ex eodem patre nata eſſet. Quamquam hæc alij tribuunt Melitidi, alij Corœbo, de quibus ſuo dicetur loco. Satis apparet uocem eſſe fictam a μὴ *&* ἔργω, *quod ad nullam actionẽ eſſet vtilis. Erat autem Margites titulus operis, quod à quibuſdam tribuebatur Homero. id vt videtur, intercidit. Indicat hæc interpres Ariſtophanis in Auibus. Conuenit cum illo Heſiodio; Nulla in parte vtilis; qui nec ipſe ſapit, nec aliis obtemperet: & nullo in numero.*

Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt.

NIHIL *hac ſententia vulgatius. Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt. Extat apud Terentium in Phormione. Ariſtot. libro Moralium Eudemiorum quinto,* τὸ δὲ γεγονὸς οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι, *id eſt, Fieri non poteſt, vt quod factum eſt ſit infectum. Mox citat carmen ex Agathonis tragœdia,*

Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,
Ἀγένητα ποιεῖν, ἅσσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα. *id eſt,*
Etenim illud vnum ipſi negatum eſt & deo, vt
Infecta reddat, facta quæ fuerint ſemel.

Vſurpatur in epiſtolis Ciceronis ad Atticum non ſemel verſus ille Homericus, ex Iliados σ.

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ. *i.*
Iſta moleſta licet anteacta valere ſinamus.
Nec inſcitum Phocylidis carmen,
Μὴ δὲ παρερχομένοισι κακοῖς τρύχου τὸ σὸν ἦτορ.
Οὐ γὰρ ἔτι δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον. *i.*
Neue malis iam præteritis animum extruciaris.
Quod ſemel eſt factũ fieri infectũ haud queat unq̃.

Eandem ſententiam habet Pindarus Olympiorum hymno ſecundo.

τῶν δὲ πεπραγμένων
ἐν δίκᾳ τε καὶ παρὰ δίκαν,
ἀποίητον οὐδ' ἂν
Χρόνος ὁ πάντων πατὴρ
δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος. *id eſt,*

Eorum quæ facta ſunt, ſiue iure, ſiue præter ius, nihil vt ſit infectum, nec tempus quidem efficere poſſit opere perfecto.

Mendacem memorem eſſe oportet.

QVINTILIANVS *inſtitutionum oratoriarum libro quarto ſententiam hanc prouerbij vice citat: Mendacem memorem eſſe oportere. Item Apuleius in Apologia Magiæ ſecunda, Sæpe, inquit, audiui, non de nihilo dici: mendacem memorem eſſe oportere. D. Hieronymus, Oblitus veteris prouerbij: Mendaces memores eſſe oportere. Satis liquet adagij ſenſus, nempe perdifficile eſſe, vt qui mentitur, ſemper ſibi conſtet, niſi ſit ſumma memoria. Eſt autem fictarum rerum memoria non paullo difficilior quam verarum. Proinde plerunque deprehenduntur hoc pacto mendaciorum architecti, dum obliti quæ prius dixerint, diuerſa a ſuperioribus loquuntur. Sic deprehenditur apud Terentium Dauus, ſic Pſyches Apuleianæ commentum a ſororibus ſentitur.*

Malus cum malo colliqueſcit voluptate.

Κακὸς κακῷ γὰρ συντέτηκεν ἡδονῇ. *id eſt,*
Etenim improbo uir eſt voluptati improbus.

Refertur ab Ariſtotele inter ſimilitudinis adagia, libro Moralium Eudemiorum ſeptimo. Malus malo iucundus ob vitiorum commercium & ſocietatem. Iuuenalis item,

Magna inter molles concordia.

Ab eodem in Magnis moralibus adducitur ex Euripide. Aeſchines aduerſus Timarchum citat ex Euripidis Phœnice eandem ſententiam,

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι
Τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών. *id eſt,*
At cum malis quicunque gaudet viuere,
Nunquam rogaui, noui eum, quod talis eſt,
Cuiuſmodi ſunt, queis amat conuiuere.

Amicitia ſtabilium, felicitas temperantium.

ARISTOTELES *lib. Moraliũ Eudemiorũ 7. ſententiã hanc velut e medio ſumptã refert, Amicitiam eſſe ſtabiliũ, & felicitatẽ eorũ qui ſua ſorte contenti ſunt.* Ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐταρκῶν. *Amicitia virtute, non pecuniis aut forma cõciliãda ẽ. Etenim ſi rebus caducis cõcilietur, caduca ſit & ipſa neceſſe eſt. Nihil aũt in rebus humanis ſtabile præter vnã virtutẽ, quæ ſola fortunæ ludibriis obnoxia nõ eſt. Deinde felicitas hominis nõ eſt in facultatibus ſita, quæ cupiditatẽ animi nõ explent, ſed irritant, verũ in hoc, vt ſuã quiſq. fortunã boni conſulat. Ariſtot. lib. Rhet. 2. pro exẽplo ſententiæ ſimplicis ac dilucidæ ſi quis inſpiciat, ponit hunc verſiculum.*

Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ. id eſt,
Haud quiſquam amator eſt, ni amarit iugiter.
Huic adſtipulatur illud Senecæ, Amicitia quæ deſinere potuit, nunquam uera fuit.

Leonis catulum ne alas.

AESCHYLI *ſententia prouerbialis refertur apud Ariſtophanem in Ranis,*

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα δὲ λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν,
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν. id eſt,
Catulum ne alas leonis in republica,
At maxime ipſum ne leonem alas ibi,
Quod ſi quis alitur, obſequendum moribus.

Refert hunc locum Valerius Maximus lib. 7. capite de ſapienter dictis. Admonet ænigma, non eſſe fauendā potentiam, quæ leges poſſit opprimere: quod ſi forte talis quiſpiam extiterit, non eſſe e Repub. decertare cum illo, quem nequeas niſi magno Reip. malo deuincere. Tyrannus aut ferendus eſt, aut non recipiendus.

Qui bene coniiciet hunc vatem.

MAR. TVLLIVS *in opere De diuinatione libro ſecundo ſcribit Græcum verſiculum vulgo iactatum extare in hanc ſententiam, Qui bene coniiciet, vatem hunc perhibeto optimum. Citat autem eum verſiculum Plutarchus in libello De reſponſis Pythiæ,* ὁ μάντις ἄριστος ὅστις εἰκάζει καλῶς, ὃν ἄριστον μάντιν ἀνηγόρευκεν ἡ παροιμία, *id eſt, bene coniectans, quem optimum uatem appellauit prouerbium. Quanquam hic in Plutarcho locus mutilus erat & lacer. Attamen colligi poteſt carmen huiuſmodi fuiſſe,*

Μάντις γ' ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς.

Atque ita citat ex Euripide in libro De defectis oraculis. Citat & M. Tullius libro ad Atticum 7. A te, inquit, expecto futura μάντις γ' ἄριστος. *Huc adluſit Theocritus in Piſcatoribus, ſi modo Theocriti ſunt illa,*

—ἄτος ἄριστε
Ἐστὶν ὀνειροκρίτας ὁ διδάσκαλος ἐστὶ νόου γ' αὐτός. id eſt,
—Nemo
Somnia coniectat melius, quam mente magiſtra
Qui regitur.

Admonet adagium, futurorum præſcientiam non e ſortibus aut auguriis petendam eſſe, ſed a prudentia. Siquidem qui prudentia ſit præditus, is ex præteritorum, præſentiumq. coniectura facile proſpiciet quid ſit euenturum. Proinde non iniuria ſcripſit Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorum ſeptimo, εὔστοχον καὶ τῶν φρονίμων καὶ σοφῶν εἶναι τὴν μαντικὴν ταχεῖαν καὶ μόνων. *id eſt, prudentium atque ſapientium hominum celerem eſſe diuinationem, & horum tantum.*

Pannus lacer.

HOMINEM *iam faſtiditum & reiectum,* ῥάκος πολυσχιδὲς *appellant Græci, id eſt, pannum vndiq. lacerū. Sumpta metaphora a veſte longo vſu detrita, atque ob id reiecta, cum noua fuerit in precio. Sic autem quidam amicis vtuntur, vti veſtibus: dum vſui ſunt ac vigent, amplectuntur, curant, oſtentant: ſimul atq. vel ætate defecti ſunt, vel alioquin vtiles eſſe deſierunt, negligunt ac reiiciunt. Lucianus,* Ἄχρι δ' ἄν σε τὸ τοῦ λόγου τοῦτο ῥάκος πολυσχιδὲς ἀπεργασάμενος, ἐξώσῃ, *id eſt, Donec vbi te iam iuxta id quod dici ſolet, pannum vndiq. lacerum reddiderit, expulerit. Idem in eodem dialogo, nempe de Mercede ſeruientibus, ſimilitudinem adfert de nouis calceis, qui tantiſper in precio ſunt, dum noui nitent, iidem vbi luto ſorduerunt, in angulum abiiciuntur aliquo, atque ibi nullo curante, ſitu cimicibusq. opplentur. Solon eos qui exercerentur ad Olympiaca certamina primum dicebat eſſe ſumptuoſos, & ob id Reip. graues, ubi viciſſent ob faſtum eſſe detrimento ciuitati, poſtremo cum ſenuiſſent, iam prorſus eſſe inutiles: ad id exprimendum Laertius citat verſiculum Euripidis,*

Τρίβωνες ἐκλυθέντες ἐκβάλλουσι κρόκας. id eſt,
Filis ſolutis lacera pereunt pallia.

Metum inanem metuiſti.

Ἄλλως δέδοικας, *id eſt, Inanem metuis metum. Vbi quis formidat in re tuta. Vergilius,*

Omnia tuta timens.

Ineſt autem in ipſa Græcanici dicti figura prouerbiale quiddam propter ἀντίθετον. *Velut in his quoque,* Ἄδωρα δῶρα, νόμος ἄνομος, παρθένος ἀπάρθενος, νύμφη ἄνυμφος, κῆπος ἄκαρπος, *atque id genus aliis, de quibus iam non ſemel admonuimus. Græci dicunt* μορμολυκεῖον, *nam* μορμολύκιον *Græcis perſona eſt, laruæ aut malo genio ſimilis, qua pueros territant quidam. Baſilius Athanaſio,* ἢ κομιδῇ γὰρ ἂν παῖς ἦν, εἰ τὰ τοιαῦτα μορμολύκια ἐδεδοίκειν, *id eſt, Sane vehementer eſſem puer, ſi talibus terriculamentis expaueſcerem. Refertur adagium in collectaneis Plutarchi, ſi modo titulo eſt habenda fides.*

Multis paraſangis præcurrere.

Πολλαῖς παρασάγγαις προτρέχειν, *id eſt, Multis paraſangis præcurrere, dicitur qui longo interuallo præcedit, multisq. partibus ſuperior eſt. Et apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum tertio,* Πολλαῖς παρασάγγαις ὑπερβαλλόμενος τὸν Σικελιώτην Διονύσιον, *id eſt, Multis paraſangis ſuperantes Siculum illum Dionyſium. Id quo magis ad animi res transferetur, hoc erit venuſtius. Paraſangam autem Perſæ triginta ſtadiorum ſpacium vocant, vt locis aliquot indicat Herodotus: qua voce vſus eſt Lucianus in Icaromenippo, quem dialogum nos olim Latinitate donauimus.*

Putre ſalſamentum amat origanum.

CLEARCHVS *apud Athenæum libro tertio,*

Σαπροὺς ταρίχους τὴν ὀρίγανον φιλεῖν. id eſt,
Putrida ſalſamenta amant origanum.

Origanum autem herba eſt acri ſucco, qualis & Thymbra. Quin & hodie frugi patresfamilias carnibus iam olentibus addunt acetum origani loco, ne ſentiatur putris odor. Apte dicetur de re per ſe parum honeſta, aut iniucunda, atque ob id exoticis condimentis & honeſtamentis egente. Qui mos etiam hodie ſordidis, ut piſcibus ſubputribus, ne quid offendas edentes putor, acida admiſceant. Veritas per ſe placet, honeſta per ſe decent. Falſa fucis, turpia phaleris indigent, hoc eſt, putre ſalſamentum origano.

Voracior

Voracior purpuris.

ATHENAEVS libro tertio Dipnoſophiſtarum ex Apollodoro huiuſmodi quoddam refert prouerbium, λιχνότερα τῶν πορφυρῶν, *id eſt, Edaciora purpuris, idq. ductum exiſtimat, vel a tincta purpura, quæ omnia quibus admota fuerit velut ad ſeſe rapit, ſuoq. colore res vicinas inficit additq. lucem: vel ab animante ipſo, quod quidquid nactum fuerit, retinet ac deuorat. Vtrunq. propemodum licet e Plinij verbis colligere. Siquidem libro nono cap. 36. de colore ſcribit in hunc modum, Sed purpura florem illum tingendis expetitum veſtibus, in mediis habent faucibus, liquoris hic eſt minimi in candida vena. Vnde precioſus bibitur nigrantis roſæ colore ſublucens, reliquum corpus ſterile. Ac paullo poſt: Hinc, aut, vt alij legunt, huic faſces ſecureſq. Romana viā faciunt. Idemq. pro maieſtate in pueritia eſt: diſtinguit ab equite curiam, Diis aduocatur placandis, omnemq. veſtem illuminat, in triumphali miſcetur auro. Quapropter excuſata & purpuræ ſit inſania. De voracitate mox hæc ſubijcit: Lingua purpuræ longitudine digitali, qua paſcitur deuorando reliqua conchylia. Tanta duritia aculeo eſt. Conueniet in edaces, aut in eos qui omnia in ſuum compendiū vertunt. Tale quiddam cogitaſſe videntur poetæ, qui Midam finxerunt contactu corporis omnia vertentem in aurum.*

Tarichus aſſus eſt ſimul atque Viderit ignem.

Τάριχος ὀπτὸς εὐθὺς ἂν ἴδῃ τὸ πῦρ. *ie eſt,*

Tarichus aſſus mox vt ignem viderit.

Athenæus libro 3. prouerbij loco citat. Eſt autem Tarichus piſcis ſalſus, de quo nonnulla in prouerbio, Si non adſint carnes. idem eſt cum illo, ἀφύη ἐς τὸ πῦρ. *Quod ante iam expoſuimus in prouerbio, Aphya in ignem. Eodem in loco refert & hunc verſum ceu prouerbialem.*

Οὐκ ἂν πιέσαι τάριχος, ὧν περ ἄξιος. *id eſt,*

Tarichus haud laturus eſt, queis dignus eſt,

Non ſunt amici, amici qui degunt procul.

Τηλοῦ φίλοι ναίοντες οὐκ εἰσὶν φίλοι. *Id eſt,*

Haud eſt amicus, amicus abſit ſi procul.

Hanc parœmiā recenſet Athenæus libro Dipnoſoph. 4. eumq. omnium μισαλληλοτάτην, *id eſt, inhumaniſſimam vocat, videlicet quod abſentium amicorum memoriam obliterare videatur. Eſt omnino ex amicis, qui adſunt, uberior amicitiæ fructus, propter officia mutua, conſuetudinemq. quotidianam. Præterea vulgo fit, vt ſimul atque e conſpectu neceſſariorum ſeiuncti ſumus, obrepat obliuio quædam familiarium, vt id iam omnibus in ore ſit, qui ſemotus ſit ab oculis, eundem ab animo quoque ſemotum eſſe. Ariſt. libro Moralium Nicomachiorum 8. fatetur locorum ſeiunctionem non dirimere quidem amicitiam, ſed tamen officia interrumpere. Et quoniam vulgus amicitias vtilitate probat, ſublatis officiis velut alumnis amicitiæ, emoritur & amicitia. Proinde Heſiodus, vicinos potiſſimum ad conuiuium vocandos eſſe monet,*

Καλεῖν, *inquiens,* ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.

Terentianus item Chremes in propinqua amicitiæ parte ponit vicinitatem.

Nec abludit hinc Propertius libro tertio,

Quantum oculis animo tam procul ibit amor.

Quanquam non apparet, quamobrem Athenæo videatur adagium hoc vſque adeo ab humanitate alienum. Quandoquidem, vt opinamur, non tam docet quid nobis faciundum ſit, quam admonet, quid vulgo factitetur. Quotum autem quenque reperias amicum tam certum, qui ſi abſis, nō ſui diſſimilis eſſe incipiat? Proinde prouerbio hoc veluti Delphico gladio vtrolibet pacto vti licebit: vt intelligas, aut non eſſe fidendum amicis, qui longo locorum interuallo ſeiuncti ſunt: aut non eſſe colendos amicos longinque diſſitos, vnde non queas multum ſentire commoditatis, ſed hos potius quibus præſens præſentibus fruare.

Perſæpe ſacra haud ſacrificata deuorat.

Ἄθυτα δ' ἱρὰ πολλάκις κατεσθίει. *id eſt,*

Perſæpe ſacra haud immolata deuorat.

Senarius eſt apud Athenæum libro 4. Simonidis in mulierem quandam male moratam, & auidam in cōuiuiis. Concinne dicetur in eos qui ventris impulſu ſtatim ad deuorandas epulas irrumpunt, non expectatis ceremoniis. Neque intēpeſtiuiter dicetur in eos qui non exſpectata iuris ratione hereditatem inuadunt, et aliena per vim occupant. Ductum a victimis, quas fas non erat contingere, niſi myſteriis peractis. Et Plato vult etiam in conuiuiis prælibari diis, & menſam rem ſacram exiſtimauit antiquitas, teſte Plutarcho: vnde fit, vt his etiam tēporibus nefas putent, ἀνίπτοις χερσὶν, *id eſt, Illotis manibus accedere.*

Chius dominum emit.

Χῖος δεσπότην ὠνήσατο, *id eſt, Chius dominum mercatus eſt. In eos quadrabit, qui ſibiipſi malum accerſunt. Vſus eſt hoc adagio Eupolis in amicis, Athenæo teſte, libro Dipnoſoph. ſexto. Natum ait inde, quod cum Chij primi ſeruis mercenariis inſtituiſſent uti, poſtea ſubacti a Mithridate Cappadoce, propriis ſeruis vincti ſunt traditi, vt in Colchorum regionem deportarentur, idque illis aliquando euenturum oraculum prædixerat. Huius hiſtoriæ auctores citat Nicolaum Peripateticum, & Poſidonium Stoicum. Nec Stephanus tacuit, hanc gentem primum vſam famulis* [illegible], *quemadmodum Lacedæmonij vtebantur, quos vocabant* εἵλωτας, *id eſt, captiuos. Sicyonij quos dicebant,* κορυνηφόρους, *id eſt, clauigeros, a claua. Itali Pelaſgis. Cretes quos appellant* δμωΐτας. *Eſt autem* Χίος *clariſſima Ionum inſula, habens eiuſdem nominis ciuitatem. Poſſeſſiuum circumflexe ſcribitur* Χῖος.

Anima & vita.

Ζωὴ καὶ ψυχὴ, *id eſt, Anima & vita, de re ſupra modum ſuaui. Prouerbium natum in cubilibus, atq. inde de-*

ductum in communem ſermonem. Videtur autem peculiare fuiſſe mulieribus. Iuuenalis,

Ζωὴ καὶ ψυχή, modo ſub lodice relictis
Vteris in turba.

Item Martialis epigrammatum lib. 10. in Laliam.

Ζωὴ καὶ ψυχή, laſciuum congeris uſque.
Proh pudor Herſiliæ ciuis & Aegeria.

Huc reſpexit Iuuenalis cum ait,

Concumbunt Græce.

Heſiodus pecuniam, animam mortalibus eſſe dicit.

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν. id eſt,
Pecunia enim anima eſt miſeris mortalibus.

Et Ariſtoteles pecunias velut alteram hominis animam eſſe ſcripſit. Nihil autem eſt vita, neque iucundius, neque carius.

Qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt.

VERGILIVS *in Pharmaceutria,*

Credimus, an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Seruius prouerbialiter admonet dictum a poeta. Nam quod quiſque ſperat, facile credit. Et tarde, quæ credita lædunt, credimus, vt ait Ouidius. Metus autem & ſpes, ut eleganter, & vere ſcripſit Lucianus in Pſeudomante, diuinationem & auguria repererunt. Qui impenſe cupiunt, ſuis votis undecunque blandiuntur, & quiduis in omen optati euentus trahunt. Rurſum qui miſere metuunt, quauis ex re ſolatium formidinis aucupantur. Non vſquequaq. diſcrepat ab hoc Terentianum illud, Mihi non fit ueriſimile. Atqui ipſis commentum placet. Non videtur alienum ab hac forma Theocriticum illud,

Πᾶσα κύων ἄρτους μαντεύεται, ἰχθύα κνώσσω. id eſt,
Somnia cuncta canum panes, ego ſomnio piſcem.

Qui ſuis votis blandiuntur, ij Græcis dicuntur ἑαυτοῖς ὀνειροπολεῖν, id eſt, ſibi ipſis ſua interpretari ſomnia: quod omnia rapiunt in alimentum ſpei ſuæ.

Polypi.

POLYPI *prouerbio dicebantur olim, vel ſtupidi ſtolidiq., vel rapaces, & vncis unguibus homines. Siquidem ob eam cauſſam Polypo ſtultitiam tribuunt, quod ad manum captantis vltro mouetur, nec aliter capitur, niſi quod non cedat, auctore Athenæo. Adſcribitur autem rapacitas tenacitasq., quod quidquid brachiorũ flagellis nactus fuerit, ſuctu trahat ac retineat. Plautus in Aulularia: Ego iſtos noui polypos, qui vbi quidquid tetigerint, tenent. Nihil autem vetabit quo minus polypos appellemus eos, qui ſemet in omnem habitum uertunt omnibus aſſentantes. Quos eleganter notat Phocylides,*

Μηδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύων.
Μηδ' ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶρον ἀμείβου. i.
Pectore neue aliud celes, aliudq. loquare,
Proq. loco variere, petris vti polypus hærens.

Ion apud Athenæum libro 7.

Στυγῶ μεταπλεκτῆρα πουλύπουν χρόας. id eſt,
Odi colore ſubinde uario polypum.

Huc pertinet quod admonet Plautus, vt qui ſapit, bonus ſit bonis, malus malis. Hoc nomine laudat Pindarus in Nemeis hymno quarto quendam, Μαλθακὰ μὲν φρονέων ἐσλοῖς, τραχὺς δὲ παλιγκότοις ἔφεδρος. i. Mollis erga bonos, aſper vero inſidiator erga moleſtos aduerſarios. Non abludit hinc quod ibidem habetur hymno tertio, Ἐν παισὶ νέοισι παῖς, ἐν δ' ἀνδράσιν ἀνήρ, τρίτον ἐν παλαιτέροισι μέρος, ἕκαστον οἷον ἔχομεν βρότεον ἔθνος. id eſt, Inter pueros teneros puer, inter viros autẽ vir. Tertia inter ſeniores pars, quodq. vt habemus mortale genus. Laudat Pindarus hominem omnium moribus & ætatibus ſeſe attemperantem. Eodem titulo laudat quempiam in Pythiis hymno octauo, Τὺ γὰρ τὸ μαλθακὸν ἔρξαι τε καὶ παθεῖν ὁμῶς ἐπίστασαι, καιρῷ σὺν ἀτρεκεῖ. id eſt, Tu enim & humaniter agere noſti, & affectum ſumere tempori congruentem. Rurſum eiuſdem operis hymno quarto, Κεῖνος γὰρ ἐν παισὶ νέος, ἐν δὲ βουλαῖς πρέσβυς. id eſt, Nam ille inter pueros iuuenis, in conciliis vero ſenex. Idem eiuſdem operis hymno ſecundo, φίλον εἴη φιλεῖν, ποτὶ δ' ἐχθρὸν ἅτ' ἐχθρὸς ἐὼν λύκοιο δίκαν ὑποθεύσομαι. id eſt, Amicum contingat Ceterum aduerſus inimicum tanquam inimicus, lupi more incurram, ſiue inſidiabor.

Nullus malus magnus piſcis.

Οὐδεὶς κακὸς μέγας ἰχθύς. id eſt,
Nullus malus magnus piſcis:

AENIGMA *prouerbiale dici ſolitum in homines prægrandi quidem corpore, ceterum ingenio nullo. Clearchus in commentario de prouerbiis apud Athenæum libro 8. hinc ortum ſcripſit. Stratonicus citharœdus cum Porpin vidiſſet Rhodium citharœdum ingenti corporis mole, verum arte non perinde magnum, percunctantibus quibuſdam quiſnam is eſſet, hunc ad modum reſpondit, οὐδείς, κακός, μέγας, ἰχθύς, ancipiti dicto ſignificans illum, nullum, id eſt, nullius eſſe precij, malum & improbum, magnum corpore, denique piſcem, quia mutus eſſet & infacundus, ac male canorus. Theophraſtus De riſu, fatetur dictum quidem eſſe a Stratonico, ſed non in Porpin, uerum in Simylam hiſtrionem, μέγας, οὐδείς, σαπρός, ἰχθύς, id eſt, Nullus, magnus, putris, piſcis. Sed elegantius quod retulit Clearchus, propter amphibologiam non inuenuſtam. Ariſtoteles in eodem mox loco apud Athenæum ſuper hoc adagio fabulam huiuſmodi refert, in Repub. Naxiorum. Apud Naxios, locupletes quidem pleriq. vrbem habitabant, ceteri vero ſparſi per vicos agebant. In quodam itaque vico, cui nomen Leſtadæ, Telegoras habitabat prædiues, ac nobilis, multaq. apud plebem auctoritatis, cui cum alij complures honores habebantur, tum præcipue muneribus quotidianis ciuium honorabatur, adeo vt qui vendebant, ſi quis minoris liceretur quam vellent, dicere ſoliti ſint, ſe malle dono dare Telegoræ, quam tanti vendere. Quidam igitur adoleſcentes cum piſcem ingentem licitarentur, ac piſcator ex more diceret, ſe malle Telegoræ dono mittere, quam tanti vendere, moleſte ferentes eadem audire toties, ſimulata beneuolentia ad Telegoram adduxerunt emptum piſcem. Quem cum ille libenter accepiſſet, tũ ipſum adorti ſunt, tum filias iam nubiles conſtuprarunt. Quod factum, indigne ferentes Naxij, abreptis armis inuadere conati ſunt adoleſcẽtes: tantaq. hinc orta ſeditio, vt Lygdamis huius tumultus præfectus, poſt arrepta tyrannide patriã oppreſſerit. Hactenus Ariſtot. At hæc non videmus quid ad prouerbium faciant, niſi duo faciamus*

tiamus prouerbia, quorum hoc poſterius ſic efferatur, Citius Telegoræ donarim, quam tanti vendam. Nam Athenæus indicat Ariſtotelem de prouerbio diſſeruiſſe. Videtur eſſe ſenarius, ſed inuerſo dictionum ordine perturbatus. Conſtabit ſi legas, ἐδὼς μείρας ἰχθῦς κακούς.

Eſquilla non naſcitur roſa.

PROVERBIALI *figura dixit Theognis,*

> Οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται, οὐδ' ὑάκινθος,
> Οὔτε ποτ' ἐκ δούλης τέκνον ἐλευθέριον. *id eſt,*
> *Nō etenim e ſquilla roſa naſcitur, aut hyacinthus.*
> *Sed neque ab ancilla filius ingenuus.*

Admonet adagium, e probis parentibus naſci liberos probos, ex improbis improbos. Simili forma dixit Horatius in Odis,

> *Neque imbellem feroces*
> *Progenerant, aquila columbam.*

Venuſtius erit, ſi ad indocti doctoris indoctum diſcipulum referatur, ad improbi nutricij improbum alumnū. Pertinet adagium ad illam claſſem, κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν, *id eſt, Mali corui, malum ouum. Et,*

> Οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός. *id eſt,*
> *Prolem probam haud pater progignet improbus.*

Eſt autem Squilla herba genus non diſſimilis aloe, de qua multa Plinius aduerſis locis.

Non omnia poſſumus omnes.

NON *omnia poſſumus omnes, apud Vergilium in Pharmaceutria. Prouerbialis ſententia, qua uix tritiorem aliam reperies. Sumpta videtur ex Homero, apud quē Iliados N. Polydamas ſic alloquitur Hectorem,*

> Ἀλλ' οὔπως ἅμα πάντα δυνήσεαι αὐτὸς ἑλέσθαι.
> Ἄλλῳ μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα,
> Ἄλλῳ δ' ὀρχηστύν, ἑτέρῳ κίθαριν καὶ ἀοιδήν,
> Ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τίθει νόον εὐρύοπα Ζεὺς
> Ἐσθλόν, τοῦ δέ τε πολλοὶ ἐπαυρίσκοντ' ἄνθρωποι. *id eſt,*
> *Haudquaquam poteris ſortirier omnia ſolus.*
> *Namque aliis diui bello pollere dederunt,*
> *Huic ſaltandi artem, voce huic citharaq. canendi.*
> *Rurſum alij inſeuit ſagax in pectore magnus*
> *Iupiter ingenium, at multis eſt vtilis ille.*

Item Odiſſeæ θ.

> Οὕτως οὐ πάντεσσι θεοὶ χαρίεντα διδοῦσι
> Ἀνδράσιν, οὔτε φυήν, οὔτ' ἂρ φρένας, οὔτ' ἀγορητύν.
> Ἄλλος μὲν γάρ τ' εἶδος ἀκιδνότερος πέλει ἀνήρ,
> Ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεσι στέφει. *id eſt,*
> *Non ita cæleſtes tribuunt ſua dona quibuſuis,*
> *Seu formam, ſiue ingenium, vires ue loquendi.*
> *Eſt etenim informis ſpecies cui contigit, atqui*
> *Lingua dote deus penſat diſpendia formæ.*

Euripides in Rheſo.

> Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίστασθαι βροτῶν
> Πέφυκεν, ἄλλῳ δ' ἄλλο πρόσκειται γέρας.
> *Vt cuncta norit, nemini mortalium*
> *Datum eſt, at alia dos adeſt alij uiro.*

Eodem pertinet quod ſcribit Theognis,

> Παύροις ἀνθρώπων ἀρετὴ καὶ κάλλος ὀπηδεῖ,
> Ὄλβιος ὃς τούτων ἀμφοτέρων ἔλαχεν. *id eſt,*
> *Sunt pauci, quibus iiſdem et virtus ſuppetit et res.*
> *Felix cui ſimul hæc ſunt data ſorte deum.*

Titus Liuius libro 22. Non omnia eidem dij dederūt. Vincere ſcis Hannibal, victoria vti neſcis. Videtur Liuius retuliſſe illud ex Iliados ψ.

> –Οὐδ' ἅμα πάντα,
> Ἐν πάντεσσ' ἔργοισι δαήμονα φῶτα γενέσθαι. *id eſt,*
> *–Haud illud contigit vnquam, vt*
> *Omnibus in factis callens appareat idem.*

Huc pertinet & Pindaricum illud ex Nemeis,

> Τέχναι δ' ἑτέρων ἕτεραι. *id eſt,*
> *Artes aliis alia.*

Interpres oſtendit, illud Atticis prouerbij loco dictum fuiſſe,

> Ἄλλαι δ' ἄλλων ἐπιτεχνήσεις. *id eſt,*
> *Alia aliorum inuentiones.*

Idem alibi.

> Φυᾷ δ' ἕκαστος διαφέρομεν βιοτὰν λαχόντες, ὁ μὲν τά,
> τὰ δ' ἄλλοι.
> Τυχεῖν δ' ἕν' ἀδύνατον εὐδαιμονίαν ἅπασαν. *id eſt,*

Natura differimus, uitam ſortientes, hic hanc, illam alij. Porro fieri non poteſt, vt omnis felicitas vni cōtingat. Idem Olympiorum hymno primo,

> ἐπ' ἄλλοισι δ' ἄλλοι μεγάλοι. *id eſt,*
> *In alijs alij magni ſunt.*

Idem expreſſius Encomio octauo:

> ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλον ἦλθεν
> ἀγαθῶν. πολλαὶ δ' ὁδοὶ
> σὺν θεοῖς εὐπραγίας. *id eſt,*

Alia ad alium venerunt bona, ſed diis fauētibus multæ uiæ felicitatis. Rurſus eiuſdem tituli hymno nono:

> ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
> ὁδῶν ὁδοὶ περαίτεραι,
> μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμι θρέψει
> μελέτα.

Sunt enim alia via aliis efficaciores, ſed non omnes nos alet vnum ſtudium.

Multæ manus onus leuius reddunt.

VVLGO *circumfertur adagium, multis manibus onus reddi leuius. Quo ſignificant etiam difficilia facile cōfici, ſi quis non ipſe ſolus negotium aggreditur, ſed in plures adiutores & auxiliares partiatur. Sumptum eſt a tollendis oneribus. Videtur autem ea ſententia ab ipſa vſque antiquitate in noſtram ætatem demanaſſe. Legimus enim apud Heſiodum in opere cui titulus,* ἔργα καὶ ἡμέραι,

> Πλείων καὶ πλεόνων μελέτη. *id eſt,*
> *Plus poteſt & plurium induſtria.*

Item Homerus Iliados M.

> Ἀλλ' ἐφομαρτεῖτον. πλεόνων δέ τι ἔργον ἄμεινον. *id eſt,*
> *Adſitis comites, multorum induſtria namq.*
> *Plus pollet, quam paucorum.*

Ad hoc reſpexit Euripides in Phœniſſis,

> Εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. *id eſt,*
> *Vir vnus autem nemo cuncta diſpicit.*

Rurſum in Heraclidis,

> Μία γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη. *id eſt,*
> *Inualida pugna eſt vnica tantum manus.*

Eodem pertinet quod alibi retulimus, εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ, *id eſt, Vnus uir, nullus uir.*

Sine Cerere & Baccho friget Venus.

TERENTIVS *in Eunucho, Verbum hercle hoc verum eſt, ſine Cerere & Libero friget Venus. Dicuntur*

hac ſub perſona Chremetis adoleſcentis ruſtici, qui ſobrius oderat meretrices, poſt idem potus non abhorret. Cibus enim & potus irritamenta ſunt libidinis. Eleganter autem Cererem pro cibo, Bacchum pro vino, Venerem pro libidine dixit continenter in figura perſiſtens. Nam illud ipſum verbum Friget, metaphoram habet, quam Donatus a picatione vaſorum mutuo ſumptam autumat, quod frigida pix non adhæreat. Frigida profecto nimiumq. affectata interpretatio, quod quidem tanti viri pace dictum ſit, ſi modo illius eſt interpretamentum. Ardent amantes, & frigent qui languent. Horatius,

Non enim poſthac alia calebo . . . . Fœmina.

Et frigent in vxores mariti, qui non admodum amant. Diuus Hieronymus Terentianam ſententiam craſſiore Minerua explicans, Diſtento. ventre diſtenduntur ea, quæ ventri adhærent: ſignificans libidinem eſſe gaſtrimargiæ comitem. Peculiariter autem vinum irritat libidinem. Euripides,

Οἴνου δὲ μὴ παρόντος οὐκ ἔστιν κύπρις. *id eſt,*
Abſente vino, nulla tunc adeſt Venus.

In Græcorum collectaneis ita legitur,

Νεκρὸν ἀφροδίτη ἀσπίας δίχα καὶ δήμητρος. *id eſt,*
Mortua res Venus ſine Baccho & Cerere.

Cynicus apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum ſexto, refert eandem ſententiam his fere verbis,

Ἐν τῷ κενῷ γὰρ γαστρὶ τῶν καλῶν ἔρως
Οὐκ ἔστι, πεινῶσιν γὰρ ἡ κύπρις πικρά. *id eſt,*
Nam ventri inani non ineſt formarum amor.
Amara Venus eſt dira quos premit fames.

Ac mox ſubiicit carmen Euripidis, quod ille mutuatus ſit ab Achæo Satyrico:

Ἐν πλησμονῇ τοι κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ. *id eſt,*
Saturo Venus adeſt, famelico nequaquam adeſt.

Athenæus libro Dipnoſophiſt. 1. diſtichon adducit eãdem complectens ſententiam:

Ἐν πλησμονῇ γὰρ κύπρις, ἐν δὲ τοῖς κακῶς
Πράττουσιν οὐκ ἔστιν ἀφροδίτη βροτοῖς. *id eſt,*
Saturis Venus adeſt, ceterum infelicibus
Miſeriſq. nulla adeſt Venus mortalibus.

Apud hunc ipſum libro 10. Ariſtophanes vinum, lac Veneris appellat, quod alat libidinem,

Ἡδύ τε πίνειν οἶνος, ἀφροδίτης γάλα. *id eſt,*
Vinum bibenti ſuaue, lac Cypriæ deæ.

Huc pertinet epigrãma quod fertur incerto auctore:

Ἔρωτα παύει λιμός, εἰ δὲ μή, χρόνος,
Ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
Θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἀρτάνη βρόχος. *id eſt,*
Fames amorem ſedat, id ſi ſit minus,
Tempus medetur, ſin nec iſta extinguere
Flammam queant, tum reſtat vt funem pares.

Idem intelligi voluit Apuleius, cum Veneri ebriam cœnam affingit, cum interim eſuriat Pſyche. Quanquam Ariſtoteles indicat, immodicam vini potionem inutiles reddere ad coitum. Nam diluit vim ſeminalẽ, atque ob eam cauſſam Alexandrum Magnum in Venerem parum fuiſſe ſtrenuum, quod eſſet vinoſus. Idq. Theophraſtum dixiſſe narrat Athenæus.

Nauiges in Maſſiliam.

Πλεύσειας εἰς τὴν μασσαλίαν. *Scribit Athenæus lib. duodecimo, Maſſilienſes vſqueadeo deliciis effeminatos olim fuiſſe, vt prouerbio dici conſueuerit,* πλεύσειας εἰς τὴν μασσαλίαν, *id eſt, Nauiges in Maſſiliam. Non explicat quidem ille prouerbij ſenſum, ſed facile coniicitur in molles, & moribus cultuq. parum virili torqueri debere. Plautus in Caſina, Vbi tu es, qui colere mores Maſſilienſes poſtulas? Tametſi, quod ait Plautus, nobis potius referendum videtur ad ſeueritatẽ vitæ, quemadmodum Plutarchus in vita Ageſilai docet, Spartanam diſciplinam appellatam, ſeuerã minimeq. deliciis indulgentem. Nam non alia gens laudatior quam Maſſilienſium, ſi Ciceroni credimus, ſiq. vera memorat Valerius Maximus libro 2. capite De inſtitutis, multa commemorans de diſciplina eius ciuitatis, quæ nec mimos vllos in ſcenam admiſerit, ne parũ pudiciæ fabularum argumentis ciuium mores inficerẽtur, nec eos qui religionis prętextu vitam inertem & otioſam ſectarentur, intra portas receperit. Aliaq. id genus de Maſſilienſium ſeueritate referuntur apud auctores, vt appareat Athenęum non de Gallica Maſſilia, ſed de Libica loqui, cuius meminit Vergilius quarto Æneidos libro,*

Hic mihi Maſſylæ gentis monſtrata ſacerdos.

Quo quidem ex loco coniecturam facere licet, Maſſylos maleficiis olim infames fuiſſe, quemadmodum & Theſſalos. Ceterum quoniam apud Athenæum Maſſalia eſt, non Maſſilia, fieri poteſt vt nec ſit Maſſilia quæ eſt Galliæ Narbonenſis, nec Maſſilia Maurorum, ſed tertia quæpiam. Licet hanc nominum differentiam interdum confundant Græci ſcriptores. Stephanus indicat hoc nomine fuiſſe ciuitatem Liguſticã, Phocenſium coloniam, auctore Hecatæo: Timæum vero illud addere, cum nauclerus aduenigaſſet, viſo piſcatori proiecto in terram fune, dixiſſe, alliga rudentem. Et hinc loco nomen inditum Maſſalia. μάσσαι *enim Aeolibus eſt, quod alij dicũt* δῆσαι, ἁλιεὺς *piſcator: ex* μάσσαι *igitur &* ἁλιεὺς *dicta Maſſilia.*

Nauiges Trœzenem.

Πλεύσειας τροιζῆνα, *id eſt, Nauiges Trœzenem. Euſtachius enarrans ſecundum Homerica Iliados librum ait dici ſolitum in eos qui cum mento imberbi eſſent, tamen appoſititiis pilis barbam virilem mentirentur. Addit inde natum, quod Trœzenis portus quiſpiam vulgo celebratus ſit nomine Barbæ. Eſt autem alter Trœzen in Maſſilia.*

Attica bellaria.

Πέμματ' ἀττικά, *id eſt, Bellaria Attica: De lautitiis & cupediis. Transferri poteſt ad rem quamcunque maiorem in modum ſuauem ac iucundam. Plato Politia ſuę libro 3.* ψέγεις καὶ ἀττικῶν πεμμάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας. *id eſt, Damnas & Attica bellaria, quæ videntur ad lautitias pertinere.*

Nemo bene merito bouem immolauit, præter Pyrrhiam.

Οὐδεὶς εὐεργέτῃ βοῦν ἔθυσεν ἀλλ' ἢ πυρρίας, *id eſt, Nemo bouem immolauit bene merito, niſi Pyrrhias. Hoc prouerbio quondam vtebantur, ſi quando quis extitiſſet homo inſigniter gratus, qui beneficium acceptum ampliter repenſaret. Plutarchus in Quæſtionibus Gręcanicis, vnde ſit natum adagium enarrat ad hunc modũ.*

Nauis

Nauis quędam piratica appulit ad inſulam Ithacensē, in qua forte fortuna ſenex quidam erat vna cum cadis fictilibus plenis pice. Pyrrhias quidam Ithacenſis, ut opinamur, negotiator, ſenem dato precio redemit a piratis, nō ob id quod eo ſibi foret opus, ſed partim quod miſertum eſſet ſenilis fortunæ, partim hominis oratione perſuaſus. Emit autem vna cum ſene cados illos picarios, idq. auctore ſene. Deinde profectis piratis, quo Pyrrhiæ gratiam referret ſenex, quod non ob lucri cupiditatem, ſed ob beneuolentiam ſeſe liberum feciſſet, indicauit in cadis multam pecuniæ vim pici admixtā, abditam eſſe. Qua reperta, cum Pyrrhias derepente diues eſſet redditus, cum magnifice collaudauit ſenis erga ſe gratitudinem, tum eidem bouem immolauit officij præmium. Atq. hinc re iam peruulgata natum prouerbium, de gratia prolixe relata. Veteres enim regale ſacrum & magnificum, opiparumq. conuiuium βουθυσίαν appellabant.

Fumi umbra.

Καπνοῦ σκιὰ, *id eſt, Fumi umbra. Prouerbiali hyperbole id dixit antiquitas pro re quamlibet uili. Sophocles in Antigone,*

Τὰ δ' ἄλλα καπνοῦ σκιᾶς οὐκ ἂν πριαίμην. *id eſt,*
Reliqua fumi umbra non emerim.

Cum omnis umbra res quædam eſt inanis, tum vero fumi vmbram pene dixeris umbram umbræ. Extat & hoc apud Ariſtophanem. De hoc alias nonnihil attigimus.

Viuum cadauer. Viuum ſepulchrum.

Ἔμψυχος νεκρὸς, *id eſt, Viuum cadauer. Prouerbiali figura dixit Sophocles in Antigone,*

Οὐ τίθημ' ἐγὼ
Ζῆν τοῦτον, ἀλλ' ἔμψυχον ἡγοῦμαι νεκρόν. *id eſt,*
Hunc ego viuere
Haud arbitror, viuum at cadauer iudico.

Refertur apud Athenæum libro duodecimo. Euripides in Aeolo apud Stobæum,

Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει,
Γέροντες οὐδέν ἐσμεν ἄλλο πλὴν ὄχλος
Καὶ σχῆμ', ὀνείρων δ' ἕρπομεν μιμήματα.
Νοῦς δ' οὐκ ἔνεστιν, οἰόμεσθα δ' εὖ φρονεῖν, *id eſt,*
Heus heus, uetuſtum vt recte habet prouerbium,
Nil aliud atq. turba nos ſenes ſumus,
Vmbraq. verum ſerpimus imitamina
Inſomniorum, cæterum mens haud ineſt.
Quanquam videmur ſapere nobis adprobe.

In eos dicetur qui ſic viuunt, vt nihil dignū vita agāt. Lucianus ſenem decrepitum ἔμψυχόν τινα τάφον, *id eſt, Viuum quoddam ſepulchrum appellat. Huc pertinet etiam illud Mimi cuiuſdam Laberij apud Gellium;*

Similis ſepulchris nil niſi nomen retineo.

Ex fronte perſpicere.

Ex fronte perſpicere dicimus, quod ſtatim & velut ipſo protinus occurſu percipimus. Sumptum ab Phyſionomicis, qui ſe profitentur ex oris lineamentis, reliquaq. corporis ſpecie, ingenium hominis poſſe deprehendere. M. Tullius ad Antonium, Non enim ſolum ex oratione, ſed etiā ex vultu, & oculis, & fronte, vt aiunt, meum erga te amorem perſpicere potuiſſes. Id adagiū etiam hodie vulgo tritiſſimum eſt. Cicero ad Q. fratrē de petitione conſulatus, frōtem appellat animi ianuā; Cura, inquit, vt aditus ad te diurni atq. nocturni pateant, neq. foribus ſolum ædium tuarum, ſed etiam vultu & fronte, quæ eſt animi ianua. Quæ ſi ſignificat voluntatem abditam eſſe ac retruſam, parui refert patere oſtium. Hæc Cicero. Vnde & vera fronte fieri dicuntur, quæ fiunt ex animo. Interdum enim aliud frons loquitur, aliud celat animus. Alluſit huc Ariſtophanes in Equitibus.

Καὶ δῆλον ἡμῖν τοῖς προσώποισιν πάνυ
Ἢν τοῖς ἔπεσιν χαίρωσι καὶ τοῖς πράγμασιν. *id eſt,*
Nobis vt ipſis frontibus faciant palam
An noſtra dicta ac facta læti comprobent.

Spem precio emere.

Est lucrum incertum, & in euentu ſitum, certo affectare damno. Terentius in Adelphis, Ego ſpem precio non emo. Hanc ſententiam leno refert illi, Pecuniā in loco negligere, maximum interdum eſt lucrum. Quadrabit potiſſimum in eos, qui ſpe rerum adducti maximarum, principum fauorem muneribus obſequiiſque captant. Certe ætatis ac temporis impendio, quo non alius ſumptus carior. Nam ij quid aliud quam ſpem precio emunt? Figura mutuo ſumpta videtur a quodā emptionis genere, in quo conſueuit alea rei, nō res emi. Veluti ſi quis retium iactum emat in piſcādo, aut miſſilium prædā in venatu, aut ſi quid aliud eiuſmodi. Qua de re multa fit mentio in Pandectis lib. 18. titulo de contrahenda emptione: veluti cum quis emit prouentum agri in annum proximum, aut partum animantis, ſiue cum emitur captus piſcium aut auium, aut etiam miſſilium, quam illi vocant aleam: in partu tamen non tenetur emptor, ſi nihil natū fuerit, niſi forte hoc per ipſum actū eſt ne quid naſceretur: in alea tenetur, quoniam ſpes empta eſt: tantum in miſſilibus euictio rei captæ perimit ex empto actionem.

Cælum territat.

Proverbialis hyperbole apud Vergilium in Aeneide,

—Et cælum territat armis.

Conuenit in minaces & feroces, Thraſonesq. magniloquos. Sumpta videtur a bello Giganteo, quæ fabula notior quam ut hic ſit repetenda. Confine huic illud Syneſij in epiſtola contra Andronicum, τῇ κεφαλῇ τὸν οὐρανὸν ἐξαράττειν ἐπιχειρεῖ. *id eſt, Capite cælum perrumpere conatur.*

Subere leuior.

Φελλοῦ κουφότερος, *id eſt, Subere leuior. Prouerbialis hyperbole in homines inconſtantes & lubrica fide. Suberis enim lignum cauernoſum, quod in aqua non ſidit, verumetiam retibus & natantibus adligatur, ne poſſint ſidere. Horatius in Odis,*

Quanquam ſydere pulchrior
Ille eſt: tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria.

Strabo libro primo, inter hyperbolas prouerbiales hāc quoq. commemorat, Subere leuior vmbra. Quāquam hic locus apud Strabonem non caret ſuſpicione mendoſitatis.

doſitatis. Græca ſic habent, Καὶ καθὸ περὶ τὰς ὑπερβολὰς ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὡς τὸ κουφότερον εἶναι φελλοῦ σκιᾶς, δειλότερον δὲ λαγὼ Φρυγός, ἐλάττω δὲ ἔχειν γῆν τῆς ἐπιστολῆς λακωνικῆς. Hæc ita vertit Gregorius Typhernas ſiue Guarinus: Et ſicut nonnulli ſuper exceſſibus exceſſus ſunt, vt illud, leuiorem ſubere vmbram: & illud formidoloſiorem lepore Phrygem: & illud, Ager minorem tellurem habet quam epiſtola Laconica: primum vmbram eſſe leuiorem ſubere non eſt inſignis hyperbole, immo nulla poti⁹ eſt, vt iã demus Græce recte dici κουφότερον σκιᾶς. Vnde hic pro σκιᾶς legẽdum arbitramur σκιᾶς, vt ſic dicta ſit ſuberis vmbra, quemadmodum dicimus vmbræ ſomniũ. Itẽ δειλότερον λαγὼ Φρυγός, id eſt, timidiorem lepore Phrygem, quomodo legiſſe videtur interpres. Nec abſurdum ſi intelligamus Phrygium leporem, veluti ceteris pauidiorem, quod ea gens imbellis habebatur & effeminata delicijs. Pindarus in Pythiis hymno ſecundo metaphoram flexit ad laudem hominis, qui quamquam preſſus calumnijs malorum, non deijcit tamen animum, ſed ſe ſuapte natura recipit in apertum, unde & φελλὸν ἀβάπτιστον appellat, id eſt, ſuber quod tingi nequeat. Huc reſpexit Horatius Epiſtolarum lib. 1. de Vlyſſe loquens,

> *Dum ſibi dum ſocijs reditum parat, aſpera multa*
> *Pertulit, aduerſis rerum immerſabilis vndis.*

Cubito emungere.

Ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος, id eſt, Cubito emungens. Prouerbialis ironia in hominem ſordidi quæſtus & conditionis abiectæ. A ſalſamentarijs ducta, quibus mos eſt pariũ mucum cubito abſtergere, nimirũ manibus muria & ſalſugine oppletis. Bion philoſophus apud Suidã ex Laertio, ἐμοῦ πατὴρ μὲν ἦν ἀπελεύθερος, τῷ ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος. id eſt, Meus pater erat libertinus, cubito emungens. Celebratur ſcomma M. Tullij tortum in quendam ſalſamentarij filium, cuius tacito auctoris nomine meminit qui ſcripſit rhetoricen ad Herenniũ, in ſchematis ſpecie, quæ dicitur ſignificatio per conſequentiam, Vt, inquit, Si ſalſamentarij filio dicas: quieſce tu, cuius pater ſe cubito emungere ſolebat.

Hiberæ næniæ.

HIBERAS *nænias diuus Hieron. nugas appellat, in præfatione quam præpoſuit Moyſi Pẽtateucho: Quod multi ignorantes, inquit, apochryphorum delyramenta ſectantur, & Hiberas nænias libris authenticis præferunt. Idem in duodecim quæſtionibus: Et Hiberas nænias Aegyptiaq. portenta ſectari. Hiberas nænias dicit propter prodigioſas maleficiorum fabulas vulgo iactatas. Nam Hiberos maleficiorum infamia laboraſſe, teſtis eſt in Odis Horatius. Niſi quis malit ad flumen auriferum Tagum referre. Quamquam ipſe diuus Hieronymus in epiſtola aduerſus Vigilantium, ſatis indicat de portentis ac monſtris intelligendum, ſcribens ad hunc modum: Et quia ad radices Pyrenæi habitas, vicinusq. es Hiberiæ, Baſilidis antiquiſſimi hæretici, & imperitæ ſcientiæ incredibilia portenta perſequeris. Athenæus in ſecundo tradit Hiberos, cum eſſent opulẽtiſſimi, tamen ob parſimoniam ſemper ὑδροποτεῖν ſolitos, & μονοσιτεῖν, hoc eſt, aquam bibere, & ſolos cibum capere. Ceterum veſtitu fuiſſe ſumptuoſiſſimo. Citat hoc ex Athenæo Stephanus. Sed pro μικρολογίᾳ deprauatum eſt μακρολογία.*

Siculæ nugæ, Gerræ. Perſolæ nugæ.

SICVLAE *nugæ prouerbio dicuntur res leuiculæ. Auſonius in epiſtola ad Symmachum, Cogitans, inquit, nõ illud Catullianum,*

> *Cui dono lepidum, nouum libellum,*

ſed amargoteron & verius,

> *Cui dono illepidum, & rudem libellum,*

non diu quæſiui. Tu enim occurriſti, quem ego, ſi mihi poteſtas ſit, ex omnibus vnum ſemper eligerem. Miſi itaq. ad te friuola gerris Siculis vaniora. Porro Siculorum dicacitas nota eſt veterum litteris, Nam Siculus fuit Epicharmus, ad cuius exemplar properare Plautus dictus eſt Horatio. Plautus autẽ in nugis ac iocis et immodicus, nec raro ineptus. Porro gerras Græci crates vimineas appellant. Ea vox poſtea vulgo pro nugamẽtis rebusq. friuolis vſurpata eſt auctore Feſto Pompeio, hac quidem occaſione: Athenienſes cum Syracuſas obſiderent, & crebro Gerras poſcerent, irridentes Siculi gerras clamitabant. Hinc in prouerbium ceſſit. Vnde & familiares, quiq. inter ſe nugas omnes cõmunicant, congerrones vocantur. Suidas neutro genere γέῤῥα refert, vt Perſicam vocem, quæ quidem tum arma declaret, tum quoduis defenſaculum. Etymologicon Græcum addit, apud Siculos naturam muliebrẽ gerron appellari, γέῤῥα namq. dici, commutatione litteræ, quaſi δέῤῥα. Δέῤῥις autem apud Græcos pellem ſignificat, & gerra propriè defenſacula ſunt pellicea. Plautus in Pœnulo: Scitum per tẽpus hoc iam eſt uerbum, ſi uerbum uetus. Nam tuæ blanditiæ mihi ſunt, quod dici ſolet, gerræ germanæ. Aedepol liræ, liræ. germanas dixit, non germanicas, abſit, ſed meras ac veras nugas. Quod autem Plautus vocat liræ, Græci dicunt λῆρον ſiue λῆρήματα. Vocẽ dictam putãt a λάθω, & ῥέω, quod dictum fallens memoriam excidit. Quẽadmodum & φλύαρον & φλυαρίαν dictam a φλύω, & ῥέω, quod ſuperfluat exundẽtq. verbis garruli. Apud hunc ipſum Plautum & Perſolas nugas legimus, opinamur ob montes aureos, qui apud Perſas eſſe perhibentur.

Qui ſemel ſcurra, nunquam paterfamilias.

QVI *ſemel ſcurra, nunquam paterfamilias. Porphyrion enarrans Horatium, admonet fuiſſe prouerbium. Senſus eſt autem, eum quem ſemel depuduerit, quiq. contempta fama ſcurram agere cœperit, vix vnquam ad bonam frugem redire. Scurra gaudet alieno cibo, paterfamilias parat vnde domi uiuat. M. Tullius in actione pro Publio Quintio: Memini, vetus eſt, de ſcurra multo facilius diuitem quam patremfamilias fieri poſſe. Fortuna crebro largitur opes indignis: at bonã mentem dat nemini.*

Aegroto dum anima eſt, ſpes eſt.

AEGROTO *dum anima eſt, ſpes eſt. Sententia prouerbialis, admonens ne in afflictiſſimis quidem rebus abijciendam eſſe ſpem. M. Tullius ad Atticum, Vt ægroto dum anima eſt, ſpes eſſe dicitur, ſic ego quoad Pom-*

peius

peius in Italia fuit, ſperare non deſtiti. Sumptum videtur adagium ex Theocriti Batto:

Θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον.
Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
Χὡ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.

Hos verſus non ineleganter vertit Philelphus,

Fidere Batte decet, melius cras forſan habebis,
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Item Euripides in Troadibus,

Οὐ ταὐτὸν ὦ παῖ τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν, τῷ δ' ἔνεισιν ἐλπίδες. *id eſt,*
Non eſt idem mi gnate viuere ac mori,
Siquidem hoc nihil, ſpes ſunt in illo ſcilicet.

Eodem pertinet fabula de Pandoræ pyxide, in cuius ſummo labro ſola ſpes hæſerit, reliquis omnibus morbis euolantibus.

Ad uiuum reſecare.

M. TVLLIVS *lib. De amicitia, ad viuum reſecare, dixit pro eo quod eſt, rem exactius quã ſat eſt, ac moroſius excutere. Sed hoc, inquit, primum ſentio, niſi in bonis amicitiam eſſe non poſſe. Neq. id ad viuum reſeco, ut illi qui hæc ſubtilius diſſerunt. Mutuo ſumpta metaphora a tonſoribus capillos aut ungues reſecantibus. Nam ij ſæpenumero moleſti ſunt, dum nimium diligentes eſſe ſtudent. Idem in libris De finibus, dixit Preſſius agere, pro exactius & accuratius. Plautus in Bacchidibus ſub perſona Chryſali: Tondebo auro vſq. ad viuam cutem. Et hoc ipſum tondere pro deludere Græcis in prouerbio eſt.*

Hoſtimentum eſt opera pro pecunia.

HOSTIMENTVM *eſt opera pro pecunia. Hoc adagiũ admonet, nihil gratuitum eſſe debere, ſed officium beneficio penſandum. Hoſtimentum autem, auctore Pompeio Feſto, beneficij penſatio eſt, a priſco verbo hoſtire & redoſtire, quod eſt paria referre. Ab eodem hoſtem dici putat Nonius, quod ex æqua cauſſa pugnam ſuſcipiat. Sic lena apud Plautum in Aſinaria adoleſcenti reſpondet ſua exprobranti beneficia: Hoſtimentũ eſt opera pro pecunia. Hoc eſt: Neuter habet quod imputet alteri. Tu mulierem amabas, miſſa eſt: Ego pecuniam, dediſti. T. Liuius: Nunquam nec opera ſine emolumento, nec emolumentum ferme ſine impenſa opera eſt. At in amicorum officijs alia ratio eſt, nec.n. liberatur a debenda gratia qui gratiam retulit, nec per mutatione officiorum fit, ut neuter alteri quidquam debeat. Confine illis, Manus manum fricat, & ſcalpentem ſcalpere.*

Vtranque paginam facit.

PLINIVS *Hiſtoriæ mundi libro ſecundo, capite 7. de fortuna loquens, Huic, inquit, omnia expenſa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratione mortalium, ſola vtrãque paginam facit. Prouerbij faciem habet illud, vtranq. paginam facit, ſumpta metaphora a codicillis rationabilibus, duas habentibus paginas, alteram quę indicat quid ſit datum, alteram quę quid acceptum ſit, oſtendit. Itaq. in rebus humanis fortuna vtranq. facit paginam, i. ſiue quid obtigit boni, ea laudatur, quaſi dederit: ſiue mali quid accidit, eadem inceſſitur, ceu malorum auctor.*

Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus.

Οὔτε πάντα, οὔτε πάντῃ, οὔτε παρὰ πάντων, *i. Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus. Admonet adagium, in muneribus accipiendis non ſolum uerecundiam adhibendam eſſe, uerum etiam delectum. Sunt.n. quædam quæ neutiquam decorum ſit accipere. Eſt item locus, eſt tempus quo pulchrum ſit recuſare munus oblatum. Sunt quidam a quibus inhoneſtum ſit admittere donum. Laudat Horatius Telemachum Homericum, qui equos ab Menelao oblatos recuſarit. Hoc adagium citatur ab Vlpiano in Pandectis lib. 1. titulo de officio procõſulis, ex epiſtola diui Seueri & Antonini imperatorũ. Verba ipſa ſubſcribamus. Quantũ, inquit, ad xenia pertinet, audi quid ſentiamus. Græcum prouerbium eſt,* οὔτε πάντα, οὔτε πάντῃ, οὔτε παρὰ πάντων. *i. Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus. Nam inhumanum a nemine accipere: ſed paſſim, uiliſſimum eſt: & omnia, auariſſimum. Hactenus illi. Græca uerba in omnibus exemplaribus deſiderabantur. Ea politianus ex archetypis reſtituit, ne quid hunc interim debita fraudemus laude. Alluſit huc Theocritus in Thionycho,*

Αἰτεύμενος οὐκ ἀνανεύων
Οἷα χρὴ ἐλευθέριον· δεῖ δὲ οὐκ ἐπὶ παντί. *id eſt,*
Non ſolet ille negare rogatus
Principe digna, nec eſt de re quacunque rogandũ.

Tempus omnia reuelat.

TERTVLLIANVS, *quem diuus Cyprianus præceptorem ſuum appellare conſueuit, in apologetico contra Ethnicos, Bene autem, inquit, quod omnia tempus reuelat, teſtibus etiam ueſtris prouerbijs atq. ſententijs. Aulus Gellius Noctium Atticarum lib. 12. cap. item 12. citat in hanc ſententiam hos Sophoclis uerſus,*

Πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδὲν, ὡς ἅπανθ' ὁρῶν
Καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος. *id eſt,*
Ob iſta, ne quid occulas, ſi quidem intuens
Cuncta, audiensq. cuncta proferet dies.

Idem in Aiace flagellifero,

Ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος
Φύει τ' ἄδηλα, καὶ φανέντα κρύπτεται. *id eſt,*
Cuncta pariter immenſus ordo temporum
Occulta prodit, & idem prodita occulit.

Eodem in loco Gellius admonet, quendã ueterum poetarum Veritatem temporis filiam uocaſſe, quod licet aliquando lateat, tamen temporis progreſſu in lucem emergat. Fertur in eandem ſententiam hic quoque ſenarius prouerbialis,

Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος. *id eſt,*
At ueritatem tempus in lucem eruit.

Et alter huic adſimilis,

Πάντ' ἀνακαλύπτων ὁ χρόνος πρὸς φῶς φέρει. *id eſt,*
Omnia ſub auras tempus aperiens refert.

Idem opinamur ſenſiſſe Thaletem, cum ait, τὸν χρόνον σοφώτατον ἁπάντων, ἀνευρίσκειν γὰρ τὰ πάντα. *Hoc eſt, Tempus omnium eſſe ſapientiſſimum, ut quod cuncta reperiat, eruatq. Nec aliud Pindarũ in Olympiacis, cum ait,*

Ἁμέραι δ' ἐπίλοιποι μάρτυρες σοφώτατοι. *id eſt,*
Poſteri dies ſapientiſſimi teſtes.

Idem alibi tempus omnium parentem appellat, quod nihil

nihil non fiat progreſſu temporis:

Ἀποίητον δ' ἂν χρόνος ὁ πάντων πατὴρ δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος. id eſt,

Ne tempus quidem rerum omniū pater, poſſit quod
factum eſt infectum reddere.

Habet eandem ſententiam Pindarus cum aliquot locis, tum Olymp. 10.

ὅτ' ἐξελέγχων μόνος
ἀλάθειαν ἐτήτυμον
χρόνος, τὸ δὲ σαφανὲς ἰὼν πόρσω
κατέφρασεν. id eſt,

Et ſolum tempus quod veritatē certam prodit, quodq. latebat in obſcuro progrediens enarrauit. Huc alluſiſſe videtur Vergilius in ſexto,

–Subigitq. fateri
Quæ quis apud ſuperos furto lætatus inani
Distulit in ſeram commiſſa piacula mortem.

Neq. diſcrepat euangelicum dictum apud Matt. cap. 10. οὐδέν ἐστι κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. id eſt, nihil opertum, quod non reuelabitur, & occultum, quod non ſcietur. Plutarchus in Problematis cauſſam inquirit, cur antiquitus operto capite res diuina Saturno fieri cōſueuerit. Atq. id ſignificatum arbitratur, quod veritas plerunq. tecta ignorataq. ſit, ſed eadem aperitur tempore. Saturnus enim temporum auctor ac deus fingitur. Nā Κρόνος Saturnus, χρόνος tempus. Nec aliud ſenſit T. Liuius, cū ait lib 22. A veritate laborare nimis ius ſæpe aiunt, extingui nunquam. Seneca lib. De ira 2. Dandum ſemper tempus eſt, veritatem enim dies aperit.

Alpha penulatorum.

MARTIALIS epigrammatum libro ſecundo,

Quem non lacernis Publius meus vincit,
Non ipſe Codrus, Alpha penulatorum.

Alpha vocauit præcipuum, & quaſi primatem, prouerbiali nimirum figura. Idem alias iocatur in quendam offenſum, quod eum dixiſſet Alpha, monetq. vt huius iniuriæ talionem faciat, ſeq. viciſſim Beta, ſi velit, appellet. Tranſlatum a notulis litterarum, quibus Græci numerum indicant. Eoſdem ſigniferos & anteſignanos appellant, metaphora ſumpta a militia. Quāobrem autem alpha inter litteras primum obtineat locum, Plutarchus non inſcite cauſſas reddit τῶν συμποσιακῶν προβλημάτων Decade nona. Protogenes grāmaticus e ſuo ludo cauſſam adducit, primum vocales iure præferri conſonantibus, quod citra illarum adminiculum ſonent: deinde vocales ancipites merito præferri longis ac breuibus, quod vtriuſque generis vim cōplectantur. Ceterum inter ancipites recte primum locum alpha tribui, quod in conficiendis ſyllabis, iota et ypſilon ſequatur alpha, velut in [illegible]. Alpha nūquam ſequatur illas duas, vt eandem efficiant ſyllabam, ſed reſilit & proprium tuetur principatum. At Ammonius mox diuerſam allegat cauſſam, Cadmum ob id alpha principem inter litteras locum tribuiſſe, quod Phœnicum lingua bos alpha vocetur, cui primū locum attribuendum putarit, non ſecundum aut tertium, quemadmodum fecit Heſiodus,

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα. i.
Primū ædes, deinde vxorem, inde bouē agricolātē.

Nā his præſidiis putat opus eſſe, ſi quis cupiat famē ac paupertatem effugere. Rurſum Plutarchus addit hanc cauſſam ſe a Lampria ſuo didiciſſe auo. Primam vocem naturalem et articulatam reddi per alpha, propterea quod ſpiritus qui eſt in ore, potiſſimum formatur ac fingitur motu labiorum, quibus diductis, primū hic egreditur ſonus mire ſimplex, & nullius indigens negotij, ut neque linguæ requirat auxilium, ſed ea ſubiacente per ſpatium efferatur. Unde & pueri naſcentes, primum hanc edunt vocem. Diſputatur & apud Platonem de alpha inter litteras principatu. Quin & illa prouerbium ſapiunt, Primas tenere, Primas deferre ſiue tribuere: & Non poſteriores ferre: quæ metaphoræ ſunt a partibus hiſtrionum in fabulis: & apud Græcos πρωτεύειν: τὰ πρῶτα φέρεσθαι: καὶ τὰ πρῶτα φέρειν. Quod a fabularū actoribus ſumptum apparet, inter quos primas agunt qui maximam fabulæ partem ſuſtinent, ſecundas ac tertias qui illis ſunt inferiores. Quanquam & in cauſſarum actionibus ſunt πρωτολογία, δευτερολογία & τριτολογία, quemadmodum ſunt πρωταγωνιστὴς, δευταγωνιστὴς & τριταγωνιστής, quæ ſi commode transferuntur ſpeciem habent prouerbij.

Saliuam imbibere.

DIVVS Hieronymus in Euangelia præloquens, Quis. n. inquit, doctus pariter, vel indoctus, cum in manus volumen aſſumpſerit, & a ſaliua quam ſemel imbibit, viderit diſcrepare quod lectitat, non ſtatim erumpat in vocem? Eleganter profecto, prouerbialiq. figura dixit, et a ſaliua, quam ſemel imbibit, id eſt, ab illo guſtu quo puer imbutus eſt. Sumpta metaphora ab infantibus, quibus præmanſum cibum nutrices in os inſerunt, non ſine ſaliua. Cui cum aſſueuerint, nihil iam illis ſapit, quod ab illius primæ ſaliuæ guſtu diuerſum ſit. Proinde modis omnibus curandum, vt optimis aſſueſcamus. Idem ſolet accidere pleriſque noſtrum, vt quidquid diſſideat ab iis quæ primis illis annis imbibimus, protinus diſpliceat. Aiunt & canes eos amare, quorū ſaliuam guſtarint. Verum malim ad ſuperiorem metaphoram referri. Huc ſpectare videtur & Perſianum illud,

Inq. luto fixum poſſis tranſcendere nummum,
Nec gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem.

Quanquam magis referendum eſſet ad ficos Mercuriales, de quibus alias diximus, quos ioci cauſſa quidam ſaliua oblinebant, vt ludibrio eſſent qui tollerent, cum conſimilem luſum præmiſerit de nummo infixo luto. Illud certe pertinet ad hoc prouerbium, quod eſt apud eundem in 6. Satyra,

Nec tenuem ſolers turdorum noſſe ſaliuam.

Saliuam pro guſtu dixit.

Quo ſemel eſt imbuta.

HVIC non diſſimile eſt Horatianum illud,

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu.

Proinde recte monet Fabius, vt ſtatim optima diſcantur, propterea quod nihil hæret tenacius, quā id quod rudibus annis perceperimus. Et Ariſtoteles libro Moralium Nicomachiorum ſecundo, οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν. i. Itaque non parui refert, hoc an illo pacto protinus a pueris conſueſcamus, immo plurimū intereſt.

intereſt, vel potius omne in eo momentum eſt ſitum. Et Vergilianum illud ἐπιφώνημα, in Georgicis,

Adeo in teneris conſueſcere multum eſt.

Augiæ ſtabulum repurgare.

Αὐγείου βουστασία, *id eſt, Augiæ bubile. Allegoria prouerbialis in hominem, aut in rem maiorem in modum inquinatam. Lucianus in Pſeudomante,* καὶ τὴν αὐγείου βουστασίαν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαν, ἀλλ' εἰς δύναμίν γε τὴν ἐμαυτοῦ ἀνακαθήρασθαι προσήσομαι. *id eſt, Et Augię bubile, ſi non omne, at certe pro mea virili conabor ſubmouere. Oſtendit autem huius ſtabula tantum habuiſſe congeſti fimi, quantum ter mille boues pluribus annis reddere potuerint. Huius mentionem facit & Pauſanias in Eliacis, Deq. bubus & fimo nonnihil meminit. in Græcis epigrammatis recenſetur inter Herculis labores Augiæ ſtabulum repurgatum. Quin & Seneca ludicro libello de morte Claudij Cæſaris vſurpat hoc prouerbium: In quos inquit, ſi incidiſſes, valde fortis licet tibi videaris, maluiſſes cloacas Augię purgare, multo plus ego ſtercoris exhauſi. Etiamſi prouerbium omiſſum erat in exemplari, quod primum ſecutus eſt Frobenius: id nos reſtituimus ex exemplari, cuius nobis copiam fecit ex ſua bibliotheca collegium liberales artes profitentium, in florentiſſima Louanienſium Academia. Neque enim æquum arbitramur imputari vniuerſitati, quod paucorum ſeniculorum conſpiratione, tam odioſe repugnatū ſit hic bonis litteris ac linguis. Gregorius Theologus ad Baſilium Magnum,* πῶς, *inquit,* παρέλθω τοὺς ἀκήπους ἐκείνους κήπους καὶ ἀλαχάνους, καὶ τὴν αὐγείαν κόπρον ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐκκαθαιρομένην, *id eſt, Quomodo præteream hortos illos incultos & holeribus vacuos, atque Augiæ ſtercus ex ædibus repurgatum? Sentis vitam luxu perditam in melius correctam.*

Periculoſum eſt canem inteſtina guſtaſſe.

Χαλεπὸν χορίων κύνα γεῦσαι, *id eſt,*

Inteſtina canem ſemel adguſtaſſe periclum eſt.

Prouerbiali allegoria dictū eſt a Theocrito in Idyllio decimo. Admonet adagium, haud facile temperare a peccando, qui ſemel illecebram illam, velut auctoramentum vitiorum deguſtarit. Quemadmodum qui ſemel ſcortum attigerit, qui ſemel periurio ſiue furto rē auxerit, qui ſemel aulicam vitam ſit expertus. Effertur & ad hunc modum apud Lucianum, οὐδὲ κύων παύσαιτ' ἂν ἅπαξ σκυτοτραγεῖν μαθών, *id eſt, Neque canis deſiturus eſt, qui ſemel coriō edere didicerit. Theocriti Scholiaſtes indicat, hoc prouerbium & hunc in modum efferri,* χαλεπὸν μαθοῦσαν κύνα σκυτοτραγεῖν, *id eſt, Periculoſa res eſt canis quæ didicit arrodere coria. Horatius in Sermonibus ſimili figura dixit,*

Quæ ſi ſemel vno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum,
Ut canis a corio nunquam abſterrebitur vncto.

Canis circum inteſtina.

Κύων παρ' ἔντερα, *id eſt, Canis iuxta inteſtina. Dicebatur, vbi quis res eas quarum eſſet cupientiſſimus, propoſitas conſpiceret, quibus frui tamen non liceret. Canes enim oberrant circum inteſtina deuoraturi, niſi fuſtem timerent. Suidas arbitratur accommodari poſſe in res inutiles & inſuaues: inteſtina enim non facile degluti ri a canibus, ac deuorata reuomi plerunque.*

Aureæ compedes.

Χρυσαῖ πέδαι, *id eſt, Aureæ compedes. Prouerbiali metaphora dicitur ſeruitus ſplendida & amabilis, qualis eſt fere aulicorum vita. Diogenes in epiſtola quadam ſcriptum reliquit, Ariſtippum in aula regia aureis teneri compedibus, ne poſſet auolare. Seneca in dialogo quodam affectus & rationis, Stulti eſt, inquit, compedes ſuas, quamuis aureas, amare. Loquitur de vxore formoſa: Horatius item de amica formoſa,*

Tenetq. grata
Compede vinctum.

Herculana ſcabies.

Ἡράκλειος ψώρα, *id eſt, Herculana ſcabies: de ſcabie iucunda, facileq. ſanabili, interprete Suida, aut quæ deſideret Herculana, id eſt, calida balnea. Narrāt. n. Herculi laboribus illis ingentibus fatigato Palladem ac nymphas crebro balnea feruentia ſuppeditaſſe. Vſum huius adagij nō indicat neque Zenodotus, neque Suidas. opinamur autem dici poſſe uel in eos qui multo ſtudio alioue labore ualetudinem offenderunt, vt quibus aliquo laxamento ſit opus: vel in eos qui blandis, adulationibus deliniti, ueluti iucunda quadam ſcabie pruriūt.*

Herculanus morbus.

Ἡράκλειος νόσος, *id eſt, Herculanus morbus. Hunc Dicæarchus apud Zenodotum eum exiſtimat eſſe, quem alij ſacrum, alij comitialem appellant. Eſt autem ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope ſuccurri poteſt, propterea quod diuinitus immitti creditur, eoq. cognomē additū eſt ſacro. Apuleius in prima defenſione, diuinū appellatū putat, quod diuinam, id eſt, rationalem animi partem violet. Naſci quoties caro in humorem craſſum & ſpumidum, inimico igni colliqueſcit. Signa eſſe, graue caput, ceruicem torpentem, tempora pulſata, auris præcipue dextræ tinnitum. Deprehēdi potiſſimum incenſō lapide gagate, & rotæ figularis circūactu. In hunc aiunt Herculem incidiſſe, vel propter immenſos labores, vel immittente Iunone. Heraclitus arrogantiā ſacrum morbum vocauit; vel quod id mali ſummos plerunque viros conſequi ſoleat, vel quod ſola mors remedium adferat. Herodotus in Thalia refert Cambyſen hinc obnoxium morbo, quoſdam ſibi maxime familiares per inſaniam occidiſſe: Herculē item liberos ſuos interimentem inducit tragici poetæ. Herculanus appellatus uidetur, quod vt ille inuictus, ita hic nulla medicorum ope ſuperabilis. Quamquam Ariſtoteles in Problematis ſectione trigeſima, problemate iuxta Theodorum primo, putat Herculem vere huic morbo obnoxium fuiſſe, atque omnes adeo, qui vel ingenio, vel ſtudio philoſophiæ, vel in adminiſtranda repub. vel in alijs artibus excelluerunt, atra bili obnoxios fuiſſe. Sane non uidemus quamobrē hoc debeat inter adagia referri, niſi ſacrum, aut Herculanum morbum appellemus, tumorem animi, aut aliud aliquod vitium inſanabile, quod genus eſt in ſenibus auaritia, in mulieribus loquacitas. Nam in omnibus fere Græcorum collectaneis prouerbij titulo recenſetur.*

Io

Io Pæan.

IO Pæan, acclamatio prouerbialis, qua cõſueuimus vti re grauiter et feliciter peracta, cui non diſſimile videtur illud Homericum, βάλλ' οὕτως; & apud Latinos, Macte virtute. Athenæus ex Clearchi primo de prouerbijs libro citat, ἰὴ παιὼν ἰὴ παιὰν, id eſt, Ie pæon ie pæan. Nam vtroque modo ſcriptum reperitur. Natum hinc exiſtimant: cum Latona ex Chalcide Eubœæ ciuitate Dianam & Apollinem in Delphos tranſportaret, euenit forte fortuna, vt iuxta ſpecum, in quo Pytho latitare dictus eſt, præteriret. Vbi vero iam proſiliens Pytho impetu ferretur in illos, Latona muliebri more territa, filij auxilium inclamauit his verbis, ἵει παῖ, id eſt, iaculare fili. Ibi Apollo, qui tum forte geſtabat arcum, miſſo telo Pythonem interemit. Inde vox deflexa eſt, vt diceretur ἰὴ παιὼν. Idq. cum ter iterari conſueuerit in ſacris Apollini factis, quidam arbitrantur primum ortum eſſe carmen Hexametrũ Heroicũ, & Iambicum trimetrum. Etenim, ſi prouũties primis productis ſyllabis,

Ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιὰν ἰὴ παιάν,

hexametrum erit meris conſtans ſpondeis. Sin primis correptis iambicum erit trimetrũ puris iambis abſolutum. Cuius rei meminit etiam Terentianus grammaticus. Item Iulius Pollux in quarto demonſtrat in Pythicis ludis quinq. fuiſſe cantus ſpecies. πεῖρα, repræſentari Apollinem certaminis diſpicientem locum, κατακελευσμὸν prouocantem Pythonem, ἰαμβικὸν pugnãtem, σπονδεῖον vincentem, καταχόρευσιν, ouantem. Hinc vulgo prouerbij vice receptum eſt, vt re feliciter peracta, acclamemus, ἰὴ παιάν. Latini videntur α, in ω mega commutaſſe. Ouidius in opere de Arte amãdi,

Dicite Io pæan, & Io bis dicite pæan,
Decidit in caſſes præda petita meos.

Et in triumphis acclamabatur, Io triumphe. Horat. in Odis,

Non ſemel dicemus Io triumphe.

Nemo mortalium omnibus horis ſapit.

PLINIVS libro ſeptimo, cap. De præſtantia gentium, Si verum facere iudicium volumus, ac repudiata omni fortunæ ambitione decernere, mortalium nemo eſt felix. Abunde igitur atque indulgenter fortuna decidit cum eo, qui iure dici non infelix poteſt. Quippe vt alia non ſint, certe ne laceſſat fortuna metus eſt. Quo ſemel recepto, ſolida felicitas non eſt. Quid quod nemo mortalium omnibus horis ſapit? Vtinamq. falſum hoc, & non a vate dictum quamplurimi iudicent. Ex quibus Plinij verbis conijcere licet, eam vocem Neminem omnibus horis ſapere, velut oraculo proditam, in vulgi ſermonem abiiſſe. Senſus vel citra interpretẽ liquet: nempe neminem eſſe qui non aliqua parte vitæ deſipiat ac peccet. Porro ſtultitiæ comes eſt infelicitas, aut certe ſi quod incidit infortunium, id ſtultitiæ ſolet imputari. Eodem pertinet, quod paullo poſt eodem in loco ſubnectit, Alius de alio iudicat dies, ſupremus de omnibus. Extat apud Ariſtophanem in Ranis & huiuſmodi ſenarius, quem illic indicat Euripidis eſſe,

Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. id eſt,
Haud viuit vllus omnibus felix modis.

Item Euripides in Supplicibus,

Τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν διὰ τέλους εὐδαιμονοῦν. id eſt,
Siquidem vniuerſis rebus in mortalium
Nil continenter & vndecunque proſperum eſt.

Ad eundem modum Horatius,

Nihil eſt ab omni
Parte beatum. Simonides apud Stobæum,
Πάμπαν δ' ἄμωμος οὔτις οὐδ' ἀκήριος. id eſt,
Nemo vacat prorſum malo, neque crimine.

Sui cuique mores fingunt fortunam.

CORNELIVS Nepos in vita Pomponij Attici, Itaque hic fecit, vt vere dictum videatur, Sui cuique mores fingunt fortunam. Et paullo poſt in eodem opere, Supra ſignificauimus ſuos cuique mores plerunque cõciliare fortunã. E medio videtur ſumpta ſentẽtia. Nã plerunque videmus mala malis euenire, digna dignis, idq. vulgo dictitant, Malus malum reperit, & κακοῖς τρὶς κακὰ, id eſt, Malis, ter mala. Atteſtatur & verſiculus prouerbialis,

Ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ τ' ἐσθλὰ καὶ δαίμων δίδωσιν. id eſt,
Viro bono fortuna ſuppeditat bona.

Item Menander citante Plutarcho:

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός. id eſt,
Nobis enim animus eſt deus.

Et apud eũdem Heraclitus, ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων, id eſt, Mores hominis deus ſiue fortuna. Eodẽ pertinet quod Alcman ſcripſit, fortunam eſſe ſororem εὐνομίας, πειθοῦς καὶ προμηθείας, i. Recte inſtitutionis, perſuaſionis et prouidentiæ, vt refert Plutarchus in commentario De fortuna Romanorum. Plautus in Trinummo, Sapiens ipſe ſibi fingit fortunam. T. Liuius Decadis quartæ, libro primo de M. Portio Catone ita prædicat, In hoc viro tanta vis animi ingenijq. fuit, vt quocunque loco natus eſſet, fortunam ſibi ipſe facturus videretur. Pacatus in Panegyrico, ſua, inquit, cuiq. prudẽtia deus. Fulgentius in commẽtarijs Vergilianis citat ex Teleſiaco Carneadis, Omnis fortuna in ſenſu ſapientis habitat. Opinamur idẽ eſſe quod adducit M. Tull. paradoxo 5. Tametſi locus is habetur mendoſus, emendãdus tamen ad hunc modum, Cui quidem etiam quæ vim habet maximã fortuna ipſa cedit, & ſicut ſapiens poeta dixit, Suis cuiq. moribus fingitur. Sentit enim fortunam fingi cuiq. ſuis moribus.

Inſana laurus adeſt.

PLINIVS libro decimoſexto, capite quadrageſimoquinto, Iuxta quorundam diſtinctionem quarto, In eodem, inquit, tractu portus Amyci eſt Bebrice rege interfecto clarus. Eius tumulus a ſupremo die lauro tegitur, quam inſanam vocant, quoniam ſi quid ex ea decerptum inferatur nauibus, iurgia fiant, donec abijciatur. Hactenus Plinius. Nobis non viſum eſt abſurdum hoc adagijs adnumerare, quãdoquidem res vſqueadeo vulgata fuit, vt hinc arbor cognomen inuenerit. Itaque quadrabit in hominem rixarũ auctorem, vt ſunt nonnulli, qui quocunque ſe vertunt, iurgia ſuſcitant.

Apologus Alcinoi.

Ἀπόλογος ἀλκινόου, i. Apologus Alcinoi, de longis & anilibus fabulamentis. Refertur a Diogeniano, & Iulio Polluce libro ſexto. Sumptum ex Homeri Odyſſea, ubi

ol Vlyſſes

Vlyſſes in conuiuio Alcinoi Phæacum regis, prodigioſas ac deridiculas fabulas, & portentuoſa mendacia commemorat de Lotophagis, Læſtrigonibus, Circe, Cyclopibus, atque id genus aliis plurimis miraculis, fretus videlicet Phæacum inſcitia barbarieq. Plato de Republica libro decimo, ἀλλ' οὐ μέντοι σοι ἦν δ' ἐγὼ ἀλκίνου γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλ' ἀλκίμου μὲν ἀνδρὸς ἠρὸς τοῦ ἀρμενίου τὸ γένος παμφύλου. *id eſt, Haud tibi ſum narraturus Alcinoi apologum, ſed excellentiſſimi viri Eris Armenii genere Pamphyli. Narrat autem eo in loco fabulam, quæ cum Læſtrygonum Cyclopumq. figmento facile certare poſſit. Scribit enim cum hic inter multos cecidiſſet in prælio, decimoq. poſt die cadauera cæſorum tollerentur, reliquis putribus, huius vnius cadauer integrum atq. incorruptum adhuc apparuiſſe: domũq. deportatum, vt iuſtis ceremoniis ſepeliretur, die duodecimo, cum eſſet imponendus rogo, reuixiſſe, ac prodigioſa quædam narraſſe, quæ diebus illis decem apud inferos tum iens, tum rediens conſpicatus eſſet.*

Canina facundia.

SALVSTIVS *apud Nonium Marcellum, in dictione Rabula, Canina, vt ait Appius, facũdia exercebatur. Quod quidem Appij dictum apud eruditos ſcriptores in adagionem ceſſit in quoſdam, qui tantum ad maledicendum eloquentiæ ſtudium exercerent: a rixa canum, & oblatratu ſumpto epitheto. Siquidem r, littera quæ in rixando prima eſt, canina vocatur. Diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum monachum, Pomparum ferculis procedunt in publicũ, vt caninã exerceant facundiam. Idem obtrectatores ſuos ſubinde canes appellat. Sumptum a genere philoſophorũ, quos* κυνικοὺς *appellant, ſiue ob ſordidam vitam, ſiue quod obuios quoſque mordent, cum mendicato viuant, more canum.*

Ilienſis tragœdos conduxit.

Οἱ Ἰλιεῖς τραγῳδοὺς ἐμισθοῦντο, *id eſt, Ilienſis tragœdos conduxit. Vbi quis vltro prouocat quempiam, vnde ſua audiat probra, veluti ſi Troiani acceſſant hiſtrionẽ, qui ipſis calamitates, quas ſemel pertulere, denuo quaſi renouet. Lucianus in Pſeudologiſta,* καὶ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν Ἰλιεὺς ὢν τραγῳδοὺς ἐμισθώσω. *id eſt, Poſteaquam enim iuxta prouerbium, Ilienſis cum ſis, tragœdos conduxiſti. Idem alibi,* τὸ μὲν τῶν Ἰλιέων ἐπ' αὐτῶν πεπόνθαμεν, τραγῳδόν τινα τοῦτον ἐφ' ἡμᾶς κεκινήκαμεν, ᾄσοντα τὰς Φρυγῶν συμφοράς. *id eſt, Itaque plane idem nobis accidit quod Ilienſibus, vt qui iſtum ceu tragœdum quempiam aduerſus nos excitauimus, qui Phrygum cantet calamitates.*

Tribus minis inſumptus, duodecim imputat.

IRONIA *prouerbialis apud Ariſtophanem in Pluto,*

> Καὶ μὴν φίλος γ' εἶ μοι δοκεῖς νὴ τοὺς θεούς
> Τρεῖς μνᾶς ἀναλώσας λογίζει δώδεκα. *id eſt,*
> *At certe amicus vt videtur per deos,*
> *Vti pro minis tribus imputes duodecim.*

Quadrabit in eos, qui non niſi compendij ſui gratia colunt amicos, & pro quamuis exiguo officio, multum beneficiorum exſpectant. Vulgo item aiunt, Pileum donat, vt pallium recipiat.

Oculus dexter mihi ſalit.

Ἅλλεται ὀφθαλμός μου ὁ δεξιός. *id eſt,*

> *Salit mihi oculus dexter.*

Vbi ſpes eſt viſuros nos lætum quippiam & vehementer exoptandum. Ductum a mulierculárum ſuperſtitione, quæ ex membri pruritu diuinare ſolent, quid ſit euenturum. Vnde illa apud Plautum non ſemel obuia, Prurit mihi tergum, pruriunt dentes, pruriunt pugni: &, Vtrum dentes tibi pruriunt, an malæ? Theocritus in Amaryllide,

> Ἅλλεται ὀφθαλμός μευ ὁ δεξιός· ἆρά γ' ἰδησῶ
> Αὐτάν. *id eſt,*
> *En oculus dexter ſalit mi. illam ne videbo?*

Eſt etiam apud Plautum, Supercilium ſalit. Hodieq. per iocum aiunt ſibi dextram tinniſſe aurem, ſignificãtes alicubi ſermonem de ſe abſentibus factum cum laude. Idq. Plinius teſtatur, vulgo quandoq. creditum fuiſſe, vt qui laudaretur abſens, ei dextra tinniret auris: qui vituperaretur, ſiniſtra. Lucianus in Dialogis meretriciis, ἆρα ὦ Παρμένων ἐβόμβει τὰ ὦτα ὑμῖν, αὕτη γὰρ ἀεὶ ἐμέμνητο ὑμῶν μετὰ δακρύων. *id eſt, Num vobis tinniebant aures Parmeno? Nam hera aſſidue cũ lacrymis veſtri meminerat.*

Nebulæ in pariete.

AVSONIVS *in epiſtola quadam ad Gregorium filiũ nebulas in pariete dixit, pro re nihili, ſomniq. ſimilitus. An unquam, inquit. vidiſti nebulam pictam in pariete? Carminis, quod ei ſubſcribitur epiſtola, lemma ſignificat friuolum ac uanum. Nam nebula res eſt inanior quam vt coloribus exprimi queat.*

Ne ſis patruus mihi. Sapere patruos.

PATRVORVM *in nepotes, ceu peculiaris genuinaq. ſeueritas, prouerbio locum dedit. Horatius in Odis,*

> *Metuentis patruæ verbera linguæ.*

Patruam linguam vocat ſeueram & obiurgatricem. M. Tullius aduerſus Herennium, Fuit in hac cauſſa quidam patruus, cenſor, magiſter. Obiurgauit M. Cælium ſic, vt neminem vnquam parens. Horatius,

> *-Siue ego praue,*
> *Seu recte hoc volui, ne ſis patruus mihi.*

Id eſt, ne me caſtiges. Ad hanc formam pertinet illud Perſianum,

> *Cum ſapimus patruos.*

Id eſt, Poſtquam abiectis puerilibus nugamentis, ſeueros mores induimus. Idem Horatium æmulatus, vt ſolet, dixit, Ne ſis mihi tutor: id eſt, ne mihi præſcribas atque imperes.

Saxum voluere.

Λίθον κυλίνδειν, *id eſt, Saxum voluere dicuntur, qui inexhauſto quopiam atque inutili labore fatigantur. Terentius in Eunucho, Satis diu iam hoc ſaxum voluo. Donatus admonet prouerbiũ fuiſſe in eos, qui inextricabili ſudore, ſed inutili affligerentur, tractumq. putat a notiſſima Siſyphi fabula ſaxum apud inferos ſurſum ac deorſum voluentis. Apte vero ſtolidum militem ſaxum vocat. Cui ipſe fuerit Siſyphus, vafer & callidus.*

Capere prouinciam. Tradere prouinciam.

TRADERE prouinciam, figura prouerbiali dicuntur qui negotium aliquod curandum committunt. Capiunt, ſuſcipiuntue prouinciam, qui rei curandæ onus in ſe recipiunt. Metaphora ſumpta eſt a conſuetudine Romanorum, apud quos qui magiſtratum gerebant, prouincias alias alij ſortiebantur. Exẽpla paſſim apud auctores obuia ſunt. Terentius in ſeipſum excruciante, Videlicet ille Cliniæ ſeruus, tardiuſculus eſt. Iccirco huic noſtro tradita eſt prouincia. Idem in Phormione, O Geta prouinciam cepiſti duram. Plautus in Ciſtellaria, Abi rus, abi directus in tuam prouinciam. Officium illi delegatum prouinciam vocat.

Corinthus & collibus ſurgit, & vallibus deprimitur.

STRABO libro Geographiæ octauo ſcribit, Corinthios opibus, & artibus egregijs præcelluiſſe, ceterum regionem illorum non admodum fuiſſe feracem, quod inæqualis eſſet & aſpera, ac petricoſa. Eamque ob cauſſam ſenarium hunc prouerbio iactatum fuiſſe.

λόφωδες ἐστι καὶ κοιλαίνεται. id eſt,

Alibi tumet Corinthus, alibi caua eſt.

Meminit & Euſtathius in Bœotiam Homeri. Huiuſmodi autem terræ genus non perinde ſementi idoneum eſt, atque campeſtris. Id adagium ubi nam poſſit eſſe vſui non ſatis videmus, niſi ſi quis detorqueat ad hominem intractabilem, aſpero ingenio, & ſibiipſi inæqualem pariumq; ſecum conſtantem. Cælius Rhodiginus etiam atque etiam contendit adhibendum eſſe prouerbium, vbi ſignificabimus felicitatem aliquo incommodo vitiatam, vt eſt fere rerum humanarum conditio. Quem libentius ſequeremur auctorem, ſi quod contendit & aſſeuerat, vel vnius auctoritate probaſſet.

Crotone ſalubrius.

Κρότωνος ὑγιέστερον, id eſt, Crotone ſalubrius. De re nequaquam noxia, ſed undequaq; ſalutifera. Zenodotus ab animante ſumptam parœmiam exiſtimat. Eſt enim Croton muſcæ genus: Theodorus Ridinum uertit, Hermolaus mauult Ricinum dici Latine, placidum & innoxiũ, neq; ſuctu, neq; alia quapiã re moleſtũ. Strabo libro Geographiæ ſexto, tradit hinc ortum, quod Crotoniatarum locus longe ſaluberrimus olim fuerit indicatus, uel hoc argumento, quod breui temporis ſpatio quam plurimos produxerit, tum athletas, tum philoſophos, hoc eſt, corporibus pariter atque animo præſtantes viros: inter athletas præcipuum Milonem, inter philoſophos Pythagoram. Idem eodem libro tradit, Myſcellum & Architam pariter Delphos adiiſſe, vt de vrbe condenda cõſulerent oraculum: & alterutrũ pollicente deo, Archiam opes delegiſſe, Myſcellum loci ſalubritatem: illum itaque Syracuſas condidiſſe, hunc Crotonem: quarum vrbium altera ceſſit in prouerbium opulentia, altera ſalubritatis. Adluſit ad hoc prouerbium Pallada in epigrammate.

Οὐκ ἀλόγως ἐν δείπνοισι θεραπείη τινα ἐνεῖναι
Εἶναι ἔφην, χθὲς χειμῶνι διζύθοις ἐν χρονίῳ
Ἠπιάλῳ κάμνοντι τεταρταίῳ πυρετῷ δέ,
Καὶ γέροντα ταχέως ἦν πρότερον ὑγιῆ. id eſt,

Diuinum quiddam, vimq; admirabilem ineſſe
Dizythiis certe diximus haud temere.
Nanq; here quẽ febris longa et quartana tenebat,
Iam delaſſatum conficiens miſere,
Dizython admoui, neque erat mora lõga, Crotone
Hoc ubi feciſſem, ſanior ille fuit.

Suida mauult ad animalis ſimilitudinem referri, quod vndiq; ſui ſimile ſit, nec vllam habeat inciſionem. Nã ὑγιὲς interdum integrum dicitur, vt integer vitæ, integer mentis, pro quo Græci ὑγιεῖς. Eſt autem inſecti genus, canibus ac bubus infeſtum. Suſpicamur eſſe cuius ſine nomine meminit Plinius libro undecimo, capite trigeſimoquarto. Semper habet caput infixum ſanguini, cumq; cibi exitum non habeat, unnia ſatietate dehiſcit: Nunquam in iumentis gignitur, in bubus frequens, in canibus aliquãdo, in quibus omnia, in ouibus & capris hoc ſolum. Verum pro inſecto Stephanus indicat ultimam oportere acui, κροτών. Heſychius addit Crotonẽ dici genus gummi Aegyptij, cuius varias medicinas indicat Plinius libro vigeſimoquarto, capite vndecimo. Quidam aiunt, & Seſamidem dici Crotonem, fortaſſis eandem quam Plinius lib. vigeſimoquinto, capite quinto appellat Seſamoides, quod ait elleboro admiſceri ſolitum, quo tutius ſumeretur; id eſt, ni fallimur, ellebori genus, quod Italia veratrũ appellat. Quoniam hæc herba non ſolum corpus morbis alias immedicabilibus liberat, verũ, & animum purgat ab inſaniis, non admodum diſſimile veri videtur, hinc ductum prouerbium, Crotone ſalubrior. Seſami meminit & Dioſcorides, Seſamæ Pli. lib. 15. cap 7. meminit Seſami, quod ſit arboris genus, vnde confici ſolet oleũ, quã alij vocant Cyci, voce, vt videtur, Aegyptia, alii Crotonem, alij Rhibim, alii Siſamum ſylueſtre. Ibidẽ indicat et ex caſtaneis et ex oryza fieri ſimile genus olei. Rurſum lib. 22. cap. 25. meminit ſeſame, cuius in remediis varios vſus indicat. Ceterum quid ſit dizytum in epigrammate, nondum compertum eſt, niſi quod Plinius libro eodem circa finem, oſtendit zythum eſſe potionem apud Aegyptios repertam, ex frugibus: hinc διζύθον dictum videtur quaſi dicas duplicem ceruiſiam. Hac ſibi medentur & hodie bibuli quidam.

Crotoniatarum poſtremus, reliquorum primus eſt.

Κροτωνιατῶν ὁ ἔσχατος, πρῶτος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, .i. Crotoniatarum poſtremus, primus reliquorum Græcorũ. Strabo libro Geographiæ ſuæ ſexto, prouerbiũ hoc ait ortum ob inſignem Crotoniatarum præſtantiam in certaminibus Græcanicis. Plurimos enim egregios athletas protulit ea ciuitas, adeo, vt in uno certamine Olympiaco, ſeptẽ viri, qui reliquos virtute præceſſerãt, omnes pariter fuerint Crotoniatæ. Huius gentis præcipuum decus Milo, litteris omnium celebratus, qui ſepties continenter vicit Olympia. Hunc ſi conſtitiſſet, nullus e veſtigio poterat educere. Manum tenenti nemo digitum porrigebat. De admirando nec indigno vitæ interitu meminit Gellius. Adagioni locus erit, vbi genus aliquod tanto interuallo præcedere dicemus, vt qui in hoc ſit vel infimus, in illo poſſit primus videri: veluti ſi quis dicat, in re militari uel ignauiſſimum Græcorum præſtantiorem eſſe fortiſſimo Troianorũ. Aut qui ſit apud Italos infantiſſimus, apud

Gallos

Gallos eloquentiſſimum videri poſſe. Aut qui citharœdus ſit deterrim⁹, eũ aulœdorũ principẽ haberi poſſe.

Ne decima quidem Syracuſanorum pars.

Οὐδὲ τὴν δεκάτην τῶν Συρακουσίων ἔχει, *id eſt, Ne decimã quidem partem opum Syracuſanarum poſſidet. Strabo libro Geographiæ ſexto:* Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλοῦτον, ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς, ὡς οὐκ ἂν αὐτοῖς ἐγένετο ἡ Συρακουσίων δεκάτη. *id eſt, Syracuſas eo diuitiarũ perueniſſe, vt in prouerbium abierint. Siquidem de diuitibus, ac ſplendidis ita dicere ſolent, Ne decimam quidem Syracuſanarũ opum partem adſequi poſſent. ſignificabant autem aliorum opes, quantũuis amplas, nihil eſſe ad Syracuſanas diuitias. Nonnihil veneris acceſſerit prouerbio, ſi paullo longius detorqueatur, vt ſi quis prælocutus, Ciceronem longo interuallo reliquos omnes poſt ſe relinquere, dicat, opulentam quidem & vberem eſſe Quintiliani dictionem, verum hanc nix eſſe* τὴν Συρακουσίων δεκάτην.

Maleam legens, quæ ſunt domi obliuiſcere.

STRABO *libro Geographiæ octauo tradit Corinthiorũ vrbem in Iſthmo ſitam, duos habuiſſe portus, alterum Aſiam verſus, alterum Italiam. Verum quod freti inſtar eſſet, nõ ſine diſcrimine eo nauigari, velut olim in mari Siculo, maxime præter Maleam, propter reflãtes inde vẽtos. Unde & prouerbium celebratum fuiſſe.*

Μαλέας δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε. *id eſt,*
Maleam legens, quæ ſunt domi obliuiſcere.

Eſt autem Malea promontorium Laconiæ, a Maleo argiuorum rege dictum, quod per quinque paſſuum milia in mari protenditur, auctore Seruio in 5. Aeneidos, in quo libro Vergilius videtur ad parœmiam adluſiſſe, cum ait,

-Maleæq. ſequacibus vndis.

Item Statius ſeptimo Thebaidos libro,

-Et raucæ circumſonat vnda Maleæ.

Item in Tiburtino Manlij Vopiſci,

-Si Maleæ credenda ratis.

Significat & Homerus libro Odyſſeæ nono, periculoſam circa Maleam nauigationem fuiſſe, ſic Vlyſſem loquentem inducens.

Καί νύ κεν ἀσκηθὴς ἱκόμην ἐς πατρίδα γαῖαν,
Ἀλλά με κῦμα ῥόος τε περιγνάμπτοντα Μάλειαν
Καὶ Βορέης ἀπέωσε, παρέπλαγξεν δὲ Κυθήρων. *id eſt,*
Forſitan & patrias rediſſem ſoſpes in oras,
Sed me dum Maleã prætereuehor, vndaq. fluctusq.
Et Boreas illinc pulſum admouere Cytheris.

Adluſit huc Ouidius in Heroinis,

Auſus es o nimium, nimiumq. oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo.

Nam ſuorum obliti videntur, qui ſeſe temere periculis obijciunt. Quandoquidem vna hæc præcipua cauſſa vulgus a ſubeundis vitæ periculis deterret, quod meminerint eſſe, quibus ſe ſaluo ſit opus, vt ait Flaccus, & quibus incolumes prodeſſe tum debeant, tum poſſint, extincti grauem allaturi luctum. Videbimur non intempeſtiuiter vti hac parœmia, ſi quando diſcrimen negotij ſuſcipiendi volemus oſtendere, aut non eſſe ſuſcipiendum, aut negligendam vitam.

Omnia ſub vnam Myconum.

Πάνθ' ὑπὸ μίαν Μύκονον, *id eſt, Omnia ſub vnam Myconũ. Strabo Geographiæ ſuæ libro decimo:* Μύκονος δ' ἐστὶν ὑφ' ᾗ μυθεύουσι κεῖσθαι τοὺς ὑστάτους τῶν γιγάντων τοὺς ὑπὸ Ἡρακλέους καταλυθέντας, ἀφ' ὧν ἡ παροιμία, πάνθ' ὑπὸ μίαν Μύκονον, ἐπὶ τῶν ὑπὸ μίαν γραφὴν ἀγόντων τὰ διῃρημένα τῇ φύσει. *id eſt, Eſt autem Myconus, in qua fabulis proditum eſt, poſitos eſſe gigantes poſtremos ab Hercule confectos, vnde ductum eſt illud prouerbium, Omnia ſub vnam Myconum, in eos qui res natura diuerſas eodem titulo complectuntur. Quibus ex verbis magis colligitur vſus adagij quam ratio, tametſi conijcere licet, quoniam ſumma gigantũ & reliquiæ ſub Mycono conderentur, ſub ea gigantes omnes iacere vulgo dictum, cum ſub alijs item montibus ſiti fuerint, Itaq. qui eodem in libro grammatica pariter & theologica, item dialectica, & iuriſconſultorum litteras tradat, in eum non inconcinne dicetur, Omnia ſub eãdem Myconum. Aut vbi diuerſa geſta, ab eo quod poſtremo loco factum ſit, æſtimentur. Eſt autem Myconus ex Cycladibus vna, teſte Stephano, qui prouerbij quoque facit mentionem in dictione Myconus. At Zenodotus longe diuerſam adfert fabulam. quæ prouerbio dederit occaſionem. Heleus, inquit, filijs ſuis Hegetori & Hippocli mandarat, vt inſulas illas in mari ſparſas ſubigerent. Deinde vbi Hegetor multas eſſet aggreſſus Hippocles vnam modo Myconum, velletq. nihilominus reliquarum etiam omnium ex æquo particeps eſſe, cõſuluerunt ſuper hac re oraculum, quæ nam inſulæ Hippocli cederent: Reſpondit deus,* μία Μύκονος, *id eſt, Vna Myconus. Vſus eſt eleganter Plutarchus primo* ſυμποσιακῶν *libro:* μίαν Μύκονον ποιήσας τὸ συμπόσιον. *id eſt, Vnam Myconum faciens conuiuium, ſignificans indiſtinctos adhuc conuiuas. Vnde & de indiſcretis dictum apparet.*

Lerij mali.

Λέριοι κακοί, *id eſt, Lerij mali. In eos recte dicetur, qui pariter omnes gentis vitio ſunt improbi. Leriorum enim populus ob inſignem morum improbitatem in prouerbium abiit, auctore Strabone libro Geographiæ 10. Citatq. Phocylidis, neſcio cuius verba hæc,* Λέριοι κακοί, οὐχ ὁ μέν, ὃς δ' οὔ, πάντες, πλὴν Πατροκλέους, καὶ Πατροκλέης Λέριος. *id eſt, Lerij mali, non vt hic malus ſit, ille nequaquam, verum omnes, excepto Patroclo. Et Patroclus eſt Lerius. Leria inſula eſt vna ex Sporadibus contra littora Cariæ, quam Plinius Leron appellat, cũ alijs aliquot locis, tum lib. 5. cap. 31. Quod hic dictum eſt in Lerios, Græca epigrammata detorquent in Chios. Epigramma ſic habet,*

Καὶ τόδε Δημοδόκου, Χῖοι κακοί, οὐχ ὁ μέν, ὃς δ' οὔ.
Πάντες πλὴν Προκλέους, καὶ Προκλέης δὲ Χῖος. *id eſt,*
Hoc quoq. Demodoci, Chius malus, haud quidẽ hic, hic non.
Omnes abſq. Procle, Chius at ipſe Procles.

Apud Strabonẽ Græcũ ſcriptura mendoſa eſt, cũ Προκλῆς *legẽdũ ſit, nõ* Πατροκλῆς. *Interpres vſus eſt codice caſtigatiore, quin ipſa carminis ratio reijcit,* Πατροκλῆς. *Si addas,* καὶ τόδε Δημοδόκου, *plenum erit diſtichon. Id reddetur venuſtius, ſi ab homine ad rem deflexeris: vt ſi dicas, omnes prognoſta vani, uno excepto Venantio, & tamen prognoſtes eſt Venantius.*

Impij ſunt milites omnes, vno excepto Langio, & tamen miles eſt Langius. Græcorum prouerbium imitatus eſt Auſonius in Siluium quendam cognomento bonum, natione Brittonem, quæ natio & hodie apud Gallos vulgo male audit.

Ad Phaſim vſque nauigauit.

AVCTORE *Strabone libro Geographiæ undecimo, Phaſis eſt Euxini ſinus, & extremæ nauigationis meta, velut teſte prouerbio,*

Εἰς Φᾶσιν, ὅθι ναυσὶν ἔσχατος δρόμος. *id eſt,*
Ad Phaſim vbi ſupremus curſus nauibus.

Per Phaſim Cholchidem ſignificauit, non flumen Phaſim, neque vrbem eiuſdem nominis ad flumen ſitam. Theocritus in Idyllio N.

Βῆ δ' ἐς Κολχούς τε καὶ ἄξενον ἵκετο Φᾶσιν. *id eſt,*
Et Colchos pedes, & te acceſſit inoſpite Phaſis.

Pindarus conſimili figura in Iſthmiis hymno B. ἀλλ' ἐπέρα ποτὶ μὲν Φᾶσιν θερείαις, ἐν δὲ χειμῶνι πλέων Νείλου πρὸς ἀκτάς. *id eſt, Sed tranſibat ad Phaſim quidem menſibus æſtiuis, hyeme vero nauigans ad Nili ripas, id eſt, a Colchide in Aegyptum. Strabo enim putat Phaſianos ab Aegyptiis oriundos, argumentum ſumens ex vſu lineorum, quorum tanta ſit vis apud Phaſianos, vt hinc exportentur etiam in alias regiones. Dicitur de iis qui longinquas orbis regiones peragrarint. Eſt enim ipſa figura quaſi prouerbialis hyperbole, quo modo dixit & Iuuenalis,*

Omnibus in terris quæ ſunt a Gadibus vſque
Auroram & Gangem.
Et Horatius in Odis,
Extremum Tanaim ſi biberes Lyce.
Et Vergilius in Bucolicis,
At nos hinc alij ſitientes ibimus Afros:
Pars Scythiam & rapidũ Cretæ veniemus Oaxẽ.

Sumptum videtur ab Iaſonis fabula. Neque diſſimile fuerit ſchema, ſi quis ad Herculis vſque columnas dicatur nauigaſſe, aut vſque ad Britannos, quos auctores extra mundi terminos ponunt. quod Oceano ſeparentur. Horatius in Odis, libro tertio,

Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inuiolatus amnem.
Idem eadem oda,
Viſam Britannos hoſpitibus feros.
Idem rurſum,
Et vltimos orbis Britannos.

Myſorum ac Phrygum termini diſcreti ſunt.

STRABO *libro Geographiæ duodecimo, regiones quaſdam commemorat inter ſe finitimas, puta Phrygum, Bithynorum, Myſorum, Dolonum. Item qui iuxta Cyzicum accolunt, Mygdonum ac Troianorum. Neminem autem inficias ire, quin vnaquæq. ſuis finibus ſit circunſcripta. Verum eos fines ad amuſſim diiudicare, id neutiquam facile. Porro de Phrygiis ac Myſis prouerbium quoque vulgo iactatum fuiſſe verſibus trimetris.*

Χωρὶς τὰ μυσῶν καὶ φρυγῶν ὁρίσματα,
Τὸ δ' ὁρίζειν χαλεπόν. *id eſt,*
Sunt ſeparati Myſiorum termini,
Phrygumq. ſed finire perquam eſt arduum.

Huius rei cauſſam adducit, quod hi populi non ſatis ſtabiliter tutati ſint ſuas ſedes, ſed ſubinde aliũde alio depulſi, terminos incertos reddiderint. Plinius libro 5. Myſiã in Phrygia collocat. Plutarchus ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασι, Χωρὶς γὰρ ἔφη τὰ φιλοσόφων, καὶ ἰατρῶν ὥσπερ τὰ μυσῶν καὶ φρυγῶν ὁρίσματα. id eſt, Separatam enim aiebat eſſe philoſophorum ac medicorũ profeſſionem, non aliter ac Myſorum ac Phrygum fines. Manent in hodiernum diem paſſim id genus de finibus gentium rixæ, longa ſerie temporum omnia confundente. Adagio licebit vti de rebus toto genere inter ſeſe diſſidentibus, veluti ſi quis ſentiens longe aliud ſpectare philoſophum, aliud oratorem, dicat, Χωρὶς τὰ μυσῶν καὶ φρυγῶν. *Aut de hominibus inter quos nihil conuenit, nihilq. commune intercedit, vt apud Euripidem Achilles,*

Χωρὶς τ' ἀμὰ κἀγαμέμνονος. *id eſt,*
Separatæ ſunt meæ res a bonis Agamemnonis.

Quod iudex auro, id aurum homini.

INTER *multas Chilonis ſententias, hæc præcipue placuit eruditis, auctore Laertio,* ἐν λιθίναις ἀκόναις ὁ χρυσὸς ἐξετάζεται. διδοὺς βάσανον φανεράν, ἐν δὲ χρυσῷ ἀνδρῶν ἀγαθῶν τε κακῶν τε νοῦς ἔδωκεν ἔλεγχον. *id eſt, In* 2
ſaxeis coticulis aurum exploratur, euidens præbens ſpeciem. In auro vero proborum pariter & improborum ingenium deprehenditur. Stobæus carmen hoc citat ex Antiphane:

Πλοῦτος δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώπου τρόπων. *id eſt,*
Opes vt index, hominis ingenium arguunt.

Adluſit huc Ariſtides in Themiſtocle, Ἐντεῦθεν ὅρα τὸν ἄνδρα, ἀπὸ γραμμῆς ἀρξάμενος, καὶ μή μοι λόγε τὸν χρυσὸν, ἀλλὰ τὴν βάσανον προσάγων σκόπει. *id eſt, Hinc virum ſpecta, a linea facto initio. Neque mihi, quod dicitur, aurum, ſed ipſum admouens indicem cõſidera.*

Caue Thoracem.

Φύλαξαι τὸν θώρακα, *id eſt, Caue Thoracem. Strabo libro Geographiæ decimoquarto ſcribit. fluuium eſſe nomine Lethæum, vicinum Lybibus Heſperiis: huic imminere montem cui nomen Thorax, in quo fama eſt Daphitam grammaticum cruci ſuffixum fuiſſe, quod maledico carmine reges inceſſuiſſet: vnde dictum illud manarit in vulgus, vt dicerent,* φύλαξαι τὸν θώρακα, *id eſt; Caue a Thorace. Hoc velut ænigmate prouerbiali feſtiuiter admonebimus, frænandam eſſe linguam, ne voces petulanter emiſſæ, per ingulũ aliquando redeãt. Stephanus tantum indicat Thoracem eſſe ciuitatem Aetoliæ, & item Magneſiæ: de prouerbio ſilet.*

Magna ciuitas, magna ſolitudo.

STRABO *Geographiæ lib. 16. Seleuciã ad Tigrim ait Babylone maiorẽ fuiſſe, ſed pleraq. ſui parte deſertã, ac iure optimo de illa dici poſſe, quod de Megalopoli Arcadiæ ciuitate dixit comicus quiſpiam:*

Ἐρημία μεγάλ' ἐστὶν ἡ μεγάλη πόλις. *id eſt,*
Eſt magna ſolitudo, magna ciuitas.

Adluſum eſt ad nomẽ vrbis, cuius meminit & Plinius in quarto. Quadrabit in vrbes, aut domos, agros, aut hortos, aut aliud id genus quippiã, amplũ quidẽ & ſpatioſum, ſed parum excultum. Aut in librum ingentẽ quidem illum, verum impolitum & illimatum.

Ad

Ad Scolon nec proficiſceris ipſe, nec alterum comitaberis.

STRABO libro Geographiæ nono ſcribit, Scolon vicum eſſe quempiam Aſopiæ ſub monte Citherone, ſedem inamœnam, incultam, infrugiferam, aſperam. Atq. hinc vulgo prouerbium manaſſe.

Εἰς σκῶλον μήτ' αὐτὸς ἴμεν, μήτ' ἄλλῳ ἕπεσθαι. id eſt,

Nec per te Scolon ipſe, nec vlli alij comes ito.

Refert eadem totidem verbis Euſtathius in Bœotiam Homericam. Nam Scolon & Stephanus ponit in Bœotia. Nomen ex re videtur inditum, σκῶλος enim Græcis ſpinæ genus eſt. Quo prouerbio conueniet vti, ſi quando ſignificabimus modis omnibus abſtinendum a conuictu cuiuſpiam, aut a loco vbi nihil ſit ſperandum, quod vel ad voluptatem faciat, vel ad emolumentum.

Oenoe charadram.

Οἰνόη τὴν χαράδραν, id eſt, Oenoe torrentis alueum. Nã charadra Græcis ſignificat eam terræ fiſſuram, quam aqua pluuia, aut torrens, nonnunquam terræmotus efficit. Zenodotus in collectaneis adagiorum ait, dici ſolitum in eos qui ſibi malum accerſerent. Hinc eſſe natam parœmiam quod Oenoe vicus quidam ſit Atticæ, quem qui incolebant, alueum quendam torrentis vicinum, ſuis finibus incluſerint. Deinde ingruente immodica vi aquarum, & ob id corruptis agris, agricolationem perdidiſſe. Strabo Geographiæ lib. 8. duas Oenoas commemorat, alterã Eleutheris finitimam, alterã apud Marathonem, de qua vulgo iactata parœmia, Οἰνόη τὴν χαράδραν, id eſt, Oenoe charadram. Effertur adagium ad hunc quoq. modum, Οἰναῖοι τὴν χαράδραν, id eſt, Oenei charadram, vbi quippiam accerſitur ad commoditatem, vnde pernicies adfertur. Heſychius hoc prouerbium refert & explicat ex Demone prouerbiorum auctore. Stephanus indicat Oenoen eſſe vnam duarum ciuitatum quas habet Icaria. Vnde dicuntur Oenæi.

Nihil ad Bacchum.

Οὐδὲν πρὸς Διόνυσον, id eſt, Nihil ad Bacchum. Vbi quis ea nugatur quæ ad rem præſentem nihil attinent. Adagionis origo varia traditur. Zenodotus ait, antiquitus in choris Dithyrambos in Bacchum cani ſolitos. Deinde poetas mutata conſuetudine, Aiaces, Centauros, atq. id genus fabulas cœpiſſe deſcribere. Proinde ſpectatores per riſum acclamaſſe, Nihil ad Bacchũ. Quo conuicio moniti, deinceps ſatyros inducere cœperunt, ne dei prorſus obliti viderentur. Strabo Geographiæ ſuæ lib. 8. ſcribit euerſa funditus a Romanis, propter violatos legatos, Corinthiorum vrbe, milites in opera quoq. nobilia, quibus ea ciuitas præter ceteras abundabat, ludibrijs inſultaſſe. Citatq. teſtem Polybium, qui prædicet præſentem vidiſſe ſeſe, tabulas quaſdam abiectas in ſolum, in quibus milites talis luſerint. Quarum vna fuit ab Ariſtide depicta. Argumentum erat Bacchus. Hinc inquit, quidam aiunt manaſſe, quod prouerbio dicitur, οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον, id eſt, Nihil ad Bacchũ. Suidas refert Epigenem quendam Sicyonium tragœdiam de Baccho conſcripſiſſe, quæ cum indigna deo videretur, quoſdam e ſpectatoribus acclamaſſe, Nihil ad Bacchum: eamq. vocem in prouerbium abiiſſe. Verum magis approbat eorum ſententiam, qui dicunt quondam poetas de Baccho fabularum argumenta cõſueſſe tractare, eaq. demum aſtitari ſolita. Deinde paullatim ad tragœdias ſcribendas conuerſos, alias fabulas & hiſtorias ſcriptitaſſe, prætermiſſa Bacchi mentione: ſpectatores igitur adclamaſſe, Nihil ad Bacchũ. Eiusq. fermè ſententiæ ſuffragatorẽ citat Chamæleontem. Huic opinioni aſtruit Plutarchus in primo libro Sympoſiacon, oſtendens ab Aeſchylo & Phrynicho natam parœmiam qui fabularum argumenta ad hiſtorias & calamitates deflexerint. At Theætetus apud eundem Suidam, in opere de prouerbio, ſcribit Parrhaſium pictorem Bacchum ſumma arte finxiſſe. Itaq. cũ apud Corinthios pictorum inter ipſos de arte certamen ageretur, & complures Bacchũ pictũ proferrent, quorum nullus ad Parrhaſij Bacchum accederet, ſucclamaſſe populũ, Nihil ad Bacchũ. Apud eundem, quidã cum Corœbum, Vlyſſem illum vafrum & verſipellem vocaſſet, audijt, Canem adducis ad præſepe, & nihil adfers ad Bacchum. Vtroq. prouerbio ſignificatum eſt, nimis inæqualem eſſe cõparationem Corœbi cum Vlyſſe. Lucianus in Baccho, ἀλλὰ τί ταῦτα πρὸς τὸν Διόνυσον, εἴποι τις ἄν. id eſt, Sed dixerit quiſpiam, quid ad Bacchum hic Bacchus? id eſt, quid ad rem propoſitam pertinet hæc de Baccho fabula? Itaq. uidetur adagium quadraturum, vel de re ab inſtituto aliena, vel multo inferiore, vel contemnenda. Plutarchus in Sympoſiacarum quæſtionum prima, de iis agens, qui anxios ſyllogiſmos, velut eum quem κερατίνην vocant, in poculis proponere ſolent, τί ταῦτα, inquit, πρὸς τὸν Διόνυσον; Idem inibi, Ῥίψαντα δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ταχέως, ἐν τούτῳ δόξαι μὴ παντάπασιν ἄμουσα μηδ' ἀπροσδιόνυσα εἶναι. i. Mittã alia propediem & reliqua, ſi quidem hæc videbuntur non vſquequaq. inſcita, neq. nihil ad Bacchum pertinentia. Noue quidem, ſed tamen oppido quam eleganter dixit, ἀπροσδιόνυσα, tacite alludens ad prouerbium. Significat autem, οὐκ ἀπροσδιόνυσα, non aſpernanda, & ad rem pertinentia. Idem in eiuſdem operis lib. 4. Οἶμαι δὲ καὶ τὴν τῶν σαββάτων ἑορτὴν μὴ παντάπασιν ἀπροσδιόνυσον εἶναι. Arbitror aũt nec ſabbatorum feſtum, nihil prorſus ad Bacchũ pertinere. Athenæus lib. 2. ἀπροσδιονύσους λύσεις πραγματευόμενος. i. Solutiones nihil ad rem pertinentes moliens. tertio, παράυλα μέλη dixit, modos nõ reſpõdẽtes ad tibiã. Ac mox ἀκρότητα κύμβαλα, hoc eſt, cymbala non congruentia ad numeros ſaltationis. Sic.n. vocat ſermones intempeſtiuos, aut nihil ad rem pertinentes, quos idem ἀμετρολογίαν vocat. De huius formæ prouerbijs dictũ eſt nobis alias, Nihil ad verſum. Pindarus in Nemeis, παρὰ μέλος ἔρχομαι dixit pro eo quod erat ſecus quã cõuenit loqui, μαθὼν δέ τις ἀνερεῖ, εἰ πὰρ μέλος ἔρχομαι. M. Tullius lib. ad Atticũ 16. Sed nihil tã ἀπροσδιόνυσον mihi primo videbatur, quã ad has litteras, quibus ego a te conſiliũ petierã, te mihi illa reſcribere. Tametſi quidam hoc loco pro ἀπροσδιόνυσον legunt ἀπροσδόκητον hoc eſt, inopinatũ, inexſpectatũ. Prouerbij ſpeciem habet quod eſt apud eundem Ciceronẽ in Bruto, Sed domum redeamus. Id velut interpretans ſubijcit, id eſt, ad noſtros reuertamur. Vtimur & hodie ſermonis huius colore, quoties ſignificamus nos a digreſſione ad id reuerti quod inſtitueramus.

Farcire centones.

PERIPHANES *in Epidico Plautina, militiam pugnas ſuas militari more paranti narrare, Quin tu, inquit, alium quæras cui centones ſarcias: id eſt, quem tu glorioſis mendaciis & conſarcinatis fabulamentis expleas. Solent enim homines glorioſi mendacium aliud ex alio connectere, nullum facientes neque finẽ, neque modum. Centones autem dicuntur veſtes e variis panniculis, ac diuerſis etiam interdum coloribus conſarcinatæ. Iuuenalis:*

Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Ad horum ſimilitudinem centonem vocant carminis genus, ex diuerſis carminibus, & carminum fragmentis, hinc atque illinc accerſitis, contextum, quaſiq. cõſutum. Græci κέντρωνας *appellant, addita littera, quam abiiciunt Latini. Extant adhuc* ὁμηροκέντρωνες, *quorum meminit & diuus Hieronymus, & Vergiliocentones Probæ mulieris, & Centon nuptialis Auſonii, qui legem etiam eius carminis tradit.*

Quod dedi, datum nollem.

LENA *Milenis in Ciſtellaria Plautina, Inter nouam rẽ, inquit, verbum vſurpabo vetus. Quod dedi, non datũ vellem, quod reliquum eſt, non dabo. Significat ſe pœnitere, quod puellæ fecerit copiam, de cetero non facturam. Vſus adagii fiet venuſtior, ſi paullo longius a ſimplici figura detorquebitur, veluti ſi quis indicans ſe ſuperioris operæ quam in poetices ſtudium inſumpſerit, pœnitere, nec eſſe conſilii diutius in ea tempus terere, dicat, Quod dedi, datum nollem, quod reliquum eſt, non dabo.*

Crocodili lacrymæ.

Κροκοδείλου δάκρυα, *id eſt, Crocodili lacrymæ. De iis qui ſeſe ſimulant grauiter angi incommodo cuiuſpiam, cui perniciem attulerint ipſi, cuiue magnum aliquod malum moliantur. Sunt qui ſcribant Crocodilum conſpecto procul homine, lacrymas emittere, atque eundem mox deuorare. Cuiuſmodi propemodum erant lacrymæ Baſſiani imperatoris, apud Aelium Spartianum. Lacrymabatur quoties aut mentio fieret, aut imagines videret Getæ fratris, quem occiderat. Alii narrant hãc eſſe Crocodili naturam, vt cum fame ſtimulatur, & inſidias machinatur, os hauſta impleat aqua, quã effundit in ſemita qua nouit aut alia quæpiam animantia, aut homines aquatum venturos, quo lapſos ob lubricum deſcenſum, neq. valentes aufugere, corripiat, correptosq. deuoret. Deinde reliquo deuorato corpore, caput lacrymis effuſis macerat, itaque deuorat hoc quoque.*

Bona etiam offa poſt panem.

Ἀγαθὴ καὶ μᾶζα μετ᾽ ἄρτον. *id eſt,*

Et poſt panes bona maza eſt.

Hemiſtichion carminis heroici. Zenodotus ait de iis ſolere dici, qui penuria meliorum amplectuntur deteriora. Nam maza quiddam eſt pane cocto deterius, conflatum ex lacte & farina, quo ruſtici vice panis vti conſueuerunt. Siquidem ὀπωνάλφιτα, *in deliciis olim fuiſſe alias demonſtrauimus ex Theocrito. Prouerbii ſpeciem habet quod eſt apud Athenæum libro ſexto licet huic diſſimile,* κομιδῇ τι τῷ ἀνδρὶ μᾶζα τιμιωτέρα χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, *id eſt, Maza, ſiue offa eſurienti homini carior & auro & ebore. Quo licebit vti cum indicabimus rem vſu, non opinione æſtimandam. Ex his quæ prodidit Athenæus de apparatu cõuiuiorum, liquet mazam prius apponi ſolere, deindẽ panem. Verum conſumpto pane probatur & maza. Vt poſſumus, quando vt volumus non licet. Xenophõ libro ſexto* παιδείας, *facit quendam conſolantem milites, qui defecti pane maza veſci cogebantur. Hoc cibo qui victitant dicuntur* ἀλφιτοφάγοι, *quemadmodum qui pane,* ἀρτοφάγοι.

Si non adſunt carnes, taricho contentos eſſe oportet.

Αἱ μὴ παρῇ κρέα, ταρίχους στερκτέον. *id eſt,*

Probanda ſalſamenta egenti carnium.

Sunt qui dicant, τάριχον *accipi pro piſce, ſed vili putriq., qui idem ſit Aphya. Fortaſſis hic pro iure accipiendum tarichus. Nam quibus deeſt obſonium, ſolẽt pane in ius immerſo veſci. In Aphyas & Tarichos creber iocus eſt in comœdiis. Senſus hic eſt, vbi non eſt copia meliorum, boni conſulere oportet quæcunque contingunt. Refertur a Diogeniano.*

Agathonia cantio.

Ἀγαθώνιος αὔλησις, *id eſt, Agathonia cantio. Recte dicetur de oratione blanda magis, quam frugifera. Agathon tibicen quiſpiam erat, cantilenarum ſuauitate maiorẽ in modum aures deliniens. Nec huius mores diſſimiles muſicæ fuiſſe perhibentur. Laborauit enim infamia molliciei. Auctor & Suidas & Zenodotus. Haud ſcimus an hic ſit idem ille Agathon in tragicorum certamine victor, in cuius epiniciis Plato celebrat illud nobile conuiuium. Huius multis modis Ariſtophanes in Theſmophoriis, carminum molliciem deridet.*

Edax currus.

Ἀδηφάγον ἅρμα, *id eſt, Edax currus in glutones et voraces dicebatur, propterea quod currus multum abſumit vnguinis ſiue ceromatis, ſiue quod ſumptuoſa res ſit, equos & currus alere, vnde & comicus Ariſtophanes in Nebulis iocatur in Strepſiadem, quem filius* ἱπποτροφῶν, *ad inopiam redegerat, multo ære alieno contracto. Flauius Vopiſcus indicat Aureliano in deliciis fuiſſe Phagonem quendam, qui vno die ad menſam imperatoris ederit aprum integrum, centum panes, veruecem & porcellum, biberit autem infundibulo appoſito plus orca. Sed de hoc hominum genere plura Athenæus in Dipnoſophiſtis, apud quem libro 5. Socrates cum quendam vidiſſet in conuiuio ſeſe intemperantius ingurgitantem opſonio, O vos qui adeſtis, inquit, quidam ex vobis pane vtitur vt opſonio, opſonio vt pane. Venuſtius reddetur, ſi deflexeris ad animi vitium, veluti ſi dicas, huius aut illius principis amicitiã immodica pecunia parari, ac retineri aliq. Aut cupiditates inexplebiles eſſe, cum naturæ vſus per pauca poſtulet.*

Sanguine flere.

Αἷμα τι κλαίειν, *id eſt, Sanguine flere, prouerbialis hyperbole ſignificans nihil non fieri, quo flectatur aliquis, ſic*

enim

enim antiquitus loquebantur: Haud flectes illum, ne ſi ſanguine quidem fleueris. Itidem αἵματι κλαίειν, *id eſt, Sanguine gemere. Durat hoc adagium in hodiernum etiam diem, Trãſlatum videtur a prodigiis, quibus interdum ſtatuæ ſanguineis guttis lacrymare vidẽtur.*

Pardi mortem adſimulat.

Θάνατον παρδάλεως ὑποκρίνεται, *id eſt, Pardi mortem ſimulat. Dicebatur ubi quis aſtu perniciem alicui molitetur, veluti cum Brutus ſtupidum ac dementem ageret, vt in poſterum imperio potiretur. Id adagium ad quendam apologum referunt. In Mauruſia ſimiarum ingens copia. Pardalis autem animal eſt naturæ ſimiis infeſtiſſimum, quas tamen uiribus aſſequi non poteſt, nimirum illis in ſummas arbores ſubuolantibus. His itaque dolis in eas vtitur. Sternit ſe ſupinam ſub ramis, ac porrectis cruribus emori fingit ſeſe. Gaudẽt eo ſpectaculo ſimiæ conſidentes in arbore. Deinde vbi iam mortuam arbitrantur, vnam aliquam emittunt exploraturam, num vere mortuus ſit hoſtis. Illa cautim ac pedetentim accedens, vbi nullũ vitæ videt argumentum, Pardale nimirum modis omnibus cadauer imitante, demum audet etiam conſcẽdere. Quod ſimul atq. reliquæ ſimiæ conſpexerint, iam depoſito omni metu deſcendunt, & Pardalim omnia ferentem circũſultant: poſtremo conculcant, inſultantes ludibrij cauſſa, donec Pardalis ſentiens illas iam ſaltando defatigatas, derepente reuiuiſcens, aliam dentibus, aliam vnguibus corripit, dilaniatq. ac deuorat. Hanc fabulam, ne quid fuci fiat lectori, non reperimus apud idoneum auctorem, ſed in Græcis collectaneis cuiuſdam Apoſtolij Byzantij, cuius teſtimonium quodã in loco Politianus etiã refert, alioquin auctoris non admodũ grauis.*

Mandare laqueum.

MANDARE *laqueum dicimur iis, quos vſqueadeo negligi a nobis ſignificamus, vt ſi vel ſuſpendant ſeſe, nihil ad nos attineat. Iuuenalis de Democrito:*

–Cum fortunæ ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumq. oſtenderet unguẽ.

Conſine illi cum iubemus, οἰμώζειν, *id eſt, plorare quempiam, &* μακρὰ οἰμώζειν, *id eſt, clare plorare,* καὶ κλαίειν καὶ μακρὰ χαίρειν, *id eſt, flere & longum valere.*

Medium oſtendere digitum.

MEDIO *item digito porrecto, ſupremum contemptũ ſignificabant. Martialis libro ſecundo.*

–Et digitum porrigito medium.

Nam hunc digitum Martialis impudicum vocat:

Oſtendit digitum, ſed impudicum.

Perſius inſamem:

Inſami digito & luſtralibus ante ſaliuis.

Huc pertinet, quod apud Laertium Diogenes, vt alibi diximus hoſpitibus, quibuſdam Demoſtenem videre cupientibus, non indice digito, ſed medio porrecto demonſtrauit, parum virum innuens & effeminatum. Ac paullo poſt eodem in loco, ſatis indicat porrectione digiti medij quippiam obſcenum ſignificari, cum ait, inſanos haberi, qui medium porrigant digitum, qui indicem, non item. Itaq. eodem in carmine duobus adagiis extremum contemptum indicauit Satyricus:

Mandaret laqueum, mediũq. oſtenderet unguem.

Elegantius fiet vtrũq., ſi longius detorqueatur. Vt philoſophicis præceptis laqueũ mandes, tu tuo uiuito more. Et theologorũ decretis negotiatores mediũ unguẽ oſtendunt, id eſt, plane contemnunt ridentque.

Barbam vellere.

Τὸν πώγωνα τίλλειν. *i. Barbã vellere. Eſt illud quoq. ſumptũ a geſtu, barbã vellere, quo ſummum contemptum ac ludibrium ſignificamus. Horatius Sermonum lib. 1.*

–Barbam tibi vellunt
Laſciui pueri. *Perſius:*
Idcirco ſtolidam præbet tibi vellere barbam
Iupiter. *Idem alias:*
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellit.

Et Dionyſius Siculus, non dubitauit Aeſculapio barbam auream detrahere. Lucianus in Timone de Ioue Olympio, ἐκάθου τὰς πλοκάμους περικειρόμενος. *id eſt, Deſidebas dum tibi circumtonderentur cæſaries. Et barbam vellis mortuo leoni, qui ferox eſt in proſtratum, quod alias attigimus.*

Malis ferire.

Μήλοις βάλλειν, *id eſt, Malis petere dicuntur, qui muneribus aſſequi ſtudent quod optant, aut qui donis prouocant ad amorem mutuum. Ducta eſt allegoria a fabula Atalantæ, quam Hippomenes curſu ſuperauit, ſed arte proiectis inter currendum malis aureis in quibus ſublegendis dum puella ſubinde remoratur, præceſſit ac vicit iuuenis. Refertur adagium a Diogeniano. Plutarchus in Sympoſiacis indicat olim fuiſſe morem, vt in eos qui ſemper vincerent, mala, roſas, nonnulli etiã mala punica iacerent. Vt hinc quoque videri poſſit ortum adagium, ac dictitatum de iis qui magnopere mirantur, ac probant quempiam, aut etiam blandiuntur. Idem decade nona narrat, Anaxarchum cum ab Alexandro poſt cenam malis peteretur ſurrexiſſe, dixiſſeq. hunc ſenarium ex Oreſte Euripidis,*

Βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χερί. *id eſt,*
Ferietur aliquis mox deum humana manu.

Poteſt & ſimplicius accipi malis petere, cum quis ad amandum laceſſitur ac prouocatur: ſic enim interpretatur Suidas. Vnde & illud apud Maronem,

Malo me Galatea petit laſciua puella. *Et,*
Aurea mala decem miſi, cras altera mittam. *Et,*
Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala.

Et Acontius apud Ouidium Cydippæ malum inſcriptũ in gremium mittit. Ariſtophanes in Nebulis, μήλῳ βληθεὶς ὑπὸ πόρνης, *id eſt, A ſcorto malo percuſſus. Interpres adſcribit, malum amoris eſſe ſymbolũ, propterea quod Veneri ſit ſacrum. Vnde in certamine formarum, præmium malum erat aureum, idq. Veneri contigit. Theocritus in Cyclope,*

Ἤρατο δ' οὐ ῥόδοις, οὐ μάλοις, οὐδὲ κικίννοις,
Ἀλλ' ὀλοαῖς μανίαις. *id eſt,*
Non malis, non ille roſis, non ille Cicinis,
Sed furiis mage peſtiferis adamabat.

Idem in Hodæporis,

Βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ κλεαρίστα.

Olim munuſcula malis conſtabant, vnde Horatius in Epiſtolis:

Fructis & pomis viduas venentur auaras,
Excipiantq. ſenes, quos in uiuaria mittant.

Mare prius vitem tulerit.

Τὸ πέλαγος πρότερον οἴσει ἄμπελον, *id eſt, Mare prius vitem feret. De ijs quæ nullo pacto fieri poſſint. Nam ſalſitudo vitibus inimiciſſima. Hinc Homerus & Heſiodus identidem pōtum vocant* ἀτρύγετον, *quod illic nulla colligatur vindemia. Salſa terra fere ſterilis eſt frugibus, ſed vitibus inimiciſſima. Refertur apud Diogenianum.*

Betizare, lachanizare.

LACHANIZARE *vulgo dicebant pro languere, teſte Suetonio in vita Octauij Cæſaris, pro quo Auguſtus nouauit betizare. Quadrabit & in inſulſos & inſipidos. Catullus,*

Languidior tenera cui pendens Sicula beta.
Item Martialis,
Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quam ſæpe petet vina piperq. coquus.

Eodem pertinet illud Diogenis Cynici dictū apud Laertium: Cum adoleſcentes quidā eum canem vocarent, ſeq. cauturos dicerent ne ab illo morderentur, bono animo eſſe iuſſit: canem enim haudquaquam veſci betis; molliciem illorum notans. Bliteos appellant ſtupidos. Eſt βλίτον *herba genus, cui nomen etiam a ſtupore ſaporis inditum putant, quaſi* βλάξ, *quæ vox bardum & ſtupidum ſignificat. Ariſtophanes in Auibus,* ὡς βλακικῶς διακονεῖ, *Vt ſtupide miniſtras. Plautus in Truculento: Blitea & lutea eſt meretrix, niſi quæ ſapit in vino, ad rem ſuam. Laberius Mimographus apud Nonium Marcellum, bipedem & bliteam belluam appellat inſulſum & vecordem. Apud Menandrum quoq. mariti vxoribus ex blito conuiciū faciunt, bliteas eas nominantes. Ariſtophanes in Nebulis,* καί σε καλοῦσι βλιτομάμμαν. *i. Teq. vocant bardum ac ſtultum. Fieri poteſt vt Gallica quoq. vox hinc manarit, qua nunc vulgo contemptiſſimos, extremæq. notæ homines compellant Bliteros, addita litterula.*

Promus magis quam condus.

SANE *quam elegans & prouerbialis Auſonij dimeter iambicus, Promuſq. quam condus magis: in quendam profuſiorem, qui parta prodigere noſſet, quærere aut quæſita ſeruare non noſſet. Sumpta metaphora a rei familiaris diſpenſatoribus, maximeq. penuariis, quos Græci* ταμίας *vocant, quorum partes ſunt ad vſum familiæ promere, id eſt, proferre quædam, alia condere, hoc eſt, ſeponere. Iam qui tantum promit, is ad inopiā velis equiſq. properat. Plautus in Truculento, parce promos appellat, ſordidos ac tenaces, & qui ſumptum libenter effugiunt.*

Nodum in ſcyrpo quæris.

NODVM *in ſcyrpo quæris, in anxium dicebatur, nimiſq. diligentem, aut meticuloſum, qui illic ſcrupulum moueret, ubi nihil eſſet addubitandū. Hoc adagiū refertur apud Plautum in Menæchmis, & verbis totidem apud Terentium in Andria. Feſtus ex Ennio citat,*

Quæris & in ſcyrpo, ſoliti quod dicere, nodum:

nominatim prouerbij titulo referens Donato iunci ſpecies eſt ſcyrpus, leuis atque enodis. Quamquam apud Gellium ſcyrpi dicuntur capitiuncula, argutiaq. Niſi forte quis malit legere in ſcrupo, quod hi lapilli leues ſint ac rotundi.

Delphinum ſyluis appingit, fluctibus aprum.

HORATIVS *in Arte poetica, prouerbiali ſchemate dixit,*

Delphinum ſyluis appingit, fluctibus aprum.

Indocti poetæ ſtultitiam taxans, qui multa non ſuo loco, neq. tēpeſtiuiter deſcribit, perinde quaſi pictor Delphinum piſcem, iuxta Callimachi dictum in nemoribus pingeret, rurſus aprum in vndis. Confine illi, ἐν φακῇ μύρον, *id eſt, In lenticula vnguentum.*

Cancer leporem capit.

Καρκίνος λαγὼν αἱρεῖ, *id eſt, Cancer leporem capit. De re nequaquā veriſimili, dictuq. abſurda. Velut ſi quis dicat, ab indoctiſſimo ſuperari doctum.*

Ne caprea contra leonem.

Μὴ πρὸς λέοντα δορκάς, *i. Ne caprea aduerſus leonem, hoc eſt, ne longe inferior cum potentiore decertes. Dorcas enim ſylueſtris eſt capreolus. Refertur a Diogeniano. Suidas integrum refert ſenarium,*

Μὴ πρὸς λέοντα δορκὰς ἅπτεσθαι μάχης. *id eſt,*
Ne cum leone caprea pugnam ſumpſero.
Homerus Odyſſeæ Θ.
Ἀνδράσι δὲ προτέροισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήσω. *id eſt,*
Cum potiore viro nolim certamen inire.

Pellem caninam rodere.

PELLEM *caninam rodere, prouerbiali metaphora dixiſſe videtur Martialis, pro eo, quod eſt, hominem maledicum & improbum conuicijs inſectari. Sic enim ſcribit in obtrectatorem quendam & oblatratorem,*

Non deerunt tamen hac in vrbe forſan,
Vnus vel duo, tres ve, quattuor ve,
Pellem rodere qui velint caninam.

Echino aſperior.

Ἐχίνου τραχύτερος, *id eſt, Echino aſperior. In hominem intractabilem & inſuauibus moribus dictum. Metaphora ſumpta ab animante, cuius duplex eſt genus: terreſtre, ſpinis obſitum: & maritimum, pinnata vndiq. teſtudine, ac ſpinis obductum, quibus ſe pedum vice voluit, auctore Plinio. Martialis,*

Cortice depoſito mollis echinus erit.

Ariſtoteles lib. De generatione animātium quinto, tradit Echinum ipſum quidem puſillum eſſe, ceterum ſpinas habere, & longas & acutas. Athenæus Dipnoſophiſtō libro 3. fabellam haud infeſtiuam refert e Demetrio Sceptio: Laconem quempiam vocatum ad cœnam, appoſitis Echinis, cū ignoraret quo pacto ſoleāt edi, nec obſeruaret quomodo ceteri conuiuæ his veſcerentur, corripuiſſe quendam, et in os conieciſſe vna cū ipſa teſta: porro cum inter dentes ſtrideret Echinus, & hominis os cibo miſere cruciaretur, o ſceleratū, inquit, edulium, neq. nunc te omittam tibi mitis, nec te poſthac unquam ſumpſero.

Echinus partum differt.

Ἐχῖνος τὸν τόκον ἀναβάλλει, *i. Echinus partum differt. De ijs dici ſuetum, qui prorogarent quippiā ſuo malo, veluti*

lusi qui creditam pecuniam comperendinant, tamē aliquando reddendam vel maiore cum fœnore. Aiunt Echinum terreſtrem ſtimulata aluo remorari partū, deinde iam aſperiore ac duriore facto fœtu mora temporis, maiore cruciatu parere. Auctor Suidas. Plinius libro nono cap. 25. tradit, piſcem qui dicitur echineis, fluxum grauidarum ſiſtere, & vſque ad puerperium in vtero continere fœtum. Quanquam hoc ἄπιστον dicunt.

Prius duo Echini amicitiam ineant.

Πρὶν ἂν δύο ἐχῖνοι ἐς φιλίαν ἔλθωσι, ὁ μὲν ἐκ πελάγους, ὁ δ' ἐκ χέρσου, *id eſt, Prius echini duo inierint amicitiam, alter e mari, alter e terra. De iis, qui moribus ac ſtudijs ſunt inter ſe diſcrepantiores, quam vt ſpes ſit aliquando inter eos neceſſitudinem coituram. Venuſtius erit ad rem deflexum. Nam eſt echinus marinus, de quo multa Plinius & Ariſtoteles. Eſt & terreſtris, quem alio nomine vocant Erinaceum: illud commune, quod vterque ſpinoſus eſt, vnde & vocabulum inditum. Refertur a Suida.*

Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo.

PROVERBII *ſpeciem habet illud etiam Horatianum in Arte poet.*

Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo.

Quadrabit in homines nimium ſedulos, & quibuſuis in rebus immodicos. Cuiuſmodi nonnullos videas, qui cum ſemel cœperint, nullum faciunt finem, donec defatigati deſiſtant, nec rationem vllam habent alieni faſtidij, ſed ſuo tātum animo negotij modum metiuntur, haudquaquam memores vetuſtiſſimi ſermonis, admonentis vt tum a luſu deſiſtamus, cum adhuc eſt iucundus, ne voluptatem odij moleſtia conſecuta contaminet. Nemo neſcit, hirudinem, vbi ſemel hæſerit corpori, nulla ratione poſſe reuelli, donec ſuctu ſanguinis expleta decidat. Quidam appellant ſanguiſugam, Græci βδέλλαν ſiue βδέλλιον, linguam habet biſulcam ac fiſtulatam, quam penitus infigit cuti. Meminit Plinius libro 11. cap. 34. atque inibi de altero quodam animali, cui nomen non ſit, quod ſemper infixo ſanguini capite viuat, donec nimia ſatietate dehiſcat, & ipſi immoriens alimento, cum cibi non ſit exitus.

Mea eſt pila.

MEA *eſt pila, id eſt, vici, et voti ſum compos, aut res mihi in manu eſt, apud Plautum in Truculento. Sumptum a notiſſimo pilæ ludo, cum multis inſequentibus, vnus aliquis præſtantior occupat. Conſimili figura dixit in Caſina: Sed ſi nunc vult hera facere officium ſuum, noſtra omnis lis eſt: id eſt, vicimus. Traducta metaphora a iudiciis.*

Ab ouo vſque ad mala.

AB *ouo vſque ad mala, prouerbiali figura dixit Horatius in Sermonibus, Satyra tertia, pro eo quod eſt, ab initio conuiuij vſque ad finem: — Si collibuiſſet, inquit, ab ouo*

Vſque ad mala, citaret, io Bacche modo ſumma

Voce, modo hac reſonat quæ chordis quattuor ima.

Antiquitus enim cœnam ab ouis auſpicabantur, malis finiebant. Erit venuſtius, ſi longius trahatur, Ab ouo uſque ad mala, id eſt, toto colloquio, tota nauigatione, aut toto opere. Qui rem altius repetunt quam oportet, notantur illo verſu Horatiano,

Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo.

Qui a primis initiis repetunt, ἐκ τῆς ῥίζης, *id eſt, a radicibus, & a ſtirpibus imis exordiri dicuntur: qui nihil prætermittunt, ordine narrant, & a capite uſque ad calcem, quod alibi retulimus, Græcis* ἄνωθεν *dicitur &* ἀρχῆθεν.

Virtutem & ſapientiam vincunt teſtudines.

IVLIVS *Pollux libro nono de rerum vocabulis, ſcribit hoc carmen olim prouerbio celebratum fuiſſe,*

Τὰν ἀρετάν, καὶ τὰν σοφίαν νικᾶντι χελῶναι. *id eſt,*

Et virtus teſtudinibus, & ſapientia cedit.

Eſt autem velut ænigma, innuens pecuniam longe plus poſſe, quam aut virtutem aut ſapientiam. Antiquitus enim Peloponeſiorum nomiſma χελώνη, *id eſt, teſtudo dicebatur, propter inſcalptam in eo teſtudinis figurā. teſtem huius rei citat Eupolidem, qui in fabula, cui titulus, Captiui,* ὀβολὸν *dixerit* καλλιχέλωνον, *id eſt, obolū pulchra teſtudinis. Conſimili figura dictum & illud, Multas noctuas ſub tegulis latitare: & Bos in lingua: quæ ſuis retulimus locis.*

Sacra hæc non aliter conſtant.

SACRA *hæc non aliter conſtant. Hoc adagio licebit vti, ſi quando fatebimur culpam, ſed quæ rei loco ne conueniat: ueluti ſi quis in balneis agat impudentius: aut ruſticius in naui: aut in compotationibus ebriorū intemperantius: aut inter mulierculas ineptius: aut inter aulicos diſſimulantius: aut inter ſophiſtas loquacius: aut apud populum adulantius. Auſonius nuptialis Centonis excuſans licentiam, Etenim fabula eſt, inquit, de nuptiis, & velit nolit, ſacra hæc aliter non cōſtāt. Sumptum a ſacris, quæ certis quibuſdam ceremoniis peraguntur: de quibus ſi quid demutes, piaculum admiſſum putetur. Plutarchus in comment. De audiēdis poetis:* Θυσίας μὲν ἀχόρους καὶ ἀναύλους ἴσμεν, οὐκ ἴσμεν δ' ἄμυθον οὐδ' ἀψευδῆ ποίησιν. *i. Sacra enim abſque choris ac tibiis nouimus. Non nouimus autem abſque fabula ac mendacio poeſim.*

Sequitur ver hyemem.

SEQVITVR *ver hyemem. Hoc adagio rerum vices ſignificamus, neceſſario ſibi ſuccedentium: ut ſi quis ſuadens in rebus afflictis animum fulciendum ſpe meliorum dicat, Sequetur ver hyemem, id eſt, triſtibus ſuccedent lætiora. Ita Pindarus Iſthmiorum hymno quarto,* νῦν δ' αὖ μετὰ χειμέριον ποικίλων μηνῶν ζόφον χθὼν ὥτε φοινικέοισιν ἄνθησε ῥόδοις, *id eſt, Nunc vero rurſum poſt hybernam multiplicium menſium caliginem, terra veluti purpureis floret roſis. Auſonius in præfatione monoſyllaborum, nonnihil abuſus eſt prouerbio: Vt in vetere verbo eſt, Sequitur uer hyemem. Iam ſimilium nugarum ſubtexto nequitiam.*

Venereum iuſiurandum.

Ἀφροδίσιος ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος, *id eſt, Venereum iuſiurandum non punitur. Senſus eſt, amantium iuſiurandum*

irritum eſſe : neque ad deos quidquam pertinere, tan-quam iocoſum. Et auctore Naſone.

Iupiter ex alto periuria ridet amantum,
Et iubet Aeolios in freta ferre notos.

Et Horatius,

Ridet hoc inquam Venus ipſa, rident
Simplices nymphæ. Tibullus,
Periuria ridet amantum
Iupiter, & ventos irrita ferre iubet.

Citatur hoc adagiũ a Platone in Conuiuio, ὃ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσιν οἱ πολλοὶ ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ συγγνώμη παρὰ θεῶν, ἐκβάντι τῶν ὅρκων. ἀφροδίσιον γὰρ ὅρκον οὔ φασιν εἶναι, οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι. id eſt, Quodq. omnium maximum eſt, vt ſane dicitur vulgo, uni etiã iuranti a dijs parata eſt venia, ſi quæ iurarit non præſtiterit. Venereũ enim iuſiurandum negant eſſe, Adeo tum dij, tum homines nihil non permittunt amanti. In verbis Platonis videtur deeſſe vocula, ἐμποιήσαι. ἢ ἔχοντι νόμον ἐμποιήσαι. Meminit & Procopius in epiſtola ad Epiphanium vltima, καλῶς ἀρχαῖοι τὸν τῶν ἐρώντων παροιμίαν, κἂν ἐπιορκῶσι δεδώκασι, συγγνώμην αὐτοῖς ἐκ θεῶν ἐπαγγέλλεσθαι. id eſt, Pulchre nonis amantium affectum prouerbium etiamſi peierare voluerint, veniam illis a dijs pollicetur. Plato in Philebo apud Athenæum lib. 12. ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τἀφροδίσια, ἃ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὥσπερ καθά περ παίδων τῶν ἡδονῶν οὐδὲ τὸν λογισμὸν κεκτημένων, id eſt. Ceterum quẽadmodum dicitur, etiam in voluptatibus circa res venereas, quæ ſane videntur eſſe præcipuæ, periurium quoque venia donatur a dijs, perinde quaſi voluptates puerorum inſtar ſint, qui nondum rationis ſunt cõpotes. Refertur & illud ex Callimacho.

Ὤμοσεν, ἀλλὰ λέγουσιν ἀληθέα τοὺς ἐν ἔρωτι
Ὅρκους μὴ δύνειν οὔατ' ἐς ἀθανάτων, id eſt.
Iurauit, verum vulgo dicunt, in amore
Quod iuras, aures non penetrare deum.

Prior verſus non caret mẽdo. Deflecti poteſt ad quodvis promiſſum, cuius fides præſtanda non videatur.

Tamquam meum nomen, Tamquam digitos.

PROVERBIALES hyperbolæ ſunt. Tamquã meũ nomen, & tamquam meos digitos teneo, ſi quando promptam, certamq. memoriam ſignificare volumus. Martialis:

Totis diebus Afer hæc mihi narras.
Et teneo melius iſta, quam meum nomen.

Iuuenalis.

Tamquam vngues digitoſq. ſuos.

Nihil magis meminimus quam proprij nominis vnde & vita defunctos olim ſuo nomine inclamabant. Et proprij nominis oblitum, dicimus prodigioſa obliuiſcẽtia hominem. Antiquitus in digitis computus peragebatur. Extat ea de re libellus Bedæ. Quin hodieq. numerandi imperitum & obliuioſum per iocum rogare ſolent, quot in manibus habeat digitos. Plutarchus in comẽtario, cui titulum fecit, Quo pacto quis intelligere poſſit ſe profeciſſe, ſcribit olim morem fuiſſe nomina digitorum ediſcere, hiſq. in metu tamquam remedio ſuturis vti. ipſius verba ſubſcribemus: Οἱ μὲν γὰρ ὀνόματα τῶν ἰδαίων δακτύλων, χρῶνται πρὸς τὰς φοβερὰς αὐτοῖς ὡς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα καταλέγοντες ἕκαστον. id eſt, Quidam enim ediſcunt ſuorum nomina digitorum, eiſq. contra pauores vtuntur, tamquam ad depellenda mala remedium habeant, paullatim ſingulos recenſentes. Quæ vero ſint digitorum apud Græcos vocabula, Gellius in Noctibus Atticis indicauit. Cælius Calcagninus, vt indicat Aleander, mauult intelligi de nominibus Dactylorum Idæorum, de quibus nonnihil attingemus in prouerbio, Celmis in ferro, licet in Plutarcho, ἰδίων legatur, non ἰδαίων.

Bonorum glomi.

Ἀγαθῶν ἀγαθίδες, id eſt, Bonorum glomi: de opibus extructis & affatim accumulatis. Sumpta metaphora a glomere textorio, cui fila ſunt obuoluta, aut certe ligno illo textorio, cui filorum maxima vis eſt obuoluta, quod idem πηνίον vocant. Prouerbij meminit Iulius Pollux lib. 7. cap. 10. indicans apud comicos eſſe frequentiſſimum. Videtur autem adluſum ad vocem in Agathide, & Agathis: perinde vt Thucidides in Euripidis epigrammate Athenas τῆς Ἑλλάδος Ἑλλάδα vocat. id eſt, Græcæ Græciam. Etiamſi lib. 5. tribuit hanc ſententiam Pindaro. Et quemadmodum ἔσχατα ἐσχάτων, id eſt, poſtrema poſtremorum: item κακὰ κακῶν, id eſt, mala malorum, dicunt Græci: quam quidem figurã Latini non agnoſcunt.

Rem acu tetigiſti.

EST apud Plautum in Rudente, Rem acu tetigiſti, pro eo quod eſt, rem ipſam diuinaſti, nihil aberrans. Metaphora ſumpta videri poteſt a luſu quopiam, in quo diuinator, id quod alius notaſſet, ſumma acu tangebat, aut lineã, aut calculũ, aut aliud quiddam ſimile. Igitur acu tangere, perinde eſt quaſi dicas, ipſiſſimum punctum attingere. Nam minutiſſima puncta denotantur acu.

Purgatis auribus.

PVRGATIS auribus, pro attentis & vacuis, prouerbium reſipit. Plautus in Milite.

Perpurgatis ambo damus tibi operam auribus.

Horatius in Epiſtolis.

Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem.

Perſius quinta Satyra.

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.

Nam ſordes in auribus collecta auditum hebetãt, exẽptæ reddunt acriorem.

Purior clauo.

Ἁγνότερος πηδαλίου, id eſt, Purior gubernaculo. Comparatio prouerbialis de re vehementer inculpata, aut moribus vndequaq. integris & incontaminatis. Clauus enim nauticus aſſiduis fluctibus abluitur, vt nihil ſordium poſſit hærere. Adagium refertur a Suida.

De calcaria in carbonariam.

QVOTIES fit vt a re propoſita ad aliud quippiã longe diuerſum digrediamur, de calcaria in carbonariam decurrere dicimur: ſiue cum ex vno malum in aliud diuerſum incidimus. Tertullianus libro de carne Chriſti. Igitur, inquit, de calcaria, quod dici ſolet, in carbonariam, a Marcione ad Apellem. Huic non diſſimile eſt illud Ciceronis in actione pro Murena: Reſpondebo

igitur Poſthumio primum, qui neſcio quo pacto, mihi videtur prætorius cãdidatus in conſularem, quaſi deſultorius in quadrigarum curriculum incurrere.

Datyli dies.

Δατύλου ἡμέρα, *id eſt, Datyli dies. Vbi res feliciter ſucceſſerunt. Sumptum a Datylo quodam, qui apud Athenienſes ſummos eſt honores conſecutus.*

Monſtrum alere.

MONSTRVM *alitur, vbi quid occulti vitij latere ſignificamus: haud ſcim° an inde ſumpta metaphora, quod monſtra ob pudorem clanculum aluntur & occultantur. Siquidẽ Pamphilus in Andria Terentiana, quod prius repudiatus gener, rurſum ad adfinitatem repeteretur, ſuſpicans aliquid eſſe vitij in puella quod celaretur: Repudiatus, inquit, repetor. Quamobrem? niſi id eſt quod ſuſpicor, aliquid monſtri alunt. Ea quoniam nemini obtrudi poteſt, itur ad me.*

Non curat numerum lupus.

PROVERBIVM *ſapit Vergilianũ illud in Bucolicis:*

Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum
Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.

Recte dicetur in hominem impudenter furacem. Extat hodieq. vulgo iactatum adagium, Lupus non veretur etiã numeratas oues deuorare. Porro fures paullo timidiores conſueuerunt a rebus numeratis abſtinere manum metu, videlicet ne hoc indicio deprehendãtur. Huic affinis iocus ille facetus in ſeruum furacem, cui nihil erat domi, neque clauſum, neq. obſignatum.

Spartam nactus es, hanc orna.

Ἣν ἔλαχες Σπάρτην κόσμει, *id eſt, Spartam quam nactus es, orna, ſiue adminiſtra. Admonet adagium, vt quamcunque prouinciam erimus ſorte nacti, ei nos accommodemus, proq. huius dignitate nos geramus. M. Tullius ad Atticum lib. 4. epiſtola 6. Reliquum eſt:* Σπάρτην ἔλαχες, ταύτην κόσμει. *Non mehercle poſſum. Et Philoxeno ignoſco, qui reduci in carcerem maluit. Idẽ ad eundem libro 1. Eam cauſſam quam mihi dicis obtigiſſe* Σπάρτην, *non modo nunquam deſeram, ſed etiã ſi ab illa deſerar, in mea priſtina ſententia permanebo. Quod a Cicerone refertur carmen eſt anapaeſticum, e tragœdia quapiam, Spartam nactus es, hanc orna. Theocriti Scholiaſtes indicat adluſum ad hoc prouerbium in Hodœporis,*

Αὐτόθι μοι ποτέρισδε, καὶ αὐτόθι βουκολιάσδευ.
Τὰν γᾶν τᾶν πατέων ἔχε τὰς δρύας. *id eſt,*
Mecum iſthic certa, ſimul iſthic paſcito tauros.
Et terram calcans propriam, ne deſere quercus.

Prouerbium igitur ad varios vſus licebit accommodare: vel cum admonebimus, vt ſuam quiſq. perſonam quam ſuſcepit, cum decoro tueatur. Maritus es, cura quæ mariti ſunt officia. Aulicus es, aulicum age. Iudex es, ne iam amicum aut inimicum, ſed iudicẽ agas. Principatus tibi contigit, principis officio fungere. Priuatus es, vt priuatum te gere. Sic propemodum vſus eſt Ariſtophanes: Nam huic inſcribitur comœdia, cui titulus θεσμοφοριάζουσαι:

Χρὴ γὰρ ποιητὴν ἄνδρα πρὸς τὰ δράματα
Ἃ δεῖ ποιεῖν, πρὸς ταῦτα τοὺς τρόπους ἔχειν, *id eſt,*

Decet poetam accommodari moribus,
Vtcunq. ad argumenta, quæ tractauerit.

Vel cum iubebimus vnumquenq. ſua ſorte contentum eſſe oportere, quæcunq. contigit. Quemadmodũ enim peritus gubernator in omni tempeſtate bonum præſtat nauclerum: ita vir ſapiens in omni fortuna ſapienter ſe gerit. Eſt ampla res familiaris, ſapienter adminiſtra. Non eſt, vtere paupertatis commodis. Contigit eruditio, utere ad bene viuendum. Plutarchus in commentario περὶ τῆς εὐθυμίας, *admonens vt ſuam quiſque ſortem boni conſulat,* Σπάρτην, *inquit,* ἔλαχες, ταύτην κόσμει. *id eſt, Sparta tibi obtigit, hanc exorna. In eodem libello monet hoc dictum a Solone proditum. Citatur autem ex Euripide,*

Σπάρτην ἔλαχες, κείνην κόσμει,
Τὰς δὲ Μυκήνας ἡμεῖς ἰδίᾳ. *id eſt,*
Spartam nactus es, hanc guberna,
Sors eſt propria noſtra Mycenæ.

Videntur verba eſſe Agamemnonis ad Menelaum. Quod confine eſt illi Platonico: τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι. *id eſt, Quod præſens eſt, bene diſpone, ſiue boni conſule. Nunc vulgus hominum magis incumbit augendæ rei, quam bene adminiſtrandæ. Contra quam recte monet Socrates in Theaeteto Platonis,* κρεῖττον γὰρ τὸ σμικρὸν εὖ, ἢ πολὺ μὴ ἱκανῶς περᾶναι. *id eſt, Nam ſatius eſt, puſillum bene, quam multum non vt oportet peragere. Hanc igitur ſententiam paſſim in principum aulis inſculpi oportuit,* Σπάρτην ἔλαχες, ταύτην κόσμει. *Principis munus eſt, modis omnibus reipublicæ commodis prouidere, publicam tueri libertatem, alere pacẽ, excludere quam minimo ſuorum exitio maleficia, dare operam vt ſanctos & integros habeat magiſtratus. Nihil principi pulchrius, quam vt hoc quicquid eſt regni, quod fortuna dedit ſua ſapientia, virtute, diligentia reddat ornatius. Contigit oppidulum, imitare Epaminondam: fac vt frigidum illud oppidulum tua opera multo reddas celebrius ac locupletius. Contigit fera & intractabilis natio: da operam, vt eam paullatim cicurem & legibus obtemperantẽ reddas. Quaſdam nationes ingenium ac linguæ ſonus diſcreuit, vt Germanos & Hiſpanos: quoſdam ipſa natura diduxit, vt inſulares mari, Italas mari ſimul & Alpium molibus. Nonnullis caſus ſuos terminos dedit. Si quiſque quod nactus ſit, nitatur ornare, nimirum vbiq. florebunt omnia.*

Contigit & malis venatio.

Δίδοται καὶ κακοῖσιν ἄγρα, *i. Contigit & ignauis e venatu præda, vbi quid feliciter obtigit immerenti, quodq. fortunæ magis, quam illius induſtriæ ſit acceptum ferendum. Allegoria ſumpta a venatu, in quo vel præcipue dominatur fortuna. Virtus minimum adfert momenti. At eruditio nemini contingit ni labore parta. Regnum obuenit dormientibus, opes affluunt ceſſantibus nonnunquam: honores accidunt etiam fugitantibus: ceterum quæ vere bona ſunt, noſtra induſtria parentur oportet, inde natum, quod olim mos fuerit, quod venatu captum eſſet, omnibus impartiri, etiam immerentibus. Ita Theocritus in Piſcatoribus,*

Ὡς καὶ τὴν ἄγραν τὠνείρατα πάντα μερίζευ. *id eſt,*
Sic uti venatum partiri inſomnia cuncta.

Quemadmodum arcana non committimus niſi ſelectis amicis,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

amicis,ita omnia narramus quibuslibet.Prouerbium refertur a Suida,& Zenodoto.Si pro Κάθημαι legas κάθησο, ſiue κάθου,erit initium carminis trochaici. Non probabile eſt e poeta quopiam decerptum.

Ire per extentum funem.

PROVERBIALI figura dixit Horatius,Ire per extentum funē: pro eo quod eſt,rem factu per quam difficilem præſtare,neque vel tantillum aberrare.Sumptum a funambulis,vt Acroni placet,qui nō ſine ſumma arte, ſummoq. vſu, per funem protenſum ingrediuntur. Quæ res ſicuti coniicere licet,priſcis ingenti miraculo fuit. Hodie nihil vulgatius. Horatij carmen hoc eſt,

Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta,meum qui pectus inaniter angit.

Lucernam adhibes in meridie.

Λύχνον ἐν μεσημβρίᾳ ἅπτεις,id eſt, Lucernam accendis in meridie,id eſt, facis non ſuo tempore. Aut explicas quæ per ſe ſunt clariſſima. Quorſum enim lucernis opus clariſſima luce? Natum videri poteſt a ridiculo Diogenis facto,qui adhibita interdiu lucerna, rogatusq. quid nam ſibi vellet,reſpondit,ἄνθρωπον ζητῶ, id eſt,Hominem quæro,quemadmodum teſtatur Diogenes Laertius. Seneca libro De beata vita, indicat hoc fieri ſolere per ſuperſtitionem,ſiquando denunciabatur ira numinis: Cum,inquit, ſiſtrum aliquis concutiens ex imperio mentitur,cum aliquis ſecandi lacertos ſuos artifex,brachia atque humeros ſuſpenſa manu cruentat,cum aliqua genibus per uiam repens ululat,laureamq. linteatus ſenex & medio lucernam die præferens, conclamant iratum aliquem deorum,concurritis & auditis.

Soli lumen inferre.

QVINTILIANVS Inſtitut. orat.libro 5. titulo, de vſu argumentorum,ſimillima huic figuræ dixit,eum ſoli lumen inferre,qui rem per ſe euidentiſſimam conaretur argumentationibus probare. Videtur idem cum illo,quod alio retulimus loco, ἡλίῳ τὸ φῶς δανείζειν, id eſt,Soli mutuare lumen.

Zoili.

ZOILI audax quidem,ſed parum felix,mordacitas prouerbio locum fecit,vt vulgo Zoili vocentur, alienarū laudum obtrectatores,& alienorum laborum reprehenſores. Martialis,

Pendentem volo Zoilum videre.

Hic Zoilus ſophiſta quiſpiam fuit,hoc facinore potiſſimum nobilitatus,quod Homerum poetarum omnium principem auſus eſt libris aliquot in eum ſcriptis inceſſere: vnde ὁμηρομάστιγος cognomen meruit,quod ipſum etiam abiit in prouerbium: ſic enim appellari cœpti nobilium auctorum caſtigatores, vel Plinio teſte in præfatione Hiſtoriæ naturalis Et Vergiliomaſtiges, quorum de numero fuit Pero. Zoilus igitur commentarios in Homerum compoſitos Ptolemæo tyranno Aegyptiorum obtulit, ingens videlicet præmium a rege ſperās. Verum cum nihil mitteretur,penuria coactus, miſit qui peterent. Ibi Ptolemæus ait ſe mirari, cum Homerus tot annos defunctus tot hominum millia paſceret,Zoilum egere,Homero doctiorem. Denique per occaſionem ſupplicio affectus eſt. Quanquam de mortis genere diuerſa tradunt auctores.

Bona Cillicon.

Ἀγαθὰ Κιλλικῶν,id eſt,Bona Cillicon,ſubaudiendum facit, aut habet. Conuenit ubi quis malefactis ac fœdis artibus ſibi parauit opes. Huic adagio locum fecit Cillicō quidam, natione Mileſius: qui prodita Prienenſibus Mileto patria,ampliter quidem, ſed fœde ditatus eſt. Is cum proditionem moliens rogaretur quid nam eſſet facturus,reſpondit, πάντ' ἀγαθά, id eſt, Omnia bona. Vnde prouerbium effertur etiam ad hunc modum, πάντ' ἀγαθὰ ὡς ἔχει Κιλλικῶν, id eſt,Omnia bona,veluti inquit Cillicon. Auctores Suidas & Zenodotus. Alludit huc & Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ,

Οὐδὲν πονηρόν, ἀλλ' ὅπερ καὶ Κιλλικῶν. id eſt,
Mali nihil,verum quod inquit Cillicon.

Interpres adiicit Cilliconis exitium. Prodita a Cillicone inſula Theagenes quidā Syrius commigrarat Samum,atque illic vendebat carnes. Ab hoc cum Cillicon carnes emere vellet,tradidit illi,vt quod ſupereſſet amputaret. At ille porrecta machæra manum hominis abſcidit, Iſta,inquiens, manu non prodes alteram ciuitatem.

Plumbeo iugulare gladio.

PLVMBEO iugulare gladio,eſt futili leuiq. argumento conuincere quempiam. M.Tullius ad Atticum: Cū illum plumbeo gladio iugulatum tamen iri diceret. Idem in libris De finibus bonorum, frigidum argumentum,plumbeum appellat pugionem. Quemadmodum Aurelius Auguſtinus libro aduerſus Iulianum 3. Et tamen,inquit,dialecticorum quaſi iaculis oneratus acutis in certamē procedis, & iactas plumbeos pugiones. Demoſthenes in oratione cōtra Ariſtogitonem prima, ἔπι γὰρ μαγειρικῆς μαχαίρας οὐδέν ἐστ' ὄφελος ἥτις οὐ τέμνει. id eſt, Neque enim coquo machæra vllus eſt vſus quæ non ſecat.

Leonem radere.

Λέοντα ξυρεῖν,id eſt,Leonem radere dicuntur, qui feroces & præpotentes arte tractant & illudunt magno ſuo periculo. Vſurpauit hoc adagium Socrates apud Platonem libro de Republica primo,negans ſe vſqueadeo dementem eſſe,vt leonem auſit tondere,& Thraſymacho homini præferoci illudere. οὐ γὰρ μαίνομαι ὥστε ξυρεῖν ἐπιχειρεῖν λέοντα καὶ συκοφαντεῖν Θρασύμαχον. Nam agni citra periculum tondentur, vellunturq.,leo nullo modo tractari vult. Ad hoc adagium alluſiſſe videtur Martialis Epigrammatum libro decimo, cum ait.

Quare ſi pudor eſt,Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

Vertit enim poeta in iocum, quaſi tutum eſſet & ignauum,leonem iam non ſentientem vellere, Per leonem autem innuit pudenda muliebria, iam emortua ſenio. Id Ariſtides in Panathenaicis, ad Periclem a Platone taxatum refert, Ὡς δ' ἄρα μὴ λέοντα ξυρεῖν ἐπιχειρῶμεν, μηδὲ Θρασύμαχον συκοφαντεῖν ἐπιχειροῦντες, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν περιελθόντες, καὶ ταῦτα δηλώσω. id eſt,itaq. vide,ne leonem radere conemur, non Thraſymachum calumniari

niari volentes, ſed Periclem taxare, præſertim de timiditate.

Ne mihi Suffenus eſſem.

N*e mihi Suffenus eſſem, ne mihi ipſi blandirer, ac ſtulte meipſum admirarer: Suffenus erat poeta longe ineptiſſimus, in aliorum uitia dicax, ad ſua cæcus. Itaq. prouerbium receptum, vt qui ſibi inaniter placerent, Suffeni dicerentur. Catullus in epigrammate,*

Idem infaceto eſt infacetior rure,
Simul poemata attigit, neque idem unquam
Aeque eſt beatus, ac poema cum ſcribit,
Tam gaudet in ſe, tamq. ſe ipſe miratur. Ibidem,
Quem non in aliqua re videre Suffenum Poſſis.

Suffeni ſimillimum Meuium facit Horatius, ſuis ignoſcentem vitiis, aliena mordaciſsime inſectantem.

Egomet mi ignoſco, Meuius inquit.

Siculus omphacizat.

Σικελὸς ὀμφακίζει, *id eſt, Siculus omphaciſſat. Omphaca Græci dicunt vuam acerbam & immaturam,* ἀπὸ τοῦ ὠμῶς φαγεῖν, *id eſt, quod crudi comedantur. Vnde dicebatur in eos, qui libidine furandi quantumlibet vilia tollerent furto. Ductum a furacitate Siculorum. Non perperam dicetur & in illos, qui ob immodicã & præproperam auiditatem, quo puſillum lucelli faciant ſibi, damnum ingens aliis inferunt. Sunt qui credant quadrare poſſe in eos qui belliſſima quæque ſibi decerpũt: vt Syrus ille Terentianus. Zenodotus ait ex Epicharmo ſumptum. Refertur & a Suida.*

Anus ſimia ſero quidem.

Γέρων πίθηκος ἁλίσκεται μὲν μετὰ χρόνον δ' ἁλίσκεται, i. *Anus ſimia ſero quidẽ capitur, ſed tamẽ aliquãdo capitur. Vbi verſutus aliquis, qui diu eluſerit, tandem dat pœnas. Valebit ad exhortandum, vt quiſq. veris rationibus agat, ſi velit eſſe tutus, ne fidat callidis quidem, ſed inhoneſtis conſiliis. Nullum enim tam inſtructum dolis, vt perpetuo fallat, ſed tandem caſus aliquis in apertum profert diſsimulatam malitiam.*

Parni ſcaphula.

Τὸ Πάρου σκαφίδιον, *id eſt, Parni ſcaphula. Conuenit in eos, qui ob res minutulas multum litium & querelarum mouent. Sumptum a Parno quopiam, qui ob nauiculam ereptam, populo moleſtiſſimus fuiſſe legitur. Auctor Diogenianus. Cum enim huius cauſſa frequenter ad populum deferretur, tandem in popularem iocum abiit, velut illud,* ὁ Διὸς Κόρινθος.

Ne puero gladium.

Μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν, *id eſt, Ne puero gladium ſubaudiendum, commiſeris. Allegoria prouerbialis, admonens non eſſe mandandam poteſtatem vel adoleſcentibus, uel imperitis ac ſtultis: quæ tum in ſuam, tum aliorum perniciem ſint abuſuri. Ne iuueni commiſeris adminiſtrationem pecuniæ. Ne puero gladium. Ne regnum impuberi. Ne puero gladium. Ne magiſtratum mandaris ſtultis. Ne puero gladium.* Μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν. *Plutarchus in libello cui titulus,* Ὅτι καὶ γυναῖκας παιδευτέον, *citante Stobæo: nam is liber nondum emerſit in lucem:* Μὴ παιδὶ μάχαιραν ἡ παροιμία φησίν. Ἐγὼ δὲ φαίην ἄν, μὴ παιδὶ πλοῦτον, μὴ δὲ ἀνδρὶ ἀπαιδευσίαν. *id eſt, Ne puero gladium, ait prouerbium. Significat pecuniam peſtiferam adoleſcentibus, uiro inſcitiam. Idem in Problematis Sympoſiacis,* Εἰ δὲ μὴ, δοτέον ὥσπερ παισὶν ἀτρεμεῖν μὴ δυναμένοις, οὐ δόρυ καὶ ξίφος, ἀλλὰ πλαταγὴν καὶ σφαῖραν. *id eſt, Sin minus, dare oportet, veluti pueris non valentibus conquieſcere: non haſtam aut enſem, ſed crepitaculum aut ſphæram. Vſurpauit & Athenæus libro Dipnoſophiſtarum 5. in philoſophum, cui commiſſum eſſet imperium.*

Lindij ſacrum.

Λίνδιοι τὴν θυσίαν, *id eſt, Lindij ſacrum, ſubaudi, faciunt. Dicebatur in eos, qui inauſpicato rem diuinam faciebant. Sumptum ab hiſtoria cuius meminit etiam Lactãtius in Inſtitutionibus Chriſtianæ religionis, lib. 1. Hercules olim agricolæ cuidam Lindio duos boues per vim eripuit: & mactatis illis conuiuium ſibi parauit. Senex autem Herculi comedenti, cum multa in eum maledicta congereret, voluptati pariter, & riſui fit: ita vt Herculem dixiſſe ferant, nullum vnquam conuiuiũ ſibi iucundius accidiſſe. Sed haud ab re fuerit Lactantij verba ſubſcribere. Apud Lindũ, inquit, quod eſt oppidum Rhodi, Herculis ſacra ſunt: quorum a ceteris longe diuerſus eſt ritus: ſiquidem non* εὐφημίᾳ, *vt Græci vocant, ſed maledictis, & execratione celebrantur. Eaq. pro violatis habet, ſi quando inter ſolemnes ritus vel imprudenti alicui exciderit bonum verbum. Cuius rei hæc ratio redditur, ſi tamen vlla eſſe in rebus vaniſsimis poteſt. Hercules cum eo delatus eſſet, famemq. pateretur, aratorem quendam aſpexit operantem, ab eoq. petere cœpit, vt ſibi vnum bouem venderet: Enimuero ille negauit fieri poſſe, quia ſpes ſua omnis colendæ terræ duobus illis iuuencis niteretur. Hercules ſolita violentia vſus, quia vnum accipere non potuit, vtrumq. ſuſtulit. At ille infelix, cum boues ſuos mactari videret, iniuriam ſuam maledictis vltus eſt, quod homini eleganti, & vrbano gratiſsimum fuit. Nam dum comitibus ſuis epulas apparat, dumq. alienos boues deuorat, illum ſibi amariſsime conuitiantẽ cum riſu & chachinnis audiebat. Sed poſtquam Herculi diuinos honores, ob admirationem virtutis deferri placuit a ciuibus, ei ara poſita eſt, quã de facto* βούζυγον, *id eſt bouis iugum nominarunt: ad quam duo iuncti boues immolarentur, ſicut illi quos abſtulerat aratori, eumq. ipſum ſibi conſtituit ſacerdotem, ac præcepit iiſdem maledictis ſemper in celebrandis ſacrificiis vteretur. quod negaret ſe vnquam epulatum iucundius. Hucuſque Lactantiana reddidimus verba. Zenodotus addit, hunc apud Lindios inoleuiſſe morem, iubente etiam oraculo, vt inter peragenda, ſacra conuitia quædam iactarentur. Meminit huius & Gregorius Nazianzenus in orationibus ſtelieuticis. Adagium ad multos vſus accommodari poteſt, vel ad rixoſum conuiuium, ſeu diſputationem, vel ad rem quampiam, malis ominibus inſtitutam.*

Magarenſium lacrymæ,

Μεγαρέων δάκρυα, *id eſt, Megarenſium lacrymæ, dicebãtur vel fictæ, nec ex vero dolore pfectæ, vel vi adactæ. Diogenianus ad huiuſmodi refert hiſtoriã. Bacchius qdam*

dam Corinthius, Clytij Megarenſium regis filiam vxorem duxerat. Ea defuncta Clytius complures virgines & adoleſcentes Corinthum miſit, qui in funeralibus pompis puellam deplorarent, lacrymis vtique fictis:

Vt qui conducti plorant in funere dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo.

Contra Iuuenalis,

Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris.

Suidas aliam adfert cauſſam. Apud Megarẽſes enim permultam allij copiam eſſe, huius acrimonia multis exprimi lacrymas vel inuitas. Proinde apud Ariſtophanem, qui lacrymatur, allium olfacere per iocũ dicitur. Igitur ſi ad ſimulatum dolorem accommodes, prouerbiũ adfine fuerit illi, Flere ad nouercæ tumulũ.

Ventus neque manere ſinit, neque nauigare.

Ἄνεμος οὔτε μένειν ἐᾷ, οὔτε πλεῖν, *id eſt, Ventus neque manere ſinit, neque nauigare. Philoctetes apud Aeſchylum,*

Ἔνθ' οὔτε μίμνειν ἄνεμος, οὔτε πλεῖν ἐᾷ. *id eſt,*

Vbi nec manere, nec ire ventus annuit.

Simillimum eſt illi, Lupum auribus teneo. Vſus erit, vbi quis in eas rerum anguſtias inciderit, vt nec relinquere negotium ſit integrum, nec abſoluendi ſit facultas. Mutuo ſumpta metaphora a ſæuiſſima uentorum tempeſtate, cum nautis & periculoſiſſima eſt nauigatio, neque tutum tamen ancoram iacere. Q. Curtius libro 8. citra figuram extulit hoc pacto: Attonitisq. auribus ſtupens agmen, nec conſidere audebat. Refertur a Diogeniano.

Vulpes non iterum capitur laqueo.

Ἀλλ' οὐκ αὖθις ἀλώπηξ πάγαις, *id eſt, At non iterum vulpes laqueis, ſubaudiendum, capitur. Qui ſapit,* οὐ δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν προσκρούει λίθον. *id eſt, non iterum ad eundem offendit lapidem. Stupidi eſt hominis, in malum guſtatum iterum incidere. In Plutarchi collectaneis effertur hunc ad modum,* ἀλώπηξ διαφυγοῦσα πάγας αὖθις οὐχ ἁλίσκεται. *id eſt, Vulpes, quæ ſemel effugerit laqueos, non capitur iterum. Huic animanti natura ineſt aſtutia, quemadmodum leonibus audacia. Sic Pindarus in Iſthmiis hymno quarto,* Τόλμᾳ γὰρ εἰκὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ. *i. virũ fortem ob robur leoni, ob prudẽtiam vulpi comparat. Confine eſt illi quod alibi retulimus, Iterum ad eundem lapidem impingere, quod vſurpauit Gregorius Theologus in epiſtola quadam ad Boſphorium,* δὶς γὰρ πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον προσπταίειν τοῖς ἀνοήτοις μόνοις ἡ παροιμία δίδωσιν. *id eſt, Bis enim ad eundem lapidem impingere, ſolis ſtultis concedit prouerbium.*

Abydena illatio.

Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα, *id eſt, Abydena illatio, ſiue irruptio. Dici ſolitum, vbi quis obſtrepit, aut cõuiuantibus, aut aliud quippiam agentibus, & tumultu moleſtiam adfert. Zenodotus ait extare prouerbium apud Eudoxũ in fabula, cui titulus ſuppoſititius. Atque hinc eſſe natum, quod olim Abydenis mos fuerit, ſi quem ciuem, aut hoſpitem acciperent conuiuio, præterea in ſacris ac ſolẽnibus epulis, vt poſt vnguentum & coronas, infantes a nutricibus inducerentur, circumferrenturq. ſuauiandi. Vagientibus autem et clamantibus pueris, garrientibus item & obſtrepentibus nutriculis, conuiuium tumultuoſum & iniucundum reddebatur. Ergo cum amicis aliquot ſuauiter colloquẽtibus interueniet rabula quiſpiam & immodice loquax, qui confabulationem ſua loquacitate ſit inamœnam redditurus, recte dicemus,* Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα. *Tametſi in quibuſdã codicibus,* ἐπιφώνημα *legimus. i. acclamatio: verum, vt opinamur, mendoſe: quandoquidem Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum 14. mentionem facit huius adagij, demonſtrans complurium auctorum teſtimoniis,* ἐπιφορήματα *dici bellaria, ſiue ſecundas menſas: ab inferendo, non ab acclamando. Quin & Stephanus* ἐπιφόρημα. *Itidem Zenodotus & Suidas. Solus Heſychius legit* ἐπιφώνημα, *indicans & hoc dici in eos qui hoſpites calumniabantur. Ceterum quod in nonnullis codicibus ſcriptum viſitur* Ἀβυδηνῶν *pro* Ἀβυδηνὸν, *minimũ intereſt ad ſenſum.*

Mendici pera non impletur.

Πτωχοῦ πήρα οὐ πίμπλαται, *id eſt, Mendici pera non impletur. Zenodotus ait ex Callimacho ſumptum. Senſus per ſe liquet, nempe inexplebilem eſſe mendicitatem. Nam quo plura dederis iis qui animo ſunt mendico, hoc plura petunt. Deflecti poteſt vel ad improbos, qui ſemper aliquid flagitant ab amicis: vel in diuites, quibus nihil eſt ſatis: Aptiſſime congruet in illos, qui libidini, cupiditati, ambitioni, reliquiſq. id genus affectibus addicti ſunt. Nam iis illud euenit, vt quo intemperantius explent ſeſe, hoc magis magiſq. ſitiant, eſuriãtq.*

Laconicæ lunæ.

Λακωνικὰς σελήνας, *id eſt, Laconicas lunas, ſubaudiendũ, cauſſaris, aut eiuſmodi quippiam. De promiſſis aut pactis incertis atque infirmis dicebatur. Nam, vt aiunt, Lacones, ſi quando pactum auxilium poſcerentur, lunas cauſſabantur, atque hoc prætextu ſuffugiebant, quod, vt teſtatur Lucianus, legem tuliſſet Lycurgus, ne prælium inirent, niſi plenilunio. In ceteris item negotiis auſpicandis, lunæ rationes ſuperſtitioſius obſeruabant: atque hinc occaſio prouerbij. Ad hoc adluſit M. Tullius in epiſtola quadam ad Atticum, cuius initium eſt, Dionyſius vir optimus, lib. 7. Ego quoniã iiij. Non. Ian. compitalitius dies, nolo eo die in Albanum venire, moleſtus familiæ. Veniam iij. Nonarum. Igitur inde ad vrbem prid Non. Tua* σεληνὶς *quem in diem incurrat, neſcio: ſed prorſus commoueri te incommodo valetudinis tuæ nolo. Quamquam haud clam eſt, hoc loco in vulgatis codicibus* λῆψις *ſcriptum eſſe, non* σεληνίς. *Nonnulli* λῆξις *mutauerant: uerum ſenſus huc vocat, vt* σεληνὶς, *id eſt, lunula legamus. Cum enim ſignificaſſet, quos dies obſeruaſſet, aut delegiſſet ipſe, veluti ſuperſtitioſior, adiecit de Attico, tua lunula in quem incidat diem, neſcio, ludens & in illius ſuperſtitionem: ſed ita tamen, vt valetudinis rationem haberi velit ab Attico. Conuenit cum eo quod alias recẽſuimus, Acceſſei luna.*

Lucerna pinguior, & lecytho pinguior.

Λιπαρώτερος λύχνου, λιπαρώτερος ληκύθου, *i. Pinguior lucerna, pinguior lecytho. Videtur ironia ꝓuerbialis in eos qui cum ſint edaces, nihilo tamen inde fiunt habitiores,*

res, quemadmodum lucerna plurimum abſumit olei, neque tamen fit vnquam ſaginatior. Fortaſſis non abſurde deflectetur in homines craſſo iudicio, aut luxui deditos, aut voluptarios. Refertur a Diogeniano.

Ad menſuram aquam bibunt, citra menſuram offam comedentes.

Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρὶ δὲ μᾶζαν ἔδοντες, id eſt, Ad menſuram bibentes aquam, citra menſuram offam edentes. Zenodotus ſcribit hunc verſiculum oraculo proditum in Sybaritas, in vulgi ſermonem abiiſſe, qui ob immoderatum luxum a Crotoniatis ſubuerſi ſunt: quemadmodum alibi retulimus. Vnde poterit accommodari, vel in eos qui ex ſummis deliciis, opibusq. rediguntur ad extremam inopiam: vel in eos qui præpoſtere ſunt ſordidi, parciſſimi in rebus minutiſſimis, in magnis negligentes, cuiuſmodi pleroſque videas mortales. Eſt autem verſus heroicus, qui tamen in omnibus, quos adhuc viderimus codicibus deprauate legitur. Reſtituetur autem hoc pacto,

Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἄμετρα δὲ μᾶζαν ἔδοντες.

Conſimilis formæ eſt illud Theocriti in Bucoliaſtis,

Καὶ φεύγει φιλέοντα, καὶ οὐ φιλέοντα διώκει. id eſt,

Auerſum inſequitur, rurſum auerſatur amantem.

In toga ſaltantis perſonam inducere.

SALTANTIS perſonam in toga inducere, eſt quippiã facere neutiquam decorum: ueluti ſi ſenex ineptiat. Aut ſi quis ſeriis miſceat ludicra. Martialis in præfatione ſecundi libri, Noli ergo, ſi tibi videtur, rem facere ridiculam, & in toga ſaltantis inducere perſonã. Toga ciuium erat Romanorum, & honoris gratia ſumebatur ab iis qui iam exceſſiſſent e pueritia, depoſita prætexta, ipſo cultu virilem animum ac mores profitentibus, vnde & virilis toga dicebatur. Hinc illud Ciceronis in Philip. Sumpſiſti virilem togam, quam ſtatim muliebrem ſtolam reddidiſti. Quin & pacis tempore geſtabatur, quemadmodum ſagum in bello. Vnde M. Tullius in Philippicis ſubinde iubet, depoſitis togis ſaga ſumere. Et idem, Cedant arma togæ. Item Lucanus de Pompeio,

Prætulit arma togæ, ſed pacẽm armatus amauit.

Abronis vita.

Ἁβρώνος βίος, id eſt, Abronis vita. De molliter ac delicioſe viuentibus. Sumptum a moribus Abronis cuiuſpiã notæ luxuria: quemadmodum apud nos Apicius & Aeſopus luxu nobilitati ſunt. Græci quidquid delicatum ac molle, ἁβρὸν & πίναβρον appellant: vnde ἁβροδίαιτος, lauti victus & opipare victitans. Refertur a Zenodoto.

Ineſt & formicæ & ſerpho bilis.

Ἔνεστι κἀν μύρμηκι κἀν σέρφῳ χολή. id eſt,

Formicæ ineſt ſua bilis, & Serpho ſua.

Admonet adagium, non eſſe contemnendum inimicum quempiam, nec vllum temere laceſſendum: quandoquidem nullum animal tam minutum aut imbecillũ, quod irritatum non excandeſcat ira. Quadrabit & in homuncülos nullis præditos viribus: tamen vindictam molientes, ira, vt ſolet, animos ſuppeditante. Serphus minutulum animal non diſſimile formicæ. Braſidas, auctore Plutarcho, cum manum in caricas temere miſiſſet, & a mure inibi forte fortuna latente morderetur, Papæ, inquit, vt nullum eſt animal tam puſillum, neque tam inualidum, quod laceſſitum, non cupiat vlciſci ſeſe.

Locrenſe pactum.

Λοκρῶν σύνθημα, id eſt, Locrenſium pactum. De fœdifragis dictum, cuiuſmodi quondam habiti Locrenſes, quod fœdere prodito, quod cum Peloponneſiis inierant, ad Heraclidarum partes defecerint. Vel, vt quibuſdam placet, quod Siculos cluſerint, non præſtita fide. Hæc propemodum Zenodotus. Refertur iiſdem ferme verbis ab Euſtathio in Bœotiam Homeri.

Caſſioticus nodus.

Κασιωτικὸν ἅμμα, id eſt, Caſſioticus nodus. De moribus vafris ac verſutis dici conſueuit. Caſſius mons eſt, & eiuſdem nominis ciuitas in Aegypto vicina Peluſio. Ei genti quaſi genuinum ac gentilitium eſt, miros quoſdam nodos nectere. Huic affine, quod alio diximus loco, ἡράκλειον ἅμμα, id eſt, Herculeus nodus, quo arctiſſimam atque indiſſolubilem amicitiam ſignificamus. In caduceo Mercuriali duo ſunt ſerpentes, maſculus & femina, qui medio corporum complexu nodum efficiũt Herculanum. Ab eo ſuperna partes ſic ad oſculum coeunt, vt flexu circulum efficiant: infernæ ſimili flexu ad caducei capulum reuocantur, qua parte item candæ coeunt vtrinſque. Hanc imaginem caducei, adhuc videre eſt in nomiſmatibus antiquis. E quibus opinamur ſymbolum ſuum mutuatus eſt Ioãnes Frobenius, typographorum huius ætatis diligẽtiſſimus: niſi quod extra circulum, quem ſerpentes faciunt capitibus inter ſe coeuntes, addita eſt columba ſceptro inſidens. Hunc nodum Mercurio conſecrarunt Aegyptii, innuẽtes fœdera non oportere unquam diſſolui, verum plurimum valere debere: vnde & Herculano cognomen additum. Quamquam Galli, & haud ſcimus an etiam Aegyptii, non alium putant Herculem, quam Mercurium. Refertur apud Diogenianum ac Suidam, adagium de Caſſiotico nodo. Stephanus aliter effert, nimirum hoc pacto, κασιωτικὰ ἱμάτια, id eſt, Caſſiotica pallia, niſi forte pro ἱμάτια, ſcriptum erat ἱμάντια, id eſt, lora.

Bonus cantor, bonus cupediarius.

Ἀγαθὸς ψάλτης, ἀγαθὸς ζωμαρπάγος, id eſt, Bonus cantor, bonus cupediarius. In vituperium muſicæ artis dictum, quaſi eiuſdem ſit hominis aures delectare cantu, & palatũ cupediis. Archidamus Zeuſippi filius, cũ quidam ſibi commendaretur hoc nomine, quod bonus eſſet cantor: At hic, inquit, apud nos bonus cupediarius.

Ad amuſſim applica lapidem, non ad lapidem amuſſim.

Plutarchus in commentariolo, cui titulus, Quo pacto quis intelligere poſſit ſe profeciſſe, trochaicum hunc prouerbialem refert,

Πρὸς στάθμην πέτρον τίθεσθαι, μή τι πρὸς πέτρον στάθμην. i.

Lapis amuſſi eſt applicandus, non amuſſis ad petrã.

Admonet, vitã ad leges eſſe corrigendã, non contra leges ad mores noſtros trahẽdas eſſe: ne id faciam⁹ quod

honeſtum ſit: non id rectum exiſtimemus, quod facimus. De Lesbia regula retulimus alibi.

Extra quærere ſeſe.

PROVERBIALI *ſchemate dictum a Perſio, Satyra prima,*

> *-Examenq. improbum in illa*
> *Caſtiges trutina, nec te quæſiueris extra.*

Id eſt, tuis te facultatibus metiaris, non populari opinione. Reſpondet illi quod idem alibi dixit, Tecum habita. Nam domi habemus quæ proprie noſtra ſunt, nec aliunde petenda. Qui non eſt contentus recti conſcientia, ſed famam ſpectat, ἔξω βλέπειν, *id eſt, foras, proſpicere dicitur. Plutarchus in commentario, qui inſcribitur. Quemadmodum quis intelligere poſſit ſe profeciſſe,* Δῆλός ἐστιν ἔτι βλέπων ἔξω, καὶ πρὸς δόξαν ἐπτοημένος. *id eſt, Palam eſt illum adhuc foras proſpicere, & opinione famaq. duci. Huc pertinet illud quoque quod alibi retulimus,*

> Ἀλλότριος βοῦς πολλάκις ἔξω βλέπει. *id eſt,*
> *Extraneus bos ſæpe proſpectat foras.*

Nimirum domi multa deſiderans. Porro ſapiens omnia ſua bona ſecum portat in ſeipſo, totus inſtar mundi teres atque rotundus.

Aliorum medicus, ipſe ulceribus ſcates.

PLVTARCHVS *in commentario, cui titulus, Quo pacto quis ab inimico iuuari poſſit, hunc ſenarium ex tragœdia quapiam allegat.*

> Ἄλλων ἰατρός, αὐτὸς ἕλκεσι βρύων. *id eſt*
> *Aliis medens, at ipſus ulceribus ſcatens.*

In eos torquendus eſt, qui errata caſtigant inceſſuntq. aliena, interentibus uitiis ipſis madentes. Illud vulgo tritiſſimum: Medice, tibi ipſi medicus eſto. Gregorius in Apologia de fuga ſua, ἢ τὴν παροιμίαν πόῤῥω διώκωμεν, ἄλλους ἰατρεύειν ἐπιχειροῦντες, αὐτοὶ βρύοντες ἕλκεσι. *id eſt, Aut prouerbium procul effugiamus, aliis mederi parantes, ipſi ſcatentes vlceribus. Non diſſimilem ſententiam refert M. Tullius Philip. 12. Etenim qui multorum cuſtodem ſe profitetur, eum ſapientes ſui primum capitis aiunt cuſtodem eſſe oportere. Xenophon in conuiuio ſimile quiddam indicat vulgo iactatum in diuinatores,* οἱ μάντεις λέγονται δήπου, ἄλλοις μὲν προαγορεύειν τὸ μέλλον, ἑαυτοῖς δὲ μὴ προορᾶν τὸ ἐπιόν. *id eſt, Aiunt ſane diuinos aliis quidem prædicere futura, ſibi ipſis vero non proſpicere quod inſtat.*

Tragice loqui.

Τραγικώτερον λαλεῖν, *id eſt, Tragice loqui. Eſt verbis vti magnificentioribus. Eſt enim tragicorum character ſublimis, amatq. tragœdia ampullas & ſeſquipedalia verba. Menander apud Plutarchum in conſolatorio commentario ad Apollonium,* Εἰ δ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, ἐφ' οἷσπερ ἡμεῖς ἔσπασας τὸν ἀέρα τὸν κοινόν, ἵνα σοι τραγικώτερον λαλῶ. *id eſt, Quod ſi iiſdem legibus, quibus & nos hauſiſti communem aerem, vt tibi Tragice loquar. Vtitur & Plato lib. De repub. 3. Gregorius Theologus in epiſtola quadam,* Ἀλλ' οὐκ ἦν ἡμᾶς πενθεῖν τὰ τραγικά, πανηγυρίζειν κωμικῶς. *i. Non licebat, cum ageres tragice, feſtū agere comici. Idem in epiſtola ad Baſilium,* ὦ γῆ καὶ ἥλιε, ἀὴρ καὶ ἀρετή, τραγῳδήσω γάρ τι μικρόν. *id eſt, O terra & ſol, aer & virtus s quāquā ſuſpicamur pro* ἀρετὴ *ſcriptū fuiſſe* αἰθὴρ, *quēadmodū ex* ἀὴρ *feceras* αἰθὴρ. *Nā qui primus has epiſtolas edidit, adeo videtur callere Græce, vt vix legat. Eſt ſubinde apud Lucianum* ἐντραγῳδεῖν, *pro eo quod eſt magnificentius eloqui, & rem verbis ampliorē reddere: &* φορτικῶς λαλεῖν, *pro grandius & faſtoſius dicere.*

Tragicum tueri.

Τραγικὸν βλέπειν, *id eſt, Tragicum tueri. Non diſſimili figura dixit Ariſtophanes in Pluto* πενίας, *id eſt, paupertatem deſcribens,*

> Βλέπει γοῦν μανικόν τι καὶ τραγῳδικόν. *id eſt,*
> *Tragicum tuetur, ac furiale quippiam.*

Quadrabit vel in faſtuoſos, uel in triſtes ac luctuoſos.

Lingua iurauit.

ILLVD *e tragœdia ceſſit in prouerbium,* ἡ γλῶσσ' ὀμώμοκε, *id eſt, Lingua iurauit. Vbi quis non præſtat fidem promiſſi: aut vbi non ex animo pollicetur. Eſt apud Euripidem in Hippolyto coronato:*

> Ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος. *id eſt,*
> *Iurata lingua eſt, animus iniuratus eſt.*

Hunc verſiculum inceſſiuerunt Comicorum conuicia. Ariſtophanes in Bacchis,

> Ἢ φρένα μὲν οὐκ ἐθέλουσαν ὀμόσαι καθ' ἱερῶν.
> Γλῶτταν δ' ἐπιορκήσασαν ἰδίᾳ τῆς φρενός. *id eſt,*
> *Aut mentem quæ nolit per ſacra iurare,*
> *Linguam autem iuratam, ſeorſum ab animo.*
> *Item in Ranis taxans Euripidem,*
> Ἡ γλῶττ' ὀμώμοκ', Αἰσχύλον δ' αἱρήσομαι. *id eſt,*
> *Iurata lingua eſt, Aeſchylum autem præferam.*

Sic & Pindarus in Iſthmiis, encomio quinto, laudans quendam cordatæ veracisq. linguæ dicit,

> Γλῶσσα δ' οὐκ ἔξω φρενῶν. *id eſt,*
> *Lingua vero non extra mentem.*

Euripidis dictum citatur a Platone in Theæteto, ἐὰν ἀποκρίνῃ ὅτι ἐστί, τὸ Εὐριπίδειόν τι ξυμβήσεται, ἡ μὲν γλῶττα ἀνέλεγκτος ἡμῖν ἔσται, ἡ δὲ φρὴν οὐκ ἀνέλεγκτος. *i. Si reſpōderis eſſe, eueniet nobis quiddā Euripideum, lingua nobis erit irredarguta, ceterum mens non erit irredarguta.*

Heri & nudiuſtertius.

Χθὲς καὶ πρώην, *id eſt, Heri & nudiuſtertius. Prouerbialis hyperbole, tempus admodum nuper actum ſignificans. Plutarchus in commentario De contentione ignis & aquæ,* ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις, ἐχθὲς φασὶ καὶ πρώην, ὑπὸ Προμηθέως, ὅσης πυρός, οὐκ ἄνευ ὕδατος ἦν. *id eſt, Atqui ignis vſus heri, ac modo, quod aiunt, ſub Prometheo, ignis vita, non citra aquam erat. Eſt ſubinde apud Lucianum, nominatim in libello De mercede ſeruientibus. Item Plato De legibus libro 3.* καὶ δ' ἄλλα ἄλλοις παμπόλλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. *id eſt, Quin & alia, quæ & aliis plurima, heri, vt ita loquar, ac nudiuſtertius acciderāt. Alibi legimus, nec tamen occurrit locus,* ὁ χθὲς καὶ πρώην ἑαυτῷ ποιήσας θεούς. *id eſt, qui heri, & nudiuſtertius ſibi deos inſtituit. Plato in Alcibiade ſecundo,* Οἶμαι δὲ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι ἔνιά γε χθιζά τε καὶ πρωιζὰ γεγενημένα. *id eſt, Arbitror autem tibi non inauditum eſſe, quædam & heri, & nudiuſtertius eſſe facta.*

Non pluet poſt noctem, qua ſus agreſtis pepererit.

PLVTARCHVS *in commentario De cauſſis naturalibus, verſum hunc ceu prouerbio iactatum citat,*

Μηκέτι νύκτα ὕειν, ἐπεὶ τέτοκεν ἀγρία σῦς. *id eſt,*

Non iam nocte pluet, ſus qua enitetur agreſtis.

Sues cicures ſæpius pariunt ac diuerſis temporibus. feræ non niſi ſemel, idq. iiſdem ferme diebus, nimirum ineunte æſtate. Vnde negant fore pluuiam, poſteaquã ſus agreſtis pepererit, nimirum exactis iam menſibus pluuiis. Per iocum vſurpari poterit, ſi dicamus, res fore tranquilliores, poſteaquam moroſus ac rixoſus quiſpiam animo ſuo morem geſſit.

Cum diis pugnare.

Θεομαχεῖν, *id eſt, Cum diis pugnare dicuntur, qui vel naturæ repugnant, uel aduerſus neceſſitatem reluctantur, Sumptum a gigantum fabula. M. Tullius in dialogo De ſenectute. Quid enim aliud gigantum more bellare cũ diis, niſi naturæ repugnare? Euripides in Bacchis*

Κοὐ θεομαχήσω, σῶν λόγων πεισθεὶς ὕπο. *id eſt,*

Cedam deis, parens tuis ſermonibus.

Fertur & huiuſmodi ſenarius inter ſententias prouerbiales,

Θεοῖς μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχῃ. *id eſt,*

Pugnare cum diis, cumq. fortuna graue eſt,

Celebratur & illud Homericum,

Οὐκ ἔστιν ἀνὴρ δαίμονι φωτὶ μάχεσθαι. *id eſt,*

Haud pugnare põt hominum cum numine quiſquã.

Id imitatus Pindarus,

Χρὴ δὲ πρὸς θεὸν οὐκ ἐρίζειν. *id eſt,*

Non conuenit cum deo contendere.

Dorica muſa.

Δωρικὴ μοῦσα, *id eſt, Dorica muſa: De munerum auidis. Ariſtophanes in Equitibus iocatur in Cleonem, quod nullam aliam muſicam diſcere potuerit quam Doricã, videlicet alludens ad notiſſimas harmoniarum ſpecies, Doricam, Lydiam, Phrygiam & Bœoticam. Ludit autem verbo perperam deprauato,* δωροδοκεῖ *pro* δωριστί, [illegible] *inquiens,* [illegible] *id eſt, Iſte diſcere haud poteſt, præterquam* δωροδοκεῖν. *Eſt autem Græcis* δωροδοκεῖν, *muneribus corrumpi, vt in gratiam alicuius dicas ſentẽtiam, id quod Pythagoras appellat* κυάμους ἐσθίειν, *id eſt, Fabas edere. Nam antiquitus fabis ſuffragia ferebantur. Itaq.* [illegible] *fabas edebant, qui quæſtum ex ea re facerent. Sic enim interpretatur is, quiſquis fuit, qui collegit hiſtorias, quas Gregorius Nazianzenus attigit. Quanquam exortus eſt nuper qui Pythagoræ fabas vertit in oua, quod inſit animantis initium:* [illegible] *autem dictum, quaſi* [illegible] *quem audiendũ putaremus, ſi uel vnum auctorculum veterem, vel argumentũ aliquod grauius adlegaſſet. Heſiodus item principes corrupte iudicantes,* δωροφάγους *appellat, id eſt, donivoros,*

Ne ſupra pedem calceus.

Μὴ ὑπὲρ τὸν πόδα τὸ ὑπόδημα, *id eſt, Ne vltra pedem calceus, id eſt, ne maiora viribus ſuſcipias. Aut ne magnificentius te geras, quam pro tua conditione. Lucianus in Imaginibus,* μηδὲ ὑπὲρ τὸν πόδα [illegible] *μα. id eſt, Neque maior pede ſit calceus. Rurſum in proxime ſequenti dialogo,* [illegible] *id eſt, Hæc tibi viſa ſunt immodica, & quam pro menſura pedis maiora. Rurſum in Gallo,* καὶ οὐχὶ κατὰ λόγον τοῦ ποδός. *id eſt, Et haudquaquam iuxta pedis rationem.*

Ne e quouis ligno Mercurius fiat.

Οὐκ ἐκ παντὸς ξύλου Ἑρμῆς γένοιτο, *id eſt, Non e quouis ligno Mercurius fingi poſſet, id eſt, Non omnium ingenia ſunt accommodata diſciplinis. Quidam enim, vt ait Fabius, rus ablegandi ſunt. Sumpta eſt allegoria a fabris, qui materiam deligunt. Quandoquidem ad alias res alias materias conuenire copioſe demõſtrat Theophraſtus libro De plantis quinto. Item Plinius libro 16. Quidam ſuperſtitioſius exquirũt materiam, vnde numen exſculpant. Et quanquam Priapus ille deus facilis & craſſus, haud grauatur ficulnus eſſe, nõ tamẽ idem liceat in Mercurio deo tam ingenioſo, totq. prædito artibus. Tametſi magis arridet, vt ad magicum Mercurij ſimulachrum referatur, quem non ex quauis materia, ſed certo ligno ſcalpebant, alioqui non futurum idoneum ad magicæ artis vſum. Vnde id quoque inter reliqua magici criminis argumenta obiectũ fuerat Apuleio, quod Mercurij ſigillum ſcalpendum curaſſet ligno buxi, quemadmodum oſtendit ipſe apologia Magiæ prima. Fortaſſis buxus ad id potiſſimum deligebatur, vel quod hominis pallorem præ ſe ferat, vel quod materies ſit omnium maxime æterna. Nam & aduerſus ignem quoque ferri rigorem obtinet. auctore Plinio. Apuleius in apologia Magiæ prima prouerbium refert ad auctorem Pythagoram: Non enim, inquit, ex omni ligno, vt Pythagoras dicebat, debet Mercurius exſcalpi. Finitimum eſt huic quod eſt apud Athenæum libro 5. Incertum autem vtrum Democharis an Cratetis dictum,* Ἐκ θύμβρας [illegible] *id eſt, Ex thymbra nemo queat efficere lanceam, neque e Socrate probum militem. Eſt autem thymbra oleris genus aut fruticis non diſſimile thymo aut ſatureiæ. Cuius meminit Plinius libro 19. cap. 8. condimentis aptum, vnde &* θυμβρεπίχειοι *dicuntur Græcis, qui acribus delectantur, quod dicetur & in eos quibus res ſunt aſperæ. Rurſus Athenæus in eodem libro,* [illegible] *id eſt, Sed neque e thymbra, quemadmodum inquit Demochares, lãcea, neque ex huiuſmodi ſermonibus vir bonus fit.*

Non ſum ex iſtis heroibus.

Οὐκ εἰμὶ τούτων τῶν ἡρώων. *i. Nõ ſum de numero iſtorum heroũ. i. nõ ſum ex eorũ numero, qui propenſiores ſunt ad lædendũ quã benemerẽdũ. A genijs ſumptũ, qui laceſſiti ſæpe perniciẽ adferunt, perraro iuuãt. Vnde qui ſe cõmodũ nõ noxã allaturos eſſe pollicebãtur, hoc utebãtur adagio. Zenodotus Menãdrũ citat ex Ephebis.*

Noui Simonem, & Simon me.

Οἶδα Σίμωνα καὶ Σίμων ἐμέ. *i. Noui Simonẽ, & me Simõ. De iis dicebatur qui pares eſſent. Zenodotus et Suidas ſcribit duos fuiſſe ductores, notæ vtriuſq; improbitatis, Simonẽ & Niconem. Simonem autem, quod vitiis antecelleret, alterius famã obſcuraſſe. Vnde prouerbio, Si-*

monem vnum nominant. Tradunt hos duos Telchines fuiſſe, qui inducta in terram aqua Stygia, Arnon ædificarint. Vocantur autem apud Græcos Telchines, mali genij, ſiue homines faſcinatores, & malefici. Strabo lib. 10. meminit Telchinum, aitq. nouem fuiſſe, qui e Rhodo Rheam ſint comitati in Cretam. τελχῖνας *aũt dictos volunt* παρὰ τὸ θέλγειν, *quod eſt obſcurare ſiue demulcere, quod homines illectos circũueniãt. Hinc et* τελχίνιος *ſiue* τελχινώδης, *dicunt, quidquid inſigniter eſt improbum: &* τελχινιάζειν, *pro contentioſe ac pervicaciter agere. Addit etymologus, omnes Cretenſes* τελχῖνας *dici: & ipſam Cretam dictam* τελχινίαν. *Adagium vſurpat Chryſoſtomus in Babyla,* ὦ δεξιᾶς τελχῖνος. *id eſt, O dextram Telchinis. Sic enim appellat nocentem dextram.*

Ne nimium callidum hoc ſit modo.

TERENTIVS *in Eunucho, Vide ne nimium callidum hoc ſit modo. Donatus prouerbium eſſe demonſtrat, quamquam anceps eſt lectio. Poteſt enim vtrunque legi, & calidum & callidum, vt prius illud ad feſtinatum conſilium, alterum ad nimis aſtutum referatur. Siquidem vtraque parum feliciter euenire ſolent, vel quæ nimium calent, id eſt, quæ præcipitantius inſtituuntur, vel quæ nimium audacibus aguntur dolis. Et ſicut auctore, apud Titum Liuium, Fabio Maximo, temeritas non ſolum ſtulta, verum etiam infelix plerumque eſt, ita verſutia nonnumquam ad ſummum diſcrimen adducit. Qui callidum legunt, reſpicere videntur ad id quod paulo ſuperius dixerat Chærea. Qui calidum legunt per vnicum l, & noſtra quidem ſententia rectius, Græcam figuram agnoſcunt. Quoniam* θερμὸν, *illi tum ſceleſtum, tum præceps & audax facinus vocant. Sic enim Penia in Pluto Ariſtophanica de ſenibus, qui rem nouam moliuntur, vt Pluto cæco reſtituant oculos,*

> Ὦ θερμὸν ἔργον κἀνόσιον καὶ παράνομον. *id eſt,*
> *Calidum o facinus & impium & nefarium.*

Interpres exponit, θερμὸν παράδοξον, τολμηρὸν, δεινότατον, *id eſt, inauditum, audax & precepi, ac temerarium. Item Sophocles in Antigone,*

> Θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις. *id eſt,*
> *In frigidis tibi mens calet negotiis.*

Obiurgatur Antigone, quod nimium auide cuperet ſepelire fratrem. Et Plutarchus Sympoſiacon Decade quinta, ſignificat ζωρότερον *quibuſdam ſignificare* τὸ θερμὸν, *vt Achilles apud Homerum, iubens Patroclum miſcere* ζωρότερον, *exegerit celeritatem miniſterij. Quemadmodum nos quoque, inquit, ſæpenumero iubemus miniſtris* θερμότερον ἅπτεσθαι τῆς διακονίας, *i. Calidius ac celerius adire miniſterium.*

Ne gladium tollas mulier.

Μὴ μάχαιραν αἴρε γύναι. *id eſt,*
Ne macharam tolle mulier.

Hemiſtichium eſt carminis trochaici. Ne ſuſcipias negotij molem, cum nequeas auxiliari. Virorum enim eſt ἀμυνέμεναι *καὶ μάχεσθαι, vt inquit Homerus. Poteſt & in hunc trahi ſenſum, ne ſpem oſtendas, quam præſtare non poſſis. Ne mineris, aut ne laceſſas inimicũ, cum laceſſitum non queas profligare. Brutus notat Ciceronem, quod Antonium concionibus ſuis irritaret, quem irritatum non potuerit comprimere, hoc eſt, gladium tolleret mulier.*

Nec ſibi, nec alijs vtilis.

QVI *prorſus inutiles ſunt, & fruges conſumere nati, ſchemate prouerbiali, nec ſibi, nec aliis vtiles dicuntur. M. Tullius in libris Officiorum, Quamobrem, vt ante dixi, contemnuntur ij qui nec ſibi, nec aliis proſunt, vt dicitur. In quibus nullus labor, nulla cura, nulla induſtria eſt. Sumptum eſt ex nobili illo carmine Heſiodi, ex opere quod inſcribitur* ἔργα καὶ ἡμέραι, *quod ſubinde citat Ariſtoteles:*

> Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει
> Φρασσάμενος, τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.
> Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
> Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
> Ἐν θυμῷ βάλληται, ὃ δ' αὖτ' ἀχρήιος ἀνήρ. *id eſt,*
> *Omnia qui per ſe ſapiat, longe optimus ille eſt,*
> *Multo ante expendens quæ nam ſint optima factu.*
> *Is tamen & frugi eſt, qui paret recta monenti.*
> *At qui nec per ſe ſapiat, neque mente reponat*
> *Ex aliis audita, vir vndique inutilis hic eſt.*

Horum carminum ſententiam T. Liuius ſane quam eleganter & commode reddidit. Sæpe ergo, inquit, audiui milites, eum primum eſſe virum, qui ipſe conſulat quid in rem ſit. Secundum eum qui bene monenti obediat. Qui nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eũ extremi ingenij eſſe. Huius generis haud paucos videas mortales, qui cũ ipſi ob mentis inopiam nequeãt diſpicere, quid facto ſit opus, dictu tamen mirum, quã ſint præfracti, quamq. non admittant alienum conſilium, videlicet aſinum illum Horatianum referentes, qui cum nec viam noſſet, nec duci pareret, in rupem præceps datus eſt. Heſiodi carmen Zenon, teſte Diogene, ſic inuertit.

> Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
> Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει. *id eſt,*
> *Optimus ille quidem, qui paret recta monenti.*
> *Rurſus at ille bonus, qui per ſeſe omnia nouit.*

Videlicet anteponens eum qui bene pareret, ei qui bene ſaperet. Huic enim intelligentiam duntaxat adeſſe, illi vero etiam vſum & exercitationem.

Neque compluitur, neque ſole aduritur.

Οὔθ' ὕεται, οὔτ' ἐκκαίεται, *i. Neque compluitur, neque ſole aduritur. De eo dici ſolitum, qui procul ab omni incõmoditate ſemotus, vitam ageret. Cui contrarium illud Horatianum,*   *Sudauit & alſit.*
Et pulueris & ſolis, & caleſtis aquæ patiens latus.
Negotiatores, milites, athletæ, nautæ, atq. id genus homines ſoli ferendo, & imbribus tolerãdis adſueſcãt oportet. Qui domi molliter viuit, ab his malis abeſt. Quamobrem in hominem delicatum, & ad labores ferendos inhabilem quadrabit, Ariſtophanes in Ranis Bacchi mollitiem notans.

> Καὶ μήτε θερμὴν, μήτ' ἄγαν ψυχρὰν σφόδρα. *id eſt,*
> *Nec æſtuoſam, nec nimis cedo frigidam.*

Refertur a Zenodoto prouerbium.

Simiarum pulcherrima deformis eſt.

Τῶν πιθήκων ὁ κάλλιστος αἰσχρός ἐστι, *id eſt, Simiarum pulcherrima*

pulcherrima deformis. Recte dicetur de his quæ ipſo genere ſunt vitioſa, neque prorſus conferenda cum vel extremis eorum quæ ſunt in honeſtorum ordine: veluti ſi quis dicat, lenonem integerrimum eſſe periurum, aut honeſtiſsimum hiſtrionem infamem, aut optimum Meuij carmen malum eſſe. Citatur a Platone, & ad Heraclitum auctorem refertur.

Quærens obſonium, veſtem perdidi.

Ζητῶν ὄψον θοἰμάτιον ἀπώλεσα, *id eſt, Obſonium dũ quæro, veſtem perdidi. Vbi res peſſime cadit, aut cum puſilla quædam captantes, maiora perdimus. Refertur a Suida, & ab alijs, nec indicant vnde ſit natum. Quanquam obſcurum non eſt, ab euentu profectum eſſe, quo fur quiſpiam, dum ſtudet cibum tollere, comprehenſus vix pallio quoque reiecto, effugit. Alluſit ad hoc prouerbium Ariſtophanes,*

Διὰ ταῦτα δὴ καὶ θοἰμάτιον ἀπώλεσας. *id eſt,*
Ob hac tibi veſtis quoque perijt inſuper.

Citius elephantum ſub ala celes.

LVCIANVS *in indoctum,* θᾶττον ἂν πέντε ἐλέφαντας ὑπὸ μάλης κρύψειας ἢ ἕνα κίναιδον. *i. Citius quinque elephantos ſub ala tegas, quam vnum cinædum. De iis qui diſsimulari nullo pacto poſſunt, quin notis aliquibus prodant animi morbum. Eſt autem figura prouerbialis in hyperbole, cui cognatũ illud apud M. Tullium ex Ennio, libro de Oratore 2. Flammam a ſapiente facilius in ore ardente opprimi, quam vt bona dicta teneat.*

Felix Corinthus, at ego ſim Teneates.

Εὐδαίμων ἡ Κόρινθος, ἐγὼ δ᾽ εἴην Τενεάτης. *id eſt,*
Fortunata Corinthus, at ipſe ſiem Teneates.

Tena vicus quidam haud procul a Corintho, nemoroſus & amœnus. Porro Corinthiorum opulentia inſignis fuit. Strabo libro octauo ſcribit, hunc verſum oraculo proditum fuiſſe cuidam Aſiano, conſulenti num præſtaret Corinthum demigrare. Vnde videtur, ſicut alia pleraque, in vulgi ſermonem abiiſſe, atque adeo refertur in catalogo Græcanicorum adagiorum. Tempeſtiuum fuerit hoc vti, quoties in contentione duorũ, non inficiabimur alterum per ſe præſtantius, verum alterum magis arridere placereq. animo noſtro. Veluti ſi quis dicat, equidem fateor iuris ſcientiam, & ad rẽ & ad famam comparandam magis idoneam quam ſit poetica, verum,

Εὐδαίμων ἡ Κόρινθος, ἐγὼ δ᾽ εἴην Τενεάτης.

Sit illud melius aut vtilius, hoc animo meo gratius. Strabo admonet, a quibuſdam pro Τενεάτης *perperam legi* Τεγεάτης. *Nam Tegea ciuitas eſt Arcadiæ.*

Aſinus in paleas.

Ὄνος εἰς ἄχυρα, *id eſt, Aſinus in paleas, ſubaudiẽdum incidit. Dici ſolitum, vbi cuipiam fortuna lautior præter ſpem obtigerit, aut nactus forte fuerit aliquis, quo vel præcipue gaudeat: veluti ſi quem oſtreorum auidum videas affatim veſcentem illis, non importune dixeris,* ὄνος εἰς ἄχυρα, *id eſt, Aſinus in paleas. In fragmentis ſecundi libri Dipnoſophiſtarum citatur hic ſenarius ex Philomenis Comœdiis,*

Ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων. *id eſt,*
Iam vadis aſinus in paleas tragematum.

Iucundius erit ſi longius transferas, puta, ſi quis cupiẽter legat poetam, quo peculiariter delectetur. Conueniet & in hunc vſum, vbi quis inſcitia rem cõtaminat, veluti ſi barbarus & illitteratus bonum auctorem malis commentariis inquinet. Gaudet enim aſinus volutatione, & omnia confundit hac laſciuia. Quod indicat Apuleius quoque, cum horti areolas omnes volutationibus corporis a ſe turbatas ſcribit. Adagium ab euẽtu natum eſſe nemo non videt.

Alia voce pſitacus, alia coturnix loquitur.

PROVERBIALI *ſchemate dixit Martialis in clanculariũ quendam poetam, qui corniculã Aeſopicam referens, ſuos ineptos verſiculos nomine Martialis in vulgus ſpargebat, ratus futurum, vt titulo decepti lectores, Martialis eſſe crederent.*

-Credis hoc Priſce,
Voce vt loquatur pſitacus coturnicis.

Conueniet in muſicos aut poetas longe diſpari ſtylo, lõgeq. diſsimili facultate. Pſitacus inter aues proxime voces humanas exprimit. Coturnices pugnaces magis quam loquaces. Vnde Ouidius in Epitaphio pſitaci,

Ecce coturnices inter ſua prælia viuunt.

Caluus comatus.

CALVVS *comatus apud eundem Martialem, haud dubie figura prouerbiali.*

Caluo turpius eſt nihil comato.
Rurſus idem,
Caluus cum fueris, eris comatus.

Apte dicetur in eũ qui veris bonis nudus, adſcititijs ſe vẽditat. Veluti ſi quis indoctus aliena pro ſuis ederet: aut ſi quis diſsimulet eſſe ſe quod eſt, veluti ſi ſenex aſſuto galericulo, aut tinctis capillis affectet videri iuuenis: ſi deformis, adhibito fuco velit haberi formoſa.

Primum Aegina pueros optimos alit.

Τὰ πρῶτ᾽ ἀρίστους παῖδας Αἴγιν᾽ ἐκτρέφει. *id eſt,*
Aegina primitus optimos pueros alit.

De re quapiam quæ melioribus initijs cœpta, paullatim ad deterius delabitur, vt pleraq. mortalium faciunt. Exortum adagium ob Achillem, Patroclum, Aiacem, Neoptolemum, quod hi virtute præcelluerint, cum eſſent Aeginetæ. Concinit his Strabo lib. 8. oſtendens ex hac inſula profectum Aeacum cum ſua poſteritate. Nam Stephanus inſulæ nomen inditum putat ab Aegina Aeaci matre. Eandem aliquando maris imperiũ tenuiſſe, quæ ne cum Athenienſibus quidem in Nauali ad Salaminem prælio de principatu certare dubitauerit, cum Perſæ Græciam inuaderent. Huius meminit etiam Homerus. Eſt autem Cycladum nobiliſsima, quæ diu dicta fuit Oenone, vt indicat idem Strabo & Stephanus. Ob laborum autem tolerantiam & induſtriam frugalitatemq. dicti ſunt Aeginetæ Myrmidones: cum enim haberent terram ſuperne lapidoſam, inferne frumentis idoneam, fodientes in cauernis habitare viſi ſunt formicarum more, & adſportãdis lapidibus quodammodo eius animantis induſtriam repræſentare. Deinde labente morum integritate, male cœperunt audire Aeginetæ, id quod prouerbiis aliquot teſta-

rum eſt, quorum eſt illud, Aeginenſes neq. tertij neq. quarti, vt dictum eſt in prouerbio de Megarenſibus. Non diſſimile illi, Quondam fuerunt ſtrenui Mileſij.

Irriſibilis lapis.

Ἀγέλαστος πέτρα, *id eſt, Irriſibile ſaxum. De re vehementer acerba triſtiq.. Oſtendebatur olim ſaxum quoddã in Attica, in quo ferebatur conſediſſe Ceres, cum relicto cælo, ſuccenſis facibus, Proſerpinam a Plutone raptam quæreret. Porro cum Eleuſinem perueniſſet, ibi triſtis in ſaxo quodam inſedit, quod ob eam ipſam cauſſam* ἀγέλαστον *appellabant. Auctor Zenodotus. Quadrabit in ſeueros ac tetricos, quosq. vocant* ἀγελάστους, *quorum in numero Socratem ponit Plinius, Periclem Ariſtidem. Neq. perperam accõmodabitur ad rem magnopere moleſtam.*

Agamemnonis hoſtia.

Ἀγαμέμνονος θυσία, *id eſt, Agamemnonis victima. Quondam in duros & perſuaſu difficiles dicebatur. Inde natum, quod Agamemnone rem diuinam in Troia facturo, bos effugerit, vixq. multo negotio comprehenſus, reductus eſt. tantum Zenodotus. Quadrabit etiam in eos, qui nolentes & adacti quippiam agunt. Olim in ſacris ſpectabatur, vt hoſtia lenis ac volens adſtaret. Quod ſi refracto fune profugiſſet, infauſtum omen habebatur Nobis videtur et huc poſſe referri, quod Agamemnon in Aulide filiam Iphigeniam ſacrificauit, ſed admodum inuitus. Recenſetur a Zenodoto.*

Mactata hoſtia lenior.

MACTATA *hoſtia lenior, prouerbiali figura dixit Horatius in Odis,*

Mactata veniet lenior hoſtia.

De ſpontaneis ac manſuetis. Sumptum eſt a ſacrificiis, in quibus explorabatur hoſtia ducto per frontem cultro, idq. mactare vocabant. Unde qui ſpectata ſunt virtute, eos mactos virtute vocant.

Exiguum malum, ingens bonum.

Μικρὸν κακὸν μέγ' ἀγαθόν, *id eſt, Puſillum malum, ingens bonum. Admonet adagium, ex paullulo incommodi, laboreq. exiguo, ſumma maximaq. commoda colligi. Refertur a Diogeniano. Nõ diſcrepat hinc Auſonij ſententia, quam commemorat Aul. Gellius lib. 16. ca. 1.* ἄν τι πράξῃς καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἄν τι πράξῃς αἰσχρὸν μετὰ ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. *i. Si quid feceris honeſtum cũ labore, labor abit, honeſtum manet. Si quid feceris turpe cum voluptate, voluptas abit, turpitudo manet. Eãdem ſententiam Cato, minus quidem modulate, minusq. rotunde, ſed tamen fideliter extulit ad hunc modum: Cogitate cum animis veſtris ſi quid per laborem recte feceritis, labor ille a vobis cito recedet, beneſactum a vobis, dũ viuetis, non abſcedet. Sed ſi qua per voluptatem nequiter feceritis, voluptas cito abibit, nequiter factum illud apud vos ſemper manebit.*

Attici Eleuſinia.

Ἀττικοὶ Ἐλευσίνια, *id eſt, Attici Eleuſinia, ſubaudiendum* καθ' ἑαυτούς, *id eſt, inter ſeſe. Dorię apud Zenodotum, ait paræmiam vſurpari ſolitam, ſi quando cõueniſſent inter ſeſe aliqui ſecreto de re quapiam arcana tractantes. Ducta metaphora a myſteriis ſacrorum Eleuſiniorum, quæ in honorem Cereris agebãtur apud Eleuſim, ſumma religione, myſticisq. ceremonijs, a quibus arcebantur prophani. Capitale autem erat ex his myſterijs quidquam in vulgus efferre: cuiuſmodi videntur fuiſſe apud Romanos ſacra Bonæ deæ, quam eandem C. Baſſus apud Lactantium Fatuam appellatam tradidit. Nam hæc & noctu & in operto fiebant, & excluſis maribus:*

Hermionis vice.

Ἀνθ' Ἑρμιόνης, *id eſt, Hermionis vice, addendum ex vſu ſententiæ verbum, quod eam expleat, puta fuero tibi, aut mea domus, aut hæc vrbs erit vobis, aut aliud ſimile quippiam. Valet autem perinde quaſi dicas, loco aſyli tibi fuero, vel inſtar aræ, quæ te tutum reddat. Eſt Hermione templum in Peloponeſo ſacrum Cereri ac Proſerpinæ, ad quod qui confugerint, tuti ſunt propter loci religionem. Zenodotus Ariſtophanem citat in Babylonijs, qui huius adagij fecerit mentionem. Effertur bifariam ea vox;* ἑρμιὼν, καὶ ἑρμιόνη, ὡς ἀπὸ τοῦ κώλωνος κολώνη. *auctor Stephanus.*

Antronius aſinus.

Ἀντρώνιος ὄνος, *id eſt, Antronius aſinus olim dicebatur, quĩ deformi prægrandiq. mole corporis eſſet, ceterũ ingenio ſtupido bardoq.. Antron autem ciuitas erat Theſſaliæ, nomen inde ſortita, quod cauernis & ſpecubus abundaret. Illic aiunt aſinos inſigni magnitudine quondam fuiſſe, vnde prouerbium increbruit. Auctores Stephanus & Suidas. Attingit prouerbium & Homeri Scholiaſtes in Iliados λ. Extat & hodie iocus vulgaris in homines magno corpore, quaſi u parum ſapiant. Quaſiq. natura ſic paria facere gaudeat, vt quod corporis addiderit moli, detrahat ingenio Traditur a nonnullis, apud Antronios ingentes reperiri molares lapides, quorum qui ſubſternuntur, ob ſegnitiem & quietem* ὄνους *vocant Græci. Lapidem autem vocamus ſtupidum & amentem.*

Ventorum ſtationes.

Ἀνέμων στάσεις, *id eſt, Ventorum ſtationes. De rebus multo vſu obſeruatis, perſpectisq.. Apparet paræmiam integre ſic eſſe pronunciandam,* ἀνέμων στάσεις γινώσκουσιν οἱ ἐγχώριοι, *id eſt, Ventorum ſtationes norunt indigenæ. Sunt enim pleriſq. regionibus ſui quidam venti, quorum naturam optime norunt incolæ regionis illis obnoxiæ: qualis eſt Athenienſibus Scyron, paullum ab Argeſte deflexus, reliquæ Græciæ ignotus: Narbonenſi Galliæ Circius, a turbine et vertigine ſic appellatus: ſiue Cercius, vt vocat Cato, ventus apud illos clariſſimus, nec vlli violentia inferior. Idem non modo in reliquis cæli partibus ignotus, ſed ne Viennam quidem eiuſdem prouinciæ vrbem attingens. At Auſter in Aegyptum non penetrat, vt auctor eſt apud Plinium Fabianus. Iapyx Apulis eſt familiaris, & Atabulus Apuliæ certis montibus notus ac peſtilens, vnde et vocabulum inditum. Sunt & alij permulti cuiuſq. regionis indigenæ, vt apud Gellium teſtatur Fauorinus. Ad hæc eſt nonnullis alia aliis regionibus vis ac natura.*

Nam

Nam vt teſtatur in Problematis Ariſtoteles, Helleſpontias, qui idem Scyron vocatur, Attica terra, inſulisq. vicinis imbrem adfert: Aquilo Helleſponto ac Cyrenæ, Auſter Lesbo. Atq. hic cum apud alios ſit tepidus et pluuius, Africæ frigidus eſt ac ſerenus, vbi rurſus Aquilo pluuius, auctore Plinio. Eteſiæ, quæ & ſtatis anni temporibus oriuntur, & certis horis diei ſpirant & conquieſcūt, in Hiſpania & Aſia flant ab oriēte, in Ponto ab aquilone, in reliquis mundi partibus a meridie. Suidas hæc verba refert, incertum vnde ſumpta, ἐγχώριοι γὰρ οὐ μόνον τὰς τῶν ἀνέμων στάσεις κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐγχωρίων ἀνθρώπων ἤθη κάλλιστα γινώσκουσιν. hoc eſt, Indigenæ enim, non ſolum ventorum ſtationes, iuxta prouerbiū, verum etiā indigenarum hominum mores pulcherrime norunt. Licebit in hunc vſum trahere, vt dicas, ſua cuiq. gentis ingenium eſſe cognitum ſuos cuiq. familiares eſſe notiſſimos, ſuam cuiq. vxorem maxime eſſe cognitam, ſuā cuiq. notam artem, in qua ſit quam diutiſſime verſatus.

Venti campus.

Ἀνέμου πεδίον, *id eſt, Venti campus. In hominem inſtabilē, leuem, et inconſtantem dicebatur. Refertur a Diogeniano. Nam in planicie venti liberius huc atq. illuc diuagantur, nullo coerciti obſtaculo. Et Homerus ſubinde vana vocat* ἀνεμώλια*: Et* ὑπηνέμια *dicuntur, quæ ſolida non ſunt, ſed ſubuentanea. Denuq. inſtabiles ventoſos dicimus. Horatius,*

Romæ Tibur amo ventoſus Tibure Romam.

Idem.

Non ego ventoſæ venor ſuffragia plebis.

Poſtremo domum vndiq. perſlabilem, non illepide dixeris ἀνέμων πεδίον. *Pindarus Olympiorum hymno 2. varias rerum humanarum vices eleganter expreſſit,*

Ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι
Εὐθυμιᾶν τε μετὰ καὶ
Πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν.

Nunc alij, nunc alij fluxus, & cum tranquillitate & cum laboribus in homines venere. Hoc tranſlatum videri poteſt & ab æſtuariis maris reciprocationibus. Ceterum in Encomio ſeptimo ſententiam eandem extulit metaphora ſumpta a ventis, qui non ſemper ſpirant iidem.

Ἐν δὲ μιᾷ μοίρᾳ χρόνου
Ἄλλοτ' ἀλλοῖαι διαιθύσσοισιν αὖραι.

In vna parte temporis nunc hæ, nunc aliæ diſcurrunt auræ. Rurſus hymno 12. idem effert metaphora ſumpta a teſſeris:

Πολλὰ δ' ἀνθρώποις παρὰ γνώμαν ἔπεσεν,
Ἔμπαλιν μὲν τέρψιος, οἱ δ' ἀνιαραῖς
Ἀντικύρσαντες ζάλαις,
Ἐσλὸν βαθὺ πήματος χρόνῳ.

Vbi cerui abiiciunt cornua.

Ὅπου αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσιν, *i. Vbi cerui cornua abiiciunt. Hoc adagio ſignificabant velut* αἰνιγματικῶς, *quempiā in negotio difficili verſari. Siquidem cerui cornua depoſituri ſecedunt in loca aſpera atq. inacceſſa. Conueniet & in eos qui a communi hominum cōuictu ſubducunt ſeſe, Timonem illum Athenienſem ob id ipſum* μισάνθρωπον *appellatum, imitantes. Quadrabit item vbi locum vehementer abditum abſtruſumq. ſignificabimus. Poſtremo quod innuemus nuſquam inueniri, illic eſſe dicemus, vbi cerui cornua abiiciunt, vt quemadmodum ad Græcas calēdas de tempore, itidem hoc de loco dicatur. Veluti ſi quis dicat ad hūc modum, Vbi geſtum eſt illud præclarum facinus, quod iactas? Illic opinor,* ὅπου αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσιν. *Plinius libro 8. capite 32. de ceruis cornua mutantibus ſcribit in hunc modum: Cornua mares habent, ſoliq. animalium omnibus annis, ſtato veris tempore amittunt. Ideo ſub ipſam diem quam maxime inuia petunt. Latent amiſſis, velut inermes, ſed & ipſi bono ſuo inuidentes. Dextrum cornu negant inueniri, ceu medicamento aliquo præditum. Idq. mirabilius fatendum eſt, cum & in viuariis mutent omnibus annis: defodi ab iis putant. Hactenus ille. Meminit huiuſce prouerbij & Ariſtoteles libro De natura animantiū 9. cuius verba non pigebit adſcribere.* ἔτι δὲ ὁ ἄρρην ὅταν πιανθῇ, γίνεται δὲ σφόδρα πίων, ἐν ὀπώρᾳ οὐδαμοῦ ποιεῖ ἑαυτὸν φανερὸν, ἀλλ' ἐκτοπίζει ὡς διὰ τὴν παχύτητα εὐάλωτος ὤν. ἀποβάλλουσι δὲ καὶ τὰ κέρατα ἐν τόποις χαλεποῖς καὶ δυσεξευρέτοις. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία γέγονεν, οὗ αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσι. ὥσπερ γὰρ ὅπλα ἀποβεβληκυῖαι, φυλάττονται ὁρᾶσθαι. λέγεται δὲ ὡς τὸ ἀριστερὸν κέρας, οὐδείς πω ἑώρακεν, ἀποκρύπτειν γὰρ αὐτὸ, ὡς ἔχον τινὰ φαρμακείαν. *id eſt, Præterea mas poſteaquam pinguerit, pingueſcit autem admodum, idq. autumno, nequaquam ſeſe conſpiciendum præbet. Verum ſecedit e medio, quippe qui propter corpulentiam, tum facile capi poſſit. Ad hæc abiiciunt & cornua locis aſperis, inuentuq. difficillimis. Vnde prouerbium etiam natum eſt, Vbi cerui abiiciunt cornua. Nā vt iam armis ſuis exuti, cauent ne conſpiciantur. Aiūt ſiniſtrum cornu a nemine adhuc viſum eſſe. Abdere enim illud ceruos, tanquam remedium aliquod in ſe habeat. Quanquam Plutarchus in commentario De Pythiis oraculis oratione proſa redditis, oſtendit hoc oraculum editum fuiſſe de Procle tyranno, vt illi fugere ac migrare liceret eo vbi cerui cornu abiiciunt, ſignificante deo vt defoderetur, & e medio prorſus tolleretur. Idem meminit adagij Sympoſiacon decade 7. problemate 2.*

Verberare lapidem.

PLANESIVM *meretrix apud Plautum amatorem admonens, ne ſeruum, qui iam ad plagas obduruerat occalluerat q. pulſet, manui potius quam illi nociturus. Noli, inquit, amabo verberare lapidem, ne lædas manum. Apte dicetur, vbi quis obiurgat incaſtigabilem, aut docet indocilem, aut inanem operā ſumit in re quacunq.*

Vorare hamum.

NEQVE *minus elegans illud in Curculione, Meus eſt, hamum vorat. De lenone, cui fraus intendebatur, epiſtolam qua decipiendus erat, lecturiente. Lucianus,* καταπέπωκε τὸ ἄγκιστρον. *Item apud Horatium in Epiſtolis,*

Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum.

Idem Plautus in Bacchidibus eandem ſententiā ſimili

extulit metaphora, Nunc ab trãſenna hic turdus lumbricum petit. Alterum a piſcantibus, alterum ab aucupio ductum eſt. Nos item in epigrammate quodam ad hanc paræmiam ſic adluſimus,

Non ſtulti vſq. adeo ſimus futuri, vt
Guſtatum toties voremus hamum,
Vnco plus ſemel ære ſauciati.
Vel ſero ſapiemus, & nocentem
Tandem carpere deſinemus eſcam.

Vulcanus tibi uaticinatus eſt.

Ἀφθὰς σοι μεμάντευται, *id eſt, Vulcanus tibi vaticinatus eſt. Refertur a Suida, dictum eſt vbi quis crederet ſe rem habere certam, uelut ex oraculo auditam.* φθὰς *apud Memphiticos Vulcanus dicitur, unde litterula acceſſione* ἀφθὰς, *uelut* στάχυς ἀστάχυς.

Cantilenam eandem canis.

Τὸ αὐτὸ ᾄδεις ᾆσμα, *id eſt, Cantilenam eandem canis. De eo qui moleſtus eſt ſæpius eadem inculcans. Nihil.n. odioſius, quam quod ſemper idem eſt. Dorio leno in Phormione Terentiana, Cantilenam eandem canis. et, Mirabar ſi quid adferres noui. Familiare poetis eſt, nũtium, cantilenam appellare. Euripides in Ione.*

Τίς αὕτη μοῦσα χ᾽ ὁ φόβος τίνων πέρι; *id eſt,*
Quæ cantio hæc, quibus ue de rebus metus?
Idem in Hecuba,
Ἥξει τι μέλος γοερὸν γοεραῖς. *id eſt,*
Aliqua accedet cantio triſtis triſtibus.

Sumptum eſt a cantoribus, qui ſi quando diutius eandem occinant cantionem, tædium adferunt auribus. Proinde periti ſubinde uariant carminis genus, quo ſatietatem deuitent.

Caligare in ſole.

APVD *Quintilianum legitur, ut eleganter, ita & prouerbialiter dictum, Caligare in ſole, pro eo quod eſt, in re clariſſima cæcutire: idq. ſolet accidere uitioſis oculis, qui nihil uident in luce quam maxime perſpicua, uidelicet ſenſum debilem obruente ui ſplendoris. Idem euenit noctuis & luſcioſis. Nam iis lumen pro tenebris eſt. Nõ inuenuſte torquebitur in iſtos, qui uelut obſcurum cauſantur, quidquid eruditum fuerit. Quibus tenebricoſa eſt uel Ciceronis oratio. Noctẽ enim in oculis circumferunt. Quemadmodum apud Senecam Portius dicebat, quendam ſpinas in pedibus habere, cum ſe per ſpinas ingredi quereretur, uidelicet ingenij uitiũ in argumentum conferens. At pedes, inquit, tui ſpinas habent, non locus. Iidem iſti noctem qua ſe prędicant offendi in bonis auctoribus, in oculis ſecum adferunt, non in libris reperiunt.*

Bos aduerſus ſeipſum puluerem mouet.

Βοῦς ἐφ᾽ ἑαυτῷ κονίει, *id eſt, Bos aduerſus ſeipſum puluerem mouet, ſiue feſtinat. Vbi quis ad ſuum ipſius malũ uolens lubensq. ducitur. Nam boues ut ſunt manſueti, facile ſe præbent uinciendos, neq. grauatim obtemperant iugo.* κονίειν *enim Græcis ſignificat feſtinandi ſtudio ciere puluerem. Quidam accommodant in eos qui prudentes ac ſcientes ſemet in præuiſum periculum iniiciunt, bouis in morem, qui ſibi patitur iniici uincula, quibus ad cędem ducatur. Refertur a Zenodoto.*

Tragicus rex.

Τραγικὸς βασιλεύς, *id eſt, Tragicus rex, dici poteſt, uel faſtuoſus turgidus, vel qui nomine duntaxat rex ſit, ceterum viribus parum polleat, quemadmodum Gallico prouerbio chartaceum regẽ appellant* τ αἰτονρέχτηρξ, *ceu titulo regem verius quam opibus aut ditione. Dionyſius Pheræum, quod decem menſes potitus imperio mox vita deceſſerit,* τραγικὸν βασιλέα *dixit. Nam in tragœdiis tantiſper durat imperium, dum fabula peragatur. Tum depoſita perſona, qui paullo ante fuerat Agamemnon, aut etiam Iupiter, treſſis homuncio diſcedit domum.*

Contra retiarum ferula.

MARTIALIS *in epiſtolari quadam præfatione, Deniq. videas, an te delectet contra retiarium ferula: id eſt, an id faciendum tibi putes, quod nemo non damnet atq. exibilet. Domitius Calderinus interpres admonet ſubeſſe prouerbium, dici ſolitum in eos, qui infirmo prę ſidio contra maxime inſtructum pugnarent. Quamquã idem paullo poſt alio dilabitur, nempe huc, gladiatores olim ſi minus placuiſſent, ferula cæſos eici ſolere. Huic finitimum eſt illud Gellianum libro Noctium primo, capite 2. An non contra iſtum baculum moueas? bene homo, quid mecum tibi? Itaq. ferulam aut baculum mouere contra quempiam, eſt refragari & inſolentius repellere ſententiam. Eſt autem ferula ligni gęnus, quo quõdam pueri cædebantur, atq. item milites, ſi quid contra diſciplinam facere videretur. Opinantur idem factitare ſolere in ludis gladiatoriis huiuſmodi certaminibus præfectos.*

Mulier imperator, & mulier miles.

Γυνὴ στρατηγεῖ, καὶ γυνὴ στρατεύεται. *id eſt,*
Et femina dux eſt, femina æque miles eſt,

Senarius eſt prouerbialis, quoties totũ negotium ignauis commiſſum eſt, cumq & ij qui præſunt, & ij qui parent, pariter ſunt formidoloſi. Apud Athenæũ lib. 3. citatur Alexis in fabula, cui titulus γυναικοκρατία. *Natura feminam in hoc finxit, non vt imperet, ſed vt pareat, vel Græco verſiculo teſte,*

Γυναικὶ δ᾽ ἄρχειν οὐ δίδωσιν ἡ φύσις. *id eſt,*
Natura non dedit imperare feminis,

Etenim quod in homine ratio & affectus, id in vita uir & mulier, ac iuxta Moyſen, demiurgus ille feminã viro ſubiecit. Tametſi Plato non omnino arcet mulierum genus ab adminiſtranda Repub. ſi qua modo reperiatur idonea. Tacite videtur huc adluſiſſe Aeſchines contra Timarchum, ὥσπερ ἰδὼν τὴν οἰκίαν πλουσίαν καὶ οὐκ οἰκονομουμένην, ἐν ᾗ μὲν γυνὴ μέγα φρονοῦσα καὶ νοῦν οὐκ ἔχουσα. *id eſt, Cum vidiſſet domum opulentam, maleq gubernatam, cuius dux erat mulier ſuperba et excors. Iucundior erit ſententia, quoties longius deflectetur, veluti ſi quis auctorem ac præcipuum peripateticæ philoſophię ducem appellet Tartaretum. Ita Vergilius,*

Tanti dux femina facti.

Sic Galenus alicubi Ariſtotelem appellat τὸν λόγου πατέρα, *quod ab ipſo profecta eſſet ſententia.*

Trutina iuſtius.

Δικαιότερος τρυτάνης, *i. Iuſtius trutina. Doricũ prouerbium*

de

de ijs qui inſigni incorruptaq. ſunt æquitate. Dores.n. τὰν τρυτάναν, id eſt, Trutinam, πλάστιγγα vocant. Eſt autem id libræ genus, quo vel minutiſſimum põderis momentum ſentitur dignoſciturque. Latini quoq. exactã æqualitatem æquilibrium appellant. Vnde & æqua lãce fieri dicitur, quod pari iure fit citra perſonarum reſpectum. Ita Modeſtinus Pandect. lib. 42. titulo de re iudicata. Quod & in perſona mulieris æqua lance ſeruari, æquitatis ſuggerit ratio. Itẽ Iuſtinianus Cod. 5. titulo de naturalibus liberis. Quapropter ſancimus in huiuſmodi caſibus omnes liberos ſiue ante dotalia inſtrumenta edita ſunt, ſiue poſtea, vna eademq. lance trutinari. Adſimili figura dixit Nicharchus in Epigrammate:

Τρυτάνης δ' ὀρθότερος κανόνος. id eſt,
Rectior eſt factus regula quam vlla fiet.

Sterilior Agrippo.

Ἀκαρπότερος Ἀγριππου, *id eſt, Sterilior Agrippo. Laconicũ adagium eſt, de iis qui extremæ ſunt paupertatis neq. quidquam facultatum poſſident. Quadrat & in ignauos, nulliusq. induſtriæ homines. Lacones oleam ſylueſtrem agrippum vocant. Tantum Zenodotus & Suidas.*

Iouis ſuffragium.

Διὸς ψῆφος, *i. Iouis ſuffragium dicebatur ſacrum & inuiolatum. Vnde ſententiam eius cuius ſit velut refragabilis auctoritas, Iouis ſuffragium recte dixeris. Aut per ironiam, vbi quis arrogantius de re quapiam pronunciat, ſuamq. opinionem pro lege atq. oraculo poſtulat accipi, ſubiicietur* Διὸς ψῆφος. *Aiunt enim locũ, in quo Neptunus & Minerua iudicium peregerunt, vtrius nomine auſpicijsq. ciuitas Athenienſium inſtitueretur, Iouis ſuffragium appellatum fuiſſe. Suidas Cratinum citat ex Archilochijs,*

Ἔνθα Διὸς μεγάλου θῶκοι πεσσοί τε καλεῦνται. id eſt,
Magni vbi dicuntur tali, ſedesq. Tonantis.

Nam & talis olim ferebantur ſuffragia, nimirum a ſortientibus.

In neruum ire.

IN *neruum ire, Donatus, aut quiſquis is fuit interpres Phormionis Terentianæ, demonſtrat eſſe prouerbiũ, pro eo quod eſt decipere. Sumpta a ſagittariis metaphora, quibus illud euenit interdum, vt dum nimium tendunt arcum, rumpant, aut ſibi neruum aliquem fatigent, vt cõſine ſit illi, de quo dictũ eſt alias,* ἀπορρήξεις τὸ καλώδιον πάνυ τεινόμενον. *Dictum eſt autem, in neruũ ibit, pro eo quod eſt, in vincula ibit. Antiquitus enim qui ſoluendo non eſſent, vincti tradebantur creditoribus, donec opera cõpenſarent creditam ſummã. Veretur enim adoleſcens amãs, vbi eum in locum traheretur Phormio, vt aut puellam domum ducere cogeretur ex pacto, aut certe pecuniam acceptam renumerare, ni faciat vinciendus, & iuxta leges corpore luiturus, quod ære non poſſet, ſibi magis conſulturum illum, vt vel prodat omne commentum, vel vere mulierem abducat. Porro coniicere in neruum, & eximere e neruo, pro eo quod ob æs alienum vinctos abducere. Sed verba Terentij ſubſcribemus: At enim non ducet, noui. Ceterum cum argentum repetent, noſtra cauſſa ſcilicet in neruum potius ibit.*

Ipſe ſemet canit.

Αὐτὸς αὑτὸν αὐλεῖ, *id eſt, Ipſe ſuimet tibicen eſt, hoc eſt, ipſe cuiuſmodi ſit, factis ipſis declarat. Tibicines enim olim laudes fortium virorum decantabant. Proinde qui recte geſtis ſibi ſatis magnam gloriam comparat, quorſum huic neceſſium eſt conducere buccinatorem laudũ ſuarum? Adagium in vtramlibet partem poterit applicari, bonam vel malam. Nihil huic opus tibicine, qui ſuis egregie geſtis ſat illuſtris eſt. Aut, Nihil opus huius vitam inſectari, ſatis per ſe fœdam atq. infamẽ. Conueniet & in illos qui ſemetipſos laudant, qui mos eſt gallis gallinaceis, etiam cum e pugna ſe proripuerint. Plato in Theæteta,* Φαινόμεθά μοι ἀλεκτρυόνος ἀγεννοῦς δίκην, πρὶν νενικηκέναι, ἀποπηδήσαντες ἀπὸ τοῦ λόγου ᾄδειν, *id eſt, Videmur mihi ignaui galli in morẽ, cum ante victoriam a ſermone reſilierimus canere.*

Ipſe dixit.

Αὐτὸς ἔφα, *id eſt, Ipſe dixit. Quoties tantam eſſe cuiuſpiã auctoritatem ſignificamus, vt ea vel citra rationẽ ad quiduis credendum ſufficiat. Adagium autem a Pythagora natum, qui quo plus venerationis & auctoritatis ſibi ſuisq. conciliaret, in diſſertationibus dicere ſolitus eſt,* αὐτὸς ἔφα, *id eſt, Ipſe dixit: perinde quaſi nõ ſua referret, ſed ab oraculo quopiam accepta. Ea uox deinde in vulgarem abiit ſermonem. Huiuſmodi ferme Suidas. Diogenes Laertius indicat hoc dictũ a Pythagora Zacynthio manaſſe. Quanquam M. Tullius libro De natura deorum primo, ſecus rem narrat. Nõ enim, inquit, tam auctores in diſputando quam rationis momenta quærenda ſunt, Quin etiam obeſt plerũq. iis qui diſcere volunt, auctoritas eorum qui ſe docere profitẽtur. Deſinunt enim ſuum iudicium adhibere, id habent ratum, quod ab eo quem probant, iudicatum vident. Nec uero probatur id quod de Pythagoreis accepim⁹, quos ferunt, ſi quid adfirmarent in diſputando, cum ex his quæreretur, quare ita eſſet, reſpondere ſolitos, Ipſe dixit. Ipſe autem erat Pythagoras. Tantum opinio præiudicata poterat, vt etiam ſine ratione valeret auctoritas. Quintilianus in Inſtitutionibus, Nam & iudices, inquit, audiunt præſumentem partes ſuas, nec hoc oratori contingere inter aduerſarios, quod Pythagoræ inter diſcipulos contigit, poteſt, Ipſe dixit. Sed iſtud magis, minus ve vitioſum eſt, pro perſonis dicentium. Adluſit horſum & Ariſtophanes,* ἐν νεφέλαις,

Φέρ' ἴδω τίς γὰρ οὗτος, ὁ ἐπὶ τῆς κρεμάθρας ἀνήρ;
Αὐτός. τίς αὐτός; Σωκράτης. τίς Σωκράτης;
Ἴθ' αὐτὸς ἀνακάλεσον αὐτὸν μοι μέγα.
Αὐτὸς μὲν οὖν σὺ κάλεσον, οὐ γάρ μοι σχολή. id eſt,
Dic age quis eſt iſte cremathræ inſidens homo?
Ipſe eſt. quis ipſe? Socrates. quis Socrates?
Abi ipſus ipſum voce magna mihi voca.
Quin ipſe magis accerſe, non mi eſt otium.

Quod autem dixit, ὁ ἐπὶ κρεμάθρας, *vt hoc obiter indicem. riſus cauſſa nouatum eſt, cum Socratem intelligi vellet, animo ſuſpenſo nubes ſuſpicientem. Nam cremathra uaſculum eſt penſile, in quo obſoniorum, reliquiæ conſueuerunt reponi. Dicitur autem bifariam, ſimpliciter aliquoties, ſed frequentius per ironiam, veluti ſi quis Ariſtotelem ceu oraculum citanti dicat,* αὐτὸς ἔφα, *rationem dicti flagitans, neq. cõtentus ſim-*

plici

plici ſcriptoris auctoritate. Conueniet etiam, quoties ſententiæ vel inuidiam, vel defenſionem a nobis ad ipſum auctorem reiicimus. Iuuenalis,

Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione uoluntas.

Melius Horatius,

Nullius addictus iurare in uerba magiſtri.

Illud admonendũ videtur, αὐτὸς ἔφα, *in hac parœmia perinde ualere, quaſi dicas, dominus dixit, ut Pythagoras ab Aegyptiorum uatibus uideatur didiciſſe figuram hanc prophetis ſamiliarem. Ariſtophanes in Ranis,*

Φράσον ταῖς ὀρχηστρίσιν, ὅτι αὐτὸς εἰσέρχομαι. *id eſt,*

Dic ſaltatricibus meipſum aduenire.

Hoc eſt, herum, quod is quodammodo & ſamulis miſſis aduenire uideatur. Huc pertinent quæ uobis antea dicta ſunt prouerbio, Infixo aculeo. Sic Auguſtinus alicubi recenſens opinionem Manichæi, Hæc, inquit, Manichæus dixit, atque abiit: notans illum, quod ſat haberet dixiſſe, cum docendum eſſet quod dixerat. Galenus itẽ libro περὶ φυσικῶν δυνάμεων *primo:* ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰπών, ἐξαίφνης ἀπιὼν ᾤχετο σαφεῖ σχήματι [illegible] ἀποπηδήσας ἀπαλλαγῆναι ἡμᾶς, ὡς μηδὲ πιθανῶς τινὸς ἀντιλογίας εὑρεῖν δυναμένους. *id eſt, Hæc & his ſimilia loquutus, repente ore nihil cunctante quaſi labi non poſſet, verbis apertis abſoluit ſermonem, moxq. proripiens ſeſe abiit, nobis ita relictis, quaſi nihil omnino reperire poſſemus, quod vel probabiliter contradiceremus.*

Teipſum non alens, canes alis.

Αὐτὸν δ' οὐ τρέφων κύνας τρέφεις, *id eſt, Cum temetipſum non alas, canes alis. In eum dicebatur, qui cum per inopiã ſibi quæ ſunt ad vitam neceſſaria, ſuppeditare non poſſet, conaretur aut equos, aut famulos habere domi. Appoſite dicetur aduerſus iſtos, quibus cum ob rei familiaris anguſtiam vix ſuppetat quo vitam ſuſtineant, tamen per ambitionem conantur faſtu veſtium, reliquoq. ſtrepitu potentes, et opulentos imitari. Breuiter conueniet in omnes, qui quæ ad voluptatem aut ſplendorem pertinent, curant, neglectis his quæ magis ſunt neceſſaria. Porro neceſſariis prima debetur cura, dignitati poſterior: veluti ſi quis in eruditione comparanda laboret, vitæ ſecurus de qua periclitetur.*

Terræ inteſtina.

Γῆς ἔντερα, *id eſt, Terræ inteſtina. Dicebantur vilia, nulliusq. precij. Saxa vero terræ viſcera dicuntur. Refertur a Diogeniano. Terræ enim inteſtina ſunt ſaxa: & lapides appellamuſ homines inutiles. Simile illi,*

Ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. *id eſt,*

Telluris inutile pondus.

Tenedius tibicen.

Τενέδιος αὐλητής, *i. Tenedius tibicen, dicebatur teſtis falſus & calumniator, hinc natum, quod Philonome tibicinem ſuum ſubornauit, qui teſtaretur apud Cygnũ, ipſam a Tenne de ſtupro fuiſſe interpellatam, ac vi etiã tentatam. Hæc ferme Stephanus in catalogo vrbium, De Tenedo ſæpe iam dictum eſt alibi.*

Cyrbes malorum.

Κύρβεις κακῶν, *id eſt, Cyrbes malorum. De vehemẽter improbis, & omni facinorum genere cõtaminatis. Apud Athenienſes tabulæ quędam erãt quadræ, in quibus leges deſcriptæ proponebantur, præterea variæ delinquentium pœnæ. Has illi* κύρβεις *appellant, apud Lucianum* ἄξονες *dicuntur. Non diſſimile eſt illi quod alibi retulimus,* Ἰλιὰς κακῶν, *id eſt, Ilias malorum. Simili figura apud Athenæum lib. 9. dixit Antiphanes opinamur,*

Καὶ ταῦτα μὲν μοι τῶν κακῶν παροψίς. *id eſt,*

Et hic malorum mihi catinus extitit.

Solent enim in eodem diſco varia eduliorum genera apponi, ſed quæ voluptatem adſerant. Quo gratior eſt tropus, deflectens in contrarium, quaſi dicas, Ilias bonorum.

Aries nutricationis mercedem perſoluit.

Κριὸς τροφεῖα ἀπέτισεν, *id eſt, Aries alitur an rependit. Citatur ex Menandro. Quadrat vbi quis pro benefactis maleficium reponit. Allegoria ſumpta eſt ab eo, quod aries cornibus impetat, aut vas in quo pabulum apponitur, ipſosq. quorum opera nutritus eſt, aut etiã nutritur, cornibus inceßit. Effertur & ad hunc modũ prouerbium,* κριοῦ διακονία, *id eſt, Arietis miniſterium, pro officio collato in ingratum, qui beneficium iniuria penſet. Huic adfine quod eſt apud Ariſtophanẽ in Veſpis,* ὁ χάραξ τὴν ἄμπελον, *id eſt, Vallus vitem.*

A Dorio ad Phrygium.

Ἀπὸ δωρίου ἐπὶ φρύγιον, *id eſt, a Dorio ad Phrygium venire dicebatur, qui a vita temperatiore ad luxum ſeſe conuertiſſet, aut qui a fortuna mediocri ſe contuliſſet ad maiorem vitæ ſtrepitum. Sumpta metaphora a notiſſimis illis veterum harmoniarum generibus, in quibus Dorium moderatius, quemadmodum indicat Suidas, referens hæc verba ex incerto auctore:* τὴν δὲ τροφὴν ἐκεκλήρωτο μετρίαν, καὶ ἀθρύπτον, οὔτε κακοπραγοῦσαν διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον διακεχυμένην, ἀλλὰ μέσην καὶ μεμελισμένην, τὴν δώριον τρόπον τῆς τύχης ἀληθῶς ἡρμοσμένην. *i. Victũ aũt ſortitus erat moderatum, deliciarum expertem, neq. ſordidum ac moleſtum ob inopiam, neq. ob diuitias diſſolutum, ſed medium quendã ac modulatum, vere ad Dorium fortunæ modum attemperatum. Refert & alium locum ſuppreſſo auctoris nomine, ni fallimur:* [illegible] *Quæ tametſi difficile eſt apte vertere, ſi neſcias quid præcedat aut ſequatur, tamẽ apponamus diuinationẽ noſtrã, donec locus occurrerit. Non videbor hominũ rotunde loquentiũ uerbula, ſed ipſos ſenſus in medium adſerens, tantum non ipſius linguæ tonũ a diſputatione ad attentionem adaptauero. Quãquã apud Suidam legitur* μόνον ἀ. *Ex his uerbis apparet Dorium modum fuiſſe delicatiorem, Phrygium ſeueriorem. Apuleius Floridorum lib. 1. palam indicat, Doricam muſicam a Phrygia longe diuerſiſſimam fuiſſe, quandoquidem hæc ad religionem inflammabat animos, illa ad bellum inflãmabat. Apulei uerba ſic habent: Tibicen quidam fuit Antigenidas, omnis uoculæ melle modulator, et idẽ omnimodis peritus modificator, ſeu tu uelles Aeoliõ ſimplex, ſeu Aſiũ uariũ, ſeu Lydiũ querulũ, ſeu Phrygiũ religioſum,*

giaſum, ſeu Dorium bellicoſum Hactenus Apuleius, cui ſi credimus, non poteſt eſſe temperatus modus Dorius, qui ad bellum accendit, niſi forte iturie in præliũ moderatius canebant tibiæ, quod illic plus valeat ſibi præſens animus, quã furore percitus. Verũ an in Apuleij verbis, pro Acoliõ legẽdũ ſit Aetolicũ ſiue Aetholiũ, & pro Aſium, Iaſſiũ ſiue Iaſtiũ ab Iade ſiue ἰασί, vt Ionicum intelligas modum, doctis expendendum relinquitur. Quamquam his non ſatis congruunt quæ refert Lucianus in Harmonide, καὶ ἑκάστης ἁρμονίας διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς φρυγίας τὸ ἔνθεον, τῆς λυδίας τὸ βακχικὸν, τῆς δωρίας τὸ σεμνὸν, τῆς ἰωνικῆς τὸ γλαφυρὸν. i. Vniuſcuiuſq. harmoniæ ſeruare proprietatẽ, Phrygiæ diuinũ impetũ, Quod Apuleius uertit religioſũ, Lidiæ bacchanalem furorem, ſiue licentiã, Doricæ ſeueritatẽ, Ionicæ iucunditatem, Quod Apuleius videtur tranſtuliſſe varium. Contra Dion in commentariis de regno refert, Alexandrum magnum ad bellum accendi ſolere Timotheo muſico Dorium incinente. Athenæus libro 14. Doricæ harmoniæ tribuit τὸ ἀνδρῶδες, καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς, καὶ τὸ σφοδρὸν. id eſt, ſeueritatem, maieſtatem, ac vehementiam, vt quæ neq. diſſoluta ſit, neq. hilaris, ſed triſtis, minimeq. uaria. Iam his recentior Boethius in præfatione libri De muſica, oſtendit hanc artem ad mouendos affectus præcipuam habere uim, proq. ratione modorum, alios atq. alios animi motus vel excitare uel ſedare. Addit Pythagoram incentione modi Phrygij incitatum adoleſcentem patria barbarum, quippe Taurominitanum, vino temulentum, ira furentem, cum iam ædibus amicæ, quæ riualem admiſerat, ignem admouere tentaret, tibicina iuſſa ſpõdeos ſuccinere, ad ſobriam mentem reuocaſſe. Boethius refert iuuenem Phrygio modo fuiſſe incitatũ, ac mutato modo ad ſe rediſſe, nec exprimit in quem modũ ſit mutatus Phrygius. M. Tullius quem illic citat Boethius, neutrius meminit modi, tantum ait ſpondeorum incentione fuiſſe ſedatum adoleſcentem. Si Timotheus Dorio modo concitabat Alexandrum ad bellum, & hic adoleſcens ad expugnandam domum Phrygio fuit accenſus, apparet modos hos non multum inter ſe diſcrepare. Lucianus Phrygio tribuit τὸ ἔνθεον, i. furorem, ſed ſacrum duntaxat. Huius autem furoris Plato tria facit genera. vnum quod poetis immittant Muſæ, alterũ quod vatibus immittit Apollo, tertium quod amantibus Cupido. Habet autem & Bacchus & Mars furorem ſuum. Itaq. iuuenis ille triplici furore correptus inſaniebat, Bacchi, Cupidinis & Martis. Pyrrhichios autem ad prælium acuere alias docuimus, vnde illud πυῤῥίχην βλέπειν, de trucibus & commotis. Pyrrhichio autem contrarius eſt ſpondeus. Quod ni Boethius dixiſſet mutatum modum, probabile eſſe poterat eundem modum Phrygium, & incitare Pyrrhichiis & ſedare ſpondeis. Et haud ſcimus an Boethius cum ait immutatum modum, ſentiat non mutatas harmonias, ſed vocis celeritatem. Videtur locus prouerbio, cũ ad diuerſa trãſitur, veluti ſi quis de rhetorũ præceptis ſermonem exorſus ad Theologicã materiam digrediatur. Veteres, vt arbitramur, de generibus harmoniarũ diuerſa tradiderunt, quod ipſa mutatis gentium moribus pariter ſint immutata. Priſcorũ.n. Aſianorũ laudata eſt ſeueritas, priuſquam luxu effeminarẽtur. Idem vſu venit Laconibus, in quibus ſunt Dores. Hinc illa mixturarum nomina ὑποδώριον, μιξολύδιον, ὑπομιξολύδιον. Athenæus hypodorium modum putat eundẽ eſſe cum Aeolio, cui tribuit tumorem ac faſtũ, & ſubmolle quiddã. Quidã muſices ſtudioſi affirmant difficillimum eſſe tranſitum a Dorio ad Phrygium. Oſtendimus & alias, Phrygium melos, ἔλεγον appellatũ, & in funebribus næniis adhiberi ſolitum. Quod ſi Dorius cantus Phrygio diuerſus eſt, vtpote qui ad belli cupiditatẽ inflãmet, conſentaneũ eſt illũ Pyrrhichiis cõſtitiſſe, quãdoquidem Spondeo contrarius eſt Pyrrhichius. Verũ de his harmoniarum generibus permulta Plato in libris de rep. Rurſus in Lachete docet hanc eſſe vere Doricã cantionẽ, & Græcam harmoniã nõ Phrygiã, neq. Ionicam, neq. Lydiam, ſi vita concordet cum oratione bona Nõnulla Plutarchus, in libro de muſica. Nos quãtum ad percipiendum adagij ſenſum ſat eſt, attigimus.

A carcere.

Ἀπὸ βαλβῖδος, id eſt, A carcere, ſiue repagulo, i. ab ipſo rei principio. Sumptum a certaminibus equeſtribus, vbi curſus initium eſt a carceribus, id eſt, repagulis, finis meta. Itaq. cum exorſum negotij ſignificamus, ab ipſis carceribus dicimus: cum finem, ad metam vſque. Veluti ſi quis dicat fœdum eſſe, ſi quis artifex ab ipſo ſtatim carcere peccet: aut neminem tam ignauum, qui non ἀπὸ βαλβῖδος ſtrenuus eſſe videatur. Extat apud Ariſtophanem. Cõſine quod alibi poſitum eſt, ἀπὸ γραμμῆς, id eſt, A linea.

A cœlo ad terram.

Ἀπ' οὐρανοῦ μέχρι γῆς, i. A cælo ad terram. Prouerbialis figura, perinde valens quaſi dicas, quacunq. de re, ab extremo initio vſq. ad ſupremum finem. Sic apud Plautum in Perſa licitatori roganti, num ex puellis quædam ſcitari liceret, venditor quantum vellet percontari permittens, A cælo, inquit, ad terram, quod lubet.

Mores amici noueris, non oderis.

PORPHYRION in Horatium, hunc verſum prouerbialem admonet fuiſſe,

Mores amici noueris, non oderis.

Eum nos inter Græcas ſententias repertum reſtituimus. Et enim huiuſmodi,

Φίλου τρόπους γίνωσκε, μισήσῃς δὲ μή.

Admonet in amicorum moribus quędam vitia diſſimulanda, ſic vt intelligantur quidem, ſed tamen tolerentur, ne ſeuerior & oculatior in obſeruandis amici malis ſubuertas amicitiam. Atq. id præcepti locum habebit in leuioribus morbis, non in his quæ ad famã, aut ingens periculum pertinent amicorum. Non noſſe amici vitia, eſt hominis parum deligentis quos diligat: odiſſe, parum ciuilis. Noſcenda ſunt vt aut corrigas, aut certe minuas: at non ſic, vt ob ea videaris amicum odiſſe. Siquidem nulli futurus eſt amicus, qui nihil vitiorũ in amico ferre poſſit.

Bithus contra Bacchium.

BITHVS & Bacchius nobile par gladiatorũ fuit, quorum mẽtionẽ Suetoni' quoq. fecit, pares arte, pares audacia. Proinde quoties duo æqualiter improbi cõtẽdunt inter ſeſe, ita vt neuter alteri uelit cõcedere, nõ intempeſti-

viter dicemus, Bacchium cũ Bitho commiſſum. Horatius in Sermonibus,

-Vti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius.

Rupili Perſiq., parem inter ipſos improbitatem & maledicentiam ſignificans. Quidquid inſigniter improbũ eſt, & ad omnem contentionem paratum, gladiatoriũ appellamus. Gladiatoria corporis firmitas, gladiatoria audacia, gladiatoriis animis ad me adſectãt viam. Marcus Tullius in Philippicis Antonij fratrem aliquoties Mirmillonem appellat. vt in Philippica ſexta: Etiã ne ab hoc Mirmillone Aſiatico, ſenatus mandata, legatorum verba audientur?

Eſerninus cum Pacidiano.

SIMILE *fuerit illud ex Lucilio, Eſerninus cum Pacidiano compoſitus. Erant & hi gladiatores per omnia pares, longeq. omnium nobiliſſimi. M. Tullius in libro De optimo oratorum genere: A me autem, quo maximis minima conferam, gladiatorum par nobiliſſimum inducitur. Aeſchines tamquam Eſerninus, vt ait Lucilius, non ſpurcus homo, ſed doctus & acer, cum Pacidiano hoc componitur, optimus longe poſt homines natos.*

Bis ſeptem plagis Polypus contuſus.

Δὶς ἑπτὰ πληγαῖς πουλύπους πιλούμενος. id eſt,
Plagis adactus Polypus quattuor decem.

Dici ſolitum, vbi quis multo tandem malo fit emendatior. Quemadmodum accidit indomitis adoleſcentibus, qui plurimorum experientia malorum tandem cicurantur. Conueniet & in eos qui duriore ingenio prædíti, non niſi grauibus ſuppliciis corriguntur. Aiunt Polypum piſcem captum diu multumq. tundi cædiq. ſolere, quo mitior fiat, & ad eſum accommodatior. Auctor Zenodotus.

Mopſo Niſa datur.

SCHEMA *prouerbiale videtur & illud apud Vergilium in Pharmaceutria, Mopſo Niſa datur: cum præter omnium ſpem res præclara contingit cuipiam prorſus indigno, vt nihil iam non poſſe ſperari vel a quouis appareat.*

Mopſo Niſa datur. quid non ſperemus amantes?

Eſt autem emphaſis in nominibus. Nam Mopſum dicens, intelligit infimum, abiectiſſimumq. paſtorem. Niſam puellam inſigni forma. Non abludit hinc illud Sophoclis in Aiace flagellifero,

Οὐκ ἔστ᾽ ἄελπτον οὐδέν. id eſt,
Nihil eſt, quod haud ſperare liceat.

In eandem ſententiam Linus apud Stobæum:

Ἐλπέσθαι χρὴ πάντ᾽, ἐπεὶ οὐκ ἔστ᾽ οὐδὲν ἄελπτον·
Ῥᾴδια πάντα θεῷ τελέσαι, καὶ ἀνήνυτον οὐδέν. id eſt,
Speret cuncta, nihil quod non contingere poſſit.
Omnia ſunt magnis factu procliuia diuis.

Quid niſi victis dolor.

Τί ἄλλο ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη; id eſt, *Quid aliud quam victis dolor? Vſurpandum vbi palam fit in contumeliã quippiam. Sumptum a dicto Brenni palam illudentis Romanos in appendendo auro, quod ſtipulatus fuerat ab illis, deſperantibus auxilium, vt e Romanis finibus abduceret Gallorum exercitum. Sed ipſius Plutarchi verba libitum eſt ſubſcribere:* Εἶτα δόξαν τοῖς κρατίστοις, συνῆλθον εἰς λόγους Βρέννῳ καὶ Σουλπίκιος ὁ χιλίαρχος, ὁμολογήθη, τοὺς μὲν χιλίας λίτρας χρυσίου καταβαλεῖν, τοὺς δὲ λαβόντας ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας αὐτίκα ἀπελθεῖν. ἐπὶ τούτοις γενομένων ὅρκων καὶ τοῦ χρυσίου κομισθέντος, τῶν δὲ Κελτῶν περὶ τὸν σταθμὸν ἀγνωμονούντων, κρύφα τὸ πρῶτον, εἶτα φανερῶς ἐφελκόντων καὶ διαστρεφόντων τὴν ῥοπήν, ἠγανάκτουν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ Βρέννος οἷον ἐφυβρίζων, καὶ καταγελῶν ἀποδυσάμενος τὴν μάχαιραν ἅμα καὶ τὸν ζωστῆρα προσέθηκε τοῖς σταθμοῖς. Πυνθανομένου δὲ τοῦ Σουλπικίου τί τοῦτο; τί γὰρ ἄλλο εἶπεν, ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη; τοῦτο μὲν ἤδη παροιμιώδης λόγος γέγονε, *id eſt, Itaq. cum placuiſſet, vti principes in colloquium venirent Brennus, & Sulpitius Romanorum ductor, conuenit vt Romani mille libras auri dependerent: hi ſimul atq. accepiſſent aurum, ex urbe atq ex agris diſcederent. Super his cum iuſiurandum interceſſiſſet, iamq. aurum eſſet adductum, Galliq. pacta fidei immemores initio furtim, mox palam deprimerent, detorquerentq. lancem, Romanorũ aduerſus illos coorta eſt indignatio. At vero Brennus tãquam per ludibrium & irridendi cauſſa enſem vna cũ baltheo exutum lancibus adpoſuit. Porro Sulpitio roganti, quid hoc eſſet rei, Quid enim aliud, inquit, niſi victis dolor? Atq. id dictum iam in prouerbium abijt. Cuius meminit Feſtus Pompeius, illud addens: Cũ Camillus Brennum inſidijs circumuentum concideret, & ille quereretur contra fœdus fieri, retorſit in eum ſuã vocem, Væ victis. Sic etenim Feſtus effert prouerbiũ. Vnde palam eſt, dolorem, non opprobrium in Plutarcho vertendum fuiſſe. Lapus interpres aut lapſus eſt, aut vſus eſt exemplari, in quo ſcriptum erat pro* ὀδύνη ὄνειδος. *Huc alluſiſſe videtur Plautinus Ballio: Væ victis, cum victus vel iniquis conditionibus parere cogitur. Et, ni fallimur, Vergilius in Mœride,*

Nunc victi triſtes, quoniam fors omnia verſat,
Hos illi, quod nec bene vertat, mittimus hœdos.

Nonius Marcellus in dictione ceſtus, citat titulum Satyræ Varronianæ, Væ victis.

Aquam bibens nihil boni parias.

Ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις. id eſt,
Aquam bibens probum & vtile paries nihil.

Huius auctorem ferunt Demetrium Halicarnaſſeum: cuius ſenſus eſt, a poetis nihil præclarum, aut poſteritate dignum, aut venuſtum proficiſci, ſi biberint aquã, hoc eſt, ſi pauperes fuerint, & tenui victu. Horatius,

Nulla placere diu, neq. viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.

Item Iuuenalis,

Quod ſi Vergilio puer, & tolerabile deſit
Hoſpitium, caderent omnes a crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina. Idem,
-Satur eſt cum dicit Horatius, Ohe.

Demetrij Halicarnaſſei diſtichon huiuſmodi citatur a Zenodoto, etiam ſi in epigrammatis refertur Nicerati titulo,

Οἶνός τοι χαρίεντι πέλει ταχὺς ἵππος ἀοιδῷ,
Ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις.

Quãquã apud Athenæũ ſecus refertur verſus prior,

Οἶνός τοι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῷ. id eſt,
Sane magnus equus lepido ſunt vina poetæ.

Iidem

Iidem verſus referuntur ab Athenęo, ſecundo Dipnoſophiſtarum libro, ex epigrammate quodam, quod quidam ſcripſerat in Cratinum, qui frequenter in comœdiis taxatur vt vinoſus. Quin & Horatius eloquentiam vino tribuit,

Fœcundi calices quem non fecere diſertum?

Martialis,

Poſſum nil ego ſobrius, bibenti
Succurrunt mihi quindecim poetę.

Ariſtoteles libro De naturis animantium octauo, Pſittacum loquaciorem fieri putat, ſi vinum biberit.

Digna canis pabulo.

Ἀξία ἡ κύων τοῦ βρώματος, *id eſt, Digna canis pabulo. Ferme perinde valet ac ſi dicas, Dignus operarius mercede ſua. Et Vix quiſquam eſt tam inutilis miniſter, quin ſi non amplo ſalario, certe victu dignus eſſe videatur. Refertur a Suida. Quadrabit in hominem nõ vſquequaq. reiiciendum, atq. inutilem: aut in hominem aſſentatorem.*

Canis digna ſede.

Ἀξία ἡ κύων ἕδρας, *i. Canis digna ſede. Cũ nouus honos obtigit cuipiam immerenti. Sumptum videtur a Meliteis canibus, quibus nonnullę mulierculę maiorem habent honorem quam ipſis maritis. Niſi malis referre ad Anubim Aegyptiorum deum. Porro conſtat, canibus a dominis tantum honoris habitum, vt defunctis etiã monumenta ſtatuerint. Refertur a Diogeniano.*

Si vinum poſtulet, pugnos illi dato.

Ἂν οἶνον αἰτῇ, κονδύλους αὐτῷ δίδου. *id eſt,*

Si vina poſcat ille, pugnos porrige.

Vbi pro bonis rebus exſpectatis, diuerſa accipiuntur. Sumptus eſt hic ſenarius e tragœdia quapiam, de Cyclope & Vlyſſe. Eſt autem notiſſima fabula, quemadmodum apud Homerum Vlyſſes Polyphemo Cyclopi vinum petenti ſubinde porrigit, quo ſimul atq. iam temulentus ſopitusq. iaceret, palo pręuſto oculum illi pertetebrauit. Putant metaphoram a pueris ductam, qui petentes non petenda, nõ nunquam colaphos recipiunt. Terentius in Phormione: Pugnos in ventrem ingere. Pugnos plagas ipſas vocat, itidem vt Gręci κονδύλους. *Adagium refertur a Suida.*

Pro perca ſcorpium.

Ἀντὶ πέρκης σκορπίον, *id eſt, Pro perca ſcorpium. Vbi quis optima captans, peſſima capit. Nam perca piſcis eſt uel maxime laudatus, cuius identidẽ meminit Athenęus, gulonum delicias recenſens. Scorpius letalis eſt, quãquam eſt & piſcis huius nominis, contempti ſaporis, de quo magis ſentire videtur adagium. Simili figura dixit Lycophron,*

Ὁ δ' ἀντὶ πέρκης σκορπίον λαιμῷ σπάσας. *id eſt,*

At ſcorpium ille glutiens pipus vice.

Eſt enim pipo auis genus.

Pro beneficentia Agamemnonem vlti ſunt Achiui.

Ἀντ' εὐεργεσίας Ἀγαμέμνονα τίσαν Ἀχαιοί. *id eſt,*

Pro meritis male tractarũt Agamemnona Graij.

Quidam ad hunc efferunt modum:

Ἀντ' εὐεργεσίης Ἀγαμέμνονα δῆσαν Ἀχαιοί. *id eſt,*

Pro benefactis uinxerunt Agamemnona Graij.

Dicebatur in ingratos, qui pro ſummo beneficio ſummum remetiuntur maleficium. Agamemnon enim tot exhauſtis laboribus in expugnanda Troia, pro dignitate Gracia, domum reuerſus, veſte inexplicabili inuolutus, interfectus eſt a Clytemneſtra, auxiliante Aegiſtho adultero. Annotatum eſt, hoc fere accidere viris de repub. bene meritis, vt pro benefactis peſſimã gratiã tulerint a populo. Pindarus in Pythiis hymno quarto, φαντὶ δ' ἔμμεν τοῦτ' ἀνιαρότατον, καλὰ γινώσκοντ' ἀνάγκᾳ ἐκτὸς ἔχειν πόδα. *id eſt, Aiunt autẽ hoc eſſe moleſtiſſimum, qui norit honeſta neceſſitate foris habere pedem: hoc eſt, non frui bonis, cum ipſe bene meritus ſit de alijs, ſed pro bene factis male audire.*

Cane Tellenis cantilenas.

Ἄειδε τὰ Τελλῆνος, *id eſt, Cane cantiones Tellenis. Quidam dici putant de dicacibus, mordacibusq.: quidam de inepte loquaculis. Nam Tellenem hunc, tibicinem quendam fuiſſe, poetam item carminum ineptiſſimorũ. Alij tradunt, hunc iocos quoſdam verſibus lepidiſſimis deſcripſiſſe, non ſine multo ſale ſcommatum. Meminit huius Tellenis Diarchus Meſſenius apud Zenodotum. Item Plutarchus in Apophthegmatis.*

Azanæa mala.

Ἀζάνια κακά, *id eſt, Azanęa mala. Dici ſolitum, vbi quis in re perdifficili & infrugifera plurimum ſumeret laboris. Aut vbi res eſſet cuipiam cum homine difficili, moroſo, intractabili, tenaci. Tradunt Azanæa regionẽ quampiam eſſe Arcadiæ, ſterilem & cultura inhabilem: in qua coloni multo ſudore parum fructus referunt. Hac ferme traduntur a Gręcarum parœmiarum collectoribus. Ceterũ Stephanus de nominibus urbiũ, veluti fontem aperit nobis huius adagij. Siquidem is complures refert Azanias: unã quę ſit Arcadię pars: in hac fontem quempiam eſſe, cuius aquam qui guſtauerit, hunc vſque adeo a vino abhorrere, vt nec odorem ferat. Alteram Maſſilię, tertiam Phrygię, cuius mentionem fecerit etiam Strabo libro Geographia 12. De hac Hermogenes, citante Stephano, huiuſmodi quandã narrat fabulam. Cum illic frequentes eſſent villę ruſticorum, orta ob ſterilitatem agrorum fame, collecti ſa ſtores rem diuinam fecerunt, fertilitatem a diis petentes. Ceterum cum dij non audirent illorum vota, perduraretq. agrorum ſterilitas, Euphorbus e paſtoribus quidam nouum ſacrificij genus excogitauit. Immolauit enim* ἀζὰν καὶ ἴξιν, *quod Phrygum lingua ſonat, vulpem & Echinum. Hac hoſtia placatis diis, agros feraces eſſe cœpiſſe. quod ubi finitimis paſtoribus eſſet cognitum, Euphorbo ſacerdotium & imperium detulerunt: poſt loci nomen commutatum eſt, proq. Azania* ἰξεάζαγον *vocatum, quod perinde ſonat Phrygio ſermone, quaſi Græce dicas,* ἐχιναλώπεκα, *Latine, Echinouulpem. Huiuſmodi ferme Stephanus, ex quibus coniectari licet, ex ea fabula natam parœmiam.*

Capra nondum peperit, hœdus autem ludit in tectis.

Αἲξ οὔπω τέτοκεν, ἔριφος δ' ἐπὶ δώματι παίζει. *id eſt,*

Nondum enixa capra, at iã ludit in ędibus hœdus.

Qui poſtrema perfectaq. iam aggrediuntur, præteritis iis quæ præceſſiſſe oportuit. Aut qui gloriantur iã adſecutos ſeſe, cuius ne fundamẽta quidem ſunt iacta. Aut qui rem agunt præpoſtere. Prius eſt enim peperiſſe, quam vt hædus ludat in tectis. Refertur a Zenodoto.

Reperit deus nocentem.

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, *i. Reperit deus nocentem. Cum tãdẽ vltio contingit improbis, quaſi diuinitus immiſſa. Theocritus in Idyllio decimo,*

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, ἔχεις ἅπερ εὔχεο πάλαι. *id eſt,*
Inuenit deus impium, habes quæ olim cupiebas.

Theocriti Scholiaſtes indicat, prouerbium & alia forma ſolitum efferri, εὗρε θεὸς αἴτιον. *Simile eſt Homericum illud Iliados Δ.*

Εἴπερ γάρ τε καὶ αὐτίκ' Ὀλύμπιος οὐκ ἐτέλεσσεν,
Ἔκ τε καὶ ὀψὲ τελεῖ, σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισαν. *id eſt,*
Quãquam etenim non punit Iupiter ilico ſontem,
At faciet tandem, & luerint ſua crimina magno.

Huc pertinet illud Sophocleum,

Ὅταν δέ τις θεῶν
Βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν. *id eſt,*
Vbi quis deorum læſerit,
Nemo queat ſuffugere quamlibet potens.

Adſtipulatur autem ſenarius ille prouerbialis,

Θεῶν δὲ πληγὴν οὐχ ὑπερπηδᾷ βροτός. *id eſt,*
Plagam deorum nullus hominum ſuffugit.

Pindarus item in Pythiis,

Θεὸς ὃ καὶ πτερόεντ' αἰετὸν κίχε, καὶ θαλασσαῖον παραμείβεται
Δελφῖνα, καὶ ὑψιφρόνων τιν' ἔκαμψε βροτῶν. *id eſt,*

Deus & alatam aquilam adſequitur, & marinum prætertitur delphinum, & elatorum quempiam depreſſit mortalium.

Adſtipulatur huic ſententiæ & in Olympiis,

Εἰ δὲ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεταί τι λαθέμεν ἔρδων, ἁμαρτάνει. *Id eſt,*
Quod ſi deum homo quiſpiam ſperat falſurum ſe, cum agit aliquid, errat.

Ignauis ſemper feriæ ſunt.

QVI *vacant otio, feriari dicuntur, & otioſi feriati, & otium feriæ, quæ metaphora tamquam in prouerbium recepta ſunt. Theocritus in Bucolicis,*

Ἀεργοῖς αἰὲν ἑορτά. *id eſt,*
Semper feria inertibus.

Nam feriis etiam ethnici a prophanis negotiis abſtinebant. Qui fugitant laborem, optant dies feſtos, quo liceat otiari, uentriq. & voluptatibus indulgere. Siquidem antiquitus in hoc dabantur agricolis feriati dies aliquot, vt luſu reficerent laſſitudinem. Admiſcuerũt autem religionem, quo moderatiores eſſent luſus. Sed vt ad prouerbium reuertamur, apte accommodabitur in eos qui nũquam non cauſſantur aliquid, quo ſint in otio, veluti quibus inſuaues ſunt litteræ, nũc excuſant valetudinem, nunc occupationes rei domeſticæ: nõ nũquam obſtat rigor hyemis, alias æſtatis feruor, interdum autumni periculoſum cælum. Denium auocat a libris, veris amœnitas, mox fugitura. Prãſi negãt eſſe rẽ habendã cum libris, antequã cõcoxerit ſtomachus. Impranſis obſtrepit fames, quo minus libeat. Luci dicunt ignauum eſſe, domi deſidere. Ceterum ad lucernã vigilare, oculis inimicum. Si ſuppetit res domeſtica, quorſum opus, inquiunt, litteris? Si deeſt, negãt pauperẽ poſſe philoſophari. Iuuenis negat, æui florẽ curis ſenilibus abſumẽdũ. Prouectior ait, valetudini parcẽdũ.

Catulæ dominas imitantes.

Τὰς δεσποίνας αἱ κύνες μιμούμεναι, *i. Dominas imitãtes catellæ. Vbi ſerui dominorum ferociam repræſentant, aut diſcipuli præceptoris reſipiunt arrogantiam, aut miniſtri principum faſtum. Breuiter quoties ii qui ſubſunt, eorum exprimunt mores, ſub quorum imperio degunt. Vnde & illud Iuuenalis,*

Maxima quæq. domus ſeruis eſt plena ſuperbis.

Videas autem & Melitæas, opulentarum mulierum delicias, faſtum, laſciuiam totamq. ferme morum imaginem reddere. Vſurpatur hoc adagium a Platone, libro de repub. octauo, Ἀτεχνῶς γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν οἷαί περ αἱ δέσποιναι, γίγνονταί τε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι πάνυ ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι κατὰ τὰς ὁδούς, ἐμβάλλοντες τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι, ἐὰν μὴ ἐξίστηται. *i. Palã.n. tum catellæ, iuxta prouerbiũ, tales quales ſunt dominæ. Tum & equi & aſini tales reddũtur, qui adſuefacti fuerint admodum libere, faſtuoſeq. per uias ingredi: ſemper incurſantes in obuium ni cedat.*

Tantali pœnæ.

Ταντάλου τιμωρίαι, *i. Tantali ſupplicia. De iis dicendum, quibus adſunt quidem bona, verum his frui negatum eſt. A fabula Tantali ſumptum, quem poetæ fingunt, apud inferos adſiſtere flumini ſitiẽtem, quod ſi quãdo admouerit ſe potaturus, repente aquam labris contactam refugere. Tũ capiti imminere arborẽ pomis onuſtam, ſed eam ſubito porrigenti manum alio ſubducere ſeſe, atq. ita miſerum præſente copia, inopia diſcruciari. Id olim in diuites parcos & ſordidos dici vulgo ſolere, teſtis eſt Horatius in Sermonibus,*

Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Pocula. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis undiq. ſaccis
Indormis inhians, & tamquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tamquam gaudere tabellis.

Idem in Odis,

Magnas inter opes inops.

Gregorius Nazianzenus in epiſtola ad Baſilium elegãter detorquet ad huius mundi delicias, quæ nũquam explent animum, Ταντάλους, *inquit,* τοὺς καὶ καταράτους διψῶντας ἐν ὕδασι, τὴν ἐλεεινὴν ἐκείνην καὶ ἄτροφον Φαιακίαν. *i. Tantalis & execrabiles ſitientes in aquis, miſerandam illam & nihil alimoniæ conferentem Phæaciam.* Φαιακίας *autem Græci vocant cõuiuium ex omni genere deliciarum apparatum.*

Viro ſeni maxillæ baculus.

Ἀνδρὸς γέροντος αἱ γνάθοι βακτηρία. *Id eſt,*
Maxilla ſenibus ſcipionis eſt vice.

Dici ſolitũ de iis qui ob defectas ætate vires, lautiore pariter & copioſiore victu coguntur vti, quo quod ſenecta deterit, vtcunq. ſarciãt cibo. Manet & in hodiernũ ſenile verbum. Ego me dentibus meis ſuſtento. Eſt autem velut ænigmaticum, reliquos ingredi pedibus, ſenes dentibus. Etenim quod deceſſit natiuo corporis ſucco,

co, id cibi ac potus adminiculo ſarciendum. Videmus illud euenire vulgo, poſteaquam deſtituit ſenes edacitas illa, vitæ finem imminere.

Ne verba pro farina.

Μὴ λόγους ἀντ' ἀλφίτων. id eſt,

Ne verba pro ſarinis.

Aduerſus eos iaciebatur, qui beneficium verbis, non re dabant. Qui ſere magnatum mos eſt, vti ſuos ſplendidis promiſſis alant. Bene autem admonet in Pandectis Pomponius iureconſultus, peculium re, non verbis augendum eſſe. Quadrabit item in eos, qui beneficium pollicitis rependunt. Aut qui conſolantur oratione, cum auxilio ſit opus. Veteres quidquid ad victum pertineret, ἄλφιτα vocabant. Apparet e comœdia quapiam ſumptum, eſt enim hemiſtichium carminis Iambici trimetri. De prouerbio Ariſtophanico, οὐδὲν πρὸς τὰ ἄλφιτα, dictum eſt alias.

Ancoras tollere.

NONNVLLAM prouerbij faciem habet, quod eſt apud M. Varronem in opere De re ruſtica, capite extremo, Ancoras tollere, pro eo quod eſt, moliri diſceſſum, quod genus & illud, Talaria nectere. Hæc ſunt huius verba: Interea redit ad nos Pauo. Et ſi vultis, inquit, ancoras tollere, latis tabulis ſortitio ſit tribuum, hoc eſt, ſi vultis omiſſa diſputatione hinc abire. Quamquã hic adluditur ad ambiguam tabularum ſignificationẽ, quæ tum nauticæ ſunt, tum forenſes, quibus ſuffragia ferebantur. Huic ſimile Quintilianicum illud: Oram ſoluere. Nam ita pleriq. legunt.

Vino vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus.

VINO vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus, id eſt, Vera virtus non eget alienis præconiis. Aut res præclaræ per ſe placent, neq. deſiderant exoticam commendationem. Sumptum apparet a couponum more, qui vinariis tabernis ſignum hederaceum ſolent prætendere. Ita Plautus idem in Pœnulo: Inuendibili merci oportet vltro emptorem adducere, proba merx facile emptorem reperit. Horatius,

-Vbi largius æquo
Laudat venales qui vult extrudere merces,

Canere ad myrtum.

Ἄδειν πρὸς μυῤῥίνην, id eſt, Ad myrtum canere, prouerbio iubebatur imperitus litterarum & infacundus, quiq. non poſſet apud eruditos loqui. Hinc ſumpta metaphora, quod apud veteres mos eſſet, vt in conuiuiis ſinguli ſuam cantionem canerent: quod ſi quis citharã accipere recuſaſſet, vtpote muſices ignarus, is per iocũ accepto ramo laureo ſeu myrteo, cogebatur ad eum canere. Porro priſcis hunc canendi fuiſſe morem teſtatur & Fabius, lib. Inſtitut. 1. Vnde, inquiens, etiã ille mos, vt in conuiuiis poſt cœnam circumferretur lyra: cuius cum ſe imperitum Themiſtocles confeſſus eſſet, vt verbis Ciceronis vtar, habitus eſt indoctior. Sed veterum quoq. Romanorum epulis fides ac tibias adhibere moris fuit. Plutarchus primo Sympoſiacon libro ſcribit, olim fuiſſe morem, vt in conuiuio primum voce communi deum canerent παιανίζοντες, vt ait: deinde myrteum ramum vnicuiq. tradi ſolere, quem αἴσακον vocatum exiſtimat, quod is qui eum accepiſſet, caneret. Poſt lyra circumlata, qui peritus artis fuiſſet, eã accipiebat, canebatq. ſonum chordarum ad vocẽ adtemperans. Recuſantibus autem muſices imperitis, σκολιὸν carmen dicebatur, quod non eſſet vulgare, neq. cuiuis facile. Alij dicunt myrtum non ſolere ordine circumduci, ſed a ſponda ad ſpondam transferri, vt poſteaquã eccinisſet is qui in prima ſponda primus ſedebat, ei traderet, qui in ſecundo lecto primus accumberet, hic rurſum tertij lecti primo. Deinde rurſum primi lecti ſecundus, ſecundo loco in ſecunda accumbenti ſponda traderet, eumq. ad modum per omnes iret. Hæc ferme Plutarchus.

Admeti nænia.

Ἀδμήτου μέλος, id eſt, Admeti nænia. De triſti lugubriq. cantione. Accommodari poterit ad orationem querulam ac miſerabilem. Accipitur enim cantilenæ genus, quod σκολιὸν vocant, de quo multa Iulius Pollux. Dictum eſt autem obliquum, vel a tibiarum figuris, uel quod in conuiuiis, quemadmodum modo diximus, obliquo ordine a lecto in lectum flecterentur canendi uices. Quidam huiuſmodi cantiones faciles & illaboratas intelligunt: nimirum quales oportet eſſe, quæ inter pocula canuntur & ex tempore. Verum de iis, deq. ſuperiore prouerbio, qui uolet copioſius edoceri, legat Ariſtophanis interpretem, in eo quem mox indicabimus loco. Adagium ad huiuſmodi fabulam referunt: Admetus rex fuit Theræorum, cuius armenta paviſſe fingitur Apollo, mercede conductus, cũ ex Olympo depulſus, humana ſpecie exſularet apud mortales. Exilij cauſſam hanc adferunt: Aeſculapius Apollinis filius Chirone præceptore medicam artem perdidicerat: deinde ſanguine qui ex Gorgonis fluxerat venis, a Pallade accepto, per hunc plurimos reſtituit ſanitati. Porro ſanguine qui e ſiniſtris defluxerat uenis, ad perniciem hominum utebatur, qui e dextris, ad ſalutem. Quin fabulis uulgatum eſt, illum etiam uita defunctos quoſdam in uitã reuocaſſe. Quare ne pro deo haberetur apud mortales, cũ id uideretur præſtare quod deorum eſt proprium, Iupiter illum fulmine percuſſit. Ob id indignatus Apollo, Cyclopes qui Ioui fulmen illud fuerant fabricati, peremit. Quam rem indigne ferens Iupiter, Apollinem deſtinarat e cœlo ad inferos præcipitem dare, ſed Latonæ interuentus, precesq. mitiorẽ pœnam impetrarunt. Itaq. cœlo interdictũ eſt, iuſſusq. ſolum uertere, damnatus ut annum apud hominẽ mortalem mercede ſeruiret. Igitur ad Admetum profectus Apollo regis armenta ſicuti dictum eſt, paſcebat & ut erat artifex, effecit ut omnes uaccæ gemellos parerent. Cumq. apud Admetum perquam humaniter eſſet habitus, ut patrono gratiam officij referret, a parcis impetrauit, ut cum in illarum filis Admeti fatalis dies uolueretur, liceret hac lege mortem effugere, ſi quem alium reperiſſet, qui uolens illius uice mortẽ oppetere uellet, ſuiq. capitis diſpẽdio illius uitam redimere. Ergo cum adeſſet dies ille fatalis, neq. quiſquam inueniretur, qui mortis uicarius eſſe uellet, patre etiã ac matre recuſantibus; una Alceſtis uxor mariti uitam ſua cariorem habuit. Qua defuncta ſtridula quadam & lugubres næniæ decantabantur aſſidue apud

Ἡδ' ἐς πείραθ' ἵκανε βαθυρρόου ὠκεανοῖο.
Ἔνθα δὲ κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε
Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὔθ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Οὔθ' ὅτ' ἂν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται,
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι. id eſt,
Aſt ille Oceani peruenit ſumma profundi.
Illic ſunt populiq. & mœnia Cimmeriorum,
Nubibus & cæca aſſidue caligine tecta.
Illos haud vnquam radijs ſol aſpicit ardens,
Nec quando aſtriferum curru petit arduus axem,
Nec rurſum ad terras magno deuectus olympo,
Sed nox incumbit miſeris mortalibus atra.

Cimmeriorum mentionem facit etiam M. Tullius, libro Academicarum quæſtionum 4. Et Cimmeriis quidem, quibus aſpectum ſolis, ſiue deus aliquis, ſiue natura ademerat, ſiue eius loci quem incolebant ſitus, ignes tamen aderant, quorum illis vti lumine licebat. Iſti autem, quos tu probas, & cetera. Et in hac regione Naſo poeta Somno deo regiam ædificauit, libro Transformationum vndecimo.

Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni,
Quo nunquam radiis Oriens, mediuſue, cadenſue,
Phœbus adire poteſt; nebulæ caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubiæq. crepuſcula lucis.

Apud Græcos conſtanter per duplex μ ſcriptum inuenitur, tametſi refragatur etymologia, quam adfert Euſtathius, autumans κιμμερίους *dictos, quaſi* ἐν τῷ ἀέρι κειμένους. *Sed vero propius eſt,* κιμμερίους *vocatos, quaſi* χειμερίους, *quanquam hic quoq. m ſimplex.*

Fruſtra Herculi.

Εἰκῆ τῷ ἡρακλεῖ. *Fruſtra Herculi, ſubaudi calumniam ſtruxeris. De his dici conſueuit, qui ſic omnia ſua negotia gerunt, vt nemo queat aut audeat calumniari. Nam Herculi mos erat res alienas vi abducere, non dolo. Conueniet aut in vehementer laudatum, probatumq. aut in præpotentem, quem inſimulare tutum non ſit. M. Cato cenſorinus plus quadragies in ius vocatus fuiſſe memoratur, ſemper iudicum abſolutus ſententiis. Hunc Cæſar in Anticatonibus inſimulauit auaritiæ. Id Plutarchus perinde ſcribit eſſe, quaſi ſi quis Herculem inſimulet ignauiæ. Nihil enim minus in Herculem quadrat, quam hoc criminis. Sunt qui putent congruere, cum aliquis omnia facit impune, nec a quoquam accuſatur. Quemadmodum Hercules impune res alienas conſueuit abigere.*

Ne in neruum erumpat.

TERENTIVS *in Phormione. Verum hoc ſæpe Phormio vereor, ne iſta fortitudo in neruum erumpat denique. Quadrat in temerariam inconſideratamq. audaciam, quæ plerumq. infelix eſſe ſolet, & in maximum malum aliquando adducere. Donatus interpres a ſagittariis ſumptam metaphoram exiſtimat: qui dum neruum arcualem adducunt immodice, rumpunt nonnunquam, idq. non ſine ſuo periculo.*

Adraſtia Nemeſis Rhamnuſia Nemeſis.

Ἀδράστεια νέμεσις, *id eſt, Adaſtria nemeſis, ſubaudiendum, adeſt, aut aderit, aut eiuſmodi quippiam. Licebit vti vel in eos quibus ob inſolentiam arrogantiamq. fortunæ cõmutationẽ minamur, vel quia rebus florentibus ad calamitoſam fortunam redacti ſunt. Hanc quidam Nemeſim deam eſſe putant, inſolentiæ, & arrogantiæ vindicem, quæq. ſpes immoderatas, & vetet, & puniat, ἀδράστεια dicta* ἀπὸ τοῦ ἀδιαδράστου μοῖραν τοῖς ἀδικοῦσι *quod nemo nocens meritam pœnam vſquam effugerit: etiam ſi quando ſerius aſſequitur. Lucianus in meretriciis dialogis,* Ἔστι τις θεὸς ἡ Ἀδράστεια, καὶ τὰ τοιαῦτα ὁρᾷ. *id eſt, Eſt dea quapiam Adraſtia, videtque iſta. Euripides in Rheſo.*

Ἀδράστεια μὲν ἁ Διὸς παῖς,
Εἴργοι στομάτων φθόνον. id eſt,
Adraſtia Iouis filia, arceas dictorum inuidiam. Idem in eadem fabula.

Σὺν δ' ἀδραστείᾳ λέγω. id eſt,
Volente vero dixerim hoc Adaſtria.

Idem teſtantur etiam Epigrammata.

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. id eſt
Innuit hoc Nemeſis cubito frenoq., gerendis
Sit modus in rebus, dictaq. frenum habeant.

Item aliud,

Ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος οὕνεκα; λέξεις.
Πᾶσι παραγγέλλω, μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον. id eſt,
Contineo Nemeſis cubitum. Qua cauſa requires?
Nam cunctis iubeo rebus adeſſe modum.

Strabo lib. Geographiæ 13. Adraſtiam dictam tradit non ab aufugiendo, ſed ab Adraſto rege, qui primus huic templum conſtituerit, idq. Antimachi poetæ verſibus confirmat,

Ἔστι δέ τις νέμεσις μεγάλη θεὸς, ἣ τάδε πάντα
Πρὸς μακάρων ἔλαχεν· βωμὸν δέ οἱ εἵσατο πρῶτος
Ἄδρηστος ποταμοῖο παρὰ ῥόον αἰσήποιο.
Ἔνθα τετίμηταί τε καὶ ἀδρήστεια καλεῖται. id eſt,
Eſt quædã Nemeſis dea magna, cui oĩa quadã hæc
Sunt data ſorte deũ. Aſt huic primus condidit aram
Adraſtus iuxta Aeſopi ſacrata fluenta.
Atq. inibi coliturq. tenetq. Adraſtia nomen.

Huius oppidi meminit Plinius libro 5. capite 32. his verbis, Parium colonia, quam Homerus Adraſtiam appellauit. Adraſtiæ deæ mentionem facit & Plato in Phædro. Ammianus libro 14. Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorumq, præmiatrix aliquando operatur Adraſtia, atq. vtinã ſemper, quam vocabulo duplici etiam Nemeſim appellamus, Hanc aiunt ex opinione veterum lunæ ſuperpoſitam, generali potentia præſidere fatis, omnia terrena deſpectantem, vt reginam & arbitram rerum omnium, quæ præcipue faſtu inflenſa, nunc erectas mentium ceruices opprimit, & eneruat, nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit. Huic antiquitas addidit pennas, celeritatis ſymbolum; dedit gubernaculum & rotam, ſignificans illam per omnia diſcurrentem ſingula moderari. Idem libro 23. Ideo intollerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem quod dicitur vellẽs, monẽs vt caſtigatius viueret, &c. Zenodotus originem adagionis ad huiuſmodi fabulam refert, quã quidẽ non admodum ſane lubentes, adſcribemus tamẽ, ne lectorem auidum hac fraudaſſe videamur. Eteocles & Polynices poſt interitum Oedipi patris

trîs, de regno Thebanorum hac lege pacti ſunt, vt imperium alternis annis adminiſtrarent. At Eteocles, nam huic ſorte primus obtigerat annus, exacto tempore recuſauit fratri vices regni tradere. Itaq. Polynices repulſus, in Adraſti ditionem Argos profugit, noctuq. appulit. Hic cum forte Tydeum eſſet nactus, qui ob cædem perpetratam e Calydone profugerat, cum eodem prælium conſeruit, inter quos clamore tumultuq. coorto, interuenit Adraſtus & pugnantes diremit. Atq. vbi ſimul recordatus oraculi cuiuſdã, quo monitus fuerat, vt apro & leoni filias ſuas in matrimonium collocaret, vtrumque ſibi generum adſciuit. Habebant enim in clipeis, alter apri, alter leonis figuram: Pollicituſq. eſt ſe vtrunq. reſtituturum in patriam. Cumq. primum Polynicis nomine Thebas fuiſſet adortus cæſis Argiuorum optimatibus, Adraſtus ſolus effugit. Interfectorum cadauera cũ Thebani inſepulta abijcerent, neq. ſepultura dignarentur, liberi eaſorum ad aram Miſericordiæ confugientes parentũ cadauera repoſcebant. Atbenienſibus exercitum admonentibus Thebani cadauera reddiderunt. Quo tempore & Euadne Capanei vxor, ſemet in rogum abijciens, vna cum viri cadauere combuſta eſt. Poſt id tẽporis filij Argiuorum, qui perierant ad Thebas, nullam vnquam reportarunt victoriam, ſuis partam auſpicijs: ſed ſtipendiarij pro externis militabant. Diogenianus parœmiam effert ad hunc modum, ἡ Νέμεσις παρὰ πόδας βαίνει, id eſt Nemeſis ad pedes adeſt. Galenus deniq. libro De vſu partium humani corporis ſexto μεμνῆσθαι καὶ δηλοῦν τὸν Ἀδραστείας θεσμὸν ὡς οὐδεὶς ἐκφεύξεται θνητῶν, id eſt, Meminiſſe ac declarare quod Adraſtiæ legem nullus effugiet. Ac paullo inferius, οὐκ ἐννοήσας οἶμαι τὸν τῆς Ἀδραστείας θεσμόν, id eſt, Haud cogitans opinor Adraſtiæ legem. Minitatur medicis, qui falſa pro veris docent. Eadem appellatur Rhamnuſia, a Rhamnunte Atticæ loco cognominata, vbi quemadmodum oſtendit Zenodotus, huic deę ſtatua eſt, ſolido lapide, decem cubitorum magnitudine, Phidiæ opus. Fingebatur autem olim Veneris ſpecie, quamobrem et malum arborẽ dextra tenebat, vt auctor eſt Eudemus. Hoc adagium quanquam ſeparauit Zenodotus, tamen viſum eſt eum ſuperiore coniungere, cũ nihil interſit præter commutatam cognominis vocem. Plinius lib. 28. capite 2. Cur & faſcinationibus adoratione peculiari occurrimus? Alij Græcam Nemeſim inuocantes, cuius ob id Romæ ſimulacrum in Capitolio eſt, quamuis Latinum nomen non ſit.

Riſus ſyncruſius.

Γέλως συγκρούσιος. Riſum effuſiorem, Græci συγκρούσιον vocant, quod hominem quatiat, quem eundem quidam exiſtimant Sardonium eſſe. Putant autem, & recte putant, hunc riſum graui viro vehementer indecorũ eſſe, propterea quod videatur ab animo impotente proficiſci. Siquidem vt turpe eſt viro graui muliebri more eiulare, ſi quid doleat: ita gaudio immoderato in cachinnũ effundi parum decorum eſt. Simili figura Philoſtratus in Sophiſtis aliquoties dixit, πλατὺ γελᾶν, id eſt, late diductoq. ore ridere.

Roſam, quæ præterierit, ne quæras iterum.

Ῥόδον παρελθὸν μηκέτι ζήτει πάλιν. id eſt,

Ne quære rurſum præteritam ſemel roſam.

Ne te maceres deſiderio rerũ, quæ reuocari reſtituiq. non queunt, velut exactæ iuuentæ, formæ, virium, fortunæ. Nam vt nihil eſt gratius, ita nihil minus diuturnum. In eundem ſenſum dixit in Odis Horatius.

Mitte ſectari roſa quo locorum
Sera moretur.

Habent enim roſæ ſuum tempus, ſed perbreue. At exquiſitius delicati, etiam alieno tempore roſam quærũt. Vnde quadrabit & in eos, qui iam ἔξωροι voluptates ſectantur: velut ſi nucibus ludat vir, aut amet, potiteue ſenex.

Roſam cum anemona confers.

Ῥόδον ἀνεμώνῃ συγκρίνεις, id eſt, Roſam cum anemona confers, vbi quis vehementer imparia inter ſe componit. Roſa priſcis in precio fuit. Anemona papaueris genus, cuius flos ſpecie quidem roſam imitatur, ceterum nulla odoris gratia. Paſſim naſcitur in agris, cum olim roſæ ſummus ſit habitus honos.

Rhodij ſacrificium.

Ῥόδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Rhodienſes ſacrificium, vbi res iurgijs & verbis male ominatis peragitur. Refertur a Diogeniano. Idem eſt cum eo quod paullo ſuperius retulimus, Λίνδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Lindij ſacrum. Nam Lindus ciuitas in Rhodo eſt, teſte Stephano, a qua deductum videri poſſit Londinum apud Britannos, quam vrbem Stephanus Lindonium vocat, citatq. Martianum auctorem. Siquidem vtraq. inſula eſt, Rhodus et Britannia, ac vetus eius gentis lingua, quæ nunc Vualica dicitur, ſatis indicat, eam aut profectam a Gręcis, aut certe mixtam fuiſſe. Ne mores quidem admodum diſſident a Græcanicis.

Rhodiorum oraculum.

Ῥοδίων χρησμός, id eſt, Rhodienſium oraculũ. Vbi quis de re minuta nimium crebro, nimiumq. diligenter ſciſcitatur. Etenim Rhodienſes Lindiæ Mineruæ ſacrificãtes, dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabãt, atque inibi perpetuo manebant. Cumq. illis mos non eſſet matulam in ſacrificium inferre, ac ſuper hac re deum conſuluiſſent, atq. vt inferrent, reſpondiſſet, illi rurſus ambigere cœperunt, vtrum æream, an teſtaceã inferre deberent: ac denuo ſuper hoc adeuntibus oraculum, indignatus deus, neutram reſpondit. Refertur a Diogeniano.

Ruſticanum oratorem ne contempſeris.

Ἀγροίκου μὴ καταφρόνει ῥήτορος, id eſt, Ruſticanum ne contempſeris rhetorem. Admonet adagium ne quem ob imperitiam, infantiamue faſtidiamus. Neque ſpectemus a quo, quoue pacto dicatur, ſed quid. Qui valent eloquentia, non perinde curandum eſt, quid minentur, aut polliceantur. At penes quos ruſticana veritas eſt, ſi quid vel inculte dixerint haud quaquam oportebit negli-

negligere. Siquidem huiuſmodi plus ſolent efficere quã loqui. Auctor Diogenianus.

Rus ciuitas.

Ἀγρὸς ἡ πόλις, *id eſt, Rus ciuitas. Vbi quis in vrbe neglectis legibus, vi proq. ſua libidine rem gerit. In ciuitatibus enim legibus ex æquo viuitur, in agris licentius agitur. Epicharmus apud Diogenianum,* Ἄγριον τὴν πόλιν ποιεῖς. *id eſt, E ciuitate rus facis. Quadrabit etiam in ciuitatem in qua legum non magnus habetur reſpectus. Huc alluſit Seneca in ludicro libello, quem luſit in Claudium imperatorem. Vos mera mapalia feciſtis, volo ſeruetis diſciplinam curiæ.*

Cicernus Bacchus.

Ἐρεβίνθιος Διόνυσος, *id eſt, Cicernus Bacchus. De re vehemẽter contempta. Sumptum adagium a potu ex leguminibus confecto, qui vinum imitatur. Veteres autem diuerſis rationibus vinum effingebant, quarum nonnullas commemorat Plinius libro 14. cap. 16. Idem libro 22. cap. 25. meminit de Zyto Aegyptiorum, Celia Hiſpanorum, Ceruiſia Gallorum. Erat id potus genus ex leguminibus coctum, quod inopia vini repertũ eſt in his regionibus, quæ vitem non ferunt. Hinc natum videri poteſt, & illud quod alibi retulimus adagium,* Οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον, *id eſt, Nihil ad Bacchum, vt id dixerit quiſpiam guſtata ceruiſia. Porro contemptã faſtiditamq. fuiſſe ceruiſiam ijs, qui eatenus aſſueuerant vino, vel Epigramma teſtatur, quod Iuliano imperatori tribuunt. Id eſt huiuſmodi,*

Τίς; πόθεν εἶς Διόνυσε; μὰ γὰρ τὸν ἀληθέα βάκχον
Οὔ σ' ἐπιγιγνώσκω, τὸν Διὸς οἶδα μόνον.
Κεῖνος νέκταρ ὄδωδε, σὺ δὲ τράγου. ἦ ῥά σε Κελτοὶ
Τῇ πενίῃ βοτρύων τεῦξαν ἀπ' ἀσταχύων.
Τῷ σε χρὴ καλέειν Δημήτριον, οὐ Διόνυσον,
Πυρογενῆ μᾶλλον, καὶ Βρόμον, οὐ Βρόμιον. *id eſt,*

Bacche quis? vnde venis? verũ tibi deiero Bacchũ
Te haud noui, tantum eſt cognitus ille Iouis.
Is nectar redolet, hircum tu. dic age num te
E ſpicis finxit Gallia vitis inops?
Non igitur Bacchum te dixero, ſed Cerealem,
Et frumẽtigenam, nec Bromiũ, immo Bromum.

Eſt autem Bromos hordei genus quoddam: ſed a Theophraſto lib. De plantis octauo, inter ea ponitur quæ pæne ſylueſtria ſunt & immitia. Plinius potiſſimum vſum eius generis putat, quod illius ſpuma cutem ſeminarum in facie nutrit. Nam quod ad potum ipſum attinet, inquit, præſtat ad vini tranſire mentionem.

Ne quære mollia, ne tibi contingant dura.

Μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς, *id eſt, Ne quære mollia, ne dura feras. Refertur a Phurnuto in opere de natura deorum, capite de Muſis, et ita refertur, tãquam vulgo iactatum. Congruit in eos qui dum nimis improbe ac moroſe petunt, quæ volũt, offenſis ijs a quibus petũt, accipiũt ea quæ nolũt. Aut in eos qui dũ præter modum captant voluptatẽ, incidunt in moleſtiam.*

Ne Execeſtides quidem viam inuenerit.

Οὐδ' ἐξηκεστίδης ἂν εὕροι τὴν ὁδὸν ἰδών, *id eſt, Ne Execeſtides quidem rectam viam inuenerit. De negotio perplexo atq. inexplicabili. Execeſtides quidam vulgo male audijt, quod immodicus eſſet in peregrinationibus, vt omnes vias quam maxime cognitas haberet, Idem taxatur ab Ariſtophane in Auibus.*

Εἰ δὲ δοῦλός ἐστι καὶ Κάρ, ὥσπερ ἐξηκεστίδης. *id eſt,*
Quod ſi ſeruus eſt & Car quẽadmodũ Execeſtides.

Rurſum in eiuſdem ſabulæ initio.

Οὐδ' ἂν μὰ Δί' ἐντεῦθεν ἐξηκεστίδης. *id eſt,*
Non per Iouem hinc vel ipſe viam Execeſtides.

Subaudiendum, inuenerit. Vnde dici cœptũ de his qui tota aberraſſent via, aut qui difficili inexplicabiliq. negotio diſtringerentur.

Hermonium officium.

Ἑρμώνειος χάρις, *id eſt, Hermonium beneficium. Quoties aliquis ſtudet officij cauſſa videri facere, quod alioqui coactus facit, non quo commodet cuipiam, ſed quod non liceat ſecus agere. Hanc parœmiam ad huiuſmodi referunt fabulam: Gens quædam Pelaſgica, quæ Lemnum incolebat, nauibus tranſmiſit in Babronem, vel, vt Herodotus, Braxronem Atticæ regionem, atq. ex ea mulieres raptas abduxerunt. Poſt vbi peſtilentia laborarent, oraculo iuſſi ſunt Atheinienſibus ſatiſfacere, atq. ita futurum, vt peſtilentia liberarentur. Athenienſes rogati quo pacto placari vellent, denunciarunt vt Lemno decederent. Hanc conditionem cum audiſſent Pelaſgi, per iocum reſponderũt id facturos ſeſe, ſi quis Borea vento vnius diei nauigatione domo profectus Lẽnum tranſmitteret. Euenit deinde vt cum Darius in Thracia agens, omnia vndiq. ſubigeret, Miltiades dux Athenienſium e Cherroneſo ſoluens, Lemnum aggrederetur, Pelaſgis denuntians ſe Borea vniuſq. diei curſu adeſſe domo profectum, nam Cherroneſum tenebat, atq. illic habitabat. Itaq. Hermon Pelaſgorum princeps Lemno ceſſit. Idq. cum Darij metu compulſus faceret, adſimulabat tamen ſe volentem cedere, quo gratum faceret Athenienſibus. Huiuſmodi ferme cõperimus in Græcarũ collectaneis. Aemilius Probus in Miltiade aliquanto diuerſius rem narrat. Cum Athenienſes decreuiſſent coloniã mittere in Cherſoneſum, quæ tum a Thracibus tenebatur, conſultus Apollo quem ſibi ducem ſumerent ad expellendos Thraces, iuſſit vt Miltiadem adſciſcerent. Is Lemnũ aggreſſus, poſtulauit, vt ſe ſponte dederent Athenienſibus. Lemnij per iocum reſponderunt, ſe id tum facturos, cum ille domo nauibus proficiſcens vento Aquilone veniſſet Lemnũ. Nam hic ventus aduerſus eſt Athenis proficiſcẽtibus Lemnum. Miltiades ne illic tempus tereret, Cherſoneſum profectus eſt. Ea capta, rebusq. illic ex animi ſententia ordinatis, redijt Lemnum & ex pacto poſtulauit inſulam. Nam ſe vento Borea domo profectum veniſſe; quod in Cherſoneſo domum habebat, decreuerat enim illic manere. Itaq. qui Lemnum tenebãt, ceſſere metu. Simplicius quidem Pamphilus ille Terentianus, negãs liberi hominis officium eſſe, cum nihil mereatur, poſtulare id ſibi gratiæ apponi.*

Ex arena funiculum nectis.

Ἐξ ἄμμου σχοινίον πλέκεις, *id eſt, Ex arena funem nectis. In ſtulte fruſtraq. conantem quippiam dicebatur: aut vbi quis ea connectere laboret, quæ nequaquam cohæreãt*

Appo-

Appoſite dicetur in orationem, aut ſyllogiſmum male cohærentem. Vt adſine ſit illis, Arena ſine calce, & Diſſolutæ ſcopæ. In hanc fere ſententiã vſurpauit Irenæus lib. 1. Veluti faciunt qui colligunt Homerocentones. In ſumma quadrabit in quiduis ἀδέκτον καὶ ἀπηνον, vt pertineat, & ad illam formam, Laterem lauas & Aethiopem dealbas.

Halcedonia ſunt apud forum.

QVOD *dixit in Caſſina Plautus, Halcedonia ſunt circa forum, prouerbii ſpeciem gerit. Significatur hac voce tranquillitas, & ſilentium. Idem in Pœnulo, Niſi mihi illam tam tranquillam facis, quam mare eſt olim, cum ibi halcedo pullos educat ſuos. Extat etiam in Græcorũ commentariis huiuſmodi prouerbium,* ἀλκυονίδας ἡμέρας ἄγεις, *id eſt. Halcyonios agis dies, de tranquillã & otioſam agentibus vitam. Ariſtophanes in Auib⁹,*

Ἀλκυονίδας τ' αὖ ἡμέρας ἄγει. *id eſt.*

Atq. halcyonios duxit adſidue dies.

Ab aue quadam marina ductum adagium, quæ Græcis Halcyon dicitur, Latinis Halcedo, vt auctor eſt M. Varro libro De lingua Latina tertio, ne quis Plautinũ verbum deprauatum eſſe putet. Fabula de Ceyce, & Halcyone eſt apud Ouidium. De aue ſic refert Plinius lib. 10. cap. 32. Halcyon paullo amplior eſt paſſere, colore cyaneo ex parte maiore, tantum purpureis & cãdidis admixtis pennis, collo gracili & procero. Ea fœtificat bruma, qui dies Halcyonides vocantur. Neque apparent niſi mari tranquillo maxime Siculo. Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos; & totidem ſequentibus pariunt. Hi dies & nautis ſunt noti. Nam in his tempeſtatem non metuunt. Nidificant autẽ medio in mari. Nidi pilæ figura, paullũ eminenti, ore perquam anguſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine, ex ſpinis aculeatis compacti, tanta duricie, vt ferro incidi nequeant. Franguntur ictu valido, vt ſpuma arida maris. Hactenus Plinius. Lucianus de tranquillitate Halcyonidum dierum teſtatur in dialogo, cui titulus ἀλκυών. *Vergilius inter prognoſtica futuræ tempeſtatis hoc quoq. refert.*

Non tepidum ad ſolem pennas in litore pandunt.
Dilectæ Thetidi Halcyones.

Meminit harum & Theocritus Idyllio ſeptimo:

Χ' ἀλκυόνες στορεσεῦντι τὰ κύματα, τάν τε θάλασσαν,
Τόν τε νότον, τόν τ' εὖρον, ὃς ἔσχατα φυκία κινεῖ,
Ἀλκυόνες γλαυκαῖς Νηρηΐσι ταί τε μάλιστα
Ὀρνίθων ἐφίλαθεν, ὅσοις τε περ ἐξ ἁλὸς ἄγρα. *id eſt,*

Halcionesq. vndas ſternunt, pelagusq. notumq.
Atq. eurum extremam motantem flatibus algam.
Halcyones quas inter aues Nereides omnes
Vnice amant glaucæ, quæcumq. ex æquore paſtum
Venantur.

Empedoclis ſimultas.

Ἐμπεδοκλέους ἔχθρα, *id eſt, Empedoclis ſimultas, dicebatur pertinax & irreconciliabilis. Empedoclem enim aiunt iis fuiſſe moribus, vt adſidue ſimultatem cũ aliquibus ſuſciperet, eãq. pertinaciſſime exerceret. Quadrabit etiam, vbi quis leui de cauſſa ex amico fit inimicus. Refertur a Diogeniano. Suidas ex Lyſia citat hæc verba,* ᾤμην δ' ἔγωγε τοιαύτῃ φιλίᾳ συνεζεῦχθαι, ὥστε μηδ' ἂν τὴν Ἐμπεδοκλέους ἔχθραν ἐμποδὼν ἡμῖν γενέσθαι. *i. Ego ſane putabam nos eiuſmodi neceſſitudine copulatos eſſe, vt ne Empedoclis quidem ſimultas nobis poſſit obſtare. Referendum ad illud quod alio dictum eſt loco, Odium Vatinianum, & Odium nouercale.*

Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti decem.

PLAVTVS *in Truculento, Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti decem, hoc eſt, Longe maior eſt habẽda fides referentibus ea quæ viderint oculis, quam iis qui narrant ab aliis audita. Idẽ innuunt poetæ, duas apud inferos inſomniorum fingẽtes portas; alteram eburnam, per quam falſa inſomnia veniant ad ſuperos, alteram corneam, per quam vera. Vergilius Aeneidos ſexto Homerum imitatus ex Odiſſea τ.*

Sunt geminæ ſomni portæ, quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris,
Altera candenti perfecta nitens elephanto,
Sed falſa ad cælum hac mittunt inſomnia manes;
His vbi tum natum Anchiſes, vnaq. Sibyllam
Proſequitur dictis, portaq. emittit eburna.

Seruius interpretatur per corneam portam, oculos intelligendos, quod colore ſint corneo: per eburneam dẽtes, nimirum oſſeos & candidos. Per corneam egredi veras vmbras, quod ea demum certa ſint quæ conſpicimus oculis. Per eburnam falſas, quod vana plerumq. ſoleant eſſe quæ fama percipiuntur. Itaq. Aeneas per eburnam portam demiſſus, ſignificat pro falſis habenda, quæcumq. de inferis narrarit poeta. Adagii meminit, & Apuleius lib. 1. Floridorum, narrans quemadmodum Socrates prouerbium inuerterit: Pluris eſt auritus teſtis, quam oculati decem. Nam cum conſpexiſſet adoleſcentem decorum, ſed diutine tacentem: Ut te videam, inquit, aliquid eloquere. Senſit itaque Socrates aurium iudicium certius eſſe quam oculorum, quod oculis non niſi corporis formã contueamur, ex oratione mentis habitum deprehendamus. Iuſtinianus Inſtitutionum lib. 3. de gradibus cognationum, oculatam fidem appellat, cum res ſubiicitur oculis. Vnde cæcam diem appellant, cum non protinus exhibetur pactum: oculatam, cũ præſente pecunia res agitur.

Vulpi eſurienti ſomnus obrepit.

Πεινώσῃ ἀλώπεκι ὕπνος ἐπέρχεται, *id eſt, Eſurienti vulpi ſomnus obrepit. Ubi quis inopia cibi dormit. Nã non nullis pauperibus ſomnus loco paſtus, teſtante verſiculo illo prouerbii inſtar celebrato,*

Ὕπνος δ' ἐνίκα τὴν κακίσταν δαμᾷ. *id eſt,*
Somnus domat famem malorum peſſimum.

Pauperem autem vulpẽ appellat, quod callida ſit inopia, & multarum repertrix artium, iuxta illud quod alibi retulimus, πενία τὴν σοφίαν ἔλαχε, *id eſt, Paupertas ſapientiam ſortita eſt. Neq. perperam dicetur, & in illos qui diſſimulant, conniuentq. ad quadam, vt per occaſionem aliquid commodi ferant. Siquidem vulpes vrgẽte fame ſomnum adſimulat, vt adlectas aues capiat, deuoretque. Fit autem hoc phyſica quadam ratione, vt famem ac ſitim extinguat ſomnus. Adagium recenſuit Diogenianus.*

Ad deorum aures peruenit.

Εἰς θεῶν ὦτα ἦλθεν, *id, eſt, Ad Deorum aures peruenit. Vbi*

facinus

facinus aliquod clanculum patratum, reſciſcitur ab iis qui poſſint vel remunerari recte factum, vel punire ſe cus admiſſum. Sic enim imaginantur poetæ, quæ recte, ſecusne gerantur in terris, ea per Mercurium explorata referri Ioui. Is deinde concilio deorum cõuocato, de pœna ſtatuit. Eſt illud etiam nunc ſolemne in principũ, & pontificũ litteris, Ad noſtras aures peruenit. Paullo diuerſius paſtor ille Vergilianus,

Et quoties, & quæ nobis Galatea locuta eſt,
Partem aliquam venti diuum referatis ad aures.

De rebus egregiis, quaſq. deorum auribus dignas iudices. Itidem Horatius,

Et Iouis auribus iſta Seruas.

Admirabiles in nectendis machinis Aegyptij.

Δεινοὶ πλέκειν τὰς μηχανὰς αἰγύπτιοι, *id eſt,*

Nectunt ſtupendas machinas Aegyptij.

De verſutis, & vt ait Plaut. conſutis dolis dictitatum. Torqueri poteſt, & in perplexas ſophiſtarum argutias, ac ſyllogiſmorũ inexplicabiles labyrinthos. Aut in ſycophantas ac delatores qui vera falſis permiſcendo nectunt calumnias. Ammianus 14. refert, Paullo cuidam qui plurimos admirandis technis deferebat apud Conſtantium, vulgo cognomen inditum cathena, quod in complicandis delationibus nodos necteret inſolubiles. Celebrabantur olim Aegyptiorũ opera ex variis lignorum fruſtulis miro quodam artificio cõnexa, quorum eſt & Herculanus nodus. Adagiũ hoc cognatum eſt illi, quod alibi retulimus, κασιωτικὸν ἅμμα, *id eſt, Caſioticus nodus. Caſium enim in Aegypto eſt, quemadmodum paullo ſuperius oſtendimus.*

Aceſei & Heliconis opera.

Ἀκέσεως καὶ Ἑλικῶνος ἔργα, *id eſt, Aceſei & Heliconis opera. Quæ ſingulari artificio confecta viderentur, ſic antiquitus appellabantur. Locum prouerbio fecerunt duo quidam celebratæ artis artifices, Aceſeus natione Tarentſis, & Helicon Caryſtius. Hi primi contexuiſſe dicuntur peplum Palladis Poliadis: id enim cognomen Mineruæ, quæ in arce Athenienſium colebatur.*

Aceſias medicatus eſt.

Ἀκεσίας ἰάσατο. *id eſt, Aceſias medicatus eſt, dici ſolitũ de re quæ ſemper vergeret in deterius, quoq. magis accuraretur, hoc peius haberet. Occaſionem adagio dedit Aceſias quidam medicus imperitus & ſtupidus, qui dum cuidam pedũ dolore laboranti mederi ſtudet, auxit dolorem. Vnde Ariſtophanes,*

Ἀκεσίας, *inquit,* τὸν πρωκτὸν ἰάσατο.

Quod ea pars, quantumuis cures, tamen per ſe ſemper inquinetur. Auctor Diogenianus.

Agamemnonij putei,

Ἀγαμεμνόνεια φρέατα. *id eſt, Agamemnonij putei. De nouis & admirandis operibus dicebatur. Aiunt enim Agamemnonem & circa Aulidem, & paſſim in omni Græcia puteos effodiſſe, ne per æſtum aquarum inopia laborari poſſet. Auctor Zenodotus.*

De fera comediſti,

Ἀγρίου δεδείπνηκας, *id eſt, De fera comediſti. Dicebatur olim oſcitanti. Nam vulgo creditum carnem ferinam comeſam crebras oſcitationes excitare. Venuſtius erit, ſi commode transferatur ad ſupinos, oſcitabundos & negligentes.*

Ruris fons.

Ἀγροῦ πηγή, *id eſt, Ruris fons, De nimiũ laborioſis, & perpetuo operi aſſidentibus. Cuiuſmodi fingit Menedemũ Terentius. Conueniet item & de negotio laborioſo, cui quæ numquam exhauſti ſatis eſt. Nam hoc ipſum verbum* πηγὴ *hyperboleu habet copiæ, non tantum apud Græcos, verumetiam apud Latinos.*

Aeſopicus ſanguis.

Αἰσώπειον αἷμα, *id eſt, Aeſopicus ſanguis. Delphi Aeſopum quendam nihil commeritum interemerũt, eamq. ob cauſſam iratum numẽ dira illis vaticinabatur. Sunt qui putent hunc Aeſopum eſſe, cuius nomine feruntur apologi. Traduntq. huiuſmodi quædam ſuper illius interitu, tametſi fabulis quam vero propiora. Cum Delphos profectus gentis illius iram in ſe conuitiis & contumelioſis apologis concitaſſet, Delphi ſacra phiala in huius peram clanculum impoſita, Phocidem conſecuti, comprehenſum ſacrilegij damnarunt, obteſtantemq. ac dira imprecantem præcipitarunt. Mox oborta peſtilentia, conſultum oraculum, admonuit vt Aeſopi manes placarentur, itaq. Delphi monumentum Aeſopo conſtituerunt. Ceterum Græciæ principes, & eruditi, ſimulatq. cognouiſſent indignam Aeſopi mortem, Aeſopicum ſanguinẽ vlti ſunt, ſublatis iis qui fuerãt mortis auctores. Vnde dici ſolitum, aut vbi quis præter meritum acerba pateretur, aut vbi propter læſam innocentiam irati ſuperi, pœnam immittere viderentur. Meminit huius hiſtoriæ Plutarchus in commentario, cuĩ titulus* περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. *Nempe Aeſopum multam auri vim accepiſſe a Crœſo, vti Delphis ſplendide ſacrificaret, & Delphorum ſingulis quatuor minas diſtribueret. Verum cũ incidiſſet illi neſcio quid diſſidij cum Delphis, ſacrum quidem fecit, ceterum pecuniam quam acceperat diſtribuendam, Sardis miſit, Delphos indignos iudicans eo beneficio. Quamobrem irati, ſacrilegij condemnatum præcipitarunt e rupe, quam Hyampeiam vocant. Eo facto deus indicauit terræ ſterilitatem, & morborum prodigioſorum vim inſtare. Proinde territi Delphi, in publicis Græciæ conuentibus aſſidue per præconem clamabant, ſi quis eſſet qui pœnas Aeſopi nomine de ſe vellet ſumere. Tandẽ tertia generatione Samius Idmon aduenit, nihil affinis Aeſopo, ſed nepos eorum qui Aeſopum Sami emerãt: huic cum pœnas quaſdam dediſſent, malis leuati ſunt. Indicat eodem in loco Plutarchus dici ſolere, quoties ſero pœna datur.*

Manum ferulæ ſubduximus.

ET *nos manum ferulæ ſubduximus, id eſt, nos quoq. litteras didicimus, & præceptorum opera ſumus vſi, Nã antiquitus litteratores diſcipulorum manus ferula cædebant. Eſt autem ferula fruticis genus, quo non aliud leuius, vt indicat Plinius libro 13. capite 22. Græcis* νάρθηξ *dicitur, vtilis ad fulciendos vacillantes ætate ſenes. Vnde & Baccho Silenoq. ſacer, vt vino titubantes fulciat, nec oneret tamen. Eſt enim ligno duriſſimo fo-ris,*

ris, licet intus lignum non habeat. Hac exceptum ignẽ cæleſtem poetæ fingunt Prometheum deportaſſe in terras. Poſtremo hinc ſunt ſceptra pædagogorũ, vt Martialis appellat, quo terreant magis quam lædant. Notauit id eleganter Columella in carmine,

Nec manibus miteis ferulas. *Et ibidem,*
Ferulæq. minaces *Plantantur.*

Vnde manum ferulæ ſubduxiſſe dicuntur, qui deſierũt in ludo litterario verſari, neq. iam pueri docendi, ſed vtcunq. docti ſunt. Iuuenalis in prima ſatyra,

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus, & nos
Conſilium dedimus Syllæ.

Hieronymus, ſubduximus accipere videtur, pro eo quod eſt ſubiecimus, ſuppoſuimus. Sic enim ſcribit ad Domnionem. Et nos didicimus litteras, & nos ſæpe manum ferulæ ſubduximus. Niſi forte manum ferulæ ſubducere pueri dicuntur, cum metu plagæ ſubtrahunt manum. Eſt ſimilis apud Græcos ſermonis color. Citatur apud Athenæum libro decimotertio Timocles.

...Δεῖν δ' ἔτι
Ἀγωνιᾶσαι, καὶ ῥαπισθῆναί γε, καὶ
Πληγὰς λαβεῖν ἁπαλαῖσι χερσὶν ἡδύ γε. *id eſt.*
Opus eſſe ad huc
Trepidare, & alapis cædi, & in teneras manus
Recipere plagas, res profecto ſuauis eſt.

Aetnæus cantharus.

Αἰτναῖος κάνθαρος, *id eſt, Aetnæus ſcarabeus. De magnis, & fœdis. Ariſtoph. in Pace,*

Οὐκ οἶδ' ὅπῃ εἰσήγαγ' αἰτναῖον μέγιστον κάνθαρον.

Aetnæum autem dixit, quaſi prægrandem, vel quod in Aetna varij maximiq. ſcarabei ſint: vel Aetnæus dixit, tanquam inſtar Aetnæ montis maximus. Porro ſcarabeus inſecti genus, quod e ſtercore vt naſcitur, ita paſcitur. Fabulis quoq. ante proditum eſt, Aetnam vnum e Gigantibus præcipuum complexam fuiſſe, ac ſeruaſſe, ne cum reliquis periret fulmine. Vnde & illud, Οὔτε πῦρ οὐράνιον ἐπ' αὐτὸν ἦλθεν, οὔτε αἴτνη πιέζει αὐτόν *id eſt, nec ignis cæleſtis illum attigit, nec Aetna illum premit. Auctor Diogenianus.*

Extra chorum ſaltare.

Ἔξω τοῦ χοροῦ ὀρχεῖσθαι, *id eſt, Extra chorum ſaltare dicitur, qui dicit aut facit a re quam propoſuit alienũ aliquid. Etenim qui choros agunt, certis limitibus, certisq. numeris adſtricti mouentur, vt liberum non ſit, quo libet euagari. Quod ſi quis diſcrepet a lege chori, ridiculus habeatur.*

Exordiri telam.

PLERAEQVE *metaphoræ quæ dicuntur a textrina, prouerbij faciem præ ſe ferunt. Plautus in Bacchidibus: Exorſa hæc tela eſt non male omnino mihi. Idem in Pſeudolo, Neque nunc quid faciam ſcio, Neq. exordiri vnde occipias, habeas, Neq. ad detexundam telam certos terminos. M. Tullius libro De oratore dixit, pertexere, pro perficere. Pertexe modo, inquit, Antoni quod exorſus es. Rem enim quam arte conſilioque inſtituimus, exordiri dicimur. Et reteximus quæ denuo refingimus. Item illud ad Herennium: Ego te iam detexam ab exordio, id eſt, ab initio vitæ explicabo qualis ſis. Cognatum illi quod alio commemorauimus loco, Ea tela texitur.* σώματα σῶμα, *Pollux citat ex Græcis auctoribus.*

In caducum parietem inclinare.

PROVERBIALI *figura, in caducum parietem inclinare dicimur, cum nitimur, confidimusq. rei parum firmæ, ducta metaphora ab ædificijs. Hadrianus Imperator de Commodo adoptato, & imperij ſucceſſioni deſtinato, dictitare conſueuit, in caducum parietem inclinauimus, & perdidimus quater millies ſeſtertium, quod populo & militibus pro adoptione Comodi dedimus. Caducum autem parietem vocabat, quod eſſet valetudinarius, & rebus gerendis inhabilis eſſe videretur. Item qui ſenis præſidio nititur, qui forma ſuperbit, qui in caducis fortunæ bonis vitæ præſidia collocat, recte dicetur, in caducum inclinare parietem. Huic proximum eſt illud Maronis,*

In te omnis domus inclinata recumbit.

Scipioni arundineo inniti.

AD *eandem formã pertinet quod apud Hebræos in prouerbio fuiſſe videtur, Arundineo inniti baculo, de eo qui ſpes ſuas figit in his qui non ſolum non poſſunt eſſe præſidio, verum etiam noceant deſtituto. Siquidem arundineus ſcipio, non modo non ſuſtinet innitentem, verumetiam manum penetrat, ac vulnerat.*

Homo Bombylius.

Βομβύλιος ἄνθρωπος, *id eſt, Bombylius homo, dicitur verboſus, multique ſtrepitus, ceterum inutilis. Bombilius Græcis, apis aut veſpæ genus, a ſonitu, ſicuti videtur, appellatum, ingens, ſed ad mellificium inutile, fauos ſibi nectit e luto. Eſt & ingens apis ac muſca, quam a ſtrepitu ſic dixerunt. Heſychius addit* βομβυλίδας, *Græcis dici bullas, quas naſci videmus ex aqua, quæ mox euaneſcunt. Itẽ bombylion dici poculi genus, quod paullatim extillante potu ſonitum reddit in modum animantis, de quo dictum eſt, quamquam & huic a bõbo vocabulum. Apud Suidam quidam tibicinem, pro bombylio,* βομβαύλιον *dixit, addita littera α,* παρὰ τὸ αὐλὸν βομβεῖν. *Quin & M. Tullius Philippica tertia meminit cuiuſdam Bambalionis, hominis nihili & impeditæ linguæ. Bambalio, inquit, quidam pater, homo nullo numero. Nihil illo contemptius, qui propter hæſitãtiam linguæ ſtuporemq. cordis, cognomen ex contumelia traxerit. Heſychius ait, Græcis* βαμβαλύζειν *eſſe labys tremere. Nam id accidere ſolet hoc vitio linguę laborantibus, quemadmodum & frigore horrentibus. Quamquam autem hæc vox varijs modis deſcribitur, tamen eadem eſt origo, nimirũ a ſono titubanter loquentium, aut vehementer algentium. Adagium refertur apud Zenodotum.*

Buthus obambulat.

Βοῦθος περιφοιτᾷ, *id eſt. Buthus oberrat. De lenibus ac ſtolidis dicebatur. A moribus Buthi cuiuſdã athletæ, qui vicerat in Pythijs ludis. Huius meminit Cratinus,* ἐν Χείρωσι, *teſte Zenodoto. Meminit & Heſichius, indicãs & Ariſt. alicubi de huius victoria meminiſſe. Fieri poteſt vt huic id nominis inditum fuerit ab edacitate, quod ſolidos boues vorare ſoleat. Nam cognominatus eſt, &*

Hercules βουθοίνας, quod aliquando eſuriens quendam e bubus Theodamantis, quibus ille terram proſcindebat abductum occidit, ac vorauit. Vnde videtur dici poſſe in edaces, hoc eſt, ἀδηφάγους.

Bunas iudex eſt.

Βούνας δικάζει id eſt, Bunas iudicat, In nonnullis codicibus ſcriptum eſt Βοσκὰς, non Βούνας, ſed deprauate. Vbi lis in longum profertur, nec vnquã explicatur. Paræmia nata a Buna quodam Athenienſi. Cum eſſet controuerſia inter Calidonios & Eleos, vtriq. rem ad arbitrium Bunæ detulerunt. Conuenerat autem, vt a manibus temperarent, donec ille de negotio pronunciaſſet. Quod vbi ſenſiſſet Bunas, de induſtria audiebat quidẽ vtramq. partẽ, ceterum perfictas occaſiones rem in longum diſtulit, nec vnquam de litẽ voluit pronunciare. Autor Mnaſeas apud Zenodotum.

Bos ſub iugum.

Βοῦς ὑπὸ ζυγόν, id eſt, Bos ſub iugum, vbi quis adſidue laborat, aut vbi ſe quis laborioſo inuoluit negotio. Ductũ a bubus agricolis. Quin & hic erit locus vtendi, cum negabimus aliquem ad id trahendum negotij, ad quod adminiſtrandum parum ſit idoneus, ſed eum qui ſit aptus, quod bos iugo ducendo natus videatur non item canis, aut ceruus. Proinde confine fuerit illi quod alio poſitum eſt loco, bos clitellas. Recenſet Zenodotus.

Tenui filo.

TENVI *filo, pro ſtilo ſubtiliori, minuſq. grandiloqua oratione. Nam Rhetores tres faciunt orationis χαρακτῆρας, grandem, tenuem, & mediocrem, ſumpta metaphora a nentibus, aut certe a textoribus. Horatius,*

–Tenui deducta poemata filo.

Auſonius in oratione, qua Gratiano imperatori de conſulatu gratias agit. Tenuiori, inquit, filo, vt dicitur, deducta libauerim. Cui diuerſum erit, Craſſo filo, Craſſiore filo. Veluti ſi dicas, Barbaros craſſo filo tractare rem theologicam. Marcus Tullius lib. De oratore ſecundo dixit. vberiore filo, pro copioſius: & in Senectute, aliud filum orationis, pro alio dicendi genere.

Tenui vena, diuite vena, tenui canale.

REM *eandem alia reddunt metaphora, cum aiunt, Paupere vena, benigna vena, diuite vena. Venam autem appellant indolem, & vim genuinam ingenij, tranſlatione ducta, vel a fontibus, quorum alij anguſtiore vena manant, alij tanta, vt flumen ingens efficiant: vel a metallis quorum etiam vena non genere tantum, ſed & copia differunt. Simillimum his eſt, quod ait Quintilianus lib. 11. Pleniore tamen hac canali fluunt. Vos Albani tumuli atque luci.*

Ὑπερμαζᾷν.

Μᾶζα Græcis genus eſt cibi e ſimila tritici, quod, vt apparet, in delicijs erat, vnde vulgari ioco dicebant, ὑπερμαζᾷν, pro opipare, ſplendideq. viuere, ſiue ob egregias mazas, ſiue quod aliquid his etiam lautius ſumerent. Eam vocem Iul Pollux lib. 7. indicat fuiſſe veterum; pro qua recentiores dixerint νεανιεύειν, a iuuentis ductum quibus hordeum placentæ ſunt. Illud mirum cum hoc verbum proferat ex Aeſchylo & Sophocle, cur recentiorum eſſe dicat, niſi forte apud recentiores cœpit vſitatius eſſe quam ὑπερμαζᾷν. Euplous ad Thalaſſerotẽ, ὑπερμαζῶντες ἀναμεμιγμένοι, ἀυτὸ γὰρ οὐ λόγῳ γυναικὸς ἐρᾶν, id eſt, aut luxu diffluis, aut inſanis. Nam audio te captum amore mulieris maledicæ. Cõſimili forma dicebant ματτυάζειν, a Mattya cibi genere, quod Athenæus lib. 14. recenſet inter ſecundæ menſæ delicias.

Ne propius ferire.

Οὐδ' ἴκταρ βάλλει, id eſt, Ne propius quidem ferire dicuntur, qui procul abſunt a ſcopo, multoque interuallo aberrant a re propoſita. Sumptum eſt ab imperitis ſagittarijs, cuiuſmodi cum Diogenes ille Cynicus conſpexiſſet, proxime ſcopum conſedit: rogatus quid ſibi vellet, ne me feriat, inquit: innuens quiduis illum tacturum potius quam ſcopum. Ergo qui nimium aberrant a ſigno, οὐδ' ἴκταρ βάλλειν dicebantur, perinde valet quaſi dicas, οὐδὲν ὅμοιον, id eſt, Nihil ſimile ἀλλ' οὐκ ἐγγύς dixit Homerus, Vſurpauit hoc adagium Plato libro de republica nono, καὶ ταῦτα δὴ πάντα, πρὸς τύραννον ἰόντα πονηρίᾳ τε καὶ ἀθλιότητι πόλεως παραβαλλόμενα, τὸ λεγόμενον οὐδ' ἴκταρ βάλλει, id eſt, Hæc quidem ſane omnia ad tyrannum collata, malitia miſeriaque ciuitatis haud quaquam accedunt ad ſcopum, vt prouerbio dici ſolet. Suidas admonet, e linguæ proprietate dictum prouerbium, velut, & illud quod proxime ſequitur. Huc adluſiſſe videtur Lucianus in Dialogo quem inſcripſit, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, Μὴ εἶναι τῶν τηλικούτων ἀξίαν, μηδὲ ἐγγύς, id eſt, Neq. enim eſſe me tantis laudibus dignam, ne prope quidem. Item Ariſtides in Miltiade, ἐν ἴσῳ ταῦτα οὐδ' ἐγγύς, id eſt, Multum abeſt, vt hæc ita ſe habeãt. Adagium hoc referẽdum in gregem illorum, quæ commemorauimus alibi, τοῦ οὐρανοῦ ἁμαρτάνειν, & toto errare cælo, & tota errare via.

Diolygium malum.

Διολύγιον κακὸν, id eſt, Ingens malum, ipſa loquendi figura prouerbialis eſt. vtitur hoc adagio Plato in Theæteto, Οὐ μακρὰ καὶ διολύγιος φλυαρία, id eſt, Haud longa quidem ac Diolygia nugacitas. Apud Suidam referuntur hæc ex auctore Damaſcio, καὶ ταῦτα οὐκ διολύγιος φλυαρία δόξειεν εἶναι, καὶ δικαίως, οὐ κατὰ γραῶν ὕθλον λεγόμενον, ἀλλὰ πέρα τῶν μεγίστων φληνάφων. id eſt, Nonne hæc vel maxima nugamenta videbuntur? Sane videbuntur, & quidem merito. Non iuxta deliramenta, quæ vocant anicularum, ſed vltra maximas nugas. Chryſoſtomus aduerſus Iudæos oratione prima ait, μέγα διολύγιον ὀλολύζοντες, id eſt, clare iubilantes vt vox procul queat exaudiri, loquitur de paſtoribus viſo lupo inter ſe vociferantibus. Vocis originem bifariam indicant, διολύγιον quaſi δι' ὅλου ἰόν, qđ clamor vnſquã nõ penetret: & διολύγιον, quaſi διόλλυον, i. perdens & exitium adferens. Dicitur autem prouerbium de eo qui malo quopiam ingenti ac diuturno tenetur.

Eadem tibi, & Pythia & Delia.

Ταῦτά σοι καὶ Πύθια καὶ Δήλια, id eſt, Hæc tibi, et Pythia & Delia. Quoties ſupremũ aliquod op⁹ ſignificam⁹. Perinde quaſi dicas hæc ſumma omnium quæ geſturus es in vita.

vita. Citatur adagium ex Menandro. Natum aiunt ab oraculo quodam reddito Polycrati Samiorum tyrãno. Nam is poſteaquam Rheneam inſulam cepiſſet, eamq. conſecraſſet Apollini, conſtitutis apud Delũ ludis pulcherrimis Delphos miſis conſulturos, vtrum oporteret eos ludos Delios an Pythios appellare. Reſpondit oraculum, ταῦτά σοι καὶ πύθια καὶ δήλια, *futurũ innuẽs, vt propediem excederet e vita, idq. euenit. Itaque res in prouerbium verſa. Ceterum ſi ſcribas* ταυτα, *vertes eadem, ſi* ταυτὸ *vertes hæc. Neque enim ad ſenſum magni refert.*

Claue findere ligna, & ſecuri fores aperire.

Τῇ κλειδὶ τὰ ξύλα σχίζειν, τῇ δὲ ἀξίνῃ τὴν θύραν ἀνοίγειν, *id eſt, Claui ligna findere ſecuri vero fores aperire conaris, cum res præpoſtere geritur, veluti ſi quis liberos metu ſtudeat emendare, ſeruos beneficiis ſibi adiungere. Aut ſi quis apud imperitos philoſophicis rationibus agat, apud eruditos clamore & improbitate vincere conetur. Refertur a Plutarcho, libello cui titulus,* περὶ τοῦ ἀκούειν.

Bellerophontes litteras.

Βελλεροφόντου τὰ γράμματα, *id eſt, Bellerophontes litteras Subaudiendum verbum aliquod accommodum ſententiæ, adſert, aut aliud aliquod. Locus erit huic prouerbio, cum quis litteras velut commendaticias perfert, quæ contra ipſum ſint deſcriptæ: Vulgo litteras Vriæ vocant. Neque diſſimilis eſt hiſtoria apud Hebræos. De Bellerephonteis litteris huiuſmodi fabulam commemorant Græci, Bellerophontes propter occiſum Bellerum, Argos exilio mutans, in Tirynthem peruenit, Prœtiq. regis hoſpitio eſt vſus. Interim Antea regis vxor, adoleſcentis amore correpta, cœpit illius animũ ad ſtuprum ſollicitare, & ſui copiam obtulit. Ille vbi flagitium recuſaſſet, videlicet hoſpitij religione permotus, illa prior occupans, verſoq. in odium amore muliebri, Bellerophontem apud maritũ occulte defert, tamquam ab illo fuiſſet de ſtupro interpellata. Quod vbi perſuaſiſſet, quoad poterat regis animũ in pniciẽ iuuenis inſtigabat, ſemp ad aurẽ occinẽs illud Homericũ.*

Τεθναίης ὦ Προῖτ', ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην.

Aut morere Prœte, aut interfice Bellerophontem. Prœtus itaq. vere regio ingenio, & vt Homeri vtamur verbo ἀγκυλομήτης, *velut officij cauſſa Bellerophõtẽ ad Iobaten hoſpitem mittit, additis litteris velut in illius commẽdationem ſcriptis. In his mandabat Iobatæ, vt iuuenem quoquo pacto tolleret e medio. Bellerophon, vt eſt minime ſuſpicax innocẽtia, litteras acceptas reddit, vt fuerãt obſignatas. Quas vbi plegiſſet Iobatas quo Prœto gereret morẽ, aggreditur adoleſcentem honeſto titulo perimere. Nam hic ferme malorum principum mos. Animum iuuenis ſuapte ſponte ferocem, ad periclitãdas vires, gloriamq. parandam inflãmat. Ac primum perſuadet, vt cum Chimæra congrediatur. Id erat monſtrum triforme.*

Prima leo, poſtrema draco, media ipſa Chimæra.

Id eſt, Caprina ſpecie. Hanc Bellerophontes equo inſidens alato, telo confixit confecitque. Poſt alijs atq. alijs periculis obiecit iuuenem, a quibus omnibus cum ille victor rediret, rex & vires admiratus, & ex euẽtu coniectans innocentiam, litteras Prœti oſtendit, generũ adſciuit, ac moriens eidem imperij ſucceſſionem tradidit. Itaq. quiſquis imprudens aut nuntiat, aut facit quippiam quo ſe prodit, in eũ recte dicetur, Βελλεροφόντης τὰ γράμματα, *aut quicumq. ſub officij prætextu læditur. Adagium recenſetur a Zenodoto. Plautus in Bacchidibus: Tace, nullus homo dicit, hæ tabellæ te arguũt. Quas tu attuliſti, hæ te vinciri iubent. Alia Bellerophontem iam tuus me fecit filius. Egomet tabellas detuli, vt vincirer, ſine. Effertur adagium in hunc etiã modum,* Βελλεροφόντης κατὰ αὑτοῦ, *id eſt, Bellerophontes aduerſus ſeipſum. Lucianus in Apologia,* τοῦ ἐπὶ μισθῷ συνόντων. κατὰ σαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης γέγραφας τὸ βιβλίον, *id eſt, Qui Bellerophontes librum aduerſus teipſum ſcripſeris. Simili commento rex Pharnabazus impoſuit Lyſandro. Refert Plutarchus in ipſius vita.*

Cœno puram aquam turbans, numquam inuenies potum.

Βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων οὔποθ' εὑρήσεις ποτόν. *id eſt,*

Si lympidam perrexeris.

Cœno aquã ſpurcare, nũquã quod bibas inueneris.

Carmen eſt Trochaicum, quod nos Hemiſtichio & carmine eiuſdem generis expreſſimus, Dici ſolitum, vbi quis ea quæ ſunt per ſe pulcherrima, contaminat admixtis iis quæ ſunt turpiſſima. Veluti ſi quis poeticæ admiſceat obſcenitatem, ſuo vtique vitio. Nam ars per ſe ſyncera; aut amicitiam principis crebris offenſis irritet. Conueniet in hos quoque quibus hæc vita grauis eſt, idq. ipſorum culpa, quod animi vitio, quæ per ſe moleſta non ſunt, moleſtiam adferre videantur. Quod ſi adſit mens a ſtultis affectibus immunis, quidquid acciderit, voluptati futurum eſt.

Charetis pollicitationes.

Αἱ Χάρητος ὑποσχέσεις, *id eſt, Charetis pollicitationes. Dici ſolitum, vbi quis facile, ac benigne promittit, iuxta illud Naſonis,*

Promittas facito, quid enim promittere lædit?

Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Natum adagium a Charete quodam Athenienſium duce, qui quiduis ciuiis pollicebatur, at non præſtabat, item quod receperat. Narrant, & de Veſpaſiano filio. Cum admoneretur ne tam facilis eſſet ad pollicendum, quod longe plura promitteret quam præſtare poſſet, reſpondit, non oportere quemquam ab imperatoris conſpectu triſtem diſcedere. Adagium refertur a Suida, nec dubitamus quin ſumptum ſit ex Ariſtophane.

Ceſcon habitas.

Κέσκων οἰκεῖς, *id eſt, Ceſcum habitas. In ſtupidum, & bardum dicebatur. Ceſcos Pamphyliæ ciuitas, cuius ciues ob vecordiam ſtultitiamq. vulgo male audiebãt. Iuxta Ceſcũ vrbẽ fluuius erat cui nomẽ ἄνους, i. amens. Quãquã Suidas, qui et ipſe pũerbij meminit, Ceſcũ ponit in Cilicia, nõ in Pãphilia. Vnde et vulgari ſermone iactatũ eſt,* πόλις Κέσκος νοῦν οὐκ ἔχουσα, *id eſt, Ceſcus ciuitas mẽtis inops. Quadrabit et in cœtum, aut conciliabulum hominũ ſtultorum. Conuenit cum eo quod alias oſtendimus. Bœotica ſus. Adagiũ recenſet Zenodotus.*

Qui poſtrema perfectaq. iam aggrediuntur, præteritis iis quæ præceſſiſſe oportuit. Aut qui gloriãtur iã adſecutos ſeſe, cuius ne fundamẽta quidem ſunt iacta. Aut qui rem agunt præpoſtere. Prius eſt enim peperiſſe, quam vt hœdus ludat in tectis. Refertur a Zenodoto.

Reperit deus nocentem.

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, *i. Reperit deus nocentem. Cum tãdẽ vltio contingit improbis, quaſi diuinitus immiſſa. Theocritus in Idyllio decimo,*

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, ἔχεις τὸ πάλαι ποκ᾽ ἐπεύχου. *id eſt,*
Inuenit deus impium, habes quæ olim cupiebas.

Theocriti Scholiaſtes indicat, prouerbium & alia forma ſolitum efferri, εὗρε θεὸς αἴτιον. *Simile eſt Homericum illud Iliados Δ.*

Εἴπερ γάρ τε καὶ αὐτίκ᾽ Ὀλύμπιος οὐκ ἐτέλεσσεν,
Ἔκ τε καὶ ὀψὲ τελεῖ, σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισαν. *id eſt,*
Quãquam etenim non punit Iupiter ilico ſontem,
At faciet tandem, & luerint ſua crimina magno.

Huc pertinet illud Sophocleum,

Ὅταν δὲ τις θεῶν
Βλάπτῃ, δύναιτ᾽ ἂν οὐδ᾽ ἂν ἰσχύων φυγεῖν. *id eſt,*
Vbi quis deorum læſerit,
Nemo queat ſuffugere quamlibet potens.

Adſtipulatur autem ſenarius ille prouerbialis,

Θεοῦ δὲ πληγὴν οὐχ ὑπερπηδᾷ βροτός. *id eſt,*
Plagam deorum nullus hominum ſuffugit.

Pindarus item in Pythiis,

Θεός, ὃ καὶ πτερόεντ᾽ αἰετὸν κίχε, καὶ θαλασσαῖον παραμείβεται
Δελφῖνα, καὶ ὑψιφρόνων τιν᾽ ἔκαμψε βροτῶν. *id eſt,*

Deus & alatam aquilam adſequitur, & marinum prætervertitur delphinum, & elatorum quempiam depreſſit mortalium.

Adſtipulatur huic ſententiæ & in Olympiis,

Εἰ δὲ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεταί τι λαθέμεν ἔρδων, ἁμαρτάνει. *Id eſt,*
Quod ſi deum homo quiſpiam ſperat falſurum ſe, cum agit aliquid, errat.

Ignauis ſemper feriæ ſunt.

Qui vacant otio, feriari dicuntur, & otioſi feriati, & otium feria, quæ metaphoræ tamquam in prouerbium receptæ ſunt. Theocritus in Bucolicis,

Ἀεργοῖς αἰὲν ἑορτά. *id eſt,*
Semper feria inertibus.

Nam feriis etiam ethnici a prophanis negotiis abſtinebant. Qui fugitant laborem, optant dies feſtos, quo liceat otiari, ventriq. & voluptatibus indulgere. Siquidem antiquitus in hoc dabantur agricolis feriati dies aliquot, vt luſu reficerent laſſitudinem. Admiſcuerũt autem religionem, quo moderatiores eſſent luſus. Sed vt ad prouerbium reuertamur, apte accommodabitur in eos qui nũquam non cauſſantur aliquid, quo ſint in otio, veluti quibus inſuaues ſunt litteræ, nũc excuſant valetudinem, nunc occupationes rei domeſticæ: nõ nũquam obſtat rigor hyemis, altas æſtatis feruor, interdum autumni periculoſum cœlum. Demum auocat a libris, veris amœnitas, mox fugitura. Pranſi negãt eſſe rẽ habendã cum libris, antequã cõcoxerit ſtomachus. Impranſis obſtrepit fames, quo minus libeat. Luci dicunt ignauum eſſe, domi deſidere. Ceterum ad lucernã vigilare, oculis inimicum. Si ſuppetit res domeſtica, quorſum opus, inquiunt, litteris? Si deeſt, negãt pauperẽ poſſe philoſophari. Iuuenis negat, cui florẽ curis ſenilibus abſumẽdũ. Prouectior ait, valetudini parcẽdũ.

Catulæ dominas imitantes.

Τὰς δεσποίνας αἱ κύνες μιμούμεναι, *i. Dominas imitãtes catellæ. Vbi ſerui dominorum ferociam repræſentant, aut diſcipuli præceptoris reſipiunt arrogantiam, aut miniſtri principum faſtum. Breuiter quoties ii qui ſubſunt, eorum exprimunt mores, ſub quorum imperio degunt. Vnde & illud Iuuenalis,*

Maxima quaq. domus ſeruis eſt plena ſuperbis.

Videas autem & Melitæas, opulentarum mulierum delicias, faſtum, laſciuiam totamq. ferme morum imaginem reddere. Vſurpatur hoc adagium a Platone, libro de repub. octauo, Ἀτεχνῶς γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν οἷαί περ αἱ δέσποιναι, γίγνονταί τε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι πάνυ ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐμβάλλοντες τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι, ἐὰν μὴ ἐξίστηται. *i. Palã. n. tum catellæ, iuxta prouerbiũ, tales quales ſunt dominæ. Tum & equi & aſini tales reddũtur, qui adſuefacti fuerint admodum libere, faſtuoſeq. per vias ingredi: ſemper incurſantes in obuium ni cedas.*

Tantali pœnæ.

Ταντάλου τιμωρίαι, *i. Tantali ſupplicia. De iis dicendum, quibus adſunt quidem bona, verum his frui negatum eſt. A fabula Tantali ſumptum, quem poetæ fingunt, apud inferos adſiſtere fluuiai ſitiẽtem, quod ſi quãdo admonuerit ſe potaturus, repente aquam labris contactam refugere. Tũ capiti imminere arborẽ pomis onuſtam, ſed eam ſubito porrigenti manum alio ſubducere ſeſe, atq. ita miſerum præſente copia, inopia diſcruciari. Id olim in diuites parcos & ſordidos dici vulgo ſolere, teſtis eſt Horatius in Sermonibus,*

Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Pocula. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis vndiq. ſaccis
Indormis inhians, & tamquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tamquam gaudere tabellis.

Idem in Odis,

Magnas inter opes inops.

Gregorius Nazianzenus in epiſtola ad Baſilium elegãter detorquet ad huius mundi delicias, quæ nũquam explent animum, Ταντάλους, *inquit,* τοὺς καὶ καταράτους διψῶντας ἐν ὕδασι, τὴν ἐλεεινὴν ἐκείνην καὶ ἄτροφον Πανδαισίαν. *i. Tantalis & execrabiles ſitientes in aquis, miſerandam illam & nihil alimoniæ conferentem Pandæſiam.* πανδαισίαν *autem Græci vocant cõuiuium ex omni genere deliciarum apparatum.*

Viro ſeni maxillæ baculus.

Ἀνδρὸς γέροντος αἱ γνάθοι βακτηρία. *id eſt,*
Maxilla ſenibus ſcipionis eſt vice.

Dici ſolitũ de iis qui ob defectas ætate vires, lautiore pariter & copioſiore victu coguntur vti, quo quod ſenecta deterit, vtcunq. ſarciãt cibo. Manet & in hodiernũ ſenile verbum. Ego me dentibus meis ſuſtẽto. Eſt autem velut ænigmaticum, reliquos ingredi pedibus, ſenes dentibus. Etenim quod deceſſit natiuo corporis ſucco,

eo, id cibi ac potus adminiculo ſarciendum. Videmus illud euenire vulgo, poſteaquam deſtituit ſenes edacitas illa, vitæ finem imminere.

Ne verba pro farina.

Μὴ λόγους ἀντ' ἀλφίτων. id eſt,

Ne verba pro farinis.

Aduerſus eos iaciebatur, qui beneficium verbis, non re dabant. Qui fere magnatum mos eſt, vti ſuos ſplendidis promiſſis alant. Bene autem admonet in Pandectis Pomponius iureconſultus, peculium re, non verbis augendum eſſe. Quadrabit item in eos, qui beneficium pollicitis rependunt. Aut qui conſolantur oratione, cum auxilio ſit opus. Veteres quidquid ad victum pertineret, ἄλφιτα vocabant. Apparet e comœdia quapiam ſumptum, eſt enim hemiſtichium carminis Iambici trimetri. De prouerbio Ariſtophanico, οὐδὲν πρὸς τὰ ἄλφιτα, dictum eſt alias.

Ancoras tollere.

NONNVLLAM prouerbij faciem habet, quod eſt apud M. Varronem in opere De re ruſtica, capite extremo, Ancoras tollere, pro eo quod eſt, moliri diſceſſum, quod genus & illud, Talaria nectere. Hæc ſunt huius verba: Interea redit ad nos Pauo. Et ſi vultis, inquit, ancoras tollere, latis tabulis ſortitio ſit tribuum, hoc eſt, ſi vultis omiſſa diſputatione hinc abire. Quanquã hic alluditur ad ambiguam tabularum ſignificationẽ, quæ tum nautica ſunt, tum forenſes, quibus ſuffragia ferebantur. Huic ſimile Quintilianicum illud: Oram ſoluere. Nam ita pleriq. legunt.

Vino vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus.

VINO vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus, id eſt, Vera virtus non eget alienis præconiis. Aut res præclaræ per ſe placent, neq. deſiderant exoticam commendationem. Sumptum apparet a cauponum more, qui vinariis tabernis ſignum hederaceum ſolent prætendere. Ita Plautus idem in Pœnulo: Inuendibili merci oportet vltro emptorem adducere, proba merx facile emptorem reperit. Horatius,

Vbi largitus æquo
Laudat venales qui vult extrudere merces,

Canere ad myrtum.

Αδειν πρὸς μυῤῥίνην, id eſt, Ad myrtum canere, prouerbio iubebatur imperitus litterarum & infacundus, quiq. non poſſet apud eruditos loqui. Hinc ſumpta metaphora, quod apud veteres mos eſſet, vt in conuiuiis ſinguli ſuam cantionem canerent: quod ſi quis citharã accipere recuſaſſet, vtpote muſices ignarus, is per iocũ accepto ramo laureo ſeu myrteo, cogebatur ad eum canere. Porro priſcis hunc canendi fuiſſe morem teſtatur & Fabius, lib. Inſtitut. 1. Vnde, inquiens, etiã ille mos, vt in conuiuiis poſt cenam circumferretur lyra: cuius cum ſe imperitum Themiſtocles confeſſus eſſet, vt verbis Ciceronis vtar, habitus eſt indoctior. Sed veterum quoq. Romanorum epulis fides ac tibias adhibere moris fuit. Plutarchus primo Sympoſiacon libro ſcribit, olim fuiſſe morem, vt in conuiuio primum voce communi deum canerent μουσιζομένους, vt ait: deinde myrteum ramum vnicuiq. tradi ſolere, quem αἴσακον vocatum exiſtimat, quod is qui eum accepiſſet, caneret. Poſt lyra circumlata, qui peritus artis fuiſſet, eã accipiebat, canebatq. ſonum chordarum ad vocẽ attemperans. Recuſantibus autem muſices imperitis, σκολιὸν carmen dicebatur, quod non eſſet vulgare, neq. cuiuis facile. Alij dicunt myrtum non ſolere ordine circumduci, ſed a ſponda ad ſpondam transferri, vt poſteaquã cecinisſet is qui in prima ſponda primus ſedebat, ei traderet, qui in ſecundo lecto primus accumberet, hic rurſum tertij lecti primo. Deinde rurſum primi lecti ſecundus, ſecundo loco in ſecunda accumbenti ſponda traderet, eumq. ad modum per omnes iret. Hæc ferme Plutarchus.

Admeti nænia.

Ἀδμήτου μέλος, id eſt, Admeti nænia. De triſti lugubriq. cantione. Accommodari poterit ad orationem querulam ac miſerabilem. Accipitur enim cantilenæ genus, quod σκόλιον vocant, de quo multa Iulius Pollux. Dictum eſt autem obliquum, vel a tibiarum figuris, vel quod in conuiuiis, quemadmodum modo diximus, obliquo ordine a lecto in lectum flecterentur canendi vices. Quidam huiuſmodi cantiones faciles & illaboratas intelligunt: nimirum quales oportet eſſe, quæ inter pocula canuntur & ex tempore. Verum de iis, deq. ſuperiore prouerbio, qui volet copioſius edoceri, legat Ariſtophanis interpretem, in eo quem mox indicabimus loco. Adagium ad huiuſmodi fabulam referunt: Admetus rex fuit Theræorum, cuius armenta paviſſe fingitur Apollo, mercede conductus, cũ ex Olympo depulſus, humana ſpecie exſularet apud mortales. Exilij cauſſam hanc adferunt: Aeſculapius Apollinis filius Chirone præceptore medicam artem perdidicerat: deinde ſanguine qui ex Gorgonis fluxerat venis, a Pallade accepto, per hunc plurimos reſtituit ſanitati. Porro ſanguine qui e ſiniſtris defluxerat uenis, ad perniciem hominum utebatur, qui e dextris, ad ſalutem. Quin fabulis uulgatum eſt, illum etiam uita defunctos quoſdam in uitã reuocaſſe. Quare ne pro deo haberetur apud mortales, cũ id uideretur præſtare quod deorum eſt proprium, Iupiter illum fulmine percuſſit. Ob id indignatus Apollo, Cyclopes qui Ioui fulmen illud fuerant fabricati, peremit. Quam rem indigne ferens Iupiter, Apollinem deſtinarat e cælo ad inferos præcipitem dare, ſed Latonæ interuentus, precesq. mitiorẽ pœnam impetrarunt. Itaq. cælo interdictũ eſt, iuſſusq. ſolum uertere, damnatus ut annum apud hominẽ mortalem mercede ſeruiret. Igitur ad Admetum profectus Apollo regis armenta ſicuti dictum eſt, paſcebat & ut erat artifex, effecit ut omnes uaccæ gemellos parerent. Cumq. apud Admetum perquam humaniter eſſet habitus, ut patrono gratiam officij referret, a Parcis impetrauit, ut cum iu illarum fuſis Admeti fatalis dies uolueretur, liceret hac lege mortem effugere, ſi quem alium reperiſſet, qui uolens illius uice mortẽ oppetere uellet, ſuiq. capitis diſpẽdio illius uitam redimere. Ergo cum adeſſet dies ille fatalis, neq. quiſquam inueniretur, qui mortis uicarius eſſe uellet, patre etiã ac matre recuſantibus; una Alceſtis uxor mariti uitam ſua cariorem habuit. Qua defuncta ſtridula quædam & lugubres næniæ decantabantur aſſidue apud

Admetum, donec mota Proſerpina, remiſit Alceſtidē. Aut, ut quidam ſicunt, donec Hercules expugnato Orco, hanc ad ſuperos reduxit. Meminit τοῦ μέλους & Euripides in Alceſtide,

Δισσὰ δ' ἦν μέλη κλύειν: id eſt,
At cantiones duplices audire erat.
Notat etiam Ariſtophanes in Veſpis,
Ἄδει παραλαβὼν Θεώρου τῆς δεξιᾶς
Ἀδμήτου λόγον, ὦ 'ταῖρε μαθὼν τοὺς ἀγαθοὺς φίλει
Τούτῳ τί λέξεις σκόλιον; id eſt,
Canit Cleonis apprehenſa dextra
Verbum Admeti doctus, amice diligito probos,
Huic quid obliquum loqueris?

Miſcet Iambicis anapæſtica. Interpres citat hos verſiculos ex fabula Ciconiis.

Ὁ μὲν ᾖδεν Ἀδμήτου λόγον πρὸς μυρρίνην,
Ὁ δ' αὐτὸν ἠνάγκαζεν Ἁρμοδίου μέλος. id eſt,
Atq. is quidem canebat Admeti modos
Ad myrtum, ut alter adegit Harmodii melos
Vt caneret.

Congerit & alia quædam non indigna cognitu, quæ licebit inde petere.

Bellum haudquaquam lacrymoſum.

Ἀδάκρυς πόλεμος, *id eſt, Bellum lacrymis carens, ubi victoria contigit citra cædem & ſanguinem. Aut ubi quis e periculoſo quopiam negotio ſic extricauit ſeſe, ut nullo ſuo malo diſceſſerit: ſiue cum rixoſi uerbis inter ſe digladiantur, nec eſt quidquam periculi, ne veniatur ad manus. Aut ubi certamen agitur eiuſmodi, ut neutri parti quidquam accidat incommodi, uelut in conflictatione litteraria, in qua uictus diſcedit eruditior, victor amicior. Natum aiunt e uetuſto quodam oraculo Dodonæo, quo reſponſum Lacedæmoniis aduerſus Arcadas pugnaturis:* ἀδάκρυον πόλεμον ἔσεσθαι, *id eſt, Bellum ſine lacrymis futurum. Deinde contigiſſe illis uictoriam nemine prorſus interfecto. Nos item incruentam victoriam uocamus, cum nulla cæde contingit uictoria: & apud Græcos,* ἀναιμωτὶ νικᾶν, *id eſt, Citra ſanguinem uincere. Plutarchus in commentario de fortuna Romanorum,* ἀδάκρυον νίκην *appellat eam quam Paullus Aemilius de Perſa reportauit. Effertur prouerbium etiam ad hunc modum,* ἀναίμακτον ἵστησι τρόπαιον, *id eſt. Incruentum ſtatuit trophæum. Celebratur inter Pittaci oracula illud quoque:* δεῖν τὰς νίκας ἄνευ αἵματος ποιεῖσθαι, *Oportere victorias citra ſanguinem fieri Auctor Laertius. Nec abhorret hinc illud quod in Græcorum cōmentariis reperitur:* πόλεμός τις ἀσίδηρος κατὰ τὴν Ἑλλάδα κεκίνηται. *id eſt, Bellum quoddam abſque ferro motum eſt in Græcia. Significat autem bellum, quod oratione, non armis peragitur. Atq. hæc tū magis erunt prouerbialia, ſi longius trāſferantur: vtputa, ad litem forenſem, contentionem, aut aliud id genus certamen.*

Flet uictus, uictor interiit.

Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλεν, id eſt,
Qui uicit, periit, plorant qui ſuccubuere.

Quoties vtraq. pars magno ſuo malo diſcedit: ita ut plerumq. in bellis ſolet accidere. Item in litibus forenſibus, in contentionibus. Nam Heſiodus duas facit Eridas, quarum altera peſtifera ſit mortalibus, altera frugifera. In priore certaminis aggere qui vicerit, diſcedit improbior, victus fit infelicior. In poſteriore qui ſuperior euaſerit, diſcedit clarior: qui ſuperatus fuerit, diſcedit ſeipſo melior. Tradunt hoc natum a Sibylla Erythræa uaticinio, quod edidit de pugna apud Cheroneam commiſſa. Nam illic Athenienſes cum Thebanis uicti perierunt: Philippus victor protinus a Pauſania ſublatus eſt. Meminit huius Georgius Gemiſtus in Hellanicis. Quāquā idē olim uſu uenit Troianis & Græcis, poſt inſaniſſimū bellū, pro mala muliercula tot annos geſtū. Nā Troia funditus euerſa eſt, Græci uictores aut in reditu perierūt, aut domi reperere perniciē.

Timidi numquam ſtatuerunt trophæum.

Ἀλλ' οὐ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες, οὔπω
Τρόπαιον ἐστήσαντο, id eſt,
At enim trophæum nobile haud unquam uiri
Statuere pauidi.

Suidas ex Eupolide citat. Vſurpatur a Platone in Critia: Ἀλλὰ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὔπω τρόπαιον ἔστησαν. *Apte dicetur in eos, qui per animi ſocordiam inertiāq. nihil egregium, nihil arduum audent aggredi: aut qui periculi metu a magnis abſtinent negotiis, cū inſignis gloria non niſi magnis periculis contingat. Neq. triumphum egit quiſquam qui non ſit auſus Martis euentū experiri. Profertur & illud in timidos e Sophocle:* πάντα γάρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ. *id eſt, Formidoloſo ſtrepunt omnia.*

Vna cum ipſis manipulis.

Αὐταῖς ἀμάλλαις, *id eſt, Cū ipſis manipulis. Cū omnia funditus pereunt, hoc eſt, cum ne gluma quidem ſit reliquum. Prouerbium a ruſticis natum uidetur. Refertur a Suida.*

Ne Aeſopum quidem triuiſti.

Οὐδὲ τὸν Αἴσωπον πεπάτηκας, *id eſt, Ne Aeſopum quidē triuiſti. De uehementer ſtupidis & imperitis. Refertur a Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Auibus:*

Ἀμαθὴς γὰρ ἔφυς, κοὐ πολυπράγμων,
Οὐδ' Αἴσωπον πεπάτηκας. id eſt,
Indoctus enim es, neq. ſat ſolers,
Neq. triuiſti ſaltem Aeſopum.

Nam antiquitus Aeſopi fabellas etiam vulgus idiotarum tenebat. Has igitur qui non legiſſet, nihil ſcire uidebatur. Erat autem natione Phryx, ſeruus Xanthi, liber factus eſt ab Idmone cæco. Plato comœdiarum ſcriptor, fingit illum reuixiſſe. Ab hoc omnes fabellæ in quibus inducuntur animalia bruta, αἰσώπειοι *dicuntur, quemadmodum in quibus homines, Sybaritica, ſiue Sybaritides diminutiue.*

Vulpes bouem agit.

Ἀλώπηξ τὸν βοῦν ἐλαύνει, *id eſt, Vulpes bouem ducit. Cum res abſurde geritur. Nihil enim uulpi cum agricolatione: veluti ſi quis poeta de rebus ſacris concionetur: aut leno tractet rempublicam. Licebit & ad eum torquere, qui non ex animo, ſed alio ſpectans, fingit ſeſe quippiam uelle facere. Extat & hoc apud Suidam.*

Non

Non ineſt remedium aduerſus ſycophantæ morſum.

Ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος, id eſt,
Aduerſus ictum ſycophantæ non ineſt.
Subaudiendum φάρμακον, *id eſt, remedium, dictum eſt in calumniam, cuius morſus non ſolum pernicioſiſſimus eſt, verum etiam inenitabilis, quod clancularius plerũque. Olim remedia quædam anulis ineſſe creditum eſt: veluti aduerſus ſerpentium morſus, aut morbum aliquem, aut faſcinationem. Eſt apud Ariſtophanem in Pluto, apud quem iactanti anulum magicum, in quo remedium eſſet aduerſus omne malorum genus, reſpondetur,*
Ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος
Quod imitatus videtur apud Athenæum libro 3. Ariſtophanes.
–Ἐὰν δ' ἄρα
Στρέφῃ με περὶ τὴν γαστέρ', ἢ τὸν ὀμφαλὸν,
Παρὰ Φερτάτου δακτύλιος ἐνί μοι δραχμῆς. id eſt,
Quod ſi mihi aluum torſerit,
Aut vmbilicum, eſt anulus drachma mihi
A Phertato emptus.

Indoctior Philonide.

Ἀμαθέστερος Φιλωνίδου, *id eſt, Indoctior Philonide. Hic Melitenſis erat prægrandi corpore, cæterum inſulſus & indoctus. Notatur aliquoties apud Ariſtophanem, vt mulieroſus, & in paraſitos profuſus.*

Apage hoſpitem in tempeſtate.

Ἄπαγε ξένον ἐν χειμῶνι, *id eſt, Apage hoſpitem in tempeſtate. Dici ſolitum vbi quis importunius adueniret. Nam moleſtiam adferunt hoſpites, ſi quando in rebus aduerſis & afflictis ſuperueniunt. Quando familiares magis adeſſe conuenit ægrimoniæ lenitores. Si peregrini ſuperueniant, ad calamitatis moleſtiam accedit pudor, interdum maxima malorum pars. Recte accommodabitur, ſi quando petitur quippiam a principe negotiis parum lætis occupato. Admonet idem adagium, ne quis externus domeſticis aliorum malis admiſceat ſeſe. Simile quiddam dixit Euripides in Alceſtide:*
–Ἀρ' οὐκ ἐγὼ ξένον
Στυγῶ δικαίως, ἐν κακοῖς ἀφιγμένον, id eſt,
An non mihi iure optimo
Inuiſus hoſpes, qui in malis aduenerit?
Verba ſerui ad Herculem aduenientem, domo Admeti iam occupata luctu. Rurſus in eadem fabula,
Ἀνιαρὸς ὀχληρός τε μὴ λυπουμένοις ξένος. id eſt,
Moleſtus hoſpes triſtibus ſi aduenerit.

Dentem dente rodere.

DENTEM *dente rodere dicitur, qui carpit eum qui neque lædi queat, neque ſentiat. Aut qui mordet pari mordacitate præditum quempiam. Martialis lib. 13. in obtrectatorem quendam:*
–Quid dentem dente iuuabit.
Rodere? carne opus eſt, ſi ſatur eſſe velis.
Simile illi, noli verberare lapidem.

Iouem lapidem iurare.

IOVEM *lapidem iurare, dicuntur qui ſancte, & religioſe deierant. M. Tullius Epiſtolarum familiarium 7. ad Trebatium: Quomodo autem tibi placebit, Iouem lapidem iurare, cum ſcias iratum eſſe Iouem nemini poſſe? Sumptum a priſco feriendi fœderis ritu, quod a patre patrato manu tenente lapidem conceptis verbis peragebatur. Quemadmodum deſcribit T. Liuius, & Macrobius. Vtebantur & Arabes lapide in feriendis fœderibus, quemadmodum refert Herodotus in tertio. Adagium varie poterit vſurpari. Ego tibi ſuper hac re non dubitem, vel Iouem lapidem iurare. id eſt, quantumuis ſancte. Huic iniurato fidem habere malim, quam tibi Iouem lapidem, vt aiunt iuranti. Iouem lapidem iurabat, nihil iſtiuſmodi cogitatum fuiſſe, id eſt, magnopere aſſeuerabat. A. Gellius in Noctibus vſurpauit ad hunc modum: Iouem lapidem, inquit, quod ſanctiſſimum iuſiurandum eſt habitum, paratus ſum ego iurare, Vergilium hoc numquã ſcripſiſſe. Apuleius in ſermone De deo Socratis; Quid igitur iurabo per Iouem lapidem Romano vetuſtiſſimo ritu? Veteres per caput illius quem cariſſimum habebant iurabant, Romani per genium principis, Socrates per canem & anſerem, Zeno Citienſis per capparim, pleriqué per braſſicam,* καὶ μὰ τὴν κράμβην, *quod multis exemplis e veterum poematibus repetitis docet Athenæus libro nono, eo quod huic diuinatoria quædã vis inſit, eoq. & ſacram habitam tradit.*

Cimmeriæ tenebræ.

MVLTAM *obſcuritatem, aut animi caliginem Cimmerias tenebras appellant. Lactantius Inſtitutionũ diuinarum lib. 4. O cæcum pectus, o mentem Cimmeriis, ut aiunt, tenebris atriorẽ. Et hunc velut æmulatus diuus Hieron. vt Lactantianæ admirator eloquẽtiæ, Rogo, inquit, quæ tanta eſt cæcitas, & Cimmeriis, ſicut aiunt, tenebris inuoluta? Natum adagium a Cimmeriæ regionis prodigioſa obſcuritate. De qua Strabo lib. Geographiæ primo, ſcribit in hunc modum:* Καὶ μὴν καὶ τὸν Βόσπορον τὸν Κιμμέριον οἶδεν, ὡς ἂν τὸ μὲν ὄνομα τῶν Κιμμερίων εἰδώς, αὐτοὺς δ' ἀγνοῶν, οἳ κατ' αὐτὸν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ μέχρις Ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν τὴν ἐκ Βοσπόρου πᾶσαν, αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς χώρας αὐτῶν ζοφῶδες, καὶ φησίν·
Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται.
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται. id eſt
Quin Boſphorum quoq. Cimmerium cognouit, vt qui Cimmerios non ignorarit. Neq. enim videlicet eſt Cimmeriorum nomen cognitum habuerit, ipſos ignorarit qui temporibus illius, vel paullo ante illius ætatem a Boſphoro ad Ioniam vſque terram omnem percurſarint. Itaq. quo nam in climate ſita ſit illorum regio, velut innuit, cum eam caliginoſam facit; & , vt ipſius vtamur verbis, vmbris ac nebulis tectã, ſiquidẽ
–Igneus illos
Haud vmquam irradiat Phœbus, nox atra ſed illic
Ingruit aſſidue.
Porro locus quem Strabo citauit, quamquam verbis aliquot diuarians a poeta, eſt apud Homerum Odyſſeæ 11.

Ἡ δ' ἐς πείραθ' ἵκανε βαθυῤῥόου ὠκεανοῖο.
Ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε
Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὔθ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Οὔθ' ὅτ' ἂν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται,
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι. id eſt,
Aſt ille Oceani peruenit ſumma profundi.
Illic ſunt populiq. & mœnia Cimmeriorum,
Nubibus & cæca aſſidue caligine tecta.
Illos haud vnquam radijs ſol aſpicit ardens,
Nec quando aſtriferum curru petit arduus axem,
Nec rurſum ad terras magno deuectus olympo,
Sed nox incumbit miſeris mortalibus atra.

Cimmeriorum mentionem facit etiam M. Tullius, libro Academicarum quæſtionum 4. Et Cimmeriis quidem, quibus aſpectum ſolis, ſiue deus aliquis, ſiue natura ademerat, ſiue eius loci quem incolebant ſitus, ignes tamen aderant, quorum illis vti lumine licebat. Iſti autem, quos tu probas. & cetera. Et in hac regione Naſo poeta Somno deo regiam ędificauit, libro Transformationum vndecimo.

Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni,
Quo numquam radiis Oriens, mediuſue, cadenſue,
Phœbus adire poteſt; nebulæ caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubiæq. crepuſcula lucis.

Apud Græcos conſtanter per duplex m ſcriptum inuenitur, tametſi refragatur etymologia, quam adfert Euſtathius, autumans κιμμερίους *dictos, quaſi* ἐν τῷ ἀέρι κειμένους. *Sed vero propius eſt,* κιμμερίους *vocatos, quaſi* χειμερίους, *quanquam hic quoq. m ſimplex.*

Fruſtra Herculi.

Εἰκῆ τῷ Ἡρακλεῖ. *Fruſtra Herculi, ſubaudi calumniam ſtruxeris, De his dici conſueuit, qui ſic omnia ſua negotia gerunt, vt nemo queat aut audeat calumniari. Nam Herculi mos erat res alienas vi abducere, non dolo. Conueniet aut in vehementer laudatum, probatumq. aut in præpotentem, quem inſimulare tutum non ſit. M. Cato cenſorinus plus quadragies in ius vocatus fuiſſe memoratur, ſemper iudicum abſolutus ſententiis. Hunc Cæſar in Anticatonibus inſimulauit auaritiæ. Id Plutarchus perinde ſcribit eſſe, quaſi ſi quis Herculem inſimulet ignauiæ. Nihil enim minus in Herculem quadrat, quam hoc criminis. Sunt qui putent congruere, cum aliquis omnia facit impune, nec a quoquam accuſatur. Quemadmodum Hercules impune res alienas conſueuit abigere.*

Ne in neruum erumpat.

TERENTIVS *in Phormione. Verum hoc ſæpe Phormio vereor, ne iſta fortitudo in neruum erumpat denique. Quadrat in temerariam inconſideratamq. audaciam, quæ plerumq. infelix eſſe ſolet, & in maximum malum aliquando adducere. Donatus interpres a ſagittariis ſumptam metaphoram exiſtimat: qui dum neruum arcualem adducunt immodice, rumpunt nonnunquam, idq. non ſine ſuo periculo.*

Adraſtia Nemeſis Rhamnuſia Nemeſis.

Ἀδράστεια νέμεσις, id eſt. *Adaſtria nemeſis, ſubaudiendũ adeſt, aut aderit, aut eiuſmodi quippiam. Licebit vti vel in eos quibus ob inſolentiam arrogantiamq. fortunæ cõmutationẽ minamur, vel quia rebus florentibus ad calamitoſam fortunam redacti ſunt. Hanc quidam Nemeſim deam eſſe putant, inſolentiæ, & arrogantiæ vindicem, quæq. ſpes immoderatas, & vetet, & puniat,* ἀδράστεια *dicta* ἀπὸ τοῦ α' στερητικοῦ μορίου καὶ δρασμοῦ, *quod nemo nocens meritam pœnam vſquam effugerit: etiam ſi quando ſerius aſſequitur. Lucianus in meretriciis dialogis,* Ἔστι τις θεὸς ἡ ἀδράστεια, καὶ τὰ τοιαῦτα ὁρᾷ. *id eſt, Eſt dea quæpiam Adraſtia, videtque iſta. Euripides in Rheſo.*

Ἀδράστεια μὲν ἁ Διὸς παῖς,
Εἴργοι στομάτων φθόνον. id eſt,
Adraſtia Iouis filia, arceas dictorum inuidiam. Idem in eadem fabula.

Σὺν δ' ἀδραστείᾳ λέγω. id eſt,
Volente vero dixerim hoc Adaſtria.

Idem teſtantur etiam Epigrammata.

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. id eſt.
Innuit hoc Nemeſis cubito frænoq., gerendis
Sit modus in rebus, dictaq. frænum habeant.

Item aliud,

Ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος οὕνεκα; λέξεις.
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω, μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον. id eſt,
Contineo Nemeſis cubitum. Quæ cauſa requires?
Nam cunctis iubeo rebus adeſſe modum.

Strabo lib. Geographiæ 13. Adraſtiam dictam tradit non ab aufugiendo, ſed ab Adraſto rege, qui primus huic templum conſtituerit, idq. Antimachi poetæ verſibus confirmat,

Ἔστι δέ τις Νέμεσις μεγάλη θεός, ἣ τάδε πάντα
Πρὸς μακάρων ἔλαχεν· βωμὸν δέ οἱ εἵσατο πρῶτος
Ἄδρηστος ποταμοῖο παρὰ ῥόον Αἰσήποιο.
Ἔνθα τετίμηταί τε καὶ Ἀδρήστεια καλεῖται. id eſt,
Eſt quedã Nemeſis dea magna, cui oĩa quadã hæc
Sunt data ſorte deũ. Aſt huic primus condidit aram
Adraſtus iuxta Aeſopi ſacrata fluenta.
Atq. inibi coliturq. tenetq. Adraſtia nomen.

Huius oppidi meminit Plinius libro 5. capite 32. his verbis, Parium colonia, quam Homerus Adraſtiam appellauit. Adraſtiæ deæ mentionem facit & Plato in Phædro. Ammianus libro 14. Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorumq. præmiatrix aliquando operatur Adraſtia, atq. vtinã ſemper, quam vocabulo duplici etiam Nemeſim appellamus, Hanc aiunt ex opinione veterum lunæ ſuperpoſitam, generali potentia præſidere fatis, omnia terrena deſpectantem, vt reginam & arbitram rerum omnium, quæ præcipue faſtui infenſa, nunc erectas mentium ceruices opprimit, & eneruat, nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit. Huic antiquitas addidit pennas, celeritatis ſymbolum; dedit gubernaculum & rotam, ſignificans illam per omnia diſcurrentem ſingula moderari. Idem libro 22. Ideo intollerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem quod dicitur vellẽs, monẽs vt caſtigatius viueret, &c. Zenodotus originem adagionis ad huiuſmodi fabulam refert, quã quidẽ non admodum ſane lubentes, adſcribemus tamẽ, ne lectorem auiditum hac fraudaſſe videamur. Eteocles & Polynices poſt interitum Oedipi patris

tris, de regno Thebanorum hac lege pacti ſunt, vt imperium alternis annis adminiſtrarent. At Eteocles, nam huic ſorte primus obtigerat annus, exacto tempore recuſauit fratri vices regni tradere. Itaq. Polynices repulſus, in Adraſti ditionem Argos profugit, noctuq. appulit. Hic cum forte Tydeum eſſet nactus, qui ob cædem perpetratam e Calydone profugerat, cum eodem prælium conſeruit, inter quos clamore tumultuq. coorto, interuenit Adraſtus & pugnantes diremit. Atq. ibi ſimul recordatus oraculi cuiuſdã, quo monitus fuerat, vt apro & leoni filias ſuas in matrimonium collocaret, vtrumque ſibi generum adſciuit. Habebant enim in clipeis, alter apri, alter leonis figuram: Pollicitusq. eſt ſe vtrunq. reſtituturum in patriam. Cumq. primum Polynicis nomine Thebas fuiſſet adortus cæſis Arginorum optimatibus, Adraſtus ſolus effugit. Interfectorum cadauera cũ Thebani inſepulta abiycerent, neq. ſepultura dignarentur, liberi cæſorum ad aram Miſericordiæ confugientes parentũ cadauera repoſcebant. Athenienſibus exercitum admouentibus Thebani cadauera reddiderunt. Quo tempore & Euadne Capanei vxor, ſemet in rogum abyciens, vna cum viri cadauere combuſta eſt. Poſt id temporis filij Arginorum, qui perierant ad Thebas, nullam vnquam reportarunt victoriam, ſuis partam auſpicijs: ſed ſtipendiarij pro externis militabant. Diogenianus parœmiam effert ad hunc modum, ἡ Νέμεσις παρὰ πόδας βαίνει, id eſt Nemeſis ad pedes adeſt. Galenus deniq. libro De vſu partium humani corporis ſexto μνημονεῦσαι καὶ δηλῶσαι τὸν ἀδραστείας θεσμὸν ὡς οὐδεὶς ἐκφεύξεται θνητῶν. id eſt, Meminiſſe ac declarare quod Adraſtiæ legem nullus effugiet. Ac paullo inferius, οὐκ ἐννοήσας οἶμαι τὸν τῆς ἀδραστείας θεσμὸν id eſt, Haud cogitans opinor Adraſtiæ legem. Minitatur medicis, qui falſa pro veris docent. Eadem appellatur Rhamnuſia, a Rhamnunte Atticæ loco cognominata, vbi quemadmodum oſtendit Zenodotus, huic deæ ſtatua eſt, ſolido lapide, decem cubitorum magnitudine, Phidiæ opus. Fingebatur autem olim Veneris ſpecie, quamobrem et malum arborẽ dextra tenebat, vt auctor eſt Eudemus. Hoc adagium quamquam ſeparauit Zenodotus, tamen viſum eſt cum ſuperiore coniungere, cũ nihil interſit præter commutatam cognominis vocem. Plinius lib. 28. capite 2. Cur & faſcinationibus adoratione peculiari occurrimus? Alij Græcam Nemeſim inuocantes, cuius ob id Romæ ſimulacrum in Capitolio eſt, quamuis Latinum nomen non ſit.

Riſus ſyncruſius.

Γέλως συγκρούσιος. *Riſum effuſiorem, Græci συγκρούσιον vocant, quod hominem quatiat, quem eundem quidam exiſtimant Sardonium eſſe. Putant autem, & recte putant, hunc riſum graui viro vehementer indecorũ eſſe, propterea quod videatur ab animo impotente proficiſci. Siquidem vt turpe eſt viro graui muliebri more eiulare, ſi quid doleat: ita gaudio immoderato in cachinnũ effundi parum decorum eſt. Simili figura Philoſtratus in Sophiſtis aliquoties dixit, πλατὺ γελᾶν, id eſt, late diductoq. ore ridere.*

Roſam, quæ præterierit, ne quæras iterum.

Ῥόδον παρελθὸν μηκέτι ζήτει πάλιν. *id eſt,*

Ne quære rurſum præteritam ſemel roſam.

Ne te maceres deſiderio rerũ, quæ reuocari reſtituiq. non queunt, velut exactæ iuuentæ, formæ, virium, fortunæ. Nam vt nihil eſt gratius, ita nihil minus diuturnum. In eundem ſenſum dixit in Odis Horatius.

Mitte ſectari roſa quo locorum
Sera moretur.

Habent enim roſæ ſuum tempus, ſed perbreue. At exquiſitius delicati, etiam alieno tempore roſam quærũt. Vnde quadrabit & in eos, qui iam ἔξωροι voluptates ſectantur: velut ſi nucibus ludat vir, aut amet, potiſſimue ſenex.

Roſam cum anemona confers.

Ῥόδον ἀνεμώνῃ συγκρίνεις, *id eſt, Roſam cum anemona confers, vbi quis vehementer imparia inter ſe componit. Roſa priſcis in precio fuit. Anemona papaueris genus, cuius flos ſpecie quidem roſam imitatur, ceterum nulla odoris gratia. Paſſim naſcitur in agris, cum olim roſæ ſummus ſit habitus honos.*

Rhodij ſacrificium.

Ῥόδιοι τὴν θυσίαν, *id eſt, Rhodienſes ſacrificium, vbi res iurgiis & verbis male ominatis peragitur. Refertur a Diogeniano. Idem eſt cum eo quod paullo ſuperius retulimus, Λίνδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Lindij ſacrum. Nam Lindus ciuitas in Rhodo eſt, teſte Stephano, a qua deductum videri poſſit Londinum apud Britannos, quam vrbem Stephanus Lindonium vocat, citatq. Martianum auctorem. Siquidem vtraq. inſula eſt, Rhodus et Britannia, ac vetus eius gentis lingua, quæ nunc Vualica dicitur, ſatis indicat, eam aut profectam a Græcis, aut certe mixtam fuiſſe. Ne mores quidem admodum diſſident a Græcanicis.*

Rhodiorum oraculum.

Ῥοδίων χρησμός, *id eſt, Rhodienſium oraculũ. Vbi quis de re minuta nimium crebro, nimiumq. diligenter ſciſcitatur. Etenim Rhodienſes Lindiæ Mineruæ ſacrificãtes, dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabãt, atque inibi perpetuo manebant. Cumq. illis mos non eſſet matulam in ſacrificium inferre, ac ſuper hac re deum conſuluiſſent, atq. vt inferrent, reſpondiſſet, illi rurſus ambigere cœperunt, vtrum æream, an teſtaceã inferre deberent: ac denuo ſuper hoc adeuntibus oraculum, indignatus deus, neutram reſpondit. Refertur a Diogeniano.*

Ruſticanum oratorem ne contempſeris.

Ἀγροίκου μὴ καταφρόνει ῥήτορος, *id eſt, Ruſticanum ne contempſeris rhetorem. Admonet adagium ne quem ob imperitiam, infantiamue faſtidiamus. Neque ſpectemus a quo, quoue pacto dicatur, ſed quid. Qui valent eloquentia, non perinde curandum eſt, quid mirentur, aut polliceantur. At penes quos ruſticana veritas eſt, ſi quid vel inculte dixerint haud quaquam oportebit*

negli-

negligere. Siquidem huiuſmodi plus ſolent efficere quã loqui. Auctor Diogenianus.

Rus ciuitas.

Ἀγρὸς ἡ πόλις, *id eſt, Rus ciuitas. Vbi quis in vrbe neglectis legibus, vi proq. ſua libidine rem gerit. In ciuitatibus enim legibus ex æquo viuitur, in agris licentius agitur. Epicharmus apud Diogenianum,* Ἀγρὸν τὴν πόλιν ποιεῖς. *id eſt, E ciuitate rus facis. Quadrabit etiam in ciuitatem in qua legum non magnus habetur reſpectus. Huc adluſit Seneca in ludicro libello, quem luſit in Claudium imperatorem. Vos mera mapalia feciſtis, volo ſeruetis diſciplinam curiæ.*

Cicernus Bacchus.

Ἐρεβίνθιος Διόνυσος, *id eſt, Cicernus Bacchus. De re vehementer contempta. Sumptum adagium a potu ex leguminibus confecto, qui vinum imitatur. Veteres autem diuerſis rationibus vinum effingebant, quarum nonnullas commemorat Plinius libro 14. cap 16. Idem libro 22. cap. 25. meminit de Zyto Aegyptiorum, Celia Hiſpanorum, Ceruiſia Gallorum. Erat id potus genus ex leguminibus coctum, quod inopia vini repertũ eſt in his regionibus, quæ vitem non ferunt. Hinc natum videri poteſt, & illud quod alibi retulimus adagium,* Οὐδὲν πρὸς Διόνυσον, *id eſt, Nihil ad Bacchum, vt id dixerit quiſpiam guſtata ceruiſia. Porro contemptã faſtiditamq. fuiſſe ceruiſiam ijs, qui catenus aſſueuerant vino, vel Epigramma teſtatur, quod Iuliano imperatori tribuunt. Id eſt huiuſmodi,*

Τίς πόθεν εἶς Διόνυσε; μὰ γὰρ τὸν ἀληθέα Βάκχον
Οὔ σ' ἐπιγιγνώσκω, τὸν Διὸς οἶδα μόνον.
Κεῖνος νέκταρ ὄδωδε, σὺ δὲ τράγου. ἦ ῥά σε Κελτοὶ
Τῇ πενίῃ βοτρύων τεῦξαν ἀπ' ἀσταχύων.
Τῷ σε χρὴ καλέειν, Δημήτριον, οὐ Διόνυσον,
Πυρογενῆ μᾶλλον, καὶ Βρόμον, οὐ Βρόμιον. *id eſt,*

Bacche quis? vnde venis? verũ tibi deiero Bacchũ
Te haud noui, tantum eſt cognitus ille Iouis.
Is nectar redolet, hircum tu. dic age num te
E ſpicis finxit Gallia vitis inops?
Non igitur Bacchum te dixero, ſed Cerealem,
Et frumẽtigenam, nec Bromiũ, immo Bromum.

Eſt autem Bromos hordei genus quoddam: ſed a Theophraſto lib. De plantis octauo, inter ea ponitur quæ pæne ſylueſtria ſunt & immitia. Plinius potiſſimum vſum eius generis putat, quod illius ſpuma cutem ſemi narum in facie nutrit. Nam quod ad potum ipſum attinet, inquit, præſtat ad vini tranſire mentionem.

Ne quære mollia, ne tibi contingant dura.

Μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκληρ' ἔχῃς, *id eſt, Ne quære mollia, ne dura feras. Refertur a Phurnuto in opere de natura deorum, capite de Muſis, et ita refertur, tãquam vulgo iactatum. Congruit in eos qui dum nimis improbe ac moroſe petunt, quæ volũt, offenſis ijs a quibus petũt, accipiũt ea quæ nolũt. Aut in eos qui dũ præter modum captant voluptatẽ, incidunt in moleſtiam.*

Ne Execeſtides quidem viam inuenerit.

Οὐδ' Ἐξηκεστίδης ἂν εὕροι τὴν ὁδὸν ἔτι, *id eſt, Ne Execeſtides quidem rectam viam inuenerit. De negotio perplexo atq. inexplicabili. Execeſtides quidam vulgo male audijt, quod immodicus eſſet in peregrinationibus, vt omnes vias quam maxime cognitas haberet, Idem taxatur ab Ariſtophane in Auibus.*

Εἰ δὲ δοῦλός ἐστι καὶ Κὰρ, ὥσπερ Ἐξηκεστίδης. *id eſt,*
Quod ſi ſeruus eſt & Car quẽadmodũ Execeſtides.

Rurſum in eiusdem fabulæ initio.

Οὐδ' ἂν μὰ Δί' ἐντεῦθεν Ἐξηκεστίδης. *id eſt,*
Non per Iouem hinc vel ipſe viam Execeſtides.

Subaudiendum, inuenerit. Vnde dici cœptũ de his qui tota aberraſſent via, aut qui difficili inexplicabiliq. negotio diſtringerentur.

Hermonium officium.

Ἑρμώνειος χάρις, *id eſt, Hermonium beneficium. Quoties aliquis ſtudet officij cauſſa videri facere, quod alioqui coactus facit, non quo commodet cuipiam, ſed quod non liceat ſecus agere. Hanc parœmiam ad huiuſmodi referunt fabulam: Gens quædam Pelaſgica, quæ Lemnum incolebat, nauibus tranſmiſit in Babronem, vel, vt Herodotus, Braxronem Atticæ regionem, atq. ex ea mulieres raptas abduxerunt. Poſt vbi peſtilentia laborarent, oraculo iuſſi ſunt Athenienſibus ſatiefacere, atq. ita futurum, vt peſtilentia liberarentur. Athenienſes rogati quo pacto placari vellent, denuntiarunt vt Lemno decederent. Hanc conditionem cum audiſſent Pelaſgi, per iocum reſponderũt id facturos ſeſe, ſi quis Borea vento vnius diei nauigatione domo profectus Lẽnum tranſmitteret. Euenit deinde vt cum Darius in Thracia agens, omnia vndiq. ſubigeret, Miltiades dux Athenienſium e Cherroneſo ſoluens, Lemnum aggrederetur, Pelaſgis denuntians ſe Borea vniuſq. diei curſu adeſſe domo profectum, nam Cherroneſum tenebat, atq. illic habitabat. Itaq. Hermon Pelaſgorum princeps Lemno ceſſit. Idq. cum Darij metu compulſus faceret, adſimulabat tamen ſe volentem cedere, quò gratum faceret Athenienſibus. Huiuſmodi ferme cõperimus in Græcarũ collectaneis. Aemilius Probus in Miltiade aliquanto diuerſius rem narrat. Cum Athenienſes decreuiſſent coloniã mittere in Cherſoneſum, quæ tum a Thracibus tenebatur, conſultus Apollo quem ſibi ducem ſumerent ad expellendos Thraces, iuſſit vt Miltiadem adſciſcerent. Is Lemnũ aggreſſus, poſtulauit, vt ſe ſponte dederent Athenienſibus. Lemnij per iocum reſponderunt, ſe id tum facturos, cum ille domo nauibus proficiſcens vento Aquilone veniſſet Lemnũ. Nam hic ventus aduerſus eſt Athenis proficiſcẽtibus Lemnum Miltiades ne illic tempus tereret, Cherſoneſum profectus eſt. Ea capta, rebusq. illic ex animi ſententia ordinatis, redijt Lemnum & ex pacto poſtulauit inſulam. Nam ſe vento Borea domo profectum veniſſe; quod in Cherſoneſo domum habebat, decreuerat enim illic manere. Itaq. qui Lemnum tenebãt, ceſſere metu. Simplicius quidem Pamphilus ille Terentianus, negãs liberi hominis officium eſſe, cum nihil mereatur, poſtulare id ſibi gratiæ apponi.*

Ex arena funiculum nectis.

Ἐξ ἄμμου σχοινίον πλέκεις, *id eſt, Ex arena funem nectis. In ſtulte fruſtraq. conantem quippiam dicebatur: aut vbi quis ea connectere laboret, quæ nequaquam cohæreãt*

Appo-

Appoſite dicetur in orationem, aut ſyllogiſmum male cohærentem. Vt adſine ſit illis, Arena ſine calce, & Diſſolutæ ſcopæ. In hanc fere ſententiã vſurpauit Irenæus lib. 1. Veluti faciunt qui colligunt Homerocentones. In ſumma quadrabit in quiduis ἀδύνατον καὶ ἄπορον, vt pertineat, & ad illam formam, Laterem lauas & Aethiopem dealbas.

Halcedonia ſunt apud forum.

QVOD *dixit in Caſſina Plautus, Halcedonia ſunt circa forum, prouerbij ſpeciem gerit. Significatur hac voce tranquillitas, & ſilentium. Idem in Pœnulo, Niſi mihi illam tam tranquillam facis, quam mare eſt olim, cum ibi halcedo pullos educat ſuos. Extat etiam in Græcorũ commentarijs huiuſmodi prouerbium, ἀλκυονίτιδας ἡμέρας ἄγειν, id eſt, Halcyonios agis dies, de tranquillã & otioſam agentibus vitam. Ariſtophanes in Auib.*

Ἀλκυονίδας τ' ἀεὶ ἡμέρας ἔχει. *id eſt.*

Atq. halcyonios duxit adſidue dies.

Ab aue quadam marina ductum adagium, quæ Græcis Halcyon dicitur, Latinis Halcedo, vt auctor eſt M. Varro libro De lingua Latina tertio, ne quis Plautinũ verbum deprauatum eſſe putet. Fabula de Ceyce, & Halcyone eſt apud Ouidium. De aue ſic refert Plinius lib. 10. cap. 32. Halcyon paullo amplior eſt paſſere, colore cyaneo ex parte maiore, tantum purpureis & cãdidis admixtis pennis, collo gracili & procero. Eaſœtificat bruma, qui dies Halcyonides vocantur. Neque apparent niſi mari tranquillo maxime Siculo. Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos; & totidem ſequentibus pariunt. Hi dies & nautis ſunt noti. Nam in his tempeſtatem non metuunt. Nidificant autẽ medio in mari. Nidi pilæ figura, paullũ eminenti, ore perquam anguſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine, ex ſpinis aculeatis compacti, tanta duricie, vt ferro incidi nequeant. Franguntur ictu valido, vt ſpuma arida maris. Hactenus Plinius. Lucianus de tranquillitate Halcyonidum dierum teſtatur in dialogo, cui titulus ἀλκυών. Vergilius inter prognoſtica futuræ tempeſtatis hoc quoq. refert.

Non tepidum ad ſolem pennas in litore pandunt.
Dilectæ Thetidi Halcyones.

Meminit harum & Theocritus Idyllio ſeptimo:

Χ' ἀλκυόνες στορεσεῦντι τὰ κύματα, τάν τε θάλασσαν,
Τόν τε νότον, τόν τ' εὖρον, ὃς ἔσχατα φυκία κινεῖ,
Ἀλκυόνες γλαυκαῖς νηρηίσι ταὶ τὰ μάλιστα
Ὀρνίθων ἐφίλαθεν, ὅσαις τέ περ ἐξ ἁλὸς ἄγρα. *id eſt,*

Halcioneſq. vndas ſternunt, pelaguſq. notumq.
Atq. eurum extremam motantem flatibus algam,
Halcyones quas inter aues Nereides omnes
Vnice amant glaucæ, quæcumq. ex æquore paſtum
Venantur.

Empedoclis ſimultas.

Ἐμπεδοκλέους ἔχθρα, *id eſt, Empedoclis ſimultas, dicebatur pertinax & irreconciliabilis. Empedoclem enim aiunt iis fuiſſe moribus, vt adſidue ſimultatem cũ aliquibus ſuſciperet, eãq. pertinaciſſime exerceret. Quadrabit etiam, vbi quis leui de cauſſa ex amico fit inimicus. Refertur a Diogeniano. Suidas ex Lyſia citat hæc verba,* ὤμην δ' ἔγωγε τοιαύτῃ φιλίᾳ συνῳκειῶσθαι, ὥστε μηδ' ἂν τὴν ἐμπεδοκλέους ἔχθραν ἐμποδὼν ἡμῖν γενέσθαι. *i. Ego ſane putabam nos eiuſmodi neceſſitudine copulatos eſſe, vt ne Empedoclis quidem ſimultas nobis poſſit obſtare. Referendum ad illud quod alio dictum eſt loco, Odium Vatinianum, & Odium nouercale.*

Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti decem.

PLAVTVS *in Truculento, Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti decem, hoc eſt, Longe maior eſt habẽda fides referentibus ea quæ viderint oculis, quam ijs qui narrant ab aliis audita. Idẽ innuunt poetæ, duas apud inferos inſomniorum fingẽtes portas; alteram eburnam, per quam falſa inſomnia veniant ad ſuperos, alteram corneam, per quam vera. Vergilius Aeneidos ſexto Homerum imitatus ex Odiſſeæ τ.*

Sunt geminæ ſomni portæ, quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris,
Altera candenti perfecta nitens elephanto,
Sed falſa ad cælum hac mittunt inſomnia manes,
His vbi tum natum Anchiſes, vnaq. Sibyllam
Proſequitur dictis, portaq. emittit eburna,

Seruius interpretatur per corneam portam, oculos intelligendos, quod colore ſint corneo: per eburneam dẽtes, nimirum oſſeos & candidos. Per corneam egredi veras vmbras, quod ea demum certa ſint quæ conſpicimus oculis. Per eburnam falſas, quod vana plerumq. ſoleant eſſe quæ fama percipiuntur. Itaq. Aeneas per eburnam portam demiſſus, ſignificat pro falſis habenda, quæcumq. de inferis narrarit poeta. Adagij meminit, & Apuleius lib. 1. Floridorum, narrans quemadmodum Socrates prouerbium inuerterit: Pluris eſt auritus teſtis, quam oculati decem. Nam cum conſpexiſſet adoleſcentem decorum, ſed diutine tacentem: Ut te videam, inquit, aliquid eloquere. Senſit itaque Socrates aurium iudicium certius eſſe quam oculorum, quod oculis non niſi corporis formã contueamur, ex oratione mentis habitum deprehendamus. Iuſtinianus Inſtitutionum lib. 3. de gradibus cognationum, oculatam fidem appellat, cum res ſubijcitur oculis. Vnde cæcam diem appellant, cum non protinus exhibetur pactum: oculatam, cũ præſente pecunia res agitur.

Vulpi eſurienti ſomnus obrepit.

Πεινώσῃ ἀλώπεκι ὕπνος ἐπέρχεται, *id eſt, Eſurienti vulpi ſomnus obrepit. Ubi quis inopia cibi dormit. Nã nonnullis pauperibus ſomnus loco paſtus, teſtante verſiculo illo prouerbij inſtar celebrato,*

Ὕπνος δὲ πεῖναν τὴν κακίστην δαμᾷ. *id eſt,*
Somnus domat famem malorum peſſimum.

Pauperem autem vulpẽ appellat, quod callida ſit inopia, & multarum repertrix artium, iuxta illud quod alibi retulimus, πενία τὴν σοφίαν ἔλαχε, *id eſt, Paupertas ſapientiam ſortita eſt. Neq. perperam dicetur, & in illos qui diſſimulant, conniuentq. ad quædam, vt per occaſionem aliquid commodi ferant. Siquidem vulpes vrgẽte fame ſomnum adſimulat, vt adlectas aues capiat, deuoretque. Fit autem hoc phyſica quadam ratione, vt famem ac ſitim extinguat ſomnus. Adagium recenſuit Diogenianus.*

Ad deorum aures peruenit.

Εἰς θεῶν ὦτα ἦλθεν, *id, eſt, Ad Deorum aures peruenit. Vbi facinus*

facinus aliquod clanculum patratum, reſciſcitur ab iis qui poſſunt vel remunerari recte factum, vel punire ſecus admiſſum. Sic enim imaginantur poetæ, quæ recte, ſecusne gerantur in terris, ea per Mercurium explorata referri Ioui. Is deinde concilio deorum cõuocato, de pœna ſtatuit. Eſt illud etiam nunc ſolemne in principũ, & pontificũ litteris, Ad noſtras aures peruenit. Paullo diuerſius paſtor ille Vergilianus,

Et quoties, & quæ nobis Galatea locuta eſt,
Partem aliquam venti diuum referatis ad aures.

De rebus egregiis, quaſq. deorum auribus dignas iudices. Itidem Horatius,

Et Iouis auribus iſta Seruas.

Admirabiles in nectendis machinis Aegyptij.

Δεινοὶ πλέκειν τοὺς μηχανὰς αἰγύπτιοι, *id eſt,*

Nectunt ſtupendas machinas Aegyptij.

De verſutis, & vt ait Plaut. confutis dolis dictitatum. Torqueri poteſt, & in perplexas ſophiſtarum argutias, ac ſyllogiſmorũ inexplicabiles labyrinthos. Aut in ſycophantas ac delatores qui vera falſis permiſcendo nectunt calumnias. Ammianus 14. refert, Paullo cuidam qui plurimos admirandis technis deferebat apud Conſtantium, vulgo cognomen inditum cathenæ, quod in complicandis delationibus nodos necteret inſolubiles. Celebrabantur olim Aegyptiorũ opera ex variis lignorum fruſtulis miro quodam artificio cõnexa, quorum eſt & Herculanus nodus. Adagiũ hoc cognatum eſt illi, quod alibi retulimus, κασιωτικὸν ἅμμα, *id eſt, Caſſioticus nodus. Caſſium enim in Aegypto eſt, quemadmodum paullo ſuperius oſtendimus.*

Aceſei & Heliconis opera.

Ἀκέσιος καὶ Ἑλικῶνος ἔργα, *id eſt, Aceſei & Heliconis opera. Quæ ſingulari artificio confecta viderentur, ſic antiquitus appellabantur. Locum prouerbio fecerunt duo quidam celebratæ artis artifices, Aceſeus natione Patarenſis, & Helicon Caryſtius. Hi primi contexuiſſe dicuntur peplum Palladis Poliadis: id enim cognomen Mineruæ, quæ in arce Athenienſium colebatur.*

Aceſias medicatus eſt.

Ἀκεσίας ἰάσατο. *id eſt, Aceſias medicatus eſt, dici ſolitũ de re quæ ſemper vergeret in deterius, quoq. magis accuraretur, hoc peius haberet. Occaſionem adagio dedit Aceſias quidam medicus imperitus & ſtupidus, qui dum cuidam pedũ dolore laboranti mederi ſtudet, auxit dolorem. Vnde Ariſtophanes,*

Ἀκεσίας, *inquit,* τὸν πρωκτὸν ἰάσατο.

Quod ea pars, quantumuis cures, tamen per ſe ſemper inquinetur. Auctor Diogenianus.

Agamemnonij putei,

Ἀγαμεμνόνεια φρέατα. *id eſt, Agamemnonij putei. De nouis & admirandis operibus dicebatur. Aiunt enim Agamemnonem & circa Aulidem, & paſſim in omni Græcia puteos effodiſſe, ne per æſtum aquarum inopia laborari poſſet. Auctor Zenodotus.*

De fera comediſti.

Ἀγρίου βέβρωκας, *id eſt, De fera comediſti. Dicebatur olim oſcitanti. Nam vulgo creditum carnem ferinam comeſam crebras oſcitationes excitare. Venuſtius erit, ſi commode transferatur ad ſupinos, oſcitabundos & negligentes.*

Ruris fons.

Ἀγροῦ πηγή, *id eſt, Ruris fons, De nimiũ laborioſis, & perpetuo operi aſſidentibus. Cuiuſmodi fingit Menedemũ Terentius. Conueniet item & de negotio laborioſo, cui que nunquam exhauſti ſatis eſt. Nam hoc ipſum verbum* πηγὴ *hyperbolen habet copiæ, non tantum apud Græcos, verumetiam apud Latinos.*

Aeſopicus ſanguis.

Αἰσώπειον αἷμα, *id eſt, Aeſopicus ſanguis. Delphi Aeſopum quendam nihil commeritum interemerũt, eamq. ob cauſſam iratum numẽ dira illis vaticinabatur. Sunt qui putent hunc Aeſopum eſſe, cuius nomine feruntur apologi. Traduntq. huiuſmodi quædam ſuper illius interitu, tametſi fabulis quam vero propiora. Cum Delphos profectus gentis illius iram in ſe conuitiis & contumelioſis apologis concitaſſet, Delphi ſacra phiala in huius peram clanculum impoſita, Phocidem conſecuti, comprehenſum ſacrilegij damnarunt, obteſtantemq. ac dira imprecantem præcipitarunt. Mox oborta peſtilentia, conſultum oraculum, admonuit vt Aeſopi manes placarentur, itaq. Delphi monumentum Aeſopo conſtituerunt. Ceterum Græciæ principes, & eruditi, ſimulatq. cognouiſſent indignam Aeſopi mortem, Aeſopicum ſanguinẽ vlti ſunt, ſublatis iis qui fuerãt mortis auctores. Vnde dici ſolitum, aut vbi quis præter meritum acerba pateretur, aut vbi propter læſam innocentiam irati ſuperi, pœnam immittere viderentur. Meminit huius hiſtoriæ Plutarchus in commentario, cuius titulus* περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. *Nempe Aeſopum multam auri vim accepiſſe a Crœſo, vti Delphis ſplendide ſacrificaret, & Delphorum ſingulis quattuor minas diſtribueret. Verum cũ incidiſſet illi neſcio quid diſſidij cum Delphis, ſacrum quidem fecit, ceterum pecuniam quam acceperat diſtribuendam, Sardis miſit, Delphos indignos iudicans eo beneficio. Quamobrem irati, ſacrilegij condemnatum præcipitarunt e rupe, quam Hyampeiam vocant. Eo facto deus indicauit terræ ſterilitatem, & morborum prodigioſorum vim inſtare. Proinde territi Delphi, in publicis Græciæ conuentibus aſſidue per præconem clamabant, ſi quis eſſet qui pœnas Aeſopi nomine de ſe vellet ſumere. Tandẽ tertia generatione Samius Idmon aduenit, nihil affinis Aeſopo, ſed nepos eorum qui Aeſopum Sami emerãt: huic cum pœnas quaſdam dediſſent, malis leuati ſunt. Indicat eodem in loco Plutarchus dici ſolere, quoties ſero pœna datur.*

Manum ferulæ ſubduximus.

E T *nos manum ferulæ ſubduximus, id eſt, nos quoq. litteras didicimus, & præceptorum opera ſumus vſi, Nã antiquitus litteratores diſcipulorum manus ferula cædebant. Eſt autem ferula fruticis genus, quo non aliud leuius, vt indicat Plinius libro 13. capite 22. Græcis* νάρθηξ *dicitur, vtilis ad ſulciendos vacillantes ætate ſenes. Vnde & Baccho Silenoq. ſacer, vt vino titubantes ſulciat, nec oneret tamen. Eſt enim ligno duriſſimo fo-*

ris,

ris, licet intus lignum non habeat. Hac exceptum ignẽ cæleſtem poetæ fingunt Prometheum deportaſſe in terras. Poſtremo hinc fiunt ſceptra pædagogorũ, vt Martialis appellat, quo terreant magis quam lædant. Notauit id eleganter Columella in carmine,

Nec manibus mitcis ferulas. Et ibidem,
Ferulæq. minaces *Plantantur.*

Vnde manum ferulæ ſubduxiſſe dicuntur, qui deſierũt in ludo litterario verſari, neq. iam pueri docendi, ſed vtcunq. docti ſunt. Iuuenalis in prima ſatyra,

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus, & nos
Conſilium dedimus Syllæ.

Hieronymus, ſubduximus accipere videtur, pro eo quod eſt ſubiecimus, ſuppoſuimus. Sic enim ſcribit ad Donnionem. Et nos didicimus litteras, & nos ſæpe manum ferulæ ſubduximus. Niſi forte manum ferulæ ſubducere pueri dicuntur, cum metu plagæ ſubtrahunt manum. Eſt ſimilis apud Græcos ſermonis color. Citatur apud Athenæum libro decimotertio Timocles.

—δεῖν δ' ἔτι
Ἀγωνιᾶν, καὶ ῥαπίζεσθαι, καὶ
Πληγὰς λαβεῖν ἁπαλαῖσι χερσὶν ἡδύ γε id eſt.
Opus eſſe ad huc
Trepidare, & alapis cædi, & in teneras manus
Recipere plagas, res profecto ſuauis eſt.

Aetnæus cantharus.

Αἰτναῖος κάνθαρος, *id eſt, Aetnæus ſcarabeus. De magnis, & fœdis. Ariſtoph. in Pace,*

Οὐκ ἀλλ' ὅπερ μάλιστ' αἰτναῖον μέγιστον κάνθαρον.

Aetnæum autem dixit, quaſi prægrandem, vel quod in Aetna varij maximiq. ſcarabei ſint: vel Aetnæus dixit, tamquam inſtar Aetnæ montis maximus. Porro ſcarabeus inſecti genus, quod e ſtercore vt naſcitur, ita paſcitur. Fabulis quoq. ante proditum eſt, Aetnam vnum e Gigantibus præcipuum complexam fuiſſe, ac ſeruaſſe, ne cum reliquis periret fulmine. Vnde & illud, Οὔτε πῦρ ἐράνιον ἐπ' αὐτὸν ἦλθεν, οὔτε αἴτνα πιέζει αὐτόν *id eſt, nec ignis cæleſtis illum attigit, nec Aetna illum premit. Auctor Diogenianus.*

Extra chorum ſaltare.

Ἐκτὸς χοροῦ ὀρχεῖσθαι, *id eſt, Extra chorum ſaltare dicitur, qui dicit aut facit a re quam propoſuit alienũ aliquid. Etenim qui choros agunt, certis limitibus, certisq. numeris adſtricti mouentur, vt liberum non ſit, quo libet euagari. Quod ſi quis diſcrepet a lege chori, ridiculus habeatur.*

Exordiri telam.

PLERAEQVE *metaphoræ quæ dicuntur a textrina, prouerbiũ faciem præ ſe ferunt. Plautus in Bacchidibus: Exorſa hæc tela eſt non male omnino mihi. Idem in Pſeudolo, Neque nunc quid faciam ſcio, Neq. exordiri vnde occipias, habeas, Neq. ad detexundam telam certos terminos. M. Tullius libro De oratore dixit, pertexere, pro perficere. Pertexe modo, inquit, Antoni quod exorſus es. Rem enim quam arte conſilioque inſtituimus, exordiri dicimur. Et retteximus quæ denuo refingimus. Item illud ad Herennium: Ego te iam detexam ab exordio, id eſt, ab initio vitæ explicabo qualis ſis. Cognatum illi quod alio commemorauimus loco, E tela texitur.* σύμμικτα σῖτα, *Pollux citat ex Græcis auctoribus.*

In caducum parietem inclinare.

PROVERBIALI *figura, in caducum parietem inclinare dicimur, cum nitimur, confidimusq. rei parum firmæ, ducta metaphora ab ædificijs. Hadrianus Imperator de Commodo adoptato, & imperij ſucceſſioni deſtinato, dictitare conſueuit, in caducum parietem inclinamus, & perdidimus quater millies ſeſtertium, quod populo & militibus pro adoptione Comodi dedimus. Caducum autem parietem vocabat, quod eſſet valetudinarius, & rebus gerendis inhabilis eſſe videretur. Item qui ſenis præſidio nititur, qui forma ſuperbit, qui in caducis fortunæ bonis vitæ præſidia collocat, recte dicetur, in caducum inclinare parietem. Huic proximum eſt illud Maronis,*

In te omnis domus inclinata recumbit.

Scipioni arundineo inniti.

AD *eandem formã pertinet quod apud Hebræos in prouerbio fuiſſe videtur, Arundineo inniti baculo, de eo qui ſpes ſuas figit in his qui non ſolum non poſſunt eſſe præſidio, verum etiam noceant deſtituto. Siquidem arundineus ſcipio, non modo non ſuſtinet innitentem, verumetiam manum penetrat, ac vulnerat.*

Homo Bombylius.

Βομβύλιος ἄνθρωπος, *id eſt, Bombylius homo, dicitur verboſus, multique ſtrepitus, ceterum inutilis. Bombilius Græcis, apis aut veſpæ genus, a ſonitu, ſicuti videtur, appellatum, ingens, ſed ad mellificium inutile, fauos ſibi nectit e luto. Eſt & ingens apis, ac muſca, quam a ſtrepitu ſic dixerunt. Heſychius addit* βομβυλίδας, *Græcis dici bullas, quas naſci videmus ex aqua, quæ mox euaneſcunt. Itẽ bombylion dici poculi genus, quod paullatim extillante potu ſonitum reddit in modum animantis, de quo dictum eſt, quamquam & huic a bõbo vocabulum. Apud Suidam quidam tibicinem, pro bombylio,* βαμβύλιον *dixit, addita littera α,* παρὰ τὸ αὐλοὺς βομβεῖν. *Quin & M. Tullius Philippica tertia meminit cuiuſdam Bambalionis, hominis nihili & impeditæ linguæ. Bambalio, inquit, quidam pater, homo nullo numero. Nihil illo contemptius, qui propter hæſitãtiam linguæ ſtuporemq. cordis, cognomen ex contumelia traxerit. Heſychius ait, Græcis* βαμβαλίζειν *eſſe labijs tremere. Nam id accidere ſolet hoc vitio linguę laborantibus, quemadmodum & frigore horrentibus. Quamquam autem hæc vox varijs modis deſcribitur, tamen eadem eſt origo, nimirũ a ſono titubanter loquentium, aut vehementer algentium. Adagium refertur apud Zenodotum.*

Buthus obambulat.

Βοῦθος περιφοιτᾷ, *id eſt. Buthus oberrat. De lenibus ac ſtolidis dicebatur. A moribus Buthi cuiuſdã athletæ, qui vicerat in Pythijs ludis. Huius meminit Cratinus,* ἐν Χείρωσι, *teſte Zenodoto. Meminit & Heſichius, indicãs & Ariſt. alicubi de huius victoria meminiſſe. Fieri poteſt vt huic id nominis inditum fuerit ab edacitate, quod ſolidos boues vorare ſoleat. Nam cognominatus eſt, &*

Hercules ἀδηφάγος, *quod aliquando eſuriens quendam e bubus Theodamantis, quibus ille terram proſcindebat abductum occidit, ac vorauit. Vnde videtur dici poſſe in edaces, hoc eſt,* ἀδηφάγους.

Bunas iudex eſt.

Βούνας δικάζει *id eſt, Bunas iudicat, In nonnullis codicibus ſcriptum eſt* δείλιας, *non* βούνας, *ſed deprauate. Vbi lis in longum profertur, nec vnquã explicatur. Parœmia nata a Buna quodam Athenienſi. Cum eſſet controuerſia inter Calidonios & Eleos, vtriq. rem ad arbitrium Bunæ detulerunt. Conuenerat autem, vt a manibus temperarent, donec ille de negotio pronunciaſſet. Quod vbi ſenſiſſet Bunas, de induſtria audiebat quidẽ vtramq. partẽ, ceterum perfictas occaſiones rem in longum diſtulit, nec vnquam de litẽ voluit pronunciare. Autor Mnaſeas apud Zenodotum.*

Bos ſub iugum.

Βοῦς ὑπὸ ζυγόν, *id eſt, Bos ſub iugum, vbi quis adſidue laborat, aut vbi ſe quis laborioſo inuoluit negotio. Ductũ a bubus agricolis. Quin & hic erit locus vtendi, cum negabimus aliquem ad id trahendum negotij, ad quod adminiſtrandum parum ſit idoneus, ſed eum qui ſit aptus, quod bos iugo ducendo natus videatur non item canis, aut ceruus. Proinde confine fuerit illi quod alio poſitum eſt loco, bos clitellas. Recenſet Zenodotus.*

Tenui filo.

TENVI *filo, pro ſtilo ſubtiliori, minuſq. grandiloqua oratione. Nam Rhetores tres faciunt orationis* χαρακτῆρας, *grandem, tenuem, & mediocrem, ſumpta metaphora a nentibus, aut certe a textoribus. Horatius,*

-Tenui deducta poemata filo.

Auſonius in oratione, qua Gratiano imperatori de conſulatu gratias agit. Tenuiori, inquit, filo, vt dicitur, deducta libauerim. Cui diuerſum erit, Craſſo filo, Craſſiore filo. Veluti ſi dicas, Barbaros craſſo filo tractare rem theologicam. Marcus Tullius lib. De oratore ſecundo dixit. vberiore filo, pro copioſius: & in Senectute, aliud filum orationis, pro alio dicendi genere.

Tenui vena, diuite vena, tenui canale.

REM *eandem alia reddunt metaphora, cum aiunt, Paupere vena, benigna vena, diuite vena. Venam autem appellant indolem, & vim genuinam ingenij, tranſlatione ducta, vel a fontibus, quorum alij anguſtiore vena manant, alij tanta, vt flumen ingens efficiant: vel a metallis quorum etiam vena non genere tantum, ſed & copia differunt. Simillimum his eſt, quod ait Quintilianus lib. 11. Pleniore tamen hæc canali fluunt. Vos Albani tumuli atque luci.*

Ὑπερμαζᾶν.

Μᾶζα *Græcis genus eſt cibi e ſimila tritici, quod, vt apparet, in delicijs erat, vnde vulgari ioco dicebant,* ὑπερμαζᾶν, *pro opipare, ſplendideq. viuere, ſiue ob egregias mazas, ſiue quod aliquid his etiam lautius ſumerent. Eam vocem Iul Pollux lib. 7. indicat fuiſſe veterum; pro qua recentiores dixerint* κριθιᾶν, *a iumentis ductum quibus hordeum placentæ ſunt. Illud mirum cum hoc verbum proferat ex Aeſchylo & Sophocle, cur recentiorum eſſe dicas, niſi forte apud recentiores cœpit vſitatius eſſe quam* ὑπερμαζᾶν. *Euplous ad Thalaſſerotẽ,* ὑπερμαζᾷς ἀμέμφως, ἀκούω γάρ σε λοιδόρου γυναικὸς ἐρᾶν, *id eſt, aut luxu diffluis, aut inſanis. Nam audio te captum amore mulieris maledicæ. Cõſimili forma dicebant* ματτυάζειν, *a Mattya cibi genere, quod Athenæus lib. 14. recenſet inter ſecundæ mẽſæ delicias.*

Ne propius ferire.

Οὐδ' ἴκταρ βάλλειν, *id eſt, Ne propius quidem ferire dicuntur, qui procul abſunt a ſcopo, multoque interuallo aberrant a re propoſita. Sumptum eſt ab imperitis ſagittarijs, cuiuſmodi cum Diogenes ille Cynicus conſpexiſſet, proxime ſcopum conſedit: rogatus quid ſibi vellet, ne me feriat, inquit: innuens quiduis illum tacturum potius quam ſcopum. Ergo qui nimium aberrant a ſigno,* οὐδ' ἴκταρ βάλλειν *dicebantur, perinde valet quaſi dicas,* οὐδὲν ὅμοιον, *id eſt, Nihil ſimile* οὐδ' ἴκταρ *dixit Homerus, Vſurpauit hoc adagium Plato libro de republica nono,* καὶ ταῦτα δὴ πάντα, πρὸς τύραννον πονηρίᾳ τε καὶ ἀθλιότητι πόλεως παρεχόμενα, τὸ λεγόμενον οὐδ' ἴκταρ βάλλει, *id eſt, Hæc quidem ſane omnia ad tyrannum collata, malitia miſeriaque ciuitatis haud quaquam accedunt ad ſcopum, vt prouerbio dici ſolet. Suidas admonet, e linguæ proprietate dictum prouerbium, velut, & illud quod proxime ſequitur. Huc adluſiſſe videtur Lucianus in Dialogo quem inſcripſit,* ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, Μὴ εἶναι τῶν τηλικούτων ἀξίαν, μηδὲ ἐγγύς, *id eſt, Neq. enim eſſe me tantis laudibus dignam, ne prope quidem. Item Ariſtides in Miltiade,* οὐκ ἔστι ταῦτα οὐδ' ἐγγύς, *id eſt, Multum abeſt, vt hæc ita ſe habeãt. Adagium hoc referẽdum in gregem illorum, quæ commemorauimus alibi,* τὸ ὄρους ἁμαρτάνειν, *& toto errare cælo, & tota errare via.*

Diolygium malum.

Διωλύγιον κακόν, *id eſt, Ingens malum, ipſa loquendi figura prouerbialis eſt. Vtitur hoc adagio Plato in Theateto,* Οὐ μακρὰ καὶ διωλύγιος φλυαρία, *id eſt, Haud longa quidem ac Diolygia nugacitas. Apud Suidam referuntur hæc ex auctore Damaſcio,* καὶ ταῦτα οὐ δὴ διωλύγιος φλυαρία δόξουσιν εἶναι, καὶ δικαίως, οὐ κατὰ γραῶν ὕθλον λεγόμενα, ἀλλὰ πέρα τῶν μεγίστων φλυαριῶν. *id eſt, Nonne hæc vel maxima nugamenta videbuntur? Sane videbuntur, & quidem merito. Non iuxta deliramenta, quæ vocant anicularum, ſed vltra maximas nugas. Chryſoſtomus aduerſus Iudæos oratione prima ait,* μέγα διωλύγιον ὀλολύξαντες, *id eſt, clare iubilantes vt vox procul queat exaudiri, loquitur de paſtoribus viſo lupo inter ſe vociferantibus. Vocis originem bifariam indicant.* διωλύγιον *quaſi* διὰ ὅλου ἰὸν, *qđ clamor nuſquã nõ penetret; &* διωλύγιον, *quaſi* ὀλέθριον, *i. perdens & exitium adferens. Dicitur autem prouerbium de eo qui malo quopiam ingenti ac diuturno tenetur.*

Eadem tibi, & Pythia & Delia.

Ταῦτά σοι καὶ Πύθια καὶ Δήλια, *id eſt, Hæc tibi, et Pythia & Delia. Quoties ſupremũ aliquod op⁹ ſignificam⁹. Perinde quaſi dicas hæc ſumma omnium quæ geſturus es in vita.*

vita. Citatur adagium ex Menandro. Natum aiunt ab oraculo quodam reddito Polycrati Samiorum tyrãno. Nam is poſteaquam Rheneam inſulam cepiſſet, eamq. conſecraſſet Apollini, conſtitutis apud Delũ ludis pulcherrimis Delphos miſit conſulturos, vtrum oporteret eos ludos Delios an Pythios appellare. Reſpondit oraculum, ταῦτά σοι καὶ πύθια καὶ δήλια, *futurũ innuẽs, vt propediem excederet e vita, idq. euenit. Itaque res in prouerbium verſa. Ceterum ſi ſcribas* ταῦτα, *vertes eadem, ſi* ταὐτὰ *vertes hæc. Neque enim ad ſenſum magni refert.*

Claue findere ligna, & ſecuri fores aperire.

Τῇ κλειδὶ τὰ ξύλα σχίζειν, τῇ δ᾽ ἀξίνῃ τὴν θύραν ἀνοίγειν πειρᾷς, *id eſt, Claui ligna findere ſecuri vero fores aperire conaris, cum res præpoſtere geritur, veluti ſi quis liberos metu ſtudeat emendare, ſeruos beneficiis ſibi adiungere. Aut ſi quis apud imperitos philoſophicis rationibus agat, apud eruditos clamore & improbitate vincere conetur. Refertur a Plutarcho, libello cui titulus,* περὶ τοῦ ἀκούειν.

Bellerophontes litteras.

Βελλεροφόντου τὰ γράμματα, *id eſt, Bellerophontes litteras Subaudiendum verbum aliquod accommodum ſententiæ, adfert, aut aliud aliquod. Locus erit huic prouerbio, cum quis litteras velut commendaticias perfert, quæ contra ipſum ſint deſcriptæ: Vulgo litteras Vriæ vocant. Neque diſſimilis eſt hiſtoria apud Hebræos. De Bellerephonteis litteris huiuſmodi fabulam commemorant Græci, Bellerophontes propter occiſum Bellerum, Argos exilio mutans, in Tirynthem peruenit, Prætiq. regis hoſpitio eſt vſus. Interim Antea regis vxor, adoleſcentis amore correpta, cœpit illius animũ ad ſtuprum ſollicitare, & ſui copiam obtulit. Ille vbi flagitium recuſaſſet, videlicet hoſpitij religione permotus, illa prior occupans, verſoq. in odium amore muliebri, Bellerophontem apud maritũ occulte defert, tamquam ab illo fuiſſet de ſtupro interpellata. Quod vbi perſuaſiſſet, quoad poterat regis animũ in pniciẽ iuuenis inſtigabat, ſemp ad aurẽ occinẽs illud Homericũ.*

Τεθναίης ὦ Προῖτ᾽, ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην.

Aut morere Præte, aut interfice Bellerophontem. Prætus itaq. vere regio ingenio, & vt Homeri vtamur verbo ἀγκυλομῆτις; *velut officij cauſſa Bellerophõtẽ ad Iobaten hoſpitem mittit, additis litteris velut in illius cõmẽdationem ſcriptis. In his mandabat Iobatæ, vt iuuenem quoquo pacto tolleret e medio. Bellerophon, vt eſt minime ſuſpicax innocẽtia, litteras acceptas reddit, vt fuerãt obſignatas. Quas vbi plegiſſet Iobatas quo Præto gereret morẽ, aggreditur adoleſcentem honeſto titulo perimere. Nam hic ferme malorum principum mos. Animum iuuenis ſuapte ſponte ferocem, ad periclitãdas vires, gloriamq. parandam inflãmat. Ac primum perſuadet, vt cum Chimæra congrediatur. Id erat monſtrum triforme.*

Prima leo, poſtrema draco, media ipſa Chimæra.

Id eſt, Caprina ſpecie. Hanc Bellerophontes equo inſidens alato, telo confixit confecitque. Poſt alijs atq. alijs periculis obiecit iuuenem, a quibus omnibus cum ille victor rediret, rex & vires admiratus, & ex euẽtu coniectans innocentiam, litteras Præti oſtendit, generũ adſciuit, ac moriens eidem imperij ſucceſſionem tradidit. Itaq. quiſquis imprudens aut nuntiat, aut facit quippiam quo ſe prodit, in eũ recte dicetur, Βελλεροφόντης τὰ γράμματα, *aut quicumq. ſub officij prætextu læditur. Adagium recenſetur a Zenodoto. Plautus in Bacchidibus: Tace, nullus homo dicit, hæ tabellæ te arguũt. Quas tu attuliſti, hæ te vinciri iubent. Alia Bellerophontem iam tuus me fecit filius. Egomet tabellas detuli, vt vincirer, ſine. Effertur adagium in hunc etiã modum,* Βελλεροφόντης κατὰ σαυτοῦ, *id eſt, Bellerophontes aduerſus ſeipſum. Lucianus in Apologia,* τῶν ὑπὸ μισθοῦ συνόντων. κατὰ σαυτοῦ Βελλεροφόντης γεγραφὼς τὸ βιβλίον, *id eſt, Qui Bellerophontes librum aduerſus teipſum ſcripſeris. Simili commento rex Pharnabazus impoſuit Lyſandro. Refert Plutarchus in ipſius vita.*

Cœno puram aquam turbans, numquam inuenies potum.

Βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων οὔποθ᾽ εὑρήσεις ποτόν. *id eſt,*

Si lympidam perrexeris.

Cœno aquã ſpurcare, nũquã quod bibas inueneris.

Carmen eſt Trochaicum, quod nos Hemiſtichio & carmine eiuſdem generis expreſſimus, Dici ſolitum, vbi quis ea quæ ſunt per ſe pulcherrima, contaminat admixtis ijs quæ ſunt turpiſſima. Veluti ſi quis poeticæ admiſceat obſcenitatem, ſuo vtique vitio. Nam ars per ſe ſyncera; aut amicitiam principis crebris offenſis irritet. Conueniet in hos quoque quibus hæc vita grauis eſt, idq. ipſorum culpa, quod animi vitio, quæ per ſe moleſta non ſunt, moleſtiam adſerre videantur. Quod ſi adſit mens a ſtultis affectibus immunis, quidquid acciderit, voluptati futurum eſt.

Charetis pollicitationes.

Χάρητος ὑποσχέσεις, *id eſt, Charetis pollicitationes. Dici ſolitum, vbi quis facile, ac benigne promittit, iuxta illud Naſonis,*

Promittas facito, quid enim promittere lædit?
Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt,

Natum adagium a Charete quodam Athenienſium duce, qui quiduis cuiuis pollicebatur, at non præſtabat item quod receperat. Narrant, & de Veſpaſiano filio. Cum admoneretur ne tam facilis eſſet ad pollicendum, quod longe plura promitteret quam præſtare poſſet, reſpondit, non oportere quemquam ab imperatoris conſpectu triſtem diſcedere. Adagium refertur a Suida, nec dubitamus quin ſumptum ſit ex Ariſtophane.

Ceſcon habitas.

Κέσκων οἰκεῖς, *id eſt, Ceſcum habitas. In ſtupidum, & bardum dicebatur. Ceſcos Pamphyliæ ciuitas, cuius ciues ob vecordiam ſtultitiamq. vulgo male audiebãt. Iuxta Ceſcũ vrbẽ fluuius erat cui nomẽ* ἄνους, *id eſt amens. Quãquã Suidas, qui et ipſe puerbij meminit, Ceſcũ ponit in Cilicia, nõ in Pãphilia. Vnde et vulgari ſermone iactatũ eſt,* πόλις κέσκος νοῦν οὐκ ἔχουσα, *id eſt, Ceſcus ciuitas mẽtis inops. Quadrabit et in cœtum, aut conciliabulum hominũ ſtultorum. Conuenit cum eo quod alias oſtendimus. Bœotica ſus. Adagiũ recenſet Zenodotus.*

Illud obiter admonendum, locum hunc in Suida deprauatum haberi in dictione κίονας, *&* pro κίονας δεῖ ἔχειν *legendum eſſe* κίονας εἰκῇ.

Circulum abſoluere.

Τὸν κύκλον ἀποπληροῦν, *id eſt. Circulum abſoluere, eſt rem omnibus numeris, omnibusq. partibus perfectam reddere. Vnde &* ἐγκυκλοπαιδεία *dicta, quæ diſciplinarum omnium velut orbē abſoluerit, &* ἐγκύκλιος παιδεία. *Metaphora ſumpta videtur a mathematicis, apud quos circularis figura perfectiſſima abſolutiſſimaque iudicatur. Vnde illud non ſine cauſſa laudatum carmen de ſapiente,*

Mundi inſtar habens teres atq. rotundus,
Externæ ne quid labis per leuia ſidat.

Confine illud, παντὶ ῥυθμῷ. *id eſt, Omni numero. Ita Fabius in præfatione libri 8. Quam vt per omnes numeros, & penitus cognoſcere, ad ſummam ſcientiæ neceſſarium eſt, ita incipientibus ſimplicius, ac breuius tradi magis conuenit, quod a muſicis ductum videtur.*

Calidam veruti partem.

Τὸ θερμὸν τοῦ ὀβελοῦ, *id eſt, Calidam veruti partem. Subaudiendum adripuit, aut ſimile quippiam: vbi quis per imperitiam negotij ea parte rem aggreditur, qua minime tutum fuerat aggredi. Aut vbi quis ob inſcitiam pro melioribus eligit peiora. Zenodotus ait huius adagij meminiſſe Sophoclem. Sumpta metaphora ab ijs qui per imprudentiam, eam veruti partem manu prehendunt quæ calet, deinde offenſi reijciunt, & alteram partem apprehendunt. Non vſque quaq. diſſimile huic* ἁλιεὺς πληγεὶς νοῦν φύσει, *id eſt, Piſcator ictus ſapiet, quod alio loco retulimus.*

Titanicus aſpectus.

Τιτανῶδες βλέπειν, *id eſt, Titanicum tueri, hoc eſt, vultu Titanico obtueri. Titanicum autem toruum vocant ac tetricum: ac cuiuſmodi fuiſſe feruntur veteres illi Titanes. Lucianus in Timone,* Ἐπισπάσας γοῦν τὸν πώγωνα, καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνατείνας, καὶ βρενθυόμενός τι πρὸς αὑτὸν ἔρχεται τιτανῶδες βλέπων, *id eſt, Itaq. promiſſa barba, reductiſq. ſupercilijs, ſecum murmurās neſcio quid accedit Titanico vultu aſpiciens. Idem in Icaromenippo,* ὁ Ζεὺς μάλα φοβερὸν δριμύ τε καὶ τιτανῶδες εἰς ἐμὲ ἰδών. *id eſt, At Iupiter admodum terribiliter, acriterq. & Titanico me intuens vultu.*

Thraces fœdera neſciunt.

Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται, *id eſt, Thraces fœdera non norunt. Apud Thraces euenit, vt natu maximus quidam iaculo per pectus adacto interierit. Vnde Ionibus & Aeolibus veluti per ænigma dici cœptū,* Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται, *quod natu grandibus honos magis debeatur apud hos qui legibus viuunt. Porro Thracum barbariem, & immanitatem perfidiáq. ſatis arguit interēptus a Polymneſtore Polydorus, hoſpitij iure violato. Et Euripides in Hecuba.*

Τάχ᾽ ἐς πῷ ὑμῖν ῥᾴδιον ξενοκτονεῖν,
Ἡμῖν δέ γ᾽ αἰσχρὸν τοῖσιν Ἕλλησιν τόδε. id eſt,
Iugulare forſitan hoſpitem vobis leue eſt,
Nobis Achiuis iſtud oppido eſt graue.

Thuniſſare.

Θυννίζειν, *Græci transferunt pro ſtimulare pungereque, vel quod hic piſcis, quo ſit palato gratior, pungi ſoleat vel quod ipſe piſcis aduras. pungatque contactu. Plinius lib. 9. cap. 15. rem auditu nouam memorat de Thynno. Ait in mari animalculum eſſe per quam exiguum, aranei magnitudine, ſcorpionis effigie: id ſe Delphino, & ei qui gladius vocatur, crebro Delphini magnitudinem exſcedenti, ſub pinna adfigit aculeo, tantoque infeſtat dolore, vt in naues ſæpenumero exſiliāt. Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſeptimo, prodidit Thynnorum generi, quos Athenienſes Thynnidas appellant, ſubter ventrem pinnam affixam eſſe, quæ vocetur æthera. Addit piſci nomen inditum* παρὰ τὸ θύειν, *quod impetu feratur, præſertim cum œſtro concitus agitur, id quod illi accidit circa ſolſtitium æſtiuum. Id eſt animalculum in capite ſpecie ſcorpij, magnitudine drachmæ. Quo malo ſic exagitantur, vt ex aquis ſubſiliant, non minus alte quam Delphini. Atque huius rei teſtem adducit Ariſtotelem. Lucianus in Ione Tragœdo,* Ἄπαγε, θυννῶδες τὸ ἐνθύμημα ὦ Πόσειδον, καὶ κομιδῇ παχύ, *ideſt apage Thunnicum enthymema Neptune; & ſupra modum pingue. Rurſum in eodem Dialogo ad idem verbū adludens,* Εἰ τὰ ἡμέτερα οὕτως ἡμῖν ἐπιτεθύννισται. *id eſt, Si mea nobis ita expuncta ſunt. Adagium recenſetur a Diogeniano.*

Citius vſura currit quam Heraclitus.

Θᾶττον ὁ τόκος ἐρχάσιος τῶ πορτίω τρέχει, *id eſt, Citius vſura quam Heraclitus celerrimus currit. Admonet adagium abſtinendum a mutua pecunia quæ credatur ad vſuram. Nam opinione celerius recurrere diem vſurarium. Sumptum prouerbium ab Heraclito quodam celeritate currendi præter ceteros eximio atq. excellenti. Iuxta Doricam dialecton dictum eſt,* ἡρακλείτω *&* πορτίω *pro* ἡρακλείτου πορτίου. *Videtur carmē fuiſſe trochaicum tetrametrum catalecton paucis ſyllabis deprauatis.*

Celerius quam Butes.

Θᾶττον ἢ Βούτης, *id eſt, Celerius quam Butes. Hoc adagio ſignificabant aliquid quam primum abſolui, compendioq. explicari. Quemadmodū ſolent ij qui paucis verbis, & iis trunce pronunciatis, longam ſententiam ſignificant. Aiunt hinc fuiſſe natum. Athenis inter picturas Stoe porticus depictus erat Butes quidam, atq. ita pictus, vt ſumma capitis pars cū oculis duntaxat videretur, uidelicet vt ſpectator imaginaretur reliquū corpus tegi montis obiectu, in quo ingrediebatur. In eius igitur pictura quoniam non multum operæ ſumpſerat pictor, prouerbio iactari conſueuit de his quæ facile perficiuntur. Auctor Zenodotus.*

Lydus oſtium clauſit.

Λυδὸς τὴν θύραν ἔκλεισε, *id eſt, Lydus oſtium clauſit. De furacibus dicebatur, quod Lydi non diſcederent, niſi re quapiā ſublata. Quod ſi permittitur nobis diuinare (cur aūt non permittatur in re tam vetuſta, cum nec auctor extet, nec interpres) malumus accipere de ijs qui rē quāpiā obſcenā aggreſſuri, fugitāt arbitros, abduntq.*

abduntq. ſeſe, propter Lydos mollicici notatos. Vnde et Plaut. Lydum volſum appellat. Adluſit ad prouerbiū, atq. vtinam aperuiſſet etiam Plutarchus in cōmentario quem ſcripſit aduerſus Colotam. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὑτὸν ἀνοίγειν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ ταῖς πλείσταις τῶν ἀπορριῶν, καὶ μεγίσταις περιβάλλειν τὸν Ἐπίκουρον, *id eſt, At mihi videtur quēadmodū Lydus aduerſus ſeipſum, non vnam aperire ianuam, ſed plurimis ac maximis difficultatibus Epicurum inuoluere. Niſi ſi cui magis placet, vt hic Plutarchi locus referatur ad illud, quod alias dicetur, viro Lydo negotium non erat. Heſychius meminit prouerbii, ſed nihil addens preter hæc verba,* Ἐπὶ τῶν μαργιλευτῶν, *de ſtulte furacibus. Verum hic prodidit nobis deprauatā in alijs libris ſcripturam, legendumq. non* ἐκίνησε, *ſed* ἐκιγκλισε, *id eſt, monit ſine tentauit. Fures enim imperiti dum non ſine ſtrepitu mouent oſtium, ſeſe produnt ſæpius.* κιγκλίζειν *enim Græcis, auctore Suida, polyſemō eſt. Sonat enim* σαλεύειν, μοχλεύειν, ἦχον ποιεῖν, κινεῖν, *id eſt, mouere, abdere peſſulum, ſtrepitum facere, attingere. Hæc eſt autem præcipua furū ars, vt ſiue ingrediantur, ſiue egrediantur, abſque ſonitu moueant oſtium. Ex his iam arbitramur eſſe perſpicuum, quid ſentiat Plutarchus.*

Lydus in meridie.

Λυδὸς ἐν μεσημβρίᾳ, *id eſt, Lydus in meridie. In hominem inſatiatæ, aut etiam intēpeſtiuæ libidinis dictitabatur. Narrant Lydos adeo libidine perditos fuiſſe, vt non tātum noctu vacarent voluptati Venereæ, verum etiam ipſo meridie laſciuirent, manibus fœdum opus peragentes, vnde* λυδίζειν *dicunt Græci, pro Lydorum more vitam agere. De gentis huius luſu delicijsq. multa commemorat Athenæus libro 12. Meminimus alibi, nimirum in prouerbio, Sybaritica menſa, de conuiuio Sybaritico, in quo & Venus admiſcebatur. Porrò nullum eſt tempus magis alienum a coitu, quam vel meridiei ob æſtuantem ſolem, vel conuiuij, propter ſpiritus circa ſtomachum, & concoctionē occupatos.*

Caprarius in æſtu.

Αἰπόλος ἐν καύματι, *id eſt, Caprarius in æſtu. Conſimilem habet ſenſum, videlicet intempeſtiuæ libidinis. Nam his horis caprarij, dum ſeductis gregibus in vmbra latitant, laſciuire ſoliti ſcribuntur. Zenodotus vtrumque refert adagium, & item Suidas. Poterit ad quāuis voluptatem accommodari non in tempore adhibitam.*

Lydus cauponatur.

Λυδὸς καπηλεύει, *id eſt, Lydus cauponatur. In effeminatos, & voluptatibus addictos iaciebatur. Ex huiuſmodi natum hiſtoria tradunt. Cyrus rex deuictis Lydis imperauit ex conſilio Crœſi, vt cauponiam exercerent neque tractarent arma, ſed veſte ad terram vſq. demiſſa vterentur, quæ olim molliciem indicabat, vt ad eum modum veluti in fœminas transformati, ad rebellionem forēt inutiles. Herodotus lib. 1. tradit, Lydos primos omniū caupones & inſtitores extitiſſe. Heſychius tradit ab his inuenta ſpectacula, & hinc Romanos dixiſſe ludos.* καπηλεύειν *Græcis proprie dici, qui vendunt eſculenta. Prouerbium ſapiunt & illa quæ refert Suidas,* λυδίζειν *ſeu* λυδίζειν, *pro eo quod eſt, Lydorum more viuo. Refertur a Suida.*

Lydorum carycæ.

Λυδῶν καρύκκαι, *id eſt, Lydorum carycas antiquitus appellabant quidquid eſſet opiparum, & varijs conditum cupedijs. Nam caryca cibi genus Lydij, ex multiiugis lautitiis, & ſanguine confectum. Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 12. tradit, carycarum apparatum primum repertum a Lydis. Effertur adagium integre ad hunc modū,* Μήτε Λυδῶν καρύκκας, μήτε μαστίγων ψόφον, *id eſt, Nec Lydorum carycas, nec flagrorum ſtrepitus, ſubaudiendum volo, aut ſimile quidpiam, id eſt, nec blandimenta volo, nec conuitia, nec nimium blanda, nec rurſū aſpera nimiū, de quo plura dicētur alias.*

Lupinum potum.

Λύκειον ποτόν, *id eſt, Lupinum potum dicebant, vbi quis voluptatem ſuo periculo capitis emeret. Narrant duos erupiſſe fontes ſacros Apollini, quorum alter vino ſcateret, alter melle, ad quos cum aues aduolarent, arcu feriebantur. Porro Apollo ſuper cetera cognomina dictus eſt, & Lucius, ſiue a luce quam aperit, ſiue a lupis interfectis. Auctores Zenodotus & Suidas, admonentes penultimam eſſe circumflectendam. Nam* λύκειον *prima acuta, gymnaſium eſt Athenis, quod quidam a Piſiſtrato, quidam a Pericle conſtructum putant. Atque hinc ortum prouerbium, confine illi, vt canis e Nilo.*

Lupi decas.

Λύκου δεκάς, *id eſt, Lupi decas. Dictum apparet in eos, ad quos inhoneſti lucri pars aliquatenus et ſi puſilla rediret. Aut in eos qui largitionibus eſſent corrupti, aliosue corrumperent. Nam Athenis in foro, vbi cauſſæ agebantur, Lycus quidam genius ſcalptus ſtabat, lupina ſpecie. Apud hanc ſtatuam Sycophantæ pecunia corrupti verſari conſueuerunt, velut apud deum quempiam ſui quæſtus præſidem, eiq. in dies ſingulos triobolos ſecabatur. Auctore Zenodoto, quāquam attigit, & Heſychius. Suidas addit Sycophantas fuiſſe decem numero, veluti decem viros referentes. Meminit huius Ariſtophanes in Veſpis.*

Ὅπου ἂν ἴδῃς τὸ κλειδίον τοῦ Λύκου, *id eſt,*
Si qua ſimulacrum efferre poſſies Lyci.

Erat hoc quæſtus genus apud veteres inuiſiſſimū, eorum qui in ius vocabant, vt ex damnato dicta mulcta portionem aliquam præmij loco ferrent. Vnde & ſectores dicti ſunt & quadruplatores.

Verba importat Hermodorus.

Λόγοισιν Ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται. *id eſt,*
Sunt Hermodori verba mercimonium.

In eū dicebatur qui præter verba nihil adferret. Quēadmodum Laches in Hecyra Terentiana Pamphilū filium rogat, num vnam duntaxat ſententiam ſecum e Lemno reportaſſet. Aut in eos qui verba vendunt pecunia; quod in poetas aduocatos, fumi venditores, atq. in id genus homines recte dici poterit. Natum aiunt ab Hermodoro quodam Platonis auditore, qui commentarios ab illo conſcriptos, in Siciliam deportare conſueuerit, atque inibi venditare. Vnde Siculi, vt ſunt dicaces, rem in prouerbium verterunt, dicētes, Hermo-

rum pro mercibus importare verba. Ceterum ſophiſtæ & philoſophi lucubrationes ſuas, λόγους appellant: Adluſit haud dubie huc M. Tullius libro Epiſt. ad Atticū 13. Dic mihi placet ne tibi primum edere iniuſſu meo? Hoc ne Hermodorus, quidem faciebat is, qui Platonis libros ſolitus eſt diuulgare, ex quo λόγοισιν Ἑρμόδωρος. Porro licet Cicero mutilum adduxerit prouerbium, tamē ſi addas ἐμπορεύεται cōſtabit Græcus ſenarius Hinc & λογέμπορος dictus, qui præter verba nihil adfert.

Pomarius Hercules.

Μήλιος ἡρακλῆς, *id eſt, Pomarius Hercules. Per contemptum dicebatur in eum, qui nomen quidem magnificum gereret, ceterum opibus nullis, nullaq. potentia pollens. Ab euentu natum. Narrat Suidas, cum ruſtici quidam Herculi bouem eſſent immolaturi, iſque rupto fune profugiſſet, nec eſſet quod ſacrificaretur, malum abreptum ſuppoſitis quattuor ramis crurum vice, deinde additis alteris duobus ceu cornuum loco, bouem vtcumque ſunt imitati, idque ridiculum ſimulacrum pro victima ſacrificauerunt Herculi. Iulius Pollux libro de vocabulis rerum primo, ſaitulam aliquanto ſecus narrat, nempe ad hunc modum. Solemne eſt inquit, apud Bœotos, Herculi malis rem diuinam facere. Cumque iam adeſſet dei feſtum, & immolandæ victimæ tempus vrgeret, porro hoſtia erat aries, cum ea ſerius adduceretur, propterea quod Aſopus fluuius ita ſubito creuiſſet vt tranſiri non poſſet, pueri qui iuxta aram ludebant, ſacrificij ritum nihilominus peregerunt. Pulchro cuipiam malo quattuor ſtipulas vice pedum addiderunt, rurſum alias duas cornuum loco, imaginantes ſeſe ad eum modum arietem immolare, Creditum eſt Herculem hac victima magnopere delectatum; proinde manſiſſe apud Thebanos hunc morem, vt malis ſacrificaretur Herculi. Cognomen hinc additum deo, vt ἡρακλῆς μήλων, id eſt, Hercules malorum vocaretur.*

Verecundia inutilis viro egenti.

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι.

Ita legitur apud Homerum Odiſſeæ ν. Citatur a Platone in Lachete. Ac mox,

Αἰδῶ δ' οὐκ ἀγαθὴν φησ' ἔμμεναι ἀνδρὶ προΐκτῃ.

Apud Heſiodum item,

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ κομίζειν. *id eſt,*

Verū homini pudor haud quaquam conducit egeno.

Is verſus in prouerbium abijt. Admonet autem abyciendum pudorem, quoties vrget neceſſitas. Eſt enim verecundia cum ad multa vehementer inutilis, tum maxime cum res poſtulat, vt omnia nobis ſint facienda: velut inutilis pudor eſt qui deterret a diſcendo quod turpe eſt neſcire. Et, vt ait Flaccus, incurata malus pudor vlcera celat. Idem alibi, Pudor inquit, te malus vrget. Eodem alluſit Euripides in Iphigenia in Aulide.

Ὅμως δ' ἔσω γε δυστυχεῖν, αἰδεῖσθαι χρεών. *id eſt,*

Veruntamen pudere oportet eatenus,

Quo ad licet.

Homerus Iliados Ω ſcribit verecundiam ſeu reuerentiam plurimum prodeſſe, & eandem officere plurimū,

Οὐδέ οἱ αἰδὼς

Γίγνεται, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι. *id eſt,*

Nec pudor eſt illi, qui vel lædit vehementer,

Vel multum prodeſt homini.

Et videre eſt nō nullos hoc inutili pudore præditos qui corporis incommoda celare malunt, quam amicorum ope tolli; quo ingenio fuiſſe legitur Apelles, cui & morbum & inopiam diſſimulanti candidus amicus furtim ſub ceruicale pondus auri ſubmiſit. Sed eorum multo maxima turba eſt, qui animi morbos & egeſtatem inutili pudore diſſimulant. At qui his fere accidit, vt poſt malo in apertum erumpente, tum miſerius, tum fruſtra erubeſcant.

Ventrem mihi obijcis,

COMMEMORANTVR *& hi verſus in Græcanicorum adagiorum collectaneis.*

Γαστέρα μοι προφέρεις· κάλλιστον ὄνειδος ἁπάντων,

Ἡ πλήρης μὲν ἐλαφροτέρη, κενεὴ δὲ βαρεῖα. *id eſt,*

Ventrē mi obiectas quo probū haud pulchrius vllū

Plenus is eſt leuior, grauis idem vbi pendet inanis.

Sane vbi prouerbiū ſit non videmus, niſi in hoc, κάλλιστον ὄνειδος, quod apud Græcos prouerbij vice videtur vſurpatum. Euripides in Iphigenia Aulidenſi,

Καλόν γέ μοι τοὔνειδος ὠνείδισας. *id eſt,*

Mihi opprobraſti probum honeſtum ſcilicet.

Aut in ea parte velut ænigmatica, leuis cum plenus eſt, grauis cum inanis. Nam reliqua vaſcula quo pleniora ſunt, hoc ſunt grauiora, quo magis inania, hoc leuiora. Contra venter, quo diſtentior cibo, hoc leuior eſt, propter auctos excit atosq. paſtu ſpiritus.

Turpe ſilere.

Αἰσχρὸν σιωπᾶν, *id eſt, Turpe ſilere. Hoc licebit vti, quoties quis alterius exemplo exſtimulatur ad ſtudium, aut negotium aliquod ſuſcipiendum. Aut natum, aut certe vſurpatum ab Ariſtotele, qui cum Iſocrates rhetoricen doceret, æmulatione commotus, cœpit & ipſe pomeridianis illis ſuis περιπάτοις dicendi artem docere, dicens illud,* Αἰσχρὸν σιωπᾶν λαλοῦντος Ἰσοκράτους, *id eſt, Turpe ſilere loquente Iſocrate. M. Tullius in opere De oratore oſtendit e tragœdia quapiam mutuaſſe Ariſtotelem, paucis immutatis; ſcribit enim hunc in modum: Ariſtoteles cum florere Iſocratem nobilitate diſcipulorum videret, quod ipſe ſuas diſputationes a cauſis forenſibus & ciuilibus ad inanem ſermonis elegantiam tranſtuliſſet, mutauit repente totam prope formam diſciplinæ ſuæ, verſumque quendam de Philocteta paulo ſecus dixit. Ille enim turpe ſibi ait eſſe tacere cum barbaris, hic autem cum Iſocratem pateretur dicere. Ad Atticum lib. 6. Ego, niſi Bibulus, qui dum vnus hoſpes in Syria fuit, pedē porta non plus extulit quam domo ſua, admiraretur de triumpho, æquo animo eſſem. Nunc vero αἰσχρὸν σιωπᾶν. Hoc nunc quidam abutuntur, nihil exiſtimantes turpius quam ſilere, ne apud homines illitteratos parum eruditi, parumque diſerti videantur. Vnde apud Lucianum præceptum illud* ... μηδέποτε σιωπᾶν, *id eſt, Ne vnquam ſile, propterea quod apud imperitos is demum infans & imperitus habeatur, qui non perpetuo garriat.*

Munerum animus optimus.

Ξενίων δέ τε θυμὸς ἄριστος. *id eſt,*

Verum in muneribus res præſtantiſſima mens eſt.

Gra-

Græcis hemiſtichium Heroicum prouerbiale, quo ſignificatur, in amicorum muneribus non eſſe ſpectandum rei miſſæ precium, ſed mittentis potius animum, vt Xerxes ille aquam manibus hauſtam, a ruſtico libenter accipit. Et quidam monet exiguum munus a tenui miſſum amico, perinde vt maximum boni cõſulere. Plinius in præfatione diuerſa extulit metaphora. Verum & dijs lacte ruſtici, multæq. gentes ſupplicant: & mola tantum ſalſa litant, qui non habent thura. Quin tritiſſimum hodie eſt, vt qui munus aliquod offerant, animum iubeant ſpectari, non rem. Refertur adagium a Phurnuto in opere de natura deorum.

Neſcit capitis & inguinis diſcrimen,

QVI eo impudentiæ vel cæcitatis potius deuenerunt, *vt nullum prorſus faciant diſcrimen inter honeſtũ ac turpe, hi neſcire dicuntur, quid interſit inter caput & inguen. Inter honeſta corporis membra caput primũ obtinet locum, ac proinde recte nudatur: quæ vero ſub ventre ſunt, vt inhoneſta teguntur. Iuuenalis de muliere temulenta,*

–Quid enim Venus ebria curat?
Inguinis & capitis quæ ſint diſcrimina neſcit.

Prouerbiali figura dictum videtur.

Multitudo imperatorum Cariam perdidit.

Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν. *id eſt,*

Multi duces deperdidere Cariam.

Admonet ſenarius, nihil eſſe pernicioſius licentia multitudinis, dũ nulli paretur, ſed pro ſua quiſq. libidine rẽ gerit. Hanc Græci vocant ἀναρχίαν, *malum pæne tyrannide peius, qua nihil poteſt eſſe peius. Par autẽ malum eſt* πολυαρχία *cum eo quod dicitur* ἀναρχία. *Idem docet Homericum illud Iliados libro ſecundo, quod ipſum in prouerbium abijt,*

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω. *id eſt,*
Multos imperitare malum eſt, rex vnicus eſto.

Nam his verbis Vlyſſes milites tumultuantes, in quibus erat & Therſites, compeſcit. Eum Homeri verſiculum vſurpauit Dion, cum videret Heraclidem moliri factionem. Auctor Aemilius Probus. Natum adagium a Caribus quondam florentiſſimis, poſtea per ciuiles ſeditiones eo redactis, vt etiam in vilitatis prouerbium abierint, quemadmodum alio docuimus loco.

Mus albus.

Μῦς λευκός, *id eſt, Mus albus, apud Suidam,* μῦς κακός, *i. mus malus, apud Diogenianum. In hominem laſciuum & libidinis immodicæ dicebatur. Nam mures domeſtici ſalaciſſimi ſunt, præſertim albi. Aelianus miram eſſe murium ſalacitatem auctorum teſtimoniis docet, lib. 12. cap. 10. Atq. inter multa illud addit. Epicratem in fabula quapiam cum mulierem ſignificare vellet prodigioſæ libidinis,* μυωνίαν *appellaſſe, citatq. prouerbiũ,* μῦς λευκός, *ex Philemonis comœdia. Vnde receptum videtur, vt inter amatoria blandimenta, quemadmodum paſſerculi, columbulæ, & id genus aliorum, itidem & muris cognomentum vſurpetur. Martialis,*

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicas.

Facies tua computat annos.

PROVERBIALI nimirum ſchemate dictum a Iuuenale *in vetulam, iam iſtoc quidem, & ad Veneris luſus prorſum intempeſtiuam, ſed quæ verborum nequitiis puellam etiam dum ageret.*

Facies tua computat annos.

Hoc eſt, frontis ruga, numerum annorum tuorum præferunt, quamquam libido nondum in te conſenuit. Congruit huic apologus de Crocodilo, cui iactanti maiorũ ſuorum claritatem, et primas in certaminibus partes, vulpes ad hunc modum reſpondit, ἀλλὰ κἂν μὴ σὺ λέγῃς, ἀπὸ δέρματός γε φαίνῃ, ὅτι ἐκ πολλῶν ἐτῶν εἶ γεγυμνασμένος, *id eſt, Quin & ſi tu non dixeris, tamen ipſa pelle præ te fers, quod multos iam annos in certaminibus ſis verſatus. Habet enim hoc animal cutem, ceu laminis quibuſdam duriſſimis aduerſus omnes ictus armatam. Martialis in quendam qui affectabat etiã num videri puer,*

In te, inquit, reclamat ſed tua barba, vir es.

Phœnice rarior.

Φοίνικος σπανιώτερος, *id eſt, Phœnice rarior. De rebus aut etiam hominibus inuentu per quam raris. Natum adagiũ a fabula Phœnicis auis, de qua ſcribit Plinius lib. 10. ca. 2. Et ante omnes nobilem Arabiæ Phœnicem, neſcitur an fabuloſe, vnum in toto orbe, nec viſum magnopere. Aquilæ narratur magnitudine, auri fulgore circa colla cetera purpureus, cæruleam roſeis caudam pennis diſtinguentibus, criſtis faciem, caputq. plumeo apice honeſtante. Commemorantur hoc loco & alia quædam de Phœnice prodigioſa, quæ quoniam ad prouerbij ſententiam nihil attinent, cui libebit inibi legenda relinquuntur. Ouidius in Transformationum lib. 15. ſub perſona Pythagoræ,*

Vna eſt quæ reparet ſeq. ipſa reſeminet ales.
Aſſyrij Phœnica vocant, nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis & ſucco viuit amomi.
Hæc vbicunq. ſuæ compleuit ſæcula vitæ,
Ilicis in ramis tremulæq. cacumine palmæ,
Vnguibus & duro nidum ſibi conſtruit ore.
Quo ſimul ac caſias & nardi lenis ariſtas,
Quaſſaq. cum fulua ſubſtrauit cynnama myrrha,
Se ſuper imponit, finitq. in odoribus æuum.
Inde ferunt totidem qui viuere debeat annos
Corpore de patrio paruum Phœnica renaſci.
Cum dedit huic ætas vires oneriq. ferendo eſt,
Ponderibus nidi ramos leuat arboris altæ,
Fertq. pius, cunasq. ſuas, patriumq. ſepulchrum.
Perq. leues auras Hyperionis æde potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.

Extat de Phœnice carmen & Firmiani Lactantij non inconcinnum, per Muſas, neq. faſtidiendum.

Non eſt laudandus, ne in cena quidem.

Οὐκ ἐπαινετέος, οὐδ' ἐν περιδείπνῳ, *i. Nõ queas laudari, ne in parentalibus quidem. In hominẽ dicebatur vehementer illaudatum. Antiquis mos erat, præſertim Atticis, in cœnis funeralibus, quas Græci περίδειπνα vocãt, encomiis, epicediis & epitaphijs laudare vita defunctũ, et ſi parũ meruiſſet in vita. Siquidem, vt inquit Ouidius,*

Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit.

Vnde fit, ut viuos nõ nũquam merita laude fraudemus, mortuis etiã immeritã tribuamus. Feſtus Põpeius docet, antiquitus ſolere cõduci mulieres quæ in funere nõ

ſine laudibus lamentarentur vita defunctum, aliisq. lamentandi modum præirent, vnde & præficæ dictæ ſunt, quaſi præfectæ: citatq. Neuij teſtimonium. Hæc quidē me hercle opinamur præfica eſt, quæ ſic mortuū collaudat. Fortaſſis hinc ductum eſt, quod antiquitus mos fuiſſe videtur, vt in compotationibus aliquorum, etiam viuentium laudes dicerentur. Quemadmodum apud Platonē Alcibiades Socratis encomium refert, & apud Plutarchum, Alexandrum Magnum laudat Caliſthenes. Eiuſmodi vero laudes non admodum ſpecioſæ videbantur, vt inter pocula decantatæ. Nec abſurdum arbitramur ſi quis ad priſcorum conſuetudinē referat parœmiam, quæ fieri ſolet, vt in conuiuiis citharœdus, aut deorum, aut inſignium virorum ſacta cātaret. Velut apud Homerum in omnibus ferme conuiuiis. Apud Vergilium item.

–Cithara crinitus Iopas
Perſonat aurata.

Tametſi hæ quoq. laudes plerunq. ad auditorum gratiam fingebantur. Adagium refertur a Diogeniano.

Pedibus in ſententiam diſcedere.

QVID *ſit Pedibus in ſententiam diſcedere, & quid Pedaria ſententia ſatis explicuit Aulus Gellius lib. 13. cap. 18. Id ſi transferatur ad quamlibet alienæ ſententiæ comprobationem, prouerbij formam accipiet. Veluti ſi quis dicat, Non eſt viri prudentis, quidquid vxori libuerit, protinus in illius ſententiam pedibus diſcedere. Aut par eſt, vt affectus in rationis ſententiam pedibus diſcedat, non contra. Ego vero in tuam ſententiā manibus pedibusq., ac toto corpore diſcedo. Tranſlatū eſt a veteri conſuetudine quæ ſeruari cōſueuit, quoties ingens erat turba ſuffragia ferentium. Liuius decadis primæ, lib. 7. Vbi ſententiam meam vobis peregero, tū quibus eadem placebunt, in dextram partem taciti trāſibitis. Quæ pars maior erit, eo ſtabitur conſilio. Et aliquanto poſt, Quibus hæc ſalutaria videntur agite dum in dextram partem pedibus tranſite. Omnes trāſierūt, vadentemq. per intermiſſa cuſtodiis loca Decium ſecuti ſunt, M. Tullius Philippica 11. Dixit tamen ſi quis eorum qui poſt ſe rogati eſſent, grauiorem ſententiam dixiſſet, in eam ſe iturum. Idem in epiſtola ad Lentulum: Perſpiciebant. n. in Hortenſii ſententiam multis partibus plures ituros, quam aperte Volcatio adſentirentur. Ibidem, Frequentes ierunt in alia omnia. Idē Planco, Frequens eum ſenatus reliquit, & in alia omnia diſceſſit. Hæc ratio ferendorum ſuffragiorū diſceſſio dicebatur. Plinius nepos epiſtol. lib. 2. Adriano, Sed cū fieret diſceſſio, qui ſellis curulibus adſtiterāt, in Cornuti ſententiam ire cœperunt. Tum illi qui ſe collegæ adnumerari patiebantur, in diuerſum tranſierūt. Qui ſententias interrumpebat, intercedere dicebatur. T. Liuius lib. ab vrbe condita 9. Cum omnes laudibus modo proſequentes virum in ſententiam eius pedibus irent, tētata paullíſper interceſſio eſt. Idem ab vrbe cōdita 5. In quam ſententiam cum pedibus iretur, ceteri tribuni militum nihil contradicere. Plinius maior lib. 2. cap. 7. non nihil nouauit ſermonis formam, Sedere, inquiens, cœpit ſententia hæc, pariterq. & eruditum vulgus & rude in eam curſu vadit. Vehementer ac præcipitāter adſentiri dixit curſu vadere in ſententiā, & ſedere dixit pro placere. Nam Flauius Vopiſcus in vita Aureliani Imperatoris, indicat & manuum porrectione ſententiam alienam comprobari ſolere. Sic enim ſcribit: Deinde aliis manus porrigētibus, aliis pedibus in ſententiam euntibus, pleriſq. verbo conſentientibus, conditum eſt ſenatuſconſultum. Tale quiddam ſenſit & Salluſtius in bello Catilinario, cum ait, Sillanū poſtea permotum C. Cæſaris oratione, pedibus in ſententiam Tiberii Neronis iturum ſe dixiſſe, ceteros verbo, alios varie Cæſari adſenſiſſe, Quintilianus dixit, Manibus pedibusq. in ſententiam diſcedere. Porro qui vultu quoq. ac geſtu ſignificant ſe adſentiri, toto corpore in ſententiam diſcedere dicuntur. Suffragiorū genus quod porrectis manibus peragitur, Græci vocāt χειροτονεῖν & χειροτονία, quam vocem vſurpant & ſacræ litteræ. Vt 2. Corinth. 8. χειροτονηθείς. Quinetiā ſubſcribere ſententiæ, ſubſcribere iudicio, ſubſcribere voluntati, ſuffragari, refragari, atque id genus alia metaphoræ, quoties lōgule trahuntur ab oratione ſimplici, in prouerbij ſpeciem paullatim abeunt.*

Suſtine & abſtine.

EPICTETVS *Cynicæ ſectæ philoſophus vniuerſa philoſophorum dogmata, quæ ad humanæ vitæ pertineāt felicitatem, quæq tot voluminibus vix explicant ceteri, duobus verbis abſolute cōplexus eſt, quæ iam olim prouerbij vice celebrātur a doctis, digna profecto, quæ omnibus parietibus, omnibus columnis inſcribantur, omnibus anulis inſcalpantur. Ea ſunt huiuſmodi ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt, Suſtine aut abſtine. Quorum altero monemur, vt aduerſa fortiter toleremus: altero, vt ab illicitis temperemus voluptatibus. Referuntur in Noctibus Gellianis lib. 17. cap. 19. Apud Athenæum refertur hoc carmen, tacito auctoris nomine.*

Ἀγαθὸς ἀνὴρ κέκλητ' ὁ φέρων τἀγαθά
Ἀγαθὸς δ' ... ὁ φέρων καλῶς κακά. *id eſt,*
Bona quiſquis adfert, vir bonus vocabitur,
Bonus erit & ille, qui mala pertulerit bene.

Naturam expellas furca, tamen uſq. recurrit.

CVM *videamus a Græcis quædā velut obtorto, quod aiūt, collo in prouerbiorum aceruum trahi, cur verebimur eiuſmodi recenſere, quæ præter adagij figuram, ita venuſte dicta ſunt, vt venuſtius dici non poſſint? Quod genus eſt illud Horatij in Epiſtolis,*

Naturam expellas furca, tamen vſq. recurret.

Senſus eſt, haud facile dediſci, quæ nobis natura penitus indidit atq. inſeuit. Quod ſi quando viſit, vt vel metu, vel pudore, vel alia quauis cauſſa perſonam alienā ſumamus, facile per occaſionem redimus ad mores naturales. Velut qui metuunt peccare, non virtutis amore, ſed formidine fuſtis, ij ſimulatq. tollitur fuſtis, recurrunt ad mores priſtinos. Et Terentius, Si ſperat fore clam, rurſus ad ingenium redit. Ducta eſt metaphora a ramis, qui adpoſita furca torquentur alio, quā natura poſuerat: qua ſublata rurſum vergunt eodem quo prius. Pindarus in Olympiis hymno 11. eandem ſententiam aliter extulit. τὸ γὰρ ἐμφυὲς, οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος, id eſt, Nam ingenium natiuamq. indolem, nec aſtuta vulpes, neq. præualidi leones mutare quiuerint. Quantumuis. n. cicures leonem, ſemper redit ad genuinam feritatem,

neq.

neq. vulpes vnquam obliuiſcitur fraudolētia natiua, quantum uis manſueſacta. Idem in eodem opere hymno 13. ἀμήχανον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος, *id eſt, Difficile eſt occultare natiuos mores. Item Horatius alibi,*

-Tolle periclum,
Iam vaga proſiliet frænis natura remotis.

Nauis annòſa haud quaquam nauigabit per mare.

Ναῦς παλαιὰ πόντον οὐχ πλεύσεται, *i. Nauis antiqua nō nauigabit per mare. Congruit in eos qui iam ob ætatis imbecillitatem ad res arduas obeundas ſuſtinendaq. pericula parum ſunt idonei, ac primum ipſi pereunt oppreſſi negotiorum magnitudine, & in diſcrimen adducuntur quorum res agitur. Nota eſt allegoria. Refertur adagium a Diogeniano.*

Ni pater eſſes.

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθα, *Ni pater eſſes, Hoc vulgo dici conſueuit, quoties honoris, aut metus cauſſa conuitium reticebant, & conijciendum relinquebant. Plene ſic effertur,*

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ', εἶπον ἄν σ' οὐκ εὖ φρονεῖν. *id eſt,*
Ni eſſes pater, te ſapere dicerem haud bene.

Eſt autem verſus hic in Antigone Sophoclis. Sunt.n. Hæmonis verba Creontem patrem obiurgantis, quod ſponſam filij pararet occidere. Itaq. quoties ſenis, aut potentis, aut alioqui venerandi ſententiam nobis haud quaquam probari ſignificabimus, cui tamen honoris cauſſa nolimus refragari, veluti ſi quis opinionem Ariſtotelicam apud Peripateticos tecte damnare vellet, loquetur ad hunc modum, Hæc habet ſentētia grauiſſimum auctorem. Fortaſſis enim fas non eſt ab Ariſtotele diſſentire. Alioqui, Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθα, *hoc eſt, niſi auctoritati deferrem, habeo quo refellā. Quod ſi mutilum efferas, pluſculum etiam habebit gratiæ. Refertur a Diogeniano.*

Magnum os anni.

Μέγα στόμα τοῦ ἐνιαυτοῦ, *id eſt, Magnum os anni. Dicebatur quoties vberior rerum prouentus, aut vilior annona animos & loquendi libertatem adderet, alioqui timidioribus. Solent enim ruſtici magnificentius loqui, largiuseq. polliceri, ſpe prouentus vberioris. Refertur a Suida. Non admodum diſſidet ab illo, Fœnum habet in cornu. Item illo, Argenti fontes loquuntur.*

Megaricæ ſphinges.

Μεγαρικαὶ σφίγγες, *id eſt, Megaricæ ſphinges, ita ſcorta quædam vulgus olim appellabat, ſiue quod vulgo molles ſphicta* παρὰ τὸ σφίγγω *dicuntur apud Græcos, ſiue quod apud Megarenſes nutrix ſphinx appelletur, ſiue quod Megarenſium mores improbi fictiq., & populari conuitio quondam notati fuerint. Vnde Ariſtophanes in Veſpis, riſum Megaricum, de quo dictum eſt alibi, taxat,*

Μὴ δ' αὖ γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον. *id eſt,*
Sed ne Megaricos rurſus infractos iocos.

Suidas refert & hunc verſiculum, ſed tacito, ut ſolet, auctoris nomine.

Ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν Μεγαρική τις μηχανή. *id eſt,*
Nobis adeſt Megarica quædam machina.

Riſum ſeu iocum Megaricum, intelligit molliciem Megarenſium. Refertur in collectaneis Diogeniani.

Mellis medulla.

Μέλιτος μυελός, *id eſt, Mellis medulla. De re maiorem in modum ſuaui dicebatur. Vnde & Ennius apud M. Tullium, M. Cornelium Cethegum, Suadæ medullam appellat, ob ſingularem ſuauiloquentiam. Nam quod optimum eſt, id natura videtur intime recondidiſſe. Vnde & illa paſſim obuia, In medullis, & medullitus amare, non diſſident a ſimulacro prouerbiali. Huius eſt formæ,* τὸ ἐν μυελοῖς ἐρᾶν.

Meliores nanciſci aues.

Ἀμείνονος οἰωνοῦ τυχεῖν, *id eſt, Meliores nanciſci aues dicuntur, quibus poſt res aduerſas ſuccedūt proſperiora. Nā vt apud Latinos auis & ales interdum non animal, ſed omen ipſum & augurium ſignificat, itidem apud Græcos* οἰωνὸς & ὄρνις, *cum* [illegible] *non eodem accipiatur modo, quemadmodum indicat Euſtathius in primum Odyſſeæ librum. Horatius in Odis,*

Mala ducis aui domum. Idem alibi,
Mæonii carminis alite. Homerus Iliados Ω.
Μηδέ μοι αὐτὴ
Ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλευ. *id eſt.*
Hiſce mihi ne tu fueris mala in ædibus ales.
Rurſum eiuſdem operis M.
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. *id eſt,*
Optimum id augurium eſt, patriam virtute tueri.

Laborauit autem hac ſuperſtitione antiquitas, vt in magnis rebus aggrediundis auium occurſus obſeruaret, neq. defuerunt qui eam velut artem profiterentur. Atq. hinc apud Romanos augurum collegium. Iam pæne exploſa eſt apud Chriſtianos huius profeſſionis ſuperſtitio, ſed ita vt in eius locum ſucceſſerit malum prope peſtilentius, atq. adeo conduplicatum, nempe horum qui ex aſtris futura pronuntiant.

Aliud genus remi.

Ἄλλο γένος κώπης, *i. Aliud genus remi. Dicebatur olim, vbi quiſpiam res nouas et antea non uiſas induceret. Aut vbi quis verſis moribus priſtinis, nouum et inuſitatum vitæ genus inſtitueret. Hinc ortum aiunt, quod Hercules cū ad boues Erithræas nauigaret, leonis exuuio carbaſi vice, claua mali loco, pro rudētibus pharetræ loris, pro remo arcu, deniq. pro nauigio lebete ſit vſus. Quod inuſitatum profecto nauigandi genus cum vidiſſent accolæ, acclamabant,* ἄλλο γένος κώπης. *Refertur in Plutarchi collectaneis.*

Clamoſior lauro ardente.

Μεῖζον βοᾷ δάφνης χλωρᾶς καιομένης, *id eſt, Magis vociferatur quam laurus viridis incenſa, propterea quod Laurus adhuc virens in ignem coniecta, maximos crepitus edit. Vnde & in maleficiis amatoriis incendi conſueuit, tāquam amantium querimonias repræſentās.*

Daphnis me malus urit, ego hāc in Daphnide laurū.

Refertur a Diogeniano.

Nunc leguminum meſſis.

Νῦν ὀσπρίων ἄμητος, *id eſt, Nuc leguminum meſſis, id eſt, nunc tempeſtiuum, hoc aut aliud agere veluti ſi quis admo-*

admoneat iuuenem nunc adeſſe tempus, parandæ gloriæ, parandæ eruditioni, parandis opibus idoneum, dicat, νῦν ὥρα ἐγρήγορσιν. Sumptum a ruſticis, qui tum maxime vigilant, nec ſinunt illud tempus per otium perire. Recenſetur a Diogeniano & Suida.

Nunc dij beati.

Νῦν θεοὶ μάκαρες, id eſt, Nunc dij beati. Vox erat velut adgaudentis & adgratulantis quoties nocentibus ſupplicium meritis dignum contigiſſet, perinde quaſi diis & iucundum & honeſtū ſit, vt ſcelerati dent pœnas. Contra probroſum ſi viris improbis res ſecundæ ſint, videlicet iuxta ſententiam illam prouerbialem,

Θεῷ δ᾽ ὄνειδος τοὺς κακοὺς εὐδαιμονεῖν. id eſt,
Probrum eſt deo, ſi res malis ſint proſperæ.

Ouium nullus vſus.

Προβάτων οὐδὲν ὄφελος ἐὰν ὁ ποιμὴν ἀπῇ, id eſt, Ouium nulla vtilitas, ſi paſtor abſit. Admonet adagium ἀναρχίαν rem eſſe omnium pernicioſiſſimam. Nihil recte faciunt miniſtri, niſi abſit herus. Inutiles diſcipuli, quoties abeſt præceptor. Inutilis populus, niſi principis auctoritate gubernetur. Apparet ſenarium fuiſſe. Nam paucis ſyllabis commutatis reſtituetur hoc pacto,

Προβάτων γὰρ οὐδὲν ὄφελος ἂν ποιμὴν ἀπῇ, id eſt,
Namq. vſus ouium nullus, vbi paſtor deeſt,

De huius animantis ſtultitia, quamq. ſibi ſit inutile, ni paſtoris cura ſuccurrat, lege quæ alias ex Ariſtotele citauimus in prouerbio, Ouium mores.

Periculum proræ ſelis.

Κίνδυνος ὁ ἐν πρώρᾳ σέλις. id eſt, Periculum ſella proræ. Quoties in re quapiam præcipuum periculum, caputq. negotij eſſe ſignificamus. Nam hoſtes expugnaturi nauim, in proram primum aſſultum faciunt. Selis autem ſella eſt, quæ in proris eſſe conſueuit, ſi Zenodoto credimus.

Impete peritum artis.

Βάλλ᾽ εἰς ἔχοντα τὴν τέχνην, id eſt, Iaculare in eum qui nouit artem, vbi quis conuitium facit homini, qui norit & ipſe retorquere conuitium, aut qui carpit velut imperitum, qui non inferior ſit in artis ſcientia. Sumpta metaphora videtur ab iis qui iaculo aut ſaxo petunt eum qui calleat ictum vel declinare, vel in iaculantem retorquere.

Philippi gallus.

Φιλίππου ἀλεκτρυών, id eſt, Philippi gallus. Hoc dictitari conſueuit, vbi quis de leui quopiam facinore, perinde vt maximo ſeſe iactaret. Nam Alectryon dux quidā erat Philippi regis, quem Chares Athenienſis confecerit. Apparet autem Charetem hunc huius facti, nimium crebro, nimiſq. inſolenter apud populum Athenienſem verba facere ſolere, vt hinc vulgo ſit vſurpatum. Recenſetur apud Zenodotum.

Parit puella, etiam ſi male adſit viro.

Τίκτει κόρη καὶ τῷ κακῶς ἀνδρὶ παρῇ, id eſt, Parit puella, cum male etiam adfuerit viro. Dici conueniet, quoties res facile conficitur ex ſententia, etiam ſi negligenter & ignauiter geſta fuerit. Veluti puella propter ætatis felicitatem facile gerit vterum, etiam ſi cum viro non admodum viro rem habuerit. Non itē anus, immo bis virum requirit ætas affecta mulieris. Egregium ingenium etiam ſub malo & indiligente præceptore bonas litteras aſſequitur. Contra ſi diſcipulus ſit inepte κόρη, præceptor etiam optimus, oleum perdit & operam.

Paſetis ſemiobolus.

Τὸ πάσητος ἡμιωβόλιον, id eſt, Paſetis ſemiobolus. De re noua ſtupendaq., & præſtigiis ſimillima. Veluti cum orator efficit, vt eadem cauſſa primum optima, mox peſſima videatur, res eadem maxima, ſtatimq. minima appareat. Et cum ſophiſtæ demonſtrant eundem et aſinum eſſe & hominem. Aut vbi quis aſſeuerat id factum, quod citra magiam aliquam fieri non potuerit, licebit ἐπιφωνεῖν, τὸ πάσητος ἡμιωβόλιον. Nec intempeſtiuiter dixeris, cum quidam ita dant munus aliquod, vt idem mox arte quadam ad ſe retrahant. Tradunt Paſetem quendam præſtigiarum & magiæ peritia primū nomen meruiſſe. Is incantamentis quibuſdam efficiebat, vt repente conuiuium omnibus inſtructum partibus adeſſe videretur: rurſum vbi libuiſſet, omnia protinus euaneſcebant. Emebat autem frequenter, preciumq. rei numerabat, verum mox nummus non apud venditorem, ſed apud Paſetem reperiebatur. Huiuſmodi ferme tradit Suidas.

Paruus ſemper tuus pullus.

Μικρὸς ἀεὶ ὁ σὸς πῶλος, id eſt, Paruus ſemper tuus pullus; vbi quis ob ſtaturæ breuitatem diu puer videri cupit. Conueniet & in hos, qui tametſi natu grandiores, tamen verborum deliciis affectant videri iuuenculi. Aut cum ob amorem cæcus caſtam puppam vocat, & ipſe viciſſim puppus audit, quod alias indicauimus. Ariſtophanis interpres admonet apud Græcos quod cuique vehementer carum eſſet, id pullum illius appellari ſolere. Blandimur autem verbis diminutiuis, eoq. in Equitibus quidam populo blandiens appellabat illum δημίδιον, id eſt, popellum, eoq. mox audit, ὡς ἀπὸ μικρῶν εὔνους αὐτῷ ὑποθωπευμάτιον γέγονας, id eſt, vt e puſillis blandiciolis beneuolus illi factus es; parua vocat blanda, atq. is viciſſim audit, καὶ σὺ γὰρ αὐτὸν πολὺ μικροτέροις τούτων ἀλλάσμασιν εἷλες, quod ipſe multo abiectius adulatus eſſet populo.

Phaſelitarum ſacrificium.

Φασηλιτῶν θῦμα. id eſt, Phaſelitarum ſacrificium, tāquam vile, citraq. ſanguinem. Sordidum ac tenuem ſumptū hoc adagio ſignificabant. Tradunt enim apud Phaſelitas Pamphyliæ gentem moris eſſe, vt piſciculi ſalſi diis ſacrificentur. Auctor Zenodotus. Eudemus item ſcribit, eos Capro deo ſalſamentis rem diuinam facere, eiuſq. rei teſtem citat Callimachum. Finitimum eſt illi, Sine fumo ſacrum.

Peius Babys tibia canit.

Κάκιον Βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Peius Babys cantat. Hoc adagium iaci conſueuit in eos, quorum exercitatio ſemper vergit in peius. Quod genus ſunt oratores quidam, qui quo diutius dicunt, hoc dicunt indoctius. Refertur autē ad huiuſmodi fabulam. Ferunt Babym fratrem fuiſſe Marſyæ, qui non veritus eſt ipſum Apollinem ad canendi

nendi certamen euocare. A quo cum eſſet victus, ab eodem ſupinus de pinu ſuſpēſus, excoriatus eſt. Deinde cum Apollo pararet Babyn quoq. perdere, interceſſit Pallas, admonēs hunc vſq. adeo infeliciter & indocte tibiis canere, vt omnino negligēdus eſſe videretur, κάκιον, inquiens, Βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Deterius Babys tibiis canit. Quibus verbis commotus Apollo Babyn adeo contempſit, vt eum ne ſupplicio quidem dignum exiſtimaret, ſed ſuæ potius inſcitia indicaret relinquendum. Vſurpabitur adagium & per comparationem, vt mentione facta de præceptore indocto, ſi quis de diſcipulo percunctēti, hoc pacto reſpondeat, κάκιον Βάβυς αὐλεῖ. Neq. uero repugnamus, ſi quis hoc loco κάκιον, accipiat pro miſerius, vt ſit ſentētia, Babyn infeliciorem eſſe, dum indocte canēs omnibus eſt ridiculus, quam ſi tolleretur e medio. Meminit huius adagionis Athenæus lib. 14. oſtendens dici ſolitum de iis qui in dies deterius canerent. Quanquam hic locus apud hunc auctorem deprauatus eſt in vulgatis exēplaribus, ni fallimur. Sic enim legimus, καὶ Κίων ἢ Βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Et Cion aut Babys canit. Erroris anſam præbuit, quod paullo ante commemorans ineptos tibicines, quos Hipponax iambographus laceraſſet, nominauit Cionem, Codalum & Babyn. In collectaneis, quæ excudit Aldus, reperitur, τὸν Βάβυος χορὸν, id eſt, Babys chorum, pro indocta pariumq. modulata cātione, & fabulam adſcriptam huiuſmodi. Mæandro fluuio duo fuere filii, quorum Babys ſolitus eſt unica tibia canere, Marſyas duabus Phrygio more. Cum autem ſuum vterque chorū haberet, & Babys inſcite tractaret tibiam, frater eo inſolentiæ ſublatus eſt, vt Apollinem quoq. præ ſe contemneret, a quo cum eſſet excoriatus, iamq. Babyi ſimilis pœna pararetur, Palladis interuētu exēptus eſt ſupplicio. Verum ſuſpicamur ſcripturam eſſe deprauatam, ac legendum eſſe, τὰ Βάβυος χορὸν, vt idem ſit cum eo quod modo retulimus.

Cercopum cœtus.

Ἀγορὰ κερκώπων, id eſt, Cœtus Cercopum, de cōciliabulo, conuentuq. verſutorum & improborum hominum dicebatur. Narrant enim, Cercopes quoſdam in Epheſo fuiſſe, nota fraudolētiæ viros, qui ſuis dolis conati ſint ipſi Ioui imponere. Hos admonuerat mater, ne in Melampygum inciderent, id quod euenit. Nā poſt ab Hercule vincti ſunt iuſſu Omphales. Quidam aiunt, quoſdā ob impoſturas & malas artes, κέρκωπας, quaſi caudatos appellatos fuiſſe apud Epheſios atq. Athenienſes, vt idem ſit ſenſus huius adagionis, & illius cuius alibi meminimus, λύκου δεκάς. Torquet hoc conuitium Aeſchines in Demoſthenē, ὅτι μὲν ἦν ποτε ὁ κέρκωψ, ἢ τὸ καλούμενον παιπάλημα, ἢ τὸ παλίμβολον, ἢ τὰ τοιαῦτα ῥήματα, οὐκ ᾔδειν πρὸ τοῦ· νυνὶ δ᾽ ἐξηγητὴν τούτων λαβὼν τὴν τούτου κακοήθειαν μεμάθηκα, id eſt, Aliquando fuiſſe cercopem, aut quod dicitur papalema, aut palimbolū antehac neſciebam. Nunc vero nactus hūc omnis malitiæ expoſitorem, didici. Videntur & illa duo verba papalema, & palimbolum fuiſſe iactata vulgo. Heſychius indicat παιπάλημα dictum hominem ποικίλον ἐν κακίᾳ, id eſt, varium in malitia: dictum apparet a πάλλω, quod eſt, moueo, & παι ſyllaba per conduplicationem adiecta eſt, cuius futurum παλῶ. & παιπαλᾶν eſt circumſpicere ac ſcrutari, nihilq. non tentare. Rurſus παιπάλη, ſubtiliſſima pars frumenti cribro excuſſi. Concuſſione fit vtrumq., ſortitio & frumenti purgatio. Vnde πάλος, ſors, & πάλη farina. Proinde qui ſe vertunt in omnia, papalematis ſcommate notari videntur, ſimul adluſum ſuſpicamur ad voces. Nā παῖς puerum ſonat, & παλεύω venor, ſiue in retia duco. Idē exponit multis verbis quid ſit παλίμβολον, nimirum hominem qui ſibi minime conſtat, ſed facile in diuerſum reuoluitur. Suſpicamur conuitium ſumptum ab inſtrumentis ſic arte confectis, vt facile recurrant in diuerſum, atque hinc detortum in hominem lubricæ fideī.

Ceruinus vir.

Ἐλάφειος ἀνήρ, id eſt, Ceruinus vir, olim dicebatur formidoloſus & fuga fidens magis quam viribus. Ceruus enim animal curſu perniciſſimum, & in venatu pedibus ſibi quærit ſalutem. Vnde apud Homerum Iliados primo, Achilles, vt vir fortis, Agamemnoni, velut imbelli et ignauo conuitium facit ad hunc modum:

Οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ᾽ ἔχων, κραδίην δ᾽ ἐλάφοιο.

Obiicit illi temulentiam, impudentiam in occupandis aliorum præmiis, et cor ceruinum, quod ad congreſſum timidus eſſet. Ariſtoteles libro De natura animantium nono tradit, ceruo natiuam quandam ineſſe prudentiā, vt quod viribus tueri non poteſt id efficiat ingenio: parere enim iuxta ſemitas, quo videlicet tutior ſit a beluis propter hominum frequentiam. Deinde poſtea quā peperit inuolucrum ſtatim exedit, ne deprehendatur: præterea hinnulum ducens in ſtabula monſtrat, ac conſuefacit quo debeat refugere, ſi quod immineat periculum, id ait ſaxum eſſe abruptum.

Cercopiſſare.

Κερκωπίζειν, id eſt, Cercopiſſare dicūtur, vel qui laſciuiūt, aut qui adulantur. Metaphora ducta ab animantibus, quæ motacauda adblandiuntur, vt Cryſippo placet, Suida teſte: vel qui moleſti ſunt, obturbantq. & obſtrepunt, vt vox deflexa ſit a Cercopibus illis Lydiis, quos Hercules, quod ſibi cum Omphale cubāti, petulantius obturbarent, amicæ iuſſu victos de claua ſuſpendit, quemadmodum retulimus in adagio, Ne in Melampygum incidas.

Vale carum lumen.

Χαῖρε φίλον φῶς, id eſt, Vale gratum lumen. Hoc apparet vulgo dici ſolitum, quoties extingueretur lucerna. Referunt autem ad fabulam, non admodum caſtam, ſed docendi cauſſa referendam tamen. Narrant enim anū quampiam, cum nuda libidinari pararet, extinxiſſe lucernam, ne rugæ ſitusq. corporis offenderet, & extinguentem dixiſſe, χαῖρε φίλον φῶς, id eſt, Vale amicum lumen, quę quidem uerba ſuſpicamur hoc magis in vulgi iocum abiiſſe, quod iiſdem vtantur in tragœdiis, exituri e vita, velut Polyxena in Hecuba Euripidis, Iphigenia in ſui nominis fabula, Alceſtis & Electra, aliiq. complures. Tametſi Plutarchus Conuiuialiū quæſtiuncularum, Decade 7. problemate 5. indicat dictum a quodam, qui amicæ prodeunti in conſpectum, cum ipſe vino, opinamur, cæcutiret, χαῖρε, inquit, φίλον φῶς. Poterit ad varios vſus accōmodari parœmia. Siue cum nos ſignificamus lictius agere velle. Nox aūt tegit omne dedecus, et quoniā iuxta Naſonē, pudore vacat,

Hercules Βουθοίνας, quod aliquando eſuriens quendam e bubus Theodamantis, quibus ille terram proſcindebat abductum occidit, ac vorauit. Vnde videtur dici poſſe in edaces, hoc eſt, βουφάγους.

Bunas iudex eſt.

Βοῦνας δικάζει, id eſt, Bunas iudicat. In nonnullis codicibus ſcriptum eſt βουλίας, non βοῦνας, ſed deprauate. Vbi lis in longum profertur, nec vnquã explicatur. Paræmia nata a Buna quodam Athenienſi. Cum eſſet controuerſia inter Calidonios & Eleos, vtriq. rem ad arbitrium Bunæ detulerunt. Conuenerat autem, vt a manibus temperarent, donec ille de negotio pronunciaſſet. Quod vbi ſenſiſſet Bunas, de induſtria audiebat quidẽ vtramq. partẽ, cæterum perfictas occaſiones rem in longum diſtulit, nec vnquam de litẽ voluit pronunciare. Author Mnaſeas apud Zenodotum.

Bos ſub iugum.

Βοῦς ὑπὸ ζυγόν, id eſt, Bos ſub iugum, vbi quis adſidue laborat, aut vbi ſe quis laborioſo inuoluit negotio. Ductũ a bubus agricolis. Quin & hic erit locus vtendi, cum negabimus aliquem ad id trahendum negotij, ad quod adminiſtrandum parum ſit idoneus, ſed eum qui ſit aptus, quod bos iugo ducendo natus videatur non item canis, aut ceruus. Proinde confine fuerit illi quod alio poſitum eſt loco, bos clitellas. Recenſet Zenodotus.

Tenui filo.

TENVI *filo, pro ſtilo ſubtiliori, minuſq. grandiloqua oratione. Nam Rhetores tres faciunt orationis χαρακτῆρας, grandem, tenuem, & mediocrem, ſumpta metaphora a nentibus, aut certe a textoribus. Horatius,*

–Tenui deducta poemata filo.

Auſonius in oratione, qua Gratiano imperatori de conſulatu gratias agit. Tenuiori, inquit, filo, vt dicitur, deducta libauerim. Cui diuerſum erit, Craſſo filo, Craſſiore filo. Veluti ſi dicas, Barbaros craſſo filo tractare rem theologicam. Marcus Tullius lib. De oratore ſecundo dixit. vberiore filo, pro copioſius: & in Senectute, aliud filum orationis, pro alio dicendi genere.

Tenui vena, diuite vena, tenui canale.

REM *eandem alia reddunt metaphora, cum aiunt, Paupere vena, benigna vena, diuite vena. Venam autem appellant indolem, & vim genuinam ingenij, tranſlatione ducta, vel a fontibus, quorum alij anguſtiore vena manant, alij tanta, vt flumen ingens efficiant: vel a metallis quorum etiam vena non genere tantum, ſed & copia differunt. Simillimum his eſt, quod ait Quintilianus lib. 11. Pleniore tamen hæc canali fluunt. Vos Albani tumuli atque luci.*

Ὑπερμαζᾶν.

Μᾶζα Græcis genus eſt cibi e ſimila tritici, quod, vt apparet, in delicijs erat, vnde vulgari ioco dicebant, ὑπερμαζᾶν, pro opipare, ſplendideq. viuere, ſiue ob egregias mazas, ſiue quod aliquid his etiam lautius ſumerent. Eam vocem Iul. Pollux lib. 7. indicat fuiſſe veterum; pro qua recentiores dixerint κριθιᾶν, a iumentis ductum quibus hordeum placenta ſunt. Illud mirum cum hoc verbum proferat ex Aeſchylo & Sophocle, cur recentiorum eſſe dicas, niſi forte apud recentiores cœpit vſitatius eſſe quam ὑπερμαζᾶν. Eupolis ad Thalaſſerotẽ, ὑπερμαζᾷς ἢ μαίνεαι, ἀκούω γάρ σε ἀνδρὸς γυναικὸς ἐρᾶν, id eſt, aut luxu diffluis, aut inſanis. Nam audio te captum amore mulieris maledicæ. Cõſimili forma dicebant ματτυάζειν, a Mattya cibi genere, quod Athenæus lib. 14. recenſet inter ſecundæ menſæ delicias.

Ne propius ferire.

Οὐδ' ἴκταρ βάλλειν, id eſt, Ne propius quidem ferire dicuntur, qui procul abſunt a ſcopo, multoque internallo aberrant a re propoſita. Sumptum eſt ab imperitis ſagittarijs, cuiuſmodi cum Diogenes ille Cynicus conſpexiſſet, proxime ſcopum conſedit: rogatus quid ſibi vellet, ne me feriat, inquit: innuens quiduis illum tacturum potius quam ſcopum. Ergo qui nimium aberrant a ſigno, οὐδ' ἴκταρ βάλλειν dicebantur, perinde valet quaſi dicas, οὐδὲν ὅμοιον, id eſt, Nihil ſimile. ἀπὸ σκοποῦ dixit Homerus. Vſurpauit hoc adagium Plato libro de Republica nono, καὶ ταῦτα δὴ πάντα, πρὸς τύραννον πονηρίᾳ τε καὶ ἀθλιότητι πόλεως παραβαλλόμενα, τὸ λεγόμενον οὐδ' ἴκταρ βάλλει, id eſt, Hæc quidem ſane omnia ad tyrannum collata, malitia miſeriaque ciuitatis haud quaquam accedunt ad ſcopum, vt prouerbio dici ſolet. Suidas admonet, e linguæ proprietate dictum prouerbium, velut, & illud quod proxime ſequitur. Huc adluſiſſe videtur Lucianus in Dialogo quem inſcripſit, ὑπὲρ τοῦ ἐνυπνίου, Μὴ εἶναι τῶν τηλικούτων ἀξίαν, μηδ' ἐγγύς, id eſt, Neq. enim eſſe me tantis laudibus dignam, ne prope quidem. Item Ariſtides in Miltiade, οὐκ ἴκταρ ταῦτα οὐδ' ἐγγύς, id eſt, Multum abeſt, vt hæc ita ſe habeãt. Adagium hoc referẽdum in gregem illorum, quæ commemorauimus alibi, τοῦ σκοποῦ ἁμαρτάνειν, & toto errare cælo, & tota errare via.

Diolygium malum.

Διωλύγιον κακόν, id eſt, Ingens malum, ipſa loquendi figura prouerbialis eſt. Vtitur hoc adagio Plato in Theæteto, Οὐ μακρὰ καὶ διωλύγιος φλυαρία, id eſt, Haud longa quidem ac Diolygia nugacitas. Apud Suidam referuntur hæc ex auctore Damaſcio, καὶ ταῦτα οὐ διωλύγιος φλυαρία δόξειεν εἶναι, καὶ δικαίως, οὐ κατὰ γραῶν ὕθλον λεγόμενον, ἀλλὰ πέρα τῶν μεγίστων φλυάρων. id eſt, Nonne hæc vel maxima nugamenta videbuntur? Sane videbuntur, & quidem merito. Non iuxta deliramenta, quæ vocant anicularum, ſed vltra maximas nugas. Chryſoſtomus aduerſus Iudæos oratione prima ait, μέγα καὶ διωλύγιον ὀλολύζοντες, id eſt, clare iubilantes vt vox procul queat exaudiri, loquitur de paſtoribus viſo lupo inter ſe vociferantibus. Vocis originem biſariam indicant. διωλύγιον quaſi διαλύειν, qđ clamor nuſquã nõ penetret; & διωλύγιον, quaſi διολλύον, i. perdens & exitium adferens. Dicitur autem prouerbium de eo qui malo quopiam ingenti ac diuturno tenetur.

Eadem tibi, & Pythia & Delia.

Ταῦτά σοι καὶ Πύθια καὶ Δήλια, id eſt, Hæc tibi, et Pythia & Delia. Quoties ſupremũ aliquod op⁹ ſignificam⁹. Perinde quaſi dicas hæc ſumma omnium quæ geſſerus es in vita.

vita. Citatur adagium ex Menandro. Natum aiunt ab oraculo quodam reddito Polycrati Samiorum tyráno. Nam is poſtenquam Rheneam inſulam cepiſſet, eamq. conſecraſſet Apollini, conſtitutis apud Delũ ludis pulcherrimis Delphos miſit conſulturos, vtrum oporteret eos ludos Delios an Pythios appellare. Reſpondit oraculum, ταῦτά σοι καὶ Πύθια καὶ Δήλια, futurũ innuẽs, vt propediem excederet e vita, idq. euenit. Itaque res in prouerbium verſa. Ceterum ſi ſcribas ταῦτα, vertes eadem, ſi ταυτὰ vertes hæc. Neque enim ad ſenſum magnũ refert.

Claue findere ligna, & ſecuri fores aperire.

Τῇ κλειδὶ τὰ ξύλα σχίζειν, τῇ δ᾽ ἀξίνῃ τὴν θύραν ἀνοίγειν πειρᾶς, id eſt, Claui ligna findere ſecuri vero fores aperire conaris, cum res præpoſtere geritur, veluti ſi quis liberos metu ſtudeat emendare, ſeruos beneficiis ſibi adiungere. Aut ſi quis apud imperitos philoſophicis rationibus agat, apud eruditos clamore & improbitate vincere conetur. Refertur a Plutarcho, libello cui titulus, περὶ τοῦ ἀκούειν.

Bellerophontes litteras.

Βελλεροφόντης τὰ γράμματα, id eſt, Bellerophontes litteras. Subaudiendum verbum aliquod accommodum ſententiæ, adfert, aut aliud aliquod. Locus erit huic prouerbio, cum quis litteras velut commendaticias perfert, quæ contra ipſum ſint deſcriptæ: Vulgo litteras Vriæ vocant. Neque diſſimilis eſt hiſtoria apud Hebræos. De Bellerophonteis litteris huiuſmodi fabulam commemorant Græci, Bellerophontes propter occiſum Bellerum, Argos exilio mutans, in Tirynthem peruenit, Prœtiq. regis hoſpitio eſt vſus. Interim Antea regis vxor, adoleſcentis amore correpta, cœpit illius animũ ad ſtuprum ſollicitare, & ſui copiam obtulit. Ille vbi flagitium recuſaſſet, videlicet hoſpitij religione permotus, illa prior occupans, verſoq. in odium amore muliebri, Bellerophontem apud maritũ occulte defert, tamquam ab illo fuiſſet de ſtupro interpellata. Quod vbi perſuaſiſſet, quoad poterat regis animũ in pniciẽ iuuenis inſtigabat, ſemꝑ ad aurẽ occinẽs illud Homericũ.

Τεθναίης ὦ Προῖτ᾽, ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην.

Aut morere Prœte, aut interfice Bellerophontem. Prœtus itaq. vere regio ingenio, & vt Homeri vtamur verbo ἀγκυλομήτης; velut officij cauſſa Bellerophōtẽ ad Iobaten hoſpitem mittit, additis litteris velut in illius commẽdationem ſcriptis. In his mandabat Iobatæ, vt iuuenem quoquo pacto tolleret e medio. Bellerophon, vt eſt minime ſuſpicax innocẽtia, litteras acceptas reddit, vt fuerãt obſignatas. Quas vbi plegiſſet Iobatas quo Prœto gereret morẽ, aggreditur adoleſcentem honeſto titulo perimere. Nam hic ferme malorum principum mos. Animum iuuenis ſuapte ſponte ferocem, ad periclitãdas vires, gloriamq. parandam inflãmat. Ac primum perſuadet, vt cum Chimæra congrediatur. Id erat monſtrum triforme.

Prima leo, poſtrema draco, media ipſa Chimæra.

Id eſt, Caprina ſpecie. Hanc Bellerophontes equo inſidens alato, telo confixit confecitque. Poſt alijs atq. alijs periculis obiecit iuuenem, a quibus omnibus cum ille victor rediret, rex & vires admiratus, & ex euẽtu coniectans innocentiam, litteras Prœti oſtendit, generũ adſciuit, ac moriens eidem imperij ſucceſſionem tradidit. Itaq. quiſquis imprudens aut nuntiat, aut facit quippiam quo ſe prodit, in eũ recte dicetur, Βελλεροφόντης τὰ γράμματα, aut quicumq. ſub officij prætextu læditur. Adagium recenſetur a Zenodoto. Plautus in Bacchidibus: Tace, nullus homo dicit, hæ tabellæ te arguũt. Quas tu attuliſti, hæ te vinciri iubent. Alia Bellerophontem iam tuus me fecit filius. Egomet tabellas detuli, vt vincirer, ſine. Effertur adagium in hunc etiã modum, Βελλεροφόντης κατὰ σαυτοῦ, id eſt, Bellerophontes aduerſus ſeipſum. Lucianus in Apologia, τοῦ σοῦ μοι δοκοῦντος, κατὰ σαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης γεγραφὼς τὸ βιβλίον, id eſt, Qui Bellerophontes librum aduerſus teipſum ſcripſeris. Simili commento rex Pharnabazus impoſuit Lyſandro. Refert Plutarchus in ipſius vita.

Cœno puram aquam turbans, numquam inuenies potum.

Βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων οὔποθ᾽ εὑρήσεις ποτόν. id eſt,

Si lympidam perrexeris.

Cœno aquã ſpurcare, nũquã quod bibas inueneris.

Carmen eſt Trochaicum, quod nos Hemiſtichio & carmine eiuſdem generis expreſſimus, Dici ſolitum, vbi quis ea quæ ſunt per ſe pulcherrima, contaminat admixtis ijs quæ ſunt turpiſſima. Veluti ſi quis poeticæ admiſceat obſcenitatem, ſuo vtique vitio. Nam ara per ſe ſyncera; aut amicitiam principis crebris offenſis irritet. Conueniet in hos quoque quibus hæc vita grauis eſt, idq. ipſorum culpa, quod animi vitio, quæ per ſe moleſta non ſunt, moleſtiam adferre videantur. Quod ſi adſit mens a ſtultis affectibus immunis, quidquid acciderit, voluptati futurum eſt.

Charetis pollicitationes.

Αἱ Χάρητος ὑποσχέσεις, id eſt, Charetis pollicitationes. Dici ſolitum, vbi quis facile, ac benigne promittit, iuxta illud Naſonis,

Promittas facito, quid enim promittere lædit?
Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Natum adagium a Charete quodam Athenienſium duce, qui quiduis cuiuis pollicebatur, at non præſtabat item quod receperat. Narrant, & de Veſpaſiano filio. Cum admoneretur ne tam facilis eſſet ad pollicendum, quod longe plura promitteret quam præſtare poſſet, reſpondit, non oportere quemquam ab imperatoris conſpectu triſtem diſcedere. Adagium refertur a Suida, nec dubitamus quin ſumptum ſit ex Ariſtophane.

Ceſcon habitas.

Κῆσσον οἰκεῖς, id eſt, Ceſcum habitas. In ſtupidum, & bardum dicebatur. Ceſcos Pamphyliæ ciuitas, cuius ciues ob vecordiam ſtultitiamq. vulgo male audiebãt. Iuxta Ceſcũ vrbẽ fluuius erat cui nomẽ ἄνους, i. amens. Quãquã Suidas, qui et ipſe ꝓuerbij meminit, Ceſcũ ponit in Cilicia, nõ in Pãphilia. Vnde et vulgari ſermone iactatũ eſt, πόλις Κῆσσος νοῦν οὐκ ἔχουσα, id eſt, Ceſcus ciuitas mẽtis inops. Quadrabit et in cœtum, aut conciliabulum hominũ ſtultorum. Conuenit cum eo quod alias oſtendimus. Bœotica ſus. Adagiũ recenſet Zenodotus.

Illud obiter admonendum, locum hunc in Suida deprauatum haberi in dictione κίχλας, & pro κίχλαι δὲ ἔχω legendum eſſe κίχλαι εἰσίν.

Circulum abſoluere.

Τὸν κύκλον ἀποπληροῦν, *id eſt. Circulum abſoluere, eſt rem omnibus numeris, omnibusq. partibus perfectam reddere. Vnde & κυκλοπαιδεία dicta, quæ diſciplinarum omnium velut orbē abſoluerit, & ἐγκύκλιος παιδεία. Metaphora ſumpta videtur a mathematicis, apud quos circularis figura perfectiſſima abſolutiſſimaque indicatur. Vnde illud non ſine cauſſa laudatum carmen de ſapiente,*

Mundi inſtar habens teres atq. rotundus,
Externæ ne quid labis per leuia ſidat.

Confine illud, παντὶ ῥυθμῷ. *id eſt, Omni numero. Ita Fabius in præfatione libri 8. Quam vt per omnes numeros, & penitus cognoſcere, ad ſummam ſcientiæ neceſſarium eſt, ita incipientibus ſimplicius, ac breuius tradi magis conuenit, quod a muſicis ductum videtur.*

Calidam veruti partem.

Τὸ θερμὸν τοῦ ὀβελοῦ, *id eſt, Calidam veruti partem. Subaudiendum adripuit, aut ſimile quippiam: vbi quis per imperitiam negotij ea parte rem aggreditur, qua minime tutum fuerat aggredi. Aut vbi quis ob inſcitiam pro melioribus eligit peiora. Zenodotus ait huius adagij meminiſſe Sophoclem. Sumpta metaphora ab ijs qui per imprudentiam, eam veruti partem manu prehendunt quæ calet, deinde offenſi reijciunt, & alteram partem apprehendunt. Non vſque quaq. diſſimile huic* ἁλιεὺς πληγεὶς νοῦν οἴσει, *id eſt, Piſcator ictus ſapiet, quod alio loco retulimus.*

Titanicus aſpectus.

Τιτανῶδες βλέπειν, *id eſt, Titanicum tueri, hoc eſt, vultu Titanico obtueri. Titanicum autem toruum vocant ac tetricum: ac cuiuſmodi fuiſſe feruntur veteres illi Titanes. Lucianus in Timone,* Ἐκτείνας γοῦν τὸν πώγωνα, καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνατείνας, καὶ βρενθυόμενός τι πρὸς αὑτὸν ἔρχεται τιτανῶδες βλέπων, *id eſt. Itaq. promiſſa barba, reductisq. ſupercilijs, ſecum murmurās neſcio quid accedit Titanico vultu aſpiciens. Idem in Icaromenippo,* ὁ Ζεὺς μάλα φοβερὸν δριμύ τε καὶ τιτανῶδες εἰς ἐμὲ ἰδών. *id eſt, At Iupiter admodum terribiliter, acriterq. & Titanico me intuens vultu.*

Thraces fœdera neſciunt.

Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται, *id eſt, Thraces fœdera non norunt. Apud Thraces euenit, vt natu maximus quidam iaculo per pectus adacto interierit. Vnde Ionibus & Aeolibus veluti per ænigma dici cœptū,* Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται, *quod natu grandibus honos magis debeatur apud hos qui legibus viuunt. Porro Thracum barbariem, & immanitatem perfidiāq. ſatis arguit interēptus a Polymneſtore Polydorus, hoſpitij iure violato. Et Euripides in Hecuba.*

Τάχ᾽ ἂν παρ᾽ ὑμῖν ῥᾴδιον ξενοκτονεῖν,
Ἡμῖν δέ γ᾽ αἰσχρὸν τοῖσιν Ἕλλησιν τόδε. *id eſt,*
Iugulare forſitan hoſpitem vobis leue eſt,
Nobis Achiuis iſtud oppido eſt graue.

Thuniſſare.

Θυννίζειν, *Græci transferunt pro ſtimulare pungereque, vel quod hic piſcis, quo ſit palato gratior, pungi ſoleat vel quod ipſe piſcis adurat, pungatque contactu. Plinius lib. 9. cap. 15. rem auditu nouam memorat de Thynno. Ait in mari animalculum eſſe per quam exiguum, aranei magnitudine, ſcorpionis effigie: id ſe Delphino, & ei qui gladius vocatur, crebro Delphini magnitudinem exſcedenti, ſub pinna adfigit aculeo, tantoque infeſtat dolore, vt in naues ſæpenumero exſiliāt. Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſeptimo, prodidit Thynnorum generi, quos Athenienſes Thynnidas appellant, ſubter ventrem pinnam affixam eſſe, quæ vocetur athera. Addit piſci nomen inditum* παρὰ τὸ θύειν, *quod impetu feratur, præſertim cum œſtro concitus agitur, id quod illi accidit circa ſolſtitium æſtiuum. Id eſt animalculum in capite ſpecie ſcorpij, magnitudine drachmæ. Quo malo ſic exagitantur, vt ex aquis ſubſiliant, non minus alte quam Delphini. Atque huius rei teſtem adducit Ariſtotelem. Lucianus in Ioue Tragœdo,* Ἄπαγε, θυννῶδες τὸ ἐνθύμημα ὦ Πόσειδον, καὶ κομιδῇ παχύ, *id eſt apage Thunnicum enthymema Neptune; & ſupra modum pingue. Rurſum in eodem Dialogo ad idem verbū adludens,* Εἰ τ᾽ ἀμὰ οὕτως ἡμῖν ἀπεντεθύννισται. *id eſt, Si mea nobis ita expuncta ſunt. Adagium recenſetur a Diogeniano.*

Citius vſura currit quam Heraclitus.

Θᾶττον ὁ τόκος ἀρχηλεῖ τῶ πεδινῶ τρέχει, *id eſt, Citius vſura quam Heraclitus celerrimus currit. Admonet adagium abſtinendum a mutua pecunia quæ credatur ad vſuram. Nam opinione celerius recurrere diem vſurarium. Sumptum prouerbium ab Heraclito quodam celeritate currendi præter ceteros eximio atq. excellenti. Iuxta Doricam dialecton dictum eſt,* ἀρχηλεῖτω *&* πεδινῶ *pro* Ἡρακλείτου πεδινοῦ. *Videtur carmē fuiſſe trochaicum tetrametrum catalecton paucis ſyllabis deprauatis.*

Celerius quam Butes.

Θᾶττον ἢ Βούτης, *id eſt, Celerius quam Butes. Hoc adagio ſignificabant aliquid quam primum abſolui, compendioq. explicari. Quemadmodū ſolent ij qui paucis verbis, & iis trunce pronuntiatis, longam ſententiam ſignificant. Aiunt hinc fuiſſe natum. Athenis inter picturas Stoe porticus depictus erat Butes quidam, atq. ita pictus, vt ſumma capitis pars cū oculis duntaxat videretur, uidelicet vt ſpectator imaginaretur reliquū corpus tegi montis obiectu, in quo ingrediebatur. In cuius igitur pictura quoniam non multum operæ ſumpſerat pictor, prouerbio iactari conſueuit de his quæ facile perficiuntur. Auctor Zenodotus.*

Lydus oſtium clauſit.

Λυδὸς τὴν θύραν ἔκλεισεν, *id eſt, Lydus oſtium clauſit. De furacibus dicebatur, quod Lydi non diſcederent, niſi re quapiā ſublata. Quod ſi permittitur nobis diuinare (cur autē non permittatur in re tam vetuſta, cum nec auctor extet, nec interpres) malumus accipere de ijs qui rē quāpiā obſcenā aggreſſuri, fugitāt arbitros,*

abduntq.

abduntq. ſeſe, propter Lydos mollicici notatos. Vnde et Plaut. Lydum volſum appellat. Adluſit ad prouerbiū, atq. vtinam aperuiſſet etiam Plutarchus in cōmentario quem ſcripſit aduerſus Colotam. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὑτῶν ἀνοίγειν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ ταῖς πλείσταις τῶν ἀποριῶν, καὶ μεγίσταις περιβάλλειν τὸν Ἐπίκουρον, *id eſt, At mihi videtur quēadmodū Lydus aduerſus ſeipſum, non vnam aperire ianuam, ſed plurimis ac maximis difficultatibus Epicurum inuoluere. Niſi ſi cui magis placet, vt hic Plutarchi locus referatur ad illud, quod alias dicetur, viro Lydo negotium non erat. Heſychius meminit prouerbii, ſed nihil addens prę ter hæc verba,* Ἐπὶ τῶν μαλακοκλεπτῶν, *de ſtulte furacibus. Verum hic prodidit nobis deprauatā in alijs libris ſcripturam, legendumq. non* ἔκλεισε, *ſed* ἐνέγκλισε, *id eſt, mouit ſiue tentauit. Fures enim imperiti dum non ſine ſtrepitu mouent oſtium, ſeſe produnt ſæpius.* μοχλίζειν *enim Græcis, auctore Suida, polyſemō eſt. Sonat enim.* σαλεύειν, μοχλεύειν, ἦχον ποιεῖν, κινεῖν, *id eſt, mouere, obdere peſſulum, ſtrepitum facere, attingere. Hæc eſt autem præcipua furū ars, vt ſiue ingrediantur, ſiue egrediantur, abſque ſonitu moueant oſtium. Ex his iam arbitramur eſſe perſpicuum, quid ſentiat Plutarchus.*

Lydus in meridie.

Λυδὸς ἐν μεσημβρίᾳ, *id eſt, Lydus in meridie. In hominem inſatiata, aut etiam intēpeſtiua libidinis dictitabatur. Narrant Lydos adeo libidine perditos fuiſſe, vt non tātum noctu vacarent voluptati Venereæ, verum etiam ipſo meridie laſciuirent, manibus fœdum opus peragentes, vnde* λυδίζειν *dicunt Græci, pro Lydorum more vitam agere. De gentis huius luſu delicijsq. multa commemorat Athenæus libro 12. Meminimus alibi; nimirum in prouerbio, Sybaritica menſa, de conuiuio Sybaritico, in quo & Venus admiſcebatur. Porrò nullum eſt tempus magis alienum a coitu, quam vel meridiei ob æſtuantem ſolem, vel conuiuij, propter ſpiritus circa ſtomachum, & concoctionē occupatos.*

Caprarius in æſtu.

Αἰπόλος ἐν καύματι, *id eſt, Caprarius in æſtu. Conſimilem habet ſenſum videlicet intempeſtiuæ libidinis. Nam his horis caprarij, dum ſeductis gregibus in vmbra latitant, laſciuire ſoliti ſcribuntur. Zenodotus vtrumque refert adagium, & item Suidas. Poterit ad quāuis voluptatem accommodari non in tempore adhibitam.*

Lydus cauponatur.

Λυδὸς καπηλεύει, *id eſt, Lydus cauponatur. In effeminatos, & voluptatibus addictos iaciebatur. Ex huiuſmodi natum hiſtoria tradunt. Cyrus rex deuictis Lydis imperauit ex conſilio Crœſi, vt cauponiam exercerent neque tractarent arma, ſed veſte ad terram vſq. demiſſa vterentur, quæ olim molliciem indicabat, vt ad eum modum veluti in fœminas transformati, ad rebellionem fierēt inutiles. Herodotus lib. 1. tradit, Lydos primos omniū caupones & inſtitores extitiſſe. Heſychius tradit ab his inuenta ſpectacula, & hinc Romanos dixiſſe ludos.* καπηλεύειν *Græcis proprie dici, qui vendunt eſculenta. Prouerbium ſapiunt & illa quæ refert Suidas,* λυδίζειν *ſeu* λυδιστὶ, *pro eo quod eſt, Lydorum more viuo. Refertur a Suida.*

Lydorum carycæ.

Λυδῶν καρύκας, *id eſt, Lydorum carycas antiquitus appellabant quidquid eſſet opiparum, & varijs conditum cupedijs. Nam caryca cibi genus Lydij, ex multiiugis lautitijs, & ſanguine confectum. Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 12. tradit, carycarum apparatum primum repertum a Lydis. Effertur adagium integre ad hunc modū,* Μήτε Λυδῶν καρύκας, μήτε μαστίγων ψόφους, *id eſt, Nec Lydorum carycas, nec flagrorum ſtrepitus, ſubaudiendum volo, aut ſimile quidpiam, id eſt, nec blandimenta volo, nec conuitia, nec nimium blanda, nec rurſū aſpera nimiū, de quo plura dicētur alias.*

Lupinum potum.

Λύκειον ποτόν, *id eſt, Lupinum potum dicebant, vbi quis voluptatem ſuo periculo capitis emeret. Narrant duos erupiſſe fontes ſacros Apollini, quorum alter vino ſcateret, alter melle, ad quos cum aues aduolarent, arcu feriebantur. Porro Apollo ſuper cetera cognomina dictus eſt, & Lucius, ſiue a luce quam aperit, ſiue a lupis interfectis. Auctores Zenodotus & Suidas, admonentes penultimam eſſe circumflectendam. Nam* Λύκειον *prima acuta, gymnaſium eſt Athenis, quod quidam a Piſiſtrato, quidam a Pericle conſtructum putant. Atque hinc ortum prouerbium, confine illi, vt canis e Nilo.*

Lupi decas.

Λύκου δεκάς, *id eſt, Lupi decas. Dictum apparet in eos, ad quos inhoneſti lucri pars aliqua, tametſi puſilla rediret. Aut in eos qui largitionibꝰ eſſent corrupti, alioſue corrumperent. Nam Athenis in foro, ubi cauſſæ agebantur, Lycus quidam genius ſcalptus ſtabat, lupina ſpecie. Apud hanc ſtatuam Sycophantæ pecunia corrupti verſari conſueuerunt, velut apud deum quempiam ſui quæſtus præſidem, eiq. in dies ſingulos triobolus ſecabatur. Auctore Zenodoto, quāquam attigit, & Heſychius. Suidas addit Sycophantas fuiſſe decem numero, veluti decem viros referentes. Meminit huius Ariſtophanes in Veſpis.*

Ὅπως ποτ' ἐκκομίσαις τὸ τοῦ λύκου, *id eſt,*
Si qua ſimulacrum efferre poſſies Lyci.

Erat hoc quæſtus genus apud veteres inuiſiſſimū, eorum qui in ius vocabant, vt ex damnato dictæ mulctæ portionem aliquam præmij loco ferrent. Vnde & ſectores dicti ſunt & quadruplatores.

Verba importat Hermodorus.

Λόγοισιν Ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται, *id eſt,*
Sunt Hermodori verba mercimonium.

In eū dicebatur qui præter verba nihil adferret. Quēadmodum Laches in Hecyra Terentiana Pamphilū filium rogat, num vnam duntaxat ſententiam ſecum e Lemno reportaſſet. Aut in eos qui verba vendunt pecunia; quod in poetas aduocatos, fumi venditores, atq. in id genus homines recte dici poterit. Natum aiunt ab Hermodoro quodam Platonis auditore, qui commentarios ab illo conſcriptos, in Siciliam deportare conſueuerit, atque inibi venditare. Vnde Siculi, vt ſunt dicaces, rem in prouerbium verterunt, dicētes, Hermodo-

rum pro mercibus importare verba. Ceterum ſophiſtæ & philoſophi lucubrationes ſuas, λόγους appellant: Ad luſit haud dubie huc M. Tullius libro Epiſt. ad Atticū 13. Dic mihi placet ne tibi primum edere iniuſſu meo? Hoc ne Hermodorus quidem faciebat is, qui Platonis libros ſolitus eſt diuulgare, ex quo λόγοισιν Ἑρμόδωρος. Porro licet Cicero mutilum adduxerit prouerbium, tamē ſi addas ἐμπορεύεται cōſtabit Græcus ſenarius Hinc & λογέμπορος dictus, qui præter verba nihil adfert.

Pomarius Hercules.

Μήλιος Ἡρακλῆς, id eſt, Pomarius Hercules. Per contemptum dicebatur in eum, qui nomen quidem magnificum gereret, ceterum opibus nullis, nullaq. potentia pollens. Ab euentu natum. Narrat Suidas, cum ruſtici quidam Herculi bouem eſſent immolaturi, iſque rupto fune profugiſſet, nec eſſet quod ſacrificaretur, malum abreptum ſuppoſitis quattuor ramis crurum vice, deinde additis alteris duobus ceu cornuum loco, bouem vtcumque ſunt imitati, idque ridiculum ſimulacrum pro victima ſacrificauerunt Herculi. Iulius Pollux libro de vocabulis rerum primo, fabulam aliquanto ſecus narrat, nempe ad hunc modum. Solemne eſt inquit, apud Bœotos, Herculi malis rem diuinam facere. Cumque iam adeſſet dei feſtum, & immolandæ victimæ tempus vrgeret, porro hoſtia erat aries, cum ea ſerius adduceretur, propterea quod Aſopus fluuius ita ſubito creuiſſet vt tranſiri non poſſet, pueri qui iuxta aram ludebant, ſacrificij ritum nihilominus peregerunt. Pulchro cuipiam malo quattuor ſtipulas vicē pedum addiderunt, rurſum alias duas cornuum loco, imaginantes ſeſe ad eum modum arietem immolare, Creditum eſt Herculem hac victima magnopere delectatum; proinde manſiſſe apud Thebanos hunc morem, vt malis ſacrificaretur Herculi. Cognomen hinc additum deo, vt Ἡρακλῆς μήλων, id eſt, Hercules malorum vocaretur.

Verecundia inutilis viro egenti.

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι.
Ita legitur apud Homerum Odiſſeæ ρ. Citatur a Platone in Lachete. Ac mox,
Αἰδὼ δ' οὐκ ἀγαθὴν φησ' ἔμμεναι ἀνδρὶ προΐκτῃ.
Apud Heſiodum item,
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἀνδρὶ κομίζει. id eſt,
Verū homini pudor haud quaquam conducit egeno.
Is verſus in prouerbium abijt. Admonet autem abijciendum pudorem, quoties vrget neceſſitas. Eſt enim verecundia cum ad multa vehementer inutilis, tum maxime cum res poſtulat, vt omnia nobis ſint facienda: velut inutilis pudor eſt qui deterret a diſcendo quod turpe eſt neſcire. Et, vt ait Flaccus, incurata malus pudor vlcera celat. Idem alibi, Pudor, inquit, te malus vrget. Eodem alluſit Euripides in Iphigenia in Aulide.
Ὅμως δ' ἔστιν γε δυνατὸν, αἰδεῖσθαι χρεών. id eſt,
Verumtamen pudere oportet eatenus,
Quo ad licet.
Homerus Iliados Ω ſcribit verecundiam ſeu reuerentiam plurimum prodeſſe, & eandem officere plurimū.
Οὐδέ οἱ αἰδώς
Γίγνεται, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησιν. id eſt,
Nec pudor eſt illi, qui vel lædit vehementer,
Vel multum prodeſt homini.
Et videre eſt nō nullos hoc inutili pudore præditos qui corporis incommoda celare malunt, quam amicorum ope tolli; quo ingenio fuiſſe legitur Apelles, cui & morbum & inopiam diſſimulanti candidus amicus furtim ſub ceruicale pondus auri ſubmiſit. Sed eorum multo maxima turba eſt, qui animi morbos & egeſtatem inutili pudore diſſimulant. At qui his fere accidit, vt poſt malo in apertum erumpente, tum miſerius, tum fruſtra erubeſcant.

Ventrem mihi obijcis,

COMMEMORANTVR & hi verſus in Græcanicorum adagiorum collectaneis.
Γαστέρα μοι προφέρεις, κάλλιστον ὅπλον ἁπάντων,
Ἡ πλήρης μὲν ἐλαφροτέρη, κενεὴ δὲ βαρεῖα. id eſt,
Ventrē mi obiectas quo probū haud pulchrius vllū
Plenus is eſt lenior, grauis idem vbi pendet inanis.
Sane vbi prouerbiū ſit non videmus, niſi in hoc, κακὸν ἀπωνείδισας, quod apud Græcos prouerbij vice videtur vſurpatum. Euripides in Iphigenia Aulidenſi,
Καλόν γέ μοι τοὔνειδος ἐξωνείδισας. id eſt,
Mihi opprobraſti probum honeſtum ſcilicet.
Aut in ea parte velut ænigmatica, leuis cum plenus eſt, grauis cum inanis. Nam reliqua vaſcula quo pleniora ſunt, hoc ſunt grauiora, quo magis inania, hoc leniora. Contra venter, quo diſtentior cibo, hoc lenior eſt, propter auctos excitatosq. paſtu ſpiritus.

Turpe ſilere.

Αἰσχρὸν σιωπᾷν, id eſt, Turpe ſilere. Hoc licebit vti, quoties quis alterius exemplo exſtimulatur ad ſtudium, aut negotium aliquod ſuſcipiendum. Aut natum, aut certe vſurpatum ab Ariſtotele, qui cum Iſocrates rhetoricen doceret, æmulatione commotus, cœpit & ipſe pomeridianis illis ſuis περιπάτοις dicendi artem docere, dicens illud, αἰσχρὸν σιωπᾷν, Ἰσοκράτην δ' ἐᾶν λέγειν, id eſt, Turpe ſilere loquente Iſocrate. M. Tullius in opere De oratore oſtendit e tragœdia quapiam mutuaſſe Ariſtotelem, paucis immutatis; ſcribit enim hunc in modum: Ariſtoteles cum florere Iſocratem nobilitate diſcipulorum videret, quod ipſe ſuas diſputationes a cauſſis forenſibus & ciuilibus ad inanem ſermonis elegantiam tranſtuliſſet, mutauit repente totam prope formam diſciplinæ ſuæ, verſumque quendam de Philoctetа paullo ſecus dixit. Ille enim turpe ſibi ait eſſe tacere cum barbaris, hic autem cum Iſocratem pateretur dicere. Ad Atticum lib. 6. Ego, niſi Bibulus, qui dum vnus hoſtes in Syria fuit, pedē porta non plus extulit quam domo ſua, admiraretur de triumpho, æquo animo eſſem. Nunc vero αἰσχρὸν σιωπᾷν. Hoc nunc quidam abutuntur, nihil exiſtimantes turpius quam ſilere, ne apud homines illiteratos parum eruditi, parumque diſerti videantur. Vnde apud Lucianum præceptum illud ἀπαιδευσίας ἕνεκα, μηδέποτε σιωπᾶν, id eſt, Ne vnquam ſile, propterea quod apud imperitos is demum infans & imperitus habeatur, qui non perpetuo garriat.

Munerum animus optimus.

Σοφίαν δέ τε δῶρον ἄριστον id eſt,
Verum in muneribus res præſtantiſſima mens eſt.

Gra-

Gręcis hemiſtichium Heroicum prouerbiale, quo ſignificatur, in amicorum muneribus non eſſe ſpectandum rei miſſæ precium, ſed mittentis potius animum, vt Xerxes ille aquam manibus hauſtam, a ruſtico libenter accipit. Et quidam monet exiguum munus a tenui miſſum amico, perinde vt maximum boni cõſulere. Plinius in præfatione diuerſa extulit metaphora. Verum & dis lacteruſtici, multæq. gentes ſupplicant: & mola tantum ſalſa litant, qui non habent thura. Quin triſtiſſimum hodie eſt, vt qui munus aliquod offerant, animum iubeant ſpectari, non rem. Refertur adagium a Phurnuto in opere de natura deorum.

Neſcit capitis & inguinis diſcrimen.

QVI eo impudentiæ vel cæcitatis potius deuenerunt, *vt nullum prorſus faciant diſcrimen inter honeſtũ ac turpe, hi neſcire dicuntur, quid interſit inter caput & inguen. Inter honeſta corporis membra caput primũ obtinet locum, ac proinde recte nudatur: quæ vero ſub ventre ſunt, vt inhoneſta teguntur. Iuuenalis de muliere temulenta,*

—Quid enim Venus ebria curat?
Inguinis & capitis quæ ſint diſcrimina neſcit.

Prouerbiali figura dictum videtur.

Multitudo imperatorum Cariam perdidit.

Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν. *id eſt,*

Multi duces deperdidere Cariam.

Admonet ſenarius, nihil eſſe pernicioſius licentia multitudinis, dũ nulli paretur, ſed pro ſua quiſq. libidine rẽ gerit. Hanc Gręci vocant ἀναρχίαν, malum pene tyrannide peius, qua nihil poteſt eſſe peius. Par autẽ malum eſt πολυαρχία cum eo quod dicitur ἀναρχία. Idem docet Homericum illud Iliados libro ſecundo, quod ipſum in prouerbium abijt,

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω. *id eſt,*

Multos imperitare malum eſt, rex vnicus eſto.

Nam his verbis Vlyſſes milites tumultuantes, in quibus erat & Therſites, compeſcit. Eum Homeri verſiculum vſurpauit Dion, cum videret Heraclidem moliri factionem. Autor Aemilius Probus. Natum adagium a Caribus quondam florentiſſimis, poſtea per ciuiles ſeditiones eo redactis, vt etiam in vilitatis prouerbium abierint, quemadmodum alio docuimus loco.

Mus albus.

Μῦς λευκός, *id eſt, Mus albus, apud Suidam,* μῦς κακός, *i. mus malus, apud Diogenianum. In hominem laſciuum & libidinis immodicæ dicebatur. Nam mures domeſtici ſalaciſſimi ſunt, præſertim albi. Aelianus miram eſſe murium ſalacitatem autorum teſtimonijs docet, lib. 12. cap. 10. Atq. inter multa illud addit. Epicratem in fabula quapiam cum mulierem ſignificare vellet prodigioſę libidinis.* μυωνίας *appellaſſe, citatq. prouerbiũ,* μῦς λευκός, *ex Philemonis comœdia. Vnde receptum videtur, vt inter amatoria blandimenta, quemadmodum paſſerculi, columbulę, & id genus aliorum, itidem & muris cognomentum vſurpetur. Martialis,*

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicas.

Facies tua computat annos.

PROVERBIALI *nimirum ſchemate dictum a Iuuenale in vetulam, iam iſ... quidem, & ad Veneris luſus prorſum intempeſtiuam, ſed quæ verborum nequitijs puellam etiam dum ageret.*

Facies tua computat annos.

Hoc eſt, frontis ruga, numerum annorum tuorum præferunt, quamquam libido nondum in te conſenuit. Congruit huic apologus de Crocodilo, cui iactanti maiorũ ſuorum claritatem, et primas in certaminibus partes, vulpes ad hunc modum reſpondit, ἀλλὰ καὶ μὴ σὺ λέγῃς, ἀπὸ δέρματος ἡ φαίνῃ, ὅτι ἐκ πολλῶν ἐτῶν εἶ γεγυμνασμένος, *id eſt, Quin & ſi tu non dixeris, tamen ipſa pelle præ te fers, quod multos iam annos in certaminibus ſis verſatus. Habet enim hoc animal cutem, ceu laminis quibuſdam duriſſimis aduerſus omnes ictus armatam. Martialis in quendam qui affectabat etiã num videri puer,*

In te, inquit, reclamat ſed tua barba, vir es.

Phœnice rarior.

Φοίνικος σπανιώτερος, *id eſt, Phœnice rarior. De rebus aut etiam hominibus inuentu per quam raris. Natum adagiũ a fabula Phœnicis auis, de qua ſcribit. Plinius lib. 10. ca. 2. Et ante omnes nobilem Arabiæ Phœnicem, neſcitur an fabuloſe, vnum in toto orbe, nec viſum magnopere. Aquila narratur magnitudine, auri fulgore circa colla cetera purpureus, cæruleam roſeis caudam pennis diſtinguentibus, criſtis faciem, caputq. plumeo apice honeſtante. Commemorantur hoc loco & alia quędam de Phœnice prodigioſa, quę quoniam ad prouerbij ſententiam nihil attinent, cui libebit inibi legenda relinquuntur. Ouidius in Transformationum lib. 15. ſub perſona Pythagorę.*

Vna eſt quę reparet ſeq. ipſa reſeminet ales.
Aſſyrij Phœnica vocant, nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis & ſucco viuit amomi.
Hęc vbicunq. ſuę compleuit ſæcula vitę,
Ilicis in ramis tremulęq. cacumine palmę.
Vnguibus & duro nidum ſibi conſtruit ore.
Quo ſimul ac caſias & nardi lenis ariſtas,
Quaſſaq. cum fulua ſubſtrauit cynnama myrrha,
Se ſuper imponit, finitq. in odoribus æuum.
Inde ferunt totidem qui viuere debeat annos
Corpore de patrio paruum Phœnica renaſci.
Cum dedit huic ętas vires oneriq. ferendo eſt,
Ponderibus nidi, ramos leuat arboris altę.
Fertq. pius, cunasq. ſuas, patriumq. ſepulchrum.
Perq. leues auras Hyperionis ęde potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis ęde reponit.

Extat de Phœnice carmen & Firmiani Lactantij non inconcinnum, per Muſas, neq. faſtidiendum.

Non eſt laudandus, ne in cena quidem.

Οὐκ ἐπαινεθείης, οὐδ᾽ ἐν περιδείπνῳ, *i. Nõ queas laudari, ne in parentalibus quidem. In hominẽ dicebatur vehementer illaudatum. Antiquis mos erat, præſertim Atticis, in cenis funeralibus, quas Gręci* περίδειπνα *vocãt, encomijs, epicedijs & epitaphijs laudare vita defunctũ, et ſi parũ meruiſſet in vita. Siquidem, vt inquit Ouidius,*

Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit.

Vnde fit, ut viuos nõ nũquam merita laude fraudemus, mortuis etiã immeritã tribuamus. Feſtus Põpeius docet, antiquitus ſolere cõduci mulieres quę in funere nõ

ſine laudibus lamentarentur vita defunctum, aliisq. lamentandi modum præirent, vnde & præficæ dictæ ſunt, quaſi præfectæ:citatq. Nenni teſtimonium. Hæc quidē me hercle opinamur præfica eſt, quæ ſic mortuū collaudat. Fortaſſis hinc ductum eſt, quod antiquitus mos fuiſſe videtur, vt in compotationibus aliquorum, etiam viuentium laudes dicerentur. Quemadmodum apud Platonē Alcibiades Socratis encomium refert, & apud Plutarchum, Alexandrum Magnum laudat Caliſthenes. Eiuſmodi vero laudes non admodum ſpecioſæ videbantur, vt inter pocula decantatæ. Nec abſurdum arbitramur, ſi quis ad priſcorum conſuetudinē referat parœmiam, quæ fieri ſolet, vt in conuiuiis citharœdus, aut deorum, aut inſignium uirorum facta cātaret. Velut apud Homerum in omnibus ferme conuiuiis. Apud Vergilium item.

-Cithara crinitus Iopas
Perſonat aurata.

Tametſi hæ quoq. laudes plerunq. ad auditorum gratiam fingebantur. Adagium refertur a Diogeniano.

Pedibus in ſententiam diſcedere.

QVID *ſit Pedibus in ſententiam diſcedere, & quid Pedaria ſententia ſatis explicuit Aulus Gellius lib. 13. cap. 18. Id ſi transferatur ad quamlibet alienæ ſententiæ comprobationem, prouerbij formam accipiet. Veluti ſi quis dicat, Non eſt viri prudentis, quidquid vxori libuerit, protinus in illius ſententiam pedibus diſcedere. Aut par eſt, vt affectus in rationis ſententiam pedibus diſcedat, non contra. Ego vero in tuam ſententiā manibus pedibusq., ac toto corpore diſcedo. Tranſlatū eſt a veteri conſuetudine quæ ſeruari cōſueuit, quoties ingens erat turba ſuffragia ferentium. Liuius decadis primæ, lib. 7. Vbi ſententiam meam vobis peregero, tū quibus eadem placebunt, in dextram partem taciti trāſibitis. Quæ pars maior erit, eo ſtabitur conſilio. Et aliquanto poſt, Quibus hæc ſalutaria uidentur agite dum in dextram partem pedibus tranſite. Omnes trāſierūt, vadentemq. per intermiſſa cuſtodiis loca Decium ſecuti ſunt, M. Tullius Philippica 11. Dixit tamen ſi quis eorum qui poſt ſe rogati eſſent, grauiorem ſententiam dixiſſet, in eam ſe iturum. Idem in epiſtola ad Lentulum: Perſpiciebant. n. in Hortenſii ſententiam multis partibus plures ituros, quam aperte Volcatio adſentirentur. Ibidem, Frequentes ierunt in alia omnia. Idē Planco, Frequens eum ſenatus reliquit, & in alia omnia diſceſſit. Hæc ratio ferendorum ſuffragiorū diſceſſio dicebatur. Plinius nepos epiſtol. lib. 2. Adriano, Sed cū fieret diſceſſio, qui ſellis curulibus adſtiterāt, in Cornuti ſententiam ire cœperunt. Tum illi qui ſe collegæ adnumerari patiebantur, in diuerſum tranſierūt. Qui ſententias interrumpebat, intercedere dicebatur. T. Liuius lib. ab vrbe condita 9. Cum omnes laudibus modo proſequentes virum in ſententiam eius pedibus irent, tētata paullſper interceſſio eſt. Idem ab vrbe cōdita 5. In quam ſententiam cum pedibus iretur, ceteri tribuni militum nihil contradicere. Plinius maior lib. 2. cap. 7. non nihil nouauit ſermonis formam, Sedere, inquiens, cœpit ſententia hæc, pariterq. & eruditum vulgus & rude in eam curſu vadit. Vehementer ac præcipitāter adſentiri dixit curſu uadere in ſententiā, & ſedere dixit pro placere. Nam Flauius Vopiſcus in vita Aureliani Imperatoris, indicat & manuum porrectione ſententiam alienam comprobari ſolere. Sic enim ſcribit: Deinde aliis manus porrigētibus, aliis pedibus in ſententiam euntibus, plerisq. verbo conſentientibus, conditum eſt ſenatusconſultum. Tale quiddam ſenſit & Salluſtius in bello Catilinario, cum ait, Sillanū poſtea permotum C. Cæſaris oratione, pedibus in ſententiam Tiberii Neronis iturum ſe dixiſſe, ceteros verbo, alios varie Cæſari adſenſiſſe. Quintilianus dixit, Manibus pedibusq. in ſententiam diſcedere. Porro qui vultu quoq. ac geſtu ſignificant ſe adſentiri, toto corpore in ſententiam diſcedere dicuntur. Suffragiorū genus quod porrectis manibus peragitur, Græci vocāt χειροτονεῖν & χειροτονία, quam vocem vſurpant & ſacræ litteræ. Vt 2. Corinth. 8. χειροτονηθείς. Quin etiā ſubſcribere ſententiæ, ſubſcribere iudicio, ſubſcribere voluntati, ſuffragari, refragari, atque id genus alia metaphoræ, quoties lōgule trahuntur ab oratione ſimplici, in prouerbij ſpeciem paullatim abeunt.*

Suſtine & abſtine.

EPICTETVS *Cynicæ ſectæ philoſophus vniuerſa philoſophorum dogmata, quæ ad humanæ vitæ pertineāt felicitatem, quæq tot voluminibus vix explicant ceteri, duobus verbis abſolute cōplexus eſt, quæ iam olim prouerbij uice celebrātur a doctis, digna profecto, quæ omnibus parietibus, omnibus columnis inſcribantur, omnibus anulis inſcalpantur. Ea ſunt huiuſmodi ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt, Suſtine aut abſtine. Quorum altero monemur, vt aduerſa fortiter toleremus: altero, vt ab illicitis temperemus voluptatibus. Referuntur in Noctibus Gellianis lib. 17. cap. 19. Apud Athenæum refertur hoc carmen, tacito auctoris nomine.*

Ἀγαθὸς ἀνὴρ λέγεσθ᾽ ὁ φέρων τἀγαθά
Ἀγαθὸς δ᾽ ὁ καὶ φέρων καλῶς κακά. id eſt.
Bona quiſquis adfert, vir bonus vocabitur,
Bonus eris & ille, qui mala pertuleris bene.

Naturam expellas furca, tamen uſq. recurrit.

CVM *videamus a Græcis quædā velut obtorto, quod aiūt, collo in prouerbiorum aceruum trahi, cur verebimur eiuſmodi recenſere, quæ præter adagii figuram, ita venuſte dicta ſunt, vt venuſtius dici non poſſint? Quod genus eſt illud Horatij in Epiſtolis,*

Naturam expellas furca, tamen vsq. recurret.

Senſus eſt, haud facile dediſci, quæ nobis natura penitus indidit atq. inſeuit. Quod ſi quando viſit, vt vel metu, vel pudore, vel alia quauis cauſſa perſonam alienā ſumamus, facile per occaſionem redimus ad mores naturales. Velut qui metuunt peccare, non virtutis amore, ſed formidine fuſtis, ij ſimulatq. tollitur fuſtis, recurrunt ad mores priſtinos. Et Terentius, Si ſperat fore clam, rurſus ad ingenium redit. Ducta eſt metaphora a ramis, qui adpoſita furca torquentur alio, quā natura poſuerat: qua ſublata rurſum vergunt eodem quo prius. Pindarus in Olympiis hymno 11. eandem ſententiam aliter extulit. τὸ γὰρ ἐμφυὲς, οὔτ᾽ αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ᾽ ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος, id eſt, Nam ingenium natiuumq. indolem, nec aſtuta vulpes, neq. prævalidi leones mutare quiuerint. Quamtumuis n. cicures leonem, ſemper redit ad genuinam feritatem,

neq.

neq. vulpes vnquam obliuiſcitur fraudolẽtiæ natiuæ, quantum uis manſuefacta. Idem in eodem opere hymno 13. ἀμήχανον δὲ κρύπτειν τὸ συγγενὲς ἦθος, *id eſt, Difficile eſt occultare natiuos mores. Item Horatius alibi,*

-Tolle periclum,
Iam vaga proſiliet frænis natura remotis.

Nauis annoſa haud quaquam nauigabit per mare.

Ναῦς παλαιὰ πόντον οὐχὶ πλεύσει, *i. Nauis antiqua nõ nauigabit per mare. Congruit in eos qui iam ob ætatis imbecillitatem ad res arduas obeundas ſuſtinendaq. pericula parum ſunt idonei, ac primum ipſi pereunt oppreſſi negotiorum magnitudine, & in diſcrimen adducuntur quorum res agitur. Nota eſt allegoria. Refertur adagium a Diogeniano.*

Ni pater eſſes.

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθα, *Ni pater eſſes, Hoc vulgo dici conſueuit, quoties honoris, aut metus cauſſa conuitium reticebant, & coniiciendum relinquebant. Plene ſic effertur,*

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ', εἶπον ἄν σ' οὐκ εὖ φρονεῖν. *id eſt,*
Ni eſſes pater, te ſapere dicerem haud bene.

Eſt autem verſus hic in Antigone Sophoclis. Sunt.n. Hæmonis verba Creontem patrem obiurgantis, quod ſponſam filij pararet occidere. Itaq. quoties ſenis, aut potentis, aut alioqui venerandi ſententiam nobis haud quaquam probari ſignificabimus, cui tamen honoris cauſſa nolimus refragari, veluti ſi quis opinionem Ariſtotelicam apud Peripateticos tecte damnare vellet, loquetur ad hunc modum, Hæc habet ſentẽtia grauiſſimum auctorem. Fortaſſis enim fas non eſt ab Ariſtotele diſſentire. Alioqui, Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθα, *hoc eſt, niſi auctoritati deferrem, habeo quo refellã. Quod ſi mutilum efferas, pluſculum etiam habebit gratiæ. Refertur a Diogeniano.*

Magnum os anni.

Μέγα στόμα τοῦ ἐνιαυτοῦ, *id eſt, Magnum os anni. Dicebatur quoties vberior rerum prouentus, aut vilior annona animos & loquendi libertatem adderet, alioqui timidioribus. Solent enim ruſtici magnificentius loqui, largiusq. polliceri, ſpe prouentus vberioris. Refertur a Suida. Non admodum diſſidet ab illo, Fœnum habet in cornu. Item illo, Argenti fontes loquuntur.*

Megaricæ ſphinges.

Μεγαρικαὶ σφίγγες, *id eſt, Megaricæ ſphinges, ita ſcorta quædam vulgus olim appellabat, ſiue quod vulgo molles ſphicta παρὰ τὸ σφίγγειν dicuntur apud Græcos, ſiue quod apud Megarenſes nutrix ſphinx appelletur, ſiue quod Megarenſium mores improbi fictiq., & populari conuitio quondam notati fuerint. Vnde Ariſtophanes in Veſpis, riſum Megaricum, de quo dictum eſt alibi, taxat,*

Μηδ' αὖ γέλωτα μεγαρόθεν κεκλεμμένον. *id eſt,*
Sed ne Megaricos rurſus infractos iocos.

Suidas refert & hunc verſiculum, ſed tacito, ut ſolet, auctoris nomine.

Ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν μεγαρικὴ τις μηχανή. *id eſt,*
Nobis adeſt Megarica quædam machina.

Riſum ſeu iocum Megaricum, intelligit molliciem Megarenſium. Refertur in collectaneis Diogeniani.

Mellis medulla.

Μέλιτος μυελός, *id eſt, Mellis medulla. De re maiorem in modum ſuaui dicebatur. Vnde & Ennius apud M. Tullium, M. Cornelium Cethegum, Suadæ medullam appellat, ob ſingularem ſuauiloquentiam. Nam quod optimum eſt, id natura videtur intime recondidiſſe. Vnde & illa paſſim obuia, In medullis, & medullitus amare, non diſſident a ſimulacro prouerbiali. Huius eſt formæ,* ἐν μυελοῖς ἔχεις.

Meliores nanciſci aues.

Ἀμεινόνων οἰωνῶν τυχεῖν, *id eſt, Meliores nanciſci aues dicuntur, quibus poſt res aduerſas ſuccedũt proſperiora. Nã vt apud Latinos auis & ales interdum non animal, ſed omen ipſum & augurium ſignificat, itidem apud Græcos* οἰωνὸς *&* ὄρνις, *cum* ϛρουθὸς *non eodem accipiatur modo, quemadmodum indicat Euſtathius in primum Odyſſeæ librum. Horatius in Odis,*

Mala ducis aui domum. Idem alibi,
Mæonij carminis alite. Homerus Iliados Ω.
Μηδέ μοι αὐτὴ
Ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλευ. *id eſt.*
Hiſce mihi ne tu fueris mala in ædibus ales.
Rurſum eiuſdem operis M.
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. *id eſt,*
Optimum id augurium eſt, patriam virtute tueri.

Laborauit autem hac ſuperſtitione antiquitas, vt in magnis rebus aggrediundis auium occurſus obſeruaret, neq. defuerunt qui eam velut artem profiterentur. Atq. hinc apud Romanos augurum collegium. Iam pæne exploſa eſt apud Chriſtianos huius profeſſionis ſuperſtitio, ſed ita vt in eius locum ſucceſſerit malum prope peſtilentius, atq. adeo conduplicatum, nempe horum qui ex aſtris futura pronuntiant.

Aliud genus remi.

Ἄλλος τρόπος κώπης, *i. Aliud genus remi. Dicebatur olim, vbi quiſpiam res nouas et antea non uiſas induceret. Aut vbi quis verſis moribus priſtinis, nouum et inuſitatum vitæ genus inſtitueret. Hinc ortum aiunt, quod Hercules cũ ad boues Erithræas nauigaret, leonis exuuio carbaſi vice, claua mali loco, pro rudẽtibus pharetræ loris, pro remo arcu, deniq. pro nauigio lebete ſit vſus. Quod inuſitatum profecto nauigandi genus cum vidiſſent accolæ, acclamabant,* ἄλλος τρόπος κώπης. *Refertur in Plutarchi collectaneis.*

Clamoſior lauro ardente.

Μεῖζον καβοᾷ δάφνης χλωρᾶς καιομένης, *id eſt, Magis vociferatur quam laurus viridis incenſa, propterea quod Laurus adhuc virens in ignem coniecta, maximos crepitus edit. Vnde & in maleficiis amatoriis incendi conſueuit, tãquam amantium querimonias repræſentãs.*

Daphnis me malus urit, ego hãc in Daphnide laurũ

Refertur a Diogeniano.

Nunc leguminum meſſis.

Νῦν ὀσπρίων ἄμητος, *id eſt, Nunc leguminum meſſis, id eſt, nunc tempeſtiuum, hoc aut aliud agere veluti ſi quis admo-*

admoneat iuuenem nunc adeſſe tempus, paranda gloriæ, paranda eruditioni, parandis opibus idoneum, dicat, νῦν ὁ καιρὸς ἀγρυπνεῖν. Sumptum a ruſticis, qui tum maxime vigilant, nec ſinunt illud tempus per ocium perire. Recenſetur a Diogeniano & Suida.

Nunc dij beati.

Νῦν θεοὶ μάκαρες, id eſt, Nunc dij beati. Vox erat velut adgaudentis & adgratulantis quoties nocentibus ſupplicium meritis dignum contigiſſet, perinde quaſi diis & iucundum & honeſtũ ſit, vt ſcelerati dent pœnas. Contra probroſum ſi viris improbis res ſecundæ ſint, videlicet iuxta ſententiam illam prouerbialem,

Θεῷ δ' ὄνειδος τοὺς κακοὺς εὐδαιμονεῖν. id eſt,
Probrum eſt deo, ſi res malis ſint proſperæ.

Ouium nullus vſus.

Προβάτων οὐδὲν ὄφελος ἐὰν ὁ ποιμὴν ἀπῇ, id eſt, Ouium nulla vtilitas, ſi paſtor abſit. Admonet adagium ἀναρχίαν rem eſſe omnium pernicioſiſſimam. Nihil recte faciunt miniſtri, niſi abſit herus. Inutiles diſcipuli, quoties abeſt præceptor. Inutilis populus, niſi principis auctoritate gubernetur. Apparet ſenarium fuiſſe. Nam paucis ſyllabis commutatis reſtituetur hoc pacto,

Προβάτων γὰρ οὐδὲν ὄφελος οὗ ποιμὴν ἀπῇ, id eſt,
Namq. vſus ouium nullus, vbi paſtor deeſt,

De huius animantis ſtultitia, quamq. ſibi ſit inutile, ni paſtoris cura ſuccurrat, lege quæ alias ex Ariſtotele citauimus in prouerbio, Ouium mores.

Periculum proræ ſelis.

Κίνδυνος ὁ σὸ πρώρᾳ σελίς. id eſt, Periculum ſella proræ. Quoties in re quapiam præcipuum periculum, caputq. negotij eſſe ſignificamus. Nam hoſtes expugnaturi nauim, in proram primum aſſultum faciunt. Selis autem ſella eſt, quæ in proris eſſe conſueuit, ſi Zenodoto credimus.

Impete peritum artis.

Βάλλ' εἰς ἔχοντα τὴν τέχνην, id eſt, Iaculare in eum qui nouit artem, vbi quis conuitium facit homini, qui norit & ipſe retorquere conuitium, aut qui carpit velut imperitum, qui non inferior ſit in artis ſcientia. Sumpta metaphora videtur ab iis qui iaculo aut ſaxo petunt eum qui calleat ictum vel declinare, vel in iaculantem retorquere.

Philippi gallus.

Φιλίππου ἀλεκτρυών, id eſt, Philippi gallus. Hoc dictitari conſueuit, vbi quis de leui quopiam facinore, perinde vt maximo ſeſe iactaret. Nam Alectryon dux quidã erat Philippi regis, quem Chares Athenienſis confecerit. Apparet autem Charetem hunc huius facti, nimium crebro, nimisq. inſolenter apud populum Athenienſem verba facere ſolere, vt hinc vulgo ſit vſurpatum. Recenſetur apud Zenodotum.

Parit puella, etiam ſi male adſit viro.

Τίκτει κόρη κἂν κακῶς ἀνδρὶ παρῇ, id eſt, Parit puella, cum male etiam adfuerit viro. Dici conueniet, quoties res facile conficitur ex ſententia, etiam ſi negligenter & ignauiter geſta fuerit. Veluti puella propter ætatis felicitatem facile gerit vterum, etiam ſi cum viro non admodum viro rem habuerit. Non itẽ anus, immo bis virum requirit ætas affecta mulieris. Egregium ingenium etiam ſub malo & indiligente præceptore bonas litteras aſſequitur. Contra ſi diſcipulus ſit νωχελὴς, præceptor etiam optimus, oleum perdit & operam.

Paſetis ſemiobolus.

Τὸ Πάσητος ἡμιωβόλιον, id eſt, Paſetis ſemiobolus. De re noua ſtupendaq., & præſtigiis ſimillima. Veluti cum orator efficit, vt eadem cauſſa primum optima, mox peſſima videatur, res eadem maxima, ſtatimq. minima appareat. Et cum ſophiſtæ demonſtrant eundem et aſinum eſſe & hominem. Aut vbi quis aſſeuerat id factum, quod citra magiam aliquam fieri non potuerit, licebit ἐπιφωνῆσαι, τὸ Πάσητος ἡμιωβόλιον. Nec intempeſtiniter dixeris, cum quidam ita dant munus aliquod, vt idem mox arte quadam ad ſe retrahant. Tradunt Paſetem quendam præſtigiarum & magiæ peritia primũ nomen meruiſſe. Is incantamentis quibuſdam efficiebat, vt repente conuiuium omnibus inſtructum partibus adeſſe videretur: rurſum vbi libuiſſet, omnia protinus euaneſcebant. Emebat autem frequenter, preciumq. rei numerabat, verum mox nummus non apud venditorem, ſed apud Paſetem repeſiebatur. Huiuſmodi ferme tradit Suidas.

Paruus ſemper tuus pullus.

Μικρὸς ἀεὶ ὁ σὸς πῶλος, id eſt, Paruus ſemper tuus pullus: vbi quis ob ſtaturæ breuitatem diu puer videri cupit. Conueniet & in hos, qui tametſi natu grandiores, tamen verborum delicijs affectant videri iuuenculi. Aut cum ob amorem caſtus caſcam puppam vocat, & ipſe viciſſim puppus audit, quod alias indicauimus. Ariſtophanis interpres admonet apud Græcos quod cuique vehementer carum eſſet, id pullum illius appellari ſolere. Blandimur autem verbis diminutiuis, eoq. in Equitibus quidam populo blandiens appellabat illum Δημίδιον, id eſt, popellum, eoq. mox audit, ὡς ἀπὸ μικρῶν εὐνοΐζων θωπευματίων ἐγένου, id eſt, vt e puſillis blandiciolis beneuolus illi factus es; parua vocat blanda, atq. is uiciſſim audit, καὶ σὺ γὰρ αὐτὸν πολὺ μικροτέροις τοῦτο θωπεύματι εἷλες, quod ipſe multo abiectius adulatus eſſet populo.

Phaſelitarum ſacrificium.

Φασηλιτῶν θῦμα. id eſt, Phaſelitarum ſacrificium, tãquam vile, citraq. ſanguinem. Sordidum ac tenuem ſumptũ hoc adagio ſignificabant. Tradunt enim apud Phaſelitas Pamphyliæ gentem moris eſſe, vt piſciculi ſalſi diis ſacrificentur. Auctor Zenodotus. Eudemus item ſcribit, eos Capro deo ſalſamentis rem diuinam facere, eiuſq. rei teſtem citat Callimachum. Finitimum eſt illi, Sine fumo ſacrum.

Peius Babys tibia canit.

Κάκιον Βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Peius Babys cantat. Hoc adagium iaci conſueuit in eos, quorum exercitatio ſemper vergit in peius. Quod genus ſunt oratores quidam, qui quo diutius dicunt, hoc dicunt indoctius. Refertur autẽ ad huiuſmodi fabulam. Ferunt Babym fratrem fuiſſe Marſyæ, qui non veritus eſt ipſum Apollinem ad ca-

nendi

nendi certamen euocare. A quo cum eſſet victus, ab eodem ſupinus de pinu ſuſpēſus, excoriatus eſt. Deinde cum Apollo pararet Babyn quoq. perdere, interceſſit Pallas, admonēs hunc vſq. adeo infeliciter & indocte tibiis canere, vt omnino negligēdus eſſe videretur, χεῖρον, inquiens, Βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Deterius Babys tibiis canit. Quibus verbis commotus Apollo Babyn adeo contempſit, vt eum ne ſupplicio quidem dignum exiſtimaret, ſed ſuæ potius inſcitiæ indicaret relinquendum. Vſurpabitur adagium & per comparationem, vt mentione facta de præceptore indocto, ſi quis de diſcipulo percunctati, hoc pacto reſpondeat, χεῖρον Βάβυς αὐλεῖ. Neq. uero repugnamus, ſi quis hoc loco χεῖρον, accipiat pro miſerius, vt ſit ſentētia, Babyn infeliciorem eſſe, dum indocte canēs omnibus eſt ridiculus, quam ſi tolleretur e medio. Meminit huius adagionis Athenæus lib. 14. oſtendens dici ſolitum de iis qui in dies deterius canerent. Quanquam hic locus apud hunc auctorem deprauatus eſt in vulgatis exēplaribus, ni fallimur. Sic enim legimus, καὶ Κίων ἢ Βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Et Cion aut Babys canit. Erroris anſam præbuit, quod paullo ante commemorans ineptos tibicines, quos Hipponax iambographus laceraſſet, nominauit Cionem, Codulum & Babyn. In collectaneis, quæ excudit Aldus, reperitur, τὸν Βάβυος χορόν, id eſt, Babys chorum, pro indocta parumq. modulata cātione, & fabulam adſcriptam huiuſmodi. Mæandro fluuio duo fuere filii, quorum Babys ſolitus eſt unica tibia canere, Marſyas duabus Phrygio more. Cum autem ſuum vterque chorū haberet, & Babys inſcite tractaret tibiam, frater eo inſolentiæ ſublatus eſt, vt Apollinem quoq. præ ſe contemneret, a quo cum eſſet excoriatus, iamq. Babyi ſimilis pœna pararetur, Palladis interuētu exēptus eſt ſupplicio. Verum ſuſpicamur ſcripturam eſſe deprauatam, ac legendum eſſe, τὸ Βάβυος χεῖρον, vt idem ſit cum eo quod modo retulimus.

Cercopum cœtus.

Ἀγορὰ Κερκώπων, *id eſt, Cœtus Cercopum, de cōciliabulo, conuentuq. verſutorum & improborum hominum dicebatur. Narrant enim, Cercopes quoſdam Epheſo fuiſſe, nota fraudolētia viros, qui ſuis dolis conati ſint ipſi Ioui imponere. Hos admonuerat mater, ne in Melampygum inciderent id quod euenit. Nā poſt ab Hercule uincti ſunt iuſſu Omphales. Quidam aiunt, quoſdā ob impoſturas & malas artes,* κέρκωπας, *quaſi caudatos appellatos fuiſſe apud Epheſios atq. Athenienſes, vt idem ſit ſenſus huius adagionis, & illius cuius alibi meminimus,* λύκου δεκάς. *Torquet hoc conuitium Aeſchines in Demoſthenē,* ὅτι μὲν γὰρ ἦν ποτε κέρκωψ, ἢ τὸ καλούμενον παιπάλημα, ἢ τὸ παλίμβολον, ἢ τὰ τοιαῦτα ῥήματα, οὐκ ᾔδειν πρὸ τοῦ· νυνὶ δὲ ἐξηγητὴν τούτου λαβὼν τὴν τούτου κακοήθειαν μεμάθηκα, *id eſt, Aliquando fuiſſe cercopem, aut quod dicitur papalema, aut palimbolū antehac neſciebam. Nunc vero nactus hūc omnis malitiæ expoſitorem, didici. Videntur & illa duo verba papalema, & palimbolum fuiſſe iactata vulgo. Heſychius indicat* παιπάλημα *dictum hominem* ποικίλον ἐν κακίᾳ, *id eſt, varium in malitia: dictum apparet a* πάλλω, *quod eſt, moueo, &* παι *ſyllaba per conduplicationem adiecta eſt, cuius futurum* παλῶ. *&* παιπαλᾶν *eſt circumſpicere ac ſcrutari, nihilq. non tentare. Rurſus* παιπάλη, *ſubtiliſſima pars frumenti cribro excuſſi. Concuſſione fit vtrumq., ſortitio & frumenti purgatio. Vnde* πάλος, *ſors, &* πάλη *farina. Proinde qui ſe vertunt in omnia, papalematis ſcommate notari videntur, ſimul adluſum ſuſpicamur ad voces. Nā* παῖς *puerum ſonat, &* παλεύω *venor, ſiue in retia duco. Idē exponit multis verbis quid ſit* παλίμβολον, *nimirum hominem qui ſibi minime conſtat, ſed facile in diuerſum reuoluitur. Suſpicamur conuitium ſumptum ab inſtrumentis ſic arte confectis, vt facile recurrant in diuerſum, atque hinc detortum in hominem lubricæ fidei.*

Ceruinus vir.

Ἐλάφειος ἀνήρ, *id eſt, Ceruinus vir, olim dicebatur formidoloſus & fugæ fidens magis quam viribus. Ceruus enim animal curſu perniciſſimum, & in venatu pedibus ſibi quærit ſalutem. Vnde apud Homerum Iliados primo, Achilles, vt vir fortis, Agamemnoni, velut imbelli et ignauo conuitium facit ad hunc modum:*

Οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο.

Obiicit illi temulentiam, impudentiam in occupandis aliorum præmiis, et cor ceruinum, quod ad congreſſum timidus eſſet. Ariſtoteles libro De natura animantium nono tradit, ceruo natiuam quandam ineſſe prudentiā, vt quod viribus tueri non poteſt id efficiat ingenio: parere enim iuxta ſemitas, quo videlicet tutior ſit a beluis propter hominum frequentiam. Deinde poſtea quā peperit inuolucrum ſtatim exedit, ne deprehendatur: præterea hinnulum ducens in ſtabula monſtrat, ac conſueſacit quo debeat refugere, ſi quod immineat periculum, id ait ſaxum eſſe abruptum.

Cercopiſſare.

Κερκωπίζειν, *id eſt, Cercopiſſare dicūtur, vel qui laſciuiūt, aut qui adulantur. Metaphora ducta ab animantibus, quæ mota cauda adblandiuntur, vt Cryſippo placet, Suida teſte: vel qui moleſti ſunt, obturbantq. & obſtrepunt, vt vox deflexa ſit a Cercopibus illis Lydiis, quos Hercules, quod ſibi cum Omphale cubāti, petulantius obturbarent, amicæ iuſſu uinctos de claua ſuſpendit, quemadmodum retulimus in adagio, Ne in Melampygum incidas.*

Vale carum lumen.

Χαῖρε φίλον φῶς, *id eſt, Vale gratum lumen. Hoc apparet vulgo dici ſolitum, quoties extingueretur lucerna. Referunt autem ad fabulam, non admodum caſtam, ſed docendi cauſſa referendam tamen. Narrant enim anū quampiam, cum nuda libidinari pararet, extinxiſſe lucernam, ne rugæ ſitusq. corporis offenderet, & extinguentem dixiſſe,* χαῖρε φίλον φῶς, *id eſt, Vale amicum lumen, quę quidem uerba ſuſpicamur hoc magis in vulgi iocum abiiſſe, quod iiſdem vtantur in tragœdiis, exituri e vita, velut Polyxena in Hecuba Euripidis, Iphigenia in ſui nominis fabula, Alceſtis & Electra, aliaq. complures. Tametſi Plutarchus Conuiualiū quæſtiuncularum, Decade 7. problemate 5. indicat dictum a quodam, qui amica prodeunti in conſpectum, cum ipſe vino, opinamur, cæcutiret,* χαῖρε, *inquit,* φίλον φῶς. *Poterit ad varios vſus accōmodari parœmia. Sine cum nos ſignificamus licētius agere velle. Nox aūt tegit omne dedecus, et quoniā iuxta Naſonē, pudore vacat,*

vacat, accommoda videtur inhoneſtis ac flagitioſis actionibus, quas eo Lucianus νυκτερινὰς appellat. Huc adluſit Ariſtophanes in Concionatricibus, cum mulierem volentem deiicere alnum, ita loquentem facit:

ὅπου γ' ἀχθόμενοι πᾶσιν ἐστί σοι καλά. *id eſt,*

An vero vbiq. eſt hoc honeſtum noctibus.

Siue cum relinquimus amicum, aut rem interius adamatam. Siue cum innuimus mulierem iam marcida forma, quæq. non poſſit niſi per tenebras adamari, χαῖρε φίλον φῶς. Aut cum ſignificabimus nobis periſſe rem longe cariſſimam. Siquidem diuus Ambroſius in homiliis quas conſcripſit in Euangelium Lucæ, refert ad huiuſmodi fabulam. Theotimo cuipiam, cum graui morbo oculorum laboraret, medici interminati fuerant, ne cum uxore rem haberet: ſi faceret, prorſus cæcitatem imminere. Verum is libidinis impatiens, non potuit ſibi temperare, quin vxorem amplecteretur. Itaq. cum iam medio Veneris calore ferueret, & in mentem veniſſet medicorum interdictum, χαῖρε, inquit, φίλον φῶς, id eſt, Vale amicum lumen. Nimirum intelligens ſe voluptatem eam perbreuem oculorum diſpendio emiſſe. Similis eſt apud Martialem fabula de Phryge quodam luſco bibone, cui cum interdictum eſſet a medicis, ne biberet vinum, alioqui nihil viſurum, protinus admotis poculis,

Valebis, oculo, inquit. exitum requiris?
Vinum Phryx, oculus bibit venenum.

Veniat hoſpes quiſquis profuturus eſt.

Ξένος ἴτω ὅστις ὀνήσει. *id eſt,*

Veniat qui proderit hoſpes.

Theopompus, citante Zenodoto, ſcribit hoc adagiũ ex Philippi regis apophthegmate profectum eſſe. Nam is vbi Theſſalorum ciuitatem ſubuertiſſet, & hoſpites quos inibi reperit diuendidiſſet, per iocum dicebat,

Ξένος ἐλθὼν ὅστις ὀνήσει.

Videtur ex oraculo, aut poeta quopiam ſumptum. Eſt enim hemiſtichium carminis heroici. Admonet adagium, eorum demum aduentum eſſe gratum, qui commodi quippiam adferunt. Ouidius,

Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Obolum reperit Parnœtes.

Ὀβολὸν εὗρε Παρνοίτης, *id eſt, Reperit obolum Parnœtes. Accommodari poterit ad illos qui nouum aliquod excogitarunt præmium, quo illectent. Natum aiunt a Calliſtrato Athenienſium Reipublicæ principe, cui cognomen additum Parnœtes. Is enim inſtituit, vt in iudiciis & concionibus nũmuli quidam diſtribuerẽtur. Quam rem Comicorum inſectatio vertit in prouerbium.*

Apertæ muſarum ianuæ.

Ἀνεῳγμέναι μουσῶν θύραι, *id eſt, Apertę Muſarum ianuæ. Hoc adagio conuenies vti, quoties aliquem facili, prõptoq. ingenio ſignificamus, & in percipiendis optimis diſciplinis celerem, quaſi Muſis fauentibus, & haud grauatim ſuppeditantibus. E diuerſo, qui tardiores ſunt, clauſis Muſarum ianuis diſcere dici poterũt. Aut ſi quando dicemus, non oportere celare doctrinam Muſarum munus, ſed candide, citraq. inuidiam impertire, tanquam lumen de lumine ſuppeditantes. Refertur a Zenodoto.*

Martis campus.

Ἄρεος πεδίον, *id eſt, Martis campus. Suidas ex Alexandridis Piſandro citat. In eos torquebatur, qui militari confidentia præditi viderentur, quiq. rem vi, non iudicio gererent. Non doctis dictis, ſed pugnis. Non ex iure manu conſertum, ſed improbis clamoribus. Et quibus ius eſt in armis, quos Heſiodus eleganter compoſita voce χειροδίκας vocat. Ceterum in quo quis valet, id Græci campum illius vocant.*

Argenteis haſtis pugnare.

Ἀργυρέαις λόγχαις μάχεσθαι, *id eſt, Argenteis haſtis pugnare dicuntur, qui, cum negotium alio pacto confici nequit, muneribus & largitione perficiunt. Nihil autem tam arduum, quod pecunia non explicetur. Quemadmodum elegãter dictum eſt a M. Tullio actione in Verrem 2. Nihil eſſe tam ſanctum, quod non violari, nihil tam munitum quod non expugnari pecunia poſſit. Ortam aiunt parœmiam ab oraculo quodam Apollinis Pythii, qui Philippo regi conſulenti, quo pacto poſſet victoria potiri, reſponderit ad hunc modum,*

Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις. *id eſt,*

Argenteis pugna telis, atq. omnia vinces.

Videlicet innuens, vt quoſdam largitionibus ad proditionem ſollicitaret, atq. ita conſecuturum quæ vellet.

Archytæ crepitaculum.

Ἀρχύτου πλαταγή, *id eſt, Archytæ crepitaculum. In hominem vehementer garrulum & obſtreperum iaciebatur. Archytas, crepitaculi genus æreum excogitauit, quod pueris luſitantibus daretur, ne quid interim ex vaſis domeſticis contingerent. Quemadmodum docet Ariſt. 8. lib. Politicor. Suidas indicat Archytam fuiſſe Pythagoricum Empedoclis præceptorem. Quãquam huius nominis referuntur aliquot, tamen conſentaneum eſt hunc Tarentinum philoſophum eius organi fuiſſe opificem, vtpote qui fertur in mechanicis mire præcelluiſſe. Cuius & columba lignea celebratur, ita ratione mathematica librata vti volaret. Quãquam Diogenes Laertius in huius vita teſtatur, huius nominis & architectum fuiſſe quendam, qui librum quoq. conſcripſerit de machina. Columbæ meminit & A. Gellius lib. 10. cap. 12. ex auctoritate Phauorini tribuens inuẽtũ hoc Archytæ philoſopho. Sed vtriuſcunq. fuit inuentum, cõſentaneum eſt huiuſmodi quoddam organum fuiſſe, quod ſuapte ſponte ſonaret. Vnde non abſurde torquebitur in eos, qui naturæ vitio, quouis loco, quauis de re, & apud quoſuis, quiduis garriunt, quos Græci λάλους, ἀμετροεπεῖς, ἀκριτομύθους & πολυμύθους appellant, Latini garrulos, locutuleios, rabulas, blaterones & linguaces: In quos Eupolis ſcite,*

Λαλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν. *id eſt,*

Ad garriendum præcipuus & optimus,
Verum ad loquendum nemo minus idoneus.

Nec inſcite Epicharmus,

Οὐ λέγειν δεινός, ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος. *id eſt,*

Nihil valebat eloquendi viribus,
Verum ſilendi habebat impotentiam.

Habebatur ſimile quiddam & apud Romanos, Citeriã appel-

appellabant. Erat ea effigies quædam arguta & loquax quæ ridiculi gratia in pompa vehi ſolita ſit. Vnde M. Cato in M. Cecilium, Quid ergo dicerẽ amplius, quem ego deniq. credo in pompa veſtitatum iri, ludis pro Citeria, ac ſpectatoribus ſermocinaturum? Ergo prouerbij ſpeciem habebunt orationes huiuſmodi, Citeria loquacior. & præ hoc mutam dicas Citeriam, & vnus cum multis Citerijs certare poſſit.

Aratro iacularis.

Ἀρότρῳ ἀκοντίζειν, id eſt, Aratro iaculari dicitur, qui quippiam inconſultè faciunt, haud proſpicientes quid ſit in poſterum euẽturum, aut qui ſuo magno incommodo conantur alterum lædere. Quiſquis enim iacto aratro petit alium, is quo morem gerat iræ, ſemet re neceſſaria priuat, cuius vſum paullo poſt ſit deſideraturus. Recenſetur a Diogeniano. Tranſlatum videri poteſt a bellis temporibus, quibus vomeres, marræ & ſarculæ, reliquaq. agriculationis arma, in Martia diſtinguntur arma. Plutarchus in commentario περὶ τῆς εὐθυμίας vſurpat, veluti de re vehementer abſurda, οὐδὲ γὰρ ὁ τοξεύων ἀρότρῳ βουλόμενος, καὶ τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετῶν, δυστυχής ἐστιν, id eſt, Neq. enim is qui vult aratro iaculari, & boue leporem venari, eſt infortunatus.

Atticus moriens porrigit manum.

Ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα κἀποθνήσκων, id eſt, Atticus porrigit manum, etiam cum moritur. Huic adagio locum fecit Athenien. in muneribus captandis, & aucupandis lucris inſatiata cupiditas. Vnde & apud Ariſtoph. frequens iocus in [illegible]. Author Diogenianus.

Argi collis.

Ἄργου λόφος, id eſt, Argi collis. Vbi quis ingentibus malis eſſet implicitus. Poteſt accommodari, vel ad locum, vel ad negotium variis obnoxium calamitatibus. Nã tum aiunt a colle quodam, cui cognomen Argi, frequẽtibus homicidiis ac latrociniis infami.

Aſinus eſuriens fuſtem negligit.

Ὄνος πεινῶν ῥοπάλου ἀμελεῖ, id eſt, Aſinus eſuriens fuſtem negligit. In eos congruit, qui ventris, compendij ue gratia quamuis contumeliam perferunt. Refert Ariſtot. in lib. Moralium tertio, οὕτω γὰρ καὶ οἱ ὄνοι ἀνδρεῖοι ἂν εἶεν πεινῶντες, τυπτόμενοι γὰρ οὐκ ἀφίστανται τῆς νομῆς, id eſt, Nam iſto pacto & aſini cum eſuriunt eſſent fortes, quod licet verberentur, non diſcedunt tamen a pabulo. Negans fortem eſſe cenſendum, qui quouis pacto tolleret incommoda. Alioquin aſinos longe fortiſſimos futuros, qui dum eſuriunt, nullis verberibus a pabulo dimoueri queunt. Apparet ex Homero ſumptum, qui ſane quam eleganter deſcribit aſininam patientiam Iliados λ.

Ὡς δ᾽ ὅτ᾽ ὄνος παρ᾽ ἄρουραν ἰὼν ἐβιήσατο παῖδας
Νωθὴς, ᾧ δὴ πολλὰ περὶ ῥόπαλ᾽ ἀμφὶς ἐάγῃ,
Κείρει τ᾽ εἰσελθὼν βαθὺ λήϊον, οἱ δέ τε παῖδες
Τύπτουσι ῥοπάλοισι, βίη δέ τε νηπίη αὐτῶν,
Σπουδῇ τ᾽ ἐξήλασσαν ἐπεί τ᾽ ἐκορέσσατο φορβῆς.
Vt cum per ſegetes ignauus tranſit aſellus
Inuitis pueris, cui multus tergora circum
Iam crepuit fuſtis, neq. ſegnius ille profundam
Ingreditur ſegetem. pueri ſed fuſtibus illum
Cædentes ſtudio, tandem ac puerilibus aruo
Viribus eijciunt, vbi paſtu expleuerit aluum.

Aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam.

Ἢ κρίνον, ἢ κολοκύντην, id eſt, Aut florem, aut cucurbitã. Id perinde valet quaſi dicas, aut mortem, aut vitam, aut lucrum, aut damnum, aut victoriam, aut contra. Græci cucurbitæ florem κρίνον appellant. Incertum autem vtrum mox euaneſcat, an cucurbitam ſit pariturus. Proinde per florem, mortem, aut fruſtratam ſpẽ ſignificabant, per cucurbitam vitalem. Diphilus apud Zenodotũ, σοὶ ἡμέραις αὐτὸς ἐν ἑπτὰ γέρων ἐθέλω παρασχεῖν κολοκύντην ἢ κρίνον, id eſt, Ipſe tibi ſenex intra ſeptem dies exhibere volo cucurbitam, aut crinum, id eſt, poſſum efficere, vt aut recte valeas, aut moriaris. Huic nõ diſſimile eſt illud quod apud Homerum Odyſſeæ δ. dicit ſpectrum apparens Penelopæ dormienti:

Ζώει ὅγ᾽ ἢ τέθνηκε, κακὸν δ᾽ ἀνεμώλια βάζειν. id eſt,
Is ſupereſt, aut interiit. Nam vera loquendum eſt,
Et quod ad huius imitationem Horatianus dixit Tireſias,
O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non.

Nudæ gratiæ.

Αἱ χάριτες γυμναί, id eſt, Gratiæ nudæ. Admonet adagiũ, vt candide ac benigniter impertiamus amicis. Aut ne quid inter amicos fictum, aut fucatum, verum nuda ſimpliciaq. omnia. Nam poetæ tres fingunt charites, id eſt gratias humanitatis & beneuolentiæ præſides. Horat. in Odis:

Gratia cum nymphis, geminisq. ſororibus audet
Ducere nuda choros. Idem alibi,
Et ſolutis gratiæ zonis.

Sunt qui parœmiam ad ingratos referant, quod ab ijs gratiæ velutì diſpolientur, dum ſemper auferunt beneficij quippiam, nihil rependunt. Itaque conueniet in illos, qui ſua benignitate rediguntur ad inopiam, largientes amicis quidquid nacti fuerint.

Crobyli iugum.

Κρωβύλου ζεῦγος, id eſt, Crobyli iugum. De ſocietate duorum pari improbitate dici conſueuit, vt de quibus eſt in Epigrammatis Martialis libro octauo,

Vxor peſſima, peſſimus maritus,
Miror non bene conuenire vobis.

Ductum prouerbium a Crobylo lenone quodam omniũ ſceleſtiſſimo. Is duo ſcorta domi alebat, quorum lenocinijs quam plurimos adoleſcentes in perniciem alliciebat, nec his contentus, eoſdem illectos furto compilabat. Vnde Crobyli iugum dictum, vel quod digni viderentur, qui tanquam pares improbitate cum hoc copulari deberent, vel quod iugum, id eſt, par ſcortorum aleret domi.

Mylus omnia audiens.

Μῦλος πάντ᾽ ἀκούων, i. Mylus omnia auſcultans. Dici ſolitũ, vbi quis ſe diſſimularet audire, fingeretq. ſurditatẽ, cum omnia tamen auribus curioſis captaret, auſcultaretq. Tractũ videtur a mola, vnde exploratores obſeruare ſoleant quæ fierent, nam μύλη molam ſonat Græcis, aut Myli curioſi cuiuſpiã moribus. Zenodotus teſtis,

Ff eſt,

eſt, Cratinũ hoc vſũ adagio in Cleobulinis. Heſychius indicat Mylō fuiſſe poetã quempiam Comicum, præterea piſcis eſſe nomen, mullũ opinamur ſentiens. Ad hæc μύλλον Græcis ſignificare, curuum, obliquum ac diſtortum. Scribit enim duplici λ. De carcini Strobilis dictum eſt alias. Habent autem principes quidam & hoc ſycophantarum genus, qui ſe fingunt ſurdos ac mutos, quo magis audita referant.

Nos decem Rhodienſes, decem naues.

Ἡμεῖς δέκα ῥόδιοι δέκα νῆες, i. Nos decem Rhodienſes, decem naues. In eos torquendum qui nimium ſuis tribuunt viribus. Natum videtur a dicto Thraſonis cuiuſpiam, qui decem homines, decem nauibus oppoſuerit. Niſi malumus ad Homericum illud referre.

Τληπόλεμος δ' Ἡρακλείδης ἠΰς τε μέγας τε
Ἐκ ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγεν ῥοδίων ἀγερώχων. id eſt,
Tlepolemusq. Heraclides, magnusq. bonusq.
Ter ternas naues Rhodiis præſtantibus aptas
E Rhodo egit.

Obliquus curſus.

Κάμπιος δρόμος, id eſt, Obliquus curſus. Quoties res arte ac diſſimulanter agitur. Aut quoties aliud præ nobis ferentes alio tendimus, & cuniculis atq. ambagibus quibuſdam pergimus ad id quod aſſequi conamur. Sũptum adagium a genere quodam curſus, qui κάμπιος dictus eſt, propterea quod anfractibus certis ac flexibus perageretur. Vt in aliis impetus & celeritas plurimũ valuerit, in hoc ars & ratio plus habuerit momenti. Huiuſmodi curſus genus deſcribit Vergilius libro 5.

Olli diſcurrere pares, atq. agmina terni
Diductis ſoluere choris, rurſusq. vocati
Conuertere vias, infeſtaq. tela tulere.
Inde alios ineunt curſus, aliosq. recurſus.
Ac paullo poſt,
Vt quondam Creta fertur labyrinthus in alta
Parietibus textum cæcis iter, ancipitemq.
Mille viis habuiſſe dolum, qua ſigna ſequendi
Falleret indeprehenſus & irremeabilis error.

Poteſt a nauigantibus traductum videri, cum reflantibus ventis, tranſuerſim nauigant.

Ne Iupiter quidem omnibus placet.

THEOGNIS in ſententiis,

Οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς
Οὔθ' ὕων πάντεσσ' ἁνδάνει οὔτ' ἀνέχων. id eſt,
Neq. Iupiter ipſe,
Siue pluat, ſeu non, vnicuiq. placet.

Hodieq. vulgo dicunt, neminem inueniri qui ſatisfaciat omnibus. Nam aliis alia probantur. Et,

Tres mihi conuiuæ, prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diuerſa palato.

Pindarus in Olympiorum 8.

Τερπνὸν δ' ἐν ἀνθρώποις ἴσον ἔσσεται οὐδέν. id eſt,

Inter homines nihil erit æque iucundum, videlicet quod alios alia delectant, & ſuum cuiq. pulchrum eſt.

Non perſuadebis, ne ſi perſuaſeris quidem.

Οὐ γὰρ πείσεις, οὐδ' ἂν πείσῃς.
Haud etenim perſuaſeris vnquam,
Nec ſi etiam perſuaſeris iſtud, prouerbiali ſchemate dictum ab Ariſtophane. Eſt autem hyperbolæ genus, qua ſignificamus tamquam ἀδυνατώτατον. Perinde quaſi dicas, non credam etiam ſi videro.

Nouit hæc Pylæa & Tyttygias.

Οἶδεν ταῦτα πυλαία καὶ τυττυγίας. id eſt,
Hæc & Pylæa nouit & Tyttygias.
Hoc velut ænigmate veteres innuebant, opes malis artibus quæſitas. Tyttygias plagiarius quiſpiam fuit, qui ſeruos & res alienas, quas furto ſuſtulerat, in Pylæa, is eſt Arcadiæ locus, venditare conſueuit, atq. hoc quæſtu diues euaſit. Auctor Zenodotus.

Polycrates matrem paſcit.

Πολυκράτης μητέρα τρέφει, id eſt, Polycrates matrē paſcit, Hoc adagium ex hiſtoria petunt, narrantes Polycratē Samiorum tyrannum, matres militum qui in bello interiſſent, recenſuiſſe, easq. locupletioribus ciuibus nutriendas tradidiſſe, vnamquamq. his commendantē verbis, σοὶ ταύτην μητέρα δίδωμι, id eſt, Hanc tibi do matrem. Vſum prouerbij non adſcribit Zenodotus, proinde liberum eſt vnicuiq. coniicere, cui ſententiæ rectiſſime poſſit accommodari. Putamus non incommode poſſe vſurpari, quoties aliquis in commendandis amicis eſt benignior, officioſiorque. Aut vbi quis alieno ſumptu de quopiã bene mereri ſtudet, ita vt aliis nummos impendentibus, ipſe præter officioſa quædam verba nihil inſumat.

Teipſam laudas.

Σαυτὴν ἐπαινεῖς, id eſt, Laudas te ipſam. Hemiſtichium iambicum, quod accinitur, vbi quis ſeſe laudat, ſuiq. tibicinem agit. Plene ſic effertur,

Σαυτὴν ἐπαινεῖς ὥσπερ ἀστυδάμας γύναι. id eſt,
Laudas teipſam mulier Aſtydamæ in modum.

Aſtydamas hiſtrio quiſpiam fuit Morſimi filius. Huic ſtatua in theatro ponenda decreta fuerat, quod in agendo Parthenæum ſeſe grauiter ac ſcite geſſiſſet. Itaq. titulum ipſe conſcripſit, in quo ſuas laudes complectebatur, eumq. in concionem attulit, vt adprobatus adderetur ſtatuæ. Verum ſuffragiis populi decretum, ne moleſtus ille titulus inſcriberetur. Ea res primum comœdiæ iocis agitata, poſt in prouerbium abiit. Ita nunc quoq. non infacete vulgus dictitat, malignos eſſe vicinos illi, qui ipſe laudator ſui fuerit. Recenſetur a Zenodoto. Titulus quem Aſtydamas ſtatuæ ſuæ inſcripſit, extat etiam num apud Suidam,

Εἴθ' ἐγὼ ἐν κείνοις γενόμην, ἢ κεῖνοι ἅμ' ἡμῖν,
Οἳ γλώσσης τερπνῆς πρῶτα δοκοῦσι φέρειν.
Ὡς ἐπ' ἀληθείας ἐκρίθην ἀφεθεὶς παράμιλλος
Νῦν δὲ χρόνῳ προέχουσ' οἷς φθόνος οὐχ ἕπεται.

Eos verſus eleganter Latinos reddidit. Conradus Goclenius, linguæ Latinæ publicus olim profeſſor in Academia

demia Louanienſi, iuuenis vtriuſq. linguæ ad vnguem doctus, & in vtroq. ſcribēdi genere mirificus artifex, ſiue proſam orationem malis, ſiue carmen, ſubſcribere viſum eſt.

Vixiſſent vtinam mecum illi, aut inter ego illos,
Quos penes eſt linguæ ſuauiloquentis honos.
Præmia prima equidem extra certamen haberem,
Nunc adimunt in quos nil habet inuidia.

Vſurpauit & Iulianus in epiſtola quadam ad Baſilium, ἐπῄνεσα γὰρ ἐμαυτὸν ὥσπερ Ἀστυδάμας, id eſt, Laudaui me ipſum vt Aſtydamas.

Syrbenæ chorus.

Συρβηναίων χορός, *id eſt, Syrbenæ chorus. De choreis incompoſitis ac tumultuoſis olim dictitatum. Nam σύρβα quidam vocem exiſtimant, qua ſubulci erga ſues vtantur, vnde & σύρβα pro tumultu abutuntur. Ceterum Heſychius interpretatur, σύρβα, ταραχώδη. Idem mox addit σύρβα Græcis ſonare thecam fiſtularem, vnde συρβηνεὺς dicatur tibicen, aut tumultuoſus. Vſurpat Athenæus lib. 14. Ἐπεὶ θόρυβος κατεῖχε τὸ συμπόσιον, ἔφη, τίς οὗτος ὁ Συρβηναίων χορός; id eſt, Cū conuiuium eſſet plenum tumultus. Quis, inquit, iſte Syrbenæorum chorus? Sic enim conſtanter refert hanc vocem Athenæus. Vſurpat idem pagina eiuſdem libri proxima: & aliquanto poſt ex Clearcho docet, quis ſit Συρβηναίων χορός, videlicet in quo quiſq. quod ſibi viſum fuerit canit, nec auſcultet quid præſcribat is, qui choro præſidet, quiq. docet quemadmodum oporteat canere. Ducta videtur metaphora a diſſono illo porcorum grunnitu. Non intempeſtiue dicetur in homines inter ſe diſcordes & querulos, aut vbi offendet aures imperitorum cantorum ſymphonia diſcors.*

Heſiodi ſenecta.

Ἡσιόδειον γῆρας, *id eſt, Heſiodia ſenecta. Longæua, viuaxq. ſic appellabatur. Fertur enim de Heſiodi longæuitate Pindari epigramma quoddam huiuſmodi,*

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Quod autem ait, eum bis pubuiſſe, ſignificat, extremā ſenectam, quaſi pueritiam referentem, iuxta prouerbium quod alibi retulimus, δὶς παῖδες οἱ γέροντες. Porro quod bis ſepultum, alludit ad hiſtoriam, cuius meminit Plutarchus in Conuiuio ſeptem ſapientum. Cum ob ſuſpicionem interfectus eſſet in Locris, & cadauer eius abiectum in mare, Delphinorum agmen illud exceptum, in Rhium expoſuit. Illic cum Locrenſes ſacrū ex more peragerent, & recens Heſiodi cadauer agnoſcerent, rebus omnibus omiſſis, cædis auctores veſtigarunt: eos comprehenſos, viuos in mare præcipitarunt, ac domos incenderunt. Heſiodum in Nemeo ſepelierunt. Sed occultant ſepulchrum propter Orchomenios, qui moniti oraculo, conabantur viri reliquias apud ſe ſeruare. Vnde conſentaneum eſt quemadmodū Homeri natiuitatē permultæ vrbes ſibi vendicant, ita Nemeos ſimul & Orchomenios Heſiodi ſepulcrū ſibi aſſerere. Niſi ſepultum ſemel accipere malumus eum in mare proiectus eſſet. Proinde videto lector, ne pro ἀντιβολήσας legendum ſit ἀντιάσας, quod paternū admittit caſum, cum ſignificat conſequi, aut nanciſci.

Lotum guſtauit.

Λωτὸν ἔφαγες, *id eſt, Lotum guſtaſti, de iis dicebatur, qui diutius in peregrinis regionibus hærerent, velut obliti reditus. Neq. inconcinne dixeris in eos, qui ſimulatq. ſemel voluptatem inhoneſtam deguſtarint, ad priſtina ſtudia reuocari non queunt. Sumptum a fabula Lotophagorum, de quibus meminit Homerus Odyſſeæ lib. 9. narrans quemadmodum Vlyſſis ſocij guſtata apud Lotophagos populos herba loto, redire ad nauim noluerint, niſi verberibus adacti,*

Ἀλλ' ἄρα οἱ δόσαν λωτοῖο πάσασθαι.
Τῶν δ' ὅστις λωτοῖο φάγοι μελιηδέα καρπόν,
Οὐκ ἔτ' ἀπαγγεῖλαι πάλιν ἤθελεν, οὐδὲ νέεσθαι.
Ἀλλ' αὐτοῦ βούλοντο μετ' ἀνδράσι λωτοφάγοισι
Λωτὸν ἐρεπτόμενοι, μενέμεν, νόστου τε λαθέσθαι. *id eſt,*

Verum illis lotum deguſtandam exhibuere.
Aſt horum quiſquis loti guſtarat amicum
Et ſuauem fructum, neq. nuntia protinus illi
Vlla remittere cura, nec ipſe redire ſtudebat.
Verum inibi cum Lotophagis remanere volebant
Obliti reditus, carpturi germina loti.

Eſt autem Lotus, quam eandem celtim dici docet Dioſcorides lib. 1. arbor, de qua Plin. lib. 13. Tam dulcis ibi cibus, vt nomen etiam genti terræq. dederit, nimis hoſpitalis, aduenarum obliuione patriæ. Eſt & herba eiuſdem nominis grauiſſima & ipſa palato, de qua permulta Theophraſtus lib. De Plantis 4. cap. 9. Reperimus & hoc prouerbium in collectaneis cuiuſdam recētioris: quod quoniam videbatur haud illepidum adſcripſimus.

Ex ore lupi.

Ἐκ λύκου στόματος, *id eſt, E lupi rictu, vbi res quæpiam præter ſpem recipitur, quæ iam plane periiſſe videbatur, veluti cum pecunia erepta a prædonibus, aut rapaci tyranno, aliquo inopinato caſu recuperatur. Solent enim ſic recepta eſſe gratiora. Sic Flaccus in Odis, Vel hædus ereptus lupo. Nota metaphora. Adagium refertur a Diogeniano. Natum videtur ab Aeſopica fabella, quæ narrat gruem, cum ſtipulata mercedem os, quod lupi gutturi inhæſerat, immiſſo capite eduxiſſet, præmium exigentem irriſam a lupo fuiſſe, cum is diceret, abunde magnum eſſe præmium perſolutum, quod ex ore lupi caput incolume retuliſſet.*

Boni viri lacrymabiles.

Ἀγαθοὶ δ' ἀριδάκρυες ἄνδρες. *id eſt,*

At quiſquis probus, is multū lacrymabilis eſt uir.

De iis dicebatur, qui facile commouerentur ad miſericordiam, ac precibus flecterentur. Nam illacrymare dicuntur, qui miſereſcunt. Ouidius,

—Quibus poſſint illacrymaſſe feræ.

Proinde Horatius Plutonem, quod nullis flectatur precibus, illacrymabilem appellat:

Non ſi trecenis, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris.

Et Dido Vergiliana Aeneæ duriciem incuſans,

Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit?
Nū lacrymas victus dedit, aut miſeratus amātē eſt?

Poteſt & ad Heraclitū referri, res humanas perpetuo fletu proſequi ſolitū. Contra duros et inexorabiles, ada-

mantinos,ferreos,& corneis fibris dicimus.Licebit et huc detorquere, quod boni ſere cum paupertate rem habent,multaq. coguntur perpeti.Adagium recenſetur a Zenodoto.

Bocchyris.

Βόκχυρις ſeu Βόκχορις,*nam vtrumq. reperitur.Plutar.in vita Demetrij,Bocchorem vocat,indicans exactum iudicium, Βοκχόρεως κρίσιν appellari ſolere. Rex quidã fuit Aegyptiorum,adeo notæ & incorruptæ in iudicandis litibus iuſtitiæ;vt vulgo ſi quem magnopere iuſtum & integrum ſignificare vellet, Bocchyrim appellaret: perinde quaſi Rhadamanthum dicas, aut Minoem. Plutarchus in commentario De vitioſa taciturnitate teſtatur, fabulam de hoc iactatam fuiſſe, quod cum eſſet natura grauis & auſterus, Iſis illi aſpidem immittere ſolita ſit,quæ capiti circũuoluta, ſuperne hominem inumbraret,vt oſtento territus recte iudicaret.Adagium refertur a Suida. Dici poteſt & de iis, qui non temere de re quapiam pronunciant. Negunt enim hunc regem ſolere ſententiam ferre,niſi de cauſſa iam compertà,& certis argumentis deprehenſa;& tamen huius Bocchyris iudicium quoddam reprehenſũ fuit a meretrice Lamia.Adoleſcens quidã in Aegypto deperibat amore Theonidis meritriculæ. At illa pro nocte mercedem ingentem poſtulabat. Interim euenit,vt adoleſcens noctu ſomniaret ſe rem habere cum Theonide. Eo viſo liberatus eſt ab amore,deſiitq.ſcorto moleſtus eſſe. Illa vbi factum reſciuit,appellat adoleſcentem,petit pactam mercedem.Cum non conueniret,itum eſt ad iudicem Bocchorem. Is cauſſa cognita pronunciat,vt adoleſcens tantum pecuniæ adferret in vaſculo, quantum illa poſtulaſſet, eamq præſente ac inſpectante Theonide, huc illucq. manu tenens volueret, & illa interim hæreret vmbræ, quaſi recte ſomnium vmbra penſaretur. At hoc iudicium vt iniquum reprehendit Lamia meretrix. Per ſomnium, inquit,adoleſcens amore coitus liberatus eſt, at vmbra Theonidem non liberauit amore pecuniæ.Hæc Plutarchus in vita Demetrij.*

Camelus ſaltat.

VBI *quis indecore quippiam facere conatur,& inuita, ſicut aiunt,Minerua,camelum ſaltare dicebant.Veluti ſi quis natura ſeuerus ac tetricus, affectet elegans ac feſtiuus videri,naturæ genioq. ſuo vim faciens. D. Hieronymus prouerbij nomine citat,torquetq. in Heluidium.Riſimus inquit, in te prouerbium Camelum vidimus ſaltitantem.Taxat Hieronymus hominis ineptiam,qui cum a Muſis eſſet alieniſſimus, tamen diſertus haberi vellet.*

Canis in vincula.

Κύων εἰς δεσμά,*id eſt,Canis in vincula. Dicebatur, vbi quis ſeipſum in ſeruitutem,aut in malũ aliquod iniiceret. A canibus ſumptum vltro ſe præbentibus vinciẽdos cibi lenocinio.Auctor Zenodotus.Heſychius indicat in eandem ſententiam dici,*βοῦς εἰς δεσμά,*id eſt,Bos in vincula.*

Chius ad Coum.

Χῖος πρὸς κῷον,*i.Chius ad Coũ.De cõparatione vehemẽter inæquali dicebatur.Nã in ludo talorũ iactus,qui Chius dicebatur, vnioni reſpondebat, Cous ſenioni. Quem Græci Chium dicunt,nos canem vocamus,& quem illi Coum ſiue ἑξίτην, nos ſenionem. Porro quemadmodum Cous inter felices iactus habebatur,ita Chius fuit inter infelices. Vnde Perſius,*

—Quid dexter ſenio ferret
Scire erat in votis,damnoſa canicula quantum
Raderet.

Videtur autem ſenio per ſe felix, infelix haberi ſolere,ſi accederet canis. Sic enim Martialis,

Senio nec noſtrum cum cane quaſſat ebur.

Quod ſi verum eſt, adagium conueniet non ſolum in collationem rerum inæqualium, verum etiam pugnantium. Velut ſi quis conferat plebeium cum rege,Chius eſt ad Coum:ſi quis adoleſcentem cum ſene,contrarietas eſt,non ſolum inæqualitas.Adagij meminerunt Zenodotus, Heſychius & Suidas, niſi quod Suidas pro κῷον *habet* Κῷον*, pro* ἑξίτην *ἑξῶ. Id vtrum ſcribæ culpa commiſſum ſit, an interior talis pars & exterior intelligenda ſit,doctis excutiendũ relinquimus. Fit autem interim alluſio ad gentes,quarũ vtriuſq. mores nõ caruerunt nota,ſed præcipue Chiorum. Ita ſimile fuerit illi,* Κρὴς πρὸς τὸν Κρῆτα.

Optimum condimentum fames.

OPTIMVM *condimentum fames. Inter apophthegmata Socratica celebratur. Irridebat hoc dicto luxum Atheinienſium, qui variis cupediis & operoſis condituris conarentur efficere, vt cibus ſaperet palato, cum id optime præſtet fames,condimentum vt optimum, ita & viliſſimum. Nihil enim ſuauius edi, quam quod editur ab eſuriente. Manet hodieq. vulgo tritum prouerbium,famem efficere,vt crudæ etiam fabæ ſaccarũ ſapiant.Antiphanes apud Stobæum,*

Ἅπαντα ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὑτὸν ποιεῖ. *id eſt,*

Præter ſeipſam cetera edulcat fames.

Quod fames facit in cibo,idem ſitis facit in potu. Darius enim in fuga cum aquam turbidam bibiſſet & cadaueribus inquinatam, negauit,ſe vnquam bibiſſe iucundius,nimirum nunquam ſitiens biberat. Eandem ſentẽtiam ſic apud Athenæum lib.4.effert Xenophõ, ἡδὺ μὲν μάζαν καὶ κάρδαμον φαγεῖν πεινῶντι, ἡδὺ δὲ ὕδωρ ἀρυσάμενον ἐκ ποταμοῦ διψῶντα πιεῖν, *id eſt, Dulce eſt mazam & naſturtium edere eſurienti, dulce eſt ſitienti aquam e fluuio hauſtam bibere. Ibidem refert quiddam non infeſtiuum de Socrate,qui frequenter ad multam veſperam ambulare cõſueuit ante ædes ſuas: percontantibus quid illic ageret,Obſonium,inquit,cõparo in cenã.De Dionyſio,cui faſtidiẽti nigrũ ius quod in phiditiis adponebatur,coquus reſpõdit,nõ eſſe mirũ, cũ deeſſent cõdimenta,de palæſtra, curſuq. ante cenã ſentiẽs,alias nobis dictũ eſt. Aut natũ a Socrate prouerbiũ, aut ab illo vſurpatũ quod vulgo ferebatur.M. Tullius in lib.De finibus bonorũ 2. Diceret id quod Socratẽ,qui voluptatẽ nullo loco numerat,audio dicẽtẽ, cibi condimẽtũ eſſe famẽ,potionis ſitim.Licebit non nihil gratiæ addere prouerbio,ſi lõgius deflectatur:velut ad litterarũ ſtudiũ,quod eo dulcius eſt, quo vehementius ſitiãtur litteræ.Et voluptates cõmẽdat rarior vſus.*

Phani oſtium.

Ἡ Φανοῦ θύρα,*i.Phani oſtium.Id accinebatur,vbi quis fruſtra ſeruaſſet aliquid, veluti ſi cuius vxorẽ adulterio*

vitiari contingeret, quam tamen ille multa zelotypia ſeruaſſet. Natum aiunt a Phano quodam vſurario: vel vt alij dicunt, caco, qui cum cellæ penuariæ oſtium ita obſtruxiſſet, vt citra ſtrepitum non quiret aperiri, tamen a miniſtro apertum eſt, ſublatumq. penu. Alij narrant, huic Phano vxorem fuiſſe parum ſpectatæ fidei, quam quod is haberet adulteru ſuſpectam, atrij fores ſic occluſit, vt non niſi cum ſtridore ſonituq. poſſent aperiri. Verum illa cum per tegulas reciperet adulterum, vicini per iocum dicebant, ὁ Φανὰ θύρα. Eaq. vox poſtea ceſſit in vulgi ſermonem. Haud ſcimus an ſit idem cum eo, quod refert Euſtachius in Odyſſeæ lib. vlt. Φανίου θύρα, A Phania quodam, qui finxerit ſibi multam opum vim domi reconditam eſſe.

Viro Lydo negotium non erat.

Ἀνδρὶ Λυδῷ πράγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπρίατο, i. *Viro Lydo negotium non erat, at ipſe foras profectus, parauit. Dici ſolitum, vbi quis impatiens otij, ipſe ſibi negotium ac turbam arceſſit. Adluſiſſe videtur huc Plutarchus, aduerſus Colotem,* Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὐτὸν ἀνοίγειν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ ταῖς πλείσταις τῶν ἀποριῶν καὶ μεγίσταις περιβάλλειν τὸν Ἐπίκουρον. i. *Mihi vero videtur quemadmodũ Lydus ille, in ſeipsũ aperire nõ vnam ianuam ſed maximis ac plurimis difficultatibus circumuallare Epicurum. Sumptũ a Crœſo Lydorum rege, qui antea felix, rebusq. florentiſſimis vtens, Cyrum in ſe prouocauit: a quo victus, in maximas calamitates deuenit. Auctor Zenodotus.*

Ne vmquam viri ſenis.

Ἀνδρὸς γέροντος μὴ ποτ' εἰς πυγὴν ὁρᾷ, id eſt,
Tu ne viri vmquam inſpicito podicem ſenis.

Id eſt, ne requiras illud a quoquam, quod ab eo præſtari non poſſit. Veluti ſi quis a philoſopho requirat eloquentiam, ab oratore exactam colligendi rationem, a ſene facilitatem & feſtiuitatem iuuenilem. Metaphora fœdior eſt, quam vt libeat interpretari: ſimul autẽ apertior quam vt opus ſit. Refertur a Zenodoto.

Amæa Azeſiam reperit.

Ἀμαία τὴν Ἀζησίαν μετῆλθεν, id eſt, *Amæa ad Azeſiam acceſſit. Dici conſueuit de re diu multumq. quæſita, deſiderataq. Didymus auctor eſt, apud Trœzenios Cererem appellari Amæam: Proſerpinam, Azeſiam. Nota fabula de Proſerpina a Plutone abducta ad campos Elyſios, & Cerere toto orbe quærente filiam. Refertur a Plutarcho in Alexandrinenſium prouerbiorum collectaneis.*

Tamquam heros in clipeo excipere.

Ἀλλ' ὥσπερ ἥρως σε ἐν ἀσπίδι ξενίσαι σε βούλομαι, id eſt, *Imo tãquam heros in clipeo te volo hoſpitio accipere. Dici ſolitũ, vbi quis ſuis ipſius artibus aut benefactis fretus, de amicis bene mereri conaretur. Inde ductum, quod antiquitus heroes aſſidue in armis agentes, velut in clipeo diuerſabantur: & ſi quid opus fuiſſet amicis, quod armis præſtari poterat, id prompte præſtabant, vtpote ſola virtute diuites. Et apud Homerum, heroes tergoribus bubulis accipiuntur, & apud Maronem, Euander Aeneam villoſi pelle leonis accipit. Ex tergoribus autem integebantur clipei.*

Iouis ſandalium.

Τὸ Διὸς σάνδαλον, id eſt, *Iouis crepida. Per ironiam dicebatur in eum, qui magni quippiam videri vellet, propter principis alicuius familiaritatẽ: veluti ſi quis inſolens ſit ac ferox, quod regius ſit coquus, aut imperatoris ſatelles, aut pontificius tonſor, adpoſite dicetur,* τοῦ Διὸς σάνδαλον. *Nihil autem vetat, quo minus & ad rem accommodetur: vt ſi quis equum regium, aut veſtem miretur, quemadmodũ vulgus facere cõſueuit nõ ob aliud, niſi quod regis ſit. Suidas ex Eupolide citat.*

Lux adfulſit.

VBI *melior rerum ſpes oſtendi cœperit, lucem adfulſiſſe dicunt. Euripides in Oreſte,*

Ἥκει φῶς ἐμοῖς καὶ σοῖς κακοῖς. id eſt,
Meisq. venit lumen, ac tuis malis.

De Menelao dictum, e cuius aduentu remedium aliquod malorum ſuorum ſperabant. M. Tull. in Antonianarum prima, Lux quædam videbatur oblata, non modo regno quod pertuleramus, ſed etiam regni timore ſublato. Porro lumen fauſti ominis apud veteres fuiſſe, teſtis eſt & M. Varro libro De lingua Latina 2. Putat enim mane diei inde dictum, quod antiquitus manum bonum vocabant. Ad cuiuſmodi religionem Græci quoq. cum lumen infertur, ſolent dicere, φῶς ἀγαθόν. *Nos item illata lucerna fauſta inuicem precamur. Lumen enim vitam interpretantur. Vnde inuiſam abrumpere lucem. Et tædet cæli connexa tueri.*

Euripides in Iphigenia in Aulide,
Τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν. id eſt,
Lucem tueri eſt hominibus dulciſſimum.

Et apud Græcos βλέπειν *ſimpliciter dicuntur, qui viuunt. Aegyptij vitam lucerna ſymbolo repræſentabant, quod nihil aliud exiſtimarent eſſe vitam, quam ignem humore velut olei liquore nutritum.*

Lupus aquilam fugit.

Λύκος αἰετὸν φεύγει, id eſt, *Lupus aquilam fugit, vbi periculũ imminens euitari non poteſt. Aquilam enim, alata cum ſit, fruſtra lupus fugit. Refertur a Diogeniano, meminit autem & Zenodotus. Nec indicant originẽ prouerbij. Numquam enim audiuimus aquilas moleſtas eſſe lupis.*

Lupus ante clamorem feſtinat.

Λύκος πρὸ τῆς βοῆς σπεύδει, id eſt, *Lupus ante clamorem feſtinat, vbi quis admiſſi conſcius, vltro timet prius quã accuſetur. Siquidem lupus ſimul atq. prædam rapuit, mox properat aufugere, ne coorto ruſticorum clamore veniat in periculum. Auctor Diogenianus.*

Lupo agnum eripere poſtulant.

LENO *quiſpiam in Pœnulo Plautina, Lupo agnum eripere poſtulant, nugas agunt. Vbi quis fruſtra conatur prædam recipere, cui ſemel manus iniecit rapax aliquis. Improbum enim videtur ſperare futurum, vt lupus agnum ſemel abreptum amittat. Confine. quod alibi diximus,* ἐκ λύκου στόματος, *id eſt, E lupi ore.*

Viam qui neſcit ad mare. &c.

PLAVTVS *in Pœnulo, Viam qui neſcit, qua deue-*

nlat ad mare, eum oportet amnem quærere comitem ſibi, id eſt, qui rem commode conficere nequit, is quanis ratione conficiat neceſſe eſt. Poteſt & in hunc accommodari ſenſum, qui per ſe non ſapit, aliis obtemperet qui plus ſapere videantur. Poteſt item in hunc, Qui recte viuendi rationem ignorat, eos ſibi proponat, quorum vita laudata eſt. Fluuius etiam ſi longis ambagibus, tamen aliquando tamen ad mare deducit, quandoquidē illuc infunditur. Huic confine eſt, qui uiæ ignarus eſt, virgiferum adhibet. Cato Cenſorius in eos, qui ſubinde ambirent magiſtratum, non inſcite dicere ſolet, eos καθάπερ τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν ὁδὸν ἀεὶ μετὰ ῥαβδούχων ζητεῖν πορεύεσθαι μὴ πλανωμένους, id eſt, Non aliter quam viæ ignaros ſemper velle cum virgiferis incedere ne errarent. Magiſtratus enim ex more lictor aut aliquis virgam geſtans præcedebat.

Volens nolente animo.

Ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ, *id eſt, Volens inuito ſane animo. Hemiſtichium Homericū Iliados libro quarto. Dicendū, vbi quis fingit ſe nolle quod cupit: aut contra. Terentius non diſſimili figura dixit in Andria, Tu voluntate coactus es tua. Non nunquam de ambigente, animiq. incerto dicitur, vt apud Euripidem in Hecuba,*

Ὅδ' ἀέκων τε καὶ ἑκών. *id eſt,*
At is volensq. & non volens.

Eſt etiam in arcanis prouerbiis Hebræorum, Pigrum velle & non velle.

Vulturis vmbra.

Γυπὸς σκιά, *id eſt, Vulturis vmbra. De nullius precij homine dicebatur. Refertur a Diogeniano. Sed magis quadrare videtur in heredipetas, aut alioqui rapaces, inhiantesq. prædæ. Reſpondet illi, Si vultur es, cadauer exſpecta.*

Præſens abeſt.

Παρὼν ἀποδημεῖ, *id eſt, Præſens peregrinatur. In eum dicendum, qui non animaduertit ea quæ dicuntur, cogitatione aliis in rebus occupata. Vnde quos iubemus attentos eſſe, iis ſic loqui ſolemus: hic eſtote, & hoc agite, & adeſte animis. Hodieq. vulgo dicunt, cogitatione peregrinantem, domi non eſſe, ſed foris. Terentius in Eunucho, Cū iſto milite præſens, abſens vt ſies, id eſt, corpore quidem præſens, ceterum animo ſemota. Contra qui amant, abſentes, præſentes ſunt: veluti de Didone Vergilius in quarto,*

–Abſens, abſentem, auditq., videtq..

Theodoritus Cyrenenſes Therapeutices lib. 1. ex Heraclito Epheſio adducit, Ἀξύνετοι ἀκούσαντες κωφοῖσιν ἐοίκασι· φάτις αὐτοῖσι μαρτυρεῖ, παρεόντας ἀπεῖναι, *id eſt, Stolidi cum audierint, ſurdis ſunt adſimiles. Teſtatur prouerbium illos præſentes abeſſe. Item Ariſtophanes in Equitibus,*

Πρὸς τὸν λέγοντ' ἀεὶ
Κέχηνας, ὁ νοῦς δέ σου παρὼν ἀποδημεῖ. *id eſt,*
Tu ſemper inhias ad loquentes, ceterum
Animus peregre eſt, menſq. tua præſens abeſt.

Vna lauabor.

Συλλοῦμαι, *i. Vna lauabor. Dici conſueuit, vbi quis inſinuat ſe in ſocietatē alterius, aut vbi quis admittit aliquē in ſocietatē: vti qui pauperior eſt, ſumptum effugiat. Suidas ait olim fuiſſe morem vt diuites vna cum pauperibus lauarent: vt quibus propria ſupellex ſtrigilum, ſpongiarum, guttorum, atq. id genus rerum non eſſet, diuitum vterentur ſupellectile. Citat idem Ariſtophanem ex Anagyro,* ὁμοῦ πάντας χρὴ συλλοῦσθαι, καὶ τοὺς σπογγιεῖς. *id eſt, Verū oportet omnes vna lauare, ac ſpongias omittere. Tanquam hoc commoditatis laturi ſint tenues, ſi cum diuitibus balneum ingrediantur, vt ſpongiis ſuis parcat. Vnde nobis videtur, non inconcinne dici poſſe, vbi quis leniculam aliquam commoditatem, quam citra ſuum incommodum præſtat, perinde vt ingens beneficium imputat. Quidam codex habet,* συμπαραδύομαι, *velut vna mergor.*

Pinus in morem.

Πίτυος τρόπον, *i. Piceæ ritu. Vbi quis funditus radicitusq. perit, ita vt nullo pacto reſtitui poſſit, piceæ ritu perditus dicitur. Nam piceam ſuccisam negant ſuppullulaſcere. Meminit huius prouerbij Staphylus, citante Diogeniano, meminit & Suidas.*

Procridis telum.

Πρόκριδος ἀκόντια, *i. Procridis iacula. De iis, qui veluti certis telis, quidquid animo deſtinant, aſſequuntur. Sumptum a notiſſima fabula, vel Ouidio narratore, libro Transformationum ſeptimo, de Cephalo, qui certo iaculo emiſſo, Procridem vxorem interemit, ratus feram eſſe. Huic diuerſum eſt illud Horatianum,*

Non ſemper feriet, quodcunq. minabitur arcus.

Id eſt, non ſemper aſſequeris quod cupis.

Promeri canes.

Προμέρου κύνες, *id eſt, Promeri canes. Dici ſolitum, vbi quis nouo caſu pœnas daret iis, quos aliquādo læſiſſet. Promerus regius quidam miniſter fuit. Is Euripidem tragicum poetam, ſupra modum exoſum habebat, delatus ab eodem aliquando, neſcio quo nomine apud regem. Quare poſtea canes quoſdam feros in poetam ſoluit, a quibus ille deuoratus interiit. Proinde quoties potens quiſpiam offenſus, aliquos ſubornat, ſubmittitq. qui tibi negotiū faceſſant, tēpeſtiue dixeris,* Προμέρου κύνες. *Conuenit cum illo, quod alio dictum eſt loco,* κυνὸς δίκην, *id eſt, Canis vindictā. Recenſetur a Diogeniano.*

Magiſtratum gerens, audi & iuſte & iniuſte.

Ἄρχων ἄκουε καὶ δίκαια κἄδικα. *id eſt,*
Princeps iniqua & æqua pariter audias.

Sumptum aiunt hoc adagium ex Solonis elegiis, etiā ſi hic trimeter eſt iambicus. Admonet, vt qui in tractandis Reip. muneribus verſatur, patientiſſimis ſit auribus, æquoq. animo & bene & male audire conſueſcat: neq. facile populi vel laudibus vel conuitiis a recto dimoueatur. Congruit huic illud Sophocleum in Antigone,

Ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν,
Καὶ σμικρὰ καὶ δίκαια καὶ τἀναντία. *id eſt,*
Sed quem inſtituerit ciuitas, & parua eum
Audire oportet, & æqua, & his contraria.

Poteſt & ad hoc accommodari, quod quidam Romanus imperator dixiſſe legitur, in ciuitate libera linguas item liberas eſſe oportere. Neq. vero mirū aut magnū, ſi principes permittant populo quæ velint dicere

cum

cum ipſis liberum ſit quæ velint facere. Præterea de principum factis vulgus varie pronunciare cõſueuit, quod alius probat alius damnat. Maiore autem animo oportet eſſe principem, quam vt huiuſmodi voces captandas aut obſeruandas exiſtimet: tantum id ſpectet, quod ex vſu ſit reipublicæ. Huc Alexandri dictũ pertinet, cui cum quidam renunciaſſet, eſſe qui de ipſo male loqueretur, Regium eſt, inquit, male audire cum bene feceris.

Fulgur ex pelui.

Ἀστραπὴ ἐκ πυέλου. *id eſt, Fulgur ex pelui. De minis inanibus eorum, qui lædere non queant. Fulgor enim qui fulguris imitatione quadam e vaſculorum nitentium vibratione, aut ex aquis redditur, nocendi vim nullam habet, pueros modo territat. Habentur & hodie ſpecula quædam, quæ vibrata ad ſolem fulgur imitantur: verum id fulmen non eſt, quod montes ac maria percutiat, vt inquit Plinius. Parœmiam recenſet Diogenianus. Ad quam alluſit Auguſtinus, in libro De quinque hæreſibus, Non nos hoſtium turba, non bellantium reuocet forma, non quaſi vitrea fulgentia terreant arma.*

Ex inanibus paleis.

Ἀτὰρ ἐκ καθαρῶν ἀχύρων τετρύγηκας σῖτον, *id eſt, Atqui e puris paleis trituram frumenti facis, id eſt, Operam ſterilem & infrugiferam ſumpſiſti. Natum a ruſticis adagium, cũ male enatis ſegetibus, præter culmos, & paleas nihil adferunt in horrea. Recenſetur a Diogeniano.*

Atrei oculi.

Ἀτρέως ὄμματα, *id eſt, Atrei oculi. De toruo truculentoque aſpectu dicebatur. His enim oculis in tragœdiis inducebatur Atreus, qui Thyeſtæ fratri filios ipſius epulandos appoſuit, propter vxorem adulterio vitiatam.*

Mutus Hipparchion.

Ἄφωνος Ἱππαρχίων, *id eſt, Mutus Hipparchion. Vbi quis repente obmuteſcit, cum maxime vox illius exſpectatur: id quod non raro conſueuit quibuſdam in cœtu dicturis euenire, vt ſubito velut attonitis vox faucibus hæreat. Quod aiunt accidiſſe Theophraſto, homini in circulis alioquin eloquentiſſimo. In huiuſmodi caſu igitur fuerit huic adagio locus. Narrant olim apud Græcos, duos præcipuos fuiſſe citharœdos, Hipparchionẽ & Rufinum. Cum autem in ſolennibus ludis, qui decimo quoq. anno apud Iuliopolitas agebantur, eſſent inter ſe decertaturi: contigit, vt Hipparchion theatri ſtrepitu turbatus, obticuerit, eaq. res in vulgi iocum abijt, Auctor Zenodotus.*

Pecuniarum cupiditas Spartam capiet, præterea nihil.

Ἁ φιλοχρηματία Σπάρταν ἑλεῖ, ἄλλο δὲ οὐδέν. id eſt,
Vna fames auri Spartam capiet, ſubigetq.
Præterea nihil.

De iis qui ſola pecunia poſſunt expugnari, alioquin inuicti. Natum adagium ab oraculo, quo reſponſum eſt Alchmeni & Theopompo Spartæ regibus, tum demũ vincendos eſſe Lacedæmonios, cum aurum & argentum in precio cœperint habere. Reſpondet apophthegmati Philippi Macedonum regis, qui putauit nullam arcem tam munitam eſſe, quin capi poſſet, modo aſino pateret acceſſus onuſto auro. Reſpondet & Danaes fabulæ, a qua nulla cuſtodia, auri inſultum arcere potuit. Meminit M. Tullius in ſecundo libro Officiorũ, & Plutarchus in Laconicis.

Non decet principem ſolidam dormire noctem.

INTER pleraq. Homeri carmina, quæ quondam prouerbiorum vice celebrata fuiſſe teſtatur Macrobius, illud vel præcipue adnumerarimus, quod eſt in Iliados libro ſecundo.

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα. id eſt,
Haud dignum duce id eſt, noctẽ dormire per omnẽ.

Admonet parœmia, vigilantiam ac ſolicitudinem maxime conuenire principibus; vt qui tantã negotiorum ſarcinam ſuſtineãt humeris. Vnde & Vergilius Aeneam ſuum aliis dormientibus aut voluptati indulgentibus, aut vigilantem facit, aut certe excitat, fingitque cogitabundum, ſobrium, & de futuris agitantem animo.

At pius Aeneas per noctem plurima voluens.
Et rurſum
Aenea potes hoc ſub caſu ducere ſomnos?
Atq. iterum.
Vigilaſne deum gens
Aenea? vigila.

Huius rei præclarum exemplum præbuit Epaminondas ille dux Thebanus. Siquidem cum Thebani ciues feſtis quibuſdam diebus ſolutius compotationibus indulgerent, licentiuſq. voluptatibus fruerentur, ille ſolus vigil, ac ſobrius arma luſtrabat, & vrbis obambulabat mœnia. Rogatus cur id faceret, reſpondit ſe νήφειν καὶ ἀγρυπνεῖν, ὅπως ἐξῇ τοῖς ἄλλοις μεθύειν καὶ καθεύδειν. *id eſt, ſobrium eſſe ſe, ac vigilare, quo reliquis liceret temulentos eſſe ac dormire; quemadmodũ refert Plutarchus in libello Aduerſus ducem imperitum. Porro quæ modo retulimus ex Homero, dicuntur ad Agamẽnonem ſub perſona ſomni, Neſtoris ſpeciem imitantis Integrum carmen ſic habet,*

Εὕδεις Ἀτρέος υἱὲ δαΐφρονος ἱπποδάμοιο;
Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε. id eſt,
Belligeri Atridæ proles dormis ne Agamemnon?
Perpetuam noctẽ dormire haud principe dignũ eſt,
Cui populi commiſſi, & tanta negotia curæ.

Eundem cæteris dormientibus ſolum vigilantem facit Iliados κ.

Ἄλλοι μὲν παρὰ νηυσὶν ἀριστῆες Παναχαιῶν
Εὗδον παννύχιοι μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ,
Ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν
Ὕπνος ἔχε γλυκερός, πολλὰ φρεσὶν ὁρμαίνοντα. id eſt,
At reliqui Danaum proceres noctẽ vſq. per omnẽ.
Dormibant, placido correpti membra ſopore,
At non Atridem paſtorem Agamemnona plebis
Somnus habet dulcis, verſantem pectore multa.

Conſimilem ad modum Iouem vigilantem facit Iliados β.

Ἄλλοι μέν ῥα θεοί τε, καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ
Εὗδον παννύχιοι, Δία δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος,
Ἀλλ' ὅγε μερμήριζε κατὰ φρένα. id eſt,
Tum reliquos omnes, diuosq., uirosq. tenebat
Pernox ſomnus. at inſomnis Saturnius unus,
Pectore ſollicito voluebat.

Narrat Plutarchus in eodem commentario, quem modo citauimus, quiddam nec alienum ab hac parœmia, nec indignum memoratu, nimirum regi Perſarum hũc fuiſſe morem, vt ſemper vnum quempiam haberet cubicularium, cui hoc muneris erat mandatum, vt mane regium thalamum ingreſſus, his verbis illum expergefaceret, Ἀνάστα ὦ βασιλεῦ, καὶ φρόντιζε πραγμάτων, ὧν σε φροντίζειν Μεσορομάσδης ἠθέλησε. *i. Surge rex, ac negotia cura, quæ te Meſoromaſdes curare iuſſit. Quod ſi quis princeps eruditus ſit ac prudens, huic nihil opus fuerit huiuſmodi cubiculario monitore: ſed ipſa ratio ſemper in pectore tale quiddam inſonabit:* φρόντιζε, *&* οὐ χρὴ παννύχιον. *Plato ſeptimo De legibus libro, multis modis vigilantiam commendat, maxime in principe. Eius verba ſunt:* Ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσιν νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς, πολεμίοις τε ὁμοῦ καὶ πολίταις. *id eſt, Principes qui noctu vigilant in ciuitatibus, malis ſunt formidabiles ciuibus, pariter & hoſtibus. Ac paullo ſuperius eodẽ in loco:* Καθεύδων γὰρ οὐδεὶς, οὐδενὸς ἄξιος. *id eſt, Nullus enim dormiens alicuius eſt rei. Dormiũt autem qui oſcitanter agunt, quibus interdum ſuccedit, ſed raro. Proin recte Pindarus Olymp. 10.* Ἄπονον δ' ἔλαβον χάρμα παῦροί τινες. *Gaudium citra laborem pauci quidam aſſecuti ſunt.*

Capram portare non poſſum, & imponitis bouem.

PLVTARCHVS *in commentario, cui titulus,* περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι.
Ἐπὶ τὸ τῆς παροιμίας ἥκει γελοῖον,
Οὐ δύναμαι τὴν αἶγα φέρειν, ἐπίθετέ μοι βοῦν. id eſt,
Tauro oneratis, cum nequeam portare capellam.

Vbi quis quod leuius eſt recuſat, & quod multo ſit intolerabilius, imponi ſibi poſtulat. Velut ſi quis impatientia paupertatis, nam ad id accommodat Plutarchus, vſuris inuoluat ſeſe, quod onus vix diuitibus ſit tolerabile.

Numquam enim meos boues abegerunt, nec equos.

Οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους. id eſt,
Non enim equos vnquã mihi ſubduxere bouesue.
Prouerbiali figura videtur olim vſurpatũ, pro eo quod eſt, Numquam me læſerunt, aut adfecerunt iniuria: Cũ negamus nobis eſſe cauſſam, cur illum aut illum odiſſe debeamus. Plutarchus in commentario de uitanda vſura: Καὶ ταῦτα μὲν μή τις λέγειν πόλεμον ἐξενηνοχότα πρὸς τοὺς δανειστάς· οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους. *id eſt, Neque vero me exiſtimetis hæc dicere, quod bellum mihi ſit cum vſurariis.*

Nũquã etenim vel equos mihi ſubduxere bouesue.
id eſt, numquam quidquam mei abſtulerunt. Id quo longius traducetur a ſimplici ſermone, hoc magis erit prouerbiale. Sumptum eſt autem ex Iliados Homericæ libro primo: vbi Achilles contendens cum Agamemnone, negat ſibi cauſſam eſſe, quamobrem cũ Troianis bellum ſuſcipiat, niſi vt illi morem gerat.
Οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ' ἤλυθον αἰχμητάων
Δεῦρο μαχησόμενος, ἐπεὶ οὔ τι μοι αἴτιοί εἰσιν.
Οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους,
Οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ
Καρπὸν ἐδηλήσαντο. id eſt,
Haud ego Troiugenũ huc acceſſi nomine, quo cum
His bellum gererem, neque enim ſum læſus ab iſtis.
Nũquã etenim vel equos mihi ſubduxere bouesue.
Nec Phthies umquam ſegetumq. virumq. feracis
Sunt populati agros.

Dictum eſt autem ex antiqui ſæculi ritu, quo cum vita mortalium adhuc eſſet paſtoralis, prima belli cauſſa erant abacta pecora: quemadmodum eleganter indicat Homerus Iliad. ſexto depingens Achillis clipeũ:
Τοῖσι δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε δύω σκοποὶ εἵατο λαῶν,
Δέγμενοι ὁππότε μῆλα ἰδοίατο καὶ ἕλικας βοῦς.
Οἱ δὲ τάχα προγένοντο, δύω δ' ἅμ' ἕποντο νομῆες
Τερπόμενοι σύριγξι, δόλον δ' οὔ τι προνόησαν.
Οἱ μὲν τὰ προϊδόντες ἐπέδραμον, ὦκα δ' ἔπειτα
Τάμνοντ' ἀμφὶ βοῶν ἀγέλας καὶ πώεα καλὰ
Ἀργεννῶν οἰῶν, κτεῖνον δ' ἐπὶ μηλοβοτῆρας.
Et reliqua quæ ſequuntur: Quos verſus ne quis omnino contemptos queratur, ita uertimus:
De hinc procul his ſpeculatores populi vnus et alter
Obſeruant, ſi fors videant oviumue boumue
Agmina, at hæc cõfeſtim adſunt, quæ pone ſequuntur
Paſtores duo, demulcentes pectora cannis,
Ignari fraudis: contra illi ex compoſito, mox
Adcurrunt, armenta boum, niueosq. bidentum
Concidere greges, cæſis paſtoribus ipſis.

Felix qui nihil debet.

Εὐδαίμων ὁ μηδὲν ὀφείλων. *id eſt, Felix qui nihil debet. Sententia Græcis celebrata: quam facile is veram dicet, qui periculum fecerit, quid ſit ære alieno obſtrictum eſſe. Qui non ſit expertus, is Plutarchi commentarium euoluat De vitandis vſuris, quamq. ſit miſerum debere facile cognoſcet. Quid enim calamitoſius quam toties erubeſcere, toties perfricare faciem, fugitare, latitare, mentiri, diſſimulare: nunc ſupplicem agere, nunc flagitare: palam appellari, vitari digito: breuiter numquam tui iuris eſſe? Nam hæc, cumq. his multa alia incommoda ſecum adfert æs alienum. Extat in hanc ſententiam epigramma Græcum huiuſmodi, titulo Automedontis.*
Εὐδαίμων πρῶτον μὲν ὁ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλων,
Εἶτα δ' ὁ μὴ γήμας, τὸ τρίτον, ὅστις ἄπαις.
Ἢν δὲ μανεὶς γήμῃ τις, ἔχει χάριν, ἢν κατορύξῃ
Εὐθὺς τὴν γαμετὴν, προῖκα λαβὼν μεγάλην.
Ταῦτ' εἰδὼς, σοφὸς ἴσθι, μάτην δ' Ἐπίκουρον ἔασον
Ποῦ τὸ κενὸν ζητεῖν, καὶ τίνες αἱ μονάδες. id eſt,
Qui nulli debet, fortunatiſſimus ille eſt.
Proximus huic cœlebs. tertius orbus erit.
Quod ſi quis demens vxorem duxerit, illi
Hæc ita res demum commoda grata feret:
Eueniat ſi fors, vt grandi dote recepta,
Protinus vxorem deferat in tumulum.
Hæc doctus ſapies, Epicurum quærere fruſtra,
Qua ſit inane ſinas, quæq. ſiens monades.
Plutarchus in libello, cui titulus, περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι, *ſcribit Perſis duo fuiſſe peccata: primum debere,*

dere, proximum mentiri. Nam ea indicabant cohærere, quod qui ſint obærati, ſæpius cogantur mentiri. Quod autem refert Plutarchus, eſt apud Herodotum libro primo.

Ad digituli crepitum.

QVI arrogantius faſtuoſiusq. iubent quippiam, digituli crepitu ſignificare dicuntur. Diuus Hieron. in epiſt. ad Ruſticum monachum vſurpauit, in ſuperciliosum quendam & faſtidientem, qui dicturus, digituli crepitu ſilentium imperabat: deinde ſimili faſtu ſingulas voces, per interualla promebat: vt ſingultire crederes, non proloqui. Videtur autem hic geſtus fuiſſe dominorum, ſeruis humilius aliquod miniſterium iniungentium. Martialis libro tertio in Zoilum:

Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus.

Item in Diſticis.

Cum poſcor crepitu digitorum & verna moratur
O quoties pellex culcitra facta mea eſt.

M. Tullius libro Officiorum tertio: Itaq. ſi vir bonus habeat hanc vim, vt ſi digitis concrepuerit, poſſit in locupletum teſtamenta nomen eius irrepere, hac vi non vtatur, ne ſi exploratum quidem habeat id omnino neminem vnquam ſuſpicaturum. Simile eſt illud de nutu & renutu Iouis, quod ex Homero citat Plinius in Epiſtolis. Et nutu dicuntur efficere, qui minimo negotio rem conficiunt. Item ad omnes nutus obſequi, qui prompte morigerantur.

Suem irritat.

Τὴν ὗν ἐρεθίζει, id eſt, Suem irritat. In auidum rixarum dicebatur. Sus enim agreſtis prouocatus, recta petit eum, a quo prouocatus eſt. Sic enim narrant venandi periti, ſi quis ſuem lancea protenſa prouocarit, etiam ſi iam ille ſequebatur alium quempiam, illico vertere curſum, & in prouocatorem tendere, ne cuſpide quidem vitata.

Seruatori tertius,

Τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι, id eſt, Tertium ſeruatori. Proculus Diadochus in commentario de tribus animi partibus, iuxta Platonis diuiſionem, deq. quattuor virtutum generibus, vſurpauit adagium hoc, his quidem verbis, Ἀλλὰ τούτων διαλυθέντων, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν κατ' αὐτὰ διακριθέντων, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι φασί, id eſt, His diſſolutis, animiq. partibus iuxta ſuam rationem diſtinctis, tertium ſeruatori, quod aiunt. Sentit autem Proculus, abſolutis duobus reſtare tertium, videlicet, quo pacto quattuor virtutes ad tres illas animi partes poſſint referri. Proculus videtur Platonem imitatus in Charmide, πάλιν τοίνυν ἦν δ' ἐγὼ τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκεψώμεθα. id eſt, Rurſum igitur, inquam, tertium ſoſpitatori velut ab initio cõſideremus. Eodem adluſiſſe videtur, licet tectius, libro De legibus 3. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῖν ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὁρῶν, οἷον ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ, τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν. id eſt, Porro tertius nobis ſeruator videns principatum adhuc frementem & animoſum ceu pſallium iniecit illi, Ephororum potentiam. Sentit Lacedæmoniorum remp. tribus modis fuiſſe temperatam, ne erumperet in tyrannidem. Primum addita altera familia, ex qua reges creari liceret. Nã initio ex una tantum phas erat. Deinde nobilium ac principum potentiæ oppoſita vigintiocto ſeniorum auctoritas, quæ in grauiſſimis negotiis regiæ par habebatur. Poſtremo quinque Ephororum magiſtratus, cui rex parere cogebatur. Hæc autem omnia putat numinis prouidẽtia fuiſſe procurata ad ciuitatis incolumitatem, eoq. dicit, tertius ſeruator. Sumptũ eſt adagium ex Iſthmiorum hymno ſexto Pindari, apud quem de tertio Iouis ſoſpitatoris calice legimus ad hunc modũ: εἴη δὲ τρίτον.

Σωτῆρι πορσαίνοντας Ὀλυμπίῳ, αἴγιναν κατασπένδειν
μελιφθόγγοις ἀοιδαῖς. ſubaudi κρατῆρα.

Quorum carminum hæc ferme mens eſt: Optat Pindarus vt aliquando vincat Olympia Aegenenſis, quo contingat tertium miſcere calicem ſoſpitatori Ioui, non ſine laudibus, tum ipſius uictoris, tum Iouis Olympij. Craterem autem intelligit, aut ſimpliciter eum qui ſumitur in conuiuiis victorialibus, aut κρατῆρα τῶν ἀοιδῶν. id eſt, Calicem cantionum, quemadmodum alibi:

Γλυκὺς κρατὴρ ἀγαφθέγκτων ἀοιδᾶν, id eſt,
Dulcis calix vocalium cantionum.

Quo quidem loco Pindaricus interpres oſtendit antiquitus fuiſſe morem, vt in conuiuiis primus calix miſceretur Ioui Olympio: ſecundus heroibus, tertius Ioui ſeruatori. Teſtem huius rei citat Sophoclem ἐν Ναυπλίῳ.

Ζεῦ παυσίλυπε καὶ Διὸς σωτηρίου
Σπονδὴ τρίτου κρατῆρος. id eſt,
Curarum ademptor Iuppiterq. & tertij
Libatio ſcyphi ſoſpitatoris Iouis.

Citat & Aeſchylum in Epigonis:

Λοιβὰς Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίου γάμου
Ἥρας τε, εἶτα τὴν δευτέραν κρατῶ
Ἡρώσι νέμω, ἔπειτα τρίτον Διὸς τοῦ σωτῆρος εὐκταίαν
λίβα. id eſt,

Libationes primum quidem Iouis tempeſtiuarum nuptiarum, Iunonisq. Deinde ſecundum poculum heroibus tribuo. Deinde tertio loco Iouis ſoſpitatoris optabilem ſtillam. Addit autem, hunc calicem σωτῆρος appellatum: quod hucuſq. potatio citra ebrietatem, animiq. noxam conſiſteret. Vltra quem ſi quis progreſſus eſſet, iam ad libidinem, intemperantiamq. res vergere videretur: iuxta illud apud Apuleium Aſclepiadis dictum, exiſtimantis primum craterem pertinere ad ſitim, ſecundum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad inſaniam. Hunc autem eundem, Διὸς σωτῆρος calicem appellant τέλειον, ſiue quod in hunc deſineret bibendi modus: ſiue quod hic numerus inter omnes obſolutiſſimus eſſe putatur, vt cui adſit & initium, & medium, & finis: eoq. rebus diuinis potiſſimum accommodatur, & a Platone refertur ad animum, vtpote diuinum, & ob id ternione conſtantem. Ne id quidem theologica ratione vacat quod primam & vltimam pateram Ioui dicarint, mediam ſemideis. Primum enim heroibus medius locus competebat: vel quod iuxta Platonis ſententiam mediæ conditionis eſſent inter ſummos illos deos, οἳ Ὀλύμπιον ἔχουσι, vt inquit Homerus, quos Plato mentes autumat eſſe nullis obnoxias corporibus, & inter nos corporibus oneratos, & ob id affectibus mortiq. obnoxios. Dæmonibus enim Platonici tribuunt corpora, tametſi non eiuſmodi, qualia ſunt noſtra, verum aerea: cuius opinionis ſe fuiſſe teſtatur & diuus Aurelius Auguſtinus, in

libello

libello De natura dæmonum, & alias aliquoties. Vel quod iuxta poetarum fabulas ſemidei compoſita mediaq. ſunt originis, ex altero parente deo, altero homine: velut Hercules ex Alcmena & Ioue, Caſtor & Pollux ex Leda & Ioue. Porro Iouem intelligunt mentem illam ſummam omnia ſimul complectentem, vt idem & initium & finis ſit omnium: eamq. ob cauſſam ab hoc auſpicabantur potationem, & in eundem finiebant. Meminit Iouis ſoſpitatoris non ſemel Ariſtophanes in Pluto, velut hoc loco:

Τὸν οὖν Δία τὸν σωτῆρα καὐτός μοι δοκῶ
Χαίρειν ἐάσας ἐνθάδ' αὐτοῦ καταμενεῖν. id eſt,
Mihi itaq. viſum ſoſpitatorem Iouem ut
Valere ſinam, atque hoc permaneam poſthac loco.

Tradit interpres templum Athenis fuiſſe τοῦ Διὸς σωτῆρος, *quem eundem quidam* ἐλευθέριον *appellant. Διὸς σωτῆρος mentionem facit & Athenæus in Dipnoſophiſtis, libro ſecundo, addens olim fuiſſe morem, vt cibis appoſitis mox uinum indilutum infunderetur, quo nimirum declararent, quanta vis eſſet boni dei. Deinde cum ſuo quiſq. arbitrio diluiſſet, nomen Iouis Seruatoris præfabantur, innuentes ita temperatum, vinum tuto citraq. noxam bibi. At idem libro vndecimo propemodum docet & poſt cenam a lotis manibus inferri ſolere calicem Iouis Seruatoris, qui idem fuerit cum eo qui dictus eſt* ἀγαθοῦ δαίμονος, *Diphilum adducens auctorem, qui ſcripſerit in Sapphone:*

Ἀρχίλοχε δέξαι τήνδε τὴν μετανιπτρίδα
Μεστὴν Διὸς σωτῆρος, ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Archiloche ſumito hanc tibi metaniptridem
Plenam Iouis Soteris optimi dei.

Adagio licebit vti, cum ſignificabimus nos ad id quod in negotio poſtremum, ac præcipuum eſt accedere. Prius quam finem faciamus illud admonere libet, ex Pindari verbis, eundem videri Iouem Olympium ac ſoſpitatorem. Plutarchus conuiuialium quæſtionum, decade quinta, de tribus his calicibus loquitur, ni fallimur: Οὐδὲ γὰρ θεῷ θύοντες, πᾶσι τοῖς ἄλλοις θεοῖς, μάλιστα καὶ συννάοις καὶ βωμοὺς καταδεχομένοις, ἀλλὰ τριῶν κρατήρων κεκραμένων, τοῖς μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου σπένδομεν, τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ δευτέρου, τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ τελευταίου. φθόνος γὰρ ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται. id eſt, Neque enim cum deo rem *diuinam facimus, reliquis omnibus diis, maxime cum tēplis & aris vota facim⁹. Sed tribus crateribus mixtis, aliis de primo libamus, aliis de ſecūdo, aliis ex ultimo. Nā inuidia ſtat extra chorū diuinū. Meminit huius rei & decade ſeptima, demonſtrans, cum vni ſacrificabatur deo, omnibus ſimul vota fieri, ſed non nominatim.*

Hyperi vertigo.

Ὑπέρου περιτροπή, *id eſt, Piſtilli circumuolutio. Vbi quis ſemper idem agitat, neque quidquam tamen explicat. Plato Comicus, opinamur, in Adonide, apud Zenodotum,*

Εἶτ' οὐχ ὑπέρου μοι περιτροπὴ γενήσεται. id eſt,
Dehinc mihi vertigo piſtilli haud erit.

Plutarchus aduerſus Stoicos ſignificans illorum rationes eodem reuolui: πολὺς οὖν ὁ Διὸς Κόρινθος ἐπὶ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀφικνεῖται. τὴν γὰρ ὑπέρου περιτροπὴν ἵνα μὴ τοῦ γελοίου δόξῃ ἐκφυγεῖν. *id eſt, Multus igitur Iouis Corinthus ad rationem illorum admittitur. Nam piſtilli circumuolutionem, ne ridere uidearis, omitto. Vnde videtur ſolere dici, cum eadem ſæpius iterantur nō ſine tædio. Dialectici peti principium aiunt, quoties eadem reuoluitur argumentatio. Heſychius interpretatur de his qui ſemper eadem aiunt, neque quidquam interim proficiunt. Huic ita finitimum eſt, vt idem videri poſſit, quod Plato recenſet in Theateto:* ἡ μὲν σκυτάλη, ἢ ὑπέρου, ἢ ὅτι δὴ λέγεται περιτροπή. *id eſt, Scytala quidem, aut piſtilli, aut ſi cuius alterius dicitur circumuolutio: cum ſermo in idem reuoluitur, quemadmodum illic Theætetus iubet aſſentiri rectæ opinioni, eum qui rectam habet opinionem. Scytalam interpres vertit, ſcuticam, cū Plato loquatur de loro quod ſurculo circumuoluitur.*

Sus ſub fuſtem.

Ὗς ὑπὸ ῥόπαλον, *id eſt, Sus ſub fuſtem. Vbi quis ſeſe in præſens diſcrimen ac perniciem præcipitat. Nam ſues apud quoſdam fuſte mactari mos eſt. Refertur a Suida. Zenodotus indicat extare apud Dinolochum.*

Si bouem non poſsis, aſinum agas.

Εἰ μὴ δύναιο βοῦν, ἔλαυνε ὄνον, *id eſt, Si nequeas bouem, aſinum agito, id eſt, ſi non potes vt vis, vtcunq. potes facito. Si fortuna ſplendidior non contingit, eam fortem quæ contingit boni conſulas: ſi quod optas non licet, id quod eſt proximum, amplectere. Auctore Suida.*

Siren amicum nunciat, apis hoſpitem.

Σειρὴν μὲν φίλον ἀγγέλλει, ξεῖνον δὲ μέλισσα. id eſt,
Hoſpitem apis, verum Siren prædicit amicum.

Quoties complures eadem de re bene ominantur: aut vbi ſuæ quiſq. ſpei blandiens ex quantulibet leuibus argumentis diuinat futurum quod optat. Nam Siren hoc loco non vnam ex illis virginibus Homericis ſignificat, verum inſecti genus, api non diſſimile. Auctore Suida. Quanquam apud Heſychium σειρὰ *legitur non* σειρήν.

Etiam ſi lupi meminiſſes.

Εἰ καὶ λύκου ἐμνήσθης. *id eſt, Etiam ſi lupi mentionem feciſſes, ſubaudiendum interueniſſet. Quoties præter expectationem interuenit is, de quo fuerat mentio: cognatum ei, quod alibi recenſuimus: Lupus in fabula. Id frequenter accidit in Comœdiis ac Tragœdiis arte vtriuſq. ſcriptoris, vt de quo ſūt verba mox interueniat. Accommodari poterit ad rem, veluti ſi apud auctorem protinus vel caſu occurrat, id de quo vertebatur ſermo, adagium refert Zenodotus. Plato in Phædro,* λέγεται γοῦν, ὦ Φαῖδρε, δίκαιον εἶναι καὶ τὸ τοῦ λύκου εἰπεῖν. *id eſt, Aiunt igitur o Phædre iuſtum eſſe etiam quod de lupo dicitur narrare.*

Similior ficu.

Ὁμοιότερος σύκου, *id eſt, Similior ficu. Per iocū dicebatur, de vehementer inter ſe ſimilibus. Ducta metaphora a ficorum inter ipſas ſimilitudine. Plutar. aduerſus Stoicos:* Θαυμαστὸν καὶ παράδοξον εἰ μήτε φάττα φάττῃ μήτε μέλιττα μελίττῃ, μήτε πυρὸς πυρῷ, ἢ σῦκον, τὸ τοῦ λόγου, σύκῳ, τῷ παντὶ χρόνῳ γέγονεν ἀπαράλλακτον, *id eſt, Mirum & inopinabile, ſi neque palumbes palumbo, nec apis apis, nec tritico triticum, aut fico, quod eſt in prouerbio, ficus, ſemper adſimilis fuiſſet. Confine eſt iis quæ retulimus alibi; Non tam ouum ouo ſimile, & Non lac*

hac Lælij magis eſt ſimile.

Simul & da & accipe.

Ἅμα δίδου καὶ λάμβανε, id eſt, *Simul & da & accipe. Vbi res eſt, cum homine parum certa fide, cui non ſit tutum quidquam credere, niſi ſtatim receperis quod fueris ſtipulatus. Torquebitur ad eum qui non collocat officium aut munus ſuum, niſi iam certus de mutuo: nec ſpem emit precio, quemadmodum ait leno Terentianus. Ariſtoteles hanc parœmiam venuſtius extulit libro Moralium Nicomachiorum octauo, taxans amicos, quos mutua conciliat vtilitas: & perinde, vt in forenſibus commerciis non dant beneficium, ſed vendunt.* ἡ μὲν πάμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἡ δ᾽ ἐλευθεριωτέρα εἰς χρόνον. id eſt, *Altera quidem omnino ſordida & cauponaria compenſatio de manu in manum: altera magis ingenua ad tempus. Adluſit philoſophus ad Comicum illud, quod citatur ab interprete Pindari:*

> Φοίνιξ γὰρ ἐντέχνη εἰμί,
> Τῇ μὲν δίδωμι χειρί, τῇ δὲ λαμβάνω. id eſt,
> *Phœnix enim ſi ilico.*
> *Quippe altera manu do, & accipio altera.*

Phœnices notantur nimio cauponandi ſtudio. Vnde & Pindaro dictum in Pythiis, hymno 2.

> Τὸ δὲ μὲν κατὰ Φοίνισσαν ἐμπολὰν μέλος.

Phœnicum commutationem appellat cũ datur aliquid, & viciſſim accipitur,

Semper me tales hoſtes inſequantur.

Αἰεὶ τοιοῦτοί με πόλεμοι διώκοιεν, id eſt,

> *Me bella ſemper inſequantur talia.*

Vbi quoſpiam libenter odimus, ac ſimultatem illorum cõtemnimus. Eſt enim hominum genus, quos periculoſius ſit demeruiſſe, vt ait Seneca, quam offendiſſe: & quos magis expediat inimicos habere quam amicos. Et quibuſdam diſplicuiſſe, laudabile eſt. Et ſunt cum quibus amicitia copulatum eſſe dedecori ſit, ſimulate diſſidere pulchrum. Poteſt accommodari et in eos qui deſciſcunt ab amicitia, ſed vt inimici nihil queant nocere. Legitur & ad hunc modum:

> Αἰεὶ τοιοῦτοί με πολέμιοι διώκοιεν. id eſt,
> *Me ſemper hoſtes inſequantur hoc genus,*

Anus Eriphus.

Γραῦς ἔριφος. id eſt, *Anus hædus. Apollodorus apud Zenodotum ait, anum quandam fuiſſe, quæ dicta ſit Eripha, quod in virginitate conſenuiſſet: perinde quaſi eadẽ & anus eſſet per ætatem, & puella, quod adhuc innupta. Sunt qui tradant locuſtam agreſtem, a non nullis Mantin appellatam, in Sicilia* γραῦν ἔριφον *appellari. Aiunt autem quodcunq. animal aſpexiſſet, illi mali quippiam accidere. Proinde in mulierem veneficam & faſcinatricem quadrare videtur. Quod genus apud Horatium Canidia.*

Anus ſaltat.

Γραῦς χορεύει. id eſt, *Anus ſaltat. In eum conuenit, qui indecore quippiam facit: velut, ſi ſenex ludat nucibus: aut princeps exemplo Neronis muſicetur. Confine eſt illi quod ſupra retulimus: Camelus ſaltat. Horatius in anum intempeſtiuæ libidinis,*

> *Te lanæ prope nobilem*
> *Tonſæ Luceriam, non cithara decent,*
> *Nec flos purpureus roſæ,*
> *Nec poti vetulam fece tenus cadi.*

Apud Plutarchum in vita Periclis legimus, Elpinicẽ quandam, cum eum indecoris conuiciis palam inceſſeret, nihil aliud reſponſi tuliſſe quam verſiculum illum ex Archilocho,

> Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ᾽ ἠλείφεο. id eſt,
> *Vnguento anus cum ſis caueto inungier,*

Quid autem ſecutus Lapus vertit, Haud unguenti, vetula cum ſis oblita es, non ſatis coniectamus, niſi forte pro ἠλείφεο *legit,* ἐλείφθης *aut* ἐλείφθου.

Anus ſubſultans multum excitat pulueris.

Γραῦς ἀνασεισθεῖσα πολὺν κονιορτὸν ἐγείρει. id eſt,

> *Anus ſubſultans, multum puluerem excitat.*

In eos dici ſolitum, qui ob rerum experientiam, multũ negotiorum adgrederentur. Videtur carmen heroicũ ſyllaba duntaxat deprauatum.

Anus velut equus profundam habebis foſſam.

Γραῦς ὥσπερ ἵππος τὸν χαραδραῖον τάφον ἕξεις. id eſt, *Anus velut equus, alte biantem habebis ac nigrum ſpecum ſepulta. De iis, qui penitus abiiciuntur, tamquam prorſus inutiles. Equi poſtea, quam conſenuerint, in altos terrarum ſpecus aliquo præcipitãtur. Ita mulier olim amata, ſimul atque defloruit forma, faſtiditur ab omnibus. Qualis eſt apud Horatium Lyce ſimile illi: Equi ſenectus.*

Aphyarum honos.

Ἀφύων τιμή. id eſt, *Aphyarum honos. Quoties humilibus exiguus quiſpiam honos contingit. Nam Aphya piſciculus eſt vilis: cui coquendo nihil adhibetur præter oleum quo frigitur. Vnde iactatum illud:* ἀφύαι τιμὴ τ᾽ ἔλαιον, *id eſt, Aphyæ honos oleum.*

Cur non ſuſpendis te?

Τί οὐκ ἀπήγξω, ἵνα ἐν Θήβαις ἥρως γένῃ; id eſt, *Quin te ſuſpendis, vt apud Thebanos heros fias? Apud alios ſummus honos habebatur iis, qui ſibi mortem cõſciuiſſent, præſertim pro ſalute patriæ: vt apud Atticos Codro pro patria non timido mori: apud Romanos Deciis, & Quinto Curtio, M. Catoni Vticenſi, Bruto, & aliis plerisq. apud Thebanos autem nullus honos habebatur iis, qui ſibi vim attuliſſent. Vnde per ironiam dictum putant, vt Thebis ſemideus fias. Dici poſſe videtur in eos, qui famæ ducti cupiditate, ſemet periculis grauibus obiiciunt. Refertur a Zenodoto.*

Quid tibi Apollo cecinit?

Τί σοι Ἀπόλλων κεκιθάρικε; id eſt, *Quid tibi Apollo cecinit cithara? hoc eſt, quid tibi reſpondit? Adluſum eſt autem ad Apollinis citharam, quam illi tribuunt poetæ. Vſus eſt hoc adagio Aeſchylus in Aiace Locrenſi. Refertur a Zenodoto. Conueniet, vbi quis a principe redeuntem percunctabitur, quid reſponſi tulerit,* Τί σοι Ἀπόλλων κεκιθάρικε.

Quid non fies, profectus Arbelas?

Τί οὐ γενήσῃ, ἐὰν ἐς Ἄρβηλα ἔλθῃς, id eſt, *Quid non fies, Arbelas profectus? De eo dici ſolitum, qui peregere proficiſcens*

ſcens ingentia ſibi pollicetur, fretus gentis ad quam demigrat inſcitia, barbarieq. Siquidem Arbela Siciliæ ciuitas, auctore Stephano, cuius ciues male audiebant olim, vt ſtupidi, & quibus facile imponeretur. Apud hos igitur etiam contemptus alibi, magnum aliquid eſſe poſſit. Quamquam eſt huius nominis ciuitas in Perſide, cuius meminit Strabo libro 16. Et Quinto Curtio eſt oppidũ Meſopotamiæ Darij copiarum internicione nobile.

Bonus e pharetra dies.

Ἀγαθὴ ἡ ἐκ φαρέτρας ἡμέρα. id eſt, Bonus e pharetra dies. De die fortunato dicebatur. Tranſlatum a Scytharũ conſuetudine: quibus, vt narrat Philarchus, mos erat, vt veſperi prius quam dormirent, calculum in pharetram immitterent candidum, ſi forte is dies citra moleſtiam abiiſſet: atrum, ſi ſecus. Demum vbi quis vita decederet, eius pharetram proferebant: in qua ſi plures candidos calculos reperiſſent, felicem pronunciabant: contra, ſi plures nigros. Atque hinc vitæ ſummam æſtimabant: vnde prouerbio receptum eſt, vt dicerent bonum diem e pharetra eſſe, ſi quid ex animi ſententia accidiſſet.

Res Cannacæ.

Τὰ καννάκα. id eſt, Res aut mala Cãnacæ. Biſariam hac vtebantur parœmia, vel de rebus ob vetuſtatem admirandis, vel de lamentis & complorationibus miſeris ac lacrymoſis. Cannacas quiſpiam Phrygũ rex, quemadmodum narrat Hermogenes in Phrygiis, qui cum præuidiſſet euenturum diluuium, conuocatis omnibus ad templa deorum, multis lacrymis ſupplicabat diis, vt id malum auerterent. Vnde Herodes iambographus inquit, ἵνα τὰ καννάκου κλαύσω. id eſt, Vt Cannacæ more plorem. Hæc referuntur a Zenodoto. Plinius libro triceſimo ſexto, Cannacum inter ſtatuarios nobiles recenſet. Stephanus in dictione Iconium, meminit adagij, niſi quod Annacum appellat non Cannacum, aut Cannacam: et de fabula nonnihil euariat. Ait enim Annacum quendam uixiſſe ſuper annos trecentos. Itaque vndiq. conſulta oracula, quovſq. victurus eſſet. Reſponſum autem, mortuo Annaco perituræ vniuerſa: quo defuncto, ſucceſſiſſe diluuium Deucalionis. Ceterum audito reſponſo magnopere luxiſſe Phryges, atque hinc de graui luctu ortum prouerbiũ ἐπὶ καννακοῦ κλαίειν.

Qui modus equitum.

Τίς τρόπος ἵππων, id eſt, Qui modus equorum? Vbi quis nouam ac peregrinam induceret conſuetudinem: veluti ſi quis Italus Gallicis veſtibus vteretur. Dictum videtur de hoſpitibus nouo quadrigarũ genere inuectis. Metagenes in Thurioperſis apud Suidam: Τίς τρόπος ἵππων; ὡς δ' ὀρχοῦνται τὸν βαρβαρικὸν τρόπον οὗτοι, id eſt, Quis equorum modus? Vt autem ſaltant hi more barbarico. Confinitatem habet cum illo, quod paullo ſuperius recenſuimus: ἄλλο γένος κώπης. id eſt, Aliud genus remi.

Chironium vulnus.

Χειρώνειον ἕλκος. id eſt, Chironium vulnus, immedicabile malum appellabant: Chiron in bello aduerſus Centauros ictus ab Hercule, vulnus immedicabile accepit in pede: vnde & periit. Hinc natam parœmiam auctor Zenodotus. Vergilius autem noſter, nam huic carmen inſcribitur, Chironiam manum medicam vocat:

Viuit pectore ſub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuaret.

Ab hoc Chirone centauro fertur educatus Achilles. Vnde Plato Comicus Damonem, qui ſub obtentu tradendæ muſices putabatur Periclem inſtituiſſe ad tyrannidem, taxat his verſibus,

Πρῶτον μὲν ἐν μοι τοῦτ' εἰπέ, σὺ γὰρ
Ὡς φασιν ὁ Χείρων ἐξέθρεψας Περικλέα. id eſt,
Primum quidem illud obſecro dicas mihi
Tu quippe Chiron educaſſe diceris Periclem.

Quem locum ita reddidit Lapus, Tu enim vt aiunt, peſſime Periclem educaſti. Quin & in editione Aldina geminum vitium eſt. Primum enim verſus perperam diſtinctus eſt, deinde vt pro τὸ χείρων, legamus ὁ Χείρων, id eſt, tu ille Chiron metri cogit ratio. Per tropum ſiquidem appellat Damonem Chironem, quod id fuerit Pericli, quod Chiron fuit Achilli, quem docuit quidem fidibus canere, ſed ad Centauricam, ferociam eduxit. Hoc licet alieniore loco, viſum eſt ſtudioſis indicare, ne quis imprudens ad eum impingat lapidem.

Charontis ianua.

Χαρώνειος θύρα, id eſt, Charontica ianua. De imminente capitis periculo, ſiue de re magnopere triſti. Sic enim antiquitus appellabatur vna e carceris ianuis, per quam damnati iudicum ſententiis ad ſupplicium educebantur. Referunt Zenodotus, Heſychius & Suidas: Charontis enim cymba fingunt animas ad inferos deduci. Hinc Ariſtophanes in Pluto, ὁ δὲ Χάρων τὸ ξύμβολον δίδωσι, id eſt, Dat ſymbolum Charon: ſignificans illi imminere mortem.

Maſchalam tollere.

Μασχάλην αἴρειν, id eſt, Maſchalam tollere dicebatur, qui auidius biberet. Sumptum a geſtu bibonum, inter ebibendum cyathos, gulam ac mentum intendentium, & altius erigentium cubitos, ne quid reſideat in cyatho liquoris. Idem appellant κελεβίζειν, ἀπὸ τῆς κελέβης, quod eſt poculi genus. Heſychius indicat μασχάλην eſſe partem proræ, quæ contineat τὸν ἀρτέμονα, ſiue Antemonẽ. Antemonem autem volunt eſſe veli genus. Sunt qui dicant μασχάλιον eſſe caniſtrum e palma contextum, quod virga palmea maſchale dicatur, non nũquam & pro ſune poni. Alij contendunt maſchalam eſſe machinam, qua ſarcinæ deponuntur in naues, aut eximuntur e nauibus. Hinc iocus in eos qui poculum tollunt in altum. Heſychius adfert & hunc trochaicum tetrametrum citra nomenclaturam auctoris,

Ὡς ἄνω τὴν μασχάλην αἴρωμεν ἐμπιπλάντες. id eſt,
Surſum in altum vt irruentes erigamus maſchalã.

Fortaſſis huc adluſit Stratonicus citharœdus apud Athenæum libro octauo qui notans ſingulas Græciæ ciuitates, Βυζάντιον εἶπεν μασχάλην τῆς Ἑλλάδος, id eſt, Byzantium dixit Græciæ maſchalam, quod illic opinamur ſtrenue potaretur, ſiue quod eſſet emporium Græciæ. Eſt enim Thraciæ ciuitas, eadem dicta Conſtantinopolis. Adiungit prouerbio gratiam adluſio, quod ſunt pocula nauigij ſpecie, veluti cymbia, σκάφαι, τριήρεις, & alia non nulla. Refertur a Zenodoto. Meminit

& Iulius

& Iulius Pollux libro 7. cap. 3. his quidem verbis, ἐπὶ δὲ μεθυόντων ἔλεγον τὸ μασχάλην αἴρειν, ὡς τοῦτο ἴδιον ἐν τοῖς οἰνωμένοις, id eſt De ebriis vero dicebant maſchalam tollere, tamquam is mos ſit temulentis. Adducit & Homerici carminis teſtimonium,

Χεῖρας ἀνασχόμενοι γέλῳ ἔκθανον,
Sublatis manibus riſu emori.

Ex his videtur non a tollendo poculo, ſed a geſtu gaudentium fuiſſe dictum. Certe manet & hodie apud Germanos milites, vt dextra ſublata lætitiam indicent animi.

Magis ipſe Phryx.

Μᾶλλον ὁ Φρύξ, *id eſt, Magis ipſe Phryx. Equidē coniicim dictiatum, quoties ea magis probarentur, non quæ veriora ſint, ſed quæ adulantius dicta. Narrant Crœſum Lydorum regem aliquando percunctatum ſeptem illos ſapientes, cui nam primum felicitatis titulum tribuerent. At cum varie reſponderetur, aliis dicentibus feras indomitas ſibi videri feliciſſimas quod pro tuenda libertate mortem oppeterent: alijs ciconias, quod citra legem, ſuapte natura ius piumq. ſeruarent: Solone vero negante, quemquam appellandum felicem, prius quam ex vita deceſſerit, aſſiſtens Phrygius ille fabulator Aeſopus: Tanto, inquit rex ceteros antecellis, quanto mare præſtat fluuiis. Id vbi rex audiſſet, reſpondiſſe fertur, μᾶλλον ὁ Φρύξ. Ea vox in prouerbium ceſſit: equidem haud ſcimus an ita legendū ſit: μᾶλλον ὦ Φρύξ, vt ſit libenter agnoſcentis eam laudem, & cum eſſet maxima, tamen aliquid etiam adiungi deſiderantis: vnde cum quis aperte nobis adulatur, ſuccinere licebis, μᾶλλον ὦ Φρύξ. Referunt Suidas & Zenodotus.*

Magis ſibi placet, quam Peleus in machæra.

Μέγα φρονεῖ μᾶλλον ἢ Πηλεὺς ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ, *id eſt, Magis ſibi placet, quam Peleus ſua machæra. In eum competit, qui præter modum re quapiam inſolens eſt, ac tumet. Aiunt autem hunc gladium a Vulcano fabrefactum, a diis dono datum fuiſſe Peleo, virtutis illius ac prudentiæ ſymbolum. Quo quidem ille vtens & in prælis & venatibus, conſequebatur quidquid optabat. Zenodotus ait huius mentionem factam & apud Anacreontem, & apud Pindarum.*

Generoſus es ex crumena.

Γενναῖος εἶ ἐκ βαλαντίου, *id eſt, Generoſus es ex crumena. In eū iaciebatur, qui propter opulentiam generoſus haberi voluiſſet, alioquin obſcurus & humilis. Pariunt enim nobilitatem & opes, non antiquæ ſolum, iuxta Ariſtotelem, verum etiam vndecūq. & quandocūq. parta. Solet autem hoc genus ferocius inſoleſcere, quam qui maiorum imaginibus clari ſunt.*

Liberorum amantior quam Gello.

Γελλοῦς παιδοφιλεστέρα, *id eſt, Puerorum amātior Gello. Dici ſolitū vel in eos, qui morte præmatura periſſent, vel in eos, qui mira quidem caritate filios proſequerentur, ſed eoſdem indulgentia deliciiſq. corrumperent. Aiunt Gello virginem quampiam fuiſſe, quæ puella adhuc vita deceſſerit. Huius ſpectrum oberrare Leſbiis creditum eſt, ac pueros impetere. Vnde puerorū mortem, qui præmaturo fato perirent, huic Gello imputabant. Citatur Sappho, quæ huius fabulæ meminerit.*

Gleba aruum.

Βῶλος ἀρούρᾳ, *id eſt, Gleba aruum, vbi quis exigua maximis apponit, credens ſeſe non nihil iuuare. Proinde legendum ſuſpicamur, βῶλος ἀρούραις, aut ἀρούρᾳ, vt ſubaudias, προστίθημι aut αὔξειν, aut eiuſmodi quippiam. Nihil enim adfert momenti, ſi gleba aruo adiungatur, quod perinde ſit, ac ſi quis aquam e lacu hauſtam infundat mari.*

Glauci ars.

Γλαύκου τέχνη, *id eſt, Glauci ars. Huius parœmiæ duplex eſt vſus. Conuenit enim vel in opus celeriter abſolutum, vel in id quod eſt arte ſumma, ſummaq. cura elaboratum. Quidam ortum exiſtimant a Glauco quodam Samio, qui primus æris ferruminationem inuenerit. Alij a Libyco quodā, qui quattuor cymbala quædam fabricatus dicitur, certis proportionibus ita inter ſe reſpondentia, vt primi ſpiſſitudo Epitriti rationem haberet ad ſecundum, ad tertium Hemiolii, ad quartum dupli. Ea pulſata muſicam quandam harmoniam reddebant. Auctor Zenodotus.*

Noctuæ LauriotICæ,

Γλαῦκες Λαυριωτικαί, *id eſt, Noctuæ lauriotica, hoc velut ænigmate pecuniarum vim ſignificabāt. Laurios enim Atticæ regio eſt auri venis frequens. Porro nomiſmatis aureis noctuarum figura inſcalpebatur, quemadmodum alio diximus loco. Interpres addit & tetradrachmis noctuam ſolere inſculpi. Ariſtophanes in Auibus:*

Γλαῦκες ὑμᾶς οὔποτ' ἐπιλείψουσι Λαυριωτικαί,
Ἀλλ' ἐνοικήσουσιν ἔνδον, ἔν τε τοῖς βαλαντίοις
Ἐννεοττεύσουσι. *id eſt,*
Noctuæ vos non relinquent Lauriotica, ſed his
Aedibus aderunt in ipſis, inq. loculis nidulos
Sibi parabunt.

Claucus poto melle reſurrexit.

Γλαῦκος πιὼν μέλι ἀνέστη, *id eſt: Glaucus poto melle reuixit. Dici ſolitum, quoties aliquis vulgari rumore dictus mortuus, denuo prodit in publicum, & quaſi redivivus apparet iis, quibus perſuaſum fuerat eum vita defunctum eſſe. Satis conſtat ab euentu natum. Nēpe Glaucum quempiam præter omnium exſpectationem, guſtato mellito pharmaco reualuiſſe. Eamq. rem in iocum popularem verſam fuiſſe. Quidam enarrant in hunc modum: Glaucus quidam poto melle, ob bilem pæne exanimatus eſt. Ad hunc multis adcurrentibus medicis, polyidos herba, quam Draconem vocant, eum reſtituit.*

Generoſior Codro.

Εὐγενέστερος Κόδρου, *i. Generoſior Codro. Per Ironiam recte dicetur in iſtos, qui maiorum fumoſis imaginibus, & nataliū antiquitate gloriantur. Codrus Melanthi filius fuit. Melanthus a Neleo ſextus. A quo Neleo prognatus & Neſtor. Hic igitū Melāthus, Meſſene patria pulſus venit Athenas: atq. ibi cū Xātho Bœoto, qui tum*

Athenis imperabat, ſingulari certamine congreſſus, victor diſceſſit, & Athenienſium imperium occupauit. Cui ſucceſſit filius Codrus, ſingulari in patriã pietate præcipue nobilis. Nam cum Atticis bellum eſſet aduerſus Dores, proditumq. eſſet oracula, victoriã penes Athenienſem populum futuram, ſi rex illorum ab hoſtibus fuiſſet occiſus, Codrus patriæ gloriam ſua incolumitate cariorem habens, ignota ſpecie hoſtẽ prouocauit, & interemptus eſt. Reliquit autẽ filios duos, Mentorem, qui patri defuncto ſucceſſit in imperium, et Neleum, cuius auſpicijs colonia in Aſiã demigrauit. Hæc ferme Zenodotus.

Cadmea victoria.

Καδμεία νίκη, *id eſt, Cadmea victoria. Huius adagij varium adducunt & ſenſum & originem. Sunt qui putẽt inutilem victoriam Cadmeã vocatam, propterea, quod Eteocles & Polynices Thebani, cum de regni vicibus diſceptarent, ſingulari certamine congreſſi, vtriq. perierint. Cuiuſmodi victoriæ meminit Herodotus lib. 1. de Phocenſibus agens. Vel quod Cadmei deuicerint quidem Argiuos cum Adraſto militantes, ſed ſuo malo. Poſteris enim illorum pœnas abunde magnas dederunt. Vel quod Oedipus ſoluto Sphingis ænigmate, victoriam quidem a monſtro magnificam reportauit, uerum poſt imprudens ſuam ipſius matrem duxit vxorem. Idq. ſimulatq. reſciuit, oculos ſibimet eruit. Itaq. illius quoq. victoriæ parum felix exitus fuit. Sunt qui huc referant, Cum Cadmus litteras a Phœnicibus acceptas, Græcis tradere vellet, Linum, quod is quoq. litteras ſuas proferret interemit. Deinde cædes Cadmũ exegerunt, vt nec huic bono fuerit Linum ſuperaſſe. Plutarchus ſubſcribit primæ ſententiæ. Nam ad hunc modum ſcribit in commentario* περὶ φιλαδελφίας. Οὐ γὰρ ἑτέραν οἱ παλαιοὶ Καδμείαν νίκην, ἀλλὰ τὴν περὶ Θήβας τῶν ἀδελφῶν, ὡς αἰσχίστην καὶ κακίστην προσηγόρευσαν, *id eſt, Non enim aliam priſci Cadmeam victoriã, quam eam quæ fuit fratrum apud Thebas, vt turpiſſimam atq miſerrimam appellarunt. Idem,* περὶ παίδων ἀγωγῆς, *oſtendit Cadmeam appellari victoriam, quoties præſtat vinci quam vincere. Vſurpauit hoc adagium Plato lib. De legibus primo,* παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δὲ ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν. πολλοὶ γὰρ ὑβριστότεροι διὰ πολέμων νίκας γενόμενοι, μυρίων ἄλλων κακῶν δι' ὕβριν ἐνεπλήσθησαν, καὶ παιδεία μὲν οὐδεπώποτε γέγονε καδμεία, νῖκαι δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγόνασί τε καὶ ἔσονται, *id eſt, Proinde eruditio etiam victoriã adfert: contra victoria non numquam imperitiam: eo quod complures ob victorias bello partas inſolentiores facti, innumeris aliis malis propter violentiam repleti ſunt. At eruditio numquam fuit Cadmea, victoria vero multæ profecto hominibus tales & fuerũt, & futuræ ſunt. Ariſtides in Pericle,* Ὥστε τὴν καδμείαν νίκην ἡγεῖτο νικήσειν, *id eſt, Itaq. Cadmeam victoriam reportaturum ſeſe exiſtimabat. Quo quidem loco ſcholium adſcriptum præter alia illud admonet ab iis, quæ retulimus, nõnihil diuerſum. Thebanos cæſis Argiuis, qui cum Polynice pugnarant, negaſſe ſepulturam. Qua inhumanitate exaſperati Athenienſes, Thebanos oppugnatos deuicerunt, & conſimilem ad modum vetuerunt, ne cadauera cæſorum darentur ſepulturæ. Nec prorſus diſſonant ab his, nec prorſus congruunt quæ ſcribit Pauſanias in Bœoticis. Scribit autem in hanc ferme ſententiam: Commiſſo apud Iſmenum prælio, in congreſſu victi ſunt Thebani, & compulſi in fugam intra mœnia ſeſe receperunt, tamquam Peloponeſij oppugnationis eſſent ignari. Porro cum illi magis ira quam arte irruerent, non pauci a Thebanis e muro iaculis ſunt interempti. Poſtremo vicerunt et alios, in paláses turbatosq. facta impreſſione, ita vt totus exercitus excepto Adraſto interiret. Neq. parno ea victoria conſtitit Thebanis,* καὶ ἀπὸ ἐκείνου, *inquit,* τὴν σὺν ὀλέθρῳ κρατησάντων αὐτῶν, καδμείαν ὀνομάζουσι νίκην, *id eſt, Ex eo victoriam coniunctam cum exitio eorum qui vicerunt, Cadmeam appellant. Sed vndecumq. natum eſt adagium, Cadmeam victoriam appellabant infelicem, etiam ipſis victoribus. Cuiuſmodi fuit & Græcorum, quorum nulli non magno conſtitit capta Troia. Et medici Cadmeam victoriam vocant, cũ ita depellitur morbus, vt ægrotus interim in remedio pereat, ſuccumbente natura.*

Pecuniæ vir.

Χρήματ' ἀνήρ, *id eſt, Pecuniæ vir. Hoc eſt, tanti quiſq. ſit, quantum poſſidet. Horatius:*

Nil ſatis eſt, inquit, quia tanti quantũ habeas, ſis.

Zenodotus ex Pindaro citat. Extãt autem in Iſthmiis hymno ſecundo, his quidem verbis,

Ναὶ δ' ἴσθι τ' ἀργείου φυλάξων
Ῥῆμα τὰς ἀλαθείας ἔγγιστα βαῖνον
Χρήματα, χρήματ' ἀνήρ.
Ὃς φᾶ κτεάνων θ' ἅμα λειφθεὶς καὶ φίλων.

Nunc ſubit illud Argiui ſeruare dictũ, ad veritatẽ proxime accedẽs, Pecuniæ pecuniæ vir. Sic ait poſſeſſionibus ſimul deſtitutus & amicis. Interpres Pindari teſtatur Chryſippum auctorem in prouerbijs, qui ſcripſerit eſſe Ariſtodemi Spartani. Idem interpres verſum quem paullo ante recenſuimus ex Alcæo refert hunc in modũ, χρήματ' ἀνήρ, πτωχὸς δ' οὐδεὶς πέλετ' ἐσθλός, οὐδὲ τίμιος. *Meminit apophthegmatis & Laertius in vita Thaletis, addens apud Lacedæmonios eſſe percelebre. Alcæi idem teſtantis hæc verba citantur apud Suidam.* Ὡς γὰρ δή ποτ' Ἀριστόδαμόν φασιν οὐκ ἀπάλαμνον ἐν Σπάρτᾳ λόγον εἰπεῖν, χρήματ' ἀνήρ, πενιχρὸς δ' οὐδεὶς πέλετ' ἐσθλός, *id eſt, Sic enim olim aiunt Ariſtodamum apud Spartanos verbum non inſcitum dixiſſe, pecuniæ vir, pauper autem numquam probus. Quidam ad ſeptem illos ſophos referre malunt. Ad hanc ſententiam pertinent illi verſus e comœdia quapiam.*

Τ' ἀργύριον ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Ὅστις δὲ μὴ ἔχει τοῦτο μηδ' ἐκτήσατο,
Οὗτος μετὰ ζώντων τεθνηκὼς περιπατεῖ. *id eſt,*
Argentum & anima & ſanguis eſt mortalibus.
Hoc qui caret, nec ſibi parauit ſedulo,
Viuos hic inter mortuus circumambulat.

Secundus verſus Græcis conſtabit, ſi tollas δὲ, *aut ſi legas* μὴ 'χει *pro* μὴ ἔχει. *Tertius conſtabit, ſi pro* τεθνηκὼς *legas* τεθνεώς. *Celebratur & hic ſenarius, non alienus ab hac ſententia:*

Βίος βίου δεόμενος οὐκ ἔστι βίος. *id eſt,*
Vita haud vocanda eſt vita victus indiga.

Proinde

Proinde quemadmodũ apud Græcos βίος, itidem apud Latinos vita ſignificat, & vitam morti contrariam, & facultates quibus vitam ſuſtinemus.

Diues factus iam deſiit gaudere lente.

Ἔπειτα πλουτῶν οὐκ ἔθ' ἥδεται φακῇ, id eſt,
Lenticula diuiti placere deſiit.

Lens legumen pauperum ac tenuium cibus eſt. Quæ faſtiditur, ſimulatq. lautior fortuna cõtigit. Unde prouerbium in eos, quibus ad vberiorem conditionem euectis, faſtidio ſunt ea, quæ prius inopes, boni conſulebant. Sumptum eſt adagium ex Ariſtophanis Pluto. Dicitur enim illic in adoleſcentem, qui cum pauper haberet conſuetudinem cum anu, nactus diuitias, cœpit illam faſtidire. Non diſſimile illi quod alibi recenſuimus, ἄλλος βίος, ἄλλη δίαιτα.

Caluum vellis.

Φαλακρὸν τίλλεις, *id eſt, Caluum vellis. Ubi inanem operam ſumit, aut vbi quis auferre conatur, quo vacat is, a quo petitur. Veluti ſi quis a paupere conetur extundere pecuniam, ab indocto litteraturam. Simillimum eſt illi Plautino: Aquam e pumice poſtulas. Rurſum illi, Nudo veſtimenta detrahere. Quin hodie quoque vulgus vbi ſignificat nihil eſſe quod adimatur, volam manus oſtendens, iubet inde velli quippiam, quod ea corporis pars nemini non ſit calua.*

Somnus abſit ab oculis.

Ὕπνος δ' ἀπέστω γλυκύθυμος ὀμμάτων. id eſt,
Oculis abeſto leniens animum ſopor.

Ubi quis rem aggreditur, quæ ſummam diligentiã curãq. deſideret. Quod genus, ſi quis philoſophiæ capeſſat ſtudium. Sumptus eſt autem hic ſenarius ex Ariſtophanis Nebulis, apud quem dicitur ſub perſona Socratis adhortantis Strepſiadem, ut philoſophiæ daturus operam, omnia tum faciat, tum patiatur.

Phoci conuiuium.

Φώκου ἔρανος, *id eſt, Phoci præmium, ſiue conuiuium. Dictitari ſuetum, vbi quis ſuo malo conuiuas acciperet. Tametſi nihil vetat quo minus longius etiam traducatur: nempe ad quoſuis, qui læduntur ab iis, de quibus benemeriti fuerint. Aiunt Phoco cuipiam filiam fuiſſe iam nuptiis maturam. Is Procos, nam erant complures, conuocare ſolitus præmia ſtatuebat, & conditionibus ſubinde nouis propoſitis nuptias prorogabat. Quamobrem indignati iuuenes Phocum in conuiuio trucidarunt. Auctor Zenodotus. Etiam ſi Plutarchus in Amatoriis narrationibus fabulam hanc diuerſe narrat. Euſtathius in primum Odyſſeæ, tres conuiuiorum ſpecies facit,* εἰλαπίνην*, quod ad ſplendorem ac magnificentiam ſit apparatum.* γάμον*. quod ipſum etiam ſumptuoſius eſſe conſueuit.* ἔρανον*, id quod plurimi conueniunt, ſed ſuo quiſq. cibo ſumptuq. Ea conuiuandi ratio præcipue probatur Heſiodo, propterea quod cum plurimum habeat iucunditatis, minimum habeat ſumptus. Nam temperantius & editur & bibitur, vbi quiſque de ſuo edit ac bibit. Heſiodi carmen eſt huiuſmodi,*

Ἐκ κοινοῦ πλείστη χάρις δαπάνη τ' ὀλιγίστη.

Porro qui ſplendidiores affectarent videri, ij etiam ἔρανον tum de ſuo, tum lautius exhibebant. Homerus has tres conuiuiorum formas ſimul complectitur:

-Τίπτε δέ σε χρεώ,
Εἰλαπίνη ἠὲ γάμος, ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν.

Antiquior quam chaos & Saturnia tempora.

Χάεος ἀρχαιότερος *id eſt, Antiquior quam chaos. De re nimium priſca & obſoleta. Ibycus,* ποτᾶται δ' ἐν ἀλλοτρίῳ χάει*, id eſt, Uolat in alieno chao. Ac rurſum,* ὁ δὲ φλυαρεῖ, καὶ μάτην ἡμῶν λῆρον καταχεῖ τοῦ χάεος ἀρχαιότερον καὶ κρονίων ἀπόζοντα*, id eſt, Hic autem nugatur, ac temere nugas in nos infundit antiquiores quam chaos, ac Saturni tempora redolentes. Alludit adagium ad chaos, ad quod poetæ deorum, ac rerum omnium originem referunt. Ouidius opificium mundi hinc auſpicatur.*

Tamquam Argiuum clipeum abſtulerit, ita glorìatur.

Ὡς τὴν ἐν Ἄργει ἀσπίδα καθελὼν σεμνύνεται*, id eſt, Superbit tamquam Argiuum clipeum detraxerit. In faſtuoſos, & magnificentius ſeſe gerentes dicebatur. Aiunt apud Argiuos ſacrum quendam eſſe clipeum, clauis adfixum, vt facile detrahi non poſſit. Alij dicunt, apud eos ordinem, ac delectum iuuenum viribus antecellentium,* ἀσπίδα*, id eſt, clipeum appellari. Auctor Zenodotus.*

Tamquam conchylium diſcerpere.

Ὥσπερ κογχύλην διαιρεῖν *id eſt, Tamquam concham dilacerare. De imbecillis & viribus lõge inferioribus dicebatur. Nam illiſa ſolo rumpuntur concha quo cibus eximatur, aut inciſo neruo quo ſe contrahunt ac diducunt aperiuntur. Refertur apud Suidam.*

Mutus magis quam ſcapha.

Συσσημότερος σκάφης*, id eſt, Magis elinguis, quam ſcapha. De iis dici conſueuit, qui propter humilitatem conditionis apud præſtantiores non audent hiſcere. Natum hinc aiunt quod olim inquilini, & hoſpites alienæ Reipub. ludis popularibus, in pompa incedebant, nauim geſtantes: vnde quoties hoſpitem, non ciuem ſignificabant,* σκάφην ἢ σκαφηφόρον*, appellare conſueuerunt. Proinde vulgo ſic minitabãtur,* ποιήσω σε συσσημότερον σκάφης*, id eſt, Reddam tibi os occluſius ſcapha. Etenim iis qui in Repub. viuunt non ſua, multa ſunt muſſitanda, Nam vti non conuenit in aliena ciuitate curioſum eſſe, ita nec tutum eſt liberioris eſſe linguæ. Huius interpretamenti Suidas auctorem citat Theophraſtum in opere De legibus. Equidem in plerisq. codicibus,* σιωπηλότερος *ſcriptum reperimus, non* συσσημότερος*. Quæ lectio ſi cui magis adridebit, non reluctabimur, nempe vt metu contractum & humilem accipias.*

Nudus tamquam ex matre.

Γυμνὸς ὡς ἐκ μητρός*, id eſt, Nudus vt ex matre. Prouerbialis hyperbole de vehemẽter paupere. Nudiſſimi.n. naſcimur, ac ne pilis quidem tecti, nedum veſtibus, quod non item in ceteris animantibus accidit. Hoc dictum*

& hodie vulgo noſtrati eſt in ore, tam nudus quam natus erat. Huic ſimile quod alibi referetur, Tanquam e naufragio.

Eſt Pylus ante Pylum.

PLVTARCHVS *in libello, cui titulus, περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι, teſtatur hunc verſum apud Meſſenios prouerbio fuiſſe celebratum,*

ἔστι πύλος πρὸ πύλοιο, πύλος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος. *id eſt,*
Eſt Pylus ante Pylũ, ſiquidẽ eſt Pylꝰ altera ſane.

Dictum apparet, vbi quid alteri praefertur velut antiquius & praeſtantius. Aut ubi aliquis iactat ſeſe, quaſi vel ſolus ſit, vel ſummus, cum reperiantur & alij, qui poſſint cum eo decertare. Pylus enim Meſſeniorum ciuitas, Neſtore nobilis, vt affirmant quidam. Hoc autem carmen Plutarchus hoc pacto commutauit,

ἔστι τόκος πρὸ τόκοιο, τόκος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος. *id eſt,*
Vſura uſura prior, vſura altera ſane eſt.

In eos accommodari poteſt, quibus alia vſura ex alia naſcitur. Vnde natum ſit adagium Euſtathius interpretans Homeri Boeotiam indicauit. Scribit enim iuxta eos, qui de populis conſcripſerunt, tres fuiſſe Pylos. Vnam Meſſeniae, alteram Triphyliae, tertiam Arcadiae. Triphyliacam obtinuiſſe Neſtorem. Idem geographum teſtem adducit, Strabonem opinamur, qui tres item Pylos conſtituerit in Peloponneſo. Tractat autem hac de re Strabo libro Geographiae octauo, demonſtrans, fuiſſe multas huius nominis vrbes, quarũ vna quaeq. ſibi vindicauerit Neſtorem, ob viri celebritatem. Quanquam idem poſt autumat Neſtoris patriam fuiſſe, ex vtraque parte Alphei. Adluſit ad adagium Ariſtophanes in Equitibus:

ἀλλὰ τοῦτ' ἔφραζε, πρὸ πόλεως πύλον, ὅν σοι ἔφραζεν
ἔστι πύλος πρὸ πύλοιο. τί τοῦτο λέγει πρὸ πύλοιο; *id eſt,*
Hoc age dic Pylꝰ ante Pylũ ẽ, quã tu mihi narras,
Eſt Pylus ante Pylũ, ſibi quid vult ante Pylũ iſtuc?

Interpres adſcribit verſiculum, quem paulo ante citauimus e Plutarcho, proditum oraculo fuiſſe.

Iecit Achilles duas teſſeras & quattuor.

Βέβληκ' Ἀχιλλεὺς δύο κύβω καὶ τέτταρα. *id eſt,*
Duas Achilles, quattuorq. teſſeras Iecit,

Hunc verſum Suidas ex Euripide citat. Quid autem ſibi velit adagium, nullus explicat. Niſi quod coniectare licet dictum fuiſſe, de iis, qui omni re vincerent, propterea quod is teſſerarum iactus felix eſſet. Interpres Ariſtophanis in Ranis Ariſtarcum citat, qui ſcripſerit hunc ſenarium Euripidis nomine circumferri ſolitum ſed falſo, cum ſit ἀδέσποτος. Apud Ariſtophanẽ vſurpat Bacchus in Aeſchylum, victorem Euripidis, vnde apparet in fauſtis acclamationibus huius eſſe vſum prouerbij.

E tardigradis aſinis equus prodiit.

Ἐκ βραδυπόδων ὄνων ἵππος ἐγένετο, *id eſt, E tardigradis aſinis equus emerſit. Cum clarus euadit quiſpiam obſcuro genere natus, aut quoties ab indocto praeceptore proficiſcitur diſcipulus eruditus. Poteſt & per Ironiam proferri, & per negationem, vt numquam ex aſinis naſcitur equus. Et, en tibi ex aſinis equum, id eſt, ex infimis parentibus arrogantem & ferocẽ. Huic contrarium eſt quod alibi retulimus, heroum filij noxae, cum ex egregiis viris prognati, nõ reſpondet maiorum virtutibus, quemadmodum Socrates apud Platonem in Alcibiade priore, docet ambos Periclis filios Paralum & Xantippum fuiſſe ſtupidos, Cliniam euaſiſſe furioſum. Denique nullum illius opera factũ ſapientem, cum Zenonis conſuetudine multi ſapientes euaſerint. Idem tractat in Menone, commemorans & Ariſtidem, qui filium habuit Lyſimachum nullius rei, praeterea Thucydidem, cui duo fuerint filij, Meleſias & Stephanus. Neuter reſpondit virtuti paternae. His addi poterat Marc. Tullius, qui filium reliquit illaudatum & a patriis virtutibus plurimum degenerantem.*

Epeo timidior.

Ἐπειοῦ δειλότερος, *id eſt, Epeo timidior. De magnopere pauido dicebatur. Ab Epeo quopiam dictum, notae timiditatis homine. Datum eſt hoc cognominis Cratino comico, per adluſionem fortaſſis, quod cum Oenoidis tribus princeps eſſet, in eo munere timidius ſe gereret.*

Epheſiae litterae.

Ἐφέσια γράμματα. *id eſt, Epheſiae litterae. Dictum videtur de iis, qui mira felicitate, tamquam diuina virgula, quidquid optarent, aſſequerentur. Aiunt enim Epheſiis notulas quaſdam, & voces magicas fuiſſe quibus vtentes in omni negotio victores euaderent. Auctor Diogenianus. Euſtathius in Odyſſea Φ. tradit his litteris vſum Croeſum in rogo. Fuiſſe autem verba quaedam, obſcura, aenigmatibus ſimillima, neutiquam cohaerentia, deſcripta in pedibus, zona, & corona Dianae. Suidas addit huiuſmodi fabulam, in Olympiis Mileſium quempiam cum Epheſio palaeſtra commiſſum nihil potuiſſe in conflictu, quod is Epheſius in talo Epheſias haberet litteras. Quod ſimulac animaduerſum eſſet, ademptis litteris, Epheſium qui iam triginta defatigarat, ſuccubuiſſe. Heſychius indicat fuiſſe priſcas quaſdam voces pro ſacris habitas, quibus impoſtores deinde multas addiderint. Priſcas putat has fuiſſe, ἄσκι, quod interpretatur tenebras, κατάσκι, lumen, λίξ, ipſe, δαμναμενεὺς ſol, αἴσιον, verum. Meminit harum & Anaxilas apud Athenaeum libro duodecimo. Commemoratis enim philoſophi cuiuſdam deliciis ait, καὶ πρὸς τούτοις ἐν σκυταρίοις ῥαπτοῖσι φορῶν Ἐφέσια γράμματα καλά, id eſt, Ad haec, in conſutilibus pelliculis geſtans Epheſias litteras pulchras. Nec deſunt hodie, qui huiuſmodi confictis vocibus imponant ſtultis. Illud ſatis apparet librariorum incuria commiſſum, quod cum Heſychius inter magicas voces recenſeat τετράξ, non meminit tamen interpretans ſingulas.*

Eodem in ludo docti.

EODEM IN *ludo docti dicebantur, ſimilibus vitiis laborantes, & improbitate pares. Hoc dictum adeo vulgo manet, vt nihil ſit tritius. Terentius in Hecyra, In eodem omnes mihi videntur ludo doctae, ad malitiam. Solent enim ferme, qui communibus vſi ſunt praeceptoribus, ingenio, moribusq. conuenire.*

Quod

Quod autem Terentius dixit in mulieres, omnes inter ipſas ſimilibus eſſe moribus, idem Græcus atteſtatur ſenarius,

Γυνὴ γυναικὸς πάντ᾽ οὐδὲν διαφέρει. id eſt,

A femina nil femina vnquam diſcrepat.

Innuit autem prouerbium nullam inueniri bonam mulierem.

Tamquam in phiditiis.

Ὥσπερ ἐν φιδιτίοις, *id eſt, Velut in phiditiis, vbi quid parcius, nimiumq. frugaliter actum ſignificabimus. Lacedæmonij publica loca habebant, in quibus cibum caperent. In his accipiebant hoſpites ac legatos ſuos, ſed apparatu perparco. Vnde & Græca vox ducta videtur a* φείδω, *id eſt, parcendo. Quamquam ſunt qui malunt* φιδίτια *dicta quaſi* φιλίτια, *quod eiuſmodi conuiuiis coiretur ſodalitas. Vtranq. vocis etymologiam recenſet Plutarchus in vita Lycurgi. In priore abiicitur* ι, *e diphthongo, in posteriore* λ *vertitur in* δ. *Addit autem tertiam etymologiam, phiditia dicta quaſi* ἐδίτια, *a ſumendo cibo, quæ Græci præſertim Athenienſes vocant* σιτία, *Cretenſes* ἀνδρεῖα, *quemadmodum ibidem indicat Plutarchus. Hoc genus conuiuiorum Lycurgus inſtituit, ad excludendum luxum ac temulentiã. M. Tullius meminit Phiditiorum libro Tuſculanarum quæſtionum quinto, Quid inquit, victum Lacedæmoniorum in phiditiis, non ne videmus? Vbi cum tyrannus cœnauiſſet Dionyſius, negauit ſe iure illo nigro, quod cœnæ caput erat, delectatum: tum is qui illa coxerat, Minime mirum, inquit: condimenta enim defuerunt. Quæ tandem, inquit ille? Labor in venatu, ſudor, curſus ab Eurota, fames, ſitis. His enim rebus Lacedæmoniorum epulæ condiuntur. Quãquam hæc fabula ſecus narratur apud Plutarchum in Coronide, quam adiectam videmus apophthegmatis Laconicis, de Lycurgi inſtitutis. Erant apud Lacedæmonios & aliæ conuiuiorum ſpecies, quorum vnum erat* κοπίς, *quod certis ciborum generibus inſtruebatur, alterum* αἶκλον *aliquanto ſplendidius. Omnium frugaliſſimum erat, quod agebatur in phiditiis. Multa ſuper his Athenæus libro quarto, ſi cui licebit cognoſcere. Accommodari poterit & ad orationem, vt ſi quis neget ſe contentum ſimplici ſermone, velut in Laconicis phiditiis accipiatur, ſed deſiderare ſplendoris aliquid, & quod appetentiam irritet illecebra.*

Equo ſeneſcenti minora cicela admoue.

Ἵππῳ γηράσκοντι τὰ μείονα κύκλα ἐπίβαλλε, *id eſt, Equo ſeneſcenti minora cicela admoue. Admonet adagium, vbi vires per ætatem fatiſcunt, reſpirationem ac refocillationem quandam a laboribus dandam, & decreſcente robore minuendos labores, augendam remiſſionem. Ductum aiunt ab equis militaribus, quibus ſeneſcentibus, leuius* τρισίππιον *admouebant. Eſt autem* τρισίππιον *ceu rotula quædam, publica nota, quæ igni candefacta, malis equorum imprimi conſueuit. Zenodotus oſtendit prouerbium extitiſſe apud Cratetem comicum in Samiis. Videtur carmen heroicum, ſi tantum legas,* κύκλ᾽ ἐπίβαλλε. *Nam* κύκλα *non dum reperim' apud vllũ auctorem, præterquam apud Zenodotum. Triſippii meminit Heſychius. Videtur autem,* κύκλον *aliquid eſſe, non diſſimile Triſippio.*

Eretrienſium Rho.

Ἐρετριέων ῥῶ, *id eſt, Eretrienſium Rho. Vbi quis crebrius & aſperius eam litteram ſonaret. Quo nomine nunc male audiunt apud Gallos Piccardi. Notantur item quibus Alcibiadis labdaciſmus impendio placebat. Ridetur Arrius a Catullo, quod*

Chommoda dicebat, ſi quando commoda vellet
Dicere, & hinſidias Arrius inſidias.
Ac tum mirifice credebat ſe eſſe locutum,
Cum quantum poterat, dixerat hinſidias.

Adagium refertur a Diogeniano. Meminit Plato in Cratylo, οἶσθα οὖν ὅτι ἡμεῖς τὸ αὐτὸ τοῦτο φαμὲν σκληρότης, Ἐρετριεῖς δὲ σκληροτήρ, *id eſt, Scis quod nos pro eodẽ dicimus ſclerotes, id eſt, durities, pro quo Eretrienſes ſcleroter; ex quo liquet Eretrienſes adamaſſe hanc litteram* ρ, *quam loco* σ *ſuppoſuerint, cũ contra Athenienſes, eam verterint in* σ, *vt* θάρσειν *pro* θάρρειν. *Quoniã ea littera dicitur impetus ac vehementiæ ſignificationem habere, videtur & in homines præcipites ac uiolentos congruere prouerbium.*

Oeſtro percitus.

Οἴστρῳ παραπλὴξ, *id eſt, Oeſtro percitus, id eſt, ingenti animi cupiditate commotus, ac velut attonitus. Oeſtrum enim inſecti genus, horrendo ſtrepitu, vnde & nomen inditum apud Græcos. Nam Latini, aſilum appellant. Hoc addito Iuno vaccam Io in furorẽ egit. Vnde poetæ diuino correpti furore, œſtro conciti dicuntur. Eſt apud Platonem, tametſi locus in præſentia nõ ſuccurrit, opinamur in Phædro. Vnde &* οἰστροπλὴξ *dictione compoſita, pro inſano, &* οἰστρᾶν *&* οἰστρηλατεῖν, *pro inſanire.*

In magnis & voluiſſe ſat eſt.

In magnis & voluiſſe ſat eſt.

Tibulliana hæc ſententia, nihil celebratius. Eam Angelus Politianus non inſcite uertit Græce.

Ἀρκεῖ δ᾽ ἐν μεγάλοις καὶ τὸ θέλημα μόνον.

Apuleius Floridorum libro 4. Maiore ſcilicet voluntate quam facultate. Eoq. propenſius fortaſſe laudandus eſt, quod omnibus bonis in rebus, conatus in laude, effectus in caſu eſt. Item M. Varro apud Gellium lib. 1. capite decimooctauo, In quo non modo Lælij ingenium nõ reprehendo, ſed induſtriam laudo. Succeſſum enim fortuna, experientiam laus ſequitur. Conuenit, vbi quis maiora viribus conatus, tametſi rei ſuſceptæ magnitudini nõ facit ſatis, tamen hoc ipſo nomine laudem promeretur, quod rẽ pulcherrimam tentauerit.

In holmo cubabo.

Ἐν ὅλμῳ εὐνάσω, *id eſt, in holmo cubabo. Dicebatur ab iis, qui ſe quippiam diuinatione cognitum ire minitabantur. Nam* ὅλμον *quidam uatem interpretantur. Alij tripodes Appollinis holmos appellatos fuiſſe. Tradit autem Ariſtophanes grammaticus, citante Zenodoto, eos qui holmis indormiſſent, repente diuinandi ſpiritum concipere. Addit Apollinem ob id* ἰνόλμιον *cognominatum a Sophocle. Quamquam apud Heſychium* ὅλμος *pro mortario ponitur. Apud Athenæum libro 11. poculi genus eſt cornu adſimile, vt per iocum torqueri poſſit & in bibones.*

Eadem cera

Ἓν κηρίον, id eſt, Idem fauus, dicebantur qui vno ore idem adfirmarent, aut qui inter ſe conſpiraſſent. Ductum a fauorum cellulis inter ſe connexis. Siue quod cera tenax, ſibiq. hærens. Siue quod olim in ceratis tabellis ſcribebant, vnde & Horatius, Cera laudatur eadem, ſiue quod olim imagines e cera fingebantur, varia quidem forma, nunc deorum, nunc regum, nunc plebeiorum, ſed hæc omnia erant cera. Refert Zenodotus non diſſimile illi quod alio diximus loco, Idem puluis, & Eadem farina.

In quinq. iudicum genibus ſitum eſt.

Ἐν πέντε κριτῶν γούνασι κεῖται, id eſt, In quinque ſitum genibus iudicum, id eſt, in alieno arbitrio res eſt poſita. Nam antiquitus quinque iudicibus datum erat negotium, vt de comicorum fabulis pronuntiarent, vt teſtis eſt apud Zenodotum Epicharmus. Quamquam & apud Platonem quinque iudicum fit mentio, cum alias, tum in libro de Legibus vndecimo, Ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν, id eſt, Vt iudicium ſit penes quinque natu minimos ex nomophylacibus. Adluſū eſt aūt ad illud Homero frequens,

Καὶ ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. id eſt,
In genibus ſunt hæc ſita diuum.

Cum ſignificamus non eſſe noſtræ facultatis, præſtare rei exitum, verum hunc ſuperis & fortunæ in manu eſſe. Pindarus in Olympiis,

Νῦν δ' ἔλπομαι μὲν, ἐν θεῷ γε μὰν τέλος. id eſt,
Nunc ſpes quidem mihi, at in deo ſitus exitus.

Fames & mora bilem in naſum conciunt.

SOSIA Plautinus in Amphitryone: Vetus adagiū eſt, inquit, fames & mora bilem in naſum conciunt, id eſt, latrante ſtomacho omnis mora bilem mouet. Quod autem dixit, bilem in naſum conciunt, conuenit cum illo quod ait Theocritus in Thyrſide,

-Ἔστι γε πικρός,
Καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. id eſt,
-Eſt enim acerbus,
Atque illi ſemper ſedet in nare aſpera bilis.

Ducta eſt metaphora ab animantibus iram narium flatu ſignificantibus. Vnde fabula de tauris ignem ſpirantibus. Quin hominibus etiam non nullis ex naribus indicium iracundiæ. Vnde & corrugare nares dicuntur quæ offendunt. Horatius,

-Ne ſordida mappa Corruget nares.
Item Perſius in quinta Satyra,
- Sed ira cadat naſo, rugoſaq. ſanna.

Poteſt id trahi latius, nempe ad quemlibet vehementius aliquid cupientem, cui omnis mora quantumuis puſilla, longiſſima videtur, atteſtante Mimo,

Etiam celeritas in deſiderio mora eſt.

Huc reſpicit & Horatianum illud:

Vt nox longa quibus mentitur amica, diesque.
Longa videtur opus debentibus, vt piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum.

Generoſior Sparta.

Ἐλευθεριώτερος Σπάρτης, id eſt, Generoſior Sparta. Dicebatur excellenti animo, minimeq. timidus aut humilis. Spartanis enim olim indoles aderat generoſa, & ingenium omnis impatiens ſeruitutis, ac velut imperio natum, vnde nec mœnibus vrbem cingebant, legibus ita iubentibus, abunde munitam arbitrantes fortibus viris. Fœdiſſimum autem exiſtimabant quemquam e pugna redire, niſi victorem: id quod epigrammate quoque teſtatum eſt. Nec tyrannidem in ſuam Rempub. admittebant, ſed æqua liberate parebant legibus. Deniq. nihil humilioris operæ exercebant, ſed agriculturam & artes ſedentarias per Helotas, id erat ſeruorum genus, peragebant.

Locrenſis bos.

Λοκρικὸς βοῦς, id eſt, Locrenſis bos. De re vili, aut de munere leniculo dici poteſt. Cum aliquando Locrenſes publicum ſacrum facturi bouem deſiderarent, compoſito ex minutis lignis bouis ſimulacro, diis rem diuinam fecerunt. Atque hinc vulgus adagionem arripuit.

Ficulnus gladius.

Συκίνη μάχαιρα, id eſt, Ficulnus gladius. De friuola cauſſa dici poteſt, quæq. minimo negotio queat refelli. Dictus eſt autem, ficulnus gladius ſycophanta, quod idē & mollis ſit, & calumniator. Meminit & Heſychius.

Ficum Mercurio.

Σῦκον ἐφ' Ἑρμῇ, id eſt, Ficum Mercurio. De prompto & quibuſlibet expoſito beneficio dicebatur. Nam antiquitus mos erat, ſicubi ficus repertus fuiſſet, eum veluti Mercurio ſacrum ſuſpendere. Liberum autem erat tollere ficum Mercurialem, cuicūq. libitū fuiſſet, uel quod is deus furibus fauere creditus eſt, vel iuxta parœmiā illam, κοινὸς Ἑρμῆς, Communis Mercurius. Huc opinamur adluſiſſe Perſium, cum ait:

Inq. luto fixum poſſis transcendere nummum,
Nec gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem.

Vt indicatum eſt alibi.

Vt fici oculis incumbunt.

Ὥσπερ τὰ σῦκα ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔφυ, id eſt, Quemadmodum fici oculis innati. De iis dicebatur, qui pertinaciter vrgerent, premerentq. negotium aliquod. Sumpta ſimilitudine a ficis, hoc eſt, vitio quod oculis adnaſcitur, nec facile poteſt auelli oculo incolumi. Ariſtophanes in Ranis,

Ὥσπερ τὸ σῦκον ἐπὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς ἔφυ, id eſt,
Vt ficus oculis imminens, ſic ille erat.

Accommodabitur haudquaquam inepte & in hos, qui cum graues ſint et intolerabiles, tamen auelli nō queūt niſi magno malo. Opinamur autem ficos hic dici, rigidum tumorem innaſcentem genis oculorum: ea res cū moleſtiſſima ſit, tamen non ſine periculo tollitur, quod oculo immineat parti uexationis & tractatus impatientiſſimæ. Adagij mentionem facit Suidas.

Cum haſta, cum ſcuto.

Σὺν δορί, σὺν ἀσπίδι, id eſt, Cum haſta, cum ſcuto. Vbi quis omni conatu rem aggreditur. Ariſtophanes ἐν ἱππεῦσι,

Σὺν δορί τ' ἀσπίδι τε.
Cum haſta, cumq. ſcuto.

Item in Veſpis:

Εὐζωνότης δορὶ ξὺν, καὶ ἀσπίδι. id eſt,
Expedita

Expedita excurſione, cumq. ſcuto & lancea.

Sumpta metaphora a milite armis omnibus inſtructo. Ad ſimilem vſum recte torquebitur Homericũ illud,

Ἔγχεΐ τ' ἄορί τε μεγάλοισί τε χερμαδίοισι. *id eſt,*

Haſtaq. & gladio, ſaxisq. ingentibus inſtant.

Quoties res omni vi geritur.

Viri ſenis aſtaphis caluaria.

Ἀνδρὸς γέροντος ἀσταφὶς τὸ κρανίον. *id eſt,*

Viri ſenis velut vua paſſa cranium.

Admonet adagium inualidum & flaccidum eſſe ſenile corpus, exhauſto ſucco, carnibusq. adeſis. Lucianus in Tyranno de ſenibus, ὁπότε ἀσταφίδες ἤδη πάντες ὦσιν, *id eſt, Quando quidem iam omnes vuæ paſſæ ſunt. Rugoſæ enim & flaccidæ ſunt vuæ paſſæ, propter ſucum ſole decoctum. Vnde veteres & vuas paſſas vocabant ſenes paſſos, ob rugoſitatem. Lucilius citante Nonio,*

Rugoſi paſſiq. ſenes eadem omnia quærunt.

Poſt folia cadunt arbores.

POST *folia cadent in te arbores. Quoties admonebimus, leuiores iniurias ſi quis ferat, ſequi atrociores. Veluti arborum decidua folia negliguntur, verum aliquando fit, vt ipſæ arbores putres in caput ſubiecti decidant. Plautus in Menæchmis, Folia nunc cadunt. Nunc ſi triduum hoc hic erimus, tum arbores in te cadent.*

Ante tubam trepidas.

ANTE *tubam trepidas, id eſt, animo conſternaris, priuſquam appareat periculum. Ab ignauis militibus ſumptum, qui pauitant, priuſquam bellicum canatur. Nam audita tuba, mirus quidam pauor ſolet militum animos inceſſere. Vergilius,*

Cur ante tubam tremor occupat artus?

Qui ſermo ſi paullo longius detorqueatur, in prouerbij ſpeciem abibit.

Ameles angulus.

Ἀμελὴς γωνία, *id eſt, Ameles angulus, id eſt, neglectus angulus, dicebatur, qui ſupinus & oſcitabundus deſideret, nihil bonarum rerum tentans. Aiunt in Libya locum eſſe, qui* ἀμελὴς γωνία, *hoc eſt, ſecurus angulus vulgo dictus ſit, ob id fortaſſe quod neglectus & incultus iaceret. Comperimus ſcriptũ &* ἀμελοῦς γωνία, *id eſt, negligentis angulus. Recenſent Zenodotus & Heſychius.*

Vltra res Callicratis.

Ὑπὲρ τὰ Καλλικράτους, *id eſt, Super fortunas Callicratis. De immenſis opibus dicebatur. Aiunt Caryſtium quẽpiam fuiſſe, nomine Callicratem, qui reliquos ciues opibus longe præſtiterit. Vnde ſi quem magnopere locupletem intelligi volebant, eum vel Caryſtij Callicratis facultates vincere dicebant. Ariſtoteles autem in Athenienſium Repub. citante Suida, tradit Callicratem quendam e iudicum ordine fuiſſe, qui iudiciarias exactiones ſupra modum auxerit, atque hinc natam parœmiam de immodicis exactionibus.*

Vulcanium vinculum.

Ἡφαίστου δεσμός, *id eſt, Vulcanium vinculum. Vbi quis nodis inextricabilibus eſſet illigatus, Vulcaniis vinculis teneri dicebatur. Sumpta denominatione ab adamantinis illis vinculis, quibus apud Homerum Vulcanus Venerem & Martem ſic irretiuit, vt quo magis ſe conarentur explicare, hoc magis inuoluerentur. Homerus Odyſſeæ octauo,*

Βῆ ῥ' ἴμεν ἐς χαλκεῶνα, κακὰ φρεσὶ βυσσοδομεύων.
Ἐς δ' ἔθετ' ἀκμοθέτῳ μέγαν ἄκμονα. κόπτε δὲ δεσμοὺς
Ἀρρήκτους, ἀλύτους, ὄφρ' ἔμπεδον αὖθι μένοιεν,
Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τεῦξε δόλον κεχολωμένος Ἄρει,
Βῆ ῥ' ἴμεν ἐς θάλαμον, ὅθι οἱ φίλα δέμνι' ἔκειτο.
Ἀμφὶ δ' ἄρ' ἑρμῖσιν χέε δέσματα κύκλῳ ἁπάντῃ.
Πολλὰ δὲ καὶ καθύπερθε μελαθρόφιν ἐξεκέχυντο,
Ἠΰτ', ἀράχνια λεπτά, τά γ' οὔ κέ τις οὐδὲ ἴδοιτο
Οὐδὲ θεῶν μακάρων. *id eſt,*

Ille domum petiit, qua ſtat ferraria fornax
Secum imo interea penitus mala pectore volens,
At trunco impoſita prægrandi incude, ſecabat
Vincula nulli vel rumpenda, vel effugienda,
In quibus impliciti ſimul aſtrictiq. manerent.
At poſtquam inſidias Marti indignatus, & artes
Abſoluiſſet, adit conclaue, vbi dulce cubile
Stabat, & hinc illinc fallacia vincula fulcris
Obligat & ſummo ſuſpendit plurima tecto,
Mire tenuia, ſic telas vt araneolorum,
Sic vti nec poſſint oculis deprendier vllis,
Non vel diuorum.

Adagium refertur a Suida.

Vtinam domi ſim.

Οἴκοι γενοίμην, *id eſt, Vtinam domi ſim. Dici ſolitum, vbi quis optat e malis, quibus implicitus eſt, emergere. Tranſlatum videtur ab iis qui in tempeſtate periclitantur. Nam nunc etiam ita vulgo loquuntur, qui periculoſe nauigant,* οἴκοι γενοίμην. *Refertur a Suida.*

Vtinam male quemadmodum inueniſti, eiicias.

Εἴθε φαύλως ὥσπερ ηὗρες ἐκβάλοις τὴν οὐσίαν.

Vtinã ita vt male reperiſti ius, & eiicias male.

Hoc eſt, vtinam quemadmodum male tibi peperiſti famam, aut facultates, ita & male perdas. Iuxta Plautinum illud, Male partum, male diſperit. Suidas hunc trochaicum, vt prouerbialem citat ex Ariſtophane, apud quem extat in Equitibus, diciturq. inibi in Cleonem reipublicæ depeculatorem.

Vltro deus ſubiicit bona.

Αὐτόματος ὁ θεὸς ἀνίησι τὰ ἀγαθά, *id eſt, Vltro deus ſubiicit bona. Quoties res citra noſtram operam feliciter cadunt, quaſi deo quopiam accurante. Stobæus ſenarium hunc adducit ex Plutis Cratini,*

Αὐτόματα τοῖσι θεὸς ἀνίει τὰ ἀγαθά.

Vltro dona iſtis ipſe ſuppeditat deus.

De dormientis reti dictum eſt alias.

Vlyſſeum commentum.

Ὀδυσσέως μηχανή, *id eſt, Vlyſſeum inuentum, callidum, aſtutum & vafrũ dicebatur. Vlyſſem Homerus vbiq. verſutum facit ac diſſimulantem, ſimulãtemque. Vnde eundem ſtatim initio Odyſſeæ,* πολύτροπον *appellat. Vergilius item,*

—Scelerumq. inuentor Vlyſſes.

Refertur apud Suidam. Plutarchus in Lyſandri vita declarat quid ſit Vlyſſeum commentum. Lyſandrum Lacedæmonij miſſa ſcytala domum reuocarant. Is metuens accuſationes Pharnabazi ſatrapæ, qui gratioſus erat Lacedæmoniis, dedit operam vt cum illo veniret in colloquium. Ab eo multis precibus impetrauit, vt ſcriberet magiſtratui ſe nullis ab ipſo læſum iniuriis. Pharnabazus cum Cretenſi quod aiunt Cretiſſans, ſcripſit epiſtolam ex Lyſandri ſententia, quam illi legendam tradidit, ſed clam ſcripſerat aliam ex ſui animi ſententia, ſigillo, & inſcriptione tam ſimili, vt dinoſci non quirent altera ab alteris, eamq. tradit Lyſandro. Is nihil ſuſpicans, reddit: quam lectam, cum illi commonſtraſſent Ephori, Lyſander intellexit non ſolum Vlyſſem verſutum fuiſſe. In hanc ferme ſententiam Plutarchus.

Victitant ſucco ſuo.

PROVERBIALI *figura dictum eſt in paraſitos. Victitant ſucco ſuo, qui ſi quando cœna contigit lautior, ingurgitant ſeſe. Rurſus vbi nulla arridet ſpes cœnatica, coguntur q. οἰκείως viuere, fortiter ferunt inediam, & in conuiuij ſpem durant. Sumpta metaphora a cochleis quæ per æſtum intra teſtam contractæ, vtcunq. ſucco ſuo aluntur, donec acciderit pluuia. Plautus in Captiuis duo,*

Cum res, inquit, prolatæ ſunt, cum rus homines eunt
Simul prolatæ res ſunt noſtris dentibus.
Quaſi cum caletur, cochleæ in occulto latent,
Suo ſibi ſucco viuunt, ros ſi non cadit,
Itidem paraſiti rebus prolatis latent,
In occulto miſeri victitant ſucco ſuo.

Viri inſortunati procul amici.

Ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος, ἐκποδὼν φίλοι. *id eſt,*
Viri ſiti in malis amici ſunt procul.

Paræmia notat mores amicorum vulgarium, qui hirundinum ritu, pro ratione temporum aduolant ac deuolant. Aduolant vbi res ſecundæ, deuolant ingruente rerum tempeſtate. Ariſtides in oratione Panathenaica nominatim adagij titulo vſurpauit, Καὶ τὴν παροιμίαν ἐνόμιζον δεῖν εἶναι ἐκποδὼν εἶναι τοῖς φίλους κακῶς πράττοντας, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ τὸ πρόσθε ἀκριβῶς ἐν τοῖς ἀτυχήμασι φίλους παρεῖναι, id eſt, Ac prouerbium inuertit. Declarauit enim haud quaquam eſſe procul amicos, eius cui res ſunt aduerſæ, verum etiam multos, qui antea diſſidebant, in rebus afflictis ſibi reddidit amicos. In hanc ſententiam extat & huiuſmodi ſenarius:

Τῶν δυστυχούντων εὐτυχὴς οὐδεὶς φίλος. *id eſt,*
Felix amicus nullus infelicibus.

Item alter huic ſimilis,

Κρίνει φίλους ὁ καιρὸς, ὡς χρυσὸν τὸ πῦρ. *id eſt,*
Vt ignis aurum, amicum ita tempus arguit.

Ad hanc ſententiam palam alluſit Cicero libro Familiar. epiſtolar. nono. Nam & ſi non facile diiudicatur amor verus & fictus, niſi aliquod incidat eiuſmodi tempus, vt quaſi aurum igne, ſic beneuolentia fidelis, periculo aliquo perſpici poſſit. Cetera ſunt ſigna communia. Horatius,

Vilis amicorum eſt annona, bonis vbi quid deeſt.
Paſſim habentur amici qui petant: qui dent, perpauci.
Pindarus item in eandem ſententiam,

Οἴχεται τιμὰ φίλων τοι παμένῳ
φωτί, παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιστοὶ βροτῶν. *id eſt,*
Perit honos homini amicis orbato.
Sunt autem pauci mortales fidi in rebus afflictis.

Vias nouit, quibus effugit Eucrates.

Οἶδε τὰς ὁδοὺς ἃς ἔφυγεν Εὐκράτης, *id eſt, Nouit vias quibus effugit Eucrates. In eum quadrat qui ſemper aliquam inuenit rimam, vt inquit Plautus, per quam elabatur, vt officium ſubterfugiat. Ariſtophanes in Equitibus,*

Εἰλαβοῦ δ᾽ ἡμῖν φυλάττου, μὴ σ' ἐκφύγῃ τὰς ὁδούς
Ἃς περ Εὐκράτης ἔφυγεν εὐθὺ τῶν κυρηβίων. *id eſt,*
Caueto ne te effugerit, nouit vias
Quibus Eucrates effugerat per furfures.

Taxat autem obiter Eucratis mores, qui cum molitor eſſet, tamen rempublicam adminiſtrat. Quin & in Auibus taxat Execeſtidem quempiam, peregrinum & erronem, cui viæ omnes notæ fuerint. Congruet in hominem aliquo prætextu ſuffugientem, ſi quando fides ſit præſtanda.

Viuit, incende ignem.

Ζῇ, ἅπτε πῦρ, *id eſt, Viuit, incende ignem. Vbi in negotij periculoſi puncto feſtinandum admonemus, & occaſionem arripiendam, vt cum reperta ſcintillula properatur, ne pereat & illa. Simile illi, Nunc tuum ferrum in igni eſt. Refertur apud Suidam.*

Venter auribus caret.

Γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα, *id eſt, Venter non habet aures. Vbi de paſtu agitur, non admittuntur honeſtæ rationes. Atteſtatur huic ſenarius ille prouerbij vice Græcis celebratus,*

Λιμῷ γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ἀντειπεῖν ἔτι. *id eſt,*
Contra famem etenim nulla contradictio eſt.

Celebratur a Plutarcho Gellioq. dictum illud Catonis, ex oratione quadam qua diſſuaſit legem Agrariã. Eã ſic exorſus eſt, vt dicat, arduum eſſe ad ventrem verba facere, qui careat auribus. Nec inepte accommodabitur in eos, qui ventris addicti voluptatibus, nihil admittunt quod ventri non ſit amicum. Seneca libro 3. epiſt. 21 Venter, inquit præcepta non audit, poſcit, appellat. Non eſt autem moleſtus creditor, paruo dimittitur, ſi modo das illi quod debes, non quod potes.

Cum puluiſculo.

VEL *cum puluiſculo dicimus, quoties omnia ſic tolluntur, vt nihil fiat reliqui, ne puluis quidem. Metaphora mutuo ſumpta videtur ab iis qui frumentum ab area conuerrunt, non ſine puluere. Plautus in Rudentibus Conuerret hic iam me totum cum puluiſculo. Idem in Truculento, Quo citius rem ab eo auferant cum puluiſculo. Simili figura dixit Iuuenalis cum erugine, pro eo quod eſt integre, & nulla parte diminutum.*

Nunc ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota erugine follem.

Eodem pertinet euangelicum illud, quo iubentur etiam puluerem excutere apoſtoli, id eſt, ne minimum quidẽ ab eis auferre ſecum.

Valere

Valere pancratice.

PLAVTVS in Bacchidibus, *Valere pancratice dixit, pro eo quod eſt firma eſſe valetudine. Nam in Pancratiſtis robur corporis potiſſimum ſpectabatur. Pro eodem dixit Valere athletice. Valere pugilice. Valere baſilice. Terentius item: Pugilem eſſe aiunt. De puella robuſtiore & habitiore. Græci* βασιλικῶς *pro magnifice, prouerbiali figura dicunt. Neque is ſermo vulgo non tritus eſt, etiam hodiernis temporibus.*

Fœdum eſt & manſiſſe diu, uacuumq. rediſſe.

VERSVS *hic Homericus ex ſecundo Iliados libro, non dubium quin adnumerandus ſit inter eos quos Macrobius ſcribit in prouerbium abiiſſe,*

> Αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι. *id eſt,*
> *Turpe eſt & manſiſſe diu, vacuumq. rediſſe.*

Conueniet, vbi quis longam de ſe concitauit exſpectationem, cui poſtea non reſpondeat. Veluti ſi quis ſtudii cauſſa diu peregrinatus, domum redeat nihilo doctior. Aut ſi negotiator poſt diutinam abſentiam reuertatur, nihilo ditior. Aut ſi quis admodum longæuus, nihil præclari geſſerit in vita, quo ſe uixiſſe teſtaretur. M. Tullius prouerbij vice vſurpauit Epiſtolarum ad Atticum libro ſexto epiſtola cui initium. Nũc quidem profecto.

Tragulam iniicere.

PLAVTVS in Epidico, *Tragulam in te iniicere adornant, id eſt, dolum aliquem in te ſtruunt. Et ibidem, Neſcio quam fabricam facit. Sic autem habet verſus tetrameter, trochaicus:*

> *Tragulam in te iniicere adornat, neſcio quam fabricam facit.*

Vtraque figura prouerbialis videtur. Idem in Caſſina, Ego Pol iſtam iam aliquorſum tragulam decidero. Rurſus in Pſeudolo, At volui iniicere tragulam in noſtrum ſenem. Huic ſimillimum quod dixit in Moſtellaria, Pilum iniecisti mihi. pilum enim haſtæ genus eſt.

Trium litterarum homo.

TRIVM *litterarum homo, per ironiam dici poteſt, in eum qui generoſus & ingenuus videri cupiat. Inde natum quod olim ingenui, prænomen, nomen & adnomen, in litteris aut inſignibus ſuis, tribus litteris notare ſoleant. Vt pro Quinto Valerio Maximo, Q. V. M. Hinc vulgi iocus de triũ litterarum homine. Plaut. in Aulularia iocum alio detorſit, nempe in ſeruum furacem. Subiic it enim, Etiam fur, trifurcifer.*

Trium dierum commeatum.

TRIVM *dierum commeatus, cum inſtare paupertas extrema ſignificatur. Tranſlatione ducta a militum commeatu. Et apud Ariſtophanem cum alias tum in Acharnenſibus,*

> Καί μ' ἐπισιτίζεσθαι σιτί' ἡμερῶν τριῶν. *id eſt,*
> *Mihiq. vt referuem commeatum tridui.*

Interpres addit, antiquitus in bellum ituris edici ſolere, vt ſibi tridui non minus, commeatum pararent. Meminit & in Equitibus.

> Εγὼ παρέξω σοι τουτονὶ
> Ημερῶν τριῶν. *id eſt,*
> *Præbebo & iſtum quod ſat eſt in triduum.*

Proinde tridui cõmeatum dicemus minimas facultates, quæ vix ad tridui victum ſufficiant. Non diſſimili figura Terentius in Seipſum excruciante, dixit decem dierum familiam.

Tragœdias in nugis agere.

TRAGOEDIAS *in nugis agit, qui in re leuicula tumultum mouet. Et vt ait Terentius, magno conatu magnas nugas dicit. M. Tullius De oratore, libro 2. Ne aut irriſione, aut odio digni putemur, ſi tragœdias agamus in nugis. Vſurpat idem Fabius libro ſexto cap. de peroratione. Nam in paruis, inquit, litibus has tragœdias mouere, tale eſt, quaſi perſonam Herculis & cothurnos aptare infantibus velis. Quin hoc ipſum excitare tragœdiam, ſi alio quopiã deflectatur prouerbium reſipit, Vnde et Græcis* ἐκτραγῳδεῖν. & τραγικῶς λέγειν *pro grauiter ſiue acerbe.*

Tranſuerſum agere.

TRANSVERSVS *agi dicitur, qui ui & impetu quodam ab inſtituto deflectitur. Ita Laberius Mimus apud Macrobium libro ſaturnalium ſecundo, curſum fortunæ tranſuerſum vocat. Hunc enim C. Cæſaris benignitas inuitauit, vt eques Romanus, & ſenex prodiret in ſcenam. In prologo igitur queritur præter animi ſui ſententiam eo Cæſaris auctoritate fuiſſe compulſum.*

> *Neceſſitas, inquit, cuius curſus trãſuerſum impetũ*
> *Voluerunt multi effugere, pauci potuerunt,*
> *Quo me detruſit pæne extremis ſenſibus, &c.*

Ita qui præceps ira fertur, trãſuerſus rapi dicitur. Ductum apparet a nauigantibus, qui ſecundo vẽto recto curſu feruntur, flatu aduerſo, tranſuerſim aguntur.

Traſybulo Dionyſium dicitis eſſe ſimilem.

Θρασυβούλῳ Διονύσιον φατ' εἶναι ὅμοιον, *id eſt, Dionyſium Thraſybulo ſimilem eſſe dicitis. Dici ſolitum, vbi quis ea componit, quæ nimio interuallo inter ſe differunt. Dionyſius enim inter peſtilentiſſimos tyrannos commemoratur, Thraſybulus laudatus, quod reipublicæ ſtudioſiſſimus fuerit. Sumptum eſt e Pluto Ariſtophanis.*

Tributis potiora.

Τὰ τῶν φόρων κρείττω, *id eſt, Tributis potiora, dicebatur, vbi quis ex malefactis & iniquitate commodum ingens reportaret. Refertur a Suida & Zenodoto prouerbij nomine, nec pluribus explicatur. Harpocration in dictionario rhetorico ſcribit extitiſſe in oratione Hyperidis aduerſus Athenogenem. Inde natum opinamur, quod qui principum nomine tributum exigunt, fere plus extorquent, quam par eſt. Et principes ſic petunt vt ab inuitis rapiant, ni dent quod petitur. Congruit huic illud Pindari ex Pythiis hymno octauo,* κέρδος δὲ φίλτατον, ἑκόντος εἴ τις ἐκ δόμων φέροι, *id eſt, Lucrum aũt gratiſſimum, ſi quis ex volentis ædibus ferat.*

Tragica ſimia.

Τραγικὸς πίθηκος, *id eſt, Tragica ſimia. Prouerbiali conuitio dicebatur, qui fingeret ur honoribus, opibusq. polleret, alioquin indignus. Simiam appellant homuncionem,*

cionem, vix hominem, ſed ſimulacrum hominis magis. Tragicam addunt, propter fortunæ ſtrepitum & perſonam additam. Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte, Aeſchinem tragicam ſimiam appellat, quod cum eſſet nequiſſimus, ſplendidis verbis probum ciuē ageret. Cuius prouerbij meminit Philoſtratus in Ariſtide. Diuus Hieronymus in epiſtolis oſtendit hoc ſcōma iaci ſolere vulgo in Chriſtianos, ſed ab impiis, ethnicisq. Conuenit & in eos, qui barba pallioq. philoſophos ſe profitentur, cum cetera cultui non reſpondeāt. Sic enim Plutarchus, Οὔτε γὰρ φιλοσόφους πωγωνοτροφίαι καὶ τριβωνοφορίαι ποιοῦσιν, οὔτε ἰσιακοὺς λινοστολίαι, *id eſt, neque enim alere barbam, aut geſtare vile palliū philoſophum facit, neque lineis veſtiri Iſiacos, hoc eſt, Iſidis ſacerdotes.*

Tineas paſcere.

TINEAS *paſcere dicuntur, quæ neglecta ſitu pereunt. Ductum a veſtibus, aut libris diu reconditis & intactis. Horatius in Epiſtolis,*

Contrectatus vbi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis, aut tineas paſces taciturnus inerteis,
Aut fugies Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.

Titio ad ignem.

Δαλὸς ἐπὶ πῦρ, *i. Titio ad ignem, vbi quis applicatur ad eas res ad quas natura propēſus eſt. Vt ſi mulieroſus ad puellarum conuictum, ſanguinis auidus ad militiā, lucri ſitiens ad mercaturam.* Δαλὸν *enim Græci vocant lignum ſeminuſtulatum. Non admodum abludit ab illo,* εἰς ἀμίδα οὐρεῖν, *id eſt, in matulam immeiere. Refertur a Suida & Zenodoto.*

Tithymallus Laconicus.

Τιθύμαλλος λακωνικός, *id eſt, Tithymallus Laconicus. In lippientes, oculisq. cæcutientibus homines dicebatur. Tithymallus, herbæ genus, apud Lacones repertum, lacteo ſucco manans decerptum, vnde quidam dixere lactariam, ſingularis acrimoniæ, quo ſub noctem oculos illinebant ad viſum acuendum. Huius Dioſcorides in quarto plures ſpecies facit, deq. oculorum remedio diligenter meminit. Adagium refertur apud Suidam, qui citat ex Ariſtophane de Neoclide lippo,* σκόροδ' ὁμοῦ τρίβοντα τιθυμάλλῳ, *id eſt, Qui allium triuis ſimul cum tithymallo. Carmen autem extat in Concionatricibus,*

Τί δή μ' ἐχρῆν δρᾶν
Σκόροδ' ὁμοῦ τρίβοντ' ὀπῷ τιθυμάλλου ἐμβαλόντα
τοῦ λακωνικοῦ
Σαυτοῦ παραλείφειν τὰ βλέφαρα τῆς ἑσπέρας. *id eſt,*
Simul cum opi liquore tereres allia
Tithymallon inſuper adderes Laconicon,
Et obungeres tibi palpebras ſub veſperam.

Vox dicta videtur a mamma nutricis, ſed apud alios per ſimplex λ *ſcribitur, licet Suidas ſcribat per geminum. Nec indicat interim vſum prouerbij. Si competit in lippos, dicendum eſt, tithymallo opus habet, aut tithymallum terit. Nam tradunt huic efficacem eſſe acrimoniam, vt cum ſuccus eius colligitur, cauendum ſit contingat oculos, & quoties ſumitur in ſtomachum, deuorare neceſſe eſt obuolutum, ne fauces radat. Huius ſucco medentur oculorum pituitæ. Multa de his Plinius libro 26. capite 8. Cornelius Celſus in quinto indicans eam herbam Latinis dici Lactucam marinam vim ait habere exedendi.*

Tinctura Sardonica.

Βάμμα σαρδονικόν, *id eſt, Tinctura Sardonica. De colore præcellenti dicebatur, præcipue purpuræ. Per iocū autem transfertur ad eum qui pudeſit, aut qui ob plagas ſanguine tingitur. Sardo, ſiue vt Heſychius ſcribit, Sardon inſula ingens adpoſita Italiæ, in qua variæ purpurarum tincturæ laudatiſſimæq. fiebant. Itidem & Tyrium muricem oſtrumq. Sarranum, legimus apud Latinos. Ariſtophanes in pace.*

ὃν ἐκεῖνός φησιν εἶναι βάμμα σαρδονικόν. *id eſt,*
Quam ille prædicat coloris eſſe Sardiniaci.
Idem in Acharnenſibus:
ἵνα μή σε βάψω βάμμα σαρδονικόν. *id eſt,*
Ne te linam colore Sardiniaco.

Quam curat teſtudo muſcam.

Ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, *id eſt, Quam curat teſtudo muſcas. Suidas ex auctore quodam refert hæc verba:* τῆς δὲ Ἀγαμέμνονι τῆς Θερσίτου παρρησίας ὅσον ἔμελλεν, ἢ χελώνῃ μυιῶν, τὸ τῆς παροιμίας, *id eſt, Agamemnon autē minoris faciebat Therſitæ maledicentiam, quam teſtudo muſcas, quemadmodum prouerbio dicitur. Teſtudini nihil nocere poſſunt muſcæ propter teſtam, qua munita eſt. Confine illi quod alibi memorauimus, Nō curat culicem elephantus. Lepidius erit ad res animi detortum. Animus virtute ac philoſophia munitus, nihil plus timet fortunæ incurſum, quam teſtudo muſcas.*

Stultior Morycho.

Μωρότερος εἶ Μορύχου, *id eſt, Stultior es Morycho. Siculū prouerbium, in eos qui ridicule ſtulteue quippiam facerent. Sed videntur peculiariter obnoxij huic adagio ni, qui domeſticorum negotiorum negligentes, foris agunt, aliena curantes. Quod genus inducitur Ollus apud Martialem. Cuiuſmodi ſunt & apud Plutarchū Lamiæ. Zenodotus tradit, apud Siculos Baccho cognomen eſſe Morycho, idq. inde datū quod in vindemiis, huius dei facies muſto, ficisq. virentibus oblini conſueuerit, quod vtriuſq. arboris inuenta laudem Baccho tribuunt veteres, vt teſtis eſt Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſecundo:* παρὰ τὸ μορύξαι τὸ μολῦναι, *id eſt, a moryxæ, quod eſt contaminare: unde & Homer.* μεμορυγμένα, *dixerit, pro* μεμολυσμένα, *Bacchus autem vbiq. ridiculus, ac parum cordatus inducitur a poetis: vtpote deus temulentus, velut in Ranis Ariſtophanis, ideoq. in huius ſacris ludrica quædam, tamquam in eius contumeliam fiebant. Quin & cognomen additum contumeliæ cauſſa,* ἐμβόλιμος. *Apud Siculos huius ſimulacrum, non in templo, ſed extra phanum ſub dio poſitum erat iuxta ingreſſum, ſiue veſtibulum, confectum e lapide, cui nomen Pſella, arte Simmij cuiuſdam Eupalami. Proinde, vulgari ioco iactatum eſt de illo,* μωρότερος εἶ Μορύχου, ὃς τἄνδον ἀφείς, ἔξω τῆς οἰκίας κάθηται, *id eſt, Stultior es Morycho, qui omiſſis his quæ ſunt intus, foris extra domum deſidet. Zenodotus adagiū citat ex epiſtola quadam Polemonis ad Diophilum. Quamquam alieniſſimum eſt ab ingenio moribusque*

noſtris,

noſtris, veſtigandis, aut inſectandis aliorum erratis operam conterere, tamen non poſſumus hoc loco nobis temperare, quin ridendi magis quam inſectandi cauſſa proferamus cuiuſdam nō infimi nominis, inſcitiā ne dicamus an diſcordiā. Principio prouerbiū hoc e vulgatiſſimis Zenobij collectaneis enarrans, Polemonem perinde citat, quaſi locum ipſe legerit. Id quod ſuo more facit, videlicet vt in abſtruſis, minimeq. vulgatis authoribus verſari videatur. Deinde Græca quæ modo retulimus indidē ὃς τὰ ἔνδον ἀφεὶς, ἔξω τὰ ἐκτὸς ζητεῖ, reddidit ad hunc modum: Qui relinquens habitationē interiorem, extra poſitam quærebat. Rurſum quod habetur in iiſdem collectaneis, μόρυχος δὲ Διονύσου ἄγαλμα ἀπὸ τοῦ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μολύνεσθαι ἐν τοῖς τρυγητοῖς, τῷ ἀπὸ τῶν βοτρύων γλεύκει, καὶ τοῖς χλωροῖς σύκοις, expreſſit hoc pacto, Morychus ſane epitheton eſt Bacchi ἀπὸ τοῦ προσωπεῖον αὐτοῦ μολύνειν, id eſt, ab inquinādo videlicet propriam faciem; inquinare namq. ſolet eam bacchus racemis, & viridibus ficis. Deinde quod idē coacervator etymologiam nominis reddens ſcripſit, μορύξαι γὰρ τὸ μολῦναι, ſic interpretatus eſt lepos Atticus noſtri temporis. μορύξαι, inquit, porro idē eſt quod μωραίνειν, hoc eſt, ineptire, hoc eſt deſipere. Iam illud quā|to eſt, πάντες Μορύχου μωρότεροι, quod de Bacchi ſtatua reddidit. Græca ſic habent, παρόσον ἔξω τοῦ νεὼ πρὸς τῇ εἰσόδῳ ἄγαλμα αὐτοῦ ἵδρυται ἐν ὑπαίθρῳ. Et ſic extulit transmarina Venus: Præterea dicitur a ſimplicitate Bacchi, cuius ſimulacrum in aperto ſtatuitur apud Heſiodum. Vide quot veneres in vno eoq. perbreui capite prodidit hic venuſtus. Primum Bacchus faſtidiis penetralibus ædium ſuarū, peregrinas ſectatur domos, deinde cum ſaxeus ſit, fit enim de ſtatua mentio, tamē ipſe ſibi faciem racemis & ficis oblinit, quo vindemiatores delectet. Ad hæc cum idē ſignificent, μορύξαι & μολῦναι, vtrumque declarat, ineptire, & deſipere, verum bis duntaxat, qui Venerem illam tranſmarinam vſquequaque percalluerint. Deniq. quod eſt omnium venuſtiſſimum, e veſtibulo, ſiquidē auctore Polluce, εἴσοδος templi vocatur, quod & πρόπυλον dicitur, Heſiodum fecit; hoc eſt, e mutis ſaxis eloquentiſſimum poetā. Et habet tamen hic talis artifex quibus ſit admirationi, hoc eſt, ſimiles habent labra lactucas, cum innumera ſint in huius cōmentariis, pari flore reddita Græca, ἐν αἰνιγμῷ, quod aiunt, οἷα γῆς ἀπήμονα, quæ vel ipſe ſaxeus Morychus rideat. Homo ſane ſuauis, atq. adeo Moriæ beneficio felix, qui tranſmarinæ Veneris ſenſum requiras in aliis ipſe communi carens, & vt videtur, marinæ, quam tranſmarinæ Veneri familiarior. Sed præſtat, vt omiſſis iocis ad inſtitutū negotium calamus recurrat. Iocatur in Morychum & Ariſtophanes in Veſpis, ζῆν βίον γενναῖον ὥσπερ Μόρυχος, id eſt, Viuere vitam generoſam, quemadmodum Morychus. At Suidas indicat huius nominis poetam quempiam fuiſſe tragicum, cuius vita non caruerit luxus ac mollitiei nota. Citatq. hoc in eum carmen Ariſtophanis. Extat autem in Acharnenſibus:

> ὦ φιλτάτη σύ, καὶ ποθεινὴ πάλαι,
> ἥκεις, ποθοῦσι τρυγῳδικοῖς χοροῖς
> φίλη Μορύχῳ. id eſt,
> Cariſſima ac deſiderato iam diu
> Optata ades, fece ſublitis choris
> Grata & Morycho.

Quattuor obolis non æſtimo.

Τεττάρων ὀβολῶν τιμῶ σε. id eſt, Quattuor obolorum eſſe puta. Simile illis quæ alibi retulimus: Aſſis te non facio. & Dupondii non facio, & Teruncii non facio. Suidas hæc quoque refert, ſed tacito, qui frequēs illi mos, auctoris nomine, τὴν παρρησίαν τὴν σὴν ἐγὼ νομίζω τεττάρων ὀβολῶν εἶναι τὸ λοιδόρημα, id eſt, Tuam maledicentiam exiſtimato quattuor eſſe obolorum, quemadmodum dicitur. Et diobolare vocant Latini, quod viliſſimum videri volunt.

Tenuem nectis.

Λεπτὰ πλέκεις, id eſt, Tenuem nectis. De pauperibus dictum, quibus plerumq. tenuibus in rebus labor. Dicitur & λεπτὴ ἐλπίς, id eſt, Spes tenuis, pro exigua. & λεπτὴ φροντίς, id eſt, Tenuis cura, pro ſubtili & curioſa. & λεπτὰ ξαίνειν, id eſt, Tenuiter diducis, in ſordidos, quiq. vel minutiſſimarum rerum habent rationem. Ducta metaphora a textoribus.

Terreſtria balnea.

Χθόνια λουτρά, id eſt, Terreſtria, ſiue inferorum balnea. Dictum videtur, nam coniectandum eſt, vbi quid ſero iam adhibetur, nulli futurum vſui ei cui exhibetur. Veluti ſi quis tum reo patrocinetur, poſtquam pronunciata fuerit irreuocabilis iudicum ſententia. Mos olim fuit, defunctis ad ſepulcrum balnea quædam inferre. Cadauera item ſepulturæ danda prius lauabantur. Vnde Ennius:

> Tarquinij corpus bona femina lauit, & vnxit.

Fit & noſtra tempeſtate, vt defunctorum monumentis pie aquam inſpergant conſecratam.

Ter.

NE illud quidem figura prouerbiali vacat, quod Græci numeri additione rem amplificant, maxime ternionis, fortaſſis quod is apud priſcos & abſolutiſſimus, & ſacer habetur, vt quidquid ter dictum aut factum eſſet, id ratum & efficax haberetur, vnde in magorum myſteriis adhiberi ſolitus. Vergilius in Pharmaceutria:

> Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore
> Licia circumdo, terq. hæc altaria circum
> Effigiem duco; numero deus impare gaudet.

Et apud Theocritum in eiuſdem tituli carmine:

> Ἐς τρὶς ἀποσπένδω, καὶ τρὶς τάδε, πότνια, φωνῶ.
> Ter libo, ter & hæc pronuncio myſtica verba.

Item in Ceremoniis funebribus:

> Et ſupremum ter voce ciemus.

Apud Euripidem in Hecuba præco ter iterato verbo, ſilentium indicit.

> Σιγᾶτ' Ἀχαιοί, σῖγα πᾶς ἔστω λεώς,
> Σίγα σιώπα. id eſt,
> Silete Achiui, populus omnis ſit ſilens
> Taciturnitate ſilentioque.

Ariſtophanes in Ranis,

> Τούτοισιν ἀπαυδῶ, καὖθις ἀπαυδῶ, καὖθις μάλ' ἀπαυδῶ. id eſt,
> Iſtis recuſo, iterumq. recuſo, rurſum valde recuſo.

Paſſimq. legitur non ſolum apud poetas, verum etiam oratores, τρὶς μιαρός, τρὶς κατάρατος, τρὶς μακάριος, τρὶς μέγιστος, τρὶς ἄθλιος, id eſt, Ter ſceleſtus, ter exſecrabilis, ter beatus, ter maximus, ter infelix. Quod Latini

dum-

duntaxat in carmine ſunt imitati. Vergilius:

O terq. quaterq. beati. *Ouidius:*

Omnia bis dices vera fuiſſe mea.

Eſt illud etiam nunc vulgo familiare, vt ſi quid aſſeuerent vehementius, id ter repetant. Vt hinc etiam adagium ortum videri poſſit. Strabo lib. Geographiæ primo, quod Homerus ſcribit, charybdim ter in die reddere quod abſorbuit, ter reſorbere, cum conſtet id non fieri niſi bis in die, excuſat hac hyperbole, quaſi τρὶς *non ſonet hic numerum, ſed vehementiam. Ad hanc ſermonis formam pertinet quod eſt apud Platonem libro de repub. 10.* καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν ὁρῶντες, οὐκ αἰσθάνονται τριττὰ ἀπέχοντα τοῦ ὄντος, *id eſt, Et cum vident illorum opera, non intelligunt ea tertio gradu abeſſe a veris. Agit de iis qui e poetis ſumunt recte viuendi rationem, cum illi pro veris tradant phantaſmata. Durat huius ſermonis veſtigium & hodiernis diebus in lingua Gallica, qui huius ſyllabæ adiectione e comparatiuo faciunt ſuperlatiuum, niſi quod inuerſis litteris, tre ſonant pro ter.*

Theagenis pecuniæ.

Θεαγένους χρήματα, τά τ᾽ Αἰσχίνου *id eſt, Theagenis pecuniæ, quemadmodum Aeſchynis. Iocus prouerbialis in eos, qui pauperes cũ eſſent, tñ diuites haberi volebãt. Hoc morbo notat' eſt uterq., & Theagenes, et Aeſchynes. Vnde cognomẽ his additum* σελλοὶ, *a Sello quopiã inepte ambitioſo, qui cum re eſſet per quam tenui, tamen affectabat videri locuples, vnde qui hoc morbo laborabant,* σελλίζειν *dicebantur. Finitimum ei quod alio dicetur loco,* φανίου θύρα, *id eſt, Phaniæ ianua. Prouerbij meminit Ariſtophanes in Auibus:*

Ἵνα καὶ τὰ Θεαγένους τὰ πολλὰ χρήματα
Τά τ᾽ Αἰσχίνου γ᾽ ἅπαντα. *id eſt,*
Vbi ſunt Theagenis plurima pecuniæ,
Et Aeſchynis quidem vniuerſa.

Tantali lapis.

Ταντάλου λίθον, *id eſt, Tantali lapidem, vocant, imminens capiti periculum. Apud Suidam hæc referuntur,* ἐπειδὴ τὸν Ταντάλου λίθον τῆς κεφαλῆς ἀπετρεψάμεθα, *id eſt. Quandoquidem Tantali ſaxum capiti impendẽs excuſſimus. Plato apud Stobæum,* οὐδ᾽ εἰ τὸν λεγόμενον Ταντάλου λίθον ἐπικρεμάμενον τις ἔχοι, *id eſt, Neſi Tantali quidem, quem vocant, lapidem imminentem haberet aliquis. Sumptum a fabula Tantali, quem quidam fingunt apud inferos, etiam hoc ſupplicij genus pati, vt ingens ſaxum ſic immineat capiti, vt iam iam caſurum videatur. Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ ſexto, fabulæ originem refert hunc in modum: Tantalus voluptatum auidus, cum in deorum conſortium admiſſus impetraſſet optionem petendi quidquid vellet, a Ioue poſtulauit, vt ad eum modum iugiter viueret inter epulas, nihil hac re ducens felicius. At indignatus Iupiter promiſſum præſtitit, hominisq optatis ſatisfecit. Ceterum ne frui poſſet adpoſitis, ſaxum ingens iam iam caſuro ſimile ſupra verticem ſuſpendit, cuius metu non libeat quidquam attingere. Vergilius Aeneidos ſua libro ſexto commentum hoc ad Lapithas, Ixionem ac Pirithoum refert,*

Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumq.
Quos ſuper atra ſilex, iam iam lapſura, cadenti
Imminet aſſimilis? lucent genialibus altis
Aurea fulcra thoris, epulaq. ante ora parata
Regifico luxu. Furiarum maxima iuxta
Accubat, & manibus prohibet contingere mẽſas,
Exſurgitq. facem attollens, atq. intonat ore.

Vſurpat & Pindarus in Iſthmiis hymno ſeptimo: ἐπειδὴ τὸν ὑπὲρ κεφαλᾶς γε Ταντάλου λίθον παρά τις ἔτρεψεν ἄμμι θεός, *id eſt, Quando quidem lapidem Tantali imminentem capiti aliquis nobis admouit deus. Sentit autem metum inſtantis belli. Intepres citat ex Euripide,*

Κορυφῆς ὑπερτέλλοντα δειμαίνων πέτρον
Ἀέρι ποτᾶται. *id eſt,*
Saxum paueſcens uertici quod imminet
Per aerem volat.

Gregorius Nazianzenus in Epiſtola quadam ad Baſilium fratrem, vitam ſolicitam ac periculis expoſitã, ταντάλειον ζωὴν *appellat.*

Surdior Toronæo portu.

Χωφότερος τορωναίου λιμένος, *id eſt, Surdior Toronæo portu. Aiunt portum eſſe quendam Toronæ Thraciæ ciuitatis, qui longis & anguſtis duobus excurſibus porrigitur in mare, ita vt ipſo portus receſſu nullus fluctuum fragor audiatur. Vnde prouerbium in eos qui non audiunt. Quamquam alij Toronẽ ponunt in Macedonia. Stephanus meminit etiam ſinus cognomento Toronæi, a quo prouerbium ductum videri poſſit. Niſi quod mare ſurdũ vocatur, magno fragore reſonans, vt ob ſtrepitũ undarũ præterea nihil exaudire liceat.*

Surdior turdo.

Χωφότερος κίχλης. *id eſt, Surdior turdo. Zenodotus ex Eubuli Dionyſio citat. Adſcribit ſurditatem huic aui peculiarem, cum ſit loquaciſſima, vel prouerbio teſte. Vnde concinne dicetur in eos, qui perpetuo blaterantes ipſi non auſcultant quid viciſſim ab aliis dicatur, quod vitium in multis licet deprehendere.*

Effeminatorum etiam oratio Effeminata.

Ἐκλύτου δ᾽ ἀνδρὸς ἔκλυτος λόγος. *id eſt,*
Inertibus viris iners oratio.

Vt quiſque eſt, ita & loquitur. Refertur a Zenodoto. Confine illi, quod alibi retulimus, Fatuus ſtulta loquitur. Item illi: Qualis vir, talis oratio. Tametſi longe alium Drancen fecit Vergilius, lingua fortem bellatorem, re imbellem.

Stupidior Praxillæ Adonide.

Ἠλιθιώτερος πραξίλλης ἀδώνιδος. *id eſt, Stultior Praxillæ Adonide, In vehementer ſtupidos. Polemon apud Zenodotum, tradit Praxillam fuiſſe quampiam Sicyoniam poetriam, quæ in ſuis cantionibus Adonidem inducit ab inferis interrogatum, quid apud ſuperos pulcherrimum reliquerit, reſpondere ſolem, cucumeres, mala. Quod cum vehementer inſulſum videretur, cucumeres & mala cum ſole componere, prouerbio dici cœptum in homines nullius iudicij.*

Simonidis cantilenæ.

Σιμωνίδου μέλος. *id eſt, Simonidis cantilena. De vafris ac*

ſubdolis

ſubdolis dictum eſt. Hunc tradunt primum aſtutiam & quaeſtum in artem induxiſſe. Erant illi duo ſcrinia, alterum gratiarum, alterum praemiorum, quae cũ poſt tempus aliquãtum aperuiſſet, gratiarum arculam ſemper offendebat inanem, praemiorum, ſemper plenam. Hoc commento ſignificans ſe nolle gratis donare carmina. Meminit huius rei Plutarchus in libello, περὶ πολυπραγμοσύνης. *Vnde Ariſtophanes apud Suidam,* ἄσαι σιμωνίδου μέλος, *id eſt, Caue Simonidis carmina. Meminit Ariſtophanes in Auibus:*

Πρῶτον μὲν αὐτὸν τὴν λύραν λαβόντ᾽ ἐγὼ ᾽κέλευσα
Ἄσαι σιμωνίδου μέλος. *id eſt,*
Primum quidem ipſi iuſſi, vt ſumpta lyra ſonaret
Simonideam cantionem.

Ad duo ſcrinia adluſit Theocritus in Charitibus:

Ὀκνηραὶ δ᾽ αὖτις κενεᾶς ἐν πυθμένι χηλῶ. *id eſt,*
Rurſus at ignaua vacuo intra ſcrinia fundo.

Si tibi machaera eſt, & nobis vrbina eſt domi.

PLAVTVS *in Bacchidibus: Si tibi eſt machaera, & nobis vrbina eſt domi. Quoties malum malo opponitur. Nam machaera & vrbina vtrumq. teli genus eſt. Sunt autem apud Plautum Chryſali verba minas referentis, & militis ſaeuitiam ſaeuis item dictis retundentis. Placiades Fulgẽtius pro vrbina legit, Veruina, & interpretatur teli genus oblongum. Simillimum eſt illis: Par pari. &, Malo nodo malus quaerendus cuneus.*

Semper agricola in nouum annum diues.

Αἰεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος. *id eſt,*
Agricola ſemper diues annum in proximum.

De iis dictitatum qui ſpe futuri compendij diuites ſunt, ac ſibimet exſpectatione rerum ampliarũ blandiũtur. Ductum a colonis, qui ſemper proximae aeſtatis vberiorem prouentum ſibi pollicentur, eaq. ſpe iam ſumptus non nullos audent facere.

Semper virgines furiae.

Αἰεὶ παρθένοι ἐριννύες. *id eſt, Semper virgines furiae. Prouerbium obſcurius deterret a peccando. Erinnyes enim maleſactorum vltrices corrumpi non queunt, quo minus poenas ſumãt de iis qui commeruerunt, atque hac gratia dictae virgines. Suidas e Sophocle citat.*

Senex bos non lugetur.

Γέρων βοῦς ἀπένθητος δόμοισι, *id eſt, Bos ſenex vacat luctu domeſticorum. Hoc eſt ſenum mors, quod tempeſtiua videatur, non lugetur ab amicis. Quin & hodie ſiquãdo nunciatur obitus hominis natu grandis: Nihil acerbum, inquiunt, haud periit in cunabulis. Mortem iuuenum complorant ij quoque ad quos nihil attinet. Talẽ mortem deprecatur Solon apud Ciceronem libro de ſenectute. Elogium autem Solonis, cuius meminit Tullius, ſic habet,*

Μηδέ μοι ἄκλαυστος θάνατος μόλοι, ἀλλὰ φίλοισι
Ποιήσαιμι θανὼν ἄλγεα καὶ στοναχάς. *id eſt,*
Ne mi illugubris veniat mors, ſed mihi caris
Moerorem potius adferat & gemitus.

Ennius contra:

Nemo me lacrymis decoret, neque funera fletu
Faxit.

Sed vterq. recte ſenſit.

Solon vult mori carus ac deſiderandus ſuis, Ennius non putat lugendam mortem quam cõſequitur immortalitas. Refertur & hic verſus in Menandro,

Πικρὸν ἐστι χρῆμα γέρων ἐν οἰκίᾳ μένων. *id eſt,*
Moleſta res eſt, in domo manens ſenex.

Sero veniſti, ſed in colonum ito.

Ὀψ᾽ ἦλθες, ἀλλ᾽ ἄγ᾽ εἰς κολωνὸν ἴτω. *id eſt,*
Serus ades, eſt colonon hinc te conferas.

Iocus prouerbialis aduerſus eos, qui poſt tempus aduenirent, aut qui mercede quidpiam facerent. Porro Colonus eſt terra editior, in ſpeciem tumuli ſeu collis. Huiuſmodi duo erant Athenis, alter iuxta Neptuni templum, in quem equites conueniebant, alter iuxta templum Vulcani, qui a foro ſeu mercatu dictus eſt ἀγοραῖος. *Hinc colonetae dicti, qui mercede conducerentur, quod illic conſiſterent, qui conductorem quaerebant. Huiuſmodi ferme Suidas.*

Ad pedem.

Πρὸς πόδα, *id eſt, Iuxta pedem. Quod adpoſitum & vehementer accommodatum eſt, id* πρὸς πόδα, *dicebatur. Sumpta metaphora a calciamentis probe ad pedis mẽſuram quadrantibus. Vnde celebratur & illud Paulli Aemilij apophthegma, nouum calceum oſtendentis. Vos, inquit, uidetis bellum, ac nouum eſſe calceum; uerum qua parte pedem torqueat meum, id ego demum ſentio, ſignificans Papyriam vxorem, non eſſe ſuis accommodatam moribus. Suidas Platonem citat, poetam opinamur,*

Ὡς ἐστί μοι τὸ χρῆμα τοῦτο πρὸς πόδα. *id eſt,*
Vt hoc meo negotium quadrat pedi.

Sarpedonium litus.

Σαρπηδονία ἀκτή, *id eſt, Sarpedonium litus. De re turbulenta recte dixeris, ſiue de vehementer clamoſis & obſtreperis. Eſt enim huiuſmodi litus quoddam Thraciae Neptuno ſacrum, quod adſiduis fluctibus tũditur. Eſt & aliud eiuſdẽ nominis in Cilicia. Rurſum aliud iuxta Oceanum, vbi Gorgonibus ſedes eſſe ferunt.*

Seruilior Meſſena.

Δουλότερος μεσσήνης. *id eſt, Seruilior Meſſena. De minime liberis dicebatur, & alieno viuentibus arbitrio. Lacedaemonij Meſſenios, quod iterum atque iterum deſciuiſſent, in ſeruitutem redegerunt, eoſq. durius etiam quã reliquos ſeruos tractarunt, ne denuo res nouas moliri poſſent. Hiſtoria refertur a Pauſania in Meſſenicis, & a Iuſtino libro epitomatum tertio.*

Seruus cum ſis, comam geris.

Δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις. *id eſt, Seruus cum ſis, comã habes. De eo qui praeter decorum quippiam faceret. Veluti ſi quis humili cõditione patriciorum cultum imitaretur. Apud Lacedaemonios enim ingenui comam alebant. Adagium refertur quidem a Suida, ceterum extat apud Ariſtophanem in Auibus,*

Ἔπειτα δῆτα δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις, *id eſt,*
Ac deinde ſeruus cum ſies, portas comam?

Seruorum ciuitas.

Δούλων πόλις, id eſt, *Seruorum ciuitas. De cœtu cõuictuq. hominum improborum, furacium, aut ignobilium dici poteſt. Eſt hoc nomine ciuitas quæpiam in Libya, vt auctor eſt apud Suidam Sphorus in 5. apud Stephanum Hecatæus. In hanc ſi quis ſeruus lapidẽ importaſſet, continuo liber fiebat, etiam ſi peregrinus fuiſſet. Eſt & altera, cui nomen* ἱεροδούλων, *quod ſeruis dicata ſit, in qua vnum duntaxat ingenium viuere tradunt. Eſt rurſum in Creta,* ἀνδρῶν πόλις χιλιάνδρων, *id eſt, Mille viris habitata, vt auctor eſt Soſicrates in 1. narratione rerum Creticarum. Eſt item alia iuxta Thraciam,* πονηρόπολις, *id eſt, Improborum ciuitas. In hanc Philippus collegiſſe dicitur velut in ſentinam, infames ac moribus improbatis, vt ſycophantas, falſos teſtes, præuaricatores, & id genus alios ad numerum duum miliũ, vt auctor eſt Theopompus, in rerum Philippicarum lib. 13. Teſtatur & Plutarchus in commentario De curioſitate. Eſt & in Aegypto regio quadam* δουλόπολις *appellata, teſte Olympianico. Plutarchus in collectaneis prouerbiorum oſtendit, dici ſolitum de raris inuentu, efferriq. ad hunc modum* οὐκ ἔστι δούλων πόλις, *id eſt, Non eſt ſeruorum ciuitas. Non diſſimile quod Plinius narrat de gente Heſſenorum in Syria, ad quos fugitant vſquequaq. nocentes. Quæ ſola toto in orbe, ſine vlla femina viuit, omni Venere abdicata, ſocia palmarum, in diem ex æquo, conuenarum turba renaſcitur, longe frequentantibus quos vita feſſos ad mores eorum, fortunæ fluctus agitat.*

Samiorum flores.

Σαμίων ἄνθη, id eſt, *Samiorum flores. Vbi quis extremã voluptatem decerperet. Hoc autem nomine dicebatur locus quidam, in quo mulieres cum viris conuiuium agitabant, omniq. genere voluptatum affatim explebant ſeſe. Quibus deliciis effeminati, poſtea ſubacti ſunt a Perſis, & in ſeruitutem acti. Stephanus admonet, Samum inſulam olim* ἀνθεμοῦσαν *appellatam fuiſſe nimirum a floribus. Eandem* παρθενίαν *fuiſſe vocatã, videlicet a virginibus. Refertur adagium in collectaneis, quæ Plutarchi feruntur titulo. Meminit & Athenæus libro 12. ex Clearcho, demonſtrans locum ita vocatum, ob varias formas puellarum, quæ veluti flores arridentes, ad libidinem inuitabant. Apte quadrabit in ciuitatem, domum, deniq. hominem voluptatibus perdite addictum.*

Summaria indicatura.

Ῥωπικὴ ὠνή. id eſt, *Summaria indicatura. De rebus vilibus, magno tamen emptis. Quemadmodum fit non nunquam in auctionibus, cum non expenditur ſingillatim vniuſcuiuſq. rei precium, ſed multa ſimul congeſta pariter æſtimantur. Græcis enim* ῥῶπες *virgulta dicuntur, &* ῥῶπον *appellant faſciculum, ſeu ſarcinam e diuerſis rebus colligatam, aut varios colores ſimul confuſos. Fit autem ſæpenumero, vt emptor parum attentus in hoc emptionis genere circumueniatur. Adagium refertur a Diogeniano. Meminit & Suidas.*

Regia vaccula.

Βασιλικὴ βοίδιον, *id eſt, Regia bucula. De prodigioſa fœcunditate ferebatur, natum e miraculo rei geſtæ. Aetate Ptolemæi iunioris, vacca quædam eodem partu ſex edidit vitulos. Auctor Diogenianus. Simile illud Iuuenalis:*

-Scropha fœcundior alba.

Pura a nuptiis.

Ἁγνὴ γάμων. id eſt, *Rudis nuptiarum. Per ironiam dicebatur in impudicam, quod citra nuptias ſui copiam faceret. Horatius,*

Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
Cruda marito.

Rheginis timidior.

Ῥηγίνων δειλότερος. id eſt, *Rheginis formidoloſior. Xenarchus apud Zenodotum Sophronis, qui de menſibus ſcripſit, filius, in gratiam Dionyſij tyranni taxauit Rheginenſes vt ignauos in rebus bellicis, animiq. pauidi, quemadmodum teſtantur Græcorum adagiorum collectanea.*

Rapina rerum Cinnari.

Ἁρπαγὰ τὰ Κιννάρου. id eſt, *Direptio bonorum Cinnari. De facultatibus per tumultum direptis. Veluti cum principes præter ius in alienas fortunas iniiciunt manus. Timæus ſcriptum reliquit, Cinnarum quempiam fuiſſe, patria Selinuſium, arte lenonem, qui hoc quæſtu ad ſummas opes peruenerit. Is quoad viuebat, pollicebatur ſe facultates omnes Veneri conſecraturum, ceterum moriens, populo diripiendas expoſuit. Huic non diſſimile, quod alibi commemorauimus, Porſenæ bona.*

Rhadamantheum iudicium.

Ῥαδαμάνθυος κρίσις, id eſt, *Rhadamanthi iudicium. De incorrupte iudicantibus. Rhadamanthus enim manium iudex, neque muneribus, neque gratia deflectitur, quo minus ſeuere iudicet. Accommodari poterit ad mortis neceſſitatem, maximis pariter ac minimis ex æquo communem. Iuxta illud Aeſchyli apud Ariſtophanem in Ranis:*

Μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ. *id eſt,*
Vna e deis Mors nulla captat munera.
Item Horatius,
Pallida mors æquo pulſat pede pauperũ tabernas,
Regumq. turreis. Item alibi:
Non ſi trecentis quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris.
Item Pindarus in Nemeis,
Ἀλλὰ κοινὸν γὰρ ἔρχεται
κῦμ' Ἀΐδα, πέσε δ' ἀδόκητον
καὶ δοκέοντα. *id eſt,*

Fluctus enim orci communiter accidit, obruitq. tum opinantem, tum inopinum, hoc eſt, & iuuenem & ſenem, aut pariter & nobilem & obſcurum. Bifariam enim interpretantur ἀδόκητον καὶ δοκέοντα. *Item in Olympiacis,*

Βουλαῖς ἐν ὀρθαῖς Ῥαδαμάνθυος. *id eſt,*
Rectis Rhadamanthi decretis,

Item alibi demonſtrans vnum Rhadamanthũ nec aſſentari cupiã, nec quidquã ad gratiã facere. ὁ δὲ Ῥαδάμανθυς εὖ πέπραγεν, ὅτι φρενῶν ἔλαχε καρπὸν ἀμώμητον, οὐδ'

ἃ δ' ἀπιστοῦσι βροτοὶ τέρπεται οὐ δόλοις. id eſt, Fortunatus Rhadamanthus, qui fructum iudicij ſortitus eſt inculpatum, neq. impoſturis intus in animo delectatur. Vſurpat & Plato libro, de legibus duodecimo.

Rhadamanthi iuſiurandum.

Ῥαδαμάνθυος ὅρκος, id eſt, Rhadamanthi iuſiurandum, dicebatur quod veriſſimum quidem eſſet, ceterum nullū deum adſciſceret. Socrates per canem & anſerem iurare conſueuit, ne quem deorum citaret: ſiue quod non crederet vllos eſſe deos, ſiue quod non arbitraretur eſſe boni viri, deos ſuorum negotiorum teſtes arceſſere. Hoc autem iuſiurandi genus ad Rhadamanthum referebant. Notauit adagium Ariſtides rhetor in Pericle, cum ait, ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι τὸν Ῥαδάμανθυν ἐθίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐπιορκεῖν, ὃν τοσοῦτον φασὶν εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, ὥστε καὶ τελευτήσαντα τοῖς ἐκεῖσε ἀφικνουμένοις δικάζειν δοκεῖν. id eſt, Perinde quaſi dicas Rhadamanthum mortales in conſuetudinem adduxiſſe peierandi, qui vſqueadeo pietate, iuſtitiaq. praecelluerit, vt etiā vita defunctus, iis, qui illuc appellunt, iudex eſſe creditur. Pythagorici per quaternionem iurare ſolent, quem τετρακτὺν appellant.

Οὐ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν. i.
Nō p eū a quo animae ē datus ille quaternio noſtrae.

Exiſtimant enim hunc numerum vſq. adeo ad animae perfectionem pertinere, vt eum in arcanis venerentur. Author Macrobius primo commentario in ſomnium Scipionis. Pythagoras in Carminibus aureis, quaternionem ſacrum animae fontem vocat. Graeci per caput alterius iurare conſueuerunt. Iuuenalis,

-Graecis noa dum iurare paratis
Per caput alterius. Vergilius,
Per caput hoc iuro.

Litore loquacior.

Ῥαχίας λαλίστερος, id eſt, Litore loquacior, In rabulam & obſtreperum dicebatur. Nam rhachia Graecis litus appellatur, praeſertim ſcopulis ac rupibus aſperū, quod adſiduis tunditur fluctibus, non ſine fragore, unde & Graeca vox ducta videtur ῥαχία quaſi τραχεία. Nam ea vox ad omne quod aſperum ac ſpinoſum eſt, deflectitur.

Praeſentem fortunam boni conſule.

Τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν. id eſt, Quod adeſt, boni conſule, καὶ τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι. id eſt, Quod adeſt aequi boniq. facere oportet. Admonet adagium, ne nos alienarum rerum cupiditate maceremus, ſed quaecunq. contigit ſors, eā velut optimam amplectamur. Magna enim felicitatis pars, vt ſua cuiq. fortuna placeat. Plato in Gorgia, ὡς ἔοικεν ἀνάγκη μοι κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. id eſt, Neceſſum eſt mihi, ſicut videtur, iuxta vetus adagiū, quod adeſt, boni conſulere, & hoc accipere quod abs te datur. Cratinus in Pylaea,

Ἄνδρας σοφοὺς χρὴ τό γε παρὸν πρᾶγμ' ὡς καλῶν
Εἰς δύναμιν εὖ τίθεσθαι. id eſt,
Sapientium eſt virorum, vti quod adeſt boni,
Tanquam bonum ſit, conſulant pro viribus.

Adfine illi, quod alibi retulimus, Σπάρτην ἔλαχες ταύτην κόσμει, id eſt, Spartam es nactus, eam diſpone. Quod quidem carmen citat Stobaeus ex Euripidis tragoedia, cui titulus, Τήλεφος, id quod obiter admonendum duximus. Nam adagium ſuo dictum eſt loco.

Qui omni in re, & in omni tempore.

AVLVS Gellius explicans vim μωρίας σκωπτικῆς. ait hunc ſenarium antiquiſſimum prouerbij vice celebratum fuiſſe,

Sed enim qui in omni re, atque in omni tempore
Omni laude vacat, is illaudatus eſt,
Iſque omnium peſſimus deterrimusq. eſt.

Admonet paroemia, fere neminem eſſe tam deplorati ingenij, qui non aliquando dicat faciatue quod laudem promereatur. Refertur iiſdem ferme verbis a Macrobio libro Saturnalium 6. ex quo nobis, niſi fallimur, deprehendiſſe manifeſtum errorem ſcripturae in Gelliano libro per eruditum quempiam admiſſum. Is enim non intelligens hos eſſe uerſus: Sed enim qui in omni tempore &c. ſuſpicatus eſt Graecum verſiculum omiſſum a librariis, in eius locum ſuppoſuit hoc carmen,

Ῥαδάμανθυ... κἄλλως ... πάρεστι ἔχειν.

cum verſus de quo ſentit Gellius, ſit Latinus quem mox ſubiicit: Sed enim qui in omni &c. Id liquet ex Macrobio, qui locum hunc ad verbum pene ſuffuratus eſt in ſuos commentarios. Porro Graecus verſiculus nihil facit ad explicandam vim huius vocis illaudatus, ſed obiter admixtus eſt, quaſi probandum eſſet quod dixerat, neminem eſſe tā efflictis moribus, quin faciat dicatue non nunquam aliquid, quod laudari queat. Quo quidem loco rurſus efflictis deprauatum eſt in efferis: poteſt enim illaudatus eſſe, qui non ſit efferis moribus, ſed efflictos mores dixit perditos & corruptos. Sunt autem tres ſenarij ſententiam abſoluentes, niſi quod alicubi videntur vitiati a ſcribis,

Sed enim qui in omni re atq. in omni tempore.

Hic primus pulchre conſtat: Conſtabit & alter ſi legatur,

Qui omni vacat laude, is vir illaudatus eſt.

Nam dictiunculam Vir etiam aurium ſenſus in hoc verſu videtur requirere. Conſtabit & tertius ſi legas:
Iſq. omnium eſt deterrimusq. ac peſſimus.
Locus eſt apud Gellium libro ſecundo cap. 6. ſi quis volet conferre.

Qui e nuce nucleum eſſe vult, frangit nucem.

QVI commodū appetit, ne fugiat laborē. Qui quaerit voluptatē, prius experiatur ſudorem, ſine quo non paratur vera voluptas. Hanc ſententiā Plautus figura ſane quā prouerbiali extulit. Qui e nuce, inquiēs, nucleū eſſe vult, frangit nucē. Qui quaerit animi pabulū in arcanis litteris, ſcrutetur ſub allegoriae inuolucro conditum myſterium. Sic enim vſurpauit alicubi diuus Hieronymus. Nux enim foris tum dura eſt tum amara, intus ſuauiſſimum condit cibum. Huc referendum illud Homericum figmentum de moly herba, quam ait radicem quidem habere nigram, ſed florem lacteum. Hanc ita deſcribit Odyſſeae decimo:

Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι. θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Atra quidem radix ſuberat, ſed lacteolus flos,
Moly vocant ſuperi, mortalibus ardua res eſt
Euulſiſſe viris, cæleſtes omnia poſſunt.

Accommodari poteſt cum ad omnem diſciplinam, tum peculiariter ad grãmaticam, quæ cum ſit pueris amara, ſenibus iucunda eſt. Quadrauerit & in virtutis ſtudium, cuius initium acerbum, progreſſus facilis, finis iucundus.

Quis parentem laudabit, niſi infelices filij.

Τίς πατέρ᾽ αἰνήσει, εἰ μὴ κακοδαίμονες υἱοί; id eſt,

Quis patrem laudet, niſi proles laudis inanis?

Carmen vulgo iactatum de his qui maiorum ſuorum facinora iactitant, nimirum nihil habẽtes, quod de ſe ipſis vere prædicent, cuiuſmodi Ponticum quempiam ridet Iuuenalis Sat. 8.

-Sed te cenſeri laude tuorum
Pontice noluerim, ſicut nihil ipſe futuræ
Laudis agas. Miſerum eſt aliena incumbere famæ.

Poterit in hanc quoque torqueri ſententiam: Improbi filij ſic laudant parentes, dum illos ceu bonos deſiderat populus, quod hos longe deteriores ferre non poſſit. Id quod non nunquam ſolet in principibus vſu venire, videlicet, vt quem viuum oderant, mortuum probent ac requirant, filij comparatione bonum. Refert & explicat hoc adagium Plutarchus in vita Arati. Παροιμίαν τινὰ παλαιὰν ὦ πολύκρατες δείσας μοι δοκεῖ τὸ δύσφημον αὐτῆς ὁ φιλόσοφος χρύσιππος, οὐχ ὃν ἔχει τρόπον, ἀλλ᾽ ὡς αὐτὸς ᾤετο βέλτιον εἶναι, διατίθεσθαι,

Τίς πατέρ᾽ αἰνήσει, εἰ μὴ εὐδαίμονες υἱοί.

Διονυσόδωρος δὲ ὁ τροιζήνιος ἐξελέγχων αὐτὸν, ἀποκαθίστησι τὴν ἀληθινὴν οὕτως ἔχουσαν.

Τίς πατέρ᾽ αἰνήσει, εἰ μὴ κακοδαίμονες υἱοί,

Καί φησι τοὺς ἀφ᾽ αὑτῶν οὐδενὸς ἀξίους ὄντας, ὑποδυομένους δὲ προγόνων τινῶν ἀρετὰς, καὶ πλεονάζοντας ἐν τοῖς ἐκείνων ἐπαίνοις, ὑπὸ τῆς παροιμίας ἐπιστομίζεσθαι, *id eſt, Adagiũ quoddam vetus o Polycrates, Chryſippus philoſophus, infamiam illius vt mihi videtur veritus, non vt habet, ſed vt ipſi viſum eſt melius, propoſuit:*

Quis patrem laudarit niſi felices filij?

Ceterum Dionyſodorus Trœzenius redarguens illum verum prouerbium denuo exponit. Id habet ad hunc modum,

Quis patrem laudet, niſi proles indiga laudis?

Aitq. eos qui ſi ſuis ipſorum meritis æſtimentur, nullius ſint precij, ceterum inſinuantes ſeſe maiorum ſuorum quibuſdam virtutibus, atque illorum laudibus ſeſe immodice venditantes, hoc prouerbio ad ſilentium adigi. Hactenus Plutarchus. Vſurpauit in eundem ſenſum M. Tullius in Epiſtolis ad Atticum.

Nam iam illi non ſunt, at qui ſunt mali.

Οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔτ᾽ εἰσίν, οἱ δ᾽ ὄντες κακοί, id eſt,

Partim haud quidem iam ſunt, at ij qui ſunt mali.

Dici ſolitum, vbi quis requirit ea, quæ quondam quidem extiterunt, verum temporum culpa perierunt. Eſt autem Ariſtophanis in Ranis, in qua fabula Bacchus inducitur deſcendens ad inferos, vt Euripidem, aut bonum aliquem poetam inueniret. Apud ſuperos enim neminem reperiri niſi malum.

Qui apud inferos ſunt terniones.

Τοὺς ἐν ᾅδῃ τριακάδας. *id eſt, Qui ſunt apud inferos terniones. Hoc adagio ridebantur ij, qui res abditas & abſtruſas, curioſa quadam diligentia veſtigarent. Non abſurde torquebitur in eum, qui Homericas fabulas omnes inanibus allegoriis, interpretari conetur, aut Platonicorum & Pythagoreorum numeros explicare laboret. Aiunt terniones apud inferos honoratos eſſe, vt Hecatæ ſacros, cui quidem ob id ipſum Triglà piſcis ſacrificatur, & ſimulacrum eiuſdem in triuiis conſtitui mos erat. Ad quod reſpiciens Vergilius,*

Tergeminãq. Hecaten, tria virginis ora Dianæ.

Neque quantum luſciniæ dormiunt.

Οὐδ᾽ ὅσον ἀηδόνες ὑπνώσσουσι. *id eſt, Nec quantum luſciniæ dormiunt. In eos conuenit, qui ſomni parciſſimi ſunt. Luſciniæ minimum dormire feruntur, vel propter Ityn extinctum, vel ob timiditatem ſane magis arbitramur dictum, quod luſciniæ vernis menſibus, per omnem fere noctem perpetuo cantu garriant.*

Cuiuſmodi portẽto me inuoluit fortuna.

Οἵῳ μ᾽ ὁ δαίμων τέρατι συγκαθεῖρξεν. id eſt,

Monſtro cui fortuna me implicauit.

Trimeter eſt Catalecticus. Dici conueniet, vbi negotiũ incidit cum homine moroſo, difficiliq., cum quo nõ queas viuere, nec a quo te poſſis extricare. Carmen ſumptum ex tragœdia Philoxeni poetæ, apud quem Vlyſſes incluſus in antro Cyclopis, hoc modo loquitur.

Οἵῳ μ᾽ ὁ δαίμων τέρατι συγκαθεῖρξεν.

Refertur a Zenodoto.

Fixis oculis intueri.

Ἀτενὲς ὁρᾶν. *id eſt, Defixis oculis obtueri. Si transferatur, prouerbialis erit figura, nempe pro eo quod eſt, attentius accuratiusq. conſiderare. Fixius intueri, preſſius inſpicere. Sumptum eſt ab amantibus, qui ſtupentibus, nec vſquam dimotis oculis inſpiciunt id quo delectantur: Adagium recenſetur a Diogeniano. Plutarchus in commentario De audiendo,* βαρὺς μὲν γὰρ ὁ ἀκροατὴς καὶ φορτικὸς ὁ πρὸς πᾶν ἀτενὴς, καὶ ἄτρεπτος τὸ λεγόμενον. *id eſt, Grauis enim auditor ac moleſtus, qui ad ſingula ſtupet, & defixis eſt oculis, vt dicitur. Marc. Tullius pro Lucio Flacco, Vt totam cauſſam quam maxime intentis, vt aiunt, oculis acerrime contemplemini.*

Puluerem oculis offundere.

PVLVEREM *ob oculos offundere dicitur, qui de induſtria rem obſcurat, & aduerſario iudicium eripit. Traductum videtur a militia, Sæpe fit enim vt hoſtis data opera puluerem cieat in hoſtem. Hac arte Sertorius Romanus Caccitanos, vt Græcus habet Characitanos, quoſdam vicit, auctore Plutarcho, cuius rei mentionem fecimus in adagio de Cacia nubes attrahente. Vtitur hoc prouerbio præter alios diuus Hieronymus in Epiſtolis. Mar. Tullius gloriatur ſe in actione quadam iudicibus tenebras offudiſſe. Eſt apud Plautum in Milite, ſimile quiddam de glaucomate oculis oborto.*

Pſecas

Pſecas aut ros.

Ψακὰς ἢ δρόσος id eſt, Pſecas aut ros. In crebrius expuẽtes dictitabatur. ψακὰς enim aſperſio illa, ac velut irroratio vocatur, quoties minutiſſimis guttulis irrigamur, vt pluuia rori ſimillima. Primitus autem per luſum dictum eſt in Antimachum Lyricum poetã, quod ſubinde exſpuens eos, quibus cum loquebatur, conſpergeret. Idem cognominis datum fuit & Olympico cuidam, quem nonnulli putant tuliſſe legem, ne quem nominatim taxarent poetæ, atque ita factum, vt multo quam prius pauciores accederent ad certamen, & qui prodibant, laudarent, non carperent. Vnde huiuſmodi delinimenta, ψακὰς appellata videntur. Vocantur enim Pſecades ancillæ, quæ delicatarum matronarum capillos medicato fuco conſpergunt. Adagium refertur a Diogeniano. Marc. Tullius in epiſtolis ad Atticum, conſputare dixit, pro conuitiis leuioribus aſpergere, nimirum ad hoc adludens adagium.

Hæſitantia cantoris tuſsis.

Ἀπορία ψάλτου βήξ. id eſt, Hæſitantia cãtoris tuſſis. Suidas adagium neotericum eſſe monet. Dictum videtur, quoties non ſuppetit quod dicamus, idq. velut aliud agentes diſſimulamus, velut apud Platonem Ariſtophanes, ne diceret in conuiuio, ſingultum fingit. Sumptũ apparet a cantoribus, qui cum hærent in cantione, tuſſim ſimulant, vt hac videatur interrupta cantilena, nõ inſcitia. Confine putamus illi, quod alias dictum eſt: Tuſſis pro crepitu.

Extritum ingenium.

Παρεξηυλημένον νοῦν ἔχων. id eſt, Mentem habens euanidam. παρεξηυλημένον perinde ſonat quaſi dicas extibiatam. Ducta ſiquidem eſt metaphora a tibiarum linguis, quæ poſtea quam exciderint, inutilis eſt tibia.

Panagræa Diana.

Ἡ παναγραία Ἄρτεμις. i. Panagræa Diana, dicebatur olim, peregrinationem impenſius amans, errabundus, inſtabilis, nulla certa ſede conſiſtens. Siquidem Diana vagari dicitur apud poetas, et per nemora monteſq. oberrare. Quin domicilium etiam ſubinde mutat, nunc apud ſuperos agens, nunc apud inferos. Ne ſpecie quidem ſemper eadem, ſed nunc pleno orbe, nunc mutila, nunc nulla.

Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum.

PAROEMIAE ſpeciem præ ſe gerit illud Horatianum in Sermonibus:

Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum.

Dicendum vel in duos aliquos diuerſis laborantes vitiis, vel in eundem ſui diſſimilem, nempe modo loquaciorem quam ſat ſit, modo impendio taciturnum, interdum pueriliter ineptum, interdum Catone ſeueriorẽ, non vnquam profuſum, non nunquam ſordidum. Siquidem vt vitio dandum, ſi quis hircum oleat, ita adęque vituperandum, ſi quis oleat vnguenta. Nam paſtilli, pilulæ ſunt vnguentariæ. Alterum ſpurci eſt, alterum mollis.

Claudus optime virum agit.

Ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, ſiue vt alias legitur ὀχεῖ, id eſt, Optime claudus virum agit. Dici ſolitum, vbi quiſpiam ſuã ſortem uel parum egregiam, anteponit alienæ tametſi præſtantiori. Ab Amazonum apophthegmate natum aiunt. Tradunt morem Amazonibus fuiſſe quondam, vt pueros maſculos detorta tibia coxaue claudos efficerent. Porro cum bellum eſſet illis aduerſus Scythas, atque illi eas conarentur illicere ut ad ſeſe deſciſcerent, dicentes futurum vt poſthac non cum claudis ac mutilis, ſed cum integris viris rem haberent, Antianira Amazonum dux reſpondit ad hunc modum: ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ. Vſurpauit Athenæus libro 13. ὀρθῶς τὸ ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ. id eſt: Vere enim claudus optime virum agit. Theocritus οἰφολην appellat virum coitus auidum, Heſychius οἰφόλην dicit. Animaduerſum eſt etiam illud noſtris temporibus, plerumq. qui tibiis ſunt mutilis, aut quopiam mẽbro trunci, eos ad vſum Veneris reliquis magis idoneos eſſe, nimirum paria faciente natura. De claudo quare ſit ſalacior ceteris, cauſſam reddit Ariſtoteles in problematibus ſectionis 10. proble. 26. quod in hoc parum alimenti deorſum delabatur, ob crurum vitium, plus autem ſuperiora petat, & in ſemen vertatur.

Ogygia mala.

Ὠγύγια κακά, id eſt, Ogygia mala. Recte dicentur, vel ingentia, vel antiqua. Nam vtrumq. Græce ſignificat Ogygium. Alij malunt ad Ogygium primum Thebanæ ciuitatis principem referre. Huius filius Cadmus, ob filias ſuas in varias calamitates incidit. Quo reſpiciunt qui Ogygia mala, pro atrociſſimis interpretantur. Huiuſmodi ferme Suidas, niſi quod magis probat, vt Ogygia mala, vetuſta dicantur. Ceterum qui Ogygia vetera dicunt, illud ſequuntur, quod olim Bœotiorum ac Thebana regio, Ogygia dicta ſit. Quin & omnis Attica olim hoc habuit nominis, ſicuti teſtatur Stephanus. Eſt & inſula peruetuſta dicta Ogygia, in quam Vlyſſes naufragus emerſiſſe fingitur ab Homero. Vnde vox iam obſoleta velut in iocum prouerbialem abiit. Nec in figura ſita eſt huius prouerbij ratio, ſed in nouitate vocis, vt in operis huius initio monuimus. Conſimili ratione, nec ſine prouerbij ſpecie, Græci priſcos ac peruetuſtos, ὠγυγίδας et ὠγυγίας appellãt, a priſco quopiam deo, & multis iam ſeculis obſoleto. Huiuſmodi propemodum de Ogygiis Suidas & Stephanus.

Omnia Chnaumata.

Πάντα χναύματα. id eſt, Omnia chnaumata, dicebãt olim quoties omne negotium ſignificabant. χναύματα enim Græci placentarum, atque id genus ciborum fragmina vocant. Latini quoq. reliquias belli, & reliquias Danaum dicunt ſimili figura. Refertur adagium a Zenodoto.

Sic eſt ad pugnæ partes re peracta veniendum.

PLATO in Gorgia, πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι ὦ Σώκρατες οὕτω μεταλαγχάνειν. i. Ab belli pugnaq. munia Socrates ſic aiũt accedere oportere. Ioc° erat prouerbialis.

lis, vbi quis negotio peracto, tum demum adueniret. Quemadmodum ignaui milites ſolent, qui conflictu peracto, ſublatoq. metu, tum demq. ſolent adeſſe, uel ad colligendam prædam, vel ad epinicia, id eſt, epulum victoriale celebrandum. Nam verbum illud μεταλαγχάνειν, tarditatem ſignificat, ac ſeram muneris functionẽ. Socrates autem reſpondens, parœmiam explicat ſimuli parœmia, κατὰ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν καὶ ὑστεροῦμεν; id eſt: Num poſt feſtum, quod aiunt, venimus, ſeroq. adſumus? Sumptũ videtur a Rheſo Thrachum duce, quem apud Euripidem obiurgat Hector, quod ſerius ad belli ſocietatem veniſſet, nimirum decimo demum anno:

Σύμμαχος μὲν οὔ, ξένος δὲ πρὸς τράπεζαν. id eſt,

Socius haud quidem aduenis, ſed hoſpes ad menſam. isq. reſpondet.

Ἀλλ' ὕστερον μὲν ἦλθον, ἐν καιρῷ δ' ὅμως.
Σὺ μὲν γὰρ ἤδη δέκατον αἰχμάζεις ἔτος,
Κοὐδὲν περαίνεις. id eſt,
Sero quidem, aſt in tempore aduenio tamen;
Nam tu quidem iam prælians decennium,
Nihil explicas.

Adluſit huc, ni fallimur, Diogenes. Cum enim quidam inſcripſiſſet ædibus ſuis hunc titulum, Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid ingrediatur mali. Diogenes adiecit aliam inſcriptionem. μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία, id eſt, poſt bellum auxilium. Significans ſero vocari Herculem depulſorem malorum, cum iam malus hoſpes immigraſſet in eas ædes.

Obſequium amicos, ueritas odium parit.

OBSEQVIVM amicos, veritas odium parit. Senarius eſt prouerbialis apud Terentium in Andria, non admonens quid oporteat fieri, ſed oſtendens quid vulgo fiat. Vulgaris enim amicitia conſtat obſequiis. Nam inuicem conniuere ad familiarium vitia,

Hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos.

At inter veros amicos, nihil eſt veritate iucũdius, modo adſit aſperitas agreſtis & inconcinna, grauisque. Porro qui vulgo plurimis ſtudet amicus eſſe, moribus alienis obſecundet, caueatq. iuxta Perſiũ: Auriculas teneras mordaci radere vero. Non probari uero ſententiam hanc poetæ, ſatis indicat cum ait: Namq. hoc tempore, id eſt, his corruptis moribus. Eandem ſententiã in Adelphis idem aliter extulit. Vt homo eſt inquiẽs, ita morem geras. Donatus admonet prouerbialiter dictum. M. Tullius in Sermone De amicitia: Sed neſcio quomodo verum eſt, quod in Andria familiaris meus Terentius dixit: Obſequium amicos, veritas odium parit. Moleſta veritas eſt, ſiquidem ex ea naſcitur odium quod eſt venenum amicitiæ. Sed obſequium multo moleſtius, quod peccatis indulgens, præcipitem amicum ferri ſinit. Maxima autem culpa in eo eſt, qui & ueritatem aſpernatur, & in fraudem obſequio impellitur. Pindarus in Nemeis hymno quinto, οὔ τοι ἅπασα κερδίων φαίνοισα πρόσωπον ἀλάθει' ἀτρεκής, καὶ τὸ σιγᾶν πολλάκις ἐστὶ σοφώτατον ἀνθρώπῳ νοῆσαι. Sentit ſimplicem veritatem non ſemper vt eſt proferendam, quod damnoſa ſit: ſed ſapientis eſſe, non numquam celare ſuam ſententiam, in tempore prolaturus, cum fructus ſpes oſtenditur. Apud Athenæum libro 5. citatur hic trimeter ex Agathone,

Εἰ μὲν φράσω τἀληθές, οὐχί σ' εὐφρανῶ,
Εἰ δ' εὐφρανῶ τί σ', οὐχὶ τἀληθὲς φράσω, id eſt,
Si uera dicam, tibi voluptati haud ero.
Si ſim voluptati, haud tibi vera dixero.

Obuiis vlnis.

OBVIIS vlnis, eſt apud Quintil. pro eo quod eſt, auide, ſitienterq. Translatum ab iis qui porrectis vlnis properant in complexum eorum, quorum magno deſiderio tenebantur, quosq. cupidiſſime conſpiciunt. Legimus & obuiis manibus. D. Hieronymus ad Pammachium, Condiſcipulum quondam, & ſodalem & amicum, obuiis, vt aiunt, manibus excipio. Baſilius in præfatione dialogi, ἀμφοτέραις χερσὶν id eſt, Ambabus manibus, eodem ſenſu ſcripſit. Hæc ſi ad rem animi detorqueantur, figuram prouerbialem habebunt. vt, Ego tuas litteras obuiis vlnis excipiam.

Obliuionis campus.

Λήθης πεδίον, id eſt, Lethes campus. Dicetur vel de vehementer obliuioſis, vel de rebus commenticiis ac friuolis, quæ nuſquam ſint. Ariſtophanes, τίς εἰς τὸ Λήθης πεδίον, id eſt, Quis in Lethes campum? Vulgus enim nugas eſſe credit, quæ de inferis tradunt poetæ. Et, vt Iuuenalis inquit,

Stygio nigras in gurgite ranas
Nec pueri credunt.

Omnia ſapientibus facilia.

Ἅπαντα τοῖς σοφοῖσιν εὐπετῆ. id eſt,

Facilia cuncta ſunt viris ſapientibus:

Nihil eſt tam arduum, quod prudenti conſilio non facile conficiatur. Aut, nihil tam acerbum, quod ſapiẽs non æquo animo facileq. ferat, ratione cuncta leniẽte. Si addas verbum, conſtabit ſenarius. Ἐστι δ' ἅπαντα. Refertur a Zenodoto.

Omnia eſculenta obſeſsis.

Ἅπαντα γάρ τοι βρωτὰ πολιορκουμένοις. id eſt,

Cinctis ab hoſte veſca ſunt & qualibet.

Senarius prouerbialis, cum vrget neceſſitas, nihil non facimus. Et vehementer famelicis nullus non ſuauis eſt cibus. Natum ab vrbium obſidionibus, in quibus non numquam & canes & feles, herbarum radices, non numquam humana excrementa, inopia cibi deuorantur.

Omnia ſimilia.

Ἅπανθ' ὅμοια καὶ ῾Ροδῶπις ἡ καλή. id eſt,

Similia cuncta. Rhodopis ipſa etiam decens.

Eadem eſt conditio mortalium, formoſi pariter, ac deformes ſeneſcunt ac moriuntur. Rhodopis nomen eſt puellæ cuiuſpiam forma celebris, cui nomen a roſeo aſpectu videtur inditum. De Rhodope meretricula multa Herodotus libro 2. non nulla Plinius libro 36. cap. 12. cum Græcum carmen habeat ῥοδῶπις, mirum cur Iuuenalis corripuerit,

-Dum Rhodopes vda terit inguina barba.

Refertur a Suida prouerbij loco.

Totus Echinus aſper.

Ἅπας ἐχῖνος τραχύς, id eſt, Totus Echinus aſper. In morosos

ſos & iniucundis moribus quadrat. Echinus piſcis, & itē Erinacius undiq. ſpinis obſeptus eſt, vt nuſquā impune poſſis attingere. Eſt & hominum huiuſmodi genus, cum quibus nulla ratione poſſis agere citra litem. Ariſtophanes in Pace,

Οὐ ποτ' ἂν θείης λεῖον τὸν τραχὺν ἐχῖνον. id eſt,
Ex ſcabro in leuem numquam vertetur Echinus.

Omnia bonos viros decent.

Ἅπαντα τοῖς καλοῖσιν ἀνδράσιν πρέπει. id eſt, *Habet hoc improbitas, vt ſi quis illaudatus, recte faciat dicatue, tamen neſcio quo pacto non adſit decorū illud: Contra veram virtutem decus quoddam comitatur, vt quidquid vir bonus agat, id decorum eſſe videatur. Tametſi poteſt & hic accipi ſenſus, cuncta formoſos viros decent, quod forma gratia commendat & dicentem & canentem, & quiduis agentem. Id erit venuſtius ſi huc deflectas, vt dicas in bonam partem accipi, laudarique, quidquid dixerint fecerintq. gratioſi apud principes: adeo vt quod huic capitale ſit futurum, illi laudem etiam pariat. Refertur a Diogeniano.*

Omitte vatem.

Ἔασον τὸν μάντιν, id eſt, Omitte vatem. *Vti conueniet, quoties alicui parcendum admonebimus, quod is eximius ſit, & immunis habendus a vulgari ſorte. Veluti ſi quis poetæ, theologo, ſacerdoti diceret, oportere parci. Antiquitus mos erat, ut augur coronatus ante aciem incederet: neque fas erat, hunc telis impetere, vtpote virum ſacrum. Poterit adagium etiam per ironiam vſurpari.*

Oderint dum metuant.

ODERINT *dum metuant. Tyrannica uox, ſumpta e tragœdia, & a nemine ſcriptorum non vſurpata: præcipue M. Tullio familiaris: quam etiam in vulgi ſermonem proceſſiſſe, ſatis indicat Seneca libro de Clemētia 2. ſcribens multas voces, magnas, ſed deteſtabiles, in vitam humanam perueniſſe, celebresq. vulgo fieri, vt illam: Oderint, dum metuant. Cui Græcus, inquit, verſiculus ſimilis eſt, qui mortuo terram miſceri ignibus iubet. Idem libro De ira primo: Nam aliqua voces ab iratis emittuntur, quæ magni videantur animi, verum ignorantibus magnitudinem, qualis illa dira & abominanda, Oderint dum metuant. Syllano ſcias ſæculo ſcriptam. Licebit adagium etiam per iocum vſurpare: veluti ſi quis eruditione ſuperior, de clanculariis hoſtibus: qui tamen ob metum hiſcere non audeant, dicat, Oderint dum metuant. Conueniet & in diuites, qui dicant illud Horatij,*

Populus me ſibilat, at mihi plaudo.
Ipſe domi, ſimulac nummos contemplor in arca.
Item illud Iuuenalis,
Tunicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet vicinia pago.

Odit cane peius & angue.

PROVERBIALI *figura dictum eſt & illud ab Horatio,*

Alter Mileti textam cane peius & angue,
Vitabit chlamidem.

Sentit autem, vt opinamur, de cane rabiente. Quod ſi longius etiam traducatur, magis erit prouerbiale, vt, Hic totus lucris addictus eſt, litteras, quas amauit aliquando, nunc quod aiunt, vitat cane peius & angue. Vel, Hic ſe totum adulatoribus permittit, amicos a quibus verum audiat vitat, cane peius & angue Idem Horatius in Odis,

Cur oliuum
Sanguine viperino
Cautius vitat.
Plautus in Mercatore,
Nempe ruri vxor eſt tua, quam dudum dixeras
Te odiſſe æque atque angues.

Stultior Corœbo.

Ἠλιθιώτερος Κοροίβου, id eſt, ſtultior Corœbo. *Prouerbialis hyperbole in ſtupidos & vecordes. Corœbi ſtultitia vulgi fabula celebrata eſt, qui maris vndas numeraresit conatus, cum non potuerit vltra quinque proſequi ſupputationem. Meminit huius Euſtathius in decimum Odyſſea, & Lucianus in amoribus. Quamquam apud alios κόρυβον legimus per υ. Adduntq. quidā Corybum hunc Mygdonis Phrygis fuiſſe filium, temporibus belli Troiani. Meminit & Vergilius Corœbi cuiuſdam:*

Iuuenisq. Corœbus
Venerat inſano Caſſandræ captus amore,
Et gener auxilium Priamo Phrygibusq. ferebat.

Quo quidem in loco Seruius indicat ſumptum ex Euphorione, Hunc, inquit, Corœbum ſtultum inducit Euphorion, quem & Vergilius ſequitur, dans ei,

Dolus an virtus, quis in hoſte requirat?
Cum ſit turpiſſima dolo quæſita victoria.

Stupa feniculus.

Στυππεῖον γέρων, id eſt, Stupa ſiue ſtipulaceus feniculus. *De viribus effœto ſene. Simillimum illi quod alio diximus loco, Homo bulla. Sumptum a ligno, quod iam exaruit, exuccumq. redditum eſt & marcidum, in ſtipulæ morem. Stupa dicitur quod e lino excutitur ſiccum & inutile.*

Phormionis thori.

Στιβάδες Φορμίωνος, id eſt, Thori Phormionis. *De ſtratis ſordidis ac frugalibus, minimeq. delicatis, qualia ſunt cubilia militaria, & quale ſibi apud Homerum parat Vlyſſes, ex arborum congeſtis frondibus, ac ramis humi ſubſtratis. Refertur a Suida. Phormio dux quiſpiam militum fuit, in perferendis militiæ incommodis notæ, ſicut coniicim⁹, patiētiæ. Poterit & longius deflecti ad quamuis tractationem duriuſculam. Extat in Pace Ariſtophanis,*

Εἰ γὰρ μοι γένοιτ' ἰδεῖν ταύτην ἡμέραν ποτέ,
Πολλὰ γὰρ ἀνεσχόμην
Πράγματά τε καὶ στιβάδας, ἃς ἔλαχε Φορμίων.

Id eſt, Vtinam mihi contingat videre hunc diem. Multas enim ſuſtinui tum moleſtias, tum culcitras quas ſortitus eſt Phormio. Verſus ſunt chorici, eoq. proſa vertimus.

Stultitia eſt Iouem putare eſſe.

Τῆς μωρίας, τὸ Δία νομίζειν, ὄντα τηλικουτονί. id eſt, Inſcita eſt,

natum tot annos credere, eſſe vllum Iouem. In eum accommodari poteſt, qui grandis natu dicit, aut ſentit abſurdum quippiam, cum propter ætatem nihil oporteat iam ignorare. Non conuenit enim in natu grandes puerilis ſuperſtitio. Recenſetur a Suida. Carmen eſt Ariſtophanis in Nubibus,

ἰδοὺ γ' ἰδοὺ Δί' ὀλύμπιον, τῆς μωρίας
Τὸ Δία νομίζειν ὄντα τηλικουτονί. *id eſt,*

Ecce ecce Olympium Iouem, dementia eſt
Natum tot annos credere eſſe vllum Iouem.

Tuum tibi narro ſomnium.

Τὸ σὸν ὄναρ σοι διηγοῦμαι, *id eſt, Tuũ ſomnium tibi narro, id eſt, Narro tibi quod ipſe me rectius noſti. Apud Suidam hæc referuntur ex auctore quopiam,* Εἰ γὰρ ἐγὼ σεαυτόν σοι γνωρίζω, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ σὸν ὄναρ σοι διηγήσομαι. *id eſt, Quod ſi te tibi ipſi notum reddere coner, tum mihi acciderit id, quod prouerbio dicitur, ut tuum tibi ſomnium narrem. Plato libro De Repub. 8.* Τὸ ἐμόν γ' ἔφη ἐμοὶ λέγεις ὄναρ. *id eſt, Meum quidem, inquit, mihi narras ſomnium. Traductum videtur ab his, qui* ὀνειροκρίται. *id eſt, ſomniorum interpretes conſulunt. A quibus non nulli hoc quoque requirunt, vt quid ſomniarint coniiciant, quaſi parum ſit ſi interpretentur. Ad eum modum ægroti quidam imprudentes a medicis exſpectant, vt viſo duntaxat lotio diuinent & ſexum, & ætatem, & omnem morbi naturam, vbi & unde acciderit, quid ſentiant: ac propemodum etiã quid in febri ſomniarint.*

Sponſi vita.

Νυμφίου βίος, *id eſt, Sponſi vita, pro molli ac delicata. Confine illi, quod alibi relatum eſt, Muſica uita. Suidas ſenarium hunc adducit, qui extat apud Ariſtophanem in Auibus.*

Ὑμεῖς μὲν ἆρα γε ζῆτε νυμφίου βίον. *id eſt,*
Sponſi quidem profecto vitam viuitis,

Propterea quod proci frondibus & ſertis coronari ſoleant, & delicatius nitidiusq. coli, uel quod molles uideantur, nuptiis inhiantes. Apud Athenæum libro octauo Stratonicus citharœdus Rhodios λευκὰς κυρηναίους καὶ μνηστήρων πόλιν. *id eſt, Albos Cyreneos & procorũ ciuitatem appellat Niſi malumus ad Homericos illos Penelopes ſponſos referre, quibus nihil cordi erat præter conuiuia, citharam, choream, talos, diſcum, paraſitos, atque id genus alias voluptates. Vnde Horatius Homines luxui deditos, ſponſos Penelopes appellat.*

Et ſama fuit & eras.

Ἦ μὲν κλέος ἦν καὶ ἦσθα. *id eſt,*
Et dicebaris, erasq.

Hemiſtichion prouerbiale, quoties facta reſpondent opinioni. Suidas meminit e poeta quopiam. Eſt enim fragmentum carminis Heroici.

Innocuus alium aſpiciam, meum habentem malum.

Ἐξάντης ὄψομαι τὸ ἐμὸν κακὸν ἄλλον ἔχοντα. *id eſt,*
Indemnis ſpectabo alium mala noſtra ferentem.
Hoc eſt, ex aliorum malis ipſe rebus meis, conſulam. ἐξάντης *autem dixit, quaſi* ἔξω τῆς ἄτης, *id eſt, extra noxam ſitus & illæſus. Simillimum illi Plautino,*
Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit.

Simul & dictum & factum.

Ἅμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον. *id eſt, Simul dictum, ſimul & factum. Vbi quis citra moram id re præſtat, quod verbis pollicetur. Latini, Cum dicto, dicunt, pro eo quod eſt, ſtatim poſtea quam dixeris. Et Vergilius,*
Et dicto citius tumida æquora placat.
Sumptum apparet ex Homero, apud quem eſt hoc carmen,

Αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῦθος ἔην, τετέλεστο δ' ἔργον. *id eſt,*
Mox ſimul ac dictũ eſt verbũ, res ipſa peracta eſt.

Idem Græcis dicitur vnica voce, αὐτοβοεί, *quod a militari clamore translatum videtur, quo non numquam funditur hoſtis priuſquam ad manus fuerit ventum. Sic vſus Thucydides. Theopompus uſus eſt, pro* κατὰ κράτος, *id eſt, vi ac virtute non ex inſidiis. Quiſquis enim inſidias molitur hoſti, ſilet: qui fidit viribus ſuis cum clamore irruit in hoſtem. Quidam putat dictum a bubus, vt deductum videatur ab arantibus, qui cum pollicentur ſe eodem die, id eſt,* αὐτῆς ἡμέρας *aliquid operis abſoluturos, dicere ſolent* αὐτοβοεί, *hoc eſt, priuſquam diſiungam boues. Transfertur ad cuiuslibet actionis celeritatem, ut perinde valeat atq.* παραχρῆμα, αὐτόθεν.

Obiicere canibus agnos.

Προβάλλειν τοῖς κυσὶν ἄρνας, *id eſt, Obiicere canibus oues, dicebatur qui imbellem & litium imperitum, calumniatoribus & exercitatis exponeret, quod id animal omnium maxime ſit imbelle. Refertur a Diogeniano. Hemiſtichium eſt heroicum, ex oraculo quopiam, vt coniicimus, decerptum.*

Nullius indigens deus.

Ἀπροσδεὴς ὁ θεός. *id eſt, Nullius egens deus. Admonet parœmia, nullum eſſe mortalium tam abſolutum, in quo non aliquid deſideretur: vnum eſſe deum, vndequaq. perfectum. Dici poteſt & in diuites, aut plurimis præditos naturæ pariter ac fortunæ commoditatibus, tãquam dei cuiuſpiam ſimiles, vt quibus omnia ſuppetant, quæcumque videntur ad perfectam ſelicitatem pertinere.*

Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina.

PLAVTVS *in Captiui duo, Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina. Verba ſunt Hegionis, vbi reſciiſſet ſibi impoſitum eſſe, & herum amiſſum pro ſeruo, ſeruum pro domino retentum. Is enim ex quo fructus exſpectabatur aufugerat, eo relicto ex quo nihil emolumenti poterat capi. Allegoria per ſe liquet.*

Nudo mandas excubias.

Γυμνῷ φυλακὴν ἐπιτάττεις. *id eſt, Nudo cuſtodiam mãdas. Quoties negotiũ quippiam mandatur ei, cui deeſt præſtandi facultas, obeundaq. prouinciæ propter inopiam neutiquam idoneus eſt. Neque enim nudus commode poteſt excubias agere propter rigorem nocturni frigoris, neque ad pugnam eſt idoneus inermis. Refertur a Zenodoto: Quo longius deflectetur, hoc erit prouerbialius. Iniungis vt aliquid in hunc poetã ſcribamus,*

verum

verum iuxta vetus prouerbium, γυμνῷ τὴν φυλακὴν ἐπιτάττεις. Neque enim eſt quo meum interim otium alam. Heſychius non nihil diſſidet ab his, quæ a Suida Zenodotoq. traduntur: licet is locus apud hunc deprauatus habeatur in editione Aldina. Ceterum coniicimus ſenſum hunc eſſe, prouerbiũ dici ſolere, vbi quid mandatur his, quibus nihil opus eſt. Propterea quod vel iniuſſi cogantur id facere, niſi fallimur, ob id quod nudis nihil eſt quod egeat aſſeruatore.

Nunc contingat ſeruari.

Νῦν γένοιτο σωθῆναι. *id eſt, Nunc contingat ſeruari, Cum ſignificamus nos ſatis cauturos in poſterum, ſi modo liceat præſens periculum effugere. Hoc modo Dauus in Andria: Poſt hac incolumen ſat ſcio fore me, nunc ſi deuito hoc malum. Natum aiunt ex apologo quopiã. Aquila teſtudinem unguibus rapuerat: eam parabat e ſublimi deiicere, quo teſta rupta carnibus veſci poſſet: In hoc itaq. diſcrimine teſtudo optabat, vt in præſens incolumis eſſe poſſet, de reliquo ſibi curæ futurũ, ne quando in ſimile periculum incideret,* νῦν γένοιτο σωθῆναι, τὰ δὲ λοιπὰ αὐτῷ μελήσειν. *id eſt, Nunc liceat incolumem eſſe, de reliquo mihi ipſi curæ fuerit. Quidam apologum narrant ad hunc modum. Teſtudini quondam inceſſiſſe volandi deſiderium. Aquilam oraſſe vt ſe doceret. Cumq. illa negaſſet fieri poſſe, quod natura refragaretur, illa nihilominus inſtabat. Itaque paruit Aquila, ac Teſtudinem in ſublime vectam demiſit vt volatum experiretur. Ea cum timeret infelicem euentum, optauit vt id temporis contingeret incolumẽ eſſe,* νῦν σωθείην. *Ita Diogenianus. Suidas hoc modo refert,* νῦν σωθείην, ἵν' ἐμοὶ δίδαγμα τοῦτο τὸν χρόνον λοιπόν. *id eſt, Vtinam nunc incolumis euadam, vt hoc mihi documentum ſit in reliquum tempus. Plinius facit tertium quoddam Aquilæ genus, quam alij morphnon, non nulli plancum et anatariam, Homerus percnõ vocauit: lingua caret, eoq. muta, ſed dentibus armata, nigerrima, prominentiore cauda. Huic ingenium eſt, teſtudines raptas frangere e ſublimi iaciendo. Atque hac ſorte aït Aeſchylum poetam interiiſſe, cum prædictum eſſet, eum ruina periturum: isq. quo caueret, eum diem ſub dio perſeueraſſet. Nam aquila decepta ſplendore capitis caluitio renidentis ad ſolem, dum ſaxum eſſe putat, teſtudinem illiſit, vt fracta carnibus veſceretur. Auctor Valerius Maximus, libro nono cap. 12.*

Nunc bene nauigaui, cum naufragium feci.

Νῦν εὖ πεπλόηκα ὅτι νεναυάγηκα, *id eſt, Nunc bene nauigaui, poſtea quam naufragium feci. Quoties id, quod videtur incommodum, fortuna præter ſpem vertit in bonum. Zenon Citienſis, qui relictis prioribus præceptoribus Cratetis auditor eſſe cœpit, naufragio eiectus dixiſſe legitur,* εὖ γε ποιεῖ ἡ τύχη προσελαύνουσα ἡμᾶς φιλοσοφίᾳ. *id eſt, Bene facit fortuna, cum nos ad philoſophiam admonet. Auctor Suidas. Plutarchus in libello De vtilitate capienda ex inimico, meminit huius prouerbij.*

Nunc in regionem veni.

Νῦν εἰς χώραν ἦλθον. *id eſt, Nunc in regionem veni. Ab iis dictitari ſolitum, qui tandem ſua ſponte illuc quo oportuit, perueniunt cum diu non quiuerint. Fit enim plerunq., vt res diu quæſita non occurrat, tandem velut vltro veniat in mentem. Quidam ſic efferunt,* Νῦν εἰς χώραν ἦλθες. *id eſt, Nunc in regionem veniſti, vbi quis eo venit, quo ſe venturum negarat.*

Nunc illa aduenit Datidis cantilena.

Νῦν τοῦτ' ἐκεῖν' ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος. *id eſt,*

Nunc id quod aiunt, Datidis adeſt cantio.

Dicebatur vbi quid lætum ac feſtiuum accidiſſet. Datis quiſpiam erat Perſarum ſatrapes, excellens in rei bellicæ gloria. Is Græce loqui conatus, conſueuit dicere, ἥδομαι, καὶ εὐφραίνομαι, καὶ χαίρομαι. *id eſt, Delector, gaudeo, lætor. Ea cum ſæpius ac male Græce pronunciaret, res in vulgi iocum abiyt. Auctor Suidas. Extat autem apud Ariſtophanem in Pace.*

Νῦν τοῦτ' ἐκεῖν' ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος,
Ὃ δεφόμενός ποτ' ᾖδε τῆς μεσημβρίας,
Ὡς ἥδομαι καὶ τέρπομαι καὶ χαίρομαι. *id eſt,*

Adeſt, vt aiunt, cantilena Datidis,
Quod maſtrupans is cecinit in meridie,
Vt lætor, vt delector, vtq. gaudeo.

Interpres addit, Datiſmum uſurpari pro barbariſmo, eo quod χαίρομαι *dixerit pro* χαίρω *ſecutus vocum cõſonantiam, quemadmodum apud nos videtur, qui dixerit corpus meus, & domus tuus. Nam* χαίρομαι *Græcis non dicitur. Miror autem cur interpres huic velut adfine ſubiunxerit:*

Ἀμαο ἀπάται, οἱ δ' ἀμαρτοῦ τὸ σκύταος.

Ex quo coniectura ſumi poteſt, hoc prouerbium natum ex inſcitia linguæ, quæ non raro præbet huiuſmodi riſus materiam, dum Germani geſtiunt loqui Gallice, aut Galli Germanice. Idem accidit in ſurdaſtris.

Non ſtatuar leæna in machæra.

Οὐ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. *id eſt,*

Non ego leæna ſtatuar in tyrocneſtide.

Prouerbium meretricium, cum negat ſi ortũ ſui copiã facturum ſeſe. Nam in capulis militarium gladiorum elephantes ac leones imponi ſolent. At hi procumbentes inſcalpuntur, ſiue ne lædant manum vtẽtis gladio, ſiue ne deſtringantur facile, ſi in pedes erecti fingerentur. Tyrocneſtis vox militaris videtur euſem ſignificans. Poteſt adagium & ad verecundiorem vſum detorqueri, vt ſi quis negans ſe per omnia morem geſturum, inſeruiturumq. pro libidine dicat, οὐ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. *Adagium recenſet Suidas. Extat autem apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata.*

Ne contra bouem opta.

Μὴ κατὰ βοῦν εὔχου. *Ne contra bouem opta. Admonet adagium, non eſſe vitam inſtituendam iuxta votum animi, neq. quiduis ſperandum a ſuperis, ſed vt ea duntaxat ſibi quiſq. promittat, quæ poſſit induſtria conſequi. Refertur in collectaneis Diogeniani. Vnde ſumpta metaphora parum liquet, niſi quod apparet ductam ab agricola, qui negligens adhibere bouis operam in colendis agris, optat vt citra ſuum laborem proueniat ſeges.*

Non

Non noſtrum onus, bos clitellas?

Qvintilianvs *Inſtitutionum oratoriarum libro quinto, parœmiæ, quam ait eſſe ceu breuem apologum, hoc adſert exemplum. Non noſtrum onus, bos clitellas? Satis conſtat ex apologo ſumptum: verum quis ſit is apologus, equidē nondū reperimus. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticum libro quinto in epiſtola cuiūs initium eſt, Laodiceam veni pridie Kalendas ſextiles, videtur ad hoc adagium alludere, & nobis velut anſam coniectandi præbere. Inde, inquit, ire ad Taurum cogitabam, vt cum Maphragone collatis ſignis, ſi poſſem de ſeruo tuo decidere. Clitellæ boui ſunt impoſitæ. Illa ne? Nō eſt noſtrum onus, ſed feremus: Quibus ex verbis, odorari licet, non noſtrum onus, bos clitellas, prouerbium fuiſſe recuſantis munus aliquod veluti parum accommodatum ſibi. Neque enim boum eſt, clitellis tergo impoſitis onera geſtare ſed potius aſinorum ac mulorum. Prouerbium vſurpauit & Ammianus libro decimo ſexto.*

Nota res mala, optima.

Plavtinvm *illud in Trinummo prouerbiali ſchemate dictum videtur: Nota res mala optima eſt, Dictum eſt autem ſub perſona ſenis, ſuadere conātis amico, ne vxorem tametſi malam repudiaret, aliam ducturus: propterea, quod plerumque fit, vt qui commutat, primum pro malo peius accipiat, tum ignotum pro noto, poſtremo inſuetum pro familiari. Tantum enim valet adſuetudo, vt mala quibus adſueuerim⁹, optima videantur. Contra quæ ſunt optima, propter inſolentiā peſſima videantur. Adagium itaq. deterret, ne temere nouandis rebus ſtudeamus, vitemusq. vitium illud, haud ſcimus an maximum, quod Græci φιλοκαινίαν appellant, id eſt, nouarum rerum appetentiam, cui comes alterum veluti Germanum, quod ἀψικορίαν vocāt, quod mox faſtidiuntur paullo ante adamata. Conuenit cum Plautina ſententia, quod apud T. Liuium Pacuuius Calauius ſuadens Campanis, ne ſenatores mutare vellent, populum iam redoctum dicere compulit, Notiſſimum quodq. malum maxime tolerabile eſſe. Huc pertinet & Ouidianum illud,*

Quod male fers, adſueſce, feres bene. multa vetuſtas Leuit.

Eodem pertinet & mimus ille, neſcio cuius,

Mulier tum demum eſt bona, cum aperte eſt mala. Cognitum enim malū, aut vitamus, aut nos ad id accōmodantes ferimus. Item ille, Conſueta vitia ferimus, non reprehendimus. Ariſtot. lib. Moralium Nicomachiorum ſeptimo, ἀεὶ γὰρ πονεῖ τὸ ζῷον ὥσπερ καὶ οἱ φυσικοὶ λόγοι μαρτυροῦσι, τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν φάσκοντες εἶναι λυπηρόν, ἀλλ᾽ ἤδη συνήθεις ἐσμὲν ὥς φασιν. *id eſt, Semper enim animal laborat ut audiat, videatq quemadmodū teſtantur & naturales ſermones, dum fatentur quidē eſſe moleſtum, ſed iam adſueuimus vt aiunt.*

Inueni, non quod pueri in faba.

Strophylvs *ſeruus in Aulularia Plautina, aulam auri plenā a ſene defoſſam, furto ſuſtulerat, eāq. rem geſtiens indicare hero, reperi, inquit. Et rogatus quid reperiſſet, non quod pueri clamitant, inquit, in faba ſe reperiſſe: prouerbiali nimirum figura magnum quiddam reperiſſe ſe ſignificans. Eſt enim Midas vermiculus quidam qui fabis innaſcitur: hunc ſi quando nacti ſint pueri, geſtiunt atque exclamant, perinde quaſi magnum quiddam inuenerint.*

Midas in teſſeris conſultor optimus.

Μίδας ὁ ἐν κύβοισιν εὐβουλότατος. id eſt,

Midas qui in teſſeris conſultor optimus.

Prouerbium a teſſerarum ludo natum. Eſt enim Midas, iactus vocabulum. Refertur a Suida prouerbij nomine. Perpendat diligens & eruditus lector, num εὐβολώτατος *legi oporteat, vt verſus ſit iambicus trimeter,*

Μίδας γὰρ ἐν κύβοισιν εὐβολώτατος. id eſt,

In teſſeris iactus Midas proſperrimus.

Accommodari poterit adagium ad rem, quæ forte fortuna bene cadit.

Ni purges & molas, non comedes.

Ἂν μὴ καθάρῃς, καὶ ἀλέσῃς, οὐ μὴ φάγῃς. id eſt,

Niſi & repurges & molas, haud vmquam edes. Id eſt, non continget tibi victus, niſi tuam item induſtriam adiunxeris. Ceres cum oſtenderet uſum frumenti Triptolemo, ita dixiſſe fertur. Videtur eſſe ſenarius e poeta quopiam vſurpatus, ſed deprauatur. conſtabit ſi legas κἀλέσῃς. *Poteſt transferri longius, non proderit tibi ingenij felicitas, niſi exercueris. Inutilis erit principum fauor, niſi te geſſeris vt oportet. Nihil conducet, quod doctum præceptorem nactus es, ni vigilaueris. Refertur a Diogeniano.*

Nihil differs a Chærephonte.

Οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφῶντος τὴν φύσιν. id eſt,

Nihil ore quidquam a Chærephonte diſcrepas. In macilentum pallidumq. dicebatur. Chærephon enim tragœdiarum ſcriptor fuit. Is Heraclidarum res proſecutus eſt. Quoniam autem nocturnis lucubrationibus erat maiorem in modum extenuatus confectusq. vulgari ioco taxatus eſt. Quin etiam noctua cognomē additum. Ariſtophanes in Nebulis,

Οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφῶντος τὴν φύσιν. id eſt,

Nihil figura a Chærephonte differes.

Adluſit idem in Pluto,

Οὐδὲν διοίσειν τ᾽ οἴεταί τινες
Τῶν Ἡρακλειδῶν, οὐδ᾽ ὁτιοῦν τῶν Παμφίλου. id eſt,

Ne tantulum quidem
Ab Heraclidis differentem Pamphili.

Pamphilus enim in Stoa depinxerat Heraclidas ſupplices Athenienſibus, ad quos metu Euryſthei confugerant. Hos igitur vocat Heraclidas Pamphili.

Nihil ab elephante differs.

Ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν, *id eſt, Ab Elephante differs nihil. In magnos & ſtupidos dicebatur: etiam ſi primā ingenij laudem Plinius tribuit Elephantis ſed inter bruta, Verum corporis moles, & formæ fœditas adagio locum fecit. Refertur a Diogeniano. Videtur huc adludere Paleſtrio Plautinus, qui herū ſuum Elephāti corio circumtectum ait, nec plus habere ſapientiæ quam lapidem.*

Ne intra veſtibulum quidem.

Οὐδ᾽ ἐν τοῖς προθύροις, *id eſt, Ne intra veſtibulum quidem. In tumidos,*

tumidos, feroces & inſolentes dici ſolitum, qui procul omnes a ſeſe ſubmouent. Lex erat Athenis, vt homicidio contaminati extra ſepta ſacrorum conſiſterent. Siquidem prima magnatum atria ſolent patere quibuslibet. Ad hunc morē adagium videtur adludere.

Neque cum malis, neque ſine malis.

ARISTOPHANES *apud Suidam in Lyſiſtrata,*

> Κὰσ' ἔπος τ' ἀρχαῖον ὀρθῶς καὶ κακῶς εἰρημένον
> Οὔτε σὺν πανωλέθροισιν, οὔτ' ἄνευ πανωλέθρων. *id eſt,*
> *Iſtud haud male, immo recte proditū eſt prouerbiū,*
> *Nec ſimul cum peſtibus, nec rurſus abſq. peſtibus.*

De vxoribus dictum, cum quibus incommode ſane viuitur: ſed nec citra has conſtat familia. Simile illi, quod eſt in Epigrammatis,

> *Nec tecum poſſum viuere, nec ſine te.*

Et quod alibi retulimus, ἀναγκαῖον κακόν. *Citantur eodem loco verſus & hi,*

> Κακὸν γυναῖκες, ἀλλ' ὅμως ὦ δημόται
> Οὐκ ἔστιν οἰκεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ, *id eſt,*
> *Malum quidem vxor, attamen ciues, ſine hoc*
> *Nulli licet parare familiam malo.*

Notum eſt illud Catonis, quod cum vxoribus incommode uiuitur, at ſine illis omnino non viuitur.

Ne tria quidem Steſichori noſti.

Οὔτε τὰ τρία Στησιχόρου γινώσκεις, *id eſt, Ne tria quidem Steſichori noſti. De vehementer indocto & imperito dici ſolitum. Adagium ſumptum hinc exiſtimant, quod pleraq. Steſichori poemata Epodica ſunt, quæ tribus conſtat,* στροφῆς, ἀντιστρόφου, καὶ ἐπῳδοῦ. *Strophe eſt prima ſeries variis metrorum generibus incedens. Antiſtrophus eſt iteratus per eadem ferme genera recurſus. Epodus eſt diuerſi carminis accentio. His & alij tragici poetæ non nunquam vtuntur, potiſſimum in choris.*

Nephalia ligna.

Νηφάλια ξύλα, *id eſt, Nephalia ligna. Dici poſſe videtur in abſtemios, & ab omni voluptate procul alienos. Apud Athenienſes, nephalia ligna vocabantur, quæ neque vitea eſſent, neque ficulna, neque myrtea. Nephalia ſonat, quaſi dicas ſobria.*

Nephalium ſacrum.

Νηφάλιος θυσία, *id eſt, Nephalium ſacrificium. De conuiuio abſtemio non inepte dicetur: aut de conuiuio vehementer frugali, ſobrioq. Apud Athenienſes hoc genus ſacrificij exhibebatur Mnemoſynæ, Auroræ, Soli, Lunæ, Nymphis, Veneri, & Vraniæ. Nam in eo non libabatur vinum, ſed aqua melle diluta. Hæc ferme Suidas. Meminit & Iulius Pollux libro 6. cap. 3. addens* νηφάλιον *idem eſſe quod* νηφάλια θύη. *Hoc ſacrificij genus* ἄοινον *dicebant, quemadmodū cetera in quibus vinum adhibebatur,* οἰνόσπονδα *vocabant. Seleucus apud Athenæum lib. 2. negat, apud veteres fuiſſe morem, vt vini copia, aut aliud quidlibet deliciarum inferretur in ſacrificia. Cum enim ſacrificia deorum gratia peragerentur, vnde &* θοίνας *&* θαλίας, *ac* μέθας *appellabant,* θοίνας *quod deorum gratia vino vterentur,* θαλίας *quod deorum gratia veſcerentur, conuenirentq.:* μέθας *vero, quod vt indicauit Ariſtoteles,* μετὰ τὸ θύειν, *id eſt, poſt ſacrificium vino vterentur, non conueniebat illic ventris negotium agere. Ibidem Epicharmus his verbis notat mores collapſos,* ἐκ μὲν θυσίας θοίνη, ἐκ δὲ θοίνας πόσις ἐγένετο, ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δ' ἐγένετο ὑανία, ἐκ δ' ὑανίας δίκα, ἐκ δὲ καταδίκας πέδαι καὶ σφάκελος καὶ ζημία. *id eſt, ex ſacrificio epulum, ex epulis facta eſt potatio, ex potatione comeſſatio, ex comeſſatione facta eſt ſubatio, ſiue ludus, ex ſubatione ſeu ludo lis, ex condēnatione compedes ſphacelus & mulcta. Quanquam hic locus non caret ſuſpicione mendæ. Videtur enim deeſſe particula,* ἐκ δὲ δίκας καταδίκα. *Non diſſidet ab illo quod alio poſuimus loco, Caninum prandium.*

Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

HORATIVS *Satyra tertia:*

> *Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.*

Mira admonuit allegoria, animum honeſtis excolendum diſciplinis, alioqui futurum, vt inutili ſylua vitiorum occupetur. Filix enim herba inuiſa agricolis, quæ totos agros occupare ſolet, nec facile repurgatur, vbi ſemel occupauerit.

Nauphracton tueri.

Ναύφρακτον βλέπειν. *Nauphracton Græce, claſſis eſt ad bellum inſtructa. Solent autem in triremibus magna quædam meſſe foramina oculorum inſtar, per quæ remos inſerunt. Vnde velut ænigmatice dictum, claſſis more intueri: de his, qui latis ac prægrandibus, aut toruis & minacibus oculis quempiam aſpicerent. Ariſtophanes* ἐν Ἀχαρνεῦσι:

> Πρὸς τῶν θεῶν ἄνθρωπε ναύφρακτον βλέπεις. *id eſt,*
> *Homo per deos, quiddam obtuere claſſicum.*

Fortaſſis et hinc prouerbij iocus eſt natus, quod Athenienſes aliquoties feliciter nauali pugna rem geſſerint: velut apud Arthemiſium & Salaminem, vnde ſublati animi. Vnde videtur dictum in turgidos & arrogantes.

Negotium ex otio.

Πράγματ' ἐξ ἀπραξίας. *id eſt,*

> *Ex otio negotium.*

Hemiſtichium iambicum vſurpandum, vbi res præter opinionem euenit, & inde tumultus oboritur, vnde tranquillitatem & otium ſperabamus. Nam & illud multis vſu venit, vt dum ſectantes otium, fugiunt honeſtam induſtriam, incidant in turbas inexplicabiles. Auctor Suidas. Nec indicat unde ſit natum.

Nauis aut galerus.

Πλοῖον ἢ κυνῆ, *id eſt, Nauis aut galerus. De rē ancipiti. Quod genus ſi quis de voce incognita diceret, aut piſcem ſignificat aut cucurbitam. Nec inuenuſte dicetur in eos, qui cultu, moribusq. diuerſam perſonā præ ſe ferunt. Veluti ſi quis pallio philoſophico baltheum adderet militarem. Fragmentum eſt ſenarij ex Amibus Ariſtophanis* πλοῖον ἢ κυνῆ. *id eſt, Aut galerus, aut ratis. Sumptum ab hoc triremium genere, quas hodieq. vulgo dicunt galeas, veluti dicas galeratas. Hæ ſic erant inſtructæ, vt remos alarum vice porrigerent, mouerentq. Ceterum ſummo malo galerum, ſeu petaſum inſtar Mercurij præferrent. Nam Peloponē-*

ſes

Seruorum ciuitas.

Δούλων πόλις, id eſt, *Seruorum ciuitas. De cœtu cõuictuq. hominum improborum, furacium, aut ignobilium dici poteſt. Eſt hoc nomine ciuitas quæpiam in Libya, vt auctor eſt apud Suidam Ephorus in 5. apud Stephanum Hecatæus. In hanc ſi quis ſeruus lapidẽ importaſſet, continuo liber fiebat, etiam ſi peregrinus fuiſſet. Eſt & altera, cui nomen* ἱεροδούλων, *quod ſeruis dicata ſit, in qua vnum duntaxat ingenium viuere tradunt. Eſt rurſum in Creta,* Δουλόπολις χιλίανδρος, *id eſt, Mille viris habitata, vt auctor eſt Soſicrates in 1. narratione rerum Creticarum. Eſt item alia iuxta Thraciam,* πονηρόπολις, *id eſt, Improborum ciuitas. In hanc Philippus collegiſſe dicitur velut in ſentinam, infames ac moribus improbatis, vt ſycophantas, falſos teſtes, præuaricatores, & id genus alios ad numerum duum miliũ, vt auctor eſt Theopompus, in rerum Philippicarum lib. 13. Teſtatur & Plutarchus in commentario De curioſitate. Eſt & in Aegypto regio quædam* Δουλόπολις *appellata, teſte Olympianico. Plutarchus in collectaneis prouerbiorum oſtendit, dici ſolitum de paris inuentu, efferriq. ad hunc modum* οὐκ ἔστι δούλων πόλις, *id eſt, Non eſt ſeruorum ciuitas. Non diſſimile quod Plinius narrat de gente Heſſenorum in Syria, ad quos fugitant vſquequaq. nocentes. Quæ ſola toto in orbe, ſine vlla fœmina viuit, omni Venere abdicata, ſocia palmarum, in diem ex æquo, conuenarum turba renaſcitur, longe frequentantibus quos vita feſſos ad mores eorum, fortuna fluctibus agitat.*

Samiorum flores.

Σαμίων ἄνθη, *id eſt, Samiorum flores. Vbi quis extremã voluptatem decerperet. Hoc autem nomine dicebatur locus quidam, in quo mulieres cum viris conuiuium agitabant, omniq. genere voluptatum affatim explebant ſeſe. Quibus deliciis effeminati, poſtea ſubacti ſunt a Perſis, & in ſeruitutem acti. Stephanus admonet, Samum inſulam olim* ἀνθέμουσαν *appellatam fuiſſe nimirum a floribus. Eandem* παρθενίαν *fuiſſe vocatã, videlicet a virginibus. Refertur adagium in collectaneis, quæ Plutarchi feruntur titulo. Meminit & Athenæus libro 12. ex Clearcho, demonſtrans locum ita vocatum, ob varias formas puellarum, quæ veluti flores arridentes, ad libidinem inuitabant. Apte quadrabit in ciuitatem, domum, deniq. hominem voluptatibus perdite addictum.*

Summaria indicatura.

Ῥωπικὴ ὠνή, *id eſt, Summaria indicatura. De rebus vilibus, magno tamen emptis. Quemadmodum fit non nunquam in auctionibus, cum non expenditur ſingillatim vniuſcuiuſq. rei precium, ſed multa ſimul congeſta pariter æſtimantur. Græcis enim* ῥῶπες *virgulta dicuntur, &* ῥῶπον *appellant faſciculum, ſeu ſarcinam e diuerſis rebus colligatam, aut varios colores ſimul confuſos. Fit autem ſæpenumero, vt emptor parum attentus in hoc emptionis genere circũueniatur. Adagium refertur a Diogeniano. Meminit & Suidas.*

Regia vaccula.

Βασιλικὸν βοΐδιον, *id eſt, Regia bucula. De prodigioſa fœcunditate ferebatur, natum e miraculo rei geſtæ. Aetate Ptolemæi iunioris, vacca quædam eodem partu ſex edidit vitulos. Auctor Diogenianus. Simile illud Iuuenalis:*

-Scropha fœcundior alba.

Pura a nuptiis.

Ἀγνὴ γάμων, *id eſt, Rudis nuptiarum. Per ironiam dicebatur in impudicam, quod citra nuptias ſui copiam faceret. Horatius,*

Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
Cruda marito.

Rheginis timidior.

Ῥηγίνων δειλότερος, *id eſt, Rheginis formidoloſior. Xenarchus apud Zenodotum Sophronis, qui de menſibus ſcripſit, filius, in gratiam Dionyſij tyranni taxauit Rheginenſes vt ignauos in rebus bellicis, animiq. pauidi, quemadmodum teſtantur Græcorum adagiorum collectanea.*

Rapina rerum Cinnari.

Ἁρπαγὰ τῶν Κιννάρου, *id eſt, Direptio bonorum Cinnari. De facultatibus per tumultum direptis. Veluti cum principes præter ius in alienas fortunas iniiciunt manus. Timæus ſcriptum reliquit, Cinnarum quempiam fuiſſe, patria Selinuſium, arte lenonem, qui hoc quæſtu ad ſummas opes peruenerit. Is quoad viuebat, pollicebatur ſe facultates omnes Veneri conſecraturum, ceterum moriens, populo diripiendas expoſuit. Huic non diſſimile, quod alibi commemorauimus, Porſenæ bona.*

Rhadamantheum iudicium.

Ῥαδαμάνθυος κρίσις, *id eſt, Rhadamanthi iudicium. De incorrupte iudicantibus. Rhadamanthus enim manium iudex, neque muneribus, neque gratia deflectitur, quo minus ſeuere iudicet. Accommodari poterit ad mortis neceſſitatem, maximis pariter ac minimis ex æquo communem. Iuxta illud Aeſchyli apud Ariſtophanem in Ranis:*

Μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ. *id eſt,*
Vna e deis Mors nulla captat munera.

Item Horatius,

Pallida mors æquo pulſat pede pauperũ tabernas,
Regumq. turreis. *Item alibi:*
Non ſi trecentis quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris.

Item Pindarus in Nemeis,

Ἀλλὰ κοινὸν γὰρ ἔρχεται
Κῦμ' Ἀΐδα. πέσε δ' ἀδόκητον
καὶ δοκέοντα. *id eſt,*

Fluctus enim orci communiter accidit, obruitq. tum opinantem, tum inopinum, hoc eſt, & iuuenem & ſenem, aut pariter & nobilem & obſcurum. Bifariam enim interpretantur ἀδόκητον καὶ δοκέοντα. *Item in Olympiacis,*

Βουλαῖς ἐν ὀρθαῖσι Ῥαδαμάνθυος. *id eſt,*
Rectis Rhadamanthi decretis,

Item alibi demonſtrans vnum Rhadamanthũ nec aſſentari cupiã, nec quidquã ad gratiã facere. ὁ δὲ Ῥαδάμανθυς εὖ πέπραγεν, ὅτι φρενῶν ἔλαχε καρπὸν ἀμώμητον, οὐδ'

ἐν δ' ἀπιστοῦσιν ὑμῶν τῷ πάντως ἐδόκει. id eſt, *Fortunatus Rhadamanthus, qui fructum iudicij ſortitus eſt inculpatum, neq. impoſturis intus in animo delectatur. Vſurpat & Plato libro, de legibus duodecimo.*

Rhadamanthi iuſiurandum.

Ῥαδαμάνθυος ὅρκος, id eſt, *Rhadamanthi iuſiurandum, dicebatur quod veriſſimum quidem eſſet, ceterum nullũ deum adſciſceret. Socrates per canem & anſerem iurare conſueuit, ne quem deorum citaret: ſiue quod non crederet vllos eſſe deos, ſiue quod non arbitraretur eſſe boni viri, deos ſuorum negotiorum teſtes arceſſere. Hoc autem iuſiurandi genus ad Rhadamanthum referebant. Notauit adagium Ariſtides rhetor in Pericle, cum ait,* ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι τὸν Ῥαδάμανθυν ἐθίζειν τοὺς ἀνθρώπους ἐπιορκεῖν, ὃς τοσοῦτον περιῆν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, ὥστε καὶ τελευτήσας τοῖς ἐκεῖσε ἀφικνουμένοις δικάζειν δοκεῖ. *id eſt, Perinde quaſi dicas Rhadamanthum mortales in conſuetudinem adduxiſſe peierandi, qui vſque adeo pietate, iuſtitiaq. praecelluerit, vt etiã vita defunctus, iis, qui illuc appellunt, iudex eſſe credatur. Pythagorici per quaternionem iurare ſolent, quem* τετρακτὺν *appellant.*

Οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν. i.

Nõ per eũ qui animæ ẽ datus ille quaternio noſtræ.

Exiſtimant enim hunc numerum vſq. adeo ad animæ perfectionem pertinere, vt eum in arcanis venerẽtur. Auctor Macrobius primo commentario in ſomnium Scipionis. Pythagoras in Carminibus aureis, quaternionem ſacrum animæ fontem vocat. Græci per caput alterius iurare conſueuerunt. Iuuenalis,

–Græcis non dum iurare paratis
Per caput alterius. Vergilius,
Per caput hoc iuro.

Litore loquacior.

Ῥαχίας λαλίστερος, id eſt, *Litore loquacior, In rabulam & obſtreperum dicebatur. Nam rhachia Græcis littus appellatur, præſertim ſcopulis ac rupibus aſperũ, quod adſiduis tunditur fluctibus, non ſine fragore, unde & Græca vox ducta videtur* ῥαχία *quaſi* τραχεῖα. *Nam ea vox ad omne quod aſperum ac ſpinoſum eſt, deflectitur.*

Præſentem fortunam boni conſule.

Τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν. id eſt, *Quod adeſt, boni conſule,* καὶ τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι. id eſt, *Quod adeſt æqui boniq. facere oportet. Admonet adagium, ne nos alienarum rerum cupiditate maceremus, ſed quæcunq. contigit ſors, eã velut optimam amplectamur. Magna enim felicitatis pars, vt ſua cuiq. fortuna placeat. Plato in Gorgia,* ὡς ἔοικεν ἀνάγκη μοι κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. *id eſt, Neceſſum eſt mihi, ſicut videtur, iuxta vetus adagiũ, quod adeſt, boni conſulere, & hoc accipere quod abs te datur. Cratinus in Pylæa,*

Ἀνδρῶν σοφῶν χρὴ τό γε παρὸν πρᾶγμ' ὡς καλὸν
Εἰς δύναμιν εὖ τίθεσθαι. *id eſt,*
Sapientum eſt virorum, vti quod adeſt boni,
Tanquam bonum ſit, conſulant pro viribus.

Adſine illi, quod alibi retulimus, Σπάρτην ἔλαχες, ταύτην κόσμει, *id eſt, Spartam es nactus, eam diſpone.*

Quod quidem carmen citat Stobæus ex Euripidis tragœdia, cui titulus, Τήλεφος, *id quod obiter admonendum duximus. Nam adagium ſuo dictum eſt loco.*

Qui omni in re, & in omni tempore.

AVLVS *Gellius explicans vim* μορίου στερητικοῦ, *ait hunc ſenarium antiquiſſimum prouerbij vice celebratum fuiſſe,*

Sed enim qui in omni re, atque in omni tempore
Omni laude vacat, is illaudatus eſt,
Iſque omnium peſſimus deterrimusq. eſt.

Admonet parœmia, ferè neminem eſſe tam deplorati ingenij, qui non aliquando dicat faciatue quod laudem promereatur. Refertur iiſdem ferme verbis a Macrobio libro Saturnalium 6. ex quo nobis, niſi fallimus deprehendiſſe manifeſtum errorem ſcripturæ in Gelliano libro per eruditum quempiam admiſſum. Is enim non intelligens hos eſſe verſus: Sed enim qui in omni tempore &c. ſuſpicatus eſt Græcum verſiculum omiſſum, a librariis, in eius locum ſuppoſuit hoc carmen,

Ῥωμαϊκὰ κάκαρος αἰὲ μέλλα κακίστη ἐστιν.

cum verſus de quo ſentit Gellius, ſit Latinus quem mox ſubiicit: Sed enim qui in omni &c. Id liquet ex Macrobio, qui locum hunc ad verbum pene ſuffuratus eſt in ſuos commentarios. Porro Græcus verſiculus nihil facit ad explicandam vim huius vocis illaudatus, ſed obiter admixtus eſt, quaſi probandum eſſet quod dixeras, neminem eſſe tã efflictis moribus, quin faciat dicatue non nunquam aliquid, quod laudari queat. Quo quidem loco rurſus efflictis depravatum eſt in efferis: poteſt enim illaudatus eſſe, qui non ſit efferis moribus, ſed efflictos mores dixit perditos & corruptos. Sunt autem tres ſenarij ſententiam abſoluentes, niſi quod alicubi videntur vitiati a ſcribis,

Sed enim qui in omni re atq. in omni tempore.

Hic primus pulchre conſtat: Conſtabit & alter ſi legatur,

Qui omni vacat laude, is vir illaudatus eſt.

Nam dictiunculam Vir etiam aurium ſenſus in hoc verſu videtur requirere. Conſtabit & tertius ſi legas:

Iſq. omnium eſt deterrimusq. ac peſſimus.

Locus eſt apud Gellium libro ſecundo cap. 6. ſi quis volet conferre.

Qui e nuce nucleum eſſe vult, frangit nucem.

QVI *commodũ appetit, ne fugiat laborẽ. Qui quærit voluptatẽ, prius experiatur ſudorem, ſine quo non paratur vera voluptas. Hanc ſententiã Plautus figura ſane quã prouerbiali extulit. Qui e nuce, inquiẽs, nucleũ eſſe vult, frangit nucẽ. Qui quærit animi pabulũ in arcanis litteris, ſcrutetur ſub allegoriæ inuolucro conditum myſterium. Sic enim vſurpavit alicubi diuus Hieronymus. Nux enim foris tum dura eſt tum amara, intus ſuauiſſimum condit cibum. Huc referendum illud Homericum figmentum de moly herba, quam ait radicem quidem habere nigram, ſed florem lacteum. Hanc ita deſcribit Odyſſeæ decimo:*

Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί· χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι. θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Pſecas aut ros.

Ψακὰς ἢ δρόσος id eſt, Pſecas aut ros. In crebrius expuẽtes dictitabatur. ψακὰς enim aſperſio illa, ac velut irroratio vocatur, quoties minutiſſimis guttulis irrigamur, vt pluuia rori ſimillima. Primitus autem per luſum dictum eſt in Antimachum Lyricum poetã, quod ſubinde exſpuens eos, quibus cum loquebatur, conſpergeret. Idem cognominis datum fuit & Olympico cuidam, quem nonnulli putant tuliſſe legem, ne quem nominatim taxarent poetæ, atque ita factum, vt multo quam prius pauciores accederent ad certamen, & qui prodibant, laudarent, non carperent. Vnde huiuſmodi delinimenta, ψακὰς appellata videntur. Vocantur enim Pſecades ancillæ, quæ delicatarum matronarum capillos medicato fuco conſpergunt. Adagium refertur a Diogeniano. Marc. Tullius in epiſtolis ad Atticum, conſputare dixit, pro conuitiis lenioribus aſpergere, nimirum ad hoc adludens adagium.

Hæſitantia cantoris tuſsis.

Ἀπορία ψάλτου βήξ. id eſt, Hæſitantia cãtoris tuſſis. Suidas adagium neotricum eſſe monet. Dictum videtur, quoties non ſuppetit quod dicamus, idq. velut aliud agentes diſſimulamus, velut apud Platonem Ariſtophanes, ac diceret in conuiuio, ſingultum fingit. Sumptũ apparet a cantoribus, qui cum hærent in cantione, tuſſim ſimulant, vt hac videatur interrupta cantilena, nõ inſcitia. Confine putamus illi, quod alias dictum eſt: Tuſſis pro crepitu.

Extritum ingenium.

Παρεξηυλημένον νοῦν ἔχων. id eſt, Mentem habens exanidam. παρεξηυλημένον perinde ſonat quaſi dicas extibiatam. Ducta ſiquidem eſt metaphora a tibiarum linguis, quæ poſtea quam exciderint, inutilis eſt tibia.

Panagæa Diana.

Ἡ παναγαία Ἄρτεμις. i. Panagæa Diana, dicebatur olim, peregrinationem impenſius amans, errabundus, inſtabilis, nulla certa ſede conſiſtens. Siquidem Diana vagari dicitur apud poetas, et per nemora monteſq. oberrare. Quin domicilium etiam ſubinde mutat, nunc apud ſuperos agens, nunc apud inferos. Ne ſpecie quidem ſemper eadem, ſed nunc pleno orbe, nunc mutila, nunc nulla.

Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum.

PAROEMIAE ſpeciem præ ſe gerit illud Horatianum in Sermonibus:

Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum.

Dicendum vel in duos aliquos diuerſis laborantes vitiis, vel in eundem ſui diſſimilem, nempe modo loquaciorem quam ſat ſit, modo impendio taciturnum, interdum pueriliter ineptum, interdum Catone ſeueriorẽ, non nunquam profuſum, non nunquam ſordidum. Siquidem vt vitio dandum, ſi quis hircum oleat, ita adęque vituperandum, ſi quis oleat vnguenta. Nam paſtilli, pilulæ ſunt unguentariæ. Alterum ſpurci eſt, alterum mollis.

Claudus optime virum agit.

Ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, ſiue vt alias legitur ὀχεῖ, id eſt, Optime claudus virum agit. Dici ſolitum, vbi quiſpiam ſuã ſortem uel parum egregiam, anteponit alienæ tametſi præſtantiori. Ab Amazonum apophthegmate natum aiunt. Tradunt morem Amazonibus fuiſſe quondam, vt pueros maſculos detorta tibia coxaue claudos efficerent. Porro cum bellum eſſet illis aduerſus Scythas, atque illi eas conarentur illicere ut ad ſeſe deſciſcerent, dicentes futurum vt poſthac non cum claudis ac mutilis, ſed cum integris viris rem haberent, Antianira Amazonum dux reſpondit ad hunc modum: ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ. Vſurpauit Athenæus libro 13. ὄντως γὰρ ἄριστα χωλὸς ὀπάει. id eſt: Vere enim claudus optime virum agit. Theocritus [illegible] appellat virum coitus auidum, Heſychius [illegible] dicit. Animaduerſum eſt etiam illud noſtris temporibus, plerumq. qui tibiis ſunt mutilis, aut quopiam mẽbro trunci, eos ad vſum Veneris reliquis magis idoneos eſſe, nimirum partẽ ſarciente natura. De claudo quare ſit ſalacior ceteris, cauſſam reddit Ariſtoteles in problematibus ſectionis 10. proble. 26. quod in hoc parum alimenti deorſum delabatur, ob crurum vitium, plus autem ſuperiora petat, & in ſemen vertatur.

Ogygia mala.

Ὠγύγια κακά, id eſt, Ogygia mala. Recte dicentur, vel ingentia, vel antiqua. Nam vtrumq. Græce ſignificat Ogygium. Alij malunt ad Ogygium primum Thebanæ ciuitatis principem referre. Huius filius Cadmus, ob filias ſuas in varias calamitates incidit. Quo reſpiciunt qui Ogygia mala, pro atrociſſimis interpretantur. Huiuſmodi ferme Suidas, niſi quod magis probat, vt Ogygia mala, vetuſta dicantur. Ceterum qui Ogygia vetera dicunt, illud ſequuntur, quod olim Bœotiorum ac Thebana regio, Ogygia dicta ſit. Quin & omnis Attica olim hoc habuit nominis, ſicuti teſtatur Stephanus. Eſt & inſula peruetuſta dicta Ogygia, in quam Vlyſſes naufragus emerſiſſe fingitur ab Homero. Vnde vox iam obſoleta velut in locum prouerbialem abiit. Nec in figura ſita eſt huius prouerbij ratio, ſed in nouitate vocis, vt in operis huius initio monuimus. Conſimili ratione, nec ſine prouerbij ſpecie, Græci priſcos ac peruetuſtos, ὠγυγίδας et ὠγυγίους appellãt, a priſco quopiam deo, & multis iam ſeculis obſoleto. Huiuſmodi propemodum de Ogygiis Suidas & Stephanus.

Omnia Chnaumata.

Πάντα χναύματα. id eſt, Omnia chnaumata, dicebãt olim quoties omne negotium ſignificabant. χναύματα enim Græci placentarum, atque id genus ciborum fragmina vocant. Latini quoq. reliquias belli, & reliquias Danaum dicunt ſimili figura. Refertur adagium a Zenodoto.

Sic eſt ad pugnæ partes re peracta veniendum.

PLATO in Gorgia, πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι ὦ Σώκρατες οὕτω μεταλαγχάνειν. i. Ab belli pugnaq. munia Socrates ſic aiũt accedere oportere. Ioc⁹. erat prouerbia-

lis, vbi quis negotio peracto, tum demum adueniret. Quemadmodum ignaui milites ſolent, qui conflictu peracto, ſublatoq. metu, tum deniq. ſolent adeſſe, uel ad colligendam prædam, vel ad epinicia, id eſt, epulum victoriale celebrandum. Nam verbum illud μεταλαγχάνειν, tarditatem ſignificat, ac ſeram muneris functionẽ. Socrates autem reſpondens, parœmiam explicat ſimili parœmia, κατὰ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν καὶ ὑστεροῦμεν; id eſt: Num poſt feſtum, quod aiunt, venimus, ſeroq. adſumus? Sumptũ videtur a Rheſo Thracum duce, quem apud Euripidem obiurgat Hector, quod ſerius ad belli ſocietatem veniſſet, nimirum decimo demum anno:

Σύμμαχος μὲν οὐ, ξένος δὲ πρὸς τράπεζαν. id eſt,
Socius haud quidem aduenis, ſed hoſpes ad menſam. isq. reſpondet.

Ἀλλ' ὕστερος μὲν ἦλθον, ἐν καιρῷ δ' ὅμως.
Σὺ μὲν γὰρ ἤδη δέκατον αἰχμάζεις ἔτος,
Κοὐδὲν περαίνεις. id eſt,
Sero quidem, aſt in tempore aduenio tamen;
Nam tu quidem iam prælians decennium,
Nihil explicas.

Adluſit huc, ni fallimur, Diogenes. Cum enim quidam inſcripſiſſet ædibus ſuis hunc titulum, Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid ingrediatur mali. Diogenes adiecit aliam inſcriptionem. μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία, id eſt, poſt bellum auxilium. Significans ſero vocari Herculem depulſorem malorum, cum iam malus hoſpes immigraſſet in eas ædes.

Obſequium amicos, ueritas odium parit.

Obsequium amicos, veritas odium parit. Senarius eſt prouerbialis apud Terentium in Andria, non admonens quid oporteat fieri, ſed oſtendens quid vulgo fiat. Vulgaris enim amicitia conſtat obſequiis. Nam inuicem conniuere ad familiarium vitia,

Hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos.

At inter veros amicos, nihil eſt veritate iucũdius, modo ad ſit aſperitas agreſtis & inconcinna, grauisque. Porro qui vulgo plurimis ſtudet amicus eſſe, moribus alienis obſecũdet, caueatq. iuxta Perſiũ: Auriculas teneras mordaci radere vero. Non probari uero ſententiam hanc poetæ, ſatis indicat cum ait: Namq. hoc tẽpore, id eſt, his corruptis moribus. Eandem ſententiã in Adelphis idem aliter extulit. Vt homo eſt inquiẽs, ita morem geras. Donatus admonet prouerbialiter dictum. M. Tullius in Sermone De amicitia: Sed neſcio quomodo verum eſt, quod in Andria familiaris meus Terentius dixit: Obſequium amicos, veritas odium parit. Moleſta veritas eſt, ſiquidem ex ea naſcitur odium quod eſt venenum amicitiæ. Sed obſequium multo moleſtius, quod peccatis indulgens, præcipitem amicum ferri ſinit. Maxima autem culpa in eo eſt, qui & ueritatem aſpernatur, & in fraudem obſequio impellitur. Pindarus in Nemeis hymno quinto, οὔτοι ἅπασα κερδίων φαίνοισα πρόσωπον ἀλάθει' ἀτρεκής, καὶ τὸ σιγᾶν πολλάκις ἐστὶ σοφώτατον ἀνθρώπῳ νοῆσαι. Sentit ſimplicem veritatem non ſemper vt eſt proferendam, quod damnoſa ſit: ſed ſapientis eſſe, non numquam celare ſuam ſententiam, in tempore prolaturus, cum fructus ſpes oſtenditur. Apud Athenæum libro 5. citatur hic trimeter ex Agathone,

Εἰ μὲν φράσω τἀληθές, οὐχί σ' εὐφρανῶ,
Εἰ δ' εὐφρανῶ τί σ', οὐχὶ τἀληθῆ φράσω, id eſt,
Si uera dicam, tibi voluptati haud ero.
Si ſim voluptati, haud tibi vera dixero.

Obuiis vlnis.

Obviis vlnis, eſt apud Quintil. pro eo quod eſt, auide, ſitienterq. Tranſlatum ab iis qui porrectis vlnis properant in complexum eorum, quorum magno deſiderio tenebantur, quosq. cupidiſſime conſpiciunt. Legimus & obuiis manibus. D. Hieronymus ad Pammachium, Condiſcipulum quondam, & ſodalem & amicum, obuiis, vt aiunt, manibus excipio. Baſilius in præfatione dialogi, ἀμφοτέραις χερσὶν id eſt, Ambabus manibus, eodem ſenſu ſcripſit. Hæc ſi ad rem animi detorqueantur, figuram prouerbialem habebunt. vt, Ego tuas litteras obuiis vlnis excipiam.

Obliuionis campus.

Λήθης πεδίον, id eſt, Lethes campus. Dicetur vel de vehementer obliuioſis, vel de rebus commenticiis ac friuolis, quæ nuſquam ſint. Ariſtophanes, τίς εἰς τὸ Λήθης πεδίον; id eſt; Quis in Lethes campum? Vulgus enim nugas eſſe credit, quæ de inferis tradunt poetæ. Et, vt Iuuenalis inquit,

Stygio nigras in gurgite ranas
Nec pueri credunt.

Omnia ſapientibus facilia.

Ἅπαντα τοῖς σοφοῖσιν εὐπετῆ. id eſt,
Facilia cuncta ſunt viris ſapientibus:
Nihil eſt tam arduum, quod prudenti conſilio non facile conficiatur. Aut, nihil tam acerbum, quod ſapiẽs non æquo animo facileq. ferat, ratione cuncta leniẽte. Si addas verbum, conſtabit ſenarius, Ἐστὶ δ' ἅπαντα. Refertur a Zenodoto.

Omnia eſculenta obſeſsis,

Ἅπαντα γὰρ τοῖς βρωτὰ πολιορκουμένοις. id eſt,
Cinctis ab hoſte veſca ſunt & qualibet.
Senarius prouerbialis, cum vrget neceſſitas, nihil non facimus. Et vehementer famelicis nullus non ſuauis eſt cibus. Natum ab vrbium obſidionibus, in quibus non numquam & canes & feles, herbarum radices, non numquam humana excrementa, inopia cibi deuorantur.

Omnia ſimilia.

Ἅπαντ' ὅμοια καὶ Ῥοδῶπις ἡ καλή. id eſt,
Similia cuncta. Rhodopis ipſa etiam decens.
Eadem eſt conditio mortalium. formoſi pariter, ac deformes ſeneſcunt ac moriuntur. Rhodopis nomen eſt puellæ cuiuſpiam forma celebris, cui nomen a roſeo aſpectu videtur inditum. De Rhodope meretricula multa Herodotus libro 2. non nulla Plinius libro 36. cap. 12. cum Græcum carmen habeat ῥοδῶπις, mirum cur Iuuenalis corripuerit,

Dum Rhodopes vda terit inguina barba.

Refertur a Suida prouerbij loco.

Totus Echinus aſper.

Ἅπας ἐχῖνος τραχύς, id eſt, Totus Echinus aſper. In moroſos

ſos & iniucundis moribus quadrat. Echinus piſcis, & itē Erinacius undiq. ſpinis obſeptus eſt, ut nuſquā impune poſſis attingere. Eſt & hominum huiuſmodi genus, cum quibus nulla ratione poſſis agere citra litem. Ariſtophanes in Pace,

Οὐδέποτ' ἂν θείης λεῖον τὸν τρηχὺν ἐχῖνον. *id eſt,*
Ex ſcabro in leuem nunquam vertetur Echinus.

Omnia bonos viros decent.

Ἅπαντα τοῖς καλοῖσιν ἀνδράσιν πρέπει. *id eſt, Habet hoc improbitas, vt ſi quis illaudatus, rectè faciat dicatue, tamen neſcio quo pacto non adſit decorū illud: Contra veram virtutem decus quoddam comitatur, vt quidquid vir bonus agat, id decorum eſſe videatur. Tametſi poteſt & hic accipi ſenſus, cuncta formoſos viros decent, quod forma gratia commendat & dicentem & canentem, & quiduis agentem. Id erit venuſtius ſi huc deflectas, vt dicas in bonam partem accipi, laudarique, quidquid dixerint fecerintq. gratioſi apud principes: adeo vt quod huic capitale ſit futurum, illi laudem etiam pariat. Refertur a Diogeniano.*

Omitte vatem.

Ἔασον τὸν μάντιν, *id eſt, Omitte vatem. Vti conueniet, quoties alicui parcendum admonebimus, quod is eximius ſit, & immunis habendus a vulgari ſorte. Veluti ſi quis poeta, theologo, ſacerdoti diceret, oportere parci. Antiquitus mos erat, ut augur coronatus ante aciem incederet: neque ſas erat, hunc telis impetere, vtpote virum ſacrum. Poterit adagium etiam per ironiam vſurpari.*

Oderint dum metuant.

ODERINT *dum metuant. Tyrannica uox, ſumpta e tragœdia, & a nemine ſcriptorum non vſurpata: præcipue M. Tullio familiaris: quam etiam in vulgi ſermonem proceſſiſſe, ſatis indicat Seneca libro de Clemētia 2. ſcribens multas voces, magnas, ſed deteſtabiles, in vitam humanam perueniſſe, celebresq. vulgo fieri, vt illam: Oderint, dum metuant. Cui Græcus, inquit, verſiculus ſimilis eſt, qui mortuo terram miſceri ignibus iubet. Idem libro De ira primo: Nam aliquæ voces ab iratis emittuntur, quæ magni videantur animi, verum ignorantibus magnitudinem, qualis illa dira & abominanda, Oderint dum metuant. Syllano ſcias ſæculo ſcriptam. Licebit adagium etiam per iocum vſurpare: veluti ſi quis eruditione ſuperior, de clancularijs hoſtibus: qui tamen ob metum hiſcere non audeant, dicat, Oderint dum metuant. Conueniet & in diuites, qui dicunt illud Horatij,*

Populus me ſibilat, at mihi plaudo.
Ipſe domi, ſimulac nummos contemplor in arca.

Item illud Iuuenalis,

Tunicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet uicinia pago.

Odit cane peius & angue.

PROVERBIALI *figura dictum eſt & illud ab Horatio,*

Alter Mileti textam cane peius & angue,
Vitabit chlamidem.

Sentit autem, vt opinamur, de cane rabiente. Quod ſi longius etiam traducatur, magis erit prouerbiale, vt, Hic totus lucris addictus eſt, litteras, quas amauit aliquando, nunc quod aiunt, vitat cane peius & angue. Vel, Hic ſe totum adulatoribus permittit, amicos a quibus verum audiat vitat, cane peius & angue Idem Horatius in Odis,

Cur oliuum
Sanguine viperino
Cautius vitat.

Plautus in Mercatore,

Nempe ruri vxor eſt tua, quam dudum dixeras
Te odiſſe aque atque angues.

Stultior Corœbo.

Ἠλιθιώτερος Κοροίβου, *id eſt, ſtultior Corœbo. Prouerbialis hyperbole in ſtupidos & vecordes. Corœbi ſtultitia vulgi fabula celebrata eſt, qui maris vndas numerareſit conatus, cum non potuerit vltra quinque proſequi ſupputationem. Meminit huius Euſtathius in decimum Odyſſeæ, & Lucianus in amoribus. Quamquam apud alios* κόρυβον *legimus per* υ. *Adduntq. quidā Corybum hunc Mygdonis Phrygis fuiſſe filium, temporibus belli Troiani. Meminit & Vergilius Corœbi cuiuſdam:*

Iuuenisq. Corœbus
Veneras inſano Caſſandræ captus amore,
Et gener auxilium Priamo Phrygibusq. ferebat.

Quo quidem in loco Seruius indicat ſumptum ex Euphorione, Hunc, inquit, Corœbum ſtultum inducit Euphorion, quem & Vergilius ſequitur, dans ei,

Dolus an virtus, quis in hoſte requirat?

Cum ſit turpiſſima dolo quæſita victoria.

Stupa ſeniculus.

Στυππεῖον γερόντιον, *id eſt, Stupa ſiue ſtipulaceus ſeniculus. De viribus effœto ſene. Simillimum illi quod alio diximus loco, Homo bulla. Sumptum a ligno, quod iam exaruit, exuccumq. redditum eſt & marcidum, in ſtipulæ morem. Stupa dicitur quod e lino excutitur ſiccum & inutile.*

Phormionis thori.

Στιβάδες Φορμίωνος, *id eſt, Thori Phormionis. De ſtratis ſordidis ac frugalibus, minimeq. delicatis, qualia ſunt cubilia militaria, & quale ſibi apud Homerum parat Vlyſſes, ex arborum congeſtis frondibus, ac ramis humi ſubſtratis. Refertur a Suida. Phormio dux quiſpiam militum fuit, in perferendis militiæ incommodis notæ, ſicut coniicim⁹, patiētiæ. Poterit & longius deflecti ad quamuis tractationem duriuſculam. Extat in Pace Ariſtophanis,*

Εἰ γὰρ μοι γένοιτ' ἰδεῖν ταύτην ἡμέραν ποτέ.
Πολλὰ γὰρ ἀνεσχόμην
Πράγματά τε καὶ στιβάδας, ἃς ἔλαχε Φορμίων.

Id eſt, Vtinam mihi contingat videre hunc diem. Multas enim ſuſtinui tum moleſtias, tum culcitras quas ſortitus eſt Phormio. Verſus ſunt chorici, eoq. proſa vertimus.

Stultitia eſt Iouem putare eſſe.

Τῆς μωρίας, τὸ Δία νομίζειν ὄντα τηλικουτονί. *id eſt, Inſcita eſt,*

natum tot annos credere, eſſe vllum Iouem. In eum accommodari poteſt, qui grandis natu dicit, aut ſentit abſurdum quippiam, cum propter ætatem nihil oporteat iam ignorare. Non conuenit enim in natu grandes puerilis ſuperſtitio. Recenſetur a Suida. Carmen eſt Ariſtophanis in Nubibus,

> Ἰδοὺ γ' ἰδοὺ Δί' ὀλύμπιον, τῆς μωρίας
> Τὸ Δία νομίζειν ὄντα τηλικουτονί. *id eſt,*
> *Ecce ecce Olympium Iouem, dementia eſt*
> *Natum tot annos credere eſſe vllum Iouem.*

Tuum tibi narro ſomnium.

Τὸ σὸν ὄναρ σοι διηγοῦμαι, *id eſt, Tuũ ſomnium tibi narro, id eſt, Narro tibi quod ipſe me rectius noſti. Apud Suidam hæc referuntur ex auctore quopiam,* Εἰ γὰρ ἐγώ σοι νῦν αὐτὸν γνωρίζω, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ σὸν ὄναρ σοι διηγήσομαι. *id eſt, Quod ſi te tibi ipſi notum reddere coner, tum mihi acciderit id, quod prouerbio dicitur, ut tuum tibi ſomnium narrem. Plato libro De Repub. 8.* Τὸ ἐμὸν γ' ἴσως ἐμοὶ λέγεις ὄναρ. *id eſt, Meum quidem, inquit, mihi narras ſomnium. Traductum videtur ab his, qui* ὀνειροπόλους. *id eſt, ſomniorum interpretes conſulunt. A quibus non nulli hoc quoque requirunt, vt quid ſomniarint coniiciant, quaſi parum ſit ſi interpretentur. Ad eum modum ægroti quidam imprudentes a medicis exſpectant, vt viſo dumtaxat lotio diuinent & ſexum, & ætatem, & omnem morbi naturam, vbi & unde acciderit, quid ſentiant: ac propemodum etiã quid in febri ſomniarint.*

Sponſi vita.

Νυμφίου βίος, *id eſt, Sponſi vita, pro molli ac delicata. Confine illi, quod alibi relatum eſt, Muſica uita. Suidas ſenarium hunc adducit, qui extat apud Ariſtophanem in Auibus.*

> Ὑμεῖς μὲν ἄρα γε ζῆτε νυμφίου βίον. *id eſt,*
> *Sponſi quidem profecto vitam viuitis,*

Propterea quod proci frondibus & fertis coronari ſoleant, & delicatius nitidiusq. coli, uel quod molles videantur, nuptiis inhiantes. Apud Athenæum libro octauo Stratonic⁹ citharœdus Rhodios λευκοὺς Κυρηναίους καὶ μνηστήρων πόλιν, *id eſt, Albos Cyreneos & procorũ ciuitatem appellat Niſi malumus ad Homericos illos Penelopes ſponſos referre, quibus nihil cordi erat præter conuiuia, citharam, choream, talos, diſcum, paraſitos, atque id genus alias voluptates. Vnde Horatius Homines luxui deditos, ſponſos Penelopes appellat.*

Et ſama fuit & eras.

> Ἦ μὲν κλέος ἦν καὶ ἄδει. *id eſt,*
> *Et dicebaris, erasq.*

Hemiſtichion prouerbiale, quoties facta reſpondent opinioni. Suidas meminit e poeta quopiam. Eſt enim fragmentum carminis Heroici.

Innocuus alium aſpiciam, meum habentem malum.

> Ἐξάτης ἄλλον τἀμὰ κακὰ ἄλλον ἔχοντα. *id eſt,*
> *Indemnis ſpectabo alium mala noſtra ferentem.*

Hoc eſt, ex aliorum malis ipſe rebus meis, conſulam. ἐξάτης *autem dixit, quaſi* ἔξω τῆς ἄτης, *id eſt, extra noxam ſitus & illæſus. Simillimum illi Plautino,*

> *Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit.*

Simul & dictum & factum.

Ἅμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον. *id eſt, Simul dictum, ſimul & factum. Vbi quis citra moram id re præſtat, quod verbis pollicetur. Latini, Cum dicto, dicunt, pro eo quod eſt, ſtatim poſtea quam dixeris. Et Vergilius,*

> *Et dicto citius tumida æquora placat.*

Sumptum apparet ex Homero, apud quem eſt hoc carmen,

> Αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῦθος ἔην, τετέλεστο δ' ἔργον. *id eſt,*
> *Mox ſimul ac dictũ eſt verbũ, res ipſa peracta eſt.*

Idem Græcis dicitur vnica voce, αὐτοβοεί, *quod a militari clamore translatum videtur, quo non numquam funditur hoſtis priuſquam ad manus fuerit ventum. Sic vſus Thucydides. Theopompus uſus eſt, pro* κατὰ κράτος, *id eſt, vi ac virtute non ex inſidiis. Quiſquis enim inſidias molitur hoſti, ſilet: qui fidit viribus ſuis cum clamore irruit in hoſtem. Quidam putat dictum a bubus, vt deductum videatur ab arantibus, qui cum pollicentur ſe eodem die, id eſt,* αὐτῇ μιᾷ *aliquid operis abſoluturos, dicere ſolent* αὐτοβοεί, *hoc eſt, priuſquam diſiungam boues. Transfertur ad cuiuslibet actionis celeritatem, ut perinde valeat atq.* παραχρῆμα, αὐτίκα.

Obiicere canibus agnos.

Προβάλλειν τοῖς κυσὶν ἄρνας, *id eſt, Obiicere canibus oues, dicebatur qui imbellem & litium imperitum, calumniatoribus & exercitatis exponeret, quod id animal omnium maxime ſit imbelle. Refertur a Diogeniano. Hemiſtichium eſt heroicum, ex oraculo quopiam, vt coniicimus, decerptum.*

Nullius indigens deus.

Ἀπροσδεὴς ὁ θεός. *id eſt, Nullius egens deus. Admonet parœmia, nullum eſſe mortalium tam abſolutum, in quo non aliquid deſideretur: unum eſſe deum, vndequaq. perfectum. Dici poteſt & in diuites, aut plurimis præditos naturæ pariter ac fortunæ commoditatibus, tanquam dei cuiuſpiam ſimiles, vt quibus omnia ſuppetant, quæcunque videntur ad perfectam felicitatem pertinere.*

Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina.

PLAVTVS *in Captiui duo, Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina. Verba ſunt Hegionis, vbi reſciuiſſet ſibi impoſitum eſſe, & herum amiſſum pro ſeruo, ſeruum pro domino retentum. Is enim ex quo fructus exſpectabatur aufugerat, eo relicto ex quo nihil emolumenti poterat capi. Allegoria per ſe liquet.*

Nudo mandas excubias.

Γυμνῷ φυλακὴν ἐπιτάττεις. *id eſt, Nudo cuſtodiam mãdas. Quoties negotii quippiam mandatur ei, cui deeſt præſtandi facultas, obeundæq. prouinciæ propter inopiam neutiquam idoneus eſt. Neque enim nudus commode poteſt excubias agere propter rigorem nocturni frigoris, neque ad pugnam eſt idoneus inermis. Refertur a Zenodoto. Quo longius deflectetur, hoc erit prouerbialius. Iniungis vt aliquid in hunc poetã ſcribamus,*

verum

verum iuxta vetus prouerbium, γυμνῷ τὴν φυλακὴν ἐπιτάττεις. Neque enim eſt quo meum interim otium alam. Heſychius non nihil diſſidet ab his, quæ a Suida Zenodotoq. traduntur: licet is locus apud hunc deprauatus habeatur in editione Aldina. Ceterum coniicimus ſenſum hunc eſſe, prouerbiũ dici ſolere, vbi quid mandatur his, quibus nihil opus eſt. Propterea quod vel iniuſſi cogantur id facere, niſi fallimur, ob id quod nudis nihil eſt quod egeat aſſeruatore.

Nunc contingat ſeruari.

Νῦν γένοιτο σωθῆναι. id eſt, Nunc contingat ſeruari, Cum ſignificamus nos ſatis cauturos in poſterum, ſi modo liceat præſens periculum effugere. Hoc modo Dauus in Andria: Poſt hac incolumen ſat ſcio fore me, nunc ſi denito hoc malum. Natum aiunt ex apologo quopiã. Aquila teſtudinem unguibus rapuerat: eam parabat e ſublimi deiicere, quo teſta rupta carnibus veſci poſſet: In hoc itaq. diſcrimine teſtudo optabat, vt in præſens incolumis eſſe poſſet, de reliquo ſibi curæ futurũ, ne quando in ſimi le periculum incideret, νῦν γένοιτο σωθῆναι, τὰ δὲ λοιπὰ χ' ὅ τι μελήσει. id eſt, Nunc liceat incolumem eſſe, de reliquo mihi ipſi curæ fuerit. Quidam apologum narrant ad hunc modum. Teſtudini quondam inceſſiſſe volandi deſiderium. Aquilam oraſſe vt ſe doceret. Cumq. illa negaſſet fieri poſſe, quod natura refragaretur, illa nihilominus inſtabat. Itaque paruit Aquila, ac Teſtudinem in ſublime vectam demiſit vt volatum experiretur. Ea cum timeret infelicem euentum, optauit vt id temporis contingeret incolumẽ eſſe, νῦν σωθείην. Ita Diogenianus. Suidas hoc modo refert, νῦν σωθείην, ἵν' ἐμοὶ δίδαγμα τοῦτο τοῦ χρόνου λοιποῦ. id eſt, Vtinam nunc incolumis euadam, vt hoc mihi documentum ſit in reliquum tempus. Plinius facit tertium quoddam Aquilæ genus, quam alij morphnon, non nulli plancum et anatariam, Homerus percnõ vocauit: lingua caret, eoq. muta, ſed dentibus armata, nigerrima, prominentiore cauda. Huic ingenium eſt, teſtudines raptas frangere e ſublimi iaciendo. Atque hac ſorte ait Aeſchylum poetam interiiſſe, cum prædictum eſſet, eum ruina periturum: isq. quo caueret, eum diem ſub dio perſeueraſſet. Nam aquila decepta ſplendore capitis caluitio renidentis ad ſolem, dum ſaxum eſſe putat, teſtudinem illiſit, vt fractæ carnibus veſceretur. Auctor Valerius Maximus, libro nono cap. 12.

Nunc bene nauigaui, cum naufragium feci.

Νῦν εὖ πέπλευκα ὅτε νεναυάγηκα. id eſt, Nunc bene nauigaui, poſtea quam naufragium feci. Quoties id, quod videtur incommodum, fortuna præter ſpem vertit in bonum. Zenon Citienſis, qui relictis prioribus præceptoribus Cratetis auditor eſſe cœpit, naufragio eiectus dixiſſe legitur, εὖ γε ποιεῖ ἡ τύχη προσελαύνουσα ἡμᾶς φιλοσοφίᾳ. id eſt, Bene facit fortuna, cum nos ad philoſophiam admouet. Auctor Suidas. Plutarchus in libello De vtilitate capienda ex inimico, meminit huius prouerbij.

Nunc in regionem veni.

Νῦν εἰς χώρας ἦλθον. id eſt, Nunc in regionem veni. Ab iis dictitari ſolitum, qui tandem ſua ſponte illuc quo oportuit, perueniunt cum diu non quiuerunt. Fit enim plerunq., vt res diu quæſita non occurrat, tandem velut vltro veniat in mentem. Quidam ſic efferunt, Νῦν εἰς χώρας ἦλθες. id eſt, Nunc in regionem veniſti, vbi quis eo venit, quo ſe venturum negarat.

Nunc illa aduenit Datidis cantilena.

Νῦν τοῦτ' ἐκεῖν' ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος. id eſt,

Nunc id quod aiunt, Datidis adeſt cantio.

Dicebatur vbi quid lætum ac feſtiuum accidiſſet. Datis quiſpiam erat Perſarum ſatrapes, excellens in rei bellica gloria. Is Græce loqui conatus, conſueuit dicere, ἥδομαι, καὶ εὐφραίνομαι, καὶ χαίρομαι. id eſt, Delector, gaudeo, lætor. Ea cum ſæpius ac male Græce pronunciaret, res in vulgi iocum abiit. Auctor Suidas. Extat autem apud Ariſtophanem in Pace,

Νῦν τοῦτ' ἐκεῖν' ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος,
Ὃ δεφόμενός ποτ' ᾖδε τὴν μεσημβρίαν,
Ὡς ἥδομαι καὶ τέρπομαι καὶ χαίρομαι. id eſt,
Adeſt, vt aiunt, cantilena Datidis,
Quod maſtrupans is cecinit in meridie,
Vt lætor, vt delector, vtq. gaudeo.

Interpres addit, Datiſmum uſurpari pro barbariſmo, eo quod χαίρομαι dixerit pro χαίρω ſecutus vocum cõſonantiam, quemadmodum apud nos ridetur, qui dixerit corpus meus, & domus tuus. Nam χαίρομαι Græcis non dicitur. Miror autem cur interpres huic velut adſiue ſubiunxerit:

Αμας ἀπόταις, οἱ δ' ἀχυροσοῦ τὸ σκάζειν.

Ex quo coniectura ſumi poteſt, hoc prouerbium natum ex inſcitia linguæ, quæ non raro præbet huiuſmodi riſus materiam, dum Germani geſtiunt loqui Gallice, aut Galli Germanice. Idem accidit in ſurdaſtris.

Non ſtatuar leæna in machæra.

Οὐ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. id eſt,

Non ego leæna ſtatuar in tyrocneſtide.

Prouerbium meretricium, cum negat ſcortũ ſui copiã facturum ſeſe. Nam in capulis militarium gladiorum elephantes ac leones imponi ſolent. Atin procumbentes inſcalpuntur, ſiue ne lædant manum vtẽtis gladio, ſiue ne deſtringantur facile, ſi in pedes erecti fingerentur. Tyrocneſtis vox militaris videtur enſem ſignificans. Poteſt adagium & ad verecundiorem vſum detorqueri, vt ſi quis negans ſe per omnia morem geſturum, inſeruiturumq. pro libidine dicat, οὐ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. Adagium recenſet Suidas. Extat autem apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata.

Ne contra bouem opta.

Μὴ κατὰ βοὸς εὔχου. Ne contra bouem opta. Admonet adagium, non eſſe vitam inſtituendam iuxta votum animi, neq. quiduis ſperandum a ſuperis, ſed vt ea duntaxat ſibi quiſq. promittat, quæ poſſit induſtria conſequi. Refertur in collectaneis Diogeniani. Vnde ſumpta metaphora parum liquet, niſi quod apparet ductam ab agricola, qui negligens adhibere bonis operam in colendis agris, optat vt citra ſuum laborem proueniat ſeges.

Non

tumidos, feroces & inſolentes dici ſolitum, qui procul omnes a ſeſe ſubmouent. Lex erat Athenis, vt homicidio contaminati extra ſepta ſacrorum conſiſterent. Siquidem prima magnatum atria ſolent patere quibuslibet. Ad hunc morē adagium videtur adludere.

Neque cum malis, neque ſine malis.

ARISTOPHANES *apud Suidam in Lyſiſtrata,*

Κἄστ' ἐκεῖνο τοὔπος ὀρθῶς κοὐ κακῶς εἰρημένον
Οὔτε σὺν πανωλέθροισιν, οὔτ' ἄνευ πανωλέθρων. *id eſt,*
Iſtud haud male, immo recte proditū eſt prouerbiū,
Nec ſimul cum peſtibus, nec rurſus abſq. peſtibus.

De vxoribus dictum, cum quibus incommode ſane viuitur: ſed nec citra has conſtat familia. Simile illi, quod eſt in Epigrammatis,

Nec tecum poſſum viuere, nec ſine te.

Et quod alibi retulimus, ἀνάγκη κακά. *Citantur eodem loco verſus & hi,*

Κακὸν γυναῖκες, ἀλλ' ὅμως, ὦ δημόται,
Οὐκ ἔστιν οἰκεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ. *id eſt,*
Malum quidem vxor, attamen ciues, ſine hoc
Nulli licet parare familiam malo.

Notum eſt illud Catonis, quod cum vxoribus incommode viuitur, at ſine illis omnino non viuitur.

Ne tria quidem Steſichori noſti.

Οὐδὲ τὰ τρία τοῦ Στησιχόρου γινώσκεις, *id eſt, Ne tria quidem Steſichori noſti. De vehementer indocto & imperito dici ſolitum. Adagium ſumptum hinc exiſtimant, quod pleraq. Steſichori poemata Epodica ſunt, quæ tribus conſtat,* στροφῇ, ἀντιστρόφῳ, καὶ ἐπῳδῷ. *Strophe eſt prima ſeries variis metrorum generibus incedens. Antiſtrophus eſt iteratus per eadem ferme genera recurſus. Epodus eſt diuerſi carminis accentio. Hic & alij tragici poetæ non nunquam vtuntur, potiſſimum in choris.*

Nephalia ligna.

Νηφάλια ξύλα, *id eſt, Nephalia ligna. Dici poſſe videtur in abſtemios, & ab omni voluptate procul alienos. Apud Athenienſes, nephalia ligna vocabantur, quæ neque vitea eſſent, neque ficulna, neque myrtea. Nephalia ſonat, quaſi dicas ſobria.*

Nephalium ſacrum.

Νηφάλιος θυσία. *id eſt, Nephalium ſacrificium. De conuiuio abſtemio non inepte dicetur: aut de conuiuio vehementer frugali, ſobrioq. Apud Athenienſes hoc genus ſacrificij exhibebatur Mnemoſynæ, Auroræ, Soli, Lunæ, Nymphis, Veneri, & Vraniæ. Nam in eo non libabatur vinum, ſed aqua melle diluta. Hæc ferme Suidas. Meminit & Iulius Pollux libro 6. cap. 3. addens* νηφάλιον *idem eſſe quod* νηφάλια θύειν. *Hoc ſacrificij genus* ἄοινα *dicebant, quemadmodū cetera in quibus vinum adhibebatur,* οἰνόσπονδα *vocabant. Seleucus apud Athenæum lib. 2. negat, apud veteres fuiſſe morem, vt vini copia, aut aliud quidlibet deliciarum inferretur in ſacrificia. Cum enim ſacrificia deorum gratia peragerentur, vnde &* θοίνας *&* θαλίας, *ac* μέθας *appellabant,* θοίνας *quod deorum gratia vino vterentur,* θαλίας *quod deorum gratia veſcerentur, conueniretq.:* μέθας *vero, quod vt indicauit Ariſtoteles,* μετὰ τὸ θύειν, *id eſt, poſt ſacrificium vino vterentur, non conueniebat illic ventris negotium agere. Ibidem Epicharmus his verbis notat mores collapſos,* ἐκ μὲν θυσίας θοίνα, ἐκ δὲ θοίνας πόσις ἐγένετο, ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δ' ἐγένετο ὑανία, ἐκ ὑανίας δίκα, ἐκ δὲ καταδίκας πέδαι καὶ σφάκελος καὶ ζαμία. *id eſt, ex ſacrificio epulum, ex epulis facta eſt potatio, ex potatione comeſſatio, ex comeſſatione facta eſt ſubatio, ſiue ludus, ex ſubatione ſeu ludo lis, ex condēnatione compedes ſphacelus & mulcta. Quamquam hic locus non caret ſuſpicione mendæ. Videtur enim deeſſe particula,* ἐκ δίκας καταδίκα. *Non diſſidet ab illo quod alio poſuimus loco, Caninum prandium.*

Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

HORATIVS *Satyra tertia:*

Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

Mira admonuit allegoria, animum honeſtis excolendum diſciplinis, alioqui futurum, vt inutili ſylua vitiorum occupetur. Filix enim herba inuiſa agricolis, quæ totos agros occupare ſolet, nec facile repurgatur, vbi ſemel occupauerit.

Nauphracton tueri.

Ναύφρακτον βλέπειν. *Nauphracton Græce, claſſis eſt ad bellum inſtructa. Solent autem in triremibus magna quædam meſſe foramina oculorum inſtar, per quæ remos inſerunt. Vnde velut ænigmatice dictum, claſſis more intueri, de his, qui latis ac prægrandibus, aut toruis & minacibus oculis quempiam aſpicerent. Ariſtophanes ἐν Ἀχαρνεῦσι:*

Ἄνθρωπ' ἀνὰ τοὺς θεοὺς ναύφρακτον βλέπεις. *id eſt,*
Homo per deos, quiddam obtuere claſſicum.

Fortaſſis et hinc prouerbij iocus eſt natus, quod Athenienſes aliquoties feliciter nauali pugna rem geſſerint: velut apud Arthemiſium & Salaminem, vnde ſublati animi. Vnde videtur dictum in turgidos & arrogantes.

Negotium ex otio.

Πρᾶγμ' ἐξ ἀπραξίας. *id eſt,*
Ex otio negotium.

Hemiſtichium iambicum vſurpandum, vbi res præter opinionem euenit, & inde tumultus oboritur, vnde tranquillitatem & otium ſperabamus. Nam & illud multis vſu venit, vt dum ſectantes otium, fugiunt honeſtam induſtriam, incidant in turbas inexplicabiles. Auctor Suidas. Nec indicat unde ſit natum.

Nauis aut galerus.

Πλοῖον ἢ κυνῆ, *id eſt, Nauis aut galerus. De rē ancipiti. Quod genus ſi quis de voce incognita diceret, aut piſcem ſignificat aut cucurbitam. Nec inuenuſte dicetur in eos, qui cultu, moribusq. diuerſam perſonā præ ſe ferunt. Veluti ſi quis pallio philoſophico baltheum adderet militarem. Fragmentum eſt ſenarij ex Auibus Ariſtophanis* πλοῖον ἢ κυνῆ. *id eſt, Aut galerus, aut ratis. Sumptum ab hoc triremium genere, quas hodieq. vulgo dicunt galeas, veluti dicas galeratas. Hæ ſic erant inſtructæ, vt remos alarum vice porrigerent, mouerentq. Ceterum ſummo malo galerum, ſeu petaſum inſtar Mercurij præferrent. Nam Peloponeſes*

ſes πῖλον, id eſt, galerum, appellant κυνῆν, ἀπὸ τοῦ κυνὸς a cane, quod hoc genus pilei primum e pellibus canum fieri conſueuit. Hinc iocus militaris videtur fuiſſe natus in elatos & faſtuoſos, ſupercilioq. arroganti. Itidem Feſtus Pompeius indicat quaſdam naues onerarias appellatas Corbitas, quod in ſummo malo pro ſigno Corbem haberent. Quæ bello erant paratæ, galeam habebant: at quæ ad celeritatem, petaſum Mercurij ſignum geſtabant.

Mazam pinſuit a me piſtam.

Μάζαν μεμαχὼς τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην. *i. A me ante piſtam mazam iſte pinſuit. De his dici ſolitum, qui ſibi alienæ induſtriæ laudem vindicant, & magnã gloriam alieno labore partam, verbis in ſe tranſmouent, vt Terentianus ait Gnato. Maza cibi genus ex lacte & farina, ferme panis inſtar confectum. Paræmia refertur & ad hunc modum,* Μάζαν ὑφαρπάσας τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην, *id eſt, Subrepta maza quam pinſueram, vbi quis alienis fruitur laboribus. Sumptum eſt autem ex Equitibus Ariſtophanis, quo loco carmen huiuſmodi eſt,*

> —Καὶ πρῴην γ' ἐμοῦ
> Μᾶζαν μεμαχότος ἐν Πύλῳ λακωνικὴν,
> Πανουργότατά πως περιδραμὼν ὑφαρπάσας
> Αὐτὸς παρέθηκε τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην,
> Ἡμᾶς δ' ἀπελαύνει, id eſt,
> *Cumq. ipſe pridem pinſuerim mazam in Pylo*
> *Laconicam, iſte adcurrit aſtutiſſime*
> *Raptamq. mox adpoſuit, quam ego pinſui.*
> *At ſubmouet nos.*

Demoſthenes qui bello Peloponneſiaco dux fuit Athenienſium: is collega Niciæ, Pylum urbem diuturna obſidione in rerum omnium deſperationem adduxit. Cui ſucceſſit Cleon e Coriario imperator, qui alieno labore partam gloriam in ſe tranſtulit, paucis poſt diebus Pylo capta. Queritur igitur in hac fabula Nicias ac Demoſthenes, de laude ſibi præerepta per Cleonem Ariſtophanis hiſtoria narratur adeo non modo varie, verum etiam prolixe, vt non libeat referre. Indicatum eſt vnde peti poſſit.

Nauſon Naucrati.

Ναύσων ναυκράτει, *id eſt, Nauſon Naucrati. Quoties aliqui ſimilia inuicem reſpondent. Veluti ſi quis herus ſalutatus herum reſalutet. Et nebulo compellatus, nebulonem viciſſim compellet. Nauſon enim et Naucrates vtrunq. a naue dicitur: Perinde quaſi dicas, nauta nauta. Heſychius indicat vocem hanc confictam a Cratino Nauſon, a ſeruandis nauibus, &* ναυκράτης, *a* ναῦς *&* κρατεῖν: *ſermonis color ſumptus eſt ab epiſtolis vt indicat Suidas, perinde quaſi dicas, Pompeius Pompilio ſalutem, aut iuuenis iuuenem appello. Huius formæ ſunt & illa* ἀγαθὸν ἀγαθῷ, *&* λάκωνες λάκωσι. *Tale quiddam innuit, ni fallimur, Ariſtophanes in Equitibus,* ἐκ σωμάτιος ἢ τῆς ναύτας *ut ſubaudiatur* κόψιν. *Arbitramur alij in prouerbio* ναύσωνα *eſſe non hominis nomen ſed ciuitatis, quemadmodum & Naucratis Aegypti ciuitas eſt.*

Tolle tolle mazam, quam ocyſſime ſcarabeo.

Αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. id eſt,

Mazam ſine mora pone pone cantharo.

Hoc verſiculo Ariſtophanes exorditur Εἰρήνην, *quem eruditi prouerbij loco referunt. Id vſurpare licebit, quoties ſordidus cibus immundo conuiuæ adponitur. Quidam miniſtris panes ſurfuraceos adponunt, furfur autem tritici purgamentum eſt. Vnde per furfuraceam mazam cibum aluo redditum innuit: Hinc enim vt naſcuntur, ita & aluntur canthari: quos Latini ſcarabeos vocant. Aperit id cum addit,* Δὸς μᾶζαν ἑτέραν ἐξ ὄνων πεπλασμένην. *id eſt, Mazam alteram da, e ſtercore aſini conditam. Porro maza confectio quædam erat ex farina & lacte, panem imitans. Simillimum eſt illi, quod alio poſuimus loco, Cyprio boui merendam.*

Non eſt meum negotium, multum valeat.

Οὐκ ἔστ' ἐμὸν τὸ πρᾶγμα, πολλὰ χαιρέτω. id eſt,

Multum valeat, haud eſt meum negotium.

Quoties negabimus nos laborare de re, quæ nihil ad nos pertineat. Refertur a Diogeniano. Non diſſimile illi,

Aedibus in noſtris quæ praua aut recta geruntur.

Item illud quod eſt apud Ariſtophanem in Equitibus, Τἀλλότριον ἀμῶν θέρος. *id eſt, Alienam metens meſſem, quidam ad eandem accommodant ſententiam, etiamſi comicus ſentit de eo, qui alienis fruitur laboribus. Propius huc pertinet quod ſcribit. Pindarus in Nemeis hymno primo,* Τὸ γὰρ οἰκεῖον πιέζει πάνθ' ὁμῶς, εὐθὺς δ' ἀπήμων κραδία κᾶδος ἀμφ' ἀλλότριον. *id eſt, Quod enim proprium eſt premit vnum quemq. pariter. Ceterum protinus cor noxa vacat circa dolorem alienum.*

Abominandus ſcarabeus.

Μυσὴ κανθαρίς. *id eſt, Abominanda cantharis. De contemptiſſimo viliſſimoq. homunculo dicebatur. Canthárides vermiculi ſunt letali veneno. Quanquam hoc loco magis conuenit vt ſit diminutiuum a cantharo ſcarabeo: quaſi dicas ſcarabeolus. Apud Suidam legitur* μυσὶ κανθαρίς, *i. muribus cantharis, quod quid ſibi velit neſcim⁹, ſuſpicamur mendum in ſcripto eſſe. Si legamus,* μύση *ſonat abominanda, ſi* μυσὴ *ſonat Myſiam Cantharidem. Myſos autem olim fuiſſe contemptui, docuimus alias, hoc commentum maxime probatur.*

Moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui.

Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν. id eſt,

Dicere multa graue eſt ſapientem apud inſipiẽtes.

Nihil intractabilius homine ſtulto, qui quidquid recte dicitur, in diuerſam partem rapit. Proinde apud huiuſmodi aut ſilendum eſt viro cordato, aut ratio moribus illorum accommodanda. Recẽſetur a Diogeniano. Sed extat idem inter ſententias Theognidis.

Modio demetiar.

Μεδίμνῳ ἀπομετρῶ. *id eſt, Modio demetiar. Prouerbialis hyperbole,*

hyperbole, ingens & cumulatum ſperantis emolumentum. In magna ſiquidem rerum exuberantia, non heminis, neque congiis, ſed modio metimur. Integre ſic reddit Suidas,

> Μεδίμνῳ ἀπομετρῶ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον. i.
> *Modio paternam metiar pecuniam.*

Tametſi ſunt qui negent idem eſſe Latinis modium & Græcis μέδιμνον.

Mens non ineſt Centauris.

Νοῦς οὐκ ἔνι κενταύροισιν. id eſt, *Mens non ineſt Centauris. In uecordes & ſtultos dicebatur, & qui conarentur quod effici non poſſet. Nota eſt Centaurorum fabula. Adagium a Diogeniano refertur. Isq. conuenire putat in contentioſos, & alieni appetentes: propterea quod Centauris exitum attulerit rerum alienarum appetentia. Haud ſcimus an huc reſpexerit Plato poeta apud Athenæum libro decimo,*

> Ὑμῖν γὰρ οὐδεὶς καθάπερ ἡ παροιμία,
> Ἐν τῷ καπήλῳ νοῦς ἔνεστι μοι δοκεῖ. id eſt,
> *Mens nulla uobis ſicut habet prouerbium,*
> *Cauponi ineſt mens, vt quidem viſum eſt mihi.*

Loquitur de mulieribus vinoſis. Ariſtophanes in Equitibus. νοῦς οὐκ ἔνι ταῖς κόμαις. *id eſt, mens non ineſt comis. Comas dixit pro Centauris, alludens interim ad ſtudium alendi equos, qui iubas habent.*

Melle temetipſum perungis.

Ἐν μέλιτι σαυτὸν καταπέπλακας. *id eſt, In melle teipſum obuoluis, oblinisq., hoc eſt, molliter ſuauiterq. vitã agis, quaſi parum ſit veſci melle, niſi totus ſis melleus. Extat apud Diogenianum.*

Mercurius infans.

Ἑρμῆς ἀμύθητος. *id eſt, Mercurius infans, elinguis, ſiue indoctus. Ironia prouerbialis, vbi quis fingit ſe rudẽ eius artis, cuius eſt callentiſſimus. Mercurius enim eloquẽtiæ diſciplinarumq. parens eſt. Non diſſimulandum arbitramur, in vulgatis exemplaribus haberi,* Ἑρμῆς ἀμύητος. *id eſt, Mercurius prophanus & non initiatus. Quæ lectio ſi cui magis probatur, ne nobis quidem admodum diſplicet. Quis enim myſteriorũ peritior, quã Mercurius interpres deorum, ſuperis & inferis ex æquo communis: deniq.* μυσταγωγὸς *ipſe, hoc eſt, myſteriis præfectus? Reſpondet illi quod eſt apud Ariſtidem in Pericle,* ὁ Κρὴς τὸν πόντον. *id eſt, Cretenſis mare.*

Mendicorum loculi ſemper inanes.

Πτωχῶν οὐλακοὶ ἀεὶ κενοί. *id eſt, Mendicantium ſacculi ſemper inanes. De petacibus dictum & inſatiabilibus: cognatum ei, quod alio redditum eſt loco,* πτωχοῦ πήρα οὐ πίμπλαται *id eſt, Mendici pera non impletur. Vtrumque refert Suidas, quamquam* οὐλακὸς *pro peris non inuenitur, ſed* οὐλάκιδας *inuenitur pro vaſis farinariis, tametſi & ventres interdum eo verbo ſignificantur ob molliciem.*

Meliacum nauigium.

Τὸ μηλιακὸν πλοῖον, *id eſt, Meliacum nauigium. In futilem & rimarum, ut ait Terentius, plenum, hac atque illac perfluentem, dictitatum videtur. Parœmiam ad hiſtoriam quampiam referunt. Ea ſic habet: Ariſtoteles quidam Meliacus deducendæ coloniæ præfectus, cum multi detrectantes nauigationem, variis cauſſarentur, & alij dicerent vxores ſuas aduerſa ualetudine teneri, alij naues ſuas perſtillare, atque his prætextibus domi manerent, ille indignatus, imprecatus eſt illis, vt nunquam haberent naues integras, & ſemper ſub vxorum imperio viuerent. Vnde quadraturum videtur, vbi quis cauſſas fingit, quo ſuffugiat officium. Eſt autem Melia Cariæ ciuitas, auctore Stephano. Suidas indicat & arboris genus eſſe Meliam, proferens exemplum ex Auibus Ariſtophanis,*

> Ἑζόμενος μελίαις ἐν φυλλοκόμοις. id eſt,
> *In Melia reſidens frondoſa.*

Et fortaſſis huius arboris materia inutilis eſt ad fabricam nauigiorum. Verum vt vera ſit fabula de populo Meliaco, certe alluſum eſt ad arborem.

Melanione caſtior.

Μελανίωνος σωφρονέστερος. *id eſt, Melanione caſtior Dicebatur, qui magnopere a mulierum congreſſibus abhorreret. Aiunt Melanionem quendam odio mulierum, in ſolitudinem demigraſſe: per q. auia mõtium & nemorum, cane, quo vno conuictore vtebatur, feras inſectari ſolitum, nec vmquam domum reuocari potuiſſe. Meminit adagij Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Quãquam hæc inter editas nondum habetur: nos ſcriptã legimus. Simili figura dicetur, Hippolyto caſtior: nã & huic ſimile venandi ſtudium, ſimile odium feminarum.*

Matris vt capra dicitur.

Τῆς μητρὸς ὡς αἲξ καλεῖται, *id eſt, Matris vt capra dicitur. In ſpurios dictum videtur, quorum pater incertus eſt, eaq. gratia a matre denominantur. Ductum ab hœdis, qui in caprilibus a matre dignoſcuntur: nam a patribus haudquaquam poſſis. Poteſt & in iocum verti prouerbium, velut ſi quis per luſum neget ſe patrem agnoſcere, matrem ſcire,* τῆς μητρὸς ὡς αἲξ καλοῦμαι. *id eſt, Matris velut capra uocor. Manet etiam hodie vulgi iocus, quo dicunt, ſapientem eſſe filium qui patrem ſuum norit. Hoc ab Homero manaſſe uidetur, apud quem Odyſſea primo, Telemachus rogatus num Vlyſſis eſſet filius, reſpondet ad hunc modum,*

> Μήτηρ μέν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγώ γε
> Οὐκ οἶδ', οὐ γάρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω. id eſt,
> *Eſſe quidem illius mater me ait, aſt ego ſane*
> *Neſcio, nemo ſuum patrem vmquã nouerit ipſe.*

Quaſi locum in balneis.

PROVERBII *ſpeciem habet, quod eſt apud Tertullianum libro aduerſus Marcionem tertio, Sed quia prior eis venit, et prior virtutum documenta ſignauit, iccirco quaſi locum in balneis, ita fidem occupauit, poſteris quibuſq. præripuit. Conueniet vti, vbi non ex merito datur locus, ſed ex vetuſtate. Apud priſcos vnuſquiſque ex annorum numero æſtimabatur. Iuuenalis,*

> *Atque uni cedis Homero*
> *Propter mille annos.*

Et Horatius ſtomachatur in eos qui redeunt ad faſtos, & virtutẽ æſtimant annis. Non abhorret ab hoc quod

hodie vulgo iactatur apud noſtrates, ſumptum ex lege moliciora, Qui primus venerit, primus molet.

Milium torno ſculpere.

Τὰς κέγχρους ἀποτρέσειν. *id eſt, Milij grana torno ſculpere dicebantur, qui rem abſurdam moliuntur. Miliū enim minutius eſt, quam vt inde quidquam deſcalpi poſſit. Suidas ad hunc modum eſſert parœmiam,* Γελοιότερον ἀπεργάζῃ, ἢ τοὺς κέγχρους ἀποτορνεύειν ἐπιχειροῦντων, *id eſt, Magis ridicule facis, quam ij qui milij granula torno polire conantur.*

Magnetum mala.

Μαγνήτων κακά. *id eſt, Magnetum mala. De malis ingētibus dictum videtur, aut iis quæ in auctores ſuos recidunt. Cum Termeriis enim malis Magnetum mala coniunguntur, in his verbis, quæ citra auctoris nomen referuntur apud Suidam,* καὶ τὰ Μαγνήτων κακὰ, καὶ τὸ τέρμερον, καὶ πᾶσαν ἁπλῶς ἐπιφθέγξομαι τὴν τραγῳδίαν. *id eſt, Nec ſi Magnetum mala, nec ſi Termerium, nec ſi totam in ſumma tragœdiam eloquar. Quāquam in Suida legendum ſit* τὰ τερμέρια. *id eſt, mala Termeriorum, de quibus alias nobis dictum eſt. Sumptum apparet ab hiſtoria, quæ de Magnetibus afflictis meminerit, in quæ feruntur incidiſſe, violato numine quopiam. Strabo Geographia libro decimoquarto, Magnetas commemorat olim opibus florentes, a Treribus gente Cimmerica funditus fuiſſe ſublatos: anno deinde proximo a Mileſiis locum fuiſſe occupatum, ſubdindicans prouerbium ex Archilocho ſumptum eſſe, qui meminerit de Magnetum malis.*

Complura maſculi canis cubilia.

Πολλαὶ κυνὸς κοῖται ἐνεώ. *id eſt,*

Sunt canis infinita cubicula maſcli.

Hemiſtichium heroicum prouerbiale. Recte dicitur in hominem mulieroſum, peculiater eum, qui non contentus certo thoro, paſſim per aliena cubilia uolutari gaudeat.

Multa in bellis inania.

Πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. *id eſt, Multa belli inania. De inani ſuſpicione, aut pauore ſine cauſſa oborto, quem Græci* πανικὸν *vocant. Parœmiam hinc manaſſe putāt, quod huiuſmodi panici terrores plerūq. ſolent in bellis accidere. Vel quod Lacedæmonij ſundis quibuſdam & neruis crepitantibus vti conſueuerint ad terrorem incutiendum hoſti. Polybius apud Suidam, Cum luna defectum paſſa eſſet temporibus Perſei Macedonum regis, vulgo rumor increbuit, regis interitum ſignificari. Eaq. res pariter & Romanis addidit animos, & Macedones conſternauit. Deinde ſubnectens adagium,* Οὕτως, *inquit,* ἀληθές ἐστι τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. *id eſt, Itaque verum eſt, quod vulgo circūfertur, Multa eſſe inania belli. M. Tullius. Epiſtolarum ad Atticum libro 5. Interim ſcis eſſe quędam* πανικὰ, *dici item* τινὰ κενὰ τοῦ πολέμου, *rumore aduentus noſtri. Plutarchus in commentario,* περὶ τοῦ ἀκούειν, ὡς γὰρ πολέμου καὶ ἀκροάσεως πολλὰ τὰ κενά ἐστι. *id eſt, Vt enim belli, ſic & auditionis multa inania ſunt. Reſpexit huc Q. Curtius libro 3. Fama bella ſtare, & eum qui recedat fugere credi. Ac rurſum libro 5. Ac fama maximum vtiq. in bello monumentum. Item libro 8. Fama enim bella conſtat, & ſæpe etiam quod falſo creditum eſt, viri vicem obtinuit. Sed apertius lib. 7. Ea res, ſicuti pleraq. belli vana & inania, barbaros ad deditionem traxit.*

Militauit cum Eraſinade.

Ἐστράτευμαι μετ' Ἐρασινάδου. *id eſt, Militauit cum Eraſinade. Vulgo per iocum dicebatur de his, quibus res undequaque male procederent. Eraſinades dux quidam Arginuſam obſederat. Infeliciter autem pugnatum eſt, ad internicionem extinctis cum aliis quotquot reſiſtebant, inter quos erant Thraſyllus & Pericles; tum ipſo duce. Huius Eraſinadæ malis & illud acceſſit, quod accuſatus eſt, quod pecunias Helleſponticas furatus eſſet. Huiuſmodi ferme Suidas.*

Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem.

Γυναικὶ μὴ πίστευε μηδ' ἂν ἀποθάνῃ. *id eſt,*

Ne fidem habeas, nec emorienti feminæ.

Hyperbole prouerbialis. Vſqueadeo non eſt fidendum mulieri, vt etiam ſi morientē uideas, putes fingere. De nouerca quæ ſepulta quoque priuignum interemit, illapſa in pueri caput pyramide, meminimus alias. Refertur a Diogeniano.

Mulierum exitia.

Γυναικῶν ὄλεθροι. *id eſt, Mulierum exitia. De his qui funditus ac miſerabiliter pereunt. Mulieres enim omniū fere calamitatum auctores fuiſſe viris dicuntur. Teſtis Pandora Heſiodia, teſtis bellum Troianum, teſtis Hercules a Deianira extinctus, teſtis Danaidum fabula, teſtis Lemniarum mulierum hiſtoria teſtis Cleopatra. Quanquam hæc magis conueniebat ſtultitiæ virorum adſcribere, qui tantum indulgeant mulierculis, vt velut amentes amore, in quoduis malum ſequātur: cum par fuerit, vt illis moderantibus, mulier natura ſtultitior, ſimul & imbecillior, minus deſiperet. Quod enim animus eſt corpori, id virum oportebat eſſe mulieri. Verum quemadmodum vulgus ſua vitia corpori imputat, cum ab animo proficiſcantur, & ſtulti principes in ſaniſſimos bellorum tumultus imputant populo, quorum ipſi ſunt auctores: ita viri reijciunt in feminas ſi quid ipſi delirauerint.*

Multa noris oportet, quibus deum fallas.

Πολλὰ εἰδέναι δεῖ τὸν θεὸν ἐξαπατήσοντα. *id eſt,*

Multa ſcienda, deo quibus ipſi imponere poſſis.

Vbi quis fucum facere conatur ei, cui difficile ſit dare verba, propter aſtutiam ſingularem. Ab oraculo natum adagium. Sententiam aliter extulit Pindarus in Pythiis, hymno tertio de Apolline loquens, ψευδέων οὐχ ἅπτεται, κλέπτει τέ μιν οὐ θεὸς, οὐ βροτὸς, ἔργοις οὔτε βουλαῖς. *id eſt, Mendaciis non vtitur. Fallit autem illum non deus, non homo, nec factis neque conſiliis.*

Multi

Multi Mannij Ariciæ.

MANNIVS apud Feſtum Pompeium, Dianæ Aricinæ lucum, qui & ipſe Aricinus dictus eſt, conſecraſſe legitur. Ex hoc Mannio Aricio, viro laudatiſſimo, quã plurimi extiterunt viri item clariſſimi, eodem nomine, vt hinc natum prouerbium, Multos Aricia Mannios eſſe. Sed longe diſſentit Aſinius Capito, exiſtimans prouerbium conuenire in deformes; verum hic locus apud Feſtum ita mendis corruptus eſt, vt nihil certi poſſit elici, præter hæc quæ retulimus.

Murus aheneus.

MVRVS aheneus apud Horatium in Epiſtolis, vſurpatur pro certo & immutabili animi decreto, ſchemate nimirum prouerbiali,

-Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Vegetius grauem armaturam murum ferreum exercitus appellat, veluti ſolidum & inexpugnabile munimentum. Adſimili figura Pindarus Olympiacon ſecundo, Hectorem appellat ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα. id eſt, inexpugnabilem, immobilem columnam.

Multi te oderint, ſi teipſum amas.

Πολλοί σε μισήσουσιν, ἂν σαυτὸν φιλῇς. *id eſt,*

Multi oderint, ſi temetipſe diligas.

Deterret a faſtu prouerbium & a Philautia. Multis enim diſpliceat oportet, qui ſibi nimium placet. Contra modeſtia, præcipua fauoris & beneuolentiæ conciliatrix. Suidas ait, nymphas faſtiditas a Narciſſo hoc dixiſſe quod modo retulimus. Concinit huic ſenarius ille,

Λίαν φιλῶν σεαυτὸν οὐχ ἕξεις φίλον. *id eſt,*

Nemo erit amicus, ipſe ſi te ames nimis.

Nulli minus ſunt adpoſiti ad mutuum amorem ac beneuolentiam, quam qui ſeſe uehementer amant.

Malorum panegyris.

Κακῶν πανήγυρις. *id eſt, Malorum panegyris. De malis agminatim ingruentibus, & inuicem ſibi ſuccedentibus. Panegyris enim apud Græcos dicebatur ſolemnis ille populi conuentus, ad ludos feſtos celebrandos, uoce hinc compoſita, quod feſtis diebus uniuerſi conuenirent. Piſides apud Suidam,*

Καὶ πάντες, ὥσπερ ἐν κακῶν πανηγύρει,
Ἄλλος κατ' ἄλλην συμφορὰν ἐδυσόχει. *id eſt,*

Omnes ſimul malorum vt in panegyre
Alios tenebat aliud infortunium.

Homerus Iliados τ.

Ὥς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεί. *id eſt,*

Triſtia perpetuo ut mihi triſtibus excipiuntur.

Hipponax apud Athenæum libro 15.

Ἀνδρῶν οἱ μὲν νῦν νὶν κακῶν κακὰ ζαλθόντων,

Claudicat carmen, ſed recta incedet, ſi tollas μὲν uel νῦν, & pro νὶν legas νῦν. Auſonius in carmine non ineleganter appellat catenatos labores, quod moleſtia moleſtiam excipiat in vita mortalium.

Magis impius Hippomene.

Ἀσεβέστερος Ἱππομένους. *id eſt, Magis impius quam Hippomenes, Hic Athenienſium princeps filiam a ciue quopiam vitiatam, una cum equo feroci concluſit in domicilio: nec huic nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam adortus confecit, deinde periit ipſe quoque pabuli uidelicet inopia: poſt hæc pater domum eſt demolitus, loco nomen inditum, equi et puellæ. Recenſet adagium Diogenianus.*

Maniuoro vinculo.

Χειροβρῶτι δεσμῷ, *id eſt, Maniuoro vinculo. Sic quiſpiã appellauit manicas veſtium Ponticarum, quod manus offendant, atterantq. Idem obiicitur Troianis, apud Vergilium,*

Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ.

Recenſet Zenodotus.

Malum Hercules.

Μῆλον Ἡρακλῆς. *id eſt, Malum Hercules. Dici conueniet, vbi quis munuſcula, quantumuis puſilla boni conſulit. Apollodorus apud Zenodotum in libris De diis prodidit, apud Athenienſes Herculi Alexicaco, hoc eſt, depulſori malorum, peculiare quoddam victimæ genus immolari ſolere. Cum enim eueniſſet aliquando, vt bos, quem erant mactaturi, profugiſſet, malo arrepto ſubditisq. ceu crurum vice quattuor ramis, additis item cornuum loco duobus, bouis imaginem quandã repræſentarunt, atque id ridiculum ſimulacrum vice bouis immolarunt Herculi, quæ quidem res in vulgi fabulam abiit. Idem eſt cum eo, quod ante retulimus,* Μήλιος Ἡρακλῆς. *id eſt, Pomaceus Hercules, niſi quod vnius voculæ commutatione nonnihil immutatus eſt & vſus prouerbij: nam illud de contempto dicitur, hoc de boni conſulente.*

Manum habere ſub pallio:

MANVM habere ſub pallio dicuntur, qui languẽt otio. Quintilianus lib. 12 dãnat eos qui nũquam commouẽtur inter agendum ſemperq. manum, quod aiunt, habent ſub pallio. Quapropter, inquit, mihi falli multum videntur, qui ſolos eſſe Atticos credunt tenues & lucidos & ſignificantes, ſed quadã eloquentiæ frugalitate contentos, ac ſemper manũ intra palliũ continentes. Hactenus Fabius. Sũptũ eſt a geſtu rhetorũ. Nam qui languent, manum occultant ſub pallio, qui cõmoti ſunt, proferũt: & agitatione manus brachiiq. pronunciabantur ea quæ contentionis pluſculum haberent. Subindicat hoc & Aeſchines in oratione contra Timarchum, de ſobrietate priſcorũ rhetorum loquẽs, ὥστε ὃ νυνὶ πάντες ἐν ἔθει πεποιήμεθα, τὸ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχοντες λέγειν, τότε θρασύ τι ἐδόκει εἶναι, καὶ εὐλαβοῦντο αὐτὸ πράττειν. *i. Itaq. quod nunc omnes ex more facimus, vt inter dicendum manum extra pallium habeamus, tum temporis confidentiæ tribuebatur ac verebantur id facere. Addit Salamine ſpectari ſtatuam Solonis manum intra pallium habentis.*

In ſinu manum habere.

IN ſinu manum habere, dixit Theocritus, tenaces & ad largiendum pigros. Sic enim ait in Charitibus,

Νενίκηται δ' ὑπὸ κερδέων
Χεῖρα δ' ὑπὸ κόλπου κεῖται ἔχων, πόθεν οἴσεται ἀθρεῖ
Ἄργυρον. *id eſt,*

-Lucriq. cupidine victus

Inq. ſinu vnuſquiſq. manus habet, illud & vnum
Spectat, qua ratione ſibi aucta pecunia creſcat.

Porro quod ait Sceuola libro Pandect. 22. Titulo de probationibus, In ſinu meo habui, pro eo quod eſt, in poteſtate mea clā habui, magis pertinet ad illud quod alibi nobis dictum eſt, in ſinu gaudere. Verba Caij ſunt hæc, Titio centum do, lego, quæ mihi pertulit, quæ ideo ei non caui, quod omnem fortunam & ſubſtantiam, ſi quam a matre ſuſceperat, in ſinu meo habui ſine vlla cautione.

Præmanſum in os inſerere.

M. TVLLIVS *in Oratore ſuo, libro 2. prouerbij vice vſurpat, præmanſum in os inſerere, pro eo quod eſt, rem in docendo nimis enucleate, nimiſq. fruſtulatim tradere. Quod facere quidam adſolent, qui velut ingenijs auditorum diffidant, ita nihil omittunt, inculcantes etiam minutiſſimas nugas. Sumpta eſt figura a nutricibus, quæ pueris adhuc edentulis cibum præmanſum in os inſerunt. Verba Tullij ſunt hæc, Ego autem ſi quem nunc plane rudem inſtitui ad dicendum velim, his potius tradam, adſiduis uno opere eandem incudē die noctuq. tundentibus, qui omnes tenuiſſimas particulas, atque omnia minima manſa, vt aiunt nutrices, infantibus pueris in os inſerant. Aulus Gellius Noctium Atticarum libro quarto capit. 1. etiam ſi locus hic deprauatus eſt. Sic enim habent codices vulgati, Nam hoc quidem peruulgatum eſt, diffinitionem omnem ex genere & differentia conſiſtere. Sed ſi item præmandere, quod aiunt, poſtulas, faciam ſane id quoque honoris tui gratia legendum videtur, Sed ſi idem me tibi præmandere, quod aiunt, poſtulas. Præmandere dixit, pro eo quod eſt, plus quam craſſe explicare rem alioqui non difficilem, niſi ſi quis plane ſit puer. Hoc adagij manet etiam hodie, cum aiunt, An non ſat tibi datam occaſionem eſſe. Num poſtulas, vt tibi præmandatur etiam? Non diſſimile eſt huic quod idem Cicero ſcripſit ad Atticum. Sed hæc hactenus, ne uidear περὶ μικρὰ σπουδάζειν. etſi nunc quidem maxima mihi ſunt hæc. Et Græci μικρολογεῖν aiunt, pro eo quod eſt, circa minutula quempiam anxium eſſe.*

Mali thripes, mali ipes.

Κακὰ μὲν θρῖπες, κακοὶ δὲ ἶπες. *id eſt, Mala quidem thripes mala rurſum ipes. De duplici malo dici ſolitum, vt nō magni referat, vtrum elegeris. Thris enim Græcis vermiculus eſt, qui lignis innaſcitur, materiaſq. vitiat. Ips item cornibus & vitibus infeſtus. Extat apud eundem Diogenianum.*

Mali bibunt improbitatis fecem.

Κακοὶ πίνουσι πονηρίας τὴν ἰλύν. *id eſt,*
Mali bibunt iniquitatis turbidum.

Græcus verſiculus videtur inuerſione dictionum deprauatus, quod non raro nobis deprehenſum eſt. Conſtabit hoc pacto:

Πίνουσ' ἰλὺν τῆς πονηρίας κακοί, *ſiue* οἱ κακοὶ πονηρίας.

Dici ſolitum, vbi pœna maleficis digna meritis contigiſſet. Tranſlatum apparet ab iis, qui vino limpido epoto, tandem ad fecem vſque perueniunt. Itaque voluptatem ex malefactis perceptam dolor ſupplicij cōſequitur.

Lydio more.

Λυδίῳ νόμῳ, *id eſt, Lydia lege, ſiue Lydia cantione. Conuenit quoties ariolatur aliquis, & auguriis diuinationibuſq. ſeruit. Hac enim ſuperſtitione Lydi laboraſſe feruntur. Adluſit ad harmoniæ genus quod Lydium dicitur. Nam & magorum preces, incantamenta vocantur & carmina. Meminit Diogenianus, & item Heſychius, putans idem eſſe Λυδίῳ νόμῳ, ac ſi dicas Μυσῷ νόμῳ, quod Lydi profecti ſunt a Myſis, & ipſi diuinationibus deditiſſimi. Addit aliam cauſſam, quod Lydi flammeis muliebribus ſoleant ornare capita, vnde quadrare videtur in effeminatos. Atqui ſi nobis quoque diuinare liceret, Lydi curribus & equitatu vſi luiſſe leguntur, ita Λύδιος νόμος idem erit, cum eo qui apud Suidam dicitur ἁρμάτειος νόμος, ſiue ἁρμάτειον μέλος, ita dictum quod primum inuentum ſit de Hectore, qui curru trahebatur, vt narrat Homerus.*

Lydi mali, poſt hos Aegyptij &c.

Λυδοὶ πονηροί, δεύτεροι δ' Αἰγύπτιοι,
Τρίτοι δὲ πάντων Κᾶρες ἐξωλέστατοι. *id eſt,*
Lydi improbi, poſt hos ſecundi Aegyptij,
Tertiiq. Cares perditiſſimi omnium.

Tempeſtiuiter vtemur, ſi quando mali cum malis conferentur, & collatus cum ſceleratioribus, ita demum minus illaudatus aliquis videtur. Velut apud Athenæum Antiphanes cum ἰχθυοπώλας feciſſet omnium ſceleratiſſimos, tamen excepit menſarios, his quoque nocentiores. Diogenianus.

Lutum ſanguine maceratum.

THEODORVS *Gadareus Tiberij Cæſaris in arte rhetorica præceptor, perſpiciens in eo adhuc adoleſcente ſæuitiam quandam cum ingenij ſtupore coniunctam, inter obiurgandum illum, ſubinde vocare ſolet,* πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, *id eſt, Lutum ſanguine maceratum, luto tarditatem innuens, ſanguine crudelitatem. Auctor Suetonius. Non omnino diſsimile, quod ſcurra quiſpiā Athenis iecit in Syllā,* συκάμινόν ἐσθ' ὁ Σύλλας, ἀλφίτῳ πεπασμένον, *id eſt, Morum eſt Sylla, farina uariegatum. Quod enim Plutarchus dixit* συκάμινον, *interpres vertit morum. Notauit autem formam Syllæ in cuius facie alioqui candida, ſublucebat rubor nō perpetuus, ſed veluti maculis inſperſis.*

Liberæ capræ ab aratro.

Ἐλεύθεραι αἶγες ἀπ' ἀρότρου,
Immunes capræ ab aratris.

Hemiſtichiū heroici carminis prouerbiale, dictū olim ab iis qui ſe ab onere quopiam, aut moleſtia liberatos glorientur. Veluti ſi quis paraſitus iactet facilitatē ſuā, quod ad reipub. munia non vocetur, cum ad nullam honeſtam functionem ſit adpoſitus. Zenodotus auctor.

Lis litem ferit.

Ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει. *id eſt,*
At lis feritur de lite viciſsim.

Hemiſtichium eſt heroicum. Reſecanda iniuria eſt, nō retalianda. Alioqui quis erit reciprocandi mali finis, ſi viciſsim contumelia contumeliæ reddatur? Carmen extat inter præcepta Phocylidis.

Puly

Εὐθὺ μὲν τῶν ὀπίσω, ὅπως δ' ἔχει αὐτίκα φυτεύειν.
Germanum illi, quod alio commemorauimus loco,
Δίκη δὲ δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβη βλάβην. id eſt,
Litem parit lis, noxa item noxam ſerit.

Lignum tortum haud umquam rectum.

Ξύλον ἀγκύλον, οὐδέποτ' ὀρθόν. id eſt,
Numquam rectum tortile lignum.
Hemiſtichium Heroici carminis & hoc. Diſtorta, praua q. ingenia, vix vmquam ad bonam frugem traducũtur. Qui ſemel inueterauit in vitiis, raro fit ut ad bonam mentem redeat. Effertur ad hunc modum, τὸ ξύλον σκαμβὸν, οὐδέποτ' ὀρθόν, id eſt, Lignum prauum numquam rectum. Vſurpauit Galenus libro De pulſuum differentia quarto, ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ἀποκρινάμενοι, πρὸς δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς λέγοντες τὸ τοῦ κωμικοῦ, ὡς οὔτε σκολιὸν ὀρθοῦται ξύλον, οὔτε γεράνδρυον μεταφυτευθὲν μοσχεύεται, id eſt, Illis quidem nihil reſpondentes: ceterum apud nos ipſos dicentes illud e comœdia, quod nec tortum lignum fit rectum, nec arbor annoſa ſi transferatur, emittit ſtolones. Hic pro ἡμᾶς, excuſum erat ὑμᾶς, pro γεράνδρυον, γερόνδρυον. Id admonuiſſe referebat, ne quis hãc ſcripturam corrumperet. Poſterius hoc prouerbium ante recenſuimus. Horatius metaphoram vnde ducta ſit, oſtendit.
Naturã, inquiẽs, expellas ſurca, tamẽ vſq. recurrit.
Indicat enim ductam eſſe ab iis, qui furca admota conantur arboris diſtortæ uitium emendare. Confirmat hoc & ſententia prouerbialis,
Φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον. id eſt,
Ingenia praua vertere haud procliue ſit.

Lesbiis digna.

Λεσβίων ἄξια, id eſt, Lesbiis digna. De rebus irritis dicebatur, ob id, quod Lesbij ob vanitatem vulgo male audirent. Fortaſſis non male quadrarit & in ſordidos atque impuros. Nam hæc etiam nota quondam illis inuſta eſt. Vnde λεσβιάζειν dictum, pro eo quod eſt, polluere & conſpurcare. Ariſtophanes,
Μιαρὸς εἶ, ἀλλ' ἤδη λεσβιεῖ τοὺς ξυμπότας. id eſt,
Spurcabis, ac iam polluet conuiuium.

Lemnia manu.

Λημνίᾳ χειρὶ, id eſt, Lemnia manu, dictum eſt pro eo quod eſt, neſaria, impia, crudeli. Natum ab hiſtoria prouerbium, quam alias retulimus in Lemnio malo.

Lepus apparens, infortunatum fæcit iter.

Φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους, id eſt,
Inauſpicatum iter obuius facit lepus.
Vulgo creditum etiam his temporibus, occurſum leporis omen eſſe parum felix, iter ingreſſis. Torqueri poteſt ad interuentum cuiuſpiam, qui videatur incommodum aliquod adlaturus. Meminit Suidas.

Lingua bellare.

Γλώττῃ πολεμίζειν, id eſt, Lingua bellare dicuntur, qui magnifice conuitiantur, ac minantur hoſti, ſed cum tutum eſt. Sic enim Menelaus Græcorum ignauiam incuſat Iliados H.
Ὤμοι ἀπειλητῆρες, Ἀχαιΐδες, οὐκέτ' Ἀχαιοί. id eſt,
Heu Graiæ neque iam Graij, tantumq. minaces.
Adluſit huc & Vergilius in Aeneide:
—An tibi Mauors
Ventoſa in lingua, pedibusq. fugacibus iſtis
Semper erit?
Hæc enim Turnus in Drancem lingua pollentem in conſiliis, alioquin imbellem. Idem Rutulos maledicos facit:
O vere Phrygiæ, neque enim Phryges.
Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ.
Sic autem loquitur Hector apud eundem Homerum, Iliados v.
Καί κεν ἐγὼ ἐπέεσσι καὶ ἀθανάτοισι μαχοίμην,
Ἔγχει δ' ἀργαλέον, ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτεροί εἰσιν. id eſt,
Sane ego vel diuis poſſim contendere lingua,
Verum haſta durum, multo quia viribus illi
Præcellunt.
Porro vera fortitudo neque maledica eſt, neq. minax. id quod innuit Homerus Iliad. libro 5.
Τὸν δ' οὔτι προσέφη κορυθαίολος Ἕκτωρ,
Ἀλλ' ἐπεραίξε λιλαιόμενος. id eſt,
Huic nihil omnino reſpondit belliger Hector,
Quin mage cominus inſilit,
Et eiuſdem operis libro tertio fingit Græcos tacitos in prælium ire.
Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες Ἀχαιοί
Ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν. id eſt,
Aſt ibant taciti, vim ſpirantes Danaidæ,
Atque animo prompti auxilium ſibi ferre viciſſim.
Et Ariſtophanes in Nebulis,
Ῥέγχων βουλεύων καὶ τῇ γλώττῃ πολεμίζων, id eſt,
Poſcens conſultans, & lingua prælia miſcens.
De his eleganter apud Liuium dictum libro ab vrbe cond. 7. In caſtris feroces, in acie pauidi. Apuleius uerbo feſtiuiter nouato, verbigerari dixit, pro verbis digladiari. Et Heſychius indicat, γλωσσοπολεμίδας dictos, qui pro armis lingua vterentur. Hoc nomine ſignari poſſent et qui aſpidis uenenum in lingua circũferunt. Heraclitus ad Hermodorum, ἐν ταῖς γλώτταις ἔχετε τὰ ὅπλα ἀπεστερηκότες χρήματα. id eſt, In linguis habetis arma, poſteaquam abſtuliſtis pecunias. Cauſidicorum ac rhetorum eſt, γλώσσαις πολεμίζειν ἠδὲ μάχεσθαι. id eſt, Linguis bellare atque pugnare.

Larus hians.

Λάρος κεχηνὼς, id eſt, Larus hians. Dicebatur, vbi quis auidius inhiaret prædæ. Eſt enim Larus auis auida, voraxq., quam eandem Græci κέπφον appellant. Ariſtophanes in Equitibus:
Λάρος κεχηνὼς ἐπὶ πέτρας δημηγορῶν.
Quæ Latine quidem commode reddi non poſſunt. Cleonem enim ob rapacitatem Larum vocat, quod quemadmodum auis in ſcopulis obuerſatur, ſiquid piſcium poſſit venari, ita ille verſaretur in Reipublicæ negotiis adminiſtrandis, ſuum interim agens negotium. Plutarchus apud Athenæum libro Conuiuialium tertio,
Στὰς δ' ἄρ' ἐπ' οὐδὸν ἰὼν, χαλκίος δ' εἶ ἂν παράσιτος
Χαιρεφόων, πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. id eſt,
At vero adueniens in limine ſtabat
Chærephoon paraſitus ei vicinus, aui non

Diſſimilis vulgo dicta eſt Larus, eſurienti.
Apud eundem libro 8. refertur hic trimeter,

Ὀψοφάγους ὥσπερ τοὺς λάρους εἶναι Σύρους. *id eſt,*
Eſſe vti laros opſoniorum auidos Syros.

Larum Theodorus Gaza vertit Gauiam, cuius mentionem facit Plinius, inter maritimas Halcyonē & Mergum, libro decimo, capite trigeſimoſecundo.

Late viuens.

Λάθε βιώσας, *id eſt, Falle viuens. Admonet adagium, in humili fortuna vitam eſſe feliciorem iis qui obſcure viuunt, & a publicis negotiis ita ſemoti, vt cum vita deceſſiſſent, nemo illos vixiſſe ſentiret. Nam* λάθε βιώσας, *ad verbum commode non poteſt reddi, verū hanc habet ſententiam, quaſi dicas, nemo te ſentiat in vita fuiſſe. De hoc adagio recte dictum ſit nec ne Plutarchus commentarium conſcripſit, ſi modo non fallit inſcriptio. Adluſit ad id Horatius,*

Nec vixit male, qui natus moriensq. feſellit,

Id eſt, quem nemo ſenſit, nec prodeuntem in hanc vitam, nec excedentē e vita. Adluſit huc, ni fallimur, Ouidius in libris Triſtium,

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quiſque manere ſuam.

Recenſetur apud Suidam prouerbij nomine.

Labyrinthus.

Λαβύρινθος, *id eſt, Labyrinthum olim vocabāt orationem, aut rem quampiam vehementer impeditam & inextricabilem. Veluti ſi quis philoſophiæ ſtudium Labyrinthum vocet, quod ſemel ingreſſis nullus vmquam ſit exitus. Aut voluptatis ſtudium Labyrinthum vocet, quod aditus ad eam procliuis, exitus difficillimus. Sūptum a Labyrintho Dædali, quod antrum fabulæ ponunt in Creta, ſinuoſum & inexplicabilibus ambagibus inextricabile, in quo ſeruabatur Minotaurus. Dictum putat Suidas* παρὰ τὸ μὴ θύραν λαβεῖν, *id eſt, quod oſtium non habeat, indicans & in garrulos ac nugaces competere, qui ſermonis nullum inueniunt exitum, ſi ſemel garrire cœperint. Gregorius Theologus in epiſtola ad Euſebium Cæſarienſem, torquet in verſipellem,* ἐπειδὴ πρὸς ἄνδρα ποιοῦμαι τοὺς λόγους οὐκ ἀψευδῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἑτέρῳ φωρᾶσαι πάντων ὀξύτατον, κἂν ὅτι μάλιστα σοφοῖς πλέκηται καὶ ποικίλοις λαβυρίνθοις, *id eſt, Quoniam cum eo viro loquor, qui non ſolum non amet mendacium, ſed et qui in alio poſſit quā ocyſſime deprehendere, etiamſi vel maxime callidis variisq. labyrinthis inuoluatur. Huic non diſſimilis erat Mæander. Id erat picturæ genus ortum ab exēplo labyrinthorum cuiuſmodi videmus & hodie in nonnullis pauimentis. Vtitur Prudentius in carmine, cuius initium Cultor Dei,*

O tortuoſe ſerpens
Qui mille per Mæandros,
Frondesq. flexuoſas
Agitas quieta corda.

Hinc & Mæandro Lydiæ fluuio nomen, quod flexuoſus erret.

Labore laborioſus.

Πόνῳ πονηρός, *id eſt, Labore laborioſus. Ipſa figura hyperbolen habet laboris immodici. Refertur a Suida prouerbij titulo, Hac forma Theophilus apud Athenæū lib. 13. dixit de inſigniter formoſa & procera,* καλὴν καλῶς, μεγάλην μεγάλως, τέχνῃ σοφῶς, *Quaſi dicas, forma formoſam, magnitudine magnam, arte artificem, ſiue ſapientia ſapientem. Extat autem apud Ariſtophanē in Lyſiſtrata. Subeſt autem & iocus ob amphilogiam vocis.* πονηρὸς *enim Græcis vt laborioſum ac miſerum ita ſignificat & malum aſtutumque.*

Laciadæ.

Λακιάδαι, *id eſt, Laciadæ, vulgatum conuitium in mæchos. Populus quiſpiam eſt Atticæ Laciadarum, tribus Oeneidis, apud quos ingens raphanorum copia. His autem vtebantur in adulteros deprehenſos ludibrij cauſſa. Refertur apud Suidam.*

Laborem ſerere.

Πόνον σπείρειν, *id eſt, Laborem ſerere, vulgo dicebantur, qui fruſtra laborarent, quaſi nihil fructus e labore reportaturi, præter laborem ipſum. Auctor Diogenianus.*

Labrax Mileſius.

Λάβραξ μιλήσιος, *id eſt, Labrax Mileſius. Inſtolidum & auidum dicebatur. Labrax enim piſcis genus lato oris rictu, vnde eſcam totam vna cum ære, faucibus corripit, atque ob id facile capitur. Vnde apud Plautum lenoni Labracis nomen. Ariſtoteles hunc adnumerat inter eos qui præda laniatuq. viuunt. Lingua eſt oſſea, & adfixa, cor triangulum. Ariſtophanes apud Athenæum libro 7. labracem piſcium ſapiētiſſimū appellat,*

Λάβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος.

Apud Miletum Aſiæ ciuitatem prægrandes, & item plurimi Labraces eſſe dicuntur propter ſtagnum influens in mare. Gaudet enim hic piſcis aqua dulci. Ariſtophanes in Equitibus,

Ἀλλ' οὐ λάβρακας καταφαγὼν μιλησίους
χολωμένος. *id eſt,*
Haud cum lupos voraueris Mileſios,
Facies tumultum.

Nam quidam hunc piſcem eſſe putant, qui Latine Lupus dicitur.

Lauares peliam.

Λούεις τὸν πελίαν; *id eſt, Laues Peliam. Dictum apparet, vbi quis ſalutem pollicitus adfert exitium. Aut vbi quis prodeſſe conatus, ingens addit malum. Ductum a notiſſima Peliæ fabula, quem dum filiæ a Medea perſuaſæ ſtudent ad iuuentam reuocare, lebeti feruenti impoſitum occiderunt. Fortaſſis non intempeſtiuiter dicetur, vbi quis falſa ſpe ductus inanem ſumit operam. Veluti ſi quis arte, quam vocant Alcimicam fretus, ſibi promittat futurum, vt e ſtanno fiat argentum, ex ære aurum. Refertur in adagiorum collectaneis, quæ Plutarchi feruntur nomine.*

Iterum atque iterum ad Pythum via.

Αὖθις αὖ πυθώδ' ὁδός. *id eſt,*
Iterum atque iterum Pythion verſus via.

Dictum de iis, qui moleſti ſunt eadem de re iterū atq. iterum percunctando. Quemadmodum ſolent ignari viæ, quencumque obuium habuerint, de via rogare. Porro Pythus ciuitas Apollini ſacra, quæ viſebatur a plerisq. Apparet e comœdia ſumptum. Eſt enim hemiſtichium

miſtichium iambicum: verum ex qua non indicat Diogenianus, & nobis non ſuccurrit. Finitimum illi, ὁ Διὸς κόρινθος, id eſt, Iouis Corinthus.

Cum Delphis ſacrificauerit, ipſe carnes abſumit.

PLVTARCHVS *ſeptimo libro τῶν συμποσιακῶν, hūc ſenarium veluti prouerbialiter citat.*

Δελφοῖσι θύσας αὐτὸς ὀψωνεῖ κρέας. *id eſt,*

Carne ipſe Delphis immolata veſcitur.

Oſtendit dici ſolitum de iis, qui vocatis conuiuis ipſi cibos adpoſitos deuorant, vt illis ſpectare tātum liceat, non neſci. In Delphicis enim ſacris, is qui immolarat victimam, ea veſcebatur. Contra fiebat his ſacris, quę Hecatæ inferebantur, ex quibus nihil redibat ad eum, qui offerebat, præter fumum & tumultum. Quamquam & in diuerſum ſenſum accipi poteſt, vt intelligamus Delphicum ſacerdotem nihil impertiri de victima ei qui victimam dedit: ita fit aliquoties, vt edax conuiua, ſeu pluribus adductis edacibus vmbris, velut harpyis, cænā omnem deuoret, eſuriente qui vocauit. Adagium torqueri poteſt etiam ad illos, qui beneficio, quod alij dediſſe videntur, ipſi fruuntur.

Ἰσθμιάζειν.

Ἰσθμιάζειν *olim dicebantur, qui parum commode, parumq. ſalubriter viuerent, propterea quod Iſthmiorum ludorum tempus morbis eſſet obnoxium, ob ingentem hominum conuentum. Meminit Suidas & Heſychius. Fortaſſe non abſurde dicetur in hos, qui fruſtra conantur, propter Iſthmi profeſſionem a multis infeliciter tētatam. Qua de re dictum eſt nobis alibi copiſius.*

Hyperberetæa.

ὑπερβερεταῖα *id eſt, Hyperberetæa, dicebantur olim admodum ſerotina, quæq. vix tandem aduenirent. Apud Macedones extremus anni menſis. ὑπερβερεταῖος appellabatur. Vnde quæ in longum proferebantur, Hyperberetæa dicebantur, perinde quaſi apud Latinos dicas decembria. Et ὑπερβερεταῖοι, comperendinatores. Suidas exiſtimat eum eſſe menſem apud Macedones, quem nos octobrem vocamus, quod tum ſera ſit æſtas, & quæ tum proueniunt, poſt legitimum tempus prouenire videantur.*

Vlyſsis remigium.

HOMINES *nequam & voluptatibus addictos Horatius in epiſtolis Vlyſſis remigium appellauit, prouerbiali nimirum figura,*

Remigium vitioſum Ithacenſis Vlyſſi.

Vt qui nec a Circes poculis temperarint, nec a Lotophagis auelli potuerint, nec a Solis bubus abſtinuerint. Vnde Homerus Odyſſeæ primo,

Αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο

Νήπιοι.

Ipſorum ſiquidem vecordia perdidit illos

Amentes.

Non diſſimili figura dixit, ſponſos Penelopes, & Alcinoos, voluptarios & virtutis negligentes. Item alio loco Phæacē appellat, nitidum & bene curata cute,

Vt poſſim pinguis Phæaxq. reuerti.

De Phæacibus Homerus Odyſſea libro 8.

Αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε

Εἵματά τ' ἐξημοιβὰ, λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί. *id eſt,*

Nos vero ſemper capiunt, citharaq. chorīq.

Et varia veſtes, & balnea calda, thoriq.

Idem de procis Penelopes, Odyſſeæ libro primo:

Τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ ἀοιδὴ,

Ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν. *id eſt,*

Iſtos ſolicitant hæc, concentus, citharaq.

Et facile, vt qui aliena ſient impune vorantes.

Zaleuci lex.

Ζαλεύκου νόμος, *id eſt, Zaleuci lex. De edicto mandatoq. plus ſatis rigido parumq. humano dicebatur. Zeleucus quidam Locrenſibus iis, qui vocantur Epizephyrij, leges tulit acerbiores, quales feruntur & Draconis fuiſſe leges apud Athenienſes, vere Draconis, vt ille dixit, non hominis. Non diſſimile illis, Manliana imperia, & Phalaridis imperium. Meminit hiſtoriæ Valerius Maximus libro 7 cap. 5. Etenim cum filius Zaleuci ſecundum ius ab eo conſtitutum ob crimen adulterij vtroq. oculo carere deberet, ac tota ciuitas in honorem pœnam adoleſcenti remitteret repugnauit aliquandiu, poſtremo populi victus precibus ſuo prius, deinde filij oculo eruto, ſalua lege, ſupplicij modum temperauit.*

Zopyri talenta.

Ζωπύρου τάλαντα, *id eſt, Zopyri talenta. De præclaris factis, magnoq. æſtimandis. Hic Zopyrus Darij regis amicus erat, qui ſibi nares & aures conſcidit, & omne corpus flagris cruentauit, vt iis argumentis Babylonijs fidem faceret, ſe Dario male velle, a quo tam inhumaniter eſſet acceptus. Itaque Babyloniorum ciuitatem ingreſſus, eam Dario prodidit. Vnde Darium dixiſſe ferunt, ſe vnum Zopyrum integrum malle, quam centum Babylonas capere. Et oblato malogranato, tantum optauit ſibi Zopyrorum, quantum ibi granorum ineſſet, vt narrat Herodotus libro tertio. Meminit Plutarchus in apophthegmatis. Adagium recenſet Zenodotus.*

Vna ſcutica omnes impellit.

Μία μάστιξ πάντας ἐλαύνει. *id eſt,*

Vna ſcutica incitat omnes.

Hemiſtichium Heroicum de negotio dictum, quod facile fieret, videlicet a promptis omnibus, ac ſuapte ſpōte currentibus. Fortaſſis apte dicetur & in hos, quos eadem cauſſa impellit, puta eadem ſpes lucri, ſtudium commune, idem amor aut odium. Sumptum ab aurigis. Auctor Suidas. Vſurpat Plutarchus in vita Lycurgi ſcribens vrbem Lacedæmoniorum ἀπὸ σκυτάλης μιᾶς καὶ τρίβωνος ἄρχουσαν τῆς Ἑλλάδος ἑκούσης καὶ βουλομένης, id eſt, Scytala ac ſago imperantem Græciæ ſpontanea volentique.

Tamquam Chalcidica nobis peperit vxor.

Ὥσπερ χαλκιδικὴ τέτοκεν ἡμῖν γυνὴ, *id eſt, Tamquam Chalcidica peperit nobis vxor. De ea dicebatur, quæ liberos quam plurimos peperiſſet. Tradunt heroinā quāpiam fuiſſe nomine Comben, cui cognomen fuerit Chalcidi, quod prima arma ærea confecerit. Ea viro coniū-*

cta centum liberos enixa dicitur. Sicuti proditum eſt in Euboicis annalibus, & atteſtatur Ariſtus Salaminius. Quidam ad Chalcidem Eubœæ ciuitatem referũt, quod e Chalcidenſium officinis ingens armorum æreorum & quadrigarum vis prodiret. Stephanus enim ab officinis ærariis vrbi nomen additum putat. Vſurpare licebit, vbi ſignificabimus, multum litium, bellorum, aut curarum alicunde natum.

His Medus non inſidiabitur.

Τάδ᾽ ὁ Μῆδος οὐ φυλάξει, *id eſt, Hæc Medus non obſeruabit. Cum Xerxes exercitum in Græciam traducere pararet, vt auctor eſt apud Zenodotum Dicæarchus, Græci deſperatis rebus facultates ſuas abſumpſerunt, ne multum reliquum fieret, quod hoſtis tolleret, ita dicentes, Hæc Medus non obſeruabit. Eaq. vox in adagium abiit, vbi quis largius impenderet ſua, ne uenirent in aliorum manus. Veluti ſi quis pecunias ſuas erogaret amicis, vt eas liberis turpiter abſumpturis ſubducat, recte dixerit,* ταῦτα ὁ Μῆδος οὐ φυλάξει. *Aut ſi ciuis opulentus pecunias extruendis ædificiis abſumat,*

In Orci culum incidas.

Ἄδου πρωκτῷ περιπέσοις. *id eſt, In Orci culum incidas. Sermo perniciem & extremum exitum imprecantis. Recenſetur a Diogeniano, cognatũ illis,* ἄλλ᾽ ἐς κόρακας. ἄλλ᾽ ἐς μακαρίαν.

Inuitus Iupiter nouit.

Ἄκων μὲν ὁ Ζεὺς εἶδεν, *id eſt, Inuitus quidem Iupiter nouit. Vbi quis pollicetur quippiam, ſed inuitus. In quibuſdã codicibus legitur,* ἄκων μὲν ὡς Ζεὺς εἶδεν, *id eſt, Inuitus tamquam Iupiter cognouit. At videtur & recte quadraturum, vbi ſerius pœnas dant nocentes, vt adfine ſit ei quod alibi referimus,* Ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας. *Etenim qui ſero dat, aut punit, grauatim id facere videtur.*

Excubias agere, aut ditari.

Φρουρεῖν ἢ πλουτεῖν, *id eſt, Excubias oportet agere, aut diuitem eſſe. De iis dicebatur, qui ampliter facerent ſumptus de alieno. Nam vt diuites, quibus ampla res domi eſt, large profundunt ita milites non parcunt opibus alienis, ſed prodigunt gnauiter, & ſcelere parta perdunt ſceleratius. Athenienſes excubiis agendis inſulares magno ſtipendio conducere ſolebant. Non diſſimile illi,*

Ἵππος με φέρει, βασιλεύς με τρέφει, *id eſt,*
Equus me portat, alit rex.

Intra ſeptimam.

Ἐντὸς ἑβδόμης, *id eſt, Intra ſeptimam, Subaudi lunam. Edictum erat Athenis, ne ante ſeptimum diem menſis, exercitum educerent. Recte fortaſſis vtemur hoc adagio, quoties admonebimus mature, ſuoq. tempore negotium adgrediundum. Meminit Zenodotus, Suidas & Heſychius, nec præterea quidquam adſcribunt. Vide num adluſum ſit ad id, quod alio retulimus loco,* Ἕβδομος βοῦς. *id eſt, ſeptimus bos: &,*

Τὸν ἕβδομον βοῦν ἡ σοφὴ παροιμία. *id eſt,*
Et ſeptimum venuſtus adagio bouem.

Quod pueris ſextum menſem egreſſis farinaceus bos fingi conſueuerit, qui lunæ primum apparentis cornua repræſentaret.

In cotyla geſtaris.

Ἐν κοτύλῃ φέρῃ. *id eſt, In Cotyla portaris. Suſpicamur dictum de iis, qui arbitrio alieno, quo libitum eſſet, huc atque illuc ducerentur. Aut vbi quis indulgentius foueretur. Tractum eſt adagium a genere luſus puerilis, qui dictus eſt,* ἐν κοτύλῃ. *Huius meminit Iulius Pollux libro 9. de rerum vocabulis. Erat autem huiuſmodi, Vnus quiſpiam reductas in tergum manus coniungebat, ſtringebatq. Rurſum alter impoſitis in eas genibus tollebatur, ſuis interim manibus oculos geſtantis obtegens. Et ad hunc geſtatus modum,* ἐν κοτύλῃ *portari dicebatur, quod manuum complexu geſtaretur. Nam* κοτύλη *Græcis cum alia permulta, tum manus etiam cauam partem ſignificat. Hunc luſum Iulius Pollux ait aliis item vocabulis appellari, velut* ἱππάδα *&* κυβιστίνδαν.

In apes irruiſti.

Εἰς μελίττας ἐνήλλου, *id eſt, In apes inſiliſti. Vbi quis præter opinionem in ingens agmen, velut examen malorum immergitur, quemadmodum euenire ſolet iis, qui imprudentes in apum nidum incidunt. Circũuolantibus & impetentibus vndiq. illis, & fugientem etiam inſequentibus, haud facile diſcedit ſine vulnere quiſquis inciderit. Solent autem iuuenes comeſſabundi in conuiuium æqualium irruere, quemadmodum Alcibiades apud Platonem irruit in conuiuium Agathonis. Et Syrus in Adelphis de Demea qui ſe proripit in conuiuium filij. Abiit, commeſſatorem haud ſane commodum præſertim Cteſiphoni.*

Orci galea.

Ἄϊδος κυνῆ, *id eſt, Orci galea; dictitari ſolitum in eos, qui ſemet arte quapiam occultarent. Parœmiam ad huiuſmodi fabulam referunt. Acriſio de maſculis liberis tollendis oraculum conſulenti reſponſum eſt, e Danae filia ipſius naſciturum filium, a quo occidendus eſſet: itaque territus æreum thalamum ſubterraneum parauit, in quo filiam incluſam adſeruabat, ne cum viro quopiam rem habere poſſet. Iupiter autem amore virginis correptus, in aurum transformauit ſeſe, atq. ita per impluuium in Danaes gremium illapſus, eam grauidam fecit. Natus eſt Perſeus. Quod ſimulatq. reſciſſet pater, ipſam matrem vna cum infante, ſcrinio incluſam, in mare præcipitem dedit. Porro ſcrinio forte fortuna ad Seriphum inſulam delato, Dictys ſublatum ad ſe Perſeum aluit. Polydectes autem Dictys frater, qui Seriphiis imperitabat, Danaen amare cœpit. Verum Perſeo iam adulto, non potuit ea potiri. Proinde conuocatis amicis, & inter hos Perſeo, ait ſe velle certamen edicere ſuper Hippodamiæ Oenomai filiæ nuptiis. Perſeus autem exiſtimans ſi cum Gorgonis capite pugnaret, neminem poſſe obſiſtere, præter alia poſtulauit equos, ductuq. Mercurij ac Palladis peruenit ad Phorci filias, Memphedem, Enyo & Dino. Has aiunt ſtatim natas anus fuiſſe, tũ vnicũ duntaxat oculum fuiſſe tribus, vnicum item dentem, his viciſſim inter ſe tres vtebantur. Hæc cum Perſeus abſtuliſſet, repoſcentibus illis, ait redditurum ſeſe, ſi*

ſe, ſi

ſe, ſi viam commõſtraſſent, quæ ad nymphas duceret. Erant his nymphis alata talaria, & cibiſis quæpiam, quam arculam ſeu peram putant fuiſſe: Habebant & Plutonis galeam, quam qui geſtaret, is quoſcunque voluiſſet uidebat, ipſe nemini conſpicuus. His igitur inſtructus Perſeus, volucer iam ob talaria, ſicuti diximus, ad Gorgonas tres ſorores, Euryale, Stheno, Meduſa. Erant his capita, draconum ſquamis obſita, præterea dentes maximi, ſuum inſtar, ad hæc manus & alæ, quibus per aera ferebantur. Aderat inſuper ea vis, vt obtuentes ſeſe, in ſaxa uerterent. Porro ſola Meduſa e tribus mortalis erat. Hanc igitur impetit Perſeus. Et oculis defixis in clipeum æreum, per quẽ tamen ipſam Gorgonis imaginem aſpiciebat, manum porrigens, quam Pallas in Meduſam dirigebat, caput Meduſæ deſecuit. Aduolantes reliquæ duæ ſorores, Perſeum quidem inſequebantur, verum cum illum ob galeam Plutonis videre nõ quirent, retro abiere. Itaq. Perſeus reuerſus in Seriphum, Polydecten aggreſſus eſt, amicorum auxilium implorantem. Quibus ad regiam concurrentibus, Perſeus Gorgonis oſtenſo capite, quotquot obuerentur, in ſaxa vertit. Sublato igitur Polydecta, & Dicty in fratris locum inſtituto, Gorgonis caput Palladi dedit, galeam Mercurio, eiq. hac peram ac talaria, ille rurſum nymphis reſtituit. Reliquum fabulæ, quam longius proſequitur Zenodotus, quandoquidem ad enarrationem adagij nihil attinet, omittimus. Vtitur hoc Plato libro de Republica decimo, dicens ſemper honeſta propter ſe ſequi oportere, etiam ſi quis Gygis anulum, uel Plutonis habeat galeam. Quibus ex verbis colligitur, eandem eſſe huius prouerbij ſententiam, & illius, γύγου δακτύλιος, id eſt, Gygis anulus. Vtrumque enim a ſimili fabula natum eſt. Proinde recte accommodabitur & ad eos, qui rara quadam felicitate quid quid volunt efficiunt. Cuius generis eſt etiam illud, virgula diuina. Vſus eſt & Origenes libro primo aduerſus Celſum hæreticum, declarans magis conueniſſe, vt Chriſtus, in Aegyptũ fugiens, ſubduceret ſeſe Herodis inſaniæ, quam ſi ſub Plutonis caſſide latitans eundem feſelliſſet. Adagium manaſſe videtur ex Homero, apud quem Iliados quinto, Pallas ſeſe Orci galea tegit, ne videretur a Marte,

Τὸν μὲν Ἄρης ἐνάριζε μιαιφόνος, αὐτὰρ Ἀθήνη
Δῦν' Ἄϊδος κυνέην, μή μιν ἴδοι ὄβριμος Ἄρης. id eſt,
Ille quidem occidit iugulatus marte cruento.
At ſe Orci texit galea Tritonia Pallas,
Ne Mars hanc virtute inſignis cernere poſſet.

Admonet interpres, prouerbio dici, ἐνδύναι Ἄϊδος κυνῆν, id eſt, induere Orci galeã, de homine qui occultis inſidiis nocere molitur. Ariſtophanes ἐν ἀχαρνεῦσιν,

Ἐκδύου γ' ἐλθὼν παρ' ἱερωνύμου,
σκοτοδασυπυκνότριχά τιν' ἄϊδος κυνῆν,
εἶτ' ἐξάνοιγε μηχανὰς τὰς σισύφου. id eſt,
Meaq. cauſſa ſumito ab Hieronymo,
Orci galeam hiſpidam nigrantibus pilis,
Dein explicato dolos & artes Siſyphi.

In fermento iacere.

Ἐν τῇ ζύμῃ κεῖσθαι, id eſt, In fermento iacere, dicebantur, qui animo eſſent ægro, quiq. iracundia turgerẽt. Plautus in Mercatore, Vxor tua in fermento iacet, pro eo quod eſt, intumeſcit ira. Idem in Caſſina, Nũc in fermẽto tota eſt. Ita turget mihi. Nota tranſlatio. Fermentum enim & acorem habet & tumorem.

In eo ipſo ſtas lapide, in quo præco prædicat.

CHRYSALVS ſeruus in Bacchidibus Plauti, ſenem ir ridens, quem argento defraudabat, O ſtulte, inquit, neſcis nunc venire te. Atqui in eo adſtas lapide, vbi præco prædicat. Quadrabit, vbi quis præſens, videns, audiensq, tamen deluditur. Nam uendi etiam hodie vulgo dicuntur, quibus fit impoſtura. Quod autem meminit lapidis, id traductum eſt a lapide quodam editiore, quem Romæ fuiſſe complurium auctorum teſtimonio conſtat, vnde præcones in auctionibus res venales nunciabant. Vnde M. Tullius viliſſimos homunculos de lapide emptos appellat. De colono dictum eſt alibi.

Inus dolores.

Ἰνοῦς ἄχη, id eſt, Inus dolores. Ino Cadmi filia, ex Athamante duos peperit filios, Learchum & Melicertam, præterea filiam Euryclean, Athamas autem verſus in inſaniã, reliquos liberos arcu percuſſit, occiditq. Ino vna cum Melicerta ſeſe in mare abiecit: Et hanc quidem Megaras vndis adpulſam Megarenſes multo cũ honore exceperunt, iuſta perſoluentes Leucothoe nomine commutato: illum vero Corinthum delatum, Corinthij ſepelierunt, & in eius honorem Iſthmios ludos inſtituerunt: nomine item commutato vocantes Palæmonem. Hinc ortum adagium, vt intolerandum, & exanimantẽ, ut ita dixerimus, dolorẽ ſignificantes dicerent, ἰνοῦς ἄχη. Nam Achos proprie dolor dicitur apud Græcos, qui prorſus obſtupeſacit, ſuiq. ſenſum adimit homini. Meliſrates Tyrius apud eundem Zenodotum, vnde hæc retulim⁹, fabulã, quæ parœmiæ dedit occaſionem, narrat ad hunc modum: Athamanti prius fuerat vxor Nephele, ex qua duos ſuſtulit liberos, Hellen & Phrixum. Hac defuncta ſecundam duxit vxorem Ino. Ea veluti nouerca tendens inſidias Nepheles liberis, perſuaſit indigenis mulieribus, ut ſemina in terram iacienda prius frigerent, id eſt, adurerent in ſartagine. Ceterum vbi res male eueniſſet, neque quidquam is annus produxiſſet, Athamas in hac rerum anguſtia Delphos miſit, qui conſulerent oraculum. Verum Ino legatos muneribus corrupit, vt domum reuerſi dicerent, reſpondiſſe deum, ita demum penuriam annonæ depellendam, ſi Hellen & Phrixum occidiſſent. Itaq. perſuaſus Athamas, Phrixum & Hellen ad aram admouit immolaturus. Verum dij miſerti, aurei velleris ariete vectos illos per aera ſuſtulerunt. Et Helle quidem cum ſeſe in arietis tergo non ſatis teneret, delapſa eſt in mare, quod ab ipſa Helleſponticum appellatur. Phrixus autem in Colchicam regionem incolumis delatus eſt. Athamas ira deorum in rabiem verſus, Inus liberos aggreſſus eſt, quemadmodum modo demonſtrauimus.

In omni fabula & Dædali execratio.

Ἐν παντὶ μύθῳ καὶ δαιδάλου μύσος, id eſt, In omni fabula & Dædali execratio. Quadrat in auctores atrocium facino-

facinorum, aut ingentium calamitatum, vt frequenter illorum incidat mentio, ſed non ſine deteſtatione. Tradunt ab hac ortum fabula. Paſiphae regina Cretæ, tauri amore capta, Dædalum exorauit, vt ſibi vaccã ligneam ad proximam ueræ vaccæ ſimulationem effingeret. In hac incluſa mulier, e tauro concepit, ac Minotaurum monſtrum abominandum peperit. Minos autem certis de cauſſis iratus, Athenienſibus indixit, vt quotannis ſeptem virgines, & totidem adoleſcentulos mitterent Minotauro obiiciendos. Horum omnium quoniam Dædalus cauſſam dediſſe videretur, in eum vulgo diræ imprecabantur, vnde res in prouerbium abiit.

In parte vel ignem prædetur aliquis.

Ἐν τῷ μέρει τις καὶ πῦρ σκυλευσάτω. *id eſt,*

Prædetur aliquis per vices ignem quoque.

Suidas admonet dictum de iis, qui parum æqua referunt in commune. Cum enim res communis commiſſa fuerit manibus vnius aut paucorũ, maxima pars penes eos hæret, qui diuidunt. Quid.n. nõ prædetur qui ꝑdatur ignẽ? qui ſic eſt natura cõmunis, vt ipſe nihilominus poſſideas, poſteaquam & aliis fueris impartitus. Amicitia facit omnia communia, verum vbi ventum eſt ad partitionem, quiſque ſtudet quod poteſt rapere. Neſcimus an ſcribæ vitio pro σκαλευέτω deprauatum σκυλευέτω, vt pertineat ad ænigma Pythagoræ.

In nihil ſapiendo iucundiſſima vita.

SOPHOCLES *in Aiace maſtigoforo, ſub perſona Aiacis, qui iam ab inſania reſipuerat,*

Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν, ἥδιστος βίος.
Τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ, κάρτ' ἀνώδυνον κακόν. *id eſt,*
Suauiſſima hic eſt vita, ſi ſapias nihil.
Nam ſapere nil, doloris expers eſt malum.

Hanc ſententiam docti citant prouerbij loco. Conſentaneum eſt autem, vulgo iactatum fuiſſe, vel eius argumento fabula, quam Horatius narrat de quodam Argiuo, qui felicius exiſtimaret inſanire, quam ſapere & ringi.

Pol me occidiſtis amici,
Non ſeruaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.

Huic concinit illud Eccleſiaſtæ dictum, In multa ſapientia, multa indignatio. Et, Qui addit ſcientiam, adiiciet & laborem. Heraclides Ponticus apud Athenæũ autor eſt, Traſylaum Axonenſem Pythodori filium hoc inſaniæ genere correptum fuiſſe, vt exiſtimaret naues omnes quæ in Piræum appellerent ſuas eſſe, eas appellentes ſumma cum uoluptate recipiebat. Soluentes dimittebat, ac proſequebatur, in ſumma felix erat, perinde quaſi tantarum rerum dominus. Si quid periſſet, nõ requirebat: ſi quid eſſet incolume, vehemẽter gaudebat, aliis iactitans ſuam fortunam, donec Crito frater e Sicilia reuerſus correptum hominem traderet medico. Cæterum is ad ſe reuerſus, negauit vnquã ſuauius vixiſſe ſeſe, quam cum eo mẽtis errore teneretur. Siquidem cum tantum adeſſet uoluptatum, nihil vnquam ſenſiſſe moleſtiæ.

Ignem palma.

Πῦρ παλάμῃ, *id eſt, ignem palma, dici ſolitum, ſiquando protinus aliquid intellectum eſſet a quopiam, vt ſi ſcõmate dicto, ſtatim ſentiat aliquis in ſe dictum. Sumptũ videtur ab iis, per luſum ignem admouent manibus alienis, qui ſubito ſenſu excitati reſilire ſolent, riſumq; mouere ſpectantibus.*

Sub cultro liquit.

SUB *cultro linqui dicitur, qui in præſentaneo periculo deſeritur. Sumpta metaphora a victima, quæ iam iam ferienda ſub cultro eſſe dicitur. Confine illis, Inter ſacrum & ſaxum, Inter malleum & incudem. Horatius in Sermon.*

Fugit improbus, ac me
Sub cultro liquit.

Non admodum abludit hinc Ariſtophanicum illud, ἐν Ἀχαρνεῦσιν,

Ὑπὲρ ἐπιξήνου θελήσω τὴν κεφαλὴν ἔχων λέγειν, *id eſt,*
Sũ paratus verba facere, caput epixeno admouẽs.

Eſt autem ἐπίξηνον, *truncus, in quo coqui ſecant carnes. Eſt in eadem fabula multus deinde iocus in* ἐπίξηνον. *Conuenit in eos qui periculo capitis parati ſunt adfirmare quidpiam.*

Fores habet tritas, vt paſtorum caſæ.

Τὴν θύραν ἔχει τετριμμένην ὥσπερ αἱ ποίμναι, *id eſt, Oſtium habet tritum, vt ſunt caſæ paſtorum. Ironia prouerbialis in homines inhoſpitales, aditu difficiles, ſibi viuẽtes, ſemper occluſis foribus, quod paſtores procul ab hominum commercio ſemotos vix vnquam quiſquam interuiſat. Meminit Diogenianus.*

Apio opus eſt.

Τοῦ σελίνου δεῖται, *id eſt, Apio eſt opus. Ita loquebantur, quoties morbum capitalem innuebant, & vitæ periculum imminere. Nam olim monumenta defunctorum apio coronabantur. Plutarchus in Sympoſiacis,* καὶ τοὺς ἐπισφαλῶς νοσοῦντας δεῖσθαι τοῦ σελίνου φαμέν. *id eſt, Et qui periculoſe ægrotant, iis dicimus apio opus eſſe. Idem prouerbij meminit & cauſſam addit in vita Timoleonis. Subeſt autem adagio iocus, adludens ad coronas victorum, quæ ex apio fiebant, præſertim in ludis Iſthmiis, teſte Diphilo apud Athenæum libro ſexto,*

Περὶ τῶν σελίνων μαχούμεθ' ὥσπερ Ἴσθμια. *id eſt,*
Super apio certamus vt ſolet Iſthmiis.

Ialemo frigidior.

Ἰαλέμου ψυχρότερος, *id eſt, Ialemo frigidior. De cantione, oratione, argumento, ioco aut eiuſmodi re quapiam ſupra modum frigida, recte dicetur. Quidam aiunt Ialemon, lugentis vocem fuiſſe. Nam* ἰαλεμίζειν *Græci dicunt pro complorare. Euripides in Troadibus Ialemũ accipit, pro eiulatione & luctu,* διὰ ἰάλεμοι, διὰ τ' ἐπίτυποι, Δακρύων τ' ἐν δακρύοις καταλείβεται Ἡμετέροισι δόμοισι, *id eſt, Qui eiulatus, quiq; luctus, lacrymæq; ſuper lacrymas diſtillantur in noſtris ædibus. Et Ariſtophanes apud Athenæum, grammaticus opinamur, in dictionibus Atticis,* ἐν γάμοις, *inquit,* ὑμέναιος, ἐν δὲ πένθεσιν ἰάλεμος, *id eſt, In nuptiis Hymenæus, in luctu Ialemus.*

Ialemus. Alij tradunt Ialemum Calliopes fuiſſe filiũ, infelicem, nulliuſq. precij hominem, præſertim in cantu ſupra modum frigidum, vnde ἰαλέμου ᾠδὴν, id eſt, Ialemi cantilenam, pro frigida dicunt ac miſerabili. Martialis item iocans in oratorem quendam frigidum ait, illum vnum idoneum eſſe, Qui Thermas refrigeret Neronianas. Heſychius indicat & hoc pacto efferri prouerbium ἰαλέμου οἰκτρότερος, id eſt, Ialemo miſerabilior. Idem indicat ἰάλεμον dici, quod nullius ſit precij, quemadmodum Latini nænias appellant, cum ea vox proprie ſonet lugubres cantiones.

Humi hauris.

Χαμαὶ ἀντλεῖς, *id eſt, Humi hauris. De inaniter laborante dicebatur. Nihil eſt enim quod e ſolo haurias, hoc eſt, ab imo putei fundo, ſi is ſiccus ſit. Apparet dici poſſe quoties exhauſta copia, non multum ſupereſt quod haurias. Zenodotus meminit.*

Humi ſerpere.

HVMI *ſerpit oratio, quæ preſſior humiliorq. eſt, quam oportet, ſemper quaſi iacens, numquam adſurgens. Horatius,*

–Nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res cõponere geſtas.
Idem in Arte poetica,
Serpit humi tutus nimium, timiduſq. procellæ.

Quod quidem aut a nauigantibus tranſlatum eſt, aut ab iis, qui procumbentes in terram ita repant, ne erectos turbo ventorum auferat. Gregorius Nazianzenus in oratione contra Eunomianos deflexit ad homines, oſtendens non eſſe cuiuslibet de rebus diuinis diſſerere, οὐ καὶ τοῦ τυχόντος οὕτω τὸ πρᾶγμα τοσοῦτον, οὐδὲ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων, *id eſt, Non eſt cuiuſuis nec adeo vilis res, atque humi gradientium. Quamquam nihil vetat, & hic res aut actiones intelligi vulgares humileſq. Simillimum eſt huic, aut fortaſſis idem quod habet Pindarus in Olympiis,* οὔτοι χαμαιπετέων λόγων ἐφάψεαι, *Haud quaquam ſermones humi reptantes attingas. Item in Pythiis,* χαμαιπετὲς δ' ἄρ' ἔπος οὐκ ἀπέρριψεν, *id eſt, Humile vero verbum non effutiuit. Sumpſiſſe metaphoram videtur ab auibus haud procul a terra ſubuolantibus, quod idem Pindarus tribuit graculis.* κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται. *Vt huic reſpondeat, Aquila in nubibus.*

Holerum adpoſitiones.

Αἱ τῶν λαχάνων προσθῆκαι, *id eſt, Holerum additamenta. De re nullius momenti. Sumptum videtur vel ab holeribus adpoſitis in menſa, vili nimirum cibo, uel auctariis holerum, quæ nonnumquam emptores ſordidi ac tenues requirunt. Auctor Diogenianus.*

Fictilis homo.

Κεράμεος ἄνθρωπος, *id eſt. Homo fictilis, id eſt, mollis, imbecillis, fragilis. Ductum a vaſis teſtaceis, quæ facile comminuuntur. Finitimum illi, Homo bulla. In quibuſdam codicibus legitur,* κεραμεὺς ἄνθρωπος. *In nonnullis,* κέραμος ἄνθρωπος. *Quorum poſtremum nobis magis arridet. Cerameus enim figulum ſonat, ceramos vas fictile. Sic & ficulnum hominem dicimus, ferreum, cereum, quernum, adamantinum. Contra quod eximium videri volumus aureum dicimus. Inde illud poetis frequens,* χρυσῆ ἀφροδίτη *id eſt, Aurea Venus. &* τὸ τᾶς δικαιοσύνας χρυσέον πρόσωπον, *&* χρύσεον ὄμματος δίκας, *id eſt, Iuſtitiæ vultus aureus, & iuſtitiæ oculus aureus, vt ex Pindaro, ni fallimur, refert Athenæus libro 12. Itidem hodie quoque aurea verba, gemmeos mores dicimus, M. Tull. Academicarũ quæſtionum libro ſecundo, de libello loquens, quem Crantor ſcripſit de luctu: Eſt enim, inquit, non magnus, verum aureolus, & vt Tuberoni præcepit Panætius, ad verbum ediſcendus libellus. Quidquid autem vile,* κεραμεοῦν *ſiue* κεράμειον, *dicunt Græci. Ita Paullus homines appellat vaſa fictilia,* ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν. *M. Tullius actione in Verrem ſexta: tum illos cœpiſſe prætori dicere, putaſſe ſe id quod audiſſent alicuius precij ſcyphos eſſe Pamphili, Luteum negotium eſſe, non dignum quod in ſuo argento Verres haberet. Et alicubi Luteum hominem appellat, contemptum nullinsq. precij, interdum ipſum Lutum.*

Hipparchorum tabula.

Ἱππάρχων πίναξ, *id eſt, Hipparchorum tabula. Dici conuenit, quoties haud impune futurum ſignificamus, ſi quid peccetur. A Syracuſanis natum adagium. Apud hos enim mos erat, vt Hipparchi, hoc eſt, equitum præfecti in tabellis deſcriberent militum nomina, qui ordinem deſeruiſſent. Meminit Zenodotus. Heſychius indicat, apud Lacedæmonios Hipparchum dici, qui iuuenibus præfectus eſſet. Is in tabula notabat eos, qui quidpiam indecore feciſſent.*

Heteromolia cauſſa.

Ἑτερομόλιος δίκη. *id eſt Cauſſa Heteromolia, dicitur apud Græcos, quæ ab altera duntaxat agitur parte, nullo præſente qui contradicat,* ἀπὸ τοῦ τὸν ἕτερον μολεῖν, *id eſt, Quod alter duntaxat accedat. Simillimum illi,* ἐρήμη δίκη, *id eſt, Deſerta cauſſa. Vſurpabitur non ineleganter, vbi quis damnat abſentem, recte* ἑτερομόλιον δίκην *quis dixerit. Apud Heſychium ſic effertur* ἑτερόμορος δίκη,

Harmodij cantilena.

Ἁρμοδίου μέλος, *id eſt, Harmodij cantio: De lugubribus ac triſtibus dicebatur. Simillimum illi,* Ἀδμήτου μέλος, *id eſt, Admeti melos. Ariſtophanes cum aliis aliquot locis, tum in fabula, cui titulus,* Ἀχαρνεῖς.

Οὐδὲ παρ' ἐμοὶ ποτε τὸν Ἁρμόδιον ᾄσεται. *id eſt,*
Nec vmquam apud me carmen Harmodiũ canet.

Interpres indicat, cantilenæ genus fuiſſe, quod in compitis cani conſueuerit in Harmodium & Ariſtogitonẽ quod hi Piſiſtratidarum tyrannidem ſuſtuliſſent. Eius carminis hoc erat initium, φίλταθ' Ἁρμόδι', οὔ τι που τέθνηκας, *id eſt, cariſſime Harmodi haud quaquam mortuus es. Refertur a Suida ac Diogeniano.*

Haud canit paternas cantiones.

Οὐ πατρῷα ᾄδει μέλη, *id eſt, Haud paternas canit cantilenas. De eo iactatum, quia paternis moribus degeneraret. Solẽt liberi maiorũ ſuorũ cãtiunculis, quas admodũ pueri didicerunt, delectari. Terẽtius in Adelphis, Tol Aeſchine, haud paternum iſtuc dediſti.*

Non

Non certatur de oleaſtro.

Οὐ κοτίνου ὁ ἀγών, id eſt, Hoc certamen non eſt oleaſtro. Quoties non de nugis, neque de gloria aut corollis, ſed de re ſeria ac pecunia ageretur. Siquidem in plerisq. certaminibus victoriæ præmium erat oleagina, aut querna, aut alioqui frondea corona. Meminit Diogenianus.

Haſta caduceum.

Δόρυ κηρύκειον id eſt, Haſta caduceum. Dici ſolitum, quoties aliquis ſimul & minaretur, & ad concordiam inuitaret. Ex oraculo natum, quod huiuſmodi fertur.

Ἀνδρὶ γεφυραίῳ φίλος οἶκος id eſt,
Viro Gephyræo grata eſt domus.

Admoniti erant Gephyræi, vt ſequentes Athenienſiũ exercitum, vbi illos deſeſſos conſpicerent, ibi manerent. Itaque cum Athenienſes ab Eumolpo oppugnarentur, ad Tanagram iter inſtituerunt, hac ſpecie, vt dux caduceum præferret, iuuentus armata a tergo conſequeretur, vt ſimul & pacem petere viderentur, & ad bellum nihilo ſegnius parati, ſi quis laceſſeret. Recenſet Suidas, & meminit Polybius libro hiſtoriæ. 4. Legatum, inquit, ad Byzantios Aridicen miſere, & cum eo Polemoclen cum tribus triremibus, volentes id quod eſt in prouerbio, haſtam ſimul & caduceum Bizantiis mittere. Simillimum eſt huic quod eleganter vſurpauit D. Hieronymus, Scuto pacem petere.

Gallorum incuſare ventres.

Ἀλεκτρυόνων μέμφεσθαι κοιλίας, id eſt, Gallorum incuſare ventrem. De edacibus, ac luxu multum abſumentibus facultatum. Huic enim animanti venter mirifice calidus, ita vt omnia ſtatim cõcoquat. Ariſtophanes in Veſpis,

Ἀλεκτρυόνος μ' ἔφασκε κοιλίαν ἔχειν.
Ταχὺ γὰρ καταπέψειν τἀργύριον. id eſt,
Mihi dixerat ventrem eſſe gallinacei,
Velociter enim concoquet hoc argentulum.

Hoc genus homines, Græci dicũt κατεσθίειν τὴν οὐσίαν, id eſt, deuorare ſubſtantiam, id enim eſt atrocius, quã καταφαγεῖν. ſummam autem profuſionem ac cellerrimam indicant verbo ἀφανίζειν, id eſt, ſic abſumere, vt nuſquam appareat veſtigium. Vtitur his omnibus, ſed poſtremo frequentiſſime Aeſchines in Timarchũ, πάντ' ἀφανίσας.

Ardens veſtis.

Ἀλεὶς τῷ πέπλῳ, id eſt, Ardens veſtis, ſiue quemadmodum in aliis legitur exemplaribus, καιόμενος ἐν πέπλῳ, id eſt, Incenſus in veſte. Zenodotus prodidit dici ſolitum de iis, qui ſeditionem mouerent, calumniasq. ſererent. Exiſtimat autem adagium natum a veſte Neſſi Centauri ſanguine infecta, quam a Deianira miſſam cum induiſſet Hercules, incenſus igni ſacro periit. Porro fabulam idem recenſet ad hanc ferme ſententiam. Reliquis Centauris expugnatis ac confectis ab Hercule, Neſſus vnus omnium ſuffugerat. Is peruenit ad flumen Euenum, & in eius ripa verſans, ſolitus eſt adeuntes tranſmittere. Deinde euenit, vt Hercules in Trachinẽ ad Ceycem, vna cum Deianira proficiſceretur. Poſteaquam igitur ipſe iam flumium tranſmiſiſſet Neſſo mandauit, vt Deianiram transferret. At is inter tranſuehendum, vim cœpit adferre mulieri. Quod ſimul ac Hercules intellexiſſet, videlicet illa vociferante, Neſſi præcordia iaculo perfodit. At is ſentiens lethale vulnus, neque ſe poſſe mortem effugere, mulierẽ arceſſit: ſi vis, inquiens, tibi amatorium efficaciſſimũ parare, quo poſſis Herculem inflammare in amorem tui, & ſi quando deperibit aliam, in tui cupidinem reuocare fac illum meo ſanguine perungas. Atque ea perſuaſa, Neſſi ſanguinem e uulnere fluentem apud ſeſe ſeruauit. Itaque poſtquam Trachinem adiiſſet, ac rurſum inde profectus Oechaliam adortus ciuitatẽ cepiſſet, reliqua populatus, Iolen puellam captiuam ſecum abduxit. Immolaturus autem Ioui parenti victimas ob res bene fortunatas, ad Deianiram mittit, iubens vt ſibi veſtem aliquam magnificam mitteret. Illa certior facta de Ioles raptu, veritaq. ne Hercules illam pluris quam ſeſe faceret, vt eſt, zelotypum mulierum genus, veſtem Neſſi cruore tinctam, imbutáq. mittit, phyltrum ſe mittere rata. Hanc indutus Hercules, rem diuinam peregit. Ceterum vbi calefacta ueſte, venenum excitatum: corpus grauiter adurere cœpiſſet, auellere conatus eſt, verum iam ita penitus adhæſerat, vt non ſine carnibus ipſis reuelli poſſet. His itaque malis diſcruciatus Hercules, in Thrachinem deducitur. Interim illa, cognitis iis quæ acciderant, ſuſpendio ſpontaneam mortem ſibi conſciuit. At Hercules iuſſit Hyllo, nam hunc ex Deianira ſuſtulerat natu iam grandem, Iolen duceret vxorem. Quo facto, in monte Oeta rogum extruxit, eumq. conſcendit. Porro cum illo iubente, nullus ex Herculis comitibus auderet ignem ſubdere, videlicet metu contagij, paſtor quidam forte repertus, qui ignem immitteret, atque huic officij præmium ſua tela dono dedit. Ardente iam rogo ferunt nubem non ſine tonitru obſepſiſſe Herculẽ, atq. ita ſublatum ad deorum conſortium. Adagium referri non abſurde poterit & ad veſtem illam, quam Medea venenis imbutam, Iaſonis nouæ nuptæ dono miſit: quidam exiſtimant nephtha infectam fuiſſe. Itaq. admotis undiq. ex nuptiarum ritu tedis, flamma tranſiliit, pariter & puellam & patrem auxiliari cupientẽ excuſſit. Huius rei mentionem facit Euripides in tragœdia, cui titulus Medea.

Senecta leonis præſtantior hinnulorum iuuenta.

Γέρων λέων κρείσσων ἀκμαίου νεβροῦ, id eſt, Leo ſenex vigente potior hinnulo. Citatur apud Stobæum ex Hippothoonte poeta. Senectus viri fortis ac ſtrenui præſtantior eſt iuuenta quorundam ignauorum et imbecillium iuuenum. Venuſtius fiet, ſi longule transferatur. Veluti ſi quis ingenium docti ſenis & exercitati præferat ingenio parum eruditi iuuenis. Dicetur non inepte & in ſenectutem crudam, uiridemq., animiq. viribus adhuc pollentem, in quam competet illud Euripidis ex Ione,

Τὸ τοι ποδῶν μὲν βραδύ, τὸ δὲ νοῦ ταχύ. id eſt,
Tardus quidem pes, animus eſt velox tamen.

Eodem pertinet illud eiuſdem in Andromacha,

Βραχὺ γὰρ ... γέρων εὐτυχὲς ὁ
ν. Κρείσσων. id eſt,

Grauius

Grauus ſenex & iuuenibus compluribus
Præſtat. *Ariſtophanes alicubi,*
Ἐγὼ τὸ μὲν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον, ὁ πολλῶν κικίννων νεανιῶν, *id eſt,*
Meam ſenectam præferendam exiſtimo
Complurium comis adoleſcentium.

Nudior paxillo.

Γυμνότερος παττάλου, *id eſt, Nudior paxillo: De extremæ paupertatis homine dicebatur hæc hyperbole. Nam paxillis corticem quoque detrahimus.*

Herculei labores.

Ἡράκλειοι πόνοι, *id eſt, Herculei labores, bifariam accipitur. partim plurimi atque ingentes, quique vires deſiderent Herculanas, quemadmodum vſurpauit Catullus,*

Sed te inquit, quærere iam Herculis labos ſit.
Item Propertius,
Deinde vbi pertuleris, quos dicit fama labores
Herculis. *Ac rurſum alibi,*
Non labor Alcidæ.

M.Tull. lib. de Finib. 2. At cum de omnibus gentibus optime merere, cum opem indigentibus ſalutemq. ferres, vel Herculis perpeti ærumnas. Sic enim maiores noſtri labores non fugiendos triſtiſſimo verbo ærumnas etiam in deo nominauerunt: exigerem ex te &c. Partim Herculei labores dicuntur, qui ſunt eiuſmodi, vt aliis quidem maximas adferant commoditates, ceterum auctori ſuo nihil ferme fructus adducant, præter aliquantulum famæ, plurimum inuidiæ. Idq. ita fato quodam accidiſſe putant, quod ἐν τετράδι γεννηθῆναι, id eſt, quarta natus luna credatur, ſicut alio dictum eſt loco. Homerus poetico more cauſſam in Atendeam & Iunonem reiicit, quæ infeſta Herculi, tanquam ex pellice nato, periculis omnibus illum obiecerit. Celebrantur igitur, atque etiam enumerantur a poetis Herculani labores: quorum omnium longe difficillimus ac maximus hydra Lernæa, malum pertinax, ac propemodum inexpugnabile illi, qui iã omnia deuicerat. Cuius ſymbolo veteres inuidiam exprimere voluiſſe, ſatis indicat Horatius in Epiſtolis, cum ait,

Diram qui contudit hydram
Notaq. fatali portenta labore ſubegit,
Comperit inuidiam ſupremo fine domandam.

Conſueuit enim hæc teterrima peſtis pulcherrimorum facinorum eſſe comes, eximiamq. virtutem non aliter quam vmbra corpus aſſequi, vt appoſite dixerit Ioſephus in opere De Iudæa capta, ἀμήχανον δ' ἐν εὐπραγίαις φθόνον διαφυγεῖν, *id eſt, Nulla ratione fieri poteſt, vt in recte factis effugias inuidiam. Quis enim vmbram effugiat inuidiæ, niſi pariter & virtutis lucem effugerit? Cohærent inuicem hæc duo, ac rem omnium optimam res omnium peſſima comitatur. Proinde Pindarus videtur non ſine cauſſa ſcripſiſſe,*

Τὸ δ' ἄχνυμαι φθόνον ἀμειβόμενον τὰ καλὰ ἔργα.

Grauiter & indigne ferens, nimirum quod eſt indigniſſimum, præclara facta inuidia præmio penſari. Neque vero parum concinne veteres illi videntur inuidentiæ ſymbolum Excetræ tribuiſſe, primum paluſtri malo, quod quemadmodum tradunt etiam naturalium cauſſarum veſtigatores, magis huic morbo ſunt obnoxii, qui humili abiectoq. animo præditi ſunt, ſunt autem quibus ſanguis ineſt frigidior, Eamq. ob cauſſam & apud Naſonem,

Inuidiæ domus eſt in vallibus imis
Abdita, ſole carens, non vlli peruia vento,
Triſtis, & ignaui pleniſſima frigoris, & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet.

Neque vero enim ſimplici portento res, ſed centum armato capitibus, quorum ſi quis vnum aliquod exceuerit, in eius locum protinus duo ſuppullulent. Ea videlicet inuidentiæ natura eſt, vt ſi contra luctaris, magis ac magis irrites: ſi quando coneris ſplendore virtutis opprimere, tum inſurgat acrior, & intumeſcat. Hic ſi recidas, illic maior aboritur. Carptim extingui non poteſt, vix tandem obruitur. Verum id perpaucis contigit, ac vix etiam ipſi Herculi. Quamquam enim liuor velut ignis, alta petit, eſt tamen omnino aliquid vſque adeo perfectum & illuſtre, vt eo non poſſit attingere. Quo loci perueniſſe ſeſe gloriatur Horatius, cum ait,

Inuidiaq. maior. *Ac rurſum alibi,*
Et iam dente minus mordeor inuido.

Iam uero quid aliud eſt, quod obtrectatores iſti elumbularii ſolent in eos euomere, qui pulcherrimis ſudoribus orbi prodeſſe conantes, præclarum aliquid moliuntur, quam merum virus, ac venenum pluſquam letale. Quandoquidem generoſis & excelſis animis ſua fama quã impetunt iſti, non paullo carior antiquiorq. ſolet eſſe, quam ipſa vita.

Effugi malum, inueni bonum.

Ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον. *id eſt,*
Euaſi mala, ſum nactus meliora.

Hemiſtichium prouerbiale, dici ſolitum, ſi quando fortuna lautior cupiam contigiſſet. Natum aiunt a ceremoniis nuptialibus. Nam Athenis mos erat, vt in nuptiis puer quiſpiã induceretur vndique ſpineis frondibus, & quernis glandibus opertus, coronatusq. cunas geſtans panibus impletas. Dicebat autem hæc:

Ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον.

Ea vox bene ominabatur ſponſo ſponſæq. tamquam ad meliorem vſque fortunam profecturis. Malum enim vocabat ſpinas & glandes, panes bonum, propterea quod ſteriles ſpinæ, iuxta prouerbium, quod alio poſuimus loco, αἱ ἐν ποσὶν ἄκανθαι. *Et glandibus victitabant agreſtes illi priſci, iuxta illud,* ἄλις δρυός, ἀπὸ δρυός. *Reperto frumentorum uſu, glandium eſus faſtidiri cœptus. Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte ſignificat id dici ſolere ab iis qui initiabantur, cum peractis iniuriis, quibus agitabantur ante myſteria, iam ad honorem initiationis admitterentur. Nam Aeſchyni obiicit, quod noctu miniſtrans initiandis, abſterſo luto iuſſit eos dicere:*

Ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον.

Ariſtophanes in Pluto,
ἐπειδὴ πλουτεῖ, οὐκ ἔθ' ἥδεται φακῇ *id eſt,*
Vbi diues eſt, haud lente gaudet amplius.

De iuuene qui nactus Plutum faſtidiit anum, cui pauper morem geſſerat. Diuerſum eſt huic quod Iulius Pollux lib. 6. refert ex Eupolide:

Οἴνου παρόντος, ὄξος ἠράσθη πιεῖν. *id eſt,*
Præſente vino bibere acetum maluit.

Adagium a Zenodoto refertur.

Aegypti nuptiæ.

Αἰγύπτιοι γάμοι, *id eſt, Aegypti nuptiæ, inauſpicatæ & infelices dicebantur. Sumptum e notiſſima fabula Aegypti, qui filios quinquaginta, totidem fratris filiabus maritos dedit. At hi præter vnum omnes a ſponſis iugulati ſunt. Torqueri poterit in ſimulatam amicitiã, aut in munus honoris gratia datum in ſpeciem, cum re uera quæratur pernicies ei cui datur. Ita non nunquã ex adfinitatibus aut fœderibus principum atrocia naſcuntur exitia.*

Aedilitatem gerit ſine populi ſuffragio.

PLAVTVS *in Sticho: Sine populi ſuffragio, tamen ædilitatem hic quidem gerit. Vbi quis imperioſior eſt in alieno negotio, aut in ædibus alienis. Nam Plautus ad Paraſitum reſpicit in domo non ſua mandantem & imperantem, non aliter ac ſua. His confine eſt quod habetur apud Ciceronem libro tertio De legibus. Sed quæro quid hac re ſit turpius, quam ſine prouocatione ſenator, legatus ſine mandatis. Item in decimatertia Philippica: Senator voluntarius lectus ipſe a ſe.*

Pax redimenda.

DIVVS *Auguſtinus. Homilia 10. narrat apud Pœnos huiuſmodi vetus prouerbium fuiſſe celebre: Vt habeas quietum tempus, perde aliquid. Raro carent lite, qui nuſquam ſuſtinent de ſuo iure concedere. Magnum interdum eſt lucrum, iactura rei moleſtiam & inquietudinem excluſiſſe.*

E duobus tria vides.

Ἐκ δυοῖν τρία βλέπεις, *id eſt, E duobus tria vides. Iocus prouerbialis in eos, qui vel ætate, vel ebrietate, vel alio quopiam oculorum vitio cæcutiunt. Huc pertinet illud Maronis:*

Et ſolẽ geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas.
Item illud Iuuenalis:
Et geminis conſurgere menſa lucernis.

In antiquis quibuſdam exemplaribus inuenitur ſcriptum hoc pacto, ἐν δυοῖν τρία βλέπεις, *id eſt, In duobus tria vides, idq. dici ſolitum, vbi quis aliud pro alio videt, fallentibus oculis. Venuſtius fiet, ſi ad animi iudicium deflectatur.*

Edentulus veſcentium dentibus inuidet.

DIVVS *Hieronymus epiſtolam illam eruditiſſimam, quam ad Magnum oratorẽ inſcripſit, huiuſmodi clauſit prouerbio. Cui quæſo, vt ſuadeas, ne veſcentium dentibus edentulus inuideat, & oculos caprearum talpa contemnat, hoc eſt, ne quod ipſi non contigit, aliis inuideat. Sic enim eſt ferme hominum quorundam ingenium, vt quiſq. laudet quantum ſe ſperat aſſequi poſſe: ſi quid vltra vires ſuas eſſe ſenſerint, id negant diſci oportere. Breuiter paucos inuenias, qui quod in ſe ſe deſperent, in aliis probent. idq. non alia in re magis quam in litterarum ſtudiis. Hieronymus videtur Græcam illam reddidiſſe ſententiam.*

Αὐτὸς πενιχρὸς ὢν τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει. id eſt,
Ne pauper ipſe iis inuide, qui poſſident.

Iiſdem veſcentes cepis.

Ταὐτὸ θύμον φαγόντες, *id eſt, Qui idem ederunt thymum. Prouerbiali figura dictum ab Ariſtophane in Pluto. Congruit in pauperes ac bonos viros inter ſeſe amicos.* θύμον *enim viliſſimum herbæ genus, quo tenues & agreſtes, vtcunq. vitam ſuſtinent: quidam cepam agreſtem eſſe putant, etiamſi diſſentiant Plinius & Dioſcorides. Suidas admonet agreſtis ac uilis herbæ genus eſſe, cuius eſu Comicus paupertatem veſcentiũ voluerit intelligi. Quemadmodum Heſiodus per maluam & aſphodelum tenues ſignificauit. Huic adfine quod ſcriptum eſt apud Iuuenalem:*

Quis tecum ſectile porrum
Sutor, & elixi veruecis labra comedit?

Solidos e clibano boues.

ARISTOPHANES *in Acharnenſibus:*

Παρετίθει δ' ἡμῖν ὅλους
Ἐκ κριβάνου βοῦς.
Καὶ τίς εἶδε πώποτε βοῦς κριβανίτας, id eſt,
Deinde nobis præbuit
E clibano totos boues, & quis rogo
Conſpexit vnquam clibano coctos boues?

Antiphanes apud Athenæum libro quarto, facit quẽdam querentem de frugalitate Græcorum, qui paullulum carnium apponerent, cum maiores ſoleant totos boues, ceruos & arietes aſſos apponere. Quin & regi Perſarum coquum, totum camelum aſſum, atque etiam num calidum appoſuiſſe. Idem in eodem libro tradidit ex Herodoto, apud Perſas diebus natalitiis fuiſſe morem, vt diuites bouem, aſinum, equum & camelum apponerent totos in clibano aut camino coctos. Prouerbialis hyperbole de barbarica rerum copia, ſiue de lauticiis adfatim ſubminiſtratis. Antiquitus enim in deliciis erant cibi in clibano cocti. Primum enim panis in clibano decoqui cœptus, quem κριβανίτην, *id eſt, clibanarium vocabant, eaq. res vſque adeo viſa eſt noua, vt etiam prouerbio locum fecerit: deinde carnes & piſces eodem modo coqui cœperunt. Vnde & thunni, & id genus alia, in clibano cocta, xeniorum vice miſſitabantur amicis.*

Drachmæ grando.

Δραχμὴ χαλαζῶσα, *i. Drachma grandinans. De lucro, quod tãquam cælitus emiſſum obtigit. Nã olim theatrale præmium erat drachma, quæ velut grandinis in morem in populum ſpargebatur. Id a Diophanto tradunt inſtitutum. Vnde ſi quando grando accidiſſet, per iocum aiebant,* δραχμὴ χαλαζῶσα. *Miſſilium mos nec hodie totus extinctus eſt. Auctor Zenodotus. Meminit & Heſychius.*

Duodecima artium.

Δωδεκαμήχανον, *id eſt, Duodecim artium, appellabant callidum, verſutum, verſipellẽ, vafrũ, ac variis inſtructum dolis. Narrant ſcortum quoddam fuiſſe nomine Cyrenẽ, cui cognomẽtũ inditũ* δωδεκαμήχανον, *propterea quod in peragẽda Venere duodecim figuris uſa fuiſſe dicatur. Imitatũ eſt aũt ex Hypſipyle Euripidis tragœdia, in qua* δωδεκαμήχανον ἄστρον, *ſcripſit, citante Suida.*

Suida. Refertur & in Ranis Ariſtoph. tametſi interpres pro ὄρων legiſſe videtur ἄντρων, vt intelligamus de membro pudendo muliebri. Ariſtophanes ſic habet, τολμᾷς τἀμὰ μέλη ψέγειν, ἀνὰ τὸ δωδεκαμήχανον Κυρήνης μελοποιῶν, *id eſt, Audes tu mea vituperare carmina, qui per duodecim artes Cyrenes poemata fingis.*

Vnde ſenſus ambiguus eſt, poteſt enim accipi vel de eo qui duabus ſederit ſellis, vel cui nomen ſit diſſyllabū. Zenodotus huiuſmodi citat epigramma:

Μισῶ τὸν ἄνδρα τὸν διπλοῦν πεφυκότα,
Χρηστὸν λόγοισι, πολέμιον δὲ τοῖς τρόποις. *id eſt,*
Equidem virum odi duplicem, ſermonibus
Probis amicum, ceterum hoſtem moribus.

Eſt aliquoties & apud Homerum, Odyſſeæ Σ.

Οἵ τ' εὖ μὲν βάζουσι, κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσιν. *id eſt,*
Qui bene cum dicant, retro mala mente volutant.
Rurſum, Odyſſeæ P.
Ἐσθλ' ἀγορεύοντες, κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδόμευον. i.
Qui bene cū loquerētur, atrocia mente premebant.
Iterum eiuſdem operis Σ.
Θέλγε δὲ θυμὸν
Μειλιχίοις ἐπέεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα. *id eſt,*
Pectora blandis
Lenibat dictis, at mens diuerſa parabat.

Apud Platonem in Hippia minore citat aliquot hos Homeri verſus, qui dicuntur ab Achille ad Vlyſſem,

Χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπηλεγέως ἀποειπεῖν
Ὥσπερ δὴ φρονέω τε καὶ ὡς τετελέσθαι ὀΐω.
Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,
Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ. *id eſt,*
Nam decet ingenue quod ſentis voce profari.
Haud ſecus atque Orci portas hominē execror illū
Quiſquis corde aliud celans, aliud ſonat ore.

Domi manere oportet bello fortunatum.

Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα. *id eſt,*
Domi manendum eſt, cuncta cui ſint proſpera.

Cui ſuppetit copia facultatum, is ſi velit felicem agere vitā, domi viuat. Nuſquā enim viuitur cōmodius, nuſquam liberius. Qui eget, peregrinando rem quærat, ac fortunæ experiatur aleam. Ita Menander,

Οἴκοι μένειν χρὴ καὶ μένειν ἐλεύθερον,
Ἢ μηκέτ' εἶναι τὸν καλῶς εὐδαίμονα. *id eſt,*
Domi manere oportet, vt liber fiet,
Aut liber eſſe deſinat qui diues eſt.

Poteſt in hunc quoq. detorqueri ſenſum. Qui ſibi bene conſcius eſt, ne captet ex alienis laudibus gloriam, ſed ſit ſuarum virtutum conſcientia contentus.

Per haſtæ cuſpidem currere.

Δι' αἰχμῶν δραμεῖν, *id eſt, Per acutam currere dicebantur, qui in re magnopere periculoſa verſarentur.* αἰχμὰς *.i. haſtam, ſiue haſtæ cuſpidem vocant. Translatum videtur vel a circulatoribus, qui per ſummas haſtarum & gladiorum cuſpides ingrediuntur. Vel a militari conſuetudine, qua fieri ſolet, vt qui mortem commeritus videretur, is nudus per medias copiarum haſtas, hinc atque hinc intentatas, ire cogeretur. Nec abſurdum, ſi de Thracia ſaltatione intelligatur, de qua nobis alias dictum eſt.*

Alia Menecles, alia porcellus loquitur.

Ἄλλα λέγει Μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον. *id eſt,*
Non eadem loquitur ſucculæ, quæ Menecles.

Vbi quis multum verborum effutit, quæ nihil ad rem pertineant. Nobis ſubeſſe prouerbium videtur, tametſi nondum ſatis liquet vnde natum ſit. Alludit ad illud Lucillius in epigrammate, quod quoniam eſt argutum & elegans, non pigebit ſubſcribere.

Χοιρίδιον καὶ βοῦν ἀπολώλεκα καὶ μίαν αἶγα,
Ὧν χάριν εἴληφας μισθάριον, Μενεκλῆς.
Οὔτε δέ μοι κοινόν τι πρὸς Ὀθρυάδην γεγένηται,
Οὔτ' ἀπάγω κλέπτας τοὺς ἀπὸ Θερμοπυλῶν.
Ἀλλὰ πρὸς Εὐτυχίδην ἔχομεν κρίσιν, ὥστε τί μοι νῦν
Ἐνθάδε μοι Ξέρξης, καὶ Λακεδαιμόνιοι,
Ῥῆμα κἀμοῦ μνήσθητι νόμου χάριν, ἢ μέγα κράξω,
Ἄλλα λέγει Μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον. *id eſt,*
Succula, bos, & capra mihi periere Menecles,
Ac merces horum nomine penſa tibi eſt,
Nec mihi cū Othryade quidquā eſtue fuitue negoti
Nec fures vllos huc cito Thermopylis.
Sed cōtra Eutychidē nobis lis, proinde quid hic mi
Aut Xerxes facit, aut quid Lacedæmonij?
Ob pactum et de me loquere, aut clamauero clare,
Multo aliud dicit ſus, aliud Menecles.

Cum huius epigrammatis argumento conuenit & illud quod eſt apud Martialem lib. 6.

Non de vi, neque cæde, nec veneno,
Sed lis eſt mihi de tribus capellis.
Vicini queror has abeſſe furto.
Hoc iudex ſibi poſtulat probari.
Tu Cannas, Mithridaticumq. bellum,
Et periuria Punici furoris,
Et Syllas, mariosq. Mutiosque,
Magna voce ſonas, manuq. tota.
Iam dic poſthume de tribus capellis.

In Martialis epigrammate hoc ipſum tota manu, prouerbij ſpeciem gerit. Solent enim rhetores in contentione manu rotata geſticulari. Vtrumque igitur in eum recte dicetur, qui ἐξαγώνια καὶ ἀπροσδιόνυσα, *hoc eſt, extra cauſſam quæ ſunt, & ad rem nihil attinent, dicit. Aliud ſus, aliud loquitur Menecles: & dic de tribus capellis.*

Haud annuncias bellum.

Οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις. *id eſt, Non annuncias bellum. Dici ſolitum, vbi quis rem oppido lætam annunciat, quod bellum res ſit omnium calamitoſiſſima: & tamen ad huius rumorem hodie pleriq. mortales hilareſcunt, nimirum ſceleratiſſimum illud Carum genus, qui malis humani generis aluntur. Iulianus in epiſtola ad Baſilium.* ὁ μὲν παροιμία φησίν, οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις, ἐγὼ δὲ προσθείην ἂν τὸ τῆς κωμῳδίας, ὦ χρυσᾶ ἀγγείλας ἔπη, *id eſt, Prouerbio dicunt, haud bellum annuncias. Ego vero illud addiderim ex comœdia: O aureorū nuntius verborū. Conduplicauit prouerbiū Iulianus, quādoquidē & hoc prouerbiale,* χρυσᾶ ἀγγείλας ἔπη. *Sumptū eſt autē ex Ariſtophanis Pluto. Verba ſunt ſenū chorū explentiū ad Carionem, qui Pluti annunciarat aduentum. Vſurpauit & Plato in Phædro,* οὐ πόλεμόν γε ἀγγέλλεις, *id eſt, Haud ſane bellum annuncias.*

nunciat. Ac rurſum libro de Legibus tertio. Pindarus in Pythiis hymno quarto, τῶν δ' Ὁμήρου καὶ τόδε συνθέμενος ῥῆμα πόρσυν', ἄγγελον ἐσλὸν ἔφα τιμὰν μεγίσταν πράγματι παντὶ φέρειν, *id eſt, Quin ex Homeri dictis & illud conferens orna. Nuntium bonum ait honorem maximum in omni negotio ferre: Verſus autem quem citat Pindarus, hic adſertur ab interprete:*

Ἐσθλὸν καὶ τὸ τέτυκται, ὅτ' ἄγγελος αἴσιμα εἰδῇ. i.
Hoc quoq; præclarũ eſt, vbi nuntius optima nouit.

Extat autem Iliados O.

Machinas poſt bellum adſerre.

Τὰς μηχανὰς μετὰ τὸν πόλεμον κομίζειν. i. *Machinas poſt bellum adſerre dicebantur, qui peracto negotio, ſero adhiberent apparatum. Brutus in Epiſtola quadam ad Lycios*, αἱ μηχαναὶ ὑμῶν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἡ παροιμία, ἐκομίσθησαν, *id eſt, Veſtræ machinæ poſt bellum, vti prouerbio dicitur, adductæ ſunt. Adludis ad illud Platonis, quod alio reddidim° loco*, ὥσπερ χρὴ τὰ πολέμου μεταλαγχάνειν, *id eſt, Ad iſtum modum oportet ad bellum accedere. De Melitide dicetur ſuo loco, quem aiũt in Troiam veniſſe, quo Priamo ferret ſuppetias, ciuitate iam capta.*

Leuiſſima res oratio.

Κουφότατον πρᾶγμα λόγος, *id eſt, Leuiſſima res oratio. Syneſius in epiſtola quadam ad Theophilum*, προπετὴς αὐθέκαστος γλώττης, ὁ ἐντυχὼν ἀνδρὶ προπετεστέρῳ τὴν χεῖρα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, κουφοτάτου πράγματος, βαρυτάτην τιμωρίαν ἐξέτισε, *id eſt, Homo præcipiti lingua cum incidiſſet in virum manu magis præcipiti, iuxta id quod dici ſolet, rei leuiſſimæ nempe ſermonis, grauiſſimas pœnas dedit. Porro quod Syneſius adducit, propemodum videtur eſſe apud Platonem lib. De legibus 4.* διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία, *id eſt, Propterea quod leuium ac volatilium verborum grauiſſima ſit pœna. Refertur & apud Plutarchum in libello* περὶ ἀοργησίας, *ex auctore Platone. Apud Homerum paſſim obuium eſt illud,*

Ἔπεα πτερόεντα προσηύδα. *id eſt,*
Verba volucria dixit.

Verba alata cognominat, quod facile euolent, ac reuolare neſciant. Proinde Horatius,

Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.

Eam ſententiam citat ex Menandro,

Οὔτ' ἐκ χερὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον
ῥᾷον κατασχεῖν, οὔτ' ἀπὸ γλώσσης λόγον. *id eſt,*
Nec durus ulli emiſſus e manu lapis
Neque ſermo lingua, facile compeſci valet.

Alibi indicauimus ἀπτέρους λόγους *dici Græce, id eſt verba ſine pennis, quæ premit apud ſe qui audiuit, nec ſinit ad alios euolare.*

Non omnia eueniunt quæ in animo ſtatueris.

Homerus Iliados Σ.

Ἀλλ' οὐ Ζεὺς ἄνδρεσσι νοήματα πάντα τελευτᾷ. *id eſt,*
Iupiter haud quidquid animo conceperis, illud
Perficit exemplo.

Pindarus in Olympiis.

Πολλὰ δ' ἀνθρώποις παρὰ γνώμαν ἔπεσεν. *id eſt,*
Multa mortalibus præter animi ſententiam eueniunt,

quod ipſum citauimus & alibi. Recte vtemur, quoties ſignificabimus, non euenire protinus quidquid ſpe votisq; conceperimus.

Murem oſtendit pro leone.

Μῦν ἀντὶ λέοντος ἀποδείκνυσι, *id eſt, Murem pro leone oſtendit, prouerbiali ſchemate dictum, pro eo quod eſt, ingẽtia pollicitus & fortia, longe diuerſa exhibuit. Syneſius in epiſtola quadam ad Anaſtaſium*, ἐκκεχυμένου δὴ αὐτῷ δίς τε καὶ τρὶς καὶ τὰς ἐξ ἁμάξης λοιδορησαμένου, καὶ πάντας ἐπιγελασαμένου ἀσχήμως, ἀσίγητα καὶ παρ' ἐμοῦ, πάντας σὺ ἐτιμωρήσω, ἐπιδείκνυσι τὸ καὶ τὸ ἄγαλμα μῦν ἀντὶ λέοντος, *id eſt, Cum inclamaſſet in illum bis aut ter, ac de plauſtro, quod aiunt, conuitiis inſectatus, nihilq; non in eum eſſet uociferatus, cum eiuſmodi uel a meipſo dicta fuiſſe, maximi fecerim, deinde murẽ pro leone exhibuit ſcelus. Sumptum apparet a beſtiariis, qui ridiculi gratia multa polliciti, quaſi leonem immanem & inſolitæ magnitudinis emiſſuri, mox murem emittunt in caueam.*

Inuicem & inuidus vicinorum oculus.

ALCIPPVS *in epiſtola quadam ad Encymonem*, δυσμενὴς καὶ βάσκανος ὁ τῶν γειτόνων ὀφθαλμός φησιν ἡ παροιμία, *id eſt, Inimicus & inuidus vicinorum oculus, vt dictum eſt prouerbio. Extat autem apud Ariſtotelem libro Rhetoricorum 2. Vicinus inuidet vicino, iuxta Heſiodi ſententiam. Nec inuidemus iis a quibus longo abſumus internallo, ſed quos propemodum ſperamus adſequi. Vnde Flaccus,*

-Inuidia, quia maior. *Et alibi,*
Et iam dente minus mordeor inuido.

Bona terræ.

Τὰ τῆς γῆς ἀγαθά, *id eſt, Terræ bona. De bonis & immenſis & omnigenis, quaſi dicas, quidquid terra progignit, omnium rerum parens. Menander in epiſtola ad Glyceram*, βασιλικὰς ὑπισχνούμενος τὸ δὴ λεγόμενον τοῦτο, τὰ τῆς γῆς ἀγαθά, *id eſt, Regaliter pollicens, iuxta illud quod vulgo dicitur, terræ bona. Finitimum illi, Montes auri pollicens.*

Palumbem pro columba.

Φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς, *i. Palumbem pro colũba, ſubaudi verbum ad ſententiam acõmodatum. In epiſtola Mormiæ cuiuſdam ad Chremetem:* αὐλητρίδα δὲ λυτρωσάμενος ἧς ἐτύγχανες ἐρῶν, νυμφικὴν στολὴν αὐτῇ περιβαλὼν ἐπεισήγαγές μοι φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς φασίν, ἑταίραν ἀντὶ νύμφης, *id eſt, Redemptam tibicinam quam forte amabas, ſponſaq; ſtola amictam mihi induxis columbæ loco palumbem, vt aiunt, meretricem pro ſponſa. Vſus eſt Plato in Theæteto*, λαβόντα φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς, *i. ſi velut accipiat palumbẽ pro columba. Error eſt in re, nõ in ipſa ſciẽtia. Palũbes aũt colũbis ſunt adſimiles. Cõueniet, vbi quod deterius eſt, & adulterinũ pro eo quod eſt præſtãtius ac legitimum ſupponitur.*

Cilix haud facile verum dicit.

Κίλιξ οὐ ῥᾳδίως ἀληθεύει, *i. Cilix haud facile verũ dicit. Dionyſius in Epiſtola ad Rufum ſcholaſticum*, λόγος ἐστὶ παλαιός

πολλάκις, μὴ ῥᾳδίως ἀληθεύειν τοὺς κίλικας, i. Vetus verbum eſt, Cilices haud facile verum dicere. Quamquam ἀληθεύειν aliquoties eſt re præſtare quod dixeris. Quadrabit in hominem auidum lucri, & ob id ſæpenumero dicentem non quæ vera ſint, ſed quæ vtilia. Natum adagium a moribus eius gentis, quo nomine nunc vulgo notant Vltratraiectinos.

Culicem elephanti conferre.

Κώνωπα ἐλέφαντι παραβάλλειν, *id eſt, Culicem elephanti conferre dicuntur, qui minima maximis comparant. Libanius ad Caſilium,* τὸ δὲ ἐμὸν τοιοῦτον, ὥσπερ κώνωψ ἐλέφαντι παραβαλλόμενος, *id eſt, Ego vero perinde ſum, quaſi culex cum elephante collatus. Huius generis eſt & Vergilianum illud,*

Sic canibus catulos ſimiles, ſic matribus hædos
Noram, ſic paruis componere magna ſolebam. &,
Si parua licet componere magnis.

Dum clauum rectum teneam.

DVM *clauum rectum teneam, id eſt, dum meo fungar officio. Significat autem, non imputandum euentum parum proſperum artifici, modo is præſtiterit quod artis eſt, Quintilianus libro 2. Inſtitutionum, prouerbiale fuiſſe demonſtrat. Nam & gubernator, inquiẽs, vult ſalua naue in portum peruenire: ſi tamen tempeſtate fuerit abreptus, non ideo minus erit gubernator, dicetq. notum illud,*

Dum clauum rectum teneam.

Videtur hemiſtichium e poeta quopiam ſumptum. Nõnulli citant ex Ennio,

Dum clauum rectum teneam nauimq. gubernem.

Huc adluſit Marc. Tullius libro Epiſtol. famil. 12. Vna nauis eſt iam bonorum omnium, quam quidem nos damus operam, vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Sed quicumque venti erunt, ars noſtra certe non aberit. Itidem Pindarus Pythiorum hymno 1. νώμα δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν, *id eſt, Guberna iuſto clauo exercitum.*

Incus maxima non metuit ſtrepitus.

Ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους. *id eſt,*

Nihil tumultus metuit incus maxima.

Excelſus animus non commouetur minis, aut fortunæ ſæuientis procellis. Translatum ab incudibus fabrorum ærariorum, quæ tametſi hinc atque inde tundantur crebris malleorum ictibus, tamen haud quaquam loco commouentur. Vergilius huiuſmodi conſtantem animum querno robori ſimilem facit, Idem de animo inexorabili,

Quam ſi dura ſilex, aut ſtet Marpeſia cautes.

Extat apud Græcos diſtichon integrum huiuſmodi,

Ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους,
Καὶ νοῦς ἔχων φρόνημα, πάντας ἀνέμους βίας. *id eſt,*
Strepitum ac tumultum maxima incus haud timet,
Conſtans nec animus quamlibet uiolentiam.

Veneri ſuem immolauit.

Ἀφροδίτῃ ὗν τέθυκεν, *id eſt, Veneri ſuem immolauit. Dici ſolitum, vbi quis munus offert minime gratum. Inuiſus enim Veneri ſus propter Adonidem illius amaſiũ apri dente peremptum. Aut contra, cum quis alium in gratiam alterius lædit. Quemadmodum caper mactatur Libero, non quia gratus, ſed quia nocuit.*

Non licet bis in bello peccare.

Ἁμαρτεῖν οὐκ ἔστι δὶς ἐν πολέμῳ, *id eſt, In bello bis errare non licet, in rebus periculoſis non tutum eſt labi. Nam ſi ſemel erretur, actum eſt de capite, nec eſt ſecundo errori locus. Vel quod in bello, quia cuncta tumultu peraguntur, non detur ſpacium reuocandi reſtituendiq. ſi quid perperam ſit inſtitutum. Vnde Homerus, cum alibi, tum Iliados Π.*

Ὀλίγη δέ τ' ἀνάπνευσις πολέμοιο. *id eſt,*

At uero exigua eſt interſpiratio belli.

Proinde in his rebus, in quibus ſi ſemel erratum fuerit, non eſt quod in poſterũ ſarcias, cautim ac circũſpecte agendum, admonente vel Mimo illo non infeſtiuo:

Deliberandũ eſt diu, quidquid ſtatuendũ eſt ſemel.

Huc pertinet quod a Catone citat Vegetius. In aliis rebus ſi quid erratum eſt, poteſt poſtmodum corrigi, præliorum delicta emendationem non recipiunt, cum ſtatim pœna ſequatur errorem. Aut enim confeſtim pereunt qui ignaue imperiteq. pugnauerunt, aut in fugam verſi, victoribus vltra pares eſſe non audent. Adagium videtur natum ex apophthegmate: cum Lamachus quendam manipuli ducem increpaſſet, quod perperam quiddam egiſſet, isq. reſponderet, ſe non iterum commiſſurum quod commiſerat: In bello, inquit Lamachus, ne licet quidem peccare bis: quod primus error ſæpe vitam adimat.

Panidis ſuffragium.

Πανίδου ψῆφος, *id eſt, Panidis ſuffragium. In eos torquebatur, qui ſtulte atque ineruditе iudicarent. Aiunt Panidem hunc Chalcidis regem fuiſſe, qui Heſiodum Homero prætulerit: perinde quaſi dicas, Midæ ſuffragium, quod is quoque Panis agreſtem cantionem antepoſuerit Apollinis muſicæ. In genere conueniet in iudicia vulgi, cui fere ſemper peſſima pro optimis placuerunt. Huius ſuffragiis Menandrum aliquoties ſuperauit Philemon. Euripides cum quinque & ſeptuaginta tragœdias ſcripſerit, in ſolis quinque vicit. Plinius ætate ſua de recitatoribus ſcribit: Si quando trã ſibis, inquit, per baſilicam, & voles ſcire quomodo quiſq. dicat, nihil eſt quod tribunal aſcendas, nihil quod præbeas aurem: facilis diuinatio, ſcito eum peſſime dicere, qui laudabitur maxime. Quapropter Socrates in Critone Platonis, illud in primis vult eſſe ſapienti fixum decretumq., ne quid opinione vulgi cõmoueatur, immo ſuſpectum habeat, quidquid ſenſerit vulgo vehementer adridere. Scitum eſt illud Antiſthenis apud Diogenem Laertium, cui cum dixiſſet quiſpiã Multi te laudant, Quid, inquit, mali feci? Huic ſimillimum quod Plutarchus in Apophthegmatis refert de Phocione, cui dicenti cum populus Athenienſis præter morẽ alacribus ſtudiis adſentiretur, conuerſus ad amicos, Quid hoc, inquit, eſt rei? Numquid imprudens perperam?*

Pattæcione calumnioſior.

Παττακίωνος συκοφαντικώτερος, *i. Pattaciõe calũnioſior. Ab euentu natum. Nam Pattacion quiſpiam infamis calumniator, cui cum mos eſſet bonis viris calumnias*

ſtruere, atque hoc tam fœdo quæſtu parare rem, tandẽ deprehenſus conuictuſq. pœnas dedit capite. Huic præcipuum ſtudium fuit, probati nominis iuuenibus negotium faceſſere. Idem popularibus conuitiis lapidatus eſt, quod fur eſſet, & ædium perfoſſor. Talis fuit apud Athenienſes Hyperbolus. Refert Suidas.

Omni pede ſtandum.

Ὅλῳ ποδί, *id eſt, Omni ſiue toto pede, pro eo quod eſt, ſumma vi, ſummoq. niſu. Refertur a Suida. Quintilianus Inſtit. orator. lib. 12 Itaque in his actionibus, omni, vt agricolæ dicunt, pede ſtandum eſt. Videri poterat traductum ab iis, qui in acie cõſtãter partes ſuas tuentur, neque locum deſerunt: aut a palæſtritis, quorum artis eſt, ſcite pedem figere: niſi Quintilianus ab agricolis profectum eſſe teſtaretur.*

Callum ducere.

PROVERBIALES *metaphoræ ſunt, Callum ducere, & occalleſcere, ſiquidem ad animum detorqueantur. Quintilianus libro 12. Et ingenio adhuc alendo callũ inducere. Sæpicule legimus apud M. Tullium, occalluiſſe aures, cum aſſuetudo ſenſum mali adimit.*

Extra organum.

QVINTILIANVS *libro 11. Et his diuerſa vox, & pæne extra organum: cui Græci nomen amaritudinis dederunt, ſupra modum ac pæne naturam vocis humanæ acerba. Extra organum dicetur, quod immodicum eſt, & extra vulgarem menſuram. Veluti ſi quis leges Platonis huius ætatis ciuibus proponeret. Ductum eſt ab organo muſico, quod intra vigeſimam vocem conſiſtit. Conueniet item in vehementer clamoſum.*

Toto organo.

QVINTILIANVS *libro 11. Eſt enim quædam ad auditum accommodata non magnitudine, ſed proprietate ad hoc velut tractabilis: vtiq. habens omnes in ſe qui deſiderantur, ſonos, intentioneſq., & toto, vt aiunt, organo inſtructa. Hactenus ille. Proinde toto organo inſtructa recte dixeris, quæ numeris omnibus conſtant, & vndique quadrant. Sumptum & hoc a muſicorum inſtrumentis.*

Vltra linum.

Ὑπὲρ τὸ λίνον, *id eſt, Vltra linum. Lucianus in Ioue redarguto:* Οὐδὲν γὰρ οὕτω γενέσθαι ἂν ἰσχύσειε παρὰ τὴν μοιρῶν οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λίνον, *id eſt, Neque enim quidquam ita fieri poterit, præter Parcarum legem, & vltra linum. Vltra linum dixit pro eo quod eſt, extra decretum fatale. Adluſum eſt autem ad fila trium Parcarum. Confine illi quod alias retulimus:* ὑπὲρ τὸν ἄτρακτον, *id eſt, Vltra fuſum.*

Omnia ſecunda, ſaltat ſenex.

OMNIA *ſecunda, ſaltat ſenex Iocus prouerbialis, quo conueniet vti, quoties res prius in periculum adducta, præter expectationem feliciter exierit. Seruius enarrans illum Maronis verſiculum ex tertio Aeneidos libro,*

Luſtramurq. Ioui, votiſq. incendimus aras:

adagium refert explicatq. his verbis: Sciendum ſane moris fuiſſe, ut piaculo commiſſo, ludi celebrarentur. Nam cum iracundia matris deum Romani laborarẽt, & eam nec ſacrificiis nec ludis placare poſſent, quidã ſenex ſtatis ludis Circenſibus ſaltauit, quæ ſola fuit cauſſa placationis. Vnde & natum prouerbium: Omnia ſecunda, ſaltat ſenex. Idem Seruius explicans locum eiuſdem poetæ in Aeneidos 8.

Vt celſas videre rates, atque inter opacum
Allabi nemus, & tacitis incumbere remis,
Terrentur viſu ſubito, cunctiq. relictis
Conſurgunt menſis, audax quos rumpere Pallas
Sacra vetat.

Cum aliquando, inquit, Romæ ludi Circenſes Apollini celebrarentur, & Hannibal nunciatus eſſet circa portam Collinam ingruere, omnes raptis armis concurrunt. Reuerſi poſtea cum piaculum formidarent, inuenerunt ſaltantem in circo ſenem quendam, qui cum interrogatus, dixiſſet ſe non interrupiſſe ſaltationem, ductum eſt hoc prouerbium, Salua res ſaltante ſene. Verrius apud Feſtum Pompeium huiuſmodi fabulam adfert: C. Sulpitio, & C. Fuluio conſulib. M. Calpurnio Piſone prætore vrbis faciente ludos, ſubito nunciato hoſtium aduentu, e foro ad arma concurſum eſt. Sed poſtquam victores rediſſent in theatrum, ne ludi intermiſſi religionem adferrent, & inſtaurari oportere dicerent, inuentum eſt ibi. C. Pomponium libertinum hominem grandem natu, ad tibicinem ſaltaſſe. Itaque gaudio non interruptæ religionis editam vocem, nunc quoque celebrari. Sunt qui C. Volumnium arbitrarentur appellatum fuiſſe, qui ad tibicinem ſaltarit. Meminit huius & T. Liuius alicubi, ni nos fallit memoria. Huic finitimum eſt illud quod alio diximus loco, γλαῦξ ἵπταται, *id eſt, Noctua volauit. Ariſtophanes in Veſpis,*

Γλαῦξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸ στρατὸν διέπτατο, *id eſt,*
Noſtra enim ante præliũ ulula peruolauit agmina.

Significat victoriam non virtute militum, ſed Mineruæ dexteritate contigiſſe.

Gladium dediſti, qui ſe occideret.

ADAGII *formam habet, quod ſcripſit Plautus in Trinummo. Gladium dediſti, qui ſe occideret, id eſt, miniſtraſti materiam & adiumentum ad perniciem. Veluti ſi quis amanti adoleſcenti pecuniam det in manum: aut iuueni temerario mandet magiſtratum: aut mulieri permittat quo lubeat eundi licentiam. Dedit & Aeneas Didoni gladium quo ſe occidit. Quo quidem loco multa Seruius, quæ nobis alio loco dicta ſunt in prouerbio,* ἰχθύων ἀφωνότερος.

Alienum arare ſundum.

Ἀλλοτρίαν ἄρουραν ἀροῦν, *id eſt, Alienum aruum arare. Prouerbialis metaphora dictum eſt pro eo quod eſt, alienum agere negotium, aut cum alienis vxoribus habere rem. Theognis in ſententiis,*

Ἐχθαίρω δὲ γυναῖκα περίδρομον, ἄνδρα τε μάργον,
Ὃς τὴν ἀλλοτρίαν βούλετ' ἄρουραν ἀροῦν. *id eſt,*
Eſt inuiſa mihi mulier vaga, inerſq. maritus,
Alterius fundum quiſquis arare cupit.

Plautus item de marito adultero, Fundum alienum arat, ſuum incultum deſerit. Huic ſimilis color eſt apud iureconſultos, Alienos irrigare agros, tuis ſitientibus.

tibus. C. de ſeruit. & aqua. cap. praeſes. Durum eſt & crudelitati proximum, ex tuis praediis aquae agmen ortum, ſitientibus agris tuis, ad aliorum vſum, vicinorum iniuria propagari.

Fluuius, quae procul abſunt, irrigat.

Ποταμὸς τὰ πόῤῥω ποτίζων, τὰ δ' ἐγγὺς καταλείπων, *id eſt, Fluuius quae longe diſſita ſunt, irrigat, quae proxima ſunt, praeterit. De his dici conuenit, qui bene merentur de externis & nihil ad ſe pertinentibus, ſuos negligunt. Refert Diogenianus. Apparet inde ductum, quod vbi fluuius oritur, minor eſſe ſolet, minusq. argilla ſecum trahens: & quo longius receſſit a fonte, hoc eſt copioſior uberiorque.*

Magno flumini riuulum inducis.

Ποταμῷ μεγάλῳ ὀχετὸν ἐπάγεις, *id eſt, Magno flumini canalem inducis, id eſt, maximis rebus puſillum & inutile momentum addis. Commemoratur a Suida. Finitimum eſt illis, Syluae addere ligna, mari aquam, ſoli lucernam.*

Ne patris nomen quidem dicere poſsit.

SYNESIVS *in epiſtola quapiam aduerſus Andronicum:* ἄνθρωπος οὐκ ἔχων εἰπεῖν ὄνομα πάππου, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ πατρὸς, φασί, *id eſt, Homo qui aui nomen dicere non poſſit, immo ne patris quidem, vt aiunt. Quadrat in uehementer obſcuros & ſpurios, incertoq. patre natos. Quod genus eſt & illud Iuuenalis.*

Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis.

Vnde Plutarchus exiſtimat ſpurios dictos nothos, quod duabus his litteris praenotari ſoleant, s.p. hisq. ſignificari, ſine patre.

Ne ſi bos quidem vocem edat.

ALCIPHRON *in epiſtola Glycerae ad Menandrum,* Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδενὶ τρόπῳ μὰ τὰς θεάς, οὐδ' εἰ βοῦς, τὸ λεγόμενον, φθέγξαιτο πεισθείην ἄν, *id eſt, Hoc autem nullo pacto crediderim, ne ſi bos quidem fuerit elocuta. Hinc dictum eſt, quod in annalibus frequẽter cõmemoratur bos humanam uocẽ reddidiſſe. Legimus, niſi fallimur, apud Platonem non diſſimili figura dictum, etiam ſi quercus eloqueretur. Nam olim e quercubus Dodonaeis reddebantur oracula.*

Aegaeum nauigat.

Τὸν αἰγαῖον πλεῖ, *id eſt, Aegaeum nauigat, vt ſubaudias* κόλπον. *Aelianus in epiſtola quapiam:* Γεωργίας καὶ γεωργικῆς ἀπολαύσας ὁ γείτων Λάχης ἐμβὰς ναῦν, καὶ πλεῖ τὸν αἰγαῖον φασί, καὶ τὰ ἄλλα πελάγη μετρεῖ, ἐν κύμασι τρίζων, καὶ λαρῷ βίον ζῇ, καὶ ἀνέμοις μάχεται διαφόροις, *id eſt, Vicinus Laches relicta agricultura & agricolationis vſu, nauem conſcendit, atque Aegaeum, vt aiunt, nauigat, reliquaq. metitur maria, & in fluctibus agens, lari vitam viuit cumq. variis ventis dimicat. Perſius item in quinta Satyra,*

Ocyus ad nauem, nihil obſtat quin trabe vaſta
Aegaeum rapias.

Arbitramur hoc mare ceteris eſſe periculoſius ob frequentes ſcopulos. Hinc eſt illa M. Tullij metaphora, in Diuinatione: Intelligo quam ſcopuloſo difficiliq. loco verſer. Nec infrequens eſt apud Hieronymum, E ſcopuloſis locis enauigauit oratio, quoties ſentit expeditam quaeſtionum difficultatem. Quadrabit igitur in hominem ob lucri ſtudium nihil omnino periculi recuſantem.

Liberi poetae & pictores.

LVCIANVS *in Dialogo quem inſcripſit* ὑπὲρ τῶν εἰκόνων. Καίτοι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀνευθύνους εἶναι ποιητὰς καὶ γραφέας, *id eſt, Atqui vetus hoc dictum eſt, liberos eſſe poetas ac pictores. Idem in Demoſthenis Encomio,* τὸ μὲν οὖν ποιητικὸν φῦλον ἐλεύθερον, *id eſt, Atqui poeticum genus liberum. Sentit autem liberum eſſe poetis et pictoribus impune, quidquid velint fingere.* εὐθύνη *Graecis eſt cauſſa ſiue accuſatio. Magiſtratum itaque de quo cogebatur rationem reddere qui ſuſceperat,* ὑπεύθυνον *appellabant, Liberum autẽ & de quo non exigebatur ratio* ἀνεύθυνον. *Indicat hoc Aeſchinis oratio aduerſus Cteſiphontem. Diphilus apud Athenaeum libro 6. de poetis,*

οἷς ἐξουσία
ἐστὶν λέγειν ἅπαντα καὶ ποιεῖν μόνοις. *id eſt,*

Quibus licet,
Et facere ſolis quidlibet atque dicere.

Ad quod alluſit Horatius, cum ait,

Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi ſemper fuit aequa poteſtas.

Nam poetae numine aguntur. eoq. illis fruſtra praeſcribas. Seneca libro. De vita beata 1. Siue Platoni, inquit, credimus, fruſtra poeticas fores compos ſui pepulit, ſiue Ariſtoteli, nullum magnum ingenium ſine mixtura dementiae fuit. Eſt autem plurimum cognationis inter poeticen & picturam. Hinc eſt quod Simonides, auctore Plutarcho, τὴν μὲν ζωγραφίαν ποίησιν σιωπῶσαν προσαγορεύει, τὴν δὲ ποίησιν ζωγραφίαν λαλοῦσαν, *id eſt, Picturam tacitam poeſim appellauit: poeſim autem loquentem picturam. Proinde Horatius,*

Vt pictura poeſis erit.

Torqueri poteſt in eos, qui pertinaci & obſtinato ſunt ingenio, quosq. neceſſe ſit ſuis moribus relinquere. Aut in mulieres quibus nihil non permittitur, aut in principes quibus omnia laudi dantur.

Per tranſennam inſpicere.

PER *tranſennam inſpicere, Prouerbiali nimirum figura dictum eſt, pro eo quod eſt, non propius neque ſingillatim, ſed procul & ſummatim inſpicere. Tranſlatum a negotiatoribus, qui mercibus quas contrectari nolunt, cancellos obiiciunt: quidam etiam vitrum pellucidum opponunt, vt praetereuntibus procul modo contemplari liceat: nec explicant eas niſi licitatori idoneo. M. Tullius De oratore libro primo: Si in aliquam domum plenam ornamentorum, vel in villam veniſſes: ſi ea ſepoſita, vt dicis, eſſent tuq. valde ſpectandi cupidus eſſes, non dubitares rogare dominum, vt proferri iuberet: praeſertim ſi eſſet familiaris: ſimiliter nunc petas a Craſſo, vt eam copiam ornamentorum ſuorum, quam conſtructam vno in loco, quaſi per tranſennam praetereuntes ſtrictim aſpeximus, proferat, & ſuo quidque in loco collocet.*

facinorum, aut ingentium calamitatum, vt frequenter illorum incidat mentio, ſed non ſine deteſtatione. Tradunt ab hac ortum fabula. Paſiphae regina Cretæ, tauri amore capta, Dædalum exorauit, vt ſibi vaccã ligneam ad proximam veræ vaccæ ſimulationem effingeret. In hac incluſa mulier, e tauro concepit, ac Minotaurum monſtrum abominandum peperit. Minos autem certis de cauſſis iratus, Athenienſibus indixit, vt quotannis ſeptem virgines, & totidem adoleſcentulos mitterent Minotauro obiiciendos. Horum omnium quoniam Dædalus cauſſam dediſſe videretur, in eum vulgo diræ imprecabantur, vnde res in prouerbium abiit.

In parte vel ignem prædetur aliquis.

Ἐν τῷ μέρει τις καὶ τὸ πῦρ σκυλευέτω. *id eſt,*

Prædetur aliquis per vices ignem quoque.

Suidas admonet dictum de iis, qui parum æqua referunt in commune. Cum enim res communis commiſſa fuerit manibus vnius aut paucorũ, maxima pars penes eos hæret, qui diuidunt. Quid. n. nõ prædetur qui prædatur ignẽ? qui ſic eſt natura cõmunis, vt ipſe nihilominus poſſideas, poſteaquam & aliis fueris impartitus. Amicitia facit omnia communia, verum vbi ventum eſt ad partitionem, quiſque ſtudet quod poteſt rapere. Neſcimus an ſcribæ vitio pro σκαλευέτω *deprauatum* σκυλευέτω, *vt pertineat ad ænigma Pythagoræ.*

In nihil ſapiendo iucundiſſima vita.

SOPHOCLES *in Aiace maſtigoforo, ſub perſona Aiacis, qui iam ab inſania reſipuerat,*

Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν, ἥδιστος βίος.
Τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ, κάρτ' ἀνώδυνον κακόν. *id eſt,*
Suauiſſima hic eſt vita, ſi ſapias nihil.
Nam ſapere nil, doloris expers eſt malum.

Hanc ſententiam docti citant prouerbij loco. Conſentaneum eſt autem, vulgo iactatum fuiſſe, vel eius argumento fabulã, quam Horatius narrat de quodam Argiuo, qui felicius exiſtimaret inſanire, quam ſapere & ringi

—Pol me cecidiſtis amici,
Non ſeruaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.

Huic concinit illud Eccleſiaſtæ dictum, In multa ſapientia, multa indignatio. Et, Qui addit ſcientiam, adiiciet & laborem. Heraclides Ponticus apud Athenæũ auctor eſt, Traſylaum Axonenſem Pythodori filium hoc inſaniæ genere correptum fuiſſe, vt exiſtimaret naues omnes quæ in Piræum appellerent ſuas eſſe, eas appellentes ſumma cum voluptate recipiebat. Soluentes dimittebat, ac proſequebatur, in ſumma felix erat, perinde quaſi tantarum rerum dominus. Si quid periſſet, nõ requirebat: ſi quid eſſet incolume, vehemẽter gaudebat, aliis iactitans ſuam fortunam, donec Crito frater e Sicilia reuerſus correptum hominem traderet medico. Cæterum is ad ſe reuerſus, negauit vnquã ſuauius vixiſſe ſeſe, quam cum eo mẽtis errore teneretur. Siquidem cum tantum adeſſet voluptatum, nihil vnquam ſenſiſſe moleſtiæ.

Ignem palma.

Πῦρ παλάμῃ, *id eſt, ignem palma, dici ſolitum, ſiquando protinus aliquid intellectum eſſet a quopiam, vt ſi ſcõmate dicto, ſtatim ſentiat aliquis in ſe dictum. Sumptũ videtur ab iis, per luſum ignem admouent manibus alienis, qui ſubito ſenſu excitati reſilire ſolent, riſumq; mouere ſpectantibus.*

Sub cultro liquit.

SVB *cultro linqui dicitur, qui in præſentaneo periculo deſeritur. Sumpta metaphora a victima, quæ iam iam ferienda ſub cultro eſſe dicitur. Confine illis, Inter ſacrum & ſaxum, Inter malleum & incudem. Horatius in Sermon.*

—Fugit improbus, ac me
Sub cultro liquit.

Non admodum abludit hinc Ariſtophanicum illud, in Ἀχαρνεῦσιν,

Ἐπὶ ξήνου θελήσω τὴν κεφαλὴν ἔχων λέγειν, *id eſt,*
Sũ paratus verba facere, caput epixeno admouẽs.

Eſt autem ἐπίξηνον, *truncus, in quo coqui ſecant carnes. Eſt in eadem fabula multus deinde iocus in* ἐπιξήνῳ. *Conuenit in eos qui periculo capitis parati ſint adfirmare quidpiam.*

Fores habet tritas, vt paſtorum caſæ.

Τὰς θύρας ἔχει τετριμμένας ὥσπερ αἱ ποίμναι, *id eſt, Oſtium habet tritum, vt ſunt caſæ paſtorum. Ironia prouerbialis in homines inhoſpitales, aditu difficiles, ſibi viuẽtes, ſemper occluſis foribus, quod paſtores procul ab hominum commercio ſemotos vix vnquam quiſquam interuiſat. Meminit Diogenianus.*

Apio opus eſt.

Τοῦ σελίνου δεῖται, *id eſt, Apio eſt opus. Ita loquebantur, quoties morbum capitalem innuebant, & vitæ periculum imminere. Nam olim monumenta defunctorum apio coronabantur. Plutarchus in Sympoſiacis,* καὶ τοὺς ἐπισφαλῶς νοσοῦντας δεῖσθαι τοῦ σελίνου φαμέν. *id eſt, Et qui pericloſe ægrotant, iis dicimus apio opus eſſe. Idem prouerbij meminit & cauſſam addit in vita Timoleonis. Subeſt autem adagio iocus, alludens ad coronas victorum, quæ ex apio fiebant, præſertim in ludis Iſthmiis, teſte Diphilo apud Athenæum libro ſexto,*

Περὶ τῶν σελίνων μαχόμεθ' ὥσπερ Ἰσθμίοις. *id eſt,*
Super apio certamus vt ſolet Iſthmiis.

Ialemo frigidior.

Ἰαλέμου ψυχρότερος, *id eſt, Ialemo frigidior. De cantione, oratione, argumento, ioco aut eiuſmodi re quapiam ſupra modum frigida, recte dicetur. Quidam aiunt Ialemon, lugentis vocem fuiſſe. Nam* ἰαλεμίζειν *Græci dicunt pro complorare. Euripides in Troadibus Ialemõ accipit, pro eiulatione & luctu,* διὸς ἰάλεμος, διὰ τὸ πένθος, δάκρυά τ' ἐκ δακρύων καταλείβεται ἁμετέροις δόμοις, *id eſt, Qui eiulatus, quiq; luctus, lacrymæq; ſuper lacrymas diſtillantur in noſtris ædibus. Et Ariſtophanes apud Athenæum, grammaticus opinamur, in dictionibus Atticis,* ἐν γάμοις, *inquit,* ὑμέναιος, ἐν δὲ πένθεσιν ἰάλεμος, *id eſt, In nuptiis Hymenæus, in luctu Ialemus.*

Ialemus. Alij tradunt Ialemum Calliopes fuiſſe filiũ, infelicem, nulliuſq. precij hominem, præſertim in cantu ſupra modum frigidum, vnde ἰαλέμου ᾠδή, id eſt, Ialemi cantilenam, pro frigida dicunt ac miſerabili. Martialis item iocans in oratorem quendam frigidum ait, illum vnum idoneum eſſe, Qui Thermas refrigeret. Neronianas. Heſychius indicat & hoc pacto efferri prouerbium ἰαλέμου οἰκτρότερος, id eſt, Ialemo miſerabilior. Idem indicat ἰάλεμον dici, quod nullius ſit precij, quemadmodum Latini nænias appellant, cum ea vox proprie ſonet lugubres cantiones.

Humi hauris.

Χαμαὶ ἀντλεῖς, *id eſt, Humi hauris. De inaniter laborante dicebatur. Nihil eſt enim quod e ſolo haurias, hoc eſt, ab imo putei fundo, ſi is ſiccus ſit. Apparet dici poſſe quoties exhauſta copia, non multum ſupereſt quod haurias. Zenodotus meminit.*

Humi ſerpere.

HVMI ſerpit oratio, quæ preſſior humiliorq. eſt, quam oportet, ſemper quaſi iacens, numquam adſurgens. Horatius,

Nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res cõponere geſtas.
Idem in Arte poetica,
Serpit humi tutus nimium, timiduſq. procellæ.

Quod quidem aut a nauigantibus tranſlatum eſt, aut ab iis, qui procumbentes in terram ita reptant, ne erectos turbo ventorum auferat. Gregorius Nazianzenus in oratione contra Eunomianos deflexit ad homines, oſtendens non eſſe cuiuslibet de rebus diuinis diſſerere, οὐ παντὸς οὐχ οὕτω τὸ πρᾶγμα τίμιον, καὶ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων, *id eſt, Non eſt cuiuſuis nec adeo vilis res, atque humi gradientium. Quamquam nihil vetat, & hic res aut actiones intelligi vulgares humileſq. Simillimum eſt huic, aut fortaſſis idem quod habet Pindarus in Olympiis,* οὔτοι χαμαιπετέων λόγων ἐφάψῃ, *Haud quaquam ſermones humi reptantes attingas. Item in Pythiis,* χαμαιπετὲς δ' ἄρ' ἔπος οὐκ ἀπέῤῥιψε, *id eſt, Humile vero verbum non effuτινit. Sumpſiſſe metaphoram videtur ab auibus haud procul a terra ſubuolantibus, quod idem Pindarus tribuit graculis,* κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται. *Vt huic reſpondeat, Aquila in nubibus.*

Holerum adpoſitiones.

Αἱ τῶν λαχάνων προσθῆκαι, *id eſt, Holerum additamenta. De re nullius momenti. Sumptum videtur vel ab holeribus adpoſitis in menſa. vili nimirum cibo, uel auctariis holerum, quæ non numquam emptores ſordidi ac tenues requirunt. Auctor Diogenianus.*

Fictilis homo.

Κεράμεος ἄνθρωπος, *id eſt. Homo fictilis, id eſt, mollis, imbecillis, fragilis. Ductum a vaſis teſtaceis, quæ facile comminuuntur. Finitimum illi, Homo bulla. In quibuſdam codicibus legitur,* κεραμεὺς ἄνθρωπος. *In nonnullis,* κέραμος ἄνθρωπος. *Quorum poſtremum nobis magis arridet. Cerameus enim figulum ſonat, ceramos vas fictile. Sic & ficulnum hominem dicimus, ferreum, cereum, quernum, adamantinum. Contra quod eximium videri volumus aureum dicimus. Inde illud poetis frequens,* χρυσῆ Ἀφροδίτη *id eſt, Aurea Venus. &* τῆς δικαιοσύνης χρυσοῦν πρόσωπον, *&* χρύσεον ὄμμα τῆς δίκης, *id eſt, Iuſtitia vultus aureus, & iuſtitiæ oculus aureus, vt ex Pindaro, ni fallimur, refert Athenæus libro 12. Itidem hodie quoque aurea verba, gemmeos mores dicimus, M. Tull. Academicarũ quæſtionum libro ſecundo, de libello loquens, quem Crantor ſcripſit de luctu: Eſt enim, inquit, non magnus, verum aureolus, & vt Tuberoni præcepit Panætius, ad verbum ediſcendus libellus. Quidquid autem vile,* κεραμεοῦν *ſiue* κεράμειον, *dicunt Græci. Ita Paullus homines appellat vaſa fictilia,* ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν. *M. Tullius actione in Verrem ſexta: tum illos cœpiſſe prætori dicere, putaſſe ſe id quod audiſſent alicuius precij ſcyphos eſſe Pamphili, Luteum negotium eſſe, non dignum quod in ſuo argento Verres haberet. Et alicubi Luteum hominem appellat, contemptum nulliuſq. precij, interdum ipſum Lutum.*

Hipparchorum tabula.

Ἱππάρχων πίναξ, *id eſt, Hipparchorum tabula. Dici conueniet, quoties haud impune futurum ſignificamus, ſi quid peccetur. A Syracuſanis natum adagium. Apud hos enim mos erat, vt Hipparchi, hoc eſt, equitum præfecti in tabellis deſcriberent militum nomina, qui ordinem deſeruiſſent. Meminit Zenodotus. Heſychius indicat, apud Lacedæmonios Hipparchum dici, qui iuuenibus præfectus eſſet. Is in tabula notabat eos, qui quidpiam indecore feciſſent.*

Heteromolia cauſſa.

Ἑτερομόλιος δίκη. *id eſt Cauſſa Heteromolia, dicitur apud Græcos, quæ ab altera duntaxat agitur parte, nullo præſente qui contradicat,* ἀπὸ τοῦ τὸν ἕτερον μολεῖν, *id eſt, Quod alter duntaxat accedat. Simillimum illi,* ἐρήμη δίκη, *id eſt, Deſerta cauſſa. Vſurpabitur non ineleganter, vbi quis damnat abſentem, recte* ἑτερομόλιον δίκην *quis dixerit. Apud Heſychium ſic effertur* ἑτερόμολος δίκη,

Harmodij cantilena.

Ἁρμοδίου μέλος, *id eſt, Harmodij cantio: De lugubribus ac triſtibus dicebatur. Simillimum illi,* Ἀδμήτου μέλος, *id eſt, Admeti melos. Ariſtophanes cum aliis aliquot locis, tum in fabula, cui titulus,* Ἀχαρνεῖς.

Οὐδὲ παρ' ἐμοί ποτε τὸν Ἁρμόδιον ᾄσεται. *id eſt,*
Nec vmquam apud me carmen Harmodiũ canet.

Interpres indicat, cantilenæ genus fuiſſe, quod in compitis cani conſueuerit in Harmodium & Ariſtogitonẽ quod hi Piſiſtratidarum tyrannidem ſuſtuliſſent. Eius carminis hoc erat initium, φίλτατ' Ἁρμόδιε, οὔ τι που τέθνηκας, *id eſt, cariſſime Harmodi haud quaquam mortuus es. Refertur a Suida ac Diogeniano.*

Haud canit paternas cantiones.

Οὐ πατρῷα ᾄδει μέλη, *id eſt, Haud paternas canit cantilenas. De eo iactatum, quia paternis moribus degeneraret. Solẽt liberi maiorũ ſuorũ cãtiunculis, quas admodũ pueri didicerunt, delectari. Terẽtius in Adelphis, Tu Aeſchine, haud paternum iſtuc dediſti.*

Non

Gnauus ſenex & iuuenibus compluribus
Praſtat. *Ariſtophanes alicubi,*
Ἐγὼ τὸ μὲν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον, ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν, *id eſt,*
Meam ſenectam praſerendam exiſtimo
Complurium comis adoleſcentium.

Nudior paxillo.

Γυμνότερος παττάλου, *id eſt, Nudior paxillo: De extrema paupertatis homine dicebatur hæc hyperbole. Nam paxillis corticem quoque detrahimus.*

Herculei labores.

Ἡράκλειοι πόνοι, *id eſt, Herculei labores, bifariam accipiuntur partim plurimi atque ingentes, quique vires deſiderent Herculanas, quemadmodum vſurpauit Catullus,*

Sed te inquit, quærere iam Herculis labos ſit.
Item Propertius,
Deinde vbi pertuleris, quos dicit fama labores
Herculis. *Ac rurſum alibi,*
Non labor Alcidæ.

M.Tull. lib. de Finib. 2. At cum de omnibus gentibus optime merere, cum opem indigentibus ſalutemq. ferres, vel Herculis perpeti ærumnas. Sic enim maiores noſtri labores non fugiendos triſtiſſimo verbo ærumnas etiam in deo nominauerunt: exigerem ex te &c. Partim Herculei labores dicuntur, qui ſunt eiuſmodi, vt aliis quidem maximis adferant commoditates, ceterum auctori ſuo nihil ferme fructus adducant, præter aliquantulum famæ, plurimum inuidiæ. Idq. ita fato quodam accidiſſe putant, quod οἱ τετράδι γεννώμενοι, *id eſt, quartanatus luna credatur, ſicut alio dictum eſt loco. Homerus poetico more cauſſam in Atendeam & Iunonem reiicit, quæ infeſta Herculi, tanquam ex pellice nato, periculis omnibus illum obiecerit. Celebrantur igitur, atque etiam enumerantur a poetis Herculani labores: quorum omnium longe difficillimus ac maximus hydra Lernæa, malum pertinax, ac propemodum inexpugnabile illi, qui iá omnia deuicerat. Cuius ſymbolo veteres inuidiam exprimere voluiſſe, ſatis indicat Horatius in Epiſtolis, cum ait,*

Diram qui contudit hydram
Notaq. fatali portenta labore ſubegit,
Comperit inuidiam ſupremo fine domandam.

Conſueuit enim hæc teterrima peſtis pulcherrimorum facinorum eſſe comes, eximiamq. virtutem non aliter quam vmbra corpus aſſequi, vt appoſite dixerit Ioſephus in opere De Iudæa capta, ἀμήχανον δ᾽ ἐν εὐπραγίαις φθόνον διαφυγεῖν, *id eſt, Nulla ratione fieri poteſt, vt in recte factis effugias inuidiam. Quis enim vmbram effugiat inuidiæ, niſi pariter & virtutis lucem effugerit? Cohærent inuicem hæc duo, ac rem omniũ optimam res omnium peſſima comitatur. Proinde Pindarus videtur non ſine cauſſa ſcripſiſſe,*

Τὰ δ᾽ ἄχνυμαι φθόνον ἀμειβόμενον τὰ καλὰ ἔργα.

Grauiter & indigne ferens, nimirum quod eſt indigniſſimum, præclara facta inuidiæ præmio penſari. Neque vero parum concinne veteres illi videntur inuidentiæ ſymbolum Excetræ tribuiſſe, primum paluſtri malo, quod quemadmodum tradunt etiam naturalium cauſſarum veſtigatores, magis huic morbo ſint obnoxii, qui humili abiectoq. animo præditi ſunt, ſunt autem quibus ſanguis ineſt frigidior, Eamq. ob cauſſam & apud Naſonem,

Inuidiæ domus eſt in vallibus imis
Abdita, ſole carens, non vlli peruia vento,
Triſtis, & ignaui pleniſſima frigoris, & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet.

Neque vero cum ſimplici portento res, ſed centum armato capitibus, quorum ſi quis vnum aliquod execuerit, in eius locum protinus duo ſuppullulent. Ea videlicet inuidentiæ natura eſt, vt ſi contra luctaris, magis ac magis irrites: ſi quando coneris ſplendore virtutis opprimere, tum inſurgat acrior, & intumeſcat. Hic ſi recidas, illic maior aboritur. Carptim extingui non poteſt, vix tandem obruitur. Verum id perpaucis contigit, ac vix etiam ipſi Herculi. Quanquam enim liuor velut ignis, alta petit, eſt tamen omnino aliquid vſque adeo perfectum & illuſtre, vt eo non poſſit attingere. Quo loci perueniſſe ſeſe gloriatur Horatius, cum ait,

Inuidiaq. maior. *Ac rurſum alibi,*
Et iam dente minus mordeor inuido.

Iam uero quid aliud eſt, quod obtrectatores iſti clanculariĳ ſolent in eos euomere, qui pulcherrimis ſudoribus orbi prodeſſe conantes, præclarum aliquid moliuntur, quam merum virus, ac venenum pluſquam letale. Quandoquidem generoſis & excelſis animis ſua fama quã impetunt iſti, non paullo carior antiquiorq. ſolet eſſe, quam ipſa vita.

Effugi malum, inueni bonum.

Ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον. *id eſt,*
Euaſi mala, ſum nactus meliora.

Hemiſtichium prouerbiale, dici ſolitum, ſi quando fortuna lautior cupiam contigiſſet. Natum aiunt a ceremoniis nuptialibus. Nam Athenis mos erat, vt in nuptiis puer quiſpiã induceretur vndique ſpineis frondibus, & quernis glandibus opertus, coronatusq. cunas geſtans panibus impletas. Dicebat autem hæc:

Ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον.

Ea vox bene ominabatur ſponſo ſponſaq. tanquam ad meliorem vſque fortunam profecturiſ. Malum enim vocabat ſpinas & glandes, panes bonum, propterea quod ſteriles ſpinæ, iuxta prouerbium, quod alio poſuimus loco, ἢ τῶν ἀκανθῶν. *Et glandibus victitabant agreſtes illi priſci, iuxta illud,* ἄλις δρυός, ἄλις δάκνα. *Reperto frumentorum vſu, glandium eſus faſtidiri cœptus. Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte ſignificat id dici ſolere ab iis qui initiabantur, cum peractis iniuriis, quibus agitabantur ante myſteria, iam ad honorem initiationis admitterentur. Nam Aeſchyni obiicit, quod noctu miniſtrans initiandis, abſterſo luto iuſſit eos dicere:*

Ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον.
Ariſtophanes in Pluto,
ἐπειδὴ πλουτεῖ, οὐκ ἔθ᾽ ἥδεται φακῇ. *id eſt,*
Vbi diues eſt, haud lente gaudet amplius.

De iuuene qui nactus Plutum faſtidiit anum, cui pauper morem geſſerat. Diuerſum eſt huic quod Iulius Pollux lib. 6. refert ex Eupolide:

Οἴνου παρόντος, ὄξος ἠράσθη πιεῖν. *id eſt,*
Præſente vino bibere acetum maluit.

Adagium a Zenodoto refertur.

Aegypti nuptiæ.

Αἰγύπτιοι γάμοι, *id eſt, Aegypti nuptiæ, inauſpicatæ & infelices dicebantur. Sumptum e notiſſima fabula Aegypti, qui filios quinquaginta, totidem fratris filiabus maritos dedit. At hi præter vnum omnes aſponſis iugulati ſunt. Torqueri poterit in ſimulatam amicitiã, aut in munus honoris gratia datum in ſpeciem, cum re uera quæratur pernicies ei cui datur. Ita non nunquã ex adfinitatibus aut fœderibus principum atrocia naſcuntur exitia.*

Aedilitatem gerit ſine populi ſuffragio.

PLAVTVS *in Sticho: Sine populi ſuffragio, tamen ædilitatem hic quidem gerit. Vbi quis imperioſior eſt in alieno negotio, aut in ædibus alienis. Nam Plautus ad Paraſitum reſpicit in domo non ſua mandantem & imperantem, non aliter ac ſua. His confine eſt quod habetur apud Ciceronem libro tertio De legibus. Sed quæro quid hac re ſit turpius, quam ſine prouocatione ſenator, legatus ſine mandatis. Item in decimatertia Philippica: Senator voluntarius lectus ipſe a ſe.*

Pax redimenda.

DIVVS *Auguſtinus. Homilia 10. narrat apud Pœnos huiuſmodi vetus prouerbium fuiſſe celebre: Vt habeas quietum tempus, perde aliquid. Raro carent lite, qui nuſquam ſuſtinent de ſuo iure concedere. Magnum interdum eſt lucrum, iactura rei moleſtiam & inquietudinem excluſiſſe.*

E duobus tria vides.

Ἐκ δυοῖν τρία βλέπεις, *id eſt, E duobus tria vides. Iocus prouerbialis in eos, qui vel ætate, vel ebrietate, vel alio quopiam oculorum vitio cæcutiunt. Huc pertinet illud Maronis:*

Et ſolẽ geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas.
Item illud Iuuenalis:
–Et geminis conſurgere menſa lucernis.

In antiquis quibuſdam exemplaribus inuenitur ſcriptum hoc pacto, ἐν δυοῖν τρία βλέπεις, *id eſt, In duobus tria vides, idq. dici ſolitum, vbi quis aliud pro alio videt, fallentibus oculis. Venuſtius fiet, ſi ad animi iudicium deflectatur.*

Edentulus veſcentium dentibus inuidet.

DIVVS *Hieronymus epiſtolam illam eruditiſſimam, quam ad Magnum oratorẽ inſcripſit, huiuſmodi clauſit prouerbio. Cui quæſo, vt ſuadeas, ne veſcentium dentibus edentulus inuideat, & oculos caprearum talpa contemnat, hoc eſt, ne quod ipſi non contigit, aliis inuideat. Sic enim eſt ferme hominum quorundam ingenium, vt quiſq. laudes quantum ſe ſperat aſſequi poſſe: ſi quid vltra vires ſuas eſſe ſenſerint, id negant diſci oportere. Breuiter paucos inuenias, qui quod in ſe ſe deſperent, in aliis probent. idq. non alia in re magis quam in litterarum ſtudiis. Hieronymus videtur Græcam illam reddidiſſe ſententiam.*

Αὐτὸς πενόμενος τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει. *id eſt,*
Ne pauper ipſe iis inuide, qui poſſident.

Iiſdem veſcentes cepis.

Ταὐτὸν θύμον φαγόντες, *id eſt, Qui idem ederunt thymum. Prouerbiali figura dictum ab Ariſtophane in Pluto. Congruit in pauperes ac bonos viros inter ſeſe amicos.* θύμος *enim viliſſimum herbæ genus, quo tenues & agreſtes, vtcumq. vitam ſuſtinent: quidam cepam agreſtem eſſe putant, etiam ſi diſſentiant Plinius & 1 Dioſcorides. Suidas admonet agreſtis ac vilis herbæ genus eſſe, cuius eſu Comicus paupertatem veſcentiũ voluerit intelligi. Quemadmodum Heſiodus per maluam & aſphodelum tenues ſignificauit. Huic adfine quod ſcriptum eſt apud Iuuenalem:*

–Quis tecum ſectile porrum
Sutor, & elixi veruecis labra comedit?

Solidos e clibano boues.

ARISTOPHANES *in Acharnenſibus:*

Παρετίθει δ᾽ ἡμῖν ὅλους
Ἐκ κριβάνου βοῦς.
Καὶ τίς ἑώρακε πώποτε βοῦς κριβανίτας, *id eſt,*
Deinde nobis præbuit
E clibano totos boues, & quis rogo
Conſpexit vnquam clibano coctos boues?

Antiphanes apud Athenæum libro quarto, facit quẽdam querentem de frugalitate Græcorum, qui paullulum carnium apponerent, cum maiores ſoleant totos boues, ceruos & arietes aſſos apponere. Quin & regi Perſarum coquum, totum camelum aſſum, atque etiam num calidum appoſuiſſe. Idem in eodem libro tradidit ex Herodoto, apud Perſas diebus natalitiis fuiſſe morem, vt diuites bouem, aſinum, equum & camelum apponerent totos in clibano aut camino coctos. Prouerbialis hyperbole de barbarica rerum copia, ſiue de lauticiis adfatim ſubminiſtratis. Antiquitus enim in deliciis erant cibi in clibano cocti. Primum enim panis in clibano decoqui cœptus, quem κριβανίτην, *id eſt, clibanarium vocabant, eaq. res vſque adeo viſa eſt noua, vt etiam prouerbio locum fecerit: deinde carnes & piſces eodem modo coqui cœperunt. Vnde & thunni, & id genus alia, in clibano cocta, xeniorum vice miſſitabantur amicis.*

Drachmæ grando.

Δραχμὴ χαλαζῶσα, *i. Drachma grandinans. De lucro, quod tãquam cælitus emiſſum obtigit. Nã olim theatrale præmium erat drachma, quæ velut grandinis in morem in populum ſpargebatur. Id a Diophanto tradunt inſtitutum. Vnde ſi quando grando accidiſſet, per iocum aiebant,* δραχμὴ χαλαζῶσα. *Miſſilium mos nec hodie totus extinctus eſt. Auctor Zenodotus. Meminit & Heſychius.*

Duodecima artium.

Δωδεκαμήχανον, *id eſt, Duodecim artium, appellabant callidum, verſutum, verſipellẽ, vafrũ, ac variis inſtructum dolis. Narrant ſcortum quoddam fuiſſe nomine Cyrenẽ, cui cognomẽtũ inditũ* δωδεκαμήχανον, *propterea quod in peragẽda Venere duodecim figuris uſa fuiſſe dicatur. Imitatũ eſt aũt ex Hypſipyle Euripidis tragœdia, in qua* δωδεκαμήχανον ἄστρον, *ſcripſit, citante Suida.*

Suida. Refertur & in Ranis Ariſtoph. tametſi interpres pro ἄνθρων *legiſſe videtur* ἄντρων*, vt intelligamus de membro pudendo muliebri. Ariſtophanes ſic habet,* τολμᾷς τἀμὰ μέλη ψέγειν, ἀνὰ τὸ δωδεκαμήχανον κυρήνης μελοποιῶν, *id eſt, Audes tu mea vituperare carmina, qui per duodecim artes Cyrenes poemata fingis.*

Vnde ſenſus ambiguus eſt, poteſt enim accipi vel de eo qui duabus ſederit ſellis, vel cui nomen ſit diſſyllabũ. Zenodotus huiuſmodi citat epigramma:

Μισῶ τὸν ἄνδρα τὸν διπλοῦν πεφυκότα,
Χρηστὸν λόγοισι, πολέμιον δὲ τοῖς τρόποις. *id eſt,*
Equidem virum odi duplicem, ſermonibus
Probis amicum, cęterum hoſtem moribus.

Eſt aliquoties & apud Homerum, Odyſſeæ Σ.

Οἵ τ' εὖ μὲν λέξουσι, κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσιν. *id eſt,*
Qui bene cum dicant, retro mala mente volutant.

Rurſum, Odyſſeæ Ρ.

Ἐσθλ' ἀγορεύοντες, κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδόμευον. i.
Qui bene cũ loquerẽtur, atrocia mente premebant.

Iterum eiuſdem operis Σ.

Θέλγε δὲ θυμὸν
Μειλιχίοις ἐπέεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα. *id eſt,*
Pectora blandis
Lenibat dictis, at mens diuerſa parabat.

Apud Platonem in Hippia minore citat aliquis hos Homeri verſus, qui dicuntur ab Achille ad Vlyſſem,

Χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπηλεγέως ἀποειπεῖν
Ὥσπερ δὴ φρονέω τε καὶ ὡς τετελέσθαι ὀΐω.
Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,
Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ. *id eſt,*
Nam decet ingenue quod ſentis voce profari.
Haud ſecus atque Orci portas hominẽ execror illũ
Quiſquis corde aliud celans, aliud ſonat ore.

Domi manere oportet bello fortunatum.

Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα. *id eſt,*
Domi manendum eſt, cuncta cui ſint proſpera.

Cui ſuppetit copia facultatum, is ſi velit felicem agere vitã, domi viuat. Nuſquã enim viuitur cõmodius, nuſquam liberius. Qui eget, peregrinando rem quærat, ac fortunæ experiatur aleam. Ita Menander,

Οἴκοι μένειν χρὴ καὶ μένειν ἐλεύθερον,
Ἢ μηκέτ' εἶναι τὸν καλῶς εὐδαίμονα. *id eſt,*
Domi manere oportet, vt liber ſiet,
Aut liber eſſe deſinat qui diues eſt.

Poteſt in hunc quoq. detorqueri ſenſum. Qui ſibi bene conſcius eſt, ne captet ex alienis laudibus gloriam, ſed ſit ſuarum virtutum conſcientia contentus.

Per haſtæ cuſpidem currere.

Δι' ἐγχέων δραμεῖν, *id eſt, Per acutam currere dicebantur, qui in re magnopere periculoſa verſarentur.* ἔγχεα *.n. haſtam, ſiue haſta cuſpidem vocant. Translatum videtur vel a circulatoribus, qui per ſummas haſtarum & gladiorum cuſpides ingrediuntur. Vel a militari conſuetudine, qua fieri ſolet, vt qui mortem commeritus videretur, is nudus per medias copiarum haſtas, hinc atque hinc intentatas, ire cogeretur. Nec abſurdum, ſi de Thracia ſaltatione intelligatur, de qua nobis alias dictum eſt.*

Alia Menecles, alia porcellus loquitur.

Ἄλλα λέγει Μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον. *id eſt,*
Non eadem loquitur ſuccula, quæ Menecles.

Vbi quis multum verborum effutit, quæ nihil ad rem pertineant. Nobis ſubeſſe prouerbium videtur, tametſi nondum ſatis liquet vnde natum ſit. Adludit ad illud Lucillius in epigrammate, quod quoniam eſt argutum & elegans, non pigebit ſubſcribere.

Χοιρίδιον καὶ βοῦν ἀπολώλεκα καὶ μίαν αἶγα,
Ὧν χάριν εἴληφας μισθάριον Μενεκλῆς.
Οὔτε δέ μοι κοινόν τι πρὸς Ὀθρυάδαν γεγένηται,
Οὔτ' ἀπάγω κλέπτας τοὺς ἀπὸ Θερμοπυλῶν.
Ἀλλὰ πρὸς Εὐτυχίδην ἔχομεν κρίσιν, ὥστε τί μοι νῦν
Ξέρξης, καὶ Λακεδαιμόνιοι,
Πλὴν κἀμοῦ μνήσθητι νόμου χάριν, ἢ μέγα κράξω
Ἄλλα λέγει Μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον. *id eſt,*
Succula, bos, & capra mihi periere Menecles,
Ac merces horum nomine penſa tibi eſt,
Nec mihi cũ Othryade quidquã eſtue fuitue negoti
Nec fures vllos huc cito Thermopylis.
Sed cõtra Eutychidẽ nobis lis, proinde quid hic mi
Aut Xerxes facit, aut quid Lacedæmonij?
Ob pactum et de me loquere, aut clamauero clare,
Multo aliud dicit ſus, aliud Menecles.

Cum huius epigrammatis argumento conuenit & illud quod eſt apud Martialem lib. 6.

Non de vi, neque cæde, nec veneno,
Sed lis eſt mihi de tribus capellis.
Vicini queror has abeſſe furto.
Hoc iudex ſibi poſtulat probari.
Tu Cannas, Mithridaticumq. bellum,
Et periuria Punici furoris,
Et Syllas, mariosq. Mutiosque,
Magna voce ſonas, manuq. tota.
Iam dic poſthume de tribus capellis.

In Martialis epigrammate hoc ipſum tota manu, prouerbij ſpeciem gerit. Solent enim rhetores in contentione manu rotata geſticulari. Vtrunque igitur in eum rectè dicetur, qui ἐξαγώνια καὶ ἀπροσδιόνυσα*, hoc eſt, extra cauſſam quæ ſunt, & ad rem nihil attinent, dicit. Aliud ſus, aliud loquitur Menecles: &, dic de tribus capellis.*

Haud annuncias bellum.

Οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις, *id eſt, Non annuncias bellum. Dici ſolitum, vbi quis rem oppido lætam annunciat, quod bellum res ſit omnium calamitoſiſſima: & tamen ad huius rumorem hodie pleriq. mortales hilareſcunt, nimirum ſceleratiſſimum illud Carum genus, qui malis humani generis aluntur. Iulianus in epiſtola ad Baſilium.* ὁ μὲν παροιμία φησὶν, οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις, ἐγὼ δὲ προσθείην ἐκ τῆς κωμῳδίας, ὦ χρυσὸν ἀγγείλας ἐπῶν, *id eſt, Prouerbio dicunt, haud bellum annuncias. Ego vero illud addiderim ex comœdia: O aureorũ nuncius verborũ. Conduplicauit prouerbiũ Iulianus, quãdoquidẽ & hoc prouerbiale,* χρυσὸν ἀγγείλας ἐπῶν. *Sumptũ eſt autẽ ex Ariſtophanis Pluto. Verba ſunt ſenũ chori explentiũ ad Carionem, qui Pluti annũciarat aduentum. Vſurpauit & Plato in Phædro,* οὐ πόλεμόν γε ἀγγέλλεις, *id eſt, Haud ſane bellum annuncias.*

nuncias. Ac rurſum libro de Legibus tertio. Pindarus in Pythiis hymno quarto, τοῖς δ' Ὁμήρου, καὶ τόδε συνθέμενος πόρσυν', ἄγγελον ἐσλὸν ἔφα τιμὰν μεγίσταν πράγματι παντὶ φέρειν, *id eſt, Quin ex Homeri dictis & illud conferens orna. Nuntium bonum ait honorem maximum in omni negotio ferre: Verſus autem quem citat Pindarus, hic adſertur ab interprete.*

Ἐσθλὸν καὶ τὸ τέτυκται, ὅτ' ἄγγελος αἴσιμα εἰδῇ. i.

Hoc quoq́ præclarũ eſt, vbi nuntius optima nouit.

Extat autem Iliados O.

Machinas poſt bellum adſerre.

Τὰς μηχανὰς μετὰ τὸν πόλεμον κομίζειν. i. *Machinas poſt bellum adſerre dicebantur, qui peracto negotio, ſero adhiberent apparatum. Brutus in Epiſtola quadam ad Lycios*, αἱ μηχαναὶ ὑμῶν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἡ παροιμία, ἐκομίσθησαν, *id eſt, Veſtræ machinæ poſt bellum, vti prouerbio dicitur, adductæ ſunt. Adludit ad illud Platonis, quod alio reddidim' loco*, ὅπως χρὴ τὰ πολέμου μεταλαγχάνειν, *id eſt, Ad iſtum modum oportet ad bellum accedere. De Melitide dicetur ſuo loco, quem aiũt in Troiam veniſſe, quo Priamo ferret ſuppetias, ciuitate iam capta.*

Leuiſſima res oratio.

Κουφότατον πρᾶγμα λόγος, *id eſt, Leuiſſima res oratio. Syneſius in epiſtola quadam ad Theophilum*, προπετὴς ἄνθρωπος γλῶτταν, ἐντυχὼν ἀνδρὶ προπετεστέρῳ τὴν χεῖρα, καὶ τὸ δὴ τὸ λεγόμενον, κουφοτάτου πράγματος, βαρυτάτην τιμωρίαν ἐξέτισε, *id eſt, Homo præcipiti lingua cum incidiſſet in uirum manu magis præcipiti, iuxta id quod dici ſolet, rei leuiſſimæ nempe ſermonis, grauiſſimas pœnas dedit. Porro quod Syneſius adducit, propemodum videtur eſſe apud Platonem lib. De legibus 4.* διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία, *id eſt, Propterea quod leuium ac uolatilium verborum grauiſſima ſit pœna. Refertur & apud Plutarchum in libello* περὶ ἀοργησίας, *ex auctore Platone.*

Apud Homerum paſſim obuium eſt illud,

Ἔπεα πτερόεντα προσηύδα. *id eſt,*

Verba volucria dixit.

Verba alata cognominat, quod facile euolent, ac reuolare neſciant. Proinde Horatius,

Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.

Eam ſententiam citat ex Menandro,

Οὔτ' ἐκ χερὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον
ῥᾷον κατασχεῖν, οὔτ' ἀπὸ γλώσσης λόγον. *id eſt,*

Nec durus illi emiſſus e manu lapis
Neque ſermo linguæ, facile compeſci valet.

Alibi indicauimus ἀπτέρους λόγους *dici Græce, id eſt uerba ſine pennis, quæ premit apud ſe qui audiuit, nec ſinit ad alios euolare.*

Non omnia eueniunt quæ in animo ſtatueris.

Homerus Iliados Σ.

Ἀλλ' οὐ Ζεὺς ἄνδρεσσι νοήματα πάντα τελευτᾷ. *id eſt,*

Iupiter haud quidquid animo conceperis, illud
Perficit exemplo.

Pindarus in Olympiis,

Πολλὰ δ' ἀνθρώποις παρὰ γνώμαν ἔπεσεν. *id eſt,*

Multa mortalibus præter animi ſententiam eueniunt, quod ipſum citauimus & alibi. Recte vtemur, quoties ſignificabimus, non euenire protinus quidquid ſpe votisq. conceperimus.

Murem oſtendit pro leone.

Μῦν ἀντὶ λέοντος ἐπιδείκνυσι, *id eſt, Murem pro leone oſtendit, prouerbiali ſchemate dictum, pro eo quod eſt, ingẽtia pollicitus & fortia, longe diuerſa exhibuit. Syneſius in epiſtola quadam ad Anaſtaſium*, ἐκκραγὼν δὲ εἰς αὐτὸν δὶς καὶ τρὶς καὶ τὰς ἐξ ἁμάξης λοιδορησάμενος, καὶ πάντα ὑπερακοντισάμενος, ἃ ἂν εἰρήκει καὶ παρ' ἐμοῦ, πάντας αὐτὸς τιμωρήσειν, ἀπέδειξε τὸ κατὰ μῦν ἀντὶ λέοντος, *id eſt, Cum inclamaſſet in illum bis aut ter, ac de plauſtro, quod aiunt, conuitiis inſectatus, nihilq. non in eum eſſet uociferatus, cum eiuſmodi uel a meipſo dicta fuiſſe, maximi fecerim, deinde murẽ pro leone exhibuit ſcelus. Sumptum apparet a beſtiariis, qui ridiculi gratia multa polliciti, quaſi leonem immanem & inſolitæ magnitudinis emiſſuri, mox murem emittunt in caueam.*

Inuicem & inuidus vicinorum oculus.

Alciphrus in epiſtola quadam ad Encymonem, δυσμενὴς καὶ βάσκανος ὁ τῶν γειτόνων ὀφθαλμὸς φησὶν ἡ παροιμία, *id eſt, Inimicus & inuidus vicinorum oculus, vt dictum eſt prouerbio. Extat autem apud Ariſtotelem libro Rhetoricorum 2. Vicinus inuidet vicino, iuxta Heſiodi ſententiam. Nec inuidemus iis a quibus longo abſumus internallo, ſed quos propemodum ſperamus adſequi. Vnde Flaccus,*

-Inuidia, quia maior. *Et alibi,*

Et iam dente minus mordeor inuido.

Bona terræ.

Τὰ τῆς γῆς ἀγαθά, *id eſt, Terra bona. De bonis & immenſis & omnigenis, quaſi dicas, quidquid terra progignit, omnium rerum parens. Menander in epiſtola ad Glyceram*, βασιλικῶς ἐπισχνούμενος τὸ δὴ λεγόμενον τοῦτο, τὰ τῆς γῆς ἀγαθά, *id eſt, Regaliter pollicens, iuxta illud quod vulgo dicitur, terræ bona. Finitimum illi, Montes auri pollicens.*

Palumbem pro columba.

Φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς, i. *Palumbem pro colũba, ſubaudi verbum ad ſententiam acõmodatum. In epiſtola Mormiæ cuiuſdam ad Chremetem*: αὐλητρίδα δὲ λυτρωσάμενος ἧς ἐτύγχανεν ἐρῶν, νυμφικὴν στολὴν αὐτῇ περιβαλὼν ἐπεισήγαγέ μοι φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς φασίν, ἑταίραν ἀντὶ νύμφης, *id eſt, Redemptam tibicinam quam forte amabat, ſponſaq. ſtola amictam mihi induxit columbæ loco palumbem, vt aiunt, meretricem pro ſponſa. Vſus eſt Plato in Theæteto*, λαβεῖν ἂν φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς, *i. ſi velut accipiat palumbẽ pro columba. Error eſt in re, nõ in ipſa ſciẽtia. Palũbes aũt colũbis ſunt adſimiles. Cõueniet, vbi quod deterius eſt, & adulterinũ pro eo quod eſt præſtãtius ac legitimum ſupponitur.*

Cilix haud facile verum dicit.

Κίλιξ οὐ ῥᾳδίως ἀληθεύει, i. *Cilix haud facile uerũ dicit. Dionyſius in Epiſtola ad Rufum ſcholaſticum*, λόγος ἐστὶ παλαιός

παλαιὸς, μὴ ῥᾳδίως ἀληθεύειν τοὺς κίλικας, i. Vetus verbum eſt, Cilices haud facile verum dicere. Quanquam ἀληθεύειν aliquoties eſt re præſtare quod dixeris. Quadrabit in hominem auidum lucri, & ob id ſæpenumero dicentem non quæ vera ſint, ſed quæ vtilia. Natum adagium a moribus eius gentis, quo nomine nunc vulgo notant Vltratraiectinos.

Culicem elephanti conferre.

Κώνωπα ἐλέφαντι παραβάλλειν, id eſt, Culicem elephanti conferre dicuntur, qui minima maximis comparant. Libanius ad Caſilum, τὸ δὲ ἐμὸν τοιοῦτον, ὥσπερ κώνωψ ἐλέφαντι παραβαλλόμενος, id eſt, Ego vero perinde ſum, quaſi culex cum elephante collatus. Huius generis eſt & Vergilianum illud,

Sic canibus catulos ſimiles, ſic matribus hœdos
Noram, ſic paruis componere magna ſolebam. &,
– Si parua licet componere magnis.

Dum clauum rectum teneam.

DVM clauum rectum teneam, id eſt, dum meo fungar officio. Significat autem, non imputandum euentum parum proſperum artifici, modo is præſtiterit quod artis eſt. Quintilianus libro 2. Inſtitutionum, prouerbiale fuiſſe demonſtrat. Nam & gubernator, inquiẽs, vult ſalua naue in portum peruenire: ſi tamen tempeſtate fuerit abreptus, non ideo minus erit gubernator, dicetq. notum illud,

Dum clauum rectum teneam.

Videtur hemiſtichium e poeta quopiam ſumptum. Nõnulli citant ex Ennio,

Dum clauum rectum teneam nauimq. gubernem.

Huc adluſit Marc. Tullius libro Epiſtol. famil. 12. Vna nauis eſt iam bonorum omnium, quam quidem nos damus operam, vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Sed quicumque venti erunt, ars noſtra certe non aberit. Itidem Pindarus Pythiorum hymno 1. νώμα δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν, id eſt, Guberna iuſto clauo exercitum.

Incus maxima non metuit ſtrepitus.

Ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους. id eſt,

Nihil tumultus metuit incus maxima.

Excelſus animus non commouetur minis, aut fortunæ ſæuientis procellis. Translatum ab incudibus fabrorum ærariorum, quæ tametſi hinc atque inde tundantur crebris malleorum ictibus, tamen haud quaquam loco commouentur. Vergilius huiuſmodi conſtantem animum querno robori ſimilem facit, Idem de animo inexorabili,

Quam ſi dura ſilex, aut ſtet Marpeſia cautes.

Extat apud Græcos diſtichon integrum huiuſmodi,

Ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους,
Καὶ νοῦς ἐχέφρων πάντας ἐκλύσει βίας. id eſt,
Strepitum ac tumultum maxima incus haud timet,
Conſtans nec animus quamlibet uiolentiam.

Veneri ſuem immolauit.

Ἀφροδίτῃ ὗν τέθυκεν, id eſt, Veneri ſuem immolauit. Dici ſolitum, vbi quis munus offert minime gratum. Inuiſus enim Veneri ſus propter Adonidem illius amaſiũ apri dente peremptum. Aut contra, cum quis alium in gratiam alterius lædit. Quemadmodum caper mactatur Libero, non quia gratus, ſed quia nocens.

Non licet bis in bello peccare.

Ἁμαρτεῖν οὐκ ἔστι δὶς ἐν πολέμῳ, id eſt, In bello bis errare non licet, in rebus periculoſis non tutum eſt labi. Nam ſi ſemel erretur, actum eſt de capite. nec eſt ſecundo errori locus. Vel quod in bello, quia cuncta tumultu peraguntur, non detur ſpacium reuocandi reſtituendiq. ſi quid perperam ſit inſtitutum. Vnde Homerus, cum alibi, tum Iliados P.

Ὀλίγη δέ τ' ἀνάπνευσις πολέμοιο. id eſt,
At uero exigua eſt interſpiratio belli.

Proinde in his rebus, in quibus ſi ſemel erratum fuerit, non eſt quod in poſterũ ſarcias, cautim ac circũſpecte agendum, admonente vel Mimo illo non infeſtiuo:

Deliberandũ eſt diu, quidquid ſtatuendũ eſt ſemel.

Huc pertinet quod a Catone citat Vegetius. In aliis rebus ſi quid erratum eſt, poteſt poſtmodum corrigi, præliorum delicta emendationem non recipiunt, cum ſtatim pœna ſequatur errorem. Aut enim confeſtim pereunt qui ignaue imperiteq. pugnauerunt, aut in fugam verſi, uictoribus vltra pares eſſe non audent. Adagium videtur natum ex apophthegmate: cum Lamachus quendam manipuli ducem increpaſſet, quod perperam quiddam egiſſet, isq. reſponderet, ſe non iterum commiſſurum quod commiſerat: In bello, inquit Lamachus, ne licet quidem peccare bis: quod primus error ſæpe vitam adimat.

Panidis ſuffragium.

Πανίδου ψῆφος, id eſt, Panidis ſuffragium. In eos torquebatur, qui ſtulte atque inerudite iudicarent. Aiunt Panidem hunc Chalcidis regem fuiſſe, qui Heſiodum Homero prætulerit: perinde quaſi dicas, Midæ ſuffrãgium, quod is quoque Panis agreſtem cantionem antepoſuerit Apollinis muſicæ. In genere conueniet in iudicia vulgi, cui fere ſemper peſſima pro optimis placuerunt. Huius ſuffragiis Menandrum aliquoties ſuperauit Philemon. Euripides cum quinque & ſeptuaginta tragœdias ſcripſerit, in ſolis quinque vicit. Plinius ætate ſua de recitatoribus ſcribit: Si quando trãſibis, inquit, per baſilicam, & voles ſcire quomodo quiſq. dicat, nihil eſt quod tribunal aſcendas, nihil quod præbeas aurem: facilis diuinatio, ſcito eum peſſime dicere, qui laudabitur maxime. Quapropter Socrates in Critone Platonis, illud in primis vult eſſe ſapienti fixum decretumq., ne quid opinione vulgi cõmoueatur, immo ſuſpectum habeat, quidquid ſenſerit vulgo vehementer adridere. Scitum eſt illud Antiſthenis apud Diogenem Laertium, cui cum dixiſſet quiſpiã Multi te laudant, Quid, inquit, mali feci? Huic ſimillimum quod Plutarchus in Apophthegmatis refert de Phocione, cui dicenti cum populus Athenienſis præter morẽ alacribus ſtudiis adſentiretur, conuerſus ad amicos, Quid hoc, inquit, eſt rei? Numquid imprudens perperam?

Pattæcione calumnioſior.

Παττακίωνος συκοφαντικώτερος, i. Pattæciõe calũnioſior. Ab euentu natum. Nam Pattæcion quiſpiam infamis calumniator, cui cum mos eſſet bonis viris calumnias

ſtruere, atque hoc tam fœdo quæſtu parare rem, tandē deprehenſus conuictuſq. pœnas dedit capite. Huic præcipuum ſtudium fuit, probati nominis iuuenibus negotium faceſſere. Idem popularibus conuitiis lapidatus eſt, quod fur eſſet, & ædium perfoſſor. Talis fuit apud Athenienſes Hyperbolus. Refert Suidas.

Omni pede ſtandum.

Ὅλῳ ποδί, id eſt, Omni ſiue toto pede, pro eo quod eſt, ſumma ui, ſummoq. niſu. Refertur a Suida. Quintilianus Inſtit. orator. lib. 12 Itaque in his actionibus, omni, vt agricolæ dicunt, pede ſtandum eſt. Videri poterat traductum ab iis, qui in acie cōſtāter partes ſuas tuentur, neque locum deſerunt: aut a palæſtritis, quorum artis eſt, ſcite pedem figere: niſi Quintilianus ab agricolis profectum eſſe teſtaretur.

Callum ducere.

PROVERBIALES metaphoræ ſunt, Callum ducere, & occalleſcere, ſiquidem ad animum detorqueantur. Quintilianus libro 12. Et ingenio adhuc alendo callū inducere. Sæpicule legimus apud M. Tullium, occalluiſſe aures, cum aſſuetudo ſenſum mali adimit.

Extra organum.

QVINTILIANVS libro 11 Et his diuerſa vox, & pæne extra organum: cui Græci nomen amaritudinis dederunt, ſupra modum ac pæne naturam vocis humanæ acerba. Extra organum dicetur, quod immodicum eſt, & extra vulgarem menſuram. Veluti ſi quis leges Platonis huius ætatis ciuibus proponeret. Ductum eſt ab organo muſico, quod intra vigeſimam vocem conſiſtit. Conueniet item in vehementer clamoſum.

Toto organo.

QVINTILIANVS libro 11. Eſt enim quædam ad auditum accommodata non magnitudine, ſed proprietate ad hoc velut tractabilis: vtiq. habens omnes in ſe qui deſiderantur, ſonos, intentioneſq., & toto, vt aiunt, organo inſtructa. Hactenus ille. Proinde toto organo inſtructa recte dixeris, quæ numeris omnibus conſtant, & vndique quadrant. Sumptum & hoc a muſicorum inſtrumentis.

Vltra linum.

Ὑπὲρ τὸ λίνον, id eſt, Vltra linum. Lucianus in Ioue redarguto: Οὐδὲν γὰρ οὕτω νεανικὸν ἂν ἔξω τι γένοιτο τῆς μοίρας οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λίνον, id eſt, Neque enim quidquam ita fieri poterit, præter Parcarum legem, & vltra linum. Vltra linum dixit pro eo quod eſt, extra decretum fatale. Adluſum eſt autem ad fila trium Parcarum. Confine illi quod alias retulimus: ὑπὲρ τὸν ἄτρακτον, id eſt, Vltra fuſum.

Omnia ſecunda, ſaltat ſenex.

OMNIA ſecunda, ſaltat ſenex Iocus prouerbialis, quo conueniet uti, quoties res prius in periculum adducta, præter expectationem feliciter exierit. Seruius enarrans illum Maronis verſiculum ex tertio Aeneidos libro,

Luſtramurq. Ioui, votiſq. incendimus aras:

adagium refert explicatq. his verbis: Sciendum ſane moris fuiſſe, ut piaculo commiſſo, ludi celebrarentur. Nam cum iracundia matris deum Romani laborarēt, & eam nec ſacrificiis nec ludis placare poſſent, quidā ſenex ſtatis ludis Circenſibus ſaltauit, quæ ſola fuit cauſſa placationis. Vnde & natum prouerbium: Omnia ſecunda, ſaltat ſenex. Idem Seruius explicans locum eiuſdem poetæ in Aeneidos 8.

Vt celſas videre rateis, atque inter opacum
Allabi nemus, & tacitis incumbere remis,
Terrentur viſu ſubito, cunctiq. relictis
Conſurgunt menſis, audax quos rumpere Pallas
Sacra vetat.

Cum aliquando, inquit, Romæ ludi Circenſes Apollini celebrarentur, & Hannibal nunciatus eſſet circa portam Collinam ingruere, omnes raptis armis concurrunt: Reuerſi poſtea cum piaculum formidarent, inuenerunt ſaltantem in circo ſenem quendam, qui cum interrogatus, dixiſſet ſe non interrupiſſe ſaltationem, ductum eſt hoc prouerbium, Salua res ſaltante ſene. Verrius apud Feſtum Pompeium huiuſmodi fabulam adfert: C. Sulpitio, & C. Fuluio conſulib. M. Calpurnio Piſone prætore urbis faciente ludos, ſubito nunciato hoſtium aduentu, e foro ad arma concurſum eſt. Sed poſtquam victores rediſſent in theatrum, ne ludi intermiſſi religionem adferrent, & inſtaurari oportere dicerent, inuentum eſt ibi. C. Pomponium libertinum hominem grandem natu, ad tibicinem ſaltaſſe. Itaque gaudio non interruptæ religionis editam vocem, nunc quoque celebrari. Sunt qui C. Volumnium arbitrarentur appellatum fuiſſe, qui ad tibicinem ſaltarit. Meminit huius & T. Liuius alicubi, ni nos fallit memoria. Huic finitimum eſt illud quod alio diximus loco, γλαῦξ ἵπταται, id eſt, Noctua volauit. Ariſtophanes in Veſpis,

Γλαῦξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸν στρατὸν διέπτατο. id eſt,
Noſtra enim ante præliū ulula peruolauit agmina.

Significat victoriam non virtute militum, ſed Mineruæ dexteritate contigiſſe.

Gladium dediſti, qui ſe occideret.

ADAGII formam habet, quod ſcripſit Plautus in Trinummo. Gladium dediſti, qui ſe occideret, id eſt, miniſtraſti materiam & adiumentum ad perniciem. Veluti ſi quis amanti adoleſcenti pecuniam det in manum: aut iuueni temerario mandet magiſtratum: aut mulieri permittat quo lubeat eundi licentiam. Dedit & Aeneas Didoni gladium quo ſe occidit. Quo quidem loco multa Seruius, quæ nobis alio loco dicta ſunt in prouerbio, ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

Alienum arare ſundum.

Ἀλλοτρίαν ἄρουραν ἀροῦν, id eſt, Alienum aruum arare. Prouerbialis metaphora dictum eſt pro eo quod eſt, alienum agere negotium, aut cum alienis vxoribus habere rem. Theognis in ſententiis,

Ἐχθαίρω δὲ γυναῖκα περίδρομον, ἄνδρα τε μάργον,
Ὃς τὴν ἀλλοτρίαν βούλετ' ἄρουραν ἀροῦν. id eſt,
Eſt inuiſa mihi mulier vaga, inersq. maritus,
Alterius fundum quiſquis arare cupit.

Plautus item de marito adultero, Fundum alienum arat, ſuum incultum deſerit. Huic ſimilis color eſt apud iureconſultos, Alienos irrigare agros, tuis ſitientibus.

tibus.C.de ſeruis. & aqua.cap.praſes. Durum eſt & crudelitati proximum,ex tuis prædiis aquæ agmen or tum,ſitientibus agris tuis, ad aliorum vſum, vicinorum iniuria propagari.

Fluuius,quæ procul abſunt, irrigat.

Ποταμὸς τὰ πόῤῥω ποτίζει, τὰ δ' ἐγγὺς καταλείπει, id eſt, *Fluuius quæ longe diſſita ſunt, irrigat, quæ proxima ſunt,præterit. De his dici conuenit,qui bene merentur de externis & nihil ad ſe pertinentibus, ſuos negligunt. Refert Diogenianus. Apparet inde ductum, quod vbi fluuius oritur, minor eſſe ſolet,minusq. argilla ſecum trahens: & quo longius receſſit a fonte, hoc eſt copioſior uberiorque.*

Magno flumini riuulum inducis.

Ποταμῷ μεγάλῳ ὀχετὸν ἐπάγεις, id eſt, *Magno flumini canalem inducis,id eſt, maximis rebus puſillum & inutile momentum addis. Commemoratur a Suida. Finitimum eſt illis, Sylua addere ligna, mari aquam, ſoli lucernam.*

Ne patris nomen quidem dicere poſsit.

SYNESIVS *in epiſtola quapiam aduerſus Andronicum:* ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔχει εἰπεῖν τὸ ὄνομα τοῦ πάππου, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ πατρὸς φασί, id eſt, *Homo qui aui nomen dicere non poſſit,immo ne patris quidem, vt aiunt. Quadrat in uehementer obſcuros & ſpurios, incertoq. patre natos. Quod genus eſt & illud Iuuenalis.*

Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis.

Vnde Plutarchus exiſtimat ſpurior dictos nothos, quod duabus his litteris prænotari ſoleant, s.p.hisq. ſignificari,ſine patre.

Ne ſi bos quidem vocem edat.

ALCIPHRON *in epiſtola Glycera ad Menandrum,* Ἀλλ' ἐγὼ τοῦτο μὲν οὐδ' εἰ ὁ τράγος μοι τὰς ἐκεῖ, τὸ τοῦ λόγου, βοῦς ἐφθέγξατο, πιστεύσαιμι ἂν, id eſt, *Hoc autem nullo pacto crediderim,ne ſi bos quidem fuerit elocuta. Hinc dictum eſt, quod in annalibus frequẽter cõmemoratur bos humanam uocẽ reddidiſſe. Legimus, niſi fallimur, apud Platonem non diſſimili figura dictum,etiam ſi quercus eloqueretur. Nam olim e quercubus Dodonæis reddebantur oracula.*

Aegæum nauigat.

Τὸν αἰγαῖον πλεῖ, id eſt, *Aegæum nauigat, vt ſubaudias* πόντον. *Aelianus in epiſtola quapiam:* Γεωργίας καὶ γεωργικῆς ἐπιμελείας ἐκλιπὼν ὁ Λάχης, νεὼς ἐπιβὰς, καὶ τὸν Αἰγαῖον πλεῖ, καὶ τὰ κύματα μετρεῖ, ἐναυμάχει, καὶ λέγει ἐκεῖ ... μάχεται ..., id eſt, *Vicinus Laches relicta agricultura & agricolationis vſu, nauem conſcendit,atque Aegæum,vt aiunt,nauigat, reliquaq. metitur maria, & in fluctibus agens, lari vitam viuit eumq. variis ventis dimicat. Perſius item in quinta Satyra,*

Ocyus ad nauem,nihil obſtat quin trabe vaſta Aegæum rapias.

Arbitramur hoc mare ceteris eſſe periculoſius ob frequentes ſcopulos. Hinc eſt illa M.Tullij metaphora, in Diuinatione: Intelligo quam ſcopuloſo difficiliq. loco verſer. Nec infrequens eſt apud Hieronymum, E ſcopuloſis locis enauigauit oratio, quoties ſentit expeditam quæſtionum difficultatem. Quadrabit igitur in hominem ob lucri ſtudium nihil omnino periculi recuſantem.

Liberi poetæ & pictores.

LVCIANVS *in Dialogo quem inſcripſit* ὑπὲρ τῶν εἰκόνων. Καίτοι παλαιός ὁ λόγος, ἀνευθύνους εἶναι ποιητὰς καὶ γραφέας, id eſt, *Atqui vetus hoc dictum eſt, liberos eſſe poetas ac pictores. Idem in Demoſthenis Encomio,* τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φῦλον ἐλεύθερον, id eſt, *Atqui poeticum genus liberum. Sentit autem liberum eſſe poetis et pictoribus impune,quidquid velint fingere.* Εὐθύνη *Græcis eſt cauſſa ſiue accuſatio. Magiſtratum itaque de quo cogebatur rationem reddere qui ſuſceperat,* ὑπεύθυνον *appellabant. Liberum autẽ & de quo non exigebatur ratio* ἀνεύθυνον. *Indicat hoc Aeſchinis oratio aduerſus Cteſiphontem. Diphilus apud Athenæum libro 6.de poetis,*

οἷς ἐξεστὶ
μόνοις λέγειν καὶ ποιεῖν ἅπαντα. id eſt,

-Quibus licet,
Et facere ſolis quidlibet atque dicere.

Ad quod adluſit Horatius,cum ait,

-Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Nam poetæ numine aguntur, eoq. illis fruſtra præſcribas. Seneca libro. De vita beata 1. Siue Platoni, inquit,credimus,fruſtra poeticas fores compos ſui pepulit,ſiue Ariſtoteli,nullum magnum ingenium ſine mixtura dementiæ fuit. Eſt autem plurimum cognationis inter poeticen & picturam. Hinc eſt quod Simonides,auctore Plutarcho, τὴν μὲν ζωγραφίαν ποίησιν σιωπῶσαν προσαγορεύει, τὴν δὲ ποίησιν ζωγραφίαν λαλοῦσαν, *id eſt, Picturam tacitam poeſim appellauit: poeſim autem loquentem picturam. Proinde Horatius,*

Vt pictura poeſis erit.

Torqueri poteſt in eos,qui pertinaci & obſtinato ſunt ingenio,quosq. neceſſe ſit ſuis moribus relinquere. Aut in mulieres quibus nihil non permittitur, aut in principes quibus omnia laudi dantur.

Per tranſennam inſpicere.

PER *tranſennam inſpicere, Prouerbiali nimirum figura dictum eſt,pro eo quod eſt,non propius neque ſingillatim, ſed procul & ſummatim inſpicere. Tranſlatum a negotiatoribus, qui mercibus quas contrectari nolunt, cancellos obiiciunt: quidam etiam vitrum pellucidum opponunt,vt prætereuntibus procul modo contemplari liceat: nec explicant eas niſi licitatori idoneo. M.Tullius De oratore libro primo: Si in aliquam domum plenam ornamentorum, vel in villam veniſſes: ſi ea ſepoſita, vt dicis,eſſent: tuq. valde ſpectandi cupidus eſſes, non dubitares rogare dominum, vt proferri iuberet: præſertim ſi eſſet familiaris: ſimiliter nunc petas a Craſſo, vt eam copiam ornamentorum ſuorum, quam conſtructam vno in loco, quaſi per tranſennam prætereuntes ſtrictim aſpeximus, proferat,& ſuo quidque in loco collocet.*

Ne de lite pronuncies.

M. TVLLIVS *libro epiſtolarum ad Atticum 7. Obſecro* μὴν δίκην, *præſertim in te, a quo nihil vmquam ni di temere fieri. Notauit Cicero carmen prouerbiale, quod citatur cum ab aliis multis, tum a Luciano libello De calumnia,*

> Μὴν δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. *id eſt,*
> *Ne iudex fueris, partes ni audieris ambas.*

Nonnulli tribuunt Heſiodo, ſed ſalſo. Vnde Tullius ψευδησιόδειον *: appellat, cum ſit Phocylidis. Admonet autem non temere pronunciandum de quopiam, niſi re vltro citroq. diligenter cognita. Citatur & apud Ariſtophanem in Veſpis:*

> Ἡ που σοφὸς ἦν ὅστις ἔφασκε, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς,
> Οὐκ ἂν δικάσαις.
> *Sapiens fuit is, quiſquis dixit,*
> *Prius ac partem audieris vtramque*
> *Ne iudicem agas.*

Eandem ſententiam ſic extulit Euripides in Heraclidis:

> Τίς ἂν δίκην κρίνειεν, ἢ γνοίη λόγον,
> Πρὶν ἂν παρ' ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς. *id eſt,*
> *De lite qui nam iudices, aut qui queas*
> *Pernoſſe rem, prius atque partem audieris*
> *Vtramque?*

Adluſit huc Seneca in Medea,

> *Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera,*
> *Aequum licet ſtatuerit, haud æquus fuit.*

Fertur inter Græcanicas ſententias & hic ſenarius:

> Ἀνεξέταστον μὴ κόλαζε μηδένα. *id eſt,*
> *Ne quempiam punito, rem ni expenderis.*

Duobus pariter euntibus.

M. TVLLIVS *Epiſtolarum ad Attic. lib. 9. Vna fuiſſemus, conſilium certe non defuiſſet,* σύν τε δύ' ἐρχομένω. *Idem Epiſtolarum familiar. libro 9. ad M. Varronem: Volebam prope alicubi eſſes. Si quid bona ſalutis.* σύν τε δύ' ἐρχομένω. *Adpoſite citatur apud Platonem in Protagora, docens opinionem reddi firmiorem, ſi fuerit ab altero comprobata. Locus eſt apud Homerum Iliad. K. vbi Diomedes iturus exploratum, quid agant Troiani, comitem poſtulat. Id enim fore tum iucundius, tum tutius. Carmen ſic habet,*

> Ἀλλ' εἴ τις μοι ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
> Μᾶλλον θαλπωρὴ καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται,
> Σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
> Ὅππως κέρδος ἔῃ, μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
> Ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. *id eſt,*
> *At mihi ſi qui alius veniat comes, ille futurus*
> *Solamen, fueritq. ſimul fiducia maior,*
> *Si duo coniuncti veniant. Deiu hic prior illo,*
> *Si quid opus facto videt. At qui ſolus & vnus,*
> *Quamuis perſpiciat, tamen eſt mens ſegnior illi, &*
> *Conſilium tenue.*

Apuleius in libello De dæmonio Socratis, autumat allegoriam non infrugiferam huic Homerico ſubeſſe figmento, videlicet periculoſis in rebus adhibenda duo conſilium & opem. Vlyſſes quoniam prudentiſſimus fingitur, conſilij ſymbolum habet: Diomedes, vtpote iuuenis viribus antecellens, auxilij ſuſtinet imaginem. Apulei ex eo loco verba ſunt hæc: Itidem cum rebus creperis & adflictis ſpeculatores deligendi ſunt, qui nocte intempeſta, caſtra hoſtium penetrent, nonne Vlyſſes cum Diomede deliguntur: veluti conſilium et auxilium, mens & manus, animus & gladius.

Manu ſerendum, non thylaco.

Τῇ χειρὶ δεῖ σπείρειν, ἀλλὰ μὴ ὅλῳ τῷ θυλάκῳ, *id eſt, Manu ſementem facere oportet, non autem tota corbe. Dictum Corrinæ ad Pindarum poetam, vt auctor eſt Plutarchus in commentario quem inſcripſit,* πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. *Modus in omni re ſeruandus, & pedetentim ab aliis ad alia tranſeundum. Ab agricolis ductum eſt: qui cum ſerunt, non ſemel effundunt ipſo vaſe, ſed manu rara ſpargunt ſemina, vt vniuerſo aruo occupādo ſufficiāt. Ad eundem modum ita diſpenſanda eſt benignitas, vt multis ſuppeditare poſſis. Ita moderandus eſt labor in litteris, vt ad alia quoque vitæ munia ſuppetat animi vigor.*

Gallos quid execas?

Γάλλους τί τέμνεις; *id eſt, Gallos quid execas? Quid actū agis? Nam Galli Cybelis ſacerdotes ſua ſponte ſunt exectis teſtibus. Quid ſpolias nudum? Cur affligis afflictum? Quamquam id ad quamuis inanem operā ſignificandam conueniet. Quemadmodum illa, Laterem lauas, Actum agis.*

Quanto aſinis præſtantiores muli.

THEOGNIDIS *illud ipſiſſimam prouerbij faciem habet,*

> Γνοίης δ' ὅσσον ὄνων κρείσσονες ἡμίονοι. *id eſt,*
> *Noris vti quanto muli aſinos ſuperent.*

Dicendum vbi quis longo interuallo præcedit. Refertur apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum 7. Sumptum videtur ex Homero, cuius hi verſus ſunt Iliados κ.

> Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἀπέην ὅσσον τ' ἐπὶ οὖρα πέλονται
> Ἡμιόνων, αἱ γάρ τε βοῶν προφερέστεραί εἰσιν,
> Ἑλκέμεναι νειοῖο βαθείης πηκτὸν ἄροτρον. *id eſt,*
> *Verum vbi tantum aberat, quātū pars vltima ſulcī*
> *Mularum. Siquidem hæ bubus longe potiores*
> *Ducere per pinguem ſegetem compactile aratrum.*
> *Rurſum Odyſſeæ θ.*
> Τῶν δὲ θέειν ὄχ' ἄριστος ἔην Κλυτόνηος ἀμύμων.
> Ὅσσον τ' ἐν νειῷ οὖρον πέλει ἡμιόνοιιν,
> Τόσσον ὑπεκπροθέων λαοὺς ἵκεθ', οἱ δ' ἐλίποντο. *id eſt,*
> *Hos curſu anteibat Clytoneus ſplendidus omnes*
> *Quantum mularum ſulcus præcedit in aruo*
> *Tātum is præcurrens populos, metam attigit, illos*
> *A tergo linquens.*

Olim bubus, aſinis & mulis proſcindebant arua. Aratrum igitur quod a mulis trahebatur, multo celerius perueniebat ad ſulci finem, cum arator inuertit aratrum, quam quod trahebatur a bubus. Heſiodus item mulos ταλαεργοὺς *vocat.*

Ne quid ſuo ſuat capiti.

TERENTIVS *in Phormione prouerbiali figura dixit, Ne quid ſuo ſuat capiti, pro eo quod eſt, ne quid mali illi conciliet. Expreſſum eſt ad illud Homericum Iliad. 6.*

Οὐκ ἔθελες τρώεσσι κατὰ πάντα ἀναλέξασθαι,
An fuere inuiſa non debebam mala Troiæ?
Idem Odyſſeæ γ.
Εἰνάετες γάρ σφιν κακὰ ῥάπτομεν ἀμφιέποντες
Παντοίοισι δόλοισι. γ. id eſt,
Annum illis nonum mala iam ſuimus, tentantes
Fraudibus omnigenis.
Rurſum Odyſſeæ π.
Τίη δὲ σὺ Τηλεμάχῳ θάνατόν τε μόρον τε
Ῥάπτεις, id eſt,
Cur tu Telemacho mortem ſuis, exitiumque?

Veſtis virum facit.

Εἵματα ἀνήρ, id eſt, *Veſtis vir. Id hodie quoque vulgo tritiſſimum eſt. Aiunt enim ad hunc modum. Veſtitus virum reddit, qui habet, induat. Idem affirmat Quintilianus libro Inſtit. 8. Et cultus, inquiens, conceſſus atque magnificus, addit hominibus, vt Græco verſu teſtatum eſt, auctoritatem. Hunc autem verſum, quem citat Fabius, opinamur eſſe illum apud Homerum Odyſſeæ ζ.*
Ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
Ἐσθλή. id eſt,
Quippe homini ex iſtis ſurgit bona fama decusq.
Paulo inferius in eodem libro quantum momenti cultus veſtium adferat, ad conciliandam homini formam dignitatemq., ſatis indicat, cum Nauſicaam puellam ita de Vlyſſe loquentem facit:
Πρόσθεν μὲν γάρ δή μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
Νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν. id eſt,
Ante videbatur ſpecie fœdiſſimus eſſe,
Nunc diuis ſimilis, magnus quos paſcit Olympus.
Nã ante nudus, iam veſtes nitidas induerat Vlyſſes, ac protinus alius eſſe viſus eſt.
Ἕζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιὼν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης
Κάλλει καὶ χάρισι στίλβων. id eſt,
Deinde procul, veniens ad litora pontica ſedit
Fulgeſcens forma, atque leporibus.

Teneri calidis balneis.

Ἀπαλοὶ θερμολουσίαι, i. *Teneri calidis lauacris, in molles & luxu diffluentes dicebatur. Nam antiquitus calida balnea deliciarum nomine taxata fuiſſe, vel Homerus teſtis eſt Odyſſeæ θ, inter voluptuariæ vitæ delicias ea commemorans,*
Αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε,
Εἵματά τ' ἐξημοιβά, λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί. id eſt,
At ſemper cordi nobis, epulæq. chori q.,
Cantusq. & varia veſtes, & balnea calda,
Concubitusque.
Refertur adagium ab Eudemo his quidem verbis, Ἀπαλοὶ θερμολουσίαι, ἁβροὶ μαλθακευνίαις, *id eſt, Teneri calidis lauacris, delicati lectorum mollicie. Huc alluſit Perſius, cum ait,*
Elixæq. nates labefactat forcipe adunca.

Dextrum pedem in calceo, ſiniſtrum in pelui.

Δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερὸν εἰς ποδάνιπτρον, id eſt, *Dextrum pedem in calceum, ſiniſtrum in peluim. Subaudi verbum ad ſententiam accommodum mittit, aut ponit. Suidas ex Ariſtophane citat, aitq. dici ſolere in eos qui ſe norunt commode ad rei præſentis conditionem applicare, proq. loco, tempore, negotiis, aliam atq. aliã ſuſtinere perſonam: Eſt autem carmen hexametrum heroicum,*
Dextrum in calceolo, læuum vero in podoniptro.
Podoniptrum vas, in quo pedes lauantur, vnde & vocabulum inditum a Græcis.

Dædali alæ.

Δαιδάλου πτερά, id eſt, *Dædali alæ: Dici ſolitum, vbi quis alioqui non ſatis idoneus ad negotium conficiendum, artis alicuius, aut auxilij acceſſionem adiungeret. Aut cum quis vrgente neceſſitate, ad noua confugit conſilia. Nota fabula, quæ prouerbij miniſtrauit occaſionẽ nempe de Dædalo, qui nouo commento adſutis alis elapſus eſt e manibus Minois.*

Date mihi peluim.

Δότε μοι λεκάνην, id eſt, *Porrigite mihi peluim, vbi quid vehementer moleſtum eſſet, ita vt ferri iam diutius non poſſet, peluim ſibi porrigi iubebant, quaſi præ bile nauſeaq., & faſtidio rerum vomituri: veluti ſi quis orationem ſupra modum indoctam non ferens, aut ſophiſticis nugis offenſus dicat,* δότε μοι λεκάνην, *id eſt, Porrigite mihi peluim. Refertur a Suida. Extat autem apud Ariſtophanem* ἐν [illegible]. *Et Plutarchus in Politicis citat e Platone comico.*

Dares Entellum prouocas.

Dares *Entellum prouocas, & prouerbij ſpeciem habet, & apud eruditos videtur in ius prouerbij ceſſiſſe. Sic enim Hieronymus ad Auguſtinum, Memento, inquit, Daretis & Entelli. Conueniet vti, ſi quando quiſpiam iuuenili temeritate laceſſet aliquem, non perinde promptum ad ſuſcipiendum certamen, verum intolerandum, ſi ſemel inierit. Qui ſenum ferme mos, vt libenter ſuffugiant negotia, ſuſcepta pertinaciter gerant. Sumptum eſt ex 5. Aeneidos libro, vbi Dares quiſpiam viribus fretus, & ferox iuuenta, vltro proſiliens in medium, quemuis ad certamen prouocat: adſurgente nemine, deterritisq. reliquis, iam perinde quaſi victor, præmium flagitat ab Aenea. At Entellus ſenex, & iam pridem ab huiuſmodi genere certaminum feriatus, inſtigante partim Aceſte, partim veterum victoriarum memoria, tandem ſurgit ceſtibus dimicaturus. Is diu ſuo conſiſtens loco, iuuenem inſolentius circumſilientem tulit, donec fruſtrato ictu lapſus, pudore ſic recanduit, vt Daretem iam longe imparem plane confecturus fuerit, niſi eum Aeneas intercedens eripuiſſet.*

Ad cynoſarges.

Ἐς κυνόσαργες, id eſt, *Ad Cynoſarges, prouerbialis conuitio dicebatur, quemadmodum* ἐς μακαρίαν, καὶ ἐς κόρακας. *Erat autẽ Cynoſarges locus in Attica quiſpiam, in quo nothi, ſpuriiq. exercebantur, cui nomẽ inditum,* ἀπὸ κυνὸς ἀργοῦ, *id eſt, A cane albo, ſeu veloci. Nam Græcis ea vox* ἀργὸς, *vtrumq. ſignificat. Qui colligit hiſtorias ex orationibus ſteleuticis Gregorij Nazianzeni, tradit Cynoſarges dictũ ἀπὸ τοῦ κυνὸς καὶ ὀργῆς, commutato υ in γ. Nominis cauſſam hanc adſcribunt. Cum olim Diomus quidam Athenienſis, auctore Stephano,*

phano, nam Suidas Didymum ponit. ſacrificaret Herculi, canis quidam albus, aut, vt alij dicunt, velox aquila, victimæ partem abreptam in locum quendam depoſuit. Quo prodigio territus, cum deum conſuluiſſet, reſponſum eſt, vt eo in loco Herculi ſacellum extrueret, in quem victima deportata fuiſſet. Nam eſt Herculi placere. Porro, quoniam Hercules nothus fuit, vtpote ex adultera natus, & tamen virtute ſua diis æquum honorem adſecutus: idcirco viſum eſt, vt inibi qui ſpurij fuiſſent, & neque patris neque matris nomine ciues, exercerentur. Nec abhorret ab his quod ſcribit Plutarchus in libello quem inſcripſit ἐρωτικὸν, Εἰ δὲ ἂν καὶ τοῦτο τὸ πάθος δεῖ καλεῖν ἔρωτα θῆλυν καὶ νόθον ὥσπερ εἰς κυνόσαργες συντελοῦντα, τὴν γυναικωνῖτιν, μᾶλλον δὲ ὥσπερ αὐτόν τινα λέγουσι γνήσιον καὶ ὀρεινὸν, ὃν Ὅμηρος μέλανα καὶ θηρευτικὸν προσεῖπε, id eſt, Quod ſi igitur hunc quoque morbum oportet vocare amorem ſemineum ac nothum, veluti in Cynoſarges conijcientem nos in muliebre conclaue, magis autem, ſicut aquilam quandam dicunt gneſion, id eſt, ingenuã germanamq. ac montanam, quam Homerus nigram & venatricem appellat. Vnde uel contumeliæ cauſſa dicebatur, εἰς κυνόσαργες, velut in ſpurium, vel imprecando, quaſi dicas, in malam crucem. Poſtea conſentaneum eſt hoc quoq. loco garrire cœpiſſe philoſophos & ſophiſtas. Nam Suidas teſtatur tria fuiſſe gymnaſia, Lyceum, Cynoſarges, & Academiam. Meminit huius rei & Plutarchus in Temiſtoclis vita, quẽ aiũt fuiſſe nothum. Erat autem extra portas Athenienſiũ Herculis gymnaſium, quo ſpurij adoleſcentes ſeſe cõferebant exercitij gratia, quod & ipſe deus nothus ac matre mortali natus eſſet. Huc Temiſtocles adhuc adoleſcens arte pelliciebat & ingenuos aliquot adoleſcentes, quo paulatim tolleret nothorum & legitimorum diſcrimen.

Cythnicæ calamitates.

Κυθνώδεις συμφοραὶ, id eſt, Cythnicæ calamitates. Zenodotus Ariſtotelem auctorem citat, Cythnios vſqueadeo diuexatos afflictoſq. fuiſſe ab Amphitryone, vt in prouerbiũ abierint, κυθνώδεις συμφοραὶ, pro maximis cladibus, & immenſis calamitatibus. Eſt autem Cythnus ex inſulis Cycladibus vna, contra Dryopidem ſita, teſte Stephano.

Cythonymi probrum.

Κυθωνύμου ἄγος, id eſt, Cythonymi dedecus. In hominem dicebatur vehementer infamem, fœdiq. nominis, cuiuſq. nomen iure ſupprimi debeat: vel ob malefacta, vel ob calamitates. Vnde & Græca vox a celando nomine dicta. Et hodie dictitant vulgo, tegendam ollam, quoties innuunt fœdius eſſe facinus, quam vt auctoris facienda ſit mentio. Auctor Zenodotus.

Cyziceni ſtateres.

Κυζικηνοὶ στατῆρες, id eſt, Cyziceni ſtateres. De re ſcite ſculpta. Hoc enim ſubindicant παροιμιολόγοι. Nam hi nummi olim celebres erant, quod eleganter ſculpti viderentur. Repræſentabant altera parte Cybelen deorum matrem, facie muliebri, altera leonis imaginem at magis videtur fore locus prouerbio, cum hominem ſignificamus inæqualem, ac ſui diſſimilem: aut qui longe alius agat quam præ ſe ferat. Quemadmodum nummi Cyziceni ex vno latere Cybelen oſtendebant effeminatam, ex altero leonem. Stater is valebat 28. drachmas Atticas, vnde & de re magni precij videtur poſſe dici. Cyzicus autem erat ciuitas Propontidis. Quidam eiuſdem nominis vrbem ponunt in Sicilia. prouerbij præter alios meminit Suidas.

Cyrnia terra.

Κυρνία γῆ, id eſt, Cyrnia tellus, dicebatur regio latrociniis infamis, cuiuſmodi ferunt olim fuiſſe Cyrnum. Eſt autem Cyrnus inſula quædam ad boream oppoſita Iapygiæ mellificio nobilis, auctore Stephano, verum ob latrocinia fuit inaceſſa nauigantibus. Plinius autumat hanc eſſe Corſicam, In Liguſtico, inquit, mari eſt Corſica, quam Græci Cyrnon appellauere. Gens hæc & hodie male audit. Prouerbium non inepte detorquebitur in hominem alieni rapacem ac violentum. In collectaneis Zenobij per Aldũ editis reperitur, κυρνία ἄτη, id eſt, Cyrnia noxa.

Cinyræ opes.

Κινύρου πλοῦτος, id eſt, Cinyræ opes. De immenſis diuitiis dicebatur. Simillimum illi, Midæ opes, Nam huius regionem opulentiſſimam fuiſſe, Naſo ſatis indicat Metamorphoſeos libro decimo.

Gratulor huic terræ, quod abeſt regionibus illis,
Quæ tantum genuere nefas, ſit diues Amomo,
Cinnamaq., coſtumq. ſuum, ſudataq. ligno
Thura ferat. floreſq. alios Panchaica tellus,
Dum ferat & myrrham.

Pindarus in Nemeis meminit Cinyræ prædiuitis, σὺν θεῷ γάρ τοι φυτευθεὶς ὄλβος ἀνθρώποισι παρμονώτερος, ὅσπερ καὶ Κινύραν ἔβρισε πλούτῳ ποντίᾳ ἐν ποτὲ Κύπρῳ, id eſt, Deo fauente, felicitas hominibus ſtabilior, quæ ſane et Cinyram opibus cumulauit olim in marina Cypro. Prouerbij meminit & Plato lib. De legibus ſecundo, Ἐὰν δ' ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα καὶ Μίδα μᾶλλον, ᾖ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τε ἐστὶν καὶ ἀνιαρῶς ζῇ, id eſt, Quod ſi ditior quidẽ fuerit quam Cinyra aut Mida, ſit autem iniuſtus, & miſer eſt, & moleſte viuit. Suida in dictione καταγηράσαις refert hunc ad modum, καταγηράσαις Τιθωνοῦ βαθύτερον, ἤ τε Κινύρου πλουσιώτερον, καὶ Σαρδαναπάλου τρυφηλότερον, ἵνα τὸ τῆς παροιμίας ἐπὶ σοῦ πληρωθῇ, δὶς παῖδες οἱ γέροντες, id eſt, Conſeneſcas Tithono profundius, Cinyra ditius, Sardanapalo delicioſius, vt in te compleatur prouerbium, Bis pueri ſenes.

Minus de iſtis laboro quam de ranis paluſtribus.

Μέλει μοι τούτων ἧττον, ἢ τοῖς λιμναίοις βατράχοις, id eſt, Nihilo maior mihi rerum iſtarum cura, quam ranarum in limo verſantium. Prouerbialis hyperbole qua ſignificamus nihil omnino ad nos pertinere negotium. Recte dicetur & in obtrectatores, quorum oblocutiones dicemus nos fortiter contemnere. Siquidem ranæ tametſi aſſidue obgganniant, oblatrentq. prætereuntibus, & odioſam illam cantionem iterent ſine fine, βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ, tamen nemo commouetur.

Cucurbita ſanior.

Κολοκύντης ὑγιέστερος, id eſt, Cucurbita ſalubrior. Suidas & Zenodo-

& Zenodotus pro adagio referunt. Athenæus libro 3. citat hunc verſiculum ex Epicharmo,

Ὑγιεστέρα τ᾽ ὂν ἴτι κολοκύντας πολύ. id eſt,
Eratq. longe ſanius cucurbita.

Verſus Græcus conſtabit ſi legas ἴτιν. Nam vt nos adduximus, habetur in Athenæo edito per Aldum. Vnde ſit natum, non indicat. Proinde diuinandum id inde ductum, vel quod cucurbita non facile læditur aeris vitio, propter cruſtum quo tegitur, id quod ea variis remediis efficax eſſe perhibetur, quemadmodum indicat Dioſcorides libro 2. Item Plinius lib. 20. cap. 3. Nec vna tantum ſpecies ad remedia valet, & ſatiua quam Græci κολοκυνθίνην appellant: valet inanis intus ſylueſtris, quam Græci ſomphon, vt ait Plinius, dicunt. valet & ſatiua minor κολοκυνθὶς quaſi dicas cucurbitulam. Nobis videtur non abſurde ductum hinc prouerbium, quod cucurbita vndiq. turgeat integra, nec rimis hians, nec vermiculis obnoxia. Eſt autē integritas & obeſitas corporis, ſanitatis argumentum. Cognatum illi quod alias recenſuimus, κρότωνος ὑγιέστερος, id eſt, Crotone ſalubrior.

Cum deo quiſq. & gaudet & flet.

Σὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ κ᾽ ὀδύρεται. id eſt,
Deo volente, quiſq. ridet atque flet.

Admonet adagium rerum humanarum celerem eſſe commutationem, neque in nobis ſitum, vt res perpetuo ſecundæ ſint, verum vtcumq. fortunæ libitū fuerit, ita vel ſecundis rebus attollimur, vel aduerſis affligimur. Extat hic verſiculus apud Sophoclem in Aiace flagellifero. Idem ſibi vult illud Euripideum ex Iphigenia Aulidenſi,

Οὐκ ἐπὶ πᾶσί σ᾽ ἐφύτευσ᾽ ἀγαθοῖς,
Ἀγάμεμνον Ἀτρεύς.
Δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι.
Θνητὸς γὰρ ἔφυς. κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
Τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν᾽ ἔσται. id eſt,
Non te ſeuit ad omnia læta
Agamemnon Atreus.
Gaudere atque dolere neceſſe eſt.
Mortalis enim es. Sin tu nolis,
Tamen eueniet, ſic diis placitum.

Cum deo ſit Græcis, quod ſit fauente numine. Contra, ſine deo, quod abſque deorum fauore. Pindarus in Pythiis hymno quinto, ἄνευ θεῶν ἄτερ, id eſt, Non ſine diis. Idem eiuſdem operis hymno nono,

Ὠκεῖα δ᾽ ἐπειγομένων ἤδη θεῶν πρᾶξις ὁδοί τε βραχεῖαι. id eſt,
Velox actio iam diis accelerantibus breueſq. viæ.

Rurſus hymno decimo,

Θεῶν τελεσάντων,
Οὐδέν ποτε φαίνεται ἔμμεν ἄπιστον. id eſt,
Cū dij peregerint, nihil videtur eſſe incredibile.

Et Vergilius,

Haud equidem, ſine mente reor, ſine numine diuū.

Ita quod præter ſpem vltro obtingit, diuinitus fieri dicitur. Ariſtoph. in Equitibus,

Ἀλλ᾽ αὐτὸς εἰς προὐξέχοντα
Ὥσπερ κατὰ θεὸν εἰς ἀγοράν. id eſt,
Sed ipſe in concionem prodit huc
Tanquam deo volente.

M. TVLLIVS in Verrem actione quinta, Qui Metello diuinitus hoc venit in mentem? Et Horatius libro 3. Oda 4. Non ſine diis animoſus infans. Et σὺν ταῖς μούσαις, id eſt, muſis fauentibus, σὺν τοῖς θεοῖς, id eſt, diis bene iuuantibus. Feſtiuum eſt quod de Stratonico refert Athenæus libro 8. Is cum eſſet parum inſignis citharœdus, haberetq. in ludo ſuo nouem Muſarum imagines, & Apollinis vnā, diſcipulos duos, rogatus a quopiam quot haberet diſcipulos, σὺν θεοῖς, inquit, δώδεκα, ludens amphibologia. σὺν θεοῖς. accipi poteſt, annumeratis diis fauentibus. Porro veteres præcipuum numen tribuebāt fortunæ, cui tribuitur quidquid feliciter aut ſecus euenit: de qua Demoſthenes in oratione ad Philippi epiſtolam, μεγάλη γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ἡ τύχη ἐστὶ παρὰ πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, id eſt, Magnum enim momentum, immo verius totū eſt ipſa fortuna ad omnes hominum actiones. Item Aeſchines in Apologia, περὶ παραπρεσβείας, ἐν τύχῃ πάντα ταῦτ᾽ ἐστὶ κύρια, id eſt, in fortunæ manu ſunt omnia.

Cum Coryco luctari.

Πρὸς κώρυκον γυμνάζεσθαι, id eſt, Aduerſus Corycum luctari dicebatur, qui ſumeret inanem operam. Opinamur Corycum paleſtriten fuiſſe quempiam inuictum. Niſi malumus Corycum eſſe manticam coriaceam, ut adagium adfine ſit illi, Vtrem vellis. Verum hoc ſenſu Heſychius ſcribit per ω et υ. Suidas ſcribit per ο & ι. Porro talis pugnata eſt Apuleio in Theſſalia.

Curetum os.

Κουρήτων στόμα, id eſt, Curetum os. Dici ſolitum, ſi quando quis numine afflatus loqui videretur, propterea quod Curetes Cybeles comites furore quodam ſacro perciti, diuinare viderentur. Refertur a Zenodoto. Meminit & Heſychius.

Melius nobis eſt quam heri.

PROVERBIALEM habere figuram videtur illud Ariſtophanis in Pluto,

Ὦ Βλεψίδημ᾽ ἄμεινον ἢ χθὲς πράττομεν. id eſt,
O Blepſideme melius atque heri mihi eſt.

Cum ſignificamus fortunam in melius cōmutatam. Itē illud Theocriticum, quod alio citauimus loco,

Τάχ᾽ αὔριον ἔσσετ᾽ ἄμεινον. id eſt,
Melius cras forſan habebit.

Nam heri & cras, pro præterito futuroq. tempore poſita ſunt.

Cretenſes ſacrum.

Οἱ κρῆτες τὴν θυσίαν, id eſt, Cretenſes ſacrum, ſubaudi faciunt, aut ſimile quidpiam. Adagium Zenodotus ad huiuſmodi refert fabulam. Tempeſtate iactatus Agamemnon, delatus eſt in Cretam, ingreſſuſq. Polyrrhenen (nam id eſt Cretæ inſulæ oppidum, ab ouium copia ſic appellatum, auctore Stephano) rem diuinam fecit. Interea vero captiui conſcenſis nauibus aufugerunt. Quæ res cum illi renunciaretur, fertur dimidiatum & imperfectum ſacrificium, & iam incenſam victimam reliquiſſe, curriculoq. ad maris litus properaſſe, perturbatum maiorem in modum, animoq. conſternatum. Ibi vix vnam reperiſſe nauem reliquā qua deuectus eſt, multum imprecatus malorum eius inſulæ cultoribus. Vnde ſi qua res per tumultum, ac turbulente fieret, κρητικὴ θυσία, id eſt, Cretenſe ſacrum vocabant.

vocabant. Nobis videtur quadraturum, vbi quis non fruitur his quæ parauit. Quemadmodum vſu venit Agamemnoni, cuius victimas deuorauere Cretenſes.

Simul & miſertum eſt, & interiit gratia.

Ἅμ' ἠλέηται καὶ τέθνηκεν ἡ χάρις. *id eſt,*

Simul & miſertum eſt interiitq. gratia.

Senarius prouerbialis apud Zenodotum, dici ſolitus in ingratum, qui ſimul atque leuatus eſt malis, deſinit meminiſſe beneficiorum eius, cuius opera reſtitutus eſt: iuxta illud, Si dolet, meminit: ſi placet obliuiſcitur: cũ contra admoneat prouerbium,

Χάριν λαβὼν μέμνησο, δοὺς ἐπιλάθου. *id eſt,*

Memineris accepti, dati obliuiſcere.

Idem docet in Moralibus Seneca,

Beneficij accepti meminiſſe oportere, dati obliuiſci.

At nunc ita eſt ingenium vulgi, vt fragilis ſit beneficiorum memoria, iniuriarum tenax. Et iuxta Plautũ, Si quid iuues, pluma leuior gratia: ſi quid offendas, plumbeas iras gerunt. Celebrantur in eandem ſententiam hi quoque verſus,

Ἀεὶ δ' ὁ σωθεὶς ἐστὶν ἀχάριστος φύσει. *id eſt,*

Seruatus vſque ingratus eſt, & immemor. Et,

Μετὰ τὴν δόσιν τάχιστα γηράσκει χάρις. *id eſt,*

Poſt munus ilico conſeneſcit gratia.

Morſus aſpidis.

Δῆγμα ἀσπίδος, *id eſt, Morſus aſpidis. De malo immedicabili, aut de lingua vehementer virulenta. Refertur adagium ab Apoſtolio Byzantio, non admodum memorabili auctore, niſi nos meliorum inopia cõpelleret. Quanquam hũc nec Politianus grauatus eſt quodam in loco citare teſtem. Circumfertur Græcus verſiculus, adagio concinens,*

Ἰὸς πέφυκεν ἀσπίδος κακὴ γυνή. *id eſt,*

Telum aſpidis profecto mulier improba.

Aelianus primo De naturis animalium libro, tradit aduerſus viperarum, omniumq. ſerpentium morſus remedium inueniri, aſpide vna excepta, præcipue ſi de rana guſtarit, vt ait libro proximo. Solius huius ictũ omni cura potentiorem eſſe. Nec ab vllo vinci, præterquam a muliere, quæ vel aſpectu contactuq. ſolo necet, quorum alterum cum regulo, alterum cum aconito commune. Nicander item in Theriacis,

Ἀσπίδα φοινήεσσαν ἀμυδροτάτην δάκος ἄλλων. *id eſt,*

Aſpida crudelem, cuius ſuper omnia morſus

Immedicabilis eſt.

Plinius prodidit, aſpidem nunquam vagari ſine compare, quod ſi contigerit alteram interimi, protinus altera perſequitur percuſſorem, in mediis quoque fori turbis agnitum. Addunt quidam ab hoc ictum ſerpẽte intra quattuor horas emori. Nihil autem vetat, quo minus trahatur adagium ad hoſtem clancularium, & tanto peſtilentiorem, quod clãculum citraq. dolorem infundat venenum hæc ſerpens, neque poſt morſum appareat vulnus in corpore: tantum ſomnus letalis obrepit, quemadmodum deſcribit Nicander, atque hinc exiſtimant quidam morſum illius ἀμυδρότατον ab eodem poeta vocari.

Arbore deiecta quiuis ligna colligit.

Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. *id eſt,*

Ruente quiuis ligna colligit arbore.

Meminit huius prouerbij Theocriti Scholiaſtes, ſed pro πεσούσης *ſcriptum eſt* πεσόσης, *mendoſe. Si quem fortuna præcipitem dederit, in hunc paſſim omnes incurrunt, & quiſque quod poteſt diripit. Iam enim ſibi putant impune fore. Exemplum huius adagionis eſt apud Iuuenalem de Seiano.*

Nihil eſt ab omni parte beatum.

QVID *ſcripſit in Odis Horatius,*

-Nihil eſt ab omni

Parte beatum,

Prouerbialem habet ſententiam, quam Græci ſic efferunt,

Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. *id eſt,*

Felix per omnia nullus eſt mortalium.

Hunc ſenarium citat Ariſtoteles lib. Rhet. 2. inter exẽpla ſententiarum. Eſt aliquoties & apud Theognidẽ. Clearchus apud Athenæum adducit hunc verſum,

Ἀμώμητον δ' οὐδὲν ἔγεντο βροτοῖς. *id eſt,*

Nil vſquam eſt hominum carpere quod nequeas.

Menander apud Plutarchum, περὶ ἀθυμίας

Ἆρ' ἐστὶ συγγενές τι λύπη καὶ βίος. *id eſt,*

Num quæpiam intercedit his cognatio,

Vitæ ac dolori.

Ad hanc ſententiam pertinet quod alibi diximus, omnibus galeritis innaſci criſtam. Theſeus priuſquam veniret in Atticam, inſtituit ſacra quædam, quæ ludis ac lætitia peragerentur, quædam contra, quæ mœrore luctuque. Ceterũ cum adpuliſſet in Atticam, quoniam multos reperit ſqualidos ac mæſtos ob mortem regis Aegei, qui deſperato filii reditu præ dolore ſemet e ſaxo præcipitem dedit: multos contra lætitia geſtientes ob filij reditum, inſtitutum eſt, vt in ὠσχοφορίᾳ (id eſt, nomen feſto a geſtandis ramis) non nuncius ipſe, ſed caduceum coronaretur, deinde qui ſacris interfuerunt emitterent has voces, ἐλελεῦ ἰού id eſt, eia, heu, quarum prior gratulationis eſt, & in bellicis pæanibus cani ſolet, quod liquet ex Ariſtophanis Pace, vbi crebro repetuntur illa, ὦ εἶα, εἶα μάλα, ὦ εἶα, εἶα ὦ. altera luctus eſt. Vnde & ἀλαλὰ dictus Græcis & ἀλαλάζειν. Hæc videlicet eſt imago vitæ mortalium. Hiſtoria refertur a Plutarcho in vita Theſei. Pindarus in Iſthmiis hymno 3. ad tempus torquet ſentẽtiam, αἰὼν δὲ κυλινδομέναις ἁμέραις ἄλλοτ' ἄλλ' ἐξάλλαξεν, ἄτρωτοί γε μὰν παῖδες θεῶν. *id eſt, Seculum autem voluendis diebus, nunc huc, nũc illuc ſeſe flectit. Ceterum dij extra telorum ictũ ſunt. Nam interpres admonet hic* παῖδες θεῶν *eſſe dictum pro* θεοί. *Simile quiddam habet in Pythiis hymno 7.* φαντί γε μὰν οὕτω κεν ἀνδρὶ παρμονίμαν θάλλοισαν εὐδαιμονίαν τὰ καὶ τὰ φέρεσθαι, *id eſt, Aiunt ſane ſic viro ſtabilem florere felicitatem, ſi hæc et hæc ferat, hoc eſt, ſi ferat tũ proſpera, tum aduerſa. Perpetua felicitas minitatur ſubitum exitium: quod temperatum eſt, ſolet eſſe diuturnius. Interpres in hanc ſententiam adduxit verſum Homericum,*

Τὸν περὶ μοῦσ' ἐφίλησε, δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.

Vnice

Vnice amãs dederat cui muſa bonumq. malumque. Extat aũt hoc carmen Odyſſea θ. De Demodoco. Rurſum Pindarus hymno 5. πόνων δ' οὔτις ἀπόκληρός ἐστιν, οὔτ' ἔσεται, id eſt, Laborum autem exors nullus eſt nec erit. Ac mox τὰ καὶ τὰ νέμων, id eſt, hæc ſortiens, vide licet bona cum malis. Interpres adducit & alium Pindari locum, qui eſt in Pythiis hymno 3. ἓν παρ' ἐσλὸν πήματα σύνδυο δαίονται βροτοῖς ἀθάνατοι, id eſt, Ad vnum bonum duo ſimul mala partiuntur mortalibus immortales. Adducit & illud Homericum, quod alibi retulimus ex Odyſſea ω.

Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει, id eſt,
Dolia namq. Iouis duo ſunt in limine poſta.

Huc pertinent & illa de quibus nobis alias dictũ eſt, vbi mel, ibi fel: ubi vber, ibi tuber, & huius generis alia. Nec alienum arbitramur ab hac ſententia, quod priſci Romani duas diuas coluerunt, Angeroniam atque Volupiam, alteram ab angoribus dictam, alteram a voluptate, & Angeroniæ quidem pontifices in ſacello Volupiæ ſacrum faciunt, ſignificantes dolores ac voluptates in vita hominum inuicẽ mixtas eſſe. Addunt Angeroniæ ſimulacrum in ara Volupiæ fuiſſe collocatum, quod dolor comes ſit voluptati, & voluptas dolori, hac figura, vt os habeat obligatum atq. ſignatum, hoc ænigmate ſignificantes, eos qui dolores & anxietates animi diſſimulant, patientiæ beneficio ad maximam peruenire voluptatem. Huiuſmodi ferme Macrobius libro in Somnium Scipionis primo. Deſinam ſi Aeſchyli verſum adſcripſero, quem Iulius Pollux libro ſexto capite 11. teſtatur extare apud Ariſtophanem:

Ὀξυγλυκείας τ' αὐτῷ κεραννὺς ῥοιᾶς. id eſt,
Et dulciter acre temperabis punicum.

Huius enim pomi grana gratam quandam habent acrimoniam. Ad eundem modum temperata eſt vita mortalium.

Felicium multi cognati.

Τῶν εὐτυχούντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς. id eſt,
Cognatus vnus quilibet felicium.

Id hodieq. vulgo dicunt, locupletum plurimos eſſe cognatos. Huc alluſit Terentius in Phormione, At ſi talentum rem reliquiſſet decem, primus eſſes, memoriter progeniem veſtram vſque ab auo atque atauo proferens. Pindarus in nemeis hymno 10. ſic extulit γνώμαν. Οἴχεται τιμὰ, φίλων τητωμένῳ φωτί, παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιστοὶ βροτῶν, id eſt, Perit honos, viro priuato amicis, pauci autem mortales in rebus aſperis fidi. Plato in epigrammate,

ὦ μέλε ἔγνως
Τοῦτ' ἔπος, ὡς οὐδεὶς οὐδὲν ἔχοντι φίλος. id eſt,
An tandem expertus noſti verbum vetus illud,
Quod qui nil habet, huic nullus amicus adeſt.

Amantium iræ.

Τῶν φιλούντων ὀργαί, id eſt, Amantium iræ. Vbi qui non ex animo indignantur inuicem, aut de iracundia neutiquã duratura. Terentius in Andria, Amantium iræ, amoris redintegratio eſt. Et iuxta Græcam ſententiam,

ὀργὴ φιλούντων μικρὸν ἰσχύει χρόνον. id eſt,
Puſillo amantium durat ira tempore.

Atque huiuſmodi diſſidiola quæ non nunquam incidunt inter amicos, modo abſit amaritudo, quaſi renouant amicitiam excuſſo diuturnæ conſuetudinis tædio. Quod eleganter indicat & Mimus ille Publianus,

Diſcordia fit carior concordia.

Primum recte valere, proxima forma, tertio loco diuitiæ.

PLATO libro de legibus ſecundo, λέγεται γὰρ δὴ, ὡς ἄριστον ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ καλὸν, τρίτον δὲ πλουτεῖν, i. Aiunt enim optimum, ac potiſſimum eſſe bonam valetudinẽ, proximum formam, tertium diuitias. Meminit huius adagii aliis quoque locis. Stobæus citat hæc ex Scolio quodam, ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ, δεύτερον δὲ φυὰν καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ πλουτεῖν ἀδόλως, καὶ τὸ τέταρτον ἡβᾶν μετὰ τῶν φίλων, id eſt, Bona valetudine eſſe optimum eſt homini mortali. Proximum ſpecie honeſtã præditum eſſe. Tertium opes habere citra fraudem. Quartum ætate vigere cum amicis. Plato autem libro De legibus primo effert ad hunc modum, ἡγεῖται μὲν ὑγίεια, δεύτερον δὲ κάλλος, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς, τὸ τέταρτον δὲ πλοῦτος, οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὀξὺ βλέπων. id eſt, Primum locum obtinet bona valetudo, ſecundum forma, tertiũ robur, quartum opes, haud cæcæ, ſed acutum cernẽtes. Hic ordo votorum olim popularibus etiam cantilenis celebrabatur, teſte Platone in Gorgia. Fertur inter Græcas ſententias huiuſmodi ſenarius:

Οὐκ ἔστ' ὑγιείας κρεῖττον οὐδὲν ἐν βίῳ. id eſt,
Quam bene valere, melius in vita nihil.

Item alter huic ſimilis,

ὑγιαίνειν καὶ φρονεῖν ἐσθλὰ τῷ βίῳ δύο. id eſt,
Recte valere & ſapere, duo vitæ bona.

Quo ſpectat etiam illud Iuuenalis,

Vt ſit mens ſana in corpore ſano.

Et Horatius.

Valeat poſſeſſor oportet.

Ariſto Sicyonius pæana ſcripſit in laudem ſanitatis, vt refert Athenæus libro 15.

ὑγίεια πρεσβίστα μακάρων
μετὰ σεῦ ναίοιμι τὸ λειπόμενον βιοτᾶς,
σὺ δέ μοι πρόφρων σύνοικος εἴης. id eſt,

Sanitas antiquiſſima deorum, Tecum viuam quod reliquum eſt vitæ, Tu vero mihi propitia cõuictrix eſto. Ac mox, μετὰ σεῖο μάκαιρα ὑγίεια, τέθαλε πάντα, καὶ λάμπει χαρίτων ἔαρ, σέθεν δὲ χωρὶς οὔτις εὐδαίμων, id eſt, Tecum diua ſanitas florent omnia, ac renidet gratiarum ver. Abſque te vero nemo felix. Ariſtoteles libro Rhetoricorum ſecundo, exemplum ſententiæ, quæ non egeat epilogo, hoc eſt addita ratione, quod ſic omnibus perſuaſum ſit, refert, Ἀνδρὶ δ' ὑγιαίνειν ἄριστόν ἐστιν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ. id eſt, homini bene valere optimum eſt, vt mihi quidem videtur. Videtur eſſe ſenarius, ſed corruptus. Ariſtoteles Moralium ad Eudemũ lib. 1. narrat aliquem in veſtibulo templi, quod eſt in Delo Apollinis, hanc ſcripſiſſe ſententiam, eidem non adeſſe omnia, bonitatem, honeſtatem, ac iucunditatem: ac quod iuſtiſſimum eſſet, feciſſe honeſtiſſimum, optimum autem bene valere, omnium vero iucundiſſimum, potiri quod quis amat. Philoſophus vero felicitatem cum ſit optima & pulcherrima, tamen eandem indicat eſſe iucundiſſimã. Hæc enim diuidit vulgus, cũ re vera ſint

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

coniunctiſſima. Locus erit prouerbio, quoties ſignificabimus aliud alio prius eſſe, & iis quæ potiora ſunt, maiorem curam deberi.

Fœnum eſſe. Ambroſia alendus.

FOENVM *eſſe, & Ambroſia alendus. Vtrunq. prouerbiali figura dixit M. Tullius, alterum in indoctos ac brutos homines, alterum in egregios, vt intelligas illos pecudibus, hos diis æquandos. Nam fœno victitant boues. Ambroſia cibus eſt apud Homerũ, deorũ* ὡς σιτίον. *Cicero lib. de Oratore 2. Sic ego, Craſſo audiente, primum loquar de facetiis, & docebo ſus, vti aiunt, oratorem eum, quem cum Catulus nuper audiſſet, fœnum alios aiebat eſſe oportere. Rurſum idem eodem libro: Iocabatur, inquit, Catulus, præſertim cum ita dicat ipſe, vt ambroſia alendus eſſe videatur. Horatius, prælautas opiparasq. cenas, deum cenas vocat,*

O noctes cenæq. deum:

Nectar & Ambroſiam indicans. Nam hæc illis tantum a poetis tribuuntur, ſi quãdo domi cibum capiũt: alioqui ſi contingat aliquo ad optimam victimam inuitari, nidore carnium magis delectantur.

Spes alunt exules.

Αἱ ἐλπίδες βόσκουσι φυγάδας, *id eſt, Spes paſcunt exules. Vbi quis excuſſus a priſtina fortuna ſemper id agit vt reſtituatur. Ab humano ſumptum ingenio, quo fieri videmus, vt nullus ita ſit exul, quin & velit, & ſperet futurum, vt aliquando poſtliminio redeat in patriam. Eodem animo ſe fuiſſe teſtatur Ouidius apud Tomitanos exulans. Ne Iudæos quidem hodie ſpes deſtituit. Euripides prouerbialem ſententiam fuiſſe ſignificat. Citatur autem a Plutarcho, libello quem De exilio cõſcripſit,*

Αἱ δ' ἐλπίδες βόσκουσι φυγάδας, ὡς λόγος,
Καλοῖς βλέπουσί γ' ὄμμασιν, μέλλουσι δέ. *id eſt,*
Spes exules alunt, vt habet adagium,
Oculisq. ſpectant blandulis, ceſſant tamen.

Ἱππομανῶν.

Ἱππομανοῦν, *dicebantur prouerbiali conuitio fœminæ viroſæ ac libidine præter modum prurientes. Ariſtoteles libro De animalibus 6.* αἱ μὲν οὖν ἵπποι θήλειαι ἱππομανοῦσιν. ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν ἀκολασίαν τὸ ὄνομα αὐτῷ ἐπιφέρουσιν, ἀπὸ μόνου τοῦ ζῴου τὴν τῶν ἀκολάστων περὶ τὸ ἀφροδισιάζειν, *id eſt, Igitur equæ furiunt in equos. Vnde ab vno animante ductum eſt vocabulum, quod in mulieres conuitio dicitur, circa Venerem intẽperantes.*

Ouium mores.

Προβάτων ἦθος, *id eſt, Ouium mores. In ſtupidos ac ſtolidos iaci ſolitum Ariſtoph. in Pluto,*

ἀλλὰ προβατίου βίον λέγεις. *id eſt,*
Mihi immo vitam prædicas ouiculæ.

Ariſtoteles libro De natura animalium nono, quamobrem ita prouerbio dici conſueuerit, indicat: διαφέρουσι κατὰ τε δειλίαν καὶ πρᾳότητα, καὶ ἀνδρείαν καὶ ἡμερότητα, καὶ νοῦν τε καὶ ἄνοιαν. τό τε γὰρ τῶν προβάτων ἦθος, ὥσπερ λέγεται, εὔηθες καὶ ἀνόητον. πάντων γὰρ τῶν τετραπόδων κάκιστόν ἐστι. ἕρπει εἰς τὰς ἐρημίας πρὸς οὐδέν. καὶ πολλάκις χειμῶνος ὄντος ἐξέρχεται θύραζε, καὶ ὅταν ὑπὸ τοῦ νιφετοῦ καταληφθῶσιν, ἂν μὴ κινήσῃ ὁ ποιμὴν, οὐκ ἐθέλουσιν ἀπιέναι, ἀλλ' ἀπόλλυνται καταλειπόμενα, ἐὰν μὴ ἄρρενας κομίσωσιν οἱ ποιμένες, τότε δ' ἀκολουθοῦσιν, *id eſt, Differunt autem & timiditate manſuetudineq. & ferocia placiditateq. intelligentia ac ſtoliditate. Nam & ouium ingenium quemadmodum aiunt, ſimplex ac ſtultum. Siquidem eſt omnium quadrupedum inertiſſimum. Prorepit in deſerta, nulla de cauſſa, ac ſæpenumero hybernis menſibus foras e ſeptis digreditur. Cumq. a niuibus occupatum fuerit, ni paſtor compulerit, diſcedere non vult, ſed relictum ceſſansq. perit, niſi paſtores mares adduxerint. Nam ita demum conſequuntur. Proinde Ariſtophanes taxans vecordiam populi Athenienſis, oues illos vocat in Veſpis,*

Ἐκκλησιάζειν πρόβατα συγκαθήμενα. *id eſt,*
In concione pecus ouillum conſidet.

Nec hoc prætereundum loco, quod Diogenes Cynicus opulentum quendam, ceterum indoctum, πρόβατον χρυσόμαλλον, *id eſt, Ouem aureo vellere dixit. Et Plautus in Bacchidibus, Quis has huc oues adegit? in ſenes ſtultos. Huc reſpiciens Origenes enarrans Leuiticũ, ouis immolationem interpretatur affectuum ſtultorum & irrationabilium correctionem.*

Muris interitus.

Κατὰ μυὸς ὄλεθρον, *id eſt, Iuxta muris interitum. Aelianus lib. De naturis animaliũ 12. cap. 10. tradit murẽ minime viuacem eſſe, ſed ſua ſponte defluentibus inteſtinis ocyus emori, atque hinc natum prouerbium,* κατὰ μυὸς ὄλεθρον, *id eſt, Iuxta muris interitum. Addit hoc vſum Menandrum in Ithade. Quadrare videtur in homines imbecilla valetudine, aut in* μικροβίους, *id eſt, Breuis æui, quos* μινυνθαδίους *appellat Homerus. Aut in eos qui paullatim extabeſcunt. Veriſimile eſt enim, mures ſic emori quemadmodum naſcuntur in Aegypto: vt aliqua pars ſit viuus mus, altera nihil niſi limus.*

Ante lentem augere ollam.

Πρὸ τῆς φακῆς αὐξάνειν τὴν λοπάδα, *id eſt, Ante lentem augere ollam. Prouerbiali figura dictum, pro eo quod eſt, ſpes ingentes in animo concipere priuſquam res ipſa teneatur. Aut polliceri quod ipſe non dum habeat, aut præpropere ſibi placere, quaſi iam poſſideas ea quæ procul etiam dum abſunt vt teneantur. Veluti ſi quis vitæ ſtrepitum augeat ſpe magiſtratus, quem incertum eſt an ſit impetraturus. Citatur adagium ex Cratete apud Athenæum,* μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων εἰς στάσιν ἄμμε βάλῃς, *id eſt, Ne ante lenticulã augens ollam, aut patinam, in ſeditionem nos mittas. Citatur & a Plutarcho commentario De præceptis bonæ valetudinis, eiuſdem Cratetis nomine, his quidẽ verbis,* ὁ μὲν οὖν Κράτης διὰ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν οἰόμενος οὐχ ἥκιστα τὰς στάσεις καὶ τυραννίδας ἐμφύεσθαι ταῖς πόλεσι, μετὰ παιδιᾶς παρῄνει, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων ἐς στάσιν ἄμμε βάλῃς. Αὐτὸς δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδα αὔξειν ἀεὶ, μηδὲ πάντως ὑπερβαίνειν τὴν καρδαμίδα καὶ τὴν ἐλαίαν, ἐπὶ τὸ θρῖον καὶ τὸν ἰχθῦν, εἰς στάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμβάλλων καὶ διαρροίας. *i. Crates igitur cũ exiſtimaret in ciuitatibus ſeditiões ac tyrãnides potiſſimũ e deliciis ac luxu naſci, ꝑ iocũ admonuit, ne ꝑ lẽticula ſẽper augẽs patinam,*

nam, in ſeditionem nos coniicias. Sed ſeipſum adhortetur quiſque, ne ſemper præ lente augens patinam, neue modis omnibus, præterito naſturtio & olea, ad ſarcimen & piſcem deſciſcens, ex repletione corpori ſeditionem concitet, ac tumultum & diarrhœas. Crates eo detorſit dictum, vt apparet, poetæ cuiuſpiam, vt pertineat ad homines impendio ſumptuoſos. Adluſit autẽ ad morem plebis, quæ ſolita ſit excitare ſeditiones, ſi conſpiciat optimates ſibi præponi. Nã lopade adponebantur cibi lautiores, id quod licet colligere ex Luciani Saturnalibus. Lens legumen eſt viliſſimum ac plebeiũ.

Pudebat recuſare, & non audebant ſuſcipere.

M. TVLLIVS in Epiſtolis ad Atticum verſum hunc Homericum, ceu prouerbialem non ſemel vſurpauit,

Αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. id eſt,
Detrectare pudor, formido ſubire vetabat.

Quo licebit vti, quoties incidit eiuſmodi negotium, vt aliud ſuadeat honeſtas, aliud vtilitas: & decoroſum ſit non ſuſcipere prouinciam, rurſum periculoſum ſuſcipere. Poteſt accommodari etiam ad illos, qui rogati neque negare audent ob pudorem, neque præſtare tamen volunt quod rogantur, ob diuerſum animi vitium. Eſt autem hic verſus apud Homerum Iliados H. Vbi Hector quemlibet e Græcorum ducibus ad ſingulare certamen prouocat, & reliquis omnibus cunctantibus ſurgit Menelaus,

Ὣς ἔφαθ', οἳ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ,
Αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. id eſt,
Sic ait, interea tenuere ſilentia cuncti,
Detrectare pudor, formido ſubire vetabat.

Sphæram inter ſeſe reddere.

PLVTARCHVS in libello De cognoſcendo profectu, μάλιστα δὲ εἰ τὰ φιλόνεικα καὶ δύσεριδα τῶν ζητήσεων ὑφεῖται, καὶ πεπαύμεθα τοὺς λόγους, ὥσπερ ἱμάντας ἢ σφαίρας, ἐπιδεικνύμενοι πρὸς ἀλλήλους ἀντιβάλλειν καὶ καταβάλλειν μᾶλλον, ἢ τῷ μαθεῖν καὶ διδάξαι χαίρομεν, i. Maxime ſi quæſtionũ ambitio contẽtioq. remittitur, ſicq. deſinimus argumẽta, ceu lora ſphærasq. ſic viciſſim inter nos reddere, vt magis gaudeamus ferire aut deiicere, quã diſcere aut docere. Eſt apud Plat. in Euthydemo, ὁ δὲ Διονυσόδωρος ὥσπερ σφαῖραν ἐκδεξάμενος τὸν λόγον, πάλιν ἐστόχαζε τοῦ μειρακίου, id eſt, Dionyſodorus tamquam ſphærã exceptum ſermonem rurſus iaculabatur in adoleſcentem. Meminit de luſus genere Iulius Pollux, libro de rerum vocabulis 9. Seneca quod Græci de ſphæra tradunt, ad pilæ luſum refert, oſtendens eam commoditatem requiri inter dantem beneficium & accipientem, quæ eſt inter mittentem pilam & excipientem. Volo inquit, Chryſippi noſtri vti ſimilitudine de pilæ luſu, quam cadere non eſt dubium, aut mittentis ſtudio aut accipientis. Tunc curſum ſuum ſeruat, vbi inter manus vtriuſque apte ab vtroque & iactata & excepta verſatur. Neceſſe eſt autem luſor bonus, aliter illam colluſori longo, aliter breui mittat. Eadem beneficij ratio eſt, niſi vtrique perſonæ dantis & accipientis aptatur, nec ab hoc exibit, nec ad illum perueniet vt debet. Si cum exercitato & docto negotium eſt, audacius pilam mittemus: vtcumq. enim venit, manus illam expedita & agilis repercutiet. Si cum tyrone & indocto, non tam rigide nec tam excuſſe ſed languidius, & in ipſam dirigentis manum remiſſe occurremus. Idem faciendum eſt in beneficiis &c. In eodem libro aliquãto poſt, Sicut in luſu eſt aliquid, pilam ſcite ac diligenter excipere, ſed non dicitur bonus luſor, niſi qui apte & expedite remiſit quam acceperat. Non diſſimilis eſt, quem hodie pilæ vocant, cuius meminit Horatius.

Namq. pila lippis inimicum & ludere crudis.

Athenæus libro primo docet, ſphæræ luſum olim dictum φαινίνδα ἀπὸ τοῦ ἐφιέναι τοὺς σφαιρίζοντας, quæ verba quid ſibi velint, non ſatis intelligimus, magis arbitramur dictum, ἀπὸ τοῦ φαίνομαι, quod ſphæra miſſa emicet. Ibidem citatur carmen Antiphanes,

Σφαῖραν λαβὼν
Τῷ μὲν διδοὺς ἔχαιρε, τὸν δ' ἔφευγ' ἅμα,
Τὸν δ' ἐξέκρουσε, τὸν δ' ἀνέστησεν πάλιν,
Κλαγκταῖσι φωναῖς. id eſt,
Sumpta pila
Gaudebat huic dediſſe, at hunc fugit ſimul.
Excuſſit hunc, at erigebat alterum
Tubæ in modum ſonante voce.

Quadrabit adagium in eos qui ſe viciſſim dicteriis inceſſunt. Confine, ſicut opinamur, illi Perſiano,

Cadimus, inq. vicem præbemus crura ſagittis.

Iuxta Senecæ ſententiam, quadrabit etiam in eos qui ſibi mutuo adſentantur & colludunt in diſputatione.

Animo ægrotanti medicus eſt oratio.

CELEBRATVR hic verſus apud Græcos prouerbij vice, citaturq. a Plutarcho ad Apollonium:

Ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. id eſt
Aegroto animo medicus eſt oratio.

Sumptum adparet ex Aeſchyli Prometheo,

Οὔκουν Προμηθεῦ τοῦτο γινώσκεις, ὅτι
Ὀργῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. id eſt,
Non hoc quidem te præterit Promethee,
Morbo quod iræ medicus eſt oratio.

Et ira, iuxta Stoicos, nihil aliud eſt quã furor breuis. Huc adluſit Horatius in epiſtolis,

Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, & magnam morbi depellere partem.

Ex opinione Stoicorum, cupiditates animi morbos appellat. His philoſophis medetur pharmacis verborũ, id eſt, monitis ſalubribus. Et apud Terentium arguit ſeſe Menedemus, qui non vt decuit tractarit ægrotum animum adoleſcentis. Vt enim in corporum morbis pro ratione valetudinis, alia atq. alia adhibentur pharmaca, itidem in animi malis non eadem adhibenda eſt oratio. Sed interim blandius monendũ, interim acrius iurgandum, nonnumquam diſſimulandum, & imprudenti pharmacon admonendum. Feruntur in eandem ſententiam & hi ſenarij,

Λόγος γάρ ἐστι φάρμακον λύπης μόνος, id eſt,
Dolori enim medetur vna oratio. Et,
Λόγῳ μ' ἔπεισας φαρμάκῳ σοφωτάτῳ. id eſt,
Sermone flexiſti optimo me pharmaco. Et,
Ὁ λόγος ἰατρὸς τῶν κατὰ ψυχὴν πάθους. id eſt,
Animo laboranti medicus oratio eſt.

Iſocrates in oratione De pace, eleganter vſurpauit hãc ſentẽtiã, ὑμᾶς δὲ χρὴ, πρῶτον μὲν τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν μὲν τὰ σώματα νοσούντων πολλαὶ θεραπεῖαι καὶ παν-

πολλὰ παρὰ τοῖς ἰατροῖς εὕρηται. ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς νοσούσαις καὶ μεστοῖς πονηρῶν ἐπιθυμιῶν, ἄλλο οὐδέν ἐστι φάρμακον, πλὴν λόγος ὁ μηδὲν τοὺς ἁμαρτανομένους ἐπιστάμενος. ἔπειτ' ὅτι καταγέλαστόν ἐστι τὰς μὲν κενώσεις καὶ τὰς τομὰς τῶν ἰατρῶν ὑπομένειν, ἵνα πλειόνων ἀλγηδόνων ἀπαλλαγῶμεν, τοὺς δὲ λόγους ἀποδοκιμάζειν πρὶν εἰδέναι σαφῶς, εἰ τοιαύτην ἔχουσι τὴν δύναμιν, ὡς τ' ὠφελεῖσθαι τοὺς ἀκούοντας, id eſt, *Vos autem illud in primis ſcire oportet quod aduerſus corporis morbos multa variaq. remedia a medicis reperta ſunt, animis vero ægrotantibus, ac prauis cupiditatibus oppletis, non eſt aliud remedium quam oratio quæ non vereatur errantes increpare. Deinde deridiculum eſſe, cum medicorum uſturas ac ſectiones perferamus, vt a grauioribus cruciatibus liberemur orationem reiicere priuſquam liqueat an huiuſmodi vim habeat, vt vtilitatem adferat audiẽtibus. Verum vt amica, ſalubris, & in tempore adhibita oratio, remedium eſt efficax ac præſentaneum, ita ſermo inimicus, aut peſtilens, aut non in tempore dictus, letale venenum eſt.*

Si quid mali, in Pyrrham.

Εἴ τι κακόν, εἰς Πύῤῥαν. id eſt, *Si quid mali, in Pyrrham, ſubaudiendum recidat, aut abeat, aut eiuſmodi quidpiam. Ad hunc modum malum, ſi quod timeretur, deprecabantur abominantes, & in hoſtium caput imprecantes. Vnde & illa figura Græcis pariter ac Latinis ſcriptoribus familiaris, hoſtibus noſtris hoc eueniat. Ouidius:*

Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris.

Idem tertio De arte amandi,

Hoſtibus eueniat tam fœdi cauſſa pudoris.

Idem libro tertio Faſtorum,

Eueniat noſtris hoſtibus ille color.

Idem libro ſecundo Elegiarum,

Hoſtibus eueniat vacuo dormire cubili.
Hoſtibus eueniat vita ſeuera meis.

Idem libro tertio Elegiarum,

Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.

Rurſum Vergilius libro tertio, Georg.

Dij meliora piis, erroremq. hoſtibus illum.

Idem in 4. Aen. de Mezentio,

-Dij capiti illius generiq. reſeruent.

Propertius:

-Hoſtibus eueniat lenta puella meis.

Et Horatius in Odis:

Hoſtium vxores, pueriq. cæcos
Sentiant motus orientis auſtri.

Et Terentius in Heautontimorumeno, in ſene ſeipſum excruciante. An obſecro te, iſthuc inimicis ſiet. Idẽ in Eunucho, Vtinam ſic ſint qui mihi male volunt. Originem prouerbij tradunt huiuſmodi. Quondam Pyrrhæos, quotquot erant finitimi, graui odio perſequebantur: vnde ſi quod malum aliquando videretur impendere, id abominantes, precabantur ut in Pyrrhæos aunerteretur dicentes, ἐς τὴν Πυῤῥαίων. *id eſt, In Pyrrhæorum regionem. Eſt autem Pyrrha, Leſbi inſulæ ciuitas, auctore Stephano. Eſt & altera inter Prienen & Miletum. Neſcimus an librariis ſit imputandum, quod Plutarchus in Conuiuio ſapientum pro Pyrrhã refert Prienen. Verba Plutarchi ſic habent,* καὶ ὁ Θαλῆς γελάσας, εἴ τι κακὸν ἐστιν αὖθις εἰς Πριήνην. διαλύσει γὰρ Βίας, ὡς διέλυσεν αὐτὸς τὸ πρῶτον. id eſt, *Ac Thales ridens, ſiquid, inquit, mali, rurſus in Prienen. Soluet enim Bias, quemadmodum ſoluit prius. Nobis videtur loci nomen data opera mutatum, quod Bias eſſet Prienæus, ita ioco Pyrrha mutata eſt in Prienen.*

In tuum ipſius malum lunam deduces.

Ἐπὶ σαυτῷ τὴν σελήνην καθέλκεις. id eſt, *Aduerſus teipſum lunam detrahis. Maleficæ mulieres incantamẽtis quibuſdam lunam in terram detrahere credebantur antiquitus. Vnde Vergilius,*

Carmina uel cælo poſſunt deducere lunam.

Et Horatius in Odis,

Per atque libros carminum valentium
Refixa cælo deuocare ſydera.

Et rurſum in Sermonibus,

-Lunamq. rubentem
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.

Item Iuuenalis,

Vna laboranti poterit ſuccurrere lunę.

Creditum eſt olim, huiuſmodi ſagas oculis ac pedibus priuari ſolere. Aglaonice quæpiam, cum per Aſtrologiæ cognitionem defectus præſciret, iactabat ſe lunam e cælo detracturam in terram. Atque eius iactantiæ pœnas dedit, de quo dicetur in prouerbio, Lunam detrahere. Prouerbium igitur hinc ſumptum, dicebatur de iis qui ſuis ipſorum artibus ſibi malum accerſerent. Quod genus, ſi quis callidis rationibus effeciſſet, vt accerſeretur aliquis, deinde eueniret, vt ab eo quem accerſendum curaſſet, ſubuerteretur.

Coruus aquat.

Κόραξ ὑδρεύει. id eſt, *Coruus aquat. Dici ſolitum, vbi quis non citra negotium, citraq. ingenium conſequeretur ea quæ cuperet. Aut vbi quis rem nouis ætatibus tentaret efficere. Ductum ab apologo de coruo cum ſitiret, congeſtis lapillis aquam ex imo fundo in ſummam vaſis oram euocante. Quod Plinius vt rem geſtam memorat libro decimo capite 44. ſed probabilius uidetur, vt adagium referatur ad eam fabulam, quam Faſtorum libro ſecundo narrat Ouidius ad hunc modum.*

Forte Ioui Phœbus feſtum ſolenne parabat,
Non faciet longas fabula noſtra moras.
I mea dixit auis, ne quid pia ſacra moretur,
Et tenuem viuis fontibus adfer aquam.
Coruus inauratum pedibus cratera recuruis
Tollit, & aereum peruolat altus iter.
Stabat adhuc ficus duris denſiſſima pomis,
Tentat eam roſtro, non erat apta legi.
Immemor imperij ſediſſe ſub arbore fertur,
Dum fierent tarda dulcia poma mora.
Iamq. ſatur, nigris longum capit unguibus hydrũ.
Ad dominumq. redit, fictaq. verba refert.
Hic mihi cauſſa moræ. viuarum obſeſſor aquarum,
Hic tenuit fonteis, officiumq. meum.
Addis ait culpæ mendacia Phœbus, & audes
Fatidicum verbis fallere velle deum?
At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.

Meminit huius & Hyginius, et Aelianus De naturis animan-

animantiũ libro primo, Proinde prouerbium magis videtur conuenire in ceſſatorem.

Conuenerat Attabas & Numenius.

Συνῆλθεν ἀτταβᾶς τε καὶ νουμήνιος. *id eſt,*
Coniunctus eſt ſuo Attabas Numenio,

Quidam legunt Attagas. Dici ſolitum quoties improbus aggregatur cum improbo. Diogenianus tradit hos inſigne par furum fuiſſe. Meminit huius Diogenes Laertius in vita Timonis Nicei. Nam hoc prouerbio notabat eos, qui putabant intellectu atteſtante ſenſibus eſſe credendum, cum ipſe nec rationi nec ſenſibus aſſentiendum putaret. Simillimum illi, quod alibi dictum eſt, Cum Bitho Bacchius.

Mali commatis.

Πονηροῦ κόμματος. *id eſt, mali commatis, dicebatur improbus, contemptus & reiculus quiſpiam. Sumpta metaphora a reprobatis nomiſmatis. Ariſtoph. in Pluto:*
Εἶναι δ' οἶμαί τι πονηροῦ κόμματος. *id eſt,*
Videtur eſſe non probati commatis.

In ſycophantam dictum, iam ad paupertatem ſameq. redactum, poſteaquam Plutus oculos receperat. Interpres oſtendit, comma genus eſſe viliſſimi nomiſmatis. Sonat autem perinde quaſi dicas, malæ monetæ. Rurſum in eadem fabula, Γνώσεται
Ὅτ' ἐστ' ἐκείνου τοῦ πονηροῦ κόμματος. *id eſt,*
Nouerit
Illius eſſe hunc improbati commatis.

Apud eundem in Ranis, τῷ κακίστῳ κόμματι. *Idem in Concionatricibus,*
Κἀμοὶ κακὸν γοῦν τὸ κόμμ' ἐκεῖνό τ' ἐγένετο, *id eſt,*
At iſtud hercule comma mihi fuit malum.

Reddit cauſſam, quod cum abiſſet in forum empturus farinas, iamq. peram ſuppoſuiſſet, præco clamauit, ne quis reciperet æreos nummos, ſed argento venderentur omnia. Ad hanc formam pertinent etiam illæ, ceu prouerbiales metaphoræ, κιβδηλεύειν, *&* κιβδηλιᾶν, *pro eo quod eſt, imposturã facere, &* κιβδηλία, *pro impoſtura, quæ voces reperiuntur cum alias frequẽtius, tum Platonis libro De legibus* 11. *ſi quis forte certius deſiderabit teſtimonium. Proinde qui moribus ſunt improbatis, eos* κιβδήλους *vocant, quaſi dicas adulterinæ monetæ. Appoſitus autem ad oris figuram, morum & indolis indicem refertur. Siquidem quemadmodum nummus inſpecta imagine dignoſcitur illico, probatuſne ſit an adulterinus, itidem ex ipſa ſtatim hominis forma deprehenditur ingenium, vel Euripide teſte, cuius hæc ſunt in Ione:*
Γνοίη δ' ἂν ὡς τὰ πολλά γ' ἀνθρώπου πέρι,
Τὸ σχῆμ' ἰδών τις εἰ πέφυκεν εὐγενής. *id eſt,*
Plerumq. ſpecies ipſa, ſimul aſpexeris
Hominem arguit, generoſus is ſit, an ſecus.

Beneuolus trucidator.

Εὔνους σφάκτης. *id eſt, Beneuolus occiſor. Conuenit in hos qui cum ſummam adferant perniciem, tamen beneuolentiæ ſpeciem admiſcent. Tractum aiunt ab Oreſte, qui trucidata matre Clytæmneſtra, parentale conuiuium velut in illius honorem exhibuit. Quidam & ad Antigonum regem referunt, qui poſteaquam Semelen e medio ſuſtuliſſet, oſſa tamen illius ſummo cum honore curauit ad matrem deportanda. Sunt quibus magis placet, vt adagium ad Ptolemæum Philopatoris filiũ referatur: is matrem Berenicen in Palatio ipſius vinculis conſtrictam, Soſibio tradidit adſeruandam, vbi illa non ferens eam filij contumeliam, ſumpto veneno interiit. At ille perturbatus inſomniis, monumentum in medio vrbis extruxit, quod nunc ſepulcrum appellatur. In hoc vna cum matre maiores omnes ſuos compoſuit, & inter hos Alexandrum Magnum. Nec hoc contentus officio vir pius, templum eidem conſtituit in Aegialis, cui nomen inditũ, Berenices ſeruatricis. Hæc ferme Zenodotus. Confine eſt illud quod alibi recenſuimus, Intempeſtiua beneuolentia nihil a ſimultate differt.* Ita Flaccus,
Nil moror officium quod me grauat.
Nec parũ ſcite dixit Ennius apud Ciceronẽ lib. Offic. 2.
Benefacta male locata, malefacta arbitror.

Corytheo deformior.

Κορύθου αἰσχίων. *id eſt, Corytheo deformior. Aiunt Corytheum quempiam fuiſſe hominem inſignite ſtultum ac vecordem, ad hoc forma infeliciſſima fœdiſſimaq. cui liberi item fuerint omnes patrem referentes: vnde vulgaris dictus eſt iocus in hominem bardum, ac perinde deformẽ. Refertur adagium a Zenodoto.*

Contra torrentem niti.

CONTRA *torrentem niti dicuntur, qui fruſtra certant cum iis, quos vincere non queant. Sumptum a natantibus, qui ſolent ſecũdo natare flumine, maxime ſi torrens fuerit. Quod ſi contrà nitantur, nihil promouerint. Vſurpat hoc adagium Aurelius Auguſtinus in epiſtolà quadam ad diuum Hieronymum. Et laudatur a Iuuenale Criſpi prudentia qui Domitiani violentiæ cõceſſerit, et ingenio alioqui inſanabili obſecũdarit.*
Ille igitur numquam direxit brachia contra
Torrentem. Item Ouidius:
Stultus ab obliquo qui cum diſcedere poſſit,
Pugnat in aduerſas ire natator aquas.

Gregorius Theologus ad Eudoxium rhetorem, Τὸ μὴ βιάζεσθαι ῥοῦν ποταμοῦ καὶ ἡ παροιμία παιδεύει. *id eſt, non eſſe cogendum fluminis impetum, docet etiam prouerbium.*

Vſque ad aras amicus.

Μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμί. *id eſt, Vſque ad aram ſum amicus, Tametſi non eſt huius inſtituti qualibet apophthegmata colligere, tamen hoc ita commode dictum, et ſpecie vſque adeo prouerbiali, præterea ſic a magnis celebratũ auctoribus, vt merito videatur in hunc ordinem cooptandum. Reſponſum eſt autem a Pericle, quem cum amicus quiſpiam rogaret, vt in cauſſa quadam ſua gratia falſum deieraret,* Δεῖ μὲ συμπράττειν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέχρι βωμῶν. *id eſt, Oportet me commodare amicis. ſed vſque ad aras, ita refert Gellius. Cõmodius refert Plutarchus in libello,* περὶ δυσωπίας, μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμί. *i. Vſq. ad arã ſũ amicus. Admonet prouerbiũ, non nũquã, quo conſulamus amicorum cõmodis, eorũq. voluntati morẽ geramus, fas videri paullulũ a recto deflectere, verũ eatenus, ne propter hominẽ amicũ numinis reuerentiam violemus. Olim iurantes aram manu contingebãt. Porro quatenus*

& quouſque ſit ab honeſto deflectendum amici cauſſa, copioſe, docteq. diſputat Aulus Gellius libro noctium Atticarum primo, capite tertio.

Codali chœnix.

Κοδάλου χοῖνιξ. *id eſt, Codali chœnix, ſiue demenſum. De magnis menſuris dicebatur, auctore Suida. Neque praterea quidquam ſuper hac re mihi repertum eſt adhuc apud auctores. Coniectare licet, ortum a ſeruo quopiam edaci, cui chœnix fuerit altius capax, & hac arte fraudarit herum. In collectaneis quæ titulo Heſychij circumferuntur, reperimus Condalum piſcẽ, aut eundem, aut certe adfinem Ceſtreo, quem Gaza vertit Mugilem. Sed idem meminit alibi huius prouerbij* κοδάλου χοῖνιξ, *ſubindicans fuiſſe quempiam ædilem qui maioribus menſuris ſolitus ſit vti.*

Concha dignus.

Κόγχης ἄξιος, *id eſt, Concha dignus. Rem nullius precij concham dicunt Græci, quemadmodum Latini nauci aut floccum. Vnde quod contemptiſſimum, nulliuſque rei ſignificabant, id* κόγχης ἄξιον *dicebant.*

Conto nauiga.

Κοντῷ πλεῖν. *id eſt, Conto nauigare, dicebantur, qui ſic rebus vterentur, quemadmodum vti conueniebat, aut qui vitæ genus ſuo accommodatum ingenio ſequerentur. Neque enim contus ad vllum alium vſum accommodatus, quam ad nauigationem. Itidem non ad quāuis vitam quiuis idoneus eſt. Vtaris licebit, ſi quẽ admonere voles, vt quaque re vtatur ad id in quod inuẽta ſit, vt quorſum ſeruas nummos tuos, non in hoc natos vt ſpectentur, ſed quo vitæ ſubſidio ſint: conto nauigandum eſt. Refertur a Suida.*

Cydi pœnam debet,

Κύδου δίκην ὀφείλει *id eſt, Cydi pœnam debet.* κῦδος *prima producta, gloriam ſignificat: eadem correpta,* τὴν λοιδορίαν καὶ κακολογίαν. *id eſt, Maledictum & conuitiū. Vnde & verbum deduxere* κυδάζειν, *pro eo quod eſt conuitiari. Proinde cum quis ob rem friuolam veluti verbū aliquod temere dictum deferretur vexareturq. eum prouerbio dicebant* κύδου δίκην ἐκτετικέναι, καὶ κύδου δίκην ὀφείλειν, *hoc eſt, conuitij pœnam dependiſſe, & maledicti pœnam debere. Nam antiquitus mulcta dicebatur iis, qui petulantius in quempiam aliquid dixiſſent.*

Cnips in loco.

Ὁ κνὶψ ἐν χώρᾳ. *id eſt. Cnips in regione. Dictum in eos, qui ſubinde ſedem mutarent, et aliunde alio demigrarent. Cui vitio ſeſe obnoxium fuiſſe confitetur Horatius. Eſt autẽ* σκνὶψ, *ſiue* κνὶψ, *nā vtrumq. reperimus, vermiculus innaſcens materiis. Is eroſo ligno, ſemper locum mutare nititur: Quidam efferunt prouerbium hoc modo,* κνὶψ ἐκ χώρας *id eſt, Cnips e regione, vt ſubaudias demigrat. Plinius libro decimoſexto, capite quadrageſimoprimo, inter peſtes materiarum teredinem commemorat, vermen grauiſſimo ad portionem capite, ſic appellatum, quod dentibus erodat, ſed proprie vocari teredinem, quæ in mari materiam infeſtet. Addit huius generis Ceraſten vocari, qui ſimul atque tantum eroſerit, vt circūagat ſeſe, generat alium. Hæc an huic prouerbio cōgruant dubitamus, nā Græci tradūt* κνῖπα *eſſe animalculum volucre &* ξυλοφάγον, *non diſſimile culici. Id ſi uerum eſt, non videm⁹ qui conſiſtat, quod ab Ariſtotele proditum eſt, auem* ξυλοκόπον, *quem Latini, ni fallimur, picum Martium appellant, ob id roſtro fodere arbores, vt* κνῖπας *in ligno latẽtes euocet. Suidas ait a* κνιπὸς, *qui eſt genitiuus caſus huius nominatiuū* κνὶψ, *fingi nominatiuum* κνιπός, *eamq. vocem ſignificare, parcum, tenuiq. victu uiuentem, nimirum ad Cnipis exemplum, qui lignorum arroſu paſcitur, cibo non admodum lauto. Proinde cōſentaneum videtur, adagium dici poſſe in ſordidos, duro parcoq. victu vtentes.*

Cyclobori vox.

Κυκλοβόρου φωνή. *id eſt, Cyclobori vox. De clamoſis & vehementer obſtreperis dicebatur, aut quibus vox eſſet vitioſa raucaq, Cycloborus fluuius quidam Atticæ, non perpetuus ſed torrens, ingenti ſtrepitu defluens, vnde ductum prouerbium. Ariſtophanes in Equitibus.*

> Λάρυγξ, κεκράκτης, κυκλοβόρου φωνὴν ἔχων. *id eſt,*
> *Clamoſus, auidus, voce Cyclobori obſtrepens.*

Thaſium infundis.

Θάσιον ἐνέχεας. *id eſt, Thaſium miſcuiſti. Dici ſolitum videtur, vbi quis vinum non aqua, ſed alio quopiam efficaciore vino dilueret. Nam Thaſia vina laudatiſſima quondam fuiſſe, teſtatur & Apuleius apologia prima, Olitori, inquiens, & cauponi merito conceſſum eſt, olus & vinum ex nobilitate ſoli commendare, vinum Thaſium, olus Phliaſium. Et Plinius capite ſeptimo naturalis hiſtoriæ libro 14. inter tranſmarina vina Thaſium Chiumq. in ſumma gloria fuiſſe ſcribit. Eſt autem Thaſus inſula iuxta Thraciam: vnde prouerbium, Thaſus bonorum. In ea inſula narrant fuiſſe Staphylum, quem deperierit Bacchus. Sumptum eſt ex Ariſtophanis Pluto, quo loco verſus hic eſt,*

> Εἰ Θάσιον ἐνέχεας, εἰκότως νὴ Δία. *id eſt,*
> *Merito profecto, ſi Thaſion inſuderas.*

Anus quadam queritur adoleſcentem amatorem pridem ita ſibi ſolitum adulari, vt diceret illam ſuauiſſime olere. Ad id per iocum reſpondens Chremylus, negat eſſe mirum, ſi ita viſum fuit adoleſcenti, cum illi uinum Thaſium odoratiſſimum proponere ſit ſolita. Interpres addit ἐνέχεας *dictum pro ἐνίχεας. id eſt, infundebas, pro miſcebas.*

Κλειτοριάζειν.

Κλειτοριάζειν *vulgato conuitio dicebantur ij, qui puerorum amoribus oblectarentur, aut, vt ait Diogenianus, mulieres immodice libidinoſa. Vnde natum ſit prouerbium, non ſatis liquet, niſi quod Heſychius docet* κλειτορὶς *Græcis ſonare naturæ muliebris vicinam partē, vnde receptum vt* κλειτοριάζειν *appellarent libidinoſam contrectionem, atteſtante & Suida.*

Claudiana tonitrua.

FESTVS *Pompeius innuere videtur, Claudiana tonitrua in vulgi ſermonem abiiſſe, ſcribens ideo vocata Claudiana tonitrua, quod Claudius Pulcher inſtituerit, vt ludis poſt ſcenam factis, lapidum coniectus ita fieret,*

ſieret, vt veri tonitrus ſimilitudinem imitaretur. Nã antea leues admodum & paruos ſonitus fieri ſolitos, cum claui & lapides in labrum aeneum conücerentur. Quadrabit adagium, ſi modo videbitur in adagionum gregem recipiendum, in homines immodice clamoſos, & odioſe obſtreperos. Simillimum illi, quod alibi retulimus, Δωδωναῖον χαλκεῖον. id eſt, Dodonaeum aes.

Claudi more tenere pilam.

M. TVLLIVS *aduerſus Piſonem ſcribit in hunc modum: Graecus primum diſtinguere illa atque diuidere, quemadmodũ dicerentur, iſte claudus, quomodo aiũt, pilam retinere, quod acceperat teſtificari. Hactenus Cicero. Prouerbium congruit in eos, qui quidquid a praeceptoribus acceperint, ſiue id doctum, ſit ſiue indoctum, nullo delectu, nulloq. iudicio tenere ſolent, ac ſe qui. Sumpta metaphora a claudo diffidente ſuis pedibus, & ob id pertinaciter columnis innitente. Niſi ſi cui magis referendum videtur ad luſum pilae, quam claudus ita demum accipit, ſi cõmode illi mittas. Alioqui pedibus tardus non poteſt vtcumq. miſſam accipere. Seneca libro De beneficiis ſeptimo: Quid ſi me remittere pilam manco iubeas? hoc eſt, dare beneficiũ illi, qui non ſit idoneus ad accipiendum. Plautus in Aulularia: Tum autem interdius, quaſi claudus ſutor domi ſedet totos dies. Generatim conueniet in omnes, qui de alieno pendenti iudicio, alienoq. innituntur auctoritati, quemadmodum iſti, quibus ſatis eſt dixiſſe, αὐτὸς ἔφα.*

Loripedem rectus derideat.

ET *ſane quam elegans eſt, & plurimum habet figurae prouerbialis illud apud Iuuenalem,*

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.

Quo conueniet vti, quoties aliquis id aliis opprobrat mali, cui ſit ipſe obnoxius, aut aliena caſtigat vitia, a quibus ipſe non ſit immunis, perinde quaſi claudus claudo claudicationis vitium per contumeliam obiiciat. Oportet eum quam maxime vacare culpa, qui in alium paratus eſt dicere: & ſtultiſſimum eſt, in alium iacere, quod in ipſum poſſit retorqueri.

Quis enim tulerit Gracchos de ſeditione querẽtes?
Si fur diſpliceat Verri, ſi homicida Miloni?

Celebratur illud Leonis Byzantÿ, cui cum maledicus quiſpiam opprobraſſet vitium oculorum, ipſe gibbo deformatus: Humanum, inquit, conuitium in me iecisti, cum ipſe Nemeſim in dorſo portes.

Cliſthenen video.

Κλεισθένην ὁρῶ. *id eſt, Cliſthenen uideo. Cliſthenes hic male audiit, & comicorum conuitiis laceratus eſt, quod parum vir haberetur, ſeſeq. cultu indecoro velut in mulierem transfiguraret, Sardanapalum illum Aſſyrium imitatus. Ariſtophanes ἐν θεσμοφοριαζούσαις,*

Ὁρᾷς σεαυτόν; οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ Κλεισθένην. *id eſt,*
Teipſum vides? non per Iouem, ſed Cliſthenem.

Suidas refert, & ait conuenire in eos, qui leui, deraſaq. ſunt cute. Nam hic mos Cliſtheni, barba deraſa ſemper eſſe, quo iuuenis etiamdum videretur. Effertur & ad hunc modum, Κλεισθένους ἀκρατέστερος. id eſt, Cliſthene intemperantior, de cinaedo & deliciis effeminato, contrarium illi, Ζήνωνος ἐγκρατέστερος. id eſt, Zenone temperantior.

Coturniſſare.

Κιχλίζειν, *prouerbio dicebantur, qui pinguibus coturnicibus, aut turdis veſcerentur, aut qui riderent laſciue parumq. decore. Proinde & κιχλισμόν, riſum mollem & impudicum appellant. Quadrabit igitur uel in liguritores & cupedus addictos, vel in laſciuius ludentes. Sturni nihil non immitantur, & turdus a Plinio recenſetur inter aues, quae ſermonem humanum imitãtur. Nam auctores uocem hanc varie transferunt.*

Cilicium exitium.

Κιλίκιος ὄλεθρος. *id eſt, Cilicium exitium. De crudeli & immani dicebatur. Cilices enim ob piraticam quã exercebant, & aſſiduas hoſtium depraedationes, infames erant immanitatis & crudelitatis nomine. Quapropter & Attici vindictas acerbiores, κιλικίας appellabant. Meminit praeter alios Heſychius. Similis formae eſt, quod apud Iureconſultos legimus Iſauricũ pro crudeli immaniq. latrone.*

Cilicÿ imperatores.

Κιλίκιοι στρατηγοί. *id eſt, Cilicÿ duces. Dicebantur homines hirſuti, & pilis obſiti. Vnde & ſaga pilis contexta Cilicia vocantur. Auctor Diogenianus. Simpliciter autem κίλλικοι dicebantur, robuſti, ſordidi & magni, unde & κιλλικίζειν dicuntur, qui prauis ſunt moribus & κιλίκιοι λόγοι barbarica ſuffragia, quod illi ſortibus in galeam miſſis ſoleãnt decernere. Memorantur κιλλικύριοι, qui cum eſſent ſerui, heris eiectis occuparunt regionem. κιλλικῶν ἀγαθὰ alias recenſuimus.*

Ciuitates ludimus.

Πόλεις παίζομεν. *id eſt, Ciuitates ludimus. Luſus genus quoddam eſt, in quo calculis ludebatur olim, quos antiquitus πόλεις, id eſt, vrbes vocaba[nt]. Neotrici χώρας, hoc eſt, regiones appellare coeperunt. Vſurpauit adagium Cratinus in Fugitiuis. Hic nimirũ locus eſt, ni fallimur, quem Iulius Pollux citat libro de rerum vocabulis nono, Πανδιονίδα πόλιν βασιλέως τοῦ πάνυ κολακικῆς, ἣν οἶδ' ἃ λέγομεν, καὶ κύνα καὶ πόλιν, ἣν παίζουσιν. id eſt, Pandioniam ciuitatem regis, ſupra modum adulatricis. Noſti quam dicimus, & canem & ciuitatẽ quã ludunt. Genus autem luſus deſcribit his verbis: ἡ δὲ διὰ πολλῶν ψήφων παιδιὰ, πλινθίον ἐστὶ, χώρας ἐν γραμμαῖς ἔχον διακειμένας· καὶ τὸ μὲν πλινθίον καλεῖται πόλις, τῶν δὲ ψήφων ἑκάστη κύων. διῃρημένων δὲ εἰς δύο τῶν ψήφων κατὰ τὰς χρόας, ἡ τέχνη τῆς παιδιᾶς ἐστι περιλήψει τῶν δύο ψήφων ὁμοχρόων, τὴν ἑτερόχρουν ἀναιρεῖν. id eſt, Qui vero complurium calculorum dicitur luſus, laterunculus eſt regiones in ſe continens, in lineis ſitas. Et laterunculus quidem ipſe ciuitas appellatur. Ceterum vnuſquiſque calculus canis. Porro cum calculi ſint duobus diſtincti coloribus, luſus haec ars eſt, vt comprehenſis duobus calculis unicoloribus, eum qui diuerſi coloris eſt, tollas e medio. Adluſit ad hoc prouerbium Plato lib. De Republica φασὶν ἑκάστη αὐτῶν πόλεις εἰσὶ πάμπολλαι, ἀλλ' οὐ πόλις, τὸ τῶν παιζόντων. id eſt, Nam illarũ unaquaq. plurimae ſunt ciuitates, non ciuitas quẽadmodũ dicere ſolent ludẽtes. Refert Zenodotus, quãquã idem adagÿ ſenſum non indicat. Quare cuiq. quod uero proximũ videatur, coniectandum relinquitur qua-*

draturum videtur, quoties ſuum quiſque commodum quacunque ſectatur via, & æmulo, competitoriq. modis omnibus tendit inſidias. Ab hoc luſu manaſſe videtur, qui nunc vulgo ſcacarius dicitur.

Ciſſamis Cous.

Κίσσαμις κῷος. id eſt, Ciſſamis Cous. Hunc aiunt pecuariis gregibus ſupra modum diuitem. Verum anguillã quot annis apparere ſolitam, quæ pulcherrimam omnium pecudem raperet. Et cum inſomnis apparens hominem commonuiſſet, vt ſepeliret ſeſe, & ille neglegeret, euenit vt tum ipſe tum vniuerſum illius genus radicitus interiret: Hæc ferme Zenodotus. Et hoc quoque prouerbium, Delium aliquem natatorem requirit. Apparet adfine, quod alibi dictum eſt, Aderit Temeſſeus genius.

Carcini poemata.

Καρκίνου ποιήματα. id eſt, Carcini poemata. Dicebantur ea quæ viderentur obſcurius & inſtar ænigmatis dicta. Carcinus poeta quiſpiam fuit, cuius & alias meminimus in hoc opere, in quem iocatur Ariſtophanes in comœdia, cui titulus, εἰρήνη

Εὐδαιμονέστερος φανεὶς τῶν καρκίνου στροβίλων. id eſt,
Qui viſus eſt felicior uel Carcini ſtrobilis.

Is finxit Oreſtem ab Ilio coactum, vt matricidium cõfiteretur, per ænigmata reſpondentem, auctore Suida qui teſtatur prouerbium a Menandro vſurpatum in falſo Hercule. Stratonicus apud Athenæum libro 8. cum audiſſet quendam imperite canentem, rogauit cuius eſſet cantio: cum is reſpondiſſet Carcini, πολύ γε μᾶλλον ἤπερ ἀνθρώπου. id eſt, Multo ſane magis, inquit, quam hominis. Nam καρκίνος Græcis & cancrum animal ſignificat. Itaque iocus ex ambiguo captatus eſt.

Carica victima.

Καρικὸν θῦμα. id eſt, Caricum ſacrum. De macilenta hoſtia, minimeq. eſculenta dicebatur. Hinc ductum, quod Caribus populis mos fuerit, canem immolare. Non inconcinne torquebitur ad cibum appoſitum, inſipidum, & quem nemo velit attingere. Solent ſordidi quidã, data opera, cibos putres, & ingratos palato, ſuis apponere, partim quod minoris emantur, partim quo minus abſumatur epularum in conuiuio. Hos eleganter quis dixerit, τὸ καρικὸν θῦμα παρατίθεσθαι. id eſt, Caricum ſacrum apponere.

Callicyriis plures.

Καλλικυρίων πλείους. id eſt, Plures Callicyriis. De maxima quidem illa, ſed ſurdida hominum turba dicebatur. Callicyrij dicebantur exulum ſerui, qui Syracuſis agricolationem exercebant, auctore Timæo. Quoniam autem ingens erat id genus hominum multitudo, prouerbio receptum eſt, vt ſi quos admodum numeroſos ſignificare vellent, καλλικυρίους appellarent. Ariſtoteles in Republica Syracuſanorum, oſtendit eam ſeruorum turbam ex omnigenis populis in vnum confluxiſſe. Erant autem eodem loco Callicyrij apud Lacedæmonios captiui, apud Theſſalos peneſtæ, qui vocantur apud Cretenſes Elarotæ, apud Aegyptios Hebrai. Solitum eſt adagium hoc potiſſimum vſurpari, ſi quando ſignificabant ingentem multitudinem, quæ nunc ro freta, non numquam opprimit dominos. Nam & hi ſerui plures erant dominis, quamobrem etiam expulerunt illos. Hæc ferme referuntur a Suida.

Cera tractabilior.

Κηροῦ εὐπλαστότερος. id eſt, Cera tractabilior. De vehementer docili dicebatur, aut de ingenio facili, tractabiliq. & in quemuis habitum ſequaci. Horatius.

Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper.
Perſius quinta Satyra,
Artificemq. tuo ducit ſub pollice vultum.

Rurſum Horatius,

-Argilla quiduis imitabitur vda.

Eſt autem hoc ceræ peculiare, vt manibus contrectata molleſcat. Et hinc variæ rerum formæ ſolent effingi. Erat & picturæ genus e ceris coloratis, quemadmodũ e teſſellis lapidum ac lignorum. Quanquã rudis ætas ſimilior eſt argillæ quam ceræ: primo quidem fingi poteſt dum tenera eſt, verum vbi duruit ingenium, non facile refingitur in aliam ſpeciem, ſed quemadmodum dixit Plato libro de Repub. 4. κινδυνεύει γοῦν ἡ τοῦ παιδὸς ὅποι ἄν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ ἑπόμενα εἶναι. id eſt, Periculum eſt, ne ad quæcumque ſe quis appulerit a pueritia, talia ſint & quæ ſequuntur.

Occiſionis ala.

Φόνου πτερόν. id eſt, Interfectionis ala, de ſubito interitu dici ſolitum. Sumpta metaphora ab alatis iaculis, quæ repente mortem adferunt. Quanquam magis probat Zenodotus, ut accipiamus φόνου πτερὸν dictum περιφραστικῶς. id eſt, per circuitionem, pro morte, quaſi ſit & ipſa alata.

Celmis in ferro.

Κέλμις ἐν σιδήρῳ. id eſt, Celmis in ferro. Dici conſueuit de iis, qui præter modũ ſuis fiderent uiribus, tãquã inexpugnabiles inuictiq. ceteris. Celmis, vt ſcribit Zenodotus, vnus fuit ex Idæis Dactylis, qui cum matrem deorum Rheam uiolaſſet ſtupro, deinde a reliquis fratribus reiectus eſt. Ab hoc ferrum ſolidiſſimum cudi ſolebat. Ait huius hiſtoriæ mentionem factam apud Sophoclem in Satyris. Enarrator Apollonij de Dactylis Idæis inter quos & Celmis, refert hos verſus auctore Phronide,

-ἔνθα γόητες
Ἰδαῖοι φρύγες ἄνδρες ὀρέστεροι, οἰκί' ἔναιον
Κέλμις, δαμναμενεύς τε μέγας καὶ ὑπέρβιος ἄκμων
Εὐπάλαμοι θεράποντες ὀρειῆς ἀδρηστείης.
Οἳ πρῶτοι τέχνην πολυμήτιος ἡφαίστοιο
Εὗρον ἐν οὐρείῃσι νάπαις ἰόεντα σίδηρον,
Ἐς πῦρ τ' ἤνεγκαν καὶ ἀριπρεπὲς ἔργον ἔδειξαν. id eſt,
-Illic habitabant
Montigenæ Phryges Idæigenæ arte celebris
Celmis, Damnameneusq. ingens, Acmõq. ſuperbus
Montanæ docti cultores Adraſteæ.
A quibus ars Vulcania primis eſſe reperta
Dicitur, & nigrum numeroſo in monte repertum
In varios vſus monſtrarunt cudere ferrum,
Impoſitumq. igni miro ſplendeſcere cultu.

Ceſtum habent Veneris.

Τὸν κεστὸν ἔχειν habere dicuntur, qui nouis modis quilibet

libet in amorem ſui pelliciunt. Sumptum eſt autem ex Homerica Iliados Ξ quo loco Iuno concubitura cum ſuo Ioue, Venerem adit, atque ab ea cingulum gratiarum & amorum conciliatorem commodato petit. Hūc poeta deſcribit ad hunc modum,

Ἦ, καὶ ἀπὸ στήθεσφιν ἐλύσατο κεστὸν ἱμάντα
Ποικίλον. ἔνθα δέ οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο.
Ἔνθ᾽ ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ᾽ ἵμερος, ἐν δ᾽ ὀαριστὺς
Πάρφασις, ἥ τ᾽ ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων.
Τόν ῥά οἱ ἔμβαλε χερσὶν, ἔπος τ᾽ ἔφατ᾽ ἔκ τ᾽ ὀνόμαζε.
Τῆ νῦν τοῦτον ἱμάντα, τεῷ δ᾽ ἐγκάτθεο κόλπῳ,
Ποικίλον, ᾧ ἔνι πάντα τετεύχαται. οὐδέ σε φημὶ
Ἄπρηκτόν γε νέεσθαι, ὅ τι φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς. *id eſt,*

Sic ait, & ſoluit pectore textile lorum
Picturatum, in quo lenimina cuncta ferebat.
Huic inerat deſiderium, huic amor, huic muliebris
Blandiloquentia, quæ quidem & egregie ſapientē
Furtiuis adiuta dolis, fallitq. capitq.
Quod manibus ſimul impoſuit, ſic ore locuta eſt:
Hanc cape nunc ſinuiq. tuo ſuccingito zonam
Contextam uarie, per quam quæcunq. parabis
Polliceor, nil tu fruſtra tentaueris vnquam.

Meminit huius & Theocritus in Adonidis epitaphio,

Σοὶ δ᾽ ἅμα κεστὸς ὄλωλε. *id eſt,*

Tecum vna & ceſtus periit.

Eſt igitur ceſtus Veneris, cingulus efficax ad illectamenta gratiarum & amorum, quo illa dicitur Martē ſibi conciliare. Meminit huius & Martialis,

Collo necte puer meros amores,
Ceſtum de Veneris ſinu calentem.

Idem alibi,

Sume Citheriaco medicatum nectare ceſton,
Vſſit amatorem balteus iſte Iouem.

Rurſum alibi,

A te Iuno petat ceſton & ipſa Venus.

Duplex erit huius vſus adagij, ſiue cum dicemus cuipiam ceſtum eſſe Veneris, quod neminem non inflammat amore ſui: ſiue cum dicemus iam opus eſſe Veneris ceſto, aut ne illum quidem profuturum ei, cui per ætatem vires ac forma defluxerit, quiq. iam ἔξωρος eſſe factus videatur. Nam florens ætas ſuapte ſponte ſuſcitat amores, ſenectus aut muneribus aut pharmacis ſibi conciliet oportet, quanquam nec his rationibus efficere poteſt vt ametur.

Pontificalis cœna.

OLIM *cœnas ſumptuoſas opiparasq., pontificales appellabant. Ad quod adludens Horatius in Odis,*

Abſumet hæres Cæcuba dignior
Seruata centum clauibus, & mero
Tinguet pauimentum ſuperbum
Pontificum potiore cœnis.

Quo quidem in loco interpres admonet, prælautas cœnas prouerbio pontificales appellari ſolitas. Macrobius libro Saturnalium tertio vetuſtiſſimam quandam pontificis cœnam deſcribit, ſummo apparatu, & omnigenis lauticiis affatim inſtructam. Plautus in Menæchmis conſimili figura Cereales cœnas dixit. Cerealeis inquiens, cœnas dat, ita menſam extruxit. Tātas patinarias ſtruices concinnat. Standum eſt in lecto, ſi quid de ſummo petas. Legimus & adipales cœnas, & adipoſas, & adiiciales. Terentius in Phormione, dubiam cœnam dixit, pro lauta, copioſaque.

Cepas edere, aut olfacere.

Κρόμμυα ἐσθίειν. *id eſt, Cepas edere, dicebantur loco prouerbiali, qui lacrymari viderentur. Natū a Biantis apophthegmate. Is enim Alyattæ regi ſibi per nuncium miſſum denuncianti, vt quam primum ad ſe veniret: reſpondit ad hunc modum,* ἐγὼ Ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. *id eſt, Ego iubeo Alyattam cepas edere, hoc eſt,* κλαίειν καὶ οἰμώζειν, *id eſt, Flere & eiulare. Quibus verbis extremum regis contemptum indicabat. Ductum eſt hinc prouerbium, quod ceparum odor, vt eſt acris, conſueuerit lacrymas oculis excutere. Ariſtophanes,* κρομμύων δ᾽ οὐκ ἔδει, *innuens illū vel citra cepas fleturum. Quoniam autem idem efficit ſinapi, nihil vetat & hinc prouerbium ducere. Columella in carmine,*

Seq. laceſſenti fletum factura ſinapis.

Mox & cepæ meminit,

Atque oleris pulli radix, lacrymoſa cepa.

Simili figura neque diuerſa ſententia dicti ſunt κρομμυοσφραινόμενοι, *id eſt, Cepas odorari qui flerent. Ariſtophanes in Ranis,*

Τί δῆτα κλάεις; κρομμύων ὀσφραίνομαι. *id eſt,*

Quid quæſo lacrymas? cepe odoror ſcilicet.

Hæc ferme Suidas. At Plinius lib. 20 cap. 5. tradidit eas & delacrymationi, & caligini oculorum mederi. Nec hoc pugnat cum his quæ diximus, ſiquidem educendo purgant. Xenophon in Sympoſio dixit κρομμύων ὄζειν. *id eſt, olere cepe, quod in ſordidos & illotos congruit. Huic adfine eſt* ὑποκρομμυδίζειν, *pro moleſtia adficere, ſiue ad lacrymas adigere: Ariſtophanes in Equitibus ſub perſona populi Athenienſis,* φιλῶν φιλῶν μ᾽ ἐκρομμύδωσας. *id eſt, dū ais te diligere me, alliaſti me. Quanquam ea vox a Comico riſus gratia conficta eſt.*

Scarabeo nigrior.

Κανθάρου μελάντερος. *id eſt, Scarabeo nigrior. In fœdos & vehementer atros, ac fuſcos. Nam ſcarabeus animal inſigni & fœdo nigrore eſt, de quo inferius plura dicentur.*

Chalcidiſſare.

Χαλκιδίζειν καὶ χαλκιδικίζειν, *dicebantur, qui rapaciores, & plus ſatis ad rem attenti viderentur. Calcidenſes in inſula Eubœa populi, comœdiæ veteris conuitiis notati ſunt, quod auariores eſſent. Heſychius indicat eā gentem male audiſſe ob fœdos puerorum amores, & hinc natum prouerbij conuitium in ſimili morbo obnoxios.*

Phicidiſſare.

Φικιδίζειν. *id eſt, Phicidiſſare, dicebantur vulgo, puerorum obſcœnis amoribus dediti. Quidam malunt ad eos referre, qui litteræ ρ immodice & ad faſtidium vſque conſueuerint vti. Siquidem ea gens litteram σ ſolita eſt in ρ commutare. Quo quidem vitio notantur & Eretrienſes, atteſtante prouerbio,* Ἐρετριέων ῥῶ. *id eſt, Eretrienſium rho. Hodie iocus eſt vulgi in Picardos: etiam Luteciana fœminæ ob linguæ delicias, ρ vertant in σ. Maſia ſonantes pro Maria.*

Canthar*o*

Cantharo aſtutior.

Κανθάρου πανουργότερος. id eſt, Cäntharo aſtutior, aut callidior. Zenodotus ait, Athenis cauponem fuiſſe quempiam, nomine Cäntharum, quem ob maleficia & impoſturas ac proditiones, capitis affecerint ſupplicio, proinde vulgo receptum, vt in verſutos ac impoſtores diceretur. At vero propius videtur, ſi referatur ad animantis naturam, & ad apologum Aeſopicum, quo narratur, quemadmodum ſcarabeus tanto aquila inferior viribus, tamen ingenio ſuperauit auium omnium reginam.

Canis tamquam Delum nauigans.

Κύων εἰς Δῆλον πλέων. id eſt, Canis tamquam in Delum nauigans. In ſupinum, otioſum, ſecurum, ac voluptariam agentem vitam dicebatur. Nam Athenis facilis, ac tuta in Delum nauigatio. Vnde fiebat, vt qui illuc ſoluerent, inter nauigandum ſecuri, nihilq. periculi metuentes canerent. Mos autem erat Athenienſibus, vt quotannis nauim ſolemni adparatu religionis cauſa, Delum mitterent, id quod indicat Plato in Critone. Vnde conſentaneum eſt, qui hac vectabantur, hymnos quoſdam in Apollinis laudem ſolitos decantare.

Caunius amor.

Καύνιος ἔρως. id eſt, Caunius amor. De fœdo amore dicebatur, aut vbi quis ea deſideraret, quæ neque fas eſſet concupiſcere, neque liceret aſſequi. Biblis Caunum fratrem impotenter adamauit, a quo cum eſſet repulſa, ſibimet necem conſciuit. Ouidius,

> Biblis in exemplo eſt, vt ament conceſſa puellæ.

Adagium refertur a Diogeniano, præterea ab Euſtathio in Dionyſium.

Scarabæi vmbræ.

Κανθάρου σκιαί. id eſt, Scarabæi vmbræ. Dictum eſt de inani metu, quod hoc inſectum ſub noctem repente aduolans horribili bombo, non nunquam terrere ſoleat parum attentum. Recenſetur a Diogeniano.

Papyri fructus non poſtulat magnam ſpicam.

Βύβλος δὲ καρπὸς οὐκ αὐτῷ μέγαν στάχυν: id eſt,

> Byblus virens haud poſtulat ſpicam grauem.

Etiamſi Græcus ſenarius vitiatus eſt in αὐτῷ. Apud Aeſchylum in Supplicibus ita legitur,

> Βύβλος δὲ καρπὸς οὐ κρατεῖ στάχυν μέγαν. id eſt,
> Fructus papyri haud ſuſtinet ſpicam grauem.

Dici ſolitum de iis, qui ſuis ipſorum bonis frui non poſſent, propterea quod Byblus ob culmos inualidos, ſpicam granis onuſtam ferre non poteſt. Proinde prodit quidem ſpicas, ſed inanes. Byblus autem iunci ſpecies, quam Latini papyrum appellant. Apparet in Græco carmine αὐτῷ deprauatum pro κρατεῖ, quod indicat vel ipſa metri ratio.

Budoro more.

Βουδόρῳ νόμῳ. Aut vt alibi reperimus, Βουδόρων νόμῳ. id eſt, Budororum more, ſeu legē, Suidas ac Zenodotus interpretantur de iis, qui digni ſint, vt bouis ritu excorientur. Diogenianus exponit de admirandis. Βούδορον, auctore Stephano, promontorium eſt oppoſitum Salamini. Βούδεια Magneſiæ ciuitas, quam Homerus Βουδεῖον appellauit. Βουδῖνοι populi ſunt Scythiæ, ſic appellati, quod a bubus veherentur, vtpote ἁμαξόβιοι id eſt, Plauſtris ædium vice vtentes: Vnde videtur bifariam adluſum ad etymologiam περὶ τὸ, βοῦς δέρειν, καὶ τὸ βοῦς δοῦναι. id eſt, Ad boum excoriationem, & boum donationem. Strabo libro 10. commoſtrat Euboiæ flumen Budorum. Idem indicat montem Salaminis proſpectātem in Atticam. Rurſum Plinius lib. 4. cap. 12. inter Gelonos & Agathyrſos refert Budinos. Ceterū quid hæc ad prouerbiū faciant nō videmus. Heſychius indicat βούδορον eſſe μοχλὸν quo boues excoriantur. Locus erit prouerbio, ſi quis dicat cum improbo non argumētis, aut legibus ſed βουδόρῳ νόμῳ, agendum, quemadmodum apud Terentium audis Sanio: Nam ſi moleſtus pergis eſſe iam intro arripiere, atque ibi vſque ad necem operiere loris.

Bœotica auris.

Βοιωτία οὖς. id eſt, Auris Bœotica. In pingui iudicio hominem quadrat. Bœotorum ſtoliditas compluribus prouerbiis locum fecit. Simillimum illi, Auris Batauæ. Diogenianus meminit adagij. Sunt qui ſcribant, olim Anaxagoram recitantem apud Thebanos librum Thebaidos, cum uidiſſet attentum neminem, clauſo codice dixiſſe, εἰκότως καλεῖσθε Βοιωτοί, βοῶν γὰρ ὦτα ἔχετε, id eſt, Iure vocamini Bœoti, qui quidem aures habeatis boum: videlicet adludens ad etymologiam nominis. βοῦς enim bos, & ὦτα aures, atque ex his Bœotorum nomen videtur compoſitum. Quin Homerus Iliad. 5. Bœotorum gentem pinguem appellat.

> Πὰρ δέ οἱ ἄλλοι
> Ναῖον Βοιωτοὶ μάλα πίονα δῆμον ἔχοντες. id eſt,
> Sed rura tenebant
> Proxima Bœoti, quorum craſſiſſima gens eſt.

Notauit & Horatius Bœotorum tarditatem in epiſtola ad Octauium Auguſtum,

> Quod ſi
> Iudicium ſubtile videndis artibus illud
> Ad libros, & ad hæc muſarum dona vocares,
> Bœotum in craſſo iurares aere natum.

Quo loco demiramur, neminem interpretum quæſiſſe quid ſibi velit, quod Horatius pinguitudinem ingenij Bœotis tribuit, velut ei genti peculiarem, cum apud Latinos auctores nullum ſit huius rei teſtimonium. Cognatum huic eſt, quod alibi commemorauimus, Bœotica cantio, quæ ruſticana parumq. modulata poteſt intelligi, vt craſſis auribus craſſa conueniat harmonia. Quāquam Euſtathius in Iliad. β. de cantione non nihil variantem narrat hiſtoriam. Sunt, inquit, qui putent Bœotiam dictam a boue. Nam cum Europa Phœnicis filia a Ioue rapta eſſet a Sidone Cadmus raptæ frater a patre miſſus eſt ad inueſtigandum ſororem. Eam vbi nuſquam inuenit, profectus eſt Delphos conſulturus oraculum. Deus reſpondit, ne ſolicitus aut curioſus eſſet de Europa, ſed ſequeretur ducem bouem, ibiq. cōderet ciuitatem, vbicunq. bos defatigata procumberet. Hoc reſponſo accepto per Phocenſium regionem

fecit

ſecit iter. Dein cum incidiſſet in vaccam iuxta Pelagonis paſcua, hanc eundem ſecutus eſt. Ea cum vniuerſam Bœotiam peragraſſet, feſſa procubuit, quo loco nunc eſt Thebanorum ciuitas. Cadmus cum eam iuuencam vellet immolare Palladi, miſit aliquot e ſuis comitibus qui e fonte Aretiade haurirent aquam ad ſacrificium. At draco eius fontis cuſtos quem Marti ſacrum eſſe creditum eſt, nam & fons ipſe a Marte nomen habet, excitus ſtrepitu complures ex his qui miſſi fuerant confecit. Quod indigne ferens Cadmus draconem interfecit, & admonitu Palladis interfecti dentes ſeuit, vnde extiterunt illi terrigenæ fratres. Eam ob rem indignatus Mars, cum pararet Cadmum interficere, vetitus eſt a Ioue, qui Cadmo in matrimonium dedit Harmoniam, Martis ac Veneris filiam, hac lege vt prinſquam ſponſam attingeret, ſeruiret apud illam ſeruitutē annuam. Tum vt nuptiis epithalamium canerent Muſæ, ac deorum quiſque nuptiale munus daret Harmoniæ. Hæc Euſtathius. Equidem arbitramur hanc fuiſſe primam originem adagii, vtcunq. poſtea detortum eſt ad alios vſus. Conſtat autem Thebanos olim muſices fuiſſe ſtudioſiſſimos. Argumento eſt illud quod refertur de Alcibiade, qui mirantibus quod negligeret muſices ſtudium, lyrā hoc lemmate damnabat, quod hominis vocem imitaretur plectrum, quod habitum formamq. liberalem mutaret in illiberalem. Tibiam gemino reiecit argumento, & quod ſic immutaret os hominis, vt vix a familiariſſimis agnoſceretur, & quod homini propriam adimeret vocem, loquēdiq. facultatem eriperet. Mox adiecit, canunt igitur Thebani, qui loqui neſciunt.

Botrus oppoſitus botro matureſcit.

Βότρυς πρὸς βότρυν πεπαίνεται, *id eſt, Botrus iuxta botrū matureſcit. Huius prouerbii varius eſſe poteſt vſus. Vel vbi pares in negotio quopiam videri volunt aliqui, & tantundem adferre momenti, vt nullus alteri debeat concedere. Vel cum ſignificabimus mutuis officiis opus eſſe, vt ſit ſimillimum illi, quod alibi retulimus,* χεὶρ χεῖρα νίζει. *Vel ſi quando dicemus, talem quēq. euadere, cum qualibus habet conſuetudinem. Habet enim hoc aſſiduitas, vt vicinis vitia faciat communia. Quemadmodum teſtificatur ſenarius ille quem enarrator Pindari citat ex Ariſtarcho,*

Χωλῷ παροικῶν κἂν ἑνί, σκάζειν μάθε. *id eſt,*
Claudo propinquus ſi vel vni vixeris,
Diſces & ipſe claudus ingredi breui.

Hoc quamquam alio loco nobis citatum eſt, nimirum in adagio, Si iuxta claudum, tamen quoniam ſcripturā offendimus nonnihil a priore diuerſam, libuit per occaſionem denuo referre. Translatum eſt adagium ab vuis, quæ mutuo oppoſitu maturitatem inter ſe vicisſim & dant & accipiunt. Quo reſpicit illud Iuuenalis,

Vuaq. conſpecta liuorem ducit ab vua.

Adagium recenſetur a Suida.

Boues meſsis tempus exſpectantes.

Βοῦς ἄμητον ἐπιτηρῶντες, *id eſt, Boues meſſem obſeruātes. Dici ſolitum, vbi quis ingentium emolumentorum ſpe laborem ſumeret. Quidam ſic efferunt,* Βοῦς εἰς ἄμητον, *id eſt, Bos in meſſem. Subaudiendum reſpicit, aut eiuſmodi quippiam. Inde ductum, quod boues meſſis tempore, maiore laborant fructu, propterea quod inter trituram paſcuntur interim, & pabulum largius apponitur. Contra cum vere aut hyeme proſcindunt aruum, hoc moleſtior eſt arandi labor, quod nullo præſente fructu leuatur.*

Bos Homolottorum,

Βοῦς ὁμολωττῶν, *id eſt, Bos Homolottorum, dicebatur in plurima diſtractus ac veluti diſſectus negotia. Poterit & ad rem referri, vt ſi quis argumentum nimis minutatim diuidat, ita vt conſcindere & concerpere magis, quam diuidere videatur. Zenodotus prodidit Homolottos populos, diſſecto in minimas partes boue, fœdus iungere. Morem hunc Scythis fuiſſe teſtatur Lucianus in Toxaride.*

Bos apud aceruum.

Βοῦς ἐπὶ σωρῷ, *id eſt, Bos in aceruo. De ſplendide ampliterque viuentibus, quiq. in vbere rerum affluentia, prolixius faciunt ſumptum. Aut quemadmodum ait Suidas de iis, qui in media rerum copia conſiſtentes, non ſinuntur præſentibus bonis frui. Translatum arbitratur a bubus trituram exercentibus, quibus quod os obligatum habeant, nam id faciunt quidam, non licet veſci tritico, quod exciunt, vt ſimile ſit illi: Tantalus inter vndas ſitiens. Simile quiddam refert Iulius Pollux libro ſeptimo, de ſeruis in piſtrino laborantibus, quibus machina rotunda circa ceruicem addebatur, ne manum ori liceret admouere. Id factum ne deuorarent farinam. Machinam appellant* παυσικάπην *ſiue* ἀπεράστιον, *quod arceret a deuorando. Quod bubus non faciebant Iudæi, hoc illi faciebant hominibus.*

Aut oportet tragœdias agere omnes, aut inſanire.

Ἢ χρὴ τραγῳδεῖν πάντας ἢ μελαγχολᾶν. *id eſt,*
Aut furere oportet, aut agere tragœdias.

Dici ſolitum de iis, qui ſemper quaſi ſtupent, frigentq. & nec gaudere poſſunt ex animo, nec dolere. Porro tragœdia vehementiſſimis conſtant affectibus, ita vt tragœdias agere, videatur eſſe quiddam inſaniæ ſimillimum. Proinde Lucianus in commentario, cui titulus πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν, *narrat Abderitis ex Euripidis tragœdia recitante tragœdo Archelao publicitus febrim obortam: eam ſeptimo poſt die tranſiſſe in inſaniā, ita vt omnes ingenti voce verſus quoſdam ex Archelai Andromeda pronunciarent. Quāquam Plato poetis omnibus ſacrum quendam tribuit furorem. Et Ariſtoteles in Problematis meminit de Maraco quopiam Syracuſano, qui tum meliora fecerit poemata, cum mente eſſet alienatus. Eodem ſpectat illud Horatianum,*

Adde poemata nunc, hoc eſt, oleum adde camino.

Finitimum videtur illi, quod alio retulimus loco:

Ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν ἢ μὴ φαγεῖν.

Quem ſenarium Athenæus citat ex Terpſione doctore Archeſtrati. Nos alio retulimus loco.

Aufer Mothonem a remo.

Ἄπαγε τὸν μόθωνα ἀπὸ κώπης, *id eſt, Aufer mothonem a remo.*

remo. Admonet adagium non obſtrependum, nec obturbandum importunius iis, qui rebus alioqui ſeriis ſunt occupati, veluti, ſi quis reipub. curis ſollicito, muſicam adferat, aut de capite periclitanti, verſus amatorios recitet. Mothon enim ſaltationis genus fœdæ, ſeruilis ac tumultuoſæ. Lacedæmonij vernas, hoc eſt, ſeruos domi natos, μόθωνας *appellant: aut eos qui ingenuorum filios inſtituunt, quos Athenienſes vocant* οἰκοτρίβας. *Vnde & in viles ac ſordidos homines cõuitium eſſe cœpit. Alij putant Mothonem hominem fuiſſe quempiam ſaltatorem & ebrioſum. Sunt qui credant Atticos Mothones vocatos, quod hos domitos ad ſeruilia miniſteria compuliſſent. Ad hunc modũ Græci grammatici de Mothone nugantur. Iulius Pollux libro quarto, tradit Mothonem genus eſſe ſaltationis moleſtum ac nauticum. Atque hinc ſane videtur ortum prouerbium, vt accipiamus* ἀπὸ κώπης, *pro eo, quod eſt, a remo profectum.*

Aurum Colophonium.

Χρυσὸς ὁ κολοφώνιος, *id eſt: Aurum Colophonium. Zenodotus oſtendit dici ſolitum de auro probatiſſimo, quod apud Colophonios aurum optimum ſoleat fieri. Citatq. auctores Ariſtophanem in Cocalo, & Herodotum, qui ſpectatiſſimum aurum, & purum putum, vt veteres dicebant,* κολοφώνιον, *dixerint. Venuſtius fiet, ſi longius deflectetur, velut ad mores vehementer incorruptos, aut ingenium exquiſitum & eximium.*

Aſini mortes.

Ὄνου θανάτους, *id eſt: Aſini mortes, ſubaudiendum narrat. Dicebatur in eos, qui narrarent abſurda, ridiculaq. dictu, cuiuſmodi fuerit, ſi quis longa narratione perſequatur aſini pericula, quemadmodum Vlyſſis deſcripſit Homerus. Apuleius in Metamorphoſi ſua, plane* ὄνου θανάτους *commemorat. Adagium refertur a Suida.*

Aſinus compluitur.

Ὄνος ὕεται, *id eſt, Aſinus compluitur. Cephiſodorus apud Suidam in Amazonibus,*

Σκώπτεις μ᾽ ἐγὼ δὲ τοῖς λόγοις ὄνος ὕομαι,

Rides, at aſini more ego verbis compluor.

Vnde dictum apparet in eos qui maledictis nihil omnino commouerentur. Quemadmodum aſinus ob cutis duriciem adeo pluuia nihil offenditur, vt vix etiam ſuſtem ſentiat.

Aſperſiſti aquam.

ASPERSISSE *aquam dicitur qui dicto quopiam reddiderit animum, ac metum ademerit. Mutuo ſumptũ ab iis, qui in deliquio quam Græci* λειποθυμίαν *appellant, aſperſa in faciem aqua ad ſui ſenſum reuocantur. Plautus in Bacchidibus: Euax, aſperſiſti aquam. Idem in Truculento: Aſperſiſti aquam, iam rediit animus. Quod Terentius ſimpliciter: Reddidiſti animum.*

Arcadiam me poſtulas.

Ἀρκαδίαν μ᾽ αἰτεῖς, *id eſt, Arcadiam me poſtulas. Diogenianus prouerbij duplicem oſtendit vſum. Conuenire enim vel in magna, vel in vtilia petentem. Vnde ſit natum non indicat: qui huic ſcriptori fere mos. Ceterum Herodotus lib. 1. ſatis docet natum ex oraculo,*

Ἀρκαδίαν μ᾽ αἰτεῖς, μέγα μ᾽ αἰτεῖς, οὔ τοι δώσω.

Arcadiã me oras, magnũ petis, haud dabo qdquã.

Notat hoc prouerbium Cicero in epiſtola ad Atticum libro quarto, Quod mihi mandas de quodam regendo, Ἀρκαδίαν, *tamen nihil prætermittam.*

Arcadas imitans.

Ἀρκάδας μιμούμενοι, *id eſt, Arcades imitantes. Zenodotus indicat dictum in eos, qui aliis non ſibi laborant. Plato Piſandro ſcribit illum Arcadas imitari, quod comœdias a ſe conſcriptas aliis edendas traderet ob inopiam. Adagium hinc ductum, quod Arcades olim inter Græcos bellicoſiſſimi, ſuis auſpiciis, ſuoq. titulo nunquam hoſtem vllum ſuperarunt, verum aliis ſuppetias ferentes perſæpe. Vnde illud illis fatale videbatur, aliis vincere, non ſibi.*

A quinque ſcopulis deſilire in fluctus.

Ἀπὸ πέντε ἅλλεσθαι πετρῶν εἰς κῦμα, *id eſt, A quinque deſilire rupibus in vndam. Hoc vſurpari ſolet ab iis, qui iam impatientes præſentium malorum minantur ſeſe in quoduis potius malum præcipitaturos, quam vt perpetiantur. Confine nimirum illi, quod alias retulimus: Suſpendio deligendam arborem. Ad hoc alludit paſtor ille Vergilianus:*

Præceps aerij ſpecula de montis in vndas

Deferar. extremum hoc munus morientis habeto.

Aqua præterfluit.

Τὸ ὕδωρ παραρρεῖν, *id eſt, Perfluit aqua, ſiue præterfluit. Zenodotus & Suidas admonent dici ſolitum de eo, qui nihil negotij recuſaret, & quidlibet quod mandatum eſſet, effecturum ſeſe polliceretur, quippe vſque adeo promptus ad quiduis ſuſcipiendum, vt nec nauim perfluentem ingredi grauaretur, contempto aquæ influxu, cuius eſt adfluere ac defluere.*

Aquila non captat muſcas.

Αἰετὸς οὐ θηρεύει τὰς μυίας, *id eſt, Aquila non aucupatur muſcas. Summi viri negligunt minutula quæpiam. Animus excelſus, res humiles deſpicit. Aut egregie docti non nunquam in minimis quibuſdam labuntur. Et maximis occupati negotiis, ad puſilla quædam conniuẽt. Effertur & citra negationem adagium,* αἰετὸς μυίας θηρεύει, *id eſt, Aquila venatur muſcas, quoties magnis minima ſunt curæ. Huic non abſimile eſt, quod habet Gregorius theologus in Epiſtola ad Eudoxium rhetorem,* οὐκ ἀνέχου ἀριστεύειν ἐν τοῖς κολοιοῖς αἰετός, *id eſt, non ſuſtineres tenere primas inter graculos aquila.*

Ἀνηρίναστος εἶ.

Ἀνηρίναστος εἶ, *id eſt, Incaprificatus es. Suidas putat in mollem & infrugiferum conuenire. Sunt qui referant ad eos, qui tueri non queant id, quod nacti ſunt boni. Adagium vſurpauit Hermippus in Militibus. Eius rationem huiuſmodi reddũt Suidas & Zenodotus. Aiũt mariſcis, qui caprifici fœtus eſt, innaſci vermiculum, quem Græci* ψῆνα *vocant, horum vim colligunt ruſtici, deq. ficir amis ſuſpendunt, ne videlicet fœtus ante tempus, & immaturi defluant. Nam vermes protinus per rimas irrepunt, atque hoc modo mature ſcunt fici. Theophraſtus libro De plantis 2. culices hos fica-*

rios naſci putat e granis mariſcarum, quod ſimulatq. euolarint illi, nulla grana inſint. Euolare penna fere, aut pede in pomo relicto. Sed complura de caprificandi ratione inibi, ſi cui libeat cognoſcere. Idem ſimilia ferme libro de cauſſis plãtarum 2. cap. 12. Plinius etiam libro decimoquinto, cap. decimonono. Et Ariſtoteles libro De natura animalium quinto. Vnde arborem, cui hoc maturitatis remedium adhibitum non fuerat, ἀνερίναστον appellabant, atque hinc deinde transferebant in hominem inutilem, a quo nihil bonæ frugis eſſet exſpectandum. Vox compoſita eſt, ἐκ τοῦ ἐρινάζω καὶ στερητικοῦ μορίου & ἀ, quaſi dicas, incaprificatus.

Repariazare.

Ἀνεπαρίασαν, id eſt, Repariaſſarũt. De iis dicebatur, quos pœniteret inſtituti, quiq. a conuentis diſcederent, ab hiſtoria natum. Parij cum aliquando a Thebanis bello premerentur, petierunt vt a bello deſiſterent, ſe ciuitatem in poteſtatem illorum tradituros. Hac lege cum deſtitiſſent Thebani, & Pariis interea ſpes auxilij fuiſſet alicunde oſtenſa, pactum irritarunt, bellumq. cum Thebanis integrarunt. Inde fictum prouerbiale verbũ ἀναπαριάζειν, pro irritare pacta, Pariorum exemplo. Prouerbij meminit & Stephanus in dictione πάρος referens ex auctore Ephoro, niſi quod in hiſtoria variat. Cum enim Miltiades vehementer vrgeret Parios iamq. tractari cœptum eſſet de delenda vrbe, ſylua quædam circa Myconum vltro cœpit ardere. Parij ſuſpicantes quod Datis regiæ claſſis præfectus excitato igni ſignum ipſis dediſſet, reſciſſis conuentis noluerunt tradere ciuitatem. Adſtipulatur Aemilius in vita Miltiadis. Eſt autem Paros vna ex Cycladibus, quemadmodum & Myconus.

Mari e foſſa aquam.

Θάλαττα ἐκ τῆς ἀμάρας ὕδωρ, id eſt, Mari e lacu aquam, ſubaudiendum, infundis. Simile illi, βῶλος ἀρούρῃ, id eſt, Gleba aruum. Ouidius in elegiis amatoriis:

In freta collectas alta, quid addis aquas?

Cognatum illi quod alibi recenſuimus: In ſyluam vehere ligna, & oleum camino addere.

Hamaxiæa.

Ἀμαξιαῖα. Prouerbiali verbo dicebantur ampla, magnificaq. perinde ſonat, quaſi Latine dicas, plauſtralia, id eſt, tanta, vt iuſtum plauſtri onus videri poſſint. Vnde ἁμαξιαῖα ῥήματα dictitabant eo pacto, quo Flaccus dixit, ſeſquipedalia verba. Quod genus ſunt illa apud Ariſtoph. in Veſpis:

Ὀφρῦς ἔχοντα καὶ τὰ ἁμαξιαῖα ῥήματα τρίβων.

Apud Plautum item in Curculione militis nomẽ Therapontigonoplatagidorus, quo ſe trapezita ait ſæpenumero quattuor totas expleuiſſe ceras, dum ſcribit in ſuis rationibus. Extat iocus cuiuſdam in Hermetem quempiam huiuſcemodi ſeſquipedalium verborum affectatorem:

Gaudet honorificabilitudinitatibus Hermes
Conſuetudinibus ſollicitudinibus.

Athenæus libro decimo, referens olim taxatam fuiſſe Theſſalorum edacitatem, cœnas illorum vocat ἁμαξιαίας, ſiue καπανικάς, adfert carmen Ariſtophanis ex Τελμισσεῦσι.

Τί πρὸς τὰ Λυδῶν δεῖπνα καὶ τὰ Θετταλῶν,
Et rurſus,
Τὰ Θετταλῶν μὲν πολὺ καπανικώτερα, id eſt,
Ad Lyda quid ſeu Theſſalica conuiuia?
Theſſalica ſunt multo magis plauſtralia.

Porro Theſſali vehicula dicunt κάπανας. Item libro 7. tradidit apud Sicyonios congros capi permultos ἁμαξιαίους, hoc eſt, tantæ magnitudinis vt iuſto pondere baiulum onerent, non nullos etiam ἁμαξιαίους, hoc eſt, in iuſtum onus vehiculi. Quin & ἀγωγαῖα dicta ſunt ingentia, vel a talento quod apud illos habebatur maius ceteris: vel a ſarcinis negotiatorum, varias complectentibus merces, quæ Heſychius teſtatur Græcis dici ἀγίναια, Sic enim ſcriptum eſt, antepenultima acuta. Eas ſarcinas qui commercantur appellari ἀγινοπώλας. Addit & nomiſma quoddam argenteum ingens dici Græcis ἀγίναιον.

Muſcum demetere.

Ἀμνία θερίζειν, id eſt, Muſcum demetere: dici ſolitum, vbi quis tener adhuc & intempeſtiuus dur.us tractaretur aut tolleretur emolumentum prius quam opportunũ eſſet. Tranſlatum ab iis, qui ſtatim vt ager obduci cœperit herba, demetunt, nec ſinunt adoleſcere gramen. μνίον enim muſcus, & additione litteræ ἀμνίον ſicut ἄσταχυς pro στάχυς.

Extis pluit.

Ἄλικας ὗεν, id eſt, Lucanicis pluit. Sermo prouerbialis de prodigioſa rerum copia, qui iocus etiam hac tempeſtate durat apud idiotas. Siquidem ἄλιξ Græcis exti genus eſt, ex quo fruſtulatim conciſo farta conficiuntur, quod cibi genus in Com. cum iocum abiiſſe videtur, unde viles & contempti ἀλλικοπῶλαι vocantur adagio. Confinis illi δραχμὴ χαλαζῶσα, id eſt, Drachma grandinans.

Aliis lingua, aliis dentes.

Ἄλλοισι γλῶσσ᾽, ἄλλοισιν γόμφιοι. id eſt,
His lingua, at illis ſunt molares inuicem.

De loquacibus & edacibus dici conſueuit. Quemadmodum non raro fit in conuiuiis vt aliis garrientibus, & fabulis potius quam cibis intentis, alij interim taciti, ſtrenue quod adpoſitum eſt, deuorent. Venuſtius erit ſi longiuſcule detorqueatur, veluti ſi quis minetur ſe facto nociturum ei, qui verbis duntaxat læſerit. Poetis eſt lingua, qua inuehuntur: at principibus ſunt molares quibus eos conficiant.

Improbi conſilium, in extremum incidit malum.

Αἰέν τοι κακοῦ δειλὰ περὶ φρεσὶν ὕστατον ἄτην.

Incidit extremam in noxam mens improba tandẽ.

Heroicus prouerbialis in eum, qui poſtea quam diu peccauit impune, tandem in calamitatem incidit, vt pœnas omnium ſcelerum ſemel dependat.

Aliud noctua ſonat, aliud cornix.

Ἄλλη γλαὺξ ἄλλη κορώνη φθέγγεται, i. Aliud noctua ſonat, aliud cornix ſonat. Vel, alia noctuæ, alia vox cornicis. Accõmodari põt uel ad eos, qui decertãt cũ longe præſtantioribus, vel ad illos, inter quos ob morum, inge-

Mm iiiq.

ὥσπερ Περικλῆς εἰς τὸ δέον ἀνάλωσα. id eſt,
Ita vt Pericles perdidi in quod oportuit.
Quo loco interpres varias adſert hiſtorias, vnde prouerbium ortum putent, quæ ſi quis requiret, vnde petere poſſit, oſtendimus. Eleganter torquebitur per iocũ in eos, qui ſic adminiſtrarunt pecuniam alienam, vt non poſſint idoneam rationem reddere.

Adactum iuſiurandum.

Ἐπακτὸς ὅρκος, id eſt, Adactum iuſiurandum dicebatur, vel quod non vernaculum eſſet, ſed peregrinum, & aliũde adſcitum, vt indicat Zenodotus: vt ſi quis Græcus Scythico more iuret, νὴ τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην, id eſt, Per ventum & acinacem. Nam per ſuos deos vnaquæq. gens iurare conſueuit: vel quod non ſpontaneum, ſed adactum ſit: vel quod ſponte ſuſceptum nemine cogente, ſi Suidæ credimus, & etymologico. Sunt enim tria iuſiurandi genera, vnum quod ἐξώμοτον vocant, alterum quod κατώμοτον, tertium quod ἐπακτόν. Heſychius contra ἐφ' ὃν ἕτερος ἄγει, τὸν ἀκούσιον, id eſt, Ad quod alius adigit non ſpontaneum. Hoc inter adagia non recenſuiſſemus, niſi Zenodotus prior in hoc albo poſuiſſet.

Scabroſior leberide.

Κοστρότερος λεβηρίδος, id eſt, Aſperior leberide. De vehementer aſperis & inſuauibus. Nam leberis Græcis dicitur exuuium illud vel ſerpentum, vel piſcium exuentium ſenectam, quod & σύφαρ vocatur: id autem aſperrimum eſſe conſtat, nimirum ob ſummam ſiccitatem. Refertur a Suida.

Procul auribus nuntius veniat.

Ἀπ' οὔατος ἄγγελος ἔλθοι. id eſt,
Procul abſit nuntius aure.
Sermo deprecantis nuntium male auſpicatum. Suidas ex Callimacho citat. Hom. item Iliad. χ.
Αἲ γὰρ δὴ μὴ ἀπ' οὔατος ὧδε γένοιτο. id eſt,
Iſta velim mihi ſint procul auribus.

A Puro pura defluit aqua.

THEOGNIS in ſententiis Elegiacis,
Εἴμ' ἐθέλεις πλύνειν, κεφαλῆς ἀμιάντου ἀπ' ἄκρης
Αἰεὶ λευκὸν ὕδωρ ῥεύσεται ἡμετέρης, id eſt,
Rurſũ aqua de sũmo mihi vertice deflu et uſque
Limpida, ſi innocuum forte lauare pares.
Hoc diſtichon, quoniam ſubeſſe prouerbiũ videbatur, adſcripſimus. Quadrabit in hominem vſquequaque inculpatum & innocentem, quem etiam ſi quis aliquãdo vocet in crimen, tamen non ſolum fama illius non contaminatur, verumetiam illuſtrior redditur. Nec ſine cauſſa laudi tribuunt illud Catoni Cenſorio, quod toties accuſatus & vocatus in ius, nẽpe quater & quadragies, ſemper iudicum ſententiis fuerit abſolutus.

A lupi venatu.

Ἀπὸ λύκου θήρας, id eſt, A lupi venatu. Dici ſolitum, vbi quis protinus re infecta diſcedit. Aut de negotio moleſto, & agreſti. Neque enim tutum eſt lupum inſequi, neque is facile capitur, cum reliquarum ferarum venatus non vulgarem adſerant voluptatem. Meminit Suidas.

A ſubeunte portum naui.

Ἀπὸ καταδυομένης, id eſt, A ſubeunte, ſubaudi, naue lucrum capias. Admonet adagium celeritatem ad quæſtum plurimum valere. Et in negotiatorem illud in primis competere, ὕπνος ἀπέστω, id eſt, Somnus abeſto. Sumptum a mercatorum diligentia, qui merces ſtatim emunt ab ipſis nautis in portum appellentibus. Tum enim & minoris emuntur, & maiori diſtrahuntur, lucro. Trahi poterit ad eam ſententiam, vt ſi quis dicat ſtatim arripiendam oblatam occaſionem lucri. Aut ſum rogandum quempiam, vbi fortuna recentem aliquam commoditatem obiecerit. Nam ſumus plerique tum ad gratificandum benigniores. Perſius in quinta Satyra metaphoram variauit, cum ait:
Tolle recens primus piper e ſitiente camelo.
Id eſt, ilico cum adhuc de via ſitit camelus, qui merces attulit. Prouerbij meminit Suidas.

A bis ſeptẽm vndis.

Ἀπὸ δὶς ἑπτὰ κυμάτων, id eſt, A bis ſeptem vndis. In eos cõpetit, qui a noxia quapiam purgati ſunt, propterea quod antiquitus mos eſſet, homicidio pollutos veſtes ſuas bis ſeptem inundationibus, immerſionibusq. lauare. Teſtis Suidas.

Exigit & a ſtatuis farinas.

Αἰτεῖ γε καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα. id eſt,
Sane cibum & ſignis ab ipſis exigit.
In eum dicendum, qui nullius miſertus, vndecumque quod poteſt auellit, vel ab ipſis mortuorum ſtatuis. Simillimum illi, καὶ ἀπὸ κήπου φορεῖς, id eſt, Et a m ortuo tributum colligis.

Athos celat latera Lemniæ bouis.

Ἄθως καλύπτει πλευρὰ Λημνίας βοός, id eſt,
Athos obumbrat latera Lemniæ bouis.
Vbi quis officit, aut moleſtus eſt, aut gloriam cuiuſpiã obſcurat, aut alioquin obſiſtit. Tradunt in Lemno bouis fuiſſe ſimulacrum ingẽs, candido factum lapide. Id Athos mons tametſi longo diſſitus interuallo, tamen ob ſummam celſitudinem, obſcurat vmbra ſua. Eſt autem Athos Thraciæ mons ingens, adeo vt vmbram iaciat ad ſtadia trecenta, teſte Stephano. Meminit huius Apollonius Argonauticon libro primo:
Ἠῷοι δὲ νέοντες Ἄθω ἀνέτειλαν κολώνην,
Θρηικίην, ἣ τόσσον ἀπόπροθι Λῆμνον ἐοῦσαν,
Ὅσσον ἐς ἔνδιον κεν ἐύστολος ὁλκὰς ἀνύσσαι,
Ἀκροτάτῃ κορυφῇ σκιάει, καὶ ἐς ἄχρι Μυρίνης, id eſt,
Solis ad exortum vada ſalſa ſecantibus alto
Vertice ſeſe oſtendit Athos, mons Thracius, is qui
Diſſitus a ſacra tanto diſcrimine Lemno,
Quantum alata die valeat tranſmittere nauis,
Hanc tamen aerij contingit verticis vmbra.
Quin lõginquã etiam contingit ad uſq. Myrinen.
Prouerbij meminit & Plutarchus in Moralibus, cum alias tum in commentario, quem inſcripſit De facie apparente in orbe lunæ, teſtans vmbram porrigi per ſeptingenta ferme ſtadia. Theocriti Scholiaſtes verſiculum hunc citat ex Sophocle.
Ἄθως σκιάζει νῶτα Λημνίας ἁλός. id eſt,
Athos obumbrat terga Lemnij maris.

Præſentem mulge, quid fugientem inſequeris?

Τὰν παρεῦσαν ἄμελγε, τί τὸν φεύγοντα διώκεις, id eſt,

Præſentem mulgeto, quid inſequeris fugientem?

Heroicus prouerbialis admonens præſens lucrum nõ omittendum ſpe commodorum, quæ non item ad manum videntur eſſe. Sumptum ex Cyclope Theocriti, Scholiaſtes citat conſimilis ſententiæ verſum Heſiodium:

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν τ' ἀνέτοιμα διώκει, *id eſt,*

Stultus qui non prõpta ſequẽs, iã prõpta relinquit.

Exiſtimat eundem habere ſenſum quod alibi nobis dictum eſt, τὴν θύλακα ἄνω ἕλκειν.

Quid ad Mercurium?

Τί πρὸς τὸν Ἑρμῆν, *id eſt, Quid ad Mercurium? Idem cum illo* οὐδὲν πρὸς Διόνυσον, *& nihil ad Bacchum, Nihil ad rem. Nam Mercurius orationis auctor. Competunt in eos qui loquuntur aliena ab eo quod agebatur.*

Quid Achiuos a turre iudicatis?

Τί τοὺς ἀχαιοὺς ἀπὸ τῶν πύργων κρίνετε; *id eſt,*

Cur iudicatis Danaidas de mœnibus?

Dici conueniet, quoties quis pronunciat de re non ſatis accurate conſiderata. Ariſtides in Themiſtocle: τί ταῦτα τοὺς ἀχαιοὺς ἀπὸ τῶν πύργων κρίνομεν; *id eſt, Quid in his Achiuos de turre iudicamus? Sumptum apparet ex Iliados γ. quo loco Priamus in mœnibus Troianorum, arceſſitam Helenam percũctatur qui nã eſſent, quos procul in Græcorum exercitu conſpiceret, & Agamemnonis formam laudat ad hunc modum:*

Ὅς τις ὅδ' ἐστὶν ἀχαιὸς ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε,
Ἤτοι μὲν κεφαλῇ καὶ μείζονες ἄλλοι ἔασι,
Καλὸν δ' οὕτως ἐγὼν οὔπω ἴδον ὀφθαλμοῖσιν,
Οὐδ' οὕτω γεραρόν, βασιλῆϊ γὰρ ἀνδρὶ ἔοικεν. *id eſt,*

Ille quis ẽ cedo, Graius homo, magnusq. bonusq.?
Sunt alij hunc fateor ſuperantes vertice plures.
Verũ æque pulchrũ memini me cernere numquam
Nec reuerendum æque, regem præferre uidetur.

Nec inconcinne torquebitur ad eos, qui in tuto conſtituti, de iis iudicant, qui in periculo verſantur. Quemadmodum faciunt ij, qui in turre, aut vallo ſedentes, otioſi ſpectant, iudicantq. præliantes, ac in multis animi robur aut cõſilium deſiderant, quod ipſi nequaquã præſtaturi forent, ſi in eodem diſcrimine verſarentur. Ariſtides in Themiſtocle: ἀλλ' οὐχ ὅμοιον οἶμαι ἐν μέσῳ τῷ πελάγει ὄντα περὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ λέγειν καὶ τὴν δύναμιν τὴν αὑτοῦ δεικνύναι, καὶ καθήμενον ἔξω τοῦ σάλου ὑπὸ τῷ τέγει, *id eſt, Atqui non parui refert, ſi quis medio in mari, de iis loquatur, qui in naui ſunt, animiq. præſentiam demonſtret, ſedensque procul a procella inter parietes.*

Quid vſus cepis putridi?

Τίς χρεία πνιγομένης κρομμύου, *id eſt, Quis vſus putrefacti cepis? De rebus aut etiam hominibus, reiculis, & quorũ nullus vſquã eſt vſus. Etenim cũ cepe ſit herba, per ſe viliſſima, ſimul atq. cõputruit, nihil eſſe põt abiectius. Cognatum illi Plautino, vitioſa nuce non emam.*

Philoxeni non.

Τὸ φιλοξένου οὔ, *id eſt, Philoxeni non. Dicendum, vbi quis obſtinate vel inficiatur, vel recuſat: aut vbi quis alteri neſcit concedere, neque quidquam ad gratiam loqui. Philoxenus poeta, quemadmodum alibi diximus, vſque adeo non potuit carmina Dionyſij probare, vt maluerit reduci ad fodinas lapidarias.*

Meos corymbos necto.

Τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω, *id eſt, Meos necto cincinnos. Vbi quis reſpondet, quod nihil pertineat ad interrogata. Refertur ad hunc modum,* χαῖρε Ὑψιπύλη, τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω, οὐ σοὶ λέγω τάδε, ποῦ 'σθ' ὁ σὸς ἀνήρ; ἔστι αὐτάθι, *id eſt, Salue Hypſipyle. Meos corymbos necto. Non tibi loquor iſta de re. Maritus meus hic eſt? Ex aliquo comœdiæ loco ſumptum apparet, in qua perſona quæpiam per diſſimulationem, diuerſa reſponderit. Quod genus eſt & illud apud Terentium in Phormion. cum Phædria rogatus, vbinam eſſet Antipho, reſpondens iterat ſalutationem, deinde, ait illum recte valere. Eſt conſimilis locus & apud Plautum in Mercat. Iam machæra eſt in manu. Nã ſi eo te introducam. Tollo ampullam, atque huc eo, & reliqua. Nam locus longior eſt, quam vt citra tædium poſſit recenſeri. Confine ei quod alibi recenſuimus* ἀμάς ἀπῄτουν.

Compendiaria res improbitas.

Σύντομος ἡ πονηρία, βραδεῖα ἡ ἀρετή, *id eſt, Compendiaria res improbitas, virtus longa. Qui ſemel addixit animum vitiis, is quiduis flagitij facile patrabit. At ſingulæ virtutes magno ſudore parandæ. Fitq. quadam naturæ corruptione, vt quæ turpia ſunt, vel* αὐτοδίδακτα *protinus arripiamus, quæ honeſta vix laboribus diutinis inculcentur. Plutarchus in apophthegmatis tribuit hoc dictum Cleomeni. Cum prædo quiſpiam in agrum Lacedæmoniorum feciſſet incurſionem, atque vbi captus eſſet dixiſſet, Ideo hæc ſe feciſſe, quod non eſſet quo aleret militem, proinde ad eos vertiſſe ſeſe, quibus ſupereſſet nec impartirentur, Cleomenes* σύντομος, ἔφη, ἡ πονηρία.

Vmbra pro corpore.

Σκιὰ ἀντὶ τοῦ σώματος, *id eſt, Vmbra pro corpore. Quoties aliquis magnum quiddam videbitur aſſecutus, cum nihil tandem auferat præter titulum, aut ſpes meras. Mutuo ſumptum ab Aeſopica fabula de cane, qui dũ vmbram carnium, quod ea maior appareret captat, veras amiſit carnes. Eam quidem iãbico carmine Gabrias quidam, vtcumq. complexus eſt hoc pacto:*

Φέρων ὁ ποταμῷ πλησίον κύων κρέας,
Κύψας ἰδών τ' ἄλλο εἰς ὕδωρ βλέπων,
Χανὼν δ' ἀνῆκε τοῦ κάτω λαβεῖν κρέας,
Ἀπώλετο καὶ τοῦθ' ὅπερ εἶχεν, *id eſt,*

Iuxta fluentem deferens carnes canis,
Dum pronat os in amne conſpicit alteras,
Et hians deorſum vt eaſce carnes prenderet,
Amiſit has quoque, quas tenebat antea.

Sinopiſſas.

Σινωπίζεις, *id eſt, Sinopiſſas, id eſt, laſciuis. A Sinope ſcorto quodam nobili, celebrataq. laſciuia, cui nomẽ hoc inditum videtur, quod noxiis eſſet oculis. Athenæus libro 13. docet Aeginenſem. Fuit & Sinope Aeſopi filia, cui nihil carius fuit virginitate.*

Vitiat

Vitiat lapidem longum tempus.

Σάθρα καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος. id eſt,

Saxa etiam longum faciet putreſcere tempus.

Nihil in rerum natura ſaxo durabilius. At id quoq. temporum diuturnitas abſumit. Quod poetæ nimirum innuunt, cum fingunt Saturnum temporis deum, ſaxum Iouis loco ſuppoſitum deuoraſſe. Ouidius libro De ponto 4.

Gutta cauat lapidem, conſumitur anulus vſu,
Et teritur preſſa vomer aduncus humo.

Sileni Alcibiadis.

Σιληνοὶ Ἀλκιβιάδου, *id eſt, Sileni Alcibiadis, apud eruditos & in prouerbium abiiſſe videntur, certe in collectaneis Græcorum prouerbij vice referuntur, quo licebit vti, vel de re quæ cum in ſpeciem, & prima, quod aiũt fronte vilis ac ridicula videatur, tamẽ interius ac propius contemplanti, ſit admirabilis: vel de homine, qui habitu vultuq. longe minus præ ſe ferat, quam in animo claudat. Aiunt enim Silenos imagunculas quaſpiam fuiſſe ſectiles, & ita factas, vt diduci & explicari poſſent, & quæ clauſæ ridiculam ac monſtroſam tibicinis ſpeciem habebant, apertæ ſubito numen oſtendebant, vt artem ſcalptoris gratiorem iocoſus faceret error. Porro ſtatuarum argumentum ſumptum eſt a ridiculo illo Sileno Bacchi pædagogo, numinumq. poeticorum morione. Quandoquidem habent & illi principum noſtratium exemplo ſuos* γελωτοποιούς. *Proinde apud Athenæum libro quinto adoleſcens Critobulus irridens Socratem ſenem ac deformem, dicebat illum* πολὺ τῶν σιληνῶν αἴσχιον, *id eſt, multo Silenis deformiorem: locus autem eſt apud Xenophontem in conuiuio. Socrates,* ὡς δὴ καλλίων ὢν τοῦ ἐμοῦ κομπάζεις, *Vt iſtud iactas quaſi ſis formoſior. Critobolus.* νὴ δία ἢ πάντων τῶν σιληνῶν τῶν σατυρικῶν αἴσχιστος ἂν εἴην *id eſt, Ita per Iouem, aut omnium Silenorum qui ſunt inter Satyros turpiſsimus fuero: Et Alcibiades apud Platonem in conuiuio, Socratis Encomium dicturus, eũ Silenis eiuſmodi similẽ facit, quod is multo alius eſſet propius intuenti, quam ſummo habitu ſpecieq. videretur. Quem ſi de ſumma, quod dici ſolet, cute quis æſtimaſſet, non emiſſet aſſe. Facies erat ruſticana, taurinus aſpectus, nares ſimæ muccoq. plenæ. Sannionem quempiam bardum ac ſtupidum dixiſſes. Cultus neglectus, ſermo ſimplex ac plebeius, & humilis, vt qui ſemper aurigas, cerdones, fullones & fabros haberet in ore. Nam hinc fere ſumebat illas ſuas* εἰσαγωγάς, *quibus vrgebat in diſputando. Fortuna tenuis, vxor qualem ne viliſſimus quidem carbonarius ferre poſſet. Videbatur mirari formas adoleſcentulorum, videbatur amare, & zelotypia tangi, cum eum ab his affectibus* ἀδαμαντίνως *abeſſe compererit etiam Alcibiades. Denique iocus ille perpetuus non nullam habebat morionis ſpeciem. Cum ea tempeſtate, ad inſaniam vſque ferueret inter ſtultos, profitendi ſapientiã ambitio, nec vnus eſſet Gorgias, qui ſe nihil neſcire iactitaret, & ardelionibus huiuſmodi nuſquam nõ referta eſſent omnia, ſolus hic hoc vnum ſcire dictitabat, quod nihil ſciret. Videbatur ineptus ad omnia reipublicæ munia, adeo vt quodam die quiddam apud populum adorſus agere, cum riſu ſit exploſus. Atqui ſi Silenum hunc tam ridiculum explicuiſſes, videlicet numen inueniſſes potius quam hominem, animum ingentem, ſublimem, ac vere philoſophicum, omnium rerum pro quibus ceteri mortales currunt, nauigant, ſudant, litigant, belligerantur, contemptorem, iniuriis omnibus ſuperiorem, & in quem nullum omnino ius haberet fortuna, & vſque adeo nihil timentem, vt mortem quoque nulli non formidatam contempſerit, in tantum vt cicutam eodem ebiberit vultu, quo vinum ſolet, vtq. iam moriens etiam in Phædonem ſuum iocaretur, admonens, vt voto ſe liberans Aeſculapio gallum perſolueret, perinde quaſi ſumpto pharmaco, iam ſanitatis beneficiũ ſentiret, cum exiret e corpore, vnde omnes animi morbi ſcatent ac pullulant. Proinde non iniuria cum id tempeſtatis plena ſophis eſſent omnia, ſolus hic morio, ſapiens oraculo pronunciatus eſt, & plus indicatus eſt ſcire, qui nihil ſciebat, quam hi qui nihil neſcire ſe prædicabant, immo ob idipſum indicatus eſt plus ceteris ſcire, quod vnus omnium nihil ſciret. Huiuſmodi Silenus fuit Antiſthenes, baculo ſuo, pera, pallioq. maximorum regum fortunas antecellens. Huiuſmodi Silenus fuit Diogenes, vulgo canis habitus. Verum in hoc cane diuinum quiddam animaduerterat Alexander Magnus, principum vt videbatur, omnium* κορυφαῖος *& alpha, cum animi magnitudinem admiratus, optaturum ſe diceret, vt ni Alexander eſſet, Diogenes eſſet: cum hoc magis optare debuerit Diogenis animum, quod Alexander eſſet. Huiuſmodi Silenus fuit Epictetus, ſeruus, pauper, claudus, vt indicat illius epitaphium, ſed idem, quod eſt feliciſſimũ, carus ſuperis, id quod ſola vita præſtat integritas cum ſapientia coniuncta. Hæc nimirum eſt natura rerum vere honeſtarum: quod habent eximium, id in intimis recondunt, oddunt q. quod contemptiſſimum, id prima ſpecie præ ſe gerunt, ac theſaurum ceu vili cortice diſsimulant nec prophanis oſtendunt oculis. At vulgarium & vmbraticarum longe diuerſa ratio, ſumma ſpecie blandiuntur, quodq. pulcherrimum habent, ſtatim obuiis oſtentant: ſin penitus introſpicias, nihil minus ſunt, quam quod titulo ſpecieq. præ ſe ferebant. Adeo quidquid in omni rerum genere præclarum eſt, id minus in conſpicuo eſt. In arboribus flores & folia blandiuntur oculis: ipſa ſe late moles oſtentat. At ſemen, in quo vis eſt omnium, quam eſt res minutula, quam abdita, quã non lenocinans aſpectui, quã nõ oſtẽtatrix ſui? Aurum & gemmas in altiſſimas terræ latebras abdidit natura. In elementis quæ vocant, quo quidq. præſtantius eſt, hoc longius a ſenſibus eſt remotum, veluti aer & ignis. In animãtum genere quod eſt optimum & efficaciſsimum, id in intimis abditum habent. In homine quod eſt maxime diuinum & immortale, id ſolum cerni nõ põt. In quouis rerũ genere, materia pars vilior, maxime patet ſenſibus, forma vis et beneficiũ, vtilitate ſentitur, & tamẽ ipſa procul abeſt a ſenſibus. Rurſum in corporis phyſici temperatura, cũ phlegma & ſanguis ſenſibus ſit familiaris & pateat, id quod plurimum confert ad vitam, minime patet, nẽpe ſpiritus. Demũ in vniuerſo, quę maxime ſunt ea non vidẽtur, veluti ſubſtantia, quas ſeparatas vocant. Et quod in his ſummũ eſt, id a ſenſibus quam maxime ſepoſitum eſt, nempe deus, adeo vt nec intelligi, nec cogitari poſſis, cum his fons ſit vnicus omnium.*

Sarone magis nauticus.

Σάρωνος ναυτικώτερος, i. *Sarone magis nauticus. Aiunt hunc fuiſſe deum quempiam nauticum. Vnde & Saronico mari cognomen inditum. Congruet in horrido cultu hominem, & moribus feris, quod genus nautas pleroſq. videmus eſſe*. *Aut in negotiatorem per omnia maria volitantem. Meminit & Saronis, & ab hoc cognominati maris Ariſtides in Themiſtocle*, Οὐδ᾽ ἵνα τὸν πάντα χρόνον τὴν θάλατταν οἰκῶσιν, ὥσπερ τὸν Γλαῦκόν φασι τὸν Ἀνθηδόνιον, ἢ τὸν Σάρωνα τὸν ἐπώνυμον τῆς θαλάττης λέγουσι. *id eſt, Nec vti per omne tempus in mari habitent, quemadmodum aiunt facere Glaucum Anthedonium, & Saronem mari cognominem. Pauſanias in Corinthiacis Saronis facit mentionem, qui Althepiæ regioni maritimæ imperarit. Huic diuerſum, quod ait in Ranis Ariſtophanes*,

-Πῶς δ᾽ ὢν ἐγὼ
ἄπειρος, ἀθαλάττωτος, ἀσαλαμίνιος
ὢν εἶτ᾽ ἐλαύνειν, — *id eſt*,
-Quo nam modo
Potero imperitus, & a mari alieniſſimus,
Salaminis expers, atque nauim agere rudis?

Aſsidua ſtilla ſaxum excauat.

Ῥανὶς ἐνδελεχὴς κοιλαίνει πέτραν, *id eſt, Stillicidiū perpetuum ſaxum excauat. Admonet, nihil eſſe tam durū, quod non emolliat: nihil tam arduum, quod non efficiat aſſiduitas. Quandoquidem ſtilla aquæ, nimirum res tam tenuis ac leuis ſaxum etiam duriſſimum exhauriat, quod vix ferro poſſis euincere*. *Plinius tradit, inueniri ſilices, formicarum pedibus attritas, idq. grauiſſimum exemplum eſſe putat, quantam vim habeat aſſiduitas. Menander apud Stobæum*,

-Ῥᾷον γὰρ
Ταῖς ἐνδελεχίαις καταπονεῖται πράγματα. — *id eſt*,
-Nam vinci ſolent
Aſſiduitate qualibet negotia.

Ouidius.

Quid magis eſt durum ſaxo, quid mollius vnda?
Dura tamen molli ſaxa cauantur aqua.

Galenus περὶ κράσεων *libro tertio, eandem ſententiam refert, carmine Heroico*, ὥστε δὴ κἀκεῖνο καλῶς εἰρῆσθαι δοκεῖ

.Πέτρας κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ. — *Id eſt*,
Ita nimirum & illud recte dictum videtur,
Stillula mollis aqua lapidem aſſiduo cauat ictu.

Huc adſerunt Homeridæ, quod cum poculum plenum cæteri vix tollerēt a menſa, ſolus Neſtor facile nulloq. negotio ſuſtulerit, cum eſſet admodum ſenex, & viribus multis inferior, verum hoc illi dabat vſus et exercitatio. Nam Homerus facit Neſtorem φιλοπότην. *Homeri carmē ſic habet*,

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης
Πλεῖον ἐόν, Νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. — *id eſt*,
Vix alij poclum poterant ſuſtollere menſa
Plenū, at grandæuus Neſtor facile abſtulit illud.

Quæ ſententia non ſolum accommodari poteſt ad aſſiduitatem, ſed huc quoque, quod ea facile facimus, quæ libenter facimus.

Salaminia nauis.

Σαλαμινία ναῦς, *id eſt, Salaminia nauis, de præuelocibus dictitatum eſt. Celebratur enim vel in primis nauale bellum aduerſus Xerxem geſtum apud Salaminem, ſiue quod ex triremibus, altera Salaminia vocari conſueuit, altera* πάραλος. *Ariſtophanes in Auibus*, ἔγωγε ναὶ χὼ πάραλος ἡ σαλαμινία. *Vnde & Bacchus eo, quem modo citauimus loco*, ἀσαλαμίνιον *appellat ſeſe, quod bellicarum rerum ac remi ducendi eſſet ignarus. Adluſit autem poeta, ſicut opinamur, ad prouerbiū quod alibi retulimus*, δεῖ κώπην ἐλαύνειν τὸν εἰδότα, *id eſt, Oportet ducere remum eum qui norit. Plutarchus in vita Periclis nauim robuſtam & in qua velut in triariis vltimum ſit præſidium, Salaminiam appellat*, Οὐδ᾽ αὖ παρὼν εἰς τὸ πλῆθος, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ὥσπερ σαλαμινίαν τριήρη, φησὶ κριτόλαος, πρὸς τὰς μεγάλας χρείας ἐπιδιδούς. *id eſt, Nec ſemper obambulans in turba, ſed veluti Salaminiam triremem, vt inquit Critolaus, ſeſe ad maiorem rerum vſum præbens. Scholia quæ feruntur in Ariſtophanem tradunt Athenis duas fuiſſe naues vſui publico deſtinatas, e quibus Salaminia ſubueheret ad iudicium euocans, Paralus aueheret. Nam Theoris eos vehebat, qui voti aut religionis ergo Delphos aut alio quopiam proficiſcerentur.*

Pyrrhandri commentum.

Πυῤῥάνδρου μηχάνημα, *id eſt, Pyrrhandri commentum, de callido inuento. Hic Phyrrhander ſycophanta quiſpiā fuit, inſignite verſutus, notaq. malitiæ. Ariſtophanes in Equitibus*,

Καὶ νὴ Δί᾽ ἐστὶ τοῦτο πυῤῥάνδρου τὸ μηχάνημα. *id eſt*,
Ac per Iouē fuit quidē Pyrrhandrica iſta techna.

Ἄζηλος πλοῦτος.

Ἄζηλος πλοῦτος, *vocabatur, cum quis ſuas dotes ignoraret. Veluti ſi qua formoſa cum ſit, putida eſſet tamen, ſibiq. diſpliceret. Aut ſi quis facundus, infacundus ſibi videretur. Porro felicitatis non minima pars eſt, vt quiſq. ſua norit bona Proinde Maro*,

O fortunatos nimium, bona ſi ſua norint
Agricolas.

Eſt finitimum illi, ὁ τυφλὸς πλοῦτος, *id eſt, Cæcæ diuitiæ. Nam* ζηλοῦν *aliquoties idem eſt, quod admirari ac felicem ducere. Vnde* περίζηλον *vocant conſpicuum & illuſtre. Cui diuerſum eſt* ἄζηλον, *quod nemo miratur. Quis autem miratur quod eſt abditum ac retruſum? Plutarchus in vita Lycurgi facit Theophraſtū huius dicti auctorem: laudat enim Lycurgum, qui ſuis inſtitutis effeciſſet, vt apud Spartanos diuitiæ nec eſſent obnoxiæ furibus ac prædonibus, quod ille vocat* ἄσυλον, *nec admirabiles, quod appellat* ἄζηλον, *nec omnino pro diuitiis haberentur, quod ille vocant* ἄπλουτον πλοῦτον, *quaſi dicas opes inopes. Verū ipſa Plutarchi verba ſubſcribam⁹, vel in hoc, quo perſpicuū fiat, quāta gratiæ parte fraudetur, qui malit auctores in aliam linguam verſos legere, quam ſua lingua loquentes audire*. Μέγα μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἦν, μεῖζον δὲ τὸ τὸν πλοῦτον ἄσυλον, μᾶλλον δὲ ἄζηλον ὥς φησι θεόφραστος, καὶ ἄπλουτον ἀπεργάσασθαι, τῇ κοινότητι τῶν δείπνων. *Addit inibi Plutarchus his ex rebus extitiſſe dictum illud celebre, Plutum ex omnibus ciuitatibus quæ ſub ſole ſunt, in*

vna

una Sparta ſeruari τυφλὸν*, id eſt, cęcum ac repoſitum, non aliter quam tabulam anima carentem & immobilem. Ex hiſce verbis ſimul & illud colligitur, idem pollere* τυφλὸς ὁ πλοῦτος καὶ ἄζηλος ὁ πλοῦτος*. Cęcum. n. dicitur, non ſolum quod non videt, verumetiam quidquid luce caret. Quamquam autem feſtiuiter prouerbium detortum eſt ad Spartanorum frugalitatem, tamen quadrat potius in eos, qui ſuas opes ſibi poſſidēt, eaſq. recondunt aut defodiunt etiam. Ariſtophanes in Cōcionatricibus* ἀφανῆ πλοῦτον *appellat nummos in arca reconditos. Nam domus & agri celari non poſſunt. Nullus vſus eſt picturæ repoſitæ, nihilo maior diuitiarum abſtruſarum. Nam in vſum paratæ ſunt opes. Sic Flaccus in Odis,*

> *Nullus argento color eſt, auaris*
> *Abdito terris.*

Et Pindarus in Nemeis hymno primo, Οὐκ ἔραμαι πολὺν ἐν μεγάρῳ πλοῦτον κατακρύψαις ἔχειν, ἀλλ' ἐόντων εὖ τε παθεῖν, καὶ ἀκοῦσαι φίλοις ἐξαρκέων*. id eſt, Non deſidero multas in ædibus opes habere abſtruſas, ſed his quæ adſunt bene frui, ac bene audire, amicis ſuppeditans.*

Dicas tria ex curia.

Εἴποις τὰ τρία παρὰ τὴν αὐλήν*, id eſt, dicas tria de curia. Antiquitus qui iudicum ſententiis fuiſſent ad capitale ſupplicium condemnati, prius quam ad mortem ducerentur, ea facultas concedebatur, vt vino ciboq. expleti, tria quædam quæcumq. libitum eſſet dicerent. Quę ſimul atque dixiſſent, promulgata damnatione producebantur ad ſupplicium.* αὐλὴν *enim olim vocabant eū locum, quo damnati ducebantur, quem neoterici* κόγχυον *appellant. Apud Suidam legitur,* παρὰ αὐλῆς*, dādi caſu, id eſt, Iuxta curiam, ſiue iuxta ſeptum. Vſus adagij apud neminem adhuc reperitur. Eſt dici ſolitū vbi quis petulantius loqueretur, ſed magno ſuo malo, aut exitium imprecaretur alicui. Adagium refertur a Zenodoto.*

Pyrauſtæ gaudes gaudium.

Χαρὰν πυραύστου χαίρεις*, id eſt, Gaudium pyrauſtæ gaudes. De momentaria, fluxaq. voluptate. Oſtendimus alicubi pyrauſtam ad lucernas aduolantem, ambuſtis alis perire, vnde & prouerbium,* πυραύστου μόρος*, id eſt, Pyrauſtæ fatum. Cuius alibi meminimus.*

Πτερυγίζειν.

Πτερυγίζειν *dicitur, qui conatur et geſtit quippiam efficere. Sumptum a pullis auium, cum adhuc inuolucres ſunt alas mouentibus, Lucianus vſurpat pro indecore & ſcurriliter geſticulari, libello De mercede ſeruiētibus. Ariſtophanes in Pluto,*

> καὶ σὺ γ' ἀληθῶς οὐδ' ὅλως δύνασαι περὶ τούτων
> ἀλλὰ φλυαρεῖς, καὶ πτερυγίζεις, *id eſt,*
> *Tu mihi non dum fari potis es ſuper hac re,*
> *Sed nugaris geſticulando.*

Et Diphilus apud Athenæum libro ſexto, inducit paraſitum hunc in modum loquentem,

> Γέγηθα καὶ χαίρω τε καὶ πτερύσσομαι. *id eſt,*
> *Lætorq. gaudeoq. & alas verbero.*

Ante barbam doces ſenes.

Πρὸ τοῦ πώγωνος διδάσκεις τοὺς γέροντας*, id eſt, Ante barbā doces ſenes. Cum imberbis maiorem natu docet. Eſt autem figura prouerbialis, quod ait Perſius, Ante pilos:*

> *Et rerum prudentia velox*
> *Ante pilos venit, dicenda, tacendaq. calles.*

Hanc prudentiam, quam præcoquam, ſeu præcocem appellant, vulgo non admodum fauſti ominis habitā, oſtendit Apuleius in ſecunda Apologia, ſcribens hunc ſenarium nobilem & celebrem fuiſſe, poetæ cuiuſdam, neque enim nominat.

> *Odi puerculos præcoci ſapientia.*

Nec Fabio placet præcox ingeniorum genus, quod negat ad frugem ſolere peruenire. Pindarus in Pythiis hymno quinto, ſic laudat quēpiam, κρέσσονα μὲν ἁλικίας νόον φέρβεται, γλῶσσάν τε, θάρσος δὲ τανύπτερος ἐν ὄρνιξιν αἰετός*. id eſt, Præſtantiorem quam pro ætate mentem, alit linguamq. audacia vero pernix inter aues aquila.*

Bellum Cononi curæ fuerit.

Πόλεμος Κόνωνι μελήσει. *id eſt,*

> *Curabit prælia Conon.*

Hemiſtichium eſt heroici carminis, nec ſatis liquet vnde ſumptum. Porro Conon dux Athenienſium fuit multum in belli negotiis exercitatus. Primum nauali prælio ſuperatus a Lyſandro Lacedæmoniorum duce, redintegratis copiis, eundem terreſtri prælio vicit, & Athenarum libertatem reſtituit. Proinde conueniet ad hunc modum reſpondere, curanti negotium, quod ad ſe nihil attineat. Item Hector Andromachæ ſuæ Iliados 2.

> Πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει. *id eſt,*
> *Viris curæ ſunt bella futura.*
> *Et Turnus apud Vergilium,*
> *Arma viri bellumq gerant, queis bella gerenda.*

Antehac putabam te habere cornua.

Πρὸ τοῦ σ' ἐδόκουν κέρατα ἔχειν*, id eſt, Antehac credebam tibi eſſe cornua. De his, qui prius habiti fortes ac ſtrenui, poſtea cum res virum poſtulat, apparent ignaui. Vnde & Comicus cornutam beſtiam vocat hominem paratum ſe defendere: Cornutam beſtiam petis. Et Horatius,*

> *Parata tollo cornua.*

Apud eūdem ſcurra iocatur in ſcurram accepto conuitio minitantem capite moto, cum in fronte fœdam haberet cicatricem. Quid faceres, inquit, ſi cornu tibi nō eſſet exectum, cum ſic mutilus miniteris? Deinde Dialectici cornutum appellant ſyllogiſmum, dilemma velut inexpugnabile.

Priuſquam mactaris, excorias.

Πρὶν ἢ σφάξαι, δέρεις*, id eſt, Prius quam mactaris, excorias. Dicendum, vbi quid præpoſtere fieri videtur. Videri poteſt ex Homero ſumptum, apud quem ſæpe excoriatur taurus prius quam occiditur. Figuram quam Grammatici* πρωθύστερον *appellant. Finitimum illi quod alibi retulimus, Actum agere. Nam id etiam adagium M. Tullius putat ad conſilij præpoſteri ſignificationem pertinere. Sic enim ſcribit in Dialogo de Amicitia, Præpoſteris enim vtimur conſiliis, & acta agimus, quod vetamur veteri prouerbio.*

Prius quam aſſa ſit farina.

Πρὶν ὀπτῆσαι ἄλευρα, id eſt, *Prius quam coxeris farinam, ſubaudiendum, inſpergis, aut ſimile quidpiam. Euſtathius in Odiſſea π. refert vtrumq., tam hoc, tum illud proximum. Solitum autem eſt, aſſis carnibus apud quoſdam inſpergere farinam.*

Plures adorant ſolem orientem, quam occidentem.

Πλείους προσκυνοῦσι τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα ἢ δύνοντα, id eſt, *Plures adorant ſolem orientem, quam occidentẽ. Iuueni magis adhæretur quam ſeni. Plutarchus ſcribit, Pompeium hoc adagio minatum Cinnæ. Senſit autem Pompeius, ſe ſolem eſſe orientem, nimirum iuuenem in dies magis fama creſcentem: illum occidentem, vtpote affecta iam ætate, & cuius dignitas gloriaq. iã conſeneſceret. Ceterum quod Pompeius erat Cinnæ, hoc Caius Cæſar poſt fuit Pompeio. Simile quiddam Athenæus libro tertio ex poeta quopiam,* οὐκ ᾄδω τὰ παλαιά, καινὰ γὰρ ἅμα κρείσσω, νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει. *id eſt, Noua cano vetera. Noua ſi quæ ſunt, eadem & meliora ſunt, Iupiter qui iuuenis eſt regnat. Mos erat antiquis adorare ſolem, quem deum exiſtimant, & a Perſis præcipue colebatur, nomine Mithra. Itẽ apud Aegyptios Oſiridis, apud Græcos Apollinis, apud alios aliis atque aliis nominibus. Hunc orientem ſalutabant religionis cauſſa. Quem morem tradit Socrati fuiſſe Plato. Ferunt & ab elephantis adorari ſolem in exortu. Salutabatur & occidens, ſed a paucioribus. Habet & cuiuſque hominis ætas ſuam veſperã, quæ ſimul atque aduenit, iuuentæ gratia vertitur in tædium. Ita ſenex quidam apud Alexidem.*

Ἤδη γὰρ ὁ βίος ἡμῖν ἑσπέραν ἄγει. id eſt,
Mea quippe ſeram vita ducit veſperam.

Sub occaſum autem ſolis incumbunt vmbræ, vnde Euripides,

Τί δ' ἄλλο, φωνὴ καὶ σκιὰ γέρων ἀνήρ. id eſt,
Quid aliud atque vox & vmbra vir ſenex?

Auro loquente, nihil pollet quæuis oratio.

Χρυσοῦ λαλοῦντος πᾶς ἀπρακτεῖται λόγος,
Πείθειν γὰρ οἶδε καὶ τὸ φωνεῖν μὴ λέγων. id eſt,
Auro loquente, ratio quæuis irrita eſt,
Suadere ſiquidem nouit, & loquens nihil.

Prouerbium indicat munera vbique longe plurimum valere. Vulgaris iocus ait, tinnulas rationes præcipuam habere vim ad perſuadendum, pecuniam indicans.

Pellenæa tunica.

Πελληνικὸς χιτών, id eſt, *Pellenæa veſtis. De priſco cultu. Pellene peruetuſta Achaiæ ciuitas, Protei patria, in qua diuerſa veſtimentorum forma fieri conſueuerũt, atteſtante Suida. Iulius libro De rerum vocabulis ſeptimo, prodidit lænas pellenicas olim nobiles fuiſſe, adeo vt in Iunonis ludis ac certaminibus victori lacerna pellenica præmii vice daretur. Adſtipulatur Strabo libro Geograph. 8. Diuerſum igitur videtur illi, quod alibi diximus, Munus Leuideaſe. Lepidius erit, ſi per ironiam adhibeatur. Veluti ſi cui pro laborioſis ac diutinis officiis vile munuſculum miſſum ſit, dicamus,* πελληνικὸν χιτῶνα *contigiſſe. Romæ quoque veſtes xeniorum loco miſſitari ſolitas indicat Iuuenalis.*

Aquilam cornix prouocat.

Αἰτὸν κορώνη ἐρεθίζει, id eſt, *Aquilam cornix prouocat. Tradunt peculiare cornicibus eſſe iritare aquilam. Verum illa negligit prouocantem, intelligens nimirum ſibi ab illa noceri non poſſe. Locus igitur fuerit adagio, ſi quando leuiuſculus quiſpiam homuncio, qui neque prodeſſe queat, neque lædere, maximis viris oblatrat. Quemadmodum Menelaus apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi de vatibus,*

Κἄλλως γ' ἄχρηστον ἐστὶ χρήσιμον πέρι. id eſt,
At nihil habet nec vtile, nec inutile.

Lupus pilum mutat, non mentem.

Ὁ λύκος τὴν τρίχα, οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει, id eſt, *Lupus pilum, non ingenium mutat. Senecta caniciem adfert improbis, non item aufert malitiam. Caneſcunt enim lupi, velut & equi more hominum per ætatem.*

Laqueus laqueum cæpit.

Ἁ πάγη ἔοικεν ἑάλωκε πάγῃ, id eſt, *Laqueũ laqueus, ita vt videtur, cæperit. Vbi malus malum obſeruat. Veluti adulter adulterum, fur furem, perfidus perfidũ, quod interdum vſu venit, vt dum duo ſibi viciſſim inſidias tendunt, vterq. deprehendat alterum.*

Ipſum oſtij limen tetigiſti.

Αὐτὸν κεκρούκας τὸν βατῆρα τῆς θύρας, id eſt,
Ipſum attigiſti limen oſtij pede.

Dici ſolitum, quoties ad rem ipſam peruenitur. Ariſtophanes in Ranis,

Ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὴν τὴν θύραν ἀφιγμένος. id eſt,
Sed noueris veniſſe te ipſas ad fores.

Gallus inſilit.

Ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ, id eſt, *Gallus inſilit. Vbi quis ſemel victus, redintegrat certamen. A gallorum certaminibus ſumptum. Nam is huic animanti mos eſt, vt ad pugnam aſſiliat, quo magis lædat calcaribus ſuis, in hunc vſum a natura adfixis.*

Nunc ipſa viuit ſapientia.

Αὐτὴ νῦν σοφία ζῇ, id eſt, *Nunc ipſa viuit ſapientia. Applaudentis & adgratulantis eſt ſermo, ſi quid aliquãdo videtur ſcite & arte dictum, factumue. Feſtiuius erit, ſi per ironiam efferatur in eos, qui res egregias ſtultiſſime tractant.*

Nunc ipſa floret muſa.

Αὐτὴ νῦν ἀνθεῖ ἡ μοῦσα, id eſt, *Nunc ipſa floret muſa. Superiori ſimillimum. Vbi quid erudite, facunde, venuſte dictum aut ſcriptum videbitur, quaſi muſis bene fortunantibus. Et hoc venuſtius fiet per ironiam, vbi quis ſibi videtur mirifice dicere, cum dicat inſulſiſſime.*

Onus nauis.

Ἄχθος νεώς, id eſt, *Onus nauis. In inertes & inutiles iacere conueniet,* αὐτὸ τοῦτο ἄχθος νεώς. *Confine illi,*

Ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. id eſt,

Telluris

-Telluris inutile pondus.

Quadrabit & in magnum, eundemq. moleſtum. Naues enim longæ plus oneris ferunt quam currus. De Hamaxiais alibi dictum eſt.

Marinam auditionem fluuiali abluit ſermone.

Ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἀπεκλύσατο ποτίμῳ λόγῳ, *id eſt, Salſuginoſum ſermonem potabili diluit oratione: vbi quod erat audire moleſtum, id diuerſa oratione velut edulcatur. Quod erat guſtus, id traductum eſt ad aures. Etenim quod palato aqua marina, id auribus oratio triſtis aut contumelioſa. Item, quod palato liquor fontanus, id auditui ſermo placidus ac benignus. Vſurpat adagiū Plato in Phædro,* Ἐπιθυμῶ ποτίμῳ, λόγῳ οἷον ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἀποκλύσασθαι, *id eſt, Cupio ſermonem velut amarum potabili ſermone diluere. Item Athenæus Dipnoſophiſtarum libro tertio,* ἐπὶ τούτοις λεχθεῖσιν ὁ κύνουλκος πιεῖν αἰτεῖ δέκτην, ἵνα λόγων ἁλμυρὰς λόγους γλυκέσιν ἀποκλύσηται νάμασι. *id eſt, His dictis Cynulcus poſcit decoctam, dicens amaros ſermones dulcibus lymphis oportere diluere. Cynulcus vſus eſt voce Romana cum Græce loqueretur: ſiquidem Vlpiano indignanti, quod voce inſolenti ac barbara vteretur reſpondit, ſe in vrbe Roma vſum eſſe vocabulo vrbis Romæ vernaculo. Nam illic ſic loquebantur, popoſcit frigidam, popoſcit calidam aut decoctam, ſubaudientes aquam.*

Arcadicum germen.

Ἀρκάδιον βλάστημα, *id eſt, Arcadicum germen, de grandibus & ignauis dici ſolitum. Iuuenalis,*

-Quod læua in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadico iuueni.

Arcades olim male audierunt ob ſtuporem ingenij. De quorum immanitate multa Athenæus libro 14. qui primi muſicam omnem in ciuitatem recipere noluerunt, nec vllas liberales diſciplinas, quarum cultu manſueſcunt hominum ingenia. Vnde & cœli vitio, & neglectu diſciplinarum, in ſummam morum immanitatem efferati ſunt. Lucianus in libello De Aſtrologia, tradit Arcades ob eam cauſſam ſtupidos habitos, quod ceteris omnibus amplectentibus aſtrologiā, ſoli cōtempſerint, ſeſeq. fecerint antiquiores ipſa luna. Vnde & προσέληνοι *dicti. Iidem epigrammatum iocis notati ſunt, ut* βαλανηφάγοι, *id eſt, glandibus victitantes. Nam is priſcorum hominum cibus erat nondum repertis frugibus. Epigramma ſic habet,*

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν. *id eſt,*
Multi in Arcadia ſunt, queis alimonia glandes.

Ariſtophanes in Auibus variis titulis irridet eos qui iactant antiquitatem ſuam,

Καὶ τοῦ Διὸς αὐτοῦ
Ἀρχαιότεροι, πρότεροί τε Κρόνου, καὶ Τιτάνων ἐγένεσθε.

Id eſt,

At antiquiores & Crono, & Titanibus fuiſtis.

Hic rhodus, hic ſaltus.

Αὐτοῦ ῥόδος, αὐτοῦ πήδημα, *id eſt, Hic Rhodus, hic ſaltus. Vulgo iactatum de his, qui ſeſe de negotio quopiam iactaret inſolentius, cuius fides non extaret. Sumptum ex apologo, qui fertur inter Aeſopicos. Adoleſcenti cuidam iactanti ſeſe, quod dum Rhodi eſſet, admirabiles feciſſet ſaltus, quidam ex auditoribus interpellato ſermone,* ἰδοὺ ῥόδος, *inquit,* ἰδοὺ πήδημα, *id eſt, Ecce Rhodus, ecce ſaltus. Conueniet igitur, vbi quis iubetur re præſtare, quod alibi ſe feciſſe iactat. Ouidius,*

-Sua narret Vlyſſes
Quæ ſine teſte gerit.

Arbitramur huic adfine, quod dictum eſt apud Theocritum in Hodœporis,

Αὐτεῖ μοι ποτέρισδε, καὶ αὐτεῖ βουκολιάσδευ, *id eſt,*
Mecum iſtic certa, ſimul iſtic paſcito tauros.

Quidam cum tutum eſt, glorioſa loquuntur: ubi præſto periculum, tergiuerſantur: his occini poterit hoc carmen. Simili figura Græci cum iubent protinus numerari præſentem pecuniam, αὐτοῦ κατάβαλλε, *id eſt, Hoc ipſo loco depone. Apud Athenæum libro ſexto,* ἔπειτα γ' ἂν πέρυσιν αὐτοῦ καταβάλλοις, *id eſt, Deinde ſi pecuniam præſentem numeraris. Quamquam in excuſis codicibus habetur,* αὐτῷ, *ſed mēdoſe, ni fallimur.*

Archidamicum bellum.

Ἀρχιδάμιος πόλεμος, *id eſt, Archidamicum bellum. De bello ſæuo crudeliq. dicebatur epitheto ſumpto ab Archidamo duce Lacedæmoniorum, qui maximis copiis impreſſionem fecerit in Atticam, eamq. decem annis diuexarit. Grauiſſimam autem noxam inflixit Acharnenſibus, ſucciſis omnibus arboribus, vt teſtatur & Syneſius in Encomio Caluicij. Proinde cum funditus tolluntur omnia, bellum Archidamicū dicebatur. Meminit adagionis & Demoſthenicarum dictionum interpres, indicans extitiſſe apud Lyſiam. Archidami ſæuitiam memorat & Pauſanias in Laconicis.*

Mortuum vnguento perungis.

Νεκρὸν μυρίζεις, *id eſt, Mortuum vnguento perungis. De ſumptu ſuperuacaneo, ſiue cum ſero quid adhibetur. Moris erat apud priſcos, maxime Aegyptios, defunctorum cadauera ne putreſcerent, vnguentis perungere. Qui mos & his temporibus apud principes durat.*

Mortuus iacet pedens.

Νεκρὸς κεῖται πέρδων: *id eſt, Mortuus iacet pedens. Dici ſolitum, ſi quando pauper ſimularet opulentiam. Apud vnum Apoſtolium Byzantium reperitur.*

Rudentes & remos cum armis commutauit.

Νᾶα καὶ κώπας εἰς ὅπλα μετήλλαξεν, *id eſt,*
Mutarunt armis remos & nautica vincla.

Conueniet vbi quis artem, aut quæſtum ſolitum relinquit, gloriæ cupiditate commotus, velut ſi quis e nauta fieret miles, e negotiatore ſacerdos. νᾶα *funes nautici ſunt,* κώπαι, *ligna vnde remi parantur.*

Niobes mala.

Νιόβης πάθη, *id eſt, Niobes dolores. De maximis & acerbiſſimis malis dicebatur. Erat Niobe filia Tantali, vxor Amphionis, quæ filios habebat ſex, totidem puellas. Eo ſucceſſu inſolens contempſit Latonam, quæ non niſi duorum mater eſſet, Apollinis ac Dianæ. Hanc enim fabulæ narrant, poſt occiſos liberos, quos permultos habebat, præ dolore in ſaxum cōuerſam fuiſſe, illud innuentes, immodico dolore diriguiſſe. Id ſa-*

xum quod fabulæ dedit occaſionem, in Sipylo Phrygia conſpici tradit Homeri Scholiaſtes, lacrymarum fontes emittens. Ouidius Matamorph. libro 6. fabulã elegantiſſime narrans, de ſaxo ſic loquitur,

Flet tamen, & validi circundata turbine venti
In patriam rapta eſt, vbi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymis etiã nunc marmora manãt.

qui funditus pereunt, Græcis πανοικὶ ἀπολέσθαι dicuntur, veluti cum peſtilentia nullum in familia reliquum facit.

Radit vſque ad cutem.

Ξυρεῖ ἐν χρῷ, *id eſt, Ad cutem vſque radit. Grammatici citant ex Sophocle. De eo dicebatur qui nimium exacte videretur agere cum aliquo. Sumptum a tonſoribus, qui quoſdam per pectinem radunt, relictis pilorum quaſi ſtirpibus, quoſdam citra pectinem ad viuã vſque cutem. Plautus in Captiuis duo, Sed vtrum ſtrictim ne dicam attonſurum eſſe, an per pectinem neſcio: verum ſi frugi eſt, vſque admutilabis probe. Loquitur de hero diligentius omnia percunctaturo, & tamquam ad cutem raſuro. Cognatum illi, ad viuum reſecare.*

Signum bonum, aut malum.

Σύμβολον ἀγαθὸν ἢ καὶ φαῦλον, *id eſt, Signum bonum, aut certe malum. Vbi quis de re incognita diuinat incertus. Symbolum etiam augurium appellari, quod ſumitur e ſternutamentis: id autem ad Cererem pertinebat. Et hominis primum occurſum, ex quo ſignum aliquod euentus captabant, ſymbolũ appellabant. Ceterũ hic loquendi color antiquis olim familiaris erat, teſtibus Homero & Platone, item apud Horatium Tireſia.*

-Quidquid dicam, aut erit, aut non.

Duos inſequens lepores, neutrum capit.

Ὁ δύο πτῶκας διώκων, οὐδέτερον καταλαμβάνει, *id eſt, Qui duos inſectatur lepores, neutrum capit. Huius prouerbij ſenſus eſt, Qui ſimul duplex captat commodũ, vtroque fruſtratur. Effertur in Græcorum collectaneis, & citra figuram,* Δύο ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες, *id eſt, Ambo concupiſcens, neutrum adſecutus es.*

Cui multum eſt piperis, etiam oleribus immiſcet.

Ὁ πολὺ ἔχων πέπερι, τίθησι καὶ λαχάνοις, *id eſt, Qui multum habet piperis, etiam oleribus admiſcet. Cui rei cuiuſpiam largior adeſt copia, ea profuſius vtatur licebit. De puſillo parcius inſumendum. Vt, cui multum ſuppetit facultatum, huic licet opipare viuere. Nam piper oleribus admiſcere ſoleri teſtatur & Martialis,*

Vt ſapiant fatua fabrorum prandia beta,
O quam ſæpe petet vina piperq. coquus.

Non nihil ſuſpicamur & hoc Apoſtolium a vulgi fece hauſiſſe. Tametſi vtitur Hermolaus Barbarus in epiſtola quadam ad Picum. Huic ſimile quod alibi retulimus, Putre ſalſamentum amat origanum.

Domus amica, domus optima.

Οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, *id eſt,*

-Eſt grata domus, domus optima ſemper.

Nuſquam commodius, nuſquam liberius, nuſquã lautius homini viuere contingit, quam domi. Quidam per iocum detorquent ad teſtudinem, de qua fertur apologus huiuſmodi: Iupiter cum animantium omne genus ad nuptias rogaſſet, veniſſentq. reliqua, præter vnã teſtudinem (nam hæc peracto conuiuio, tum demum aduenit) Iupiter admirans percunctatus eſt, quidnam illi fuiſſet in mora. Atque illa reſpondit, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. *Iratus ille, iuſſit vt quocumq. iret, domum ſuam ſecum circumferret. Vnde per iocum affectata obſcuritate ſic deſcribitur apud Ciceronem, libro De diuinatione ſecundo,*

Terra tardigradam, domiportam, ſanguine caſſam.

Nam terra pro terrigenam, legendũ opinamur. Quin & iura publica fauent priuato domus. Sic enim Caius Pandect. libro quarto tit. de in ius vocando. Pleriq. putauerunt nullum de domo ſua in ius vocari licere, quia domus tutiſſimum cuiq. refugium ac receptaculum ſit: eumq. qui inde in ius vocaret, vim inferre videri. Similia Paulus libro 50. Tit. de regulis iuris. Ad apologum adluſit M. Tullius in Epiſt. quadam ad Dolabellam: Hæc loca venuſta ſunt, abdita certe, & ſi quid ſcribere velis, ab arbitris libera, ſed neſcio quomodo οἶκος φίλος. *Itaque me referunt pedes in Tuſculanum. cui reſpondet illud, alibi a nobis poſitum,*

Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα. *id eſt,*
Domi manendum eſt, fata cui ſunt proſpera.
Nam huic demum,
Οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος.

Alioqui cui ſit vxor rixoſa domi, & nihil quod edatur, huic domus carcer eſt. Ceterum Plutarchus hoc genus hominum ignauum, quod tecto gaudet, & vmbra, quodq. ſemper amat deſidere dom', οἰκουροὺς appellat, quaſi dicas, cuſtodes domus. Et in libello περὶ τῆς εὐθυμίας, *non probat hanc* οἰκουρίαν καὶ ἀπραξίαν. *Idem in Præceptis coniugalibus refert, Phidiam Eleorũ Venerem ita finxiſſe, vt teſtudinem calcaret, tacite ſignificans, vxoribus domi manendum eſſe, ſilendumq. Idem narrat, Aegyptiis hunc fuiſſe morem, vt nuptæ ſandaliis non vterentur, ne videlicet domo vmquam prodirent. Huc adſcribẽdum quod refert Plutarchus in vita T. Flaminij. Is dehortans Achaicos ne ſibi uindicarent inſulam Zacynthiorum, dicebat,* κινδυνεύσειν ὥσπερ αἱ χελῶναι προέξω τὴν κεφαλὴν τῆς Πελοποννήσου προτείνοντας. *id eſt, Periculum ipſis fore, quemadmodũ teſtudinibus, ſi longius a Peloponeſo proferrent caput. His non diſſimilia T. Liuius de bello Macedonico libro ſexto, vbi ſic loquitur Quintius: Si vtilem poſſeſſionem eius inſulæ cenſerem Achais eſſe, auctor eſſem S.P.Q.R. vt eam vos habere ſineret: ceterum ſicut teſtudinem, vbi collecta in ſuum tegumen eſt, tutam ad omnes ictus video eſſe, vbi exerit partes aliquas, quodcumque nudauit, obnoxium atque infirmũ habere: haud diſſimiliter vobis Achæi clauſis vndiq. maris quod intra Peloponeſum eſt, termino, ea & iuncta tueri facile: ſi ſemel auiditate plura amplectẽdi hinc excedatis, nuda vobis omnia quæ extra ſint & expoſita ad omnes ictus eſſe.*

Aſini caput ne laues nitro.

Ὄνου κεφαλὴν μὴ πλύνειν νίτρῳ, *id eſt, Aſini caput ne laues nitro.*

nitro. Ne multum ſumptus operæ ne impendas in rē vilem ac ſordidam. Finitimum illi, τὴν χύτραν ποικίλλειν, id eſt, Ollam variegare.

Aſini mandibula.

Ὄνου γνάθος, *id eſt, Aſini mandibula. Conuenit in edaces alioqui ſtolidos & ignauos. Cuiuſmodi pingit Horatius:*

Nos numerus ſumus & fruges conſumere nati.

Heſychius citat ex Eupolide, dictumq in homines edaces. Addit & loci nomen eſſe.

In occipitio oculos gerit.

Ὄπισθεν κεφαλῆς ὄμματα ἔχει, *id eſt, In occipitio oculos habet. De verſutis & circumſpectis, quosq. neutiquā procliue ſit fallere. Quod genus hominum Perſius Ianos appellat.*

Et Homerus a principe requirit, vt oculatus ſit πρόσσω καὶ ὀπίσσω, id eſt, A fronte & a tergo. Plautus in Aulularia. Quæ in occipitio quoque habet oculos.

Lutum niſi tundatur, non fit urceus.

Ὁ πηλὸς ἢν μὴ δαρῇ κέραμος οὐ γίνεται, *id eſt, Lutum ni tundatur, non fit teſta. Citra laborem nullus euadit in virum abſolutum. Et hoc, ni fallimur, Apoſtolius hauſit a vulgi fece: homo non perinde ingenio elegans atq. palato: quemadmodum accepimus ab his, qui eum domeſtica conſuetudine nouerant.*

Viri iureiurando, pueri talis fallendi.

Ὅρκοις ἄνδρας, ἀστραγάλοις δὲ παῖδας ἐξαπατᾶν, *id eſt, Iureiurando viros, talis pueros oportet fallere. Docet viris nulla re citius imponi poſſe quam iureiurando, quod nemo tam improbus eſſe credatur, qui id velit violare. Lyſandri Lacedæmoniorum ducis apophthegma, auctore Plutarcho.*

Aues quæris.

Ὄρνιθας ζητεῖς, *id eſt Aues quæris. Rem vagam, & captu difficilem ſequeris. Perſius,*

An paſſim ſequeris coruos, teſtaq. lutoque?

Item Ariſtoteles. τὰ πετόμενα διώκειν. *id eſt, Sectari volantia. Et ante hunc Plato in Euthyphrone,* τί δὲ πετόμενόν τινα διώκεις, *id eſt, Quid autem volantem quempiam inſectaris?*

Mons cum monte non miſcetur.

Ὄρος ὄρει οὐ μίγνυται, *id eſt, Mons cum monte non miſcetur. Non conuenit inter pariter elatos aut pariter potentes. Etiam ſi Plinius tradit, duos montes concurriſſe, ſtrepitu maximo aſſultantes recedentesq. magna hominum turba ſpectante, idq. luce.*

Qui canem alit externum.

Ὃς κύνα τρέφει ξένον, τούτῳ μόνον λίνος μένει, *id eſt, Qui canem alit peregrinum, huic præter funiculum nihil fit reliqui. Qui beneficium collocat in ingratum, perdit operam. Nam canis alienus relicta fune quo adligatur, priſtinum dominum repetit.*

Cum Nibas coccyſſauerit.

Ὅταν ὁ Νίβας κοκκύσῃ, *id eſt, Cum Nibas coccyſſauerit. Simillimum illi, Ad Græcas Kalendas. Tradunt in Theſſalonica Macedoniæ ciuitate vicum eſſe, cui nomen Nibas, vbi galli numquam vocem edant. Quemadmodum & cicadæ mutæ ſunt alicubi. Porro quod illic locus addit gallinacco, id ars efficit, addito collo circulo e ſarmentis, ſi qua fides Plinio, qui hoc retulit libro 29. cap. 4. Heſychius addit, Nibades dici capras criſtatas, vt ab iis exſpectetur* τὸ κοκκύζειν, *quod eſt, gallinaceorum.*

Ignis non extinguitur igni.

Πυρὶ δ' οὐ σβέννυται πῦρ, *id eſt, Igni non extinguitur ignis. Malum malo non tollitur: ira non ſedatur iracundia, ſed ferocitas ſedatur lenitate, malum patientia tollitur: iniuria beneficio vincitur.* μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ *alibi retulimus ex Platone & Plutarcho.*

Ne terra quidem iuuit.

Οὐδ' ἀπὸ γῆς ὄνησεν, *id eſt, Ne terra quidem profuit, id eſt, ne minimo quidem: perinde quaſi dicat, ne glebam quidem impertiuit: aut ne terra quidem hoſpitio dignatus eſt: vt apud Maronem,*

Hoſpitio prohibemur arenæ?

Bella cient. primaq. vetant conſiſtere terra.

Nullus emptor difficilis bonum edit obſonium.

Οὐδεὶς δυσώνης χρηστὸν ὀψώνιον πρίατο, id eſt,

Difficlis emptor haud bona emit obſonia.

Qui nimium vili ſtudet emere, ſemper merces vitioſas emit. Nam haud conueniunt, paruo emere, & rem egregie bonam emere. Conueniet in hos, qui paullulo labore conantur egregias aſſequi litteras, quæ non contingunt, niſi maximis ac diuturnis vigiliis. Ni fallimur, ſubnotauit hoc prouerbium Iulius Pollux libro, De rerum vocabulis ſexto, cum negat vocem δυσώνης *vſurpatam ab auctoribus: ſed tantum reperiri in prouerbio.*

Non potes Thetidem ſimul & Galateam amare.

Οὐ δύνασαι τὴν Θέτιν καὶ Γαλάτειαν ἐρᾶν, *id eſt, Non potes ſimul & Thetidem & Galateam amare, id eſt, non potes, idem diuerſa ſequi, velut litteras & pecuniam, voluptatē & gloriā, mundū & CHRISTVM. Nam Galatea fluuio male conuenit cum marinis fluctibus. Declarat hoc Luciani dialogus inter Galateam ac Doridem. Suſpicamur & hoc e vulgi fece hauſtum.*

Lucrum malum, æquale diſpendio.

CELEBRATVM *Heſiodium dictum,*

Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν. id eſt,

Ne male lucreris, mala lucra æqualia damnis.

Vtinam hanc ſententiam eum mortales omnes, tum præcipue negotiatores, non ſcriniis, ſed pectori inſcriberent ſuo, decernerentq. non eſſe lucrū, quod iactura bonæ mentis comparetur: neque quidquam vtile eſſe, quod non idem ſit honeſtum. Verum his magis arridet illud Ennianum,

Vnde habeas quærit nemo, ſed oportet habere.

Sophocles Heſiodiam ſententiam latius extulit,

Οὐκ ἐξ ἅπαντος δεῖ τὸ κερδαίνειν φιλεῖν.

Ἐκ τῶν γὰρ αἰσχρῶν λημμάτων πλείους

Ἀτω-

Ἀπανταχόθεν μὴ κέρδος ἀσπάζου. id eſt,
Non vndecunq. lucra gaude quærere,
Pleroſque ſiquidem turpibus de quæſtibus
Auferre damnum, non ſalutem videris.

Feruntur in eandem ſententiam aliquot ſenarij prouerbiales,

Κέρδος πονηρὸν ζημίαν ἀεὶ φέρει, id eſt,
Diſpendio vſque eſt fraude quæſitum lucrum. Et,
Τὰ δ' αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς ἐργάζεται. id eſt,
At turpe lucrum adducit infortunium.

Huc pertinet quod alibi retulimus ex Iſthmiis Pindari, τὸ δὲ πὰρ δίκαν γλυκὺ πικροτάτα μένει τελευτά. id eſt, Quod præter iuſtum eſt dulce, exitum habet amariſſimum.

Thericlei amicus.

Θηρικλέους φίλος, id eſt, Thericlei amicus. Dictum in biboſos. Thericles primus excogitauit poculum, vt citatur auctor Eubulus. Dictum eſt autem inuentum inuentoris vocabulo. Siquidem Græci vitreum poculum θηρίκλειον vocant, auctore Suida. Fertur apud eundem & illud Θηρικλέους τέκνον κύλιξ, id eſt, Thericlis filius calix. Huius dicti auctorem citat Athenæus Theopompum in Nemea. Antiphanes θηρίκλειον [illegible] appellat. Sed plura ſuper hac re prodidit Athenæus libro 11. oſtendens Thericlem Corinthium quempiam ætate Ariſtophanis Comici fuiſſe figulum, qui noua arte primus e terebintho tornatile poculum finxerit, quod a fictilibus non potuerit dignoſci. Cuius rei meminit Theophraſtus in libris de plantis: poculum erat ſuis profundũ, auriculis breuibus, ut ad ilia geſtari poſſet, ad vteri effigiem imitatum, quemadmodum refert idem Athenæus, & incertum vtrum poculo nomen ſit inditum ab homine, an homini a poculo. Alij malunt Thericleum dictum, διὰ τὸ δορὰς θηρίων αὐτῷ ἐντετυπῶσθαι, id eſt, quod ferarum pelles illi fuerint inſculptæ. Pamphilus Alexandrinus mauult hinc dictum, quod Bacchus hoc poculo libans feras exturbare ſoleat. Sed nominis controuerſiam relinquamus. Illud conſtat, eiuſmodi poculi genus poſtea dictum Thericleum, inſuper & crateres dictos Thericleos. Similiter & intus lignea, foris inaurata pocula, nihilominus Thericlea vocata, quæ Callimachus χρυσόκλεια dixit. Immo quidquid nouo artificio reperiſſet aliquis, Thericleum appellabatur. De patinis Thericleis meminit Plutarchus in apophthegmatis Scipionis minoris, tanquam de re ſingulari ac precioſa.

Theagenis hecateum.

Θεαγένους ἑκάτειον, id eſt, Theagenis hecateum In ſuperſtitioſos ac ridicule meticuloſos dictum eſt. Hic Theagenes legitur vſque adeo fuiſſe ſuperſtitioſus, vt domi haberet Hecates ſimulacrum, nec vſquam pedem moueret, niſi illo conſulto. Vnde & καπνός, id eſt, fumus eſt cognominatus, quod magnifice polliceretur, cum eſſet pauper. Qua de re meminimus alibi.

Fiducia pecunias amiſi.

IACTATVR & hodie, vereq. dicitur fiducia pleroſque mortalium falli. Videtur autem ex antiquorum relictum prouerbiis: quandoquidem apud Theognidem legitur hic verſiculus,

Πίστει χρήματ' ὄλεσσα, ἀπιστίῃ δ' ἐσάωσα, id eſt,
Fiſo res periit, diffiſo ſalua remanſit.

Proinde non peſſime monet Epicharmus, νᾶφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν. id eſt, ſobrius eſto, & memineris diffidere. Quanquam nulli fidere, inhumanum eſt: omnibus fidere, ſtultum. Hoc honeſtius, illud tutius. Propter quod vt idem ait Theognis,

Παῦροι τοι πολλῶν πιστὸν ἔχουσι νόον. id eſt,
Paucis e multis fidus adeſt animus.

Aliud ſtans, aliud ſedens.

NVLLVS inficias iuerit, prouerbiali figura dictum illud Salluſtianum in Ciceronem, Aliud ſtans, aliud ſedens loquitur. Quo licebit vti, cum ſummam inconſtãtiam animi ſignificamus, quaſi tantillum momentum atque interuallum commutet hominis ſententiam. Homerus Iliados N. huiuſmodi verſiculo notat hominis inconſtantis ingenium,

Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει. id eſt,
Verum claudicat, inq. pedes vtroſque vacillat.

Eandem ſententiam ſic effert Pindarus in Nemeis hymno tertio, ὁ δὲ διδάκτ' ἔχει ψεφεννὸς ἀνὴρ ἄλλοτ' ἄλλα πνέων, οὔποτ' ἀτρεκεῖ κατέβα ποδί, μυριᾶν δ' ἀρετᾶν ἀτελεῖ νόῳ γεύεται. id eſt, Qui vero tenet ea quæ didicit, obſcurus homo, alias aliter atque aliter affectus, nunquam certo ingreſſus eſt pede, ſed innumerabiliũ virtutum imperfecto intellectu guſtum capit. Præfert autem Pindarus naturam inſtitutioni: quod qui natura bonus ſemper ſui ſimilis eſt: qui vero nititur eruditione, cum multa tentet, nec firmus nec abſolutus eſt vlla in re.

Lingua amicus.

Ἀπὸ γλώττης φίλος, id eſt, Lingua amicus, qui verbis oſtendit, non re præſtat beneficium. Aut qui non amat ex animo, ſed beneuolentiam oratione præ ſe fert. Quod genus inducitur Candidus apud Martialem. Et apud Homerum Odyſſeæ Σ.

Οἵ τ' εὖ μὲν βάζουσι, κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσι. id eſt,
Qui recte dicunt, a tergo praua voluunt.

Theognis in ſententiis,

Ἀλλὰ δόκει μὲν πᾶσιν ἀπὸ γλώσσης φίλος εἶναι,
Χρῆμα δὲ συμμίξῃς μηδενὶ μηδ' ὁτιοῦν. id eſt,
Sic facito, vt lingua cunctis videaris amicus,
At factis cuiquam te caue miſcueris.

Contra Sophocles in Antigone,

Λόγοις δ' ἐγὼ φιλοῦσαν οὐ στέργω φίλην. id eſt,
Non diligo hanc, verbotenus quæ diligat.

At idem Theognis paullo poſt, damnat huiuſmodi genus amicorum,

Μή μ' ἔπεσιν μὲν στέργε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλῃ.
Nec me diligito verbis, cum mens alibi ſit.

Rurſum alibi,

Μή μοι ἀνὴρ εἴη γλώσσῃ φίλος, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ. id eſt,
Ne lingua mihi quis ſit amicus, ſed mage facto.

Simillimum eſt huic quod alibi refert idem, μέχρι προσηγορίας, id eſt, vſque ad ſalutationem.

Ἔργμα μὲν ἐσθ' ὁ φίλος πάντων δύσκολον, εἰσὶ δὲ πολλοὶ
Καὶ χίλιοι πάντες μέχρι προσηγορίας. id eſt,
Res perdifficilis quidem amicus, ſunt quia multi
Atque adeo cuncti pæne, ſaluto tenus.

Saturni

Saturni podex.

Κρόνου πυγή, id eſt, Saturni culus: de carnibus vetulis, iamq. mancis & ſenſu vacantibus. Quidquid enim putre iam & effœtum intelligi volebant olim, id Saturnium vocabant. Meminit Diogenianus, nec tamẽ explicat. Suidas & Heſychius admonent, ita dictam curnem ob vetuſtatem ſtupidam ac ſenſus expertẽ, a Saturno deo, qui multa prouerbia nobis dedit. Ad animũ translatum non nihil habebit gratiæ.

Qui vitat molam, vitat farinam.

Ὁ φεύγων μύλον, ἄλφιτα φεύγει, id eſt,
Qui fugit molam, fugit farinam. Aut,
Deuitat quicumque molam, fugit ille farinam.

Nam omiſſo articulo, videtur hemiſtichium carminis heroici. Qui refugit induſtriam, non fruetur emolumentis. Sunt qui malorum ſtridoribus offenduntur, cum ſine molis non liceat viuere. Sic quidam vxorum mores ferre non poſſunt, cum optent liberos. Dicunt et hodie vulgo, qui quærit oua, gallinarum cacaliſmũ, vt vulgo vocant, Latini glocire dicunt, ferat oportet. Finitimum illi οὔτε μέλι οὔτε μέλιτται, id eſt, Neque mel, neque apes.

Ἀγεωμέτρητος μηδεὶς εἰσίτω.

Ἀγεωμέτρητος μηδεὶς εἰσίτω. Admonet iniquum non admittendum. Geometriam enim æquabilitatem accipiunt, vt apud Ariſtidem in Themiſtocle, ὅπου δεῖ καὶ τῆς ἰσότητος, καὶ γεωμετρίας, id eſt, Vbi opus eſt, & æquabilitate, & geometria. Idem in Pericle, εἰ δὲ ἡ γεωμετρία καλὴ, καὶ ἡ κατ᾽ αὐτὴν ἰσότης, id eſt, Si honeſta eſt geometria, & quæ cum illa coniuncta eſt æqualitas. Vnde Lycurgus arithmeticem ceu popularem ac turbulẽtam eiecit e Lacedæmone: geometriam induxit, tamquam modeſtæ oligarchiæ, & legitimo regno conuenientem, teſte Plutarcho. Sed mea quidem ſententia, magis valebit perinde prouerbiũ, quaſi dicas, ἀνίπτοις ποσὶν, id eſt, Illotis pedibus, hoc eſt, temere & imparatis. Nam hæc erant apud veteres prima philoſophiæ rudimenta, muſica, & Geometria. Quibus diſciplinis ſi qui non eſſent initiati, non admittebantur in ſcholam Platonis, cuius hanc ferunt fuiſſe inſcriptionem, ἀγεωμέτρητος μηδεὶς εἰσίτω. Loquitur ad hunc modũ & Taurus philoſophus apud Gellium: Nunc autem iſtis, qui repente pedibus illotis ad philoſophos diuertunt, non eſt hoc ſatis, quod ſunt omnino ἀθεώρητοι, ἄμουσοι, ἀγεωμέτρητοι, id eſt, Speculatiuæ, Muſicæ, Geometriæ ignari. Præcipuus autem admirator geometriæ fuit Pythagoras, quem tradunt ob inuentum vnum problema, ſacrificaſſe diis. Id erat huiuſmodi, Datis duabus figuris adiicere tertiam ab his diuerſam, quæ alteri ſit æqualis, alteri ſimilis. Tum Philo qui geometriam ἀρχὴν καὶ μητρόπολιν appellarit omnium diſciplinarum, quod hæc rerum intelligibilium imagines, ueriq. veſtigia, tamquam in politiſſimo ſpeculo demonſtret, mentemq. purgatam paullatim abducat a ſenſu. Plato quoque dixiſſe creditur, deum ipſum γεωμετρεῖν, ſiue quod geometrica ſpeculatio animum a rebus corporis abducat ad ea, quæ ſemper eodem ſunt modo. Deus autem ab omni materia puriſſimus eſt. Siue quod in Timæo principia mundi diuiſit in tria, deum, materiam, & ideam. Materia quiddam eſt omnium quæ ſubſternuntur, maxime confuſum & incompoſitum. Idea exemplarium pulcherrimum, deus cauſſarum optima. Cum igitur ita condiderit mundum, ac ſemper ita ſeruet, vt materia ſit æqualis, idea ſimilis, videtur explicare Pythagoricum illud problema, cuius modo meminimus. Hæc itaque & alia id genus multa, Plutarchus Sympoſiaca decadis octauæ problemate ſecundo. Plato videtur æmulatus ſolẽnem morem tale quidpiam inſcribendi foribus. Spado quidam effeminatus, cum oſtio domus inſcripſiſſet, μηδὲν εἰσίτω κακόν, Diogenes, At hera, inquit, domus, qua tandem ingreditur? Socrates apud Platonem in Theæteto diſputaturus de rebus ſubtilioribus, ἄθρει δὴ, inquit, περισκοπῶν, μή τις τῶν ἀμυήτων ἐπακούῃ. id eſt, Obſerua iam circunſpiciens, ne quis prophanus exaudiat. Imitatus eſt Pythagorã, qui ſic præfatur,

Ἀείσω ξυνετοῖσι, θύρας δ᾽ ἐπίθεσθε βέβηλοι. id eſt,
Cordatis cantabo, fores tamen obde prophane.

Cuius alibi meminimus.

Serpens ni edat ſerpentem, draco non fiet.

Ὄφις ἂν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται, id eſt, Serpens ni ſi ſerpentem edat, non futurus eſt draco. Potentes aliorum damnis creſcunt, & optimatum fortunæ non in tantum augerentur, niſi eſſent quos exſugerent. Quemadmodum inter piſces & beluas, maiores viuunt laniatu minorum. Quamquam nobis quidem & hoc dictum fecem vulgi videtur olere.

Certamen non accipit excuſationes.

Ἀγὼν οὐ δέχεται σκήψεις, id eſt, Certamen non admittit excuſationes. Plato libro De legibus ſexto, ὅπου γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὐ πάνυ δέχεσθαι φασίν. id eſt, Verum aiunt certamen non admittere cauſſationes. Et, ἀγὼν πρόφασιν οὐκ ἀναμένει. id eſt, Certamen non exſpectat occaſionem. Cum agitur periculo, non conuenit tergiuerſari. Aut ſi mauis, In præſentaneo periculo non oportet occaſionem exſpectare quemadmodum aliis in rebus. Veluti ſi quis in morbo capitali medicum opperiatur inſignem aut procul arceſſendum. Huc pertinet quod legimus apud Quintum Curtium libro ſeptimo: Sed neceſſitas ante rationem eſt, maxime in libello, quod raro permittit tempora legere.

Phallus deo.

Φαλλὸς τῷ θεῷ, id eſt, Phallus deo. Dici ſolitum, vbi parũ quidem honeſta, ſed tamen apta tribuuntur, quaſi dicas, εἰς ἐχῖνον ἀπουρεῖν, id eſt, In matellam immeiere. Plutarchus in commentario, περὶ τῆς φιλοπλουτίας, oſtendit hanc fuiſſe priſcorum in ludis ſolẽnibus pompam, vt primo loco duceretur amphora vini, & clematis, id eſt fabæ genus: poſt aliquis hircum trahebat: deinde nucum ſportulam geſtabat alius: poſtremo loco Phallus ferebatur. Ea erat effigies obſceni membri virilis. Cur autem in myſteriis fuerit receptum, cauſſam reddit Plutarchus in libro De Iſide & Oſiride. Columella in carmine ipſum Priapum Ithyphallum vocat,

– Sed truncum forte dolatum
Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli.

Et Pompeius oſtendit, Ithyphallum dici membrum viri pudendum. Vnde & hodie Itali ſi quem contemnũt hoc nomine notant. Non nulla de Phallis Herodotus libro ſecundo. Dictum eſt alibi de Phallis Bacchi, nempe in prouerbio, Erebinthius Bacchus.

Obturbas fruſtra uelut vnda.

Ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως, *id eſt,*
Turbas me vt vnda inaniter.

Id eſt, Incaſſum mihi moleſtus es. Fragmentum carminis eſt ex poeta quopiam. Traductum ab vnda cautem aſſidue verberante. Quo pertinet illud Maronis,
Quam ſi dura ſilex aut ſtet Marpeſia cautes.

Optimum obſonium labor ſenectuti.

Ὄψον κράτιστον πόνος τῷ γήρᾳ, *id eſt, Optimum obſonium ſenectuti labor. Laborandum in iuuenta, quo ſeni ſuppetat commodius viuendi facultas. Diogenes rogatus, quid eſſe miſerrimum cenſeret, reſpondit ſenectutem inopẽ. Adagium autem videtur mutilum. Nos opinamur,* πόνει, *id eſt, labora legendum, vt intelligas, ſenectutis imbecillitatem exquiſitioribus cibis eſſe fulciendã, qui quo ſuppetant ſeni, paranda res eſt in iuuenta,*

Omne æs alienum cepe, & mulcta allium.

Πᾶν μοι χρέος κρόμμυον, καὶ τὸ τίμημα σκόροδον, *id eſt, Vniuerſum æs alienum cepe, & mulcta allium. Subaudiendum ſit. Cum quis obſtrictus multo ære alieno, optat vt paruo dependere poſſit quidquid debet. Non nihil veremur ne & hoc Apoſtolius hauſerit, non ex auctoribus priſcis, ſed e ſuis combibonibus.*

Oportet omnibus corydalis.

Πάσῃσι κορυδαλλοῖσι χρὴ λόφον ἐγγενέσθαι, *id eſt, Omnibus galeritis oportet criſtam ineſſe. Citatur ex Simonide, & vſurpatur aliquoties a Plutarcho, nominatim in vita Timoleontis, in hunc ſenſum: nullum eſſe mortalis ingenium, cui non ſit aliquod vitium admixtum, ceu perinde ſecundum hominis naturam ſit non carere vitio, vt galeritæ naturale eſt habere criſtam. Plutarchi verba ſubſcribamus,* ἐπεὶ δὲ χρῆν ὡς ἔοικεν, οὐ μόνον πάσαις κορυδαλλοῖς λόφον ἐγγίνεσθαι κατὰ Σιμωνίδην, ἀλλὰ καὶ πάσῃ δημοκρατίᾳ συκοφάντην. *id eſt, Quoniã autem oportet, vt videtur, non ſolum omnibus galeritis criſtam ineſſe, quemadmodum dixit Simonides, verum etiam omni democratiæ ſycophantam. Meminit Corydi Ariſtophanes in Auibus, affingens ex Aeſopo lepidam fabulam. Ait enim hanc auem fuiſſe omnium antiquiſſimã, videlicet ante natam quam eſſet terra, cumq; pater illius morbo periſſet, nec eſſet ſepulcro locus, in capite ſepeliſſe patrem, vnde & criſta tumuli loco eſt. Inibi Corydo regnum decernitur. In eadem indicat Philocteti cuidam turbinato capite deformato, fuiſſe nomen Corydo. Congruit huic dictum Cratetis, quod refertur apud Laertium, vix eſſe quẽquam, qui prorſus omni vitio careat, ſed omnibus malis punicis aliquod ineſſe granum putre.*

Toto deuorato boue, in cauda defecit.

Ὅλον ἐκφαγὼν τὸν βοῦν, εἰς τὴν οὐρὰν ἀπέκαμε, *id eſt, Toto deuorato boue, in cauda defecit, hoc eſt, reliquo negotio peracto, in extremo fine delaſſatus eſt. Videtur eſſe ſenarius, ſed deprauatus. Sapit tamen vulgi fæcem & hoc.*

Iuxta fluuium puteum fodit.

Παρὰ ποταμὸν φρέαρ ὀρύσσει, *id eſt, Ad flumen puteum fodit. De ſtultam & inanem ſumente operam. Finitimum illi, In ſyluam importas ligna. Putei fodiuntur ob aquarum inopiam.*

Mutabilior Metra Eriſichthonis.

Μεταβλητικώτερος μήτρας τῆς ἐρυσίχθονος, *id eſt, Mutabilior Metra Eriſichthonis. In eum congruit, qui ſecum non conſtat, ſed ſubinde aliam atque aliam perſonam ſumit. Extat in priſcorum fabulis Metram puellam in varias rerum figuras transfigurari ſolere. Res autem ſic habet. Eriſichthon quidam Theſſalus abſumptis facultatibus, ad extremam deuenit inopiam. Huic erat filia puella præſtanti forma, nomine Metra. Quam vbi proſtituiſſet, adoleſcentes qui commeabãt ad illam, varia munera deferabant, alius equos, alius boues, aut verueces. Nam id temporis non dum auri, argenti, gemmarum ue erat vſus. Porro Theſſali per iocum dicebant, Metram Eriſichthonis verti in ea omnia, quæ illi ab amatoribus filiæ donabantur. Atque hinc prouerbium. Fabulam Eriſichthonis tractat Ouidius libro Metamorphoſeon 8.*

Catella Melitæa.

Μελιταῖον κυνίδιον, *id eſt, Melitæa catella. Quadrat in eum qui habetur in deliciis, ac lautius in otio alitur ad voluptatem, non ad vſum. Triplex enim canum genus. Quidam habentur ad vſum uenandi, quos appellant* ἰχνευτάς, *quaſi dicas veſtigatores. Quidam ædium cuſtodiæ præficiuntur, qui dicuntur,* οἰκουροί, *id eſt cuſtodes domus. Quidam animi cauſſa nutriuntur, & ad luſum duntaxat muliercularum, hos* μελιταίους, *ſiue* μελιταίας *appellant. De quibus eſt illud Platonis,* τὰ κυνίδια μιμούμενα τὰς δεσποίνας, *id eſt, Catellæ dominas imitantes. Et Gorgo apud Theocritum in Syracuſiis, pro ſectura duo mandat famulæ, vt infantem vagientem placaret, & catellum reuocaret intro. Lucianus ſalſiſſime ludit in Stoicum barbatum, cui in eodem ſedenti vehiculo domina catellam committit, obteſtans illum per ea quæ ſunt in uita dulciſſima, vt diligenter curet. Eſt in familys diuitũ huiuſmodi miniſtrorũ genus, quos illi non ad miniſterium, ſed animi cauſſa domi habent.*

Ne cinerem vitans, in prunas incidas.

Μὴ τέφραν φυγὼν εἰς ἀνθρακιὰν πέσῃς, *id eſt,*
Ne cinerem fugiens in carbonariam incidas.

Ne ſic defugias malum hoc aut illud, vt in aliud longe maius incurras. Videtur heroicus deprauatus, conſtabit, ſi pro πέσῃς *legas* καταπέσῃς.

Syrus cum non ſis, ne ſyriſſa.

Μὴ ὢν Σύρος μὴ σύριζε, *i. Cum non ſis Syrus, ne ſyriſſa.*

Ne

Ne ſumas perſonam parum decorum, ne velis alius videri quam ſis. Aut cum ſis natus ingenuus, ne moribus agas ſeruum & barbarum. Nam Syri male audiebant ob morum molliciem, Eſt autem facetus iocus, ex amphibologia huius verbi σιζω, *quod ſignificat, & ſyriſſare, & fiſtula canere.*

Ne moue feſtucam.

Μὴ κάρφος κίνει, *id eſt, Ne moue feſtucam. Iocus prouerbialis, vbi quis omnis ſtrepitus impatiens eſt. Quoſdã videas vſque adeo moroſos, vt quidquid agas offendantur, etiam ſi ſtipulam duntaxat moueas.*

Cum paruula eſt, bona videtur ſpina.

Μικρὰ μὲν ἄκανθα ἁπαλὰ φαίνεται, *id eſt, Cum puſilla eſt ſpina, bona videtur. Pueritia ſemper amabilis. Quemadmodum ſpina quoque innoxia eſt, atque adeo veſca etiam, donec ætate dureſcat. Sentis de aſparagis. Sic eſt rerum humanarum conditio, vt omnia ſuapte ſponte degenerent in peius. Citatur ex Diphilo,*

Βαιὸς τεχνίτης ἐστὶν ὁ χρόνος ὦ Ζεῦ,
Χαίρει μεταπλάττων πάντας ἐπὶ τὰ χείρονα. *id eſt,*
Eſt canus artifex o Iupiter, dies:
Nam gaudet omnes deteriores reddere.

Moſchus canens Bœoticum.

Μόσχος ᾄδων Βοιώτιον, *id eſt, Moſchus canens Bœoticum. Moſchus hic citharœdus fuit imperitus, qui citra reſpirationem vocem in longum producebat. Bœoticum autem vocat cantionis genus, veluti Phrygium aut Dorium. Quadrabit in multiloquos, ſed tamen inepte loquaces.*

Filum contentionis tunc erat.

Μίτος ἔριδος τότ' ἦν, *id eſt, Filum contentionis tum erat. Dici ſolitum in pertinaces, cum vterq. peruicax eſt, neuterq. concedit alteri. Eſt aliquoties in epiſtolis Hieronymianis, funiculum contentioſum ducere: nec apud aliũ legiſſe meminimus, præterquã apud Tertullianum in principio libri Aduerſus Iudæos. Apparet natum a ludo, quo duobus hinc atque hinc funem tenentibus, vterq. conatur alterum ad ſe trahere. Hinc & illud ductum arbitramur, quod alibi retulimus: Ne rumpamus, dum nimium tendimus funiculum.*

Neque cæcum ducem, neque amentem conſultorem.

Μήτε τυφλὸν ὁδηγὸν, μήτε ἀνόητον σύμβουλον, *id eſt, Neq. cæcum ducem, neque amentem conſultorem. Subaudiendum adhibeas. Diſce, ſed a doctis. Conſilium pete, ſed a conſultis. Contra Horatius:*

Cæcus vti ſi monſtret iter, tamen aſpice.

Mus non ingrediens antrum, cucurbitam ferebat.

Μῦς εἰς τρώγλην οὐ χωρῶν, κολοκύντην ἐφέρε, *id eſt, Mus non potens ſubire antrum, geſtabat cucurbitam. In eũ congruit, qui cum ipſe ſibi conſulere non poſſit, aliis conatur opitulari. Aut qui conatur maiora viribus ſuis. Videtur ab apologo natum, ſed anili, ni fallimur.*

Nouos parans amicos, ne obliuiſcere veterum.

Νέους φίλους ποιῶν, λῷστε, τῶν παλαιῶν μὴ ἐπιλανθάνου, *id eſt, Nouos parans amicos, optime, veterum ne obliuiſcere. Torqueri poteſt & ad mutua ſtudia, ad quæ conuenit non numquam reſpicere, etiam poſteaquam diuerſæ te addixeris diſciplinæ. Veluti ſi moneas, qui ſe ad iuris ſtudium contulerit, vt obiter recurrat ad bonas litteras. Vſurpatur ab Hermolao Barbaro in epiſtola quadam ad Picum Mirandulanum.*

Etiam dormiens ſomniat.

Ὀνειροπολεῖ καὶ καθεύδων, *id eſt, Somniat etiam dormiens, hodie quoque vulgo dicitur, quoties ſignificant aliquẽ toto pectore rei cuipiam addictum, deditumq. Siquidem iis euenire ſolet, vt quæ interdiu voluerint animo, noctu ſomnient. Ariſtophanes in Nebulis,*

Ὀνειροπολεῖ γὰρ καὶ καθεύδων ἱππικήν. *id eſt,*
Et dormiens equeſtre ſtudium ſomniat.

De iuuene dictum eſt, qui ſtudio alendorum equorum rem patriam omnẽ abſumpſerat. Item paullo ſuperius, ὀνειροπολεῖ ἵππους, *id eſt, Equoſq. ſomniat. Dicet aliquis, quid miri ſi quis dormiens ſomniet? Sed* ὀνειροπολεῖν *non tam eſt ſomniare, quam ſomnia interpretari, & hinc ſpẽ concipere aut facere. Porro curã illã iuuenis ſomnium vult videri poeta. Ita bis ſomniat eadem & vigilans & dormiens, Plautus cõtra, Vigilãs ſomniat dixit. Terentius: Num ille ſomniat ea, quæ vigilans voluit? Et apud Horatium Europa ſic loquitur.*

-Vigilans ne ploro
Turpe commiſſum, an vitiis carentem
Ludit imago Vana?

Chordæ vice.

Ὡς ἀντὶ χορδῆς, *id eſt Tamquam chordæ loco. Conueniet, vbi quod alicubi diminutum videbatur, ſuppletũ alium de ſignificabimus. Plutarchus in Sympoſiacis prouerbij vice videtur vſurpaſſe:* καὶ ταῦτα μὲν, *inquiens,* ὡς ἀντὶ χορδῆς κείσθω, πρὸς τὰ σοὶ πεφιλοσοφημένα. *id eſt, Atque hæc quidem chordæ vice addita ſint iis, quæ abs te ſunt erudite diſſerta. Sumptum eſt a Locrenſi fabula, quam expoſuimus in prouerbio.* ἀκανθίας τέττιξ, *id eſt, Acanthia cicada.*

In caput præcipitari.

Ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖσθαι, *id eſt, In caput impelli, hoc eſt præcipitem dari, dicebant eum, qui per ſummam contumeliam expelleretur, uel potius qui funditus perderetur. Eſt in Luciani libello De mercede ſeruientibus. Vſurpauit non abſimili figura Terentius: Auctores erant, vt illam præcipitem darem. i. ut exturbarẽ ædibus. Plutarchus in Stoicorũ contrarietatibus,* ὁ δὲ Χρύσιππος ἕνεκα τοῦ χρηματισμοῦ τὸν σοφὸν ἐπὶ κεφαλὴν εἰς Παντικάπαιον ὠθεῖ, καὶ Σκυθῶν ἐρημίαν. *i. Chryſippus ſapientẽ fenoris gratia præcipitem dat in Pãticapæum, et Scytharum ſolitudinem. Pãticapæum urbs Scythiæ ad Boſphorum, auctore Stephano, arbitramur idẽ eſſe quod ait Seneca libro de beneficiis ſexto, Alia detinebo diutius, alia expellam & capite agam. Notauit nõ nihil adagij formam Phœnix Colophonius apud Athenæum libro 12. de Nino rege Aſſyriorum agens,*

qui præ corporis voluptatibus omnia contemnebat. Seazontes illius ſic habent,

Ἀλλ' ἦν ἄριστος ἐσθίειν τε, καὶ πίνειν
Κλάειν, τὰ δ' ἄλλα πάντα κατὰ τῶν πετρῶν ὤθει. *id eſt,*
Sed erat edendo, poculumq. miſcendo
Præſtans, reliqua autem cuncta abegit in ſaxa.

Id eſt, prorſus contempſit.

Ἄσπονδος πόλεμος.

M. TVLLIVS *Epiſtolarum ad Atticum libro nono, Huius igitur belli ego particeps & ſocius, & adiutor eſſe cogor, quod & ἄσπονδον eſt cum ciuibus. ἄσπονδον vocat perpetuum, & atrox & irreconciliabile. Suidas oſtendit, ἀσπόνδους ἐχθροὺς dici eos, qui in concordiã redigi non poſſunt. Sonat ferme, quaſi dicas inconfœderabiles, vt docendi cauſſa ſic loquamur. Conueniet in ſimultatem ac diſſidium amarulentum. Vſus eſt eo prouerbio diuus Chryſoſtomus homilia in Matthęũ quadrageſimaſeptima. Item diuus Baſilius in epiſtola quadam ad Athanaſium,* κἂν τὴν αἰτίαν ἐρωτῶσι τοῦ ἀκηρύκτου τούτου καὶ ἀσπόνδου πολέμου, ψαλμοὺς λέγουσι καὶ τρόπων μελῳδίας, τῆς παρ' ἡμῖν κεκρατηκυίας, *id eſt, Quod ſi rogentur quæ cauſſa ſit huius nec indicti, & ſine ſacris ſuſcepti belli, narrant cantica quædam eſſe & ſpeciem melodiæ, quæ apud nos obtinuit. Aeſchines in oratione,* περὶ παραπρεσβείας, ἐξ ὧν οὐκ εἰρήνη γίνεται ἐκ πολέμου, ἀλλ' ἐξ εἰρήνης πόλεμος ἀκήρυκτος. *id eſt, Ex quibus non pax fieret e bello, ſed ex pace bellũ non indictum, hoc eſt, vehemens & atrox. Idem in eadem,* εἰ δὲ ἔσονται τῶν πολέμων αἱ μὲν ἐνδεῖαι τῶν πρεσβειῶν, αἱ δὲ δωρεαὶ τῶν στρατηγῶν, ἀσπόνδους καὶ ἀκηρύκτους τοὺς πολέμους ποιήσετε. *id eſt, Quod ſi bellorum cauſſa quidem erunt oratorum, dona vero ducum, efficietis vt bella & ſacris careant & denunciationibus. Etenim qui indicit, qui mittit feciales, qui ſacrificat, ipſa mora fit lenior: & hoc conſilio probabile eſt huiuſmodi moras repertas, velut in iure citationem triplicem, litis conteſtationem, in matrimonio libellum repudij, & ſolemnia verba, Tua tibi habe: quo dum hæc aguntur, reſidat impetus ille impotens.*

Ab Eteobutadis ducit genus.

Ἐξ Ἐτεοβουταδῶν ἕλκει τὸ γένος, *id eſt, Ab Eteobutadis ducit genus. Dici ſolitum de iis qui maioribus illuſtribus & antiqua nobilitate ſunt oriundi, videlicet a Buto quopiam, qui ſacerdotes Athenis inſtituit. Et ab huius poſteris poſtea ſummi magiſtratus creabantur. Venuſtius erit, ſi per Ironiam ſumatur in hominem obſcurum, aut notabilitatis & imaginum oſtentatorem.*

Ergini cani.

Ἐργίνου πολιαί, *id eſt, Ergini canicies. De canicie præpropera, id eſt, quæ ante diem legitimum accidit. Erginus filius fuit Clymenis, vnus ex Argonautis. Cum autẽ Hypſipyle Thoantis Lemniorum regis filia funerales ludos manibus parentis propoſuiſſet, Erginus adoleſcens præter ætatis rationem iam canus, acceſſit inter reliquos decertaturus. Irriſus eſt autem a mulieribus Lemniacis, ob intempeſtiuam capitis caniciem, & prouerbio locum fecit, hoc inſignior, quod ſuperatis omnibus athlethis pulcherrimam victoriam reportarit. Feſtiuius autem fiet, ſi per ironiam dicatur in ſenes iam canos, qui tamen iuuenes etiam dum haberi velint, cauſſantes eam caniciem non ex annis, ſed e curis, aut aliunde præmaturam accidiſſe. Poterit torqueri & in illos qui ætate iuuenes, iam tum ingenio, moribusq. ſenem agunt. Et quibus rerum prudentia velox, Ante pilos venit, vt inquit Perſius. Nulla vero res citius adcelerat ſenium quam animi curæ, amor, odium, inuidentia, metus ac mæror. Huc pertinet illud Theocriticum in Aita,*

Οἱ δὲ ποθεῦντες ἐν ἤματι γηράσκουσι. *id eſt,*
Verum quos amor angit, in vna luce ſeneſcunt.

Scholiaſtes adducit conſimilem verſum ex Odyſſeæ T.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι. *id eſt,*
Rebus in aduerſis venit accelerata ſenectus.

Pindarus item in Olympiis,

Φύονται δὲ καὶ νέοις ἐν ἀνδράσι πολιαί
Θαμὰ καὶ παρὰ τὸν ἁλικίας ἐοικότα χρόνον. *id eſt,*

Naſcuntur & in iuuenibus viris cani, frequenter & præter ætatis conueniens tempus. Deſiderantibus omne tempus longum eſt.

—Sic piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum.

Et hodie prædicant nautæ in præſenti naufragij periculo de repente oboriri canicem.

Ἐσκιμαλίχθαι.

Ἐσκιμαλίχθαι σοι χρή. *Hoc geſtu contumeliam, deſpectumq. ſupremum ſignificabant. Eſt enim Græcis,* σκιμαλίσαι, *medium digitũ oſtendere, contractis ceteris, ignominiæ cauſſa, aut ſtrepitu digitorum ſignificare cõtemptum. Vnde et apud Iuuenalem, quod alibi retulimus,*

Manderet laqueum, mediumq. oſtenderet vnguẽ.

Suidas citat ex Ariſtophane ſenarium hunc. Extat autem ἐν εἰρήνῃ.

Ὁ δὲ δρεπανουργὸς οὐχ ὁρᾷς ὡς ἥδεται,
Καὶ τὸν δορυξὸν οὗτος ἐσκιμάλισεν, *id eſt,*
An non vides, vt geſtiat falcis faber,
Medioq. monſtret vngue lancearium?

Quid autem proprie ſignificet σκιμαλίζειν, *qui ſcire cupiet, e Suida diſcat. Elegatius magisq. prouerbialiter, ad fortunam, ad eruditionem, aut aliud quippiã, quod plane contemnitur, detorquebitur.*

Extrema extremorum mala.

Ἐσχάτων ἔσχατα κακὰ διαπέπρακται, *id eſt, Extrema extremorum mala acciderunt. In ipſo ſchemate ſita eſt prouerbij ratio, quemadmodum in initio operis admonuimus. Ad hanc formam pertinere videtur, quod apud Athenæum lib. 15. ſcripſit Hipponax,* κακῶν κακά, *id eſt, Malorum mala pro ſummis malis. Item quod quidam Atticam,* Ἑλλάδος Ἑλλάδα, *id eſt, Græciæ Græciã dixit, quaſi dicas Græciæ florem. Quod genus ſunt & illa,* ἄρρητ' ἀρρήτων. *Et* δεινότατα δεινῶν. *Et* κύντατα κυνῶν. *Hunc ſermonis typum Græci videntur ab Hebræis mutuo ſumpſiſſe, qui vehementiam &* ἐνέργειαν *eiuſdem dictionis congeminatione ſignificant.*

Cucurrit quiſpiam ne pluuiæ madeſceret, & in foueam præfocatus eſt.

Ἔτρεχέ τις μὴ βρεχθείη, καὶ εἰς βόθρον ἀπεπνίγη, *i. Cucurrit quiſpiã, ne cõſpergeretur aqua, & in foueã præfocatus eſt. Vbi quis leuius malum incautius fugiens, in maximum*

mum incurris. Videtur a uulgo ſumptum ab Apoſtolio, cuiuſmodi multa ſcientes prætermiſimus.

Heterognathus es.

Ἑτερόγναθος εἶ, *id eſt, Heterognathus es. In edacem dici conſueuit, quod ob voracitatem alternatim, vtraque mandibula cibum commanderet. Nam hinc dictum ἑτερόγναθος, quod nunc in hanc nunc in illam mandibulam cibum transferat. Heſychius tamen interpretatur de duris ac male morigeris, translatum putans ab equis.*

Vrbanus nihil æqui cogitat.

Οὐδὲν ἀστεῖος δίκαιον οὐδ' ἐννοεῖ, *id eſt,*
Vrbanus æqui nil bonive cogitat.

Admonet ruſticam vitam innocentiorem eſſe, vt quæ ſola cum ſolis habeat commercia terris. Contra qui degunt in vrbibus, propter contagia negotiorum & hominũ aſtutiores euadere, unde & aſtuti, παρὰ τὸ ἄστυ dicti putantur. Poteſt & huc adcommodari parœmia, quod eximæ morum ciuilitati & vrbanæ blandiloquentiæ fere comes eſſe ſolet aſtutia. Contra qui moribus ſunt ſubagreſtibus, iis plerumq. eſt fides certior, animusq. ſyncerior. Verſus eſt Senarius, ſed deprauatus. Et Terentianus Demea ait, In aſtu aliud ex alio venire malum.

Patroclo ſordidior.

Πατροκλέους φειδωλότερος, *i. Patroclo parcior. In diuitem quidem, ſed oppido quã ſordidũ ac parcũ. Hic n. Patroclus poſteaquã ad ſummas opes euectus eſt, aut ut abij dicunt, ex quo natus eſt, nũquã eſt vſus balneo, parſimoniæ cauſſa. Taxatur ab Ariſtophane in Pluto,*

Ἐκ τοῦ Πατροκλέους ἔρχομαι. *id eſt,*
Ex Patrocli venio domo.

Plutum enim ſqualidum dixerat, & ſitus plenũ. Prouerbij meminit etiam Eudemus.

Omnis herus ſeruo monoſyllabus.

Πᾶς δεσπότης δούλῳ μονοσύλλαβος, *id eſt, Omnis herus ſeruo monoſyllabum. Heris & potentibus breuiſſimo tantum verbulo eſt opus, vt vel adnuant, uel renuant* ναί, οὔ. *Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas. Seruis autem & impotentioribus, multis opus eſt verbis vt exorent, aut perſuadeant. Effertur integre ad hunc modum,* πᾶς δεσπότης δούλῳ μονοσύλλαβος, τὸ δ' ἱκετεύειν μακρόν. *id eſt, Omnis dominus ſeruo monoſyllabum, At ſupplicare longum. Adnotatum eſt a doctis, monoſyllaba & diſſyllaba nomina conuenire ſeruis: cuiuſmodi ſunt* μῦς, *quo nomine fuit ſeruus Epicuro. Ceterum Athenæus lib. 5. citat Herodicum, qui contemptus gratia grammaticus appellat* μονοσυλλάβους, Γωνιοβόμβυκες, μονοσύλλαβοι. *Quod in angulis latitent bombicum more, quodq. de minutiis vocularum tractent. De Lyſimacho dixit Demoſthenes, ni fallimur, regnum ipſius nihil differre a ſcena comica, quod impendio delectaretur ridicule dictis, eoq. ab hoc oẽs diſcedere diſſyllabos, hoc eſt, hiſtriones. Notauit. n. Bithen & Parin, qui nihil apud illum non poterant, vt Athenæus lib. 14. Rurſus nomina magnatũ faciunt polyſyllaba, qualia ſunt, Ariobarzanes, & Nabuchodonoſor, & apud Plautũ Polypyrgopolinices, & Megalodorus.*

Penicillare.

Πηνικίζεις μοὶ φυκοῦς, *perinde valet quaſi dicas, fucum facere, quod idem dicitur* φυκίζειν. *Nam* πηνίκη, *Græcis comam non genuinam ſed adpoſititiam ſignificat, quam quidam galericum vocant. Hinc* πηνικίσματα τέχναι, *doli.*

Cicadis pleni.

Τεττίγων ἀνάμεστοι, *id eſt, Cicadis operti. In glorioſos ac ſtultos olim dicebatur, aut obſoletis, ac iam deſitis vtentes. Atiquitus enim Atticis mos erat, capillorum cincinnis aureas cicadas addere. Vnde & τεττιγοφόροι dicti ſunt, hoc indicio ſignificantes, αὐτόχθονας eſſe ſeſe, id eſt, indigenas, quemadmodum & cicadæ non aliunde commigrant, ſicut pleraq. alia, ſed inibi naſcuntur ubi viuunt. Ariſtophanes in Nebulis,*

Ἀρχαῖά γε καὶ διπολιώδη, καὶ τεττίγων ἀνάμεστα,
Καὶ Κηκείδου, καὶ Βουφονίων. *id eſt,*
Priſca hæc ſane atque obſita canis, necnon repleta cicadis,
Ac Cecide cum Buphoniis.

Cecides peruetuſtus quiſpiam fuit dithyramborum ſcriptor. Buphonia item, feſtum priſcum & iam olim ob vetuſtatem deſitum. Quæ ſane omnia prouerbiali ſchemate ſunt dicta.

Quid de puſillis magna prœmia?

Τί μικρῶν πέρι μεγάλα φροιμιάζῃ, *id eſt, Quid de minutis rebus magna texis prœmia? Vbi quis in re non magni momenti, verboſa vtitur prælocutione. Nã Athenis interdicebat præco dicturis in concione, ne vel præfatione, vel affectibus vterentur, rem modo exponerent,* ἄνευ προοιμίων καὶ παθῶν, *id eſt, Abſque prœmiis & affectibus. Vt aliquot locis indicat Lucianus. Ad quod adluſit etiam Terentius, Etiam prœmium incepat. Et Horatius,*

Quorſum hæc tam putida tendunt?

Leuiter huc adludens Aelius Spartianus in Aelio Vero, Et quoniam, inquit, nimis pauca dicenda ſunt, nec debet prologus enormior eſſe quam fabula, de ipſo iam loquar. Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis ad Cleomenem Cleombroti filium refert, qui cum alter quiſpiam vteretur oratione plus ſatis prolixa, Τί, *inquit,* μοι μικρῶν πέρι μεγάλα φροιμιάζῃ, ὅσον γὰρ ἂν τὸ πρᾶγμα, τοσοῦτον καὶ ὁ λόγος, ᾧ χρῇς. *id eſt, Quid mihi de paruis magna facis prœmia? Nam quanta res fuerit, tanto ſis & oratio, qua vteris.*

Tunc canent cygni, cum tacebunt graculi.

Τότ' ᾄσονται κύκνοι, ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσι, *id eſt, Tum canent cygni, cum tacuerint graculi. Hoc eſt, tum loquentur eruditi, cum garrulis non erit loquendi locus. Aut inter garrulos & obſtreperos non eſt eruditis dicendi locus. Uſurpauit adagium Gregorius Theologus, in epiſtolis,* παῦσαι καταφλυαρῶν ἡμῶν τῆς σιωπῆς, ἢ τὴν παροιμίαν ἐρῶ μάλιστα μὲν ἀληθῆ, μάλιστα δὲ σύντομον, ὅτι τότ' ᾄσονται κύκνοι ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσιν. *id eſt, Aut deſine tuis nugis obſtrepere noſtro ſilentio, aut tibi referam prouerbium, vt veriſſimum, ita breuiſſimum,*

Tunc canent cygni, cum tacebunt graculi. Ita nunc loquuntur, Cicero, Virgilius, Horatius, & tacent Pero, Philiſcus, Meuius qui viuis illis obſtrepebant, tanto loquaciores, quanto indoctiores.

Malis ter mala.

Τοῖς κακοῖς τρὶς κακά, *id eſt Malis ter mala, hoc eſt, digna dignis eueniunt. Hanc parœmiam aiunt ab huiuſmodi quadam fabula profectam. Narrant Attagines aues cum primum e Lydia in Aegyptum eſſent deportatæ atque in ſyluas dimiſſæ, coturnicis vocem edidiſſe; deinde euenit, vt deſiccato Nili fluminis alueo, peſtilentia regionem Aegyptiorum infeſtaret, magnamq. hominum vim abſumeret. Inter hæc Attagines vocẽ edere cœperunt humanam & articulatam, aliquanto maiorem puerili, dicentes hæc verba,* τοῖς κακοῖς τρὶς κακά, *id eſt, Malis ter mala. Atque huius quidem fabulæ auctorem citat Athenæus libro nono, Socratem in opere De finibus, ſic efferens adagium,* τρὶς τοῖς κακοῖς κακά. *Circumfertur inter Græcas ſententias & hic verſus,*

> Ἐσθλῷ γὰρ ἐσθλὰ δῶρα δῶσι θεοί. *id eſt,*
> *Viro bono bona largiuntur cælites.*

Referuntur & hi ſenarii ex poeta quopiam, in commẽtariis De audiendis poetis,

> Εἰ μηχανᾶται γάρ τις κακὰ βουλεύματα
> Κακὰς [illegible]. *id eſt,*
> *Conſilia ſi quis deſtinarit improba,*
> *Huic neceſſe eſt, præmium ferre improbum.*

Canis peccatum ſus dependit.

Τὸ κυνὸς κακὸν, ὗς ἀποτίνει, *id eſt, Canis malum ſus depẽdit. Quoties pro iis quæ peccauit alius, alius dat pœnas. Ex quo nam euentu natum ſit, non liquet, nec admodum refert. Sapit enim vulgus.*

Interſecta muſica.

Ἐκκέκοπται ἡ μουσική, *id eſt, Interrupta eſt muſica. Veteres in conuiuiis eruditis confabulationibus vti conſueuerunt. Poſt cantores, hiſtriones, ſaltationes induci cœptæ. Vnde quidam moleſte ferentes interrumpi ſermones ſuos, dicebant,* ἐκκέκοπται ἡ μουσική. *Quæ vox in prouerbium traducta eſt, quoties aliquis interueniens ſermonem inſtitutum interpellaret. Simile quiddam legitur apud Platonem, licet in præſentia locus non occurrat.*

Chamæleonte mutabilior.

Χαμαιλέοντος εὐμεταβλητότερος, *id eſt, Chamæleonte mutabilior. Chamæleon commemoratur inter animantia, quæ colorem mutant. Huius figuram diligenter deſcribit Ariſtoteles libro De naturis animantium 2. Quod ad coloris mutationem attinet, hæc tradit,* τὴν δὲ χρόας μεταβολὴν, ἐμφυσώμενος αὐτὸς γίνεται· ἴσχει δὲ καὶ μέλαιναν ταύτην οὐ πόῤῥω τῶν κροκοδείλων, καὶ ὠχρὰν ὥσπερ οἱ σαῦροι, μέλανι ὥσπερ οἱ παρδάλεις, ποικίλην. γίνεται δὲ καθ᾽ ἅπαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἡ τοιαύτη μεταβολή. καὶ γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ συμμεταβάλλουσιν ὁμοίως τῷ λοιπῷ σώματι, καὶ ἡ κέρκος. ἡ δὲ κίνησις αὐτοῦ νωθὴς ἰσχυρῶς ἐστι, καθάπερ ἡ τῶν χελωνῶν. ἀποθνήσκων δὲ ὠχρὸς γίνεται, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἡ χρόα τοιαύτη ἐστί. *id eſt, Mutatur autem illi color, cum inflatur. Fitq. is nunc niger, non abſimilis Crocodilorum, nunc pallidus, cuiuſmodi lacertarum, nunc rurſum nigris variegatus maculis, qualis eſt pardorum. Accidit autem huiuſmodi mutatio coloris per omne corpus ſiquidẽ & oculi & cauda, in eundem cum reliquo corpore abeunt colorem. Motus huius animantis admodum ſegnis, qualis eſt ferme teſtudinum. Palleſcit moriens. Exanimato color idem durat. Hactenus Ariſtoteles. His ferme conſentanea tradidit Plinius libro 8. cap. 33. illud addens, hoc animal toto corpore reddere colorem quẽcunq. proximum attigerit, præter rubrum & album. Competit igitur adagium in hominem verſipellem, ſiue inconſtantem, ac pro tempore ſeſe vertentem in omnem habitum. Plato in Ione,* ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς ὥσπερ ὁ Πρωτεὺς παντοδαπὸς γίγνῃ, στρεφόμενος ἄνω καὶ κάτω. *id eſt, ſed prorſus Protei in morem ſemet in omnem vertis ſpeciem dum ſurſum ac deorſum volueris. Ariſtoteles Moralium Nicomachiorum primo Chamæleontis vocem vſurpat ad exprimendum inconſtantiæ vitium.*

Suus cuique crepitus bene olet.

Ἕκαστος αὐτοῦ τὸ βδῦμα, μάλα γλυκὺ ἡγεῖται, *id eſt, Vnuſquiſque ſuum ipſius crepitum mire ſuauiorem exiſtimat. Hoc eſt, nemo eſt cui ſua mala non videantur vel optima. Ariſtoteles Moralium Nicomachiorum nono,* τὰ πολλὰ γὰρ οὐκ ἴσου τιμῶσιν, οἱ ἔχοντες καὶ οἱ βουλόμενοι λαβεῖν. τὰ γὰρ οἰκεῖα καὶ ἃ διδόασιν ἑκάστοις φαίνεται πολλοῦ ἄξια. *id eſt, Pleraq. enim non eodem pretio æſtimantur ab his qui habent, & ab his qui cupiunt accipere. Nam ſua cuiq. & quæ dat, videntur eſſe multi precij. Hic locus magis congruebat prouerbio, ſuum cuiq. pulchrum. ſed ea pagina iam exierat manus noſtras. Prouerbium de crepitu ſuſpicamur ab Apoſtolio e vulgi fece hauſtum. Nondum enim quemquam reperimus, cui ſuus crepitus bene oleret. Illud verũ eſt, homines vehementius abhorrere ab alienis excrementis & crepitu quam a ſuis.*

E poculo perforato bibere.

Ἐκ τετρημμένης κύλικος πίνειν, *id eſt, E perforato poculo bibere, dicuntur qui futiles ſunt parumq. feliciter continent arcana ſibi credita. Sapit & hoc vulgus.*

In pulicis morſu deum inuocat.

Ἐν ψύλλου δήγματι θεὸν ἐπικαλεῖται, *id eſt, In pulicis morſu deum inuocat, in eos dictum, qui quantumlibet leui de re grauiter perturbantur, perinde vt in maxima. Tractum ab Apologo qui fertur inter Aeſopicos. Quidam offenſus dolore pulicis pedem mordentis ſubſedit, & Herculem* ἀλεξίκακον, *implorauit. Mox deſiliente pulice, male precatus eſt Herculi, qui cum in tantillo periculo vocatus non tuliſſet opem, non videri veriſimile, cum in grauioribus adfuturum. Simile eſt quod refert Ariſtoteles Moralium Nicomachiorum 7. de vehementer timidis,* ὡς δεδιὼς πάντα, κἂν ψοφῇ μῦς. *Veluti qui metuit omnia, ſi vel mus obſtrepat. Hanc timiditatem appellat* θηριώδη, *hoc eſt, ferinam.*

Κίβδηλος, id eſt, adulterinus.

QVOD *ſimplex non eſt, neque ſyncerum, id vulgato verbo Græci* κίβδηλον *vocant. Hinc ducto vocabulo, quod aliud præ ſe ferant, aliud tegant.* παρὰ τὸ κεύθειν τὸ δῆλον.

nov. uel quod Athenienſes ob ſummum in Chios odium, ſi cui male vellent, huius nomen nummiſmati ſolent inſculpere, addita littera, iiſq. in terram abiectis dira imprecari. [illegible]. *Sed proprie nũmum ſubæratum* κίβδηλον *appellant. Et* κιβδηλίαν *inſynceritatem ſeu corruptelam, velut Ariſtophanes,*

[illegible] κιβδηλίαν. *id eſt,*
Corruptionem vitæ ademit plurimam,

Et κιβδηλεύειν *corrumpere fuco. Et qui pallent,* κιβδηλιῶντας *appellant, quod aliquid morbi uitii ue ſubeſſe videatur. Quemadmodum in nummis quoque color nõ nunquam arguit fucum. Conueniet igitur in amicitiã inſynceram et fictam, aut in hominem blando vultu, ſed animo virulento. Veluti Piſides citante Suida.*

Πραγμάτων πάντως δυοῖν
Κίβδηλος ἐστὶν αἴτιος, ὡς λέγει. *id eſt,*
Rerum duarum prorſus vnus auctor eſt,
Vulgo vt loquuntur, quiſquis inſyncerus eſt.

Aut in orationem inſyncerã, vt Plato libro De legibus 5. [illegible] *id eſt, Rurſum honores oportet conſiderare, qui nam ex his veri ſint, qui adulterini. Rurſum eodem in libro* [illegible] *id eſt, Vt neque ipſe adulterinus aliquando cuiquam appareat, ſed ſimplex & verax ſemper. Hoc igitur a nummis traductum, ſi ad diuerſas res traducatur, prouerbiale fiet. Sed huius rei mentionem fecimus in prouerbio,* [illegible].

Nemo malus hoc ſciet.

Οὐδεὶς κακὸς γνώσεται τοῦτ᾽, *id eſt, Nullus malus hoc ſciet, quoties rem egregiam & cognitu dignã ſignificamus. Plato De legibus libro 5.* [illegible] *id eſt, Quantum enim bonum ſit, quod nunc præcipitur; omnibus rebus publicis, ſi modo paruerint, ordinem & apparatum adducens, nullus vnquam iners & malus cognoſcet, quẽadmodum veteri prouerbio dicitur, verum & peritus, & moribus æquis præditus. Huic confine eſt, quod idem poſuit in Lachete:* [illegible]. *id eſt, Non ſus quiuis hoc norit. Natum apparet a myſteriis deorum, quæ non niſi ab initiatis, ac puris cognoſci fas erat.*

Mœnia ferrea, non terrea.

PLATO *lib. De legibus ſexto,* [illegible] *id eſt, De mœnibus autem Megille equidem cum Sparta cõſenſerim, vt mœnia videlicet humi depoſita, dormire ſinamus, neque huius rei gratia rurſum velimus excitare. Recte quidem & poeticum dictum ſuper his canitur, Mœnia ærea magis ac ferrea eſſe oportere quã terrea. Prouerbio iactatum fuiſſe videtur, & habet veluti ænigmatis figuram. Innuit autem non oportere tutamentum ciuitatis in mœnibus collocare, ſed in viris armatis, quorum conſenſus murorum inexpugnabilium vice, ciuitatem optime tuetur. Adludit autem Plato ad apophthegma Laconicum, cuius meminit Plutarchus. Equidem arbitramur & Horatium huc leniter adluſiſſe, cum ait,*

-Hic murus aheneus eſto.

Nemo nos inſequitur.

PLATO *libro De legibus decimo,* [illegible] *id eſt, Nam in præſentia nihil eſt cur breuiloquentiam prolixitati anteponamus. Quandoquidem nemo nos inſequitur, qui feſtinare cõpellat, quemadmodum vulgo dicunt. Hoc paræmia etiam hodie tritum manet, cum ſignificant liberum eſſe, diutius in re quapiam immorari: Nemo nos, inquiunt, impellit.*

Mare proluit omnia mortalium mala.

Θάλασσα κλύζει πάντα τ᾽ ἀνθρώπων κακά. *id eſt,*
Hominum vniuerſa proluit pelagus mala.

Refertur ab Euſtathio in primũ Iliad. Homerica. Extat autem apud Euripidem in Iphigenia Taurica. Natum eſt ab euentu huiuſmodi. Refert Diogenes Laertius. Euripidem Platonis comitẽ fuiſſe peregrinationis cum Aegyptum adiret: vbi cum morbo ſuo corriperetur, comitiali, ni fallimur, ſacerdotes Aegyptij merſione marina ſanarunt hominem. Hinc poſtea verſiculũ hunc compoſuiſſe:

[illegible] πάντα τ᾽ ἀνθρώπων κακά,
Tamquam aqua marina morbis omnibus mederetur.

Quin hodie morſos a cane rabido, ſi nouies mergantur in mare, putant a rabie liberari.

Canere de Telamone.

Ἄιδειν τὸ Τελαμῶνος, *id eſt, Canere cantionem Telamonis. De querulo ſermone dictum prouerbium, quod Telamon impotentius flexerit, Aiacem filium periiſſe apud Troiam, præſertim hoc genere mortis. Euſtathius enarrans carmen illud Homericum quod eſt in Catalogo nauium,*

Αἴας δ᾽ ἐκ Σαλαμῖνος ἄγε δυοκαίδεκα νῆας,

commemorat hanc paræmiam, [illegible] *id eſt, Et quod prouerbio dicitur canere cantionem Telamonis, ab aliquo cantu, cuius initium, Fili Telamonis Aiax belliger. Simillimum eſt illud, quod alibi retulimus,* τὸ Ἀδμήτου μέλος καὶ Ἁρμοδίου μέλος, *id eſt, Admeti cantilena, & Harmodij cantilena.*

Argiua calumnia.

Ἀργεία [illegible], *id eſt, Argiua inſectatio, de calumnioſis & delatoribus dici ſolitum. Nam Argiuos olim notauit antiquitas, tamquam ſycophantas & litium auidos. Teſtis Euſtathius in Catalogum nauium adagium ex Pauſania citans. Teſtis & Diogenianus in Collectaneis.*

Initio confidens, in facto timidus.

EVSTATHIVS *enarrans ſeptimum Iliados librum,*

huiuſmodi refert parœmiam, θρασεῖς πρὸ ὄψεως, ἐν πολέμῳ κακοί. id eſt, Audax ante negotium pleruq. ignauus. Citat idem ex Epicharmo, κακὸς ταχέως μάλ' αὐτίκα, ἔπειτα δὲ φεύγει. id eſt, Ignauus ſtatim admodum de ſe confidit, poſt autem fugit. Videmus hoc vſu venire vulgo, vt qui ſunt audaciſſimi, & magniloquentiſſimi, prius quam appareat periculum, vbi res virum poſtulat, ibi ſint animi nullius.

Γοργὸν βλέπειν.

Γοργὸν βλέπειν, *aliquoties apud Lucianum, pro acribus oculis obtueri. Sumptum e fabula Perſei & Gorgus. γοργὸν dictum putant ἀπὸ τῆς ὀργῆς, quod irati acribus oculis obtueantur. Item Homerus Iliad. θ. de Hectore.*

Γοργοῦς ὄμματ' ἔχων ἠδὲ βροτολοιγοῦ Ἄρηος. *id eſt,*
Gorgonius oculis, quales & Martis atrocis.

μανικὸν βλέπειν alias commemorauimus.

Tolle digitum.

Αἶρε δάκτυλον, *id eſt. Tolle digitum. Victum te fatere. Nam hoc ſigno qui in conflictu ſuccubuiſſet, τὴν ἧτταν agnoſcebat. Perſius in Satyra quinta:*

Nil tibi conceſſit ratio, digitum exere, peccas.

Cognatum illi, quod alio dictum eſt loco, Dare herbã. Huc, ni fallimur, reſpexit diuus Hieronymus in dialogo Luciferiani & Orthodoxi, cum ait: En tollo manũ, cedo, viciſti: Athenæus libro ſexto, ex Antiphane refert hos verſus, in tragicos poetas,

Ὅταν μηδὲν δύνωντ' εἰπεῖν ἔτι,
Κομιδῇ δ' ἀπειρήκωσιν ἐν τοῖς δράμασιν,
Αἴρουσιν ὥσπερ δάκτυλον τὴν μηχανήν. *id eſt,*
Vbi nil habent quod dicere queant amplius,
Sed prorſus hærent explicanda in fabula,
Repente tollunt machinam digiti vice.

Paullo aliter vſus videtur M. Tullius libro in Verrem 6. Accurrunt tamen tutores, digitum tollit Iunius patruus. Nam hic videtur eſſe geſtus comprobantis, aut ſe profitentis emptorem, ſiue conductorem. Siquidem & hoc pacto olim ferebantur ſuffragia, & in auctionibus eodem, qui volebat, declarat ſe emptorem aut conductorem.

Videberis, me videns, plane Martem videre.

Βλέπειν γὰρ Ἄρην δόξεις μ' ὁρῶν. *id eſt,*
Martem videre me, videberis palam.

De his qui ſe ſtrenue pollicebãtur opitulaturos, ac Martem quendam acturos. Eſt alicubi, apud Ariſtophanem. Nam locus non dum occurrit.

Bos in ciuitate.

Βοῦς ἐν πόλει, *id eſt, Bos eſt in ciuitate. Dicitur ubi quis ad nouos honores euehitur. Lyſias bouis imaginem æream in arce collocauit Athenis. Ea res in vulgi iocum ceſſit. Nam in agris boum vſus eſt, non in vrbibus. Quadrabit & in eos, qui præter meritum euehuntur ad ſummos honores.*

Braſidas quidem vir bonus.

Βρασίδας μὲν ἀνὴρ ἀγαθός, ἁ δὲ Λακεδαίμων πολλὼς ἔχει κρέσσονας, *id eſt, Braſidas vir bonus quidẽ ille, ſed Lacedæmon multos habet præſtantiores. Aduerſus eos qui ſe non modo primos, verum etiam ſolos exiſtimãt. Natum ex apophthegmate, quemadmodum docet Plutarchus in Laconicis, & item in vita Lycurgi. Finitimum illi, Multi Manij Ariciæ.*

Hedera poſt anthiſteria.

Κιττὸς μετ' ἀνθεστήρια, *id eſt, Hedera poſt Anthiſteria. Cũ ſero quidpiam adhibetur. Nam hinc habent nomen quod eo menſe plurima e terra efflorescant. Apparet in iis ludis morem fuiſſe coronari hedera. De Anthiſteriis, id eſt, floralibus feſtis diximus in prouerbio, θύραζε Κᾶρες, id eſt, Cares foras. Videntur illa fuiſſe quæ Latini vocant Bacchanalia. Hedera autem Baccho ſacra erat, vnde κιττοφόροι dicti, qui in ludis illis ferebant hederas. Conuenit cum eo quod alibi retulimus μετὰ τὴν ἑορτήν, id eſt, Poſt feſtum.*

Ex Academia venis.

Ἀκαδημίαθεν ἥκεις, *id eſt, Ex Academia venis. De ſeuero & Compoſito ſeu docto. Sumptum a Platonis ſchola. Quamquam & per Ironiam torqueri poterit in faſtuoſum, & vultu tetrico philoſophum agentem. Quin Athenæus libro 12. ſignificat dictum in nitidos, & cultu inſignes, quod his Plato delectaretur mundiciis. Ita Antiphanes philoſophum elegantius cultum vbi depinxiſſet, apud hunc ipſum, τί μακρὰ δεῖ λέγειν, ὅλως αὐτὴν ὁρᾶν γὰρ τὴν ἀκαδημίαν δοκῶ, id eſt, Sed quid neceſſe eſt plura dicere? Ipſam videre videor mihi Academiam.*

Senem erigere.

Γέροντα δ' ὀρθοῦν φλαῦρον ὃς νέος πέσοι. *id eſt,*
Erigere durum eſt, qui cadat iuuenis, ſenem.

Haud facile dediſcuntur a ſenibus, vitia, quæ pueri didicerint, & in omnem inhæſerint vitam. Et tamen in ſenecta quoque conandum, vt vitiis careamus, quantumuis inhæſerint.

Terra defoſſum habes.

Γῇ κρύψας ἔχεις, *id eſt, Terra defoſſum habes. In eũ qui non impertit, neque profert ſuas dotes. Sumptum ab auaris, theſaurum humo defodientibus. Quod apud Plautum facit Euclio. Itidem Horatius in Epodis:*

Haud parauero,
Quod aut auarus vt Chremes terra premam,
Diſcinctus aut perdam vt nepos.

Seneſcit bos.

Γηρᾷ ὁ βοῦς, τὰ δ' ἔργα πολλὰ τοῦ βοός. *id eſt,*
Bos conſeneſcit, at opera multa ſunt bouis.

Cum ob ætatis imbecillitatem aliquis inutilis redditur ad obeundum munus. Nam diuitum vulgus haud aliter miniſtris vtitur, quam equis & canibus, aut paullo etiam inhumanius dum vſui ſunt, alliciunt: vbi ſenuerint, reiiciunt. Vnde conſultum eſt, vt unuſquiſque ſibi paret, quo ſenectutem ſuam commodius foueat, alatq., ne tum cogatur ex aliena liberalitate pẽdere, cum a nemine non contemnetur. Ac meminerit Diogenis apophthegmatis, qui rogatus, quid nam eſſet in hac vita calamitoſiſſimum, reſpondit, γέρων ἄπορος, id eſt, Senex egens.

Sus

Sus acina dependes.

Ἀντιτίσεις χοῖρε γίγαρτα, id eſt,

Acinos ſus improba pendes.

Lues quod admiſiſti, reddes quod abſtuliſti, non ſine fœnore. Quadrabit, vbi puſillum commodi magno dependitur malo. Natum apparet a ruſtico quopiam, qui verbis hiſce comminatus ſit ſui paſcenti racemos.

Dum ceſſat boreas.

ARISTOTELES *in Problematis ſectione 26. problemate 57. iuxta Theodori ſupputationem, teſtatur hunc verſiculum prouerbio celebrem fuiſſe.*

Ἀρχομένου τε νότου, καὶ λήγοντος βορέαο. id eſt,

Surgit vbi notus exoriens, boreasq. reſidit.

Quo ſignificabant tempus oportunum proſperæ nauigationi. Subauditur enim ἐπὶ πλοῦν, *ſiue* εἰς πλοῦν, *propterea quod auſter minus vehementer oritur: deſinit autem perquam vehemens, diuerſum accidit in Aquilone. Atque huius rei philoſophus cauſſam admodum probabilem reddit. Nos enim, inquit, ad ſeptemtrionē potius quam ad meridiem vergimus, & aquilo flat a ſeptemtrionibus, auſter a meridie. Hinc fit, vt ille ſtatim vehementior proxima inuadat loca, deinde vehementiam ſuam ad longius remotos transferat, propinquis ortui mitior. Hic e diuerſo, ad meridiem poſitos, primum vrgeat: poſt vbi præteriit, mitior ad nos veniat. Licebit & longius detorquere prouerbium nec id ſine gratia, ſi quando ſignificabimus tempus adeſſe commodum & aptum gerendæ rei, ut cum illo congruat, quod alibi poſitum eſt: Cum pluit, molendum.*

In uulnerabilis vt Cæneus.

Ἄτρωτος ὑπάρχεις ὡς Καινεύς, *id eſt, Inuulneribus es ut Cæneus. De his, qui lædi non poſſunt. Eſt in poetarum fabulis, Cæneum munere Neptuni nullo telo violari potuiſſe. Ceterum iuxta fidem hiſtoriæ, Cæneum Theſſalum quempiam aiunt fuiſſe rei bellicæ cum primis peritum, adeo vt cum multis præliis interfuiſſet, numquam vulnus acceperit. Denique cum Lapithis auxilium ferret aduerſus Centauros, deprehenſus ſolus, ab hoſtium multitudine obrutus eſt, citraq. corporis vulnus extinctus. Itaq. Lapithæ, cadauere integro reperto, ſparſerunt rumorem, Cæneum in omni vita inuulnerabilem fuiſſe. Venuſtius enunciabitur per comparationem.*

Sale perunctus hic adiuuabitur.

Ἁλσὶν δριμυχθεὶς ὤνατ' ἀνδροί, id eſt,

Acri ſale hic perlutus adiuuabitur.

In eos dicebatur, qui vel ætate, uel vino delirarent. Quidam ab vtribus translatum exiſtimant, qui ſale loti redduntur meliores, quod ſalis acrimonia, coriorum craſſitudinem emendet. Itidem temulentia laborantes mos erat ſale & oleo perungere. id aduerſus ebrietatem exiſtimabatur. Quidam a vaſis teſtaceis ductū malunt, quæ ſale imbuuntur, quo fidelius contineant liquorem infuſum. Sumptum eſt autem prouerbium ex Ariſtophanis Nebulis.

Atqui non eſt apud aram conſultandum.

Ἀλλ' οὐδὲν δεῖ πρὸς τὸν βωμὸν τὰς ἐννοίας, *id eſt, Atqui nihil opus iuxta aram cogitare. Conſultandum antequā incipias, in ipſo negotio ſera conſultatio. Sumptum a ſacrificiis, qui pro ritu ſacrorum omnia præparant, priuſquam accedant ad aram. Nam in ipſis ſacris periculoſum exiſtimabatur, ſi quid parum rite dictum ac factum fuiſſet a ſacerdotibus, aut patrimis ac matrimis. Declarat M. Tullius in oratione De reſponſis Aruſpicum: An ſi ludus conſtitit, aut tibicen repente conticuit, aut puer ille matrimus & matrima ſi terram nō tenuit, aut thenſam, aut lorum omiſit, aut ſi ædilis verbo aut nutu aberrauit, ludi ſunt non rite facti.*

Mars haud concutit ſua ipſius arma.

Ἄρης τὰ αὑτοῦ ὅπλα οὐ σαλεύει, *id eſt, Mars ſua ipſius arma non iactat. Commode feruntur quibus aſſueuimus, quæq. nobis quadrant, etiam ſi ſint grauiſsima. Iactamus enim, quod incommode ferimus. Vnde Iuuenalis.*

Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.

Ita ſtudiorum labor qui occideret athletam, non grauat eruditum.

Smaragdus in luce obſcurus.

Ἀείγνωτος σμάραγδος, ἐν φωτὶ σκοτεινός, *id eſt, Inſignis ſmaragdus, in luce quidem obſcurus. In eos iaci ſolitum, qui præpoſtero ibi ſemet occultarent, vbi maxime conueniebat edere virtutis ſpecimen Plinius inter ſmaragdorum varietates commemorat, qui dicti ſint cæci, quod colore ſint obſcuriore. Id uitiū magis in ſole deprehenditur, cum ingens color ille ſuauiter virens, nec ſole mutetur, nec vmbra, nec lucernis, ac ne aquis quidem. Quemadmodum idem docet Plinius libro 37. capite ſexto.*

Martis pullus.

Ἄρεως νεοττός, *id eſt, Martis pullum, vocant ad bella magnopere propenſum. Ariſtophanes in Auibus,*

Ἄρεως νεοττέ, ὦ νεοττὲ δέσποτα. id eſt,

Pullus Gradiui, o pulle rector atque here.

Sentit autem de gallo, qui quod omnium auium ſit pugnaciſſimus bellaciſſimusq., vnde & criſta & calcaribus armatus eſt, Marti ſacer eſt. Vel quod is olim fuerit adoleſcens Marti in deliciis habitus, qui conſueuerit obſeruare, Marte cum Venere cubante, ne quis deorum interueniret. Deinde cum illo dormiente Sol aduenisſet, Marsq. turpiter eſſet deprehenſus, iratus gallum adoleſcentem in auem commutauit, manentibus etiam num priſtinæ naturæ ueſtigiis. Narrat hanc fabulam Lucianus in Gallo. Prouerbij meminit, & Laertius in vita Diogenis Cynici.

Vtrem mergis vento plenum.

Ἀσκὸν βαπτίζεις πνεύματος πλῆρη, *id eſt, Vtrem mergis vento plenum. Competit in eum, qui fruſtra conatur, vt qui caſtigat inemendabilem, quod inflatus uter, quantumuis immergas, rurſum emicet. Natum uidetur ex oraculo Sibyllæ, quod illa edidit de ciuitate Athenienſi.*

Ἀσκὸς βαπτίζῃ, δῦναι δέ τοι οὐ θέμις ἐστί. id eſt,

Vter tingeris, ſed mergere nemo ualebit.

Durus

Durus alloquijs.

Ἄτηκτος ἀτέραμνος προσηγορήμασι, id eſt, *Immobilis ſiue inflexilis alloquio. Ductum a cera, quæ tractando mol leſcit.* ἄτηκτον *autem dicitur, quod non queat liqueſieri. Competet igitur in hominem inexorabilem.*

Profectus ad apatucia.

Ἀπῆλθε ἐς ἀπατούρια, ἐπανῆλθε θαργηλιῶνι, *id eſt, Profectus ad apaturia, rediit Maio. Dici ſolitum in eos, qui licentius immorarentur negotio cuipiam. Athenis feſtum erat, quod Apaturia vocabant, id triduo peragebatur. Primum diem appellabant* δόρπεια, *propterea quod ſub noctem conuenientes* φράτορες *conuiuiũ agerent. Secundum appellabant* ἀνάῤῥυσιν, *quod in eo rem diuinam facerent Ioui Phratrio, ac Mineruæ. Tertium* κουρεῶτιν, *quod iuuenes & puellæ in gentem tranſcriberentur. Meminit Suidas copioſius de hoc feſto: verum ea non multum attinent ad explicandum prouerbium.*

Ego tibi de allijs loquor, tu reſpondes de cepis.

Ἐγὼ σοι σκόροδά σοι λέγω, σὺ δὲ κρόμμυα ἀποκρίνῃ, *id eſt, Ego tibi loquor de alliis, tu reſpondes de cepis. Simillimũ illi,* ἄμας ἀπῄτουν, *cum aliud reſpondetur quam rogaris, vel contra, cum inepte reſpondetur inepte ſciſcitãti. Confinia ſunt inter ſeſe cepa & allia.*

Aurificem te futucum ccedebas.

Χρυσοχοήσειν ᾤου, *id eſt, Aurificem te futurum arbitrabare. Natum aiunt ab huiuſmodi quodam euentu. Inualuerat aliquando fama apud vulgus Athenienſium, in Hymetto monte magna auri fragmenta videri, quæ a formicis illis pugnacibus ſeruarentur. Itaq. quidam creduli ſumptis armis exierunt illas expugnaturi: qui cum re infecta, fruſtraq. ſumpto labore redirent in vrbem, irriſi ſunt a ceteris ciuibus, illud obiectantibus,* σὺ δ᾽ ᾤου χρυσοχοήσειν. *i. Tu credebas te futurum aurium. Meminit huius rei Eubulus in fabula cui titulus Glaucus,*

Ἡμᾶς ποτ᾽ ἄνδρας κεκροπίδας ἐπείσαμεν,
Λαβόντας ὅπλα ἐξελθεῖν ὅπλα,
Καὶ σὺ τῶν μύρμηκας ἡμερῶν τριῶν
Ὡς χρυσοπλύντας ψήγματα τὸ διφεῖν. *id eſt,*
Quondam viris nos Ceropidis perſuaſimus,
Sumptis vt armis montem Hymettum incurrerẽt,
Contraq. formicas cibaria tridui
Ferrent, velut fragmentula auri fuſilis
Apparuiſſent.

In penultimo verſu aut mendum eſt, aut defectus: fortaſſe pro σὺ *legendum* σῖτον. *Itaq. certe conſtabit verſus,*

Καὶ σῖτον τῶν μύρμηκας ἡμερῶν τριῶν.

Extat & apud Platonem libro De republica 5. Τί δὲ ἦν δ᾽ ὃς ὁ Θρασύμαχος, χρυσοχοήσοντας οἴει τούσδε νῦν ἐνθάδε ἀφῖχθαι, ἀλλ᾽ οὐ λόγων ἀκουσομένους. *id eſt, Quid autem erat tuus Thraſymachus, ſi auri fuſor, ad eos qui nunc hic ſunt, aduenisset, ac non potius rationes auditurus. Aeſchines,* ἀποδράντος τοῦδε τούτου δῆλον ὅτι χρυσοχοεῖν ἐμεμαθήκει, ἀλλ᾽ οὐ τὸ προκείμενον αὐτῷ πράττειν ἐπίστατο. *id eſt, Cum hinc ſe ſubduxerit, perſpicuum eſt quod aurum fundere didicit, potius quam id facere pati ne, quod ipſi propoſitum erat. Paræmia conueniet, vbi quis ingentes ſpes animo concepit, ſed diſcedit fruſtratus. Quod fere ſolet accidere iis, qui ſuo ſumptu mittunt, qui terras perueſtigent incognitas, aut qui fornaces alcimiſticas omnia ſua profundunt.*

Seiuncta ſunt Merrhæ ac Siloam fluenta.

Χωρὶς τὰ Μέῤῥας καὶ Σιλωὰμ ῥεύματα. *id eſt,*
Seiuncta ſunt Merrhæ, ac Siloam flumina.
De longo interuallo diſſitis inter ſeſe. Veluti ſi quis dicat, inter amicum & adulatorem plurimum intereſſe. Finitimum illi, χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν, *id eſt, Separata ſunt poſſeſſiones Myſorum & Phrygum. Apparet neotricum eſſe prouerbium.*

Ψευδόπυρα.

Ψευδόπυρα ἐστὶ ταῦτα. *De minis, ac terriculis inanibus: aut cum oſtenditur arte periculum, cum re nullum ſit periculum. Tranſlatum a militari aſtutia, qua fit, vt ad territandos hoſtes noctu diuerſis locis ignes incendant, vt ingens exercitus eſſe credatur. Eos ignes adſimulatos,* ψευδόπυρα *vocant. Non habebit prouerbij gratiam, niſi transferas ad eos qui fumis verborum territare ſtudent aliquem, aut in fraudem illicere. Sic enim interdum falluntur & nautæ.*

Pſyra Bacchum.

Ψύρα τὸν Διόνυσον, *id eſt, Pſyra Bacchum, Stephanus & Suidas citant e Cratino,* Ψύρα τὸν Διόνυσον ἄγοντες. *id eſt, In Pſyra Bacchum ducentes. Rurſum eõ nomine,* Ψύρα τὴν Σπάρτην ἄγεις. *id eſt, Et in Pſyra Spartam ducis. Annotatum eſt & ab Hermolao Barbaro. Dictatum adagium, vbi vinum appoſitum in conuiuio nemo guſtat: aut de ſordido apparatu. Pſyra puſilla quæpiam inſula eſt haud procul a Chio, in qua vinum non prouenit. Meminit & Strabo libro 14. Hanc Homerus Odyſſeæ γ.* ψυρίην *appellat. In Græcorum commentariis reperitur ſcriptum aliquoties* Ψυρᾶ *finali circumflexo, ſed mendoſe, ni fallimur.*

Caput vacuum cerebro.

Ὦ οἵα κεφαλή, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. *id est, O quale caput & cerebrum non habet. De his qui corporis ſpecie præcellunt, ingenio carentes. Natum ex Apologo, qui circumfertur inter Aeſopicos. Vulgo quoque vecordibus & inſipidis aiunt cerebro vacuum eſſe caput.*

Ccudelis Bacchus.

Ὠμηστὴς Διόνυσος, *id eſt, Crudelis Bacchus. Baccho quondã viuos homines ſacrificari mos erat. Vnde in crudeles conuenit: ſiue quod temulentia reddat feroces & immites.*

Hoc calceamentum conſuit Hiſtiæus, Ariſtagoras induit.

Τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔῤῥαψε μὲν Ἱστιαῖος, ὑπεδύσατο δὲ Ἀρισταγόρας, *id eſt, Hoc calciamentum. Hiſtiæus quidem conſuit, ceterum Ariſtogoras induit. Diogenianus admonet dici ſolitum in eos, qui callide ſua malefacta in alios reiiciunt. Adagium natum eſt ex huiuſmodi hiſtoria. Hiſtiæus quiſpiam patria Samius, Dario amicus, ab*

eodem

eodem in Perſidem miſſus eſt, illic diutius commoranti inceſſit patriæ reuiſendæ deſiderium. Verum cum a rege commeatum impetrare non poſſet, ſcribit ad Ariſtagoram ex fratre nepotem, vt Iones ad defectionē ſollicitaret, videlicet vt hac occaſione dimitteretur. Excogitauit autem nouum litterarum tranſmittendarum genus, cuius meminit & Aulus Gellius Noctium Atticarum libro decimoſeptimo, capite nono. Seruo cuidam ſpectatæ fidei, diu oculos ægros habenti, capillum ex omni capite, tamquam medendi cauſſa deradit, caputq. eius leue litterarum formis cōpingit. His litteris quæ uoluerat ſcripſit. Hominem poſtea quo ad capillus adoleſcet, domi continet. Renatis pilis, ad Ariſtagoram mittit. Et cum ad eum ueneris, inquit, mandaſſe me dicito, vt caput tuum, ſicut nuper egomet feci, deradat. Seruus vt imperatum erat, ad Ariſtagoram venit, mandatum domini adfert. Is non eſſe fruſtra ratus, capite deraſo litteras legit, ac mente Hiſtiæi cognita, totam ferme Ioniam ad defectionem traxit. Darius poſteaquam hæc cognouiſſet, deſciuiſſet Iones, Hiſtiæum in conſilium adhibet, quem potiſſimum in Aſiam mittere oporteat ad res componendas. Is perſuadet vt ſeſe mittat, vtpote idoneum ad ſarciendā defectionem Ionum. Itaque poſteaquam in Aſiam deueniſſet, iamq. in ſuſpicionem veniſſet Sardium præfecto, tamquam auctor huius motus fuiſſet, hoc audiuit ab eodem, οὕτω τοι Ἱστιαῖε ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα, τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης. *id eſt, Sic hæ res habent Hiſtiæe. Tu quidē calceum hunc conſuiſti, ceterum Ariſtagoras induit. Meminit & Herodotus quinto & ſexto libro, in hunc modum efferens quemadmodū retulimus. Significabat autem eius conſilij primum fontem & auctorem fuiſſe Hiſtiæum, adminiſtratorem Ariſtagoram. Ea vox deinde, ut fit, vulgo cognita commenti nouitate, in populi fabulam abiit. Videtur magis conuenire, quoties in aſtutis & improbis conſiliis alteri alter auxilio eſt, mutuaq. opera ſeſe iuuant. Nam dare conſilium, eſt tamquam calceum conſuere: vti conſilio & exequi, eſt velut induere calciamentum.*

Quæ non poſuiſti ne tollas.

Ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ, *id eſt, Quæ non depoſuiſti, ne ſuſtollas. Citatur a Platone lib. De legibus vndecimo, tamquam ex poeta quopiam. Laertius refert inter Solonis leges, ſentiens, opinamur, de terminis agrorū nō mouendis, quos maiores fixiſſent. Conuenit in furaces, & in eos, qui repetunt quod non crediderunt: item qui ſibi poſtulant acceptum ferri, quod non præſtiterunt.*

Bulbos quærit.

Βολβοὺς ζητεῖ, *id eſt, Bulbos quæris. Iocus prouerbialis in eos, qui iuxta Perſium,*

Obſtipo capite defigunt lumina terræ.

Plutarchus in Sympoſiacis, καὶ γὰρ ὁ γελοῖος οὗτος, καὶ παροιμιώδης ὁ βολβὸς, οὐ μικρότητι διαφεύγει τὸν κεραυνὸν, ἀλλ᾽ ἔχων δύναμιν ἀντιπαθῆ, καθάπερ ἡ συκῆ καὶ τὸ δέρμα τῆς φώκης. *id eſt, Etenim ridiculus iſte, inquit, & prouerbio obnoxius bulbus, haud ideo fulmen effugit, quod puſillus ſit, ſed quod vim habeat contrariam fulmini, quemadmodum & ficus arbor, & vituli marini pellis. Porro riſus prouerbialis, de quo meminit Plutarchus, ſumptus eſt, ex Ariſtophanis Nebulis, vbi Strepſiades Socratis ingrediens ſcholam, admiratur diſcipulos Socratis prono capite terram ſpectantes. Reſpondentiq. cuipiam:*

Ζητοῦσιν οὗτοι τὰ κατὰ γῆς. βολβοὺς ἄρα
Ζητοῦσι. μή νυν τουτογὶ φροντίζετε,
Ἐγὼ γὰρ οἶδ᾽ ἵν᾽ εἰσὶ μεγάλοι καὶ καλοί. *id eſt,*

Quærūt habet quæ terra Strepſiades. Bulbos ſcilicet
Quærunt, rei ſed cura ne quid iſtius
Vos angat, ego enim noui vbi ſint magni & boni.

Quod ſi quis malit referre ad id quod eſt apud eundē poetam in Pluto, ταὐτῶν θύμων φαγόντες, *id eſt, Qui eaſdem mecum cepas ediſtis, equidem haud magnopere repugnarim. Significat autem tenues amicos, quiq., vt ait Terentius, paupertatem vna tulerunt grauē. Perſius item Satyra quarta, de ſordido & impendio tenaci, parcoque.*

Hoc bene ſit, tunicatum cum ſale mordens
Cepe, & farratam pueris plaudentibus ollam.

Extat apud eundem Ariſtophanem in Concionatricibus & alius de bulbo iocus huiuſmodi, κατεφαγὼν βολβῶν χύτραν. *id eſt, Qui deuorauit bulborum ollā. Verba ſunt aniculæ ad iuuenem detrectantem coitū, quod vnus duabus par eſſe non poſſet,* καλῶς *inquit,* ἐπεὶ καὶ κατεφάγες βολβῶν χύτραν. *Nam bulbos irritare Venerem, teſtatur & Martialis:*

Nil aliud bulbis, quam ſatur eſſe potes.

Et Columella in carmine:

Iam Megaris ueniunt genitalia ſemina bulbi.

Sunt autē multa bulbi ſpecies, ſed omnes, inquit Dioſcorides libro ſecundo, habent acrimoniam, & calore Venerem ſtimulant, quemadmodum eruca: de qua Columella,

Excites vt Veneri tardos eruca maritos.

Suidas duo de cepis adagia refert, κρόμμυα ἐσθίειν, *id eſt, Cepas edere: &* κρομμύων ὀσφραίνεσθαι, *id eſt, Cepas odorari, quæ ſuo reddidimus loco.*

Exacta via viaticum quærere.

SENECA *in libello De moribus, Quid enim ſtultius eſt, quam quod dici ſolet, via deficiente, viaticum quærere, aut augere? Quadrat in ſenes auaros. Laborat.n. ea ætas plerumq. hoc vitio: vt quo minus supereſt vitæ, hoc magis ſit de victu ſollicita. Contra iuuentus huius ſtudij vel maxime negligens eſt. M. Tullius in Catone Maiore, Auaritia vero ſenilis quid ſibi velit, non intelligo. Poteſt enim quidquam eſſe abſurdius, quam quo minus via reſtat, eo plus viatici quærere?*

Omiſſa hypera, pedem inſequeris.

Ἀφεὶς τὴν ὑπέραν, τὸν πόδα διώκεις, *id eſt, Omiſſa hypera, pedem ſectatur. Conuenit, vbi quis omiſſis his quæ magis ad rem attinebant, leuicula quæpiam curat. Hyperæ nautici funes ſunt, quibus antennarum cornua traducuntur. Pedem autem vocant imam claui partē. Verum hyperarum maximus vſus in nauigando. Suidas adagium citat ex Hyperide. Item qui ſcripſit ſcholia in Demoſthenem, ex libro* περὶ ταρίχους *primo.*

Becceſelenus.

Βεκκεσέληνος, *prouerbio dicebatur ſtupidus ac delirus, ſyderatus, aut admodum ſenex. Beccus Phrygum antiquiſſima*

quiſſima lingua panem ſignificat: auctore Herodoto libro ſecundo σελήνη lunam. Vnde Arcades, qui voluit mortalium omnium antiquiſſimi videri, προσέληνοι dicuntur, tamquam antiquiores ipſa luna. Quod notat Apollonius libro Argonauticon quarto,

Ἀρκάδες οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Pſammichus autem rex, hoc argumento deprehendit, Phrygios omnium antiquiſſimos fuiſſe, quod pueri qui nullam vocem hominis audierant, Beccum ſonarent. Suidas hoc loco iocans, negat mirum videri debere, ſi caprarum vocem imitati ſunt, qui fuerunt a capra nutriti. Nam id aſſerit Herodotus. Utitur Plutarchus libro primo. De vitiis philoſophorum, καὶ γὰρ πλάτων ὁ μεγαλόφωνος εἰπών, ὁ θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον πρὸς ἑαυτοῦ ὑπόδειγμα, ὄζει λήρου βεκκεσελήνου, κατὰ τοὺς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητάς. id eſt, Etenim Plato vocalis cum ait, deus condidit mundum ad ſuam ipſius imaginem, olet delirationem Beccefelenam, quemadmodum loquuntur veteris comœdiæ ſcriptores. Sumptum eſt prouerbium ex Ariſtophanis Nebulis,

Καὶ πῶς ὦ μῶρε σὺ καὶ κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε. *id eſt,*

Et quo pacto ſtolide tu, & Saturnia olens, & Beccefelene.

Quo loco complura ſuper hac dictione referuntur ab interprete, ſi quis forte requirit.

Imperitus anaxyride indutus omnibus id oſtentat.

Ἀμαθὴς καὶ ἀναξυρίδας περιθέμενος, πᾶσι ταύτην ἐπιδείκνυσι, *id eſt, Imperitus ſubligaculum ſiue brachas indutus paſſim eas oſtendit. In eum congruit, qui propter inſolentiam, etiam ineptiſſimis rebus effertur. Nam rerum imperitis quidquid peregrinum ac nouum eſt, videtur elegans. Eruditi quidam putant Anaxyridem Græcis dici quas Latini vocant brachas, ſiue feminalia, quæ tegebant mediam corporis partem vna cum feminibus. Brachæ igitur Barbaricæ veſtis genus erat, ſed præcipue Gallorum quorundam. Vnde & Gallia Brachata dicta eſt. Anaxyridem vero & Perſis in vſu fuiſſe declarat Strabo. Vidimus & Venetiæ patritios iuuenes ſi quando peregrinantur, gaudere Gallicis ſubuculis, abſque veſte ſuperiore, quod idē domi non faciunt. Quadrabit & in eos, qui ſibi videntur aliquid, quod Gallice loquantur inter Germanos, aut qui vocibus obſoletis, obſcuris aut peregrinis venditant ſeſe. Subolet hoc ab Apoſtolio additum ex huius ætatis adagiis.*

Mineruæ ſuffragium.

Ἡ ἀθηνᾶς ψῆφος, *id eſt, Mineruæ ſuffragium. De exacto iudicio: contrarium illi, ὗς ἔκρινε, id eſt, Sus iudicauit. Sed lepidius fiet, ſi per ironiam efferatur in ſtupidum, & nullius iudicij hominem.*

Per parietem loqui.

Διὰ τοίχου λαλεῖν, *id eſt, Per parietem loqui. Dicitur qui ridicule quid facit. Siue quod obſtante pariete neuter alterum audit, ſiue quod ad eum modum colloquuntur amantes: vt teſtatur Ouidius de Pyramo & Thyſbe.*

Interuallo perit fames, & optime perditur.

Διὰ μακροῦ καὶ λιμὸς ἔξει καὶ κάλλισθ' ἀπόλλυται, *id eſt, Intercapedine optime perit fames. Mora multis rebus adfert remedium, & maxime iracundiæ. Inuenitur etiā hoc interpretamentum, vt ſit ſenſus: Extincto famelico, fames item pereat neceſſum eſt.*

Statuam faucibus colas.

Ἀνδριάντα γαργαλίζεις, *id eſt, Statuam colas gutture. De re maiorem in modum abſurda, quæq. fieri nullo pacto poſſit. Veluti ſi quis hominem præpotentem & munitum fruſtra conetur opprimere. Nec enim liqueſcit ſtatua.*

Amens longus.

Ἄνους ὁ μακρός, *id eſt, Amens qui longus, hoc eſt, quod vulgo dictitant, prælongis mentem deeſſe, puſillis nimium adeſſe animorum. Sumptum videtur ex Sophocle, apud quem hi verſus ſunt in Aiace flagellifero,*

-Οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς
Οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
Ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ. *id eſt,*

-Non enim his
Qui porriguntur mole vaſta corporis,
Latoq. tergo, niti oportere maxime.
Verum mage illis, qui valent prudentia.

Videtur in eadem ferme ſententia fuiſſe Homerus. Tydeum fingens corpore puſillo, ceterum ſtrenuum. Sic enim ait Iliados E.

Τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής. i.

Strenuus in pugna Tydeus, ſed corpore paruus.
Idem habetur in obſceno carmine:
Utilior Tydeus, qui, ſi quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore paruus erat.
Et apud Statium:
Maior in exiguo regnabat corpore virtus.

Antiopæ luctus.

Ἀντιόπης θρῆνος, *id eſt, Antiopæ luctus. Dici conſueuit, vbi quis immerens calamitatibus affligitur, deinde malis eximitur. Natum adagium ab Antiopa fabula, quæ Nyctei filia fuiſſe narratur. Ea cum eſſet a cive quodam vitiata, pater grauius iraſcens, ad fratrē Lycum mittit vt de ea ſupplicium ſumeret. At ille, quod vterum ferre videret, miſertus, pepercerat. Itaque peperit Zethum & Amphionem, quos ille in montem abiecit. Erat autem huic vxor nomine Dirce, quæ ſimul atque ſenſit virum ſuum Lycum Antiopæ captū amore, puellam in montem abductam tauri ceruicibus adligat, ſuſpenſis a cornibus tedis ardentibus, parans illam hoc exitij genere conficere. Verum ad vociferationem Antiopæ cōcurſum eſt, cum a vicinis ruſticis, tum ab Amphione Zethoq. qui matrem agnitam eripiunt, a Dirce pœnas ſumunt.*

Fuge procul a viro maiore.

Ἄλευ' ἀπὸ μείζονος ἀνδρός, *id eſt,*

Qui te fortior eſt, hunc tu vitare memento.

Caue a commertio potentium: habe commertium cum æqualibus. Etenim optimatum familiaritas, aut ſeruū facit & turpē: aut ſi neſcias adulari, periculis obiicit. Cum paribus vt multo ſuauior, ita tutior etiā vita eſt. Pindarus in Nemeis χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων. id eſt, Caue certamē congredi

cum

cum hominibus potentioribus. Congruit cum eo quod alibi dictum eſt, Procul a Ioue & fulmine, & illo Longæ regum manus. Herodotus in Vrania, καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπου ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. id eſt, Etenim potentia regis ſupra hominem eſt, & manus prælonga.

Abſque baculo ne ingreditor.

Ἄνευ ξύλου μὴ βάδιζε, *id eſt, Abſque ligno ne ingrediare. Inermis ne ſis: uerum ſemper ad manum ſit, quo depellas, ſi quis forte quærat lædere. Natum aiunt a Cleomene quodam Athenienſium duce. Is cum eſſet in inſaniam verſus, quod omnibus haberetur exoſus, baculum geſtans, obambulare conſueuit, quo propulſaret impetentes.*

Anus cothoniſſat.

Γρᾶες κωθωνιζόμεναι, *id eſt, Anus cothonizantes. De vetulis indecore laſciuientibus.* κώθων *enim temulentum ſignificat: inde fictum verbum* κωθωνίζειν. *Athenæus libro vndecimo variis auctoribus cothonem eſſe oſtendit poculi genus, vnde dicitur* κωθωνίζεσθαι, *pro inebriari, &* κωθωνισμὸς *ipſa temulentia. Et Heſychius admonet, Græcis hominem temulentum appellari cothonem, quemadmodum Latini lagœnam vocant aut vitem. Horatius in Odis, in anum vxorem pauperis Ibyci,*

Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus roſæ,
Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

De anu ſaltante dictum eſt alias.

Nudo capite.

Γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, *id eſt, Nudo capite facere quæpiam dicuntur, qui palam ac citra pudorem omnem faciunt. Qui rem pudendam faciebant, iis mos erat centonibus caput operire. Plautus in Captiui duo: Ipſi de foro tam aperto capite ad lenones eunt, quam in tribu aperto capite ſontes condemnant reos. Neque refert vtrum hic aperto, an operto legas per ironiam: nam ſenſus idem vtriuſque lectionis. Vſus eſt hoc prouerbij titulo & Cyrillus, interpretans Ioannis Euangelium, & diuus Chryſoſtomus in Encomio Babylæ martyris. Tegit & Socrates faciem apud Platonem in Phædro dicturus vituperationem amoris.*

In re mala, animo ſi bono vtare, adiuuat.

MERETVR *omnino Plautinus ille ſenarius ex Captiuis duobus vt inter adagia recenſeatur,*

In re mala, animo ſi bono vtare, adiuuat.

Fortiter ferendo vincitur malum, quod euitari non poteſt. Eandem ſententiam paullo ſecus explicat in Pſeudolo,

Bonus animus in re mala dimidium eſt mali.

Mulieris oculus.

Γυναικὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσιν βέλος. *id eſt,*

Mulieris oculus ſpiculum iuuenibus eſt.

Et Vergilius:

Vtq. videndo
Femina. Idem:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abſtulit error.

Illud alias recenſuimus, ἐκ τοῦ ὁρᾶν γίγνεται τὸ ἐρᾶν, *id eſt, Ex aſpectu naſcitur amor.*

Decempes vmbra.

Δεκάπους σκιά ἐστί, *id eſt, Decempes vmbra eſt, id eſt, cenandi tempus. Veteres vmbris notabant horas diei. Lucianus in Gallo:* Συνεχὲς ἐπισκοπῶν ὁπόσων ποδῶν τὸ στοιχεῖον εἴη. *id eſt, Adſidue obſeruans quot pedes haberet linea. Olim qui vocabant ad cenam, deſignabant ad quam vmbram ſolarij vellent adeſſe conuiuas. Itidē qui vocabantur ne venirent ante tempus, rogabant, ad quotam lineam eſſet ueniendum. Porro umbra decē pedum erat gratiſſima paraſitis, cenæ ſpem faciens, quemadmodum & fumus largior exiliens e culina. Huius adagij vſum nullum videmus, niſi ſi quis ſignificare volens hominem vehementer edacem, dicat illi magnopere placere vmbram decempedem. Aut nihil agere quempiam niſi obſeruare vmbram decempedē. quomodo vtitur Ariſtophanes in Concionatricibus,*

Σοὶ δὲ μελήσει
Ὅταν ᾖ δεκάπουν τὸ στοιχεῖον
Λιπαρῷ χωρεῖν ἐπὶ δεῖπνον. *id eſt,*
Verum hoc fuerit tibi cura,
Vbi facta ſit vmbra decempes,
Ad lautam adcurrere cenam.

Ammianus lib. 23. tradit, apud Perſas nullam horā præſcriptam ſumendi cibum præterquam regibus, ſed ſuum cuiq. ventrem ſolarium eſſe: & apud Plautum, ſi ſatis cōmeminimus, paraſitus quiſpiā deſtomachatur in eos qui horologiorum vſum commenti ſunt, cum venter ſit optimum horologium. Adagium refertur a Suida.

Diagoras Melius.

Διαγόρας ὁ Μήλιος, *id eſt, Diagoras Melius. In ſceleratum ac fœdifragum & impium. Hic capta Melo vixit, & Athenienſium ſacrorum myſteria vſque adeo cōtempſit, vt complures auerterit a religione, deterrueritq. ne iam vellent initiari. Præterea arcana illa myſteria, quæ nefas eſt prophanis edere, ille impius in vulgus extulit, modis omnibus irridens. Quas ob res ab Athenienſibus proſcriptus eſt, eamq. proſcriptionem palam in ærea columna poſuerunt, addito præmij loco talento, ſi quis hominem occidiſſet: ſi quis viuum adduxiſſet, duobus. Meminit huius Ariſtoph. in Auibus,*

ἢν ἀποκτείνῃ τις ὑμῶν Διαγόραν τὸν Μήλιον,
Λαμβάνειν τάλαντον, ἤν τε τῶν τυράννων τίς τινα
Τῶν τεθνηκότων ἀποκτείνῃ. *id eſt,*
Si quis e vobis Diagoram Melium interfecerit,
Præmium feret talentum, ſiq. quis quē e mortuis
Interemerit tyrannis.

Sedecim pedibus ſuperauit.

HAVDQVAQVAM *alienum eſt a prouerbiali figura, quod in Pericle ſcripſit Ariſtides, nempe Periclem oratorem reliquos in dicendo ſedecim præteriſſe pedibus,* λέγων, *inquit,* ὡς ἑκκαίδεκα μὲν ποδῶν ᾕρει τοὺς ῥήτορας ἐν τοῖς λόγοις, μόνῳ δὲ τούτῳ ἐπεκάθιζεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν, πειθώ δέ τινα φλογερὰν πρὸς ἑαυτόν. *id eſt, Dicens illum ſedecim pedibus uiciſſe rhetores dicendo, atque in vnius illius labiis inſediſſe ſuadelam*

quamdam. Cetera vero omnia nugas præ hoc fuiſſe. Itaque ſedecim pedibus pro maximo interuallo dixit. Sumpta metaphora a ſtadiis curſorum. Locus autem hic de Pericle eſt apud Eupolim comicum, in comœdia cui titulus, Δῆμοι,

Κράτιστος οὗτος ἐγένετ' ἀνθρώπων λέγειν,
Ὁπότε παρέλθοι δ' ὥσπερ ἀγαθοὶ δρομῆς
Ἐκ δέκα ποδῶν ᾕρει λέγων τοὺς ῥήτορας.
Ταχὺς λέγειν μὲν, πρὸς δέ γ' αὐτοῦ τῷ τάχει,
Πειθώ τις ἐπεκάθιζεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν. *id eſt,*
Hic inter homines plurimum vnus polluit
Dicendo, quoties præteribat, vti bonus
Agilisq. curſor, ſedecim ſpatio pedum
Linquebat a ſe ceteros iam rhetores.
Sermone celer erat, celeritati aderat huic
Suadela quædam illius inſidens labris.

Hos verſus & Ariſtoph adducit in Acharnenſibus ex Demis Eupolis adiunctis his duobus,

Οὕτως ἐκήλει, καὶ μόνος τῶν ῥητόρων,
Τὸ κέντρον ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις. *id eſt,*
Adeo mouebat, atque ſolus rhetorum,
Aculeum in animis liquit audientium.

M. Tullius in Bruto: Quam deam, inquit, in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeſſitauiſſe. Huius immodicam eloquentiam idem taxauit in eadem comœdia,

Ἐντεῦθεν ὀργῇ Περικλέης οὑλύμπιος
Ἤστραπτ', ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν Ἑλλάδα. *id eſt,*
Pericles at indignatus hinc Olympius
Tonat, coruſcat, miſcet omnem Græciam.

Porro quod ad ſuadelam attinet, id imitatus Ennius apud Ciceronem in Catone Maiore, M. Cethegum Suadæ medullam dixit. Ab huius prouerbij forma non diſcrepat illud Ariſtophanis, ἐκ τῶν νεφελῶν,

Τῶν Ἑλλήνων εἶναι λέγειν ἑκατὸν σταδίοισιν ἄριστον. i.
Vt Graiorum dicar gentem ſtadiis præcedere cẽtũ.

Lepidius etiã erit, ſi pro pedibus paraſangas dixeris.

Saxum volutum non obducitur muſco.

Λίθος κυλινδόμενος τὸ φῦκος οὐ ποιεῖ, *id eſt,*
Muſco lapis volutus haud obducitur.

Qui non poteſt eodem in loco conſiſtere, raro fit vt diteſcat. Id totidem pæne verbis etiam hodie dicunt. Simile illud Fabij, Planta quæ ſæpius transfertur, non coaleſcit.

Lityerſam cantionem canis.

Λιτυέρσαν ᾄδεις, *id eſt, Lityerſam cantionem canis. Lityerſes nothus erat Midæ regis. Hic cum ageret in Celænis, exceptos eos qui aduenissent, compellebat vt ſecum meterent, deinde præſectis capitibus, reliquum corpus manipulis inuoluebat. Idem inſtituit, vt in honorem Midæ thericos, id eſt, æſtiuus aut meſſorius hymnus caneretur, vnde ductum prouerbium, ut qui non ex animo canerent, aut qui coacti canerent, hi Lityerſam cantionem canere dicerentur. Menander in Chalcedonio,*

Ἄδει τὰ Λιτυέρσαν ἀπ' ἀρίστου τέως.

Meminit huius fabulæ Iulius Pollux lib. de rerum vocabulis 4. capite περὶ ᾀσμάτων ἐθνικῶν. *Sed hoc nonat, Lityerſam loris cędere ſolitum, quos metendo viciſſet, ſed cum aliquando incidiſſet in meſſorem ſe robuſtiorẽ, ab eo trucidatum fuiſſe. Quoſdam autẽ auctores eſſe, Herculis manu periiſſe. Proinde cantionem eam ad patris deſiderium leniendum fuiſſe repertam. Lityerſæ meminit & Theocritus.*

Lydum in planiciem prouocas.

Λυδὸν εἰς πεδίον προκαλῇ, *id eſt, Lydum in campum prouocas. In eum competit, qui laceſſit iamdudum ad id propenſum, ac promptum. Notati ſunt Lydi, quod ad bellum capeſſendum æquo propenſiores eſſent. Herodotus libro primo, docet Lydos equitatu valuiſſe. Proinde Crœſus optat Iones equitatu venire oppugnatum Lydos. Finitimum ei quod alibi recenſuimus,* τὸν ἵππον εἰς πεδίον.

Sublata lucerna nihil intereſt inter mulieres.

Λύχνου ἀρθέντος γυνὴ πᾶσα ἡ αὐτή, *id eſt, Lucerna ſublata nihil diſcriminis inter mulieres. Sentit Adagium, nullam mulierem non eſſe impudicam, ſi detur facultas ſine teſte peccandi. Recenſet Apoſtolius, & vſurpatur a Plutarcho in Præceptis connubialibus.*

Lyſiſtrati diuitias habes.

Λυσιστράτου πλοῦτον πλουτεῖς, *id eſt, Lyſiſtrati diuitiis diues es. Prouerbialis ironia de magnopere tenuibus. A Lyſiſtrato quodam tractum, extremæ paupertatis homine.*

Exſpecta bos aliquando herbam.

Μένε βοῦς ποτὲ βοτάνην, *id eſt, Exſpecta bos olim herbam. Dicendum ubi quid ſero contingit. Laborat enim bos in agricolando, ſed aliquando guſtatura herbam enatam. Finitimum illi,*
—Et adhuc tua meſſis in herba eſt.

Exſpecta anus.

Μένε γραῦ, ἵνα σοι τὸν παῖδα φιλήσοιτο, *id eſt, Exſpecta anus meum filium, te ſuauiaturum. Nam priuſquam adoleſcat puer, illa deceſſerit. Confine ſuperiori, cum ſera ſpes oſtenditur.*

Magnus verſator in re puſilla.

Μέγας κηλητὴς ἐν μικρῷ τεχνήματι, *id eſt,*
Verſator ingens in negotio leui.

Nam addita coniunctiuncula conſtabit verſus. Quadrat in eos qui arte parum honeſta ſibi diuitias parant. Natum ab Eudamidæ apophthegmate. Is erat Archidami filius, frater Agidis. Cum muſicus quidam feliciter videretur ceciniſſe, quiſpiam ex iis qui aderãt rogabat Eudamidam, quid de eo ſentiret: reſpondit, Μέγας κηλητὴς ἐν μικρῷ τεχνήματι, *id eſt, Magnus delinitor in re parua, quod exiſtimaret operoſam eſſe ſcientiam, ſed nihil adferentem vtilitatis. Recenſetur a parœmiographis. Refertur & a Plutarcho in Laconicis, niſi quod illic legitur,* κολακτής, *quod oratorum ſit delinere ac mouere affectus. Huic non diſſimile eſt quod Muſonius ait apud Aul. Gellium, libro quinto capite primo, in eos qui modulatu vocum ac lenociniis verborum excitant inanem applauſum auditorum: Scito, inquit, illic non philoſophum loqui, ſed tibicinem canere.*

Surdaſter

Surdaſter cum ſurdaſtro litigabat.

Δύσκωφος δυσκώφῳ ἐκρίνετο, ὁ δὲ κριτὴς ἦν κωφότερος, id eſt, *Surdaſter cum ſurdaſtro litigabat. Iudex autem erat vtroque ſurdior, cum res agitur inter vndequaq. ridiculos ac ſtultos. Extat in hanc ſententiam epigramma Græcum Nicarchi,*

Δύσκωφος δύσκωφον ἐκρίνετο, καὶ πολὺ μᖶλλον
Ἦν ὁ κριτὴς τούτων τῶν δύο κωφότερος,
Ὧν ὁ μὲν ἀντέλεγεν, τὸ ἐνοίκιον αὐτὸν ὀφείλειν
Μηνῶν πέντ', ὁ δ' ἔφη νυκτὸς ἀληλεκέναι.
Ἐμβλέψας δ' αὐτοῖς ὁ κριτὴς λέγει, ἐς τί μάχεσθε,
Μήτηρ ἔσθ' ὑμῶν, ἀμφότεροι τρέφετε.

Id Thomas Morus olim adoleſcens, ſcite vertit hunc in modum,

Lis agitur, ſurdusq. reus, ſurdus fuit actor,
Ipſe tamen iudex, ſurdus vtroq. magis.
Pro ædibus hic petit æs, quinto iam menſe peracto.
Ille refert, tota nocte mihi acta mola eſt.
Aſpicit hos iudex, & quid contenditis? inquit,
An non vtrique eſt mater? vtrique alite.

Docui te vrinandi artem.

Ἐγὼ δ' ἐδίδαξα κολυμβᾶν, καὶ σὺ βυθίσαι με ζητεῖς, id eſt, *Docui te vrinandi artem, & tu me vis demergere. In eos quadrat, qui benefacta malefactis reſaliant, & beneficium acceptum in eius ipſius vertunt perniciem, a quo acceperunt. Sapit ſecem.*

Pro eleganti medico malus poeta.

Ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ, κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι ἐπιθυμεῖς, id eſt, *Pro venuſto medico malus poeta dici cupis. In eũ dici ſolitum, qui non contentus artis ſuæ profeſſione, in qua locum mediocrem obtinebat, pergit aliena profiteri, in quibus non perinde ſit exercitatus, nec parẽ proinde gloriam reportaturus. Periander quiſpiam non incelebri fama medicus, & eius artis vel cum primis doctus, ad poetices ſtudium deflexit, & ineptos quoſdam verſiculos ſcribere cœpit. Hinc vulgaris iocus increbruit. Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis tribuit hoc dictum Archidamo Ageſilai filio.*

A remo ad tribunal.

Ἀπὸ κώπης ἐς τὸ βῆμα, id eſt, *A remo ad tribunal. Dici ſolitum, vbi quis repente ab infima conditione prouehitur ad honeſti muneris adminiſtrationem. Taxat Demadem oratorem Syrianus Hermogenis interpres, qui citra cognitionem artis, ſtatim ad agendas cauſſas irruperit,* ἀπὸ τῆς κώπης ἀνίπτοις τὸ τῆ λόγου χερσὶν ἐπὶ τὸ βῆμα ἀναπηδήσας. *id eſt, Qui illotis, vt aiunt, manibus a remo ad tribunal irruit.*

In cælum expuis.

Ἐς οὐρανὸν πτύεις, id eſt *In cælum expuis, id eſt, facis quod in tuum ipſius recidat caput. Aut obloqueris his qui facile poſſint lædere. Siquidem qui in cælum expuit, primum videtur cælites ipſos afficere contumelia: deinde fit ſæpius, vt ſputum in ipſius faciem recidat. Confine illi:* πρὸς κέντρα λακτίζειν, *id eſt, Aduerſus ſtimulum calcitrare.*

Vnus deus, & plures amici.

Εἷς θεὸς καὶ πολλοὶ φίλοι, id eſt, *Vnus deus, & plures amici. Prouerbium admonet quamplurimos eſſe parandos amicos, quod hi ſecundum deum plurimum opitulari poſſint. Quamquam Heſiodo non probatur* πολυφιλία, *neque rurſum* ἀφιλία.

Si caſeum haberem, non deſiderarem obſonium.

Εἰ τυρὸν εἶχον, οὐκ ἂν ἐδεόμην ὄψου, id eſt, *Si caſeum haberem, non egerem obſonio. Dicendum, vbi quis minimis viliſſimiſq. contentus eſt. Refertur apud Plutarc. in Laconicis, cum Lacon quiſpiam cauponi dediſſet parandum obſonium, atque is peteret caſeum & oleum quibus illud condiret, Non opus, inquit Lacon, fuiſſet mihi obſonio, ſi caſeum habuiſſem. Si quis pro caſeo malit hoc loco butyrum, cum eo non pugnabimus: videtur enim butyrum magis congruere oleo.*

In antrum haud legitimum, ſtimulum impingis.

Εἰς τρυμαλιὰν οὐχ ὁσίαν τὸ κέντρον ὠθεῖς, id eſt, *In foramen haud licitum, ſtimulum trudis. Dicterium Sotadis in Philadelphum, qui ſororem Arſinoen exemplo Iouis vxorem duxerat, quo quidem dicto offenſus rex, capitis ſupplicium ſumpſit de eo qui dixerat. Meminit Plutarchus in libello De liberis educandis.*

Quamquam non dixeris, tamen apparet e pelle.

Εἰ μὴ λέγεις, ἀλλ' ὅτι τὸ δέρμα φαίνει, id eſt, *Etiam ſi non dicas, pelle præ te fers. Res ipſa redarguit mendacem, & oris habitus. Vnde illud Ciceronis, Niſi fingeres, nõ ſic diceres. Videtur ex apologo natum.*

Decipula murem cæpit.

Εἵλκυσεν ἡ παγὶς τὸν μῦν, id eſt, *Laqueus murem capit. De recte meritoq. deprehenſis, & malo dignis. Quaſi dicas, lupus in foueam incidit, aut aper in caſſes.*

Iiſdem e litteris comœdia ac tragœdia componitur.

Ἐκ τῶν αὐτῶν τραγῳδία γίνεται καὶ κωμῳδία γραμμάτων, id eſt, *Ex iiſdem litteris comœdia tragœdiaq. componitur. Conuenit in eos qui eadem de re norunt diuerſa fingere. Aut qui eadem opera diuerſa poſſunt.*

A fronte præcipitium, a tergo lupi.

Ἔμπροσθεν κρημνὸς, ὄπισθεν λύκοι, id eſt, *A fronte præcipitium, a tergo lupi. Cum aliquis hinc atque hinc duobus maximis premitur malis, vt in vtrumque inciderit, pereundum ſit.*

Oſcitante vno, deinde oſcitat & alter.

Ἑνὸς χασμωμένου μετὰ χάσκει ἅτερος, i. *Cum oſcitat vnus, ſtatim oſcitat & alter. Dicendum quoties exemplo peccati, ſtatim prouocatur aliquis ad ſimile facinus. Fit autem hoc occulta quadam naturæ vi, vt qui viderit oſcitantem, cogatur & ipſe oſcitare. Cuius rei cauſſam etiam reddere conantur philoſophi. Simili modo tranſeunt & quidam animorum affectus. Socrates apud*

Platone in Charmide, καὶ ὁ Κριτίας ἀκούσας ταῦτα, καὶ ἰδών με ἀποροῦντα, ὥσπερ οἱ τοὺς χασμωμένους καταντικρὺ ὁρῶντες ταὐτὸν τοῦτο συμπάσχουσιν, κἀκεῖνος ἔδοξέ μοι ὑπ' ἐμοῦ ἀποροῦντος ἀναγκασθῆναι καὶ αὐτὸς ἁλῶναι ὑπὸ ἀπορίας. id eſt, Hæc vbi audiuit Critias, meq. uidiſſet hæſitantem, quemadmodum ij qui ex aduerſo vident oſcitantes, eodem affectu corripiuntur, itidem & ille mihi viſus eſt mea dubitatione cogi, vt & ipſe a dubitatione corriperetur. Oſcitantiam autem Latini vocant torporem & indiligentiam. Qui cum ignauis viuit, facile fit illorum ſimilis. Omnes enim proclines ſumus a labore ad libidinem, vt ait Comicus. Torpedo piſcis ſuo contactu protinus torpidum reddit. Plato in Menone, δοκεῖς μοι ὁμοιότατος εἶναι ταύτῃ τῇ πλατείᾳ νάρκῃ τῇ θαλαττίᾳ, καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ, καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι ναρκᾶν. id eſt, Videris mihi ſimillimus eſſe iſti latæ torpedini marinæ. Nam hæc quoq. ſemper eum qui accedit ac tangit, torpidum reddit. Et tu videris mihi quoque tale quiddam feciſſe ut torpeam.

Inter cæcos regnat ſtrabus.

Ἐν τοῖς τόποις τῶν τυφλῶν λάμων βασιλεύει, id eſt, In regione cæcorũ rex eſt luſcus. Inter indoctos, qui ſemidoctus eſt, doctiſſimus habetur. Inter mendicos, qui paullulũ habet nummorum, Crœſus eſt. Sapit vulgi fecem.

In area latitas.

Ἐν ἅλῳ δραπετίζεις, id eſt, In area occultaris. De eo qui in eo verſatur negotio, vt non poſſit non eſſe conſpicuus. Aut quĩ ſic latitat, vt a nemine tamen non conſpiciatur. Nam in area nullæ latebræ.

Cum licet fugere, ne quære litem.

Ἐξὸν φυγεῖν μὴ ζήτει δίκην, id eſt, Cum fugiendi poteſtas eſt, ne quære litem. Ab Alcibiadis apophthegmate natum. Is cum e Sicilia citaretur ab Athenienſibus, vt criminibus reſponderet, abdidit ſeſe, negans litigandũ eſſe, ſi quo modo liceret effugere. Subiicientibus aliis, Nõ igitur cõfidis patriæ de te iudicaturæ. Immo, inquit, ne matri quidem crediderim. Metuerem enim ne foris imprudens albi calculi loco nigrum immitteret. Alcibiadis ſententiæ ſubſcriberet, quiſquis litium expertus eſt. Græcis vnico verbo dicuntur φυγοδικεῖν, qui litem detrectant.

In tergore bouis deſedit.

Ἐπὶ βύρσης ἐκάθιζεν, id eſt, In tergore bouis deſedit, id eſt, ſupplex implorat auxilia. Natum adagium a conſuetudine vernacula Scythis, quemadmodum teſtatur Lucianus in Taxaride. Nam apud hos ſi quis forte læſus eſſet, neque ſuppeteret vlciſcendi facultas, immolato boue carnes minutim ſectas coquebat, ipſe in tergore humi ſtrato ſedebat, manibus in tergum reductis. Idq. maximum ſupplicandi genus apud illos habebatur. Accedebat quicumq. vellet opitulari, & carniũ portione guſtata, dextroq. pede tergori impoſito, pollicebatur pro uiribus auxilio futurum. Atque hoc fœdus apud Scythas ſanctiſſimum habebatur.

Hoſpites indigenam.

Ἐπηλυς τὸν οἰκήτην, id eſt, Aduena inquilinum, ſubaudiendum, ἐξέβαλε, id eſt, eiecit. Vſus fuerit, cũ alienæ profeſſionis quiſpiam alium in propria vincit arte. Quod genus, ſi theologus in arte grammatica ſuperet grammatices profeſſorem. Aut ſi arrogatus, aut adoptiuus, filium eiiceret e familia, aut miles aſcititius eiiceret colonos.

Riſus Sardonius.

Σαρδάνιος γέλως, id eſt, Sardonius riſus. De riſu ficto, aut amarulento, aut inſano denique. Et ſenſus & origo prouerbij adeo varie tractatur ab auctoribus, vt verearmur, ne riſus hic Sardonius non citra riſum legatur, tamen accingemur referre quædam. Zenodotus in collectaneis ſuis Aeſchylum citat, qui huiuſmodi ferme tradiderit in opere De parœmiis, Gentem eſſe quãdam Carthaginienſium coloniam, quæ Sardonem regionem inhabitet, ei morem eſſe, ſenes ſeptuageſimum prætergreſſos annum Saturno ſacrificare, ridẽtes interim, ac mutuo ſeſe complexantes. Nam turpe ducebant, in funere aut eiulatum edere, aut lacrymas profundere. Hinc adſimulatum riſum Sardonium vocari cœptum. Timæus apud eundem Zenodotum ait, Sardoniis conſuetudinem fuiſſe, vt filij parentes iam grandæuos iuxta foſſam, aut præcipitium, in quo ſepeliendi forent, collocarent, atque inde fuſtibus cadentes, in eam darent præcipites. At illi interim pereuntes ridebant, exiſtimantes eam mortem felicem atque egregiam, quod liberorum impietate interirent. Sunt qui dicant, in Sardorum inſula herbam naſci quandam, cui Sardoæ cognomen ſit, Apiaſtro ſimilem. Eam ſapore quidem eſſe dulcem, verum guſtatam, ora hominum in rictus dolore contrahere, vt veluti ridẽtes emoriantur. Hoc ſenſiſſe videtur Solinus, cumq. hoc Seruius grammaticus enarrans hunc ex Vergiliana Thyrſide locũ,

Immo ego Sardois videar tibi amarior herbis.

Atque his ferme confinia tradit Lycophronis interpres de riſu Sardonio. Seruium ſecutus Latinus Drepanus in Panegyrico, Serenos ergo, inquit, vultus induebamus, & ad illorum vicem, qui deguſtato Sardorum graminum ſucco feruntur in morte ridere, imitabamur læta mœrentes. Neque rurſum deſunt, qui Sardonium riſum cognominatum autumant, ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τοὺς ὀδόντας, quod dentes aperiat atque renudet, cuiuſmodi riſus eſſe ſolet eorum qui non ex animo rident. Hinc & iocus ille paraſiti Plautini conquerentis, quod ſuis dictis nullo pacto iuuenes arriſiſſent, ac non ſaltem canes fuiſſent imitati, vt dentes oſtenderent. Et Apuleius, Reſtrictis forte ſi labellis riſeris. Id genus riſum deſcripſit Homerus Iliados O. de Iunone loquens,

-Ἡ δ' ἐγέλασσε
Χείλεσιν, οὐδὲ μέτωπον ἐπ' ὀφρύσι κυανέῃσιν
ἰάνθη. id eſt,
Illa quidem labiis ridebat, nubila porro
Frons minime renitebat.

Ad id facit quod ſcribit Ariſtophanes in Pace,

Ἠγριωμένους ἐπ' ἀλλήλοισι σεσηρότας. id eſt,
Inuicem in ſe exaſperatis osq. diducentibus.

A canibus

A canibus ducta metaphora, quibus hoc iræ indicium eſt, nudare dentes. Quem morem aiunt equis etiã ineſſe, ſi quando parant mordere: vnde vulgo nunc riſum huiuſmodi, riſum equinum vocant. Rurſum alij perhibent, apud Sardinios fuiſſe receptũ, vt ex captiuis pulcherrimos quoſque, ac natu maximos, qui ſeptuageſimum exceſſiſſent annum Saturno mactarent, ridentes in morte, propterea quod id forte ac virile videretur. Citatur auctor Clearchus, Carthagine ſolemnem fuiſſe morem, vt in magnis votis puerum Saturni manibus imponerent. Huius ſtatua fingebatur ærea, manibus porrectis. Sub eo fornax erat, ea ſuccendebatur, puer itaque ignis vapore contractus ac tortus, ridentis ſpeciem exhibebat. Denique & Simonidem allegat Zenodotus, nouæ fabulæ auctorem. Ait enim Talum quempiam æreum virum priuſquam in Cretam perueniret, in Sardiniam acceſſiſſe, vbi non paucos mortales neci dedit. Qui cum morientes ringerentur, riſus imaginem quandam exhibentes, prouerbio locum fecerint. Addunt non nulli, cum e Sardiniis in Cretam traſmittere vetaretur: illum in ignem deſiliiſſe, quandoquidem ærei corporis erat, deinde Saturnios pectori ſuo admotos necare ſolitum, Emoriebantur autem velut in amplexu, ac ridentibus adſimiles, nimirum rictu incendij vi diducto. De hoc Talo ridicula narratur fabula. Aiunt enim hunc a Vulcano ex ære fuiſſe fabrefactum, Minoiq. dono miſſum ad Cretenſis inſulæ tutelam. Erat autem illi vnica duntaxat vena, eaq. a ſumma ceruice, ad imos vſque talos porrecta. Ter in ſingulos dies inſulam obibat, excubias agens. Itaque & Argo nauem a Colchide cum Iaſone redeuntem vetuit in portum Cretẽſem appellere. Sed a Medea deceptus periit, vt non nulli dicunt, dato veneno quod inſaniam immitteret: vt aliis placet, cum illa pollicita ſe illum immortalem redditurum, clauum qui ſumma vena erat adfixus, eduxit, atq. ita ſanguine totoq. corporis humore defluente periit. Rurſum alii tradunt interiſſe percuſſum arcu a Pœante circa talum. Dioſcor. lib. 6. inter venena prodidit herbæ ſpeciem eſſe quandam, quam quidam ranunculam appellant Latine, Græci batrachion: eam a regione, in qua copioſius prouenit, Sardoam, ſiue Sardoniam dicunt: quæ pota ſiue comeſa mentem adimat, labiisq. contractis riſus ſpeciem præbeat. Atque inde in hominum vitam ſiniſtri ominis veniſſe de riſu Sardonio prouerbium. Meminit huius herbæ & Plinius lib. 25. circa finem Strabo libro Geographiæ 11. ſcribit in Cambyſenã, quæ flumen Alazonium accolit, aranearum genus quoddam naſci, quod alios ridendo cogat emori, alios flendo deſiderio ſuorum. Quidam addunt de Tarentella, cuius morſum interitus cum riſu ſequatur. Quin & Ariſtoteles De partibus animalium lib. 3. ait, ictu etiã traiecta præcordia, in præliis riſum attuliſſe litteris proditum eſſe, idq. accidere calore quem moueat vulnus: Mortuus eſt & Zeuxis pictor ridendo, dum ſine fine ridet anum a ſe pictam, & Chryſippus conſpiciens aſinum veſcentem ficis. M. Tullius Epiſt. famil. lib. 7. ad Fabium Gallum, Videris, inquit, mihi vereri, ne ſi iſtum habuerimus, rideamus γέλωτα σαρδάνιον: ſignificans futurum, vt ſi Cæſar rerum potiretur, multis arridere atque applaudere cogerentur, quæ magnopere diſplicerent. Lucianus in Aſino, σαρδόνιον γελῶν ἔλεγον. id eſt. Sardonice ridentes aiebant. Riſum innuit contumelioſum & ſubſannantem. Idem alibi, ὁ Δᾶμις δὲ τὸ σαρδόνιον ἐπιγελάσας ἔτι μᾶλλον παρώξυνεν. id eſt, Damis autem Sardonio arridens riſu, magis etiam irritauit. In eodem ſenſu videtur vſurpatum & a Platone lib. De repub. 1. cum ſcribit Thraſymachum, quem amarulentum & arrogantem vbiq. facit, Sardonice riſiſſe, Καὶ ὃς ἀκούσας ἀνεκάγχασέ τε μάλα σαρδάνιον καὶ εἶπεν. id eſt, His ille auditis edito cachinno, valde Sardonice riſit, ac dixit. Homerus item aliquot locis huius riſus mentionem facit in Odyſſea Υ. narrans quemadmodum e procis quiſpiam, puta Cteſippus Vlyſſem in ædibus ſuis habitu ſpecieq. mendici ſedentem, arrepto e ſportula bouis pede petiſſet, atque ille capite commodum deflexo declinaſſet ictum,

—μείδησε δὲ, *inquit*, θυμῷ
Σαρδόνιον μάλα τοῖον.

Quo loco Euſtathius interpres admonet eum ridere riſum Sardonium, qui diductis modo labris rideat, ceterũ intus aut ira, aut moleſtia diſcrucietur. Veteres. n. riſum Sardonium vocaſſe, quoties aliquis deſpectim non ſolum ridet, ſed etiam irridet: dictum autem παρὰ τὸ σεσηρέναι τὰ χείλη, id eſt, a diducendo labia. Quomodo fere rident, qui apud ſeſe perniciem alicui deſtinãt, quemadmodum Vlyſſes mox ſublaturus e medio procos, idq. iam tum in animo ſtatuens, riſit riſum quendam ſubamarulentum. Conſimilẽ riſum riſit apud Heſiodum Iupiter iratus Prometheo propter ignem furto ſublatũ. Carmen adſcripſimus, quod quidẽ eſt in 1. libro operũ, cui titulus, ἔργα καὶ ἡμέραι:

Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας.
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα, καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι,
Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὣς ἔφατ', ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Huic animo infenſus, qui nubila colligit, inquit,
Proles Iapeti multo technisq. doliſque,
Inter mortales vnus doctiſſimus omnes,
Impoſuiſſe mihi gaudes, ignemq. tuliſſe.
Nempe ingẽs atroxq. malũ, & tibi, poſtq. futuris,
Quis ego pro rapto igne malũ dabo, quo ſimul oẽs
Gaudebunt, propriumq. malum fouiſſe libebit.
Sic fatus, riſitq. parens hominumq. deumque.

Riſum hunc fatalem interpretantur, quoties imminet pernicies a fatis deſtinata. Huiuſmodi fuit & ille procorum, quem deſcribit Homerus eodem libro, quem paulo ante citauimus, alioq. retulimus loco,

—μνηστῆρσι δὲ Παλλὰς Ἀθήνη
Ἄσβεστον γέλω ὦρσε, παρέπλαγξεν δὲ νόημα,
Οἱ δ' ἤδη γναθμοῖσι γελώων ἀλλοτρίοισιν,
Αἱμοφόρυκτα δὲ δὴ κρέα ἤσθιον, ὄσσε δ' ἄρα σφέων
Δακρυόφιν πίμπλαντο, γόον δ' ὠΐετο θυμός. *id eſt,*
Diua procis mouit validum Tritonia riſum
Haud compeſcendum, ac animum ſtupefecit, at illi
Iam malis ſine mente quidem riſere alienis,
Carnis fruſta & cruda & ſanguinolenta vorantes.
Interea lacrymis implentur lumina, fletum
Senſit & ipſe animus.

Opinamur & Sardoniũ riſũ accipiẽdũ, quẽ Homerus Iliados H. tribuit Aiaci ſingulare certamen ineunti,

Τοῖος ἄρ᾽ Αἴας ὦρτο πελώριος, ἕρκος ἀχαιῶν
Μειδιόων βλοσυροῖσι προσώπασιν. id eſt,
Sic ingens Aiax ſurgebat murus Achiuum
Terribili ridens vultu.

In vetuſtiſſimis quibuſdam in Heſiodum commentariis epigramma reperitur, quo prouerbium de riſu Sardonio non ineleganter explicatur, id eſt, huiuſmodi

Σαρδώ τις ἐστὶ νῆσος ἰβηροτρόφος,
Ἐν ᾗ βοτάνη φθαρτικὴ γῆς ἀντείχει
Σέλινοειδὴς σαρδόνιον κεκλημένη.
Βιβρωμένη δὲ τοῖς ἀπείροις αὐτίκα
Σπασμοὺς τε ποιεῖ καὶ γέλωτα ἐμφαίνει,
Καὶ πότμος ἐστὶ καὶ γελάσιμος μόρος,
Ἄλλοι δὲ φασὶ σαρδονιοὺς τοὺς βαρβάρους
Γηρῶντας αὐτῶν τοὺς γεννήτορας γραίους
Ἄγειν λαβόντας εἰς ἀπόκρημνον τόπον,
Κτείνειν τε τούτους ἐν τε ῥοπάλοις καὶ λίθοις,
Ἔπειτα ῥίπτειν ἐκ πετρῶν τοὺς ἀθλίους
Γελῶντας εἰκῆ παιδιαῖς ταῖς τερπναῖς.
Ἄλλοις δὲ τοὺς θνήσκοντας ἀρέσκει πάλιν
Γελᾶν, ὁρῶντας τεκνικὰς παρανοίας,
Καὶ τὰς κυκλοτερεῖς καὶ στροφὰς τῶν πραγμάτων.

Id quoque nos noſtro more propter imperitiores Latinum fecimus, hoc modo,

Quædam inſula eſt vocata Sardo Hiberia,
In qua herba pernicioſa ſurgit e ſolo,
Cui Sardana nomen, apiaſtri præferens
Figuram at ea comeſa ab imprudentibus
Mox ora contrahit, atque riſus exhibet
Speciem, deinde protinus mors occupat
Imitata riſum. Ceterum ſunt qui ferant
Gentem eſſe quandam Sardanorum barbaram
Aetate qui feſſos parentes in loca
Prærupta raptos deferant, atque ibi neci
Saxiſq. fuſtibuſq. dent miſerrimos
Ex arduis ſubinde præcipitent petris.
At inter iſthæc impiis rident iocis,
Luduntq. temere parricidis luſibus.
Aliis magis probatur hæc ſententia,
Ridere eos qui ſic necantur, quippe qui
Spectent ſuorum pignorum ueſaniam,
Citaſq. rerum & æſtuarias vices.

Pauſanias in Phocaicis tradit, Sardoam inſulam ſerpentes gignere innoxios. Præterea eam a venenis herbarum prorſus immunem eſſe, niſi quod vnã alit exitialẽ, apij ſpecie, quæ iuxta fontes quidẽ proueniat, non inficiat tamen fontium aquas: eã qui ederint, ait ridẽtes emori. Atq. hinc Homerũ, & poſt Homerũ alios adagiũ induxiſſe, vt dicerẽt eos ridere riſum Sardoniũ, qui riſum riderent τὸν ἐπ᾽ οὐδενὶ ὑγιεῖ, hoc eſt, omnino inſanum. Itaque non abſurde videtur accipi poſſe riſus Sardonius, pro riſu demente, quoties inſtantibus malis inſane ridetur. Siquidem legimus C. Gracchum in ambiendo magiſtratu repulſum, aduerſus inimicos inſolentius ridentes inclamaſſe, eos Sardonium ridere riſum, ignaros quam magnis tenebris ex ſuis actibus circumfunderentur. Hoc in Gracchorum vita Plutarchus. Idem in commentario de ſuperſtitione, Ἐνταῦθα τοίνυν φρόνει τὸν ἄθεον, γελῶντα μὲν μανικὸν καὶ σαρδόνιον γέλωτα. id eſt, Hic itaque conſydera eum, qui nullos credit eſſe deos, inſanum quidem & Sardonium ridentem riſum. Interpres quiſpiam Heſiodi, riſum Sardonium interpretatur, riſum πλατὺν, id eſt, amplum, vbi quis ore vehementer diducto ridet, quem eundem, opinantur, γέλωτα συγκρούοντα appellant, id eſt, riſum cõcutientem. Cui quidem interpretamento ſuffragatur ipſius etymologia vocabuli, quam paullo ſuperius oſtẽdimus, ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τοὺς ὀδόντας. Poſtremo non omnino videbitur abſurde Sardonius riſus accommodari poſſe, ad riſum luctuoſum ac triſtem, cuiuſmodi tribuit Homerus Iliados Z. Andromachæ, tamquam is indicium fuerit animi, mortem Hectoris præſagientis:

Ἡ δ᾽ ἄρα μιν κηώδεϊ δέξατο κόλπῳ
Δακρυόεν γελάσασα. id eſt,
Illa ſinu accepit ſpiranti, flebile ridens.

Eudemus in collectaneis dictionum rhet. ait placere non nullis, vt de riſu cõtumelioſo accipiatur, vbi quis deſpectim contemptimq. ridet, de quo prouerbium etiã fertur, Ἀφ᾽ ὕψους καταγελᾷς μου, id eſt, E ſublimi me derides. Addit idem lapidis eſſe genus, qui riſus Sardonius appelletur. Suidas ſcribit hinc etiam verbum effictum, vt σαρδάζειν dicantur, qui Sardonium rideant riſum. Sed iamdudum libet a riſu Sardonio diſcedere, idq. faciemus, ſi prius illud addiderimus, epithetum hoc Sardonium variis formis inueneri apud auctores. Apud Lucianum & Ciceronem σαρδόνιον legimus, apud Homerum σαρδάνιον, apud Verg. Sardoum, apud Lycophronis enarratorem σαρδῶον, γέλωτα, apud Plutarchum σαρδιανός, εἴ τις ἐστὶ τῆς ψυχῆς σαρδιανὸς γέλως, id eſt, Si quis eſt animi Sardianus riſus. Stephanus indicauit dici σαρδιανικὸν, & σαρδιανικός. Tametſi non omnia ab eadem voce manant. Nam a Sardo ſiue Sardon inſula, cui quondam nomen fuerat Ichnuſa, deducitur Sardonius, Sardous & Sardonicus. A Sardos Illyriæ ciuitate proficiſcitur σαρδώνιοι, vnde, ſicuti credim⁹, mutato ω in α, σαρδάνιοι. A Sardis Lydiæ oppido Sardianos & Sardianicus. Ex his ſuccurrit coniectura in epigrammate Græco, quod modo citauimus, non legendum fortaſſis ἰβηροτρόφος, ſed ἰλυοτρόφος. Vſurpauit adagium Saluianus lib. 7. Sardonicis quodammodo herbis, omnem Romanorum populum putes ſaturatum: moritur & ridet.

Facta iuuenum, conſilia mediocrium, vota ſenum.

CELEBRATVR *hic verſus moralis apud Græcos:*

Ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων. id eſt,
Vota ſenum, conſulta virorum, & facta iuuentæ.

Huius adagij meminit Ariſtoph. grammaticus. Hyperides in oratione contra Autoclem ex Heſiodo citauit. Nam illius creditur eſſe carmen. Senſus per ſe liquet, nempe ad rem gerendam adhibendos iuuenes. Nam viribus ætas ea præpollet. In conſilium adſciſcendos mediocris ætatis uiros, propterea quod in his non nihil detrito virium vigore, valet tamen vſu rerum aucta prudentia. Senes vtpote religioſi ſolent a ſuperis optima precari. Ceterum neque viribus iam vtiles, neq. mente ſatis conſtantes ætatis vitio. Euripides in Melanippo apud Stobæum,

Παλαιὸς αἶνος, ἔργα μὲν νεωτέρων,
Βουλαὶ δ᾽ ἔχουσι τῶν γεραιτέρων κράτος. id eſt,
Dictum eſt vetuſtum, Facta iuuenum, ceterum
Magis valent conſilia natu grandium.
Idem innuit Pindarus cum ait,

Νέοντε

Νεότητι μὲν ἁρμόζει θράσος δεινῶν πολέμων. *id eſt,*
Iuuentuti congruit audacia crudelium bellorum.

Item Homerus Iliados Π. docet in bello requiri vires, in conſultationibus orationem:

Ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ,
Τῷ οὔτι χρὴ μῦθον ὀφέλλειν, ἀλλὰ μάχεσθαι. *id eſt,*
Bella manu conſtant, at conſultatio dictis.
Illic pugnandum eſt, neque proſunt aſpera dicta.

Apud eundem Neſtor in conſilijs præcipuus, bello inutilis. Plutarchus in commentario, cui titulus, Εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον, Καὶ μάλιστα σώζεται πόλις, οὗ τε βουλαὶ γερόντων, καὶ νέων ἀνδρῶν ἀριστεύουσιν αἰχμαί. *id eſt, Et, maxime ſeruatur ciuitas, vbi conſilia ſenum, & iuuenum virorum præcellunt lanceæ. Aeſchines in oratione contra Cteſiphontem teſtatur, hoc Solonis legibus fuiſſe cautum, vt in conſultatione natu maximus primus diceret. Et apud Athenienſes olim fuiſſe morem, vt præco facturus dicendi facultatem ita ſonaret,* τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων, *id eſt, Quis vult concionari ex iis qui quinquageſimum exceſſerunt annum?*

Silentij tutum præmium.

Σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας, *id eſt, Tutum ſilentij præmium. Ariſtidis in defenſione Periclis ex Cio quopiam poeta citat. Plutarchus in apophthegmatis Auguſto Cæſari adſcribit, qui Athenodori conſilium opprobans ſubiecerit,* ἔστι καὶ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας. *uerſus integer talis videtur,*

Ἀκίνδυνον γάρ ἐστι τὸ σιγῆς γέρας, *id eſt,*
Vacat periclo præmium ſilentij.

Vſurpat Horatius Odarum libro tertio,
Eſt & fideli tuta ſilentio Merces.

Silendo nemo peccat, loquendo perſæpe. Iam olim in prouerbio eſt, nobilis illa Simonidis ſententia, quæ celebratur & apud Latinos prouerbij loco,

Nam nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum.

Etiamſi Valerius Max. lib. 7. cap. 2. ſententiam hanc tribuit Xenocrati: Quid, inquit, Xenocratis reſponſum quam laudabile? Cum maledico ſermoni quorundam ſummo ſilentio intereſſet, vno ex his quærente, qur ſolus linguam ſuam cohiberet: Quia dixiſſe me, inquit, aliquando pænituit, tacuiſſe nunquam.

Felicitas multos habet amicos.

Εὐτυχία πολύφιλος, *id eſt, Felicitas multos habet amicos. Simillimum illi quod alibi retulimus,*

Τῶν εὐτυχούντων πᾶς τις ἐστὶ συγγενής. *id eſt,*
Felicibus cognatus eſt vel quilibet.

Notior eſt ſententia, quam vt requirat interpretem. Contra in rebus aduerſis ait nulli aut pauci ſunt amici. Pindarus in Nemeis Oda X.

Οἴχεται τιμὰ φίλων τατωμένῳ
Φωτί, παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιστοὶ βροτῶν
Καμάτου μεταλαμβάνειν. *id eſt,*

Perit honor amicorum afflicto viro, pauciq. in rebus aduerſis fidi mortales ad laboris ſocietatem.

Stulto ne permittas digitum.

Μὴ δάκτυλον μωρῷ δείξῃς, ἵνα μὴ καὶ τὴν παλάμην καταπίῃ, *id eſt, Stulto digitum ne oſtenderis, vt ne palmam etiam deuoret. Nihil permittendum imprudentibus, quantumuis puſillum. Siquidem in maximis lædunt, ſi vel tantillum commiſeris, Sapit & hoc vulgus.*

Opta vicino vt habeat, magis autem ollæ.

Εὔχου τὸ πλησίον ἔχειν, ἀλλὰ πλέον δὲ τὴν χύτραν, *id eſt, Opta vt proximus habeat, magis autem vt olla. Potiſſimum eſt habere domi, quibus eſt opus. Proximum, vicinum habere diuitem, a quo poſſis petere. Videtur e vulgi fæce hauſtum.*

Habet & muſca ſplenem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, *id eſt, Habet & muſca ſplenem. Simillimum illi:*

Et pueri naſum Rhinocerotis habent.

Item illi, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χολή, *id eſt, Ineſt & formicæ bilis. Olet fecem.*

Camelus deſiderans cornua, etiam aures perdidit.

Ἡ κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων καὶ τὰ ὦτα προσαπώλεσε, *id eſt, Camelus dum affectat cornua, & aures inſuper perdidit. Conuenit in eos, qui dum peregrina ſectantur, ne ſua quidem tuentur. Sumptum ex apologo de camelis, qui per oratorem cornua a Ioue poſtularunt, ille offenſus ſtulta poſtulatione, aures quoque reſecuit, & hoc Apoſtolij videtur,*

Hercules & ſimia.

Ἡρακλῆς καὶ πίθηκος, *id eſt, Hercules & ſimia. De minime congruentibus. Simia dolis valet, Hercules viribus antecedit. Adfine illi, Formica camelus. Nota eſt fabula de fratribus Perperis, quos Hercules comprehenſos a claua ſuſpendit. Eos ferunt verſos in Simios.*

Aut manenti vincendum, aut moriendum.

Ἢ μένοντα ἀποθανεῖν, ἢ νικᾶν, *id eſt, Oportet aut manentem vincere, aut interire. Dici ſolitum, vbi certa ſtat ſententia, aut negotium aliquod abſoluere, aut immori. Tranſlatum ab inſtituto Lacedæmoniorum, qui hoc animo prælium inibant, vt aut victores redirent domum, aut victi occumberent. Celebratum eſt Lacænæ cuiuſdam apophthegma, quæ filio tradens clipeum dixerit:* ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς, *Aut hunc, aut ſuper hunc, Laconice ſignificans, aut referendum clipeum, aut in eo moriendum.*

Maritimus cum ſis, ne velis fieri terreſtris.

Θαλάττιος δ' ὤν, μένων χερσαῖος γίνου, *id eſt,*
Si ſis marinus, abſtine a terreſtribus.

Admonet non mutandam conditionem, ne in melius quidem. Verum vnicuiq. tuendum id vitæ genus, ad quod vel inſtitutus a natura videtur, uel in quod caſu incidit. Mutuo ſumptum ex apologo quodam Aeſopico, qui fertur huiuſmodi: Cancer quidam relicto mari, cœpit in agro quodam paſci. Ibi forte conſpectus a vulpe, protinus arreptus ac deuoratus eſt. Itaque periturus ſero deplorauit ſtultitiam ſuam, quod marini generis cum eſſet, ad terreſtrium animantium partes deſciſcere voluerit. Eſt apologus non diſſimilis de lupo tibiis canente, ac mox canibus irruentibus deplo-

rante, quod ex coco factus eſſet tibicen. Hermolaus Barbarus ad Picum inuertit non ineleganter prouerbium, χερσαῖος ὢν μὴ ζήτει θάλασσαν, *id eſt, Terreſtris cum ſis ne quæſieris mare.*

Thynni more.

Θύννου δίκην, *id eſt, Thynni more, videre dicuntur, qui limis aut altero oculo obliq. inſpiciunt. Aeſchylus apud Athenæum libro ſeptimo,*

> Τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην. *id eſt,*
> *Oculum ſiniſtrum admoliens Thynni modo.*

Siquidem Ariſtoteles indicat Thynnos non cernere niſi læuo oculo, vt ibidem citat Athenæus, cum paullo ſuperius ex eodē auctore dixerit illum cernere dextro, ſiniſtro cæcutire. Plinius libro nono, cap. 15. dicit illos vtroq. hebetes eſſe, dextro tamen plus cernere. Refertur idem verſus ex eodem auctore apud Plutarchum in dialogo De comparatione terreſtrium ac marinorum, Addit eum piſcē altero oculo cæcutire, eoq. cum immigrant in mare, adhærent terris ad dextram, cum emigrant, contra. Poteſt & ad eos referri, qui acriter ac diligenter inſpiciunt. Perſius,

> *Non ſecus ac ſi oculo rubricam dirigat vno.*

Idq. Ariſtoteles Sectionis 31. probl. 3. & 4. vere putat euenire, propterea quod oculorum initia ab eodē dependeant. Vnde fit, vt altero occluſo, vis illa quæ duos mouebat, ad vnum conferatur, hoc acrior, quo contractior.

Canis reuerſus ad uomitum.

Κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, *id eſt, Canis ad proprium vomitum. Quadrat in eos qui relabuntur in eadem flagitia, a quibus aliquando ſunt expiati. Refertur in epiſt. diui Petri, his quidem verbis,* Συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς, τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου. *id eſt, Accidit autem illis illud veri prouerbij, Canis reuerſus ad proprium uomitum, & ſus lota ad uolutationem cæni. Sumpta videlicet metaphora a canibus reſorbentibus quod euomerint, & ſuibus ab amne protinus ad cœnum recurrentibus.*

Cani das paleas, aſino oſſa.

Κυνὶ δίδως ἄχυρα, ὄνῳ δὲ ὀστέα, *id eſt, Cani das paleas, aſino vero oſſa. Cum res præpoſtere diſtribuuntur. Veluti ſi quis indocto munus mittat litterarium, erudito floſculos, aut gladium, balteumue, militi librum. Siquidē munera hoc ipſo ſunt ingrata, quod apta non ſunt. Interdum vertuntur in contumeliam.*

Præmouere venatum.

Προσοβεῖν τὴν θήραν, *id eſt, Præturbare feram. Ariſtides in Pericle citat ex Platone,* ὥστε κατά γε τὸ αὐτοῦ φάναι αὐτὸς ἀνεσόβησε τὴν θήραν. *id eſt, Igitur ad eum modum quod ipſe ait, turbauit venationem. Ceterum verba Platonis in Lyſide ſic habent,* Ποῖός τίς ἄν σοι δοκοῖ θηρευτὴς εἶναι, εἰ θηρεύων ἀνασοβοῖ καὶ δυσαλωτοτέραν τὴν ἄγραν ποιοῖ, *id eſt, Qualis igitur tibi videatur eſſe venator, ſi inter uenandum excitet feram, & captum reddat difficiliorem? Dici ſolitum apparet, vbi quis non ſatis diſſimulat quod molitur. Quemadmodum vſu venit, vt fera tumultu excitata intellectis inſidijs, ſubducat ſeſe.*

Rectam ingredi viam.

Τὴν ὀρθὴν βαδίζειν ὁδὸν, *id eſt, Rectam ambulare viam dicitur, qui nuſquam deflectit ab honeſto. Ariſtides in Pericle,* Ὡς τὸ βαδίζειν πεπαιδευμένως καὶ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν σώζειν κατὰ τὴν παροιμίαν. *id eſt, Vt ordine incedatur, & recta ſeruetur via, iuxta prouerbium. Philon de humanitate,* Ὁδὸν γὰρ διὰ λεωφόρου ἄγουσαν ἐφ' ἰσότητα ταύτην ἠπίστατο. *id eſt, Viam enim publicam, quæ ad æquitatem duceret, didicerat hanc. Plautus in Caſſina, Nunc ego Pol in rectam redij ſemitam. Itē paullo poſt, Sciens de via in ſemitam regredere. Iubet autem ancilla, vt qui imprudens verum effutiuerat, redeat ad ſimulationem quam inſtituerat.*

Αὐτόθι καταθέσθαι.

Αὐτόθι καταθέσθαι, *id eſt, Hoc ipſo depone loco. Ariſtides in Pericle,* περὶ μὲν δὴ λάλων ὦ Πλάτων καὶ ἀργῶν καὶ δειλῶν αὐτόθι καταθέσθαι, μή πού τις καὶ Τρῶας ἐγείρῃσι θεὸς ἄλλος. *id eſt, Iam de loquacibus o Plato, ignauis ac timidis, protinus depone, ne forte aliquis deus alius Troianos exigat. Interpres indicat prouerbium eſſe, ſumptumq. a victoribus qui vetant, ne victus aliquo diſcedat, ſed inibi porrigat herbam, & victorem agnoſcat, ac victoriæ præmium perſoluat. Vſus erit quoties ſtatim & abſque mora iubemus aliquid, exhiberi, veluti probationem eius quod dixerit aliquis. vel promiſſum, vel ſpecimen artis in qua glorietur ſeſe pollere. Vſurpatur & apud Platonem.*

Oſtium obdite prophani.

Θύρας ἐπίθεσθε βέβηλοι, *id eſt, Fores occludite quiq. prophani. Sumpta eſt adluſio ex Orpheo, cuius hoc citatur carmen,*

> Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι. i.
> *Fas quibus eſt audire loquar, vos turba prophana*
> *Obturate fores.*

Iubet vt prophani oſtium auribus imponant, ne quid arcani ſermonis poſſit ingredi. Ariſtides in Pericle, λέγω δὲ ταῦτα πρὸς τοὺς ἴσασι, τῶν δὲ βεβήλων ὀλίγος λόγος πάντως. *id eſt, Loquar hæc apud eos, quibus audire fas eſt. Prophanorum autem leuis omnino ratio eſt. Conueniet uti, ſi quando ſignificabimus nos de rebus arduis & arcanis locuturos eſſe. Huc reſpexit Horatius, cum ſcribit in Odis,*

> *Odi prophanum vulgus, & arceo,*
> *Fauete linguis, carmina non prius*
> *Audita, muſarum ſacerdos*
> *Virginibus puerisq. canto.* Ouidius,
> *Lingua fauens adſit noſtrorum oblita laborum,*
> *Quæ puto dedidicit iam bona verba loqui.*

Ante ſacrificium præco clamore ſolebat iubere populum fauere linguis, hoc eſt, verba boni ominis loqui, vnde & fauentia dicitur bona ominatio. Item Seneca de philoſophia agens: Et ipſam vt deos, & profeſſores eius vt antiſtites colite, & quoties ſacrarum litterarum mentio interuenerit, fauete linguis. Hoc verbum non vt pleriq. exiſtimant a fauore trahitur, ſed imperatur ſilentium, vt rite peragi poſſit ſacrum, nulla voce mala obſtrepente. Sed pluſculum habebit gratiæ, ſi per ironiam adhibeatur.

Ad

Ad reſtim funiculum.

Ἐπὶ σπάρτου χοινίον, id eſt, *Ad reſtim funiculum, ſubaudiendum addis, aut reddis, vbi quis iiſdem rebus abundat, aut ſimilia ſimilibus penſas. Cognatum illi,* λίνον λίνῳ συνάπτεις, *id eſt, Linum annectis lino. Veluti ſi quis mēdacium attexat mendacio, dolum dolo, nugamentum nugamento.*

Salem & fabam.

Ἅλα καὶ κύαμον, *id ē, Salem & fabam, ſubaudiendum propoſuerunt, aut ſi quod aliud ad ſententiam magis appoſitum verbum. Diogenianus admonet dici ſolitum de his qui fingerent ſe ſcire quidpiam, quod neſcirēt, atq. hinc eſſe natum prouerbium, quod olim mos fuerit, vt diuini ſalem & fabam proponerent.*

Ἐκπερδικίσαι.

Ἐκπερδικίσαι *Græci prouerbiali metaphora vocant elabi ac ſuffugere. Ariſtophanes in Auibus,*

Ὡς παρ' ἡμῖν οὐδέν αἰσχρόν ἐστιν ἐκπερδικίσαι. *id eſt,*

Quippe apud nos turpe nō eſt, ſuffugere de caſſib⁹.

Ductum eſt ab auibus quæ non nunquam elabuntur e retibus ſeu laqueis. Aiunt autem perdicem præcipuæ calliditatis ad id, vt aucupū manus effugiat. Qua quidem de re libet ipſius Ariſtotelis verba ſubſcribere, quæ ſcripta ſunt libro De natura animantium nono, οὐδ' ἐν τῷ αὐτῷ τίκτουσι καὶ ἐπῳάζουσιν, ὅπως μή τις καταμάθῃ τὸν τόπον πολὺν χρόνον προσεδρευόντων. ὅταν δέ τις ἐντύχῃ θηρεύων τῇ νοττιᾷ, προκυλινδεῖται ἡ πέρδιξ τοῦ θηρεύοντος, ὡς ἐπίληπτος οὖσα· καὶ ἐπισπᾶται ὡς ληψόμενον ἐφ' ἑαυτήν, ἕως ἂν διαδράσῃ τῶν νεοττῶν ἕκαστος. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπτᾶσα αὐτὴ ἀνακαλεῖται πάλιν. *id eſt, Nec eodem in loco pariunt, & incubant oua, ne quis animaduertat ſi diutius in eodem aſſideant loco. Porro cum inter venandum inciderit quiſpiam in nidum, preuoluitur perdix ad pedes venantis, perinde quaſi capienda ſit, ad eumq. modum illum allicit ad ſeſe quaſi capturum, donec interim pulli ſingillatim effugerint. Quod vbi factum eſt, & ipſa ſubuolans pullos reuocat. Hactenus Ariſtoteles. Neque vero grauabimur hic adſcribere, quod in eandem ferme ſententiam ſcribit Plutarchus libro, cui titulum fecit,* πότερα τῶν ζῴων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ θαλάττια, *id eſt, Vtra animalia ſunt prudentiora, terreſtria an marina.* Ἄλλην δὲ πανουργίαν ὁμοῦ μετὰ τοῦ φιλοστόργου πέρδικες ἐπιδείκνυνται. τοὺς μὲν γὰρ νεοττοὺς ἐθίζουσι μήπω πέτεσθαι δυναμένους, ὅταν διώκωνται, καταβαλόντας ὑπτίους ἑαυτούς, βῶλόν τινα ἢ συρφετὸν ἄνω προΐσχεσθαι τοῦ σώματος, ὥσπερ ἐπικαλυπτομένους. αὗται δὲ τοὺς θηρῶντας ὑπάγουσιν ἄλλῃ, καὶ περισπῶσιν εἰς αὑτὰς ἐμποδὼν διαπετόμεναι καὶ κατὰ μικρὸν ἐξανιστάμεναι, μέχρις ἂν οὕτως ἁλίσκεσθαι δόξασαι μακρὰν ἀποσπάσωσι τῶν νεοττῶν. *id eſt, Aliam vero calliditatem vna cum prolis amore coniūctam perdices exhibent. Nam pullos adhuc inuolucres conſuefaciunt, vt ſupinos proſternāt ſeſe, glebam aut palearum tegumentum aliquod impoſitum corpori ſuſtinentes, atque ita veluti obtecti deliteant, ipſæ interim venantem alio abducunt hac arte. Alliciunt illum ad ſeſe, prouolantes ad pedes, ac paullatim prodeuntes, ac tamdiu ſpem oſtendunt capiendi ſui donec eum procul a pullis abſtraxerint. Ex his verbis ſatis liquet, quid ſibi velit* ἐκπερδικίσαι, *nimirum elabi, perdicum arte ingenioq. Interim adluſum eſt ad cauponem quendam inſigniter improbum, cui nomen inditū Perdix, quod claudicaret. Eius meminit Ariſtophanes in Auibus.*

Munus Leuidenſe.

M V N V S *Leuidenſe. Cicero prouerbiali nimirum figura vocat munus vile, minimiq. pretij, cuiuſmodi vulgaribus amicis miſſitare diuites conſueuerunt. Sic enim ſcribit ad Dolabellam, lib. Famil. epiſt. 9. Oratiunculam pro Deiotaro quam requirebas, habebam mecū, quod non putaram. Itaque eam tibi miſi. Quam velim ſic legas, vt cauſſam tenuem et inopem, nec ſcriptione magnopere dignam. Sed ego hoſpiti veteri & amico, munuſculum mittere volui Leuidenſe craſſo filo, cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe munera. Seruius oſtendit Leuidenſam veſtis genus eſſe vile, raro, tenuiq. textu. Quondam inter hoſpitum xenia, veſtes in primis erant. Vnde & apud Iuuenalem queritur quiſpiam veſtes donari, villo craſſo, coloreq. malo:*

Et male percuſſas textoris pectine Galli.

Proinde M Tullius orationem ſuam parum elaboratam atque expolitam, Leuidenſe munus appellat. Eleganter accommodabitur ad munus leuiculum, aut officium vulgare, non admodum ex animo, neque diligēter præſtitum amico cuipiam vulgari. Huic diuerſum eſt illud Πελληναῖος χιτών, *id eſt, Pellenæa tunica. Et* Συλοσῶντος χλαμύς, *id eſt, Siloſontis chlamys.*

Multi diſcipuli præſtantiores magiſtris.

M. T V L L I V S *lib. Epiſt. famil. nono. ſcribens Varroni ſenarium quendā refert, haud dum ſcimus ex quo poeta. Cuius ſententia etiam hodiernis temporibus vulgo celebratiſſima fertur. Aduenit, inquit, Dolobella. Eum puto magiſtrum fore.*

Πολλοὶ μαθηταὶ κρείσσονες διδασκάλων. *id eſt,*

Plerique diſcipuli magiſtros anteeunt.

Ad varios vſus poteſt accommodari, vel ad ſimplicē ſenſum, puta frequenter euenire, vt diſcipulus eruditione ſuperet eum a quo litteras, aut artem quampiā didicit. Aut per iocum, cum ſignificabimus, improbitate vinci, qui malitiæ doctor fuit: veluti ſi quis deciperetur ab eo, cui viam ac rationem imponendi demonſtraſſet aliquando. Siue cum quis ordine conditioneq. inferior, tamen plus valet quam is qui non parere, ſed imperare videtur.

Ad Herculis columnas.

Ἡρακλέους στῆλαι. *iam olim in prouerbio ſunt, vt admonet Pindari interpres. Sic enim vulgo dici ſolere,* τὰ πέρα Γαδείρων ἄπρακτα, *id eſt, Quæ vltra Gades, inacceſſa. Quo ſignificant, vltra columnas Herculis nō eſſe quo progrediare. Columnas has Hercules ibi fixiſſe dicitur, cum boues veſtigaret Geryonis, tamquam illic eſſet ſuprema orbis meta. Pindarus in Nemeis,* Γαδείρων τὸ πρὸς ζόφον ἀπέρατον, *id eſt, Non vlterior acceſſus ad occidentem, vltra Gadira. Item alibi,*

Εἰ δ'

Εἰ δ' ἐὼν καλὸς ἔρδων τ' ἐοικότα μορφᾷ,
Ἀνορέαις ὑπερτάταις ἐπέβα
Παῖς Ἀριστοφάνευς, οὐκ ἔτι πρόσω
Ἀβάταν ἅλα κιόνων
Ὑπὲρ Ἡρακλέος περᾶν εὐμαρές.
Ἥρως θεὸς ἃς ἔθηκε
Ναυτιλίας ἐσχάτας.

Sentit Ariſtophanis filium ad extremam perueniſſe laudem, vltra quam non poſſit creſcere; qui quidem egregiæ formæ, facta adiunxerit illuſtria. Quod ſi quis præterea quidquam laudis requirat, id perinde eſſe, ac ſi quis vltra columnas ab Hercule fixas conetur trāſire. Rurſus in Olympiis hymno tertio.

Νῦν δὲ πρὸς ἐσχατιὰν Θή-
ρων ἀρεταῖσιν ἱκάνων ἅπτεται
Οἴκοθεν Ἡρακλέος σταλᾶν. τὸ πόρσω
Δ' ἐστὶ σοφοῖς ἄβατον
Κἀσόφοις: id eſt,

Nunc ſane ad extremos limites virtutibus perueniēs Theron, attingit a domo Herculis columnas. Quod autem vltra eſt, ſapientibus pariter, & inſipientibus inacceſſum. Conſimilem in modum vſus eſt Gregorius Nazianzenus in Monodia, ſentiens Baſilium eo perfectionis perueniſſe, vt longius progredi negatum eſſet humanæ naturæ. Heraclides Ponticus in allegoriis Homeri, improbos Homeri poematis interpretes, exigendos putat ὑπὲρ ἡρακλέους ἐσχάτας στήλας καὶ τὸν ἄβατον ὠκεανοῦ πέλαγος, *id eſt, Vltra Herculis extremas columnas, & inacceſſum Oceani mare.*

Ciceris emptor.

EQVIDEM *arbitramur & illud inter prouerbia referēdum, quod ait Horat. in Arte poet. Ciceris & nucis emptor, infimæ ſortis hominem, deq. ima plebe quempiam ſignificans:*

Offenduntur enim quibus eſt equus, et pater, et res,
Nec ſi quid fracti ciceris probat & nucis emptor,
Aequis accipiunt animis, donant ue corona.

Nemo quemquam ire prohibet publica via.

PROVERBII *ſpeciem habet & illud Plautinum ex Curculione: Nemo ire quemquam prohibet publica via. Quo ſignificans rerum communium æqualem omnibus uſum eſſe, neque cuiquam vertēdum vitio, quod ius publicum concedit. Plautus ad ſenſum turpiculū deflexit, nempe ad vſum ſcorti publicitus proſtantis. Videtur autem effictum ad imitationem Pythagorici ſymboli iubentis,* τὰς λεωφόρους βαδίζειν, *id eſt, Publicam ingredi viam, aut contra* τὰς λεωφόρους μὴ βαδίζειν. *Quo quidem reſpexiſſe videtur Flaccus in Arte poetica, cum ait,*

Publica materies priuati iuris erit, ſi
Nec circa vilem patulumq. moraberis orbem,
Nec verbum verbo curabis reddere.

Hinc belli initium.

INTER *prouerbia quæ ſumuntur ex adluſionibus auctorum, nobis non videtur illud ſilentio prætereūdum, quod ex Thucydide vſurpauit Lucianus in Pſeudomante,* καὶ κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἄρχεται ὁ πόλεμος ἐντεῦθεν ἤδη. *id eſt, Et iuxta Thucydidem, iam hinc belli initium. Id ad varios vſus poterit accommodari, ſiue cū ad incipiendum negotium adcingi ſignificamus, ſiue cum alicūde natam ſimultatem inuenimus, ac tumultū rerum exortum. Ad eundem Thucydidis locum, non dubium quin adluſerit Ariſtoph. in Acharnenſibus:* B

Κἀντεῦθεν ἀρχὴ τοῦ πολέμου.

Atque illud, κἀντεῦθεν, *eo loco frequentius iterat, quo magis conſentaneum, illum adluſione ad iocum abuſum fuiſſe.*

Inanium inania conſilia. A

Κενοὶ κενὰ βουλεύονται, *id eſt, Inanium inania conſilia.* καὶ κενοὶ κενὰ λογίζονται, *id eſt, Inanium inanes cogitationes, cum quis ſua ſpe fruſtratur. Cognatum eſt,* μωρὰ μωρὸς λέγει. *id eſt, Fatuus fatua loquitur. Natum aiūt ex euentu. Nam Archias ſtipulatus a Demetrio quingenta auri talenta, vt Cyprum proderet, re deprehenſa, arrepto fune ex his quibus tenduntur tentoria, ſuſpendit ſeſe. Refertur in Græcorum collectaneis.* B

Nutricum more male.

Καὶ ὥσπερ αἱ τίτθαι σιτίζεις κακῶς, id eſt,
Paſcis profecto more nutricum male.

In vetuſtiſſimis quibuſdam prouerbiorum collectaneis reperitur, quæ quidam Plutarcho tribuunt. Extat autem apud Ariſtophanem in Equitibus, qui quidem & metaphoræ rationem explicat his verſibus:

Καὶ ὥσπερ αἱ τίτθαι σιτίζεις κακῶς.
Μασώμενος γὰρ τῷ μὲν ὀλίγον ἐντίθης,
Αὐτὸς δ' ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας. id eſt,
Paſcis profecto more nutricum male.
Nam vbi manderis, paullum huic in os dein inſeris.
Ipſe aſt præ illo vel triplum glutis cibi.

Conueniet igitur in eos qui de lucro paullulum aliquid impertiunt ſociis. Aut qui ſic facultates alienas adminiſtrant, vt maximam partem in ſuos conuertant vſus, id quod hodieq. tutorum vulgus factitat.

Amphictyonum conſeſſus.

Ἀμφικτυονικὴ συνέδρα, *id eſt, Amphictyonicus conſeſſus. De frequenti grauium virorum conuentu. Ductū a conuentu illo Græcorū olim celebratiſſimo, qui Amphictyonum dicitur, vel ab Amphictyone Deucalionis filio, qui cum rerum potiretur, gentes Græcanicas dicitur conuocaſſe, vt citatur auctor Theopompus in 8. hiſtoriarum libro ac teſtatur Pauſanias in Phocaicis. Porro populi qui in id conſilij conuenire ſoleant, numerantur 12. Iones, Dores, Perrhæbi, Bœoti, Magnetes, Achæi, Phthij, Molieuſes, Dolopes, Aeneanes, Delphi, Phocenſes. Vel inde nomen inditum Amphictyonum, quod undecumque ad id conſilium ex omni Græcia conueniretur, vt placet Anaximeni, & Androtioni in Atticarum deſcriptione rerum, apud Pauſaniā, in eo quē modo oſtendimus loco. Quo quidem et alia complura ſuper hac re non indigna lectu referuntur, ſi quis forte requiret. Nos ad enarrationem prouerbij putamus hæc eſſe ſatis. Venuſtius fuerit adagium, ſi per ironiam torqueatur ad indoctorum conuentum, qui ſibi tamen Solones eſſe videantur.*

Etiam capillus vnus.

CELEBRATVR *& Mimus, Publianus admodum prouerbiali*

prouerbiali ſpecie.

Etiam capillus vnus habet vmbram ſuam.

Quantumuis puſillum commodum iuuat, quantumlibet exiguum delictum nocet.

Xenocratis caſeolus.

Ξενοκράτους τυρίον, *id eſt, Xenocratis caſeolus. De cibo qui perquam diu durat, priuſquam abſumatur. Quamquã nihil vetat, quo minus ad alia quoq. transferatur, puta ad veſtem ad librum, ad pecuniolã aut ſimile quidpiã, quo ſic parce, circũſpecteq. quiſpiam vtitur, vt quã diutiſſime duret. Sumptum adagium ab admirabili Xenocratis philoſophi frugalitate. Quem tradunt ſæpenumero obſonia iam rancida facta abieciſſe, neque rarenter eueniſſe, vt cum cadum aliquem relinire vellet, iã vinum reperiret in acorem verſum. Proinde prouerbium appoſite dicetur in ſordidos quoſdam, quibus hic mos, omnem penum eouſque ſeruare, quoad fuerit corruptus, perinde quaſi nefas ſit, rebus ſynceris & integris frui. Adagium refertur in Stobæi collectaneis.*

Bellum omnium pater.

Πόλεμος ἁπάντων πατὴρ, *id eſt, Bellum omnium pater. Lucianus veluti prouerbio iactatum refert, in commentario de ratione conſcribendæ hiſtoriæ,* μᾶλλον δὲ Θουκυδίδαι καὶ Ἡρόδοτοι καὶ Ξενοφῶντες, ἡμῖν ἅπαντες. καὶ ὡς ἔοικεν ἀληθὲς ἄρ' ἦν, ἐκεῖνο τὸ, πόλεμος ἁπάντων πατὴρ, εἴ γε καὶ συγγραφέας τοσούτους ἀνέφυσεν, ὑπὸ μιᾷ τῇ ὁρμῇ. *id eſt, Quin potius Thucydides, Herodoti, Xenophontes nobis erant omnes. Adeo, vt verum eſſe videretur illud, quod dicitur, Bellum rerum omniũ pater: ſiquidẽ tam multos ſcriptores produxit unico ictu. Prouerbiũ ideo dictum eſt, quod bellum omnium rerum nouandarum auctor eſt, vt ex eo veluti nata videantur vniuerſa. Niſi quis malit ad philoſophorum quorundam decretum referre, qui dixerunt, rerum ſummam e lite progigni.*

Phaniæ ianua.

Φανίου θύρα, *id eſt, Phaniæ ianua. Euſtathius in Odyſſeæ α oſtendit dictum de his qui ſimulant ſeſe congeſtas opes habere, quæ nuſquam ſunt. Ductum a Phania quodam, qui falſam de ſe præbuerit opinionẽ, quaſi multam diuitiarum vim domi conſtructam ac reconditam haberet. Diximus alibi de Phanii ianua, in prouerbio Phani oſtium, quod an idem ſit cum hoc, nec ne, viderint docti.*

Ἐκλινίσαι.

Ἐκλινίσαι. *Prouerbiali figura dictum oſtendit Euſthathius in tertium Iliados. Sumpta metaphora a piſcibus, qui ſuffugiunt a retibus, quiue ab hamo elabuntur. Nam lina retia dicuntur etiam Latinis, vt Maroni,*

Humida lina trahunt.

Ineſt autem piſcibus quibuſdam genuina quædam calliditas e retium textis elabendi, quemadmodum elegãter de Ceſtreo narrat Oppianus libro tertio. Sed carmen ipſum, quandoquidem auctor non admodum adhuc vulgatus eſt, adſcribere præſtat:

Κεστρεὺς μὲν πλεκτοῖσιν ἐν ἀγκοίνῃσι λίνοιο
Ἑλκόμενος, δόλον ἄρτι περίδρομον ἠγνοίησεν.
Τὴν δ' αἶψ' ἀναστρέψαι ἁλλόμενος ὕδατος ἄκρα,
Ὀρθὸς ἄνω σπεύδων ὅσον σθένει ἅλματι κούφῳ
Ὁρμᾶται, θυμῷ δὲ πιέζεται εἰς ἱμάτησιν.
Πολλάκι γὰρ ἐς ἄκρα καὶ ὕστατα πείρατα φελλῶν
Ῥηιδίως ὑπερᾶλτο καὶ ἐξέλυσε μόρου.
Εἰ δ' ὅγ' ἀφαρμαρτὼν πρῶτον σάλον αὖτις ὀλισθῇ
Ἐς βρόχον αὖ ἐπ' ἔπειτα διώξεται, οὐδ' ἀλεγίζει
Ἀχνύμενος, πείρη δὲ μαθὼν ἀπομαίεται ὁρμῆς, *id eſt,*

Ceſtreus dum trahitur ſinuoſis æquore textis,
Haud illum qua ſuffugiat, latet, arsq. dolusq.
Subſilit in ſublime alacer, ſaltuq. citato
Viribus eniti quantum valet omnibus vndas
Emicat in ſummas ſublato corpore toto.
Ingenio fortuna fauet, nam ſubera ſæpe
Quæ ſummos tollunt funes, retinacula caſſis
Tranſilit, & fatum elabens fugit improbus atrũ.
Sin primum expertus ſubſultum, in retia rurſum
Delapſus recidat, iam nec pugnare laborat
Anxius, aut fruſtra niti, doctusq. periclo
Nec iactat ſeſe, neque ſurſum promicat vmquam.

De permultis item aliis piſcibus ad eundem commemorat modum, quibus artibus elabantur capti. Sed reliqua perſequi prælongum. Illud non iniucundum ſcitu quod de piſce Torpedine narrat poeta Claudianus, quemadmodum illigatus hamo, ſubducat ſeſe, vi veneni per linum atque harundinem ad piſcatoris vſque manum immiſſa. Carmen ſic habet.

Si quando veſtita cibis incautior æra
Hauſerit, & curuis frænari ſenſerit hamis,
Non fugit, aut vano conatur vellere morſu,
Sed propius nigræ iungit ſe callida ſetæ,
Et meminit captiua ſui, longeq. per vndas
Pigra venenatis effundit flamina venis.
Per ſetam vis alta meat, fluctusq. relinquit
Abſentem vinctura virum, metuendus ab imis
Emicat horror aquis, & pendula fila ſecutus
Tranſit harundineos arcano frigore nodos,
Victricemq. ligat concreto ſanguine dextram.
Damnoſum piſcator onus, prædamq. rebellem
Iactat, & amiſſa redit exarmatus habena.

Ariſtophanis interpres putat ab auibus traductum. Conſimili figura Perſius Satyra quinta,

Ne trepidare velis, atque arctos rodere caſſes.

Αἰγυπτιάζειν.

Αἰγυπτιάζειν *dicebantur aſtuti & impoſtores. Sumptum a moribus eius gentis. Theocritus ἐν Συρακουσίαις,*

Οὐδεὶς κακοεργὸς
Δαλεῖται τὸν ἰόντα παρέρπων αἰγυπτιστὶ, *id eſt,*

Lædit ſceleratus
Aſtu Aegyptiaco obrepens iam nemo, nocet ne.

De moribus Aegyptiorum teſtatur & illud ex Aeſchylo, quod alibi retulimus,

Δεινοὶ πλέκειν τοι μηχανὰς αἰγύπτιοι. *id eſt,*

Aegyptij miri ſtruendis artibus.

Citat hoc prouerbium Syneſius in Encomio Caluitij. Quamquam non numquam αἰγυπτιάζειν *accipi ſolet, pro eo quod eſt adurere, vt in hoc carmine,*

Χροιὴ δὲ τὴν σὴν ἥλιος λαμπρῷ φλογὶ
Αἰγυπτιώσει. *id eſt,*

Tuum colorem Phœbus ardens igneis
Flammis aduret.

Ne

Ne bolus quidem relictus.

Οὐδ' ἐγκάψις λέλειπται, id eſt, Ne bolus quidem relictus eſt, hoc eſt, nec vel pauxillum. Euſtathius enarrans tertium Odyſſeæ librum, citat hūc Eupolidis verſum

Οὐχὶ λέλειπται τῶν ἐμῶν οὐδ' ἐγκάψις. id eſt,
Nec bolus e meis relictus rebus eſt.

Nam ἐγκάψις, id apud Græcos ſignificat, quod nos vulgata voce magis quam Latina, morſellum dicimus, a verbo κάπτω, quod eſt auide comedo.

Rex aut aſinus.

Βασιλεὺς ἢ ὄνος, id eſt, Rex aut aſinus, hoc eſt, aut victor, aut victus. Simile illi, ἢ τρεῖς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, aut ter ſex, aut tres tali. Euſtathius Odyſſeæ ſextum enarrans librum, oſtendit metaphoram ductam ab his qui ludunt ſphæra, quibus qui viciſſet, rex appellabatur, qui victus fuiſſet, huic aſino nomen erat. Plato in Theæteto, ὁ δὲ ἁμαρτών, καθεδεῖται ὥσπερ φασὶν οἱ παῖδες οἱ σφαιρίζοντες, ὄνος, ὃς δ' ἂν περιγένηται ἀναμάρτητος, βασιλεύσει ἡμῶν. id eſt, Qui aberrarit, is deſidebit, quemadmodū dicunt ij qui ſphæra ludunt, aſinus: qui vero nihil aberrans vicerit, rex noſter eſto. Iulius Pollux libro de rerum vocabulis 9. ſphæra ludendi quattuor modos commemorat, quorum primus appellatur ἐπίσκυρος, alter φαινίνδα, ſeu ἁρπαστόν, tertius ἀπόρραξις, quartus οὐρανία. Quorum poſtremum, nam is ad prouerbium propriе facit, deſcribit his verbis, ἡ δὲ οὐρανία, ὁ μὲν ἀνακλινόμενος ἀφίησι τὴν σφαῖραν εἰς τὸν οὐρανόν. τοῖς δὲ ἦν ἁμιλλα, πρὶν εἰς γῆν πεσεῖν αὐτὴν ἁρπάσαι, ὅπερ ἔοικεν Ὅμηρος ἐν Φαίαξιν ὑποδηλοῦν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν τοῖχον τὴν σφαῖραν ἀμπλίμψειεν, τὸ πλῆθος τῶν ἀναπηδημάτων ἐλογίζετο, καὶ ὁ μὲν ἡττώμενος ὄνος ἐκαλεῖτο καὶ πᾶν ἐποίει τὸ προσταχθέν, ὁ δὲ νικῶν βασιλεύς τε ἦν καὶ ἐπέταττε. id eſt, Vrania vero luſus ſic habet. Aliquis reſupinans ſeſe, ſphæram in cælum mittit. Reliquis autem certamen erat vt eam prius quam in terram recideret, raperent, id quod in Phæacibus ſignificare videtur Homerus. Sane uero cum aduerſus parietem ſphæram miſiſſent, numerus ſubſultuum cenſebatur. Et qui victus fuiſſet, is aſinus, appellabatur: & quidquid imperatum eſſet, faciebat. Rurſum qui viciſſet, is & rex erat, & imperabat. Hactenus Iulius. Porro locus quem ex Homero citat, eſt Odyſſeæ ϑ. ad hunc modum:

Τὸν ῥα περιστρέψας ἧκε στιβαρῆς ἀπὸ χειρός,
Βόμβησεν δὲ λίθος, κατὰ δ' ἔπτηξαν ποτὶ γαίῃ
Φαίηκες δολιχήρετμοι ναυσικλυτοὶ ἄνδρες
Λᾶος ὑπὸ ῥιπῆς, ὁ δ' ὑπέρπτατο σήματα πάντων. i.
Verſatum hunc valida ſubmiſit in aera dextra,
Intonuit lapis. Aſt in humum formidine ſidunt
Phæaces gens gnara maris, ratibusq. ſuperba
Ob ſaxi iactum, verum id procul omnia ſigna
Tranſuolat.

Ab hac forma non videtur alienum quod eſt apud Plautum in Pœnulo, Rex ſum, ſi ego illum hodie hominem ad me illexero. Licebit vti, cum ſignificabimus, iaciendam aleam, quæ vel ſummos reddat, vel infimos.

Stellis ſignare.

Ἄστροις σημειοῦσθαι τὴν ὁδόν, id eſt, Stellis viam ſignare dicuntur, qui notulis quibuſdam & coniecturis rem alio qui peruestigatu difficilem inquirunt. Euſtathius exponens quintum Odyſſeæ librum, admonet conuenire in eos qui longam ac deſertam ingrediuntur viam. Sūpta metaphora a nautis, qui in nocturna nauigatione viam ſtellarum obſeruatione coniectant. Quemadmodum apud Homerum Vlyſſes Odyſſeæ libro quinto,

Αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως
Ἥμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε,
Πληϊάδας τ' ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύοντα Βοώτην,
Ἄρκτον θ', ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν. id eſt,
At clauo ille ſedens, nauim mira arte regebat,
Numquam corripuit nutantia lumina ſomnus.
Verum Pleiadas ſpectat, ſeriq. Booten
Occaſus, vrſamq. alio cognomine currum.

Adluſit huc eleganter M. Tul. lib. Academi. quæſt. 4. cum ait, Abſolui ſapientis eſſe, non duci opinionibus, ſed certo verum tenere, idq. ductu & indicio Cynoſuræ, quæ quod minore orbe circumferatur, vtpote polo vicinior, certius monſtrat viam, etiam ſi minus ſit cōſpicua. At nondum perfecte ſapientem, dum vbique quod probabile videtur, amplectitur, interdum errantem, veluti Helicen ſequi, quæ vt clarior eſt, & magis oculis perſpicua, ita nō perinde certa viæ mōſtratrix, quod latiore ambitu circumagatur, eo quod a polo ſeu vertice mūdi longius abſit. Verba Ciceronis ſunt hæc, Nec tamen ego is ſum, qui nihil vmquam falſi adprobem, qui numquam adſentiar, qui nihil opiner. Sed quærimus de ſapiente. Ego vero ipſe & magnus quidem ſum opinator, non enim ſum ſapiens, & meas cogitationes ſic dirigo, non ad illam paruulam Cynoſuram,

Qua fidunt duce nocturna Phœnices in alto,

vt ait Aratus, eoq. directius gubernāt, quod eā tenēt,

Quæ curſu interiore, breui conuertitur orbe:

ſed ad Helicen & clariſſimos ſeptentriones, id eſt, rationes has latiore ſpecie non ad tenue elimatas. Eo fit vt errem, & vager latius. Scimus factam alibi huius prouerbij mentionem, verum quoniam nacti eramus quædā non indigna cognitu, viſum eſt hic repetere.

Sambucam citius.

ADAGII ſpeciem præ ſe gerit Perſianum illud carmē,

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Cuius vſus incidet, ſi quando ſignificabimus, aliquem a diſciplina percipienda, ſiue munere gerendo nimis alienum eſſe. Siquidem Sambuca organum eſt muſicorum, quod haud quaquam congruat caloni. Quamquam Athenæus libro 14. indicat & bellicum inſtrumentum dici Sambucam, quod machina in morem admouebatur hoſtium mœnibus. Calones autem vocantur militum miniſtri, qui vallos ac ligna geſtitant. Unde & nomen inditum autumant grammatici. Porro cum milites ſint imperiti muſices, multo magis calones. Quamquam poteſt non abſurde accipi de ſambuca militari machina, quæ ritu organi muſici, chordis quibuſdam intendetur. Ad hanc intendendam haudquaquam idonei ſunt calones, vtpote ſtolidi, & ob id ipſum ad infima miniſteria retruſi, quod diſciplinæ militaris prorſum rudes ſint et indociles, vnde Perſius nō citra ἐμφατικῶς addidit alto, ꝓpterea qđ homines prælōgi etiam prouerbio vecordia notātur, ἄνοι μακροί.

Noſtra

Noſtræ farinæ.

EIVSDEM *farinæ dicuntur, inter quos eſt indiſcreta ſimilitudo. Quod enim aqua ad aquam collata, idem ad farinam farina. Perſius in quinta Satyra.*

Noſtræ paullo ante farinæ
Pelliculam veterem retines.

Perinde quaſi dicat, noſtri gregis, noſtræ conditionis. Pertinet ad illam claſſem, Eadem cera, & Idem pulueris, de quibus alibi dictum eſt. Simili tropo Seneca dixit, Eiuſdem notæ libro tertio, epiſtola. 24. His adiicias & illud eiuſdem notæ licet, tantam hominum imprudentiam eſſe, immo dementiam, vt quidam timore mortis cogantur ad mortem.

Nullo ſcopo iaculari.

Ἄσκοπα τοξεύειν, *id eſt, Abſque ſcopo iaculari dicuntur, qui nihil certi propoſitum habent quod ſequantur, & ad quod inſtituti conſiliiq. ſui rationes referant. Lucianus in Toxaride:* ἐπειδὴ γοῦν ἄσκοπα τοξεύομεν, αἱρεσάμενοι διαιτητὴν, ἄλλας ἐπ' ἐκείνῳ εἴπωμεν φιλίας. *id eſt, Quoniam in præſentia nullo propoſito ſcopo iaculati ſumus, denuo, adſcito arbitro, alia amicorũ paria apud illum referamus. Perſius Satyra tertia,*

Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris coruos, teſtaq. lutoque?
Securus, quo pes ferat.

De pulmone reuellere.

DVBIVM *non eſt, quin ad prouerbiorum formam pertineat & illud Perſianum, De pulmone reuellere, pro eo quod eſt ſtultam & arrogantem opinionem animo eximere.*

Dum veteres auias tibi de pulmone reuello.

Tumorem, animiq. faſtum in pulmone collocant, vnde μέγα πνεῖν *apud Græcos. Et idem Perſius alibi,*

Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.

Quos non tollerent centum Aegyptij.

Οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ' οὐδ' ἑκατὸν αἰγύπτιοι, *id eſt,*
Quos ferre nec centum queant Aegyptij.

De moleſtis dici ſolitum, ac moribus intolerandis, ſeu faſtu præturgidis. Inde ductum, quod Aegyptij plerique geſtandis oneribus quæſtum non ſatis honeſtum factitare conſueuerint, vnde & ἀχθοφόροι *dicti, in iocum prouerbialem abierunt. Refertur adagium ab Eudemo in collectaneis dictionum Rhetoricarum, & itẽ a Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Ranis, ad hunc modum,*

Δύ' ἁμάξατ' ἐπέθηκε τὼ νεκρὼ δύο,
Οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ' οὐδ' ἑκατὸν αἰγύπτιοι, *id eſt,*
Duo plauſtra, duoq. item impoſuit cadauera,
Quæ ferre nec centum queant Aegyptij.

Idem in Auibus,

Οὐκ αἰγύπτιος πλινθοφόρος. *id eſt,*
Non Aegyptius lateriger.

Conſimili modo Lucilius apud Nonium,

Quem neque Lucanis oriundi montibus tauri
Ducere pro telo validis ceruicibus poſſent.

Rurſum idem alibi,

Hunc iuga mulorum, pro telo ducere centum
Non poſſint.

Aegyptius laterifer.

Αἰγύπτιος πλινθοφόρος, *id eſt, Aegyptius laterum geſtator. Suidas nominatim prouerbij titulo refert. Extat autẽ apud Ariſtophanem in Auibus: ibi quærit quiſpiam quis compoſuiſſet equum Durium in arce Palladis, centum cubitorum? Cui reſpondetur,*

Ὄρνιθες, οὐδεὶς ἄλλος, οὐκ αἰγύπτιος
Πλινθοφόρος, οὐ λιθολόγος. *id eſt,*
Aues, nec alius vllus, haud Aegyptius
Laterifer, aut faber lapidarius.

Quadrare videtur in ſordidum, atque infimæ ſortis hominem, in quem vſum etiam Carum vilitas vſurpata eſt: aut in eum, qui moleſtis negotijs premitur. Admonuimus modo Aegyptios in vulgi fabulam ac riſum abiiſſe, quod aſinorum ritu vectandis corpore oneribus quæſtum facerent. Ad quem laborem hoc exercitatiores illos fuiſſe coniicimus, quod in effodiendis lacunis, limoq. exportando, ac lateribus argillaceis, huiuſmodi opera potiſſimum opus erat apud Aegyptios, ob limum quem inuehit Nilus. Nam illic paſſeres aut hirundines monſtrarunt artem e luto conſtruendi parietes. Argumento eſt, quod Hebræi, cum apud illos agerent, adacti ſunt, luto, lateribusq. geſtandis ſeruilem operam præſtare Pharaoni. De mulis Marianis alibi reperies.

Cenare me doce.

Δειπνεῖν με δίδαξον, *id eſt, Cenare me doce. Prouerbiali figura dictum eſt ab Ariſtophane in Ranis. Tempeſtiuiter vſurpabitur, ſi quando docere, præire, aut etiam refellere conatur aliquem imperitus negotij, de quo diſceptatur. Verba ſunt Bacchi ad Herculem de tragœdiis iudicantem, cum exercitatior eſſet in vorandis tauris, quam penſiculandis poetarum carminibus.*

Rhamnuſius.

Ῥαμνούσιος, *id eſt, Rhamnuſius. Eudemus in dictionibus Rhet. admonet, id cognominis olim ſeu prouerbio additum ſapientibus ac moderatis viris. Nec explicat adagij rationem. Vnde coniectare licet, vel ab eius gentis moribus dictum, vel a dea Rhamnuſia, quæ modum in omni negotio docet adhibendum. Quemadmodum alias fuſius a nobis oſtenſum eſt.*

Papæ Myxus.

Βαβαὶ μύξος, *id eſt, Papæ Myxus. In glorioſos & iactabundos dici conſueuit. Nam* βαβαὶ *ſtuporis & admirationis ſignificationem habet. Myxus autem ſacerdos quiſpiam fuit Dianæ glorioſus & magniloquus: qui ſe fingebat omnia mirari. Refertur a Suida & Zenodoto.*

Lenticulam angulo tenes.

Φακοῦ γωνίαν κρατεῖς, *id eſt, Lentum angulo tenes. De negotio quod fieri nullo pacto queat, propterea quod hoc leguminis genus angulis careat. Refertur a Suida, ne quis contemnat.*

Patrocli occaſio.

Πατρόκλου πρόφασις, *i. Patrocli occaſio, ſiue prætextus. Diogenianus oſtẽdit dici ſolere de iis, qui cũ ob metum*

non auſint proprias deplorare calamitates, deflēt eas ſub prætextu luctus alieni. Plutarchus in commentario cui titulus, Quomodo quis ſe citra inuidiam laudare poſſit, καὶ μὴ δοκῶμεν τὰ Πάτροκλον προφάσει, σφᾶς δ' αὐτοὺς δι' ἐκείνων ἐπαινεῖν. id eſt, Et ne videamur Patroclum occaſionem, ſed nos ipſos per illos laudare. Agit enim de iis qui laudandis aliis ſuas ipſorum laudes inſinuant. Opinamur ſumptum a Patrocli moribus, in quem aliquoties iocatur Ariſtophanes.

Exiguum oboli pretium.

Μικροῦ τοῦ ὀβολοῦ τίμιον, id eſt, Exiguum oboli pretiū. Suidas citat ex Maryca Eupolidis, conuenire in homines nequam, nihiliq. Quamquam nihil obſtat, quo minus ad rem contemptam transferatur. Meminit & Eudemus. De ſimilibus multa retulimus antea, obolaris homo, homo treſſis, homo trioboli, homo vix dupondio æſtimandus. Iuſtinianus iuuenes primum ad iuris ſtudium ingreſſos dupondios appellari voluit, velut extremæ claſſis. Nam qui iam profeciſſent, prolytas ac lytas appellauit, quaſi dimiſſos.

Phœnicum pacta.

Φοινίκων συνθῆκαι, id eſt, Phœnicum conuenta. Phœnices qui Carthagine potiti ſunt, cum primum ad eam adpuliſſent regionem, poſtularunt ab iis qui id temporis Libyam incolebant, vt ſibi liceret diem & noctem hoſpitio terræ uti. Quod cum impetraſſent, iamq. exacto conceſſi temporis ſpatio, iuberentur excedere finibus, recuſarunt, adfirmantes ſe pactos vt ſibi fas eſſet illic noctesq. ac dies commorari: videlicet ambiguitatem vocum ad ſuum commodum detorquentes. Vnde prouerbium eſſe natum aiunt, de pactis inſidioſis & aſtutis. Auctores Suidas ac Diogenianus. Quin in totum omnes Phœnices dicti ſunt, qui quæſtus eſſent auidi. Vnde Pindarus in Pythiis hymno ſecundo, φοινικικὴν ἐμπολὰν, id eſt, Phœniciam negotiationem dixit. Et interpres citat ex comico quopiam, εὐθὺς φοῖνιξ γίνομαι, id eſt, Protinus Phœnix fio. Item ex Sophocle.

> Ὠνεῖν ἰδὼν καὶ πρᾶττειν ὡς φοῖνιξ ἀνήρ. id eſt,
> Phœnix vt vir, cœpit emere ac vendere.

Poſtremo Plato libro de Republica tertio de his agens, qui putant magiſtratui conuenire mendacium, inquit, μηδὲν καινὸν, ἀλλὰ φοινικικόν τι. id eſt, Nihil pulchri eſt, ſed potius Phœnicenſe quiddam.

Puſillus quantus Molon.

Μικρὸς ὥσπερ Μόλων, id eſt, Puſillus vt Molon. De vehementer breui ſtatura corporis homuncionibus. Suidas oſtendit duos fuiſſe Molones, nota corporis breuitate, quorum alter hiſtrio fuerit, alter fur, honeſti ſcilicet quæſtus vterque.

Per antiquum diem.

Διὰ παλαιᾶς ἡμέρας. De re admodum obſoleta priſcaq. Refertur a Diogeniano. Finitimum illi, quod hodie nō inſcite iactatur in ſcholis philoſophorum, Magno Platonis anno.

Perierunt bona.

Ἔῤῥει τὰ καλὰ, id eſt, Perierunt honeſta. Hippocrates Mindaro Lacedæmoniorum duci fuit ab epiſtolis, eo interfecto ab Athenienſibus Hippocrates in Lacedæmonem huiuſmodi ſcripſit epiſtolam, ἔῤῥει τὰ καλὰ, Μίνδαρος δ' ἀπεσσούα: ſignificans interfecto duce rem eſſe deploratam. Adagium recenſet Diogenianus, hiſtoriam recenſet Xenophon in παραλειπομένοις, libro 1. Græca ſenario conſtant,

> Periere honeſta, Mindarus ſublatus eſt.

Qui nimium properat, ſerius abſoluit.

PLATO in Dialogo, cui titulus De regno, πεποίηκε γὰρ ἡμᾶς καὶ νῦν τοῦθ' ὃ κατὰ τὴν παροιμίαν πάθος, παῖον, οὐχ ἡσυχῆ τοῦ διαιροῦντας, ἠνύκαμεν βραδύτερον. id eſt, Fecit enim vt nunc quoque nobis acciderit, quod prouerbio dicitur. Quod nam? vt dum parum recte per otium diuidimus, ſerius perfecerimus. Idem in 7. de repub. adluſit ad prouerbium, σπεύδων γὰρ ἐγὼ, ταχὺ πάντα διελθεῖν, μᾶλλον βραδύνω. id eſt, Dum feſtino, inquit, omnia celeriter percurrere, tardior ſum. Idem in Cratylo ſimile quiddam habet, ἵνα μὴ πάθωμεν ὅπερ οἱ ἐν Αἰγίνῃ νύκτωρ περιιόντες, ὀψὲ ὁδοῦ, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὰ πράγματα δόξωμεν αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ, οὕτω πως ἐληλυθέναι ὀψιαίτερον τοῦ δέοντος. id eſt, Ne nobis vſu veniat, vt quemadmodum qui apud Æginetas noctu obambulant, ſerius perficiunt iter, itidem nos ad rem ipſa veritate ſerius quam oportet perueniſſe videamur. Scitū eſt & illud diui Auguſtini aduerſus Petilianum, iis qui perturbatione aliqua feſtinant, vſu uenire non numquam vt veſtem aut calceos peruerſe induant, quæ res poſtea moram adferat. Idem vſu venit his qui multa ſimul agere conantur, neque quidquam adſequuntur. Plato lib. de Repub 3. ὅτι εἷς ἕκαστος, ἓν μὲν ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δ' οὔ, ἀλλ' εἰ τοῦτο ἐπιχειροῖ πολλῶν ἐφαπτόμενος, πάντων ἀποτυγχάνοι ἄν. id eſt, Vnuſquiſque recte, vnum ſtudium exerceat, multa nequaquam. Immo ſi id tentarit, multa aggreſſus, omnibus fruſtrabitur. Idem eiuſdem operis lib. 10. docet idem accidere iis qui non veritate, ſed fucis ac malis artibus properant ad honorem, οὐχ οἱ μὲν δεινοί τε καὶ ἄδικοι δρῶσιν ὅπερ οἱ δρομεῖς, ὅσοι ἂν θέωσιν εὖ ἀπὸ τῶν κάτω, ἀπὸ δὲ τῶν ἄνω μή. τὸ μὲν πρῶτον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ καταγέλαστοι γίγνονται, τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες καὶ ἀστεφάνωτοι ἀποτρέχοντες. id eſt, An non iſti artifices & iniuſti idem faciunt quod ſolent curſores quidam, qui bene quidem currunt ab inferiore loco, a ſuperiore vero nequaquam. Primum quidem celeriter proſiliunt, ceterum in fine curſus ridiculi ſunt, atque auriculas in humeris habentes incoronati ſeſe abripiunt. Monet adagium inſtituendæ rei non tam celeritatem quam curam adhibendam eſſe, ne poſtea ſit in mora, quod in operis ingreſſu fuerit erratum. Item in re bellica plus efficit Fabij cunctatio, quam M. Minutij præceps temeritas. Siquidem is vnus Hannibalem multis iam prælijs inuictum, non viribus, ſed lentitudine ſuperauit. De quo præclare Ennius apud M. Tullium in Catone maiore:

> Vnus homo nobis cunctando reſtituit rem.
> Non ponebat enim rumores ante ſalutem.

Vltra catalogum.

Ὑπὲρ τὸν κατάλογον ζῇ, id eſt, Vltra catalogum viuit. De eo dicebatur,

dicebatur, qui multum ætatis viueret, vt iam præſcriptum illum annorum numerum præteriſſe videretur. Et, ni fallimur, apud Lucianum. Refertur a Suida.

Vltra peram ſapere.

Ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν, *id eſt, Vltra peram eſſe ſolicitum. Prouerbiali figura dictum apud Lucianum in Timone,* ὀλιγαρκῆ γὰρ καὶ μέτριον χρὴ εἶναι τὸν φιλοσοφοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν. *id eſt, Oportet enim philoſophū paucis contentum ac frugalem eſſe, neque quidquam vltra peram quærere. Quadrabit vel in philoſophum, vel in pauperem, ſed præcipue in Chriſtianum. Confine illi, Vita doliaris.*

Vir videbatur nauis ſupplicans ſcopulo.

Ἀνὴρ ἐῴκει ναῦς ἱκετεύειν πέτραν. *id eſt,*

Vir viſus eſſe eſt, nauis obſecrans petram.

De ſtupidis ac ſtolidis, quibus aliud pro alio videtur, dictum indicat Suidas, ducta metaphora a naue quæ impingit in ſcopulum.

Viro eſurienti neceſſe eſt furari.

Πεινῶντι κλέπτειν ἐστ᾽ ἀναγκαίως ἔχει, *id eſt,*

Famelicus vir eſſe furax cogitur.

Suidas prouerbij nomine refert, quod congruat in eos qui extrema adacti neceſſitate, quid faciunt. Veluti ſi qui confiteatur ſe mentitum, dicat, quid facerem, aut quid mentiendum erat, aut in ſummam veniendum infamiam, πεινῶντι κλέπτειν. *Aut ſi quis auidus gloriæ, aliena pro ſuis edat, cum ipſe de ſuo nihil poſſit egregium edere.*

Vixit, dum vixit, bene.

VIXIT, *dum vixit, bene. Eſt in Hecyra Terentiana, Prouerbiale fuiſſe, vel ſenex indicat, rogans num præter vnam ſententiam nihil attuliſſet. Conuenit in eos qui molliter ac ſuauiter viuunt, atque faciunt ſumptus, vt non multum inueniat heredem. Eſt autem amphibologia in verbo viuere, quod interdum ſimpliciter viuere eſt, interdum genialiter vitam agere, vt apud Catullum,*

Viuamus mea Lesbia atque amemus.

Fumantem naſum vrſi ne tentaueris.

PROVERBII *ſpeciem habet & illud apud Martialē,*

—Rabido nec perditus ore
Fumantem naſum viui tentaueris vrſi.
Sit placidus licet, et lambat digitosq. manuſque,
Si dolor & bilis, ſi iuſta coegerit ira,
Vrſus erit, vacua dentes in pelle fatiges.

Admonet non eſſe tentandos, qui poſſint nocere. Conſimili modo Syneſius in Encomio Caluitij ſcripſit, Cauem naribus prendere, pro eo quod eſt, prouocare mordacem & nocituram. Hac parte corporis icta potiſſimum vrſos irritari docent beſtiarij.

E tribus malis vnum.

Τῶν τριῶν κακῶν ἕν, *id eſt, Trium malorum vnum. Suidas prouerbium indicat apud Menandrum extitiſſe. Sumptum autem a Theramene, qui cuidam e tribus malis vnum indixerit, e quibus quod vellet eligeret. Vnde & Ariſtophanes apud eundem Suidam in Triphalete,* ἐγὼ γὰρ ἀπὸ Θηραμένους δέδοικα τὰ τρία ταῦτα. *id eſt, Ego enim a Theramene metui tria hæc. Quæ ſint autem ea tria, quare in prouerbio* τὰ τρία τῶν εἰς θάνατον. *Id vſurpauit Alexander in Aepolis. Ariſtides ait oraculum ſolere tradi obſignatum, quod qui ſolueret prius quam fas eſſet, vnum e tribus malis illum manebat, aut oculorum orbatio, aut manus, aut linguæ iactura. Sunt qui dicant iis, qui ſententia capitali damnati fuiſſent, tria ſolere deferri, gladium, laqueum & aconitum.*

Quam facile vulpes pyrum comeſt.

PLAVTVS *in Moſtellaria, Tam facile vinces, quam vulpes pyrum comeſt. De re factu procliui. Quod nihil negotij ſit vulpi dentatiſſimæ, pyrum edere.*

Contrahere ſupercilium, inflare buccas.

Ὀφρῦς ἀνασπᾶν καὶ γνάθους φυσᾶν, *id eſt, Adductis ſuperciliis, & inflatis buccis. In faſtuoſos ac turgidos dictum Suidas admonet. Siquidem in ſuperciliis, ſicut alias oſtendimus, arrogantiæ ſedes. Horatius inflatas buccas ad iracundiæ retulit argumentum:*

—Quin Iupiter ambas
Iratus buccas inflet.

Diuus Auguſtinus in libris Confeſſionum, Buccis typhocrepantibus. Quo loco non nulli perperam typo legunt. Mirum eſt autem Auguſtinum voce Græcanica tantopere delectatum, vt cum faſtum dicere poſſet typhum dicere maluerit, niſi quod ea iam vſu Latio donata videbatur. Traductum a ranis, quæ per iram inflantur. Notus eſt apologus Aeſopicus de rana per arrogantiam dirupta. Horatius,

Creſcentem tumidis infla ſermonibus vtrem.

Sus comeſſatur.

Ὗς ἐκώμασεν, *id eſt, Sus ſaltauit, aut commeſſatur. Diogenianus oſtendit dici ſolitum de iis, qui præter decorum quidpiam facerent: quiq. rerum ſucceſſu præter meritum obiecto, ſemet inſolentius efferunt. Attingunt & Suidas & Zenodotus. Eſt autem Græcis* κωμάζειν *iuuenum amantium more coronis cantilenis, ſaltationibus, cæterisq. iuuenilibus nugis laſciuire, & in domos alienas irrumpere. Irrumpunt & ſues, vnde Theocritus in Syracuſiis:*

Ἀθρόος ὄχλος ὠθεῦνθ᾽ ὥσπερ ὕες. *id eſt,*

Turba ſimul conferta ſuum more irruit:

Ceterum qui ruſticiore ſunt ingenio, mirum quam hæc dedeceant. Locus erit vbi natura ſæuus et agreſtis affectat videri feſtiuus.

Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.

NON *tam ouum ouo ſimile, quam illud prouerbij ſpeciem præ ſe fert, quod eſt apud Iuuenalem,*

Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.

Pœna legū exercetur in humiles quoſpiam, et a quibus ob ingenij manſuetudinē aliquid emolumēti poteſt auferri. Rapacibus ignoſcitur. Sumptū eſt ab apophthegmate

mate Anacharſidis, qui hoc dicto eluſit ſtudium Solonis in conſcribendis legibus, quemadmodũ refert Plutarchus in vita Solonis, i. τοὺς νόμους τοῖς ἀραχνίοις ὁμοίους ἐστι. καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ τι κοῦφον καὶ ἀσθενὲς, στέγειν, ἐὰν δὲ μεῖζον, διακόψαν οἴχεσθαι. i. Leges aranearum telis adſimiles dicebat, propterea quod in illas ſi quid leuius, aut imbecillum incurrerit, hæret: ſin maius aliquid, diſſecat ac fugit. Ad eandem pertinet ſententiam, quod in Phormione ait Terentius,

Quia non rete accipitri tenditur, neque miluio,
Qui male faciũt nobis illis qui nihil faciũt tẽditur.
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.

Sutorium atramentum.

M. TVLLIVS libro epiſtolarum nono ad Pætum, Iã pater eius accuſatus eſt a M. Antonio: ſutorio atramento abſolutus putatur. Subeſſe videtur prouerbiũ. Sentit, opinamur hominem abſolutum fuiſſe, iudicum corruptela, non citra infamiam. Eſt enim huiuſmodi ſutorium atramentum, vt neque magnopere atram imprimat notam, neque nullam tamen illinat maculam. Infamiam enim atramenti ſymbolo poetæ ſignificant, vt Horatius,

Hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt
Aerugo mera.

Is quidem ſuccus quidam eſt, quem plerisq. mollium piſcium, maxime Sepiis ineſſe ſcripſit Ariſtoteles li. De partibus animaliũ 4. eũ tunica contineri mẽbranea, emitti vero fiſtula quadã: quẽ effundunt in metu, & aquã infuſcãt, ne queãt deprehẽdi. Rurſus Horatius,

Sed veluti tractata notam labemq. remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt.

Ceterum quod Græci Chalcanthum appellant, Cornelius Celſus fere vertit ſutorium atramẽtum: cuius frequenter meminit in medicinis, præſertim lib. 5. Colligitur ex ære. Vnde Græcis nomẽ χάλκανθος, quaſi dicas flos æris. Unde ſuſpicamur magis dici maculam, quam ægre poſſis diluere. Nam atramentum quod ſcriptorium vocant, facilius diluitur, nec inhæret corio. Plinius in epiſtola ſimili figura dixit, Vitelliana cicatrice ſtigmoſum.

Surda teſtimonia.

Κωφαὶ μαρτυρίαι, id eſt, Surda teſtimonia, dicuntur quæ ſeruuntur per tabulas, propterea quod hæ rogatæ nihil reſpondeant. Vt non diſcrepet ab illo, Muti magiſtri. Vnde ſurdis agere teſtimoniis prouerbio dicuntur, qui vel procul abſentes, vel vita defunctos modo citant, ne queant deprehendi.

Perdere naulum.

IVVENALIS in Satyra, cui initiũ, Stẽmata quid faciunt.

Præconem Chærippe tuis circumſpice pannis,
Cum Panſa eripiat, quidquid tibi nacta reliquit,
Iamq. tace, furor eſt poſt omnia perdere naulum.

Domitius Calderinus, vt inter recentiores haudquaquam malus auctor, admonet prouerbium eſſe in eum, qui cum multa amiſerit, reliquum etiam velit perdere. Sumptam autem metaphorã a mercatoribus, qui cum nauigant, ſi minus, quantum cupiunt, lucrari poſſunt, ſtudent vt ſaltem recuperent ex mercibus diuenditis, quantum pro vectura nauali ſoluerunt. Ariſtippus interrogatus a quodam, num eſſet vbiq. ridens, οὐκ ἄρα, ἔφη, παραπόλλυμι τὸ ναῦλον, εἴ γε πανταχοῦ εἰμί. id eſt, Naulum igitur non perdo, inquit, ſi quidem vbiq. ſum. Refertur a Plutarcho in commentario, cui titulus, ὅτι διδακτὴ ἡ ἀρετή.

Siculiſſare.

Σικελίζειν, id eſt, Siculiſſare, Eudemus indicat antiquitus vſurpatum, pro eo quod eſt, auſterum eſſe, tetricumq. Et eum quidem in modum Epicharmum vſum eſſe. Ceterum aliis placere magis referendum ad improbos & vafros. Non dubium quin ab eius gentis moribus ſit ſumptum. At Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 1. indicat, adagium natum ab Androne Siculo, qui morẽ inuexerit ad tibiam ſaltandi, geſticulandique.

Sedens columba.

Ἡμένη πελειὰς, id eſt, Sedens columba. Suidas prouerbij titulo commemorat, indicatq. dici ſolitum, de ſupra modum manſuetis ac ſimplicibus. Nam columbæ cũ auolant, fallunt ceteras pernicitate volatus, cum ſedent, nihil mitius, aut ſimplicius. Neque quidquam habent, quo ſe tueantur aduerſus miluios & accipitres, præter alarum velocitatem. Videtur dici poſſe & in eos, qui ſimplicitatem ſimulant, quo magis imponant, propterea quod mos ſit aucupibus, exoculatam columbam in reti ponere, quæ ſubſultans, ceteras columbas alliciat. Ea Græcis dicitur παλεύτρια, a verbo παλεύειν, quod eſt seducere, ſiue in laqueum illicere. Ariſtophanes in Auibus de columbis loquens,

Καὶ ἐπαναγκάζει παλεύειν δεδεμένας ἐν δικτύῳ. i.
Et cogit paleutriam agere, alligatas in reti.

Vide lector num legendum ſit ἡμμένη, id eſt, illaqueata, id enim patitur, quo fallat alias.

Simia barbata ſeu caudata.

Πίθηκος πώγων' ἔχων, id eſt, Simia barbam portans. Ariſtophanes ἐν ἐκκλησιαζούσαις, ὦ πίθηκε τὸν πώγων' ἔχων. Interpres admonuit adluſum eſſe ad illud Archilochiũ, τοιήνδ' ὦ πίθηκε τὴν πυγὴν ἔχων, id eſt, Talem o ſimia caudam habens. Dici ſolitum de ridiculis. Regulus Ruſticum Stoicorum ſimium dixit, contumeliæ gratia, vt refert Plinius in Epiſtolis, opinamur quod barba & pallio Stoicum ageret verius quam moribus. Idem Ariſtophanes alio quodam loco quoſdam δημοπιθήκους appellat, quaſi populi ſimias. Eſt autem hoc animal natura κλωτοπικὸν, nec in alium vſum videtur natum, cũ nec valeat ad eſum vt oues, nec ad ædiũ cuſtodiam vt canes, nec ad onera geſtanda vt equi. Athenæus lib. 14. narrat Anacharſim philoſophum, genere Scytham, cum in conuiuium inducerentur homines ad riſum mouendum edocti, ſolum omnium non riſiſſe. Tandem cum inducerentur ſimiæ, cœpit ridere: rogatus cauſſam, Hæ, inquit, natura ſunt κλωτοποιοί, illi fingunt.

Sibi canere.

Ἑαυτῷ ψάλλειν. i. Sibiipſi canere, dicitur qui non ad alienũ arbitrium facit quidpiam, ſed animo obſequens ſuo. In Platonis conuiuio iubent tibicinam ſibiipſi canere. Et

canto

cantor quiſpiam, Antigenidas opinamur, iubet diſcipulum, quod populo non admodum gratus eſſet, ſibi canere & Muſis. M. Tullius in Bruto, Id enim eſt ſummi oratoris, ſummum oratorem populo videri. Quare tibicen Antigenidas dixerit diſcipulo ſane frigenti ad populum, Mihi cane & Muſis: ego huic Bruto dicenti ut ſolet apud multitudinem, Mihi cane & populo dixerim. Diuus Hieronymus ad Iſmeniam refert, huius diſcipulum. Atque is non iuſſus eſt ſibi canere, ſed præceptori qui poterat indicare.

Si leonina pellis non ſatis eſt, vulpina addenda.

Ἂν ἡ λεοντὴ μὴ ἐξίκηται, τὴν ἀλωπεκῆν πρόσαψον, *id eſt, Si leonis exuuium non ſufficit, adde vulpinum. Cum viribus res obtineri non poteſt, dolus adhibendus. Adagium natum eſt ex apophthegmate Lyſandri. Nam is, quemadmodum in eius vita memorat Plutarchus, irridere ſolitus eſt, qui velut ab Hercule prognati, bellũ apertis viribus, citraq. dolum gerendum eſſe cenſebant, cum ipſe magis exiſtimaret boni ducis officiũ eſſe, quo leonina pellis non attingeret, eo contendendum adſuta vulpina. Quod quidem propemodum indicat & Maro, cum ait,*

Dolus an virtus, quis in hoſte requiret?

Adagium refertur a Zenodoto. Huic adfine eſt quod apud Plutarchum in vita Syllæ Carbo dixiſſe memoratur. Cum enim Sylla non ſolum aperto Marte, ſed dolis bellum gereret, ait ὡς ἀλώπεκι καὶ λέοντι πολεμῶν ἐν τῇ Σύλλα ψυχῇ κατοικοῦσιν, ὑπὸ τῆς ἀλώπεκος ἀνιῷτο μᾶλλον. *id eſt, Quod bellum gerens cum vulpe ac leone, quorum vtrumq. habitabat in animo Syllæ, a vulpe vehementius angeretur. Apud Ariſtophanẽ quidam dicitur,* κυναλώπηξ, *quod caninam impudentiam cum vulpina aſtutia coniunxiſſet.*

Siculus miles.

Σικελὸς στρατιώτης, *id eſt, Siculus miles. In peregrinum ac mercenarium militẽ prouerbiali ioco dicebatur, propterea quod Siculi temporibus Hieronis exotico milite plerumq. vterentur, auctore Zenodoto. Conueniet in hominem lucri gratia, nullum miniſterij genus recuſantem. Adfine eſt illi, quod de Care dictum eſt alibi.*

Pro bonis glomi.

Ἀντ' ἀγαθῶν ἀγαλίδες, *id eſt, Pro bonis glomi. Dici conſueuit, vbi quis beneficium, quod in alium contuliſſet, cumulate, cumq. fenore reciperet. Agathides enim Græcis glomi dicuntur: verum adluſionis decus in voce Græca eſt, quod in ſermone Latino reddi non poteſt. Meminit Suidas.*

Sine pennis volare haud facile eſt.

M A N E T *etiam hodiernis temporibus vulgo celebre, quod eſt in pænulo Plautina: Sine pennis volare haud facile eſt. Idem in Aſinaria: Defraudem te ego? Age ſis, ſine pennis vola. Locum habet, cum deeſſe ſignificamus adminicula, ſine quibus negotium peragi non poſſit. Reperitur apud idoneos auctores, Accidere alas, pro eo quod eſt, adimere materiam, facultatemq. conandi quippiam. Et, Addere alas. Horatius ſimili forma dicit Decidere pennas.*

Vnde ſimul primum me dimiſere Philippi,
Deciſis humilem pennis.

Et Cicero ad Atticum libro quarto, Qui mihi pennas inciderant, nolunt eaſdem renaſci. Idem in Academicis dixit: Incidere neruos, pro adimere vires. Cognatum eſt illi quod alibi retulimus, εἰς πῦρ ξαίνειν, *id eſt, Ignem diuidere. Quod pro impoſſibili retulit Plato libro De legibus 6.* ὀλίγου δὲ ποιεῖν τὸν νομοθέτην τὸ ξαίνειν εἰς πῦρ ξαίνειν. *id eſt, Vt propemodum legum conditor faciat, quod ſolent, qui ludunt, in ignem impingentes ictum, hoc eſt, inaniter laboret: quod ignis mox in ſe coeat. Eius generis eſt illud apud Platonem in Eryxia,* κατέμαθον δὲ αὐτὸν ἐγὼ ὅτι ἴσον εἴη πεῖσαι, ὅπερ καὶ τὸ λεγόμενον λίθον ἑψῆσαι. *id eſt, Vbi cognouiſſem tale eſſe hominis ingenium, vt illi ſuadere nihil aliud fuerit quam lapidem decoquere. Hæc fatemur aliis locis tempeſtiuius potuiſſe dici, ſed non omnia locis omnibus occurrunt.*

Siphniaſſare.

Σιφνιάζειν, *id eſt, Siphniaſſare. Suidas indicat prouerbio dici ſolere, pro eo quod eſt manum admouere poſtico: ſumptum eſſe a moribus Siphniorum, qui libidinis cauſſa id factitare cõſueuerint. Eſt autem Siphnus inſula quæpiam, haud procul a Creta, cui quondam nomen fuerit Merope, vel hoc nobilis elogio, vna e Cycladibus. Refert eam & Plinius libro quarto, capite duodecimo, prouerbium indicat & Stephanus.*

Iuxta melam.

Κατὰ μήλην, *id eſt, Iuxta melam. Suidas oſtendit prouerbio dici ſolere, vbi quis incerta coniecturis proſequeretur. Sumpta metaphora a medicis vlcus internum immiſſo per fauces inſtrumento quopiam explorantibus. Id enim inſtrumentum* μήλην *vocant, &* μηλῶσαι, *ad hunc modum tentare.*

Non idem ſunt ſcriptura & Leucæus.

Γραφὴ τε καὶ Λευκαῖος οὐ ταυτόν, *id eſt, Scriptura & Leucæus non ſunt idẽ, aut non conueniunt. Vbi quis aliud ſcribit, aliud facit, aut dicit. Recte iacietur in eos, qui ſtare pactis nolunt. Nam hæc plerumq. ſyngraphis conſtant. Aut in eos quorum vita non congruit cum libris editis. Verſus Græcus conſtabit ſi addas* λέγω. *Coniicere licet Leucæum fuiſſe malæ fidei ſcribam.*

Bellicum canere. Receptui canere.

A L I A S *admonuimus, ferme prouerbiales eſſe metaphoras, quæ ſumuntur a bello, veluti Bellicum canere pro eo quod eſt, animare atque exhortari. M. Tullius Philippica 7. Bellicum me cecinisse dicunt. Item Canere claſſicum dicitur, qui excitat diſſidium. Receptui canere, pro finire. M. Tullius Philippica 12. Quis n. reuocante & receptui canente ſenatu properet dimicare? Quintilianus libro. 12. cap. quæ poſt finem ſtudia, Quare antequam in has ætatis veniat inſidias, receptui canet, & in portum integra naue perueniet. Signa canant apud Martialem, id eſt, iam congrediamur: & apud Plautum, Collatis ſignis depugnare: apud eundem Verſis gladiis depugnare. Quin hoc ipſum collatis ſignis, haud dubie prouerbij ſpeciem habet, cum*

ſignificamus ſeriam & exactam de re diſceptationẽ, vt M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, Vt cũ Maphragoſignis collatis. Apud Iuuenalem,

-Hæc tuba rixæ. Id eſt, hoc belli initium.

Pithon formoſus.

Πίθων καλός, *id eſt, Pithon formoſus. Conueniet vbi quis per adulationem falſo laudatur. Pindarus in Pythiis hymno 2. καλός τοι πίθων παρὰ παισὶν αἰεὶ καλός. id eſt, Formoſus Pithon ſemper apud pueros formoſus. Interpres oſtendit ſumptum a pueris adulantibus ſimiis, ſubinde dictitantibus καλὸν πίθων. Videtur autem pithon eſſe diminutiuum huius dictionis πίθηκος, quaſi dicas ſimiliolus. Taxat Pindarus oblique quendam, vel quod ab indoctis laudatus tolleret criſtas, vel quod ipſe adularetur Hieroni, laudans non laudanda. Eſt autem φιλαυτία peculiaris huic animanti, adeo vt laudes ſentiant & ſpeculis delectentur, & ſuos catulos contrectari gaudeant, ipſiq. ſuos catulos complexu enecent. Ad gratiam loqui veteres dicebant χαριγλωττεῖν, quo verbo vſum Aeſchylum in Prometheo vincto, docet Athenæus libro quarto, Eodem referente qui iucunda potius quam vera loqui ſtudio habebant, ἡδυγλῶττοι dicebantur.*

Semel rubidus, ac decies pallidus.

Ἅπαξ πυῤῥὸς καὶ δέκακις χλωρός, *id eſt, Semel rudibus, & decies pallidus. Suidas admonet dictum de iis, qui mutuum accipiunt, quos neceſſe eſt crebro tum rubeſcere pudore, tum metu palleſcere. Rubeſcere, dum petunt mutuum: palleſcere, dũ ſoluendo non ſunt, & metuũt, ne trahantur in ius, aut in neruum.*

Semper ſeni iuuenculam ſubiice.

Ἀεὶ γέροντι νέαν ἐπιβάλλε κόρην, *id eſt,*

Semper puellam virginem ſubiice ſeni.

Senarius prouerbialis admonens vt prouectioris ætatis viri puellam ducant magis quam anum, ne ſi frigus acceſſerit frigori, languente Venere, ſteriles exiſtant nuptiæ. Quamquam nõ inepte trahetur ad alios item vſus, quoties ſignificabimus ita rerum coniunctionem temperandam, vt quod alibi diminutum ſit, aliunde ſuppleatur: videlicet vt ſeni conuictor addatur iuuenis, quo ſenilis ætatis triſtitiam, huius hilaritas moderetur: rurſum iuuentutis exultantiam, ſenilis ſeueritas temperet. Item, vt loquaculus adiungatur, plus ſatis taciturno, audaculus timido, pauper diuiti. Prouerbij meminit Diogenianus.

Semper ſuperioris anni prouentus melior.

Ἀεὶ τὸ πέρυσι βέλτιον, *id eſt,*

Superior annus ſemper anteponitur.

Cum præſentia diſplicent, & anteferuntur anteacta. Diogenianus admonet id acclamatum ab Athenienſibus in rebus Macedonicis. Sumpta metaphora ab agricolis, qui ſemper de præſentis anni fructibus queruntur apud dominos. Huc pertinet illud Horatianum,

-Laudator temporis acti
Se puero.

Sacra nihil ſunt.

Τὰ ἱερὰ οὐδέν ἐστιν, πλὴν κέρατα καὶ κόλχαι, *id eſt, Sacra nihil ſunt præter malas & cornua, de victimis macilentis. Trahetur non inconcinniter ad cibum minime eſculentum, Refertur a Suida.*

Scytharum ſolitudo.

Σκυθῶν ἐρημία, *id eſt, Scytharum ſolitudo, pro ſummis calamitatibus, exitioq. dictum eſt, apud Ariſtophanem ἐν Ἀχαρνεῦσι,*

Ἐξολέσθαι συμπλακέντα τῇ σκυθῶν ἐρημίᾳ. *id eſt,*

Impeditum deperire Scythicæ ſolitudini.

Quo loco commentator indicat prouerbium dici ſolitum de ingenti ſolitudine: ductum autem inde, quod Scythæ nullis certis ſedibus vtantur, ſed vagi ferantur in plauſtris. Eamq. ob cauſſam, regio feris abundat. Meminit adagij & Q. Curtius libro rerum ab Alexandro geſtarum 7. apud quem Scytharum legatus ad hunc loquitur modum: Scytharũ ſolitudines Græcis etiam prouerbiis audio eludi. Nos deſerta & humano cultu vacua magis quam vrbes & opulentos agros ſequimur. Vſurpat & Plutarchus in libro de Stoicis contrarietatibus, quemadmodum ante retulimus in prouerbio, In caput præcipitari.

Scindere glaciem.

SCINDERE *glaciem, eſt aperire viam, & in incipiendo negotio priorem eſſe. Translatum a nautis, quorũ vnus aliquis præmittitur, qui flumine concreto, glaciem prærumpat, reliquisq. viam aperiat.*

Viuus fueris, vel cepe ſolum accipiens.

Ζώοις κεν, κρόμμυα μόνον λαβών, *id eſt,*

Si cepe tantum ſumpſeris, iam vixeris.

Zenodotus & Suidas oſtendit in eos dici ſolitum, qui ere quapiam puſilla, magnam opinionem conſequuntur. Natum apparet ab ægroto, qui medico porrigente cepe, reualuerit; herbam alioqui plebeiam, nec eam admodum ſalubrem corpori.

Sapientes tyranni, ſapientum congreſſu.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, *id eſt,*

Conuerſatio ſapientium princeps, ſapit.

Zenodotus citat ex Aiace Locrenſi, addens eundem verſiculum, a Platone citatum eſſe Euripidis nomine. Certe huius nomine comperimus adductum libro de Rep. octauo.

Σοφοὶ τύραννοι τῇ σοφῶν συνουσίᾳ.

Quo magis admiramur quare Aul. Gellius citet ex Theæteto Platonis, niſi forte ſcribarum vitio pro Theage deprauatum eſt Theæteto, nam & in Theage refertur. Aul. Gellius libro 13 oſtendit eundem apud vtrumq. fuiſſe, apud Sophoclem, in eiuſdem nominis fabula, & apud Euripidem. Quemadmodum & alij nõ nulli verſus apud Euripidem inueniũtur, quos eoſdem apud Sophoclem & Aeſchylum licet inuenire. Porro verſiculum quem modo citauimus, Gellius notæ vetuſtatis eſſe dicit, vt intelligas velut in prouerbiũ abiiſſe. Atque vtinam quam eſt grauiter ſimul & eleganter ſcriptus, tam placeret ætatis noſtræ principibus, in quos illud fere dixeris:

Μωροὶ τύραννοι τῶν κολάκων συνουσίᾳ.

Leonis exuuium ſuper crocoton.

Λεοντῆ ἐπὶ κροκωτῷ, id eſt, *Leonis exuuium ſuper crocoton. Cum duo quæpiam copulantur, quorum alterum cum altero nequaquam congruit. Sumptum a Baccho, qui hoc ornatu deſcendit ad inferos apud Ariſtophanem, vt veſte muliebri, delicataq. indutus eſſet, eiq. veſti leonis exuuium impoſitum geſtaret, quo videlicet Hercules creditus, formidabilis videretur inferis. Hunc igitur ad eum modum adornatum, ſic in Ranis ridet Hercules,*

Ἀλλ' οὐχ οἷός τ' εἰμ' ἀποσοβῆσαι τὸν γέλων
Ὁρῶν λεοντῆν ἐπὶ κροκωτῷ κειμένην. id eſt,
Riſum profecto haud ſum potis compeſcere,
Crocoton additum leonta conſpicans.

Nec aures habeo, nec tango.

NEC *aures habere, nec tactum prouerbio dicebatur, cui in manifeſtis ab omnibus reclamabatur. Hieronymus in præfatione declamationis, de matre & filia reconcilianda. Cur autem verear appellare declamationem cum ipſe quodam in loco nominatim hoc argumentum exercitij cauſſa confictum a ſe ſubſignificet? Poſteaquam enim, inquit, arguendo crimina, factus ſum criminoſus, & iuxta tritum vulgi ſermone prouerbium, iurgantibus & negantibus cunctis, nec aures me credo habere, nec tango: id eſt, taceam neceſſe eſt, & quod audio, tangoq. quaſi neſciam. Poteſt videri ſumptum ex Ariſtophanis Theſmophoriazuſis,* μήτ' ἀκούω μήτ' ὁρῶ. *id eſt, Neque audio, neque video.*

Priusquam ſortiaris, communia deuoras.

Πρὶν λαχεῖν, τὰ κοινὰ κατεσθίειν, id eſt, *Priusquam ſortitio facta ſit, communia deuoras. In eum competit, qui non exſpectata partitione, rem inuadit. Ductam metaphoram indicat Suidas a conuiuiis, in quibus antiquitus mos erat, e cibis ſuam cuiq. portionem diſtribuere, quemadmodum ex compluribus Homeri locis licet cognoſcere, apud quem illud oppido quam frequens,*

Καὶ ἔπειτ' ἐδαίσατο δαιτὸς ἐΐσης.

Deinde receptum apud non nullos, vt citra diſtributionem propoſitis in commune cibis, quiſq. quantum vellet, ſumeret. Id quod indicat Plautus: Patinarias ſtruit ſtruices. Huius rei mentionem facit & Plutarchus in Sympoſiacis, excutiens vtra conſuetudo magis probanda videatur. Porro prouerbium ſumptum eſt ex Equitibus Ariſtophanis:

Ἐσθίεις τὰ κοινὰ πρὶν λαχεῖν κατεσθίεις. id eſt,
Quando publica, antequam illa ſortiaris, deuoras.

Res in foro noſtro vertitur.

PLAVTINVS *Tranio in Moſtellaria: Vbi egomet video rem verti in meo foro. Prouerbialiter dictum, pro eo quod eſt, poſteaquam intelligo fortunas noſtras commutari in diuerſum. Traductum a mercatibus, in quibus rerum pretium pro tempore ſæpenumero commutatur: Aut certe a iudiciorum formulis, & explicandarum litium. Cui diuerſum eſt illud: In alieno foro litigare. Cognatum illi: Vti foro, quod alibi dictum.*

Quodcumque in ſolum venit.

QVODCVMQVE *in ſolum venit, id eſt, Quidquid in rerum naturam producitur. M. Tullius libro De natura deorum 1. Hinc quodcumque in ſolum venit, vt dicitur, effingis atque efficis. Ridet atomos Epicureorum, ex quibus illi cuncta progigni credunt, quidquid vſquam naſcitur in vniuerſo. Idem in ep. ad Pætum. Et Varro apud Nonium.*

Quando id fieri non poteſt.

NIHIL *dici poteſt nec venuſtius, nec moralius ea ſententia, quæ extat apud Terentium in Andria: Quoniam id fieri quod vis non poteſt, id velis quod poſſis:* ἃ δυνάμεθα ἃ θέλωμεν, θέλωμεν ἃ δυνάμεθα. *Plurimum decoris adiunxit ea verborum conuerſio. Qualis eſt in illis: Non viuendum vt edas, ſed edendum vt viuas. Eſt autem adagium hoc finitimum illi,* Δεῖ τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν. *id eſt, Oportet id quod adeſt boni conſulere. Et Martialis inter felicitatis calculos commemorat, vt*
Quod ſis, eſſe velis.

Quantum non miluus oberret.

QVANTVM *non miluus oberret.*
Prouerbialis eſt hyperbole, de homine ſupra modum locuplete, cui tantum ſit agrorum, quantum nec miluus peruolet. Perſius:

Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret.
Id imitatus Iuuenalis Satyra nona.
-Tot miluis, inquit, intra tua paſcua laſſis.

Sic & apud Plutarchum tragicus quiſpiam,

Σπείρω δ' ἄρουραν δώδεχ' ἡμερῶν ὁδόν,
Βερεκύντια χθόνα. id eſt,
Aruum colo bis ſex dierum iter, ſolo
Berecynthio.

Plinius libro decimooctauo latifundia vocat, a quibus ait Italiæ perniciem inuectam fuiſſe, proinde veteres ita cenſuiſſe: Satius eſſe minus ſerere, & melius arare.

Ptolemaica lis.

Πτολεμαϊκὴ δίκη, id eſt, *Ptolemaica lis. Diogenianus indicat dici ſolitum in litium auidos. Anus quæpiam fuit Ptolemais, quæ quoad vixit, lites agitabat, nec vmquam a cauſſis agendis erat feriata.*

Prouoluitur ad miluios.

Προκυλινδεῖται ἰκτῖνι, id eſt, *Adorat miluium. Initio veris prodeunt miluij, quos re læti tenues, quod iam hyeme ſunt leuati, prouoluuntur, eosq. velut adorant. Accommodari poteſt in eos, qui noua ſpe geſtiunt. Suidas prouerbii loco commemorat. Item Iuuenalis: -Durate, atq. exſpectate cicadas. Sumptum eſt autem ex Auibus Ariſtophanis,* προκυλινδεῖσθαι τοῖς ἰκτίνοις. *Cauſſam adſcribit interpres in eadem, docens quattuor partes anni per aues denunciari hominibus. Ver attribuit miluiis.*

Prienenſis iuſtitia.

Πριηνία δίκη, id eſt, *Prienenſis iuſtitia. Suidas oſtendit conuenire cum ſignificamus, aliquem in iudicando plurimum excellere. A Biante Prienenſi ſumptum, cuius integritas in iudicandis cauſſis in prouerbium abiit vt dicatur,* δικάζειν Βίαντος τοῦ Πριηνέως κρεῖσσον. *id eſt, In iudicando præſtantior Biante Prienenſi. Citatur*

ex Hipponacte iambographo, a Strabone libro Geographias decimoquarto, & in vita Biantis a Diogene Laertio. Etiam Demodici Lerij Trochaicus:

Εἰ τύχης τινῶν, δικάζεις τὴν πριηνίαν δίκην. id eſt,
Si quã agas cauſſam, Prienes fac uti tũ more agas.
Hipponactis Scazon ſic habet,
Αἴκα δικάζῃς βίαντος τοῦ πριηνέως κρέσσον. id eſt,
Si qua indicas, Biantem ſac Prieneum vineas.
De Bochoris & Rhadamanthi iudicio diximus alias.

Primum Mars in filiis laudatus eſt.

Τὸ πρῶτον ἄρης εἰς τοὺς παῖδας ἐπῃνεῖτο, *id eſt, Initio Mars laudabatur ob filios. De iis, qui initio ſpecimẽ aliquod indolis egregiæ præ ſe ferũt, deinde paullatim in alios degenerant mores. Quemadmodum euenit Romanis olim ſtrenuis, & Martem generis auctorem virtute referentibus, poſt in degenerem prolapſis molliciem, vt non ſine cauſſa Iuuenalis exclamarit,*

-Sed vnde
Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes?

Prouerbium refertur a Suida.

Phrynichi lucta.

Τὸ φρυνίχου πάλαισμα, *id eſt, Phrynichi luctatio. Diogenianus indicat dictitari ſuetum de iis, qui aſtu dolisq. negotium peragunt. Fuit is Phrynichus Lacedæmonum proditor, quem vetus Comœdia carbone notauit.*

Pro malo cane ſuem repoſcis.

Ἀντὶ κακῆς κυνὸς σῦν ἀπαιτεῖς, *id eſt, Pro malo cane ſuem repoſcis, id eſt, pro re vili pretioſam. Sus enim eſculentus, canis haudquaquam veſcus eſt. Refertur a Diogeniano.*

Prudens in flammam mitto manum.

Divvs *Hieronymus quodã in loco prouerbium vſurpat huiuſmodi: Prudens in flammam manum immitto, pro eo quod eſt, ſciens expono me diſcrimini, malisq. obiicio. Sumptum videri poteſt ab hiſtoria Mutij Scæuolæ. Extat & apud Ciceronem.*

Proba eſt materia, ſi probum adhibeas artificem.

A Plavto *dictum in Pœnulo non ſine prouerbij ſpecie: Proba eſt materia, ſi probum adhibeas fabrũ. Egregia quidem indoles, ſi recte inſtituatur. Felix ingenium, ſi præceptor contingat idoneus. Aut magnificum negotium, ſi modo ſcite tractetur. Metaphora notior eſt, quam vt ſit indicanda.*

Illo reſpiciens, ſed hic remitte bona.

Aeschylvs *in Ranis Ariſtophanis, cupiens redire ad ſuperos,*

Ἐκεῖ φράσαιμ' ἄν, ἐνθάδ' δ' οὐ βούλομαι. id eſt,
Dicturus illic, num hic quidem haud volo eloqui.

Cui Bacchus ad hunc modum reſpondet,

Μὴ δῆτα σύ γ', ἀλλ' ἐνθάδ' ἀνίει τἀγαθά. id eſt,
Minime profecto, quin mage hic profer bona.

Interpres admonet adluſum ad paræmiam,

Ἐκεῖ βλέπουσα δεῦρ' ἀνίει τἀγαθά. id eſt,
Illuc tuens, at huc remitte commoda.

Conueniet cũ aliud præ nobis ferimus, aliud facimus: aut cum aliis adblandimur, in alios re beneficium cõferimus. Quidam a Charitibus mutuo ſumptum exiſtimant, quarum vna a tergo reſpicit, & alteri munus offert, adridens alteri.

Ranæ aquam.

Βατράχῳ ὕδωρ, *id eſt, Ranæ aquam, ſubaudiendum miniſtras. Vbi quid exhibetur, quo uel præcipue gaudet is qui accipit. Veluti ſi quem natura bibacem ad bibendi certamen prouoces, aut homini loquaculo narrandi materiam & occaſionem ſubminiſtres. Diuerſum ab illo, βατράχῳ οἰνοχοεῖς. Recte accommodabitur, vbi quid datur abundanti. Nam ranis affatim eſt aquæ. Apud Athenæum refertur hoc carmen in Syracuſanos,*

Οἱ πίνοντες μόνον βατράχων τρόπον ὕδωρ πίνοντες. i.
Qui abſq. cibo viuunt ranarum more bibentes.
Theocritus in Ergatinis:
Εὐκτὸς ὁ τῶ βατράχω παῖδες βίος, οὐ μελεδαίνει
Τὸν τὸ πιεῖν ἐγχεῦντα, πάρεστι γὰρ ἄφθονον αὐτῷ. i.
O pueri ranæ vita eſt optabilis, vt quæ
Non metuat, potans effundere, copia namque
Larga ſubeſt illi.

Taxat parſimoniam Ergodotæ, quod ſudantibus maligne præberet potum, cum ranis in otio viuentibus liceat bibere quantum libet. Sunt & hodie bibones quidam, qui ſibi videntur perire ſiti, quod non in ipſis doliis habitent. Huic non diſſimile eſt illud, Equum in planiciem. Illud autem diuerſum, ἀσπάλακα κορωνείαν, id eſt, Talpam Coroneam. Eſt autem Coronea Bœotiæ ciuitas, quæ talpam non gignit, & ſi aliunde inferatur, emoritur. Ita Stephanus, quemadmodum ſcarabeus in loco Thraciæ iuxta Olynthum, auctore Plinio.

Poſt bellum auxilium.

Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία, *id eſt, Poſt bellum ſuppetiæ. Quoties ſerius adhibetur remedium. Refertur a Suida. Natum eſt, aut certe vſurpatum a Diogene Cynico. De quo Laertius huiuſmodi fabulam narrat. Adoleſcens quiſpiam iactantior nuper vxore ducta, titulum huiuſmodi inſcripſit ædibus ſuis:* ὁ τοῦ διὸς παῖς καλλίνικος ἡρακλῆς ἐνθάδε κατοικεῖ, μηδὲν εἰσίτω κακόν. *id eſt, Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid introeat mali. Diogenes adſcripſit,* μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία. *id eſt, Poſt bellum auxilium, videlicet indicans, iam tunc receptum in eas malum, cum ipſe malus immigraſſet. Conuenit cũ Platonico illo, quod alibi commemorauimus,* μετὰ τὸν πόλεμον ἥκειν. *id eſt, Poſt bellum adeſſe. Brutus in epiſtola ad Lycios,* αἱ μηχαναὶ ὑμῶν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἡ παροιμία, ἐκομίσθησαν. *id eſt, Machinæ veſtræ poſt bellum, vt habet prouerbium, allatæ ſunt. Item in epiſtola ad Myrenſes,* ἡ γὰρ ἐν πολέμῳ βραδυτὴς ἴσον ἰσχύει τῷ παντελῶς ὁμοίῳ τῷ ἀπράκτῳ. *id eſt, Nam tarditas in bello perinde eſt, ac ſi nihil omnino ſit factum, quod fruſtra factum eſt. Quintilianus in declamatione cadaueris paſti, duas habet ſententias non abſimiles prouerbio. Quid quod medicina mortuorum ſera eſt? Quid quod nemo aquas infundit in cineres? Sic indicat ſerum remedium. Siquidem ægroto mortuo ſero venit medicus. Et ædibus in cinerem redactis ſero infunditur aqua.*

Pinguis

Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem.

DIVVS Hieronymus in epiſtola quadam, citat huiuſmodi prouerbium apud Græcos celebratum: Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem. Quanquam fatetur id elegantius ſonare Græce quam Latine. Græcus autem ſenarius extat apud Græcos huiuſmodi:

Παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον, id eſt,
Subtile pectus venter obeſus non parit.

Refert & Galenus contra Thraſybulum, velut vulgo iactatum, καὶ τοῦτο ἐπὶ πάντων χεδὸν ᾄδεται ἀνθρώπων, ὅτι πάντων ἐστὶν ἀληθέστατον, ὡς γαστὴρ ἡ παχεῖα τὸν νοῦν οὐ τίκτει τὸν λεπτόν. id eſt, Et hoc ab omnibus prope hominibus canitur, eo quod omnium veriſſimum eſt, quod venter obeſus non gignit mentem ſubtilem. Apud Lacedæmonios infame erat, ſi quis corpore fuiſſet vehementer obeſo. Agatharchides apud Athenæum libro 12. refert Anclidem ob delicias ſupra modum corpulentum, in concionem adductum fuiſſe, atq. illic a Lyſandro vehementer obiurgatum, minimumq. abfuiſſe quin in exilium ageretur, idq. futurum minitatos Lacedæmonios, ni vitam frugalius inſtitueret. Et ibidē Menander de quodam obeſo loquitur, παχὺς γὰρ ὗς ἔκειτ' ἐπὶ στόμα. id eſt, Obeſus etenim ſus premebat os viri. Admonet adagium, luxu corporis hebeteſcere mētis aciem. Quemadmodum ſcribit etiam Horatius:

-Nam corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoq. prægrauat ipſum,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.

Plutarchus apud Gellium oſtendit pueros multo paſtu ſtupidioris ac tardioris ingenij euadere.

Piſcem natare doces.

Ἰχθὺν νήχεσθαι διδάσκεις, id eſt, Piſcē natare doces. Perinde eſt ac ſi dicas, doctum doces. Confine illi quod alibi retulimus, δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις. id eſt, Delphinū natare doces. Quod idem ad hunc effertur modum, τῷ δελφῖνι κολυμβᾶν συμβουλεύεις. id eſt, Delphini quemadmodū natare oporteat cōſulis. Auctor Diogenianus.

Pitana ſum.

Πιτάνη εἰμί, id eſt, Pitana ſum. Zenodotus indicat dici ſolitum de iis, qui in extremas redacti calamitates, ab iiſdem denuo in priſtinam felicitatem reſtituuntur. Sic enim eueniſſe quondam Pitanæ Aeoliæ ciuitati. Nam hanc a Pelſagis in ſeruitutem redactam, Erythræi in libertatem priſtinam vindicarunt.

Piſtillo retuſius.

PROVERBIALIS eſt hyperbole, quam in epiſtolis vſurpauit diuus Hieronymus, Piſtillo retuſius, pro eo quod eſt, minime acutum. Timon Miſanthropus Cleanthem ob ingenij tarditatem appellat, ὅλμον ἄτολμον, id eſt, Piſtillum ſiue mortarium ignauum. Et Chryſippeum acumen, apud eundem per ironiam vſurpatur in ſtupidum. Et Cornutus ſyllogiſmus, pro ratione ridicula, friuolaque.

Partitio non præſocatio.

Μερὶς οὐ πνίξ, id eſt, Sortitio, non præfocatio. Olim cum ij qui viribus præpollerent, cibum eriperent imbecillioribus, manus interim in illos iniicientes, excogitatū eſt, vt fortibus ex æquo diuideretur epulum, iáq. ab omnibus acclamari cœptum, μερὶς οὐ πνίξ, id eſt, Partitio, nō ſtrangulatio. Eaq. vox in prouerbium abiit. Quo licebit vti, ſi quando ſignificabimus, non eſſe locum violentiæ, ſed ex æquitate iuris oportere tractari negotiū. Plutarchus in collectaneis, ſi modo illius ſunt, citat his verbis, μερὶς οὐ μὴ πνίγει. id eſt, Partitio eſt, non ſtrangulat. Admonet & Suidas hac forma prouerbium efferri.

Paries dealbatus.

Τοῖχος κεκονιαμένος, id eſt, Paries dealbatus aut incruſtatus. Lucianus, Myronis & Praxitelis coloſſos ad huiuſmodi ferme ſimilitudinem trahit in Gallo, quod foris multo niterēt ebore, multo fulgerent auro. variiſq. coloribus arriderent: præterea Iouis, aut Neptuni repræſentarent imaginem, fulmen aut tridentem dextra tenentes, vt plane numen aliquod eſſe viderentur, cū intus nihil apparet, præter picem, clauos, araneas, mures, atque id genus ſordes alias, haudquaquam ad exteriorem illam imaginem reſpondentes. Atque huiuſmodi principum eſſe vitam adſirmat, quorum ſi ſtrepitum & apparatum inſpicias, nihil felicius, nihil deorum vitæ ſimilius: ſin curas, ſuſpiciones, odia contemplere, quibus intus diſcruciantur, nihil calamitoſius. Seneca Philoſophos, qui cum docerent honeſta, turpiter viuerent, ſimiles eſſe ſcripſit quorundam medicorum pyxidulis, quarum tituli remedium pollicerentur, cum intus venenum occultarent. E diuerſo, qui meliores ſunt intus, quam oratione, quamq. prima illa vitæ ſpecie, quaſiq. fronte præ ſe ferunt, hos Plato Silenis adſimiles facit, de quibus alio diximus loco.

Ollam alere.

Χύτραν τρέφειν, id eſt, Ollam alere dicebantur, qui metū oſtenderent, quo deterrerent quempiā. Veluti ſi quis præſidium alicubi collocatum habeat, quo minus vicini res nouas moliātur. Sumptum id eſt a more ciuitatis Athenienſis, in qua ollas in tectis diſponere conſuerunt, ad deterrendas vlulas, quarum illic maxima uis. Nam illarum ſtrepitum omne genus auium reformidat. Adagium refertur tum a Suida, tum a Diogeniano. Sumptum eſt ex Ariſtophanis Comœdia, cui titulus, Aues.

Ὀρθῶς μὲν οὖν δεῖ μάχεσθαι λαμβάνειν τε τῶν χυτρῶν.
Τί δὲ χύτρα ὠφελήσει;
Γλαῦξ ὑμῖν οὐ πρόσεισι τότε. id eſt,
Pugnare ſane oportet ſimul & ollas ſumere.
Sed quid iuuabit olla?
Vlula nos tum non adibit.

Oleum & ſalem oporteret emere.

Τοὔλαιον καὶ τοὺς ἅλας δεῖ ὠνεῖσθαι. id eſt, Oleum & ſalē oporteret emere. Refert adagium hoc Ariſtoteles Rhetoricorum libro ſecundo, tractās de locis & enthymematis. Proponit autem huiuſmodi exemplum antiſtrephontis: Sacerdos quædam diſſuadebat filio, nequando verba faceret apud populum. Nam ſi iniuſta ſuaſeris, inquit, deos habebis iratos: ſin iuſta, homines. Id hoc pacto ἀντιστρέφει, id eſt, reciprocat filius. Immo expedit orationem habere apud populum. Quandoquidem

Ne bolus quidem relictus.

Οὐδ' ἔγκαθος λέλειπται, id eſt, Ne bolus quidem relictus eſt, hoc eſt, nec vel pauxillum. Euſtathius enarrans tertium Odyſſeæ librum, citat hūc Eupolidis verſum

Οὐχὶ λέλειπται τῶν ἐμῶν οὐδ' ἔγκαθος. id eſt,
Nec bolus e meis relictus rebus eſt.

Nam ἔγκαθος, id apud Græcos ſignificat, quod nos vulgata voce magis quam Latina, morſellum dicimus, a verbo κάπτω, quod eſt auide comedo.

Rex aut aſinus.

Βασιλεὺς ἢ ὄνος, id eſt, Rex aut aſinus, hoc eſt, aut victor, aut victus. Simile illi, ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, aut ter ſex, aut tres tali. Euſtathius Odyſſeæ ſextum enarrans librum, oſtendit metaphoram ductam ab his qui ludunt ſphæra, quibus qui viciſſet, rex appellabatur, qui victus fuiſſet, huic aſino nomen erat. Plato in Theæteto, ὁ δὲ ἁμαρτὼν, καθεδεῖται ὥσπερ φασὶν οἱ σφαιρίζοντες, ὄνος, ὃς δ' ἂν περιγένηται ἀναμάρτητος, βασιλεύσει ἡμῶν. id eſt, Qui aberrarit, is deſidebit, quemadmodū dicunt ij qui ſphæra ludunt, aſinus: qui vero nihil aberrans vicerit, rex noſter eſto. Iulius Pollux libro de rerum vocabulis 9. ſphæra ludendi quattuor modos commemorat, quorum primus appellatur ἐπίσκυρος, alter φαινίνδα, ſeu ἁρπαστόν, tertius ἀπόρραξις, quartus οὐρανία. Quorum poſtremum, nam is ad prouerbium proprie facit, deſcribit his verbis, ἡ δ' οὐρανία, ὁ μὲν ἀνακεκλασμένος ἀφίησιν ἄνω εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν σφαῖραν. τοῖς δ' ἦν ἅμιλλα, φιλοτιμία πρὶν εἰς γῆν αὐτὴν ἐμπεσεῖν, ἁρπάσαι. ὅπερ οἶμαι καὶ Ὅμηρος ἐν τοῖς Φαίαξιν ὑποδηλοῖ. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν τοῖχον τὴν σφαῖραν ἀμπλήμψειαν, τὸ πλῆθος τῶν ἀναπηδημάτων ἐλογίζετο, καὶ ὁ μὲν ἡττώμενος ὄνος ἐκαλεῖτο καὶ πᾶν ἐποίει τὸ προσταχθέν, ὁ δὲ νικῶν βασιλεύς τε ἦν καὶ ἐπέταττε. id eſt, Vrania vero luſus ſic habet. Aliquis reſupinans ſeſe, ſphæram in cælum mittit. Reliquis autem certamen erat vt eam prius quam in terram recideret, raperent, id quod in Phæacibus ſignificare videtur Homerus. Sane vero cum aduerſus parietem ſphæram miſiſſent, numerus ſubſultuum cenſebatur. Et qui victus fuiſſet, is aſinus, appellabatur: & quidquid imperatum eſſet, faciebat. Rurſum qui viciſſet, is & rex erat, & imperabat. Hactenus Iulius. Porro locus quem ex Homero citat, eſt Odyſſeæ θ. ad hunc modum:

Τόν ῥα περιστρέψας ἧκε στιβαρῆς ἀπὸ χειρός.
Βόμβησεν δὲ λίθος· κατὰ δ' ἔπτηξαν ποτὶ γαίῃ
Φαίηκες δολιχήρετμοι ναυσικλυτοὶ ἄνδρες,
Λᾶος ὑπὸ ῥιπῆς, ὁ δ' ὑπέρπτατο σήματα πάντων. i.
Verſatum hunc valida ſubmiſit in aera dextra,
Intonuit lapis. Aſt in humum formidine ſidunt
Phæaces gens gnara maris, ratibusq. ſuperba
Ob ſaxi tactum, verum id procul omnia ſigna
Tranſuolat.

Ab hac forma non videtur alienum quod eſt apud Plautum in Pœnulo. Rex ſum, ſi ego illum hodie homi nem ad me illexero. Licebit vti, cum ſignificabimus, iacienda̅ aleam, quæ vel ſummos reddat, vel infimos.

Stellis ſignare.

Ἄστροις σημειοῦσθαι τὴν ὁδόν, id eſt, Stellis viam ſignare dicuntur, qui notulis quibuſdam & coniecturis rem alio qui peruestigatu difficilem inquirunt. Euſtathius exponens quintum Odyſſeæ librum, admonet conuenire in eos qui longam ac deſertam ingrediuntur viam. Sumpta metaphora a nautis, qui in nocturna nauigatione viam ſtellarum obſeruatione coniectant. Quemadmodum apud Homerum Vlyſſes Odyſſeæ libro quinto,

Αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως
Ἥμενος. οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε,
Πληϊάδας τ' ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύοντα Βοώτην,
Ἄρκτον θ', ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν. id eſt,
At clauo ille ſedens, nauim mira arte regebat,
Numquam corripuit uutantia lumina ſomnus.
Verum Pleiadas ſpectat, ſeriq. Booten
Occaſus, vrſamq. alio cognomine currum.

Adluſit huc eleganter M. Tul. lib. Academi. quæſt. 4. cum ait, Abſoluti ſapientis eſſe, non duci opinionibus, ſed certo verum tenere, idq. ductu & indicio Cynoſuræ, quæ quod minore orbe circumferatur, vtpote polo vicinior, certius monſtrat viam, etiam ſi minus ſit cōſpicua. At nondum perfecte ſapientem, dum vbique quod probabile videtur, amplectitur, interdum errantem, veluti Helicen ſequi, quæ vt clarior eſt, & magis oculis perſpicua, ita nō perinde certa viæ mōſtratrix, quod latiore ambitu circumagatur, eo quod a polo ſeu vertice mūdi longius abſit. Verba Ciceronis ſunt hæc, Nec tamen ego is ſum, qui nihil vmquam falſi adprobem, qui numquam adſentiar, qui nihil opiner. Sed quærimus de ſapiente. Ego vero ipſe & magnus quidem ſum opinator, non enim ſum ſapiens, & meas cogitationes ſic dirigo, non ad illam paruulam Cynoſuram,

Qua fidunt duce nocturna Phœnices in alto,

vt ait Aratus, eoq. directius gubernāt, quod eā tenēt,

Quæ curſu interiore, breui conuertitur orbe:

ſed ad Helicen & clariſſimos ſeptentriones, id eſt, rationes has latiore ſpecie non ad tenue elimatas. Eo fit vt errem, & vager latius. Scimus factam alibi huius prouerbij mentionem, verum quoniam nacti eramus quædā non indigna cognitu, viſum eſt hic repetere.

Sambucam citius.

ADAGII ſpeciem præ ſe gerit Perſianum illud carmē,

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Cuius vſus incidet, ſi quando ſignificabimus, aliquem a diſciplina percipienda, ſiue munere gerendo nimis alienum eſſe. Siquidem Sambuca organum eſt muſicorum, quod haud quaquam congruat caloni. Quamquam Athenæus libro 14. indicat & bellicum inſtrumentum dici Sambucam, quod machina in morem admouebatur hoſtium mœnibus. Calones autem vocantur militum miniſtri, qui vallos ac ligna geſtitant. Unde & nomen inditum autumant grammatici. Porro cum milites ſint imperiti muſices, multo magis calones. Quanquam poteſt non abſurde accipi de ſambuca militari machina, quæ ritu organi muſici, chordis quibuſdam intenditur. Ad hanc intendendam haudquaquam idonei ſunt calones, vtpote ſtolidi, & ob id ipſum ad infima miniſteria retruſi, quod diſciplinæ militaris prorſum rudes ſint et indociles, vnde Perſius nō citra ἰρωνείαν addidit alto, ppterea qd homines prælōgi etiam prouerbio ſecordiæ notātur, ἄνους μακρός.

Noſtra

Noſtræ farinæ.

EIVSDEM *farinæ dicuntur, inter quos eſt indiſcreta ſimilitudo. Quod enim aqua ad aquam collata, idem ad farinam farina. Perſius in quinta Satyra.*

Noſtræ paullo ante farinæ
Pelliculam veterem retines.

Perinde quaſi dicat, noſtri gregis, noſtræ conditionis. Pertinet ad illam claſſem, Eadem cera, & Idem puluis, de quibus alibi dictum eſt. Simili tropo Seneca dixit, Eiuſdem notæ libro tertio, epiſtola. 24. His adiicias & illud eiuſdem notæ licet, tantam hominum imprudentiam eſſe, immo dementiam, vt quidam timore mortis cogantur ad mortem.

Nullo ſcopo iaculari.

Ἀσκόπως τοξεύειν, *id eſt, Abſque ſcopo iaculari dicuntur, qui nihil certi propoſitum habent quod ſequantur, & ad quod inſtituti conſiliiq. ſui rationes referant. Lucianus in Toxaride:* ἐπειδὴ νῦν ἀσκόπως τοξεύομεν, αἱρεθέντα διαιτητὴν, ἄλλας ἐπ' ἐκείνου εἴπωμεν φιλίας. *id eſt, Quoniam in præſentia nullo propoſito ſcopo iaculati ſumus, denuo, adſcito arbitro, alia amicorũ paria apud illum referamus. Perſius Satyra tertia,*

Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris coruos, teſtaq. lutoque?
Securus, quo pes ferat.

De pulmone reuellere.

DVBIVM *non eſt, quin ad prouerbiorum formam pertineat & illud Perſianum, De pulmone reuellere, pro eo quod eſt ſtultam & arrogantem opinionem animo eximere.*

Dum veteres auias tibi de pulmone reuello.

Tumorem, animiq. faſtum in pulmone collocant, vnde μέγα πνεῖν *apud Græcos. Et idem Perſius alibi,*

Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.

Quos non tollerent centum Aegyptij.

Οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ' οὐδ' ἑκατὸν Αἰγύπτιοι, *id eſt,*
Quos ferre nec centum queant Aegyptij.

De moleſtis dici ſolitum, ac moribus intolerandis, ſeu faſtu præturgidis. Inde ductum, quod Aegyptij plerique geſtandis oneribus quæſtum non ſatis honeſtum factitare conſueuerint, vnde & ἀχθοφόροι *dicti, in iocum prouerbialem abierunt. Refertur adagium ab Eudemo in collectaneis dictionum Rhetoricarum, & itẽ a Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Ranis, ad hunc modum,*

Δύ' ἅμαξαι τ' ἐπέθηκε καὶ νεκρὼ δύο,
Οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ' οὐδ' ἑκατὸν Αἰγύπτιοι, *id eſt,*
Duo plauſtra, duoq. item impoſuit cadauera,
Quæ ferre nec centum queant Aegyptij.

Idem in Auibus,

Οὐκ Αἰγύπτιος πλινθοφόρος. *id eſt,*
Non Aegyptius lateriger.

Conſimili modo Lucilius apud Nonium,

Quem neque Lucanis oriundi montibus tauri
Ducere pro telo validis ceruicibus poſſent.

Rurſum idem alibi,

Hunc iuga mulorum, pro telo ducere centum
Non poſſint.

Aegyptius laterifer.

Αἰγύπτιος πλινθοφόρος, *id eſt, Aegyptius laterum geſtator. Suidas nominatim prouerbij titulo refert. Extat autẽ apud Ariſtophanem in Auibus: ibi quærit quiſpiam quis compoſuiſſet equum Durium in arce Palladis, centum cubitorum? Cui reſpondetur,*

Ὄρνιθες, οὐδεὶς ἄλλος, οὐκ Αἰγύπτιος
Πλινθοφόρος, οὐ λιθολόγος. *id eſt,*
Aues, nec alius vllus, haud Aegyptius
Laterifer, aut faber lapidarius.

Quadrare videtur in ſordidum, atque infimæ ſortis hominem, in quem vſum etiam Carum vilitas vſurpata eſt: aut in eum, qui moleſtis negotijs premitur. Admonuimus modo Aegyptios in vulgi fabulam ac riſum abiiſſe, quod aſinorum ritu vectandis corpore oneribus quæſtum facerent. Ad quem laborem hoc exercitatiores illos fuiſſe coniicimus, quod in effodiendis lacunis, limoq. exportando, ac lateribus argillaceis, huiuſmodi opera potiſſimum opus erat apud Aegyptios, ob limum quem inuehit Nilus. Nam illic paſſeres aut hirundines monſtrarunt artem e luto conſtruendi parietes. Argumento eſt, quod Hebræi, cum apud illos agerent, adacti ſunt, luto, lateribusq. geſtandis ſeruilem operam præſtare Pharaoni. De mulis Marianis alibi reperies.

Cenare me doce.

Δειπνεῖν με δίδαξον, *id eſt, Cenare me doce. Prouerbiali figura dictum eſt ab Ariſtophane in Ranis. Tempeſtiuiter vſurpabitur, ſi quando docere, præire, aut etiam refellere conatur aliquem imperitus negotij, de quo diſceptatur. Verba ſunt Bacchi ad Herculem de tragœdiis iudicantem, cum exercitatior eſſet in vorandis tauris, quam penſiculandis poetarum carminibus.*

Rhamnuſius.

Ῥαμνούσιος, *id eſt, Rhamnuſius. Eudemus in dictionibus Rhet. admonet, id cognominis olim ſeu prouerbio additum ſapientibus ac moderatis viris. Nec explicat adagij rationem. Vnde coniectare licet, vel ab eius gentis moribus dictum, vel a dea Rhamnuſia, quæ modum in omni negotio docet adhibendum. Quemadmodum alias fuſius a nobis oſtenſum eſt.*

Papæ Myxus.

Βαβαὶ μύξος, *id eſt, Papæ Myxus. In glorioſos & iactabundos dici conſueuit. Nam* βαβαὶ *ſtuporis & admirationis ſignificationem habet. Myxus autem ſacerdos quiſpiam fuit Dianæ glorioſus & magniloquus: qui ſe fingebat omnia mirari. Refertur a Suida & Zenodoto.*

Lenticulam angulo tenes.

Φακοῦ γωνίαν κατέχεις, *id eſt, Lentem angulo tenes. De negotio quod fieri nullo pacto queat, propterea quod hoc leguminis genus angulis careat. Refertur a Suida, ne quis contemnat.*

Patrocli occaſio.

Πατρόκλου πρόφασις, *i. Patrocli occaſio, ſiue prætextus. Diogenianus oſtẽdit dici ſolere de iis, qui cũ ob metum*

dicebatur, qui multum ætatis viueret, vt iam præſcriptum illum annorum numerum præteriſſe videretur. Et, ni fallimur, apud Lucianum. Refertur a Suida.

Vltra peram ſapere.

Ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν, *id eſt, Vltra peram eſſe ſolicitum. Prouerbiali figura dictum apud Lucianum in Timone,* ὀλιγαρκῆ γὰρ καὶ μέτριον χρὴ εἶναι τὸν φιλοσοφοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν. *id eſt, Oportet enim philoſophũ paucis contentum ac frugalem eſſe, neque quidquam vltra peram quærere. Quadrabit vel in philoſophum, vel in pauperem, ſed præcipue in Chriſtianum. Confine illi, Vita doliaris.*

Vir videbatur nauis ſupplicans ſcopulo.

Ἀνὴρ ἐδόκει ναῦς ἱκετεύειν πέτραν. *id eſt,*

Vir viſus eſſe eſt, nauis obſecrans petram.

De ſtupidis ac ſtolidis, quibus aliud pro alio videtur, dictum indicat Suidas, ducta metaphora a naue quæ impingit in ſcopulum.

Viro eſurienti neceſſe eſt furari.

Πεινῶντι κλέπτειν ἔστ᾽ ἀναγκαίως ἔχον, *id eſt,*

Famelicus vir eſſe furax cogitur.

Suidas prouerbij nomine refert, quod congruat in eos qui extrema adacti neceſſitate, quid faciunt. Veluti ſi qui confiteatur ſe mentitum, dicat, quid facerem, aut quid mentiendum erat, aut in ſummam veniendum infamiam, πεινῶντι κλέπτειν. *Aut ſi quis auidus gloriæ, aliena pro ſuis edat, cum ipſe de ſuo nihil poſſit egregium edere.*

Vixit, dum vixit, bene.

VIXIT, *dum vixit, bene. Eſt in Hecyra Terentiana. Prouerbiale fuiſſe, vel ſenex indicat, rogans num præter vnam ſententiam nihil attuliſſet. Conuenit in eos qui molliter ac ſuauiter viuunt, atque faciunt ſumptus, vt non multum inueniat heredem. Eſt autem amphibologia in verbo viuere, quod interdum ſimpliciter viuere eſt, interdum genialiter vitam agere, vt apud Catullum,*

Viuamus mea Lesbia atque amemus.

Fumantem naſum vrſi ne tentaueris.

PROVERBII *ſpeciem habet & illud apud Martialẽ,*

—Rabido nec perditus ore
Fumantem naſum viui tentaueris vrſi.
Sit placidus licet, et lambat digitosq. manuſque,
Si dolor & bilis, ſi iuſta coegerit ira,
Vrſus eris, vacua dentes in pelle fatiges.

Admonet non eſſe tentandos, qui poſſint nocere. Conſimili modo Syneſius in Encomio Caluitij ſcripſit, Canem naribus prendere, pro eo quod eſt, prouocare mordacem & nociturum. Hac parte corporis icta potiſſimum vrſos irritari docent beſtiarij.

E tribus malis vnum.

Τῶν τριῶν κακῶν ἕν, *id eſt, Trium malorum vnum. Suidas prouerbium indicat apud Menandrum extitiſſe. Sumptum autem a Theramene, qui cuidam e tribus malis vnum indixerit, e quibus quod vellet eligeret. Vnde & Ariſtophanes apud eundem Suidam in Triphalete,* ἐγὼ γὰρ ἀπὸ Θηραμένους δέδοικα τὰ τρία ταῦτα. *id eſt, Ego enim a Theramene metui tria hæc. Quæ ſint autem ea tria, quære in prouerbio* τὰ τρία τῶν εἰς θάνατον. *Id vſurpauit Alexander in Aepolis. Ariſtides ait oraculum ſolere tradi obſignatum, quod qui ſolueret prius quam fas eſſet, vnum e tribus malis illum manebat, aut oculorum orbatio, aut manus, aut linguæ iactura. Sunt qui dicant iis, qui ſententia capitali damnati fuiſſent, tria ſolere deferri, gladium, laqueum & aconitum.*

Quam facile vulpes pyrum comeſt.

PLAVTVS *in Moſtellaria, Tam facile vinces, quam vulpes pyrum comeſt. De re factu procliui. Quod nihil negotij ſit vulpi dentatiſſimæ, pyrum edere.*

Contrahere ſupercilium, inflare buccas.

Ὀφρῦς ἀνεσπῶντες καὶ γνάθους φυσῶντες, *id eſt, Adductis ſuperciliis, & inflatis buccis. In faſtuoſos ac turgidos dictum Suidas admonet. Siquidem in ſuperciliis, ſicut alias oſtendimus, arrogantiæ ſedes. Horatius inflatas buccas ad iracundiæ retulit argumentum:*

—Quin Iupiter ambas
Iratus buccas inflet.

Diuus Auguſtinus in libris Confeſſionum, Buccis typhocrepantibus. Quo loco non nulli perperam typo legunt. Mirum eſt autem Auguſtinum voce Graecanica tantopere delectatum, vt cum faſtum dicere poſſet typhum dicere maluerit, niſi quod ea iam vſu Latio donata videbatur. Traductum a ranis, quæ per iram inflantur. Notus eſt apologus. Aeſopicus de rana per arrogantiam dirupta. Horatius,

Creſcentem tumidis infla ſermonibus vtrem.

Sus comeſſatur.

Ὗς ἐκώμασεν, *id eſt, Sus ſaltauit, aut commeſſatur. Diogenianus oſtendit dici ſolitum de iis, qui præter decorum quidpiam facerent: quiq. rerum ſucceſſu præter meritum obiecto, ſemet inſolentius efferunt. Attingunt & Suidas & Zenodotus. Eſt autem Græcis* κωμάζειν *iuuenum amantium more coronis cantilenis, ſaltationibus, ceterisq. iuuenilibus nugis laſciuire, & in domos alienas irrumpere. Irrumpunt & ſues, vnde Theocritus in Syracuſiis:*

Ἀθρόοι ἴχλος ὠθεῦνθ᾽ ὥσπερ ὕες. *id eſt,*

Turba ſimul conferta ſuum more irruit:

Ceterum qui ruſticiore ſunt ingenio, mirum quam hæc dedeceant. Locus erit vbi natura ſauus et agreſtis affectat videri feſtiuus.

Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.

NON *tam ouum ouo ſimile, quam illud prouerbij ſpeciem præ ſe fert, quod eſt apud Iuuenalem,*

Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.

Pœna legũ exercetur in humiles quoſpiam, et a quibus ob ingenij manſuetudinẽ aliquid emolumẽti poteſt auferri. Rapacibus ignoſcitur. Sumptũ eſt ab apophthegmate

mate Anacharſidis, qui hoc dicto eluſit ſtudium Solonis in conſcribendis legibus, quemadmodũ refert Plutarchus in vita Solonis, ὁ τοὺς νόμους τοῖς ἀραχνίοις ὁμοίους εἶναι ἔφασκε. καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ τι κοῦφον καὶ ἀσθενὲς, στέγειν, ἐὰν δὲ μεῖζον, διακόψαν οἴχεσθαι. i. Leges aranearum telis adſimiles dicebat, propterea quod in illas ſi quid leuius, aut imbecillum incurrerit, hæret: ſin maius aliquid, diſſecat ac fugit. Ad eandem pertinet ſententiam, quod in Phormione ait Terentius,

Quia non rete accipitri tenditur, neque miluio,
Qui male faciũt nobis illis qui nihil faciũt tẽditur.
Quia enim in illis fructus eſt. in illis opera luditur.

Sutorium atramentum.

M. TVLLIVS libro epiſtolarum nono ad Pætum, Iã pater eius accuſatus eſt a M. Antonio: ſutorio atramento abſolutus putatur. Subeſſe videtur prouerbiũ. Sentit, opinamur hominem abſolutum fuiſſe, iudicum corruptela, non citra infamiam. Eſt enim huiuſmodi ſutorium atramentum, vt neque magnopere atram imprimat notam, neque nullam tamen illinat maculam. Infamiam enim atramenti ſymbolo poetæ ſignificant, vt Horatius,

—Hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt
Aerugo mera.

Is quidem ſuccus quidam eſt, quem pleriſq. mollium piſcium, maxime Sepiis meſſe ſcripſit Ariſtoteles li. De partibus animaliũ 4. eũ tunica contineri mẽbranea, emitti vero fiſtula quadã: quẽ effundunt in metu, & aquã infuſcãt, ne queãt deprehẽdi. Rurſus Horatius,

Sed veluti tractata notam labemq. remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt.

Ceterum quod Græci Chalcanthum appellant, Cornelius Celſus fere vertit ſutorium atramẽtum: cuius frequenter meminit in medicinis, præſertim lib. 5. Colligitur ex ære. Vnde Græcis nomẽ χάλκανθος, quaſi dicas flos æris. Vnde ſuſpicamur magis dici maculam, quam ægre poſſis diluere. Nam atramentum quod ſcriptorium vocant, facilius diluitur, nec inhæret corio. Plinius in epiſtola ſimili figura dixit, Vitelliana cicatrice ſtigmoſum.

Surda teſtimonia.

Κωφὰ μαρτύρια, id eſt, Surda teſtimonia, dicuntur quæ feruntur per tabulas, propterea quod hæ rogatæ nihil reſpondeant. Vt non diſcrepet ab illo, Muti magiſtri. Vnde ſurdis agere teſtimoniis prouerbio dicuntur, qui vel procul abſentes, vel vita defunctos modo citant, ne queant deprehendi.

Perdere naulum.

IVVENALIS in Satyra, cui initiũ, Stẽmata quid faciunt.

Præconem Charippe tuis circumſpice pannis,
Cum Panſa eripiat, quidquid tibi nacta reliquit,
Iamq. tace, furor eſt poſt omnia perdere naulum.

Domitius Calderinus, vt inter recentiores haudquaquam malus auctor, admonet prouerbium eſſe in eum, qui cum multa amiſerit, reliquum etiam velit perdere. Sumptam autem metaphorã a mercatoribus, qui cum nauigant, ſi minus, quantum cupiunt, lucrari poſſunt, ſtudent vt ſaltem recuperent ex mercibus diuenditis, quantum pro vectura nauali ſoluerint. Ariſtippus interrogatus a quodam, num eſſet vbiq. ridens, οὐκ ἄρ', ἔφη, παραπόλλυμι τὸ ναῦλον, εἴπερ πανταχοῦ εἰμί. id eſt, Naulum igitur non perdo, inquit, ſi quidem vbiq. ſum. Refertur a Plutarcho in commentario, cui titulus, ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή.

Siculiſſare.

Σικελίζειν, id eſt, Siculiſſare, Eudemus indicat antiquitus vſurpatum, pro eo quod eſt, auſterum eſſe, tetricumq. Et eum quidem in modum Epicharmum vſum eſſe. Ceterum aliis placere magis referendum ad improbos & vafros. Non dubium quin ab eius gentis moribus ſit ſumptum. At Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 1. indicat, adagium natum ab Androne Siculo, qui morẽ inuexerit ad tibiam ſaltandi, geſticulandique.

Sedens columba.

Ἡμένη πελειὰς, id eſt, Sedens columba. Suidas prouerbij titulo commemorat, indicatq. dici ſolitum, de ſupra modum manſuetis ac ſimplicibus. Nam columbæ cũ auolant, fallunt ceteras pernicitate volatus, cum ſedent, nihil mitius, aut ſimplicius. Neque quidquam habent, quo ſe tueantur aduerſus miluios & accipitres, præter alarum velocitatem. Videtur dici poſſe & in eos, qui ſimplicitatem ſimulant, quo magis imponant, propterea quod mos ſit aucupibus, exoculatam columbam in reti ponere, quæ ſubſultans, ceteras columbas alliciat. Ea Græcis dicitur παλεύτρια, a verbo παλεύειν, quod eſt ſeducere, ſiue in laqueum illicere. Ariſtophanes in Auibus de columbis loquens,

Καὶ ἐπαναγκάζει πελείας δεδεμένας ἐν δικτύῳ. i.
Et cogit paleutriam agere, alligatas in reti.

Vide lector num legendum ſit ἡμμένη, id eſt, illaqueata, id enim patitur, quo fallat alias.

Simia barbata ſeu caudata.

Πίθηκος πώγων' ἔχων, id eſt, Simia barbam portans. Ariſtophanes τὸν ἐχεπώγωνα, ὁ πίθηκος τὸν πώγων' ἔχων. Interpres admonuit alluſum eſſe ad illud Archilochiũ, τοιήδ' ὦ πίθηκε τὴν πυγὴν ἔχων, id eſt, Talem o ſimia caudam habens. Dici ſolitum de ridiculis. Regulus Ruſticum Stoicorum ſimium dixit, contumeliæ gratia, vt refert Plinius in Epiſtolis, opinamur quod barba & pallio Stoicum ageret verius quam moribus. Idem Ariſtophanes alio quodam loco quoſdam δημοπιθήκους appellat, quaſi populi ſimias. Eſt autem hoc animal natura κλωποποιὸν, nec in alium vſum videtur natum, cũ nec valeat ad eſum vt oues, nec ad ædiũ cuſtodiam vt canes, nec ad onera geſtanda vt equi. Athenæus lib. 14. narrat Anacharſim philoſophum, genere Scytham, cum in conuiuium inducerentur homines ad riſum mouendum edocti, ſolum omnium non riſiſſe. Tandem cum inducerentur ſimiæ, cœpit ridere: rogatus cauſſam, Hæ, inquit, natura ſunt κλωποποιοὶ, illi fingunt.

Sibi canere.

Εαυτῷ ψάλλειν. i. Sibiipſi canere, dicitur qui non ad alienũ arbitrium facit quidpiam, ſed animo obſequens ſuo. In Platonis conuiuio iubent tibicinam ſibiipſi canere. Et

canto

cantor quiſpiam, Antigenidas opinamur, iubet diſcipulum, quod populo non admodum gratus eſſet, ſibi canere & Muſis. M. Tullius in Bruto, Id enim eſt ſummi oratoris, ſummum oratorem populo videri. Quare tibicen Antigenidas dixerit diſcipulo ſane frigenti ad populum, Mihi cane & Muſis: ego huic Brute dicenti vt ſolet apud multitudinem, Mihi cane & populo dixerim. Diuus Hieronymus ad Iſmeniam refert, huius diſcipulum. Atque is non iuſſus eſt ſibi canere, ſed præceptori qui poterat indicare.

Si leonina pellis non ſatis eſt, vulpina addenda.

Ἂν ἡ λεοντῆ μὴ ἐξίκηται, τὴν ἀλωπεκῆν πρόσαψον, id eſt, Si leonis exuuium non ſufficit, adde vulpinum. Cum viribus res obtineri non poteſt, dolus adhibendus. Adagium natum eſt ex apophthegmate Lyſandri. Nam is, quemadmodum in eius vita memorat Plutarchus, irridere ſolitus eſt, qui velut ab Hercule prognati, bellū apertis viribus, citraq. dolum gerendum eſſe cenſebant, cum ipſe magis exiſtimaret boni ducis officiū eſſe, quo leonina pellis non attingeret, eo contendendum adſuta vulpina. Quod quidem propemodum indicat & Maro, cum ait,

Dolus an virtus, quis in hoſte requiret?

Adagium refertur a Zenodoto. Huic adfine eſt quod apud Plutarchum in vita Syllæ Carbo dixiſſe memoratur. Cum enim Sylla non ſolum aperto Marte, ſed dolis bellum gereret, ait ὡς ἀλώπεκι καὶ λέοντι πολεμῶν ἐν τῇ Σύλλα ψυχῇ κατοικοῦσιν, ὑπὸ τῆς ἀλώπεκος ἀνιῷτο μᾶλλον. id eſt, Quod bellum gerens cum vulpe ac leone, quorum vtrumq. habitabat in animo Syllæ, a vulpe vehementius angeretur. Apud Ariſtophanē quidam dicitur, κυναλώπηξ, quod caninam impudentiam cum vulpina aſtutia coniunxiſſet.

Siculus miles.

Σικελὸς στρατιώτης, id eſt, Siculus miles. In peregrinum ac mercenarium militē prouerbiali ioco dicebatur, propterea quod Siculi temporibus Hieronis exotico milite plerumq. vterentur, auctore Zenodoto. Conueniet in hominem lucri gratia, nullum miniſteriū genus recuſantem. Adfine eſt illi, quod de Care dictum eſt alibi.

Pro bonis glomi.

Ἀντ' ἀγαθῶν ἀγαθίδες, id eſt, Pro bonis glomi. Dici conſueuit, vbi quis beneficium, quod in alium contuliſſet, cumulate, cumq. fenore reciperet. Agathides enim Græcis glomi dicuntur: verum alluſionis decus in voce Græca eſt, quod in ſermone Latino reddi non poteſt. Meminit Suidas.

Sine pennis volare haud facile eſt.

MANET etiam hodiernis temporibus vulgo celebre, quod eſt in pœnulo Plautina: Sine pennis volare haud facile eſt. Idem in Aſinaria: Defraudem te ego? Age ſis, ſine pennis vola. Locum habet, cum deeſſe ſignificamus adminicula, ſine quibus negotium peragi non poſſit. Reperitur apud idoneos auctores, Accidere alas, pro eo quod eſt, adimere materiam, facultatemq. conandi quippiam. Et, Addere alas. Horatius ſimili forma dicit Decidere pennas.

Vnde ſimul primum me dimiſere Philippi,
Deciſis humilem pennis.

Et Cicero ad Atticum libro quarto, Qui mihi pennas inciderant, nolunt eaſdem renaſci. Idem in Academicis dixit: Incidere neruos, pro adimere vires. Cognatum eſt illi quod alibi retulimus, εἰς πῦρ ξαίνειν, id eſt, Ignem diuidere. Quod pro impoſſibili retulit Plato libro De legibus 6. δεῖγμα δὴ ποιεῖν τὸν νομοθέτην τὸ παίζοντας εἰς πῦρ ξαίνειν. id eſt, Vt propemodum legum conditor faciat, quod ſolent, qui ludunt, in ignem impingentes ictum, hoc eſt, inaniter laboret: quod ignis mox in ſe coeat. Eius generis eſt illud apud Platonem in Eryxia, κατέμαθον δὲ αὐτὸν ἐγὼ ὅτι τοιοῦτος εἴη, ὥστε καὶ τὸ λεγόμενον λίθον ἕψειν. id eſt, Vbi cognouiſſem tale eſſe hominis ingenium, vt illi ſuadere nihil aliud fuerit quam lapidem decoquere. Hæc fatemur aliis locis tempeſtiuius potuiſſe dici, ſed non omnia locis omnibus occurrunt.

Siphniaſſare.

Σιφνιάζειν, id eſt, Siphniaſſare. Suidas indicat prouerbio dici ſolere, pro eo quod eſt manum admouere poſtico: ſumptum eſſe a moribus Siphniorum, qui libidinis cauſſa id factitare cōſueuerint. Eſt autem Siphnus inſula quæpiam, haud procul a Creta, cui quondam nomen fuerit Merope, vel hoc nobilis elogio, vna e Cycladibus. Refert eam & Plinius libro quarto, capite duodecimo, prouerbium indicat & Stephanus.

Iuxta melam.

Κατὰ μήλην, id eſt, Iuxta melam. Suidas oſtendit prouerbio dici ſolere, vbi quis incerta coniecturis proſequeretur. Sumpta metaphora a medicis ulcus internum immiſſo per fauces inſtrumento quopiam explorantibus. Id enim inſtrumentum μήλην vocant, & μηλῶσαι, ad hunc modum tentare.

Non idem ſunt ſcriptura & Leucæus.

Γράμματα καὶ Λευκαῖος οὐ ταὐτόν, id eſt, Scriptura & Leucæus non ſunt idē, aut non conueniunt. Vbi quis aliud ſcribit, aliud facit, aut dicit. Recte iacietur in eos, qui ſtare pactis nolunt. Nam hæc plerumq. ſyngraphis conſtant. Aut in eos quorum vita non congruit cum libris editis. Verſus Græcus conſtabit ſi addas λέγει. Coniicere licet Leucæum fuiſſe male fidei ſcribam.

Bellicum canere. Receptui canere.

ALIAS admonuimus, ferme prouerbiales eſſe metaphoras, quæ ſumuntur a bello, veluti Bellicum canere pro eo quod eſt, animare atque exhortari. M. Tullius Philippica 7. Bellicum me cecinisse dicunt. Item Canere claſſicum dicitur, qui excitat diſſidium. Receptui canere, pro finire. M. Tullius Philippica 12. Quis.n. reuocante & receptui canente ſenatu properet dimicare? Quintilianus libro. 12. cap. quæ poſt finem ſtudia, Quare antequam in has ætatis veniat inſidias, receptui canet, & in portum integra naue perueniet. Signa canant apud Martialem, id eſt, iam congrediantur: & apud Plautum, Collatis ſignis depugnare: apud eūdem Verſis gladiis depugnare. Quin hoc ipſum collatis ſignis, haud dubie prouerbij ſpeciem habet, cum

ſignificamus ſeriam & exactam de re diſceptationē, vt M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, Vt cū Maphragoſignis collatis. Apud Iuuenalem,

-Hæc tuba rixæ. Id eſt, hoc belli initium.

Pithon formoſus.

Πίθων καλός, *id eſt, Pithon formoſus. Conueniet vbi quis per adulationem falſo laudatur. Pindarus in Pythiis hymno 2.* καλός τοι πίθων παρὰ παισὶν αἰεὶ καλός. *id eſt, Formoſus Pithon ſemper apud pueros formoſus. Interpres oſtendit ſumptum a pueris adulantibus ſimię, ſubinde dictitantibus* καλὸς πίθων. *Videtur autem pithon eſſe diminutiuum huius dictionis* πίθηκος, *quaſi dicas ſimiliolus. Taxat Pindarus oblique quendam, vel quod ab indoctis laudatus tolleret criſtas, vel quod ipſe adularetur Hieroni, laudans non laudanda. Eſt autem* φιλαυτία *peculiaris huic animanti, adeo vt laudes ſentiant & ſpeculis delectentur, & ſuos catulos contrectari gaudeant, ipſiq. ſuos catulos complexu enecent. Ad gratiam loqui veteres dicebant* χαριγλωττεῖν, *quo verbo vſum Aeſchylum in Prometheo vincto, docet Athenæus libro quarto, Eodem referente qui iucunda potius quam vera loqui ſtudio habebant,* ἡδυγλωττεῖν *dicebantur.*

Semel rubidus, ac decies pallidus.

Ἅπαξ πυῤῥὸς καὶ δεκάκις χλωρός, *id eſt, Semel rudibus, & decies pallidus. Suidas admonet dictum de iis, qui mutuum accipiunt, quos neceſſe eſt crebro tum rubeſcere pudore, tum metu palleſcere. Rubeſcere, dum petunt mutuum: palleſcere, dū ſoluendo non ſunt, & metuūt, ne trahantur in ius, aut in neruum.*

Semper ſeni iuuenculam ſubiice.

Ἀεὶ γέροντι νεάνιδα ὑποβάλλειν κόρην, *id eſt,*

Semper puellam virginem ſubiice ſeni.

Senarius prouerbialis admonens vt prouectioris ætatis viri puellam ducant magis quam anum, ne ſi frigus acceſſerit frigori, languente Venere, ſteriles exiſtant nuptiæ. Quanquam nō inepte trahetur ad alios item vſus, quoties ſignificabimus ita rerum coniunctionem temperandam, vt quod alibi diminutum ſit, aliunde ſupplcatur: videlicet vt ſeni conuictor addatur iuuenis, quo ſenilis ætatis triſtitiam, huius hilaritas moderetur: rurſum iuuentutis exultantiam, ſenilis ſeueritas temperet. Item, vt loquaculus adiungatur, plus ſatis taciturno, audaculus timido, pauper diuiti. Prouerbij meminit Diogenianus.

Semper ſuperioris anni prouentus melior.

Ἀεὶ τὸ πέρυσι βέλτιον, *id eſt,*

Superior annus ſemper anteponitur.

Cum præſentia diſplicent, & anteferuntur anteacta. Diogenianus admonet id acclamatum ab Athenienſibus in rebus Macedonicis. Sumpta metaphora ab agricolis, qui ſemper de præſentis anni fructibus queruntur apud dominos. Huc pertinet illud Horatianum,

-Laudator temporis acti
Se puero.

Sacra nihil ſunt.

Τὰ ἱερὰ οὐδέν ἐστιν, πλὴν σιαγὼν καὶ κέρατα, *id eſt, Sacra nihil ſunt præter malas & cornua, de victimis macilentis. Trahetur non inconcinniter ad cibum minime eſculentum, Refertur a Suida.*

Scytharum ſolitudo.

Σκυθῶν ἐρημία, *id eſt, Scytharum ſolitudo, pro ſummis calamitatibus, exitioq. dictum eſt, apud Ariſtophanem* ἐν Ἀχαρνεῦσι,

Ἐξολέσθαι συμπλακέντα τῇ Σκυθῶν ἐρημίᾳ. *id eſt,*

Impeditum deperire Scythicæ ſolitudini.

Quo loco commentator indicat prouerbium dici ſolitum de ingenti ſolitudine: ductum autem inde, quod Scythæ nullis certis ſedibus vtantur, ſed vagi ferantur in plauſtris. Eamq. ob cauſſam, regio feris abundat. Meminit adagij & Q. Curtius libro rerum ab Alexandro geſtarum 7. apud quem Scytharum legatus ad hunc loquitur modum: Scytharū ſolitudines Græcis etiam prouerbiis audio eludi. Nos deſerta & humano cultu vacua magis quam vrbes & opulentos agros ſequimur. Vſurpat & Plutarchus in libro de Stoicis contrarietatibus, quemadmodum ante retulimus in prouerbio, In caput præcipitari.

Scindere glaciem.

SCINDERE *glaciem, eſt aperire viam, & in incipiendo negotio priorem eſſe. Translatum a nautis, quorū vnus aliquis præmittitur, qui flumine concreto, glaciem prærumpat, reliquisq. viam aperiat.*

Viuus fueris, vel cepe ſolum accipiens.

Ζώης γένοι', κρόμμυα μόνον λαβών, *id eſt,*

Si cepe tantum ſumpſeris, iam vixeris.

Zenodotus & Suidas oſtendit in eos dici ſolitum, qui e re quapiam puſilla, magnam opinionem conſequuntur. Natum apparet ab ægroto, qui medico porrigente cepe, reualuerit; herbam alioqui plebeiam, nec eam admodum ſalubrem corpori.

Sapientes tyranni, ſapientum congreſſu.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, *id eſt,*

Commertio ſapientium princeps ſapit.

Zenodotus citat ex Aiace Locrenſi, addens eundem verſiculum, a Platone citatum eſſe Euripidis nomine. Certe huius nomine comperimus Adductum libro de Rep. octauo,

Σοφοὶ τύραννοι τῇ σοφῶν συνουσίᾳ,

Quo magis admiramur quare Aul. Gellius citet ex Theæteto Platonis, niſi forte ſcribarum vitio pro Theage deprauatum eſt Theæteto, nam & in Theage refertur. Aul. Gellius libro 13 oſtendit eundem apud vtrumq. fuiſſe, apud Sophoclem, in eiuſdem nominis fabula, & apud Euripidem. Quemadmodum & alij nō nulli verſus apud Euripidem inueniūtur, quos eoſdem apud Sophoclem & Aeſchylum licet inuenire. Porro verſiculum quem modo citauimus, Gellius notæ vetuſtatis eſſe dicit, vt intelligas velut in prouerbiū abiiſſe. Atque vtinam quam eſt grauiter ſimul & eleganter ſcriptus, tam placeret ætatis noſtræ principibus, in quos illud fere dixeris:

Μωροὶ τύραννοι τῶν κολάκων συνουσίᾳ.

Leonis exuuium ſuper crocoton.

Λεοντῆ ἐπὶ κροκωτῷ, *id eſt, Leonis exuuium ſuper crocoton. Cum duo quapiam copulantur, quorum alterum cum altero nequaquam congruit. Sumptum a Baccho, qui hoc ornatu deſcendit ad inferos apud Ariſtophanem, vt veſte muliebri, delicataq. indutus eſſet, eiq. veſti leonis exuuium impoſitum geſtaret, quo videlicet Hercules crederetur, formidabilis videretur inferis. Hunc igitur ad eum modum adornatum, ſic in Ranis ridet Hercules,*

Ἀλλ᾽ οὐχ οἷός τ᾽ εἰμὶ ἀποσοβῆσαι τὸν γέλων
Ὁρῶν λεοντῆν ἐπὶ κροκωτῷ κειμένην. id eſt,
Riſum profecto haud ſum potis compeſcere,
Crocoton additum leonta conſpicans.

Nec aures habeo, nec tango.

NEC *aures habere, nec tactum prouerbio dicebatur, cui in manifeſtis ab omnibus reclamabatur. Hieronymus in præfatione declamationis, de matre & filia reconciliãda. Cur autem vercar appellare declamationem eum ipſe quodam in loco nominatim hoc argumentum exercitij cauſſa confictum a ſe ſubſignificet? Poſteaquam enim, inquit, arguendo crimina, factus ſum criminoſus, & iuxta tritum vulgi ſermone prouerbium, iurgantibus & negantibus cunctis, nec aures me credo habere, nec tango: id eſt, taceam neceſſe eſt, & quod audio, tangoq. quaſi neſciam. Poteſt videri ſumptum ex Ariſtophanis Theſmophoriazuſis,* μήτ᾽ ἀκούω μήτ᾽ ὁρῶ. *id eſt, Neque audio, neque video.*

Priuſquam ſortiaris, communia deuoras.

Πρὶν λαχεῖν, τὰ κοινὰ κατεσθίειν, *id eſt, Priuſquam ſortitio facta ſit, communia deuoras. In eum competit, qui non exſpectata partitione, rem inuadit. Ductam metaphoram indicat Suidas a conuiuiis, in quibus antiquitus mos erat, e cibis ſuam cuiq. portionem diſtribuere, quemadmodum ex compluribus Homeri locis licet cõuincere, apud quem illud oppido quam frequens,*

Καὶ ἔτις ἰδίαν δαιτὸς ἐΐσης.

Deinde receptum apud non nullos, vt citra diſtributionem propoſitis in commune cibis, quiſq. quantum vellet, ſumeret. Id quod indicat Plautus: Patinarias ſtruit ſtruices. Huius rei mentionem facit & Plutarchus in Sympoſiacis, excutiens vtra conſuetudo magis probanda videatur. Porro prouerbium ſumptum eſt ex Equitibus Ariſtophanis:

Ἐσθίει τὰ κοινὰ πρὶν λαχεῖν κατεσθίεις. id eſt,
Quando publica, antequam illa ſortiaris, deuoras.

Res in foro noſtro vertitur.

PLAVTINVS *Tranio in Moſtellaria: Vbi egomet video rem verti in meo foro. Prouerbialiter dictum, pro eo quod eſt, poſteaquam intelligo fortunas noſtras commutari in diuerſum, Traductum a mercatibus, in quibus rerum pretium pro tempore ſæpenumero commutatur. Aut certe a iudiciorum formulis, & explicandarum litium. Cui diuerſum eſt illud: In alieno foro litigare. Cognatum illi: Uti foro, quod alibi dictum.*

Quodcumque in ſolum venit.

QVODCVMQVE *in ſolum venit, id eſt, Quidquid in rerum natura producitur. M. Tullius libro De natura deorum 1. Hinc quodcumque in ſolum venit, vt dicitur, effingis atque efficis. Ridet atomos Epicureorum, ex quibus illi cuncta progigni credunt, quidquid vſquã naſcitur in vniuerſo. Idem in ep. ad Pætum. Et Varro apud Nonium.*

Quando id fieri non poteſt.

NIHIL *dici poteſt nec venuſtius, nec moralius ea ſententia, quæ extat apud Terentium in Andria: Quoniam id fieri quod vis non poteſt, id velis quod poſſis:* ὡς οὐ δυνάμεθ᾽ ἃ θέλομεν, θέλομεν ἃ δυνάμεθα. *Plurimum decoris adiunxit ea verborum conuerſio. Qualis eſt in illis: Non viuendum vt edas, ſed edendum vt viuas. Eſt autem adagium hoc finitimum illi,* δεῖ τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν. *id eſt, Oportet id quod adeſt boni conſulere. Et Martialis inter felicitatis calculos commemorat, vt*
Quod ſis, eſſe velis,

Quantum non miluus oberret.

QVANTVM *non miluus oberret. Prouerbialis eſt hyperbole, de homine ſupra modum locuplete, cui tantum ſit agrorum, quãtum nec miluus peruolet. Perſius:*

Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret.
Id imitatus Iuuenalis Satyra nona.
-Tot miluis, inquit, intra tua paſcua laſſis.

Sic & apud Plutarchum tragicus quiſpiam,

Σπείρω δ᾽ ἄρουραν δώδεχ᾽ ἡμερῶν ὁδὸν,
Βερέκυντα χῶρον. id eſt,
Aruum colo bis ſex dierum iter, ſolo
Berecynthio.

Plinius libro decimooctauo latifundia vocat, a quibus ait Italia perniciem inuectam fuiſſe, proinde veteres ita cenſuiſſe: Satius eſſe minus ſerere, & melius arare.

Ptolemaica lis.

Πτολεμαϊκὴ δίκη, *id eſt, Ptolemaica lis. Diogenianus indicat dici ſolitum in litium auidos. Anus quæpiam fuit Ptolemais, quæ quoad vixit, lites agitabat, nec vmquam a cauſſis agendis erat feriata.*

Prouoluitur ad miluios.

Προκυλινδεῖται ἰκτῖνι, *id eſt, Adorat miluium. Initio veris prodeunt miluij, quare læti tenues, quod iam hyeme ſint leuati, prouoluuntur, eosq. velut adorant. Accommodari poteſt in eos, qui noua ſpe geſtiunt. Suidas prouerbij loco commemorat. Item Iuuenalis: -Durate, atq. exſpectate cicadas. Sumptum eſt autem ex Auibus Ariſtophanis,* προκυλινδεῖσθαι τοῖς ἰκτῖσι. *Cauſſam adſcribit interpres in eadem, docens quattuor partes anni per aues denunciari hominibus. Ver attribuit miluis.*

Prienenſis iuſtitia.

Πριηνεὺς δίκη, *id eſt, Prienenſis iuſtitia. Suidas oſtendit cõuenire cum ſignificamus, aliquem in iudicando plurimum excellere. A Biante Prienenſi ſumptum, cuius integritas in iudicandis cauſſis in prouerbiũ abiit vt dicatur,* δικάζειν Βίαντος τοῦ Πριηνέως κρείττων. *id eſt, In iudicando præſtantior Biante Prienenſi. Citatur*

ex Hipponacte iambographo, a Strabone libro Geographiæ decimoquarto, & in vita Biantis a Diogene Laertio. Etiam Demodici Lerij Trochaicus:

Εἰ τύχοις τινῶν, δικάζειν τὴν πριηνίην δίκην. *id eſt,*
Si quã agas cauſſam, Prienes fac uti tũ more agas.
Hipponactis Seazon ſic habet,
Αἶκα δικάζεις βίαντος τῶ πριηνέως κρέσσων. *id eſt,*
Si qua indicas, Biantem fac Prieneum vincas.

De Bochoris & Rhadamanthi iudicio diximus alias.

Primum Mars in filiis laudatus eſt.

Τὰ πρῶτα ἄρης εἰς τοὺς παῖδας ἐπῃνεῖτο, *id eſt, Initio Mars laudabatur ob filios. De iis, qui initio ſpecimẽ aliquod indolis egregiæ præ ſe ferũt, deinde paullatim in alios degenerant mores. Quemadmodum euenit Romanis olim ſtrenuis, & Martem generis auctorem virtute referentibus, poſt in degenerem prolapſis molliciem, vt non ſine cauſſa Iuuenalis exclamarit,*

-Sed vnde
Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes?

Prouerbium refertur a Suida.

Phrynichi lucta.

Τὸ φρυνίχου πάλαισμα, *id eſt, Phrynichi luctatio. Diogenianus indicat dictitari ſuetum de iis, qui aſtu dolisq. negotium peragunt. Fuit is Phrynichus Lacedæmonum proditor, quem vetus Comœdia carbone notauit.*

Pro malo cane ſuem repoſcis.

Ἀντὶ κακῆς κυνὸς σῦν ἀπαιτεῖς, *id eſt, Pro malo cane ſuem repoſcis, id eſt, pro re vili pretioſam. Sus enim eſculentus, canis haudquaquam veſcus eſt. Refertur a Diogeniano.*

Prudens in flammam mitto manum.

DIVVS *Hieronymus quodã in loco prouerbium vſurpat huiuſmodi: Prudens in flammam manum immitto, pro eo quod eſt, ſciens expono me diſcrimini, malisq. obiicio. Sumptum videri poteſt ab hiſtoria Mutij Scæuolæ. Extat & apud Ciceronem.*

Proba eſt materia, ſi probum adhibeas artificem.

A PLAVTO *dictum in Pœnulo non ſine prouerbij ſpecie: Proba eſt materia, ſi probum adhibeas fabrũ. Egregia quidem indoles, ſi recte inſtituatur. Felix ingenium, ſi præceptor contingat idoneus. Aut magnificum negotium, ſi modo ſcite tractetur. Metaphora notior eſt, quam vt ſit indicanda.*

Illo reſpiciens, ſed hic remitte bona.

*Æ*SCHYLVS *in Ranis Ariſtophanis, cupiens redire ad ſuperos,*

Ἐκεῖ φράσαιμ᾽ ἄν, ἐνθάδ᾽ δ᾽ οὐ βούλομαι. *id eſt,*
Dicturus illic, num hic quidem haud volo eloqui.

Cui Bacchus ad hunc modum reſpondet,

Μὴ δῆτα σύ γ᾽ ἀλλ᾽ ἐνθάδ᾽ ἀνίει τἀγαθά. *id eſt,*
Minime profecto, quin mage hic profer bona.

Interpres admonet adluſum ad parœmiam,

Ἐκεῖ βλέπουσα δεῦρ᾽ ἀνίει τἀγαθά. *id eſt,*
Illuc tuens, at huc remitte commoda.

Conueniet eũ aliud præ nobis ferimus, aliud facimus: aut cum aliis adblandimur, in alios re beneficium cõferimus. Quidam a Charitibus mutuo ſumptum exiſtimant, quarum vna a tergo reſpicit, & alteri munus offert, adridens alteri.

Ranæ aquam.

Βατράχῳ ὕδωρ, *id eſt, Ranæ aquam, ſubaudiendum miniſtras. Vbi quid exhibetur, quo uel præcipue gaudet is qui accipit. Veluti ſi quem natura bibacem ad bibendi certamen prouoces, aut homini loquaculo narrandi materiam & occaſionem ſubminiſtres. Diuerſum ab illo, βατράχῳ οἰνοχοεῖς. Recte accommodabitur, vbi quid datur abundanti. Nam ranis affatim eſt aqua. Apud Athenæum refertur hoc carmen in Syracuſanos,*

Οἱ πίνοντες μόνον βατράχων τρόπον οὐδὲν ἔδοντες. ἰ.
Qui abſq. cibo viuunt ranarum more bibentes.
Theocritus in Ergatinis:
Ζηλωτὸς ὁ τῶ βατράχω παῖδες βίος, οὐ μελεδαίνει
Τὸν τὸ πιεῖν ἐγχεῦντα, πάρεστι γὰρ ἄφθονον αὐτῷ. ἰ.
O pueri ranæ vita eſt optabilis, vt quæ
Non metuat, potans effundere, copia namque
Larga ſubeſt illi.

Paſtor taxat parſimoniam Ergodotæ, quod ſudantibus maligne præberet potum, cum ranis in otio viuentibus liceat bibere quantum libet. Sunt & hodie bibones quidam, qui ſibi videntur perire ſiti, quod non in ipſis doliis habitent. Huic non diſſimile eſt illud, Equum in planiciem. Illud autem diuerſum, ἀσπάλακα εἰς κορώνειαν, id eſt, Talpam Coroneam. Eſt autem Coronea Bœotiæ ciuitas. quæ talpam non gignit, & ſi aliunde inferatur, emoritur. Ita Stephanus, quemadmodum ſcarabeus in loco Thraciæ iuxta Olynthum, auctore Plinio.

Poſt bellum auxilium.

Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία, *id eſt, Poſt bellum ſuppetiæ. Quoties ſerius adhibetur remedium. Refertur a Suida. Natum eſt, aut certe vſurpatum a Diogene Cynico. De quo Laertius huiuſmodi fabulam narrat. Adoleſcens quiſpiam iactantior nuper vxore ducta, titulum huiuſmodi inſcripſit ædibus ſuis:* ὁ τοῦ διὸς παῖς καλλίνικος ἡρακλῆς ἐνθάδε κατοικεῖ, μηδὲν εἰσίτω κακόν. *id eſt, Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid introeat mali. Diogenes adſcripſit,* μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία. *id eſt, Poſt bellum auxilium, videlicet indicans, iam tunc receptum in eas malum, cum ipſe malus immigraſſet. Conuenit cũ Platonico illo, quod alibi commemorauimus,* μετὰ τὸν πόλεμον ἥκειν. *id eſt, Poſt bellum adeſſe. Brutus in epiſtola ad Lycios,* αἱ μηχαναὶ ὑμῶν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἡ παροιμία, ἐκομίσθησαν. *id eſt, Machina veſtra poſt bellum, vt habet prouerbium, allatæ ſunt. Item in epiſtola ad Myrenſes,* ἡ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ βραδυτὴς ἴσον ἔχει τῷ μηδόλως γενομένῳ τὸ ἄπρακτον. *id eſt, Nam tarditas in bello perinde eſt, ac ſi nihil omnino ſit factum, quod fruſtra factum eſt. Quintilianus in declamatione cadaueris paſti, duas habet ſententias non abſimiles prouerbio. Quid quod medicina mortuorum ſera eſt? Quid quod nemo aquas infundit in cineres? Sic indicas ſerum remedium. Siquidem ægroto mortuo ſero venit medicus. Et ædibus in cinerem redactis ſero infunditur aqua,*

Pinguis

Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem.

D I V V S Hieronymus in epiſtola quadam, citat huiuſmodi prouerbium apud Græcos celebratum: Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem. Quamquam fatetur id elegantius ſonare Græce quam Latine. Græcus autem ſenarius extat apud Græcos huiuſmodi:

Παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον, id eſt,
Subtile pectus venter obeſus non parit.

Refert & Galenus contra Thraſybulum, velut vulgo iactatum, καὶ τοῦτο ἁπάντων χεδὸν ἀκήκοας ᾀδόντων ὅτι πάντων ἐστὶν ἀληθέστατον, ὡς γαστὴρ ἡ παχεῖα τὸν νοῦν οὐ τίκτει τὸν λεπτόν. id eſt, Et hoc ab omnibus prope hominibus canitur, eo quod omnium veriſſimum eſt, quod venter obeſus non gignit mentem ſubtilem. Apud Lacedæmonios infame erat, ſi quis corpore fuiſſet vehementer obeſo. Agatharchides apud Athenæum libro 12. refert Anclidem ob delicias ſupra modum corpulentum, in concionem adductum fuiſſe, atq. illic a Lyſandro vehementer obiurgatum, minimumq. abfuiſſe quin in exilium ageretur, idq. futurum minitatot Lacedæmonios, ni vitam frugalius inſtitueret. Et ibidē Menander de quodam obeſo loquitur, παχὺς γὰρ ὗς ἔκειτ' ἐπὶ στόμα. id eſt, Obeſus etenim ſus premebat os viri. Admonet adagium, luxu corporis hebeteſcere mētis aciem. Quemadmodum ſcribit etiam Horatius:

-Nam corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoq. prægrauat ipſum,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.

Plutarchus apud Gellium oſtendit pueros multo paſtu ſtupidioris ac tardioris ingenij euadere.

Piſcem natare doces.

Ἰχθὺν νήχεσθαι διδάσκεις, id eſt, Piſcē natare doces. Perinde eſt ac ſi dicas, doctum doces. Confine illi quod alibi retulimus, δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις. id eſt, Delphinū natare doces. Quod idem ad hunc effertur modum, τὸν δελφῖνα κολυμβᾶν συμβουλεύεις. id eſt, Delphini quemadmodū natare oporteat cōſulis. Auctor Diogenianus.

Pitana ſum.

Πιτάνη εἰμί, id eſt, Pitana ſum. Zenodotus indicat dici ſolitum de iis, qui in extremas redacti calamitates, ab iiſdem denuo in priſtinam felicitatem reſtituuntur. Sic enim eueniſſe quondam Pitanæ Aeoliæ ciuitati. Nam hanc a Pelſagis in ſeruitutem redactam, Eryſthræi in libertatem priſtinam vindicarunt.

Piſtillo retuſius.

P R O V E R B I A L I S eſt hyperbole, quam in epiſtolis vſurpauit diuus Hieronymus, Piſtillo retuſius, pro eo quod eſt, minime acutum. Timon Miſanthropus Cleanthem ob ingenij tarditatem appellat, ὅλμον ἄτολμον, id eſt, Piſtillum ſiue mortarium ignauum. Et Chryſippeum acumen, apud eundem per ironiam vſurpatur in ſtupidum. Et Cornutus ſyllogiſmus, pro ratione ridicula, friuolaque.

Partitio non præfocatio.

Μερὶς οὐ πνίξ, id eſt, Sortitio, non præfocatio. Olim cum ij qui viribus præpollerent, cibum eriperent imbecillioribus, manus interim in illos iniicientes, excogitatū eſt, vt fortibus ex æquo diuideretur epulum, idq. ab omnibus acclamari cœptum, μερὶς οὐ πνίξ, id eſt, Partitio, nō ſtrangulatio. Eaq. vox in prouerbium abiit. Quo licebit vti, ſi quando ſignificabimus, non eſſe locum violentiæ, ſed ex æquitate iuris oportere tractari negotiū. Plutarchus in collectaneis, ſi modo illius ſunt, citat his verbis, μερὶς οὐ μὴ πνίγει. id eſt, Partitio eſt, non ſtrangulat. Admonet & Suidas hac forma prouerbium efferri.

Paries dealbatus.

Τοῖχος κεκονιαμένος, id eſt, Paries dealbatus aut incruſtatus. Lucianus, Myrronis & Praxitelis coloſſos ad huiuſmodi ferme ſimilitudinem trahit in Gallo, quod foris multo niterēt ebore, multo fulgerent auro, variiſq. coloribus arriderent: præterea Iouis, aut Neptuni repræſentarent imaginem, fulmen aut tridentem dextra tenentes, vt plane numen aliquod eſſe viderentur, cū intus nihil appareat, præter picem, clauos, araneas, mures, atque id genus ſordes alias, haudquaquam ad exteriorem illam imaginem reſpondentes. Atque huiuſmodi principum eſſe vitam adfirmat, quorum ſi ſtrepitum & apparatum inſpicias, nihil felicius, nihil deorum vitæ ſimilius: ſin curas, ſuſpiciones, odia contemplere, quibus intus diſcruciantur, nihil calamitoſius. Seneca Philoſophos, qui cum docerent honeſta, turpiter viuerent, ſimiles eſſe ſcripſit quorundam medicorum pyxidulis, quarum tituli remedium pollicerentur, cum intus venenum occultarent. E diuerſo, qui meliores ſunt intus, quam oratione, quamq. prima illa vitæ ſpecie, quaſiq. fronte præ ſe ferunt, hos Plato Silenis adſimiles facit, de quibus alio diximus loco.

Ollam alere.

Χύτρας τρέφειν, id eſt, Ollam alere dicebantur, qui metū oſtenderent, quo deterrerent quempiā. Veluti ſi quis præſidium alicubi collocatum habeat, quo minus vicini res nouas moliātur. Sumptum id eſt a more ciuitatis Athenienſis, in qua ollas in tectis diſponere conſueuerunt, ad deterrendas vlulas, quarum illic maxima uis. Nam illarum ſtrepitum omne genus auium reformidat. Adagium refertur tum a Suida, tum a Diogeniano. Sumptum eſt ex Ariſtophanis Comœdia, cui titulus, Aues.

Ὀρθῶς μὲν οὖν μάχεσθαι δεῖ λαμβάνοντά τι τῶν χυτρῶν.
Τί δὲ χύτρα ὠφελήσει;
Γλαὺξ μὲν οὐ πρόσεισι νῷν. id eſt,
Pugnare ſane oportet ſimul & ollas ſumere.
Sed quid iuuabit olla?
Vlula nos tum non adibit.

Oleum & ſalem oporteret emere.

Τοὔλαιον καὶ τὸν ἅλα δεῖ ὠνεῖσθαι. id eſt, Oleum & ſalē oporteret emere. Refert adagium hoc Ariſtoteles Rhetoricorum libro ſecundo, tractās de locis & enthymematis. Proponit autem huiuſmodi exemplum antiſtrephontis: Sacerdos quædam diſſuadebat filio, nequando verba faceret apud populum. Nam ſi iniuſta ſuaſeris, inquit, deos habebis iratos: ſin iuſta, homines. Id hoc pacto ἀντιστρέφει, id eſt, reciprocat filius. Immo expedit orationem habere apud populum. Quandoquidem

quidem ſi iuſta dixero, dij me amabunt: ſi iniuſta, homines. Atque huiuſmodi genus argumentationis cõſiue putat prouerbio quo iubemur, oleum ac ſalem emere Τοῦτο δ' ἐστὶ ταυτὸ τῷ λεγομένῳ τὸ ἔλαιον πρίασθαι καὶ τοὺς ἅλας *.id eſt, Hoc autem idem eſt cum eo quod dici ſolet, oleum emere & ſalem ſignificans opus eſſe non numquam remediis contrariis, nunc acrimonia, nunc lenitudine. Sal enim mordet ac ſiccat. Oleum lenit ac humectat. Sic medici oleum addunt ſali, ne plus ſatis erodat: & qui ſapiunt, admonitionis acrimoniam bonis verbis leniunt.*

Tamquam ſuber.

Ὡς φελλὸς, *id eſt, tamquam ſuber, de iis, qui non norunt diſſimulare, aut qui neſciunt mergi aduerſis fortunæ procellis. Extat apud Pindarum. Tractum a natura ligni, quod non ſolum ipſum non mergitur. verumetiã alligatum aliis ne ſidant, ſuſtinet. Vnde retibus adſuitur, & natantibus ſubditur.*

Obtrudere palpum.

OBTRVDERE *palpum apud Plautum, eſt arte, ſucoq. decipere. Ego, inquit, iſthuc aliis dare condidici, mihi obtrudere non potes palpum. Vnde & Palpari pro adulari, & Palpones adulatores vocamus a ſimili metaphora. Metaphora tracta eſt ab equiſonibus, qui ferocientibus equis, plauſu manus adblandiuntur, vt oſtendimus alibi.*

Ne quis vmquam Megarenſibus.

Μηδείς ποτε μηδὲ μεγαρέων γένοιτο σοφώτερος, *id eſt, Numquam quiſquam ſapientior ſit Megarenſibus. Scomma prouerbiale, iaci ſolitum in ſtupidos. Dictum eſt autem per adulationem de Megarenſibus, auctore Diogeniano.*

Nulla candidorum virorum vtilitas.

Οὐδεὶς λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος εἰ μὴ σκυτοτομῶν, *id eſt, Nullus candidorum virorum vſus, niſi ad cerdonicam. In molles & effeminatos dictum, ac veluti voluptatibus natos. Id enim innuit, opinamur, per cerdonicam, iuxta illud Martialis:*

-Quid ad te,
De cute quid faciat ille, vel ille ſua.

Ceterum iij negotiis gerendis inutiles. Contra qui nigra ſunt cute, & hiſpidi, hi magis allegandi ſunt ad admniſtrandam Remp. Vnde & Herculem μελάμπυγον *appellarunt, tamquam ſtrenuum, & mollicie alienum, quemadmodum alibi demonſtratum, in prouerbio Ne in Melampygum.*

Nox humida.

Νὺξ ὑγρά, *id eſt, Nox humida. De malis ingruentibus dici ſolitum, auctor eſt Diogenianus. Quemadmodum de lætiore fortuna dicimus, exoriri lucem. Apud eundem eſt,* νὺξ δασεῖα, *id eſt, Nox ſpiſſa, de nocte hyberna. Quæ ſicui non videbuntur in adagiorum numerũ referenda, is ea reſcribat Diogeniano, ſi libet.*

Quid ad farinas?

Τί πρὸς τ' ἄλφιτα, *id eſt, Quid ad farinas? id eſt, quid attinet ad parandas facultates? Nam* ἄλφιτα *pro victu, proq. re familiari ponere, poetis eſt familiare. Ariſtophanes in Nebulis:*

Τί δαί μ' ὠφελήσουσ' οἱ ῥυθμοὶ πρὸς τ' ἄλφιτα, *id eſt,*
Quid me numeri tandem ad farinas iuuerint?

Id recte detorquebitur ad artes ſteriles, vt poeticem, οὐδὲν πρὸς τ' ἄλφιτα, *quod vulgo dicunt de pane lucrando, ſermone celebri magis quam erudito.*

Numeris Platonicis obſcurius.

PROVERBIALIS *hyperbole videtur, quam vſurpat M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, libro 7. Aenigma Oppiorum ex Velia, plane non intellexi. Eſt enim numero Platonis obſcurius. Id ideo dictum, quod Plato numeris Pythagoricis obſcurat ſuam philoſophiam, ac veluti nebulas quaſdam offundit, præcipue in Timæo. Nam Pythagoras omnem fere philoſophiæ rationem ad numeros traxit. De quibus permulta Macrobius in commentariis quos edidit in Somnium Scipionis.*

Nihil ex agro dicis.

Οὐδὲν ἐξ ἀγροῦ λέγεις, *id eſt, Nihil e rure loqueris, id eſt, Nihil humile, neque triuiale. Quod enim parum elegans, parum expolitum, id ex agro profectum dicitur. Contra quod feſtiuum, quod lepidum, id vrbanum ac ciuile vocant. Meminit Suidas.*

Nihil graue paſſus es, niſi.

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν εἰ μὴ προσποιεῖ, *id eſt,*
Nihil graue accidit, niſi tibi vindicas.

Meminit Diogenianus. Nemo læditur, niſi a ſeipſo. Nemini fit iniuria, ſi eam exiſtimet ad ſe non pertinere.

Ne ſpina quidem vulnerabit bonos.

Μηδ' ἄκανθα ἀμύξῃ τοὺς ἀγαθούς, *id eſt, Ne ſpina quidem vulnerabit bonos. Nemo moleſtus fuerit innocenti. Nam ſpina natura pungit quemlibet. Sed vbiq. tuta eſt innocentia vitæq. integritas.*

Næræa & Charmione.

Νάειρα καὶ Χαρμιόνη, *id eſt, Næra & Charmione. De fidis amicis dici ſolitum ſcripſit Zenodotus, quiq. non dubitarent vel mortis eſſe comites amicis. Erat autem hoc amicitiæ genus laudatum apud Aegyptios, quod appellabant* συναποθανουμένων, *id eſt, commorientium. Quibus hoc neceſſitudinis genus placebat, iij hac lege copulabantur, vt ſi alteri fatale quidpiam accidiſſet, alter vltro mortis ſocium ſeſe adiungeret. Hoc fœdere cohæſerant Antonius & Cleopatra. Significat & Horatius libro 2. Oda decimaſeptima, ſimile quiddam erga Mecœnatem:*

-Ille dies vtramque
Ducet ruinam, non ergo perfidum
Dixi ſacramentum, ibimus, ibimus,
Vtcumq. præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Rurſum alio loco:
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
Iucunda, ſi contra grauis.

Sed vt redeamus ad prouerbium, Næra & Charmione, duæ erant Cleopatræ reginæ pediſſequæ, quæ ſpontaneam Cleopatræ mortem ſunt imitatæ: ac feminina repertæ ſunt, dominæ iam mortuæ coronam capite delapſam

lapſam reponentes. Eſt quidem hiſtoria memoratu cum primis digna, nec iniucunda cognitu, verum eam ſi quis forte requiret, petat licebit ex Plutarcho in vita M. Antonij.

Neque nullis ſis amicus, neque multis.

CARMEN *illud Heſiodi, ſicut & alia pleraque, ceſſit in prouerbium:*

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ᾽ ἄξεινον καλέεσθαι. *id eſt,*

Nec multis, at nec nulli dicaris amicus.

Ariſtoteles libro Moralium nono, tamquam prouerbio iactatum citat, ac dictum probare videtur, propterea quod prorſum citra vllius amici conſuetudinem viuere, ferinum atque iniucundum eſſe videatur. Rurſum nec vehementer amare poſſumus ſimul multos, nec pluribus morem gerere. Quin & Lucianus in Toxaride narrat apud Scythas, πολυφιλίας, id eſt, complurium amicitiam non aliter infamem fuiſſe, quam apud alias gentes, vnius mulieris cum pluribus viris conſuetudinem. Quamquam diuerſa ſentit M. Tullius in libro De amicitia. Et Plutarchus in commentario περὶ πολυφιλίας.

Nebulas diuerberare.

Νεφέλας ξαίνειν, *id eſt, Nebulas diuerberare, dicitur, qui vel in re ſtulta, vel quæ fieri non queat, fruſtra ſumit operam. Meminit Diogenianus. Suidas ſuſpicatur ductum, ab eo qui dixit nebulas eſſe lanam expanſam, quaſi ſimiliter debeant carminari.*

Myconius vicinus.

Μυκόνιος γείτων, *id eſt, Myconius vicinus. In eum, qui inuocatus ad conuiuium accedit. Nam hoc nomine Myconios notauit antiquitas, quod liguritores eſſent, & aliena appetentes menſa. Ad hunc modum Suidas. Zenodotus autem ait conuenire in ſordidos, atque humiles homunciones, propterea quod ea inſula, inter cō̄temptas habita ſit, ob ſterilitatem, atque ob id gentem auidiuſculam, & alieni appetentiorem fuiſſe. Athenæus idem ferme teſtatur in primo ſermone Dipnoſophiſtarum, citans hunc ex Archilocho verſum, quo taxauit Periclen quendam,* ὡς ἄκλητος εἰς φιλότητα εἰς τὰ συμπόσια Μυκονίων δίκην. *id eſt, Velut qui inuocatus irruerit in conuiuia Myconiorum more. Idem addit Myconios, quod inopes eſſent, vtpote ſterilem inſulam incolentes,* διὰ γλισχρότητα καὶ πλεονεξίαν *fuiſſe notatos. Egeſtas enim facit auidos alienarum rerum, vnde & Cratinus Iſchomachum quendam gulæ mancipium, Myconium appellarit.*

Mortuos videns.

Νεκροὺς ὁρῶν, νικήσεις ἴσως πραγμάτων, *id eſt,*

Tibi occident res, mortuos ſi ſomnies.

Refertur a Suida tamquam vulgo iactatum de diuinatione, quæ ſumitur ab inſomniis, ſuperſtitione multo omnium vaniſſima. Id tamen ita dictum eſt, quod mors finis ſit omnium huius vitæ malorum.

Mortui non mordent.

Οἱ τεθνηκότες οὐ δάκνουσιν, *id eſt, Mortui non mordent. Id etiam hac tempeſtate vulgo dictitant. Natum ex apophthegmate Theodori Chij, qui fuit Ptolemæi regis in arte Rhetorica præceptor. Hic enim in conſilium adſcitus, cum deliberaretur, vtrum Pompeius ab Aegypto repellendus eſſet, an admittendus, cenſuit receptū occidendum, addens hoc dictum* νεκρὸς οὐ δάκνει, *id eſt, mortuos non mordere. Refert Plutarchus in vita Pompeij.*

Adſciſce ad extremum ſcientiam.

Ῥίμπτε εἰς ἔσχατον τὴν ἐπιστήμην, *id eſt, Adcerſe ad extremum ſcientiam. Non ſtatim vtendum extremis ingenij viribus, verum vbi iam vrget vltimum periculum, tum ad artes confugiendum.*

Miſerrimum fame mori.

SENTENTIA *etiam cantionibus apud veteres celebrata, teſte Platone, Miſerrimum mortis genus, fame mori. Sumpta eſt autem ex Homericæ Odyſſeæ M.*

Πάντες μὲν στυγεροὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι,
Λιμῷ δ᾽ οἴκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν. *id eſt,*
Dura quidem miſeris mors eſt mortalibus omnis,
At periiſſe fame, res vna miſerrima longe eſt.

Plato libro De republica tertio refert hoc carmen, veluti peſtilens moribus adoleſcentum, cum nulla mors ſit miſera quæ honeſtatis gratia oppetitur. Accommodari poterit in ſordidos quoſdam, qui quo parcant nummis, defraudant genium ſuum: aut in eos qui pereunt inſcitia veri,

I modo venare leporem, nunc Itym tenes.

PLAVTVS *in Captiui duo, I modo venare leporem, nunc Itym tenes, prouerbiali figura dixit. Id eſt, hanc interim cenam, qualemcumq. certam habes, quare alteram ſi potes potiorem. Itys enim auis, quem a Phaſide Scythiæ flumine. Phaſianum vocant. Proinde cum iubebimus, vt qui nactus ſit commodi quidpiam, ad aliud ſeſe adcingat, non intempeſtiuiter hoc vtemur adagio. Verum opinamur hunc Plauti locum, vt ſunt alij pleriq. deprauatum eſſe: legendum autem, nec Itym, vt habent codices, nec Ichthyn, ut perperā mutauit quidam, cum nec auis, nec piſcis quidquam faciat ad venationem leporis, ſed Ictin. Nam eſt id animal de genere muſtellarum, quod in cuniculos immittitur, vt prædam eliciat. Latini Viuerram appellant. Suidas oſtendit idem animal inſidiari piſcibus. Meminit huius Ariſtoteles libro de naturis animantium nono, capite ſexto. Quamquam non indicat inſidiari leporibus, ſed auibus & aluearibus. Quod ſi recte conſtat ictin eſſe viuerram, Plinius octauo libro indicat præcipuam viuerris gratiam fuiſſe, propter venatum leporum & cuniculorum. Iniiciunt, inquit, eas in ſpecus, qui ſunt multifores in terris, unde & nomen animali, atque ita eiectos ſuperne capiunt.*

Minimo prouocare.

MINIMO *prouocare, eſt contemptim ad certamen prouocare. Sumptum a geſtu prouocantium ad pugnam minimo digito porrecto. Horatius in Sermonibus,*

-Ecce,
Criſpinus minimo me prouocat. accipe, ſi vis,
Accipe iam tabulas, videtur nobis locus, hora,
Cuſtodes, videamus vter plus ſcribere poſſit.

Elegantius ad res animi torquebitur. Vt, Vnus hic gram-

grammatiſtes theologos omnes omnino prouocat.

Minore finire pomœrio, & his ſimilia.

PROVERBII *rationem ſapiunt huiuſmodi ferme metaphoræ: Finire pomœrio: Præſtituere metam: Circumſcribere cancellis, & ſi quæ ſunt conſimiles. Varro in libris De re ruſtica: Eo melius feciſſe quoſdam, qui minore pomœrio finierunt, excluſis partibus, quæ non pertinent ad hanc rem. Idem eiuſdem operis libro primo: Ars ſit, an quid aliud, & a quibus carceribus decurrat ad metas. Cicero libro de Oratore primo, Exiguis quibuſdam finibus totum oratoris munus circumdediſti.*

Mens peregrina.

Νοῦν τὸν ξένον, *id eſt, Mentem peregrinam habere dicuntur cogitabundi, nec ſatis ob id attenti ad ea, quæ corã aguntur. Iocus Ariſtophanes, ἐν ἀχαρνεῦσιν, in Euripidem tanquam dialecticis utentem argutiis, id quod indicat etiam Fabius Quintilianus in Inſtitutionibus, his verſibus:*

Οὐκ ἔνδον ἔνδον ἐστίν, εἰ γνώμην ἔχεις.
Πῶς ἔνδον, εἶτ' οὐκ ἔνδον; ὀρθῶς ὦ γέρον,
Ὁ νοῦς μὲν ἔξω ξυλλέγων ἐπύλλια,
Οὐκ ἔνδον, αὐτὸς δ' ἔνδον ἀναβάδην ποιεῖ
Τραγῳδίαν. id eſt,
Eſt intus, haud eſt intus idem ſi ſapis.
Qui nam intus & non intus? optime ſenex.
Nam mens foris abeſt colligens epyllia
Non intus, ipſe at intus eſt, tragœdiam
Scribens ſupinus.

Epyllia verſiculos dicit, voce diminutiua ab epos. Idẽ in Equitibus,

Πρὸς τὸν λέγοντ' ἀεὶ
Κέχηνας, ὁ νοῦς δ' ἐστί σοι παρὼν ἀποδημεῖ. id eſt,
Vſque ad loquentem inhias, at ipſa mens tua,
Præſens, peregre eſt.

In eundem ſenſum Terentius: Præſens, abſens vt ſies.

Mitior columba.

Πρᾳότερος περιστερᾶς, *id eſt, Manſuetior columba. Columbina ſimplicitas, ac manſuetudo, laudatur etiam in diuinis litteris. Nam hoc eſt columba in auibus, quod ouis in quadrupedibus. Ipſa nulli animantium meditatur noxam, nec aliunde præſidium habet aduerſus miluios, quam a celeritate volandi. Adagij meminit Diogenianus.*

Ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas.

Εἰς χοιρίδιόν μοι νῦν δάνεισον τρεῖς δραχμάς. id eſt,
Ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas.

Dicebatur ab eo, qui mori decreuiſſet, aut qui vellet initiari. Nam initiandi conſueuerunt immolare porcũ. Suidas ex Ariſtophane citat. Eſt autem in Pace:

Εἰς χοιρίδιόν μοι νῦν δάνεισον τρεῖς δραχμάς,
Δεῖ γάρ μυηθῆναί με πρὶν τεθνηκέναι. id eſt,
Qui porcum emã mihi mutua nũc tres drachmas,
Initiandus ſum prius, ac mortem oppetam.

Mulieris podex.

Γυναικὸς πυγή, *id eſt, Mulieris podex. In ignauum ac deſidioſum dicebatur. Ignauum animal mulier, & quo minus habet mentis, hoc inhoneſtis voluptatibus eſt addictius. Amat otium, & fucorum in morem, quẽadmodum ait Heſiodus, virorum laboribus quæſita ſibi inſumit, id quod indicat etiam illud prouerbium, ἀεργὸς ἀνήρ. Et omnino tales permultas habet Gallia. Atqui Hollandia innumeras habet, quæ ſua induſtria viros otioſos & voluptarios alunt.*

Mulieris animus.

Γυναικὸς φρένες, *id eſt, Muliebre ingenium. Diogenianus oſtendit dici ſolitum in ſtultos. Videtur autem magis quadrare in imbelles & inconſtantes. Vnde eſt illud Ennianum,*

Vos etenim iuuenes, animos geritis muliebres,
Illaq. virgo viri. Et Terentius:
Noui ingenium mulierum.
Nolunt, vbi velis: ubi nolis, cupiunt vltro.

Perendinum ventum prædicere.

Τὸν τριταῖον ἄνεμον προγινώσκειν, *id eſt, Perendinum ventum preſcire dicuntur, qui coniecturis, quod multo poſt euenturum ſit, colligunt. Sumptum a nautis, aut a negotiatoribus. Pindarus:*

Σοφοὶ δὲ μέλλοντα τριταῖον ἄνεμον ἔμαθον. id eſt,
Sapientes futurum perendie ventum nouerunt.

Id enim demum eſt ſapere, non ſolum quod ante pedes eſt videre, verum id quoque quod procul abeſt, proſpicere.

Caute loquacior.

Ῥαχίας λαλίστερος, *id eſt, Caute loquacior. Prouerbialis hyperbole, in hominem immodice, ac permoleſte garrulum. Sumpta metaphora a cautibus, quæ quoniam aſſiduis fluctibus tũduntur, multo reſonant fragore.*

Lepori eſurienti etiam placentæ fici.

Λαγῷ πεινῶντι καὶ πλακοῦντες σῦκα, id eſt,
Lepori eſurienti & placentæ pro ficis.

Suidas tradit dictum de iis, qui compulſi neceſſitate, res etiam pretioſiſſimas abſumunt. Fortaſſis natum ab huiuſmodi quapiam fabula, qualem de ſe narrat Apuleius, quod adactus fame, placentas primum lambere, deinde etiam comeſſe didicerit.

Lex & regio.

Νόμος καὶ χώρα, *id eſt, Mos ſiue lex & regio. Admonet prouerbium quemadmodum & alias obiter indicauimus ſeruiendum & obſecundandum eſſe moribus regionis, in qua verſeris. Zenodotus adſcribit, vnicuiq. genti ſuas quaſdam eſſe leges, & inſtituta viuendi. Nam Perſarum mos eſt, vt inter pocula temulenti conſultent, ac reges ſuos pro numine adorent. Deinde qui ſunt pares, oſculantur inuicem: inferiores genam modo contingunt potentiorum. Natos pueros poſt quadriennium demum inſpiciunt. Gordij regem creant eum, qui ſit inter ipſos quam maxime corpulẽtus. Syrraci coronam deferunt ei, qui proceritate corporis reliquos antecellat, atque, vt quidam narrant, cui caput ſit longiſſimum. Stymphali, mulierem eam in honore habent, quæ cum pluribus viris habuerit conſuetudinem. Montani Maſſagetæ, in viis coeunt. Sauromatæ inter pocula filias vendunt. Mazuſius abſtinet a mulierũ congreſſu, niſi ſiquam bello ceperit. Tibareni,*

poſt

poſt vxoris partum, ipſi perinde quaſi pepererint, reuincto capite cubant. Apud Cecertaos opifices onera geſtant, donec occurrat, qui emat. Sidones parentes deuorant excepto capite. Nam hoc inaurant. Caſiæ, aut iuxta alios Heniochi, natos lacrymis proſequuntur, defunctos gaudio. Bachirij ſi quando a morbo reualuerint, canibus ſemetipſos obiiciunt. Orgenipei, neque domos habent, nec animante veſcuntur. Sunt autem calui, non ipſi modo, verum etiam mulieres, idq. aiunt accidere, propter aquæ vim natiuam, quam bibunt. Thyſetæ diis oſſa ſacrificant, ipſi veſcuntur carnibus. Tauroſcythæ homines immolant. Byzoni mediterranei lacte bubulo victitant, nec vllo præterea veſcuntur cibo. Iberes omnium loco, canum greges aluntt. Aethiopes, qui dicuntur Colcenſes, hyænas. Quin hodie non pauciora ingeniorum & morum diſcrimina. Ad ea quoad fieri poteſt accommodare ſeſe, polypumq. piſcem imitari, non minima prudentiæ pars eſt.

Aegis venit.

Αἰγὶς ἔρχεται, *id eſt, Aegis venit. Suidas indicat prouerbio dici ſolitum de iis, qui petulanter & impudenter agerent. Refertq. ex Pherecrate,* οἴμοι κακοδαίμων αἰγὶς ἔρχεται. *Aegis autem Græcis varia ſignificat, vel liceum tegmen quod geſtant Afri præterea maris intumeſcêtis vndas, ac procellas ventorum, idq. lingua Dorica vnde* ἐπαιγίζειν *reperiunt, pro vehementer flare. Alij malunt eſſe quidæ coronis contextum, aut rete ex coronamentis contextum. Sic ait vſurpatum, apud Herodotum libro 4. & apud Lycurgum, Nec deſunt, qui putent ſignificare ſacerdotem, quæ Athenis ſolita ſit ferre ſacram Aegidem, itaq. ingredi ad eos qui nuper duxiſſent vxores. Apparet in huiuſmodi ſacris multam fuiſſe licentia.*

Multam ſyluam geſtas.

Λάχνην πολλὴν φορεῖς, *id eſt, Syluam multam portas. Dictum in Phormionem militem quendam hirſutum, denſaq. pilorum obſitum ſylua, cuius & alibi facta mentio. Quadrabit in agreſtem & ſtupidum, cuiuſmodi fermeſunt milites. Refertur a Suida.*

Leonem videre, hoſtium prælia portendit.

Λέοντας ἰδεῖν, πολεμίων δηλοῖ μάχας. *id eſt,*
Cernere leones, hoſtium pugnam indicat.

Tranſlatum vel a ſomniorum coniecturis, vel ab obſeruantibus auguria. Meminit Suidas. Huiuſmodi verſiculos indicantes quid quodq. portendat ſomniũ, videmus diligẽter commemoratos a Suida & Heſychio.

Larus in paludibus.

Λάρος ἐν ἕλει, *id eſt, Larus in paludibus. Suidas ſcribit dictitatum de iis, qui faciles ſunt ad dandum. Ductum a Laro aue, quam eandem* κέπφον *appellari putant, quanquam Theodorus Gaza hanc fulicam vertit, illam gauiam. Ea quoniam facile decipitur, illiciturq. proinde prouerbio locum fecit.*

Iſſa.

Ἰού, *id eſt, Iſſe. Prouerbialis erat acclamatio in eos, quibus* ι *littera forte cecidiſſet. quiq. modis omnibus eſſent infortunati. Hæc Suidas, qui prouerbium citat ex Meſenia Menandri, teſtatus, & alibi vſurpatum apud auctores. Coniectare licet, eam litteram in ſortibus, inauſpicatam fuiſſe. Martianus Capella in nuptiis Philologiæ & Mercurij, teſtatur hanc litteram inuiſam fuiſſe Appio Claudio, quod dentes mortui, dum exprimitur, imitetur.*

In tua ipſius harena.

In tua *ipſius harena, id eſt, In tua ipſius arte. Sumptum a gladiatoribus, ſolitis in harena digladiari. Neque vero parui referebat horum, nota an ignota dimicarent harena.*

In ſaltu vno duos apros capere.

In saltv *vno, duos apros capere. Eſt eadem in re duos pariter deprehendere. Plautus in Caſina, Iam ego vno in ſaltu lepide apros capiam duos.*

Ignis ad torrem.

Πῦρ ἐπὶ δαλὸν ἐλθόν, *id eſt, Ignis ad torrem veniens. De negotio, quod raptim, facileq. conficitur, quaſi cum vltro ignis ad torrem tranſuolat, ob materiei ſiccitatem. Meminit Diogenianus. Simile fuerit, Ignis ad naphthan. Eſt autem Naphtha bituminis genus, ad quod flamma vel e longinquo tranſuolat.*

Hippolytum imitabor.

Ἱππόλυτον μιμήσομαι, *id eſt, Hippolytum imitabor. Diogenianus in prouerbiorum collectaneis ait dictitatum de iis, qui ſtatuiſſent pure, caſteq. viuere. Nota eſt fabula, vel apud Euripidem, vel apud Senecam, quemadmodum is iuuenis odio feminei generis, Dianæ ſtudiis ſeſe totum addixerit; deſpecto Veneris numine. Sic enim loquitur apud Euripidem:*

Τὴν σὴν δὲ Κύπριν πόλλ᾽ ἐγὼ χαίρειν λέγω. *id eſt,*
Veneri tuæ, longum valere renuncio.

Nihil agere.

Svidas *hunc verſiculum citat e Cratini fabula, cui titulus, Horæ,*

Καὶ ταῦτα πράττων φησὶν οὐδὲν ποιεῖν. *id eſt,*
Atque iſta faciens quidam ait, faciens nihil.

Admonetq. ſubeſſe prouerbium, quod quadret in eos, qui fruſtra laborent. Apud Latinos item nihil agunt, qui ſumunt inanem operam, vt apud Terentium, Ceterum hoc nihil agit. Celebratur & illud Attilij, Satius eſt otioſum eſſe, quam nihil agere.

Herculis cothurnos aptare infanti.

Hercvlis *perſonam, aut cothurnos aptare puero, eſt minimis applicare maxima, quæ nequaquam vel congruant, vel deceant, veluti ſi quis rem humilem oratione tragica proſequatur. Quintilianus lib. ſexto, de peroratione, Nam in paruis quidẽ litibus has tragœdias mouere, tale eſt, quaſi perſonam Herculis & cothurnos aptare infantibus velis. Plutarchus commemorat apophthegma quoddam Ageſilai, non admodum ab hoc alienum. Cui cum ſophiſta quiſpiam hoc nomine laudaretur, quod res minimas dicendi artificio maximas efficeret, negauit is vel cerdonem bo-*

num ſibi videri, qui paruo pedi, magnum induceret calceum: ſignificans orationem oportere cum re congruere, non aliter quam veſtis conuenire debet corpori.

Grues lapidem deglutientes.

Αἱ γέρανοι λίθους καταπεπωκυῖαι, *id eſt, Grues lapillos deglutientes. Suidas ex Ariſtophane citat, oſtendens dici ſolitum de iis, qui ſumma prouidentia gerunt negotium. Idq. inde vulgi ſermonem veniſſe, quod granibus hic mos ſit, vt quoniam admodum ſublimes volāt, magnoq. ferantur impetu, neque poſſint deorſum aſpicere, lapillos geſtent, quos ſi quando fatigari cœperint inter volandum, ex alto deiiciant, quo videlicet e cadentium ſtrepitu percipiant, vtrum ſupra terram, an ſupra mare volent. Quod ſi lapillus in mare deciderit, pergunt viam: ſin in terram, interquieſcunt. Nec his diſſimilia refert Plinius lib. 10. cap. 23. Quando proficiſcuntur, inquit, conſentiunt. Volant ad proſpiciendum alte, ducem quem ſequantur, eligunt. In extremo agmine per vices qui acclament, diſpoſitos habent, & qui gregem voce contineant: excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede ſuſtinentes, qui laſſatis ſomno decidens, indiligentiam ſono coarguat. Cetera dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Dux erecto prouidet collo, ac prædicit. Ac paullo poſt, Certum eſt, inquit, Pontū tranſuolaturas primum omnium anguſtias petere, inter duo promontoria Criumetopum & Carambin, mox ſaburra ſtabiliri. Cum medium tranſierint, abiici lapillos: cum attigerint continentem, & e gutture arenam. Hactenus Plinius. Porro locus, quem Suidas citat, eſt in Auibus Ariſtophanis:*

Ἐκ μὲν γε Λιβύης ἧκον ὡς τρισμύριαι
Γέρανοι θεμελίους καταπεπωκυῖαι λίθους. *id eſt,*
Venere gruum terdena ferme millia,
Libycis ab oris, deuoratis maximis
Saxis.

Interpres hoc loco eadem ferme quæ Suidas.

Fortuna æſtuaria.

Τύχη εὔριπος, *id eſt, Fortuna Euripus, ſiue volubilis, quod viciſſim nunc huic fauere ſoleat, nunc illi. De qua Boetius,*

Exæſtuantis more fertur Euripi.

De mari Euripo alio diximus loco. Quemadmodum autem mare habet acceſſus ac receſſus æſtuarios, ita nihil eſt in rebus humanis perpetuum. Nullum autem mare crebrius aut celerius recurrit, quam Euripus. Pindarus in Pythiis hymno tertio metaphoram ſumpſit a ventis, χρὴ πρὸς μακάρων τυγχάνοντ' εὖ πασχέμεν, ἄλλοτε δ' ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων. ὄλβος δ' οὐκ ἐς μακρὸν ἀνδρῶν ἔρχεται. *id eſt, Oportet vbi contigerit a diis frui. Ceterum alias alii ſunt ventorum flatus. Felicitas autem mortalium, non venit diu manſura. Interpres citat verſus Euripidis,*

Κάμνουσι γάρ τοι καὶ θεῶν αἱ συμφοραί,
Καὶ πνεύματ' ἀνέμων οὐκ ἀεὶ ῥώμην ἔχει, *id eſt,*
Quin & laborant calamitates hominibus,
Nec habent vigorem ſemper auræ flamina.

Tua res agitur, cum proximus ardet paries.

Et *hodiernis temporibus indocto vulgo paſſim in ore eſt, tum nobis eſſe cauēdum tum vicini domus ardet. Admonet prouerbium, vt ex alterius malo ſumamus exemplum, alienoq. periculo diſcamus noſtris rebus conſulere. Sumptum eſt ex Horatianis Epiſtolis,*

Ecquid
Ad te poſt paullo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet.
Et Vergilius,
Iam proximus ardet
Vcalegon.

Fontibus apros, floribus auſtrum.

Dubium *non eſt, quin ad prouerbiorum claſſem pertineat, quod eſt apud Maronem in carmine Bucolico,*

Eheu quid volui miſero mihi, floribus auſtrum
Perditus & liquidis immiſi fontibus apros.

Vbi quis optat nocitura. Nam ventus floribus inimiciſſimus, præcipue auſter, ob violentiam.

Ollaris deus.

Χυτρεοῦς θεός, *id eſt, Ollaris deus. Dicebatur in hominē humilē & contēptæ ſortis. Ariſtophanes in Nubibus,*

Ὅτι καὶ σὺ χυτρεοῦν ᾤου θεὸν εἶναι. *id eſt,*
Quando arbitrabar te quoque ollarem deum.

Magni dii, ebore, auro & argento ſculpebantur. At plebii illi & minutuli, quod genus ſunt Silenus & Priapus, qualibet materia fingebantur, ligno nonnūquam & luto, quo videlicet argento finguntur & ollæ. Vnde non inepte quadrabit in eum, qui ſtudeat haberi inter aulicos optimates, ſed nec opibus pollens, nec auctoritate valens apud principem. Cognatum eſt illi, καὶ κέρκωψ ἐν λαχάνοις, *id eſt, Et Corcorus inter olera: aut illi,* οὐδὲν ἱερόν. *id eſt, Nihil ſacri. Refertur in Zenodoti collectaneis.*

Oetæus genius.

Οἰταῖος δαίμων, *id eſt, Oetæus genius. Diogenianus ait ferociam & arrogantiam huic dæmoni vehementer inuiſam fuiſſe, nec inultam ſinere ſolitum: vnde tumidis ac præferocibus minitabantur Oetæum dæmonē. Collectanea vulgata prouerbium referunt ad auctorem Clearchum. Eſt autem Oeta mons finitimus Trachini atque eodem nomine ciuitas Melienſium. Proinde ſimilis erit huius vſus prouerbii, qualis eſt illius, Aderit Temeſſæus genius.*

Aequales calculi.

Ἴσαι ψῆφοι, *id eſt, Aequales calculi, ſi quādo parum abeſt vt condemnetur aliquis, et tamen abſoluitur: aut cum nutat animus, ambigitq. vtram in partem ſe deflectat, rationibus hinc atque hinc velut ex æquo adhortantibus, ac deterrentibus. Quemadmodum eſt apud Terentium, Cum in dubio eſt animus, paullo momento huc vel illuc impellitur. Suidas oſtendit metaphoram ſumptam a priſca conſuetudine iudiciorum, qua reus æqualibus iudicum ſententiis abſoluebatur, at non citra periculum. Cur autem potius abſoluendum, quam damnandum reū veteres exiſtimarint, cū pares eſſent ſententiæ, multas cauſſas reddit Ariſtoteles in proble-*

problemate quodam. Multis enim nominibus viſum eſt conuenire, ut reliquis paribus, reo magis, quam actori faueatur: vel quod accuſator accedit paratus, ac præmeditatus. Reus ad multa non præuiſa compellitur reſpondere. Vel quod conſentaneum ſit reum, vt qui maiore periculo dicat, ob metum quædam prætermiſiſſe potius quam actorem. Vel quod in ancipiti negotio potius ad eam partem oporteat vergere, vbi ſi forte erratum, peccetur leuius. At minus eſt malum abſoluere nocentem, quam innocentem damnare, præſertim in capitalibus cauſſis, vbi ſi contingat errare iudicem, non eſt quo ſarciat in poſterum erratum ſuum, extincto iam homine. Contra, ſi elabatur nocens, poterit alio iudicio pœnas dare. Vel quod accuſatio propior eſt ſuſpicioni maleuolentiæ, quam defenſio: quare cum in ceteris nihil appareat diſcriminis, de actore potius male iudicamus, quam de reo. Hæc & alia quædam huiuſmodi tradit Ariſtoteles. Igitur vt tutiſſimo liberatur a cauſſa, qui calculis omnibus abſoluitur, ita periculo proximus fuiſſe videtur, qui paribus calculis, iam quaſi fauore quodam elabitur.

Luſciniæ deeſt cantio.

LVSCINIAE *deeſt cantio. Prouerbialis allegoria, perinde quaſi dicas, Mulieri deſunt verba, poetæ verſus, oratori color, ſophiſtæ cauillum, Nulla enim auis æque canora, atque luſcinia, etiam femina, ſicuti teſtatur Plinius libro 10. cap. 29. Sed haud fuerit alienum ipſius verba ſubſcribere. Luſciniis, inquit, diebus ac noctibus continuis quindecim garrulus ſine intermiſſu cantus, denſante ſe frondium germine non in nouiſſimum digna miratu aue. Primum tanta vox, tam paruo in corpuſculo, tam pertinax ſpiritus: deinde in vna perfecta muſicæ ſcientia, modulatus editur ſonus. Et nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, promittitur, reuocatur, infuſcatur ex inopinato: interdum & ſecum ipſa murmurat: plenus, grauis, acutus, creber, extentus: vbi viſum eſt, vibrans, ſummus, medius, imus. Breuiterq. omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Plautus in Bacchidibus.*

Ego quoque pol metuo ne luſciniolæ defuerit cãtio.

Ego ex bono in bonum traductus ſum.

Ἐγὼ μὲν ἐκ τῶ καλῶ εἰς καλὸν μετανέβηκα, *id eſt, Ego quidem e bono in bonum tranſii. Suidas indicat dici ſolitum de his, qui bonum inſtitutum, bono commutant. Innuit autem natum a quodam, qui ex bono citharœdo factus ſit poeta tragicus. Eſt enim poetica muſicę confinis arti, vnde & muſicam artem poeticen vocauit Terentius. Sumptum eſt adagium ex Ranis Ariſtophanicis.*

Anguillas captare.

Ἐγχέλεις θηρᾶσθαι, *id eſt, Anguillas venari dicuntur, qui priuati cõpendij cauſſa, cient tumultus. Inde ducta ſimilitudine, quod cũ aqua ſtat immota, nihil capiunt, qui captant anguillas: cũ vero ſurſum ac deorſum miſcẽt ac perturbant aquam, ita demum capiunt. Quadrabit in eos, quibus tranquillo Reipub. ſtatu, nihil eſt emolumenti. Proinde ſeditiones gaudent exoriri, quo ciuitatis publicum malum, in ſuum priuatum vertant commodum. Prouerbium exſtat apud Ariſtophanem in Equitibus.*

Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν,
Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
Αἱροῦσι. καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς. *id eſt,*
Nãq. accidit tibi, quod anguillas qui aucupantur.
Vbi quieta ſtat palus, nil piſcium reportant.
Contra lutũ ſi mouerint ſurſum atq. itẽ deorſum,
Capiunt: ita ipſe capis, ſi rem publicã inquinas.

Ego faciam omnia more Nicoſtrati.

Ἐγὼ ποιήσω πάντα κατὰ Νικόστρατον, *id eſt,*
Ego cuncta more fecero Nicoſtrati.

Pro eo, quod eſt egregie. Nam hunc Nicoſtratum aiunt comœdiarum actorem fuiſſe talem, qualis apud Romanos prædicatur fuiſſe Roſcius. Itaque propter artis famam in vulgi ſermonem abiit. Suidas prouerbij titulo recenſet.

Duplex cappa.

Διπλοῦν κάππα *id eſt, Duplex cappa, velut ænigma, quo malum aliquod ſignificabant. Siquidem gemino cappa, ſcribuntur* κακά. *Similis figura Plautus furem, trium litterarum hominem appellauit.*

Tria cappa peſſima.

Τρία κάππα κάκιστα, *id eſt,*
Tria peſſima cappa.

Iactatum & hoc olim ænigmatis vice, quo trium gentium mores notati ſunt, Cappadocum, Cretenſium, & Cilicum. Auguſtinus in grammaticis indicat fuiſſe tortum in Cornelium Syllam, Cornelium Cinnam, & Cornelium Lentulum. Creditumq. eſt in libris Sibyllinis horum nomina tribus hiſce litteris fuiſſe deſignata. Eſt item clauſula carminis heroici.

Temulentus dormiens non eſt excitandus.

PROVERBII *ſpeciem habet, quod admonet Theognis, Sopitum ebrium non oportere excitari ſomno. Simillimum eſt autẽ illi,* κακὸν εὖ κείμενον μὴ κινεῖν. *id eſt, Malum bene conditum ne moueas. Non eſt refricandum odium, cui iam tempus induxit obliuionem. Non eſt renouandum animi vulnus, cui iam obduci cicatrix cœpit. Theognidis carmen ſic habet,*

Μηδ' εὕδοντ' ἐπέγειρε Σιμωνίδη, ὅντιν' ἂν ἡμῶν
Θωρηχθέντ' οἴνῳ μαλθακὸς ὕπνος ἔχῃ. *id eſt,*
Ne cuiquam e nobis ſomnum depelle Simonida,
Oppreſſum vino quem ſopor altus habet.

Vtroq. nutans ſententia.

Δίχολοι γνῶμαι *i. Vtroq. claudicantes ſententiæ, aut animus huc atq. illuc verſatilis. Sic. n. arbitramur legẽdũ* διχώλοι *per ω magnũ, vt ſit, vtroq. claudicantes. Nã in vulgatis libris per o micron ſcriptum reperitur. Conueniet igitur in hominem lubricæ fidei & incerta-*

rum partium, in quem congruet illud Homericum,

Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους ποδάζει .i.

Claudicat inceſſu, pedibusq. vacillat vtriſq.

Dentata chacta.

DENTATA *dicuntur mordacia. M. Tullius ad fratrẽ libro 2. Calamo & atramento temperato. Dentata etiam charta ces agetur. Et Seneca dentatos ſales eſſe non vult. Rurſus Edentula quæ morſu careant.*

Daulia cornix.

Δαυλίας κορώνη, *id eſt, Dauliam cornicem, luſciniam vocant poetæ: ſiue quod Tereus in Daulide Phocidis cũ ea vixerit, ſiue quod illic Philomena mutata ſit in auem. Non videamus quid ſibi velit adagium, niſi ſorte dictum eſt in garrulos, aut canoros. Magis autem ſuſpicamur Zenodotum, ſiue Zenobius, is ſiue quiſquis alius fuit, hoc prouerbium fuiſſe commentum, quo locum faceret narrandæ fabulæ, quod idem in non nullis aliis ab eo factum coniicimus.*

Cum muſis.

Μετὰ μουσῶν, *id eſt, Cum muſis: hoc eſt, Muſis bene fortunantibus, de doctis, aut iis, quæ docte dicuntur: aut quemadmodum oſtendit Suidas, cum illitteratus inter eruditos viuit, vt per Ironiam efferatur.*

Amicos tragœdos æmulatur.

Τοὺς ἑταίρους τραγῳδοὺς ἀγαπῶμεν, *id eſt, Amicos tragœdos æmulatur. Suidas e Didymo citat, addens dici ſolitũ de his, qui ſeſe accommodarent, & morum ſeueritatẽ ſimmerent, ad æmulationem aliorum. Sumptum ab hiſtrionibus tragœdiarum, qui cum ſint leuiſſimi nebulones, tamen vbi deum aut regem agunt in fabula, tũ cultu, voce geſtuq. maieſtatem quandam imitantur.*

Aeſopicus graculus.

Αἰσώπειος κολοιός, *i. Aeſopicus graculus, dicitur, qui aliena ſibi vſurpat, aliorumq. bonis ſeſe venditat. Vſurpat Lucianus in Pſeudologiſta. Horatius,*

-Moueat cornicula riſum
Furtiuis nudata coloribus.

Extat apologus inter alios, qui Aeſopi nomine circũferuntur. Pindarus in Nemeis hymno tertio, οὐδ' ἀλλοτρίων ἔρωτες ἀνδρὶ φέρειν κρέσσονες, οἴκοθεν μάτευε. *id eſt, Neque rerum alienarum cupiditates viro meliores ſunt ad ferendum, e domeſticis inquire. Reprehendit ſuam digreſſionem poeta, iubetq. vt quem ſuſcepit celebrandum, laudet e propriis virtutibus potius, quam ex alienis.*

Aries cornibus laſciuiens.

Κριὸς ἀσελγόκερως, *id eſt, Aries cornibus laſciuiens. Diogenianus oſtẽdit conuenire in magnos, ac laſciuos. Pruriunt cornua arietibus bene paſtis, quod idem accidit bubus. Vergilius.*

Iam cornu petat, & pedibus qui ſpargat arenam: vitulum laſciuientem indicans. Heſychius indicat originem prouerbij. In arce Palladis aries erat repoſitus ingens æreus, quem Plato comicus dixit ἀσελγόκερων, *non tam ob laſciuiam, quam ob ingentem molem. Confertur enim cum equo Durateo. Veteres enim nõ ſolum* ἀσελγὲς *dixiſſe quod eſſet laſciuum & indomitum, verum etiam quod eſſet prægrande: quemadmodum Eupolis* ἄνεμον ἀσελγῆ *dixit pro magno vento. Hæ ſunt grammaticorum cruces, ne æreus ille aries ſit formidabilis ob ingentia cornua. At quid vetat etiam ventum dici laſciuum & intemperantem, quod ſuo arbitrio ludit vbi velit? Nobis videtur adagium conuenire & in ſtolidos, præter meritum euectos ad dignitatem.*

Ductus per Phratores canis.

Ἀγόμενος διὰ φρατέρων ὁ κύων, *id eſt, Ductus per Phratores canis. Vbi quis inciderit in eos, quibus pœnas det. Canis enim apud hos protinus occiditur. Apud Athenienſes populus in tribus erat diſtributus, vniuſcuiuſq. tribus tertia pars* φρατρία *dicebatur, & huic præfectus* φρατρίαρχος. *In comitiis igitur ſi quis canis intercurriſſet, continuo petebatur a populo.*

Calabri hoſpitis xenia.

PROVERBIVM *ſubeſſe videtur in his Horatij verſibus, quos ſcripſit in Epiſtolis:*

Non quo more pyris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem, veſcere ſodes.
Iam ſatis eſt, at tu quantum vis tolle, benigne.
Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis.
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Vt lubet, hæc hodie porcis comedenda relinques.

Itaque Calabri hoſpitis munera recte dixeris, ruſticana, leuiaq., quæq. magis onerent accipientem, quam iuuent: aut quæ donantur contempta. Siquidem Calabri, quod pyris abundent, conſueuerunt ea hoſpitibus affatim apponere, deinde ſaturos, bellariorum vice domum auferre iubent. Quod ſi recuſes, eadem porcis obijciuntur. Atqui iſtud haud eſt dare munus, ſed abiicere. Is demum dat, qui ſimul & pretium muneris expendit, quod largitur, & eius meritum quem eo donat. Notatus eſt apud Athenæum Antiochus cognomento Illuſtris, qui quod erat reliquum pecuniæ ſolet effundere verius quam largiri, interdum in viis publicis ſtans dicere conſueuit, τίνι ἡ τύχη δίδωσι λαβέτω. *id eſt, Cui fortuna dat, capiat, & abiecta pecunia diſcedebat.*

In oſtio formoſus.

Ἐν θύρᾳ καλός, *id eſt, In oſtio formoſus. De iis, qui adamantur, vulgoq. gratioſi habentur. Sumptum a veterum conſuetudine, qui formoſorum, aut amaſiorum nomina, arboribus, foliis ac parietibus inſcribant,* ὁ δεῖνα καλός. *Ad id adludens Ariſtophanes in Veſpis,*

Καὶ νὴ Δί' ἢν ἴδῃ γέ που γεγραμμένον
Τὸν Πυριλάμπους ἐν θύρᾳ Δῆμον καλόν,
Ἰὼν παρέγραψε πλησίον κημὸς καλός. *id eſt,*

At per Iouem ſcriptum vſpiam ſi viderit
Demum venuſtum in Pyrilampus oſtio,
Adcurrit ac Cemum venuſtum proxime
Adſcribit.

Idem in Ἀχαρνεῦσι,

Ὑμῶν ἐραστὴς ἦν ἀληθῶς, ὥστε καὶ
Ἐν τοῖσι τοίχοις ἔγραφεν Ἀθηναῖοι καλοί. *id eſt,*

Is veſtri amans haud ficte erat, nam in adium
Muris, venuſti Athenienſes ſcripſerant.

Alteri verſui Græco ſupeſt ſyllaba, tametſi ſic habet

Aldina

Aldina editio, ſuſpicamur inuerſum ordinem dictionum. Conſtabit ſi legas hoc modo, Ἐν τοῖς ἔγραφον τοίχοις Ἀθηναῖοι καλοί *niſi magis placet vt legamus,* Ἐν τοῖσι τοίχοις ἔγραφον εἰκόνα καλοί, *quaſi blandientes ciuitati, hoc in illius manibus ſcripſiſſent. Apud Athenęũ lib. 6. refertur ex auctore quopiã, quod qui Athenienſium rem publicã adminiſtrabant adſentabantur populo, dicentes cetera quidem omnia eſſe Græcorum communia, verum illud eſſe proprium Atheniẽſibus, quod viam noſſent, quæ perduceret in cęlum. Quiſquis legeris encomium Aeſchinis et Menonis apud Platonẽ, intelliget quam formoſos pinxerint Athenienſes, miro dicendi artificio illis blandientes. Interpres diſtichon hoc citat ex Callimacho,*

Ἀλλ' ἐνὶ δὴ φλοιοῖσι κεκομμένα τόσσα φέροιτε
Γράμματα, Κυδίππην ὅσσ' ἐρέουσι καλήν, *id eſt,*
Litterulas tot ferte inſculptas frondibus hiſce,
Cydippen pulchram quot memorare queant.
Id imitatus Maro,
–Teneris, inquit, incidere amores
Arboribus: creſcente illæ, creſcetis amores.

Torquere licebit & in eos, qui falſo per adſentationẽ laudantur.

Caput ſcabere, & conſimilia.

CAPVT *ſcabere, vngues arrodere, geſtus hominis ſunt cogitabundi, & de mutando, cuius pœniteat, ſecum agitantis. Vnde trahuntur in vſum prouerbialem. Horatius libro 1. Satyra decima,* –*Sed ille*
Si foret hoc noſtrum fato delapſus in æuum,
Detereret ſibi multa, recideret omne, quod vltra
Perfectum traheretur, & in verſu faciendo
Sæpe caput ſcaberet, viuos & roderet vngues.
Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint
Scripturus.
Id imitatus Perſius,
Nec pluteum, inquit, cædit, nec demorſos ſapit vngues,
Idem alibi,
–Crudum Chæreſtratus vnguem
Arrodens ait hoc.

In ſuperiore taxat poetarum in ſcribendo negligentiã. In altero deſcribit adoleſcentem de mutanda anteacta vitæ ratione cogitantem.

Caricus hircus.

Καρικὸς τράγος, *id eſt, Caricus hircus. Diogenianus indicat dictitatum de vilibus & contemptis. Heſychius indicat vſurpatum a Sophocle. Carum populus quod paſſim in bellis mercenariam locarent operam, ceu vili vita, in contemptus prouerbium abiit. Vnde & Plato* καρικὸν ἀνθρώπιον *id eſt, Caricum homuncionem dixit, pro vili nihiliq., quemadmodum alio dictum eſt loco. Fieri poteſt, vt prouerbium eo reſpiciat, quod Cares pro hirco ſolent immolare canem, vt indicatum eſt in prouerbio, Caricum ſacrificium.*

Bullatæ nugæ.

VENTOSA *atque inania bullata dicuntur. Sumpta metaphora,* παρὰ τῶν πομφολύγων, *de quibus alias dictũ eſt in prouerbio, homo bulla. Perſius,*
–Bullatis vt mihi nugis
Pagina turgeſcat.

Bullatas nugas appellans inanem perſtrepentium vocum cõgeriem, in quibus nihil ſubſit ſolidioris ſentẽtiæ. Horatius nugas canoras vocauit in Arte poetica,
Quam verſus inopes rerum, nugæq. canoræ.

Bolus ereptus e faucibus.

BOLVS *e faucibus eripi dicitur, quoties commoditas aliqua, quæ iam propemodum tenebatur, præter expectationem ſubito præripitur. Terentius in Seipſum excruciante, Crucior bolum tantum mihi eſſe ereptum ſubito e faucibus. Bolum autem dixit, quod Græci vocant* ψωμόν. *Metaphora per ſe liquet.*

Scarabeus Aquilam quærit.

Κάνθαρος ἀετὸν μαίεται, *id eſt, Scarabeus Aquilam quærit. Cum imbecillior, atque impotẽtior, mali quidpiam molitur, ſtruitq. inſidias inimico longe potentiori. Eſt & altera lectio,* ὁ κάνθαρος ἀετὸν μαιεύεται, *id eſt, Scarabeus Aquilæ obſtetricatur. Senſus ferme idem eſt, ſiue legas* μαίεται, *ſiue* μαιεύεται. *Competit enim in humilem & imbecillum, qui viribus longe præpollenti, malitioſis inſidiis, & clancularius dolis perniciem machinetur. Ariſtophanes in Lyſiſtrata,*

Ὑπερχολῶ σοι, αἰετὸν τὰ ᾠὰ κάνθαρός σε
Μαιεύσομαι. *id eſt,*
Supramodũ iraſcor tibi, Scarabeus Aquilã ego te,
Quando oua pariet, obſtetrix iuuabo.

Super hac re fertur apologus quidam apud Græcos non inelegans, quem Lucianus indicat Aeſopicum eſſe, cum ait in Icaromenippo fabulatum fuiſſe Aeſopum, quẽadmodum aliquãdo Scarabei & cameli cælum conſcenderint. Porro quod ad fabulam Scarabei & Aquilæ attinet, ad hunc habet modum. Eſt iam olim aquilarum generi, cum vniuerſa Scarabeorum gente, vetus atque antiqua ſimultas, ac bellum prorſus internecinum, planeq. quod Græci ſolent dicere, ἄσπονδος πόλεμος. *Nam odio diſſident pluſquam Vatiniano, adeo vt ne Iupiter quidem ipſe,* ὃν κράτος ἐστὶ μέγιστον, *& qui totum nutu tremefactat Olympum, rem inter eos componere, ac diſſidium finire potuerit, ſi modo uera narrant apologi. Sed erit fortaſsis, qui Aeſopicarum fabularum rudis &* ἄπειρος *admiretur, quid tandẽ negotii ſit cum aquila Scarabeo. Quæ cognatio, quæ vicinitas, quæ adfinitas vſqueadeo diſsimilibus intercedat. Nã inter hos qui vinculis eiuſmodi copulãtur potiſsimũ diſsidia ſolent oriri pſertim inter principes. Ad hæc, quæ nam tam atrocis odii cauſſa, poſtremo vnde tantum animorum Scarabeo, vt cum Aquilarũ populo bellum ſuſcipere non dubitarit. Rurſum, qua contumelia tantopere fuerit offenſus Aquila* ὕβρις ἀγῶνος, *vt hoſtem tam humilem non contempſerit, ac ſuo vel odio indicarit indignum. Videlicet argumentum ingens, longa eſt iniuria, longæ ambages, ac res omnino maior, quam vt humana facundia queat explicari. Quod ſi muſæ quæ granatæ non ſunt olim Homero dictare* Βατραχομυομαχίαν, *nobis quoq. relicto tantiſper Helicone, dignentur adeſſe, rerum ſummam pro virili conabimur exponere. Quid enim tam arduum eſſe poſsit, quod illis auſpicibus non audeant homines? Sed quo res cognitu fiat illuſtrior, prius quã ad ipſum negotii caput veniamus ducis vtriuſq. mores, formã,*

indolem, ingenium, quam licebit paucissimis perstringam. Primũ igitur illud succurrit admirari, quid olim Romanis viris alioqui sapientibus venerit in mentem, qui cum huius alitis symbolo sese præter ceteras nationes iactent, ac diis proximos ducant, cũq. huius auspiciis tot victorias reportarint, tot egerint triumphos, tantum abest, vt bene meritæ gratiam referant, vt non toleranda etiam adficiant contumelia. Nam auẽ vnam omnium maxime masculam, & inuicti roboris, emasculant, euirantq. ac propemodum Tiresiam reddunt ipsi non admodum mares, siquidem apud Græcos plane mas est ἄῤῥην. idq ni fallimur, longe magis quadrat in eum, cui summus ille pater et rex, hominumq. deumq. Regnum in aues vagas Permisit, expertus fidelem Iupiter in Ganymede flauo, Tum ei, qui ceteris diis procul absistentibus, solus irato Ioui, trisulca tela porrigat, nihil etiã prouerbio deterritus, [illegible]. Neque vero sine graui ratione factum arbitramur, vt inter tam multas auium nationes, tamq. numerosas tribus, Aquila potissimum sit visa idonea, cui nõ solum auium [illegible], verum etiam senatus populusq. poeticus, suffragiis omnibus monarchiam decerneret. Nam quantum ad auium iudicium attinet, ad hanc partem pleræq. propendebant, vt pauoni rerum summam committerent. Siquidem huius pulchritudini, splendori, sublimitati, fastuiq. plane regio, regnũ deberi videbatur. Ac prorsum in hanc sententiam itũ fuisset, nisi quædam longo rerum vsu callida, cuiusmodi sunt cornices, coruiq., perpendissent, futurum vt si pauonem rebus præfecissent, eueniret, quod cõplures iam annos in monarchis quibusdam videre datum est, nimirum vt solo nomine strepituq. regem ageret, Aquila nihilo secius, vel sine populi suffragiis, regnum gereret. Ceterum poetas viros sapientissimos illud arbitramur perspexisse, non alia magis imagine regum mores ac vitam effingi potuisse. In quouis enim rerum genere, semper fuit eritq. bonorum paucitas. Et aliud sæculum alios gignit. Sed paucis, si videtur, hinc contentionem admoneamus. Iam primum si quid ominis est in vocabulo, vt certe est, apte profecto Græcis ἀετὸς dicitur παρὰ τὸ ἀΐσσω, quod est propemodum rapior impetu, & concitus feror. Quædam aues natura placidæ sunt, ac mites, tum quæ feræ sunt, tamen arte cultuq. cicurantur, ac mansuescunt. Sola aquila, nec est habilis ad vllam disciplinam, nec vllo studio potest mãsuescere. Tantum impetu naturæ præceps fertur, & quidquid valde libuit, idem postulat sibi licere. Libet ne spectare pullum animo vere aquilino? Graphice depinxit Horatius,

Qualem ministrum fulminis alitem
Olim iuuentas & patrius vigor
Nido, laborum propulit inscium,
Verniq. iam nimbis remotis
Insolitos docuere nisus
Venti pauentem, mox in ouilia
Demisit hostem viuidus impetus.
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ.

Melius intelligunt hoc ænigma regiones expertæ. Deinde cum sex, aquilarum genera commemorentur, tamen illud inter omnes conuenit, quod rostro sint vehementer adunco, nec minus aduncis vnguibus, vt vel ex ipso corporis habitu possis intelligere, carniuoram esse auem, quietis ac pacis inimicam, pugnis, ac prædationibus natam. Et quasi parum sit carniuoras esse, sunt & quæ ossifragæ dicantur, & sint. Age si quis iam physiognomos non omnino malus, vultum ipsum & os aquilæ diligentius contempletur, oculos auidos atque improbos, rictum minacem, genas truculentas, frontem toruam, deniq. illud quod Cyrum Persarum regem tantopere delectabat in principe γρυπὸν, nonne plane regium quoddam simulacrum agnoscet, magnificum ac maiestatis plenum? Accedit huc & color ipse funestus, teter & inauspicatus, fusco squalore nigricans. Vnde etiam quod fuscum est ac subnigrum, aquilum vocamus. Tum vox inamœna, terribilis, exanimatrix, ac minax ille querulusq. clangor, quem nullum animantium genus non expauescit.

Εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι
Ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ Ὀδυσῆος
Ἄξω ἑλών, ὁ δέ κεν κεχολώσεται ὅν κεν ἵκωμαι.

Aut illa non minus βασιλικά.

Μή νύ τοι οὐ χραίσμωσιν, ὅσοι θεοί εἰσ' ἐν Ὀλύμπῳ,
Ἆσσον ἰόνθ' ὅτε κέν τοι ἀάπτους χεῖρας ἐφείω.

Iam & viuacem esse aquilam, ab auctoribus proditũ est. Ea tamen cum ad extremam peruenerit senectutem, nihil adhuc sitit, nisi sanguinem, cuius suctu vitã omnibus inuisam prorogat, nimirum rostro superiore adeo increscente, vt carnes depasci non possit. Atque hinc ortum est adagium illud notissimum, ἀετοῦ γῆρας, in senes ætate vinosiores, cum alioqui omne ferme genus hoc auium, quibus adunci sunt vngues, aut non bibant omnino, aut certe perquam raro, si quidem Aristoteli credimus. Et tamen hæ si quando bibunt, aquam bibunt. Sola aquila sanguinem sitit. Ergo rostro intorto natura certe non semper nouerca, reliquis animantibus vtcumq. consuluisse videtur, & inexplebili voracitati modum aliquem imposuisse. Quemadmodum & hac ratione prospexit, quod non sinat aquilam oua parere plura tribus, nec pullos alere plures duobus. Atque adeo si Musæi versiculo credimus, quem testem adducit Aristoteles,

Excludit binos, edit terna, educat vnum.

Atque per hos ipsos dies, quibus incubat, incubat autem ferme tricenos, naturæ prouidentia cibum illis negauit, inuersis interim & vnguibus, ne videlicet omnium ferarum fœtus raperentur. Itaq. per id tempus pennæ albescunt inedia. Atque hinc odium in fœtus proprios. Sed parum βασιλικῶς erat instructa aquila, si tantum adunco rostro, si tantum aduncis vnguibus ad prædandum esset armata, nisi additi fuissent oculi plusquam lyncei, & nec ad clarissimum solem conniuẽtes, quo quidem experimento fœtus suos an legitimi sint, explorare dicuntur. Itaque prædam quamuis e longinquo speculantur, quam destinent inuadere. Quamquam auium regi bini duntaxat sunt oculi, rostrum vnicum, vngues pauci, venter item vnicus. Veruntamen esset eadem fortassis aliquanto minus noxia, nisi ad arma dotesq. corporis astus accederet ingenij, hoc est, nisi nocens per se ferrum veneno tingeretur. Vngues suos quoties ingreditur, contrahit, ne videlicet aciem deterat, minusq. valeant in prædando, id quod habet cum leonibus commune. Neque quemuis impetit, sed eum duntaxat quo se credat viribus

ribus eſſe ſuperiorem. Neque ſe repente præcipitem dat in terram, more ceterarum, cum prædam appetit, ſed ſenſim demittit, ne impetu illiſa offendatur. Ne leporem quidem, nam hunc maxime petit, aggreditur, niſi viderit in plana deſcendiſſe. Neque quouis graſſatur tempore, ne quis opprimat fatigatam: ſed a prandio ad meridianum ad prædandum prouolat, reliquis horis otioſa ſedet, donec hominum conuentu fora compleantur. Tum quod occiderit non inibi ſtatim deuorat, ne quis ſubitus hoſtium incurſu, incautam deprehendat in præda: ſed exploratis prius ac ſubinde refectis viribus, prædam in nidum, velut in caſtra deuehit. Nam quibus artibus ceruum ſe præſtantiorem capiat, mox dicetur. Illud in primis memorandum ingenij documentum teſtudinem raptam, ex alto, ſpeculata locum idoneum in ſaxum aliquod dimittit, ut ad eũ modum rupta teſta carne veſci poſſit. Quamquam in Aeſchylo parum aquilinis fuit oculis, cum in huius albicantem caluariam, ſaxum eſſe rata, demiſſa teſtudine, miſerum occideret, ut vel ob hanc vnam cauſſam, optimo iure poetis omnibus conueniat inuiſam eſſe. Atque id quidem nunc aſſidue veluti ſuo iure facit. Ceterum primitus teſtudinem dolis ad id pellexit, dum perſuadet illi futurum, vti ſua opera, volandi artem perdiſceret. Atque hac ſpe ſublatam in altum, deiecit in ſaxum, vt illius calamitatem tyrranico more verteret in ſuas delicias. Leporem potiſſimum, venatur Aquila, vnde & leporariæ cognomen additum vni generi, perinde quaſi ducem Africanum aut Numantinũ appelles. Neque contemnit imbellem hoſtẽ, ſed eſculentum appetit, vt etiam ſi parum gloriæ veniat ex victoria, non parum tamen auferatur emolumenti. At ſic aliquoties vt cum maxime leporem captat tum maxime capiatur, icta pennato iaculo, dicatq. prouerbiũ, quod illi ferimus acceptum, τοῖς ἰδίοις πτεροῖς ἁλίσκομαι. Audet & cum ceruo confligere, inferior tamen futura, niſi vulpinam adderet pellẽ. Nam aſtu ſupplet quod, viribus eſt diminutum. Commiſſura cum hoſte, prius in puluere volutat ſeſe. Deinde cornibus inſidens ceruinis, puluerem pennis collectum, in oculos ſpargit, alis ora verberans, donec exoculatum in rupes det præcipitem. Sed eſt eidem acrior, multoq. magis anceps cum dracone pugna etiam in aere. Draco maleficis artibus oua conſectatur Aquilæ. Illa viciſſim hoſtem vbicumq. viſum rapit. Nam quod illi cum vulpe ſimultas eſt irreconciliabis, nemo mirabitur, quiſquis cognorit, quam olim regaliter illam acceperit. Inierat cum vicina neceſſitudinem, cumq. incubanti paſtus deeſſet proximæ catulos in nidum ſuſtulit. Reuerſa autem vulpes, cum quæ catulorum ſuorum indignam ſpectaret laniationem quod vnum poterat, immortales teſtata eſt deos, atque inter hos præcipue Iouẽ φίλιον amicitiæ violatæ vindicem. Et audiſſe videtur iſta vota deus aliquis. Pauculis. poſt diebus euenit, vt Aquila prunam carnibus e ſacrificio raptis hærentem, in nidum deuexerit imprudens. Igitur abſente Aquila, igni paullatim ventis excitato, nidus conflagrare cœpit. Pulli territi, præcipites ſe dedere, nimirum adhuc inuolucres. Vulpes delapſos excipit, & in cauum delatos deuorat. Ac poſt id quidẽ temporis, nihil omnino conuenit inter Aquilam & vulpem, quamquam id ſane non mediocri vulpinæ gloriæ

tis malo: Quo tamen an dignæ videri debeant, quæ quondam leporibus συμμαχίαν aduerſus Aquilam petentibus auxilium negarint, vt refertur in annalibus quadrupedum, ex quibus Homerus Βατραχομυομαχίαν eſt mutuatus. Iam vero acre diſſidium eſt & cum vulture, velut homotechno, & edacitatis æmulo, tametſi hoc quidem nomine, vt crudelior, ita & generoſior Aquila quod non deuorat animal, niſi quod occiderit, nec per ignauiam alienis inſidit cadaueribus. Nam ſitam iure habet exoſam, quæ miris artibus Aquila oua frangere ſtudet. Pugnat & cum ardeolis quod hæc auis vnguibus freta, non vereatur eam aliquoties adoriri, adeo dimicans acriter, vt in conflictu emoriatur. Neque vero iam mirum, quod illi parum conuenit cum oloribus, aue nimirum poetica: illud mirum, ab iis ſæpenumero vincitam pugnacem belluam. Nec cum gruibus ſatis conuenit, ob id, quod illis impendio placeat Democratia, a quibus tamen ingenio ſuperantur. Etenim cum grues e Cilicia demigrantes montem Taurum aquilis plenum parant tranſmittere, ingentibus lapidibus, quo vocem cohibeant, in os ſumptis, noctu tacite tranſuolant, atque ita deceptis Aquilis tuto traiiciunt. Sed peculiaris quædam cum Trochilo, nam id eſt aui nomen, ſimultas intercedit, non ob aliud, vt autumat magnus ille deambulator, niſi quod huic quoque regis ac βασιλέως nomen tribuitur. Idq. potiſſimum apud Latinos. Proinde ceu regni affectatorem extremo perſequitur odio. Quamquã non is hoſtis eſt, cuius vires metuat Aquila. Nam Trochilus imbecillis eſt ac fugax, ſolertia tamen et ingenio præditus, fruticetis & cauis abdit ſeſe, vt quamuis a potentiore facile capi non poſſit. Quin olim cum certamen volandi cum Aquila ſuſcepiſſet, vicit aſtu magis quam viribus. Denique cum Cybindo bellum gerit internecinum, adeo, vt ſæpenumero cohærentes prẽdantur. Eſt autem Cybindus nocturnus accipiter. Atque in reliquis animantium ordinibus aliis cum aliis partim bellum eſt, partim amicitia. Multos habet inimicos vulpes attamen coruum habet amicum, cuius auxiliis aduerſus Aeſalon auem, catulos ſuos diuexantem adiuuatur. Eidem bene conuenit & cum ſerpentibus, cum æque cuniculis gaudeant. Crocodilus hoſtem habet Ichneumonem, ſed cum Trochilo familiaritas eſt, adeo vt illi liceat vel in ipſas belluæ fauces impune penetrare. Vni Aquilæ cum nullo prorſus animante, nec amicitia, nec adfinitas, nec ſodalitas, nec conſuetudo, nec fœdus, nec induciæ. Hoſtis eſt omnibus, & neminem non habet hoſtem. Siquidem non poteſt non omnium eſſe hoſtis, qui omnium malo viuit ac ſaginatur. Proinde ſibi conſcia, non nidulatur in plano, ſed in præruptis & excelſis rupibus, aliquoties & arboribus, ſed præaltis, videlicet tyrannicum illud ſecum voluẽs, Oderint dum metuant. Proinde cum Ciconiæ ſacræ ſint Aegyptiis, adeo vt occidiſſe ſit capitale, apud Romanos ſacri Anſeres, Miluiis apud Britannos nemo noceat, ſuibus parcant Iudæi, nec Delphines venabantur antiqui, neque lædere fas erat, ſed ſi quid in venatu peccaſſent, pauculis modo plagis puerorum more caſtigabantur. At in Aquilas vbiq. gentium eadem lex eſt, quæ in lupos, vt præmium ſit, qui communem omnium hoſtem occiderit. Ergo nec amat vllum, nec amatur ab vllo animante Aquila. Leonem animal tam

immane retuliſſe gratiam homini de ſe benemerito, & vitam dediſſe, a quo pedis ſanitatem acceperat, prope creditum eſt ab omnibus. Draconem ſeruaſſe nutritium ſuum, & ad agnitam vocem accurriſſe, credunt permulti. Quin & aſpidem, ad menſam cuiuſdam quotidie ventitare ſolitam, vbi ſenſit ab vno catulorum ſuorum hoſpitis filium interemptum, eum occidiſſe, violatiq. hoſpitij pœnam & de ſuo partu ſumpſiſſe, neque præ pudore deinde in eas ædes reuerſam, retulit Philarchus, neque deſunt qui credant, ſcribendum exiſtimauit Demetrius Phyſicus, recenſendum Plinius. Item Pantheram ob catulos eductos e fouea, hominem officioſe produxiſſe, donec egreſſus ſolitudines in viam publicam rediſſet. Ariſtophani grammatico puellam Stephanopolidem adamanti, riualis erat Elephantus. Eamq. rem vt omnibus notiſſimam, & omnium ſermone celebratam retulit Plutarchus. Apud eundem draco quiſpiam perdite amat puellam Aetolidem. Nam Delphinum erga homines amor, erga Arionem ſeruatum, erga Heſiodum in litus deuectum, & virginem Lesbiam cum amatore ſeruatam, erga puerum vectū & reuectum officium, propemodum inconfeſſo eſt. Ad virginem ab Aquila adamatam, nec hi credunt, qui credunt omnia. Nam fatale quoddam huius & in homines odium, vel hinc colligas licebit, quod Prometheo deorum omnium φιλανθρωποτάτῳ addita ſit in Caucaſo carnifex. Et tamen in tam multis vitiis eſt, quod laudare poſſis. Minime bibaces ſunt, minimeq. ſalaces, quæ maxime ſunt rapaces. Nam quod Ganimedem rapuit Aquila, Ioui rapuit, non ſibi. Ergo cum innumerabiles ſint auium ſpecies, atq. inter has aliæ plumarum opibus ac picturis admirandæ ſicuti pauones: aliæ candore niueo inſignes, vt olores: aliæ contra decenti nigrore lucentes, vt corui: aliæ corporum proceritate præminentes, veluti ſtruthiones: aliæ fabuloſis etiam miraculis celebres, vt phœnix: aliæ fœcunditate commendatæ, vt columbæ: aliæ gratæ lautorum menſis, vt perdices, ac phaſides: aliæ loquacitate iucundæ, vt pſitaci: aliæ cantu mirabiles, vt luſciniæ: aliæ fortitudine animi præſtantes, vt galli gallinacei: aliæ deliciis hominum natæ, vt paſſerculi: tamen ex vniuerſis, vna Aquila viris tam ſapientibus idonea viſa eſt, quæ regis imaginem repræſentet, nec formoſa, nec canora, nec eſculenta, ſed carniuora, rapax, prædatrix, populatrix, bellatrix, inuiſa omnibus, omnium peſtis, quæ cū plurimū nocere poſſit, plus tamen velit quā poſſit. Nec alio iudicio leoni mandatū eſt regnum inter quadrupedes, quo non alia bellua, vel immanior vel putidior. Canes cum ad multa ſint vſui, tum ad hoc præcipue, quod pro rebus hominū excubias agūt. Boues agricolantur. Equi & elephanti belligerantur. Muli & aſini geſtandis oneribus ſunt vtiles. Paraſitatur ſimia. Draco vel hoc vtilis nomine, quod vſum marathri monſtrarit ad oculorum aciem acuēdam. Leo nihil niſi, hoſtis ac deuorator omnium, nec niſi viribus ac metu tutus, planeq. regium animal, quemadmodū & Aquila. Quod videntur perſpexiſſe, qui nobiles illos clipeos leonibus quam maxime hiantibus & explicatis ad prædam vnguibus inſigniunt. Sed ad Aquilā redeamus, cui ob dotes quas cōmemorauimus, tā βασιλικὰς, ob tā egregia in omne animātium genus merita, ſenatus populuſq. poetarum, magno conſenſu decreuit, primum, vt rex omnium, atque etiam θεῖος, id eſt, diuinus appellaretur. Deinde ſatis honeſtum inter ſydera locū dederunt, ac ſtellulis aliquot inſignierunt. Poſtremo munus inter cælites honorificum mandarūt, vt ſolus arma miniſtret irato Ioui, quibus orbem commouet vniuerſum. Quoq. id impune poſſit, illud quoq. tribuerunt, vt vna animantium, nec metuat fulmen, nec lædatur a fulmine, ſed iiſdem oculis fulmen emicās obtueatur, quibus aduerſum aſpicit ſolem. His addiderunt ſapientiſſimi illi Caſciq. Romani, vt in legionum ſuarum vexillis, primas teneret Aquila, eſſetq. vexillorum ipſorum ceu uexillifera, poſthabitis etiam lupis Romanæ gentis nutricius, poſthabitis Minotauris, & apris, non extremæ rapacitatis belluis, poſthabitis deniq. & equis. Nam his quattuor animantibus inſignita vexilla, quondam Aquilam ſequebantur. Paulo poſt, nec comites eos eſt paſſa, ſed illis in caſtris relictis, ipſa ſola prodibat in prælium. Hanc inquā unā dignam cēſuerunt, quæ totius orbis monarchæ, ſceptra ſigna, clipeos, domos, veſtes, vaſa, miniſteria decoret, cum tamen vulturum, ni fallimur, augurio conditum ſit Romanum imperium, non Aquilarum. Addidit hoc augurum collegium, vt ſi cuius ædibus inſederit Aquila, aut ſi pileum in caput alicuius immittat, imperium portendatur. Habes e ducibus alterum, nunc ad Scarabeū veniamus. Eſt animal, ac vix etiam animal, quippe cui ſenſus aliquot deſint, ex inſectorum infima gente, quod infami ſane vocabulo Græci κάνθαρον, Latini Scarabeum appellant, aſpectu tetrum, odore tetrius, ſonitu teterrimū, alis cruſtacea vagina obtectis. Quin magis totus ipſe Scarabeus nihil eſt, niſi cruſtum. Naſcitur in excremētis, hoc eſt, animantium ſtercoribus, in iiſdem viuit, verſatur, oblectatur, deliciatur. Præcipuum huic ſtudium pilas quam maxime poteſt ingentes componere, ceu paſtillos, non ex odoribus, ſed ſtercore, potiſſimum caprino: nam id illi prorſus amaracinum olet. Eas miro conamine voluit auerſus, pedibus poſterioribus, quos habet longiores, ſuperne iniectis, capite in terram prono. Quod ſi quando contingat, vt aduerſus collem aliquem onus protrudant, elapſis ſubinde pilis, ac deorſum recurrentibus, putes te Siſyphum voluentem ſaxum videre. Nec defatigantur, nec conquieſcunt. Tantus operis ardor, donec in antrum ſuum deuexerint. In his pilis, vt ipſi nati ſunt, ita fœtus etiam ſuos educant, & teneros adhuc aduerſus hyemis rigorem nidulantes fouent. Scimus nulli non eſſe notum Scarabeum, vt qui paſſim ſit obuius, niſi ſicubi nulla omnino ſunt ſtercora. Sed non eſt eadē omnium ſpecies. Etenim ſunt, quibus nigro quodam nitore luceat cruſta. Pleriq. tetro nigrore horrēt. Sunt non nulli grandiores, prælongis, ac biſulcis armati cornibus, cacumine forcipibus dentato, ea cum viſum eſt, ad morſum contrahunt, ſtringuntq. Sunt item rutili, & iidem prægrandes, qui terram aridam fodiunt, atq. illic nidos ponunt. Sunt qui metuendo bombo, formidabiliq. ſtrepitu prouolent, vt imprudentem non mediocriter territent. Sunt & alia formarum diſcrimina. Verum illud commune eſt omnibus, e ſtercore ortus, e ſtercore victus, in ſtercore vita deliciumq. Iam opinamur futurum, vt aliquis Romanis ducibus impenſe fauens Aquilæ vicem deploret, cui cum tam humili, tamq. plebeio hoſte res inciderit, auitam regali, quem

vincero

vincere glorioſum non ſit, a quo vinci turpiſſimũ, & cui abunde multum laudis contingat, quod cum Aquila decertarit, etiamſi victus diſceſſerit. Apud poetas pudet Aiacem Vlyſſis aduerſarij tam imbellis, & Aquila cogitur cum Scarabeo conflictari? Rurſum alius magis etiam demirabitur, vnde huic inſecto viliſſimo, tantum animorum, tantum audaciæ, vt non ſit veritũ eum aue multo pugnaciſſima bellum ſuſcipere. Tum vnde opes, vires, facultates, auxilia, vt tot iam annos bellum ducere potuerit. Verum ſi quis hunc explicet Silenum, et contemptum hoc animalculum propius ac veluti domi contempletur, tam multas in eo dotes haud vulgares animaduertet, vt omnibus diligenter penſitatis, propemodum Scarabeum ſe malit eſſe, quã Aquilam. Ne vero nobis reclamet & obturbet quiſquam prius atque rem cognouerit. Primum in hoc Aquila præſtat etiã Scarabeus, quod ſenectam quotãnis exuit, ac ſubinde repubeſcit. Deinde in tantulo corpore, quantum animi robur, quam Heroica mentis uis, quantus ad inuadendum impetus, vt nihil iam ſit ad Scarabeum Homerica muſca. Nam hinc, ni fallimur, quibuſdam Scarabeis nomen etiam inditum, vt tauri dicantur. At cum tauris nec leones temere congrediũtur, tantum abeſt, vt id faciant Aquilæ. Iam uero, nec ingenium vulgare, niſi quis ſine cauſſa, uel natũ olim, vel vbiq. celebratum exiſtimet, Græcum illud prouerbium, κανθάρου σοφώτερος, quo nimirum ſingularis quædam & incomparabilis tribui videtur ſapientia. Neque noſtra refert, ſi quis cauilletur eum parum bene habitare, in domicilio deformi. Quanquam quod ad corporis quoque formam attinet, abſit modo vulgaris & iudicium occupans imaginatio, non eſt quod contemni poſſit Scarabeus. Etenim ſi uere proditum eſt, a Philoſophis, eam figuram quam vocant ſphæricam, non modo pulcherrimam eſſe, verum etiam modis omnibus optimam, nec aliam magis demiurgo illi placuiſſe qua cælum hoc, rem omnium multo pulcherrimam fabricaretur, cur nõ et formoſus videatur Scarabeus, qui ad huius ſpeciem longe propius accedit, quã Aquila? Denique ſi equus in ſuo genere formoſus eſt, ſi canis in ſuo, qui minus in ſuo placeat Scarabeus? Niſi omnes omnium formas noſtra metimur: vt quidquid ad hominis formam non acceſſerit, id continuo deforme iudicetur. Nã colorẽ Scarabei nemo, putamus, calumniabitur, vt qui gemmas etiam non nullas commendet. Porro quod animantium excrementis, ad ſuã commoditatem abutitur, ingenij laus eſt, non crimen. Quaſi vero non idem faciant Medici, qui cum multorum animantium, tum hominis etiam excrementa, nõ illinunt ſolum, verum in potione miniſtrant in morbis. Nec pudet Alcumiſtas, ad quintam illam eſſentiam eliciendam, vti fimo. Nec agricolas, quo quidem hominum genere nullum fuit olim honoratius, ſtercoribus arua ſaginare. Sunt & populi, quibus ad incruſtãdos domiciliorum parietes, fimus pro gypſo eſt. Eodem contuſo, & ad ſolem exiccato, id ignis alimentũ vtũtur lignorum vice. Cyprij boues ſuos humano ſtercore ſaginant, nec ſaginant tantum, ſed etiam medentur. Sed illi, inquis, res tam putida bene olet. Stultum vero ſit naſum hominis in Scarabeo deſiderare. Siquidẽ id homini peculiare, odore ſui fimi offendi. Nec idem accidit in vllo ceterorum animantium. Felicior itaque nobis Scarabeus, non immundior. Quanquam homines quoque non tam res offendit, quam opinio: nam priſcis illis mortalibus, res ipſa non perinde atq. nobis viſa eſt abominanda, quam auſpicatiſſimo uocabulo lætamen appellarunt. Nec dubitarunt Saturno deo, Sterculei cognomẽ addere, nimirum honoris cauſſa, ſi quidem Macrobio credimus. Nam prodidit Plinius, Stercuto Fauni filio, hinc non nomen ſolum, verũ etiam immortalitatem contigiſſe in Italia. Porro in Græcia res eadem duobus regibus ſummam peperit gloriam. Augeæ qui excogitarit, Herculi qui diuulgarit. Deniq. numquam abolebitur regij ſenis memoria, quem Homerus, vt in Catone tradit Cicero, manibus ſuis lætificantem agros, nec alia re quam qua delectatur Scarabeus, poſteritati conſecrauit. Imperatorem Romanum nihil offendebat lotij putor, cum emolumento coniunctus, cur Scarabeum a tantis commoditatibus tam leue deterreat incommodum, vt iam demus incommodum eſſe? Denique cum videamus Scarabeum in ſtercore purum eſſe, ſemperq. cruſta nitida, contra Aquilam etiam in aere putere, quæſo vter altero mundior? Equidem hinc etiam nomen inditum arbitramur, vt κάνθαρος, veluti καθαρὸς ſit appellatus, niſi ſi quis malit a Centauris dictum Cantharum. Nam ne putes Scarabeum ob naturam ſordidam a lautitiis abhorrere, idem roſis impenſiſſime delectatur, eaſq. vnice adpetit, ſi quidem Plinio credimus. Quod ſi quis forte dotes has leues ac vulgares exiſtimet, illud certe nemo non fatebitur magnificum, & ingenti criſta dignum, quod antiquitus inter ſacras imagines, & in vatum myſteriis cum primis habitus eſt Scarabeus, egregij bellatoris aptiſſimum ſymbolum. Siquidem vt refert Plutarchus in commentario de Iſide & Oſiride, in Hieroglyphicis Aegyptiorum picturis regis ſimulacrum erat oculus, addito ſceptro, quo videlicet vigilantia, cum recta iuſtaq. rerum adminiſtratione coniuncta, ſignificabatur. Nam illis, opinamur, temporibus adhuc eiuſmodi reges erant, multum Aquilæ diſſimiles. At Thebis ait idem imagines quaſdam fuiſſe repoſitas, quæ manibus carerent: eæ indices repræſentabãt, quos oportet ab omni munerum corruptela quã maxime ſeiunctos eſſe. Atque inter has vnam oculis quoque carentem, quæ iudicij præſidem adumbrabat, quod hunc oporteat omni prorſus affectu vacare, tantumq. rem ipſam ſpectare, perſonam non reſpicere. Aderat, non corchorus inter olera, quod prouerbio dicunt, ſed inter ſacras imagines Scarabeus, ſigillo inſculptus. Et quid tandem per hoc nouum ſymbolum, nobis innuebant ſapientiſſimi homines? Rem videlicet haudquaquam vulgarem, nempe belli ducẽ egregium & inuictum. Nam hoc quoque Plutarchus indicat, ne quis ſic a nobis cõfictum exiſtimet. At dixeris ſimperitior aliquis. Quid Scarabeo cum duce belli? Permulta ſane congruunt. Principio vides, vt totus armis luceat Scarabeus, nullaq. pars corporis ſit non diligenter cruſtis ac laminis communita, vt non melius armatus uideatur Mauors Homericus, cũ illũ maxime ſua inſtruit panoplia. Adde nunc militarem adſultum, cum horrendo ac Panico bombo, cantuq. vere militari. Quid enim inſuauius claſſicorum ſonitu? Quid ἀμουσότερον tympanorum ſtrepitu? Nam tubarum vocẽ, qua nunc reges tantopere delectantur, olim Buſiritæ

non

non ferebant, quod aſino rodenti videatur adſimilis. At ei genti, inter abominanda habebatur aſinus. Adde laboris inuoluendis oneribus patientiam, inuictum animi robur, ac vitæ contemptum. Ad hæc negant in Scarabeorum gente feminam inueniri, ſed omnes eſſe mares. Verum quid magis congruere poteſt in ſortem imperatorem? Quin & illud ad rem apte quadrat, vt idem indicat Plutarchus, quod in delicatis illis pilis, de quibus dictum eſt, fœtus ſuos edunt, fouent, alunt, educant: nec alius eſt locus naſcendi, quam cibi. Verum hoc myſterių non facile ſit interpretari. Rectius exponent imperatorum lites, qui norunt quid ſit τὸ ἀπειθεῖ ζυγίζειν, qui norunt χαμευνίας, qui in obſidione nudi duras hyemes duriorem famē ſæpe numero pertulerunt, qui vitam ægram, non iam herbarum radicibus, ſed fœdo victu produxerunt, qui menſes aliquot in naribus exegerunt. Si quis huius vitæ ſordes perpendat, mundus erit Scarabeus: ſi quis miſeriam, eſt quod Scarabeo inuideat. At hæc eſt laudatiſſimorum imperatorum ſors & conditio, ne quis forte contēnat. Deniq. non vſque quaque contemnendum exiſtimabit Scarabeum, quiſquis ſecum reputarit, magos ac medicos maximis hominum malis ab hoc animante remedia petere. Siquidem cornua Lucanorum, ſic enim appellant hoc genus, non modo geſtantur in crumena, verum etiam de collo ſuſpenduntur: non numquam & auro incluſa, aduerſus omnes infantium morbos. Quid quod in efficaciſſimis vixq. credendis remediis, ut Plinius auctor eſſet, parem cum Aquila vim obtinebit Scarabeus? ὁ ἥλιος ἰκανός Scarabeus, ſmaragdo gemma inſculptus: nec enim e quouis ligno fingitur Mercurius, iuxta prouerbium, nec quamuis gemmam ſe dignatur Scarabeus, ſed ſmaragdo gemmarum nitidiſſima expreſſus, vt diximus, ſi de collo ſuſpēdatur, at nō niſi Cynocephali capillis, aut certe plumis hirundinis, aduerſus omnia veneficia præſentaneum adfert remedium: nec omnino minus efficax, quam moly, quod Vlyſſi quondam dedit Mercurius. Nec ſolum aduerſus hæc valet, verum etiam non vulgariter confert, ſi quis quocumq. modo regem adire paret. Idem capitis grauedinem auertit, non mediocre per Iouem malum, præſertim potoribus. In his igitur tam mirandis remediis, ſapientes illi magi nullum faciunt diſcrimen inter Aquilam & Scarabeū. Proinde quis ipſum Scarabeum deſpiciat, cuius et imago lapillis inſculpta, tātam habet vim? Admonet nos gemmarum mentio, vt illud etiam adiiciamus ſi quid Aquila ſibi placet cognomine gemma Aetite, nec hac laudis portione cedere Scarabeum. Nam huic quoque nomen debet Cantharias, totam animantis ſpeciem mire referens, vt non effigiem expreſſam, ſed viuum ac verum Scarabeum intra gemmā conditum dicas. Poſtremo ſi quid hoc ad rem pertinet, non paucioribus adagiis nobilitatus eſt ille fimo prognatus Scarabeus, quam rex auiū Aquila. Nam ſi quis Aquilæ factioni ſtudens, neget hac parte cum ea conferendum eſſe Scarabeum, quod olim apud Thebanos craſſos homines inter numina habebatur, non admodum, refragabimur modo meminerit hos honoris aquila cum Crocodilis & Cercopithecis, denique & cum cepis ac ventris crepitu eſſe communes, quandoquidem apud Aegyptios hæc omnia portenta, diuinos honores inuenerunt. Et ſi quo calculo dignum eſt in hac collatione numinis inane vocabulū, non defuerunt, qui Scarabeo quoque tribuerint diuinitatem. Vtrumque ducem vtcumq. depinximus. Supereſt iam, vt tam atrocis belli cauſſas repetamus. Olim in Aetna monte leporem quempiam inſectabatur Aquila, iamq. contractis vnguibus præda ſic imminebat, vt afflatu propemodum exanimatum animal & alioqui timidum, ad proximum Scarabei cauum velut ad aſylum confugerit. Quandoquidem in rebus deſperatis, extremoq. diſcrimine, præſidium vndelibet & petitur & ſperatur. Erat autem is Scarabeus, quēadmodum inquit Homerus, ἠΰς τε μέγας τε. Nam in eo monte Scarabeorum natio, feliciſſimæ ſobolis eſſe perhibetur, adeo vt hinc ὁ Αἰτναῖος κάνθαρος prouerbio ſit nobilitatus, videlicet ob inſignem corporis magnitudinem. Ad huius igitur antrum confugiens lepus, ſupplex ad eius genua ſe prouoluit, obſecrans atque obteſtans, vt ipſius penates ſibi vitæ præſidio ſint aduerſus hoſtem immitiſſimum. Iam primum hoc ipſo ſibi non nihil placebat Scarabeus, quod extitiſſet qui ipſi ſuam vitam debere vellet, quiq. rem tantam a ſe præſtari poſſe crederet. Deniq. cū ſuum antrum, quod omnes homines obturatis naribus execrantes præterire ſolent, idoneum videretur ad quod ſalutis cauſſa velut ad ſacram aram aut principis ſtatuam confugeret. Confeſtim igitur prouolat obuiam Aquilæ Scarabeus, et huiuſmodi dictis furentem lenire conatur. Quo maior eſt tua poteſtas, hoc magis cōuenit te parcere innoxiis. Noli lares meos innocentis animantis interitu funeſtos reddere. Sic tibi tuus nidus ſemper ab huiuſmodi calamitate ſit immunis. Generoſi regiiq. animi eſt, dare veniam & indignis. Proſit nihil commerito domicilij reuerentia, quod cuiq. tutum & inuiolatum eſſe vult æquitas, ſinunt leges, adprobat conſuetudo: proſit deprecantis, ſi non auctoritas, certe ſtudium. Quod ſi genus noſtrum & Scarabeia deſpicis arma,

At ſperato deos memores fandi atque nefandi.

Si nihil te mouent penetralium violatorum vices, in tuum caput aliquando reditura, certe Iouem maximū reuerreare, quem in vno facto ter offendes. Meus eſt hic hoſpes, offendes ξένιον, meus eſt ſupplex, et ipſe pro illo tibi, violabis ἱκέσιον: deniq. pro amico deprecor amicus, offendes φίλιον. Scis quam certas iras concipere ſoleat iratus Iupiter, quam acriter vindicet laceſſitus, qui ſæuienti miniſtras arma. Nec omnia permittit ſuis, nec omnia condonat affectibus. Sed plura parantem dicere Scarabeum, Aquila vexatum alis, cōtemptim in terram præcipitat. Leporem fruſtra ſupplicem, ſub oculis Scarabei crudeliſſime iugulat laniatq. laniatum in immitem nidum deportat: neque vel tantillum valuerunt apud eam nec preces, nec minæ Scarabei: quem tamen haud aſpernata fuiſſet, ſi quantum audacia viribusq. pollet, tantundem polleret prudentia: aut ſi in mentē veniſſet, olim leonem in extremo vitæ diſcrimine, a mure ſeruatum fuiſſe, & omnium quadrupedum tyranno, quod dij vix dare poterant, id a tam infimo contemptoq. animalculo per occaſionem datum eſſe: ſi cogitaſſet formicam beneficio prouocatam, columbæ vitam dediſſe, admorſo aucupis calcaneo. Adeo nullus eſt tam humilis, tam abiectæ ſortis, qui non poſſit per occaſionem, & prodeſſe amicus, & nocere inimicus, vel potentiſſimo. Verum id

temporis

temporis nihil horum ſuccurrebat Aquilæ, tantum præſenti præda potitur, fruiturq. Ea contumelia deſcendit altius in pectus magnanimi Scarabei, quam quiſquam crediſſet. Stimulabat excelſum ac titanicum animum hinc pudor, quod in cauſſa tam æqua, parum ſua valuiſſet auctoritas: hinc miſericordia, quod innoxium animal & imbelle, tam immaniter eſſet laniatũ: hinc dolor, quod ab Aquila tam ferociter, atque id tam impune contemptus eſſet, haud quaquam, vt ipſi videbatur contẽnendus. Siquidem nulli ſua leuis eſt auctoritas. Iam ſuccurrebat & illud, fore vt vniuerſum Scarabeorum genus in contemptum veniret, ſi ſemel id factum Aquilæ ceſſiſſet impune. Ac tum quidem temporis, quoniam vlciſcendi facultas non erat, omnino regium quiddam exhibuit Scarabeus. Nempe hoc ipſum, quod de Agamemnone, ceterisq. regibus dixit Calchas,

Εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσσῃ
ἐν στήθεσσιν ἑοῖσι.

Omnes igitur artes, omnes dolos in pectus aduocat. Nec vulgarem molitur pœnam, internecionem, ac plane πανωλεθρίαν in animo voluit. At cum ipſa quidem Aquila hoſte tam bellaci, Martem experiri, non ſatis tutum eſſe ducebat: non ſolum ob id, quod copiis eſſet inferior, verum etiam quod Mars ſtupidus deus ac vecors, nec minus cæcus quam ipſe Plutus, aut Cupido, plerumq. faueat cauſſæ deteriori. Quod ſi maxime par viribus fuiſſet, ſi felicius pugnarent hi, quorum melior eſſet cauſſa, tamen eſſe videbat, in quo grauius excruciaret Aquilam, & odium ſuum pleniore vindicta ſatiaret, ſi poſteritate ſublata, viuam etiam & ſentientem Aquilam longa morte exanimaret. Nulla in re grauius diſcruciantur parentes, quam in liberis. Adeo vt qui ſui corporis ſæuiſſimos negligũt cruciatus, filiorum tormenta non ferant. Viderat aſinos per ignes obiectos, miro vitæ contemptu, pullis ſuis ſuccurrere: viderat exempla huius animi in animantibus permultis. Exiſtimabat ab his communibus affectibus, non eſſe alienam Aquilam. Denique ſuo generi tutius eſſe indicabat, ſi inimicum tam pertinacem ab ipſa, quod aiunt, ſtirpe perdidiſſet. Audierat, opinamur, celebratum illud prouerbium,

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείπει.

Titillabat & blanda quadam ſpes, ſi facinus ſucceſſiſſet, futurum vt profligata Aquila, ipſe regno potiretur. Atque vt dolor non ſolum fortes facit & intrepidos, verum etiam ſagaces, diligenter explorat, quo loco ſpem ſuæ poſteritatis hoſtis recondidiſſet. Quo peruestigato, Vulcanum adit, qui cum illi non nulla familiaritas eſt, ob coloris ſimilitudinem. Exorat, vt arma ſibi cudat, quæ neque ſine onere ſit volanti, & tamen aduerſus mediocrem vim tueantur. Armat a ſummo vertice ad imum vſque calcaneum Vulcanus Scarabeum his armis, quibus adhuc vtitur: nam antea muſcarum more inermis erat. Nidus erat procul illinc ſemotus, in excelſo præruptoq. ſcopulo, multa farmentorum ac ſtipularum vi congeſtus & cõmunitus. Huc nobis protinus egregius Scarabeus aduolarit ne an adrepſerit, parum liquet, certe peruenit. Sunt qui dicant tum cum penuis Aquilæ feriretur, adhærentem clanculum ab inſciente Aquila in nidum deportatum eſſe. Et quo nec homines, quibus non eſt aliud animal inſidioſius, nec ad nocendum ingenioſius, peruenire potuiſſent, eo penetrauit Scarabeus. Inter ſtipulas in inſidiis abdit ſeſe, ac tempus nactus idoneum, Aquilæ oua protrudit e nido, aliud poſt aliud, donec nullum reliquum faceret. Ea delapſa, comminuta ſunt, ipſi pulli informes adhuc miſerabiliter in ſaxa eliſi, prius orbati vita ſunt, quam vitæ ſenſum accepiſſent: nec hac tam atroci pœna contentus fuit Scarabei dolor. Eſt gemma cum primis nobilis, quam ab Aquilæ nomine Græci vocant Aetitem: non diſſimilis eſt ouo, ſexu quoque diſtinguitur, nam in fœmina fœtum incluſum inuenias, pulli propemodum ſpecie. Mira vis, ad eliciendum partum. Quamobrem hodieq. parturientibus admouetur, quo partum acceleret. Huius itaque generis par, Aquila ſolet in nido ſuo ponere, alioquin numquam poſitura oua, aut certe non excluſura pullos. Tantum etiam theſaurum deiicit e nido Scarabeus, quo pariendi facultatem in poſterum eripiat, lapides acutis excepti ſaxis minutatim diſſiliere. Ne hæc quidem adhuc ſatis viſa ſunt iræ Scarabei. Leuem calamitatem putat, niſi dolore quoque ac lamentis hoſtis frueretur, itaque rurſum abdit ſe penitus in ſtipulis. Redit Aquila, nouam ſui generis cladem conſpicatur, videt ſua viſcera fruſtulatim diſcerpta: videt nobilis gemmæ non æſtimabilem iacturam: queritur, clangit, fremit, ſtridet, eiulat, obteſtatur deos: ac ſuis illis oculis, quos iam dolor etiam acuebat, hoſtem tam potentem circumſpectat. Atque omnia potius in mẽtem veniunt reputanti, quam Scarabeus ille contemptus. Dira minatur, dira precatur ei quiſquis tantæ calamitatis fuiſſet auctor. Quantam interea voluptatem animo perſenſiſſe credis Scarabeum, dum hæc audit? Quid faciat miſera? Rurſum in fortunatas inſulas illi deuolandum fuit, neque enim aliunde importatur ἀετίτης, alterum par inueniendum. Nidus in locum multo ſemotiorem editioremq. transfertur. Rurſus oua ponit, & huc nihilo ſecius ignotus hoſtis penetrat: populatur omnia, totam ſuperiorem renouat tragœdiam. Rurſum hinc in tutiorem arcẽ demigrat Aquila: alia deponit oua, alios adhibet Aetitas. Rurſum adeſt Scarabeus. Nec modus nec finis fugiendi atque inſequendi, donec delaſſata tot cladibus ales, conſtituit ſacram mouere ancoram, ac ſuis diffiſa viribus ad deorum præſidia confugere. Iouem adit, exponit calamitatis ſuæ tragœdiam, hoſtem tam potentem, eumq. quod eſſet grauiſſimum, ignotum: vt tãta paſſa facultas etiam vlciſcendi eriperetur: Addit hanc ſuam perniciem ad ipſum quoque Iouem pertinere periturum imperij munus, quod ille donaſſet, nutandum armigerum, ſi quemadmodum inſtituit hoſtis, pergeret: eſſe non nihil aſſuetis ac notis vti miniſteriis, etiam ſi nouitas in ſuffecto Ganymede feliciter ſucceſſiſſet. Mouet Iouem ſatellitis ſui periculum, præſertim cum recens rapti Ganymedis officium hæreret animo. Iubet, ſi videatur, in ſuo ipſius ſinu deponat oua. Aut illic, aut nuſquam omnino in tuto futura. Paret ales, ac in ſummi Iouis ſinu, extremam gentis ſuæ ſpem deponit, multum obteſtata, per feliciſſima illa oua, quæ quondam illi Leda pepererat, vt ſua bona fide tueretur. Quid non efficit pertinax animi dolor? Vereamur ne cui res ſupra veri fidem eſſe videatur. Ad

ipſam

ipſam ſummi Iouis arcem inuiſtus ſubuolat Scarabeus, neſcimus an numinis alicuius fauore adiutus. Paſtillum in hunc vſum e ſtercoribus paratum in ſinum illius demittit. Iupiter vt eſt ſordium inſolens, quippe in puriſsima mundi parte habitans, & a terreno contagio longiſſimo ſemotus interuallo dum offenſus teterrimo odore, fimum e ſinu ſtudet excutere, oua Aquilæ deiicit imprudens, quæ videlicet ex alto delapſa, perierunt, & prius quam terram contingerent. Atque ita tandem cognitus eſt, ille tot cladium artifex: & hoc ipſum voluptatis cumulum addidit Scarabeo. Iouis agnoſci. Contra Aquilæ, nam rem geſtam ex ipſo didicit Ioue, non mediocre doloris pondus adiecit, tam contemptus ſuæ calamitatis auctor. Quandoquidem eſt & hoc non nullum mali ſolatium, ſi quis a magno ſuperetur hoſte. Hinc velut de integro dirum inter eos coortum bellum, Aquila pro viribus vbicumq. conſpectam Scarabeorum gentem vexat, rapit, proterit, perdit. Vicissim Scarabeus in Aquilæ perniciē neruos intendit vniuerſos. Itaque prædandi, inſidiandi, iugulandi, nec mora, nec requies, nec vllus omnino finis futurus videbatur, niſi vtraq. gente pariter ſublata funditus, vt Cadmeam victoriam diceres: adeo gladiatoriis animis, vterq. in alterum affectabat vitā. Nec vinci poterat Aquila, neque cedere nouit Scarabeus. Tandem Iupiter in tantis rerum periculis ſuccurrendum putat, conatur priuatim inter eos rem componere. Quo magis conatur, hoc magis horum incrudeſcit odium, gliſcunt iræ, ferueſcunt pugnæ. Et erat ille quidem haud dubie propenſior in Aquilæ partem: ſed e diuerſo mouebat exemplum longe pernicioſiſſimum, ſi cui licuiſſet impune iniuriam, aliquos. aut ſi non contemnere. Proinde facit quod in extremo rerum diſcrimine ſolet, deos in conſilium aduocat: pauca præ locutus rem, vt eſt geſta proponit. Præconio Mercurii fit dicendi poteſtas, rogantur ac dicuntur ſententiæ. Variatum eſt ſtudiis. Dii contemptiores fere fauebant Scarabeo, ex maximis etiam Iuno vehementer huic ſtudebat, nimirum odio Ganymedis, Aquilæ rebus infenſa. Tandem a hoc ſenatuſconſultum pedibus itum eſt, quod arguta voce pronunciauit Mercurius, Vulcanus in æs incidit, vti bellum æternum Scarabeus & Aquila ſuo gerant arbitratu. Quod enique acciderit incommodi, ob id in ius vocare non liceat, bello imputetur. Quod rapuerit, id iure belli poſſeſſurum, tantum, non placere diis internicionem vllius gentis. Proinde triginta dies, per quos incubat Aquila, temperetur a manibus: ſeruentur induciæ. Nec fas ſit Scarabeis per id tempus in publicum prodire, ne videlicet ad inediam ac fouendi laborem, belli quoque tædium accederet Aquilæ. Addidit illud ex ſuo ſtudio Iupiter, idq. reclamantibus non nullis, Aequum eſt, inquit, ex tam immenſis terræ ſpatiis, vel exiguum angulum, velut aſylum ſupereſſe meo ſatellitii, quo tutus ſit a Scarabeorum incurſu. Neque vero nouum exemplum induco. Sunt loca quæ lupum neſciunt: ſunt in quæ non immigrent venena: ſunt in quibus non viuant talpæ. Metabor & ipſe in Thracia iugerum aliquot ſpatium apud Olynthum, in quod ſi quocumq. modo prudens, imprudens, volens, nolens, pedem intulerit Scarabeus, capitalis eſto: nec fas ſit exire ſemel ingreſſo, verum ibi torqueat ſeſe, donec emoriatur. Loco nomen tribuitur Cantharolethrus, vt vel ipſo monitus vocabulo ſciat Scarabeus actum fore de ſe, ſi contra noſtrum ſenatuſconſultum non vereatur in eū locum irrumpere. Rhodo exultat Aquila, ne cui videatur inhuman um Olyntho excludi Scarabeum.

Sic ait, & totum nutu tremefecit Olympum.

Adfremebat omnis deorū conſeſſus. Valet in hodiernum vſque diem ſenatuſconſultum, ſemperq. valebit. Scarabeis & Aquilis durat exitiale bellum, per eos dies, per quos incubat Aquila, nuſquam apparēt Scarabeorum filii. Locum eum, quem deſignauit Iupiter, ſummo ſtudio vitat: quod ſi quis importet, protinus exanimatur. Eiusq. rei, ſi quis forte requiret, teſtimonium perhibet Plinius libri vndecimi cap. 28. Atque hoc quoque grauior auctor Plutarchus in commētario de animi tranquillitate. Sed iamdudum ſat eſt ad prouerbiorum negotium redeamus. Meminit huius fabulæ Comicus Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ, his quidem verſibus:

Ἐν τοῖσιν Αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
Μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
Ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ πάτερ,
Ὅπως κάκοσμον ζῷον ἦλθεν εἰς θεούς,
Ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτὲ
Ὤ' ἐκκυλίνδων, κἀντιτιμωρούμενος. id eſt,
In fabulis id eſt repertum Aeſopicis,
Adiſſe diuos vnicum e volucribus.
Haud credibilem ais fabulam pater pater,
Adiſſe diuos animal obſcœnum atque olens.
Peruenit olim inſuam, ob ſimultatem aſperam,
Quæ illi fuit cum Aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoſte mutuas.

Admonet autem apologus, non eſſe cuiquam contemnendum hoſtem, quamuis infima fortuna. Sunt enim homunculi quidam, infimæ quidem ſortis, ſed tamen malitioſi, non minus atri, quam Scarabei: neque minus putidi neque minus abiecti: qui tamen pertinaci quadam ingenii malitia, cum nulli omnino mortalium prodeſſe poſſint, negocium etiam ſæpe numero viris facesſunt negotium. Territant nigrore, obſtrepunt ſtridore, obturbant fœtore, circumuolitant, hærent, inſidiantur, vt non paullo ſatius ſit, cum magnis aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quam hos laceſſere Scarabeos, quos pudeat etiam viciſſe, quosq. nec excutere poſſis, neque conflictari cum illis queas, niſi diſcedas contaminatior.

Timidus Plutus.

Δειλὸς ὁ πλοῦτος, id eſt, Timidus Plutus. Huiuſmodi enim & Ariſtophanes inducit Plutum, atque hunc imitatus Lucianus in Timone, omnia formidantem, nulliq. fidentem. Neque vero diſſimilem animi habitum opes adferunt diuitibus, cum contra paupertas ſecura in vtramque dormiat aurem. Ariſtophanes vulgo iactatam indicat opulentiæ timiditatem, cum ait,

Ἀλλὰ λέγουσι πάντες ὡς
Δειλότατόν ἐσθ' ὁ πλοῦτος. id eſt,
Quin id omnes dictitant,
Timidiſſimum quiddam eſſe, diuitias.

Interpres admonet, Comicum adluſiſſe ad illud Euripidis,

Δειλὸν δ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν. id eſt,

Res

Res cupida vita, ſunt opes, pauidum malum.

Id ideo dictum eſt, quod diuitibus multi tendunt inſidias: nempe latrones, heredipetæ, principes, ſycophantæ, nonnunquam & vxor, & liberi. Quam ob cauſſam addidit Euripides φιλόψυχον κακόν, *vel quod ob diuitias magis illis libeat viuere, quam his, qui tenui ſunt fortuna: vel quod ob eas ſæpenumero de vita ſolliciti ſint. Id eleganter explicant Iuuenalis,*

Pauca licet, inquit, portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium contumq. timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.

In ſumma in omni negotio formidoloſior eſt diues, quam pauper: Cautius munit ædes furum metu. Metuit tempeſtates, propter frumenta, quæ habet in agris, propter merces, quas habet in mari. Metuit amicos, ne quid rogantibus donare cogatur. Metuit inimicos, ne quid noceant. Timidius conuiuiatur, metu muſcæ. Omnia circumſpectius, & facit & dicit, metu calumniæ, quæ potiſsimum diuitibus ſtrui ſolet. quippe quibus eſt quod auferri poſſit. Si bellum immineat, diues in primis diſcruciatur. Deniq. nec ſuperſtitione vacat, ne quod numen parum amicum, damnum immittat.

Panicus caſus.

Πανικὸν, *Veteres vocabãt ſubitum animorum tumultum ſed inanem. Veteres enim exiſtimabant Panẽ deum repentinos terrores, & animi conſternationes immittere, lymphaticis ſimillimas, vſque adeo impotentes, vt non ratione modo, verum & mente careant. Sicuti nõ raro euenit vſu venit, cum in exercitu nulla comparente idonea cauſſa, viri pariter atque equi perturbantur. Cuius rei meminit & Euripides in Rheſo:*

Ἀλλ' ἦ κρόνιον Πανὸς τρομερᾷ μάστιγι φοβῇ.

Verba ſunt Hectoris ad cuſtodes nunciantes, nouum tumultum in caſtris oriri: atque is motum Panicum eſſe reſpondet. Pindarus in Nemeis ſcribit non oportere fortibus viris vitio vertere, ſi fugiant in huiuſmodi tumultu,

Ἐν γὰρ δαιμονίοις φόβοισι φεύγοντι καὶ παῖδες θεῶν.

In diuinis terroribus fugiunt et filij deorum. Δαιμονίους φόβους *appellans* τὰς πανικάς. *Narratur idem deus concham illam tortilem ac turbinatam, quæ Græce* χέλυς, *id eſt, teſtudo dicitur, primus reperiſſe, eaq. perſonans olim Titanas, contra quos bellabat, in fugam egiſſe. Pauſanias in Phocaicis;* ἐν δὲ τῇ νυκτὶ φόβος σφίσιν ἐμπίπτει, τὰ γὰρ ἀπὸ αἰτίας ἀδήλου δείματα ἐκ τούτου φασὶ γίνεσθαι. *id eſt, Ceterum noctu irruit in eos pauor panicus, ſiquidem terrores nulla de cauſſa exortos, aiunt ab hoc immitti. Hac de re copioſius diſſerit, citatis aliorum etiam Græcorum teſtimoniis, Angelus Politianus in Miſcellaneorum annotatione vigeſimaoctaua. Hoc adagiũ ſubinde refertur a Cicerone in epiſtolis ad Atticum: Ego, inquit, bellum fœdiſſimum futurum puto, niſi qui, ut tu ſcis, panicus caſus extiterit. Rurſum alibi, De Ventidio, panicon puto. Item alibi, Rumorem adferunt magnum, Romæ dum ad Antonium frumentum omne portari,* πανικὸν *certe. Item alibi: Interim ſcis enim quædam* πανικὰ *dici, item* τὰ κενὰ τοῦ πολέμου, *rumore aduentus noſtri, & Caſſio, qui Antiochiæ tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor iniectus eſt. Idem ad Tyronem, Etſi Atti-*

cus noſter, qui me quondam moueri πανικοῖς *intellexit, idem ſemper putat: nec videt quibus præſidiis philoſophiæ ſeptus ſim. Et hercle quod timidus eſt ipſe,* θορυβοποιεῖ, *id eſt, tumultum ciet, & panicis mouetur. Huc alluſiſſe putamus & Apuleium in Aſino ſuo, cum Pſychæ ad mortem ſpontaneam properanti, Panem obuium facit.*

Nihil minus expedit, quam agrum optime colere.

APVD priſcos adagionis inſtar fuiſſe Plinius teſtatur libri 18. cap. 6. Temerarium, inquit, videatur vnam vocem antiquorum poſuiſſe. & fortaſſis incredibile penitus exiſtimetur, nihil minus expedire, quam agrum optime colere. L. Tatius Rufus infimæ natalium humilitate, conſulatum militari induſtria meritus, antiqua alias parſimonia, circiter mille ſiclos (ſiue qua lectio quibuſdã magis arridet, ſeſtertium) liberalitate diui Auguſti congeſtum, vſque ad detractionem heredis exhauſit, agros in Piceno coemendo, colendoq. in gloriam. Internicionem ergo, famemq. cenſemus? Immo hercle indico modum, rerum omnium vtiliſſimum. Bene colere neceſſarium eſt, optime damnoſum. Hactenus Plinius. Huc & Terentius alluſit, cũ ait in Phormione, Noſtrapte culpa facimus vt malos expediat eſſe, dum nimium dici nos bonos ſtudemus et benignos. Item illud Horatianum,

In vitium culpæ ducit fuga ſi caret arte.

Citius quam aſparagi coquuntur.

VELOCIVS quam aſparagi coquuntur. De re vehementer properata. Sunt quædam figuræ prouerbiales, quæ Octauio Auguſto peculiariter arriſerunt: inter quas hæc quoq. refertur a Tranquillo, cum ſcribit eum ad exprimendam feſtinatæ rei velocitatem ſolere dicere, Velocius quam aſparagi coquantur. Idq. identidem in litteris vſurpat. Eſt autem aſparagus herbæ genus ſpinoſum, & in medicinam vtile, & in cibos gratum, cuius ſumma priuſquam dureſcant, leuiter coquuntur, tantum, vt cruditas abſit. Dicitur autem aſparagus, quod qui ſunt in his præcipui, non ſeruntur, vt Athenæus dixit. Docti quidam admonent, ſimile quiddam dici de ſalſamentis. Citius quã ſalſamenta coquantur, eo quod quidam piſces ſale conditi, aut fumo ventoue durati, crudi quoq. comedantur, aut leuiſſime cocti. Quamquã hoc prouerbium apud Athenæum vnde citant, nondũ reperimus. Confine illi, quod alibi dicetur, ἀφύη ἐς πῦρ, *Aphia ad ignem.*

Amicitiæ perſonam.

Τὸ προσωπεῖον ἀφελεῖν τῆς φιλίας, *id eſt, Amicitiæ perſonam detrahere dicimur, cum aperte quæ ſentimus animo, tũ facimus, tum loquimur apud amicos, & quidquid in pectore clauſum eſt, id præ nobis ferimus. Vultus enim ab animo diſcrepans perſona verius eſt quam vultus. Et eleganter a Seneca dictum eſt in Cæſarem, vt perſonã malit quam faciem: id eſt, vt videri malit quam eſſe. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionũ quinto ſcribit Epicurum tantummodo perſonam induiſſe philoſophi. Martialis.*

Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis.

Tunc ſubito coruus, qui modo cygnus eras.
Non omneis fallis, ſcit te Proſerpina canum,
Perſonam capiti detrahet illa tuo.

Neque ſemper tamen perſona ſonat in malã partem. Etenim cum ſcribit M. Tullius in Officiis, Ponit enim perſonam amici, cum induit iudicis: non ſignificat fictum amicum aut fictum iudicem. Eſt autem traductum à perſonis hiſtrionum.

Vtere curru, de aſinis nihil laborans.

Ἀπορίμα τῆς σὺς ἀμάξας τῶν δ' ὄνων οὐ δεῖ μέλειν, *id eſt,*
Vtere plauſtris tuis, aſinoſq. ne curaueris.
Verſus eſt trochaicus tetrameter. Hoc prouerbio monebant, uti ſuarum quiſq. rerum curam ageret, hiſq. frueretur, alienarum negligens, atq. incurius. Hinc ducta metaphora, quod quibus plauſtrum eſt domi, nihil neceſſe habent deportandis oneribus aſinos aliunde conducere.

Lybica fera.

Λιβυκὸν θηρίον, *id eſt, Lybica beſtia. Refertur a Diogeniano, Dicebatur olim in hominem vafrum, callidum, verſipellem, variis moribus, ancipitiq. ingenio. Quod genus portentum Cicero Catilinam fuiſſe teſtatur. Inde natum quod in Libya variæ ferarum ſpecies ſæpe numero miſceantur: atque ita noua quadam hinc mõſtra ſpectaculo produci ſoleant, Romam a prouincia præſidibus deportata.*

Semper adfert Libya mali quippiam.

EODEM *fonte fluxit & illud;* ἀεὶ φέρει τι Λιβύη κακόν, *id eſt, Semper affert Libya mali quippiam, quod inde Romã, vt diximꝰ, monſtra deportarentur. Hinc & in mores, ingeniumq. gentis detorqueri poteſt: ſi quidem vt eſt regio venenorum ferax, ita gentis peſtilens ingenium. Peculiariter conueniet in fœdifragos, ac pactorum nouatores.*

Semper Africa noui aliquid apportat.

HVIC *ſimillimum eſt illud Plinianum, quod in hiſtoria mundi refert, Libyam ſemper aliquid noui adferre. Quodquidem ideo dicebatur, quod in ſiticuloſa regione ad vnum aliquem riuum plurimæ ferarum ſpecies bibendi gratia conuenire cogantur: inibiq. varia mixtura violenta Veneris, varias monſtrorum formas, ſubindeq. nouas naſci. Porro Plinius ſumpſit ab Ariſtotele, apud quem refertur lib. de generatione animaliũ 2. cap. 5. Anaxilas apud Athenæum lib. 4. feſtiuiter ad rem detorſit.*

Ἡ μουσικὴ δ' ὥσπερ Λιβύη, πρὸς τῶν θεῶν,
Ἀεί τι καινὸν, κατ' ἐνιαυτὸν τίκτει θηρίον, *id eſt,*
At muſica itidem ut Afra terra per deos
Semper quotannis beſtiam aliquam edit nouam.

Scimꝰ Græcũ verſum poſteriorem non conſtare, ſed ita habet editio Aldina, nec ſatis diuinamus quomodo reſtitui poſſit; niſi forte pro κατ' ἐνιαυτὸν *legendum eſt* ἀν' αὐτὸ, *tametſi ne ſic quidem conſtat metrum: fortaſſe* θηρίον *omittendum, & pro* κατ' ἐνιαυτὸν *reponendum* κατ' ἐνιαυτόν. *Quadrabit in homines lubrica fide, ſemperq. nouandarum rerum auidos.*

Afra auis.

Λιβυκὸν ὄρνεον, *id eſt, Libyca auis. Refertur a Suida de prægrãdibus, quod ex ea regione deportentur aues immani magnitudine. Horatius de prælauta vſurpauit,*
Non Afra auis deſcendat in ventrem meum
Iucundior, quam lecta de pinguiſſimis
Oliua ramis arborum.

Nã gallinas prægrandes olim mittebat Africa, quas eaſdem Numidicas aues appellant. Acron uidetur de Struthione ſentire, quæ & ipſa auis mira mole corporis eſſe fertur. Nr̃a quidem ſententia non inepte iacietur et in hominem peregrino cultu notabilem. Et Plautus alicubi Pœnum auem vocat, ob manicas alarum inſtar vtrinq. penſiles. Prouerbium extat in auibus Ariſtophanis. Interpres indicat conuenire in barbaros ac meticuloſos. Sunt enim homines prægrandes ſere timidiores. Terent. Hic nebulo magnus eſt.

Boni paſtoris eſt, tondere pecus non deglubere.

HODIEQ. *vulgo celebratum durat, vbi quis eſt exactor durior, atq. inſtantior. Quid? Num & pellem vis? Quaſi cõueniat lana contentũ eſſe. Id adagij Tiberiꝰ Cæſar, auctore Suetonio aut reperit, aut certe vſurpauit. Nam is admonitus ab amicis, vt prouincialibus augeres vectigalia, reſcripſit, Boni paſtoris eſſe, tõdere pecus, non deglubere. Eſt autem deglubere, detrahere pellem. Tractum a ruſticis, qui deglubere vocant, ſiliquam, aut folliculum excutere, & granum ſua nudare tunica: unde & Catullus in obſcenum ſenſum detorſit, vt dicat virum a muliere deglubi. Et Apuleiana Fotis ait ſe viuos homines ſolere deglubere. Tondent igitur, qui ita ſpoliant, vt ſortem relinquant, vnde res poſſit creſcere. Deglubunt, qui nihil reliqui faciunt. Nam lana detonſa renaſcitur. Cute detracta nihil eſt, quod deinde poſſis auferre. Alexander Macedonum rex, cognomento Magnus, ſententiam eandem diuerſa extulit metaphora. Cum enim quidam admoneret, lõge plus vectigalium a ciuitatibus auferri poſſe, reſpondit ad hunc modum,* καὶ κηπουρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα. *id eſt, Et olitorem odi, qui radicitus herbas excidat. Deniq. hoc ipſum* ἀπὸ ῥιζῶν *&* ἀπορριζοῦν, *& item apud Latinos radicitus, ſtirpitũ tenus, a ſtirpe, ab ima ſtirpe, atq. id genus aliæ metaphoræ, prouerbij naturam reſipiunt.*

Lucri bonus eſt odor ex re qualibet.

FACETA *quidem, ſed tamen peſtilens illa vox Veſpaſiani, qui cum ex lotio vectigal faceret, homo turpiter auidus, ſuperq. eo facto a filio admoneretur, quod e re tam putida lucrum faceret, paullo poſt collectam pecuniam, filij naribus admouit, rogauitq. ecquid illa puteret? Vnde Iuuenalis.*
—Lucri bonus eſt odor, ex re
Qualibet.

Ad quod alludens Ammianus lib. 22. dixit, Et lucrum ex omni odorantes occaſione. Iam & Ennianus illi verſiculus, nõ in ſermonem modo, uerum etiam in animos & vitam hominum penitus abiit.
Vnde habeas curat nemo, ſed oportet habere.
Quin illud ab Horatio dictũ ἐιρωνικῶς, *ſerio ſequimur,*
O' ciues

O ciues ciues quærenda pecunia primum,
Virtus poſt nummos.

Cephiſodorus apud Athenæum lib. 3. docet apud poetas celebres ac ſapientes viros inueniri ſententias quaſdam improbatas, velut illud apud Archilochum, παντ᾽ ἄνδρ᾽ ἀποσκολύπτειν, *id eſt, Quemuis hominẽ excoriare ſiue ſpoliare. Apud Theodorum illud,* κερδαίνειν μὲν πλεῖον ἔχειν, ἐπαινεῖν δὲ τὸ ἴσον. *id eſt, Quod iubet plus æquo habere, laudare tamen quod æquum eſt. Apud Euripidem,* τὴν γλῶτταν ὀμωμοκέναι φασίν, *id eſt, Quod dixerit, linguam iuraſſe, quo de nobis alias dictum eſt. Apud Sophoclem,*

Τοιαῦτα τοίνυν, πρὸς χάριν τε κοὐ βίᾳ
Λέγω, σὺ δ᾽ αὐτὸς ὥσπερ οἱ σοφοὶ τὰ μὲν
Δίκαι᾽ ἐπαίνει, τοῦ δὲ κερδαίνειν ἔχου. id eſt,
Ad gratiam tibi iſta dico haud impero,
At ipſe, vti ſolent facere prudentes viri,
Laudato iuſta, ceterum lucro hæreas.

Idem alibi dixit, μηδὲν εἶναι σὺν κέρδει κακόν, *id eſt, Nullum eſſe malum quod cum lucro coniunctum ſit. Apud Homerum, quod facit Iunonem inſidiantem Ioui, quod Martem fingit adulterum. Hæc Athenæus. Mirum autem populum indignari poetis aut hiſtrionibus, ſi quando talia recitant in theatris, cum magis debuerĩt indignari quiſque ſibi, quod ea ſequeretur in vita, quorum cõmemorationem in theatro ferre non poterãt.*

Lucrum pudori præſtat.

Κέρδος αἰσχύνης ἄμεινον, *id eſt, Lucrum pudori præſtat. Plautus in Pſeudolo, Nimio illud quod pudet facilius fertur, quam illud quod piget. Eundem ſenſum aliter extulit in Trinummo, Pol pudere, quam pigere, præſtat, totidem litteris. Sententia bono viro indigna, eoq. illic a lenone dicitur, hic a ſene. Sed commode ad perſuadendum ſententiam etiam parum probam arripuit. Alioqui longe ſatius rei iactura, quam famæ diſpendiũ accipere. Huc adluſit Terẽtius in Phormione, Non te pudet vanitatis? Non, dũ ob rem. Quin & hodie vuulgato prouerbio iubent valere pudorem, vbi de pecunia res agitur. Plutarchus in commentario de audiendis poetis, refert a poeta quodam, ſenarios hos:*

Τὸ μὲν δικαίου τοῦ δοκεῖν ἔρημον ἦ,
Τὰ δ᾽ ἄλλα πάντ᾽ ὅπου τι κερδανεῖς. id eſt,
Opinionem ſpernito iuſti, ac virum
Quiduis agentem ſequere, cum ſpes lucri.

Refert & hunc ex Sophocle:

Τὸ κέρδος ἡδύ, κἂν ἀπὸ ψευδῶν ἴῃ. id eſt,
Dulce eſt lucrum, profectum & a mendacijs.

Bæta tum hyeme, tum æſtate bona.

Βαίτη καὶ θέρει, καὶ ἐν χειμῶνι ἀγαθή, *id eſt, Bæta tum in æſtate, tum hyeme bona. Suidas, qui huius adagij meminit, adſcribit Bætam veſtis pelliceæ, genus, quod in vtrumque tempus videatur adpoſitum. Nam hyeme depellit ventos, æſtate ſolem. Iulius Pollux libro de rerum vocabulis 7. inter veſtes coriaceas meminit & bætæ: quam ait tunicam fuiſſe prælongam, quæ totũ contegeret corpus. Conuenit igitur de re ad multa vſui futura; veluti de litteris, quæ iuuenes iuxta ac ſenes ornant. Aut Philoſophia, quæ in rebus proſperis arcet ab inſolentia, in aduerſis præſtat, ne frangamur animo.*

Anicularum deliramenta.

Γραῶν ὕθλος, *id eſt, Anicularum deliramenta. De nugis inanibus, cuiuſmodi ſolent effutiri vetulæ, cum iam ſexus vitio vitium ætatis accedens, nugacitatis morbum conduplicat. Extat prouerbium apud Platonem in Theæteto:* αὐτὰ μὲν γὰρ ἐστιν ὁ λεγόμενος γραῶν ὕθλος. *id eſt, Nam hæc quidem ſunt quod dici ſolet, anicularum nugæ. Itidem Cicero in oratione pro domo ſua dixit aniilem ſuperſtitionem.*

Ante pedes.

ANTE *pedes eſſe dicitur, quod obuium, quodq. vel præſens adeſt, vel imminet. Terentius:*

Iſthuc eſt ſapere, non quod ante pedes modo eſt
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt
Proſpicere.

Sic Pindarus in hymno vltimo, τὸ δὲ πρὸ ποδὸς ἄρειον ἀεὶ χρῆμα πᾶν. *id eſt, Quidquid ante pedes eſt ſemper melius. Lucianus in Pſeudologiſta:* καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἀγνοῶν. *id eſt, Et quod hæc communia, quodq. hæc paſſim obuia ignores. Philoſtratus in Phœnice:* Βαδίζεις δὲ ποῖ μετέωρός τε καὶ ὑπερορῶν τὰ ἐν ποσί. *id eſt, Quo vadis autem? ſublimi vultu, cunctaq. deſpiciens, quæ ſunt ad pedes. Et* πρὸ ποδῶν *dicitur, quod iam inſtat, imminetq.* ἐμποδὼν *eſſe dicitur, quod obſtat,* ἐκποδὼν *contra,* προκαλινδεῖσθαι τῶν ποδῶν *eſt aliquoties apud Platonem, id eſt, ante pedes prouolui, quod veluti expoſitum eſt. Veluti de repub.* πάλαι ἡμῖν, ὦ μακάριε, φαίνεται πρὸ ποδῶν ἐξ ἀρχῆς κυλινδεῖσθαι, καὶ οὐχ ἑωρῶμεν ἄρ᾽ αὐτό, ἀλλ᾽ ἦμεν καταγελαστότατοι, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες, ζητοῦσιν ἐνίοτε ὃ ἔχουσι. *id eſt, Iam dudum o beate videtur rurſus ante pedes volui, nec videmus illud, ſed fuimus ridiculi, quemadmodum ſolent, qui cum manibus teneant aliquid, tamen quærunt quod habent. Non diſſimili figura Maro dixit, In manibus:*

In manibus terra, non hic te carmine longo,
Atque per ambages & longa exorſa tenebo.

Albo rete aliena captant bona.

PROVERBII *ſpeciem habet, quod ait Plautus in Perſa: Ne iſti illa vsquam appareant, qui hic albo reti aliena oppugnant bona. Rete vocat calumnias quadruplatorum, & paraſitorum. Album dixit, adludens ad codicillos, et dicas, ſyngraphasq. quibus lis intenditur, peragiturq. Nec omnino diſplicet, vt ad album prætoris, quo leges & litium formulæ proponebantur, reſpexerit. Nam leges etiam Solon aranearũ textis ſimiles eſſe dixit.*

Ad ſuum quemq. quæſtum æquum eſt eſſe callidum.

APVD *Plautum eſt prouerbialis ſententia in Truculento, tum in Aſinaria:*

Ad ſuum quẽq. quæſtum, æquum eſt eſſe callidum.

Quæ ſi transferatur paullo longius, pluſculum habuerit gratiæ. Velut alius eſt pecuniæ appetens, alius famæ ſtudioſus, alius voluptatum auidus, alius litterarum ſitiens, alius pietatem ſectatur. Quiſq. aduigilat ad id quod expetit.

Vel acum inueniſſes.

APVD eundem in Menæchmis prouerbialis hyperbole, de re diligenter veſtigata: Acum credo inueniſſes, ſi acum quæreres. Nam acus inuentu difficillima, quod ob exiguitatem facile fallat oculos quærentis.

Subuentanea parit.

Ὑπηνέμια τίκτει, id eſt, Subuentanea parit. De vanis ac friuolis inuentis. Translatum ab auibus, quæ Veneris imaginatione concipiunt oua, ſed inania, hoc eſt, vnde non gignatur fœtus. Ariſtophanes in Auibus:

Τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠόν. i.

Parit primum ſubuentaneum nox nigripennis ouū.

Hos conceptus potiſſimum accidere in his auibus, quæ ſint neque veloces, neque aduncis vnguibus, cuiuſmodi ſunt perdix, gallina, demonſtrat Ariſtoteles libro de generatione animalium 3. cauſſam eſſe quod excremēto magis abundant. Volaces & aduncas nec ſalaces eſſe, nec fœcundas, quod in his excrementi ſeminalis pars, in pennas & in vngues abeat. Concipiuntur huiuſmodi fœtus aliquoties audita maris voce, ſicuti fit in perdicibus, aliquoties ex affrictu pulueris, aliquoties fœminis ob inopiam maris inter ſe ſalientibus. Auctor & Plinius. Eaq. oua Græci ὑπηνέμια, id eſt, ſubuentanea, ſiue ζεφύρια vocant, a vento fauonio. Vnde quæ vana ſunt, ἀνεμιαῖα, dicuntur. Plato in Theæteto, ἀλλὰ δεῦρο δὴ αὐτὸ κοινῇ σκεψώμεθα, γόνιμον ἢ ἀνεμιαῖον τυγχάνει. id eſt, Sed age iam illud communiter diſpiciamus, ſolidus ne partus ſit an ſubuentaneus. Et Homer. Κενὰ δ' ἀνεμώλια βάζειν, dicta inania, & vētis ſimilia ſignificans M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, ἀνεμοφόρητα vocat inania, quæ ventis feruntur, de gladiatoribus: De ceteris quæ ſcribis ἀνεμοφόρητα, facias me quotidie certiorem.

Phrynondas alter.

Φρυνώνδας ἄλλος, id eſt, Phrynondas alter. De improbo. Huius meminit Lucianus in Pſeudomante, inter nobiles facinoroſos. Phrynondas cum eſſet hoſpes Athenis, in negotiis Peloponneſiacis verſabatur, homo verſutus, maleficus, impoſtor, ſummus malarum rerum artifex, vt hominis vocabulum in rei tranſierit appellationem. Etenim quoties inſigniter malum & ſceleratum accipi volebant, Phrynondam appellabant. Sic Ariſtophanes in Amphiareo, citante Suida:

Ὦ μιαρὲ καὶ Φρυνώνδα καὶ πανοῦργε σύ. id eſt,

Scelerate tu ac Phrynonda, & impuriſſime.

Vſus eſt & Plato in Protagora. Meminit horum & Aeſchynes aduerſus Cteſiphontem, οὐ Φρυνώνδας, οὐκ Εὐρύβατος, οὐκ ἄλλος οὐδεὶς πώποτε τῶν πάλαι πονηρῶν τοιοῦτος μάγος καὶ γόης ἐγένετο. id eſt, Nec Phrynondas, nec Euribatus, nec alius quiſquam veterum improborum vnquam talis magus & impoſtor fuit.

Sus per roſas.

Ὗς διὰ ῥόδων, id eſt, Sus per roſas. Quamquam in aliis exemplaribus ſcriptum inuenitur, ὗς διὰ ῥοιδῶν. Nobis neutra ſcriptura ſatis probatur: ſed legendum arbitramur, διὰ ῥοιδίων, ἀπὸ τῆς ῥοιᾶς, vt ſit nomen diminutiuum. Rhoæ vero Græcis dicuntur mala punica. Eudemus prouerbium citat ex Cratetis fabula, cui titulus ἄγροικοι, indicans dici ſolere de agreſtibus & intractabilibus. Quemadmodum ſus per mala commode duci non poteſt.

Aſinus auis.

Ὄνος ὄρνις, id eſt, Aſinus auis. Eſt apud Ariſtophanem in Auibus. Sumptum ab omine quodam. Quidam enim conſultus de eo, qui aduerſa laborabat valetudine, forte fortuna conſpexit aſinum ſurgētem a lapſu, ſimulq. alium quendam audiuit dicentem: θεάσω τὸν ὄνον ὡς ἀνέστη, id eſt, Vide quo pacto aſinus cum ſit, ſurrexit. Id ominis arripiens ille, protinus reſpondit, fore vt valetudinarius ille reualeſceret. Itaque iocatur Ariſtophanes, quaſi & aſinus auis eſſet, & augurij non nihil haberet. Nec hoc prouerbium e Comœdia natum eſt, ſed a vulgo ad iocum detortum, & a comico vſurpatum. Dicetur non intempeſtiue, cum ex indicio quopiam ridiculo quidpiam colligimus.

Siſyphi artes.

Σισύφου μηχαναί, id eſt, Siſyphi artes. Dicebantur vafra, verſutaq. conſilia. Ariſtophanes ἐν ἀχαρνεῦσιν,

Εἶτ' ἐξενεγκὲ μηχανὰς τὰς Σισύφου. id eſt,

Dein callidos deprome Siſyphi dolos.

Porro vt Siſyphus in aſtutia prouerbium abiret, Homericus ille verſus in cauſſa fuit:

Σίσυφος ὃς κέρδιστος ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν. id eſt,

Siſyphus in terris quo non aſtutior alter.

Rurſus Iliados ζ.

Ἔνθαδε Σίσυφος ἔσκεν ὁ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν.

Ab hoc genus duxit Vlyſſes, quem Homerus vbique vafrum & callidum facit.

Homo Thales.

Ἄνθρωπος θαλῆς, id eſt, Homo Thales Ironia prouerbialis in ſtultum, qui ſapiens haberi ſtudeat. Ariſtophanes in Auibus:

Ἄνθρωπος θαλῆς μέτων, id eſt,

Homo Thales Meto.

Idem in Nebulis:

Τί δῆτ' ἐκεῖνον τὸν θαλῆν θαυμάζομεν; id eſt,

Qua gratia illum proinde ſuſpicimus Thalem?

Fuit enim Thales vnus e ſeptem Græciæ ſapientibus. Eſt & apud Plautum, Salue Thales: cum ſtultum ſignificet.

Sardanapalus.

Σαρδανάπαλος, id eſt, Sardanapalus, Huius cognomen ob inſignem hominis molliciem abiit in prouerbium. Ariſtophanes in Auibus: τίς ὁ Σαρδανάπαλος οὑτοσί; id eſt, Quis hic Sardanapalus? Fuit autem Sardanapalus, Anacyndaraxis filius, rex Nini Perſicæ regionis, qui eodem die Tarſum pariter & Anchialem, duas Ciliciæ ciuitates obtinuit: ceterum deliciis vſqueadeo effeminatus, vt inter eunuchos & puellas, ipſe puellari cultu deſidere ſit ſolitus. Apollodorus, vt citat Ariſtophanis interpres, tradit eius ſepulcro epitaphium huiuſmodi litteris aſſyriis inſculptum fuiſſe: ἔσθιε, πῖνε, ὄχευε, ὡς τἄλλα οὐδενός ἐστιν ἄξια, id eſt, Ede, bibe, vtere Venere, nam cetera ſunt nihil. Suidas hac forma refert ex Calliſthene: σὺ δὲ ὦ ξένε ἔσθιε καὶ πῖνε καὶ παῖζε, ὡς τἄλλα ἀνθρώπινα οὐκ ὄντα τούτου ἄξια. i. Tu vero hoſpes, ede, bibe, lude, tamquam ceteras res humanas, huius non faciens.

Quid

Quid tandem non efficiant manus?

ARISTOPHANES in *Auibus*:

Τί δῆτα πόδες ἂν οὐκ ἂν ἐξεργασαίατο, *id eſt,*

Quid eſt, quod haud effecerint demum pedes?

Interpres oſtendit adluſum eſſe ad huiuſmodi prouerbium:

Τί δῆτα χεῖρες ἂν οὐκ ἂν ἐργασαίατο, *id eſt,*

Quid denique eſt, quod manibus effici haud queat?

Admonet nihil eſſe rerum omniũ, quod arte, quod induſtria non efficiatur. Ceterum quod ſcripſit Ariſtophanes, aptè torſerit in milites ignauos, quibus omne præſidium & ſpes ſalutis non in manibus, ſed in pedibus ſita eſt.

Teſta colliſa teſtæ.

TESTA *teſta colliſa dicitur, cum duo confligantur utrinſque malo. Ariſtophanes in Pace:*

Κἀτ' ἐλακτίζοντες [illegible]

Ac recalcitrans per iram teſta teſtam vulnerat.

Talis eſt fere conflictatio regum, inter ſe belligerantium, qualis ollæ cum olla colliſio. Non numquã perit vterque. Certe neuter abſque grauiſſimis damnis diſcedit.

Animus eſt in coriis.

ARISTOPHANES ἐν ἱππεῦσι,

Ἡμάρτομεν ταῦτ' ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε,

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ' ἐν τοῖς δέρμασιν. *id eſt,*

In his quidem ſum lapſus, at veniam dabis,

Nam mens profecto noſtra tum in coriis erat.

Quamquam alias huius prouerbii meminimus. Simillimum eſt illi Terentiano, Animus eſt in patinis. Item illud quod legimus apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum primo.

Οὐδ' ἂν λαλοῖ τις, ἐσθίομεν ἡμεῖς ἅμα,

Ὁ νοῦς γὰρ ἦν ἐπὶ τῆς τραπέζης πλησίον, *id eſt,*

Ne quis loquatur, capere numquam quibimus,

Nam mens quidem ipſa menſæ adhæret proxima.

Interpres admonet huius prouerbii, καὶ σκύτη βλέπειν, de his, qui iam ad bellum ſpectant: quemadmodum alio demonſtratum eſt loco. Licebit vti, cum ob ſolicitudinem erit aliquis ad id, quod agitur in præſentia, parum attentus.

Quibus nec ara, neque fides.

ARISTOPHANES ἐν ἀχαρνεῦσιν,

Οἷσιν οὔτε βωμός, οὔτε πίστις, οὔθ' ὅρκος μένει. *id eſt,*

Queis nec ara, nec fides, nec vlla durant fœdera.

De vehementer perfidis. Dictum eſt in Spartanos, quorum perfidiam taxauit Euripides:

Σπάρτης ἔνοικοι δόλια βουλευτήρια. *id eſt,*

Spartæ incolæ, doloſa conſultamina.

Nunc in aulicos non omnino peſſime quadrat.

Salem lingere.

ἅλα λείχειν, *id eſt, Salem lingere dicuntur qui perquam tenuiter victitant. Sic enim Perſius:*

Vare regustatum digito terebrare salinum,

Contentus perages, ſi cum Ioue viuere pergis.

Diogenes cum a Cratero prædiuite quodam inuitaretur, vt ad ſe veniret, vſurus hoſpitio ſuo, ſuaque liberalitate, reſpondit ſe malle ſalem Athenis lingere, quam apud illum opiparis menſis frui. Itidẽ Plautus in Curculione: Hodie apud me numquam delinges ſalem.

Pedere thus.

Βδεῖν λιβανωτόν, *id eſt, Pedere thus. Prouerbii ſpeciem habet. Accommodabitur in hos, quorum & vitia placent, aut ipſis, aut aliis impendio amantibus. Facit enim hoc* φιλαυτία, *vt vnicuique ſua placeant, arrideantque, etiam ſi ſint putidiſſima. Facit item hoc amor immoderatus, vt polypus etiam Agnæ delectet Balbinum, veluti ſcripſit Horatius. Ariſtophanes in Pluto:*

Οὐ λιβανωτὸν γὰρ βδέω. *id eſt,*

Non ſoleo thura pedere.

Quadrabit & in adſentatores, turpiſſima pro honeſtiſſimis laudantes.

Pro cæco exoculatus eſt.

OMNES *huiuſmodi facetiarum formulæ pertinent ad adagiorum naturam, cum videmur corrigere quod dictum eſt: ſed altero verbo, quod vel idem polleat, vel magis etiam lædat: veluti ſi quis dicat, Non furatus eſt, ſed inuolauit. Non furatus eſt, ſed rapuit. Ariſtophanes in Pluto:*

Μῶν οὐ κέκλοφας, ἀλλ' ἥρπακας, *id eſt,*

An non furatus es, ſed rapuiſti?

Idem in eadem fabula:

Ἀντὶ γὰρ τυφλοῦ ἐξωμμάτωται,

Ludit enim ſeruus ambigua voce ἐξωμμάτωται, *qua declarat & oculis donatum Plutum, & exoculatum.*

Prius lupus quem ducat vxorem.

ARISTOPHANES ἐν εἰρήνῃ,

Πρὶν ἂν λύκος οἶν ὑμεναιοῖ. *id eſt,*

Ante lupus ſibi iunget ouem.

De his, inter quos inſanabile diſſidium. Conſimili figura dixit Horatius:

Sed prius Apulis

Iungentur capreæ lupis.

Plautus in Pſeudolo, Vt mauelis lupos apud oues linquere, quam hos domi cuſtodes. Ad rem relatum erit lepidius: quod genus ſi dicas, non cohærere pecuniæ ſtudium, cum ſtudio litterario, adque eam ſententiam accommodes prouerbium.

Sphondyla fugiens peſſime pedit.

IDEM *in eodem ferme loco:*

Ὥσπερ ἡ σφονδύλη φεύγουσα βδεῖν δεινοτάτη. *id eſt,*

Vt feles quoties fugitat, male pedere ſueta eſt.

In eos quadrabit, qui diſcedunt non citra infamiam. Sphondyla inſecti genus, odoris teterrimi. Plinius libro 27. capite 13. meminit Sphondylæ ſerpentis, quæ radicibus arborum ſit infeſtiſſima: ceterum genus quodnam ſit, non explicat. Eſt autem ſerpentis huiuſmodi ſpecies, exiguo corpore, & ſubnigro, quæ emoriens grauiſſimum odorem emittit. Heſychius docet apud Atticos ſphondylen dici felem. Eſt apud Ariſtophanem κακὸν ὀρυμαγδόν, *de acido ventris flatu.*

Numquam efficies vt recte ingrediantur cancri.

ARISTOPHANES *in Pace:*

Οὐ γὰρ ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν,

Οὐδ' ἂν τὸν τραχὺν ποιήσαις λεῖον ἐχῖνον. *id eſt,*

Ambulet vt cancer recta, haud effeceris vnquam,
Nec quidquam efficies, vbi res erit ante peracta.
Hoc velut oraculum poeta facetus pronunciat, quod a natura ſit inſitum, nullo corriges negotio. Nam cancris genuinum oblique ingredi: In quorum altero carmine tangit adagium, quod ſuperius dictum eſt, Actum ne agas.

Κορυβαντιᾶν

Κορυβαντιᾶν *pro inſanire dixit Ariſtophanes in Veſpis:*
Ἀλλ' ἢ παραφρονεῖς ἐτεὸν ἢ κορυβαντιᾷς. *id eſt,*
Aut vere inſanis, aut corybantiaris.
Hanc vocem frequenter vſurpat Lucianus in Timone epiſtolis ſaturnalitiis, Lexiphane, Hermotimo. Sumptum eſt a Corybantibus Cybeles cultoribus, qui ſacro correpti furore cymbala pulſant, alios item in ſimilem agentes rabiem. Quod idem alias vocat κακοδαιμονᾶν, *quaſi malo duci genio.*

Calculo mordere.

Ψήφῳ δακεῖν, *id eſt, Calculo mordere, dicuntur qui ſuffragio lædunt, aut vlciſcuntur hominem. Ariſtophanes* ἐν ἀχαρνεῦσι,
Βλέπουσιν εἰς ἓν, ἄλλο πλὴν ψήφῳ δακεῖν. *id eſt,*
Spectant id vnum, vt mordeant ſuffragio.
Siquidem hac vi potiſſimum plebei vindicabant, ſi quid eſſent offenſi, refragabantur in concione, cum calculis ferrentur ſuffragia. Proinde mordebant non dente, quod tutum non erat, ſed calculo.

Charybdis, Barathrum.

HYPERBOLAE *prouerbiales ſunt & hæ, cum hominem maiorem in modum edacem, bibacē, rapacem, helluonem, Charybdim, aut Barathrum vocamus. Ariſtophanes in Equitibus,*
Καὶ τελώνην καὶ φάραγγα, καὶ χάρυβδιν ἁρπαγῆς.
Et Telonen & Barathron, & rapinæ gurgitem.
Huc adſcribendum opinamur, quod Diogenes, auctore Laertio, ventrem τὴν τῶν χρημάτων χάρυβδιν. *id eſt, Facultatum Charybdim vocauit. Horatius de lurcone quodam:*
Ingluuies & tempeſtas barathrumq. macelli.

Lingua ſeorſum inciditur.

ARISTOPHANES *in Pace:*
Ἡ γλῶττα χωρὶς τέμνεται. *id eſt,*
Lingua ipſa ſeorſum inciditur.
Interpres admonet prouerbialiter dictum. Sumptum autem ex Homero Odyſſeæ γ.
Ἀλλ' ἄγε τέμνετε μὲν γλώσσας. *id eſt,*
Eia age iam linguas incidite.
Eiusq. ſententiæ Calliſtratum citat auctorem. Rurſum in Pluto:
Ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι τοῦτο τέμνεται. *id eſt,*
Præconibus horum lingua præcidi ſolet.
Calliſtratus, vt citat interpres, tradit olim in ſacrificiis linguam exectam præconibus dari ſolitam, Nam alioqui ſunt qui dicant, ex victimis Mercurio deberi linguam. Eſt autem in Ariſtophanis verbis ἀμφιβολία *non infaceta, quod lingua vtrolibet referri poteſt, vel ad boues, vel præcones. Interpres admonet alluſum eſſe ad prouerbiale dictum:* ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι *id eſt, Lingua præconi, Quo recte videbimur vſuri, cum præmij non nihil deberi ſignificabimus, qui in conficiendo negotio præſtus viriliter partem adiumento fuit, aut* εὐαγγέλιον *dandum læta nuncianti. Sic enim vocat Homerus mercedulam, quæ dari conſueuit lætum adferentibus nuntium. Apud Plutarchum Antipater, cum incidiſſet mentio de Demade iam ſenio imbecilli fractoq., Velut, inquit, ex immolata victima, ſolus venter & lingua ſupereſt. Apparet linguam ceu praphanum membrum ſacris adhiberi non ſolere. Et Pittacus Amaſidi regi mittit e victima linguam, vt membrum peſſimum & idem optimum. Præcones autem habent linguam venalem, & in ſacrificiis admonebāt populum vt linguis fauerent. Plautus in Prologo Pœnuli: Exerce vocem, quam per viuis & colis. Nam niſi clamabis, ſtatim te obrepet fames.*

Non capit ſomnum, niſi hoc, aut illud fecerit.

SVNT *duæ figuræ prouerbiales, quibus intemperantē, atque impotentem rei cuiuſpiam cupiditatem ſignificamus. Altera eſt apud Ariſtophanem in Veſpis, huiuſmodi:*
Ἢν μὴ 'πὶ τοῦ πρώτου καθίζηται ξύλου
Τὸν δ' ὕπνον ὅσον οὐδὲ πασπάλην. *id eſt,*
Ligno niſi ſors primus ille adſederit
Somni videt nil nocte, non vel paſpalam.
Primum lignum dixit, primum gradum. Paſpalam autem Græci vocant minutiſſimum aliquem farinæ pulniſculum. Ad eundem modum Iuuenalis.
—Quibuſdam
Somnum rixa facit.
Altera eſt apud Maronem in Bucolicis:
Quod ſi non aliqua nocuiſſes, mortuus eſſes.

Ventre pleno melior conſultatio.

PLVTARCHVS *Sympoſiacon libro ſeptimo, citat hoc carmen:*
Γαστρὸς ἀπιπλαμένης βουλὴ καὶ μᾶλλον ἀμείνων. *id eſt,*
Conſultatio tum melior, cum expleueris aluum.
Cum fames interpellat, non vacat deliberare, propterea quod conſultatio moram deſiderat, & animi tranquillitatem, at fames bilem acuit. Poteſt & huc torqueri, prius agendum quod inſtat & vrget, deinde de futuro deliberandum. Congruet & in illos, qui bene poti conſultant de rebus grauiſſimis, quem morem Herodotus libro 1. tradit fuiſſe Perſis. Item Perſius,
—Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi quid dia poemata narrent.

Anno ſenior fio.

QVOTIES *aliquid nobis magnopere moleſtum ſignificamus, ſeneſcere nos etiam vulgo dicimus. Ariſtophanes in Ranis:*
Μὴ νῦν ποιήσῃς· ὡς ἐγὼ διέμοσε,
Ὅταν τι τούτων τῶν σοφισμάτων ἴδω,
Πλεῖν ἢ 'νιαυτῷ πρεσβύτερος ἀπέρχομαι. *id eſt,*
Faxis caueto, quippe quoties conſpicor
Iſtiuſmodi negotiorum quidpiam,
Diſcedo, crede, ſenior anno protinus.
Tædio vero moleſtiaq. conciliari ſenium indicat etiam Homerus,
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν. *id eſt,*
Illico

Illico mortales inter mala multa ſeneſcunt.

Tauricum tueri.

Βλέπειν ταυρηδὸν, id eſt, *Tueri taurine, pro eo quod eſt, torue. Ariſtophanes in Ranis:*

Βλέψας ἐν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. id eſt,

Itaq. ore prono contuetur tauricum.

Plato demonſtrat hunc Socrati fuiſſe morem, taurinis oculis obtueri. Et Vergilius bouem toruam vocat:

Optima torua

Forma bouis

Expedit habere plura cognomina.

ARISTOPHANES *in Pluto:*

Ὡς ἀγαθὸν [illegible] ἔχειν. id eſt,

Vt expedit, ſi plura habeas cognomina.

Conuenit in eos, qui multa ſimul profitentur, quo quaeſtum faciant vberiorem. Aut qui diuerſarum ſunt partium. Quemadmodum veſpertilio in apologis aliquando mus eſt, aliquando auis. Dictum eſt autem in Mercurium, cuius varia feruntur cognomina. Vocatur [illegible]*, vel quod bene vertat negotia, vel quod ſubdolus ſit, ac verſipellis:* [illegible]*, quod auctionibus, ac mercimoniis praeſit:* [illegible]*, quod via dux, vt apud Homerum Priamo:* [illegible]*, quod impoſturae, praeſtigiarumq. repertor:* [illegible]*, quod lucris augeat negociatores:* [illegible]*, quod in certaminibus praeconis vice fungatur:* [illegible]*, quod deorum miniſter. Feruntur item & Bacchi permulta cognomina. Prouerbium non inſcite torquebitur & in iſtos,*

[illegible]

[illegible] *In prouerbiorum collectaneis, quae Plutarchi nomine feruntur, huiuſmodi requiritur fabula. Cum aliquando Peloponneſus annonae laboraret inopia, quidam vrgente fame, collectis ſarcinis, inde demigrarunt: ii cum incertis ſedibus huc atque illuc vagarentur, recepti ſunt in ciuitatem a Tripolitis. Tripolis autem in Rhodo eſt. Nomen igitur inditum illis, vt dicerentur* [illegible]*. Heſychius addit ex auctoritate Didymi, eos qui iuxta Oetam accolebant, ſic vocatos, quod ob terrae ſterelitatem frequenter cum fame rem habebant.* Δ[illegible] *Graece dici videntur a dono & eundo. Itaque qui vagantes famem adferebant* [illegible] *dicti ſunt. Alioqui Dores non ſunt in Peloponneſo, ſed inter Locros & Aetolos, auctor Strabo libro nono. Quadrabit igitur in eos, qui fame adacti, aliquo demigrant. Feſtus Pompeius admonet homines exiliter, tenuiq. fortuna dictos olim Canalicolas, quod circa canales fori conſiſterent.*

Tribus bolis.

PLAVTVS *in Curculione: Si vis tribus bolis, vel in chlamidem. Tribus bolis, dixit pro compendio, quaſi tribus verbis. Nam bolum Terentius accipere videtur pro eo, quod Graeci vocant* [illegible]*. Quod autem continuo deuoratur, tribus bolis edi dicitur.*

Velut vmbra ſequi.

Ὡς ἡ σκιὰ ἕπεσθαι, id eſt, *Velut vmbra ſequi. Dicitur qui nuſquam deeſt. Nam vmbra corpus adſectatur, velis nolis. Plautus in Caſina: Decretum eſt mihi quaſi vmbra quoquo ibis tu te, perſequi. Vnde adſeclas inuitatos, vmbras vocamus, & vltro comitantes ad conuiuium, vt indicatum eſt alibi, in prouerbio Vmbra. M. Tullius libro Tuſculanarum quaeſtionum primo: Etſi enim nihil in ſe habeat gloria, cur expetatur, tamen virtutem tamquam vmbra ſequitur.*

Ne nummus quidem plumbeus.

NVMMVM *plumbeum hyperbole prouerbiali, pro minimo pecuniae ponunt. Plautus in Caſina. Cui homini hodie peculi nummus non eſt plumbeus. Idem in Trinummo: Cui ſi capitis res ſiet, nummum nunquam credam plumbeum. Confine illi, quod eſt apud eundem in Captiui duo:*

Neque ridiculos iam terunci faciunt.

Quamquam hoc alio dictum eſt loco.

Satietas ferociam parit.

NICOLAVS *Stobaeus in collectaneis ſuis hanc ſententiam prouerbii titulo citat,* τίκτει κόρος [illegible] ἀπαιδευσία δ' [illegible]*. id eſt, Parit ſatietas ferociam, imperitia cum poteſtate coniuncta, inſaniam. Tollit animos opulentia, quod ſi ad inſcitiam accedit poteſtas, iam res ad inſaniam vſque procedit. Concinit cum illo, Foenum habet in cornu. Pindarus in Olympiis inuertit ſententiam, dicens* [illegible]*. id eſt. Ferociam matrem ſatietatis. Sed reprehenditur ab interprete, qui magis adprobat Homeri verſum:*

τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅταν κακῷ ὄλβος ἕπηται. id eſt,

Fauſtum copia gignit, opes vbi prauus adeptus.

Ceterum hunc verſum non legimus apud Homerum, nec videtur illi [illegible]*, certe, quod conſtat, extat in ſententiis Teognidis.*

Quid caeco cum ſpeculo?

Τί τυφλῷ καὶ κατόπτρῳ; id eſt, *Quid caeco cum ſpeculo? Finitimum illi, Nihil cum fidibus graculo. Citatur a Stobaeo verſiculus ex Epicharmo:*

τί [illegible] κατόπτρου καὶ τυφλῷ [illegible], id eſt,

Luminibus orbo, cum ſpeclo quid eſt rei?

Quorſum opus eſt libris illiterato? quo regnum inueni ſtulto? quo diuitias ei qui neſciat vti?

Miſeram meſſem metere.

MALAM *metere meſſem, eſt pro maleſactis luere poenas. Non admodum abhorret ab eo, quod alibi retulimus. Vt ſementem feceris, ita & metes. Stobaeus hoc carmen citat ex Euripidis Ione.*

Κἄπειτ' [illegible] τιμὰς βροτοῖς,

Κτᾶσθαι [illegible] παντοῖον [illegible],

Σύμμικτ' [illegible] δίκαια [illegible],

[illegible] id eſt,

At nunc honores o ſceleſti accerſitis

Et opes paratis aucupantes vndique,

Promiſcue per fas, nefasq. poſtea

Meſſem metitis ob iſta triſtem & aſperam.

Aeſchylus in Perſis.

Ὕβρις γὰρ ἐξανθοῦσ' ἐκάρπωσε ςτάχυν

Ἄτης, ὅθεν πάγκλαυτον ἐξαμᾷ θέρος. id eſt,

Florens enim ſpicam tulit ferocia

Noxae, vnde prorſum flebilem meſſem metit.

Plato in Phaedro, [illegible] *id eſt, Qualem putas poſtea*

 rheto

rhetorice meſſem meſſura eſt, quam ſeminauit. Ariſtoteles rhetoricorum tertio, citat ex Gorgia, σὺ δὲ ταῦτα αἰσχρῶς μὲν ἔσπειρας, κακῶς δὲ ἐθέρισας id eſt, Tu quidem hæc turpiter ſeminaſti, & miſere meſſuiſti.

Venimus ad ſummam lineam.

EVRIPIDES in Antigone,

Ἐς ἄκραν ἥκομεν γραμμὴν κακῶν. id eſt,
Deuenimus ſummam ad malorum lineam.
Item Horatius:
Venimus ad ſummum.

De linea ſtadiorum & luſus, dictum eſt alibi non uno loco.

Saburratus.

PLAVTVS in Ciſtellaria, nauè quidem, ſed admodum eleganter dixit ſaburratus, pro onuſtus cibo. Sumpta metaphora a nauibus, quæ onerantur harenis, aut argilla, ne iactentur, vacillentq. in fluctibus. Quod inter adagia non retuliſſemus, niſi etiam vulgo paſſim diceretur. Plauti verba ſunt hæc: Idē mihi, magna quod parti eſt vitium mulierum, quæ hūc quæſtum facimus Quæ vbi ſaburratæ ſumus, largilo quæ extēploſumus. Venuſtius fiet, ſi lōgius detorqueatur: veluti ſi quis aures ſaburratas dicat, alicuius multiloquio. Aut animus philoſophiæ præceptis ſaburratus, ne rerū tempeſtate iactetur.

Palpari in tenebris.

Ψηλαφᾶν ἐν τῷ σκότει, id eſt, Manu tentare in tenebris. Dicuntur qui rem obſcuris veſtigant coniecturis. Ariſtophanes in Pace: Ὡς πρὸ τοῦ μὲν ἐν

Ἐψηλαφῶμεν ἐν σκότῳ τὰ πράγματα,
Νυνὶ δ᾽ ἅπαντα πρὸς λύχνον βουλεύσομεν. id eſt,
Antehac negotia,
Velut in tenebris manibus attentauimus,
Nunc ad lucernam cuncta penſitabimus.

Adluſit poeta ad Hyperboli artificium, qui ex lychnopola, id eſt, lucernario factus ſuis imperator. Vſurpat idem prouerbium Plato in Phædone. Quod quidem & hodie dicitur de coniecturis incertis, ψηλαφᾶν.

Muſcas depellere.

MVSCAS depellere, etiam hodie vulgato ioco dicitur, qui otioſo atque inutili fungitur officio. Ariſtophanes in Veſpis:

Ἀλλὰ φυλάττει διὰ χειρὸς ἔχων ἐν τῇ ταῖς μυίαις ἀπαμύνων. id eſt,
Immo cauet præ manu habens, etiam muſcas depellere curans.

Simia fucata.

Πίθηκος ἀνάπλεως ψιμυθίου, id eſt, Simia plena fuci. De deformi anu fucata tamen, & meretriciis culta lenociniis. Nam ψιμύθιον Græcis appellatur color ille, quo quondam meretrices nunc honeſtæ etiam, ſi diis placet, matronæ faciem oblinunt, quo ſenectam, ac formæ vitia diſſimulēt. Ariſtophanes ἐν ταῖς ἐκκλησιαζούσαις,

Πότερον πίθηκος ἀνάπλεως ψιμυθίου;
Ἢ γραῦς ἀνεστηκυῖα παρὰ τῶν νερτέρων; id eſt,
Vtrum ne variis picta fucis ſimia?
An anus ab imis hac reuerſa manibus?

Poteſt ad rem accommodari, veluti ſi quis turpem cauſſam, orationis phaleris adornet vt honeſta videatur. πιθηκίζειν eſt fucis que blanditiis fallere. Vnde πιθηκισμός. Ariſtophanes in Equitibus,

Οἴμοι τάλας, οἵοις πιθηκισμοῖς με περιελαύνεις. id eſt,
Me miſerū cuiuſmodi pithecismis me circumagis.

Ζοφοροδορπίδας, & ſimilia.

PLVTARCHVS in Sympoſiacis oſtendit olim cognomina quadā prouerbiali ioco iactata fuiſſe in eos, qui ſerius ac cunctantius ad conuiuium accederent. Dictos enim tum κλινοδιώκτας, tum ζοφοροδορπίδας, tum τρεχεδείπνους. Quorum nominum rationem ſi coniectare licet, hanc eſſe putamus, quod qui cunctarentur adire, hi, quod aliis eſſent in mora, impedimento eſſe videbantur, quò minus illis cenare liceret: deinde quod lentitudine ſua efficerent, vt conuiuium ad noctem uſque proferretur. Tertium cognomen καὶ ἀπὸ τρέχειν attributum apparet. Negat autem apud Plutarchum quiſpiam Pittacum ab Alcæo Zophorodorpidem appellatum, quod ſerius iniret conuiuiū, ſed quod ſordidis ac plebeiis computationibus gauderet. Antiquitus autem inelegans, ac parum vrbanum habebatur, ſi quis ad conuiuium rogatus, tardius adueniſſet. Vnde Polycharmus in apologia, qua vitæ ſuæ rationē reddit Athenienſibus, illud in laudē ſuam interpoſuit, πρὸς δὲ τούτοις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον οὐδεπώποτε ἐπεχρόνισα; id eſt, Ad hæc inſuper Athenienſes, nunquam ad cenam accerſitus, poſt tempus acceſſi: Huius opinionis Battus quidam ſcurra nō illepide cauſſam aperuit apud Cæſarem. Conſueuit enim is qui tardius venirent ad conuiuium, ἐπιθυμοδείπνους appellare, quaſi dicas, conuiuiorum appetentes, propterea quod cum eſſent occupati negotiis: ob cenarū tamen cupiditatem non excuſarent iis, a quibus rogarentur. Huiuſmodi ferme Plutarchus. At Terentius in Se excruciante, indicat inciuile fuiſſe, ſtatim & ante tempus adeſſe conuiuium, cum Chremes ait illos iam dudum præſto eſſe domi ſuæ, ſeq. ipſum in mora conuiuis eſſe, nimirum indicans contra fieri ſolere. Apud Ariſtophanem in Concionatricibus huc alluditur aliquoties, ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔρχομαι, id eſt, Ad cenam venio. In eadem, ἐπάσομαι μέλος τι μελοδειπνικόν, id eſt, Accinam melos aliquod cenaticum.

Cui iſta arrident, meis ne gaudeat.

ARISTOPHANES in Nubibus,

Ὅστις οὖν τούτοισι γελᾷ, τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω. id eſt,
Proinde riſum cui iſta pariunt, is meis ne gaudeat.

Prouerbii ſpeciem habet, quo licebit vti, cum ingens intereſſe diſcrimē ſignificabimus inter noſtras & aliorum rationes. Græcus verſiculus claudicat vna ſyllaba. Plenus erit ſi pro γελᾷ legas γελάει. Contrarium huic illud Maronis:

Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui.

De iis quæ eiuſdem ſunt farinæ; & ex æquo contemnenda.

Βωμολόχοι, Βωμολοχεύειν.

Βωμολόχοι, prouerbiali conuicio dicebantur ſceleſti et improbi. Quod nominis olim inditum videtur iis qui obuerſantes circum aras, victimis tendere conſueuerint inſidias: aut qui ob id rem diuinam facerent, quod ex

aliorum

aliorum accuſatione compendij non nihil auferrent. Nam huiuſmodi mortalium non Iupiter audit apud Lucianum in Icaromenippo. Dicuntur item βωμολόχοι, qui cum res diuina peragitur, non faciunt vota diis, ſed nugas inanes deblaterant. Qui mos hodie magnatibus præcipue placet. & illud admodum ciuile putāt, ſi inter ſacrificandum adſidue eulpiam ad aurem obgāniant. Ariſtophanes in Nebulis, καὶ βωμολόχος.

Idem in eadem fabula:

Εἰ δέ τις αὐτῶν βωμολοχεύσαιτ᾽, ἢ κάμψειέ τινα καμπήν. *id eſt,*

Si quis eorum bomolochum egerit, & flexum aliquem flexerit.

Quamquam in hoc ipſo κάμπτειν τὴν καμπὴν ſubeſt prouerbij color. Idem in Equitibus, ὦ βωμέ, καὶ βωμολόχον ἐξηῦρέ τι, ſentiens aduerſarium excogitaſſe quiddam egregie ſceleſtum, quod βωμολόχον appellat, quaſi inſigniter adulatorium. Vox deducta videtur a βωμὸς altari, & λόχος inſidiis, quod nec illic deſint, qui cibos ſuffurentur, aut mendicando petant. Hinc tranſlatum eſt ad abiecte adulantes ventris gratia. Vnde dicta ſunt βωμολοχεύματα καὶ βωμολοχεύματα pro ſordidis adulationibus. Interdum βωμολόχοι vox tribuitur aruſpicibus, diuinis, tibicinibus, & huic hominum generi quod nidorem altaris ſequitur. Deniq. vocis vſus tranſiit ad omnes, qui improbis artibus venantur quæſtum.

Prius quam gallus iterum cecinerit.

Πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλεκτρυόνα φθέγξασθαι, *id eſt,*

Prius atque gallus cantet iterum criſtiger.

Græcus verſiculus conſtabit, ſi pro δεύτερον legas ἀλέκτορα, id eſt, Admodum mane & Antelucano. A priſca conſuetudine ſumptum, qua noctis deliquium et acceſſum diei, galli cantu metiebantur, gnomonibus horariis nondum reperti. Gallus autem tribus interuallis canit, prænuncians diem. Qua de re Plinius, libro 10. cap. 21. Et hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoq. ſomno natura genuit. Norunt ſydera, & ternas diſtinguunt horas interdiu cantu. Cum ſole eunt cubitum. Quartaq. caſtrenſi vigilia ad curas laboremq. reuocant. Nec ſolis ortum incautis patiuntur obrepere. Diemq. uenientem nunciant cantu, ipſum vero cantum plauſu laterum. Hactenus Plinius. Cur autem id accidat gallis, Democritus apud M. Tullium cōcoctionem in cauſſa eſſe putat, quod id tēporis cibus a pectore depulſus in omne corpus digeritur. Poetæ ab fabulam referūt, cuius meminit Lucianus in Gallo. Sed magis adridet Ambroſii Leonis Nolani ratio. Hic in quæſtionibus ſuis gallorum cantum a peculiari quadam ſalacitate proficiſci putat. Eſſe enim hoc animal præ ceteris gallinis deditum, ac velut vxorium, mireq. ſollicitum de ſobole quam maxime propaganda, adeo vt vnus gallus compluribus gallinis præficiatur, tantamq. turbā vnicus maritus impleat, tū pro feminis ac pullis acerrime depugnet. Porro cantum gallorum ab imaginatione Veneris proficiſci, vel illud ſatis arguit, quod prius quam ineundis gallinis maturi ſint, ſileant. Ex reliquis item auibus pleraq. in coitu, coitus ue deſiderio vocem edunt, vt anates, paſſeres, hirundines, perdices. Vox autem maris in auium genere, tantam vim habet ad incitandam Venerem, vt quædam hac audita tantum, concipiant oua. Quo in numero ſunt perdices. Gallus itaq. dilabente iā per viſcera cibo ſomnoq. diſcedente, quo tempore corpora ſua ſponte concitantur ad Venerem ſtatim gallinarum meminit, quoq. copioſior ſit ſœtura, cantus illecebra prouocat. Quod autem ſubinde canit, in cauſſa eſt, quia galli ſomnus eſt interſectus, minimeq. perpetuus, maximeq. cum vigent ætate, vt intelligas & hoc a ſalacitate proficiſci. Sed vt ad interpretationem adagij recurramus, veteres initium diei a prima media noctis inclinatione ordiebantur, proximum tempus gallicinium vocabant, quod id temporis lucem multo ante præſentientes incipiunt canere. Tertium conticinium, cum & galli conticeſcunt, & homines etiam tum quieſcunt. Quartū diluculum, cum incipit dignoſci dies. Quintum mane, cum clarus iam dies exorto ſole eſt. Itaque ſecundus gallorum cantus, multo ſolis exortum anteuenit. Hinc Iuuenalis:

Quod tamen ad galli cantum facit ille ſecundi
Proximus ante diem caupo ſciet.

Conſimiliter Ariſtophanes in Concionatricibus.

Οὐ δ᾽ ἡμᾶς δίς τοι ἦλθες, ἡνίκ᾽ ἀλεκτρυὼν τὸ δεύτερον ἐφθέγγετο. *id eſt,*

Minime gentium.
Ne ſi quidem te illo adpuliſſes tempore,
Cum gallus iterum caneret.

Ne allij quidem caput.

PROVERBIALIS *hyperbole, Οὐδὲ σκορόδου κεφαλὴν δέδωκε, id eſt, Ne allij quidem caput dedit. Ariſtophanes in Veſpis:*

Οὐδεὶς οὐδὲ σκορόδου κεφαλὴν τοῖς ἐλεοῦσι δίδωσι. i.
Nemo vel allij caput addit coctis.

Conueniet in ſordidum, & impendio parcum.

Ruminare negotium.

Ἀναμασῶμαι τὸ πρᾶγμα, *id eſt, Ruminare ſeu remandere negotium: dicitur qui ſuo cum animo verſat, etiam atque etiam expendens; ſumpta metaphora ab animantibus, qui cibum in os reuocatum denuo mandunt, atq. ita demum in alterum ventrem traiiciunt. Nam id nō accidit niſi iis quibus duo ſunt ventres. Ariſtophanes in Veſpis:*

Μόλις τὸ πρᾶγμ᾽ ἔγνωκεν ἀναμασώμενον. *id eſt,*
Vix cauſſa cognita eſt, vbi ruminauerant.

Id etiam appellant ἀναπεμπάζειν. Vſurpat hoc adagiū & Lucianus quodam in loco.

Mordere labrum.

Ἐσθίειν τὰ χείλη, *id eſt, Comedere labra, vel hodiernis temporibus vulgo dicitur, qui ſtomachatur, animoq. ringitur, ſumptum ab indignantium geſtu. Ariſtophanes in Veſpis,*

Τὰ χείλη ὑπ᾽ ὀργῆς τὴν χελώνην ἐσθίων. *id eſt,*
Comedens labra præ iracundia.

Sic & Homerus Odyſſea α.

Οἱ δ᾽ ἄρα πάντες ὀδὰξ ἐν χείλεσι φύντες. *id eſt,*
Aſt hi labra ſuis preſſerunt dentibus omnes.

Lesbiari.

Λεσβιάζειν antiquitus polluere dicebant. *Ariſtophanes in Veſpis,*

Μέλλοντα ἤδη λεσβιεῖν τοὺς ξυμπότας. id eſt,

Qua combibones iam ſuos contaminet.

Aiunt turpitudinem qua per os peragitur, ſellationis, opinamur, aut irrumationis, primum a Lesbiis auctoribus fuiſſe profectam, & apud illos primum omnium feminam tale quiddam paſſam eſſe. Interpres huius rei teſtem citat Theopompum in Vlyſſe, ἵνα μὴ τὸ παλαιὸν τοῦτο κατ' ἐμαυτὸν ἀρχαῖον εὕρημα, ὅ φασι παῖδες Λεσβίων εὑρεῖν. *id eſt, Vt ne vetus illud, ac vulgo iactatum inuentum ore noſtro proloquar, quod aiunt Leſbios reperiſſe. Citat & Stratidem in Troilo:*

Μή ποτ' ὦ παῖ Ζηνὸς ἐς τὸ χεῖλος

Ἀλλὰ παραδοὺς τοῖς Λεσβίοις χαίρειν ἐᾶν. id eſt,

Nequando fili Iouis bucaſque peraenias, verum hoc Lesbiis relinquas, ac valere ſinas. Senarij duo videntur, ſed non nihil deprauati. Innuit idem Ariſtophanes, ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

Δοκεῖς δέ μοι καὶ λάβδα κατὰ τοὺς Λεσβίους. id eſt,

Mihi at videre labda iuxta Lesbios.

Adluſit autem ad communem litteram, qua prima eſt & Lesbiis, & obſceno verbo λαικάζειν. *id ni fallimur, tale quiddam eſt Græcis, quale fellare Latinis. Nam vox etiamnum manet, tametſi rem iam olim e medio ſublatam arbitramur.*

Pyrrhichen oculis præ ſe ferens.

Πυῤῥίχην βλέπειν, *id eſt, Tumultum ac bellum vultu præ ſe ferre, inde dictum, quod Pyrrhiche ſaltationis genus eſt, quod ab armatis pueris peragebatur, vt teſtis eſt Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum 14. oſtendens in ea belli imaginem repræſentari, impetum & ardorem adorientium, & celeritatem fugientium. Et Aelius Spartianus in Adriano, Militares, inquit, pyrrhichas populo frequenter exhibuit. Tranquillus item Pyrrhiches meminit: Pyrrhichen ſaltauerunt Aſiæ Bithyniæq. principum liberi. Iulius Pollux libro quarto, capite 14. inter varia ſaltationum genera commemorat* ἐμμέλειαν *tragicorum,* κόρδακα *comicorum,* σίκιννιν *ſatyricorum,* πυῤῥίχην *ac* ἐνόπλιον, *quas* ἐνοπλίους *vocat, quod armati ſaltarent, vnde* ξιφισμὸν *dictum indicat, quod gladiis peragetetur, &* ποδισμὸν, *quod mira pedum celeritate corpus circumagerent. Idem commemorat & alia ſaltationum genera, quæ belli habebant imaginem,* κῶμον *&* τετράκωμον, *quam ait Herculi fuiſſe ſacram. Rurſus aliam quam* καρπαίαν *dixere, quæ nō ipſa armis peragebatur. Plato De legibus ſeptimo, docet duo potiſſimum ſaltationis genera fuiſſe, alterum bellicum ac tumultuoſum quod Pyrrhiche dicebatur, alterum moderatius, quod* ἐμμέλεια. *Pyrrhichen ſcribit his verbis,* πυῤῥίχην ἄν τις ὀρθῶς προσαγορεύοι, τάς τε εὐλαβείας πασῶν πληγῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσεσι καὶ ὑπείξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσει ἐν ὕψει, καὶ σὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ἐναντίας ταύταις τὰς ἐπὶ τὰ δραστικὰ φερομένας αὖ σχήματα, ἔν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πληγῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι, τό τε ὀρθὸν ἐν τούτοις καὶ τὸ εὔτονον τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν, ὁπόταν γίγνηται μίμημα, ἐπ' εὐθὺ τὸ πολὺ τῶν τοῦ σώματος μελῶν γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ δὲ τούτοις ἐναντίον, οὐκ ὀρθὸν ἀποδεχόμενον. *id eſt, Pyrrhichen recte appellaueris, quæ uitationes omniū plagarum ac iaculorum deflectione corporum, omniq. cedendi ratione, ſubmiſſione ac ſubſultibus in altum imitatur. Rurſum his contrarios geſtus, qui conducunt ad corporis motus, agilitati parandæ idoneos, qui tum in arcuum iaculationibus, tum in haſtilium miſſionibus, deniq. in omnium plagarum impetitionibus ſimulacra pugnæ ſtudent imitari, ſimulq. rectitudinem interim & robur bonorum corporum atque animorū, quoties fit imitatio, quæ adhibita plerumq. confert ad corporis membrorum firmitatem, rectum quidē hoc, quod autem his contrarium eſt, non vt rectum approbatur. Meminit & ſcholiaſtes in Iliados Homericæ π. commemorans tria ſaltationum genera, Pyrrhichen, Sicinnin, quæ pertinet ad ſacra, & Scordaciſmum, qui ſit indecorus & prophanis conueniens. Pyrrhiche Cretenſium erat, & in armis peragebatur. Vnde Homerus virum in belli muniis agilem intelligi volens, ſaltatorem appellat* ὀρχηστὴν περ ἐόντα. *Hoc pugnæ genus eleganter depingitur ex Xenophonte apud Athenæum libro primo,* Ἀνέστησαν πρῶτοι Θρᾷκες, καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχοῦντο σὺν ὅπλοις, καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως, καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο. τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὡς πᾶσι δοκεῖν πεπληγέναι τὸν ἄνδρα. ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πως, καὶ πάντες ἀνέκραγον. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου ἐξῄει ᾄδων τὸν Σιτάλκαν, ἄλλοι δὲ τῶν Θρᾳκῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα, ἦν δ' οὐδὲν πεπονθώς. *id eſt, Surrexerunt autem primi Thraces, & ad tibiam ſaltabant, ſubſiliebantq. in altum, idq. leuiter, interim vtentes gladiis. Tandem alter alterum feriebat, ſicut omnibus videretur hominem percuſſiſſe. Ille vero artificio quodam cadebat, moxq. omnes exclamabant. Tum is qui percuſſiſſe videbatur, cum alterum armis ſpoliaſſet, exibat, canens Sitalcam. Porro ceteri Thraces, alterum efferebant velati mortuum, cum nullo eſſet affectus malo. Refert illic & alia ſaltationum genera, ſi quis auet ea cognoſcere. Deniq. Homerus Iliados π. Cretenſem quempiam bello ſtrenuum,* ὀρχηστὴν *appellat, hoc eſt, ſaltatorem, ob Pyrrhichen, de qua diximus, Thracibus familiarem. Ita ſcholiaſtes commemorans tria ſaltationum genera, Pyrrhichen bellicam, Sicinnin ſacris accommodā, &* σκορδακισμὸν *ſordidam ac prophanam. Ariſtophanes in Auibus,*

-Ἄγγελος

Ἐλθεῖ πρὸς ἡμᾶς δεῦρο πυῤῥίχην βλέπων. id eſt,

-Nuntius

Accurrit ad nos, Pyrrhichen oculis tuens.

Vnde & pedi Pyrrhichio nomen, quod impetum habet militis ruentis in prælium, & vel a Pyrrho Achillis filio, quod Plinius lib. 7. cap. 56. ſentire videtur, ſcribens, Armatam ſaltationem Curetes docuere, pyrrhichen Pyrrhus, vtramq. in Creta. Vel vt putat Athenæus, a Pyrrhicho quodam Lacedæmonio: ſunt enim bellaciſſimi Lacones, apud quos peculiaris erat hæc ſaltatio, quam mox a quinto anno pueri diſcebant, quod illi vocant πυῤῥιχίζειν: *& Pyrrhichiſtæ dicuntur hoc genus exercentes. Vel ab ignea vi nomen habet: Iulius Pollux eo quē mox citauim⁹ loco, ait Pyrrhichen eandem eſſe cum Teleſia, & vtroq. fuiſſe indices hoc genus certaminum. Quin hoc ipſum, ſi quis tumultuantem & ira excandeſcentē dicat* πυῤῥίχην,

non carebit prouerbij ſpecie. Simili tropo Timodes apud Ariſtoph.

Μισῶν λόγους κόλετρος, ἀλλ' ἀτιάτως

Ἀντίτιθεν ὄπλων ἀλλὰ, ἀλλ' αἰχμῇ βλέπων. *id eſt,*

Sermonis oſor homo, nihil contra loquens

Vnquam, ſed ore praeferens Martem trucē.

Itidem poeta dicunt torua tuens: & Graeci ὑπόδρα βλέπειν.

Non eſt oleum in lecytho.

Ἔλαιον οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ληκύθῳ,

Olei liquor nequaquam ineſt in lecytho.

Scilicet cum ſignificamus nō eſſe precibus locum apud inexorabilem. Refertur apud Ariſtophanem in Auibus. Eſt autem adluſio ad vocem. Nam ἔλαιον oleum ſignificat, & ἔλεος miſericordiam, & haud ſcimus an altera ab altera ſit deriuata.

Magis gaudet eo qui ſenectam exuit.

Γέγηθα μᾶλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδύς, *id eſt, Gaudet magis quā qui ſenectam exuit. De vehementer hilari, ac geſtienti gaudio. Ariſtophanes in Pace,*

Ἥδομαι καὶ γέγηθα, καὶ πέρδομαι καὶ γελῶ

Μᾶλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδύς, ἐκφυγὼν τὴν ἀσπίδα. *i.*

Gaudeo ſiquidem, atque lætor, atque pedo & rideo,

Qui clipeū ſuffugerim, magis ac ſenectā qui exuit.

Ductum eſt a ſerpentibus & cicadis, qui ſtatis temporibus exuunt ſenectutem, ac veluti renaſcuntur.

Hic bonorum virorum eſt morbus.

Αὕτη χρηστῶν ἐστιν ἀνδρῶν ἡ νόσος, *id eſt,*

At iſte ſane morbus eſt probi viri.

Suidas propemodum vt prouerbiale citat. Extat autem apud Ariſtophanem in Veſpis. Vti licebit, cum id probro datur, quod magis laudi duci oportebat. Finitimum illi ex Euripidis Aulidenſi Iphigenia,

Καλόν γέ μοι τοὔνειδος ἐξωνείδισας. *id eſt,*

Mihi opprobraſti probrum honeſtum ſcilicet.

Βατταρίζειν.

Βατταρίζειν, *dicebantur vulgo qui balbutirent, quibuſq. hæſitans eſſet & impedita lingua, quod Graeci* τραυλίζειν *appellant. M. Tullius ad Atticum libro. ſexto* τὸ ἐμὸν ἀπολείπεται ἰδεῖν μοι μὴ δόξω βατταρίζειν. *Quod vitium ex humore immodico naſci docet Hippocrates. Probat Galenus commen. 6. vnde in pueris ac temulentis fere accidit, quanquam addit & alias cauſſas, indicans potiſſimum fieri in* κ, *&* ρ; *pro quibus ſonant* τλ. *vnde fit vt ægre ſuum ipſorum vitium pronuncient,* ψελλότητα. *De pueris cur magis balbutiāt quam viri, quærit Ariſtoteles, Sectionis 11. problemate 30. Diſtinguit autem illic philoſophus,* τραυλότητα, ψελλότητα, *&* ἰσχνοφωνίαν. *Trauloſin autem definit, cū quis litteram quampiam non poteſt exprimere, non quamlibet, ſed certam aliquam. Hanc Theodorus vertit blæſitatem.* ψελλότητα *vero, cum littera quæpiam aut ſyllaba ſupprimitur, veluti cum* [illegible], *dicitur pro* [illegible], *hanc Theodorus vertit balbutiem.* ἰσχνοφωνίαν *vero, cum non valent expedite ſyllabam ſyllabæ contexere pronunciando, quam Theodorus vertit linguæ hæſitantiam. Quæ vitia frequentius accidunt pueris, vt dictum eſt, ſenibus ac vinolentis, vnde Flaccus balbam ſenectutem vocat. In cauſſa putat Ariſtoteles virium imbecillitatem, quæ non queat animo ſubſeruire. Etiamſi Tullius* βατταρίζειν *accipere videtur propemodum pro effutire. Inde tranſlatum ad eos qui nugas deblaterant. Vnde* βατταρισμὸν *nugacitatem vocant, vocem a Batto quopiam Thebano mutuati, cui vox fuerit exilis, linguaq. parum articulata. Cui Pythia dixerit,* Βάττ' ἐπὶ φωνὴν ἦλθες, *id eſt, Batte ad vocem veniſti. Auctor Heſychius, addens quibuſdam videri vocem imitatitiam, qualis eſt* [illegible], *aliæq. innumeræ. Dicunt &* βαττολογίαν *multiloquentiam, a Batto quopiam poeta, cui mos erat in poematis eadem ſubinde inculcare. Vtriuſque meminit Suidas. Verum hæc nihil ad ſenſum Ciceronis. Nobis magis apparet dictum fuiſſe* βατταρίζειν *pro dolo malo agere, quod apud Cyrenæos vulpes dicatur,* βάσσαροι, *teſte Herodoto, vt Latini quoque dicunt Vulpinari. Battarus enim dux fuit deducendæ in Cyrenen coloniæ. De pſelliſmo dictum eſt nobis alias.*

Vnde excoquat ſeuum.

Plavtvs *in Captiui duo, prouerbiali dixit hyperbole, Vnde excoquat ſeuum ſenex, opes ſignificans copioſiſſimas. Tametſi locus hic non videtur vacare mendo. Ratio trochaici carminis admonet opimæ legendum, non optimæ. Plautinus verſus hic eſt, ita vt in vulgatis circumferitur codicibus: Quid diuitiæ, ſunt ne optimæ? Vnde excoquat ſeuum ſenex. Seuum autem, vel vt alij ſebum, eſt pingue pecudum durius, quod Græci* στέαρ *appellant.*

Iactare iugum.

Iactare *iugum, eſt incommode ferre ſeruitutis neceſſitatem. Tranſlatum a bubus, nondum aſſuetis iugo. Iuuenalis,*

Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.

Simile illi, Contra ſtimulum calcitrare. Congeminatur enim infortunium, quod feras impatientius, minuitur animi æquitate. Quemadmodum ait Plautus,

In mala, animoſi bono vtare, adiuuat.

Vt in Velabro olearij.

Vt in *Velabro olearij. Prouerbialis ſimilitudo de iis qui conſpirarunt, remq. gerunt ex compoſito. Plautus in Captiui duo, —Vna res,*

Omnes cōpacto rē agunt, quaſi in Velabro olearij.

Velabrum autem, auctore Varrone, locus erat Romæ, quo olearij diſtrahebant oleum. Mos eſt autem huic hominum generi, vt inter ſe de pretio conſpicerent, quo pluris vendant.

Manticulari.

Festvs *Pompeius oſtendit poetas hoc verbo manticulari uſos pro fucum facere, ac ſubdole agere. Citatq. Pacuuium ita loquentem. Ad manticulandum aſtu aggreditur. Tractum autumat a manticulis, quas fures attrectare ſolent, nimirum quo furentur. Equidem magis arbitramur hinc ſumptam metaphoram, quod qui in conuiuio diſſimulant, mantilibus tegunt faciem, velut extergentes. Vnde in Sermonibus Horatius,*

—Mappa compeſcere riſum.

Plautus item in Captiui duo, pro pallio, latebraq. poſuit, qua dolus tegi poſſit: Nec mendaciis ſubdolis mihi vſquam mantellum eſt meis. Nec ſycophantiis, nec

fucis

ſucis vllum mantellum obuium eſt. Equidẽ neſcimus num ad hanc pertineat formam, quod legitur apud Origenem homilia in Ezechielem quinta: Qui dixit proximo ſuo, Ignoſcit nobis peccata noſtra deus. Siqui dem, & in talibus ſacramentis ludimus viciſſim nobis pollicentes. Mappam mittet deus: id eſt, teget noſtra flagitia, miſſa mappa. Verum quoniam Græci codicis non adeſt copia, ſuper hac re præſtiterit Academicum agere. Docti quibus adeſt, locum hunc excutient a nobis admoniti. Vtitur eodem dicto Tertullianus libro aduerſus Valentinianos: Sed mappa quod aiunt miſſa.

Auro habet ſuppactum ſolum.

PROVERBIALI figura dixit Plautus in Bacchidibus,

Sed diues ne eſt iſtic Theotimus?
Etiã rogas? qui ſoccis habeat auro ſuppactũ ſolum.

De prædiuite, cui tanta ſuppetat auri vis, vt pedibus calcet. Solum enim pro infima crepidarum parte poſuit, aut certe pro pauimento.

Ad aras.

Ἐπὶ βωμοῖς, id eſt, Ad aras. Refertur in collectaneis, quæ Plutarchi titulo feruntur, nec explicatur. Equidem opinamur perinde valere, quaſi dicas, ipſo in negotio, iuxta prouerbium quod nobis alio dictum eſt loco, quo vetatur ad aras conſultare.

Samiorum laura.

Σαμίων λαύρα, id eſt, Samiorum laura. Dictitabatur in turpibus addictos voluptatibus. Laura apud Samios angiportum quoddam erat, in quo cupedia, popinariaq. venditabantur amuliercul is in hoc paratis. Extat, & hoc adagium in commentariis, quæ Plutarcho inſcribũtur. Refert idem Athenæus ex Clearcho lib. 12. addens hoc inuentum fuiſſe Polycratis Samiorum tyranni, eamq. ciuitatis corruptelam fuiſſe commentum ex Sardium cubito, qui Dulcis prouerbio dictus eſt, auctore Platone.

Tænarium malum.

Ταινάριον κακόν, id eſt, Tænarium malum. Si quid crudelius ſæuitum eſſet in famulos, Tænarium malum vocabant. propterea quod olim Lacedæmonij captiuos, qui in Tænarium confugerant, reductos capitis adfecerunt ſupplicio. Eſt autem hoc loco Tænarus oppidũ quoddam Laconicæ, cuius incolæ Tænaritæ vocentur & eiuſdem regionis promontorium, in quo ſpelunca, per quam aditus erat ad inferos.

Leſbius Prylis.

Ὁ Λέσβιος πρύλις, id eſt, Leſbius Prylis. Plutarchus in adagiorum collectaneis, ſi modo non fallit titulus, tradit hoc prouerbium per ſimilitudinem ſumptum. Prylin enim fuiſſe Mercurij filium, ac diuinandi peritum. Quanquam πρύλις Græce, militem peditem ſignificat.

Agas aſellum.

AGAS aſellum. Hoc adagiũ quoniam mutilum refertur, non ſatis liquet, quid ſibi velit. Refertur autem a Cicerone lib. De oratore 2. ad hunc quidem modum. In hoc genus coniiciuntur prouerbia, vt illud Scipionis, cum Aſellus omnes prouincias ſtipendia merentem ſe peragraſſe gloriaretur, agas aſellum, & cetera. Hactenus Tullius. Neque vero libet referre, quæ in hunc locum adfert Omnibonus, interpres alioqui nõ omnino malus. Tamen viſum eſt ipſum adagium in medium proponere, quo doctis ſaltem veſtigandi miniſtraremus occaſionem. Fortaſſe legendum agaſo aſellum. Nam veteres elidebant vocales more Græcorum etiam in ſcriptura. Atque ita ſenſus erit, vnũquemq. facere quæ ſe digna ſint. Depotant nepotes, decoquit lurco, digladiatur miles, peierat leno, mentitur aduocatus. Siquidem hoc ipſum agaſonis vocabulum, in contemptus abiit prouerbium, id quod apud Græcos feſtiuius eſt, ob ſermonis ἰδίωμα. Nam Dores aſinum vocant, non ὄνον, vt ceteri, ſed κίλλον, & agaſonem, non ὀνηλάτην. ſed κιλλακτῆρα, veluti teſtatur Iulius Pollux lib. De rerum vocabulis 7. Fortaſſis huc pertinet quod ſcripſit Flaccus Epiſtola 19. ad Lollium,

-Ad imum
Thraxerit, aut oliſtoris ages mercede caballum.

Samium comatum.

Τὸν ἐν Σάμῳ κομήτην, id eſt, Samium comatum dicebant eum, qui ante ignauus habitus, præclarius exſpectatione ſeſe geſſiſſet in negotio. Aiunt pugilem quempiam apud Samios fuiſſe, qui cum ab aduerſariis haberetur ludibrio, quod comatus eſſet, commiſſum cum illis, vicit. Vnde in prouerbium abiit, quoties quis certamen ſuſcipit cum iis, quos præter opinionem experitur ſeſe viribus ſuperiores. Non diſſimile quod admonuit Sylla. Cauendum a puero male cincto. Recenſetur in Plutarchi collectaneis.

Seruum haud veho.

Δοῦλον οὐκ ἄγω,

Εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. id eſt,
-Seruum ego haud veho,
Niſi qui prius pro carnibus certauerit,
Certamine in nauali.

Id eſt, non admitto ſeruum, niſi multis magniſq. ſpectatum experimentis. Eſt autem carmen hoc apud Ariſtophanem in Ranis, a nobis alio citatum loco. Admonent interpretes duplicem eſſe lectionẽ, περὶ τῶν κρεῶν, & περὶ τῶν νεκρῶν; id eſt, pro carnibus, & pro cadaueribus. Pro carnibus accipiunt, pro vita: carnem enim corpus appellant. Porro ſerui cum pugnant, quoniam nullas habent poſſeſſiones, pro vita duntaxat dimicãt. Qui legunt νεκρῶν, hanc adferunt fabulam. In prælio nauali, quod actum eſt apud Arginuſas, ſuperiores extiterunt Athenienſes, vetueruntq. ne cadauera cæſorũ tollerentur, & hac quoque de re digladiatum eſt. In hoc autem bello ſerui egregiam operam nauaſſe leguntur, quapropter & libertate donati ſunt. Recenſetur prouerbium in Plutarchi collectaneis.

Tertium caput.

Τρίτη κεφαλὴ, καὶ τρίτῳ ἐγκεφάλῳ, id eſt, Tertium caput & tertio cerebro. In onerum baiulos dictum, qui non humeris modo, verum & capite geſtant onera. Extat in iiſdem quæ modo citauimus collectaneis. Apte torquebitur in homines variis diſtractos negotiis.

Vt Corin-

Vt Corinthia videris.

Κορινθία ἰδοῦσα χοιροπωλήσειν, id eſt, *Corinthia videris corpore quæſtum factura. In mulierem intempeſtiuius libidinantem. De mulieribus Corinthi proſtantibus dictum eſt alibi. Dictum eſt autem* χοιροπωλῶ, *nouo quidem verbo, quod nobis indicat quæſtum facere corpore.* χοῖρος *enim naturam muliebrem ſignificat. Extat & hoc in iiſdem collectaneis.*

Cyrnia iactura.

Κυρνία ἄτη, id eſt, *Cyrnium malum. De magnis diſpendiis & expilationibus dicebatur. Cyrnus inſula quæpiam eſt, e regione Apuliæ, cuius incolę longæui perhibētur eſſe propter mel, quo plerumq. veſcuntur, vicini Sardonicæ inſulæ. Nam eius illic ſumma copia, quemadmodum auctor eſt Stephanus. Hæc olim nauigātibus erat inacceſſa, propter prædonum ac piratarum circa illam frequentiam. Atque hinc vulgo prouerbium increbuit. Plinius libro 4. cap. 12. nominat Cyrnum, ſed diuerſam a Corſica, cum Strabo tradat Cyrnum eſſe quam Romani dicunt Corſicam, inſulam ægre habitatam, ob locorum aſperitatem, & regionem multis locis imperuiam, ſed præcipue quod qui montes obtinēt, ac latrociniis viuūt, feris ipſis ſint efferatiores. E quibus ſi quando aliquot capti per duces Romanos Romā deducantur, dictu mirum quam ferinum quiddam ac belluinum præ ſe ferant. Nam aut ſibi mortem conſciſcunt, aut ſi viuunt, ſtoliditate & amentia ſic fatigant dominos, vt quantulocumq. emptos, tamen emiſſe pœniteat. Talis olim Corſica, nunc vnis laudatiſſimis inſtruit Romanas delicias. Ob immanitatem igitur latrociniorum ac gentis feritatem dicta eſt* Κυρνία ἄτη, *quemadmodum dictum eſt Cilicium exitium, quod alibi retulimus. Meminimus huius adagij ſuperius in Cyrnia terra.*

Rapina Cotytiis.

Ἁρπαγὰ κοτυττίων, id eſt, *Rapina Cotytiis. Cotytia feſtum quoddam erat apud Siculos, in quibus ex more placentulę quæpiam & arborum fœtus ramis alligabantur, eaq. diripienda proponebantur. Refertur in Plutarchi collectaneis, nec exponitur. Quamquam facile liquet dici ſolitum de bonis temere profuſis direptiſque.*

Quæ ex antiqua.

Τὰ ἐκ παλαιᾶς, id eſt, *Quæ ex antiqua, ſubaudiendum Tyro. Perinde valet, quaſi dicas ſummam moleſtiam, extremumq. malum. Tyrum enim quæ cognominata eſt vetus, dictione compoſita,* παλαιότυρος, *Alexander expugnatam, & ex inſula comportatis aggeribus redditam continentem, crudeliter tractauit, plurimisq. affecit incommodis, vnde prouerbium,* τὰ ἐκ παλαιᾶς, *quo ſignificabant tantum malorum, quantum antiqua Tyrus pertuliſſet. Recenſetur & in Plutarchi collectaneis, atque item Zenodoti. Hiſtoria eſt apud Q. Curtium.*

Triceps Mercurius.

Τρικέφαλος Ἑρμῆς, id eſt, *Triceps Mercurius. Dictum videtur in ambiguos ancipitesq., aut vehementer aſtutos. Ad hunc modum fingebatur antiquitus Mercurius, vel quod plurimam vim habeat oratio, vel quod idem deus index viæ, proinde in ſingulis capitibus inſcriptionem habebat, quo duceret hæc via, quo rurſum illa. Huiuſmodi Mercurij ſimulacrum primus poſuit Proclides, auctore Philochoro.*

Danace.

Δανάκη, id eſt, *Danace, ſic appellabatur nūmulus ille, qui Charonthi perſoluitur, naulum pro tranſmiſſione Stygiæ paludis, cuius meminit Lucianus in Charōte. Apuleius item in fabula Pſyches. Refertur in collectaneis Plutarchi, nec indicatur vſus. Nobis videtur recte vſurpandum, ſi quis iubeat ſenem parare* δανάκην, *innuens prope eſſe, vt emigret e vita. Aut ſi quem vſqueadeo nihil reliquiſſe dicas, vt ne Danace quidem ſuperfuerit. In hunc ſenſum vſurpat Iuuenalis ſatyra tertia, qui hunc nummulum trientem vocat:*

—Nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum,
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.

Vt Bagas conſtitiſti.

Βάγας ἕστακας, id eſt, *Vt Bagas ſtabas. In ſtupidum & elinguem dicebatur. Bagas erat quiſpiam adſimilis attonito, ſtupidoq. & inſulſo. Commemoratur in Plutarchi collectaneis, haud ſcimus num legendum ſit Bagoas pro Bagas: is Eunuchus fuit. Et eſt hoc genus timidum & imbelle.*

Cancrum ingredi doces.

Καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν διδάσκεις, id eſt, *Cancrum recte ingredi doces. De eo qui docet indocilem. Refertur in iiſdem collectaneis. Finitimum vel idem potius cum illo, quod paullo ſuperius retulimus ex Ariſtophane, in prouerbio, Numquam efficies. Pertinet ad genus* ἀδυνάτων, *Aethiopem dealbas, &c. Siquidem animal hoc non ingreditur niſi obliquo corpore, & in omnem partem mouet greſſum. Dictum putant* καρκίνον *quaſi* καρακινοῦν *a mouēdo capite. Dicitur & capite gignere.*

Mare exhauris.

Θάλατταν ἀντλεῖς, id eſt, *Mare exhauris. De eo qui conatur, quod effici non poſſit. Nam montes vtcumque perfodiuntur, at mare non poſſit exhauriri.*

Canes timidi vehementius latrant.

Q. CVRTIVS *libro 7. demonſtrat huiuſmodi prouerbium apud Bactrianos vulgo iactatum fuiſſe, Canis timidus vehementius latrat quam mordet. Thraſonū eſt turgidis minis dira moliri: At Chremes ad rem gerendam promptior. Sic & Athenienſes ad bene dicendum, quam ad grauiter agendum accommodatiores fuiſſe leguntur. Nec Aiaci promptum fuit dicere, nec Vlyſſi bellare. Et Lacedemonij verbis parciſſimi, virtute longe præcelluerunt. Et apud Homerum Græci taciti pugnam ineunt, ſed vim ſpirantes, cum barbari immani clamore accurrerent. Denique mulieres lingua melius quam viri belligerantur. Q. Curtius eodem in loco ſubiicit allegoriam huic ſimilem, Altiſſima quæque flumina minimo ſono labi.*

Homeri verſus aliquot prouerbiales.

TANTVM *honoris antiquitas habebat Homero, quēadmodum teſtatur Macrobius, vt ſinguli pęne ver-*

ſus illius prouerbij vice celebrarentur, quorum nos non nullos ſparſim in hoc opere recenſuimus, præſertim quos in auctorum litteris vſurpatos deprehendiſſemus. Nunc itaq. nobis uidemur pretium, ſi ex omni Homerica poeſis corpore, ſeligamus quoſdam verſiculos, qui prouerbij ſpeciem ita præ ſe ferant, vt dubitandum non ſit, quin hi certe ex illorum numero fuerint, quos antiquitas adagionum inſtar vſurpauerit. quamquam autem nullum fere carmen eſt huius poetæ, quod non poſſit ad aliquam prouerbij rationem detorqueri, tamen nos e plurimis pauca quædam decerpere maluimus: partim ne quis nos in re tamquam aſcita, nimium diligentes dicere poſſet: partim quod magis arrident in hoc genere, quæ ſibi quiſque velut adoptarit. Itaque ſat habuimus in paucis aliquot, quemadmodum accommodari debeant, viam oſtendiſſe. Atque in his ipſis, quamquam eum carminis vſum indicauimus, qui tum nobis ſcribentibus veniſſet in mentem, tamen nihil vetuerit, quo minus idem carmē ad varios vſus adſciſcatur. Neque vero idem permiſerimus in reliquis poetis, niſi quis in Marone licere putet, quem Latinum Homerum optimo iure dixeris: ſed facit hoc Homeri diuinitas quædam, vt deceat, quidquid ex illo quocumq. pacto mutuum ſumpſeris, etiāſi, quod in Centonibus fieri ſolet, ad longe diuerſam ſententiam verba detorſeris. Quamquam autem ſciremus his non adfuturam gratiam, niſi quis vſurparet Græce, tamen ne nō intelligerentur a non nullis, vertimus hæc quoq. Sed iam referre incipiemus.

Non probantis.

Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. *id eſt,*

At non Atridæ ſic eſt Agamemnoni viſum.

Vſurpatur a Luciano ceu prouerbialiter in Lapithis. Recte vtemur. vbi rem quidem fatebimur honeſtam factu, verum diuerſa placere iis, quorum libido plus valet quam æquitatis ratio. Siue cum quis tyrannico more ſequitur, non quod dictet æquitas, ſed quod animo collubitum ſit. Siue cum vnus aliquis a ceteris omnibus diſſentit. Sumptum eſt autem ex Iliados Homericæ libro primo, vbi & iteratur hic verſiculus:

Ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοί,
Αἰδεῖσθαί θ' ἱερῆα, καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.
Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ,
Ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε. *i.*

At reliquæ Danaum placet hæc ſententia turbæ,
Sacrificio vt habeatur honos, ac ſplendida dona
Accipiant, at idē hoc Agamēnoni non ita viſū eſt,
Quin male dimittit, ac dicta fera inſuper addit.

Refutantis laudem immodicam.

Οὔτοι ἐγὼ θεός εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις; *id eſt,*

Nullū ego ſum numē, quid me immortalib9 æquas?

Plutarchus in commentario, cui titulus, Quo pacto quis intelligat ſe profeciſſe, monet vt hoc Homericum carmen ſemper habeamus in promptu, tāquam pharmacum aduerſus venenum adulationis, aut vbi quis nos magnificentius quam pro merito laudat. Vſurpatur a Luciano in Icaromenippo. Carmen extat Odyſſeæ. II. ſub perſona Vlyſſis loquentis ad Telemachum filium.

Cauentis clancularias inſidias.

Μή τίς τοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ. *id eſt,*

Ne quis te a tergo fugientem cuſpide figat.

Cum ſignificamus circumſpectius agendum, ne quis noceat imprudenti. Diogenes vſurpauit mutata uocula in adoleſcentē formoſum, qui incuſtodite dormiebat,

Μή τίς σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ.

Sunt aūt apud Homerū Iliad. θ. verba Diomedis Vliſſem fugientē reuocantis ad pugnam. Item Iliados χ.

Οὐ μέν μοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξεις,
Ἀλλ' ἰθὺς μεμαῶτι διὰ στήθεσφιν ἔλασσον. *id eſt,*

Numquam mi a tergo fugienti infixeris haſtam,
Sed prompto potius aduerſa in pectore torque.

Hoc licebit vſurpare, cum quis non detractas apertum certamen.

Iubentis aperte loqui.

S**I** *quem admonebimus, vt proferat doloris, aut odij cauſſas, neque celet in animo, non illepide dixerimus illud ex primo Iliados libro,*

Ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, ἵνα εἴδομεν ἄμφω. *id eſt,*

Eloquitor, ne celato, quo norimus ambo.

Pollicentis ſe promiſſa re præſtiturum.

S**IGNIFICANTES** *promiſſorum fidem non irritam futuram, ſed re præſtituros nos, quod verbis ſimus polliciti, vſurpare poterimus verſus hos ex eodem libro,*

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλόν.
Οὐδ' ἀτελεύτητον γ' ὅ, τί κεν κεφαλῇ κατανεύσω. *i.*

Nec reuocanda, nec irrita, vana ue dico futura
Quæcumque annuero & promiſero vertice moto.

Dicuntur autem a perſona Iouis ad Thetidem.

In abſurde locutum.

V**BI** *quis videtur abſurdum quidpiam dixiſſe, ſiue cum verbum aliquod videbitur per imprudētiam elapſum, quod ſatius erat reticuiſſe, locus erit illi, quod pluribus locis apud Homerum reperitur, & nominatim Odyſſeæ libro primo,*

Ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; *id eſt,*

Dentis clauſtra tui quæ vox elapſa reliquit?

Laudatur hic verſus ab A. Gellio Noctium Atticarum libro 1. cap. 15. qui pulchre admoneat parce loquendum eſſe, quod natura linguam vallo dentium cinxerit, & ſepto labiorum, cum aures patulas dederit.

Quæ ſero contingunt, ſed magnifica.

Q**VOTIES** *intelligi volemus famam, aut præmium aliquod ſerius quidem contingere, uerum hoc præſtantius, ac durabilius, quo diutius dilatum, vt tarditatem ſtabilitate, perpetuitateq. compenſet, non alienum fuerit Homericum illud ex Iliados ſecundo libro vſurpare.*

Ὄψιμον ὀψιτέλεστον, ὅου κλέος οὔποτ' ὀλεῖται.

Quem verſum Cicero ita vertit,

Tarda & ſera nimis, ſed fama & laude perenni.

Verba ſunt Calchantis animum addentis Græcis vt perdurent: quamquam enim victoria belli decimo demum anno contigerit, eius famam tamen immortalem fore.

Conſulendum

Conſulendum & conſiliis parendum.

CVM *admonebimus quempiam, vt viciſſim & rectum conſilium aliis det, & ab aliis accipiat: aut vt & ſecum rem diligenter perpendat, & alienam ſententiã auribus attentis audiat, non intempeſtiuum erit illud ex eodem libro.*

Ἀλλ' ἄναξ, αὐτός δ' εὖ μήδεο, πείθεό τ' ἄλλῳ. *id eſt,*
Ipſe age rex bene conſulito, & pareto viciſſim.

Non interpellandus famelicus.

QVOTIES *indicemus non eſſe confabulandi otium, niſi prius placauerimus latrantem & iratum, ut ait Horatius, ventrem. Aut vbi ſignificabimus aliquem, ſimulatque ſit adſecutus, quod expetebat, iam ad alia conuerti, non inepte proferemus verſiculum hunc ex eodem libro, & alias apud Homerum ſolennem,*

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο. *id eſt,*
At poſtquam his potus exẽpta cupido, cibique.
Id Vergilius ita reddit,
Poſtquã exẽpta fames & amor compreſſus edẽdi.

Fatis imputandum.

CVM *hominem quempiam culpa liberabimus, eamq; vel in fatum, uel in fortunam reiiciemus, vſurpare licebit quod inibi dicit Priamus ad Helenam,*

Οὔ τί μοι αἰτίη ἐσσί, θεοί νύ μοι αἴτιοί εἰσιν. *id eſt,*
Nil tibi ego imputo, verũ ipſis magis imputo diuis.

Diu diſsimulatum aperientis.

IN *eum, qui quod diu diſsimulauit, tandem irritatus eloquitur, non inconcinne detorquebitur illud, quod in eodem loco dictum eſt de Vlyſſe,*

Ἀλλ' ὅτε δὴ ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος ἵει. *id eſt*
Aſt vbi iam promit pragrandem e pectore vocem.

Malorum obliuio.

QVI *deprecabitur omen aliquod parum fauſtum, aut qui iubebit obliterari memoriam malorum, non intempeſtiuiter vſurpabit illud ex eodem libro,*

Τὰ δὲ πάντα θεοὶ μεταμώνια θεῖεν. *id eſt,*
Irrita dij ſuperi ventis hæc omnia tradant.

Ex minimis initiis maxima.

AD *indicandum maximas ſimultates non numquam ex leuiſſimis iniuriolis naſci, non ſecus atque ex minutiſſima ſcintillula grauiſſimum incendium, mire congruet illud ex eodem libro de Eride, id eſt, dea contentione,*

Ἥ τ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει. *id eſt,*
Quæ primum exigua ſurgit, verum ilico cælum
Attingit capite, in terris veſtigia ponens.
Hunc locum Vergilius Aeneidos 4. detorſit ad famã,
Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturq. ſolo, & caput inter nubila condit.

Alieno ferox præſidio.

SI *quæras innuere, quod ferox ſit quiſpiam, & improba moliatur, id eum non facere domeſticis viribus fretũ, verum alicuius potentioris fultum præſidio, qui clanculum illi ſuppeditat & animum & opem, quemadmodum vulgus noſtratium ſuſpicatur ducem Gelriæ tot iam annos negotium faceſſere nobis, diſſimulatis Gallorum ſuppetiis, illud accommodes licebit eodem ex libro,*

Οὐχ ὅ γ' ἄνευθε θεοῦ τάδε μαίνεται, ἀλλά τις ἄγχι
Ἕστηκ' ἀθανάτων νεφέλῃ εἰλυμένος ὤμους. *id eſt,*
Iſta quidem hic nequaquã audet ſine numine, verũ
Adſtat diuum aliquis, humeros caligine tectus.

Arripe negotij curam.

ADMONENTES *aliquem, vt diligenter negotium capeſſat, & grauiter rem aggrediatur, vtemur hoc ex eodem loco carmine, quo Aeneas hortatur aurigam ſuum,*

Ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα
Δέξαι. *id eſt,*
Quin age nunc ſcuticamq. manu, depictaq. lora
Corripe.

Aequa concertatio.

CVM *ſignificabimus duos ex æquo paratos ad diſceptandum, rixam ue, licebit accommodare carmen illud ex eodem libro,*

Τὼ μὲν δὴ χειρός τε καὶ ἔγχεα ὀξυόεντα,
Ἀντίον ἀλλήλων ἰσχέτην μεμαῶτε μάχεσθαι. *id eſt,*
Illi inter ſeſe, iam iam pugnare parantes
Obtendunt, pariterq. manus, præacutaq. pila.

Incitare currentem.

QVI *ſignificabit inſtigari quempiam ad id ad quod ſuapte ſponte propendet, vſurpabit illud ex eodem libro, quamquam & alias apud eundem poetam occurrit,*

Μάστιξεν δ' ἐλάαν, τὼ δ' οὐκ ἀέκοντε πετέσθην. *id eſt,*
Cædit equos ſcutica, aſt illi vel ſponte volabant.
Sumptum ab aurigis.

Ad vtrumuis paratus.

HOMINEM *ad vtramq. fortunam inſtructum, ludicris pariter ac feriis accommodatum, aut qui norit cũ bonis pariter ac malis conuenire, notabimus hoc carmine, quod eſt in Iliados H.*

Οἶδ' ἐπὶ δεξιὰ, οἶδ' ἐπ' ἀριστερὰ, νωμῆσαι βῶν. *id eſt,*
Noui equidem clipeum dextra, læuaq. mouere.

Muneribus res agitur.

QVI *dicet non eſſe locum recte factis & æquis rationibus, ſed largitione & adſentatione rem omnem peragi poterit illud accommodare ex Iliados I,*

Δώροισίν τ' ἀγανοῖσιν, ἔπεσσί τε μειλιχίοισι. *id eſt,*
Et donis permagnificis, & lenibus dictis.
Quo quidem in carmine muneribus non temere prior datus eſt locus.

Alieno auxilio potentes.

QVI *alienis præſidiis freti facinus aliquod egregium, aut qui alieni prætextu nominis aliquid faciunt, in eos adpoſite torquebitur ex eodem libro, quod ibi dictum eſt de Teucro fratre Aiacis Telamonij. Nam is ſub fraterno latitans clipeo, ſagittas aliquot mittit in Troianos,*

Στῆ δ' ἄρ' ὑπ' Αἴαντος σάκει Τελαμωνιάδαο. *id eſt,*
Conſtitit Aiacis clipeo ſeptemplice tectus.

Cauendum a potentiore.

Qvi ſe negabit rem habere velle cum homine longe potentiori, quiq. magnopere poſſit lædere, recte accommodauerit illud eodem e libro,

Οὐ γὰρ ἐγώ γ' ἐθέλοιμι Διὶ κρονίωνι μάχεσθαι. id eſt,

Cum Ioue ego ſane nolim certamen inire.

Subitum remedium periculi.

Cvm indicabimus rem in extremum diſcrimen adductam, actumq. fuiſſe ni ſubita ſalus, ceu deo quopiam immiſſa protinus affulſiſſet, illud ex eodem libro, tum alias ſæpe conueniet,

Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε id eſt,

Ne illico ſenſiſſet, genitor diuumq. hominumque.

Perplexus, animiq. conſternati.

In eum qui periculoſo negotio conſternatur animo, nec rationem inuenit, qua explicet ſeſe, quadrabit illud ex eodem libro,

Νέστορα δ' ἐκ χειρῶν φύγον ἡνία σιγαλόεντα. id eſt,

Fugere e manibus miranda Neſtori habenæ.

Litem incipere.

In eum qui iam prouocatus aggreditur conuiciis agere, congruet illud ex Iliados κ.

Εἵλετο δ' ἄλκιμον ἔγχος ἀκαχμένον ὀξέϊ χαλκῷ. i.

Haſtam corripuit robuſtam cuſpide acuta.

Cui diuerſum illud, Haſtam abiecit, quod alibi retulimus ex Cicerone.

Auſculta & perpende.

Qvoties ſignificabimus nos aliquid dicturos quod ad rem pertineat, quodq. ratum ac certum futurum ſit, conueniet illud ex eodem libro, quanquam & alias apud eum poetam ſæpius obuium,

Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι. id eſt,

Immo aliud quiddam, tu mente recondito, dicam.

Non ſtatim decernendum.

Qvi ſignificabit interponendam moram prius quam decernatur, & rem in poſterum diem reiiciendam, accommodabit illud ex eodem libro, quod Phœnici cum legatis ad reconciliandam gratiam miſſo ab Agamemnone reſpondit Achilles,

ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφι
Φρασσόμεθα. id eſt,

Aurora vbi craſtina ſurget
Conſultabimus.

Hinc apparet ſumptum celebre Græcis prouerbium, ἐν νυκτὶ βουλή, id eſt, In nocte conſilium, quod alio diximus loco.

Nemo cogendus amicus.

Cvm innues aliquem non eſſe ad negotium accerſendum, præter animi ſententiam, aut non eſſe collocandum officium in eum qui nec agnoſcat, nec accipiat libenter, accommodum fuerit quod eodem in libro de Phœnice dixit Achilles,

Ἤν ἐθέλῃσιν, ἀνάγκῃ δ' οὔτι μιν ἄξω. id eſt,

Si volet, inuitum hunc haud quaquam abduxero quoquam.

Euenit malo male.

Cvm ſcelerato cuipiam euenit, quod omnes imprecabantur & optabant, locus erit illi ex eodem libro,

Θεοὶ δ' ἐτέλειον ἐπαράς. id eſt,

Explerunt inimica precamina diui.

Verba ſunt Phœnicis narrantis omnia mala accidiſſe ſibi, quæ pater olim ſuerat imprecatus.

Nec dignus qui me intueatur.

Qvi contemnet omnino quempiam, vt ignauum, multoque ſeſe inferiorem, non ineleganter illud ex eodem libro detorſeris, quod in Agamemnonem dixit Achilles,

Οὐδ' ἂν ἔμοιγε
Τετλαίη κύνεός περ ἐὼν εἰς ὦπα ἰδέσθαι. id eſt,

Haud ille quidem auſit,
Quamuis perfricta ſit fronte, mihi ora tueri.

Quod idem etiam hodie vulgo dictitant. Eſt autem indicium animi conſcii, non audere recta faciem intueri eius quem læſeris. Hinc eſt quod Menelaus in Iphigenia Aulidenſi iubet in primis, vt Agamemnon obtueatur ſeſe, videlicet inde facti collecturus primum argumentum.

Cauendum ab eo qui ſemel impoſuit.

Qvi ſe negabit habere velle cōmercium cum eo a quo ſemel ſit deceptus, vſurpabit illud ex eodem libro,

Οὐδέ τι οἱ βουλὰς συμφράσσομαι, οὐδὲ μὲν ἔργον.
Ἐκ γὰρ δή μ' ἀπάτησε καὶ ἤλιτεν, οὐδ' ἂν ἔτ' αὖτις
Ἐξαπάφοιτ' ἐπέεσσιν, ἅλις δέ οἱ, ἀλλὰ ἕκηλος
Ἐρρέτω. id eſt,

Hoc ego cū nihil aggrediar, neq. n. expedit unquā.
Quippe vbi fruſtratus ſemel eſt, ac fraude feſellit,
Non iterum mihi verba dabit ſtulto, ſemel illi hoc
Sit feciſſe ſatis, quin poſthac ille quieſcat,
Ac valeat.

Amicorum eſt admonere mutuum.

Sententia prouerbialis videtur, quam legimus Iliados λ.

Ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου. id eſt,

Bonus eſt affatus amici,
Admonitoris.

Hanc licebit vſurpare, ſi quando dicemus amici munus eſſe, vt amicum ſi quid erret, liberius admoneat.

Vnus multorum inſtar.

Qvod eodem in libro dictum eſt in laudem medici idem torqueri poterit, ad quemcunque virtute præſtantem. Carmen eſt huiuſmodi,

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. id eſt,

Vir medicus multis aliis æquandus honore eſt.

Feſtiuiter hoc in Eryximachum torquet Alcibiades, cui iubenti negat ſe poſſe obſiſtere, quod vir medicus multorum inſtar ſit. Feſtiuius erit ſi transferatur ad res animi. Veluti Plato libro de Repub. quarto, ἐὰν τὸ λεγόμενον ἓν μέγα φυλάττωσι, id eſt, Si illud vnum magnum quod dicitur ſeruauerint. Indicat illud ἓν μέγα fuiſſe prouerbiale. Vide prouerbium, Multa nouit vulpes, &c. Bona mens igitur πάντων ἀντάξιος ἄλλων. & eruditio & bona fama, πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

In voti compotem.

VBI quis aſſecutus eſt quod affectabat captabatq. veluti ſi quis ſacerdotij ſpe munus principi mitteret, eoq. ſacerdotio fauore principis potiretur, quadrabit illud ex eodem libro,

Καὶ βέλος δ' οὐχ ἅλιον βέλος ἔφυγε χειρός.

Attigit, e que manu non irrita miſſa, ſagitta eſt.

Lupus in fabula.

CVM forte fortuna in medio ſermone interuenit is, cuius mentio fiebat, conueniet illud ex Iliados K.

Οὔπω πᾶν εἴρητο ἔπος, ὅτ' ἄρ' ἤλυθον αὐτοί. *id eſt,*

Iamq. aderant ipſi nondum ſermone peracto.

Aliter cum aliis agendum.

QVI ſignificabit cum aliis blandius agendum, cum aliis aſperius, vt cuiuſque fuerit ingenium, aut fortuna, dignitasq. allegabis illud ex eodem libro,

Ἄλλον μειλιχίοις, ἄλλον στερεοῖς ἐπέεσσι

Νείκεον. *id eſt,*

Verbis hunc placidis, contra aſperioribus illum

Increpuere.

Concordia fulciuntur opes etiam exiguæ.

SENTENTIA prouerbialis eſt ibidem, huiuſmodi,

Συμφερτὴ δ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν.

Coniuncti pollent etiam vehementer inertes.

Hac conueniet vti, ſi quando ſignificabimus non eſſe contemnendam amicitiam, aut ſimultatem multorum, etiam ſi fuerint alioquin imbecilles, & quorum ſingulos quiuis facile contemnat. Nam quemadmodum vt ait Ouidius,

Et quæ non proſunt ſingula, multa iuuant:

Ita quę non lædunt ſingula, multa nocent,

Extra periculum ferox.

IN TIMIDVM & ita demum ferocem, ſi procul abſit a periculo, velut in obtrectatorem clancularium, qui coram non auſit congredi, quadrauerit illud ex eodem loco:

Ἀνδρῶν δυσμενέων ἑκὰς ἑστάμενος πολεμίζειν. *id eſt,*

Pugnare gnarus verum eminus & procul hoſte.

Simile eſt illud Demoſthenis in oratione de corona, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο ὥστε τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι τὴν στρατιὰν ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ τὰ τιμιώτατα. *id eſt, Adeo familiariter nos acceperunt, vt cum adeſſent armati & equites, in ædes atque in ciuitatem reciperent exercitum ad liberos & vxores, et ad ea quæ ſunt cariſſima. Extra telorum iactum ante recenſuimus, cui contrarium eſt Intra tela. M. Tullius in Verrem actione quarta. Non ego a Vibone paruo nauigio inter fugitiuorum ac prędonum ac tua tela veniſſem? quod Græci dicunt* ἐντὸς βελῶν.

Quiſquis fuerit.

QVEMVIS citra vllam expectationem hominem indicabimus hoc verſiculo, qui eſt in eodem libro,

Ὅστις τ' εἴη, καὶ ὅθεν ἀμφότερος ἄκυτα.

Qui modo mortalis ſit edens cerealia dona.

Veluti ſi quis dicat humanas leges alibi alias eſſe, ceterum legem naturę omnium eſſe communem, & tune τ' ἴσα.

Iuuenta viribus pollet.

AD vires plurimum momenti adfert ętas iuuenta. Ad id facit illud ex eodem loco de Aenea,

Καὶ δ' ἔχει ἥβης ἄνθος, ὅ τε κράτος ἐστὶ μέγιστον. *id eſt,*

Flos quoq. adeſt æui, cuius tunc maxima vis eſt.

Aegre quidem, ſed facimus tamen.

CVM ægre quidem, & non ſine plurimis incommodis agimus quidpiam, ſed tamen facimus, adacti neceſſitate, conueniet illud ex Iliados Z.

Καὶ μάλα τειρόμενοί περ, ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει. *id eſt,*

Quamuis afflicti nimium, ſed fatum ita cogit.

Quod alibi diminutum, exæquatur alibi.

IN eum in quo deſideratur virtutis aliquid, ſed cuius iacturam alia quapiam dote compenſet. Veluti ſi quem intelligi velimus parum eloquentem, ſed admirabili tamen iudicio: aut qui ſit indoctus quidem, ſed bene nũmatus, competet illud ex eodem loco, quem modo citauimus ex Iliados K.

Ὃς δή τοι εἶδος μὲν ἔην κακός, ἀλλὰ ποδώκης. *id eſt,*

Qui ore quidem deformis erat, pedibus tamẽ acer.

Mutua defenſio tutiſsima.

QVI ſignificabit minus eos lædi poſſe, qui concordes ſeſe mutuo defendunt: contra omnium iniuriæ obnoxios illos qui diſſident factionibus inteſtinis, accommodabis illud ex Iliados ρ.

Παυρότεροι δὲ πολὺ φθίνυθον, μέμνηντο γὰρ αἰεὶ

Ἀλλήλοις ἀν' ὅμιλον ἀλεξέμεναι φόνον αἰπύν. *id eſt,*

Multo turba minor periit, quod in agmine ſemper

Mutuam opẽ ſibi ferre, malumq. arcere ſtudebãt.

Qui cum contemptu vitæ inuadunt.

IN eos qui gladiatorio, ſicut ait Terentius, animo quempiam impetunt, vt aut perdant aut pereant, conueniet illud ex Iliados M.

Ἀγροτέροισι σύεσσι ἐοικότε. *id eſt,*

Similes agreſtibus apris.

Tradunt enim venatores, hos prouocatos recta impetere prouocantem, nec lanceã vitare.

Aliis proſpiciens, non ſibi.

SI libebit in quempiam iocari, qui cum artem diuinandi profeſſus, aliis ſua mala prædixerit, ipſe ſuum malum non potuerit præuidere, non inconcinniter accommodabimus illud ex Homeri Bœotia,

Ἀλλ' οὐκ οἰωνοῖσιν ἐρύσατο κῆρα μέλαιναν, *id eſt,*

At non augurijs fatum ſibi depulit atrum.

Quod imitatus Maro,

At non augurio valuit depellere peſtem.

Dictum eſt de Eunomo Myſorum duce, perito quidem auguriorum, at nihilominus ab Achille occiſo.

Ne depugnes in alieno negotio.

VBI ſignificabimus nos nolle noſmet admiſcere liti alienę, quæ nihil ad nos pertineat, ſed permiſſuros vt ipſi inter ſeſe ſuo decernent periculo, quorum agitur negotium, verſiculo fuerit locus ex eodem libro,

Οἴω ἀμφ' Ἑλένῃ καὶ κτήμασι πᾶσι μάχεσθαι, id eſt,
Proq. Helena, proq. omni re decernere ſolos.
Dictum de Menelao & Paride ſingulari certamine congreſſuris.

Prudentia coniuncta cum viribus.

IN *eum qui norit idem & aliis imperare quid ſit agendum, & ipſe perſequi cum eſt opus, quod alijs imperat, apte quadrabit illud ex eodem libro,*

Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής
Id eſt,
Et iuxta ductor bonus, & certamine pollens.
Sunt enim qui imperatorem agere norunt, at militem præſtare non norunt.

Pauciloquus, ſed eruditus.

IN *eum qui pauca quidem, ſed tamen auditu digna loquitur, conueniet illud ex eodem libro quod illic dicitur de Menelao breuiloquo Laconum more, verum ſuauiloquo & arguto,*

Παῦρα μέν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. *id eſt*
Non is multa quidem, verum argutiſſima, quippe
Pauciloquus.

Duobus malis reſiſtere difficillimum.

Εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ καὶ λοιμὸς Ἀχαιούς. *id eſt,*
Iam pariter ſubigit, bellumq. & morbus Achiuos.
Si quando dicemus eundem hominem duobus, aut plurimis premi malis. Eſt apud Homerum Iliados 1.

A fronte ſimul & occipitio.

CVM *indicabimus admirabilem rerum omnium cognitionem aut ſingularem prudentiam, quæ conſtat non præſentium modo ſcientia, ſed & memoria præteritorum, & futurorum proſpicientia, recte verſum hunc ex eodem vſurpabimus libro,*

Ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα. *i.*
Qui ſcit præterita ac præſentia, poſtq. futura.
Vergilius vertit ad hunc modum,
Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahãtur.

Nocuit & nocebit.

SI *quando demonſtrata præteritorum malorum cauſſa, comminabimur, futurum vt accedãt maiora, niſi quis reſipiſcat, non intempeſtiuiter vſurpabimus verſum hunc Homericum ex eodem libro,*

Τοὔνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἑκηβόλος ἠδ' ἔτι δώσει. *id eſt,*
Phœb' ob hæc mala multa dedit, atq. inſup addet.
Veluti ſi medicus oſtenſo morbi periculo, moneat ægrotum reualeſcentem, vt temperet ab immodica Venere, alioqui rediturum cum fœnorum malum.

Ingens diſcrimen.

QVOTIES *ingens diſcrimen inuenemus inter homines, aut res plurimum inter ſe diuerſas, aut immenſum interuallum inter ſeiunctos, eleganter accommodabimus illud ex eodem libro.*

-Ἐπεὶ ἦ μάλα πολλὰ μεταξὺ
Οὔρεά τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχήεσσα. *id eſt,*
-Sunt in medio ſita plurima, monteſque
Vmbroſi, fretaq. horriſono clamoſa fragore.

Qui paratus ad reſiſtendum.

QVI *ſignificare volet ſe nequaquam detrectare certamen, ſed abunde ſuppetere, quo partes tueatur ſuas, vſurpabit illud ex Iliados ν.*

Τῶν μοι δούρατ' ἔασι καὶ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι
Καὶ κόρυθες καὶ θώρηκες λαμπρὸν γανόωντες. *id eſt,*
Et mihi ſunt haſtæ teretes, clipeiq. rotundi,
Tum galeæ, tum thoraces procul igne micantes.

In diſcrimine apparet qui vir.

DE RE *periculoſa difficiliq., & huiuſmodi quæ virum cordatum ac ſtrenuum requirat, conueniet illud quod eodem libro dicitur ab Idomeneo Cretenſium duce.*

Ἔνθ' ὅ τε δειλὸς ἀνὴρ ὅς τ' ἄλκιμος ἐξεφαάνθη. *id eſt,*
Illic qui vir iners, qui ſtrenuus ipſa docet res.
Ad idem facit quod proximo carmine conſequitur,
Τοῦ μὲν γὰρ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ.
Cuius alias nobis facta mentio.

Non cedendum malis.

SI *quando admonebis, non oportere cedere vel aduerſariis, vel inſultibus aduerſæ fortunæ, aut non eſſe certandum cum fugitiuis, non inſcite detorſeris illud ex eodem libro,*

Οὐκ ἄν τοι μετόπισθ' αὐχένι πέσοι βέλος οὐδ' ἐνὶ νώτῳ,
Ἀλλά κεν ἢ στέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειε. *id eſt,*
Ne feriat iaculum ceruicem aut terga, ſed ipſum
Aut ventrem, aut pectus feriat aduerſa ſagitta.

Ipſe ſibi perniciem accerſiuit.

IN *eum qui ſibi pertinaciter accerſit malum, cui veluti fato deſtinatus ſit, congruet illud ex eodem libro,*

Τὸν δ' ἄγε μοῖρα κακὴ θανάτοιο τέλοσδε. *id eſt,*
Iſtum mortis in exitium mala Parca trahebat.

Vltra vires nihil aggrediendum.

QVI *dicet non eſſe ſuſcipiendum negotium, ad quod peragendum non ſuppetant vires, non inconcinniter illud accommodauerit ex eodem libro,*

Πὰρ δύναμιν δ' οὐκ ἔστι καὶ ἐσσύμενον πολεμίζειν. *i.*
Vires vltra nemo queat bellare, licet ſit
Quantumuis animo promptus.
Verba ſunt Paridis ad Hectorem.

Ocyor accipitre.

ADMIRANDAM *celeritatem hyperbola prouerbiali licebis indicare, quæ eſt in eodem libro,*

Θάσσονες ἰρήκων.
Pernices magis accipitre.
Venuſtius fiet, ſi ad famam, aut ingenium, aut nuntium, aut eiuſmodi quidpiam detorqueatur.

Accipitis animi.

ANIMVM *ancipitem & incerti conſilij, licet indicare verſiculo, qui eſt Iliados ξ.*

Ὡς ὁ γέρων ὥρμαινε δαϊζόμενος κατὰ θυμὸν
Διχθάδια. *id eſt,*
Sic ſenior verſans animo diſquirit vtroque
Nutans.
Id Maro ſic eſt imitatus,
Atque animum nunc huc celerẽ, nunc diuidit illuc.
Rurſum Iliados π.
Διχθὰ δέ μοι κραδίη μέμονε φρεσὶν ὁρμαίνοντι. *id eſt,*
Huc animus mihi verſanti inclinabat & illuc.

Omnia

Omnia ex ſententia cedunt.

In magnopere fortunatos, quibus & recte & ſecus inſtituta feliciter cedunt, congruet illud ex Iliados ρ.

Τῶν μὲν γὰρ πάντων βέλε' ἅπτεται, ὅς τις ἀφήῃ,
Ἢ κακὸς, ἢ ἀγαθὸς, Ζεὺς δ' ἔμπης πάντ' ἰθύνει. id eſt,
Spicula cuncta horum feriunt, ſeu torſerit illa
Ignauus, ſeu vir fortis, quia Iupiter ipſe Dirigit.

Improbitas muſcæ.

In improbum, & ſubinde redeuntem, etiam ſi turpiter repellatur, quadrabit illud ex eodem,

Καί οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
Ἥ τε καὶ ἐργομένη, μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο.
Ἰσχανάᾳ δακέειν. id eſt.
Atque illi muſcæ vim intra præcordia miſit:
Quæ quamuis de pelle viri ſit ſæpe repulſa,
Adſultat morſura tamen.

Deo fortunæq. committo.

Qui fortunam experiri ſtatuerit, euentum negotij fortunæ committens, in hunc conuenerit illud ex eodem libro,

Ἥσω γὰρ καὶ ἐγὼ, τὰ δέ κεν Διὶ πάντα μελήσει. id eſt,
Torſero & ipſe, Ioui fuerint hæc omnia curæ.

Conſilium in melius commutandum.

Siquando iubebimus mutare conſilium, vtpote fœdum ac ſtultum, aut reprehendemus quidpiam vt inconſulte factum, vſui fuerit ex eodem libro.

–Τίς τοί νυ θεῶν νηκερδέα βουλὴν
Ἐν στήθεσσιν ἔθηκε, καὶ ἐξέλετο φρένας ἐσθλάς; id eſt,
Quis tibi conſilium ſubmiſit inutile tandem
Diuorum, ſanamq. exemit pectore mentem?

Alia dantur, alia negantur.

Quoties e duabus naturæ dotibus altera contigit, altera negata eſt, veluti ſi cui formæ decus adſit, deſit ingenij laus. Siue cum e duobus poſtulatis alterum duntaxat impetratur, quadrauerit illud ex Iliados π.

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε.
Annuit hoc illi diuum pater, abnuit illud.

Hūc verſiculum vſurpat Plinius in epiſtola quadam. Dictus eſt autē de Achille, qui in votis, quæ facit pro Patroclo ſuis armis inituro prælium, duo quædam rogarat, alterum vt cum laude pugnaret, alterum vt peracta pugna referret arma, incolumis & ipſe. Quorum alterum annuit Iupiter, nempe vt fortiſſime pugnaret. Ceterum Achillis arma non retulit, nec incolumis rediit. Feſtiuiter abuſus eſt hoc carmine Stratonicus citharœdus, qui cum audiſſet quendam cithara canentem, ſubiecit hunc Homeri verſum,

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε.

Ac mox alio quodam rogante, cur ita diceret, Quoniam, inquit, male canere cithara dedit, ceterum bene canere voce abnuit. Ita ferme Athenæus lib. 8.

Victoria non incruenta.

Facit hoc tum corruptela iudicum, tum patronorum rapacitas, vt fere litigantium vtræq. partes plectantur, adeo vt non raro pœniteat etiam eum qui vicit litem. In hos igitur conuenit illud ex Iliados ρ.

–Οὐδ' οἵ γε ἀναιμωτί γ' ἐμάχοντο. id eſt,
–Nec hi ſine ſanguine pugnam
Miſcebant.

Re opitulandum, non verbis.

Cum re opus eſt, nihil proſunt verba, veluti ſi quis egeat pecuniariis ſuppetiis, quorſum attineat huic aures explere dictis? Rurſum in conſultationibus, in iudiciis, rationibus agendum eſt, non vi. Ad id faciet Homericum illud ex Iliados π.

Ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ. id eſt,
Verba in conſilio, valet in certamine robur.

Apta prouincia.

In eum, qui prouinciam ſuſcipit, ſuis aptam viribus abſtinens a negotio, cui ſit impar, veluti ſi quis epiſcopatum accipiat, ſummum pontificium recuſet, conueniet illud ex eodem libro,

Εἵλετο δ' ἄλκιμα δοῦρε, τά οἱ παλάμηφιν ἀρήρει,
Ἔγχος δ' οὐχ ἕλετ' οἶον ἀμύμονος Αἰακίδαο. id eſt,
Quæ manibus quadrent, ingentes corripit haſtas
Quaſlibet; at vaſtam ſolam non ſumit Achillis.

De Patroclo dictum, qui cum Achillis armis eſſet indutus, ab haſta tamen abſtinebat, quod ea grauior eſſet, quam vt quiſquam Græcorum regere poſſet præter vnum Achillem. Quod idem in Odiſſea de arcu Vlyſſis finxit Homerus.

Pudor & metus.

Cum abſtinetur a re quapiam, quod ea tum inhoneſta ſacta videatur, tum vero minime tuta, locum habet illud ex Iliados ο.

Ἴσχε γὰρ αἰδὼς καὶ δέος. id eſt,
Nam pudor atque metus vetuit.

De conglobata acie dictum, quæ ne ſeſe diduceret, partim pudor obſtabat, partim metus. Pudorem autem ingens addere calcar ad fortiter agēdum, indicat in eodem libro cum ait,

Αἰδομένων δ' ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἠὲ πέφανται.
Plures ſunt ſalui atq. cadunt his, quis pudor adſit.

Qui obticeſcit.

In eum, qui metu attonitus, aut ſtupefactus admiratione tacet, aut cui non eſt, quod reſpondeat, quadrabit illud ex Iliados ρ.

Δὴν δέ μιν ἀμφασίη ἐπέων λάβε. id eſt,
Illum corripuit ſtupor, atq. infantia linguæ.

Mors omnibus communis.

Qui dicet omnibus ex æquo moriendum, nec vllis viribus arceri fati neceſſitatem, citabit illud ex Iliados σ.

Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε κῆρα. id eſt,
Nec vis Herculea fatum euitauit acerbum.

Alius aliis in rebus præſtantior.

Qui dicit alium alia dote præcellere, accommodabit quod in eodem libro dictum eſt de Polydamante & Hectore,

Ἀλλ' ὁ μὲν ἂρ μύθοισιν, ὁ δ' ἔγχεϊ πολλὸν ἐνίκα. id eſt,
Hic dictis, haſta longe præſtantior ille.

Eandem ſententiam fuſius explicat Iliados ν. Polydamas loquens Hectori,

Εκτορ ἀμήχανός ἐσσι παρὰ ῥητοῖσι πιθέσθαι.
Οὕνεκά τοι περὶ δῶκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα,
Τοὔνεκα καὶ βουλῇ ἐθέλεις περιίδμεναι ἄλλων;
Αλλ' οὔπως ἅμα πάντα δυνήσεαι αὐτὸς ἑλέσθαι.
Αλλῳ μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα,
Αλλῳ δ' ὀρχηστύν, ἑτέρῳ κίθαριν, καὶ ἀοιδήν,
Αλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τιθεῖ νόον εὐρύοπα Ζεὺς
Εσθλόν, id eſt,
Hector non potis es deflectere pectora dictis.
An quia dij donant factis precellere belli,
Vis in concilio reliquos precedere ſenſu?
At non cuncta potes vnus ſimul omnia ferre.
Quippe deus dedit huic virtute excellere belli,
Huic laudẽ chorea, citharam illi, et carmina blãda,
Rurſum alij mẽtem preclaram in pectore, magnus
Iupiter inſeruit.

In periculoſo negotio non eſt dormitandum.

UBI *monebimus in re ardua non eſſe ceſſandum, congruet quod ſubinde repetitur apud Homerum Iliados λ.*
Ολίγη δ' ἀνάπνευσις πολέμοιο. id eſt,
Exigua eſt interſpiratio belli.
Poterit trahi vel ad litem forenſem, vel ad ſimile negotium odioſum, & laboris plenum.

Mens læua.

FREQVENTER *hominum mens læua eſt, & peſſima pro optimis ſequuntur, optima pro peſſimis repudiant. Ad hanc ſententiam facit illud ex Iliados σ.*
Εκτορι μὲν γὰρ ἐπῄνησαν κακὰ μητιόωντι,
Πουλυδάμαντι δ' ἄρ' οὔτις, ὃς ἐσθλὴν φράζετο, βουλήν.
Conſilium Hectoreum laudabat inutile quiſque,
Nemo Polydamantis, at hic dabat vtile ſolus.

Verbis pugnas, non re.

FACILE *eſt conuitiis altercari, verum re vincere difficile. Ad eam ſententiam quadrabit illud ex Iliados υ. dictum ab Aenea congreſſuro cum Achille.*
Επεὶ σάφα οἶδα καὶ αὐτός.
Ημὲν κερτομίας ἠδ' αἴσυλα μυθήσασθαι. id eſt,
Siquidem noui probe & ipſe.
Et petere probris inimicaq. dicere dicta.
Paulo poſt repetit copioſius eandem ſententiam
Εστι γὰρ ἀμφοτέροισιν ὀνείδεα μυθήσασθαι
Πολλὰ μάλ', οὐδ' ἂν νηῦς ἑκατόζυγος ἄχθος ἄροιτο.
Στρεπτὴ δὲ γλῶσσ' ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ' ἔνι μῦθοι
Παντοῖοι, ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα
Οπποῖόν κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις. id eſt,
Ambobus ſiquidem probra dicere plurima promptum eſt,
Quorum onus haud portet centuratis obſita remis.
Eſt hominum quia lingua volubilis, omnigenique
Inſunt ſermones, variiq., & paſcua dictis,
Hinc atque hinc multæq. vices, ſed qualia verba
Dices, talia reddentur tibi dicta uiciſſim.

Ne quid moueare verborum ſtrepitu.

QVI *monebit aliquem, ne ſæuis verbis, ac minis deterreatur, quominus experiatur, accommodabis illud ex eodem libro, ab Apolline dictum Aeneæ,*
Αλλ' ἰθὺς φέρε χαλκὸν ἀτειρέα, μηδέ σε πάμπαν
Λευγαλέοις ἐπέεσσιν ἀποτρεπέτω καὶ ἀρειῇ. id eſt,
Quin rigido ferro magis obuius ito, nec vnquam
Te ſæuis dictis deterreat ille minisque.

Cibo opus duraturis in labore.

INITVRI *bellum, ne omnino ieiuni ſint, ne viribus deſtituantur. Id trahi poterit ad ſtudium litterarum, ad exercitium pietatis, atq. alia complura. Ad id congruent verſus Homerici, ex Iliad. τ.*
Οὐ γὰρ ἀνὴρ πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ακμηνος σίτοιο δυνήσεται ἄντα μάχεσθαι;
Εἴπερ γὰρ θυμῷ γε μενοινάᾳ πολεμίζειν,
Αλλά τε λάθρῃ γυῖα βαρύνεται, ἠδὲ κιχάνει
Δίψα τε καὶ λιμός, βλάβεται δέ τε γούνατ' ἰόντι.
Ος δέ κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος καὶ ἐδωδῆς
Ανδράσι δυσμενέεσσι πανημέριος πολεμίζῃ,
Θαρσαλέον νύ οἱ ἦτορ ἐνὶ φρεσίν, οὐδέ τι γυῖα
Πρὶν κάμνει, πρὶν πάντας ἐρωῆσαι πολέμοιο. id eſt,
Nam quis ad occaſum vſque valebit ſolis ab ortu
Impaſtus iugi durans confligere pugna?
Pectore enim quamuis ſit prompto ad belligerãdũ,
Senſim mẽbra grauant tamẽ, ac ſitis atra, famesq.
Corripiunt, genuaq. labant tendentis in hoſtem.
Rurſus erit quicunq. ſatur, vinoq. ciboque,
Is demum potuit confligere perdius hoſti.
Huic animus viget vſq. ferox, neq. mẽbra laborãt
Huic prius, ac victor bello ſubmouerit omnes.

Omnibus armis præſidiisq. deſtitutus.

HOMINEM *inermem & omnibus deſtitutum præſidiis indicabimus hoc verſu, qui eſt Iliados φ.*
Γυμνὸς ἄτερ κόρυθος καὶ ἀσπίδος, οὐδ' ἔχεν ἔγχος. i.
Et Clipeo ſimul & Galea nudatus, & haſta.

Fruſtra habet qui non vtitur.

SI *quem increpare voles, quod ingenio, diuitiis, literis non vtatur, cum habeat, conueniet illud ex eodem Iliad. φ.*
Τίπτε τόξον ἔχεις ἀνεμώλιον αὔτως; id eſt,
Cur fruſtra tibi iam geſtatur inutilis arcus?

In fugitiuum.

VBI *quis impotenti animi cupiditate ad rem quampiam inſtigatur, præcipue parum honeſtã, vel magis ſi quis turpiter fugiat, in hunc quadrabit, ſi dixeris,*
Τοῦτον ἡ κυνάμυια ἄγει. id eſt,
Hunc cynamya rapit.
Sic enim in eodem libro Iuno de Marte e prælio fugiente,
Καὶ δ' αὖθ' ἡ κυνάμυια ἄγει βροτολοιγὸν Ἄρηα. id eſt,
Peſtiferum Martem rurſum exagitat Cynamya.
Id eſt, muſca canina.

Cum diis non pugnandum.

QVI *monebit non eſſe pugnandum cum genio, cum ſuperis, cum magnis principibus, vſurpabit illud ex eodem libro,*
Θεοὶ δέ τε φέρτεροι ἀνδρῶν. id eſt,
Verum homines diis inferiores.
De θεομαχεῖν diximus alibi. Pindarus in Pythiis hymno 2. ſententiam

2. ſententiam hanc ſic extulit, Χρὴ δὲ πρὸς θεὸν οὐκ ἐρίζειν. id eſt, Oportet aduerſus deum non contendere.

Vindicta tarda, ſed grauis.

VBI qui diu multa patrauit impune, tandem in extremum malum adducitur, ſemelq. dependit ſuperiora flagitia, congruet illud ex eodem libro:

Νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀποτίσεις. id eſt,
Nunc cuncta lues ſemel adglomerata.

Verba ſunt Achillis ad Hectorem.

Omiſſis nugis rem experiamur.

QVI conuiciis omiſſis iubebit ipſa re periculum fieri, vter vincat, aut vincatur, non intempeſtiuiter accommodauerit illud ex eodem libro:

Βέλτερον αὖτ' ἔριδι ξυνελαυνέμεν ὅττι τάχιστα,
Εἴδομεν ὁππότερῳ κεν Ὀλύμπιος εὖχος ὀρέξῃ. id eſt,
Sed praſtet pugnam committere cominus, vt mox
Vtri Iupiter eſſe velit laudemq., decusque,
Perſpicuum fiat.

Metus infamiæ.

CVM dicemus nos hominum de nobis opinione, rumoribusq. commoueri quo minus mutemus conſilium, conueniet illud ex eodem libro, præterea Iliados ζ. quod frequenter vſurpat M. Tullius in Epiſtolis ad Atticum:

Αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους. id eſt,
Troianos ac Troianas, vereorq. pudetque.

Verba ſunt Hectoris pudore nolentis in vrbem recipere ſeſe, ne quis opprobraret illi, imputaretq. Troianorum interitum.

Aliam ætatem alia decent.

QVI iam aliam ætatem ſignificabit, nec idem decere ſenum, quod iuuenem aliquando decuit, vſurpabit illud ex eodem libro, quamquam & alias iteratum:

Ἀλλ' ὅτε δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον. id eſt,
Verum vbi iam, canumq. caput, incanaq. menta.

Quod aliis vitio vertas, ipſe ne feceris.

QVOD damnaturus ſis in aliis, in te ne admiſeris. Ad id faciet illud ex Iliados ψ.

Καὶ δ' ἄλλῳ νεμεσᾶτον ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι. id eſt,
Immo adeo ſi quiſquam alius patrare pararet
Tale aliquid, damnaretis vitioq. daretis.

Aut ipſe fuiſti, aut tui ſimillimus.

SI quando per iocum indicabimus eundem aliquem fuiſſe, qui tamen ſe fuiſſe eas inficias, veluti ſi quem incuſes, quod inter bibones compotauerit, isq ſeſe neget fuiſſe, verum alium quempiam: non illepide detorſeris illud ex eodem libro, quod de Patrocli ſpectro dixit Homerus:

Πάντ' αὐτῷ μέγεθός τε καὶ ὄμματα κάλ' εἰκυῖα,
Καὶ φωνήν, καὶ τοῖα περὶ χροῒ εἵματα ἕστο. id eſt,
Cuncta ipſi ſimilis, vocemq., oculosq decoros
Corporis atque modum, & talem geſtabat amictum.

Audiens non audit.

SVNT quidam, qui ſi quid parum placet, id ſcire diſſimulant, veluti cum negant ſibi redditas litteras, quibus commonefiant officij ſui, quod tamen malint effugere, quam præſtare, in hos quadrabit illud ex Iliados ψ.

Ὡς οὐκ ἀΐοντι ἐοικώς. id eſt,
Diſſimulans audiſſe.

De Antilocho dictum, qui Menelaum reuocantem a curſu, cum audiret, perinde tamen quaſi non audiſſet, ita celerius etiam currebat:

Ἀντίλοχος δ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον ἔλαυνε,
Κέντρῳ ἐπισπέρχων, ὡς οὐκ ἀΐοντι ἐοικώς. id eſt,
Quin etiā curſum Antilochus magis accelerabat
Inſtigans ſtimulis, audireq. diſſimulabat.

Ex habitu bonum virum præ ſe fert.

QVI dicet ex ipſa oris figura videri probum hominem, citabit illud ex Odyſſeæ primo:

Οὐ μὲν γάρ τι κακῷ εἰς ὦπα ἐῴκει. id eſt,
Ex ſpecie minime improbus ipſe
Eſſe videbatur.

M. Tullius in Verrem libro 8. Is erat Apronius, qui vt ipſe non ſolum vita, ſed etiam corpore atq. ore ſignificat, immenſa aliqua vorago eſt, aut gurges vitiorum turpitudinumq. omnium.

Abſit clamor in colloquio, aut luſu.

QVI iubebit in conuiuio, colloquio ne temperari a vociferatione, accommodabit illud ex eodem libro:

Νῦν μὲν δαινύμενοι τερπώμεθα, μηδὲ βοητὺς
Ἔστω. id eſt,
Nunc hilares cenemus, & omnis clamor abeſto.

Grata nouitas.

SI quando dices nuperrima quæq. vulgo maxime placere, non intempeſtiuum fuerit illud ex eodem libro:

Τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
Ἥ τις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται. id eſt,
Cātio.n. hæc hominū longe eſt celeberrima vulgo
Et gratiſſima, quæ nuperrima venit in aures.

Accinit huic Pindarus olymp. hymno 9.

Αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. i.
Laudā vinum vetus, ſed nouorum hymnorū flores.

Sentiens gratiores eſſe hymnos, qui res nuper geſtas celebrant quam qui priſca tractant. Pleraq. commendat nouitas, potiſſimum apud imperitos. Cōtra in ſcriptis antiquitas conciliat gratiam, nouitas inuidiam: vnde Flaccus in Epiſtolis:

Indignor quidquam reprendi, nōn quia craſſe
Compoſitum, illepide ue putetur, ſed quia nuper.

Ac ceteris ferme in rebus fauor nouitatis, ſuperiorum obſiterat gratiam. Simile faſtidium eſt humani ingenij in his quæ nobis ad manum ſunt. Miramur enim exotica, cum interdum domi habeamus meliora. Id potiſſimum vſu uenit in medicis: noſtros faſtidimus, licet eruditos, belluam e longinqua barbarie profectam ſuſpicimus. Itidem pharmacopolæ magno emunt herbas e longinquo aduectas, cum interdum meliores naſcantur in horto vicini. Id eleganter notauit Alexis apud Athenæum libro 3.

Ἐρῶμεν ἀλλοτρίων, παρορῶμεν συγγενῆ. id eſt,
Alienum amamus, proximum contemnimus.

Mulier pudica ne ſola ſit vſquam.

CVM admonebimus non conuenire, vt pudica mulier ſola, citraq. teſtes cum vitis colloquatur, vſui fuerit

illud

Illud apud Homerum frequens de Penelope:
Οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο. *id eſt,*
Haud ſola, aſt illam famulæ bina comitatæ.

Fatale vitæ tempus exactum.

In decrepitos, quorum ætas iam exacta videbitur, quadrabit ex eodem libro:
Νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἠελίοιο
Ἤσθιον. *id eſt,*
Dementes vt qui ſacros tibi maxime Phœbe
Abſumpſere boues.
Nam per ſolis boues, annos fatales, vt opinamur, innuit poeta.

Non luctu, ſed remedio opus in malis.

In malis non lamentis, ſed auxiliis vtendum. Ad id conueniet illud ex Iliados ω. quamquam aliis item iteratum locis:
Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο. *id eſt,*
Quippe nihil miſeri fletus lamenta ue proſunt.

Adhuc aliquis deus reſpicit nos.

Cum in rebus vehementer afflictis, negabimus nos prorſus abieciſſe animum, verum eſſe ſpei non nihil, conueniet illud, quod in eodem libro dicitur a Priamo:
Ἀλλ' ἔτι τις καὶ ἐμεῖο θεῶν ὑπερέσχεθε χεῖρα. *id eſt,*
Numen adhuc aliquod dextrã mi obtendit amicũ.

Mors optima rapit, deterrima relinquit.

Optima mors eripit e medio, relinquit deterrima. Proinde videmus quoſdam prorſus inutiles Tithoniã ætatem viuere, pauciſſimos egregio præditos ingenio, ad ſenectæ limen peruenire. In hanc ſententiã quadrat illud ex eodem libro:
Τοὺς μὲν ἀπώλεσ' Ἄρης, τὰ δ' ἐλέγχεα πάντα λέλειπται,
Ψεῦσταί τ' ὀρχησταί τε χοροιτυπίῃσιν ἄριστοι,
Ἀρνῶν ἠδ' ἐρίφων ἐπιδήμιοι ἁρπακτῆρες. *id eſt,*
Suſtulit hos Mauors, reliqua at mala probra relicta
Mendaces, ſaltatores, primiq. choreis
Ducendis, agnis, atque hœdis diripiendis
Strenui. *Celebre eſt illud Maronis,*
Optima quæq. dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit, ſubeunt morbi, &c.
Concinit & Theocritus in Epitaphio Bionis,
Τοῦτο νύμφαισιν ἔδοξεν, αἰεὶ τὸν βάτραχον ᾄδειν,
Τῷ δ' ἐγὼ οὐ φθονέοιμι, τὸ γὰρ μέλος οὐ καλὸν ᾄδει. *i.*
Sic viſum eſt nymphis ſemp canit improba rana,
Huic neq. ego inuideo, nec n. bona carmina cantat.

Domi manendum.

Inutile diutius abeſſe domo, relictis poſſeſſionibus. In eam ſententiam quadrabit illud ex Odyſſea Γ.
Καὶ σύ, φίλος, μὴ δηθὰ δόμων ἄπο τῆλ' ἀλάλησο,
Κτήματά τε προλιπὼν, ἄνδρας τ' ἐν σοῖσι δόμοισι. *i.*
Tu quoque amice domo diuturnius abeſſe caueto
Rebus itemq. viris intra tua tecta relictis.
Item Heſiodus,
Οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι. *id eſt,*
Eſſe domi præſtat, quia damnoſum foris eſſe.

Refertur ex Euripide carmen hoc:
Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει,
Ἐν γῇ δ' ὁ φόρτος καὶ πάλιν ναυτίλλεται. *id eſt,*
Beatus is qui in proſperis manet domi,
Nam ſarcina ſolo quæ tenetur, denuo
Poteſt ſalo committi.

A ſacris abſtinendæ manus.

Vulgo quoque creditum eſt, fatum inſtare ei, qui ſacris rebus, ac deo dicatis manus iniecerit: aut qui pios homines, aut certe fungentes ſacris miniſteriis oppugnarit: veluti Pontificem Romanum, epiſcopos, abbates, etiam ſi parum fuerint piis moribus. Id propemodum iam olim dictum eſt ab Homero Iliados Ρ.
Ὁππότ' ἀνὴρ ἐθέλῃ πρὸς δαίμονα φωτὶ μάχεσθαι,
Ὅν κε θεὸς τιμᾷ, τάχα οἱ μέγα πῆμα κυλίσθη. *id eſt,*
Cum diuo certare uiro ſimulatq. cupit quis,
Cuiq. deus bene vult, malum huic breui imminet ingens.

Turpis iactantia.

Non eſt generoſi animi iactare ſeſe de his, quæ fortiter, aut feliciter fecit. Super hoc ita Menelaus eodem in libro:
Οὐ μὲν καλὸν ὑπέρβιον εὐχετάασθαι. *id eſt,*
Haud ſane pulchrum ſeſe iactare ſuperbe.

Prior occupat.

Vbi quis lucrum celeritate præripere cupiat, conueniet illud ex Iliados χ.
Μή τις κῦδος ἄροιτο βαλών, ὁ δὲ δεύτερος ἔλθοι. *id eſt,*
Ne quis præriperet iaculans, laudẽq. decuſque.
Atque ita ſerior ipſe veniret. iamq. ſecundus.
Dictum de Achille, qui reliquis Achiuis innuit, ne quis iaculum mitteret in Hectorem, quo ſibi gloriam totam ſeruaret.

Ne dij quidem a morte liberant.

Nemo tam carus ſuperis, vt illorum fauore mortem euitarit. Huic ſententiæ ſuffragabitur Homericum ex eodem libro teſtimonium:
Ἀλλ' ἤτοι θάνατον μὲν ὁμοίιον οὐδὲ θεοί περ,
Καὶ φίλῳ ἀνδρὶ δύνανται ἀλαλκέμεν, ὁππότε κεν δὴ
Μοῖρ' ὀλοὴ καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο. *id eſt,*
At vero mortem communiter omnibus æquam
A dilecto homine, neque dij depellere poſſunt,
Quem funeſta dies fati iam iam vrget acerbi.

Deus vndecumq. iuuat, ſi modo propitius.

Deus vbiq. præſens adeſt, ſi faueat: neque refert vbi gentium agas illo propitio. Ad hanc ſententiam accommodes licebit ex eodem libro:
Ῥεῖα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαώσαι. *id eſt,*
Si libeat ſeruare procul quoq. numina poſſint.

Fatum immutabile.

Diuina decreta non commutantur, humanæ leges pro tempore variantur, quemadmodum & mores & voluntates. Ad id congruet illud ex eodem libro:
Οὐ γάρ τ' αἶψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων. *id eſt,*
Non etenim diuum mens vertitur aſtricolarum.

Sine

Sine ope diuina nihil valemus.

MANCA eſt omnis mortalium induſtria, omniſq. conatus, niſi fauor adſpiret diuinus. At id accommodare licebit Homericum illud ex eodem libro:

Πάντες δὲ θεῶν χατέουσ' ἄνθρωποι. id eſt,
Mortalis diuum auxilium deſiderat omnis.

Induſtriam adiuuat deus.

IN aggrediundo negotio, quædam humana ratione prouidentur, quædam fortunæ commoditas, ipſaq. res ſuppeditat. Id eſt apud Homerum, cum alias aliquoties, tum hoc quem modo citauimus libro.

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. id eſt,
Hæc partim ipſe tuo perpendes pectore tecum,
Partim diuum aliquis tibi ſuggeret.

Aetate prudentiores reddimur.

SI quando negabimus nobis eadem probari iam natu grandioribus, quæ quondam ob ætatis inſcitiam adriſerunt, ſed vſu rerum auctam prudentiam, congruet illud ex eodem libro.

-Ἐγὼ δ' ἔτι νήπιος ἦα·
Νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας εἰμί, καὶ ἄλλων μῦθον ἀκούων
Πυνθάνομαι, καὶ δή μοι ἀέξεται ἔνδοθι θυμός. id eſt,
-Eram adhuc puer, aſt vbi iam ſum
Grandior, & reddit me aliorum oratio doctum,
Ipſeq. grandeſcit mi animus.
Dicitur ad procos a Telemacho.

Otioſus eſto.

SI quem iubebimus animo otioſo eſſe, tantum curare cuticulam, negotium aliis curæ futurum, accommodabimus illud ex eodem libro:

-Μή τί τοι ἄλλο
Ἐν στήθεσσι κακὸν μελέτω ἔργον τε ἔπος τε,
Ἀλλὰ μάλ' ἐσθιέμεν καὶ πινέμεν ὡς τὸ πάρος περ. id eſt,
-Tute caueto
Aut dicti, aut facti cruciet tua pectora cura
Quin tranquillus, edaſq. bibaſq. ita vt ante ſolebas.

Cedendum multitudini.

QVI ſuadebit non eſſe pugnandum vni cum multis, & vbiq. multitudini morigerandum, adducet illud ex eodem libro:

-Ἀλλά κεν αὐτοῦ ἀεικέα πότμον ἐπίσποι,
Εἰ πλεόνεσσι μάχοιτο. id eſt,
Arceſſet mox ipſe ſibi crudelia fata,
Si multis pugnare velit.
Iidem proci paullo ſuperius:
-Ἀργαλέον δὲ
Ἀνδράσι καὶ πλεόνεσσι μαχέσσασθαι περὶ δαιτί. id eſt,
-Cum pluribus ardua res eſt
Depugnare viris inter conuiuia ſolos.

Deus vlciſcetur.

CVM ſignificabimus nobis in præſentia deeſſe facultatem depellendi, verum optare, vt ſuperi puniant aliquando, vſui fuerit illud ex eodem libro:

Ἐγὼ δὲ θεοὺς ἐπιβώσομαι αἰὲν ἐόντας,
Αἴ κέ ποθι Ζεὺς δῷσι παλίντιτα ἔργα γενέσθαι. id eſt,
Aſt equidem immortales implorauero diuos,
Si ſors Iupiter ipſe vices aliquando reponat.

In tempore cauenda pœna mali.

QVOTIES admonebimus, vt multo ante occurratur malo, prius quam oppreſſerit nos: aut ceſſandum a peccando prius quam ingruat diuina vindicta, vſui fuerit illud ex eodem libro:

-Ἀλλὰ πολὺ πρὶν
Φραζώμεσθ' ὥς κεν καταπαύσομεν. id eſt,
Verum nos multo ante modum, finemq. velimus
Ponere.
Verba vatis minantis procis Vlyſſis reditum.

Domeſticum malum.

AD ſignificandum priuatum, ac domeſticum malum, quod ad alios nihil attinet, conueniet illud ex eodem libro:

Ἀλλ' ἐμὸν αὐτοῦ χρεῖος, ὅ μοι κακὸν ἔμπεσεν οἴκῳ.
Porro malum noſtras quod in ædes incidit, vnum
Ad me pertinet.
M. Tullius in actione in Verrem 5. domeſticum ac vernaculum crimen appellat, quod intra parietes admiſſum nondum peruenit in publicum rumorem.

Senum prudentia.

IN ſenem plurimarum rerum vſu peritum, quiq. multa meminerit ſuperioribus acta ſeculis, quadrauerit illud ex eodem libro:

-Παλαιά τε πολλά τε εἰδώς. id eſt,
-Qui antiquaq. multaq. norat.

Premenda occaſio.

QVI ſignificabit modis omnibus inſtandum eſſe, nec omittendam e manibus ſemel oblatam occaſionem, accommodabit illud ex Odyſſea δ.

Ὑμεῖς δ' ἀσφαλέως ἐχέμεν μᾶλλόν τε πιέζειν. id eſt,
Vos premite, et vinclis magis arcte ſtringite captū.
Quod quidem detorquere licebit ad id, cum dicemus impetus animi, hoc magis ac magis eſſe coercendos, rationis moderamine, quo magis efferueſcunt, & ad malum ſollicitant.

Cum principe non pugnandum.

QVI ſignificabit arduum, principem a priuato ſuperari: aut difficillimum vincere naturam, vſurpabit illud ex eodem libro:

Ἀργαλέος γάρ τ' ἐστὶ θεὸς βροτῷ ἀνδρὶ δαμῆναι. id eſt,
Ardua res homini mortali vincere numen.

Ingens diſcrimen.

INGENS interuallum, veluti, ſi quis ſentiat plurimum intereſſe inter pecuniæ ſtudiū & ſapientiam, hoc verſu licebit ſignificare ex eodem libro:

Τόσσον ἄνευθ' ὅσσον τε πανημερίη γλαφυρὴ νηῦς
Ἤνυσεν, ᾗ λιγὺς οὖρος ἐπιπνείῃσιν ὄπισθεν. id eſt,
Tantum aberat, quantum curſu ratis acta diurno
Conficiat ſpatii, quam prouehat aura ſecunda.

Aperte, ſimpliciterq. loqui.

SIMPLICITER & aperte dicturos nos, citraq. ambages

bages ſignificabimus hoc carmine, quod eſt in eodem libro:

-Οὐκ ἂν ἔγωγε
Ἄλλα παρὲξ εἴποιμι παρακλιδὸν, οὐδ' ἀπατήσω.i.
Non fucis te diſſimulans decepero fictis.

Rerum omnium viciſsitudo.

VARIAE *fortunæ vices, & nunc læta contingunt vnicuiq., nunc triſtia. Ad eam ſententiam applicabitur illud ex eodem libro:*

-Ἀλλοτ' ἐπ' ἄλλῳ,
Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε διδοῖ. id eſt,
-Nunc huic, nunc Iupiter illi
Nunc læta immittit, nunc triſtia.

Qui nocere poteſt, & idem prodeſſe.

IN *medicos imperitos, qui non raro venenum pro remedio miniſtrant, quadrabit illud ex eodem libro, quod vſurpauit in Pſeudomante Lucianus, eſtq. pluribus apud Homerum locis:*

Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. id eſt,
Pharmaca miſta, ſalubria multa, at noxia multa.

Idem quadrabit in hominem & bonis & malis inſtructum artibus, qui vel iuuare poſſit, ſi velit, uel lædere.

Arripienda quæ offeruntur.

SOLEMNIS *eſt, multisq. locis iterat⁹ verſiculus hic.*

Οἱ δ' ἐπ' ὀνείαθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον.i.
Quiſquis ſibi appoſitis, ſi quid foret vtile, prōptas
Admouere manus.

Quem torquere licebit in tutores, qui rem nacti pupillorum manus iniiciunt, interq. ſe partiti ſibi vindicant. Aut in ſimile hominum genus, inuadentium & inuolantium aliena.

Principum fauor neceſſarius.

VBI *quis inuitis principibus, conatur extricare ſeſe e malo quopiam: aut lite a qua non poſſit explicari, niſi adiutus illorum fauore, conueniet illud ex eodem libro dictum in Aiacem Oileum,*

Φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης .i.
Iactabat ſeſe ſpatioſi ex æquoris altis
Emerſurum vndis inuito numine diuum.

Negotium non aptum.

QVI *recuſat munus, aut prouinciam ſibi parum accommodam: aut qui negabit arceſſere uelle ſeſe quempiam ad id muneris, ad quod gerendum idoneus non videatur, vſurpabit illud ex eodem libro:*

Ἵππους δ' εἰς Ἰθάκην οὐκ ἄξομαι. id eſt,
Ceterum equos Ithacam non duxero.

Verba ſunt Telemachi recuſantis equos, quos Menelaus offerebat dono, quod Ithacenſis inſula non eſſet oportuna alendis equis, quippe petricoſa, minimeq. paſcuis apta.

Conuiua non conuiua.

IN *eum, qui accumbit quidem in conuiuio, verum ſpectator duntaxat eorum, quæ odponuntur: nam hoc pacto quidam ſordide magnifici conuiuas ſuos tractant, quadrabit quod in eodem dictum eſt de Penelope:*

Κεῖτ' ἄρ' ἄσιτος, ἄπαστος, ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος. id eſt,
Inceuatus & impaſtus potuq. ciboque
Accubuit.

Vndecumq. lucrum captant.

IN *aduocatos, in calumniatores, in malos medicos, qui captant vndecumq., ſi quis incidit in caſſes, quem poſſint explicare, congruet illud, quod in eodem libro:*

Αἰεὶ γὰρ περὶ νῆσον ἀλώμενοι ἰχθυάασκον
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός. id eſt,
Semper enim quaqua patet, inſula, piſcibus hamo
Inſidiabantur, ventrem fames enecat atra.

Munerum corruptela.

IN *eum qui rem auro, donisq. aggreditur, non infeſtiniter torſeris illud ex eodem libro dictum de Mercurio ſumente caduceum:*

Εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. id eſt,
Corripuit virgam, qua mulcet lumina ſomno,
Quorumcumq. velit, ſoluit quoque lumina ſomno.

Quadrat enim pulchre in munera, quod de virga Mercuriali dictum eſt, quibus velut expergeſiunt iudices, antea ceu dormitantes, & rurſum infeſti placantur, vt in cauſſa velut obdormiſcant, conniueantq. Ariſtophanes in Concionatricibus, ait deos quoque capi donis, eoq. manibus ſtare ſupinis,

Ὅταν γὰρ εὐχώμεσθα διδόναι τἀγαθὰ
Ἕστηκεν ἐκτείνοντα τὴν χεῖρ' ὑπτίαν,
Οὐχ ὥς τι δώσοντ' ἀλλ' ὅπως τι λήψεται. id eſt,
Nam cum precamur largiantur ut bona,
Manum ſupinam porrigentes ſtant, velut
Nihil daturi, ſed recepturi magis.

Interpres admonet, ſtatuas deorum olim fere ſupinis manibus fingi ſolere. Supinam autem appellat repandam, uelut ad excipiendum compoſitam.

Principes inter ſe noti.

QVI *dicet mutuam principum, aut eruditorum inter ipſos eſſe notitiam, etiam ſi diuerſas, longeq. diſſitas habitent regiones, vſurpare poterit illud ex eodem libro:*

Οὐ γάρ τ' ἀγνῶτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
Ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. id eſt,
Non ignoti inter ſe ſunt dij morte carentes,
Quanquam ſemoti diuerſa in ſede morentur.

Periculum ne temere ſubeas.

NEMO *longam nauigationem ſuſcipit animi cauſſa, ſed adactus graui quapiam neceſſitate: aut nemo diuturnum, grauemq. laborem capeſſit temere. Ad id congruet illud ex eodem libro:*

Τίς δ' ἂν ἑκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἁλμυρὸν ὕδωρ. id eſt,
Quis tantum ſalſi laticis percurreret vltro.

Si deus voluerit.

DA *re futura, cuius exitus pendeat a dei fauore: nam etiam vulgo dicunt ominis cauſſa, ſi deus voluerit: id Homerico verſu licebit explicare, ſi quādo iocabimur apud eruditos:*

Αἴ κε θεοί γ' ἐθέλωσι τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν. id eſt,
Diis ita ſi viſum fuerit, quos geſtat olympus.

Suadeo,

Suadeo, quod ipſe facturus eſſem.

CVM alteri damus conſilium, quo non grauemur ipſi vti in ſimili cauſſa, conueniet illud Calypſus ex eodẽ libro:

Ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ὅσσ' ἂν ἐμοί περ
Αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειὼ τόσον ἵκοι. id eſt,
Sentio, ſuadeboq. tibi, quibus haud grauer vti
Ipſa, mihi ſimilis ſi quando accurreret vſus.

Non abiicit animum.

DE eo, qui ne afflictiſſimis quidem in rebus ſpem, aut conſilium abiicit: quemadmodum apud Maronem, Latinus rerumq. reliquit habenas, ſed de recipiendo ſe vtcumq. cogitat, appoſite dicetur, quod inibi dictum eſt de Vlyſſe:

Ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδίης ἐπελήθετο τειρόμενός περ. id eſt,
Ac neque ſic licet afflictus obliuia capit
Nauigij.

Malis mala ſuccedunt.

IN eum, qui uariis exercetur incommoditatibus fortunæ, nunc morbo, nunc rapinis, nunc aliis atque aliis malis, conueniet illud ex eodem libro:

Ἄλλοτε μέν τε νότος βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι,
Ἄλλοτε δ' αὖτ' εὖρος ζεφύρῳ εἴξασκε διώκειν. id eſt,
Tradebat notus hunc boreæ quandoq. vehendum,
Nunc rurſum zephyro iactandum tradidit eurus.

Auſonius in Epigrammate eleganter dixit, Catenatos labores, quod negotium ex negotio ſeritur. Cui contrarium eſt quod ait Pindarus Olymp. 8. ἐσλὰ δ' ἐπ' ἐσλοῖς ἔργα θέλοι δόμεν. Optat vt Iupiter velit illi benefacta beneſactis cumulare.

Hoſpitis habenda cura.

QVI dicet hoſpitum habendam eſſe rationem, vſurpabit illud ex eodem libro:

Αἰδοῖος μέν τ' ἐστὶ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν
Ἀνδρῶν ὅς τις ἵκηται ἀλώμενος, ὡς καὶ ἐγὼ νῦν. id eſt,
Nam diuis reuerendus & immortalibus ille eſt,
Quicumq. appulerit multis erroribus actus,
Nunc uti ego.

Diuitiæ non ſemper optimis contingunt.

QVI dicet opes non ſemper cordatiſſimis, ſed pro fortunæ arbitrio, nunc huic, nunc illi contingere, citabit illud ex Odyſſea Z.

Ζεὺς αὐτὸς νέμει ὄλβον ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
Ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν ἑκάστῳ. id eſt,
Iupiter emetitur opes mortalibus ipſe,
Sic viſum vt fuerit, cuicumq., bonoue, maloue.

Dicuntur a Nauſicaa, ad Vlyſſem mendicantẽ: nec illum ob inopiam habet deſpectui, qua fortunæ ſit imputanda, non homini, ſi is modo fuerit alioqui cordatus.

Munus exiguum, ſed opportunum.

CVM munus indicamus, pretio quidem perpuſillum, ſed tamen accipienti pro tempore gratiſſimum, veluti ſi quis panem porrigat de vita periclitanti, citabimus illud ex eodem libro:

Δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε. id eſt,
Exiguum munus, gratum tamen.

Idem carmen extat in ξ.

Suo quiſque ſtudio gaudet.

QVI dicet aliis ſtudiis alios teneri, & vnumquemq. ſuo victitare quæſtu, proferet illud ex eodem libro:

Οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη,
Ἀλλ' ἱστοὶ καὶ ἐρετμὰ νεῶν, καὶ νῆες ἐῖσαι. id eſt,
Nam Phæacibus haud cordi iacula, atq. pharetra,
Sed remi, tabuliſq. ratis compactilis æquis.

Adſine illi, Tractant fabrilia fabri. Pindarus in Pythiis hymno decimo, καὶ γὰρ ἑτέροισιν ἑτέρων ἔρως ὑπέκνιξε φρένας. id eſt, Aliis aliarum rerum amor pupugit mentem.

Demittere ſeſe ad aliorum mediocritatem.

VBI quis moderetur data opera vires ſuas, ad aliorum mediocritatem. Veluti ſi quis præceptor tradat auditoribus, non quantum ipſe docere poſſet, ſed quantum illi capere, cõueniet illud ex eodem libro, de Nauſicaa ſic habenis moderante curſum mularum, ut pediſſequæ, & Vlyſſes pedibus conſequi poſſent:

Ἡ δὲ μάλ' ἡνιόχευεν ὅπως ἅμ' ἑποίατο πεζοί,
Ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσεύς τε, νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην. i.
Hæc ita lora regens, pedes vt comes iret Vlyſſes
Tum comitum quoq. turba, modo, rationeq. certa
Inſtigat ſcutica.

Mihi curæ erit hoc negotium.

CVM admonebimus quempiam, vt omne negotium in nos reiiciat ipſe ſecurus, nobis rem curæ futuram, conueniet illud ex Odyſſea H.

Ἀλλ' ἴθι σιγῇ τοῖον, ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω. id eſt,
Quin tacitus procede, via huius ego fuero dux.

Aliud cura.

CVM negabis eſſe cauſſam, cur aliquis aut dubitet, aut ſollicitus ſit exempto ſcrupulo, accommodabitur illud ex eodem libro,

Ἀλκινό' ἄλλο τί τοι μελέτω φρεσίν. id eſt,
Alcin oe cures aliud.

Item Terentius, Atqui iam repperi, aliud cura.

Moleſtus interpellator venter.

VENTER improbus interpellator, non ſinit vnquam quempiam obliuiſci ſui. Id ad egeſtatẽ torqueri poterit, quæ mortales ad omnia tũ facienda, tũ ferenda ſolet compellere. Sic autem Vlyſſes in eodem libro,

Οὐ γάρ τι στυγερῇ ἐπὶ γαστέρι κύντερον ἄλλο
Ἔπλετο, ἥ τ' ἐκέλευσεν ἕο μνήσασθαι ἀνάγκῃ,
Καὶ μάλα τειρόμενον καὶ ἐνὶ φρεσὶ πένθος ἔχοντα. i.
Non eſt improbior res altera ventre moleſto,
Quippe uel inuitum meminiſſe ſui iubet, & ſi
Valde animo crucieris, & angat pectora mœror.

Vulgus ſuſpicax.

SVSPICIOSVM vulgus, & pleraq. malam in partẽ interpretatur. Homerus in eodem libro,

Δύσζηλοι γάρ τ' εἰμὲν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων. id eſt,
Quippe homines pleriq. ſumus male ſuſpicioſi.

Nemo cogendus officij cauſſa.

NVLLVS hoſpes retinẽdus aduerſum animi ſentẽtiã, et inuitus. Nemo cogẽdus, vt cuiuſquã vtatur beneficio,

ſi nolis. Ad hanc ſententiam accommodabitur illud ex eodem libro,

Εἰ κ' ἐθέλων γε μένοις, ἀέκοντα δ' οὔ τις ἐρύξει, *id eſt,*
Si maneas ſponte, inuitum nemo retinebit.

Dicitur ad Vlyſſem ab Alcinoo Phæacum tyranno.

Malum bono penſatum.

QVOTIES *natura dotem aliquam egregiam largitur, verum eadem aliquo vitio penſat: aut cum quis beneficium ſuum aliquo vitiat maleficio, quadrabit illud ex Odyſſea Θ. de Demodoco muſico dictum,*

Τὸν πέρι μοῦσ' ἐφίλησε, δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
Ὀφθαλμῶν μὲν ἄμερσε, δίδου δ' ἡδεῖαν ἀοιδήν. *id eſt*
Hunc alios vltra dilexit muſa, deditque
Atque boni, atq. mali quiddam, nã lumina ademit,
At dedit emulcere ſuaui pectora cantu.

Omni certaminis genere.

CVM *innuemus omni certaminis genere congreſſum eſſe, veluti ſi quis dicat, in omni diſciplina diſputatum acriter, conueniet illud ex eodem libro,*

Πύξ τε παλαισμοσύνῃ τε καὶ ἅλμασιν ἠδὲ πόδεσσιν. i.
Et pugnis, pedibusq., & ſaltibus, atque palæſtra.

Item vbi quis oſtendit ſe nullum detrectare certamẽ, ſed ad quoduis ingenij experimentum paratum eſſe, conueniet illud ex eodem libro,

Δεῦρ' ἄγε πειρηθήτω, ἐπεί μ' ἐχολώσατε λίην,
Ἢ πὺξ ἠὲ πάλῃ, ἢ καὶ ποσίν, οὔ τι μεγαίρω. *id eſt,*
Huc age, quãdoquidẽ grauiter mihi cõcita mẽs eſt,
Qui volet, experiatur, pugnis ſiue palæſtra,
Siue pedum curſu malit, nihil ipſe recuſo.

Antiquis debetur veneratio.

CVM *ſummis & inuictis, vel cum antiquis non eſt certandum, qui velut extra aleam hominum poſiti videntur, ſed his vltro cedendum: veluti ſi quis neget ſeſe, cum M. Tullio de eloquentia velle conflictari, cum mediocribus non recuſare, vſurpabit quod eodem in loco dicitur ab Vlyſſe,*

Ἀνδράσι δὲ προτέροισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήσω,
Οὔθ' Ἡρακλῆϊ οὔτ' Εὐρύτῳ Οἰχαλιῆϊ. *id eſt,*
Cum maioribus haud ſubeã certamina, vel cum
Herculea virtute, vel Euryto Oechalienſi.

Flagitiorum turpis exitus.

CVM *res perperam inſtituta, male cedit, conueniet illud ex eodem libro,*

Οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα. *id eſt,*
Haud bene ſuccedunt facta improba.

Dictum eſt de Martis adulterio deprehenſo.

Patria ſua cuiq. iucundiſsima.

VNICVIQVE *ſua patria iucundiſſima, quęcunq. contigit. Homerus Odyſſea I.*

Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος οὐδὲ τοκήων
Γίγνεται. *id eſt,*
Vt nihil eſt patris propriis ne parentibus vllũ
Dulcius.

Fuga tutior.

QVI *dicet tutius eſſe fuga vincere libidinem, quam contra pugnando, poterit accommodare, quod de Charybde dictum eſt Odyſſea M.*

Οὐδέ τις ἔστ' ἀλκή, φυγέειν κάρτιστον ἀπ' αὐτῆς. *id eſt,*
Non eſt vlla medela, procul fugere optimũ ab illa.

Alia committenda, alia celanda.

NON *temere quiduis apud quemuis effutiendum, at nec familiaribus arcana omnia proferenda ſunt, verum alia communicare conuenit cum amicis, aut vxoribus, alia celare. Ad hanc ſententiam quadrat illud ex Odyſſea Δ.*

Ἀλλὰ τὸ μὲν φάσθαι, τὸ δὲ γ' αὖ κεκρυμμένον εἶναι. i.
Dicendum eſt aliud, contra eſt aliud reticendum.

Femina nihil peſtilentius.

NIHIL *femina peſtilentius, hanc ſententiam eodem in libro ſic effert Homerus:*

Ὡς οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός. *id eſt,*
Vſqueadeo nihil improbius, muliereq. peius.

Frequenter apud antiquos poetas male audit mulierum genus.

Cum amico non certandum æmulatione.

CVM *amico & benemerito non eſt ſuſcipiendum certamen, ne quid obſcuretur amicitia propter ęmulationem, huiuſmodi comitem contentionum. Id innuit Homerus in Odyſſea Θ. cum Vlyſſes excipit Laodamantem, quod hoſpes eſſet,*

-τίς ἂν φιλέοντι μάχοιτο. *id eſt,*
-Quis namq. benigno cum hoſpite pugnet?

Locum etiã habuerit, vbi dicemus hoſpitis eſſe munus cedere iis, apud quos diuerſatur, etiam ſi poſſit vincere. Nam inibi ſtatim ſubnectitur huiuſmodi ſententia,

Ἄφρων δὴ κεῖνός γε καὶ οὐτιδανὸς πέλει ἀνήρ,
Ὅστις ξεινοδόκῳ ἔριδα προφέρηται ἀέθλων. *id eſt,*
Vir ſiquidem vecors eſt ille, nec vnius aſſis,
Quiſquis ad euentum certaminis euocat illum
Quem penes hoſpitio fruitur, tectoq. iuuatur.

Aſpera vita, ſed ſalubris.

IN *vitę rationem, duriuſculam quidem, ſed tamen ad rectam morum inſtitutionem idoneam, conueniet illud ex Odyſſea I. dictum de Ithaca,*

Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος. *id eſt,*
Aſpera, ſed iuuenum nutrix bona.

Conſiliis ſimul & facto valens.

IN *hominem conſilio pariter ac viribus excellentem, conueniet illud Odyſſea Ξ.*

Οἷος ἐκεῖνος ἔην βουλευέμεν ἠδὲ μάχεσθαι. *id eſt,*
Is cuiuſmodi erat ſeu pugna, conſilione.

Abhorrentis, ac deteſtantis.

CVM *dicemus nos vehementer a vitio quopiam abhorrere, illud ex libro eodem vſurpare licebit,*

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλῃσι. *id eſt,*
Is mihi iuxta inuiſus, vt atri limina Ditis.

Idem carmen extat in Iliados I. ſub perſona Achillis. Hic ab Vlyſſe dicitur.

Quod adeſt, boni conſule.

QVI *admonebit oportere boni conſulere, quidquid a fortuna conceditur, vſurpabit illud ex Odyſſea Ξ.*

Eſti

Ἔσθιε δαιμόνιε ξείνων καὶ τέρπεο τοῖσδε,
Οἷα πάρεστι. θεὸς δὲ τὸ μὲν δώσει, τὸ δ' ἐάσει,
Ὅττι κεν ᾧ θυμῷ ἐθέλῃ. δύναται γὰρ ἅπαντα. id eſt,
Hoſpes ſume cibum, & quorum data copia, lætũ hic
Paſce animũ, nã ſors dabit hæc, rurſum illa negabit
Vtcũq. eſt animo lubitum, valet omnia quippe.

His verbis Eumæus ſubulcus Vlyſſem inuitat, vt cibos viles & ruſticanos qualeſcumq. eſſent, boni conſuleret. Transferetur ad omnem hominis vitam, quoties admonebimus, vt quemcumq. ſtatum ſors dederit, in eo læte tranquilleq. viuamus. Apud Athenæum libro 10. refertur hic ſenarius,

Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάγει. id eſt,
Quæ præſto ſunt, in hiſce vitam nectito.

Iſocrates in oratione de pace, στέργειν τοῖς παροῦσιν, *ait pleriſque hominibus eſſe difficilimum: & hinc eſt, quod bellum malunt quam pacem.*

Officium ne collocaris in inuitum.

INSTAR *iniuriæ fuerit, ſi quis officium collocet in inuitum. In eam ſententiam Homerus Odyſſeæ O.*

Ἶσόν τοι κακόν ἐσθ', ὅς τ' οὐκ ἐθέλοντα νέεσθαι
Ξεῖνον ἐποτρύνῃ, καὶ ὃς ἐσσύμενον κατερύκει.
Χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν. i.
Iuxta peccat vterq. vel is cui extruditur hoſpes
Inuitus, vel qui remoratur abire volentem.
Hoſpes donec adeſſe volet, tractare benigne
Conuenit, emittendus vbi diſcedere quæret.

Bona ſpes oſtenſa.

CVM *bona quæpiam ſpes affulget alicunde, perficiendi quod propoſuimus, conueniet illud ex eodem libro,*

Ὣς ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπτατο δεξιὸς ὄρνις. id eſt,
Sic fato felix a dextris aduolat ales.

Arrogantia non ferenda.

IN *eos, qui intoleranda ſunt arrogantia, non inſcite torquebitur illud ex eodem libro ab Eumæo dictum in procos,*

Τῶν ὕβρις τε βίη τε σιδήρεον οὐρανὸν ἵκει. id eſt,
Horum visq. animusq. ferox, contingit olympum.

Idem in P. dicitur ab Vlyſſe ad Eumæum.

Domus optima,

INFELICISSIMVM *incertis vagari ſedibus, quemadmodum faciunt ſemper* ἀοίκοι, *peregreq. viuentes. Huic adſtipulatur eodem libro,*

Πλαγκτοσύνης δ' οὐκ ἔστι κακώτερον ἄλλο βροτοῖσιν. i.
Nil miſerabilius quam incerta ſede vagari.

Transferri poterit ad eos qui circumagũtur quibuſlibet opinionibus, aut qui ſubinde mutant amicos, aut inſtitutum vitæ.

Non omnibus contingit.

NON *cuiuis ſit poteſtas cum regibus colloquendi: aut non omnibus contingit diuinarum litterarum penetrare myſteria. Ad hunc ſenſum non inuenuſte deflectetur illud ex Odyſſea P.*

Οὐ γάρ πω πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς. id eſt,
Haud cuiuis manifeſta videntur numina diuum.

Auctoritas diuinitus.

DIVINITVS *contingit, vt idem homo nunc magnifiat, nũc deſpiciatur. Ad id facit illud ex eodem libro,*

Ῥηΐδιον δὲ θεοῖσι τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
Ἠμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν, ἠδὲ κακῶσαι. id eſt,
Eſt procliue deis, amplus quos claudit Olympus,
Reddere vel deſpectum hominem, aut adiungere honorem.

Tollenda mali occaſio.

QVI *ſuadebit, vt mali ſubmoueatur occaſio, non abſurde citabit illud ex eodem libro,*

Αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος. id eſt,
Quippe viros ferrum illicit ipſum.

Ita diuitiæ proliciunt ad luxum, conſuetudo puellarum ad amorem.

Vbi cognitum eſt quod erat occultum.

VBI *res quæ magno ſtudio celebratur, fuerit aliquo pacto deprehenſa, quadrabit illud ex eodem libro,*

Ἤ τις ἔφρασε τόδ' ἐπί τι θεῶν, ἢ εἴσιδον αὐτοί. id eſt,
Siue illis deus hoc aliquis deprodit index,
Siue ipſi videre.

Abſtinenda vis a regibus.

QVI *dicet haud temere manum immittendam in reges, potentes, aut viros deo dicatos, adducet illud ex eodem libro,*

Δεινὸν δὲ γένος βασιλήϊόν ἐστιν
Κτείνειν. id eſt,
Res dira, ac plena pericli eſt,
Regale occidiſſe genus.

Domeſticum diſsidium.

AD *deteſtandam ſeditionem domeſticam, & mutuam contubernalium inter ipſos diſcordiam, inſidiasq., cõueniet illud ex eodem libro,*

Οὐχ ὁσίη κακὰ ῥάπτειν ἀλλήλοισιν. id eſt,
Impia res moliri inter ſeſe mala.

Qui eget, in turba verſetur.

ETIAM *hodiernis temporibus vulgo iactatur fabula de cæco mendico, qui iubebat miniſtro vt eo ſe duceret, vbi maxima eſſet hominum procella, addens ſententiam populari ioco celebrem, Ibi quæſtum eſſe, vbi ſit hominum frequentia. Homerus item Odyſſeæ ρ.*

Πτωχῷ βέλτερόν ἐστι κατὰ πτόλιν ἠὲ κατ' ἀγροὺς
Δαῖτα πτωχεύειν. id eſt,
Mendico præſtat populoſa per oppida cenam
Mendicare ſuam, quam ruri.

Officium humilius.

CVM QVIS *recuſat munus tamquam humilius, paruumq. ſeſe dignum, applicabit illud ex eodem Odyſſeæ ρ.*

Οὐ γὰρ ἐπὶ σταθμοῖσι μένειν ἔτι τηλίκος εἰμί. id eſt,
Nam vt maneam in ſtabulis iam non mea poſtulat ætas.

Verba ſunt Vlyſſis ad ſubulcum.

Vitandæ potentum offenſæ.

QVI dicet formidandas diuitum & principum offenſas, propterea quod quantumlibet leuiter offenſi, grauiter indignantur, & ut ait Plautus, Plumbeas iras gerunt. accommodabit illud ex eodem libro,

Χαλεπαὶ δέ τ᾽ ἀνάκτων εἰσὶν ὁμοκλαί. *id eſt,*
Sunt formidandæ regum, offenſaq. minæq.

Princeps indiligens.

INDILIGENS pædagogus corrumpit puerum, malus præceptor vitiat diſcipulum, rex improbus populum item corrumpit. Ad hanc ſententiam facit illud ex eodem libro,

Αὐτὰρ μῆλα κακοὶ φθείρουσι νομῆες. *id eſt,*
At corrumpit oueis paſtor malus.

Dicuntur ab Eumæo ſubulco ad caprarium.

De alieno liberalis.

DE alieno facile largimur, de noſtris non item. Hanc ſententiam protulit Antinous in eodem libro,

-Ἐπεὶ οὔτις ἐπίσχεσις, οὐδ᾽ ἀλεωρὴ
Ἀλλοτρίων χαρίσασθαι. *id eſt,*
-Nam res largiri alienas
Haud res vlla vetat, neque enim piget.

Seneca epiſtolarum libro 2 epiſtola 16. Non eſt quod mireris animum meum, adhuc de alieno liberalis ſum. Ita Mitio in Adelphis, Aeſchino dicenti, Fac, promiſi ego illis, Reſpondet, Promiſiſti autem? De te largitur puer.

Pauper, ſed ingenioſus.

IN hominem tenui cultu, ſed egregio tamen corpore, quadrabit illud ex Odiſſea σ.

Οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδα φαίνει. *id eſt,*
Quos profert ſenior pannis e vilibus armos.

Dictum eſt de Vlyſſe certaturo cum Iro. Lucianus in Hercule Gallico, torquet ad ſenem ingenio, facundiaq. præcellentem.

Iactantiæ comes inuidia.

QVI monebit, ne quis inſolentius iactet vel fortunæ munera, vel naturæ dotes, ne quando Nemeſis exaudiat, auferatq., non intempeſtiuiter vſurpabit illud ex eodem libro,

Ἀλλ᾽ ὅ γε σιγῇ δῶρα θεῶν ἔχοι ὅττι διδοῖεν. *id eſt,*
Poſſideat tacitus, ſi qua adſunt munera diuum.

Verbotenus amicus.

IN eum qui ſimulat oratione beneuolentiam, ceterum longe diuerſa parans in animo, quadrabit illud ex eodem libro,

-Θυμὸν δὲ θυμῷ ἐν
Μειλιχίοις ἐπέεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα. *id eſt,*
-Animum præmollibus iſti
Lenibat dictis, at mens diuerſa parabat.

Nihil recuſandum quod donatur.

SI quando dices nullum eſſe recuſandum munus, quodcumque offertur, aut adripiendam eſſe, quoties obtigerit alicuius occaſio commoditatis, conueniet illud ex eodem libro,

Οὐ γὰρ καλὸν ἀπώσασθαι δῶρόν ἐστιν. *id eſt,*
Donum reiicere haudquaquam decet.

Nouit mala & bona.

IN eum, qui per ætatem vſumq. rerum, iam delectum habere poteſt fugiendorum atque expetendorum, cõgruet illud ex eodem libro.

-Ἤδη γὰρ νοέω καὶ οἶδα ἕκαστα
Ἐσθλά τε καὶ τὰ χέρεια. *id eſt,*
Iamdudum ſiquidem, noniq. & ſentio cuncta
Quæ bona, quæq. mala.

Hac figura vel hodie nihil vulgatius.

Neque enim ignari ſumus.

VBI quis ad tolerantiam præſentium incommodorum, animat ſeſe præteritorum malorum recordatione, non infeſtiuiter vſurpabit illud ex eodem libro,

Τέτλαθι δὴ κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ᾽ ἔτλης. *i.*
Obdures anime, & quondam grauiora tuliſti.
Id æmulans Vergilius,
O paſſi grauiora, dabit deus his quoque finem.
Durate, & voſmet rebus ſeruate ſecundis.
Conſimiliter Horatius in Odis,
-O fortes, maioraq. paſſi
Mecum ſæpe viri.

Danda venia lapſo.

QVI dicet aliquando dandam veniam, ſi quid erratum ſit per incuriam, neque enim hominis eſſe, vt ſemper exactã præſtet diligẽtiã, vſurpabit illud ex Odyſſea v.

Ἀλλ᾽ οὐ γάρ πως ἐστὶν ἀΰπνους ἔμμεναι αἰὲν
Ἀνθρώπους. *id eſt,*
Haud quaquam fieri potis eſt, vt peruigil vſque
Mortalis duret.

Non quiduis continget quod optaris.

QVI negabit omnia cõtingere homini quæ ſperarit, animoq. cõceperit, accommodabit illud ex eodẽ libro,

Ἤτοι μὲν ὄνειροι ἀμήχανοι, ἀκριτόμυθοι
Γίγνοντ᾽, οὐδέ τι πάντα τελείεται ἀνθρώποισιν. *id eſt,*
Friuola ſcilicet exiſtunt, & inanis quædam
Somnia, nec quodcumq. vides, ſic euenit omne.

Atque hoc in loco ſubiungit pulcherrimum illud de duabus ſomniorum portis figmentum, quod in ſexto Vergilius retulit.

Gaudium dolori iunctum.

CVM pariter accidit, quod et gaudeamus et doleamus, quod genus, ſi cui parentes opulenti vita deceſſerint, partim excruciatur morte ſuorum, partim gaudet hereditatis obuentu, atque acceſſione libertatis, conueniet illud ex eodem libro,

Τὸν δ᾽ ἅμα χάρμα καὶ ἄλγος ἕλε φρένα. *id eſt,*
Lætitia huic mærorq. ſimul præcordia cepit.

Mala ſenium accelerant.

QVI dicet ſenectam non eſſe metiendam annis, propterea quod ij, qui ſe multis laboribus curisque diſcruciant, ante diem conſeneſcunt, vſurpabit illud ex eodem libro,

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι. *id eſt,*
Quippe repente homines curisq. malisq. ſeneſcunt.

Vita

Vita mortalium breuis.

QVI monebit dandam operam, vt apud poſteros honeſta vita memoriam relinquamus, quæ perpetuo viuat nam hanc vitam anguſtis circumſcriptam eſſe terminis, accommodabit illud ex eodem libro,

Ἄνθρωποι δὲ μινυνθάδιοι τελέθουσι. id eſt,
Aſt hominis breuibus ſpatiis conſtringitur æuum.

Veriſimiliter mentiens.

IN eum, qui falſum perinde quaſi verum ſit, narret, quadrabit illud ex eodem libro,

Ἴσκε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα. id eſt,
Plurima narrabat figmenta ſimillima veris.

Dictum de Vlyſſe. Notatur & apud Platonem, quod Homerus Vlyſſem induxerit mendacem, Achillem contra veracem.

Sibi malum reperit.

IN eũ, qui ſuo læditur inuento, quadrabit illud ex Odyſſeæ φ.

Ὅς τ' αὐτῷ πρώτῳ κακὸν εὕρετο οἰνοβαρείων. id eſt,
Qui ſibi perniciem vel primum reperit ipſe
Vino victus.

Dictum eſt de Euritione, qui primus inuenit vſum vini, peremptus a Lapithis.

Qui continet arcanum.

IN eum qui celat arcanum ſibi commiſſum, neque cuiquam effutit, quadrabit illud in Odyſſeæ φ.

Τῇ δ' ἄπτερος ἔπλετο μῦθος. id eſt,
Huic pennis dicta carebant.

Hoc eſt, haud longius auolabant.

Mortuis non conuitiandum.

VICTO non inſultandum, nec in mortuum vltra congerenda conuicia, huic ſuffragatur Homerus in eodem libro,

Οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι. i.
Haud fas eſt ſuper occiſis iactare teipſum.

Vlyſſes ita, de procis extinctis.

Focus luculentus in ædibus.

PRIMVM domus ornamentum eſt, vt luceat focus, proinde qui in ædes immigrant nouas, aut in diuerſorium ingrediuntur, ante omnia iubent ignem incendi. Quod ex Homeri χ. ſumptum videtur, apud quem Vlyſſes,

Πῦρ νῦν μοι πρώτιστον ἐνὶ μεγάροισι γενέσθω. id eſt,
Nunc ante omnia mi luceſcat in ædibus ignis.

Item illud celebratum,

Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι. id eſt,
Scilicet accenſo domus eſt ornatior igni.

Quo quidem verſiculo videtur impendio delectatus Plutarchus, adeo ſubinde vſurpat, & in varios detorquet vſus: in commentario De virtute & vitio, refert ad opes, potentiam gloriam, quæ tum fiunt iucundiora, ſi adſit animus a moleſtia liber. Rurſum in libello quem Amatorium inſcripſit, detorquet ad amantis animum longe ſplendidiorem, ſi calor amoris eum inflammarit.

Qui iure perierunt.

IN eos, qui ſuo merito pereũt, cõueniet, illud ex eodẽ lib,

Τούσδε δὲ μοῖρ' ἐδάμασσε θεῶν, καὶ σχέτλια ἔργα. id eſt,
Hos fatum & malefacta, neci exitioq. dederunt.

Dictum de procis.

Senum prudentia.

DE ſenibus quidem, attamen ob rerum peritiam non inidoneis ad negotium aliquod conficiendum, apte dicetur illud ex eodem libro,

Καὶ πολιοί περ ἐόντες ἀδευκέες πολεμισταί. id eſt,
Aetas cana quidem, ſed non inidonea bello.

Imperator bonus, & idem robuſtus miles.

REFERT Plutarchus in commentario de fortuna Alexandri, ſi modo is liber illius eſt, eum in conuiuio propoſitum eſſet, qui nã inter verſus Homericos maxime probandus videretur, aliis alios præferentibus, Alexãder huic carmini palmã tribuit, quod extat Iliados γ.

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής.
Id eſt,
Dux bonus, ac miles præpollens uiribus idem.

Nam hoc & Agamemnonis laudem expreſſit, & Alexandri virtutem eſt vaticinatus. Quamquam noſtra quidem ſententia, non magnum habet momentum in principe corporis robur, plurimum autem conſilium & prudentia. Proinde grauiter Timotheus, cum rhethores Charetem quendam efferrent laudibus, iuuenẽ corporis viribus inſignem, cenſerentq. eiuſmodi belli ducem Athenienſibus eſſe quærendum, Haudquaquã, inquit. Nam iſtiuſmod quidem optarim, qui culcitras & ſtragulas ſit exercitui deportaturus: at ducẽ velim, qui a fronte pariter atque a tergo ſit oculatus, & quem a perpendendo quid vtile factu ſit, nulla impediat animi perturbatio.

Capram cœleſtem, orientem conſpexerunt.

Αἶγα τὴν οὐρανίαν ἐπιτέλλουσαν ἑωράκασι. id eſt, Capram cæleſtem exorientem aſpexerunt. Hoc dici ſolitum in eos, quibus omnia feliciter, eaq. animi ſententia ſuccederent: propterea quod antiquitus opinione vulgi comprobatum eſt, qui capram illam Iouis altricem, & ob id in ſyderum relatam numerum conſpexiſſent quidquid votis conciperent, eius compotes futuros. Qua de re latius dictum eſt in adagio ἀμαλθείας κέρας. Hoc autẽ extat in Plutarchi collectaneis. Idem in libello de poetis audiendis, ὄλβιε πολυάγρων δεξάμενος αἶγα πλουτοφόρον τρέφων. id eſt, Felix multorum agrorum poſſeſſor, cęleſtem capram opum largitricẽ alens. Quamquam apud Athenæum lib. 9. Antiphanes, opinamur, commemorat capram cęleſtem inter animantia apta menſis, τράγος ὑλοβάτης, αἲξ οὐρανία, κριὸς τομίας. id eſt, Hircus ſylueſter, capra cęleſtis, aries caſtratus.

Capra ad feſtum.

Αἲξ εἰς τὴν ἑορτήν, id eſt, Capra ad feſtum. Dici ſolitum, vbi quis in tempore ad negotium aliquod accederet. Aut vbi quis commode in ſuam perniciem offert ſeſe. Nam in feſtis maxime Bacchi, capram immolabant. Refertur in iiſdem commẽtariolis.

Mox ſciemus melius vate.

Τάχ᾽ εἰσόμεσθα μάντεων ὑπέρτερον. id eſt,

Mox melius ipſo vate rem cognorimus.

Ad eum modum dicebant, qui rem non coniecturis diuinabant, ſed experimento deprehendere tentarent. Nihil enim experimento certius. In iiſdem extat Plutarchi collectaneis. Sumptum autem ex Sophoclis Antigona. At Titus Liuius belli Punici ſecundi libro ſecundo, euentum appellat ſtultorum magiſtrum.

Tinctura Cyzicena.

Βάμμα κυζικηνὸν, *id eſt, Tinctura Cyzicena. Dedecus non eluendum appellabatur apud Atticos. Dicebaturq. in eos, qui metu quidpiam indecore facerent. Nam Cyziceni duobus nominibus notati ſunt, timiditatis, & mollicici. Recenſetur iiſdem collectaneis. Meminit & Haſychius, addens Cyzicenos ob mollitiem notatos, quod Iones eſſent. Eadem fere Ariſtophanis interpres. Stephanus addit eos fuiſſe graues Tyrrhenorum prædationibus. Extat apud Ariſtophanem in Pace,*

Ἂν δὲ δέῃ μάχεσθ᾽ ἔχοντα τὴν φοινικίδα,
Τηνικαῦτ᾽ αὐτὸς βέβαπται βάμμα κυζικηνικόν. *id eſt,*
Sicubi pugnare oportet, atque ferre palmulam
Ipſum eum tinctura tingit mox ibi Cyzicenica.

Solent autem tincturę inſignes a locis habere cognomen. Nec enim vbiuis quilibet color tingitur feliciter. Simili modo dictum eſt ἔμβαμμα συρακούσιον, *&* βάμμα σαρδιανικόν. *Id parœmia detorſit ad mores hominum. Eſt enim æſtimatio rumorq. conſequens hominum vitam, velut tinctura quadam. Vnde carbone notari dicuntur qui damnantur. Et notum eſt illud Ennianum apud A. Gellium, Qua tinctu malis, aut qua bonus dicto. Ariſtophanis interpres indicat Lacedæmonios puniceis tunicis vti ſolitos, ne ab hoſte ſentirentur vulnerati, ob coloris ſimilitudinem. At ignaui molleſq. palleſcunt. Addemus quod eſt apud Herodotum libro quarto. Cum Aethiopum rex conſpexiſſet a rege Perſarum miſſam veſtem purpuream, rogauit tincturæ rationem. Eam cum ab Ichthyophagis didiciſſet,* δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώπους εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτῶν τὰ εἵματα. *id eſt, Non ſolum ait homines eſſe ſubdolos, ſed & veſtes illorum eſſe doloſas.*

Seruabis bouem.

Βουκολήσεις, *id eſt, Bubulcus eris. Hoc velut ænigmate ſignificabant exilium. Siquidem qui per oſtraciſmum eiiciebantur, in Arginam exulatum ibant. Ac illic bos erat æneus inſigni magnitudine. Refertur in Plutarchi collectaneis. Heſichius teſtatur extitiſſe in Phaſmate Menandri.*

Embarus ſum.

Ἔμβαρός εἰμι, *id eſt, Embarus ſum. Dictum eſt olim de inſano, deliroq. Referunt autem adagionem ad huiuſmodi fabulam. Olim Piræus inſula fuit, id quod ipſum etiam vocabulum adhuc indicat,* περᾶν *enim tranſmittere eſt: in ea, cum Munychus principatum obtineret, templum inſtituit Dianæ, cui cognomen additum Munychiæ. Dein cum vrſus Dianæ ſacer quidam ibi repertus, & ab Athenienſibus interfectus eſſet, fames ingruit: itum eſt ad oraculum, quæſitumq. malo remedium. Reſpondit deus, ita demum finem mali futurum ſi quis filiam immolaſſet numini. Vnus autem repertus eſt Embarus, uſqueadeo demens, qui polliceretur ſe filiam immolaturum, ea lege, vt ſacerdotium in poſteros ſuos traduceretur, Itaque puellam ſolemni ritu ornatam ſacrificauit. Fit & huius mentio in Plutarchi collectaneis.*

Colophonium ſuffragium.

Κολοφωνία ψῆφος, *id eſt, Colophonium ſuffragium. Vſurpatur in epiſtola quapiam Platonis ad Dionyſium. Adagium eſt verbis magis quam re diuerſum ab illo, quod in ſecūdu retulimus Chiliade,* τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκε, *id eſt, Colophonem addidit. Adagionis originem explicant in hunc modum, Cum olim Colophonij domeſticis ſeditionibus tumultuarentur inter ſeſe, euenit vt aliquot ex illis mutatis ſedibus, ad Smyrnæos demigrarent. Dein accidit, vt cum bellum gererent Smyrnæi, ac ſæpenumero victi diſceſſiſſent, tandem adhibitis Colophoniis, quos in ciuitatem receperant, extiterint ſuperiores. Vnde inſtitutum eſt, vt quemadmodū Smyrnæi non vicerant in bello, niſi Colophoniorum acceſſione, ita nec in ſuffragiis vincerent, niſi illorum calculi adiungerent. Proinde cum Ionii duodecim ciuitatibus imperarent, quarum vna Smyrna in publicis conſiliis, ſiquando Smyrnenſium æquales fuiſſent calculi, pars ea vincebat, cui ſubſcripſiſſent Colophonij illi, quorum opera vicerant in prælio. Nec abhorent ab his quæ refert Iabenus ſcriptor Græcus. Duodecim Ioniæ ciuitates conuenire ſolitas: id concilium Panionium dicebatur: in quo ſi forte calculis hinc atque hinc paribus nihil decerni poterat, accerſebantur Colophonij, qui victoriam adferebant vtricumque parti fuiſſent ſuffragati. Itaque prouerbium quadrabit, cum ſignificabimus iudicium, aut ſuffragium alicuius plurimum in re quapiam valere. Huius adagij nobis facta eſt mentio.*

Mihi iſta curæ futura ſunt, &c.

Ἐμοὶ μελήσει ταῦτα καὶ λευκαῖς κόραις. id eſt,

Curæ iſta mihi erunt, ac puellis candidis.

Senarius ex oraculo ductus in popularem ſermonem. Cum Brēnus Gallicis copiis ingrueret in Delphos, Delphi conſuluerunt oraculum, quid opus eſſet facto. Reſponſum eſt hoc quod modo retulimus carmine. Paulo poſt viſus Apollo cum duabus puellis, Pallade ac Diana. Nā & his fana ſunt apud Delphos. Conuenit vti, ſiquando ſignificabimus nihil eſſe periculi, negotium iis curæ futurum ad quos pertinet. Refertur in Plutarchi collectaneis. Cicero vertit Græcum carmen De diuinatione primo,

Ego prouidebo rem iſtam & albæ virgines.

Feſtum multas habens.

Ἑορτὴ πολλὰς ἔχουσα, *id eſt, Feſtum multas habens, ſubaudiendum moleſtias, aut occupationes. Dictum in eos, qui magnas componerent ſarcinas, aliquo profecturi. Venuſtius erit, ſi deflectatur ad quoſdam, qui nihil agunt, quamuis exiguum, niſi magno molimine, longa cunctatione, miro apparatu, ita vt ſæpenumero tum ſe, tum reliquos omnes defatigarint apparando, priuſquam quidquam incipiant. Natum ab iis, qui feſta ſolent*

lent adire. Nam iis mos, multam ſuppellectilem vna ſecum conuehere, vaſa, veſtes, ſacra, panes, atque id genus alia multa, ne quid deeſſet ad ſolennitatem pertinens. Extat in iiſdem collectaneis.

Nihil aliæ ciuitates ad Crotonem.

Μάταια τἆλλα παρὰ Κρότωνα ἄστεα. *id eſt,*

Sunt reliqua præ Crotone friuola oppida.

Theocriti interpres meminit huius prouerbij. Licebit accommodare ad rem aut hominem vſqueadeo præcellentem, vt reliqui cum hoc collati, nihil eſſe videantur. Natum fortaſſis eſt a pugilum Crotoniatarum excellentia, quorum erat Milo, de quo dictum eſt alias, nempe in prouerbio, Crotone ſalubrius.

Canis panes ſomnians.

SVNT *quibus prouerbiali figura dictum videatur illud apud Theocritum in Piſcatoribus,*

–Καὶ γὰρ ὁ κύων

Πᾶσα κύων ἐν ὕπνοις ἄρτον μαντεύεται, ἰχθύα κἠγών. *id eſt,*

–Siquidem omnis

Panes in ſomnis canis ariolatur, at ipſe

Piſces.

Senſus eſt, vnicuiq; ea per ſomnum occurrere, quæ impenſe deſiderat, quibuſque magnopere deditus eſt. Ariſtoteles non ſolum homini, verum etiam ceteris animantibus ſomnia tribuit, etiam ſi id in canibus euidentiſſimum: quippe quos audimus ſæpenumero dormientes venationem ſomniare, quæ res haud difficile deprehenditur ex ratione latratus, quem edunt ſopiti. Proinde nobis rectius quadraturum videtur, ſi pro τὸ ἄρτον legatur ἄγρας, aut ἄγρεις, id eſt, agros, aut venationes. Verum hoc tantum eruditis penſitandum proponimus, ſuper hoc pronunciaturis, vbi codicem emendatiorem erunt nacti. Nobis adhuc non contingit. Ex ſomniis autem qui ariolentur euentura, ne noſtris quidem temporibus deſunt, quamquam non probat Ariſtoteles.

Canis.

Ἀνισχύεις, *id eſt. Canis, pro eo quod eſt, nugaris, ineptis, fruſtra loqueris. Eſt autem Attica lingua figura, ſicuti* παίζεις χύειν, *id eſt, Ludis, ſiue iocaris. Etenim qui canunt, non agunt rem ſeriam, ſed tantum ut aures deliniant voluptate mox peritura.*

Aethiops non albeſcit.

Αἰθίοψ οὐ λευκαίνεται, *id eſt, Aethiops non candeſcit. De iis dici ſolitum, qui numquam mutaturi ſunt ingenium. Quidquid enim natiuum, id haud facile mutatur. Fertur Aeſopicus apologus de quodã, qui empto Aethiopi, cum eum colorem arbitraretur non natiuum eſſe, ſed domini ſuperioris accidiſſe neglectu, aſſidua lotura faciem diuexauit, ita vt morbum etiam adiungeret, colore nihilo, quam antea fuerat, meliore. Fertur & epigramma Luciani nomine,*

Εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης.
Οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι. *id eſt,*

Abluis Aethiopem fruſtra quin deſinis artem?
Haud vmquam efficies, nox ſit vt atra, dies.

Annas clibanum.

Ἄννας κρίβανον, *id eſt, Annas clibanum, ſubaudi reperit. Haud nos fugit, hoc alio loco relatum a nobis, verum quoniam toties alia nobis occurrit ſpecie in prouerbiorum collectaneis, libuit admonere, trifariam eſſe ſcripturam. Alibi legitur, & quidem pleriſque in locis,* ἄνθρωπος κρίβανον *id eſt, Homo clibanum. Quam equidem lectionem arbitramur eſſe deprauatam. Nec obſcurum, unde deprauandi occaſio, iis qui Græcas litteras norunt. Alibi inuenitur,* ἀνήρ, *vt vir fuiſſe videatur. In quibuſdam eſt ſcriptum,* γύναι, *vt mulieris, aut certe barbaricum ſit vocabulum. Clibanum autem accipimus non hunc vulgatum (quid enim hoc admirandum, aut nouum?) ſed teſtaceum illum, qui incluſo pane, ponitur in clibanis vulgaribus, in quibus panis, aut etiam piſces, aut carnes paullatim lento vapore decoquuntur.*

Archilochum teris.

Ἀρχίλοχον πατεῖς, *id eſt, Archilochum teris, ſeu calcas, de maledico dicebatur.* πατεῖν *autem dictum eſt, vel quod maledicus aſſiduus videatur in euoluendis huius poetæ carminibus, uel quod huius veſtigiis ingreditur. De Archilocho teſtatur & Horatius,*

Archilochum proprio rabies armauit Iambo.

Equidẽ ſuſpicamur hoc idem eſſe cum illo, quod alibi poſuimus, Ἀρχιλόχου πατρίς. *id eſt, Archilochi patria, deprauata voce,* πατεῖς *in* πατρίς.

Non ineſt illi dentale.

Γύης δ᾽ οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, *id eſt, Gyes non ineſt illi. Dici conſueuit de quopiam, ad rem aliquam parum vtili. Sumpta eſt metaphora ab aratro, cuius pars eſt* γύης. *eam nonnulli putant eſſe, quam Latini dentale vocant. Ea quoniam præcipua videtur ſi abſit, nihil confici poteſt aratro. In hunc ſenſum vſurpauit Heſiodus,* ἄροτρον δὲ γύην. *Ceterum Homerus pro iugere poſuit, agrum* πεντηκοντόγυον *appellans, id eſt, centum iugerum.*

Gigantum arrogantia.

Γιγάντων ἀπόνοια, *id eſt, Gigantum amentia. Dicebatur, vbi quis viribus ſuis fretus, temere, nulloque conſilio res non tentandas moliretur. Tractum a notiſſima gigantum fabula. Prouerbium admonet, inauſpicato cedere, quæcumq; citra conſilium, aduerſus deos, aduerſus pietatem, aduerſus ius & æquum, per vim inſiliuntur. Horatius in Odis,*

Vis conſili expers, mole ruit ſua,
Vim temperatam dij quoque prouehunt
In maius.

Homerus item Iliados ψ. elegantiſſima ſententia demõſtrat, in omni negotio nimio plus habere momenti rationem, conſiliumq; quam corporis vires,

Μήτι τοι δρυτόμος μέγ᾽ ἀμείνων ἠὲ βίηφι,
Μήτι δ᾽ αὖτε κυβερνήτης ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ
Νῆα θοὴν ἰθύνει ἐρεχθομένην ἀνέμοισι,
Μήτι δ᾽ ἡνίοχος περιγίγνεται ἡνιόχοιο. *id eſt,*

Conſilio ſane multo quam robore præſtat
Hirſutam quicumq; parat ſuccidere ſyluam.
Conſilio rurſum nauclerus in æquore nigro
Dirigit vndiuagam nauim rapientibus auſtris.
Conſilio auriga aurigam vincitq; præitq;

Ariſtoteles libro de Rhetoricis ſecundo citat hũc verſum trochaicum tacito auctoris nomine,

Θνατὰ χρὴ τὸν θνατόν, οὐκ ἀθάνατα τὸν θνατὸν φρονεῖν. i.
Non decet mortalis vt qui eſt, curet immortalia:
Sed magis mortalis vt qui eſt, cogitet mortalia.

Per ignem incedis.

Ἐν πυρὶ βέβηκας, *id eſt, Per ignem incedis, id eſt, verſaris in periculoſo negotio. Eſt apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata,*

Κἄν μοι χρῇ διὰ τοῦ πυρὸς
Ἐλθεῖν βαδίζειν. *id eſt,*
Velim & per ignem incedere, ſi fuerit opus.
Horatius in Odis.
Periculoſæ plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per ignes
Suppoſitos cineri doloſo.

Tradunt etiam in eum quadrare, cui celeriter abſoluendum eſt negotium. Qui per ignem incedit, minus læditur, ſi ſuſpenſis pedibus properet. Confine quod ille dixit apud Senecam declamator, Per ſpinas ingredior.

Fortis in alium fortiorem incidit.

Ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν. *id eſt,*
Forti alius potior contigit ac melior.

Dici ſolitum, vbi quis nimium fretus ſuis viribus, aliquando nanciſcitur, a quo vincatur. Sumptum putant ab Hyllo Herculis filio, & Euchemo Aegeate. Ita Zenodotus. Suidas huiuſmodi verba recenſet, tacito auctoris nomine, ἐστὶ μὲν γὰρ ὅτε καὶ ταῦτ' ἐμποδὼν ἀντιπράττει ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. ἐστὶ δ' ὅτε πάλιν κατὰ τὴν παροιμίαν,

Ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν.

Id eſt, Fit non numquam, vt iuxta prouerbium, ipſa per ſe res bonorum uirorum conatibus obſiſtat. Fit rurſus interdum,

Forti vt contingat fortior ac melior.

Sententia poteſt videri ducta ex Iliados χ. vbi Hector incidit in Achillem,

Πρόσθε μὲν ἐσθλὸς ἔφευγε, δίωκε δέ μιν μέγ' ἀμείνων. i.
Fugit qui prius acer erat, cui iam acrior inſtat.

Inſania non omnibus eadem.

Μανία γ' οὐ πᾶσιν ὁμοία. *id eſt,*
-Haud eſt eadem veſania cunctis.

Hemiſtichium heroicum, ſicut & illud ſuperius, extat in eiſdem collectaneis. Senſus eſt, nullum eſſe mortalem, qui non in aliqua re deſipiat, Quamquam alius alio morbo laboret, hic auaritiæ, ille libidinis: hic ambitionis, ille inuidiæ. Quod copioſe demonſtrat Stoicus Damaſippus apud Horatium in Sermonibus. Et in hac hominis calamitate mira ludit varietate natura, Inter hos qui mente lapſi ſunt, alij ſibi videntur cornibus taurinis, alij naſo prælongo, alij vaſa fictilia, non nulli ſe credunt eſſe mortuos, alij ſibi uidentur eſſe principes, alij doctiſſimi philoſophi. Argiuus ille ſolus plaudebat in theatro, credens ſe miros audire tragœdos. Athenæus libro 12 refert de quodam Athenienſi, qui perſuaſum habebat omnes naues quæ appellerent in Piræum eſſe ſuas, easq. recenſebat, dimittebat, ac deducebat, & appellentes tanto gaudio excipiebat, ac ſi omnium rerum quas vehebant eſſet dominus: at ſi quid periſſet, non amplius quærebat: ſi incolumes perueniſſent, gaudebat, multa interim cum voluptate vitam agēs, donec frater eius Crito e Cicilia aduectus, tradidit illum medico, cuius opera liberatus eſt inſania. Ceterum ad ſe reuerſus dicere ſolet, ſe numquam vixiſſe iucundius.

Hydrus in dolio.

Ὕδρος ἐν τῷ πίθῳ, *id eſt, Hydrus in dolio. Prouerbium hoc nondum apud vllum veterum auctorum reperimus, neque Græcum, neque Latinum, & haud ſcimus an de vulgo ſumptum ſit, neque enim libet credere virum eloquentem, & in litteris non poſtremi nominis ex ſeſe commentum eſſe. Nam refertur ab Antonio Sabellico in epiſtola quadam familiari. Addit & fabulam prouerbij parentem, huiuſmodi. Ruſticus quidam cum ſenſiſſet minui vinum in dolio conditū, admiratus quid eſſet rei, circumſpicere cœpit, num qua rima extillaret liquor: vbi nihil eiuſmodi comperiſſet, pergit vicinos in ſuſpicionē apud ſeſe vocare, ne ſeſe abſente vas relinerent, vinumq. potitarent. Obſignat itaque diligenter dolium ad opus exiturus. At reuerſus ſignis illæſis, vinum nihilominus imminui videt. Tum vero fortunam agricolarum deplorare, quibus non in uite ſolum, uerum etiam in doliis calamitas præſto eſſet. Ad extremum exhauſto dolio hydrus in imo repertus eſt vini potor. Ea res in vulgi iocum abiit. Admonet Plinius libro 10. capite 72. ſerpentes quamquam exiguo indigeant potu, tamen vinum, cum eſt occaſio, præcipue appetere. Iuuenalis de muliere vinoſa Satyra ſexta.*

-Tamquam alta in dolia longus
Deciderit ſerpens, bibit & vomit.

Adagium ipſum haudquaquam inelegans, nec aſpernandum. Quod ſi quem nihil mouet recens auctor, licebit vſurpare, cū quis occulta calamitate premitur, cauſſa atque auctore nō extante. Aut cū diuturni mali tandem auctor deprehenditur. Porro ſerpentem quem Græci vocant hydron, Latini natricem vocant, quod in aquis degat. Ex vlcere huius morſu facto defluit copioſus humor aquoſus, & graue olens. Ita Dioſcorides libro ſexto, Plinius lib. 6 capite 23. tradit apud inſulas quaſdam ante Perſidem, hydros marinos vicenum cubitorum terruiſſe claſſem.

E Maſsilia veniſti.

Ἐκ Μασσαλίας ἥκεις, *id eſt, E Maſſilia veniſti. Suidas ait dici ſolitum de iis, qui cultu parum viris decoro uterentur. Quod Maſſilienſes luxu perditi, muliebrem ferme in modum ornarentur, comis vnguento delibutis, capillisq. religatis. Huic affine quod refert Athenæus Dipnoſophiſtarum libro 12.* πλεύσειας εἰς Μασσαλίαν, *cuius nos alibi mentionem fecimus in prouerbio, Nauiges Maſſiliam, & quid ſuper hoc ſentiremus, explicuimus.*

Tibicines mente capti.

ATHENAEVS *libro Dipnoſophiſtarum 8. prouerbio iactatum ſcribit apud priſcos, tibicinibus nihil eſſe mētis,* λέγεται γὰρ παλαιῶς ὡς ὅτι

Ἀνδράσι μὲν αὐλητῆρσι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν,
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾶν χὠ νόος ἐκπέταται.

Id eſt, Dictum enim eſt peruetuſtum, quod
Dij tibicinibus numquam mentem inſeruere,

Sed

Sed ſimul ac ſtarint, auolat illico mens.

De hoc hominum genere plura diximus in prouerbio, Tibicinis vitam viuis.

Dulce bellum inexpertis.

ET ELEGANS *cumprimis, & multorum litteris celebratum adagium eſt*, γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος, *id eſt, Dulce bellum in experto. Id ita reddit Vegetius libro De re militari 3. cap. 14. Nec cõfidas ſatis, ſi tyro prælium capit, inexpertis enim dulcis eſt pugna. Citatur ex Pindaro*, γλυκὺ δὲ πόλεμος ἀπείροισιν, ἐμπείρων δέ τις ταρβεῖ προσιόντα νιν καρδίᾳ περισσῶς. *id eſt, Dulce bellum inexpertis, aſt expertus quiſpiam horret, ſi acceſſeris cordi ſupra modum. Sunt quædam in rebus mortalium, quæ quantum habeant diſcriminis ac malorũ, non intelligas, niſi facto periculo.*

Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit.

Bella res & ſplendida videtur, inter aulicos obambulare proceres in regiis verſari negotiis, at ſenes, quibus vſu penitus cognita res eſt, ab ea felicitate libenter abſtinent. Suaue videtur, amare puellas, ſed iis qui nondum ſenſerunt, quãtum amori inſit amari. Ad eundem item modum accommodari poterit, ad quoduis negotium multo cum periculo, multisq. coniunctũ malis, quod nemo velit capeſſere, niſi iuuenis, & rerũ imperitus. Siquidem Ariſtoteles in rhetoricis hanc adfert cauſſam, cur iuuenta ſit audacior, contra ſenecta timidior, quod illis imperitia rerum confidentiam pariat, his multorũ experiẽtia malorũ, timiditatẽ et cõtationem. Quod ſi quidquam eſt in rebus mortalium quod cunctanter aggredi conueniat, certe bellum eſt.

Argiuos vides.

Ἀργείους ὁρᾷς, *id eſt, Argiuos vides, id eſt, ſtupentibus & attonitis oculis. Sumptum opinantur ab Oreſte, furiis agitato. Heſychius non nihil lucis aperit, admonens eos qui inter helotes eſſent alicuius auctoritatis ac ſplendidi, ſolitos appellari Argiuos, ſunt enim helotes in Peloponeſo, & Peloponeſi primaria ciuitas eſt Argos. Ambitionis igitur erat, quod Argiui quam helotes appellari maluerint. Non ignoramus, apud Lacedæmonios helotas vocari ſeruos, quod ex gente ſubacta ſeruos ſibi conſtituerint. Et fortaſſis ex his quibus heri magis fidebãt, Argiui dici maluerũt, quam helotes. Similem affectum & hodie deprehendas in quibuſdam, qui nati in obſcuriſſimo pago, præclaræ cuiuſpiam vrbis cognomen adſciſcũt. Ariſtophanes in Pluto* μανικὸν βλέπων *dixit eodem ſenſu. Refertur a Suida prouerbij nomine.*

Argiui fures.

Ἀργεῖοι φῶρες, *id eſt, Argiui fures. De palam improbis. Nam Argiui furacitatis infamia laborabant antiquitus. Extat & hoc apud Suidam. Videtur autem adluſum ad vocem ipſam. Argos enim Græcis ſignificat ignauum & otioſum. Tales vero ſolent ali furtis. Latini vulgo, ficto, ſicuti videtur, per iocum vocabulo Lauerniones appellant, homines furaces: quod fures ſub tutela Lauernæ deæ eſſent: in cuius luco obſcuro atq. abdito, ſoliti ſunt furto ſublata prædamq. defodere. Auctor Feſtus.*

Mars rex.

Ἄρης τύραννος. *id eſt, Mars rex. Suidas interpretatur cõgruere in principem, qui vi, non legibus Rempublicam tractat. Zenodotus ortum putat a Timotheo Athenienſium imperatore, qui multa feliciſſime geſſit aduerſus Perſas & Aſianos, & ſub cuius ductu florebat Attica. Vnde dictum eſt Mars rex. Heſychius prouerbium recenſet tantum. Indicat Suidas aliquando Græcis* ἄρη *dici ferrum ipſum. Itaque poteſt hic eſſe ſenſus prouerbij, ferrum rex, quoties res vi geritur.*

Attagen.

Ἀτταγᾶς. *Suidas indicat hoc cognominis, prouerbiali ioco dici ſolere in ſeruos ſtigmaticos: quod hæc auis plumas habeat, variis colorum notis diſtinctas. Ariſtop. in Auibus,*

Εἰ δὲ τυγχάνει τις ὑμῶν δραπέτης ἐστιγμένος,
Ἀτταγᾶς οὗτος παρ' ἡμῖν ποικίλος κεκλήσεται. *id eſt,*
Siquis e vobis erit fugitiuus atq. uſtus notis,
Attagen is ſane apud nos varius appellabitur.

Quamobrem eam auem ibidem appellat ποικιλόπτερον. *Ad eundem modum* ταὼς, *id eſt, pauones appellant Græci nitidius cultos, & verſicoloribus amictos. Ceterum de Attagena plura dicemus in prouerbio, Attagenis nouilunium.*

Tenedius homo.

Τενέδιος ἄνθρωπος, *id eſt, Tenedius homo, Plutarchus in adagiorum collectaneis, ait dici ſolitum de homine tetrico, formidabiliq. aſpectu. Originem, ſicuti plerãq. alias, varie tradunt. Suidas ait regem quempiam Tenedi fuiſſe, cui nomen Tenes, qui legem tulerit, atque induxerit morem, vt a tergo iudicis, adſtaret quiſpiam ſecurim tenens, videlicet in hoc paratus, vt qui perperam quid iudicio dixiſſet, opinamur mendacium, aut falſum teſtimonium, eum protinus ſecuri feriret. Hoc interpretamenti ferme conuenit cũ eo, quod ante commemorauimus in adagio, Tenedia ſecuris. Alij tradunt in hunc modum, haud tamen cum his pugnantia. Cygnus Neptuni filius, pater Hemitheæ & Tenæ, nouercam liberis ſuis induxerit. Euenit autem vt Tenes apud patrem inſimularetur a nouerca, quod ſeſe de ſtupro interpellaſſet: id cum ille verum eſſe crederet, iuuenem in capſam incluſit, vnaq. Hemitheam ſororem, quod fraterni fati comes eſſe deſideraret, ſimulq. in mare præcipitauit. Id ſcrinium delatum eſt Leucophryaem, cui poſtea Tenedo commutatum vocabulũ, videlicet a Tene, Cygni filio. Qui progreſſu temporis nactus imperium eius loci, quod modo diximus exemplum induxit, vt in tribunalibus adſiſteret, qui ſecurim in caput accuſantis vibratam ſuſtineret. Quod ſi quis fuiſſet calumniæ conuictus, eum protinus ninum ſecuri diſſecaret. Id ſpectaculi quoniam formidabile videbatur, in prouerbium abiit: vt Tenedius homo diceretur, qui minaci truciq. eſſet aſpectu. Pauſanias in Phocicis variat non nihil in narratione, quæ de re nobis dictum eſt alio loco in prouerbio, Tenedia ſecuris. M. Tullius lib. 2. epiſt. ad Q. fratrem. Tenediorum igitur libertas Tenedia ſecuri præciſa eſt, cum eos præter me & Bibulum & calidũ & Fauoniũ nemo defenderit. Sentit libertatẽ rigide, & in totum negatam.*

Tenedius

Tenedius patronus.

Τενέδιος συνήγορος, id eſt, Tenedius aduocatus. Eodem e fonte profectum eſt & hoc dici ſolitum de eo, qui compendio cauſſam expedit, litisq. nodum ocyus diſſecat. Ductum a Tenedia ſecuri, de qua prius dictum eſt. Suidas ait apud Tenedios duas ſecures ſuſpenſas oſtendi. Ariſtoteles apud eundem, illud addit, præter ea quæ recenſuimus, in Aſſerina, is eſt locus quiſpiam in Tenedo, fluuiolum eſſe, in quo cancrorum teſtis, nagiorum vtantur vice. Eas ita diſſecant, vt ſecuris ſpeciem præ ſe ferant. Prouerbij meminit & Stephanus in locorum catalogo, addens dici ſolitum de aduocato rigido duroq.: quod illic non eſſet tutum quiduis garrire in iudicio.

Ἐγκιῶτις ἡμέρα.

Ἐγκιῶτις ἡμέρα. Plutarchus in collectaneis, ſi modo verax eſt titulus, tradit hoc dici ſolitum de his, qui conuiuium agunt, aut exhibent. Idq. hinc manaſſe, quod olim apud Ceos mos fuerit, vt qui magiſtratum inirẽt, epulum exhiberent populo. Quod ſi quando plures fuiſſent magiſtratus, dies inter ſeſe diſtribuebant. Itaque cum ſibi occurrerent, rogabãt τίς ἡμέρα; id eſt, Quis dies? Ea vox in vulgi iocum ceſſit. Videtur autem vox ἐγκιῶτις, data opera ridicule conflata ex his verbis, ἐν κίῳ τίς, id eſt, in Ceo quis, ſubaudi dies.

Verſatilis Artemon.

Ὁ περιφόρητος ἀρτέμων, id eſt, Verſatilis Artemon. Extat in iiſdem collectaneis. Aiunt dici ſolitum de his, quorum gratia vehementer decertetur. Nam Artemonem adoleſcentem fuiſſe quempiam certatim adamatum a mulieribus ob inſignem formam quem ſuſpicamur ob id dictum περιφόρητον, vel quod circumferretur in ore omnium verſans, vel quod paſſim obambularet, velut oſtentans ſeſe. Alij malunt Artemonem machinarium fuiſſe fabrum, in arte præcellentem, temporibus ferme Periclis. Qui cum claudus eſſet, paſſim ſuas machinas circumferebat. Athenæus in duodecimo Dipnoſophiſtarum libro referens hoc prouerbium citat auctorem Chamæleontem Ponticum, qui teſtatur Artemoni περιφόρητον cognomẽ additum, quod præ deliciis in lecto circũferretur, ſiue quod is poſtea cœperit voluptariam ac mollem agere vitam, cum antea pauper fuiſſet. Ex Anacreonte citat hæc de eodem: Τιλὶς μὲν ἔχων περὶ πλευρῇσι δέρριον βοὸς νεόπλυτον εἴλυμα κακῆς ἀσπίδος, ἀρτοπώλισιν καὶ ἐθελοπόρνοισιν ὁμιλέων, κίβδηλον εὑρίσκων βίον, πολλὰ μὲν ἐν δουρὶ τιθεὶς αὐχένα, πολλὰ δ᾽ ἐν τροχῷ, πολλὰ δὲ κόμην πώγωνά τ᾽ ἐκτετιλμένος. id eſt, Tenuem quidem habens circum latera bouis recentem amictum mali clipei, cum panũ cauponibus & proſtibulis conſuetudinem agens, inſyncerum inueniens vitam: ſæpe vt ſuperet, in haſta ponens ceruicem, ſæpe rurſum in rota, ſæpe vero coma barbaq. reuulſus. Quibus ex verbis apparet dictum in hominem ſui diſſimilem, ac moribus inæqualibus præditum, qualem perhibent fuiſſe Alcibiadẽ, qui, vt refert Satyrus, apud Iones deliciabatur, vt illos quoque vinceret: apud Thebanos exercitamẽtis corporis erat quouis Bœoto Bœotior: apud Theſſalos equeſtris rei ſtudio ſuperabat ipſos: apud Lacedæmonios temperans ac patiens, magis. ipſis Lacedæmonibus: in Thracia Thraces ſuperabat vinolentia. Id & cum laude fieri poteſt. Ceterum περίτριμμα probroſe dicitur, qui ſeſe per omne rerum genus voluit. Indicat Pollux libro 6. Plutarchus indicat fuiſſe claudum quempiam qui vehiculo circumferretur, cum alioqui meticuloſus eſſet ac plerumq. deſideret domi duobus famulis ſcutum æreum ſupra caput ſuſtinentibus, ne quid ex alto decideret in caput. Quod ſi quando cogebatur exire, vehiculo vtebatur, ſed humili, metu ruinæ. Huiuſmodi quædam refert Plutarchus in vita Periclis. Proinde dictũ videtur in molles ac meticuloſos. Quin & Plinius libro 34. cap. 8. inter Polycleti opera meminit Artemonis, qui dictus ſit περιφόρητος. Adluſum autem eſt ad Artemonem nauticum, quo vela circũferuntur, & onera tolluntur e nauibus. Nam hodie nautæ ad vtrumq. vtuntur antenna. Nam Artemõ Græce proprie eſt machina tollendis oneribus apta, quam Latini, ni fallimur, troclẽ appellant. Et ſic compoſita eſt vt facile circumuoluatur.

Placiadæ.

Πλακιάδαι καὶ στέλεον, id eſt, Placiadæ etiã ſtelæum. Plutarchus in iiſdem commentariis oſtendit dici conſueuiſſe de deprehenſis adulteris, & contumelioſe, ſicuti merentur, tractatis. Vicus eſt quidam Atticæ regionis, cuius incolæ Placiadæ vocantur. Apud hos moris erat, vt qui fuiſſet in adulterio deprehenſus, ignominioſas pœnas daret, impactis in pudendam corporis partem raphanis, qui apud illos miræ magnitudinis eſſe dicuntur. Quod ſi raphani forte non fuiſſent ad manum, ſtelæo vtebantur, id eſt, ligonis ligno. Non ignoramus hoc alio nobis dictum loco, ſed mutilatum, eoq. duximus operæpretium hic integre repetere.

Iuſtitiæ oculus.

Δίκης ὀφθαλμὸς, id eſt, Iuſtitiæ oculus, dicitur ſyncerus et incorruptus iudex, aut ipſum etiam iudicium. Adagij meminit Suidas. Sumptum apparet ex illa Chryſippi deſcriptione apud Aulum Gellium libro 14. cap. 4. in qua iuſtitiæ oculos tribuit acres, rectos atque immotos: quod eum qui recte ſit iudicaturus, non oporteat huc aut illuc ab honeſto oculos deflectere. Celebratur hic ſenarius prouerbialis:

Ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ᾽ ὁρᾷ. id eſt,
Eſt oculus æquitatis omnia intuens.

Iuſtitia iuſtior.

Δίκης δικαιότερον, id eſt, Iuſtitia iuſtior. Prouerbialis hyperbole de vehementer integris & incorruptis. Veteres enim iuſtitiam deam faciebant: cuius imaginem eleganter, depinxit Chryſippus apud Aulum Gelliũ.

Quantum ex Bacchanalibus.

Ὅσον ἐκ Διονυσίων, id eſt, Quantum ex Dionyſiis ſiue Bacchanalibus. Suidas prouerbij loco refert, ſed perturbatius, vt adſolet. Antiquitus apud Atticos conſueuerunt annos ac numerum accedentem a Dionyſiis numerare, quẽadmodum ex Olympiadibus. Iterabatur autem Dionyſiorum feſtum tertio quoque anno. Vnde Vergilius, Trieterica vocat. Suidas ſic integre recenſet, ἐξ αὐτοῦ σχεδὸν τοσοῦτον ὅσον ἐκ Διονυσίων. id eſt, Ex hoc prope tantum, quantum ex Bacchanalibus, addit dictum de rebus vehementer expetendis, atque exſpectatis.

ſtatis. Ad hoc facit quod refert ex auctore quodam: ὦ Διονύσια, αὗται μὲν ὄζουσ' ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. id eſt, O Bacchanalia, ipſa quidem redolent ambroſiam & nectar.

Mercator eſt.

Ἔμπορός ἐστι σκήπτεται, *id eſt, Mercatorem ſe adſimulat. Dicendum in eum, qui ob timiditatem cauſſas commentitias prætexit, ne cogatur ſubire diſcrimen. Suidas ex Ariſtophane citat, apud quem tum in Pluto, tũ in Eccleſiazuſis quiſpiam inducitur, loquens in hunc modum, vt dicat ſeſe fingere mercatorem eſſe, quoties ad bellum ire iubetur, quod negotiatores non cogerentur exire: quoniam expediebat illos relinqui, quo de commeatu proſpiciant. In Pluto ſic habet locus:*

Γεωργὸς εἶ; μελαγχολᾶν μ' οὕτως οἴει;
Ἀλλ' ἔμπορος; ναί, σκήπτομαί γ', ὅταν τύχω. *id eſt,*
Num cultor agri es? me ne ſic furere putas?
Negotiator? Simulo ſi quando eſt opus.
Alter ſic habet:
Ἀλλ' ἔμπορος εἶναι σκήψομαι. *id eſt,*
Quaſi ſim negotiator, ita memet gero.

Donum quodcumq. dat aliquis proba.

Δῶρον δ' ὅτι δῷ τις ἐπαίνει. *id eſt,*
Donum quodcumq. probato.
Prouerbium admonet boni conſulendum eſſe munus, aut officium conſilium ue, quod offertur ab amico. Vnde natum ſit indicat Strabo geographus libro 6. Cum Achiui iuſſi eſſent oraculo Crotonem condere, miſſus eſt Myſcellus quidam, qui ciuitatis futurum locum conſideret. Is cum iam Sybarim ædificatam cerneret, videreturq. is locus magis idoneus, repetiit oraculũ, conſuluitq. deum, num fas eſſet hanc pro illa condere. Numen ad hunc modum reſpondit:

Μύσκελλε βραχύνωτε, παρὲξ θεὸν ἄλλο ματεύων,
Κλάσματα θηρεύεις· δῶρον δ' ὅτι δῷ τις ἐπαίνει. *id eſt,*
Eos verſus interpres vertit in hunc modum:
Terga breuis Myſcelle tuo de pectore omitte,
Cetera perquirens, fruſtra en venaris iniqua.
At rectum quodcumque datur tu laude probato.
Extat idem in collectaneis adagiorum, ſed multo deprauatiſſimum. Quamquam ex vocum veluti ruinis huiuſmodi lectio colligi poterit:

Μύσκελλε βραχύνωτε, παρὲκ θεὸν ἄλλα ματεύων.
Οὐδὲν ἀεὶ θηρεῖς, δῶρον δ' ὅτι δῷ τις ἐπαίνει. *id eſt,*
Diuerſa inquirens a numine Myſcele gibber,
Captas friuola, quod datur, æqui conſule donum.
Myſcellus dictus videtur ob crurum exilitatem, quæ habebat murinis ſimilis, Brachynotus ob dorſum contractum. Diximus alias Crotonem ſaluberrimam fuiſſe, Sybarim peſtilentem. Refert & alia Suidas de oraculis Myſcello redditis, ſed quæ non admodum faciant ad enarrationem prouerbij.

Ithorus.

Ἴθωρ *Suidas ait vocem prouerbialem fuiſſe, in eum qui velut inſtigator hortatorq. foret aliis. Translatum opinamur a nautis, quod remigantes naucleri vox animat ad gnauiter laborandum: ſiue ab equorum curſu. Plutarchus in Sympoſiacis decade ſeptima, problemate quinto ſcribit, ἱππόθορον appellatam cantionem ad incitandas equas. Conſimilia tradit de præceptis cõnubialibus. Nam θορεῖν Græcis eſt impetu inſilire. Vnde & apud Homerum θοῦρος ἀνὴρ appellatur ab adſultu citato. Apparet Græcam vocem compoſitam ex ἱ valde, & θορεῖν incitare.*

Ne allia comedas & fabas.

Ισχ μὴ φάγῃς σκόροδα, μηδὲ κυάμους, *id eſt, Ne edas allia & fabas. Prouerbiali videtur ænigmate dictum, pro eo quod eſt, ne bellis, ne ue in iudiciis adſis. Nã in bellis inſerebantur allia commeatus militaris. In iudiciis fabas eſitabant, ne obdormiſcerent. Hæc quidẽ Suidas. Etiamſi magis putamus referendum ad calculos fabarios, quibus antiquitus ferebantur ſuffragia.*

Mortuus per ſomnium, vacabis curis.

Θανὼν καθ' ὕπνον φροντίδων ἔσῃ δίχα. *id eſt,*
Curis vacabis mortuus per ſomnium. Verſiculus vulgo iactatus apud Graecos, ex ſuperſtitioſa in ſomniorũ obſeruatione. Exiſtimabant enim eum qui ſe mori ſomniaſſet, a curis moleſtiisq. liberatum iri. Quod mors, finem doloribus imponere videatur: planeq. imponit his qui hinc in meliorem demigrant vitam. Fortaſſis ad eandem pertinet ſententiam, quod alibi retulimus.
Νεκρὸς ἐρῶν, νεκρῶν ἴσως πραγμάτων.

Animus heptaboeus.

Θυμὸς ἑπταβόειος, *id eſt, Animus heptaboeus, ſiue ira heptaboea, de forti magnoq. & inuicto dictum. Epithetum ſumptum a clipeo Aiacis, quem Homerus ἑπταβόειον appellat, quod ſeptem boum tergoribus eſſet obductus, atque ob id impenetrabilis. Et Ouidius:*
-Dominus clipei ſeptemplicis Aiax.
Sumptum eſt adagium ex Ranis Ariſtophanis:
Ἀλλὰ πνέοντας δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τρυφαλείας,
Καὶ πήληκας καὶ κνημῖδας, καὶ θυμοὺς ἑπταβοείους. *i.*
Sed ſpirantes ſpicula & haſtas, albaſq. in vertice criſtas.
Adde his galeas, adde his ocreas, animos quoque ſeptibouinos.

Semper Ilio mala.

Αἰεὶ Ἰλίῳ κακά, *id eſt, Semper Ilio mala. De vehementer calamitoſis & afflictis. Troianorum excidium poetis multa tragœdiarum argumenta miniſtrauit, atq. hinc prouerbium. Refertur ab Euſtathio in quartum Iliados librum. Stratonicus rogatus, cur nollet apud Ilienſes viuere, reſpondit: Αἰεὶ Ἰλίῳ κακά, id eſt, Semper Ilio mala. Auctor Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum octauo. Quamquam is locus non vacat mendo.*

Libera Corcyra, caca vbi libet.

Ἐλευθέρα Κόρκυρα, χέζ' ὅπου θέλεις, *id eſt, Corcyra libera, proin caces vbi velis. Cum ſignificamus libertatem quiduis agendi. Citatur ab Euſtathio in Dionyſium, ſed magis quadrabit, vbi ſignificabimus impunitatẽ eẽ maleficis. Hic nõ abſurde putamus referri poſſe quod Plutarchus narrat. Cbij quidam cum apud Spartanos peregrinarentur, a cena non ſolum uomuerunt,*

verum

verum etiam incacarunt in ſellas ephororum. Primū diligenter inquiſitum eſt, qui nam eſſent tanti facinoris auctores, daturi nimirum pœnas ſi ciues fuiſſent. Ceterum vbi compertum eſt factum a Chiis, Spartani dicebant, Chiis licere intemperanter agere.

Decernetur equa Theſſalica.

Ἐπικρινεῖται ἵππος θετταλική, *id eſt, Decernetur equa Theſſalica de ſummo præmio dicebatur, propterea quod antiquitus prima laus fuerit equarum Theſſaliæ. Id quod ſatis indicat oraculum Æginenſibus redditum. Citat Euſtathius in ſecundum Iliados librum. Suidas refert, haud dum ſcimus ex quo nam auctore:* ἱππῆς μὲν ἐν θετταλίᾳ καὶ θρᾴκῃ, τοξόται δὲ καὶ τὰ κοῦφα τῶν ὅπλων ἐν ἰνδίᾳ καὶ κρήτῃ καὶ καρίᾳ. *id eſt, Equites in Theſſalia Thraciaq., ſagittarij, atque armatura leuior in India, Creta & Caria. Finitimum eſt illi quod alio dictum eſt loco, Pellenea tunica. Lepidius erit per ironiam.*

Canis viuens e magdalia.

Κύων ζῶν ἀπὸ μαγδαλιᾶς, *id eſt, Canis viuens e magdalia. Euſtathius in Iliados librum quartum oſtendit dici ſolitū in paraſitos, & alieno victitantes cibo. Magdaliam dicit, quaſi dicas furfurem, & manuum purgamentum. Ceterum apud alios auctores comperimus ſcriptam vnicam dictionem, velut apud Heſychium,* ἀπομαγδαλιά, *inquit,* εἰς ἣν ἐν τοῖς χεῖρας ἀπεμάττοντο ἐν τοῖς δείπνοις, βάλλοντες δὲ τοῖς κυσὶν ἀπελύοντο ἀπὸ δείπνου. *id eſt, Apomagdalia adeps, in quo abſtergebant manus in conuiuiis, id proiiciebant canibus, cum a cena diſcederent Iulius item Pollux libro De rerum vocabulis ſexto capite decimoquarto:* οἱ δὲ πάλαι ταῖς καλουμέναις ἀπομαγδαλίαις ἐχρῶντο, αἳ ἦσαν τὸ ἐν τῷ ἄρτῳ μαλακὸν καὶ στεατῶδες, εἰς ὃ ἀποψησάμενοι, τοῖς κυσὶν αὐτὸ παρέβαλλον, ὅθεν καὶ λακεδαιμόνιοι κυνάδα τὴν ἀπομαγδαλιὰν καλοῦσιν. *id eſt, Veteres autem vtebantur apomagdaliis, ſic enim vocabant id quod eſt in pane molle ac pinguius, in quod abſterſo obſonio ipſum canibus abiiciebant vnde & Lacedæmonij apomagdaliam appellant cynada. Ariſtophanes in Equitibus,*

Ὑπερβαλεῖσθαι οἴομαι ταύταισιν, ἢ μάτην γ' ἂν
Ἀπομαγδαλιὰς σιτούμενος, τοσοῦτος ἐκτραφείην.

Iactat Halantopola ſuperaturum ſe Cleonem impudentia & malis artibus, aut alioqui fruſtra paſtum apomagdaliis euaſiſſe tantum. Cui reſpondes Cleon,

Ἀπομαγδαλιάς, ὥσπερ κύων, ὦ παμπόνηρε, πῶς ἂν
Κυνὸς βορὰν σιτούμενος μάχει σὺ κυνοκεφάλῳ.

Id eſt, Apomagdalias ritu canis, ſceleſte, quo ergo pacto tu victitans canis cibo, cynocephalo repugnas? Apomagdaliarum mentio fit & apud Plutarchum in Lycurgo, quo quidem loco an interpres aſſecutus ſit ſenſum ſermonis, non ſatis nobis liquet, Græca ſic habent: δοκιμάζουσι δὲ τὸν βουλόμενον τῶν συσσιτίων μετασχεῖν οὕτω φασί. λαβὼν τῶν συσσίτων ἕκαστος ἀπομαγδαλιὰν εἰς τὴν χεῖρα, τοῦ διακόνου φέροντος ἀγγεῖον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἔβαλλε σιωπῇ καθάπερ ψῆφον, ὁ μὲν δοκιμάζων ἁπλῶς, ὁ δ' ἀποδοκιμάζων σφόδρα τῇ χειρὶ πιέσας. ἡ γὰρ πεπιεσμένη τῇ τετρυπημένῃ ἴσχει δύναμιν, κἂν μίαν εὕρωσι τοιαύτην, οὐ προσδέχονται τὸν προσιόντα, βουλόμενοι πάντας ἡδομένους ἀλλήλοις συνεῖναι, τὸν δὲ οὕτως ἀποδοκιμασθέντα κεκαδδίσθαι λέγουσι, καδδὸς γὰρ καλεῖται τὸ ἀγγεῖον, εἰς ὃ τὰς ἀπομαγδαλιὰς ἐμβάλλουσι. *id eſt, Eum uero qui vellet eſſe conuiuij particeps, aiunt hunc in modum probare ſolitos: Vnusquiſque conuiuarum apomagdaliam in manum ſumptam, veluti calculum tacite coniiciebat in vas quod miniſter geſtabat in capite, alius quidem ſimpliciter probans, alius vero iudicans, vehementer manu premendo. Nam preſſa tantundem valet, quantum calculus perforatus. Quod ſi uel vnam talem compererint, non admittunt ingreſſum, volentes vt omnes lubentes inter ſeſe conuiuant. Porro qui hoc modo probatus erat, caddiſſatum appellabant. Nam caddus dicitur vas in quod coniiciunt apomagdalias. Lapus autem vertit hunc in modum: Qui autem ſe conuiuij participem fieri velit, ſic probari. Deinde ſinguli apomagdaliam ſumentes in manum miniſtro vas ſuper capite ferente, ſilentio quaſi calculum immittebant, qui reprobaret ſimpliciter, qui vero approbaret, manu vehementer imprimens. Nam quæ apomagdalia preſſa fuerit, perforati calculi vim habet. Quod ſi quam ex iis minus preſſam offenderint, non admittunt ingredientem: quippe qui velint omnes inuicem iucunde congredi. Qui vero ſic reprobatus fuerit caddiſcatum dicunt. Caddiſcus namq. vas vocatur, in quod apomagdalias immittunt. Hæc ſi quis conferat cum his quæ ſcribit Plutarchus, intelliget Græcum exemplar quod ſecutus eſt Lapus, fuiſſe diuerſum ab eo quod nobis dedit nuper officina Aldi. Ceterum de apomagdaliis quæ ante conuiuium dabantur abſtergendis manibus, meminit non nihil & Athenæus libro 9. Item lib. 4. tradit, apud Arcadas fuiſſe moris, vt a cena ſacrificarent, non quidem lotis manibus, ſed intro ſeu oſſa abſterſis, & quo ſe abſterſerat quiſq., id ſecum auferebat: id faciebant ob terrores nocturnos, qui in compitis ſolent accidere. Sic ille. Et arbitramur ſane non inutile remedium aduerſus canes in compitis adorientes viatorem. Arbitramur huc reſpexiſſe Ariſtophanem in Equitibus, cum Cleoni obiicit, quod aliis egregiis viris in exilium actis ipſe delicatiſſimo hordeo abſtergeret manus:*

Κἀκεῖνος μὲν φεύγει τὴν γῆν, σὺ δ' ἀχιλλείων ἀπομάττει. *id eſt,*

Atq. ille quidem patriam liquit, dum tu abſtergeris achilleis.

Interpres addit ordei genus Achilleum dici, veluti generoſius, quo minus mirum eſt Theologis Achilleum argumentum vocari quod efficax ſit ac refutatu difficile.

Ficus poſt piſcem.

Σῦκον μετ' ἰχθύν, ὄσπριον μετὰ κρέα. *id eſt,*

A piſce ficum, a carnibus legumina.

Athenæus in Dipnoſophiſtarum libro tertio meminit huius. Quadrabit vbi dicemus aliis alia congruere. Quemadmodum & vulgo iubent ab eſu carnium apponi caſeum: ab eſu piſcium, nuces.

Ficus auibus gratæ.

Σῦκα φίλ' ὄρνισιν, φυτεύειν δ' οὐκ ἐθέλουσιν. *id eſt,*

Fici gratæ auibus ſunt, quas plantare recuſant.

Carmen heroicum citatur ab Athenæo continenter eodem quo modo diximus loco. Quadrare videtur in voluptarios, ac fugitantes honeſti laboris, cum tamen

appetant

appetant emolumentum.

Ingredi Iunonium.

Βαδίζειν Ἡραῖον ἐμπεπλεγμένον, *id eſt, Incedere complicat*ũ *Iunonis ſacrum. Extat & hoc apud Athenæum lib. Dipnoſophiſtarum duodecimo. Dictum apparet in faſtuoſum ac lentum quorundam inceſſum, quem notat & Horatius in Sermonibus:*

Vt ſi Iunonis ſacra ferret.

Volentem bouem ducito.

Τὸν θέλοντα βοῦν ἕλκειν, *id eſt, volentem bouem agito. Vtere illorum opera, qui ex animo faciunt. Stultitia eſt, venatum ducere inuitas canes, vt ait Plautus. Refertur ab interprete Theocriti Diximus in prouerbio, Præſentem mulge⁀.*

Habet.

HABET, *prouerbialiter dicitur, cum obtigit alicui quod expetiuit, aut quo dignus eſt. Habet quod amet, ſimiles habent labra lactucas. Sumptum autumant ab aucupantibus, piſcantibus, aut venantibus: quibus reuerſis ſic aiunt,* ἔχεις τι; *id eſt, Habes ne aliquid? Citatur ex Ariſtophanis Nebulis Seneca tragicus in Agamemnone: Habet, peractum eſt. Terentius in Andria: Egomet continuo mecum, certe captus eſt, habet. Donatus oſtendit proprie de gladiatoribus dici, quos prius alij vident quam ipſi ſe ſentiant eſſe percuſſos. Ex ea acclamatione natum videtur prouerbium.*

Hercules hoſpitatur.

Ἡρακλῆς ξενίζεται, *id eſt, Hercules accipitur. Dictitatum vbi quis diutius in conuiuio commorari videretur: propterea quod qui recepiſſent Herculem hoſpitio conuiuioq. his multum temporis erat opperiendum, donec ille ſatur eſſet. Nam famelicum commouere parum erat tutum. Nec facile ſaturabatur edax, adeo vt legatur ſolidos etiam boues vno deuoraſſe conuiuio. Vnde Græcis* ἀδηφάγος *dictus eſt: & huic Larum auem conſecrarunt, & ipſam* βουφάγον. *Legitur & certamen iniſſe cum Lepreo quodam vter citius bou*ẽ *conficeret. Hæc aliaq. permulta refert Athenæus lib. 10. de huius edacitate: addens & Thaſio cuidam athletæ, cui nomen Theagenes, t*ũ *et Miloni Crotoniatæ bou*ẽ *vno die confect*ũ *fuiſſe. Tales conuiua contingant hoſtibus.*

Etiam in deorum cœtu.

Κἂν θεῶν ἀγορᾷ, *id eſt, Etiam in deorum cœtu, ſeu concione. Quidam interpretantur de maiorem in modum probis & æquis: quidam de vehementer maledicis. Addunt locum quempiam eſſe in Eleuſine, vicinum Anactoro, vocatum* θεῶν ἀγορὰν, *in quem non ingrediebantur, niſi bene ominantes: vnde de quopiam præter modum maledico dicebant,* οὗτος κἂν θεῶν ἀγορᾷ δυσφημήσειεν, *id eſt, Hic vel in deorum concione male ominata loquetur.*

Calliphanes.

Καλλιφάνης, *Calliphanes. Ridicula quadam huius hominis ambitio, prouerbiali ioco fecit locum. Aiunt enim huic fuiſſe poetæ mor*ẽ*, vt diuerſorum carminum & orationum initia conſcriberet, ad tres aut quattuor verſus, eaq. pronunciaret oſtentaretq. quo commentum ignorantibus, multiſcius & eruditus videretur. Meminit huius Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 1. aitq. cognomen fuiſſe Parabrycontis. Neque vero deſunt his noſtris temporibus id genus impoſtores litterarij, quibus hoc modo ſtudium eſt, ex ſummis aliquot diuerſæ profeſſionis auctoribus locos aliquos inſignes, nec eos admodum vulgatos ediſcere⁀. Quibus inſtructi, non verentur in conciliabulis quemuis quantumlibet eruditum adoriri. Atque illud aſſequuntur prompte decantandis illis locis ſuis, vt imperitis plane Solones eſſe videantur. Cum quibus tamen Solonibus, ſi tertium aut quartum congrediare, deum immortalem nihil infantius, nihil indoctius, videlicet theſauris illis ſemel effuſis.*

Cauda blandiri.

Κέρκῳ σαίνειν, *id eſt, Cauda blandiri dicuntur, qui ſpe commodi cuipiam adulantur. Ariſtophanes in Equitibus,*

Ὃς κέρκῳ σαίνων, ὅταν ἐσθ' ὁ δειπνῶν,
Ἐπιτηρῶν σ' αὐτὸν ὅταν ἄλλοσε χάσκῃς. *id eſt,*
Qui cauda adludens cum cenam obſeruat, amica,
Te ſpectante alio, tua edulia deuorat ille⁀.

Pro eodem frequenter vſurpat αἰκάλλειν, *quod canum eſt, auribus, cauda, totoq. corpore blandientium, in Equitibus,*

Τὰ μὲν λόγι' αἰκάλλει με. *id eſt,*
Oracula quidem blandiuntur hæc mihi.

Θωπεύειν *item ab animante dictum eſt, ſi Græco etymologico credimus. Thos Græcis lupi genus eſt. Blandiuntur enim & lupi quidam more canum. Thoas refert Plinius libro 8 capite 24. de luporum quidem genere, ſed quod homini ſit amicum animal. An hinc dicatur* θωπεύειν, *dubito.*

Crater litium.

Κρατὴρ κακῶν, *id eſt, Cratera malorum. De re præmoleſta, ſiue de homine litium auctore⁀. Ariſtophanes in Acharnenſibus,*

Κρατὴρ κακῶν, τριπτὴρ δικῶν. *id eſt,*
Crater malorum, ſector litium:

Calumniatorem ſignificans, & quadruplatorem.

Lampon iurat per anſerem.

Λάμπων ὄμνυσι τὸν χῆνα, *id eſt, Lampon iurat per anſer*ẽ*. Ita loquebantur, vbi quis decipere tentaret iureiurando. Lampon ſacrificus quiſpiam fuit ac vates, & oraculorum auctor. Is ſolitus eſt per anſerem iurare, tamquam per auem auguralem Vel quod olim ita inſtituerat Radamanthus, ne per deorum aliquem iuraretur, ſed per canem, anſerem, id quod Socrati familiare apud Platonem Tradunt hoc Lampone auctore factum, vt Athenienſes coloniam miſerint in Sybarim. Adagij meminit Ariſtoph. in Auibus,* Λάμπων δ' ὄμνυσ' ἔτι καὶ νῦν τὸν χῆν' ὅταν ἐξαπατᾷ τι. *i. Lãpon & nunc iurat per anſerem, vbi quis fallit in aliquo.*

Palpo percutere.

PALPO *percutere dicitur, qui blanditur, ac ſpem inan*ẽ *verbis iniicit. Plautus in mercatore, Liberum caput tibi faciam, paucos menſes. Palpo percutis. Egon' auſim vſquam quidquam facinus falſum proloqui? Idem alibi, Mihi obtrudere non potes palpum. Tranſlatum ab*

 equiſo-

equiſonibus, qui planſu manus blandiuntur equis. Vergil. 3. Georgicon libro,

Tum magis atq. magis blandis gaudere magiſtri
Laudibus, & planſæ ſonitum ceruicis amare.

Horatius in Satyris,

Cui male ſi palpere, recalcitrat vndiq. tutus.

Eximere e manu manubrium.

FIGVRA *prouerbiali dixit Plautus, Eximere e manu manubrium, pro eo quod eſt, iam paranti facere quidpiam, extorquere peragendi facultatem. Locus eſt in Aulularia, Capio fuſtem, obtrunco gallum, furē manifeſtarium. Credo ego ædepol illi mercedem gallo pollicitos coquos, ſi id palam feciſſet, exemi ex manu manubrium. Translatum ab eo cui iam vibrato gladio percuſſuro, repente capulus excutitur e manibus.*

Alybantis hoſpitis munera.

Τὰ δῶρα τὰ ἐξ ἀλύβαντος ξένου, ἢ τὰ τοῦ ἀλυβαντίου ἑταίρου ξένια, *id eſt, Munera Alybantis hoſpitis, aut Alybantij amici xenia. Euſtathius interpres Homeri, putat recte prouerbio dici poſſe, quoties fit vt aliquis falſo iactet ſe magna largitum eſſe ſeu verbis duntaxat, non re praſtet beneficium. Nam apud Homerum vlt. Odyſſeæ lib. Vlyſſes ignoto habitu cum Laerte patre colloquens, adſimulat ſe Alybantium eſſe Aphidantis opulentiſſimi viri filium, & quondam Vlyſſem exceptum hoſpitio, muneribus ampliſſimis donatum a ſe dimiſiſſe,*

Εἰμὶ μὲν, *inquit,* ἐξ ἀλύβαντος, ὅθι κλυτὰ δώματα ναίω
Υἱὸς ἀφείδαντος πολυπημονίδαο ἄνακτος.
Αὐτὰρ ἐμοί γ' ὄνομ' ἐστὶν ἐπήριτος. *id eſt,*
Sū ex Alybante oriundus, vbi mihi ſplēdida tecta,
Regis Aphidantis proles Polypomenidæi,
Eſt mihi nomen Eperitus.

Ac paullo ſuperius.

Τὸν μὲν ἐγὼ πρὸς δώματ' ἄγων εὖ ἐξείνισσα,
Ἐνδυκέως φιλέων πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων,
Καί οἱ δῶρα πόρον ξεινήια οἷα ἐῴκει.
Χρυσοῦ μέν οἱ δῶκ' εὐεργέος ἑπτὰ τάλαντα,
Δῶκα δέ οἱ κρητῆρα πανάργυρον ἀνθεμόεντα,
Δώδεκα δ' ἁπλοΐδας χλαίνας, τόσσους δὲ τάπητας.
Τόσσα δὲ φάρεα καλὰ, τόσους δ' ἐπὶ τοῖσι χιτῶνας,
Χωρὶς δ' αὖτε γυναῖκας ἀμύμονας, ἔργα ἰδυίας
Τέσσαρας, εἰδαλίμας ἃς ἤθελεν αὐτὸς ἑλέσθαι. *id eſt,*
Hunc equidem tecto induxit, accepiq. benigne,
Solliciteq. fouens ex his quæ plurima noſtris
Aedibus exuperant, atq. hoſpita munera deinde
Adieci, tali dare quæ decuiſſet amico.
Auri cælati tribus ſeptena talenta,
Donaui pateram ex ſolido depictam argento.
Bis ſenas textu donaui ſimplice lænas,
Pallia ad hæc totidem adieci, totidemq. ſubuclas,
Inſuper ancillas nitidas, atque arte manuque
Quattuor egregias, ſibi quas delegerat ipſe.

Fungus.

PLAVTVS *in Bacchidibus, fungum dixit pro ſtupido impēſeq. credulo. Vel quia fungus per ſe inſipida quæpiam res eſt, vel quod mollis ac fragilis, vel quod ſubito prorumpat. Plautina verba ſunt hæc: Adeon me fuiſſe fungum, vt qui illi crederem? Idem in eadem fabula. Quicumq. vbi vbi ſunt, qui fuere, quiq. futuri ſunt poſthac ſtulti, ſtolidi, fatui, fungi, Bardi, buccones, blenni, ſolus ego omnes anteeo ſtultitia.*

Eurycles.

Εὐρυκλῆς, *Euryclis vulgato cognomine dicebatur, qui de ſe ſuisq. incommodis aliquid diuinaret. Nam hoc nomine vates fuit quiſpiam* ἐυςερίμυθος *cognominatus, hinc ni fallimur, quod ex aſtris vera prædiceret,* παρὰ τὸ ἐπιξεν. *Meminit & Suidas, quamquam apud hunc* ἐγγαστρίμυθος *ſcriptum eſt, id eſt, diuinus ſiue ventriloquus. Refertur in collectaneis adagiorum Plutarcho inſcriptis. Vſurpatur autem a Platone in Sophiſta. Taxans enim eos qui perplexis & abſurdis rationibus produnt ſuam ineptiam addit,* οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐξελεγξόντων, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον οἴκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιωσόμενον ἔχοντες, ἐντὸς ὑποφθεγγόμενον ὥσπερ τὸν ἄτοπον εὐρυκλέα περιφέροντες ἀεὶ πορεύονται. *id eſt, Nō opus eſt aliis a quibus redarguantur, ſed domi, quod dici ſolet, habent hoſtem qui contradicat, intus ſubmurmurantem tamquam abſurdum illum Euryclem circumferentes ſemper incedunt.*

Si quis iuxta ciuitatem clipeus.

Εἴ τις περὶ πόλιν ἀσπίς, *id eſt, Si quis circum vrbē clipeus. Hoc ſcommatis iaciebant in eos qui ſparſim ac diſſolute ciuitatem obirent palantes. Refertur in Plutarchi collectaneis, nec explicatur.*

Rupta ancora.

Κράδη ῥαγεῖσα, *id eſt, Rupta crada. Dicebatur de his qui repente tamquam magnum quiddam facturi prodiſſent: deinde falſa omnium exſpectatione turpiter & indecore ſe geſſiſſent in negotio. Translatum a tragœdiarum hiſtrionibus, qui ſi quando numen inducendū eſt, derepente machinis quibuſdam ſublati, in ſumma ſcena apparere conſueuerunt, veluti in aere pendentes, hamo quopiam a tergo in cingulum adfixo ſuſpēſi. Nam his non numquam eueniebat, vt forte fortuna rupta ancora qua ſuſtinebantur, deciderent, non ſine magno ſpectatorum riſu, ſuoq. tum malo, tum dedecore. Porro crada hoc loco non ficulnum ramum indicat, quemadmodum alias: ſed vncum illud as, quo vincti tenebantur actores in machina. Iulius Pollux li. 4. cap. 19. docet* κράδην, *appellari ſolitum in comœdia, quod in tragœdiis dicebatur* μηχανή. *Fuiſſe vero non diſſimile ficui, ſiquidem Attici ficum arborem* κράδην *vocant. Quamquam quarumlibet arborum rami non numquam cradæ dicuntur.*

Suam quiſque homo rem meminit.

PLAVTVS *in Mercatore, Suam quiſq. homo rem meminit. Sententia prouerbialis, notans communem hominum morem, qui in alieno negotio dormitant, in ſuo quiſque & vigilat & attentus eſt. Vnde recte monet apud Gellium Ennius,*

Hoc tibi ſit argumentū ſemper in promptu ſitum,
Ne quid exſpectes amicos, facere quod p te queas.

In eandem ſententiam exſtat belliſſimus Aeſopi apologus de Caſſita anicula: quæ negauit vllum eſſe periculū, donec res alienis manibus eſſet cōmiſſa. Adluſit ad

prouerbium

prouerbium Plautus in Pœnulo, Ita ne tentas an ſciamus nos meminiſſe noſtra? Eodem adluſit Terentius in Phormione, At ſi talentum rem reliquiſſet decem, &c. Quidquid cordi eſt, facile meminimus, & plerumq. obliuionis mater eſt negligentia.

In vtrumuis dormire oculum.

PLAVTVS *in Pſeudolo, De iſthac re in oculum vtrumuis conquieſcito. Senſum habet eundem cum eo quod ſuperius retulimus, In vtramuis dormire aurem. Captatus eſt autem a Comico iocus ex nouatione verborum. Proinde conſequitur illico: Oculum vtrum, an ne in aurem? Et reſpondet nouator, At hoc peruulgatum eſt nimis. Notatur interim commune hominũ ſtudiũ in huiuſmodi dictis ſubinde nouandis.*

Corinthus non indignatur Ilium.

Κορίνθιοις δ᾽ οὐ μέμφεται τὸ ἴλιον. *id eſt,*

Incuſat haudquaquam Ilium Corinthios.

Hoc carmine clam exprobramus ignauiam alicui, qui ita ſe geſſerit, vt hoſtes nihil habeant, quod illi magnopere indignentur. Eſt autem carmen Simonidis, quod velut in contumeliam ſuam ſcriptum iniquo animo tuliſſe Corinthios ſcripſit Ariſtoteles libro Rhet. 1. quod in bello Troiano, non admodum egregiam operam nauaſſe viderentur. Poteſt & huc detorqueri, veluti ſi quis ita inſulſe ſcripſiſſet aduerſus bonas litteras, vt eas ſua inſantia commendaſſet potius quam infamaſſet, κορινθίοις, &c. Plutarchus in vita Dionis aliquanto diuerſius interpretatur adagium, ἀλλ᾽ ὥσπερ ὁ σιμωνίδης φησὶν ὦ σόσιε σενεκίων, τοῖς κορινθίοις οὐ μηνίει τὸ ἴλιον, ὅτι συνεπεστράτευσαν μετὰ τῶν ἀχαιῶν, ὅτι κἀκείνοις οἱ περὶ γλαῦκον ἐξ ἀρχῆς κορίνθιοι γεγονότες συνεμάχουν προθύμως. *id eſt, Sane quemadmodum inquit Simonides Soſſie Senecio Corinthiis non indignatur Iliũ, quod vna cum Achiuorum copiis veniſſent ad bellum, propterea quod illis quoq. promptis animis fuiſſent auxilio, Glauci comites, & ipſi e Corinthiis oriundi. Ex his Plutarchi verbis liquet illud ſentire prouerbium, leuius offendi oportere, ſi quando læſerint qui quondam ſint benemeriti, ſed præſentem offenſam ſuperioribus officiis condonare.*

Maras.

Μαρᾶς, *id eſt, Maras. Hoc nomine ferunt fuiſſe quempiã apud Berœam Syriæ ciuitatem, ditiſſimum quidem illum, verum nihilominus humanum & officioſum in omnes tum ciues, tum hoſpites. Vnde vulgo receptum, vt id vocabuli tribueretur viris, qui ad multorum vtilitatem nati viderentur. De hoc longiuſcula narratur fabula in Græcorum collectaneis, ſed nobis ſat viſum eſt attigiſſe, ne male collocaremus operam. Nam prouerbium adulterinum & ſuppoſitum eſſe videtur.*

A Nannaco.

Ἀπὸ ναννάκου, *id eſt, A Nannaco. Cum ſignificamus rem ab extrema vſque antiquitate repetitam. Nannacus rex ante Deucalionem fuiſſe narratur, qui diluuium futurum præuiderit. De quo mentionem fecimus & alibi. Meminit huius & Stephanus in dictione ἰκόνιον, referens alterum ab eodem ortum prouerbium,* τὰ κατὰ νάννακον κλαίειν, *id eſt, Sub Cannaco flere. Etiam ſi in Stephano pro* καννάκου *legimus* ἀννάκου. *Latini conſimili figura dicunt, Ab Aboriginum ſæculo repetita, & perinde quaſi cum Euandri matre loquaris. Non diſcrepat ab hoc illud,* πρεσβύτερος κόδρου, *καὶ* ἀρχαιότερα τῆς διφθέρας λέγεις, *id eſt, Antiquior Codro, & antiquiora diphthera loqueris.*

Aſinus ad tibiam.

Ὄνος πρὸς αὐλόν, *id eſt, Aſinus ad tibiam. Dicendum vbi quis ea quæ ſcite dicuntur, nec animaduertit, nec intelligit, nec laudat. Sunt enim animantia quædam, quibus non nullus muſices ſenſus ineſſe videtur: vt equis, auibus, ſerpentibus. Aſinum nihil mouet cantus. Germanum eſt illi,* ὄνος πρὸς λύραν, *id eſt, Aſinus ad lyram.*

Oreſti pallium texere.

Ὀρέστῃ χλαῖναν ὑφαίνειν. *id eſt,*

Oreſti texere lanam,

Dicebatur qui munus pararet abuſuro. Nam Oreſtes per inſaniam veſtes dilacerabat. Eſt hemiſtichium heroici carminis decerptum ex Ariſtoph. in Auibus,

Εἶτα δ᾽ ὀρέστῃ χλαῖναν ὑφαίνειν, ἵνα μὴ ῥιγῶν ἀποδύῃ. *i.*

Poſtea Oreſti texere lanam, vt ne horridulus ſpoliet quem.

Scholium admonet Oreſtem λωποδύτην *quempiam, ſimulando inſaniam in tenebris aggredi ſolere homines, eosq. veſtiũ ſpoliare. Vnde non inepte dicetur, vbi quis admonet dandum aliquid homini furaci ne rapiat. Adagium non eſt natum ex Ariſtophane, ſed ab illo eſt affectatum. Nam hac periphraſi notat hyemem.*

Pandeletias ſententias.

Πανδελετίους γνώμας, *id eſt, Pandeletiam ſententiam, appellat in deterioribus Cratinus, vt citant, moroſam ac moleſtam. A Pandeleto quopiam ſycophanta, ex eorum genere, qui quo quæſtum faciant, dicas impingunt grandes, vt ait Phormio Terentianus, & ſimili ſtudio ferunt ſuffragia.*

Sibylla viuacior.

SIBYLLAE *viuacitas prouerbio locum fecit. Propertius Elegiarum libro ſecundo,*

At me non ætas mutauit tota Sibyllæ.

Sibyllæ ætatem pro quantumuis longa poſuit. Hanc Vergilius. Æneid. lib. longæuam ſacerdotem vocat. Et Seruius eum enarrans locum, adſcribit Apollinem amore Sibyllæ captum, ei poſcendi quod vellet arbitrium dediſſe, illam hauſtis arenis, tantum popoſciſſe vitæ. Id Apollo fieri poſſe reſpondit, ſi Erythræam inſulam relinqueret, numquam eam reuiſura. Venit itaque Cumas, vbi corporis viribus defecta, in ſola voce vitam retinuit. Quod vbi cognouiſſent illius ciues, incertum inuidia, an commiſeratione, epiſtolam ad eam miſerunt, creta antiquo more ſignatam. At illa viſa terra patria, in mortem reſoluta eſt. Ita vati ſua verba dedit Phœbus.

E flamma cibum petere.

TERENTIVS *in Eunucho dixit in paraſitũ, eiuſmodi eſſe, vt vel e flamma cibum peteret, hoc eſt, quiduis*

eibi cauſſa paſſurum, facturúq. Explicat prouerbium Catullus in epigrammatis,

> Bononienſis Rufa Rufulum fellat,
> Vxor Meneni, ſæpe quam in ſepulcretis
> Vidiſtis ipſo carpere e rogo cœnam,
> Cum deuolutum ex igne, proſequens panem
> A ſemiraſo tonderetur vſtore.

Reddidit Harpocratem.

CATVLLVS in Epigrammatis prouerbiali ſpecie dixit, Reddidit Harpocratem, pro eo quod eſt, impoſuit ſilentium. Carmen eſt huiuſmodi,

> Gellius audierat patruum obiurgare ſolere
> Si quis delicias diceret aut faceret.
> Hoc ne ipſi accideret, patrui perdeſpuit ipſam
> Vxorem, & patruum reddidit Harpocratem.
> Quod voluit fecit: nam quamuis irrumet ipſum
> Nunc patruum, verbum non faciet patruus.

Harpocrates deus ita apud veteres fingebatur, vt digito admoto ori, ſilentium indiceret, qualis & apud Romanos dea Angerona.

Qui probus Athenienſis.

PLATO libro De legibus primo refert prouerbium, τό τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι. id eſt, Et quod vulgo dicitur, ex Athenienſibus qui probi ſint, eos egregie probos eſſe, veriſſime dictum videtur. Sentit autem Plato, in male inſtituta, maleq. morata Republica qui boni ſint, eos natura & inſignite bonos eſſe. Quippe qui neque fingere putandi ſunt probitatem nimirum inter improbos, quibus morum ſimilitudine poterant etiam commendari: neque corrumpi queant deprauatis aliorum moribus, & vitiorum contagio. Simili argumento Simo Terentianus colligit probitatem filij ſui. Deflecti poteſt ad vitam aulicam, aut ſtudij genus ad perniciem inuitans.

Digna Cedro.

DIGNA Cedro dicuntur, quæ promerentur immortalitatem, & eiuſmodi iudicantur, vt poſteritati conſecrari debeant. Horatius in Arte poetica,

> –Speramus carmina fingi
> Poſſe linenda cedro. Perſius item,
> –Et cedro digna locutus.

Sumptum ab arboris natura, cuius ſucco quæ ſunt illita, non ſentiunt cariem. Nam hac arte Numæ libros, cum eſſent cartacei, duraſſe ad annos quingentos triginta quinque, terra infoſſos, narrat Plinius libro 13. cap 13. Idem lib. 16. cedrum inter æternas materias commemorat. Dioſcorides ait maxime probari ſuccũ huius arboris, craſſum, pellucidum, & odore vehementiore, quiq. non defluit, ſed guttis concreſcit manetq. Vim habet diuerſam, viua corpora corrumpit, mortua ſeruat incorrupta. Vnde a non nullis dictam eſſe tradunt, νεκρῶν ζωή, id eſt, Cadaueris vitam. Eodem pertinet illud,

> Nec ſcombros metuentia carmina, nec thus.
> Item Martialis,
> Ne nigram tito raptus in culinam,
> Cordylas madida tegas papyro.

> Et Horatius,
> Aut fugias Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.

Telemachi olla.

Τηλεμάχου χύτρα, id eſt, Telemachi olla. Meminit huius adagionis Athenæus lib 9. tradens Telemachum Acharnenſem fuiſſe quempiam, qui plerumq. victitaris fabis. Vnde conicere licet in ſordidos dici conſueſſe.

Alia res ſceptrum, alia plectrum.

HAVD omnino contenderimus eſſe prouerbium, ſed tamen ipſe ſermonis habitus colorq. adeo ſimilis eſt prouerbio, vt vix ſimilior ſit ficus fici, quod Stratonicus citharœdus regi Ptolomeo reſpondit, pertinacius ſecum arte canendi diſputanti, ἕτερόν ἐστιν ὦ βασιλεῦ σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον id eſt, Alia res eſt, o rex, ſceptrum, alia vero plectrum. Locus erit vtendi, quoties diues ac potens, fortuna ſua fretus, velut ex æquo diſputat cum erudito, cum multo aliud ſit diuitem aut fortunatum eſſe, aliud litteratum.

Quæ dolent, ea moleſtum eſt contingere.

AMPHIS in Ampelurgo apud Stobæum,

> Ἐν οἷς ὁ ἀτυχῶν ἄνθρωπος τόποις,
> Ἥκιστα τούτοις πλησιάζειν ἥδεται. id eſt,
> In quibus homo eſt non admodum felix locis,
> Minime ſuaue eſt admouere ad hæc manum.

Vnuſquiſq. inuitus audit ſua incommoda, maxime ea quæ ſunt cum aliqua infamia coniuncta. Veluti turpitudinem generis, vitiũ formæ: proinde ciuilitatis eſt, nemini ſuum refricare ulcus, nec vlcus tangere.

Aurum igni probatum.

Ὁ χρυσὸς τῷ πυρὶ δοκιμασθείς, id eſt, Aurum igni probatum dicitur is cuius fides rebus aduerſis explorata ſpectataq. eſt. Vtitur hac ſimilitudine M. Tullius in epiſtolis familiaribus libro nono. Pindarus item in nemeis hymno quarto, ὁ χρυσὸς ἑψόμενος αὐγὰς ἔδειξεν ἁπάσας. id eſt, Aurum coctum omnem nitorem oſtendit. Rurſum in Pythiis hymno decimo, πειρῶντι δὲ χρυσὸς ἐν βασάνῳ πρέπει καὶ νόος ὀρθός. id eſt, Experienti vero aurum in indice relucet & mens recta. Theognis,

> Εὑρήσεις δέ με πᾶσιν ἐπ' ἔργμασιν, ὥσπερ ἄπεφθον
> Χρυσὸν ἐρυθρὸν ἰδεῖν, τριβόμενον βασάνῳ. id eſt,
> Omnibus in rebus me comperies velut aurum
> Purum, dulce rubens, indice cum atteritur.
> Idem alibi,
> Εἰς βάσανον δ' ἐλθὼν παρατριβόμενός τε μολίβδῳ
> Χρυσὸς ἄπεφθος ἐὼν, καλὸς ἅπασιν ἔσῃ. id eſt,
> Venit vbi ad cotem, & confertur in indice plumbo.
> Purum aurum cum ſit, totum erit egregium.

Eſt autem illud auro non citra miraculum peculiare, vt igni non ſolum nõ fiat deterius, ſed magis ac magis eniteſcat, Itidem is, qui vere bonus eſt, obiectus malorum procellis, illuſtrat animi virtutẽ, non amittit. Plinius lib. 33. ſcribit ob eã præcipue cauſſam aurum omnibus metallis prælatum, quod vni rerũ nihil igni depereat, tuto etiã in incendiis durãte materia. Quinimmo, quo ſæpius arſerit, hoc magis proficiat ad bonitatem.

Idq.

Idq. argumentum eſſe probi auri, ſi ſimiliter rubeat, vt ignis, atque ipſum obrizum appellant.

Lunam detrahere.

Τὴν σελήνην καθαιρεῖ, *id eſt, Lunam detrahit. Conſueuit dici de eo, cui res vehementer aduerſæ viderentur. Interpres Apollonij in librum quartum, natum autumat ab Agloanice Hegemonis filia, quæ cum ob aſtrologiæ peritiam, lunæ defectus præſciret, iactabat ſeſe lunam e cælo deducturum in terras. Eam vocem tam arrogantem audiuit Nemeſis, moxq. pœnas ſumpſit. Atque hinc prouerbij origo.*

Leonis veſtigia quæris.

Τὰ λέοντος ἴχνη ζητεῖς, *id eſt, Leonis veſtigia quæris. Dictetum in eum, qui verbis ferox eſſet, re timidus. Ductũ ab apologo quopiam Aeſopico, quo narrant venatorẽ quendam paſtorem obuium rogaſſe, nuncubi leonem uidiſſet, vt eum ſibi commoſtraret. Atque eum reſpondiſſe: Equidem tibi leonis veſtigia mox oſtendero: neq. enim procul abſunt. Tum ille ſatis eſt, inquit, neque enim vltra quidquam requiro. Conuenit cum eo, quod alio poſitum eſt loco,* ἄρκτου παρούσης τὰ ἴχνη ζητεῖς, *id eſt, Cum vrſus adſit, veſtigia quæris.*

Non vna vehit nauis.

Οὐ μία ναῦς ἄγει, *id eſt, Non vna vehit nauis. Prouerbij perſonam ante ſe gerit. Quo conueniet vti, quoties maiorem hominum multitudinem ſignificamus, quam vt eos una nauis poſſit capere. Velut ſi quis dicat,* τοὺς ἀπαιδεύτους οὐ μία ναῦς ἄγει. *id eſt, Indoctos non vna nauis vehit. Eſt autem apud Theognidem,*

Τοὺς δ' οὐχ εὑρήσεις διζήμενος, οὐδ' ἐπὶ πάντας
τοὺς ἀνθρώπους, οὓς ναῦς μὴ μία πάντας ἄγοι. *id eſt,*
Hos non inuenies homines ſcrutatus & inter
Omnes, quos ſane non vehit vna ratis.

Horna meſſis.

PLAVTVS *in Moſtellaria, hornam meſſem prouerbiali figura dixit, pro maximo emolumento, quaſi, tantum lucri, quantum eo anno ſit prouenturum in agris. Comici verba ſunt hæc,*

Iã pridẽ me Caſtor frigida nõ laui magis lubenter,
Nec unde me melius mea Scapha reres ædificatũ.

Hæc dicuntur a perſona puellæ. Tum lena, optans vt ex eius forma, quam plurimum commodi capiatur,

Euentus, inquit, omnibus velut hornas meſſis fuat.

Id puella quippe ſimplex, quid ſibi vellet, non ſatis intelligens. Quid, inquit, ea meſſis attinet ad meam lautionem? Huic figuræ confine eſt illud eiuſdem in Curculione, Vindemia hæc huic anni non ſatis eſt ſoli: ſignificat adeo bibacem, vt vniuerſum vinum, quod eo ſit prouenturum anno, parum ſit illius ſiti.

Glaucus comeſa herba habitat in mari.

Γλαῦκος φαγὼν πόαν οἰκεῖ ἐν θαλάττῃ, *id eſt, Glaucus comeſa herba habitat in mari. Dictum apparet per iocum de iis, qui cum perierint, tamen vulgo creduntur viuere. De Glauco Græci fabulam adferunt huiuſmodi. Glaucus quiſpiam fuit Anthedonius piſcator, natãdi peritia longe omnium primus. Is quo magis eſſet miraculo, commentus eſt impoſturam huiuſmodi. Enatabat e portu ſpectantibus Anthedoniis, donec iam extra proſpectum eſſet, Ibi reuerſus in terram ſeceſſit in locum aliquem ſemotum, atque in eo dies complures commorabatur. Deinde cum videretur, redibat nans in portum, ſpectantibus iis qui ſtabant in littore. Mirantibus autem amicis ac ſciſcitantibus, vbinam gentium tam diu commoratus eſſet, adſimulabat marinis fluctibus interim verſatum eſſe ſeſe. Auxit miraculum altero commento. Hybernis menſibus, cũ ceteri piſcatores nihil piſcium capere poſſent, ille ciues rogabat, quoſnam piſces adduci vellent. Quoſq. iuſſiſſent, aduehebat, videlicet iam ante paratos in hunc vſum, atque alibi concluſos. Euenit tandem vt hic impoſtor a bellua quadam marina deuoraretur. Iſq. fuit eius comœdiæ finis. Porro cum non rediret ex more, populari fama iactatum eſt, Glaucum guſtata herba factum immortalem, & in mari vitam agere. Interpres Apollonij poetæ conſimilia tradit de Glauco, piſcatorem fuiſſe, qui cum aliquando multitudine piſcium quos ceperat, defatigatus eſſet, onus in media abiecit via. Ibi vero res accidit mira dictu vnus e piſcibus iam moriens guſtata herba reuixit. Id Glaucus obſeruans, eadem herba comeſa, immortalis eſt redditus. Tandem tædio vitæ ſemet abiecit in mare. Sunt qui prodant eum verſum in deum marinum, ſunt qui in piſcem: de quo complura tradidit Athenæus libro 7. apud quẽ alicubi citatur Alexis* ἐν ἀπεγλαυκωμένῳ. *Quod ſi reliquas fabulas Græculorum de Glauco cupis cognoſcere, lege ſeptimum Athenæi librum, qui vſque ad nauſeam vomitumq. garrit de Glauco piſce, de Glauco dæmone, ſed non licet tantum nugarum hic repetere. Hoc commentum animo pæne reclamante adſcripſimus; ſubolet enim Græcum ſcriptorem, quiſquis is fuit, in hoc finxiſſe prouerbium, quo fabulam hanc liceret commemorare. Maluimus tamen hoc operæ ludere, quam quibuſdam parum eruditis anſam calumniandi præbere, quod præterierimus id quod in excuſſis etiam Græcorum commentariis habeatur.*

Pergræcari.

SI *apud Græcos prouerbia ſunt* χαλκιδίζειν, λεσβιάζειν, κρητίζειν, *id genus alia complura, quid eſt quo minus habeatur adagium apud Latinos, quod in Moſtellaria dixit Plautus, Pergræcari, pro eo quod eſt, genialem agere vitam? Nam quid ſit Pergræcari, ipſa Plauti verba ſatis indicant.*

Dies, inquit, noctesq. bibite, pergræcamini.
Amicas emite, liberate, paſcite.
Paraſitos, obſonate pollucibiliter.

Hactenus ille. Marc. Tullius in Verrem actione tertia: Fit ſermo inter eos & inuitatio vt Græco more biberetur. Græcorum gens male audit paſſim apud poetas Latinos, & item apud Ciceronem, non ſolum quaſi voluptatibus addicta, & effeminata deliciis, verum etiam quaſi lubrica fide. Siue quod olim Romanis adhuc rudibus, & antiquam illam obtinentibus ſeueritatem, Græcorum elegãtia luxus videbatur. Siue quod ſtudiorum æmulatio, ac mutuum odium in cauſſa fuit, vt eiuſmodi probra de Græcis conſcriberent. Siue quod vere Græcorum non nulli tales fuerunt, quales eos depingit Iuuenalis, id quod non infi-

tiatur & Lucianus in libro de mercede ſeruientibus, vt ex illis gentem omnem æſtimauerint.

Conos artoxya.

Κόνος ἀρτόξυα, *id eſt, Conos artoxya. De ſimilibus & inter ſeſe reſpondentibus. quidam eruditi putant Conon piſtorium eſſe inſtrumentum, non diſſimile Artoxya, quod panarium ſcalprum videtur ſignificare. Ceterum ex his quæ mox ſequuntur apud Suidam, apparet Conos munuſcula quæpiam fuiſſe, quæ pueris dono darentur apta ætati, cuiuſmodi ſunt armillæ. Proinde vide, ne competat in eos qui vili leuiq. munuſculo compenſant operam alicuius.*

Ne ligula quidem dignus.

Κορδύλης οὐκ ἄξιος, *id eſt, Ne ligula quidem dignus, dicebatur homo nequam, & nullius precij. Quod prouerbij durat etiam hodiernis diebus apud Latinos vulgo iactatum. Tametſi magis arbitramur piſcis cordulę vilitatem prouerbio feciſſe locum. Is eſt pelamis, niſi quod minor, vt teſtis eſt Plinius libro trigeſimoſecundo, capite undecimo. Cordylarum vilitatem oſtendit & Martialis libro undecimo,*

Prima tibi dabitur ventri lactuca mouendo
Vtilis, & porris fila reſecta ſuis.
Mox vetus & tenui maior cordyla lacerto,
Sed quæ cum ruta frondibus oua tegat.

Mox poeta precioſa memorat, vt fallat ſodalem,

Mentiar vt venias, piſces, conchylia, ſumen,
Et cortis ſaturas atque paludis aues.

Iuxta nauem.

Κατὰ ναῦν, *id eſt, Iuxta nauem dicuntur, quæ digeſta ſunt ordine, quæq. quadrant ac congruunt, propterea quod inſtrumenta nauium ſuo quæq. loco reponi ſoleant. Addubitamus quidem num in his verbis ſit prouerbium quæ adſcribuntur,* κατὰ ναῦν ἄρμενα, *id eſt, Iuxta nauem carbaſa. Neque enim omni nauigio quæuis uela congruunt.*

Iuxta cubitum profecit.

Κατὰ πῆχυν ἐπιδίδει, *id eſt, Iuxta cubitum profecit. De eo dicebatur, qui promotus eſſet ad meliora: ſiue cum quis ordine legitimo progreditur: ſiue cum magnis proficit acceſſionibus. Cubitus enim & modum ſignificat, vt intelligas nihil tranſiliendum, & modum grandiuſculum, vt accipias incrementum amplius. Nam minuta latis digitis, aut palmorum porrectu metiri conſueuimus.*

De tuo capite aguntur comitia.

PROVERBIALI *figura dixit Plautus in Aulularia,*

Ibo intro, vbi de capite meo ſunt comitia.

Deliberabatur enim, ducturus ne eſſet puellam, nec ne quam amabat. Sumptum eſt a comitiis Romanorum, in quibus populi ſuffragiis noui magiſtratus creabantur. Itaque cum ſtatuitur de re quapiam a qua pẽdeat felicitas alicuius, tum de capite illius fieri comitia recte dicentur.

Vſque ad rauim.

QVEMADMODVM *Græci dicunt,* ἄχρι βηχός, *id eſt, Vſque ad ſatietatem, ita Plautus, & quidem lepidius dixit, vſque ad rauim, pro eo quod eſt, improbe, ſæpius, clamoſe, adeo vt vox etiam toties vociferanti rauceſcat. Eſt in Aulularia ad hunc modum,*

Huccine detruſiſti me ad ſenem parciſſimum,
Vbi ſi quid poſcamus, ad rauim poſcamus prius
Quam quidquam detur.

Cereri ſacrificant.

ITEM *quemadmodum Græci dicunt* ἑστίᾳ θύειν, *id eſt, Lari ſacrificãt, ita Plautus propemodum indicat apud Latinos dici ſolere, Cereri ſacrificant, ſi quando in conuiuio vinum deeſſet, propterea quod in huius ſacris ne fas eſſet inferre vinum, ſicut apud Græcos in quarundam dearum ſacrificiis, vt oſtendimus in prouerbio* νηφάλια. *Locus eſt in Aulularia, his ferme verbis,*

Cererin' mi Strobile hi ſunt facturi nuptias?
Qui? Quia temeti nihil adlatum intelligo.

Inutilior Blace.

Βλακὸς ἀχρειότερος, *id eſt, Blace inutilior, aut nequior. In hominem nihili, nulliuſq. bonæ frugis dicebatur. Sumptum a piſce vſque adeo vili, inſipido at male olenti, vt a canibus quoque faſtidiatur. Eſt autem piſcis non diſſimilis Siluro: ſi quid credimus Græcarum etymologiarum farragini. Numquam enim audiuimus canes eſſe piſcium auidos. Et ſi ſilurus is eſt, quem vulgus appellat Sturionem, hic inter piſces vel primas tenet, Addit locum eſſe iuxta Cumas, paluſtrem opinamur ac ſterilem, cui nomen Blacia, unde ſuſpicatur ortum prouerbium. Heſychius & piſcem pro blace blaciam vocat. Adiicit, in Alexandria tributum eſſe dictum* βλακεννόμιον, *quod illic pendunt aſtrologi, eo quod blacet, hoc eſt, fatui ad illos commeent, petentes ex aſtris oracula. Illud conſtat, etiam homines ſtupidos, ignauos, molles & inſipidos dici* βλάκας, *unde* βλακεύειν, *molliter et ignauiter agere, &* βλακικῶς *pro ſtulte & inſulſe. Apparet ab hac uoce Latinos dixiſſe Flaccos, & flaccidos, & flacceſcere.* ἀλλὰ περὶ βλακὸς ἅλις.

Ἀλιτήριος.

Ἀλιτήριος, *vulgo dicebatur, qui per vim raperet aliena. Natum ex euentu huiuſmodi. Temporibus Aetolici belli, tanta frumentariæ rei penuria incidit Athenienſibus, vt pauperes coacti fame captiuorum farinam diriperent, inde vox traduci cœpit ad hominem quocumq. modo ſceleratum. Plutarchus in commentario de curioſitate, diuerſam huius nominis originem reddit. Nempe cum Athenis fame vehementer laboraretur, & hi qui iuſſi fuerant, frumentum non efferrẽt in publicum, ſed domi clanculum molerent ac noctu, curioſi quidam obambulantes obſeruato malorum ſtrepitu, eos prodiderunt: atq. hi quidem Aliterij dicti ſunt, quemadmodum & ſycophantæ. Verum ab hoc commento diuerſa memorat in Problematibus, volẽs Aliterium a fugiendo dictum. Nam Græcis* ἀλεῖν *vtrumq. ſignificat, molo & fugio: eoq. vocabulo ſcribit notatum eum qui tãta fuiſſet improbitatis, vt quiſquis eum effugere valuiſſet, is felix haberetur. Ariſtophanes in Equitibus, Aliterios appellat eos qui violarunt templum Palladis:* λέγω σε τῶν ἀλιτηρίων εἶναι τῶν τῆς θεοῦ, *id eſt, Aio te eſſe de numero Aliteriorũ,*

qui

qui deæ arcem inuaſerunt. Interpres multa recenſens hoc quoque commemorat. Cylon quidam per tyrannidem occupauit arcem, ac deprehenſus eſt ſpoliare templum Mineruæ. At ipſe quidem effugit nactus oportunitatem, ceterum illius amicos qui ad aram deæ confugerant, inde retractos occiderunt Athenienſes. Vnde qui violaſſent ſupplices, ἀλιτήριοι dicebantur. Etenim qui violatę deę templo ſupplices interfecerāt, poſtea ſupplicio capitis affecti ſunt. Deniq. & Ceres *dicta eſt* ἀλιτηρία, *& Iupiter* ἀλιτήριος, *quod in publica fame ſeruaſſent molitores ne farina diriperetur. Quin et illud admonent,* ἀλιτηρίας *dici, qui fruſtrantur ſpe ſua, nec perficiunt quod tentarunt. Ambiguitas hinc eſt, quod* ἀλέω *duo ſignificat, molo & aberro: vnde &* ἀλιτέω *erro. Porro vt* ἀλιτήριος *vſurpatur pro ſacrilego & impio, ita* ἀλιτραίνειν *dicuntur qui ſacrilegium committunt.*

Piſcis nequam eſt, niſi recens.

PISCIS *nequam eſt, niſi recens, manet in hunc uſque diem vulgo celebre. Dicitur autem peculiariter in hoſpitem, aut vulgarem amicum, qui primo quidem aduentu non ingratus eſt, ceterum ante triduum, exactū putet. Plautus, Quaſi piſcis itidem eſt amator lenæ, nequam eſt, niſi recens. Iocatur apud Alexidem quiſpiam citante Athenæo, quod cum non nulli frugaliores abſtinerent ab iis quibus eſſet anima, ipſe nihil huiuſmodi attuliſſet, nempe mercatus piſces mortuos. At hodie qui vendunt, tremore manus aſſimulant viuere, ante biduum mortuos.*

Nihil homini amico eſt opportuno amicius.

GRATISSIMVM *eſt officium quod præſtatur in tempore. Contra intempeſtiuum officium, plerunq. moleſtum eſſe ſolet. Plautus,*

Nil homini amico opportuno amicus.

E diuerſo nihil differt ab inimicitia, intempeſtiua beneuolentia.

Aſinum in rupes protrudere.

PROVERBIVM *olet, quod ſcibit Horatius in Epiſtolis,*

Qui male parentem in rupes protruſit aſellum.

Quadrabit in quoſdam peruerſo natos ingenio, qui cū ipſi non ſapiant, nolint tamen bene conſulentium monitis obtemperare. Hi ſunt etiam vltro quo tendunt impellendi, vt vel malo docti tandem agnoſcant ſtultitiam ſuam. Natum eſt a ruſtico quopiam, qui cum aſinum ſuum per Alpes niuibus obtectas duceret, iſq. fræno non obediret, iratus in rupes protruſit:

Et merito, quis enim inuitum ſeruare laboret?

Videris mihi labda.

Δοκεῖς δέ μοι καὶ λάβδα κατὰ τοὺς Λεσβίους, *id eſt, Mihi videre & labda iuxta Lesbios, fellatricem indicat velut ænigmate primæ litteræ, quæ communis Lesbiis, & vitio quod ei tribuitur genti, quemadmodum indicauimus alibi. Sumptū ex Ariſtophanis Concionatricibus.*

Poſtica ſanna.

PERSIVS *poſticam ſannam, prouerbialiter appellat clancularia irriſionem, a geſtu ridentium aliquem a tergo,*

-Poſtica occurrite ſannæ. Idem,

O Iane a tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas,
Nec linguæ tantum ſitiat canis Appula quantum.

Nā huiuſmodi geſtibus ab occipitio derident quidam.

Coruus ſerpentem.

Κόραξ τὸν ὄφιν, *id eſt, Coruus ſerpentem, vbi quis ſuo ipſius inuento perit. Sumptum ex Apologo quodam Aeſopi. Coruus eſuriens ſerpentem in aprico dormientem conſpicatus rapuit, a quo morſus periit. Cognatum ei quod alias retulimus,* κορώνη τὸν σκορπίον, *id eſt, Cornix ſcorpium. Torquere licebit & in hominem ob edacitatem periclitantem: veluti Diogenes Cynicus, comeſo polypo crudo periit.*

Cænei haſta.

Τὸ Καινέως δόρυ, *id eſt, Cænei haſta. Cæneus Elati filius, Lapitharum rex prius fuerat elegans puella, e puella cōuerſus eſt in virum, adnuente Neptuno quem ad coitum admiſerat. Cui illud etiam donatum eſt, ne ſaucius vllis vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet, quemadmodum refert Ouidius 12. Transformationum libro. Ferunt hunc certaſſe cum Apolline. Præterea morem huic fuiſſe, vt qui ad ſeſe venirent, iuberet per ſuam haſtam iurare, unde prouerbium arreptum, vt indicat enarrator Apollonij in Argonauticon primum librum. Quem locum adducit Euſtathius in primum Iliados librum. Is addit illum cum eſſet ętatis ſuæ hominum præſtantiſſimus, fixo in medio foro iaculo, præcepiſſe diis, vt numerarent, qua ferocia offenſus Iupiter pœnas de illo ſumpſit. Cum enim bellum gereret cum Lapithis, eſſetq. inuulnerabilis, hoc pacto deuicit hominem. Lapithæ quercus & abietes in eum iaculantes deiecerunt illum in terram.*

Pepones.

Πέπονες, *id eſt, Pepones, prouerbiali conuicio dicuntur homines molles & effeminati, parumq. viri. Homerus Iliados β.*

Ὦ πέπονες, κάκ' ἐλέγχε', Ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' Ἀχαιοί.

O pepones, mala probra, Achiuæ, nō enim Achiui.

Euſtathius in ſeptimum huius operis librum, oſtendit ſimilitudinem ſumptam ab eo fructu, qui ſimulatq. maturuit, dulcis quidem eſt, verum flaccidus & inutilis. Quamquam eadem vox aliquoties non conuiciantis eſt, ſed blandius & amicius appellantis, veluti Iliados Z.

-Ὦ πέπον ὦ Μενέλαε,

-O pepon o Menelae.

Ῥυποκόνδυλοι.

GRAECI *prouerbiali conuicio ſordidos & impendio parcos,* ῥυποκόνδυλους *appellant, ducto cognomine ab iis quibus ſordes in vnguibus inſident, nec tantillum ſumptus facere volunt, vt tonſori dēt nummulum, quî repurget vngues. Nam* ῥύπος *proprie ſordes eas ſignificat, quæ in ſummis vnguibus manuum ac digitorum colliguntur, &* κόνδυλος *articulum digitorum. Iul.*

Pollux libro 6.cap.4.eoſdem vocat τρυγοβίους, quaſi fece viuentes. Quidam adagium ſic efferunt, ἄχθομαι αὐτοῦ τῷ ῥύπῳ, id eſt, Moleſtę ſunt mihi illius ſordes. Latini item immoderatam parſimoniam, hoc eſt, vitium luxui contrarium, ſordes appellant: hominem ei vitio obnoxium, ſordidum.

Iuuenari.

IVVENARI *dixit Horatius, tum noue, tum prouerbialiter, in Arte poetica. Græci item νεάζειν, νεανίζειν, νεανιεύειν, conſimili modo vſurpant, pro eo quod eſt iuuenum more iactantius, inconſideratius, inconſultius agere, aut ſi quid aliud ei ætati peculiare videtur. Quod quo longius traducatur, hoc fuerit venuſtius: vt ſi quis orationem floridam phaleratamq. dicat νεανίζειν. Eiuſdem eſt forma γυναικίζειν, pro geſtu cultuq. repræſentare mulierem. Ob inſcitiam rerum & impotentes affectus ætas illa magis eſt lubrica, vnde νεανικὰς ſactura dicunt Græci, quod maiore impetu quam iudicio geſtum eſt. Baſilius in epiſtola quadam, καὶ οὗτοι δῆλον ὅτι τοὺς ἄνω κατηγοροῦντες τὸν ἔσω ἄνθρωπον οὐδ᾽ εἰς τὸ πλῆρες ἐφθακότας τοῦ ἡλικίας μέτρον, τούτους περιφέρεσθαι καὶ σαλεύεσθαι, ἡ παροιμία φησίν. id eſt, Et hic nimirum qui nondum perfecti ſunt ſecundū interiorem hominem, nec adhuc ad perfectum ætatis modum peruenerunt, circumagi, ac fluctuare dicit prouerbium. Reperitur & ἀκμάζειν, pro eo quod eſt iuuenilia facere. Sic vſus eſt Hyperides, in oratione contra Mantitheum, & Lyſias aduerſus Nicarchum tibicinem. Laberius citante Nonio pro eodem dixit, Adoleſcenturire, Incipio adoleſcenturire, & neſcio quid nugarum facere.*

Laudant vt pueri pauonem.

PROVERBII *faciem habet, quod ſcripſit Iuuenalis in auaros, qui carmina laudant duntaxat, nihil autem largiuntur poetæ:*

-Dicit laudator auarus
Tantum admirari, tantum laudare diſertos,
Vt pueri Iunonis auem. *Idem alibi,*
-Probitas laudatur & alget.

Notior eſt metaphora, quam vt oporteat explicare. Ouidius alicubi de pauo,

Laudatas oſtendit auis Iunonia pennas,
Si tacitus ſpectes, illa recondit opes.

Λευκηπατίας.

Λευκηπατίας*, olim appellabatur formidoloſus. Clearchus in Vitis, vt citat Zenodotus, ait quorundam epati vitium quoddam accidere, quod eos timidos reddat, atque hinc prouerbio iactatum cognominis ſcomma. Videtur autem compoſita vox, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ καὶ ἥπατος, quod palleant plerumq. quibus epar eſt vitiatum, id quod apparet in amantibus. Pallor autem formidoloſis conuenit.*

Emori riſu.

PROVERBIALES *hyperbolæ ſunt & illæ, Emori riſu, Defluere riſu, pro vehementer ridere. Homerus Odyſſea Σ.*

-Αὐτὰρ μνηστῆρες ἀγαυοὶ
Χεῖρας ἀνασχόμενοι γέλῳ ἔκθανον *id eſt,*
-Deinde procorum ſplendida turba
Præ riſu emoriens nimio ſuſtollit ad alta
Aſtra manus.

Vſurpauit & Terentius in Eunucho, Omnes riſu emoriri.

Hipparchi murus.

Ἱππάρχου τειχίον*, id eſt, Hipparchi murus, dicebatur res quæpiam, quæ magnis conſtaret impēſis. Hinc natum, quod Hipparchus Piſiſtrati filius Academiam muro ſepſit. Atque huius rei nomine, magnam pecuniæ vim ab Athenienſibus exegit. Auctor Suidas.*

Hodie nullus, cras maximus.

Οὐδεὶς μὲν ἐχθές, αὔριον δ᾽ ὑπέρμεγας. *id eſt,*

Qui nullus hodie, cras erit vel maximus.

De eo cui repente pręterq. ſpem ingens aliquis honos acceſſerit. Et vulgo, qui ex infima cōditione ad dignitatem euehuntur, & nihilo dicuntur emerſiſſe. Extat apud Ariſtophanem in Equitibus.

Samiorum mala metuis.

Τὰ Σαμίων ὑποπτεύεις*, id eſt, Samiorum metuis mala. Dictitatum de iis qui metuerent proditionem. Narrant, Athenienſes olim in Samios quoſcumq. cepiſſent, inclementius ſæuiſſe, atque alios interemiſſe, alios confixiſſe ſama, id eſt ſupplicij genus. Samij viciſſim ſi quos cepiſſent Athenienſium, hos ad eundem modum excruciabant. Vnde prouerbium Samij litterati. Nam Suidas indicat hoc dici ſolitum de his qui metuerent immedicabiles calamitates. Idem indicat Samen dici genus calamitatis Samiæ, quod Athenienſes notas infames inuſſerint Samiis captis, mox Samij viciſſim Athenienſibus. Duris Samius ſcriptor multa tragice exaggerat de crudelitate Periclis, & Athenienſium in Samios, quæ Plutarchus putat magna ex parte cōficta in inuidiam Periclis & Athenienſium. Simili figura dictum eſt illud, τὰ μαγείρων κακά.*

Pygmæorum acrothinia coloſſo adaptare.

Ἀκροθίνια τῶν πυγμαίων κολοσσῷ ἐφαρμόζειν*, i. Acrothinia Pygmæorū coloſſo accōmodare dicebantur, qui inanē ac ſtultam ſumerent operam, aut qui præter decorum minima maximis adaptarent. Veluti ſi quis rem friuolam & minutam ampliſſimis copioſiſſimisq. laudibus proſequeretur. Philoſtratus in Niceta: ἠγνόει δὲ ἀκροθίνια πυγμαῖα κολοσσῷ ἐφαρμόζων. id eſt, Non intelligebat autem ſeſe Pygmæa acrothinia coloſſo accommodare. Quamquam Suidas hunc locum citans πυγμαίαν. dicit, non πυγμαῖα. Meminit adagij Euſtathius in Odyſſeæ ο. Coloſſi dicuntur vaſtæ prodigioſęq. magnitudinis ſtatuæ. Nam hinc uox Græcis dicta putatur, quod illarum proceritatem uiſus humanus non adſequatur. Pygmæorum qui longiſſimi ſunt, duos pedes & quadrantem non excedunt. Vnde & nomen inditum putant a cubitali proceritate. Eſt autem gens extremas Aegypti partes inhabitans, agricolationi dedita, bellum ſubinde gerens cum gruibus. Belli cauſa eſt, quod grues ſublegunt ſemina, ſamemq. inducūt ei regioni. Ita ſcholiaſtes in tertium Iliados. Horum feminæ quinto anno pariūt, octauo ſterileſcunt. Pygmæorum*

maorum meminit Iuuchalis Satyra 13. Et in hos plurimus iocus in Grecorum epigrāmatibus. Porro acrothinia Græcis primitiæ dicuntur, quod hæ ſoleant e ſummo aceruo tolli. ἄκρον ſummum, & θῖνες frumentorum acerui dicuntur.

Dij tibi dent tuam mentem.

DII *tibi dent tuam mentē, in inſanum congruit, & ſua dignum mente. Quid enim precemur infelicius ſceleſtis hominibus? Martialis,*

Dij mentem tibi dent tuam Phileni.

Horatius,

Quid facias illi? iubeas miſerum eſſe libenter
Quatenus id facit.

Contra Demea Terentianus, Mentem meliorem vobis dari.

Cura eſſe quod audis.

AD *prouerbij ſpeciem accidit Horatianum illud,*

Cura eſſe quod audis.

Conuenit in diuites, qui ita demum felices fuerint, ſi id ſtudeant eſſe quod audiunt ab adulatoribus. Carmen Horatij ſic habet,

Tu recte viuis, ſi curas eſſe quod audis.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum,
Sed vereor, ne cui de te plus, quam tibi credas.

Cautus enim metuit, &c.

QVI *non ex animo, ſed mali metu continent a maleficio, in eos quadrabunt hæ prouerbiales eiuſdem metaphora,*

Cautus enim metuit foueam lupus, accipiterq.
Suſpectos laqueos, adopertum miluius hamum.

Nam alijs aliæ tenduntur inſidiæ, lupi fouea frondibus contecta capiuntur. Vnde apud Plautum ſeruus minatur ſe leoni, cui nomen Lycus, foueam effoſſurū. Similis eſt illa de fuſte, Vertere modum formidine fuſtis.

Si coruus poſsit tacitus paſci.

SI *breuis apologus auctore Fabio parœmiæ genus eſt, cur non illud etiam prouerbiis annumeremus, quod ſcripſit Horatius?*

Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus inuidiæque.

Quidam exiſtimant mutuo ſumptum ex Apologo, quem in libro de deo Socratis refert Apuleius, de coruo prædam nacto, quam vulpes ita intercæpit, dum arte perſuadet illi, vt canere incipiat. Quadrat in eos, qui ſi quid bonæ rei nacti ſunt, continuo iactant oſtentantq. atque ad eum modum efficiunt, vt alij tum obſiſtant, quo minus eiuſmodi plura commoda nanciſcantur, tum quæ nacti ſint, interuertant.

Clauam extorquere Herculi.

QVI *ſibi vendicare conatur quod alius iam potentior occupauit, non inſacetę dicetur clauam velle Herculi extorquere. Idq. iam pridem apud eruditos prouerbij vice celebratur. Natum eſt autem ab apophthegmate Maronis, cui cum Zoili quidam vitio darent, quod non paucos verſus Homeri pro ſuis vſurpaſſet, reſpondit, hoc ipſum magnificum eſſe facinus, vel Ioui fulmen eripere, vel clauam extorquere de manu Herculis. Macrobius libro Saturnalium 5. de Marone qui ſic vſurpauit Homerica, vt fecerit ſua: Quia cum tria hæc ex ęquo impoſſibilia putentur, vel Ioui fulmen, vel Herculi clauam, vel verſum Homero ſubtrahere, quod etſi fieri poſſet, alium tamen nullum deceret, vel fulmen præter Iouē iacere, vel certare præter Herculem robore, vel canere quod cecinit Homerus, hic opportune in opus ſuum, quæ prior vates dixerat transferendo, fecit vt ſua eſſe credantur.*

Bis interimitur, qui ſuis armis perit.

MINVS *eſt prouerbialis, incertum cuius. Seneca titulo celebratur, ſed falſo. Bis interimitur qui ſuis armis perit. Magis dolent incommoda, quibus ipſi dedimus occaſionem. Natum apparet ex Aeſopico apologo. Hunc Gabrias quidam verſibus Iambicis complexus eſt ad hunc modum,*

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] id eſt,

Quondam icta pectus Aquila vulnus inſpicit,
Multumq. lacrymans pre dolore conſluit.
Pennatum vt autem ſpiculum cernit, pape,
Ait, ala me aligeram grani exitio dedit.

Adagium Græcum, quod ex hoc item apologo ſumptū eſt, alio diximus loco.

Mulierem ornat ſilentium.

SOPHOCLES *in Aiace flagellifero.*

Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. id eſt,

Decus addit vſque feminis ſilentium.

Sententia prouerbialis, quam Seruius in primum Aeneidos citat ex Sophocle. Mulier animal natura loquax, nulla re magis cohoneſtatur quam ſilentio, maxime apud viros, cum de rebus ſeriis agitur. Sumptū eſt ex Homero, apud quem eſt non ſemel illud,

Μῦθος δ' ἄνδρεσσι μελήσει, id eſt,

Fueritq. viris oratio curæ.

Imitabor Nepam.

IMITARI *Nepam dicitur, qui retrocedit. Id erit prouerbialius, ſi torqueatur in eum qui in deterius vſq. degenerat, [illegible]. Nam Nepa, quemadmodum auctor eſt Feſtus Pompeius, Afrorum ſydus, appellatur cancer, vel, vt quidam putant, ſcorpius, qui & ipſe retrogradus eſt. Nonius Marcellus negat eam vocem aliud ſignificare quam ſcorpium ex M. Tullij De finibus libro quinto, Serpere anguiculos, natare, anaticulos, volare merulas, cornibus uti videamus boues, nepas aculeis, ſuam deniq. cuiq. naturam eſſe ad viuendum ducem. Citat & Manilium,*

Ad ſydera vectam
Erigonen, ictuq. nepam, ſpolioq. leonem.

Hæc Nonius. At ſi nepa nihil eſt quam ſcorpius, mirum cur Cicero maluerit dicere nepam. Quanquam ſcorpio quoque peculiare eſt retrocedere, ſi quid offendat, & cancer ictu vulnerat. Plautus in Caſina, Retrouerſum cedam ad parietem. Imitabor Nepam.

Quod

Quod alius condiuit coquus aliter condiam.

VBI quis rem omnem nouat ac perturbat, conueniet Plautinum illud ex eadem fabula, non dubium quin prouerbiali dictum forma,

Ibo intro, vt id quod alius condiuit coquus, ego nunc uiciſſim
Vt alio pacto condiam, quidquid prandij eſt, vt paratum ne ſiet,
Sietq. ei paratum, quod paratum non erat.

Odi puerulos, præcoci ſapientia.

APVLEIVS *in apologia ſecunda, verſiculum hunc ex poeta quopiam citat, ceu vulgo celebrem,*

Odi puerulos præcoci ſapientia.

Vulgo inualuit opinio, vt credant puerulos maturius ſapientes, aut non fore vitales, aut dementes futuros, ſimulatq. ad ætatem maturam peruenerint. Plinius libro 7. refert Catonem Cenſorium velut ex oraculo prodidiſſe, ſenilẽ iuuentã prematuræ mortis eſſe ſignũ. Et apud Senecã li. cõtrouerſiarũ 2. cõtrouerſia prima, Ceſtius de ingenio Alſij Flauij prædicare conſueuit, tã mature magnum ingenium non eſſe vitale. Talem puerum Sophocles ἀνδράπαιδα *vocat. Citatur autem hic verſiculus ab interprete Pindari in Pythiis hymno 2.* τὸν ἀνδράπαιδα δεσπότης ἀπώλεσα; *id eſt, Puerũ virilẽ, dominus ipſe perdidi.* ἀνδράπαιδα *vocat, quod ætate puer, viri ſapientia præditus eſſet. Adaptare licebit ad diſcipulum qui in ipſis ſtatim rudimentis ſibi placeat. Ariſtoteles libro Rhet. 2. refert hanc ſententiam ex poeta quodam,*

Οὐ χρὴ ποθ' ὅστις ἀρτίφρων πέφυκ' ἀνὴρ
Παῖδας περισσῶς ἐκδιδάσκεσθαι σοφούς. id eſt,
Quiſquis ſapit, non vnquam oportet, plus ſatis
Docendo pueros, mox philoſophos reddere.

Δούρειος ἵππος.

Δούρειος ἵππος, *id eſt, Dureus equus de clandeſtinis inſidiis dicebatur, aut vbi repente complures apparerent, qui latebant antea. Sumptum ab equo Homerico, in quo Græcorum proceres abditi, repente proſilientes Troiam cœperunt. Hunc Homerus Durateum appellat, vt Odyſſea Θ. quod trabibus eſſet contextus:*

Αἶσα γὰρ ἦν ἀπολέσθαι ἐπὴν πόλις ἀμφικαλύψῃ
Δουράτεον μέγαν ἵππον, ὅθ' εἵατο πάντες ἄριστοι
Ἀργεῖοι, Τρώεσσι φόνον καὶ κῆρα φέροντες. id eſt,
Fatũ enim erat perituram vrbẽ, ſimul ingrederetur.
Durateus præcelſus equus, qui clauſerat omnes
Primores Danaum, luctumq. necemq. ferentes
Troianis.

Plutarchus in vita Themiſtoclis, narrat illum aliquãdo dono rogaſſe equum a Philide nutritore equorum. Eum is vbi negaſſet, comminatum fuiſſe ſe breui ex illius domo facturum equum δούρειον, *ſignificans ſe crimina ipſius ac domeſticorum prolaturum in lucem. Nec inſcitum fuerit, ſi quis ludum alicuius eruditi, Durateum equum appellet, quod ex eo breui tempore ſummi viri prodierint. De laudatis viris qui ſubito alicunde emerſerunt apud eruditos frequens eſt, vt ex illius domo velut ex equo Troiano prodiſſe dicantur. M. Tullius Philippica ſecunda, ad egregij facinoris ſocietatem retulit: In huius me conſilij ſocietatem tanquam in equum Troianum includi cum principibus nõ recuſo. Ariſtophanes in Auibus prouerbium detorquet in emphaſim roboris ac magnitudinis,*

ἵππων ὑπόντων μέγεθος ὅσον ὁ δούριος.

Interpres admonet alluſum ad equum æreum inſigni magnitudine, qui in acropoli ſtabat Palladi dicatus a Charidemo, quod ipſa teſtabatur inſcriptio. Verum is ad imitationem equi Troiani compoſitus erat. M. Tullius actione in C. Verrem ſexta Troianum equum accipit pro extrema calamitate: Quem concurſum factũ in oppido putatis? quem clamorem? quem porro fletum mulierum, qui viderent equum Troianum introductum, vrbem captam eſſe dicerẽt, &c. Portas per quas introductus fuerat equus Durius, Homerus Iliados γ. σκαιάς, *hoc eſt, ſiniſtras appellat, quod læua mente Troiani equum illum induxerint in ciuitatem. idem pro Murena dicit equum Troianum intus eſſe, cum ſentit reipublicæ periculum eſſe a ciuili diſcordia: Intus, inquit, intus eſt inquam equus Troianus, a quo nunquam me conſule dormientes opprimemini. Idem pro M. Cælio, An equus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebre bellum gerẽtes tulerit ac texerit?*

Cum adſit via, ſemitam quæris.

Ὁδὸν παρῶν τὴν ἀτραπὸν ζητεῖς. id eſt,
Cum præſto ſit via, tu requiris ſemitam.

Citatur ab Euſtathio in Odyſſea N. Eſt autem ἀτραπὸς, *ſemita, quæ diuerſa ſit a via plauſtrorum, quam regiam vocant. Conueniet adagium in tergiuerſatores, qui quo præſens negocium ſuffugiant, diuerticula captant.*

E culmo ſpicam coniicere.

EVSTATHIVS *Odyſſea ξ. enarrans hunc verſum, quem nos alio citauimus loco,*

ξ. Ἀλλ' ἔμπης καλάμην γέ σ' ὀΐομαι εἰσορόωντα
Γιγνώσκειν,

Oſtendit Vlyſſem ad prouerbium alluſiſſe, quod plene ſic efferatur, ἐκ καλάμης δῆλος ἐστὶν ὁ ἐξαμηθεὶς στάχυς. *id eſt, Ex culmo perſpicitur ſpica demeſſa. Etiam in ſene apparet cuiuſmodi fuerit iuuenis. Meminit huius loci Ariſtoteles libro Rhetoricorum indicans per metaphoram ſenectutem dictam culmum.*

Βυσσοδομεύειν.

Βυσσοδομεύειν *frequenter eſt apud Homerum, non citra prouerbij ſpeciem, pro eo quod eſt alto pectore moliri quidpiam, & clanculum in animo ſtruere inſidias. Tranſlatum a fundamentis ædificiorum quæ profunde iaciuntur. Odyſſea P.*

Ἐσθλ' ἀγορεύοντες κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδόμευον. id eſt,
Dicebant bene, ſed mente alta praua ſtruebant.
Idem alibi,
Δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων. id eſt,
Fraudem alta mente voluens.

Arceſſitum malum.

Ἐπίσπαστον κακόν, *id eſt, Arceſſitum malum dicitur, cuius ipſe tibi cauſſam præbueris. Homerus Odyſſea Σ.*

Ἦ τάχα Ἶρος ἄϊρος ἐπίσπαστον κακὸν ἕξει. id eſt,
Nã mox perditus Irus habebit, quod ſibi quærit
Vltro

Vltro malum.

Eurymnus.

Εὔρυμνος, *id eſt, Eurymnus, dictus eſt olim prouerbio, qui per calumniam conaretur fidos amicos inter ſeſe committere. Nam hic cum moliretur ſerere diſſidium inter Caſtorem & Pollucem, alterum apud alterum inſimulans poſt deprehenſus, vtriq. grauiſſimas pœnas dedit. Hoc autem fere ſolet accidere iis qui malis artibus ſtudent dirimere eos, quos inſolubili vinculo natura copulauit, vt vxorem & maritum, parentem & filium ac fratres. Fit enim vt hi redeant in gratiam, et præteritæ ſimultatis pœnas vtriq. repetant ab autore. Id euenit Athenis Hyperbolo, qui Niciam ac Alcibiadem conatus eſt committere.*

A furiis oriundus.

Ἐξ Ἐρινύων ἀπόῤῥωξ, *id eſt, A furiis profectus. Olim dicebatur tetra, fœdaq ſpecie, quiq.* μανικὸν βλέπων; *quemadmodum ait Ariſtophanes. Item quod noxium & exitiale ſit, id a furiis ortum aiunt, quemadmodum Aiax in tragœdia,*

Ἆρ' οὐκ Ἐρινὺς τοῦτ' ἐχάλκευσε ξίφος; *id eſt,*
An non mucronem hunc furia cudit tartari?

Similes videntue captiuis ex Pylo.

Ἐοίκατε Τοῖς ἐκ Πύλου ληφθεῖσι τοῖς Λακωνικοῖς. *id eſt,*
Captiuis mihi
Similes videntur e Pylo Laconicis.

Eſt apud Ariſtophanem, ἐν νεφέλαις. *Dici ſolitum de iis qui vultu ſunt miſerando, nempe pallidi, ſqualidi, macilenti. Pylus ciuitas quæpiam Laconicæ, quam obſeſſam Cleon expugnauit. Qui vero ſuperfuerant a cæde, ſecum abduxit Athenas, extenuatos, confectos, pallidos, deformi ſpecie, ſicuti conſentaneum eſt accidiſſe, tum ob diutinam obſidionem, præſertim in inſula deſerta, quæ rerum neceſſariarũ copiam maligne ſuppeditabat, tum quod poſt expugnatam vrbem complures dies in vinculis habiti fuiſſent. Hęc ferme Xenodotus. De Pylo dictum eſt nobis alias in prouerbio, Pylus ante Pylum.*

Γύργαθον φυσᾷς.

Γύργαθον φυσᾷς, *id eſt, Gyrgathum ſpiras, in inſanum fruſtraq. vociferantem iaciebatur. Gyrgathus lectus eſt, in quo paralytici, menteq. capti, quiq. vocantur dæmoniaci, vincti iactant ſeſe, multa minitantes, ſed fruſtra. Conueniet igitur in atroces ſine viribus iras. Heſychius indicat Gyrgathon dici vas quoque in quod piſtor coctos reponit panes. Gręca vox a voluendo dicta videtur.*

Byzeni libertas.

Βυζηνοῦ παῤῥησία, *id eſt, Byzeni libertas, vbi quis audacius liberiusq. loquitur. A Byzeno quodam Neptuni filio, cui mos fuerit mira in dicendo libertate vti. Stephanus commemorat* Βύζηον *Scythiæ ciuitatem, vnde Byzeni. Eius gentis peculiare eſt intrepide loqui.*

Ἀχρειόγελως.

Ἀχρειόγελως, *prouerbiali nouoq. compoſito verbo dicebatur nugator, quiq. rebus ineptis oblectaretur. Nam* ἀχρειόγελως *perinde ſonat, quaſi dicas, temere ridentem, quod vitij vel ſtultitiæ ſignum eſt, vel dementię*

Protinus appaeet, quæ plantæ ſeugiſeræ futuræ.

Αὐτίκα καὶ φυτὰ δῆλα ἃ μέλλει κάρπιμ' ἔσεσθαι; *id eſt,*
Protinus apparet quæ fructum planta datura eſt,
Vel in pueris elucet indoles futuræ probitatis. Protinus in diſcipulo præſentire licet profectum futurum.

Periit ſus.

Ἀπόλωλεν ὗς μοι καὶ τάλαντον καὶ γάμος, *id eſt,*
Periit mihi ſus, & talentum, & nuptię.

Dici ſuetum, vbi quis fruſtratus perdidiſſet operam impenſam. Natum a quodam, qui cum apparaſſet ad nuptias omnia, non eſt eas adſecutus. Adfine illi, Oleũ & operam perdidi.

Ἀμφιθαλὴς ἔρως.

Ἀμφιθαλὴς ἔρως, *id eſt, Vtrinque florens amor, olim dicebatur, quoties vterq. pariter eſſet incolumis, at mutuo reſponderet amore. Nam dimidiati dicimur, quoties amicus diſtrahitur, velut altera pars noſtri. Extat apud Ariſtophanem in Auibus in calce fabulæ. Talem amorem in Eunucho optat Thędria: Vtinam eſſet mihi pars ęqua amoris tecum. Congruit huic Pindaricum illud in Pythiis,* φιλέων φιλέοντ' ἄγων ἄγοντα προφρόνως. *id eſt, Amans amantem, & ducens ducentem libenter.*

Ex amphitheto bibiſti.

Ἀμφιθέτῳ ἔπιες, *id eſt, Ex amphitheto bibiſti. Dicebatur in eum qui meracius ac largius potaret. Amphithetum enim erat poculi genus, ita factum, vt quauis ex parte poſitum ſtaret, nullumq. certum haberet fundum. Probabilius eſt quod inter varia addit Heſychius, Amphitheton eſſe poculum quod ob magnitudinem ambabus tollitur ac reponitur, id Hollandi nautæ vocant buſam.*

Pronomi baeba.

Προνόμου πώγων, *id eſt, Pronomi barba, de prælonga dicebatur. Ariſtophanes in Concionat.*

Ἀργύῤῥιος γοῦν τὸν Προνόμου πώγων' ἔχων
Λέληθε. *id eſt,*
Hucuſque latuit ergo Pronomi Argyrrhium
Geſtare barbam.

Pronomus tibicen quiſpiam fuit prolixa barba, geſtamine non admodum adpoſito profeſſioni. Quandoquidem tibicinum molliciem etiam prouerbia notant. Argyrrhius exercitus dux quiſpiam fuit effeminatus & cinædus, nihil habens viri pręter barbam. Taxatur eodem in loco, Epicratis oratoris cuiuſdam barba, cui ob id ipſum vulgari ioco cognomen inditum σακεσφόρος, *teſte ſenario, quem Ariſtophanis interpres citat ex Platone comico,*

Ἄναξ ὑπήνης Ἐπικράτης σακεσφόρε. *id eſt,*
Rex barbæ Epicrates ſcutifer.

Barbam ob ſimilitudinem ſcutum vocat, & alibi, ἅπαντα καὶ μόνον σάκος περὶ τὸ γένειον ἔχοντα. *Ariſtophanes in eundem,*

Κἀγώγ' Ἐπικράτους ὀλίγῳ καλλίονα. *id eſt,*
Mihi

Mihi barba multo pulchrior atq. Epicratis.
Eſt frequens iocus apud Lucianum in barbam philoſophorum. Itidem apud Horatium,
-Iuſſit ſapientem paſcere barbam.
Martialis item in huiuſmodi quendam iocatur.

Omnibus veſtigijs inquirere.

Πᾶσιν ἴχνεσι ζητεῖν, *id eſt, Omnibus inquirere veſtigijs dicitur, qui ſumma cura, ſummaq. diligentia rem peruestigat. Metaphora ſumpta eſt a venatoribus M. Tullius actione in Verrem quarta. Ex iſtis etiam tu retibus effugere te poſſe confidis? Cum te nos non opinione dubia, ſed tuis veſtigiis perſequamur, quæ tu in tabulis publicis ac recentia reliquiſti. Rurſus in eadem: Vt omnes mortales iſtius auaritiæ non iam veſtigia, ſed ipſa cubilia videre poſſint. Item actione ſexta: Illos ego accuſatores puto fuiſſe, qui huiuſmodi hominum furta odore, aut alicubi leuiter preſſo veſtigio perſequantur. Nam nos quidem quod facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis veſtigiis inuenimus. In Oratione pro Cluentio: Quid? Albiana pecunia, veſtigiis ne nobis odoranda eſt, an ad ipſum cubile vobis ducibus venire poſſumus? Et paullo poſt: Cluentij nummus nullus iudici datus vllo veſtigio reperitur. In Piſonem: An vero tu parum putas inueſtigatas eſſe a nobis labes imperij tui, ſtragesq. prouinciæ? quas quidem nos non veſtigiis odorantes ingreſſus tuos, ſed totis volutationibus corporis, cubilibus perſecuti ſumus.*

Apros immittere fontibus.

QVI ſibi accerſit, optat ue perniciem adlatura, in hunc quadrat Vergilianum illud,
-Et liquidis immiſi fontibus apros.
Neque enim id ſine prouerbij ſpecie dictum apparet. Siquidem apri non tantum bibunt e fonte impreſſis pedibus, verumetiam volutant ſeſe.

E canis podice.

Ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, *id eſt, E canis culo. Dictum videtur a Luciano, pro eo quod eſt, rebus anxiis atq. anguſtis, quod ea pars arctior ſit huic animanti, quamobrem & excernunt difficilius. Nam aſinum ſuum finit his verbis,* οὗτος ἐγὼ σωθεὶς ἔθυον θεοῖς σωτῆρσι καὶ ἀναθήματα ἀνέθηκα, μὰ Δία οὐκ ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, τὸ δὴ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἐξ ὄνου περιεργίας, διὰ μακροῦ πάνυ, καὶ ἔτι δὴ μόλις οἴκαδε ἀνασωθείς. *id eſt, Hic diis ſeruatoribus rem diuinam feci, donaq. ſuſpendi, nimirum non e canis podice, quemadmodum vulgo dici conſueuit, quin magis ex aſini curioſitate, poſt multum deniq. temporis, idq. etiam vix domum incolumis reuerſus. Vulgo iactatur & in Zenonem, teſte Laertio, quod in canis poſtico de Republica conſcripſiſſet, vel quod nimis anxie, vel quod inepte. Verum de hoc prouerbio meminimus alibi.*

E cantu dignoſcitur auis.

REFERTVR & hoc a quibuſdam, etiam ſi nobis non dum apud idoneos auctores repertum. E cantu dignoſcitur auis, alioqui non indignum quod in prouerbiorũ ordinem adlegatur. Senſus congruit cum illo. Qualis vir, talis oratio. Iactatur vulgo ſimillimum huic, E plumis auem dignoſci, e cultu ſpectari vitam & ingenium hominis.

Canis ſæuiens in lapidem.

Κύων εἰς τὸν λίθον ἀγανακτῶν, *id eſt, Canis indignans in lapidem. Competit in eos qui mali ſui cauſſam imputant, non ipſi auctori, ſed alteri cuipiam. Veluti ſi quis iracundiæ vitium iuuentæ, non ſtultitiæ attribueret, vnde proficiſcitur. Plato libro de Repub. 5. damnans eos qui cæſorum, cadauera deſpoliant, ait hos perinde facere, vt ſolent canes ſæuiẽtes in lapidem, eo qui iecit omiſſo. Pacuuius apud Nonium in armorum iudicio. Nam canis cum eſt percuſſus lapide, non tam petit illum qui in ſe iecit, quam eum ipſum lapidem quo ictus eſt petit.*

Profundum ſulcum.

Βαθεῖαν αὔλακα, *id eſt, Profundum ſulcum. Refertur & hoc in adagionum collectaneis, addunt dictum de iis qui cogitationibus rem expenderent. Sumptum eſt autem ex Aeſchyli tragœdia, cui titulus,* ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας. *In qua verſus hi dicuntur de Amphiarao,*

Βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος
Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. *id eſt,*
Sulco e profundo pectoris fructum metens,
Recta vnde cogitationes germinant.

Citatur aliquot locis in Moralibus a Plutarcho, & a Platone, ſecundo de Republica libro. Adluſit ad hoc prouerbium aliquot locis Marcus Tullius, vt in epiſtola ad Atticum libro quarto: Ne βαθύτης *mea, quæ in agendo apparuit, in ſcribendo ſit occultior. Rurſus libro quinto: Admirabere meam* βαθύτητα, *cum ſalui redierimus, tanta mihi* μελέτη *huius virtutis datur. Rurſum libro ſexto epiſtola prima: Nam nulla re ſum delectatus magis, quam meam* βαθύτητα *in Appio tibi, liberalitatem in Bruto probari vehemẽter gaudeo. Nobis videtur recte quadraturum & in eos qui ſe metiuntur non aliorum opinione, ſed ex recte ſecus ue factorum conſcientia.*

Hernioſus vſque ad gulam.

Κηλὰς μέχρι τοῦ μυξῶνος, *id eſt, Hernioſus vſque ad gulã. Quadrat in vehementer hernioſum. Carmen eſt apud Ariſtophanem in Equitibus,*

Κήλην ἐχέτω δεῖ τι μέχρι τοῦ μυξῶνος. *id eſt,*
Sis hernioſus oportet ipſam vſque ad gulam.

Ariſtophanis interpres oſtendit fuiſſe & apud Diphilum.

Benignior pellace vulpe.

Ὦ πλεῖον ἢ κερδαλέας ἀλώπεκος. *id eſt,*
Pellace quanto eſt blandior vulpecula.

De eo qui commodi ſui cauſſa ſimulat beneuolentiam. Archilochi vulpeculam commemorat Plato lib. de Repub. 2. ἐπειδὴ ἂν τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοί, καὶ τὴν ἀλήθειαν βιᾶται καὶ κύριον εὐδαιμονίας, ἐπὶ τοῦτο δὴ τρεπτέον ὅλως, πρόθυρα μὲν καὶ σχῆμα κύκλῳ περὶ ἐμαυτὸν σκιαγραφίαν ἀρετῆς περιγραπτέον, τὴν δὲ τοῦ σοφωτάτου ἀρχιλόχου ἀλώπεκα ἑλκτέον ἐξόπισθεν. *id eſt, Itaque poſtea quam opinio, quemadmodum declarant homines ſapientia præditi, etiam ipſam veritatem cogit, quod felicitatis eſt proprium, ad hanc ſane prorſus incumbendum eſt, ac ſibi quiſque ceu veſtibulum ac virtutis vmbram circumponere debet, ſed ita, vt ſapientiſſimi*

tiſſimi Archilochi vulpē a tergo trahat. Hæc ibi Glauco, laudans iniuſtitiam, quo Socratem ad iuſtitię prædicationem excitet. Archilochi vulpeculam commemorat & diuus Baſilius, cum alias, tum in libello ad nepotes ſuos, & Philoſtratus in imaginibus. Multi ſunt apologi de vulpis aſtutia, ex his quis ſit Archilochi, non ſatis liquet.

Non vt prior lædam, ſed vt iniuriam retaliem.

SENARIVM *hunc quidam ex Olynthia Menandri citant, quidam ex Therſita Charemonis,*

Ὡς οὐχ ὑπάρξων, ἀλλὰ τιμωρησόμενος. *id eſt,*
Vt qui prior nolim malo laceſſere.
Sed iam datum malo retaliem malum.
Conuenit cum illo Terentiano, Sic exiſtimet, reſponſum, non dictum eſſe.

Non nauigamus ad Hippolaitas.

Οὐχ ἱππολαΐτας ἐς τὼς πλῶμες. *Equidem ad hunc modum reperitur ſcriptum in vulgatis exemplaribus, verum ex his verbis non videtur quæ ſententia poſſit exſcalpi. Quid ſi legas,* Οὐκ ἐς ἐξώλεις τὼς Ἱππολαΐτας πλῶμες, *id eſt, Non nauigamus ad exitioſos Hippolaitas, vt ſit admonentis parcius vtendum eſſe rebus præſentibus, neque enim nauigare ad eum locum, vnde rerum eiuſmodi copia exuberat, vt quod temere prodegeris, facile poſſis ſarcire. Nam in Græcorum commentariis hoc tantum adſcriptum inuenitur,* περὶ τῶν ὀλίγα κεκτημένων, *id eſt, De iis qui pauca poſſident. Hippola vero vetuſtiſſima ciuitas fuit Laconicæ, non procul a mari, quam olim conſentaneum eſt ob portus commoditatem, mercimoniis floruiſſe. Meminit huius Pauſanias in Laconicis his quidē verbis,* καὶ ἐπὶ θαλάσσῃ ναὸς ἐστιν Ἀφροδίτης καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου. τούτου δὲ ἀπέχοντι τριάκοντα σταδίους, ἐκβολαί τε Ταινάρου, καὶ πόλεως ἐρείπιά ἐστιν Ἱππόλας, ἐν δὲ αὐτοῖς Ἀθηνᾶς ἱερὸν Ἱππολαΐτιδος. *id eſt, Et ad mare templum eſt Veneris, & ſtatua recta lapidea. Hinc recedenti ſtadia triginta oſtia ſumma Tænari, & ciuitatis Hippolæ ruinæ ſunt. Et in his Mineruæ phanum Hippolaitidis. Meminit huius vrbis & Stephanus. Ne quam prætermittamus coniecturā, & illud excute lector, num pro Hippolaitas legendū ſit Hippobotas, is eſt populus Chalcidenſis, cuius meminit Plutarchus in vita Periclis, olim opibus, gloriaq. cumprimis clarus. Nam ipſum nomen, ab agrorum fertilitate inditum eſt, quaſi dicas equorum altricem. quorum regionem pulſis indigenis, & deducta colonia occuparunt Athenienſes. Huius rei mentionem facit & Herodotus in Terpſicore.*

Epiphyllides.

REPERTVR *& hic ſenarius Ariſtophanicus, e comœdia quæ inſcribitur Ranæ in prouerbia,*

Ἐπιφυλλίδες ταῦτ᾽ ἐστὶ καὶ στωμύλματα. *id eſt,*
Epiphyllides ſunt hæc & ampulla mera.

Eum aiunt conuenire in blandiloquos, & phaleris verborum inſtructos magis, quam egregiis factis. Epiphyllides enim Græcis dicuntur minutiores botri maioribus adhærentes. Calliſtratus omnes minutulos racemulos Epiphyllidas appellari ſcribit, quod ſub pampinis lateant. Nam hinc nomen quod foliis adhæreāt, Eſt autem id luxuriantis arboris argumentum. Theocritus in Aita meminit de puſtulis naſo innatis, quæ mendacem argume. Id ſuo loco dicetur.

Ἀπ᾽ ἀκροφυσίων.

Ἀπ᾽ ἀκροφυσίων, *prouerbialiter dicebant pro eo quod eſt, recens ab officina profectum, perinde quaſi modo productum a follibus, ærariaq. fornace. Nam ab his ſumpta metaphora. Ariſtophanes,*

Ῥήματα καὶ κομψὰ καὶ παίγνια ἐπιδεικνύειν
Πάντα ἀπ᾽ ἀκροφυσίων καὶ ἀπὸ καμινευμάτων. *id eſt,*

Dictaq. ſplendida, & luſus oſtentare, omnia a follibus & archetypis. Porro cinnabeuma vocatur exemplar, & ſimulacrum, ad cuius imitationem pictores ac ſtatuarij ſignum effingunt, ac repræſentant. Vnde quod nuper natum eſt, id ἀπὸ τῶν καμινευμάτων. *venire dicitur.*

Super te hæc omnia Leparge.

Ἐπὶ σοὶ τάδε πάντα λέπαργε. *id eſt,*
Super hæc te cuncta Leparge.

Hemiſtichium heroicum dici ſolitum in eum, cui ne poſt laborem quidem exhauſtum datur reſpirare. Tranſumptum a bubus, quibus perfunctis iam agricolandi labore, labor is etiam reliquus eſt, vt aratrū, reliquaq. inſtrumenta domum referant. Ea ſolent imponi, qui ſit e duobus robuſtior. Taurum autem λέπαργον *appellat, ob candorem pili. Videri poſſunt verba aſini ſub onere collabentis ad bouem, qui rogatus vt ſarcinæ partem reciperet recuſauit, moxq. deficiente aſino, coactus eſt totam ſarcinam vna cum aſini pelle geſtare.*

Laqueus auxiliari videtur.

Ἀμύνη ὡς ἔοικεν ὤνησε, *id eſt, Laqueus ita vt videtur & bono fuit. Dictitari conſueuit, quoties incommodum alicui verteretur in bonum. Veluti ſi quis Turca bello captus, ſeruiret apud Chriſtianos, iſq. hac occaſione noſtræ religionis ſacris initiaretur. Aut ſi diues ad inopiam redactus, hac occaſione fieret ex luxurioſo ſobrius, ex impio pius. Huc pertinet quod philoſophus ille, Zeno, ni fallimur, dicebat, ſe tum proſpere nauigaſſe, poſteaquam naufragium fecerat.*

Ἀμυστὶ πίνειν.

Ἀμυστὶ πίνειν, *dicuntur qui hauſtim auideq. bibunt, nec inter bibendum ſpiritum reciprocant, ſed potum in aluū non ſecus atque in dolium infundunt. Sonat autem* ἀμυστὶ *quaſi dicas, citra ſuctum. Traduci poterit ad eos qui ſermonem nullo delectu, nimis auide accipiunt. Aut qui immodica lectione obruunt ingenium, cum magis expediat, ſubinde cogitationem admiſcere lectioni. Similis potatio Græcis dicitur* ἄμυστις, *quod inter bibendum labia non claudantur.*

Amphidromiam agis.

Ἀμφιδρομίαν ἄγεις, *i. Amphidromiam agis. Adagiū ad uarios vſus poterit accōmodari: vel ad eos qui pueros oſtentant, ac circūferunt, aut munuſcula captant, ambiuntq. Sumptū a priſca conſuetudine, qua mulieres quæ*

in partu adfuiſſent, & obſtetricando inuiſſent, quinta poſt die manus abluere ſolent, ac puerum curſu laribus circumferre. Eoq. die munuſcula miſſitabantur a cognatis, ſepiæ plerumq. & polypi, decimo a partu die nomen indebatur infanti. De munuſculis huiuſmodi meminit & Terentius in prima Phormionis ſcena. Et Plautus in Truculento, in qua fabula Phroneſium meretrix Dinarcho cupienti accumbere in ſacrificio pro puero accititio, iubet potius illud agat, quod quinto die fieri conſueuit. Quamquam Heſychius & Amphidromiam ſeptimo die ſcribit celebrari ſolitam. Plato in Theæteto, τὰ ἀμφιδρόμια, vocat genere neutro. Idem facit Ephippus apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum nono.

Canens vitæ palmum.

ᾌδων τὴν σπιθαμὴν τοῦ βίου πρὸς ἄνηθον, *id eſt, Canens vitæ palmum ad anethum. De parco dictum, qui re tenui leuiculaq. tranſigit vitam, atque interim exiſtimat ſe laute viuere. Morem hunc quibuſdam eſſe videmus, vt cum nihil apponant in menſa quod edi poſſit, ne ieiunum omnino conuiuium appareat, varias narrent fabulas, aut cantillent, vt his modis ciborum obliuionem inducant conuiuis.*

Qui non litigat, cælebs eſt.

DIVVS *Hieronymus tamquam prouerbio iactatum citat, Qui non litigat, cælebs eſt. Indicat adagium rixoſum eſſe omne coniugium, nec eſſe tranquillam vitam, niſi in cælibatu. Iuuenalis.*

Semper habet lites, alternaq. iurgia lectus,
In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo.

Aſtipulantur huic ſententiæ verſus aliquot prouerbiales,

Χειμὼν κατ' οἴκους ἐστὶν ἀνδράσιν γυνή. *id eſt,*
Mulier in ædibus atra tempeſtas viro.

Item,

Ζῆλος γυναικὸς πάντα πυρπολεῖ δόμον. *id eſt,*
Incendit omnem feminæ zelus domum.

Οὐδὲν γυναικὸς χεῖρον, οὐδὲ τῆς καλῆς. *id eſt,*
Muliere nil eſt peius, atque etiam bona.

Sed Heſiodus, vt modeſtius, ita verius opinamur,

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
Τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς ῥίγιον ἄλλο. *id eſt,*
Sors potior muliere proba non obtigit vnquam
Vlla viro, contraq. mala nil tetrius vſquam eſt.

Præſtat vni malo obnoxium eſſe quam duobus.

ARISTOPHANES *in Concionatricibus ſenarium hunc prouerbialem refert,*

Ἑνὶ γὰρ συνέχεσθαι κρεῖττον ἢ δυοῖν κακοῖν. *id eſt,*
Vni atque geminis præſtat inuolui malis.

Quoties vtrumq. malum euitari non poteſt, danda tamen opera, quo declinemus alterum, & in id quod minus habeat incommoditatis incurramus.

Chius.

Χῖος ἀποπατῶν, *id eſt, Chius cacans. Ariſtophanis interpres in Pacem, indicat prouerbio iactatum in eos qui contaminarent, conſpurcarentq. ciuitatem. Nam hac occaſione conſueuerunt calumniam ſtruere Chiis. Vnde non perperam accommodabitur & in illos qui captata occaſione calumniantur aliquem. Quemadmodum lupus Aeſopicus agnum accuſat, quod ſibi bibenti turbarit aquam. Ariſtophanes in ea quam modo citauimus fabula,*

Ἡ πόλις ἡ Χίων διὰ τὸν σὸν πρωκτὸν ὀφλήσει.

Probabile eſt adagium ab euentu natum, quem refert Plutarchus in apophthegmatibus Laconicis. Chij cum apud Lacedæmonios peregrinarentur, poſt cenam vomuerunt in curia Ephororum, quorum apud eam gentem erat ſumma auctoritas, quin & in horum cathedras in quibus ſedere conſueuerunt, incacarunt. Ac primum quidem diligenter inquiſitio facta eſt, quinam hoc deſignaſſet ſcelus, ſeueriter animaduerſuris, ſiquis ciuium hoc perpetraſſet. Vbi ſenſerunt id a Chiis factum, per præconem edixerunt, Chiis permiſſum eſſe intemperanter agere.

Furari littoris harenas.

LITTORIS *harenas furari dicitur, qui rem ab omnibus neglectam & incuſtoditam tollit. Ouidius in Amoribus,*

Ille poteſt vacuo furari littore harenas,
Vxorem ſtulti quiſquis amare poteſt.

Conueniet cum illo quod alibi retulimus ex Ariſtotele, ἐν θύραις τὴν ὑδρίαν, *id eſt, In foribus aqualem. Aptius per negationem vſurpabitur prouerbium, vt, Quis littoris harenas furetur?*

Colubrum in ſinu fouere.

Ὄφιν ἐν τῷ κόλπῳ θάλπειν, *id eſt, Serpentem in ſinu fouere, dicitur, qui complectitur amore, ſtudioq. proſequitur hominem ingratum, & aliquando per occaſionem nociturum. Sumptum eſt ab apologo quodam, qui Aeſopi nomine fertur. Eum Gabrias quidam iambis expreſſit in hunc modum,*

Ἔθαλπέ τις γεωργὸς ἐν κόλποις ὄφιν
Ὥρᾳ κρύους. ἐπεὶ δὲ θέρμης ᾔσθετο,
Ἔπληξε τὸν θάλψαντα καὶ κτείνει τάχος.
Οὕτω κακοὶ ποιοῦσι τοὺς εὐεργέτας. *id eſt,*
Sinu fouebat quidam agricola viperam
Gelu rigentem, at hæc calorem vt ſenſerat,
Ferit fouentem, moxq. perimit vulnere.
Ingrati ad hunc benemeritos tractant modum.

Eſt & alter apologus, de gallina fouente ſerpentis oua quam admonet hirundo, ne in ſuam perniciem foueat.

Præter Sibyllam leget nemo.

DIVVS *Hieronymus irridens Iouiniani ſtylum, vt perturbatum & obſcurum, ſcribit Plautinarum litterarum illud in eum quadrare, Has præter Sibyllam leget nemo. Eſt autem hic locus in Pſeudolo Plautina, vbi quidam litteras ab amica ſcriptas irridens, notulis male concinnatis, cuiuſmodi ferme ſcriptura mulierum, Quærunt, inquit, hæ litteræ ſibi liberos. Alia aliam ſcandit. Has quidem pol credo nemo niſi Sibylla legerit, interpretari alium poſſe neminem. An obſecro hercle, habentq. gallinæ manus? Nam has quidem gallina ſcripſit.*

Nihil profuerit bulbus.

ATHENAEVS *Dipnoſophiſtarum lib. 2. ſenarium hunc prouerbij nomine refert.*

Οὐδὲν

Οὐδέν σ' ὀνήσουσ' οἱ βολβοὶ ἂν μὴ νεῦρ' ἔχῃς. id eſt,
Neruis carentem iuuerit bulbus nihil.
Martialis item,
Nihil aliud bulbis, quam ſatur eſſe potes.

Bulbus autem ad iritandam Venerem valet. Licebit ad uerecũdiorem uſum trahere, Nil prodeſſe ſtudium, ni vis adſit ingenij.

Quæ dantur.

M. TVLLIVS *libro epiſtolarum ad Atticum ſexto, Ἀπογνῶς ἀλόγως εἰ δ' ἀπὸ ἴσου, Αἰσχύνου δ' ἀρχὴν ποιεῖν. Meq. obiurgauis veteri prouerbio, τὰ μὲν διδόμενα. Utitur eodem & alio quodam loco. Non admodum liquet quid ſibi velit, niſi quod coniicere licet, τὰ μὲν διδόμενα, verſum eſſe poetæ cuiuſpiam: eſt enim hemiſtichium iambicum, quod admonet, quod a fortuna datur, id boni conſulendum eſſe, et ferendum æquo animo, quod mutari non queat. Plato in Gorgia videtur indicare prouerbium, νῦν δὲ ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ σοῦ ἀνάγκη μοι κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. id eſt, Nunc autẽ mendacio deluſus ſum, atque vt videtur, neceſſe eſt mihi iuxta vetus prouerbium, Quod adeſt boni conſulere, idq. quod abs te datur accipere. δῶρον δ' ὅτι δῶτις αἰνεῖ, alibi dictum eſt. Eodem pertinet, Vt poſſumus, quando vt volumus non licet.*

Sydera addere cælo.

ADDERE *cælo ſydera pro eo quod eſt, adiungere, quibus ipſis ſumma eſt copia, prouerbiali ſchemate dictũ, vel illud ſat ſigni ſuerit, quod Ouidius ſecundo Elegiarum amatoriarum libro, duobus prouerbiis intertexuit,*

Quid folia arboribus, pleno quid ſydera cęlo,
In freta collectas alta quid addis aquas?

Pamphili furtum.

Παμφίλου ὑφαίρεμα, id eſt, Pamphili ſublatio. Pamphilus hic veteris comœdiæ conuiciis notatus eſt, quod ærarium expilaſſet. Conuenit in peculatores, qui e publico ſuffurantur.

Pegaſo velocior.

Πηγάσου ταχύτερος, id eſt, Pegaſo velocior. Hyperbole prouerbialis de prævelocibus. Nota fabula de equo alato. Ita Pindarus Olymp. hymno 9. καὶ ἀελλοπόδων ἵππων ὠκύτατι ναῶν τε πτερόεσσαν. id eſt, Velocius & generoſo equo, & alata naue.

Crepitu probabis.

Πλαταγῇ δοκιμάσεις, id eſt, Plataga probabis. De iis qui ridicule explorant alterius in ſeſe animum. Sumptum a vulgari ioco puellarum, quæ impoſito pollici, medioq. digito papaueris ſolio palmam illidunt: quod ſi crepuerit, amoris argumentum eſt, ſin minus, non amantis indicium. Id Suidas indicat fieri ſolere ſolio papaueris aut anemonæ, quod πλαταγώνιον dicitur, a πλαταγεῖν, id eſt, a ſtrependo. Adluſit ad prouerbium Ammianus lib. 14. Quod cum vere & ex animo dicitur, ſolet amor ex leui crepitu monſtrari. Vnde locus erit prouerbio, vbi ex dicto ſimplici deprehenditur animus hominis. Apud alios πλαταγὴ reperio, pro inſtrumento quo mouemus ſtrepitum, & πλαταγεῖν pro crepitum mouere.

Multa docet fames.

Πολλῶν ὁ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος. id eſt,
Fames magiſtra eſt artium complurium.
Ouidius,
Ingenium mala ſæpe mouent.
Perſius, *-Ingeniq. largitor*
Venter negatas artifex ſequi voces.

Multorum feſtorum Iouis glandes comedit.

Πολλῶν πανηγύρεων Διὸς βαλάνους ἔφαγεν, id eſt, Multorum feſtorum Iouis glandes comedit. De ſene longoq. plurimarum rerum vſu docto, perinde ualet quaſi dicas, multas vixit Olympiadas. Quercus autem Ioui ſacra: vnde nuces iuglandes. Simili ioco & hodie dicunt noſtrates, Comedit multa oua paſchalia: ſenem indicantes.

Prodico doctior.

Προδίκου σοφώτερος, id eſt, Prodico doctior. Aiunt hunc Prodicum in diiudicandis litibus & arbitriis inter diſſentientes amicos, acerrimi fuiſſe iudicij. Ariſtophanes in Centauro, citante Suida,

Ἐγὼ γὰρ εἴ τις ἀδικεῖ, βούλομαι δίκην
Δοῦναι Πρόδικον. id eſt,
Ego namq. ſi quis præter æquum fecerit,
Prodicum uolo negotium cognoſcere.

Subeſt autem adluſio ad vocabulum nominis: Prodicus enim veluti præiudicatorem ſonat, qui ante de lite pronunciet, quam ad iudices delata ſit. Fuit huius nominis & ſophiſta quidam, cuius meminit Plato locis aliquot.

Mendico ne parentes quidem amici ſunt.

Πτωχοῦ φίλοι δ' οὐδ' οἱ γεννήτορες, id eſt, Mendico ne parentes quidem amici ſunt. Diuitiæ conciliant amicos. Paupertas nec illos habet amicos, quos natura coniunxit. Tãtum valet in hominum vita, cuius momẽtum oportuit eſſe leuiſſimum, ſi res non ex noſtris cupiditatibus, ſed ex vſu metiremur.

Malus ianitor.

Πυλωρὸς κακός, id eſt, Ianitor malus, id eſt, indiligens præfectus, aut cuſtos. Natum a dicto Thericyonis cuiuſdam, qui cum videret Philippi copias, Iſthmicas anguſtias occupaſſe, ſic ait, κακοὺς πυλωροὺς ὑμᾶς ὦ Κορίνθιοι ἡ Πελοπόννησος ἔχει, id eſt, Malos ianitores vos o Corinthij Peloponneſus habet. Siquidem anguſtias locorum, Græci pylas, id eſt, portas appellant. Refertur a Plutarcho in apophthegmatis.

Audi chelidonem.

Πείθου χελιδόνι, id eſt, Audi chelidonem, id eſt, in tempore curato tua negotia. Quidam a ſuperſtitioſo quodam ortum autumant, cui nomen Chelidoni. Nam aiunt huic fuiſſe morem, obſeruatis prodigijs colligere rerum exitus. Atq. huius opinionis auctor citatur Muſeas Patrenſis, ἐν τῷ [illegible]. Non nulli malunt ad auem

hirundinem referri, quod ſtridula ſit auis ac lugubris, ſiue quod Veris prænunciet aduentum.

Ominabitur aliquis te conſpecto.

Σὺ δ' οἰωνίσαιτ' ἄν τις ἰδών. *id eſt, Qui te conſpexerit, augurium poterit capere. Dici conſueuit in deformes, fœdoq. aſpectu. Veteres ex primo hominis occurſu ſumebant omen. Occurrere formoſo, felix omen habebatur: occurrere deformi nigroq. contra. Romanus quidam imperator, Hadrianum opinamur, vt erat omnium ſuperſtitionum obſeruantiſſimus, ex Mauri cuiuſdam ſcurræ occurſu, mortem ominatus eſt. Ille iuſſus abire, dictum addidit ominoſius: Totum viciſti, totum feciſti, nunc deus eſto. Nam imperatores defuncti, ſolemnibus quibuſdam ceremoniis referebantur in numerum deorum. Iuuenalis:*

Et cui per medium nolis occurrere noctem.

Non admodum miſces.

Οὐ μάλα κυκᾷς, *id eſt, Non admodum miſces, id eſt, non multum potes neque prodeſſe, neque nocere. Pericles dictus eſt totam miſcuiſſe Græciam eloquẽtia ſua, quod arbitratu ſuo verſaret omnia. Et apud M. Tullium omnia miſcere dicuntur, qui immodica potentia perturbant rempublicam.*

Aſini cauda.

Οὐκ οὐρὰ τηλίαν ὄνου ποιεῖ, *id eſt, Aſini cauda non facit cribrũ vbi quis ad hoc, aut illud dicetur inutilis. Cribrum e pilis equinis fieri conſueuit, non e villis aſininæ caudæ. Suſpicamur hoc ex huius ætatis fece ſumptum ab Apoſtolio.*

Ipſo cratere.

Αὐτῷ κρατῆρι γένοιτο κακά, *id eſt, Ipſo cratere contingant mala. Dictitari ſolitum de iis in quos recidit quod per inſidias in alios moliebantur. Craterem enim quaſi malorum fontem vocat, vnde* Κρατὴρ κακῶν, *id eſt, Crater malorum, de quo dictum eſt alias.*

Gutta vini.

Σταλαγμὸς οἴνου μυρίοις χεύμασιν ὕδατος οὐ μίγνυται, *id eſt, Gutta vini non miſcetur aqua ſæpius infuſa. Cum paullulo boni nimia mali vis admiſcetur. Diluitur enim & euaneſcit, ſi pauxillum vini plurima corrumpas aqua.*

Bos porrecto vltra Taygeton capite.

Ταῦρος ὑπερκύψας τὸ Ταΰγετον ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα πίνει, *id eſt, Taurus porrecto vltra Taygetum capite bibit ex Eurota, de re vehementer abſurda. Simillimum illi, Quid ſi cœlum ruat? Natum ex apophthegmate Geradæ Lacedæmonij: is ab hoſpite quopiam interrogatus, quæ pœna foret adulteris apud Lacedæmonios, negauit ullos eſſe adulteros apud Lacedæmonios. At inſtans ille, quid ſi quis exiſteret, inquit, quam pœnam daret? Is, inquit, taurum maximum dependeret, qui producto vltra Taygetum montem capite, biberet ex Eurota. cũq. hoſpes adridens, & unde taurus tam ingens? Lacedæmonius viciſſim, at vnde apud Lacedæmonios adulteri? Refertur a Plutarcho in vita Lycurgi.*

Ad cribrum dicta.

Τἀπὶ κοσκίνου, *id eſt, Ad cribrum dicta. Quæ vera compertaq. videri vellent, ad hunc appellabant modum. Finitimum illi,* τὰ ἐκ τριπόδος, *ſumptum a diuinationis genere, quod ſuſpenſo circumactoq. cribro peragebatur, quemadmodum alias indicauimus ex Ariſtotele & Luciano.*

Iouis tergus.

Διὸς κῴδιον, *id eſt, Iouis tergus. De re ſordida quidem, ſed tamen in vſum aliquem ſeruata. Nam olim victimæ pellem ſeruabant in pompis Eleuſinis circumferendã, vel ſubſternendam pedibus eorum, qui piaculo quopiã tenebantur ad expiationem.*

Mala vltro adſunt.

FERTVR & huiuſmodi ſententia in prouerbiorum collectaneis, ζητοῦσι τ' ἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ ζητοῦσι. *id eſt, Bona vix accedunt iis qui quærunt: mala vel non quærentibus obtingunt. Idem & vulgo dicunt idiotæ, neque tamen non vere: Mala vltro adeſſe, vel inuocata. Et tamen paſſim vitiis noſtris aduerſimus bellum, lites, morbos, quaſi ſua ſponte parum adſit malorum.*

A vicinis exemplum habent.

Ἐκ τῶν γειτόνων ἔχουσι τὸ παράδειγμα, *id eſt, A vicinis ſumunt exemplum. Qui faciunt quidpiam aliorum exemplo prouocati. Vicinus enim vicino morbum ſuum adfricat, & malorum commercio reddimur deteriores. Huc nimirum adluſit Terentius in Andria,*

Quid iſthuc tam mirum eſt, de te ſi exemplũ capit?

My ſortitus es.

Ἔλαχες τὸ μ, *id eſt, M littera tibi ſorte obtigit. Aenigma in ſtultos. Nam Græce* μωροὶ *hanc initialem habent. Cum aliquãdo Dionyſio M. in ſortibus obueniſſet, quidam per iocum ait* μωρολογεῖς, Διονύσιε. *Stulta loqueris Dionyſi. At ille detorquens alio,* μονομαχήσω μὲν οὖν, *inquit, ſingulari proinde certamine depugnabo. Ad hunc quidem modum refertur in collectaneis Græcorũ, ſed mendoſe, quod liquet ex Plutarcho, qui narrat Dionyſium reſpondiſſe* μοναρχήσομεν ἄν, *quod interpretes verterunt, Monarchæ erimus, decepti ſcripturæ vitio. Legendum enim* μοναρχήσομεν οὖν, *vt* μὲν οὖν *ſit vnica dictio, quæ non inferat tantum, ſed aduerſetur potius. Corrigit enim alterius diuinationem, & ſubiicit, immo potius ero monarcha: quis enim ſic loquitur, erimus monarchæ. Ad hæc* μοναρχήσομεν *non ſonat, erimus monarchæ, ſed ſimus monarchæ. Poſtremo ſi legas* ἄν, *vt ſit inferentis, non corrigentis, quid aliud dicit Dionyſius, quam ideo ſe fore monarcham, quod ſtultus eſſet?*

In Pythij templo cacare.

Ἐν Πυθίου χέσαι, *id eſt, In Pythij templo cacare dicebatur, qui rem nefariam & periculoſam faceret, quod Piſiſtratus tyrãnus extructo templo inſcripſerat, ne quis inibi ventrem exoneraret, & aduenam quendam deprehenſum e medio ſuſtulit.*

In

In terra pauperem.

Ἐν γῇ πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν. id eſt,

E gere præſtat in ſolo, quam diuitem
Sulcare fluctus.

Satius eſt paullulum habere tuto, quam multum cum periculo. Nec placebant cuidam opes de funibus pendentes, multo minus quas eripere ventis in manu eſt. Prouerbium admonet certam fortunam, licet modicã, incertis quamlibet amplioribus anteponendam.

Inter pueros ſenex.

Ἐν παισὶ μὲν γέρων, ἐν τοῖς δὲ γέρουσι παῖς, *id eſt, Inter ſenes puer, idem at in pueris ſenex. Conueniet in hominem grandiuſculum, maiorem quam vt puer videri poſſit, minorem quam vt vir. Dictum eſt autem ab æmulis in Hermogenẽ rhetorem. Accommodare licebit in hominem ſic eruditum, vt inter idiotas videri poſſit doctus, inter eruditos indoctus.*

In ſola Sparta expedit ſeneſcere.

Ἐν Σπάρτῃ μόνῃ λυσιτελεῖ γηράσκειν, *id eſt, Vna in Sparta expedit ſeneſcere. Dictum eſt, quod apud Spartanos ſummus honos ſenibus habebatur olim. Torqueri poterit ad quoſlibet, penes quos virtus in precio ſit. Refert Plutarchus in Laconicis, ſed incerto auctore. Dictum eſt autem a quodam hoſpite, cum videret apud Lacedæmonios iuuenes tantum honoris habere ſenioribus M. Tullius in Catone maiore, ſimilem ſententiam aſcribit Lyſandro: Lyſandrum, inquit, Lacedæmonium dicere aiunt ſolitum, Lacedæmone eſſe honeſtiſſimum domicilium ſenectutis. Nuſquam enim tantum tribuitur ætati, nuſquam eſt ſenectus honoratior. Nota eſt hiſtoria de ſene, cui cum ingreſſo theatrum nullus Athenienſium daret locum, ſoli Lacedæmoniorum legati caniciem illius reueriti, & aſſurgendi officio venerati ſunt, & inter ipſos honoratiſſimum locum ceſſerunt: cui facto cum applauderet Athenienſium populus, quidam e Lacedæmoniis dixit, Scire quidem populum Athenienſem quid deceat, ſed negligere. Narratur a multis, nominatim a Valerio Maximo libro quarto capite quinto.*

Ne maior thylaco adceſſio.

LVCIANVS *in Encomio Demoſthenis,* σοὶ δ' ἴσως ἐνδοιάζεις τὸ τῆς παροιμίας σκῶμμα ὑπὸ τῆς ἀσυμμετρίας ὑποκρινόμενος, μὴ σοι μεῖζον γένηται τὸ ἐπίσαγμα τοῦ θυλάκου, *id eſt, At tu fortaſſe vereris ne in te torqueatur illud prouerbiale dicterium, de male reſpondente proportione, nẽpe, ne tibi thylaco maior ſit adceſſoria ſarcinula. Thylacus enim culeus eſt ſiue mantica parata geſtandis oneribus. Neque ignoramus in vulgatis exemplaribus eſſe* τὸ ἐπίγραμμα, *non* τὸ ἐπίσαγμα. *Verum niſi ſcripturam mutaris, nulla ſententia poteſt elici. Eſt autem* ἐπίσαγμα *a* σάττω, *velut oneris adſerctura. Tranſlatum autem a mulionibus, qui præter legitimum onus, vaſcula quædam ſuperimponunt. Ergo cum digreſſio longior eſt quam ipſa res, vti licebit hoc prouerbio. Baſilius idem aliis verbis expreſſit libro de Spiritu Sancto,* ἵνα μὴ καὶ τὸ ἐπεισόδιον πολλαπλάσιον ᾖ τοῦ κεφαλαίου, *id eſt, Ad iſtum alioqui modum adceſſorium multo maius eſſet ipſo principali.*

Acarnici equi.

Ἀκαρνικοὶ ἵπποι, *id eſt, Acarnici equi, dicebantur equi maximi. Finitimum illi cuius meminit etiam Ariſtoteles,* ἵππος Θεσσαλική, *id eſt, Equa Theſſalica. Vergilius item in Georgicis tribuit primam laudem equis Epiroticis.*

-Eliadum palmas Epirus equarum.

Acarnanes enim ſunt iuxta Epirum, quemadmodum & Theſſali. Conueniet vti de re quapiam eximia, aut inſigni præmio.

Contribulis factus ſerua ordinem.

Γεννήτης γενόμενος τήρει τὴν τάξιν, *id eſt, Tribulis factus ſerua ordinem, id eſt, poſtea quam aſcitus es in ordinem aliquem, fungere tuo officio, quemadmodum & ceteri faciunt. Natum a tribubus Athenienſium. Populus Athenienſis diſtributus erat in tribus duodecim, ad menſium numerum, rurſum unaquæque tribus in triginta genera, quemadmodum vocant, ad dierum numerum, vnde* γεννῆται *vocabantur, non coniuncti ſanguinis propinquitate, ſed in eandem tribus partem aſciti.*

Glaucus alter.

Γλαῦκος ἄλλος ἱππόβρωτος, *id eſt, Glaucus alter ab equis deuoratus. Quadrabit in hominem alendis equis exhaurientem facultates ſuas. A fabula natum, qualis fertur & de Actæone.*

Gorgonem Perſeus aggreditur.

Γοργόνα Περσεὺς ἐχειρώσατο, *id eſt, Gorgonem Perſeus adortus eſt. Vbi quis egregium facinus inceptat. Notiſſima fabula eſt, Ne hoc quidem prouerbium adſcripturi eramus, ni repertum eſſet in Græcorum collectaneis.*

Vincula Tyrrhena.

Δεσμοὶ Τυρρηνοί, *id eſt, Vincula Tyrrhena, dicebantur odioſa negotia quibus diſtringebatur aliquis. Tractum a vinculis, quibus Tyrrheni captiuos vinciebãt grauibus & moleſtis.*

Diu delibera.

Δηρὸν βουλεύου, *id eſt, Diu delibera. Non ſtatim aggrediundum negotium. Carmen integrum fertur huiuſmodi,*

Δηρὸν βουλεύου, ἵν' ἔχῃ καὶ πολλὸν ἀμείνων. *id eſt,*
Conſultato diu multo vt præcellere poſſis.

Lente conſultandum, at vbi ſtatueris, mature quod opus facto faciendum eſt. Qui ſecus faciunt, iis non raro ſolet euenire Platonicum illud, vt feſtinãtes in principio, ſerius perueniant ad finem.

Epimenideum corium.

Ἐπιμενίδειον δέρμα, *id eſt, Epimenidia pellis. De re repoſita, miraculiq. loco ſeruata. In non nullis codicibus ſcriptum offendimus, Epimelidium, ſed deprauate, ni fallimur: adſcriptũ erat huius pellẽ adſeruari additã, ceu rẽ ſacrã apud Lacedæmonios. Indicat aũt Eudemus tractum ab Epimenide Cretenſi, qui legitur perpetuo ſomno dormiſſe quadragintaſeptem, aut ſi Laertio credimus, quinquagintaſeptem annos, neque paucos*

poſtea ſuperuixiſſe, Vnde conſentaneum eſt huius reliquias, vt miraculi monumentũ ſeruatas fuiſſe.

Volaticum iuſiurandum.

Ταχυβάμονες ὅρκοι. *Ad eũ modũ appellabant iuſiurandum irritũ, quod euaneſceret auolaretq. ſimulatq. pronũciatum eſſet, cuiuſmodi ſunt amantium. Hæc ſententia magis adridet Suidæ. Quamquam Ariſtarchus apud Eudemum.* αἱ ἀντιβραδέων *accipit, quaſi tardum oporteat eſſe iuſiurandum, neque temere proferendum: neque enim ſtatim euaneſcere, ſi quid iuraris.*

Superatus es a gallo quopiam.

Ἥλωκας τινὸς ἀλεκτρυόνος, *id eſt, Superatus es a gallo quopiam. Iocus prouerbialis in ſeruos qui dominos a tergo ſequuntur, ſupplices videlicet & abiecti, cuiuſmodi ſolent eſſe galli ſuperati in pugna. Nam hæc auis victa ſilere ſolet, canere ſi viciſſet, vt auctor eſt Cicero in Diuinationibus. Addunt gallum in pugna ſuperatũ vltro ſequi victorem. Sumptum eſt ex Ariſtophane, niſi nos fallit memoria. Refertur ab Eudemo.*

Βατακάρας.

Βατακάρας, *De pinguibus dictum & impotentibus. Eudemus meminit, addens eſſe legendum* κατὰ συστολήν. *Quibus verbis quid ſibi velit, nondum ſatis liquet, niſi ſenſit exprobratam ingenij tarditatem Etenim qui viuido ſunt ingenio, caput erigunt. Capite eſſe deiecto hebetioris ac ſegnioris animi ſignũ eſſe ſolet. Nã Græca vox hinc dicta eſt.* βατὰς *enim vt indicat Heſychius, apud Tarentinos pronũ ſignificat, &* κάρα *caput. Vnde* βάσσαραι *Thracibus dicuntur Bacchæ, Bacchi numine afflatæ, quæ & Baſſarides dicuntur, vt indicat Etymologicus. Hinc vox deducta ad meretricem quæ ſe proſternit quibuſlibet. Apud Athenæum libro quarto,* καρηβαροῦντες *dicuntur, qui crapula grauatum habent caput. Conueniet in temulentum ac ſomnolentum. Quemadmodum vſurpauit diuus Baſilius in epiſtola quadam.*

Ex æquo partire.

Ἐξίσου δίδου πᾶσιν, *id eſt, Ex æquo da omnibus. Tranſlatum ab iis qui conuiuium aut hereditatem partiuntur. Quadrabit in iudicem, aut principem, quem oportet æquabilius reddere.*

Ἐπαύλια δῶρα.

Ἐπαύλια δῶρα *dicebantur magnifica munera. Sic enim appellabantur apud Græcos, quæ poſtero poſt nuptias die, ſponſæ pater adducebat ſponſo ac ſponſæ, pompæ cuiuſdam ſpecie. Præcedebat enim puer, candida toga, facem geſtans ardentem; poſt hunc caniſtrifer, poſt hunc longa ſeries adportantium aurum, pulues, ſmegmata, lecticas, pectines, lectos, alabaſtros, ſandalia, ſcrinia, unguentaria, interdum & dotem ipſam. Addunt & ipſum diem a nuptiis ſecundum* ἐπαύλιον, *quod ſponſa tum inducatur in cubile. Adagium accommodari poterit & in eos qui iactant ſuam beneficentiam. Opinamur autem hæc eſſe quæ iureconſulti vocant* παράφερνα.

In pedes retrocedit.

Ἐπὶ πόδας ἀναχωρεῖν, *id eſt, In pedem retrocedit, de eo qui metu dat locum potentiori, & reuocat ſe in tutum, ab athletis aut gladiatoribus ſumptum videtur. Hoc eſt quod Latini dicunt referre pedem. Quadrabit & in eos qui mutant inſtitutum.*

In armis acciſſat.

Ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἀκκίζεται, *id eſt, In armis acciſſat. In eum qui ſibi placet, ſeſeq. quaſi cõtemplatur in armis ſuis. Conueniet in quemuis ſibi ſtulte placentem. Refertur præter alios etymologico. De Accone muliere quæ ad ſpeculum inepte ſibi blandiebatur, dictum eſt alibi in prouerbio Acciſſare.*

In Lipſydrio pugnas.

Ἐπὶ Λειψυδρίῳ μάχη, *id eſt, In Lipſydrio pugnas. Lipſydrium locus erat haud procul a Parnethe, quem mœnibus cinxerant tyranni, qui profugerant ex vrbe, prius condiderant Alcmæonidæ, ſed in hos obſeſſos, victosq. a Piſiſtrati copiis obliqua cantio cani cœpta eſt huiuſmodi,* αἰαῖ Λειψύδριον προδωσέταιρον οἵους ἄνδρας ἀπώλεσας, μάχεσθαι ἀγαθούς τε καὶ εὐπατρίδας, οἳ τότ' ἔδειξαν οἵων πατέρων ἔσαν. *id eſt, Heu heu Lipſydriõ, ſociorum proditor, quales viros perdidiſti, ad pugnandũ idoneos & claros, cum oſtenderent e qualibus eſſent orti maioribus. Prouerbium dictum in ſtrenuos & bellicoſos viros. Locus nomen habet ab aquarum inopia.*

Deſertum obtueri.

Ἔρημον ἐμβλέπειν, *id eſt, Deſertum intueri, dicebatur, qui fixis & attonitis intueretur oculis. Metaphoram mutuati ſunt ab iis qui pelagus immenſum, aut ſolitudinem taciti intuentur. Multis adeſt hoc oculorum vitium, vt paullo longius ſemota non exacte videant. Iis ſi quando dicendum eſt in hominum frequentia, quoniam in neminem certo figunt oculos, deſertum intueri videntur. Citatur Ariſtophanes ex Polyido.*

Eſto promus.

Ἔστω ταμίας, τἄλλα δ' εἰ βούλει κύων, id eſt,

Sis condus, in reliquis canis eſto, ſi libet.

Aiunt dictum in eum cui felicitas immerenti contigiſſet, peculiariter in eunuchos. Suidas indicat Athenis fuiſſe magiſtratum decemuiris commiſſum, qui pecunias in arce Palladis poſitas ſeruarent, quas ſacras & publicas appellabant, vna cum ipſo Palladis ſimulacro, ac reliquis templi ornamentis. Erant & Tamiæ triremium, qui præfectos triremibus ſolent comitari, veluti cuſtodes. Is magiſtratus interdum furacibus committebatur, cum oportuerit incorruptos atque integræ fidei viros ad id adſciſcere, quaſi nihil referret qualis ſuſcipiat prouinciam, modo commiſſa ſit. Solent autem reges gazas ſuas & vxores eunuchis committere.

Ephemeri vita.

Ἐφημέρου ζωή, *id eſt, Ephemeri vita. De iis qui ſtatim emoriuntur*

riuntur aut pereunt: ab animantibus, quæ ſic appellã-tur, quod vltra diem non viuant. Ariſtoteles libro de natura animalium 5. prodit ad hunc modum de Ephemeris: Hypanis, inquit, fluuius apud Cimmerium Boſphorum ſub ſolſtitio fert veluti folliculos acinis maiores, quibus quadrupedes volucres erumpunt, quod genus animalis in poſtmeridianum tempus vſque viuit & volat, mox declinãte ſole marieſcit & languet, mox occidente emoritur, vita non ultra vnum diem peracta, vnde ἐφήμερον appellatum. Retulit ſimilia Plinius lib. 11. cap. 36. niſi quod ait animal dictum ἡμερόβιον. Ariſtotelem citat M. Tullius Tuſculanarum quæſt. lib. 1. addens Hypanim ab Europæ parte profluere in Pontum.

Canis mendico auxilians.

Κύων τῷ πτωχῷ βοηθῶν, *id eſt, Canis mendico auxilians. Vbi quis nobis aduerſatur & diuerſis ſtudet partibus is, cuius auxilio nitebamur. Nam canes infeſti ſunt mendicis, velut* ὁμοτέχνοις, *niſi ſi quando fruſto panis corrumpuntur.*

Iupiter aquilam delegit.

Ζεὺς ἐξείλετο, *id eſt, Iupiter aquilam delegit. Vbi quis adſciſcit ſibi præclaros, ſuisq. rebus accommodos. Poetæ fingunt aquilam Ioui fulmen porrigere, quod hæc auis omnium altiſſime ſubuolet, nec ictu fulminis lædatur. Eiuſdem vſus eſt opera in rapiendo Catamyto puero.*

Aut minus animi, aut plus potentiæ.

Ἢ φρονεῖν ἔλαττον ἢ δύνασθαι δεῖ μεῖζον, *id eſt, Oportet aut minus animoſum eſſe, aut plus poſſe. Conuenit in feroces, quorum arrogantiæ non ſuppetãt vires. Aut qui non timent iritare, quem vincere nõ poſſint.* φρονεῖν *accipi poteſt pro ſapere: qui ſunt humili fortuna, iis multa diſſimulanda ſunt: quandoquidem quod vident perperam fieri, non queant vetare, & quod ſentiunt fieri oportere, non poſſunt efficere. Plutarchus in Laconicis tribuit Archidamo Zeuxidami filio, cum filiũ videret præcipitantius & inconſideratius pugnantem cum Athenienſibus:* ἢ τᾷ δυνάμει ποτίθει, ἢ τῶ φρονήματος ὕφιε. *i. Aut adde viribus, aut detrahe animo.*

Felicitas a deo.

Θεῶν δὲ δῶρόν ἐστιν εὐτυχεῖν βροτοῖς, *id eſt,*

Felicitas datur deum homini munere.

Vt res noſtræ bene cedant, id in nobis ſitum non eſt, ſed a ſuperum arbitrio pendet. Hominum eſt conatus, dei eſt euentus.

Hyſtricis ſeta.

Θρὶξ ὑστριχός, *id eſt, Pilus hyſtricis, dici poterit, dicterium acriter in quempiam tortum. Ab animãte ſumptum, cui mos iritato, pinnas aculeatas, quibus illi tergum inhorret, teli ritu eiaculari, etiam procul, idq. facit intenta cute. His igitur ora canum vrgentium figit. Eſt autem hyſtrix de genere Erinaceorum, niſi quod huic longiores aculei. India & Africa potiſſimum hyſtrices generat, vt auctor eſt Plinius lib. 8. cap. 35.*

Alter Ianus.

Ἰανὸς ἄλλος, *id eſt, Ianus alter. Quadrabit vel in prouidum ac circumſpectum, vel in ancipitem & perfidum. Perſius:*

O Iane a tergo cui nulla ciconia pinſit.

Sumptum a Iano bifronte, cuius notior eſt fabula, quã vt ſit hoc loco pereenſenda.

Veſte circumfers ignem.

Εἱματίῳ τὸ πῦρ περιστέλλεις, *id eſt, Veſte circumfers ignem, vbi quid ridicule fit. Aut vbi quis ſuum ipſius malum fouet, veluti ſcortum, aut adulatorem, aut fictum amicum.*

Erinnys ex tragœdia.

Ἐριννὺς ἐκ τραγῳδίας, *id eſt, Erinnys ex tragœdia. De fœdis aniculis. Sumptum ex Ariſtophanis Pluto, quo loco dictum eſt de Penia:*

Ἴσως Ἐριννύς ἐστιν ἐκ τραγῳδίας. *id eſt,*

At forſan eſt Erinnys ex tragœdia.

Strabo Geographiæ lib. 4. tradit inſulas eſſe x. in oceano Gaditano, nomine Caſſiteridas, quarum vna prorſus inculta ſit, in reliquis habitare homines colore fuſco, tunicis vtentes ad talos vſque demiſſis, pectoribus cingulo obuinctis, baculos manu geſtantes, in ſumma, perſimiles furiis tragicis. Quibus ex verbis apparet hoc habitu furias in tragœdiis induci ſolere.

Aequalitas haud parit bellum.

Ἴσον πόλεμον οὐ ποιεῖ, *id eſt, Aequalitas bellum haud parit. Aequalitate continetur concordia. Inæqualitas diſcordiarum eſt mater. Eſt Solonis apophthegma, quẽadmodum ſcribit Plutarchus in huius vita, admonens dictum hoc fuiſſe vulgo celebre,* τὸ ἴσον πόλεμον οὐ ποιεῖ.

Piſcis primum a capite fœtet.

Ἰχθὺς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὄζειν ἄρχεται, *id eſt, Piſcis a capite primum incipit putere. Dictum in malos principes, quorum contagione reliquum vulgus inficitur. Apparet ab idiotarum vulgo ſumptum.*

Etiam Bætylum deuorares.

Καὶ βαίτυλον ἂν καταπίνοις, *id eſt, Etiam Bætylum deglutires. In voracem & omnia coquentem. Nam Bætylus dicitur ſaxum illud faſciis obuinctum, quod pro Ioue deuorauit Saturnus, vt teſtatus eſt Heſychius.*

Malum vas non frangitur.

Κακὸν ἀγγεῖον οὐ κλᾶται, *id eſt, Malum vas non frangitur. Qui deterior, is non nunquam viuacior, & in periculis tutior. Simili metaphora dicunt & hodie vulgo, malam herbam non perire.*

Etiam quercus bacchatur.

Καὶ δρῦς μαινὰς ἐγένετο, *id eſt, Etiam quercus Mænas facta eſt. De iis qui vix deliniũtur. Ab Orphei fabula, quercus ſua cithara demulcent. Mænades enim ſunt mulieres afflatæ Baccho.*

Vita molita.

Ἀληλεσμένος βίος, id eſt, *Vita molita, ſiue victus, vt ita loquamur, farinatus. Suidas indicat adagium varie accipi. Quoſdam vſurpare de vita priſcorum, qui glandibus veſcebantur, fortaſſis ob id quod illis ſeculis ignotus adhuc eſſet carnium & piſcium eſus, ſolaq. glandium farina victitarent mortales. Alios de his quibus citra laborem vita lauta contingeret, propterea quod aliquandiu poſt frumenta reperta, farinæ faciendæ ratio neſciretur. Eſt autem farina paratior, ſi cui libeat veſci. Alioqui proſcindendum aruum, ferendū triticum, metendum, excutiendum, molendum, pinſendum. Nonnullos de iis qui in magna rerum, quas deſiderarent affluentia, vitam agerent, vt adfine ſit illi quod alio poſitum eſt loco,* οὐ γὰρ ἄκανθαι, id eſt, *Non enim ſpinæ. Cæſar Commentariorum libro 1. Trium menſium molita cibaria ſibi quemq. domo efferre iubent. Huc adludere videtur Ariſtophanes in Equitibus, cum Cleon populo blandiens ita loquitur,*

Ἀλλ' ἄλφιτ' ἤδη σοι πορίσω σκευασμένα. id eſt,
At ego paratas tibi farinas iam dabo.
Cui reſpondet altera perſona,
Ἐγὼ δὲ μαζίσκας γε διαμεμαγμένας
Καὶ τοῦτον ὄψον, μηδὲν ἀλλ' ἢ ἔσθιε. id eſt,
Bene maceratas ego dabo tibi meſſulas,
Piſcemq. coctum, nil aliud quam veſcere.

Hoc poſterius pertinet ad prouerbium quod ante retulimus, Victus maceratus. Rurſus in eadem fabula cum Cleon offerret μαζίσκας μεμαγμένας, *alter reſpondet,*

Ἐγὼ δὲ μυστίλας, μεμυστιλημένας.

panem intelligens iam iure maceratum ac madefactū, & ob id paratum eſui. Ac mox offert vinum iam temperatum, vt ſtatim poſſit bibi,

Ἔχε καὶ πιεῖν κεκραμένον τρία καὶ δύο. id eſt,
Dilutum habe, quod ebibas, tria ac duo.

Nam olim vinum non bibebatur niſi aqua dilutum, quod apud Germanos inſuetum eſt. Optimam autem temperaturam exiſtimabant, ſi duobus vini cyathis duo aquæ adderentur. Porro quæ parata ſunt, ea gratiora eſſe paullo poſt declarat populus. Cum enim alter iactaret ſe ſuo periculo rapuiſſe quod dabat, alter coxiſſe, reſpondet,

Ἀπ' ἐμοῦ γ', ἀλλὰ τοῦ παραθέντος ἡ χάρις.

ſignificans illi deberi gratiam, qui cibum paratum appoſuerit.

Malum eſt bonum.

Κακὸν τὸ καλὸν ὅτι μὴ καιρῷ τύχῃ. id eſt,
Bonum malum fit, tempore haud datum ſuo.

Nihil gratum quod intempeſtiuum. Pharmacum in tempore datum, ſaluti eſt, ſecus datum, mortem adfert. Citatur apud Athenæum libro ſeptimo hic verſiculus ex Timone,

Ὥρα ἐρᾶν, ὥρα δὲ γαμεῖν, ὥρα δὲ πεπαῦσθαι. id eſt,
Tēpus amandi, tempus habendæ coniugis, eſt quod
Rebus ab his tandem moneat deſiſtere tempus.

Caricum ſepulchrum.

Καρικὸς τάφος, id eſt, *Caricum monumentum. De re magnifica ſumptuoſaq. Sumptum a Mauſoli ſepulchro, quod eſt apud Caras. Plinius libro 36. cap. 5. oſtendit opus hoc inter ſeptem orbis miracula commemoratum, idq. potiſſimum ob artificum famam. Patebat ab auſtro & ſeptētrione ſexagenos ternos pedes. Breuius a frontibus, toto circuitu pedes quadringentos vndecim. Attolebatur in altitudinem viginti quinque cubitis. Cingebatur columnis quadragintaſex. Ab oriente cælauerat Scopas, a ſeptentrione Bryax, a meridie Timotheus, ab occaſu Leochares. Opere nondum abſoluto periit Artemiſia. Latini huiuſmodi monumenta vocant mauſolea. Martialis libro primo.*

Aere nec vacuo pendentia mauſolea,
Item Propertius libro 3.
Nec mauſolei diues fortuna ſepulchri.

Malum munus.

Κακόν γε δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημίᾳ. id eſt,
Munus malum eſt perinde vti diſpendium.

Nocet, non iuuat, qui largitur noxia. Veluti ſi quis adoleſcenti ſubminiſtret pecuniam, aut ſtulto committat imperium.

Inani ſpe flagrat.

Κεναῖσιν ἐλπίσι θερμαίνεται, id eſt, *Inanibus ſpebus incenditur. In eum qui fruſtra ſibi magna pollicetur. Spes enim ſtultis addit animos, etiamſi procul abſint. Sapiens etiam ſi ſperat, diſſimulat. Decerptum apparet ex Sophocle, apud quem Aiax ita loquitur,*

Οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτὸν
Ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται. id eſt,
Haud emero virum mente nulla præditum,
Quemcumq. inanes ſpes mouent & incitant.

Aeſchines contra Timarchum, ἐλπίδων κενῶν ἐμπλήσας. *id eſt, Poſteaquam illum impleſſet inanibus ſpebus.*

Voluitur dolium.

Κεκύλισται ὁ πίθος, id eſt, *Reuolutum eſt dolium. In eum qui commouetur alieno exemplo, ſiue inſtinctu ad ſtulte quid faciendum. Nam dolium facili impulſu quo velis voluitur. At ſapiens tetragono ſimilis, ſemper fixus & immotus. Apparet eſſe natum ab hiſtoria de Diogene in publico ciuitatis tumultu voluēte dolium, quam refert Lucianus lib. de conſcribenda hiſtoria.*

Ceram auribus obdis.

Κηρὸν τοῖς ὠσὶν ἐπαλείφεις, id eſt, *Ceram auribus oblinis. In eos qui recuſat audire vel æqua, vel iniqua. Nata ab Vlyſſis cera, qua ſuas ac ſociorum aures obturat apud Homerum, aduerſus Sirenarum cantilenas.*

Corui luſciniis honoratiores.

Κόρακες ἀηδόνων εὐδοκιμώτεροι, id eſt, *Corui luſciniis honoratiores. Cum indocti doctis præferuntur, improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces ac furaces cordatis & integris viris. Aut cum plus tribuitur improbitati & audaciæ, quam eruditioni ac ſapientiæ.*

Commune naufragium.

Κοινὸν τὸ ναυάγιον τοῖς πᾶσι παραμύθιον, id eſt, *Commune naufragium, omnibus ſolatium. Multo facilius fertur malum quod nobis eſt cum omnibus, aut cum multis commune.*

mune. Quin & hodie iactatur inter Scholaſticos, Miſeris eſt ſolatium habere calamitatis ſocium.

Cypariſſi fructus.

Κυπαρίττου καρποί, *id eſt, Cypariſſi fructus, de verbis dictu magnificis, ceterum inutilibus. Prouerbium fluxit a natura arboris; quam Plinius libro 16. ſcribit, natu moroſam eſſe, fructu ſuperuacuam, baccis toruā, ſoliis amaram, odore violentam, ac ne vmbra quidem gratioſam. Hactenus Plinius. Atq. huiuſmodi cum ſit, tamen proceritate, vnde et conifera vocatur a poetis, ac perpetuo virore, neque non naſcendi difficultate, nouum aliquem fructum polliceri uidetur. Theophraſtus autem lib. de cauſſis plantarum 1. ſcribit ſemen cupreſſi adeo eſſe minutū, vt vix oculis percipi poſſit. Neque enim huius eſſe fructum totum id quod pilæ ſpeciem gerit, ſed quod cono innaſcitur, perquam tenue & exile, laricis ſemini proximum, quod pilula ſua dehiſcente dilabitur, nec legi niſi ab experto poteſt.*

Ματτυάζειν.

ATHENAEVS *Dipnoſophiſtarum libro 14. refert cibi genus, primum a Theſſalis repertum, ſed quod Athenis quoque fuerit in deliciis, cum ſubeſſent imperio Macedonum, quorum lingua dicebatur* ματτύη, *a Græca voce* μάττω, *quod eſt pinſo, ſiue macero: vnde dicta ſit* μάζα, *quæ & ipſa prouerbio locum fecit, vt* ὀψοφάγοι *dicerentur, qui lautius viuerent: poſt quidquid eſſet opiparum & elegans in cibis,* ματτύα *dicebant, etiam in auibus, piſcibus, oleribus ac fartis, &* ματτυάζειν, *qui ſuauiter viuerent. Citantur in teſtimonium verſus ex Alexide,*

Σκευάζετ' εὐωχεῖσθε προπίνετέ τε
Λαπίζετε ματτυάζετε. *id eſt,*
Facite apparatus, & epulis incumbite,
Lapamini atque mattyazete.

Ceterum Atticis λαικασταί *dicuntur, qui intemperanter indulgent Veneri, huc ni fallimur alludentibus, quod* λακίζω *ſones deglubo, qua vox et Latinis vſurpatione facta eſt obſcœna.* λάκος *enim Græcis pellem ſignificat. De Mattyis qui plura volet cognoſcere, legat finem decimiquarti libri, quem modo citauimus, & mattyis explebitur affatim. Tot auctoribus Athenæus docet quid ſit mattya. Idem libro 4. tradit apud Lacedæmonios* ἐπάικλα *dicta bellaria quæ poſt* δεῖπνον, *id eſt cœnam, ciuiusuis generis, apud illos dabantur, quæ quidem &* ἐπαικλα *vocabantur. Meminit huius cibi & Martialis lib. 9. Mattya ſola iuuant.*

Matiolœchus.

Ματιολοιχὸς *vulgato conuicio dicebatur liguritor, & in minimis etiam rebus exquiſitus. Quin & Heſychius indicat quod puſillum ſit, id Græcis dici* μάτιον. *Aiunt autem eſſe cibi genus. Equidem in commentariis Græcorum inuenitur* μάτιον *vocari, quod eſt minimū, aut genus menſuræ. Proinde quadrat in eos, qui per fraudem minimis e rebus ſectantur compendium,* ἀπὸ τοῦ *μάτιον λείχειν, niſi malis* ἀλοιχεῖν. *Vſurpatur ab Ariſtophane in Nebulis, inter multa epitheta, quibus virum improbum notat. Interpres tam varie exponit, vt ſatis fateatur ſe neſcire, ſcribens dici de eo qui malignam dat menſuram, de parco ac ſordido, de eo qui cogitat inania, ſiue nanciſcitur friuola.*

Poſt Marathonem pugna.

Μετὰ τὴν μαραθῶνα μάχην, *id eſt, Poſt Marathonem prælium. Vbi quis poſt calamitatē in aliam nouam rurſus incidit. Marathon locus eſt Atticæ, crebris cladibus inſignis, vbi acerrima pugna fuit cum Perſis. Refert Herodotus libro 6. Simile huic,* μετὰ πόλεμον ταραχή, *Poſt bellum tumultus.*

Ne vities muſicam.

Μὴ κακίζειν τὴν μουσικὴν, *id eſt, Ne vities muſicā, id eſt, ne loquaris diſcrepātia, ne noua moliaris. Plutarchus in Apophthegmatis refert ita loquutum Emerepen, in Phrynidis cantoris organo duas ex nouem incidentem fides, quod ſeptem ſatis eſſe duceret.*

Aſtutior coccyce.

Μηχανικώτερος κόκκυγος, *id eſt, Coccyce aſtutior, dicebatur, qui aſtu ſibi conſuleret. Sumptum ab auis ingenio, oua ſubiicientis in nidos alienos, maxime palumbium, de qua abunde Plinius & Ariſtoteles.*

Heſperidum mala.

Μῆλα Ἑσπερίδων δωρεῖσθαι, *id eſt, Mala Heſperidum largiri, qui magna ſplendidaq. largirentur. Nota eſt fabula de malis aureis. Huc adluſiſſe videtur Maro noſter in Buc. carm.*

Aurea mala decem miſi. cras altera mittam.

Solæ Lacænæ viros pariunt.

Μόναι λάκαιναι ἄνδρας τίκτουσι, *id eſt, Solæ Lacænæ viros pariunt. Apud Lacedæmones fortiſſimi viri naſcebantur, & apud eoſdem matres ſeuere natos educabant. Natum eſt prouerbium ex apophthegmate Gorgus Lacænæ Leonidæ vxoris, cui cum peregrina quæpiā dixiſſet,* Μόναι τῶν ἀνδρῶν ἄρχετε αἱ λάκαιναι, *id eſt, Solæ viris imperatis Lacedæmoniæ: reſpondit,* Μόναι γὰρ τίκτομεν ἄνδρας, *id eſt, Solæ enim parimus viros. Refert Plutarchus in vita Lycurgi.*

Myrteam coronam ambis.

Μυῤῥινᾶν, *id eſt, Myrteam cupere dicebatur, qui tyrannidem aut magiſtratum ambiret. Nam olim principes myrteis corollis coronabantur, ſi quidem Suidæ credimus.*

Præuertit ancoræ iactum deus.

Ἀλλ' ἔφθασε τὴν ἄγκυραν θεός. *id eſt,*
Sed anteuertit ancoræ iactum deus.

Cum res præter ſpem euenit. Traductum a nautis, quibus accidit ſæpenumero, vt cum parant ſeſe vt ancorā iaciant, in portum appulſuri, repellantur a ventis, & in mediam tempeſtatem reuocentur.

Pro Delo Calauriam.

Ἀντὶ Δήλου τὴν Καλαυρίαν, *id eſt, Pro Delo Calauriam. Eſt in fabulis, Neptunum cum Latona permutationem feciſſe, vt illa Callauriam inſulam Neptuno concederet, poſſideret Delum, proq. dato Tænaro reciperet Pythonem. Eſt autem Callauria exigua inſula, haud procul a Creta. Pauſanias in Corinthiacis tradit Calauriam*

riam olim fuiſſe ſacram Apollini, Delphos Neptuno; *bos inter ſe commutaſſe loca. Meminit eius rei* Strabo *quoque libro octauo: Trœzen, inquit, ſacra Poſidoni, id eſt, Neptuno eſt, unde & Poſidonia dicta quondã. Eminet autẽ e mari ad quindecim ſtadia: ne ipſa quidem obſcura ciuitas. Huius portui dicto Pogon imminet Calauria, exigua inſula, circuitu ſtadiorum triginta. Hic erat aſylum Neptuno ſacrum. Et fama eſt hunc deũ commutatione facta cum Latona, data Delo recepiſſe Calauriam, cum Apolline vero, pro Pytho recepiſſe Tænarum. Ephorus autem ipſum refert oraculum,*

Ἶσόν τοι Δῆλόν τε Καλαύρειάν τε νέμεσθαι,
Πυθώ τ' ἠγαθέην, καὶ Ταίναρον ἠνεμόεντα. id eſt,
Nil refert Delos fuerit ue Calauria culta,
Pythos ue excellens, an paruia Tænarus auris.

Ea res in prouerbium abiit quoties manus manum lauat, & officium officio penſatur.

Antiquior Codro.

Πρεσβύτερος κόδρου, *de priſcis, & ob antiquitatem admirandis. Codrus antiquiſſimus Atticæ rex, cuius alibi nobis facta mentio. Ad hunc genus ſuum referebant, qui generoſi videri volebant.*

Hirundo totos ſchœnos anteibit.

Πρόσωτις χελιδὼν ὅλους σχοίνους παρέρχεται, *id eſt, Hirundo quæpiam totos ſchœnos præteribit. Vbi quis immenſo vincit interuallo. Nam* σχοῖνος *Græcis menſuræ genus, quæ ſicut exiſtimat Herodotus lib. 2. ſexaginta complectitur ſtadia. Quemadmodum & docet Hermogenes in libello cui titulus* περὶ μεθόδου δεινότητος, *oſtendens eſſe verbum Aegyptium, quemadmodum paraſanges Perſicum. Etiamſi Plinius libro. 12. cap. 14. quadraginta ſtadia tribuit ſchœno, quæ efficiant paſſuum quinque milia. Rurſus idem lib. 5. cap. 10. ſcribit ſchœnum patere ſtadia triginta, vnde uarietas videtur accidiſſe ſcribarum vitio. Quamquam ſuſpicamur hoc loco Chelidonem pro viro accipiendum, cuius alibi facta eſt mentio, qui haud ſcimus an curſu celeritateq. præcelluerit.*

Nihili cocio eſt,

PLAVTVS *in Aſinaria: Vetus eſt, nihili cocio eſt. Dictum videtur in eos qui pollicentur in futurum, nec exhibent rem præſentem. Laberius apud Gellium cocionem peruulgato uerbo dixit, quem veteres ariolatorem dixerunt. Dicuntur autem hæc apud Comicum a lena, quæ prædicabat ſibi oculatas eſſe manus, atque id demum credere quod videret. Quod autem alij legunt coactionem, id neque carminis ratio patitur, niſi vocalem elidas. Ex Feſto Pompeio propemodum licet conijcere coctionem eſſe legendum. Ait enim coctiones appellatos a cunctatione, quod in emendis vendendisq. mercibus tarde perueniant ad iuſti precij finem. Proinde apud antiquos primam ſyllabam, per u litteram, non per o ſcribi ſolitam huic adſtipulatur quod ſcribit Anneus Seneca libro epiſtolarum 11. differens non eſſe ceſſandum a benemerendo, quod aliquando inciderimus in hominem ingratum. Et poſt malam, inquit, ſegetem ſerendum eſt. Sæpe quidquid perierat adſidua infelicis ſoli ſterilitate, unius anni reſtituit ubertas. Eſt tanti, vt gratum inuenias, experiri & ingrato. Nemo tam certam habet manum, vt non ſæpe fallatur. Aberrent, vt aliquando hæreant. Poſt naufragia, maria tentantur. Fœneratorem non fugat a foro coactor. Cito inerti otio vita torpebit, ſi relinquendum eſt, quidquid offendit. Hactenus Seneca. Quo loco num coactor legendum ſit, nec ne, ſtudioſis expendendum relinquitur. Iuxta etymologiam cuntio ſiue cunctio, aut mutata littera contio dicendum eſſet, ni quod Feſtus Pompeius oſtendit eundem eſſe coctionẽ & cocionem. Is in dictione Arulator, conſentit cum Gellio, confirmans eundem eſſe cotionem cum arulatore. Arulatorem autem dici a voce Græca* ἆρε, *id eſt, tolle, quod merces eas ſequatur, ex quibus ſi quid ceciderit lucri, poſſit tollere.*

Non nauigas noctu.

Οὐ νυκτὶ πλεῖς, *id eſt, Non noctu nauigas. De eo cui nihil eſt certi quod ſequatur, propterea quod nocturnis temporibus certius nauigant nautæ, propter ſtellarum notas, de quibus alias dictum eſt. Chryſippus, vt citant, negationem detraxit,* νυκτὶ πλεῖς, *manente, ſicut quidem arbitramur, eadem ſententia. Nam quid alioqui fuerat memorandum, ſi Chryſippus citra negationem extuliſſet? quaſi vero non idem iuris ſit in quauis oratione. Quamquam autem nautæ noctu ſtellarum indicia ſequuntur, longe tamen certior interdiu nauigatio.*

Mores hominum regioni reſpondent.

Καὶ τῶν φυτῶν τὰ σπέρματα, καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ βίοι ταῖς χώραις συνεξομοιοῦνται, *id eſt, Et plantarum ſemina, & hominum mores ad regionis habitum reſpondent. Refertur & hoc in Græcorum prouerb. collectaneis natũ ab apophthegmate, cuius meminit Plutarchus. Vt triticum in non nullis agris degenerat in aliud genus, ſoli uitio: ita pro qualitate regionis variantur hominum ingenia. Montani aſperi fere ſunt & inhumani. Litorales ferme prædones & immites. Campeſtres molles & humani. Herodotus in calce libri vltimi, ſatis declarat primum e Cyri reſponſo natum eſſe. Etenim cum Perſæ rerum potiti poſtularent, vt ex aſpera regione, quam tum incolebant, transferrentur in commodiorem ac feraciorem, annuit quidem, ſed admonitis vt poſthac ſeſe pararent ad ſeruiendum, non ad imperandũ,* φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. Οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπόν τε θωμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. *id eſt, Ex mollibus enim regionibus molles homines naſci ſolere. Neque enim eiuſdem eſſe terræ fructum egregium producere, & uiros in re bellica præſtantes.*

Cum cane ſimul & lorum.

Σὺν τῷ κυνὶ καὶ τὸν ἱμάντα. *Id eſt, Vna cum cane lorum quoque. Clauſula eſt heroici carminis. Eudemus indicat dici, quoties ſimul omnia pereunt, vt nihil omnino ſit reliqui, ne ſpes quidem recuperandi quod periit.*

Teipſum inſpice.

Μὴ τοὐμὸν ἀλλὰ καὶ τὸ σὸν φῦλον σκόπει. id eſt,
Age non meum, verum & tuum inſpicio genus.

Teucer in tragœdia quapiam in Agamemnonem ſibi generis

generis vitium probro vertentem, quod nothus eſſet, regerit huiuſmodi conuicium, quod & ipſe genus duxiſſet a Cliſthene effeminato. Stultum eſt in alterum dicere, quod in te poſſit retorqueri. Adagium refertur a Plutarcho.

Ne mihi vacuam abſtergas

THEOCRITVS *in Syracuſiis:*

Μὴ φυῆ μελιτῶδες ὃς ἁμῶν καρτερὸς εἴη,
Πλὰν ἑνός, οὐκ ἀλέγω, μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς, id eſt,
Ne quiſquã exiſtat Proſerpina, quẽ dominum, vno
Excepto, agnoſcamus, ego id non curo, caueto,
Abſtergas ne mi vacuam.

Subeſſe prouerbium videtur in eo quod ait: Μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς. Subaudiendum autem γνάθον, χεῖρα, aut ſimile quiddam. Apparet eſſe cõminantis aut timentis alapam aut colaphum. Nam locus nondum ſatis liquet. Eruditis itaq. relinquimus excutiendum diligentius. ἀπομάκται dicuntur & plaſtæ qui argillam oblinunt, dum fingunt imaginem. Solent quidam ſimulare officium, quaſi velint aliquid ſordium a mala abſtergere, & interim imprudenti illinunt aliquid ſordium. Quemadmodum inducunt Bacchum facie, gypſo, & vuarum ſucco oblita. Interpres tamen homo nec admodum doctus, nec diligens, manuis ſubaudiri menſuram, fortaſſe χοίνικα. Quod in menſura redundat, abſtergetur terete baculo. Fallit igitur qui nondum plenam abſterget, ita ſimulans aliquid redundare. Sentit ſe non eſſe illi ancillã, vt ab eo debeat obiurgari. Heri offenſi defraudant ſeruos ſuo dimenſo, hoc eſt, ni fallimur, quod ait, non ſum ſollicita, ne mihi mẽſuram vacuam abſtergeas.

Cum ſis nanus, cede.

Νάνος ὢν ὕπεικε, *id eſt, Nanus cum ſis, cedeꝯ. De puſillis dictum. Nani enim homunciones appellantur infra modum humani corporis, & prodigioſæ breuitatis. Iuuenalis:*

-Nanum Atlanta vocamus.

Νάνος *enim Græce dicitur quaſi* μὴ ἄνω, *quod non excreſcat in altum. Citatur Theophraſtus, qui ſenſerit nanos dici, quibus pudendum membrum ſit iuſto maius, quod in hoc hominum genere inueniri probabile eſt. Quadrabit in tenues & humilis fortunæ homunculos, ac quemadmodum ait Horat. moduli bipedalis, qui potentes ſumptu conantur æquareꝯ.*

Nocte lucidus, interdiu inutilis.

Ἐν νυκτὶ λαμπρὸς, ἐν φάει δ' ἀνωφελής. id eſt,

In nocte lucens, luce vero inutilis.

De præpoſteris qui ſapiunt, vbi nihil eſt opus, cũ opus eſt, vbi dormiunt. Ceterum magis videtur competere in eum qui inter indoctos uideatur aliquid eſſe in litteris, inter eruditos nihil ſapiat. Aut inuertendum eſt prouerbium:

Ἐν φάει λαμπρὸς, ἐν νυκτὶ δ' ἀνωφελής.

Sumptum a gemma quadam, cuius alibi fecimus mentionem.

E Tantali horto fructus colligis.

Ταντάλου κήπους τρυγᾷς; *id eſt, Ex Tantali horto fructum colligis, id eſt, ea conſectaris, quæ nuſquam ſunt, aut quibus frui non licet. Quod quidem apposite dicetur in mundanis addictos voluptatibus. Nam ij dum hic veluti temulenti fruuntur, egregie felices ſibi videntur. Verum ſimul atque reſipuerunt, iam velut experrecti, intelligunt omnia illa nihil fuiſſe, niſi mentis non admodum ſanæ ſomnium.*

Telenico pauperior.

Τηλενίκου πτωχότερος, *id eſt, Telenico pauperior. Nam is vſqueadeo nota paupertatis fuit, vt Seriphy verbum inde finxerint, dicantq.* τηλενικῶσαι *pro euacuareꝯ.*

Telenicia echo.

Τηλενίκειος ἠχώ, *id eſt, Telenicia echo, recte dicetur oratio fatui. Sic enim vocant crepitum vaſculorum inaniũ. Sumpto epitheto ab eodem, de quo modo diximus Telenico. Quanquam Plutarchus inter argute dicta Epaminondæ, meminit Tellenis cuiuſdam peſſimi tibicinis, cui diſſimillimus fuerit Antigenidas. Expendat igitur lector an ab hoc malit deductum prouerbium. Etenim de Tellenis cantilenis alias nobis dictum eſt.*

Terebintho ſtultior.

Τερεβίνθου ἀνοητότερος, *id eſt, Terebintho dementior, in ſtupidum ſibiq. placentem, quod arbor ea late porrigat ramos, quod eſt inſolenter oſtentantium ſeſe, ad hæc nigrore inſignis, foliis craſſis, ſucco item pingui & reſinoſo, tum alias alia ſpecie. Parit quidem cum vite, ſed diſſimilem fœtum.*

Mœnia Semyramidis.

Τείχη Σεμιράμιδος, *id eſt, Muri Semyramidis, de muris inexpugnabilibus dicebatur, egregieq. munitis. Ouidius libro Metamorphoſeon quarto:*

-Vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semyramis vrbem.

Manum admouere.

Τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, *id eſt, Manum apponere dicebantur, qui ſeſe inſinuarent in rei cuiuſpiam egregiæ communionem. Tranſlatum a ſacris, in quibus non numquã fieri ſolet, vt aliis rem diuinam facientibus, alius aliquis adueniens, admota victimæ manu, fiat & ipſe particeps ſacrificij.*

Patris eſt filius.

Τὸ πατρὸς ἐστὶ τὸ παιδίον, *id eſt, Patris eſt filius. Ita loquuntur, ubi quis mores imitatur patrios. Et in genere, eius filium vocamus quemlibet, quem moribus expreſſerit, quod liberi fere parentes referre ſoleant. Hunc titulum Varro vni ex Menippeis indidit, citante Nonio Marcello. Varronis autem tituli fere prouerbiales ſunt. Philoſtratus in Ariſtide cõmemorat, ſophiſtam hoc prouerbio notaſſe Alexandrum, quod patris ambitionem imitaretur.*

Paruo emptas carnes.

Τὰ εὔωνα κρέα οἱ κύνες ἐσθίουσι, *id eſt, Paruo emptas carnes, canes edunt. Quidam putria emunt obſonia, ne pluſculum inſumant nummorum. Ea cum nullus attingit, canibus aliquoties edenda ſeruantur. Sapit & hoc vulgus horum temporum.*

Qui

Qui domi compluitur.

Τὸν οἴκοθεν βρεχόμενον οὐδὲ θεὸς οἰκτείρει, *id eſt, Qui domi compluitur, huius ne deum quidem miſeret, vulgo Græcis iactatum. Senſus eſt eum modis omnibus ſuo malo videri dignum, qui ſit vſqueadeo ignauus, vt nec domi ſua poſſit a pluuia tutus eſſe. Eiuſdem farinæ cum ſuperiore prouerbium,*

Tragicus Theocrines.

Τραγικὸς θεοκρίνης, *Tragicus Theocrines. Vſurpauit hoc adagium Demoſthenes aduerſus Aeſchinem. Theocrines primum tragœdiarum actor fuit, deinde calumniator, & ſycophāta. Vnde Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte, Aeſchinem tragicum Theocrinem vocat. Extat eiuſdem aduerſus hunc Theocrinem oratio, quamquam non nulli Dinarcho tribuunt. Vſus eſt hoc prouerbio diuus Hieronymus, ni fallimur, in epiſtola ad Furiam, de viduitate: Vbicumque viderent Chriſtianum ſtatim illud de triuio, τραγικὸς θεοκρίνης. Hoc conuicij iaciebant in Chriſtianum, quaſi ſanctimonia ſimulator magnificis verbis aliorum vitam criminaretur.*

Tragicum malum.

Τραγικὸν κακὸν, *id eſt, Tragicum malum, dicetur ingens, cuiuſmodi finguntur in tragœdiis. Nam ab iis abſtinet comœdia. Quintilianus duo facit affectuum genera: quoſdā enim atrociores eſſe, hos amat tragœdia, quoſdam mitiores, his vtitur comœdia: ac tragicos quidem πάθη vocant, comicos ἤθη. Tragœdia ſemper habet triſtem exitum: Comœdia lætum. Vnde Plautus citante Feſto Pompeio, Comœdice dixit pro ſuauiter: Fuge, heus aſtitiſti & dulce & comœdice.*

Cæcus auribus ac mente.

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὄμματ' εἶ. *id eſt,*
Tu ſimul & aure & mente & oculis cæcus es.
Quadrat in hominem plane ſtupidum.

Cæcum inſomnium.

Τυφλὸν ὄνειρον, *id eſt, Cæcum inſomnium, de re friuola vanaq. Quædam enim inſomnia portēdunt aliquid, quædam inania ſunt, quemadmodū ſunt et bruta fulmina.*

Aſinos non curo.

Τῶν δ' ὄνων οὐ μοι μέλει, *id eſt, Ceterum aſinos nil moror. Congruit in eum qui domeſticis contentus opibus, non quærit aliena. Nam cui plauſtrum eſt domi, huic nō eſt opus aſinis conductitiis, carmen integrum alibi citauimus.*

Plurium calculus vincit.

Τῶν πλειόνων ψῆφος νικᾷ, *id eſt, Plurium calculus vincit, Quoties in conſilio ceditur multitudini. Plinius in Epiſtolis queritur, numerari ſententias, non expendi. Et Liuius: Pars, inquit, maior meliorem vicit.*

Piſtillo nudior.

Ὑπέρου γυμνότερος, *id eſt, Piſtillo nudior. De vehementer tenui. Cognatum illi πασσάλου γυμνότερος, id eſt, Paxillo nudior. His enim cortex detrahitur.*

Piſtillo caluior.

Ὑπέρου φαλακρότερος, *id eſt, Piſtillo caluior. Prouerbialis item hyperbole, de magnopere glabris. Nam ima piſtilli pars, calui cranium referre videtur. Transferri poteſt ad inſigniter egenos, aut ſimplices, ac diſſimulandi ignaros.*

Aurum ſubæratum.

Ὑπόχαλκον χρυσίον, *id eſt, Subæratum aurum, dicetur homo nequaquam ſyncerus, ſed aliud præ ſe ferēs, aliud intus occulens. Sumptum a nomiſmatis adulteratis.*

Nihil de vitello.

Νεοττοῦ οὐδέν μοι δίδως, *id eſt, Nihil mihi de vitello dediſti. Quadrat in eos qui impertiant deteriora, meliora ſibi ſeruantes. M. Tullius in lib. De diuinatione 2. narrat huiuſmodi fabulam, vnde conſentaneum eſt hoc manatum eſſe prouerbium: Quidam ſomniarat ſe videre ouum ex lecti cubicularis faſcia pendens illigatum, id ſomnium cum ad coniectorem retuliſſet, reſponſum eſt, theſaurum indicari: proinde foderet eo loco quo ſe ſomniarat ouum videre: vbi ſodiſſet, reperit aurum argento circumtectum. Miſitq. paullulum ex argento coniectori, diſſimulans inuentum aurum. Coniector accipiens, Nihil ne, inquit, de vitello?*

Queruli in amicitia.

Οἱ φιλομεμφεῖς εἰς φιλίαν οὐκ εὐφυεῖς, *id eſt, Qui queruli ſunt in amicos, non ſunt ad amicitiam idonei. Conniuere ad amicorum vitia, hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos. Sententia videtur deſumpta ex Herodoto. Conſtabit tamen trimeter ſi legas, οἱ φιλομεμφεῖς, εἰς φιλίαν οὐκ εὐφυεῖς. Nec tam videmus quid ſit φιλομεμφεῖς. Si legimus φιλομεμφεῖς, addenda eſt coniunctio, οἱ δὲ φιλομεμφεῖς, ita conſtabit verſus,*
Qui querulus eſt, amicitiæ haud accommodus.

Cleomenes ſuperat cubile.

Ὁ Κλεομένης τὴν κλίνην ὑπερέχει, *id eſt, Cleomenes cubile ſuperat. De eo qui magis abundaret rebus ſuperuacaneis quam neceſſariis. Ductum apparet a quopiam, corpore quam pro lectuli modo maiore. Sicut & Iuuenalis:*
Lectus erat Codro, Procul minor.

Vterque ambo.

Ὁ μὲν ἑκάτερος ἀμφότεροι, ὁ δὲ ἀμφότεροι οὐδέτερος, *id eſt, Vterq. ambo, ambo neuter. Inſtar ænigmatis eſt, cuius meminit Plutarchus in Moralibus, & extat in Græcis Epigrammatis. E duobus fratribus, quorum alteri nomen erat ἑκάτερος, alteri ἀμφότερος, ille bonæ frugis erat, hic nequam. Hos cum Philippus vidiſſet, hoc in eos iocatus eſſe fertur. Quadrabit in duos aliquos, quorum alterius nequitiam, alterius probitas compenſat.*

Os ineſt orationi.

Ὀστοῦν ἔνεστι τῷ λόγῳ, *id eſt, Sermoni ineſt os vigor. De oratione non inani, ſed ſolidas habente ſententias. Dictū hoc Themiſtocli tribuitur, videtur e poeta quopiam deſumptum. Eſt enim iambicus Dimeter. Quintilianus*

item

item rerum inuentionem appellat orationis oſſa. Sumpta ſimilitudine ab animantium corporibus, quæ oſſibus ſuſtinentur, colligãtur neruis, veſtiuntur carnibus & pelle, cohærent animã, mouentur actu.

Fluuius non ſemper fert ſecures.

Οὐκ ἀεὶ ποταμὸς ἀξίνας φέρει, *id eſt, Non ſemper ſecures fert fluuius, id eſt, non protinus tibi ſperes idem quod aliis feliciter ceſſit. Natum ab apologo Aeſopico: Cuidam cædenti ſyluam, ſecuris e manibus excidit. Mercurius inuocatus reddidit argenteam. Neganti ſuam eſſe, reddidit auream. Hanc quoque ſuam eſſe neganti, ferream tandem reſtituit, & illas inſuper donauit. Alius quidam eundem euentum ſperans, data opera, paſſus eſt elabi ſecurim. Ea cum periiſſet, nec Mercurius imploratus adfuiſſet, expoſtulanti, prior ille reſpõdit ad hunc modum:* οὐκ ἀεὶ ποταμὸς ἀξίνας φέρει. *Quanquam hic apologus varie narratur in aliis commentariis, nempe adfuiſſe Mercurium, & prolata aurea ſecuri rogaſſe, num ea eſſet quæ periiſſet, atque eo protinus affirmante ſuam eſſe, Mercurium offenſum hominis impudentia, nec ferream reſtituiſſe.*

Non eſt Dithyrambus, ſi bibat aquam.

Οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ. *id eſt,*
Haud Dithyrambus eſt, aquam ſi potitet.

Non adeſt hilaritas, cum deeſt vinũ: languet poetarum ingenium, ni vino concaleſcat. Vnde teſte Flacco,

Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus. *Et,*
Ennius ipſe pater, numquam niſi potus ad arma
Proſiliit dicenda. *Et,*
Nulla placere diu nec viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.

Quin vt refert in Sympoſiacis Plutarchus, Aeſchylus tragœdias ſuas potando ſcripſit. Excitat enim vini calor inueniendi vim, quæ torpet non numquam in ieiunis, mouet phantaſias, addit impetus, ſubminiſtrat fiduciam. Addit Gorgiam non recte ſuam tragœdiam Marti tribuiſſe, cum Baccho magis ſit adſcribenda. Dithyrambi canebantur in honorem Bacchi, qui & ipſe διθύραμβος *dictus eſt, quod bis natus velut e duabus ianuis prodierit.*

Poſt acerba prudentior.

Παρὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος, *id eſt, Poſt mala prudentior. Finitimum illi:*

Ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω.

Plato in Sympoſio, ἃ δὴ καὶ σοὶ λέγω ὦ Ἀγάθων μὴ ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τούτου, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων παθημάτων, γνόντα εὐλαβηθῆναι, καὶ μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν, ὥσπερ νήπιον παθόντα γνῶναι. *id eſt, Quæ ſane & tibi dico Agathon, ne ab hoc fallaris, ſed meis doctus malis caueas, neque, quemadmodum habet prouerbium, ſtulti more malo accepto ſapias. Congruet in eum qui ſuo malo redditus eſt cautior.*

Pauſone mendicior.

Παύσωνος πτωχότερος, *id eſt, Pauſone mendicior. Pauſon pictor quiſpiam fuit, inſigni tenuitate, quemadmodum apud Iuuenalem Codrus. Hunc notat Ariſtoph. in Pluto, apud quem cum Penia exclamaſſet* ὦ πόλις Ἄργους κλύεθ᾽ οἷα λέγει, *id eſt, O vrbs Argos, quod ait audi: reſpõdet Chremylus,* Παύσωνα καλεῖ ξύμμαχον, *id eſt, Pauſonem adhibe tibi conniuam.*

Vltra Hyperbolum.

Ὑπερβάλλει τὸν Ὑπέρβολον, *id eſt, Vincit Hyperbolum. Hyperbolus quiſpiam erat, mirum in modum appetens litium. Vnde conuenit in eos, qui ſimili laborant morbo. Plutarchus in vita Alcibiadis, Thucydides Peloponneſiaci belli lib. 8. & Ariſtophanes in Equitibus oſtendit Hyperbolum fuiſſe hominem modis omnibus improbiſſimum, nec vlla re clarum aut potentem, niſi vitio linguæ. Præterea M. Tul. lib. De claris oratoribus, ita ſcribit de Saturnino: Homo ſimillimus Athenienſis Hyperboli, cuius improbitatem veteres Atticorum comœdiæ notauerunt. Ariſtophanes præter alia ſcribit & hoc de hyperbolo:*

Ἄνδρα μοχθηρὸν, πολίτην ὀξίνην Ὑπέρβολον. *id eſt,*
Improbum virum, atque ciuem vapam acidumq.
Hyperbolum.

Sus in volutabro cœni.

Ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου, *id eſt, Sus lota rediit ad volutabrum luti, cum quis iterat iam expiata flagitia, ſicut indicauimus alibi.*

Mendax Atraphaxis.

Τὸ δ᾽ ἦν πλέα ἀτραφάξυος, *id eſt, Referta mendaciis Atraphaxis. De tumidis ac ventoſis. Atraphaxis oleris genus, quod celeriter in altum ſurgit. Latinis atriplex dicitur, adfinis, ni fallimur, betarum generi, quæ & ipſæ ſubito grandeſcunt alioqui fatuæ. Id quod indicat & Theophraſtus in hiſtoria plantarum, lib. 1. cap. 5. Eadem herba ab eodem, lib. 7. cap. 1. recenſetur inter eas quæ celeriter proueniũt, nempe die a ſatu octauo. Eſt caule grandiore, ſed molli carnoſaq. Suidas admonet dictum in Cleonem, qui falſo calumniaretur equites in concilio: cui cum fides haberi videretur, dictum eſt:* τὸ δ᾽ ἀτραφάξυος πλέα ἦν ἡ βουλή, *id eſt, Cõcilium plenum eſſe mendaci Atraphaxi: quo dicto ſimul notata eſt & Cleonis in calumniando vanitas, & populi facilitas in credendo. Eſt enim illud proprium calumniæ; e leuiſſimo malo ſubito maximam excitare tragœdiam. In hanc ferme ſententiam Suidas. Adagium ſumptum eſt ex Equitibus Ariſtophanicis.*

Inflige plagam ab aratro.

Παῖε τὴν ἀπ᾽ ἀρότρου, *id eſt, Inflige plagam aratri ſine, impinge vomerem, cum iubebimus ſtrenue pugnare licet ſine arte. Natum aiunt ab huiuſmodi fabula, quam narrat Pauſanias libro Elia. 2. Glaucus quidam Caryſtius cum terram aratro proſcindenti forte fortuna vomis excidiſſet ab aratro, ſublatum aptauit manu vice mallei. Quod vbi conſpexiſſet pater Demylus, iuuenem produxit in Olympia, ad pugilum certamen: verum vbi iam artis imperitus, plagis afflictus pæne deficeret, pater acclamauit:* παῖε τὴν ἀπ᾽ ἀρότρου, *admonens vt ſic peteret hoſtem, quemadmodum vomere ſolet vulnerare terram. Hac voce rediit animus iuueni, vicitq. Idem poſtea bis vicit Pythia, octies Nemea, item octies Iſthmia, auctor Pauſanias.*

Summis ingredi pedibus.

QVI clanculum aut cautim, ac pedetentim, quod aiunt, conantur aliquid, ſummis pedibus ingredi dicuntur. Græci iucundius efferunt aduerbio compoſito, ἀκροποδητὶ. Idem valent illa, Suſpenſo gradu, & ſuſpenſis pedibus. Traductum a geſtu eorum qui ſic ingrediuntur, vt ſtrepitum pedum nemo ſentiat: aut qui via diffiſi, cautim & leuiter figunt veſtigia. Aliquãto diuerſius eſt, quod eſt apud Platonem in Lachete, μὴ δ᾽ ἂν ἄκρῳ ποδὶ ἐπιβαίνοντας, id eſt, Ne ſummo quidem pede ingredientes, quod pertinet ad illam formam. ſummis labris deguſtare ſummis digitis attingere.

Cælum digito attingere.

PROVERBIALI nimirum hyperbole, digito cęlum attingere dicuntur, qui longe ſupra mortalium conditionem, ac diis proximi eſſe videntur. M. Tullius ad Atticum lib. 2. Noſtri autem principes digito ſe cælũ putant attingere, ſi mulli barbati in piſcinis ſint, qui ad manum accedant. Cognatum illi quod alias ex eodem retulimus, in cælo eſſe. Ad conſimilem modum Horatius:

Quod ſi me lyricis vatibus inſeris,
Sublimi feriam ſidera vertice.

Ouidius:

Huic tu cum placeas & vertice ſidera tangas.

Et apud Theocritum in Hodæporis,

Ὅτ᾽ ἐπόκ᾽ ᾄδω
Ἀρνὸν ἀπ᾽ αὐτῶν, ἐς οὐρανὸν ὔμμιν ἁλεῦμαι. id eſt,
Agnum quando tuli, vobis in ſidera abibo.

Lyſimachus cum ad Thraciam perueniſſet, velut occupatis extremis regni finibus, Nunc, inquit, Byzantij ad me veniunt, poſteaquam cælum attingo lancea. Eam vocem inſolentiſſimam ita caſtigauit Paſiades Byzantius, qui tum forte aderat, vt diceret, Abeamus, ne lanceæ mucro cælum pertundat.

Corinthiari.

Κορινθιάζεσθαι veteres vulgato ioco dicebant eos, qui ſcortationibus ac luſtris indulgerent, qui ue lenocinium exercerent. Sumptum eſt a meretricibus Corinthienſibus, de quibus ſuo loco dictum eſt. Tantus enim illic honos habebatur meretricibus. vt, quemadmodum ex auctoribus docet Athenæus, illic in templo Veneris proſtarent, atque in ſolemnibus precibus illud addi ſoleat, vt dij augerent meretricum numerum. Quin & illud refert, meretrices facto ſacro Veneri, ciuitatem extremo periculo laborantem ſeruaſſe placata Venere. Prouerbij meminit huius Stephanus de vrbibus, Ariſtophanis adlegans Cocalum.

Si tanti vitrum, quanti margaritum?

DIVVS Hieronymus in epiſtola quadam ad Demetriadem virginem: Solent miſeri parentes, & non plenæ fidei Chriſtiani, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniunt, virginitati tradere: ſi tanti, vt dicitur, vitrum, quanti margaritum? Vtitur eodem compluſculis alibi locis, vſurpatur & a Tertulliano in libello ad martyres. Hoc dicto ſumma rerum inæqualitas ſignificabatur. Inter gemmas prima laus olim fuit vnionibus, vitrum viliſſimum: & tamen gemmas non nihil imitatur. Si tanto ſtudio curas, vt viuat corpus, quam eſt danda opera quo viuat animus? Si nihil non facis quo placeas homini principi, quanto magis enitendum, vt placeas principi deo? Si tantis ſudoribus parantur opes perituræ vel vſu, vel furto, cur non magis incumbimus, vt cæleſtes opes adcumulemus? In his & huiuſmodi locus erit prouerbio.

In culmo arare.

Ἐπὶ καλάμης ἀροῦν, id eſt, In ſtipula arare, dicuntur, qui labore numquam intermiſſo vim mentis exhauriunt: aut qui numquam deſinunt ab amicis petere quod dēt. Sumpta metaphora a nimium auidis agricolis, qui ſegetem non patiuntur vmquam interquieſcere: ſed aſſidua cultura ſuccum omnem ſoli exhauriunt, ſtatim a meſſe, nouam ingerentes ſementem. Suidas citat ex Lyſia.

Taciturnior Pythagoreis.

Σιωπηλότερος ἔσομαι τῶν πυθαγόρᾳ τελεσθέντων, id eſt, Taciturnior ero quam hi qui Pythagoræ ſunt initiati. De vehementer taciturnis vſurpari ſolet. Sumptum a Pythagoræ ſchola, in qua quinquenne ſilentium indicebatur auditoribus, quam ἐχεμυθίαν vocant, a cohibendo ſermone. Suidas prouerbij titulo refert, & Zenodotus in collectaneis.

Attagenæ nouilunium.

Ἀτταγᾶς νουμηνία, id eſt, Attagenæ nouilunium. Refertur a Suida: nec explicatur, niſi quod e diuerſis locis haud difficile coniectura colligi poteſt, dictum fuiſſe in turbam abiectorum & ſeruilium hominum. Siquidem Attagen auis eſt paluſtris, verſicoloribus plumarum maculis diſtincta: vnde ſeruum hominem ſtigmaticum, & cui tergum ob plagarum uibices, varus punctis eſſet picturatum, Attagenam vocabant. Porro ad nouam lunam, ſic enim Græci vocant initium menſis, cum Kalendas non habeant, & ſerui diſtrahebantur apud Athenienſes, & militum delectus agebatur.

Viuus, vidensq.

QVOD in Eunucho dixit Terentius, Viuus, vidensq. pereo, M. Tullius indicat prouerbiali figura dictum eſſe. Sic enim ſcribit in oratione pro P. Sextio: Ille Cyprius miſer, qui ſemper ſocius, ſemper amicus fuit, de quo nulla vmquam ſuſpicio durior ad ſenatum, aut imperatores noſtros allata eſt, viuus, vt aiunt, & videns eſt cum victu ſuo ac veſtitu publicatus. Vſurpat aliquot locis & D. Hieronymus. Quin & illud quoque cum victu ſuo ac veſtitu prouerbium ſapit.

Præſtat habere acerbos.

M. TVLLIVS in dialogo De amicitia. Scitũ eſt. n. illud prouerbium Catonis: Multo melius de quibuſdam acerbos inimicos mereri, quam eos amicos qui dulces videantur. Equidem vt præclaram eſſe ſententiam fatemur, ita prouerbium eſſe negamus. Primum quod nullam omnino prouerbij ſpeciẽ præ ſe ferat: deinde quod prouerbia vulgi ſunt, non huius aut illius. Unde legendum arbitramur, Scitum eſt enim illud Catonis, aut illud verbum Catonis: tamen ad ſcribendum putauimus,

ne quis

ne quis indiligentia prætermiſſum exiſtimaret.

Columnas rumpere.

AELIANVS *prodidit in Samo quondam fuiſſe animalis vaſta magnitudine, Neades vocantur, quorum voce terra rumperetur. Vnde prouerbium natum in clamoſos & improbe loquaces, vt poſtes et columnas dicantur rumpere. Vſus eſt eo Vergilius in Philiſtum rabulam, & obtrectatorem. Item Iuuenalis:*

Frontonis platani conuulſaq. marmora clamant.

Leporis vita.

Λαγὼ βίον ζῆν, *id eſt, Leporis vitam viuere dicitur, qui ſemper anxij trepidiq. viuunt. Quod id animal omnium prędæ expoſitum, ne ſomnum quidem capit, niſi oculis apertis. Demoſthenes in Aeſchinem:* Λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν. *id eſt, Leporis vitam viuebas, timens ac tremens, at ſemper exſpectans vt vapulares. Vſus eſt & Plutarchus in libello* περὶ φιλοπλουτίας, *quem pridem Latinũ reddidimus.* Λαγωῶν δειλότερον *ſcripſit Athanaſius in apologia 1. & apud Strabonẽ, Phrygiis leporibus timidior, de quo dictũ eſt alias per occaſionem.*

Victi non audent hiſcere.

Νικώμενοι ἄνδρες ἀγρυξίᾳ δέδενται, *id eſt, Qui vincuntur ſilentio vincti ſunt Plutarchus in libello cui titulus, quo pacto quis vtilitatem capere poſſit ex inimicis, citat ex Pindaro. Conuenit cum illo quod alibi retulimus, Quid, niſi dolor victis? Eſt autem verbum perquam elegans* ἀγρυξία, *vbi quis non audet hiſcere, a verbo* γρύζειν, *de quo non ſemel dictum eſt.*

Therſitæ facies.

Θερσίτου βλέμμα, *id eſt, Therſitica facies. De prodigioſe deformi dici ſolitum, quod Homerus ſcripſerit hunc omnium qui ad Troiam ueniſſent, fœdiſſimum fuiſſe. Ac totum hominem a capite, quod aiunt, vſque ad pedes ita graphice depingit, & corporis vitia & animi morbos, vt dicas, peſſimum ingenium in domicilio ſe digno habitaſſe. Locus apud Homerum eſt Iliad. lib. 2. notior quam vt hic referas adducere. Venuſtius erit ſi ad animum transferatur: veluti ſi de formoſo, ſed moribus improbo dicas, Si corpus aſpicias, Nireas eſt: ſi animum, pluſquam* Θερσίτου βλέμμα *reperies. Adagij mentionem fecit Suidas.*

Picifer.

Κιττοφόρος, *id eſt, Picifer, vulgare conuicium videtur in hominem infimum & deſpicatiſſimæ ſortis. Siquidem Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte dicit Aeſchinem hoc nomine ab aniculis compellatum, quemadmodum &* λικνοφόρον, *quod picas & vannos capite baiularet. Nam his in myſteriis Bacchanalibus vtebantur, quod ea auis ſacra ſit Baccho, & vannus in omnibus myſteriis adhibebatur. Vnde Maro,*

Et myſtica vannus Iacchi.

In numerato.

IN *numerato habere, ſi ad animi rem transferatur, prouerbij rationem habuerit, velut Octauius Auguſtus, vt refert Seneca, pronunciauit de Vinitio oratore, quod ingenium in numerato haberet: propterea quod in cauſſis agendis ingenio eſſet præſentiſſimo, & quidquid aliis preſtaret diutina cogitatio, id illi prima ſtatim animi intentio daret. Sumptum eſt ab his qui res ſuas ad certiſſimum calculum redegerunt, hoc eſt, ad pecuniam numeratam. Quintilianus in ſexto, De actore, inquit, facile dicente ex tempore dictum eſt olim, ingenium eum in numerato habere. Vide prouerbium, Numero dixiſti.*

Quantum habet.

QVANTVM *habet quiſque, tanti ſit. Quod ſcripſit Horatius in ſatyra prima,*

Nil ſatis, inquit, quia tanti, quantum habeas, ſis.

Item Iuuenalis ſatyra tertia,

Quantum quiſque ſua nummorum ſeruat in arca,
Tantum habet & fidei.

Non recenſuiſſemus inter prouerbia, ne quis clamaret nos ſententias collegiſſe, non adagia, niſi D. Auguſt. in libro de diſciplina Chriſtiana nominatim prouerbij titulo citaſſet. Vnde & illud prouerbium, inquit, Quantum habebis, tantus eris. Quamquam & Horatius ſatis indicat vulgo iactatam ſententiam eo quod præceſſit:

At bona pars hominum decepta cupidine falſo.

Vſurpat et Apuleius in Apologia, Tanti re vera eſtis, quantum habebitis. Videtur ex Euripide veniſſe in vulgi ſermonem. Cuius & hunc verſum inter ceteros refert Seneca,

Vbiq. tanti quiſque, quantum habuit, fuit.

Imis ceris eradere.

IMIS *ceris eradere, pro eo quod eſt, delere penitus, ſic vt nullum omnino memoriæ priſtinæ veſtigium exſtet. Sumptum ab his qui in ceratis ſcriptitant tabulis. his mos eſt ita non nunquam verſum ſtylum per ſummum æquor ceræ ducere, vt qualiacumq. tamen priori ſcripturę remaneant veſtigia. Aliquoties funditus delent. Conueniet in profundam obliuionem vel amicorũ, vel priſtinæ fortunę, vel ſi quid eſt ſimile.*

Macilenta manu pinguem pedem.

HESIODVS *in opere quod inſcripſit, Opera & dies, velut ænigmate quodam explicuit paupertatem,*

Λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζῃς. *id eſt,*
Gracili autem manu pinguem pedem premas.

Manus enim graciléſcunt fame, pedes intumeſcunt frigore. Carmen ſic habet,

Μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζῃς. *id eſt,*
Ne te deprendant inopem mala tempora brumæ,
Atq. pedem premere incipiat manus arida pinguẽ.

Venuſtius erit, ſi longius transferatur ad viaticum parandum ſenectuti, aut ſimilia.

Non ſemper erit æſtas.

AD *eundem ferme ſenſum pertinet & illud ex eodem libro,*

Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς. *id eſt,*
Aeſtas non ſemper fuerit, componite nidos.

Non ſemper virebit ætas, para, quo ſe recipiat ſenectus. Aut, nõ ſemp̃ erit proſpera fortuna, munias animũ philoſophię decretis, quo fortunã aduerſam poſſis

contemnere. Admonet & Cato agricolas, cogitent quam longa ſit hyems. Notus eſt apologus de formicis exprobrantibus cicadæ, quod totam æſtatem nihil aliud quam ceciniſſet otioſa, eoq. mendicaret in hyeme. Hoc dictum oportuit adoleſcentum pileis inſcribi. Neque enim tantum admonet parandam eſſe rem in ſenectam, verum etiam eruditionem, virtutem, boneſtam famam, quæ præſidia ſunt optima ſenectutis.

Cum exoſsis ſuum rodit pedem.

CONSIMILI *figura ſignificauit egeſtatē in eodē opere,* ὅτ᾽ ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει. *id eſt,*

Quando pedes edit ipſe ſuos is qui caret oſſe.

Exoſſem vocat Polypum, quod oſſibus careat. Is creditus eſt nonnullis ſua brachia rodere, cum deeſt cibus. Eſt enim edaciſſimus, quamquam Plinius exiſtimat id illi accidere a conchis, verum præciſa renaſci credit, quemadmodum caudas lacertis. Alcæus apud Athenæum libro ſeptimo,

ἐδαδ᾽ ἐμαυτὸν ὡς πολύπους. *id eſt,*

Comedo meipſum more Polypi.

Vnde & αὐτοφάγος *dictus. Verum hanc opinionem & Athenæus reiicit.*

Centum plauſtri trabes.

TAM *ſimile eſt prouerbio, quam eſt ouum ouo, quod ſcripſit Heſiodus in eodē opere, cui titulus,* ἔργα καὶ ἡμέραι, ἑκατὸν δέ τε δούρατ᾽ ἀμάξης. *id eſt,*

Centū autem lignis plauſtrum compingitur vnum.

Eo tempeſtiuiter vtemur, cum ſignificabimus id quod a nobis petitur, magno conſtare. Facile enim alienis vtimur, non expendentes quanti conſtiterint ei qui præbet. Carmen Heſiodi ſic habet.

Φράζεο δὲ ἔνα οἴκοι, ὡς δοκεῖ ἅμαξαν,
Ῥηΐδιον δ᾽ εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἅμαξαν,
Φησὶ δ᾽ ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἅμαξαν
Νήπιος, οὐδὲ τὸ οἶδ᾽ ἑκατὸν δέ τε δούρατ᾽ ἀμάξης.

Nam dictu eſt procliue, dato plauſtrumq. bouesq.
At procline negare, ſed en tauris labor inſtat,
Cogitat, eſt animo diues, compingere plauſtrum
Stultus et haud nouit, centum id compactile lignis.

Itaq. quoties ad id quod molitur aliquis, pluribus adminiculis opus eſt, velut ad gerendum magiſtratum, ad ſcribendum librum, ad munus concionandi, ad inſtituendam familiam, ad longinquam peregrinationem, non inepte vſurpabimus Heſiodi verbum, ἑκατὸν δέ τε δούρατ᾽ ἀμάξης.

Araneas eiicere.

HABET *illud quoque prouerbij ſpeciem, quod eſt apud eundem in eodem opere,*

Ἐκ δ᾽ ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια. *id eſt,*

Vaſis eiicias, quas nectit aranea telas.

Sic enim ſignificant inanitatem & inopiam etiam hodie. Ad eundem modum Catullus,

-Nam tui Catulli
Plenus ſacculus eſt aranearum.

Quo dicto nunc nihil eſt vulgo vulgatius. Lucianus in Pſeudologiſta, εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστά. *id eſt, Carie & araneis differta.*

Muris circumcurrentibus.

Τῶν τοίχων περιτρεχόντων, *i. Parietibus circūcurrentibus. Plutarchus in Sympoſiacis decade ſeptima problemate quinto, indicat muliebre fuiſſe prouerbium, quo ſecretum ſignificabant, muris videlicet teſtes & arbitros arcentibus. At bonorum virorum huiuſmodi voluptates etiam ac luſus ait oportet eſſe, vt nihil egeant vallo parietum. Licebit vti, cum ſignificabimus aliquid aliis monſtri, & ob id captari ſecretum.*

Κεραςβόλοι.

IN *eodem opere problemate ſecundo, docet homines præfractos, & aſperis moribus, & intractabiles* κεραςβόλους *vocari ſolitos, quam vocē haud ſatis cōmode vertens Latine. Sūptā ait metaphorā ab agricolis, apud quos ſemina quæ prius quā in terrā decidant, incidant in cornua boū,* κερασβόλα, *dicantur,* παρὰ τὸ εἰς κέρατα βάλλεσθαι. *Hæc aiunt prouenire ceteris multo duriora, vnde &* ἀτεράμονα *vocantur. Qui ſcripſit etymologicon, indicat hanc vocē ſemel duntaxat vſurpatā a Platone, ſumptāq. a leguminibus, quæ nec igni, nec aqua molleſcant: cuiuſmodi quædā videmus admixta leguminibus minuta nigraq. Locus eſt apud Plat. lib. De legibus 9. Quo quidē loco videtur interpres ignoraſſe quæ ſint* κεραςβόλα. *Vertit. n. legumina fulminis tactu præ dura quaſi dictum eſſet* κεραυνόβολα. *Porro cur id accidat, vt ſemina quæ in cornua boū impegerint, aut nō proueniāt, aut proueniāt ſicciora duraq. Plutar. hanc adfert cauſſam, quod ea quæ a manu calida ſtatim excepta terra foueantur, magis adiuuantur calore, quiſeminibus eſt amicus. At quæ in cornua incidant, proiecta magis videntur quam ſeminata, & mora frigus colligunt. Theophraſtus dubitat num friuolum ſit quod de cerasbolis iactant agricolæ.*

Reſpublica virum docet.

Πόλις ἄνδρα διδάσκει, *id eſt, Reſpublica virum docet. Significat neminē ad rem gerendam idoneum eſſe poſſe, niſi, qui ſit vſu exercitatus. Plutarchus citat ex Simonide, tametſi hemiſtichium carminis heroici. Quantumlibet diu verſatus in agro, non fies idoneus adminiſtrandæ reipublicæ niſi vixeris in foro, in curia, in frequenti populo. Adluſit huc Socrates Platonicus, cum inuitatus ad loca amœna in agris, reſpondit ſe cupidum eſſe diſcendi, arbores autem nihil docere.*

Faber cum ſis.

PLVTARCHVS *in præceptis ciuilibus, ſenarium hūc haud dubie prouerbialem, ex Euripide citat,*

Τέκτων γὰρ ὢν, οὐκ ἐπράσσες ξυλουργικά. *id eſt,*

Cum ſis faber, opera haud facis fabrilia.

Congruet in eum qui tentat ad quæ non eſt idoneus, vel ob imperitiam, uel ob naturam alienam, veluti ſi quis infans & ad perſuadendum ineptus, ſuſcipiat legationem: aut indiligens diſpenſet rem domeſticam: aut ſenex, ſine inualidus militiam capeſſat. Iamdudum & illud Horatianum ceſſit in prouerbium, quod hinc imitatum videtur,

-Tractant fabrilia fabri.

Aquam igni miſcere.

INTER *prouerbia, quibus* ἀδύνατον *ſignificamus, refereu dū et illud,* πῦρ ὕδατι μιγνύναι. *i. Ignem aquæ miſcere. Plutarchus in libello cui titulum fecit,* πότερα ὕδωρ ἢ πῦρ

χρῦ, adducit huius prouerbij teſtimonium, ſtudens probare aquæ proprium eſſe frigiditatem, potius quam aeris. Pugnat autem vtraq. qualitate ignis cũ aqua: quippe calidus & ſiccus cum humida et frigida. Narrat eodem in loco morem fuiſſe apud Perſas, vt ſupplex in fluuium deſcenderet, ignem geſtans, minitans ni conſequeretur quæ petebat, ſe ignem miſſurum in aquam. Atq. ad eum modum impetrabat quidem quæ rogabat, ſed mulctabatur, quod minatus eſſet ſe facturum id, quod eſſet contra rerum naturam. Nam aqua hoſtis eſt ignis, eumq. ſemper extinguit. Id ſupplicandi genus apud barbaros maximum habebatur, & in quo non eſſet fas recuſare quod petebatur. Mar. Tull. Philippica 13. Prius vnda cum flamma redibit in gratiam. Rurſus prius vndã flammãq. vt ait poeta quiſpiam, prius deniq. omnia, quam aut cum Antoniis Reſpub. aut Antonij cum Repub. redeant in gratiam.

Velut e ſpecula.

Ὡσεὶ ἀπὸ σκοπιᾶς, id eſt, Velut e ſpecula. Similitudo prouerbialis, cum quis rem velut oculis ſubiectam, totam undiq. contemplatur. Siquidem ex alto commodiſſime ſpectantur omnia, propterea quod nihil obſtet, quod impediat proſpectum. Vtitur Plutarchus in libello, cui titulus, De Romanorum fortuna.

Velut in cratere.

Ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ, id eſt, Velut in cratere philoteſio. Prouerbialis & hæc collatio, qua ſignificabimus res antea turbulentas componi ſedariq., & prius inter ſeſe inimicos in gratiam redigi. Dicitur autem crater philoteſius, quem in conuiuiis porrigunt aliis alij, ceu amicitiæ ſymbolum ac pignus. Veluti qui filiam alicui deſponderet futuro genero prælibans, φιλοτήσιον κρατῆρα porrigebat. Scythæ quoque amicitias, quarũ ſunt pertinaciſſimi, cratere conciliabant, vt teſtatur in Toxaride Lucianus. Quin & CHRISTVS ipſe noſtræ religionis princeps, arcanam illam cum ſuis amicitiam poculo conſecrauit.

Sero veniſti.

Ὀψὲ ἥκεις, id eſt, Sero veniſti. Competit in eos, qui poſt tempus rem aliquam aggrediuntur, veluti ſi iam ætatis vitio frigidus, vxorem paret ducere, aut grandior litteras addiſcere. Natum ex oraculo, quod Pythia vates edidit cuidam conſulenti, num deberet ad rempublicam tractandam accedere, ὀψὲ ἥκεις ἀρχῆς καὶ δημαγωγίας δεόμενος, καὶ παρ᾽ ὥραν στρατηγίου κόπτεις θύρας, id eſt, Sero veniſti, me de principatu & reipublicæ adminiſtratione conſulens, & alieno tempore militiæ pulſas ianuam. Meminit Plutarchus in commentario, cui titulus, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον.

Prius antidotum quam venenum.

DIVVS Hieronymus aduerſus Ruffinum reſpondens, Quomodo eorum præfationes librorum, quos neſcias, accuſes, quæ quodam vaticinio futuræ calumniæ reſponderunt, implentes prouerbium, Prius antidotum quam venenum, ſubaudi adhibes. Conueniet vti, quoties aliquis ſe purgat antequam accuſetur: Antidotus enim aduerſus venena datur. Hanc nemo ſumit, niſi guſtato veneno. Quanquam ſunt qui ſe præmuniant antidotis, ne noceat, ſi fors contingat ſumere toxicum. Quemadmodum feciſſe legimus Mithridatem.

Statua taciturnior.

HIS etiam temporibus in prouerbio eſt, Statua taciturnior. In hominem vehementer infantem, ac tacitum. Vſus eſt hac hyperbole Horatius in epiſtola ad Iulium Florum,

-Statua taciturnius exit
Plerumq. & riſu populum quatit.

Itidem Iuuenalis diuitem quempiam, ſed infantem & indoctum, Mercurij ſtatuæ ſimilem facit,

-Truncoq. ſimillimus Hermæ.

Conſimili forma diuus Chryſoſtomus libro περὶ ἱερωσύνης 6. de tardo & ſtupido, τότε δὲ τὸ λεγόμενον τῶν λιθίνων οὐδὲν διοίσω. id eſt, Tum illud quod Græci dicere ſolemus, a ſaxeis nihil differet. quod & alibi retulimus Xenophon in Symphoſio. ἧττον γοῦν ἂν αὐτῶν φωνὴν ἀκούσαις, ἢ τῶν λιθίνων. id eſt, Illorum igitur vocem minus audias quam ſaxearum ſtatuarum. Statuæ frequenter habent ſpeciem ſapientum & eloquentium virorum, ipſa tamen nihil loquuntur.

Hoc noueram prius quam.

PLVTARCHVS in libello cui titulus, philoſophum maxime debere diſputare cum principibus, irridẽs eos qui duplicem facerent philoſophiæ rationem: alteram in affectibus ſitam, quæ a Mercurio Hegemone, id eſt, ductore proficiſceretur: alteram in efferendo poſitam quam Diactorus Mercurius, id eſt, nuntius largiretur: ἕωλον ἐστιν, inquit, καὶ σαπρὸν, τὸ καὶ πρὶν ἢ Θέογνιν γενέσθαι. id eſt, Friuolum & obſoletum eſt, coniungaturq. cum illo, Hoc noueram ante quam Theognis natus eſt. Vſurpat idem in eandem ſententiam, in libello cui titulus περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν, citans e comico quopiam. A. Gell. lib. 1. Noctium Atticarum, capite 3. citat ex Lucilio. Contra patriam, inquit Cicero, arma pro amico ſumenda non ſunt. Hoc profecto nemo ignorauit, & prius quam Theognis, vt Lucilius ait, naſceretur. Non eſt dubitandum, quin hic ſenarius ſit prouerbialis, quo rem frigidam & ineptam ſignificabant. Apparet ſumptum a Theognide tragœdiarum ſcriptore, quem frigidiſſimum fuiſſe teſtatur Suidas, & ni fallimur memoria, Plato. Nam fuit huius nominis alter quoq. cuius extant ſententiæ.

Phocenſium deſperatio.

Φωκέων ἀπόνοια, ſiue Φωκικὴ ἀπόνοια, id eſt, Phocenſium, ſiue Phocica deſperatio de ſtultis & inſanis conſiliis dici ſolitum admonet Stephanus. Verum ex Plutarcho Cheronenſi conijcere licet dici ſolitum, vbi deſperatis rebus ad extrema conſilia veniretur. Natum eſt autem ex euentu huiuſmodi. Atrox odium & irreconciliabilis ſimultas, atque vt Plutarchi dicam verbis, ἄσπονδος πόλεμος erat inter Theſſalos & Phocenſes: quod hi primores illorum in ſuis vrbibus, ad unum omnes eodem die trucidaſſent, illi viciſſim illorum obſides ducentos quinquaginta in crucem ſuſtuliſſent. Deinde Theſſali contractis omnibus copiis, per Locrenſes irruperunt, edicto promulgato, ne cuiquam prouectioris ætatis parceretur: pueri cũ mulieribus in ſeruitutẽ abducerentur. Daiphantus itaq. qui fuit vnus e tri-

bus, quibus Phocenſium res erat commiſſa, ſuaſit vti viri quidem Theſſalis obuiam irent, cũ illis conflicturi, ceterũ mulieres vna cum liberis, ex vniuerſa Phocide congregatas, in vno quopiam loco ſeponerent, congeſta ingenti lignorum materia: & adhibitis cuſtodibus mandarent, vt ſimulac intellexiſſent ſeſe victos in prælio, continuo pueros & vxores, iniecto igni exurerent. Id reliquis comprobantibus, exurgens quidam negauit æquum fieri, ni conſilium hoc, vxorũ quoque ſuffragiis comprobatum fuiſſet: quod ſi non placeret, non eſſe cogendas. Itaq. mulieres, vbi rem cognouiſſent, ipſæ inter ſe habito conſilio, Daiphantum collaudarunt, qui rectiſſime conſuluiſſet Phocenſium rebus. Eadem autem videri & vxoribus & liberis eorum. His ita peractis, congreſſi cum Theſſalis Phocenſes, ſuperiores exstiterunt. Ac decretum quidem illud Græci Phocenſium deſperationem appellarunt, quod etiam ſi feliciter ceſſiſſet, tamen temerarium parumq. cordatum videretur. Huiuſmodi ferme Plutarchus. Similia fere narrat Pauſanias in Phocicis. Meminit & prouerbij, quod ait ex hoc euentu dici ſolitum, ἐπὶ πάντων τῶν βουλευμάτων τῶν ἀναλγήτων, hoc eſt, de omnibus cõſiliis quæ carent dolore. Meminit & Stephanus indicans dici ſolitum ἐπὶ τῶν τὰ ἀνάλγη βουλευομένων.

Extremum occupet ſcabies.

OLIM pueri curſu certantes, clamare ſolebant, Occupet extremum ſcabies, adhortantes hac voce ſingulos ad curſum, ac male precantes ei qui fuerit omnium poſtremus. Id deductum eſt in adagium quo vtebantur, qui ſignificarent ſeſe quocumq. modo velle vincere, neque commiſſuros vt inter poſtremos ſint. Ita qui per fas nefasq. rem augent, poſſunt alio vocanti reſpondere, Extremũ occupet ſcabies. Quãquã nihil vetat, quo minus in bonã partẽ detorqueamus, vt ſi qui ſummis viribus adnititur, ne ab æqualibus, eruditione, aut recte factis aut officiis ab amico ſuperetur, dicat, Occupet extremũ ſcabies. Hoc igitur prouerbiũ pueris acceptum ferimus, quemadmodum & illud, τὰν κακὰν αὐλὰν ἀλ. Vſus eſt Horatius in Arte poetica:

Occupet extremũ ſcabies, mihi turpe relinqui eſt.

Originem Acron indicat.

Ἡμερόκοιτος.

VULGARI ioco fures dicti videntur ἡμερόκοιτοι, quod interdiu dormiant, noctu vigilent. Sic enim Heſiodus in Operibus ac diebus,

Μήποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται.

Ne ſolitus dormire die tua tollere poſſit.

Apte torquebitur in tollionem & furacem. Eſt & piſcis eiuſdem nominis, vt indicat Suidas, Phoca opinamur.

Ne vni naui facultates.

QUIN illud etiam ad prouerbiorum claſſem, ſi longius deflectatur, referendum videtur, quod eſt in eodem opere,

Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι. id eſt,

Ne bona tu pandis ratibus ſemel omnia mandes.

Ne quid aggrediaris, in quo ſint vniuerſa periclitãda. Non omnis ſtatim alea iacienda eſt. Periculoſa eſt nautica negotiatio. Naufragium enim tollit omnia. Tutius eſt cum terra commercium. Alibi retulimus dictum Laconis, qui negabat ſibi placere diuitias quæ penderent a funibus.

Vrit abſque torre.

VERSUM hunc ceu prouerbialem ſubinde Plutarchus vſurpat,

Εὗε ἄτερ δαλοῖο καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν. id eſt,

Exurit ſine torre, grauiq. dat illa ſenectæ.

Nempe vxor improba, quæ moribus ſuis ſenium viro prӕmaturum conciliat. Idem lepide transferetur ad auaritiam, ad ambitionem, ad inuidiam, amorem obſcenum, ſimiliaq. animi vitia, quibus obnoxij torquentur & contabeſcunt.

Adhuc cælum voluitur.

QUOTIES ſignificabimus adhuc ſupereſſe ſpem, & non dum omne tempus quod melioris fortunæ ſolet occaſionem adducere, exactum eſſe, conueniet illud Theocriticum ex Charitibus,

Οὔπω μῆνας ἄγων ἔκαμ' οὐρανός, οὐδ' ἐνιαυτούς.

Nondum defeſſus prouoluere deſiit æther

Menſes atque annos.

Quod enim vnus annus negat, alter vltro defert.

Multæ rotæ voluentur.

PROVERBIALITER extulit, & ad eandem pertinet ſententiam, quod proxime conſequitur.

Πολλοὶ κινήσουσιν ἔτι τροχὸν ἅρματος ἵπποι. id eſt,

Permultis voluetur adhuc rota mota caballis.

Id eſt, Multum adhuc temporis reſtat, multaq. rerum incident mutationes. Quod quidem adagium & hodie noſtratis vulgo in ore eſt. Frigidius enim eſt quod quidam interpretantur de certaminibus Olympiacis, de quibus illic non agit poeta in carmine Bucolico.

Ne nomen quidem.

PROVERBIALI figura dictum eſt & illud in eadem Ecloga,

Ἀϋτᾶς δ' ἔτι μηδ' ὄνομ' εἴη. id eſt,

Vlterius nec nomen erit belli atq. tumultus.

Ceruus canes trahit.

INTER adagia quibus ἀδύνατα, ſeu præpoſterũ quidpiam ſignificamus, adnumerandum & illud quod eſt apud Theocritum in Thyrſide,

Τὰς κύνας ὤλαφος ἕλκοι. id eſt,

Canes ceruus trahit.

Præpoſterum enim eſt, vt ceruus venetur canes. Carmen Theocriti ſic habet,

Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει, καὶ τὰς κύνας ὤλαφος ἕλκοι.

Poſtquã Daphnis obit, ceruus trahat ipſe moloſſos.

Ad conſimilẽ formam Vergilius in Pharmaceutria,

Nunc & oues vltro fugiat lupus.

Bubo canit luſciniæ.

ITEM illud quod proxime conſequitur,

Κἠξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο. id eſt,

Buboq. montanus philomenis occinat ipſis.

Cum infans ſuadere conatur eloquenti, aut ineruditus docere doctiſſimum.

Ne

Ne vidit quidem oleum.

ECLOGA cui titulus νομεῖς, ſcatet prouerbialibus ſententiis ac figuris, quarum de numero primũ eſt illud,

Καὶ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε.

Et quando ille oculis, oleum conſpexerat unquam?

Conueniet in eos qui ſunt artis alicuius prorſus rudes & imperiti. Veluti ſi quis profiteatur rem medicam, qui numquam didicerit quidquam illius artis, venuſte notabitur hoc verſu,

Καὶ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε;

Vngebantur enim athletæ, quo membris euaderent duríoribus, vnde per oleum ſignificant certamen. Quamquam ſcholia declarant quoſdam hoc ad arborem referre, quod in Olympiacis oleaſtro ſiue olea coronari ſolebant.

Et me mater &c.

ITEM illud quod in eadem ſequitur,

Κἠμ' ἔφαθ' ἁ μάτηρ Πολυδεύκεος ἦμεν ἀμείνω. id eſt,

Me quoq. Pollucem mea mater vincere dixit.

Cum quis anteponitur aut æquatur iis cum quibus nullo modo conferendus eſt. Matres enim amore cæcutiunt in filios, & formoſiſſimos putant, qui ſunt deformes, fortiſſimos, qui ſunt ignauiſſimi. Porro Pollux pugil optimus fuiſſe creditur, teſte Flacco,

Caſtor gaudet equis, ouo prognatus eodem
Pugnis.

Suade lupis, vt inſaniant.

RVRSVM in eadem,

Πείσαι τοι Μίλων καὶ τὼς λύκος αὐτίκα λυσσῆν. id eſt,

Hoc quoq. Milo lupis mox perſuadeto rabire.

Vbi quis animum inducit ad rem ſtultiſſimam, quam non aggrederetur, niſi inſanus. Nam lupi inſaniunt vel ſua ſponte, veluti ſi quis tyrannum inſtiget ad crudelitatem, cum plus ſatis ſæuiat ſuopte ingenio. Rabies proprie canum eſt, vnde Scholiaſtes Theocriti putat hoc velut abſurdum proponi. Sed canes aliquando rabiunt, lupi numquam non rabiunt.

Rore paſcitur.

IN hominem præteuui corpore, quadrabit illud ex eodẽ Idyllio quod dictum eſt in vitulam macram,

Μὴ πρῶκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ;

Dores enim rorem appellant πρῶκα, quod πρωΐ, id eſt, mane cadat. Porro cicadas rore ali, teſtis eſt Plinius libro 11. cap. 36. Ore carent, ſed habent in pectore fiſtuloſo quiddam aculeatum linguis ſimile. Eo rorem lambunt. Cum excitatæ ſubuolant, reddunt humorem, quod ſolum argumentum eſt illas rore paſci. Neque enim ad excrementa corporis vllum foramen eſt. Vnde Maro,

Dumq. thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ.

Venuſtius erit, ſi transferatur ad ingenium, ſiue ſtylũ ieiunum & aridum. Aut per ironiam, in hominem vehementer obeſo corpore.

Tuam ipſius terram calca.

CVM iubebimus cuipiam, vt ſuo loco ſe contineat, neq. ſe recipiat in noſtra, quadrabit illud ex eiuſdem Hodœporia,

Τεῦς αὐτῶ πατέων ἔχε τὰς δρύας. id eſt,

Quin propriam calcans terram, querceta teneto.

Conueniet, vbi parum fidemus alicui, nec volemus in domeſticam recipere conſuetudinem.

Ne faſcines.

Ἵνα μὴ βασκάνῃς με, id eſt, Ne me faſcines. *Dici ſolitum vbi quis rem ſuauem nactus, præſentibus impartit aliquid, ne ſolus fruens alios contriſtet. Indicat hoc Ariſtoteles ſectionis vigeſima problemate 24. Vbi de menſa communi aliquis ſibi priuatim ſumeret aliquid, intuenti communicans dicebat, ne me faſcines. Itaq ſumpturi cibum prius edebant rutam, ceu remedium aduerſus faſcinum. Tum enim metuebant noxam faſcini, quoties vel auidius veſcerentur, vel alicuius incommodi ſuſpicione tenerentur, aut cibum haberent ſuſpectum quem cupiebant. Ita fiebat, vt ſemper cum perturbatione vel biberent vel ederent, flatu ſimul hauſto: qui ſi expellitur, ſimul exit cibus, ſi retinetur, mouet tormina. Itaq. ruta prius comeſa, & ſtomachum & reliquum corpus calfacit, vt ſpiritus ille incluſus diſcuti atq. abigi poſſit. Vnde et illud prouerbiale quiddam habet, ruta opus eſt, vbi ſignificabimus periculum cuiuſpiam incommodi, quemadmodum de baccare & apio diximus alias.*

Non omnis fert omnia tellus.

VT Vergilianum illud, Non omnis fert omnia tellus, *prouerbium erit, ſi traducatur ad diuerſas ingenij dotes, aut non quiduis a quouis eſſe petendum: ita prouerbij rationem habebit illud Theocriticum, ex Cyclope.*

Ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι. id eſt,

Illa quidem producit hyems, illa educat æſtas.

Cum ſignificabimus aliud agendum iuueni, aliud ſeni, aliis atque aliis temporibus diuerſis moribus vtendũ. Quid autem quæq. ferat tellus, eleganter deſcribit Vergilius in Georgicis, & Hermippus apud Athenæum libro primo.

Dum virent genua.

NEC illud caret prouerbij ſpecie, quod eſt apud eumdem in Thyonicho,

Ποιεῖν τι δεῖ ἇς γόνυ χλωρόν. id eſt,

Quando virent genua, tum aliquid faciamus oportet. Studendum bonis litteris, dum adhuc viget ingenium. Ducenda eſt vxor, ſed iuueni. Conſimilem ad modum Horatius,

-Dumq. virent genua,
Et decet, obducta ſoluatur fronte ſenectus.

Quamquam hæc ipſa figura, genu viret, prouerbialis eſt, quoties iuuentutem ſignificamus.

Neque peſſimus, neque primus.

MEDIOCRITATEM hoc pacto ſignificare licebit.

-Οὔτε κάκιστος
Οὔτε πρᾶτος. id eſt,

-Neque peſſimus, at nec
Primus.

Lepidius fiet, ſi ad ingenij laudem transferatur. Nam apud Theocritum in Thyonicho de milite dictum eſt, qui ſeipſum modeſte iactat.

Scit quomodo Iupiter duxerit Iunonem.

IN curioſos, & quid quiſque domi faciat peruestigantes,

conueniet illud ex Syracuſanis,

> Πάντα γυναῖκες ἴσαντι, καὶ ὡς Ζεὺς ἀγάγεθ' Ἥραν. id eſt;
> *Nouit fœmineum genus omnia, nouit & illud*
> *Iunonem quo pacto duxit Iupiter olim.*

Scholiaſtes Theocriti putat ſignificari furtiuas Iouis & Iunonis nuptias, quales deſcribit,

> Εἰς εὐνὴν φοιτῶντε φίλους λήθοντε τοκῆας. id eſt,
> *Coniugij ſubire thorum clam vtroq. parente.*

Adiungit fabulam, quam retulerit Ariſtoteles quidam in libro quem ſcripſit de templo Hermiones. Iupiter inſidians ſororis pudicitiæ, cum forte uidiſſet illam ſemotam ab reliquis diis: nam ne diis quidem virginibus tutum eſt obambulare ſolas: ſeipſum vertit in cuculum, conſeditq. in monte, qui prius dictus erat Thronax, nunc Coccyx dicitur. Eo vero die Iupiter excitauit ingentem tempeſtatem. Iuno itaq. ſola peruenit in montem, conſeditq. eo loci, vbi nunc eſt Iunonis Teliæ, hoc eſt, perfectæ templum. Cuculus autem ob tempeſtatem horridus ac tremens deuolauit, conſeditq. in Iunonis genibus. Eum Iuno miſerta texit veſte ſua. Hic rex deorum repente e cuculo factus Iupiter, Iunonem complexus eſt. Cumq. illa metu matris recuſaret coitum, Iupiter promiſit ſe ducturum illam in vxorem. Hinc natum exiſtimant prouerbium. Addit huius Iunonis ſimulacrum in templo fuiſſe collocatum hac imagine, vt in throno ſedēs ſceptrum dextra teneret, in cuius faſtigio ſederet cuculus, vix credimus hanc fabulam apud veteres inueniri, ſed ſuſpicamur ab otioſo quopiam grammatico fuiſſe confictam. Adeo ſapit anile quiddam. Huic ſimillimum eſt quod ſcribit Plautus in Trinummo, Sciunt quid in aurem rex reginæ dixerit, ſciunt quid Iuno fabulata cum Ioue: quæ neque futura neque facta, tamen illi ſciunt.

Vbi paueris, impera.

IN *eadem Ecloga,*

> Πασάμενος ἐπίτασσε, id eſt,
> *Præcipito poſtquam ſatiaueris eſca.*

Ad eum modum reſpondent mulieres cuipiam obiurganti, quod loquaciores eſſent, & ſilentium imperanti. Conueniet ubi quis imperioſior eſt in eos, de quibus nihil eſt meritus.

Gallus in ſuo ſterquilinio plurimum poteſt.

QVOD *ſcriptum eſt in ludicro Senecæ, prouerbij ſpeciē habet: Intellexit, inquit, neminem parem ſibi Romæ fuiſſe, illicq. non habere ſe idem gratiæ, Gallum in ſuo ſterquilinio plurimum poſſe. Adluſit ad Claudium imperatorem Lugduni natum. Hodieq. de cane vulgo dicunt, eum in ſuo ſterquilinio plurimum audere: in alieno timidiores ſumus omnes, in ſuo quiſq. regno ferocior eſt & animoſior.*

Iſthmum perfodere.

ISTHMVM *perfodere dicebantur, qui magno quidē conatu, ſed irrito molirentur aliquid. Ductū ab Iſthmo Corinthiaco, qui efficiebat, vt naues longo & ancipiti ambitu iuxta peninſulam circumagerentur. Vnde complures illum adorti ſunt, qua erat anguſtiſſimus, perfodere, nempe Demetrius rex, Dictator Cæſar, C. princeps, Domitius Nero, infauſto, vt omnium patuit exitu, incepto. Auctor Plinius lib. 4. cap. 4. Trāquillus oſtendit, idem tentatum a Caligula. Philoſtratus in vita Apollonij negat Neronem deſtitiſſe victum operis difficultate: ſed quod timeret, ne admiſſum mare, perituram Æginam portenderet, aut res nouas in imperio Romano cooriturus: nam id prædixerant Aegyptij uates. Quin & vetuſtiſſimus ſcriptor Herodotus libro hiſtoriæ ſuæ primo, prodidit Cnidios Iſthmū qua anguſtiſſimo ſpatio, nempe quinque ſtadiorum ſpectabat continentem, perfodere adortos, quo inſulam facerent, ceterum ictos ſcopulos in fodientium oculos reſiliiſſe, deinde Delphicum Apollinem ab eis conſultum trimetris reſpondiſſe,*

> Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε.
> Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο. id eſt,
> *Neque cingite Iſthmum mœnibus, neque fodite.*
> *Nam ſi Ioui id viſum, locaſſet in ſalo.*

Deniq. Nicanor Seleucus aggreſſus eſt Iſthmum quī dirimit Euxinum et Caſpium mare, nec perfecit, a Ptolemæo Ceranno interfectus.

Lingere ſalem.

OLIM *tenuis fortunæ hominibus ſal pulmentarij vice fuit, uti nunc quibuſdam eſt acetum. Quæ res & in prouerbium abiit, tametſi non ſatis liquet cuiuſmodi id fuerit. Sed præſtiterit ipſius Plinij verba ſuper hac re ſubſcribere ex libri trigeſimiprimi capite 7. Varro, inquit, veteres etiam pulmētarij vice vſos, auctor eſt. Eſitaſſe enim ſalem cum pane & caſeo, vt prouerbio apparet. Perſius in ſatyra quinta,*

> *-Iura. ſed Iupiter audiet. heu heu*
> *Vare regustatum digito terebrare ſalinum,*
> *Contentus perages, ſi viuere cum Ioue tendis.*

Hoc eſt, vitam ages pauperrimam.

Sellizare.

Σιλλίζειν *prouerbiali ioco dicebantur, glorioſi, faſtuq. præturgidi. Suidas admonet ſumptum a moribus Selli cuiuſpiam qui cum re eſſet perquam tenui, tamen affectabat haberi diues. Torqueri poterit & in eos, qui ſe doctrinæ iactitant ac venditant opinione, cum a litteris ſint alieni. Heſychius indicat Græcis idem ſignificare* σελλίζεσθαι καὶ ψελλίζεσθαι. *Qua voce ſemel atque iterū vſus eſt Plato in Gorgia: &* ψελλὸς *dicitur, qui ſigma craſſius profert, qua de re non nihil attigimus in prouerbio* ὁ ψελλὸς ὁ πιθών. *Addit Heſychius non nunquā* σιλλίζειν, *idem eſſe quod* ἀλαζονεύειν, *videlicet adſtipulans Suidæ.*

Cecidis & Buphoniorum.

Τὰ Κηκείδου καὶ Βουφονίων. *id eſt, Cecidis & Buphoniorum, de re magnopere priſca, & ob vetuſtatem iampridem obſoleta, deſuetaq. Ariſtophanes in Nebulis,*

> Ἀρχαῖά γε καὶ Διιπολιώδη, καὶ τεττίγων ἀνάμεστα,
> Καὶ Κηκείδου καὶ Βουφονίων. id eſt,
> *Priſca hæc ſane atque obſita canis, nec non opplæta cicadis,*
> *Ac Cecide cum Buphoniis.*

Siquidem Cecides peruetuſtus quiſpiam Dithyrambo- rum poeta fuit, cuius ſcripta iam ſitum olebant; vnde in iocum vulgarem abierunt. Quemadmodum iure videntur hodie, quī inmodica & intempeſtiua affectatione

tione vetuſtatis, e duodecim tabulis, ex Ennio, Lucilioq. petunt ſermonem, perinde quaſi cum Euandri matre loquantur: nec vllum verbum elegãs eſſe putant, niſi quod ſit ab vſu vulgi, & noſtro ſeculo procul remotum. Item Buphonij feſtum quoddam erat apud Athenienſes, ob vetuſtatem neglectum iam ac deſitum, ſic appellatum a cæde boum. Adagio licebit per iocũ uti, cum ſignificabimus aliquid ceu nimis priſcum neglig.

Serenitati nubem inducit.

N O N *tam ouum ouo ſimile, quam illud prouerbij faciẽ præ ſe fert, quod refertur a Plutarcho in commentario de dignoſcendo adulatore ab amico,* ἐνδίᾳ ἐπάγει νέφος. *id eſt, Serenitati nubem inducit. De eo, qui inter pocula ludosq. virulentum aliquid admiſcet, quod offuſcata hilaritate frontem corruget, ſuperciliaq. cõtrahat. Ad eundem modum Horatius lib. 3. Ode. 15. de anu deformi, quæ ſe puellarum choris admiſcebat.*

Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.

Μονόγραμμοι.

O L I M *homines macie prætenues, veſculi, ac decolores, prouerbiali ioco* μονόγραμμοι *vocabantur Lucilius. Vix viuo homini ac monogrammo. Rurſum idẽ alibi, Quæ pietas monogrammi. Nonius Marcellus ductum autumat a pictura, quæ prius quam coloribus corporatur, vmbra fingitur. Non perperam quidem Marcellus: venuſtius tamen erit adagium, ſi ad veterum picturam reſpiciamus: quæ primitus omnium conſenſu, ab vmbra hominis lineis circunducta cepit initiũ, quod vocant declinare. Deinde ſingulis coloribus pingi cœptum eſt, easq. picturas,* μονοχρώματα *appellabant. Mox ars diſtinxit ſeſe, & inuenit lumẽ atq. vmbras, vt quædam eminere, quædam abdi premiq. viderentur, differentia colorum. Deinde adiectus eſt ſplendor quem alium a lumine nolunt eſſe, medium tamen inter lumen & vmbram: proinde eundem Tonon vocãt. Nam commiſſuram ac tranſitum colorem,* ἁρμογὴν *appellant. Huiuſmodi ferme Plinius libro 35. capite 5. Conueniet igitur in hominem deformem, nullo aut eodem vultus colore, cuiuſmodi priſcorum erant imagines. M. Tullius libro de natura deorum 2. Non enim venis & neruis & oſſibus continentur: nec eſcis, nec potionibus veſcuntur, vt aut nimis acres, aut nimis cõcretos humores colligant. Nec his corporibus ſunt, vt aut caſus, aut ictus extimeſcant, aut morbos metuant, ex defatigatione mẽbrorum. Quæ verens Epicurus monogrammos deos, & nihil agentes commentus eſt. Illi autem pulcherrima forma præditi, puriſſimaq. in regione cæli collocati, ita feruntur, moderanturq. curſus, vt ad omnia conſeruanda & tuenda cõſenſiſſe videantur. Monogrammos appellat Cicero informes, nullaq. ſpecie.*

Aliorum medicus.

M A N E T *hoc dictum his quoque ſeculis celebratiſſimũ, quod refertur a Plutarcho in commentario de dignoſcendo adſentatore ab amico, e poeta quopiam,*

Ἄλλων ἰατρὸς, αὐτὸς ἕλκεσι βρύων. *id eſt,*

Aliis medetur, ipſus vlceribus ſcatens.

Vtitur eo & in commentario, quem inſcripſit aduerſus Coloten. Conueniet in hos, qui aliis ſapiunt, non ſibi, aliis oculati ſunt & cauti, non ſibi: alios conſolari norunt, ipſi ſua mala non ferunt æquo animo.

Lapſana viuere.

L A P S A N A *viuere lepide dixeris eos, qui perparce, nimiumq. tenuiter viuunt. Conſentaneum eſt enim iocum illum militarem in popularem fabulam abiiſſe, quo Cæſariani milites alternis verſibus exprobrabãt, quod apud Dirachium lapſana vixiſſent. Eſt autem lapſana, olus ſylueſtre ac vulgare, paſſimq. proueniẽs, trium foliorum, ex Braſſicarum ni fallimur, genere. Verum ſi quis forte requiret Plinij verba ſunt hæc libro 19. capite 8. Nec non olus quoque ſylueſtre eſt trium foliorum, Diui Iulij carminibus, præcipue iocis militaribus celebratum. Alternis quippe verſibus exprobrauere lapſana ſe uixiſſe apud Dirachium, præmiorum parſimoniam cauillantes. Eſt autem id cyma ſylueſtris. Hactenus Plinius. Idem libro 20. cymam inutilem eſſe dicit, & concoctu difficilem. Cymam autem interpretatur in caulibus dici delicatiorem, tenerioremq. cauliculum, qui & in lappis & aſparagis gratiam habet. Dioſcorides ait Lapſanam Romanis & napium dici, cuius folia ſimul & caules elixi comeduntur: putat hanc ſtomacho magis amicam quam lapathum, cuius meminit Horatius, de cena frugali loquens,*

Aut herba lapathi, prata amantis, & graui
Maluæ ſalubres corpori.

Haud contra oſtium.

Οὐ κατὰ θύραν, *id eſt, Haud contra ianuam, pro eo, quod eſt, non proprie ad rem, & apte ad id, de quo agitur, prouerbiali certe figura dictum eſt ab Ariſtotele, libro Phyſicorum quarto,* Οὗτοι μὲν οὖν οὐ κατὰ θύραν πρὸς τὸ πρόβλημα ἀπαντῶσι. *id eſt, Iſti quidem igitur haud cõtra oſtium occurrunt quæſtioni. Argyrophylus* οὐ κατὰ θύραν *vertit, non recte, neque non recte tamen id quidem. Perinde valet, quaſi dicas, ad ſcopum. Illud expende lector, num hoc adagium illi ſit adfine,* τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, *id eſt, Quis aberrauerit a ianua?*

Climacides.

Κλιμακίδες *id eſt, Scalulæ, per iocum vocari poterunt, qui ſe diuitibus ad quiduis obſequij ſubmittunt, etiam ſi ſordidiſſimum ſit. Sic autem vulgato conuicio ſunt appellatæ mulierculæ quædam Cypriæ, adulatrices apud Syros, quod regum vxoribus ſubmitterent ſeſe, ut per eas ceu per ſcalas currum conſcenderent. Meminit Plutarchus in libello de diſcernendo adulatore ab amico. Et Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſexto. Et Valerius Maximus rerum memorabilium libro nono capite primo.*

Valeat amicus cum inimico.

Ἐρρέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ, *id eſt, Valeat amicus cum inimico. Quadrat in eos, qui toti ad ſe ſpectant, nec amici magis quam inimici rationem habent: cuiuſmodi fertur Timon ille Miſanthropos. Plutarchus in commentario quem modo citauimus,* Εἰ μηδὲν ἂν μηδὲ μοι ἐπαινεῖν μοι τὸ, ἐρρέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ. *id eſt, Si nequaquam placet illud, Valeat amicus cum inimico. Eſt autem Græcis hemiſtichium carminis trochaici.*

Manica.

Manica.

Manicæ Phrygio prouerbio dicebantur ingẽtia, egregiaq. facta, ducta voce a Mane quodam priſco apud ipſos rege, quem ferunt virum fuiſſe præpotentem, & admirabili virtute præditum. Auctor Plutarchus in libello de Oſiride. Quin & Latini inſanum vocant, quod eſt præter vulgarem modum. Inſanire libet. Et, inſano iuuat indulgere labori.

Ruta cæſa.

Ne in rutis quidem & cæſis, haud dubie prouerbiali ſpecie dictum eſt a Cicerone libro de Oratore ſecundo, pro eo quod eſt nulla in parte. Sed dicet te, cum ædes venderes, ne in rutis quidem & cæſis, ſolum tibi paternum recepiſſe. Quo quidem loco illud obiter admonendum, in vulgatis Tullij codicibus perperam pro recepiſſe, legi reliquiſſe, id quod ſatis liquere poteſt ex Nonio Marcello, qui in dictione receptitius, hũc ipſum Ciceronis adducit locum. Eſt enim hoc loco recipere idem, quod excipere. Porro quid ſibi velint ruta cæſa, nam verba ſunt peculiaria iureconſultis, abunde patet ex Pandectarum libro 19. Lege 18. Si ruta, inquit Vlpianus, cæſa excipiantur in venditione, ea placuit eſſe ruta, quæ eruta ſunt, vt harena, & ſimilia: cæſa ea eſſe, vt arbores cæſas & carbones, & his ſimilia. Gallus autem Aquilius, cuius Mela refert opinionem, recte ait fruſtra in lege venditionis de rutis & cæſis contineri, quia ſi non ſpecialiter venierint, ad exhibendum de his agi poteſt. Neque magis de materia cæſa, aut de cæmentis, aut de harena cauendum eſt venditori, quam de ceteris, quæ ſunt pretioſiora. Meminit & in Topicis de rutis & cæſis M. Cicero: Nam ne præterirem aliquid, quod ad argumentum in omni ratione reperiendum pertineret, plura fortaſſe, quam abs te deſiderata erant, ſum complexus: feciq. quod ſæpe liberales venditores ſolent, vt cum ædes, fundum ue vendiderint, rutis cæſis receptis, concedant tamen aliquid emptori quod orandi cauſſa apte, & ſuo loco poſitum eſſe videatur. Meminit & in Partitionibus. Et cum ſignificabimus inclementius tolli omnia, neque quidquam fieri reliqui, venuſte dicemus, ne rutis quidem ac cæſis receptis, vt iureconſultorum more loquamur.

Aetna, Athon.

Aetnam & Athonem montes in moleſtiæ, tædijq. prouerbium abiiſſe, teſtatur Lucilius apud Aulũ Gellium libro 16. capite 9. etiã ſi locus is deprauatus habetur. Lucilij verſus, quos adducit, ſunt hi,

Verum hic ludus ibi, ſusq. omnia, deq. fuere.
Susq. & deq. fuere inquam omnia ludus iocusq.

Illud opus durum, vt Setinum acceſſimus finem τὸ λεγόμενον*, vt aiunt, Montes Aetnæ omnes atque aſperi Athones. De Aetna Siciliæ monte dictum eſt, quod gigantem ſua mole premat, iuxta poetarum fabulas. Siue quod crebris incendiis grauis ac pernicioſus olim eſſet accolis. Vnde & M. Tullius in Catone maiore, dixit onus Aetna grauius. De Atho vero, quod ob ingentem celſitudinem, vmbra ſit moleſtus, quam in Lemnũ vſque trecentis diſſitam ſtadiis mittit, alibi diximus. Pomponius Mela tradidit huius cacumen altius, quã vnde cadant imbres: eius rei coniecturam ex eo colligi, quod de aris, quas in vertice ſuſtinet, non abluitur cinis, ſed quo relinquitur aggere manet. Obſtat & nauigantibus, quod toto longe dorſo procedat in pelagus, qua continenti adhæret. Vnde & a Xerxe perfoſſus. Athenæus lib. 10. commemorat Eryſichthonem quendam inexpletæ voracitatis, vulgo dictum fuiſſe* βορᾶς ἄθωνα*, id eſt, Voracitatis Athonem.*

Immunem venire.

Immunem Latini vocant, quem ἀσύμβολον *Græci, nempe eum, qui nihil confert ad conuiuium. Horatius in Odis,*

Nardi paruus onyx eliciet cadum.
Non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis
Plena diues vt in domo.

Sed pluſculum habebit gratiæ, ſi transferatur ad res animi, puta doctrinam, verſus, aut ſimile quidpiam. Aulus Gellius libro 6. capite 13. indicat vocem hanc in prouerbium abiiſſe: Ne omnino, vt dicitur, immunes & aſymboli veniremus, conuectabamus ad cœnulam, non cupedias ciborum ſed argutias quæſtionum. Terentius in Phormione, Tene aſymbolum venire vnctum atque lautum e balneis? Apud Athenæum Ephippus eleganter dixit immuni manu,

Ἀλλότριον ἐσθίειν ὅταν ἰδῃ μάθε,
Ἀσύμβολον χεῖρα προσβάλλειν βορᾷ. *id eſt,*
Ingreſſus alienum edere diſce obſonium,
Eduliisq. porrigere immunem manum.

Soterichi lecti.

Apparet Soterichi lectos in vulgarem iocum abiiſſe de re vili priſcaq. & minime ambitioſa, & rudis artificij. Sic enim Seneca Ennianos de Cethego verſus irridens: Qui huiuſmodi verſus amant, inquit, liceat ſibi & eoſdem admirari & Soterichi lectos. Aulus Gellius, nam ab hoc iſta referuntur lib. 10. cap. 2. Dignus ſane Seneca videatur lectione ac ſtudio adoleſcentium qui honorem & colorem veteris orationis Soterichi lectis compararit, quaſi minimæ ſcilicet gratiæ, & relictis iam contemptisq. Coniicere licet Soterichum fabrum fuiſſe quempiam, cuius opera priſcam illam & rudem ſimplicitatem præ ſe tulerint. Nam Romæ poſtea argentea triclinia diuitibus in vſu fuiſſe, teſtatur Plinius libro 33. cap. 11. Huiuſmodi inter pictores fuiſſe Fulaium, Rutubam, & Placidianum, in ſermonibus indicat Horatius,

Vel cum Pauſica torpes inſane tabella,
Qui peccas minus atque ego, cum Fului Rutubaq.
Aut Placideiani contento poplite, miror
Prælia rubrica picta, aut carbone.

Peribis, ſi non feceris.

Vbi quis in eum redactus eſt locum, vt nec aggredi rem poſſit citra magnum incommodum, neque tuto omittere, conueniet illud ex oraculo profectum: deinde populari, vt ſolet, ſermone iactatum: Peribo, ſi nõ fecero: ſi faxo, vapulabo. Refertur ab Aulo Gellio,

libro

libro Noctium 3. cap. 3. e Plautina comœdia, cui nomen Fretum. Verſus Plautini ſunt hi:

Nũc illud eſt, quod Arietini reſpõſũ magnis ludis:
Peribo, ſi non fecero: ſi faxo, vapulabo.

Porro quæ nam ſit hiſtoria redditi oraculi, Gellius ipſe teſtatur ſibi non liquere, & in hoc hos Plauti verſiculos enotaſſe, vt hiſtoriam quæreret. Sunt autem verſus iambici tetrametri catalectici. Vnde Dicitur verbum, adiectum opinamur ab interpretante, ſubmonimus. Nam in vulgatis codicibus ſcriptum eſt, magnis ludis dicitur.

Ex ſe fingit velut araneus.

PROVERBIALIS *videtur & illa collatio, aranei ex ſeſe texentis telas, & hominis ex ſeipſo comminiſcentis mendacia. Sic enim Plutarchus in libello, cui titulus de Oſiride,* Οἷα ποιηταὶ καὶ λογογράφοι καθάπερ οἱ ἀράχναι γεννῶντες ἀφ' ἑαυτῶν ἀπαρχὰς ἀνυποθέτους ὑφαίνουσι καὶ ἀποτείνουσι. *id eſt, Qualia poetæ & oratores, velut aranei gignentes ex ſeipſis a nullis ſuggeſta, exordia texunt, producuntq. Plinius tradit maiores araneas in terra cauernarũ exigua veſtibula prępandere, minimas non texere: tertium genus erudita operatione eſſe conſpicuum. Orditur, inquit, telas, tãtiq. operis materiæ vterus eius ſufficit: ſiue ita corrupta aluũ natura ſtato tempore, vt Democrito placet, ſiue eſt intus quædam lanigera fertilitas: tam moderato vngui, tam tereti filo, & tam æquali, deducit ſtamina, ipſo ſe pondere vſus. Texere a medio incipit, circinato orbe ſubtegmina adnectens: maculasq. paribus ſemper interuallis, ſed ſubinde creſcentibus, ex anguſto dilatas indiſſolubili nodo implicat. Nec abhorrent ab his, quæ Ariſtoteles refert libro de natura animalium nono, addens araneos, mox vt editi ſunt, fila mittere, non ex interioribus, velut excrementa, quemadmodum ſentit Democritus, ſed de ſumma corporis parte, veluti corticem, aut in morem Hiſtricis de cute ſpinas iaculantis. Non texunt autem, neque venantur, niſi fœminæ. Mas fruendi comes eſt, non laborandi.*

Boue venari leporem, & ſimilia.

Τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, *id eſt, Boue leporem venari, dicuntur qui rem abſurdam, ſtultam, ac præpoſteram aggrediuntur. Plutarchus in commentario de animi tranquillitate,* Οὐδὲ γὰρ ὁ τοξεύειν τῷ ἀρότρῳ βουλόμενος καὶ τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, δυστυχής ἐστιν, οὐδὲ τῷ γρίφοις καὶ σαγήναις ἐλάφους μὴ λαμβάνοντι, μοχθηρὸς δαίμων ἐναντιοῦται μοχθηρία, ἀλλ' ἀβελτερία καὶ μωρία τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσιν. *id eſt, Neque enim qui aratro velit iaculari, ac boue venari leporem, infortunatus eſt. Neque ei qui piſcatoriis retibus ceruos non ceperit, vllus malus aduerſatur genius, ſed ſtultitia et peruerſitas, aggrediuntur quæ fieri non poſſunt. Non quiduis eſt accommodum ad omnia, veluti ſi quis homini ſtudiis & otio nato, bellum, aut rempublicam adminiſtrandam mandet,* τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖ. *Aut ſi quis ſtupido & inſulſo iudicia committat. Citat in eodẽ libello verſus, ni fallimur Pindari,* ἐν ἁρμάτεσσιν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς, παρὰ ναῦν δ' ἰθύει τάχιστα δελφίς, κάπρῳ δὲ βουλεύοντι φόνον κύνα δεῖ τλάθυμον ἐξευρεῖν. *In curribus equus, in aratro vero bos, nauem autem præuertitur quam ocyſſime Delphinus. At apro paranti mortem, canis eſt fortis inueniendus, nam hæc quoq. prouerbij ſpeciem habent.*

Ab diagrammate.

PLVTARCHVS *in libello de diſcrimine inter adulatorem & amicum,* ὁ δὲ κόλαξ ἀφ' ἑνὸς διαγράμματος ἀεὶ τὸ ἡδὺ, καὶ πρὸς χάριν ᾄδων ὑποκρίνεται, οὔτε ἔργον εἰδὼς ἀντιτείνειν, οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνον παρέπεται βουλομένῳ, συνᾴδων ἀεὶ καὶ συμφθεγγόμενος. *i. Adulator alit ab vno diagrãmate sẽper id quod iucundũ eſt quodq. blandiatur ſolitus ſuccinere, neq. facto reſiſtere nouit, neque verbo contriſtare, ſed tantum obſecundat volenti, ſemper illi concinens & conſonans. Palam eſt prouerbij ſpecie dictum eſſe* ἀφ' ἑνὸς διαγράμματος, *Eſt autem diagramma pictura, deſcriptioq. philoſophorum, quæ rem exponunt oculis, vt perinde valeat, quaſi dicas, de eadem formula.*

Non filius Achillis.

INTER *carmina nobilium poetarum, quæ a doctis vice prouerbiorum vſurpantur, hæc quoque referri poſſe videntur,*

Οὐ παῖς Ἀχιλλέως, ἀλλ' Ἀχιλλεὺς αὐτὸς εἶ. *id eſt,*
Haud ſatus Achille, verum Achilles ipſus es.

E tragœdia quapiam aut comœdia ſumptum videtur. Eſt enim verſus trimeter iambicus. Vſurpatur a Plutarcho in eodem commentario quem inſcripſit, qua ratione ſit adulator ab amico dignoſcendus. Ait enim adulatorem modis omnibus ſic amicum imitari, vt illud in eum dici poſſit, Οὐ παῖς Ἀχιλλέως, *&c. Itidem Terentianus Parmeno in Gnathonem Thraſonis orationi ſubſeruientem,*
Hem alterum hunc ex hoc natum dicas.

Vlyſſes pannos exuit.

IN *eodem quem modo dixim⁹ commentario Plutarchus hunc Homericum verſum vſurpat, non ſine ſpecie prouerbiali, ex Odyſſeæ χ.*

Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς. *id eſt,*
Vilibus at pannis mox eſt exutus Vlyſſes.

Accommodare licebit iis, qui genere vitæ ſubito commutato, e pauperibus diuites, e ſqualidis nitidi, e triſtibus hilares exiſtunt. Nam Vlyſſes ſimul atque pannos, in quibus mendicum apud procos egerat, exutus, magnificis veſtibus ornatus eſſet, repente viſus eſt alius. Plutarchus torquet in adulatorem, qui Polypi more omnium ſtudiis ſeſe accommodat: adeo vt qui paullo ante apud amicum philoſophiæ deditum, prolixam barbam ac pallium geſtarit, aſſidue verſans in libris, nihilq. crepans niſi numeros, rectangulos & triãgulos Platonis: ſi forte fortuna in amicum inciderit, voluptatibus addictum, continuo mutata figura velut a Circe transformatus, Sardanapalus fiat.

In durum & implacabilem.

IN *hominem impendio rigidum & implacabilem recte torquebitur illud Homericum, ex Odyſſea κ.*

Σοὶ δέ τις ἐν στήθεσσιν ἀκήλητος νόος ἐστί. *id eſt,*
At tibi non vnquam placanda in pectore mẽs eſt.

Plutarchus in commentario de dignoſcendo ab amico adulatorem, ait hunc verſum obiici ſolitum Antonio

ab

ab aſſentatoribus, quod Cleopatra effictim amanti, non reſponderet in amore.

Aſinus balneatoris.

Ὄνος βαλανέως, id eſt, Vt aſinus balneatoris. Dictu eſt in eos qui ex ſuis laboribus ipſi nihil fructus caperent. Plutarchus in libello, περὶ τῆς φιλοπλουτίας, Οὐδὲν πλέον ἔχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος. id eſt, Nihil inde capiens commodi, velut aſinus balneatoris, qui ligna & ſarmenta defert, ſemper fumo ac fauillis oppletus, nunquam autem particeps balnei, neque teporis, neque mundiciei. Loquitur de diuite parco ac ſordido, qui cum ſit onuſtus diuitiis, non fruitur tamen.

Lychnobij.

APPARET λυχνοβίους prouerbiali ioco dictos, qui lucernariam vitam ducerent, vt torqueri poſſit vel in nocturnum potorem, vel hominem ſupra modum ſtudioſum, qui quemadmodum dictum de Demoſthene, plus abſumat olei, quam vini: uel in ſordidum & parcum, quaſi de lucernario oleo victitantem. Seneca lib. epiſt. 22. epiſtola 122. dictum oſtendit in lucifugam quendam, cuius tota vita erat præpoſtera, adeo vt quidquid hominum vulgus interdiu ſolet facere, id ille faceret noctu. Sub noctem expergiſcebatur, diluculo ibat cubitum. In quem ita iocatus Varus lepidiſſimus fabulator, vt eum diceret admodum frugaliter viuere, quippe qui nihil inſumeret niſi noctem. Et quibuſdam illum ſordidum & auarum dicentibus, Vos, inquit, illum & Lychnobium dicetis. Eſt autem in ioco vox ambigua, vt intelligas eum vſqueadeo ſordidum, vt lucernas etiam abſumeret: vel adeo parcum, vt lucernis victitaret. Ceterum adluſum eſt ad vitam hominis præpoſteram, cuiuſmodi deſcribit in eadem epiſtola, & Butam quendam Attilium.

Quaſi Sutrium eant.

SVTRIVM peruetuſtum Etruriæ oppidum. Id olim defecerat a Romanis, cum quibus inierāt ſocietatem. Camillus ad id delectus a ſenatu, vt eos cogeret ad fidem. Is ne in apparando commeatu multum temporis tereretur, vtq. Sutrini ipſa celeritate opprimerentur, edixit, vti ſinguli milites trium dierum commeatum ſecum exportarent. Id deinde verſum eſt in prouerbium, quod vſurpari cōſueuit, quoties aliquis ſuo ſumptu nauat operam aliis. Sic enim interpretatur Feſtus Pompeius in fragmentis quibuſdam, quæ Romæ inueniuntur. Arbitramur eandem eſſe hiſtoriam quā aliquanto aliter narrat Titus Liuius libro ab vrbe cōdita 6. Plautus in Caſina, Tum quoque facito, vt veniant, quaſi eant Sutrium. Iubet Alceſimus, vt ſuos ad ſeſe mittat, ſed ſuopte cibo inſtructos. Notū eſt carmen Catulli, quo Fabullum ad cenam vocat, ſed ita vt ipſe ſecum adferat quidquid ad lautam cenā pertinet.

Αὐτολήκυθοι.

Αὐτολήκυθοι, vulgato verbo dicebantur, qui nō ex animo, ſed ventris cauſſa colerent amicos, inde conficta voce, quod ſponte ad Lecythum commearent, & inuocati præſto eſſent in conuiuiis. Eoſdem τηγανοκνίσας quoque vocatos fuiſſe teſtatur, & ab Eupolide, τοὺς περὶ τὸ τήγανον καὶ μετ᾽ ἄριστον φίλους. id eſt, Circum ſartaginem & poſt prandium amicos dictos fuiſſe. Plutarchus in libello cui titulus, Quo pacto quis dignoſcere poſſit adulatorem ab amico, ἀλλὰ μὴ καθάπερ οἱ πολλοὶ τοὺς αὐτοληκύθους τούτους λεγομένους καὶ τραπεζέας καὶ μετὰ τὸ κατὰ χειρὸς ὕδωρ ἀκουομένους, ὥς τις εἶπε, κόλακας νομίζομεν id eſt, Sed ne quemadmodum vulgus hominum facit, Autolecythos iſtos, qui vocantur, ac menſales, quiq. tum demum audiunt, poſteaquam aqua manibus infunditur, ſicuti dixit quidam, exiſtimemus adulatores. Vſus eſt eo verbo Demoſthenes in oratione aduerſus Cononem. Interpretes varie exponunt: vel de his qui ad quiduis perpetiendum parati ſunt, vel de pauperibus, qui præter lenticulam nihil poſſident: vel de iis, qui facile ſunt ad depromēdam pecuniam, quod quidam ſolcant in lenticulis pecuniam recondere, atque aliis item modis, quorum nihil conuenit cum ſententia Plutarchi. Apud Athenæum libro 4. vocantur ἀλλοτριοφάγοι, quibus dulce eſt aliena viuere quadra. Refert ibidem quiddam non illepidum: orta diſceptatione quænam aquarum eſſet optima, cum alij præferrent Lernæam, alij Pirenæam, alij aliam, Carneus iuxta Philoxeni ſententiam dixit, τὸ κατὰ χειρῶν ὕδωρ ἥδιον, ſuauiſſimam aquā quæ manibus infunditur, quod ea declaret cenam eſſe paratam, cum conuiuator iubet conuiuas lauare. Congruit cum eo quod alibi dictum eſt, Feruet olla, viuit amicitia.

Melitæus catulus.

Μελιταῖον κυνίδιον, id eſt, Melitæus catellus, dicebatur is, cuius opera nulli ſeriæ rei conducebat, ſed duntaxat animi cauſſa alebantur, cuiuſmodi non melioris eſt multitudo in diuitum familiis. Aliorum canum varius eſt uſus. Sunt quibus ædiū cuſtodia delegata eſt, vt noctibus aduerſus fures excubias agant. Hi vocantur οἰκουροί. Sunt quorum opera in uenatibus vtimur, qui θηρευτικοί dicuntur. Sunt quorum nullus eſt vſus niſi vt cum otioſis ac delicatis matronis luſitent, qui noſtris quoq. temporibus, mirum quā ſint in deliciis: Atq. hi μελιταῖοι vocantur, nimirum ab inſula Melita, inter Corcyram nigram & Illyricum ſita. Auctor Plinius lib. 3. capite vltimo. Itidem Strabo & Stephanus. Horum meminit Ariſtoteles Sectionis decima problemate 14. indicans eos omnibus membris puſillos graciles q. fuiſſe, & hac dote commendantur, quemadmodum ſunt qui ſine nanis & pumilionibus non poſſunt viuere. Apud Lucianum in Lapithis [illegible] Alcidamantem Cynicum, μελιταῖον κυνίδιον vocat. Athenæus libro 12. ſcribit Sybaritis vehementer in deliciis fuiſſe canes Melitæos. Qui quidem hoc eſſe videntur in genere canum, quod nani & pumiliones inter homines. At Maſiniſſa merito laudatur, quod pro ſimiis & catulis maluit pueros alere, vſque ad annum tertium, deinde remittebat eos ſuis parentibus. Sed intolerabilius eſt quod apud Britannos complures alunt greges vrſorum ad ſaltationem, animal vorax & maleficum. Cuiuſmodi ſunt & ſimiæ, licet minus voraces.

Illico hyems erit.

ARISTOTELES in problematis ſectione tertiadecima, refert hunc verſum, nullo citato auctore, ſed velut vulgo iactatum,

Εἰ δ' ὁ νότος βορέαν προκαλέσεται, αὐτίκα χειμών.

Illico hyems fit ubi Boream acceſſiuerit Auſter.

Cauſſam hanc adfert, quod Notus ſuapte natura nubem & imbrem affatim colligat. Proinde ſi hoc tempore Boreas acceſſerit, congelaſcunt omnia huius rigore, atque ita protinus hyems. Adiicit in eodem problemate carmen alterum conſimili fere ſententia,

Εἰ βορέας μαλακὴν καταλήψεται, αὐτίκα χειμών. id eſt,

Molle lutum Boreas ſi prenderit, illico hyems fit.

Id tametſi vulgo ſimpliciter dictum apparet, tamen nos eo deflectere poterimus, vt dicamus ingens periculum imminere, ſi malum malo ſucceſſerit. Veluti ſi qui immodice diſcruciat ſeſe ſtudijs laboribus, amare etiã incipiat: aut ſi qui prius principi parum gratus fuit, in plebis etiam odium veniat: aut ſi regi uehementer leni, placidoq́; ſuccedat admodum rigidus, aut contra. Nam huiuſmodi ſubitæ mutationes, maximos rerum motus ſolent excitare.

Eundem calceum omni pedi inducere.

GALENVS Therapeutices libro nono. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὔτε ζητοῦσιν οὔτε ἴσασιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐν ὑποδήματι πάντας ὑποδοῦσιν. id eſt, Illi quidem igitur neq. inquirunt, neque ſciunt: Quin magis iuxta prouerbiũ, eodem calciamento calceant omnes. Loquitur de quibuſdã medicis imperitis, qui nõ habita ratione morbi, eadẽ remedia admonent omnibus, cũ diuerſi mali diuerſã curationẽ deſiderent. Non diſſimile illi, quod alio dictum eſt loco, Scis ſimulare cupreſſum. Ad hanc formam pertinet, quod adducit Hieronymus in prima præfatione commentariorum, quos edidit in epiſtolam ad Ephesios, Nec adinſtar imperiti medici vno collyrio omnium oculos velle curare.

Cochleæ vita.

Κοχλίου βίος, id eſt, Cochleæ vita. De iis, qui parce parcẽ viuunt, aut contracti a negotiis, luceq. forenſi ſemoti. Notum eſt animal, unde ſumpta eſt metaphora. Plutarchus in libello, περὶ φιλοπλουτίας, σὺ δὲ τοσαῦτα πράγματα συνάγεις καὶ ταράττεις καὶ στρέφεις σεαυτὸν, κοχλίου βίον ζῶν διὰ τὴν μικρολογίαν. id eſt, Tu vero tantum moleſtiarũ ſuſtines turbans, ac torquẽs teipſum, cum ob parſimoniam cochleæ vitã viuas. De Cochleis quæ cum taletur, ſucco victitant ſuo, alias retulimus ex Plautina Captiui duo.

Bello parta.

Ἐκ πολεμίας, id eſt, Ex hoſtium regione. Vbi quis immodice inſanieret. Solemus enim celerius ac temere profundere, ſi quid hoſtibus ſit ereptum. Quod quidem adagium & hodie paſſim audiuimus vulgo dictitari in lucrones & belluones. Plutarchus in libello cui titulum fecit, περὶ πολυπραγμοσύνης, ἐμπιπλάμενοι παρ' ἑτέροις πολυτελῶς, καὶ ἀφειδῶς, ὥσπερ ἐκ πολεμίας λαφυραγωγοῦντες. id eſt, Impleri apud alios, cibis ſumptuoſis, fruiq. veluti ex hoſtili regione raptis,

ampliter ſeſe cibo onerantes. Vſurpat idem Sympoſiaca decadis ſeptimæ, problemate ſexto. Satyrus apud Athenæum lib. 4. id genus homines depingit his verbis, καταπατοῦντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα. id eſt, Proculcantes agrũ, diripientes domum, pro ſpoliis vendentes facultatẽs. Nam λαφυροπωλεῖν, eſt prædas hoſtibus detractas ſub haſta vendere. Atque ea ſolent minoris æſtimari, veluti aliena. Hinc Græcis λαφύκται dicuntur, qui luxu prodigunt rem familiarem, vt indicat Athenæus lib. 12. & eiuſmodi profuſio λαφυγμὸς dicitur, & λαφύσσειν prædari, aut intẽperanter profundere ſeu deuorare, vt indicat Suidas. Nam λάφυρα ſpolia dicuntur, viuis hoſtibus detracta, quẽadmodũ ἔναρα mortuis.

Panis lapidoſus.

ILLVD ſi quis prouerbium eſſe negabit, cum hoc equidem non admodũ digladiabimur, certe dignum eſt, vt aſſidua vſurpatione in adagiorum contubernium cooptetur, quod refertur a Seneca lib. de beneficiis 2. Panis lapidoſus. Sic enim Fabius Verrucoſus appellabat beneficium, ab homine duro aſpere datum, quem eſurienti neceſſarium ſit accipere, durum & acerbum eſſe. Ita quidam contatione, toruitate vultus, aſperitate orationis, oſtentatione moleſta, corrumpunt beneficium, vt nemo ſit accepturus, qui poſſit eo carere.

E Patroclis domo venit.

Ἐκ Πατροκλέους. i. E Patroclis domo. In ſordidos, ſumptũ a moribus Patroclis cuiuſdã Athenienſis, prædiuitis quidẽ, verũ impendio parci ſordidiq. quẽ vetus comœdia talem ferme depingit, qualem Plautus Euclionem, teſte Ariſtophanis interprete, cuius verba Suidas quoque refert, qui & prouerbium eſſe vult. Eſt autem in Ariſtophanis Pluto. Is cum eſſet ſqualidus, incultus & ſordibus obſitus, rogatus vnde veniſſet.

Πόθεν οὖν φάσκε αὐχμῶν βαδίζεις; id eſt,

Vnde igitur adeo ſordidus ſqualẽtq. veniat dicito.

Atque ille reſpondet,

Ἐκ Πατροκλέους ἔρχομαι,

Ὃς οὐκ ἐλούσατ' ἐξ ὅτουπερ ἐγένετο, id eſt,

E Patroclis domo,

Qui haud lauit vnquam poſteaquam natus eſt.

Tam in procliui quam imber.

NON abſque prouerbij ſpecie dictum eſt illud a Plauto in fabula, cui titulus eſt Captiui duo,

Tã hoc tibi in procliui quã imber eſt, quando pluit.

Nam procliue proprie dicitur quod ex alto deorſum propendet. Arduum eſt autem onera ſubmoliri in altum, deorſum vero vel ſuapte ſponte deuoluuntur.

Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt.

EQVIDEM non pugnam' eſſe prouerbiũ, etiam ſi prouerbij ſimillimum eſt, illud epiphonema Senecæ, lib. epiſtolarum vndecimo, Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt. Quo licebit vti, quoties res parum ex animi ſententia cecidit, & ſignificabimus non eſſe deſiſtendum a conatu. Quamquam Seneca loquitur de iis, qui refugiũt in vllum hominem beneficium collocare, quod ſemel inciderint in ingratum. Eiuſdem generis eſt, quod eodem ſubnectitur loco, Poſt naufragiũ maria tentãtur.

Spes ſeruat afflictos.

PLVTARCHVS in libello de ratione victus, indicat vulgatum fuiſſe prouerbium de ſpe, nec tamen explicat, quod nam id fuerit: Τὰς πλείστας δὲ μαλακίας καὶ ἀκρασίας συνεργὸν ἔχουσα παροιμίας ἐλπὶς αἰσχίστη καὶ βαδίζειν κελεύοντας ἐπὶ τὴν συνήθειαν. id eſt, Pleroſq. vero ſpes intemperantiæ mollicieiq. patrocinante prouerbio adducit huc, vt relictis ſtratis, ad conſuetam redeant vitam. Quod autem ſit illud prouerbium quod intemperantiæ ſuæ prætexunt homines, declarat in his quæ ſequuntur, ὡς οἶνον κραιπάλῃ δὲ κραιπάλην ἐξελάσοντας καὶ διαφορήσοντας. id eſt, Tamquam vinum vino, & crapulam crapula eiecerint ac diſcuſſerint. Ex his apparet Plutarchum adluſiſſe ad prouerbium, Clauum clauo pellere. Quod quidem & hodie manet æque celebratum inter compotores. Addunt locum de pilo canis rabidi, & experiuntur facetiam multis exitialem. Quamquam & obiter adluſum eſt ad hoc quod extat in ſententiis e comœdiis, vt apparet collectis,

Ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι. id eſt,
Spes ſeruat hominem, rebus in duris bona.

Notum eſt illud Naſonis,

Spes bona dat vires, animũ quoq. ſpes bona firmat.
Viuere ſpe vidi, qui moriturus erat.

Deinde Pindaricum illud apud eruditos pæne ceſſit in prouerbium,

Ἐλπὶς γηροτρόφος. id eſt,
Spes altrix ſenectæ.

Sic enim Plutarchus in libello de tranquillitate animi, καὶ τὴν μνήμην ἡδίω καὶ βεβαιοτέραν τὰς πινδαρικὰς γηροτρόφους ἐλπίδας. id eſt, Et memoriam iucundiorem, ac firmiorem, Pindarica ſpe, ſenectæ altrice. Refert autem hunc Pindari locum Plato lib. de Republica 1. ὅτι ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ, γλυκεῖά οἱ καρδίαν ἀτάλλοισα, ἃ γηροτρόφος συναορεῖ ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ. id eſt, Propterea quod qui iuſte pieq. vitam peregerit, huic dulcis cor exhilarans, ſenectutis altrix, familiaris eſt ſpes, quæ maxime verſatilem mortaliũ mentẽ gubernat.

Tria ſaluberrima.

IN eodem opere, quandoquidem nullo auctore refert, videtur & hoc prouerbio fuiſſe iactatum. Sed præſtat ipſius verba tranſcribere, ὅθεν ἄριστα λέλεκται τροφῆς ἀκορίαν, καὶ πόνων ἀοκνίαν καὶ σπέρματος φύσεως συντήρησιν, ὑγιεινότατα εἶναι. id eſt, Unde optime dictum eſt, veſci citra ſaturitatem, non refugere laborem, naturæ ſemen conſeruare, eſſe ſaluberrima.

Admoto capite.

PLVTARCHVS in libello cui titulus, πῶς ἄν τις διακρίνοι τὸν κόλακα τοῦ φίλου, verſum hunc qui apud Homerum frequenter obuius eſt, ceu prouerbialem vſurpat.

Ἄγχι σχὼν κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι. id eſt,
Admoto capite, reliqui ne audire valerent.

Admonet eo loco, ſi quid obiurgandus eſt amicus, vt id fiat primum in tempore, deinde comiter & amice magis quam aſpere, poſtremo clanculum ſemotis arbitris, ὅθεν ἄριστα μὲν ἔχει, τὸ ἀγχίσχων κεφαλήν. id eſt, Unde optimum eſt illud, Admoto propius capite. Pro eo Liuius lib. ab vrb. condit. 10. dixit conferre capita. Conſules velut deliberabundi capita conferunt.

Cur ceſſatum eſt.

EODEM in commentario vſurpat & hunc Homeri verſum ex Iliados Λ.

Τυδείδη, τί παθόντε λελάσμεθα θούριδος ἀλκῆς; id eſt,
Dic quid nam acciderit nobis, vt Martia virtus
Tydide exciderit animis.

Licebit uti, quoties communem culpam apud amicum agnoſcemus, & in re quapiam male ceſſatum eſſe ſignificabimus.

Abijciendum procul.

CVM vitium aliquod, aut rem alioqui noxiam admonebimus procul abiiciendam eſſe, conueniet verſus ille, ni fallimur, Homericus,

Εἰς ὄρος, ἢ εἰς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. id eſt,
In montẽ tumidas ue frementis in æquoris undas.

Sic & Horatius in Odis, libro tertio Oda 14.

Vel nos in capitolium,
Quo clamor uocat, & turba fauentium.
Vel nos in mare proximum
Gemmas & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali
Mittamus, ſcelerum ſi bene pœnitet.

Contra Theognis non opes, ſed ipſam paupertatem iubet, ἐς μεγακήτεα πόντον ῥίπτειν. id eſt, In immenſum mare proiicere. Item hominem vehementer peſtilentẽ in extremas inſulas deportandum dicimus [illegible]

Teſtudinem equus inſequitur.

PLVTARCHVS in libello quem ſcripſit aduerſus Stoicos, Ῥᾷον δὲ τοῦτο χαλεπώτερόν ἐστι καὶ μᾶλλον αὐτῆς ... τῶν σοφῶν, τὸ μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς περικαταλαμβάνεσθαι, μηδ' εἰ χελώνην, τὸ τοῦ λόγου φασί, μετίοι ὁ Ἀδράστου ταχὺς ἵππος. i. Multo vero illud indignius, & a cogitationibus ſeiunctius, nihil a quoquã cõprehẽdi, nec ſi teſtudinẽ, id quod prouerbio dicitur, a tergo inſequatur Adraſti celer equus. Conueniet vti, cum rem præpoſtere & abſurde geri ſignificamus. Finitimum eſt illi, quod alias a nobis dictum eſt, Teſtudinem Pegaſo comparas, & Citius teſtudo leporem præuerterit.

Stultior Melitide.

Μωρότερος Μελιτίδου, id eſt, Stultior Melitide. Melitides vnus eſt e feliciſſimis illis fatuis, quos Homerus ſuo carmine nobilitauit. Hic iam euerſa Troia, veniſſe legitur auxiliũ laturus Priamo, vt meminit Euſtathius decimum Odyſſeæ librum enarrans. Lucianus in Amoribus, Μελιτίδην ἢ Κόροιβον εἶναί με πρὸς θεῶν; id eſt, Melitidem aut Corœbum me putas per deos? Prouerbium refertur a Zenodoto, docens hunc comicorũ conuiciis fuiſſe traductum ob ſtultitiam, nec potuiſſe numerare ſupra quinque, & ducta vxore nouam nuptam non attigiſſe, veritum ne ſe illa accuſaret apud matrem. Commemorat eodem in loco & alium quendam inſigniter ſtultũ, qui dubitarit ex utro parẽte fuiſſet natus. De Melitidis ſodali Corœbo meminimus alibi. Pauſanias admonuit, Corœbũ vna cum Butalione ac Melitide ab Ariſtophane inter fatuos numerari.

Eadem

Badē Suidas, adferens hoc carmen ex Ariſtophane,

Τίως δ' ἀβελτερώτατοι κεχηνότες, μαμμάκυθοι, μελιτίδαι καθῆντο. *id eſt,*

Hactenus abiectiſſimi, inhiantes Mamacutha, Melitidæ deſident.

Non pluit &c.

PLVTARCHVS *in cauſſis naturalibus, refert hunc verſiculum prouerbio iactatum apud priſcos,*

Μηκέτι νυκτὸς ὕειν, ἥκει τὴν ἄγρωστιν φαγοῦσα ὗς. *id eſt,*

Iam non nocte pluit, qua ſus fenum edit agreſtis.

Quærit autem, cur domeſticæ ſues ſæpius idq. incerto tempore pariant, contra feræ ſemel duntaxat, atque iiſdem ferme diebus. Hi ſunt initio æſtatis, quæ pars anni minimum eſt obnoxia pluuię pręſertim apud Gręcos. Non alium equidem videmus prouerbij vſum, niſi ſiquis ſignificare velit exacto vere, aut autũno, ſerenitatem fore. Quod ſi libebit longius etiam detorquere, per iocum licebit uti, cum ſignificabimus, vbi hoc aut illud euenerit, quod breui ſit euenturum, finem malorum nobis fore.

Electro lucidior.

Ἠλέκτρου διαφανέστερος, *id eſt, Electro pellucentior. De re magnopere dilucida, aut de forma ſupra modum nitida, quod electrum miro quodam more pelluceat. Unde Vergilius, liquidum appellat,*

—Liquido ne poteſt electro.

Lucianus in Amoribus, ἠλέκτρου φασὶν ἢ τῆς Σιδωνίας ὑάλου διαφανεστέρας. *id eſt, Electro, vt aiunt, aut Sidonio vitro pellucentior. Sidonium autem vitrum vocat, quod ea ciuitas artificio vitri fuerit olim nobilis.*

Tam perit, quam extrema faba.

FESTVS *Pompeius oſtendit prouerbio dici ſolere. Tã perit, quam extrema faba, propterea quod extremæ fabæ plerumque aut proterantur, aut decerpantur a prætereuntibus. Quadrabit igitur in hominem, ſeu rem omnibus omnium iniuriis expoſitam.*

Tyria maria.

TYRIA *maria prouerbio dicebatur, de re magnopere tumultuoſa, periculiq. plena. Feſtus Pompeius inde natum adagium indicat, quod Pœni Tyro oriundi adeo potentes maris fuerunt, vt per hos omnibus mortalibus nauigatio eſſet periculoſa. Citatq. Afranium qui ſcripſerit de quopiam, quod Tyria maria conciret, hoc eſt, ingentes turbas excitaret.*

Altera manu fert aquam &c.

Τῇ μὲν ὕδωρ φορεῖ, τῇ δ' ἑτέρᾳ τὸ πῦρ, *i. Altera manu fert aquam, altera ignem. In eum torquere licebit, qui cum coram ſit blandus, occulte noceat. Aut in bilinguem, & nunc laudantem, nunc vituperantem, aut in diuerſa ſentientem. Finitimum illi Plautino,*

—Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera.

Refertur adagium a Plutarcho, in commentario de primo frigore, τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει δολοφρονέουσα χερί, τῇ δ' ἑτέρᾳ τὸ πῦρ. *id eſt, Altera quidem aquã geſtabat doloſa manu, altera vero ignẽ. Loquitur aũt de muliere diuerſis & contrariis inſtructa. Mirum eſt autem idem dictum hodie totidem verbis in ore eſſe vulgo.*

Vapula papyria.

VAPVLA *Papyria, Siſinius Capito ſcribit prouerbio dici ſolitum, ſi quando volebant ſignificare ſe negligere minas aliquorum: hoc tantum reperimus in fragmentis Feſti Pompeij. Suſpicamur eſſe natũ a Papyrio prętextato, a quo mater comminando plagas, fruſtra conata eſt exſcalpere, quid actum eſſet in ſenatu. Proinde Papyri legendum, non Papyria, niſi mauis ſubaudire lege, ut ſit comminantis pœnam legis Papyriæ. Aut ui magis placeat, vt intelligas de Papyria, vxore Paulli Aemilij, quæ repudiata eſt a marito, cum repudij cauſſam nemo ſcire potuerit. Quid enim facias? diuinandum eſt, vbi non ſuccurrunt auctores.*

Quaſi millus cani.

SAPIT *& hoc prouerbium, quod apud eundem ad populum dixit Scipio Aemilianus: Nobis, inquit, reiq. publicæ, præſidio eritis, quaſi millus cani. Nam millus eſt collare canum venaticorum, coriaceum, confixum clauis ferreis eminentibus aduerſus impetum luporum. Ad hunc igitur modum, certum firmumq. pręſidium ſignificabimus.*

Non liberat podagra calceus.

PLVTARCHVS *in commentario* περὶ εὐθυμίας, *refert huiuſmodi ſentẽtiam, ceu vulgo iactatam, alioqui ipſa quoque figura prouerbium præ ſe ferentem:* Οὔτε ποδαγρικὸν ἀπαλλάττει καλτίκιος, οὔτε δακτύλιος πολυτελὴς παρωνυχίας, οὔτε διάδημα κεφαλαλγίας. *id eſt, Nec podagra liberat calceolus, nec precioſus annulus unguium vitio quam* παρωνυχίαν *vocant Latini reduuiam, nec diadema capitis dolore. Plutarchus vtitur ad hunc modum: ſi diuitiæ, reliquaq. fortunæ munera, non tollunt morbos corporis, quanto minus mederi poſſunt animi malis?*

Vno digitulo.

VNO *digitulo, ſummam negotij facultatem ſignificabant. Terẽt. in Eunucho, Qui mihi nunc vno digitulo fores aperis fortunatus, Na tu iſtas faxo calcibus ſæpe inſultabis fruſtra. Hieronymus in dialogo Luciferiani & Orthodoxi, Hanc igitur haſtam, quam totis viribuſ miſiſti de qua nobis minitaris, vno, ut aiunt, digitulo repellam. Huc pertinet & illud, quod alibi dictum eſt, Minimo prouocare, cum ſignificamus, nos uel nullo negotio poſſe vincere.*

Muli Mariani.

MVLI *Mariani, caſtrenſi prouerbio dicti ſunt varicoſi milites, qui ex C. Marij ducis inſtituto, in furca tabella interpoſita, ſua onera portare conſueuerunt, vt teſtatur & Feſtus Pompeius. At Plutarchus in vita C. Marij originem adagij bifariam refert: cum Marius imperator milites curſu, variisq. ac longis itineribus, geſtandisq. oneribus exerceret, atque illi iam aſſueti, non grauatim tacitiq. ea ferrent, caſtrenſi ioco* ἡμίονοι μαριανοί, *id eſt, muli Mariani dicti ſunt. Hinc trãſlatum eſt in quoſuis, qui facile parerent imperatis. Meminit adagij & Iulius Frontinus libro Stratagematũ quarto hiſce verbis: Caius Marius, recidendorum impedimentorum gratia, quibus maxime exercitus*

agmen oneratur, vaſa & cibaria militum in faſciculos aptata furcis impoſuit, ſub quibus & habile onus & facilis requies eſſet, vnde & in prouerbium tractum eſt, Muli Mariani, nimirum ob laborum tolerantiam, quod Homerus, ταλαεργοὺς *identidem appellat. Sunt qui diuerſam adagij originem referant. Cum enim Scipio Numantiam obſidens ſtatuiſſet inſpicere non armamodo militum, verum etiam equos, mulos, & currus, quo pacto hæc quiſque ſibi haberet exercitata atque apparata, Marium produxiſſe equum pulcherrime ab ipſo nutritum, præterea mulum habitudine corporis, manſuetudine ac robore, longe ceteris antecellẽtem. Itaque cum imperator Marij iumentis delectaretur, ac ſubinde horum faceret mentionem, tandem factum eſt, vt iocoſa laude, qui in officio ſe præſtaret aſſiduum patientem ac induſtrium, mulus Marianus diceretur. Et hanc alteram prouerbij originem refert Plutarchus in vita Marij, quã modo citauim*. Seneca in ludicro libello, quem ſcripſit in Claudium Cæſarem, mulos perpetuarios nominat. Feſtiuius erit, ſi detorqueatur in hominem immenſo ſtudio, aut perpetuis negotiis vehementer diſtrictum.*

Oſculana pugna.

FESTVS *Pompeius indicat Oſculanam pugnam prouerbio dici ſolitam, quoties victi vincerent. Idq. inde natũ, quod Valerius Leuinus imperator, prius a Pyrrho victus, paullo poſt eundem regem deuicerit. Citat Ticinium, qui huius adagij fecerit mentionem. Quamquam hic quoque locus mutilus ac truncus eſt apud Feſtum.*

Oſce loqui.

OSCE *loqui vetuſto prouerbio dicebantur, qui turpiter parumq. pudice loquerentur. Ab Oſcorum moribus alluſione ſumpta, quod apud eos ſpurcarum libidinum impunitus vſus fuerit, unde & obſcena dicta quidam putant, quæcumq. factu dictu ue turpia ſint, etiam ſi refragatur Feſtus Pompeius. Citat autem Ticinium quendam, qui ſcripſerit ad hunc modum: Oſce & Volſce fabulantur, quia Latine neſciunt.*

Sero molunt deorum molæ.

PLVTARCHVS *in commentario cui titulus,* περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων, ὅθεν οὐχ ὁρῶ, τί χρήσιμον εἶπεῖν, τοῖς ὀψὲ ἀλέουσι μύλοις τῶν θεῶν. *id eſt, Itaque non video, quid nam vtilitatis inſit iſtis deorum molis, quæ ſero dicuntur molere. Ceterum ex his, quæ præcedunt eodem in loco, colligere licet dici ſolitum de his, qui licet ſerius, tamen aliquando pœnas dant malefactorum, vindici deo.*

Tribus verbis.

TRIBVS *verbis pro pauciſſimis dicere prouerbiale eſt. Diuus Hieronymus in dialogo Luciferiani, & Orthodoxi, Tribus, vt aiunt, verbis, rem iſtam grandem diſſolui. Item Geta Terentianus in Phormione negat quoſdam tria inter ſe commutaturos verba. Pindarus in Nemeis hymno* 3. τρία ἔπεα διαρκέσει. *id eſt, Tria verba ſufficient. Tametſi nos non fugit hic interpretes ſuperſtitioſius philoſophari de tribus verbis. M. Tullius pro Cluentio, Accuſabat autem Scamandrum verbis tribus: venenum eſſe deprehenſum, &c. conſimili figura, ſexcenta dicimus pro multis: Proinde ſexcentas mihi dicas ſcribito. Contra verbo rem expedire dicitur, qui paucis explicat: & ne ſyllaba quidem attingere, qui nihil omnino meminit. Ita Galenus in Eraſiſtratum opinamur,* πῶς δὲ οὐκ αἰδεῖται, πῶς μήτε πάθος ἀποτυχίας ἀπορρήσας, ὡς πολλάκις τοιαῦτα κατά πολλὰς γίνεται σφάλματα, ὑπὲρ δὲ τῶν αἱματώσεως σφαλμάτων, οὐδ' ἄχρι συλλαβῆς μιᾶς φθεγξάμενος; *id eſt, Qui fit vt non pudeat, quod cum de concoctionis vitiis diſſinxerit, & quod multa ſint, et variis ex cauſſis accidant, ne generandi ſanguinis defectibus, ne vno quidem verbo, ne vna quidem ſyllaba locutus ſit?*

Incita equum iuxta nyſſam.

Κέντει τὸν ἵππον παρὰ τὴν νύσσαν, *id eſt, Stimula equum iuxta lineam ſiue metam, dicebatur vbi ſermo loquentis aberraret ab eo quod eſſet inſtitutum. Natum videtur ex Iliados Homericæ* ψ. *Vbi Neſtor multis verbis docet filium Antilochum quomodo debeat equos regere, addit & hoc,*

Ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω. *id eſt,*
Ceterum equum læuum, conſtringat linea metæ.

Sumptum ab equeſtri curſu, qui inter præſcriptas metas ac lineas agebatur, quas tranſilire nefas erat. Ad quod haud dubie Fabius alluſit, in vndecimo Inſtitutionum oratoriarum libro, referens Caſſium Seuerum lineam poſcere ſolitum, aduerſus eos qui in aliena tranſirent ſubſellia, veluti qui præſcriptum limitem egrederentur Finitimum illi ἐκτὸς, τῶν ἐλαιῶν. *id eſt, Extra oleas. Item illi,* ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν. *Vſurpauit prouerbij titulo Gregorius Nazianzenus in oratione de ſancto paſcha,* ἀλλὰ τί πέπονθα μοι τάχα καὶ ὁ ἐπαινῶν τῶν φιλεόρτων ... *Sed hic fortaſſis aliquis nobis dixerit ex his qui amant dies feſtos, at calidiores ſunt, incita equum iuxta Nyſſam, ac de feſto diſſere. Vtitur eodem prouerbio in oratione de natali* IESV CHRISTI. *Idem variauit non nihil in oratione contra Eunomianos,* ... *id eſt, Ne velut equi feruidi & intractabiles, poſtea quam rationem ceu ſeſſorem excuſſerimus, & religioſam cautionem pulchre nos ſepeis cohibentem, procul a meta curramus.*

Præſtat inuidioſum eſſe &c.

NIHIL *tam vulgari ſermone iactatum, quam hæc ſententia, Præſtat inuidioſum eſſe quam miſerabilem. Nã inuidia fere comes eſt felicitatis, miſeratio calamitatis. Eſt autem apud Herodotum in Thalia, vbi Periander ita loquitur filio,* σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶν ἢ οἰκτείρεσθαι. *id eſt, Tu vero doctus, quanto ſatius ſit, inuidioſum eſſe quam miſerandum. Extat epigramma Græcum Pallada in hanc ſententiam,*

Ὁ φθόνος οἰκτιρμοῦ κατὰ Πίνδαρον ἐστὶν ἀμείνων,
Οἱ βασκαινόμενοι λαμπρὸν ἔχουσι βίον,
Τοὺς δ' ἄγαν ἀτυχεῖς οἰκτείρομεν, ἀλλ' ἐπὶ τούτων
Μήτ' ἄγαν εὐδαίμων, μήτ' ἐλεεινὸς ἐγώ.
Ἡ μεσότης γὰρ ἄριστον, ἐπεὶ τὰ μὲν ἄκρα μάλιστα
Κινδύνους

Κρείσσων οἰκτιρμῶν, ἰσχάτω δ' ἄλλων ἴσχει. id eſt,
Peior liuore eſt miſeratio, Pindarus inquit,
Nam ſunt felices quos petit inuidia.
Horum nos contra miſeret, quorum aſpera ſors eſt.
At mihi donari non cupio alterutrum.
Vt nimium felix, vel ſim miſerabilis vlli.
Nam præſtat cunctis rebus adeſſe modum.
Quandoquidem celſæ vicina pericula ſorti,
Imaq. deprimitur non toleranda ferens.

Eſt aliud apud Pindarum primo hymno Pythiorum,
Ἀλλ' ὅμως, κρείσσων γὰρ οἰκτιρμῶν φθόνος,
Μὴ παρίει καλά, νώμα δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν. id eſt,
Verum tamen melior eſt commiſeratione inuidentia.
Ne omitte honeſta, guberna iuſto clauo exercitum.

Rurſus in Nemeis hymno octauo, ὄψον δὲ λόγοι φθονεροῖσιν, ἅπτεται ἐσλῶν ἀεί, χειρόνεσσι δ' οὐκ ἐρίζει. *id eſt Obſonium eſt inuidis obtrectatio. Attingit autem honeſtos, cum deterioribus non contendit. Rurſus Pythiorum undecimo,*
Ἴσχει τε γὰρ ὄλβος οὐ μείονα φθόνον.
Ὁ δὲ χαμηλὰ πνέων ἄφαντον βρέμει. id eſt,
Habet enim felicitas haud minimam inuidiam.
At qui humilia ſpirat, in obſcuro fremit.

E naſſa eſcam petere.

ADMODVM *certe prouerbiali figura dictum eſt Plauto, citante Feſto Pompeio,*
Numquam hercle ex iſta naſſa hodie eſcam petet.
Et Cicer. ad Atticum libro quintodecimo, epiſtola vltima. Ex hac naſſa exire conſtitui, non ad fugam, ſed ſpem mortis meliorem. Eſt autem naſſa piſcatorij vaſis genus, quo poſtea quam intrarit piſcis, exire non poteſt. Vnde prouerbialia fuerint & illa, In naſſam incidere, & E naſſa elapſus.

Nec mulieri, nec gremio credendum.

IDEM *Feſtus indicat huiuſmodi prouerbium vulgo dictatum fuiſſe, Nec mulieri, nec gremio credi oportere: quod illa incerti, ac leuis ſit animi, & plerumq. fiat, vt in gremio poſita, cum in obliuionem venerint, exſurgentibus procidant. Itidem ſinui commiſſa decidunt, niſi cingaris. Itaq. M. Tullius ſilentium promittens, ait: In ſinu eſt, nec diſcingor.*

Vna cum templis & aris.

PLVTARCHVS *locis aliquot in Sympoſiacis ſignificat antiquitus fuiſſe morem, vt quoties vnicuipiam deo res diuina fieret, omnibus ſimul vota fierent, videlicet ne Calydonij ſuis tragœdia renouaretur. Inuocantes autem deos, addebant hæc verba ceu ſolemnia,* ἅμα τοῖς ναοῖς καὶ βωμοῖς, *id eſt, Vna cum phanis & aris. Nõ admonet quidem ille palam, eſſe prouerbium, tamen ita videtur vſurpare, vt conijcere poſſis, prouerbio dici ſolitum, cum nihil omnino prætermiſſum volebant ſignificare. Quemadmodum & hodie vulgo dicunt, Vna cum veſtibus & calciamentis. Et, Demigrarunt vna cum ſarcinis & impedimentis.*

Mercurius ſuperuenit.

Ὁ Ἑρμῆς ἐπεισελήλυθε, *id eſt, Mercurius ſuperuenit. Ita loqui conſueuerunt, ſi quando ſilentium orietur in cõciliabulo multorum, ſignificantes, non eſſe fas loqui, Mercurio præſente, qui ſermonis ſit auctor. Ominoſum & hodie putatur, ſi quando in cœtu, aut conuiuio, ſubitum omnium ſilentium fuerit obortum. Refertur adagiũ a Plutarcho in commentario,* περὶ τῆς ἀδολεσχίας. *Adfine eſt illi, quod alibi dictum eſt, Lupus in fabula.*

Dulce pomum cum abeſt cuſtos.

Γλυκεῖ' ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος.
Cuſtos vbi deeſt, dulce pomum eſt ſcilicet.
Senarius eſt prouerbialis, quo licebit vti cum ſignificabimus impunitate malos ad peccandum prouocari. Sumpta metaphora a pueris & adoleſcentibus, qui ſibi non temperant, quo minus furentur poma, ſi ſenſerint abeſſe cuſtodem. Vtitur Plutarchus in libello quẽ inſcripſit, ἐρωτικόν, *in philoſophos, qui ſub prætextu philoſophiæ, libidini ſuæ ſeruiunt:* πρόφασις οὖν φιλίας καὶ ἀρετῆς. κονίεται δὲ καὶ ψυχρολουτεῖ καὶ τὰς ὀφρῦς αἴρει, καὶ φιλοσοφεῖν φησι, καὶ σωφρονεῖ ἔξω διὰ τὸν νόμον, εἶτα νύκτωρ καὶ καθ' ἡσυχίαν
Γλυκεῖ' ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος. id eſt,
Igitur occaſio amicitia ac virtus eſt. Sordidatur autẽ puluere, frigidaq. lauat, attollit ſupercilia, ac philoſophari ſe prædicat, & foris ſobrius eſt ob legem, deinde noctu clanculum,
Pomum ſuaue eſt tunc, vbi cuſtos abeſt.
Et Pindarus in Iſthmiis hymno ſexto, Τὸ δὲ πὰρ δίκαν γλυκὺ πικροτάτα μένει τελευτά. *id eſt, Id quod præter honeſtum dulce eſt, manet finis amariſſimus.*

Sanior es piſce.

PROVERBIALITER *haud dubie dixit Iuuenalis, Sanior es piſce. Nam ad eum modum, hodieq. vulgo loquuntur, tam ſanus es quam piſcis. Id inde ſumptum eſt, quod creditum eſt, piſces non ſentire morbos. Quamquam huic ſententiæ refragatur Ariſtoteles libro de natura animalium 8. atque hunc ſecutus Plinius lib. nono, Siquidem ægrotare piſces hoc argumento colligunt piſcatores, quod aliquoties inter eiuſdem generis prapingues ac vegetos, aliquot capiunt extenuatos, ac languentibus ſimiles, coloreq. immutatos. Quamquam vniuerſo piſcium generi non incidit peſtis, quẽ admodũ frequenter accidit hominibus, ac ceteris animantibus, nõ cicuribus modo, verum etiã feris.*

E Creta captus.

PLVTARCHVS *in commentario De puerorum educatione,* καὶ τοὺς μὲν Θηβαίων καὶ τοὺς Ἤλιδι φευκτέον ἔρωτας, καὶ τὸν ἐκ Κρήτης καλούμενον ἁρπαγμόν, τοὺς δὲ Ἀθήνησι καὶ τοὺς ἐν Λακεδαίμονι ζηλωτέον. *id eſt, Thebanorum quidem ac Helienſium amores oportet fugere, eumq. qui vocatur e Creta raptum, Athenienſium vero & Lacedæmoniorum imitari. Apparet furtiuum amorem his verbis olim ſignificatum fuiſſe, quod aliquoties illinc virgines a negotiatoribus adueherentur.*

Euparyphus ex comœdia.

ADMODVM *prouerbiali figura dixit Plutarchus in Sympoſiacis,* εὐπάρυφοι ἐκ κωμῳδίας, *hominẽ ſignificãs magnifice veſtitũ, ac magnã ſeruorũ turbã poſt ſe trahentẽ. Nã huiuſmodi finguntur in comœdiis milites glorioſi. Quorũ inſigne eſt chlamys purpurea, quẽadmodũ indicat Donatus. Ita Lucianus de milite,* τὸν εὐπάρυφον λέγω τὸν ἐν χλαμύδι. *id eſt, Euparyphũ illum di-*

co, illum chlamydatum. Unde diuites omnes ſplendide cultos, [illegible] appellant Græci, quod ipſum prouerbiale quiddam habet. Nam Paryphis veſtimenti genus eſt, cuius meminit Iulius Pollux libro ſeptimo. Id vtrinq. purpuram habebat aſſutam, quod virga purpurea inter texta veſti, Ionum lingua Paryphi vocantur. Idem admonet [illegible] noua comœdia verbum eſſe. Contra tenues & humiles nullo cultu inſignes tunicati dicuntur. Cornelius Tacitus in dialogo de oratoribus, Quos ſæpius vulgus imperitum & tunicatus hic populus tranſeuntes nomine vocat & digito demonſtrat. Similiter Horatius,

Vilia vendentem tunicato ſcruta popello.

Nam prætexta nobilium erat, & toga ciuium erat inſigne. M. Tullius contra Rullum, Iam uero qui mutus erat tunicatorum illorum. Item pro M. Celio, Nobis quidem olim annus erat vnus ad cohibendum brachiũ toga conſtitutus, & vt exercitatione ludoq. campeſtri tunicati vteremur.

Tranquillo quilibet gubernator eſt.

SENECA in epiſtola quadam ad Lucilium, Alioqui gubernatoris artem adeo non impedit tempeſtas, vt oſtẽdat. Tranquillo enim, vt aiunt, quilibet gubernator eſt. Ait autem illic fortunam aduerſam, ac rerum difficultatem, non ſolum non obeſſe ſapienti, verum etiam virtutem in his maxime proferre ſeſe, quæ rebus ſecũdis ac pacatis latebat. Non magnum eſt adminiſtrare rempublicam, cum omnia pace conſtant.

Neque Lydorum carycas.

Μήτε Λυδῶν καρύκας, μήτε μαστίγων ψόφους, id eſt, Neque Lydorum condimenta, neque flagrorum crepitus. Cõſtabit trochaicus tetrameter catalecticus, ſi addas articulum, Μήτε τῶν Λυδῶν, & καρύκκας per geminum cappa legimus apud Heſychium & Athenæum. Heſychius indicat καρύκκην dici offam e ſanguine variisq. condimentis confectam. Athenæus hunc verſiculum adducit,

Εἴωθας εἰς ταὐτὸν καρυκεύειν, μέλι,
Σεμίδαλιν, ὠά, πάντα γὰρ τἀναντία. id eſt,
Miſcere in vnum conſueuiſti, mel, ad hæc
Similaginem, oua, cuncta enim contraria.

Vnde καρυκκεύειν pro miſcere varias rerum ſpecies, & καρυκεύματα pro cibis varie conditis, & καρυκκεία conditura exquiſitior. Sed quibus rebus quibusq. modis genus hoc edulij conficiatur, ſerio declarat libro duodecimo, dicens hoc inuentum eſſe Candauli, qui hinc ſibi nomen celebre pepererit. Suidas refert adagium, nec exponit. Coniicere licet dici ſolitum, quoties mediocrem vitæ rationem, aut conditionem ſignificarent, quæ pariter et a ſummis deliciis, & ab extremis malis abeſſet. Legimus enim Lydos luxu deliciisq. fuiſſe corruptiſſimos, adeo vt ludiis nomen dederint: de Tyrrhenis certum eſt, ad tibiæ modos ſolere ſeruos cædere, ſummam molliciem cum ſumma ſæuitia coniũgentes. Venuſtius erit, ſi ad animi res transferatur, velut ad orationem, nec omnino ruſticam nec operoſius expolitam. Vnde καρυκκευταὶ dicuntur, non ſolũ qui variis condimentis inficiunt cibos, verum etiam, qui ſermonem multiplici uerborum & figurum lenocinio condiunt.

Tamquam de narthecio.

PROVERBII ſimillimum eſt & illud Ciceronis in ſecundo De finibus bonorum libro, tamquam de narthecio, pro eo quod eſt, ex parato, & ad manum. Nam narthecium, vocat pyxidem, unde pharmacopolæ depromunt medicamenta. Verba Ciceronis ſic habent, Iam doloris medicamenta illa Epicurea, tamquam de narthecio promant, Si grauis, breuis: ſi longus, leuis.

Quod non opus eſt, aſſe carum eſt.

CATONIANA velut oracula videntur apud veteres in prouerbium abiiſſe, non ſecus atque illa Apollinis, Noſce teipſum, & Ne quid nimis. Quorum de numero commodiſſime dictum eſt quod in epiſtola quadam ad Lucilium refert Seneca, Quod non opus eſt, aſſe carum eſt. Vult autem Cato diligentem patrem familias vendacem eſſe, non emacẽ, & emere non quod opus eſt, ſed quod neceſſe eſt. Nam quod non opus eſt, inquis, aſſe carum eſt: hoc eſt, quantumuis paruo emptum, tamen carum eſt, ſi nec opus eſt eo. Vocat neceſſe, quo carere non poſſis, uelut arator aratro: opus quod vſu futurum ſit, ſi quis habeat, ſed eiuſmodi tamen, vt carere poſſis. Porro quod opus non eſt, id eſt prorſus ſuperuacaneum & inutile. Poteſt ad compluresaccommodari ſententias: vt ſi quis dicat artem quampiam minimo negotio poſſe diſci, quæ tamen nihil ſit frugis allatura, reſponderi poſſet, Quod opus non eſt, aſſe carum eſt.

Nunc tuum ferrum in igni eſt.

EIVS ferrum in igni eſſe dicebant, cuius negotium iam ageretur. Præmollitur enim ferrum igni ad cudendum. Ita Seneca in ludicro libello, quem ſcripſit de morte Claudij imperatoris. Hercules enim qui videret ferrum ſuum in igni eſſe, modo huc, modo illuc curſabat, & aiebat, Noli mihi inuidere, mea res agitur: deinde ſi quid volueris inuicem faciam, manus manũ lauat. Alluſit eo, quod Hercules quoque ex homine factus eſſet deus, id quod ambiebat Claudius. Alexander Magnus interrogatus quomodo potitus eſſet Græcia, reſpõdit, μηδὲν ἀναβαλλόμενος. id eſt, Nil recraſtinans. Refert Homeri Scholiaſtes Iliados β.

Ne bos quidem pereat.

IAM ante prouerbiis aliquot nobis declaratum eſt quãtum vtilitatis adferat bonus vicinus, quantum incommodi malus. Sed quæ conducunt ad vitæ felicitatem, iterum atque iterum expedit inculcare, quo penitius infigantur animis. Neque enim ea res tantum habet locum in parandis ædibus aut fundo, ſed in omni pene vita: vt quod Portius Cato prodidit de commodo vicino habendo, non ſolum ad agricolas pertineat, verum etiam ad vnumquemque noſtrum. Etenim ſi quis iam prouectior ætate vitæ totius curſum relegat, comperiet maximam bonorum malorumq. partem a bonis malisq. vicinis fuiſſe profectam. Heſiodi carmen Columella tamquam prouerbiale refert,

Μηδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. id eſt,
Nec bos intereat, vicinus ſi improbus abſit.

At leuis eſt bouis iactura, ſi cum his malis conferatur, quæ capiuntur ex improbis conuictoribus, ex fucatis amicis,

amicis, ex vxoribus & famulis parum fidelibus. At Catonis quidem ſententiam non nulli reiiciendam eſſe duxerunt, quod in nobis ſitum non eſt, qualem habeamus vicinum quem non numquam mors aliaeq. diuerſæ cauſſæ nobiſcum mutant. Id tametſi negari non poteſt, ſapienter tamen a Catone praeceptum eſt, vt agricola quantum in ipſo eſt, curet habere bonum vicinũ, nec bonum tantum, ſed et commodum. Bonus enim eſſe poteſt, qui tibi commodus non ſit. Id vt contingat, duæ res potiſſimum adiuuabunt, diligentia in parãdo agro, & commodi mores erga vicinum. Frequenter enim habemus malũ vicinum, quod ipſi nos præbeamus malos vicinos. Quemadmodum igitur, vt eleganter ſcribit Columella, ſapientis eſt fortuitos caſus magno animo ſuſtinere, ita dementis eſt ipſum ſibi malam facere fortunam. Quod facit, qui nequam vicinum ſuis nummis parat, cum a primis cunabulis, ſi modo liberis parentibus eſt oriundus, audiſſe potuerit:

Οὐδ᾽ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ᾽ εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Quod non ſolum de boue dicitur, ſed de omnibus partibus rei noſtræ familiaris, adeo quidem vt multi prętulerint carere penatibus, & propter iniuriam vicinorum ſedibus ſuis profugerint. Niſi aliter exiſtimamus diuerſum orbẽ, vniuerſas gentes petiiſſe relicto patrio ſolo, Achaeos dicimus et Hiberos, Albanos quoque, nec minus Siculos, & vt primordia noſtra contingamus Pelaſgos, Aborigenes, Arcadas, quam quia malos vicinos ferre non potuerint. Ac ne tantum de publicis calamitatibus loquamur, priuatos quoq. memoria tradidit, & in regionibus Græciæ & in hac ipſa Heſperia deteſtabiles fuiſſe vicinos: niſi Autolycus ille potuit cuiquam tolerabilis eſſe conterminus, aut Auentini montis incola, Palatinis vllum gaudium finitimis ſuis Cacus attulit. Malumus enim præteritorum quam præſentium meminiſſe, ne vicinum noſtrum nominemus qui nec arborem prolixiorem ſtare noſtræ regionis, nec inuiolatum ſeminarium, nec pedamentum annexum vineæ, nec etiam pecudes negligentius paſci ſinit. Iure igitur, quantum noſtra fert opinio, M. Portius talem peſtem vitare cenſuit, & in primis futurum agricolam præmonuit, ne ſua ſponte ad eam perueniret. Hactenus quidem Columella declamatoria quadã eloquentia ſimul & Catoni patrocinatus eſt, & nos docuit, quanta peſtis ſit malus vicinus. Tametſi Cato non ſolum de vicini moribus ſentit, uerum etiam quam lauta ſit re. Vicini inquit, quo pacto niteant id animaduertito. In bona regione bene nitere oportebit. Interdum enim nitor arguit agri bonitatem, in ſolo uero parum fertili declarat induſtriam agricolæ. Porro quemadmodũ diligens uicinus exſtimulat ad ſtudium bene colendi, ita vicinorum luxus ex ignauia corrumpit vicini familiam. Itidem & præpotens vicinus opprimit propinquum pauperem, & ſupra modum tenues uicinĩ ſemper aliquid abradunt, ſiue precibus, ſiue furto. Iam cum moroſis & improbis vicinis numquam rixa non eſt, nunc de finibus, nunc de damno dato, nunc de ſtillicidio, nunc de ſemita actu ue, nunc de proſpectu aut de lumine. Quod ſi fortuna nobis dederit talem viciniũ, nec liceat mutare, reliquum eſt, vt noſtra commoditate reddamus illum ex malo bonum, certe caueamus ne laceſſitus fiat incommodior. Turpiſſimum enim fuerit ſi noſtris moribus ex commodo vicino faciamus incommodum. Videlicet hoc eſt quod præcipit Cato: Vicinis bonus eſto. Et, ne ſatis eſſe putares, ſi ipſe temperes ab iniuria vicini, adiungit, Familiam ne ſiueris peccare. Mox indicat, quid vtilitatis capiatur ex bonis vicinis: Si te, inquit, libenter vicinitas videbit, facilius tua vẽdes, operas facilius locabis, operarios facilius conduces. Si ædificabis, operis, iumentis, materia iuuabunt. Si quid bona ſalute vſus venerit, benigne defendent. Olim igitũ qui fundũ proſcribebãt venalẽ præconẽ edocebant, quibus dotibus eſſet ager cõmendabilis, quam ſalubri cęlo, quam commodo ſitu, quã fertili ſolo, quã bene ædificatis villis. Sed vir acerrimi ingenij Themiſtocles, cum fundum uenderet, iuſſit huiuſmodi dotibus & illud adiici, quod haberet bonum vicinum. Id factum primum riſu iocoq. multitudinis acceptũ eſt, mox intellectum eſt hanc agri commendationem eſſe pręcipuam. Plurimum itaque refert ad totius uitę commoditatem, qualem quiſque vicinum ſibi deligat, tum quo pacto, qui contigit vtatur. Princeps qui ditionem ambit, quam ſine maximo negotio, ſummoq. ditionis auitæ diſpendio tueri non poſſit, malam vicinam ſibi adiungit. Rurſum qui cordatos ac fidos conſiliarios, qui magiſtratus integros & reipublicæ amantes adſciſcit, bonos vicinos adiungit. Neque minimũ intereſt quas nationes in adfinitatem adglutinat. Qui dotis aut honoris gratia ſponſam adſciſcit incommodis moribus, aut cui ſint cognati procaces, malos vicinos ſibi adiungit. Qui cum improbis init amicitię fœdus, malam viciniam accerſit. Prima igitur cautio ſit in deligendo, poſtrema in fugiendo quod corrigi non poteſt. Quanquã ne fuga quidem debet carere cautione. Alioqui in vitium ducit culpę fuga, ſi caret arte: neque raro fit, vt odio mali pręcipitemus nos in aliud grauius malum. Raro pœnituit amicitiæ, qui iudicio delegit amicum. Et ſæpe noſtra culpa fit, vt reſcindatur amicitia, quod amicis bonis vtamur non bene, tum quod parum commodos amicos nec ferre nouimus nec emendare. Neq. vero leuius peccant, qui cum inciderint in amicos peſtilentes, neſciunt ſeſe ſubducere, ſed aut hęrent his quos oderunt clanculum, aut non diſſuunt amicitiam, ſed abrumpunt. Obſtrepunt undiq. querimoniæ, deplorantium ſibi ad ſtudiorum cultum deeſſe Mecœnates. Atqui Mecœnas non ſtatim amplexus eſt Vergilium aut Horatium, nec Meuio Bauioue fuit Mecœnas. Illud primum agat adoleſcens, vt egregium aliquod ſpecimen eeu pignus de ſe præbeat, non periturum quod in ipſum conferatur. Nec ſatis eſſe putet, quibuſcũq. rationibus abſtuliſſe munus vel prædam uerius. Non eſt improbitate petendi ambienda benignitas, ſed litteris ac moribus ſemper in melius proficientibus. Sic inuitat fundus agricolam ad vberiorem ſementem, ſi quod creditum erat, bona fide multoq. cum fœnore reddat. Nec eſt ſubinde mutandus patronus, vt relicto quem defatigaſti, quæras integrum, & una quercu excuſſa, ſub alia colligas. Sic vni aut duobus ſeruiẽdum eſt, quaſi ſis perpetuo iiſdem vſurus. Nunc quam multos videmus qui ſuis moribus & litteras odio, & patronos pudore inuidiaq. onerant. Eſt quidem non nulla gratitudinis pars litteris dictiſq. celebrare nomen patroni, ſed magni refert quo quem modo laudes. Vana laudatio fidem abrogat etiam veræ prædicantibus. itaque fit, non vt lector melius ſentiat de laudato,

ſed prius de laudante. Immodicæ laudes conciliant inuidiam potius quam gloriam. Iam qui laudibus vehunt ea quæ bonorum ac ſapientum iudicio damnantur, laudando vituperant. Primum quod adfers ad Encomium ſit verum: deinde quod verum eſt ſic tractetur vt fiat etiam veriſimile. Abſint autem poetarum quorundam hyperbolæ, quibus ex homine cum libet, deum faciunt: hæ virtutes potiſſimum depingantur, quæ fauorem ac beneuolentiam conciliant, quod genus ſunt pietas, integritas, pudicitia, modeſtia, benignitas, morum candor ac facilitas. Nihil eſt humano ingenio inuidentius, nihil hominum iudiciis moroſius. Proinde ſi quid attingendum erit earum rerum quas vulgus ſic miratur vt inuideat poſſidentibus, id arte tractandum eſt, ne faſcinatio ſit metuenda laudato. Nullus inuidet opulento, qui quod vel ex benignitate fortunæ, vel ſine fraude partum poſſideat, ſic habet, vt diſpenſator ſit potius quam dominus. Neque quiſquam inuidet potenti qui potens eſt reipublicæ commodis, qui quantum eminet dignitate, tantum ſe ſubmittit modeſtia, comitate vincens etiam humiles. Nullus inuidet formoſo, qui naturæ dono pudorem ac pudicitiam adiunxit. Nullus inuidet valenti aut longæuo, qui magno plurimorum bono valet ac viuit. Quod ſi cui deeſt ingenium aut ars ad hæc pro dignitate tractanda, abſtineat potius quam velut malus pictor bonam formam imperitia ſua reddat deteriorem. Alexander ille fortaſſe moroſius, qui nullius manu pingi ſuſtinebat niſi Apellis. Nemo tamen egregio corpore, a Fuluo Rutubaq. pingi cupiat. Quod emittis in lucē publicam, tale ſit, vt poſteritatis memoriam polliceatur. Deniq. ſic temperanda laudatio, vt hoc officium non appareat eſſe tributum eius animo quem laudas, nulli enim minus expetunt aut ſuſtinent etiam laudari quam qui maxime promerentur: ſed ipſi potius virtuti, quam nolentem etiam ſequitur ſua gloria, ſed aliis ad ſimilia ſtudia prouocandis. Sic & vtiliter laudabitur qui promeritus eſt, et citra periculum inuidiæ, aut adſentationis ſuſpicionem. In defunctorum autem laudes vberius effundenda eſt vis eloquentiæ, cum iam mitior eſt inuidia, & minor adulandi ſuſpicio. Hactenus oſtendimus quomodo ſtudioſi ſuis patronis commendari queant. Nunc paucis attingamus quibus rationibus & ſtudiis ipſis fauorem omnium valeant conciliare. Multis enim in locis iam lingua bonæq. quas vocant litteræ magna flagrant inuidia: quod quidem fit partim culpa maiorum, qui putant auctoritati ſuæ detrahi, ſi quid nouæ eruditionis accedat iuuentuti, contentiq. his quæ pueri didicerunt, alia nec doceri patiūtur, nec ſuſtinent diſcere, vel quia piget, vel quia pudet: partim etiam eorum vitio, qui hæc vetera noua inuehunt. Sunt enim in hoc ordine quidam intolerabili inſolentia, qui ſimul atque tenuerint duodecim verba Latina & quinque Græca, Demoſthenes ac Cicerones ſibi videntur, effutiunt ineptos libellos, non nunquam & virulentos, liberales diſciplinas omnes miro faſtu aſpernantur, & in harum profeſſores ſcurriliter debacchantur. Poſtremo res omnium & publice & priuatim erunt feliciores, ſi ſuo quiſque vicino bonum præſtiterit. Vt ad prouerbium redeamus congruit illi, quod alibi commemoratum eſt, Aliquid mali propter vicinum malum quod vſurpauit Demoſthenes in oratione contra Callicleam, ἐκ ἦν ἄρα ἄνδρες Ἀθηναῖοι χαλεπώτερον οὐδὲν ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. id eſt, Nō erat quidquam o Athenienſes pernicioſius quam improbum vicinum, nec ſuis contentum, eſſe nactum.

Caput artis, decere quod facias.

QVINTILIANVS *libro Inſtitutionum oratoriarū 11. videtur veluti vulgo celebratum adducere: Caput eſt artis decere quod facias. Ipſius verba ſunt: Vnum etiam his adiiciendum eſt, cum præcipue in actione ſpectetur decorum, ſæpe aliud alios decere. Eſt enim latens quædam in hoc ratio & inenarrabilis: & vt vere dictum eſt, caput eſſe artis, decere quod facias, ita nec ſine arte eſſe, nec totum arte tradi poteſt. Hactenus Fabius. Id vſurpare licebit, non ſolū vbi quid fiet parum decore, veluti ſi cantillet aut inſiſtet ſenex, ſi præeat & obiurget iuuenis: verum etiam cum negabimus quibuſlibet quiduis eſſe decorum. Quod ſæpenumero videamus euenire, vt quod ab hoc dictum aut factum placet vniuerſis, ſi idem tenet alius, etiamſi doctior peritiorq., nemo tamen ferat. Id cum quotidie videamus accidere, tamen cur accidat, ratio reddi non poteſt.*

Domus recta.

ANNEVS *Seneca libro epiſtolarum familiarium decimoſexto: Videbimus quod parum reciſum ſit, quod parum ſtructum, quod non huius recentis politurae. Cum circumſpexeris omnia, nullas videbis anguſtiae inanes. Deſit ſane varietas marmorum, & conſciſſura aquarum a cuniculis interfluentium, & pauperis cella, & quidquid aliud luxuria, non contenta decore ſimplici miſcet, quod dici ſolet, domus recta eſt. Hactenus Seneca. Quod ſi locus non vacat mendo, ſignificat vulgo domum rectam vocari, non quidem opulentam & ambitioſam, ſed cui nil deſit iuſtæ ſupellectilis. Ad eūdem modum M. Tullius Græcorum linguam ambitioſæ meretrici confert, quæ multo luxu ſuperfluat: Latinorum honeſtæ ac pudicæ matronæ, cui nihil deeſt, quod ad honeſtam pertineat mundiciem.*

Non eſt beatus, eſſe qui ſe neſciat.

IDEM *in eodem opere verſiculum hunc e poeta quopiā allegat Comico: Non eſt beatus, eſſe qui ſe neſciat, haud dubium quin populari ſermone iactatum, cum auctoris nomen non adſcripſerit. Senſus eſt, haud eſſe ſatis, vt adſit felicitas, ni felicitatem tuam intellexeris. Huc adludens Vergilius:*

> *O fortunatos nimium, bona ſi ſua norint*
> *Agricolas.*

Eodem pertinet, quod Martialis inter felicitatis calculos hunc quoque commemorat:

> *Quod ſis, eſſe velis.*

Quid enim felicius libertate? Atqui videas nō paucos qui ſortem deplorent ſuam, quod in principum aulis locum non inueniant: miſeros ſe putant, quod ſeruire non liceat. Verum vt beatus non eſt, qui ſe non putat beatum: ita his miſer eſt, qui cum animi malis ſit infelix, tamen ſibi videtur felix. Etenim vt qui ſanus eſt, & ſibi videtur ægrotus, non fruitur ſuo bono: ita qui morbo tenetur, non intelligens ſuum malum, lon-

gissime

giſſime abeſt a ſanitate: quippe qui vſqueadeo ſanus non ſit, vt ſit etiam inſanabilis.

Amicus certus in re incerta cernitur.

M. TVLLIVS *in Lælio, ſenarium hunc ex Ennio citat prouerbij ſpecie:*

Amicus certus, in re incerta cernitur.

Quo ſignificatum eſt, amici fidem in rebus aduerſis explorari. Nam quod cum periculo coniunctum ſit, id dubium appellant, pro quo Ennius poſuit incertum, affectans ὁμοιόπτωτον *&* παρονομασίαν, *quibus ſchematis impendio delectatus eſt, atque adeo non ipſe ſolum, ſed & omnis illa ætas vſque ad M. Tullium. Plautus item, eum amicū pronunciat, qui in re dubia iuuat.*

Auarus niſi cum moritur, nil recte facit.

OMNES *ferme Publianas ſententias videmus prouerbiorum vice fuiſſe celebratas, nec iniuria ſane. Nihil enim illis fingi poteſt nec argutius, nec iucundius, quorum hic vnus eſt:*

Auarus niſi cum moritur, nil recte facit.

Etenim qui ſeſe pecuniæ ſtudio addixit, nulli commodus eſt dum viuit. Sola mors voluptatem & emolumentum adfert heredi.

Bona nemini hora eſt.

ARRISIT *& hic:*

Bona nemini hora eſt, quin alicui ſit mala.

Ita fortuna temperauit res mortalium, vt quod huic lætum eſt, alij pariat dolorem: quod alij lucro eſt, alij damnum adferat. Nemo diteſcit, niſi malo alterius. Nemo vincit in bello, niſi exitio alterius. Niſi mauis pro alicui legere alicubi.

Sapiens ſua bona ſecum fert.

Ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν, *id eſt, Sapiens opes ſibi ſecum habet ſemper ſuas, a Biantis apophthegmate natum. qui rogatus, cur nihil exportaret rerū ſuarum ex incendio patriæ, Ego vero, inquit, omnia mea bona mecum porto: ſignificans ea quæ uere noſtra ſunt intra nos eſſe, velut eruditionem, ac uirtutem. Ut rurſum quæ vere mala ſunt noſtra, non licet effugere, quantumlibet commutetur locus.*

Citius Telegoræ donarim.

TELEGORAS *apud Naxios prædiues quiſpiam ac prępotens erat, cui quod quotidie multa miſſitarentur, vulgato ſermone receptum eſt, vt venditores paruo licitantibus dicerent,* μᾶλλον προΐεμαι ἢ Τηλαγόρᾳ δοῦναι. *id eſt. Malim Telegoræ dare. Refertur apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum octauo ex Ariſtotele. Rem longius proſecuti ſumus in prouerbio, Nullus malus magnus piſcis. Nec videtur quis vſus adagionis eſſe poſſit, niſi ſi dicamus officium rectius gratuito collocari penes probos ac magnos, quam mercede penes improbos ac viles.*

Hecatæ cena.

VETERES *cenam perparcam & impendio frugalem Hecatæ cenam appellabant, quod apud inferos tenuiſſimo victu, minimoq. cibo, eoq. viliſſimo viuitur, iuxta poetarum figmenta. Siquidem vmbræ plebeiæ malua porroq. victitant, Hecate Manides ac Triglidas piſces, apud nos cōtempriſſimos, habet in deliciis, vt ſibi ſacros. Vnde & Athenis locum eſſe dictum Triglam, atque inibi ſimulacrum Hecates Triglantinæ. Alij Triglam illi ſacram putant ob nominis rationem a ternione dicti, cum triformis ſit & Hecate. Extat apud Athenæum libro ſeptimo, meminit & octauo. Meminit & Lucianus alicubi. Verum illud expendat eruditus lector, an prouerbium accipi poſſit de cena illa, quam ſingulis menſibus in triuiis Hecatæ collocabant diuites, diripiebant pauperes. Cuius rei meminit etiam Ariſtophanes in Pluto:*

Παρὰ τῆς γοῦν Ἑκάτης ἔξεστι τοῦτο πυθέσθαι,
Εἴτε τὸ πλουτεῖν, εἴτε τὸ πεινῆν βέλτιον, φησὶ γὰρ αὐτὴ
Τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα προσάγειν,
Τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν, πρὶν καταθεῖναι.

Id eſt,

Hoc ex Hecata ſi vis didiciſſe licebit,
Vtrum potius, ditem eſſe, ne egenum, quandoquidem iubet illa
Hos quibus eſt res quoque benignam menſe vno ponere cenam,
Ceterum egenos hanc prædari prius ac deponere poſſunt.

Quo quidem loco in hanc ſententiam ſcribit interpres: Olim in triuiis venerabantur Hecaten, quod eadem tribus nominibus appelletur, Luna, Artemis & Hecate. Ceterum ſub nouilunium diuites mittebant cenam veſpere, veluti cenam Hecatæ in triuiis. Pauperes autem eſurientes diripiebant ac deuorabant quæ erant appoſita, dicentes quod Hecate comediſſet. Itaque congruet, vbi res per tumultum diripitur.

Mens videt, mens audit.

Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει, *id eſt, Mens videt, mens audit. Hemiſtichium prius videtur carminis trochaici, tetrametri, catalectici. Refertur ab Ariſtotele quaſi vulgo iactatum Sectionis vndecimæ problemate 33. vbi propoſita quæſtione cur noctu acrius audiamus quam interdiu, inter alias cauſſas & hanc reddit, quod interdiu animus variis negotiis diſtrahitur: qui niſi ſit præſens, nec corporis ſenſus officio ſuo fungatur, adeo vt mente alienata, nec corporis dolorem interdum ſentiamus: & ipſi ſumus experti in cruciatu dētium, aut calculi, multo leuiorem reddi doloris ſenſum, ſi poſſis animum in aliquam cognitionem alienam intendere.* ὁρῶμεν τε, νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει. *Noctu vero, quoniam oculorum ſenſus quieſcit, & animi cogitatio tranquillior eſt, tum aurium meatus non minus patent nocte quam interdiu, nec minus capaces ſunt ſonorum, ſed eos facilius etiam renunciant animo, quod tum nullis actionibus diſtrahatur, nec oculorum ſenſu auocetur, quemadmodum in die fit, vt acutior ſit aurium ſenſus. Locus erit adagio, vbi iubemus quempiam attentum eſſe, quemadmodum dicimus, Hic eſto, et Iſtic ſum. De mente peregrinante nobis dictum eſt alias.*

Thymbra victitans.

Θυμβροφάγοι, *id eſt, Thymbra victitantes adagio dicebantur, vel qui tutius ac liberius vitam agerent, vel moribus eſſent parum blandis, vel qui hilariter citraq. ſolicitudinem*

[illegible]

ſtitudinem paruo contenti viuerent, quod Thymbra, quam eandem cunilam dicunt, herba genus ſit, quam Plinius non diſtinguit a Satureia, Columella diſtinguere videtur,

Et Satureia, inquiens, Thymi referens, Thymbraq. ſaporem.

Eſt autem ſaporis ſubamari, in agris paſſim prouenit, & pratenſis ad remedia præſtantior eſt hortenſis, ut auctor eſt Dioſcorides, locis gaudens petricoſis. Hortẽſis cibis aptior. Prouerbium recenſuit Suidas, & Heſychius. Fertur Epaminondas mire frugalem vitam egiſſe, itaque de prandio parco tenuiq. dixiſſe, τὸ τοιοῦτον ἄριστον οὐ χωρεῖ προδοσίαν. *id eſt, Tale prandium nõ recipit proditionem. Senſus autem dicti geminus eſt, vel quia nemo molitur inſidias rebus modicis, vel quia qui modicis contenti ſunt non facile corrumpuntur, vt prodant rempublicam. Amphis apud Athenæum libro decimo,*

Εὐτελὴς γὰρ δίαιτ᾽ οὐ ποιεῖ παροινίας. *id eſt,*

Vbi cœna frugi eſt, nulla debacchatio.

Græcus trimeter videtur corruptus inuerſione duarũ dictionum: Reſtituetur ſi legas, δίαιτα γὰρ εὐτελής. *& ſubdit ex Alexide, Ex prolixis conuiuiis primum naſci ſcommata, e quibus fere plus eſt doloris quam voluptatis. Hinc maledictum. Id regeritur ac reciprocatur in dicentem. Mox a verbis ad verbera. Nõ ita qui Thymbra victitant.*

Doryphorematis ritu.

GRAECI δορυφόρημα *vocant ſatellitium illud ex barbarorum fece conductum, quod olim tyranni ad cuſtodiam corporis adhibebant, nunc a regibus magis faſtus quam tutelæ gratia alitur: In tragœdiis igitur ſic addebatur regum perſonis* δορυφόρημα, *vt adſtarent modo, nihil etiam loquerentur. Vnde qui taciti aſſidẽt,* δορυφορήματος τρόπον *adeſſe dicuntur. Sic Athenæus libro quinto,* παρεμβάλλοντός τινα λόγον Πεισιστράτου, χρὴ γὰρ καὶ τοῦτον μὴ παρεῖναι δορυφορήματος τρόπον. *id eſt, cum inĳceret ſermonem quendam Piſiſtratus: Neq. enim oportet hunc adeſſe more Doryphorematis: hoc eſt, tacitum & nihil adferentem in medium. Vſurpatur a Luciano in libello De conſcribenda hiſtoria, his quidem verbis:* οὐκοῦν ὦ φίλε, ὡς μὴ μόνος ἄφωνος εἴην ἐν οὕτω πολυφώνῳ, μηδ᾽ ὥσπερ κωμικὸν δορυφόρημα κεχηνὼς σιωπῇ περιφεροίμην. *id eſt. Igitur amici, ne ſolus eſſem mutus in tempore tam vocali, neque veluti comicum Doryphorem hians cum ſilentio obãbularẽ.*

Muſicam docet amor.

PLVTARCHVS *adducit & hoc adagium trochaico verſu expreſſum,*

Μουσικὴν ἔρως διδάσκει, κἂν τις ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν.

Muſicẽ docet amor, & ſi fuerit indoctus prius.

Senſus eſt, amorem ad induſtriam excitare animum, artiumq. & omnis elegantiæ magiſtrum optimũ eſſe. Socrates in conuiuio Platonis, putat animam immerſam corpori, velut expergiſci amoris ſtimulis, & hinc primos ad honeſta impetus capere, tamquam excuſſo veterno. Vnde deum hunc idem Plato παντὸς εἰς τεχνουργὸν *appellat, quod nihil non experiatur. Siquidem e taciturno reddit loquaculum, e verecundo ſtupidoq. comem ac blandum, e negligente diligentem. Nam Muſicen hic ſentit litteras, quas antiquitas nouem Muſis dicabat. Adluſit ad prouerbium Bion in Bucolicis, qui cum multis verſibus docuiſſet, Muſas ſemper eſſe comites amoris, ſubiicit,*

Μάρτυς ἐγὼν, ὅτι μῦθος ὅδ᾽ ἔπλετο πᾶσιν ἀληθής. i.

Teſtis ego dictum hoc haud vmquam fallere quẽquam.

Poteſt & ad verecundiorem vſum detorqueri prouerbium, ſi dicas non mediocrem eſſe gradum ad diſcendum, amaſſe præceptorem, poteſt & ad pium, ſi dicas caritatem eſſe virtutum omnium magiſtram, quæ niſi adſit, nihil recte feceris.

Sicyon arrodens vxor lacernam texe.

ATHENAEVS *libro Dipnoſophiſt. 3. heroicum hunc vt prouerbialem adducit,*

Τὸν σίκυον τρώγουσα γύναι, τὴν χλαῖναν ὕφαινε. i.

Arrodens Sicyon vxor ſubtexe lacernam.

Apparet eſſe verba mariti iubentis, vt vxor tenui cõtenta victu, perageret opus ſuum. Nam Sicyon ſeu Sicyos bulbi genus eſt, aut certe peponis: non nulli putant cucumeris. Hermolaus Barbarus Corollariis in Dioſcoridem, cap. 366. videtur aliud diuinare, ſcribens ex Ariſtotelis ſententia, pleraſque textrices eſſe impudicas: An Sicyos Venerem temperet neſcio.

Tetigit lapidem a cane morſum.

PLINIVS *lib. 29. cap. 5. de veneno rabidi canis agens: Tanta, inquit, vis mali eſt, vt vrina quoque calcata rabioſi canis noceat, maxime hulcus habentibus. Remedium eſt fimum caballinum, aſperſum aceto, & calefactum in vino appoſitum. Minus hoc miretur, qui cogitet lapidem a cane morſum, vſque in prouerbium diſcordiæ ueniſſe. Hactenus Plinius. Cuius e verbis coniicere licet, vulgo creditum fuiſſe, ſi quis lapidem a cane morſum contigiſſet aut calcaſſet, eum iracundiorem euadere, & ad diſſidia propenſum. Fortaſſis ita dictitabant in hominem conuiciatorem ac rixoſum: Hic lapidem calcauit a cane morſum.*

Erecti.

ATHENAEVS *in Dipnoſophiſtarum lib. 5.* Καὶ τὸ ἐν μέσῳ, ὅτι πιεζόμενοι καρηβαροῦντες ὑπὸ τῆς μέθης, ὁπότε τι τῶν ἡγεμονικῶν εἰσεφέρετο, πάντες ἐξεγειρόμεθα, ὀρθοὶ τὸ δὴ λεγόμενον, ἀνιστάμενοι, *id eſt, Et quod dictu mirum, cum depreſſi eſſemus, & capite grauato temulentia, quoties ſpectaſſemus aliquid eorum quæ inferebantur, omnes expergiſcebamur, recti, quod dici ſolet, ſurgentes. Accommodum erit, vbi ſignificabimus aliquem toto pectore attentum ad rem quampiam. Erigunt. n. ſe totos, & ſummis non nunquam inſiſtunt pedibus, qui auſcultant aut ſpectant auidius.*

E clibano boues.

PROVERBIVM *ſapit quod ſcripſit Ariſtophanes* ἐν Ἀχαρνεῦσι.

Εἶτ᾽ ἐξ ἰπνοῦ, παρετίθει δ᾽ ἡμῖν ὅλους

Ἐκ κριβάνου βοῦς. *id eſt,*

Accepit inde, & appoſuit totos boues

E clibano nobis.

Vſus erit, quoties efferemus ſplendorem conuiuii, aut inſignem edacitatem. Conſimili figura vocabant Hecatomben, id quod aliquanto poſt ſequitur apud eundem

dem poetam: καὶ πολυπίδακα ἑκατόμβην, id eſt, Et polyporum hecatomben.

Sequitur perca ſepiam.

ATHENAEVS libro 7. nullo auctore refert huiuſmodi prouerbium: ἕπεται πέρκη μελανούρῳ, id eſt; Comitē ſibi ducit ſepia percam. lib. 10. ex Ariſtophane adducit, nec addit in quem ſenſum ſoleat vſurpari, niſi quod videtur dictum de improborum ſocietate. Apud eundem paullo inferius adducuntur hi verſus Numenij, qui de piſcibus prodiderit:

Φυλίδας ἢ ἰουλίδας καὶ χρυσώφρυν

Σκορπίον, ἢ πέρκην ... μελάνουρον.

Feri puer.

ATHENAEVS libro Dipnoſophiſtarum 15. demonſtrat olim prouerbio ſolitum acclamari ἰὴ παιών, quo ſignificabant quempiam ſuo munere defunctum. Itidem ferme, quemadmodum nos abſolutæ virtuti gratulantes dicere ſolemus: Macte animo, macte virtute. Narrat enim, cum quiſpiam e conuiuio diſceſſiſſet probe potus, ac magnopere ſomnolentus, ceteros in eū acclamaſſe ἰὴ παιών. Huius adagij fieri mentionem apud Clearchum in prouerbiis, quod ab huiuſmodi natum euentu tradit: Cum Latona Apollinem ac Dianā ex Chalcide Delphos deportaret, iamq. ad Pythonis ſpecum ueniſſet, & draco concitus in eos prouolaret; Latona puellam vlnis baiulans, Apollinis præſidium implorans, clamabat, ἰὴ παῖ, cum is forte fortuna arcum teneret, ac perinde valere, ἵει παῖ, quaſi dicat, ἄφιει παῖ, id eſt, mitte ac percute fili. Non nullos deflexis non nihil vocibus efferre, ἰὴ παιών, idq. prouerbio dici ſolere, quoties in rebus afflictis opem imploramus. Rurſum alij putant acclamari hoc pacto feliciter ſuo perfunctis munere, & eo quod expetebant potitis. Ceterum ob aſſuetudinem non videri prouerbium, quod his vocibus ſolemniter vterentur in ſacris Apollinis:

... Ἰὴ παιάν, ἰὴ παιών, ἰὴ παιών.

Vnde & ἰαμβικὸν τρίμετρον ortum exiſtimant, quod & ipſum impetum ac celeritatem habet. Etenim ſi producas priorem in ἰὴ, carmen erit hexametrum heroicum: ſi corripias, iambicum. Porro quod apud Athenæum in ἵει & ἰὴ nunc aſpiratur, nūc tenuis eſt, neſcimus an librariorum incuria factum ſit. Ouidius in Arte amandi videtur vſurpaſſe pro acclamatione, qua gratulantur victori votiq. compoti:

Dicite io Pæan, & io bis dicite Pæan,
Decidit in caſſes præda petita meos.

Pulchre fallit vulpem.

Καλῶς καλῶς τὴν ἀλώπεκα, id eſt, Decipit pulchre vulpem. Suidas recenſet duntaxat, nec explicat. Apparet dictum in eum qui dolis captaret aſtutum, cuiq. fruſtra tenduntur inſidiæ. Nam κολλώπτειν eſt arte illectare. Vnde & columbæ exoculatæ, quas aucupes in reti ponunt, quo ſubſultātes, reliquas deceptas alliciāt, παλεύτριαι dicuntur. Et qui feris tendunt caſſes, παλευταὶ vocantur. At vulpem dolo circumuenire difficile eſt.

Aut piſcem olet, aut florem.

AVT piſcem olet, aut timallum. Ambroſius Hexaemoron lib. 5. cap. 2. teſtatur dictum in eum qui bene oleret, quod timallus piſcis ſit odore gratiſſimus, & aque fragans einſdem nominis flos. Sed præſtiterit Ambroſij verba ſubſcribere: Neque te inhonoratum noſtra proſecutione timalle dimittam, cui a flore nomē inoleuit ſeu Ticini vnda te fluminis, ſeu amœni Ateſis vnda nutrieris, flos es. Deniq. ſermo teſtatur, quod de eo qui gratam redolet ſuauitatem, dictum facete ſit, aut piſcem olet, aut florem: ita idem pronunciatus eſt, piſcis odor eſſe, qui floris: Quid ſpecie tua gratius? quid ſuauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo ſpiras. Verum haud ſcimus an pro timallo apud Ambroſium legi debeat tithymallus, cuius varia genera recenſet Plinius libro 26. cap. 8. cuiusq. ſubinde meminit Dioſcorides locis diuerſis.

Equi dentes inſpicere donati.

SVNT quædam & hodie vulgo iactata, non indigna quę veteribus adagiis annumerētur, quod genus eſt illud, non oportere equi dentes inſpicere donati. Cum ſignificamus æqui boniq. conſulendum, qualecunq. eſt quod non emitur, ſed gratis donatur. Siquidem equum empturus dentes inſpicit, in quibus ætatis indicia certiſſima ſunt, ne circumueniatur. At inciuile ſit idem facere in equo donaticio. Vſus eſt tamen hoc prouerbio D. Hieronymus in præfatione commentariorum, quos ſcripſit in epiſtolam Pauli ad Ephesios. Parū, inquit, eloquens ſum, Quid ad te? Diſertiorem lege. Non digne Græca in Latinum transfero, aut Græcos lege, ſi eius linguæ habes ſcientiam, aut ſi tantum Latinus es, noli de gratuito munere indicare, & vt vulgare prouerbium eſt, equi dentes inſpicere donati. Hactenus Hieronymus.

Amicitias immortales eſſe oportet.

T. LIVIVS libro decimo de bello Macedonico & Aſiatico, cuius fragmentum debemus auteæ Magontiæ, ſcribit in hunc modum: Vulgatum illud, quia verum erat, in prouerbium venit: Amicitias immortales, inimicitias mortales eſſe debere. Sic enim legendū eſſe, vel ipſe ſermonis tenor admonet. Recte quidem admonet prouerbium, verum eo rediere mores mortalium, vt ſimultates ſint immortales, amicitiæ plus quā vitreæ: plusq. poſſit vna Ate quam centum Litæ, atq. omnium tardiſſime ſeneſcat ira, beneuolentia ad quāuis leuem occaſionem intereat: quæ ſi ſarciatur, nequidquam coit & reſcinditur. In hanc ſententiam citat carmen Ariſtoteles Rhetoricorum libro ſecundo, quod alibi, ni fallimur, retulimus:

Οὐκ ἔστι φίλος ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ, id eſt,
Non eſt amicus quiſquis amare deſiit.

Citat ibidem & alterum carmen:

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν, id eſt,
Ne maneat immortalis ira te penes,
Mortalis ipſe cum ſies.

Ad bonam frugem.

QVI commutatis ad meliora ſtudia moribus reſipiſcūt, prouerbio dicebantur ad meliorem frugem ſeſe recipere. Vſurpat M. Tullius in actione pro M. Cælio. Et ſe ad bonam frugem, vt dicitur, recepiſſe, grauesq. homines

mines atq. illuſtres fuiſſe. Item Plautus in Trinummo, certum eſt ad frugem applicare animum. Lampridius in Heliogabalo, Milites ſe parſuros dixerunt, ſi ad bonam frugem rediret. Unde frugi & bonæ frugi dicitur, qui ſuo funguntur officio, præſertim ſerui quos ad operam præſtandam alimus. Vlpianus ad legem Aquiliam cap. Inde Neratius; Sed ſi bonæ frugi ſeruus intra annum mutatis moribus occiſus ſit. Item Titul. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur. Cap. Si quis ſeruis: Intereſſe fructuarij videtur, bonæ frugi ſeruum eſſe. Rurſum in digeſtis libro 11. Titulo de Seruis corruptis, paragrapho, Quod ait prætor. Sed vtrum ita demum tenetur, ſi bonæ frugi ſeruum perpulit ad delinquendum. Plautus in Caſina, Credo pol eſſe ſi tu frugi bona es. Rurſus in Pſeudolo, Cupis me eſſe nequam, tamen ero frugi bona. Nequam oppoſuit frugi. Nequam enim nulli eſt vſui. Et ita frugi hominem dicimus, quemadmodum nequam, vtraque voce indeclinabili. Columella de re ruſt. lib. 1. Einſdem agilitatis homo frugi melius quam nequam faciet. Et in Declamationibus, frugi filius opponitur luxurioſo. Hinc & frugalis dicitur. Sumptum videtur ab agris, qui cultu redduntur frugiferi.

Per manus tradere.

QVOD *ſucceſſione quadam ab aliis ad alios deuenit, per manus tradi dicitur: quod tranſlatũ videtur ab his qui nauim aut plauſtrum exonerent. Idem frequenter fit in militia, velut in commentario belli Ciuilis primo: Saxo, inquit, prærupta multis locis iter impediebant, vt arma per manus neceſſario traderentur, militesq. inermes ſubleuati alij ab aliis magnam partem itineris conficerent. Rurſus belli Gallici libro 7. Quidam ante portam oppidi Gallus per manus ſibi ac picis traditas glebas in ignem e regione turris proiiciebat. In eodem: Non nullæ de muris per manus demiſſæ. Item libro 8. Tale conſilium ſui recipiendi inierunt: faſces vbi conſederant, per manus ſtramentorũ ac virgultorum, quorum ſumma erat in caſtris copia, inter ſe traditos, ante aciem collocauerunt. Verum hic nullus eſt tropus. Qui quoties accedit, tranſit in ſpeciẽ prouerbialem, quomodo frequenter obuium eſt apud auctores. Velut apud Fabium libro 12. Non ea modo quæ conſcripta ſunt hiſtoriis, aut ſermonibus velut per manus tradita, quæq. quotidie aguntur noſſe, verum ne ea quidem quæ a poetis ficta ſunt negligere. Item Liuius lib. ab vrbe condita 5. Etiam ſi nobis cum vrbe ſimul poſitæ, traditæq. per manus religiones nullæ eſſent. Idem lib. 9 Tum diſciplina militaris iam inde ab initiis vrbis tradita per manus, in artis perpetuis præceptis ordinata modum venerat. M. Tullius in oratione de prouinciis conſularibus: Nam vt C. Iulius omnibus a ſenatu eximiis ac nouis rebus ornatus, per manus hanc prouinciam tradat ei cui minime vos velitis. Quin & Iureconſultis per manus tradi dicitur, quod de manu in manum datur. Veluti Papianus libro Pandectarum 29. Titulo De iure codicillorum, Quod per manus traditum eſt, codicillis hereditatem dari non poſſe rationem illam habet, & cetera. Plautus in Trinummo: E manibus dedit ipſe mihi in manus: de epiſtola loquitur. Fit autem iucundius, quoties ad res animi prouerbium accommodatur, quemadmodum cum dicimus inſtitutum, aut opinionem, aut conſuetudinem, aut diſciplinam aliquam, per manus traditam ad nos veniſſe.*

De manu in manum.

V*T non arbitramur idem eſſe cum ſuperiori, ita non vſquequaq. diſſimile eſt, quod ſcribit Cicero libro Epiſt. famil. 7. Totum deniq. hominem tibi trado de manu, vt aiunt, in manum tuam iſtam & victoria & fide præſtantem. Traduntur enim & qui commendantur. Terentius: Hanc in manum dat. Item Horatius:*

Vt tibi ſe laudare ac tradere coner. *Item:*

Hunc hominem velles ſi tradere.

Mira de lente.

RODOLPHVS *Agricola vir immortalitate dignus, lib. Dialectices 3. teſtatur apud Græcos prouerbio dici ſolere, egregia de lente, quoties res humilis & puſilla magnificis laudibus attolleretur: perinde quaſi lentem minutum ac vile legumen ſplendidis encomiis efferas. Opinantur Græcis efferri hunc in modum:* [illegible]

Non una manu capere.

O[illegible], *id eſt, Non vna tantum manu capiendum. De re lubrica variaq. captuq. difficili. Nam huiuſmodi ſolemus vtramq. admouere manum. Vſus eſt Plato in ſophiſta:* [illegible], *id eſt, Vides igitur vere dici, beſtiam hanc eſſe variam, neque (quod dici ſolet) vnica manu capiendam. Sumptum eſt a venatu, in quo feræ quædam miris artibus ex ipſis venantium manibus frequenter elabuntur, quibus adſimilem putat hominem ſophiſtam ad elabendum omnibus dolis inſtructum.*

Omnes laqueos effugere.

IN *eodem dialogo non diſſimilem huic allegoriam adducit, veluti prouerbio iactatam: Difficile omnes laqueos effugere. Quod ipſum a venatu tranſlatum eſt, in quo ſic vndiq. ſepiuntur exitus, vt neceſſe ſit feram in aliquas inſidias incidere.* [illegible], *id eſt, Siquidem recte habet prouerbium, quo dicitur, haud facile eſſe omnes laqueos effugere.*

Hoſtis domeſticus.

RVRSVM *in eodem domeſticum hoſtem prouerbio ſolitum dici teſtatur, vbi malum non aliunde proficiſcitur, ſed ex nobis ipſis naſcitur: velut cum quis ipſe ſe prodit, aut redarguit, ipſe ſua bili aut liuore ſeſe conficit:* [illegible], *id eſt, Non opus habent aliis qui redarguant, ſed iuxta prouerbium, cum domi hoſtẽ habeant, quiq. ſit aduerſaturus &c. Agit, de ſophiſta, qui cum ſit loquax, ipſe ex ſeſe præbere ſolet quo reuincatur.*

Capere ciuitatem.

PLATO *in eodem dialogo ſignificat prouerbio dici ſolere: Capere ſiue expugnare ciuitatem, qui rem difficilem eſſet adſecutus. Neque enim ciuitas primo ſtatim*

tim impetu capitur. Illic hoſpes animat Theatetum, vt quod inſtituit, perſequatur, eo quod qui ad leuiores difficultates aut hæret, aut reſilit, numquam aliquid perficiet in eo quod eſt diſputationis caput. Verba Platonis ſic habent: Θαῤῥεῖν οἶμαι χρὴ τὸν καὶ σμικρόν τι δυνάμενον εἰς τὸ πρόσθεν ἀεὶ προϊέναι, τί γὰρ ὅ γ᾽ ἀθυμῶν ἐν τούτοις, δράσειεν ἂν ἐν ἄλλοις, ἢ μηδὲν ἐν ἐκείνοις ἀνύτων, ἢ καὶ πάλιν εἰς τοὔπισθεν ἀπωσθείς; σχολῇ που, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὅ γε τοιοῦτος ἄν ποτε ἕλοι πόλιν, id eſt, Confidere oportet Theatete, fore vt qui vel paullulum aliquid potuerit, ſemper vltra progrediatur. Quid enim facturus ſit in aliis qui in his animum deſponderit? aut nihil in illis efficiens, aut retrocedere etiam compulſus: haud vmquam ille talis, vrbem, quod dici ſolet, ceperit. In bello facile eſt in excurſionibus, aut pagorum incendiis aliquid deſignare: at munitas vrbes expugnare perdifficile eſt. Simile eſt illi: Timidi numquam ſtatuerunt Trophæum.

Diuinum excipio ſermonem.

PLATO libro de Repub. 6. demonſtrat prouerbij vice in ore fuiſſe vulgo: θεῖον ἐξαιρῶ λόγον, id eſt, Diuinum excipio ſermonem, quoties, glorioſius aliquid dictum eſſet, ominis gratia deos excipiebant, qui nihil non poſſunt, & quibus nemo præſcribit. Platonis verba ſubſcribemus. Οὔτε γὰρ γίγνεται οὔτε γέγονεν οὐδ᾽ οὖν μὴ γένηται, ἀλλοῖον ἦθος πρὸς ἀρετήν, παρὰ τὴν τούτων παιδείαν πεπαιδευμένον, ἀνθρώπειον, ὦ ἑταῖρε, θεῖον μέντοι κατὰ τὴν παροιμίαν ἐξαιρῶ λόγον. id eſt, Neque enim ſunt, neque fuerunt, neque futuri ſunt mores aliter ad virtutem inſtituti, quam ad horum inſtitutionem. De humanis loquor amice, at diuinum iuxta prouerbium, excipio ſermonem. Apparet eſſe fragmentum carminis iambici:

-Θεῖον ἐξαιρῶ λόγον. fortaſſis ex Homero natum:
-Θεοὶ δέ τοι πάντα δύνανται. id eſt,
-Diui tamen omnia poſſunt.

Accommodari poteſt ad ſummos principes, veluti pontificem, aut cardinales, aut monachos.

Vna pertica.

VNA pertica, pro eo quod eſt eadem opera. Plinius Secundus lib. 8. epiſt. 2. Nam regione, inquit, tota, & nouitas remiſſionis, & forma laudatur, ipſis etiam, quos non vna, vt dicitur, pertica, ſed diſtincte gradatimq. tractaui. Quanto quis melior & probior, tanto mihi obligatior abit, expertus eſſe non apud me, ἐν δ᾽ ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός, id eſt, Vir malus ac fortis pretio ducuntur eodem. Sumptum videtur ab his qui metiuntur agros, Perticam poſuit pro decempeda. Nam Seruius Sulpitius, vt indicat Feſtus Pompeius, dixit perticam eſſe lineam qua diuiduntur agri, & verſus eſt Homericus, lib. Iliad. 9. quem alibi recenſuimus atque expoſuimus.

Pulmo prius ueniſſet.

PVLMO prius veniſſet, dictum eſt olim in lentos ac ceſſatores. Opinamur quod pulmo cum perpetuo moueat, numquam tamen loco ſe promouet. Plautus in Epidico: Dij immortales ſoccos iuſſi adimere pedibus. Pulmo enim, quod perhibent, prius veniſſet quam tu aduenisti mihi.

Qui multum obfuit.

SICVT eiuſdem artificis eſt egregie mentiri, & vera dicere, ita eiuſdem eſt prodeſſe plurimum ac lædere. Id olim prouerbio iactatum fuiſſe teſtatur Thucydides lib. 6. in oratione Alcibiadis, τοῦτο δὲ ὑπὸ πάντων προβεβλημένον λόγον, ὡς εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἔβλαπτον, κἂν φίλος ὢν ἱκανῶς ὠφελοίην, id eſt, Dictum videlicet illud quod ab omnibus vſurpatur, quod ſi hoſtis cum eſſem vehementer nocui, etiam ſi ſim amicus magnopere queo vero prodeſſe.

Non uulgari ancora nititur.

DEMOSTHENES in oratione pro Cteſiphonte. Οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς, id eſt, Non eadem ancora nititur qua vulgus, ſignificans illum nouis, minimeq. vulgaribus præſidiis niti. Suidas admonet eſſe prouerbium, & ſubaudiendum ancoram.

Non pluris quam ſimias.

SIMIA ridiculum animal & vulgo contemptum, non vni prouerbio locum fecit. Dion Pruſenſis in lib. De Troia non capta: Quos ego, inquit, non pluris facio quam, vt dici ſolet, ſimias.

Aſpis a uipera.

TERTVLLIANVS lib. aduerſus Marcionem 3. prouerbij titulo refert: Aſpis a vipera, cum peſſimus, a peſſimo ſumit mali quidpiam. Deſinat, inquit, nunc hæreticus a Iudæo, aſpis quod aiunt, a vipera mutuari venenum. Refertur autem inter Diogenis apophthegmata, qui conſpicatus duas feminas inter ſe conferentes clam ſermonem, protulit verſiculum, e comœdia quapiam ſumptum,

Ἀσπὶς παρ᾽ ἐχίδνης φάρμακον δανείζεται. id eſt,
Sumit venenum a vipera aſpis mutuo.

Vtriuſque ſerpentis venenum immedicabile, paritérq. noxium, niſi quod viperæ morſus magnis enecat cruciatibus, aſpidis adeo nullum adfert dolorem, vt nec voluptas deſit, ſi Plinio credimus. Eſt autem aſpidis genus, quod abſq. morſu, conſpuens hominem veneno, perimit, vnde Græcis dicta πτυάς. Vſus erit quoties qui per ſe malus eſt, contagio mali fit deterior.

Neque intus neque foris.

IRENAEVS lib. 1. cap. 9. refert hoc prouerbium, dicens hoc quadrare in mulierculas quaſdam, quæ cum intelligerent ſe fuiſſe deluſas a diſcipulis Valentini, non tamen ſe committebant eccleſiæ, vt remedio pœnitentiæ reciperentur in conſortium vnde diſceſſerant, ſed inter vtrumq. degentes, nec Valentinianis adhærebant, nec eccleſiæ ſeſe reconciliabant. Simili figura dicunt hodie, neque caro eſt, neque piſcis, de homine qui ſibi viuit, nec vllarum eſt partium.

De toga ad pallium.

CERTE ſpeciem habet prouerbij quod refert Tertul. in libello de pallio: Hæc nimirum indignitas erit a toga ad pallium, cuius duplex erit vſus: vel cum ad diuerſum vitæ genus ſeſe contulerit aliquis: vel cum a fortuna honeſtiore ad humiliorem, velut ſi quis e præfecto fiat pædago-

gus, e conſule rhetor. Toga Romanorum erat, pallium Græcorum. Poſt pallium cœpit eſſe geſtamen philoſophorum. Confine illi, Ab equis ad aſinos.

Fuit & Mandroni ficulna nauis.

Ἐνῆν καὶ Μάνδρωνι συκίνη ναῦς, id eſt, Fuit & Mandroni ficulna nauis. In eos dici ſolitum qui præter meritum ad felicitatem atq. opes euecti, priſtinæ cōdicionis non meminerunt, ſed præſenti rerum ſucceſſu inſolentius abutuntur: ita vt fere mos eſt τοῖς νεοπλούτοις, id eſt, ijs qui ad nouas diuitias ex infima fortunæ condicione prouehuntur. A Mandrone quodam ſumptum, qui indignus & immerens, ex nauiculario factus eſt imperator. Nauim autem ficulnam per contemptum dixit. Nam ficulnum in genere vocant Græci, quidquid imbecille, aut contemnendum ſignificare volunt.

Lupus in fabula.

HOC prouerbium ſolitum eſt dici, quoties is de quo confabulatio eſt, de improuiſo interuenit, Quod inde ſumptum putat Donatus, interpres Terentij, quod lupus ei quem prior viderit, vocem adimere dicitur, vt cum cogitatione in qua prius fuerat ſimul & vocem amittat & verba. Nec deſunt qui huius ſeu rei, ſeu opinionis cauſſam philoſophicam reddere conentur, videlicet quod lupus natura ſit hoſtis homini, & ideo ſpiritus quoſdam ac vim natiuam ab illius oculis proficiſcentem in eum quem conſpexit inopinato, vires illius obſtupefacere, atque hinc eſſe ſubitum ſilentium. Donatus huc pertinere putat quod alibi citatum eſt a nobis Theocriticum illud λύκον εἶδες. Rurſum illud Maronis: Lupi Mœrim videre priores, cum vocem per ætatē ademptam paſtor quereretur. Sunt qui ex nutricum fabulis natum exiſtimant, quæ narrant ludificato puero terrore lupi, verum lupum a ca nea paullatim veniſſe ad limen cubiculi. Nam eſt & in apologis, matrem, vt puerum vagientem compeſceret, lupum frequenter inclamaſſe, vt niſi deſineret plorare, deuorandum auferret. Tandem lupum ſpe prædæ veniſſe: ſed fruſtra hiantem abiiſſe, hac tantum ſententia doctiorem, non eſſe fidem habendam feminæ pollicenti. Nam hoc, opinamur, ſenſit Donatus. Locus enim in libris euulgatis non videtur carere mēdo. Tertiam opinionem reiicit Donatus, quę putat hinc natum: cum in Neniana fabula repræſentaretur, quomodo Romulus & Remus aliti ſint a lupa, repente verum lupum actioni interueniſſe: quo factum vt ſubitum eſſet totius fabulæ silētium, quod talis ſpectator inexſpectatus interueniſſet. Sic vſus eſt Terentianus Syrus in Adelphis, ſilentium innuens Cteſiphoni, quod Demea pater adoleſcentis, quem ruri eſſe credebat, præter exſpectationem adeſſet. Feſtiuius etiam vſus eſt Plautus in Sticho. Atque eccum, inquit, tibi lupus, in ſermone præſens eſuriens adeſt. Loquitur enim de paraſito Gelaſimo, qui fratribus de ipſo confabulantibus derepente interuenit. Addit enim prouerbio gratiam, alluſio ad hominis edacitatem: quemadmodum apud Theocritum, ad nomen adoleſcentis, de quo dicitur, λύκον εἶδες. Vtitur & M. Tullius epiſt. ad Atticum, lib. 13. De Varrone loquebamur, lupus in fabula. Venit enim ad me. Fere fit autem vt quoties interueniat, de quo colloquimur, obmuteſcamus: propterea quod ſiue laudabatur, pudet in os dicere, quod recte narratur de abſente: ſiue vituperabatur, timemus offendere.

Prolixius Iliade.

Μακρότερα τῆς Ἰλιάδος λαλῶν, id eſt, Prolixiora Iliade loquens. Refert Iulius Pollux, libro de rerum vocabulis 6. cap. 26. adiungens ei quod alibi docuimus, competere in homines vehemēter garrulos, τῆς Ἰλιάδος λαλεῖν. & δόλιχον λαλεῖν. ſic enim ibi refertur. Hunc in ſenſum vſus eſt & Aeſchines in Demoſthenem, qui locus nobis alibi citatus eſt. Non diſſimile eſt huic, Ilias malorum. Sed quoniam hoc congruit immenſis malis, quod nunc referimus immodicæ loquacitati, ſeparare viſum eſt ob vſum diuerſum. Eſt autem Ilias nobile opus Homeri, quo Troiæ, captæ hiſtoriam libris vigintiquattuor explicat, cum Vergilius duodecim libris complexus ſit; quod ex vtroque opere viſum eſt decerpere.

Apud nouercam queri.

QVI deplorant infelicitatem ſuam apud eos, qui nihil auxilij ſint laturi, vel gauiſuri magis conquerentium malis, apud nouercam queri dicuntur, quod nouercæ fere male velint priuignis. Ballio leno in Pſeudolo Plauti:

Nam iſthuc quod nunc lamentare, non eſſe argentum tibi,
Apud nouercam querere.

Leno pro ſe ſuppoſuit nouercam. Quod dictum Pſeudolus ſimulans ſe non intelligere,

Eho, inquit, an vmquam huius nupſiſti patri?

Animus habitat in auribus.

VETERES animo ſedem in oculis dedere, pleriq. in corde. At Herodotus in Polymnia, iuxta vulgi ſermonē vt videtur, docet animum habitare in auribus, quod qui bene audiunt, voluptate adficiantur, qui ſecus, exacerbentur. Herodoti verba ſubſcribem⁹, Καὶ νῦν τὸ τόδε ἐξεπίστατο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός, ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλεῖ τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τουτέοισι ἀνοιδέει, i. Et nunc illud ſane diſcito, quod in auribus hominum habitet animus: qui cum bona audierit, voluptate corpus implet, cum his diuerſa, moleſtia adficit. Opinamur hunc eſſe ſenſum adagij, quod ex his quæ audimus maxime placatur, aut irritatur animus. Nam hac potiſſimum iter eſt ad animum hominis. Comiter ac blande dictum, ſæpe atroces iras vertit in beneuolentiam, & aſperior ſermo prouocat capitales inimicitias. Quin & conuitio quidam iugulantur, non aliter quam ferro aut veneno. Proinde peſtilentiſſimum homicidarū genus eſt, quod hoc ſæculo potiſſimum regnat, qui venenum aſpidum portant in lingua, & qui idem peragunt lingua, quod ſicarij ferro.

Inſcitia confidentiam parit.

Ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει, id eſt, Inſcitia quidem confidentiam, prudentia vero cunctationem parit. Extat apud Thucydidem libro Peloponneſiaci belli ſecundo. Diuus Hieronymus in Epiſtola ad

Ena-

Euagrium ita refert, Imperitia confidentiam, eruditio timorem creat. Refert & Plinius Epiſtolarum lib. 4. Sicut ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει, ita recta ingenia debilitat verecundia, peruerſa confirmat audacia. Vtitur eodem & Lucianus in Nigrino, vt dubium non ſit quin hæc ſententia fuerit olim vulgi ſermone protrita. Cognitio rerum reddit hominem cunctantiorem ad aggrediendum negotium. hinc nimirum eſt, quod iuuentus audacior eſt quam ſenectus: &, vt docet Quintilianus, fortius dicunt qui minus habent artis: cum interim cordatus orator ac periculi intelligens initio trepidet. Et qui minus ſapiunt, minus habent pudoris. Et qui nondum didicere, quid ſit ſcire, nullius rei ſibi non arrogant ſcientiam. Denique maxime bellum adfectant, qui quid ſit bellare numquam experti ſunt.

Non ſtatim finis apparet.

HERODOTVS *in Polymnia, ſignificat hoc olim prouerbio dici ſolitum, Non ſtatim cum principio apparere rei exitum.* καὶ τὸ παλαιὸν, *inquit,* ἔπος ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι, *id eſt, Et vetus adagium, quo recte dictum eſt, non ſtatim cum initio apparere finem. Conueniet in quorundam præproperas ſpes, qui negotio vix cœpto, ſtatim arbitrantur ſe rem factam habere, cum ſæpe exitus non reſpondeant initiis. Vulgi iocus eſt in Batauum quendam, qui iuſſus ſumere catapotia, rogauit medicum quid eſſent effectura. Cum medicus reſpondiſſet fore vt moueretur aluus, deuorauit, moxq. non dum egreſſo medico, clamauit ſe cacaturire, nimirum ſuſpicans ſtatim apparere finem vna cum principio. Alter quidam eiuſdem ſapientiæ, cum a parentibus miſſus eſſet in Galliam, vt Gallice diſceret, cum illic egiſſet quatriduum, querebatur apud ſuos, quod nõ dum loqueretur Gallice, putans hanc vim habere ſolum ipſum, vt quiſquis adiſſet Galliam, illico Gallice loqueretur. Sunt & huiuſmodi quidam, qui ſingulatq. filius triduo verſatus eſt in ludo litterario, mirentur eum non dum ſcire litteras, queranturq. operam ſimul & impenſam periſſe. Po teris ad ſeria torqueri. Rebus honeſtis ſtrenue vacandum, vt olim liceat egregiorum laborum optimam meſſem metere. Semper in hac vita recte faciendum, olim non deſutura præmia, etiam ſi non contingant in hoc mundo.*

Philippide tenuius.

ATHENAEVS *lib. Dipnoſophiſt. 12. oſtendit Philippidem comœdiarum ſcriptorem ſic tenui fuiſſe corpore, vt etiam* πεφιλιππιδῶσθαι, *dixerint, pro macruiſſe. Refert autem prouerbium ex Ariſtophõte,* ἐν ἡμέραις αὐτὸν τρισὶν ἰσχνότερον ἀποφανῶ Φιλιππίδου, *id eſt, Intra triduum graciliorem illum reddam Philippide. Rurſus ex Menandro:*

> Ὁ λιμὸς ὑμῶν τὸν καλὸν τοῦτον δάκῃ
> Φιλιππίδου λεπτότερον ἀποδείξει νεκρόν. *id eſt,*
> *Veſtrum ubi fames formoſulum hunc momorderit,*
> *Reddet cadauer macrius Philippide.*

Rurſus ex Alexide citat hoc dictum, ποτήριον Φιλιππίδου λεπτότερον, *id eſt, Poculum Philippide gracilius.*

Accommodabitur non inuenuſte ad orationem ieiunam, aut diſputationem otioſæ ſubtilitatis.

Quæ ſemel ancilla, numquam hera.

VT *vulgo iactatum refertur in Græcis epigrammatis, libro primo, titulo Pallada,*

> Μή ποτε δουλεύσασα γυνὴ δέσποινα γένοιτο
> Ἐστὶ παροιμιακόν. *id eſt,*
> *Si qua ancilla ſemel fuit, haud vnquã dominetur,*
> *Vt prouerbium habet.*

VIDETVR *ideo dictum, quod qui ex humili fortuna ſubuehuntur ad res amplas, ſoleant eſſe ceteris inſolentiores, minusq. tolerabiles quam qui felices naſcuntur.*

Exurere mare.

ADMONVIMVS ἀδύνατα *ferme pertinere ad cognationem prouerbiorum. Quod genus eſt illud quod refert Vergilius Aeneidos libro 9.*

> *-Maria ante exurere Turno,*
> *Quam ſacra dabitur pinus.*

Nec diſſimile eſt quod habet Propertius,

> *Tu prius & fluctus poteris ſiccare marinos,*
> *Altaq. mortali detrahere aſtra manu.*

Obedientia felicitatis mater.

AESCHYLVS *in* ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις.

> Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
> Μήτηρ, γυνὴ σωτῆρος, ὧδ' ἔχει λόγος. *id eſt,*
> *Felicitatis mater obedientia,*
> *Coniuxq. vt aiunt, ſoſpitatoris Iouis.*

Fingit poeta Iouem ſoſpitatorem, cuius beneficio contingat ſalus: huic eſſe vxorem: cui nomen πειθαρχία. *id ſonat obedientiam ſed proprie qua paremus magiſtratibus ac principibus: ex horum coniugio natam eſſe filiam cui nomen* εὐπραξία, *id eſt, felicitas. Principis eſt conſulere ſaluti ciuium, Id conatur bonis & æquis legibus, populi eſt his obtemperare ſi velit eſſe felix. Sed vtinam non eſſent Ioues* ὀλέθριοι, *quibus vxor eſſet* ἀναρχία, *& filia* δυστυχία.

Ver ex anno tollere.

Ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ ἐξαιρεῖν, *id eſt, Ver ex anno tollere dicebatur, qui id quod in negotio quopiam erat præcipuum tolleret. Meminit Herodotus in Polyhymnia. Lacedæmonij & Athenienſes miſſis in Siciliam legatis, petebant a Gelone Syracuſano & ſocietatem & ſuppetias, aduerſus Xerxem bellum inferentem Græciæ. Nec recuſauit Gelo, modo ſe imperatorem vel maritimarum rerum vel terreſtrium copiarum conſtituerent: quam condicionem cum repudiarent legati, iuſſit eos illico diſcedere, ac renunciare Græcis,* ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτοῖς ἐξαραίρηται, *Ver ipſis ex anno ſublatũ eſſe, videlicet illud ſubindicans, ſuũ exercitum præcipuũ eſſe Græciæ florẽ ac robur, qui ſi deeſſet, defuturũ illi quod eſſet præcipuum. Ver enim anni præcipua pars eſt. Meminit Ariſtoteles lib. Rhetor. 3. inter metaphorarũ genera. Rurſus rhetoricorũ lib. 1. oſtendit hoc dictum eſſe Periclis in epitaphio qui dixerit,* τὴν νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρῆσθαι ὥσπερ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαιρεθείη, *id eſt, Iuuentutẽ e Repub. ſublatam eſſe perinde ac ſi uer ex anno tolleretur. Poteſt deflec-*

ſti longius, vt dicantur vel eximere anno, qui linguarũ ac bonarum litterarum peritiam ſuſtollant e ſcholis.

Etiam ſi Cato dicat.

PLVTARCHVS in vita Catonis Vticenſis, narrat tantam Catonis apud populum fuiſſe fidem & auctoritatem, vt de rebus incredibilibus prouerbio diceretur, Τοῦτο οὐδὲ Κάτωνος λέγοντος πιστευτέον, id eſt, Iſtuc incredibile eſt, etiamſi dicat Cato. Et orator quidam cũ hyperbolicos diceret vni teſti non eſſe credendum, adiecit, ne Catoni quidem. M. Tullius epiſtola. ad Atticum lib. 2. Quid Cato ille noſter, qui mihi vnus eſt pro centum millibus. Similis erat auctoritas Ariſtidis apud Athenienſes ac Xenocratis, cui vni populus remiſit iuſiurandum, cum alioqui nullus illic teſtis admitteretur abſque iureiurando. Huic adfine eſt, Nec iurato iſtuc crediturus ſim.

Qualis hera, tales pediſſequæ.

HVIC ſimillimum eſt peruetus adagium, libro Epiſtolarum ad Atticum quinto, epiſtola vndecima. Si verum eſt, inquit. illud οἵα ἡ δέσποινα, τοῖαι καὶ θεραπαινίδες, id eſt, Qualis hera, tales & ancillæ. Quamquam nec hoc multum abeſt a ſenario,

Δέσποιν' οἵα, τοῖαι καὶ θεραπαινίδες.

Plato libro de Repub. 4. ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ παρακαλεῖ, id eſt, Aut non ſemper quod eſt ſimile, ſimile adcerſit.

Bibere mandragoram.

INEST vis ſomnifica mandragoræ, adeo vt eneeet etiã largiore potu, ſi Plinio credimus, hiſtor. mundi lib. 20. capite. 11. Dioſcorides indicat radicem vino decoqui ad tertiam partem, ex eo colato ſumi cyathum aduerſus inſomnium. Datur & ſecandis aduerſus intolerabilem cruciatum. Quin & ſedi immiſſa herba, glandis vice, ſomnum facit. Hanc Pythagoras ἀνθρωπόμορφον appellauit, quod radix imitetur hominis formam. Vnde Columel. in carmine ſemihominem dicit,

> Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta
> Mandragoræ pariat flores.

Eandem circeam appellant, quod radix illius amatoriis ueneficiis credatur vtilis. Vnde qui ceſſant in officio dormitantq. multam mandragoram bibiſſe dicuntur. Sic vſus eſt Iulianus in epiſtola quadam ad Callixenem, Οὐ φαινόμεθα πολλὴν πιεῖν μανδραγόραν ἐκπεπωκώς, id eſt, An nõ videtur multam hauſiſſe mandragoram? Vſurpat & Demoſthenes in Philippica 4. ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν, ἢ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις, id eſt, Similes videmur his qui mandragorã biberunt, aut aliud ſimile pharmacum. Itidem qui dormitant in negotio, ſub mandragora dormire dicuntur. Lucianus in Timone, ὁπόταν καθεύδῃς ὑπὸ μανδραγόρᾳ κεκαρωμένος, id eſt, Quando quidem veluti ſub mandragora dormis. Hoc non diſſimile eſt illi, quod alibi retulimus, Bibe elleborum.

Ne pictum quidem vidit.

QVEMADMODVM de vehementer ignoto dicimus, ne natum quidem noui, ſic dicimus, ne pictum quidem vidit. Multas enim vrbes & res, atque etiam homines numquam nobis conſpectas, ex pictura vtcumq. nouimus. M Tull. libro de finibus bonorum vltimo: Dicis eadem omnia & bona & mala, quæ quidem dicunt, qui numquam philoſophum pictum, vt dicitur, viderunt. Plautus in Aſinaria: Nam neque vmquam fictum, aut pictum, neque ſcriptum in poematis, vbi lena bene agat. Venuſtius etiam fiet, ſi longius transferatur. Rhetoricam ne pictam quidem uidit. Virtutem ne pictam quidem. Nam pinguntur hæc quoque.

In angulo.

Ἐν γωνίᾳ, id eſt, In angulo fieri dicitur, quod fit in occulto. reperitur eſſe apud Platonem in Gorgia, Τὸν δὲ λοιπὸν βίον βιῶναι, μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, id eſt, Reliquum vitæ degere cum adoleſcentulis tribus aut quattuor in angulo ſuſurrantem. Item Lucianus in concione deorum, μηκέτι τονθορύζετε ὦ θεοί, μηδὲ κατὰ γωνίας συστρεφόμενοι, πρὸς οὖς ἀλλήλοις κοινολογεῖσθε, id eſt, Ne poſt hac ſuſurros miſcete o dij, nec ad angulos conuerſi, aliis alij ad aurem cõſpirate. M. Tullius libro de oratore primo: Quibus ego de his rebus omnibus in angulis conſumendi otij cauſſa, vt diſſerant &c.

Callidum mendacium.

CALLIDVM facinus, δεινὸν ἔργον, pro audaci dici, monuimus alias. Simili figura dici ſolere callidum mendacium pro audaci & imprudenti, docet Plautus in Muſtellaria.

> Callidum hercle audiui eſſe optimum mendacium.

Aut non eſt mentiendum, aut eſt fortiter mentiendũ: alioqui mox deprehenditur, qui verecunde mentitur, Quemadmodum Aeſchinus Terentianus, Non iſtas, quod ſciam.

Muti citius loquentur.

AD ἀδυνάτων genus pertinet & hoc quod habet Plautus in Perſa, Muti prius loquentur quam ego.

> Ne hoc, inquit, cuiquam homini dicerem edictum
> eſt mihi
> Magnopere, nec cuiquam homini crederem.
> Omnes muti vt prius loquerentur hoc quam ego.

In tranſennam inducere.

IN tranſennam inducit, qui dolo fallit. Plautus in Perſa:

> Hunc ergo hodie hominem in tranſennam doctis ducam dolis.
> Itaq. huic inſidiæ paratæ ſunt, prope aggrediar virum.

Ab aucupibus ſumptum eſt, qui intra cancellos eſcam ſpargunt inſidiantes auiculis. Vnde & hodie qui dolo captus eſt, intra tranſennam eſſe dicitur. Huic ſimillimum, In foueam & in laqueum inducere, quorum alibi meminimus.

Ab tranſenna cibum petere.

AB tranſenna cibum petere dicitur, qui periculo proximus eſt. Plautus in Bacchidibus,

> Nunc ab tranſenna hic turdus lumbricum petit.

In ſenẽ dicitur, legẽtẽ epiſtolã, per quã erat fallendus. Ab eadẽ metaphora ſumptũ, cuius modo meminimus.

Omnes

Omnes adhibere machinas.

M. TVL. *lib. Epiſt. ad Brutum, Ad reliquos hic quoque labor mihi acceſſit, vt omnes machinas adhibeam ad tenendum adoleſcentem, item Plato de legibus lib. 7.* Οὐκοῦν φαμὲν ἅπασαν μηχανητέον μηχανήν, *id eſt, Itaque dicimus omnem adhibendam machinam. Rurſum in eodem,* πᾶσαν μηχανὴν προστρέπων, *id eſt, Omnẽ machinam admonens. Sumptum eſt ab his qui ſumma ui oppugnant arcem aut oppidum, nullum machinæ genus non admonentes, nihilq. relinquunt intentatum.*

Leo cordula vinctus.

LVCIANVS *in libello de mercede ſeruientibus,* Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκῃ δεδεμένος ἄνω καὶ κάτω περιφέρομαι, *id eſt, Nunc autem quod dici ſolet, Leo filo vinctus, ſurſum ac deorſum circumferor: cum quis exiguo commodo captus, apud aulicos oſtentatur paſſim, quod princeps tantum alat virum.*

Sinapi victitare.

TRISTES *ac ſupra modum tetrici ſinapi victitare dicuntur, quod hodieq. vulgo tritum eſt. Plautus in Truculento,*

Si e caſtor hic homo ſinapi victitet,
Non cenſeam tam triſtem eſſe poſſe.

Ariſtophanes in Equitibus conſimili figura dixit, Tueri ſinapi,

Κἄβλεψε νᾶπυ, καὶ τὰ μέτωπ' ἀνέσπασε. *id eſt,*
Toruum tuens, vt qui ſinapi victitant,
Frontem ſeueram contrahebat,

Interpres Ariſtophanis admonet napy ſemen eſſe, vnde fiat ſinapi. Huius vis eſt eiere lacrymas, eoq. Ennius apud Macrobium triſte vocat.

Nec triſte quæritat ſinapi, neque mæſtum cepe.

De cepis alias nobis eſt dictum.

Arcus tenſus rumpitur.

PLVTARCHVS *in libello cui titulum fecit, An ſit ſeni adminiſtranda Reſpub.* Τόξον μὲν, *inquit,* ὥς φασιν, ἐντεινόμενον ῥήγνυται, ψυχὴ δὲ ἀνιεμένη, *id eſt, Arcus, quemadmodum aiunt, cum intenditur, rumpi ſolet, contra animus cum remittitur. Refertur autem in epitaphio Theophraſti, qui tantiſper viguit dum eſſet in labore: ſimulatq. remiſit ſtudium, interiit.*

Οὐκ ἄρα τοῦτ' ἀνέμωλον ἔπος μερόπων τις ἔλακε·
Ῥήγνυσθαι σοφίης τόξον ἀνιέμενον.
Δὴ γὰρ καὶ Θεόφραστος ἕως ἐπόνει μὲν, ἀπηρὸς
Ἦν δέμας, εἶτ' ἀνεθεὶς κάτθανε πηρομελής.

Frangi ni ſtudij tenſum laxaueris arcum
Viridici ſane verba fuere viri.
Namq. opere aſſiduo valuit Theophraſtus, & idẽ
Laxato ſtudio, membra ſolutus obit.

Ne Apollo quidem intelligat.

QVOD *vehementer eſſet obſcurum, & intellectu perdifficile, id negabant vel ab Apolline poſſe intelligi. Athenaus libro Dipnoſoph. 3.* Τί δὲ ἡ ἐπιστολὴ θέλει, νομίζω ἐγὼ μηδὲ τὸν Πύθιον διαγνῶναι, *id eſt, Quid autem ſibi velit epiſtola arbitror equidem, nec ipſum Apollinem intelligere. Adducit inibi ſenarium ex Antiphane.*

Ταυτὶ δ' ὅτι ἐστὶν οὐδ' ἂν Ἀπόλλων μάθοι. *id eſt,*
Nec Apollo, quid ſibi hæc velint, intelligat.

Deſtitutus ventis remos adhibe.

CVM *res non ſuccedit vt volumus, ad alia præſidia confugiendum eſt, aut cum fortuna eſt aduerſa, tum magis adlaborandum. Refert adagium Hermolaus in epiſtola quadam Græca, quæ Politianicis admixta eſt,* καὶ τοῦ πνεύματος ἁμαρτὼν φασὶν ἐπὶ τὰς κώπας χώρει, *id eſt, Et deſtitutus ventis, ad remos, quod aiunt, te confer.*

In pace leones.

ARISTOPHANES *in Pluto:*

Οἴκοι μὲν λέοντες, ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες. *id eſt,*
Cũ leones ſint domi, iidẽ in Marte ſunt vulpeculæ.

Ariſtophanis interpres oſtendit prouerbiũ iactatum in Lacones, qui in Aſia infeliciter rem geſſerant.

Οἴκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ' ἀλώπεκες. *id eſt,*
Domi leones, in Epheſo vulpeculæ.

Ad hoc nimirum adluſit Comicus. Plutarchus in comparatione Syllæ & Lyſandri refert hanc ſententiam tamquam vulgo iactatam in principes. Sic enim de Lyſandri frugalitate prædicat:

Ἀλλ' εἴ τις ἄλλος ἐκπεφευγὼς τὸ περιφερόμενον,
Οἴκοι λέοντες, ἐν ὑπαίθρῳ δ' ἀλώπεκες. *id eſt,*
Immo ſi quis alius effugerat illud quod vulgo circumfertur,
Domi leones ſed foris vulpeculæ.

OLIM *fortaſſe ſic emergebant potentes, poſt & domi & foris leones eſſe cœperunt, aut ſi quod animal leone violentius. Conueniet in eos qui præpoſtere ſe gerunt: ibi feroces, vbi nihil erat opus: ibi fugaces, vbi res poſcebat virum: aut qui in ſuos ſæui, non itidem audent aduerſus inimicos, quod Ciceroni obiicit Saluſtius, videlicet, quod contumelioſus in amicos, ſupplex inimicis. Aut in illos qui ſimulata manſuetudine perueniunt ad tyrannidem.*

Certiſsima paupertas.

SENTENTIAM *prouerbialem refert Iunius Columella libro de re ruſt. 12. cap. 2. Præparatis igitur receptaculis, oportebit ſuo quidq. loco generatim, atque etiam ſpeciatim non nulla diſponere, quo facilius, cum quid poſtulabit vſus, recipere poſſit. Nam vetus prouerbium eſt, paupertatem certiſſimam eſſe, cum alicuius indigeas, vti eo non poſſe: quia ignoretur vbi proiectum iaceat, quod deſideratur. Hactenus Columellæ verba retulimus, Sentit autem, ni fallimur, ſi quis habeat domi, quod eum vtendum eſt, inueniri non poteſt, eum magis egere eo quod habet, quam ſi non haberet. Etenim qui non habet, rogat alicunde commodato: qui habet, vbi ventum eſt ad articulum quo ſit vtendum: nec ſuum habet, quod vbi ſit, neſcit: nec alienum habet quo poſſit vti.*

Mercator nauiga & expone.

STRABO *lib. Geographiæ ſuæ 14. refert huiuſmodi prouerbiũ,* ἔμπορε, κατάπλευσον, ἐξελοῦ, πάντα πέπραται, *i. Mercator adnauiga, expone, omnia diuendita ſunt. Ait natum a Cilicibus olim piraticam exercentibus, quorum præcipuus quæſtus erat ex mancipiis, quæ*

propter opportunitatē loci facile capiebantur, & celerrime diſtrahebantur, quod Delus qua non procul aberat emporium præſtaret, & amplum & pecunioſum, vt illic eodem die præſente pecunia, multa mancipiorum milia diſtrahi poſſent & auehi. in cauſſa erat illud quoque, quod Romani ex Carthagine Corinthoq. ſubuerſis vehementer locupletati fuerant, eoq. pluribus mancipiis vti cœperūt. Si quid habet prouerbium, præter rei geſtæ memoriam, poterimus vti, quoties ſignificabimus rei cuiuſpiam eſſe tantam auiditatem, vt nulla copia ſufficiat: præſertim ſi quid mali ſit, quod expetitur:

Niſi crura fracta &c.

M. TVLLIVS *in Philippica 13. docet prouerbio fuiſſe iactatum in C. Plancum, eum perire non poſſe, niſi crura ei fracta fuiſſent. Is incenderat curiam, ob quod facinus cum eſſet eiectus in exilium, tamen poſt arma tus auſus eſt redire in vrbem. Adagium autem ductum eſt ab his qui ob ſcelera ſubiguntur in crucem, tantaq. eſt malitiæ viuacitas, vt nec illic mori poſſint, niſi fractis cruribus mors acceleretur. Iocatur autē Cicero Planco fuiſſe fracta crura, cum legibus eſſet adempta poteſtas redeundi in ciuitatem. Et tamen nixit ac rediit. Adſcribem⁹ M. Tullij verba: Sequuntur alij tribunitij, C. Plancus in primis, qui ſi ſenatum dilexiſſet, numquam curiam incēdiſſet: quo ſcelere damnatus, in eam vrbem rediit armis, a qua excesſerat legibus: ſed hoc ei commune cum plurimis diſſimillimis. Illud tamen verum quod in hoc Planco Prouerbij loco dici ſolet, perire eum non poſſe, niſi crura ei fracta eſſent, Fracta ſunt, & viuit. Hoc tamē, vt alia multa, aquila fertur acceptum, Hactenus Tullij verba recenſuimus. In quorum poſtremis iocus eſt in aquilam, quo ſignificatur armata manus. Nam vexilla Romanorum præcipua habebant aquilam. Meminit & in oratione pro Roſcio Amerino: Sin autem ſic agetis, vt arguatis aliquem patrem occidiſſe, neque dicere poſſitis, aut quare aut quomodo, aut tantummodo ſine ſuſpicione latrabitis, crura quidē vobis nemo ſuffringet: ſed ſi ego hos bene noui, litteram illam cui vos vſque eo inimici eſtis, vt etiam eas omnes oderitis, ita vehementer ad caput affigent, vt poſtea alium neminem niſi fortunas veſtras accuſare poſſitis. Quidam putāt hic ſignificari t. de quo dictum eſt in prouerbio t. præfigere: ſed magis videtur ſentire de r quod crucis habet imaginem, & in crucem ſuffixis ſolent frangi crura. Et hac quidem littera rei abſoluebantur, ſed interim actor referebat notam calumniæ & impudentiæ, qui crimen atrox obiecerit, quod nullis argumētis probare valebat.*

Cuculus.

OLIM *qui fuiſſent in re quapiam parum honeſta deprehenſi, vulgari probro Cuculi dicebantur. Id ortum a vinitoribus, qui ſerius cœpiſſent putare vineam, nec hoc munus abſoluiſſent, priuſquam audiretur ea auis, velut ceſſationem exprobrans agricolis. Huius vocem imitantes viatores deridebant vinitores. Ita Plinius lib. 18. cap. 26. In hoc temporis interuallo quindecim diebus primis agricolæ rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non ſuffecerit, dum ſciat inde natam exprobrationem fœdam putātium vites per imitationem cantus alitis temporarij, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur opprobriumq. meritum, falcē ab illa volucre in vite deprehendi, vt ob id petulantiæ ſales etiam cum primo vere ludantur. Auſpicio tamē deteſtabiles videtur. Adeo minima quæq. in agro naturalibus trahūtur argumentis. Porro quos Plinius petulantiæ ſales appellat, apud quaſdam nationes & hodie licet agnoſcere. Vernis enim menſibus, cum auditur coccyx, ſi tamen hic eſt cuculus, id quod ſentit Gaza, coniugati mutuis ſalibus inter ſeſe ludunt, dicentes, tibi canit hæc auis, ſignificantes vxorem parum vigilanter cuſtoditam. Quin & Plautus in Aſinaria, ſic facit vxorem conuiciantem marito in amica deprehenſo. At etiam cubat cuculus, ſurge amator, i domum. At mox: Cano capite te cuculum vxor ex luſtris rapit. Horatius ſermonum libro primo Satyra ſeptima.*

Tum præneſtinus ſalſo multumq. fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuitia, durus
Vindemiator & inuictus, cui ſæpe viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cuculum.

Hæc nimirum congruunt cum his quæ ſcribit Plinius, probro ſolere obiici vinde miatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet putantes vineam. Eum Horatij locum ſic explicat Porphyrio. Nam ſolent leuia ruſtici circa viam arbuſta nindemiantes a viatoribus cuculi appellari, cum illi prouocati tantam verborum amaritudinem in eos effundant, vt viatores illis cedant, contenti eos cuculos iterum appellare. Acron hæc adfert, Hoc autem ipſa re nouimus, quod viatores ſæpe vindemiatores conuitij agant cum tranſierint, & illi reſpondent, ita, vt cuculum eum appellēt, quaſi pigrum, & recitant hoc cuſtodibus, eo quod ſemper aſſideant. In his Porphyrionis & Acronis verbis, videm⁹ mendas aliquot ſubeſſe. Cum his conuenit illud Plautinum. Etiam cubat cuculus, quod grauatim ſurgeret adſeſſor puellæ. Quin arbitramur in conuicio cuculi, adluſum ad vocem cubandi. Vnde pro leuia in verbis Porphyrionis fortaſſe legendum lenti. Iam quod quidam ex cuculo faciunt cucullum, ex aui veſtem, nihil eſt neceſſe, cum hæc vox penultimam habeat productam, apud Plautum in carmine trochaico:

At etiam cubat cuculus, ſurge amator, i domum.
Ac mox,
Cano capite te cuculum vxor ex luſtris trahit.

Trochaicus eſt. In Pſeudolo pro generali conuicio videtur vſurpaſſe, Quid fles cucule viues. Niſi forte, lacrymantem ac ſingultientem amatorem cuculum appellat, quaſi κοκκύζοντα, ſimiliter in Mercatore, Iſthæc filio non credam qui obſequitur patri, huic non vt mero cuculo. Itidem in Perſa, Tua quidem cucule cauſſa non hercle ſi os præciderim tibi, metuam morticinum.

Arator niſi incuruus præuaricatur.

PROVERBII *ſpeciem habet quod refert Plinius lib. 18. cap. 19. Arator niſi incuruus præuaricatur. Præcipit vt arator aruum primum rectis ſulcis proſcindat, mox & obliquis ſubigat, id fieri uix poteſt, niſi toto corpore incumbat labori, vnde & Vergilio dictus eſt curuus arator. Cæterum præuaricari eſt a recto ſulco diuertere. Vnde & in cauſſis præuaricari dicuntur,*

tur, qui cauſſam diuerſam adiuuant. Videlicet hoc eſt, quod ait Plinius. Inde tranſlatum hoc crimen in forum: Ibi itaque caueatur, vbi inuentum eſt. Transferri poteſt ad quemuis, vt leno niſi periurus eſt, præuaricatur. Miles niſi impius eſt, præuaricatur. Conueniet in negotium, quod abſque magnis ſudoribus peragi non poteſt.

Metiri digitis.

QVI rem accuratius expendit quam oportet, digitis metiri dicitur, veluti ſi quis cum amico rationem ineat, vter in alterum plus contuliſſet officiorum. M. Tullius in paradoxo tertio: Poetam non audio in nugis, in vitæ ſocietate audiam ciuem digitis peccata dimetientē ſua: Si ſunt viſa breuiora, leuiora qui poſſunt uideri, cum quidquid peccetur, perturbatione peccetur rationis atque ordinis. Adluſit huc Cicero, quod poetæ carminis pedes digitis metiri ſoleant, vnde & Horatius,

Legitimumq. ſonum digitis callemus & aure.

Non optimus autem poeta videtur, qui non ſtatim aurium iudicio deprehendit carminis vitium.

Salem & caſeum edere.

PLINIVS libro 21. cap. 7. indicat prouerbium, quod tamen non refert. Siquidem inter laudes ſalis & hoc refert. Varro etiam pulmentarij vice vſos veteres auctor eſt, eſitaſſe enim ſalem cum pane & caſeo, vt prouerbio apparet. Conijcere licet tale fuiſſe dictum, nihil conuiuio deerat, habuimus ſalem panem & caſeū. Aut ne ſis ſolicitus quo me apparatu accipias, præter ſalem panem & caſeum nihil requiram. De Xenocratis caſeo dictum alibi.

In agro ſurculario capras.

VARRO de re ruſt. lib. 1. cap. 2. dictum hoc veluti legem agricolarium adfert: Colonus in agro ſurculario ne capras compaſcat. Deflecti poteſt ad eos qui noxiarum rerum aut hominum admixtu, corrumpunt teneram ætatem, veluti ſi quis ſacris virginibus adiungat iuuenes laſciuos, aut adoleſcentibus addat laſciuas puellas. Aut ſi quis ſtudiis admiſceat voluptates ſtudiis inimicas. Nam capra plantis omnibus non vulnere tantum: ſed & veneno dentium peſtifera eſt, præſertim oleæ & viti, vnde & Baccho immolatur vindictæ gratia, Mineruæ nihil caprini generis, quod itidē ille repertor dicitur, huic ſacra eſt olea.

Oportet agrum imbecilliorem eſſe.

COLVMELLA libro 1. cap. 3. teſtatur apud Afros huiuſmodi prouerbium fuiſſe celebre, oportere agrum imbecilliorem eſſe quam agricolam. Hoc ænigma ſic explicuit Vergilius, ſpecie non minus prouerbiali:

-Laudato ingentia rura,
Exiguum colito.

Sed præſtat ipſa Columellæ verba adſcribere. Adhibēdum modum menſuramq. rebus, idq. vt non ſolum aliud acturis, ſed & agrum paraturis dictum intelligatur, ne maiorem quam calculorum ratio patitur emere velit. Nam huc pertinet noſtri poetæ ſententia:

-Laudato ingentia rura,
Exiguum colito.

Quod vir eruditiſſimus traditum vetus præceptum numeris ſignauit. Quippe acutiſſimam gentem Pœnos dixiſſe conuenit, Imbecilliorem agrum quam agricolam eſſe debere, quoniam cum ſit colluctandum cum eo, ſi fundus præualeat, allidi dominum. Nec dubium quin minus reddat laxus ager non recte cultus, quam anguſtus eximie. Conueniet in eos qui ſtudent imperio proferendo, cum hoc ipſum quod habent non poſſint adminiſtrare, aut qui ſuſcipiunt munus, cui gerendo ſunt impares. Congruet cum eo quod alibi retulimus, Spartam nactus es, hanc orna.

Ab ipſa meſſe.

NON eſt animus conuertere in hoc opus, quidquid aliquam prouerbij ſpeciem habet. Pauca quæ ſeſe caſu obtulerunt viſum eſt non præterire, præſertim ſi commodius & argutius dicta videbantur. Quod genus eſt illud apud Senecam epiſtolarum lib. 3 epiſtola 22. Ab ipſa meſſe diſcedam? Agit enim de his qui vel cōmodis vel ſpe commodorum detinentur, quo minus ſeſe explicent a negotiis, quaſi deſerturi agrum, cum inſtat meſſis. Quam multi ſunt in principū aulis, quos tædet eius vitæ, diſcruciantur q. libertatis deſiderio, verum iſtis ad libertatem aſpirantibus reclamat cupiditas: Tam magnas ſpes relinquam? Ab ipſa meſſe diſcedam?

Cum ſarcinis enatare.

NEC minus commode dictum eſt in eadem epiſtola: Nemo cum ſarcinis enatat, id eſt, nemo ſeſe recipit in libertatem, niſi contemptis præmiis ſeruitutis. Nō enim poteſt euadere occupationes, qui curarum auctoramētum non poteſt negligere. Congruit cum eo quod alibi retulimus ex Martiale, Totis pilea ſarcinis redemit: rurſum cum apologo, quem adducit Horatius de vulpe paſta in camera frumentaria.

Doſones.

PLVTARCHVS in vita Paulli Aemylij tradit Antigonum regem, Demetrij nepotem, eo quod benigne promitteret omnibus, nec præſtaret promiſſa, populari ioco dictum fuiſſe Doſonem, quaſi latine dicas Dabonem, quod ille quiduis petentibus reſpondere ſoleat δώσω, id eſt, Dabo. Tales ſunt χρεοσολόγοι, de quibus alibi nobis dictum eſt. Ouidius:

Promittas facito, quid enim promittere lædit?
Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Huiuſmodi Doſonibus ſcatent aulæ principum. Cras, mox redi.

Humeris ſuſtinere.

QVORVM auctoritas diligentiaq. plurimum valet in conſeruanda ſalute cuiuſpiam, ij dicuntur humeris ſuſtinere. M. Tullius pro L. Flacco: De ſumma Reipubl. taceo, quam vos vniuerſam hoc iudicio, veſtris nunquam humeris Iudices ſuſtinetis. Ammianus Marcellinus lib. 16. Vbi bellorum inundantium molem humeris ſuis quod dicitur vehens, ſcindebatur in multiplices curas. Huic adfine eſt Humeris referre. Cicero pro domo ſua: Dicebas te tuis humeris me cuſtodem vrbis in vrbem relaturum. Ab hac metaphora dicuntur Atlantes Reipublic. qui eam ſuis humeris ſuſtinent,

ſtinent, alioqui collapſuram.

Arcem ex cloaca facere.

QVI rem hominemue nihili laudibus magnificis attollunt, dicuntur arcem ex cloaca facere. M. Tul. pro Cn. Plancio: Nunc venio ad illud extremum quod dixiſti, dum Plancij in me meritum verbis extollerem, me arcem ex cloaca facere, lapidem ſepulcro venerari pro deo: neque enim inſidiarum periculum vllum neq. mortis fuiſſe. Hactenus Cicero. In cuius verbis & illud prouerbij figuram habet: Lapis e ſepulcro, de homine nullius potentia.

Archimedes non poſſet melius deſcribere.

ARCHIMEDES Syracuſanus geometra fuit celeberrimus, nuſquam nõ intentus figuris geometricis, adeo vt pungens ſit interfectus. Ex quo prouerbij ſpecie dictum eſt illud, quod eſt apud M. Tulliũ in oratione pro A. Cluentio: Si vt tu dicis, gratia conciliandæ cauſſa, quadraginta iſtorum acceſſio milliũ quid valet? Si vt nos dicimus, vt quadragena millia nummum ſedecim iudicibus darentur, non Archimedes potuit melius deſcribere. Solent enim Geometræ mathematicas figuras in puluere depingere.

Porta itineri longiſsima eſt.

M. VARRO libro de re ruſt. 1. cap. 2. ſubindicat vulgo dici ſolere, Portam itineri eſſe longiſſimam. cuius arbitramur eundem eſſe ſenſum, qui eſt illius: Dimidiũ facti qui cœpit habet. Quin & hodie dicunt bonam itineris partem confectam ei, qui portam egreſſus ſit: ſemper enim eſt quod iter apparantem remoretur, & ſi nihil ſit negotij, remorantur amicorum affectus: apud noſtrates autem non creditur profectio futura felix, ni ſi dies aliquot dati fuerint conuiuiis & compotationibus amicorum. Varronis verba ſubſcribem⁹, Vultis igitur interea vetus prouerbium, quod eſt, Romanus ſedendo vincit, vſurpemus dum ille venit? & ſimul cogitans portam itineri dici longiſſimam eſſe, ad ſubſellia ſequentibus nobis præcedit.

Deorum concio.

Θεῶν ἀγορὰ, id eſt, Deorum concio, ſiue curia. Heſychius indicat dici ſolitum in eos qui libere magnaq. cum auctoritate loquuntur, perinde quaſi dij loquantur hominibus. Addit Athenis eſſe locum huius cognominis. Conueniet in diuites aut prӕpotentes, qui non numquã cum ſtultiſſime loquantur, tamen freti opibus ac potẽtia, pro oraculo volunt haberi quidquid dixerint. Cognatum eſt illi quod alibi retulimus, Argenti fontes loquuntur.

Camarine loqui.

HVIC non diſſimile eſt, quod extat apud eundem, καμαρινῶς λέγειν, id eſt, Camarine loqui, pro eo quod eſt, audacter, præciſe, & ſeueriter loqui. Vnde natum ſit, non ſatis liquet, niſi quod Iuuenalis Camarinos inter vetuſtæ nobilitatis familias recenſet,

-Ne tu, inquit, ſis Creticus aut Camarinus.

Heſychius indicat militum zonas dici καμάρας. Itaq. fieri poteſt, vt ab horum ferocia prouerbium duxerit originem. Idem docet columnas quaſdam, in quibus erat depictus Aſiæ circuitus, dictas καμάρας. Fortaſſis ab hac oſtentatione dicti ſunt καμαρινῶς loqui, qui ſeſe iactarent barbarico more. Rurſum idem oſtendit καμάριον dici cubile, in quo ſunt plures cameræ. In ſuo quiſq. cubiculo quæ vult loquitur.

Gloſſogaſtores.

QVI linguam habent venalem, ea loquentes quæ ventri conducunt, Comicorum ſalibus taxati ſunt, dictiq. γλωσσογάστορες, voce ridicule ex lingua & ventre cõpoſita. Quadrabit in malos aduocatos, in adſentatores. Auctor eſt Iulius Pollux libro De rerum vocab. 2. Athenæus lib. 3. docet eiuſmodi homines a poetis aliquos dictos κνισοκόλακας & κνισολοιχοὺς, quod ob culinæ nidorem adulentur, & nidorem liguriant: morbum dictum κνισολοιχίαν. Ita Iuuenalis,

Te putat ille ſuæ captum nidore culinæ.

Pereant amici, &c.

M. TVLLIVS in oratione pro Deiotaro rege refert hunc verſiculum vt prouerbio iactatum,

Pereant amici, dum vna inimici intereant.

Dicit eandem ſententiam Græco quoque verſiculo celebrari, quem nondum comperimus. Niſi forte is eſt cuius fragmentum ante retulimus, ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ, id eſt, valeat amicus cum inimico. Ciceronis verba ſubſcribem⁹. Itaque cum eſſet ei nunciatum Domitium naufragio periſſe, etiam te in caſtello circunſedente, de Domitio dixit verſum Græcum eadem ſententia, qua etiam nos habemus Latinum: Pereant amici, dum vna inimici intereant. Quod ille ſi eſſet tibi inimiciſſimus, numquam tamen dixiſſet: ipſe enim manſuetus eſt, verſus inanis. Congruet in illos, qui nec amicis parcunt nec inimicis, modo quod impenſe cupiunt adſequantur. Verſus autem non ſolum inanis eſt, verum etiam immanis, cum humanitatis ſit & inimicos inultos ſinere ne lædas amicos. Neque dubitem⁹ cõtendere a Cicerone immanis ſcriptum, quod ſcriba deprauarit in inanis, cum manſuetus non reſpondeat inani, ſed immani, nec in hoc verſu quidquam ſit inane, hoc eſt, glorioſum aut friuolum, ſed feritas homine indigna. Quamquam carmen apud Ciceronem non ſatis conſtat ſuis numeris, conſtabit ſi legas,

Pereant amici, inimici dum intereant ſimul.

Talis eſt & ille quem alibi retulimus,

Me mortuo terra incendio miſceatur.

Plenis velis.

PASSIS velis, pleniſq. velis agere dicuntur, qui toto impetu ſummoq. conatu moliuntur aliquid. Ita M. Tullius pro domo ſua ad Pont. Quid tandem ſi tu in illis Reipub. tenebris cæciſq. nubibus & procellis ſenatum a gubernaculis deieciſſes, populum e naui exturbaſſes, ipſe Archipirata cum grege prӕdonum impuriſſimo plenis velis nauigaſſes, ſi quæ tum promulgaſti, conſtituiſti, promiſiſti, vendidiſti, perferre potuiſſes, qui locus terrarum vacuus extraordinariis faſcibus atque imperio Clodiano fuiſſet? Hactenus Cicero. Philoſtrat. in Polemone: ἐπεὶ δὲ Εὐφράτου ἤκουσε τοῦ Τυρίου, πλησιστίῳ ἐχρῆτο τῇ ἑαυτοῦ φιλοσοφίᾳ, id eſt, Poſteaquam audiuit Euphratem Tyrium, plenis velis

ad

ad illius philoſophiam ſe contulit. De ſimilibus figuris alias nobis non ſemel dictum eſt.

Pecunia abſque peculio.

Apparet *olim fuiſſe prouerbium inter agricolas iactatum, Pecuniam ſine peculio fragilem eſſe. Refertur Pandect. lib. 32. tit. de legat. & fid. com. capite, Si chorus. His verbis, quæ mobilia mea erunt, do, lego, nummos ibi repoſitos vt mutui darentur, non eſſe legatos Proculus ait. At eos quos præſidij cauſſa ſepoſitos habet, vt quibuſdam bellis ciuilibus factitaſſent, eos legato contineri, & ſæpe audiſſe ruſticos ſenes ita dicentes: Pecuniam ſine peculio fragilem eſſe: pecuniam appellantes, quod præſidij cauſſa reponeretur. Retulimus alibi prouerbium, quod admonet ne totam ſubſtantiam vni credamus naui, ne nihil ſuperſit vnde damnum ſarciatur, ſi nauis interierit. Ita ſolent ſenes ſummam aliquam ſeponere, ne nihil ſupereſſet, ſi res incendio, bello aut furto periret. Si libebit adagiũ alio deflectere, poterit accommodari ad eum qui non omnia conſilia ſua communicat amicis. Aut qui felicitatis ſummam non ponit in rebus extrariis, ſed in animi bonis, vt illis caſu perditis habeat quo confugiat, nec deſpondeat animum. Quod enim proprie noſtrum eſt, peculium dicitur, Ea vero demum proprie noſtra ſunt, quæ fortuna non poteſt eripere.*

Rana cum locuſta.

Impar *certamen expreſſit hac figura Theocritus in Thalyſiis,*

> Βάτραχος δὲ ποτ' ἀκρίδας ὥς τις ἐρίσδω. id eſt,
> *Sic certo veluti ſi certet rana locuſtis.*

Addit Scholiaſtes Græcis ranam dici βάτραχον quaſi βοάτραχον ob vocis aſperitatem.

Muſarum aues.

Μουσᾶν ὄρνιθες, *in eadem Ecloga dicti ſunt poetæ, quod aſſidue modulentur ſua carmina:*

> Καὶ μουσᾶν ὄρνιχες ὅσοι ποτὶ Χῖον ἀοιδὸν
> Ἀντία κοκκύζοντες ἐτώσια μοχθίζοντι. id eſt,
> *Quotquot aues muſarum, audent certare poetæ*
> *Chio. Coccyſando, opera conantur inani.*

Ad pedes, ad caput.

Non *ſine prouerbij ſpecie dictum videtur illud Theocriti in Paſtoribus, de rebus copioſis & affluentibus,*

> Ἔστι μοι πρὸς κεφαλᾷ, καὶ πὰρ ποσὶ πάντα κώεα. id eſt,
> *Ad caput, adq. pedes, quarum me vellera cingunt.*

Sermo eſt paſtoris iactantis opes ſuas quibus vndiq. affluebat.

Pſydracia.

Theocritvs *in Aita,*

> ψεύδεα ῥινὸς ὕπερθεν ἀραιᾶς οὐκ ἀναφύσω. id eſt,
> *Non mihi naſcentur nares mendacia ſupra.*

Scholiaſtes addit apud Siculos, qui ſupra nares haberent poſtulas albas, quas illi vocant ψυδράκια ſiue ψύδακας aut ἰόνθους pro mendacibus haberi ſolitos vulgo. Quin & hodie vulgo dicunt, Naſus tuus arguit mihi te mentiri. Idem iocus eſt vulgi de miraculis vnguiũ, quin & ipſas narium poſtulas Græci ψύδρακας vocant: vt indicat idem Scholiaſtes. Amans hoc ænigmate ſignificat ſe nihil mentiturum de amica. Iones ψυδράκας appellant varias poſtulas. Hinc diminutiuũ ψυδράκια, ἐξανθήματα, quod in ſumma cute efflореſcant. Res ipſa plane ſuperſtitioſa eſt.

Cum ſacco adire.

Proverbiali *ſchemate dictũ ẽ, quod adfertur ex Paullo lib. Pand. 46. tit. de ſolu. & liber. cap. Quod dicimꝰ. Quod dicimꝰ, inquit, in eo herede, qui fideiuſſori teſtatoris id quod ante aditã hereditatem ab eo ſolutum eſt debere ſtatim ſoluere, cum aliquo ſcilicet temperamento temporis intelligendum eſt, nec enim cum ſacco adire debet Hac ibi. Non dubium eſt, quin hic ſermo fuerit vulgo iactatus de quouis qui poſtulat, vt ſtatim exhibeatur quod petit. Alioqui non ad omnia recipienda ſacco eſt opus, velut ad oleum aut vinum. Græcis θυλακίζειν dicitur, qui cum pera ſequens poſtulat aliquid, qui mos eſt mendicorum: vnde prouerbiũ, mendicorum peras ſemper eſſe inanes. θύλακος autem vas eſt farinarium. Heſychius indicat eam vocem fuiſſe peculiarem Tarentinis.*

Manu longa & manu breui tradere.

Libro *Pandectarum 46. tit. de ſolutionibus ſcribitur hunc in modum: pecuniam mihi debes aut aliam rem, ſi in Conſpectu meo ponere te iubeam, efficitur, vt & tu ſtatim libereris, & mea eſſe incipiat. Nam tunc quod a nullo corporaliter eius rei poſſeſſio detinetur, acquiſita mihi & quodammodo manu longa tradita exiſtimanda eſt. Simili figura dictum eſt breui manu dare, lib. Pandect. 23. tit. de iure dotium, capite Licet ſoleat. Quoties autem extraneus accepto fert debitori dotis conſtituendæ cauſſa, ſi quidem nuptiæ inſecutæ non fuerint, liberatio non ſequetur, niſi forte ſic accepto tulit, vt velit mulieri in totum donatum. Tunc enim credendum eſt breui manu acceptum a muliere, & marito datum. Quæ ſi deflectas, plus habebunt veneris: veluti qui promiſſis agit, ac ſpem tantum oſtendit, longa manu dat, quod animo contueri poſſis, non ſtatim etiam tollere. Contra, qui præſens ac ſtatim exhibet quod promittit, breui manu dat. Pueri aſſem oſtendunt elephanto, nec audent porrigere. De longis regum manibus alibi dictum eſt.*

Iynge trahor.

Qvi *vehementi & impotenti deſiderio trahuntur ad aliquid, Iynge trahi dicuntur. Ita Pindarus in nemeis hymno 4. ἴυγγι ἕλκομαι ἦτορ, id eſt, Iynge trahor animo, Interpres addit huiuſmodi fabulam. Iyngem aiũt fuiſſe filiam Echus, alij Pithus, quæ cum amatoriis venenis incitaſſet Iouem in amorem Ius, a Iunone irata verſa eſt in auem, qua mulieres vti conſueuerunt in amatoriis veneficiis, quemadmodum indicat Theocritus in Pharmaceutria,*

> Ἴυγξ ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα. id eſt,
> *Per te Iynx meus ille domum vir quæſo trahatur.*

Quidam Iyngem vertunt motacillam, quod caudam aſſidue moueat.

Dij omnia poſſunt.

Hemistichivm *Homericum.*

> Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. id eſt,

Al

At cæleſtes omnia poſſunt.

Quadrabit in eos, quibus promptum eſt facere quidquid animo collibitum fuerit, ſiue iure, ſiue iniuria. Pindarus in Pythiis hymno 3. θεὸς ἅπαν ἐπὶ ἐλπίδεσσι τέκμαρ ἀνύεται. *id eſt, Deus autem pro ſua libidine omnem exitum perficit.*

Timidi mater non flet.

PROBVS *Aemilius in vita Thraſybuli, teſtatur hoc velut ænigma vulgo iactatum, timidi matrem non flere, quod in bello qui contemnunt hoſtem nihilq. metuũt dum ducunt, quoniam ſibi parum cauẽt, fere pereunt, & matribus luctum adferunt cum orbitate. Contra qui nihil non metuit, neque quidquam omnino cõtemnit, is tutioribus vtens conſiliis, raro venit in periculum. Thraſybulus enim cum indixiſſet bellum triginta tyrannis, qui Athenas oppreſſerant, & caſtellum Atticæ Philen occupaſſet, non plures ſecum habuit quam triginta commilitones. Hoc, inquit, initium fuit ſalutis Atticorum, hoc robur libertatis clariſſima ciuitatis. Neque vero hic non contemptus eſt primo a tyrranis, neque eius ſolicitudo, quæ quidem res & illis contemnentibus perniciei, & huic deſpecto ſaluti fuit. Hoc enim illos ad perſequendum ſegnes, hoc autem tempore ad comparandum dato fecit robuſtiores. Quo magis præceptum illud omnium in animis eſſe debet, nihil in bello oportere contemni, nec ſine cauſſa dici, Timidi matrem flere non ſolere. Quamquam ſatis conſtat hunc locum deprauate legi, vnde coniicitur ſic ſcriptum fuiſſe: Neque vero hic modo contemptus eſt primo a tyrannis, ſed eius etiam ſolitudo. Itaque modo deprauatum eſt in non, & ſolitudo in ſolicitudinem, & deprauatio deinde trahit deprauationem, vt anſa anſam. Sentit enim Probus ipſum Thraſybulum, vt hominem mediocriter nobilem ac diuitem deſpectui fuiſſe tyrannis. Deinde hoc magis fuiſſe contemptui, quod tam paucos haberet ſuæ factionis homines. Retulimus alibi de fortitudine quæ erumpit in neruum.*

Theuthidum more.

THEMISTOCLES, *vt in ipſius vita refert Plutarchus, Eretrieo cuidam exprobrans ignauiam dixit,* ἦ γὰρ ἔφη καὶ ὑμῖν περὶ πολέμου τίς ἐστι λόγος, οἳ καθάπερ αἱ τευθίδες μάχαιραν μὲν ἔχετε, καρδίαν δὲ οὐκ ἔχετε, *id eſt, Sane inquit, & vobis aliquid de bello dicendũ eſt, qui Theutidum in morem gladium quidem habetis, cor autem non habetis. Quidam Teuthidas putant eſſe, quas nos vocamus ſepias. Sepia autem de genere molliũ eſt, & arbitramur huic generi cor non ineſſe.*

Samij litterati.

PLVTARCHVS *in vita Periclis citat hunc verſiculum ex Ariſtophane Comico,*

Σαμίων ὁ δῆμός ἐστιν ὡς πολυγράμματος. *id eſt,*
Populus Samiorum valde litteratus eſt.

Arbitramur hoc inde dictum, quod cum Samij captiuis Athenienſium inuſſiſſent noctuam, Athenienſes viciſſim Samiorum captiuis inurebant Samænam, quam in collectaneis opinamur dictam σάμαιναν. Id erat nauis genus lato ventre, a prora veluti ſuilli roſtri ſpeciem præferens, unde & hic verſus iactatus eſt,

Ναῦς δέ τις ὠκύπορος σαμίνα ὑὸς εἶδος ἔχουσα. *id eſt,*
Nauis erat velox Samia, ſpecieq. ſuilla.

Dicta eſt Samæna, quod a Samiis reperta ſit. Conueniet igitur in cicatricoſos, & ſtigmatum plenos. Heſychius & Suidas addunt apud poetam dictum in Babylonios e piſtrino prodeuntes, ſtigmatibus notatos. Verum Ariſtoteles etiam huius dicti monſtrat originem. Cum Samiorum gens eſſet afflicta a tyrannis, ob inopiam adminiſtrantium rempublicam, coacti ſunt aliquot e ſeruis admittere in conſortium adminiſtrandi magiſtratus. Sic Ariſtoteles, Seruile eſt autem ac noxiorum, ſtigmatis notari. Apud Plautum in Caſina: Si hic litteratus me ſinat, Litteratum appellant notis inuſtis inſignem. Plinius lib. 18. cap. 3. inſcriptos appellat. At nunc eadem illa, vincti pedes, damnatæ manus, inſcripti vultus, exercent. De Attagena diximus alias. Nec deſunt qui cauſſam diuerſam adferãt, quod apud Samios inuentæ ſunt viginti quattuor litteræ a Calliſtrato. Sic Andron in tripode. Idem Ionum litteras tradidit Athenienſibus. Probabile eſt igitur a repertis traditisq. litteris, iocum fuiſſe verſum ad ſtigmata. Nam Samij ſimul & accipiebant, & tradebant infames notas. Nicanor Alexãdrinus grãmaticus populari ioco dictus eſt ſtigmaticus, quod de ſcripturæ diſtinctiunculis, quas Græci στιγμὰς appellant, curioſe ſcripſerit.

Samij mores.

Σαμιακοὶ τρόποι, *id eſt, Samij mores. Quidam referunt ad calumniandi vitium, quod, vt dictum eſt, Samij notas & inurerent aliis, & paterentur ab aliis. Alij malunt referre ad nouam nauigij ſpeciem, quam apud eos reperit Polycrates tyrannus. Itaque quadrabit in eos qui ſuos quoſdam habẽt mores a ceterorum moribus diſſidentes.*

Λακκόπλουτοι.

CALLIAE *barbarus quiſpiam clam indicauit magnam auri vim in puteum quendam coniectam. Is & occidit indicem, ne proderet, & aurum ſuſtulit. Vbi res innotuit, in comœdiarum iocum verſa eſt, vt qui malis artibus ſubito diteſcerent,* λακκόπλουτοι *dicerentur. Refert Plutarchus in vita Ariſtidis. Attigit & Heſychius.*

Abydus, Abydenus.

ABYDENORVM *mores in prouerbium abierunt. Nam Abydeni dicti ſunt Sycophantæ, ſeu molles & effeminati. Meminit adagij Pauſanias & Suidas, quorum hic oſtendit etiam res nihili, nugasq. meras Abydum dici, quemadmodum de Tricis & Apinis alibi retulimus: opinamur quod id temporis frigeret Abydus ob vetuſtatem. Vnde Sinopem meretricem Abydum vulgo dictam indicat Athenæus libro 13. quod iam anus a nemine adiretur. Heſychius indicat quempiam apud poetam quendam ἀβυδοκόμην dictũ, quod de ſycophantia ſeſe venditabat. Suidas, ni fallimur, alicubi citat ex Ariſtophane. Zenodotus ſic effert prouerbium Ἄβυδος πόλις, id eſt, Abydus ciuitas. Stephanus indicat prouerbium dictum ab Abydenis Mileſiis. Nam hinc profecta eſt Abydus Helleſpontica. Verum hæc propius attinent ad prouerbium*

quod

quod ante retulimus, Ne temere Abydum.

Manuari.

SICVT *fures multis artibus inſtructi ſunt, ita ſtudium illorum variis nominibus appellabatur: velut inuolare & manticulari, pro eodem Laberius citante Nonio Marcello dixit, Manuari, nec dubium quin ea uox ioco populari fuerit iactata, quemadmodum & hodie, quoniam furandi verbum nimis odioſum eſt, mitiore verbo dicunt, digitauit, ſi quid furto ſublatum volunt intelligi, ſimul vt effugiant actionem iniuriarũ. Quid ais? Appellas me furem? Nequaquam, ſed manuatorem. Huiuſmodi voces obſoletæ non carent gratia, ſi in loco adhibeantur, nec ſine* ἀρχαϊσμῷ, *vt priſci loquebantur, aut vt vetere verbo vtamur.*

Ad coronidem uſque.

Μέχρι τῆς κορωνίδος, *id eſt, Vſque ad coronidem, cum extremum finem rei cuiuſpiam ſignificamus. A nauibus tranſlatum putant litteratores, quibus aliquid roſtri ſpeciem gerens ſolet addi. Nam Corone Græcis cornicem ſonat, coronis corniculam. Apud Homerum vſurpatur* κορώνη *pro anulo, aut ſi quid apponitur oſtio. Idem velut ornamenti gratia perfectis omnibus additur. Vnde Euſtathius indicat latum rerum finem* ἄχρι κορωνίδος *prouerbio dici ſolere. Plutarchus in lib. de fortuna Alexandri refert Philoxenum a Dionyſio coniectum in latomias, id erat nomen teterrimo carceri, quod tragœdiam quam illi caſtigandam tradiderit,* ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς κορωνίδος περιγράψαντος, *videlicet circumductu lineæ ſignificans totam eſſe diſpungẽdam. Idem aduerſus Stoicos,* Ἐκ βαλβίδος καὶ ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος, *id eſt, ab ingreſſu & initio vſque ad coronidem. Iucundius erit quoties transfertur ad animum, veluti ſi quis ſtudiorum coronidem dicat, aut moneat, vt egregiis cœptis auream addat coronidem: aut vitæ laudabiliter actæ iubeat auream imponi coronidem, hoc eſt, mortem piam. Quamquam coronis dicitur interdum quod accedit abſoluto operi, vt Martialis, Multaq. coronide longus, qualia ſunt in conuiuiis, quæ Græci vocant* ἐπιδορπίσματα, *ſiue* μεταδόρπια, *quod cenis addantur: Latini, ni fallimur, bellaria vocant. Cuius vocis eadem fuerit gratia, ſi ad res animi transferatur, velut ad acceſſionem quæſtioni propoſitæ additam, aut aliud ſimile. Poſtremo grammatici quoties perſona actoris eodem metri genere finit quo cœperat, Coronidem vocant: eamq. notant velut roſtri figurã exprimentibus lineis. Attigeramus hoc prouerbium, in eo quod eſt, A capite vſque ad calcem, ſed tribus duntaxat verbis.*

Sine ut incolumis redeat.

HABET *prouerbij ſpeciem quod eſt apud Theocritum in Hodœporis:*

> Εἶπ' ἄγ' εἴ τι λέγεις, καὶ τὸν ξένον ὡς πόθεν ἦνθες
> Ζωὸν ἄφες. *id eſt,*
> *Dic age ſi quid dicis, & hoſpes vt vnde profectus,*
> *Viuus eo redeat, permittito.*

Sic & hodie dicimus iis qui verbis minacibus & conuiciis ferociunt, Eia ſine hominem viuere. Verba ſunt Laconis ad Comatam, qui de ſe arroganter in alterum contumelioſe fuerat locutus. Tametſi locum varie interpretatur Scholiaſtes.

Quiſquis tarde uenit ad cenam.

THEOCRITI *ſcholiaſtes indicat hos ſenarios prouerbio fuiſſe iactatos,*

> Ὅστις ἂν ἥκῃ ὕστερος κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον,
> Ἢ χωλός ἐστιν, ἢ οὐ δίδωσι συμβολάς. *id eſt,*
> *Quiſquis vocatus tardus ad cenam venit,*
> *Aut claudus eſt, aut non dat ille ſymbolas.*
> *Theocritus ſic habet,*
> Ἢ μετὰ δαῖτα κλητὸς ἐπείγεαι. *id eſt,*

An quoquam ad cenam properas conuiua vocatus? Et addit, eos qui vocati ſunt celerius ire, qui non vocati tardius. Etenim qui vocatus ſe venturum promiſit, inciuile putat, ſi conuiuatori ſit in mora. Qui non vocatus venit, vel pudore tardior eſt, vel quod excluſus ſpe alterius conuiuij. Ita qui ſymbolam dedit, properat ne mulctetur damno, ſi poſt tempus venerit. Qui non dedit, huius rei ſecurus, vt lubet, ambulat.

Gargara bonorum.

INNVMERABILEM *bonorum rerum ac vim priſci gargara dicebant, ficta voce, a ſtrepitu quem facit hominum congregatorum multitudo, aut rerum effuſarum copia. Ariſtomenes* ἐν Γόησιν *apud Suidam & Ariſtophanis interpretem.*

> Ἔνδον γὰρ ἡμῖν γάργαρα. *id eſt,*
> *Nobis enim intus gargara.*

Citatur & Tragicus quiſpiam, Sophron opinamur, qui inſcripſerit, χρημάτων τι γάργαρα. *id eſt, Pecuniarum gargara. Vnde &* γαργαίρω *verbum, quod ſignificat perſtrepo præ multitudine. Vt Cratinus,*

> Ἀνδρῶν ἀρίστων πᾶσα γαργαίρει πόλις. *id eſt,*
> *Vrbs vniuerſa hæc optimis ſtrepit viris.*

Rurſus ex fabula cui titulus Λῆμναι *citatur hic verſiculus,*

> Ἀνδρῶν ἐπακτῶν πᾶσα γαργαίρει στέγη. *id eſt,*
> *Viris adactis tota perſtrepit domus.*

Ceterum quod eſt apud Homerum, κάρκαιρε δὲ γαῖα πόδεσσιν, *id eſt, Pedibus quoq. terra ſtrepebat, mutata litterula* κάρκαιρε *dictum pro* γάργαιρε. *Deniq. cancros exiſtimant dictos* γάργαρα *ob pedum multitudinem. Macrobius libro Saturnalium quinto, docet gargara montem eſſe, & eiuſdem nominis oppidum monti ſubiectum in Myſia, vt apparet quæ frugum eſt feraciſſima, vt hinc factum ſit, vt qui immenſam rerum copiam ſignificare vellet, gargara nominaret. Exempla citat ex Alcæo, Ariſtomene, quæ ſcribarum inſcitia deſiderantur. Ariſtophanes* ἐν Ἀχαρνεῦσι, *riſus cauſſa duas voces coniunxit, immenſam multitudinem ſignificantes* ἀνδρῶν ψαμμακοσιογάργαρα. *Siquidem* ψαμμακόσια *dicunt Græci, quæ vel æquant harenarũ numerum, ad eam formam qua dicunt* τριακόσια *&* ἑξακόσια. *Alexis apud Athenæum lib. 6.*

> ἐβόα καλῶν τὸν οἰκέτην
> ἕν' ὄντα καὶ μόνον, ὀνόμασι δὲ χρώμενος
> ψαμμακοσίοις. *id eſt,*
> *Famulum intonabat euocans*
> *Vnum atque ſolum, ceterum vocabulis*
> *Vtens ad id innumeris.*

Loquitur de paupere oſtentatore diuitiarum, qui cum non haberet niſi vnum famulum, tamen pro foribus

euocabat

euocabat eundem variis nominibus, vt hoſpites crederent plurimos eſſe domi. Et huius compoſita vocis meminit Macrobius loco quem modo citauimus.

Onobatis.

APVD *Cumanos mulier in adulterio deprehenſa ducebatur in forum, vt illic lapidi inſiſtens omnibus eſſet conſpicua. Deinde impoſitam aſino, atque ita per totam ciuitatem circunductam reducebant ad lapidem, vt ibi rurſus eſſet omnibus ſpectaculo. His actis habebatur infamis per omnem vitam, & ignominiæ gratia* ἱνοβάτις *dicebatur, quod aſinum equitaſſet. Lapis autem nefaſtus ac deteſtabilis habebatur in quo ſteterat mulier. Quadrabit in quamuis proſtitutæ famæ, Aſinus apud Cumanos erat iocus prouerbialis, qua de re nobis dicturum eſt alias. Illud hic adnotandum, quomodo decreuerit legum ſeueritas. Apud Hebræos adultera lapidabatur. Apud Romanos aliquãdo minitabatur lex Iulia. Apud Cumanos ſumma ignominia ſupplicij loco erat. Verum quod ad prouerbium attinet, refertur a Plutarcho in problematis.*

Eamus Athenas.

ἴωμεν εἰς Ἀθήνας, *Eamus Athenas. Plutarchus in vita Theſei refert Athenienſes Minois violentia, ſimulq. rerum inopia afflictos, iniſſe fœdus cum illo, his quidem conditionibus, vt quotannis in Cretam mitterent ſeptem pueros, ac totidem puellas, quos quidam exiſtimant a Minotauro ſolitos interimi. Ariſtoteles diſſentit, ſed cum vetuſti cuiuſdam voti religione tenerentur Cretenſes, illas hominum primitias mittebant in Delphos: quibus eo proficiſcentibus, adiunxerunt ſeſe multi Cretenſium filij. Ceterum cum illic ob terræ ſterilitatem ægre ſibi pararent victum, venerunt in eam Italiæ partem, quæ quondam Iapygia dicta eſt. Hinc in Thraciam profecti, Bottiæi dicti ſunt. Vnde virgines Bottiæorum ſacrificio quodam abſoluto, canere ſolent, Eamus Athenas, his verbis teſtificantes deſiderium patriæ quondam relictæ. Huius ſententiæ citat auctorem Ariſtotelem in Repub. Bottiæorum. Licebit vti, ſi quando nos melioris fortunæ relictæ pœnitebit.*

Abderitica mens.

ABDERITAE *in ſtuporis inſaniæq. fabulam abiere, quod perſpicuum eſt ex epigrammate, Martialis libro 10. de eo qui damnatus in theatro repræſentauit Mutium Scæuolam, ac manum impoſuit igni, ſed acrioribus paratis ſuppliciis, ni faceret.*

Si patiens fortisq. tibi durusq. videtur,
Abderitanæ pectora plebis habes.

De Bœatis & Batauis alias nobis dictum eſt. Abderitanis autem natura peculiarem fuiſſe mentis ſtuporem indicat M. Tull. in libris De natura deorum. Et Plinius li. 25. cap. 8. docet huic vrbi vicina eſſe paſcua, in quibus equi paſti inflammantur rabie, quemadmodum apud Potniam aſini. Eſt autem in Thracia, condita dictaq. ab Abdera ſorore Diomedis, patria Democriti phyſici, iuxta Pomponium Melam. Stephanus ciuitatem dictam autumat ab Abderito filio Erimi, Herculi adamato, quem Diomedis equi dilacerauerãt.

Maritimi mores.

NON *abeſt a prouerbij ſpecie, quod Plautus in Ciſtellaria dixit, Maritimos mores, pro variis & inconſtantibus, quales fere ſunt amantium, qui cum ferantur impotentibus cupiditatibus, tamen ſibi non cõſtant. Queritur autem apud Comicum adoleſcens de amore mentẽ in varios affectus rapiente. Ita, inquit, mihi omnia ingenia ſunt: quod lubet, non lubet iam id continuo. Ita me amor lapſum animi ludificat, fugat, agit, appetit, raptat, retinet, iactat, largitur, quod dat non dat, deludit. Modo quod ſuaſit, diſſuadet: quod diſſuadet, id oſtentat. Maritimis moribus mecum experitur. Quemadmodum autem mare numquam conquieſcit, & ſubinde mutat faciem: ita ferunt homines maritimos non nihil ex maris ingenio referre. De Euripo dictum eſt nobis alias.*

Pecuniæ pedibus compenſantur.

INTER *Catonis dicta quæ prouerbiorum vice celebrãtur, refertur & illud, Pecuniam pedibus compenſari, quod tamẽ in libris eius uiri non dum reperim⁹: ſed fieri poteſt, vt hoc M. Tull ioco dixerit. Nec diſſimile veri eſt multas Catonis ſententias fuiſſe celebres, quas ille dixit tantum, non ſcripſit. Ciceronis ex oratione pro L. Flacco verba ſubſcribam⁹, Si te Craſſi agri delectabant, hic alicubi in Cruſtumino, aut in Capenati parauiſſes. Verum eſto, Catonis eſt dictum, pedibus cõpenſari pecuniã, longe omnino a Tiberi ad Caicũ &c. Sententiam autem hanc eſſe arbitramur, ſi longius abſit fundus plus impendiorum eſſe domino, et minus ad eum redire lucri. Id damni ſarcitur pedibus domini, ſi non grauetur ſubinde fundum inuiſere.*

Ne incalceatus in montes.

THEOCRITVS ἐν νομεῦσι,

Ἐς ὄρος ὅκχ' ἕρπῃς, μὴ ἀνάλιπος ἔρχεο Βάττε·
Ἐν γὰρ ὄρει ῥάμνοι τε καὶ ἀσπάλαθοι κομόωντι. *id eſt,*
Batte caue pedibus nudis perrepere montem,
Quippe rubis, tribolisq. viret mons vndiq. denſus.

Qui ſuſcipis vitæ genus, armet ſeſe aduerſus occurſura incommoda, ne pœniteat ſuſcepti.

Ne incedis per ignem

Οὐ γὰρ ἐπὶ πυρὸς βέβηκας, *Non incedis per ignem. Theocritus in Hodœporis,*

Μὴ σπεῦδ'· οὐ γάρ τοι πυρὶ θάλπῃ. *id eſt,*
Ne propera, neque enim igne caleſcis.

Scholiaſtes indicat ſubeſſe prouerbium, quo ſignificabant aliquem plus ſatis feſtinare. Nam paſtor, vt erat, protinus volebat canendi certamen inire. Alter non probans tantam celeritatem, prouocat ad locum commodiorem. Properant enim qui per ignem incedunt, & celeritas reddit elementum innoxium: quemadmodum non læditur, qui manum per mediam flammam mittit, aut prunam ardentem ſubito manu correptam abiicit. Qui verſatur in re periculoſa, dicitur & ipſe per ignem incedere. De quo prius nobis dictum eſt.

Non ſoli Atridæ amant uxores.

QVOTIES *ſignificabimus ſuam cuiq. dolere iniuriam, contumeliam aut damnum, nec oportere quemquam impune lædi, conueniet Homericus ille verſus ex Iliados I,*

Ἦ μοῦν

Ἦ μοῦνοι φιλέουσ᾽ ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων
Ἀτρεῖδαι. id eſt,
Nunc ſolis hominum Atridis affectus amorque
Vxorum eſt?

Eum Sextus Cœlius, citante Vlpiano, ceu vulgo iactatum adſert lib. pandect. 48. Titulo ad legem Iuliam de adulteriis, lege, Si vxor. Vergilius imitatus eſt libro Aeneidos nono.

-Nec ſolos tangit Atridas
Iſte dolor.

Auris Batava.

QVEMADMODVM Græci dicunt, Βοιώτιον οὖς, id eſt, Bœoticam aurem pro pingui, craſſaq. itidem Martialis Epigrammatum libro ſexto, Batauam aurem dixit agreſtem, inelegantem tetricamque:

Tu ne es, tu ne, ait, ille Martialis,
Cuius nequitias iocosq. nouit,
Aurem qui modo non habet Batauam.

Sic enim legit Domitius Calderinus, quamquam non nulli mutarant pro Batauam, ſeueram. Erant Batavi Germaniæ populi, Cathorum pars, qui domeſtica ſeditione pulſi, extrema Gallicæ oræ vacua cultoribus, ſimulq. inſulam inter vada ſitam occupauere: quam mare Oceanum a fronte, Rhenus amnis tergum ac latera circumluit. Gens tum bello valida, vt quæ Germanicis bellis eſſet exercitatiſſima, tum opibus pollens, quod Romana militia non exhauriretur, quandoquidem erat his cum imperio societas, vt viros tantum armaq. miniſtrarent: quemadmodum copioſius prodidit Cornelius Tacitus lib. 20. Conuenit inter pleroſq. doctos, nec id refragātibus coniecturis, eam inſulam, cuius meminit Tacitus, eſſe quā nūc Hollandiā vocāt.

Κρουνοχυτρολήραιον.

HOMINEM ſtulte nugacem Græci vocabant κρουνοχυτρολήραιον, voce ridicule composita, a κρουνὸς, quæ proprie dicitur aqua impetu ſcatens, & χύτρα olla, & ληρεῖν quod eſt nugari. Ollas autem ſtupidos appellamus. Refertur a Suida. Extat apud Ariſtoph. in Equitibus, quo dicto notaſſe videtur homines immodice nugaces. Nam & λέσχας quidam fontes dici putant περὶ τὸ λεσχάζειν. Indicat hoc Vlpianus enarrans etiam Demoſthenis Olynthiacam. Alibi retulimus prouerbium, Luſciniæ nugis inſidentes ἀηδόνες λέσχαις ἐγκαθήμεναι. Sed poſt comperimus λέσχας Græcis dici nō ulla quam ſedilia quædam publica in quibus Athenienſes otioſi complures pariter ſedebant, quibuſlibet de rebus inter ſe nugantes, Qualia ſunt hemicyclia. In teſtimonium proferunt hoc carmen ex Homero,

Οὐδ᾽ ἐθέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν
ἠέ που ἐς λέσχην.

Hæc ſedilia fuiſſe Apollini conſecrata ſcripſit Cleantes. Quidam eum deum appellant λεσχηνόριον.

Fabarum arroſor.

Κυαμοτρὼξ, id eſt, Fabarum arroſor dicebatur, qui in creandis magiſtratibus vendebat ſua ſuffragia, eoq. quæſtus gratia ſedulo verſabatur in comitiis, Priuſquam repertus eſt vſus calculorum, quos Græci ψήφους appellant ſuffragia nigris & albis fabis ferebantur. Vnde fabis victitare dicebantur, quibus hinc erat quæſtus, Suidas citat ſenarium, ſed vt fere ſolet, tacito auctoris nomine,

Κρινεῖ δὲ τούτους ὁ κυαμοτρὼξ Ἀττικός. id eſt,
Hos indicabit non fabæ eſor Atticus.

Prouerbii meminit & Heſychius, indicans hunc morem fuiſſe apud Aetolos, vt cui alba faba obtigiſſet, is magiſtratum ſuſciperet. Vnde ferre ſuffragia, ſiue ſortiri, κυαμεύειν appellabant, & iudicem κυαμοβόλον, nam & iudiciis quibuſdam non voce, ſed calculis ferebantur ſententiæ. Manet in hodiernum vſque diē mos, vt in Epiphaniis rex conuiuii faba deligatur. Extat autem & apud Ariſtophanem in Equitibus:

Νῷν γάρ ἐστι δεσπότης
ἄγροικος ὀργὴν, κυαμοτρώξ. id eſt,
Nobis agreſti eſt dominus ira, qui fabas
Arrodit.

Dici poterit & in tenuem parcumq. Nam hinc ſumpta eſt metaphora in magiſtratus affectatores, aut ex ſuffragiis ſuis venantes quæſtum.

Manci pera.

NARRANT locum fuiſſe vicinum Hymetto, cui nomen fuerit κυλλοῦ πήρα, id eſt, claudi mātica, in eo fuiſſe templum ſimulq. fontem, vnde feminæ ſteriles bibebant, & fiebant fœcundæ. Suidas indicat & compoſite dici κυλλοπηρίζειν, admonens eſſe prouerbium in eos qui artificio vim admouent naturæ. Heſychius oſtendit Ariſtophanem in Centauro, lupanar appellaſſe κυλλοῦ πήραν, quod huius nominis locus decliuis ſit ac præceps. Conueniet in illos, qui bulbis aliis ue medicamētis irritant libidinem. Quidam elleboro ſuccurrūt ingenio, & quibuſdam medicaminibus memoriæ.

Vndarum in vlnis.

SVIDAS refert hunc Senarium ex Ariſtophane,

Καὶ ταῦτ᾽ ἔχοντ᾽ ἐν κυμάτων ἐν ἀγκάλαις. id eſt,
Atque id quidem cum eſſent in vlnis fluctuum.

In vlnis vndarum eſſe dicebantur, qui in ſummis rerum difficultatibus verſabantur. Neque enim ſuauiter iactant maris vndæ, quos amplexæ fuerint. Adluſum eſt ad nutrices quæ pueros in vlnis circumferunt, & agitatione mouent, vt fiant vegetiores, quod ipſum infantibus naturæ gratum eſt, ſomnosq. conciliat. Verum alia eſt fluctuum iactatio:

Fluctus mutus.

Κῦμα κωφὸν, id eſt, Fluctum mutum appellabant, qui nō dum edebat fragorem, ſed iam incipiebat intumeſcere, Primum enim tacitis vndis inſurgit mare, mox exaſperata tempeſtate, procul fremit ac reſonat. Dici poteſt de bili hominis quæ non dum erupit in conuiciū, ſed tacite inardeſcit. Veluti ſi dicas, Cede κύματι κωφῷ, deſine contendere, ne diſputatio exeat in rixam. Aut obſiſte κύματι κωφῷ, reprime irā efferueſcētem.

Caricum uinum.

Καρικὸς οἶνος, Suidas indicat fuiſſe, prouerbium de vino, vt opinamur, tenui, quod non adſert hilaritatē, qualis erat Carica muſa de qua dictū eſt alias. Quidquid.n. vile, lugubre, moleſtū, aut querulū, Caricū dicebat. Sed haud ſcim' an apud Suidā pro οἶνος ſcriptū ſit ὄνος, niſi quod Heſychius neſcimus quid attingit de Carica vite, velut inculta & incompoſita. Nam genus hoc militare, negligit agricolationem.

Οἰόλυκος.

HERODOTVS in Melpomene, hoc eſt lib. 4. refert, cũ Theres quidam adornaret longinquam nauigationem, ac filius ipſius adoleſcens negaret ſe futurum eius nauigationis comitem, τοιγαρῶν ἐγὼ σὲ καταλείψω ὄϊν ἐν λύκοισι. i. Itaq. relinquã eũ, inquit, ouẽ inter lupos. Ex eo dicto nomen inditum eſt adoleſcentulo οἰόλυκος, voce compoſita ex oue & lupo. Dici poterit in hominẽ deſertum ac deſtitutum auxilio. Quod ſi quis negabit hoc eſſe prouerbium, patiatur appẽdicẽ eſſe eius quod alibi retulimus, Ouem lupo commiſiſti. Nam probabile eſt ab hac hiſtoria natum prouerbium.

Ναικισσοῤῥεῖν.

Ναικισσοῤῥεῖν dicebantur qui ſtudio quidpiam eleuarent. Alij putant ναικισσοῤῥεῖν dici ſolitum ei, qui cum videretur confiteri, non confitebatur, perplexis verbis occultans mendacium, quod fere ſolent hæretici in diſcrimẽ adducti. Vox compoſita videtur a ναί, quod eſt adfirmantis, & κίσσα pica, & ῥέω quod eſt fluo, quod inuoluta loquacitate negent, quod adfirmare videntur, rurſus adfirment quod negant. Meminit Heſychius.

Cui nullum negotium erat. Harmenen muro cinxit.

STRABO libro geographiæ 12. refert huiuſmodi prouerbium,

Ὅστις ἔργον οὐδὲν εἶχεν Ἁρμένην ἐτείχισεν. id eſt,
Qui negoti nil habebat, Harmenæ murum addidit.

Eſt enim trochaicus tetrameter. Tradit autem Harmenen vicum eſſe Sinopenſium, portum habentem. Cuius meminit & Stephanus, ſitum indicans in Paphlagonia, & a non nullis dictam κάρμηνην, quod hic ſane carminis ratio non patitur. Neuter indicat originem aut ſenſum adagij. Coniectare licet vicum fuiſſe frigidum, quẽ aliquis cinxerit muro vt fieret oppidulum, aque frigidum. Non enim dixit ἔκτισεν, quod interpres videtur ſomniaſſe, qui vertit conſtruxit, ſed ἐτείχισεν, hoc eſt, muro cinxit.

Nec animans nec inanime.

PROVERBIALI figura dictum eſt apud Platon. lib. de Leg. 8. πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων, id eſt, Omnium & animantium & inanimorum, cum nihil omnino ſignificamus excipiendum. Simili figura dicimus, Iuuenumq. ſenumq. & bipedum ac quadrupedum nequiſſimus. Itẽ, Nec diis nec hominibus placet, Nec viuis parcit, nec mortuis. Locum Platonis citauimus integrum in prouerbio παμμαχεῖν.

Hic telam texuit, ille diduxit.

APVD Iulium Pollucẽ lib. 7 cap. 10. refertur ſenarius ſuppreſſo auctoris nomine, ni forſitan Nicophanes eſt in Pandora.

ὁ δ᾽ ἐξυφαίνεθ᾽ ἱστὸν, ὁ δὲ διάζεται.

Quam quam legendum arbitramur, ὁ μὲν ἐξυφαίνεθ᾽ ἱστὸν, ὁ δὲ διάζεται, ſiue quod probabilius eſt διάζετο: nam vocem ἱστὸν etiam metri ratio reſpuit. Iam ſi nobis textor quiſpiam Græcus exponeret quid ſit διάζεσθαι quod vt indicat Pollux, Attici dicebant, προσάζεσθαι, non eſſet difficile prouerbij ſenſum enarrare. Nam Suidas tantum habet διάζομαι τὸ ὑφαίνω. Heſychius paullulum lucis addiderat, dicens, διάζετο, διαχίζετο, ſi διάζετο veniret a themate διάζομαι. Quod ſi διάζεσθαι eſt ſtamini quod ſupereſt addere, ſenſus erit, Alter orſus eſt, alter perfecit.

Per fluuium traducere.

Διαβιβάζειν τὸν ποταμόν: id eſt, Tranſmittere per flumen dicebantur, qui difficultatem explicabant rei, quam inerudítiores aut inualidiores explicare non poterant. Translatum a torrentibus aut fluuiis profundioribus, quam vt cuiuis tutum ſit traiicere. Itaque qui ſunt robuſtiores atque exercitatiores, pueros, mulieres, aut alioqui imbecilles ſuſceptos in humeros tranſmittunt. Plato libro de Leg. 10. ἐγὼ σφῶ ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιβῶ τὸν ποταμόν, id eſt, Ego vos quemadmodum modo feci, ſuſceptos, vltra fluuium transferam. Verba ſunt hoſpitis Athenienſis, qui diſputationem tradit Cliniæ & Megillo, pollicens ſe adfuturum, ſi quid hæſerint.

Gangamon.

IVLIVS Pollux libro decimo, capite 40. docet genus eſſe retis inuolutis flexibus ſinuoſum ac perplexum quod a Græcis dicatur γαγγάμον a γῶ quod eſt capio, vt indicat etymologicus, putans & γαγγάμην appellari, vnde & γαγγαμουλκοὺς dici qui piſcantur hoc retis genere, & γαγγαμεῖς. Aut idem eſt cum ſagena, aut ſimillimum. Pollux citat Aeſchylum, qui negotium inuolutum & explicatu difficile, γαγγάμωνα dixerit, quemadmodum dicimus, naſſam. Vnde ventris locum circa vmbilicum γαγγάμωνα dictum, quod illic appareat circumuolutio quædam neruorum. Fortaſſis & interior aluus ſic appellatur, quod inteſtina in ſeſe complicentur, ne mox effluant ſtercora.

Sacer manipulus.

Ἱερὸς λόχος. id eſt, Sacer manipulus olim dicebatur, quemadmodum dicimus ſacram ancoram iaciendam, aut rẽ ad triarios rediiſſe. Athenæus libro 13. declarat apud Thebanos exercitus partem fuiſſe quam illi ἱερὸν λόχον nominabant, eam conſtitiſſe ex amantibus, et amatis, & ob id præcipuum belli robur in his fuiſſe ſitũ, quod reddat fortiſſimos ad mortis etiam contemptum animans. Vſus erit, ſi quis dicat rem Chriſtianam hodie a monachis velut a ſacro manipulo pendere.

Poſtico diſcedere.

GALENVS περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων libro ſecundo, εἰ δὲ ἐκ πολλῶν σύγκειται τῇ κηπαίᾳ κατὰ τὴν παροιμίαν πρὸς Ἀσκληπιάδην ἀποκεχωρήκαμεν. id eſt, Si ex pluribus cõſtat, poſtico quod dici ſolet, ad Aſclepiadem receſſimus ſiue defecimus. Poſtico autem recedere dicitur qui furtim abit, aliis inſciis ſeſe ſubducens. Sic Horat. Poſtico falle clientẽ, quod et hodie nõ raro faciunt magnates. Idẽ alia forma dixit, In Ariſtippi furtim præcepta relabor. Thomas Linacer uir incõparabili doctrina, κηπαίᾳ vertit ꝑ horti poſticũ. Aedes quib⁹ eſt adiũctus hort⁹ duas habet ianuas, anticã et poſticã. Antica ſpectat ad publicã viã, poſtica ducit ad hortũ: per hanc elabebantur, qui clanculũ abire cupiebant. Quoſdam

pudet

pudent παλινῳδεῖν, ſed diſſimulanter tranſeunt in alienam ſententiam, alij per occaſionem ſubducunt ſe negotiis. In hos congruet prouerbium.

Vtres Thylaci.

Ἀσκὸς καὶ θύλακος, id eſt, *Vter & Thylacus dicebatur, qui cibo potuiq. indulgebat. ἀσκὸς enim vter eſt vinarius, θύλακος vas farinarium. Athenaus lib. 11. refert hos verſus ex Alexidis Heſione, qui dicuntur ſub perſona Herculis:*

ἔκπωμ' ἐκέλευσε, καὶ λαβὼν ἑξῆς πυκνὰς
ἕλκει, κατεσπακῶ, κατά τι τὴν παροιμίαν
Ἀεὶ ποτ' εὖ μὲν ἀσκὸς, εὖ δὲ θύλακος
Ἄνθρωπος. id eſt,
Calicem popoſcit, ac datum crebro bibens
Trahitq. & hauſit, & vt habet prouerbium,
Semper bene vter, thylacus ſemper bene eſt
Homo. Iſidem Horatius,
Si ventri bene, ſi lateri pedibusq. tuis, quid
Diuitiæ poterunt regales addere maius?

De lurconibus ac uentribus dictũ eſt alias non ſemel.

Ignarium dare.

SENECA *libro de Beneficiis quarto, refert vt vulgo iactatum, Vt doleat, inquit, tibi, vt poſtea conſideratius loquaris, quod dicere ſolemus, ignarium dabo. De lapide pyrete ſentit, ni fallimur, quem alij viuum, non nulli ignarium vocant, quod plurimum habeat ignis, vt attritu digitos adurat, & alioqui ponderoſiſſimus. Itaq. dicebatur ignarium dare, qui ſuggereret quod dolore quodam reuocaret hominem a peccando: quẽadmodum lapis digito additus vel pondere vel attritu non ſinit hominem obliuiſci, cuius gratia ſumpſerat eum. M. Tullius haud abſimili forma dixit in Antonium Philippica ſecunda: Num exſpectas dum te ſtimulis fodiam? Hac te ſi vllam habes partem ſenſus lacerat, hac cruentat oratio. Terentius: Noli fodere latus. Perſius,*

Atque aliquis cubito ſtantem prope tangens.

His enim geſtibus admonemus, quemadmodum et vellendo aurem, de quo nobis prius dictum eſt.

In morbo conſumat.

SENECA *libro de Beneficiis 4. Quingenti, inquit, denarii ſunt, illud, quod dici ſolet, in morbo conſumat. Zeno cuidam promiſerat quingẽtos denarios mutuo, admonitus ab amicis, hominem eſſe malæ fidei, tamen credidit, vel ob hoc quia promiſerat, & ſumma erat exilis. Solent igitur creditores cum ſentiunt non reddituro creditam pecuniam, nec exiſtimant operæ precium ob tantillum legibus agere, dicere, habeat, conſumat in morbo. Qui ſermo dubium habet ſenſum. Poteſt enim ab amico dici, qui nolit deeſſe amico quod impendat ſi morbus inciderit: poteſt & ab inimico, qui malo viro morbum optet.*

Vel Megaram vſque.

MANET *is ſermonis color & hodie, vbi quid ſignificamus magni precij, nobis q. vehementer expetitum, dicimus, huius rei gratia vel in Indiam vſq. proficiſcerer. Aut digna res eſt, cuius gratia vel in Hyberniam vſque nauigetur. Socrates apud Platonem in Phadro,* ἂν γὰρ ἀστεῖοι καὶ δημωφελεῖς εἶεν οἱ λόγοι, ἐγὼ τοι οὕτως ἐπιτεθύμηκα ἀκοῦσαι, ὥστε κἂν βαδίζων ποιῇ τὸν περίπατον Μέγαράδε, καὶ κατὰ Ἡρόδικον προσβὰς τῷ τείχει πάλιν ἀπίῃς, οὐ μή σου ἀπολειφθῶ, *id eſt, Nã profecto feſtiui et in publicum vtiles fuerint ſermones. Nobis ſane tanta cupiditas eſt audiendi, vt ſi pedibus vel Megaram vſque ambules, ac mox iuxta morem Herodici, vbi ad mœnia acceſſeris, denuo abſcedas, nõ te ſim relicturus. Ambigue dictum* κατὰ Ἡρόδικον. *Incertum enim vtrum Herodicus quiſpiam hoc dixerit, an Herodicus aliquis in populi riſum abierit, qui cum tantum itineris confeciſſet, uel oblitus aliquid uel mutata ſententia, a mœnibus Megarenſibus redierit Athenas, quomodo Phadria Terentianus a diuerticulo redit in vrbem. Vnde hoc ipſum iuxta Herodicum prouerbij ſpeciem habet, in hominẽ incerti conſilij, aut qui ſero mutat ſententiam, cum deliberandũ ſit antequã incipias. Simile illi, Dignũ propter quod vadimoniũ deſeratur.*

Omnem vocem mittere.

Πᾶσαν φωνὴν ἱέναι. *id eſt, Omnem vocem mittere dicebantur qui nihil omittebant, quo perſuaderent. Etenim qui totus eſt in hoc vt perſuadeat, nunc argumentatur, nunc obiurgat, nunc blanditur, nunc pollicetur, nunc minitatur,* καὶ παντοῖος γίγνεται, *vt flectat audiẽtem. Plato de Legibus decimo,* μηδαμῶς ὦ ξένε, ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γ' ὄντα καὶ σμικρὰ πειθὼ πρὸς τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῶς κάμνειν, τόν γε ἄξιον καὶ μικρὸν νομοθέτην, ἀλλὰ πᾶσαν τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἱέντα, τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον γίγνεσθαι λόγῳ, ὡς εἰσὶ θεοί. *id eſt, Nequaquam o hoſpes, ſed ſi forte fuerit vel exigua perſuadendi ratio, circa huiuſmodi, haud quaquam oportet defatigari, præſertim legum auctorem, ſi modo vllius ſit precij: quin potius, emiſſa quod dici ſolet, omni voce, veteri legi ſuppetias ferre debet, docens rationibus eſſe deos. Idem in Phadro,* τούτου τοι ἕνεκα χρὴ πάντας τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω μεταστρέφοντα ἐπισκοπεῖν. *id eſt, Huius itaque gratia oportet, omnibus rationibus ſurſum deorſum verſatis, diſpicere, &c. Sumptum videtur ab incantamentis, in quibus ſi parum mouent preces, adhibent efficaciores. Id alicubi indicat Plato, tametſi locus in præſentia non ſuccurrit. Indicabitur cum occurrerit. Vide num omnem vocem, dicat omnem contentionem. Solent enim patroni cauſſarum cũ magno ſtudio cauſſam agunt vocem intendere. Paullus Apoſtolus ad Galatas cap. 4. cum ait,* ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, *tale quiddam ſenſiſſe videtur. Nam qui nunc obiurgat, nunc blanditur, nunc ſe prædicat, nunc ſemet demittit, nunc territat, nunc cõſolatur, vtcumq. poſtulat eorum vtilitas quos perire non vult, veluti doctus incantator mutat vocem ſuã, vt aliquo pacto perſuadeat.*

Magadari.

Μαγαδίζειν ſiue μαγαδᾶν, *dicebantur olim, qui bilingues eſſent, eodem ore laudantes ac vituperantes, blandientes & obiurgantes, pudice & obſcœne loquentes. De magadide multa diſſerit Athenaus lib. 14. dubitãs citharæ ne genus ſit an fiſtulæ. Quidã eandem putant cũ ſambuca, non nulli & cum pectide. Verũ hoc nihil ad prouerbium, quando conſtat organũ eſſe* δίφωνον, *quod ſimul emittit geminam vocem, grauem, & acutam,*

harmonia quæ dicitur διὰ πασῶν. Citatur ex Alexandride hic ſenarius.

Μάγαδιν λαλήσω, μικρὰν ἅμα σοι καὶ μέγαν. *id eſt,*
Magnum ac puſillum, proloquar Magadin ſimul.

Ait vetuſtum eſſe genus, repertum a Lydis, nomen inditum eſt a Thrace quodā, cui nomen erat Magdus. Alij putant inuentum eſſe Sapphus. Pindarus magadin appellat ψαλμὸν ἀντίφθογγον, qualis eſt cantio, cū ſimul concinunt viri & pueri impuberes. Hac de re non nihil attigimus in prouerbio, Ex eodem ore calidum & frigidum efflare.

Chalcenterus.

Χαλκέντερος *olim dicebatur inſigniter patiens laborum, atque indefatigabilis. velut habens ærea inteſtina, qualem fabulæ narrant fuiſſe Talo cuſtodem inſulæ Cretæ. Hoc cognomen inditum eſt Didymo grammatico, ob incredibilem numerum librorum, quos ſcripſiſſe dicitur. Eadem de cauſſa Origenes dictus eſt Adamantius.*

Origanum tueri.

Ὀρίγανον βλέπειν, *dicebantur qui robur & maſculū animum præferebant. Suidas refert hoc carmen ex Ariſtophane, vti coniicimus, licet metro deprauato,*

Παρέξομ' αὐτὸν ἀνδρεῖον τὸ λῆμα, καὶ βλέποντα τ' ὀρίγανον. *id eſt,*
Præbebo meipſum animo virilem, ac tuentem origanum.

Sumptum ab acrimonia herbæ, vt reſpondeat illis alibi dictis, tueri ſinapi aut naſturtium. Quidam cunilam vocant, eius generis, quod Dioſcorides appellat heracleoticum. Nam eſt aliud genus dictum ὀνῖτις, eſt tertium quod Panaces Heracleum vocant. Ita Dioſcorides libro 3. Plinius libro 20. cap. 14. tradit origanum non diſſimile pulegio ſylueſtri.

Thurium lema.

Θούριον λῆμα *dicebant animum intrepidum & ad bellū paratum. Nam* λῆμα *genere neutro Græcis ſonat, voluntatem, animum ſiue propoſitum, aut dignitatem & auctoritatem, vox dicta a* λῶ *quod eſt volo. Nam* λῆμμα *quod ſcribitur per geminum* μμ. *venit a* λάβω *ſiue* λαμβάνω, *eſt argumētum quod adſumitur ad probationem. Thurion autem dicitur quidquid eſt vehemens ac bellicum. Vnde Hom.* θούριδα ἀλκὴν, *id eſt, Thurium robur appellat. Quin & ipſe Mars dictus eſt* θοῦρος, *a* θορεῖν *quod eſt inſilire. Suidas citat ex Ariſtophan. Inuenitur &* θούριος λόγος, *pro ſermone diuinitus afflato ac vehementi, cum quis intrepide cum auctoritate loquitur.*

Nec elephantus ebiberet.

Οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι. *id eſt, Ne elephantus quidem ebiberet. De poculo prægrandi, cum elephantus proboſcide immenſam aquarum vim cum libet, hauriat. Athenæus libro vndecimo citat ex Epinico:*

Ἐλέφας ἐλέφαντα πυρρὸν ἐντὸν
Χωροῦντα δύο χοᾶς, ὃν οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι. *id eſt,*
Duas choas capientem, vt hunc ne elephas quidē
Ebibere poſſit.

Rhytus autem poculi genus eſt, ſpecie cornu, quod videtur eburneum fuiſſe, impoſitum imagini elephanti. Subiicit autem, οὐδὲν ἐλέφαντος γὰρ διαφέρεις οὐδὲ σύ. *id eſt, Nam ne tu quidem quidquam differs ab elephanto, vt eſſet quadruplex elephanti mentio. Prouerbium hoc poſterius ante retulimus, hoc loco non citato. Porro choa, menſuræ genus eſt. Dicetur in librum inſulſum ac loquacem, quem ne patientiſſimus quidem perlegere ſuſtineat.*

Sacer piſcis.

Ἱερὸς ἰχθύς. *id eſt, Sacer piſcis dicebatur, cui nemo nocebat, ſed ſui iuris erat. Suidas indicat eſſe apud Homerum, Quidquid enim ingens ac præclarum haberi volebant veteres,* ἱερὸν *appellabant, velut apud Homerum* ἱερὸν μένος ἀλκινόοιο. *id eſt, ſacra vis Alcinoi. Per iocum dici poterit in hominem prægrandem & in precio habitum, cum ſit ſtupidus & infans. Meminit & Athenæus.*

Φελλῖνος.

Φελλῖνος *leuis dicitur, quaſi dicas ſuberinus. Nā* φελλὸς *cortex eſt arboris ſemper fluitans, qui Latinis dicitur Suber. Vnde &* φελλεὺς *dicitur locus aſper ac petricoſus, aptior ad paſcendas capras, quam ferendas fruges, quod terra veluti ſupernatet ſaxis. Vnde &* φελλέων *dicitur, quod fluitat, nec habet radices. Quin & hodie lingua Britannica commodum hominem minimeq. difficilem,* φελλιξ *vocat. Hanc morum lenitatem Græci vocant* εὐήθειαν, *quæ vox in vitium ſonat. Plato lib. de Repub. 3.* εὐλογία ἄρα καὶ εὐαρμοστία καὶ εὐσχημοσύνη καὶ εὐρυθμία, εὐηθείᾳ ἀκολουθεῖ, οὐχ ἣν ἄνοιαν οὖσαν ὑποκοριζόμενοι καλοῦμεν ὡς εὐήθειαν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς, εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν. *id eſt, Ergo ſermonis probitas, morum compoſitio, decus & concinnitas ſequitur* εὐήθειαν, *non hanc inquā, quam vitio blandientes, vocamus eo nomine, quaſi ſit morum bonitas, cum ſit amentia, ſed mentem vere moribus bonis pulchriſq. inſtructam. De his non nihil attigimus in prouerbio, Subere leuior. De profundo ſulco animi dictum eſt alias.*

Ἴσον ἴσῳ.

Ἴσον ἴσῳ, *id eſt, Par pari dicebant, vbi quid ex æquo moderatum ſignificabant. Sermo ductus a potoribus, qui frequenter de æqualitate diſputant, interdum pugnis & enſibus. Sed olim æqualitas erat, vt tantundē adderetur aquæ quantum eſſet vini. Athenæus lib. 11. ex Ariſtophanis fabula, cui titulus Philonides, citat,*

Τοιγαροῦν ἐμοὶ μὲν ἀρτίως ὁ δεσπότης
Διὰ τὰς ἀρετὰς τῆς θηρικλείων εὔκυκλόν τιν' ἀσπίδα
Ὑπεραφρίζουσαν τρυγῶσαν ἴσον ἴσῳ κεκραμένην
Προσφέρων ἔδωκεν, *id eſt,*
Proinde iam nuper meus
In Thericleis mihi virtutis ergo præſtita,
Scutum herus pulchre rotūdū, deferēs dono dedit,
Spuma inūdans, delicatum, temperatum par pari.

Ex Stratone comico citat hoc carmen,

Ἑρμῆς ὃν ἕλκουσ' οἱ μὲν ἐκ προχοΐδος
Οἱ δ' ἐκ καδίσκου ἴσον ἴσῳ κεκραμένον. *id eſt,*
Sors quam trahunt alij quidem e prochidio
Alij ex Caliſco temperato par pari.

Primus trochaicus eſt imperfectus, & hic legendū arbitramur prochoidion, vtrūq. vas eſt vinarium, ἐμοὶ autem

autem pro ſorte ponitur, quæ prima ducitur, vt alias docuimus. Idem eodem libro refert ex Hermippo,

Αὐτὸς ἐκπιὼν
Ὃν αὐτὸς ὁδὶ ἴσον ἴσῳ κεκραμένον. *id eſt,*
Quem ſpiritu vno exhauſeram,
Suauiſſime, contemperatum par pari.

Alibi retulimus par pari, verum non eſt idem prouerbium. Illud de penſatione dicitur, hoc de mixtura æquali. Velut vtinam natura vitam hominum miſcuiſſet ἴσον ἴσῳ nunc nimio plus eſt mali quam boni. Hæc autem verba ἴσον ἴσῳ ponuntur velut abſolute, præter rationem conſtructionis, quemadmodum dicimus ἐκ πυκνοῦ.

Cothoniſare.

Κωθωνίζειν *ſiue* κωθωνίζεσθαι *dicebantur, qui largius biberent, & potationem largiorem* κωθωνισμὸν *appellabant. Eam Mneſitheus medicus apud Athenæum libro 11. putat conducere valetudini corporum. Plato corrigendis moribus, Seneca ingenio excludunt tamẽ ebrietatem, nec id niſi raro fieri ſinunt.* Ἀκροκώθωνας, *ſiue vt ſcripſit quiſquis collegit etymologicon* ἀκρατοκώθωνας, *dicti qui meracius biberent, quos Heſychius putat dictos* ἀκροθώρακας. *Adſcribit enim* μέθυσοι. *Verũ ex Plutarcho in Sympoſiacis, & Ariſtotele in Problematibus, apparet* ἀκροθώρακας *dici, qui non dum prorſus ebrij ſunt, toto corpore rigato, ſed pectore ſummo duntaxat. Indicat & Iulius Pollux libro ſexto ex auctore Hyperide: & Athenæus citans eundẽ in oratione contra Demoſthenem.* ἐπικωθωνίζεσθαι *pro intemperantius bibere refert Pollux ex auctore Critia. Cothon autem poculi genus eſt, de quo non nihil alias attigimus.*

Τρυγόβιοι.

HOMINES *ſordidos ac parcos olim popularis iocus* τρυγοβίους *appellabat, quaſi fece victitantes. Qui ſplẽdidiores ſunt vbi ventum eſt ad fecem, aperiunt aliud vas. Quidam adeo natura miſeri ſunt, vt non patiantur bibi vinum, niſi poſtea quam vel acuit vel euapuit. Adagium indicauit Pollux lib. ſexto, capite quarto. Euſtathius oſtendit perparcos* τρυγοβίους *dici, quod anxij cumq. gemitu viuant. Ridetur apud Aulum Gellium libro vndecimo, cap. ſeptimo, qui de nimium frugali quodam dixerit, Hic eques Romanus apludam edit & floces bibit. Priſci ruſtici frumenti ſurfurem appellabant apludam, flocem, vini fecem e vinaceis expreſſam, quemadmodum fraces ex oleis.*

Loquax talpa.

HOMO *nullius iudicij, ſed tamen impendio verboſus, loquax talpa dictus eſt populari conuicio. Quod primum dictum eſt in Iulianum Capellam, poſtea quam venerat in publicum odium: nam talpa noſtri, vt cæci ſunt, ita ſunt æque muti. Idem dictus eſt* πίθηκος ἐν πορφύρᾳ, *id eſt, ſimia purpurata, cuius alibi meminimus. Refert Ammianus libro 17.*

Non contis, aut ramulis.

IDEM *libro eodem de Antonio quodam ad honorẽ menſæ regalis apud Perſas euecto & ad ius ferenda ſententiæ admiſſo, non contis, inquit, aut ramulis, vt aiũt, id eſt, non flexiloquis ambagibus vel obſcuris, ſed ueli ſicatione plena, in rempub. ferebatur, eoq. incitans regem. Quamquam pro ramulo, legendum arbitramur remulo: nam contis & remis impellunt nauim, qui ventos habent aduerſos. Pars eſt magis adagij quod alibi recenſuimus velis remisq. quam nouum adagium.*

Extra calcem.

IDEM *lib. 21. Ne igitur extra calcem quod dicitur ſermo decurrens lecturo faſtidium ferat ad explicanda proſpecta reuertamur. Quamquam arbitramur ſcripturam vitiatam, legendum autem eſſe extra callem, pro extra viam, quod alibi nobis dictum eſt, vbi quis digreditur a re propoſita.*

Ex perpendiculo.

IDEM *libro eodem, ex perpendiculo dixit, pro eo quod erat exacto iudicio, Palatinas inquit dignitates, velut ex quodam tribuens perpendiculo: & ſub eo nemo celſum aliquid acturus, in regiam repentinus adhibitus eſt, uel incognitus. Ad hanc formam & illa pertinent. quæ cum alibi frequenter, tum apud Gellium ſunt libro ſecundo, capite primo, ad amuſſim exigere, & librili perpendere, & ad æquilibrium æſtimare. Et apud Plinium lib. 36. cap. 25. ad regulam ac libellam exigere. Præterea digitis metiri, trutina penſare, ad vnguem facere, aliaq. quorum non nulla ſuis locis indicauimus, quæ omnia plus habent veneris, ſi ad res animi transferantur. Sumpta metaphora a perpendiculo fabrorum, quo explorant vel æqualitatem ſoli, vel parietis rectitudinem. Amuſſis eſt penſilis, in imo plumbum habens affixum, additur in medio regulæ quæ conſtat duobus gnomonibus, hac explorant æqualitatem ſoli. M. Tullius in Verrem actione tertia: Tu Verres hic quod moliare nihil habes, niſi forte vis ad perpendiculum columnas exigere. Dicunt ei fere nullam eſſe columnam, quæ ad perpendiculum eſſe poſſit. Nam hercle inquit, ſic agamus, columnæ ad perpendiculum exigantur &c.*

Acolo non fico.

Ἀκόλῳ τὰ χείλη οὐ σύκῳ βάπτειν. *id eſt, Acolo non ficui immergere labra, Suidas indicat dictum, vbi promitteretur proſpera valetudo, aut ſignificaretur rebus fortiter vtendum. Nam* ἄκολας *Græci vocant, minutas offulas. Interdum & fragmenta panis* παρὰ τὸ μὴ κολλᾶσθαι. *id eſt, quod non cohæreant. Heſychius indicat* ἄκολας *veſcentem reddere bilis expertes ac placidos, cum ficus incendat ſanguinem. Vidimus aliquos ſi quando bilem vellent eximere, dies aliquot nihil ſumere præter offulas pauculas ex aqua cum paullulo butyri recentis decocta. Quidam addunt herbarum ac radicum pauxillum. Prouerbium hortatur ad victum tenuem.*

Πενταπλόα.

ATHENAEVS *lib. 11. cõmemorat poculi genus quod olim* πενταπλόην *dicebatur, quod in publicis ludis adhibebatur. Ephebi quidã curſu cõtẽdebãt Athenas. Currebãt aũt geſtãtes viteũ ramũ onuſtũ fructu qui dicebatur* ὦσχος. *Initium curſus erat a templo Bacchi vſq.*

ad templum Palladis cui cognomen σκιρὰς. Victor in eo certamine capiebat calicem dictum πεντάπλοον, atque ita tripudiabat in chorea. Nomen inditum calici, quod in eo quinque rerum ſpecies eſſent commixtæ, vinum, mel, caſeus farina & paullulum olei. Accommodari poterit ad orationem ex variis argumentis conſarcinatam. Simile quoddam vas erat fictile, quod Græci κέρνον appellant, Baccho ſacrum. In eo plures erant rerum ſpecies ſed diſtinctæ cyathulis inter ſe cõnexis. Athenæus nominatim recenſet circiter ſedecim. Vt igitur farraginem dicimus rem variam atque ex diuerſis generibus conflatam, ita poterimus vel πεντάπλοον vel κέρνον, dicere. De copiæ Cornu dictum eſt alias. Nec his diſſimile eſt quod ſatyram dixere priſci, quo de ſuo dicetur loco.

More Carico.

Σχήματι καρικῷ id eſt, figura ſiue modo Carico, fieri dicebatur, quod ſordide incompoſiteq. fiebat, præſertim in rebus obſcœnis: quod tamen ad alia transferri poteſt, velut ad mores indecoros atque inciuiles, ad orationem inconditam. Legimus & πλοίῳ καρικῷ. id eſt, naue Carica.

Μυσικαρφοί.

Μυσικαρφοί, dicebantur agere, qui dure ac ſicce viuerent. Vox ficta videtur a mure & palea, quod mus iure puſilla vehementer laboret: niſi malumus dictum a μύσῳ quod eſt ſicco, & μύσις præfocatio, quaſi ſi quis feſtuca præfocetur. Nam Heſychius indicat ſic hanc vocem pronunciandam, ut dicitur, ἀκμιτί, vſurpatã autem a Cratino in fabula cui titulus, Horæ. Alij virum quempiam μὴ μυσίκαρφον dictum exiſtimant, qui ex ſe quidem nihil venuſtiorum dicteriorum adſerre poterat, ſed tamen libenter aliorum dictis adridebat. Et huius nominis mentionem factam, apud Apollophanem Comicum. Torquebitur igitur in hominem parcum ac ſordidum, aut in frigide iocoſum.

Μύτης.

IMPENDIO tacitus, aut in Venerem ſolutior dicebatur μύτης, quaſi dicas mutitor, a μῦ mutorum ſyllaba, de quo nobis alias dictum eſt. Et huius nominis piſcis femina quæ ſine mare non paſcitur. Hinc & in libidinoſos aut ſupra modum vxorios, Rectius autem in viroſas feminas. Auctor Heſychius.

Qui inſpuerit in cauernam formicarum, &c.

IDEM indicat vulgari ſermone fuiſſe iactatum, ὃς ἂν πτύσῃ εἰς μυρμηκιάς, οἰδεῖ τὰ χείλη. id eſt. Quod qui inſpuerit in agmen formicarum, huic intumeſcant labra, Hoc ſeu vere fit, vt ex halitus repercuſſu virus aliquod adficiat conſpuentis os, ſeu temere creditum, torqueri poterit in eos qui multitudinẽ imbecillium quidem ſed tamen numeroſam & concordem prouocant, Heſychius auctorem citat Dinolochum. Is fuit Comœdiarum ſcriptor, Epicharmi filius.

Nemo ſibi naſcitur.

HAEC ſententia Platonis ſic eſt ab eruditis omnibus celebrata, vt optimo iure poſſit inter prouerbia recenſeri. Eam primus Plato prodidit in epiſtola quam ſcripſit ad Archytam, Ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν, τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δίδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι, i. Quin & illud tibi conſiderãdũ eſt, quod quiſque noſtrũ, nõ ſibi tãtũ natus eſt, ſed ortus noſtri partem ſibi vendicat patria, partem parentes, partem amici cæteri, Multa vero dantur & occaſionibus, quæ incidunt in vitam noſtram. Adducit hunc locum M. Tullius libro de Officiis primo: Sed quoniam, inquit, vt præclare ſcriptum eſt a Platone, non nobis ſolum nati ſumus, ortusq. noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici. Quam ſententiã cũ dilucide; commode & eleganter verterit Cicero, miramur quare Seneca dicere maluit, Nemo ſibi contigit. Nam videtur exprimere voluiſſe illud ἐγένετο ſic enim ſcribit ad Lucilium libro 5. epiſtola 32. Vis ſcire quid ſit, quod faciat homines auidos futuri? Nemo ſibi contigit. Videtur enim hoc imputare parentibus, quod non ſtatim expetimus optima. Subiicit enim, Optauerunt itaque tibi alia parentes tui, ſed ego contra, omnium tibi eorum contemptum opto, quorum illi copiam. Vota illorum multos compilant, vt te locupletent. Idem ſtudij fuiſſe videtur Quintiliano, vt omnia ſecus diceret quam dixerat Cicero, Quare fit, non raro dicat inelegantius atque etiam obſcurius.

Pireus non fert vaſa inania.

IVLIVS Pollux lib. 6. cap. 6. refert hoc ex Ariſtotele. τὸν πειραιᾶ μὴ κεναγγίαν ἄγειν. id eſt, Piræum non vehere vaſa inania. Piræus portus erat Atticæ. Huc appellebant vaſa mercibus onuſta. Eodem conueniebant adoleſcentes conuiuium acturi, indicat hoc Antipho in Eunucho Terentiana: Aliquot adoleſcentuli coimus in Piræo in hũc diem, vt de ſymbolis eſſemus. Eſt eiuſdem nominis portus Corinthiacus, vbi conſentaneum eſt maiorem fuiſſe luxum. Hinc ductum ſcomma in eos qui gaudent ſemper cibo potuq. diſtendi. Expende num apud Pollucem legendum κενεία.

Cradophagus.

RVSTICVM & ſordidum veteres κραδοφάγον per iocum appellabant, quaſi κραδαιοφάγον. Nam κράδας vocant arboris fici folia. Idem dicebantur βαλανοφάγοι quaſi priſco more glandibus viuentes.

Sapiens diuinat.

DONATVS in Hecyram indicat prouerbium eſſe diuinare ſapientem, quod ex coniecturis prudenter collatis colligit verum, non ſolum de præteritis, verum etiam de futuris, quanquam in fabula quidem Laches diuinans tota errat via. Cuius tamen coniecturam approbans Phidippus ait, plane hic diuinat, nam i. Reliqua pete ex prouerbio, Qui bene coniiciet.

Ἰαμβίζειν.

Ἰαμβίζειν priſci dixerunt, pro conuitiari ac maledicere, voce

voce ducta ab Iambe femina inſignite maledica. Probabilius eſt ab Iambo pede ductum, qui conuitiis repertus eſt, impetum ferientis atque impetentis exprimens. In quo congruit & illud, quod a breui orſus deſinit in longam, quemadmodum iniuria ex lenioribus initiis exit in grauem tragœdiam, quod indicauit & Homerus, ἥ τ' ὀλίγη μὲν τὰ πρῶτα. *id eſt, Quæ primum exigua eſt. Vnde & hominem ad conuiciandum propenſum* ἰαμβολον *appellant. Huiuſmodi ferme Suidas & Heſychius.*

Teſtaceum flagellum.

Κεραμικὴ μάστιξ. *id eſt, Teſtaceum flagellum dicebatur oſtraciſmus, de quo nobis abunde dictum eſt in prouerbio Oſtraci conuerſio. Flagellum autem vocabant, quod hoc exigerentur in exilium, Teſtaceum, quod teſtulis ſoleant ea ferri ſuffragia.*

Arietis miniſterium.

Κριοῦ διακονία, *Arietis miniſterium, Suidas & Zenodotus ſic referunt, quaſi dici ſolitum de officio in ingratos collocato. Si quidem aries cornibus ferit paſcentem. Heſychius ita refert, quaſi congruat in eos qui ſpe cuiuſuis præmioli inſeruiunt indignis. Cum pueros inuitamus ad miniſterium, pollicemur aliquid, puta talos aut nuces. Itidem in apologo quopiam dixit Aries, inunge, dabo tibi talos. Addita ſtellula in editione Aldina indicat* κατιλαντος *eſſe verbum ſubdititium, legendum eſt* κατίλαντος *ab* ἐλαίνω. *Huius obiter mentionem fecimus in prouerbio, Aries nutricationis præmium. Eſt aliud in ingratos prouerbium quod ſuperius a nobis relatum eſt:*

ἀντ' εὐεργεσίης Ἀγαμέμνονα δῆσαν Ἀχαιοί. *id eſt,*
Pro benefactis vinxerunt Agamemnona Graij.

Reperitur citatum citra auctoris titulum. Interim in ſcholiis Græcanicis inuenitur: in porticu Stoa, quæ varia dicebatur & regis, complures fuiſſe Mercurij ſtatuas, partim a plebeiis, partim a principibus poſitas: vna erat ex his quæ carmen hoc inſculptum habebat antiquis litteris. Hinc venit in prouerbium. Hoc quidquid eſt ſuo loco erat addendum, ſed iam ea charta exierat manus.

In tuum ipſius caput.

QVOTIES *in auctorem mali malum retorquetur aut recidit, Græci dicunt* Εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλήν. *Demoſthenes in oratione,* ἃ δεῖ παραχωρεῖν, ἃ ἐν ταῦτα συνεύχετο ἅπας καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι. ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. *id eſt, Hæc igitur optabat iſte, patriæq. imprecabatur, quæ nunc vos oportet in ipſius caput vertere. Ita Cteſippus in Euthydemo Platonis,* εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, εἶπον ἄν· σοὶ εἰς κεφαλήν. *id eſt, Niſi dictu ruſticius eſſet, dicerem, tibi in caput. Nam ſophiſta collegerat, eos procurare interitum adoleſcentis qui vellent eum doctum euadere, cum nondum eſſet doctus: nam perit quod deſinit eſſe quod erat, & incipit eſſe quod non erat. Ita Maro,*

Quod dij prius omen in ipſum Conuertant.

Apud Ariſtophanem in Pluto Penia ratiocinatur ſi omnes homines diteſcerent, fore vt Chremylus ipſe cogeretur arare, fodere reliquosq. labores exhaurire, vt iam afflictior viueret diues quam antehac vixerat pauper. Cremylus autem memor laborum, quos in paupertate pertulerat, abominatur hoc verbum, & in Peniæ caput reprecatur, dicens, ἐς κεφαλὴν σοί. *id eſt, in caput tibi: vt ſubaudias, recidat. Celius ad M. Ciceronem, lib. octauo. At Domitius cum manus ad os oppoſuit, te ad 9. Kalend. Iun. ſubroſtrarij, quod illorum capiti ſit, diſſiparant periſſe.*

Iracundior Adria.

QVI *moribus parum eſt commodis, & irritabili ingenio. Adriæ comparatur prouerbio. Ita Flacci amica, qui cum fecerat diuortium,*

Tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria.

Ipſe fatetur ſe ſubiracundo fuiſſe ingenio,

Iraſci celerem, at ſic vt placabilis eſſem.

Item in ſatyra cuius initium, Iam dudum auſculto. Aeſchines in Demoſthenem, dicit eum moribus fuiſſe adeo aſperis & inconſtantibus, vt cum Adria facilius ſit habere commercium quam cum illo: non quod illud mare ſit ceteris ſæuius, immo vix aliud mitius: ſed ita viſum eſt non nullis, qui ſi nauigaſſent mare Britannicum aut Danicum, faterentur Adriam indignum eſſe maris vocabulo.

Bos marinus.

Βοῦς ἐνάλιος, *id eſt, Bos maritimus, de magnis, inſulſis & ad nihil vtilibus, quales ſunt phocæ, tantum paſcentes, nec operi, nec eſui vtiles, contra quam boues terreſtres. Refertur a Suida. Suſpicamur, autem legendum* βοῦς ἐν αὐλίῳ, *vt ſit idem quod mox ſequitur* βοῦς ἐν αὐλίῳ κάθῃ. *id eſt, bos in ſtabulo ſedes. Sic enim refertur in collectaneis Tarrhæi ac Didymi. Eſtq. hemiſtichium Iambici trimetri.*

Bos in ſtabulo.

Βοῦς ἐν αὐλίῳ. *id eſt, Bos in ſtabulo, dicebatur inutilis & in ocio vitam agens. Heſychius indicat a Cratino dictum in fabula cui titulus, Deliades, quamquam huius alibi meminimus.*

Canis ad cibum.

Κύων ἐπὶ σῖτον. *id eſt, Canis ad cibum. De iis qui in ſuum properant exitium. Qui canem volunt occidere, cibo oſtenſo adliciunt. Heſychius indicat hoc eſſe ſimile,* βοῦς ἐπὶ σφαγήν, καὶ ὗς ἐπὶ δεσμά, *id eſt, Bos ad mactationem, & ſus in vincula.*

Bos in quadra argentea.

Βοῦς ἐπὶ πίνακος ἀργυροῦ. *id eſt, Bos in quadra argentea. In eos qui perſonam ſuſtinent, officium aliquod egregium pollicentem, nec vlli tamen ſunt vſui, niſi ad voluptatem aut faſtum. Simillimum eſt illi quod alibi retulimus, bos ſeptimus. Olim apponebantur bellaria, ſic efficta, vt nouæ lunæ cornua præ ſe ferrent, quod luna naſcens ac deſinens cornuta videatur. Quin & lunæ dicebantur huiuſmodi bellaria. Qua de re Suidas citat epigramma non inelegans,*

Ποῦ βοῦς ὑπέσχου αὔλακας γῆς ὁ τέμνων,
Ἀλλ' ὡς περαίνοις ἀγρότης οὐκ ἠδύνω:
Ποῦ δ' ἐχῖνος καὶ σὺ πρὸς σμῆνος ἀποστρέχεις
Ἀλλ' ἀργυροῦ εἴδωλον ἴσαιος τρέχει,

Εστηκα τὴν σὴν ἐξελέγχων ἀργίαν. id eſt,

Qui nam fit, vt bos cum ſies, arvum haud ares,
Sed ebrij in morem recumbis ruſtici?
Quin hirce tu quoque curris hinc in paſcua,
Sed potius hic imago ſtas argentea?
Hic ſto, tuam redarguens inertiam.

Meminit huius bouis Iulius Pollux lib.6.cap.11. demonſtrans hoc cibi genus inferri ſolere Apollini, Dianæ, Hecatæ, & Lunæ. Finguntur & hodie variæ animantium ſpecies in bellariis. Huic non diſſimile eſt, quod Galli vocant regem chartarum, qui titulo verius quam opibus rex eſt.

Accepta candela.

DIPHILVS apud *Athenæum libro 15. in fabula cui titulus* ἄγνοια, Ἀψάμενοι λύχνον λυχνοῦχον ἐζητοῦμεν. *id eſt, adrepta candela, candelabrum quærebamus, cum res improuide geritur, oportuit enim candelabrum eſſe paratum, antequam candelam attingeres.*

Vacuam inhabitare.

Κενὴν ἐγκατοικεῖν οἰκίαν. *id eſt, Vacuam habitare domum dicuntur, qui ſpeciem rei magnificam oſtentāt, cum ipſo bono vacui ſint. Plato trimetrum citat, haud dubium, quin vulgo iactatum, quandoquidem auctoris nomen tacet* καὶ ταῦτ' ἐπιτήδευε, δόξεις φρονεῖν, ἐάσας τὰ κομψὰ ταῦτα ἄφες, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἶναι, εἴτε φλυαρίας, Ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις, ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα, ἀλλ' οἷς ἐστὶ καὶ βίος, καὶ δόξα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά. *id eſt, Eaq. exerce vndecumq. videberis ſapere, omiſſis iſtis ad oſtentationem facientibus, ſiue deliramenta ea vocari decet ſiue nugas,*

Ex quibus inanes incolas tandem domos,

neque magnifacias viros, qui hac minuta redarguunt, ſed illos potius, quibus adeſt res familiaris & honeſta fama, aliaq. multa bona. De vacuo gratiarum ſcrinio diximus alias.

Στηνιῶσαι.

Στηνιῶσαι *eſt alterum aſperis conuitiis inceſſere. Athenis erat feſtum quoddam, in quo ius erat dicteriis & conuitiis in alios ludere. Vnde* στηνιῶσαι, *dici cœperunt, qui liberius in quempiam debacchabantur. Feſto nomē erat* στήνια, στηνιᾶν *enim proprie dicitur, quod aſperum auribusq. moleſtum eſt. Ita Heſychius & Etymologus. Simile illi, de plauſtro loqui.*

A ſexaginta viris venio.

ATHENIENSES *mire delectabantur iis, qui riſum dictis aut factis mouere norunt, adeo vt ad hoc in diomeo, aut heracleo ſexaginta conuenirent, qui in ciuitate nominabantur ſexaginta viri, quemadmodum nos dicimus duumuiros, triumuiros & decemuiros, magiſtratum ſignificātes, vt ſi quid ridicule dictum eſſet, vulgo ita loquerentur* οἱ ἑξήκοντα τοῦτο εἶπον. *id eſt, Sexaginta viri hoc dixerunt, aut* ἀπὸ τῶν ἑξήκοντα ἥκω. *id eſt, a ſexaginta viris venio. Refert Athenæus lib. 14. Erat Athenis tribus quæ dicebatur* Διομεῖς, *a Diomo quodam Colytti filio. vnde* Διομεῖον, *vt ex Heſychio licet coniicere. Poterit per ironiam dici in dictum illepidum & agreſte, dictum ſexaginta viris dignum: aut in ſtulte dicacem, hic nobis venit a ſexaginta viris.*

Capite geſtare.

QVOS *tenere amamus, capite geſtare dicimus. Plato libro de repub. 10.* καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ οὕτω σφόδρα φιλοῦνται, ὥστε μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσιν αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι. *id eſt, Et huius ſapientiæ gratia tam vehementer amantur, vt amici tantum non eos in capitibus circumferant. Tranſlatum apparet a matribus ac nutricibus, quæ infantulos cunis impoſitos, capite portant. Simili figura Cicero dixit, oculis ferre, pro vehementer amare: & in ſinu ferimus, quos ſingulari affectu proſequimur.*

In frigidum furnum panes immittere.

Ἐπὶ ψυχρὸν ἰπνὸν τοὺς ἄρτους ἐπιβάλλειν *id eſt, In frigidum furnum immittere panes dicuntur & hodie, qui docet indocilem, qui monet auerſum, aut qui alioqui ſumit inanem operam. Refertur apud Herodotum lib.5. cui titulus Terpſichore. Conſultis manibus Meliſſa apparens, negauit ſe indicaturam, vbi reconditum eſſet depoſitum, cum ipſa algeret nuda, Nihil enim ſibi profuiſſe veſtes, quibuſcum fuerat ſepulta, quod nō eſſent exuſtæ. Aſtruxit fidem ſuis dictis hoc indicio,* ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἰπνὸν Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. *id eſt, quod in furnum cum frigeret, Periander ingeſſiſſet panes. Hoc ænigma ſolus Periander renunciatum intellexit, ſibi conſcius, quod cum exanimi coierat. Hoc ad prouerbij ſenſum opinamur eſſe ſatis, quo nobis licet caſtius ac verecundius vti.*

Mercurio dextro.

HESYCHIVS *indicat veteres in iactu quodam ſolere ominis gratia præfari Mercurium, quemadmodum in conuiuiis,* ἀγαθοῦ δαίμονος, καὶ Διὸς σωτῆρος, *de quibus ſuo dictum eſt loco. Idem indicat in ſortibus ducendis, primam ſortem dici ſolere Mercurium. Per iocū vſurpare licebit vbi quid aggredimur noui. Qui de ſumma periclitantur, dicuntur omnem iacere aleam, qui primum tentant aliquid, dici poſſunt Mercurium ducere. Iulius Pollux lib.6.cap. 9. indicat in* κρεανομίᾳ, *id eſt, carnium partitione, primam carnium portionem* Ἑρμοῦ κλῆρον *id eſt, Mercurij ſortem appellari ſolere.*

Ne Mercurio quidem credere.

STRABO *lib.2. de narratione parum probabili.* ὥστε μηδὲ τῷ Ἑρμῇ πιστεῦσαι τὶς λέγοντι. *id eſt, quam ne Mercurio quidem credat aliquis narranti. Tametſi locus mendoſus eſt, vt ſunt pleraq. in hac prima editione.* μηδὲ *ſine controuerſia legendum eſt. Proprie cōueniet in eos, qui longinquis peregrinationibus circumacti, narrare ſolent prodigioſa. At viatorum deus habebatur Mercurius.*

Mercuriale.

Ἕρμαιον *Græci vocabant lucrum præter exſpectationem oblatum, a primitiis quas olim in viis ponebant Mercurio, iis viatores veſcebantur. Alij malunt ductum ab aceruis lapidum, quos in itineribus ambiguis Mercurio ſacros ponebant: Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij, ita qui tribuit inſipienti honorem: quanquam hic varie tranſlatus eſt Græcis. Quidam ita*

ſunt

ſunt interpretati, ὡς ἀποδεσμεύων λίθον ἐν σφενδόνῃ, ὅμοιός ἐστι τῷ διδόντι ἄφρονι δόξαν. id eſt, qui religat lapidem in ſunda, ſimilis eſt tribuenti ſtulto gloriam. Alij pro hermæo verterunt πολυάνδριον qui locus eſt multorum ſepulturæ deſtinatus, & lapidem accipiũt non quoduis ſaxum, ſed gemmam. Nec multum inter ſe dicrepant, qui verterunt polyandrium, & qui hermæum, Nam & ſepulcra plebeiorum habebant congeriem lapidum, vnde illud Maronis,

Monte ſub hoc lapidum tegitur Baliſta ſepultus.

In locum ſordidum ac funeſtum, ſtulte mittas gemmam. Non enim ornat locum, ſed ſordidatur a loco. In Hermæum vero ſi mittas quemuis lapidem, nihil eſt gratiæ. Nec enim extat in turba lapidum, ſingulorum officium: ſi gemmam, multo ſtultior es. Sed illorum eſt argutiſſima ſententia, qui verterunt ſundam. Non enim tantum perit officium tuum, ſed in tuum malum reſilit: veluti ſi ſtulto lapidem innectas ſundæ, dediſti quo te feriat. Verum hæc non ſunt propṙie huius inſtituti. Suidas citat hæc abſque nomenclatura, Οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐγχανὼν τῷ ἑρμαίῳ οὐδὲ οἰηθεὶς οὐχ ἁμαρτάνειν, εἰ ἑκὼν παρ' ἑκόντος ὁτιοῦν ἐωνήσατο. id eſt, Non iuxta cæterorum morem captus amore lucri, nec arbitratus ſe nihil peccare, ſi volens a volente quiduis mercatus eſſet. Idem refert hanc ſententiam tacito item auctoris nomine, Ἑρμαῖόν ἐστι τῶν κακοήθων ἅπας ἐπιεικής. id eſt, Lucrum eſt improborum, quiſquis eſt humanus ac modeſtus. Bonorũ enim lenitas, huit at malorum audaciam. Refert & illud ex Damaſceno vt apparet, καὶ ἔδοξεν ἑρμαίῳ ἐντυχεῖν, ὁ μοὶ περιτυχών. id eſt, Videbatur ſibi in hermæum incidiſſe, quiſquis in me inciderat. Recreat enim viatorẽ, vbi dubius de via repperit aceruum Mercurij. Idẽ aceruus dicitur λόφος ἑρμαῖος. id eſt, tumulus ſiue collis Mercurialis. Philoſtratus in ſophiſtis Hermæum appellat theſaurum in ædificio repertum, et alias pro inſigni lucro forte obiecto vſurpat.

Filum neuiſti, & acu opus eſt.

PROVERBII *faciem habet verſiculus vt apparet anapæſticus, quem Iulius Pollux libro decimo refert ex Hermippi fatis.*

> Ῥάμμα ἐπεκλώσαμεν, πρόσδει, καὶ ῥαφίδος. id eſt,
> *Filum ductum eſt, opus eſt & acu.*

Cum ſignificamus non ſatis eſſe cœpiſſe, niſi pari induſtria perficias. Didiciſti artem, supereſt exercitatio. Didiciſti grammaticam, reſtat dialectica. Didiciſti ſacras litteras, reſtat bona vita.

Caluus cum ſis.

GREGORIVS *Theologus in epiſtola quadam ad Euſtochiũ ſophiſtam, quem laceſſiuerat, καὶ οὐδ' ἐπὶ τῆς παροιμίας τῆς ἰδιωτικῆς ἐπαιδεύθην, φαλακρὸς ὢν κατὰ κριοῦ μὴ ὠθίζεσθαι ἀντιπρόσωπος, μηδὲ τὴν σφηκιὰν κατ' ἐμαυτοῦ, γλῶσσαν ἔχων πρὸς τὸ κακῶς λέγειν ἑτοιμοτέραν. id eſt, Ac non ſaltem a prouerbio plebeio didicerim, cum ſim caluus non obuerſa fronte obniti arieti, neque veſparum nidum in me prouocare, nimirum linguam ad maledicendum quam ad benedicendum promptiorem. De non irritandis crabronibus dictum eſt alias.*

Argenteus puteus.

Φρέαρ ἀργυροῦν. *id eſt, Argenteus puteus. Athenæus lib. vndecimo, indicat olim ingens poculum dici ſolitum puteum argenteum: nam cyathi puſilli erant. Sunt & hodie qui delectãtur e profundis poculis haurire, atq. vt inquit ille, proluere labra, habentes in ore prouerbium, Multa aqua ori admota probe macerari barbam. Iocus eſt a tonſoribus, qui raſuri prius calida macerant barbam.*

Malo aſino vehitur.

QVIBVS *res ſunt parum ſecundæ, mala aſella vehi dicuntur ἐπ' ὄνου πονηρᾶς ὀχοῦνται. Suidas ceu prouerbiũ le refert, in dictione πονηρά. Felices enim eximiis equis inſidere gaudent, quo celerius perueniant eo quo volunt, nec inſcite iacietur in hominem parum feliciter coniugatum.*

Allium in retibus.

Σκόροδον ἐν δικτύοις. *id eſt, Allium in retibus, de ſordido cõmeatu dicebatur, hinc natum, quod Attici, quoties nauigationem, aut expeditionem adornabant, commercabantur allia, eaq. retibus impoſita ſecum ferebant. Item in obſidionibus vrbium in precio erat allium, vnde illud citra nomenclaturam apud Suidam, ἀπόλλυμαι τὰ σκόροδα πολιορκούμενος. id eſt, Perdo allia in obſidione. Thraces præcipue delectantur alliis, vtpote calidis cum regionem inhabitent frigidam. Quin & hodie nautarum deliciæ ſunt allium, non ingratus & ruſticorũ cibus, vtcumq. execratus Horatio. Locus erit adagio, ſi quem admoneas, vt philoſophiæ ſtudium aggreſſurus, paret ſeſe ad frugalem victum, ad vigilias ac labores, ſine quibus non paratur eruditio, σκόροδον ἐν δικτύοις.*

Sybaritici ſermones.

Συβαριτικοὶ λόγοι, *Heſychius narrat ἐκεῖνον quempiam, Sybaritam opinamur, apud Græcos ſummo ſtudio incubuiſſe, vt orationis quoque genus haberet lautum et opiparum: vnde iocum prouerbialem ortum, vt oratio nitidior & accuratior, Sybaritica diceretur. Ea ſolet carere fide. Nam veritatis ſimplex ac breuis eſt oratio: talis enim ſolet hominis oratio eſſe qualis vita. In exemplo ſunt Mæcenas & Apuleius ille deliciis effeminatus, hic Aſeret magus. De Sybaritarum apparatu dictum eſt in prouerbio Sybaritica menſa.*

Maturior moro.

Πεπαίτερος μόρου. *De Hectore Aeſchylus in Phrygibus ita loquitur apud Athenæum lib. 2.*

> Ἀνὴρ δ' ἐκεῖνος ἦν πεπαίτερος μόρου. id eſt,
> *Porro vir ille, erat moro maturior.*

Dici poteſt vel in hominem miti ingenio præditum, vel in mollẽ, vel in vehementer propenſum ad aliquid, velut in virginem nupturientem. Addit ex Nicandro huius arboris fructum primum omnium apparere. Additur & huic arbori vellicatio, ad maturitatem. Opinamur fici genus eſſe, cum ſcribitur per omicron, μόρον.

Flos

Flos cinis.

DIVVS *Auguſtinus libro aduerſus Petiliani litteras 2.cap.62.irridēs quod aduerſarius iactaret, quod ſuorum animabus impletum eſſet cœlum, corporum memoria terra floruiſſent, reſpondit, Sane de corporibus eorum multorum terrarum flores videmus, ſed ſicut ſolet dici, flos cinis. Donatiſtæ ſuos qui ſibi manus attuliſſent, qui ue prouocaſſent alios vt ab eis occiderentur, ni mallent occidi, in numerum martyrum referebant, eorum monumenta frequentantes: vnde flores illos cinerem vocat. Dici ſolitum videtur in fugacitatem humanæ vitæ. Hodie floret iuuentus, cras erit in ſepulcro.*

Homo ſemper contradicens.

GALENVS *libro quo refellit Iulianum quendam calumniantem aphoriſmos Hippocratis, refert hanc ſententiam, vt vulgo celebratam,* οὐδὲν ἐστιν ἀντιρρητικώτερον ἀνθρώπου. *id eſt, nihil eſt pertinacius ad cōtradicendum quam homo,* ἀπεραντολογία *eſt vitium quo quis garriendi finem neſcit facere. Conuenit in eos qui numquam fatentur ſe victos. Hoc vitio maxime laborant ſtupidi & imperiti.*

Inſanire cum inſanientibus.

Τοῖς μαινομένοις συμμαίνεσθαι. *id eſt, Cum inſanientibus inſanire dicebatur, qui ſe moribus quorumlibet attemperabat. Vſurpauit Galenus lib.* περὶ φυσικῶν δυνάμεων Ι. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς ἀδολεσχοῦμεν οὐχ ἑκόντες ἀλλ' ὡς ἡ παροιμία φησί, μαινομένοις ἀναγκασθέντες συμμανῆναι, πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν οὔρων ἐπανέλθωμεν διάκρισιν. *id eſt, Poſteaquam autem ſatis nugati ſumus haud ſponte ſed iuxta prouerbium, coacti cum inſanientibus inſanire, rurſus ad vrinarum diſcretionem reuertamur.*

Callipygos.

Καλλίπυγοι *dicebantur eleganti forma prædita. Athenæus libro 12. ad huiuſmodi fabulam refert originem prouerbij. Duæ ſorores ruſtici cuiuſdam filiæ, de formæ præſtantia inter ſe decertabāt in via publica. Acceſſit adoleſcens, qui formas admiratus, patri ſeni oſtendit. Is maiorem præferens, eius amore captus eſt. Profectus in vrbē, lecto cœpit decumbere. Morbi cauſſam expoſuit fratri natu minori. Is rus profectus, conſpectis puellis, minoris amore correptus eſt. Pater virginum collocat eas huius filiis, quas ciues ob inſignem formam appellarunt* καλλιπύγους. *Harum opibus extructum eſt Veneri templum, quam & ipſam a puellis dixere* καλλίπυγον. *De quibus Cercidæ Scazontem citat,*

Ἦν καλλιπύγων ζεῦγος ἐν Συρακούσαις. *id eſt,*
Par callipygon quondam erat Syracuſis.

Eoſdem appellant πυγάργους, *vt alibi diximus, in prouerbio* λευκόπυγοι.

Quod volumus ſanctum eſt.

DIVVS *Auguſtinus lib. contra Creſconium grammaticum 4. Non iam vt vetus prouerbium fertur, quod volumus ſanctum eſt, ſed etiam quando volumus, & quandiu volumus. Alibi ni fallimur citat ex Ticonio Donatiano. Eſt hemiſtichium carminis heroici.*

Ne crepitu quidem digiti dignum.

ATHENAEVS *libro 12. de Sardanapali epitaphio loquēs,* καὶ παλαιοτάτους δείκνυσιν ὁ τῷ μνήματι τύπῳ τοῖς δακτύλοις, ὡς κατακρότων ἐστὶν ἄξια τὰ τῶν ἀνθρωπίνων πράγματα, οὐκ ἄξια ὄντα ψόφου δακτύλων, *id eſt, Et mortuus declarat in monumenti ſtatus digitis, quam deridicula ſint res hominum, ne digitorum quidem crepitu digna. Mox Ariſtobolus apud eundem indicat Sardanapali ſepulcro impoſitam fuiſſe ſtatuam, dextera manus digitis ea ſpecie compoſitis, qua ſolemus edere crepitum. Et geſtus is, & prouerbium in hodiernum vſque diem manet apud noſtrates, cum aiunt ne huius quidem facio.*

Coriaceum auxilium.

Σκυτίνη ἐπικουρία. *id eſt, Coriaceum ſiue Pelliceum auxilium apud Atticos infirmum & imbecille dicebatur. Refertur apud Heſychium. Athenæus libro 12. indicat dictum in quendam Sannyrionem macilentum, quod præter pellem nihil haberet. Apud eundem lib. 13. Antiphanes philoſophos macilentos notans,* μετὰ σοφιστῶν ἐν δίᾳ λεπτῶν, ἀσίτων, σκυτίνων. *id eſt, Cum ſophiſtis per Iouem macilentis, impaſtis, pelliceis. Tales erant olim philoſophi.*

Tanagræus cetus.

OBESVM *ac prægrandi corporis mole* Ταναγραῖον κῆτος *appellabant, a Tanagra Bœotiæ ciuitate, quam Homerus* Γραῖαν *vocat, Lycophron Pœmandriam appellat, maritimam, ad quam delatus cetus immani magnitudine prouerbio locum dedit. Refertur ab Athenæo libro 12.*

Legatus non cæditur neque violatur.

SCHOLIASTES *in Iliados quartum refert hoc prouerbium,* πρέσβυς οὐ τύπτεται οὐδὲ ὑβρίζεται. *id eſt, Orator nec percutitur, nec violatur. Quod præconum genus olim habitum fuerit ſacrum. Id iure gentium receptum eſt, vt legati publica fide veniant & redeant inuiolati, etiamſi perferant atrocia: quales erant olim feciales ac patres patrati. Nunc in mediis etiam bellis caduceatoribus parcitur. Deflecti poterit ad bene monentem, ſiue recta conſulentem, ſiue concionantem libere. Legatus eſt, refert mandata ſui principis, aut agit negotium publicum, non eſt fas illi vim admouere.*

Herculani lecti.

Ἡράκλειοι στρωμναί. *id eſt, Herculani lecti, dicebantur molles ac delicati. Teſtis eſt Athenæus libro 12. quod dictu mirum eſt, cum Cynici ſibi vindicent Herculem. Sed is qui hæc loquitur apud Athenæum, hoc agit vt perſuadeat Herculem mollem ac voluptariam egiſſe vitam: ceterum quæ de illius laboribus feruntur apud poetas, mera eſſe figmenta. Sic homines blandiuntur ſuis vitiis.*

Ἀποσκυθίσαι.

ATHENAEVS *libro 12. narrat, quod Scytha, cum*

multis calamitatibus premerentur, per luſum ac delicias omnibus populis quibus imperabant detondebant comam: vnde ceteri raſuram ignominiæ ludibriique cauſſa factam, appellabant ἀποκαρσίαν. Quæ res atrocis belli cauſſa fuit. Conueniet in quoſdam aſperis moribus, quibuſcum vix quiſquam habet commercium, niſi diſcedas cum ignominia.

Macilentior Leotrephide.

Λεπτότερον Λεωτρεφίδου καὶ Θαυμαντίδου. *id eſt, Gracilius Leotrephide ac Thaumantide. Leotrephides inſigni macilentia corporis comicorum ſalibus locum dedit, in quem Hermippi verſus referuntur apud Athenæum libro 12.*

Θύουσιν αὐτῷ βοΐδια
Λεωτρεφίδου λεπτότερα καὶ Θαυμαντίδου. id eſt,
Immolant nunc buculas
Exiliores Leotrephide ac Thaumantide.

Notatus eſt a multis & Cineſias poeta, procero, ſed tam gracili corpore, vt corticibus arborum circuncinxerit ne inflecteretur, ob id ab Ariſtophane dictus φιλύρινος. *Nobilitatus eſt & Phileta poeta, qui globos plumbeos pedibus addebat, ne ventis abriperetur. Tanta erat corpuſculi tenuitas. Congruet in homines exiles ac prætenues. Iucundius erit, ſi transferatur ad inopiam ingenij, aut dictionem aridam, ieiunam & exanguem.*

Cape nihil, & ſerua bene.

Λάβε μηδὲν καὶ κράτει καλῶς. *id eſt, Cape nihil, & ſerua bene. Videtur in eos dictum, qui cum doceant friuola, tamen iubent auditores meminiſſe. Galenus de Platonis & Hipocratis placitis libro 3.* οὕτω γὰρ μόνως ἂν πεισθείη τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον ὑπάρχειν αὐτῷ, τὸ λάβε μηδὲν καὶ κράτει καλῶς. *id eſt, Siquidem hoc vno modo perſuadebitur, quod adſit illi illud prouerbij, Cape nihil, & ſerua bene. Congruet in doctrinam inutilem ac falſam.*

Μυιοσόβαι.

ET hodie vulgo dicuntur μυιοσόβαι, *id eſt, muſcarum abactores, qui friuolis officiis cuipiam obſeruiunt, quod a Perſarum deliciis natum indicat Athenæus libro 12. qui in conuiuiis* μυιοσόβας *adhibeant, quod nunc apud Italos plebeium eſt. Et* μυιοσοβεῖν *eſt abigere muſcas, quod quadrabit etiam in illos qui tenere amant quempiam, vt minimo etiam illius incommodo offendantur, vt conueniat cum illo quod alibi retulimus ex Homero,*

Ὡς ὅτε μήτηρ
Παιδὸς ἐέργει μυῖαν ὅθ' ἡδέϊ λέξεται ὕπνῳ. id eſt,
Non ſecus atque genitrix.
Muſcam arcet puero ſomno mulcente cubanti.

Miſerior monomachis.

NON caret prouerbij ſpecie quod ex Poſidippo Comico refert Athenæus lib. 4. τῶν μονομαχούντων ἀθλιώτεροι. *id eſt, miſerior his qui monomachiam exercent. Nam hi duriſſima lege committuntur, vt aut alter aut vterque pereat. Carmen ſic habet,*

Ὦ μὴ πεπλευκὼς οὐδὲν ἑόρακας κακόν,
Τῶν μονομαχούντων ἐσμὲν ἀθλιώτεροι. id eſt,
Vidit mali nil, nauigandi qui eſt rudis,
Ipſis monomachis miſeriores nos ſumus.

Hos Latini vocabant gladiatores, quo ſpectaculo cum nihil poſſit immanius eſſe, tamen olim Romanis erat in deliciis. Lepidius fiet, ſi transferatur ad contentionem cum homine improbiſſimo ſuſceptam, quaſi pugnam dicas gladiatoriam.

Zenonium eſt & lentem coquere.

TIMON Phliaſius apud Athenæum libro 4. καὶ Ζηνώνειον δὲ φακῆν ἑψεῖν. *id eſt, Zenonis eſt & lentem coquere. Zenon Stoicorum princeps fuit, qui docet ſapientẽ omnia recte facere, nec referre quid agat, ſed in minimis pariter ac maximis ſapientem eſſe ſui ſimilem. Ex quo conſequitur, ad lenticulam recte coquẽdam opus eſſe ſapientia Zenonis. Natum ex Apophthegmate quod refert Diogenes Laertius. Cum enim Zenon diſſereret ſapientem omnia recte facere, quidam irridens obiecit, Igitur & lenticulam recte coquet. Zenon annuit, & collectionem approbauit. Serio licebit vti, cũ dicemus eſſe viri boni etiam in rebus minutiſſimis ſui ſimilem eſſe: aut egregium artificem, in quacunq. materia declarare qualis ſit artifex.*

Oliuam ne comedas.

CHRYSIP. apud Athenæum libro decimo, in opere de περὶ τῶν καλῶν *tradit huiuſmodi ſententiã,* μὴ ποτ' ἐλαίας ἐσθίειν ἀκαλήφην ἔχων χειμῶνος ὥρᾳ. *id eſt, Ne quando comederis oleam, cum habeas vrticam hyberno tempore. Opinamur illum ſentire de herba, non de piſce. Nec vſum adagij videmus, niſi ſi quando ſignificabimus extremam victus parſimoniam, vt nec vrticæ quidquam adhibeatur condimenti. Mox ſubiicit,* βολβοφακῆν *velut delicias, cibi genus vt Græca vox indicat ex bulbis & lenticula confectum.* βολβοφακῆ, ἀκαλήφη, βολβοί, *Vrtica calida eſt, ſed minoris conſtat quam oleum. Subindicat autem æſtiuis menſibus nec oleo nec vrtica opus eſſe.*

Olla lenticulam attigit.

EPICHARMVS apud Athenæum eo quem modo citauimus loco, χύτρα δὲ φακῆς ἅπτεται. *Sed olla lenticulam attigit. Conueniet in eos, qui vehementer propenſi ſunt ad aliquid, velut huc nati, vt vltro nulla data occaſione ſe conferant ad id quod appetunt. Olla fictilis videtur amare lentem, ac veluti vltro venire ad lentem. Simile illi quod alibi retulimus, Ipſa olera olla legit, & equum in planiciem,*

Qui non zelat.

DIVVS Auguſtinus aduerſus Adimantum cap. 13 indicat vulgo iactatum, qui non zelat non amat. Quod ſane & hodie fertur, cum negant illic eſſe amorem ubi non eſt zelotypia. Verum eſt ex amoris vehementia naſci zelotypiam, ſed eadem interdum naſcitur ex inopia mentis.

Lens deus.

APVD Athenæum libro quarto refertur hic trimeter, vt apparet prouerbialis:

Φακῆ σε δαίμων, καὶ φακῆ τύχη λάβοι. id eſt,
Te lens deus corripiat & fortuna lens.

Φακὴς

φακὸς dicitur lens cruda, φακῆ cocta, vt indicat etymologus. Conueniet quoties eadem ad faſtidium iterantur. Dæmon autem Græcis fortunam ſonat, vnde cacodæmones dicuntur infelices, & idem ſonat τύχη, nec intereſt niſi quod dæmon eſt mas, τύχη fœmina.

Trabs in omnibus.

Δοκὸς δ' ἐν πᾶσι τέτυκται. id eſt, Trabs in omnibus facta eſt. Videtur hemiſtichium ex poeta quopiam, quo ſignificatum eſt, nihil eſſe tam certum quin obſtet ſcrupulus, cogens nos ad exactiorem rei conſiderationem. Porro Græca vox δοκὸς anceps eſt ad trabem, quam δοκὸν malunt ſonare, & ad conſiderationem, quam δόκον. Notum eſt illud Socratis σκέψαι. id eſt, ſollicite conſidera. Diuerbium refert Galenus de Differentiis pulſuum libro 3. Translatum apparet ab aratione, quam difficilem reddit trabs ſubinde occurrens in aruo proſcindendo.

Ex libro gubernatores.

GALENVS in libro quem conſcripſit de ſuis libris, Ἀλλ' οἱ μὴ μαθόντες παρὰ διδασκάλοις, ἐοικότες δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν τοῖς ἐκ βιβλίου κυβερνήταις ταῦτα ζητεῖν. id eſt, Ceterum qui non didicerunt ſub præceptoribus, ſed iuxta prouerbium ſimiles ſunt gubernatoribus e libro, iſtiuſmodi quærunt. Idem libro de Compoſitione pharmacorũ tertio, ἐοικὼς τοῖς κατὰ τὴν παροιμίαν λεγομένοις ἐκ βιβλίου κυβερνήταις. id eſt, Adſimilis iis, qui prouerbio dicuntur gubernatores e libro. De mutis magiſtris alibi dictum eſt.

Fractis auribus.

GALENVS contra Thraſybulum, ὧν ἐστὶ τὰ θαυμαστὰ ταυτὶ συγγράμματα, νῦν ὑπὸ τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων περιαθροισθέντα. id eſt, Quorum ſunt admirandi iſti libri, qui circumferuntur ab his fractas gerunt aures. De pugilibus, ni fallimur, ſentit, qui poſtea facti medici ſcribunt libros: aut potius de libris imperitorum medicorum, qui leguntur a pugilibus, qui ſolent habere laceras aures more ſuum, oculos ſugillatos, totam faciem tuberibus notatam, ex arte quam exercent. Galenus enim crebro deſtomachatur in athletarum genus. Vſus eſt hoc adagio Plato in Gorgia, nec ſatis liquet quo ſenſu. Etenim cum Socrates dixiſſet ſe audire, quod Pericles reddidiſſet Athenienſes deteriores, nimirum ignauos ac timidos, loquaces & auaros, vt primus mercenaria ſtipendia inſtituiſſet: Callicles reſpondet, τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα ὦ Σώκρατες. id eſt, Ab his qui aures habent fractas audis iſta o Socrates. Sẽtit de athletis & barbaris, quibus ignaui videntur a militari ferocia alieni. Hanc coniecturam noſtra tantiſper valere volumus, dum aliquid adferetur exploratius. De perforatis auribus dictum eſt alias. Conuenies in hominem pugnacem, & ut notantem multos, ita notatum a multis.

Coruus albus.

DE raris inuentu dixit Iuuenalis,

Coruo quoque rarior albo.

Ammianus in epigrammate,

Θᾶσσον ἂν λευκὰς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
Εὕροις. id eſt,
Aut albus coruus prius, aut teſtudo volucris,
Inuenietur.

Galenus libro, περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo, taxãs Lycum quendam qui nec Eraſiſtratum ſequeretur, nec ipſe verum adferret, ait, ὥστε ὁ Λύκος ἐπ' ἀληθὲς λέγων οὐδέν, οὔτε τὰ Ἐρασιστράτου, λευκῷ κόρακι κατὰ τὴν παροιμίαν ἔοικεν, ὃς μήτ' αὐτοῖς τοῖς κόραξιν ἀναμιχθῆναι δύναται διὰ τὴν χρόαν, μήτε ταῖς περιστεραῖς διὰ τὸ μέγεθος. id eſt, Itaque Lycus, dum palam eſt eum neque uera loqui, neque eadem cum Eraſiſtrato, ſimilis videtur albo coruo, qui nec ipſis coruis admiſceri poſſit ob colorem, nec columbis ob magnitudinem. Conuenies in hominem ſui ingenii, & alienum a ſenſu cõmuni. Sunt enim quos pudet vſquam cum quoquam conſentire, quaſi nihil verum ſit, niſi diuerſum ſit.

Aſino fabulam.

GALENVS περὶ φυσικῶν δυνάμεων libro 3. τοῖς δ' ἄλλοις οὕτως ἀνόνητον τὸ γράμμα περιέσται, ὡς εἰ καὶ μῦθον ὄνῳ τις λέγοι. id eſt, Reliquis vero tam inutile fuerit ſcriptum, quam ſi quis aſino narret fabulam. Extat in Græcorũ collectaneis, ὄνῳ τις ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει. id eſt, Aſino quiſpiam narrabat fabulam, at ille mouebat aures. Ad hoc adluſit Galenus lib. de Differentia pulſuum ſecundo, ἀλλὰ ταῦτα ὁ μὲν γέρων ὥσπερ ὄνος ἐσείσατο τὰ ὦτα. id eſt, Ad hæc ſenex quidem ille, velut aſinus quatiebat auriculas, opinamur, quod non aſſentiretur: eſt nobis de his alias dictum non nihil.

Sub aliena arbore fructum.

EX aliena arbore fructum legere dicuntur, qui fruuntur aliorum laboribus. Ita Fabius apud Liuium libro ab vrbe cond. x. Fabius, inquit, quam arborem conſeruiſſet, ſub ea legere alium fructum, indignum ducere. Finitimum eſt illi, Alienam meſſem metit.

Milium terebrare.

Κέγχρον τρυπᾶν, id eſt, Milium perforare dicuntur, qui in re difficili, ſed prorſus inutili laborant. Galenus libro de Præſcientia, taxans ſophiſtas, qui putant philoſophiæ ſtudium vehementer inutile, ſic loquitur, Ἀλλ' ἁπάντων μαθημάτων ἀχρηστότατον τοῦτο νομίζουσιν, ὅμοιον τῷ κέγχρον τρυπᾶν. id eſt, Quin potius omnium diſciplinarum hoc exiſtimant inutiliſſimum, perinde, vt milium perterebrare. Sic enim arbitramur legendum, cũ in editis libris habeatur τὸ κέγχρον. id eſt, minutum leguminis genus, quod haud facile perterebres gemmarum more, cum perterebrati nullus ſit vſus. Simile ſtudium fuit illius, qui grana milii e longinquo mittebat per foramen acus.

Lanam in officinam fullonis.

QVI præpoſtere rem gerunt, veluti ſi quis Theologo committat puerum in grammaticis rudimentis inſtituendum, lanam in officinam fullonis ferre dicitur. Fullonum enim ars, non rudem lanam, ſed iam contextum pannum tractat. Galenus de Differentia pulſuum lib. ſecundo, εἰ τις δὲ ἀκριβῶς τούτοις ἐντυχεῖν βούλεται, γεγυμνάσθαι πρότερον χρὴ περὶ τὰς κατηγορίας, τὸ μὴ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους καλόν, ὡς ἔριον εἰς γναφεῖον φέρειν. Τάξις

τῶν ἐστιν ἅπτεσθαι, ὅτε καὶ μαθημάτων [illegible]. id eſt, Quod ſi quis hæc exacte velit aſſequi, prius exercitatum eſſe oportuit circa prædicamenta. Nam ſcitum eſt, quod dixit Arceſilaus, nemo defert lanam in officinam fullonis. Quemadmodum.n. eſt ordo in operandis lanis, ita eſt & in diſciplinis. Refert hunc inter Academicos Laertius, qui ſolitus ſit non ferre eos qui liberales diſciplinas non ſuo tempore attingerent, vt ſi quis velit diſcere poeticē, aut rhetoricen ignarus grammatices.

De fumo ad flammam.

AMMIANVS Marcellinus lib. 14. Vtq. ſolet manum iniectantibus fatis hebetari ſenſus hominum & obtundi, his illecebris ad meliorem exſpectationem erectus, egreſſusq. Antiochiam, Meleno dictante, prorſus ire tendebat de fumo, vt prouerbium loquitur vetus, ad flammam. De eo dictum, qui ſe a rebus dubiis, in præſens exitium coniecit. Alibi retulimus ex Plauto, Flāma fumo eſt proxima.

Calicum remiges.

Κυλίκων ἐρέται id eſt, Calicum remiges dicti ſunt, qui aſſidue perpotarent, vinum pro remo ducentes. Ita Dionyſius cognomento æreus, apud Athenæum libro decimo in Elegiis,

> Καί τινες οἶνον ἄγοντες [illegible]
> Συμποσίου ναῦται καὶ κυλίκων ἐρέται. id eſt,
> Si qui vina trahunt in remigio tibi Bacche,
> Potandi nautæ, remigium calicum.

Ingens poculum quaſi ſinus eſt, In hoc trahunt, non remis, ſed lingua, neque raro faciunt naufragium, iactura cum pecuniæ tum mentis.

Ab vnguibus incipere.

Ἐκ τῶν ὀνύχων ἄρχεσθαι, dicuntur, qui a leuiſſimis minimeq. ad rem pertinentibus ordiuntur. Ita Baſilius in epiſtola quadam, [illegible] id eſt, ridiculum eſt ex vnguibus initium ſumere, ac non potius cum ipſis illorum capitibus colloqui. Caput rei dicitur quod eſt illius præcipuum. Vſus erit quoties admonebimus, vt omiſſis parergis ac friuolis, agatur de cauſſa. Aut ſi quis velit emendare reipub. ſtatum, ordiatur a principibus potius, quam ab humilibus, qui non multum adferunt momenti, vel ad perniciem ciuitatis, vel ad ſalutem.

Muſcæ.

Μυῖαι olim dicebantur qui delectabantur aliena menſa, quos Plautus muribus comparat ſemper alienum edētibus cibum. Apud Athenæum libro ſexto paraſitus quiſpiam ſe muſcæ confert,

> Δειπνῶν ἄκλητος μυῖα. id eſt,
> Quod inuocatus teneitare amo, muſca ſum.

Aduolat enim hoc inſectum ad cibum alienum, & ægre poteſt abigi. Apud eundem Hegeſander narrat, cū Alexander dixiſſet ſe morderi a muſcis, ſic vocabat paraſitos, iamq. conaretur illas abigere, Cineſias vnus eius ordinis qui forte aderat, profecto aliæ muſcæ ſiticuloſa magis vrgebunt te ſemel guſtato tuo ſanguine. Extat apologus de erinacio, qui voluit vulpi [illegible] πολυπράγμονα eſſe. Plautus in Mercatore deflexit ad hominem curioſum & ad omnia aduolantem. Muſca eſt meus pater. Nihil pote illum clam haberi, Nec ſacrum nec tam prophanum quidquam eſt, quin adſit ibiilico.

Bæon malus piſcis.

ATHENAEVS lib. 7. teſtatur apud Atticos fuiſſe prouerbium, μὴ μοι βαιὼν κακὸς ἰχθύς. id eſt, Ne mihi Bæon piſcis nequam. Nec indicat vſum prouerbij, tantum oſtendit apud Epicharmum βαιῶνα dictum piſcem quēdam. Nomen inditum videtur a breuitate. Laudantur enim magni piſces. Dicetur in hoſpitem ingratum ac moleſtum.

De ſportula cenare.

ATHENAEVS libro 8. Græci τὸ ἀπὸ σπυρίδος δεῖπνον. id eſt, cenam e ſportula proprie vocabant, quoties aliquis ſibi paraſſet cenam, eaq. in ſportulam compoſita, iret apud alium cenaturus. Quod genus & hodie durat inter homines frugi, qui nec grauari volunt ſumptu nec alios grauare. Lepidius erit, ſi transferatur ad eum, qui ſic adit diſcendi gratia, vt ipſe vieiſſim adferat quod doceat, vt fiat eruditionis permutatio.

Tibicen vapulat.

EVBVLVS apud Athenæum libro 9. ait fuiſſe morem, ſi quid peccaſſet coquus, tibicinem ſolere vapulare. Philyllius apud eundem,

> Ὅ τι ἂν τύχῃ
> Μάγειρος ἀδικήσας, τὸν αὐλητὴν λαβεῖν
> Πληγάς. id eſt,
> Quidquid coquus
> Peccauerit, tibicen accipere ſolet
> Plagas.

Proinde coquus quiſpiam apud eundem ait, ſe non rem priſcam, ſed ab ipſo inuentam narrare, ἵνα μὴ, inquit, ὁ αὐλητὴς πληγὰς λάβῃ, id eſt, ne tibicen vapulet. Ob id opinamur, quod coquos lædere tutum non ſit, iuxta ſententiam aliquanto poſt apud eundem citatam:

> Οὐδεὶς μάγειρον ἀδικήσας, ἀζήμιος διέφυγεν. id eſt,
> Nullus homo læſo indemnis euaſit coquo.

Quamquam Græcus verſiculus non vacat mendo.

Execrationes ſerere.

Ἀρὰς ἐπισπείρειν, id eſt, Execrationes ſerere, dicebantur qui diris deuouerent aliquem: inde natum quod apud Cyprios eſſet ſollemne, quoties ſererent hordeum, addito ſale, deuouere quibus male vellent. Tantum Heſychius. Docet Plin. quædam non feliciter ſeri, niſi cum conuiciis. Eſſe etiam genus, quod terræ infoditur, ac pede compreſſo additur execratio, Ne vmquam exeas. De Lindiorum ſacro diximus alias.

Aqua & terra reddamini.

Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. id eſt,

> In terram vertamini aquamque.

Pro eo, quod eſt, redigamini in nihilum ac pereatis. Hemiſtichium hoc ſic refertur ab Heſychio, quaſi prouerbio iactatum. Sumptū eſt autem ex Iliados η. Nam his verbis Menelaus increpat Græcorū ignauiā, quod

nullus auderet cum Hectore prouocante monomachiã ſuſcipere.

ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Interpretatur Plutarchus in vita Homeri, & Alexãder Aphrodiſeus libro 1. problemate 77. reddit cauſſam phyſicam cur ita locutus ſit Homerus. Ex terra et aqua gignuntur omnia, & in hac reſoluuntur omnia. Ab hac forma non abhorret, quod ex Epicharmo citat Plutarchus in conſolatione ad Apollonium: συνεκρίθη καὶ διεκρίθη, καὶ ἀπῆλθεν ὅθεν ἦλθε πάλιν, γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν, οὐδὲ ἕν. *id eſt, concreta ſunt, & diſcreta ſunt, & abierunt rurſum vnde venerant, terra quidem in terram, ſpiritus vero ſurſum. In his quid acerbum? nihil loquutur de morte quæ eſt diſſolutio corporis & animæ. M. Tullius libro Tuſculanarum quæſtionum tertio citat ex Euripide:*

Reddenda eſt terræ terra, tum vita omnibus
Metenda vt fruges ſic iubet neceſſitas.

Hanc ſententiam Antiochus ſcribit placuiſſe Chryſippo, ſed diſſentiente Carneade. Deniq. Ariſtoteles Rhethoricorum libro ſecundo, ſubindicat, qui olim ſeruitutem profitebantur, eos terram & aquam domino tradere ſolitos, velut omnium rerum ius abdicantes & in herum transferentes, καὶ ὅτι *inquit,* τὸ διδόναι γῆν καὶ ὕδωρ δουλεύειν ἐστί. *id eſt, Et quod dare terram & aquam ſeruire eſt.*

Mars communis.

INCERTVM *ac varium belli euentum notabant hoc dicto,* ἄρης κοινός. *id eſt, Mars communis. Sumptum eſt ex Homerica Iliad. Σ.*

Ξυνὸς ἐνυάλιος, καί τε κτανέοντα κατέκτα. *id eſt,*
Communis Mars, inq. vicem perimit perimentem.

Quod dictum Ariſtoteles libro rhetoricorum ſecundo inter prouerbiales ſententias commemorat. Rurſus eodem libro,

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. *id eſt,*
Nunc hic nunc illic contingit vincere.

Titus Liuius belli Punici libro decimo, Cum tuas vires, tum vim fortunæ, Martemq. belli communem propone animo: vtrinq. ferrum corpora humana erant: nuſquam minus quam in bello euentus reſpondent. Rurſus ab vrbe cond. lib. 8. Quid illum facturum fuiſſe, ſi, quod belli caſus ferunt, Marsq. communis, aduerſa pugna eueniſſet? Iterum eodem lib. Noſtra certamina Romani non verba legatorum, nec hominum quiſquã diſceptator, ſed campus Campanus, in quo concurrendum eſt, & arma, & communis Mars belli decernet. Et in eodem alias: Ibi in conciliis Numitius imperator eorum, affirmando communem vere Martem belli, vtrãq. aciẽ pari eade proſtrauiſſe, &c. Rurſum lib. ab vrbe cond. 7. Samnitium, inquit, bellum ancipiti Marte geſtum. Apud eundem frequens eſt, æquo Marte diſceſſum eſt, quoties neutri parti ceſſit victoria. M. Tullius Philippica vndecima: Sed ut concedam incertos exitus eſſe belli, Martem communem, tamen pro libertate, vitæ periculo decernendum. De Marte communi nõ nihil attigimus in prouerbio, Omnium rerum viciſſitudo. Porro ὁμοίιος *Homero Mars dicitur, ab* ὁμοίως, *quam belli fortunam eſſe putant.*

Lex in manibus.

Ἐν χειρῶν νόμῳ. *id eſt, Lege manuum dicitur, cum res ui geritur, non ex præſcripto legum. Aeſchines contra Timarchum:* φυλακτέον δὲ τοὺς μὲν ὀλιγαρχικοὺς καὶ τοὺς τὴν ἄνισον πολιτείαν πολιτευομένους, τοὺς ἐν χειρῶν νόμῳ τὰς πολιτείας καταλύοντας. *id eſt, His vero qui ſequuntur oligarchiam, & apud quos inæqualis eſt reipub. adminiſtratio, cauendi ſunt qui lege quæ eſt in manibus ſita, ciuitatis ſtatum labefactant. Manuum legem appellat violentiam ſiue ius belli. Vſus eſt in hunc ſenſum Polybius hiſtoriæ lib. 1.* τῶν δὲ πολεμίων ὅσους ποτὲ κρατήσειε, τοὺς μὲν ἐν χειρῶν νόμῳ διέφθειρε· τοὺς δὲ ζωγρίᾳ πρὸς αὐτὸν ἀναχθέντας ὑπέβαλλε τοῖς θηρίοις. *id eſt, Ex hoſtibus quoſcumque deuiciſſet aliquando, alios violenta manu perimebat, eos vero qui viui capti ad eum adducebantur, beſtiis obiiciebat. Rurſus libro ſecundo,* ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ συνέβη Γάιον μὲν τὸν ὕπατον παραβόλως ἀγωνισάμενον, ἐν χειρῶν νόμῳ τελευτῆσαι τὸν βίον. *id eſt, per idem hoc tempus accidit, vt Caius conſul dum audacius pugnat, manuum lege vitam finierit. De* αὐτοχειρία *dictum eſt alias. Apud Plautum ſeruus quiſpiam minitatur ſe manu litem acturum.*

Nihil inanius quam multa ſcire.

APVD *Athenæum lib. 13. Hippon, qui dictus eſt* ἄθεος, *citatur autor huius verſiculi,*

Πολυμαθημοσύνης τῆς οὐ κενεώτερον ἄλλο. *id eſt,*
Non aliud mage inane puta quam plurima ſcire.

Citatur idem ex Timone.

Πολυμαθημοσύνης τῆς οὐ κενεώτερον ἄλλο.

Conuenit in eos qui malunt multa diſcere quam vtilia. Contra laudata eſt Hippiæ πολυμαθία.

Κύκλῳ περιάγειν.

QVI *arte circumagit quempiam, vt eum ſe putet aliquid egiſſe, nihil egerit, aut in idem recidat vnde volebat extricari,* κύκλῳ περιάγειν *dicitur. Ita Plato in Charmide* ὦ μιαρέ, ἦν δ' ἐγώ, πάλαι με περιέλκεις κύκλῳ ἀποκρυπτόμενος, *O ſcelerate inquam, iam dudum me in orbem circumagis non ſentientem. Fit enim hoc arte ſophiſtica, vt qui contra diſputat, poſt aſſeueret ambagibus circumactus quod prius negabat, aut cõtra. Metaphora ducta ab equis, qui circumacti, eo reducuntur, vnde prius reſiliebant pauidi. Similis ludus exercetur in Labyrinthis. Confine illi, In eaſdem anſas incidiſti.*

Iouis lac.

QVOD *inſigniter eſſet lautum in cibis, Iouis lac veteres appellabant. Eurip. apud Ath. lib. 14.*

Καὶ τυρὸς ὀπίας ἐστὶ καὶ Διὸς γάλα, *id eſt,*
Eſt ſucculentus caſeusq. & lac Iouis.

Apud eum frequenter inter ciborum delicias commemoratur, Διὸς ἐγκέφαλος, *de quo alias diximus. Perſæ, ſi quid eſſet exquiſite lautum, appellabant* Διὸς καὶ βασιλέως ἐγκέφαλον. *id eſt, Iouis & regis cerebrum, propterea quod rex Perſarum ſolet dare præmium honorarium, ſi quis nouum aliquod edulij genus repperiſſet. Clearchus apud eundem libro 12. quamquam eadem, multis aliis verbis commemorat. Videntur antiqui quidquid eximium videri volebant, Ioui tribuiſſe. Inde illud e Satyra,*

Et Iouis auribus iſta Seruas.

Mæſonica

Mæſonica dicteria.

DICTERIA *petulantius iacta, priſci Mæſonica vocabant,* σκώμματα μαισωνικὰ, *a Mæſone quodam hiſtrione comœdiarum Megarenſi, cuius inuentum eſt perſona, quam a repertore, Græci* μαίσωνα *vocabant: reperit enim perſonam famuli & coqui. Quin & veteres Græci coquum vrbanum* μαίσωνα *vocabant, exterum* τέττιγα. *In comœdijs autem ſemper inducuntur coqui dicaces, præſertim apud Plautum. Id teſtatur Philemon alicubi.*

Σφίγγ᾽ ἄῤῥεν᾽ οὐ μάγειρον εἰς τὴν οἰκίαν
Εἴληφ᾽ ἁπλῶς γὰρ οὐδὲ ἓν μὰ τοὺς θεοὺς
Ὧν ἂν λέγῃ συνίημι. id eſt.
Recepi in ædes non coquum, ſed maſculam
Sphingem, nihil enim per deos intelligo
Simpliciter, ex his quæ loquitur.
Conuenit cum Hipponactæo præconio.

Neceſsitas magiſtra.

SVIDAS *ex Carchedonio citat hoc prouerbium,*

Χρεία διδάσκει κἂν ἄμουσος ᾖ, σοφόν. id eſt.
Catum e rudi reddit magiſtra neceſſitas.

Tempus, rerum vſus, ipſaq. neceſſitas excitat ingenium ad diſcendas artes. Idem indicat Græcorum ſententia, τέχνα πενίας ἔλεγχος. *& apud Ariſtophanem Penia iactat ſe artium inuentricem. A Perſio venter dicitur magiſter artis ingenijq. largitor. Et vt ait Qu. Curtius: Neceſſitas ignauiam acuit.*

Beſtia beſtiam nouit.

ARISTOTELES *lib. Rhetoricon 1. Inter ſimilitudinis & affinitatis prouerbia refert & hoc.*

Ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα.
Nouit profecto fera feram.

Videtur fragmentum iambici trimetri, vtcunq. deprauatum eſt apud Ariſtotelem. θὴρ *Græcis beſtia dicitur, ſed proprie fera aut noxia, quod genus ſunt apri, lupi, & viperæ. Vnde hominem moribus efferatis, ingenioq. agreſti* θηρίον *vocant. Congruet vbi conuenit inter duos pariter improbos. Simile illi, Furemq. fur cognouit, & lupum lupus.*

Cæci præſcriptio.

Τυφλοῦ παραίνεσις. *id eſt, Cæci iuſſio ſiue exhortatio, dicitur abſurda, quoties ipſe qui præſcribit, non intelligit quid dicat. Socrates apud Platonem in Theæteto, redarguens abſurdam Theæteti præceptionem, iubentis, vt qui rectam haberent opinionem, rectæ opinioni aſſentirentur, confert illius orationem loro, aut piſtillo circumuolubili, ſed rectius putat dicendum, Cæci iuſſionem,* τυφλοῦ δὲ παρακέλευσις ἂν καλοῖτο δικαιότερον. τὸ γὰρ ἃ ἔχομεν ταῦτα προσλαβεῖν κελεύειν, ἵνα μάθωμεν ἃ δοξάζομεν, πάνυ γενναίως ἔοικεν ἐσκοτωμένῳ, *id eſt, Sed rectius cæci præceptio dicatur: ſiquidem iubere, vt ea quæ habemus accipiamus, vt diſcamus, ea quæ opinamur, plane conuenit homini inſigniter caliganti. Alias relatum eſt nobis illud Horatij, Cæcus vti ſi mõſtret iter. Item, cæca ſpeculatio.*

Ibyci equus.

Ἰβύκειος ἵππος. *id eſt, Ibyci equus in iocum prouerbialem abiiſſe videtur, de ijs qui nolentes præter ætatem ac vires ad periculoſum negotium adigerentur. Dicti originem refert Plato in Parmenide. Ibyco poetæ equus erat iam annoſus athleta, multis certaminibus detritus. Is cum ad certamen curriui iungeretur, extimuit videlicet expertus eiuſmodi ludorum aleam. Ridente populo Ibycus ſurgens, equus, inquit, domini ſimilis eſt nam & ipſe iam ſenex ad amandum compellor: equo ſuo ſeſe comparans, quod ipſe non minus intempeſtiuus eſſet ad amores quam vetulus equus ad certamen. Nam admonet hoc quoque Suidas. Ibycum vulgo male audiſſe ob adoleſcentulorum amorem. Hac imagine Parmenides queritur ſe ſenem adigi ad rerum difficillimarum explicationem: Huc adluſiſſe videtur, Horatius in epiſtolis. Non eadem eſt ætas, non mens, &*

Solue ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus & ilia ducat.

de Ibici gruibus dictum eſt alias.

In craſtinum ſeria.

Εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα. *id eſt, In craſtinum ſeria. Plutarchus in vita Pelopidæ narrat hanc vocem apud Græcos abiiſſe in prouerbium. Originem dedit Archias vir opulentus ac potens, ſed parum ſobrius. Huic inter conuiuium allata eſt epiſtola. qui pertulit, admonuit, vt ſtatim legeret: de ſerijs enim rebus ſcriptam eſſe, tum ille vino madidus, riſit.* οὐκοῦν, *inquit,* εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα. *id eſt, in craſtinum igitur ſeria, ſimulq. acceptã epiſtolam puluillo ſuppoſuit, cui inſidebat, ac ſermonẽ cum Phillida cœptum pergebat. Quin & hodie inciuile eſt in conuiuijs tractare ſeria. Apud Hollandos recitatur fabula non aliena ab hoc adagio. Quidam in cõuiuio accumbebat igni vicinior, ita vt ima veſtis adureretur. Id animaduertens e conuiuis quidam, habeo, inquit, quod tibi nunciem. tum alter, ſi quid, inquit, triſtius eſt, nolo audire in conuiuio, vbi conuenit feſtiua, lætaq. eſſe omnia. Non eſt, inquit, admodum lætum, mox alter, poſt conuiuium, inquit, ſeria. vbi cenatum eſſet hilariter, Nunc inquit, dicito quidquid voles. Oſtendit illi veſtem a tergo enormiter aduſtam. Ibi ſtomachari cœpit, quod non admonuiſſet in tempore. Volebam, inquit, at tu vetabas.* μετὰ δεῖπνον σπουδαῖα.

Cuniculis oppugnare.

Ὑπονόμοις πολεμίζειν. *id eſt, Cuniculis bellare, dicitur qui non aperta ui, ſed diſſimulanter, ac dolis rem gerit. Cõtra qui palam agit quod agit, machinis agere dicitur. Caij Cæſaris potentia iam ad manifeſtam tyrannidem ſpectante, Catulus Luctatius vir ſumma apud Romanos dignitatis, ſurgens in ſenatu ait,* οὐκ ἔτι ὑπονόμοις Καῖσαρ ἀλλ᾽ ἤδη μηχαναῖς αἱρεῖ τὴν πολιτείαν, *id eſt, Cæſar non iam cuniculis, ſed machinis tollit rempubl. Suffoſsiones clam fiunt, machinæ, hoc eſt arietes, onagri, balliſtæ palam admouentur. Dictum Plutarchus refert in vita Caij Cæſaris, Plus veneris habebit, ſi ad res animi transferatur, veluti ſi quis dicat malos genios interdum oppugnare nos machinis, cum palam terrent aut illectant, interdum cuniculis, quoties falſa ſpecie pietatis imponunt obrepuntq. incautis.*

Exitij nulla ratio.

Ὀλέθρου δ' οὐδεὶς λόγος, id eſt, Exitij nulla ratio. Refert Plutarchus in vita Eumenis. Is cum ſatagens rerum ſuarum, ſuperiorem adiſſet Phrygiam, intra Celanas hybernauit: vbi quoniam reperit Alcetã, Polemonẽ & Docimũ de imperio contra ipſum decertãtes, τοῦτο ἦν ἄρα τὸ λεγόμενον, ὀλέθρου δ' οὐδεὶς λόγος, id eſt, Exitij nulla ratio. Sentiens opinamur, cum imminet homini fatale exitium, deum adimere conſilium ac rationem. Apparet eſſe hemiſtichium carminis Iambici ὀλέθρου δ' οὐδεὶς λόγος. Huic adfine eſt, quod habet Quintilianus libro 5. de coniectura loquens, Praterea, inquit, cur potiſſimũ illo modo ſit aggreſſus: qui & ipſe diligentiſſime tractatur pro eodem locus, an etiam ſi nulla ratione ductus eſt, impetu raptus ſit & abſque ſententia. Nam vulgo dicitur, ſcelera non habere conſilium.

Qui lucerna egent infundunt oleum.

PLVTARCHVS in vita Periclis refert Anaxagorã Pericli in adminiſtranda Repub. magno adiumento fuiſſe, verum vbi iam grauaret ſenectus, & a Pericle publicis intento negotiis negligeretur, decreuerat inedia finire vitam. Id vbi reſciuit Pericles, accurrit ad ædes philoſophi, precibusq. & lacrymis conatus eſt illum ab inſtituto reuocare, idq. ſua ipſius cauſſa magis, quam Anaxagoræ. at ille iam agens animam dixit ὦ Περίκλεις, καὶ οἱ τε λύχνου χρείαν ἔχοντες, ἔλαιον ἐπιχέουσιν, id eſt, O Pericles, & quibus lucerna eſt opus infundunt oleum: exprobrans illi neglectum amici vnde non vulgarem capiebat vtilitatem, cum qui egẽt lucerna, ob vſum qualemcumque curent illam, abſtergentes atque infundentes oleum. Et quibus opus eſt fructu, ſtercorant agrum.

In ventrem inſilire.

Εἰς τὴν γαστέρα ἐνάλλεσθαι, id eſt, In ventrem irrumpere dicitur, qui curam omnem ad cibum ac potum confert. Ita Plutarchus de Lucullo in ipſius vita. ἅτε δὴ μηκέτι λαμπρῶς μηδ' ἐπιδεικτικῶς Λευκόλλου πολεμοῦντος, ἀλλὰ δὴ τοῦτο τὸ λεγόμενον εἰς τὴν γαστέρα ἐναλλομένου, καὶ ὅπως ἀφαιρήσει τὴν τροφὴν ἅπαντα πραγματευομένου, id eſt, Vtpote cum Lucullus iam non palam, neque ad oſtentationem bellaret, ſed quemadmodum dici ſolet in ventrem impetum faceret, nihil non moliens vt hoſti commeatum ſubtraheret. Non hic repetemus quomodo locum hunc verti Leonardus Iuſtinianus. Sunt quos non alia ratione melius vincas quam ſi ventrem impetas huc reſpexit. Teren. cum ait, pugnos in ventrem ingere. Nam paraſiti nulla parte magis lædi poſſunt quam ventre.

Sortem & vſuram perſoluere.

Καὶ τὸν τόκον καὶ τὸ κεφάλαιον ἐκτίνειν dicuntur, qui ſerius quidem ſed grauius puniuntur, aut qui differunt vindictam, vt per occaſionem lædant grauius. Nam prorogatione creſcit vſura. Dion libello περὶ τῆς ἀπιστίας. ὥσπερ τὰ θηρία πολλάκις ἠρεμεῖ κοιμώμενα ἢ ἐμπεπλησμένα, τὴν μὲν φύσιν οὐκ ἀποβεβληκότα τὴν αὑτῶν, παραπλησίως δὲ καὶ ἐκεῖνοι χρόνον τινὰ οὐκ ἔβλαψαν, ὅταν δὲ συμβῇ τις πρόφασις, καὶ τόκον φασὶ καὶ τὸ κεφάλαιον, τῆς πονηρίας ἐκτίνουσι, id eſt, Quemadmodum noxiæ beſtiæ ſæpenumero quietem agunt, ſiue cum dormiunt, ſiue cum cibo expletæ ſunt, quamquam naturam interim ſuam non exuerunt: Similiter & illi ad tempus aliquod non læſerunt, at vbi ſe dederit occaſio, & vſuram vt aiunt, & ſortem malitiæ perſoluunt.

Ad incitas.

QVOS vrgeret extrema neceſſitas, his res dicebatur ad incitas rediiſſe. Plautus in Trinummo: Hem nũc hic cuius eſt, ſubaudi ager, vt ad incitas redactus, id eſt, ad extremam inopiam. Idem in Penulo: Tace modo, profecto ad incitas leonem rediget, ſi eas abduxerit: quin potius diſperibit ſaxo, quam vnam calcem ciuerit. Sed haud ſcimus an hic legendum ſit, vnum calcum ciuerit. Nonius Marcel. admonet incitam dici egeſtatem, & verum dicit, ſed non abſque tropo. Nam in his duobus locis quæ retulit e Plauto, extremam quidem inopiam ſignificat, at non ſtatim vbicumq. ponuntur incitæ, ſignificatur egeſtas. Lucilius incita dixiſſe videtur in neutro genere. Illud ad incita eum redit atque interneccionem. Item. Commanducatus corrupit ad incita adegit. At Iſidorus lib. 18. vſurpauit genere maſculino. Calculi inquiens, partim ordine mouentur, partim vagi, qui uero moueri omnino non poſſunt inciti dicuntur. Cio, moueo eſt, inciti quaſi immobiles, quos Græci dicerent ἀκινήτους. Satis liquet prouerbium dictum a luſu calculorum, in quo erant certæ lineæ ad quas redactus calculus moueri iam non poſſet. Quadrabit & in eos qui confutati manifeſtis argumentis, non habent quod reſpondeant, quod Dialectici vocant metam Silentij.

Centro & ſpatio circunſcripta.

PLVTARCHVS in præceptis ciuilibus ἂν δὲ ᾖ τὰ τῆς οὐσίας μέτρια, καὶ κέντρῳ καὶ διαστήματι περιγεγραμμένα πρὸς τὴν χρείαν, id eſt, Quod ſi facultates modicæ fuerint, & centro & ſpatio circumſcriptæ ad vſum. Sentit fortunas tam anguſtas vt niſi certa dimenſione diſpenſentur non ſint ad neceſſarios vſus ſuffecturæ. Veluti qui ſupputatione facta quantum habeant annui cenſus, ſubducunt quantum quoque menſe, quaque hebdomade, quoque die poſſint impendere. Quod ſi hoſpitis aduentus, aut ſimilis caſus fecerit ſumptus paullo largiores, id ſequentium dierum parſimonia ſarcitur, ne non conſtet ratio. Idem de futili loquacitate docet reſponſionem eſſe κέντρῳ καὶ διαστήματι circumſcribendam, ne quid reſpondeatur vltra quam requirit percontatio. Quidam enim de vno interrogati, reſpõdent de pluribus. Metaphora tranſlata eſt, a circulo qui fit circino circunducto: in medio, centrum eſt immobile, hinc ſpatium vndiq. æquale ad lineam obeuntem. Vnde & circumſcripta dicuntur, quæ certis finibus continentur.

Roſcius.

ROSCIVS hiſtrio tam erat felix in agendis fabulis, vt quiſquis in arte quapiam inſignis eſſet, Roſcius vocaretur. Id indicat M. Tull. lib. de oratore 1. Itaque hoc eſt iam diu conſecutus, vt in quo quiſq. artificio excelleret, is in ſuo genere Roſcius diceretur. Idem in 2. de oratore. Soleo ſæpe mirari eorum impudentiam, qui

agunt

agunt in ſcena, geſtum ſpectante Roſcio. Quis enim ſe commouere poteſt, cuius ille vitia non videat. Rurſus in Bruto: Et in ſcena Roſcium eſſe intelligat. Hic eſt ille Roſcius Ciceronis concertator, quem ornauit hoc elogio, vt diceret Virum fuiſſe tam bonum, vt vnus indignus eſſet qui in ſcenam prodiret, & eundem tam præclarum artificem, vt ſolus dignus eſſet qui in ſcena, verſaretur, Eodem igitur tropo quo vehementer in conſiliis callidum Dædalum vocamus, in laboribus patientem Herculem, in diſputando inuictum Achillem, in iudicando Ariſtarchum, patronum in cauſſis agendis egregie dextrum, Roſcium licebit appellare.

Philoteſius crater.

Κρατὴρ φιλοτήσιος, *dicitur quo in conuiuiis cõciliantur amicitiæ, qui mos etiam nunc durat apud Germanos, quibus turpiſſimum eſt, poſt acceptum Philoteſium poculum, veterum offenſarum quamuis capitalium meminiſſe, ne iudices quidem admitterent actionem iniuriarum. Plutarchus in commentario de fortuna Alexandri, qui barbaros armis, Græcos ciuilibus inſtitutis conabatur ad humaniorem ac ſanctiorem vitæ rationem adducere,* ὥσπερ *inquit,* ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους, καὶ τὰ ἤθη, καὶ τοὺς γάμους, καὶ διαίτας, *id eſt, Velut in philoteſio poculo miſcens vitas, mores, coniugia ac viuendi rationes. Apud Plautum in Pſeudolo, ſeruus ebrius diis proximum putat, manu candida cantarum dulciſſimum propinare mitiſſimam amicitiam. Heſychius indicat hanc* φιλοτησίαν *ſolere adhiberi poſt cœnam, cum in ſignum amicitiæ ex eodem poculo de eodem vino bibunt omnes. Aſconius Pedianus in actionem aduerſus Verrem tertiam, putat hoc eſſe, quod M. Tullius criminatur Verrem cum ſuis potaſſe more Græco. Nam vulgus exiſtimat illos Græco more bibere, quia largius ac cyathis grandioribus bibunt. At ipſe magis probat, vt intelligamus eos Græco more bibere, qui merum bibunt Id autem ſolent facere Græci, vt cum in conuiuio libant primum ſalutent deos paullulum e cyatho profundentes, dein amicos ſuos: totieſque bibunt merum, quoties deos aut caros ſuos nominatim vocant. Ita ferme Pedianus. Quidam putant hunc craterem etiam* ἀγαθοῦ δαίμονος *appellari.*

Cithara incitat ad bellum.

PLVTARCHVS *libro de fortuna Alexandri ſecundo, declarat hunc verſiculum apud Lacedæmonios ſolere decantari.*

Ἕρπει γὰρ ἄντα τῷ σιδάρῳ τὸ καλῶς κιθαρίζειν. i.

Vergit ad letale ferrum, lepide Cithara canere.

Quo ſignificabant certis citharæ modis ſedari motus animorum, aliis addi vigorem ad prælium. Cum Alexander audiſſet Antigenidam tibia modos incinentẽ, qui vocantur Harmatij, adeo inflammatus eſt, vt ſimul cum armis exſurgẽs manus iniecerit in proxime aſſidentes.

Bathyclis poculum.

Βαθυκλέους κύλιξ, *id eſt, Bathyclis calix, dictum videtur in eos qui diuitiis ſuis ſoli fruuntur, nemini quidquam impartiẽtes. Apud Plutarchum in conuiuio ſeptem ſapientũ Ardalus quidam ſic alloquitur Aeſopum. Tu numquam huc tranſmittes poculum ad nos, cum videas iſtos tanquam Bathyclis calicem inter ſeſe tranſmittere, ceterum alii nemini impartientes. Cui reſpondet Aeſopus. At ne hoc quidem poculum eſt publicum. Siquidem vni Soloni iam dudum aſtat. Bathycles Græcis ſonat profundæ gloriæ, quo nomine videtur fuiſſe quiſpiam diues ſibi viuens ſibiq. bibens*

Lunæ radiis non matureſcit botrus.

PLVTARCHVS *hunc Ionis ſenarium ceu prouerbialem adfert, diſſerens quod luna quoniam radios habet imbecilliores quam ſol, excitare poſſit humores, concoquere non poſſit.*

Μήνης γὰρ αὐγαῖς οὐ πεπαίνεται βότρυς, *id eſt,*

Neque enim his niger maturus efficitur botrus.

Conuenit in eos, qui conantur quod ob defectum virium non queunt perficere. Refert idem in commentario de facie apparente in orbe lunæ. Accedet plus veneris, ſi volentis ſignificare diſciplinas humanas non præſtare felicitatem, dicamus μήνης γὰρ αὐγαῖς οὐ πεπαίνεται βότρυς. *In* αὐγαῖς *ſubaudiendum eſt,* ἀκτῖσι, *i. radiis.*

Calliæ defluunt pennæ.

CALLIAS *apud Græcos quiſpiam fuit qui per luxum ac libidinem patrimonium abligurierat. In eum vulgaris iocus extitit,* Καλλίας πτερορρυεῖ, *id eſt, Calliæ defluunt pennæ. Solet enim hoc interdum auibus accidere, vel morbo, vel certis anni temporibus. Quemadmodum & quadrupedibus quibuſdam mutantur pili aut villi. Vnde & deplumati dicuntur ac detonſi qui facultatibus exuti ſunt. Hoc uerbum* πτερορρυεῖν *frequenter per iocum vſurpatur apud Ariſtophanem in auibus.*

Ἐν πλάτει.

Ἐν πλάτει *dictum, accipiendum interpretantur Græci, cum paullulum vltra præſcriptum ſignificant eſſe concedendum, præſertim in his quæ ſunt humanitatis, Veluti ſi quis pollicitus ſolutionem ad diem Auguſti decimum, reddat poſtridie. Iulianus Pandectarum libro 46. Titu. de ſolut. & lib cap. Ratum autem dominus habere debet, mox cum primum certior factus eſt, ſed hoc* ἐν πλάτει *& cum quodam ſpatio temporis accipi debet. Et hunc Iuliani locum citat Vlpianus, eodem libro titu. rem ratam haberi, cap. Quo enim. Rurſus libro 13. titu. de condictione triticaria, cap. in hac actione. Verius eſt, inquit, quod Seruius ait, condemnationis tempus ſpectandum: ſi vero deſierit eſſe in rebus humanis, mortis tempus. Sed etiam* ἐν πλάτει *ſecundum Celſum erit ſpectandum. Non enim debet in cuiuſ ſimum vitæ tempus æſtimari. Iterum libro 22 titu. de probationibus, cap. penultimo, Nec hoc quæritur, num aliquis meminerit quo die aut quo conſule factum ſit, ſed num hoc aliquo pacto probari poſſit, quando id opus factum ſit: & hoc Græci* ἐν πλάτει *dicere ſolent & cetera. Hactenus Pandecta. Verum illud* ἐν πλάτει, *non norunt Caletij, qui ad horam undecimam iuſſi claudere portas ciuitatis, ſtatim ad primum nolæ ictum occludunt, repulſis & qui foris ſtãt, & qui egredi cupiunt, vtriſque portæ proximis. Cum denunciatur anathema qui ad diem præſcri-*

ptum non ſoluerint, liberantur a fulmine, ſi ab eo die intra decimum quartum liberarint fidem ſuam. Hac ad iuris æquitatem pertinent.

Per Satyram.

VARIARVM rerum mixturam ſparſim nulloq. ordine congeſtarum veteres Satyram appellabant. Apparet vocem primum deductam a laſciuia Satyrorum, temere nunc huc nunc illuc ſalientium. Hinc deflexa eſt ad cibi genus, quod ex diuerſis herbarum formis conflatum eſt: præterea ad lancem variis rerum generibus onuſtam, quæ ſic diis offerebatur, non diſſimilis illi poculo quod Græci πενταπλόην, quintuplici rerum differentia, ſiue ὄλλιξ a mixtura vocabant, de quo nobis ſupra dictum eſt. Feſtus ait Saturam ſiue Satyram dici cibum variis rerum generibus conditum, aut legem aliis multis confertam legibus. Itaq. in ſanctione legum adſcribi ſolere, ne ue per Satyram derogato aut abrogato, cum ſignificant totam legem eſſe ſeruandã. Citat Aunium Luſcum ex oratione quam habuit aduerſus Tyberium Gracchum: Imperium quod plebs per Satyram dederat, id abrogatum eſt. Citat & C. Lelium ex ea quam pro ſe dixit. Poſtero die quaſi per Satyram legem ſententiis exquiſitis, in deditionẽ accipitur. Legem Satyram interpretantur, quæ eadem multas res complectitur: quemadmodum Iugurtha acceptus eſt in deditionem, ſed multis præſcriptis cõditionibus, vt triginta daret Elephantos, pecus atque equos multos, cum magno argenti pondere. Vſus eſt hoc adagio Iuſtinianus in præfatione Pandectarũ: Et primo quidem, inquit, anno hoc opus tradebatur legentibus non ſecundum edicti perpetui ordinationem, ſed paſſim & quaſi per ſatyram collectum, & vtile cum inutilibus permixtum, maxima autem parte inutilibus deputata. Iidem Salluſtius in bello Iugurthino, Quaſi per Satyram ſententiis exquiſitis in deditionem accipitur. Hæc Salluſtius dicit de Iugurtha, nec ſunt in cuiuſquam oratione, nec ibi quiſquam aderat Lelius: vnde neceſſe eſt locum apud Feſtum eſſe mutilum. Verba Lelij ſunt omiſſa, ſimul cum nomenclatura Salluſtij.

Nec præceps fueris ad iurandum.

NON nullis haud vulgariter eruditis videtur & hoc adagiis annumerandum, quod refert Vlpia. lib. Pandect. 12 capit. 13. Titu. de iureiurando circa finem. Si quis, inquit, iurauerit in re pecuniaria per genium principis, dare ſe non oportere, vel intra certum tempus, & peierauerit, vel ſi dare oportere, vel intra certum tempus iurauerit ſe ſoluturum, nec ſoluerit, Imperator noſter cum patre reſcripſit, fuſtibus caſtigatum dimittere, & ita ei ſuperindici, προπετῶς μὴ ὄμνυε. id eſt, ne fueris ad iurandum præceps. Habebit prouerbij ſpeciem, ſi quis hominem poſt acceptum malum admoneat, προπετῶς μὴ ὄμνυε.

Ex ſyngrapha agere.

SVNT & illæ formæ a iureconſultis ductæ verſæ in prouerbium. Ex ſyngrapha agere, obſignatis tabulis agere, pro eo quod eſt, rigide parumq. ciuiliter, ſed velut ex obligatione. Cicero pro Murena: pergitis ne vos tamquam ex ſyngrapha agere cum populo? Syngrapha Latinis ſonat conſcriptionem, quod vtriuſq. manu conſcripta vtriſq. partibus tradi ſoleat: & in hoc ſyngraphæ differunt a tabulis, quod tabulæ ab una parte tantum ſeruari conſueuerint. A chirographo, tabulis, codicillis differt Syngrapha, quod in illis non ſcribantur niſi acta, in hac etiam contra fidem actionis pactio venit, & non numerata pecunia, aut non integre numerata pro temporaria voluntate hominum ſcribi ſolet. Ita propemodum Aſconius Pedianus in Verrinarum tertio.

Iniuria ſoluit amorem.

IN Græcorum epigrammatibus prouerbij titulo citatur ὕβρις ἔρωτας ἔλυσεν, id eſt, iniuria ſiue contumelia ſoluit amores, quod contemptus amor plerumq. vertitur in iram, ira in odium. Sic in comœdia Phædria: Excluſit, reuocat, redeam? Non ſi me obſecret. Item Horatius,

Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non fert aſſiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem,
Nec ſemel offenſa cedes conſtantia formæ,
Si certus intrarit dolor.

In epigrammate queritur amans hoc dictum falſo iactari vulgo, quod ipſe ab amica excluſus non ſine conuicio, cum iuraſſet ſe toto anno non rediturum ad illam poſtridie diluculo ſupplex ad eam redierit. Carmen ſic habet,

ὕβρις ἔρωτας ἔλυσε, μάτην ὅδε μῦθος ἀλᾶται,
ὕβρις ἐμὸν θάλπει μᾶλλον ἐρωμανίην. id eſt,
Falſum eſt quod iactant iniuria ſoluit amores,
Morbum quippe meum prouocat illa magis.

In genere tamen verum eſt officiis mutuis ali beneuolentiam, iniuriis extingui.

Quod pulchrum, idem amicum.

Τὸ καλὸν φίλον, id eſt, Quod pulchrum amicum. Inter prouerbia conciliantium amicitiam, refertur & hoc apud Platonem in Lyſide. καὶ κινδυνεύει κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φίλον εἶναι, id eſt, Ac propemodum apparet iuxta vetus prouerbium, quod pulchrum eſt, amicum eſſe. Qui commodi gratia amat, non amat vere, ſed quod pulchrum eſt per ſe amatur. Vnde Ariſtoteles, percontanti qui fieret vt libentius colloqueremur cum formoſis quam cum deformibus, reſpondit, eam percontationem eſſe cæcorum. Nihil autem virtute pulchrius, eoq. nec amabilius quidquam.

Mortuo leoni & lepores inſultant.

EXTAT epigramma Græcum, cuius argumentum ſumptum eſt ex Homeri e Iliad. χ. vbi Hectorem ab Achille iam interfectum circumſiſtunt Græci mortuo inſultantes, nec quiſquam erat qui extincto non aliquod vulnus infligeret. Sic enim habet Homerus,

ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες Ἀχαιῶν,
οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
Ἕκτορος, οὐδ' ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη, id eſt,
At reliqui accurrunt Graij, cinguntq. cadauer
Hectoris, eximiam ſpeciem formamq. ſtupentes.
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.
Ac paullo poſt:
ὣς ἄρα τις εἴπεσκε, καὶ οὐτήσασκε παραστάς. id eſt,

Dixerat

Dixerat hæc aliquis, ſimul & vulnus dedit aſtans.
Epigramma ſic habet:

Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
Νεκροῦ σώματος λαγωοὶ ἐφυβρίζουσι λέοντος. id eſt,
Nunc telis petitote meum poſt fata cadauer,
Audet vel lepus exanimi inſultare leoni.

Dictum eſt alias de his qui mordent mortuos, cum larnis luctantur, & cum vmbris depugnant.

Lingua non redarguta.

PLATO *in Theæteto,* Ἀτὰρ δὴ ἔοικας, ἐὰν ὅτι ἐστιν, ἀποκρίνῃ, Εὐριπίδειόν τι ξυμβήσεται, ἡ μὲν γλῶττα ἀνέλεγκτος ἡμῖν ἔσται, ἡ δὲ φρὴν οὐκ ἀνέλεγκτος, *id eſt, at vt videtur ſi poſſe reſponderis, Euripideum quiddam nobis accidet, lingua quidem nobis erit irredarguta, mens autem non erit irredarguta. In eos quadrat qui rationibus conuicti non cedunt tamen, ſed tergiuerſantur reclamantes aduerſus ſuam ipſorum conſcientiam.*

Pugno tenere.

Ἀπρὶξ ταῖν χεροῖν λαβέσθαι, *id eſt, Pugno ſtringere dicitur, quod ipſo contactu ſentitur. Sic Plato in Theæteto,* οἱ οὐδὲν ἄλλο οἰόμενοι εἶναι, ἢ οὗ ἂν δύνωνται ἀπρὶξ ταῖν χεροῖν λαβέσθαι, *id eſt, qui nihil eſſe putant, quidquid nõ poſſint ſtrictim manibus apprehendere. Loquitur de his qui non exiſtimant quidquam eſſe in rerum natura præter res corporeas, & ſenſibus expoſitas: actiones, generationes, & huius generis alia, quæ intellectu non ſenſibus percipiuntur, exiſtimant eſſe inania vocabula. Talis viſus eſt Platoni Diogenes, qui dicebat ſe cyathos & menſas videre, cyathitates ac menſeitates, quas Plato commemorabat, non videre. Sed viciſſim audiuit, Nimirum oculos quibus cyathi & menſæ videntur, habes: mentem qua cyathitates ac menſeitates cernuntur, non habes. Tam craſſum ingeniorum genus Plato veluti prophanum a philoſophia myſteriis iubet arceri. Verius enim ſunt quæ non videntur, quam quæ videntur: & certius ea ſcimus quæ ratione colligimus, quam quæ manibus contrectamus. ſenſuum enim iudicium fallax eſt.*

Aut abi aut exuere.

PLATO *in Theæteto ſignificat apud Lacedæmonios hunc fuiſſe morem, vt in publicis certaminibus neminem cogerent ad congreſſum, ſed legem edicebant:* ἢ ἀπιέναι, ἢ ἀποδύεσθαι, *id eſt, aut abire aut exui. Græcis autem* ἀποδύονται *dicuntur, qui ſe parant certamini, quod campeſtriati luctarentur olim, cetera nudi unde hæc ipſa vox* ἀποδύεσθαι *quoties transfertur ad rẽ animi, velut ad diſputandum, aut repugnandum carni, prouerbij vim habet. Ita frequenter vſurpat diuus Chryſoſtomus, ac diuus Baſilius. Simile eſt id quod alibi dicitur, aut bibas aut abeas.*

Criſonem Himeræum præcurrere.

PRODIGIOSA *celeritas Criſonis videtur locum dediſſe prouerbio. Sic enim Socrates apud Platonem in Protagora, rogatus vt inſtitutam cum Protagora diſputationem peregeret,* βουλοίμην σοὶ χαρίζεσθαι εἴ μοι δυνατὸν εἴη. Νῦν δ' ἐστίν, ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου Κρίσωνι τῷ Ἱμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἕπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῳ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἕπεσθαι, *id eſt. Optarim quidem tibi morem gerere, ſi quod petis, meæ facultatis eſſet. Nunc perinde eſt, ac ſi me roges vt Criſonem Himeræum inſignem curſorem ſequar, aut dolichodromon quempiam, aut hemerodromon perpetuo æquem curſu ſequarq. Himera Siciliæ ciuitas eſt, quamquam einſdem nominis eſt altera in Africa. Vnde Criſon dictus eſt Himeræus, celeritate currendi celebris, qualem refert lib. 7. Plinius fuiſſe Philippidẽ, & Caniſtium Lacedæmonium, cumq. his Philonidem Alexandri magni curſorem. Dolichodromi dicebãtur, qui perpetuo impetu duodecim ſtadia decurrebãt. Hemerodromi, qui totum diem a mane vſque ad veſperã citra reſpirationem currebant. Plinius ſcribit puerum nouem natum annos a meridie vſque ad veſperã continuaſſe curſum. Vnde Græci poetæ ſolem appellant* ἡμεροδρόμον, *quod ſingulis diebus curſum ſuum peragat, quaſi vero noctu requieſcat in diuerſorio Thetidis.*

Charadrion imitans.

Χαραδριὸν μιμούμενος, *id eſt, Charadrion imitans, dici ſolitum de diſſimulante, ac rem vtilem occultãte. Suidas refert hunc ſenarium Scazontem ex Hipponacte,*

Καὶ μὴν καλύπτεις μῶν χαραδριὸν περνάς. id eſt,
Et num Charadrion quæſo venditor celat.

Item Ariſtophanes in Auibus,

ἄλλως δ' ὁ ἔποψ ὡς ἔοικε εἰς τὴν λόχμην
ἐμβὰς ἐπῳζει χαραδριὸν μιμούμενος. id eſt,
Alioqui vpupa vt videtur ſaltum ingreſſa abdidit ſeſe, Charadrion imitans.

Quo loco interpres fere cum Suida conſentiens, narrat huic aui vim ineſſe medicã, vt illius aſpectu facile ſanetur, qui laborant ictero ſiue regio morbo: eamq. ob cauſſam qui vendunt occultãt eam, ne licitator remedium ſentiat priuſquam emerit. Addit eam autem mutare colorem ad ſimilitudinem eorum quibus admouetur: non deeſſe tamen qui ſentiant non aſpectum, ſed eſum auis, habere remedium. Vocem autem diſtingui accentu, nam ſi pronuncies vltima acuta χαραδριὸν *declarari auem, ſi penultima acuta* χαράδριον *diminutiuum a* χαράδρα *ſignificari voraginem, ſiue terræ hiatum, quod in hunc delabens aqua melodiam quandam reddere videtur. Tantum ex his quæ indiligenter a Suida ſunt congeſta tradere licuit. Meminit huius auis & alias Comicus in eadem fabula* ὕδωρ ἐφόρουν κάτωθεν εἰς τὸν ἀέρα οἱ χαραδριοί, *id eſt, aquam ex imo portabant in aerem Charadrij. Interpres addit aui nomen inditum, quod in voraginibus gaudeat verſari. Socrates apud Platonem in Gorgia, cum Calliclem eo pellexiſſet, vt fateretur beatam vitam non eſſe ſitam in copia rerum, ſed in perpetuo influxu: nam qui ſatur eſt, aut non ſitit, quoniam nec voluptatem, lapidis more viuit, potius quam hominis: ita ſubiicit.* χαραδριοῦ τινὰ αὖ βίον λέγεις ἀλλ' οὐ νεκροῦ οὐδὲ λίθου, *Rurſus tu Charadrij quandam narras vitã, non mortui lapidis ue. Marſilius vertit auem, cum Socrates videatur ſentire de voragine, in quam cum perpetuo decurrat aqua, nunquam tamen expletur: niſi forte Charadius auis eſt de numero voracium, quemadmodum & Larus, vt hinc nomen inuenerit a Charadra ductum.*

Quantum pedibus potes.

SOCRATES in Gorgia Platonis ita loquitur, σωφροσύνην μὲν διωκτέον καὶ ἀσκητέον, ἀκολασίαν δὲ φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν, id eſt, Temperantiam quidem ſectari atque exercere oportet. Contra, intemperantiam fugere, quantum quiſque noſtrum pedibus ualet. Id quo longius transfertur a rebus corporeis, hoc magis accedit ad prouerbium celeritatis. Quod in corpore ſunt pedes, hoc in animo ſunt affectus, quibus expetimus aliquid aut refugimus.

Vaſis inſtar.

Ἀγγείου δίκην, id eſt, Vaſis inſtar loqui dicitur, qui cum ob imperitiam ex ſe nihil poſſit adferre, ab aliis audita profert. Fons ex ſe liquorem habet, vas ni aliunde infuderis ſiccum eſt. Homines autem qui vacant eruditione, per aures implentur. Socrates in Phædro Platonis: ὅτι μὲν γὰρ παρά γε ἐμαυτοῦ οὐδὲν αὐτῶν ἐννενόηκα, εὖ οἶδα, συνειδὼς ἐμαυτῷ ἀμαθίαν, λείπεται δὴ οἶμαι ἐξ ἀλλοτρίων ποθὲν ναμάτων διὰ τῆς ἀκοῆς πεπληρῶσθαί με δίκην ἀγγείου, id eſt, Nihil horum ex me ipſo excogitaui fateor, imperitiæ mihi conſcius. Supereſt igitur, vt aliunde ex alienis fluentis per aures fuerim impletus inſtar vaſis.

Vt lupus ouem.

Ὡς λύκος ἄρνα φιλεῖ, id eſt, Vt lupus ouem amat, qui ſui commodi gratia ſimulat amorem. Nam is vulgo dicitur amor, cum reuera, ſit odium. Iuuenis enim cum puellam venatur, vt illi pudicitiam, theſaurum incomparabilem eripiat, vt pro honeſta fama turpi rumore traducat, vt parentibus, amicis ac bonis omnibus inuiſam reddat: deniq. vt quod eſt omnium cariſſimum, bonam mentem eripiat, quæſo quid deterius hoſtis faciat hoſti? Socrates citat carmen in Phædro veluti populari vſu iactatum:

> ὡς λύκοι ἄρνα φιλοῦσ', ὡς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί.
> Vt lupi oues, ita amat puerum veſanus amator.
> Maro:
> Torua leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam,
> Florentem cytiſum ſequitur laſciua capella.
> Et Horatius:
> Non ego te tigris vt aſpera,
> Getulus ue leo frangere perſequor.

In nauibus educatus.

Ἐν ναύταις τεθραμμένος, id eſt, in nauibus educatus dicebatur, qui rudis eſſet & alienus a moribus liberalibus, ſenſuque communi. Solet enim fere nauticum genus ſuo elemento reſpondere, quod a ciuilium hominum commercio ſubmotum viuat. Ita Plato in Phædro, πῶς οὐκ ἂν οἴεσθαι αὐτὸν ἀκούειν ἐν ναύταις που τεθραμμένων, id eſt, An non putas illum exiſtimaturum, ſeſe audire homines in nauibus alicubi, educatos. Plaut in Ciſtellaria, mores agreſtes appellat maritimos, immo potius inconſtantes, quod mare vicibus æſtuariis accedat recedatq. Plauti verba ſic habent, Ita me amor lapſum animi ludificat, fugat, agit, appetit, raptat, retinet, iactat, largitur, quod dat non dat, deludit, modo quod ſuaſit diſſuadet, quod diſſuaſit id oſtentat, maritumis moribus mecum experitur, ita me-

um frangit amantem animum.

Magis quam ſol Heracliti.

QVI ſine ſpe reparationis deficiunt, eos Socrates apud Platonem de Rep. libro 6. μᾶλλον τοῦ Ἡρακλειτείου ἡλίου ἀποσβέννυσθαι, hoc eſt, magis ipſo Heracliti ſole extingui dixit. Agit illic de ſenibus qui ad perdiſcendas philoſophiæ difficultates idonei non ſunt, in adoleſcentia defatigati. Heraclitus enim exiſtimauit ſolem ſcaphæ ſpeciem habere, eiusq. lumen deficere quoties cauum ad ſuperiora vertitur, ſed rurſus fieri lucidum poſtquam inuertitur. Non diſſimile ſomnium de ſole prodidit Xenophanes, qui putauit eum in occaſu perire, ſed exortu nouum fieri ſolem. At ſenes numquã renouantur ad vigorem iuuenilem. Huc adluſiſſe videtur Horatius in odis,

> Damna tamen celeres reparant cæleſtia lunæ,
> Nos vbi decidimus, &c.

Cenum barbaricum.

Βόρβορος βαρβαρικός, id eſt, Cenum barbaricum, pro vehementi ſtupore mentis apud Platonem lib de Repub. 7. ponitur. Laudat enim illic dialecticam quæ ſola mẽtem ignorantiæ immerſam erigit attollitq. a vulgaribus opinionibus, ad ſolidam veri cognitionem. τῷ ὄντι inquit, ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινι τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα κατορωρυγμένον ἠρέμα ἕλκει καὶ ἀνάγει ἄνω. id eſt, Ac re vera barbarico quodam ceno demerſum animi oculum, paullatim trahit ſubuehitq. ſurſum. Barbarus a borboro per contemptum dictum videtur.

Non e quercu aut ſaxo.

Οὐκ ἐκ δρυὸς οὐκ ἐκ πέτρης. id eſt, Non e quercu ſaxo ue, cum ſignificamus non conſtare materia externa, ſed ex animi virtutibus. Veluti vulgus ciuitatem appellat, muros ac domos e lapidibus lignisq. conſtructas. Eccleſiam appellat ſtructuram ſimili materia congeſtam, cum re vera ciuitas conſtet hominum moribus, & eccleſia ſit animorum in vera religione conſenſus. Plato libro de rep. 7. ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, id eſt, An exiſtimas e quercu qualibet, aut e ſaxo reſpu. fieri, ac non potius ex moribus eorum, qui in ciuitatibus verſantur?

Pſallium iniicere.

Ψάλιον ἐμβάλλειν, id eſt, Pſallium iniicere dicuntur, qui ferocientem animum moderamine quopiam premunt, metaphora ſumpta ab equis animoſioribus. Plato lib. de Legibus 3. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῖν, ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὁρῶν, οἷον ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν, id eſt, At tertius vobis ſeruator, luxuriantem etiam num frementemq. conſpiciens principatum, veluti pſallium illi iniecit, Ephororum potentiam. De Lacedæmoniorum republica loquitur, in qua quinque Ephori ſunt inſtituti, ad temperandam regiã potentiam. Pſallium autem eſt circulus, qui fræno additur, vnde & pro fræno ponitur interdum. Niſi forte adluſit ad bubalos, qui circulo ferreo naribus iniecto circumaguntur, vnde prouerbium naribus trahere, quod alio dictum eſt loco.

Principium,

Principium; medium, fini.

PLATO *libro de Legibus quarto, refert hoc quaſi vulgo decantatum, deum vniuerſitatem rerum omnium complecti, hoc eſt, principium, medium & finem. Ab illo enim omnium quæ ſunt, initium, incrementum, & ſumma.* Ἄνδρες τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτούς, ὁ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει, κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, *id eſt, Sic igitur illis loquamur, Deus quidem o viri, quemadmodum & vetere prouerbio dicitur, omnium quæ ſunt, principium, finem ac medium continens, rectum peragit curſum, ſecundum naturam circumiens.*

Orphica vita.

Ὀρφικὸν βίον, *id eſt, Orphicā vitam Plato libro de Legibus ſexto dixit vitam innoxiam, & a luxu ſanguinolentisq. dapibus puram. Huiuſmodi ſiquidem vitæ rationem Orpheus inſtituiſſe videtur, vt non ſolum ſanguine pecudum non inquinarent aras deorum, verum ne veſci quidem vllius animantis carnibus ſuſtinerent, ſed libis ac frugibus melle conſperſis ſacra facerent, nec aliis ipſi veſcerentur. Platonis verba ſunt hæc.* ἀλλ' ὀρφικοί τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, *id eſt, Sed orphica quædam vt dicitur, vita tum erat veſtris illo ſæculo. Videtur Orpheus hoc conatus apud Thraces, quod Pythagoras tentauit apud Ionios, Numa apud Romanos.*

Ambrones.

AMBRONES *olim vulgo dicebantur, qui rapto malisq. artibus viuerent. Originem indicat Feſtus Pompeius, admonens eam fuiſſe Galliarum gentem, quam cum mare inundans finibus ſuis depuliſſet, per aliena oberrantes rapinis ac prædationibus ſe ſuosq. alere ceperunt. Manus erat formidabilis non numero tantum dicuntur enim fuiſſe triginta milia, verum etiam tum animorum ferocia, tum ratione pugnandi. Siquidē conferti rhythmis & concentu quodā in hoſtē ferebantur, ſubinde intonātes, Ambrones Ambrones: ſiue vt hac voce ſuos in vnū conuocarent, ſiue vt hoſtibus terrorem incuterent. Ab his victi fuerant Romani duces Manlius & Cepio: ſed primum a Liguribus fracti ſunt, mox a C. Mario proſtrati, tandem ad aquas Sextias vna cum Cimbris ac Teutonibus deleti ſunt. Ita ferme Iulius Florus in Epitoma libri 68. & Plutarchus in vita C. Marij. Simili modo Cilicis vocabulū abiit in conuicium rapacitatis ac prædationis.*

Vinaria angina.

DE ἀργυράγχῃ, *id eſt, angina argentaria quæ multis præter Demoſthenē vocem intercipit, iam antea diximus. At Feſtus Pompeius indicat ioco iactatum in eos qui vino præfocantur laborare vinaria Angina quam* οἰνάγχην *poſſis dicere.*

Titiuillitium.

TITIVILLITIVM *vox erat olim nullam quidem rem certam declarans, ſed velut interiectio contemptum extremum indicabat, qualis eſt apud Græcas* [illegible]. *Plautus citante Feſto Pompeio, Non ego iſthuc verbum emptitem titiuillitio. Locus autem eſt in Caſina. Similis vox eſt apud eundem Feſtum Buttubata, qua tamen vſus ſit Neuius pro nugatoriis nihilq. rebus. Nonius autem putat Pipolo, conuicij fuiſſe vocem. Plautus in Aulul. Ita me bene amet Lauerna, iam niſi vaſa reddi iubes pipolo hic differam ante ades.*

Nihil poteſt, nec addi nec adimi.

DE *perfectis operibus ita vulgo dici ſolitum indicat Ariſtoteles libro moralium Nicomachiorū ſecundo.* ὅθεν εἰώθασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις, ὅτι οὔτ' ἀφελεῖν ἔστιν, οὔτε προσθεῖναι, *id eſt, Unde de operibus quæ bene habent ita ſolent prædicare, nec adimere poſſis, nec addere. Nam vt bene ſit aliquid præſtat mediocritas, tollit exceſſus, aut defectus: exceſſum inducit, qui addit: defectum, qui adimit. De Lucillio ſcripſit Horatius,*

Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.

De Demoſthene ac Cicerone dictum eſt, illi nihil poſſe demi, huic nihil poſſe addi.

Virtus ſimplex.

DVBITARI *poſſit vtrum verſus ſit vulgo iactatus, quem vt omnibus notiſſimum citra nomenclaturam retulerit Ethicorum 2. Ariſtoteles, an imprudenti exciderit verſus pentameter. Differens enim e ſententia Pythagoræ, errorem eſſe infinitum, virtutem finitam, quemadmodum in nemore mille modis aberratur a recta via, cum ea ſit vnica: eoq. vitium eſſe in procliui, virtutem in arduo, quemadmodum facile eſt a ſcopo aberrare, ſed ſcopum attingere difficile eſt: ſubiungit,*

ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἁπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί. *id eſt,*

Eſt ſimplex virtus, omnigenum vitium.

Extra fumum & vndam.

ARISTOTELES *eodem libro refert verſum Homericum vt vulgo decantatum,*

τοῦτο μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε
Νῆα. *id eſt,*

A fumo nauim ſimul atque a fluctibus arce.

Ariſtoteles indicat eſſe verba Calypſus adhortantis Vlyſſem, vt neque nimium littori vicinus nauiget, fumum ſecutus, neque ſe profundo credat pelago, ſed in medio ſecet v[...]m: quod ibi periculum ſit a ſaxis & vadis, hic ab vndis. Argyropylus autem interpres ea verba tribuit Circe, quid ſecutus neſcio.

Communis tamquam Siſapo.

PROVERBIALI *ſchemate ſine controuerſia dictum eſt. M. Tullius Philippica ſecunda: Domum dico? Quid erat in terris vbi in tuo pedem poneres? præter vnum miſenum, quod cum ſociis tamquam Siſaponem tenebas. Senſit Antonium Miſenum non habuiſſe vt veram poſſeſſionem, ſed vt venam redemptam ad quæſtum. Plinius libro 33. cap. 7. docet minium quod Græci* μίλτον *appellant, non nulli Cinnabar, apud priſcos non tantum ſummo in pretio, ſed etiam in magna relligione fuiſſe. Nam feſtis diebus ſimulacra deorum minio oblinebantur, quemadmodum & triumphantes, quod tamen Galba ſenex in ſe fieri paſſus non eſt, vt refert Cornelius Tacitus. Siſapo autem Beticæ oppidū eſt,*

Solem adiuuare facibus.

ALIOQVI retulimus τὸ φῶς ἡλίῳ δανείζειν. Huic ſimillimum eſt, quod refert Gratianus ex Anacleto Papa, Cauſſa 6. q. prima, in eos qui hic vſurpant ſibi diuinum iudicium, quod nullas hominum poteris effugere. Nã incerta ſunt hominum iudicia, neque ſecus ſeſe habent ad iudicia dei, quam fax ad ſolem. Si omnia, inquit, in hoc ſeculo vendicata eſſent, locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis laborat impendiis, qui ſolem certat facibus adiuuare &c. Quanquam in libris vulgaribus librarij pro facibus deprauarant faſcibus.

Cenſoria virgula.

TRITISSIMVM eſt apud eruditos, Cenſoriam virgã appellare iudicandi auctoritatem, præſertim cum ſupercilio, a magiſtratu Romano ſumptum. Cuius forma eſt quod ait beatus Hieronymus, in dialogo aduerſus Luciferianos, Nemo poteſt CHRISTI palmam ſibi adſumere, nemo ante diem iudicij de hominibus iudicare. Videtur autem Hieronymus adluſiſſe ad caput Deuteronomij 25 vbi iuſtitiæ palma dicitur, quæ a iudicibus tradebatur ei qui probaſſet ſuam innocentiam, cauſſamq. vic[illegible]ſſet.

Trochi in morem.

Βέμβικος δίκην, id eſt, Trochi in morem, de verſatilibus et inconſtantibus dici ſolitum. Eſt enim bembix trochus quem pueri flagello circumagunt. Suidas citat ex Ariſtophane, μηδὲν βέμβικος διαφέρειν δεῖ, id eſt, nõ oporter quidquam a trocho differre. Locus is eſt, in Auibus. Heſychius dictum putat in eum qui in fuga non tenuerit rectam viam, ſed in orbem fuerit circumactus. Bembix autem magno impetu mouetur ſed in orbem, vt fugiens non effugiat. Simili tropo ſtultorum inconſtantiã notat Sirach ille ſapiens Hebræus, capite 33. Præcordia fatui quaſi rota currũ, & quaſi axis verſatilis cogitatus illius. Apud Plautum interdum dicitur aliquis trocho aut rota figuli verſatilior.

Præſtat canem irritare quam anum.

REFERTVR ex Menandro,

Ῥᾷον χειμῶν[illegible] γραῦν κύνα. id eſt,

Iritabile enim ac vindex mulierum genus, partim ob rationis inopiam, partim ob animi humilitatem. Nam vera magnanimitatis eſt quaſdam iniurias negligere, neque quoſuis homines dignari ira ſua. Eſt autem formidabile animal mulier cum ad ſexus vitium accedit ſenectus. Canis irritatus tantum oblatrat, interdum & mordet: at aniculæ præter linguæ venenum, interdum inſtructæ ſunt malis artibus, veneficas & incantamẽtis. Itaq. non nulli ingenti ſuo malo experti ſunt eſſe veriſſimum, quod dixit Menander.

Pecunioſus damnari non poteſt.

M. TVLLIVS in Verrem actione ſecunda, ait hoc omnium ſermone percrebuiſſe, non apud Romanos tãtum, verum etiam apud exteras nationes, in iudiciis illorum temporum pecunioſum, quamuis ſit nocens, neminem poſſe damnari. Et in eundem oratione tertia: Reus eſt enim inquit, nocentiſſimus. Qui ſi condemnatur, deſinent homines dicere, his iudiciis pecuniam plurimum poſſe. Sin abſoluitur, deſinemus nos de iudiciis transferendis recuſare. Huic adfine quod aliquoties reperitur apud Salluſtium in bello Iugurthino, Romæ eſſe venalia omnia.

Inter manum & mentum.

FESTVS Pompeius indicat eſſe prouerbium apud Latinos, ſed ex illo Græco ductum: πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. Cuius originem ita refert: cum Chalcas vitem ſereret, quidam augur vicinus prætereuns, dixit illum errare. Non enim ei fas eſſe nouum vinum deguſtare. Tantũ colligere licuit e fragmentis, quæ nobis quorundam ſtoliditas ſupereſſe voluit ex auctore vndiquaq. doctiſſimo. Prouerbium admonet in hominum vita nihil eſſe certi. Nam ſæpenumero fit, vt quod nos maxime tenere credimus, caſus aliquis inopinatus interuertat. Velut cum quis manu tenet poculum, minimumq. ſpatij ſit inter manum & mentum, tamen interdum fit, vt is moriatur antequam bibat. Hoc prouerbium variis modis effertur, eiuſq. originem alij aliter prodiderunt, de quibus ſatis opinamur dictum eſt in prouerbio, Multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra. Hic ideo retulimus quod aliis verbis commemoretur a Feſto, in quibus non nihil eſt gratiæ ex proſonomaſia, Manum & mentum.

Colophonium calciamentum.

Κολοφώνιον ὑπόδημα, id eſt, Colophonium calciamentum dicebatur cauum. Nam antiqui fere ſoleis vtebantur, quæ infimam pedum partem tantum munirent. Vnde quadrabit in hominem ſtolidum & incompoſitum, & ruſticanum per lutum ituris conuenit tale calciamentum. Veneſte itaque dixeris, in ſordidis auctoribus verſaturo opus eſſe calceis Colophoniis. Huic contrarium videtur calciamentum Sicyonium, cui cognomen inditum a Sicyone ciuitate Peloponneſi, vt indicat Stephanus, atque etiam Sextus Pompeius Feſtus, neuter tamen indicat vſum adagij. M. Tullius indicat Sicyonios calceos fuiſſe perbellos, ſed aptiores feminis & effeminatis quam viris. Mar. Tullij verba ſubſcribem⁹. Quin etiam cum & ſcriptam orationem deſertus orator Lyſias attuliſſet ad Socratem, quam ſi videretur ediſceret, ac pro ſe in iudicio vteretur, non inuitus legit, & commode ſcriptam eſſe dixit: Sed inquit, ut ſi mihi calceos Sicyonios attuliſſes non vterer, quamuis eſſent habiles & apti ad pedes, quia non eſſent viriles: ſic illam orationem diſertam ſibi & oratoriam videri, fortem & virilem non videri.

Manduces.

MANDVCES dicebantur, vehementer famelici, aut qui minis inanibus terrorem incuterent. Feſtus Pompeius tradit in pompis olim inter ceteras ridiculas ac formidoloſas imagines ire ſolere effigiem, magnis malis, late dehiſcente rictu, & ingentem dentibus ſonitũ facientem. Eam manducem appellabant. Apud Plautum in Rudentibus ita loquitur Charmides paraſitus: Quid ſi aliquo ad ludos pro manduce me locem, quapropter? quia pol clare crepito dentibus. Enatarat paraſitus e naufragio, totuſq. horrebat præ frigore. Vnde paullo poſt dicit ſe omnia coruſca loqui. Aut de hac aut de ſimili effigie ſentire videtur Martialis cum ait,

Sum

Sum figuli luſus, ruſi perſona Batauí.

Quæ tu derides, hæc timet ora puer.

Hoc genus imaginum Græci vocant μορμολύκια, quod lupina ſpecie terrent pueros, vt a plorando deſiſterent.

Vbi tu Caius, ibi ego Caia.

PLVTARCHVS *in Problematibus Romanis, quærit vnde mos ille natus ſit, vt qui ſponſam ad ſpõſum deducerent, iuberent illam hæc verba profari, ὅπου σὺ Γάιος, ἐγὼ Γαΐα, id eſt, Vbi tu Caius, ego Caia. Dubitatq. an priſci voluerint ſponſam his verbis depaciſci cum ſponſo, vt inter ipſos omnia eſſent cõmunia, pariterq. imperarent in familia, quaſi diceret, vt tu dominus domus & auctor, ita ego domina domus atque hera. Forma ſermonis ſumpta videtur a iuriſconſultis, qui pro quibuſuis nominibus ponunt C. Seium & L. Titiũ, quemadmodum philoſophi Dionẽ ac Theonem. Vnde & illud prouerbium, quod alibi citauimus ex Varrone. Idem Attij, quod Titij, cum par duorum ius ſignificatur. An potius ominis cauſſa Caia nominetur, quod fuerit quædam Caia Cecilia, mulier cum eleganti forma tum probatiſſimis moribus, antea dicta Tanaquila quæ nupſit uni e filiis Tarquij, videlicet Tarquinio Priſco. Huic Caiæ Romani poſuerunt ſtatuam æream in templo Sancti. Sic enim ſcribit Plutarchus ἐν τῷ τοῦ Σάγκτου ἱερῷ. Is erat deus olim hoc nomine cultus apud Romanos, vnus e numero duodecim ſelectorum. Ibidem antiquitus erant repoſita illius ſandalia & colus, quorum illa teſtabantur eam domi manentem familiæ curam habuiſſe, hæc induſtriam ſignificabat, quod muliebres operas diligenter obierit, lanificij ſtudioſa. Huius itaq. nominis mentio ſponſam admonebat, vt talis eſſet ſuo marito, qualis Caia Cecilia fuerat ſuo. Inter priſcas nuptiarum ceremonias ſeruabatur & illud quod inauſpicatum habebatur, vel ſponſum vel ſponſam propriis appellare nominibus. Quod & in hodiernum vſque diem obſeruatur, vt ſponſa relicto cognomento gentilitio tranſeat ad cognomen viri, vt Hectoris Andromache. Prouerbium e coniugio natum inter coniuges maneat, niſi quod poteſt & ad ſororem fratremq. accommodari.*

Rumor publicus non omnino fruſtra eſt.

CARMEN *Hiſiodi celebratiſſimum citat Ariſtoteles libro Moralium Nicomach. 7.*

Φήμη δ' οὔ τι πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα λαοὶ
Πολλοὶ φημίζωσιν. *id eſt,*

Haudquaquam in totum rumor perit ille, per ora
Qui volitat populis compluribus.

Philoſophus hunc verſiculum adducit velut argumentum probabile voluptatem eſſe ſummum bonum, quod eam & homines expetant & bruta animantia.

Quadratus homo.

ARISTOTELES *moralium Nicomachiorum 1. diſputans aduerſus eos, qui felicitatem hominis bonis externis definiunt, quæ fortunæ arbitrio dantur ſimul & eripiuntur, dicit ad hanc rationem felicem, Chamæleontem quempiã induci, vt qui ſubinde mutatis rebus nunc felix ſit nunc infelix, quẽadmodũ Chamæleon ad ſpeciem rerum quibus admouetur, mutat colorẽ, cum vera felicitas præcipue ſita ſit in bonis animi. Vnde colligit, qui vere beatus ſit, nihil obſtare, quo minus per omnem vitam ſit beatus, ac ſubiicit, ἀεὶ γὰρ ἢ μάλιστα πάντων πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετήν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα καὶ πάντῃ πάντως ἐμμελῶς, ὅ γ' ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. id eſt, Semper. n. aut quam maxime, omnino faciet & contemplabitur quæ ſunt virtutis: ac fortunæ caſus optime feret, ac prorſus omni ex parte modulate, is ſane qui vere bonus eſt & quadrangulus, carens omni uitio. Libro Rhetoricorum 3. meminit huius dicti inter genera metaphorarũ. Hæc autem figura in quamcumq. partem voluatur, ſui ſimilis eſt. Ita ſapiens quæcumq. inciderit fortuna, non mutat animum. Venuſtius erit, ſi viri fortis animum nec vllis fortunæ caſibus labefactabilem dicamus τετράγωνον.*

Merces conſtituatur.

PLVTARCHVS *in vita Theſei tradit fuiſſe quendã Pittheum auum Theſei maternum, a quo Hippolytus ille pudicus fuerit inſtitutus. Is gnomologiis quæ tum temporis præcipua habebatur ſapientia, clarus erat. Ex eius ſententiis hanc vnam fuiſſe ferunt:*

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω. *id eſt,*

Aequa viro merces ſat præſtituatur amico.

Ariſtoteles nono Moralium Nicomachiorum, narrat Protagoram cum nemine diſcipulorum ſolere paciſci, verum vbi iam didiciſſent quæ volebant, iuſſit ipſos diſpicere, quanti æſtimarent ea quæ didicerant, & quidquid ab illis dabatur accipiebat. Hoc animo qui ſunt, iis in hoc genere commerciorum putat eſſe ſatis Pitthei præceptum, qui iubet amico viro ſtatui mercedem iuſtam & æquam. Bene haberet, ſi medici quoq. nihil paciſcerentur, ſed ægro leuato acciperent quod daretur. Nam quod Ariſtoteles inibi refert de quibuſdam ſophiſtis, qui neminem recipiebant in diſciplinam, niſi numerata mercede, mox acceptis nummis non præſtabant quod erant polliciti: videmus interdum fieri a chirurgis ac medicis malæ fidei: ac fere comperiuntur eſſe impoſtores, qui ſtipulantur ingens præmium, nec admouent manum niſi aut tota ſumma, aut maxima pars ſtatim numeretur.

A bonis bona diſce.

ARISTOTELES *Moralium Nicomachiorum 9. oſtendens virtutem optime diſci conuictu bonorum, quod amici ſe mutuo corrigunt ſi quid erratum eſt, & ſeſe viciſſim ad honeſtas excitant actiones, citat carmen veluti notum, ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλά. Verſus autem eſt Theognidis, cuius meminit Xenophon in commentario de dictis ac factis Socratis. Aiebat enim inter unguenta nullum oleum melius olere, quam quo ungebantur athletæ, Amaracinum & foliatum feminis eſſe relinquenda. Rogatus quid deceret olere ſenes, reſpondit probitatem. Dein rogatus ubi hoc unguentum venderetur, Theognidis hemiſtichio reſpondit:*

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι. *id eſt,*

Qui bonus eſt, ab eo bona diſcito.

Itidem & noſter γνωμογράφος :
Diſce, ſed a doctis.

Aſinus ſtramenta mauult quam aurum.

ARISTOTELES *libro Moralium Nicomachiorum 10. diſputans non eandem omnibus eſſe voluptatem, cum aliis rebus delectetur canis, aliis equus, alius homo, citat Heraclitum qui dixerit ὄνους σύρματ' ἂν ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν, ἥδιον γὰρ χρυσοῦ τροφὴ ὄνοις, id eſt, Aſinos ſtramenta malle quam aurum, quod aſinis pabulum auro ſit iucundius. Atque hac quidem in parte aſini plus ſapiunt quam homines. Ille rem æſtimant vſu, nos inutilibus atque etiam noxiis rebus ex animi perſuaſione ingentia ſtatuimus precia. Notus eſt apologus de gallo qui gemmam in ſterquilinio repertam contempſit. Gallus enim mauult putre granum, quam margaritum aut adamantem. Ita qui uentris ſunt mancipia, compotationem temulentam omnibus diſciplinis liberalibus anteponunt.*

Iocandum ut ſeria agas.

EODEM *libro refert ſententiam Anacharſidis, qui taxarit eos qui ſeria agunt vt iocentur, cum iocus in hoc interdũ admittendus ſit vt ſeriis rebus vacare liceat. Velut qui per omnem vitam magnis laboribus hoc agunt, vt fiant boni ſaltatores, aut egregij tibicines. Ariſtotelis verba ſunt hæc, σπουδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἠλίθιον φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν, παίζειν δ' ὅπως σπουδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ, id eſt, Studere vero ac laborare ludendi gratia, ſtolidum videtur atque admodum puerile. At ludere vt agas ſeria, iuxta Anacharſidis ſententiam recte videtur habere.*

Cyclopum more.

IN *eodem rurſus lib. Cyclopicam vitam appellabat, vbi nullis publicis legibus viuitur, ſed quiſquis ſuo arbitratu res gerit, ἐν δὲ ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἠμέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ζῇ ἕκαστος ὡς βούλεται, κυκλωπικῶς θεμιστεύων παίδων ἠδ' ἀλόχου, id eſt, In ceteris autem ciuitatibus ſuper his, hoc eſt educatione liberorum, nulla eſt habita cura, ſed quiſq. viuit vt vult, Cyclopum ritu de liberis & vxore fas nefasq. ſtatuens. Cyclopes enim ſparſim habitare feruntur in montibus, nulla ſpecie vitæ ciuilis, ſed in ſuo quiſq. antro facit quod lubet. Ne relligio quidem apud illos ulla. κυκλώπειος βίος alibi nobis dictus eſt.*

In leporinis.

Ἐν λαγῴοις, *id eſt, In leporinis carnibus viuere dicebantur, qui laute atque in deliciis vitam agebant. Nam leporinam olim in deliciis habitam declarat Martialis,*

Inter aues turdus ſi quis me iudice certet,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Atteſtatur & prouerbium: tute lepus es, & pulpamentum quæris. Ariſtophanes in Veſpis. Sunt, inquit, mille ciuitates, quæ nunc nobis tributum ſoluunt. Harum unicuiq. ſi quis imperet vt viginti alat uiros,

Δισμύριοι δ' ἂν τῶν δημοτικῶν ἔζων ἐν πᾶσι λαγῴοις
Καὶ στεφάνοισι παντοδαποῖσιν, καὶ πύῳ καὶ πυριάτῃ. i.

Viginti milia populorum viuerent in omnibus leporinis omnigenisq. coronis, & pyo, & pyarite. Πύον autem Græci vocant lac, quod animal primum reddit a partu, & pyariten hinc factam decoctionem. Interpres citat carmen ex Homero ni fallimur:

Πύον ἀμελγόμεναι ἐμπιπλάμεναι πυαρίτην. id eſt,
Epulentas pyo, & explentes ſeſe pyarite.

Rurſus Ariſtophanes in equitibus, cum Cleon & aduerſarius certatim promittunt lautiſſimas epulas populo: multis deliciarum generibus nominatis, promittunt & leporinæ carnes, quaſi ſumma exquiſitaque deliciæ.

Matrem ſequimini porci.

Ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι, *id eſt, Poſt matrem adeſte porci. Id ſubinde repetitur apud Ariſtophanem in Pluto. Interpres admonet iocum eſſe prouerbialem in ſtupidos & indoctos. Sus enim Mineruæ opponitur iuxta prouerbium. Veluti ſi quis diceret indocti præceptoris indoctis diſcipulis, ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι. Quadrabit & in gula ventriq. deditos.*

Ariſtylli more.

IDEM *eodem in loco, σὺ δ' Ἀρίστυλλος ὑποχάσκων ἐρεῖς. Tu vero Ariſtyllus ſubhians dices. Interpres admonet Ariſtyllum fuiſſe poetam deformem ore ſemper hiante. Quem obiter taxat Ariſtoph. cuius & meminit ἐν ἐκκλησιαζούσαις. Tragicum autem eſt & hiſtrionicum, ore nimiũ diducto loqui. At nobis videtur magis taxatus Ariſtyllus, quod ore paullulum diducto loqueretur, vt vox magna ex parte prodiret per nares ſtridula, qualis eſt porcorum: quod vitium in quorundam pronuntiatione cantuq. videmus.*

Citeria.

CITERIAE *conuitium in homines impendio loquaces olim iactatum eſt. Cato in M. Calium: Quid ego dicerem amplius, quem deniq. credo, in pompam vectitatum iri ludis pro Citeria, atque ſpectatoribus ſermocinaturum. Feſtus Pompeius admonet, Citeriam dictam fuiſſe quandam effigiem argutam ac loquacem, quæ ridiculi gratia in pompis vehi ſoleat crepitum & ſtrepitum aſſidue edens. Nunc in pompis non circumfertur Citeria, ſed multi Citerias habent domi, factitiis illis multo magis obſtreperas.*

Oſtrei in morem hæret.

Ὥσπερ λεπὰς προσείχετο, *id eſt, Oſtrei ſiue conchylij in morem adhæret. Ariſtophanes dixit in anum quæ ægre a iuuene diuellebatur,*

ὡς ἐντόνως ὦ Ζεῦ βασιλεῦ τὸ γρᾴδιον
Ὥσπερ λεπὰς τῷ μειρακίῳ προσείχετο. id eſt,
O Iupiter, quam fortiter conchæ modo,
Iſthæc anicula adhæret adoleſcentulo.

Eſt concharum genus quod capillamentis quibuſdam inter ſe cohæret, quo tutius ſit aduerſus vndarũ motus.

Hodie nihil ſuccedit.

PLAVTVS *Amphitryo in ſui nominis fabula citat adagij titulo: nihil eſt, vt dici ſolet, quod hodie bene ſuccedat mihi. Adluſit autem ad vulgi ſuperſtitionẽ, cui quidam dies credebantur rebus gerẽdis auſpicati, quidam infelices. Quod ſi vnum atque alterum parum*

ſucceſſit

ſucceſſit ex ſententia, hinc æſtimantes totum diem, dicunt, hodie nihil ſuccedet, & ab omnibus negotiis abſtinent.

Nec currimus, nec remigamus.

ARISTOPHANES *ἐν ἐκκλησιαζούσαις facit mulieres hoc molientes vt occupẽt Rempub. quod hactenus ab omni functionẽ ſubmotæ nihil egerint:*

Νῦν μὲν γὰρ οὔτε θέομεν, οὔτ' ἐλαύνομεν. *id eſt,*

Neque currimus nunc, nec iuuamur remige.

Metaphora ſumpta eſt a nautis ad Reip. gubernationem. Nautæ currere dicuntur, cum venti ſunt ſecundi, ἐλαύνειν, cum deſtituti ventis remigio nauim impellunt, qui curſus dicitur ſecundarius ὁ δεύτερος πλοῦς. Sentiunt ſe nec pace, nec bello ad ulla vocari munia. Apte torquebitur & in illos qui fruſtra conantes nihil proficiunt, videlicet aduerſante fortuna.

Vt luti baiuli.

Ὥσπερ πηλοφοροῦντες, *id eſt, Vt lutum baiulantes. Apud Ariſtoph. in Concionatricibus queruntur feminæ, populum Athenienſem non conuenire ad concionem, niſi dato ſingulis obolo, cum ante ſuo victu conſultarent de Reip. πηλοφορεῖν autem poſuit pro omnium quæſtuariarum artium ſordidiſſima. Apte torquebitur in eos qui functionibus honeſtis ad abiectum quæſtum abutuntur.*

Tam multa quam ſapiens.

ARISTOTELES *libro Rhet. 3 admonens ne orator nimium crebris enthymematibus vtatur, ſed tantum intermiſceat, ſubiicit hoc carmen Homeri, ni fallimur, ceu vulgo iactatum:*

Ὦ φίλ', ἐπεὶ τόσα εἶπες, ὅσ' ἂν πεπνυμένος ἀνήρ.

Quandoquidem nobis tam multa locutus amice es,

Quam multa prudens vir diceret atque peritus.

Conueniet in hominem multa loquentem potius quam opportuna. τόσα, inquit Ariſtoteles, ἀλλ' οὐ τοιαῦτα, id eſt, tam multa, at non talia. Neque enim perinde refert quam multa loquamur, ſed quam ad rem facientia. Quemadmodum philoſophus quidam dixit, nõ eos pro doctis habendos qui multa didiciſſent, ſed qui vtilia.

Hoc iam & uates ſciunt.

IDEM *aliquanto poſt differens quod in conſultationibus apud populum dicere multo ſit difficilius quam in iudiciis cauſſas agere, eo quod qui ſuadet, de futuris loquitur, qui accuſat aut defendit de præteritis, & ad hæc legem habet pro fundamento, quo habito facile eſt reperire demonſtrationem; Subiungit Epimenidis Crétenſis ſententiam* [illegible], *id eſt, quod, videlicet factum, ſciri iam poteſt a diuinis. Addit Epimenidem ſolere non de futuris, quæ ſciri non poſſunt, ſed de præteritis vaticinari, verum occultis. Nam eſt hoc quoddam diuinandi genus. Apte torquebitur iocus in rem tandem compertam, quæ diu fefellerat.*

Noui nummi.

EX *Plauto apparet non eſſe nouum, publicam monetam in ſingulos annos cudi deteriorem. Sic enim præfatur in Caſinam:*

Qui vtuntur vino vetere ſapientes puto,

Et qui libenter veteres ſpectant fabulas.

Antiqua enim opera & verba cum nobis placent,

Aequum placere eſt ante veteres fabulas.

Nam nunc noua quæ prodeunt comœdiæ,

Multo ſunt nequiores quam nummi noui.

Θρᾴττειν.

DICTVM *eſt a nobis in ſuperioribus κρητίζειν, abiiſſe in prouerbium fraudulentia. Idem obſcurius indicatur per θρᾴττειν, quæ vox Græcis ſignificat turbare aut moleſtum eſſe. Quodſi reſpicias ad θρᾷτται quæ ſunt ancillæ Thraciæ, ſignificat decipere, & Thraciis dolis tractare. Theodorus de Nicone Citharœdo dixit, θράττει σε. Nicon autem erat Thrax. Hoc ſi neſcias, dictum amittit gratiam. Refert Ariſtote. libro Rhetor. Arbitramur huc adluſiſſe Ariſtophanem in Equitibus, vbi Nicias iuſſus audacter eloqui quod haberet, reſpondit, ἀλλ' οὐχ οἷόν τε τὸ θρέξαι, interpres admonet θρέξαι barbaricam eſſe vocem, quæ fiduciam ſignificet, & ad audendum animet, quaſi quis dicat ſume Thracum audaciam.*

Neque dicta neque facta.

Μήτε δεδραμένα μήτ' εἰρημένα. *Non dubium quin prouerbiali ſchemate vehementer falſa dicamus, neque dicta neque facta. Quod genus illud, neque ſcriptum neque pictum. Nam de veris mendacio mixtis dicimus facta atque infecta. Ariſtophanes in Concionatricibus, ἀλλὰ περαίνειν μόνον, μήτε δεδραμένα, μήτ' εἰρημένα πω πρότερον. Age perora tantum, neque facta neque dicta vmquam prius. Comicus ioco monet vt omnia noua dicat, quod vetera cum faſtidio audiantur. Egregie vero nouum ſit oportet, quod neque dictum eſt antea, neque factum. M. Tullius in orationibus frequenter nouo more factum ait cuius nullum vmquam extitit exemplum.*

Saluete equorum filiæ.

APPARET *ioco vulgari fuiſſe iactatum, in eos qui emolumenti gratia blandiuntur. Refert Ariſtoteles lib. Rhet. tertio. In certamine mulorum cum is qui vicerat dixiſſet exile precium pro carmine, Simonides recuſauit, indignans mulos celebrari ſuo poemate, verum vbi victor dediſſet ſatis magnum premium, carmen tale fecit:*

Χαίρετ' ἀελλοπόδων θύγατρες ἵππων. *id eſt,*

Saluetote volucripedum ſoboles equorum.

Siluit enim quod eſſent ex aſinis quoque nati, & quod honeſtius erat expreſſit, equorum filias appellans.

Mithragyrtes, non daduchus.

IS *qui in functione quapiam ſordidas contemptasq. partes agit, Mithragyrtes dicetur, daduchus eſſe negabitur. Eoq. Iphicrates Calliam μητραγύρτην οὐ δᾳδοῦχον appellabat. Significãs illũ non fuiſſe initiatũ ſacris, ſed tamen uelle videri. Mithras apud Perſas ſol dicitur, quẽ illi deorum ſummũ indicant. Vnde Mithragyrta*

dici videntur, qui obambulant diſſimulatis myſteriis, ac rudibus imponunt. Nam hoc genus hominum & olim fuiſſe declarat Apuleius.

Sibi parat malum qui alteri parat.

VERSICVLVM *hunc Ariſtoteles Rhet. 3. citat titulo Democriti Chij.*

Οἷ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipſe ſibi mala cudit quiſq. alij mala cudens.

Nemo poteſt alterum iniuria afficere, niſi prius lædat ſeipſum. Qui alium fraudat pecunia, ſeipſum ſpoliat bona mente, grauius ſeipſum lædit quam alterum, veriſſime itaq. dictum eſt, Ipſus ſe lædit, alium qui lædere quærit.

Trabem baiulans.

ARISTOTELES *libro Rhetoricorum tertio diſputans de quibuſdam verbis quæ non habent gratiam, ni ſi pronuntiatione geſtuq. adiuuentur, alioqui, inquit,* γίνεται ὁ τὴν δοκὸν φέρων, *id eſt, fit ille trabē geſtans. Id accidit in dictionibus, præſertim nominibus propriis ac pronominibus, & vocibus crebro repetitis, quæ tacitam habent Emphaſim: Vt Therſites contemnit Achillem. Et tu me aſinum vocas? Similiter & in aſyndetis, vt veni, vidi, vici. Et ſi quæ ſunt ſimilia, quæ ſine commendatione actionis non habent eandem gratiam. Quod genus Terentianum illud: Excluſit, reuocat redeam? Et mox. Ego ne illam? quæ illum? quæ me, quæ non. Sine modo. Rurſus illud in Adelphis: Storax, non rediit hac nocte Aeſchinus a cæna. Storax n. vocantis vox eſt, & ob id clarius pronuncianda, reliqua ſecum loquitur. Nihil addubitamus quin aſſumptum ſit ex fabula quapiam. Nam* ὁ τὴν δοκὸν φέρων, *finis eſt iambici trimetri. Qui trabe onuſtus eſt, non eſt idoneus ad geſticulationem ſed oneri ſeſe accommodet oportet. Talis opinamur perſona riſus gratia alicubi producta fuerat in comœdia. Interdum inducuntur* σκευοφόροι *geſtantes ſarcinas. Cuiuſmodi ſunt quibus dicitur in Andria, Vos iſthæc intro auferte. Et in Hecyra Soſia. Tales aut nihil dicunt, aut geſtu non reſpondent pronunciationi. Vide, num Ariſtoteles ſentiat de Athlantibus, qui trabibus ædificium ſuſtinētibus ſupponi ſolent. Videntur enim laborare, cum nihil agant. Actio autem quaſi vita eſt orationis. Vitæ indicium eſt motus. Tale quiddam in tragœdiis erat* δορυφόρημα, *tantum adſtabat, nihil agens. Et fortaſſis pro* ὁ δοκὸν φέρων *ſcriptum erat,* ὁ δορυφορῶν, *ſed nihil pronunciamus. Excutiant eruditi.*

Quæ quis ipſe facit.

ARISTOTELES *Rhetoricorum libro ſecundo, diſputans de affectibus, refert hoc dictum ut vulgo iactatum,* ἃ γάρ τις αὐτὸς ποιεῖ, ταῦτα λέγεται τοῖς πέλας μὴ νεμεσᾶν, *id eſt, Nam quæ quis ipſe facit, hæc dicitur vicinis non vertere vitio. Conuenit cum illo Terentiano: Homine imperito nil quidquam eſt iniuſtius, qui nihil niſi quod ipſe facit rectum putat. Sunt enim qui damnant, quidquid ipſi non poſſunt aſſequi.*

Cognatio mouet inuidiam.

ARISTOTELES *eodem libro docens inuidiam oriri erga vicina & cognata: nullus enim inuides olim defunctis, aut diuerſi generis, aut immenſo interuallo ſuperioribus, inferioribus ue: adducit huius verſiculi teſtimonium.*

Τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται, *id eſt,*

Etenim inuidere nouit ipſa affinitas.

Vnde qui eo altitudinis proceſſerunt, vt inuidiam gloria ſuperarint, extra omnem aleam, extraq. inuidiæ tela eſſe dicuntur.

Sapiens non eget.

IBIDEM *inter ſententias refert hoc carmen,*

Χρὴ δ' οὔποτ' ὅστις ἀρτίφρων πέφυκ' ἀνήρ, *id eſt,*

Haud vnquam eget qui mente ſana eſt præditus.

Siue quod magnæ ſint opes habere bonam mentem, ſiue quod ſapienti facile eſt diteſcere ſi velit. Velut Ariſtippus eiectus naufragio reperit a quibus humaniter exciperetur. Idem cum Dionyſius talentum petenti diceret, Nonne docebas ſapientem non egere? Da, inquit, & reſpondebo. Dedit rex, ac mox exegit reſponſum. Tum Ariſtippus, non ne verum dixi ſapientem non egere?

Lecythum habet in malis.

Ἔχειν λήκυθον πρὸς ταῖς γνάθοις, *id eſt, Lecythum habere ad malas, tectum & ænigmaticum conuitium eſt in anus quæ rugas illitis pigmentis diſſimulant. Qualis erat Phryne meretrix, iam vetula nec tamen a quæſtu recedens. Ariſtophanes in Concionatricibus:*

Φρύνην ἔχουσαν λήκυθον πρὸς ταῖς γνάθοις. *id eſt,*

Phrynen gerentem Lecythum iuxta genas.

Lecythum appellat vaſculum unguentarium vnde fucatur facies. Eadem ſolita eſt dicere, multos bibere fecem ob vini nobilitatem, quod ad illam ἰέναι, *propter ſcorti celebre nomen commearent amātes, quo gloriari poſſent ſibi cum Phryne fuiſſe rem.*

Piſcis eget ſale.

Ἰχθὺς δεῖται ἁλός, *id eſt, Piſcis eget ſale. De re abſurda & incredibili. Nec enim veriſimile eſt, piſces in mari agentes opus habere ſale. Hoc videtur a populo reclamatum Androcli Pitenſi, cum legem quandam reprehendens dixiſſet,* δέονται οἱ νόμοι νόμου διορθώσοντος, *id eſt, Egent leges lege correctrice.* καὶ γὰρ ἰχθύες ἁλός. *Nam & piſces ſale. Leges enim in hoc datæ ſunt, vt ad harum regulam corrigantur hominum actiones. Quod ſi ipſæ leges indigent correctione, leges non ſunt. Idq. non minus abſurdum ſit, quam ſi piſces marini dicantur egere ſale. Refert Ariſtoteles in Rhetoricis.*

Baccæ egent oleo.

IBIDEM *mox ſubiicit aliud eiuſdem formæ,* τὰ στέμφυλα δεῖται ἐλαίου, *id eſt, Baccæ egent oleo. Neque enim credibile eſt illi opus eſſe oleo, unde naſcitur oleum. E baccis autem oliuarum exprimitur oleum. Cognatum illi quod ante retulimus, Ipſi fontes ſitiunt.*

Auis ex auibus.

Ὄρνις ἐξ ὀρνίθων, *id eſt, Auis ex auibus, prouerbij forma dictus eſt Ariſtophani per ironiam vir nobilis, quaſi*

bonus

bonus ex bonis prognatus.

Τὸν ἔποπ' ἐκ ποποῖ ἐκ τῶν ἐποπῶν. id eſt,

Vpupam hancce quæ prognata ab auibus eſt auis. Qui de nobilitate gloriantur, repetunt ab auis & atauis gentis ſtemmata. Nam empta nobilitas, aut nuper parta, non perinde magni fit.

Da lapidi volam.

INTERPRES Ariſtophanis indicat pueros ſi quando viderint aues, dicere ſolere, Da lapidi volam, & eadem omnes. Conuenit vbi quis ſectatur quæ non poſſit aſſequi, aut minatur iis quibus non poteſt nocere. In comœdia quiſpiam ait ſe velle ſtrepitu excitare aues: alter iocans reſpondet, τῷ σκίλλῃ δεῖ τὴν πέτραν, id eſt, Tibia lapidem feri. Atque interim aues nihil habent incommodi, ſed manus aut pes percutiens ſaxum: eoq; iubet alter, vt ipſe capite percutiat lapidem, quo ſtrepitus fiat duplex.

Ne quæras deus eſſe.

Μὴ ζήτει θεὸς γενέσθαι, id eſt Ne quære fieri deus. In hominem vndequaq; beatum in hac vita. Pindarus in Olympiacon hymno quinto:

ὑγίεντα δ' εἴ τις ὄλβον
ἄρδει ἐξαρκέων κτεάτεσσι, καὶ
εὐλογίαν προστιθεὶς, μὴ ματεύ-
σῃ θεὸς γενέσθαι,

Si quis autem opes cum ſanitate coniunctas auget, ac ſuis poſſeſſionibus contentus eſt, atque his adiunxit honeſtam famam, ne petat a diis vt fiat deus. Itidem apud noſtrates vulgo dicitur: Sat fortunatus es. Quid tibi vis? Num poſtulas eſſe deus?

Operi incipienti fauendum.

CELEBRATISSIMVM eſt, honos alit artes, & virtus laudata creſcit. Ita Pindarus Olympiacon hymno ſexto, ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές, In initio facinoris, oportet faciem illuſtrem addere: hoc eſt fauendum aliquid egregij facinoris aggredientibus, ſimul vt ipſis addatur animus, & alij ad æmulationem prouocentur. Poteſt & hic ſenſus accipi. Qui famam affectat, hunc oportet ab egregio quopiam facinore auſpicari. Permagni ſiquidem refert, vnde nominis ſumas exordia.

Nec apud homines, nec in mari.

IBIDEM & illud prouerbiali ſchemate dictum eſt, ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν, οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι, id eſt, Virtutes autem periendi expertes, neque apud homines, neque in cauis nauibus habentur in precio, pro eo quod erat, nuſquam, quaſi dicas, neque terra, neque mari. Ipſa autem ſententia conuenit cum illo Heſiodio decantatiſſimo:

Virtutem poſuere dei ſudore parandam.

Nemo magnam laudem parauit abſque periculo: eoq; Pindarus bellum appellat κυδιάνειραν, quod viris pariat illuſtre nomen. Tropus prouerbialis eſt in his verbis, nec in terra, nec in mari. Et pugnatur terra marique.

In hoc calciamento pedem habet.

DICTVM ibidē & illud adagij forma, ἐν τῷ πεδίλῳ δαιμόνιον πόδ' ἔχων, id eſt, Nouit enim ſe in hoc calciamento fortunatum habere pedem, pro eo quod eſt, nouit has laudes in ipſum cōpetere. Olim magnæ deliciæ erāt in ſoleis et calceis. Nā pedilō Græcis eſt calciamenti genus, varium & picturatum, dictum παρὰ τὸ τῷ ποδὶ περιειλεῖσθαι, eo quod pedi applicetur. Vt autem non omnis calceus conuenit cuilibet pedi, ita nec quæuis laus in quemuis congruit.

Bonum eſt duabus niti ancoris.

RVRSVS in eodem,

Ἀγαθαὶ δὲ πέλον-
τ' ἐν χειμερίᾳ νυκτὶ θοᾶς
ἐκ ναὸς ἀπεσκίμφθαι, δύ' ἄγκυραι,

Bonæ ſunt in hyberna nocte duæ ancoræ, ad laxandum e celeri naui, id eſt, bonum eſt duplici præſidio niti, vt ſi alterum deſtituat, altero iuuemur, quemadmodum is victor quem laudat, geminam habebat patriam, vt ſi quid accidiſſet alteri, ad alteram ſe reciperet. De hoc dictum eſt nobis alias, τὸ δυοῖν ὁρμεῖν.

Domi pugnans more galli.

Ἐνδομάχας ἅτ' ἀλέκτωρ, id eſt, Domi pugnax more galli. In eum qui ſemper domi deſidens, non audet vel in bellum, vel in certamina proficiſci foras. Nam hoc animal pugnaciſſimum quidem eſt, ſed domi. Nihil autem confert Reipubl. nec ea certamina celebrantur. Ita quidē interpretes, ſed addubitam⁹ tamen an ſcriptum ſit, οἰδομάχας, id eſt, domi abditus, οἰκομάχας dictio noue compoſita, ab οἴκοι & μάχομαι. Hærebit in iſtos qui domi perpetuo rixantur, cum foris ſint placidiſſimis moribus. Conuenit cum eo quod alibi diximus, Domi leones.

Nec deus, nec homo.

HOC ſchema prouerbiale frequenter obuium eſt apud poetas, diis hominibuſq; inuitis, proh deum atque hominum fidem. Ibi de diuinis atque humanis cernitur. Horatius,

Non dij, non homines, non conceſſere columnæ.

Pindar⁹ in Pythiis hymno 3. κλέπτει τέ νιν οὐ θεὸς, οὐ βροτὸς ἔργοις οὔτε βουλαῖς, id eſt, Nec deus illum fallit nec homo, nec factis nec conſiliis. Laudat Apollinem, qui cum omnia ſciat, nihil tamen mentiatur.

Apud matrem manere.

Παρὰ ματρὶ μένειν, dicebantur, qui per ignauiam ſemper domi manentes, nihil audent præclari facinoris. Pindarus Pythiorum Oda 4. μή τινα λειπόμενον τὸν ἀκίνδυνον παρὰ ματρὶ μένειν, id eſt, ne quis immunis a periculo relictus apud matrem maneret. Loquitur ni fallimur, de argonautis qui audaci peregrinatione quærebant gloriam, Iunonis auſpiciis. Molles & effeminati temporibus Auguſtini, μαμμόθρεπτοι dicebantur. Siue quod ab auiis eſſent educati, quæ nepotulos ſuos tenerius amant, quam ipſæ matres, ſiue quod Græci μάμμην diminutiue dicunt materculam, quin & hodie vulgus matris filium appellat adoleſcentem delicatius educatum, ac tales dicebantur Matriſſare.

Sine canibus & retibus.

Ἄτερ κυνῶν καὶ λίνων, id eſt, *Abſq. canibus & retibus. Hoc quidem ſchemate Pindarus Nemeorum Odi. 3. ſignificauit ſummam celeritatem. Quis enim pedibus aſſequatur ceruos, niſi aut a canibus remorentur, aut implicentur retibus. Conueniet tamen in eos, qui clancularijs artibus capiunt prædam. Pindari uerba ſic habent:* κτείναντ' ἐλάφους ἄτερ κυνῶν δολίων θ' ἑρκέων, *id eſt, Ceruos occidentem ſine canibus ac doloſis retibus: Dicetur & in eos qui non alienis præſidijs, ſed proprio Marte rem gerunt.*

Et Scellij filium abominor.

Hic eſt affectus humanus, vt ſi quis, uel hominem uel quamcunq. rem vehementer oderit, non ſolum a commemoratione, verum etiam a cognatis vocibus abhorreat. Id eleganter expreſſit Ariſtophanes in Auibus, Ibi perſona quædam ſic loquitur,

Ἀριστοκρατίαν δῆλος εἶ ζητῶν, id eſt,
Ariſtocratiam palam eſt te quærere.
Altera reſpondet,
Ἥκιστα, καὶ τὸν Σκελλίου βδελύττομαι.
Minime, ſe ipſum Scellij natum quoq.
Abominor.

Scellij filius dictus eſt Ariſtocrates. Hoc nomen iure inuiſum eſt deteſtanti Ariſtocratiam, quod ea vox abominandæ rei memoriam renouet.

Larinum verbum.

Λαρινὸν ἔπος, *id eſt, Larinum verbum appellabant ingens atq. egregium, hinc orto prouerbio quod in Lariſſa boues ſint prægrandes ac præpingues. Alij putant Larinos dictos obeſos ac prægrandes a Larino quodam paſtore ſupra modum magno corpore. Boues autem prægrandes paſci in Epiro, poſteritatem boum Geryonis. Ariſtophanes in Auibus:*

Ἀλλὰ λέγειν ζητῶ τι πάλαι
μέγα καὶ λαρινὸν ἔπος τι. id eſt,
Sed tibi
Iam quærò dudum grande verbum dicere,
Atq. Larinon.

Huc pertinet quod Græci rebus ingentibus bouem addunt, vt βουφάγος, *edax, ſimili modo Latini veteres Lucam dicebant pro grandi.*

Hernioſi in campum.

Κόκκυ, ψωλοὶ πεδίονδε, *id eſt, Coccy, hernioſi in campum. Ariſtophanes in auibus refert prouerbij loco,* τοῦτ' ἄρ' ἐκεῖν' ἦν τοὔπος ἀληθῶς, κόκκυ ψωλοὶ πεδίονδε, *Quorum verborum hic ſenſus eſt, Hoc eſt vere quod prouerbio dicitur, coccu, hernioſi in campum, ſubaudi venite, quod hac auis canit paullo ante meſſem, velut agricolas prouocans ad laborem metendi, unde Heſiodus* ἦμος κόκκυξ κοκκύζει. *Quod autem* ψωλοί *dixit pro agricolis, obiter taxauit Aegyptios, apud quos plerique ſunt excecti, qui omnes ad vocem cuculi coguntur eſſe in agris. Fingit enim olim apud Aegyptios regnaſſe cuculum priuſquam fieret auis. Quin hodie parum viri, & ob hoc vxores cum alijs habentes communes, vulgo cuculi vocantur. Alias annotauimus ex Horatio, cuculos a viatoribus appellari ſolere, qui tum demum veniſſent ad colendam vineam, cũ auditus eſſet cuculus. Canit autem iam adulto vere, quia ſero prorepit e nido, quem ſibi parat ſub hyemem in cauis arboribus, exuens ſe plumis, atque his ſeſe inuoluens, congeſtis in commeatum malis ac pyris. Interpres Ariſtophanis admonet eſſe prouerbium* κόκκυ ψωλοὶ πεδίονδε, *cum ſegnes ipſum ſæpius prouocat ad induſtriam.*

Μελλονικιᾶν.

NICIAS *traducebatur quod cunctator eſſet in re militari, qualis apud Romanos fuiſſe narratur Fabius, eoq. iocularem vocem finxit vetus comœdia,* μελλονικιᾶν, *ex* μέλλειν, *quod eſt, cunctari, &* Νικίας, *qui fuit Athenienſibus. Ariſtophanes in Auibus,*

οὐχὶ νυστάζειν ἔτι
ὥρα 'στὶν ἡμῖν οὐδὲ μελλονικιᾶν,
Ἀλλ' ὡς τάχιστα δεῖ τι δρᾶν. id eſt,
Porro oſcitandi tempus haud eſt amplius
Nec more Niciæ decet cunctarier,
Sed oportet aliquid agere quam celerrime.

Fumus.

Καπνός *dicitur promiſſa magnifica quidẽ, ſed inania. Unde fumos vendere, et fumos offundere. Hoc nomẽ inditũ Theageni cuidã, qui cũ pauper eſſet, affectauit tamẽ haberi prædiues ac magnificus negotiator, vnde vulgo dictus eſt* καπνός. *Ariſtophanis interpres auctorem citat Eupolim Comicum in fabula cui titulus* Δῆμοι.

Pariter remum ducere.

QVI *ſimul remigant certis numeris impellunt remos vt inter ſe conſentiant, alioqui nihil acturi. Hinc Ariſtophanes in Auibus dixit,* ὁμορροθῶ, *pro aſſentior, & eodem enitor quo tu. Vox compoſita eſt ab* ὁμοῦ, *ſimul & ῥοθίῳ impetu feror.* ὁμορροθεῖν, συντείνειν, ἐπαινεῖν, *id eſt, eodem nitor, conſentio, collaudo. Interpres admonet hoc verbum eſſe ſumptum e fabula Sophoclis cui titulus* Τεῦκρος.

Ipſis & Chiis.

Αὐτοῖς καὶ Χίοις, *Non obſcurum eſt has voces ex ſolemni more vulgo iactatas, quoties aliquis ſibi bona precabatur & amicis. Sic enim precatur apud Ariſtophanem auis:*

διδόναι Νεφελοκοκκυγιεῦσιν
ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν
αὑτοῖσι καὶ Χίοισι. id eſt,

Vt detis Nephelococcygienſibus, Bonam valetudinẽ & incolumitatem, Ipſis & Chiis. Interpres oſtendit hunc ſermonis colorem ductum ex publica Athenienſium conſuetudine, qui in ſollemnibus comprecationibus ac ſacrificijs bona a dijs precantes Reipub. addebant καὶ Χίοις. *Atq. huius hiſtoriæ teſtem citat Theopompum in 12. libro rerum Philippic. fortaſſe quod e Chio non nullam haberent Athenienſes commoditatem. Qui ſibi vni bene precatur, nulla facta mentione amicorum aut bene meritorum, facete ſuccinetur,* καὶ Χίοις.

Alas addere.

Ἀναπτεροῦν *vulgo dicebantur, qui verbis alicui adderent animum, inq. bonam ſpem erigerent. Ariſtophanes in Auibus.*

Οἷα ἀνεπτέρωκα

Οὕτω λέγουσί γ' οἱ πατέρες ἑκάστοτε
Τοῖς μειρακίοις ἐν τοῖσι κουρείοις ταδί.
Δεινῶς γέ μου τὸ μειράκιον ὁ Διειτρέφης
Λέγων ἀνεπτέρωκεν ὥσθ' ἱππηλατεῖν. id eſt,

Num tibi auditum illud eſt
Quod officinis vndiq. in tonſoriis
Cani patres loquuntur adoleſcentibus:
Mire Diotrephes & meo adoleſcentulo
Alas loquendo adfixit, ut iam geſtias
Equitare.

Narrant Diotrephen fuiſſe quempiam prædiuitem, qui maiorem in modum delectatus eſt alendis equis, unde & poſtea Hipparchus factus eſt: huius hortatu exemploq. multi iuuenes accendebãtur ad curas equeſtres: patres autem oderunt hoc ſtudij genus in filiis, quod immodicis conſtet impendiis.

Χηναλώπηξ.

THEAGENES *quod eſſet garrulus ac ſtupidus moré anſerum, & verſipellis more vulpium, vulgari ioco dictus eſt* χηναλώπηξ, *voce compoſita ex anſere, & vulpe. Quamquam Didymo magis probatur anſeris nomen additum, quod anitio ac præſertim anſerinis ſupra modum delectaretur, videlicet vulpium more. Anſeris iecur olim in ſummis erat deliciis. Huius adagij meminit Ariſtophanes in Auibus.*

Reſpublica nihil ad muſicum.

HAEC *perſuaſio quemadmodum olim multorum animos occupauit, ita nunc quoque multis inhæret, vt credant doctos ac probos viros non eſſe accommodos ad gubernandam Remp. Plato abſtinuit, Socrates fruſtra tentauit, Demoſtheni ac Ciceroni parum feliciter ceſſit. Deniq. mater Neronis deterruit filium a ſtudio philoſophiæ, quod exiſtimaretur inutile geſturo principatum. Ad hæc D. Auguſtinus redarguit in epiſtola quoſdam, qui iactabant Euangelicam philoſophiam officere Remp. adminiſtranti. Id venuſte expreſſit Ariſtophanes in Equitibus. Nam illic principatum recuſanti quod muſices eſſet imperitus, ita reſpondetur.*

Ἡ δημαγωγία γὰρ οὐ πρὸς μουσικοῦ
Ἔτ' ἐστὶν ἀνδρὸς οὐδὲ χρηστοῦ τοὺς τρόπους. id eſt,

At gerere nunc Remp. non eſt viri,
Qui muſicus ſit, ac probatis moribus.

Muſices nomine omnem liberalem eruditionem deſignabant veteres.

Verbis coquinariis.

Ῥήματα μαγειρικά, *id eſt, Verbis coquorum, venuſte dixit in eadem fabula pro verbis mollibus, blandis ac dulcibus. Coquorum enim eſt condimentis edulcare cibum per ſe ſubauſterum. Monetur illic quiſpiam vt populum Athen. blandiloquentia demulceat. Carmen ſic habet.*

ὑπογλυκαίνων ῥηματίοις μαγειρικοῖς. id eſt,

Deliniens eos coquorum verbulis.

μαγειρικοῖς *dixit, pro* μειλιχίοις, *hoc eſt, placidis ac dulcibus. Habebit gratiam, ſi quis dicat Epicuri philoſophiam demulcere vulgarium animos* ῥήμασι μαγειρικοῖς, *quod voluptatem afferat eſſe ſummum bonum.*

Liba Coalemo.

Σπένδε τῷ κοαλέμῳ, *id eſt, Liba Coalemo. Competit in eũ cui ſua improbitas fuit bono. Fingit enim Comicus dæmonis nomen, improbitatem innuens. Perinde quaſi quis dicat, ſacrifica* μωρίᾳ, *ſi quis morionem agens, euectus ſit ad opes ac dignitatem. Nam Græcis* κοάλεμος *fatuum ac ſtultum ſignificat, a* κοῖ *pro* νοῦ. *Nam Callimachus pro* νόησε *dixit* κόησε. *Hinc* κοάλεμος, κοῦς, *pro* νοῦς, & ἀλᾶν *quod mente erret. Simili figura gratiis litaſſe dicuntur, qui fortunati ſunt in amicitiis conciliandis. Habent & temulenti Comum deũ, & fures deam Lauernam. Itaq. furtis ditato, facete diceretur, Liba Lauernæ.*

Spirat Cæcias.

DE *Cæcia vento nubes ad ſe pertrahente ſatis dictum eſt nobis in ſuperioribus. Ad venti naturam alludens Ariſtoph. in Equitibus dixit,*

Ὡς οὗτος ἤδη καικίας καὶ συκοφαντίας πνεῖ. id eſt,

Vt iſte ſpirat Cæcias & ſycophantias iam:

Interpres admonet prouerbiũ, quamquam in Aldina editione, pro καικίας *deprauate legitur* κακίας, *cum hanc vocem metri ratio non admittat. Cæcias autem poeta poſuit pro turbis ac litibus. Notatur enim ibi Cleon vt delator & criminator.*

Latum & anguſtum.

NEMINI *obſcurum arbitramur prouerbiali ſchemate dictum eſſe apud Ariſtoph. in Equitibus ſub perſona Cleonis: cui cum eſſet obiectum, quod nutricum more male paniſſet populum, qui paullulum præmanſi inſereret in os, maximam partem ipſe deglutiret, reſpondet,*

Καὶ νὴ Δί' ὑπό γε δεξιότητος τῆς ἐμῆς
Δύναμαι ποιεῖν τὸν δῆμον εὐρὺν καὶ στενόν.

Ita per Iouem. Nam dexteritate ego mea
Exilem & amplum valeo populum reddere.

Macreſcunt enim pueri male paſti, rurſus bene paſti fiunt obeſi. Appoſite torquebitur in eos qui adoleſcentes recte docent aut ſecus, qui ue populu dextre concionatur aut ſecus. Siquidem hæ res plurimum habẽt momenti ad mores populi vel ad honeſta formandos, vel ad vitia deprauandos.

Scarabeo citius perſuaſeris.

Θᾶττον ἢ κάνθαρος ἂν μεταπεισθείη, *id eſt, Citius Scarabeum in diuerſam ſententiam pertraxeris. De iis qui malis aſſueuerunt, a quibus tamen reuocari non poſſunt, eo quod aſſuetis videantur optima. Lucianus in Pſeudologiſta,* οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἂν βελτίων γένοιο πρὸς τὴν ἐπιτίμησιν, οὐ μᾶλλον ἢ κάνθαρος μεταπεισθείη ἄν ποτε τοιαῦτα κυλινδεῖν, ἅπαξ αὐτοῖς συνήθης γενόμενος, *id eſt, neque enim ipſe vnquam fieres melior increpatione mea, nihilo magis quam ſcarabeo perſuaderi poſſet, ne amplius talia voluat, poſteaquam ſemel illis aſſueuit. Scarabeus fœtus ſuos educat in ſtercore præcipue caprino, & indidem paſcit, atque ibidem habitat. Excrementa vero fingunt in ſphærulas, eaſq. in nidum deuoluunt, capite in terram demiſſo, poſterioribus pedibus in altum erectis. Nemo facile abducitur a vitiis, in*

Solem adiuuare facibus.

ALIOQVI retulimus τὸ φῶς ἡλίῳ δανείζειν. Huic ſimillimum eſt, quod refert Gratianus ex Anacleto Papa, Cauſſa 6. q. prima, in eos qui hic vſurpant ſibi diuinum iudicium, quod nullus hominum poterit effugere. Nã incerta ſunt hominum iudicia, neque ſecus ſeſe habent ad iudicia dei, quam fax ad ſolem. Si omnia, inquit, in hoc ſaeculo vendicata eſſent, locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis laborat impendiis, qui ſolem certat facibus adiuuare &c. Quamquam in libris vulgaribus librarij pro facibus deprauarant faſcibus.

Cenſoria virgula.

TRISTISSIMVM eſt apud eruditos, Cenſoriam virgã appellare iudicandi auctoritatem, praeſertim cum ſupercilio, a magiſtratu Romano ſumptum. Cuius formae eſt quod ait beatus Hieronymus, in dialogo aduerſus Luciferianos, Nemo poteſt CHRISTI palmam ſibi adſumere, nemo ante diem iudicij de hominibus iudicare. Videtur autem Hieronymus adluſiſſe ad caput Deuteronomij 25. vbi iuſtitiae palma dicitur, quae a iudicibus tradebatur ei qui probaſſet ſuam innocentiam, cauſſamq. uiciſſet.

Trochi in morem.

Βέμβικος δίκην, id eſt, Trochi in morem, de verſatilibus et inconſtantibus dici ſolitum. Eſt enim bembix trochus quem pueri flagello circumagunt. Suidas citat ex Ariſtophane, βέμβικος δίκην δεῖ, id eſt, nõ oportet quidquam a trocho differre. Locus is eſt, in Auibus. Heſychius dictum putat in eum qui in fuga non tenuerit rectam viam, ſed in orbem fuerit circumactus. Bembix autem magno impetu mouetur ſed in orbem, vt fugiens non effugiat. Simili tropo ſtultorum inconſtantiã notat Sirach ille ſapiens Hebraeus, capite 33. Praecordia fatui quaſi rota curri, & quaſi axis verſatilis cogitatus illius. Apud Plautum interdum dicitur aliquis trocho aut rota figuli verſatilior.

Praeſtat canem iritare quam anum.

REFERTVR ex Menandro,

[illegible] id eſt,
Iritabile enim ac vindex mulierum genus, partim ob rationis inopiam, partim ob animi humilitatem. Nam vera magnanimitatis eſt quaſdam iniurias negligere, neque quoſuis homines dignari ira ſua. Eſt autem formidabile animal mulier cum ad ſexus vitium accedit ſenectus. Canis iritatus tantum oblatrat, interdum & mordet: at aniculae praeter linguae venenum, interdum inſtructa ſunt malis artibus, veneficiis & incantamẽtis. Itaq. non nulli ingenti ſuo malo experti ſunt eſſe veriſſimum, quod dixit Menander.

Pecunioſus damnari non poteſt.

M. TVLLIVS in Verrem actione ſecunda, ait hoc omnium ſermone percrebuiſſe, non apud Romanos tãtum, verum etiam apud exteras nationes, in iudiciis illorum temporum pecunioſum, quamuis ſit nocens, neminem poſſe damnari. Et in eundem oratione tertia: Reus eſt enim inquit, nocentiſſimus. Qui ſi condemnatur, deſinent homines dicere, his iudiciis pecuniam plurimum poſſe. Sin abſoluitur, deſinemus nos de iudiciis transferendis recuſare. Huic adfine quod aliquoties reperitur apud Salluſtium in bello Iugurthino, Romae eſſe venalia omnia.

Inter manum & mentum.

FESTVS Pompeius indicat eſſe prouerbium apud Latinos, ſed ex illo Graeco ductum: πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. Cuius originem ita refert: cum Chalcas vitem ſereret, quidam augur vicinus praeteriens, dixit illum errare. Non enim ei fas eſſe nouum vinum deguſtare. Tanti colligere lucus e fragmentis, quae nobis quorundam ſtoliditas ſupereſſe voluit ex auctore vndiquaq. doctiſſimo. Prouerbium admonet in hominum vita nihil eſſe certi. Nam ſaepenumero fit, vt quod nos maxime tenere credimus, caſus aliquis inopinatus interuertat. Veluti cum quis manu tenet poculum, minimumq. ſpacij ſit inter manum & mentum, tamen interdum fit, vt is moriatur antequam bibat. Hoc prouerbium variis modis effertur, eiuſq. originem alij aliter prodiderunt, de quibus ſatis opinamur dictum eſt in prouerbio, Multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra. Hic ideo retulimus quod aliis verbis commemoretur a Feſto, in quibus non nihil eſt gratiae ex proſonomaſia, Manum & mentum.

Colophonium calciamentum.

Κολοφώνιον ὑπόδημα, id eſt, Colophonium calciamentum dicebatur caenum. Nam antiqui fere ſoleis vtebantur, quae infimam pedum partem tantum munirent. Vnde quadrabit in hominem ſtolidum & incompoſitum, & ruſticanum per lutum ituris conuenit tale calciamentum. Venuſte itaque dixeris, in ſordidis auctoribus verſaturo opus eſſe calceis Colophoniis. Huic contrarium videtur calciamentum Sicyonium, cui cognomen inditum a Sicyone ciuitate Peloponneſi, vt indicat Stephanus, atque etiam Sextus Pompeius Feſtus, neuter tamen indicat vſum adagij. M. Tullius indicat Sicyonios calceos fuiſſe perbellos, ſed aptiores feminis & effeminatis quam viris. Mar. Tullij verba ſubſcribemus. Quin etiam cum & ſcriptam orationem deſertus orator Lyſias attuliſſet ad Socratem, quam ſi videretur ediſceret, ac pro ſe in iudicio vteretur, non inuitus legit, & commode ſcriptam eſſe dixit: Sed inquit, ut ſi mihi calceos Sicyonios attuliſſes non vterer, quamuis eſſent habiles & apti ad pedes, quia non eſſent viriles: ſic illam orationem diſertam ſibi & oratoriam videri, fortem & virilem non videri.

Manduces.

MANDVCES dicebantur, vehementer famelici, aut qui minis inanibus terrorem incuterent. Feſtus Pompeius tradit in pompis olim inter ceteras ridiculas ac formidoloſas imagines ire ſolere effigiem, magnis malis, late dehiſcente rictu, & ingentem dentibus ſonitũ facientem. Eam manducem appellabant. Apud Plautum in Rudentibus ita loquitur Charmides paraſitus: Quid ſi aliquo ad ludos pro manduce me locem, quapropter? quia pol clare crepito dentibus. Enatarat paraſitus e naufragio, totusq. horrebat prae frigore. Vnde paullo poſt dicit ſe omnia coruſcu loqui. Aut de hac aut de ſimili effigie ſentire videtur Martialis cum ait,

Sum

Sum figuli luſus, rufi perſona Batavi.
Quæ tu derides, hæc timet ora puer.

Hoc genus imaginum Græci vocant μορμολύκεια, quod lupina ſpecie terrent pueros, ut a plorando deſiſterent.

Vbi tu Caius, ibi ego Caia.

PLVTARCHVS *in Problematibus Romanis, quærit unde mos ille natus ſit, ut qui ſponſam ad ſpōſum deducerent, iuberent illam hæc verba profari, ὅπου σὺ Γάϊος, ἐγὼ Γαΐα, id eſt, Vbi tu Caius, ego Caia. Dubitatq. an priſci voluerint ſponſam his verbis depaciſci cum ſponſo, ut inter ipſos omnia eſſent cōmunia, pariterq. imperarent in familia, quaſi diceret, ut tu dominus domus & autor, ita ego domina domus atque hera. Forma ſermonis ſumpta videtur a iuriſconſultis, qui pro quibuſuis nominibus ponunt C. Seium & L. Titiū, quemadmodum philoſophi Dionē ac Theonem. Vnde & illud proverbium, quod alibi citavimus ex Varrone. Idem Accij, quod Titij, cum par duorum ius ſignificatur. An potius ominis cauſſa Caia nominetur, quod fuerit quædam Caia Cecilia, mulier cum eleganti forma tum probatiſſimis moribus, eadem dicta Tanaquil: quæ nupſit uni e filiis Tarquij, videlicet Tarquinio Priſco. Huic Caiæ Romani poſuerunt ſtatuam æream in templo Sancti. Sic enim ſcribit Plutarchus ἐν τῷ τῆς τύχης ἱερῷ. Is erat deus olim hoc nomine cultus apud Romanos, unus e numero duodecim ſelectorum. Ibidem antiquitus erant repoſita illius ſandalia & colus, quorum illa teſtabantur eam domi manentem familiæ curam habuiſſe, hæc induſtriam ſignificabat, quod muliebres operas diligenter obierit, lanificij ſtudioſa. Huius itaq. nominis mentio ſponſam admonebat, ut talis eſſet ſuo marito, qualis Caia Cecilia fuerat ſuo. Inter priſcas nuptiarum ceremonias ſervabatur & illud quod inauſpicatum habebatur, vel ſponſum vel ſponſam propriis appellare nominibus. Quod & in hodiernum uſque diem obſervatur, ut ſponſa relicto cognomento gentilitio tranſeat ad cognomen viri, ut Hectoris Andromache. Proverbium e coniugio natum inter coniuges maneat, niſi quod poteſt & ad ſororem fratremq. accommodari.*

Rumor publicus non omnino fruſtra eſt.

CARMEN *Heſiodi celebratiſſimum citat Ariſtoteles libro Moralium Nicomach 7.*

Φήμη δ' οὔ τι πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα λαοὶ
Πολλοὶ φημίζωσι. id eſt,
Haudquaquam in totum rumor perit ille, per ora
Qui volitat populis compluribus.

Philoſophus hunc verſiculum adducit velut argumentum probabile voluptatem eſſe ſummum bonum, quod eam & homines expetant & bruta animantia.

Quadratus homo.

ARISTOTELES *moralium Nicomachiorum 1. diſputans adverſus eos, qui felicitatem hominis bonis externis definiunt, quæ fortunæ arbitrio dantur ſimul & eripiuntur, dicit ad hanc rationem felicem, Chamæleontem quempiā induci, ut qui ſubinde mutatis rebus nunc felix ſit nunc infelix, quēadmodū Chamæleon ad ſpeciem rerum quibus admovetur, mutat colorē, cum vera felicitas præcipue ſita ſit in bonis animi. Vnde colligit, qui vere beatus ſit, nihil obſtare, quo minus per omnem vitam ſit beatus, ac ſubiicit, ἀεὶ γὰρ ἢ μάλιστα πάντων πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετήν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα καὶ πάντῃ πάντως ἐμμελῶς, ὅ γ' ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. id eſt, Semper. n. aut quam maxime, omnino faciet & contemplabitur quæ ſunt virtutis: ac fortunæ caſus optime feret, ac prorſus omni ex parte modulate, is ſane qui vere bonus eſt & quadrangulus, carens omni uitio. Libro Rhetoricorum 3. meminit huius dicti inter genera metaphorarū. Hæc autem figura in quamcumq. partem volvatur, ſui ſimilis eſt. Ita ſapiens quæcumq. inciderit fortuna, non mutat animum. Venuſtius erit, ſi viri fortis animum nec ullis fortunæ caſibus labefactabilem dicamus τετράγωνον.*

Merces conſtituatur.

PLVTARCHVS *in vita Theſei tradit fuiſſe quendā Pittheum avum Theſei maternum, a quo Hippolytus ille pudicus fuerit inſtitutus. Is gnomologiis quæ tum temporis præcipua habebatur ſapientia, clarus erat. Ex eius ſententiis hanc unam fuiſſe ferunt:*

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω. id eſt,
Aequa viro merces ſit præſtituatur amico.

Ariſtoteles nono Moralium Nicomachiorum, narrat Protagoram cum nemine diſcipulorum ſolere paciſci, verum ubi iam didiciſſent quæ volebant, iuſſit ipſos diſpicere, quanti æſtimarent ea quæ didicerant, & quidquid ab illis dabatur accipiebat. Hoc animo qui ſunt, iis in hoc genere commerciorum putat eſſe ſatis Pitthei præceptum, qui iubet amico viro ſtatui mercedem iuſtam & æquam. Bene haberet, ſi medici quoq. nihil paciſcerentur, ſed ægro levato acciperent quod daretur. Nam quod Ariſtoteles inibi refert de quibuſdam ſophiſtis, qui neminem recipiebant in diſciplinam, niſi numerata mercede, mox acceptis nummis non præſtabant quod erant polliciti: videmus interdum fieri a chirurgis ac medicis malæ fidei: ac fere comperiuntur eſſe impoſtores, qui ſtipulantur ingens præmium, nec admovent manum niſi aut tota ſumma, aut maxima pars ſtatim numeretur.

A bonis bona diſce.

ARISTOTELES *Moralium Nicomachiorum 9. oſtendens virtutem optime diſci convictu bonorum, quod amici ſe mutuo corrigunt ſi quid erratum eſt, & ſeſe viciſſim ad honeſtas excitant actiones, citat carmen veluti notum, ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλά. Verſus autem eſt Theognidis, cuius meminit Xenophon in commentario de dictis ac factis Socratis. Aiebat enim inter unguenta nullum oleum melius olere, quam quo ungebantur athletæ, Amaracinum & foliatum feminis eſſe relinquenda. Rogatus quid deceret olere ſenes, reſpondit probitatem. Dein rogatus ubi hoc unguentum venderetur, Theognidis hemiſtichio reſpondit:*

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι. id eſt,
Qui bonus eſt, ab eo bona diſcito.

Itidem & noſter γνωμηγράφος:
Diſce, ſed a doctis.

Aſinus ſtramenta mauult quam aurum.

ARISTOTELES *libro Moralium Nicomachiorum 10. diſputans non eandem omnibus eſſe voluptatem, cum aliis rebus delectetur canis, aliis equus, aliis homo, citat Heraclitum qui dixerit* ὄνους σύρματ' ἂν ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν, ἥδιον γὰρ χρυσοῦ τροφὴ ὄνοις, *id eſt, Aſinos ſtramenta malle quam aurum, quod aſinis pabulum auro ſit iucundius. Atque hac quidem in parte aſini plus ſapiunt quam homines. Illi rem aſtimant vſu, nos inutilibus atque etiam noxiis rebus ex animi perſuaſione ingentia ſtatuimus precia. Notus eſt apologus de gallo qui gemmam in ſterquilinio repertam contempſit. Gallus enim mauult putre granum, quam margaritum aut adamantem. Ita qui ventris ſunt mancipia, compotationem temulentam omnibus diſciplinis liberalibus anteponunt.*

Iocandum ut ſeria agas.

EODEM *libro refert ſententiam Anacharſidis, qui taxarit eos qui ſeria agunt vt iocentur, cum iocus in hoc interdũ admittendus ſit vt ſeriis rebus vacare liceat. Velut qui per omnem vitam magnis laboribus hoc agunt, vt fiant boni ſaltatores, aut egregii tibicines. Ariſtotelis verba ſunt hæc,* σπουδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἠλίθιον φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν, παίζειν δὲ ὅπως σπουδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ, *id eſt, Studere vero ac laborare ludendi gratia, ſtolidum videtur atque admodum puerile. At ludere vt agas ſeria, iuxta Anacharſidis ſententiam recte videtur habere.*

Cyclopum more.

IN *eodem rurſus lib. Cyclopicam vitam appellabat, vbi nullis publicis legibus viuitur, ſed quiſquis ſuo arbitratu res gerit,* ἐν δὲ ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἠμέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ζῇ ἕκαστος ὡς βούλεται, κυκλωπικῶς θεμιστεύων παίδων ἠδ' ἀλόχου, *id eſt, In ceteris autem ciuitatibus ſuper his, hoc eſt educatione liberorum, nulla eſt habita cura, ſed quiſq. viuit vt vult, Cyclopum ritu de liberis & vxore fas nefasq. ſtatuens. Cyclopes enim ſparſim habitare feruntur in montibus, nulla ſpecie vitæ ciuilis, ſed in ſuo quiſq. antro facit quod lubet. Ne religio quidem apud illos vlla.* κύκλωπες ὥς *alibi nobis dictus eſt.*

In leporinis.

Ἐν λαγῴοις, *id eſt, In leporinis carnibus viuere dicebantur, qui laute atque in deliciis vitam agebant. Nam leporinam olim in deliciis habitam declarat Martialis,*

Inter aues turdus ſi quis me iudice certet,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Atteſtatur & prouerbium: tute lepus es, & pulpamentum quæris. Ariſtophanes in Veſpis. Sunt, inquit, mille ciuitates, quæ nunc nobis tributum ſoluunt. Harum vnicuiq. ſi quis imperet vt viginti alat viros,

Δύο μυριάδες τῶν δημοτικῶν ἔζων ἐν πᾶσι λαγῴοις
Καὶ στεφάνοισι παντοδαποῖσιν, καὶ πύῳ καὶ πυαρίτῃ.

Viginti milia populorum viuerent in omnibus leporinis omnigenisq. coronis, & pyo, & pyarite. Πύον autem Græci vocant lac, quod animal primum reddit a partu, & pyariten hinc factam decoctionem. Interpres citat carmen ex Homero ni fallimur:

Πύον δ' αὐτοῖσιν ἐμπλησάμενοι πυαρίτην. *id eſt,*
Epulentas pyo, & explentes ſeſe pyarite.

Rurſus Ariſtophanes in equitibus, cum Cleon & aduerſarius certatim promittunt lautiſſimas epulas populo: multis deliciarum generibus nominatis, promittunt & leporinas carnes, quaſi ſummas exquiſitasque delicias.

Matrem ſequimini porci.

Ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι, *id eſt, Poſt matrem adeſte porci. Id ſubinde repetitur apud Ariſtophanem in Pluto. Interpres admonet iocum eſſe prouerbialem in ſtupidos & indoctos. Sus enim Mineruæ opponitur iuxta prouerbium. Veluti ſi quis diceret indocti præceptoris indoctis diſcipulis,* ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι. *Quadrabit & in gula ventriq. deditos.*

Ariſtylli more.

IDEM *eodem in loco,* σὺ δ' Ἀρίστυλλος ὑποχάσκων ἐρεῖς. *Tu vero Ariſtyllus ſubhians dices. Interpres admonet Ariſtyllum fuiſſe poetam deformem ore ſemper hiante. Quem obiter taxat Ariſtoph. cuius & meminit ἐν ἐκκλησιαζούσαις. Tragicum autem eſt & hiſtrionicum, ore nimiũ diducto loqui. At nobis videtur magis taxatus Ariſtyllus, quod ore paullulum diducto loqueretur, vt vox magna ex parte prodiret per nares ſtridula, qualis eſt porcorum: quod vitium in quorundam pronuntiatione cantuq. videmus.*

Citeria.

CITERIAE *conuitium in homines impendio loquaces olim iactatum eſt. Cato in M. Calium: Quid ego dicerem amplius, quem deniq. credo, in pompam vectitatum iri ludis pro Citeria, atque ſpectatoribus ſermocinaturum. Feſtus Pompeius admonet, Citeriam dictam fuiſſe quandam effigiem argutam ac loquacem, quæ ridiculi gratia in pompis vehi ſoleat crepitum & ſtrepitum aſſidue edens. Nunc in pompis non circumfertur Citeria, ſed multi Citerias habent domi, factitiis illis multo magis obſtreperas.*

Oſtrei in morem hæret.

Ὥσπερ λεπὰς προσείχεται, *id eſt, Oſtrei ſiue conchylii in morem adhæret. Ariſtophanes dixit in anum quæ ægre a iuuene diuellebatur,*

ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ γραΐδιον
Ὥσπερ λεπὰς τῷ μειρακίῳ προσείχεται. *id eſt,*
O Iupiter, quam fortiter conchæ modo,
Iſthæc anicula adhæret adoleſcentulo.

Eſt concharum genus quod capillamentis quibuſdam inter ſe cohæret, quo tut⁹ ſit aduerſus vndarũ motus.

Hodie nihil ſuccedit.

PLAVTVS *Amphitryo in ſui nominis fabula citat adagii titulo: nihil ẽ, vt dici ſolet, quod hodie bene ſuccedat mihi. Adluſit autem ad vulgi ſuperſtitionẽ, cui quidam dies credebantur rebus gerẽdis auſpicati, quidam infelices. Quod ſi vnum atque alterum parum ſucceſſit*

ſucceſſit ex ſententia, hinc æſtimantes totum diem, dicunt, hodie nihil ſuccedet, & ab omnibus negotiis abſtinent.

Nec currimus, nec remigamus.

ARISTOPHANES ἐν ἐκκλησιαζούσαις *facit mulieres hoc molientes vt occupēt Rempub. quod hactenus ab omni functionē ſubmota nihil egerint:*

Νῦν γὰρ οὔτε θέομεν, οὔτ' ἐλαύνομεν. *id eſt,*

Neque currimus nunc, nec innitimur remige.

Metaphora ſumpta eſt a nautis ad Reip. gubernationem. Nautæ currere dicuntur, cum venti ſunt ſecundi, ἐλαύνειν, cum deſtituti ventis remigio nauim impellunt, qui curſus dicitur ſecundarius ὁ δεύτερος πλοῦς. Sentiunt ſe nec pace, nec bello ad ulla vocari munia. Apte torquebitur & in illos qui fruſtra conantes nihil proficiunt, videlicet aduerſante fortuna.

Vt luti baiuli.

Ὥσπερ πηλοφοροῦντες, *id eſt, Vt lutum baiulantes. Apud Ariſtoph. in Concionatricibus queruntur feminæ, populum Athenienſem non conuenire ad concionem, niſi dato ſingulis obolo, cum ante ſuo victu conſultarent de Reip. πηλοφορίαν autem poſuit pro omnium quæſtuariarum artium ſordidiſſima. Apte torquebitur in eos qui functionibus honeſtis ad abiectum quæſtum abutuntur.*

Tam multa quam ſapiens.

ARISTOTELES *libro Rhet. 3. admonens ne orator nimium crebris enthymematibus vtatur, ſed tantum intermiſceat, ſubiicit hoc carmen Homeri, ni fallimur, ceu vulgo iactatum:*

ὦ φίλ' ἐπεὶ τόσα εἶπες ὅσ' ἂν πεπνυμένος ἀνήρ.

Quandoquidem nobis tam multa locutus amice es,
Quam multa prudens vir diceret atque peritus.

Conueniet in hominem multa loquentem potius quam opportuna. τόσα, *inquit Ariſtoteles,* ἀλλ' οὐ τοιαῦτα, *id eſt, tam multa, at non talia. Neque enim perinde refert quam multa loquamur, ſed quam ad rem facientia. Quemadmodum philoſophus quidam dixit, nō eos pro doctis habendos qui multa didiciſſent, ſed qui vtilia.*

Hoc iam & uates ſciunt.

IDEM *aliquanto poſt differens quod in conſultationibus apud populum dicere multo ſit difficilius quam in iudiciis cauſſas agere, eo quod qui ſuadet, de futuris loquitur, qui accuſat aut defendit de præteritis, & ad hæc legem habet pro fundamento, quo habito facile eſt reperire demonſtrationem: Subiungit Epimenidis Crētenſis ſententiam ὅ ἐστιν ἤδη καὶ μάντεις, id eſt, quod, videlicet factum, ſciri iam poteſt a diuinis. Addit Epimenidem ſolere non de futuris, quæ ſciri non poſſunt, ſed de præteritis vaticinari, verum occultis. Nam eſt hoc quoddam diuinandi genus. Apte torquebitur iocus in rem tandem compertam, quæ diu feſellerat.*

Noui nummi.

EX *Plauto apparet non eſſe nouum, publicam monetam in ſingulos annos cudi deteriorem. Sic enim præfatur in Caſſinam:*

Qui vtuntur vino vetere ſapientes puto,
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas.
Antiqua enim opera & verba cum vobis placent,
Aequum placere eſt ante veteres fabulas.
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multo ſunt nequiores quam nummi noui.

Θράττειν.

DICTVM *eſt a nobis in ſuperioribus* κεντεῖν, *abiiſſe in prouerbium fraudulentiæ. Idem obſcurius indicatur per* θράττειν, *quæ vox Græcis ſignificat turbare aut moleſtum eſſe. Quodſi reſpicias ad* θρᾷττας *quæ ſunt ancillæ Thraciæ, ſignificat decipere, & Thraciis dolis tractare. Theodorus de Nicone Citharœdo dixit,* θράττει σε. *Nicon autem erat Thrax. Hoc ſi neſcias, dictum amittit gratiam. Refert Ariſtote. libro Rhetor. Arbitramur huc alluſiſſe Ariſtophanem in Equitibus, vbi Nicias iuſſus audacter eloqui quod haberet, reſpondit,* ἀλλ' οὐχ οἷόν τε τὸ θρέξαι, *interpres admonet* θρέξαι *barbaricam eſſe vocem, quæ fiduciam ſignificet, & ad audendum animet, quaſi quis dicat ſume Thraciam audaciam.*

Neque dicta neque facta.

Μήτε δεδραμένα μήτε εἰρημένα. *Non dubium quin prouerbiali ſchemate vehementer falſa dicamus, neque dicta neque facta. Quod genus illud, neque ſcriptum neque pictum. Nam de veris mendatio mixtis dicimus facta atque infecta. Ariſtophanes in Concionatricibus,* ἀλλὰ πέραινε μόνον, μήτε δεδραμένα, μήτ' εἰρημένα πω πρότερον. *Age perora tantum, neque facta neque dicta vmquam prius. Comicus ioco monet vt omnia noua dicat, quod vetera cum faſtidio audiantur. Egregie vero nouum ſit oportet, quod neque dictum eſt antea, neque factum M. Tullius in orationibus frequenter nouo more factum ait cuius nullum vmquam extitit exemplum.*

Saluete equorum filiæ.

APPARET *ioco vulgari fuiſſe iactatum, in eos qui emolumenti gratia blandiuntur. Refert Ariſtoteles lib. Rhet. tertio. In certamine mulorum cum is qui vicerat dixiſſet exile precium pro carmine, Simonides recuſauit, indignans mulos celebrari ſuo poemate, verum vbi victor dediſſet ſatis magnum præmium, carmen tale fecit:*

Χαίρετ' ἀελλοπόδων θύγατρες ἵππων. *id eſt,*

Saluetote volucripedum ſoboles equorum.

Siluit enim quod eſſent ex aſinis quoque nati, & quod honeſtius erat expreſſit, equorum filias appellans.

Mithragyrtes, non daduchus.

IS *qui in functione quapiam ſordidas contemptasq. partes agit, Mithragyrtes dicetur, daduchus eſſe negabitur. Eoq. Iphicrates Calliam* μητραγύρτην οὐ δᾳδοῦχον *appellabat. Significās illū non fuiſſe initiatū ſacris, ſed tamen velle videri. Mithras apud Perſas ſol dicitur, quē illi deorum ſummū indicant. Vnde Mithragyrtæ*

dici videntur, qui obambulant cũ ſimulatis myſteriis, ac rudibus imponunt. Nam hoc genus hominum & olim fuiſſe declarat Apuleius.

Sibi parat malum qui alteri parat.

VERSICVLVM hunc Ariſtoteles Rhet. 3. citat titulo Democriti Chij.

Οἷ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων.
Ipſe ſibi mala cudit quiſq. alij mala cudens.

Nemo poteſt alterum iniuria afficere, niſi prius lędat ſeipſum. Qui alium fraudat pecunia, ſeipſum ſpoliat bona mente, grauius ſeipſum lędit quam alterum, veriſſime itaq. dictum eſt, Ipſus ſe lędit, alium qui lędere quęrit.

Trabem baiulans.

ARISTOTELES libro Rhetoricorum tertio diſputans de quibuſdam verbis quę non habent gratiam, ni ſi pronuntiatione geſtuq. adiuuentur, alioqui, inquit, γίνεται ὁ τὴν δοκὸν φέρων, id eſt, fit ille trabē geſtans. Id accidit in dictionibus, pręſertim nominibus propriis ac pronominibus, & vocibus crebro repetitis, quę tacitam habent Emphaſim: Vt Therſites contemnit Achillem. Et tu me aſinum vocas? Similiter & in aſyndetis, vt veni, vidi, vici. Et ſi quę ſunt ſimilia, quę ſine commendatione actionis non habent eandem gratiam. Quod genus Terentianum illud: Excluſit, reuocat redeam? Et mox. Ego ne illam? quę illum? quę me, quę non. Sine modo. Rurſus illud in Adelphis: Storax, non rediit hac nocte Aeſchinus a cęna. Storax accerſentis vox eſt, & ob id clarius pronuncianda, reliqua ſecum loquitur. Nihil addubitamus quin aſſumptum ſit ex fabula quapiam. Nam ὁ τὴν δοκὸν φέρων, finis eſt iambici trimetri. Qui trabe onuſtus eſt, non eſt idoneus ad geſticulationem ſed oneri ſeſe accommodet oportet. Talis opinamur perſona riſus gratia alicubi producta fuerat in comędia. Interdum inducuntur σκευοφόροι geſtantes ſarcinas. Cuiuſmodi ſunt quibus dicitur in Andria, Vos iſthęc intro auferte. Et in Hecyra Soſia. Tales aut nihil dicunt, aut geſtu non reſpondent pronunciationi. Vide, num Ariſtoteles ſentiat de Athlantibus, qui trabibus ędificium ſuſtinētibus ſuppoui ſolent. Videntur enim laborare, cum nihil agant. Actio autem quaſi uita eſt orationis. Vitę indicium eſt motus. Tale quiddam in tragędiis erat δορυφόρημα, tantum adſtabat, nihil agens. Et fortaſſis pro ὁ δοκὸν φέρων ſcriptum erat, ὁ δορυφορῶν, ſed nihil pronunciamus. Excutiant eruditi.

Quę quis ipſe facit.

ARISTOTELES Rhetoricorum libro ſecundo, diſputans de affectibus, refert hoc dictum ut vulgo iactatum, ἃ γὰρ τις αὐτὸς ποιεῖ, ταῦτα λέγεται τοῖς πέλας μὴ νεμεσᾶν, id eſt, Nam quę quis ipſe facit, hęc dicitur vicinis non vertere vitio. Conuenit cum illo Terentiano: Homine imperito nil quidquam eſt iniuſtius, qui nihil niſi quod ipſe facit rectum putat. Sunt enim qui damnant, quidquid ipſi non poſſunt aſſequi.

Cognatio mouet inuidiam.

ARISTOTELES eodem libro docens inuidiam oriri erga vicinos & cognatos: nullus enim inuidet olim defunctis, aut diuerſi generis, aut immenſo interuallo ſuperioribus, inferioribus ue: adducit huius verſiculi teſtimonium,

Τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται, id eſt,
Etenim inuidere nouit ipſa affinitas.

Vnde qui eo altitudinis proceſſerunt vt inuidiam gloria ſuperarint, extra omnem aleam, extraq. inuidię tela eſſe dicuntur.

Sapiens non eget.

IBIDEM inter ſententias refert hoc carmen,

Χρῆται δ' οὔποτ' οὐδεὶς ὅστις εὖ φρονεῖ, id eſt,
Haud vnquam eget qui mente ſana eſt prąditus.

Siue quod magnę ſint opes habere bonam mentem, ſiue quod ſapienti facile eſt diteſcere ſi velit. Velut Ariſtippus eiectus naufragio reperit a quibus humaniter exciperetur. Idem cum Dionyſius talentum peteti diceret, Nonne docebas ſapientem non egere? Da, inquit, & reſpondebo. Dedit rex, ac mox exegit reſponſum. Tum Ariſtippus, non ne verum dixi ſapientem non egere?

Lecythum habet in malis.

Ἔχειν λήκυθον πρὸς ταῖς γνάθοις, id eſt, Lecythum habere ad malas, tectum & ęnigmaticum conuitium eſt in anus quę rugas illitis pigmentis diſſimulant. Qualis erat Phryne meretrix, iam vetula nec tamen a quęſtu recedens. Ariſtophanes in Concionatricibus:

Φρύνην ἔχουσαν λήκυθον πρὸς ταῖς γνάθοις. id eſt,
Phrynen gerentem Lecythum iuxta genas.

Lecythum appellat vaſculum unguentarium unde fucatur facies. Eadem ſolita eſt dicere, multos bibere fęcem ob vini nobilitatem, quod ad illam ἐξεῖναι, propter ſcorti celebre nomen commearent amātes, quo gloriari poſſent ſibi cum Phryne fuiſſe rem.

Piſcis eget ſale.

Ἰχθὺς δεῖται ἁλός, id eſt, Piſcis eget ſale. De re abſurda & incredibili. Nec enim veriſimile eſt, piſces in mari agentes opus habere ſale. Hoc videtur a populo reclamatum Androcli Pitenſi, cum legem quandam reprehendens dixiſſet, δέονται οἱ νόμοι νόμου διορθώσοντος, id eſt, Egent leges lege correctrice. καὶ γὰρ ἰχθύες ἁλός. Nam & piſces ſale. Leges enim in hoc datę ſunt, vt ad harum regulam corrigantur hominum actiones. Quod ſi ipſę leges indigent correctione, leges non ſunt. Idq. non minus abſurdum ſit, quam ſi piſces marini dicantur egere ſale. Refert Ariſtoteles in Rhetoricis.

Baccę egent oleo.

IBIDEM mox ſubiicit aliud eiuſdem formę, τὰ στέμφυλα δεῖται ἐλαίου, id eſt, Baccę egent oleo. Neque enim credibile eſt illis opus eſſe oleo, unde naſcitur oleum. E baccis autem oliuarum exprimitur oleum. Cognatum illi quod ante retulimus, Ipſi fontes ſitiunt.

Auis ex auibus.

Ὄρνεον ἐξ ὀρνέων, id eſt, Auis ex auibus, prouerbij forma dictus eſt Ariſtophani per ironiam vir nobilis, quaſi

bonus

bonus ex bonis prognatus,

Τὸν ἔποφ', ὃς ὄρνις ἐγένετ' ἐκ τῶν ὀρνέων. id eſt,

Vpupam hancce quæ prognata ab auibus eſt auis.

Qui de nobilitate gloriantur, repetunt ab auis & atauis gentis ſtemmata. Nam empta nobilitas, aut nuper parta, non perinde magni fit.

Da lapidi volam.

INTERPRES *Ariſtophanis indicat pueros ſi quando viderint aues, dicere ſolere, Da lapidi volam, & cadent omnes. Conuenit vbi quis ſectatur quæ non poſſis aſſequi, aut minatur iis quibus non poteſt nocere. In comœdia quiſpiam ait ſe velle ſtrepitu excitare aues: alter iocans reſpondet,* τῷ σκέλει θένε τὴν πέτραν, *id eſt, Tibia lapidem feri. Atque interim aues nihil habent incommodi, ſed manus aut pes percutiens ſaxum: eoq; iubet alter, vt ipſe capite percutiat lapidem, quo ſtrepitus fiat duplex.*

Ne quæras deus eſſe.

Μὴ μάτευε θεὸς γενέσθαι, *id eſt Ne quære fieri deus. In hominem vndequaq; beatum in hac vita. Pindarus in Olympiacon hymno quinto:*

ὑγίεντα δ' εἴ τις ὄλβον
ἄρδει ἐξαρκέων κτεάτεσσι, καὶ
εὐλογίαν προστιθεὶς, μὴ ματεύ-
σῃ θεὸς γενέσθαι,

Si quis autem opes cum ſanitate coniunctas auget, ac ſuis poſſeſſionibus contentus eſt, atque his adiunxit honeſtam famam, ne petat a diis vt fiat deus. Itidem apud noſtrates vulgo dicitur: Sat fortunatus es. Quid tibi vis? Num poſtulas eſſe deus?

Operi incipienti fauendum.

CELEBRATISSIMVM eſt, *honos alit artes, & virtus laudata creſcit. Ita Pindarus Olympiacon hymno ſexto,* ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές, *In initio facinoris, oportet faciem illuſtrem addere; hoc eſt fauendum aliquid egregij facinoris aggredientibus, ſimul vt ipſis addatur animus, & alij ad æmulationem prouocentur. Poteſt & hic ſenſus accipi. Qui famam affectas, hunc oportet ab egregio quopiam facinore auſpicari. Permagni ſiquidem refert, vnde nominis ſumas exordia.*

Nec apud homines, nec in mari.

IBIDEM & *illud prouerbiali ſchemate dictum eſt,* ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν, οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι, *id eſt, Virtutes autem periculi expertes, neque apud homines, neque in cauis nauibus habentur in precio, pro eo quod erat, nuſquam, quaſi dicas, neque terra, neque mari. Ipſa autem ſententia conuenit cum illo Heſiodio decantatiſſimo:*

Virtutem poſuere dei ſudore parandam.

Nemo magnam laudem parauit abſque periculo. Eoq; Pindarus bellum appellat κυδιάνειραν, *quod viris pariat illuſtre nomen. Tropus prouerbialis eſt in his verbis, nec in terra, nec in mari. Et pugnatur terra marique.*

In hoc calciamento pedem habet.

DICTVM *ibidem & illud adagij forma,* ἴστω γὰρ ἐν τούτῳ πεδίλῳ δαιμόνιον πόδ' ἔχων, *id eſt, Nouit enim ſe in hoc calciamento fortunatum habere pedem, pro eo quod eſt, nouit has laudes in ipſum cõpetere. Olim magnæ deliciæ erãt in ſoleis et calceis. Nã pedilõ Græcis eſt calciamenti genus, varium & picturatum, dictum* παρὰ τὸ τῷ ποδὶ περιτίθεσθαι, *eo quod pedi applicetur. Vt autem non omnis calceus conuenit cuilibet pedi, ita nec quæuis laus in quemuis congruit.*

Bonum eſt duabus niti ancoris.

RVRSVS *in eodem,*

Ἀγαθαὶ δὲ πέλον-
τ' ἐν χειμερίᾳ νυκτὶ θοᾶς
ἐκ ναὸς ἀπεσκίμφθαι δύ' ἄγκυραι,

Bonæ ſunt in hyberna nocte duæ ancoræ, ad laxandum e celeri naui, id eſt, bonum eſt duplici præſidio niti, vt ſi alterum deſtituat, altero iuuemur, quemadmodum is victor quem laudat, geminam habebat patriam, vt ſi quid accidiſſet alteri, ad alteram ſe reciperet. De hoc dictum eſt nobis alias, ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖν.

Domi pugnans more galli.

Ἐνδομάχας ἅτ' ἀλέκτωρ, *id eſt, Domi pugnax more galli. In eum qui ſemper domi deſidens, non audet vel in bellum, uel in certamina proficiſci foras. Nam hoc animal pugnaciſſimum quidem eſt, ſed domi. Nihil autem confert Reipubl. nec ea certamina celebrantur. Ita quidẽ interpretes, ſed addubitam° tamen an ſcriptum ſit,* ἐνδομύχος, *id eſt, domi abditus,* ἐνδομάχος *dictio noue compoſita, ab* ἔνδον & μάχομαι. *Hærebit in iſtos qui domi perpetuo rixantur, cum foris ſint placidiſſimis moribus. Conuenit cum eo quod alibi diximus, Domi leones.*

Nec deus, nec homo.

HOC *ſchema prouerbiale frequenter obuium eſt apud poetas, diis hominibuſq; inuitis, proh deum atque hominum fidem. Ibi de diuinis atque humanis cernitur. Horatius,*

Non dij, non homines, non conceſſere columnæ.

Pindar° in Pythiis hymno 3. κλέπτει νιν, οὐ θεὸς, οὐ βροτὸς, ἔργοις οὔτε βουλαῖς, *id eſt, Nec deus illum fallit nec homo, nec factis nec conſiliis. Laudat Apollinem, qui cum omnia ſciat, nihil tamen mentiatur.*

Apud matrem manere.

Παρὰ ματρὶ μένειν, *dicebantur, qui per ignauiam ſemper domi manentes, nihil audent præclari facinoris. Pindarus Pythiorum Oda 4.* μή τινα λειπόμενον τὸν ἀκίνδυνον παρὰ ματρὶ μένειν, *id eſt, ne quis immunis a periculo relictus apud matrem maneret. Loquitur ni fallimur, de argonautis qui audaci peregrinatione quærebant gloriam, Iunonis auſpiciis. Molles & effeminati temporibus Auguſtini,* μαμμόθρεπτοι *dicebantur. Siue quod ab auiis eſſent educati, quæ nepotulos ſuos teneriùs amant, quam ipſæ matres, ſiue quod Græci* μάμμην *diminutiue dicunt materculam, quin & hodie vulgus matris filium appellat adoleſcentem delicatius educatum, ac tales dicebantur Matriſſare.*

Sine canibus & retibus.

Ἄνευ κυνῶν καὶ λίνων, id eſt, *Abſq. canibus & retibus. Hoc quidem ſchemate Pindarus Nemeorum Odâ. 3. ſignificauit ſummam celeritatem. Quis enim pedibus aſſequatur ceruos, niſi aut a canibus remorentur, aut implicentur retibus. Conueniet tamen in eos, qui clanculariis artibus capiunt prædam. Pindari uerba ſic habent:* κτείναντ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν δολίων θ' ἑρκέων, *id eſt, ceruos occidentem ſine canibus ac doloſis retibus: Dicetur & in eos qui non alienis præſidijs, ſed proprio Marte rem gerunt.*

Et Scellij filium abominor.

Hic eſt affectus humanus, vt ſi quis, uel hominem uel quamcunq. rem vehementer oderit, non ſolum a commemoratione, verum etiam a cognatis vocibus abhorreat. Id eleganter expreſſit Ariſtophanes in Auibus, Ibi perſona quædam ſic loquitur,

Ἀριστοκράτην φανερῶς ἐζήτεις, id eſt,
Ariſtocratiam palam eſt te quærere.
Altera reſpondet,
Ἥκιστα, καὶ τὸν Σκελλίου βδελύττομαι.
Minime, ſe ipſum Scellij natum quoq.
Abominor.

Scellij filius dictus eſt Ariſtocrates. Hoc nomen iure inuiſum eſt deteſtanti Ariſtocratiam, quod ea vox abominandæ rei memoriam renouet.

Larinum verbum.

Λαρινὸν ἔπος, *id eſt, Larinum verbum appellabant ingens atq. egregium, hinc orto prouerbio quod in Lariſſa boues ſint prægrandes ac præpingues. Alij putant Larinos dictos obeſos ac prægrandes a Larino quodam paſtore ſupra modum magno corpore. Boues autem prægrandes paſci in Epiro, poſteritatem boum Geryonis. Ariſtophanes in Auibus:*

Ἀλλὰ λέγειν ζητῶ τι πάλαι
μέγα καὶ λαρινὸν ἔπος τι. id eſt,
Sed tibi
Iam quærô dudum grande verbum dicere,
Atq. Larinon.

Huc pertinet quod Græci rebus ingentibus bouem addunt, vt βουφάγος, *edax, ſimili modo Latini veteres Lucam dicebant pro grandi.*

Hernioſi in campum.

Κόκκυ, ψωλοὶ πεδίονδε, *id eſt, Coccy, hernioſi in campum. Ariſtophanes in auibus refert prouerbij loco,* τοῦτ' ἄρ' ἐκεῖν' ἦν τοὔπος ἄρα τοὐπὶ τοῖς, κόκκυ ψωλοὶ πεδίονδε, *Quorum verborum hic ſenſus eſt, Hoc eſt vere quod prouerbio dicitur, coccu, hernioſi in campum, ſubaudi venite, quod hæc auis canit paullo ante meſſem, velut agricolas prouocans ad laborem metendi, unde Heſiodus* ἦμος κόκκυξ κοκκύζει. *Quod autem* ψωλοὶ *dixit pro agricolis, obiter taxauit Aegyptios, apud quos plerique ſunt execti, qui omnes ad vocem cuculi coguntur eſſe in agris. Fingit enim olim apud Aegyptios regnaſſe cuculum priuſquam fieret auis. Quin hodie parum viri, & ob hoc vxores cum aliis habentes communes, vulgo cuculi vocantur. Alias annotauimus ex Horatio, cuculos a viatoribus appellari ſolere, qui tum demum veniſſent ad colendam vineam, cũ auditus eſſet cuculus. Canit autem iam adulto vere, quia ſero prorepit e nido, quem ſibi parat ſub hyemem in cauis arboribus, exuens ſe plumis, atque his ſeſe inuoluens, congeſtis in commeatum malis ac pyris. Interpres Ariſtophanis admonet eſſe prouerbium* κόκκυ ψωλοὶ πεδίονδε, *cum ſegnes ipſum tẽpus prouocat ad induſtriam.*

μελλονικιᾶν.

Nicias *traducebatur quod cunctator eſſet in re militari, qualis apud Romanos fuiſſe narratur Fabius, eoq. iocularem vocem finxit vetus comœdia,* μελλονικιᾶν, *ex* μέλλειν, *quod eſt, cunctari, &* Νικίου, *qui fuit Athenienſibus. Ariſtophanes in Auibus,*

οὐχὶ νυστάζειν ἔτι
ὥρα 'στὶν ἡμῖν οὐδὲ μελλονικιᾶν,
Ἀλλ' ὡς τάχιστα δεῖ τι δρᾶν. id eſt,
Porro oſcitandi tẽmpus haud eſt amplius
Nec more Niciæ decet cunctarier,
Sed oportet aliquid agere quam celerrime.

Fumus.

Καπνὸς *dicitur promiſſa magnifica quidẽ, ſed inania. Vnde fumos vendere, et fumos offundere. Hoc nomẽ inditũ Theageni cuidã, qui cũ pauper eſſet, affectauit tamẽ haberi prædiues ac magnificus negotiator, vnde vulgo dictus eſt* καπνός. *Ariſtophanis interpres auctorem citat Eupolin Comicum in fabula cui titulus* Δῆμοι.

Pariter remum ducere.

Qui *ſimul remigant certis numeris impellunt remos vt inter ſe conſentiant, alioqui nihil acturi. Hinc Ariſtophanes in Auibus dixit,* ὁμορροθῶ, *pro aſſentior, & eodem enitor quo tu. Vox compoſita eſt ab* ὁμοῦ, *ſimul &* ῥοθίῳ *impetu feror.* ὁμορροθῶ, συναινῶ, συμπαραινῶ, *id eſt, eodem nitor, conſentio, collaudo. Interpres admonet hoc verbum eſſe ſumptum e fabula Sophoclis cui titulus* Ἀχιλλεύς.

Ipſis & Chiis.

Αὐτοῖς καὶ Χίοις, *Non obſcurum eſt has voces ex ſolemni more vulgo iactatas, quoties aliquis ſibi bona precabatur & amicis. Sic enim precatur apud Ariſtophanem auis:*

διδόναι Νεφελοκοκκυγιεῦσιν
ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν
αὐτοῖσι καὶ Χίοισιν. id eſt,

Vt detis Nephelococcygienſibus, Bonam valetudinẽ & incolumitatem, Ipſis & Chiis. Interpres oſtendit hunc ſermonis colorem ductum ex publica Athenienſium conſuetudine, qui in ſollẽnnibus comprecationibus ac ſacrificiis bona a diis precantes Reipub. addebant καὶ Χίοις. *Atq. huius hiſtoriæ teſtem citat Theopompum in 12. libro rerum Philippic. fortaſſe quod e Chio non nullam haberent Athenienſes commoditatem. Qui ſibi vni bene precatur, nulla facta mentione amicorum aut bene meritorum, facete ſuccinetur,* καὶ Χίοις.

Alas addere.

Ἀναπτεροῦν *vulgo dicebantur, qui verbis alicui adderent animum, inq. bonam ſpem erigerent. Ariſtophanes in Auibus:*

Οἱ δ' ἀκούσαντες

Oτω

Ὅταν λέγωσι τὰ τοιάδε ἐν κουρείῳ
Τοῖς μειρακίοις οὗτοι καθήμενοι τὰ δε.
Δεινός γε μοὐστὶ τὸ μειράκιον ὁ Διοτρέφης
Λέγων ἀνέστησεν πρὸς ἱππικὴν. id eſt,
Num tibi auditum illud eſt
Quod officinis vndiq. in tonſoriis
Cani patres loquuntur adoleſcentibus:
Mire Diotrephes & meo adoleſcentulo
Alas loquendo adfixit, ut iam geſtiat
Equitare.

Narrant Diotrephen fuiſſe quempiam prædiuitem, qui maiorem in modum delectatus eſt alendis equis, vnde & poſtea Hipparchus factus eſt: huius hortatu exemploq. multi iuuenes accendebãtur ad curas equeſtres: patres autem oderunt hoc ſtudij genus in filiis, quod immodicis conſtet impendiis.

Χηναλώπηξ.

THEAGENES quod eſſet garrulus ac ſtupidus more anſerum, & verſipellis more vulpium, vulgari ioco dictus eſt χηναλώπηξ, voce compoſita ex anſere & vulpe. Quanquam Didymo magis probatur anſeris nomen additum, quod auitio ac præſertim anſerinis ſupra modum delectaretur, videlicet vulpium more. Anſeris iecur olim in ſummis erat deliciis. Huius adagij meminit Ariſtophanes in Auibus.

Reſpublica nihil ad muſicum.

HAEC perſuaſio quemadmodum olim multorum animos occupauit, ita nunc quoque multis inhæret, vt credant doctos ac probos viros non eſſe accommodos ad gubernandam Remp. Plato abſtinuit, Socrates fruſtra tentauit, Demoſtheni ac Ciceroni parum feliciter ceſſit. Deniq. mater Neronis deterruit filium a ſtudio philoſophiæ, quod exiſtimaretur inutile geſturo principatum. Ad hæc D. Auguſtinus redarguit in epiſtola quoſdam, qui iactabant Euangelicam philoſophiam officere Remp. adminiſtranti. Id venuſte expreſſit Ariſtophanes in Equitibus. Nam illic principatum recuſanti quod muſices eſſet imperitus, ita reſpondetur.

Ἡ δημαγωγία γὰρ οὐ πρὸς μουσικοῦ
Ἔτ' ἐστ' ἀνδρὸς οὐδὲ χρηστοῦ τοὺς τρόπους. id eſt,
At gerere nunc Remp. non eſt viri,
Qui muſicus ſit, ac probatis moribus.

Muſices nomine omnem liberalem eruditionem deſignabant veteres.

Verbis coquinariis.

Ῥήματα μαγειρικὰ, id eſt, Verba coquorum, venuſte dixit in eadem fabula pro verbis mollibus, blandis ac dulcibus. Coquorum enim eſt condimentis edulcare cibum per ſe ſubauſterum. Monetur illic quiſpiam vt populum Athen. blandiloquentia demulceat. Carmen ſic habet.

Ὑπογλυκαίνων ῥηματίοις μαγειρικοῖς. id eſt,
Deliniens eos coquorum verbulis.

μαγειρικοῖς dixit, pro μαλακοῖς, hoc eſt, placidis ac dulcibus. Habebit gratiam, ſi quis dicat Epicuri philoſophiam demulcere vulgarium animos ῥήμασι μαγειρικοῖς, quod voluptatem aſſerat eſſe ſummum bonum.

Liba Coalemo.

Σπεῖσον τῷ κοαλέμῳ, id eſt, Liba Coalemo. Competit in eũ cui ſua improbitas ſuit bono. Fingit enim Comicus dæmonis nomen, improbitatem innuens. Perinde quaſi quis dicat, ſacrifica Μωρίᾳ, ſi quis morionem agens, euectus ſit ad opes ac dignitatem. Nam Græcis κοάλεμος fatuum ac ſtultum ſignificat, a κοῶ pro νοῶ. Nam Callimachus pro σύνοος dixit σύκοος. Hinc ἀκάλεγος, κοῦς, pro νοῦς, & ἄλλα quod mente erret. Simili figura gratiis litaſſe dicuntur, qui fortunati ſunt in amicitiis conciliandis. Habent & temulenti Comum deũ, & fures deam Lauernam. Itaq. furtis ditato, facete diceretur, Liba Lauernæ.

Spirat Cæcias.

DE Cæcia vento nubes ad ſe pertrahente ſatis dictum eſt nobis in ſuperioribus. Ad venti naturam alludens Ariſtoph. in Equitibus dixit,

Ὡς οὗτος ἤδη καικίας καὶ συκοφαντίας πνεῖ. id eſt,
Vt iſte ſpirat Cæcias & ſycophantias iam.

Interpres admonet prouerbiũ, quamquam in Aldina editione, pro καικίας deprauate legitur κακίας, cum hanc vocem metri ratio non admittat. Cæcias autem poeta poſuit pro turbis ac litibus. Notatur enim ibi Cleon vt delator & criminator.

Latum & anguſtum.

NEMINI obſcurum arbitramur prouerbiali ſchemate dictum eſſe apud Ariſtoph. in Equitibus ſub perſona Cleonis: cui cum eſſet obiectum, quod nutricum more male paiuiſſet populum, qui paullulum præmanſi inſereret in os, maximam partem ipſe deglutirẽt, reſpondet,

Καὶ νὴ Δί' ὑπό γε δεξιότητος τῆς ἐμῆς
Δύναμαι ποιεῖν τὸν δῆμον εὐρὺν καὶ στενόν.
Ita per Iouem. Nam dexteritate ego mea
Exilem & amplum valeo populum reddere.

Macreſcunt enim pueri male paſti, rurſus bene paſti fiunt obeſi. Appoſite torquebitur in eos qui adoleſcentes recte docent aut ſecus, qui ne populo dextre concionatur aut ſecus. Siquidem hæ res plurimum habẽt momenti ad mores populi vel ad honeſta formandos, vel ad vitia deprauandos.

Scarabeo citius perſuaſeris.

Θᾶττον ἂν κάνθαρος ἂν μεταπεισθείη, id eſt, Citius Scarabeum in diuerſam ſententiam pertraxeris. De iis qui malis aſſueuerunt, a quibus tamen reuocari non poſſunt, eo quod aſſuetis videantur optima. Lucianus in Pſeudologiſta, οὔτε γὰρ αὐτὸς ἂν βελτίων γένοιο πρὸς τὴν ἐπιτίμησιν, οὐ μᾶλλον ἢ κάνθαρος μεταπεισθείη ἂν μηκέτι τοιαῦτα κυλινδεῖν, ἅπαξ αὐτοῖς συνήθης γενόμενος, id eſt, neque enim ipſe vnquam fieres melior increpatione mea, nihilo magis quam ſcarabeo perſuaderi poſſet, ne amplius talia voluat, poſteaquam ſemel illis aſſueuit. Scarabeus fœtus ſuos educat in ſtercore præcipue caprino, & indidem paſcit, atque ibidem habitat. Excrementa vero fingunt in ſphærulas, easq. in nidum deuoluunt, capite in terram demiſſo, poſterioribus pedibus in altum erectis. Nemo facile abducitur a vitiis, in

quibus natus & educatus eſt, & quæ per ſe iſunt fœdiſſima, videntur & pulchra & dulcia diutinæ conſuetudinis commendatione.

Alienis ſoleis uti.

Ἀλλοτρίοις βλαυτίοις χρῆσθαι, id eſt, Alienis ſoleis vti dicitur, qui moribus aliorum ad ſuum abutuntur emolumentum. Ariſtophanes in Equitibus:

Οὐκ ἀλλ' ὅπερ πάντων ἀεὶ τοῦτ' ὅπου χρήσω,
Ταύτῃ τρίβωνι τῆς ὀλῶν, ὥσπερ βλαυτίοισι χρῶμαι.

Quibus verbis negat ſe circumuenire populum Athenienſem, ſed facere quod ſolent qui deſident in compotationibus, & vrgente aluo ſurgunt, arreptis alienis ſoleis, ſiue quod feſtinant, ſiue quod ebrij ſunt. Ita ille abutebatur moribus populi Athenienſis, qui cibo corrumpi volebat, & blanda libentius audiebat quam ſalutaria. Apparet olim Græcos abſq. ſoleis ſolere accubere. Exituri domum poſcebant ſoleas. Hinc quæſtus Lopodyttis. Quidam etiam nudi accumbebant.

Longum procœmium audiendi cupido.

PROVERBII ſpeciem habet quod eſt apud Platonẽ libro de Rep. 4. μακρὸν τὸ προοίμιον τῷ ἐπιθυμοῦντι ἀκοῦσαι, id eſt Longum proœmium audiendi cupido. Qui rem ipſam cupit cognoſcere huic longũ eſt omne proœmium. Vnde illud Teren. vah, etiam proœmium mihi occeptat. Et Athenis præco, qui dicendi poteſtatem faciebat rhetoribus præfabatur ἄνευ προοιμίων καὶ παθῶν, id eſt, ſine proœmiis & affectibus: quod hæc extra cauſſam ſint.

Quod recte datum eſt.

PLATO in Philebo, oſtẽdit prouerbium a pueris vſurpatum non oportere repoſci, quod ſemel datum eſt. ὅπερ δὴ δὲ λέγομεν, κατὰ τὴν τῶν παίδων, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαίρεσις οὐκ ἔστι, id eſt, Nos autem dicimus id quod ſolent pueri, quæ recte data ſunt, non licere rurſus eripi. Hoc eo dicebat, quod Socrates ſolet ab integro repetita diſputatione, quæ prius conceſſa fuerant rurſus in dubium vocare. Simile quiddam & hodie iactatur inter pueros, vbi quis quod dedit repoſcit. Adeo dicta huiuſmodi per tot ſæcula perq. tot nationes ad nos vſq. demanarunt.

Funiculum ad lapidem.

Τὸ σπαρτίον πρὸς τὸν λίθον ἄγειν, id eſt, Funiculum lapidi admouere dicuntur, qui curam omnem adhibent ne quid geratur in Republ ſecus quam oportet. Beatus Chryſoſtomus homilia in priorem ad Corinthios epiſtolam 35. σκόπει πῶς πάλιν οὕτως πρὸς τὴν σπαρτίον τὸν λίθον ἄγει τὴν οἰκοδομὴν πανταχοῦ ζητῶν τῆς ἐκκλησίας, id eſt, Conſidera vt hic rurſus funiculum admouet ad lapidem, vbiq. quærens ædificationem eccleſiæ. Tranſlatum eſt ab Architectis, qui non credũt oculis ſuis, ſed ad perpendiculum explorant lapidum æqualitatẽ. Quod eſt exacta diligentia.

Nummo addicere.

APVD Iuriſconſultos prouerbiale eſt nummo addicere, pro eo quod eſt, minimo vendere. Eſt autem ſucus quo legibus imponitur prohibentibus donationes. Vlpian. libro Pand. 19. tit. Locati. Si quis conduxerit nummo vno, conductio nulla eſt, quia & hoc donationis inſtar inducit. Idem libro. 1. titu. de Re iudicata: Si quis & conduxit, & rogauit precario vti poſſideret, ſi quidem nummo vno conduxit, nulla dubitatio eſt, quin & precarium ſolum teneat. Verum addubitam⁹ nũ in his exemplis pro conduxit & conductio, legendum ſit condixit & condictio. Suetonius in Iulio Cæſare: Bello ciuili ſupra alias donationes ampliſſima prædia nummo addixit. Valerius Max. lib. 2. capite de Gratitudine: Pollinctoribus exequiarum apparatus Seſtertio nummo ipſis præbentibus eſt addictus. Itidem Plaut. in Pſeudolo: Nunquam hoc eris nummo diuitior. Nummum dixit, pro viliſſimo precio.

Vero verius.

CVM nihil poſſit eſſe vero verius, tamen prouerbiali tropo dicimus vero verius quod prorſus indubitatum haberi volumus. Martialis in Gallicum quemdam, cui ex more ſæpe repetebatur illud,

Dic verum mihi Marce, dic amabo:
Vero verius, inquit, ergo quod ſit, audi.
Verum Gallice non libenter audis.

Non diſſimili forma dicimus certo certius, quamquam nihil prohibet aliud alio certius eſſe. Vlpian. libro Pandect. 23. titut. de Teſtament. tutel. Teſtamento datos ſponſores non eſſe cogendos ſatisdare rem ſaluam fore, certo certius eſt.

Vento viuere.

HODIEQ. vulgo tritiſſimum eſt, vt eos dicant vento viuere, qui nullo viuunt impendio, & addunt: more ſiluri, quod pleriſq. creditum eſt eum piſcem aura ſaginari, quod idem creditum eſt de Chamæleonte. Alexander imperator lib. Codicis 5. tit. de Aliment. pupil. præſt. Nec ferendus, inquit, eſt iuuenis, qui cum præſens eſſet, ſtudiiſq. eruditus atq. alitus eſſet, ſi ea per alium ſe cõſecutum non probet, ſumptus recuſet, quaſi vento vixerit, aut nullo liberi hominis ſtudio imbui meruerit.

Tuas res tibi habeto.

CAIVS iuriſconſultus Pãdect. lib. 44. tit. de Diuortiis, oſtendit fuiſſe receptum, vt diuortium his verbis peragetur: Tuas res tibi habeto, tuas res tibi agito. Quorum altero reddit dotem, altero abdicat a ſe tutoris munus, in rebus vxoriis. Hæc autem forma verborum perſcripta eſt, ne vel non ratum eſſet diuortium ſi nullis ſollemnibus verbis perageretur, vel inauſpicatum & odioſum ſi verbis ciuilibus perageretur. Itidem in diſcutiendis ſponſalibus viſum eſt vti his verbis, Conditione tua non vtar. Hæc prouerbij gratiam habebunt, ſi cui ciuiliter renunciabimus amicitiam. Sed feſtiuius erit, ſi ad res animi transferãtur, veluti ſi quis dicat, Monachi vitam profeſſus eſt, mundum iuſſit ſuas ſibi habere, ſuas ſibi res agere. Item ſi quis ambiat conſortium noſtrum, quem iudicamus nobis inutilem, huic aptè dicetur: tua conditione non vtar. pro eo quod erat, non vtar tua familiaritate. Eleganter vſus eſt Plautus in Trin: vbi Lyſiteles adoleſcens multa queritur de miſeriis amantium, ac meditatur amorem eijcere ex animo. Apageſis amor, tuas res tibi habeto, amor mihi amicus ne fuas vnquam, ſine tropo vſus eſt

eſt in Amphitryone. Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas.

Gamma Betam perſequitur.

PROCOPIVS libro tertio, de bello Vuandalico refert Carthagine antiquum prouerbium a pueris iactari ſolere, Quod Gamma quandoq. Betam, & rurſus Beta Gammam perſequitur. Suſpicamur puerorum luſum huc ſpectaſſe, quod inter vicinos frequenter oriatur diſſidium. Verum hic puerile dictum detortum ad rerum euentum, quod Gizericus Bonifacium expuliſſet: Poſtea Gilimerem Beliſarius. Prouerbium non eſt natum ex euentu, ſed puerorum Carthaginenſium aenigma fuit, velut oraculum eius quod accidit poſtea.

Pulchrum ſepulcri elogio.

NON videbatur in prouerbiorum claſſem referendum, niſi nominatim prouerbij titulo referretur apud Procopium libro de bello Perſico 1. ſub perſona Auguſtae Iuſtinianum maritum ſic alloquentis. Igitur optime imperator, volenti nunc viuere procul dubio nullo negotio licet, pecuniae nobis magna vis, mare opportunum, nauigia multa. Conſidera tamen ne ſeruato tibi contingat, vitae iucunditatem cum mortis ad extremum acerbitate commutare, nobis autem antiquum ſane placet prouerbium, quam pulchrum eſt in ſepulcri elogio imperatorem adſcribi.

Primum apes abigendae.

AGATHIVS de bello Gothico libro tertio. Placebant haec dicta Vlilago Herulorum praefecto, vnde id vſurpatum prouerbium & barbarum & parui momenti, vtile tamen & alicuius energiae. Identidem praedicabat: primum abigendas apes, deinde & mel ſubtrahendum. Senſit Buzes primum hoſtium copias aduentantes eſſe ſubmouendas, quo poſſint Aſia potiri, ſumptum a curatoribus apum, qui quo mel eripiant ex aluearibus, apes fumo, aut alio quouis modo abigunt.

Optima quidem aqua.

Ἄριστον μὲν ὕδωρ, id eſt, Optima quidem aqua, videtur in prouerbium abiiſſe, quoties rei vehementer laudatae praefertur aliquid melius: quemadmodum Pindarus auſpicans hymnos Olympiacos aquam quidem fatetur eſſe optimam, ſed aurum praefert, quod ignis in morem noctu luceat. Sunt enim haec duo praecipua elementa, aqua & ignis: vnde aqua & igni interdicitur, quos vita indignos iudicamus. Ariſtoteles libro Rhet. 3. vt vulgo iactatum citat, [illegible], inquit, [illegible], ἄριστον μὲν ὕδωρ. Quaedam enim ob id praeferuntur, quod ſint rariora. Alioqui aqua eſt magis neceſſaria quam aurum. Meminit adagij Plutarchus in Commentario, in quo quaerit vtrum aqua an ignis ſit vtilior. Supra modum efferenti philoſophiam, is qui fateatur quidẽ philoſophiam eſſe rem praeclaram, ſed qua potior ſit theologia, facete ſuccinet illud Pindarici carminis fragmẽtum, ἄριστον μὲν ὕδωρ.

Non oportet hoſpitem ſemper hoſpitem eſſe.

ARISTOTELES libro Rhetoricorum tertio, nullo auctore citat ceu vulgo iactatum, οὐ δεῖ τὸν ξένον ξένον ἀεὶ εἶναι, id eſt, Non oportet hoſpitem ſemper hoſpitem eſſe. Hoſpites dicuntur ignari eius loci in quo viuunt, ſed turpe eſt diu in eadem ciuitate viuere, & ſemper eſſe peregrinum. Videtur iambicus trimeter corruptus. Turpe eſt in eadem diſciplina diu verſatum eſſe, & nihil ſcire.

More Romano.

IN eadem epiſtola M. Tullius non ſine prouerbij ſpecie dixit more Romano, pro eo quod eſt, ſimpliciter & abſque fuco potius quam erudite. Tales enim fuerunt illi Romani priſci, Graecorum diſſimiles. De quo inquit, homine tibi ſpondeo, non illo vetere verbo meo, quod cum ad te de Milone ſcripſiſſem, iure luſiſti, ſed more Romano cum homines non inepti loquuntur, probiorem hominem, meliorem virum, prudentiorem eſſe neminem. Penes Romanos erat ruſticana veritas. Tadem inducit libro de Finibus ſecundo. Quod noſtri quidem optime diſputant, nihil opus eſſe eum qui philoſophus futurus ſit, ſcire litteras. Itaque vt maiores noſtri ab aratro adduxerunt Cincinnatum illum, vt dictator eſſet, ſic vos de Pelaſgis omnibus colligite, bonos quidem viros, ſed certe non ſemper eruditos. Idem ad Trebatium lib. 7. Balbus mihi confirmauit te diuitem futurum: id vtrum Romano more locutus ſit, bene nummatum te futurum, an quomodo Stoici dicunt, omnes eſſe diuites qui caelo & terra frui poſſunt, poſtea videro. Romano more dixit, pro indocto & ſimplici. Nam Stoici ſubtiliter definiunt diuitem ac pauperem. Ac mox ad eundem: Ego te Balbo cum ad nos proficiſcetur, more Romano commendabo.

Lacryma nihil citius areſcit.

M. TVLLIVS libro de inuentione priore, praecipiens ne orator poſteaquam iudicis animum commouit ad miſericordiam, diutius commoretur in quaeſtione, adducit Apollonij dictum, οὐδὲν θᾶττον ξηραίνεται δακρύου, id eſt, Lacryma nihil citius areſcere, quod vehemens affectus facile vertitur in taedium.

Gallonius.

ETIAM ipſa luxuries multos nobilitauit, vt Aeſopum & Apitium. M. Tullius celebrauit Gallonium a Lucilio traditum idq. locis compluribus. In oratione pro Caecinna: Quid ergo eſt? Non vſque eo tamen vt in capita fortunaſq. honeſtiſſimorum virorum dominentur hi qui relicta bonorum virorum diſciplina, et quaeſtum & ſumptum Gallonij ſequi maluerant. Item pro P. Quintio meminit Gallonij. Rurſus lib. de finibus 2. refert e Lucilio. O Publi, o gurges, Galloni es homo miſer inquit, cenaſti in vita numquam bene, cum omnia in iſto conſumis ſquilla, acipenſere cum decumano. Haec Lucilius facit loquentem Laelium lapatho cenare ſolitum, Gallonio lurconi, & omnia gula ventriſq. delectatione metienti. Gallonij meminit M. Tull. libro de finibus ſecundo. Sed qui ad voluptatem omnia referens viuit vt Gallonius; loquitur vt frugi ille Piſo, non audio.

Vultu ſaepe laeditur pietas.

M. TVLLIVS in oratione pro Roſcio, obiter citat ſententiam a ſapientibus iactatam. Etenim inquit, ſi id

quod

quod præclare a ſapientibus dicitur, multo ſæpe læditur pietas, quod ſupplicium ſatis acre reperietur in eum qui mortem obtulerit parenti, pro quo mori ipſum ſi res poſtularit, iura diuina atque humana cogebant. Prouerbium admonet pietatem erga parentes adeo religioſe colendam, vt non ſolum nõ offendamus eos verbis aut factis impiis, ſed ne vultu quidem atrociore aut contumaciore.

Culleo dignus, aut non vno culleo dignus.

CVM *hominem enormiter ſceleroſum ſignificare volumus, cum culleo dignum dicimus. Hoc ſupplicium erat parricidis, id eſt, qui parentem occidiſſent. Quanquam apud priſcos parricidium dicebatur, quoties homo hominem occidiſſet, hoc eſt, par parem, videlicet eo ſæculo, quo crudelitas erat occidiſſe bouẽ, auem, aut gallũ gallinaceum. Dein cum cœpiſſet eſſe vulgare, vt homo occideret hominem, parricidij vox ad ſummæ impietatis ſignificationem deflexa eſt. Culleus autem erat ſaccus coriaceus, cui inſuebatur parricida, ſimul immiſſa vipera, ſimia, & gallo gallinaceo, atque ita proiiciebatur in profluentem. M. Tullius pro Roſcio Amerino: Quanto maiores noſtri ſapientius, qui cum intelligerent nihil eſſe tam ſanctum, quod non aliquando violaret audacia, ſupplicium in parricidas excogitauerunt, vt quos natura retinere in officio non potuiſſet, magnitudine pœnæ a maleficio ſummo arcerentur: inſui voluerunt in culleum viuos, atque ita in flumen deiici. Ob ſingularem ſapientiam iudicum, non ne videntur hunc hominem ex rerum natura ſuſtuliſſe & eripuiſſe, cui repente cœlum ſolum, aquam terramq. ademerunt: vt qui eum necaſſet, vnde ipſe natus eſſet, careret his rebus omnibus, ex quibus omnia nata eſſe dicuntur &c. Proin Iuuenalis impietatem cuiuſdam exaggerãs, negat illi ſatis eſſe ſerpentem vnum, aut culleum vnum. Narrat Suetonius quoſdam ſtatuæ Neronis appoſuiſſe culleum cũ elogio, Merueras, ſed ego quid poſſum?*

Ratio quidem apparet &c.

PLAVTVS *in Trinummo: Nequaquam. Argenti ratio comparet tamen, cui Staſimus, Ratio quidem Hercle apparet, argentum οὐκ ἔνι. Nam hæc eſt germana eius loci lectio, quam alij varie mendoſam comminiſcuntur. Vſus eſt M. Tullius in Piſonem: Quas rationes ſi cognoris, intelliges nemini pluſquam mihi litteras profuiſſe. Ita enim ſunt perſcripta ſcite & litterate, vt ſcriba ad ærarium qui eas retulit, perſcriptis rationibus ſecum ipſe caput ſiniſtra manu perfricans, commurmuratus ſit: Ratio quidem Hercle apparet, argentum οὐκ ἔνι. Itidem Geta Terentianus in Phormione: Non ratio nobis, ſed argentum deerat. M. Tullius ad Q. fratrem lib. 2. epiſtola vltima: Quanquã ſunt facta verbis difficiliora. Eodem pertinet illud, Pulchre dixti.*

Omnia præter animam.

CVM *nihil non datum ſignificamus, præter vitam, dicimus omnia tradita, præter animam. M. Tull. pro Roſcio Amerino: Quod ſi tibi cauſſa nulla eſt, cur hunc miſerum tanta calamitate affici velis, ſi tibi omnia ſua præter animam tradidit, nec ſibi quidquam paternum ne monumenti quidem cauſſa reſeruauit &c. Simili figura Animam debere dicuntur, qui pluſquam omnia debent. Terent. Quid ſi animam debet? Rurſus: omnia debet, præter animam.*

De reduuia queritur.

Ῥοιῆς παρωνυχίας μέμφεται ὁ τῷ μείζονι ἐνεχόμενος κακῷ. *Id eſt, De reduuia queritur maiori obnoxius malo. Vbi quis prauo pudore, leuiſſimis malis quærit remedium, diſſimulans maiora. Hoc affectu ſunt complures, vt etiam apud medicum diſſimulent morbum, præcipue podagrici. Narrat Plutarchus quendam conſuluiſſe medicũ de vitio vnguium, cum color argueret illum eſſe vitiato epate. At medicus intelligens ineptum hominis pudorem, nihil inquit, tibi periculi eſt a reduuia, ſed grauius malum vrget te. Huc adluſit M. Tullius in oratione pro Roſcio Amerino: Intelligo me ante tempus hæc perſcrutari, & propemodum errare, qui cum capiti Sexti Roſcij mederi debeam, reduuiam curem.*

Ad libellam debere.

QVI *pecuniam præſentem ac iuſti ponderis debet, ad libellam debere dicitur. Nam olim ad libram dabatur pecunia, non ad numerum. Inde illa vulgata, expendere, expenſum ferre, dependere, rependere, impendere, pro ſumptum facere, ſumptuum rationem reddere, ſoluere, reſoluere, & inſumere. M. Tullius pro Roſcio Amerino. Niſi planum facit* HS. LIII. *ad libellam ſibi deberi, perdit litem.*

Hoc municeps aut vicinus nunciauit.

M. TVLLIVS *in eadem oratione: Soletis cum aliquid huiuſcemodi auditis, Iudices, continuo dicere, neceſſe eſt aliquem municipem aut vicinum dixiſſe. Solent. n. a vicinis ac municipibus vicinorum ac municipum ſcelera potiſſimum prodi. Quod & hodie vulgo dicũt, dedecus homini a conterraneis aut ciuibus oriri. Nã ſi quod fortunæ incommodum, ſi qua vitæ labes, ab illis quoniam ſciunt proditur.*

Dea excogitauit.

ARISTOPHANES *in Equitibus:*

Τὸ μὲν τέχνημα τῆς θεοῦ, τὸ δὲ κλέμμ᾽ ἐμόν. *id eſt,*

Excogitauit dea, meum ſed furtum erat.

Non ſine prouerbij ſpecie dictum eſt in rhetores, qui apud populum iactabant, Mineruam ipſis quod ſuaderent miſiſſe in mentem, & tamen rerum geſtarum gloriam ſibi vindicabant. Color ſumptus eſt ex Homero, vbi quoties facti ratio reddi non poteſt, Pallas dicitur ſuggeſſiſſe. Pallas Athenienſium erat protectrix. Comicus autem ioci gratia, pro τέχνημα, poſuit κλέμμα, notans Cleonis rapacitatem.

Vſus eſt altera natura.

NIHIL *hoc dicto celebratius,* ἔθος ἄλλη φύσις, *id eſt, vſus altera natura. Natura nihil efficacius potentiusue: Vnde Satyricus;*

Cuſtode & cura natura potentior omni.

Huic parem aut certe proximam vim habet aſſuetudo. Ariſtoteles libro Rhet. 1. diſputans de iucundis, docet ea iucunda eſſe, quæ vel ſecundum naturam ſunt, vel quod huic proximum eſt, conſueta. Nihil enim putat intereſſe inter naturam & vſum, niſi quod intereſt

inter

inter ſemper & plerumq. Perpetuum enim eſt quod indidit natura, frequens quod vſus affixit. Proinde ſanctiſſimum conſilium dedit, qui iuſſit vt a teneris ſtatim annis optima eligamus, quæ poſt vſu futura ſint etiam iucunda.

Neceſsitas moleſta.

MOX *eodem in loco citat ſententiam ceu vulgo iactatam, oſtendens eſſe moleſta quæ ſecundum naturã non ſunt. Vis autem pugnat cum natura, eoq. moleſta omnibus neceſſitas.* καὶ ὀρθῶς *inquit,* εἴρηται, πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον χρῆμα ἀνιαρὸν ἔφυ, *id eſt, Et recte dictum eſt. Quidquid enim eſt neceſſarium natura moleſtum eſt. Verum optimis non adſueſcimus, niſi initio adhibeatur aliqua vis: ſed quod prius erat violentum, ac proinde moleſtum, adſuetudine primum fit leue, poſtea etiam iucundum.*

Iucunda malorum præteritorum memoria.

INIBI *refert & hanc ſententiam prouerbialem ex poeta quopiam,*

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. *id eſt,*
Meminiſſe laborum ſuaue qui ſeruatus eſt.
Item illud:
Καὶ μέγα γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνὴρ
Μνώμενος, ὅστις πολλὰ πάθῃ καὶ πολλὰ ἐόργῃ. *id eſt,*
Magnopere eſt iucunda uiro renouata dolorum
Mentio, qui permulta tulit, permultaq. geſſit.

Huius & alibi meminimus.

Suffragium optimum.

ARISTOTELES *Rhetoricorum libro primo, videtur hoc attingere tamquam in foro iactatum,* γνώμῃ ἀρίστῃ, *id eſt, ſuffragio optimo Cum enim multa ſint probationum genera, quæ extra cauſſam petuntur, ac Græcis dicuntur* ἄτεχνοι, *velut leges, teſtes, pacta, tormenta, iuſiurandum, optima probatio eſt ex coniecturis, quæ illi* εἰκότα *vocant.* μαρτυρίας μὲν μὴ ἔχοντι, ὅτι δεῖ ἐκ τῶν εἰκότων κρίνειν, καὶ τοῦτό ἐστι, τὸ γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ, *id eſt, Ei vero qui teſtes non habet, hic erat locus, ex probabilibus ſignis eſſe iudicandum: & hoc eſt quod dicitur, ſuffragio optimo.*

Tamquam ad aram.

DE *ſacra ancora dictum eſt alias. Illi ſimillimum eſt ad aram, cum extremum refugium intelligi volumus. Inde ſumptum, quod olim qui extrema neceſſitate vrgebantur, ad aras deorum ſoleant confugere, unde nefas erat quemquam detrahere. M. Tullius in oratione pro Roſcio Comœdo: Quod item nuper in Erote Comœdo vſu venit, qui poſteaquam e ſcena non modo ſibilis, ſed etiam conuicio explodebatur, ſicut ad aram confugit in huius domum, diſciplinam, patrocinium, nomen. Idem lib. 3. de natura deorum: Quod vos inquit, cum facere non poteſtis, tamquam ad aram confugitis ad deum. Idem actione in Verrem quarta: Magiſtratuum autem noſtrorum iniurias ita multorum tulerunt, vt numquam ante hoc tempus ad aram legum, præſidiumq. ueſtrum publico conſilio confugerent. Ouidius Epiſtolarum libro quarto:*

Vnica fortunis ara reperta meis.

Plautus in Moſtellaria, Ad aram confugiſti.

Ad aſylum confugere.

HVIC *cognatum eſt, ad aſylum confugere. M. Tull. actione in Verrem 3. Se quæſtorem prohibitum eſſe dicebat, quo minus e phano Dianæ ſeruum ſuum qui in illud aſylum confugiſſet, abduceret. Hæc fient venuſtiora &* παροιμιωδέστερα, *ſi ad animi res transferãtur.*

Equitandi peritus ne cantet.

Ἱππεύειν διδαχθεὶς μὴ ᾄδε, *id eſt, Equitandi peritus, ne cantet. Sumptum a poeta quopiam, in eum qui profeſſus res ſerias verſatur in nugis. Equitatio militaris eſt, & ad bellum pertinet. Muſici ſunt imbelles ac voluptatum inſectatores. Gregorius Theologus in epiſtola ad Eudoxum rhetorem:* ἱππεύειν διδαχθεὶς μὴ ᾄδειν θέλε ποιητικῶς, μήτι γένηται, μὴ καὶ τῆς ἱππείας διαμάρτῃς, καὶ τῆς ᾠδῆς, *id eſt, Eum qui didicit artem equitandi non vult canere poeſis, ne quã eueniat, vt ſimul & in equitando aberres & in canendo. Nondum liquet e quo poeta ſumptum ſit, ſed dictum videtur in Thebanos, qui duas artes præcipue diſcebant, equitandi & canendi tibiis, cum altera parum alteri congruat.*

Spartæ ſerui maxime ſerui.

PLVTARCHVS *in vita Lycurgi refert, ceu vulgo iactatum* ἐν Λακεδαίμονι τὸν ἐλεύθερον μάλιστα ἐλεύθερον εἶναι, καὶ τὸν δοῦλον μάλιστα δοῦλον, *id eſt, Apud Lacedæmonios qui liber eſt, eum maxime liberum eſſe. Cõtra qui ſeruus eſt, maxime ſeruum eſſe. Apud Lacedæmonios ingenuis non erat fas diſcere, aut exercere vllum opificiũ, aut negotiationẽ, aut agriculturã, ſed hæc omnia per Helotas, id erat ſeruorum genus, quibus nefas erat ullam artem liberalem vel diſcere vel exercere, agebant: quos ipſos duriſſime tractabãt. Cogebantur adeſſe conuiuiis, & illic inebriari, cantiones ridiculas canere, & ſaltationes indecoras agere, vt horum exemplo ingenui diſcerent, quam indecora fœdaq. res ſit temulentia. Quin & Ephori cum inirẽt magiſtratum, ſolent Helotibus bellum indicere, quo fas eſſet illos occidere. His rationibus ad tantam ſeruitutem adigebantur, vt nihil auderent iniuſſu dominorum: adeo vt cum Thebani qui eruptione facta in Laconicam quoſdam ex Helotibus ceperant, iuberent illos canere cantiones Terpandri, Alcmanis & Spondontis Laconici, reſponderint id heriles filias nolle. Generoſior Spartano, alias nobis dictum.*

Veſpertilio.

VESPERTILIONES *videntur appellari, qui grauati ære alieno, luce domi ſe continent, ne a creditoribus oppellentur, noctu prodeunt. Vlpianus lib. Pand. 21. tit. de Euictionibus: Si quis ita ſtipulanti ſpõdeat, ſanum eſſe, furem non eſſe, veſpertilionem non eſſe &c. inutilis ſtipulatio quibuſdam videtur, quia ſi quis eſt in hac cauſſa impoſſibile eſt quod promittitur. Si nõ eſt, fruſtra eſt. Sed ego puto uerius hanc ſtipulationẽ furem non eſſe, ſanum eſſe, veſpertilionem non eſſe, vtilem eſſe: hoc enim continere, quod intereſt horum quid eſſe, vel horũ quid non eſſe. Hactenus Vlpianus.*

Quam-

Quamquam hoc loco quidam pro veſpertilione legunt veſpillonem aut verſipellem. Alciatus inter iureconſultos vndequaque doctiſſimus in commentariis ſuis de Rerum ſignificationibus, putat veſpertilionem dictum quemadmodum modo diximus, qui metu creditorū interdiu latitat, noctu prodit. Nam animal hinc dictum quod veſperi volet, indicat Nonius Marcellus. Adagium eſſe ſumptum videtur ex apologo quopiam, ſiue Aeſopi, ſiue alterius illum imitati (Nam Aeſopo videtur indignus) qui narrat veſpertilionem, mergum & rubum, iniſſe ſocietatem, vt conflatis ſortibus pariter negotiarentur. Veſpertilionem contuliſſe pecuniam a feneratoribus mutuo ſumptam, Mergum aliud quidpiam, rubum veſtem. Cum omnes e naufragio nu dienataſſent, veſpertilionem metu creditorum interdiu latitare. noctu volare tantum, mergum obſidere littora, ac ſubinde collum demittere in fundum. ſicubi reperiat merces ſuas, vel eiectas in littus, vel in fundo hærentes: rubum prætereūtium adhærere veſtibus, ſiquam forte ſuam reperiat. Poterat videri parum quadrare, ſeruum ære alieno grauatum eſſe, quis enim credat ſeruo? niſi legeremus apud Terentium, Dauū Getæ quod debebat reddidiſſe. Nobis tamen videtur veſpertilionis nomen & in fugitiuum ſeruum competere, qui noctu ab hero ſolitus ſit ſubducere ſeſe, latitatq. vbi per culū eſt ne agnoſcatur. Nā inibi mox proximo capite, pro veſpertilione ponit errone ac fugitiuū, cū quis, inquit, ſtipulatur ſurē nō eſſe fugitiuū nō eſſe, errone non eſſe. Priſci tamen ea voce ſecus vſi ſunt, videlicet pro homine ancipitis fidei, qui nec huius ordinis ſit, nec illius, cum vtroq. tamen colludat: eo quod veſpertilio ſic vtrumq. vt nec inter volucres, nec inter mures habeat locum. Alas habet, ſed pennas non habet: volitat, ſed ſub veſperam. Dentes habet, quod auium nulla. Varro in Agathone citante Nonio: Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque in muribus plane, neque in volucribus ſum. Veſpertilionis conuicium torqueri poterit & in amantes qui noctu volitāt, quos Plautus in Trinummo vocat tenebricolas. Elegans, inquit, deſpoliator latebricolarum hominū corruptor.

In ſolle offerre.

CALLISTRATVS lib. Pandect. 35 tit. de condic. et demonſtr. cap. cum ſeruus: Nos inquit, neque condicionem meram putamus eſſe, quæ in datione exiſtit neque meram condicionem quæ in facto conſiſtit, ſed eam condicionem quæ ex quadam mixtura conſiſtit. Nam non vtiq. ſi ille in ſolle reliqua obtulit, liber erit: non enim teſtator hoc ſenſit, ſed illud, vt rationes reddat, quomodo ſeruus reddere ſolet: id eſt, legendas offerre rationes primum, deinde computandas: vt explorari poſſit, computationes probæ an improbæ referantur, accepta, relata recte an non recte. Apparet in ſolle dictum, pro eo quod erat, inexplorate, inexplicate & confuſe, ſicut qui ſyngraphas & pecuniam ſacculo incluſas offert.

Malus choraules, bonus ſymphoniacus.

DIVVS Auguſtinus in epiſtola ad Aurelianum Et refertur in decretis Cauſſa 16. Quæſtio. prima, cap. Legi epiſtolam: commemorat vulgo illud iactatum: Malus choraules, bonus ſymphoniacus: vbi quis in ſuo genere contemptus, in præſtantiore habetur in precio: veluti ſi quis poeta ineptus profiteatur medicinam, & inter præclaros medicos habeatur. Auguſtini verba ſunt hæc: Ordini clericorum fit indigniſſime iniuria, ſi deſertores monaſteriorum ad militiam clericorum eliguntur, cum ex his qui in monaſterio permanent, non tamen niſi probatiores ac meliores in clerum adſumere ſoleamus: niſi forte ſicut vulgares dicunt, malus choraules, bonus ſymphoniacus eſt, ita ipſi vulgares de nobis iocabuntur, dicentes, malus monachus, bonus clericus eſt. Sumptum apparet ex Mar. Tullio, qui in oratione pro Murena ita loquitur: Itaque mihi videntur initio multo hoc maluiſſe: poſtquam id adſequi non potuiſſent, illuc potiſſimum ſunt delapſi, vt autem in Græcis artificibus eos aulœdos eſſe, qui citharœdi fieri nō potuerint, ſic non nullos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris ſtudium deuenire.

Ne beſtiæ quidem ferre poſſent.

PROVERBIALIS hyperbole eſt apud M. Tullium actione in Verrem quinta: Poſtremo vt odor Apronij teterrim' oris & corporis, quem vt aiunt, ne beſtiæ quidem ferre poſſent, vni iſti ſuauis & iucundus videretur. Confine eſt illi quod alibi retulimus, Balbinum polypus Agnæ delectat. Idem in Catil. inuectiua 5. Tantus enim illorum temporum dolor inuſtus eſt, vt iam iſta non modo homines, ſed ne pecudes quidem mihi paſſuræ eſſe videantur. Paullo diuerſius dixit in epiſt. ad Atticum, cuius initium, Quæris ex me, libro 1. Et quod omnes non modo homines, verum etiam pecudes factum eſſe ſciebant.

Coſsi.

OLIM vulgari conuicio Coſſi dicebantur homines natura rugoſi, a ſimilitudine vermium qui lignis innaſcuntur. Ii natura rugas habent, vt ſe contrahant ac porrigant. Horum Plinius meminit compluribus locis, vt libro 11. cap. 33 Rurſus lib. 30. cap. 13. libri vero 17. cap. 24. indicat huius generis grandiores in cibis atque etiam in luxu fuiſſe antiquitus. Meminit & Hieronymus aduerſus Iouinianum lib. 2. Græci [illegible] vocant, qui cum ſint iuniores, tamen vultu ſenium præ ſe ferunt. Auctor Feſtus Pompeius.

Circeo poculo.

DE Circes virga nobis ante dictum eſt. Adſimili forma M. Tullius vſus eſt Circeo poculo, de homine ſubito in alium mutato, Actione in Verrem prima: Sed repente e veſtigio ex homine tamquam aliquo Circeo poculo factus eſt Verres, redit ad ſe, atque ad mores ſuos. In verbis Ciceronis tacita adluſio eſt ex ambiguo vocis. Nā Verris porcus eſt maſculus non dum caſtratus.

Ne tempeſtas quidem nocere poſsit.

IN homines inſigniter nudos & inopes, non ſine prouerbij ſpecie dixit M. Tullius actione in Verrem 5. Ceteros Leontinos quibus non modo Apronius in agris. ſed ne tempeſtas quidem vlla nocere potuit exſpectare nolite. Etenim non modo incommodi nihil ceperunt, ſed etiā in Apronianis illis rapinis, in quæſtu ſunt compendioq. verſati &c. Adluſum eſt autem in Apronii vocabulo ad aprum Calydonium. Et qui poſſident aliquid

rerum,

rerum, aut habent in agris, aut in mari: his tempeſtas nocere poteſt. Cui vero nulla tempeſtas nocere poteſt, is nec in agris poſſidet quidquam, vt agricola, nec in nauibus, vt negotiatores.

Ballio.

NOMINA *quædam ob inſignem improbitatem abierunt in prouerbium, quod interdum a veris, interdum a fictis in comœdis perſonis ſumitur. Nam Marcus Tullius in actionibus ſuis ſubinde C. Fannium Chæreã quendam Ballionem appellat, veluti pro Roſcio Comœdo. Qui idcirco capite & ſuperciliis, inquit, ſemper eſt raſis, ne vllum pilum boni viri habere dicatur. Cuius perſonam præclare Roſcius in ſcena tractare conſueuit, neque tamen pro beneficio ei par gratia refertur, nam Ballionem illum improbiſſimum & periuriſſimum lenonem cum agit, Chæream: perſona illa lutulenta, impura, inuiſa, in huius moribus natura vitaq. eſt expreſſa. Rurſus in eadem: Vix medius fidius tu Fanni a Ballione aut aliquo eius ſimili poſtulare auderes & impetrare poſſes. Ballionem inducit Plautus in Pſeudolo, lenonem impuriſſimum, rapaciſſimum, improbiſſimum, nomen confictum eſt a* βάλλειν, *quod ſemper aliquid præda venetur leno: vel a* βαλλίζειν, *quod laſciuiarum ac ſaltationum ſit architectus.*

Canes venatici.

QVI *venandi ſtudio tenentur, habent canes emiſſarios, qui veſtigiorum odore feras exploratas, & repertas latratu produnt. De Corceis alibi diximus. Marc. Tullius actione in Verrem ſexta: Apponit de ſuis canibus quendam, qui dicat ſe Diodorum Melitenſem rei capitalis reum velle facere &c. Ibidem aliquanto poſt: Qui ſimul atque in oppidum quodpiam venerat, immittebantur illi continuo Cybiratici canes, qui inueſtigabant ac perſcrutabantur omnia. Duos fratres Cybiratas appellat canes, quod ad furandum Verres illorum oculis, ſed ſuis manibus vteretur. Solet autem canibus a regione cognomen indi, vt Melitais. Ac ſuperius in eadem: Qui poſtea quam venerunt, mirandum in modum canes venaticos diceres, ita odorabant omnia & veſtigabant &c.*

Mercenarium præconium.

LAVDES *non ex animo tributas, ſed commodi gratia per adulationem oblatas M. Tullius actione in Verrem tertia Mercenarium præconium appellat. Itaque cum a te caput illud tam multis verbis mercenario præconio eſſet ornatum, ecquis inuentus eſt poſtea prætor, qui illud idem ediceret? Quamquam ſcimus in vulgatis codicibus pro præconio haberi proœmio, an recte, docti viderint.*

Palmarium facinus.

PALMARIVM *facinus, pro inſigni ac triumpho digno dixit Terentius in Eunucho: Tum hoc alterum, id vero eſt, quod mihi puto palmarium. Pro eodem Mar. Tullius dixit, Palmas. Vt pro Sexto Roſcio Amerino: Si quemadmodum paratum eſſe audio teſtis prodierit, tum alias quoque ſuas palmas cognoſcet. Rurſus Philippica 11. Sexta palma vrbana, etiam in gladiatore, difficilis: ſed hæc iudicũ culpa, non mea eſt. Plautus in Muſtellaria, palmam item vſurpauit in malam partem, loquens de adoleſcente qui ex moribus continentiſſimis degenerat ad mores corruptiſſimos. Is nũc in aliam partem palmam poſſidet.*

Commouere ſacra.

PLAVTVS *in Pſeudulo: Commouere ſacra dixit, pro eo quod erat extrema experiri præſidia. Hinc dictum apparet, quod rebus deſperatis, ſoleant homines ad deorum præſidia confugere &c. Velut hodie, Lutetia, cum ſupra modum inundat Sequana, corpus diuæ Genoueſæ a montis acuti templo defertur, ad ædem virgini matri ſacram. Sed vide num pro ſacra legendum ſit ſaga, vt intelligas arma, de quo iam diximus. Sequitur enim protinus, quo pacto & quantas ſoleam turbellas dare &c. Deinde verba ſunt quaſi bellum denunciantis: Nunc ne quis dictum ſibi neget, dico omni pube præſente in concione omni populo, omnibus, amicis notisq. edico meis: In hunc diem, a me vt caueant ne credant mihi. Idem ſeruus & deinceps bellica loquitur.*

Quaſi dies dicta ſit.

OLIM *rei ſolent eſſe mœſti ſqualidiq. ac lugentibus ſimiles, quo iudices ad miſericordiam inflecterent. Hinc illud Plautinum in Aſinaria:*

> *Quem videam aque mœſtum eſſe, vt quaſi dies dicta ſi ſiet.*

Βεσσαΐζειν.

STEPHANVS *ſcribit* Βέσσυλαν *eſſe ciuitatem Thraciæ, ſiue vt Strabo refert vicum. Eius gentis improbi mores in prouerbium abierunt, vt dicerentur* Βεσσαΐζειν, *qui nihil ſani loquerentur. Tota enim natio Thracum multis nominibus male audiebat, ſed præcipue, ob morum truculentiam ac perfidiam. Thrax erat Polymneſtor, qui victricia arma ſecutus, Polydorum obtruncauit, & auro vi potitus eſt.*

Summo pede.

Ἄκρῳ ποδὶ. *id eſt, Summo pede eadem figura dictum eſt, qua ſummo digito. Negatur ſummo pede attigiſſe diſciplinam, qui numquam ingreſſus eſt, nec attigit limẽ illius. Extat apud Platonem in Lachete, cuius loci alibi, ni fallimur, fecimus mentionem.*

Vſuræ nauticæ.

APVD *Iureſcon. vſura nautica dicuntur centeſimæ magnæq. Negotiaturi ſortem interdum accipiunt mutuo. Quoniã aũt qui nauticã exercet negotiationẽ ſe ſuaq. ventis & vndis cõmittunt, feneratores maiorẽ vſurã exigebant. Interdũ accipiebant mutuũ in vna ciuitate, quod in alia redderent: veluti ſi negotiator Venetia pecuniam acciperet, reddendam Brugis Huc genus negotiationis quod vtrinſque periculo fit, a Græcis dicitur,* ἀμφοτερόπλουν, *Idq. mutuum vocabatur* δάνειον ναυτικόν. *Vſus eſt Demoſthenes in Oratione aduerſus Dionyſiodorum Dicebatur &* ἔκδοσις, *quo verbo vſus eſt Demoſth. cõtra Aphobum, quod foris daretur. Porro*

de fœnore nautico titulus eſt in Pandectis libro 22. Eam pecuniam Modeſtinus vocat traiectitiam, ſed non ſolus. Paulus appellat vſuras maritimas. Idem titulus eſt in Codice libro quarto. Hoc indicare, ſatis eſt parœmiographo. Qui quæris exactiora, inde petas.

Doribus Dorice loqui.

PROVERBII *faciem habet, quod Gorgo in Syracuſiis apud Theocritum reſpondet hoſpiti, admonenti vt deſinant turturum more garrire:*

Δωρίσδεν δ' ἔξεστι δοκῶ τοῖς Δωριέεσσι, *id eſt,*

Doriſſare tamen fas Doribus arbitramur eſſe.

Conueniet in homines natura loquaces, Aut cum oratio reſpondet moribus & ingenio, Velut cum Pœnus fraudulenter loquitur, aut leno lenone digna.

Somnium hybernum.

Χειμερινὸς ὄνειρος. *id eſt, Hybernum ſomnium dicitur prolixa narratio, ſed inepta, quod hyeme noctes ſint longiores & proinde longiora ſomnia. Lucianus in ſomnio.* μεταξὺ δὲ λέγοντος ἐμοῦ, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὡς μακρὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν. εἶτ' ἄλλος ὑπέκρουσε, χειμερινὸς ὄνειρος. *id eſt, Sed interim dum hæc loquor Papæ dixerit aliquis, vt longum inſomnium ac forenſe, mox alius ſubiecerit, Hybernum ſomnium. Dicanicum dixit, uel quod duæ perſonæ inter ſe decertent, vel quod forenſes cauſſæ multis clepſydris perorentur.*

Alios tragœdos prouocat.

Πρὸς ἑτέρους τραγῳδοὺς ἀγωνιεῖται. *id eſt, Aduerſus reliquos tragœdos ſeſe parat. Refertur ex Lycurgi ſophiſtæ oratione aduerſus Demadem. Didymus oſtendit dici ſolitum in eos qui ſeſe componunt inſtruuntq. aduerſus partem aduerſam. Tranſlatum videtur a certaminibus Baccho ſacris, in quibus tragœdorum feruebat concertatio.*

Πομπεία.

VETERES πομπεύειν *dicebant conuiciari,* πομπεῖα *conuicia, hinc natum quod in pompis Bacchanalibus quidam e curribus conuicia iaciebant in alios, & viciſſim ab illis impetebantur. Citantur hi verſus e Menandri Perinthia,*

ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν εἰσὶ πομπεῖαί τινες
σφόδρα λοίδοροι. *id eſt,*
In curribus non nulla ſunt dicteria
Acerba valde.

De plauſtro loqui dictum eſt alias.

Securim iniicere.

SECVRIM *iniicere dicuntur, qui vehementer lædunt ac vulnerant. M. Tullius pro L. Murena: Sed tamen Serui, quam te ſecurim putas iniecisse petitioni tuæ, cum tu populum Romanum in eum metum adduxiſti. Atque inibi paullo ſuperius, quod hic ſecurim dixit, uelut exponens appellat plagam. Atque ex omnibus illa plaga eſt iniecta petitioni tuæ, non tacente me maxima. Item pro Plancio: Quam grauiorem potuerit Reipub. infligere ſecurim. Idem in epiſtola ad Qu. Fratrem lib. ſecundo Tenediorum igitur libertas, ſecuri Tenedia præciſa eſt. Et Demoſthenes Phocionē appellare ſolet ſuorum argumentorum ſecurim. Frequentia ſunt apud Plautum, Iniicere tragulam, iniicere pilum, iniicere telum. Omnia tela in patriam intenta, Cicero de prouinciis conſularibus.*

Sale nihil vtilius.

REPERITVR *& hoc a doctis prouerbij titulo commemoratum. Humano corpori nihil eſſe vtilius ſale & ſole. Salē etiam hodie omnibus cibis admiſcemus, olim apricatio vehementer laudabatur a medicis.*

Apud equum & virginem.

AESCHINES *aduerſus Timarchum refert, Athenis fuiſſe quendam tantæ ſeueritatis, vt filiam quod impudice ſe geſſerit, nec integritatem ſuam ſeruarit uſque ad matrimonium, deportarit in locum deſertum, atque ibi vna cum equo incluſerit haud dubie fame perituram. Eiuſque domicilij ſolum ſua etiam num ætate ſuperfuiſſe tradit, quod ex re dicebatur* παρ' ἵππον καὶ κόρην. *id eſt, apud equum & virginem. Dici poteſt in exemplum immodicæ ſeueritatis.*

Ad vinum diſerti.

CICERO *in Oratione pro M. Cœlio: ad vinum diſertos appellat, qui ad ſerias cauſſas agendas inepti, inter pocula multa garriunt, vbi nihil opus: Qui ſe nunquā profecto ſi iſtum in locum proceſſerint, explicabunt, quam volent in conuiuiis faceti, dicaces, non nunquā etiam ad vinum diſerti ſint. Alia fori vis eſt, alia triclinij. Notum eſt illud Flacci,*

Fœcundi calices, quem non fecere diſertum?

M. Tull. adluſit ad morem priſcū, quo cauſſæ ad aquæ modum agebantur. Ea diuidebatur in tres partes, vna infundebatur actori, altera reo, tertia iudici. At qui ad vinum diſerti ſunt, ad aquam fere muti ſunt.

Sicco iunco.

PROVERBII *ſpeciē habet quod eſt apud Aeſchinē* περὶ τῆς παραπρεσβείας, ὁλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ. *id eſt iunco ſiue fune ſicco.* πηγὰς δὲ δὴ λόγων ἀφθόνους ἔχειν ἔφη, καὶ περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐρεῖν, ὥστε ἀποῤῥάψειν τὸ Φιλίππου στόμα ὁλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ. *Id eſt, Iā uero & rationum copioſos fontes habere ſe iactabat, atque de iure Amphipolis, deq. belli origine talia dicturum, vt Philippi os ſicco fune obuincturus eſſet.* ἄβροχος *dici poteſt, vel ſiccum, quodq. nō rigatur, vel quod laqueū non habeat. Nam iunci gaudent humido, & ex his interdum texuntur funes. Heſychius indicat* ὁλόσχοινον *idem eſſe quod* ἰσόσχοινον. *id eſt, Iuncum marinum, ad hæc* ὁλοστρεχῆ. *id eſt, verſatilem. Deniq. &* περιφερῆ λίθον. *id eſt, rotundum ac volubile ſaxum. Itaq. perpēdat eruditus lector, an* ὁλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, *intelligat orationem ſalſam, non aqua marina, ſed acribus ac pungentibus rationibus. Quin & in illis verbis,* πηγὰς λόγων, *ſubeſt prouerbium: cum ingentem copiam ſignificabant. Frequens eſt apud Chryſoſtomum.*

Supercilium ſalit.

QVOTIES *bona quædam ſpes titillat animum noſtrū, dicere licebit nobis ſalire ſupercilium. Ita Pſeudolus apud*

apud Plautum in ſui nominis fabula, amanti de argento quærenti, At id futurum unde? reſpondet, unde dicam, neſcio, niſi quia futurum eſt, ita ſupercilium ſalit. Sumptum a vulgi ſuperſtitione, qui futurorum auguria captat ex corporis adfectibus, vt ſi quod membrũ pruriat præter euidentem cauſſam, ſi dexter oculus ſaliat, ſi auris dextra tinniat. Non me fallit aliter legi apud Plautum: Verum & ipſa ſententia & metri ratio docet eſſe legendum, vt a me poſitum eſt. Sic enim legendi ſunt ſenarij iambici,

Verum ego te amantem ne paue non deſeram.
Spero alicunde hodie me bona opera, aut hac mea
Tibi inuenturum eſſe auxilium argentarium.
At id futurum unde? unde dicam neſcio,
Niſi quia futurum eſt, ita ſupercilium ſalit.

Duobus digitis primoribus.

QVOD *auide arripimus tota manu ſumimus, aut vt habet prouerbium ambabus. Contra qui parce ſumunt, duobus digitis accipiunt. Plautus in Bacchidibus: Quid igitur ſtulte quoniam occaſio ad eam rem fuit. Mea virtute parta, vt quantum velles, tantum ſumeres, Hoc tu digitulis duobus ſumebas primoribus ſentit de pollice & indice. Rurſus in Pœnulo? Teneſis rem, vix quidem Hercle, ita pauxilla eſt digitis primoribus. At res animi tranſlatum pluſculum habebit veneris, vt, Tanta occaſio non erat tibi duobus digitis primoribus accipienda, ſed toto arripienda corpore.*

Maduſa.

IN *Pſeudolo Plautina ſeruus ebrius, ita loquitur: Ego nunc probe habeo maduſam. Feſtus Pompeius indicat apud priſcos maduſam dici ſolere temulentum, dubitatq. vtrum a Græcis deductum ſit, quibus ebrius eſt* [illegible]*, an a Latino verbo madere, quod probe poti vino madidi dicantur. Quod ſi maduſa ſonat ebrium non ebrietatem, abſurdus ſermo eſt, habeo maduſam, Vnde ſic arbitramur legendum:*

Ego nunc probe habeo maduſa, ita victu excurato.

Seruus in ebrietate videtur ſibi felix, vt ſolutus omni metu curisq. & omnium triſtium oblitus. Dixerit aliquis, quid hæc ad prouerbia? Immo quemadmodum peregrina vocabula nouitatis commendatione in prouerbium abierunt, ita & obſoleta quædam.

Talum reponere.

T[illegible]*, id eſt, Rurſus talum ponere dicebantur, qui quod parum ex ſententia euenerat, curis vt aiunt poſterioribus corrigebant. Antiphon in oratione de concordia,* [illegible]*; id eſt, Vitam perinde atque talum denuo ponere non licet. Vitam ſemel actam rurſus iterare non eſt datũ. Licet tamen iuxta Mitionis Terentiani dictum, prioris vitæ lapſus melioribus factis corrigere. Admiſſa uita non eſt quod corrigas.*

Dorice concinere.

QVI *diſſentiunt, dicuntur non concinere harmonia Dorica. Id prouerbio iactatum videtur in eos quorum oratio diſſentiret a factis. Plato in Lachete,* [illegible]*, id eſt, Nequaquam igitur iuxta ſermonem tuum Dorica concinimus harmonia ego ac tu Laches. Nam facta nobis haud conſonant verbis. Inter muſices genera Doriũ maxime probatum eſt, vt medie temperatum inter Lydium & Phrygium.*

Præſentibus rebus conſulendum.

PROCOPIVS *belli Gotthici lib. 1. Vetus nimirum me ſubit dictum, quod vtiq. præſentibus rebus vt conſulatur iniungit. Arbitramur eſſe idem quod alias ex Platone retulimus* [illegible]*, quod præterijt, in integrum reuocari non poteſt: conſultationem de futuris variæ interrumpunt occaſiones, quod urget inprimis curandum eſt.*

Sal & menſa.

APVD *priſcos hoſpitij ius fuiſſe ſanctiſſimum alias nobis eſt dictum. Id contrahebatur ſalis & menſæ cõſortio. Quemadmodum apud Germanos acceptus a propinante cyathus adimit omne ius agendi iniuriarum. Aeſchines de perperam obita legatione,* [illegible]*, id eſt, Etenim ciuitatis ſalem, publicamq. menſam, ait ſe plurimi facere. Non exciderat hoc prouerbium antea commemoratum, verum hoc exemplum hoſpitij publici religionem nobis commendat: eoq. commemorandum putauimus. Manent huius hoſpitalitatis publicæ veſtigia in hunc vſq. diem apud Germanos.*

Saliares dapes.

VETVSTISSIMVM *ſacerdotiũ genus, fuit apud Romanos Salij, dicti quod Ancylia, quæ credebantur cælo delapſa, ſaltantes ferrent. Hinc opiparum conuiuiũ ac magnificum Saliare dicitur. Horatius in Odis,*

Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus, nunc Saliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapidibus ſodales.

Arbitramur autem Horatium Saliares pro pontificales dixiſſe, hoc eſt ſpeciem pro genere. Nam in omnibus ſacris adhibebatur apparatus ſplendidus ac magnificus, quæ cura delegata erat ſeptem viris epulonibus. Ariſtippus reprehenſus quod homo philoſophus ſumptuoſe viueret, ſi inquit, hoc eſſet crimen, dij non paterentur in ſuis ſacris. De pontificali cena nobis alibi dictum eſt.

Falſum probrum.

SENTENTIA *prouerbialis eſt apud Aeſchinem in oratione* [illegible]*, id eſt, falſum probrum non peruenit vltra aures. Qui audit conuitium cuius ſibi conſcius eſt grauiter animo vulneratur. At qui falſo probro aſpergitur, non perinde commouetur. Non.n. deſcendit altius in animum hominis recta conſcientia.*

Ne inſciens quidem verum dicit.

ALIQVANTO *poſt addit hyperbolen prouerbialem,* [illegible]*. In rep. vero inuolutus ſum cum homine ſupra modum*

impoſtore & improbo, qui ne inſciens quidem quidquã veri poſſit dicere. Hoc tropo notat hominem inſigniter vanum. Alioqui ſolent etiam natura mendaces, interdum lapſu linguæ, ac per incogitantiam aliquid veri dicere. Fertur & hodie vulgo apud noſtrates de vano: Fortunatus eſt ad dicendum verum: quaſi nũquam loquatur verum, niſi imprudẽs. Quod enim accidit præter animi deſtinationem, fortunæ tribuitur.

Capillis trahere.

Τῶν τριχῶν ἕλκειν. *id eſt, capillis trahere dicuntur qui vi perpellunt, quod et hodie dicitur auribus trahere. Aeſchines in oratione quã modo citauim⁹* οὐκ ἂν περιεῖδον τὴν ὕβριν, ἀλλὰ παροξυνθεὶς ἂν ὑμᾶς εἰσιὰ ξενοδόκος τοὺς ἑταίρους τοὺς τοῦ Φιλίππου, εἷλκον αὐτὴν τῶν τριχῶν, καὶ λαβὼν ῥυτῆρα ἐμαστίγουν τὴν αἰχμάλωτον γυναῖκα. *id eſt, non perpeſſus fuiſſem contumeliam, ſed incanduiſſem cum nos exciperet conuiuio quidam e Philippi amicis excipiendis hoſpitibus præfectus, & capillis traxiſſem, & arrepto loro flagellaſſem captiuam mulierem. Plautus in Menæchmis, ſed quis hic eſt qui me capillo hinc de curru deripit. Opinamur adluſum ad Palladem Homericam quæ Achillem capillis reuocauit a pugna, idem in Mercatore: Me iſtanc capillo per-tracturum in viam, niſi hinc abducit. De naribus trahi, obtorto collo, obtorta gula, nobis alias dictum eſt. Quo longius a rebus corporeis recedet metaphora, hoc erit venuſtior, veluti ſi quis dicat: laſciuiam capillis trahendam & ieiuniis laboribusq. caſtigandam.*

Scytha malus.

TANTA *erat barbaries immanitasq. Scythicæ gentis vt ipſa etiam appellatio ceſſerit in prouerbium, quemadmodum hodie crudelem hominem appellamus Turcam, & immane facinus Turcicum. Aeſchines in oratione* περὶ παραπρεσβείας, καὶ δέομαι σώσατέ με, καὶ μὴ τῷ λογογράφῳ καὶ Σκύθῃ κακῷ ὄντι παραδῶτε, *Obſecro vt ſeruetis me, ne ne logographo, maloq. Scytha me tradatis.*

Mali principij malus finis.

Ἀρχῆς κακῆς τέλος κακόν. *id eſt, Orſus mali finis malus. Iãbicus dimeter ex Aeolo poeta refertur. Quæ rectis conſiliis inſtituuntur, etiam ſi qua incidat difficultas, tamen ſortiuntur, aliquando lætum exitum: contra quę prauis rationibus incipiantur, quamuis initio ſuccedant, tamen habent infelicem exitum.*

Laureolam in muſtaciis quærere.

M. TVLLIVS *in epiſtolis ad Atticum: Bibulus cœpit laureolam in muſtaceo quærere, hoc eſt, ex friuolis negotiis captare famam haud præclaram, neque magnificam. Eſt autem muſtaceum ſiue muſtaceus libi genus, cui aliquid additur de virga lauri deraſum, ac decoquitur ſuppoſitis lauri foliis, vt indicat Cato libro de agricultura. Vnde Plinius libro 15. cap. 30. Muſtaceum dictum putat tertium lauri genus, quod ad eum vſum adhibebatur. Alioqui laurus erat triumphalis, ornamentum adium principalium ac pontificiarum. Hanc qui non poterant aſſequi laurum, in muſtaceo quærebant laureolam. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticum libro 5. Epiſtola cuius initium, Saturnalibus mane: Bibulus inquit, credo voluit hac appellatione inani nobis eſſe par. In eodem Amano cœpit laureolam in muſtaceo quærere. Cicero in prouincia res præclaras geſſerat, Bibulus frigebat. Idem ad M. Cœlium Ruffum lib. 2. qualemcunque triumphum laureolam appellat, velles enim ais tantum modo vt haberem negotij, quod eſſet ad laureolam ſatis.*

Si tu proreta.

NON *tam ficus ficui ſimilis eſt, quam eſt ſimile prouerbio quod eſt apud Plautum in Rudentibus:*

Si tu proreta iſti naui es, ego gubernator ero.

Quo licebit vti, quoties neuter alteri in negotio quopiam vult cedere. Nam prora ea pars nauis eſt, qua in appellendo percutit littus, puppis eſt poſterior in qua ſedet qui clauum regit. Habent enim nautæ ſingulis diſtributa munia, quorum præcipua ſunt proretæ & gubernatores. Vnde prouerbium Prora et puppis. Prora Græca vox eſt, cui parti qui præſidet πρωρεὺς *&* πρῳράτης *illis appellatur, vnde* πρῳρατεύειν, *proram regere. Suſpicamur autem Plautum & alteram vocem Græce poſuiſſe vt priori Græca reſponderet* κυβερνήτης. *Nã ſi gubernator legas, verſus trochaicus antepenultimo loco habebit breuem ſyllabam, gubernator ero, quod carminis ratio nullo pacto recipit, Si tu proreta iſti naui es, ego* κυβερνήτης *ero. Verum hoc quidquid eſt eruditorũ iudicio relinquim⁹. Honeſtior aũt nauis pars eſt puppis. Vnde Vergilianus Aeneas: Stat celſa in puppi. Et M. T. Cornificio lib. 12. Quamobrem mi Quinte conſcende nobiſcum, & quidem ad puppim.*

Hedera laſciuior.

NON *ſine prouerbij ſpecie dictum eſt, quod hedera natura ſit omnia complexu ſuo vincire. Vnde Flaccus arctiſſimum amicæ complexum ſignificare volens ait in Odis:*

Arctius atque hedera procera aſtringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis.

Rurſus alibi: Laſciuis hederis ambitioſius. Sed complexu ſuo enecat arbores, quod idem amantibus facit laſciua puella. Vnde Romæ Flamini Diali nefas erat tangere hederam, atq. adeo ne nominare quidem fas erat. Hoc ænigmate declarauit antiquitas, quanta puritas, quantaq. caſtitas deceat ſacerdotem, atq. adeo quanta libertas, nam amare mera ſeruitus eſt. Nec anulum ſolidum geſtare conceſſum erat, aut vllum omnino in corpore nodum habere, vt teſtatur Feſtus Pompeius.

Nugę theatri.

PLAVTVS *in Comędia Pſeudolo, nugas theatri appellat, quotidiana conuicia quæ in meretrices, lenones & paraſitos iaciebãtur a comędiarũ actoribus. Sic ibi Ballio leno rogatus quid ipſi dixiſſet quiſpiã? Nugas inquit theatri, quæ in comœdiis ſolent lenoni dici, quæ pueri ſciunt, Malũ et ſceleroſum et periurũ aiebant eſſe me, ſic leno. His aũt conuiciis non oportebat quẽquam offendi, vt aiebat Socrates, nihilo Hercle magis quã in magno conuiuio, liberius dictis. Quin etiam totum hoc quod in comędiis agitur, nugę theatri dici poterit.*

lusti iuuenes amare, ſenes iurgare, ſeruos heris imponere, lenas ſitire & cetera. Aliquanto ſecus dictum eſt M. Tullio, qui theatri vocem traxit ad ſignificationem oſtentationis. Velut in oratione pro Rabirio: Multas equidem C. Cæſaris virtutes magnas incredibilesq. cognoui, ſed ſunt cetera maioribus quaſi theatris propoſita & pene populares, caſtris locum capere & cetera. Vnde & Theatrica dicuntur quæ multitudinis fauorem captant.

Pleno modio.

ANTE *dictum eſt nobis plena manu fieri, quod largiter, minimeq. maligne dicitur. M. Tul. ad Attic. lib. 6. Epiſtola prima, ſimillima figura dixit, pleno modio, Si illa iam habent pleno modio, verborum honorem, inuitationem crebram &c. Nam antea dixerat, ſe publicanorum vſuras affatim laudaſſe.*

Agninis lactibus alligare canem.

BALLIO *in Pſeudolo Plautino: Quia pol qua opera credam tibi, vna opera adligem fugitiuum canem agninis lactibus. Qui canem alligat inteſtinis agninis, is non modo canem amittit, verum & prædam vltro dederit fugitiuo. Sic qui credit homini malæ fidei, et rem perdit & fruſtra obligatum habet eum, qui non eſt ſoluendo. Lactes enim dicuntur inteſtina molliora.*

Superauit dolum Troianum.

APVD *Plautum in Pſeudolo, ſenex laudans ſeruum ſuum, quod arte noua, ſtructis inſidiis per ſubornatum quendam impoſuerit Ballioni lenoni, ita loquitur:*

Superauit dolum Troianum, atq. vicit Pſeudolus. Sentit autem de equo Troiano e trabibus contexto, de quo iam ſæpius diximus. Quemadmodum autem Græci per ſubornatum Sinonem impoſuere Troianis, ita Pſeudolus per Harpagem impoſuit lenoni.

Laryngizein.

Λαρυγγίζειν *Græcis dicuntur, qui non loquuntur naturali modo, ſed dilatato gutture effundunt immanẽ vocem. Quemadmodum & canunt non nulli. Hoc vitium Demoſthenes obiecit Aeſchini, quod non ex animo loquens vocem præter naturam intenderet, Neq. enim oratoris eſt, adſectus clamore mouere, ſed argumentis & rem velut oculis ſubiiciendo.*

Oculis ac manibus.

QVOD *omnibus modis compertum eſt, oculis & manibus deprehenſum dicitur. M. Tul. pro Cluentio: Cum manifeſte venenum deprehendiſſet, quod vir matris Oppianicus ei paraſſet, & res non coniectura, ſed oculis ac manibus teneretur, neque in cauſſa vlla dubitatio poſſet eſſe, accuſauit. Oculis magis creditur quam auribus, Quidam porro adeo ſunt* ἄπιστοι*, vt niſi manibus contrectent, non credant.*

Vt herba ſolſtitialis.

APVD *Plautum in Pſeudolo amans de ſpe ſubito deiectus, ita loquitur: Quaſi ſolſtitialis herba paulliſper fui, repente exortus ſum, repentino occidi. De Ephemero animalculo nobis alias dictum eſt. Sunt qui hoc loco ſolſtitialem herbam intelligi velint Heliotropiũ. Atqui tametſi heliotropium circumagitur ad ſolem ſpectans, nuſquam tamen legimus eam, eodem die naſci ac mori. Vero propius eſt Plautum ſentire de herba Ephemero, cuius aliquot locis meminit Dioſcorides, veluti libro quarto, capite 698. Item aliis non nullis: Rurſus lib. 6. cap. 111. Is duo facit genera, alterum Colchicum quod illic affatim proueniat, a quibus bulbus erraticus ſiue agreſtis dicitur, quod ſub exitum autumni florem effundit ſubcandidum, non diſſimilem croceo. Alterum quod Irim ſylueſtrem appellant, foliis lilij ſed tenuioribus, caule pari, florem habet ceruleum amarum, cuius deſcriptionem habet Plinius lib. 25. capite 13. Colchicon bulbi ſimilitudine adlicit ignaros, & iugulat, quemadmodum & fungi. Sed præſens remedium eſt lac bubulum. De hac herba non dubium eſt quin Plautus ſenſerit. Nam Dioſcorides ait prouenire ſub exitum autumni, hoc eſt, circa ſolſtitium brumale. Et Theophraſtus Ephemeron appellatam putat quod vltra diem non viuat, idem prædicans de herba quod Ariſtoteles de animante eiuſdem nominis.*

In herbis.

IN *herbis eſſe dicuntur, quæ non dum maturuerunt, ſed ſpem modo bonam de ſe præbent: dixit M. Tullius in oratione pro M. Celio: Sed ego non loquor de ſapientiã quæ nõ cadit in hanc ætatem de impetu animi loquor, de cupiditate vincendi, de ardore mentis ad gloriam, quæ ſtudia iam in his ætatibus noſtris contractiora eſſe debeant, in adoleſcentia vero tamquam in herbis ſignificant, quæ virtutis maturitas, & quantæ fruges induſtriæ ſint futuræ. Hoc prouerbium alibi nobis dictum meminimus, ſed hunc locum adiicere viſum eſt. Ex quo ſi quid damni capit lector, eſt quod queratur: ſi quis cauilletur nos captare numerũ ſilebit, ſi perpenderis innumera prouerbia ceteris admixta, nõ referri.*

Nullius coloris.

ALIBI *commemorauimus de modis omnibus ignoto ſolere dici, albus an ater ſit neſcimus. Huic ſimillimũ eſt, quod ait Harpax apud Plautum. Quem Pſeudolũ, quas tu prædicas fallacias mihi. Quem ego hominem nullius coloris noui. Vehementius eſt, quam ſi dixiſſet, albus an ater. Et paullo poſt, pro eo quod dici ſolet, nõ noui hominem. Neque iſtum, inquit, Pſeudolum mortalis qui ſiet, noui neque ſcio. Rurſus in eadem: Qui ſua repetunt, alienum reddunt nato nemini. Idem in Rudentibus: Dominus huic ne fruſtra ſis, niſi ego nemo natus eſt. Rurſus in Muſtellaria: Curabitur, tamquam ſi intus nemo in ædibus habitet. Iterum in eadem: Natus nemo in ædibus fuit.*

Et prædam & præmium.

QVOTIES *ſignificamus omnino quidpiam auferendũ ſine iure, ſiue iniuria, dicemus & præmium et prædam auferendum. Præmium datur pro meritis, præda per vim aut arte abducitur. Ballio in eadem fabula: Aufertur id præmium a me, quod promiſi per iocum. Cui reſpondet ſenex, De improbis viris auferri præmium & prædam decet. Sentiens malos quouis modo ſpoliãdos, eo quod ſi quid male fit malis, benefactum eſt. Sicuti bene dictum eſt, quod dignis male dicitur.*

Et natali emortualem facere.

In eadem fabula Ballio leno coactus reddere argentum dicit: Certum eſt mihi hunc emortualem facere ex natali die. Emortualem dixit pro triſti ac funeſto, natalem pro læto ac felici.

Catone hoc contenti ſumus.

Inter ea quæ Cæſar Auguſt. quotidiano ſermone ſolet vſurpare, Suetonius & illud commemorat, quod quoties ſignificabat præſentem rerum ſtatum eſſe boni conſulendum dicebat, contenti ſumus hoc Catone. Cato Vticenſis conatus eſt tueri præſentem Reip. ſtatum excluſa tyrannide, at non ſucceſſit, vicit ea pars quæ tyrannidem videbatur affectare. Auguſtus autem in hoc cum Catone ſentiebat, quod præſentem Reip. ſtatum nollet immutari. Itaq. ipſe quodammodo ſui temporis Cato fuit. Retulimus ex Macrobio inter apophthegmata, Cæſarem Auguſtum aliquando veniſſe in ædes in quibus habitauerat Cato. Hic cum Strabo in gratiam Auguſti incuſaret Catonis pervicaciam, quod ſibi necem conſciſcere, quam Iulio victori ſe ſubmittere maluiſſet: Auguſtus reſpondit, Quiſquis præſentem ciuitatis ſtatum mutari non vult, is & ciuis & vir bonus eſt. Eodem dicto & Catonis memoriam tutatus eſt, & ſibi conſuluit, ne quis in poſterum adſectaret res nouas.

Edax triremis.

Ἀδδηφάγοι τριήρεις, id eſt, Edaces triremes, dicuntur quod magnis conſtent impendiis. Tranſlatum videtur ab egregiis equis & ad certamina alitis, quos oportet eſſe voraces, extat apud Lyſiam oratorem. Alcæus autẽ in comœdotragœdia, lucernas bibulas ἀδδηφάγους dixit, quod multum abſumant olei. Prouerbij ſpeciem hæc habebunt, ſi ad hominem prodigum immodiciq. impendij transferantur, quemadmodum Edax currus, de quo nobis eſt dictum prius.

Obolo dignus.

Ἄξιος ὀβολοῦ id eſt, dignus obolo per iocum dicebatur, qui in aliquo numero vellet haberi. Tranſlatum a conſuetudine reip. Athenienſium, quæ qui per ſenatũ adſcribebantur in numerum virorum, & ob id ἀδύναμοι vocabantur, iis in ſingulos dies dabatur obolus ex ærario publico, quemadmodum tradit Ariſtoteles in Politicis. Alij malunt duos dari ſolitos. Et fieri poteſt, vt poſt duplicata ſit mercedula. Huius rei meminit Lyſias in oratione περὶ τοῦ ἀδυνάτου. Et haud ſcimus an huc adluſerit Ariſtophanes in Equitibus. αἰνῶ γ' ἐνίοτε τοῖσι πολλοῖς τοὐβολοῦ. ἀδύνατοι dicebantur, qui trium menſium ſpacio corpore claudicarent. Quemadmodũ ἀδοκίμαστοι dicebantur, qui nondum erant in virorum numerum adſcripti, nec dum obolo digni iudicati.

Areopagita taciturnior.

Ἀρεοπαγίτου σιγανώτερος, id eſt, Areopagita taciturnior dicebatur, qui commiſſum arcanum optime contineret. Alciphron in epiſtola quadam γένοιο νῦν τοῦ ἀρεοπαγίτου σιγανώτερος. id eſt, Eſto mihi nunc Areopagita taciturnior, σιγανὸς enim dicitur, non qui tacet ipſe, ſed qui continet arcanum, nec effutit vſquam, tranſlatum eſt a vaſis ſolidis nec vlla ex parte perſtillantibus, Athenis in Areopago cauſſæ capitales audiebantur, idq. noctu, magna attentione. Et fortaſſis nefas erat illis quæ ibi fuiſſent acta apud vulgus effutire. Extant & hodie apud Veſtphalos reliquiæ generis iudicũ. Certi vulgo dicuntur. Qui in hunc ordinem admittuntur, magna religione adiguntur ad ſilentium. Eſt enim ratio quædam deprehendendi crimina, quam nullus intelligit, præter illos iuratos.

Veterata vaticinari.

Alibi retulimus τἀρχαῖα λέγειν, friuola loqui. Ballio in Pſeudulo Plautina ad atrocia conuicia, quibus a duobus impetitur, reſpondet, vetera vaticinamini. Cõueniet in eos qui nihil adferunt noui, ſed iam olim vulgo iactatum, Nam vatum eſt, aut aliquid nouu dicere quod nondum accidit aut aliquid proferre, quod nulli cognitum eſt. Solent enim prognaſtæ quidã mira quadam diuinare de præteritis annis. Lenoni nihil eſt noui audire, ſceleſtus, periurus, ſacrilegus.

Eadem queri.

Ξυναυλίαν κλαίειν, dicuntur, qui ſimul iiſdẽ de malis queruntur, inde ſumptum quod apud veteres interdum duo tibicines eandem cantionem ſonabant. Ariſtophanes in Equitibus:

Ξυναυλίαν κλαύσωμεν, Οὐλύμπου νόμον. id eſt,
Modis Olympi concinamus triſtia.

Olympus quidam fuit Marſyæ diſcipulus. Is conſcripſit de lugubribus modis tibiis canendis. At Marſyæ male ceſſit ſua muſica. Diſcipulus igitur magiſtro accinit lugubria.

Schœnicolæ.

Festus Pompeius indicat olim ſchœnicolas appellata ſcorta plebeia ac vilia, ab vnguento viliſſimo quo oblinuntur. Plautus in Pœnulo, Miſeras, ſchœno delibutas, ſchœnicolas ſordidas.

Luto lutulentior.

Avaros quæſtusq. ſupra modum auidos, impuros ac ſordidos dicimus. Id Plautus ὑπερβολικῶς exaggerat in Pœnulo: Sed lenone iſthoc Lyco illius domi non lutum eſt lutulentius. Non numquam declarat hominem ſceleroſum & contaminatum potiuſquam ſordidum. Vt Cicero in oratione pro domo ſua ad pontifices. O cœnum, o portentum, o ſcelus. Et Piſonem alicubi lutum appellat. Sic enim appellat lutum, quemadmodum ſubinde vocat ſceleroſum, Labem ac maculam. Itidem ſubinde facem, procellam ac tempeſtatem appellat tumultus auctorem.

Διακωδωνίζειν.

Διακωδωνίζειν, Demoſthenes dixit pro exemplare atque examinare. Sumptum putant ab iis qui noctu cum tintinabulo circumeunt excubias, ne quis dormiat, aut vt hoc ſigno declarent ſe vigilare. Siue ab iis qui coturnices tintinabulo experiuntur, num ſint ad pugnam idoneæ, vt viſum eſt Ariſtarcho. Nec deſunt qui malint inde ductum, quod ad eundem modum explorari ſoleant equi, an tubarum & armorum ſtrepitum laturi ſint. Simili modo conuiciis olim explorabantur initiandi myſteriis.

Ferrum

Ferrum & flamma.

CVM exitiabile bellum ſignificamus, ferro flammaq. rē geri dicimus, ſine ferro ignique. M. Tullius in oratione pro L. Flacco: O dij immortales quid hoc miſerius, nos qui P. Lentulo ferrum & flammam de manibus extorſimus, imperitæ multitudinis iudicio confidimus. Mox in eadem: O nox illa quæ pene æternas huic vrbi tenebras attuliſti, cū Galli ad bellum, Catilina ad vrbem, coniurati ad ferrum & flammam vocabantur. Rurſum pro Sylla: Cuius nuper ferrum retuderim, flammamq. reſtinxerim. In oratione pro domo ſua, addit ſaxa, Deinde cum ille ſaxis & ignibus & ferro vaſtitatem meis ædibus intuliſſet. Item pro Plancio: Quorum vidiſti toto illo anno ferrum in foro, flammam in ædibus, uim in tota vrbe verſari.

Montes frumenti.

DE montibus auri nobis alibi dictum eſt. Sed quemadmodum muſca ad quaſuis res transfertur, cum negamus quidquam tale eſſe, nulla mihi muſca in ædibus, ita montes ad quamlibet rerum affluentem copiam transfertur. Plautus in Pſeudolo, Quibus cunctis montes maximi acerui frumenti ſunt domi. Vox hæc montes supereſt ſermoni, niſi quod ex vſu vulgari addita auget copiæ ſignificationem. Itidem iīt vſum venit oppido pro valde, cum tantam rerum copiam intelligerent agricolæ, quanta ſatis eſſet vel oppido. Plautus in Muſtellaria, Montem erroris dixit pro errore grauiſſimo. Nec ſalus nobis ſaluti iam eſſe ſi cupiat poteſt. Ita altum erroris montem maximum ad portum modo conſpicatus ſum, herus aduenit peregre, periit Tranio. Si legas ita mox altum, conſtabit uerſus trochaicus. In Milite dixit montes argenti, Tum montes argenti non maſſas habet.

Ἐξορχεῖσθαι.

QVI fugiunt & ab eo quod agitur alio ſe vertunt. Græcis ἐξορχεῖσθαι dicuntur, ſumpta metaphora a ſaltationibus præſertim ſacris, vnde ſubtrahere ſeſe inauſpicatum erat: quemadmodum indicatum eſt in prouerbio, Omnia ſecunda, ſaltat ſenex. Notum eſt quod refert Herodotus de Hippoclide, qui indecora ſaltatione excidit a ſpe nuptiarum & audiuit, ἀπωρχήσαο τὸν γάμον.

Periſtromata Campanica.

ORIGENES opus quoddam varias tractās materias, Στρωματεῖς inſcripſit, ſumpta metaphora ab auleis & ſtragulis picturatis, quibus olim diuites impenſe delectabantur. Quod ad hominem verſipellem transferri poteſt. Siquidem aulea explicata aut complicata, & rurſus aliter atque aliter complicata varias rerum formas præbent. Leno in Pſeudolo Plautina minitatur ſuis famulis hoc modo: Ita ego veſtra latera loris faciam vt valide varia ſint, vt ne periſtromata quidem æque picta ſint Campanica. Campania cum floreret opibus, præter modum luxui ac deliciis indulgebat. Campanicis periſtromatibus Plautus adiungit Alexandrina tapetia. De Attagena dictum eſt alias.

Fors domina campi.

IN creandis magiſtratibus non ſemper vincebat, qui potior eſſet, ſed cui fortuna fauebat. Nam a populi ſuffragiis res omnis pendebat. M. Tull. in Piſonem: Sed omitto vt ſit factus vterq. noſtrum, ſit ſane. Fors domina campi, magnificentius eſt dicere, quemadmodum geſſerimus conſulatum.

Fulmentum lectum.

NONIVS Marcellus indicat prouerbium quoddam eſſe frequens apud Varronem: Fulmentum lectū ſcandunt. Nec exponit quid ſit fulmentum, neque quis ſit prouerbij ſenſus: tantum indicat fulmentum dici neutro genere, & fulmentas feminino.

Parthi quo plus biberint.

DE Parthis vetere prouerbio dictum eſt, quo plus biberint, eo plus ſitire. Habet hoc temulentia, vt poſteaquam obſurduit palatum, magis ac magis cupiant haurire. Apte dicetur in auaros, ac ſtudioſos, creſcit enim diſcendi cupido cum eruditione.

Scraptæ.

SCRAPTAE populari conuicio dicebantur mulieres nugaces nulliusq. rei, a ſcreo quod eſt oris purulentiam eiicio cum ſonitu. Vnde ſcreas pro rebus viliſſimis accipiebant. Fortaſſe quadrabit in anus, ſubinde ſcreantes ac tuſſientes. Ita Feſtus. Nonius autem putat eſſe conuicium informes meretrices, citans hunc Plauti verſum ex Vidularia,

Scraptæ, ſcrupedæ, ſtrictiuelæ ſordidæ.

Ex Phelleo.

Ἐκ φελλέως ἥκειν, id eſt, Ex Phelleo venire dicebantur qui ex humili fortuna aſperaq. vita ad dignitatem emerſiſſent. Nam Græcis φελλεὺς dicitur locus aptus paſcendis capris, aſper, pumicoſus, ac ſterilis. Nam huiuſmodi paſcuis capræ delectantur. Ariſtophanes in Nebulis:

Ὅταν σὺ τὰς αἶγας ἐκ τοῦ φελλέως
Ὥσπερ ὁ πατήρ σου διφθέραν ἐνημμένος.

Eſt huius nominis locus Atticæ montanus ac petricoſus, cuius meminit & Stephanus, niſi quod montem φελλὴν vocat, fortaſſis ſcriptura mendoſa. De his nonnihil attigimus in prouerbiis, Subere leuior, & Phellinas.

In foro veritas.

Ἐν ἀγορᾷ ἀψευδεῖν, id eſt, In foro abſtinendum a mendacio. Lex erat apud Athenienſes, vt in foro rerum venalium uanitas omnis abeſſet. Theophraſt. in libris De legibus oſtendit Agoranomis duo præcipue curanda, vt omnia in foro compoſite citraq. tumultum agantur, deinde vt abſtineant a mendaciis non vendentes modo, verum etiam ementes. Hinc eſt quod apud Laertium Anacharſis ait ſe mirari, quod Athenienſes lege prohiberent in foro mendacium, cum nuſquam frequentius aut impudentius mentirentur.

Oculum excludere.

HAC figura vulgus adimit omnem ſpem petenti, vt di-

cat, ſi hoc impetraris, oculum mihi excludito, aut dentem extundito. Senex in Pſeudolo Plautina, Excludito Hercule oculum ſi dedero. Senſit quiduis potius ſe paſſurum, quam vt ſeruo daret argentum pro amica filij. Itidem Phormio Terentianus: Vel oculorum excludito, eſt vbi vlciſcar locus.

Aut terra aut mari.

PLAVTVS in Pſeudolo, aut terra aut mari, dixit pro quatumq. ratione. Sumptum eſt ab hiſtoricis qui referuntur res terra mariq. geſtas, et gentes terra mariq. expugnatas. Cicero pro Cluentio: Cuius tanta res geſta terra mariq. extiterunt. Item pro lege Manilia: Quantas ille res domi militiæq. terra mariq. quãta ſeliciter geſſerit. Rurſus in eadẽ: Vt aliquãdo vere videremur omnibus gẽtibus ac nationibus terra mariq. imperare. Item in Verrem libro ſecundo. Quam multa mihi a Verris inſidiæ, terra mariq. facta ſint. Ad Atticum libro ſeptimo. Qua aut terra aut mari perſequar eum, qui vbi ſit neſcio. Demoſthenes in clauſula orationis pro Cteſiphonte, εἰ δ᾽ ἄρα ἔχουσιν ἀνιάτως, αὐτοὺς κατ᾽ αὐτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσατε. id eſt, Quod ſi vſqueadeo ſunt inſanabiles, iſtos quidem per ſe ſolos exitio pernicieq. dignos terra mariq. reddite. Plauti verba ſunt hæc: Ego in hoc triduo aut terra aut mari alicunde euoluã id argentum tibi. M. Tull. libro De Finibus 5. addit tertium. Vna pars eſt diſſerendi, altera viuendi, tertia natura ſic ab his inueſtigata eſt, vt nulla pars cælo, mari, terra, vt poetice loquar, prætermiſſa ſit. Addit poeticæ, quod poeta tria tantum elementa referant: vt Ouidius,

Ante mare & terras, & quod tegit omnia cælum.

Terentius, O cælum, o terra, o maria Neptuni. Plautus in Amphitrione: Ita mihi videntur omnia, mare, terra, cælum conſequi.

Ἐκφυλλοφορῆσαι.

QVIBVS ius ferendi ſuffragia adimebatur, & ex albo iudicum ſubmouebantur, olim dicebantur ἐκφυλλοφορεῖσθαι, quemadmodum exauctorari dicebantur milites quibus ius pugnandi adimebatur. Olim non calculis ſed folijs ferebantur ſuffragia, quaſi dicas a folijs ferendis excludi.

Nullam corporis partem.

AESCHINES de perperam obita legatione, ὁ δὲ ἄλλο ἀνεργαστον ἔχων μέρος τοῦ σώματος, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὴν φωνὴν καθαρὰν, ὡς ὁ Ἀριστείδης τοὺς φόρους τάξας τοῖς Ἕλλησιν, ὁ δίκαιος ἐπικαλούμενος, δυσχεραίνει καὶ καταπτύει δωροδοκίας. id eſt, At is qui nullam corporis partem habet otioſam, ne eam quidem qua vocem promit, perinde ac ſi eſſet Ariſtides qui vectigalia præſcripſit Græcis & iuſti cognomen meruit, indignatur ac deſpuit muneris acceptionem. Diſpiciat prudẽs lector, an pro ἀνεργαστον, legendum ſit ἀνεργον id eſt, ἄπρακτον, ut intelligas illi omnia membra fuiſſe uenalia, etiam os & vocem. Tametſi dici poteſt ἀνεργαστον, qui nihil exigit, Vt intelligas non manibus tantum, ſed toto corpore rapacem.

Dulce & amarum.

PLAVTVS in Pſeudolo non ſine prouerbij ſpecie dixit dulce & amarum, pro lætis ac triſtibus. Amans adoleſcens de epiſtola amicæ: Dulce amarumq. vna nunc miſces mihi. Idem in eadem fabula: Dulcia atq. amara apud te ſum elocutus omnia. Scis amorẽ, ſcis laborem, ſcis egeſtatem meam. Idem in Truculento: Nunc poſteaquam ſcimus dulce atque amarum quid ſit de pecunia.

Ἀἰξωνεύεσθαι.

QVEMADMODVM multa prouerbia retulimus ex gentium moribus deſumpta, ita αἰξωνεύεσθαι olim dicebatur calumniandi morbo obnoxij, quod is populus hoc nomine taxatus ſit veterum Comœdiarum ſalibus, quemadmodum indicat Stephanus docens, Aexeniam eſſe Magneſiæ ciuitatem. Eſt autem & alia ultima acuta, populus tribus Cecropidis, ab vtraq. voce deducitur αἰξωνεύς. Citant teſtem Menandrum ἐν κωνειαζομέναις. Plato in dialogo de Fortitudine, ἐγὼ μὲν οὖν πρὸς ταῦτα οὐκ ἔχω λέγειν, ὧ μὴ σε δίκαιός εἰμι αἰξωνέα ἀποκαλεῖν. Id eſt, Nihil ad iſta reſpõdeo, tum quod dicam habeã, ne me merito dicas Aexonenſem eſſe. Marſilius vertit maledicum & calumniatorem.

Gallam bibere oportet.

QVI plus ſatis indulgent ventri gulæq. prouerbiali ioco iubebantur gallam bibere. Is eſt fructus ſub autumnum adnaſcens arboribus, præcipue robori ſpecie rotunda nucis. De cuius natura multa prodiderunt Plinius. Dioſcorides, Galenus ac Theophraſt. Vim habet aſtringendi exiccandiq. & ob id vitiis ad multas. Inde illud Lucil. cum nepotes ac lurcones iubet gallam bibere & rugas inducere ventri, ſentiens coarctandos eſſe ventres. Refert Sextus Pompeius Feſt. Simile eſt Horatianum illud cum ſcribit ventres nepotum inurendos candenti lamina.

Sontica cauſſa.

NAEVIVS poeta citante Feſto; Sonticam cauſſam appellat admodum grauem, in hoc trochaico catalectico,

Sonticam eſſe cauſſam oportet, quamobrem perdas mulierem.

Tranſlatum a duodecim tabulis, qua ſontieum morbũ appellant non vulgarem, ſed tam moleſtum vt reus non cogatur apud iudices comparere.

Macula, Labes.

FREQVENS eſt apud M. Tullium, vt hominem infamem ac ſceleroſum, maculam, labem, fordes, lutum appellet: pro eo Plautus citante Feſto ſuaſum dixit:

Quia tibi ſuaſo infeciſti propudioſa pallulam.

Suaſum Feſtus putat eſſe maculam qua fit in veſte albæ e ſtillicidio fumoſo. Plantinus Trochaicus quadrabit in eos qui famam honeſtam vel a maioribus traditam, vel benefactis partam, aliquo ſcelere contaminant.

Capere crines.

PLAVTVS in Muſtellaria capere crines dixit, pro arripere occaſionem oblatam, & arreptam retinere.

Sumptum

Sumptum vel ex illo deo quem Græci vocant καιρόν. Nam eum fingunt fronte capillata, occipitio caluo: vel ex hominum conſuetudine, qui crinibus remorantur quem nolint abire ⁀. *Si tibi acceptum eſt fore tibi vnicum, ſempiternum, atque illum amatorem tibi propriũ futurum in vita. Soli gerendum cenſeo morem, & capiendos crines, ut fama eſt, hominis, ex in ſole pecuniam inuenire* ⁀.

Nihil eſt miſerius quam animus conſcius.

SAEPE *etiam eſt olitor valde opportuna loquutus, vt habet prouerbium. Apud Plautum in Muſtellaria Tranio ſeruus nequiſſimus ſententiam profert, quouis dignam Theologo: nihil eſt miſerius quam animus hominis conſcius. Et Horatius felix eſſe indicat,*

Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Celei ſupellex.

VILEM *& ruſticanam ſupellectilem Celei fuiſſe dictam indicat Maro Georg. libro primo.*

Virgea præterea Celei viliſq. ſupellex.

Item Ouidius lib. Faſtorum 4.

Sors ſua cuiq. loco eſt, qui nunc Cerealis Eleuſis
Dicitur hic Celei rura fuere ſenis.
Ille domum glandes excuſſaq mora rubetis
Portat & arſuris arida ligna focis,
Filia parua duas redigebat monte capellas.
Et tener in cunis filius æger erat.

Celeus rex erat Eleuſine, pater Triptolemi, cui Ceres quod eſſet ab illo excepta hoſpitio, commonſtrauit omnem agriculturæ rationem. Verba Plauti ſunt hæc: Quaſi ſupellex Celionis, palus palo proximus eſt. Mirum eſt autem a Plauto primam ſyllabam in Celione produci, cum ab aliis corripiatur. Nam Celionem pro Celio dictum nihil eſt noui, ſic & ſcorpium dicimus & ſcorpionem.

Ampullacea.

PLAVTVS *in Menæchmis videtur ampullaceam vocare mulierem magnifice cultam, carmen ſic fertur: quando te auratam & veſtitam bene habes, ampula ſpem. Recte perhibent, melius ſanam eſt mulier mentem ſumere* ⁀. *Ampula ſpem, certum eſt deprauatas eſſe voces, Quidam reponunt ampulloſam, verum hāc dictionem Trochaici carminis ratio non patitur. Ampullaceam, & metro congruit & ſenſui. Plinius libro 15. inter genera pyrorum commemorat ampullacea. Qui tamen locus haud ſcimus an mendo vacet. Verba Plinii ſic habent, Ab odore myrrhapia, laurea, nardina, a tempore* ⁀, *hordearia, a collo ampullacea, & Coriolana.*

Cyatho non emam.

NON *abſque ſpecie prouerbij Miles apud Plautum in Pœnulo dixit, Proh nebula, cuius ego cyatho ſeptem noctes non emam, loquitur de muliere faſtidioſa, ſed non perinde formoſa, & cyathum dixit pro minimo precio miles, cui res erat cum cyathis. Cyathus minimum erat poculum: crater amplius.*

Rex ſum.

QVEMADMODVM *olim inſignem felicitatem ſignificantes dicebant, deus ſum, aut in cælo ſum, Ita Plautus in Pœnulo dicit, Rex ſum, ſi ego illum hodie ad me hominem allexero. Verba ſunt Lyci lenonis, ſperantis ſe diuitem fore ſi quendam bene nummatum ad ſe pertraxiſſet.*

Cribro crebrius.

SCITE *dictum eſt Plauto, nec ſine prouerbij ſchemate, cribro crebrius, pro eo quod erat, plurimis locis, ac paſſim. Villam integundam intelligo totam mihi. Nam nunc pellucet ea quam cribrum crebrius. Vulgus de futili ac loquaci dicit, tam ſolidus eſt quam cribrum.*

Et operam & retiam perdere.

PLAVTVS *in Rudentibus: Iam nunc & operam ludos facit & retiam. Id quidem citra tropum dictum eſt a ſene, qui Crippum ſeruum piſcatum miſerat, cum eſſet noctu orta tēpeſtas grauiſſima. Venuſtius erit, ſi tropo adhibito dicatur in captatorem, cui non ſucceſſit aucupium. Porro retiam Plautus antique dixit pro rete. Adfine eſt illi quod alibi retulimus, Oleum & operam perdidi: &, Opera & impenſa perit.*

Crœſi pecuniæ teruncium addere.

M. TVLL. *lib. de Finibus quarto, Itaq. in quibus propter earum exiguitatem obſeruatio conſequitur, ſæpe accidit, vt nihil intereſſe noſtra fateamur, ſint illa necne ſint: vt in ſole, quod a te dicebatur, lucernã adhibere, nihil intereſt, aut teruncium addere Crœſi pecuniæ. Teruncij nummi a tribus vnciis dicti vilitas prouerbio locum fecit, Crœſus Lydorum rex inter prodigioſe diuites celebratur.*

Priſcis credendum.

M. TVLLIVS *in libello De vniuerſitate, Credendum inquit, nimirum eſt veteribus, & priſcis, vt aiunt viris, qui ſe progeniem deorum eſſe dicebant. Incertum vtrum Cicero ſentiat eam ſententiam fuiſſe vulgo decantatam, an notet vocem priſci, qua declaramus homines extremæ antiquitatis, quorum origo quoniam poſteris erat incognita fere referebatur ad deos.*

Omnes intus.

THEOCRITVS *in Syracuſanis* [illegible].

Κάλλιστ', ἔνδοι πᾶσαι, ὁ τὰν νυὸν εἶπ' ἀποκλᾴξας.

Optime habet, cuncta ſunt intus, fertur vt olim
Incluſa ſponſa ſponſus dixiſſe ⁀.

Scholiaſtes admonet eſſe prouerbium, e tali caſu natum, vt coniicim⁹. Sponſus quidam pertæſus ſponſam excluſit ædibus: cumq. illa pulſaret fores cupiens recipi, ſponſus reſpondit, ἔνδοι πᾶσαι, id eſt, omnes ſunt intus, forte cum ſponſa ex more duceretur ad ædes ſpõſi, ille occluſis foribus ita locutus eſt. Accommodari poteſt ad vſum magis ſerium, veluti ſi ambienti in amicorum numerum recipi, qui ſit indignus amicitia, reſpondeatur, πᾶσαι ἔνδοι. Aut, quod vero propius eſt, cum ſignificabimus omnia eſſe in tuto. Siquidem ἀποκλείειν non ſolum ſonat excludo, verum etiam includo quod ſemotum in tuto eſſe volumus, unde ἀπόκλεισμα pro cuſtodia. Itaque fieri poteſt vt ſponſus ſponſa in thalamum recluſa ceteras ſubmonuerit dicens, omnes intus. Sponſo vna ſufficit, ceteras vt ſuperuacaneas excluſit.

excluſit. κλὴξ Siculis dicitur clauis, inde ἀποκλᾴξω pro ἀποκλείω.

Eſurienti ne occurras.

IN eodem Idyllio prouerbij faciem habet & illud in fine. Gorgo hortans ad reditum quod maritus eſſet iracundus adiicit,

Πεινῶντι μηδὲ ποτ' ἔλθοις. id eſt,

Abſit vt vnquam occurreris eſurienti.

Fames enim exaſperat iracundiam. Vnde apud Plautum aliquis iracundus loquentem rogat quam pridem ediſſet. Apud eundem eſt,

Fames & morabilem in narem conciunt.

Opus ad opus.

ADDAM & illud ex eodem, ἔργον ἐπ' ἔργῳ, quo nullũ operæ finem ſignificamus Verba ſunt mulieris de marito conquerentis quod emiſſet lanam ac rudem, in qua plurimum eſſet operis ſibi. Ita Maro de vita colẽda:

Cui numquam exhauſti ſatis eſt.

Tredecim cubitorum.

HOMINES inſigniter procero corpore & hiſce temporibus populari ioco taxantur, vt ignaui & inutiles, Quod vt alia pleraq. manaſſe videtur ab antiquitate. Sic enim in eodem carmine Praxinoa de marito loquitur, ἀνὴρ τρισκαιδεκάπηχυς, id eſt, vir tredecim cubitorum, hyperbolicos ſignificans enormiter procerum, cum eſſet tam inſulſus, vt e mercatu pro nitro ſalem attulerit. De Caliga Maximini nobis alias dictum eſt. Priſci prælongos homines ridiculi gratia Longuriones appellabant. Varro in Tripalo apud Nonium, Ego nihil narro, adeo hæc ita curat, qui ante me eſt, neſcio qui longurio.

Volam pedis oſtendere.

Τὰ κοῖλα τοῦ ποδὸς δεῖξαι, id eſt, cauum ſiue volam pedis oſtendere dicuntur qui in bello fugiunt, quod apud hiſtoricos frequentiſſime dicitur, Vertere terga, prouerbium refertur ab Heſychio. Dicitur & hodie vulgo in fugaces, calcaneum oſtendere.

Factum tranſactum.

APVD Iuriſprudentes ſollennia ſunt hæc. Factum tranſactum, quoties ſentiunt nihil prætermiſſum, quod ad negotij tractationem pertinet. M. Tullius in Catilinã inuectiua tertia: Atque illud quod faciendum primum fuit, factum atque tranſactum eſt. Eſt alicubi & apud Terentium, aliosq. complures melioris notæ ſcriptores.

Mæandri.

CVM res agitur non ſimpliciter, ſed vafris & obliquis conſiliis, Mæandros dicimus, metaphora ſumpta a fluuio Mæandro, qui ſinuoſus ac flexuoſus labitur: vnde & nomen habere videtur quaſi oberret quærens hominum conſortia. M. Tull. in Piſonem, Quos tu Mæandros dum omnes ſolitudines perſequeris, quæ diuerticula flexioneſq. quæſiſti? vtitur & Prudentius in hymno, quod alibi nobis citatum eſt in prouerbio Labyrintho. Fluuius eſt Lydiam flexuoſis recurſibus perfundens. De quo Plinius libro quinto capite 29. Mæãder ortus e lacu in monte Aulocrene, pluriniſq. adfuſus oppidis & repletus fluminibus, crebris ita ſinuoſus flexibus, vt ſæpe credatur reuerti, Apamenam primum peruagatur regionem: mox Eumeneticam, ac dein Bargylioticos campos, poſtremo Cariam, placidus omneſq. eos agros fertiliſſimo rigans limo: ad decimũ à Mileto ſtadium, lenis illabitur mari. Eſt & picturæ genus Mæander, in morem labyrinthorum flexuoſis ambagibus implexum, quod oris chlamydum addi ſolet. Vnde Maro Æneidos libro quinto,

Victori chlamydem auratam, quam plurima circũ
Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit.

Maſculum.

MASCVLVS apud veteres non ſemper ſignificat ſexum, ſed interdum quidquid vegetum ſolidum ac robuſtum eſt maſculum dicitur. Exemplum Nonius Marcellus citat ex Varronis fabula cui titulus ὅνος λύρας, vincor non eſſe maſculum ad rem. Grammatici putãt ab Horatio marem vitellum dictum, ſolidum ac firmũ. de ouis oblongis ita loquitur in Sermonibus:

Namq. marem cohibent calloſa vitellum.

Vergilius quoque maſcula thura dicit alba & meliora. Lepidius erit ſi ad incorporea transferatur, veluti cũ excelſum fortemq. animum maſculum appellamus.

Intra labia riſit.

DE riſu Sardonio nobis alias dictum eſt. Similem deſcribit Theocritus in Thalyſia:

Καί μ' ἀτρέμας εἶπε σεσαρὼς
ὄμματι μειδιόωντι, γέλως δέ οἱ εἴχετο χείλευς. id eſt,

Et me eſt adfatus, diducto leniter ore
Arridenti oculo, riſus vero labium intra
Hæſit.

Homerus riſum Sardonium dixit amarulentum. Hic deſcribit riſum modeſtum & amicum, qui ſi erumpat, Cachinnus fit indecorus.

Pingui menſura.

Πίονι μέτρῳ. id eſt, Pingui menſura dixit in eodem carmine, pro eo quod erat adfatim & largiter,

Μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ
Ἁ δαίμων εὐκριθὸν ἀνέπλησεν τὸν ἀλωάν. id eſt,

Illis fortunante deo bona copia frugum
Arearum campos menſura impleuit opima.

Simillimum eſt illi quod ante diximus, Plena manu, & Ambabus manibus,

Non habet cui indormiat.

THEOCRITVS in Hodæporis:

Οὐδὲ γὰρ εὐμαρίς τῷ δεσπότᾳ ἐς τὶ κατεύδειν. id eſt,

Eumara ſiquidem domino nec vellus erat, cui
Indormiret.

Hoc colore Lacon paſtor deſignat extremam caprarij cuiuſdam inopiam, cui nec pellis eſſet hircina, in qua ſomnum caperet. Solent enim veteres in animantium tergoribus & diſcumbere & dormire. Apud Homerum proci in bubulis tergoribus agitant conuiuia. Et hodie dicimus, non habet lectum, aut non habet ſtramenta quibus indormiat.

Aſinus

Aſinus aſino & ſus ſui pulcher.

ὄνος ὄνῳ κάλλιστος. id eſt, Aſinus aſino pulcherrimus, ſimile ſimili placet. Alcimus apud Diogenem Laertiũ inter multa quæ colligit ex Platonis philoſophi & Epicharmi Comici ſcriptis, quibus perſuadere conatur philoſophum a comicis multa fuiſſe ſuffuratum, & hos refert Senarios,

Θαυμαστὸν οὐδὲν ἐστὶ με ταῦθ' οὕτω λέγειν,
Καὶ ἁνδάνειν αὐτοῖσιν αὐτούς, καὶ δοκεῖν
Καλῶς πεφυκέναι, καὶ γὰρ ἁ κύων κυνὶ
Κάλλιστον εἶμεν φαίνεται, καὶ βοῦς βοΐ,
ὄνος τ' ὄνῳ κάλλιστον, ὗς δὲ πρὸς ὑΐ. *id eſt,*

Res mira non eſt, iſta ſi ſic proloquor,
Ipſiq. nobis ſi placemus inuicem,
Pulchreq. nati ſi videmur, nam & cani
Pulcherrimus canis videtur, bos boui.
Aſinus aſello pulcher eſt, & ſus ſui.

Conueniet vbi inter inhoneſtos ſimilitudo morum & inſtituti conciliat beneuolentiam, veluti cum miles placet militi, aleator aleatori, potator potatori, ſophiſta ſophiſtæ. Mirum eſt ab Epicharmo præteritam ſimiam, cum nullum animal ſibi placeat impenſius.

Pediculi Platonis.

Οἱ Πλάτωνος φθεῖρες. id eſt, Platonis pediculi, in prouerbium abierunt, vt referente Laertio in vita huius philoſophi, teſtatur Myronianus in opere cui titulum fecit De ſimilibus, hinc coniectans hoc morbo periiſſe Platonem, quod vulgo pediculi Platonis appellarentur. Græci φθειρίασιν appellant. Morbus eſt fœdus & crucibilis, quo periit & L. Sylla: tametſi de genere mortis variæ ſunt ſcriptorum opiniones. Myronianus nullum indicat vſum prouerbij. Suſpicari tamen licet, dictum in ſordidos, quod philoſophi minimum indulgeant nitoribus externis, dum circa mentis cultum toti ſint occupati.

Vates ſecum auferat omen.

IN *eos qui nobis dira minitantur, aut acerba prænuntiant, conueniet illud Theocriticum in Bucoliaſtis:*

Αὐτὰρ ὁ μάντις ὁ Τήλεμος ἔχθρ' ἀγορεύων
Ἐχθρὰ φέροι ποτὶ οἶκον, ὅπως τεκέεσσι φυλάσσοι. *Id eſt,*

Telemus at vates, mihi qui canit omnia dira,
Dira domum referat, quo natis illa reſeruet.

Iurarat Cyclops per vnicum oculum ſuum, qui videret omnia ſemperq. vſurus eſſet. At Telemus vates illi prædixerat fore, vt ab Vlyſſe exocularetur, hoc omẽ Cyclops reiicit in vatem & illius liberos. Ita Vergilius:

–Quod dij prius omen in ipſum
Conuertant.

Et rurſus:

Dij capiti ipſius generiq. reſeruent.

Itidem Homerus Iliad. Δ.

Σὺν σφῇσιν κεφαλῇσι γυναιξί τε καὶ τεκέεσσι.
Simile illi Platonico, in tuum ipſius caput.

Talia gignit bellum.

SENARIVM *hunc M. Tullius epiſt. ad Qu. fratrem lib. 2. ceu vulgo iactatum adducit:*

Τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται. *id eſt,*

Similia bellum calamitoſum perficit.

Sentiens e diſſidiis eorum qui Rempub. adminiſtrant, multa gigni abſurda, verba Ciceronis ſic habent: Summum otium forenſe, ſed ſeneſcentis magis ciuitatis quam acquieſcentis. Sententia autem mea in ſenatu eiuſmodi, magis vt alij nobis adſentiantur quam noſmetipſi. τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται. id tranſlatũ ad priuatam diſcordiam pluſculum habebit gratiæ.

Porcus Troianus.

GVLAE *veteres architecti & hoc commenti ſunt, vt bos aut camelus totus apponeretur, differtus intus variis animantium generibus. Hinc & porcus Troianus uenit in populi fabulam, cui hoc nomen inditum eſt, quod ita varias animantium ſpecies vtero tegeret, quemadmodum Durius equus texit armatos uiros. Macrobius lib. Saturnal. 3. refert Cincium in oratione qua ſuaſit legem Fanniam de moderandis ſumptibus, obieciſſe ſuo ſæculo, quod porcum Troianum menſis inferrent. Conueniet in opipara conuiuia, aut in hominem variis deliciis expletum.*

Pilus in medio.

MINIMVM *diſcriminis ſignificantes dicimus pilum intereſſe, id vehementius eſt, quam ſi dicas culmum latum. Theocritus in Thyonicho,*

φασῇ δὲ μανεὶς ποκα, θρὶξ ἀνὰ μέσσον. *id eſt,*

At me imprudentem capiet veſania tandem.
Vix pilus in medio eſt.

Verba ſunt amantis ac metuentis ne tandem amor exeat in inſaniam, a qua tam parum abſit, vt vix pilus ſit in medio. Conſimili tropo Plautus dixit in Moſtellaria, Pluma haud intereſt patronus an cliens probior ſiet, Homini cui nulla in pectore eſt audacia. Non intereſt pluma dixit, pro nihil omnino refert. Aſinius Pollio M. Ciceroni, Nullum enim veſtigium abs te diſceſſurus ſum.

Muſopatagos.

Μουσοπάταγος, dicitur qui percitus eſt & attonitus furore Muſarum. Ita Maro in Georgicis,

–Quarum perculſus amore
Sacra fero.

Transfertur ad eos qui ſua poemata ſic amant quemadmodum parentes liberos. M. Tull. ad Qu. fratrem libro ſecundo, Non me Hercle quiſquam μουσοπάταγος libentius ſua recentia poemata legit, quam ego te audio. Horatius,

Verſus amat, hoc ſtudet vnum.

Vt Phrygius amauit Pieriam.

PLVTARCHVS *in libr. περὶ γυναικῶν ἀρετῶν oſtendit ad ſuam uſque ætatem duraſſe conſuetudinem vt vxores optarent ſic amari a viris ὡς Φρύγιος ἠράσθη Πιερίας, id eſt, quemadmodum Phrygius amauit Pieriam. Id ortum eſt ab huiuſmodi hiſtoria. Ionum qui in Miletum commigrarant, non nulli ſeditione motæ aduerſus Nelei filios, ſeceſſerunt Myuntem, atque ibi ſedem conſtituerunt, multis iniuriis affecti a Mileſiis, qui cum illis bellum agitabant ob defectionem, verum nec atrociter, nec excluſo omni commercio, ſed non*

nullis diebus feſtis mulieres e Myunte Miletum ita-bant. Erat autem ex his qui ſeceſſerant vir quidam nomine Pythes, cuius uxor dicta eſt Hippygia, filia Pieria, cum autem Mileti die feſto ſacrificaretur Dianæ, quam illi Neleidam cognominãt, miſit eo vxorem & filiam id precatas, vt ſibi feſto liceret intereſſe. Ex Nelei vero filiis longe potentiſſimus erat Phrygius, is captus amore Pieriæ, cogitabat qua re poſſet puellæ quam maxime gratum facere. Cumq. illa dixiſſet nihil accidere poſſe gratius, quam ſi efficeret ſibi liberum frequenter Miletum commeare multis virginibus comitatam: ex his verbis Phrygius intelligẽs ab illa quæri pacem & amicitiam ciuibus ſuis, bellum compoſuit. Hinc Pieriæ nomen & apud Myuntios maiore gratioſum eſſe cœpit, adeo vt puellæ quæ viris nuberent ominis cauſſa precari ſoleant; vtinam ſic amer a viro, vt Pieriam amauit Phrygius.

Tota hulcus eſt.

IN eodem dialogo, ad laudatam agriculturam, ita reſpondet Socrates, ἀλλ' οὐχ ὅλη ὥσπερ ἕλκος, ἀεὶ λύπας χρόνον ἀνατρέφουσα, *id eſt, Verũ an non tota quod aiunt hulcus eſt, ſemper moleſtiarum occaſionem ex ſe gignens. Id quidem eſſe verum declarauit Vulteius Horatianus: cæterum quidquid nobis vehementer moleſtum eſt hulcus vomicam & Carcinoma ſolemus appellare. Quemadmodum de Cæſare Auguſto litteris proditum eſt, quod Iuliã filiam & neptem, & Agrippam prius adoptatum, poſtea abdicatum, non aliter appellare ſolet, quam tres Vomicas ſuas ac tria Carcinomata: adeoq. deteſtabatur mores illorum minime frugales, vt ad omnem illorum mentionem ſoleat exclamare verſu Homerico:*

Αἴθ' ὄφελες ἄγαμός τ' ἔμεναι, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι.

O vtinam celebs manſiſſem, orbusq. periſſem.

Atque hic quoque verſus inter prouerbiales merito referendus eſt, vſurpandus ab his qui infeliciter duxerunt vxores, aut liberos pœnitendos ſuſceperunt. Conueniet & in hominem moleſtis moribus. Theocritus in epitaphio Adonidis, acerbum dolorem ποτικάρδιον ἕλκος appellat.

Ἄγριον ἄγριον ἕλκος ἔχει κατὰ μηρὸν Ἄδωνις.
Μεῖζον δ' ἁ Κυθέρεια φέρει ποτικάρδιον ἕλκος. *id eſt,*

Dirum dirum vulnus habet circa inguen Adonis.
Sed maius Cytherea gerit ſub pectore vulnus.

Lucernam accendere poſsis.

VEHEMENTEM *iram hac hyperbole exaggerauit Theocritus in Thyonicho:*

Κἄφατ' ἔτ' ἐμβαλέω κὠς ἀπ' αὐτᾶς καὶ λύχνον ἅψαις.

Id eſt.

Incaluitq. ira, facile accendiſſe lucernam
Ex ipſa vt poſſis.

Verba ſunt amantis ac de proteruia puellæ conquerentis, quæ cum in conuiuio ſileret, quidam illi dixit, non loqueris, lupum vidiſti: illa ad nomen lupi vehementer incanduit. Aderat enim adoleſcens nomine lupus, quem adamabat. Irati dicuntur ardere. Similis hyperbole, licet ſordidior, & hodie fertur apud noſtrates ita loquentes: Adeo exarſit ira, vt eum ad illius frontem poſſes decoquere.

Semper aliquem virum magnum.

Ἀλλ' αἰεί τινα φῶτα μέγαν, *hoc hemiſtichium M. Tullius vt vulgo iactatum adducit in epiſtola ad Qu. fratrem, cuius initium, Statius ad me venit. Quod autem exſpectationem tui concurſumq. eum qui erat futurus ſi vna tecum decederet, neque antea viſus eſſet ſuſtulit id mihi non incommode viſum eſt accidiſſe. Exhauſtus eſt enim ſermo hominum & multæ emiſſæ iam eiuſmodi voces, ἀλλ' αἰεί τινα φῶτα μέγαν, quæ te abſente confecta eſſe lætor. Unde ſumptum ſit hemiſtichium non dum liquet, niſi quod fortaſſe pro αἰεὶ legendum eſt, αἴτει, id eſt, poſtula, aut αἰτεῖ, i. poſtulat & requirit.*

Ne ſi ad Iouis quidem aulam.

QVI *metuunt malum, ad aſylum, ad aras, ad arcam, ad ſtatuas principis, ad diuorum phana confugiunt. Verum a morte nullum eſt effugium. Id ita Sophocles expreſſit verſibus:*

ὅταν δ' ὁ καιρὸς τοῦ θανεῖν ἔλθῃ βροτοῖς,
Οὐδ' ἂν πρὸς αὐλὰς Ζηνὸς ἐκφύγοι μολών. *id eſt,*

Vbi mortis vrget tempus, ad Iouis atria
Si fugeris, effugere non poſſis tamen.

Prouerbij ſpecies eſt in illis verbis, vel ad Iouis quidẽ atrium: quod pro tutiſſimo poſuit refugio. Huc confugerat Aquila inſectante Scarabeo.

Oracula loqui.

Χρησμοὺς λέγειν, *id eſt, Oracula loqui dicuntur, qui certa et indubitata loquuntur. Theocritus in Syracuſiis,*

Χρησμὼς ἁ πρεσβῦτις ἀπῴχετο θεσπίξασα. *id eſt,*

Hæc anus abſceſſit, diuorum oracla locuta.

Τὰ ἐκ τρίποδος *alias dictum eſt, & Sibyllæ folium. M. Tull. ad Brutum epiſtola cuius initium, Scripta & obſignata iam. Hæc ex oraculo Apollinis Pythij editá tibi puta. Idem de Finibus quinto: Quis cum a Zenone inquam hoc magnifice tamquam ex oraculo editur, virtus ad beate uiuendum ſeipſa contenta eſt.*

Non ab Hymetto.

CRASSAM *philoſophiam ac ruſticanam, quam diſcimus ex congreſſu plebeiorum, non ex commentariis Zenonis aut Platonis, M. Tullius ad Qu. fratrem lib. 2. appellat philoſophiã ab area Syra. Nos. n. inquit, ita philologi ſumus vt uel cũ fabris habitare poſſimus, habem⁹ hãc philoſophiã nõ ab Hymetto, ſed ab area Syra. Hymettus Atticæ mõs eſt, unde Hymettia mella. Cui opponit areã Syrã, ſubindicans ruſticanã ſimplicitatem. Nam paullo ante non nihil attigerat de dicteriis arguitis. Apparet id temporis M. Tullium in prædio quodam ædificaſſe. Quamquam haud ſcimus an hic locus, quoniam varius habetur in exemplaribus, mendo vacet. Diſpiciat eruditus lector, an pro area ſyra legendum ſit, ex hara Syra, ſic enim loquitur in Piſonem: ex hara producta non ſchola. Syri barbarie nobiles erant id temporis, quemadmodum Attici lepore dictorum.*

Cymbalum mundi.

PLINIVS *maior in præfatione ad imperatorem Veſpaſianum refert, Apionem grammaticum a Tyberio*

Cæſare

Cæſare Cymbalum mundi conſueſſe vocari ob nominis celebritatem: cum publicæ, inquit, famæ tympanum potius videri poſſet. Is Apion aiebat eos ab ſe donari immortalitate ad quos aliqua componebat. Hinc Tyberius alludens appellabat illum cymbalum mundi: quod hominem honeſta fama donaret, quæ per vniuerſum mundum amabiliter reſonaret. Plinius autem ob adrogantiam mauult illum appellari tympanum publicæ famæ, quod famam dares potius quam honeſtam famam. Nam reſonat & tympanum, ſed inamæno ſtrepitu. Alluſiſſe videtur huc, quod tympana fiunt e pelle aſinina.

In beato omnia beata.

A DIVITIBVS *omnia magnifice fiunt, a tenuibus frugaliter. Praxinoe in Charuib. Theocriti, laudans Ptolemæum, quod Adonidis feſtum magnificis ſumptibus apparaſſet, non ſine prouerbij ſpecie dixit,*

ἐν ὀλβίῳ ὄλβια πάντα. *id eſt,*

In diuite ditia cuncta.

Vſus erit, ſi dicas ab homine docto omnia docte fieri, a pio pie, a rege regaliter.

Digitum qua proferat.

SCHEMATE *prouerbiali M. Tullius dixit pro A. Cæcinna, digitum qua proferat non habet, hyperbolicos indicans illi nihil prorſus eſſe quod dicat agat ue, locus ſic habet: Deniq. iſta nimia quæ dominatur in ciuitate potentia, in hoc ſolo genere quieſcit, quid agat, quomodo aggrediatur iudicem, qua deniq. digitū proferat non habet. Sumptum eſt a geſtu rhetorum qui uarius traditur a Quintiliano, ſimpliciſſimus eſt proferre digitum, quod plebeiorum eſt & ruſticorum.*

Iouis germen.

Ἐκ Διὸς ἔρνος. *id eſt, Ex Ioue germen dicebatur inſigni virtute præditus, verba ſunt paſtoris ad paſtorem muſices pulchre peritum, cui honoris gratia clauam dono dedit. Claua autem geſtamen eſt Herculis, ex Ioue prognati, obſeruatum eſt a priſcis, a poetis Iouis filios ſemper induci ciuiles & humanos, contra Neptuni truces & aſperos. Muſica autem ciuilitatis magiſtra eſt. Carmen ſic habet:*

Οὕνεκεν ἐσσὶ

Πᾶν ἐπ᾽ ἀλαθείᾳ πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔρνος. *id eſt,*

Es ſiquidem tu,

Reuera factum ac prognatum ipſo ex Ioue germen.

Interpres tamen mauult eo referre, quod qui vera loquuntur, ex Ioue prognati dicuntur, adducens carmen Homericum:

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ᾽ ἀπατηλὸν,

Οὐδ᾽ ἀτελεύτητον, ὅ, τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω. *id eſt,*

Haud etenim fallax erit aut reuocabile quidquam

Quod capite annuero.

Paſtor ob id laudatur quod ingenue profiteatur ſe non conferendum cum inſignibus muſicis. Qualis inducitur & a Marone,

Me quoque dicunt

Vatem paſtores, ſed non ego credulus illis.

Muſarum aues.

Μουσᾶν ὄρνιχες. *id eſt, Muſarum aues, non abſque prouerbij ſpecie Theocritus in Thalyſia appellat poetas, quod Luſciniarum in morem adſidue canant ſua poemata. Scholiaſtes admonet omnes aues canoras Muſarum aues appellari. Sentit autem ſibi diſplicere poetas, qui cuculorum more audent Homero occinere.*

Nullus dies omnino malus.

ASTROLOGI *deſignant quoſdam dies fortunatos aut infelices, ſed his aut his rebus: nullo tamen die indulgendum eſt otio, quod nullus ſit adeo inauſpicatus, quin alicui negotio ſit felix, ſi quis recte vtatur concesso tempore, dies infauſtus gerendo bello, aut nauigationi, felix eſt adminiſtrandæ rei familiari. Nullus autem dies non proſper parandæ bonæ menti. Fatetur hoc Heſiodus* περὶ ἔργων καὶ ἡμερῶν,

Καὶ ὅλον πάγκακον ἦμαρ. *id eſt,*

Omni ex parte dies malus haud obuenerit vnquam.

Rectam inſtas viam.

REM *acu tetigiſti, huic ſimillimum eſt quod habet Plautus in Aſinaria: eſt ne hoc vt dico Libane? Lib. rectā inſtas viam, ea res eſt. Vt qui falluntur dicuntur tota aberrare via, ita qui rem coniectant, dicuntur rectam inſiſtere viam: quod ſchema mire tritum eſt & hodie vulgo illiteratis. Simili ſchemate dictum eſt in Caſſina, Nunc pol ego demum in rectam redij ſemitam, pro eo quod erat, rem ipſam deprehendi.*

Acacidinæ minæ.

IN *eadem ita loquitur mercator: ſiquidem hercle Aeacidinis minis animisq. expletus incedit. Iratus ſi me tetigerit, iratus vapulabit. non ſine prouerbij ſpecie dictum eſt, pro atrocibus ac ſuperbiſſimis minis, verſus patitur vt pro Aeacidinis legatur Aeacinis. Nam id non nulli diuinant, ſed probabilius eſt poetam ſentire de Achille Aeaci nepote, quem Homerus vbiq. facit ſtomachabundum ac minabundum: velut in primo ſtatim Iliados libro, vbi ſic incandeſcit in Agamemnonem vt manum admoueat capulo, a conuiciis ad pugnas venturus, niſi Pallas eum capillis reuocaſſet. Quin & ipſum opus ab Achillis ira habet exordium* μῆνιν ἄειδε θεά. *Quod quidam adferunt de Aeaco manium iudice, non videmus quid ad hunc faciat locum. Quidquid etiam inuictum & inſuperabile volumus intelligi, Achilleum dicimus.*

Oleo nitidius.

OLEI NITOR *adeo venerat in prouerbium, vt myſtica quoque littera iubeant faciem oleo vncta diſſimulare triſtitiam ieiunij. Plautus in Truculento de amica pulchre compta. Feruide vt tota floret, vt oleum nitide nitet. Oleum nitorem ac lucem addit rebus omnibus.*

Herculis quæſtus.

HERCVLIS *quæſtum pro magnis impendiis dixit Plautus in Moſtellaria: Dapſiles ſumptus facis, per-*

didit patrem, vnus iſtic ſeruus acerrimus Tranio, is vel Herculis conterere quæſtum potis eſt. Alias dictum eſt, olim pleroſque decimam lucri partem Herculi vouere ſolitos, Huius fauore perſuaſerunt ſibi rem fore auctorem, Ex tam multis autem decimis oportuit immenſam pecuniarum vim conflari. Quæſtum appellat facete, quaſi Hercules ſuum fauorem vendiderit.

Poſterius dictum.

DOCTVM *doces, Memorem mones, Scienti loqueris, Aliaq. eius formæ antea retulimus. Eundem ſenſum feſtiuiſſime extulit Plautus in Aſinaria: cum enim Demænetus queritans de moribus vxoris dixiſſet, fateor eam eſſe importunam atque incommodam, reſpondit Libanus ſeruus, Poſterius iſtuc dixti quam credo tibi, hoc eſt ſciebam priusquam diceres. Nec apparet quamobrẽ Nonius hic poſterius interpretetur minus. Ne id quidem caret prouerbiali ſchemate quod mox ſequitur. Tu primus ſentis, nos tamen prænoſcimus. Dedecus ille domus ſciet vltimus, ait Satyricus: & Terẽtius, Is ſolus neſcit omnia, ſed aliena mala licet priores intelligamus nõ dolẽt nobis, ſenſus igitur mali primũ ad illos puenit, ad quos res attinet, notitia ad alios.*

Agones.

ADMONVIMVS *Antigonum regem Demetrij nepotem militari ioco dictum Doſonem, quod omnibus pollliceretur dicens δώσω, nec præſtaret ſemper pollicita. Ita qui apud Romanos percutiebant victimam Agones dicti ſunt, quod ex more priuſquam ferirent, populum rogabant agon', id eſt, ago ne? Ouidius in Faſtis,*

Semper agat ne rogat, nec niſi iuſſus agit.

Agonum meminit Lactantius Statij enarrator. Quadrabit in cuntatores, qui ſemper deliberant, neque quidquam aggrediuntur.

Fungus putidus.

SENEM *iam delirum & inutilem Plautus in Bacchidibus fungum putidum appellat, fungi licet natura inſipidi, olim in deliciis erant, & adhuc ſunt apud Italos, ſed teneri ac recentes: vetulis nihil inſipidius. Verba Plauti ſic habent: Terræ odium ambulat. Iam nihil ſapit, nihil ſentit, tanti eſt, quanti fungus putidus. Quin & hoc ipſum, terræ odium, prouerbij figuram habet, velut illud, telluris inutile pondus. Idem in Bacchidibus, inter ſtoliditatis conuicia ponit & fungos: Stulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, Blenni, buccones. In Moſtellaria pro ſtolido fruticem appellat. Nec veriſimile loquere, nec verum frutex. In ceteris arboribus eſt non nulla imago dignitatis ac prudentia. Frutex temere naſcitur, expers cultus, et aut nullum habet fructum, aut ſylueſtrem & inutilem.*

Viuum noueris.

ANTEA *retulimus, viuorum meminiſſe oportet. Id meretricula in Truculento Plautina detorquet in alium ſenſum, amatorem pro mortuo ducens, qui deſierat eſſe dando. Dum viuit, inquit, hominem noueris, vbi mortuus eſt quieſcas: Te dum viuebas noueram. Pecunia iuxta Heſiodum anima eſt mortalibus, ac amiſſa, exanimis eſt homo.*

Lippo oculo ſimilis.

VIDEMVS *quoſdam his moribus, vt eos æquo animo ferre non queas: rurſus ita induſtrios & ad obſequiũ expoſitos, vt quoties ſeſe offert occaſio, non poſſis cauere, quin aliquid illis committas. Lippus oculus manuum contactu læditur, & tamen naturale eſt nobis illic habere manum vbi dolet. Plautus in Perſa: Ego nec libenter ſeruio, neque ſatis ſum hero ex ſententia. Sed quaſi lippo oculo me herus meus, manum abſtinere haud quit tamen: Quin mihi imperet, & quin me ſuis negotiis præfulciat. Item in Bacchidibus: Lippi illic oculi ſeruus eſt ſimillimus. Si non eſt, nolis eſſe neque deſideres: Si eſt, abſtinere quin attingas non queas.*

Tu in legione, ego in culina.

IN *Truculento Plautina militi atrociter minitanti cocus reſpondet: Sis tu in legione bellator ſi vis, at ego in culina Ares. Auxit cocus bellatoris verbum. Mares enim deus belli eſt. Quod autem dixit Ares pro Mauors, non eſt Plauto nouum Græcas voces admiſcere Latinis: Quamquam in non nullis exemplaribus habebatur aues, in non nullis aries, ſed mendoſe.*

Citius quam formicæ papauer.

NON *caret adagij ſpecie, quod eſt apud Plautum in Trinummo: Conſit citius, quam ſi tu obiicias formicis papauerem. Verba ſunt Staſimi ſerui, narrantis quadraginta minas intra quindecim dies fuiſſe conſumptas, vtpote in comeſſationes, compotationes, balnea, in piſcatores, piſtores, lanios, coquos, olitores, myropolas, & aucupes diſſipatas, non aliter quam ſi papauer obiicias agmini formicarum. Mox enim diſtrahitur aceruus, dum una quæque ſuum arripit granulum.*

Itidem vt Acheronti.

APVD *eundem in eadem fabula amanti repoſcenti quæ dederat, reſpondet ſcortum: Nam itidem vt Acheronti hic ratio accepti ſcribitur, Intro receptum, quando acceptum eſt, non poteſt ferri foras. Sentit nihilo magis ad amantem redire, quod in meretricis domum eſt datum, quam redeunt ab inferis mortui, vnde iuxta Catullum negant redire quemquam.*

Mus non vni fidit antro.

NIHIL *hodie eſt decantatius apud vulgus, quam eum murem eſſe miſerum, cui non eſt niſi vnus cauus. Idem Plautus expreſſit in Truculento:*

Sed tamen cogitato mus puſillus quam ſit ſapiens beſtia,
Aetatem qui vni cubili numquam committit ſuam.
Quia ſi obſideatur vnum, aliunde præſidium gerit.

Locus erit adagio ſi quem admonebimus, vt ſibi plures amicos paret, aut vna cum opibus ſtudeat philoſophiæ, vt ſi fortuna quod ſuum eſt eripiat, in litteris ſit præſidium.

Poſt rem deuoratam ratio.

QVEMADMODVM de ſera ope dicitur, poſt bellum auxilia, ita de ſera parſimonia dicitur, poſt abſumptam rem ſupputatio. Staſimus in Trinummo Plautina: Sero atque ſtulte, prius quod cautum oportuit, poſtquam comedit rem, poſt rationem putat. Loquitur ſeruus de vili filio ſupputanti rationem accepti, cum tota ſumma iam eſſet nequiter abſumpta. Nimirum hoc eſt numerare præteritas vndas, cum venientes oporteat cenſere.

Cœna popularis.

QVEMADMODVM Phormio Terentianus cenam dubiam appellat, variis epulis inſtructam, vbi tu dubites quid ſumas potiſſimum, ita Philto Plautinus cenam popularem appellat magnificam, egregieq. lautam atque adeo gratuitam quoque, quales ſolent exhiberi populo. Verba Plautina ſic habent: Quid tu ſi in ædem ad cenam veneris, atque ibi opulentus tibi par forte vt veneris, appoſita ſit cena, popularem quam vocant: Si illi congeſtæ ſint epulæ a clientibus &c.

Apud menſam verecundari neminem decet.

SEQVITVR ibidem aliud prouerbium quod ex tanta antiquitate per manus traditum hodieq. verſatur in ore omnium,

Verecundari neminem apud menſam decet,
Nam ibi de diuinis atque humanis cernitur.

Niſi quod vulgus addit, nec in lecto. Sententia eſt non philoſophi, ſed Staſimi ſerui Comici: cum nuſquam magis habenda ſit verecundiæ ratio, quam in lecto & in conuiuio. Sunt tamen qui ruſtico pudore moleſti ſint conuiuæ, ſemper exſpectantes vt ipſis præminiſtretur, & quod datum eſt reponentes. Iam hoc ipſum de diuinis atque humanis cernitur, prouerbiale eſt, quo tropo ſignificabant de ſumma rerum agi. Dictum ſeruo dignum qui felicitatis puppim ac proram in ventris expletione collocarat.

Salillum animæ.

IN eadem ſcena Philto hominem vocat Salillum animæ, ſentiens hominis breuiſſimam eſſe vitam, videlicet quantulum ſalis cuiq. in conuiuio apponitur. Locus Plautinus ſic habet, Dei diuites ſunt, deos decet opulentia, Et factiones, nos homunculi ſumus Salillū animæ, quam cum extemplo amiſimus, Aeque mendicus atque ille opulentiſſimus cenſetur, ad Acherontem mortuus. Quanquam extremo ſenario deſunt duæ ſyllabæ. Pelops cenſetur, aut cenſetur Crœſus, aut aliquid ſimile.

Nummus plumbeus.

QVEMADMODVM aſſis, obolus ac teruncius, ita & nummus plumbeus abiit olim in vilitatis prouerbium. Plautus in Trinummo: Cui ſi capitis res ſiet, nummum nunquam credam plumbeum. Idem in Caſſina, Cui homini hodie peculi nummus non eſt plūbeus. Aereos nummos & hodie nouit Flandria, plumbeos Anglia. At M. Tull. lib. ad Attic. 5. Vatinium ſemiſſem hominē vocat viliſſimū & contēptiſſimū. Simul uero ſemiſſis homo cōtra me arma tulit. Et treſſis agaſo pro contēptiſſimo dictus eſt alibi. Plautus in Muſtellaria: Tace ſis faber, qui cudere ſoles plumbeos nummos.

Baſilica facinora.

ANTE admonuimus quidquid magnificum eſſet appellari ſolere βασιλικὸν, ut uulere βασιλικός, & magnificas ædes baſilicas appellabant. Plautus in Trinummo de ſeruo nullius rei, ſed philoſophica quadam loquente: Dij inquit immortales, baſilica hic quidem facinora inceptat loqui. Notum eſt illud Pori reſponſum, qui roganti Alexandro a quo fuerat bello ſuperatus, quomodo te tracto? βασιλικῶς inquit. Roganti, nunquid aliud? reſpondit, ὡς βασιλικῶς omnia comprehendi. Nihil enim humile decet reges. Durinſculum eſt quod Plautus dixit in Epidico, Dij immortales, vt ego perij baſilice.

Nec caput, nec pedes.

NEGOTIVM ita perturbatum, vt neſcias quo pacto vel expedias vel amittas, veteres dicebant, nec caput habere nec pedes. Sic enim M. Tullius iocatur reſpondens ſuo Curioni: Sulp tu tibi operam intelligo ex tuis litteris non multum opus fuiſſe, propter res tuas ita contractas, vt quemadmodum ſcribis, Nec caput, nec pedes. Equidem vellem pedes haberent, vt aliquando redires. Ante a nobis dictum eſt ex Platone ἀκέφαλον μῦθον. Sine capite fabula.

Emendus cui imperes.

CVIQVE in ſuos ſeruos imperioſum eſſe licet, in alienos aut in liberos non item. Ita Plautinus Staſimus in Trinummo hero imperioſius reuocanti, quem herum eſſe neſciebat, aut ſcire diſſimulabat: Emere, inquit, me lius eſt cui imperes. Item in Perſa: Emere oportet quem tibi obedire velis. Huc pertinet illud Theocriticum quod alibi recenſuimus, non ſum ſollicita ne mihi vacuam abſtergeas. Mulier indigne fert obiurgari ab illo cui non erat ancilla nec vxor. Addit & illud Συρακοσίαις ἐπιτάσσεις, id eſt, Syracuſanis mulieribus imperas, hoc eſt non tuis, ſed liberis.

Sale & aceto.

PARCVM tenueq. prandium ſignificans Grippus piſcator in Rudentibus ait, Sed hic rex cum aceto pranſurus eſt, ſine bono pulmento. Miſeris, obſoniorum loco ſal eſt cum aceto. Mar. Tullius ad Papirium Pætum libro nono. Tyrotarichi meminit, ceu plebei condimenti. Id erat ius e caſeo confectum, quod & hodie Itali vocant meneſtram. Meminit & Pompilij piſcis viliſſimi, qualis erat & gobio. Quem inquit, tu mihi Pompilum, quem denarium narras, quam Tyrotarichi patinam? De pompilo piſce crebra eſt apud Plinium mentio: Denarium ſuſpicamur eſſe vocem deprauatum. Certe nobis nondum liquet quid ſibi velit. Acetum tamen non nunquam vſurpatur in ſignificationem acuminis, vt Plautus, Acetum habet in pectore, & Perſius, Mordaci lotus aceto. Varro in Seſquiulyxe citante Nonio: Alteram viam deformaſſe Carneadem virtutis, a cupis acris aceti, hoc eſt magna ſubtilitate.

Caſſa glande.

INTER vilitatis adagia retulimus & illud, Caſſa nuce non emim. Simillimo tropo Plautus in Rudentibus dixit caſſam glandem. Promittens indicium quærit precium, alter licitatur, nummos treecentos. Grippus reſpondet, tricas. Lab. Quadringentos. Gr. Tramas putidas. Lab. Quingentos. Gr. Caſſam glandem. Lab. Sexcentos. Gr. Curculiunculos minutos fabulare: Caſſam glandem dixit, pro vitioſa glande, & inani putamine.

Veruecea ſtatua.

PLAVTINVS Egio in Captiui duo, ſeruum ſtupidum appellat ſtatuam veruecеam, quaſi dicas, brutum ac mutum hominem: Vos, inquit, ite intro, interim ego ex hac ſtatua verneceа volo rogitare, meo minore quid ſit factum filio. Quidam pro verneceа legunt verberea, quaſi verberonem plagis aſſuetum pro ſtatua marmorea dixeris verberеam. Certe dictionem verneceam non patitur carminis trochaici ratio, ſupereſſet enim vna ſyllaba, niſi in eea facias ſynæreſim.

Quam in tragœdia comici.

UBI QVIS in aliena verſatur harena, inducti dicentur in tragœdiam Comici. Diuerſi generis ſunt Tragœdia & Comœdia, nec fas eſt tragicas perſonas in comœdiam inducere, nec contra. Plautus in Pœnulo: Quin ædepol indoctior ſum quam in tragœdia Comici. Nos legendum arbitramur inductior ſum. Adluſit enim Colabiſens ad id quod dixerat Milphio, Fac modo vt conducta tibi ſint dicta ad hanc fallaciam; Reſpondit iocans, Inductior ſum, id eſt, inſtructior ſum.

Non magis quam canem.

ODIVM & contemptum vulgo declarant canis vocabulo. Hor. Odit cane peius. Et Plautus in Amphitryone: Valuiſtin' vſque? Exſpectatus aduenio? Soſ. Haud vidi magis. Exſpectatum eum ſalutat haud quiſquam magis quam canem. Sic enim legendum opinamur, vt cõſtet ratio carminis trochaici, tetrametri, catalectici.

Gralatorius aut teſtudineus gradus.

PLAVTVS in Amphitryone: Bleph. Non potuimus noſtros grandius grandire gradus. Amphi. Siue gralatorius, ſiue teſtudineus fuerit, certum eſt mihi hunc ſceleſtum perdere. Item in Pœnulo: Vinceretis ceruum curſu, gralaterem gradu. Grala dicuntur fuſtes quibus innixi quidam ingrediuntur, quos gralatores appellauit antiquitas. Græcis κωλοβάθραι dicuntur, quemadmodum ſchœnobatæ vocantur funambuli. Ij fuſtes quo ſunt longiores a gradu cui pes innititur, hoc gradus ſunt maiores. Tantum elicere licuit, e corruptiſſimo loco apud Nonium, præſertim in editione Aldina. Idem Plautus in Menæchmis: Atque eccum incedit, moue formicinum gradum. Formicæ videntur currere, cum minimum promoueant. Rurſus in Pœnulo: Viciſtis cochleam tarditudine. In eadem tardos appellat ſpiſſigradiſſimos, & tardiores quam ſint corbitæ in tranquillo mari. Rurſus ſolitum gradum dicis eſſe ſuccretum cribro pollinario, quod Simila per anguſta foramina, paullatim defluat.

Dædaleum remigium.

AD celeritatem ſignificandam Plautus in Amphitryone dixit, remigiis Dædaleis, pro volatu. Non ocyus quiui ſi Dædaleis me tuliſſem remigiis.

Argentum accepi, imperium vendidi.

NIHIL hac ſententia decantatius: qui accipit beneficium, perdit libertatem. Demænetus eleganter expreſſit in Aſinaria:

Argentum accepi, dote imperium vendidi.

Nam pauper vxorem duxerat pulchre dotatam, ſed in quam nihil haberet imperij. Talis inducitur & Nauſiſtrata in Phormione Terentiana.

Deſpuere malum.

MANET & hodie in vulgi moribus, vt ſi quid audiant execrandum, quod ſibi nolint euenire, deſpuant velut abominantes. Id autem hæſit ex veterum ſuperſtitione, qui ſibi perſuaſerant deſputationem eſſe remedium aduerſus imminentia mala, præcipue aduerſus morbũ comitialem: cui non hinc tantum eſt nomen inditum, quod in hominum frequentia ſæpius oboriatur, verum etiam quod prohibeat comitia fieri: & in admonendis remediis ter expuere habebatur ſalutare. Velut etiam aduerſus incantationes, vt refert Plinius. Simili ſuperſtitione contra improba ſpei faſcinum, ter in ſinum expuebant. Plautus: Et illic iſti qui ſputatur morbus venit, cui reſpondetur: Ain' verbero mihi eum morbum eſſe, qui me opus ſit inſputarier? Hic rurſus alter, Ne uerere, multos illic morbus homines macerat, quibus inſputari ſaluti fuit, atque illis profuit. Idem in Amphitryone: Teq. obſecro hercle vt quæ locutus deſpuas.

Contrahere vela.

IN eadem epiſtola dixit contrahere vela, pro eo quod eſt reprimere ſeſe, & cautius agere. Contraxi, inquit, vela perſpiciens inopiam iudicum, neque dixi quicquam pro teſtimonio, niſi quod erat ita notum atque teſtatum vt non poſſem præterire. Itidem Horatius,

-Et idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Sumptum eſt a nautis, qui vehementius ſpirante vento vela contrahunt, quo tutius nauigent: vento languidiore pandunt, captantes auram.

ἔσπετε νῦν μοι.

IN eadem carmen Homericum feſtiuiſſime vſurpat ad continuationem narrationis,

ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι ὅπως δὴ πρῶτον ἔπεσε, id eſt,
Dicite nunc Muſæ, dixiſtis quippe priora.

In commemoratione rerum ridicularum habebit gratiam, in Aldina editione, hemiſtichium modo refertur, ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι. Neq. n. ſemel habetur apud Homerum, licet finis non ſit idem, velut illud ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, Iliados ſecundo.

In

In directum.

Qvibvs *precamur exitium, eos iubemus ire in malam crucem ad coruos, ad cynoſarges, pro eodem priſci dixerunt in directum, quod illi directos appellarent in crucem ſuffixos. Nonius citat ex Varrone, Apage in directum a domo noſtra iſtam inſanitatem. Directos dici putat quaſi in diem erectos. Fortaſſe ſcriptū erat in dium erectos, quod qui crucifiguntur, ſub dium exponuntur. Præſertim cum addat a domo noſtra. Sub dium rapiuntur, quæ domo efferuntur. Inſanitatem autem pro inſania dixit M. Tullius, ne quis mendum ſuſpicetur.*

Nihili eſt, aut nihil curæ eſt.

Idem *eodem libro, epiſtola cuius initium, Cum e Pompeiano, verſiculum Rhintonis vt vulgo iactatum refert, Illud tamen, inquit, velim exiſtimes, me hanc viam optimatum poſt Catuli mortem, nec præſidio vllo, nec comitatu tenere. Nam vt ait Rhintō vt opinor,*

Οἱ μὲν παρ' οὐδέν εἰσιν, οἷς δ' οὐδὲν μέλει. id eſt,

Nihili quidem hi ſunt, ceteris curæ eſt nihil.

Sentit ſe non vti præſidiis magnatum, quod partim nihil poſſint, partim negligant res.

E terra ſpectare naufragium.

Alias *nobis dictum eſt, de muris indicare Achiuos, pro eo quod eſt in tuto ſpectare aliorum pericula. Idem alia metaphora ſeſtiuius extulit M. Tullius lib. ad Atticum 2. epiſt. De geographia. Nunc vero cum cogar exire de naui, non abiectis ſed ereptis gubernaculis, cupio iſtorum naufragia ex terra intueri, cupio vt ait tuus amicus Sophocles.*

Κἂν ὑπὸ στέγῃ πυκνῆς ἀκούειν ψακάδος εὑδούσῃ φρενί.

Quamquam hic verſiculus in aliis codicibus habebatur varius, ſed æque deprauatus, in aliis erat omiſſus. Videtur eſſe verſus trochaicus catalecticus. Κἂν ὑπὸ στέγαισιν ἀκούειν ψακάδος εὑδούσῃ φρενί. pro ψακάδος, quidam codices habebant ψάκαλος, quod quid ſit non intelligimus, ψακάδος, non patitur carminis ratio. Senſus autem hic videtur eſſe: optat de tecto audire tumultus aliorum, ipſe vacuus & quietus animo.

Qui prior læſit.

In *eodem lib. epiſt. Subito cum mihi dixiſſet &c. vſurpat verſum Homericum, minitans vindictam ei qui prior laceſſeret. Nam nos quidem, inquit, ſi per iſtum tuum ſodalem Publium licebit, σχολάζειν cogitamus. Si ille cogitat tantum duntaxat nos offendere, & quod proprium eſt artis huius,*

ἀπαγγέλλομαι

Ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ. id eſt,

Denuncio

Vlturum me hominem quiſquis prior irritarit.

Quod datur.

Nonivs *Marcellus citat hunc verſiculum e Cecilij Plotio, Patiere quod dant, quando optata nō danunt. Danunt antique dictum eſt pro dant. Conuenit cum eo quod alibi retulimus ex Cicerone, τὰ μὲν διδόμενα, & huic ſimilibus.*

Chimæra.

Hominem *inconſtantem ac variis moribus aut opus ſibi non cohærens, M. Tullius deſignat feſtiuiter illo verſu Homerico, Quod de Qu. inquit, fratris epiſtola ſcribis, ad me quoque fuit,*

Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Quid dicam neſcio, nam ita deplorat primis verſibus manſionem ſuam, vt quemuis mouere poſſit: ita rurſus remittit, vt me roget, vt annales ſuos emendem atque edam. Epiſtolam ſibi inæqualem, appellat Chimæram.

Nihil dulcius quam omnia ſcire.

M. Tvllivs *ad Atticum, lib. 4. epiſt. Delectarunt me, refert hunc Senarium ceu vulgo celebrem,*

οὐδὲν γλυκύτερον ἢ πάντ' εἰδέναι. id eſt,

Nil dulcius quam ſcire prorſus omnia.

Verſus corruptus conſtabit, ſi addas ἐστιν, ſic,

οὐδὲν γλυκύτερόν ἐστιν ἢ πάντ' εἰδέναι.

aut πάντα περὶ πάντων. Ac mox ſubiicit: quare vt homini curioſo, ita perſcribas ad me, quid primus dies, quid ſecundus, quid cenſores, quid Appius, quid illa populi Apuleia. Eſt & illud aliquoties obuium in epiſtolis M. Tullij πάντα περὶ πάντων.

Strumam dibapho tegere.

Strvmam *dibapho tegere, dixit M. Tullius ad Atticum pro eo quod eſt infamiam aliqua dignitate obliterare. Vatinij inquit, ſtrumā ſacerdotij dibapho tegere. Dibaphon appellat purpuram bis tinctam. Struma eſt tumor corporis, veluti gibbus. Ea deformitas interdum purpura diſſimulatur. Idem ad M. Cælium lib. 2. Nam Curtius noſter Dibaphum cogitat, ſed eum infector moratur. Dibaphi nomine deſignat magiſtratum cui fas erat dibapho vti. Sed iocatur illi rem parum ex ſententia cedere, quod tinctor eſſet in mora. Eſt autem hæc vna ratio obliterandæ infamiæ, ſplendore dignitatis hominum calumnias deterrere, mediocris enim fortuna patet inuidiæ.*

Multa in medio.

Antea *commemorauimus, multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra. Idem alia metaphora extulit M. Tul. ad Atticum lib. 6. epiſt. Et ſi nil ſani. Non quo me aliquid iuuare poſſes, quippe res in manibus, tu autem abes longe gentium.*

Πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ,

Νότος κυλίνδει κύματ' εὐρείας ἁλός.

Ita Cicero ſentit multas rerum nouationes exorituras antequam Atticus qui procul aberat poſſit opitulari. Senarij ſunt quos ita vertas licet,

Sed interim in medio notus

Multas patentis voluit vndas æquoris.

Preces armatæ.

Idem *libro nono, epiſt. cuius initium, Tuas 11. Kal. nouas ἐπανάγκην appellat ſuaſionē cum neceſſitate uiq. coniunctam. Quales ſunt principum preces, id quod eleganter Ouidius expreſſit in Ioue: Precibusq. minas regaliter addit. Ciceronis uerba ſunt, Ego autem non tam γοητείας huius timeo, quam πολιτικὴν. οὐ γὰρ τῆς*

τυράννων λύσεις, inquit Plato, ἀλλ' ὅτι μεμιγμένας αὐτὰς γινώσκειν. id eſt, non tam fucos huius timeo quam parendi neceſſitatem: nam tyrannorum preces, vt ait Plato, ſcis neceſſitati admixta eſſe. Exſtat & ille mimus celebris,

Cogit rogando qui rogat potentior.

Benefactis penſare delicta.

EODEM libro, epiſtola cuius initium, *Certior a Pylio factus*, citat hunc Senarium citra nomenclaturam, vt vulgo celebrem,

Ἄλλοισιν ἐσθλοῖς τόνδ' ἀπωθοῦνται ψόγον. id eſt,

Aliis benefactis hocce depellunt probrum.

Loquitur de Bruto & Caſſio qui occiderant Cæſarem, locus ſic habet: Itaq. idus Martiæ me non tam conſolantur quam antea, magnum enim mendum cõtinent, & ſi illi iuuenes, ἄλλοις μετ' ἐσθλοῖς, &c. Conuenit cum illo σὺ κακῶς τὸ δρᾶν λέγεις.

Altius Oromedonte.

THEOCRITVS in Thalyſia,

Ὥς μοι καὶ τέκτων μέγ' ἀπέχθεται, ὅστις ἐρευνῇ
Ἶσον ὄρευς κορυφᾷ τελέσαι δόμον Ὠρομέδοντος. id eſt,
Sic mihi magnopere faber eſt inuiſus, in altum
Qui ſtruit, adnitens ſuperare iugum Oromedontis.

Allegoria prouerbialis eſt, deterrens ab inſolentia, ne quis ſe præponat iis, quibuſcum nullo pacto eſt conferendus. Scholiaſtes indicat Oromedontem eſſe montẽ in inſula Co. Eſt alluſum ad poetam Coum. Nam paullo poſt, Homerum appellat poetam Chium.

Φαιδροπροσωπεῖν.

HAC voce M. Tullius videtur delectatus. Ita ſubinde vſurpat in epiſtolis. Eſt autem vultu fronteq. præferre hilaritatem ac beneuolentiam, cum aliud geras in animo. Vnde illud Maronis:

Spem vultu ſimulat, premit altum corde dolorem.

Faciles partus.

THEOCRITVS in Encomio Ptolemæi:

Ῥηΐδιαι γονεαί, παῖς δ' οὐκ ἴκελος πατρί.
Sunt faciles partus, ſed proles nata parentem
Ore refert numquam.

Pater eſt iuxta iureconſultos quem nuptiæ deſignant, ſed proles non ſemper facie maritum parentis exprimit. Eoq. iuxta Flaccum, Laudantur ſimili prole puerpera. Quamquam & hic natura ludit varietate, quemadmodum ferme in omnibus. Proles non ſemper refert matrem aut patrem, ſed interdum auum paternum aut maternum, interdum auiam, interdum patruum aut propatruum.

Præficarum more.

PRAEFICAE dicebantur mulieres in hoc conductæ, vt in funere lamentarentur, ac defuncti laudes prædicarent, aliis plorandi modum præirent, vnde & præficæ dictæ ſunt, quaſi præfectæ. Ab his iocus ſumitur in eos qui ſimulant amorem aut dolorem, cum lucri cauſſa faciãt quidquid faciũt. Lucilius citante Nonio:

Mercede quæ conductæ flent alieno in funere præficæ,
Multo & capillos ſcindunt & clamant magis.

Id imitatus eſt Horatius,

Vt quæ conductæ plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo.

Plautus apud Nonium in Friuolaria,

Superauere omnes argutando præficas.

Conuenit & illos, qui præ inuidia non ſuſtinent laudare niſi vita defunctos. Næuius apud Feſtum, Hæc quidem me hercle opinamur præfica eſt, quæ ſic mortuũ collaudat. Id familiare eſt vxoribus, vt maritum defunctũ in alterius inuidiã ſine fine prædicẽt. Quadrabit & in illos, qui cum ipſi nihil habeant quod laudem promereatur, laudãdis aliis adſectant videri aliquid. Plautus in Truculento, Sine virtute argumentum ciuem mihi habeam pro præfica, alios quæ collaudat, eapſe ſeſe uero non poteſt.

Socratis gallus, aut callus.

NONIVS Marcellus e Varrone citat Socratis gallum in ſignificationem caluiciei: inueniſſe ſe, cum dormire cœpiſſet tam glaber quam Socratis gallus, eſſe factum ericium cum pilis & proboſcide. Sentit quiſquis illic loquitur ſe cum iret cubitum, fuiſſe laui corpore, nec vllos habuiſſe pilos toto corpore. In ſomno transformatum in ericium, qui totus hirſutus eſt, & ſuum in ore proboſcidem habet. Aldina editio, pro gallo legit caluum. Lectio tolerabilis eſſet, ſi pro caluum legamus callum, hoc pacto: inueniſſe ſe, cum dormire cœpiſſet tam glaber quam Socratis callus ſiue callum, eſſe factum Ericium, &c. Socrates corporis erat patientiſſimi, quod ad omnem laborem occalluerat, ambulabat nudis pedibus, dormiebat humi. Hinc iocus in Socratis callum. Non ignoramus quid narrent de gallo deplumato, quem Diogenes, immiſerat in ſcholam Platonis, ſed magis placet, vt legamus callũ, facilis enim tranſitus eſt, a c in g, cognatam litteram. In corporis partibus quæ callum habent, non proueniunt pili, velut in pedum cauo, & vola manuum. Vulgus illiteratum ſignificans nihil eſſe quod det, oſtenſa vola manus dicere ſolet, Hinc mihi pilum euelle. Adagium conueniet in nudos & inopes.

Vt ex bulga matris.

NONIVS Marcellus refert hunc Trochaicum tetrametrum catalecticum e Lucilio,

Ita vti quiſq. noſtrum e bulga eſt matris in lucem editus.

Id ad nuditatem inopiamq. referri poteſt. Poteſt & ad æquam omnibus vitæ condicionem. Natiuitas enim non diſtinguit Crœſum ab Iro, non regem a plebeio. Eædem ſunt voces reginæ parturientis & mendicæ. Idem vagitus Cæſaris emergentis & tenuiſſimi cuiuslibet. Neque mundius eſt cauum vnde ſe profert monarchæ filius, quam vnde prodit ancillæ proles. Feſtus indicat vocem eſſe gallorum qui folliculos, aut crumenas aut ſacculos ſcorteos, hoc eſt, e pellibus factos olim appellabant bulgas. Lucilius Satyrica libertate matricem ſiue vuluam bulgæ nomine deſignauit. Quod Græci dicunt, Nudus tamquam ex matre, alibi nobis commemoratum eſt.

Eſurienti leoni prædam exculpere.

NONIVS Marcellus ex Lucilio citat hunc verſum.

Vt eſurienti leoni ex ore exculpere prædam.

Verſus

Verſus conſtat, ſi amoueas vt, aut quod vero propius eſt, pro vt, legas, vi: & ſi in eſurienti corripiatur ti, aut ſi legas eſuriente. Metrum durius eſt, quod nullã habeat cæſuram, ſed non abhorrens a compoſitione Lucilij. Adagium ſimillimum eſt illi quod alias retulimus, clauam extorquere de manu Herculis, & lupo agnam eripere.

Halopanta.

HALOPANTAM *veteres appellabant omnia mentientem. Plautus in Curculione, Aedepol nugatorem lepide nactus eſt hunc Phedromus, Halopantam an ſycophantam magis hunc dicam neſcio. Verba ſunt militis conquerentis de Curculione, qui anulo militis impoſuerat lenoni. Nonius Marcellus citans hunc Plauti locum hæc refert: Halopantam aut ſycophantam, hominum genus nequam, quod ob ſuenda mendacia, miſerrima mercede conducitur. Feſtus hunc in modum: Halopanta ſignificat omnia mentientem, πάντα enim Græci omnia, ἠλιπῶντα fallentem appellant. Quantum autem tribuendum ſit eiuſmodi fragmentis non minus deprauatis quam decurtatis. Aldina editio habuit aliam etymologiam, ſed magis etiam mendoſam, nam ſi halopanta venit ab ἀλῶ ſiue ἀλινόμαι neutra dictio habet primam aſpiratam: & vtraq. corripit primam, cum apud Plautum ſit producta, vt exigit Trochaici carminis ratio. Rurſus ſi venit ab ἁλὸς, conuenit quidem aſpiratio, ſed hæc quoque vox habet primam breuem. Adde quod eſt noua compoſitionis forma a nomine, nõ a verbo, mollius erat πανθαλώπας. Quoniam autem eſt in his vocibus duabus ſchema παρονομασίας, propius alludit ad ſycophantam, halophanta. ἀλλοφάντης autem dici videtur, qui defert eos qui telonas conantur fraudare vectigalibus, quemadmodum ſycophantæ dicti ſunt qui deferebant exportantes ficos Athenis. Si legamus ἀλλοφάντην, quaſi aliena loquentem varieq. mentientem, conuenit quidem metri ratio, ſed abiicienda eſt aſpiratio primæ vocalis. Metrum tamen conſtabit, ſi Græce pronuncies halophanten, aut ſycophanten. Tum enim in primo loco erit anapæſtus pro ſpondeo. Plautus autem non raro græciſſat in comœdia. Verum hoc doctis relinquitur diſcutiendum.*

Quadra propria.

ET *hodie vulgo dicitur, Nihil æque ſapere vt cibum proprium domi ſumptum. Nonius citat hoc hemiſtichium ex Priapeis Catulli, De meo ligurire libido eſt. Ligurire dixit, pro guſtare cum voluptate. At dij Homerici malunt inuitari ad nidores hoſtiarum quam viuere ἐν οὐρανῷ. Citat & ex Plauti Perſa, Turbucinari de ſuo, ſi quid domi eſt.*

Manſum ex ore dare.

QVOS *tenere amamus, his manſum ex ore dare dicimur, quod a matribus ac nutricibus mutuo ſumptum eſt. Lucilius citante Nonio:*

Sperans ſi ætatem eandem proferre poteſſet,
Manſum ex ore daturum.

Quamquam Marcus Tullius & Aulus Gellius paullo diuerſius vſurparunt præmandere, quemadmodum antea monuimus.

Medullitus, oculitus.

INTIMVM *affectum veteres variis modis exprimebãt, ex corde, ex animo, toto pectore, de quo diximus, penitus ex intimis præcordiis, medullitus, animitus, oculitus. Plaut⁹ apud Nonium in Cornicibus: Qui ancillam meam ſedulium oculitus. Amantium enim eſt oculum appellare, quod vnice carum eſt. In Moſtellaria, Euge oculus meus Rurſus: Volo placere meo Philolacheti, meo oculo, meo patrono.*

Sapientia gubernator nauis.

DICTVM *eſt a ſapientiſſimis viris etiam in bellis plus habere momenti conſilia quam vires. Idem eleganter expreſſit Titinnius, citante Nonio:*

Sed in ſapientia gubernator nauim torquet, non ualentia.

Nouum cribrum, nouo paxillo.

NEQVAQVAM *obſcurum eſt prouerbio fuiſſe iactatum quod Nonius citat ex Varronis Eumenidibus. vbi dicitur primus Zeno nouam hæreſim nouo paxillo ſuſpendiſſe. Zenonem notat, qui primus Athenis inuexit ſectam Stoicorum, idq. nouis rationibus ac paradoxis. Idem in Eimargo: Nouum vt cribrum, nouo paxillo pendeat. Sic enim habet Aldina editio. Quadrabit in eos qui noui quidpiam comminiſcuntur.*

Sarcinator ſummum centonem.

APVD *eundem citatur hic verſus ex Lucilio: Sarcinatoris eſſe ſummum ſuere centonẽ optime. Videtur eſſe verſus trochaicus, tetrameter, catalecticus: & conſtat eliſo s, in ſarcinatoris. Sarcinator a ſarcina dicitur, non a ſarciendo. Conuenit cum illo quod alibi retulimus, Boni poetæ eſt in extremo actu eſſe optimum. Lucilianum tamen dictum germaniorem ac venuſtiorem habet adagij ſpeciem.*

Prælio victus non bello.

NON *ſtatim victor eſt qui in vno, altero ue negotii actu diſceſſit ſuperior, ſed qui totam cauſſam euicit. Prælium enim eſt conflictus bellicus, bellum totum hoc tempus dicitur, etiam ſi ceſſetur a præliis, aut ſi intercedant induciæ. Sola pax finit bellum, induciæ dirimunt congreſſus. Nonius hos trochaicos citat ex Lucilio: Vt Romanus populus victus vi, & ſuperatus præliis ſæpe multis, bello vero numquam, in quo ſunt omnia. Cõgruunt illi, Vir fugiens & denuo pugnabit.*

Curre denuo.

Τρέχ' αὖθις, *id eſt, Curre denuo. Hoc ita refertur a Luciano in tragœdia cui titulus ὠκύπους, quaſi ſit in tonſtrina natum. Quamquam totum hoc poematiou mendis ſcatet, nec vllam habet micam ſalis Lucianici. Inducitur illic podagroſus iuuenis, qui tamen affectabat videri ὠκύπους, Is rogatus a ſene, vnde accidiſſet pedis dolor, reſpondit ſe cum magna celeritate curreret, diſtrinxiſſe talum, atque hinc eſſe cruciatum. Huic reſpondet ſenex,*

Τρέχ' αὖθις ὥσπερ ἦσθα ὁ καθήμενος
Πώγωνα τίλλει χειρῶν ὑπ' ἀγκάλαις.

Si legas, ἰπνὺ ἴε, ſenſus erit, curre denuo, ſicuti dixit quidam, qui ſedens vellit barbam ſub cubitis tonſoris,

tonſorum, hoc eſt, qui curatur a tonſore. Podagroſi remedium petunt a tonſoribus, & tamen nolunt videri podagram, ſed pedem alioqui læſum, vt ex immodico curſu, Interim aliquis eorum qui tondentur, ſentiens fictam eſſe cauſſam, reſpondet τρίχ' ἀλγῶ. Nam id ſoles eſſe remedium in ſimili malo. Poſteaquam.n. neruus incaluit violento motu, ceſſat dolor. Quod quotidie videre eſt in equis, qui poſt curſum aut non claudicant, aut leuius claudicant. Probabilius tamen eſt pro κείρων legendum κομῶν participium a verbo κομῶ, quod eſt hirſutum eſſe & tonſoris egere: quemadmodum aliquis dixit, qui ſedens in tonſtrina vellis barbam quam habet hirſutam ſub alis. Illic enim deſident otioſi & garruli. Horatius:

Cultello proprios purgantem leniter vngues.

Hæc noſtra diuinatio ſi cui non placet, ſequatur quod magis arridet, res non eſt magni momenti.

Nutricis pallium.

NVTRICES *quoniam tractant infantes, ſæpe veſtes habent, bua, ſalina, mictu, foriaq. contaminatas Vnde Plautus in Bacchid. Si vnam peccauiſſes ſyllabam, fieret corium tam maculoſum quam eſt nutricis pallium.*

Cum ramento.

TROPO *prouerbiali cum ramento reddidiſſe dicitur, qui totum reddidit nulla ex parte decurtatum. Sumptũ apparet a fabris ærariis, qui ſibi ſeruant quod lima deraſerint. Plautus in Bacchidibus: Quia patri omne cum ramento reddidi, cum ramento additum iucunditatis gratia, idem velut interpretatur, ſubiiciens omne oppido, hoc eſt, omne prorſus. Cum puluiſculo, & cum ærugine alias nobis dicta ſunt. Plautus in Rudentibus, Conuerret iam hic me totum cum puluiſculo.*

Mortuo vilior.

NIHIL *abiectius cadauere. Plautus in eadem fabula, Eia bonum habe animum. Vnde habeam? Mortuus pluris precij eſt quam ego ſum. Et in Perſa, quidam alterum per contemptum appellat morticinum. Non Hercle ſi os præciderem tibi, metuam morticine.*

Quam Clinia ex Demetrio.

PLAVTVS *in eadem fabula, Plura ex me audis hodie mala quam audiit vnquam Clinia ex Demetrio. Quidam eruditi hoc loco pro Clinia legunt Lamia. Et verum eſt Lamiam fuiſſe ſupra modum adamatam a Demetrio rege Macedonum, quo nomine ipſe quidem male audiebat vulgo, ſed eam a rege fuiſſe conuiciis affectam, nuſquam legimus: præterea vocem Lamiam carminis ratio non admittit. Vero propius eſt ſumptũ e comœdia Turpilij, cui titulus Demetrius, vel alia quapiam, vbi pater prolixius & acerbius obiurgat filium. Talis enim inducitur Clinia in Sene ſeipſum excruciante, qui a patre nimium ſæpe nimiumq. acerbe obiurgatus, tandem profugit in militiam. Et haud ſcimus an ad hanc fabulam adludat Plaut⁹. Nã fieri poteſt vt Terentius pro Demetrio ſenem appellarit Menedemum. Nec obſtat quod Terentius Plauto fuit poſterior, cum Græcus auctor fabulæ fuerit vtroque prior.*

Pleno gradu.

QVI *leniter rem quampiam attigerunt, ſummo pede dicuntur ingreſſi: contra qui magno ſtudio inſtiterunt aliquid, pleno gradu, dicuntur ingreſſi. Trebonius Cicer. libro 12. Nam illum paratum vt video & ingreſſum pleno gradu, cohortari non intermittemus, quo in dies longius diſcendo exercendoque ſe procedat.*

Ad pila vbi ventum.

MARCVS *Tullius in libello De re militari, ſi tamen nõ fallit titulus: Prima autem inquit, & ſecunda acies, cum ad pila, vt dicitur, ventum fuerit, totum ſuſtinet bellum. Pilum autem eſt genus haſtæ Romanæ breuius. Itaque cum de propinquo res geritur, ad pila ventum dicitur.*

Velatis manibus orare.

QVI *ſuppliciter orant, velatis manibus orare dicuntur. Sumptum ab antiquo more oratorum, quo qui pacem petituri venirent, ramum oliuæ prætendebant. Velatas autem dictum arbitramur pro vittatis. Plautus in Amphitryone: Poſtridie in caſtra ex vrbe ad nos veniũt flentes principes, velatis manibus orant, ignoſcamus peccatum ſuum.*

Cicadæ ſibi canent.

Οἱ τέττιγες ἑαυτοῖς χαμόθεν ᾄσονται, *id eſt, Cicadæ ſibi ipſis ex humo canent. Hoc exemplum Ariſtoteles libro tertio, adducit ex Stheſichoro ſchematis, quo quis dicit quod non dicit. Nec aliud addit, vnde poſſis dicti ſenſum deprehendere: niſi quod ſuſpicamur poetam his verbis comminatum iis a quibus erat læſus, quos ſi vlciſci alioqui non poſſet, certe carminibus ſuis eſſet illos infamiæ traditurus. Adducit idem eiuſdem libro ſecundo, inter ſententias obſcure dictas,* ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσι. *Quod quidem Steſichorus apud Locrenſes dixit, Non oportere cuiquam iniuriam facere, ne Cicadæ ex humo canant. Cicadæ poetarum habent ſymbolum.* χαμόθεν *dixit, ob inopiam & tondicionis humilitatem. Vnumquodq. animal minatur his armis quibus a natura inſtructum eſt. Poetæ præter verſus nihil habent, quibus tamen hominem vel album vel nigrum ad poſteros tranſmittunt. Vnde & Plato dicitur amicos admonere ſolitus, ne quem hominem poeticum ſibi redderent inimicum. Eſt enim, vt ait Flaccus, genus irritabile vatum, et in his ſunt qui fœnum habeant in cornu. Doctis tamen non nullis placet, alio ſpectare Steſichori dictum. Quoniam cicadæ ſolent, Marone atteſtante, in arboribus canere, apparet Steſicorum ciuiliter hoc ænigmate Locrenſes admonere, ne per petulantiam a finitimorum iniuriis parum temperantes, tandem arma illorum in ſe concitent; qui cũ exercitu fines illorum ingreſſi, quidquid arbuſtorum ſit in agris, hoſtiliter exeidant, itaque fiat ut cicadæ illis iam humi canere incipiant, ſublatis arboribus quibus inſideant. Fortaſſe tale quiddam refert Gregorius Nazianzenus, cuius in hoc opus commentarios vidimus Venetiæ.*

Fama

Fama prodit omnia.

AESCHINES in oratione contra Timarchum refert ſententiam Euripidis:

Φανὴ τ' ἐσθλὸν κἂν μυχῷ κρύπτῃ χθονός. id eſt,

Virum bonum fama aperit vel in terræ cauis.

Interpretatur autem hoc ſenſiſſe poetam, non viuentium tantum virtutem illuſtrari fama, verum etiam ſepultorum. Terra corpus tegit, ſed fama non ſinit occultari quod quis bene geſſit in vita. Eodem in loco citat Heſiodi verſum quem antea commemorauimus,

Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα λαοὶ
Πολλοὶ φημίζουσι, θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.

Quem locū citat & in oratione περὶ τῆς παραπρεσβείας.

Bœotiſſare.

INTER conuicia quibus Aeſchines lapidat Demoſthenem, etiam illud obiecit, quod Bœotorum more vociferaretur immodice & indecore: ταῦτα δέ μου μεταξὺ λέγοντος ἀνέκραγε παμμέγεθες Δημοσθένης, ὡς ἴσασι πάντες οἱ συμπρεσβεύσαντες ἡμῖν, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς ἐβοιώτιαζεν. id eſt, Hæc me loquente vehementer exclamat Demoſthenes, quemadmodum ſciunt omnes qui nobis in ea legatione fuere collegæ. Nam præter alia mala, etiam Bœotiſſat. In clamore fit adluſio ad boum mugitum. Quanquam βοιωτιάζειν accipi poteſt, pro fauere Bœotorum partibus.

Surculus ſurculum ferens.

QVI ſinguli ſunt infirmi, tamen concordia iuncti, multum habent roboris. Ita Ennius apud Feſtum, Vnus ſurus ſurum ferret, tamē defendere poſſent. Veteres enim, vt Feſtus admonet, ſurum dicebant, vnde nos dicimus ſurculum diminutiue. Nos non fugit carmen eſſe vitiatum etiam in Aldina editione, fortaſſe legendum, Si vnus ſurum ſurus ferret, cum aut ſe defendere poſſet aut poſſent. Stirps habet robur, ſurculi nihil habent virium niſi iuncti.

Salacones.

QVEMADMODVM Irus & Codrus ob inopiam in vulgi fabulam abierunt, ita & Salacon quidam extremæ paupertatis homo effecit, vt omnes fortuna tenui Salacones dicerentur, & ipſa paupertas Salaconia. Meminit Heſychius, ſed idem indicat eodem nomine fuiſſe notatos faſtnoſos & adrogantes: vnde ductum ſit verbum σαλακωνίζειν ἢ σαλακωνεύειν, pro eo quod eſt, fracto delicatoq. gradu incedere. Addunt teſtē Theophraſtum, qui σαλάκωνα dixerit eum qui ſua profundit temere. Ex hic colligere licet, adagij conuicium non hæſiſſe in quoſuis pauperes, ſed in eos duntaxat qui faſtu luxuq. redacti ſunt ad inopiam. Vox autem dicta videtur, a verbo σαλεύειν, quod eſt labeſactari & ad ruinam tendere.

Archilochi melos.

Ἀρχιλόχου μέλος, id eſt, Archilochi cantio, dicebatur hymnus qui ad multos poterat accommodari, qualem ferunt Archilocho fuiſſe repertum, qui fuerit ante Pindarum & alios hoc genus lyricos, qui ſingulos propriis laudibus exornabant. Archilochi carmen erat idem in omnes, quod cithara canebatur. Citharœdus tantum ad ſingula cantionis interualla, victorum nomina voce ſua repetebat: veluti ſi Herculem laudabat, accinebat, Tenella Callinice χαῖρ' ἄναξ Ἡράκλεις. Aut aliud, ſi eum alium canebat. Huic non diſſimile eſt quod refert Horatius de pictore, qui depicta cupreſſo nautam rogabat, ecquid uellet addi. Quadrabit in eum priſcum ac rudem. Meminit Ariſtophanis & Pinderi interpres. Sumptum eſt e Pindari Olympiorum Encomio ſeptimo: τὸ μὲν Ἀρχιλόχου μέλος φωνᾶεν Ὀλυμπίᾳ καλλίνικος. Quo quidem loco varia commenta refert enarrator, quæ repetere, non videtur ad hoc quod agimus neceſſarium.

Ὀλοίσχινος.

ANTEA retulimus ex oratione Aeſchinis, περὶ ὀλοσχοίνου ἀθερίχου, cum lexicographi pro ὀλοσχοίνου habeant ὀλοσχίνου. qui adiecit ſcholia in Demoſthenem, citat orationem Aeſchinis aduerſus Demoſthenem περὶ παραπρεσβείας, & Theophraſtum in quarto libro. Apud Aeſchinē reperim' ὀλοσχοίνου. Similiter Theophraſtus libro de plantis quarto, inter ea quæ prouenīūt in aquis facit (quod admonet ſcholiaſtes) tria σχοίνου, hoc eſt, ſparti ſiue iunci genera: quorum vnum ſit acutum, quod appellant maſculum, id eſt, infrugiferum: alterum frugiferum, quod a nigro fructu vocant μελαγκρανίν: tertium quod dicitur ὁλόσχοινος, pinguitudine, magnitudine & calloſitate ceteris præſtans. Hoc ultimum putat accommodatius ad plectendos funes, quod mollius ſit & carnoſius. Dioſcorides lib. 4 paullo ſecus diſtinguit genera, ſed admonet tertium quod ὁλόσχοινος dicit, eſſe ceteris aſperi' & calloſius. Vt aūt quidam pro σχοῖνος ſcriberent ἐχῖνος ſuſpicamur in cauſſa fuiſſe, quod Theophraſtus meminit carnoſitatis, quaſi nouum ſit audire carnem mali aut ceraſii. Echinus tamen terreſtris, quem appellant Erinacium, in hoc conuenit cum holoſchœno, quod habet aſperitatem: vnde & cutis detracta cum ſpinis, vtilis eſt ad defricanda vaſa. Proinde dictum videtur de duro & procaci ſermone, quo velut os alicui percellimus. Hoc quidquid eſt appendicis, lectorem celare noluimus.

Apologus Alcinoi.

Ἀπόλογος Ἀλκινόου, commemoratur in Græcorum collect. vt ante nobis commemoratum eſt. Originem autem tū diuinauimus ex Homeri Odyſſea, apud quem in conuiuio multa de ſe mentitur Vlyſſes: nec abſurdum eſſet commentum, ſi Alcinoi apologus dici poſſet ficta narratio apud Alcinoum habita. Ariſtoteles tamen Rhet. 3. um obiter meminit huius apologi, ſic loquitur, vt videri poſſit notaſſe ſcriptorem aliquem qui finxerit orationem ad Penelopen, contexens omnia quæ multis annis geri potuerint, ficta narrans pro veris. Fortaſſis ſcriptor cui nomen Alcinous, induxit perſonam Vlyſſis apud Penelopen plurima commemorantem, quaſi vel in bello, uel in itinere vere paſſus eſſet ea. Locus apud Ariſtotelem ſic habet: ἔτι πεπραγμένα δεῖ λέγειν ὅσα μὴ πραττόμενα ἢ οἰκτον ἢ δεινὸν φέρει. παράδειγμα ὁ Ἀλκίνου ἀπόλογος, ὅτι πρὸς τὴν Πηνελόπην ἐν ἑξήκοντα ἔπεσι πεποίηται. Trapezontius interpres legiſſe videtur ἔτι μὴ πεπραγμένα δεῖ λέγειν ὅσα πραττόμενα, &c. At ne ſic quidem locus videtur vacare mendis. Quare ſuſpendemus hic ſententiam, donec vel e Gregory Nazianzeni commentariis in hos libros, vel aliunde

Ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν
Καὶ σμικρὰ καὶ δίκαια καὶ τ' ἀναντία. id eſt,
Sed principatum ciuitas cui tradidit
Hic audiendus, ſiue lenia præcipit,
Siue æqua manda', ſiue & his contraria.

Ciuitas non ciuitas.

Hæmon *Creontem tendentem ad tyrannidem, ita tangit:*

Πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ' ἥτις ἀνδρός ἐσθ' ἑνός. id eſt,
Quæ vnius hominis, illa non eſt ciuitas.

Dixerat Creon ipſius eſſe, non alterius imperare regioni. Hæmon negat eam eſſe ciuitatem, vbi ſumma rerũ penes vnum hominem eſt. Polis enim Græcis vel a verſando, vel a multitudine dicta videtur, Latini Rẽpublicam appellant. At Reſpub. non eſt, vbi vnius arbitratu aguntur feruntur omnia. Itaque cum Creon reſpondiſſet, ciuitatem cenſeri illius, qui illi imperat, ſubiicit Hæmon:

Καλῶς ἐρήμης γ' ἂν σὺ γῆς ἄρχοις μόνος. id eſt,
Recte, vnus vt deſerto in agro regem agas.

Regium eſt imperare liberis, neque quidquam abſque ciuium conſenſu tentare.

Mens cæli, terræq. regina.

Socrates *apud Platonem in Philebo:* πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς ὄντως σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς. *id eſt, Omnes enim ſapiẽtes conſentiunt hoc pacto ſeipſos honeſtantes, quod mens nobis regina cæli & terræ. Sentit ſapientia gubernari omnia potius quam voluptate. Cum enim Philebus probaſſet felicitatem ex ſapientia & voluptate mixtum, quæri cœptum eſt vtra duarum plus haberet momenti ad beatitudinem. Quoniam autem Plato dicit in hoc omnes conſentire, ſubindicat fuiſſe vulgo iactatum. Conuenit huic quod habet Hæmon Sophocleus:*

Πάτερ, θεοὶ φύουσιν ἀνθρώποις φρένας,
Πάντων ὅσ' ἐστὶ χρημάτων ὑπέρτατον. id eſt,
Pater, dei mentem inſerunt mortalibus,
Quæ res opes exſuperat omnes maxime.

Primas iactare haſtas.

M. Tullius *lib. de Oratore 2. primas iactare haſtas dixit, pro velitari, quod ad oratorem transfert, cuius dictio initio debet eſſe lenis ac ſedata, vt paullatim incandeſcat oratio. Notat ibi Philippum oratorẽ, qui ſolitus ſit ita ad dicendum ſurgere, vt neſciret primum verbum quod eſſet dicturus: ſed aiebat ſe poſteaquam concaleſeciſſet brachium, tum pugnare. Atqui non attendit, inquit, eos ipſos vnde ſimilitudinem ducit, illas primas haſtas ita tractare leniter, vt & venuſtati vel maxime ſeruiant, & reliquis viribus ſuis conſulant.* προοιμιώδης *erit, ſi ad diſputationis aut contentionis exordium transferatur. Idem vnico verbo dicitur Velitari.*

Omiſsis fontibus conſectari riuulos.

In *eodem libro non ſine prouerbij ſpecie dixit riuulos conſectari, pro eo quod eſt minus ad rem pertinentia dicere, omiſſo eo quod eſt negotij caput. Hac metaphora videtur admodum delectatus. Hieronymus & Marci Tullij verba ſic habent, Tamen tardi ingenij eſt, riuulos conſectari, fontes rerum non videre. Etiam ſtatis eſt, vſuſq. noſtri a capite quod velimus arceſſere, & vnde omnia manant videre.*

Res palæſtræ & olei.

Quæ *non ad ſerium negotium, ſed ad luſum & oſtentationem adhibentur, palæſtræ & olei dicuntur, cum in prælio maioribus opus ſit viribus. In palæſtra non armati, ſed vncti concertabant, tũ quo difficilior eſſet apprehenſio, & elapſus facilior, tum quo corpus eſſet nitidius, certabant enim nudi. M. Tullius lib. de Orat. 1. Nitidum quoddam genus eſt verborum & lætum, ſed palæſtræ magis & olei, quam huius ciuilis turbæ ac fori. Conſimiliter lib. 2. de Iſocratis diſcipulis agẽs, Sed eorum, inquit, partim in pompa, partim in acie illuſtres eſſe voluerunt. Eodem ſpectat quod ait libro De legibus 1. Fannij autem ætate coniunctus Antipater, paullo inflauit vehementius, habuitq. vires agreſtes ille quidem atque horridas ſine nitore ac palæſtra ſed tamẽ admonere reliquos potuit, vt accuratius ſcriberent. Hæc tibi. Quod prius dixerat oleum, hic vocat nitorem. Et in libro De claris oratoribus, vnctius vocat, quod eſt nitidius. Iam, inquit, erat vnctior quædam ſplendidiorq. conſuetudo loquendi. Rurſus in Oratore ad Brutum, Numerus autem nondum depromebatur, neque habebat aliquam neceſſitudinem aut cognationem cum oratione: itaque ſerius aliquanto notatus & cognitus, quaſi quandam palæſtram & extrema lineamenta orationi attulit: palæſtram appellat venuſtatem ad oſtentationem adhibitam. In his porro verbis, nec illud abſque prouerbij ſpecie dictum eſt, extrema lineamenta, pro extrema manu, metaphora ducta a pictoribus.*

Operarij.

Ibidem *non abſque prouerbij ſpecie operarios appellat, qui citra philoſophiæ cognitionem cauſſas agunt. Architectus ex arte rationem operis præſcribit, operarij vere non iudicium ſuum, ſed tantum operam adhibent, iuxta præſcriptum. At qui philoſophiam callet, ex ſe paratus eſt de quauis re recte dicere. M. Tull. de Mneſarcho loquens, Hos quos nos oratores vocamus, nihil eſſe dicebat niſi quoſdam operarios, lingua celeri & exercitata: oratorem autem niſi qui ſapiens eſſet, eſſe neminem. Rurſus in Bruto, Nam illud minus curo, quod congeſſiſti operarios omnes, vt mihi videantur mori voluiſſe non nulli, vt a te in oratorum numerum referrentur. Huius generis oratores libro De claris oratoribus appellat vocales: Addamus, inquit, huc etiam, ne quem vocalem præteriſſe videamur, C. Coſconium Calidianum.*

E ſchola cantilena.

Plautus, *vt ante admonuimus, Theatri nugas appellat, quæ ſolent in comœdiis recitari. M. Tull. e ſcholis cantilenam appellat orationem declamatoriam ac iuuenilem, plus habentem oſtentationis quam ſapientiæ: locus ſic habet eodem libro: gerendus eſt tibi mos adoleſcentibus Craſſe, qui non Græci alicuius quotidianam loquacitatem, neque ex ſcholis cantilenam requirunt, ſed ex homine omnium ſapientiſſimo atque eloquentiſſimo, atque ex eo qui non in libellis, ſed in ma-*

ximis

ximis cauſſis & in hoc domicilio imperij & gloriæ, ſit conſilio linguaq. princeps.

A deo ficti.

QVI *vehementer ad aliquid naturæ compoſiti ſunt hos prouerbiali ſermone ad hoc natos, factos ſculptosq. dicimus: inſignem autem naturæ dexteritatem M. Tullius eleganter expreſſit eodem libro: Sunt autem, inquit, quidam ita naturæ muneribus in iiſdem rebus habiles, ita ornati, vt non nati, ſed ab aliqua deo ficti videantur. Adluſit autem ad Pandoram quam finxit Vulcanus, ceteris item diis ſua munera in vnam conferentibus.*

E circulo.

HOMINEM *e triuio, plebeium & contemptum appellamus. Marcus Tullius, pro eo dixit e circulo. Circulum autem vocat conuenticulum hominum in foro aut in plateis confabulantium. Ita Craſſus eodem quem modo citauimus libro, Effudi vobis oîa quæ ſentiebam, quæ fortaſſe ſi quemcumq. patremfamilias arripuiſſetis ex aliquo circulo, eadem vobis percontantibus reſpondiſſet.*

Cauſſa cadere, Formula cadere, Ex iure manu conſertum.

QVEMADMODVM *priſci iureconſulti dicebant aliquem ex iure manu conſertum vocari, cui lis intendebatur, ita cauſſa cadere dicebatur, qui male agendo ius agendi perdidiſſet, vt tumq. fiet* [illegible]*, ſi accedat tranſlatio: vtrumq. eſt apud M. Tullium eodem libro ſub perſona Scæuolæ, Quod vero in extrema oratione quaſi tuo iure ſumpſiſti, oratorem in omni ſermonis diſputatione copioſiſſime poſſe verſari, id niſi in tuo regno eſſemus, nō tuliſſem, multisq. præiſſem, qui aut interdicto tecum contenderent, aut te ex iure manu conſertum vocarent & aliquanto peſt, cum Hypſæus maxima voce plurimis verbis a M. Craſſo prætore cōtenderet, vt ei quem defendebat cauſſa cadere liceret: Cn. autem Octauius homo conſularis, non minus longa oratione recuſaret, ne aduerſarius cauſſa caderet. Idem pro L. Muræna: Et ſi turpe exiſtimas te aduocato illum ipſum quem contra veneris, cauſſa cadere. Meminit & Quintilianus libro 7. cap. 4. Apud priſcos ſuperſtitioſe ſeruabatur, vt qui in actione inſtituenda vel verbo lapſus eſſet, cauſſa caderet, cuius ſuperſtitionis veſtigia non exigua adhuc reſident apud Anglos, interdum totum inſtrumentum reiicientes, ſi cognomen aliquod vna littera ſecus fuerit ſcriptum. Iuſtinianus Inſtitutionum iuris lib. 4. tit. De actionibus, paragrapho, ſi quis, Si quis, inquit, agens in intentione ſua plus complexus fuerit quam ad eum pertineat, cauſſa cadebat: id eſt, rem amittebat, nec facile in integrum reſtituebatur, niſi minor erat 25 annis, &c. Proximo autem paragrapho, vocem hanc plus, oſtendit quadrifariam intelligi, re, tempore, loco & cauſſa. Re, ſi quis pro decem aureis petat viginti: Tempore, ſi quis ante diem vel ante condicionem petat: Loco, ſi quis Romæ petat, quod Ephesi promiſſum eſt: Cauſſa, ſi quis ſtipulatus Stichum aut viginti aureos, petat Stichum pura actione, cum electio ſit promiſſoris. Pro eodem dici videtur rem amittere, litem perdere, & formula cadere. Iuſtinianus libro quarto tit. De exceptionibus, paragrapho, appellantur: Cum temere, inquit, rem in iudicium deducebāt, & conſumebant, qua ratione rem amittebant Horat. in Sermonibus.*

—Et caſu iam reſpondere vadato
Debebat, quod ni feciſſet, perdere litem.

Quintilianus libro tertio, cap. 8. Neque ignoro multa transferri in omnibus fere cauſſis, in quibus cecidiſſe quis formula dicitur: hæ ſunt quæſtiones: an huic, an cum hoc, an hac lege, an apud hunc, an hoc tempore liceat. Seneca libro epiſtolarum 6. epiſt. 49. de philoſophis agens, qui vocum argutiis oſtendebant eruditionem: Quid enim, inquit, aliud agitis, cum eum quem interrogatis, ſcientes in fraudem inducitis, quam vt formula cecidiſſe videatur? Sed quemadmodum illum prætor, ſic hos philoſophia in integrum reſtituit, ita Seneca. Quin hoc ipſum in integrum reſtituere, ſi a foro transferatur ad alia, [illegible] *eſt. Poterit ita deflecti, vt dicatur cauſſa cecidiſſe, qui ius obiurgandi filii amiſit, quod eum ſuo exemplo aut largitione ad nequitiam prouocarit. Illa porro ſermonis formula, ex iure manu conſertum, ab ipſis duodecim tabulis ſumpta videtur, quemadmodum indicat Aulus Gelius lib. Noctium Atticarum 20. cap. 9. Antiquitus inter quos erat de agro aut ſimili de re controuerſia in rem præſentem veniebant, & apud prætorem vindiciarū cauſſa manus conſerebant: hoc eſt, alter alterius manum corripiebat. Sed cū propagatis Italiæ finibus, grauarentur prætores vindiciarum cauſſa longius proficiſci, inſtitutum eſt, vt litigantes non ex iure apud prætorem manum conſererent, ſed ex iure manu conſertum vocarent, hoc eſt, alter alterum ex iure ad conſerendum manum in rem de qua ageretur vocaret: ſimulq. profecti in agrum de quo litigabatur, terræ aliquid ex eo, aut vnam glebam in ius in vrbem ad prætorem deferrent, & in ea gleba tamquam in toto agro vindicarent. M. Tullius libro epiſtolarum ſeptimo ſcribens Trebatio iureconſulto: Tantum metuo ne artificium tuum tibi parum proſit. Nam, vt audio, iſthic*

Non ex iure manu conſertum, ſed mage ferro
Rem repetunt, regnumq. petunt, vadunt ſolida vi.

Huiuſmodi vindiciarum formulam Marc. Tullius facetiſſime expreſſit in oratione pro L. Muræna: itaq. irati illi, quod ſunt veriti, ne dierum ratione peruulgata & cognita, ſine ſua opera lege poſſet agi, notas quaſdam compoſuerunt, vt omnibus in rebus ipſi intereſſent, cum hoc fieri belliſſime poſſet. Fundus Sabinus meus eſt, immo meus: deinde iudicium voluerunt. Fundus, inquit, qui eſt in agro qui Sabinus vocatur, ſatis verboſe. Cedo, quid poſtea? Eum ego ex iure meum eſſe aio. Quid tum? Inde ibi ego te ex iure manu conſertum voco. Quid huic tam loquaciter litigioſo reſponderet ille vnde petebatur non habebat. Tranſit iureconſultus, tibicinis Latini modo. Vnde tu me, inquit, ex iure manu conſertum vocaſti, inde ibi te reuoco. Hactenus Mar. Tullius. Metaphora ſumpta eſt a bellis, in quibus manus conſerere dicuntur, qui comminus confligunt, quemadmodum indicat M. Varro libro De lingua Latina ſecundo.

Lapides flere.

De re vehementer miſeranda prouerbiali hyperbola dici ſolet, eam eſſe tam lamentabilem, vt vel lapides cogantur ad fletum. M. Tullius in eodem libro, Tu vero vel ſi teſtamentum deſenderes, ſic ageres, vt omne omnium teſtamentorum ius in eo iudicio poſitum videretur: vel ſi cauſſam ageres militis, patrem eius, vt ſoles, dicendo a mortuis excitaſſes, ſtatuiſſes ante oculos, complexus eſſes filium, flensq. eum centumuiris commendaſſes, lapides mehercle omnes flere ac lamentari coegiſſes, vt totum illud vti lingua nuncupaſſes, non in duodecim tabulis, quas tu omnibus bibliothecis anteponis, ſed in magico carmine ſcriptū videtur, hæc ille. In verbis autē Ciceronis, ad prouerbium alludit magici carminis mentio, Quod enim vehementer commoues animum, quauis incantatione efficacius dicitur, ſicut alibi retulimus.

Liber non eſt, qui non aliquando nihil agit.

Qui in ſummo otio verſabantur ab omnibus feriati negotiis y nihil agere dicebantur. M. Tullius eodem libro, ſub perſona Craſſi ad Scæuolam, Quid igitur, inquam, quando ages negotium publicum, quando amicorum, quando tuum? quando denique nihil ages? Tum illud addidi, mihi enim liber eſſe non videtur, qui non aliquando nihil agit, hæc ille, mox interpretatur quid declaret, nihil agere: In qua, inquit, permaneo Catuli ſententia, meq. cum huc veni, hoc ipſum nihil agere, & plane ceſſare delectat. Nam ceſſare dicuntur non tantum y qui deſiſtunt a negotio, ſed qui ſunt in otio. Expedit autem interdum nihil agere, vt cetera recte agamus. Alias oſtendimus eos nihil agere dici, qui inanem ſumunt operam.

In herba luxuries.

Rustici ſemina copioſius quam expedit herbeſcentia, dicunt luxuriare: eam præproperam lætitiam appellant luxuriem, quam immiſſis in agrum iumentis aut pecudibus corrigunt, quod illi vocant depaſcere. Maro,

Luxuriem ſegetum tenera depaſcit in herba,

M. Tullius eodem libro quem modo citauimus. Quod ſi hic noſter Sulpitius faceret, multo eius oratio eſſet preſſior, in qua nunc interdum, vt in herbis ruſtici dicere ſolent, in ſumma vbertate ineſt luxuries quædam, quæ ſtylo depaſcenda eſt.

Surculum defringere.

Simili forma dixit eodem in loco, Surculum defringere, pro eo quod eſt, non callere totam diſciplinam, ſed ex ea paullulum quod ad rem præſentem faciat decerpere: quemadmodum iureconſulti non numquam aliquam ſententiam aut fragmentum adducunt e Theologorum diſciplina, locus apud Ciceronem hunc in modum habet, Atque hactenus loquuntur, etiam hac inſtituendi diuiſione vtuntur, ſed ita, non vt iure aut iudicio, vt denique recuperare amiſſam poſſeſſionem, ſed vt ex iure ciuili ſurculum defringendo vſurpare videantur.

Mendacium vtile.

Dives ille apud Satyricū Iuuenalem dicit, Quid enim ſaluis infamia nummis? & Dorionem Terentianum non pudet vanitatis, dum ob rem: ſed honeſto propius eſt, quod ait Oreſtes in Electra Sophoclis,

Δοκῶ μὲν οὐδὲν ῥῆμα σὺν κέρδει κακόν. id eſt,
Nullum reor verbum quod eſt lucro, malum.

Conuenerat enim vt fingerent ipſum eſſe mortuum. Sentit igitur famam mortis viuo nihil nocituram, ſed ad id quod conſtituerant fore accommodam, venerant enim vlturi Agamemnonis mortem, idq. perfecerunt.

Equi generoſi ſenectus.

Ἵππος γηρᾶς, alias dictum eſt, de his qui poſt res præclare geſtas ob ſenium reiiciuntur. Sed Sophocles in eadem fabula declarat generoſi equi ſenectutem, his verſibus.

Ὥσπερ γὰρ ἵππος εὐγενὴς κἂν ᾖ γέρων
Ἐν τοῖσι δεινοῖς θυμὸν οὐκ ἀπώλεσεν,
Ἀλλ' ὀρθὸν οὖς ἵστησιν, ὡσαύτως δὲ σὺ
Ἡμᾶς τ' ὀτρύνεις, καὐτὸς ἐν πρώτοις ἕπῃ. id eſt,
Generoſus vt equus, conſenuerit iam licet,
Animum tamen numquam in periclis abiicit,
Sed auribus rectis ſtat, itidem tu quoque
Et incitas me, & ipſe cum primis ades.

Verba ſunt Oreſtis ad pædagogum ſenem, cuius conſilio & auxilio occidit Clytæmneſtram & Aegiſthum.

Cunctatio noxia.

In eadem fabula Electra de Oreſte qui reditum proferebat ita loquitur,

Μέλλων γὰρ αἰεὶ δρᾶν τι, τὰς οὔσας τέ μου
Καὶ τὰς ἀπούσας ἐλπίδας διέφθορεν. id eſt,
Dum facere ſemper prorogat quæ adſunt ſimul,
Simul & futuras perdidit mihi ſpes meas.

Prouerbij ratio eſt in tropo, quo præſentes & abſentes dixit pro omnes.

In arduis cunctanter agendum.

Ibidem Electra querenti de fratre:

Φησίν γε, φάσκων δ' οὐδὲν ὧν λέγει ποιεῖ. id eſt,
Dicit quidem, ſed e dictis facit nihil.

Ita reſpondet Chorus,

Φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα. id eſt,
Qui facinus ingens tentat, ille lentus eſt.

Sentiens in arduis ac periculoſis negotiis non eſſe præcipitandum conſilium, huic rurſus ita reſpondet Electra,

Καὶ μὴν ἔγωγ' ἔσωσ' ἐκεῖνον οὐκ ὄκνῳ. id eſt,
At his quidem haud cunctante me ſeruatus eſt.

Sentiens pernicioſam eſſe cunctationem, cum vrget præſens periculum.

E paucis verbis ingens bonum aut malum.

Ibidem Electra ſic loquitur ſorori Chryſothemidi,

Πολλά τοι σμικροὶ λόγοι
Ἔσφηλαν ἤδη καὶ κατώρθωσαν βροτούς. id eſt,
Sermo profecto rebus in compluribus
Deiecit homines, ſimul & erexit, breuis.

Sentit

Sentit interdum ex paucis verbis perperam intellectis, magnos naſci errores, atque etiam erroris correctionem ex paucis recte intellectis. De leniſſima rei grauiſſimis pœnis dictum eſt alias.

Vni cum duobus non eſt pugnandum.

IN *eadem Chryſothemis, Electra ſorori, & Choro concorditer hortantibus ita reſpondet,*

[illegible]
[illegible] *id eſt,*
Fnctura ſum, non aequum enim eſt, reſiſtere
Vnam duabus.

Adſiue eſt illi, ne Hercules quidem aduerſus duos. Huc adluſit & Catullus in epithalamio,
-Noli pugnare duobus.

Mala malis eueniunt.

CLYTAEMNESTRA *obiurgans Electram filiam, quod per eã traduceretur, vt viricida, viciſſim audit,*

[illegible] *id eſt,*
E turpibus enim, facta turpia diſcimus.

Significans quod filia de matre parum honeſte loqueretur ei imputandum quae necando maritum, & filij necem moliendo, docuiſſet liberos odiſſe matrem, id paullo poſt dicit explanatius,

[illegible] *id eſt,*
Porro ipſa facta, uerba reperiunt ſua.

Scitum eſt illud Socratis, vt ſe quiſq. talem praeſtaret qualis haberi cuperet. Fama enim e factis velut e fonte naſcitur, e bonis bona, e malis mala. Proinde qui factis ignominioſis ſibi peperit ignominioſam famam, ne ſuccenſeat male loquentibus, ſed ſibi qui ora aperuit populo: nec moliatur vindictam in maledicos, ſed benefactis rumorem fœdum abolere ſtudeat.

Numinis ira ineuitabilis.

APVD *Homerum Iupiter vxori minitans, appellat manus ſuas* [illegible]*, quod laedant quoſcumq. velit, cum a nemine viciſſim laedi queant. Simile eſt quod in eadem fabula dicit Oreſtis paedagogus,*

[illegible]
[illegible] *id eſt,*
At vbi viro nocet deorum quiſpiam,
Vitare poſſit nemo quamlibet potens.

Solent homines calamitates ſuas in hanc aut illam cauſſam reiicere, cum pleraque mala ſic praeter omnem exſpectationem accidant, vt appareat a ſuperis immitti.

Quo terrarum raperis.

QVI *non ſunt attenti ad rem propoſitam, negantur eſſe domi. Qui longius aberrant a uero, in alia regione eſſe dicuntur. Electra ſorori nuncianti Oreſtem viuere qui dictus erat mortuus, ita reſpondet,*

[illegible] *id eſt,*
In quod ſolum rapiare non intelligis,
Nec quo ferat mens.

Prouerbium eſt in tropo. Sic in eum qui aberrat a re propoſita apte dicetur illud, Quo nunc ſe proripit ille? Aut, In quam regionem abripitur? Translatum videtur a nautis.

Bene natis turpe eſt male viuere.

QVIDAM *arbitrantur ob hoc ipſum ſibi licere turpiter viuere, quod honeſtis maioribus orti ſunt, cum contra generis claritas, quaſi fax addita faciat, vt nobilium errata plus habeant dedecoris quam obſcuro genere natorũ. Hoc in eadẽ fabula ſic expreſſit Electra,*

[illegible] *id eſt,*
Natis honeſte, turpe viuere turpiter.

Quamquam Electra putat eos turpiter viuere, non qui ſunt improbis moribus, ſed qui viuunt in ſeruitute, cum ſint ingenui nati, vt cum illo conueniat, Vbi non ſis qui fueris, non eſt cur velis viuere.

Mortui non dolent.

EADEM *in eadem fabula, ſignificans ſe ſpontanea morte quaeſituram malorum finem, ait,*

[illegible] *id eſt,*
Nam mortuum dolere video neminem.

Eoq. Plinius exiſtimat nullum beneficium a diis datum homini maius, quam quod cuique in manu eſt cum velit e vita excedere. Melius Socrates, qui docet eſſe nephas animam iniuſſu imperatoris dei e corporis praeſidio decedere.

Latini tibicinis more.

IN *M. Tullij verbis quae paullo ante retulimus ex oratione pro L. Murena, prouerbium inerat, cum ait in reconſulum inſtructo petitore, Latini tibicinis more tranſire ad eum a quo petitur, et illum ſollemnibus verbis inſtructurum. Unde nata ſit ſimilitudo, non admodum liquet, niſi quod probabilis coniectura videtur, dictum a priſcis illis Latinis, qui in pagis aut oppidis vnico tantum tibicine fabulas agitabant, ad cuius modulatum vocem ac geſtum accommodabant hiſtriones, alioqui ob imperitiam non ſeruaturi carminis rationem. Is igitur tibicen poſteaquam vni actori praecinuerat, cogebatur ad alterum huic reſponſurum tranſire, eiq. viciſſim incentu tibiae metri modulos praeire, atque hinc rurſus ad alium, quod ruſticani homines abſque praeeunte tibicine non poſſent apte ſaltare verſus aut Mimos. Hanc coniecturam adiuuat locus qui eſt apud M. Tullium in Oratore ad Brutum, vbi agit de verſibus ita compoſitis, vt poſſet oratio libera ſolutaq. videri. Quorum, inquit, ſimilia ſunt quaedam etiam apud noſtros, velut illa in Thyeſte, Quem nam te eſſe dicam, qui tarda in ſenectute: & quae ſequuntur: quae niſi cum tibicen acceſſit, orationi ſunt ſolutae ſimillima. Prior locus ex oratione, refertur in prouerbio, Cauſſa cadere.*

In quadrum redigere.

SVPERIVS *ex Ariſtotele docuimus, virum conſtantis animi appellari tetragonum, quod ea figura ex omni parte ſui ſimilis eſt. Vnde quidquid congruit & aptum eſt, quadrare dicitur. Id M. Tullius in Oratore deflexit ad orationem concinnam & aptis numeris compoſitam: Itaque poſtquam eſt nata haec circumſcriptio, vel comprehenſio, vel continuatio, uel ambitus, ſi ita liceat dicere, nemo qui aliquo eſſet in numero, ſcripſit orationẽ generis eius quod eſſet ad delectationẽ comparatum, remotumq. a iudiciis forenſique certamine,*

quin redigeret omnes ſere in quadrum numerumq. ſcutentias. Metaphora ducta eſt a marmorariis.

Cadere in curſu.

CADERE *in curſu M. Tullius dixit pro eo quod eſt expetita laude fruſtrari, quemadmodum ſi quis ad lauream theologicam contendens emoriatur priuſquam ad ſummum eius nominis faſtigium peruenerit. Marc. Tullius libro De claris oratoribus de Galba loquens, Laudabant hunc patres noſtri, fauebāt etiam propter patris memoriam, ſed cecidit in curſu. Nam rogatione Manilia Iugurthina coniurationis inuidia, cum pro ſe ipſe dixiſſet, oppreſſus eſt. Simili tropo dicimus eos e curſu reuocare, quos ab inſtituto ad aliud quidpiam retrahimus. Et in curſu eſſe dicuntur, qui magno ſtudio contendunt aliquo. Metaphora ſumpta eſt a publicis certaminibus, pedibus aut equis currentium.*

Ne pudeat artem.

VERSUS *erat olim populari ſermone iactatus, Ne pudeat artem proloqui quam factites. Multos non pudet turpi quaſtu viuere, cum pudeat nomen eius quaſtus profiteri. Quemadmodum ſi quis vſuram exercens, vocari malit, negotiator. Verſum citat M. Tullius eodem libro, Me autem ſiue peruulgatiſſimus ille verſus, qui vetat*

Artem pudere proloqui quam factites,

diſſimulare non ſinit, quin delectet: ſiue tuum ſtudium hoc a me volumen expreſſit.

Δωριάζειν.

Δωριάζειν, *olim dicebantur qui corpore parum decore nudato incedebant, ductum a virginibus quæ in Peloponeſo diſcincta, & abſque tunicis eſſe conſueuerunt, tātum pallio tecta vtrimq. feneſtrato, per quod patebāt nuda corporis. Apud Lacedæmonios autem virgines certis diebus totæ nudæ incedebant. De Romanorum multitiis pellucentibus multa queritur Iuuenalis.*

Aetoli.

Αἰτωλοὶ *dicti ſunt olim ioco prouerbiali, qui iuxta mores Aetolorum petaces eſſent & improbi. Adluſum eſt enim ad vocem, quemadmodum auidi munerum Dorice loqui dicebantur, ſic αἰτωλοὶ dicti videntur, quod omnia petant, παρὰ τὸ ὅλον αἰτεῖν. Meminit Stephanus.*

Χαρωνῖται.

OLIM *Charonitarum cognomen apud Romanos populari ioco tributum eſt iis qui defuncti commentariis tuebantur quod perperam agebant. Hinc ortum. Cum M. Antonius oratione funebri prolataq. C. Cæſaris veſte populum in eius interfectores concitaſſet, adripuit Cæſaris commentarios, in quibus acta illius continebantur, iisq. adſcripſit quæ libuit. Atque horum auctoritate ſe facere ſimulabat quidquid agebat, aliis tribuens magiſtratus, alios ab exilio reuocās, alios e vinculis liberans. Hi omnes quoniam ſe defuncti commentariis excuſabant, vulgari ioco dicti ſunt χαρωνῖται, vt refert Plutarchus in vita M. Antonij. Simili artificio quidam abutuntur teſtamentis, in quos competet itidem cognomen.*

Iapeto antiquior.

Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερος, *id eſt, Iapeto antiquior. Iupiter apud Lucianum ſic adloquitur Cupidinem pueritiam excuſantem,* σὺ παιδίον εἶ ὁ Ἔρως, ὃς ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ Ἰαπετοῦ.

FINIS.

APPENDIX ADAGIORVM, QVAE ADDITA SVNT.

Salmoneus alter.

SALMONEVS alter, Parœmiæ ſpecie vſurpatur a Symmacho, de ſupra modum ſuperbo & elato, verba eius ſunt ad Theodoſium Imperatorem vbi deprecatur honorati vehiculi vſum, iſta: Abſit vt moderator vrbis liberæ atq. ideo deuotæ, tanquam Salmoneus alius inuehatur. Eunapius Sardianus in Chronographia de Eutropio eunucho aduerſus quem inuectiua extant Claudiani poetæ. τὸ ἐκείνου κράτος εἰς τοσοῦτον ἀνετίναξε καὶ κατεβρόντησεν ἅπαντα, ὡς τὸν μὲν Ῥουφῖνον αὐτὸν, ἀλλ᾽ ὁ τοῦ μύθου Σαλμωνεὺς μικρόν τι χρῆμα πρὸς αὐτὸν ἦν, id eſt, Illius potentia adeo concuſſit omnia & tonitru quodam perculit, vt non modo Ruffinus eſſe reipſa deprehenſus fuerit, ſed fabuloſus ille Salmoneus nihil fuerit præ iſto. Galenus Therapeutices primo in Theſſalum inuehens, dicit eum imitari Zoilum qui Homeri ſimulacrũ flagellare ſolebat, & Salmoneum Iouis æmulum, ſic enim, inquit, καὶ οὕτω καὶ Ζωΐλος ἔνδοξος τὴν Ὁμήρου μαστίζων εἰκόνα, καὶ Σαλμωνεὺς τὸν Δία μιμούμενος, id eſt, Hac ratione nobilitatus eſt Zoilus Homeri effigiem verberando, & Salmoneus Iouem imitando, & rurſus: οὐδεὶς νοῦν ἔχων ζηλοῖ τὸν Ὁμηρομάστιγα Ζωΐλον, οὔτε τὸν παραπλῆγα Σαλμωνέα, καίτοι τοῖς μὲν λοιδόροις ζηλωτὸς ὁ Ζωΐλος, τοῖς δ᾽ ἱεροσύλοις ὁ Σαλμωνεύς. hoc eſt, Nemo quiſquam ſanæ mentis æmulatur Homeri flagellatorem Zoilum, neque vecordem Salmonea, tametſi maledicis ſcurris in exemplo ſit Zoilus, & ſacrilegis Salmoneus. Heſiodus,

Σαλμωνεὺς ἄδικος καὶ ὑπέρθυμος [illegible]. id eſt,
Salmoneus plenus factus ac neſcius æqui.

Qui & ipſe prouerbialis verſus in principem ſubditis grauem & ſuperbię immodicum, aut prętorem inſolentem & iniquum apte torqueri poterit. Salmoneus filius fuit Aeoli Elidis reguli ex Laodice Aloei, qui curruum rotas æreis canthis obmunitas ſuper põtem æneum quem conſtruxerat, agitaſſe, ad imitanda vera tonitrua, & immiſſis in homines facibus, neci eos dediſſe legitur, vnde Virgilius lib. Aeneid. 6.

Vidi & crudeleis dantem Salmonea pęnas,
Dum flammas Iouis & ſonitus imitatur olympi,

Et Valerius Flaccus Argonauticorum, 1.

Salmoneus nondum ille furens, cum fingeret alti,
Quadrifida trabe tela Iouis.

Salmoneum fuiſſe induſtrium mechanicarum operarũ artificem putat Euſtathius Odyſſeæ. λ. quando & alij quidam βροντεῖον ad imitãda cæli tonitrua leguntur excogitaſſe, vas ingens mugitum illum tonitrui per calculos immiſſos exprimens. Produnt & hiſtoriæ Archimedem Syracuſanum fulgurationes quaſdam igniuomas per ſpecula edidiſſe. Idem commemorat peritum quendam mathematicum adiumento machina, inimici ſui ædes non aliter quã terræ motu vibratas concuſſiſſe, fulguritoſq. quoſdã radios in illis diſtrinxiſſe, vt confeſſione inimici & ἐνοσίχθων & περικέραυνος dictus fuerit Neptuni Iouiſq. illius terræquaſſoris, huius fulguratoris, epithetis, quod dictũ de Arthmeſio intelligendũ eſt, quẽ ſcribit Agathius hiſtorię lib. 5. domum Zenonis vicini ſui æmulis terræ motus concuſſione per diſpoſitos certis locis tubulos perculiſſe.

Pulmonis vitam viuere.

PLATO in Philebo. ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πλεύμονος, id eſt, Non hominis, ſed pulmonis cuiuſpiam vitam viuere, de homine ſtupido & rationis mẽtiſq. parum compote. Poteſt appoſite dici in ebrioſum & abdomini γαστριμαργίᾳ [illegible] (vt Aretes Cæſarienſis loquitur) addictum, fartire corpus ſolum promptum, ingenij viribus nuſquam vti. Eſt autem Pulmo marinum Zoophyton, quaſi plantamine dicas, mixtæ inter frutices & animantia naturæ, ſuapte ſponte proueniens: quod inter teſtacea ponit Ariſtoteles & hoc ipſo in loco Plato, quando ſubiicit, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ᾽ ὀστρείνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. id eſt, aut alterius marini generis quod inter teſtacea corpora animantũ eſt. Vſus eo eſt et Syneſius Ptolemaidos. Epiſcop. in lib. de Regno, βίον ζῶντες θαλαττίου πλεύμονος. i. Vitam degẽtes marini pulmonis: loquitur aũt de voluptariis hominib⁹ qui in ganeę libidinumq. vſu ſummum bonum ponunt.

Theſſalica bucca.

Θετταλικὴ τμῆσις, Theſſalica buccea vel turunda, pro ingenti ponitur, Athenæo teſtante & Polluce libro ſexto Hermippus in μοίραις,

Ὁ Ζεὺς ἐξεμάττετο τὴν Θετταλικὴν τμῆσιν. id eſt,
At Iupiter manſum efformabat Theſſalum. Philéterus in Lampadigeris, Θετταλικῶς τετμημένον κρέας χειροπληθές, ſuillæ carnis portionem Theſſalico more ſectam vocat fruſtum ingens quantum manu tolli poterat, inde nata dicti gratia, quod Theſſali in prægrandia fruſta carnes partiri ſolebant, vnde & Crates in Lamia.

Ἔστι τριπήχη Θετταλικῶς τετμημένα. id eſt,
Nam ſunt tricubita, more ſecta Theſſalo.

Non abſimiliter a gentis polyphagia, Fr. ſonicum ferculum pro magno, vulgare dicterium appellat. Alioqui Theſſali olim audiebant ſtrenui gurgites & inſigniter edaces, vnde illud Antiphanis Comici ἀεὶ γὰρ ἐπι-πεινῶν ἐστι, Θετταλὸν λέγεις. id eſt, vſque eſurit, numquam ſatur. Tu Theſſalum depingis.

Theſſalicus ſaltus.

Θετταλικὸν πήδημα, id eſt, Theſſalicam ſaltationem in prouerbium abiiſſe annotat in Dionyſium commentario,

Euſtathius pro molli fortaſſis, nam & θετταλικὰ πτερὰ dicta Theſſalica in luxus argumentum apud auctores nobilitantur, quod eius gentis togæ vtrinq. alarum ſpeciem præferrent, extentioribus fortaſſe manicis, vnde οἰνοθετταλικοπτέρυξ, dixit in Maryca Eupolis apud Stephanum & Pollucem, de geſtantibus diffuſiores more Theſſalorũ chlamydas, de quo annotatũ eſt Heſychio, & Suidæ, Orator quidam has Theſſalicas alas, θετταλικὰ πτερά, non πτέρυγας, dixit, quod in certaminibus ſuis præmia proponerentur eiuſmodi chlamydes, celebratur et θεσσαλὶς calceamenti genus illi nationi peculiare. Memorat & θετταλικὰ πτερύγια Stephanus aſtrigmenti genus elegantioris ad comptum faciens, quo angulos chlamydum, quos πτέρυγας exponit Heſychius, affibulare atque conſtringere ſolebant, vt arbitramur: Nec vero diſſimile eſt, hanc lectionem ab Euſtathio male interpolatam fuiſſe: Quidquid ſit, diuinatione quam aſſeueratione magis opus eſt, in re non explicita, donec aliquis exoriatur qui ſcriptum hunc aperiat. Forte θετταλικὸν πήδημα. id eſt, Theſſalicum ſaltum, pro ingẽti, qualem grallatorium vocat Plautus, non inepte expoſueris, ratione in ſuperiore adagio reddita.

Theſſalicum nomiſma.

Θετταλὸν νόμισμα. i. Theſſalicum nomiſma prouerbiale eſſe annotatur a Suida & Heſychio, niſi quod apud hunc deſideratur vox altera, hoc modo reponenda, θετταλὸν νόμισμα, ἐπὶ τὸ πανουργῶδες, τὰ νόμισμα παρὰ τῶν Θετταλῶν quæ lectio plena & integra in illo ſeruata eſt, Conuenit ergo in fraudẽ & fucum vtroq. auctore. Crediderimus nos Theſſalicũ nomiſma adulterinũ fuiſſe parumq. ſincerum aut probæ monetæ, atq inde ortum adagiũ Venuſte ad perſonã transferetur, ſi impoſtorẽ aliis fucũ facientẽ, et improbi cõmatis hominẽ Theſſalicũ nomiſma vocitemus. Suidas neſcimus quid de Theſſalonice vrbe a filia Philippi regis cognomine appellata hoc loco refert.

Delphinis in terra vires.

Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. id eſt, Vis Delphini in terra, videtur dici de eo qui vires ingenij in negotio cui par non ſit, periclitatur, & iudicij lubricum ferre vult, vbi impos ſit. Plutarchus in Demoſthene, comparare & expenſo iudicio ſententiam ferre de Ciceronis & Demoſthenis orationibus ac ſtylo, male ſani hominis neque vires ſuas exploratas habentis eſſe exiſtimat, idem namque agere illum, quod Delphinus velociſſimum agilimumq. in mari animal, ſed in arida humo deſtitutum, ſui impotens eitoq. expirans, vnde Pindarus peruicitatem ſummam volens oſtendere, dixit θαλασσίων ὑπερφέρεται δελφῖνα. id eſt, marinum delphina ſuperat, verba eius ſunt ex Ione Chio ſumpta, ἐκεῖ γὰρ ὡς φασι ὁ λαμβάνει δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. id eſt, Illic namq. contingit vti Delphinis robore in tellure, quod Ion dixit. Quadrabit non male in pauperem qui litigare velit cum potentiore opibus affluente, qui litem in longum extrahere corruptelis poſſit, illo interim exhauſto, talis namque δελφῖνος βία ἐν χέρσῳ vtitur: Deniq. in quemuis ſupra vires tentantem aliquid ſupra crepidam ſutorem, ſupra malleum fabrum.

Quadrante dignum.

QVADRANTE *dignum pro exiguo & vili non abſque prouerbij ſpecie dictũ inuenim⁹ apud D. Hieronymum, Rideo aduocatum qui patrono egeat, quadrante dignam eloquentiam nare ſubſanno, vbi dignam quadrante eloquentiam vocat quæ nullius penſi ſit, et vix vnius æſtimandam aſſis, quod Catullus dixit. Huic confine eſſe annotant alij. Quattuor obolis æſtimas, quod diuerſo ſenſu exponit Suidas, τεττάρων ὀβολῶν, τοῦ τεττάρων τιμὰς ἄξιον, Quattuor obolis dignum, de rebus quantiuis pretij, quomodo accepiſſe videtur incertus auctor cuius verba citat, τὴν παρρησίαν τὴν σὴν τεττάρων ὀβολῶν ἀξίαν εἶναι τὸ τῆς παροιμίας, οὐκ εἰδὼς ὅτι καὶ Θερσίτης ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἐπαρρησιάζετο, οὗ τὰς δημηγορίας τὸ ἀμφίλογον τῆς παρρησίας ἰσάξια ἐμέτρει, ὁ χιλιάρχης μυιῶν, τὸ τοῦ λόγου. id eſt, Libertatem linguæ tuam quattuor obolis dignam putas, iuxta prouerbium: at ignoras etiam Therſiten inter Græcos libertate dicendi vſum fuiſſe, cuius deblateramenta nihilo pluris fecit quam muſcarũ ſtrepitum, id quod dici ſolet, Agamemnon.*

Draconis leges.

Δρακόντειοι νόμοι, Draconianas leges dici inuenim⁹, a Xenarcho apud Athenæum, nimia ſeueritate ſancitas, & quæ rigiditate immoderata, humanitatis iura æquitatiſq. diſſoluunt. Sic enim inquit,

Πῶς ἆρ᾽ αἱ Κύπριδος ἀντιλαμβάνοιεν
Βινεῖν δύναιντ᾽ ἂν τῶν Δρακοντείων νόμων
Ὅταν γ᾽ ἀναμνησθῶσιν; id eſt,
Qui cærula ô Venus queant
Dare liberis operam creandis, quoties
Legum Draconis ſint memores?

Draco Athenienſis vir bonus magnæq. prudentiæ tetricas leges ſanxit ſupplicio ferme capitis cenſitas, vt Aulus Gellius refert, qua de cauſſa non atramento ſed ſanguine ſcriptas eius leges (quas proprie αἱματώδεις dictas ſcribit Aelianus) quidam dixiſſe memoratur. Seueram igitur alicuius diſciplinam & inſtituta acerbiora, Draconis legis nominabimus. Huc ſpectat illud Ariſtot. in Rhetoricis, οὐκ ἀνθρώπου οἱ νόμοι, ἀλλὰ Δράκοντος, i. Haud hominis, ſed Draconis ſunt leges.

Luſcinia Muſarum.

Ἀηδὼν μουσῶν. id eſt, Muſarum luſcinia, Conuenit in hominem inſigniter eruditum & præcipue in poetam carmine felicem, chorus apud Euripidem in Palamede.

Ἐκάνετ᾽, ἐκάνετε τὸν πάνσοφον ὦ Δαναοὶ,
Τὰν οὐδὲν ἀλγύνουσαν ἀηδόνα μουσᾶν. id eſt,
Necaſtis necaſtis omniſcium o Danai,
Muſarum luſciniam cunctis innoxiam.

Sentit de Palamede Vlyſsis dolo a Græcis ſaxis obruto: Fuit aũt vir ille in philoſophia excellens, & ad pangendũ carmẽ factus, quẽ Iliacũ bellũ verſibus cecinisse perhibẽt, ſed abolitum inductũq. ipſius poematis nomẽ ab Homero inuidiæ ſtimulis agitato. Citat carmẽ prædictũ Philoſt. in Heroicis. Notũ eſt poetas μουσῶν ὄρνιθας velut Muſarũ aues a Theoc. vocari: et Latini poeta cygnos pro poetis accipiũt, vt Virg ibi, Cãtãtes ſublime ferẽt ad ſydera cygni, et Hor. Pind. appellat. Dircæum cygnũ. Idẽ nõ vſitata nec tenui pẽna ſe ferri per æthera gloriatur, & in albũ alitẽ mutari. ſictionem ab Anacreonte

crebʀe mutuatus: qui ait ἀναπέτομαι πρὸς ὄλυμπον πτερύγεσσι κούφαις. *i. Euolo in cęlũ leuibus pẽnis. Et apud Ariſtoph. Cibeſias poeta optat fieri luſcinia, ſic inquiens.*

Ὄρνις γενοίμην βούλομαι
Λιγύμυθος ἀηδών.
Pennata auis fieri volo
Philomela canora.

Corinthia verba & Ionica.

CORINTHIA *verba pro exquiſitis & magnopere elaboratis et ad oſtentationẽ nitidis, vel ẽt pro delicato & molli dicẽdi genere, poni videm⁹. Quint. li. 8. ca. 3. Sed ita demũ, ſi non appareat affectatio, in qua mirifice Virginius, Corinthiorũ amator iſte verborũ. Corinthia opera olim laudatiſſima fuerunt & prima nobilitatis, de quibus ita Plin. lib. 34. cap. 2. Sunt ergo vaſa Corinthia quæ iſti elegantiores modo in eſculenta tranſferunt, modo in lucernas, modo in trullas, nullo mũditiarũ reſpectu. Cic. in oratione pro Sex. Roſcio, Domus referta vaſis Corinthiis & Deliacis. Strabo lib. 8.* ἰσότιμα ὅμοια τοῖς χαλκώμασι τοῖς κορινθιουργέσιν. *i. æquali in pretio æſtimata fuerunt cũ vaſis Corinthiis. Addit Lu. Florus, Æris notã pretioſiorẽ fecit opulentiſſimæ vrbis Corinthi iniuria, quia incendio peruſtis plurimis ſtatuis atq. ſimulacris, æris auri argentiq. venæ in cõe fluxerũt. Quod ſi ad mollitiẽ mauis referri, ſuccurrat verbũ* κορινθιάζειν *pro ſcortari, quodq. Corinthia ſcorta toties apud veteres ſcriptis nobilitata ſint, vt apud Ariſtoph. eſt videre. Simili modo* ἰωνικὸν ῥῆμα. *i. Ionicũ verbũ, pro diſſoluto et molli extulit Aeſchylus, vnde Athenæus lib. 13 Dipn.* καταλέξω σοι Κύνουλκε ἰωνικὴν ῥῆσιν ἐκτείνας κατὰ τὸν Αἰσχύλον. *i. Cõmemorabo tibi Cynulce et proferã Ionicũ dictũ, vt Aeſchyli more loquar. Heſychius* ἰωνικὸν *exponit* τρυφερὸν *Ionicũ, delicatũ, aut effeminatũ fractũq. quo nomine traducebantur Iones, ita n. emẽdãdus eſt Græcus codex,* ἀπὸ τούτου ἰωνικὰ μαθήματα αἱ ἀσελγεῖς. *Vnde & Horatius illud, Motus doceri gaudet Ionicos, ex Ariſtoph. Concionatricibus mutuatus eſt, vbi anus ita loquitur,*

Ἠδὲ τὴν ἀπ' ἰωνίας τρόπον κνησιᾷ. *id eſt,*
Miſcella pruris nunc Ionico modo.
Vtitur ita & Philoſtratus in Iconibus,
Ἁβρὸν μὲν αὐτῷ τὸ εἶδος καὶ μάλα ἰωνικόν. *id eſt,*

Forma illi delicata valdeq. Ionica. Dion Chryſoſtom⁹, καλὸς καὶ μέγας, πολὺ ἔχων ἰωνικὸν τὸ εἶδος. *i. Formoſus & procerus multum Ionicæ venuſtatis ore præferẽs. Varro apud Nonium* ἀχίλλειος, ἀφροδιτικός, ἰωνικὸς κίναιδος *i. Achileus, hoc eſt, venuſtus, laſciuus, Ionicus cinædus ſic enim interpola da ſunt ex manuſcripto Nonio verba quæ portentoſe hoc modo leguntur,* ἄξιμος ἐρωνικὸς ἰωνικὸς *in dictione Cinædi.*

In eandem lancem imponere.

Εἰς τὴν αὐτὴν τιθέναι πλάστιγγα. *i. Eidẽ bilanci imponere, prouerbialiter accipit Athenæus pro eodẽ in loco habere aut æqualiter æſtimare. Sic n. ait lib. 1. Dipnoſ.* εἰς τὴν αὐτὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ μανίᾳ. *id eſt, In eandem lancem cum inſania temulentiam componens Sumptũ a nummulariis aut ab inſtitoribus æqualia lancibus iiſdẽ ponderum momenta appendentibus. Huic finitimũ eſt illud Simocati,* οὐκ ἰσόῤῥοπον ἔχουσιν οἱ ἔρωτες πλάστιγγα. *i. Amor nõ habet bilãces æquilibrio æquales, & iterũ,* τὴν ἰσόῤῥοπον πλάστιγγα σοι θεὸς ἀνταποδώσει. *i. Aequalem bilancem deus tibi appendet.*

Suilla abſumpta, bouem non exſpectet.

QVANDO *cunctationem damnoſam fore & vitæ periculo permiſtam indicare volumus, iuxta Lucani illud, Semper nocuit differre paratis, vſurpare licebit verſiculum hunc prouerbialem.*

Φάγετε δαπανώσας νυν ὕας, μηδὲ μένετε βοῦν. *id eſt,*
Exſpectare bouem expleti nolite ſuilla.

Refertur ab Athenæo ex Anticlidis hiſtoriis, quod cum Erythrei inſidiis adoriri Chios inter cenandũ eoſq. interficere cogitarent, quidam re cognita Chios verſu iſto admonuit vt paratas ipſis inſidias fuga præuenirent, priuſquam in tragicum choragiũ exirent epulæ.

Flamma perſequeris quem genueras.

IN *eum qui damno afficit quem paullo ante & opera & re adiuuerat, quadrabit appoſite Senarius prouerbialis Aeſchyli,*

Σύ τοι μ' ἔτικτες, σύ με κατακαίεις πυρί. *id eſt,*
Videris vrere igne me quem genueras.

Verba videntur eſſe Meleagri quẽ Althæa mater, impoſito igni fatali titione, flammis cõſumpſit, vel potius Penthei, nam hoc nomine fabulam docuit Aeſchylus in quem furiata Agaue mater deſæuiit, incẽſſs ędibus, vt refert Oppianus & Euripides: apud quem in Bacchis conſimilia loquitur Pentheus. Demet. a victoria Poliorcetes vocitatus variis caſib. vltro citroq iactatus, ad fortunã exclamaſſe hoc Aeſchili tamẽ legitur.

Σύ τοι μ' ἐφύσας, σύ με καταίθεις νῦν δοκεῖς.
Tu me extuliſti in lucem, at eadem nunc parens
Abolere flammis me nefariis paras.

Cubitale.

Πηχυαῖον *dicunt Græci prouerbialiter quod humile eſt aut exiguum quaſi cubitale dicas: Mimnermus Colophonius poeta apud Stobæum*

Τοῖς ἴκελοι πήχυιον ἐπὶ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
Τερπόμεθα. *id eſt,*
Tempore perfruimur cubitali, flore iuuentæ.
Frondibus adſimiles.

Breue namq. eſt cubiti ſpatium, quod πῆχυν *&* πυγμὴν *dicunt illi, vnde & Pygmęorum pumilæ genti agnomen eſt. Contra* τετραπήχυν ἄνδρα *procerum & magnum vocauit Callixenus apud Athenæum,* μέσος δὲ τούτων ἐβάδιζεν ἀνὴρ μείζων τετράπηχυς. *Medius horũ incedebat lardius homo quadricubitus. Vſurpauit & Ariſtoph. hanc vocem pro magno, ibi,* τετραπήχεις καὶ γενναίους. *id eſt, quadricubitos & generoſos.*

Coturnicis naturam induere.

Ὀρτύγων ἐνδέδυκε φύσιν. *id eſt, Coturnicum induere ingenium, prouerbium dicitur in pugnaces & feroci ingenio homines, quiq. velut re præclare geſta criſtas attollunt. Natura coturnicum ea eſt quod in ludrico certamine productæ (quod olim vſitatiſſimũ fuiſſe ex Polluce & Ariſtophanis commentariis diſcimus) vel ẽt inter ſe ipſa concertantes depugnent collidantq. ſe mutuis ictibus, & caput ceruicẽq. arduã altius erigantur in gallinaceis videre licet. Ariſtides ſophiſta de quodã deprecante ne Sparta muris cingeretur, ita extulit a-*

pud Philoſtratum, μὴ ἐν τοῖς τείχεσιν ἐπιτρίψωμεν τὰς κεφαλὰς, ἀλεκτρυόνων φύσιν, i. ne capita illidamus mœnib. coturnicum aſſumpto ingenio.

Theagenis munificentia.

Θεαγένους μεγαλοπρέπεια καὶ δαψίλεια i. Theagenis magnanimitas & liberalitas in prouerbium verſa eſt, de inſigni et effuſa benignitate. Eunapi⁹ vt opinamur, apud Suidam de Hegia ampliſſime ſpeī iuuene, ἦν γὰρ ἐν τῷ Ἡγίᾳ τῆς Θεαγένους μεγαλοδωρεᾶς ὄντως ἐν τοῖς δαπανήμασι. hoc eſt, Erat in Hegia magnanimitas quæ iā Theagenis in munificentia poſita. Fuit aūt hic Theagenes, non is cuius apud Ariſtophanem pecuniæ prouerbio locum dedere ad oſtentationem magna, at reipſa exiguę, ſed ſub Imperatoribus Romanis, prætor Athenarum excelſo animo & honoris cupido, opibus præpotens, vt pote qui calamitatibus non nullorum oppidorum, nedum egenis hominibus aliquot mederi potuerit, οὐ μιᾷ χειρὶ δωρούμενος, ἀλλ' ἀμφοτέραις κατὰ τὴν παροιμίαν, i. non vna manu, ſed ambabus, iuxta prouerbium, elargitus: ἦν γὰρ φιλόδωρός τε καὶ μεγαλόδωρος εἰς ὑπερβολήν, erat enim ſupra modum donādi auidus, & quidem magnus: Huius pater Archiadas, ſublata rapto ingenti pecuniæ vi, conſpicatus ſubtriſtem filium, iam tum puerum, bono illum eſſe animo iuſſit, nihilq. faciendam illam iacturam, quando ſi in Palladis ludos conſumēda ea fuerat, longe maiores ſumptus facturi fuerint, iſtud vero cum iactura certamen multo eſſe cum honeſtius tum ſplendidius. Ex quo apparet qualem habuerit magiſtrum & magnanimitatis doctorem a puero Theagenes.

Tudiculam expoliuit.

Τορύνην ἔξεσεν, id eſt, Tudiculam dedolauit. Citatur a Demetrio Phalereo ex Sophone Mimographo, quem totidem ferme adagiis abundare, quot verſibus, ait. Videtur quadrare in hominem plus iuſto curioſum: vel qui operam minime neceſſariam & inutilem verborū fuco commendat: aut qui hominem agreſtibus moribus & ruſticano ingenio ac Demeam prorſus, ad elegantiores mores cultumq. ciuiliorem traducere conetur, talis enim τορύνην ξέειν apposite dicetur, Quidam male legerunt ἔζεσας, quod eſt, ebullis. Eſt autem τορύνη coquinarium inſtrumentum commouendis pulmentariis ollæq. vertendæ idoneum, Tudiculam latini vocant, quā qui velit expolire elegantius, nę ille in re omnium inutiliſſima operam conſumit.

Iolaum implorat.

QVI ſibi diffiſus, alienam implorat opem, Ἰόλεω δεῖται, id eſt, Iolao habere dicitur aut Ἰόλαον παρακαλεῖν, Iolai opē aduocare. Syneſius ad Pylemenem, εἶτα ἐπὶ τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους, τὸν Ἡρακλέα τρόπον ἐκκαθαίρειν αὐτῶν τὴν πατρίδα, ἐφ' ἣν δὴ ἄνευ θεοῦ καὶ Ἡρακλέους, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ Ἰολάου συμμάχου καὶ παραστάτου. i. Ablegatur ad malitioſos homines, Herculis more patriam ab illis expurgaturus, quam ad rem Deo nimirum & Hercule, imo & Iolao opitulatore ac ſubſidiario opus habet. Idem in Caluitij encomio. Πρὸς δύο δὲ, φησὶν ὁ λόγος, οὐδ' Ἡρακλῆς, εἰ τοὺς Μολιονίδας ἐκ λόχου προσπεσόντας οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὕδραν ἀγωνιζόμενος, τέως μὲν ὡς εἷς ἑνὶ συνειστήκει, ἐπεὶ δὲ ὁ καρκίνος αὐτῇ προσεγένετο, περὶ ἀπεῖπεν, εἰ μὴ τὴν Ἰολάου συμμαχίαν ἐπηγάγετο, καὶ γὰρ ἐμοὶ δυοῖν παραπλήσιόν τι πέπονθεν ὑπὸ Δίωνος, οὐκ ἔχων ἀδελφιδοῦν τὸν Ἰόλαον, id eſt, Aduerſum duos, iuxta prouerbium, ne Hercules quidem, qui Molionidas ex inſidiis ipſum adortos haud ſuſtinuit, & cum hydra pugnam ingreſſus, quandiu vnus vni aduerſus ſtetit, æquo Marte decertauit ſed poſtquam hydræ cancer acceſſit, ſuccubuiſſet ille, ni Iolai opem contra imploraſſet. Similiter cum Dione res mihi ſuccedit, patruele Iolao deſtituto. Apud Platonem in Phædone cum vrgenti Socrati, vt conuelleret argumentis aduerſarios Phædon, deprecatus iſte tenuitatem ſuam, reſpondiſſet duobus ne Herculem quidem ſufficere, ſubiecit Socrates, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ τὸν Ἰόλεων παρακάλει. i. Quin tu me Iolaum tibi adſciſcito. Rurſus in Euthydemo, εἰ ἐμὸς Ἰόλεως Πατροκλῆς οὗτος ἔλθοι, πολὺ ἂν ἕτερον ποιήσειεν. id eſt, At qui ſi meus Iolaus Patrocles acceſſerit, alterutram certaminis partem integer ſuſtinuerit. Quibus ex locis, Iolaum pro auxiliario & qui operam alteri accommodat, quemadmodum & Theſei nomen, accipi clarum eſt. Euripid. in Ione, Ἀσπιστὰς Ἰόλαος ὃς κοινοὺς αἰρόμενος πόνους, Διὸς παιδὶ συμπονεῖ. id eſt. Armiger Iolaus qui communes ſubiens labores Iouis filio opitulatur. Nota eſt fabula vel ex ſuperioribus Syneſii verbis, nam collato pede cum Hydra depugnanti Herculi cum Cancer mordicus calcem prebēdiſſet, vt in Heraclea refert Panyaſis, Iolaus laboranti opem tulit. Quod in fabuloſis Palaphatus exponit ita, Hydram oppidum copiis oppugnante Hercule, Lernus regulus imperata facere nolens, auxiliarem militum manum, duce Carcino impigro et ſtrenuo homine, ſtipendio conduxit, quo bellum propulſaret: itaq. viribus inferior Hercules, Iolaum Iphicli fratris filium, cum delecta Thebanorum manu, in auxilium vocat, eoq. ſubſidio adiutus, hoſtile oppidum ſolo æquauit, copiaſq. omnes deleuit.

In meridie vitæ philoſophante.

Ἐν μεσημβρίᾳ τοῦ βίου φιλοσοφεῖν. id eſt. In meridie vitæ philoſophari dicuntur prouerbialiter qui prone. Ia ætate animū ad ſtudia applicant, Syneſius ad philoſopham. ἔδει τινὰς ἐν λογιστηρίοις ἀποδύντας, ἢ τὰ πολλὰ καὶ μικρὰ τῶν συμφορῶν ἀρξαμένους ἐν μεσημβρίᾳ τοῦ βίου φιλοσοφεῖν. id eſt, noſti quoſdam depoſitis ad rationariam menſam veſtibus, aut accepto dāno vel vnico edoctos, in meridie vitę philoſophię incumbere. Non abludit hinc multum M. Craſſi & Deiotari tetrarchę Galatię conuitium: nam Craſſus videns illum extremo in ſenio nouam vrbem condentem, Quid, inquit, o rex hora diei duodecima ędificare inceptas? ὦ βασιλεῦ, δωδεκάτης ὥρας οἰκοδομεῖν ἄρχῃ. ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς πρωΐας ἐπὶ Πάρθους ἐλαύνεις. i. atqui neq. tu ipſe, o imperator, matutinus admodum in Parthos expeditionem ſuſcipis. Vterq. intēpeſtiua molimina alteri facete obiecit, quod perſcriptum eſt ab Appiano in Parthico, & a Plutarcho in Craſſo, verbis plane iiſdem: vt & pagina aliquot in vtraq. hiſtoria nihil immutatis verbis legantur: vter vero plagij in ſimulādus ſit, difficile fuerit iudicium, quod eadē ętate (vt opinamur) vixerint. Pōt ad q̄uis alieni tēporis ſtudia aut negotia trāſferri, velut in ſenē intēpeſtiua libid. ἐν μεσημβρίᾳ τοῦ βίου μαλακιζόμενον.

Ab hoc adagio nō alienū eſt illud Alexidis comici. Ἤδη γὰρ ὁ βίος ὁ ἐμὸς ἑσπέραν ἄγει. id eſt,

Nam

Nam vita ſeram veſperam trahit mea. Aetatum cur ricula diei curſui comparantur, & Nazianzenus ad Nemeſium βίοτον περὶ ἑσπέρῃ ἀλγινόεντα. id eſt. Miſera ſub veſpere vita.

Altera caduceum, haſtam altera.

Θατέρᾳ μὲν δόρυ, θατέρᾳ δὲ κηρύκειον προΐσχομεν, *id eſt, Altera manu haſtam, altera caduceum præferens. Prouerbium eſſe adnotat Euſtathius ex Pauſania de iis qui armatas preces adferunt, amicæ admonitioni minas coniungentes. Ex hiſtoria natum quæ talis eſt. Gephyræi ad decimas Apollini Delphico votiuas perſoluendas ab Athenienſibus miſſi acceperant oraculū iſtud,*

Ἀνδρὶ γεφυραίῳ οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. *id eſt,*

Nō domus eſt melior Gephyræo præ domo amica.

admoniti inſuper vt præuia boum veſtigia inſecuti, ibi locorū conſiderēt, vbi delaſſatos boues cōſpexiſſent: itaq. oppugnante Athenienſes Eumolpo, ipſi ad Tanagrā cōtenderunt, tradito in manū ſeciali ductori exercitus caduceo, ſub pacis legationiſq. obtentu, ſubſequēte a tergo armata iuuenum manu. Ibidem ex alterius lexici fide annotat Euſtathius eandem hiſtoriæ occaſionem paullo aliter, nimirū Gephyræos a Tanagræis bello infeſtatos, ſecialē præmiſiſſe, armatis pone inſequentis omnibus. Polybius lib. 4 de Rhodiis actu tali vſis loquēs, προεβάλοντο μὲν Ἀριδίκην πρεσβευτὴν πρὸς τοὺς Βυζαντίους, Πολεμοκλῆν δὲ τρεῖς ἔχοντα τριήρεις ἅμα συνεξαπέστειλαν, βουλόμενοι τὸ δὴ λεγόμενον καὶ τὸ δόρυ καὶ τὸ κηρύκειον ἅμα πέμπειν πρὸς τοὺς Βυζαντίους. *i. Ad Byzantios legatum Aridicen delegerant, ſimulq. cum eo Polemoclem tribus inſtructū triremibus emiſerunt, volentes ſimul & haſtam & caduceum, iuxta prouerbiū ad Byzantios mittere. Adfine huic eſt & plane cognatum id quod decimo Aeneidos dixit Vergilius,*

Pacem orare manu, præfigere puppibus arma.

Porro ex ſuperiore oraculo cōſtare pōt ratio & adagij quod non nullos legitur, Dom° amica, dom° optima.

Dorice incedere.

DORICE *incedere, hoc eſt,* δωριάζειν *dicuntur quæ nudant bonam corporis partē depoſitis veſtibus, vt Aelius Dionyſius exponit, Nam in Peloponneſo puellæ diſcinctæ & ſine tunica interdiu incedebant, quod & Pauſanias confirmat interpretans τὸ δωριάζειν, παραγυμνοῦσθαι, quod Doricum eſſet artus nudos ſpectātium oculis exhibere, nullo cinctus vſu. Anacreō Lyricus.* Ἐκδῦσα κιθῶνα δωριάζειν *i. Exuta tunicam Dorice ingreditur. Chorus apud Euripidem in Hecuba,*

Λέχη δὲ φίλια μονόπεπλος
Λιποῦσα, Δωρὶς ὡς κόρα. *id eſt,*
Dulceis linquo thoros ego ſimplicem
Induta pallam Dorides

Qualem ſolent virguncula. Sic & Spartanæ puellæ incedebant olim incinctæ & ἀχίτωνες, ſupparum habentes vtroq. in humero quinis fibulis adſtrictum, quod inferius laxum inceſſu femora nudabat, vnde Callimachus ἦν ὅτ' ἄζωστος, χὤτ' ἐπιπορπὶς ἔην. *i. Erat quando incinctus & alterutro ex latere fibulis adſtrictus. Eodē ſpectat quod Lacænas* φαινομηρίδας *dixit Ibicius poeta, quod in inceſſu femora retecta oſtenderent, & Euripides ait īcedere illas* γυμνοῖσι μηροῖσι καὶ πέπλοις ἀνειμένοις. *i. nudis feminibus, & retracta palla: quin & Sophocles* θυραῖον ἐν μηρὸν *quaſi clathratum aut feneſtratum ſe mur ipſis dat D. Clemens pædagogi libro ſecundo, Lacænæ virginis more* ἀνάγειν ἰσχιάδας, *id eſt, reductis ſupra genua veſtibus incedere, indecorum eſſe ait. Quadrabit hodie in leues parumq. caſtas.*

Muſicus apparatus.

Μουσικὸν. *i. Muſicū pro mediocri vſurpari pluriſariā apud auctores inuenim°. Damaſcius Syrus in hiſtoria quā de philoſophis ſcripſit* τὴν δὲ τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν τινὰ καὶ ἀκριβῆ, οὐ διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν, ἀλλὰ μάλιστα δὲ μουσικὴν καὶ τὸν Δώριον τρόπον τῆς τύχης ἀληθῶς ἁρμοσαμένην. *i. Victū ſortitus eſt moderatū & frugalē, neq. ob egeſtatē præparcū, neq. propter opes diſſluētē, ſed mediū atq muſicū, pro fortunis vere tēperatū ad inſtar Doriorū modorū. Plutarchus in præceptis ſalubribus Timotheū Athenienſiū ducē cenaſſe dicit in Academia apud Plat.* μουσικὸν δὲ καὶ λιτὸν δεῖπνον *i. Muſicū & frugalē cenā: quod repetit idē in Symp. 6. his verbis* ἑστιάσαντα μουσικῶς καὶ ἀφελῶς. *i. tractauit illum muſice & abſq. graui apparatu, n. mirū mediocriter. Similiter Athenæus lib. 10.* ἑστιάσας ἀφελῶς δὲ μουσικῶς. *i. conuiuio acceptus mediocri & Muſico. Euphrō Comicus,* ἅλας δ' ὡς μουσικῶς. *i. Mediocri ſalis copia iecta. Huc referri putam° illud Plauti in Moſtellaria vbi ait Muſice hercle agitis ætatē, ita vt vos decet. Vino & victu, piſcatu probo, electili, cū vellet innuere mediā viuendi rōnē illos ſequi, neq. viles & minimi pretij, neq. rurſus maximi dapibus victitādo, ſed habito delectu media eligēdo Apud priſcos tria harmoniæ genera numerātur, inter quæ Lydios modulos vt luctui et funeralib° aptiores reſpuit Plato, quēadmodū & Ionicos, vt ſolutiores & mollitie infames: Doricos laudat, ceu temperatis et modeſtis ingeniis congruos, quib° perſimiles ſunt quos Aeolios nominabant: Huc ſpectant Pratinæ Phliaſii poetæ verſus ab adagij ſenſu haud alieni,*

Μήτε σύντονον δίωκε μήτε τὰν ἀνειμέναν,
Ἰαστὶ μοῦσαν, ἀλλὰ τὰν μέσαν νεῶν ἄρουραν
Αἰόλιζε τῷ μέλει. *id eſt,*
Nec aſperum modum aut remiſſum Ionicum
Sectare, ſed mediam tenens viam, melos
Modulator Aeolium.

Charixenæ non ſunt iſta.

APVD *Ariſtophanem in Concionatricibus anus loquitur,* οὐ γὰρ τάδ' ἐπὶ Χαριξένης τάδ' ἐστίν. *i. Neq. n. ad Charixenam iſta pertinent. Euſtathius in Nauiū catalogum ſcribens, ait eſſe prouerbium a Charixena poetria fidicina tractum, ſed non explicat. Scholiaſtes Ariſtophanis annotat Charixenam fuiſſe ſtolidam & fatuā muliercula, videtur dici poſſe cū indicare volumus, alia de re quam alter exiſtimet, ſermonem nobis eſſe.*

Mantiſſa obſonia vincit.

VETVS *eſt adagium, Plus eſt mantiſſa, quam obſoniū, quando ſignificabimus dictum aliquod obiter aſperſum orationi, pluris nobis eſſe, quam reliquam orationis molem, veluti ſi epiſtolæ bene prolixæ breuis aliqua paræneſis adiecta ſit, dicere licebit, Pluris nobis eſſe eam mantiſſam, quam obſonium. Elegantiſſime eo vſus eſt Lucillius in Satyris hoc hemiſtichio,*

Mantiſſa obſonia vincit.

Ampullas loqui.

AMPVLLARI dixit Horatius epiſtola tertia lib. primi pro verbis tumidis uti, qualibus cothurnus Tragicus ſolet, ibi

Idem in arte poetica Ampullas vocat verba grandiloqua & turgida quorum egeno homini ineptus vſus eſt, ibi,

Proiicit ampullas & ſeſquipedalia verba. Simili ratione φυσήματα efferunt Græci prouerbiali figura, ita Hyperides orator de Demea Demadæ oratoris e tibicina filio, dixit, os illi magna in ſuggeſtu crepanti obſtruens, οὐ σιωπήσει μεῖζον τῆς μητρὸς ἔχων τὸ φύσημα. id eſt, Num tacebis qui amplius matre phyſema habes, φῦσα proprie follem Græcis ſonat a flatus argumento: at φύσημα bullam ſpiritu inflatam & tumentem: vnde ad inanem futilium hominum garrulitatem transfertur, ita quod Theodoritas poeta de Vulcano dixit, φυσητῆρσι μεγάλοις χρῆσθαι, id eſt, Vtricularibus follib⁹ uti, poterit contorqueri in blateronem, cuius pleni ſpirent mendacia folles. Hinc non abludit oraculum de Atheniensibus editum. Μήπω Ἀθηναίους αἰνεῖτε, ἀσκοὶ γὰρ ἔσονται. id eſt, Ne mihi Cecropidas laudetis, erunt etenim vtres, hoc eſt elati & tumidi. Eſt autem Ampulla lecythi aut olearii vaſis genus grãdi ventre tumẽs.

Aſciam cruribus illidere.

ASCIAM cruribus ſuis illidere prouerbiali ſchemate dicitur, qui ſibi ipſi malum arceſſit dedita opera aut temeritate quapiam. Apuleius libro tertio de Aſino. Meq. ſponte aſciam cruribus meis illidere compellis. Tranſlatum videtur a fabula quæ memorat Lycurgum Thracem ſuccidendis vinetis intentum crura ſibi amputaſſe impacta ſecuri. Conueniet in dicaces qui virulenta lingua & conuitiis exitii auctores ſibi ſunt vel ſaltem ingentis damni, qualem conſtat fuiſſe Sotadẽ qui amarulento dicterio perſtricto Ptolemæi inceſtu, regis in ſe iram, mox necem concitauit: ſimiliter Theocritus Chius ſophiſta appellitans Antigonum regem Cyclopem, funeſtam cruribus ſuis aſciam illiſit. Eſt autem aſcia fabrile inſtrumentum, ad cædendam materiam comparatum, cuius inuentio Dædalo attribuitur a Plinio. Simili metaphora Cicero dixit in oratione pro Plancio, infligere ſecuriam pro damnum adferre.

Syri aduerſum Phœnices.

Σύροι πρὸς Φοίνικας, Aduerſum Phœnices Syri, Citatur adagium in Suida collectaneis, Dici conuenit in pariter fraudulentos & verſipelles, vtraq. enim natio vafritiæ inſignis nomine male audiuit olim. Poteſt & ad diffidentiæ ſignificationem trahi vt inter ſe male concordes & alterum alterius fidei diffidentem Σύρον πρὸς Φοίνικα, Syrum cum Phœnice commiſſum dicamus, eo quod hæ gentes conterminæ propter mutuam ſimultatem raro amicitiam colant, aut ſibi inuicem credant: Alioqui Syros & Iudæos, qui Phœniciæ attribuuntur, nationes ſeruituti natas, appellat Cicero in oratione De prouinciis conſularibus.

Multis brachiis æqualis.

Πολλῶν βραχιόνων ἀντάξιος, id eſt, Multis brachiis æqualis, de induſtrio homine effertur adagium, qui ingenii ſolertia plus poſſit vnus præſtare, quam indefeſſa opera plures ſimul: qualis Archimedes qui incredibilia re ipſa præſtitit, veluti cum cuncti Syracuſii nauem immenſæ magnitudinis τετρήρη ab Hierone Ptolemæo regi Aegypti extructam deducere de naualibus nequirent, Archimedis induſtria ſolus Hieron eam deduxit, vt obſtupefactus ille exclamaret. Poſthac Archimedi de quauis re loquenti credendum eſt, vt prolixe narrat Proclus lib. quarto commentariorum in Euclidem. Extat adagii vſus apud Philoſtratum in Heroicis de Palamede, ἀλλ' ὁ πορθμεὺς ξὺν αὐτῷ ἀδελφῷ ἔπλευσεν, πολλῶν φασὶ βραχιόνων ὄντες ἀντάξιον, id eſt. Traiecit Pontone vna cum fratre nauce, multorum (quod dici ſolet) brachiorum inſtar ſeipſum ducens, ita Xenophon dixit πολλῶν οἰκετῶν εἶμαι ἀντάξιος εἶναι, id eſt illum plurium ſeruorum vice habeo. Nec aliena eſt hinc ἑκατόγχειρ, hoc eſt, centimani appellatio, de ingenioſo & πολυμηχάνῳ quomodo prædictum Archimedem Centimanum dictum adnotat Euſtathius, quod vno machina baliſtariæ tortu multa ſimul iacula in hoſtes diſtringeret.

Archimedeum problema.

QVIA in mentionem Archimedis incidimus, lubet ſubiicere quod haud dubie prouerbii intellectu a Cicerone dictum eſt libro tertiodecimo epiſtolarum ad Atticum, ita enim habet. Abiit illud quod tum me ſtimulabat, quod tibi dabam ἀρχιμήδειον πρόβλημα. Archimedeum problema appellat quæſtionem abſtruſam, ſolutu difficilem, ſolicitaq. indagine examinandam. Archimedis inuenta admiranda, & infinitam ſolertiam prædicat Vitruuius libro nono, Singularemq. illius induſtriam ibidem narrat in expendendo ſacomate, quod & Rhemnius Fannius explicat verſibus. Archimedem ait Syneſius lib. De inſomniis, popoſciſſe locum ſibi extra telluris orbem, vbi cum vniuerſa terra ſe velut in lance appenderet, in terra namq. poſitum, nullas aduerſus illam habere vires. Memoratur & dictum ipſius Dorica dialecto,

Πᾷ βῶ, καὶ χαριστίωνι τὰν γᾶν κινήσω, id eſt,

Quo ibo, & vniuerſam tellurem Chariſcioni commouebo. Leguntur de eius induſtria incomparabili, ſenarii Piſidæ iſti ſic a me repoſiti,

Τὰς πέντε δυνάμεις Ἀρχιμήδης εἰς μίαν
Συνῆψεν ὁλκὴν δεινῶς ἐκπίνωσε μίαν
Τὴν δυσαρχάλευτον ἰσχὺν τῆς φορᾶς, quorum verſuum hic ſenſus eſt, Archimedem Geometricas omnes facultates (quæ numero quinq. cenſentur) in vnum tractoriæ machinæ corpus coniunxiſſe, qua immenſi ponderis moles libraret verſaretq. legendum enim eſt ὁλκὴν non autem ὅλην apud Suidam verſus iſtos adducentem.

Gratias Muſis commiſcere.

EXTAT apud Agathium hiſtoricum libro tertio: ταῖς μούσαις, φασὶ, τὰς χάριτας συγκαταμιγνύων. id eſt, Muſis Gratias, quod aiunt, commiſcere, hoc eſt, operi hiſtorico & erudito, gratiæ & ingenii lenocinium aſpergere. Euripides in Hercule furente. οὐ παύσομαι τὰς χάριτας ταῖς μούσαις συγκαταμιγνὺς ἁδίσταν συζυγίαν id eſt, Non deſinam Charites Muſis coniungere, copulam ſuauiſſimam. Vtitur & Dion Chryſoſtomus in oratione ad Alexandrinos. Non abſimile huic eſt quod apud Heliodorum

liodorum libro quinto Aethiopica historia Calasiris dicit ad Nausiclem. φαίνῃ δέ μοι καὶ τὰ περὶ τὰς θυσίας ἄριστα συνιέναι, τὸν Ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαταριθμῶν ἀρχῆς, καὶ λόγου ὕδωρ τῷ πότῳ συγκεραννύς. *id eſt, Videris mihi rei ſacræ rationem optime callere, qui Baccho Mercurium aſſocias & orationis condimentum poculis permiſces, ita Plutarchus lib. I. ſympoſiac. de philoſophis qui non minus ſatagunt litteratis ſermonibus cõdire ſympoſii apparatum, quam vinum aſſuſa aqua diluere, dixit,* οὐχ ἧττον ταῖς Μούσαις Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις ἀναμιγνύντες. *id eſt, non ſegnius Bacchum Muſis quam Nymphis permiſcentes: nam vt vino aſſuſa lympha diluto temperies roburq. corporis conſeruatur, ita colloquiis eruditionis ſale conditis animus paſcitur: propterea addit ibi Plutarchus ſeq. ipſe exponit, Nymphæ namq. placidum miteinq. cum corpori conciliant, at Muſa mellcum reuera & benignum animis preſtãt: vtrumq. aſſequuntur docti & philoſophi, qui pocula diluere pariq ſtudio doctis fabulis coronare laborant. Plato etiam admonet alicubi vt temulentum Bacchũ ſobriis deabus nymphis cõtemperemus. Hinc aſpectat quod incertum Nympharum numerum Baccho attribuerit antiquitas. quod pluſculis aliquando lympha menſuris cicuranda ſit vini proteruia. Attingit adagij huius gratiam Martialis lib II. de Philoſtrato quodam loquens, qui potus per gradus præceps corruit, periclitatus ceruicem frangere, non paſſurus idẽ, ſi nympharũ aquis proluere ſe maluiſſet, ſic. n. inquit,*

Non eſſet Nymphæ, tam magna pericula paſſus
Si potius veſtras ille bibiſſet aquas.

Niobes archetypum.

Νιόβης ἀρχέτυπον, *id eſt, Niobes archetypum, De homine ſtupido & immobili, quem Saxeum etiam dicimus, Lucillius de ſaltatore nihil agilitatis habente,*

Ὀρχηστὴς ζῶν Νιόβης ἀρχέτυπον. *id eſt,*
Orcheſtes viuens archetypum Niobes.

Poteſt & dici de taciturno homine & attonito, vnde verbum exculpere nequeas, quomodo apud Antiphanem Comicum loquitur quiſpiam ſaxeum euadere ſe dictitans, cum audito immani piſcium venalium pretio velut attonitus hiſcere nequiret. ſic enim ait. ἐμβλέψω γὰρ αὐτοὺς ἰχθυοπώλας, λίθινος εὐθὺς γίγνομαι. *id eſt, Quãdo intueor cetarios, confeſtim euado ſaxeus. Quod alludit ad fabulam de Gorgoneo capite cuius aſpectus homines in ſaxa conuertebat, vnde illud Philoſtrati de Perſeo,* καὶ τὸ δεῖμα τὸ γοργὸν ἔχειν ἀποθέμενον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ λιθωθῶσιν. *id eſt, Sepoſito Gorgonis terriculamento, ne lapideſcerent homines ipſi occurrentes. Neque abſurde præfracti ingenij hominem quem expugnare nequeas et ab opinione concepta depellere, viuum Niobes exemplar, ſeu archetypum, dixeris. De Niobe in ſcopulum verſa, multa apud poetas mentio.*

Pergæa Diana.

Ἡ Περγαία Ἄρτεμις, *id eſt, Diana Pergæa, Adagium effertur, teſtante Suida, de circulatoribus & vagis erronibus, qui nullo in loco firmam ſedem collocare amant,* ἐπὶ τῶν ἀγυρτῶν καὶ πλανητῶν. *Diana enim, quæ eadem eſt & Luna, inter ſeptem planetas vagatur tanquam venatibus indulgens operam, vnde Anniuagæ epitheton apud Ciceronem. Quadrabit oppoſite in circumforancos mendicos & paullulo meliores illis. Pergæa autem Diana e Perga Pamphiliæ oppido nomen habet, Stephano teſte. Huic ſimile legas apud alium Panagæam Dianam, non ſine temeritatis nota immutata voce neque reddita epitheti ratione, vt non immerito nitentur quidam dictionem ab illo haud fuiſſe explicatã, cum nullibi apud auctores eam legas. Pergææ vero Dianæ meminit etiam Cicero in actione in Verrem tertia, vbi inquit ita Pergæ ſanum antiquiſſimum & ſanctiſſimum Dianæ ſcimus eſſe: meminit & Philoſtratus lib. I. de vita Apollonij, hymnorum qui in Dianæ Pergææ honorem canerentur.*

Aere & rore paſtus.

Ἐν ἀέρι καὶ δρόσῳ σιτευόμενος, *id eſt, Aere & rore ſaginatus, Prouerbii ſpecie dicetur de eo qui frugali admodum & tenui victu vtitur. Plutarchus Sympoſiacon quarta decade* ἐν ἀέρι καὶ δρόσῳ ἐκτρέφεσθαι λέγουσι καθάπερ οἱ ποιηταὶ τοὺς τέττιγας, *hoc eſt, Aere ac rore cicadæ in morẽ enutritum aiunt. Cicadas rore viuere auctor eſt Plinius, & Virgilius eo verſiculo,*

Et paſtæ rore cicadæ & eo, Dumq. thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ. Cuius rei argumentum eſt humor quem reddunt, dum excitatæ ſubuolant. Cui conſonat Theocriti illud in Ecloga cui titulus νομεῖς *id eſt, opiliones,*

Μὴ πρῶκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ;
Aerio ne fouet vitam ceu rore cicada?

Philo Iudæus de Iudæis philoſophis vitam famelicam ducentibus, ἐθισθέντες ὥσπερ φασὶ τὸ τῶν τεττίγων γένος, ἀέρι τρέφεσθαι, τῆς ᾠδῆς, ὡς οἶμαι, τὴν ἔνδειαν ἐξημερούσης. *id eſt, Aſſueti aere veſci, quemadmodum cicadæ ſolent, cantu (vt equidem exiſtimo) eſuriem mitigante. Huc reſpexit Nazianzenus ad Amphilochium,* καὶ εἰ ἀληθῶς οἱ τέττιγες δρόσῳ μόνῃ τρέφονται τέττιγες, *id eſt, Sciemus an reuera ſolo rore paſcantur cicadæ:*

Gutta fortunæ præ dolio ſapientiæ.

IN diuitum inexplebilem auri cupiditatem conuenientiſſime quadrat Græcus ſenarius Gregor. Nazianzeni,

Θέλω τύχης σταλαγμὸν ἢ φρενῶν πίθον. *id eſt,*
Præ dolio doctrinæ malo guttam opum.

Id mali adfert pecuniæ ſtudium roq. ceu veneno animum imbuit, ac velut Circeo poculo immutat, vt præ auro nihil admirentur homines, nihil nocturna diurnaq. cura in mente ſæpius voluant, quam qua ratione diteſcant, non ſapientiæ adiiciant, pecuniæ mancipia, Aloidis perſimiles qui Marti quem captiuum in vinculis habebant, nihilominus ſacra offerebant: vſqueadeo infinita illa & inſatiabilis habendi cupiditas cultores ſuos & admiratores dementat, &, vt loquitur Ennius, ſapientiam omnem exſpectarat a quibus diuerſiſſima & ex diametro pugnans eſt ſtudioſorum voluntas, qui ſapientiæ & eruditionis germanæ guttulam maximis etiam Crœſorum diuitiis anteponunt, vt rurſus eiuſdem auctoris iambicum ſibi ſumere atque arrogare poſſint,

Φρενῶν σταλαγμὸς μᾶλλον ἢ πίθος τύχης. *id eſt,*
Eſt gutta doctrinæ potior, quam magna opes.

Ceterum libet hic adiicere illud, tametſi ab adagio diuerſum, quod Euſtathius obſeruauit σταγὼν quaſi guttam, conuitio vocari homuncionem puſillę ſtaturę.

Archilocum calcas.

Ἀρχίλοχον πατεῖς. id eſt, Archilocum calcas, eſt enim hæc vera & genuina lectio, ad cuius præſcriptum conformari debet quod ex Diogeniano referunt alij: Ἀρχιλόχου πατρίς. pro, Ἀρχίλοχον πατεῖς, facillimo lapſu, literarę pro ι tranſcripta. De cuius vſu ab iis diſſentire non diſſimulamus: nam Archilochum proterere aut calcare, eo ſenſu accipim⁹, quo Crabrones irritare, in maledicum conuitia facientē ei qui poſſit longe maiore vehementia mordere, iuxta illud, Genus irritabile vatum: qua ratione Leonides Epigrammatarius monet hoſpitem, ne Hipponactis maledicentiſſimi poeta tumulum calcet,

Μή πως ἐγείρῃς σφῆκα τὸν κοιμώμενον. id eſt,

Nec forte veſpam conſopitam concitet.

Conuenit & in pauperem cui cum locuplete aut magnatium aliquo res eſt, qui rebus illius plurimum officere poſſit. Euſtathius Odyſſeæ vndecimo idem eſſe annotat, Ἀρχίλοχον πεπάτηκας, id eſt, Archilochum calcaſti, ac ſi quis dicat, ſcorpium calcaſti, aut anguem, aut aſperos tribulos. Archilochus namq. Lycambidas poematibus ſuis virulentis atque dentatis ad laqueos cōpuliſſe legitur. Archilochum igitur calcare dicemus eum qui quomodocumq. potentiorem laceſſit.

Inter Orci cancros adhæſit.

INTRA Orci cancros hærere dicitur prouerbio, qui arcte irretitus tenetur, vt nullibi effugium pateat amplius. Apuleius lib. 6. de Aſino aureo de Pſyche loquens. Sed bene quod in meas potiſſimum manus incidiſti, & inter Orci cancros iam adhæſiſti datura ſcilicet actutum contumaciæ tantæ pœnas. Pulchre Orpheus in hymnis ἀπὸ τοῦ ἀδιεξόδου οἴμου vocat Cocyti irremeabilem ſemitam, quod ab inferis nulla ſit reditus ſpes, facilis deſcenſus auerni, Sed reuocare gradum ſuperaſque euadere ad auras, id demum laborioſiſſimum eſt. Dixit autem cācros, pro clauſtro & quos diminutiue cancellos vſitatius dicimus.

Phœnicium mendacium.

PROVERBII ſpecie dicit Plato in tertio De repub. ſub finem, μηδὲν καινόν, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλὰ φοινικικόν τι. hoc eſt, Nihil inauditum, inquam ego, ſed Phœniciū quidpiam. Nota eſt ſabula de Draconis dentibus a Cadmo Phœnice ſatis, vnde armata virorum ſeges extiterit, enato inde illis nomine a ſatione, σπαρτοὺς enim dictos conſtat, quamq. Steſichorus eos dentes a Minerua humi mandatos voluit: Androtion vero vocatos ait inde quod ſecuti e Phœnicia Cadmum, ſparſim habitare defixis ſedibus cœperint: Amphilocus quod inſitione quadam Thebanis ciuibus adiuncti fuerint: alij aliter, vt quiſq. in re fabuloſa noui quidpiam comminiſci inſtituit. Dicetur igitur de fabuloſo commento inſigniq. mendacio, & fidei portentoſæ narratione, illa ſpirare φοινικικόν τι. id eſt, Phœnicium quiddam, aut φοινικικὰ ψεύδεα, hoc eſt, mendacia Phœnicia veriora eſſe, quam ſint iſtorum dicta: vſus eſt adagio & Strabo libro 3. τὸ δὲ χρηστήριον καὶ τὰς πολλὰς ἀνεσόδους θεωρίας φοινικι-κὸν. id eſt, Oraculum & frequentes eo miſſas legationes, exiſtimat eſſe Phœnicium commentum. Olympiodorus in commentario in Gorgiam Platonis a Cadmi fabula ductum prouerbium ait. Poteſt etiam videri profectum adagium a Phœnicum negotiatorum conſuetudine, quod genus hominum mendaciis ferme tranſigit mercaturas, euanidas atque obſoletas merces interpoſito etiam iuramento, pro frugi & probis venum dantes. Phœnices vero primi mercatus gratia alienas terras exoticaſq. regiones adiiſſe leguntur, & peregrinas merces exportaſſe: vnde & litterarum inuentio illis tribuitur, per quas inter ſe mutuo ſenſa conſiliaq. communicarent, hinc illud Critiæ apud Atheneū.

Φοίνικες δ' εὗρον γράμματα λεξίλογα, *aut vt Euſtathi⁹ citat,* ἀλεξίλογα, *quod ſolatia quędam ſint animorum. Porro quod mercaturam exercuerint, fidem facit & illud Pindari* Φοίνισσα ἐμπολὰ, *id eſt, Phœnicia mercimonia, & Sophoclis illud.*

Ὠνοῦ ἴθι δὴ πρᾶξον ὡς φοίνιξ ἀνήρ, id eſt,

Aſſueſce mercari & venundare, vt Phœnix negotiator.

Angularis bombyx.

Γωνιοβόμβυκες, hoc eſt, angulares bombyces prouerbij facie dicuntur vani eruditionis oſtentatores, qui morbus indoctioribus plerumq. familiaris eſt qualem deſcribit Agathius Vranium Syrum, qui ante regiam porticum obambulans & in librarius officinis, magnifice crepabat, & in corona hominum altercabatur, nihil exacte ſciens & tamen plurima ſe ſcire iactitans. Herodicus Babylonius in quodam Epigrammate, grammaticorum nationem proſcindit dicterij iſtius aſpergine, Φεύγετ' Ἀριστάρχειοι γωνιοβόμβυκες. *id eſt, Fugite procul Ariſtarchei angulares bombyces, aut obſtreperi culices,* βόμβυξ *inſectigenus, ab obſtrepero murmure, quod* βομβεῖ *ſonat, nomen habens, quod &* βομβύλιος.

Cadaueris inſtar venuſtus.

Χαρίεις ὥσπερ νεκρός. id eſt, Cadaueris modo venuſtus. Cōuenit in macilentum hominem aut pręmorbo luridum. Citant Ariſtophanis commentaria ex Theopompi popinonibus.

Λεωτροφίδης ὁ τρίμετρος.
Εὔχρως τε φαίνεται καὶ χαρίεις ὥσπερ νεκρός.
Leotrophides ille trimeter
Colore viuido, et venuſtus ſcilicet Inſtar cadaueris.

Fuit autem Leotrophides poeta dithyrambographus genere Athenienſis, macilentus admodum & leuis, de quo iocatus in Cercopibus fabula Hermippus Apud Athenaeum,

Ἀλλὰ θύουσιν βοίδια
Λεωτροφίδου λεπτότερα καὶ Θουμαντίδου. id eſt,
At immolant tibi mutilas nunc bucculas,
Exiliores Leotrophide & Thumantide.

Conſimili dicterio Phrynichus Comicus Lamprū quēdam σκελετὸν μουσῶν. id eſt, Sceleton ſiue exareſactum Muſarum cadauer nuncupauit, hoc verſu, μουσῶν σκελετός, ἀηδόνων ἠπίαλος, ὕμνος ᾅδου, *id eſt, Muſarum ſceletos, luſciniarum febris, inferorum hymnus. Quæ etiam in illitteratum & inuenuſtum poetaſtrum quadrabunt.*

Vulpis

Vulpis reliquiæ.

Ἀποτρώγημα ἀλώπεκος, hoc eſt, vulpis reliquiæ, Conuenit in verſipellem & fraudulentum veteratorem, ita exponit ex Dorotheo Athenæus, extat autem apud Eupolin Comicum in fabula cui nomen Aureũ genus, quãquam Etymologici auctor citat ἀποτρώγημα hunc in modum, τί δ' ἐστ' ἐκεῖνο ἀποτρώγημα ἀλώπεκος, id eſt, Quid illud eſt, vulpis quiſquiliæ, adluſum interim videtur etiam ad puſillam muliercul æ ſtaturam mediocri minorem & veluti dentibus præmorſam, id enim ſonat ἀποτρώγημα quaſi menſum dicas aut bucceam demorſam.

Nox gubernatorem prudentem terret.

Ὠδῖνα τίκτει νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ. id eſt,

Docto gubernatori nox metum parit.

In rebus dubiis parumq. explicitis, vir prudens caute timideq. gerere ſe debet. Periti quantumuis nauclerі noctis tenebras ſuſpectas habẽt, quod illę proſpectũ adimant, propter iniqua littora & latentes ſcopulos, ita & rerum publicarum adminiſtratores quantumuis prudentes oborto tumultu, præpediti metu omnia etiam tuta timent: Exercitus ductores territat ſæpe leuis occaſio, quando hoſtium conſilia minus liquida ſunt. Vſus tunc & prouerbialis Senarij quo Danaus apud Aeſchylum vtitur in fabula cui nomen Danaides ſiue Supplices. φησί,

Ὠδῖνα τίκτει νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ.

Amat nox atra nauclero ſcio parere metum.

Meminit & Plutarchus in libello aduerſus Colotẽ. Idem tamen auctor in Agamemnone ſcite dixit μάταιον τὸ νυκτῶν δέος, hoc eſt, nocturnum pauorem vanum eſſe. Adluſit ad adagium Gregorius Nazianzenus ad Eudoxium rhetorem ſcribens, ἐῤῥύη τὰ καλά, γυμνὰ τὰ κακά, ὁ πλοῦς ἐν νυκτί, πυρσὸς οὐδαμοῦ, id eſt, Bona diffluxere, mala nude ſe oſtendunt, nauigatio in nocte, facula nuſquam. Innuit plena eſſe periculorum omnia.

Saperdæ videmur, cum ſimus σαπροί.

PROVERBIALIS eſt ſentẽtia Varronis ex Modio, & fabula nomen eſt, in eos qui ſua, qualiacumq. tandem ſint, mirifice approbant, ſuis operibus, ſuis inuentis impenſe fauent cæco quodam ſui amore ducti,

Omnes videmur nobis eſſe belluli
Et feſtiui ſaperdæ, cum ſimus σαπροί.

Gauia in ſtagnis.

Λάρος ἐν ἕλεσι, id eſt, In ſtagnis gauia, Suidas annotat dici ἐπὶ τῶν ταχὺ ἀναδιδόντων, de cito reddentibus, vt accipiamus eos qui celeri alui proluuio cibum ingeſtum reddunt: vt competat adagium in voracem & inexplebilis gulæ hominem ac prodigum. Poteſt & corrupta videri lectio, & quidem procliui lapſu, vt pro ἀναδιδόντων, ſcribamus ἐπιδιδόντων, efferamuſq. adagium de iis qui celeriter incrementum capiunt, quomodo veriſimile fit gauiam auem piſcoſis in amnibus locisq. vliginoſis cito augeſcere in magna alimoniæ copia: alioqui quomodo in munificum et ad dandum procliuem quadret, id quod alij ſenſerunt, non videmus. Siquidem in rapacium auium genere Larus cenſetur, nentiquam rapinę ſuę liberalis. Quo pertinet illud Matronis Parodi poetæ,

Χαιρεφῶν πεινῶντι λάρῳ ἐοικὼς ἐπιπέτει. id eſt,

Chærephon paraſitus famelica gauia aſſimilis.

Quod ſi ἀναδιδῶσι pro victum quærere accipi poſſit, non inuitus ἀπολαυόντων, legerem, prono ſimiliter librariorum oſcitantiæ errore, vt torqueatur in eos qui citra moleſtiam & facile nulloq. negotio victum comparent quemadmodum lare affatim alimonia ſuppetit piſculentis locis.

Dium vides.

Ὁρᾷς τὸ Δῖον, οὗ βέλος διέπτατο, id eſt,

Dium vides, cuius tranſmiſit iaculum.

Cuius ſenſus eſt iſte. Vides ob oculos velut exemplum quoddam Dium, de ſe vindictam ſumens, Senarius prouerbialis vulgo celebratus, cuius vſus eſt longe elegantiſſimus, ὅταν τοῖς ἴσοις τὰς πρότερον ὕβρεις ἀμυνώμεθα, cum talionem referimus, aut refricata malorum perpetratorum memoria, mentionem iuſtæ vindictæ ingerimus: verbi gratia, ſi iniuriam bello illatã occupato perfidioſe oppido, hoſtes viciſſim reponant capta aduerſæ partis vrbe aut ditione. Natum ab hiſtoria quam perſtringit Polybius hiſtoricus libro quinto, Aetoli nefario bello depopulati fuerant Iouis Dodonæi templum & Diũ, quod eſt, Stephano teſte Macedonię Oppidum Olympiaco certamine celebre: hanc illorum impietatem pari talione vlti fuerunt Macedones, Philippum regem eo inſtigante Arato, capta hoſtiliterq. direpta copioſiſſima ditiſſimaq. & Aetolorum nundinis ac mercatu celeberrima vrbe Thermo, inſcripto oppidi muris elogio prioris iniuriæ exprobratorio.

Ὁρᾷς τὸ Δῖον, οὗ βέλος διέπτατο,
Dion vides, telo volantem vindicem.

Quo dicterio maleficij, immo ſacrilegij, memoriam partim illis regeſſerunt atq. ab oculos poſuerunt, partim poſteritati conſignarunt. Perottus interpres re non perpenſa male conuertit verſiculum ita, Vides numen. cuius iaculum volauerit? viſus legiſſe vel θεῖον, vel diuum adiectiue pro numine accipiens, cum tamen Dij oppidi mentio præceſſiſſet, quod ille intactum tacito pede tranſmiſit.

Chilonius modus.

Χιλώνειος τρόπος id eſt, Chilonium modum, vel Chilonianam loquendi rationem, pro Laconiſmo & breuiloquio, quo paucis verbis ſententiæ multum complectimur, dixit Ariſtagoras Mileſius, vt in Chilone ſcribit Laertius, & tranſcripſit iſtius verbis Suidas. Fuit autem Chilon Demageti filius Lacon genere, cui genti ſumma in loquendo breuitas tribuitur: docent autem hoc & Chilonis breues ſententiæ quas Laertius enumerat.

Mercurij typus.

IN virum inſigniter eloquentem & omnibus doctrinæ numeris abſolutum quadrabit illud Syneſii Cyrenaici ex epiſtola ad Pylamenem, Ἑρμοῦ λογίου τύπον, id eſt, Mercurij eloquentię præſidis typus ſiue exemplar, ſic autem ſonant eius verba [illegible]

ὑμῶ

ἑρμῆ λογίῳ τύπον εἰκάσθαι σε ἐπ᾽ ἀνθρώπους ἐληλυθότα, μὴ ἂν μοι ἐπιτυχεῖν τῆς ἀξίας, ὅτι πλεῖον ἐστὶ ἢ τύπος. id eſt, Salutabis ex me pluribus verbis eximium Marcianum, quem ſi ego prior Ariſtide, Mercurij eloquentiæ typum inter mortales veniſſe dicerem, non ſatis pro merito illũ deſcripſiſſem, quoniam plus aliquãto eſt quam typus. Quin & ἑρμῆς λόγιος abſq. adiuncto prouerbialiter de magnæ eruditionis homine dicitur. Iulianus parabates ad Maximum philoſophum, ἡμεῖς δὲ σοι καθάπερ ἑρμῇ λογίῳ τὰ ἡμέτερα λόγια ἐγχειρίζομεν. id eſt, Nos tibi tamquam eloquentiæ præſidi Mercurio noſtra ſcripta in manus tradimus. Idem ad Iamblichum ſcribẽs illum nominat ἑρμῦ λογίου μαθητὴν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον. hoc eſt, Mercurij eloquentiæ præſidis diſcipulum aut ſi mauis alumnum. Huc reſpexit Nazianzenus in Steliteutice priore in Iulianum dicta, τίς ἑρμῆς σε λόγιος, ὡς σὺ αὐτὸς εἴποις, τοῦτ᾽ ὑπέθηκεν; id eſt, Quis Mercurius eloquentiæ antiſtes quemadmodum tu dicturus eſſes, iſtud tibi in mentem redegit? Quod propterea dicit, quod Mercurium λόγιον frequenter in ſcriptis ſuis inculcaret, eſt autem ita legendum in Nazianzeni codice, pro λόγιε.

Non abludit a typi metaphora quod Syneſius τῆς κακίας χαρακτῆρας nefarios homines appellat velut improbitatis & ſcelerum typos & characteres: & Nazianzenus epiſcopum ſancta vitæ exemplar, χαρακτῆρα τῆς ἐκκλησίας, id eſt, eccleſiæ typum nominat.

Archigenis indiget.

ARCHIGENIS indigere dicitur quiſquis mentis compos non eſt. Iuuenalis ſatyra. 13. Si non eget Anticyra, nec Archigene. Idem ſatyra decima quarta Ocyus Archigenem quære atque eme quod Mithridates Compoſuit. Fuit Archigenes ex Apamea Syriæ magni nominis medicus Romæ ſub Traiano: cuius ſcripta paſſim in teſtimonium vocant Galenus, Aetius, alij. Conſimili figura ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι, id eſt, Aeſculapio indigere dixit apud Plutarchum Calliſthenes philoſophus & rhetor, qui in conuiuio Alexandri Macedonis, cum ingens poculum meraco vino plenum, ordine ad ipſum veniſſet, recuſauit ebibere, dictitans, οὐ βούλομαι πιὼν Ἀλεξάνδρου ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι, id eſt, Nolo Alexander bibendo Aeſculapij indigere, vt in libro De frenanda ira ſcribit Plutarchus, & iterum in prima ſympoſ. decade, vbi lepidius paullo dictum illius arguinſq. repetitur. Nolle ſe Alexandri poculum inanlendo, Aeſculapio opus habere, nam ſcyphus qui in orbem ibat, Alexandro cognominis dicebatur: indicare autem voluit vir prudens, ſe nolle in medicorum manus, contracta per temulentiam aduerſa valetudine, ac proinde etiam in præſens periculum conijcere. Aeſculapius e Ioue & Coronide nympha natus, medicinæ ſcientiam ab Api Aegyptio inuentam excoluit diligentius & præceptis adauxit, vt teſtatur Clemens Alexãdrinus. Aeſculapio indigere viſus fuit Polemon Laodicenus magni nominis orator, qui articulari morbo grauiter vexatus, Pergami in fano Aeſculapij obdormiit, cui cum noctu apparuiſſet Aeſculapius admonens vt ne frigido potu vteretur, experrectus reſpondit, Quid tandem præcepturus eras optime ſi bouem laborantem curares, vt a Philoſtrato ſcriptum eſt. Hermocrates quoque Phocenſis Aeſculapio opus habuit, cum propoſitis illi a Seuero Imp. votis, thus popoſcit, dictans ſibi a Pergameno Aeſculapio imperatum eſſe, vt perdice vteretur thure ſuffito, vt idem refert. Porro duas fuiſſe Anticyras, alteram in Phocide, alteram apud Malienſes, ſcribit Demetrius Calletianus, vbi præſtantiſſimum veratrum naſci fert fama. Celebratur & Anticireus quidam nomine purgaſſe Herculem hellebori poculo poſt inſaniam, vt cõmemorat Stephanus, καὶ τῆς μανίας αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν ἀντικύρα γίνεται, hoc eſt, inſaniæ ipſa per ſe anticyra medetur, vt ait Plutarchus libro De compeſcenda iracundia. Diphilus Comicus apud Clementem Ἀλλ᾽ ἡμῖν ἀὴρ διὰ τῶν νεφῶν διαπέμψον Ἀντίκυραν. id eſt, At nobis diuine aer per nubilã mittas Anticyram: expiatorium videlicet pharmacum. Alioqui & ἐλλέβορον, id eſt, elleborum, pro mera inſania vſurpare videtur Nicoſtratus Comicus apud Athenæum, ibi, κλόνες, δακτυλίους, ὅρμους, ὄφεις, περισκελίδας, ἐλλέβορον. quo loco nominat torques, anulos, monilia, angues, periſcelidas, elleborum velut inſaniæ inſtrumenta, & ἐξελλεβορίζειν pro veratri purgatione vſurparunt veteres, inter quos Euclides Iambicus poeta ea voce vſus legitur apud Ariſtotelem libro de Poetica, οὐκ ἂν γ᾽ ἐράμενος τὸν ἐκείνου ἐξελλέβορον, id eſt, haud aſſumpturus illius elleborum. Porro non abludit a prouerbio Ariſtophanis illud in Pluto, vbi ait Caryon ſeruus de Pluto, quod viſum receperit. Ἀσκληπιοῦ παιῶνος εὐμενοῦς τυχών, id eſt, nactus Aeſculapium medicum proprium.

Neſcit aranea ſobolem vt erudiat.

Ἀράχνη δ᾽ ὥσπερ οὐκ ἔχει παῖδας ὡς παιδεύσεται,
Θρέψασα γὰρ νικᾶται πρὸς τῶν φιλτάτων. id eſt,
Aranea prolem neſcit vt ſuam educet,
Quas namque eduxit, mortis illi cauſſa ſunt.

Senarij prouerbiales in eos qui malum ſibiipſi cudunt, molientes quod in ſuum poſtea vertatur incommodum aut exitium. Aranea fœtus ſuos in ſuam ipſius perniciem parit & educat. Citantur a Suida.

Dormienti loquor.

IRRITI & fruſtranei laboris ſignificationem habet illud Oreſtis apud Aeſchylum in Agamemnone.

Κωφοῖς αὐτῶ δὲ καθεύδουσιν μάτην
Ἀνάπαλιν, id eſt,

Inclamo ſurdis, irrita Sopitis loquor. Quoties igitur incaſſum laboramus vel orando vel ſuadendo, vſus erit adagionis.

Phryx non minus quam Spintharus.

Φρὺξ μᾶλλον ἢ σπίνθαρος. id eſt, Non minus Phryx quam Spintharus, De homine barbaro & inelegante, ac ſeruilis condicionis. Spintharus traducitur in Comœdiis homo ineptus, Heraclotes genere, Tragœdiographus, quem propterea fortaſſe proſciderunt vt barbarum quod Heraclea eſſet oriundus, quemadmodum Tito Liuio Patauinitas fuit obiecta. Meminit tamen eius inter teſtimonia Laertius Diogenes. Exſtat in Auibus Ariſtophanis.

Telephus e perula.

Τήλεφος ἐκ πηρίδιος, Telephus e perula, Dici apparet in hominem tenui fortuna, ſed propter nomen aſcititium præclarum,

præclarum, magnos ſibi ſumentē ſpiritus, veluti ſiquis Caroli nomine ſibi placeat quod illud Imperatoris ma ximi decantatiſſimum ſit nomen. Ariſtophanes. [illegible] *id eſt, Atqui antea mendicabas Telephum te eſſe prædicans e perula ſcilicet. Fuit enim is Telephus mendicus ſtipem quæritans, manticam circūferens. Sunt qui referant hoc ad Telephum Myſorum regem ab Achille haſta vulneratum, de quo etiam Horatij illud ex arte poetica exponunt quidam. Thelephus & Peleus cum pauper & exul vterq; cuius in Acharnenſibus meminit Ariſtopha. Myſi nominatim, eiuſq.* [illegible]*, hoc eſt, obſoletas plagulas dari alteri poſtulat Euripidem.*

Fumus e ficubus.

Καπνὸς ἀπὸ σύκων. *i. Fumus de ficubus, Comico luſu vocatur calumnia aut criminatio ſycophantica. Quis neſcit Sicophātas (quo vocabulo delatores cenſentur) nomē habere ab eſu ficuum, quaſi dicas, ficuum edones. Refertur ab Euſtathio Odyſſeæ duodecimo.*

E tragico Comicum drama.

Δρᾶμα ἐκ τραγικοῦ κωμικόν, *id eſt, Actus e Tragico Comicus, prouerbialiter a Syneſio vocatur, cum pro triſtibus initiis lætus ſuccedit euentus, præſens exitium incolumi ſalute commutatur, ſic enim inquit in longa illa ad Euoptium epiſtola,* [illegible]*, id eſt, Hanc fabulam e Tragica Comicam & fortuna nobis concinnauit, & ego meis ad te litteris inſerpſi. Heliodorus lib. 7.* [illegible] *id eſt, Exitus cataſtrophem habuit e Tragica Comicam. E diuerſo dixit Agathias Scholaſticus Epigram. libro ſeptimo.*

[illegible]

Comicum at is luſum Tragica feritate reponens.

Nemo non nouit tragœdiam in neces, ſuſpendia, exilia, aliaſq; calamitates deſinere, cōtra Comœdiam nuptias plerumq. & optatos habere exitus. Alioqui τραγικὸν *pro triſti & vitæ periculo coniuncto poni ſolet, vt apud Philoſtratum in Ariſtide.* [illegible]*, id eſt, qua ratione quis ſecure tractare queat periculoſas & Tragicas ſententias. Item pro ſupercilioſo & ſuperbo Plutarchus in Lucullo,* [illegible] *id eſt, faſtus tragicus & intolerabilis. Nazianzenus in epiſtola ad Anyſium,* [illegible]*. id eſt, Non licuit, arbitror, Tragice habētem, Comice ludere, quod ipſum vice prouerbij poterit eſſe, quando aliquis grauibus moleſtiis implicitus excuſat ſe, cur minus lætus ſit aut iocis ludat. Cui germanum eſt illud Syneſii libro De prouidentia.* [illegible] *id eſt, Ita ſæpenumero Tragica pernoctatio in Comœdiam deſinit: quo voluit innuere pernoctes debacchationes dirum & infelicem exitum minantes, ſæpe in riſum deſinere. Aelianus* [illegible] *id eſt, & Tragœdia digna pati, dixit, pro diras calamitates incurrere, at Plutarchus Luculli vitam* [illegible] *nominat id eſt, antiquā Comœdiam, quod poſt militares & actos in repub. labores, deliciis luxuiq. ſe totum dediderit, quemadmodum Comœdia poſt initia dura, in lætum finem deſinit & nuptias plerumque.*

Thymo nemo veſcitur, vbi adeſt caro.

Οὐδεὶς κρεῶν παρόντος ἐσθίει θύμον. *id eſt,*

Carnes vbi adſunt, nemo veſcitur thymo.

Prouerbialis ſenarius ex Antiphanis facetiſſimi poetæ comœdia, cui nomen eſt Parœmia, quod prouerbiis ſcateat, Athenæo teſtāte. Nemo libenter egeſtatem ſubit, modo liberius viuendi ratio ſe oſtendat: optima quam tenuia munera libentius quiſque ſequitur: menſæ opiparæ famelicus aſſidere mauult, quam tenue ſalinum illingere.

Canina victitans, cynocephalum oppugnas.

Cleon *apud Ariſtophanem in Equitibus, ad fartorem inquit.*

[illegible] *id eſt,*

Eſca canina veſcens, pugna prouocas canicipitem.

Prouerbiali figura dictum torqueri poteſt in eos qui gregales ſuos einſdem factionis & inſtituti, ſcriptis impetunt. Contrarium huic eſt vulgare diuerbium. Aues concolores plerumq; vna volitant, quo innuitur conſenſus hominum, idem vitæ genus, eadem ſtudia, eoſdem mores ſequentium. Concordat cum hoc adagio vetus dictum cuius pane veſcor, eius verba molior: æqua namq. ratio eſt nos illi non aduerſari amico, qui nos fouet, omniq. ope & opera res noſtras promouet, a qua præclara nos mutuo demerendi ratione qui diſcedunt, næ illi ferinam immanitatem æmulantur. Quiſquis ergo aduerſus ſui ordinis hominem verbis aut ſcriptis inſurgit, is Canina eſca veſcens, Cynocephalum adoritur. Sunt autem Cynocephali quaſi Canicipites dicas, genus hominum, ſi non potius animalium, capitibus caninis, pro voce latratum edentium, vt libro ſeptimo capite ſecundo, Plinius & ex eo tranſcripſit Auguſtinus de ciuitate dei 6.

Ex eodem præſepi.

Ἐκ τῆς αὐτῆς φάτνης ἐδηδοκότες, *id eſt, Ex eodem quaſi præſepi ediſſe dicuntur prouerbiali ſchemate qui eandem opinionem hauſerunt, eodem in ludo docti, iiſdēq. imbuti præceptis. Eunapius, ni fallimur, apud Suidam de Epicureis loquens,* [illegible] *id eſt, Meſſenij qui in Arcadia ſunt, ciuitate pepulerunt quotquot ex eodem veluti præſepi paſti fuerant, iuuentutis, corruptores eos eſſe dictitantes. Sentit de iis qui Epicuri peſtiferam ſectam mordicus ſequebantur. Tracta ſimilitudo a iumentis quæ communi pabulo ex eodem præſepi paſcuntur. Non abſimile eſt illud Petronij Arbitri de eloquentiæ ratione, Sed omnia quaſi eodem cibo paſta, non potuere vſque ad ſenectutem caneſcere.*

Laconice cenat.

Λακωνικῶς δειπνεῖν, *id eſt, Laconice epulari pro frugaliter & cibis parum exquiſitis vti prouerbio dicunt Græci. Diphilus apud Athenæum libro ſecundo.*

[illegible]

Οψία

Ὄξος δὲ κοτύλην id eſt, Cenat larem intra, quid putas, Laconice, Heminam aceti. Laconum in victu frugalitas a Plutarcho in vita Lycurgi celebratur, quippe apud quos exoticis mercimoniis locus non erat. laudatur & a Critia κώθων Λακωνικός, fictile poculum Laconicum quo vtebantur.

Fabilibus victitat.

Κυρήβια ἐσθίει. id eſt, Fabilibus victitare dicitur prouerbialiter homo ſordidus, qui præ nimia parſimonia quiſquiliis cibos eſitat, vt impenſis parcat. Cratinus Comicus citante Etymologici auctore, Δαιοῖ ἔχων τὸν κυρηβιῶν, ἀπὸ κυρηβιοδιῶν. proſcindit hominem agreſtem & auarum, vel inde, quod fabarum recrementis veſceretur. Sunt autem κυρήβια proprie τὰ χνοΐσματα τῶν κυάμων. id eſt, fabarum furfures & repurgamenta, quæ Pliniano vocabulo fabilia vocari poſſunt.

Murus Semiramidis.

Σεμιράμιδος τεῖχος, id eſt, Semiramidis murus prouerbiali figura effertur a Syneſio in epiſtolis pro re inuicta & ineſpugnabili, παραπέτασμα γὰρ ἡμῖν ἀντὶ τειχῶν καὶ τῶν ἱερῶν μεσότοιχον ἦν, ὃ πάλαι διερράγη, ἴσως τιμαχῶν, ὁ περιῆσιν ἀσφαλὲς τὸ τεῖχος τὸ Σεμιράμιδος. id eſt, Cortina intergerma, quæ viri a feminis ſecluſi eramus, vicem obtinebat, veli paullo ante diſciſſi validum ſegmentum, temperantibus hominibus murus plane Semiramidis. Semiramis vernæ regij pellex fuerat, poſtea Nino potentiſſimo Aſſyriorum regi amoribus illius illaqueato innupſit, tantumq. potuit apud maritũ illex feminę philtrum, vt poſtulanti concederet vnius diei imperium, id namque popoſcerat vt liceret ſibi diem vnum regali in ſolio præſidere, diadema capite præferre, iuraq. dare: annuente rege iubenteq. cunctos illi eſſe obſequentes, primis imperiis modeſte vſa ſatellitum periculum fecit, quos dictis morigeros expertα nihilq. tergiuerſantes, Ninum maritum comprehendi primo mandat, mox vinculis aſtringi, tandem etiam obtruncari: quo peracto facinore Aſia rerum potita fuit, & Babylonem decantatiſſimam vrbem a Nino conditam, vel, vt Ioſephus vult, inſtauratam muris validiſſimis cinxit, quorum altitudo pedes ducenos, latitudo quinquagenos æquaret, in ſingulos pedes, ternis digitis menſura ampliore, quam noſtra, vt auctores ſunt Plinius & Strabo. Murus ergo Semiramidis pro validiſſimo præſidio & indubitato munimento parœmiace accipitur. Haud ſcimus an ad iſtud adagium adluſerit. Horatius, vbi ait. Hic murus aheneus eſto, eo quod fabricati a Semiramide muri portas habuerint aheneas, certe vtriuſque idem ſenſus eſt. Conuenit cum hoc illud Nazianzeni de Baſilio dictum γίνεται τοῖς μὲν τεῖχος ὀχυρὸν καὶ χαράκωμα. id eſt, Fit iſtis murus validus & vallum quoddam. Poteſt huc referri & ἀδαμαντοπέδιλος κίων, quaſi adamante reuinctam columnam dicas, pro firmiſſimo munimine, quo Pindarus vſus eſt.

Crania bina gerit & innumeros oculos.

VERSVS eſt hexameter Cratini ab Hephæſtione citatus ex Fabula cui titulus Πανόπται, veluti cuncta intuentes,

Κρανία δισσὰ φορεῖ, ὀφθαλμοὺς δ' οὐκ ἀριθμητούς. id eſt,

Crania bina, oculoſq. gerit numerum fugientes.

Qui competit in cordatum hominem et prouidum, magno ingenio præditum & mira ſagacitate futura proſpicientem. Ductum opinamur ab Argo, quem oculeum totum nominat in Aulularia Plautus.

Os duodecim ſalientum.

Δωδεκάκρουνον στόμα quaſi duodecim ſalientium os, prouerbiali figura extulit Ioannes Zezes, de homine lacteo eloquentia fonte manãte, quod de Tito Liuio dixit Hieronymus, ſic enim ait.

Οὐ δωδεκάκρουνον ἔχομεν στόμα, καθάπερ ὁ Κρατῖνος id eſt,

Neque vero nobis eſt duodecim ſalientum os, vti Cratinus inquit.

Vſus ita eſt & Philoſtratus de Dionyſio Mileſio loquens, quem non nulli laudantes, δωδεκάκρουνον στόμα, duodecim ſcatebrarum os nominabant. Verſus Cratini Comici hi ſunt.

Ἄναξ Ἄπολλον, τῶν ἐπῶν τῶν ῥευμάτων,
Καναχοῦσι πηγαί, δωδεκάκρουνον στόμα,
Ἰλισσὸς ἐν τῇ φάρυγγι, τί ἂν εἴποιμι, id eſt,
Appollo, fontes verborum puri licet
Salientibus bis ſex os occupent
Iliſſus impleat fauces, quid eloquar?

Metaphora ſumpta a fonte Callirhoe Athẽienſi, quem a duodecim ſalientum ſcatebris δωδεκάκρουνον indito nomine vocarunt Triginta tyranni, antea a nouena ſcaturigine per nouem tubulos manante ἐννεάκρουνος etiã dictus: vnde nonis nuptis lauandis aqua petebatur, puero gentili lauacrum geſtante, quem ab officio λουτροφόρον vocabant, quemadmodum ſcribunt Iulius Pollux libro tertio, & auctoritate Philoſtephani Harpocration: de quo fonte loqui etiam Vitruuium lib. 8. capite tertio puto, vbi ſic ait, Ibi (de Athenis ſermo eſt) cũ ex eiuſmodi locis & fontibus & in ἄστει & ad portum Piræum ducti ſunt ſalientes e quibus bibit nemo, ſed lauationibus & reliquis rebus vtuntur. Porro illud ipſum etiam quod ſequitur, Ἰλισσὸς ἐν φάρυγγι, id eſt, Iliſſus in faucibus, prouerbij vicem obtinet, de qui locuplete rerum ac verborum ſcatebra affluit, quandoquidem Εἰλισσός, (ſic enim potior lectio habet) id eſt, Iliſſus Athenarum fluuius limpidus admodum celebratur, in cuius ripis Orithyam a Borea raptam fabulantur, & quem Muſis, quas ab amnis nomine Ἰλισσιάδας nominat, ſacrum eſſe ſcribunt Pauſanias & Stephanus.

Quaſi Nauplius Caphareo rediens.

Ὥσπερ ναύπλιος ἀπὸ τοῦ καφηρέως ἥκων. id eſt,

Quaſi Nauplius Caphareo rediens.

De homine immani & horrificam ſpeciem præferente, ita vſurpauit Dion Chryſoſtomus in Euboico. μικροῦ δὲ δείσας, ὥσπερ οἶμαι τὸν ναύπλιον ὁρῶν ἀπὸ τοῦ καφηρέως ἥκοντα. id eſt, Metu propemodum corripior, quaſi, vt arbitramur, Nauplium ſuſpectans a Caphareo redeuntem, Loquitur de ruſtico vili penula & animo vellere amicto, qui extra vrbis commercia ruri abditus in ſeceſſu delituerat. Nauplius Palamedis pater indignam filij necem grauiſſime ferens, cum vltionis repulſam in caſtris ad Troiam tuliſſet, mala varia excogitauit aduerſum

uerſum Græcos, ſtupris excidiiſq. regnorum filij morte vltus, claſſem Troia capta reducem in Caphareo aſperrimo Euboiæ monte excitata pyra, in littus ſcopuloſum & naufragum pellexit: ex quo facto diritas hominis facile elucet qui tot hominum millibus innoxiis auctor mortis extitit. Ammianus libro 22. Caphareus Euboicus ſcopulus, vbi Nauplius Palamedis claſſem concidit Argiuã. Citat Sophoclis verſiculũ Ariſtides.

Πόσας ναυπλίου πάγας ὑφάψεις. *id eſt,*

Quot Nauplij ignitas tendiculas.

Tela araneæ.

Ἱστὸς ἀράχνης, *id eſt, Araneæ tela, pro re friuola & parui momenti, prouerbialiter accipitur apud Theodoretum Cyri epiſcopum lib. de prouidentia ſexto,* τὴν ὑπ' αὐτῶν πλεκομένην κατηγορίαν, ἱστὸν ἀράχνης ἀποδείξωμεν. *id eſt, Accuſationem ab illis contextam, araneæ telam eſſe oſtendamus, hoc eſt, nihilo fortiorem quam ſit caſſis araneæ, inualidam nimirum & inanibus argumentis conſutam. Futiles ergo rationes & infirmas,* ἱστοὺς ἀράχνης, *id eſt, araneæ caſſes vocabimus apposite, quod eos quidquid illabitur facile diſcindat. Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus* πλέκοντες συλλογισμοὺς ἀράχνης ἀσθενεστέρους. *id eſt, Texentes Syllogiſmos aranearum telis fragiliores, & iterum,* τοὺς ἱστοὺς ἀράχνης ὑφαίνουσιν οἱ ταῦτα λέγοντες. *Qui iſta dictitãt, reuera telam araneæ contexunt. Nazianzenus in carminibus,*

ἱστῷ ἀραχνείων νημάτων εἰδόμενον. *id eſt,*

Ducere arachnæis ſtaminibus ſimilem.

Thales quoque Soloni legum latori dixiſſe memoratur, vanam operam ab illo inſumi, ὅτι τοὺς ἀραχνίοις ὑφάσμασιν ὁμοίους εἶναι, *&c. quoniam araneæ caſſibus ſimiles eſſent leges, quod a potentioribus ſoluantur.*

Amiſit vrbem, & pugionem recepit.

Πόλιν ἀπολέσας, τυρόκνηστιν εἴληφεν. *id eſt,*

Amiſſa vrbe recepit pugiunculum. Prouerbium eſt in eum qui pro luculenta quam fecit iactura, exiguum, quid reportat: veluti ſi negociator pro mercibus opulentis ad Indos ſpe diuitis lucri miſſis, vilem tegeticulam referat. Callippus, qui occiſo per inſidias Dione Syracuſarum tyrannidem inuaſit, non multo poſt quam imperium ſuſceperat, ad occupandam Catanam vicinum oppidum profectus, vrbis Syracuſanæ imperio excidit: qua accepta calamitate, prouerbialem verſiculum hunc exclamauit.

Πόλιν ἀπολέσας, τυρόκνηστιν εἴληφεν. *id eſt,*

Pugiunculum recepit, vrbem perdidit.

Refertur a Plutarcho in vita Dionis. Eſt autem τυρόκνηστις *pugiunculi ſiue cultelli genus ſcalpendis caſeis comparatum, ſi vocis etymon ſpectemus* παρὰ τὸ κνίζειν τὸν τυρόν.

Nauſiclidis ſolitudo nec ver nec amicos.

Ναυσικλείδου ἐρημία μήτ' ἔαρ, μήτε φίλους ἔχειν. *id eſt, Nauſiclidis ſolitudo neque ver, neque amicos habet, Dici prouerbiali ſpecie autumo de homine cunctis vitæ præſidiis atque adiumentis deſtituto. Apparet natum a Nauſiclide quopiam qui ſeceſſerit ſolitarium in locum ob omni humano cultu alienum.*

Labra, non palatum rigat.

Χείλεα μέν τ' ἐδίην', ὑπερῴην δ' οὐκ ἐδίηνε. *id eſt,*

Labra quidem rigat, ac nequit humectare palatũ,

Extat apud Homerum Iliados 22. de Andromache, cui necem mariti Hectoris lugenti, ad pellendum ex animo mœrorem poculum oblatum erat, quod dolor non paſſus eſt altius deſcendere. Trahi poteſt eleganter ad vſum prouerbialem, quod indicat ibi et Euſtathius, in eum qui exiguum munuſculum largitur, quod humectandis quodammodo labris cedat aſperginis vice, nequeat tamen oris platum imbuere, hoc eſt, vel animum explere, vel præſenti neceſſitati mederi. Competet etiam non abſurde in pollicitatorem ſtrenuum qui verbis aureos tantum non montes polliceatur, diues ni mirum promiſſis, quibus cor homini ſalire faciat, nihil tamen aut perparuũ præſtet: eſt autem ὑπερῴην, *aut, vt in manuſcripto Euſtathio ſcribitur,* ὑπερῷον, *oris cœlum conuexum, quod palatum vocamus.*

Embarus es.

ADAGIVM *iſtud non inficior annotatum eſſe ab aliis, attamen diuerſo plane ſenſu & origine expoſitum, neque. n. de vecordi et deliro, ſed e diuerſo de callido atq; ingenioſo dici obſeruatum eſt. Refert enĩq. Pauſanias vel ex eo Euſtathius in Bœotia, Embarum quendam ingenij dexteritate vel potius felici aſtutia ſortem oraculi hoc pacto eluſiſſe. Athenienſes vrſum, qua in fanum Dianæ Munychiæ, a Munycho Pyræi regulo ſic nuncupata, irruperat, occiderant (in Fauorini codice* ἀποκρίνοντες *ſepone, pro* ἀποκτείνοντες*) animal illius numinis ſacrum: quod factum conſecuta mox fuit peſtis, quanũ demum ceſſaturã oraculo cecinit Apollo, ſi quis Dianæ filiam immolaſſet: itaq. Barus quidã ſiue Embarus, id ſe facturũ cum Athenienſibus pepigit ea cõditione, vt generi ſuo gentilitiũ quodammodo & hæreditarium ſacerdotium deferrent, communi omniũ conſenſu, quod & factum eſt: at ille vafro conſilio gnatã de more compta velut victimã mactaturus, in adyto (quo præter ſacerdotẽ acceſſus nulli patebat) abſcondit, & caprã filiæ ornamentis indutã, illius loco; immolauit: Atq. inde prouerbij occaſio manauit, vt caſtũ hominẽ & callido conſilio aliis imponentem Embarũ vocitarent. Conuenit prorſus cum adagio, Theſſalicũ ſophiſma, quod ſimili de cauſſa natum eſt, nã Diotimo Theſſalo (quem alij Aratum nominant) expeditionem ſuſcepturo oraculũ præceperat, vt caueret necubi hoſtes illum anteuerterent opimioribus votis vſi: ſic ille ſuperare hoſtes prælio feſtinans, Apollini* κατευξάμενος, *ceu manium præſidi vel expeditionis auctori, perſoluturum ſe voluit centumuirale ſacrum, ſed victoria potitus, & votiua ſacra perſoluturus, comperendinando ita diem de die exemit, vt in plures annos votis ſuis illuſerit, dictitans humanas victimas Deo non conuenire, religioniq. omni repugnare. In hunc ferme modum ſcribunt Euripidis commentaria, in Phœniſſas, in nomine ſolo diſcrepat Euſtathius ex Pauſania & Suida.*

Etiam e vite rubus naſcitur.

Κἀξ ἀμπέλου βάτος φύεται. *id eſt, Etiam e vite rubus naſcitur, Prouerbium eſt quoties indicare volumus a nequã parentibus, bonæ frugis liberos; ex indocto magiſtro,*

diſcipulū eruditum: e ſtolidis, interdum cordatos naſci Gregorius Nazianzenus ex oratione Athanaſio Alexandrino dicta. [illegible] *id eſt, Audistis vero etiam e vite rubum oriri, & inter diſcipulos vnus extitit proditor ille Iudas. Huic contrarium eſt quod de Emberio dixit Marcellinus lib. 16. qui Armenus natus gente truculenta & improba, inſli conſilij plenus fuit, & cum ſpado eſſet, nihil efferatis eunuchorum moribus conſonum habuit ſic autem ait. Sed & inter vepres roſæ naſcuntur, & inter feras non nullæ miteſcūt. Innuens nullam tam barbaram eſſe gentem & ab humanitate omni alienam, quin bonos aliquos producat, ſic Scythia Anacharſin protulit inſignem philoſophū, Cappadocia improbitate morum infamis Baſilium illum vere magnum, Gregorium Nazianzenum, & Aretam Capadocem cuius in Apocalipſin extat commentarius, aliosq. præclaros ſcriptores dedit.*

Fronti ocream, tibiæ galeam applicat.

VBI *præpoſtere omnia fiunt, & quæ in poſtremum locū reſeruari deberent, primore in parte velut acie collocantur, & e diuerſo, prorſus quod dici ſolet* ὕστερον πρότερον. *vti licebit adagio illo Lucianico in libello de errore in ſalutatione commiſſo* [illegible] *id eſt, Non aliter quam ſi quis tibiæ caſſidem, aut capiti ocream adaptet, & alibi,* τὸ πρῶτον ἐμπεσὸν, πρῶτον λεχθήτω, [illegible] *id eſt, Quod primum occurrit, prius dicatur, & ſi vſus ita ferat, fronti ocrea, tibiæ galea applicetur. innuens vt quidq. in dicendo obuium eſt, ita nulla habita, ordinis ratione inſerendum eſſe.*

Muſarum fauus.

Μουσῶν [illegible] *id eſt Fauus Muſarum propitiarum, Dicetur non inuenuſte de omnibus numeris abſoluto & carminis elegantia nulli ſecondo poeta, Dictum eſt poeta cuiuſpiam de Sophocle, vt refert Philoſtratus Iunior in Iconibus, quamquam ibi corrupta voce* [illegible] *legitur. Conſtat autem Sophoclem ob carminis ſuauitatem* μέλιτταν *velut apem fuiſſe dictum, &* [illegible] *id eſt, Sirenem nouam. Fauus mellis dulciſſimus eſt. Huc trahi poteſt illud Ariſtophanis,* μέλιττα μουσῶν, χαρίτων ἔρωμα *id eſt, Apis Muſarum, & Charitum deliciæ, de erudito viro.*

Annum in menſem contrahit.

DE *imperioſo homine quiq. in republ. omnem paginam, omneſque partes ſibi ſumit, pro arbitrio ſtatuens atque immutans quidquid lubitum eſt, aptiſſime effertur ſenarius ille Philippidæ Comici quem in Demetrio citat Plutarchus,*

Ὁ τὸν ἐνιαυτὸν συντεμὼν εἰς μῆν᾽ ἕνα. *id eſt,*

Annum integrum qui contraxit in menſem vnicū.

Natum a Stratocle Athenienſi qui Demetrio victori adulans decreto ſanxit, vt Martium menſem, Nouembrem dici ſciſcerent vt myſteria Iacchi, quę hoc menſe cum ſtatis nundinis celebrari ſolebant, Martio menſe fierent iam Nouembris agnomen adepto, in gratiam Demetrij. Qui ergo ordinem conſuetum in rebus pro lubito commutat, ſcite dicetur, Annum in menſem cō-

trahere. Videtur & non male quadrare poſſe in abbreuiatorem, qui prolixe & ad faſtidium vſque multis libris conſcripta, in compendium contrahit, quemodo operoſam & prolongam Trogi Pompej hiſtoriam in epitomen concinnam redegit Iuſtinus.

Neronianas thermas refrigerat.

DE *inſulſo homine in quo nihil eſt venuſtatis, nihil Mercurialis ſalis, dicetur eleganter illud Epigrammatarii, Neronianas refrigeras thermas, extat autem lib. 5. de Sabineo oratore inepto & frigido,*

Si temperari balneum cupis feruens,
Fauſtine, quod vix Iulianus intraret.
Rogo, lauetur hic rhetor Sabineus,
Neronianas is refrigerat thermas.

Tertiū verſū ex vetuſto manuſcripto codice paullo aliter lego quā in impreſſis codicib⁹ legitur. Apparet autem thermas Neronis feruentiſſimas fuiſſe, quarū fornicū veſtigia adhuc hodie viſuntur Romæ prope ædem S. Euſtachij quarum mentio fit apud eundem libro. 7.

Quid thermis melius Neronianis.

Eſt modus matulæ.

PROVERBIALIS *eſt epigraphe e Satyris Menippæis Varronis apud Noniū Marc. quæ admonet ſeruādū eſſe in poculis modū, neq. ad ſatietatē vſq. ingurgitandū. Vitandū.n. omni in re eſt, quidquid nimium eſt. Hinc facete dictū fuit a Pretello quodā, qui interrogatus quidnā de Bœotiis ſentiret, reſpondit. quid aliud quā quod idē ſonarent dolia, ſi voce eſſent prædita. Inſcriptio autem ita habet. Varro, Eſt modus matulæ,* περὶ μέθης, *i. de temulentia: ſolet enim primo loco adagium aut diuerbium ponere, tum ſubijcere libri argumentum.*

Muſæi pathichiſſimi libelli,
Qui certant Sybariticis libellis.

Delphinum patina non capit.

Οὐδ᾽ ἄν λεκάνη δελφῖνα χωρεῖ, *id eſt, Nō capit Delphinū lanx eſcaria. Dictum fuit arrogās, Græci ſupercilij plenum, Amphicratis Athenienſis rhetoris, qui Seleuciam Tigranis regiam veniens profugus, rogatus ab oppidanis vt oratoriæ artis profeſſionem illic ſuſciperet, indignā ter eos reiecit dicterio haud dubij faſtus indice,* [illegible] λεκάνη δελφῖνα χωρεῖν, *hoc eſt. quod neque patina delphinum caperet, reſpuens, eos velut indignos qui tanti oratoris vocem audirent. Delphin piſcis cetaceus ac proinde magna mole corporis, vt omne Cetaceorū genus, maior eſt, quam vt lance aut catino cōtineatur. Transferri poteſt ad ingenium quod tenue & exile altiſſimorum myſteriorum & reconditarum diſciplinarum capax non eſt. Extat autem dictum ſuperius apud Plutarchum in Lucullo.*

Sol non inuidet veſperę.

Ἥλιος ἑσπέρᾳ μὴ φθονεῖ. *i. Nō inuidet ſol veſperę: Qui aliquo in artificio præ ceteris excellit, nihil derogatū ſuę exiſtimationi putat, ſi tenuibus aliquid ex arte ſua accedat lucelli.* [illegible] *hoc eſt, Deinde exiſtimas ſolē veſperæ inuidere, aut illum curare ſi qua ſit alia ſtella in cęlo? Verba ſunt Philagri ſophiſtę apud Phil. Homerus ſolem* [illegible] *dicit, at non itidem ſtellas.*

ἥλιος

δύνων δ' ἀνίσχων λίμνης ποτὶ κυανόεντα. id eſt,
Exoritum Titan linquens maris humida ſtagna.

Semel in laqueum vulpes.

Ἅπαξ ἀλώπηξ εἰς πάγην. id eſt,
Vulpes ſemel laqueum ſubit.

Iambicus dimeter prouerbialis de aſtutis hominibus quos haud procliue eſt poſt primum errorem irretitos tenere: ſemel expertus quantum opum hauriant lites quantumq. moleſtiarum pariant, litium laqueos declinat, & cum piſcatore ictus ſapit poſt laminio. Prudentis non eſt denuo eundem in lapidem pedem offendere. Coniugij turbas repetentem naufrago comparat Græcum epigramma, iam ſecundo pelagus tentanti. Annotat Suidas etiam aliter efferri, οὐκ αὖθις ἀλώπηξ. Nõ iterũ vulpes, vt ſubaudiatur εἰς πάγην, in laqueũ.

Pugna conſilia ſcindit.

Μάχη σχίζει βουλήν, id eſt. Conſilia abrumpit pugna. Hemiſtichium prouerbiale, quo ſignificatur non ſolum in prælij conflictu, vbi ad manus vtrinque ventum eſt, ſæpenumero recte prouiſa conſilia turbari & inutilia reddi, verumetiam in quauis contentione animi impetum & acrimoniam retundi atque hebeſcere. Acrior in diſputãdo altercatio ſæpius confundit ingenium, memoriam obliterat, & præcogitata argumentorum arma prorſus extorquet e manibus, induſtriamq. expectorat. Extat apud Heſychium.

Megabyzi ſermones.

Μεγαβύζειοι λόγοι. id eſt, Megabyſia dicta, prouerbiali ſchemate dicuntur ſuperba & inſolentius ac velut elato magnumq. ſpirante animo dicta, quaſi μεγαλορήματα, cuiuſmodi Thraſonica apud Romanos aures vocitantur. A Megabyzis ſatrapis regis Perſarum, in quo genere hominum ferocia plerumq. & impotens ſupercilium ſpectatur, nata parœmia. Megabyzi meminit non ſemel Herodotus. Sic Megabocchum appellat Cicero Pompeium haud vano inſolentiæ ſingularis conuitio, quod Bocchum Africæ potentem regem faſtu tyrannico imitaretur.

Quo curris potius quàm ad ephebum?

Ποῖ τρέχεις, ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον; id eſt, Quo curris potius, quam ad ephebum? De Apollonio Tyaneo dictum fuiſſe, prouerbiiq. honorem ſortitum teſtatur Philoſtratus lib. 1. commentar. de eius Philoſophi vita, idq. ex oraculari reſponſo, quo Aeſculapius per flaminem ſuum profeſſus fuerat ſe gaudere ſub Apollonij ephebi teſtimonio valetudinem priſtinam hominibus reſtituere, quæ fama illico ita paſſim apud Cilices finitimoſq. populos inualuit, vt eos qui ad Aeſculapium vati cauſſa, aut valetudinis ergo proficiſcerentur, percontari ſoliti fuerint, ποῖ τρέχεις, ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον, id eſt, Quo abis potius quam ad ephebum? volentes innuere, nil opus eſſe peregrinationem ſuſcipere, cum votis abunde ſufficere poſſet præſens Apollonius tum pubertatis annos ingreſſus. Libuit iſtud docere, quoniam alij dicat parum liquere, quid ſibi velit Cilicium iſtud adagium: eoq. magis quod exiſtimet ab oraculo Apollinis, quo feſtinabatur vndiq. ſumptum eſſe. Cur autem non ſimiliter vt ille verterim, Quo properas, num ad ephebum: ne quis temeritatis me inſimulet, ratio reddẽda eſt quod apud Græcos eam vim habeat coniunctio ἢ, vt vel comparatiui virtutem includat, vel ſubaudiri dictionem μᾶλλον poſtulet, quomodo & poſitiuo gradui idem apud illos familiare eſſe ſolet: id quod exemplo vno atque altero conuinci poſſit. Homerus Iliad. primo. βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι. id eſt, populum eſſe ſoſpitem volo potius quam extingui.

Manſum male reiicias.

Citat Suidas ex Ariſtophanis Equitibus trochaicum hunc acatalecticum vt prouerbialem,

Εἶτ' ἀλλότριον ἔμπροσθεν, κακῶς ἀπέπτυσας τὴν σιτίον. i.

Manſum reiicias male, quod reperiſti non bene. Oſtendit idẽ, quadrare in eos quibus præter exſpectationem faciliter & ex animi ſententia aliquid ſuccedit, eius enim hæc ſunt verba, τὸ γὰρ παρὰ προσδοκίαν ἐπιτυγχάνειν nam laboribus aliquid acquirere, ſtudium & propenſam hominis voluntatem atque induſtriam teſtatur, at temere inuenire fortuitum eſt nec induſtriæ laudem meretur. Quo loco Suidæ codex mendoſus eſt, atque ita emaculandus, ἐν τῷ αὐτῷ τὸ εὑρίσκειν γνώμης ἔργον pro αὐτό τε. Dictum eſt autem ab equitum cœtu in Cleonem, qui rerum ad Pylum feliciter geſtarum gloriam ad ſe trahens, in Prytaneo reipub. impendiis vt aleretur, obtinuerat. Competit ergo in eum qui facinus aliquod nulla ingenij ſagacitate aut prudentia peregit, ſed temere, magnamq. laudis partem inde velut ſingularis induſtriæ teſtimonium quærit.

Εἶτ' ἀλλότριον ἔμπροσθεν, κακῶς ἀπέπτυσας τὴν σιτίον. i.
Reiicere vt manſũ ſic poſſis, vt es adeptus improbe.

Lepus leonem trahit aureo laqueo.

Ἕλκει λαγωὸς λέοντα χρυσέῳ βρόχῳ. id eſt,
Lepus leonem reſte ducit aurea.

Senarius eſt prouerbialis cuius in largitiones & munerum corruptelas vſus eſt. Natum dicterium a quodam lagophthalmo (ita medici nominant eum qui palpebris hiantibus leporum more indormit) qui principem datis muneribus corruperat.

Proteruia ignominiam præcedit.

Συντριβῆς προηγεῖται ὕβρις. id eſt, Proteruia ruinam præcedit: qui integer eſt ſceleris calamitoſam ignominiã non incurrit neque capite aut fortunis oppugnatur iuxta vulgare dictum, qui non peccat, non luit in ære: culpa enim damnoſa eſt. Meminit huius prouerbij Nazianzenus in eadem inuectiua, καὶ πρὸ μὲν συντριβῆς ἡγεῖται ὕβρις, ὡς ἡ παροιμία καλῶς φησί, πρὸ δὲ δόξης ταπείνωσις, ὡς ἐγὼ σαφέστερον εἴποιμι, ὕβρει μὲν ἕπεται συντριβή, ταπείνωσις δὲ δόξη. i. Præcedit ruinam proteruia, vt præclare loquitur parœmia, & gloriam humiliatio, aut vt clarius dicam, Proteruiam comitatur ruina, humiliationem gloria. Συντριβὴ capitis diminutio vocari poteſt iuriſconſultorum vocabulo, cum alicuius fortunæ & ſtatus affliguntur atteruntur que.

Ventura per dioptram proſpicit.

De cordato homine qui ſagaciter odoratur & præuidet imminens periculum, appoſite dicetur illud Piſidæ,

Ταῦτα πρὸ πολλοῦ τῇ διόπτρᾳ σκοπεῖς. id eſt,
Hæc ante multo per dioptram proſpicis.

Senarius eſt iambicus; Tranſlatio petita ab inſtrumento geometrico quo explorant turrium & propugnaculorum altitudinem librato per foramen viſu, quod Græci à perſpiciendo διόπτραν & διοπτεύειν vocant. Quiſquis igitur propria induſtria rei euentum præſagit, Ingenij dioptra rerum exitum proſpectare dicetur.

Caprarum nomina.

Αἰγῶν ὀνόματα, *id eſt, Caprarum nomina: prouerbium effertur de re friuola & inutili, nam cum ſimiles inter ſe capræ ſint, ſtulte operam collocat, qui illis nomina quibus dignoſcantur imponit, quippe cum iſta creati ſoleant in differentibus ſpecie, diſcriminis gratia, quod in caprarum genere nullum eſt aut exiguum admodum. Qui ergo conſimilium rerum colluuiem congerit, Caprarum nomina recenſere illum dictitabimus. Refertur in Suidæ collectaneis.*

Ruſticanus Oenomaus.

Ἀρουραῖος Οἰνόμαος, *id eſt, Ruralis Oenomaus prouerbio dicitur qui magnos ſibi ſpiritus ſumit, & de preclara nobilitate aut inſigni eruditiõe ſe iactat ruſticis alioqui moribus & e plebe natus, aut proletaria doctrina imbutus. Demoſthenes oratione de Corona vtrumq. ſermone in Aeſchine notat, quem patre ſeruo natum & ſubito oratorem factum inceſſit, cum ille pro Tromate Atrometum velut impauidum, parentem ſuum preferret, & pro Empuſa a ſpectri cuiuſdam ſimilitudine ſic dicta, matrem, Glaucotheam, Nymphæ marinæ nomine vocitaret, deinde & Oenomaum Sophoclis tragœdiam malum hiſtrionẽ male egiſſe Aeſchinem inſimulat. Proinde his verbis inuehitur in eum* τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος αὐτόματον, οὐδὲν ὑγιὲς πεποιηκός, οὐδ' ἐλεύθερον, αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος Οἰνόμαος. *id eſt, Hic homuncio natura eſt vulpecula, qui nihil vnquam ſani fecit aut liberale quod fuerit, ipſiſſima Tragica ſimia, rure natus Oenomaus, quamquam Philoſtratus paullulum immutata lectione, non αὐτοτραγικὸς compoſita dictione, ſed fortaſſis ita, οὐδ' ἐλεύθερον αὐτὸ, τραγικὸς &c. diuulſum legiſſe videtur, cum in Ariſtide Sophiſta ita meminit* ὑπὲρ τοῦ τραγικοῦ πιθήκου, καὶ ἀρουραίου Οἰνομάου. *id eſt, De tragica ſimia & rurali Oenomao. Fuit autem Oenomaus Piſæ ditionis rex, Alxionis, Pauſania teſte, filius, vel vt alii fabulantur, Martis ex Sterope Atlantide, aut ſecundum alios ex Herpinna Aſopi, pater Hippodamiæ qui inſigni crudelitate filiæ procos non paucos interemit. Heſychius annotat Ruſticanum Oenomaum a Demoſthene dictũ Aeſchinem, eo quod vicatim pagos circumiret Sophoclis Oenomaum hiſtrionico habitu actitans.*

Non propter pedis cum lyra diſcidium.

REFERTVR *in Suidæ collectaneis prouerbium in eos, qui aliam ob cauſſam puniuntur, aut mulcta afficiuntur, quam ipſi exiſtimẽt,* ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμαρτίαν, *id eſt, At non propterea quod pes lyræ haud reſponderit, aut ſi ita mauis nõ propter pedes a lyra diſſenſum, vſus eſt Plut. in lib. De inutili verecundia.* καί τοι οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμαρτίαν, ὡς πλάτων ἔλεγεν, ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς τὰ νόμιμα καὶ δίκαια πλημμέλειαν. *i. tametſi nõ propter pedis a lyra*

diſcordiã, vt Pla. aiebat, ſed ꝓpter qđ in legũ obſeruatione et æquitate peccetur Illud vero obſeruãdũ eſt diſcrimẽ eẽ in lectiõe, ſed exiguũ inter ἁμαρτίαν *errorẽ, et* πλημμέλειαν *imoderationẽ, quãdo videlicet rhythmi & modulati pulſus modũ non obſeruant & legem ſuam.*

Ventis & ſcripturę in aqua credere.

Ἀνέμοις πιστεύειν καὶ γράμμασι τοῖς καθ' ὕδατος, *i. ventis credere et litteris in aqua deſcriptis: Prouerbij vice dicitur vbi fluxam in aliquo fidem & lubricam notamus & perfidiam perſtringimus. Nazianzenus ad Sophronium præfectum,* ὡς αὔραις ἄν τις μᾶλλον πιστεύσειε καὶ γράμμασι τοῖς καθ' ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων εὐημερίᾳ. *id eſt, vt auræ potius fidendum ſit & litteris aqua inſcriptis, quã mortaliũ rebus proſperis. Cõpetet inconſtantiã & malã fidẽ, hoc modo, Quod feminarum auribus committitur, auræ te fidere & ſcripturæ in aqua cogita.*

Amnis curſum cogere.

Βιάζεσθαι ῥοῦν ποταμοῦ, *i. Amnis curſum inhibere, Prouerbium dicitur de eo qui durã & difficilem rem aggreditur & quaſi impoſſibilem: aut qui vitiis innutritum ad viam virtutis reuocare conatur, aut qui naturam inuitam atque repugnantem alio compellit. Nazianzenus ad Eudoxium Rhetorem* τὸ δὲ μὴ βιάζεσθαι ῥοῦν ποταμοῦ καὶ ἡ παροιμία καλεῖ, καὶ ἵππον ἐν πεδίῳ διδάσκει μὴ ἀπαιτεῖν ὁ ποιητής. *id eſt, Prouerbium docet amnis alueum non eſſe ſiſtendum, & poeta vult equitandi peritum non canere Quo cuiuſq. ducit ingenium, eo applicare ſe debet, male namque coactum ingenium reſpondit. Pulchre ſe habuit olim Athenieñſium lex, qua iuuenes prius quam pubertatis annos attingerent, ad opificij delectum ducebantur, propoſitis publice artium omnium inſtrumentis, in eam namq. artem erudiendi tradebantur, ad quam naturæ impulſu ferebantur propenſius. Laudat & Fabius certum ſtudiorum delectum facere, quod eo quo natura vocat duci ingenia conſultum ſit: neque enim feliciter ſuccedit, quidquid extortum & inuita Minerua tentatur.*

Anima ſicca ſapientiſſima.

Ψυχὴ ξηρὰ σοφωτάτη, *id eſt, Anima ſicca ſapientiſſima, Adagium elegans ex obſcuris Heracliti fontibus hauſtum, quo ſobrietatis virtus commendatur, velut ingeniorum & induſtriæ parentis. Verba eius recitat Galenus in libello Quod corporis temperiei reſpondeant animi mores, atque exponit obiter,* Αὐγὴ ξηρὰ ψυχὴ σοφωτάτη, *id eſt, Aridus fulgor, mẽs ſapiẽtiſſima, vel aliter, Anima ſicca iubar eſt ſapientiſſimum, Dictum eſt, inquit, Heracliti, quo innuere voluit ſiccitatem prudentiæ auctorem eſſe, ſiquidem aſtra cum fulgido iubare nicent, pariterq. ſint & arida, eximia prædita eſſe ſapientia veriſimile eſt. Hæc ille. Clemens Alexandrinus Pædagogi libro ſecundo, loquens qua ratione euitando temulentiam animus reddatur purus ab omni labe atque adeo luminis capax & perſpicax etiam, ſubiungit,* αὐγὴ δὲ ψυχὴ ξηρὰ σοφωτάτη, καὶ ἀρίστη, ταύτῃ δὲ καὶ ἐποπτική, οὐδὲ ἔστι κάθυγρος ταῖς ἐκ τοῦ οἴνου ἀναθυμιάσεσι, νεφέλης δίκην σωματοποιουμένη. *Iubar vero eſt anima ſicca ſapientiſſimũ et præſtantiſſimũ, ideoq. & perſpicax, neque madeſcit vini halitu, in modum nebulæ craſſeſcens. Syneſius lib. De inſomniis, vbi dicit*

calorem

calorem & ſiccitatem eſſe quadam animæ vehicula, addit, τί, τὸ αὐγὴ ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη, πρὸς αἰθέρα τὸ πνεῦμα περιαγουσα τῷ πίνειν ὑγρὸν ποιουσα, ἡ ψυχὴ αὐτὴ ὑγρὰ γενομένη τοῖς χωρήμασι τῆς γῆς ἐν δυναμει ῥοπῇ φυσικῇ, φέρεται καὶ ἀφανιζομένη εἰς τὴν καταγειον χώραν. id eſt, Illud vero, anima ſicca ſapiens, quod Heracliti dictum eſt, non alio tendere inuenio, quam quod anima opima & vuida ſi fiat, naturali pōdere in terræ cauernas demergatur, in ſubterranea loca detruſa. Quo in loco (vt in trāſcurſu id admoneam) pro αὐ legēdum cenſem* αὔη, ſuperiorū auctorum teſtimonio. Heracliti verba annotat Stobæus capite de temperantia, Ἀνὴρ ὁκόταν μεθυσθῇ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνήβου σφαλλόμενος, οὐκ ἐπαΐων ὅκη βαίνει, ὑγρὴν τὴν ψυχὴν ἔχων, αὔη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη, hoc eſt, Temulentus maleſirmo greſſu nutans ab impubere puero ducitur, ignarus quorſum eat, vuidam habens animam. Eſt vero ſicca anima ſapientiſſima & præſtantiſſima. Vnde aſſeri poteſt duplex lectio, αὔη ψυχὴ σοφωτάτη. id eſt, Anima ſicca ſapientiſſima, & αὐγὴ ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη, i. Animæ ſiccæ iubar ſapientiſſimū, eundē vtraq. ſenſum obtinens Mens, cuius cęleſtis eſt origo, & quā non male diuinæ auræ particulā Flaccus nominat, multo cibo potioneq. madida, altum ſapere non poteſt, neq. ad cęleſtium rerū contemplationē aſſurgere valet. Androcydis oratoris dictū memorabile refertur apud Clementē Alex. Strom. lib. 7. vinū et carnium ſagina, robur quidem adiiciunt corpori, at animum reddunt languidum Tribuit Ioannes Philoponus Plotino diuinā, vt ipſe ait, ſententiā, qua dicit eos oēs qui ſaginando corpori indulgent, parum abeſſe quin arboreſcant, hoc eſt in plantarū naturam degenerent: cuius hæc ſunt verba, ὥσπερ οἱ μὲν τὰ σώματα πιαίνοντες τὰς δυνάμεις ἐδενδρώθησαν, οὕτως αὐτοὶ ἀποδενδρω θῆναι. In eandem ſententiam Euſebius apud Stobæum, Crapula corpus quidē opimū reddit, at vecordiā & ſtuporē cōciliat, & rationē, quæ princeps animi pars eſt, obliterat. Nemo eſt adeo a ſenſu cōi alienus, qui non libenter aſſentiatur illi diuerbio vulgato, Pinguis venter nō gignit ſenſum tenuē, aut illi ſenario Naziāzeni,*

Νοῦς λεπτὸς ἤγουν ἐκ λίαν παχεῖας. id eſt,

Threicia hirundo labiis inſtrepit.

Χελιδὼν ἐπιβρέμεται θρηικία χελιδών.

Labris immurmurat hirundo Thracia, De indocto & barbaro dicitur. Hirundo obſtrepera auis eſt inepto garritu auribus moleſta. Exſtat apud Ariſtophanem dicterium de Cleophonte, Ἐφ᾽ οὗ δὴ χείλεσιν ἐπιβρέμεται θρηικία χελιδών. hoc eſt, Cuius labris hirundo Thracia inſtrepit. Aliter de Pericle dictum eſt, eius labris inſidere Suadam deam.

Ignis in vepribus.

Πῦρ ἐν ἀκάνθαις, *id eſt, Ignis in vepribus, De acri diſputatore vſurpauit prouerbialiter Nazianzenus, qui aduerſariorum argumēta ignis inſtar abſumit: ita enim de Baſilio Magno loquitur in Monodia, τοῖς δὲ γίνεται πέλεκυς κόπτων τὴν πέτραν, ἢ πῦρ ἐν ἀκάνθαις, ὅ φησιν ἡ γραφὴ, ῥᾳδίως ἀναλίσκον τὰς φρυγανώδεις τῶν ὕλας τῆς θεότητος. hoc eſt, Fit illis bipennis cotem diſcindens, aut ignis in ſenticeto, iuxta ſcripturæ ſacræ dictum abſumens haud difficulter ſarmentitias quiſquilias, deitatis violatores.*

Argi tumulus.

Ἄργους λόφος, *id eſt, Argi tumulus, prouerbialiter dicitur locus periculoſæ aleæ plenus, aut negotium difficile capitis diſcrimini obnoxiū. Origo ſumpta ab accliui quodam colliculo, apud Argos copioſam olim & nobilem Peloponneſi ciuitatem, quem ἄκραν nominabant vbi Danaus delectis iudicibus ex Argiuorum Aegyptiorumq. primoribus, iudicio ſtetit, cauſſamq. dixit necis a filiabus perpetratæ in fratris filios. Proditum enim eſt memoriæ Aegyptum necem filiorum vlturum veniſſe Argos cum exercitu, & Danaum re cognita expediuiſſe arma Argiuoſq. in prælium eduxiſſe, ſed Lyncei interuentu rem fuiſſe compoſitam, negotiumq. delectis ex vtraque gente arbitris delegatum, conſtituto ei rei in edito tumulo tribunali: Hecatæus hiſtoricus negat Aegyptum Argos appuliſſe, iudicij tamē locum in eo colle extitiſſe non inficiatur. Meminit Euripides in Oreſte.*

> Θάσσοντ᾽ ἄκραν,
> Οὗ φασι πρῶτον Δαναὸν Αἰγύπτῳ δίκας
> Διδόντ᾽ ἀθροῖσαι λαὸν εἰς κοινὰς ἕδρας. id eſt,
> *Conſpicor collem editum,*
> *Vbi perhibent primum Danaum Aegypto necis*
> *Cauſſam ferentē, publica ad ſubſellia egiſſe plębē.*

Dinias hiſtoricus in rebus Argolicis meminit loci in hanc ſententiam. Confeſtim Melachrim loci dominū & Cleometram ſaxis obrutos interemerunt, cuius ſepulcrum etiam num hodie demonſtrant in ſupremo colliculi vertice, quem ἄκραν nominant, vbi Argiui ſolent ius dicere Videtur meminiſſe eiuſdem loci & Euripides in Bellerophonte fabula, his verbis.

> Καὶ ξεστὸν ὄχθον Δαναϊδῶν ἑδρασμάτων, id eſt,
> *Circumq. ſaxeum, notum ſedilibus Danaidum.*

Veſpertinum amant, matutinum oderunt.

ADDVCIT *ex Callimacho Cyreneo prouerbialem verſiculum Zezes*

> Ἑσπέριον φιλέουσιν, ἀτὰρ στυγέουσιν ἑῷον. id eſt,
> *Veſpertinum adamant, ſed matutinum oderunt.*

Quem annotat dici in homines lubricam in amicitia fidem ſeruantes, vacillanteſq., & ad quamuis fortunæ aurulam ſeſe vertentes Ego in heredipetas conuenire putam, qui ſenibus & aniculis palpantur, morti, hoc eſt, occaſui vicinis, quo ſibi hereditatis aliquid attrahant. Ab hoc dicto diuerſum fuit Cn. Pompeij apophthegma dicentis, Plures adorare Solem orientem. quā occidentem, quo innuere voluit plus eſſe ſpei in iuuene, quam in defectæ ætatis ſene.*

Byſsina verba.

Βύσσινα ῥήματα, *id eſt, Byſſina verba ſpecie prouerbiali dicuntur verba ſplendida & cum auctoritate ac maieſtate quadam prolata. Plutarchus in apophthegmat.* Παρύσατις ἡ Κύρου καὶ Ἀρτοξέρξου μήτηρ ἐκέλευσε τὸν βασιλεῖ μέλλοντα μετὰ παρρησίας διαλέγεσθαι, βυσσίνοις χρῆσθαι ῥήμασι, *i. Paryſat. Cyri et Art. mater iuſſit eū qui libere cū rege verba facturus eſſet, byſſinis vti ſermonibus: nā Chriſtophorus Longolius homo doctiſſim* ex collatione veterum codicū in ſuo Plutarcho hāc lectionē manu ſua annotauerat: alioqui ſermo eſt de rege*

cum popularibus libere tranſacturo, ſi βοιωτία legas. Extat idem apud Herodotum. Byſſina veſtis principatus auctoritatiſq. primariæ ſymbolum erat. Sophocles in Laocoonte fabula loquens de Aenea patrem Anchiſen ſucculante,

Πάρεστ᾽, ἐπ᾽ ὤμων πατέρ᾽ ἔχων κεραυνίου
Νῶτα καταστάζοντα βύσσινον φάρος, id eſt,
Adeſt, in humeris efferens dorſo patrem
Sublime, pallium trahentem byſſinum.

Et apud Aeſchylum Antigone fratri puluerem mortuo inſpergit, quem byſſinæ veſtis ſinu exceperat, Græce eſt, κόλπῳ σφίσιν βυσσίνοις πεπλώμασι. Apud Ioſeph. lib. 6. belli Iudaici, ſacerdotes quorum magna erat auctoritas, byſſinis veſtibus amicti fuiſſe leguntur. Apuleius lib. 11. Byſſina quidem, ſed floride depicta veſte cōſpicuus. Aretas Cæſarienſis in Apocalypſin ait Byſſum eſſe corticem Indicæ plantæ, ad linum redactum. Plinius lino byſſino ſecundam bonitatis palmā dat mulierum maxime deliciis. Pollux byſſum lini ſpeciem indici exponit, quod e ligni fructu Ponticæ nucis aſſimili, in modum lanæ, carpitur.

Charadrij vitam viuit.

Χαραδριοῦ βίος, id eſt, Charadrij vita prouerbialiter dicitur de inexplebili gurgite, qui vt multam cibi potuſq. saginam ingerit, ita mox eam deplere ſatagit, cuiuſmodi hominem μιαρογαστροχάρυβδιν nominat Hipponax, belluonem inſatiabilem, qui ventrem ſaburrat identidem atque exinanit vt nouo onere eum infarciat. Plato in Gorgia, χαραδριοῦ τινα αὖ σὺ βίον λέγεις. id eſt, Charadrij vitam iterum dicis. Id ait Socrates Callicli perſuadenti, felicem vitam in aſſiduo influxu eſſe poſitam. Charadrius auis, quam rupicem Gaza nominat ſimul & edere & deiicere putatur, ſic enim annotationes Græcę, quas vidi in Georgiā, habēt, χαραδριός, ὄρνις τις ὃς ἅμα τῷ ἐσθίειν ἐκκρίνει. Opinioni iſti ſuffragatur & Olympiodorus Alexandrinus in eum Platonis locum, ἤτοι περὶ ὄρνιθος λέγει ὃ ἐσθίει καὶ ἐκκρίνει, ἢ περὶ τῶν κοιλωμάτων τῶν πετρῶν ἃ δέχεται τὸ ὕδωρ καὶ ἀποβάλλει. id eſt, aut de aui loquitur, quę & vorat & eueſtigio excernit a lui proluuiem: aut de rupiū cauernis, quæ affluentem aquarū vim recipiunt pariter & deponunt. Quod aūt illorſum tendat Plat. oratio, verba Soc. proxime præcedētia liquide oſtēdūt, ἀνάγκη δέ γ᾽ αὖ πολὺ ἐπιρρέῃ, πολὺ τὸ καὶ ἀπιὸν εἶναι, καὶ μεγάλ᾽ ἄττα τὰ τρήματα εἶναι ταῖς ἐκροαῖς, hoc eſt, Neceſſe igitur eſt, ſi multū affluat, multum etiam defluere, ipſaq. exitus ora patentibus quibuſdam rimis dehiſcere. Nihil vero commune habet iſtud prouerbium cum ea Charadrij natura quā præter Ariſtotelem & Euphronium refert Heliodorus Tricēſis epiſcopus Aethiopicarum rerum libro 3. quod videlicet ab auriginoſis virus omne in ſe rapiat atque corriuet faſcini cuiuſdam in modum, vnde in velatis cautis abſcondere eam propolę ſolebant, ne emptor ante contactum ſentiret remedium. Quo adluſum eſt ab Hipponacte eo verſu, qui ſic emendandus venit in Suida.

Καί μιν καλύπτει, μῶν χαραδριὸν περνάς; id eſt,
Illum recondis: Num Charadrium vendens;

Facilius quam Oreum deuicerint Bœoti.

Ῥᾷον ἂν τὸ Ὠρεὸν ἐκπολιορκήσειαν οἱ Βοιωτοί, id eſt, Citius quam Oreum deuicerint Bœoti. Prouerbium dici admonet Suidas de iis qui limites ſuos trāſcendunt. Nos arbitramur efferri poſſe de expeditione celeriter confecta: vel etiam de re facta procliui. Oreon Eubœę vrbem conſtat eſſe in Bœotia confiniis, quam Bœoti noctu adorti in poteſtatem ſine magna difficultate redegerunt, de iis namque Appollodori verba interpretanda exiſtimo apud Steph.

Cuminum ſerere.

Κύμινον σπείρειν, hoc eſt, Cuminum ſerere dicitur prouerbio homo virulentæ linguę, quiq. effreni oris petulantia maledicus conuitia diraſq. ſeminat. Demetrius Phalereus ſcribit Sophronem Mimographum eo vſum, κύμινον ἐσπειρε, id eſt. Cuminum ſeuit, Natum a natura herbæ, quam eiuſmodi eſſe tradunt naturalium rerum indagatores, vt latius prouenire putetur, ſi maledicta adhibeantur, diræq. imprecationes, dum ſeritur: quod nequis ceu ridiculum exſibilet, ſapponam Theophraſti doctiſſimi philoſophi ex octauo de Plantarum hiſtoria lib. verba, ἴδιον δὲ καὶ ὃ λέγουσι κατὰ τοῦ κυμίνου, φασὶ γὰρ δεῖν καταρᾶσθαι καὶ βλασφημεῖν σπείροντας, εἰ μέλλει καλὸν ἔσεσθαι καὶ πολύ. id eſt, Peculiare eſt quod de eo memorant, ſerunt nāq. imprecationibus & maledictis opus eſſe, ſi qui ſerunt, illud copioſum pulchrumq. prouenire velint. Eadem naturę lex eſt in ocymo quod iniuriis maledictiſq. terræ mandatum, fæcundius exiſtimauit antiquitas, non abnuente & Plinio.

Pallenicum tueri.

Παλληνικὸν βλέπειν Pallenicum tueri dicebantur qui magnos ſpiritus præferebant & maſculum animum. Varinus exponit παλληνικὸν βλέπειν, ἀντὶ τοῦ γενναῖον, generoſum obtueri. Sumptum videtur a pugna qua occubuerunt in Palleneis agris Athenienſes, Piſiſtrato ad tyrannidem aſpirante, vel potius a conflictu quo Gigantes in Phlegræis campis (Pallene autem Thraciæ vrbs vetus Phlegræ nomen mutauit) decertaſſe cum diis fabulæ produnt: hiſtoriam ex Theagene ita memorat Stephanus, Phlegræ incolę gigantes dicebātur, ad quos profectus Hercules, gentis proteruiam & immanitatem accuſando, animos illorum efferauit in ſe, itaq. correptis armis ad manus cum illis veniens, pro hoſpitali teſſera bellum inferentes occidit. Contigit autem durante conflictu tonitrua & fulmina edi, inde nata fuit opinamur vulgi fabulæ locum dans, quod dij cū gigantibus debellaſſent ibi locorum. Euſtath. Odyſſ. 9. παλληνικὸν βλέπειν dici annotat & βαλληνικὸν a Pallene quæ & Ballene Thraciæ oppido, & eſſe ænigma quod innuat inimicum etiam ſaxis licere ferire, χερμαδίοις καὶ λίθοις βάλλειν τὸν ἐχθρόν.

Coſæ conſilium.

Τὰ Κώσα λέγεται Coſa dicta dici inuenio, pro ſano & ſalubri conſilio. Fuit Coſas vir conſultus & iuſtus, genere Pellenæus, eſt autem Atticę oppidum Pellene, cuius oppidani bellum cum Salaminiis gerentes, cum vicinas gentes in belli ſocietatem aduocaſſent, inito cum illis pacto de partitione agrorum, profligatis hoſtibus victores, vicinos ſuos eluſerunt, neque conuentis ſteterunt, illo inita rite cum ipſis pacta minime violanda, immo mordicus ſeruanda vrgente: qua ex re orta

paullo

paullo poſt peſte, criminis eos pœnitere cœpit, Coſaq. conſilium magnifice laudarunt. Dici conueniet in fœdifragos aut alioqui imprudentes, qui ſanis conſiliis nõ obtemperant, tales namque ἐκ κοίτα λόγω ἀπελήλυθας ἀποπτύειν, Coſa dicta nihil penſi facere aut deſpuere dicemus, Refertur apud Suidam.

Iube ſactu procliuia.

Τὰν ὗν κατὰ τᾶν τιμὰν, ὃ ἐν παρὰ κενταύροισι.

Præcipito ſactu procliue, nec eſſe furentes
Centauros inter te certum eſt,

Verſus eſt ſpondaicus, quo imperioſi hominis & duriora nobis imponentis libidinem caſtigabimus, ſumptus ex Teleclide Athenienſi, verſus autem finem prouerbij ſpecie, torquere apte licebit in clamoſos, qui intempeſtiuis clamoribus pertinaciter cauſſam obtinere volunt, immo pugnis interdum potius, quam æquitate, ὃ ἐν παρὰ κενταύροις εἶ, neque vero inter Centauros verſaris aut res tibi eſt.

Extra callem.

Ἐκ πάτου, *Extra callem, Euſtathius oſtendit eſſe parœmiã Odyſſ. 9. pro ἐκ ποδῶν, procul e pedibus, vbi denunciabimus periculi viciniam eſſe cauendam. Tranſlatum a fugitiuorum periculo, quos intrita pedibus ſemita errantes facile herus deprehendere atque aſſequi poſſit, maiore opera et difficilius in deuiis locis eos ſecuturus.*

Inferorum triacadas.

I**N** *hominem plus æquo curioſum & recondita perueſtigantem atque a communi hominum notitia abſtruſa cognoſcere laborantem, illud competit,* τὰς ἐν ᾅδου τριακάδας ἐξετάζεις, *Inferorum triacadas inquiris aut ſcrutatur,* τριακάδα *vocant triceſimum cuiuſque menſis diem vocabulo a Thalete Mileſio primum excogitato, ſi Laertio credimus, aliis ἕνην καὶ νέαν vocitantibus, quem nos pridianam Calendarum facimus.*

Simulacrum pictum.

D**E** *ſoccorde homine & nihil proficiente non inuenuſte dixeris illud ex Ariſtophanis Ranis.*
Γεγραμμένην εἰκόν' ἑστάναι. *Pictum ſimulachrum velut immobilem, quomodo verruceam ſtatuam Plautus dixit: nec abludit hinc vernacula lingua ſtupidum nec quidquã promouẽtem hominem, ligneam ſtatuam nuncupans. Laudat autem Ariſtophanes viriq. cordati eſſe dicit, ad felicem inclinare parietem potius quam picti ſimulacri in modum ſtare vnico indutum ſchemate, græce ita habet,* μετακυλίνδειν αὑτὸν ἀεὶ πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον μᾶλλον, ἢ γεγραμμένην εἰκόν' ἑστάναι λαβόνθ' ἓν σχῆμα. *Huc pertinet illud Syneſii ex libello de Dione* ἀφωνότερον ἀνδριάντος γενέσθαι, *hoc eſt, Euadere magis mutus quam ſtatua.*

Tantali philoteſia.

Ταντάλου φιλοτησία, *Tantali philoteſia dicebatur poculũ amicitiæ beneuolentiæq. auſpex, ſed paullo grandius, quo plerumq. a cena & ſub ſomnum ſe inuitabant. Ferunt apud Indos morem fuiſſe vt maioribus poculis præbiberent cubitum ituri, pronis in phialas capitibus ad conciliandam amicitiam, eiuſq. poculi initiatorem Tantalum faciebant, is namque, Philoſtrato teſte, φιλανθρωπότατος τῶν ἀνθρώπων, incredibili inter homines beneuolentia liberalitateq. præcelluiſſe creditur. Itaq. cum amicitiam cum quopiam conflare, aut iniuriæ ſuſpicionem obliterare volentes, poculo eius auſpicium ſancimus, dicemus,* Ταντάλου φιλοτησίαν πίνειν. *Qui mos etiam nunc in tota ferme Germania durat, vt hoſpiti finita iam cena, ingens phiala meracioris generoſiorisq. vini plena, apponatur. Carpit tamen D. Clemens libro 2. pædag. iſtos qui ceu in dolium ingerunt affatim vinum Philoteſiæ nomine,* ἀπὸ δὲ ἐκ χαραδρῶν διαποτίζοντας ἀλλήλους τὸν ἄκρατον φιλοτησίας ὀνόματι.

In aſtragalis nobilitas.

Ἐν τοῖς ἀστραγάλοις τὴν εὐγένειαν ἔχει, *In aſtragalis nobilitatem gerit, dicetur in hominem ſtemmata & fumoſas maiorum imagines iactantem, nulla re alia quæ virtutem aut doctrinam commendet, ſpectabilem: Herodes Atticus ſophiſta ad Bradeam leuirum ſuum dixiſſe legitur apud Philoſtratum libro ſecundo, ſophiſtarum, cum ille magnifice creparet de generis ſui antiquitate & nobilitate,* σὺ τὴν εὐγένειαν ἐν τοῖς ἀστραγάλοις ἔχεις, *tua nobilitas in aſtragalis ſita eſt. Solebant Romani generoſiores in calceis lunulas, antiquitatis inſignia, præferre, vt Plutarcho teſte, Arcadum more qui ſe Luna priores iactitabant: & Philoſtratus loco iam dicto, nobilitatis illud ſymbolum vocat,* ἐπισφύριον ἐλεφάντινον μηνοειδές *(male namq.* μονοειδὲς *illic legas) eburneũ ſupertalare luniforme. Vnde Iuuenalis. Appoſitam nigra lunam ſubtexit aluta.*

Quo ſpectat & Martialis locus libro ſecundo, parum ſcite hactenus ſcriptus, Non heſterna ſedet lunata lingula planta.

Vbi non heſternam vocat veterem & antiquæ nobilitatis teſtẽ voce nõ temere mutata ex manuſcripto.

Marſyæ mors.

D**E** *immani & ſupra modum crudeli necis genere,* μαρσύου ἐκδορὰς, *hoc eſt, Marſyæ mors effertur, Eunapius de Hormiſda Saporis Perſarum regis filio natu maiore, qui ex venatu ad regiam regreſſus, cum conuiuarũ accumbentium nullus forte, vti decuerat, aduenienti aſſurrexiſſet,* ἠπείλησε τὸν Μαρσύου ἐκδορὰς αὐτοῖς ἐπιθήσειν. *id eſt, interminatus illis fuit Marſyæ necem, qua re intellecta ſatrapæ communi conſilio, poſt obitum patris, natu minorem fratrem regno præfecerunt, illo in caueam incluſo ferreiſq. compedibus obuincto, qui poſtea ope vxoris lima præſectis vinculis ad Conſtantinum Magnum profugus euaſit. Marſyas Hyagnidis filius, genere Phryx tibicen cum Apolline de artis præſtantia contendiſſe dicitur, victuſq. proteruia pœnas victori dediſſe, detracto membratim corio & arbori appenſa. Vnde Nonius Panopolites in dyoniſiacis de tibicine hoc loquens ſic canit.*

Clenæ ex quo pœnas das impie victus,
Ludibrium ventis pellis direpta mouetur.

Hoc cruciatus inhumani genere obiiſſe Valerianum Romanorum Imperatorem a Perſis captum memorat Agathias hiſtoriæ libro quarto, addit idem Saporem necis id genus viſu miſerabile primum excogitaſſe ex Orphei de Marſyæ ſupplicio hiſtoria adductum. Refert & Choſroen regem Nachoragam profugum ita excruciaſſe,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ciaſſe, vt a ceruice ad imos vſque pedes cutis detraheretur inuerſa, cum ipſis quoq. genitalibus, & in vtris ſpeciem vento inſpirato diſtenta, ſcopulo adfigeretur. Commemorat & Procopius rhetor belli Perſici libro primo, Baſſicij corium deductum, inſtar vtris, palea opplctum, ex altiſſima arbore fuiſſe ſuſpenſum. Et Ammia. Marcellinus lib. 23. ſcribit eos cutes viuis hominibus detrahere particulatim vel ſolidis.

Quem Cos non nutrit, illum nec Aegyptus.

PROVERBIVM eſſe non admodum vetuſtum oſtendit Iliad. 14. Euſtathius tale, ὃν ἡ Κῶς οὐ τρέφει, ἐκεῖνον, οὐδ' ἡ Αἴγυπτος. Quem Cos nutrire non queat eundem neq. Aegyptus, Conueniet in eos quibus pluſquam mediocres fortunæ faſtidio ſunt, inuenias non nullos qui in rebus etiam lautis atque peramplis ſtomacho ſunt nauſeabundo, quo vix mare bonorum ſaturet. Eſt autem Cos inſula valde ferax, pecoris abundans, vnde illi & nomen eſt, Thracibus Con nominãtibus ouẽ ſeu pecus.

Hinnulus ne cum leone partiatur.

QVOTIES cum ditiore pauper, cum potentiore inferior opibus, cum doctiorem indoctus congreditur aut rem habet, quadrabit illud Critiæ qui ex triginta Atheniarum tyrannis vnus fuit, μὴ κατὰ πολεῖν τι λέοντος νεβρὸς ἐλθὼν μοῖραν αἰτεῖν κρεῶν, Ne cum leone hinnulus exiſtens carnium portionem ſortire, Admonet principum potẽtiorumq. libidini concedendum eſſe, Referuntur eius verba a Platone in Charmide. Huic non diſſimile eſt, μακρὰν λέοντος ἄρχειν ἡ αἲξ μάχης. Conſerere pugnam cum leone Capra nolim.

Quid delphino & boui commune?

DE diſſimilibus minimeq inter ſe conſonis effertur, vt ſi quis imperitos et doctos conſociet, τί δὲ δελφῖνι καὶ βοῒ κοινόν; Quid enim cõmune habent bos & delphinus: Apparet contortum fuiſſe in Syllam Romanorum Imperatorem cum occupatis Athenis, philoſophos audiret homo a philoſophia prorſus alienus. Refertur a Suida. Concordat cum illo, Quid graculo cum fidibus.

Alba præcordia.

Λευκὰς φρένας, hoc eſt, Alba præcordia habere, dicitur homo ſtolidi ingenij & inſulſus, metaphora a coloris vitio tracta, ſi quidem Ariſtoteli Albus color maxime emouet oculorum ſenſum vt inde emotæ mentis hominem ac bliteum λευκὸν & λευκὰς ἔχων φρένας dicunt, ita Pindarus in Pythiis vſus eſt, πέπυσμαι γὰρ μιν Πελίαν ἄθεμιν λευκαῖς πιθήσαντα φρασίν. audio etenim iniquum Pelian albis vſum præcordiis, Interpres annotat metaphoram ab aquis tranſlatam, quæ quo minus profundæ ſint, limpidiores & lucido quodam candore pellucidæ videntur, contra profundiores nigreſcunt, vt ita λευκὰς φρένας dixerit τὰς ἐπιπολαίους, ſuperficiaria quadam prudentia, haud profunda, prædites Homero μελαίνας φρένας prudentiæ argumento nominante. Huc ſpectat quod Horatius Leuconoen vocat quandam Genethliacorum vanitati fidem adhibentem non ſine ſtoliditatis morſu, vt in eum locum olim annotauimus.

De limine offendere.

DE limine offendere dixit Tertullianus ſpecie prouerbij, pro in ipſo operis negotij ue ſuſcepti primordio peccare, vt ſit idem quod illud Fabij Quintiliani, in portu impingere. Vſus eſt in libro aduerſus Valentinianos, A manifeſto ad occultum retorquere, de limine offendere eſt.

Lapitha.

Λαπίθης, Lapitha falſe vocatur prouerbio homo faſtuoſus quiq. vulgi animos commouere præſumit & in ſui admirationem trahere, magnos ſibi ſpiritus ſumendo, ὁ καυχηματίας, παρὰ τὸ ἐν λαπάζειν ὅπου ἄγων καὶ ἐπιστρέφων, ὡς πείθειν τινὰς περιαυτολογούμενος. ſonat enim λαπίθης vocabuli etymon ſpectantibus, plebis perſuaſorem, quod de ſe iactabundus magnopere glorietur, ſic enim annotatum eſt ab Euſtathio Iliados quinto. Eo ferme ſenſu extuliſſe videtur Plutarchus in libello quo Stoicos alieniora a communi hominum exiſtimatione inuexiſſe diſputat, cum ait, ὁ δὲ στωικὸς λαπίθης, ὥσπερ ἐξ ἀδαμαντίνης ὕλης ὑπ' αὐτῶν τῆς ἀπαθείας κεχαλκευμένος, id eſt, Stoicus iſte Lapitha fabricatus velut ex adamantina materia, impaſſibilitate quam ipſi inuexerunt. Porro Lapithæ heroicum genus fuere in Theſſalia, Centauris perduelle, a Lapith Apollinis & Stilbes nymphæ filio ortum ducentes.

Licynij & Licynium fulmen.

Λικύμνιοι, Licinios prouerbiali ſpecie dici annotat Euſtathius Odyſſeæ decimo octauo, eos qui duris modis deſæuiunt aſperiuſq. animaduertunt in quẽpiam, οἱ ἀγρίως κολάζοντες, eo modo quo Iri mendici, helluones Sardanapali, Crœſi diuites dicuntur a Licinio quopiam: ſuſpicamur autem λικυμνίους legẽdum vel certe λικυμνίους quam lectionem etiam Callimachus olim approbauit, a Lycimnio incendiario qui multorum domos igne crudeliter corrupiſſe legitur. Quo ſpectat illud Ariſtoph. in Auibus,

Καταιθαλώσει τε λικυμνίαις βολαῖς, Telo Lycimnio ille te corruperit. Docuit Euripides Lycimnium fabulam vbi fulmine conflagrauit.

Formicarum nidos inſpirauit.

FORMICARVM nidos inſpirare, quod eleganter vnica voce, μυρμηκιᾶν efferunt Græci, quaſi Formicari dicas, prouerbio dicuntur qui malum ſibi imprudenter accerſunt. Natum inde quod qui inſpirant aut aperto ore loquũtur in formicarum antra ſeu cauernulas, his lingua vlcere intumeſcit atque inflatur, cuius rei cauſſam aſſignant venenatum aerem quo illarum antra imbuuntur e paſtu ſerpentium: formicas namque mortuis anguibus veſci libenter, inter confeſſa habetur. Quid quod Draco ex eſu formicarum & cantharidum, veneno diſtendi atque in rabiem agi putatur, vt Iliados viceſimo ſecundo annotat Euſtathius.

Da panem & pugnum.

Δὸς ἄρτον τυχὸν ἢ κόνδυλον ὅταν ἐπ' αὐτῷ. id eſt,

Porrige, ſi poſſis panem, hinc obſonia pugnos.

Prouerbium expreſſis verbis docet eſſe Euſtathius Iliad. 4 quo ſignificetur pugnos plagaſq. illi deberi qui moderatis contentus eſſe nolit: Poterit etiam eius eſſe

vſu

vſus quoties expectatione bonę fortunæ, diuerſa obtingit ſors.

Chius Coum loqui non ſinit.

Χῖος παρεστὼς Κῷον οὐκ ἐᾷ λέγειν.

Hic Chius aſtans, non ſinit Coum loqui.

Senarius prouerbialis e Strattidis Comici fabulis, Cõpetet in rabulam verboſum qui multiloquio os prudentioris doctioriſq. obſtruit, nec patitur verba pro ſe facere. Chiorum ſcurrilitas & illaudata leuitas ex auctoribus notiſſima eſt: at Coos inſula magni nominis & decantatiſſimos viros permultos protulit. Niſi mauis referre ad iactum teſſerariorum vilitatem dignitatemq. in quibus χῖος *vnionem caniculam ve deſignabat, infelix iactus, at* κῷος *ſenionem, feliciſſimus omnium iactus.*

Citius quam gradatim.

Θᾶττον ἢ βάδην. *Citius quam gradatim prouerbio dicunt Graeci cum inſignem celeritatem & properandi ſtudium ſignificare volunt, Menander.*

Τὸ δὴ λεγόμενον τοῦτο θᾶττον ἢ βάδην.

Ocyſſime id curabo, quod dici ſolet.

Porro quod addit, τὸ δὴ λεγόμενον, *clariſſime oſtendit prouerbium fuiſſe, ne quis huc temere irrepſiſſe exiſtimet. Vſus eo eſt & Plutarchus in Fabio Maximo,* [illegible] *id eſt, Pater ipſe ocyus deſcendens ab equo, concitato quam potuit maxime greſſu ad filium approperans, ſiue ad verbum ſi mauis, citius quam greſſim. Suidas ex incerto auctore,* [illegible] *id eſt, Ocyſſime ille caput quaſſans, & barbara voce non nulla locutus, quantum licuit coniectare tum ex vocis contentione, tum ex inceſſus inſolentia, grauia minitabatur.*

In aſini aures canere.

[illegible] *In aures aſino canere, dicetur prouerbialiter qui indocto recitat poema omnibus numeris abſolutum, aut orationem in qua nihil reliquum fecerit rhetorica ars: aut ſi quis apud craſſas & Muſices ignaras aures artem omnem oſtentet Muſicus. Meminit adagij Dion oratione trigeſima ſecunda, eiuſque occaſionem talem indicat. Aegyptio Muſico inſigni aſtans in ſomnis genius prædixiſſe viſus erat, quod in Aſini aures cantaturus eſſet, quo neglecto ſomnio vt vano ac friuolo, accidit vt Syrorum rex Memphin qui venerat, ipſum accerſeret, quod audiſſet a cunctis laudari ſummopere: acceſſit itaque & omni induſtria adhibita artis ſuæ præſtantiam oſtentare adnixus eſt, qui tacere ignominioſe iuſſus a rege Muſices ignaro, recordatus ſomnij, hoc ipſum, inquit, eſt in aures aſini canere: quibus verbis per interpretem intellectis, rex vinctũ hominem affici verberibus iuſſit, vnde natum poſtea bellum. Græce eſt,* [illegible]

Alaudæ in nido latet gramen.

CITATVR *a Caſſiano Baſſo Scholiaſtico, librorum qui de agricultura apud Græcos inſcribuntur collectore, adagium hoc,*

[illegible] *id eſt,*

Ramoſum gramen nido occultatur alaudæ.

Quo licebit vti cum effugij aut ſubſidij ſpem oſtentabimus, veluti ſi potentior quiſpiam nos conetur opprimere, in legum & æqui præſidio fiduciam nobis repoſitam aut in vetuſti iuris codicillis, in dicare volentes, prouerbiali hoc verſu vtemur: vel ſi ſcriptorum auctoritate multiplici ac rationib⁹ opugnati ſignificemus, neq. nos hac parte inermes eſſe, ſed ad manum habere in expedito tela quibus nos defendamus: nimirum [illegible]*, Solet autẽ alauda peculiari quodam amuleto nidum ſuum luſtrare impoſitis graminis ramulis, quemadmodum aquila callitricho, cornix verbenaca ſupina, turdus myrto, lauro palumbes, vt Zoroaſtræ magi auctoritate lib. decimoquinto* [illegible] *legitur.*

Alauda non eſt ſine criſta.

Οὐδὲ κορυδαλλὶς ἄνευ λόφου, *Nec alauda eſt abſq. criſta, Prouerbio vtemur quoties ſignificabimus aliquem non carere, ſuis vitiis, aut eximiam virtutem raramq. eruditionem fere expoſitas eſſe inuidiæ: ita accepit Eunapius Sardianus de Oribaſio medico loquens, qui ob inſignem artis peritiam magna inuidia apud multos inſtagrauit, eius hæc ſunt verba.* [illegible] *id eſt, Neque ſine criſta (vt loquitur prouerbium) eſt alauda, neque Oribaſius abſque inuidia fuit.*

Manu ignauus, mente præſens.

DE homine cordato, qui conſilium in numerato habet, non perinde manu ſtrenuus, prouerbiale eſt illud Timocreontis Rhodij in ſuis epigrammatis,

[illegible]

Mens præſens, ſed abeſt conſilium manib.

Refertur ab Hepheſtione grammatico.

Prudentia & ingenium, niſi manus famulatrices fortiantur, inutiliter ſatagunt: contra robur, ingenij & moderatricis prudentiæ expers, amens fertur, omnia confundens. At vtraque ſi iungantur et in vnum coeant, inuictum reddunt, Eam ob cauſſam Aegyptij in Hieroglyphicis nautis Mercurium iuuenili ſpecie ſeni aſtantem pingebant innuere volentes doctum & ſapientem, niſi vires adſint, quæ grauis ętatis nomine deſignantur, nihil agere, quaſi alterum ſine altero inutile ſit: Eadem de cauſſa Spinx in templorum veſtibulis collocata apud eos fuiſſe legitur, ſacrum ſymbolum combinationis coniugiiq. harum virtutum, quando per feræ effigiem robur, per hominis, prudentiam intelligi vellent: quæ coniunctæ, murus ſunt inexpugnabilis, et (quod dici ſolet) Semiramidis mœnia: at diſiunctæ prudentia ſine viribus, & vires ſine prudentia, mole ſua cadunt. Præclarum eſt elogiũ Mitridatis Pontici apud Velleium Paterculum, Conſiliis dux, miles manu, & Dictys Cretenſis de Hectore teſtatur numquam vires conſilio potiores fuiſſe, & Pacatus Drepanus Theodoſio id tribuit, quod dux ſit conſilio, miles exemplo, ſic de Fauno Aboriginum rege dixit Halicarniſ. libro. 1. ἀνὴρ [illegible] δραστήριος καὶ συνετός, *vir pariter & impiger & cordatus.*

Cerylus

Cerylus euadam.

Βάλε δὴ βάλε, κηρύλος εἴην, *faci.es licet, Cerylus euadam. Dictum iſtud vulgo iactari ſolere apud Dores annotat Euphronius & tranſcripſit Suidas, vſum tamen adagij neuter explicat. Videtur autem ſalacium & libidinoſorum dictum fuiſſe, qui nullum mortis genus deprecentur, modo in venere cupita & in mediis amplexibus animam efflare liceat, in voluptate ſummum bonum ſtatuentes, nam Cerylus (ita inter Alcedines mas vocatur) in coitu intermori ſcribitur, & ſenio defectus a femellis ſubuehi alis. Nõ abludit ab adagio dictum Veſpaſiani in quendam Cerylum libertum,* [illegible] *. Poſtquam interieris, rurſum fies Cerylus.*

Melanurum Perca ſequitur.

CITATVR *parœmia ab Athenęo libro 7. incerto authore,* ἕπεται πέρκη μελανούρῳ. *id eſt, Perca aſſequitur melanurum, Prouerbij vſum non indicat, videtur quadrare in prudentes homines & callidos, qui alieno periculo ſuis rebus cauent: aut ex vnius patrocinio & ſententia toti pendent, vnum obſeruant. Natum ex ingenio vtriuſque piſcis, Melanurus ex ingenio vtriuſq. piſcis, Melanurus ex re nomen habens quod cauda illi maculoſa ſit, imbecillus eſt (Oppiano teſte) piſcis, ſed qui natiuam debilitatem calliditate compenſat, adeo vt naſſas & retium ſinus facile eludat, vnde ait,*

> Ἔξοχα γὰρ μελάνουρος ἐν ἰχθύσιν [illegible]
> Ἠδ' [illegible]. *hoc eſt,*
> *Inualidus mire, at prudenter callidus idem*
> *Squamoſos inter piſces Melanurus.*

Adagio viam aperit & Numenius in halieutico opere, Percæ ductorem Melanurum vocans.

> [illegible] καθηγητὴν μελάνουρον.

Meminit huius piſcis & Ouidius in halieutici fragmento, Quin laude inſignis cauda Melanurus. Itaq. fallitur ille dum Melanurum ſepiam Vertit, cum hi piſces nihil habeant commune, toto genere diuerſi: nec minus, quod de improborum ſocietate dici coniectat, cum ex Numenij verbis liqueat Melanurum præuium Percarum agmini ducem ſe præbere, eaſque vt tutiores ſint, illum comitari.

Omnem lapidem nitidum adorantes.

DE *iis qui temere & ſine iudicio erga quoſquis afficiuntur, elegans extat adagium apud D. Clementem libro ſeptimo ſtromatum* [illegible] *id eſt, illi ipſi quoduis lignum & quemlibet lapidem (quemadmodũ dici ſolet) politum adorantes, loquitur de ſuperſtitioſis hominibus, quorum mentes prauitatis erroribus imbutas, numinis metus ita penitus perculit, vt ad quemuis vel facis vel ſulphuris aſpectum illico inhorreſcant. Transferetur venuſte ad iudiciorum moroſitatem, inuenias enim quoſdam ita ſiniſtros eruditionis iudices, vt verboſum & volubili lingua verborum aliquantum hinc inde conſarcinantem, non minore admiratione quam virum ad miraculum vſque doctum ſuſpicant et tantum non adorent,* [illegible]

Sanguis & anima.

Αἷμα καὶ ψυχή, *Sanguis & anima, prouerbij ſpecie de re impenſe nobis grata & adamata effertur, translatum ab amantium vboris quibus id in ore frequens eſt. Antiphanes comicus,*

> [illegible] αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς. *id eſt,*
> *Argentum & anima & ſanguis eſt mortalibus.*

Citatur a Stobæo. Sanguis quia vehiculum & ſedes eſt animæ, pro vita accipitur, qua nihil poteſt eſſe nobis dulcius.

Poſtes tranſcendere.

Ὑπερβατήριον πόδα [illegible], *hoc eſt, Poſtes tranſcendere, vel pedem iniicere tranſultorium, ſpecie prouerbij vſurpatum inuenimus, pro incompoſite & extra modũ in aliquam rem inuehi, immodiceq. ſe gerere. Suidas ex auctore incerto.* [illegible] *hoc eſt haud nimis alte, velut tranſcenſis poſtibus, iuxta prouerbium in religionem inſultans, ſed præſcriptis ſibi certis limitibus ætati ſuæ congruis, cultum diuorum pura & ſincera conſcientia adminiſtrans. Vſus eo ſuit & Ariſtoteles alicubi & Aretas Cæſarienſis epiſcopus in Apocalypſeo explanatione, interpretes vertit gradum limemq. excedere. Diuerſum a ſuperiori eſt* [illegible]*, pro ordine & quaſi per gradus vlterius pergere. Athenæus,* [illegible] *id eſt, Gradatim ad ea quæ proxime ſequuntur quodam dicendi ſermore tranſilis.*

Humeros licet perdas aquam incernendo.

Ἀπολεῖς τοὺς ὤμους ὕδωρ πτίσσων, ὅμως ὕδωρ μενεῖ, *id eſt, Quamuis humeros perdas aquam incernendo, aqua tamẽ manet. Citat adagium Suidas in Collectaneis ſuis, et annotat quadrare in eos qui vanum ſumunt laborẽ. Crediderimus rectius cõpetere in eum qui ingrato homini diligentem nauat operam, aut in præceptorem ſtupidi & indocilis diſcipuli, cui quidquid inculcatur, diſfluit velut in dolium ſutile congeſta aqua. Quanquam vero vulgati codices habeant* [illegible]*, conſtanter tamẽ* πτίσσων *legendũ autumam', eſt enim* πτίσσειν *contuſum hordeum pinſere cribroq. incernere, vnde et* πτισάνη*, hoc eſt, ptiſanę vocabulum.*

Scommata Dionyſiaca.

Διονυσιακὰ σκώμματα, *id eſt, Dionyſiaca ſcommata, prouerbialiter dicuntur ſcurrilia conuitia quibus mores hominum flagellantur & perſtringuntur. Syneſius in Dione Pruſiæo,* [illegible] *id eſt, Nunc inceſſenti Socratem & Zenonem dicteriis Dionyſiacis, eorumq. ſectatores terra mariq. proſcribendos mandanti. Suidas ex incerto auctore,* [illegible] *id eſt, Interdum conuitians et Dionyſiacis ſcommatibus debacchans. Natum a praui mia licentia Bacchanalium feriarum qui flagitiis & ſcurrarum*

ſcurrarum dicacitate perſtrepebant.

Biſrons Mercurius.

Dᴇ ſimulati ingenij homine dicitur, qui aliud coram in os, aliud auerſus loquitur. Nazianzenus ad Nemeſium Ἀμφιπρόσωπος Ἑρμῆς διγλώσσοις ἴκ. πρόσθε τὸ μὲν, ἄλλο δ' ὄπισθεν. Qualis Mercurius bifrons, aliud poſtrin ſecus. Hermæ lapidei ligneiue cippi erant in biuiis triuiisq. erigi ſoliti, ad indicanda viarum ferentium diſcrimina. Vlpianus in Demoſthenicam orationem quæ eſt aduerſus Leptinem, Hermas iſtos quadrangulos fuiſſe annotat, ſuprema parte Mercurij faciem præferentes, inferius inſcriptiones viarum oſtendentes. Thucydidis ſcholiaſtes in ſexto ſcribit quadratos & cubiformes poni conſueuiſſe, velut ſymbola quædam rationis & veritatis inconcuſſæ. Alioqui & τρικέφαλος Ἑρμῆς apud Etymologici auctorem Triceps Mercurius, viarum index legitur.

Cum Muſis certare.

Ἀμιλλᾶσθαι ταῖς Μούσαις. id eſt, Cum Muſis certamen inire, dicetur prouerbialiter qui doctrina quam callet indubitata certitudine, cauſæq. bonitate confiſus, cum doctiſſimo quoque congredi & in diſputationis paleſtrã deſcendere non dubitarit. Galenus in fine libro primo, Therapeutices methodi. Ἀλλ' ἐκεῖνοί τις παλαιοῦ αὐλητοῦ ὁ Θάμυρις, ἀμιλλᾶσθαι καὶ ταῖς Μούσαις. Equidem antiquiſſimi tibicinis exemplo o Hieron, etiam cum Muſis concertarim. De Thamyra Thrace ſentit, ni fallimur, cui tamen peritia ſua confidentia parum proſpere ceſſit, orbitatis pœna victo inflicta, vnde hoc loco recte φιλόνεικον eum vt ambitioſum vocat Galenus: Non alieno hinc ſenſu συγχορεύοντας Μούσαις, dixit Philon Iudæus litteratos viros, quaſi qui cum Muſis choros ductitarint.

Ilio indigna verba.

Iʟɪᴏ indigna verba dixit Euripides non ſine prouerbij ſpecie, verba parum fortia & imbellem animum prodentia, ſic enim apud illum loquitur Menelaus, ſuadẽs Helenę vt vita ſua conſulere, habita vtriuſque ſalutis ratione.

> Ἄνανδρ' ἔλεξα, κοὐκ ἐπάξι' Ἰλίου. id eſt,
> Imbelle verbum dixi, & haud dignum Ilio.

Fortia facinora in decennali potentiſſimæ urbis Troianæ obſidione a Græcis edita, veterum ſcriptis paſſim celebrantur.

Ignem ſtipulæ admouere non tutum,

Pʀᴏᴠᴇʀʙɪɪ faciem habet illud Nazianzeni

> Φρυγ' ἐγγὺς κλήματος, τὸν ἐς φλόγας. id eſt,
> Ignem ſi admoueas ſtipulæ, res plena pericli.

Iuuentus male creditur libidinum magiſtris: tenellæ ætati non tutus eſt vini vſus, quod rudis illa ætas flammis exæſtuet inde ardentioribus, quam Aetnæi crateres.

Durei equi ſpeciem præfert.

Δουρείου ἵππου εἰκόνα σώζει. Durei cuiuſdam equi imaginem ſeruat, Dici poteſt de homine multifariis & diuerſis inter ſe vitiis obnoxio, Clemens libro ſecundo, Stromatum de Baſilide loquens ſtatuente paſſiones animi ſpiritus quoſdam rationali animæ annexos, τοῦτο δή, inquit, τὸ μόνον παρασημειωτέον, ὡς δουρείου τινὸς ἵππου κατὰ τὸν ποιητικὸν μῦθον εἰκόνα σώζει ὁ κατὰ Βασιλείδην ἄνθρωπος, ὃς ἐν ἑνὶ σώματι τοσούτων διαφόρων πνευμάτων στρατὸν ἐγκατακλειόμενον ἔχει. hoc eſt, Id ſolum nũc obſeruandum, quod Durei equi ſpeciem quandam obtinet, iuxta poetarum fabulam, Baſilidæ, homo, vno in corpore tot diuerſorum ſpirituum exercitum in aluo incluſum habens. Dureo equo ligneo ab Epeo fabricato, multos Græcorum proceres fuiſſe incluſos, ex hiſtoria notum eſt.

Agaſonem vincit.

Νικᾷ τὸν ὀνηλάτην, id eſt, Agaſonem vincit, Adagium oſtendit eſſe Suidas in refractarium hominem, qui monentis verbis obaudit, ſeq. in præſens diſcrimẽ aut exitium conijcit. Originem adagij non commonſtrat: ac proinde ſine teſte non auſim quicquam comminiſci.

Coturniculæ animus.

Ὀρτυγὸς ψυχὴν ἔχειν, hoc eſt, Coturniculæ animum habere; prouerbio dicitur homo puſillanimus & formidoloſus Antiphanes Comicus in Ruſtico apud Athe.

> Σὺ τί ποιεῖν δύναιο ἂν ὀρτυγὸς ψυχὴν ἔχων; id eſt,
> Tu quid facere vales coturniculæ animo præditus?

Acceſſorium operis loco.

Πάρεργον ἔργου ποιεῖσθαι, id eſt, Acceſſorium in opus commutare dicuntur, qui plus collocant operæ in negotio leui, quodque obiter in tranſcurſu delibandum erat, quam in primario præcipuoq. inſtituto. Galenus initio libro primo de naturalibus facultat. εἰ δ' ἐξήποτε ἐπιχειροίην ἐλέγχειν, μεῖζον ἄν μοι τὸ πάρεργον τοῦ ἔργου γένοιτο, quod Thomas Linacer commode ita vertit, Ergo ſi ad hos refellendos digrediar, plus operæ in acceſſorio, quam in propoſito ſumam. Plato in epiſtol. ἵνα μὴ πάρεργα ὡς ἔργα μοι ξυμβαίνῃ λεγόμενα. id eſt, Ne acceſſoria, vice operum nominari mihi contingat. Polybius hiſtor. οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων τὰ μὲν ἔργα τῶν προγεγονότων οὐ μιμοῦνται, τὰ δὲ πάρεργα ζηλοῦντες, ἐπιδεικνύουσι τὴν ἑαυτῶν ἀκρισίαν id eſt, Pleriq; homines facta magnatum imitari negligunt, at æmulando acceſſoria nihil ad rem facientia, ſuam ipſi produnt ſtultitiam. D. Clemẽs libro quinto ex Agathone Tragico, duos ſenarios adducit. ἵνα μὴ τὸ τοῦ τραγῳδοποιοῦ

> Ἀγάθωνος πάθωμεν καὶ αὐτοί,
> Τὸ μὲν πάρεργον, ἔργον ὡς ἠγούμενοι,
> Τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμενοι, hoc eſt,
> Ne impingamus et nos in illud Tragici Agathonis
> Operis loco ducentes acceſſorium,
> Inq. opere ſatagentes vt acceſſoria.

Quos verſus recitat & Athenæus libro quinto, Greg. Nazian. elegantiſſime eo vſus eſt in funebri oratione in Baſilium dicta, de Saule loquens, Σαοὺλ ὄνους ζητῶν βασιλεύει, μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον ἐμπορευσάμενος id eſt, Saul paternos aſinos inueſtigans, regno potitur, acceſſorium ipſo inſtituto negotio maius nactus. Idem in carmine

> Ἔργον πάρεργον οὐδαμῶς ἔργον λέγω. id eſt,
> Extrarium negotium, haud opus vocem.

Non otioſum fuerit huc adſcribere Pioris Græci monachi dictum, qui interrogatus cur obambulando cibum ſumeret reſpondit, ὅτι οὐ βούλομαι τὴν βρῶσιν ὡς ἔργον,

χρῶμαι, ἀλλ' ὡς παρέργῳ, id eſt, *Quia nolo cibo vti tamquam opere, ſed tamquam operis acceſſorio.*

Achaicum telum.

Ἀχαϊκὸν βέλος, id eſt, *Telum Achaicum dicitur telum habile & quod apte collineat. Coniecturam alicuius artificioſam & pulchre ſcopum attingentem, aut ſcomma adpoſite mores cuiuſpiam perſtringens, licebit paræmiace vocare* βέλος ἀχαϊκόν, *Citatur a Suida. Apparet autem fuiſſe telum funditoribus gentis Achaicæ peculiare, aptum cum primis in obſidione.*

Herculis cornu.

Ἡρακλέους κέρας, id eſt, *Herculis cornu, de affluentia bonorum omnium prouerbialiter dicitur apud Dionē Chryſoſtomum oratione 2. de Fortuna ibi,* τοῦτο μὲν ἀρχαῖον χρυσοῦν γένος, καὶ νῆσοι μακάρων ταῖς αὐτομάτοις ἔχουσαι τροφαῖς, καὶ ἡρακλέους κέρας καὶ κυκλώπων βίος. id eſt, *Illud ipſum fuit & aureum ſeculum, & fortunatæ dictæ inſulæ ſponte ſua proferentes alimentorum genus omne, & Herculis cornu, & Cyclopum victus. Adagium mere idem cum Amalthææ cornu de cuius origine quia varia & auctoribus & prorſus diuerſa prodi videmus, non luſurum me operam putaui ſi inſtudioſorum gratiam philologia hac acceſſione per me adiuuaretur: vnde eluceſceret ratio cur Herculis cornu dicatur. Helenius Acron & Porphyrion grammatici in illud Horatij Odarum lib. 1. Hinc tibi copia Manabit, ad plenum benigno Ruris bonorum opulenta cornu, referunt adagij natalem ad cornu Fortunæ quod Acheloo detractum victor Hercules Fortunæ donaſſe perhibetur, de quo ita Dion Pruſæus* οἱ δὲ τὰ κρείττω γράφοντες τὸ τῆς ἀμαλθείας κέρας ἰδόντες κέρας πλῆρες τῶν ὡρίων ταῖς ὥραις, ὃ ἐν μάχῃ ἡρακλῆς ἀχελῷον ἀπέρρηξε. *id eſt, Qui veritati magis conſona pingunt, dant Fortunę cornu Amalthææ refertum omnigenis fructibus, quod in conflictu Acheloo defregit Hercules, ſubicit poſt,* τὸ δὲ τῆς ἀμαλθείας *(ita enim legi debet loco* ἀμελείας, *quæ vox incuriam denotat)* κέρας μὲν ἂν τὴν τῶν ἀγαθῶν δόσιν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, *hoc eſt, Amalthea cornu indicat bonorum largitionem & felicitatem. Euſtathius in commentariis Dionyſij Afri paullo aliter fabulatur, Acheloum videlicet pro ſuo cornu per Herculem comminuto Amalthea cornu muneris loco illi rependiſſe, cuius beneficio bonorum omnium affluētia vtenti ſuppetebat: quam fabulam ita ſanant quidā dictitantes, Herculem cunctos vbinis gentium mortales ſibi beneficio deuincire volentem, cum intellexiſſet Acheloum fluuium errabundis flexibus magnam Aetolię partem lancinare, atque ita variis foſſis, aggeribus, alueorumq. elicibus regioni iniurium, vim quodam modo adhibuiſſe, & ad moderationem reuocaſſe ſuperuacuos amnis curſus eaq. cultura feraciorem agrum reddidiſſe: qua ratione ſiniſtrum fluminis cornu incompoſitis ſinuoſisq. anfractibus inutile atque incolis infructuoſum, tractabile ac commodum præſtiterit: Atque iſta eſſe Acheloi cornua exponunt, ſuperatam & compreſſam amnis iniuriam, & repoſitā fœcunditatem. Palephatus narrat Herculem aliquan do Theſpiis Bœotiæ oppido commoratum fuiſſe, apud feminam liberalis formę, cui Amalthea nomen fuerit, propoſito Iolai nepotis hoſpitio, quod cum iſte iniquius ferret, cogitaretq. peculium omne quod in cornu bubulo illa aſſeruabat in vſum Herculis, ſi quid emptitaret, furto auferre, factum eſt vt ſocij peregrinationis dicerent, Herculem habere cornu Amalthea, vnde promeret affluenter ea omnia quæ ipſi forent vſui. Alij hanc ipſam Amaltheam anum faciunt ex metrimonio opulentam, & quæ pleramq. pecunię ſortem e diuenditis mercibus contractam, includere in cornu ab eius nomine nuncupatum conſueuerit, quod quia pecuniis refertum Hercules abſtulerit ſplendide inde victitans, prouerbialis ſermo increbuit, ex Amalthea cornu cūcta bona Herculi ſuppetere. Fuerunt & qui aliam commenti ſunt fabulam fuiſſe in Lybia diuunculam ſupra modum feracem, forma loci bubulo cornu non abſimili a femina nomine Amalthea poſſeſſam, a cuius ſingulari fœcunditate fructuum genus omne copioſiſſimo prouentu affundentis, natam parœmię originem autumant. Callimachi ſcholiaſtes Græcus, amaltheam capram, quę Ioui lac prebuerit, ſcribit ex altero cornu ambroſiam fundere, ex altero nectar, creditam fuiſſe. Theon Alexandrinus in Arateis commentariis annotat Capram iſtam mulierem fuiſſe Arcadicam, Iouis nutricem, Iouemq. alumnum beneficij memorem, nutricis mortuę pellem complicatam ſibi circumpoſuiſſe, ac inter aſtra retuliſſe, eamq. eſſe Amaltheam, Parmeniſcus ait Meliſſeo Cretæ regi Alumnum fuiſſe datum Iouem infantem, cuius filia Dodonides eum lacte carerent, illum capram geminos hędos enixam puero adhibuiſſe, nomine Amaltheam, quę eum educarit, eiuſq. fœcunditatem prouerbio locum dediſſe. Muſæus (hunc enim fabulæ auctorem citant Hyginus & Baſſus Aratei commentarij auctor creditus) tradit Iouis nutrices Themidem & Amaltheam nymphas ab Ope matre delectas fuiſſe, ac poſtremam Amaltheam in deliciis habuiſſe capram incredibili lactis copia ſcatentem, cuius ille vbera ſuxerit. Diodorus Siculus Bibliothecę libro quarto refert Hammonem Libyę partis regem virgini pręſtanti forma Amalthea dictæ ſtuprum obtuliſſe, procreata ex ea ſobole, ipſamq. propinquæ oræ præfeciſſe, quæ quod bouis cornu ſpeciem imitaretur, occiduum cornu nuncupata ſit & Amalthea cornu, quod vineis & fructiferis omnis generis arboribus abundaret, poſteris eam appellationem transferētibus ad optimam & prima feracitatis terram. Hactenus de origine. Socrates (vt Ioannes Stobæus commemorat) Amalthea cornu dicebat eſſe Symbolum induſtriæ & ſedulitatis, illinc cum omnia manare bona illi, qui μὴ ἀργὸς, hoc eſt, ignauus & ſocors non pergat eſſe: Cornu namq. bouis animalis laborioſiſſimi, operarium ſignificare: vuas et alios fructus quibus cornu ſcateat, indicare affluentiam bonorum ex agricultura prouenientium: Cornu autem illud a bono Genio & Fortuna bonorum largitrice, vtrimq. ſuſtineri volunt. Philemon Comicus per iocum Amalthea cornu pecuniam eſſe ait, cuius hi leguntur ſenarij.*

Τὸ τῆς ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
Οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς, κέρας βοός.
Ἀργύριον ἐστὶ, τοῦτ' ἐὰν ἔχῃς, λέγε,
Ῥεῖ' ὅσ' ἂν θέλῃς, πάντα σοι γενήσεται. id eſt,
Tunc illud eſſe cornu Amalthea putas,
Cuiuſmodi pingit pictor, cornu bouis?
Argentea eſt moneta, quam qui poſſidet,

Huic

Huc copioſe pro votis cuncta affluunt.

Phocylides agrum cornu Amalthea accipit quod ad victum neceſſaria & ſuſtinenda vitæ alimoniam ſuppeditet, eo verſu, ἀγρὸν γὰρ πλείστοισιν ἀμαλθείης κέρας εἶναι. Phocion Peripateticus librum ſcripſit multa variaq. hiſtoria refertum, inſcripſit κέρας ἀμαλθείας, teſte Gellio. Philoſtratus de Dione. Δίωνα τὸν Προυσαῖον, οὐκ οἶδ' ὅ τι χρὴ προσειπεῖν, διὰ τὴν ἐς πάντα ἀρετήν, ἀμαλθείας γὰρ κέρας ἦν τὸ τοῦ λόγου. id eſt, Dionem Pruſieum haud ſcio quo nomine compellabo, propter mirificam in omni genere præſtantiam, erat enim iuxta prouerbium, Amalthea cornu.

Lemnius obtutus.

Λήμνιον βλέπειν, id eſt, Lemnium obtueri, de truculento & quaſi igneo aſpectu prouerbialiter dici oſtendit Euſtathius Iliad. primo & exponit, δεινὸν καὶ πυρῶδες βλέπειν. Lemnij homines efferi & immanes ferebantur, qui natos ſibi ex Atticis fœminis liberos nefarie trucidarunt, teſte Herodoto: unde & Lemnia manus pro, ſanguinaria, & Lemnium malum, de inſigni & ineuitabili malo natū eſt. Citatur ab Heſychio, addita cauſſa, quoniam & Lemno inuentus ſit ignis. Quid? quod primi ferrarias officinas, fabricatis exitio mortalium & ad cædes repertis telis, inſtituerunt, qua de cauſſa & Sinties a nocendi argumento nuncupati fuere.

Cum Protogene mortuo bellum gerit.

BELLVM *cum Protogene mortuo gerere, prouerbiali figura dicitur qui in mortuorum ſcripta inuehitur, mortuorum manes conuitiis impetit, aut quomodocumq. illis iniurius eſt. Extat apud Aul. Gellium libro 15. capite vltimo. Demetrius Poliorcetes cognomento dictus a ſolertia machinarum oppugnandis vrbibus repertarum, Rhodum obſidens, incendio ſtatuerat abolere ædes extra vrbem, in quibus aſſeruabatur pulcherrimi operis imago, a Protogene illuſtri pictore facta, quod eam hoſtili vrbi inuideret, re intellecta Rhodij legatos ad eum mittunt cum his verbis, Petimus, conſideres, ne turpe tibi ſit, quia non potueris bello Rhodios vincere, bellum cum Protogene mortuo geſſiſſe. Huc ſpectat Philoſtrati Lemnij dictum quo Aelianum repercuſſit, qui accuſationem cuiuſdam vetro tyranni ſcripſerat. Laudarem, inquit, inſtitutum tuum, ſi viuum accuſaſſes, viuentem namque tyrannum inceſſere, viri eſſe duco, at mortuo inſultare cuiuſuis. Græce ita ſonat, ἐπῄνουν γὰρ ἄν σε, εἰ τὸν μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπιτίθεσο, ἀνδρὸς, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ παντός. Eodem ſenſu Plancus fregit calumnias Aſinij Pollionis, qui orationes meditabatur a morte Planci edendas, ne reſpondere poſſet, dictitans, Cum mortuis non niſi laruas luctari, quod a Plinio in præfatione Naturalis Hiſtoriæ inſcripta relatum eſt. In hanc ſententiam trahi poteſt illud Epigramma Græcum.*

> Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅτι καὶ αὐτοὶ
> Νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί, id eſt,
> *Nunc poſt fata meum telis configite corpus,*
> *Audet & exanimum lepus infeſtare leonem.*

Mercurij catena.

Ἑρμαϊκὴ σειρά, id eſt, Mercurij catena, adagiali ſpecie vſurpatur ab Eunapio Sardiano de inuictæ eloquētiæ homine, qui quo velit linguæ lenocinio auditores rapere & tranſducere poſſit. Sic enim ait, ὁ δὲ Πορφύριος ὥσπερ Ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα εἰς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλε. id eſt, At Porphyrius velut Mercurialis quædam catena ad mortales deuergens cuncta, clare pureq. in lucem protulit, variæ doctrinæ beneficio. Notum eſt de Herculis Ogmij catena auribus hominum inſerta, qua eos circumducebat, ex Luciani opuſculo: Herculem vero eundem cum Mercurio exiſtimauit religio Druidarum, & Aegyptiorum ſchola.

Vt egeni, eruum.

Ὅπερ τοῖς σίτου ἀποροῦσιν οἱ ὄροβοι. id eſt, Id quod in frumenti inopia, eruum: adagij vſus erit cum ſignificare volumus, boni conſulenda eſſe qualiacumq. ſint deteriora, vbi non adſit meliorum copia. Glandium eſus mortalibus fuit gratiſſimus, ante repertas & a Triptolemo cōmōſtratas Cereales fruges. Solet autem vſuuenire famis tempore, aut vbi frumentum deeſt, vt legumina quæuis, viciam, lentem, eruum, aliaq. χέδροπα in victum commutet vulgus, ad placandam eſuriei iniuriam & ſuſtenendam vitam, vbi cetera deficiunt neceſſaria. Philoſtratus in Nicete, ἀλλ' ἀπορίᾳ γενναίων σοφιστῶν ἐσπουδάζοντο τοῖς τότε Ἕλλησιν, ὥσπερ τοῖς σίτου ἀποροῦσιν οἱ ὄροβοι. id eſt, Inopia præcellentium doctorum, in pretio fuerūt habiti a Græcis ea tempeſtate, quemadmodum eruum magni fit apud illos qui frumento carent.

Priuſquam pinſueris, farinam ſubigis.

Πρὶν ἢ πτίσαι, τὰ ἄλφιτα, ſubaudi ποιεῖς, id eſt, priuſquam pinſueris, farinam ſubigis aut maceras. Dicitur in homines præpoſteros, qui peruerſo ordine, quod poſtremo factum oportuit, primum omnium faciunt. Præpoſtere agit qui ſubigere tentat, priuſquam triticum a glumis ſeparetur et pinſatur. Euſtathius in decimumſextum Odyſſeæ perperam legens, πρὶν ἢ δεῦσαι, quod ſonat, Priuſquam aſſaueris occaſionem labendi dedit lectionem eius ſecutis minus venuſtam minuſq. explicitam. Simile illi adducit Suidas, & ex eo proculdubio Euſtathius mutuatus tale Prouerbium, πρὶν τοὺς ἰχθῦς ἑλεῖν, τὴν ἅλμην κυκᾷς, id eſt, Ante captos piſces mare agitas, aut ſalem aquæ miſces. Quod conuenit in præproperos homines, qui locupleteſſe præcipiunt futuram adhuc victoriam.

Nondum incuruam ceruicem Iupiter habet.

EXSTAT *inter Tyrtæi poemata quæ admonitoria ad bellicam virtutem Spartanæ iuuentuti ſcripſit, prouerbialis verſus.*

> Θαρσεῖτ', οὔπω Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει. id eſt,

Animo conſtanter habete, Iupiter haud dum etenim colla retorta gerit. Quo vti licebit apud deiectos animos & facile conſternatos, quos in rebus duris durare ſe & confirmare admonebimus. Metaphora tranſlata a ſupplicibus & depreſſa mente præditis, quos incuruicerui cos Pacuuius vocat, quo ſpectant & verſus de ſeruitute apud Philonem,

> Οὔποτε δουλείη κεφαλὴ ἰθεῖα πέφυκεν,
> Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ αὐχένα λοξὸν ἔχει. hoc eſt,

Haud ſolitum eſt ſeruile caput ſe attollere rectum:
Semper at obliquum colla retorta gerit.

Thmuitarum hircus.

Θμουϊτῶν τράγος, *Thmuitarum hircus, de mulieroſo homine, in quem adhinniunt quodammodo ſcorta, ad vnius nutum parata, D. Clemens in Protreptico loquens de Apolline nobili inſeſſore, qui amicas multas habuerit, inter quas cōmemorantur, Aethuſa Arſinoe. Zeuxippe, Prothoe, Marpiſſa, & Hypſipyle,* οὐ πάνυ πλαγχθῶν, *inquit,* γυναικῶν ἀνεπλήσθη οὐδ' ὁ αἰγῶν ὁ Θμουϊτῶν τράγος. *id eſt, Muliertulis ad ſatietatem ſe explenit nō paucioribus quam capris Thmuitarum hircus. Eſt autem Thmuis oppidum Aegypti Stephano teſte, Euſebius et Nicephorus Philea meminerunt Thmuitarum epiſcopi viri ſanctiſſimi. Nemini vero dubium eſt, ſingula Aegypti oppida peculiaria habuiſſe olim numina, animalia, quibus diuinos faciebant honores, Tentyritæ accipitrem, Combitæ crocodilum, lupum Lycopolitani, canem Bubaſtij, ouem Saitæ, capram & hircum Mendeſij, hircum Thmuitæ colebant, cui vt veriſimile eſt, capras votiuas victimas & donaria ſacra offerebāt affatim: Itaque ganeonem inſignem aut nota fama mœchum pluribus abundare feminis dicemus, quam olim capris Thmuitarum hircus.*

Ventos paſcere.

Ἀνέμους ποιμαίνειν. *id eſt, vētos paſcere, hoc eſt, inſtar ouiū agere dicitur qui inanem ſumit operam, nihil operæpretij faciens, D. Clemens lib. 1. Stromatum.* ὁ δὲ ἐρειδόμενος ἐπὶ ψεύδεσιν, οὗτος ποιμαίνει ἀνέμους, καὶ διώκει ὀρνέα πετόμενα. *id eſt, Qui mendaciis innititur, is ventos paſcit & volucres aues perſequitur.*

Tenedia regula.

Τενέδιος κέραμος; *id eſt, Tenedium fictile, Prouerbiali ſchemate dicitur de re fragili, & in qua contractanda magna opus ſit religione. Dion Chriſoſtomus oratione. 42.* σχεδὸν οὖν παραπλήσιον πεπόνθασιν οἱ ἐμοὶ λόγοι τῷ κεράμῳ τῷ Τενεδίῳ, καὶ γὰρ ἐκεῖθεν πάντες μὲν οἱ παραπλέοντες ἐμβάλλουσι κέραμον, ὑγιῆ δὲ ὀλίγοι ἀποφέρουσιν, ἀλλὰ πολλοὶ συντρίβουσι, συγκρούοντες, ἀγνοοῦντες ὅτι ὄστρακα ἔχουσι χειρῶν. *id eſt, Idem propemodum meis orationibus accidit, quod fictilibus Tenediis: illuc enim qui præternauigant aduenæ omnes, manum fictilibus immittunt, nemo autem fere integrum perfert, ſed plerique omnes ea vel atterendo perſtringunt, vel collidunt, ignorantes teſtacea ſeſe tractare. Loquitur de ſuis ſcriptis, quæ cum omnibus in ore eſſent, multi libere de induſtria verba immutabant, vel ne memoriæ lapſum proderent, vel etiā inuiti quibus nihil eſſet peculij, vnde librum compararent, atque verbatim ediſcerent. Transferri poteſt prouerbium ad orationem aut carmen, in quibus qui immutare & liberius tranſponere verba conatur, is facile impingit, vt aut orationis vim eneruet, aut ſanguinem deducat, aut curſum frangat. Anxietate ſumma & ſollicita cura hic opus eſt, quod interdum vnica ſyllaba, immo lettera momentum omne trahat.*

Agreſtibus holeribus victitat.

De homine ſordido qui ſuum defraudat genium, dictum eſt illud Pherecratis Comici, in fabula cui Ἄγριοι nomen, ἐπ' ἐρυγγίοις τε καὶ βρακάνοις καὶ σκολύμοις ζῆν, ὅταν δ' ἄγαν πεινῶσι σφόδρα, ὥσπερ οἱ πολύποδες ἐν ταῖς νυξὶ περιτρώγειν αὑτῶν τοὺς δακτύλους. *id eſt, Agreſtibus holuſculis ac carduis viuere, eſsq. vehementer eſurierint, polyporum inſtar noctu digitos intus, arrodere. Apud Athenæum male legitur pro* ἐπ' ἐρυγγίοις, ἐπὶ τε *&* ἐρυγγάνοις, *pro* ἐρύγγοις. *Sunt autem* ἔρυγγοι *&* βράκανα *teſte Heſychio,* ἄγρια λάχανα, *agreſtia quædam holera, σκόλυμοι vero cardui ſpecies. Poteſt etiam dici de homine egeno qui omnis ſubſidij expers ad inhumana edulia adigitur. Porro quoniam iſtiuſmodi holera difficulter eluuntur, hinc Cratinus Comicus* δυσβράκανον *prouerbialiter dixit, quod intellectu arduum eſt, & ingenio ægre conſequi quis poſſit.*

Leporem frondium crepitus terret.

Gregorivs *Nazianzenus in Diſtichis ſentētioſis,*

Φύλλων λαγωὸς ἐκφοβεῖται κτύπῳ,
Ἀνδρὰς δ' ἀνάνδρους σκιαὶ τῶν πραγμάτων. *id eſt,*
Lepus fragore territatur frondium,
Vmbraq. rerum timidulos terrent viros.

Arduus & infractus animus non commouetur rebus aduerſis & reflante fortuna, neque periculi tempeſtas illum aut honoris aura vnquam de ſuo curſu vel ſpe vel metu depellit.

Aequalia reddere capita in pugna.

Nazianzenvs *in funebri oratione Baſilio Magno dicta,* καὶ τὴν παρ' ἐμαυτοῦ ῥοπὴν χαρισάμενος, ἴσας ἰσομίνη τὰς κεφαλὰς, τὸ τοῦ λόγου, κατέστησα. *id eſt, Addito a me ſubſidij momento, æqualia in conflictu capita, iuxta prouerbium, vt eſſent effeci. Quadrabit cū quis diſceptantibus arbiter datus, nunc hunc, nunc illum auxiliaribus argumentis ſuppeditatis ſuſtinet in æquilibrio quodam contentionis, nam paruus acceſſio in tali pugna,* ἑτεραλκέα νίκην *i. victoriā alterutro declinantem tribuere poteſt. Locus videtur deſumptus ex Homero Iliad. vndecimo, vbi Græci pariter & Troiani pari Marte depugnantes neutro alternante victoria* ἴσας δ' ὑσμίνη κεφαλὰς ἔχεν. *hoc eſt, æqualia in duello capita habebant.*

Bubulcus antea, nunc caprarius.

Βώτας μὲν λέγῃ, νῦν δ' αἰπόλῳ ἀνδρὶ ἔοικας. *id eſt,*
Caprigeni gregis es ductor, paullo ante bubulcus.

Theocritus Idyllio primo. De iis qui in peius degenerant, ab equis, quod dicitur, ad aſinos: vel qui perſonam ſuſtinere nequeunt aut tueri, quam præ ſe ferūt, vel qui placidos mores in aſperos commutant, humani prius & mites, nunc crudeles & efferati, denique ex Mitionibus Demeæ. Natum videtur a boum & caprarum ingenio, quod proceſſu temporis bulbulci caprariique in conſuetudinem rapiunt, animantiumque iſtorum mores imitantur. Boues vt ſunt placidi & manſueto ingenio, ita & eorum magiſtri: contra caprarij ſalacitate & intractabili feritate capras æmulari creduntur contagione in naturam abeunte.

Aeoliſare.

Aeoliſare.

Αἰολίζειν, pro circumſcribere & decipere inter prouerbiales voces a gentium moribus ductas, refertur eo quod Aeoles vt impoſtores & fraudulenti traducebantur, quanquam & a variegatione effecta dictio videri poteſt, id enim αἰόλλειν ſignificat, & mendacia verborum fuco variari ſolent, quemadmodum veritatis ſimplex eſt gratia. Hierocles Alexandrinus cuius in aurea Pythagora carmina ſcriptum extat, μηδ' αἰόλλε ταῦτα, id eſt, Neq. in his rebus imponas aut fraudem facias. Hinc apud Theocritum Αἰολικόν τι θάημα, miraculum Aeolicum legunt quidam pro ἀποικίλον, i. ἀπατητικὸν καὶ ποικίλον, fraudulentum & varium.

Cum Euandri matre loqui.

PROVERBIALI ſpecie dictum eſt illud ab Au. Gellio noctium Atticarum lib. 1. Tu autem perinde quaſi cum Euandri matre nunc loquare, ſermone abhinc multis annis iam deſito vteris Hominem antiquarium, qui priſca ætatis vocabulis obſoletis vti gaudet, & Apuleianæ dictionis delicias iam deſitas, in vſum reuocare frequens inſiſtit, cum Euandri matre loqui non inuenuſte dicemus, quo ſpectat Phauorini philoſophi admonitio ad adoleſcẽtem priſcarum vocum cupidiſſimum, Inauditum atq. inſolens verbum tanquam ſcopulum eſſe fugiendum. Euandri vero Arcadis, qui ob fortuitam fratris cædem extorris patria in Latium deſcẽdit, ibiq. ſedem firmauit, mater fuit Nicoſtrata proprio nomine, ab aliis Themis quoque dicta, Plutarcho teſtimonio, quoniam fatiloqua habebatur, vnde & a carminũ oraculis Carmenta fuit appellata. Non abludit hinc illud apud eundem auctorem libro decimoſexto cap. 10. Ego vero dicere atque interpretari hoc deberem, ſi ſunt Faunorum & Aboriginum didiciſſem: quaſi diceret, ſi vocabula veterũ & primis Latij incolis vſitata didiciſſem. Aborigines autem ab Euandro Arcade literas accepiſſe primum refert Cor. Tacitus Annalium lib. 11. Aborigines ante repertam papyri vſum, extitiſſe et ſcripturę loco inciſis lignorũ taleolis vſos fuiſſe conſtat, vnde Symmachi illud, Mallem Aboriginum more dictionem ſalutis alternę ligno corticibus ſcribere.

Alba linea.

ALBA linea fieri dicitur quod ſimpliciter fit, & abſq. vlla arte quadam picturatu. Au. Gellius lib. 20. cap. vlt Multa & varia lectitantes in quas res cunq. inciderent alba (vt dicitur) linea, ſine cura diſcriminis, ſolam copiam ſectati conuertebant: quo loco copiam pro multitudine ſola intelligimus, non aũt pro variatione dictionis, Tranſlatio a tabulis monochromatis, vbi nulla pigmentorum varietas oculos ſatiare poteſt.

Puteus, ſi hauriatur, melior euadit.

APPARET prouerbium eſſe vetus quo in Epiſtola ad Euſtathium medicum vtitur Baſilius. καὶ γὰρ τὰ φρέατα φασὶν ἀντλούμενα, βελτίω γίνεσθαι, Etenim putei (quod aiunt) ſi hauriantur, meliores euadunt. Ferrum ſi exteratur niteſcit: aqua pigra ſi moueatur, nihilo fit deterior: & ingeniũ adoleſcentis quo magis excolas exerceaſq. hoc fit præſtantius, vſus eſt & D. Clemẽs lib. 1. Strom. τὰ φρέατα τὰ ἐξαντλούμενα, διαυγέστερον ὕδωρ ἀναδίδωσι, καὶ τὸν σίδηρον ἡ χρῆσις καθαρώτερον φυλάσσει, id eſt, Puteus exhauſtus limpidiorem reddit aquam, & ferrum vſus purius ſeruat. Philon Iudęus lib. De gigantibus. πολλάκις δὲ καὶ πρὸς τὸ ἄμεινον ἐπιδίδωσιν, ὥσπερ φασὶ τὰς ἀπαντλουμένας πηγάς, αἳ γὰρ ἐπιτείνονται λόγος ἔχει τότε μᾶλλον γλυκαίνεσθαι. id eſt. Sæpe etiam melior euadit, quemadmodum perhibent fontes, ſi hauriãtur: hos etenim tunc dulceſcere magis vulgaris opinio eſt.

Otus & Othus.

Ὦτοι, id eſt, Oti dicuntur prouerbij ſpecie vecordes homines ſtulteq. glorioſi, χαῦνοι καὶ κενόδοξοι, vt ex Aelio Dionyſio annotat Euſtathius ab auicula Oto, quam Aſionem Latini nominant, quæ geſticulabunda & ad laudes ſuas ſubſultabunda, eo modo capitur. Idem Odyſſea. ὦτον vocari dicit qui facile quauis in re circumueniant, ac præcipue qui ſe patiuntur dictis facile protelari, argumentis quibuſuis improuiſe aſſentientes, nihilq. carioſius expendẽtes, eius hæc ſunt verba, οἱ ἐν μέσῳ αὐτῶν πιστεύονται καὶ κολακευόμενοι ἀνέχονται. Auiculam hanc ſtolidam eſſe facileq. decipi annotat Etymolog. auctor, de qua ita Ariſtoteles, Otus noctuæ ſimilis, circa aures alarum quandam ſimilitudinem præfert. Verum Othus pro faſtuoſo homine et qui gradus (vti Plautus loquitur) grandit, prouerbialiter dici poteſt, aperiente huic rei viam Marcellino libro 22. vbi inquit. Grãdiaq. incedens tanquam Othus & Ephialtes, quorum proceritatem Homerus in immẽſum tollit. Fabula de Otho & Ephialte Aloei filiis ex Homeri Iliad. 5. nota abunde eſt, qui maiora viribus aggreſſi, cęlumq. aggeſtis temere montibus inuadere adorti, deiecti occubuerunt: fabulantur alij illos quolibet menſe nouem digitis excreuiſſe, Hyginio teſte.

Cælaturam olet.

Γλυφάνων ὄζει. id eſt, Scalprum aut cęlũ olere dicitur quod recenter fabricatum eſt. Theocritus idyllio primo de poculo tornato recenter, Νεοτευχὲς ἔτι γλυφάνοιο ποτόσδον. Quod natum nuper redolet cęlamina ſcalpri. Transferri poterit ad librum recens ab aliquo conſcriptum & e prælo profectum aut ad carmen nuperum quod ſub incudem nondum reuocarit auctor. Sic induciæ quę nõ diu durauerãt in bello nauali apud Ariſtophanem Acharn. ὄζουσι πίττης, Picem olent, propter triremium aliarumq. nauium bellicum apparatum, quæ pice illitę nuper ad belli procinctum paratæ fuerant.

In Piſa animum confirma.

QVOTIES animum alicui addere volumus ad diſceptationem, aut cũ in contentionis ſtudio, quod ἀγῶνα Gręci dicunt, confirmare ne labaſcat aut animo concidat, prouerbij huius vſus erit, quod apud Syneſium in Caluitij encomio exſtat, πρόσεχε σὺ Πίσῃ, φασὶ, τὴν καρδίαν. id eſt, in Piſa animum (quod aiunt) confirma. Vbi auctor ille ob caluitij deformitatem offenſus, ſeipſum durat animatq., ne ea re cõmoueatur. Solebant apud Piſam Elidos vrbem quolibet luſtro certamina, Olympia dicta, maximo Græciæ conuentu celebrari, in quibus decertaturus ad glorię immortalitatem parandã, præſentem animũ ac fortem ſumere debebat.

Cubitis adoleſcere.

Πήχεσιν αὐξάνεσθαι. id eſt, *Cubitis adoleſcere aut incremẽtum capere prouerbiali tropo dicitur, qui in re quapiã aut arte magnos & repentinos profectus facit. Eunapius Sardianus de maxima loquens*, πήχεσι δὲ ἐπὶ πᾶσαν σοφίαν αὐξόμενος. id eſt, *Per cubitos ad omnigenã eruditionem prouectus, aut excreſcens. Ita diuitem repente ingentibus opibus ditatum*, πήχεσιν ἐπὶ πλοῦτον ἀμήχανον αὐξηθέντα, *id eſt, per cubitos in immenſas opes adultum dicemus. Natum a Gigante quopiam, quem ſingulis menſibus cubito increuiſſe fabulæ loquũtur: quin & Antæum Libycum in ſexaginta cubitorum altitudinem excreuiſſe, vt veterum memoria prodidit ſcriptis Plutarchus in Sertorio. Ad hanc adagij formulã, efficta eſt etiam illa Philoſtrati in Iconibus*, ἀποφαίνει τοὺς ἐκ σπιθαμῆς καὶ τετραπήχεις ἐκ μικρῶν. i. *Pransalidos efficit & ex puſillis quadricubitos: & illa Cratetis Comici in Lamia*. τὰ τρίπηχυ θετταλικῶς τεμαχοειδῆ, *hoc eſt, Tricubitalia fruſta carnis Theſſalico more diſſecta. Prodigioſæ magnitudinis ſignificationem habet &, Philoxeni Cytherij guloſiſſimi votum apud Machonem Comicum, qui optauit* τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχῶν, *id eſt, guttur tres longum cubitos. Ariſtophanes quoque proceros deſignans*, τετραπήχεις, *inquit*, καὶ γενναίους. *id eſt, quadricubitos & ſtrenuos. Citatur & hoc modo adagium*, κατὰ πῆχυν ἐπιδιδόναι, *id eſt, Cubiti ſpatio increſcere. Suidas ex incerto, vt ſolet, auctore*, ὁ δὲ φιλόσοφος ἀφειδῶς ἀναλίσκων διετέλει, καὶ ἐπεδίδου κατὰ πῆχυν, ὡς φασὶν, ἡ πρόθεσις ἄχρι τινὸς δυστυχήματος. *id eſt, Philoſophus liberaliter erogare pecunias non deſtitit creſcebatq. velut per cubitos (vt ita dicam) firmum illud propoſitum, donec repente in incredibilem calamitatem incidit.*

Non eſt cuiuis recte condire.

Οὐ πρὸς παντός ἐστιν ἀρτύειν καλῶς. id eſt,

Condire ſcite eſt hercle non cuiuslibet.

Venuſtum adagium eſt Cratini Comici lepidiſſimi in Glauco fabula, de rebus non vulgaribus, ſed arduis atque operoſis. Huic adagio obnoxij ſunt quotquot ſcribunt carmen. nam ſi eruditius fuerit paullo, & ad popularium aures minus attemperatum, ita vt vulgi captum excedat, obſcuritatis nomine damnatur illico, contra ſi leue ſit & triuiale ac ſuberis inſtar ſuperfluitans quodammodo, a doctioribus reiicitur, ὡς ἐν ἐλέγχου σχήματι καταβαλλόντων: *vſqueadeo Condire recte non cuiuſuis eſt.*

Etiam mater & ſorores.

QVANDO *citra diſcrimen aut exemptionem omnes promiſcue indicare volum9, prouerbij huius vſus erit*, Ἀλλὰ καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφαί, *Etiam mater & ſorores. Vtitur loco modo citato Syneſius oſtendens nominatim adagium eſſe, ſic enim inquit*, Ἀλλὰ καὶ μήτηρ, ἀλλὰ καὶ ἀδελφαί, φησί, τῷ καλῷ τι νέμουσι τῶν ἀρρένων. i. *Imo & mater ac ſorores (quod aiunt) virorum pulchritudini multum deferunt: volens innuere nullam tam ſanctam, tam caſtam eſſe, quæ non formæ venuſtæ & egregiæ lenocinio trahatur, citra exceptionem, etiam ſi mater illa ſit aut germana.*

Priuſquam

Priuſquam ignitus lapis enatarit.

Πρὶν ἢ τὸν μύδρον ἀναφανῆναι, *Priuſquam globus ignitus exiſtat. Quando aliquid numquam futurum ſignificabimus, adagium conueniet, veluti ſi ſempiternam accepti beneficij memoriam pollicentes, numquam illius obliuionem nobis obrepturam dicamus*, πρὶν ἢ τὸν μύδρον ἀναφανῆναι, *aut iuxta Callimachum* μέχρις ὅ κεν αἰὲν μέγας μύδρος, *Donec Phocenſium ignitus lapis in mari manſerit, beneficij perpetuo memores fore. Natum a Phocenſibus qui diris execrationibus deſertores ſuæ claſſis proſecuti, lapidem ignitum in altum mare proiecerunt, adhibitoq. iuramento vouerunt nũquam in Phocida reuerti antequam e mari exiſteret ille lapis, Refertur his verbis ab Herodoto in Clio*, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίαν ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφανῆναι. *perſtrinxit hoc verſiculo Callimachus:*

Φωκαέων μέχρις κε μένῃ μέγας εἰν ἁλὶ μύδρος. *id eſt,*

In pelago dum ſaxum ingens Phocenſe manebit.

Vſus eſt appoſite Ariſtides in oratione in Romam panegyrica, vbi in fine ita precatur deos δότε τοῖς θεοῖς τήνδε τὴν ἀρχὴν καὶ τήνδε τὴν πόλιν θάλλειν δι' αἰῶνος, καὶ μὴ πρότερον παύσασθαι πρὶν μύδρους ὑπερβάλλοντας πίσσεσι, *Dent imperium hoc & hanc vrbem florere ſempiternum in æuũ, neque prius deſinere, quã igniti lapides in maris æquore ſupernatent. Sophoclis interpres annotat morem fuiſſe vt iuraturi ignitos lapides (quos μύδρους vocant) tollerent, & fœdera tantiſper durare votis expoſcerent, dum illi rurſus apparerent, ſimulq. cum dictis ſolere eas in altum pelagus porrigere, innuentes perpetuitatem pactorum. Huc ſpectauit Sophocles in Antigone,*

Ἦμεν δ' ἕτοιμοι καὶ μύδρους αἴρειν χεροῖν
Καὶ πῦρ διέρπειν καὶ θεοὺς ὁρκωμοτεῖν. *hoc eſt,*

Globos parati tollerere igneos manu,
Reptare per pyram. eiurare cælites,

Hunc ritum attigit & Plutarchus in Ariſtide, ὁ δ' Ἀριστείδης ὥρκισε μὲν τοὺς Ἕλληνας καὶ ὤμοσεν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων μύδρους ἐμβαλὼν ἐπὶ ταῖς ἀραῖς εἰς τὴν θάλατταν. *id eſt, Sacramento adegit Græcos in Athenienſium verba iurare, votiſue nuncupatis ignitos lapides in mare porrexit. Alluſiſſe videtur huc Macedonius in Epigrammate,*

Ὤμοσα τὴν δυσέρωτα κόρην, τρισὶν ὤμοσα πέτραις
Μήποτε μειλιχίοις ὄμμασιν εἰσιδέειν. *id eſt,*

Virginis ora feræ iuraui triplice ſaxo
Me placidis numquam velle tueri oculis:

Suidas in dictione λίθος, *ritum iurandi ad lapidẽ apud Athenienſes receptum, auctoritate Philochori & Ariſtotelis, comprobat, citatq. locum Demoſthenis ex oratione aduerſus Cononem*, πρὸς τὸν λίθον ἄγοντες καὶ ἐξορκοῦντες, *qui aliter legitur in vulgatis libris, qui habent* βωμὸν, *id eſt, aram, non* λίθον, *id eſt, lapidem.*

Idem furnus, idem duxit trochus.

Αὐτὸς κάμινος, αὐτὸς ἤλαυνε τροχός. *id eſt,*

Caminus idem duxit, atque eadem rota.

Senarius prouerbialis de iis qui ſimilia efficiũt, teſtãtibus Suida et Heſychio quorũ ille citat duplicẽ lectionẽ, κάμινος ἢ τροχός. i. *furnus aut rota, hic vero mutilatũ adferens adagium, prioribus tantum duabus vocibus conſtans,*

conſtans, ſubiicit clarius pettam eſſe tranſlationem a figuli rota. Meo quidem iudicio & dictum fuiſſe & non ſine gratia vſurpari poſſe videtur de conſimilibus operibus, aut dicendi ratione conformi & congenere: vel etiam de duobus hominibus ingenio ſimilibus aut improbitate paribus, &, quod dici ſolet, eodem in Ludo edoctis, tales namque

Ἀπὸ καμίνου, αὐτῆς ἥκουσι τροχοῦ, quaſi qui eodem in furno cocti ſint, aut eadem rota currente effecti.

Clauis in lingua.

In prouerbij vſum ceſſit illud Aeſchyli,

Ἀλλ' ἔστι κἀμοὶ κλῇς ἐπὶ γλώσσῃ φύλαξ.

Et noſtra præfert lingua cuſtodem clauem.

Quoties fidam ſilentij ſpem pollicemur.

Citatur a D. Clemente Stromatum lib. quinto. Conforme huic adagio eſt illud Sophoclis in Oedipo Coloneo ὧν καὶ χρυσέα κλῂς ἐπὶ γλώσσᾳ βέβακε προσπόλων, id eſt, quorum aurea clauis linguam coercet initiatorum quod dixit propterea quod lingua veluti claue obſerata ſit ne reuelet myſteria. Non abludit hinc Aeſchyli illud, πιστὸν ταμιεῖον ἐπὶ γλώσσης. i. Fidum penu vel ærarium linguæ. Huc ſpectat Lucianicus verſiculus.

Ἀῤῥήτων ἐπέων γλώσσῃ σφραγὶς ἐπικείσθω. id eſt,

Arcanum vt celet, claudenda eſt lingua ſigillo.

Præceptum eſt Iamblichi Pythagorei, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, id eſt, Linguam ante omnia cõtine, Dei exemplo. Diuerſum huic eſt illud apud Aeſchylum in Perſis. οὐδ' ἔτι γλῶσσα βροτοῖσιν ἐν φυλακαῖς, id eſt, Neque amplius hominibus, lingua in cuſtodia eſt, quaſi dicat, rem illam libere ab omnibus et palam dici citra diſſimulationem.

Groſſus maturus e ſui ineptus.

Ρίκνον ὀλυνθὸν ἐς βορὰν ἀχρεῖον ὢν ἄλλους ἐξολυνθάζεις λόγῳ. id eſt, Maturus cum ſis groſſus eſui ineptus, alios loquela tua groſsis expolias. Exſtat apud Sophoclem in Helenes Nuptiis, & citatur ab Euſthatio Iliados viceſsimo, vt prouerbiale in hominem indoctum et inſcitum, qui ſe doctiores erudire præſumat, verſus ſuis numeris integri leguntur in tertio apud Athenæũ, hoc modo Ρίκνον δ' ὀλυνθὸν ἀχρεῖον ἐς βορὰν, ἄλλους ἐξολυνθάζειν λόγῳ. id eſt, Maturus groſſus eſui inptus, aliis verbo groſſos excutis. Talem νεοπτιδιδάσκαλον compoſita voce dixit in Satyris Varro, qua notatur arrogantis ingenii adoleſcens, qui ſupra ætatem pluſquam ſenes ſapere velit: quæ dictio in duas perperã diffiſa apud Nonium Marcellum legitur non vno in loco, Aldinis exemplaribus legentibus νέοπτος διδάσκαλος, pro vnico νεοπτιδιδάσκαλον, Eſt autem ὄλυνθος agreſtis ficus arboris fructus, groſſum vocant, qui frugiferæ ficui appẽſus, pediculis ex ea in groſſos emicantibus (vt annotat Suidas) efficit vt perficiantur eius fructus.

Verba ſine penu & pecunia.

IN oſtentatores opum immodicos, cum nec araneus illis in arca ſit, aut in crumena teruntium, & quorum verba res non ſequitur, iuxta vulgi dicterium, conuenit illud Plauti ex Captiuis.

Quibus ſunt verba ſine penu & pecunia.

Eſt autem elegans aluſio in vocibus cognatis penus & pecunia, illud in rebus ad vſum comparatis, hoc in præſentibus opibus quæritur.

Terram ne legas nauigando.

INTER Pythagoræ ſymbola, dignitate adagiis ſimillima, huc aſcribendum videtur ab omnibus hactenus præteritum, Ἐπὶ γῆς μὴ πλεῖν. Nauigans terram ne radas. Quo innuere voluit vectigalia ſimileſq. redempturas incertas & curarum tumultuumq. plenas, contemnere & abnuere nos debere. Sic enim exponit D. Clemens Stromatum lib. 5. his verbis, δηλοῖ δὲ τὰ τέλη καὶ τὰ ὅμοια τῶν μισθωμάτων παραχωρεῖν καὶ ἄπρακτα ὄντα παραιτεῖσθαι δεῖν. Monet etiam Horatius vt cauti horreſcamus nimium premere littus iniquum.

Antica excluſum, poſtica recipere.

Τῇ αὐλείῳ ἀποκλείειν, τῇ δὲ περιθύρῳ εἰσάγειν, Per atrii ſeu veſtibuli oſtium excludere, per poſticum intromittere competit adagium vbi donum apertis verbis repudiatum, conniuenter admittimus: aut cum ſententiæ aut opinioni, cui ex profeſſo ſumus refragati, diſſimulanter aſſentimus atq. ſubſcribimus. Plutarchus ſympoſiacῶn lib. 1 cap. 2. δέδια μὴ δόξωμεν τῇ αὐλείῳ τὸν τῦφον ἀποκλείοντες εἰσάγειν τῇ παραθύρᾳ μετὰ πολλῆς ἀδιαφορίας. id eſt. Vereor ne faſtum primore oſtio excluſum, poſtico intromittere citra diſcrimẽ videamur. Similiter dixit Galenus lib. 2. De natural. facul. τῇ παρθύρᾳ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀποχωρήσαμεν, Poſtico iuxta prouerbium digreſsi ſumus. Eſt autem anterior ædium ianua, Græcis αὔλειος, at poſtica quæ a via regia abſcedit aut in hort[um] exit, παράθυρα a fallendi argumento, & Κηπαία velut hortenſis, deniq. etiam ψευδόθυρον dicta, q[ua] voce præter Ammianum & Suetonium, vſus etia[m] eſt Cicero in Verrinis, Ea quemadmodum ad iſtũ po[ſt]ea per pſeudothyrum reuertatur, tabulis planum faciam. Poſticum in ea ſignificatione Horatio etiam notum eſt, ibi, Atria ſeruantem poſtico falle clientem.

Tragici cothurni ſtrepitus.

TRAGICI cothurni ſtrepitus ab Ammiano Marcellino vſurpatur prouerbialiter pro oſtentatione & magnicrepa verborum iactantia: ſic enim ait lib. viceſimo de Lupicino armorum magiſtro Bellicoſum ſane & caſtrenſis rei peritum, ſed ſupercilia erigentem vt cornua, de Tragici, quod aiunt cothurni ſtrepitu. Vt autem Comicorum proprius eſt ſoccus, ita Tragicorum cothurnus: ille vulgaria & plebeia tractat humili ſtylo: hic altiſonus heroum regumq. res & fortunas perſequitur: vnde & pro ſublimi & grandiore genere accipitur, Vergilius in Buccolico carmine.

Sola ſophocleo tua carmina digna cothurno.

Propertius poeta alicubi,

Deſine & Aeſchyleo componere verba cothurno.

Horatius odarum ſecundo ad Aſinium Pollionem.

Grande munus Cecropio repetes cothurno. Simile huic adagio eſt illud Theodoriti de Marco Arethuſio, τὰ δὲ Μάρκου δράματα τῆς Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους μεγαλογλωττίας δεῖται, ἵν' ἀξίως τὰ ἐκείνου τραγῳδήσωσι πάθη. id eſt, Marci facta Aeſchyli & Sophoclis cothurno opus habet, vt dignis verſib[us] Tragice deſcribãt ea quę ſit ꝑpeſſus.

Sacrum ignem inſlare illi nefas.

De improbo & ſceleribus operto dicitur illud, ᾧ πῦρ οὐκ ἔξεστιν ἱερὸν φυσῆσαι. id eſt, Cui ſacrum ignem inſpirare nefas eſt. Timeus hiſtoricus ſcriptum reliquit, Demochari cuidam ſoli inter Athenienſes non licuiſſe ſacrũ ignem (qui in æde Veſtæ aſſeruabatur) inflare, quippe ſuperiore corporis parte flagitioſe impuro Duris Samius ſcribit Pytheã iſtud ipſum obieciſſe Demoſtheni.

Neque Phaſis mala eluat.

Malorvm multitudinem oſtendere volentes, quibus obuiam iri rectaq. ratione medicari non poſſit, appoſite vſurpabimus illos Sophoclis verſus ex Oedipo tyrãno.

Οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἴστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν
Νίψαι καθαρμῷ τήνδε τὴν στέγην, ὅσα κεύθει.
Nec Iſter ipſe (quod reor) nec eluat
Phaſis, malorum quidquid hæc celat domus.

Sunt autem nominatiſſimi fluuij & maximi, Iſter Germaniæ & Phaſis Colechidos, uterq. maximarum etiã nauium capax: ille prægrandibus ſeptem oſtiis in Euxinum ſe exonerat, hic Aſiam ab Europa diſterminat, unde χθονὸς τέρμων Aeſchylo dicitur.

Nihil hydropico ſiccius.

Dionysivs Longinus in libello περὶ ὕψους adagium hoc vulgo vſitatum oſtendit, οὐδὲν γὰρ, φασί, ξηρότερον ὑδρωπικοῦ. hoc eſt, Nihil (quod aiunt) hydropico ſiccius. Auarus quo plura habet, eo plura deſiderat, tam enim illi deeſt quod habet, quam quod non habet. vt inquit Seneca. Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops, Nec ſitim pellit, niſi cauſſa morbi ceſſerit venis. Notum eſt de Heraclito philoſopho, qui aqua intercute miſere affectus bubulo ſterquilinio ſe obleuit, addens ἐπομβρίας δεῖσθαι, ſe opus habere pluuio madore, aut vt Philoſtratus refert libro primo, de vita Apollonij δεῖσθαι τοῦ πληρώσοντος ἐξ ἐπομβρίας αὐχμόν, indigere ſe eo qui pro madore ſqualorem induceret.

Θαλλοφόρος.

Θαλλοφόρος, quaſi ramigerum dicas, prouerbialiter dicetur teſte Euſtathio in Odyſſ. 17. homo ad omnia inutilis, niſi qui forte paſcendo pecori in ſuggerendis ſurculis operam præſtare foret idoneus. Natum a pompa Athenienſium, quam Panathenæa vocabant, in qua ſenes emeriti oleaginos termites geſtabant, teſtibus Philochoro & Xenophonte. Meminit & Iuncus in libro de ſenectute, ὅτι νόμος αὐτοὺς ἐκείνους χειροτονεῖ τῇ Ἀθηνᾷ, ὡς θαλλοφοροῦντας ὁ Φιλόχορος, θαλλοφόρους. id eſt, Lex illos ipſos decernit Mineruæ oleaginas virgulas deferre, vti teſtatur Xenophon. hinc eſt quod θαλλοφόρους ipſos ſenes nominat Ariſtophanes ceu ad obeunda alia munera ineptos. Licebit itaque ciuilibus negotiis parum idoneum aut aliis quibuſcumque, θαλλοφόρον appellare Comico ſale.

Fructibus non ſtadiis certare.

Καρποῖς οὐ σταδίοις ἐρίζειν, Fructibus haud ſtadiis contendere, adagio dicitur, De loco exili quidem, ſed frugifero, exiguis quidem ſpatiis circumſcripto, fructuum tamen prouentu longe lętiſſimo. Antiphilus epigrammatarius de Chio inſula loquens,

Καρποῖς δ' οὐ σταδίοισιν ἐρίζομεν,
Fructibus, haud ſtadiis certamen inimus.

Licebit non male transferre ad librum non magna quidem mole, ſed eruditionis omniſariæ plenum, Cuiuſmodi iudicium de Perſii ſatyris tribuit Martialis eo diſticho,

Sæpius in libro numeratur Perſius vno,
Quam leuis in tota Marſus Amazonide.

In Ialemos adſcribendus.

Εἰς τοὺς ἰαλέμους ἐγγραπτέος, inter Ialemos adſcribendum dicimus qui inepte inſulſeq. ſe gerit, Menãder Comicus.

Ὅτῳ δ' ἐρῶντι τόλμα ἀφῄρηται, νεκρός,
Εἰς τοὺς ἰαλέμους τοῦτον ἐγγράψει.
Audaciam cui dempſeris amans, perit,
Poteſtq is inter Ialemos adſcribier.

Ialemus homo mamenus matriq. Calliopę diſſimilimus fuiſſe perhibetur, nomen fortaſſis adeptus παρὰ τὸ τῷ ἰὲ ἀλάσθαι, unde τὸ ἰαλέμους, quomodo & κοάλεμος, ὡς ὁ σὺν τῷ νῷ ἀλώμενος ſtolidus fatuuſq. homo dicitur. Galenus lib. De præmotione ἰαλέμους ἰατρὰ inſulſos medicos vocat. Hermones rhetor. παρέχει μυρίας πλάνας πράγματα ζητοῦσι περὶ αὐτὰ τοῖς ἰαλέμοις τούτοις. Mirum quantum negotij exhibeat Ialemis iſtis hac de re ſciſcitantibus.

Sunt qui Ialemum eundem eſſe cum Lino putant.

Cenſorium ſupercilium.

Censorivm ſupercilium prouerbialiter dixit Lu. Seneca in declamationibus, pro eximia grauitate, & tetrica ſeueritate: vbi ait, Affectabat enim cenſorium ſupercilium, cum alius animo eſſet, quamquam in non nullis codicibus legatur ibi, faciebat, pro affectabat, & alias, pro alius, ſed vtrumque male. Cenſores Romæ erat magiſtratus quinquennalis, penes quos auctoritas maxima erat ſummumq. arbitrium animaduertendi in mores ciuium, nam & ſenatores loco mouere, troſſulis, hoc eſt, equitibus equos adimere, plebeios infamia notare, illis licebat.

Siphnia arra.

Σίφνιος ἀρραβὼν, id eſt, Siphnius arrabo, Prouerbium exſtat apud Heſychium & Suidam, quo digitus infamis olim notabatur, a fœdis Siphniorum moribus, vnde natum adagium σιφνιάζειν quod alij notarunt, ita vt Siphniam arram oſtendere, idem ferme ſit quod Martiali Medium & impudicum digitum oſtendere. Poteſt ita vocari & nummus aut arra quam ſtupri arbiter largitur. Meminit Euſtathius in commentariis in Dionyſium Afrum ἀστραγάλους Σιφνίους, id eſt, aſtragali Siphnij ſed cum eius nullibi fiat mentio, arbitramur illũ vitio codicum deceptũ, loco ἀρραβῶνα legiſſe ἀστράγαλον. Heſychij codex emaculandus eſt, pro αἰδοίμαιον legendo διδύμαιον. Poſſet fortaſſis & pro ingenti magniq. pretij arrabone, σίφνιος ἀρραβὼν efferri, quod inſulani iſti olim opibus affluentiſſimi fuerint quamdiu ſtato anni tempore decumas Delphico Apollini perſoluerent, ex argenti fodinis Herodoto teſte. Siphnus inſula vna Cycladum fuit a Siphno Sunij filio nomen habens, vt Stephanus ſcribit, laudatiſſimis poculis celebris, vnde σίφνια ποτήρια, id eſt, Siphnia pocula, eodem auctore dicta.

Mugilis

Mugilis vitam degere.

Κεστρέως βίον τρίβειν, *Mugilis vitam agere dicitur, qui non habet quod edat, hoc eſt, eſuriem & inediam patitur. Eubulus in fabula Nauſiaca.*

Ὃς νῦν τετάρτην ἡμέραν βδελύττεται,
Νῆστιν πονηροῦ κεστρέως τρίβων βίον.

Qui nunc diem, ſi diis placet, quartum lauat Ieiunus improbi vitam mugilis agens. Euphrō Comicus. Μίδας δὲ κεστρεύς ἐστι, νῆστις περιπατεῖ. *Midas mugil eſt, ieiunus obambulat. Amipſias Comicus* ὀλίγου ἂν σὺ νῆστις καθάπερ κεστρεὺς ἀκολουθεῖς ἐμοί. *Paullo minus ieiunus tu mugilis in morem mihi famulabere. Alexis in Phryge fabula.* Ἐγὼ δὲ κεστρεὺς νῆστις οἴκαδ' ἀποτρέχω, *Ego famelicus mugil accurro domum. Diphilus in Lemniis.*

Οἱ μὲν δεδειπνήκασιν, ὁ δὲ τάλας ἐγὼ
Κεστρεὺς ἂν εἴην ὁ σφόδρα νῆστις ἄγαν.
Sumpſere cenam iſti, aſt ego interim miſer
Inediam ob ingentem fieri cogor mugil.

Citatur & Theopompo auctoritas κεστρέων νῆστις χορός, *Famelicus mugilum cœtus, & apud Athenæum Heſperus cynicus exclamat,* πεινῶ κεστρέων νηστίων δίκην. *Eſurimus mugilum inſtar. Mugil vero ſolus in genere piſcium ieiunus ſiue famelicus audit, eo quod nulla capiatur eſca animata, non carne, non alia re quapiam vitali, vt ab Ariſtotele proditum eſt, aut piſcium aliorum eſca.*

Briareus, alias lepus.

Βριάρεως φαίνεται, ὢν λαγώς, *Briareus apparet eſſe cum ſit lepus. Competit in Thraſonica iactantia feroces, qui de ſe magnifice crepant deq. ſua virtute, lepore timidiores cum res poſtulat viros. Poſidippus Comicus in Tripudiantibus.*

Ξεναγὸς οὗτος ὅς τις ἐστὶ ... ἔχει
Φολιδωτὸς ὁ δρακοντοσιδηροθώραξ,
Ἐφάνη Βριάρεως, ὢν τύχῃ δ' ἐστὶ λαγώς.
Stipem merentum ductor iſte ſquammeo
Thorace tectus, aut dracone ferreo
Briareus videtur, ſi ferat res, eſt lepus.

Briareum centum manibus armauit fabula, Ioui auxiliarem a ceteris diis per inſidias appetito, vnde ἑκατόγχειρα. *Homerus centimanum Latini, & centumgeminum Virgilius vocant, nominis etymo robuſtum & prævalidum ſignificante, id enim eſt* βριαρός, *vnde &* βριαρόχειρ, *manu validus. Meminit eius Homerus* Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα. *Lepore vero nihil eſſe meticuloſius fugaciuſq. oſtendit & hyperbole prouerbialis,* λαγὼ ὁ λαγωοῦ δειλότερος, *Lepore timidior. Nazianzenus in funebri oratione patris, publicanos ait Briarei manus pecuniis publicis immittere, innuens vndecunq. hamatis manibus diripere reip. vectigalia, ſic enim ait* τὰς Βριάρεω χεῖρας ἐμβάλλοντας τοῖς δημοσίοις.

Lari vita.

Λάρου βίον ζῆν *Lari vitam viuere, pro lucri gratia maria omnia obire nauigando prouerbij ſpecie dixit Aelianus ſophiſta in ruſticis epiſtolis,* ἐπικυματίζομαι καὶ λάρου βίον ζῶ καὶ ἀνέμοις μάχομαι διαφόροις. *In vndis fluctuat, Lariq. vitam degit cum ventis diuerſis dimicans. Dici conuenit de mercatore qui augēdi peculij gratia quouis terrarum nauigat, et ad extremos etiam Indos decurrit, Larus enim vorax auis e mari victum quæritat, aut lacubus quam Gauiam Latini nuncupant, & Matron Parodus Chærephontem paraſitum laro aſſimilat famelico, ob inexplicabilem voracitatē, ſic enim ait,* Πεινῶντι λάρῳ ἐναλίγκιος.

Carpathius teſtem.

Καρπάθιος τὸν μάρτυρα, *Carpathius teſtem, ſcilicet* ἐπηγάγετο, *accerſiuit aut adduxit, Dicetur cum quis teſtem citat in ſuum ipſius malum & perniciem, veluti cum auctoris teſtimonium aut ſcripturæ locus quem pro ſe adducit quiſpiam, diuerſum ſonat atque repugnat ipſius opinioni. Vſurpauit adagium Archilochus deflexum ab altero vulgatiore, Carpathius leporem. Eſt autem Carpatus inſula a Coo, in quam importati aliunde lepores, in tantam copiam excreuere, vt non frugibus tantum, ſed & viribus eroſis exitium attulerint.*

Scaperdam trahere.

Σκαπέρδαν *prouerbialiter dici annotat Euſtathius Iliad. ε. quidquid durum ſit & difficile, ita enim ſonant eius verba,* καὶ δυσχερῆ πάντα σκαπέρδην ἕλκειν παροιμιακῶς, διὰ τὸ ἐπίπονον τῆς ἕλξεως καὶ τὸ ὀλκόν. *Natum a ludicro contentionis genere, quod ita deſcribit idem auctor, & Heſychius, nec non & pollux Onomaſtici lib. 9. Collocatur in circo trabs humanam ſtaturam altitudine exæquans, perforata, per foramen traiecto fune, e cuius extremitate religantur vtrinq. adoleſcentes duo auerſi, qui valido niſu adurgentes alter alterum in ſublime attrahere ſatagunt quo certaminis genere victoriam reportat qui ſupremo ſtipiti alterum admouerit. Itaque a laborioſo molimine attractionis & aduerſarij retractionis* σκαπέρδα *de difficili & moleſtiæ pleno labore effertur vt* σκαπέρδαν ἕλκειν. *id eſt, Scaperdam trahere dicatur, qui duram ſuſceperit prouinciā.*

Inſanus appenſis pellibus non curatur.

TATIANVS *Aſſyrius in oratione aduerſus Græcos* οὐδὲ ὁ μεμηνὼς σκυτίδων ἐξαρτήμασι θεραπεύεται. *Neque furioſus pellium appendicibus curatur. Quemadmodum ab inſaniæ morbo non liberant coriacerum ſegmentorum pendigines, ita ſtoliditatem non auferunt doctoralia inſignia nec ingenij vanitatem, habitus ſacerdotalis. Eandem plene ſententiam habet cum illo Plutarchi, Calceus podagra non liberat.*

Pica Sirenem imitans.

DE *inepto imitatore dictum eſt illud a Galeno libro 2. de pulſuum differentiis,* κίσσα τὴν σειρῆνα μιμουμένη. *Pica Sirenis æmula. Doricum videtur eſſe prouerbium, quid enim conſoni habet obſtrepera pica, cum arguta Sirenum fabuloſarum voce?*

Ἀμφαξονεῖν.

Ἀμφαξονεῖν *prouerbialiter dicitur, vt annotat Iliad. V. Euſtathius, qui non recta via incedit, quod ſimili tropo exorbitare latine dicimus, nam* ἄξονες *etiam orbitas ſignificant, quas* ἁρματροχιὰς *Callimachus dixit. Sic Epicureos voluptatibus ſummum bonum metientes* ἀμφαξονεῖν *dicemus, quod Auguſtinus in libris de Ciuitate dei, exorbitare ab itinere ſapientiæ & lege iu-*

ſtitiæ. Quãquã et labare genibus ac ſuccidere inceſſu parum firmo ἰωπυξίζειν *ſignificare Heſychius & Pauſanias in Rhetorico Lexico annotant, id quod accidit in firmis & inualido corpore nutantibus, aut quibus epigonatis, ſeu conchula genu muniens luxata eſt. Dicetur ergo nõ modo de iis qui a vulgata veraque opinione recedunt, & longo vſu receptam a doctis ſententiam faſtidiunt, quomodo Cleanthes Samius olim, et nuper Copernicus, cælum ſtare, ſedemq. telluris circumrotari aſſeuerarunt, præter aſtronomorũ omnium conſenſum verum etiam de iis qui inſtabili doctrina ad quemuis argumenti crepitum vacillant, atque in alienam ſententiam manus dant.*

Fundo carens calix.

CITATVR *ab Euſtathio Iliados* λ. *ſenarius prouerbialis,*

> Ἀπυνδάκωτος οὐ τραπεζοῦται κύλιξ. *id eſt,*
> *Fundo carens menſis non infertur calix.*

Non tamen exponitur eius vſus, Apparet dicterium eſſe in profuſe liberales, prodigioſq., aut linguaces blaterones qui verborum modum neſciant, quos a menſa communione, vitæque conſortio excludendos moneat. Quadrabit & in prægrande poculum, quod a menſa exulare poſtulet homo ſobrius. eſt autem πύνδαξ *idem quod* πυθμὴν, *vaſis alicuius fundus, quamquam Sophocles in Iphigenia* πύνδακα ξίφους *pro capulo gladii extulerit, vt ex Pauſaniæ lexico Euſtath. & Heſychius annotant. Porro ſenarius iſte verſus e Sophoclis Triptolemo deſumptus videtur, corrupteque apud Etymologici auctorem legitur* οὐ τραπεζοῦς κύλιξ. *Citatur adagium & a Demetrio Phalereo hunc modum,* ἀπυνδάκωτος οὐ τραπεζοῦται κύλιξ, ἀντὶ τοῦ, ἀπύθμενος ἐπὶ τραπέζης κύλιξ οὐ τίθεται. *Id eſt, vt verbum verbo exprimam, Fundindigus menſari non ſolet calix: pro eo quod eſt, fundo carens calix, in menſa non apponitur.*

Alcinoi horti.

Ἀλκινόου κῆποι *Alcinoi Hortus, Parœmiæ ſpecie celebratur & Alcinoi pometum, apud Septimium Tertullianum, libro de pallio, Conſitum & amœnum ſuper Alcinoi pometum & Mieæ roſetum, quod alibi in libro de corona militis ſic extulit, Centenariis quoque roſis ex horto Midæ lectis. Vt autem de loco deliciarum pleno dicitur, ita & tropice transferri poterit ad librum eruditum ac variæ lectionis diuitiis excultum, vt dicamus non Alcinoi hortos cultiores eſſe, quam ſint huius aut illius commentarij. Notum eſt ex Homero Alcinoi Phæacũ regis affluentiſſimos culturaq. diligentiſſima fuiſſe hortos. Iulianus ad Libanium* κῆπον δὲ τοῦ μὲν Ἀλκινόου καταδεέστερον, παραπλήσιον δὲ τῷ Λαέρτου. *Hortuum imparem quidem Alcinoi pomario, ſed tamen Laertæ conſimilem. Conſimili ratione Alcinoi menſam dixit Gregorius Nazianzenus de opipara & omni luxus genere referta,*

> Καὶ δόμος αἰγλήεντας, καὶ Ἀλκινόου τραπέζας,
> *Nõ ſi marmoreũ dederis tectum, Alcinoiq. Mẽſam.*

Et alibi in epiſtola ad Baſilium, ἀλλ' ὡς Ἀλκινόου τραπέζας. *ſic Ciceronianam menſam dixit Tertullianus libro De anima, pro ſumptuoſa magniq. precij menſa. Quod, inquit, menſis Ciceronianis infertur, nam M. Tullius Cicero citream menſam quingentis millibus emit vt idem ait lib. de pallio, aut vt Plinius, HS decem millibus.*

Iynges.

IYNGIS *voce pro illecebris & blandimento lenocinio ve quodam prouerbialiter vtuntur paſſim auctores. Sophocles in Hippodamia, loquens de præſtantia formæ Pelopis.*

> Τοιάδ' ἐν ὄμμασιν ἴυγγα θηρατηρίαν,
> Ἔρωτος ἀστραπήν τιν' ὀμμάτων ἔχει. *id eſt,*
> *Iynga talem lumina efflant, illicem,*
> *Amoris igneum iubar in oculis cubans.*

Quamquam apud Athenæum in decimo tertio λόγχαν *legitur Aeſchylus in Perſis,*

> Ἴυγξ μοι δ' ἄλλων ἀγαθῶν ὑπομιμνήσκεις. *id eſt,*
> *Regeris mihi aliorũ bonorũ lenocinãtiũ memoriã.*

Heliodorus Emeſenus libro quarto Aethiopicæ hiſtoria ἀπαραίτητον ἔχει πρὸς γυναῖκας ἴυγγα χρυσὸς καὶ λίθος. *id eſt Aurum & gemmæ vim pellaciæ haud dubiam obtinent apud fœmineũ genus. Syneſius ad Herculianum.* πολλῷ πρότερον ὑπὸ τῶν κατακλυσμῶν τῶν σῶν ταῖς ἐπιστολαῖς ἰύγγων καὶ σειρήνων ἐθηλύνθην, *id eſt, multo ante ipſe quodam tuarum in epiſtolis iyngum & deliciarum diluuio effeminatus ſum. Idem ad Athanaſium.* αὐτὴν ἐκείνην τὴν Γαλάτειαν πολλαῖς ἴυγξι γεγοητευμένην ἄγομεν, *id eſt, Ipſam illam Galatheam tibi hic ſiſtam illecebris variis conciliatam Suidas ex incerto auctore,* ἡ δὲ Κλεοπάτρα ἐφρόντιζε, ταῖς αὐταῖς ἴυγξι καὶ τὸν Σεβαστὸν κρατήσειν τρίτον. *id eſt, Cleopatra rebatur ſe iiſdem illecebris, quibus Caſ. & Antonium, tertium quoq. Aug. expugnaturam. Idem* τοσαύτη τις προσῆν ἴυγξ τοῖς Διογένους λόγοις τοῦ κυνός. *i. Tantum inerat illicium Diogenis Cynici verbis. Sic de Helena dictum eſt illud,* ὅτι ἡ Ἑλένη οὕτως ἰσχυρὰς εἶχε τὰς ἴυγγας *hoc eſt, tam validas & illices amoris, iyngas habuit, vt cum Priamus illam agnoſceret eſſe belli cauſſam, iraſci tamen illi nequiuerit, immo filiæ nomine eam compellarit amanter. Philoſtratus Iunior.* ὑπὸ τῇ τοῦ κεστοῦ ἴυγγι. *id eſt, Sub ceſti pellacia. Lycophron etiam* πυρίφλογον ἴυγγα, *igniuomam iyngem vocat amoris illicias, & Zezes* λογικὰς ἴυγγας, *verborum iyngas appellat, quod animos verba attrahant quantumuis duros & inflexibiles, quodam lenocinio. Vtitur etiam Pindarus ea voce pro cupidine & deſiderio, in Nemeis* ἴυγγι τήκεται ἦτορ. *id eſt, liqueſcit iynge ſeu amore pectus. Eſt autem inx auicula plumis diſcoloribus, collo prælongo, lingua exerta, crebro motu ſe circum agens, & ceruicem in orbem flectens, vropygiumq. ſuccuſſans, vnde & σεισοπυγὶς a non nullis vocatur, ab aliis κιναίδιον, ex eadem cauſſa, Zezi etiam κιγκλίς, Latinis motacilla: cuius vſus ad veneficia infamis fuit atq. ad incantamẽta, nam de trocho eam relegabant veneficæ, & carmina quædam admurmurantes circumgyrabant, aut extẽteratam trocho adnectebant. Hanc fingit Pindarus in Pythiis a venere primum e cælo ad homines deportatam, & Iaſoni traditam, additis veneficij documentis, quibus Medeam irretiret. Fabulæ narrant Iyngẽ mulierculam fuiſſe Iunonis iuſſu in auem commutatam, quod pharmacis quibuſdam Iouem in Ius amorem concitaſſet, vt Nicephorus pariter & Pindari Scholiaſtes cum Zeze annotant, nam apud Suidam*

pro

pro ἐπιπάσαι *legendum eſt* ἀναπάσαι. *Theocriti interpres ſcribit eam id veneficij molitam fuiſſe, vt in ſui amorem Iouem pertraheret. Callimachus Iyngem Echus filiam facit, alij Pithus ſiue Suadelæ. Nicephorus Gregoras ex aliorum auctoritate ſcribit* ἴυγγα *fuiſſe citharam mire concinnam,* κίθαρον ἐμμελεστάτην, *atque inde prouerbiali figura* ἴυγγα *dici quiduis ſuaue et deſiderabile,* πᾶν γλυκὺ καὶ ποθεινόν. *at Theocriti gloſſematarius annotat Iyngi auiculæ vim ineſſe natiuam amatorij philtri, ac propterea omnia ad amorem impellentia, gratioſa, pellacia, & ad perſuadendum appoſita,* ἴυγγας *methaphorice dici,* τὰ ἐπαγωγὰ καὶ χαρίεντα. *Quid, quod inuocationes & archanæ precum vires quas mutare nefas erat certis verborum legibus conceptas* ἴυγγες *dicebantur, quo ſpectat illud Syneſii libro de inſomniis,* καὶ μάγων σημαίνειν ἴυγγες αὐτοῦ, *quod Marſilius Ficinus neſcimus quã recte vertit. Conſideratione vero dignum eſt, Vtrum huc tendant illices vel motacillæ magorum. Illo quo diximus modo accipitur in Hecates oraculo apud Porphyrium.*

Τοὺς μὲν ἀπειρεσίους ἕλκεις ἴυγξιν ἀπ' αἰθέρος

Ῥηϊδίως ἀέκοντας ἐπὶ χθόνα διχα καμάτοιο. *id eſt,*

Dæmones innumeris in terram ex æthere votis

Traxiſti diua inuitos magno abſque labore.

Xenophon etiam pro venefico iynga dixit ibi, ὅτι ταῦτα ἄνευ πολλῶν φίλτρων καὶ ἐπῳδῶν καὶ ἰυγγῶν. *id eſt, quod iſta non citra philtra, incantamenta, & iyngas accidant.*

Manum peteris & pedem porrigis.

MANVM *peteris & pedem porrigis. Adagio vtitur Hieronymus in Ruffinum, Eo vti poſſumus in hominẽ auerſi ingenij & præpoſterum, qui aliud rogatus, aliud & quidem diuerſum oſtentat aut reſpondet. Conuenit cũ illo celebri,* ἀμάας ἀπῄτουν, οἱ δὲ σκαφίδας ἀπηρνοῦντο. *id eſt, Falcem petenti, denegabant ſarculum.*

Ab alno ſpectat.

Ἀπ' αἰγείρου θέα. *id eſt, Ab alno ſpectaculum, Dicitur de eo, qui cum non poſſit e propinquo ſpectare, extrema adiumenta quærit. Erat Athenis extra theatrum in foro alnus arbor, ita tamen vt inde in theatrum peteret proſpectus eminus, quo fiebat vt cui in theatro conſeſſus locus non erat, in alnum aſcenderet. Vti licebit, quando innuere volumus quempiam in peregrina arte & a ſtudiis ſuis aliena eius artis myſteria procul et quaſi per tranſennam inſpicere: veluti Iureconſultus extra Medicæ artis theatrum poſitus, velut ab alno, iuxta prouerbium, artis ſecreta deſpectat.*

Binis tonderi ſorficibus.

Διπλῇ μαχαίρᾳ κείρεσθαι, *id eſt, Gemina tonderi forfice Prouerbiale conuitium de molliculis hominibus & effeminatis quiq. ornandæ & componendæ corporis formæ ſtudij pluſculum impendunt. Citatur abſq. auctore a Iulio Polluce onomaſtici ſecundo. Eſt autem hoc loco* μάχαιρα *quæ &* ψαλὶς *forficula tonſoria. E diuerſo. Qui* κηπωνικῷ *tonſuræ genus ita dictum tondebãtur, hi teſte Heſychio,* μιᾷ μαχαίρᾳ κείρεσθαι, *vna forfice tonderi dicebantur, tametſi locus ille non nihil apud eum ſit corrupus.*

Agreſtis apis.

Ἀγρία μέλιττα. *id eſt fera aut agreſtis apis prouerbialiter dicitur de improbis præter modum & crudelibus, teſtante Suida, ab api quæ aculeum in vulnere relinquere ſolet. Fuit & Hegeſias Cyrenaicus philoſophus, Cuius non ſemel meminit Cicero cognomento* ἀγρία μέλιττα *dictus eo quod de morte differens, in magna orationis contentione multos necem ſibi conſciſcere compulerit, atteſtante Valer. Maximo. E diuerſo Xenophõ ob ſtyli ſuauitatem* ἀττικὴ μέλιττα, *id eſt, Attica apis nuncupatus fuiſſe legitur. Alioqui* ἄγριον *pæderaſten circa puerorum amores efferatum dixit Aeſchines in oratione aduerſus Timarchum, & Menander* ἄγριον κυβευτὴν *aleatorem aleæ inſigniter deditum nominat.*

In agrum ſeruus.

Εἰς ἀγρὸν μάσταξ. *id eſt, in Agrum famulus. Conueniet dici vbi quid vtiliter & apposite ſuo loco fit, nam famuli opera in agris neceſſaria eſt. Varinus ex Heſychio trãſcripſit. eſt autem* μάσταξ *ſeruile nomen, vnde & ad ſignificationem larua aneæ transfertur,* κατὰ τινὰς τὸ χαλκοῦν πρόσωπον, *vt annotat Euſtathius. Quadrabit item vbi ſignificare volumus, ſuam cuiq. artem eſſe tractandam, non in aliena inuolandum: veluti theologus ea quæ ſacras literas reſpiciunt, medicus morborum curationes, fabri tractent fabrilia, ſic ruſticum opus verna exerceat.*

Iſtic vellus non carpitur.

Ἐνταυθοῖ πόκος οὐ κείρεται, *id eſt, Iſtic vellus non carpitur aut tondetur Conuenit adagium, vbi vir doctus ſordidam prouinciam, qualis eſt, erudiendæ iuuentutis detrectat: aut quando innuere volumus aliquem eſſe doctiorem, quam vt ab eo prima rudimenta & artis tyrocinia petenda ſint: aut quando alienam & alterius loci operam a quopiam expoſcimus. Natum a Xenocrate Chalcedonio philoſopho qui illitteratum hominẽ geometriæ & aſtronomiæ prorſus rudem, ipſius ſcholam frequentantem hoc dicto abegit,* παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται, *id eſt. Apud me vellus non deglubitur. Lanificium multos habet operarum gradus, tõdetur enim primum, mox maceratur, deinde hamatis aut dentatis inſtrumentis carpitur, poſtea in netticum & textorum officinam deditur, poſtremum in fulloniam ablegatur.*

Quid Lecytho cum Strophio?

Τί λήκυθος καὶ στρόφιον. *Quid Lecytho cum Strophio? De rebus diſſimilibus & abſonis effertur. Citatur a Suida. Cui adfinis eſt & illa parœmia,* τίς δὲ κατόπτρῳ καὶ ξίφει κοινωνία; *quid ſpeculo commercij cum gladio? Eſt autem Lecythus vas olearium quod Capſacem vocat D. Cyprianus.*

Flumina in terram commutat.

Χέρσον τὰ ῥεῖθρα, πελαγίζεις δὲ τὰς λίθους. *id eſt,*

Amnes humum facis, mutas ſaxa in lacus.

Citatur ex Piſide. Quadrabit in præpoſtere omnia facientes: aut in magnicrepos qui ex cloaca arcem faciunt: Adluſum putamus ad hiſtoriã de Xerxe, qui rerum naturæ frenum quoddam inijcere tentauit, Athon montem nauigabilem faciens, & fluuios ſiccis pedibus permeabiles reddens: quanquam & ad magica vi-

res

χρήσασθαι, ἀλλ' ὡς παρέργῳ. id eſt, Quia nolo cibo uti tamquam opere, ſed tamquam operis acceſſorio.

Achaicum telum.

Ἀχαϊκὸν βέλος, id eſt, Telum Achaicum dicitur telum habile & quod apte collineat. Coniecturam alicuius artificioſam & pulchre ſcopum attingentem, aut ſcomma adpoſite mores cuiuſpiam perſtringens, licebit parœmiace vocare βέλος ἀχαϊκόν, Citatur a Suida. Apparet autem fuiſſe telum funditoribus gentis Achaicæ peculiare, aptum cum primis in obſidione.

Herculis cornu.

Ἡρακλέους κέρας, id eſt, Herculis cornu, de affluentia bonorum omnium prouerbialiter dicitur apud Dionē Chryſoſtomum oratione 2. de Fortuna ibi, τοῦτο ἦν ἄρα καὶ χρυσοῦν γένος, καὶ νῆσοι μακάρων ταῖς αὐτομάτοις ἔχουσαι τροφαῖς, καὶ ἡρακλέους κέρας καὶ κυκλώπων βίος. id eſt, Iſtud ipſum fuit & aureum ſeculum, & fortunatæ dictæ inſulæ ſponte ſua proferentes alimentorum genus omne, & Herculis cornu, & Cyclopum victus. Adagium mere idem cum Amaltheæ cornu de cuius origine quis varia & auctoribus & prorſus diuerſa prodi videmus, non luſurum me operam putaui ſi in ſtudioſorum gratiam philologia hac acceſſione per me adiuuaretur: vnde eluceſceret ratio cur Herculis cornu dicatur. Helenius Acron & Porphyrion grammatici in illud Horatij Odarum lib. 1. Hinc tibi copia Manabit, ad plenum benigno Ruris honorum opulenta cornu, referunt adagij natalem ad cornu Fortunæ quod Acheloo detractum victor Hercules Fortunæ donaſſe perhibetur, de quo ita Dion Pruſiæus οἱ δὲ τὰ κρείττω γράφοντες τὸ τῆς ἀμαλθείας κέρας ἰδεῖν κέρας πλῆρες ἐκ θείου ταῖς ὥραις, ὃ ἐν μάχῃ ἡρακλῆς Ἀχελῴου ἀπέρρηξε. id eſt, Qui veritati magis conſona pingunt, dant Fortunę cornu Amaltheæ refertum omnigenis fructibus, quod in conflictu Acheloo defregit Hercules, ſubicit poſt, τοῦτο τῆς ἀμαλθείας (ita enim legi debet loco ἀμαθίας, quæ vox incuriam denotat) κέρας μᾶλλον τὴν τῶν ἀγαθῶν δόσιν τε καὶ εὐδαιμονίαν, hoc eſt, Amaltheæ cornu indicat bonorum largitionem & felicitatem. Euſtathius in commentariis Dionyſij Afri paullo aliter fabulatur, Acheloum videlicet pro ſuo cornu per Herculem comminuto Amaltheæ cornu numeris loco illi rependiſſe, cuius beneficio bonorum omnium affluētia vtenti ſuppetebat: quam fabulam ita ſanant quidā dictitantes, Herculem cunctos vbiuis gentium mortales ſibi beneficio deuincire volentem, cum intellexiſſet Acheloum fluuium errabundis flexibus magnam Aetoliæ partem lancinare, atque ita variis foſſis, aggeribus, alueorumq. elicibus regioni iniuriam, vim quodammodo adhibuiſſe, & ad moderationem reuocaſſe ſuperuacuos amnis curſus eaq. cultura feraciorem agrum reddidiſſe: qua ratione ſiniſtrum fluminis cornu incompoſitis ſinuoſisq. anfractibus inutile atque incolis infructuoſum, tractabile ac commodum præſtiterit: Atque iſta eſſe Acheloi cornua exponunt, ſuperatam & compreſſam amnis iniuriam, & repoſitā fœcunditatem. Palephatus narrat Herculem aliquando Theſpiis Bœotiæ oppido commoratum fuiſſe, apud feminam liberalis formę, cui Amalthea nomen fuerit, propoſito Iolai nepotis hoſpitio, quod cum iſte iniquius ferret, cogitaretq. peculium omne quod in cornu bubulo illa aſſeruabat in vſum Herculis ſi quid emptitaret, furto auferre, factum eſt vt ſocij peregrinationis dicerent, Herculem habere cornu Amaltheæ, vnde promeret affluenter ea omnia quæ ipſi forent vſui. Alij hanc ipſam Amaltheam anum faciunt ex mercimoniis opulentam, & quæ pleramq. pecuniæ ſortem e ducendis mercibus contractam, includere in cornu ab eius nomine nuncupatum conſueuerit, quod quia pecuniis refertum Hercules abſtulerit ſplendide inde victitans, prouerbialis ſermo increbuit, ex Amalthea cornu cuncta bona Herculi ſuppetere. Fuerunt & qui aliam commenti ſunt fabulam fuiſſe in Lybia dituunculam ſupra modum feracem, forma loci bubulo cornu non abſimilia femina nomine Amalthea poſſeſſam, a cuius ſingulari fœcunditate fructuum genus omne copioſiſſimo prouentu affundentis, natam parœmiæ originem autumant. Callimachi ſcholiaſtes Græcus, amaltheam capram, quę Ioui lac prebuerit, ſcribit ex altero cornu ambroſiam fundere, ex altero nectar, creditam fuiſſe. Theon Alexandrinus in Arateis commentariis annotat Capram iſtam mulierem fuiſſe Arcadicam, Iouis nutricem, Iouemq. alumnum beneficij memorem, nutricis mortuę pellem complicatam ſibi circumpoſuiſſe, ac inter aſtra retuliſſe, eamq. eſſe Amaltheam, Parmeniſcus ait Meliſſeo Cretæ regi Alumnum fuiſſe datum Iouem infantem, cuius filia Dodonides cum lacte carerent, illum capram geminos hędos enixam puero adhibuiſſe, nomine Amaltheam, quę eum educarit, eiuſq. fœcunditatem prouerbio locum dediſſe. Muſæus (hunc enim fabulæ auctorem citant Hyginus & Baſſus Aratei commentarij auctor creditus) tradit Iouis nutrices Themidem & Amaltheam nymphas ab Ope matre delectas fuiſſe, ac poſtremam Amaltheam in deliciis habuiſſe capram incredibili lactis copia ſcatentem, cuius ille vbera ſuxerit. Diodorus Siculus Bibliothecę libro quarto refert Hammonem Libyę partis regem virgini præſtanti forma Amalthea dictæ ſtuprum obtuliſſe, procreata ex ea ſobole, ipſamq. propinquæ oræ præfeciſſe, quæ quod bouis cornu ſpeciem imitaretur, occiduum cornu nuncupata ſit & Amalthea cornu, quod vineis & fructiferis omnis generis arboribus abundaret, poſteris eam appellationem transferētibus ad optimam & primæ feracitatis terram. Hactenus de origine. Socrates (vt Ioannes Stobæus commemorat) Amalthea cornu dicebat eſſe Symbolum induſtriæ & ſedulitatis, illinc enim omnia manare bona illi, qui μὴ ἀργῶν, hoc eſt, ignauus & ſocors non pergat eſſe: Cornu namq. bouis animalis laborioſiſſimi, operarium ſignificare: vuas et alios fructus quibus cornu ſcateat, indicare affluentiam bonorum ex agricultura prouenientium: Cornu autem illud a bono Genio & Fortuna bonorum largitrice, vtrimq. ſuſtineri volunt. Philemon Comicus per iocum Amaltheę cornu pecuniam eſſe ait, cuius hi leguntur ſenarij.

Τὸ τῆς ἀμαλθείας δοκιμάζεται κέρας,
Οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς, κέρας βοός.
Ἀργύριόν ἐστι, τοῦτ' ἐὰν ἔχῃς, λέγε,
Φέρε νῦν ὅ βούλει, πάντα σοι γενήσεται. id eſt,
Tunc illud eſſe cornu Amalthea putas,
Cuiuſmodi pingit pictor, cornu bouis?
Argentea eſt moneta, quam qui poſſidet,

Huic

Huc copioſe pro votis cuncta affluunt.

Phocylides agrum cornu Amaltheæ accipit quod ad victum neceſſaria & ſuſtinendæ vitæ alimoniam ſuppeditet, eo verſu, ἀγρὸν γὰρ τὸ λεγόμενον ἀμαλθείας κέρας. Phocion Peripateticus librum ſcripſit multa variaq. hiſtoria refertum, inſcripſit κέρας ἀμαλθείας, teſte Gellio. Philoſtratus de Dione. Δίωνα τὸν προυσαιέα, οὐκ οἶδ᾽ ὅτι χρὴ προσειπεῖν, διὰ τὴν ἐς πάντα ἀρετήν, ἀμαλθείας γὰρ κέρας ἦν τὸ τοῦ λόγου. id eſt, Dionem Pruſiæum haud ſcio quo nomine compellabo, propter mirificam in omni genere præſtantiam, erat enim iuxta prouerbium, Amaltheæ cornu.

Lemnius obtutus.

Λήμνιον βλέπειν, id eſt, Lemnium obtueri, de truculento & quaſi igneo aſpectu prouerbialiter dici oſtendit Euſtathius Iliad. primo & exponit, ὁ ἐστι καὶ πυρῶδες βλέπειν. Lemnij homines efferi & immanes ferebantur, qui natos ſibi ex Atticis feminis liberos nefarie trucidarunt, teſte Herodoto: unde & Lemnia manus pro, ſanguinaria, & Lemnium malum, de inſigni & ineuitabili malo natū eſt. Citatur ab Heſychio, addita cauſſa, quoniam & Lemno inuentus ſit ignis. Quid? quod primi ferrarias officinas, fabricatis exitio mortalium & ad cædes repertis telis, inſtituerunt, qua de cauſſa & Sinties a nocendi argumento nuncupati fuere.

Cum Protogene mortuo bellum gerit.

BELLVM *cum Protogene mortuo gerere, prouerbiali figura dicitur qui in mortuorum ſcripta inuehitur, mortuorum manes conuitiis impetit, aut quomodocumq. illis iniurius eſt. Exſtat apud Aul. Gellium libro 15. ca. vltimo. Demetrius Poliorcetes cognomento dictus a ſolertia machinarum oppugnandis vrbibus repertarum, Rhodum obſidens, incendio ſtatuerat abolere ædes extra vrbem, in quibus aſſeruabatur pulcherrimi operis imago, a Protogene illuſtri pictore facta, quod eam hoſtili vrbi inuideret, re intellecta Rhodij legatos ad eum mittunt cum his verbis, Petimus, conſideres, ne turpe tibi ſit, quia non potueris bello Rhodios vincere, bellum cum Protogene mortuo geſſiſſe. Huc ſpectat Philoſtrati Lemnij dictum quo Aelianum reprehendit, qui accuſationem cuiuſdam retro tyranni ſcripſerat. Laudarem, inquit, inſtitutum tuum, ſi viuum accuſaſſes, viuentem namque tyrannum inceſſere, viri eſſe duco, at mortuo inſultare cuiuſuis. Græce ita ſonat, ἐγὼ γὰρ τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ παντός. Eodem ſenſu Plancus fregit calumnias Aſinij Pollionis, qui orationes meditabatur a morte Planci edendas, ne reſpondere poſſe, dictitans, Cum mortuis non niſi laruas luctari, quod a Plinio in præfatione Naturalis Hiſtoriæ inſcripta relatum eſt. In hanc ſententiam trahi poteſt illud Epigramma Græcum.*

Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
Νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί, id eſt,
Nunc poſt fata meum telis configite corpus,
Audet & exanimum lepus infeſtare leonem.

Mercurij catena.

Ἑρμαϊκὴ σειρά, id eſt, Mercurij catena, adagiali ſpecie vſurpatur ab Eunapio Sardiano de inuictæ eloquētiæ homine, qui quo velit linguæ lenocinio auditores rapere & tranſducere poſſit. Sic enim ait, ὁ δὲ πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα, διὰ ποικίλης παιδείας πάντα ἐς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλε. id eſt, At Porphyrius velut Mercurialis quædam catena ad mortales deuergens cuncta, clare pureq. in lucem protulit, variæ doctrinæ beneficio. Notum eſt de Herculis Ogmij catena auribus hominum inſerta, qua eos circumducebat, ex Luciani opuſculo: Herculem vero eundem cum Mercurio exiſtimauit religio Druidarum, & Aegyptiorum ſchola.

Vt egeni, eruum.

Ὅπερ τοῖς σίτου ἀποροῦσιν ὄροβοι id eſt, Id quod in frumenti inopia, eruum: adagij vſus erit cum ſignificare volumus, boni conſulenda eſſe qualiacumq. ſint deteriora, vbi non adſit meliorum copia. Glandium eſus mortalibus fuit gratiſſimus, ante repertas & a Triptolemo cōmōſtratas Cereales fruges. Solet autem vſuuenire famis tempore, aut vbi frumentum deeſt, vt legumina queuis, viciam, lentem, eruum, aliaq. χέδροπα in victum commutet vulgus, ad placandam eſuriei iniuriam & ſuſtenendam vitam, vbi cetera deficiunt neceſſaria. Philoſtratus in Nicete, ἀλλ᾽ ἀπορίᾳ γενναίων σοφιστῶν ἐσπουδάζοντο παρ᾽ Ἕλλησιν, ὅν τρόπον τοῖς σίτου ἀποροῦσιν οἱ ὄροβοι. id eſt, Inopia præcellentium doctorum, in pretio fuerūt habiti a Græcis ea tempeſtate, quemadmodum eruum magni fit apud illos qui frumento carent.

Priuſquam pinſueris, farinam ſubigis.

Πρὶν ἢ πτίσαι, τὰ ἄλφιτα, ſubaudi πλάττεις, id eſt, priuſquam pinſueris, farinam ſubigis aut maceras. Dicitur in homines præpoſteros, qui peruerſo ordine, quod poſtremo factum oportuit, primum omnium faciunt. Præpoſtere agit qui ſubigere tentat, priuſquam triticum a glumis ſeparetur et pinſatur. Euſtathius in decimumſextum Odyſſeæ perperam legens, πρὶν ὀπτῆσαι, quod ſonat, Priuſquam aſſaueris occaſionem labendi dedit lectionem eius ſecutis minus venuſtam minuſq. explicitam. Simile iſti adducit Suidas, & ex eo proculdubio Euſtathius mutuatus tale Prouerbium, πρὶν τοὺς ἰχθῦς ἑλεῖν, τὸ τυρὶ ἅλμην κυκᾷς, id eſt, Ante captos piſces mare agitas, aut ſalem aquæ miſces, Quod conuenit in præproperos homines, qui locupleteſpe præcipiunt futuram adhuc victoriam.

Nondum incuruam ceruicem Iupiter habet.

EXSTAT *inter Tyrtæi poemata quæ admonitoria ad bellicam virtutem Spartanæ iuuentuti ſcripſit, prouerbialis verſus.*

Θαρσεῖτ᾽, οὔπω γὰρ Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει. id eſt,

Animo conſtanter habete, Iupiter haud dum etenim colla retorta gerit. Quo vti licebit apud deiectos animos & facile conſternatos, quos in rebus duris durare ſe & confirmare admonebimus. Metaphora tranſlata a ſupplicibus & depreſſa mente præditis, quos incuruicerui cos Pacuuius vocat, quo ſpectant & verſus de ſeruitute apud Philonem,

Οὐ γὰρ δούλη κεφαλὴ ὀρθὴ πέφυκεν,
Ἀλλ᾽ αἰεὶ σκολιὴ αὐχένα λοξὸν ἔχει. hoc eſt,

Haud ſolitum eſt ſeruile caput ſe attollere rectum:
Semper at obliquum colla retorta gerit.

Thmuitarum hircus.

Θμυΐτῶν τράγος, Thmuitarum hircus, de mulieroſo homine, in quem adhinniunt quodammodo ſcorta, ad vnius nutum parata, D. Clemens in Protreptico loquens de Apolline nobili inſeſſore, qui amicas multas habuerit, inter quas cōmemorantur, Aethuſa Arſinoe. Zeuxippe, Prothoe, Marpiſſa, & Hypſipyle, οἷς ἐμπλησθῆναι γυναικῶν, inquit, γυναικῶν ἀεὶ ἧττον ἢ αἰγῶν ὁ Θμυΐτων τράγος. id eſt, Mulierculis ad ſatietatem ſe explevit nō paucioribus quam capris Thmuitarum hircus. Eſt autem Thmuis oppidum Aegypti Stephano teſte, Euſebius et Nicephorus Philea meminerunt Thmuitarum epiſcopi viri ſanctiſſimi. Nemini vero dubium eſt, ſingula Aegypti oppida peculiaria habuiſſe olim numina, animalia, quibus diuinos faciebant honores, Tentyritæ accipitrem, Combitæ crocodilum, lupum Lycopolitani, canem Bubaſtij, ouem Saitæ, capram & hircum Mendeſij, hircum Thmuitæ colebant, cui vt veriſimile eſt, capras votiuas victimas & donaria ſacra offerebāt affatim: Itaque ganeonem inſignem aut notæ famæ mœchum pluribus abundare feminis dicemus, quam olim capris Thmuitarum hircus.

Ventos paſcere.

Ἀνέμους ποιμαίνειν. id eſt, vētos paſcere, hoc eſt, inſtar ouiū agere dicitur qui inanem ſumit operam, nihil operæpretij faciens, D. Clemens lib. 1. Stromatum. ὃς δ' ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, οὗτος ποιμαίνει ἀνέμους, ὁ δ' αὐτὸς διώξεται ὄρνεα πετόμενα. id eſt, Qui mendaciis innititur, is ventos paſcit & volucres aues perſequitur.

Tenedia regula.

Τενέδιος κέραμος; id eſt, Tenedium fictile, Prouerbiali ſchemate dicitur de re fragili, & in qua contractanda magna opus ſit religione. Dion Chriſoſtomus oratione. 42. σχεδὸν οὖν παραπλήσιον πεπόνθασιν οἱ ἐμοὶ λόγοι τῷ κεράμῳ τῷ Τενεδίῳ, καὶ γὰρ ἐκεῖνον πᾶς μὲν ὁ παραπλέων ἐμβάλλεται κέραμον, τὸ δὲ ὑγιὲς ἀποκομίζει ἔνδιος, ἀλλὰ πολλοὶ σύντριμμα ποιήσαντες, ὁ συντρίψαντες, ὅσα ἔχοντες χαλῶσιν αὐτούς. id eſt, Idem propemodum meis orationibus accidit, quod fictilibus Tenediis: illuc enim qui prænauigant aduenæ omnes, manum fictilibus immittunt, nemo autem fere integrum perfert, ſed plerique omnes ea vel atterendo, perfringunt, vel collidunt, ignorantes teſtacea ſeſe tractare. Loquitur de ſuis ſcriptis, quæ cum omnibus in ore eſſent, multi libere de induſtria verba immutabant, vel ne memoriæ lapſum proderent, vel etiā inuiti quibus nihil eſſet peculij, vnde librum compararent, atque verbatim ediſcerent. Transferri poteſt prouerbium ad orationem aut carmen, in quibus qui immutare & liberius tranſponere verba conatur, is facile impingit, vt aut orationis vim eneruet, aut ſanguinem deducat, aut curſum frangat. Anxietate ſumma & ſollicita cura hic opus eſt, quod interdum vnica ſyllaba, immo lettera momentum omne trahat.

Agreſtibus holeribus victitat.

De homine ſordido qui ſuum defraudat genium, dictum eſt illud Pherecratis Comici, in fabula cui ἄγριοι nomen, οἱ δ' ἐρύκαις καὶ βρακάνοις καὶ στροβίλοις ζῶσιν, ἐπειδὰν δ' ἤδη πεινῶσι σφόδρα, ὥσπερ αἱ πολύποδες νύκτωρ περιτρώγουσιν αὐτῶν τοὺς δακτύλους. id eſt, Agreſtibus holuſculis ac carduis viuere, cūq. vehementer eſurierint, polyporum inſtar noctu digitos intus, arrodere. Apud Athenæum male legitur pro οἱ δε, οἱ τῇ & ἐρύκαισι, pro ἐρύκαις. Sunt autem ἐρύκαι & βράκανα teſte Heſychio, ἄγρια λάχανα, agreſtia quædam holera, στρόβιλοι vero cardui ſpecies. Poteſt etiam dici de homine egeno qui omnis ſubſidij expers ad inhumana edulia adigitur. Porro quoniam iſtiuſmodi holera difficulter eluuntur, hinc Cratinus Comicus δυσβράκανον prouerbialiter dixit, quod intellectu arduum eſt, & ingenio ægre conſequi quis poſſit.

Leporem frondium crepitus terret.

Gregorius Nazianzenus in Diſtichis ſentētioſis,

Φύλλων λαγωὸς ἐκφοβεῖται κτύπῳ,
Ἀνδρὸς δ' ἀνάνδρου σκιαὶ τῶν πραγμάτων. id eſt,
Lepus fragore territatur frondium,
Vmbræq. rerum timidulos terrent viros.

Arduus & infractus animus non commouetur rebus aduerſis & reſtante fortuna, neque periculi tempeſtas illum aūt honoris aura vnquam de ſuo curſu vel ſpe vel metu depellit.

Aequalia reddere capita in pugna.

Nazianzenus in funebri oratione Baſilio Magno dicta, καὶ τὴν παρ' ἡμῶν τοῦ ῥοπὴν προσθέμενος, ἴσας ὑμῖν τὰς κεφαλὰς, τὸ τοῦ λόγου, κατέστησα. id eſt, Addito a me ſubſidij momento, æqualia in conflictu capita, iuxta prouerbium, vt eſſent effeci. Quadrabit cū quis diſceptantibus arbiter datus, nunc hunc, nunc illum auxiliaribus argumentis ſuppeditatis ſuſtinet in æquilibrio quodam contenſionis, nam paruus acceſſio in tali pugna, ἑτεραλκέα νίκην i. victoriā alterutro declinantem tribuere poteſt. Locus videtur deſumptus ex Homero Iliad. vndecimo, vbi Græci pariter & Troiani pari Marte depugnantes neutro alternante victoria ἴσας δ' ὑσμίνη κεφαλὰς ἔχεν. hoc eſt, æqualia in duello capita habebant.

Bubulcus antea, nunc caprarius.

Βώτας μὲν ἐλέγευ, νῦν δ' αἰπόλῳ ἀνδρὶ ἔοικας. id eſt,
Caprigeni gregis es ductor, paullo ante bubulcus.

Theocritus Idyllio primo. De iis qui in peius degenerant, ab equis, quod dicitur, ad aſinos: vel qui perſonam ſuſtinere nequeunt aut tueri, quam præ ſe ferūt, vel qui placidos mores in aſperos commutant, humani prius & mites, nunc crudeles & efferati, denique ex Mitionibus Demeæ. Natum videtur a boum & caprarum ingenio, quod proceſſu temporis bubulci caprariique in conſuetudinem rapiunt, animantiumque iſtorum mores imitantur. Boues vt ſunt placidi & manſueto ingenio, ita & eorum magiſtri: contra caprarij ſalacitate & intractabili feritate capras æmulari creduntur contagione in naturam abeunte.

Aeoliſare.

Aeoliſare.

Αἰολίζειν, pro circumſcribere & decipere, inter prouerbiales voces a gentium moribus ductas, refertur eo quod Aeoles vt impoſtores & fraudulenti traducebantur, quamquam & a variegatione effecta dictio videri poteſt, id enim αἰόλον ſignificat, & mendacia verborum fuco variari ſolent, quemadmodum veritatis ſimplex eſt gratia. Hierocles Alexandrinus cuius in aurea Pythagoræ carmina ſcriptum extat, μηδ' αἰόλιζε ταῦτα, id eſt, Neq. in his rebus imponas aut fraudem facias. Hinc apud Theocritum Αἰολικὸν θέαμα, miraculum Aeolicum legunt quidam pro ἀπατεῶνα, ἐξαπατητικὸν καὶ ποικίλον, fraudulentum & varium.

Cum Euandri matre loqui.

PROVERBIALI ſpecie dictum eſt illud ab Au. Gellio noctium Atticarum lib. 1. Tu autem perinde quaſi cum Euandri matre nunc loquare, ſermone abhinc multis annis iam deſito vteris Hominem antiquarium, qui priſcæ ætatis vocabulis obſoletis vti gaudet, & Appulejanæ dictionis delicias iam deſitas, in vſum reuocare frequens inſiſtit, cum Euandri matre loqui non inuenuſte dicemus, quo ſpectat Phauorini philoſophi admonitio ad adoleſcētem priſcarum vocum cupidiſſimum, Inauditum atq. inſolens verbum tamquam ſcopulum eſſe fugiendum. Euandri vero Arcadis, qui ob fortuitam fratris cædem extorris patria in Latium deſcēdit, ibiq. ſedem firmauit, mater fuit Nicoſtrata proprio nomine, ab aliis Themis quoque dicta, Plutarcho teſtimonio, quoniam fatiloqua habebatur, vnde & a carminū oraculis Carmenta fuit appellata. Non abludit hinc illud apud eundem auctorem libro decimoſexto cap. 10. Ego vero dicere atque interpretari hoc deberem, ſi ius Faunorum & Aboriginum didiciſſem: quaſi diceret, ſi vocabula vetera & primis Latij incolis vſitata didiciſſem. Aborigines autem ab Euandro Arcade literas accepiſſe primum refert Cor. Tacitus Annalium lib. 11. Aborigines ante repertum papyri vſum, extitiſſe et ſcripturæ loco inciſis lignorū taleolis vſos fuiſſe conſtat, vnde Symmachi illud, Mallem Aboriginum more dictionem ſalutis alternæ ligno corticibus ſcribere.

Alba linea.

ALBA linea fieri dicitur quod ſimpliciter fit, & abſq. vlla arte quadam picturata. Au. Gellius lib. 20. cap. vlt. Multa & varia lectitantes in quas res cumq. inciderent alba (vt dicitur) linea, ſine cura diſcriminis, ſolam copiam ſectati conuertebant: quo loco copiam pro multitudine ſola intelligmus, non aūt pro variatione dictionis, Tranſlatio a tabulis monochromatis, vbi nulla pigmentorum varietas oculos ſatiare poteſt.

Puteus, ſi hauriatur, melior euadit.

APPARET prouerbium eſſe vetus quo in Epiſtola ad Euſtathium medicum vtitur Baſilius. καὶ γὰρ τὰ φρέατα φασὶν ἐξαντλούμενα, βελτίω γίνεσθαι, Etenim putei (quod aiunt) ſi hauriantur, meliores euadunt. Ferrum ſi exteratur niteſcit: aqua pigra ſi moueatur, nihilo fit deterior: & ingeniū adoleſcentis quo magis excolas exerceasq. hoc fit præſtantius, vſus eſt & D. Clemēs lib. 1. Strom. καὶ φρέατα τὰ ἐξαντλούμενα, διαυγέστερον ὕδωρ ἀναδίδωσι, καὶ τὸν σίδηρον ἡ χρῆσις καθαρώτερον φυλάσσει, id eſt, Puteus exhauſtus limpidiorem reddit aquam, & ferrum vſus purius ſeruat. Philon Iudæus lib. De gigantibus. πολλάκις δὲ καὶ πρὸς τὸ ἄμεινον ἐπιδίδωσιν, ὥσπερ φασὶ τὰς ἀπαντλουμένας πηγάς, αἳ γὰρ ἐκεῖναι λέγεται ἔχειν τότε μᾶλλον γλυκαίνεσθαι. id eſt. Sæpe etiam melior euadit, quemadmodum perhibent fontes, ſi hauriātur: hos etenim tunc dulceſcere magis vulgaris opinio eſt.

Otus & Othus.

Ὦτοι, id eſt, Oti dicuntur prouerbij ſpecie vecordes homines ſtulteq. glorioſi, χαῦνοι καὶ κενόδοξοι, vt ex Aelio Dionyſio annotat Euſtathius ab auicula Oto, quam Aſionem Latini nominant, quæ geſticulabunda & ad laudes ſuas ſubſultabunda, eo modo capitur. Idem Odyſſea. 1. ὤτους vocari dicit qui facile quauis in re circumueniuntur, ac præcipue qui ſe patiuntur dictis facile protelari, argumentis quibuſuis improuide aſſentientes, nihilq. curioſius expendētes, eius hæc ſunt verba, οἱ ἐν μέσοις ἀκοῦσαι ἀπρὶξ ἔχοντες καὶ κούφοις τῆς ἀπάτης [illegible] χοντες. Auiculam hanc ſtolidam eſſe facileq. decipi annotat Etymolog. auctor, de qua ita Ariſtoteles, Otus noctuæ ſimilis, circa aures alarum quandam ſimilitudinem præfert. Verum Othus pro faſtuoſo homine et qui gradus (vti Plautus loquitur) grandit, prouerbialiter dici poteſt, aperiente huic rei viam Marcellino libro 22. vbi inquit. Grādiaq. incedens tamquam Othus & Ephialtes, quorum proceritatem Homerus in immēſum tollit. Fabula de Otho & Ephialte Aloei filiis ex Homeri Iliad. 5. nota abunde eſt, qui maiora viribus aggreſſi, telumq. aggeſtis temere montibus inuadere adorti, deiecti occubuerunt: fabulantur alij illos quolibet menſe nouem digitis excreuiſſe, Heginio teſte.

Cælaturam olet.

Γλυφανίου ὄζειν. id eſt, Scalprum aut cęlū olere dicitur quod recenter fabricatum eſt. Theocritus idyllio primo de poculo tornato recenter, Νεοτευχὲς ἔτι γλυφάνοιο ποτόσδον. Quod natum nuper redolet cęlamina ſcalpri. Transferri poterit ad librum recens ab aliquo conſcriptum & e prælo profectum aut ad carmen nuperum quod ſub incudem nondum reuocarit auctor. Sic induciæ quę nō diu durauerāt in bello nauali apud Ariſtophanem Acharn. ὄζουσι πίττης, Picem olent, propter triremium aliarumq. nauium bellicum apparatum, quæ pice illitę nuper ad belli procinctum paratæ fuerant.

In Piſa animum confirma.

QVOTIES animum alicui addere volumus ad diſceptationem, aut cū in contentionis ſtudio, quod ἀγῶνα Græci dicunt, eo firmare ne labaſcat aut animo concidat, prouerbij huius vſus erit, quod apud Syneſium in Caluitij encomio exſtat, τέθαρρει ἐν Πίσῃ, φασί, τὴν καρδίαν. id eſt, in Piſa animum (quod aiunt) confirma. Vbi auctor ille ob caluitij deformitatem offenſus, ſeipſum durat animatq., ne ea re cōmoueatur. Solebant apud Piſam Elidos vrbem quolibet luſtro certamina, Olympia dicta, maximo Græciæ conuentu celebrari, in quibus decertaturus ad gloriæ immortalitatem parandā, præſentem animū ac fortem ſumere debebat.

Cubitis adoleſcere.

Πήχυιον αὐξάνεσθαι. *id eſt, Cubitis adoleſcere aut incrementum capere prouerbiali tropo dicitur, qui in re quapiã aut arte magnos & repentinos profectus facit. Eunapius Sardianus de maxima loquens,* πήχεσι δὲ τὴν ἐπὶ πᾶσαν σοφίαν αὐξόμενος. *id eſt, Per cubitos ad omnigenã eruditionem prouectus, aut excreſcens. Ita diuitem repente ingentibus opibus ditatum,* πήχεσι τὸν πλοῦτον ἀμήχανον αὐξηθέντα. *id eſt, per cubitos in immenſas opes adultum dicemus. Natum a Gigante quopiam, quem ſingulis menſibus cubito increuiſſe fabulæ loquũtur: quin & Antæum Libycum in ſexaginta cubitorum altitudinem excreuiſſe, vt veterum memoria prodidit ſcriptis Plutarchus in Sertorio. Ad hanc adagij formulã, efficta eſt etiam illa Philoſtrati in Iconibus,* θαμὰ τοὺς ἀποφαίνει καὶ τετραπήχεις ἐκ μικρῶν, *i. Prandidos efficit & ex puſillis quadricubitos: & illa Cratetis Comici in Lamia.* τὰ τριπήχη θετταλικῶς τετμημένα, *hoc eſt, Tricubitalia fruſta carnis Theſſalico more diſſecta. Prodigioſæ magnitudinis ſignificationem habet &, Philoxeni Cytherij guloſiſſimi votum apud Machonem Comicum, qui optauit* τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχῶν, *id eſt, guttur tres longum cubitos. Ariſtophanes quoque proceros deſignans,* τετραπήχεις, *inquit,* καὶ γενναίους. *id eſt, quadricubitos & ſtrenuos. Citatur & hoc modo adagium,* κατὰ πῆχυν ἐπιδιδόναι, *id eſt, Cubiti ſpatio increſcere. Suidas ex incerto, vt ſolet, auctore,* ὁ δὲ φιλόσοφος ἀφειδῶς οὐκ ἐπαύσατο διδοὺς, καὶ ἐπεδίδου κατὰ πῆχυν, ὡς φασὶν, ἄχρι τοῦ μεγίστου δυστυχήματος. *id eſt, Philoſophus liberaliter erogare pecunias non deſtitit creſcebatq. velut per cubitos (vt ita dicam) firmum illud propoſitum, donec repente in incredibilem calamitatem incidit.*

Non eſt cuiuis recte condire.

Οὐ πρὸς παντός ἐστιν ἀρτῦσαι καλῶς. *id eſt,*
Condire ſcite eſt hercle non cuiuslibet.

Venuſtum adagium eſt Cratini Comici lepidiſſimi in Glauco fabula, de rebus non vulgaribus, ſed arduis atque operoſis. Huic adagio obnoxij ſunt quotquot ſcribunt carmen. nam ſi eruditus fuerit paullo, & ad popularium aures minus attemperatum, ita vt vulgi captum excedat, obſcuritatis nomine damnatur illico, contra ſi leue ſit & triniale ac ſuberis inſtar ſuperfluitans quodammodo, a doctioribus reiicitur, ὡς ἐν ἰδιώματι καταβάλλειν: *vſqueadeo Condire recte non cuiuſuis eſt.*

Etiam mater & ſorores.

QVANDO *citra diſcrimen aut exemptionem omnes promiſcue indicare volum⁹, prouerbij huius vſus erit,* Ἀλλὰ καὶ μάτηρ καὶ ἀδελφαί, *Etiam mater & ſorores. Vtitur loco modo citato Syneſius oſtendens nominatim adagium eſſe, ſic enim inquit,* Ἀλλὰ καὶ μάτηρ, ἀλλὰ καὶ ἀδελφαί, φασί, τῷ κάλλει τι νέμουσι τῶν ἀρρένων, *i. Imo & mater ac ſorores (quod aiunt) virorum pulchritudini multum deferunt: volens inuere nullam tam ſanctam, tam caſtam eſſe, quæ non formæ venuſtæ & egregiæ lenocinio trahatur, citra exceptionem, etiam ſi mater illa ſit aut germana.*

Priuſquam

Priuſquam ignitus lapis enatarit.

Πρὶν ἢ τὸν μύδρον ἀναφανῆναι, *Priuſquam globus ignitus exiſtat. Quando aliquid numquam futurum ſignificabimus, adagium conueniet, veluti ſi ſempiternam accepti beneficij memoriam pollicentes, numquam illius obliuionem nobis obrepturam dicamus,* πρὶν ἢ τὸν μύδρον ἀναφανῆναι, *aut iuxta Callimachum* μέχρις ἂν Φωκαέων ὁ μέσῳ μύδρος, *Donec Phocenſium ignitus lapis in mari manſerit, beneficij perpetuo memores fore. Natum a Phocenſibus qui diris execrationibus deſertores ſuæ claſſis proſecuti, lapidem ignitum in altum mare proiecerunt, adhibitoq. iuramento vouerunt numquam in Phocida reuerti antequam e mari exiſteret ille lapis, Refertur his verbis ab Herodoto in Clio,* καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φώκαιαν ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφανῆναι. *perſtrinxit hoc verſiculo Callimachus:*

Φωκαέων μέχρις κε μένῃ μέγας εἰν ἁλὶ μύδρος. *id eſt,*
In pelago dum ſaxum ingens Phocenſe manebit.

Vſus eſt appoſite Ariſtides in oratione in Romam panegyrica, vbi in fine ita precatur deos διδόντων τὴν ἀρχὴν τήνδε καὶ τὴν πόλιν τήνδε θάλλειν δι' αἰῶνος, καὶ μὴ παύσασθαι πρὶν ἂν μύδροι ὑπὲρ θαλάσσης πλεύσωσι, *Deus imperium hoc & hanc vrbem florere ſempiternum in æuũ, neque prius deſinere, quã igniti lapides in maris æquore ſupernatent. Sophoclis interpres annotat morem fuiſſe vt iuraturi ignitos lapides (quos* μύδρους *vocant) tollerent, & fœdera tantiſper durare votis expoſcerent, dum illi rurſus apparerent, ſimulq. cum dictis ſolere eas in altum pelagus porrigiere, innuentes perpetuitatem pactorum. Huc ſpectauit Sophocles in Antigone,*

Ἦμεν δ' ἕτοιμοι καὶ μύδρους αἴρειν χεροῖν
Καὶ πῦρ διέρπειν καὶ θεοὺς ὁρκωμοτεῖν. *hoc eſt,*
Globos parati tollerere igneos manu,
Reptare per pyram, eiurare calites.

Hunc ritum attigit & Plutarchus in Ariſtide, ὁ δ' Ἀριστείδης ὥρκισε μὲν τοὺς Ἕλληνας καὶ ὤμοσεν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων μύδρους ἐμβαλὼν ἐπὶ ταῖς ἀραῖς εἰς τὴν θάλατταν. *id eſt, Sacramento adegit Græcos in Athenienſium verba iurare, votiſue nuncupatis ignitos lapides in mare porrexit. Alluſiſſe videtur huc Macedonius in Epigrammate.*

Ὤμοσα τὴν δυσέρωτα κόρην, τρισὶν ὅμματα πέτραις
Μήποτε μειλιχίοις ὄμμασιν εἰσιδέειν. *id eſt,*
Virginis ora feræ iuraui triplice ſaxo
Me placidis numquam velle tueri oculis:

Suidas in dictione λίθος, *ritum iurandi ad lapidẽ apud Athenienſes receptum, auctoritate Philochori & Ariſtotelis, comprobat, citatq. locum Demoſthenis ex oratione aduerſus Cononem,* πρὸς τὸν λίθον ἄγοντες καὶ ἐξορκοῦντες, *qui aliter legitur in vulgatis libris, qui habent* βωμὸν, *id eſt, aram, non* λίθον, *id eſt, lapidem.*

Idem furnus, idem duxit trochus.

Αὐτὴ κάμινος, αὐτὸς ἤλαυνε τροχός. *id eſt,*
Caminus idem duxit, atque eadem rota.

Senarius prouerbialis de iis qui ſimilia efficiũt, teſtãtibus Suida et Heſychio quorũ ille citat duplicẽ lectionẽ, κάμινος ἢ τροχός. *i. furnus aut rota, hic vero mutilatũ adfert adagium, prioribus tantum duabus vocibus*

conſtans,

conſtans, ſubiicit clarius petitam eſſe tranſlationem a figuli rota. Meo quidem iudicio & dictum fuiſſe & non ſine gratia vſurpari poſſe videtur de conſimilibus operibus, aut dicendi ratione conformi & congenere: vel etiam de duobus hominibus ingenio ſimilibus aut improbitate paribus, &, quod dici ſolet, eodem in Ludo edoctis, tales namque

Αὐτοκάμινοι, αὐτὸς ἐλαύνει τροχὸς, *quaſi qui eodem in furno cocti ſint, aut eadem rota currente effecti.*

Clauis in lingua.

In prouerbij vſum ceſſit illud Aeſchyli,

Ἀλλ' ἔστι κἀμοὶ κλῆς ἐπὶ γλώσσῃ φύλαξ.

Et noſtra præfert lingua cuſtodem clauem.

Quoties fidam ſilentij ſpem pollicemur.

Citatur a D. Clemente Stromatum lib. quinto. Conforme huic adagio eſt illud Sophoclis in Oedipo Coloneo ὧν καὶ χρυσέα κλῂς ἐπὶ γλώσσᾳ βέβακε προσπόλων, *id eſt, quorum aurea clauis linguam coercet initiatorum quod dixit propterea quod lingua veluti claue obſerata ſit ne reuelet myſteria. Non abludit hinc Aeſchyli illud,* πιστὸν ταμιεῖον τῆς γλώσσης. *i. Fidum penu vel ærarium linguæ. Huc ſpectat Lucianicus verſiculus.*

Ἀῤῥήτων ἐπέων γλώσσῃ σφραγὶς ἐπικείσθω. *id eſt,*

Arcanum vt celet, claudenda eſt lingua ſigillo.

Præceptum eſt Iamblichi Pythagorei, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, *id eſt, Linguam ante omnia cõtine, Dei exemplo. Diuerſum huic eſt illud apud Aeſchylum in Perſis.* οὐδ' ἔτι γλῶσσα βροτοῖσιν ἐν φυλακαῖς, *id eſt, Neque amplius hominibus, lingua in cuſtodia eſt, quaſi dicat, rem illam libere ab omnibus et palam dici citra diſſimulationem.*

Groſſus maturus e ſui ineptus.

Πέπων ἐρινεὸς εἰς βορὰν ἀχρεῖος ὢν ἄλλους ἐρινάζεις λόγῳ *id eſt, Maturus cum ſis groſſus eſui ineptus, alios loquela tua groſſis expolias Extat apud Sophoclem in Helenes Nuptiis, & citatur ab Euſthatio Iliados viceſimo, vt prouerbiale in hominem in doctum et inſcitum, qui ſe doctiores erudire præſumat, verſus ſuis numeris integri leguntur in tertio apud Athenæū, hoc modo* Πέπων δ' ἐρινὸς ἀχρεῖος ὢν εἰς βορὰν, ἄλλους ἐρινάζειν λόγῳ. *id eſt, Maturus groſſus eſui inptus, aliis verbo groſſos excutis. Talem* γεροντοδιδάσκαλον *compoſita voce dixit in Satyris Varro, qua notatur arrogantis ingenii adoleſcens, qui ſupra ætatem pluſquam ſenes ſapere velit: quæ dictio in duas perperā diffiſa apud Nonium Marcellum legitur non vno in loco, Aldinis exemplaribus legentibus* γέροντος διδάσκαλος, *pro vnico* γεροντοδιδάσκαλον, *Eſt autem* ἐρινεὸς *agreſtis ficus arboris fructus, groſſum vocant, qui frugiferę ficui appēſus, pediculis ex ea in groſſos emicantibus (vt annotat Suidas) efficit vt perficiantur eius fructus.*

Verba ſine penu & pecunia.

IN *oſtentatores opum immodicos, cum nec araneus illis in arca ſit, aut in crumena teruntium, & quorum verba res non ſequitur, iuxta vulgi dicterium, conuenit illud Plauti ex Captiuis.*

Quibus ſunt verba ſine penu & pecunia.

Eſt autem elegans adluſio in vocibus cognatis penus & pecunia, illud in rebus ad vſum comparatis, hoc in præſentibus opibus quæritur.

Terram ne legas nauigando.

INTER *Pythagoræ ſymbola, dignitate adagiis ſimillima, huc aſcribendum videtur ab omnibus hactenus præteritum,* Ἐπὶ γῆς μὴ πλεῖν. *Nauigans terram ne radas. Quo innuere voluit vectigalia ſimileſq. redempturas incertas & curarum tumultuumq. plenas, contemnere & abnuere nos debere. Sic enim exponit D. Clemens Stromatum lib. 5. his verbis,* δηλοῖ δὲ τὰ τελωνικὰ καὶ ὅμοια τῶν μισθωμάτων ταραχώδη καὶ ἄστατα ὄντα παραιτεῖσθαι δεῖν. *Monet etiam Horatius vt cauti horreſcamus nimium premere littus iniquum.*

Antica excluſum, poſtica recipere.

Τῇ αὐλείῳ ἀποκλείειν, τῇ δὲ παραθύρᾳ εἰσάγειν, *Per atrii ſeu veſtibuli oſtium excludere, per poſticum intromittere competit adagium vbi domum apertis verbis repudiatum, conniuenter admittimus: aut eum ſententiæ aut opinioni, cui ex profeſſo ſumus refragati, diſſimulanter aſſentimus atq. ſubſcribimus. Plutarchus ſympoſiacωn lib. 1 cap. 2.* δέδια μὴ δόξωμεν τῇ αὐλείῳ τὸν τῦφον ἀποκλείοντες εἰσάγειν τῇ παραθύρᾳ μετὰ πολλῆς ἀδιαφορίας. *id eſt. Vereor ne faſtum primore oſtio excluſum, poſtico intromittere citra diſcrimē videamur. Similiter dixit Galenus lib. 2. De natural. facul.* τῇ κηπαίᾳ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀποκεχωρήκαμεν, *Poſtico iuxta prouerbium digreſſi ſumus. Eſt autem anterior ædium ianua, Gręcis αὔλειος, at poſtica quę a via regia abſcedit aut in hortū excurrit, παράθυρα a fallendi argumento, & Κηπαία velut hortenſis, deniq. etiam ψευδόθυρον dicta, qua voce præter Ammianum & Suetonium, vſus etiam eſt Cicero in Verrinis, Ea quemadmodum ad iſtū poſtea per pſeudothyrum reuertatur, tabulis planum faciam. Poſticum in ea ſignificatione Horatio etiam notum eſt, ibi, Atria ſeruantem poſtico falle clientem.*

Tragici cothurni ſtrepitus.

TRAGICI *cothurni ſtrepitus ab Ammiano Marcellino vſurpatur prouerbialiter pro oſtentatione & magnicrepa verborum iactantia: ſic enim ait lib. viceſimo de Lupicino armorum magiſtro Bellicoſum ſane & caſtrenſis rei peritum, ſed ſupercilia erigentem vt cornua, de Tragici, quod aiunt cothurni ſtrepitu. Vt autem Comicorum proprius eſt ſoccus, ita Tragicorum cothurnus: ille vulgaria & plebeia tractat humili ſtylo: hic altiſonus heroum regumq. res & fortunas perſequitur: vnde & pro ſublimi & grandiore genere accipitur, Virgilius in Buccolico carmine.*

Sola ſophoclęo tua carmina digna cothurno.

Propertius poeta alicubi,

Deſine & Aeſchyleo componere verba cothurno.

Horatius odarum ſecundo ad Aſinium Pollionem.

Grande munus Cecropio repetes cothurno. Simile huic adagio eſt illud Theodoriti de Marco Arethuſio, τὸ δὲ κατὰ Μάρκον δρᾶμα τῆς Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους μεγαλοφωνίας δεῖται, ἵν' ἀξίως τὰ ἐκείνου τραγῳδήσωσι πάθη. *id eſt, Marci facti Aeſchyli & Sophoclis cothurno opus habet, vt dignis verſib⁹ Tragice deſcribāt ea quę ſit ppeſſus.*

Sacrum ignem inſtare illi nefas.

De *improbo & ſceleribus operto dicitur illud,* ᾧ πῦρ οὐκ ἔξεστι φυσᾶν *id eſt, Cui ſacrum ignem inſpirare nefas eſt. Timeus hiſtoricus ſcriptum reliquit, Demochari cuidam ſoli inter Athenienſes non licuiſſe ſacrũ ignem (qui in æde Veſtæ aſſeruabatur) inflare, quippe ſuperiore corporis parte flagitioſe impuro Duris Samius ſcribit Pytheã iſtud ipſum obieciſſe Demoſtheni.*

Neque Phaſis mala eluat.

Malorvm *multitudinem oſtendere volentes, quibus obuiam iri rectaq. ratione medicari non poſſit, appoſite vſurpabimus illos Sophoclis verſus ex Oedipo tyráno.*

Οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἴστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν
Νίψαι καθαρμῷ τήνδε τὴν στέγην, ὅσα κεύθει.
Nec Iſter ipſe (quod reor) nec eluat
Phaſis, malorum quidquid hac celat domus.

Sunt autem nominatiſſimi fluuij & maximi, Iſter Germaniæ & Phaſis Colchidos, uterq. maximarum etiã nauium capax: ille prægrandibus ſeptem oſtiis in Euxinum ſe exonerat, hic Aſiam ab Europa diſterminat, vnde χθονὸς τέρμονα *Aeſchylo dicitur.*

Nihil hydropico ſiccius.

Dionysivs *Longinus in libello* περὶ ὕψους *adagium hoc vulgo vſitatum oſtendit,* οὐδὲν γὰρ ξηρότερον ὑδρωπικοῦ. *hoc eſt, Nihil (quod aiunt) hydropico ſiccius. Auarus quo plura habet, eo plura deſiderat, tam enim illi deeſt quod habet, quam quod non habet. vt inquit Seneca. Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops, Nec ſitim pellit, niſi cauſſa morbi ceſſerit venis. Notum eſt de Heraclito philoſopho, qui aqua intercute miſere affectus bubulo ſterquilinio ſe oblenit, addens* ἐπομβρίας δεῖσθαι, *ſe opus habere pluuio madore, aut vt Philoſtratus refert libro primo, de vita Apollonij* δεῖσθαι τοῦ ποιήσοντος ἐξ ἐπομβρίας αὐχμόν, *indigere ſe eo qui pro madore ſqualorem induceret.*

Θαλλοφόρος.

Θαλλοφόρος, *quaſi ramigerum dicas, prouerbialiter dicetur teſte Euſtathio in Odyſſ. 17. homo ad omnia inutilis, niſi qui forte paſcendo pecori in ſuggerendis ſurculis operam præſtare foret idoneus. Natum a pompa Athenienſium, quam Panathenæa vocabant, in qua ſenes emeriti oleaginos termites geſtabant, teſtibus Philochoro & Xenophonte. Meminit & Iuncus in libro de ſenectute,* ὁ νόμος αὐτὰς ἐκείνας χειροτονεῖ τῇ Ἀθηνᾷ, ὡς φασί ἑορτῇ· οὐ ὁ διώκοντες, θαλλοφόρους. *id eſt, Lex illos ipſos decernit Mineruæ oleaginas virgulas deferre, vti teſtatur Xenophon. hinc eſt quod* θαλλοφόρους *ipſos ſenes nominat Ariſtophanes ceu ad obeunda alia munera ineptos. Licebit itaque ciuilibus negotiis parum idoneum aut aliis quibuſcumque,* θαλλοφόρον *appellare Comico ſale.*

Fructibus non ſtadiis certare.

Καρποῖς οὐ σταδίοις ἀέθλεις, *Fructibus haud ſtadiis contendere, adagio dicitur, De loco exili quidem, ſed frugifero, exiguis quidem ſpatiis circumſcripto, fructuum tamen prouentu longe lætiſſimo. Antiphilus epigrammatarius de Chio inſula loquens,*

Καρποῖς οὐ πεδίων ἀέθλευσιν,
Fructibus, haud ſtadiis certamen inimus.

Licebit non male transferre ad librum non magna quidem mole, ſed eruditionis omnifariæ plenum, Cuiuſmodi iudicium de Perſii ſatyris tribuit Martialis eo diſticho,

Sæpius in libro numeratur Perſius vno,
Quam leuis in tota Marſus Amazonide.

In Ialemos adſcribendus.

Εἰς τοὺς ἰαλέμους ἐγγραπτέος, *inter Ialemos adſcribendum dicimus qui inepte inſulſeq. ſe gerit, Menãder Comicus.*

Ὅταν δ' ἐρῶντος τόλμαν ἀφέλῃς, οἴχεται,
Εἰς τοὺς ἰαλέμους τοῦτον ἐγγράφει.
Audaciam cui dempſeris amans, perit,
Poteſtq is inter Ialemos adſcribier.

Ialemus homo inamœnus matriq. Calliope diſſimilimus fuiſſe perhibetur, nomen fortaſſis adeptus παρὰ τὸ ἰαλέμον ἀλλάδειν, *quomodo &* κοάλεμος, *ſtolidus ſatuuſq. homo dicitur. Galenus lib. De præmotione* ἰαλέμους ἰατροὺς *inſulſos medicos vocat. Hermones rhetor.* παρέχει μυρία πράγματα ζητοῦσι περὶ αὐτῶν τοῖς ἰαλέμοις τούτοις *Mirum quantum negotij exhibeat Ialemis iſtis hac de re ſciſcitantibus.*

Sunt qui Ialemum eundem eſſe cum Lino putant.

Cenſorium ſupercilium.

Censorivm *ſupercilium prouerbialiter dixit Lu. Seneca in declamationibus, pro eximia grauitate, & tetrica ſeueritate: vbi ait, Affectabat enim cenſorium ſupercilium, cum alius animo eſſet, quamquam in nonnullis codicibus legatur ibi, faciebat, pro affectabat, & alias, pro alius, ſed vtrumque male. Cenſores Romæ erat magiſtratus quinquennalis, penes quos auctoritas maxima erat ſummumq. arbitrium animaduertendi in mores ciuium, nam & ſenatores loco mouere, troſſulis, hoc eſt, equitibus equos adimere, plebeios infamia notare, illis licebat.*

Siphnia arra.

Σίφνιος ἀῤῥαβών, *id eſt, Siphnius arrabo, Prouerbium extat apud Heſychium & Suidam, quo digitus infamis olim notabatur, a fœdis Siphniorum moribus, vnde natum adagium* σιφνιάζειν *quod alij notarunt, ita vt Siphniam arram oſtendere, idem ferme ſit quod Martiali Medium & impudicum digitum oſtendere. Poteſt ita vocari & nummus aut arra quam ſtupri arbiter largitur. Meminit Euſtathius in commentariis in Dionyſium Afrum* ἀστραγάλους σιφνίους, *id eſt, aſtragali Siphnij ſed cum eius nullibi fiat mentio, arbitramur illũ vitio codicum deceptũ, loco* ἀῤῥαβῶνας *legiſſe* ἀστραγάλους. *Heſychij codex emaculandus eſt, pro* αἰδοίμονα *legendo* διδύμιον. *Poſſet fortaſſis & pro ingenti magniq. pretij arrabone,* σίφνιος ἀῤῥαβών *efferri, quod inſulani iſti olim opibus affluentiſſimi fuerint quamdiu ſtato anni tempore decimas Delphico Apollini perſoluerent, ex argenti fodinis Herodoto teſte. Siphnus inſula vna Cycladum fuit a Siphno Sunij filio nomen habens, vt Stephanus ſcribit, laudatiſſimis poculis celebris, vnde* σίφνια ποτήρια, *id eſt, Siphnia pocula, eodem auctore dicta.*

Mugilis vitam degere.

Κεστρέως βίον τρίβων, *Mugilis vitam agere dicitur, qui non habet quod edat, hoc eſt, eſuriem & inediam patitur. Eubulus in fabula Nauſiaca.*

> Ὃς νῦν τετάρτην ἡμέραν βαδίζεται,
> Νῆστις πονηροῦ κεστρέως τρίβων βίον.
> *Qui nunc diem, ſi diis placet, quartum lauat Ieiunus*
> *improbi vitam mugilis agens.*

Euphrō Comicus. μύδας δὲ κεστρεύς ἐστι, νῆστις περιπατεῖ. *Midas mugil eſt, ieiunus obambulat. Amipſias Comicus* ὀλίγου ἄρ᾽ ὑμῖν νῆστις ἀκολουθεῖν κεστρεὺς ἀναγκασθήσομαι. *Paullo minus ieiunus tu mugilis in morem mihi famulabere. Alexis in Phryge fabula.* Ἐγὼ δὲ κεστρεὺς νῆστις οἴκαδ᾽ ἀποτρέχω, *Ego famelicus mugil accurro domum. Diphilus in Lemniis.*

> Οἱ μὲν δεδειπνήκασιν, ὁ δὲ τάλας ἐγὼ
> Κεστρεὺς ὡς οἷον σῖτα νηστεύων ἄγω.
> *Sumpſere cenam iſti, aſt ego interim miſer*
> *Inediam ob ingentem fieri cogor mugil.*

Citatur & Theopompo auctoritas κεστρέων νηστίων χορός, *Famelicus mugilum cœtus, & apud Athenæum Heſperus cynicus exclamat,* δοκῶ κεστρέων νηστεύομεν. *Eſurimus mugilum inſtar. Mugil vero ſolus in genere piſcium ieiunus ſiue famelicus audit, eo quod nulla capiatur eſca animata, non carne, non alia re quapiam vitali, vt ab Ariſtotele proditum eſt, aut piſcium aliorum eſca.*

Briareus, alias lepus.

Βριάρεως φαίνεται, ὢν λαγώς, *Briareus apparet eſſe cum ſit lepus. Competit in Thraſonica iactantia feroces, qui de ſe magnifice crepant deq. ſua virtute, lepore timidiores cum res poſtulat viros. Poſidippus Comicus in Tripudiantibus.*

> Ξεναγὸς οὗτος ὅς τις ἂν θώραχ᾽ ἔχῃ
> Φολιδωτὸν ἢ δράκοντα σιδηροῦν φορῶν,
> Ἐφάνη Βριάρεως, ἂν τύχῃ δ᾽ ἐστὶ λαγώς.
> *Stipem merentum ductor iſte ſquammeo*
> *Thorace tectus, aut dracone ferreo*
> *Briareus videtur, ſi ferat res, eſt lepus.*

Briareum centum manibus armauit fabula, Ioui auxiliarem a ceteris diis per inſidias appetito, vnde ἑκατόγχειρα. *Homerus centimanum Latini, & centumgeminum Virgilius vocant, nominis etymo robuſtum & præualidum ſignificante, id enim eſt* βριαρός, *vnde &* βριαρόχειρ, *manu validus. Meminit eius Homerus* Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα. *Lepore vero nihil eſſe meticuloſius fugaciuſq. oſtendit & hyperbole prouerbialis,* λαγὼ ὁ λαγωοῦ δειλότερος, *Lepore timidior. Nazianzenus in funebri oratione patris, publicanos ait Briarei manus pecuniis publicis immittere, innuens vndecunq. hamatis manibus diripere reip. vectigalia, ſic enim ait* τὰς Βριάρεω χεῖρας ἐμβάλλοντας τοῖς δημοσίοις.

Lari vita.

Λάρου βίον ζῆν *Lari vitam viuere, pro lucri gratia maria omnia obire nauigando prouerbij ſpecie dixit Aelianus ſophiſta in ruſticis epiſtolis,* ἐπικυματίζω καὶ λάρου βίον ζῶ καὶ ἀνέμοις μάχομαι διαφόροις. *In vndis fluctuat, Lariq. vitam degit cum ventis diuerſis dimicans. Dici conueniet de mercatore qui augēdi peculij gratia quouis terrarum nauigat, et ad extremos etiam Indos decurrit, Larus enim vorax auis e mari victum quaritat, aut laeubus quam Gauiam Latini nuncupant, & Motron Parodus Chærephontem paraſitum laro aſſimilat famelico, ob inexplicabilem voracitatē, ſic enim ait,* Πεινῶντι λάρῳ ὀρνιθικῶς.

Carpathius teſtem.

Καρπάθιος τὸν μάρτυρα, *Carpathius teſtem, ſcilicet* ἐπηγάγετο, *accerſiuit aut adduxit, Dicetur cum quis teſtem citat in ſuum ipſius malum & perniciem, veluti cum auctoris teſtimonium aut ſcripturæ locus quem pro ſe adducit quiſpiam, diuerſum ſonat atque repugnat ipſius opinioni. Vſurpauit adagium Archilochus deflexum ab altero vulgatiore, Carpathius leporem. Eſt autem Carpatus inſula a Coo, in quam importati aliunde lepores, in tantam copiam excreuere, vt non frugibus tantum, ſed & viribus eroſis exitium attulerint.*

Scaperdam trahere.

Σκαπέρδαν *prouerbialiter dici annotat Euſtathius Iliad. ρ. quidquid durum ſit & difficile, ita enim ſonant eius verba,* τὰ δύσχερα πάντα σκαπέρδην ἕλκειν παροιμιακῶς, διὰ τὸ ἐπίπονον τοῦ ἀγῶνος τοῦ τοιούτου. *Natum a ludicro contentionis genere, quod ita deſcribit idem auctor, & Heſychius, nec non & pollux Onomaſtici lib. 9. Collocatur in circo trabs humanam ſtaturam altitudine exæquans, perforata, per foramen traiecto fune, e cuius extremitate religantur vtrinq. adoleſcentes duo auerſi, qui valido niſu adurgentes alter alterum in ſublime attrahere ſatagunt quo certaminis genere victoriam reportat qui ſupremo ſtipiti alterum admouerit. Itaque a laborioſo molimine attractionis & aduerſarij retractionis* σκαπέρδα *de difficili & moleſtiæ pleno labore effertur vt* σκαπέρδαν ἕλκειν. *id eſt, Scaperdam trahere dicatur, qui duram ſuſceperit prouinciā.*

Inſanus appenſis pellibus non curatur.

TATIANVS *Aſſyrius in oratione aduerſus Græcos* οὐδὲ ὁ μεμηνὼς σκυτιδίων ἐξαρτήμασι θεραπεύεται. *Neque furioſus pellium appendicibus curatur. Quemadmodum ab inſaniæ morbo non liberant coriacerum ſegmentorum pendigines, ita ſtoliditatem non auferunt doctoralia inſignia nec ingenij vanitatem, habitus ſacerdotalis. Eandem plene ſententiam habet cum illo Plutarchi, Calceus podagra non liberat.*

Pica Sirenem imitans.

DE *inepto imitatore dictum eſt illud a Galeno libro 2. de pulſuum differentiis,* κίττα τὰν σειρῆνα μιμουμένα. *Pica Sirenis æmula. Doricum videtur eſſe prouerbium, quid enim conſoni habet obſtrepera pica, cum arguta Sirenum fabuloſarum voce?*

Ἀμφαξονεῖν.

Ἀμφαξονεῖν *prouerbialiter dicitur, vt annotat Iliad. V. Euſtathius, qui non recta via incedit, quod ſimili tropo exorbitare latine dicimus, nom* ἄξονες *etiam orbitas ſignificant, quas* ἁρματροχιάς *Callimachus dixit. Sic Epicureos voluptatibus ſummum bonum metientes* ἀμφαξονεῖν *dicemus, quod Auguſtinus in libris de Ciuitate dei, exorbitare ab itinere ſapientiæ & lege iuſtitiæ.*

ſtitiæ. Quqānā et labare genibus ac ſuccidere inceſſu parum firmo ἀμπεχεῖν *ſignificare Heſychius & Pauſanias in Rhetorico Lexico annotant, id quod accidit in firmis & inualido corpore nutantibus, aut qu bus epigonatis, ſeu conchula genu muniens luxata eſt. Dicetur ergo nō modo de iis qui a vulgata veraque opinione recedunt, & longo vſu receptam a doctis ſententiam faſtidiunt, quomodo Cleanthes Samius olim, et nuper Copernicus, cælum ſtare, ſedemq. telluris circumrotari aſſeuerarunt, præter aſtronomorū omnium conſenſum verum etiam de iis qui inſtabili doctrina ad quemuis argumenti crepitum vacillant, atque in alienam ſententiam manus dant.*

Fundo carens calix.

CITATVR *ab Euſtathio Iliados* λ. *ſenarius prouerbialis,*

> Ἀπυνδάκωτος οὐ τραπεζοῦται κύλιξ. *id eſt,*
> *Fundo carens menſis non infertur calix.*

Non tamen exponitur eius vſus, Apparet dicterium eſſe in profuſe liberales, prodigioſq., aut linguaces blaterones qui verborum modum neſciant, quos a menſæ communione, vitæque conſortio excludendos moneat. Quadrabit & in prægrande poculum, quod a menſa exulare poſtulet homo ſobrius. eſt autem πύνδαξ *idem quod* πυθμὴν, *vaſis alicuius fundus, quanquam Sophocles in Iphigenia* πύνδακα ξίφους *pro capulo gladii extulerit, vt ex Pauſaniæ lexico Euſtath. & Heſychius annotant. Porro ſenarius iſte verſus e Sophoclis Triptolemo deſumptus videtur, corrupteque apud Etymologici auctorem legitur* οὐ τραπέζας κύλιξ. *Citatur adagium & a Demetrio Phalereo hunc modum,* ἡ πυνδάκωτος οὐ τραπεζοῦται κύλιξ, οἷόν τε, ἀπυθμένος ὤν, τραπέζαις κύλιξ οὐ τίθεται. *Id eſt, vt verbum verbo exprimam, Fundindigus menſari non ſolet calix: pro eo quod eſt, fundo carens calix, in menſa non apponitur.*

Alcinoi horti.

Ἀλκινόου κῆποι *Alcinoi Hortus, Parœmiæ ſpecie celebratur & Alcinoi pometum, apud Septimium Tertullianum, libro de pallio, Conſitum & amœnum ſuper Alcinoi pometum & Micæ roſetum, quod alibi in libro de corona militis ſic extulit, Centenariis quoque roſis ex horto Midæ lectis. Vt autem de loco deliciarum pleno dicitur, ita & tropice transferri poterit ad librum eruditum ac variæ lectionis diuitiis excultum, vt dicamus non Alcinoi hortos cultiores eſſe, quam ſint huius aut illius commentarij. Notum eſt ex Homero Alcinoi Phæacū regis affluentiſſimos culturaq. diligentiſſima fuiſſe hortos. Iulianus ad Libanium* κῆπον δὲ τοῦ μὲν Ἀλκινόου καταδεέστερον, παραπλήσιον δὲ τῷ Λαέρτου. *Hortuum imparem quidem Alcinoi pomario, ſed tamen Laertæ conſimilem. Conſimili ratione Alcinoi menſam dixit Gregorius Nazianzenus de opipara & omni luxus genere referta,*

> Καὶ δῶμα ἀγλαόεντα, καὶ Ἀλκινόοιο τραπέζας,
> *Nō ſi marmoreū dederis tectum, Alcinoiq. Mēſam.*

Et alibi in epiſtola ad Baſilium, καὶ ὡς Ἀλκινόου τραπέζας. *ſic Ciceronianam menſam dixit Tertullianus libro De anima, pro ſumptuoſa magniq. pretij menſa. Quod, inquit, menſis Ciceronianis infertur, nam M. Tullius Cicero citream menſam quingenis millibus emit vt idem ait lib. de pallio, aut vt Plinius, HS decem millibus.*

Iynges.

IYNGIS *voce pro illecebris & blandimento lenocinio ve quodam prouerbialiter vtuntur paſſim auctores. Sophocles in Hippodamia, loquens de præſtantia formæ Pelopis.*

> Τοιὰν δ' ἐν ὄσσοις ἴυγγα θερμαντηρίαν,
> Ἔρωτος ἀστραπήν τιν' ὀμμάτων ἔχει. *id eſt,*
> *Iynga talem lumina efflant, illicem,*
> *Amoris igneum iubar in oculis cubans.*

Quanquam apud Athenæum in decimo tertio λύγγα *legitur Aeſchylus in Perſis,*

> Ἴυγγά μοι δ' ἄρ' ἀμβῶν στέρνων ὑπομιμνήσκεις. *id eſt,*
> *Regeris mihi aliorū bonorū lenocinātiū memoriā.*

Heliodorus Emeſenus libro quarto Aethiopicæ hiſtoriæ ἀπαραίτητον ἔχει πρὸς γυναῖκας ἴυγγα χρυσὸς καὶ λίθος. *id eſt Aurum & gemmæ vim pellaciæ haud dubiam obtinent apud feminēū genus. Syneſius ad Herculianum.* πολλῷ πρότερον ὑπὸ τῷ κατακλυσμῷ τῶν σῶν ἐπιστολικῶν ἰύγγων καὶ ἐθηλύνθην, *id eſt, multo ante ipſe quodam tuarum in epiſtolis iyngum & deliciarum diluuio effeminatus ſum. Idem ad Athanaſium.* αὐτὴν ἐκείνην παρέξω σοι τὴν Γαλάτειαν ποικίλαις ἴυγξι γινομένην ἀγώγιμον, *id eſt, Ipſam illam Galatheam tibi hic ſiſtam illecebris variis conciliatam Suidas ex incerto auctore,* ἡ δὲ Κλεοπάτρα ἐξ ἑαυτῆς, αὐταῖς ἴυγξιν αἷς τοὺς Καίσαρας ἐκράτησε τὸν τρίτον. *id eſt, Cleopatra rebatur ſe iiſdem illecebris, quibus Cæſ. & Antonium, tertium quoq. Aug. expugnaturam. Idem* τοσαύτη τις ἐπῆν ἴυγξ τοῖς Διογένους λόγοις τοῦ κυνός. *Tantum inerat illicium Diogenis Cynici verbis. Sic de Helena dictum eſt illud,* ὅτι ἡ Ἑλένη τοιαύτας εἶχε ταύτας ἴυγγας *hoc eſt, tam validas & illices amoris, iyngas habuit, vt cum Priamus illam agnoſceret eſſe belli cauſſam, iraſci tamen illi nequiuerit, immo filiæ nomina eam compellarit amanter. Philoſtratus Iunior.* ὑπὸ τῇ τοῦ κεστοῦ ἴυγγι *id eſt, Sub ceſti pellacia. Lycophron etiam* πυρφόρον ἴυγγα, *ignicomam iyugem vocat amoris illicias, & Zezes* λογικὰς ἴυγγας, *verborum iyngas appellat, quod animos verba attrahant quantumuis duros & inflexibiles, quodam lenocinio. Vtitur etiam Pindarus ea voce pro cupidine & deſiderio, in Nemeis* ἴυγγι τάκομαι ἦτορ. *id eſt, liqueſcit iynge ſeu amore pectus. Eſt autem inx auicula plumis diſcoloribus, collo prælongo, lingua exerta, crebro motu ſe circum agens, & ceruicem in orbem flectens, vropygiumq. ſuccuſſans, vnde & σεισοπυγὶς a non nullis vocatur, ab aliis κίγκλον, ex eadem cauſſa, Zeti etiam κιγκλίς, Latinis motacilla: cuius vſus ad veneficia infamis fuit atq. ad incantamenta, nam de trocho eam relegabant venefica, & carmina quædam admurmurantes circumgyrabant, aut exē teratam trocho adnectebant. Hanc fingit Pindarus in Pythiis a venere primum e cælo ad homines deportatam, & Iaſoni traditam, additis veneficij documentis, quibus Medeam irretiret. Fabulæ narrant Iyngē mulierculam fuiſſe Iunonis iuſſu in auem commutatam, quod pharmacis quibuſdam Iouem in Ius amorem concitaſſet, vt Nicephorus pariter & Pindari Scholiaſtes cum Zeze annotant, nam apud Suidam*

pro

pro ἰκελώδη, legendum eſt ἀναγκαῖα. Theocriti interpres ſcribit eam id veneficij molitam fuiſſe, vt in ſui amorem Iouem pertraheret. Callimachus Iyngem Echus filiam facit, alij Pithus ſiue Suadelæ. Nicephorus Gregoras ex aliorum auctoritate ſcribit ἴυγγα fuiſſe citharam mire concinnam, κιθάραν ἐμμελεστάτην, atque inde prouerbiali figura ἴυγγα dici quiduis ſuaue et deſiderabile, πᾶν γλυκὺ καὶ ποθεινόν. at Theocriti gloſſematarius annotat Iyngi auiculæ vim ineſſe natiuam amatorij philtri, ac propterea omnia ad amorem impellentia, gratioſa, pellacia, & ad perſuadendum appoſita, ἴυγγας metaphorice dici, τὰ ἐπαγωγὰ καὶ χαρίεντα. Quid, quod inuocationes & archanæ precum vires quas mutare nefas erat certis verborum legibus conceptas ἴυγγες dicebantur, quo ſpectat illud Syneſii libro de inſomniis, καὶ μόνον οἱ μάγοι ἴυγγες αὐτῶν, quod Marſilius Ficinus neſcimus quã recte vertit. Conſideratione vero dignum eſt, Vtrum huc tendant illices vel motus illi magorum. Illo quo diximus modo accipitur in Hecates oraculo apud Porphyrium.

> Τὰς μὲν ἀπειρεσίους βροτῶν ἴυγξιν ἀπ' αἰθέρος
> Ῥηϊδίως ἀέκοντας ἐπὶ χθόνα δισκατίνης. id eſt,
> Dæmonas innumeris in terram ex æthera votis
> Traxiſti diua inuitos magno abſque labore.

Xenophon etiam pro venefico iynga dixit ibi, ὅτι ταῦτα οὐκ ἀπὸ πολλῶν φίλτρων καὶ ἐπῳδῶν καὶ ἰύγγων. id eſt, quod iſta non citra philtra, incantamenta, & iyngas accidant.

Manum peteris & pedem porrigis.

MANVM peteris & pedem porrigis. Adagio vtitur Hieronymus in Ruffinum, Eo vti poſſumus in hominẽ auerſi ingenij & præpoſterum, qui aliud rogatus, aliud & quidem diuerſum oſtentat aut reſpondet. Conuenit cũ illo celebri, ἄμας ἀπῄτουν, οἱ δ' ἀπηρνοῦντο σκαφίδας. id eſt, Falcem petenti, denegabant ſarculum.

Ab alno ſpectat.

Ἀπ' αἰγείρου θέα. id eſt, Ab alno ſpectaculum, Dicitur de eo, qui cum non poſſit e propinquo ſpectare, extrema adiumenta quærit. Erat Athenis extra theatrum in foro alnus arbor, ita tamen vt inde in theatrum peteret proſpectus eminus, quo fiebat vt cui in theatro conſeſſus locus non erat, in alnum aſcenderet. Vti licebit, quando innuere volumus quempiam in peregrina arte & a ſtudiis ſuis aliena eius artis myſteria procul et quaſi per tranſennam inſpicere: veluti Iureconſultus extra Medicæ artis theatrum poſitus, velut ab alno, iuxta prouerbium, artis ſecreta deſpectat.

Binis tonderi ſorficibus.

Διπλῇ μαχαίρᾳ κείρεσθαι, id eſt, Gemina tonderi ſorfice Prouerbiale conuitium de molliculis hominibus & effeminatis quiq. ornandæ & componendæ corporis formæ ſtudij pluſculum impendunt. Citatur abſq. auctore a Iulio Polluce onomaſtici ſecundo. Eſt autem hoc loco μάχαιρα quæ & ψαλὶς ſorficula tonſoria. E diuerſo. Qui κατωνάκαι tonſuræ genus ita dictum tondebãtur, hi teſte Heſychio, μιᾷ μαχαίρᾳ κείρεσθαι, vna ſorfice tonderi dicebantur, tametſi locus ille non nihil apud eum ſit corruptus.

Agreſtis apis.

Ἀγρία μέλιττα. id eſt fera aut agreſtis apis prouerbialiter dicitur de improbris præter modum & crudelibus, teſtante Suida, ab api quæ aculeum in vulnere relinquere ſolet. Fuit & Hegeſias Cyrenaicus philoſophus, Cuius non ſemel meminit Cicero cognomento ἀγρία μέλιττα dictus eo quod de morte diſſerens, in magna orationis contentione multos necem ſibi conſciſcere compulerit, atteſtante Valer. Maximo. E diuerſo Xenophõ ob ſtyli ſuauitatem Ἀττικὴ μέλιττα, id eſt, Attica apis nuncupatus fuiſſe legitur. Alioqui ἄγριον pæderaſten circa puerorum amores efferatum dixit Aeſchines in oratione aduerſus Timarchum, & Menander ἄγριον κυβευτὴν aleatorem aleæ inſigniter deditum nominat.

In agrum ſeruus.

Εἰς ἀγρὸν μάνης. id eſt, in Agrum famulus. Conueniet dicĩ vbi quid vtiliter & appoſite ſuo loco fit, nam famuli opera in agris neceſſaria eſt. Varinus ex Heſychio trãſcripſit. eſt autem μάνης ſeruile nomen, vnde & ad ſignificationem laruæ æneæ transfertur, καὶ τινὰ τὰ χαλκᾶ προσωπεῖα, vt annotat Euſtathius. Quadrabit item vbi ſignificare volumus, ſuam cuiq. artem eſſe tractandam, non in aliena inuolandum: velut theologus ea quæ ſacras litteras reſpiciunt, medicus morborum curationes, fabri tractent fabrilia, ſic ruſticum opus verua exerceat.

Iſtic vellus non carpitur.

Ἐνταυθοῖ πόκος οὐ κνάπτεται, id eſt, Iſtic vellus non carpitur aut tondetur Conuenit adagium, vbi vir doctus ſordidam prouinciam, qualis eſt, erudiendæ iuuentutis detrectat: aut quando innuere volumus aliquem eſſe doctiorem, quàm vt ab eo prima rudimenta & artis tyrocinia petenda ſint: aut quando alienam & alterius loci operam a quopiam expoſcimus. Natum a Xenocrate Chalcedonio philoſopho qui illitteratum hominẽ geometriæ & aſtronomiæ prorſus rudem, ipſius ſcholam frequentantem hoc dicto abegit, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται, id eſt. Apud me vellus non deglubitur. Lanificium multos habet operarum gradus, tõdetur enim primum, mox maceratur, deinde hamatis aut dentatis inſtrumentis carpitur, poſtea in netricum & textorum officinam deditur, poſtremum in fullonicam ablegatur.

Quid Lecytho cum Strophio?

Τί λήκυθος καὶ στρόφιον. Quid Lecytho cum Strophio? De rebus diſſimilibus & abſonis effertur. Citatur a Suida. Cui adfinis eſt & illa parœmia, τίς δὲ κατόπτρου καὶ ξίφους κοινωνία; quid ſpeculo commercij cum gladio? Eſt autem Lecythus vas olearium quod Capſacem vocat D. Cyprianus.

Flumina in terram commutat.

Χερσοῖ τὰ ῥεῖθρα, πελαγοῖ δὲ τὰς λίθους. id eſt,

> Amnes humum facit, mutat ſaxa in lacus.

Citatur ex Piſide. Quadrabit in præpoſtere omnia facientes: aut in magnicrepos qui ex cloaca arcem faciunt: Adluſum putamus ad hiſtoriã de Xerxe, qui rerum naturæ frenum quoddam iniĩcere tentauit, Athon montem nauigabilem faciens, & fluuios ſiccis pedibus permeabiles reddens: quamquam & ad magica vi-

res referri poſſe origo videri queat, quomodo apud Petronium Arbitrum Genotra inquit de ſe gloriabunda, His ego callens

Artibus Idæos frutices ingurgite ſiſtam
Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

Tydeus Corpore, animo Hercules.

De ſtatura quidem puſillæ homine, ſed animo infracto dicitur, Menander hiſtoricus de Sapiro milite pluſquã Herculeo animi robore. τὸ μὲν σῶμα οὐκ ὢν παρ' ὅμοιον Τυδεῖ ἀνειμένος, τὴν δὲ γνώμην καὶ περιαυτίζων τινὰς ἡρακλέας [illegible] *id eſt, Corpore exiguo Tydeus, tantopere ab homero celebratus, animi vero conſtantia Tydeo ſuperior, quippe qui Hercules animo fuerit, & ſi quis illo vnquam extitit fortior, neque enim vereor Herculem ſecundo loco ponere, quod ad magnitudinem conſtantiæ attinet. Homerus Iliad. 5.*

Τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής.
Tydeus paruus eram, at bellator ſtrenuus armis.

Hinc Fabius Quintil. lib. 3. Interim confert admiratio ni multum etiam infirmitas, vt cum idem Tydea paruum, ſed bellatorem dicit fuiſſe: & Grammatici nominis etymon deducunt a τυτθὸν *quod puſillum ſignificat ob corporis breuitatẽ. Statius Papinius de Tydeo,*

Maior in exiguo regnabat corpore virtus,

Fuit autem Tydeus Oenei Aetolorum regis ex Peribœo filius qui Alcathoum & Lycopea patrueles patri ſuo inſidiantes in agro occidit, cum patruo Melane quem imprudenter vulnerauerat.

Rureſtris locuſta.

Ἀγροῖκος μάντις, *id eſt, Rureſtris vates aut locuſta, prouerbialiter dicitur, Suida teſte de otioſo & reſide ſegni Eſt autem* μάντις *locuſtæ genus tardum ægreq. vadens, viridi corpore, e cuius inceſſu nõ nulli curioſa vanitate, futurorum euentus captare ſoliti fuerant.*

Hippocratis liberis cedit.

Τοῖς Ἱπποκράτους υἱέσιν εἴξειν, *id eſt, Hippocratis liberis cedere prouerbialiter dicitur de inepto & ſtolidi ingenij homine. Ariſtophanes in Nubibus.*

Τοῖς Ἱπποκράτους υἱέσιν εἴξεις. *id eſt,*
Hippocratis prolibus locum dabis.

Traducũtur in Comœdiis Hippocratis liberi vt rudes & indocti ſtipites, ac hebeti ingenio, ὑώδεις *deniq., vnde Eupolis Comicus in fabula quam* Δῆμοι *inſcripſit,*

Ἱπποκράτους δὲ παῖδες ἐμβόλιμοί τινες,
Βληχητὰ τέκνα, κ' οὐδαμῶς τοῦ τρίχα. *id eſt,*
Sunt liberi Hippocratis notòi, inſititij,
Pecudes balantes, moribus nullis bonis.

Meminit & Galenus in libello, quod animi mores corporis temperamento reſpondeant, Ἱπποκράτους, *inquit,* υἱεῖς [illegible] *id eſt, Hippocratis filios ſtultitiæ nomine rident Comici ob immoderatum calorem. Indoctum itaq. & ſtupidum, Hippocratis liberis vecordia credere dicemus.*

Vter faſtu plenus.

In hominem faſtu turgidum & ſuperciliosum, elegans eſt dicterium prouerbiale Timonis Phliaſij, qui philoſophorum arrogantiam mordaci opere, quod a re σίλλους *inſcripſit, conuellit atq. exagitat.* Κενεῆς οἰήσιος ἔμπλεος ἀσκός. *id eſt, Vter, quem impleuit opinamur vana. Quadrabit & in ſui ingenij hominem, qui ſuo ſenſu, abundat, nec a concepta opinione facile reſilit. Verſus eius hi ſunt,*

[illegible]
[illegible] ἔμπλειοι ἀσκοί. *id eſt,*
Quæ vos seducunt rixæ, vel qui blaterones?
Ab ventoſi vtres, quos implet opinor inanis.

Huc pertinet illud Syneſii in Epiſtola ad Herculianũ, καὶ φύσας ἐμπλησθέντες ἀνέμων θεῖα δόγματα. *id eſt, Qui ventoſo folle inflati, diuina decreta conſpurcarunt, idem in libro De prouidentia,* φύσας [illegible] *id eſt, Follis in modum vento pleni, imperium expectabant. Eunapius Sardianus,* [illegible] *hoc eſt, Feci & ego aliquoties illius periculum, qui inani flatu abſque ingenio tumebat. Epicharmus Comicus,* φύσιες ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι. *id eſt, Homines natura ſunt vtres vento diſtenti.*

Darij opes.

Δαρείου πλοῦτος, *id eſt, Darij opes, de immenſis diuitijs prouerbialiter effertur, Syneſius libro De regno,* πλούτου [illegible] Δαρείου, *id eſt, Opum cumuli maiores quam Darius ille vetus poſſederit. Huc ſpectat et illa Cratetis hyperbole in epiſtolis,* πλουσιώτερος τῶν τὰ Καρχηδονίων φρονούντων, *id eſt, Ditior iis qui Carthaginenſium rebus ſtudent.*

Ex eodem lare.

Ἐκ μιᾶς ἑστίας, *id eſt, ex vno & eodem lare, prouerbiali figura dictum eſt a Syneſio, pro, eodem ex principio, in libro De prouidentia,* ὡς ἐκ μιᾶς ἑστίας [illegible] *id eſt. vt ex eodem lare ortum habeant res tantopere diuerſæ, ſitq. vna duorum germinum radix. Ariſtides,* κοινῆς τοῦ γένους ἑστίας, *id eſt, communi generis lare, hoc eſt, origine. Ita accipiendum eſt illud quod in Arati commentario male redditum ſuſpicamur, Sophron in Mimo, qui Nuncius inſcribitur, a veſta inchoans. omnes inuocant Iouem omnium principem; græce arbitramur eſſe.* ἀφ' ἑστίας, *quod interpres communi vertendi ratione, a Veſta vertit, cum debuiſſet hoc pacto, Sophron in ipſo exordio a Iouis inuocatione auſpicatur, cauſſam namque reddit cur Aratus operis ſui initium a Ioue ordiatur, neque enim Veſtæ illic ſit mentio, quamuis ea vox veſtam quoque Græcis ſignificet.*

Polypus ſcopulo affixus.

Πετροφυὴς πολύπους, *id eſt, Adfixus ſcopulo Polypus, prouerbio dici poteſt qui ita adfixus & deditus alicui ſtudio aut rei adhæret, vt nullis inde machinis diuelli queat: Menander Byzantius qui Agathij hiſtoriæ ſuam ſubtexuit, de Sapiro fortiſſimo milite,* τῇ ἐπάλξει τὰς χεῖρας ἐπιβαλών, ὥσπερ πολύπους [illegible] *id eſt, Propugnaculo manus iniiciens, vt Polypus cirros*

cirros ſuos inexplicabiles. Nazianzenus in Monodia Baſilij, τὸ τῶν πολυπόδων πέπονθα, ὧν τὰς θαλάμας ἐξελκομένων, συνεξέλκονται ταῖς κοτύλαις αἱ πέτραι, id eſt, Accidit mihi id quod Polypis vſuuenit, quorum flagellis ſaxa adhærent, ſi nido eos auellere tentaueris. Et in libro Carminum,

Πώλυπον ἐκ θαλάμης πέτρῃ κοτυλῆσιν ἔχουσαν. id eſt,
Hærentem polypum crinali corpore ſaxis.

Transferri poteſt ad ſtudioſum ita libris addictum, vt vix ſomni voluptas, aut cibi neceſſitas ſtudium interpellare queat, quod de Ioanne Pico Mirandulano Comite memoratur, cui rarum aliquem codicem in bibliothecis nacto miniſtri cibum & neceſſaria ad eum ipſum locum adferre cogebantur, vt ne interim dum cibum capit otiarentur oculi: poteſt & in amatorem quadrare amoris caſſibus irretitum, cuius animus (iuxta Plautum) adhæret affixus clauo cupidinis.

Atlanticum mare cotyla exſorbere.

De re impoſſibili aut etiam ſupra modum difficili hyperbolice dictum eſt a Simocato in epiſtolis, λίαν ἐργῶδες καὶ τοῦ καθαίρειν τὴν Αὐγείου κόπρον ἐστὶ δυσχερέστερον, κοτύλῃ τὸ ἀτλαντικὸν ἄντικρυς ἐκροφῆσαι πέλαγος. id eſt, Valde operoſum & difficilius quam ſit repurgare Augiæ ſterquilinium, aut quam ſit Atlanticum mare totum cotyla exorbere. Eſt autem cotyla menſuræ genus ſex cyathos capiens, de qua Rhemnius Fannius ita,

At Cotylas (quas, ſi placeat, dixiſſe licebit.
Heminas) recipis geminas ſextarius vnus.

Thyeſtæa cena.

Θυέστεια τράπεζα ἢ δεῖπνον, id eſt, Thyeſtæa menſa, aut cena, pro immiti & cruento epulo ponitur. Athenagoras lib. De mortuorum reſurrectione, καὶ τὰ τραγικὰ Θυέστεια δεῖπνα. id eſt, & Tragicas Thyeſtæ epulas. Euſebius lib. quinto eccl. hiſt. in epiſtola Gallicanarum Chriſtianorum, quæ eſt de martyribus in Gallia necatis, καὶ κατεψεύσαντο ἡμῶν Θυέστεια δεῖπνα καὶ Οἰδιποδείους μίξεις, id eſt, Mentiri ſunt de nobis Thyeſtæas cenas, & Oedipodeos inceſtus nobis obiicientes. Oppianus Cilix in Cynegeticon tertio, de onagro loquens teſtes ſui catuli abſumente, conqueritur de natura, quæ non homines tantum in pignora ſua diro exemplo armauerit, verum etiam beſtias eadem immanitate imbuerit, ſic inquiens.

Θηρσὶ δ' ἐπεστήσω ἀλίτην Θυέστεια τράπεζαν, hoc eſt,
Appoſuitq. feris epulum ferale Thyeſtæ,

Philon in oratione de dirarum imprecationibus ἐπάρατοι τροφαὶ τὰ Θυέστεια παιδία καὶ συγκρίνονται ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν συμφορῶν. id eſt, Execrandæ dapes Thyeſtæi liberi inter grauiſſimas calamitates adnumerata. Martialis libro primo.

Qui ſcribit prandia ſæui
Tereos aut cenam crude Thyeſta tuam. & lib. 5.
Fugerit an Phœbus menſas cenamq. Thyeſtæ.
Ignoro, fugimus nos Ligurine tuam.

Nota eſt fabula de Thyeſte Pelopis filio, cui Atreus frater epulandos ſuos ipſius liberos appoſuit, quorum nomina prodit Euripidis ſcholiaſtes eſſe, Aglaum, Orchomenum, & Caleum.

Pardalis exuuium induere.

Παρδαλῆν ἐνδύου, Pardi exuuio amictus dicitur homo verſipellis & ingenio varius, vaſerq., ὁ ποικίλος τὸ ἦθος, teſte Euſtathio Iliad. tertio, quod & breuius repetit in decimo, ὡς παροιμίας δὲ τῆς πανούργων λέγεται τὸ στικτὸν τῆς παρδαλέας. id eſt, Parœmiace de vafris effertur maculoſa pardi pellis. Eſt enim variis maculis diſtincta pardi pellis, præcipueq. eius quam Heliodorus Camelopardalin nominat. de qua ſic ſcribit hiſtoriæ Aethiopicæ lib. decimo, χροιὰ δὲ καὶ ἐπιθεμένη φολίσιν ἀνθηραῖς ἐστιγμένη, color pelliſq. florentibus macularum punctis variegata, vnde & epitheto αἰολόνωτος, id eſt, maculoſo tergore dicitur ab Oppiano. Aſtutum ergo & ſubdolum παρδαλῆν ἐνημμένον eleganter dicemus, quomodo fraudulentum ἀλωπεκῆν ἐνημμένον vulpino exuuio conueſtitum, & λυκῆν lupina pelle indutum hominem rapacem, & νεβρίδα ἐνημμένον hinnulina pelle tectum, timidum hinnuli inſtar, aut etiam verſipellem, quod huius animalis pellis maculoſa quoque ſit. Non abludit hinc quod legimus Antenorem ingenio varium (id quod patriæ ſuæ non dubia proditio, quamquam hoſpitij nomine a Liuio excuſata, facile oſtendat) non exitium modo effugiſſe capta iam Troia, ſed res etiam ſuas integras ſeruaſſe, beneficio pellis pantheræ ſeu pardi, pro ædibus ipſius appenſæ, haud ambiguo argumento varij dubijq. ingenij: cuius rei fidem facit Sophocles in Aiace Locro, quod videlicet pro foribus ædium ipſius perpenderit, κατατείνεται κυνὸς

Σπιλωτὰ κλιθώματα, παρδαλῆς λυκοφόρου δορά. id eſt,
Maculoſa canis Pellis Libyſſa, pardalinum ſcilicet tergus.

In quo verſu perperam pro κλιθώματα ſcribitur καὶ ῥύσα apud Ariſtophanis ſcholiaſten in auibus.

Vmbræ me prohibent.

Τῆλέ με εἴργουσι ψυχαὶ εἴδωλα καμόντων, id eſt,
Meq. abigunt vmbræ, laruália ſpectra virorum.

Verba ſunt Patrocli in ſomnis Achilli conquerentis ſe excludi ab inferis propter denegatum ſibi humationis officium apud Homerum Iliad penultimo. Euſtathius annotat quadrare vbi quis impedimentum accipit in negotio quopiam a vilibus & nullius penſi hominibus. Torquebitur & in ſtrigoſos & exangues, vmbris pallore ſimilesq., cuiuſmodi apud Ariſtophanem Samyrion tragœdus, Melitus, & Cineſias traducuntur quos a poetis ad cœtum poetarum apud inferos degentium legatos fuiſſe fingit: αἰθερίους eos nominans.

Habenas ignarus non tractet.

Μὴ ἡνίας ἐνίσω παιδίον ἄπειρος ὤν, id eſt,
Ne frena tractes inſcius cum ſis puer,

Quadrabit cum a negotio quopiam arduo deterrebimus ei prouinciæ imparem. Extat apud Clementem pædagogi tertio, μὴ ἡνίας ἐνίσω παιδίον ἄπειρος ὤν, μηδ' ἀναβῇς τὸν δίφρον ἐλαύνειν μὴ μαθών, id eſt, Ne tractes habenas fili regendi imperitus, nec currum conſcendas aurigandi neſcius. Apparet alicunde ſumptum è tragœdia quapiam, vbi Phaethontem filium deprecatur pater, ne exitiale votum vrgeat, ſibiq. perniciem accerſat regendo ſolis equos. Vnde apud Ouidium Metamor-

tamorphoſeon ſecundo Sol filium alloquitur paternos currus depoſcentem,

Magna peſtis Phaethon, & quæ non viribus iſtis
Munera conueniunt, nec tam puerilibus annis.
Plus etiam quam quod ſuperis contingere fas eſt,
Neſcius affectas,

Non omnia per bouem obtinebis.

Μὴ πάντα κατὰ βοὸς ἴξῃ, id eſt,

Ne ſperes te opera bouis omnia poſſe tenere. Hemiſtichium eſt prouerbiale quod admonet non ſacrificiis aut litationibus, votiſq. pro arbitrio omnia ceſſura. ſed laborandum nobis eſſe, quemadmodum apud Saluſtium in Catilin. Cato ait, Non votis neque ſupplicijs muliebribus auxilia parantur deorum, ſed vigilando, agendo, bene conſulendo, proſpere omnia cedunt, vbi ſocordiæ atque ignauiæ te tradideris, nequidquam deos implores, quo ſpectat illud Aeſchyli,

Τῷ δ᾽ αὖ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει. id eſt,
Quiſquis laborat, huic manũ præbet Deus. & iterũ
Τῷ πονοῦντι δ᾽, ἐκ θεῶν ὀφείλεται τέκνωμα τε πόνου κλέος. id eſt,
Laboranti, debetur diuinitus gloria laboris proles.

Torqueri ſolitum in reſides exercitus duces, qui mactato boue propitiaſſe ſe Deum abunde putant, non poſſe infeliciter cadere ſua cœpta arbitrantes, cum conſilio & animi præſentia et fortibus factis in bello opus ſit. Crediderim idem eſſe cum eo quod ex Diogeniano citãt alij, μὴ κατὰ βοὸς εὔχου, atque exponit Ne contra bouem opta.

Bupali odium.

Βουπάλειον ἔχθος, id eſt, *Bupalium odium de inexpiabili & acerbo prouerbialiter dicitur a Bupalo Chio ſculptore, vel ſecundum alios, pictore, qui acerrimam cum Hipponacte Epheſio clariſſimo poeta ſymultatem exercuit ſed infelici conatu quippe qui maledicorum verſuum morſus concoquere non potis, laqueo ſibi gulam fregerit. Leonides Epigrammatar.*

Φεῦγε ὁδοιπόρε τὸν χαλαζεπῆ τάφον,
Τὸν φρικτὸν Ἱππώνακτος, οὗ τε χ᾽ ἡ τέφρα
Ἰαμβιάζει Βουπάλειον ἐς ἔχθος. id eſt,
Hoſpes ſepulchrum grandinans diris fuga,
Horribile Hipponactis, cuius & cinis
Exercet odium Bupali iambis feris.

Bupalia pugna.

Βουπάλειος μάχη, id eſt, *Bupalium duellum prouerbiali figura effertur a Iuliano apoſtata, pro virulento & dicato ſcripto, quo maledicentiæ & irarum habenas omnes in quempiam effundimus ſic enim ſcribit in epiſtola ad alypium Cæſaris fratrem, qua gratias illi agit de Geographica pinace elegantioribus formis ac lineamẽtis expreſſa,* [illegible] *id eſt, Singulariq. induſtria illud elaboraſti, adiectis & ſenarijs iambicis qui non Bupaliam pugnam canunt, vt Callimachi Cyrenæi poetæ verbis vtar, ſed quales venuſta Sappho vult in deorum hymnos concinnari.*

Matreæ beluam alit.

In *hominem inuidum liuore pereuntem competit, quod ex Athenæo detortum eſt apud Euſtathium Odyſſeæ primo de Matrea quodam Alexandrino, qui auguſte ludere ſolebat, dictitans ſe belluam alere ſeipſam comedentem,* θηρίον τι τρέφω, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίει. *Polypus piſcis carnem ſuam rodere dicitur, ſed ingenti eſurie eo adactus: at inuidus alienæ felicitatis ſpectator, quamuis ipſe abundet, ſe conficit, & iuxta poetæ dictum macreſcit alterius rebus opimis, vt non mirum ſit cur liuor epitheto et quidem digniſſimo edax a poetis dicatur.*

Andromachen ex anguibus concinnare.

Ἐξ ὀφίων τὴν Ἀνδρομάχην ἀκοντίζειν, id eſt, *Anguium plexu Andromachen exornare. prouerbio dicitur qui admiracula omnia vndecunque congerit ad confirmandam ſuam cauſſam & exornandas fulciendaſq. rationes ſuas: vel qui operis molem multiplicis lectionis opibus & omnis generis ſcriptorum authoritatibus inſtruit atque exædificat Nicephorus Calliſtus libro 14. Id conſilij nobis eſt, vt ex omnibus quæ ad rem faciunt colligamus, & interdum etiam ſpiris anguium implexis Andromachen adornemus, Græce eſt,* [illegible] *, Eſt autem hoc loco* ὄφις *ornamentum capitis, quod crinium volutis lubrico ſpirarum implexu, in modum anguium inerrantibus faſtigiatur, quod Statius Papinius ſuggeſtum comæ nominat, quodgenus in veteribus Italiæ monumentis frequens occurrit. Reſpexit huc Iuuenalis Satyra ſexta feminarum aſtum notans, quæ anguino iſto plexu & ſtructura plocamorum, proceritatem mentiebantur, vbi ait,*

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altũ
Aedificat caput, Andromachen a frõte videbis, Poſt, minor eſt.

Conſtat autem Andromachen Hectoris vxorem ſtatura longiſſimam fuiſſe, ex Ouidiano verſu.

Mariandinus tibicen.

Μαριανδυνὸς θρηνητής. id eſt, *Mariandynus tibicẽ aut præcentor, dicitur luctuoſi carminis cantor, qui flebiles modos inſonat. Neque abſurde poetaſtrum inamæni atque indocti carminis ſcriptorem,* μαριανδυνὸν θρηνητήρα *dixeris, conſimili ratione, qua ineptam orationẽ, Caricam Muſam. &* καρικὸν αὔλημα. *Citatur nominatim prouerbij vice ab Euſtathio in Dionyſianis commẽtariis,* [illegible] *id eſt, Sciendum apud Mariandynos frequẽtes fuiſſe tibicines lugubria cõcinẽtes, quod & prouerbio indicatur, in quo fit mentio Mariandyni eiulatoris. Chorus apud Aeſchylum in perſis, Xerxi reduci, poſt deletas ingenti ſtrage a Græcis Perſarum copias, loco gratulatoru carminis accenturum ſe dicit lugubre Mariandyni tibicinis carmen, his verſibus.*

Πέμψω πέμψω πολύδακρυν ἰαχάν, τὰν κακοφάτιδα βοάν,
Κλαγγάν τε Μαριανδυνοῦ θρηνητῆρος. Pind. i.

Excipiam reditum tuum clamore inconditto & male concinno Mariandyni tibicinis vlulatu te proſequar. Quo Aeſchyli verſu vti licebit apud eum qui pro exſpectato

pectato læto nuncio, aduerſa omnia & triſtia apportat Mariandyni gens eſt Pontica. Paphlagoniæ conterminaſ nomen habens a Mariandyno Aeolenſi, vt Stephanus indicat, Aeſchyli interpres ex Calliſtrato annotat Tyrium binos habuiſſe liberos, Priolaum & Mariandynum, qui in venatu perierit, inſignem artificem lugubris concentus, qui flebiles tibiis modos adaptarit, ſuamq artem docuerit Hiagnin Marſia tibicinis patrē (quem Marſium nominat Euſtathius) & addit, eam gentem ad ſua vſque tempora, in æſtiuis caloribus, flebilibus numeris auctorem ſuum Mariandynum proſequi, Apollonij Rhodij ſcholiaſtes annotat, Mariandynum Phinei filium fuiſſe ex Idæa Dardani, ab aliis Ciminerij creditum fuiſſe filium. Quin & Maryandinas tibias aptiſſimas eſſe luctui, idem ſcribit, & conſentit In gentis penuria Heſychius: huc referri & vulgatum illud, Αὐλεῖ μαριανδυνοῖς καλάμοις, κρούων ἰαστί. *id eſt,*
Spirat Mariandynis calamus Ionicos modos ſonans. Poteſt autem prouerbialis iſte verſus anapæſticus torqueri in hominem ſecum diſcordem, velut qui inter læta triſtes fabulas commemorat, aut lugubre carmen cōdit. Nam vt Mariandynæ tibiæ næniis funebribus dicatę ſunt, ita Ionici modi amoribus, deliciis, laſciuiæq. ſeruiunt. Citatur in Aeſchyli Græcis commentariis, quos quam nitidiſſimos ex corruptiſſimis dedit nobis Henricus Stephanus, ὁ τῆς τραγῳδίας ποιητής. *Solebant autem tibiæ in luctu adhiberi, & teſtatur Statius Papinius funera præſertim minoris ætatis ad tibiam efferri ſolere, eo verſu.*

Tibia enim teneros ſolitum deducere manes.

Myſorum more inclama.

Μύσιον ἐπιβόα, *id eſt, Myſorum inſtar vociferari, prouerbiali ſpecie dixit Aeſchylus in perſis, pro eiulare & fletu omnia permiſcere, vbi Xerxes accepta clade mœſtus ita chorum alloquitur.*

Καὶ στέρν᾽ ἄρασσε, κἀπιβόα τὸ Μύσιον. *hoc eſt,*

Conſcinde planctu pectus, atque Myſium inclama. Apparet autem barbaros ob natiuam vocis aſperitatem olim ad funebris pompas ad ciendum luctum expetitos fuiſſe, ſic Phrygas & Myſios ad id muneris adhibet Euſtathius, ita & Carica Muſa vt inſuauis pro epicedio & funebri carmine Platoni accipitur. Aeſchyli interpres ita ſuccincte tradit, ἐπιβόα τὸ μύσιον, καὶ γὰρ μύσοι καὶ οἱ φρύγες μάλιστα εἰσὶ θρηνητικοί. *id eſt, Myſium inclama, nam Myſi Phrygeſq. ciendo luctui appoſitiſſimi ſunt. Simonides,* Μύσιον ἀϋτεῦντα παρ᾽ Ἀργανθώνειον, *id eſt, Myſium & flebile exclamantem ad Arganthones amnem.*

Ter ſex iacit.

Τρὶς ἓξ βάλλειν, *hoc eſt, Ter ſex iacere prouerbio dicitur, cui ex animi ſententia ac pro votis omnia ſuccedunt proſperrime, inde nata prouerbij origine, quod antiquitus in trium cubitorū iactu, ſeniones ieciſſe, fortunatiſſimum erat & primæ palmę victoriam apportabat, aliter quam putauit quidam tertium iactum feliciſſimum fuiſſe, diſerte namq. teſtatur Suidas quod dixi, ita annotans,* τρὶς ἕξ, νικητήριος βόλος, *id eſt, Ter ſex, victor iactus eſt, & atteſtatur prouerbium quod ancipiti voto vel ſupremam vel infimam ſortem depoſcit,* τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, *id eſt, Ter ſex aut tres vniones. Clariſſime vero extra controuerſiam hoc ponit apud Aeſchylum in Agamemnone nuncius in ſpecula relictus, qui conſpicatus in tenebris facem capti Ilij indicem, vti conuenerat, ait ignem illum ter ſex ieciſſe, nimirum fauſta ac læta omnia portendere ſignans, verſus hi ſunt,*

Τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι,
Τρὶς ἓξ βαλούσης τῆσδέ μοι φρυκτωρίας. *id eſt,*
Feliciter cecidiſſe heriles ces dabo,
Fax iſta quando iecerit ter ſex mihi.

Qui verſus quoniam deprauati leguntur apud Suidam admonendus eſt lector aquus vitij duplicis, nam & male πεσόντα τεθήσομαι *in priore ſcribitur, & in ſecundo* βαλοῦσα τῆς ἐμῆς. *Neque vacuus erroris eſt codex Euſtathij Romæ excuſus, apud quem in Odiſſeę primo pro* τῆσδέ μοι *legitur* τῆς.

Lacrymæ Simonidis.

Mœſtius lacrymis Simonideis, prouerbiali figura dictum eſt ab elegantiſſimo Catullo, de re flebili & miſeratione digna. Simonides poeta ex poetis, quos θρηνῳδούς *vocant, præcipui nominis fuit hoc eſt, qui nænias & carmina quę cum lamentatione mortuo extremæ accinebantur (ſic enim Nænias exponit Diomedes grammaticus) ſcripſerunt, Vnde Horat. lib. od. 2. talia nominat Cæ nęniæ munera. Sunt & qui elegiæ inuenta gloriam illi tribuerunt, veteres autem in funere mortuorum elegis ad ſepulturam vtebantur, vt Lucillius Tharrheus ait. Callioum pentametri ſiue elegiacī carminis auctorem facit. Verba autem Catulli ſunt, in epigrammate ad Cornificium, Paullulum quidlibet allocutionis,*

Mœſtius lacrymis Simonideis. Fuiſſe autem Simonidē appoſitiſſimum concitando luctui, etiam Ariſtides oſtēdit in Epicedio his verbis exclamans. ποῖος ταῦτα Σιμωνίδης θρηνήσει; *qualis Simonides hunc mœrorem digne lugebit?*

Theatrum ſimul & aperit & claudit.

PROVERBIALE *eſt in eum qui pollicetur dicturum ſe aut explicaturum aliquid opportunum & magni momenti, ſimulq. alio orationem dirigit. Heliodorus lib. tertio.* ὥσπερ κατὰ τὴν ἑορτὴν ἀπόντα, τὸ τοῦ λόγου, παρατρέχεις, ἐμοὶ τὸ ἀνοίξας καὶ κλείσας τὸ θέατρον, *id eſt, Me velut peracto iam feſto aduenientem, iuxta prouerbium, prætereis, & reſerans ſimul & claudens theatrum. Poteſt & in ſordidum torqueri, qui ſpem oſtentat domi, ſed mox reuocat.*

Veluti Mineruæ calculus.

Ὥσπερ τις Ἀθηνᾶς ψῆφος. *id eſt, Velut quidam Mineruę calculus, Prouerbialiter dictum eſt a Philoſtrato vbi dicit Herodem Atticum, principem in oratoria virum honeſtaſſe ſua præſentia Ariſtoclen pergami docentem miſſis eo & ſuis diſcipulis, ſic enim inquit,* καὶ τὸν Ἀριστοκλέα εἶδεν ὥσπερ τις Ἀθηνᾶς ψῆφος. *i. vidit & Ariſtoclē, velut quidam Mineruę calculus, nimirum ad faciendā fidem illius eruditionis dignatus eum honorifica ſalutatione, eoq. facto veluti comprobans præclarā de illo exiſtimationem. Vti ergo prouerbio licebit, cum quis primarij iudicis calculo abſoluitur, aut quoties do-*

ſti viri iudicium accedit ad laudem alterius, teſtimonioq́ luculento huius eruditionem extollit: aut vbi bellicoſus aliquis Heros ſtrenuam ducis militisve virtutem liberali elogio exornat: vtriq. enim & militiæ & doctrinæ Mineruā præfecit gētilitas. ἀλλ' ἔτι τις Ἀθηνᾶς ψῆφος. *Natalem prouerbij referendum puto ad iudiciū Oreſtæ, qui cum pares eſſent calculi & damnatorij & liberantes, Mineruæ calculo alteri parti accedente abſolutus a crimine fuit, quod ita refert Ariſtides,* ἐξίσων ψήφων, οὗσαν τὴν ψῆφον προσθεῖσαν, ἀπολῦσαι ἀγωνιζόμενον τὸν περὶ αὐτῆς φόνον.

Ieiunium olet.

Νηστείας ὄζειν *id eſt, ieiunium olere Græco prouerbio dicuntur, quibus grauis eſt anima & pudidum olens, Ariſtoteles Problematum ſectione 13.* διὰ τί τὰ στόματα μᾶλλον ὄζει τῶν ἀσιτούντων, ἀλλὰ μὴ τῶν ἐδηδοκότων, λειπομένοις ὄζειν χρῆν ... τότε μᾶλλον. *id eſt, Quid cauſſæ cur ora eorum qui nihil ederint, ſed ieiuni ſint, magis puteant (id quod Ieiunium olere dicitur) poſtquam cibum ſumpſerint, nequaquam, cum oportuerit tunc magis obolere. Cauſſam aſſignat æri propter requiem ferueſactio, qui ſpiritum & excrementa pituitoſa in putredinem agat. Cæcilius Comicus, Quæ mibi.*

Vbi domum adueni, aſſedi, exemplo ſuauium
Dat ieiuna anima.
Plautus in Mercatore.
Ieiunitatis plenus, anima fœtidat,

ſic enim citat Nonius Marcellus, & legit vetus codex, pro quo vulgata editio habet, Iam plenus ætatis, animaq. fœtida. Huc pertinet quod in Baſſam olidam anum ſcribit Martialis libro quarto Epigram. Quod bis murice vellus inquinatum,

Quod ieiunia ſabbatariorum,
Mæſtorum quod anhelitus reorum,
Quod ſpurcæ moriens lucerna ledæ,

Quæ poſtrema dictio in impreſſis libris perperam in Ledæ commutata legitur.

Sphyngis ænigmata diſſoluit.

EPIGRAMMATON *libro 3. Alcæi poetæ prouerbialis verſus legitur,*

Νῦν σφιγγὸς γρίφους Οἰδίπος ἐξετέλυσεν. *id eſt,*
Nunc Sphyngis nodos Oedipus explicuit,

Quadrabit in eum qui inſigni dexteritate recondita autorum ſenſa & tenebroſos locos poſſit explanare. Alexis Comicus in Orcheſtride.

Δαιμονίως ἀσπάζομαι
Γραῦν σφίγγα περιμέν' ὡς αἰνίγματα λέγῃ. *id eſt,*
Complector valde humaniter
Anum Sphingem quæ ſoluat ænigmata mihi.

Huc ſpectat vrbanus Ciceronis iocus, ad Hortenſium, cum iſte diceret ſe Ciceronis ænigmata intelligere. Atqui, debes, inquit ille, cum Spingem domi habeas: acceperat enim a Verre auream Sphingem Hortenſius, patrocinij præmium, vti refert Quintilianus. Comicus Straton in Phœnicide.

Σφίγγ' ἄῤῥεν', οὐ μάγειρον, εἰς τὴν οἰκίαν
Εἴληφ'· ἁπλῶς γὰρ οὐδὲ ἓν μὰ τοὺς θεοὺς
Ὧν ἂν λέγῃ συνίημι. *id eſt,*
Domum introduxi maſculam Sphingem,
Haud cocum, adeo nihil, teſtor Deos, intelligo.

Quæ loquitur. vbi Sphingem maſculam vocat cocum poeticis verbulis vtentem identidem data opera, vt ea ratione obſcurior imperito hero illuderet. Finitimum huic eſt Epicharmi illud, Οἰδίπους πάλαι πότ' ὢν αἰνίγματ' οὐ νοεῖς; *id eſt, Iam olim Oedipus cum ſis, ænigmata haud capis Sphingem fabulantur fuiſſe belluam canino corpore, vultu puellari, auis in modum pennatam, humana voce loquentem, conſueuiſſeq. Thebanis ciuibus ænigma proponere quod indiſſolutum cum multis necis cauſſa fuiſſet, tandem, Oedipus Corinthius diſſoluit, exitialemq. beſtiam ſuſtulit, quam fabulam pluribus perſequitur Palæphatus: aliter eam exponit apud Nicephorum Philoſtorgius, Sphinx, inquit, de ſimiarum genere eſt, pectore ad collum vſque glabro, reliquo corpore hirſuto, vbera muliebria habet, facies pluſculum rotunda eſt, & acuminata, a muliebri ſpecie nō abhorrens, vox humana, ſed ſtridula nec articulata: beſtia indomita, maligna, aſtuta, hanc crediderim olim Thebas allatam, & cum in ciuium ad ſpectaculum commeantium vultus inſiluiſſet, eoſque vnguibus lancinaſſet, Oedipum ciuium ſuorum iniuria offenſum feram interemiſſe, nomenque inde illuſtre retuliſſe. Ceterum fabula Oedipo fortitudinis gloriam tribuens, alatam eam fingit eo quod celeriter in obuios inſultum faceret: eadem illi pectus muliebre, corpus leoninum addit, illud propter glabritiem & femineæ formæ ſimilitudinem, hoc propter ferocitatem, quodq. vt plurimū quadrupes ingrediens leoninum inceſſum mentiatur: Sermonem quoque illi aſſignat, quod vox eius humana ſit adfinis, ænigmata vero, quod obſcurum quiddam neque intellectum vociferetur. Neque otioſum fuerit vt huc adſcribatur quod D. Clemens cōmemorat Stromatum lib. quinto, apud Aegyptios pro templis ſtare dedicata Sphingum ſimulacra, quo ſignificent obſcuris minimeq. explicitum, & ænigmatis cuiuſdam ſimile, quidquid de Deo loqui aut opinari mortales inſtiterimus: non ignoro tamen aliter iſtud ſymbolum a Syneſio exponi in libro de Regno ad Theodoſium Iuniorem, & iterum in Aegyptio.*

Cyreneus videris.

DE homine quauis ratione inexpleto dicitur *Alexidis Comici illud e Tyndareo, id fabulæ nomen eſt,*

Ἄνθρωπος εἶναι μοι Κυρηναῖος δοκεῖς. *id eſt,*
Videris eſſe vir Cyrenæus mihi.

Prouerbij vice vſurpauit Athenæus libri duodecimi initio. Ἄνθρωπος εἶναι μοι Κυρηναῖος δοκεῖς, κατὰ τὸν Ἀλέξιδος Τυνδάρεων ἑταῖρε Τιμόκρατες, κἀκεῖ γὰρ ἄν τις ἕνα ἐπὶ δεῖπνον καλῇ, ὀκτωκαίδεκ' ἥκουσι, καὶ δέκ' ἅρματα. *id eſt, Videris eſſe homo Cyrenæus mihi, iuxta Alexidis Tyndareum, ſodalis Timocratis, illic.n. ſi quempiam ad cœnam voces, mox octodecim abſ adſunt & currus decem. Modeſte Timocratis ſtudioſi hominis inexplebilem in legendo & ad editionem depoſcendis libris auiditatem, perſtringit, qui perlectis iam vndecim Dipnoſophiſtarum commentariis, nondum ſatur, efflagitarat prædictis adiici librum de iis quos luxu diffluentes ac deliciis addictos fuiſſe obſeruarat. Appoſite igitur quadrabit in hominem inexhauſtæ lectionis aut voluptatibus numquam ſaturum.*

Ne corticem quidem dederit.

PERSICVLVS eſt prouerbialis Parthenij ab Etymologici auctore citatus.

Οὐδὲ πετρήεσσας δρύψαλα παρτίξει, id eſt,
Herbę littoreæ fragmina non dederit, vel ita,
Radicis nulli dederit fragmenta marinæ.

Quo licebit vti in hominem ſordidum & auarum, qui nulli aliquid largiatur, vt e pumice aquam citius eliciasquam a tali nummulum, eſt autem δρύψαλον cortex arboris delibratus, ſeu ab arbore reuulſus, aut etiam quiſquilia qualibet & fragmēta, ἀπὸ τοῦ δρύπτειν quod lacinare ſonat. Cōuenit cum eo quod alibi citauimus, Ne ſalem quidem dederit.

Ne Bæon piſcis moleſtus ſit.

Μή μοι βαιὼν κακὸς ἰχθὺς, id eſt, Ne Bæon piſciculus mihi noxam pariat. Citatur ab Etymologici auctore, qui illud exponit de homine voluptario & delicato ganeone, qui vilia & communia edulia aſpernatus, cupedias ſectatur: cuiuſmodi Philoxenus Cytherius fuit, qui appoſitum exiguum mullum per concħanti ſimilis auri admonit, vt ingenioſo commento prægrandem Dionyſio tyranno in eadem menſa oppoſitum impetraret, vti refert Athenæus. Eſt autem βαιὼν piſciculus gobio perſimilis, alio nomine βλέννος a muccoſitate, vt videtur, nomen ſortitus, quanquam apud Athenæum libro 7. βλέννος ſcribatur, vbi & alter exſtat in vulgatis codicibus error talis, ἐστὶ δὲ κωβιῷ τῶν ἰδίως προσαγορευομένων, pro quo reponas ex Euſtathio & Etymologici auctore noſtro, vt dicat βλέννον, piſcem a βλέννα, id eſt, mucco nomen habentem, gobio eſſe perſimilem. Vilem autem fuiſſe & ingrati ſaporis piſciculum, oſtendit Epicharmus, ἀχαρίστους βαιῶνας, id eſt, inſipidos Bæonas vocitans. Lectio huius parœmię diuerſa eſt apud Athenęū, ſed quæ eodem ſenſu conſtare poteſt μή μοι βαιὼν κακὸς ἰχθὺς, id eſt, Procul a me faceſſat Bæon malus piſcis. Competet in hominem aſpernabundum & delicati moroſiq. ingenij, qui communia & vulgaria faſtidiat.

Cum vulpe habens commercium, dolos caue.

SENARIVS prouerbialis citatur a Suida talis,

Κερδοῖ συνὼν, τὴν ἐπιβουλὴν προσδόκα. id eſt,
Cum vulpe habens commercium, dolum caue.

Adfine eſt illi Paulino, Cum prauo deprauaberis. A malorū conſortio cauendum eſt, ne aut impoſtura exitio tibi ſit, aut ne in mores tranſeat contagium, τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος, vt inquit Pindarus hoc eſt, natiuum ingenium neque doloſa vulpes, neque rugibundus leo commutare valeant. κερδὼ autem vulpes dicitur quaſi κερκὼ a cauda quam ſpiſſam habet tractu, vel ab aſtutia quæ lucrum queritur & emolumentum, quā κέρδος ēt nominant, vnde et κερδαλέος fraudulentus homo dicitur.

Prope de Xenium.

Τοῦτό σοι ἀντὶ ποδὸς ξεινήϊον, id eſt,
Iſtud habe Xenium pede pro bouis.

Verba ſunt Philœtij bubulci Vlyſſis apud Homerum Odyſſ. 22. ad Creſippum quem ſagitta traiecerat, illi inſultantis, vt munus illud accipiat pro bubulo pede, quem ille mendicanti Vlyſſi impegerat paullo ante. Admonet ibi Euſtathius vſurpatum adagium a primi nominis theologo, in eos quibus malum pro malo rependitur.

Vt nutrices Lamiam.

CVM inanes minas ad territandum ſolum comparatas innuere volumus, vtemur illo Dionis Chryſoſtomi, ὥσπερ αἱ τίτθαι διηγούμεναι τὴν λάμιαν, id eſt, inſtar nutricum Lamiam pueris obiicientium. Eius verba hæc ſunt oratione 55. μόνους δὲ θαυμάζεις τοὺς λέοντας (ita corrigendus eſt codex græcus, qui habet λέγοντας) καὶ τοὺς ἀετοὺς καὶ τὰς σκύλλας καὶ τοὺς κύκλωπας, οἷς ἐκεῖνος ἐκήλει τοὺς ἀνοήτους ὥσπερ αἱ τίτθαι τὰ παιδία, διηγούμεναι τὴν λάμιαν. id eſt, Solos miraris leones, aquilas, ſcyllas, & cyclopes quibus ille ſtupidos homines demulſit, non aliter quam ſolent nutrices pueros, Lamiæ aduentum narrantes. Lamiam quaſi λαιμίαν a prægrādi ingluuie nomen habere vult Etymologi auctor, diximus de ea in adagio Lamiæ turris, antea: nunc & hoc addendum eſt ex Nicephoro Calliſto lib. 18. cap. nono, Lamiam etiam γελλὼ vocari, ſic enim ait de Mauritio Imperat. Illud inſuper anile paruumq. ſimile veri addens En puſam (ita enim nominant, quam γελλὼ quis dixerit) ſæpenumero infantem Mauritium e cubili, velut mox deuoraturam, extuliſſe, nullo accepto incommodo.

Immortales Gratiarum horti.

Ἀκήρατοι χαρίτων κῆποι, id eſt, Interitum neſcientes Gratiarum horti. Ariſtides, καὶ μάλ' ἐν ἀκηράτοις χαρίτων κήποις, id eſt, In immortalibus Gratiarum hortis natū. Prouerbij facies ad gratitudinis ſignificationem trahi poteſt, nam beneficij collati memoria immortalis eſſe debet, ſemperq. in animo grato viuere, vnde & Gratiarum vni a virore perpetuo Thalię nomen fuit. Poteſt & ad perſonam transferri, ſi dicamus virum ſempiterna memoria digniſſimum, in Charitum hortis immortalibus viuere. A quo non abludit Sapphus poetriæ inuectiua in indoctam & a Muſis Gratiiſq. alienam feminam, κατθανοῖσα δὲ κείσεαι, τεθνᾶσα μναμοσύνα σέθεν ἔσσετ' οὐδέποκ' ὕστερον, οὐ γὰρ μετέχεις ῥόδων τῶν ἐκ Πιερίας, ἀλλ' ἀφανὴς κἠν Ἀΐδα δόμοις φοιτάσεις. hoc eſt, Mortua iacebis, nec tui vnquā a morte extabit memoria, quippe expers roſarum in Pieria naſcentium ſed obſcura vmbra apud inferos maneis oberrabis. Quæ verba corrupte leguntur apud Plutarchum in tertio Sympoſiacon in Codice Aldino, parumq. integre.

Phœnicis inſtar reuiuiſcere.

Κατὰ φοίνικα ἀναβιώσκεσθαι, Id eſt, Phœnicis in morem reuiuiſcere, prouerbio dicetur qui longa valetudine, adſiduis curis, amore, ſollicitudine, carceris tędio emaciatus, nunc viuidior factus ad ſe redit. Ariſtides refert ad ſtatum ciuitatis, cuius ruinæ in nouam vrbis faciem reſtitutæ ſint, reparatis etiam iis quę obſoleta forent, ita enim loquitur de Smyrna beneficio M. Aur. Imp. readificata. ἡ πόλις ἀναφύεται μεταβαλοῦσα τὴν ἡλικίαν, ἡ αὐτὴ παλαιά τε καὶ νέα γενομένη, ὥσπερ τὸν φοίνικα ἀναβιώσκεσθαι λέγουσιν αὐτὸν ἐξ αὑτοῦ. i. Repullulat ciuitas depoſito ſenio, vetus eadē et noua, quō Phœnicē ex ſe

Sacrum ignem inſlare illi nefas.

De *improbo & ſcelcribus operto dicitur illud,* ᾧ τὸ ἱερὸν πῦρ οὐκ ἔξεστι φυσᾶν, *id eſt, Cui ſacrum ignem inſpirare nefas eſt. Timeus hiſtoricus ſcriptum reliquit, Demochari cuidam ſoli inter Athenienſes non licuiſſe ſacrũ ignem (qui in æde Veſtæ aſſeruabatur) inflare, quippe ſuperiore corporis parte flagitioſe impuro Duris Samius ſcribit Pythcã iſtud ipſum obieciſſe Demoſtheni.*

Neque Phaſis mala eluat.

Malorum *multitudinem oſtendere volentes, quibus obuiam iri rectaq. ratione medicari non poſſit, appoſite vſurpabimus illos Sophoclis verſus ex Oedipo tyranno.*

Οἶμαι γὰρ οὔτ᾽ ἂν Ἴστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν
Νίψαι καθαρμῷ τήνδε τὴν στέγην, ὅσα κεύθει.
Nec Iſter ipſe (quod reor) nec eluat
Phaſis, malorum quidquid hæc celat domus.

Sunt autem nominatiſſimi fluuij & maximi, Iſter Germaniæ & Phaſis Colechidos, uterq. maximarum etiã nauium capax: ille prægrandibus ſeptem oſtiis in Euxinum ſe exonerat, hic Aſiam ab Europa diſterminat, unde χθονὸς τέρμων *Aeſchylo dicitur.*

Nihil hydropico ſiccius.

Dionysius *Longinus in libello* περὶ ὕψους *adagium hoc vulgo vſitatum oſtendit,* οὐδὲν γὰρ ξηρότερον ὑδρωπικοῦ. *hoc eſt, Nihil (quod aiunt) hydropico ſiccius. Auarus quo plura habet, eo plura deſiderat, tam enim illi deeſt quod habet, quam quod non habet. vt inquit Seneca. Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops, Nec ſitim pellit, niſi cauſſa morbi ceſſerit venis. Notum eſt de Heraclito philoſopho, qui aqua intercute miſere affectus bubulo ſterquilinio ſe oblenit, addens* ἐπομβρίας δεῖσθαι, *ſe opus habere pluuio madore, aut vt Philoſtratus refert libro primo, de vita Apollonij* δεῖσθαι τοῦ ποιήσοντος ἐξ ἐπομβρίας αὐχμόν, *indigere ſe eo qui pro madore ſqualorem induceret.*

Θαλλοφόρος.

Θαλλοφόρος, *quaſi ramigerum dicas, prouerbialiter dicetur teſte Euſtathio in Odyſſ. 17. homo ad omnia inutilis, niſi qui forte paſcendo pecori in ſuggerendis ſurculis operam præſtare foret idoneus. Natum a pompa Athenienſium, quam Panathenæa vocabant, in qua ſenes emeriti oleaginos termites geſtabant, teſtibus Philochoro & Xenophonte. Meminit & Iuncus in libro de ſenectute,* ἐν οἷς καὶ τὰς ἱερὰς χορηγοῦσι τῇ Ἀθηνᾷ, ὡς φασι, ξηροὺς τοὺς γέροντας, θαλλοφόρους. *id eſt, Lex illos ipſos decernit Mineruæ oleaginas virgulas deferre, uti teſtatur Xenophon. hinc eſt quod* θαλλοφόρους *ipſos ſenes nominat Ariſtophanes ceu ad obeunda alia munera ineptos. Licebit itaque ciuilibus negotiis parum idoneum aut aliis quibuſcumque,* θαλλοφόρον *appellare Comico ſale.*

Fructibus non ſtadiis certare.

Καρποῖς οὐ σταδίοις ἐρίζειν, *Fructibus haud ſtadiis contendere, adagio dicitur, De loco exili quidem, ſed frugifero, exiguis quidem ſpatiis circumſcripto, fructuum tamen prouentu longe lætiſſimo. Antiphilus epigrammatarius de Chio inſula loquens,*

Καρποῖς οὐ σταδίοις ἐρίζομεν,
Fructibus, haud ſtadiis certamen inimus.

Licebit non male transſerre ad librum non magna quidem mole, ſed eruditionis omnifariæ plenum, Cuiuſmodi iudicium de Perſii ſatyris tribuit Martialis eo diſticho,

Sæpius in libro numeratur Perſius vno,
Quam leuis in tota Marſus Amazonide.

In Ialemos adſcribendus,

Εἰς τοὺς ἰαλέμους ἐγγραπτέος, *inter Ialemos adſcribendum dicimus qui inepte inſulſeq. ſe gerit, Menãder Comicus.*

Ὅταν δ᾽ ἐρῶντος τόλμαν ἀφέλῃς, οἴχεται,
Εἰς τοὺς ἰαλέμους τοῦτον ἐγγράψει.
Audaciam cui dempſeris amans, perit,
Poteſtq is inter Ialemos adſcribier.

Ialemus homo mamenus matriq. Calliopę diſſimilimus fuiſſe perhibetur, nomen fortaſſis adeptus παρὰ τὸ τὸν ἰὸν ἀλᾶσθαι, *quomodo &* κοάλεμος, *ſtolidus ſatuuſq. homo dicitur. Galenus lib. De prænotione* ἰαλέμους ἰατροὺς *inſulſos medicos vocat. Hermones rhetor.* παρέχει μυρία πράγματα ζητοῦσι περὶ αὐτοῦ τοῖς ἰαλέμοις τούτοις *Mirum quantum negotij exhibeat Ialemis iſtis hac de re ſciſcitantibus.*

Sunt qui Ialemum eundem eſſe cum Lino putant.

Cenſorium ſupercilium.

Censorium *ſupercilium prouerbialiter dixit Lu. Seneca in declamationibus, pro eximia grauitate, & tetrica ſeueritate: vbi ait, Affectabat enim cenſorium ſupercilium, cum alius animo eſſet, quamquam in non nullis codicibus legatur ibi, faciebat, pro affectabat, & alias, pro alius, ſed vtrumque male. Cenſores Romæ erat magiſtratus quinquennalis, penes quos auctoritas maxima erat ſummumq. arbitrium animaduertendi in mores ciuium, nam & ſenatores loco mouere, troſſulis, hoc eſt, equitibus equos adimere, plebeios infamia notare, illis licebat.*

Siphnia arra.

Σίφνιος ἀῤῥαβών, *id eſt, Siphnius arrabo, Prouerbium extat apud Heſychium & Suidam, quo digitus infamis olim notabatur, a fœdis Siphniorum moribus, vnde natum adagium* σιφνιάζειν *quod alij notarunt, ita vt Siphniam arram oſtendere, idem ferme ſit quod Martiali Medium & impudicum digitum oſtendere. Poteſt ita vocari & nummus aut arra quam ſtupri arbiter largitur. Meminit Euſtathius in commentariis in Dionyſium Afrum* ἀστραγάλους σιφνίους, *id eſt, aſtragali Siphnij ſed cum eius nullibi fiat mentio, arbitramur illũ vitio codicum deceptũ, loco* ἀῤῥαβῶν *legiſſe* ἀστραγάλους. *Heſychij codex emaculandus eſt, pro* αἰδοίμενον *legendo* διδόμενον. *Poſſet fortaſſis & pro ingenti magniq. pretij arrabone,* σίφνιος ἀῤῥαβών *efferri, quod inſulani iſti olim opibus affluentiſſimi fuerint quamdiu ſtato anni tempore decumas Delphico Apollini perſoluerent, ex argenti fodinis Herodoto teſte. Siphnus inſula vna Cycladum fuit a Siphno Sunij filio nomen habens, vt Stephanus ſcribit, laudatiſſimis poculis celebris, vnde* σίφνια ποτήρια, *id eſt, Siphnia pocula, eodem auctore dicta.*

Mugilis

Mugilis vitam degere.

Κεστρέως βίον τρίβειν, *Mugilis vitam agere dicitur, qui non habet quod edat, hoc eſt, eſuriem & inediam patitur. Eubulus in ſabula Nauſicaa.*

Ὃς νῦν τετάρτην ἡμέραν οὐχ ἥψηται,
Νῆστιν πονηροῦ κεστρέως τρίβων βίον.

Qui nunc diem, ſi diis placet, quartum lauat Ieiunus improbi vitam mugilis agens. Euphrõ Comicus. μίδας δὲ κεστρεύς ἐστι, νῆστις περιπατεῖ. *Midas mugil eſt, ieiunus obambulat. Amipſias Comicus* ἀλλ' ὅσον οὐ νῆστις κατέπτηξ κεστρεὺς ἐπακολουθήσεις ἐμοί. *Paullo minus ieiunus tu mugilis in morem mihi famulabere. Alexis in Phryge fabula.* Ἐγὼ δὲ κεστρεὺς νῆστις οἴκαδ' ἀποτρέχω, *Ego famelicus mugil accurro domum. Diphilus in Lemniis.*

Οἱ μὲν δεδειπνήκασιν, ὁ δὲ τάλας ἐγὼ
Κεστρεὺς ἂν εἴην διὰ τὸ νηστεύειν ἄγαν.
Sumpſere cenam iſti, aſt ego interim miſer
Inediam ob ingentem fieri cogor mugil.

Citatur & Theopompo auctoritas κεστρέων νῆστις χορός, *Famelicus mugilum cœtus, & apud Athenæum Heſperus cynicus exclamat,* δεινῶς κεστρεύειν νενηστεύομεν. *Eſurimus mugilum inſtar. Mugil vero ſolus in genere piſcium ieiunus ſiue famelicus audit, eo quod nulla capiatur eſca animata, non carne, non alia re quapiam vitali, vt ab Ariſtotele proditum eſt, aut piſcium aliorum eſca.*

Briareus, alias lepus.

Βριάρεως φαίνεται, ὢν λαγώς, *Briareus apparet eſſe cum ſit lepus. Competit in Thraſonica iactantia feroces, qui de ſe magnifice crepant deq. ſua virtute, lepore timidiores cum res poſtulat viros. Poſidippus Comicus in Tripudiantibus.*

Ξεναγὸς οὗτος ὅς τις ἂν λόγχην ἔχῃ
Φολιδωτὸν ἢ δρακοντοειδῆ θώρακα,
Ἔφασκε βριάρεως, ἂν τύχῃ δ' ἐστὶ λαγώς.
Stipem merentum ductor iſte ſquammeo
Thorace tectus, aut dracone ferreo
Briareus videtur, ſi ferat res, eſt lepus.

Briareum centum manibus armauit fabula, Ioui auxiliarem a ceteris diis per inſidias appetito, vnde ἑκατόγχειρα. *Homerus centimanum Latini, & centumgeminum Virgilius vocant, nominis etymo robuſtum & prævalidum ſignificante, id enim eſt* βριαρός, *vnde &* βριαρόχειρ, *manu validus. Meminit eius Homerus* Ὃν βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα. *Lepore vero nihil eſſe meticuloſius fugaciusq. oſtendit & hyperbole prouerbialis,* λαγὼ ὁ λαγωοῦ δειλότερος, *Lepore timidior. Nazianzenus in funebri oratione patris, publicanos ait Briarei manus pecuniis publicis immittere, innuens vndecunq. hamatis manibus diripere reip. vectigalia, ſic enim ait* τὰς βριάρεω χεῖρας ἐπιβάλλοντας τοῖς δημοσίοις.

Lari vita.

Λάρου βίον ζῆν *Lari vitam viuere, pro lucri gratia maria omnia obire nauigando prouerbij ſpecie dixit Aelianus ſophiſta in ruſticis epiſtolis,* ἐπικυματίζει καὶ λάρου βίον ζῇ καὶ ἀνέμοις μάχεται διαφόροις. *In vndis fluctuat, Lariq. vitam degit cum ventis diuerſis dimicans. Dici conueniet de mercatore qui augẽdi peculij gratia quouis terrarum nauigat, et ad extremos etiam Indos decurrit, Larus enim vorax auis e mari victum quæritat, aut lacubus quam Gauiam Latini nuncupant, & Matron Parodus Chærephontem paraſitum laro aſſimilat famelico, ob inexplicabilem voracitatẽ, ſic enim ait,* Πεινῶντι λάρῳ ὀρνιθι ἐοικώς.

Carpathius teſtem.

Καρπάθιος τὸν μάρτυρα, *Carpathius teſtem, ſcilicet* ἐπηγάγετο, *accerſiuit aut adduxit, Dicetur cum quis teſtem citat in ſuum ipſius malum & perniciem, veluti cum auctoris teſtimonium aut ſcriptura locus quem pro ſe adducit quiſpiam, diuerſum ſonat atque repugnat ipſius opinioni. Vſurpauit adagium Archilochus deflexum ab altero vulgatiore, Carpathius leporem. Eſt autem Carpatus inſula a Coo, in quam importati aliunde lepores, in tantam copiam excreuere, vt non frugibus tantum, ſed & viribus eroſis exitium attulerint.*

Scaperdam trahere.

Σκαπέρδαν *prouerbialiter dici annotat Euſtathius Iliad. ε. quidquid durum ſit & difficile, ita enim ſonant eius verba,* τὰ δύσχερα πάντα σκαπέρδαν ἕλκειν παροιμιακῶς, διὰ τὸ ἐπίπονον τοῦ ἐκεῖ παιγνίου. *Natum a ludicro contentionis genere, quod ita deſcribit idem auctor, & Heſychius, nec non & pollux Onomaſtici lib. 9. Collocatur in circo trabs humanam ſtaturam altitudine exæquans, perforata, per foramen traiecto fune, e cuius extremitate religantur vtrinq. adoleſcentes duo auerſi, qui valido niſu adurgentes alter alterum in ſublime attrahere ſatagunt. quo certaminis genere victoriam reportat qui ſupremo ſtipiti alterum admouerit. Itaque a laborioſo molimine attractionis & aduerſarij retractionis* σκαπέρδα *de difficili & moleſtiæ pleno labore effertur vt* σκαπέρδαν ἕλκειν. *id eſt, Scaperdam trahere dicatur, qui duram ſuſceperit prouinciã.*

Inſanus appenſis pellibus non curatur.

Tatianvs *Aſſyrius in oratione aduerſus Græcos* οὐδὲ ὁ μαινόμενος περιάπτων ἐξαρτήμασι θεραπεύεται. *Neque furioſus pellium appendicibus curatur. Quemadmodum ab inſaniæ morbo non liberant coriacearum ſegmentorum pendigines, ita ſtoliditatem non auferunt doctoralia inſignia nec ingenij vanitatem, habitus ſacerdotalis. Eandem plene ſententiam habet cum illo Plutarchi, Calceus podagra non liberat.*

Pica Sirenem imitans.

De *inepto imitatore dictum eſt illud a Galeno libro 2. de pulſuum differentiis,* κίττα τὴν σειρῆνα μιμουμένη. *Pica Sirenis æmula. Doricum videtur eſſe prouerbium, quid enim conſoni habet obſtrepera pica, cum arguta Sirenum fabuloſarum voce?*

Ἀμαξεύειν.

Ἀμαξεύειν *prouerbialiter dicitur, vt annotat Iliad. V. Euſtathius, qui non recta via incedit, quod ſimili tropo exorbitare latine dicimus, nam* ἄμαξαι *etiam orbitas ſignificant, quas* ἁματροχιὰς *Callimachus dixit. Sic Epicureos voluptatibus ſummum bonum metientes* ἀμαξεύειν *dicemus, quod Auguſtinus in libris de Ciuitate dei, exorbitare ab itinere ſapientiæ & lege iu-*

pro ἱκταδίῳ legendum eſt ἀπαρκτιάδι. Theocriti interpres ſcribit eam id veneficij molitam fuiſſe, vt in ſui amorem Iouem pertraheret. Callimachus Iyngem Echus filiam facit, alij Pithus ſiue Suadelæ. Nicephorus Gregoras ex aliorum authoritate ſcribit ἴυγγα fuiſſe citharam mire concinnam, κιθάραν ἐμμελεστέραν, atque inde prouerbiali figura ἴυγγα dici quiduis ſuaue et deſiderabile, τὸ γλυκὺ καὶ ποθεινόν. at Theocriti gloſſematarius annotat Iyngi auiculæ vim ineſſe natiuam amatorij philtri, ac propterea omnia ad amorem impellentia, gratioſa, pellacia, & ad perſuadendum appoſita, ἴυγγας metaphorice dici, τὰ ἐπαγωγὰ καὶ χαρίεντα. Quid, quod inuocationes & archanæ precum vires quas mutare nefas erat certis verborum legibus conceptas ἴυγγες dicebantur, quo ſpectat illud Syneſii libro de inſomniis, καὶ μάλιστα αἱ μάγων ἴυγγες αὗται, quod Marſilius Ficinus neſcimus quã recte vertit. Conſideratione vero dignum eſt, Vtrum huc tendant illices vel mot acillæ magorum. Illo quo diximus modo accipitur in Hecates oraculo apud Porphyrium.

> Τὰς μὲν ἀπειρεσίοις βροτῶν ἴυγξιν ἀπ' αἰθέρος
> Ῥηιδίως εἵλκυσας τῇ χθόνα δεῦρο κατῆνε. id eſt,
> Dæmones innumeris in terram ex æthera votis
> Traxiſti diua inuitos magno abſque labore.

Xenophon etiam pro venefico iynga dixit ibi, ὅτι πάντα ἐκ ταύτου πολλῶν φίλτρων καὶ ἐπῳδῶν καὶ ἰύγγων. id eſt, quod iſta non citra philtra, incantamenta, & iyngas accidant.

Manum peteris & pedem porrigis.

MANVM peteris & pedem porrigis. Adagio vtitur Hieronymus in Ruffinum, Eo vti poſſumus in hominẽ auerſi ingenij & præpoſterum, qui aliud rogatus, aliud & quidem diuerſum oſtentat aut reſpondet. Conuenit cũ illo celebri, ἄμαν ᾔτεον, οἱ δ' ἀπηρνοῦντο σκάφας. id eſt, Falcem petenti, denegabant ſarculum.

Ab alno ſpectat.

Ἀπ' αἰγείρου θέα. id eſt, Ab alno ſpectaculum, Dicitur de eo, qui cum non poſſit e propinquo ſpectare, extrema adiumenta quærit. Erat Athenis extra theatrum in foro alnus arbor, ita tamen vt inde in theatrum peteret proſpectus eminus, quo fiebat vt cui in theatro conſeſſus locus non erat, in alnum aſcenderet. Vti licebit, quando innuere volumus quempiam in peregrina arte & a ſtudiis ſuis aliena eius artis myſteria procul et quaſi per tranſennam inſpicere: veluti Iureconſultus extra Medicæ artis theatrum poſitus, velut ab alno, iuxta prouerbium, artis ſecreta deſpectat.

Binis tonderi forficibus.

Διπλῇ μαχαίρᾳ κείρεσθαι, id eſt, Gemina tonderi forfice Prouerbiale conuitium de molliculis hominibus & effeminatis quiq. ornandæ & componendæ corporis formæ ſtudij pluſculum impendunt. Citatur abſq. auctore a Iulio Polluce onomaſtici ſecundo. Eſt autem hoc loco μάχαιρα quæ & ψαλὶς forficula tonſoria. E diuerſo. Qui σκάφιον tonſuræ genus ita dictum tondebãtur, hi teſte Heſychio, μιᾷ μαχαίρᾳ κείρεσθαι, vna forfice tonderi dicebantur, tametſi locus ille non nihil apud eum ſit corruptus.

Agreſtis apis.

Ἀγρία μέλιττα. id eſt fera aut agreſtis apis prouerbialiter dicitur de improbris præter modum & crudelibus, teſtante Suida, ab api quæ aculeum in vulnere relinquere ſolet. Fuit & Hegeſias Cyrenaicus philoſophus, Cuius non ſemel meminit Cicero cognomento ἀγρία μέλιττα dictus eo quod de morte differens, in magna orationis contentione multos necem ſibi conſciſcere compulerit, atteſtante Valer. Maximo. E diuerſo Xenophõ ob ſtyli ſuauitatem Ἀττικὴ μέλιττα, id eſt, Attica apis nuncupatus fuiſſe legitur. Alioqui ἄγριον pæderaſten circa puerorum amores efferatum dixit Aeſchines in oratione aduerſus Timarchum, & Menander ἄγριον κυβευτὴν aleatorem aleæ inſigniter deditum nominat.

In agrum ſeruus.

Εἰς ἀγρὸν μάνης. id eſt, in Agrum famulus. Conueniet dici vbi quid vtiliter & appoſite ſuo loco fit, nam famuli opera in agris neceſſaria eſt. Varinus ex Heſychio trãſcripſit. eſt autem μάνης ſeruile nomen, vnde & ad ſignificationem larua æneæ transfertur, καὶ τίθεται τὸ χαλκοῦν χρώματι, vt annotat Euſtathius. Quadrabit item vbi ſignificare volumus, ſuam cuiq. artem eſſe tractandam, non in aliena inuolandum: veluti theologus ea quæ ſacras litteras reſpiciunt, medicus morborum curationes, fabri tractent fabrilia, ſic ruſticum opus verna exerceat.

Iſtic vellus non carpitur.

Ἐνταυθοῖ πόκος οὐ κνάπτεται, id eſt, Iſtic vellus non carpitur aut tondetur Conuenit adagium, vbi vir doctus ſordidam prouinciam, qualis eſt, erudiendæ iuuentutis detrectat: aut quando innuere volumus aliquem eſſe doctiorem, quam vt ab eo prima rudimenta & artis tyrocinia petenda ſint: aut quando alienam & alterius loci operam a quopiam expoſcimus. Natum a Xenocrate Chalcedonio philoſopho qui illitteratum hominẽ geometriæ & aſtronomiæ prorſus rudem, ipſius ſcholam frequentantem hoc dicto abegit, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται, id eſt, Apud me vellus non deglubitur. Lanificium multos habet operarum gradus, tõdetur enim primum, mox maceratur, deinde hamatis aut dentatis inſtrumentis carpitur, poſtea in netticum & textorum officinam deditur, poſtremum in fulloniam ablegatur.

Quid Lecytho cum Strophio?

Τί λήκυθος καὶ στρόφιον. Quid Lecytho cum Strophio? De rebus diſſimilibus & abſonis effertur. Citatur a Suida. Cui adfinis eſt & illa parœmia, τί δὲ κατόπτρῳ καὶ ξίφους κοινωνία; quid ſpeculo commercij cum gladio? Eſt autem Lecythus vas olearium quod Capſacem vocat D. Cyprianus.

Flumina in terram commutat.

> Χερσοῖ τὰ ῥεῖθρα, πελαγοῖ δὲ τὰς λίθους. id eſt,
> Amnes humum facit, mutat ſaxa in lacus.

Citatur ex Piſide. Quadrabit in præpoſtere omnia facientes: aut in magnicrepos qui ex cloaca arcem faciunt: Adluſum putamus ad hiſtoriã de Xerxe, qui rerum naturæ frenum quoddam iniicere tentauit, Athon montem nauigabilem faciens, & fluuios ſiccis pedibus permeabiles reddens: quamquam & ad magica vires

res referri poſſe origo videri queat, quomodo apud Petronium Arbitrum Genotra inquit de ſe gloriabunda, His ego callens

Artibus Idæos frutices ingurgite ſiſtam
Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

Tydeus Corpore, animo Hercules.

De ſtaturæ quidem puſillæ homine, ſed animo infracto dicitur, Menander hiſtoricus de Sapiro milite pluſquã Herculeo animi robore. τὸ μὲν σῶμα οἷα πάλαι ὁ Τυδεὺς ἀνυμνούμενος, τὴν δὲ γνώμην καὶ περαιτέρω Τυδέως ἡρακλῆς γὰρ ἦν τὴν ψυχὴν καὶ εἴ τις τούτου μείζων, οὐ γὰρ ἀπαξιῶ τῷ μεγέθει τῆς ἀνδρείας τὸν ἡρακλέα ἐν δευτέροις τιθέναι, id eſt, Corpore exiguo Tydeus, tantopere ab homero celebratus, animi vero conſtantia Tydeo ſuperior, quippe qui Hercules animo fuerit, & ſi quis illo vmquam extitit fortior, neque enim vereor Herculem ſecundo loco ponere, quod ad magnitudinem conſtantiæ attinet. Homerus Iliad. 5.

Τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής.
Tydeus paruus erat, at bellator ſtrenuus armis.

Hinc Fabius Quintil. lib. 3. Interim confert admirationi multum etiam infirmitas, vt cum idem Tydea paruum, ſed bellatorem dicit fuiſſe: & Grammatici nominis etymon deducunt a τυτθὸν quod puſillum ſignificat ob corporis breuitatẽ. Statius Papinius de Tydeo,

Maior in exiguo regnabat corpore virtus,

Fuit autem Tydeus Oenei Aetolorum regis ex Peribœo filius qui Alcathoum & Lycopea patrueles patri ſuo inſidiantes in agro occidit, cum patruo Melane quem imprudenter vulnerauerat.

Rureſtris locuſta.

Ἀρουραία μάντις, id eſt, Rureſtris vates aut locuſta, prouerbialiter dicitur, Suida teſte de otioſo & reſide ſegni. Eſt autem μάντις locuſtæ genus tardum ægreq. vadens, viridi corpore, e cuius inceſſu nõ nulli curioſa vanitate, futurorum euentus captare ſoliti fuerant.

Hippocratis liberis cedit.

Τοῖς Ἱπποκράτους υἱέσιν εἴξεις, id eſt. Hippocratis liberis cedere prouerbialiter dicitur de inepto & ſtolidi ingenij homine. Ariſtophanes in Nubibus.

Τοῖς Ἱπποκράτους υἱέσιν εἴξεις. id eſt,
Hippocratis prolibus locum dabis.

Traducũtur in Comœdiis Hippocratis liberi vt rudes & indocti ſtipites, ac hebeti ingenio, γελοῖοι deniq., vnde Eupolis Comicus in fabula quam Δῆμοι inſcripſit,

Ἱπποκράτους δὲ παῖδες ἐμβόλιμοί τινες,
Βληχητὰ τέκνα, κοὐδαμῶς τοὺς τρόπους. id eſt,
Sunt liberi Hippocratis nothi, inſititij,
Pecudes balantes, moribus nullis bonis.

Meminit & Galenus in libello, quod animi mores corporis temperamento reſpondeant, Ἱπποκράτους, inquit, υἱεῖς ἐπὶ μωρίᾳ σκώπτουσιν οἱ κωμικοὶ διὰ τὴν ἄμετρον θερμότητα. id eſt, Hippocratis filios ſtultitia nomine rident Comici ob immoderatum calorem. Indoctum itaq. & ſtupidum, Hippocratis liberis vecordia credere dicemus.

Vter faſtu plenus.

In hominem faſtu turgidum & ſuperciliosum, elegans eſt dicterium prouerbiale Timonis Phliaſij, qui philoſophorum arrogantiam mordaci opere, quod a re σίλλους inſcripſit, conuellit atq. exagitat. Κενεῆς οἰήσιος ἔμπλειοι ἀσκοί. id eſt, Vter, quem impleuit opinamur vana. Quadrabit & in ſui ingenij hominem, qui ſuo ſenſu, abundat, nec a concepta opinione facile reſilit. Verſus eius hi ſunt,

Τίπτε δ' ἄρ' ὑμεῖς οἱ λιχανὰ μάχεσθε πελάζειν;
Ἀσκοὶ κενεῆς οἰήσιος ἔμπλειοι ἀσκοί. id eſt,
Quæ vos ſeducunt rixæ, vel qui blaterones?
Ab ventoſi vtres, quos implet opinor inanis.

Huc pertinet illud Synesii in Epiſtola ad Herculianũ, καὶ φύσης ἐμπλησθέντες ἐμέλλησαν θεῖα δόγματα. id eſt, Qui ventoſo folle inflati, diuina decreta conſpurcarunt, idem in libro De prouidentia, φύσας τε ἀσκοὶ ἐμπλεῳ τὴν βασιλείαν καραδοκοῦντές τε. id eſt, Follis in modum vento pleni, imperium expectabant. Eunapius Sardianus, ἔγνων ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς πολλάκις τὴν ἄμετρον αὐτοῦ, καὶ τοῦ ξυνίημι τῆς αὐτοῦ ἐμπεπλησμένου. hoc eſt, Feci & ego aliquoties illius periculum, qui inani flatu abſque ingenio tumebat. Epicharmus Comicus, φύσις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι. id eſt, Homines natura ſunt vtres vento diſtenti.

Darij opes.

Δαρείου πλοῦτος, id eſt, Darij opes, de immenſis diuitiis prouerbialiter effertur, Synesius libro De regno, Πλούτου δὲ μείζονος ὑπὲρ τὸν πάλαι Δαρεῖον, id eſt, Opum cumuli maiores quam Darius ille vetus poſſederit. Huc ſpectat et illa Cratetis hyperbole in epiſtolis, πλουσιώτερος τῶν τὰ Καρχηδονίων φρονούντων, id eſt, Ditior iis qui Carthaginenſium rebus ſtudent.

Ex eodem lare.

Ἐκ μιᾶς ἑστίας, id eſt, ex vno & eodem lare, prouerbiali figura dictum eſt a Synesio, pro, eodem ex principio, in libro De prouidentia, ὡς ἐκ μιᾶς ἑστίας πεφύκασι τὰ τοσοῦτον ἀλλήλων ἀφεστηκότα, καὶ μίαν εἶναι τοῖν δυοῖν βλαστοῖν τὴν ῥίζαν, id eſt, vt ex eodem lare ortum habeant res tantopere diuerſæ, ſitq. vna duorum germinum radix. Ariſtides, κοινῇ τῇ γένους ἑστίᾳ, id eſt, communi generis lare, hoc eſt, origine. Ita accipiendum eſt illud quod in Arati commentario male redditum ſuſpicamur, Sophron in Mimo, qui Nuncius inſcribitur, a veſta incipiens, omnes inuocant Iouem omnium principem; græce arbitramur eſſe. ἀφ' ἑστίας, quod interpres communi vertendi ratione, a Veſta vertit, cum debuiſſet hoc pacto, Sophron in ipſo exordio a Iouis inuocatione auſpicatur, cauſſam namque reddit cur Aratus operis ſui initium a Ioue ordiatur, neque enim Veſtæ illic fit mentio, quamuis ea vox veſtam quoque Græcis ſignificet.

Polypus ſcopulo affixus.

Πέτρῃ τῷ πολύποδι, id eſt, Adfixus ſcopulo Polypus, prouerbio dici poteſt qui ita adfixus & deditus alicui ſtudio aut rei adhæret, vt nullis inde machinis diuelli queat: Menander Byzantius qui Agathij hiſtoriæ ſuam ſubtexuit, de Sapiro fortiſſimo milite, τῷ ἐπάλξει τὰς χεῖρας ἐπιβαλών, ὥσπερ πολύπους ἀφύκτους πλεκτάνας τινὰς, id eſt, Propugnaculo manus iniiciens, vt Polypus cirros

cirros ſuos inexplicabiles. Nazianzenus in Monodia Baſilij, τὸ τῶν πολυπόδων πέπονθα, ὧν τὰς ἑλκτικὰς ἐξελκομένων, προσίζουσι ταῖς κοτύλαις αἱ πέτραι, id eſt, Accidit mihi id quod Polypis uſuuenit, quorum flagellis ſaxa adhærent, ſi nido eos auellere tentaueris. Et in libro Carminum,

Πώλυπον ἐν θαλάμαις πέτρῃσι κοτυλῆσιν ἔχοντα. id eſt,
Hærentem polypum crinali corpore ſaxis.

Transferri poteſt ad ſtudioſum ita libris addictum, vt vix ſomni voluptas, aut cibi neceſſitas ſtudium interpellare queat, quod de Ioanne Pico Mirandulano Comite memoratur, cui rarum aliquem codicem in bibliothecis nacto miniſtri cibum & neceſſaria ad eum ipſum locum adferre cogebantur, ve ne interim dum cibum capit otiarentur oculi: poteſt & in amatorem quadrare amoris caſſibus irretitum, cuius animus (iuxta Plautum) adhæret affixus clauo cupidinis.

Atlanticum mare cotyla exſorbere.

De re impoſſibili aut etiam ſupra modum difficili hyperbolice dictum eſt a Simocato in epiſtolis, λίαν ἐργῶδες καὶ τὸ καθαίρειν τὴν Αὐγείου κόπρον ἐστὶ δυσχερέστερον, ἢ τὸ Ἀτλαντικὸν ἄντλῳ ἐκροφῆσαι πέλαγος. id eſt, Valde operoſum & difficilius quam ſit repurgare Augiæ ſterquilinium, aut quam ſit Atlanticum mare totum cotyla exorbere. Eſt autem cotyla menſura geminus ſex cyathos capiens, de qua Rhemnius Fannius ita,

At Cotylas (quas, ſi placeat, dixiſſe licebit.
Heminas) recipit geminas ſextarius vnus.

Thyeſtæa cena.

Θυέστεια τράπεζα ἢ δεῖπνον, id eſt, Thyeſtæa menſa, aut cena, pro inmiti & cruento epulo ponitur. Athenagoras lib. De mortuorum reſurrectione. καὶ τὰ τραγικὰ Θυέστεια δεῖπνα. id eſt, & Tragicas Thyeſtæ epulas. Euſebius lib. quinto eccl. hiſt. in epiſtola Gallicanarum Chriſtianorum, quæ eſt de martyribus in Gallia necatis, καὶ ἐψεύσαντο ἡμῶν Θυέστεια δεῖπνα καὶ Οἰδιποδείους μίξεις, id eſt, Mentiti ſunt de nobis Thyeſtæas cenas, & Oedipodios inceſtus nobis obiicientes. Oppianus Cilix in Cynegeticor tertio, de onagro loquens teſtes ſui catuli abſumente, conqueritur de natura, quæ non homines tantum in pignora ſua diro exemplo armauerit, verum etiam beſtias eadem immanitate imbuerit, ſic inquiens.

Θηρσὶ ἐθηκας ὅλην Θυέστειον τράπεζαν, hoc eſt,
Appoſuitq. feris epulum ferale Thyeſta,

Philon in oratione de dirarum imprecationibus ἐπάρατοι τροφαὶ τὰ Θυέστεια παιδία καὶ συγκαταλέγονται ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν συμφορῶν. id eſt, Execrandæ dapes Thyeſtæi liberi inter grauiſſimas calamitates adnumerata. Martialis libro primo.

Qui ſcribit prandia ſæui
Tereos aut cenam crude Thyeſta tuam. & lib. 5.
Fugerit an Phœbus menſas cenamq. Thyeſtæ.
Ignoro, fugimus nos Ligurine tuam.

Nota eſt fabula de Thyeſte Pelopis filio, cui Atreus frater epulandos ſuos ipſius liberos appoſuit, quorum nomina prodit Euripidis ſcholiaſtes eſſe, Aglaum, Orchomenum, & Caleum.

Pardalis exuuium induere.

Παρδαλῆν ἐνδύεσθαι, Pardi exuuio amictus dicitur homo verſipellis & ingenio varius, vaſerq., ὁ ποικίλος τὸ ἦθος, teſte Euſtathio Iliad. tertio, quod & breuius repetit in decimo, εἰς παροιμίαν ἀπὸ τῶν πανούργων κεῖται τὸ ἐκ τῆς παρδάλεως. id eſt, Paræmiaæ de vafris effertur maculoſa pardi pellis. Eſt enim variis maculis diſtincta pardi pellis, præcipueq. eius quam Heliodorus Camelopardalin nominat. de qua ſic ſcribit hiſtoriæ Aethiopicæ lib. decimo, χροιὰ δὲ καὶ ἐπιδερμὶς φολίσιν εὐανθέσιν ἐστιγμένη, color pelliſq. florentibus macularum punctis variegata, vnde & epitheto αἰολόνωτος, id eſt, maculoſo tergore dicitur ab Oppiano. Aſtutum ergo & ſubdolum παρδαλῆν ἐνημμένον elegãter dicemus, quomodo fraudulentum ἀλωπεκῆν ἐνημμένον vulpino exuuio conueſtitum, & λυκῆν lupina pelle indutum hominem rapacem, & νεβρίδα ἐνημμένον hinnulina pelle tectum, timidum hinnuli inſtar. aut etiam verſipellem, quod huius animalis pellis maculoſa quoque ſit. Non abludit hinc quod legimus Antenorem ingenio varium (id quod patriæ ſuæ non dubia proditio, quamquam hoſpitij nomine a Liuio excuſata, facile oſtendit) non exitium modo effugiſſe capta iam Troia, ſed res etiam ſuas integras ſeruaſſe, beneficio pellis panthera ſeu pardi, pro ædibus ipſius appenſæ, haud ambiguo argumento varij dubijq. ingenij: cuius rei fidem facit Sophocles in Aiace Locro, quod videlicet pro foribus ædium ipſius perpenderit, κατὰ πύλας τε

Στικτῆς κυνὸς λιβύσσης, παρδαλῆ ἀφίεται δέρος. id eſt,
Maculoſæ canis Pellis Libyſſa, pardalinum ſcilicet tergus.

In quo verſu perperam pro λιβύσσης ſcribitur καὶ βύσσου apud Ariſtophanis ſcholiaſten in auibus.

Vmbræ me prohibent.

Τῆλέ με εἴργουσι ψυχαὶ εἴδωλα καμόντων, id eſt,
Meq. abigunt vmbræ, laruelia ſpectra virorum.

Verba ſunt Patrocli in ſomnis Achilli conquerentis ſe excludi ab inferis propter denegatum ſibi humationis officium apud Homerum Iliad penultimo. Euſtathius annotat quadrare vbi quis impedimentum accipit in negotio quopiam a vilibus & nullius penſi hominibus. Torquebitur & in ſtrigoſos & exangues, vmbris pallore ſimilesq́, cuiuſmodi apud Ariſtophanẽ Samyrion tragœdus, Melitus, & Cineſias traducuntur quos a poetis ad cœtum poetarum apud inferos degentium legatos fuiſſe fingit. αἰθερίους eos nominans.

Habenas ignarus non tractet.

Μὴ ἡνίας ἐνίει παιδίον ἄπειρος ὤν, id eſt,
Ne frena tractes inſcius cum ſis puer,

Quadrabit cum a negotio quopiam arduo deterrebimus ei prouinciæ imparem. Extat apud Clementem pædagogi tertio, μὴ ἡνίας ἐνίει παιδίον ἄπειρος ὤν, μηδ' ἀναβῇς τὸν δίφρον ἐλαύνειν μὴ μαθών, id eſt, Ne tractes habenas fili regendi imperitus, nec currum conſcendas aurigandi neſcius, Apparet alicunde ſumptum è tragœdia quapiam, vbi Phaethontem filium deprecatur pater, ne exitiale votum vrgeas, ſibiq. perniciem accerſat regendo ſolis equos. Vnde apud Ouidium Metamor-

tamorphoſeon ſecundo Sol filium alloquitur paternos currus depoſcentem,

Magna petis Phaethon, & quæ non viribus iſtis
Munera conueniunt, nec tam puerilibus annis.
Plus etiam quam quod ſuperis contingere fas eſt,
Neſcius affectas,

Non omnia per bouem obtinebis.

Μὴ πάντα κατὰ βοὸς ἴξῃς, id eſt,

Ne ſperes te opera bouis omnia poſſe tenere. *Hemiſtichium eſt prouerbiale quod admonet non ſacrificiis aut luſtrationibus, votiſq. pro arbitrio omnia ceſſura, ſed laborandum nobis eſſe, quemadmodum apud Saluſtium in Catilin. Cato ait, Non votis neque ſupplicijs mulieribus auxilia parantur deorum, ſed vigilando, agendo, bene conſulendo, proſpere omnia cedunt, vbi ſocordiæ atque ignauiæ te tradideris, nequidquam deos implores, quo ſpectat illud Aeſchyli,*

Τῷ δ' αὖ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει. id eſt,
Quiſquis laborat, huic manū præbet Deus. & iterū
Τῷ πονοῦντι δ', ἐκ θεῶν ὀφείλεται τέκνωμα τοῦτο κλέος. id eſt,
Laboranti, debetur diuinitus gloria laboris proles.

Torqueri ſolitum in reſides exercitus duces, qui mactato boue propitiaſſe ſe Deum abunde putant, non poſſe infeliciter cadere ſua cœpta arbitrantes, cum conſilio & animi præſentia et fortibus factis in bello opus ſit. Crediderim idem eſſe cum eo quod ex Diogeniano citāt alij, μὴ κατὰ βοὸς εὔχου, *atque exponit Ne contra bouem opta.*

Bupali odium.

Βουπάλειον ἔχθος, *id eſt, Bupalium odium de inexpiabili & acerbo prouerbialiter dicitur a Bupalo Chio ſculptore, vel ſecundum alios, pictore, qui acerrimam cum Hipponacte Epheſio clariſſimo poeta ſymultatem exercuit ſed infelici conatu quippe qui maledicorum verſuum morſus concoquere non potis, laqueo ſibi gulam fregerit. Leonides Epigrammatar.*

Ὦ ξεῖνε φεῦγε τὸν χαλαζεῶντα τάφον,
Τὸν φρικτὸν Ἱππώνακτος, οὗ χ' ἁ τέφρα
Ἰαμβίζει Βουπάλειον ἐς ἔχθος. id eſt,
Hoſpes ſepulchrum grandinans diris fuga,
Horribile Hipponactis, cuius & cinis
Exercet odium Bupali iambis feris.

Bupalia pugna.

Βουπάλειος μάχη, *id eſt, Bupalium duellum prouerbiali figura effertur a Iuliano apoſtata, pro virulento & dētato ſcripto, quo maledicentiæ & irarum habenas omnes in quempiam effundimus ſic enim ſcribit in epiſtola ad alypium Cæſarij fratrem, qua gratias illi agit de Geographica pinace elegantioribus formis ac lineamētis expreſſa,* καὶ κατημάξω σοῦ αὐτὸ προσθεὶς τοὺς ἰάμβους ἀμαχίαν ᾄδοντας τὴν Βουπάλειον κατὰ τὸν Κυρηναῖον ποιητὴν, ἀλλ' οἵους ἡ καλὴ Σαπφὼ βούλεται τοῖς ὕμνοις ἁρμόττειν. *id eſt, Singulariq. induſtria illud elaboraſti, adiectis & ſenariis iambicis qui non Bupaliam pugnam canunt, vt Callimachi Cyrenæi poetæ verbis vtar, ſed quales venuſta Sappho vult in deorum hymnos concinnari.*

Matreæ beluam alit.

In *hominem inuidum liuore percitum competit, quod ex Athenæo detortum eſt apud Euſtathium Odyſſeæ primo de Matrea quodam Alexandrino, qui anguſte ludere ſolebat, dictitans ſe belluam alere ſeipſam comedentem,* θηρίον τι τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίει. *Polypus piſcis carnem ſuam rodere dicitur, ſed ingenti eſurie eo adactus: at inuidus alienæ felicitatis ſpectator, quamuis ipſe abundet, ſe conficit, & iuxta poetæ dictum macreſcit alterius rebus opimis, vt non mirum ſit cur liuor epitheto et quidem digniſſimo edax a poetis dicatur.*

Andromachen ex anguibus concinnare.

Ἐξ ὄφεων τὴν Ἀνδρομάχην διακοσμεῖν, *id eſt, Anguium plexu Andromachen exornare. prouerbio dicitur qui admiranda omnia vndecumque congerit ad confirmādam ſuam cauſſam & exornandas fulciendaſq. rationes ſuas: vel qui operis molem multiplicis lectionis opibus & omnis generis ſcriptorum auctoritatibus inſtruit atque exædificat Nicephorus Calliſtus libro 14. Id conſilij nobis eſt, vt ex omnibus quæ ad rem faciunt colligamus, & interdum etiam ſpiris anguium implexis Andromachen adornemus, Græce eſt,* οἷον δὴ καὶ ἐξ ὄφεων τὴν Ἀνδρομάχην διακοσμοῦμεν, *Eſt autem hoc loco ſitic ornamentum capitis, quod crinium volutis lubrico ſpirarum implexu, in modum anguium inerrantibus faſtigiatur, quod Statius Papinius ſuggeſtum comæ nominat, quod genus in veteribus Italiæ monumentis frequens occurrit. Reſpexit huc Iuuenalis Satyra ſexta feminarum aſtum notans, quæ anguino iſto plexu & ſtructura plocamorum, proceritatem mentiebantur, vbi ait,*

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altū
Aedificat caput, Andromachen a frōte videbis, Poſt, minor eſt. *Conſtat autem Andromachen Hectoris vxorem ſtatura longiſſimam fuiſſe, ex Ouidiano verſu.*

Mariandinus tibicen.

Μαριανδυνὸς θρηνητὴς. *id eſt, Mariandynus tibicē aut præcentor, dicitur luctuoſi carminis cantor, qui flebiles modos inſonat. Neque abſurde poetaſtrum inamœni atque indocti carminis ſcriptorem,* μαριανδυνὸν θρηνητῆρα *dixeris, conſimili ratione, qua ineptam orationē, Caricam Muſam. &* καρικὸν αὔλημα. *Citatur nominatim prouerbij vice ab Euſtathio in Dionyſianis commētarius,* ἰστέον ὅτι ἐπιχωριάζειν τοῖς μαριανδυνοῖς θρηνητικοὺς αὐλητάς, ὡς καὶ ἡ παροιμία δηλοῖ, μαριανδυνοῦ μέμνηται θρηνητῆρος. *id eſt, Sciendum apud Mariandynos frequētes fuiſſe tibicines lugubria cōcinētes, quod & prouerbio indicatur, in quo fit mentio Mariandyni eiulatoris. Chorus apud Aeſchylum in perſis, Xerxi reduci, poſt deletas ingenti ſtrage a Græcis Perſarum copias, loco gratulatorij carminis accenturum ſe dicit lugubre Mariandyni tibicinis carmen, his verſibus.*

Γελοφθογγὸν τε νόστε, τὰν κακοφάτιδα βοάν,
Κακομέλετον ἰὰν μαριανδυνοῦ θρηνητῆρος Πέμψω.
Excipiam reditum tuum clamore incondito & male concinno Mariandyni tibicinis vlulatu te proſequar. Quo Aeſchyli verſu vti licebit apud eum qui pro exſpectato

pectato læto nũcio, adverſa omnia & triſtia apportat Mariandyni gens eſt Pontica. Paphlagoniæ conterminà, nomen habens a Mariandyno Aeolenſi, vt Stephanus indicat, Aeſchyli interpres ex Calliſtrato annotat Tyrium binos habuiſſe liberos, Priolaum & Mariandynum, qui in venatu perierit, inſignem artificem lugubris concentus, qui flebiles tibiis modos adaptarit, ſuamq artem docuerit Hiagnin Marſiæ tibicinis patrẽ (quem Marſum nominat Euſtathius) & addit, eam gentem ad ſua vſque tempora, in æſtiuis caloribus, flebilibus numeris auctorem ſuum Mariandynum proſequi, Apollonij Rhodij ſcholiaſtes annotat, Mariandynum Phinei filium fuiſſe ex Idæa Dardani, ab aliis Cimmerij creditum fuiſſe filium. Quin & Maryandinas tibias aptiſſimas eſſe luctui, idem ſcribit, & conſentit in gentis peritia Heſychius: huc referri & vulgatum illud, Αὐλεῖ μαριανδυνοῖς καλάμοις, κρούων ἰαστί. id eſt, Spirat Mariandynis calamis Ionicos modos ſonans. Poteſt autem proverbialis iſte verſus anapæſticus torqueri in hominem ſecum diſcordem, velut qui inter læta triſtes fabulas commemorat, aut lugubre carmen cõdit. Nam vt Mariandynæ tibiæ næniis funebribus dicatæ ſunt, ita Ionici modi amoribus, deliciis, laſciuiæq. ſeruiunt. Citatur in Aeſchyli Græcis commentariis, quos quam nitidiſſimos ex corruptiſſimis dedit nobis Henricus Stephanus, ὁ τῆς τυπογραφικῆς ἐπιστάτης. Solebant autem tibiæ in luctu adhiberi, & teſtatur Statius Papinius funera præſertim minoris ætatis ad tibiam efferri ſolere, eo verſu.

Tibia enim teneros ſolitum deducere manes.

Myſorum more inclama.

Μύσιον ἐπιβοᾷ, id eſt, Myſorum inſtar vociferari, proverbiali ſpecie dixit Aeſchylus in Perſis, pro eiulare & fletu omnia permiſcere, vbi Xerxes accepta clade mœſtus ita chorum alloquitur,

Καὶ στέρν᾽ ἄρασσε κἀπιβόα τὸ μύσιον. *hoc eſt,*

Conſcinde planctu pectus, atque Myſium inclama.

Apparet autem barbaros ob natiuam vocis aſperitatem olim ad funebris pompas ad ciendum luctum expetitos fuiſſe, ſic Phrygas & Myſios ad id muneris adhibet Euſtathius, ita & Carica Muſa vt inſuauis pro epicedio & funebri carmine Platoni accipitur. Aeſchyli interpres ita ſuccincte tradit, ἐπιβόα τὸ μύσιον, οἱ γὰρ μύσοι καὶ οἱ φρύγες μάλιστα εἰσὶ θρηνητικοί. id eſt, Myſium inclama, nam Myſi Phrygeſq. ciendo luctui appoſitiſſimi ſunt. Simonides, Μύσια ἀΰτευντα παρ᾽ Ἀργανθώνιον, id eſt, Myſium & flebile exclamantem ad Arganthones amnem.

Ter ſex iacit.

Τρὶς ἓξ βάλλειν, hoc eſt, Ter ſex iacere proverbio dicitur, cui ex animi ſententia ac pro votis omnia ſuccedunt proſperrime, inde nata proverbij origine, quod antiquitus in trium cubitorũ iactu, ſeniones iecisse, fortunatiſſimum erat & primæ palmæ victoriam apportabat, aliter quam putauit quidam tertrium iactum feliciſſimum fuiſſe, diſerte namq. teſtatur Suidas quod dixi, ita annotans, τρὶς ἕξ, νικητήριος βόλος, id eſt, Ter ſex, victor iactus eſt, & atteſtatur proverbium quod ancipiti voto vel ſupremam vel infimam ſortem depoſcit, τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς οἶναι, id eſt, Ter ſex aut tres uniones. Clariſſime vero extra controuerſiam hoc ponit apud Aeſchylum in Agamemnone nuncius in ſpecula relictus, qui conſpicatus in tenebris facem capti Ilij indicem, vti conuenerat, ait ignem illum ter ſex iecisse, nimirum fauſta ac læta omnia portendere ſignans, verſus hi ſunt,

Τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι,
Τρὶς ἓξ βαλούσης τῆσδέ μοι φρυκτωρίας. *id eſt,*
Feliciter cecidiſſe heriles res dabo,
Fax iſta quando iecerit ter ſex mihi.

Qui verſus quoniam deprauati leguntur apud Suidam admonendus eſt lector æquus vitij duplicis, nam & male πεσόντα θήσομαι in priore ſcribitur, & in ſecundo βαλοῦσα τῆς ἐμῆς. Neque vacuus erroris eſt codex Euſtathij Romæ excuſus, apud quem in Odiſſeę primo pro τῆσδέ μοι legitur τῆς δέ.

Lacrymæ Simonidis.

Mœſtius lacrymis Simonideis, proverbiali figura dictum eſt ab elegantiſſimo Catullo, de re flebili & miſeratione digna. Simonides poeta ex poetis, quos θρηνῳδοὺς vocant, præcipui nominis fuit hoc eſt, qui nænias & carmina quę cum lamentatione mortuo extrema accinebantur (ſic enim Nænias exponit Diomedes grammaticus) ſcripſerunt, Vnde Horat. lib. od. 2. talia nominat Cæę næniæ munera. Sunt & qui elegiæ inuentæ gloriam illi tribuerunt, veteres autem in funere mortuorum elegis ad ſepulturam vtebantur, vt Lucillius Tharrhęus ait. Callinum pentametri ſiue elegiaci carminis auctorem facit. Verba autem Catulli ſunt, in epigrammate ad Cornificium, Paullulum quidlibet allocutionis,

Mœſtius lacrymis Simonideis. Fuiſſe autem Simonidẽ appoſitiſſimum concitando luctui, etiam Ariſtides oſtẽdit in Epicedio his verbis exclamans. ποῖος ταῦτα Σιμωνίδης ἐθρήνησεν; qualis Simonides hunc mœrorem digne lugebit?

Theatrum ſimul & aperit & claudit.

PROVERBIALE *eſt in eum qui pollicetur dicturum ſe aut explicaturum aliquid opportunum & magni momenti, ſimulq. alio orationem dirigit. Heliodorus lib. tertio. ὥσπερ κατόπιν ἑορτῆς ἥκοντα, τὸ τοῦ λόγου, παρατρέχεις, ἅμα τε ἀνοίξας καὶ κλείσας τὸ θέατρον, id eſt, Me veluti peracto iam feſto aduenientem, iuxta proverbium, pręteritis, & reſerans ſimul & claudens theatrum. Poteſt & in ſordidum torqueri, qui ſpem oſtentat domi, ſed mox reuocat.*

Veluti Mineruæ calculus.

Ὥσπερ τις Ἀθηνᾶς ψῆφος. id eſt, Velut quidam Mineruę calculus, Proverbialiter dictum eſt a Philoſtrato vbi dicit Herodem Atticum, principem in oratoria virum honeſtaſſe ſua pręſentia Ariſtoclen pergami docentem miſſis eo & ſuis diſcipulis, ſic enim inquit, καὶ τὸν Ἀριστοκλέα εἶδεν ὥσπερ τις Ἀθηνᾶς ψῆφος. i. vidit & Ariſtoclẽ, velut quidam Mineruę calculus, nimirum ad faciendã fidem illius eruditionis dignatus eum honorifica ſalutatione, eoq. facto veluti comprobans præclarã de illo exiſtimationem. Vti ergo proverbio licebit, cum quis primarij iudicis calculo abſoluitur, aut quoties do-

ſti vtri iudicium accedit ad laudem alterius, teſtimonioq; luculento huius eruditionem extollit: aut vbi bellicoſus aliquis Heros ſtrenuam ducis militisve virtutem liberali elogio exornat: vtriq; enim & militiæ & doctrinæ Mineruã præfecit gẽtilitas. ἀπῄει τις Ἀθηναῖος ψῆφον. Natalem prouerbij referendum puto ad iudiciũ Oreſtæ, qui cum pares eſſent calculi & damnatorij & liberantes, Mineruæ calculo alteri parti accedente abſolutus a crimine fuit, quod ita refert Ariſtides, ἐξισωθεισῶν τῶν ψήφων νικῆσαι, ἀπολαβὼν προσθεμένης τὴν παρ' αὐτῆς ψῆφον.

Ieiunium olet.

Νηστείας ὄζειν *id eſt, ieiunium olere Græco prouerbio dicuntur, quibus grauis eſt anima & pudidum olens, Ariſtoteles Problematum ſectione 13.* διὰ τί τῶν ἀσιτησάντων μᾶλλον ἰδυσωδέστερον, ἀλλὰ μετὰ τὸ φαγεῖν ἧττον μᾶλλον ἔδει φαγόντων δὴ τὰ τοιαῦτα, ὅτι ἀσιτοῦσι μᾶλλον. *id eſt, Quid cauſſæ cur ora eorum qui nihil ederint, ſed ieiuni ſint, magis puteant (id quod Ieiunium olere dicitur) poſtquam cibum ſumpſerint, nequaquam, cum oportuerit tunc magis obolere. Cauſſam aſſignat aeri propter requiem ſeruefacto, qui ſpiritum & excrementa pituitoſa in putredinem agat. Cæcilius Comicus, Quæ mihi,*

Vbi domum adueni, aſſedi, extemplo ſuauium
Dat ieiuna anima.
Plautus in Mercatore.
Ieiunitatis plenus, anima fœtidat,

ſic enim citat Nonius Marcellus, & legit vetus codex, pro quo vulgata editio habet, Iam plenus ætatis, animaq; fœtida. Huc pertinet quod in Baſſam olidam anum ſcribit Martialis libro quarto Epigram. Quod bis murice vellus inquinatum,

Quod ieiunia ſabbatariorum,
Mæſtorum quod anhelitus reorum,
Quod ſpurcæ moriens lucerna Ledæ,

Quæ poſtrema dictio in impreſſis libris perperam in Leda commutata legitur.

Sphyngis ænigmata diſſoluit.

EPIGRAMMATON *libro 3. Alcæi poetæ prouerbialis verſus legitur,*

Νῦν σφιγγὸς γρίφους Οἰδίπος ἐφράσατο. *id eſt,*
Nunc Sphyngis nodos Oedipus explicui,

Quadrabit in eum qui inſigni dexteritate recondita autorum ſenſa & tenebroſos locos poſſit explanare. Alexis Comicus in Orcheſtride.

Δωρουμένους ἀσπάζομαι
Γραῦν σφίγγα πάνυ μέγ' ὡς αἰνίγματα λέγει. *id eſt,*
Complector valde humaniter
Anum Sphingem quæ ſoluat ænigmata mihi.

Huc ſpectat vrbanus Ciceronis iocus, ad Hortenſium, cum iſte diceret ſe Ciceronis ænigmata intelligere. Atqui, debes, inquit ille, cum Sphingem domi habeas: acceperat enim a Verre auream Sphingem Hortenſius, patrocinij præmium, vti refert Quintilianus. Comicus Straton in Phœnicide.

Σφίγγ' ἄρρεν', οὐ μάγειρον εἰς τὴν οἰκίαν
Εἴληφ'· ἁπλῶς γὰρ οὐδὲ ἕν μὰ τοὺς θεοὺς
Οὐ' ὧν λέγει, συνίημι. *id eſt,*
Domum introduxi maſculam Sphingem,
Haud coquum, adeo nihil, teſtor Deos, intelligo.

Qua loquitur. vbi Sphingem maſculam vocat coquum poeticis verbulis vtentem identidem data opera, vt ea ratione obſcurior imperito hero illuderet. Finitimum huic eſt Epicharmi illud, Οἰδίπους πέφυκας ἐν αἰνίγματ' οὐ νοεῖς; *id eſt, Iam olim Oedipus cum ſis, ænigmata haud capis Sphingem fabulantur fuiſſe belluam canino corpore, vultu puellari, auis in modum pennatam, humana voce loquentem, conſueuiſſeq; Thebanis ciuibus ænigma proponere quod indiſſolutum cum multis necis cauſſa fuiſſet, tandem, Oedipus Corinthius diſſoluit, exitialemq; beſtiam ſuſtulit, quam fabulam pluribus perſequitur Palæphatus: aliter eam exponit apud Nicephorum Philoſtorgius, Sphinx, inquit, de ſimiarum genere eſt, pectore ad collum vſque glabro, reliquo corpore hirſuto, vbera muliebria habet, facies pluſculum rotunda eſt, & acuminata, a muliebri ſpecie nõ abhorrens, vox humana, ſed ſtridula nec articulata: beſtia indomita, maligna, aſtuta, hanc crediderim olim Thebas allatam, & cum in ciuium ad ſpectaculum commeantium vultus inſiluiſſet, eoſque vnguibus lancinaſſet, Oedipum ciuium ſuorum iniuria offenſum feram intermiſſe, nomenque inde illuſtre retuliſſe. Ceterum fabula Oedipo fortitudinis gloriam tribuens, alatam eam fingit eo quod celeriter in obuios inſultum faceret: eadem illi pectus muliebre, corpus leoninum addit, illud propter glabritiem & femineæ formæ ſimilitudinem, hoc propter ferocitatem, quodq; vt plurimũ quadrupes ingrediens leoninum inceſſum mentiatur: Sermonem quoque illi aſſignat, quod vox eius humana ſit adfinis, ænigmata vero, quod obſcurum quiddam neque intellectum vociferetur. Neque otioſum fuerit vt huc adſcribatur quod D. Clemens cõmemorat Stromatum lib. quinto, apud Aegyptios pro templis ſtare dedicata Sphingum ſimulacra, quo ſignificent obſcurũ minimeq; explicitum, & ænigmatis cuiuſdam ſimile, quidquid de Deo loqui aut opinari mortales inſtiterimus: non ignoro tamen aliter iſtud ſymbolum a Syneſio exponi in libro de Regno ad Theodoſium Iuniorem, & iterum in Aegyptio.*

Cyreneus videris.

DE *homine quauis ratione inexpleto dicitur Alexidis Comici illud e Tyndareo, id fabulæ nomen eſt,*

Ἄνθρωπος εἶναι μοι Κυρηναῖος δοκεῖς. *id eſt,*
Videris eſſe vir Cyrenæus mihi.

Prouerbij vice vſurpauit Athenæus libri duodecimi initio. Ἄνθρωπος εἶναι μοι Κυρηναῖος δοκεῖς, κατὰ τὸν Ἀλέξιδος Τυνδάρεων ἑταῖρε Τιμόκρατες, κἀκεῖ γὰρ ἄν τις ἕνα τὸ δεῖπνον ἐκκαλῇ, παρῆσαν ὀκτωκαίδεκ' ἄλλοι, καὶ δέκ' ἅρματα. *id eſt, Videris eſſe homo Cyrenæus mihi, iuxta Alexidis Tyndareum, ſodalis Timocratis, illic. n. ſi quempiam ad cœnam voces, mox octodecim alij adſunt & currus decem. Modeſte Timocratis ſtudioſi hominis inexplebilem in legendo & ad editionem depoſcendis libris auiditatem, perſtringit, qui perlectis iam vndecim Dipnoſophiſtarum commentariis, nondum ſatur, efflagitarat prædictis adiici librum de iis quos luxu diffluentes ac deliciis addictos fuiſſe obſeruarat. Appoſite igitur quadrabit in hominem inexhauſtæ lectionis aut voluptatibus numquam ſaturum.*

Ne corticem quidem dederit.

VERSICVLVS *eſt prouerbialis Parthenij ab Etymologici auctore citatus.*

Οὐδὲ πίτυος ἐρύτιδας πορτιάδος, id eſt,

Herbę littoreæ fragmina non dederit, vel ita,

Radicis nulli dederit fragmenta marinæ.

Quo licebit vti in hominem ſordidum & auarum, qui nulli aliquid largiatur, vt e pumice aquam citius elicias quam a tali nummulum, eſt autem ἐρύτιδας *cortex arboris delibratus, ſeu ab arbore reuulſus, aut etiam quiſquilia qualibet & fragmẽta, ἀπὸ τοῦ ἐρύειν quod lacinare ſonat. Cõuenit cum eo quod alibi citauimus, Ne ſalem quidem dederit.*

Ne Bæon piſcis moleſtus ſit.

Μή μοι βαιὼν κακὸς ἰχθὺς, *id eſt, Ne Bæon piſciculus mihi noxam pariat. Citatur ab Etymologiaci auctore, qui illud exponit de homine voluptario & delicato ganeone, qui vilia & communia edulia aſpernatus, cupedias ſectatur: cuiuſmodi Philoxenus Cytherius fuit, qui appoſitum exiguum mullum perconctanti ſimilis auri admouit, vt ingenioſo commento prægrandem Dionyſio tyranno in eadem menſa oppoſitum impetraret, vti refert Athenæus. Eſt autem* βαιὼν *piſciculus gobio perſimilis, alio nomine* βλέννος *a muccoſitate, vt videtur, nomen ſortitus, quamquam apud Athenæum libro 7.* βλέννος *ſcribatur, vbi & alter exſtat in vulgatis codicibus error talis,* ἰδὼ δὲ καινὸν τὴν ἰδέαν παραπλήσιον, *pro quo reponas ex Euſtathio & Etymologici auctore* κωβιῷ, *vt dicas* βλέννον, *piſcem a* βλέννα, *id eſt, mucco nomen habentem, gobio eſſe perſimilem. Vilem autem fuiſſe & ingrati ſaporis piſciculum, oſtendit Epicharmus,* ἀχαρίστους βαιῶνας, *id eſt, inſipidos Bæonas vocitans. Lectio huius parœmię diuerſa eſt apud Athenęũ, ſed quæ eodem ſenſu conſtare poteſt* μὴ μοι βαιὼν κακὸς ἰχθὺς, *id eſt, Procul a me faceſſat Baon malus piſcis. Competet in hominem aſpernabundum & delicati moroſiq. ingenij, qui communia & vulgaria faſtidiat.*

Cum vulpe habens commercium, dolos caue.

SENARIVS *prouerbialis citatur a Suida talis,*

Κερδοῖ συνὼν, τὴν κερδὼ τὴν προσδόκα. id eſt,

Cum vulpe habens commercium, dolum caueto,

Adfine eſt illi Paulino, Cum prauo deprauaberis. A malorũ conſortio cauendum eſt, ne aut impoſtura exitio tibi ſit, aut ne in mores tranſeat contagium, τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος, *vt inquit Pindarus hoc eſt, natiuum ingenium neque doloſa vulpes, neque rugibundus leo commutare valeant.* κερδὼ *autem vulpes dicitur quaſi* κερκώ *a cauda quam ſpiſſam habet tractu, vel ab aſtutia qua lucrum quæritur & emolumentum, quã* κέρδος *Et nominant, vnde et* κερδαλέος *fraudulentus homo dicitur.*

Prope de Xenium.

Τοῦτό σοι ἀντὶ ποδὸς ξεινήιον, id eſt,

Iſtud habe Xenium pede pro bouis.

Verba ſunt Philœtij bubulci Vlyſſis apud Homerum Odyſſ. 22. ad Creſippum quem ſagitta traiecerat, illi inſultantis, vt munus illud accipiat pro bubulo pede, quem ille mendicanti Vlyſſi impegerat paullo ante. Admonet ibi Euſtathius vſurpatum adagium a primi nominis theologo, in eos quibus malum pro malo rependitur.

Vti nutrices Lamiam.

CVM *inanes minas ad territandum ſolum comparatas innuere volumus, vtemur illo Dionis Chryſoſtomi,* ὥσπερ αἱ τίτθαι διηγούμεναι τὴν λάμιαν, *id eſt, inſtar nutricum Lamiam pueris obiicientium. Eius verba hæc ſunt oratione 55.* μόνους δὲ θαυμάζεις τοὺς λέοντας (*ita corrigendus eſt codex græcus, qui habet* λέγοντας) *καὶ τοὺς ἀετοὺς καὶ τὰς σκύλλας καὶ τοὺς κύκλωπας, οἷς ἐκεῖνος ἐκήλει τοὺς ἀνοήτους ὥσπερ αἱ τίτθαι τὰ παιδία, διηγούμεναι τὴν λάμιαν. id eſt, Solos miraris leones, aquilas, ſcyllas, & cyclopes quibus ille ſtupidos homines demulſit, non aliter quam ſolent nutrices pueros, Lamiæ aduentum narrantes. Lamiam quaſi* λαιμίαν *a prægrandi ingluuie nomen habere vult Etymologi auctor, diximus de ea in adagio Lamiæ turris, antea: nunc & hoc addendum eſt ex Nicephoro Calliſto lib. 18. cap. nono, Lamiam etiam* γελλώ *vocari, ſic enim ait de Mauritio Imperat. Illud inſuper anile parumq. ſimile veri addens En puſam (ita enim nominant, quam* γελλώ *quis dixerit) ſæpenumero infantem Mauritium e cubili, velut mox deuoraturam, extuliſſe, nullo accepto incommodo.*

Immortales Gratiarum horti.

Ἀνώλεθροι χαρίτων κῆποι, *id eſt, Interitum neſciunt Gratiarum horti. Ariſtides,* καὶ μὴν ἐν ἀκηράτοις χαρίτων κήποις, *id eſt, In immortalibus Gratiarum hortis natũ. Prouerbij facies ad gratitudinis ſignificationem trahi poteſt, nam beneficij collati memoria immortalis eſſe debet, ſemperq. in animo grato viuere, vnde & Gratiarum vni a virore perpetuo Thalię nomen fuit. Poteſt & ad perſonam transferri, ſi dicamus virum ſempiterna memoria digniſſimum, in Charitum hortis immortalibus viuere. A quo non abludit Sapphus poetriæ inuectiua in indoctam & a Muſis Gratiiſq. alienam feminam,* κατθανοῖσα δὲ κείσεαι, τὺ δ' οὐ ποτ' μναμοσύνα σέθεν ἔσετ' τε ὕστερον, οὐ γὰρ μετέχεις ῥόδων τῶν ἐκ Πιερίας, ἀλλ' ἀφανὴς κἠν Ἀίδα δόμοις φοιτάσεις. *hoc eſt, Mortua iacebis, nec tui vnquã a morte exſtabit memoria, quippe expers roſarum in Pieria naſcentium ſed obſcura vmbra apud inferos maneis oberrabis. Quæ verba corrupte leguntur apud Plutarchum in tertio Sympoſiacon in Codice Aldino, parumq. integre.*

Phœnicis inſtar reuiuiſcere.

Κατὰ φοίνικα ἀνηβιώσκειν, *Id eſt, Phœnicis in morem reuiuiſcere, prouerbio dicetur qui longa valetudine, adſiduis curis, amore, ſollicitudine, carceris tędio emaciatus, nunc viuidior factus ad ſe redit. Ariſtides refert ad ſtatum ciuitatis, cuius ruinæ in nouam vrbis faciem reſtitutæ ſint, reparatis etiam iis quę obſoleta forent, ita enim loquitur de Smyrna beneficio M. Aur. Impe. readificata.* ἡ πόλις οἷα χρυσίον μεταβαλοῦσα τὴν ἡλικίαν, ἡ αὐτὴ παλαιά τε καὶ νέα γενομένη, ὥσπερ τὸν φοίνικα ἀναβιώσκειν λόγος αὐτὸν ἐξ αὑτοῦ. *i. Repullulat ciuitas depoſito ſenio, vetus eadẽ et noua, quo Phœnicẽ ex ſe*

reuiuiſcere ſatis loquitur, & alibi de eadem, νέγαν δὲ παλαιωθεῖσαν, ὥσπερ ἡ αὐτὴ ἑαυτὴν ἀναπλασαμένη, καθάπερ τὸν ἱερὸν φασὶ τὸν ὄρνιν. i. Facta eſt eadem urbs & antiquiſſima & nouiſſima, reſumpta iuuenta, quod de ſacro aite dicitur. De Phœnice aue ita Ambroſius lib. de fide reſurrectionis. Auis in regione Arabiæ, cui nomen eſt Phœnix, rediuiuo ſuę carnis humore reparabilis, cum mortua fuerit, reuiuiſcit. Euſebius Pamphili in vita Conſtantini. Αἰγύπτιον ἱερὸν φασὶ μονογενῆ τινα τὴν φύσιν, ἐπί τινων μὲν ἐπ' ἀρωμάτων αὐτὸν αὐτῷ τὴν πυρὰν ἐνεγκοῦσαν. ἀναβιώσκειν δὲ ἐξ αὐτῆς σποδιᾶς καὶ ἀναπλάσαντα τοιοῦτον ἕως καὶ πρότερον ἦν φανῆναι. id eſt, Phœnicem volucrem Aegyptiam ferunt natura vnigenam eſſe, & ſuper aromatum aceruo emori, ſuum ſibi rogum adolentem, poſtea de ſuo cinere reuiuiſcere, reſumptiſq. pennis talem exiſtere qualis antea fuerit. Nazianzenus in Carminum lib.

> Ὡς δ' ἱερὴν φοίνικα φάτις θνήσκοντα νέεσθαι,
> Ἐκ πυρὸς τικτόμενον πολλῶν ἐτέων μετὰ κύκλα,
> Ἐρχομένοις χρόνοις ἑὸν γῆρας αὖθις ἀνέντα. id eſt,
> Phœnicem perhibent poſt fata reſumere vires,
> Naſcentem ex igni, & decurſis pluribus annis,
> De cinere annoſo fœturam ſponte renaſci.

De hac aue ita ferme Artemidorus lib. de inſomniis quarto cap. 49. Phœnix vbi fatale ingruit tempus, euolat in Aegyptum, loco vnde profectus ad ſit ignorato, ſibique conſtructo e caſia myrrhaq. rogo, immoritur: ex eo cinere poſt ſtatum temporis curriculum vermis enaſci putatur, qui grandeſcens in volucrem abit, fitq. iterum phœnix, moxq. emigrat ex Aegypto, locumq. vnde genitor aduenerat volatu repetit. Eius verba leguntur apud Suidam in dictione φοῖνιξ, ſed a librariis corrupta, nam illa ἀφίπταται εἰς αἴγυπτον ἐκεῖσε, ex Artemidoro ita legi debent, ἀφίπταται αἰγύπτου ἐκεῖσε. Plura de hac aue qui ſcire deſiderat, legat opuſculum Lactantij, & alterum Claudiani, de Phœnice, Cornelium Tacitum annalium lib. quinto, Plinium lib. 10. cap. 2. Solinum cap. 36. Ouidium in transformationum libris, deniq. Achillem Statium Alexandrinum in calce lib. tertij de amoribus Blitophontis & Leucippes.

Qualis hera, talis & canis.

REFERTVR a Clemente Alexandrino lib. pędagogi tertio, οἵα γὰρ ἡ δέσποινα (φασίν οἱ παροιμιαζόμενοι) τοιάδε χ' ἡ κύων, id eſt, Qualis namq. hera, iuxta prouerbium, talis eſt & canis. Quadrabit in impudicę aut ębrioſę matris, libidinoſam aut temulentam filiam. Vſus eo eſt Gregorius Palama, in declamatione, qua corpus aduerſus animum ſe defendit, teſlaturq. ſe mereri veniam, raptum illius affectionibus οἵα γὰρ, φασίν, ἡ δέσποινα, τοία χ' ἡ κύων.

Gyaro dignum.

FACINVS audax cum periculo coniunctum, quale ἐπιρρίψκινδυνον Gręci vocant, velut proiectę audaciæ plenum verſu a multis vſitato, Iuuenalis dixit, Gyaro dignum, ita autem habet, Aude aliquid breuibus, Gyaris, & carcere dignum, in quo pręter aliorum grammaticorum expoſitionem, breuibus, epithetõ eſſe nolo, vt exilitas inſulę includi eo verbo videatur, ſed commate diſtermino, vt tria loca periculo vitę coniuncta illi adeunda eſſe ſignifices, qui facinus aliquod memorabile ſuſcipere velit. Sunt enim Breuia loca maris vadoſa, naufragiis infamia, quorum etiam apud Vergilium mentio eſt in primo Aeneid. ibi, In breuia & Syrtes. Polybius ſimiliter vt Latini βραχέα nominat. vt lib. 1. de parua Syrti loquens οὗ ἡ προσπεσόντες εἰς τὰ βραχέα (ita locum corrige pro ἀβραχέα) διὰ τὴν ἀπειρίαν, εἰς πάντας ἦλθον ἀπορίας. id eſt, Ad quam in breuia incurrentes, propter locorum imperitiam, in ſummum adducti fuerunt diſcrimen. Gyaros vero inſula eſt inter Cycladas, quam immitem & ſine cultu hominum cauſatur Tiberius apud Cornelium Tacitum.

Mel ſummis digitis delibandum.

Χρὴ τοῦ μέλιτος ἄκρῳ δακτύλῳ ἀλλὰ μὴ κοίλῃ χειρὶ γεύεσθαι. hoc eſt, Mel ſummo digito, haud caua manu delibandũ eſt, Dionyſius Mileſius apud familiares ſuos identidẽ dicere ſolebat, Philoſtratus lib. 1. de Sophiſtarum vitis commemorat. Tranſlationibus aliiſq. deliciis, quibus oratio ornatur, parce vtendum eſt, non affluenter & ad faſtidium vſque. Voluptatibus modice frui pro re nata, illaudatum non eſt, modo ne totum te iis immergas. Uti adogio conueniet, quoties moderatum rei alicuius vſum laudabimus.

Polycleti norma.

Πολυκλείτειος κανών, id eſt, Polycletæa norma, prouerbij ſpecie effertur de homine omnibus numeris abſoluto, de opere ad vnguem facto, deq. re extra controuerſiam perfecta. Natum a Polycleti ſtatuariorum anteſignani commentario, quo abſoluti operis ſpecimen artificibus præſcripſit, itemq. eiuſdem ſtatua abſolutiſſima, quibus ambobus κανόνος nomen inditum fuit ab autore. Sed operæpretium eſt Galeni verba quibus hanc rem perſequitur apponere ex quinto libro De Hippocratis & Platonis decretis. καθάπερ, οὖν ἐν τῷ Πολυκλείτου κανόνι γέγραπται, πάσας γὰρ ἐκδιδάξας ἡμᾶς ἐν ἐκείνῳ τῷ συγγράμματι τὰς συμμετρίας τοῦ σώματος ὁ Πολύκλειτος, ἔργῳ τὸν λόγον ἐβεβαίωσε δημιουργήσας ἀνδριάντα κατὰ τὰ τοῦ λόγου προστάγματα, καὶ καλέσας δὴ καὶ αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα καθάπερ καὶ τὸ σύγγραμμα, κανόνα. id eſt, Quemadmodum in Polycleti regula perſcriptum eſt: nam cum eo in commentario Polycletus nos edocuiſſet ſymmetrias corporis, ſcriptum deniq. opere confirmauit, fabricata ſtatua iuxta libri præſcripta, inditoq. illi ſimiliter, vt & commentario, Normæ peculiari nomine. Idem de corpore quadrato loquens in primo De temperamentis, quod non modo medium obtinere humiditatis ſiccitatiſq., verumetiam optima formatione præditum vult eſſe ſupra Polycleti normam, ſic inquit, καὶ γάρ τις ἀνδριὰς ἐπαινεῖται Πολυκλείτου κανὼν ὀνομαζόμενος, ἐκ τοῦ πάντων τῶν μορίων ἀκριβῆ τὴν πρὸς ἄλληλα συμμετρίαν ἔχειν, ὀνόματος τοιούτου τυχών. id eſt, Laudatur alicubi ſtatua Polycleti, Norma vocitata creato inde nomine quod exactam adamuſſim omnium inter ſe membrorum commenſurationem habeat. Trãsferetur apposite ad animi dotes, ſi hominem omni virtutum genere præditũ Πολυκλείτειον κανόνα vocemus. Eo modo accipitur et ipſe κανών Græcis, vt Norma Latinis. Apud Suidã incerti auctoris verba citantur iſta, ὁ δὲ ἰσοδίαιτα, κανὼν ὢν ἀρετῆς ἔτι καὶ ὑγιής. i. Pubertatis

anni

anni norma erant recte instituta, ſaneq. vitę. Eunapius de Marciano, ἀνὴρ ἐς ἀρετὴν ἅπασαν ὥσπερ τις κανὼν ἀπηκριβωμένος. id eſt, Vir ad omnes virtutes veluti norma quapiam affabre factus. Simili tropo Hieronymus ad Ruffinum dixit, Norma Catonianę ſeueritatis, & Martialis lib. 11. Regula morum. Adfine etiã eſt illud Trebellij Pollionis, Valeriani vita cenſura eſt. Ad eundem modum capitur & γνώμων. Damaſcius de Iſidoro philoſopho Hypatia doctiſſimę feminæ marito ἅπαν τὸ θέατρον ἐκείνῃ γνώμονι ἀκριβεῖ ἐχρῆτο τῶν ἀμεινόν τε καὶ χεῖρον λεγόντων. id eſt, Vniuerſum theatrum illius iudicio vtebatur ceu regula eorum qui bene maleue dicerent. Thucydides de Themiſtocle, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων. id eſt, Rerum præſentium exactiſſima norma, adhibito vel leui conſilio.

Pro virgine cerua.

Ἀντὶ παρθένου ἔλαφος. i. *Loco virginis cerua. Prouerbio hoc vti licebit, cum præter opinionem inſperatum quid accidit, veluti ſi quis opima ſpe excidat, & pro aureis tantum non montibus exiguum quid referat: aut vbi quis criminis purus, reus tamen accuſatus, liberatur, auctore ſceleris deprehenſo: aut cum aliud pro alio fraudulẽter ſubſtituitur. Extat apud Achillem Statiũ Alexandrinum libro ſexto de amoribus Clitophontis & Leucippes. Cuſtos, inquit, vt veriſimile eſt, obſtupuerat, inopinata rei nouitate commotus, iuxta parœmiam, pro virgine cerua conſpecta. Natum videtur a fabula Iphigenię, quæ cum in Aulide Bœotiæ ad aram Dianæ adducta ſtaret, futura deæ victima, ipſa quidẽ repente euanuit & in Tauricam deuecta eſt, immolata eius loco ſuppoſititia cerua. Hanc rem narrat apud Euripidem in Iphigenia.*

Αὐδὴν ὅπως ἐκ θεῶν τινος
Φάσμ', οὗ γε μηδ' ὁρωμένου πίστις παρῆν,
Ἔλαφος γὰρ ἀσπαίρουσ' ἔκειτ' ἐπὶ χθονὶ
Ἧς αἵματι βωμὸς ἐῤῥαίνετ' ἄρδην τῆς θεοῦ. *id eſt,*
Spectrum intuentes a deorum quopiam
Inopinum, & ęgre creditum ſpectantibus,
Nam cerua humi iacebat artub. micans,
Aram deæ cruore ſtagnantem imbuens.

Non alienum hinc eſt quod Martialis iocatur in Miſitium quendam a Cybales ſacerdotibus noctu præſectis virilibus orbatum, cum illi Achillam puerum cõcubinum ea parte mulctaſſe ſe crederent decepti, proinde ſubiicit auctor, Suppoſitam fama eſt quondam pro virgine ceruam.

Fulmenta lectum ſcandunt.

CITATVR *a Nonio prouerbium Varroni frequens, Fulmenta lectum ſcandunt, quamquam in impreſſis codicibus, vt vbiq. ſcatent portentoſis mendis, ſingulari numero Fulmentum vitioſe ſcriptum legitur. Videtur autẽ quadrare quoties prępoſtere aliquid fit, aut vbi hero imperare ſeruus, & ſupra patronum cliens habere pręſumit arroganter. Nihil autem in rerum natura magis eſt præpoſterum, quam vbi fulcra ſuſtentando lecto deſtinata, onus ipſa lecti eſſe volunt, & ab eo portari quodammodo. Eſt autem fulmentum idem quod fulcrum aut pleniore voce fulcimentum, quod vel ex Plautino exemplo in Trinummo liquere poteſt, vbi vulgati codices fulcimenta pręferunt, cum feminino Fulmentas veriore lectione emendatiores libri habeant hoc modo, Fulmentas iubeam ſuppingi ſoccis.*

Tantali menſa.

Ταντάλου τράπεζα. *id eſt, Menſa Tantali, effertur de re qua frui nõ liceat. Melite Epheſia apud Achillem Statium libro quinto, amore Clitophontis incenſa, cum veneris fructum ſolicitaret apud illum identidem tergiuerſantem: Ne ego, inquit, torum Tantali menſæ non abſimilem nacta ſum. Præceſſerunt autem hæc verba. Tantone tempore vt propter fluuium ſedeam, neque ſitim explere queam? nam cum ſedulo inſtaret Melite, vt litando veneri nuptias confirmaret amans ille amaſiæ ſuæ Leucippes deſiderio hoc dans, congreſſum connubiumq. cum Melite vitabat, diem ſemper eximendo. Nota eſt de Tantalo fabula in mediis vndis ſitiente, & imminentibus ori ipſius pomis frui non potente: quam rem eleganter idem & breuiter expreſſit Petronius Arbiter.*

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem ſua vota premunt.

Vnum alueare.

Ἓν σμῆνος. *id eſt, Vnum idemq. alueare. Prouerbium eſt de collegis ſociis & coniuratis, qui eiuſdem ſodalitij ſunt, iiſdem ſtudiis addicti, aut ſimilibus ſceleribus operti. Citatur in Suidæ collectaneis.*

Camelus pyrrhicham didicerit.

Ἡ κάμηλος πυῤῥίχην ἐμαθήτευσε, *id eſt,*
Pyrrhicam Cineſiæ camelus didicerit.

Locus erit adagio vbi quis repugnante natura et genio aggreditur quippiam, veluti ſi ſtipes quiſpiam litteris operam dare velit, aptior tractandæ ſtiuę, huic enim dicetur,

Diſcit camelus pyrrhicham Cineſiæ.

Fuit Cineſias poeta prælongus tardo immobiliq. corpore, quippe tiliæ arboris aſſerculis circummunito ad greſſus firmitatem, ac proinde ad ſaltandum pyrrichã tripudij genus velocis, inepto Pyrricha namq. Laconum inuentum ab armatis adoleſcentibus obiri ſolebat ad comparandum velocitatis habitum, quippe qua in bellis maxime opus ſit, cum ad perſequendum hoſtem tum ad fuga euadendum, ſi contingat inferiores obtinere. Ariſtophanis interpretes ſcribunt Cineſiam poetam pyrrhicham compoſuiſſe ad quam decurſus modulatus fieret, lege carminis conflata e breuibus ferme pedibus, qui vel inde, vel ab ignea mobilitate pyrrhichij dicuntur, iidem & κινησίαι, vel ab auctore, vel a mobilitate, vt a Diomede grãmatico ſcriptum eſt. Adluſum videtur ad verſum Ariſtophan. in Nebulis ἢ πυῤῥίχην τις ἐμάθε τὴν Κινησίου. id eſt, An Pyrrhicham Cineſiæ quis edidicit? Gratia multũ accedet adagio, ſi paullulũ deflectatur hoc modo, Camelus citius pyrrhichã Cineſiæ didicerit, quã talis caudex litteras. Eſt.n. Camelus animal ſaltationi ineptum, tametſi nomen illi quaſi καμμηρὸς, a femorum incuruatione eſſe velit Euenus apud Artemidorum. Neque abſurdus eius vſus erit, quando ſignificabimus ſub inſtitutione viri litterati, ſtupidum diſcipulum plurimum profeciſſe, ſub tali enim præceptore Camelus Pyrrhichã Cineſię didicit.

Eleuſina ſeruat quod oſtendat.

ELEVSINA *ſeruat quod oſtendat reuicentibus, In adagium cedere digniſſimum Senecæ dictum, quando ſignificabimus non ſemel & vnica vice effundendas eſſe omnes eruditionis opes. Habent hoc vitij non nulli, vt omne ſuum myrothecion, vniuerſa pigmenta ſimul in vnicam epiſtolam aut orationem impendant, cum parcior ornatus laudabilior ſit. Seneca Naturaliũ Queſtionum lib. ſeptimo, Eleuſina ſeruat quod oſtẽdat reuiſentibus, Rerum natura ſacra ſua non ſimul tradit. Habent illud ciuitates quæ ſpectaculorum & reliquiarum oſtentus gratia, ſtatis annorum interuallis adeuntur, vt ſeruent in proximam panegyrin ſemper aliquid antea non ſpectatum. Eleuſin ſiue Eleuſina Atticæ locus Eleuſiniæ Cereris religioſo fano nobilis, quo prima frumenti ſatio inuecta fuerit,* παρὰ τὸ ἐλθεῖν, *vt Diodorus Siculus ait, uel ab Eleuſino Mercurij filio nomen habens, vt Etymologici auctor voluit. Atticæ ſucrarium eam vocat Apuleius.*

Nemo comatus qui non præciditur.

Οὐδὶς κομήτης, ὅςις ὁ ψιλίζεται. *id eſt,*

Nullus comatus qui non præcidi ſolet,

Prouerbium eſſe vetuſtum, immo oraculare, manifeſtis verbis teſtatur Syneſius, quo ſignificetur, omnes qui impenſe mollitiei cutis operam nauant, aut calamiſtraturæ nimium ſtudium impendunt, aut quomodocumq. tandem corporis cultum & nitorem deamant, molles cenſeri, & pathicum quiddam ſi non corpore, animo ſaltem præferre, ſtructoſq. eſſe. Verba eius ſunt in epiſtola ad fratrem de Ioanne quodam improbo homine & ignauo, χθὲς τοι πάνυ λαμπρῶς συνηγόρει τῇ παροιμίᾳ, μᾶλλον δὲ τῷ χρησμῷ, χρησμὸς γάρ ἐστιν ὅστις, τοῦτο γὰρ πάντες ἴσασι, τὸ οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ ψιλίζεται. i. *Heri apertiſſime prouerbij fidẽ cõprobauit, vel oraculi potius, reuera nãq. oraculum eſt, quod tibi non ignotum eſt, Nullus comatus qui non præcidi ſolet. Idem in libello de Coma.* Τίς οὖν ποτ' ἐστὶν ἡ παροιμία καὶ τί βούλεται, οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ. τὸ δὲ ἀχρεῖον τέλος, αὐτὸς οὐ πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ τριμέτρου συνηρμοσμένον, οὐ γὰρ ἔγωγε φθέγξομαι τὸ δεινὸν ἔπος καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα. *id eſt, Quod eſt igitur prouerbium illud & quid ſibi vult, Nullus comatus qui non. nam poſtremam vocem, trimetri numeroſæ legi tu ipſe adaptato, neque enim proferetur a me fœdum illud & re & nomine verbum. Quæ verba citantur & Suida in dictione* κομήτης, *non nominato tamen auctore. Idem alibi ſenarij poſtremũ verbum immutatum citat hoc modo,* οὐδεὶς κομήτης ὅςις οὐ πορνεύεται. *Vtrobiq. tamen idem eſt ſenſus.*

Smyrnæi mores.

Σμυρναίων τρόπος, *id eſt, Smyrnæi mores, prouerbium videtur competere in eos qui deliciis luxuiq. indulgent, rurſus cum res poſtulat viros, fortiter ſe gerunt, ita enim exponit ipſe Ariſtides in Smyrnæ encomio, tribuit namq. illis* ἁβρότητος μὲν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, παρασήματος δὲ εἰς τοὺς πολέμους κρείττων ἢ πολλοῖς ἔδοξεν λυσιτελεῖν, *addit deinde,* ὡς τὸ καὶ τῶν ποιητῶν ἤδη τινὰ Σμυρναῖον τρόπον τὸ τοιοῦτον εἰρηκέναι. *id eſt, Indies opipare viuunt, ſed in bello ferociores ſunt, quam vt multis expedias eiuſce rei periculum facere vſqueadeo vt non nulli poetæ Smyrnæos mores tale ingenium vocent. ſubiicit deinde exemplum vnum de Chiis qui vacuam ab oppidanis illorum vrbem occupaturos ſe rati, viris in monte operi ruſtico intentis, mox cum de monte decurrentes ſubito ciues conſpexiſſent, tanta trepidatione iniecta fugerunt, vt triremes pleraſq. iniquitate locorum amiſerint, impetum in ſe ciuium metuentes. Dicetur ergo degente aut homine bellicoſo, pacis tempore diſſoluto.*

Capra cinnamomum.

Ἡ αἲξ τὸ κιννάμωμον, *id eſt, Capra cinnamomum videlicet ſequitur aut amat. Euſtathius dici teſtatur in eos qui rem quampiam impenſe amant, & feruide depereunt. Cinnamomum ſurculus eſt Arabicus mira fragrantia viti non diſſimilis, qui naribus admotus odoris gratia, voluptatis plena, lacrymas etiam inuitis elicit, vt ex Porphyrio annotat ille in Dionyſij Afri commentariis, adamaturq. vehementer ab indigenis capris. Philoſtratus lib. 3. de vita Apollonij originem adagij docet, cum namq. oſtendat, Capram documentum præbere bonitatis cinnamomi, ita ſubiungit, ſi quis capræ porrigat cinnamomi ſurculum, ea catuli inſtar admurmurat, abeuntemq. ſequitur, naribus quantum poteſt admotis, atque adeo repulſa non aliter, quam ſi pabulum denegatum foret, quiritatur.*

Veteris monetæ.

Παλαιοῦ κόμματος, *id eſt, veteris monetæ eſſe dicitur quiſquis integrum adfert iudicium, haud corruptum, fuci corruptelæq: neſcius: deniq. quidquid probum eſt & rectum, veteris monetę eſſe dicetur, vetera namq. eo nomine bene audiunt, velut minime adulterina* καὶ κίβδηλα. *Symmachus epiſtol. lib. 2. Itaque vt ipſe non numquam prædicas, ſpectatorum tibi veteris monetæ ſolus ſuperſum, ceteros delinimenta aurium cepitmt. Vſus huius prouerbij durat etiamnum in lingua noſtra vernacula incorruptum dicentibus nobis eſſe de veteri moneta. Ita ferme vſurpatur* ἀρχαίως, *hoc eſt, vetuſte apud Demoſthenem in Philippicis, pro ſimpliciter & ſine fuco doloq., quod priſci ſeculi homines integri fuerint, ſic enim habent eius verba,* οὕτω δ' ἀρχαίως εἶχον, *hoc eſt, de verbo ad verbum, vſqueadeo vetuſte habebant.*

Olim Pelaſgi, Danaidæ poſtea.

Πάλαι πελασγοὶ, Δαναΐδαι δ' ὕστερον. *id eſt,*

Olim Pelaſgi, Danaidæ poſtea.

Euripidis ſenarius in Oreſte fabula, prouerbij ſpeciem redolens, qui torqueri poteſt in locuplete genere ortos iam ad egeſtatem redactos, aut propemodum ſtirpitus extinctos. Pelaſgi, ſi Straboni credimus, numeroſa & valida olim gens fuit, quæ errabunda paſſim ſedes po- ſuit leuiq. de cauſſa eas mutauit, alio atque alio commigrans, & in infinitam adaucta multitudinem, celeriter defecit: ſiquidem maritimam Ioniæ oram inſediſſe, & Chium inſulam inhabitaſſe leguntur, Herodotus refert etiam Imbrum & Lemnum inſulas Perſici belli temporibus a Pelaſga gente habitatas, memorat Strabo & campum Pelaſgicum in Theſſalia ad Lariſſam. Poſſederunt & Cretæ partem vt ex Vlyſſis ad Penelopen verbis apud Homerum manifeſtũ fit. Fu-

runt & Pelaſgi in Achaia, cum & Aeoliam in Aſia incoluerunt: tranſierüt & in Italiam eorum coloniæ, Lesbus quoque pelaſgia antiquitus ab incolis eius nominis dicta fuit. Conueniet itaque in eos quorum opes olim firmæ & potentes fuerunt aut præpotēs familiæ, nunc vero eæ defecerint. Poteſt & haberi adfine illi vulgato de Mileſiis, Fuere quondam ſtrenui Mileſij.

Helenæ cratee.

Ἑλένης κρατήρ.id eſt, Helenæ crater, de læto nuncio aut re quauis animo noſtro impenſe grata quæ ſollicitudinem leuare poſſit curaſq. diluere. Philoſtratus in Sophiſtis [illegible] id eſt, Leuabit tibi animi moleſtias non aliter quam Helenæ poculum Aegyptiis pharmacis imbutum. Intelligit de pharmaco Nepente, Locus eſt apud Homerum Odyſſeæ quarto.

[illegible]
[illegible]
Irarum cauſſas abolens, fugansq. malorum
Senſum, & triſtitiæ patiens obliuia, vino.

Pharmacon immiſit. De quo ita Plinius lib. 25. cap. 2. Nobile illud Nepenthes obliuionem triſtitiæ veniámq. afferens, & ab Helena vtique omnibus mortalibus propinandum.

Spina colligens.

Τὰς ἀκάνθας συνάγων, id eſt, Spinas attrahens, Frequens eſt apud Athenæum de moroſo homine & importune curioſo qui in diſputationibus nunc hoc nunc illud inceſſit & in controuerſiam trahit: talem autem vbiq. perſtringit Vlpianum Tyrium altercando moleſtum, vt lib. 3. Dipnoſoph. [illegible] τὰς ἀκάνθας συνάγων, [illegible] id eſt, Ad vnguem expendis quidquid diſceptantibus occurrit, ſpinas attrahēs, quippe inter tribulos ſemper, ſpinoſam & Ononi i cōuerſans, nihil omnino amœnorum florum colligens, quem locum reſpiciens Euſtathius ita legit lib. 2. Iliad. [illegible] id eſt, Vnde prouerbium illud. Spinas adducens velut tribulos aculeatos: cum adluſum ibi ſit ad diſtichon quod apud Plutarchum exſtat Sympoſ. libro primo, cap. quarto.

[illegible]
[illegible] id eſt,
Ceu ſcabros inter tribulos, & Ononin acutam
Tellure erumpunt mollia Leucoia.

Idem Athenæus libro ſexto, [illegible] τὰς ἀκάνθας [illegible] id eſt, Hic iterum e prædictis ſpinas colligens Vlpianus. Rurſus libro 8. [illegible] id eſt, Vlpianus ſpinas congregans. Porro ſuperiore diſticho concinne vtemur tum a Seuero homine & auſtero lepide dictum aliquod prodierit & iocoſus lepos: aut ibi ſcriptum tetricum quaſiq. aculeatum vnis atque alteris facetiis conditum temperetur.

Suilla harmonia;

Ὑὸς ἁρμονία, id eſt, Suilla harmonia, prouerbij ſpecie de incondito & indocto clamore effertur alicubi ab Ariſtide, [illegible] id eſt. Harmoniam porcinam modulantes, de ineptis & obſtreperis ſentiens, ac moleſto barbaroq. ſermone obgrunientibus:

Monitor capras age.

Ἐμὲ νουθετῶν, αὐτὸς αἶγας νέμε.id eſt, Qui me admones, ipſe capras age. Quadrabit inconſultorem ineptum, qui alteri dictare conſilium parat ipſe ſupra ſtiuā non ſapiēs. Attigit iſtud Ariſtides in oratiōe [illegible] hoc eſt, de inepto reſponſo. [illegible] id eſt, vt intelligas cuiuſmodi vir ſis qui me admones, cum prouerbium iubeat te capras paſcere.

Agamemnonium epulum.

Ἀγαμεμνόνειος δαίς, ἢ τράπεζα, id eſt, Agamemnonium epulum, vel Agamemnonia, menſa prouerbialiter dicitur de iis qui in exitiali menſa epulātur, vltimamq. cœnam ſumunt. Torquebitur in eos qui amice accepti medicatum hauriunt poculum aut venenatam offulam & Claudij Cæſ. boletum edunt, quod multis ex purpuratorum collegio cōtigit, qui ab Alexandro pontifice eius nominis ſexto opipare excepti Agamemnonia menſa, paullo poſt interierunt, Refert Homerus Odyſſ. δ. quomodo Aegyptus adulter lautum apparatit conuiuium velut excipiendo Agamemnoni inſtructum, quo illum nihil mali ſuſpicantem interemit, ſic enim ait, [illegible] i. Cena Accepti mactat, ceu ſub fœnile cædit bos, Aliter ἀγαμεμνόνειον δεῖπνον accipit Sophocles pro anniuerſario interfecti Agamemnonis epulo. Refertur ab Euſtath. Odyſſ. 4.

Ioui paria intonat.

In ferocem & ſupperbe grandiloquum nihilq. mediocre ſpirantem quadrabit illud Rhiani Cretenſis, apud Stobæum.

[illegible] id eſt,
Par Iouis imperio fremit, & capite arduus exit.
Cui cognatum eſt illud Soſiphanis apud eundem.
[illegible]
[illegible] id eſt,
Affulſerit ſi ſors egenis, illico
Attollitis cęlo arduum caput.

Ita vt idem ſit [illegible], & [illegible], illud poteſtatis ęqualitatem, hoc inimitabilem altitudinem inſimulat.

Tamquam Pauo circumſpectans ſe.

De philauto homine & qui ſibi quacumq. tandem in re placet impenſius, ſuoq. ingenio indulget, aut qui forma ſua delectatur. Syneſius de Dione Pruſiæo ſophiſticis politicisq. argumentis admodum delectato; [illegible] id eſt, in illis reſupinus gloriatur, in illis reſupinus gloriatur, in illis decorem oſtentat, pauonis in morem ſeipſum circumluſtrans & quaſi ſuperbiens orationis ſplendore. Pauo ſuperba auis gemmantes ſuas pennas mirari ſolet, & ad laudes ſuas explicare opes. Philoſtratus in Hippidromo, [illegible] id eſt, Exorſus a pauone

eſt, ore alieno manducare dicamus: qui inuitus manū operi admoueat, ἀλλοτρίᾳ χειρὶ πίνειν, aliena manu quid agere: qui quod nolit aſpiciat, ἀλλοτρίοις ὄμμασι ὁρᾶν, alienis oculis intueri: qui difficilis ſit in præſtanda alterius dictis opera, ἀλλοτρίοις ὠσὶν ἀκούειν, alienis auſcultare auribus.

Vuæ paſſæ ſimilis.

Ἀσταφίδι ὁμοία. id eſt, Vuæ paſſæ ſimilis, ſcommate prouerbiali in ſenilem ætatem rugis contractam & paſſæ cute ſtrigoſam detorquetur, apud Gregorium Palamam Theſſalonicenſem archiepiſcopum, qui animam ſic loquentem inducit, ὅταν δὲ τὸ πρεσβυτικὸν ὑποστῇ χρόνον, μηδὲν ἀσταφίδος, τὸ τῆς παροιμίας, ἀπολείπουσα, αὖθις νηπίου λογίζομαι. id eſt, cum rurſus ſenilem ſubmiſerit caluam, nihil a paſſa vua (iuxta prouerbium) diſſidentem, iterum infantis loco habeor.

Imbrij & Lemnij.

TERGIVERSATORES *& qui ſibi conſcij iudicium declinabant atq. ſubterfugiebant, cauſantes ſe peregre abfuiſſe, prouerbialiter Ἴμβριοι, hoc eſt, Imbrios dici ſolere annotat ex Aelio Dionyſio Halicarnaſſeo Euſtathius, cuius hæc verba citat, Ἴμβριοι, οἱ τὰς δίκας ὑποφεύγοντες, ἐπεί τινες εἰς δίκην καλούμενοι, ἐσκήπτοντο ἐν Ἴμβρῳ εἶναι. id eſt, Imbrij dicuntur qui iudicium ſubterfugiunt, eo quod aliqui in iūs vocati in Imbro abſentiā prætendebant. Idem repetit & Heſychius, ſed addit eoſdem quoque Λημνίους dici velut abſentiam in Lemno prætexentes. Eſt autem Imbrus Aeolica inſula non procul a Lemno diſſita, e regione Tenedi.*

Patroclum ſub ſpecie.

Πάτροκλον πρόφασιν, Patroclum ſub obtentu aut prætextu, prouerbium dicitur de his qui rei cuiuſpiam gratia ſimulant ſe facere aliquid, quod reuera alíorſum faciunt: aut qualiter alium qui laudant, vt ſuas in eo laudes recitent, atque inculcent, ij Patroclum obtendunt. Eſt autem ecliptica oratio vt plena ſit, τὸν Πάτροκλον πρόφασιν τίθεσθαι, aut ſimile quid, hoc eſt: Patroclum obtentum facere aut prætexere. Plutarchus in libello quomodo ſe quiſpiam extra inuidiam laudare poſſit. ὅθεν δεῖ μάλα δὴ περιέχειν ἑαυτοὺς περὶ τοὺς ἑτέρων ἐπαίνους, ὅπως μὴ δόξωμεν Πάτροκλον πρόφασιν, σφᾶς δ' αὐτοὺς δι' ἐκείνων ἐπαινεῖν. Quapropter diligenter attendēdum eſt nobis circa alienas laudes, ne videamur Patroclum obtendendo, nos ipſos per alios laudare. Occaſio adagij ex Homero petita eſt Iliados decimonono, vbi Briſeida necem Patrocli lugentem, reliqua feminarum turba ſequitur, non tam Patroclum, quā proprias ærumnas deflens, ſic enim inquit.

Ὣς ἔφατο κλαίουσ', ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες
Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἑκάστη.

Sic ait illacrymans, gemitum grex inſuper addit
Femineus, Patrocli obtentu, ſua funera lugens
Quælibet. Ita paullo poſt Achille lacrymante, ſeniorū cœtus etiam illacrymat, memor pignorum domi relictorum quod Euſtathius reddit, οἱ γέροντες κλαίουσι πρόφασιν Ἀχιλλέα οἴκοι ἔλιπον. neque enim propter Achillem lacrymis indulgebant, ſed memoria recolētes quos parentes, quantum liberorum domi reliquiſſent. Hinc liquet errare eum qui natum adagium putat e Patrocli cuiuſdam moribus cuius ſordes in comœdia traducuntur.

Pyrrhonia hæſitatio.

Πυῤῥώνειος ἀπορία, id eſt, Pyrrhonia dubitatio, prouerbiali ſchemate vſurpatur de iis qui nihil certi ſtatuunt atque decernunt, ſemper ambigui: Galenus libro ſecūdo, de temperamentis. οὐ ταῦτ' ἐστι Πυῤῥώνειος ἀπορία καὶ λῆρος ἀπέραντος. id eſt, Nonne hæc ſunt Pyrrhonis hæſitatio & infinitæ nugæ. Idem lib. 2. de naturalibus facultatibus, καὶ ἀπορητικοί τινες ἐξαίφνης καὶ Πυῤῥώνειοι γίνεσθε. id eſt, Sed hæſitatores quidā ſubito ac Pyrrhonij euadetis, Fuit Pyrrhon Eleus philoſophus qui deſperata veritatis inquiſitione, temere omnia diu multumq. rimatus, in ſingulis hæſitabat, vt idem Galenus in libello περὶ ἀρίστης διδασκαλίας ſcribit, nihilq. reuera eſſe aiebat, ſed lege quadam & conſuetudine omnia fieri, Laertio teſte. Huius ſectæ aſſeclæ ab auctore Pyrrhonij appellati fuerunt: iidem & ἐφεκτικοί, quaſi ſuperſedentes, quod cunctarentur ac ſuperſederent quidquam aſſerere, de quibus Philoſtratus, Πυῤῥωνείους ἐφεκτικοὺς ἔφη, &c. hoc eſt, aiebat Phauorinus Pyrrhoniorum de rebus diffinire ſuperſedentium quæſtiones iudicari poſſe: ab his ἐποχὴ nomen habuit quam aſſenſionis retentionem vocat Cicero in Academicis. Idem & ἀπορητικοί ſiue ἀπορητικοί, a perpetua hæſitantia, vt Σκεπτικοί quod conſiderationibus ſemper vacent, numquam inuentionem perficiant. Dicti fuerunt & Ζητητικοί, quod inquirant ſemper veritatem. In horum familiam adoptarunt ſe Academici, qui nihil adfirmabant & quaſi deſperata certi cognitione, quodcumq. veriſimile videretur, ſequi volebant, vt in lib. de finibus bonorum & malorum inquit Cicero. Idē lib. De natura deorum primo, Prudenter dicit Academicos in rebus incertis aſſenſionem cohibuiſſe.

Caricum ſchema.

Καρικὸν σχῆμα, id eſt, Caricum ſchema de libidinoſo effertur. Heſychius annotat venerei congreſſus ſpurcum turpemq. modum ita nominari, atque inde τοὺς ἀκολάστους, laſciuos & ſalaces effrenata libidine prurientes, καρικὰ σχήματα ποιεῖν. id eſt, Caricas figuras edoctos dicemus.

Libera in Cynadra aqua.

Ἐν Κυνάδρᾳ ἐλεύθερον ὕδωρ. id eſt, Libera in Cynadrā aqua Prouerbium eſt ad vitā libertatem adhortatorium, nam cū libertas res ſit inæſtimabilis, ſecurius dulciuſq. aqua viuitur in libertate, quā in magna rerū abundantia ſeruitur. Vere inquit, Perſius: liberum eſſe cui vitam ducere licet, vt voluit, Eſt autem Cynadra fons Argis, a perfugio canis, nomen habens. Meminit prouerbij Euſtathius Odyſſeæ v. Annotat & auctor Etymologici Argis fuiſſe ἐλεύθερον ὕδωρ. id eſt, liberalem aquam, e qua ſerui qui in libertatem aſſerebantur, poculum hauriebant: vnde etiam Cerberum canem inferni tricipitem bibiſſe, liberatumq. fuiſſe fabulantur, a cuius forte perfugio fonti Cynadræ nomen creatum fuit.

Lippus oculus ſolis radios non fert.

PROCVL *Conſtantinopolit. epiſcopus, λημῶν ὀφθαλμὸς*

hlis

ἡλίου ἀκτῖνας καθαρῶς ἰδεῖν οὐκ ἀνέχεται ὀφθαλμὸς λημῶν, οὐδὲ ψυχὴ ἀσθενὴς προσίεται πίστιν.id eſt, Lippus oculus ſolare iubar inoffenſe non admittit, nec imbecilla mens fidei faſtigium capit. Non illico perſpicua ſunt lectori medicos libros euoluēti, eius artis miſteria, niſi ea doctrina imbuto: Diuinarum litterarum arcana non obuia ſunt prophano vulgo. Porro in Græco exemplari perperam ſcriptum eſt λιμῶν pro λημῶν.

Fulicam cygno comparas.

DE rebus aut perſonis maxime inter ſe dimiſſilibus conueniet dici hos Paulini Nolani ad Auſonium verſus,

Si confers fulicas cygnis, & aedona parræ,
Caſtaneis corylos aques, viburna cupreſſis.

Diſſimilimæ ſunt inter ſe fulicę colore fuſco, & cygni niueo: rurſus aedon ſeu luſcinia vocis amœnitate auiū regina, & parra auicula inter oſcines a Feſto habita, ſed ſtridulo & ingrato ſono. Eadem imparitas ſpectatur in caſtaneis arboribus proceris, & humilibus corylis quæ ab Auella Campaniæ oppidulo Auellanæ fuerunt dictæ: itidem inter cupreſſos editas ac proceras admodum arbores, & breuia depreſſaq. viburna, qua comparatione et iam Vergilius Romam vrbem reliquis Italiæ oppidis confert, vt eam tantum dicat caput præ ceteris efferre.

Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Lumbos fractus vt Myſius aſinus.

Ὀσφὺν κατεαγὼς ὥσπερ Μύσιος ὄνος.

Delumbatus aſini inſtar Myſii, Citatur prouerbij nomine ab Euſtathio in Nauium catalogo ſed non explicatur, contentus enim eſt addere, in Myſia rariſſimos eſſe aſinos, quibus rectum ſit deorſum circa lumbos aut ilia, ita enim, ἰξὺς vocatur tertia & inferior dorſalis ſpinæ pars ad clunes deſcendens. Videtur quadrare in molles & effeminatos, quos elumbes vocamus, Græci κατεαγότας, hoc eſt, fractos, de quo antea diximus. Porro in Euſtathio Romæ excuſo pro κατεαγὼς legendum eſt ex manuſcripto exemplari quod Bononiæ videre contigit, κατεαγώς.

Araneis abundat propter inopiam.

HOMERICVS verſiculus eſt prouerbialis Odyſſeæ π. quem Telemachus loquitur interrogans an thorus paternus etiamnum propter collecti inopiam ſcateat aranearum telis obſitus. ſic enim ait.

Χήτει ἐνευναίων κακὰ ἀράχνια κεῖται ἔχουσα. id eſt,
Horret Arachneis vacuus ne coniuge telis.

Volens ſignificare deſertum iacere atque neglectum, nam locis incultis ſtabulantur araneæ. Varius Imp. opera ſeruorum decem millium pondo aranearum cū collegiſſet, ſqualloris vrbis Romæ manifeſtum teſtimonium ad poſteros tranſmiſit. Poeta quiſpiam pacem optans, voto a Deo exquirit, ἀράχναι ἡμὶν τ' ὑφαίνοιεν ὅπλοις, vt araneę telas ſuas armis intexant. Heſiodus in præceptis ruſticis ita mandat, ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια, admonens doliorum eſſe ſatagendum ne intus nidulentur araneæ. Prouerbiali itaque ſpecie dicemus, κατ' ἀράχνια ἔχειν, id eſt, araneis abundare quidquid incultum deſertumq. iacet. Transferetur ad poſite ad ingeniorum culturam, aut ad interpretum oſcitantiam ſupinam, qui difficilioribus auctorum locis altum agunt ſilentium & ſqualorem quendam conciliant: & Nonius Marcellus, & Varro corruptis tot locis deſcriptorum incuria, paſſim, κατ' ἀράχνια ἔχουσι. Ad ſuperiorem verſum adluſiſſe videtur Propertius in tertio.

Putris & in vacuo texetur aranea lecto.

Manus in Aetolis habet.

Τὼ μὲν χεῖρ' ἐν αἰτωλοῖς. id eſt, Manus ambas habet in Aetolis, prouerbium eſt Ariſtophanis de impudenter petace, aut munerum coruptelæ obnoxio, nam Aetoli populi nomen habere videntur deductū ab αἰτεῖν ὅλον, quod totum flagitent. ita Homerus Odyſſeæ ξ. egenum hominem & mendicum ex Aetolia oriundum non temere fingit, ad vocis etymon adludens quod eſt, αἰτῶ, id eſt, poſtulo. Verſus Ariſtophanis eſt,

Τὼ μὲν χεῖρ' ἐν αἰτωλοῖς, ὁ δὲ νοῦς ἐν κλωπιδῶν,
Manus vtraque in Aetolis, ad mens in Clopidis.

Quod prouerbiale eſſe ſcomma annotat Euſtathius in veteratorem improbum & munerum receptatorem, qui & flagitioſe manibus donaria efflagitet & furaci animo opes inuolet Eſt autem paragramatiſmus in Clopidis & Cropidis, nam Cropidæ tribus Athenienſis nomen eſt, at Clopidæ ἀπὸ τῆς κλοπῆς a furto nomē habere videntur.

Turtur cantat.

DE inepto cantore extat prouerbium apud Suidam. τρυγὼν ψάλλει, id eſt, Turtur pſallit aut canit, quamquam apud illum perperam ſcriptum legitur, ἐπὶ τῶν ἀμούσως ᾀδόντων pro ψαλλόντων. nam turturum vocis forma aſperior eſt, & inamœnum ſtridet, gemitui quam cantui propior quod τρύζειν Græci dicunt, vnde & ad odioſam loquacitatem transfertur, Hinc Idyllio ſeptimo Theocritus.

Ἄειδον κόρυδοι καὶ ἀκανθίδες, ἔστενε τρυγών, id eſt,
Cantabant corydi & ſpini, turturq. gemebat.
Poteſt & ad ineptum inepti carminis ſcriptorem transferri.

A lineis excidere.

PROVERBIALITER vtitur Tertullianus A lineis excidere, pro eo quod eſt, ab inſtituto & propoſito aberrare, libro aduerſus Hermogenem, Et hic a lineis tuis excidiſti, quibus circa perſonam Dei vſus es. Trāſlatione ſumptæ a geometria quæ lineis omnis perficit ita concionatorem a propoſita materia latius euagantem, a lineis excidiſſe dicemus. Sic e diuerſo, Lineæ inſiſtere dixit libro quarto aduerſus Marcionem, pro, in inſtituto permanere ſic enim inquit. Puto me non temere hucuſq. adhuc lineæ inſiſtere, qua definio nuſquā omnino alium Deum o Chriſto reuelatum. Frequens autem vſus linearum ſpecie prouerbij apud hunc auctorem eſt, nam & iiſdem demicare lineis dixit, pro intra certa argumentorum ſepta permanere, & lineas aliquas præducere, pro certam materiæ legem præſtinire, & ad lineas & in gradum, libro primo aduerſus Marcionem pro, ad propoſitum atque inſtitutum, & lineis claudere materiam hoc eſt, ſtata quadam argumenta præfinire, intra quæ ceu cancellos quoſdam coerceatur liberior orationis euagatio. Ducta metaphora a certantium luctantiumve lineis, quas intra decertent.

cernent. Hinc manauit urbanus iocus Caſſii Seueri, qui a diuerſis eos qui in diuerſa ſubſellia tranſeunt, lineam popoſcit, vt eſt apud Fabium: velut obicem certum & præfinitum limitem, quem tranſgredi non liceat: ridiculum enim eſt quod Cælius iſtud de longuriis interpretatur. Eodem ſpectat & Hieronymi illud in Luciferiani dialogo, Ingradiam rurſus ac lineas regredere. Ab eadem metaphora fluxerunt & hę loquendi formulæ apud Ciceronem pro Pub. Quintio, Si extra hos cancellos egredi conabor, quos mihi ipſi circundedi, libro De oratore. 1. Et quaſi certarum artium forenſibus cancellis circumſcriptam ſcientiam. Neque ſilentio prętereundum eſt quod annotat Donatus in Eunuchum Terentianam: Longis lineis fieri, pro eo, quod eſt, de longinquo.

Lapis molaris.

DE *homine ſtupido vecorde & cerebri experte, prouerbialiter dicetur* λίθος μυλίας. *id eſt, lapis molaris, Plato in Hippia maiore,* οὐ μὲν παρεκάθησο λίθος καὶ τοῦτο μυλίας, μήτε ὦτα μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. *id eſt, Non aliter quam ſi lapis aſſideas mihi, iſq. molaris, & auribus & cerebro carens. Apud Ariſtophanem quidam* λᾶας, *id eſt, lapis audit, propter vecordiam inſignem & animi ſtupiditatem,* [illegible] *, vt exponit Euſtathius. Ariſtides ex Platone.* τί δ' εἰ τοῦ Περικλέους υἱεῖς λίθοι ἐγένοντο. *id eſt, Quid, ſi Periclis filij lapides fuerint, ita fere & Plautus in mercatore, Egomet credidi Homini docto rem mandare, is lapidi mando maximo.*

Decumani malorum fluctus.

Κακῶν τρικυμία, *id eſt, malorum decumanus fluctus. De ingentibus calamitatibus effertur. Mercurius apud Aeſchilum Prometh.*

Οἷός σε χειμὼν καὶ κακῶν τρικυμία
Ἔπεισ' ἄφυκτος. *hoc eſt,*
Tibi quanta tempeſtas, & ineuitabiles
Fluctus malorum decumani mox ingruent.

Theodoretus lib. De prouidentia ſexto, [illegible] *id eſt, Opes variis tumultibus & omnigenis curis referta, ac ſexcentis decumanorum luctuum generibus, virtuti inſidiantur, Ibidem,* [illegible] *. id eſt, affectuum decumanis vndis cedere. Nazianzenus in diſtichis.*

Κυβερνήτης ἴδμων φεύγει καὶ τρικυμίας. *id eſt,*
Doctus Gubernator decimas vndas cauet.

Plato lib De repub. quinto [illegible] *. id eſt, poſteaquam vix euaſi binas diſceptationum vndas nunc maximum difficillimumq. veluti decumani fluctus verticem ſuperingeris. Idem in Euthydemo* [illegible] *. id eſt, ſeruatos nos velis me pariter & adoleſcentulum e diſputationis decumano tantum non impetu. Clemens Alexand. in pædagogo.* [illegible] *. id eſt, Corpus immergitur in profundum turpitudinis, adobrutum quibuſdam decumanis temulentia fluctibus.* τρικυμίαν *tempeſtatem volunt eſſe grauem, qua tres vndarum cumuli in vnum coeũt, quam graphice deſcribit in epiſtola ad Euoptium Syneſius, Latini decumanum fluctum nominant. Lucianus in libello De mercede ſeruientibus,* [illegible] *id eſt, Decumanos fluctus, procellas, naufragia. Plato in Euthydemo.* [illegible] *id eſt, Obteſtatus hoſpites velut ipſos Dioſcuros inuocans, qui nos (me ſcilicet & adoleſcentem) e decumano ſermone fluctu ſeruatos velint.*

Statua viatores omnes intuens.

GREGOR. *Nazianz. eodem in loco in funerali oratione Athanaſii, prouerbialiter, ſtatuam viatores omnes intuentem, appellat ſymbolum aut dictum aliquod diuerſimode interpretari quod poſſis, & quod ſpecioſis argumentis in hanc & in illam ſententiam deflecti & ad diuerſa accõmodari queat. Verba eius ſunt,* [illegible] *, id eſt, effigies aut ſimulacrum cunctos viatores aſpectans.*

Anguilla in ſtrigmento.

Ἔγχελυς κατὰ γλοιοῦ. *id eſt, Anguilla in ſtrigmento, de lubrica fidei homine dicitur. Anguilla per ſe lubrica eſt nec facile manibus ſtringitur, multo magis ſi ſtrigmento olei vuido, quod* γλοιὸν *vocant Græci, imbuta ſit. Extat apud Simonidem in Iambis,* ὥσπερ ἔγχελυς κατὰ γλοιοῦ, *velut anguilla in olei ſtrigmento: Simile illi eſt quod ex Ariſtophanis* [illegible] *, fabula nomen eſt, citatur ab Athenæo,* [illegible] ὥσπερ ἔγχελυς. *id eſt, Inſtar anguillæ lubricus.*

Faber cadit cum ferias fullonem.

ARNOBIVS *lib. ſexto aduerſus gentes lepidum vſurpat adagium, quo vti licebit quoties ſignificabimus immerentem plecti aut perſtringi, veluti ſi quis in re ridicula, expoſita muri eſca letifera, catellum imprudẽter e medio tollat. eius verba ſunt. Nõne illud eſt quæſo, quod in vulgaribus prouerbiis dicitur, fabrum cadere cum ferias fullonem? Finitimum huic eſt quod apud Athenæum Philyllius Comicus in fabula quæ* [illegible] *inſcribitur, extulit.*

Ὅ,τι ἂν τύχῃ
Μάγειρος ἀδικήσας, τὸν αὐλητὴν λαβεῖν
Πληγάς. *id eſt,*
Quidquid coquus
Deliquerit, cædi flagris tibicinem.
Eubulus in Leda.
[illegible]
[illegible]
[illegible] *id eſt,*
Ecaſtor audiſſe memini olim me domi,
Tibicinem cædi, vbi coquus peccauerat.

Leo prius, nunc leporem agit.

Λαγὼ βίον ζῇ ὁ πρὶν ἀτρόμος λέων. *id eſt,*
Ferox leo olim, leporis autem nunc agit. Senarius eſt prouerbialis, incerti auctoris, in hominem delicatum, qui priſtinam ferociam exuerit. Huc ſpectat illud Galeni lib. De prænotione. [illegible] *. id eſt, Metuentem leporis vitam viuere, ſemper trepidum ac*

pati

pati quidpiam ſpectantem. Dion in oratione de gloria κατὰ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, λαγὼ βίον ζῶν. *id eſt, Ac iuxta prouerbium, leporis vitam viuens. Antiqui* λέοντας, *id eſt, leones viros ſtrenuos appellarunt, ita Lycophrō Herculem* τριέσπερον λέοντα, *id eſt, triueſperum leonem dixit: Q. Calaber Achillem* κρατερὸν λέοντα, *id eſt, rigidum leonem: & Euripides Oreſten ac Pyladen* λέοντε διδύμω. *id eſt, geminos leones. Eodem referendum eſt Chabriæ dictum,* φοβερώτερον εἶναι ἐλάφων στρατόπεδον λέοντος ἡγουμένου, ἢ λεόντων ἐλάφου. *hoc eſt, Formidabilius eſſe ceruorum agmen ductore leone, quam leonum, ceruo, quod Ariſtides refert. Euripides a Deo cuilibet animanti vnam in genere attributam eſſe naturam dicit.*

> Τί πού Προμηθεὺς ἐν λόγοις ἡμᾶς πλάσαι,
> Καὶ τ' ἄλλα πάντα ζῷα, τοῖς μὲν θηρίοις
> Ἓν ἦθος ἑκάστῳ κατὰ γένος νεῖμαι χύδην,
> Ἀλκῆς γε λέοντας εἶναι πλήρεις,
> Δειλοὺς δὲ πάντας ἐξ ἴσου τοὺς λαγωούς. id eſt,
> *Quid, quod Prometheus condidiſſe quem ferunt*
> *Nos atque cuncta animantia, ille beſtiis*
> *In genere ſingulis naturam vnam dedit,*
> *Cuncti leones præditi ſunt robore.*
> *Formidinis pleni omnes ſunt lepuſculi.*

Argiuos exarmat oraculum.

GITATVR *a Plutarcho in eo quem* [illegible] *inſcripſit ſenarius prouerbij vice ab ipſo vſurpatus,*

> [illegible] id eſt,
> *Exarmat Argiuam gentem hoc oraculum.*

Accommodari poterit quando ſignificabimus argumento quopiam valido aut ſyllogiſmi ariete deſtrui atque euerti quæ per ſe firma antea & certa videbantur. Videtur e Tragico quopiam deſumptum. Exarmare proprie belluas dicimur quando vngulas aliaue armamenta contra hoſtilem iniuriam a natura illis conceſſa demimus, ne nocere queant. ſic Plinius exarmare accuſationem tropice dixit pro infirmare eam & conuellere.

Turbinem felix proſpecta.

[illegible], *id eſt, Turbinem proſpecta felix exiſtens. Citatur ex Varronis Menippeis a Nonio Marcello. Cum res ſunt maxime ſecundæ, tum de aduerſa fortuna præcipue timendum eſt: quemadmodum nautæ licet proſpero ferè vento oram ſoluant, ad manum tamen aut ſaltem præparata aduerſus tempeſtatem ſi forte ingruat, inſtrumenta adminicularia habere debent, ne malo cedere cogantur. Sapientis eſt infortuniis ſe ante parare, quam opprimant. Nō abludit hinc Vectij Valentis reſponſum apud Cor. Tacitum, cum interrogaretur a Claudio Oſtiæ agente, Aſpicere ſe tempeſtatem ab Oſtia atrocem, cum de Meſſalinæ adulterijs quæſtionem acrem futuram innuere vellet cunctis in aurem dormientibus.* [illegible] *autem ventus eſt procelloſus quaſi dicas quaſſatorem,* παρὰ τὸ ὠθεῖν. *id eſt, ab impellendo. Adfine eſt illud,*

> Χρὴ δ' ἐκτὸς ὄντα πημάτων τὰ δείν' ὁρᾶν. id eſt,
> *Extra malum exiſtens, pericla proſpice.*

Amaris pharmacis amara bilis proluitur.

Ἰατροὶ πικρὰν πικροῖς κλύζουσι φαρμάκοις χολήν. id eſt, *Medici Amaram amaris pharmacis bilem eluunt. Senarius eſt integer cum fine alterius, ex Sophocle ſumptus, vt indicat Plutarch. in lib. de facie in lunæ circulo apparente, meminit & in lib. De animi tranquilitate.* ὥσπερ οἱ Σοφόκλειοι ἰατροὶ πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ. *id eſt, ad exemplum medicorum Sophocleorum, qui bilem amaram amaro pharmaco eluunt. Competit vbi res nobis erit cum moroſo & difficili homine, cuius improbitatem ſimili aſperitate frangendam eſſe videamus. Finitimum eſt illi, Cum Crete Cretizandum. Adluſiſſe huc videtur Symmachus in Epiſtola quadam. Plerumq. amara hauſtu ad ſalutem valent, & ſuccis triſtibus affecta reſouentur. Quadrabit etiam vbi aſperioribus verbis iuuenilem audaciam aut calidum facinus caſtigandum eſſe iudicabimus.*

Mulgens hircos, ſanguinem ducit.

> Ῥᾴδιον ἀμέλγειν, εἰ θέλει, καὶ τὰς τράγους,
> Ἀλλ' ἀντὶ γάλακτος, αἱμάτων πηγάζον ὄν. id eſt,
> *Mulgere & hircos, ſi velit, paſtor poteſt,*
> *Sed ſanguinis pro lacte ſalientes fluent.*

Leguntur apud Nazianzenum hi ſenarij prouerbiales, qui ſalubriter monent, non eſſe exugendos ſubditos, vt ad vitalis vſque ſanguinis fontes deſcendatur. Conuenit cum Tiberij dicto, Tondendum eſſe pecus, non deglubendum, quod Amylio Recto Ægypti prætori grauiora conſuetis vectigalia imperanti reſcripſit, quod his verbis expreſſit Dion lib. 57. κείρεσθαί μου τὰ πρόβατα, ἀλλ' οὐκ ἀποξύρεσθαι βούλομαι. *id eſt, Tonderi me as oues, non radi volo.*

Canis clanculum mordens.

Κύων λαθάργος. *id eſt, Canis clanculum mordens, Prouerbium de ſimulatoribus qui beneuolentiam & ſtudium ſuum ore prædicant, clam inſidiantur & detrahunt, & dolum blando riſu prætexunt. Citatur alicubi a Suida iambicus talis.*

> Σαίνεις δάκνουσα, καὶ κύων λαίθαργος εἶ. id eſt,
> *Palpando mordes, clam canis dentem imprimens.*

Adluſit huc Euſtathius Odiſſeæ 16. obtrectatores nominans, λαιθάργως δάκνοντας. *id eſt, in modum clancularij canis mordentes. Leguntur apud Laertium poetæ cuiuſpiam verba, hypocritæ inſidias cauendas eſſe admonentis,*

> Πεφυλαγμένος ἄνδρα ἕκαστον, ὅρα μὴ κρυπτὸν ἔγχος ἔχων κραδίῃ, φαιδρῷ προσεννέπῃ προσώπῳ, γλῶσσα δέ οἱ διχόμυθος μελαίνας ἐκ φρενὸς γεγωνῇ. *id eſt, Caute obſeruans quemlibet virum, vide ne occultum corde gerens mucronem, nitida te fronte compellet, atque os bilingue ex atris præcordiis ſonet.*

Menſura aquam bibens.

Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντι, ἀμέτρως μᾶζαν ἔδοντι. id eſt,

> *Immodice vorat, & lymphā modulo obbibit aquæ.*

Verſus oracularis qui in prouerbium abiit, de lurconibus & comeſſatoribus qui ſe cibis vinoq. ingurgitāt, aquæ parum vel adeo nihil inſumentes. Natum ex oraculo Sybaritis edito, quos immoderatus luxus Crotoniatis debellatos ſubiecit.

Crocum in Ciliciam.

Ἐς Κιλικίαν κρόκον, *id eſt, In Ciliciam Crocum, prouerbiale*

eſt

eſt in eos qui cumulate merces eo comportant, vbi magna ſit earum affluentia, aut qui diuitibus opima munera largiuntur, Citat Suidas, εἰς Αἴγυπτον ἄγειν σῖτον, καὶ εἰς Κιλικίαν κρόκον. id eſt, in Aegyptum deferre fruges, in Ciliciam Crocum Cilicia croci fœtura abundat apud Corycum Ciliciæ vrbem et in Tmolo monte, vnde Virgilius in Battatis,

Cilicio crocus editus arno: & in Georgicis,
Nonne vides, croceos vt Tmolus odores Mittit.

Reſpondet adagio noſtrati, in Noruegiam aſſeres comportat, quod ea regio admodum nemoroſa lignis abundantiſſima ſit.

Morſimi verſus quis deſcripſerit.

Ἢ Μορσίμου τις ῥῆσιν ἐξεγράψατο; id eſt,
Quis verba Morſimi velit deſcribere?

Adagium quo vtemur cum quid putidius ineptiuſq. eſſe indicabimus quam vt ediſci aut etiam prælo excudi mereatur. Suidas adnotat dici ἐπὶ τῶν ἀποβλήτων καὶ ψυχρῶν ποιημάτων, hoc eſt, de contemptis & rancidis inſulſibuſq. Morſimus Athenienſis poeta fuit Tragicus, admodum frigidus, cuius tragœdiam canere in denotionis cuiuſdam loco ponit Ariſtophanes, vt idem illiſu explodi, quod Morſimi verſus ediſcere.

Piſandri galea & ſupercilium.

Πεισάνδρου λόφοι καὶ ὀφρύες id eſt, *Piſandri apices galeæ & ſupercilia, Quadrat in Thraſones qui ſupercilijs et galea tenus formidabiles ſunt, & conflictus neſcio quos & duella crepant, vt Plautinus ille Pyrgopolinices facit, cum ferme tales poſt principia ſtent, Terentiani illius militis more, timidi atque imbelles. Piſandri timiditas etiam prouerbio locum dedit: is procero corpore fuiſſe ſcribitur ſed ſupra modum meticuloſus, vnde & Aſinus Cnidius cognomento fuit dictus: vtebatur autem galea tribus conis & apicibus inſigni, ſpecioſiſq. armis, vt vel ea parte fortitudinis nomen aucuparetur: ſic Miles glorioſus apud Plautum clypeum ſplēdidiorē vult eſſe, quā ſolis radij ſunt, vt oculorum aciem hoſtibus præſtringat. Extat adag. apud Ariſtop.*

Duro flagello mens docetur rectius.

Σκληρὰ δὲ μάστιξ παιδαγωγὸς τῶν φρενῶν. id eſt,
Durum flagellum eſt pædagogus ingeni.

Sententia monoſtichos prouerbialis apud Gregor. Nazianzenum: ſolet ita vſuuenire in rebus humanis, vt periculorum magnitudine cautiores plerumq. reddamur. Eſt & vulgo noſtrati nihil in ore frequentius iſto adagio, Graues caſus, docent rectiſſime.

Bibliotheca animata.

PROVERBIALI *tropo dictum eſt illud ab Eunapio Sardiano,* Βιβλιοθήκη ἔμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον, *id eſt, Animata bibliotheca & viuum Muſæum. Dici cōueniet de homine valde erudito, & qui velut ex profeſſo de omnibus reſpondere, & inexplicabiles auctorum nodos diſſoluere poſſit, tamquam ex ſecretiore Muſarum adyto cuncta depromens. Loquitur autem de Longino Caſſio Porphyrij præceptore,* Λογγῖνος δὲ βιβλιοθήκη τις ἦν ἔμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον. *i. Erat Longinus bibliotheca quædam ſpirans & viuum Muſæum: Sic enim malo reddere, quam vt Græce ſonat, obambulans Muſæum. Simili loquendi genere Iſidorū* ἔμψυχον κίονα μοναστῶν *dixit Nicephorus Calliſtus hoc eſt inſtituti monaſtici animatum columen, & Nazianzenus martyras nominat* ἐμπνόους στήλας, *quaſi ſpirantes columnas propter viuidæ fidei ſingularem conſtantiam Porro* Μουσεῖον, *id eſt, Muſæum mēſa fuit Aegyptia ad quam cunctis, quos tota paſſim Aegypto celebres eruditio faciebat, aditus patebat, ita enim ſcribit Philoſtratus de Mileſio Dionyſio loquēs, quem ab Hadriano Imper. adſcriptum fuiſſe equitum ordinibus & iis qui in Muſæo alebantur docet, ſubiungit,* ἡ δὲ Μουσείου τράπεζα Αἰγυπτία ξυγκαλοῦσα τοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἐλλογίμους. *Idem de Polemone ſcribit quod illum Hadrianus* κατέλεξε τῷ τοῦ μουσείου κύκλῳ σιτεῖσθαι αἰγυπτίῳ *hoc eſt, Adlegit circulo Muſæi vt Aegyptiaco more illic aleretur: ex quo colligo Muſæum apud Aegyptios fuiſſe, quod ferme apud Athenienſes* πρυτανεῖον *Prytaneum, in quo viris bonis et de repub. præclare meritis victus quotidianus publico ſumptu præbebatur, vt ex Cicerone diſcas, qui honos erat vel maximus: vnde Plutarchus vix alio nomine Luculli magnificentiam laudat magis, quam quod doctis viris ædes ipſius Prytaneum quoddam fuerint, ſic enim inquit,* καὶ ὅλως ἑστία καὶ πρυτανεῖον Ἑλληνικὸν ὁ οἶκος ἦν αὐτοῦ τοῖς ἀφικνουμένοις. *Vtitur & Syneſius in epiſtola ad Orum,* οἱ δὲ ἀληθῶς ἀπιστοῦνται, καὶ ὡς περιττοὶ τιμῶνται. *id eſt, Vere philoſophantibus fides derogatur, Cariſq. in loco habentur.*

Gubernatori ſomnolento ne benefacito.

IN *Suidæ Collectaneis adagium iſtud legitur,* μήποτ' εὖ ἔρδειν γείτονος κύνα, μηδὲ κυβερνήτην φίλυπνον, *id eſt, Numquam vicini cani, aut ſomnolento gubernatori benefacito. Admonet prouerbium inutiliter non eſſe conſumendum beneficium, vnde vel ad te nihil rediturum ſit fructus, vel præſens detrimentum expectandum. Vicini canis bene paſtus redit ad priorem dominum: Gubernator ſomno deditus maximo periculo & fortunas negotiatoris omnes & vitam ipſam exponit.*

Cedrus cecidit.

Ὀλόλυξον πίτυς ὅτι πέπτωκε κέδρος. id eſt,
Ploret picea quod cedrus cecidit.

Potentiorum ruina documentum eſt minoribus modeſtiæ, admonentur enim cōtrahere vela, quibus res ſunt minus validæ, quando fortunis exuuntur & de ſtatu ſuo deiiciuntur magnates. Cedrus arbor eſt longe reliquarum omnium proceriſſima, vnde prouerbialis illa locutio apud Nazianzenum in Steliteuticis. τὴν ὑπὲρ τὰς κέδρους ἔπαρσιν καὶ τὴν εἰς τὸ μηδὲν εἶναι καθαίρεσιν, *id eſt, Faſtigium ſuper cedros & deiectionem in nihilum. Idem in Monodia Baſ.* καὶ ὑπὲρ ὄρη καὶ κέδρους ὑπεραιρόμενος. *id eſt, Increſcere ſuper montes & cedros.*

Præ Nili cataractis.

Ὑπὲρ τοὺς Νειλώους καταῤῥάκτας. *i. Præ Niliacis catarractis, de vehemente eloquētia. Suidas de Chriſoſtomo,* τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ καταῤῥεῖν ὑπὲρ τοὺς Νειλώους καταῤῥάκτας, *i. Dū lingua eius vehemētius præcipitat quā Niliaci catarractæ. Ita Zezes* Νειλῴους ῥύακας. *i. Niloa flucta, vocat orationē fluidā et vberē, a natura amnis Ni-*

li agros omnis fœcūdos reddētis paſtinantiſq. Ariſt. in Rhodiaco refert ad ingentem et inauditum fragorē ac ſtrepitum. ἡγοῦμ γὰρ οὔτε τοὺς ὑπὲρ Αἰγύπτου καταῤῥάκτας, οὔτε τὴν τῆς ἔξω θαλάττης ῥαχίαν, οὔτε τοὺς πρηστῆρας, οὐδ᾽ ὅτι πλεῖστον ἦχον ἀφιᾶσι, τὸν πάταγον καὶ τὸν ψόφον παραβαλεῖν. id eſt, arbitramur neq. Catarractas ſupra Aegyptum, neque oceani ſalebroſum litus, neque ignita quæ nubibus erumpunt fulmina, neque etiam quidquid maxime inter homines inſtrepit, huic malo & fragori comparari poſſe. Catarractes locus dicitur in Nilo, vbi per arduas & exciſas pluribus locis rupes Nilus inſurgit & vires ſuas concitat, ac occurrentibus ſaxis fractus perq. anguſtias eluctatus cadit cum ingenti circumiacentium regionum ſtrepitu: vt lib. 4. natural. quæſt. ſcribit Seneca, eiuſq. loci accola gentes propter magnitudinem ſonitus, ſenſu audiendi carent, vt inquit Cicero in Somnio Scipionis. De eo ita Plinius lib. quinto Nouiſſimo catarractæ inter occurſantes ſcopulos non fluere immenſo fragore creditur, ſed ruere. Eſt autem catarractes limitaneus terminus Aegyptum ab Aethiopia ſeparans, ut apud Heliodorū Emeſenū declarat Hydaſpes rex.

Equus ſeſſorem rapit.

Ἵππος τὸν ἐπιβάτην, id eſt, Equus ſeſſorem ſubaudi ἀφαρπάζει. id eſt, abripit, Prouerbiali figura dicitur, cum orationis impetu abducimur & in aliam diuertimus materiam. Gregorius presbiter, περιῆγεν ὁ λόγος συναρπάσας τὸν λέγοντα καθάπερ ἵππος τὸν ἐπιβάτην εἰς τοὺς ἐπαίνους τοῦ μακαρίου Βασιλείου. id eſt, Orationis curſus dicentem, veluti ſeſſorem equus, in laudes B. Baſilij abduxit. Horatius etiam orationem equo aſſimilat: & Græci ἱππικὸν velut equeſtrem vocant orationem numeris adſtrictam, quod quaſi equo inuecta ſublime ſpiret.

Abaridis ſagitta.

Ἀβάριδος βέλος, id eſt, Abaridis ſagitta, de velocibus dicitur, vt & Pegaſus. Nazianzenus in funebri Oratione Baſilij, τί γάρ μοι τὸ Ἀβάριδος τοῦ Ὑπερβορέου βέλος, ἢ τὸν Ἀργεῖον Πήγασον, οἷς οὐ τοσοῦτον ἦν τὸ δι᾽ ἀέρος φέρεσθαι, ὅσον ἡμῖν τὸ πρὸς θεὸν ἀνάγεσθαι, id eſt, Quid Abaridis Hyperborei iaculum recenſeam, aut Arginum Pegaſum, quibus non tam ſtudio fuit per aerem volare, quam nobis ad deum mentes attollere. Abaris Scytha fuit Seuthæ filius, qui oracula Scythica compoſuit, & e Scythia in Græciam Athenas legatus venit memoraturq. inquit Suidas, eius fabuloſum iaculum e Græcia ad Hyperboreos vſque Scythas deuolantis. Licebit in vſum hoc modo vocari, ſi dicamus non Abaridis ſagittam celerius deuolaſſe, quam alicuius litteræ ad nos commearint. Elegantiſſime Nazianzenus in epiſtola ad Baſilium ὑπόπτερε σὺ καὶ μετάρσιε, καὶ τῷ Ἀβάριδος οἰστῷ συμφερόμενε. id eſt, Alate tu & ſublimipeta, & qui vna cum Abaridis iaculo per ardua raptaris: iſtud dici conueniet feſtiuiter in aſtrologum, aut in peregrinantem, maxime ſi pernicibus veredis celeriter auectus fuerit.

Circa montis radices verſari.

Περὶ τοὺς ὄρους πρόποδας τρίβεσθαι. i. Circa montis radices hærere dicitur prouerbiali figura qui ad præcipua artis alicuius capita & myſteria non adſpirat, ſed in trivialibus & vulgaribus inhæret. Nazianzenus in Monodia Baſilij, ἔτι περὶ τοὺς πρόποδας τε ὄρους στρεφόμεθα, τὸ ἄκρον ἀποκνοῦντες, ἔτι πορθμὸν διαπερῶμεν, ἀφέντες τὸ μέγα καὶ βαθὺ πέλαγος. id eſt, Adhuc verſamur ad montis radices, à cacumine abſtinentes, adhuc fretum tranſmittimus, relicto profundo & ingenti pelago. Idem in carminibus metaphorice dixit, ὑπὸ προπόδεσσι γάμοιο, Sub connubij radicibus, pro, initiis. Dicuntur autem πρόποδες montis imæ radices, vnde in accliue aſſurgere incipit.

Arma Achillea.

Ὅπλα Ἀχίλλεια, id eſt, arma Achillea prouerbialiter pro certiſſimo præſidio, et haud dubia ope ſeu potius pro inuicto eloquentiæ robore accipit Philoſt. in Sophiſta Polemone, χειροτονηθεὶς ὑπὲρ Σμυρναίων πρεσβεύειν ἐς τὸν ὁμόφυλον, ὡς ὅπλα δὲ Ἀχίλλεια τὴν ἐκείνου πειθὼ ᾔτησεν. i. Delectus vt pro Smyrnæis legationē ſuſciperet, vim perſuadendi quæ in Scopeliano erat, quaſi armaturā quandā Achillis poſtulauit. Eius vſus eſt cum alienam viri docti eloquentiā optamus, aut patrociniū principis quod ab iniuria maleuolorum nos tueatur: quēadmodū Patroclus Achillis armaturā flagitat apud Homerum Ilid. π. vt Troianos falſa armorū imagine deceptos bello abſterreret. Porro ſententiā ſuperiorē aliquantulū obſcurā idem Philoſt. dilucidiorē reddit in Scopeliano his verbis, ἐχειροτονεῖτο δὲ ὁ Πολέμων, ἄρτι πρεσβεύειν ἀρχόμενος, εὐξάμενος δὲ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς τύχης, ᾐτεῖτο δεηθῆναί οἱ τὴν τοῦ Σκοπελιανοῦ πειθώ, καὶ περιβαλὼν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔπος δὲ μοι εἶπεν τό, σοὶ πύκα χερσὶν ἐφάψαι, καὶ ἔμπεσεν εἰπὼν οὖν. i. Habito delectu decretu fuit Polemoni legatio. eius muneris tyroni, itaq. ille quod bene verteret precatus, popoſcit ſibi adeſſe Scopeliani perſuadendi vim, illumq. in corona circumſtantium hominum amplexus, hoc verſu compellauit,

Indulgeto meis humeris aptarier arma
Nunc tua, ſi mereor.

His.n. verbis deprecatur Achillē Patroclus, vt armaturam ipſius impetraret. Euſtathius eo in loco annotat iſtū verſum vſurpari poſſe cum quis conſenſum alicuiꝰde & adminiculum quærit tum verbis tum factis.

Vomentum in numero.

VOMENTVM in numero eſſe dicuntur prouerbiali ſpecie quotquot non modo extemporaneam dicendi leuitatem ſequuntur, quæ crudu pleraque & indigeſta effutit, in primoribus ſolum faucibus, non in pectore nata: verum etiam qui chartis illinunt, quidquid muſtens ingenij male feriati feruor ebullierit, cum ſcripta fingi oporteat vrſino more, & lima addita expoliri. Ariſtides Smyrnæus, cum Mar. Antoninus fama viri commotus ipſum audire diſſerentem geſtiret, dixiſſe legitur, τήμερον πρόβαλε καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. i. Hodie proponito, & cras audito. neq. enim e vomentium numero ſumus, ſed exacta cura elaborantiū: quod a Philoſt. in Sophiſtis traditū eſt, & a Zeze repetitur. Idē Phil. in Fauorino iudicij ſui cenſurā interponens de orōne quadā falſo illi attributa, ſic inquit, Ἀλλ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ μειρακίου θεοτέρματα μεθύοντος, μᾶλλον δὲ ἐμοῦντος ἀθύρματα. i. Quin exiſtimamus eos eſſe luſus adoleſcētis cuiuſpiā temulēti, ſeu potius vomentis. Ita Cicero probri loco recēſet

Mar.

Mar. Antonium orationem ab ipſo ſcriptam de ebrietate euomuiſſe. Syneſius in Dione, vbi ait iſtos qui ſibi indulgent in ſtylo, cæca & ſubuentanea parere, ſubiicit, οὐ γὰρ ἐν ἑαυτοῖς τὸν αὐτῶν λόγον, ὥσπερ καθ' ἡμέραν ἐμεῖν ἀνάγκη, id eſt, nec enim incubando fouet intus orationem, cui quotidie vomere neceſſium eſt: fit namq. eiuſmodi ſtylus & ἐξάμβλωμα, qui non congrua temporis mora dictionem elimat, immo, quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit, eoq. fieri aſſolet vt abortus eiuſmodi in habitum abiens nihil pariat vitale & integrũ ac diuturnum. Huc ſpectat Lyſiæ oratoris dictum, οὐ βούλομαι ἐγὼ, ἃ ἡ σπουδὴ ἐπετάχυνε. id eſt, Nolo ego conſcribere quę feſtinatio præcipitauit.

Fures ipſi accuſant.

Οἱ φῶρες προεγκαλοῦσιν, *id eſt, Fures ipſi inſimulant, aut accuſationem intentant. Ariſtides aduerſus eos qui taciturnitatem ſerinam in ipſo criminabantur.* Πρότερον μὲν οὖν ἐγὼ οὐκ ᾔδειν πρὸς τί ποτ' εἴη τὸ λεγόμενον, τὸ προεγκαλεῖν τοὺς φῶρας, νῦν δέ μοι δοκῶ γεγονέναι, ὅταν γὰρ οὓς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τὰς μελέτας καὶ τὰς ἀκροάσεις προϊέναι, τοῦτο παρέντες, ὡς οὐδεὶς ὁ λέγων αἰτιῶνται, πῶς οὐ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἕτερον λογίζονται, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἥλιον καταλάμποντος μύσας τις λέγοι τὸ φαινόμενον οὐκ εἶναι. *id eſt, Ante hac ignorauerã quid ſibi vellet vulgo quod dici ſolet, Fures ipſos accuſare: nunc vero intelligere id mihi videor, nam cum illi quos æquum foret ad ſtudiorum exercitamenta & audiendas declamationes conuenire, ea poſtpoſita cura, cauſantur neminem eſſe qui declamet, quomodo non animaduertunt propriam vęcordiam in alieno vitio? quemadmodum ſi quis radiante ſolis iubare occludat oculos, negetq. lucem exiſtere. Conueniet dici in iſtos qui ſuam ipſorum culpam, friuolo prætextu excuſant, & cum ipſi iuſtæ reprehenſioni ſubiaceant, in alios crimẽ deuoluunt: Poteſt & aliter in vſum vocari hoc modo. Inſimulas me neglecti officij & proteruiæ, qui tuos penates non inuiſerim illac iter faciens, cum tu ipſe accuſandus eo nomine venias, qui prior hac parte impegeris, nimirum iuxta prouerbium, Fur ipſe accuſat. Nõ raro vſuuenire ſolet, vt qui manifeſto criminis tenetur, priores accuſandi partes ſuſcipiat, vt ſuſpicionem offenſæ eximat, integritatemq. mentiatur.*

Herculis ædem mulier non intrat.

Γυνὴ εἰς Ἡρακλέος οὐ βαδίζει. *id eſt, Mulier Herculis ędem non ingreditur. Quadrat prouerbium in eos qui rei alicui indigne manus iniiciunt & attrectant, velut ſi profanus cerdo ad altiſſima ſacrę philoſophiæ myſteria, illota mente irrumpat: quadrabit & in indignos & adminiſtrandis reip. muniis neutiquam aptos. Natũ opinantur a veterum religione, quæ feminas Herculis indigetis fano excludebat, velut Dei illius opprobria, obſeruitium Omphale Lydorum reginæ præſtitum: quemadmodum viris non dabatur acceſſus in Bonæ deæ templum. Citatur a Suida.*

Rete inflas.

Δίκτυον φυσᾷς, *id eſt, Rete inflas, prouerbium eſt in incaſſum laborantes, qui temere rem impoſſibilem aggrediuntur. Quid enim ſtultius, qui vanior labor, quam rete foraminoſum vento conari diſtendere? Exſtat & iſtud in Suidæ dictionario.*

Hydrargyro furacior.

Ὑδραργύρου κλεπτίστερος, *id eſt, Hydrargyro furacior, ſeu argento viuo, eſt enim hydrargyros, quod argentum viuum nominamus, Chymiſtæ Mercurium, quod & ille furtorum magiſter & epitheto etiam φωρός, id eſt, furis apud Græcos notus fuerit: Parœmię origo eo refertur, quod viuum argentum cuncta quæ fuſilia ſunt recipiat & in ſe rapiat: vel quia vt fures potiſſimum inſidiantur auro. ita & argentum viuum cetera fere metalla vt ignobiliora, ipſi inſtantia, reiicit, at aurum veluti mero quodam domino ſibi vſurpat ac poſſidet, ſordes tantum illius expuens. Adagio vſus eſt eleganter Io. Tzetzes præſulum ſui temporis ſordidam auaritiam notans,*

> Ὑδραργύρου γὰρ εἰσὶ κλεπτίστεροι τοῦ κλέπτου. *id eſt,*
> *Furaiciores fure ſunt hydrargyro.*

Summis auribus inſidet.

QVOD *perfunctorie auſcultamus quodq. difficulter credimus & cum aurium faſtidio,* ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάνειν, *id eſt, Summis auribus inſidere ſpecie prouerbiali dixit Philo Iudæus li. De vita theoretica,* ὅτις οὐκ ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάνει, ἀλλὰ δι' ἀκοῆς ἐπὶ ψυχὴν ἔρχεται καὶ βεβαίως ἐπιμένει. *id eſt, Quæ nõ primoribus auribus inſidet, ſed per aures in animum penetrat & firmiter immoratur. Conſimili modo dixit Seneca, Summo animo inhærere, pro* ἐπιπολαίως *& leuiter.*

Ne ad Adonia quidem.

CVM *doctrinam alicuius ita eleuamus, vt ne in triuialibus quidem & rebus communibus, talem doctorem depoſcere nobis dignaturi ſimus, vti licebit Cratini lepidiſſimi poetæ verſu e comœdia quæ inſcribitur Bubulci.*

> Ὃς οὐκ ἂν ἀξιώσαιμ' ἐγὼ
> Οὐδ' εἰς ἀδώνι' αὐτὸν ἂν διδάσκαλον. *id eſt,*
> *Quem ne digner quidem*
> *Doctorem habere vel ſacris Adoniis.*

Adoniis autem ſacris, quorum meminit Macrobius et Lucianus, nihil ſtultius excogitari poteſt, quæ præter femineos planctus vix aliud religionis cultusue diuini veſtigium habuerunt, at lacrymæ & lamenta, quibus omnia ſtulte permiſceant, femineo generi paratiſſimæ ſunt opes. Extat apud Athenæum. De Adonidis horto meminit eleganter Nazianzenus formam muliebrem illi comparans.

> Κῆπος ἀδώνιδος ἔδυ τὶν χάρις ἀλλοτρίη κάρπος. *id eſt,*
> *Gratia feminea eſt effœtus Adonidis hortus.*

Neq. defraudat neq. marginem excedit.

Ὡς μὴ πιέζοιτο, μηδ' ὑπὲρ χεῖλος βαλεῖν. *id eſt,*
> *Vt nec defraudet, neue excedat marginem.*

Senarius verſus quem parœmię nomine adducit Heſychius, & habere moderationis temperamentiq. ſignificationem annotat. Sumptũ a venditoribus ęquitatẽ et modũ in mẽſuris obſeruantibus, ita vt neq. ebcutiant metretem vt excidat quod menſum eſt, neque tantum

effundant, quod ſuperfluas & margines excedat. Græci vocant κατατετρημένα in menſura defraudare aliquem quod improbi inſtitores faciunt, vnde & κατωφερόμενοι dicuntur metaphorice vulgi impoſtores, apud Ariſtophanem. At χεῖλος proprie labrum denotat & per tranſlationem ſupremam oram atque marginem cuiuſcunq. rei. Heſiodus de Pandoræ dolio, ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν. i. Cõtinuit ſe intra dolij labra, et ἐπιχειλῆ vocãt qđ eo vſq. plenũ eſt vt ſupfluat, vt ὑποχειλὲς quod infra margines non vſquequaq. menſuram implet.

Hirundo æſtatem loquitur.

Ἡ χελιδὼν τὸ θέρος λαλεῖ. id eſt, Hirundo æſtatem loquitur. Ariſtophanis interpres in Equites fabulam, eo loco, οὐχ ὁρᾷς, ὦ πόνηρε, νέα χελιδών. id eſt, Nonne videtis? noua hirundo: admonet prouerbium eſſe mutilum, ſed integrum tale eſſe, Νέα χελιδὼν ἔστιν ἔαρος ἀρχή, hoc eſt, Noua hirundo veris eſt initium. Sunt qui, interpretis verba ita accipiunt, vt parœmiam perinde valere ſcripſerint, quaſi dicas, initium veris: hanc parœmiam imitatus eſt Philemon Comicus,

Ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γύναι λαλεῖ. id eſt,
Aeſtatis o mulier hirundo eſt nuncia.

Quadrat prouerbium in artificioſa coniectura, cũ indicio non vano indubitatum de futuris euentum ominamur: verbi gratia, ſi viſa fuerint in freti anguſtiis catascopia prædatoria quæ mari inſidiari incipiant, belli futuri ea ſunt prçludia, nempe ἡ χελιδὼν τὸ θέρος λαλεῖ: aut ſi dicamus ſororiantes puellę mammas, nubilem ætatem loqui, nimirum hirundo illa veris eſt primordium. Alioqui νέαν χελιδόνα, id eſt, nouam hirundinem non inconcinne puto vocari poſſe eum, qui noui quidpiam licet vetus, opinione tamen hominum, adſerat: quemadmodum hodie multi noua inuenta iactitant, quæ vel planè vetera ſint, vel e veteribus pendeant ſaltem: veluti hirundo naturæ lege aut obſeruatione hominum ſemper ver prçnunciat a primordio mundi ſemper nouum, cum anni nouantis initio.

Quid cothurnus cum claua.

Τί κόθορνος καὶ ῥόπαλον ξυνηλθέτην. id eſt,
Quid conueniunt cothurnus & claua.

Verba ſunt Herculis ad Bacchum apud Ariſtophanẽ in Ranis, crocoto muliebri indumẽto & cothurno mollium & delicatorum geſtamine indutum, quibus ſuperiniectum erat leoninum tergus cum claua. De rebus incongruis & indecoris: veluti ſi ſacrificus militarem abollam geſtet & diſſectis thorace & caligis incedat, pileoq. pennis ſarto.

Adulter ad adulterum trahit.

CITATVR in Suidæ commentariis adagium ſed perfunctorie, ἕλκει μοιχὸς εἰς μοιχόν. id eſt, Trahit adulter ad adulterum. Dictum arbitror in contagionem morũ, nam flagitioſi alios ſuis flagitiis ſocios quærunt: vel potius in ſimilitudinem ingeniorum, æqualis enim ęqualem delectat maxime.

Senis ira.

Γέροντος ὀργή. i. ſenis ira dicitur de ira languida & facile quæ ſopitur, quod in ſenecta oẽs affect⁹ remiſſiores ſint & celeriter cadant. Soph. in commentariis. Euripides,

Ὀργὴ γερόντων ὥσπερ μαλθακὴ κοπὶς
Ἐν χειρὶ θήγει, ταχὺ δ' ἀπαμβλύνεται. id eſt,
Senilis ira, mollis inſtar guttulæ
Pungit quidem, at retuſa hebeſcit illico.

Nazian. de ſene Euſeb. qui olim rigidior fuerat, nunc modeſtior miteſceret, ὥσπερ σίδηρος, inquit, πυρὶ τῷ χρόνῳ μαλάττεται. i. vt igne ferrũ, ita hic ſenio molleſcit.

Diuerſum ſentis Ariſtophanes in veſpis.

Τὸ γένος ἄν τις ὀργίσῃ
Τὸ τῶν γερόντων, ἴσθ' ὅμοιον σφηκιᾷ. id eſt,
Qui ſenum genus
Prouocat, ille in ſe crabrones concitat.

Ne ſol quidem ſciet.

CVM tutam ſilentio fidem obſtringimus, ac nemini cõſilium noſtrum detecturos, aut factum declaraturos innuimus, prouerbio locus erit. Heliodorus Emeſenus lib. 7. Aethiopicæ hiſtoriæ. ἀλλὰ τούτου γε ἕνεκεν θάρσει, ὡς οὐδ' ἥλιος τοῦτο, τὸ τοῦ λόγου, γνώσεται. id eſt, Quin de ea re animo ſis ſecuro, nam ne ſol quidẽ, quod dicitur, ſciet. Sol mundi oculus a philoſophis appellatur quod omnia luſtret, vnde Homerus,

Ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπακούει. id eſt,
Sol oculus rerum cuncta audit & omnia cernit.

Vnde Plinius lib 2. natur. hiſt. Omnia intuens, omnia exaudiens, vt principi litterarum Homero placuiſſe in vno video. Huc pertinet Polemonis ſophiſtæ dictum qui arthriticos cruciatus non ferens, cum ſe viuum in ſepulchro condi iuſſiſſet, ad familiares operam illi nauantes dixit, ἐπίχωννε ἐπίχωννε, μὴ ἴδῃ με σιωπῶντα ὁ ἥλιος. id eſt, Obſtrue obſtrue, ne me tacentem ſol aſpiciat. Diuerſius dixit Antiochus philoſophus de victoria Luculli aduerſus Tigranem, οὐκ ἔφη τοιοῦτον ἄλλον ἑωρακέναι τὸν ἥλιον. id eſt, Dicebat ſolem non vidiſſe aliam maiorem, victoriam ſcilicet.

Qui ſitiunt, ſilentio bibunt.

Οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν, id eſt, ſiticuloſi ſilentio bibunt. Qui aſpirant ad adſequendos honores, nemine qui ambitus ſit particeps conſcio id affectant: qui amicam ambiunt re non communicata cum riuali, cum parentibus & neceſſariis tranſigunt. Ariſtides eo vtitur in declamatione in puteum Aeſculapij, ἀλλ' οὐ μὴ δεῖ καθάπερ τοὺς διψῶντας φασὶ σιωπῇ πίνειν, ἀλλ' ἐπικοσμῆσαι τῷ λόγῳ καὶ προσειπεῖν τὸν σωτῆρα θεόν. i. Haud decet iuxta ſitibundos, quod aiunt, ſilentio bibere, ſed exornare oratione & ſalutare ſalutis auctorẽ Deũ. Licebit diuerſo ſenſu vſurpare, quando ſignificabimus non eſſe ſupprimendas & obliterandas inſignis viri laudes, vel ſimile quid, ſed claris verbis in lucem id omne efferendũ. Idẽ in epicedio Eteonei pueri ἀλλ' ὥσπερ οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν, οὕτως ἐκεῖνοι ἐδέχοντο τὰ λεγόμενα. id eſt, Quemadmodum ſilentio bibunt ſiticuloſi, ita illi ſatis erat dictata excipere.

Bubulùm obtueri.

Βόειον ἐμβλέπειν. i. Bubulũ obtueri, pro defixis & intentis oculis obſeruare. Synefius lib. de caluitio. ὥσπερ βόειον ἐμβλέπων αὐτῷ. i. vt bubulo obtutu aſpectet. Natũ fortaſſis inde quod grandes oculos bos habeat, vnde βοῶπις, hoc eſt, Bouocula Iunonis epithethon apud poetam: cũ exiles ocelli conniuere magis videantur.

Cicadæ humi canunt.

Τέττιγες χαμόθεν ᾄσονται, *id eſt, Cicadæ humi canunt, Prouerbio ſignificatur ingens vaſtitas. Ariſtoteles lib. rhetorice ſecundo ænigmatodes eſſe oſtendit,* [illegible] *id eſt, vt ſi quiſpiam dicat id quod in Locris extulit Stheſichorus, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi concinant: quo innuit temperandam eſſe a dicacitate linguam, eo quod vitia ſæpe concitent bellorum cauſſas, vnde fit regiones deuaſtentur penitus excidioq. non arborum modo ſed vrbium quoque, Marte litetur. Meminit Euſtathius Iliados tertio,* [illegible] *id eſt, Meminiſſe operæpretium eſt & ſymbolici dicti, quo minatus fuit quiſpiam hoſtibus ſe effecturum vt cicadæ humi canerent nimirum exciſurum ſe arbores omnes regionis, vt neceſſario cicadæ humi canerent. Natum inde quod arbuſtis maxime gaudeant cicadæ, vnde in Bucolicis Virgilius,*

Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis

& Pli. li. 11. dixit cicadas nõ naſci in raritate arborũ.

Coloſsi fragmenta.

Κολοσσοῦ ἀποτμήματα. *id eſt, Coloſſi fruſta, prouerbiali ſpecie dici poſſunt commentaria viri docti ſpecimen magnæ & incredibilis eruditionis præbentia: aut verſus aliquot & ſententiæ excerptæ ſingularis ingenij teſtimonia: aut etiam diſcipuli litterati qui e ſchola inſignis præceptoris velut ex equo Troiano prodierint omnes, ceu aſſulæ quæpiam & fruſtulamenta eximij cuiuſdam coloſſi. Herodes Atticus cum audiſſet Hadrianum Tyrium adhuc adoleſcentem declamantem, honorifico teſtimonio dixit,* [illegible] *Ingentia hæc fuerint Coloſſi fruſta; magnæ ſpei illum fore auguratus apud Philoſtratum legitur. Coloſſi moles ſunt ſtatuarum, turribus pares, vt inquit Plinius ſic dicti vel ab auctore, vt Sex. Põpeius vult, vel* [illegible]*, quod altitudine nimia officiant inſpectantium luminibus: vel a vaſta inanitate ſpecus cuiuſdam interanei quaſi* κίλλωνα, *hinc Coloſſica dicuntur quæ magnæ molis ſunt onera. Strabo lib. primo,* [illegible] *id eſt, quemadmodum in Coloſſicis molibus ſingularum partium exactam ſtructuram nõ exploramus, ſed vniuerſo operi an recte fabricatum ſit attendimus potius, & idem in iſtis iudicium eſt, ſiquidem & hæc Coloſſæa quædam fabrica eſt, rerum magnitudinẽ quo modo ſe habeant declarans. Ita Vitruuius lib. 10 Coloſſicotera comparatiui modo dixit quæ immania ſunt, Sin autem, inquit, coloſſicotera amplitudinibus & oneribus onera in operibus fuerint, non erit ſucculæ committendum. Procopius de ſtatua grandi,* κολοσσῷ ἐμφερής. *id eſt, Coloſſo aſſimilis. Philon Iudæus De mundi fabricatione lib.* [illegible] *id eſt, quemadmodum enim perexiguum ſigillum accipere poteſt expreſſam Coloſſicæ molis effigiem. Coloſſaam magnitudinem ad horrorem tranſtulit Eunapius,* [illegible] *id eſt, Sicut Rhodiorum Coloſſus propter inuſitatam magnitudinem amabilis non eſt, ſed formidinem potius & horrorem incutit, ita & ille, quamuis contemptus opum admirabilem eum fecerit gratioſus tamen non fuit. Huic adagio adfine eſt illud Alexandri Seleucienſis ſophiſtæ apud Philoſtratum eundem,* [illegible] *id eſt, Fruſtula aut particulæ tuæ ſumus omnes quotquot ſophiſtæ dicimur: quod ad Herodem Atticum dixiſſe fertur, cum litteratorum omnium columen facileque principem illum vellet innuere: paullo diuerſiore ſenſu Aeſcylus dictitare ſolebat, ſuas tragœdias eſſe fruſtula de magnis Homeri cœnis,* [illegible]*, vti refert in Dipnoſophiſtis Athenæus, cum ſignificaret ſe inſtruxiſſe ex ingeniorum affluentiſſimo fonte Homero ſuas fabulas. Iſocrates apud Plutarchum in vita ipſius ad Demoſthenem integram pro diſciplina ſtipem perſoluere nequeuntem,* [illegible]*, inquit,* [illegible] *id eſt, artis oratoriæ inſtitutionem in fruſtula nõ partimur.*

Atticus miles.

Ἀττικὸς πρόμαχος, *id eſt, Atticus miles, Prouerbio dicitur in fortem ac ſtrenuum virum. Heliodorus lib. 2. Aethiop. Hiſtoriæ.* [illegible] *hoc eſt, Terga dediſti mortuam fœminam fugiens, tam ſtrenuus & Atticus miles. Poteſt ironice torqueri in meticuloſum & quouis lepore timidiorem, talem hominem nominãdo militem Atticum. Porro in pedeſtri & ſtatario prælio laudati olim fuerunt milites quos Attica mittebat.*

Quid barbiton crocoto loquitur.

Τί βάρβιτος κροκωτῷ λαλεῖ, τί δὲ λύρα κυρηβάλῳ. *id eſt,*

Quid barbitõ crocoto loquitur, quidue lyra calãticæ.

De re abſurda nihilq. conſoni habente.

Citatur a Suida ex Ariſtophane: veluti ſi Manardus medicas rationes cerdoni alieni aut craſſo ruſtico enucleet: vel ſi colores rhetoricos rudi ciui artis fabro exponat rhetor. Eſt autem barbiton ſiue barbitus inſtrumentum Lyricum fidibus intentum, plectro pulſatile, quod a grauioris fortaſſe ſoni modulis [illegible]*, quaſi grauichordum dicas, Pollux libro quarto, nominat, quam lectionem ſaniorem indico, quam quæ in Athenæo libro quarto,* [illegible]*, legitur, & in 14.* [illegible]*. De quo Halicarnaſſæus libro 7.* [illegible]*, id eſt, barbita plectris radiiſue percurrentes. Theocritus* [illegible]*, barbiton multichordum.*

Ex Ilio meducis.

CVM *ſignificamus præteritorum malorum memoriam refricari, aut ad triſtium rerum mentionem nos cõpelli: Heliodorus li. 2.* [illegible] *i. Ex Ilio me rapis, ac malorũ examẽ & infinitũ ex illis bõbũ in*

te commoues. Ita Virgilianus Aeneas. Infandum regina iubes renouare dolorem, Troianas vt opes, & lamentabile regnum, Eruerint Danai.

Nectar ſpirat.

De re impenſe ſuaui, aut quouis honore digna dicitur. Symmachus, Litteræ tuæ olentes Platonicum nectar. Eubulus Comicus vinum Lesbium vetus, nectar ſtillare ait eo verſu, λίβειν νέκταρ παλαιὸν [illegible]. quod non incommode transferri poterit ad orationem ſuauiloquam. Theocritus ἁδύ τι νεκταρόεν [illegible], id eſt, Fragrat nectaris inſtar. Martialis lib. 9. Nomẽ nectare dulcius beato. Suidas ex incerto auctore, [illegible] id eſt Redolent ambroſiam & nectar: quod annotat ille competere in eos qui merentur & digni ſunt admitti. Ariſtides. [illegible], id eſt, bis gloriatur atque ſuperbit tanquam nectare non inferioribus. Hermippus apud Athen.

> [illegible]
> [illegible]
> Ἀμβροσίᾳ [illegible]. id eſt,
> Spirat odor mirus violaſq. roſaſq. rubentes
> Ambroſia auguſtas nectarq. impleuerat ædeis.

Non alienum hinc eſt quod Petronius Arbiter dicit, Mellitos verborũ globulos, & omnia dicta factaq. quaſi papauere & ſanſuco ſparſa. Porro nectar volũt eſſe deorum potum, alij cibum, inter quos Anaxandrides Comicus, τὸ νέκταρ [illegible] τ' ἀμβροσίαν, id eſt, nectar præmanſum edo, ambroſiamq. interbibo, & Alcman Lyricus ait deos τὸ νέκταρ ἔδμεναι, id eſt, nectar eſitare: ita Sappo Lyrica, Ἀμβροσίας μὲν κρατὴρ ἐκέκρατο, id eſt Ambroſiæ poculum infuſum erat: at Homerus nectar deorum poculum agnoſcit & Ibycus qui ambroſiam cibum nouies dulcedine mel ſuperare ait.

In triclinio choa.

PROVERBIALE ænigma extat apud Fabium Inſtit. orat. lib. 8. cap. vltimo. ex Cæcilio Comico. Et in triclinio Choa, & in cubilo nola: quod detorſit ille in multibibam feminam, quæ citra pudorem in conuiuio calices detergeret, eandemq. importune garrulam vbi minime oporteat: ſiquidem vbiq. iuxta Sophoclẽ, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει, hoc eſt, ſilentium addit feminis decus, ſed potiſſime cubiculo ſilentium debetur. Quadrabit igitur in biboſam anum & odioſe loquacem. Choa vocant Græci congium, ſextariorum ſex capacẽ, vt ex Rhemnio Fannio conſtat. Epinicus apud Athenæum, ῥυτὸν χωροῦντα δύο χόας, ὃν οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι, id eſt, Rhytum duorum congiorum capax, quod ne elephas quidem ebibat.

Alabandicum opus.

Ἀλαβανδικὸν σύγγραμμα, id eſt. Alabandicum ſcriptum vel opus, pro inepto ac barbaro dici prouerbialiter inuenio, & Philoxenus ἀλαβανδικὸν σολοικισμὸν ſolœciſmum Alabandicum nominat turpem & vitioſum: vtrumq. eſt apud Stephanum: Hermolaus Barbarus impolitos ac rudes carbunculos, Alabandicos dici annotat, vt Alabandicos libellos, ineptos & barbaros, nam in vniuerſum Cares omnes, inter quos ſunt Alabandæi, βαρβαρόφωνοι ab Homero nuncupantur, a barbarie & ruditate: quorum vecordia vel in eo eluxit, quod in gymnaſio loco certaminibus & exercitationi corporis dedicato ſtatuæ apud eos viſerentur habitu cauſidicorum, contra in foro iudicatio, diſcos aut ſimile quid manibus tenerent, ordine plane præpoſtero. Alabanda Cariæ vrbs, ab Alabando, quem indigetum deorum in numero colebant, condita, inter duos colles vtrinque in accliue ſurgentes ſedet, ita vt ſpeciem referat clitellarum inuerſarum, ita enim vertenda ſunt Strabonis verba ex lib. 14. ὡς ὄψιν κανθηλίου κατεστραμμένου, quæ perperam interpres reddidit, vt ciſtæ inuerſæ aſpectum exhibeant: quamquam & græcus codex non caret menda, pro κατεστραμμένου legens κατεστρωμένου: vnde emerſit iocus Apollonij dicentis eam eſſe σκορπίων κανθήλιον κατεστραμμένον. hoc eſt, ſcorpionum clitellas inuerſas, Scorpionum addẽs propter iſtorum animalculorum abundantiam: ſuggillat poſtea illos vt mollitiei ac delitijs dedidos, & καπυρίας hoc eſt libidine feruentes, ſic enim malo reddere, quam cum interprete, ſuffitos.

In aceruum metere.

Εἰς τὸν σωρὸν ἀμᾶν, id eſt, In aceruum metere, prouerbium eſſe admonet Suidas in eos qui ad magna aſpirant, aut res arduas ſuſcipiunt: vel qui edicta edictis, mandata mandatis accumulant. Sumpta a meſſoribus metaphora.

Pardus maculas non deponit.

Πάρδαλις δὲ οὐκ ἀποτίθεται τὰ κατάστικτα, οὐδ' αἰθίοψ τὸ μέλαν. id eſt, Pardus pellis maculas non ponit, nec Aethiops fuſceditatem. Extat apud Nazianzenum in Stelitenticis. Vt panthera, verſicolor maculas non amittit, nec Aetiops colorem mutat.

Sex congios capit.

Ἓξ χόας χωρεῖν, id eſt, Sex congios capit, prouerbium eſt in ſtolidos & emotæ mentis homines. Ariſtoph. in Nebulis, ἓξ χόας χωρεῖ τοι, ſubaudi, ὁ ἐγκέφαλος αὐτοῦ. id eſt, Senos capit congios, nempe cerebrum hominis. Metaphora ab vtre aut teſta, citatur in Suidæ commentarijs.

Aquam plorat cum lauat, fundere.

PLAVTINVM illud ex comœdia Aulularia, Aquã hercle plorat, cum lauat, profundere, conuenit in hominem præparcum & illiberalem nimis atq. ſordidum, qui vſqueadeo ſit non attentus ad rem modo, ſed miſer, vt illuuiem & ſordes aquæ, qua fuerit ablutus, vereatur effundere, velut ſibi aliquando futuras.

Supra clepſydram dicere.

Ὑπὲρ τὸ ὕδωρ ἐγχεόμενον λαλεῖν. id eſt, ſupra aquam infuſam dicere. Prouerbium annotatur a Budæo, non explicatur tamen, ſonat autem idem quod, ſupra clepſydrã loqui: & quod Quintilianus dixit, Aquam perdere videtur dictum de garrulis, qui loquentiæ multum habent, ſapientiæ parum, quiq. verboſitate nimia tempus extrahunt. Synesius in Dione. ὕδωρ δὲ τούτοις [illegible] [illegible] πρὸς κλεψύδραν [illegible], ἀλλ' ἐγὼ μὲν [illegible], ἀλλ' αὐτίκα παύσομαι.

μὴ αὐτίκα. id eſt, Aqua celeriter diſtuit, non dimenſa aut ad clepſydram expenſa: attamen ego ſi nondū finem facio, mox ſaltem deſiſtam. Philoſtratus in Pauſania ſophiſta, τοὺς τῆς κλεψύδρας μετέχοντας, id eſt, clepſydræ participes nominat qui ad clypſydrā declamabant aqua certa menſura repletam, κλεψύδρας ξυμμετρουμένην vocat, taleſque vulgari dicterio, διψῶντας quaſi ſiticuloſos appellatos fuiſſe ſcribit. Solebant veteres ad aquæ ſtillicidium, orandi modum metiri productiore brevioreq. tempore circumſcriptum.

Mare amnium non indiget.

NAZIANZENVS in Monodia in Baſilium, ἂν τῆς θαλάττης δεῖται τῶν εἰσρεόντων ποταμῶν, id eſt, Non indiget mare influentibus amnibus. Vtemur eo cum oſtendere volumus quempiam ita ſuis animi dotibus inſtructum & exornatum vt per ſe abunde ſit laudatus, nec acceſſione alieni præconii aut externo adminiculo opus habeat. Philoſophiæ doctrina imbutus, non indiget vno aut altero Iſocratis aut Agapeti præcepto ad mores faciente: vir cordatus alienis non vſus habet conſiliis, ſuis abundans: Eo modo vtitur idem in epiſtola quadam ad Baſilium, εἰ ὕδατος δεῖται θάλαττα, καὶ σὺ τοῦ συμβουλεύοντος. id eſt, Si aqua indiget mare, & tu conſultore opus habebis.

Rudens omnis diſruptus eſt.

Πάντα κάλως διέῤῥηκται, id eſt, Omnis rudens diſruptus eſt, Prouerbium effertur de ſummo rerum diſcrimine, cum conclamatam eſſe ſpem ſignificamus, Heliodorus lib. 7. Aethiop. hiſtoriæ. πᾶς δὲ τὸ τοῦ λεγόμενον πάντα κάλων διέῤῥηκται, πᾶσα ἐλπίδος ἄγκυρα παντελῶς ἀπώλεται. id eſt, Omnis quod dici ſolet rudens perfractus eſt, omniſq. ſpei ancora prorſus ſublata eſt. Metaphora a naui quæ amiſſis funibus in mari iactatur vndarum ludibrium.

Vincat tuus tripes.

HELIODORVS lib. 2. νικάτω ὁ παρὰ σοὶ τρίπους, ἐγὼ δὲ ψευδόμαντις ἀποδειχθείην id eſt, Tuus tripus vincat, egoq. mendax vates inueniar. Conueniet vbi alicui proterue pertinaci veritatem dicti concedimus, velut herbam illi porrigentes victoriamq. permittentes. Sumptum a tripode oraculari cui inſiſtens vates, hauſto numine ventura canebāt.

Tamquam Gorgone conſpecta.

DE repente attonito metuq. perculſo dicitur. Heliodorus lib. 4. ἡ δὲ ὥσπερ τὴν γοργοῦς ἰδοῦσα κεφαλὴν ἢ τι τῶν ἀτοπωτέρων, ἐξῆ τι καὶ μέγα ἀνέκραγεν. id eſt, Illa non aliter ac conſpecto Gorgonis capite aut alio quopiam monſtro, altum vociferata eſt. Gorgones Phorcy nis Ponti terræq. filiæ natæ fuerunt, vt fabulantur Heſiodus in Theogonia, Hyginus, & Baſſus in Arataeo commentario, oculo vno exemptili præditæ tres, alatæ, anguibus loco crinium implexæ, aprugnis dentibus, manus habentes æneas, & alas quibus volarēt, vt annotatum eſt a doctiſſimo ſcholiaſte Aeſchyli, quarum nomina fuerunt, Stheno a robore, Meduſa a regni cura, Euryale ab imperio maris appellatæ: quarum meminit in Agamemnone Aeſchylus.

Αἳδ' γοργόνων δίκην
Φαιοχίτωνες καὶ πεπλεκτανημέναι
Πυκνοῖς δράκουσιν. id eſt,
Illę inſtar Gorgonum
Atrata, & angues inuoluta crinibus.

Gorgo autem & Gorgon ad incutiendum terrorem formidabilis fuiſſe fingitur horribili aſpectu, vnde Homerus Iliados vndecimo.

Τῇ δ' ἐπὶ μὲν Γοργὼ βλοσυρῶπις ἐστεφάνωτο
Δεινὸν δερκομένη. id eſt,
Torua tuens Gorgon clypei lucebat in ære.

Tam vero teter & horrendus earum obtutus fuiſſe perhibetur, vt in ſaxa obriguiſſe homines ſolo aſpectu crediti fuerint, quo ſpectat illud Homeri γοργῶς, aut vt Zenodotus maluit, γοργόνος ὄμματ' ἔχων, id eſt, Gorgoneos torquens oculos, & Martialis lib. nono,

Auertam vultus, tamquam mihi pocula Gorgon
Porrigat, atque oculos oraq. noſtra petat.

Aeſchylus in Prometheo de Typhone loquens,

Ἐξ ὀμμάτων δ' ἤστραπτε γοργωπὸν σέλας: id eſt,
Vibrabat ex oculis Meduſæum iubar.

Vlyſſes apud Homerum Odyſſeæ vndecimo, pauidum fugiſſe ſe ait,

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου
Ἐξ ἀΐδεω πέμψειεν ἀγαυὴ Περσεφόνεια. id eſt,
Ne mihi Perſephone coniunx Plutonia tetrum,
Gorgonei capitis monſtrum ſubmitteret Orco.

Iamblichus Gorgonem cupiditatem nominat, quæ illectos vecordibus affectionibus homines, materiæ immergit, ſaxoſq. efficit. Alexander Myndius hiſtoricus apud Athenæum in 5. refert Gorgona animal eſſe Lybicum non diſſimile vitulo, quod diro minacium oculorum aſpectu intuens enecet.

De Gorgone lege Palephatum.

A vipera morſum culpas.

DE eo qui alienæ calamitati inſultat, nondum expertus fortunæ ſæuitiam, extulit illud Ariſtides in oratione modo ei καὶ μοι δοκεῖς κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸν ὑπὸ τῆς ἐχίδνης δηχθέντα αἰτιᾶσθαι μηδεπώποτ' αὐτὸς δηχθείς. id eſt. Videris mihi viperæ dentibus ſaucium culpare, ipſe ſaucius antea numquam iuxta prouerbium. Adagii origo videtur ex Apologis ſumpta.

Philoxeni codicillus.

Φιλοξένου γραμμάτιον, id eſt, Philoxeni codicillus. Citatur prouerbium a Suida, & exponitur de iis, qui repudiāt oblatam conditionem, aut poſtulata pertinaciter reiiciunt, Natum a Philoxeno Cytherio, dithyramborum ſcriptore Dionyſii tyranni deliciis, qui cum inepta huius poemata & faſtidiret audire & tranſuerſo calamo iugulaſſet in Latomias (ita appellatur carcer Syracuſis ab eo ipſo tyranno factus e ſaxo in mirandam altitudinem depreſſo, & multorum operis penitus exciſo, vt teſtatur in Verrinis Cicero) miſſus fuit, vnde liberatus iuſſu tyranni, ac Tarentum elapſus, ac per litteras a Dionyſio vt rediret reuocatus, reſponſo illū dignatus non fuit, ſed arrepto codicillo primum alphabeti elementum quod eſt α identidem inſcripſit, quo votum illius prorſus reſciſſa amicitiæ teſſera repudiaret: habet autem α negandi vim apud Græcos, inficiatoria particul. Philoxeni ergo codicillum aut Pugillares reſcripſiſſe dicetur appoſite, qui rogatus non obtempe-

rat, vel oblatis nuptiis nuncium remiſit, vel denique ratione quauis abnuis ac reſpuit rogationem. Venuſtius eſt quam quod ab aliis adſertur, τὸ φιλοξένου, id eſt, Philoxeni non.

In Ceo quis dies.

Ἐν Κέῳ τίς ἡμέρα, *id eſt, In Ceo qui dies. Heſychius annotat efferri prouerbium de rebus dubiis haud certo cõpertis, ἀπὸ τῆς ἐν Κέῳ ἑορτῆς, quod in Ceo inſula non haberent ſtatas ferias, ſed pro arbitrio quiſque ſuo eas celebrarent, vbi commodum eſſet: vnde etiam prouerbiale dictum manauit, Tibi ipſe calendas edicito, de quo alibi egimus.*

Quod ſal carni.

Cvm *ſignificare volumus proprium aliquid eſſe & peculiare alicui rei, prouerbij vſus erit, veluti ſi dicamus veritatem proprium eſſe condimentum hiſtoriæ, non aliter, quam ſal carni ſit aut poetices delectationem: vſus eſt Philon Iudæus libro de mundi opificio, de piſcibus loquens, quibus ad conſeruationem corporis aſperſa ſit vitalis facultas,* κατά φασι τοὺς ἅλας ταῖς κρέασιν, ἵνα μὴ ῥᾳδίως διαφθείρηται. *id eſt, quemadmodum ſal, vti dicitur, carni, ne facile computreſcat. Ita Varro libro rei ruſticæ ſecundo, Suibus animam datam pro ſale ait, qui ſeruaret carnem. At ſal fatuus, de inſipido homine dicitur, quomodo Hecebolius ſophiſta legitur ſe humi ſtrauiſſe ante templi veſtibulum, exclamaſſeq.* πατήσατέ με τὸ ἅλας τὸ ἀναίσθητον, *id eſt, proculcate me ſalem inſenſilem quod refert. Nicephorus Calliſtus.*

Intus Hecuba, foris Helena.

De *fœmina formoſa quidem, ſed maledica & improbis moribus prædita dicitur prouerbio. Gregor. Nazianzenus in carmine aduerſus fucatas mulieres purpuriſſo oblitas.*

> Ἔνδοθεν τὴν Ἑκάβην, ἔκτοθεν τὴν Ἑλένην, *hoc eſt,*
> *Turpem intus Hecubam, pulchram Helenẽq. foris.*

Hecuba Priami vxor præ ſenio turpiſſima in canem conuerſa fingitur, Plautinus Menechmus propter maledicentiam, ſic enim ait.

> *Non tu ſcis mulier, Hecubam quapropter canem*
> *Graij eſſe prędicabant? Mu. Non equidem ſcio.*
> *Me. Quia idẽ faciebat Hecuba, quod tu nunc facis.*
> *Omnia mala ingerebat, quem quem aſpexerat,*
> *Itaque adeo iure cœpta appellari eſt canis.*

Huc ſpectat illud Iuuenalis ſatyra decima. Sed torua canino Latrauit rictu, quæ poſt hunc (Priamum) vixerat vxor. Poterit & de fucata dici, quomodo vſus eſt Nazianzenus, quæ larua potius & ſpectrum hominis videri queat, niſi ſtibij & purpuriſſi mangonium penicillo inſcriptum fœditatem obliteret. Transferri etiam poterit ad librum ſpurcitiæ plenum, ſpecioſum titulum præferentem, aut membranis ſumptuoſis magnifice exornatum.

Citius terra ætherem conſcendet.

Impossibilis *conatus ſignificationem habet illud, quod apud Euripidem Hercules loquitur.* πρόσθεν ...

> Γῆς ὤστ᾽ ἀνερᾳ, γῆ τ᾽ αἰθέρ᾽ εἰς αἰθέρα,
> Ῥεῖν ἐξ ἱμῶν σου ἐμπρόσθεν, ἐμοὶ λόγῳ. *id eſt,*
> *Citius humo inſigentur aſtra, & ætherem*
> *Terra occupabit, quam verbis palpet tibi.*

Refertur a Philone ſemel atque iterum. Cui adfine eſt Zenonis dictum, ἔστι θᾶττον ἀσκὸν βαπτίσαι πλήρη πνεύματος *hoc eſt, Procliuius mergi poſſe vtrem vento diſtentum: cuius idem ſcriptor meminit.*

Flamma ſine Vulcano.

Γυναικὸς αἰθομένη καὶ ἄξυλον, *quod ſonat, Incendiũ abſq. Vulcano & lignorum expers, prouerbio dici ſcribit Io. Zezes in omnigena hiſtoria, animi angores & curas animum coquentes exulcerantesq. nullum autem grauius eſt incendium quam affectus, qui ita animum lancinant: Sic de amoris igne dixit Vergilius docte, Eſt mollis flamma medullas & de eadem Didone iterum, Et cæco carpitur igni, ſecretum amoris incendium quo torrebatur indicans.*

Edentulæ maxillæ.

Ἀμύλη γνάθος, *id eſt, Bucca edentula prouerbiale dicterium in eum qui lædere aut fortunis officere alterius nequeat: Licebit &* γέροντος ἀμύλας γνάθους, *id eſt, edentulas aut exarmatas ſenis maxillas in contemptum ſenilium virium detorquere, vt ſi quis calamo conuitioq. ſenem laceſſens, iniuriæq. viciſſitudinem contemnens, dicat ſe nihili facere impotentis hoſtis ὥσπερ γέροντος ἀμύλας γνάθους, veluti ſenis edentulas maxillas. Integrum videtur adagium legiſſe Gregorius Theſſalonicenſis hoc modo,*

> Γέροντος ἀμύλη γνάθος βακτηρία. *id eſt,*
> *Sunt ſcipio ſeni maxillæ edentulæ.*

Verba eius hæc ſunt, ἀμέλει ἀλλά γε γνάθοις ἀμύλοις, ὡς ἐνόν, τι, ὡς καί τις παροιμία ἐστὶ καὶ βακτηρίας ἀποχρώσης τοῖς γέρουσι. *hoc eſt, At tamen edentulis malis, vt poteſt, cibum molit, quas prouerbium ſcipionis vice ſenibus tribuit.*

A cauda ad os transferre.

Ἀπ᾽ οὐρᾶς ἐπὶ τὸ στόμα μετάγειν. *id eſt, A cauda ad os transferre, apud Plutarchum in nono Sympoſiac. prouerbij vice poſitum eſt, pro, a calce ad initium transferre: vt quod poſtremum locum obtinere debuerat, ad primum mutato ordine transponatur, ſic autem inquit.* αἱ γὰρ καλούμεναι ψυχραὶ τράπεζαι ἀπ᾽ οὐρᾶς ἐπὶ στόμα μετάγουσαι τὴν πρώτην αὐτὴν ἐσχάτης τάξιν ἔχουσι. *id eſt, Quas frigidas nominamus menſas, a cauda ad os tranſlatæ, primum pro poſtremo ordinem obtinent.*

Agnum demetere.

Ἀμνὸν θερίζειν, *id eſt, Agnum demetere, Prouerbium citat Euſtathius Odyſſ. nono, efferriq. annotat, ἐπὶ τῶν ἐκ διαλείμματος τιμωρουμένων de his qui ad pœnam conniuent, multamq. in commodum tempus differunt: Occaſione adagij petita ab agnis qui primo vere inutiles lanitio relinquuntur, aſſeruanturq. in æſtatem ad idoneum tondendis lanarum villis tempus. Quadrabit quãdo ſilentio prætermittimus quidpiam, data occaſione opportuniore loco ac tempore diſertius de eo prolixiusque acturi.*

Nil

Nil boni cogitat vir arrigens.

Οὐδὲν φρονεῖ [illegible] id eſt,
Nil cogitat plane boni vir arrigens.

Prouerbialem ſenarium citat Euſtathius ex Aelij Dionyſii rhetorico lexico, non explicat tamen, atque ita legit & Suidas fere hunc in modum, [illegible] *id eſt, Nil magnum ſapit vir arrigens, ſed manca parumq. integra verſus lege. Significat autem quod libidinis furor prudentiam omnem expectaret, honeſtiq. rationem ex animo deleat, quod ſi quis legat* [illegible]*, iudicabit, ſtantes, hoc eſt, in iram aliosue animi affectus arrectos iuſte iudicare non poſſe, ſiquidem legimus iudices olim ſediſſe: argumento ſedatioris animi & ab omni motu compoſiti. Porro verbum* [illegible] *in pudendam ſignificationem tranſtulit Comicus, vnde & de Diana virgine dictum eſt.* [illegible]*, quod arrectionem inuiſam habeat: quin & lactuca ſeſſilis latifolia, ab Athenienſibus* [illegible] *dicebatur, quod nimius eius vſus impotentes in venerem reddat, qua de cauſſa & Pythagorai* [illegible] *eam vocarunt, quaſi caſtrantem & eunucham.*

Herculis ira.

HERCVLIS *iram appellat Ariſtophanes in veſpis, generoſi pectoris iram, magnoq. animo dignam, quod quemadmodum Hercules laborioſiſſima queq. & difficillima certamina ſubiit, e quibus eo plus honoris aſſequebatur, quo eſſent moleſtiora: ita & generoſus eſt & Herculis ira dignus, potentiores inceſſere, quam plebeios homunculos, propterea inquit Comicus,*

Ἀλλ' [illegible] id eſt, *At Herculaneam quandam iram habens, magnates adoriri ſe velle dicit. Theocritus de robuſto illud extulit idylio quarto.*

[illegible] id eſt,
Viribus Alcidæ hunc contendere poſſe loquuntur.

Philon Iudæus, [illegible] *id eſt, Herculeam confidentiam dixit prouerbialiter ibi,* [illegible] *id eſt, Herculeam ferociam imitantes. Ad Ariſtophanicum verſum reſpexit Ariſtides, de Comico illo ſentiens,* [illegible] *id eſt, Alius quiſpiam Herculis quadã ira percitus. Huic diſſimile eſt quod Ouidius ait lib. De ponto tertio. Nobile namque Pectus, & Herculeæ ſimplicitatis habes.*

Deo præeunte, nullus officit obex.

FREQVENS *eſt & parœmiæ vice vſurpatum ab Ariſtide* [illegible]*, id eſt, Deo praeunte aut initium faciẽte, vt in Panegyrica oratione, Ἀλλ'* [illegible] *id eſt, At vbi Deus initium oſtenderit, quod ait Pindarus, nullus officit obex. Idem aduerſus otij obtrectatores* [illegible] *hoc eſt, Moſtrante initium Deo, vt Pindarus inquit, prona eſt ſemita ad inueniendum quod propoſitum eſt. Huc pertinet ſententia prouerbialis, quam citat Suidas,* [illegible]*, id eſt, Deo preſente fit expeditum, quidquid fuerat implicitum, & illud Ariſtidis,* [illegible] *id eſt, Fit peruium auctore Deo, quod imperium erat antea. Hinc Philon Iudæus libro. Quod omnis vir bonus idem ſit & liber.* [illegible] *id eſt, Exclamabit.* [illegible] *Sophocleum illud, oraculi tribus reſponſis nihilo inferius, Mortalium nemo, at Deus dux eſt mihi. Ad hanc claſſem ſpectat & Syneſii illud in epiſtolis,* [illegible] *id eſt, Deus cuiuſuis & dicti & facti auſpex eſto. Certe religio omnis Deum opificem omnium agnouit ſemper, & ab illo captandum auſpicium vnanimi conſpiratione conſenſit, vnde Pauſaniæ auctoritate annotat Euſtathius in cuiuſlibet rei auſpicatu dici ſolere, celeuſmatis inſtar,* [illegible] *id eſt, Deus Deus: quod obſeruaſſe non temere videtur Plato in principio librorum de Legibus, vbi cum Athenienſis hoſpes dubie dixiſſet videri a Deo aut ab homine quopiam inuectas eſſe leges, reſpondet Clinias* [illegible]*, hoc eſt, Deus o hoſpes Deus eiuſce rei auctor eſt. Quod Platonis dictum repetit Theon Alexandrinus in Arateis commentariis, cauſſam reddens, cur ab Ioue exordium operis ſumpſerit Aratus, ita canens* [illegible]*. quod Maro ad ſe recepit ibi, Ab Ioue principium. Nimirum & Pindarus alicubi dixit breuiter,* [illegible]*, hoc eſt, Ab Iouis proœmio, inuncus ab Ioue, hoc eſt, Deo rerum principio, conatus noſtri auſpicium eſſe ſumendum.*

Daphnis inter paſtores primus.

Δάφνις [illegible]*, id eſt, Daphnis inter paſtores primus euaſit. Extat apud Syneſium in Epiſtola ad fratrem, prouerbiali ſpecie dictum.* [illegible] *id eſt, Ex ea occaſione Daphnis inter paſtores primus extitit, hoc factum Euthalium ad amplas fortunas euexit. Vſum prouerbij ipſe auctor exponit propemodum. Quoties namq. opinionem alicuius augeſcere, ipſumq. admirationi eſſe volumus innuere, atque magnæ auctoritatis haberi, dicemus, Daph. inter paſtores principatum obtinet. Prouerbij origo ex Theocriti Bucolicis; vbi de victore Daphni ita canit.*

Καὶ [illegible]
Daphnis ſe ex illo primus paſtoribus infert.

Quo adluſit Virgilius ibi Daphnin ad aſtra feremus. Hiſtoriam de Daphnide pertexit Diodorus Siculus libro quinto, Is e Mercurio & Nympha Siciliæ indigena prognatus, & ab nymphis enutritus, multa boum armenta poſſedit, a quorum cura [illegible]*, id eſt, bubulcus dici cœpit, cumq. eſſet ingenio acri, carmen ab auctore Bucolicum dictum, primus excogitauit: dicitur autem Syracuſius fuiſſe. De hoc paullo fuſius Aelianus libro decimo omnigenæ hiſtoriæ. Daphnis, inquit, Bucolus amaſius fuit Mercurij, ſecundum alios filius, nomen ab euentu ſortitus, quod a partu expoſitus fuerit in laureto, quem boues in Sicilia paſcentem nympharum vna deperiiſſe dicitur, eumq. illo primum iuuẽtæ florem delibaſſe inito pacto, ne cum alia congrederetur, quod ſi falleret, interpoſita oculorum orbitatis pœna: ſed cum non multo poſt adamatus a Regia puella, per ebrietatem pactum diſſoluiſſet, habita conſuetudine cum Regis filia, captus luminibus, Bucolicum*

carmen,

carmen, calamitatis ſolatium, primus cecinit.

Addere gangrænam.

ADDERE gangrænam vſurpat Arnobius lib. quinto aduerſus gẽtes, pro geminare malum, aut veterem culpam nouę noxæ acceſſione grauare, verba eius ſunt. In quo cum vnam contrahere poſſetis culpam conſcriptione de ſuperis tali addidiſtis (vt dicitur) gangrænã, cum deorum omnibus appellauiſtis res turpes. Simili metaphora dictum eſt illud a Varrone libro tertio de vita populi Romani. Quo facilius animaduertatur per omnes articulos populi hanc mali gangrænam ſanguinolentam permeaſſe. Ad eundem modum Lucilius in ſatyris, Serpere uti gangræna malo atque herpeſtica poſſet.

Hectorem imitaris, ab Ilio numquam recedis.

IOCVS eſt in paraſitum gulæ plus æquo deditum. Marulli Mimographi, quem M. Antonini philoſophi & Cæſ. temporibus vixiſſe teſtatur Iulius Capitolinus: cuius præter Ael. Spartianum meminit & D. Hieronymus aduerſus Ruffinum. Tu Hectorem imitaris, ab Ilio numquam recedis. Adluſum eſt autem ad Ilij, quo troia cenſetur, nomen ambiguum, cum Ili inteſtino, per quod cibus receptus delabitur. Competet in ſtrenuum gurgitem, qui numquam helluonari deſinat. Quodrabit & in ganeonem inexhauſtæ libidinis, quippe cum Ilium pro impubio ſeu interſæmineo muliebri accipi ſoleat atteſtante Heſychio, quo ſenſu detortum fuit illud Homericum, ἴλιον εἴσω. id eſt, Intra Ilium.

In cauea non canit luſcinia.

Ἀηδὼν ἐν οἰκίσκῳ μὴ ᾄδει, id eſt, In cauea non canit luſcinia, prouerbio ſignificatur ingenij libertate nihil eſſe præſtantius ad res agendas, propterea quod ſeruilis conditio animi ſinum coarctet quodammodo ac præcludat: præclare enim dictum eſt ab Homero Odyſſ. ę.

> Ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
> Ἀνέρος, εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσιν. id eſt,
> Dimidio ingenij non æquus Iuppiter orbat
> Seruilis quem forte premit conditio vitæ.

Recte quoq. Philon Iudæus, δουλεία τοῖς ἐλευθέροις ἀφορητότατον. id eſt, Homini libero nihil ſeruitute intolerabilius eſt. Scopelianum ſophiſtam obſecrarant Clazomenij, vt domi ſuę profiteretur, ſperantes eius doctrina celebres fore Clazomenas: horum petitionẽ reiiciens ille, os obſtruxit percommode, dictitans incluſam caueæ luſciniam nõ canere, Græca Philoſt. verba ſunt, οὐκ ἀμούσως παρῃτήσατο, τὴν ἀηδόνα φήσας οὐκ ἐν οἰκίσκῳ ᾄδειν. hoc eſt, non inuenuſte deprecatus fuit, luſciniam, inquiens, non cantillat in cauea. Luſciniæ tale ingenium eſt, vt non niſi libero aere moduletur, capta caueæq. cancellis immiſſa obmuteſcat: quamquam audio inuentum eſſe apud nos, qui arte quadam erudiat luſcinias vt in caueis cantent.

Ne ſalem quidem dederit.

Οὐδ' ἅλα δοίης, id eſt; Nec vel ſalem dederis. Adagium eſt in hominem præparcum & ſordidum, qui neque minimum quid, ac ne ſalis quidem micã largiri ſuſtineat, qui hoſpitibus debetur omnibus. Exſtat apud Homerũ Odyſſea. 17. vbi Vlyſſes Antinoum conuitio lacerat, velut ſordidum ſupra modum & illiberalem

> Σὺ δ' οὐκ ἂν ἐξ οἴκου σῷ ἐπιστάτῃ οὐδ' ἅλα δοίης, id eſt,
> De penore haud dederis micam ſalis Vpilioni.

Vbi notandum quod Ariſtarchus, ita legit, quemadmodum citauimus, at Caliſtratus οὐδ' ἄλα dictione proparoxytona ſcribit & exponit κόπρια ὁ λύματα, id eſt, ſterquilinia & ędium purgamenta, quæ ſcopis a pauimento euerruntur, ab οὖδος, quod ſonat ſolum ſiue pauimentum: quod ab Euſtathio in illum locum annotatum eſt. Vſurpatur & a Dione Chryſoſtomo in oratione, quam inſcripſit Euboicum, quamquam in græco codice vitioſe legitur, οὐδ' ἄλλα δοίης.

Nec vola, nec veſtigium.

EXSTAT apud Varronem in ταφῇ Μενίππου, Hæc Numa Pompilius fieri ſi viderit, ſciet ſuorum inſtitutorum nec volam nec veſtigium apparere. Et iterum in Cynicis περὶ ἐπιτομῶν. Quorum in ſepulchris nec vola nec veſtigium extat. Vtrũq. citatur, a Nonio Marcello. Idem eſt cum illo Plautino Nec pes nec caput ſermonis apparet. Huc pertinet illud Aeſchyli in Agamemnone fabula,

> Καὶ ποῖ τελευτᾷ καὶ κεφαλοῦται λόγος; id eſt,
> Qui finis, aut quod naſcitur verbis caput;

Verba ſunt Electræ ad Agamemnonẽ, quo vti licebit, cum indicamus incertos nos eſſe quo euadat oratio, aut vnde orta ſit.

Spongia medebitur.

Σπόγγος ἰάσεται, id eſt, Spongia medebitur. Quadrabit quoties mutaturos nos ſententiã & antiquaturos pollicebimur. Vſus ſpongiæ notiſſimus erat in extergẽdis mẽſis præcipueq. abacis in quibus ſcribebant & inducta ſpongia corrigebant, quomodo Auguſtus Aiacem fabulam in ſpongiam incubuiſſe dicit ad exemplum Aiacis, qui in ferrum, vti refert Suetonius Tranquillus. Ariſtides in oratione quadam, εἰ δὲ γάρ τι ὑμῖν ληρήσαμεν, οὐδὲν δεῖ τῆς Στησιχόρου παλινῳδίας, ἀλλ' ὁ σπόγγος ἰάσεται, id eſt, Quod ſi quid nugati ſumus nihil opus fuerit Steſichori palinodia, nimirum abunde medebitur ſpongia. Adluſit huc auctor epigrammatis incertus lib. 6. in quo Callimenes quidam Mercurio artis ſuæ inſtrumenta bis verſibus dedicat.

> Καὶ βυθίην τρίτωνος ἁλιπλάγκτοιο χαμεύνην
> Σπόγγον, ἀκεστορίην πλαζομένης γραφίδος, id eſt,
> Vndiuagiq. thorum Tritonis ſpongiam, in alto
> Decerptam, errantis quæ medicina ſtyli eſt.

Clemens Alexandrinus ἀποσπογγίζεσθαι ξηροφαγίᾳ dixit, madorem ventriculi nimium aridis cibis ebibere atque rapere, quod metaphorice licebit transferre ad orationem, quæ ſi nimis affluens ſit, exiccanda venit, ac molli illo madore exinaniendo, Græce non male dixeris, τὸ τῶν λόγων ὑγρὸν ἀποσπογγίζειν.

Figura, & triobolus.

EVSTATIVS Iliados decimotertio annotat prouerbialiter dici, σχῆμα καὶ τριώβολον. id eſt, Figura & triobolus cuius vſus ſit in ingenioſos quidem, ſed niſi inſtiteris remiſſos, & non niſi præmiolis quibuſdam expugnabiles:

gnabiles : cui vitio dexterrimus quiſque obnoxius ferme eſſe deprehenditur. Nata paræmia a Phrynico tragico, qui tantum operæ ſtudiiq. collocaſſe in Tragicã ſaltationem perhibetur, vt nouum genus ſaltandi (χώρα vocant) excogitantibus triobolum præmij vice numeraret. Refertur ab aliis origo prouerbij ad Pythagoram, quem Iamblicus philoſophus ſcribit ingenioſo dextroq. diſcipulo, ſed ad diſciplinas excolendas tardiori, pro quolibet mathematico ſchemate triobolum pependiſſe, vt præmij inuitamento ſupinitatem diſcipuli caſtigaret, ſtudioq. diſcendi (quod libera & incoercita voluntate conſtat) faces quaſdam ſubderet.

In paguro ſapientia.

Ἐν παγούρῳ σοφία, id eſt, In paguro ſapientia, prouerbium eſt quo ſignificatur, vt arbitror etiam paruis rebus ſuam eſſe gratiam, & puſillæ ſtaturæ hominibus non deeſſe prudentiam, vt ad eum modum dicatur, quo illud, Ineſt & formicæ ſua bilis. Alioqui elegantiſſime lepidiſſimeq. Paguri ſapientiam habere dicetur, qui viribus ſuis diffiſus, cum fortiori congredi timet : vt ſi dicamus doctum quempiam, cui cum ſophiſta res ſit, imbecillitatis ſuæ conſcium, in idoneum tempus pugnam differentem, παγούρου σοφία, id eſt Paguri ſapientia armare ſe debere. Pagurus cancri genus eſt, qui quotannis ſpoliatum ſe teſtea cruſta & aculeis omniq. armatura ſentiens, latebris ſuis verno tempore tantiſper ſe continet, dum noua eaq. durior teſta ſuccreuerit, nec ante hoc tempus, imbecillarum virium conſcientia, piſcem vllum aggredi audet. Hinc eſt quod conſilij prudentiæq. argumento Pagurum de collo Dianæ Epheſiæ ſuſpendiſſe antiquitas putatur. Huius prudentiæ meminit multis verſibus in primo Halieuticon Cilix poeta: & apud Epicharmum comicum in Purpura fabula, piſcator inquit. [illegible] . id eſt. In Paguris Diis inuiſis ſapientiam, inq. piſciculis omnigenas artes deprehendi. Lycophron in Caſſandra appellat Phœnicem Achillis formatorem πάγουρον, non tam propter cutis aſperitatem ſenio contractam, quod Zezes & Euſtathius annotant, quam propter innatam prudentiam, cuius ergo Peleus illum formandæ Achillis filij pueritiæ præfecit.

Hecales cena.

De frugali admodum tenuiq. apparatu effertur Hecales cena, ab Hecale paupercula, cuius apud Ouidium fit mentio, & cuius egenam cenam non aſpernatus fuiſſe Theſeus legitur. Iulianus Ceſar ad Iamblichum philoſophum. [illegible]. id eſt, Nimirum Theſeus non detrectauit tenuẽ Hecales cænulam, ſed norat etiam paruis eſſe contentus, cum ita ferret neceſſitas. Dicitur autem Hecaleanus Theſeum iam tum iuuenili in ætate hoſpitio ſolerẽ excipere, proq. illius ad pugnam profecturi ſoſpite reditu vota diis nuncupaſſe : in cuius beneficij memoriã Theſeus inſtituit poſtea Hecaleſion feſtum: quo Ioui ab illius nomine Hecalo dicto ſacrificabatur. Callimachus ſcribit in opere quod ab anu inſcripſit Hecalem, habuiſſe illam [illegible] καλιήν. id eſt, hoſpitij lares cunctis patentes.

Alexandrinæ deliciæ.

CONSIMILI *ſenſu Alexandrinas delicias dixit Fabius Quintilianus inſtitutionum oratoriarum lib. vbi parentum erga liberos ſuos indulgentiam ſeuere proſcindens: Verba inquit, ne Alexandrinis quidem permittenda deliciis riſu & oſculo excipimus: extremã intemperantiam turpemq. luxum deſignans: luxus autem & intemperantiæ genetrix eſt opulentia. Nemini vero dubium eſt, Alexandriam copioſiſſimum & opibus mercibuſq. omnigenis affluentiſſimum fuiſſe emporium. in hunc vſque diem.*

Medica menſa.

Μηδικὴ τράπεζα, id eſt, Menſa Medica, pro exquiſite ſumptuoſa & ingentis apparatus menſa prouerbialiter accipitur a Syneſio lib. De inſomniis : a Medorum deliciis, qui Perſidi contermini in eorum mores defluxere, ſiquidem apparatus Perſicos, pro opiparis dixit Horatius, et ſcribit Herodotus Perſas natali ſuo quẽq. die opiparam apponere cenam & prolixam diuerſis ferculorum miſſibus, idq. tam pauperibus quam diuitibus factitari : alioqui Perſarum regi mille victimas quotidie iugulari præter immẽſam volucrum vim, ex Heraclide Cumæo refert Athenæus. Syneſii verba ſunt. [illegible], id eſt, Menſam apponit, ſi velit, Siculam, aut ſi malit, Medicam. Vſurpat & Dion Chryſoſtomus in oratione triceſimatertia. [illegible]. id eſt, Deſecerunt pariter ſceptra, paludamenta, menſa Medica, ipſorumq. proſapia. Thucydides libro primo de Pauſania elatius ſe gerente, τράπεζαν Μηδικὴν παρετίθετο id eſt, Menſam apponebat Medicam, quãquam ſcholiaſtes Græcus [illegible] legiſſe videtur, ſed exponit recte [illegible]. id eſt, opiparam deliciiſq. affluentem. Diuerſo plane ſenſu, Μηδικὴ τράπεζα, id eſt, Medicam menſam extulit Athenagoras libro De mortuorum reſurrectione, pro immitibus cruentiſq. epulis, reſpiciens, vt opinamur, ad crudele Aſtyagis Medorum regis factum, qui Harpago amico conſiliorum omnium participi epulandum filium appoſuiſſe legitur apud Iuſtinum Trogi Pompeij epitomiaſten.

Vbi Atridarum ſcapha.

Ποῦ σκάφος τῶν Ἀτρειδῶν. id eſt, Vbi ſcapha Atridarum. Adagio vtemur cum ſignificabimus non eſſe curioſos nos de re a nobis peregrina, quæ nihil ad nos pertineat de qua non admodum ſit nobis laborandum: verbi gratia ſi dicat quis ſe melioribus ſtudiis adductum non curare aut ſollicite velle indagare, quid rerum agat Pontifex, vbi æſtinet Turca, quid apparet Ceſar, quidue moliatur Gallus : quo ſenſu cecinit illud in odis Horatius,

Muſis amicus triſtitiam & metus
Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis, quis ſub arcto
Rex gelida metuatur ora
Quid Tyridaten terreat, vnice Securus.

Vtitur Cicero libro ad Atticum ſeptimo. Sed quoniam res eo deducta eſt, non quæram, vt ſcribis, ποῦ σκάφος

τῶν

li agros omneis fœcũdos reddẽtis paſtinantiſq. Ariſt. in Rhodiaco refert ad ingentem et inauditum fragorẽ ac ſtrepitum. [illegible] id eſt, arbitramur neq. Catarractas ſupra Aegyptum, neque oceani ſalebroſum luxus, neque ignita quæ nubibus erumpunt fulmina, neque etiam quidquid maxime inter homines inſtrepit, huic malo & fragori comparari poſſe. Catarractes locus dicitur in Nilo, vti per arduas & exciſas pluribus locis rupes Nilus inſurgit & vires ſuas concitat, ac occurrentibus ſaxis fractus perq. anguſtias eluctatus cadit cum ingenti circumiacentium regionum ſtrepitu: vt lib. 4. natural. quæſt. ſcribit Seneca, cuiuſq. loci accolæ gentes propter magnitudinem ſonitus, ſenſu audiendi carent, vt inquit Cicero in Somnio Scipionis. De eo ita Plinius lib. quinto Nouiſſimo catarractæ inter occurſantes ſcopulos non fluere immenſo fragore creditur, ſed ruere. Eſt autem catarractes limitaneus terminus Aegyptum ab Aethiopia ſeparans, ut apud Heliodorũ Emeſenũ declarat Hydaſpes rex.

Equus ſeſſorem rapit.

Ἵππος τὸν ἐπιβάτην, id eſt, Equus ſeſſorem ſubaudi [illegible] id eſt, abripit, Prouerbiali figura dicitur, cum orationis impetu abducimur & in aliam diuertimus materiam. Gregorius presbiter, [illegible] id eſt, Orationis curſus dicentem, veluti ſeſſorem equus, in laudes B. Baſilij abduxit. Horatius etiam orationem equo aſſimilat: & Græci [illegible] velut equeſtrem vocant orationem numeris adſtrictam, quod quaſi equo inuecta ſublime ſpiret.

Abaridis ſagitta.

Ἀβάριδος βέλος, id eſt, Abaridis ſagitta, de velocibus dicitur, vt & Pegaſus. Nazianzenus in funebri Oratione Baſilij, [illegible] id eſt, Quid Abaridis Hyperborei iaculum recenſeam, aut Argiuum Pegaſum, quibus non tam ſtudio fuit per aerem volare, quam nobis ad deum mentes attollere. Abaris Scytha fuit Seuthæ filius, qui oracula Scythica compoſuit, & e Scythia in Græciam Athenas legatus venit memoraturq. inquit Suidas, eius fabuloſum iaculum e Græcia ad Hyperboreos vſque Scythas deuolantis. Licebit in vſum hoc modo vocari, ſi dicamus non Abaridis ſagittam celerius deuolaſſe, quam alicuius litteræ ad nos commearint. Elegantiſſime Nazianzenus in epiſtola ad Baſilium [illegible] id eſt, Alate tu & ſublimipeta, & qui vna cum Abaridis iaculo per ardua raptaris: iſtud dici conueniet feſtiniter in aſtrologum, aut in peregrinantem, maxime ſi pernicibus veredis celeriter auectus fuerit.

Circa montis radices verſari.

Περὶ τοὺς ὄρους πρόποδας στρέφεσθαι. i. Circa montis radices hærere dicitur prouerbiali figura qui ad præcipua artis alicuius capita & myſteria non adſpirat, ſed in triuialibus & vulgaribus inhæret. Nazianzenus in Monodia Baſilij, [illegible] id eſt, Adhuc verſamur ad montis radices, à cacumine abſtinentes, adhuc fretum tranſmittimus, relicto profundo & ingenti pelago. Idem in carminibus metaphoricè dixit, [illegible] Sub connubij radicibus, pro, initiis. Dicuntur autem [illegible] montis imæ radices, vnde in accliue aſſurgere incipit.

Arma Achillea.

Ὅπλα Ἀχίλλεια, id eſt, arma Achillea prouerbialiter pro certiſſimo præſidio, et haud dubia ope ſeu potius pro inuicto eloquentiæ robore accipit Philoſt. in Sophiſta Polemone, [illegible] i. Delectus vt pro Smyrnæis legationẽ ſuſciperes, vim perſuadendi quæ in Scopeliano erat, quaſi armaturã quandã Achillis poſtulauit. Eius vſus eſt cum alienam viri docti eloquentiã optamus, aut patrociniũ principis quod ab iniuria maleuolorum nos tueatur: quẽadmodũ Patroclus Achillis armaturã flagitat apud Homerum Ilid. π. vt Troianos falſa armorũ imagine deceptos bello abſterreret. Porro ſententiã ſuperiorẽ aliquantulũ obſcurã idem Philoſt. dilucidiorẽ reddit in Scopeliano his verbis, [illegible] i. Habito delectu decreta fuit Polemoni legatio. eius muneris tyroni, itaq. ille quod bene verteret precatus, popoſcit ſibi adeſſe Scopeliani perſuadendi vim, illumq. in corona circumſtantium hominum amplexus, hoc verſu compellauit,

Indulgeto meis humeris aptarier arma
Nunc tua, ſi mereor.

His. n. verbis deprecatur Achillẽ Patroclus, vt armaturam ipſius impetraret. Euſtathius eo in loco annotat iſtũ verſum vſurpari poſſe cum quis conſenſum alicuiꝰ de & adminiculum quærit tum verbis tum factis.

Vomentum in numero.

VOMENTVM in numero eſſe dicuntur prouerbiali ſpecie quotquot non modo extemporaneam dicendi leuitatem ſequuntur, quæ cruda pleraque & indigeſta effutit, in primoribus ſolum faucibus, non in pectore nata: verum etiam qui chartis illinunt, quidquid mu-ſteus ingenij male feriati feruor ebullierit, cum ſcripta fingi oporteat vrſino more, & lima addita expoliri. Ariſtides Smyrnæus, cum Mar. Antoninus fama viri commotus ipſum audire differentem geſtiret, dixiſſe legitur, [illegible] i. Hodie proponito, & cras audito. neq. enim e vomentium numero ſumus, ſed exacta cura elaborantiũ: quod a Philoſt. in Sophiſtis traditũ eſt, & a Zeze repetitur. Idẽ Phil. in Fauorino iudicij ſui cenſurã interponens de orõne quadã falſo illi attributa, ſic inquit, [illegible] i. Quin exiſtimamus eos eſſe luſus adoleſcẽtis cuiuſpiã temulẽti, ſeu potius vomentis. Ita Cicero probri loco recẽſet

Mar.

Mar. Antonium orationem ab ipſo ſcriptam de ebrietate enomuiſſe. Syneſius in Dione, vbi ait iſtos qui ſibi indulgent in ſtylo, cæca & ſubuentanea parere, ſubiicit, οὐ γὰρ ἐν ἄλλῳ τῷ ἐπῳάζει τῷ λόγῳ, ὅτῳ καθ᾽ ἡμέραν ἐμεῖν ἀνάγκη, *id eſt, nec enim incubando fouet intus orationem, cui quotidie vomere neceſſum eſt: fit namq. euanidus ſtylus &* ἐξίτηλος, *qui non congrua temporis mora dictionem elimat, immo, quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit, eoq. fieri aſſolet vt abortus euſmodi in habitum abiens nihil pariat vitale & integrũ ac diuturnum. Huc ſpectat Lyſiæ oratoris dictum,* οὐ βούλομαι, ἃ ἡ σπουδὴ ἐξημβλωσε. *id eſt, Nolo ego conſcribere quę feſtinatio præcipitauit.*

Fures ipſi accuſant.

Οἱ φῶρες προσεγκαλοῦσι, *id eſt, Fures ipſi inſimulant, aut accuſationem intentant. Ariſtides aduerſus eos qui taciturnitatem ſerinam in ipſo criminabantur.* Πρότερον μὲν οὖν ἐγὼ οὐκ ᾔδειν πρὸς τί ποτ᾽ ἦν τὸ λεγόμενον, τὸ προσεγκαλεῖν τοὺς φῶρας, νῦν δέ μοι δοκῶ γεγονέναι, ὅταν γὰρ οὓς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τὰς μελέτας καὶ τὰς ἀκροάσεις συνιέναι, τούτου ἀμελήσαντες, ὡς οὐδείς ἐστιν ὁ λέγων αἰτιῶνται, πῶς οὐ τὸ σφέτερον αὐτῶν ἔγκλημα λογίζονται, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν ἡλίου καταυγείᾳ ὀφθαλμοὺς συγκλείων μὴ εἶναι φῶς λέγοι. *id eſt, Ante hac ignorauerans quid ſibi vellet vulgo quod dici ſolet, Fures ipſos accuſare: nunc vero intelligere id mihi videor, nam cum illi quos æquum foret ad ſtudiorum exercitamenta & audiendas declamationes conuenire, ea poſtpoſita cura, cauſantur neminem eſſe qui declamet, quomodo non animaduertunt propriam vęcordiam in alieno vitio? quemadmodum ſi quis radiante ſolis iubare occludat oculos, negetq. lucem exiſtere. Conueniet dici in iſtos qui ſuam ipſorum culpam, friuolo prætextu excuſant, & cum ipſi iuſtæ reprehenſioni ſubiaceant, in alios crimẽ deuoluunt: Poteſt & aliter in vſum vocari hoc modo. Inſimulas me neglecti officij & proteruiæ, qui tuos penates non inuiſerim illac iter faciens, cum tu ipſe accuſandus eo nomine venias, qui prior hac parte impegeris, nimirum iuxta prouerbium, Fur ipſe accuſat. Nõ raro vſuuenire ſolet, vt qui manifeſto criminis teneatur, priores accuſandi partes ſuſcipiat, vt ſuſpicionem offenſæ eximat, integritatemq. mentiatur.*

Herculis ædem mulier non intrat.

Γυνὴ εἰς Ἡρακλέους οὐ φοιτᾷ. *id eſt, Mulier Herculis ędem non ingreditur. Quadrat prouerbium in eos qui rei alicui indigne manus iniiciunt & attrectant, velut ſi profanus cerdo ad altiſſima ſacrę philoſophiæ myſteria, illota mente irrumpat: quadrabit & in indignos & adminiſtrandis reip. muniis neutiquam aptos. Natũ opinamur a veterum religione, quæ feminas Herculis indigetis fano excludebat, velut Dei illius opprobria, obſeruitium Omphale Lydorum reginæ præſtitum: quemadmodum viris non dabatur acceſſus in Bonæ deæ templum. Citatur a Suida.*

Rete inflas.

Δίκτυον φυσᾷς, *id eſt, Rete inflas, prouerbium eſt in incaſſum laborantes, qui temere rem impoſſibilem aggrediuntur. Quid enim ſtultius, qui vanior labor, quam rete foraminoſum vento conari diſtendere? Exſtat & iſtud in Suidæ dictionario.*

Hydrargyro furacior.

Ὑδραργύρου κλεπτότερος, *id eſt, Hydrargyro furacior, ſeu argento viuo, eſt enim hydrargyros, quod argentum viuum nominamus, Chymeſtæ Mercurium, quod & ille furtorum magiſter & epitheto etiam* φωρὸς, *id eſt, furis apud Græcos notus fuerit: Parœmię origo eo refertur, quod viuum argentum cuncta quæ fuſilia ſunt recipiat & in ſe rapiat: vel quia vt fures potiſſimum inſidiantur auro. ita & argentum viuum cetera fere metalla vt ignobiliora, ipſi innatantia, reiicit, at aurum veluti mero quodam domino ſibi vſurpat ac poſſidet, ſordes tantum illius expuens. Adagio vſus eſt eleganter Io. Zezes præſulum ſui temporis ſordidam auaritiam notans,*

Ὑδραργύρου γὰρ εἰσὶ κλεπτότεροι τοῦ κλέπτου. *id eſt,*
Furaciores fure ſunt hydrargyro.

Summis auribus inſidet.

QVOD *perfunctorie auſcultamus quodq. difficulter credimus & cum aurium faſtidio,* ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάνειν, *id eſt, Summis auribus inſidere ſpecie prouerbiali dixit Philo Iudæus li. De vita theoretica,* ἥτις οὐκ ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάνει, ἀλλὰ δι᾽ ἀκοῆς ἐπὶ ψυχὴν ἔρχεται καὶ βεβαίως ἐπιμένει. *id eſt, Quæ nõ primoribus auribus inſidet, ſed per aures in animum penetrat & firmiter immoratur. Conſimili modo dixit Seneca, Summo animo inhærere, pro* ἐπιπολαίως *& leuiter.*

Ne ad Adonia quidem.

CVM *doctrinam alicuius ita eleuamus, vt ne in triuialibus quidem & rebus communibus, talem doctorem depoſcere nobis dignaturi ſimus, vti licebit Cratini lepidiſſimi poetæ verſu e comœdia quæ inſcribitur Bubulci.*

Ὃν οὐκ ἂν ἀξιώσαιμ᾽ ἐγὼ
Ἐμοὶ διδάσκαλον, οὐδ᾽ ἂν ἐν τοῖς Ἀδωνίοις. *id eſt,*
Quem ne digner quidem
Doctorem habere vel ſacris Adoniis.

Adoniis autem ſacris, quorum meminit Macrobius et Lucianus, nihil ſtultius excogitari poteſt, quæ præter femineos planctus vix aliud religionis cultusue diuini veſtigium habuerunt, at lacryma & lamenta, quibus omnia ſtulte permiſceant, femineo generi paratiſſimæ ſunt opes. Extat apud Athenæum. De Adonidis horto meminit eleganter Nazianzenus formam muliebrem illi comparans.

Κῆπος Ἀδώνιδός ἐστι χάρις θηλυτέρων. *id eſt,*
Gratia feminea eſt effœtus Adonidis hortus.

Neq. defraudat neq. marginem excedit.

Ὡς μὴ πιεζοῦσαι, μηδ᾽ ὑπὲρ χεῖλος βαλεῖν. *id eſt,*
Vt nec defraudet, neue excedat marginem.

Senarius verſus quem parœmię nomine adducit Heſychius, & habere moderationis temperamentiq. ſignificationem annotat. Sumptũ a venditoribus ęquitatẽ et modũ in mẽſuris obſeruantibus, ita vt neq. excutiant metreten vt excidat quod menſum eſt, neque tantum

Cicadæ humi canunt.

Τέττιγες χαμόθεν ᾄσονται, id eſt, Cicadæ humi canunt, Prouerbio ſignificatur ingens vaſtitas. Ariſtoteles lib. rhetoricę ſecundo ænigmatodes eſſe oſtendit, ὥσπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. id eſt, vt ſi quiſpiam dicat id quod in Locris extulit Stheſichorus, non oportere conuiciari, ne cicadę humi concinant: quo innuit temperandam eſſe a dicacitate linguam, eo quod uitia ſæpe concitent bellorum cauſſas, vnde fit regiones deuaſtentur penitus excidioq. non arborum modo ſed vrbium quoque, Marti litetur. Meminit Euſtathius Iliados tertio, μεμνῆσθαι χρὴ καὶ συμβολικοῦ λόγου, ὃν ἠπείλησέ τις ποιήσειν τοὺς τέττιγας τοῖς ἐχθροῖς χαμόθεν ᾄδειν, ὅτι τὰ δένδρα τεμεῖν αὐτοῖς τῆς χώρας, ἵνα ἐξ ἀνάγκης οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσι. id eſt, Meminiſſe operæpretium eſt & ſymbolici dicti, quo minatus fuit quiſpiam hoſtibus ſe effecturum vt cicadæ humi canerent nimirum exciſurum ſe arbores omnes regionis, vt neceſſario cicadæ humi canerent. Natum inde quod arbuſtis maxime gaudeant cicadæ, vnde in Bucolicis Virgilius,

Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis

& Pli. li. 11. dicit cicadas nō naſci in raritate arborū.

Coloſsi fragmenta.

Κολοσσοῦ σπαράγματα. id eſt, Coloſſi fruſta, prouerbiali ſpecie dici poſſunt commentaria viri docti ſpecimen magnæ & incredibilis eruditionis præbentia: aut verſus aliquot & ſententiæ excerptæ ſingularis ingenij teſtimonia: aut etiam diſcipuli litterati qui e ſchola inſignis præceptoris velut ex equo Troiano prodierint omnes, ceu aſſulæ quæpiam & fruſtulamenta eximij cuiuſdam coloſſi. Herodes Atticus cum audiſſet Hadrianum Tyrium adhuc adoleſcentem declamantem, honorifico teſtimonio dixit, κολοσσοῦ ταῦτα μεγάλα σπαράγματα. Ingentia hæc fuerint Coloſſi fruſta; magnæ ſpei illum fore auguratus apud Philoſtratum legitur. Coloſſi moles ſunt ſtatuarum, turribus pares, vt inquit Plinius ſic dicti vel ab auctore, vt Sex. Pōpeius vult, vel ἀπὸ τοῦ κολούειν τὰ ὄσσε, quod altitudine nimia officiant inſpectantium luminibus: vel a vaſta inauitate ſpecus cuiuſdam interanei quaſi κόλλοσα, hinc Coloſſica dicuntur quæ magnæ molis ſunt onera. Strabo lib. primo, καθάπερ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς ἔργοις οὐ τὸ καθ' ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου προσέχομεν μᾶλλον εἰ καλῶς καὶ τὸ ὅλον, οὕτως καὶ τούτοις δεῖ ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν, κολοσσουργία γάρ τις καὶ αὕτη τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει, id eſt, quemadmodum in Coloſſicis molibus ſingularum partium exactam ſtructuram nō exploramus, ſed vniuerſo operi an recte fabricatum ſit attendimus potius, & idem in iſtis iudicium eſt, ſiquidem & hæc Coloſſæa quędam fabrica eſt, rerum magnitudinē quomodo ſe habeant declarans. Ita Vitruuius lib. 10 Coloſſicotera comparatiui modo dixit quæ immania ſunt, Sin autem, inquit, coloſſicotera amplitudinibus & oneribus onera in operibus fuerint, non erit ſucculæ committendum. Procopius de ſtatua grandi, κολοσσῷ ἐμφερής. id eſt, Coloſſo aſſimilis. Philon Iudæus De mundi fabricatione lib. ὡς γὰρ τῶν κολοσσιαίων μιμημάτων τὰς ἐμφάσεις καὶ ἡ βραχυτάτη σφραγὶς τυπωθεῖσα δέχεται. id eſt, quemadmodum enim perexiguum ſigillum accipere poteſt expreſſam Coloſſicæ molis effigiem. Coloſſæam magnitudinem ad horrorem tranſtulit Eunapius, ὥσπερ ὁ Ῥοδίων κολοσσὸς διὰ μέγεθος καταπληκτικὸς ὢν οὐκ ἔστιν ἐράσμιος, κἀκεῖνος διὰ τὸ χρημάτων ὑπεροπτικὸν θαυμαζόμενος, οὐκ εἶχε χάριν. id eſt, Sicut Rhodiorum Coloſſus propter inuſitatam magnitudinem amabilis non eſt, ſed formidinem potius & horrorem incutit, ita & ille, quamuis contemptus opum admirabilem eum fecerit gratioſus tamen non fuit. Huic adagio adfine eſt illud Alexandri Seleucienſis ſophiſtæ apud Philoſtratum eundem, τεμάχιά σου οἱ σοφισταὶ πάντες. id eſt, Fruſtula aut particulæ tuæ ſumus omnes quotquot ſophiſtæ dicimur: quod ad Herodem Atticum dixiſſe fertur, cum litteratorum omnium columen facileque principem illum vellet innuere: paullo diuerſiore ſenſu Aeſcylus dictitare ſolebat, ſuas tragœdias eſſe fruſtula de magnis Homeri cœnis, τὰς αὑτοῦ τραγῳδίας τεμάχη εἶναι τῶν Ὁμήρου μεγάλων δείπνων, uti refert in Dipnoſophiſtis Athenæus, cum ſignificaret ſe inſtruxiſſe ex ingeniorum affluentiſſimo fonte Homero ſuas fabulas. Iſocrates apud Plutarchum in vita ipſius ad Demoſthenem integram pro diſciplina ſtipem perſoluere nequeuntem, οὐ τεμαχίζομεν, inquit, τὴν πραγματικήν. id eſt, artis oratoriæ inſtitutionem in fruſtula nō partimur.

Atticus miles.

Ἀττικὸς πρόμαχος, id eſt, Atticus miles, Prouerbio dicitur in fortem ac ſtrenuum virum. Heliodorus lib. 2. Aethiop. Hiſtoriæ. τὴν γυναῖκα νεκρὰν καὶ ταύτην ὑποφυγὼν ὁ γενναῖος καὶ Ἀττικὸς πρόμαχος. hoc eſt, Terga dediſti mortuam fœminam fugiens, tam ſtrenuus & Atticus miles. Poteſt ironice torqueri in meticuloſum & quouis lepore timidiorem, talem hominem nominā do militem Atticum. Porro in pedeſtri & ſtatario prælio laudati olim fuerunt milites quos Attica mittebat.

Quid barbiton crocoto loquitur.

Τί βάρβιτος κροκωτῷ λαλεῖ, τί δὲ λύρα κυρβασίᾳ. id eſt,

Quid barbitō crocoto loquit̄, quidue lyra calāticæ.

De re abſurda nihilq. conſoni habente.

Citatur a Suida ex Ariſtophane: veluti ſi Manardus medicas rationes cerdoni alicui aut craſſo ruſtico enucleet: vel ſi colores rhetoricos rudi eius artis fabro exponat rhetor. Eſt autem barbiton ſiue barbitus inſtrumentum Lyricum fidibus intentum, plectro pulſatile, quod a grauioris fortaſſe ſoni modulis βαρύμιτος, quaſi grauichordum dicas, Pollux libro quarto, nominat, quam lectionem ſaniorem iudico, quam quæ in Athenæo libro quarto, βάρωμον, legitur, & in 14. βαρμὸς. De quo Halicarnaſſæus libro 7. βάρβιτα κρέκοντες, id eſt, barbita plectris radiiſue percurrentes. Theocritus βάρβιτον ἐς πολύχορδον, barbiton multichordum.

Ex Ilio meducis.

CVM ſignificamus præteritorum malorum memoriam refricari, aut ad triſtium rerum mentionem nos cōpelli: Heliodorus li. 2. Ἰλιόθεν με φέρεις καὶ ὁμηρικὸν κακῶν καὶ νῦν ἐκ τούτων βόμβον ἐπάγεις ... κινεῖς. Ex Ilio me rapis, ac malorū examē & infinitū ex illis bōbū in

te commoues. Ita Virgilianus Aeneas. Infandum regina iubes renouare dolorem, Troianas vt opes, & lamentabile regnum, Eruerint Danai.

Nectar ſpirat.

De re impenſe ſuaui, aut quouis honore digna dicitur. Symmachus, Litterę tuę olentes Platonicum nectar. Eubulus Comicus vinum Lesbium vetus, nectar ſtillare ait eo verſu, λέσβιον νέκταρ πεπαιγμένον. quod non incommode transferri poterit ad orationem ſuauiloquam. Theocritus ὄζει τι νεκταρέοιο, id eſt, Fragrat nectaris inſtar. Martialis lib. 9. Nomẽ nectare dulcius beato. Suidas ex incerto auctore, αὐτὰ δ' ἀμβροσίας ὄζει καὶ νέκταρος. id eſt Redolent ambroſiam & nectar: quod annotat ille competere in eos qui merentur & digni ſunt admitti. Ariſtides. ἐπὶ τούτοις μέγα φρονεῖ καὶ σεμνύνεται ὥσπερ οὐδὲ νέκταρος, id eſt, his gloriatur atque ſuperbit tanquam nectare non inferioribus. Hermippus apud Athen

Ὀσμὴ δ' ἅμα ... ἴων καὶ ῥόδων
Ὀσμὴ ... ὑπερφυής· ...
Ἀμβροσίας ... id eſt,
Spirat odor mirus violaſq. roſaſq. rubentes
Ambroſia auguſtas nectarq. impleuerat ædeis.

Non alienum hinc eſt quod Petronius Arbiter dicit, Mellitos verborũ globulos, & omnia dicta factaq. quaſi papauere & ſanſuco ſparſa. Porro nectar volũt eſſe deorum potum, alij cibum, inter quos Anaxandrides Comicus, τὸ νέκταρ πάνυ μάττων ἐσθίω διαπίνω τ' ἀμβροσίαν. id eſt, nectar pręmanſum edo, ambroſiamq. interbibo, & Alcman Lyricus ait deos τὸ νέκταρ ἔδμεναι. id eſt, nectar eſitare: ita Sappo Lyrica, Ἀμβροσίας μὲν κρατὴρ ἐκέκρατο. id eſt Ambroſiæ poculum infuſum erat: at Homerus nectar deorum poculum agnoſcit & Ibycus qui ambroſiam cibum nouies dulcedine mel ſup. rat: ait.

In triclinio choa.

PROVERBIALE ænigma exſtat apud Fabium Inſtit. orat. lib. 8. cap. vltimo. ex Cęcilio Comico. Et in triclinio Choa, & in cubilo nola: quod detorſit ille in multibibam feminam, quæ citra pudorem in conuiuio calices detergeret, eandemq. importune garrulam vbi minime oporteat: ſiquidem vbiq. iuxta Sophoclẽ, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει, hoc eſt, ſilentium addit feminis decus, ſed potiſſime cubiculo ſilentium debetur. Quadrabit igitur in biboſam anum & odioſe loquacem. Choa vocant Gręci congium, ſextariorum ſex capacẽ, vt ex Rhemnio Fannio conſtat. Epinicus apud Athenæum, ῥυτὸν χωροῦν δύο χόας, ὃν οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι, id eſt, Rhytium duorum congiorum capax, quod ne elephas quidem ebibat.

Alabandicum opus.

Ἀλαβανδικὸν σύγγραμμα, id eſt. Alabandicum ſcriptum vel opus, pro inepto ac barbaro dici prouerbialiter inuenio, & Philoxenus ἀλαβανδικὸν σολοικισμὸν ſolœciſmum Alabandicum nominat turpem & vitioſum: vtrumq. eſt apud Stephanum: Hermolaus Barbarus impolitos ac rudes carbunculos, Alabandicos dici annotat, vt Alabandicos libellos, ineptos & barbaros, nam inuniuerſum Cares omnes, inter quos ſunt Alabandei, βαρβαρόφωνοι ab Homero nuncupantur, a barbarie & ruditate: quorum vęcordia vel in eo eluxit, quod in gymnaſio loco certaminibus & exercitationi corporis dedicato ſtatuę apud eos viſerentur habitu cauſidicorum, contra in foro iudicatio, diſcos aut ſimile quid manibus tenerent, ordine plane præpoſtero. Alabando Carię vrbs, ab Alabando, quem indigetum deorum in numero colebant, condita, inter duos colles vtrinque in accline ſurgentes ſedet, ita vt ſpeciem referat clitellarum inuerſarum, ita enim vertenda ſunt Strabonis verba ex lib. 14. ὡς ἐοικέναι κανθηλίοις κατεστραμμένοις, quę perperam interpres reddidit, vt ciſtæ inuerſæ aſpectum exhibeant: quamquam & græcus codex non careat menda, pro κατεστραμμένοις legens κατεστραμμένοις: vnde emerſit iocus Appollonij dicentis eam eſſe σκορπίων κανθήλιον κατεστραμμένον. hoc eſt, ſcorpionum clitellas inuerſas, Scorpionum addẽs propter iſtorum animalculorum abundantiam: ſuggillat poſtea illos vt mollitiei ac delitiis dedidos, & καυσώνας hoc eſt libidine feruentes, ſic enim malo reddere, quam cum interprete, ſuffitos.

In aceruum metere.

Εἰς τὸν σωρὸν ἀμᾶσθαι, id eſt, In aceruum metere, prouerbium eſſe admonet Suidas in eos qui ad magna aſpirant, aut res arduas ſuſcipiunt: vel qui edicta edictis, mandata mandatis accumulant. Sumpta a meſſoribus metaphora.

Pardus maculas non deponit.

Πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ' αἰθίοψ τὸ μέλαν. id eſt, Pardus pellis maculas non ponit, nec Aethiops fuſcedinem. Extat apud Nazianzenum in Stelitenticis. Vt panthera, verſicolor maculas non amittit, nec Aetiops colorem mutat,

Sex congios capit.

Ἓξ χόας χωρεῖ, id eſt, Sex congios capit, prouerbium eſt in ſtolidos & emotę mentis homines. Ariſtoph. in Nebulis, ἓξ χόας χωρεῖν, ſubaudi, ὁ ἐγκέφαλος αὐτοῦ. id eſt, Senos capit congios, nempe cerebrum hominis. Metaphora ab vtre aut teſta, citatur in Suidæ commentariis.

Aquam plorat cum lauat, fundere.

PLAVTINVM illud ex comœdia Aulularia, Aquã hercle plorat, cum lauat, profundere, conuenit in hominem præparcum & illiberalem nimis atq. ſordidum, qui vſqueadeo ſit non attentus ad rem modo, ſed miſer, vt illuuiem & ſordes aquæ, qua fuerit ablutus, vereatur effundere, velut ſui aliquando futuras.

Supra clepſydram dicere.

Ὑπὲρ τὸ ὕδωρ ἐκχυθὲν εἰπεῖν. id eſt, ſupra aquam infuſam dicere. Prouerbium annotatur a Budæo, non explicatur tamen, ſonat autem idem quod, ſupra clepſydrã loqui: & quod Quintilianus dixit, Aquam perdere: videtur dictum de garrulis, qui loquentię multum habent, ſapientiæ parum, quiq. verboſitate nimia tempus extrahunt. Syneſius in Dione. ὕδωρ δὲ ταῦτα ... ἐπὶ ... καὶ μεμετρημένον ... πρὸς κλεψύδραν ... μανθάνομεν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν ... ἀλλ' αὐτίκα

παλαι-

πρὸς αὐτὸ μέτρον.id eſt, *Aqua celeriter diſluit, non dimenſa aut ad clepſydram expenſa:attamen ego ſi nondũ finem facio, mox ſaltem deſiſtam. Philoſtratus in Pauſania ſophiſta,* τοὺς τῆς κλεψύδρας μετέχοντας, *id eſt, clepſydræ participes nominat qui ad clypſydrã declamabant aqua certa menſura repletam,* κλεψύδρας ἐμμισθωμένους *vocat, taleſque vulgari dicterio,* διψῶντας *quaſi ſiticuloſos appellatos fuiſſe ſcribit. Solebant veteres ad aquæ ſtillicidium, orandi modum metiri productiore breuioreq. tempore circumſcriptum.*

Mare amnium non indiget.

NAZIANZENVS *in Monodia in Baſilium,* οὐκ ἐπὶ θάλαττα δεῖται τῶν εἰσρεόντων ποταμῶν, *id eſt, Non indiget mare influentibus amnibus. Vtemur eo cum oſtendere volumus quempiam ita ſuis animi dotibus inſtructum & exornatum vt per ſe abunde ſit laudatus, nec acceſſione alieni præconii aut externo adiumẽto opus habeat. Philoſophiæ doctrina imbutus, non indiget vno aut altero Iſocratis aut Agapeti præcepto ad mores faciente: vir cordatus alienis non vſus habet conſiliis, ſuis abundans: Eo modo vtitur idem in epiſtola quadam ad Baſilium,* εἰ καὶ ὕδατος δεῖται θάλασσα, καὶ σὺ τοῦ συμβουλεύοντος. *id eſt, Si aqua indiget mare, & tu conſultore opus habebis.*

Rudens omnis diſruptus eſt.

Πᾶς κάλως διέῤῥηκται, *id eſt, Omnis rudens diſruptus eſt, Prouerbium effertur de ſummo rerum diſcrimine, cum conclamatam eſſe ſpem ſignificamus, Heliodorus lib. 7. Aethiop. hiſtoriæ.* πᾶς δὲ τοῦτο τὸ τοῦ λόγου πᾶς κάλως διέῤῥηκται, πᾶσα ἐλπίδος ἄγκυρα παντελῶς ἀνέσπασται. *id eſt, Omnis quod dici ſolet rudens perfractus eſt, omniſq. ſpei ancora prorſus ſublata eſt. Metaphora a naui quæ amiſſis funibus in mari iactatur vndarum ludibrium.*

Vincat tuus tripes.

HELIODORVS *lib. 2.* νικάτω ὁ παρὰ σοὶ τρίπους, ἐγὼ δὲ ψευδόμαντις ἀποδεδείχθω *id eſt, Tuus tripus vincat, egoq. mendax vates inueniar, Conueniet vbi alicui proterue pertinaci veritatem dicti concedimus, velut herbam illi porrigentes victoriamq. permittentes. Sũptum a tripode oraculari cui inſiſtens vates, hauſto numine ventura canebat.*

Tamquam Gorgone conſpecta.

DE *repente attonito metuq. perculſo dicitur. Heliodorus lib. 4.* ὁ δὲ ὥσπερ τὴν γοργοῦς ἐκπεπληγμένος κεφαλὴν ἤ τι τῶν ἀτοπωτέρων, ἐξέ τι καὶ μέγα ἀνέκραγεν. *id eſt, Illa non aliter ac conſpecto Gorgonis capite aut alio quopiam monſtro, altum vociferata eſt. Gorgones Phorcynis Ponti terræq. filiȷ natæ fuerunt, vt fabulantur Heſiodus in Theogonia, Hyginus, & Baſſus in Arataeo commentario, oculo vno exemptili præditę tres, alatæ, anguibus loco crinium implexæ, aprugnis dentibus, manus habentes æneas, & alas quibus volarẽt, vt annotatum eſt a doctiſſimo ſcholiaſte Aeſchyli, quarum nomina fuerunt, Stheno a robore, Meduſa a regni cura, Euryale ab imperio maris appellatæ: quarum meminit in Agamemnone Aeſchylus.*

Αἱ δὲ γοργόνες δεινῶν

Φαιοχίτωνες καὶ πεπλεκτανημέναι
Πυκνοῖς δράκουσιν. *id eſt,*
Illę inſtar Gorgonum
Atratæ, & angues inuolutæ crinibus.

Gorgo autem & Gorgon ad incutiendum terrorem formidabilis fuiſſe fingitur horribili aſpectu, vnde Homerus Iliados vndecimo.

Τῇ δ' ἐπὶ μὲν γοργὼ βλοσυρῶπις ἐστεφάνωτο
Δεινὸν δερκομένη. *id eſt,*
Torua tuens Gorgon clypei lucebat in ære.

Tam vero teter & horrendus earum obtutus fuiſſe perhibetur, vt in ſaxa obriguiſſe homines ſolo aſpectu crediti fuerint, quo ſpectat illud Homeri γοργὰς, *aut vt Zenodotus maluit,* γοργόνος ὄμματ' ἔχων, *id eſt, Gorgoneos torquens oculos, & Martialis lib. nono,*

Auertam vultus, tanquam mihi pocula Gorgon
Porrigat, atque oculos oraq. noſtra petat.

Aeſchylus in Prometheo de Typhone loquens,

Ἐξ ὀμμάτων δ' ἤστραπτε γοργωπὸν σέλας. *id eſt,*
Vibrabat ex oculis Meduſæum iubar.

Vlyſſes apud Homerum Odyſſea vndecimo, pauidum fugiſſe ſe ait,

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου
Ἐξ ἅιδος πέμψειεν ἀγαυὴ Περσεφόνεια. *id eſt,*
Ne mihi Perſephone coniunx Plutonia tetrum,
Gorgonei capitis monſtrum ſubmitteret Orco.

Iambilicus Gorgonem cupiditatem nominat, quæ illectos vecordibus affectionibus homines, materiæ immergit, ſaxoſq. efficit. Alexander Myndius hiſtoricus apud Athenæum in 5. refert Gorgona animal eſſe Lybicum non diſſimile vitulo, quod diro minacium oculorum aſpectu intuens enecet.

De Gorgone lege Palephatum.

A vipera morſum culpas.

DE *eo qui alienæ calamitati inſultat, nondum expertus fortunæ ſæuitiam, extulit illud Ariſtides in oratione modo* εἰ καίμοι δοκεῖς κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸν ὑπὸ τῆς ἐχίδνης δηχθέντα αἰτιᾶσθαι πρὶν πάνθ' αὐτὸς δηχθῆς. *id eſt, Videris mihi viperæ dentibus ſaucium culpare, ipſe ſaucius antea nunquam iuxta prouerbium. Adagiȷ origo videtur ex Apologis ſumpta.*

Philoxeni codicillus.

Φιλοξένου γραμμάτιον, *id eſt, Philoxeni codicillus. Citatur prouerbium a Suida, & exponitur de iis, qui repudiãt oblatam conditionem, aut poſtulata pertinaciter reiiciunt, Natum a Philoxeno Cytherio, dithyrumborum ſcriptore Dionyſii tyranni deliciis, qui cum inepta huius poemata & faſtidiret audire & tranſuerſo calamo iugulaſſet in Latomiis (ita appellatur carcer Syracuſis ab eo ipſo tyranno factus e ſaxo in mirandam altitudinem depreſſo, & multorum operis penitus exciſo, vt teſtatur in Verrinis Cicero) miſſus fuit, vnde liberatus iuſſu tyranni, ac Tarentum elapſus, ac per litteras a Dionyſio vt rediret reuocatus, reſponſo illũ dignatus non fuit, ſed arrepto codicillo primum alphabeti elementum quod eſt α identidem inſcripſit, quo votum illius prorſus reſciſſa amicitiæ teſſera repudiaret: habet autem α negandi vim apud Græcos, inficiatoria particul. Philoxeni ergo codicillum aut Pugillares reſcripſiſſe dicetur appoſite, qui rogatus non obtempe-*

rat, vel oblatis nuptiis nuncium remittit, vel denique ratione quauis abnuit ac reſpuit rogationem. Venuſtius eſt quam quod ab aliis adfertur, τὸ φιλοξένου, id eſt, Philoxeni non.

In Ceo quis dies.

Ἐν Κέῳ τίς ἡμέρα, id eſt, In Ceo qui dies. Heſychius annotat efferri prouerbium de rebus dubiis haud certo cõpertis, ἀπὸ τῶν ἐν Κέῳ ἀγόντων, quod in Ceo inſula non haberent ſtatas ferias, ſed pro arbitrio quiſque ſuo eas celebrarent, vbi commodum eſſet: vnde etiam prouerbiale dictum manauit, Tibi ipſe calendas edicito, de quo alibi egimus.

Quod ſal carni.

CVM ſignificare volumus proprium aliquid eſſe & peculiare alicui rei, prouerbij vſus erit, veluti ſi dicamus veritatem proprium eſſe condimentum hiſtoriæ, non aliter, quam ſal carni ſit aut poetices delectationem: vſus eſt Philon Iudæus libro de mundi opificio, de piſcibus loquens, quibus ad conſeruationem corporis aſperſa ſit vitalis facultas, καθάπερ φασὶ τοὺς ἅλας τοῖς κρέασιν, ἵνα μὴ ῥᾳδίως διαφθείρηται. id eſt, quemadmodum ſal, vti dicitur, carni, ne facile computreſcat. Ita Varro libro rei ruſticæ ſecundo, Suibus animam datam pro ſale ait, qui ſeruaret carnem. At ſal fatuus, de inſipido homine dicitur, quomodo Hecebolius ſophiſta legitur ſe humi ſtrauiſſe ante templi veſtibulum, exclamaſſeq. πατήσατέ με τὸν ἅλα τὸν ἀναίσθητον, id eſt, proculcate me ſalem inſenſilem quod refert. Nicephorus Calliſtus.

Intus Hecuba, foris Helena.

DE femina formoſa quidem, ſed maledica & improbis moribus prædita dicitur prouerbio. Gregor. Nazianzenus in carmine aduerſus fucatas mulieres purpuriſſo oblitas.

Ἔνδοθι τὴν Ἑκάβην, ἔκτοθι τὴν Ἑλένην, hoc eſt,
Turpem intus Hecubam, pulchram Helenēq. foris.

Hecuba Priami vxor præ ſenio turpiſſima in canem conuerſa fingitur, Plautinus Menechmus propter maledicentiam, ſic enim ait.

Non tu ſcis mulier, Hecubam quapropter canem
Graij eſſe prædicabant? Mu. Non equidem ſcio.
Me. Quia idē faciebat Hecuba, quod tu nunc facis.
Omnia mala ingerebat, quem quem aſpexerat,
Itaque adeo iure cœpta appellari eſt canis.

Huc ſpectat illud Iuuenalis ſatyra decima. Sed torua canino Latrauit rictu, quæ poſt hunc (Priamum) vixerat vxor. Poterit & de fucata dici, quomodo vſus eſt Nazianzenus, quæ larua potius & ſpectrum hominis videri queat, niſi ſtibij & purpuriſſi mangonium penicillo inſcriptum fœditatem oblineret. Transferri etiam poterit ad librum ſpurcitia plenum, ſpecioſum titulum præferentem, aut membranis ſumptuoſis magnifice exornatum.

Citius terra ætherem conſcendet.

IMPOSSIBILIS conatus ſignificationem habet illud, quod apud Euripidem Hercules loquitur. πρόσθε γαῖαν.

Γαῖ' ἂν ἄνω ἄστρα, γῆ τ' ἂν αἰθέρ' εἰς αἰθέρα,
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι ταῦτ' ἀπαντῆσαι λόγου. id eſt,
Citius humo infigentur aſtra, & ætherem
Terra occupabit quam verbis palpet tibi.

Refertur a Philone ſemel atque iterum. Cui adfine eſt Zenonis dictum, ὅτι θᾶττον ἂν ἀσκὸν βαπτίσαι πλήρη πνεύματος, hoc eſt, Procliuius mergi poſſe vtrem vento diſtentum: cuius idem ſcriptor meminit.

Flamma ſine Vulcano.

Πυρκαϊὰν ἀνήφαιστον καὶ ἄξυλον, quod ſonat, Incendiū abſq. Vulcano & lignorum expers, prouerbio dici ſcribit Io. Zezes in omnigena hiſtoria, animi angores & curas animum coquentes exulcerantesq. nullum autem grauius eſt incendium quam affectus, qui ita animum lancinant: Sic de amoris igne dixit Vergilius docte, Eſt mollis flamma medullas & de eadem Didone iterum, Et cæco carpitur igni, ſecretum amoris incendium quo torrebatur indicans.

Edentulæ maxillæ.

Ἀμβλεῖα γνάθος, id eſt, Bucca edentula prouerbiale dicterium in eum qui lædere aut fortunis officere alterius nequeat: Licebit & γέροντος ἀμβλείας γνάθους, id eſt, edentulas aut exarmatas ſenis maxillas in contemptum ſenilis virium detorquere, vt ſi quis calamo conuitioq. ſenem laceſſens, iniuriæq. viciſſitudinem contemnens, dicat ſe nihili facere impotentis hoſtis ὥσπερ γέροντος ἀμβλείας γνάθους, veluti ſenis edentulas maxillas. Integrum videtur adagium legiſſe Gregorius Theſſalonicenſis hoc modo,

Γέροντος ἀμβλεῖαι γνάθοι βακτηρία. id eſt,
Sunt ſcipio ſeni maxillæ edentulæ.

Verba eius hæc ſunt, ὅμως ἀλοῖ μὲν γναθοῖς ἀμβλείαις, ὡς ἐνῆν, ὡς καὶ τις παροιμία ἐστι καὶ βακτηρίαν ἀποχαρίζεται ἀνδρὶ γέροντι. hoc eſt, At tamen edentulis malis, vt poteſt, cibum molit, quas prouerbium ſcipionis vice ſeni tribuit.

A cauda ad os transferre.

Ἀπ' οὐρᾶς ἐπὶ τὸ στόμα μετάγειν. id eſt, A cauda ad os transferre, apud Plutarchum in nono Sympoſiac. prouerbij vice poſitum eſt, pro, a calce ad initium transferre: vt quod poſtremum locum obtinere debuerat, ad primum mutato ordine tranſponatur, ſic autem inquit. αἱ γὰρ καλούμεναι ψυχραὶ τράπεζαι ἀπ' οὐρᾶς ἐπὶ στόμα μεταχθεῖσαι τὴν πρώτην ἀντὶ τῆς ἐσχάτης τάξιν ἔχουσι. id eſt, Quas frigidas nominamus menſas, a cauda ad os tranſlatę, primum pro poſtremo ordinem obtinent.

Agnum demetere.

Ἀμνὸν κείρειν, id eſt, Agnum demetere, Prouerbium citat Euſtathius Odyſſ. nono, efferriq. annotat, ἐπὶ τῶν ἐκ διαλείμματος τιμωρουμένων de his qui ad pœnam conniuent, multamq. in commodum tempus differunt: Occaſione adagij petita ab agnis qui primo vere inutiles lanitio relinquuntur, aſſeruanturq. in æſtatem ad idoneum tondendis lanarum villis tempus. Quadrabit quãdo ſilentio prætermittimus quidpiam, data occaſione opportuniore loco ac tempore diſertius de eo prolixiuſque acturi.

Nil

Nil boni cogitat vir arrigens.

Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον ἐστυκὼς ἀνήρ. id eſt,
Nil cogitat plane boni vir arrigens.

Prouerbialem ſenarium citat Euſtathius ex Aelij Dionyſii rhetorico lexico, non explicat tamen, atque ita legit & Suidas fere hunc in modum, οὐδὲν μέγα φρονεῖ ἐστυκὼς ἀνήρ. id eſt, Nil magnum ſapit vir arrigens, ſed manca parumq. integra verſus lege. Significat autem quod libidinis furor prudentiam omnem expectaret, honeſtiq. rationem ex animo deleat, quod ſi quis legat ἑστῶτες, iudicabit, ſtantes, hoc eſt, in iram alioſue animi affectus arrectos iuſte iudicare non poſſe, ſiquidem legimus iudices olim ſediſſe: argumento ſedatioris animi & ab omni motu compoſiti. Porro verbum στύειν in pudendam ſignificationem tranſtulit Comicus, unde & de Diana virgine dictum eſt, ὅτι ἀστύμαντος [illegible] αἰδοῖα τῶν, quod arrectionem inuiſam habeat: quin & lactuca ſeſſilis latifolia, ab Athenienſibus ἀστύτις dicebatur, quod nimius eius vſus impotentes in venerem reddat, qua de cauſſa & Pythagorei εὐνοῦχον eam vocarunt, quaſi caſtrantem & eunuchum.

Herculis ira.

HERCVLIS *iram appellat Ariſtophanes in veſpis, generoſi pectoris iram, magnoq. animo dignam, quod quemadmodum Hercules laborioſiſſima quæq. & difficillima certamina ſubiit, e quibus eo plus honoris aſſequebatur, quo eſſent moleſtiora: ita & generoſus eſt & Herculis ira dignus, potentiores inceſſere, quam plebeios homunculos, propterea inquit Comicus,*

Ἀλλ' ἡρακλέους ὀργήν τιν' ἔχων τοῖσι μεγίστοις ἐπιχειρεῖν

id eſt, At Herculaneam quandam iram habens, magnates adoriri ſe velle dicit. Theocritus de robuſto illud extulit idylio quarto.

Φαντί νιν Ἡρακλῆϊ βίην καὶ κάρτος ἐρίσδεν. id eſt,
Viribus Alcidæ hunc contendere poſſe loquuntur.

Philon Iudæus, ἡράκλειον θάρσος id eſt, Herculeam confidentiam dixit prouerbialiter ibi, τὴν ἡρακλέους τόλμαν ἀπομιμούμενοι. id eſt, Herculeam ferociam imitantes. Ad Ariſtophanicum verſum reſpexit Ariſtides, de Comico illo ſentiens, ἕτερος δ' αὖ τὴν ἡρακλέους ὀργήν τιν' ἔχων. id eſt, Alius quiſpiam Herculis quadã ira percitus. Huic diſſimile eſt quod Ouidius ait lib. De ponto tertio. Nobile namque Pectus, & Herculeæ ſimplicitatis habes.

Deo præeunte, nullus officit obex.

FREQVENS *eſt & parœmiæ vice vſurpatum ab Ariſtide θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, id eſt. Deo præeunte aut initium faciẽte, vt in Panegyrica oratione, Ἀλλ' ὅπου ἐστὶν ἐνδειξάσθω θεὸς ἀρχὴν, εὐθεῖα δὲ ἡ κέλευθος. Id eſt, At vbi Deus initium oſtenderit, quod ait Pindarus, nullus officit obex. Idem aduerſus otij obtrectatores θεοῦ δή φασι Πίνδαρος δείξαντος ἀρχὴν, εὐθεῖαι δὲ κέλευθοι ἑλεῖν τὸ προκείμενον. hoc eſt, Moſtrante initium Deo, vt Pindarus inquit, prona eſt ſemita ad inueniendum quod propoſitum eſt. Huc pertinet ſententia prouerbialis, quam citat Suidas, θεοῦ παρόντος ἅπαν ἀνύεται τὸ ἄπορον, id eſt, Deo preſente fit expeditum, quidquid fuerat implicitum, & illud Ariſtidæ, ὁδευτὰ πάντα θεοῦ ἡγουμένου. id eſt, Fit peruium auctore Deo, quod imperium erat antea. Hinc Philon Iudæus libro. Quod omnis vir bonus idem ſit & liber. ἀνεβόησε τὸ σοφόκλειον ἐκεῖνο τὸ θεσπιῳδὸν, Θεὸς ἐμὸς ἄρχων, θνητῶν δ' οὐδείς. id eſt, Exclamabit.n. Sophocleum illud, oracularibus reſponſis nihilo inferius, Mortalium nemo, at Deus dux eſt mihi. Ad hanc claſſem ſpectat & Syneſii illud in epiſtolis, θεὸς ἀπάσης [illegible] πράξεως καὶ λόγου. id eſt, Deus cuiuſuis & dicti & facti auſpex eſto. Certe religio omnis Deum opificem omnium agnouit ſemper, & ab illo captandum auſpicium vnanimi conſpiratione cõſenſit, vnde Pauſaniæ auctoritate annotat Euſtathius in cuiuſlibet rei auſpicatu dici ſolere, ceu ſymbolis inſtar, θεὸς θεός id eſt, Deus Deus: quod obſeruaſſe non temere videtur Plato in principio librorum de Legibus, vbi cum Athenienſis hoſpes dubie dixiſſet videri a Deo aut ab homine quopiam inuectas eſſe leges, reſpondet Clinias. θεός, ὦ ξένε, θεός, hoc eſt, Deus o hoſpes Deus euiſce rei auctor eſt. Quod Platonis dictum repetit Theon Alexandrinus in Arateis commentariis, cauſſam reddens, cur ab Ioue exordium operis ſumpſerit Aratus, ita canens ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα. quod Maro ad ſe recepit ibi, Ab Ioue principium. Nimirum & Pindarus alicubi dixit breuiter, Διὸς ἐκ προοιμίου. hoc eſt, Ab Iouis proœmio, innuens ab Ione, hoc eſt, Deo rerum principio, conatus noſtri auſpicium eſſe ſumendum.*

Daphnis inter paſtores primus.

Δάφνις παρὰ ποιμέσι πρῶτος ἐγένετο, *id eſt, Daphnis inter paſtores primus euaſit. Extat apud Syneſium in Epiſtola ad fratrem, prouerbiali ſpecie dictum. καὶ τοῦτο Δάφνις παρὰ ποιμέσι πρωτεύοντα, ταῦτα τῆς Εὐθαλίου ἐπὶ μέγα τύχης ἐξέτεινε. id eſt, Ex ea occaſione Daphnis inter paſtores primus extitit, hoc factum Euthalium ad amplas fortunas euexit. Vſum prouerbij ipſe auctor exponit propemodum. Quoties namq. opinionem alicuius augeſcere, ipſumq. admirationi eſſe volumus innuere, atque magnæ auctoritatis haberi, dicemus, Daph. inter paſtores principatum obtinet. Prouerbii origo ex Theocriti Bucolicis; vbi de victore Daphni ita canit.*

Κἠν τούτῳ Δάφνις παρὰ ποιμέσι πρᾶτος ἔγεντο. i.
Daphnis ſe ex illo primus paſtoribus infert.

Quo adluſit Virgilius ibi Daphnin ad aſtra feremus. Hiſtoriam de Daphnide pertexit Diodorus Siculus libro quinto, Is e Mercurio & Nympha Siciliæ indigena prognatus, & ab nymphis enutritus, multa boum armenta poſſedit, a quorum cura βουκόλος, id eſt, bubulcus dici cœpit, cumq. eſſet ingenio acri, carmen ab auctore Bucolicum dictum, primus excogitauit: dicitur autem Syracuſius fuiſſe. De hoc paullo fuſius Aelianus libro decimo omnigenæ hiſtoriæ. Daphnis, inquit, Bucolus amaſius fuit Mercurij, ſecundum alios filius, nomen ab euentu ſortitus, quod a partu expoſitus fuerit in laureto, quem boues in Sicilia paſcentem nympharum vna deperiiſſe dicitur, eiuſq. illo primum iuuẽtæ florem delibaſſe inito pacto, ne cum alia congrederetur, quod ſi falleret, interpoſita oculorum orbitatis pœna: ſed cum non multo poſt adamatus a Regia puella, per ebrietatem pactum diſſoluiſſet, habita conſuetudine cum Regis filia, captus luminibus, Bucolicum

carmen,

carmen,calamitatis ſolatium, primus cecinit.

Addere gangrænam.

ADDERE gangrænam vſurpat Arnobius lib.quinto aduerſus gẽtes,progeminare malum,aut veterem culpam nouę noxæ acceſſione grauare,verba eius ſunt.In quo cum vnam contrahere poſſetis culpam conſeriptione de ſuperis tali addid iſtis(vt dicitur)gangrenã, cum deorum omnibus appellauiſtis res turpes. Simili metaphora dictum eſt illud a Varrone libro tertio de vita populi Romani. Quo facilius animadnertatur per omnes articulos populi hanc mali gangrænam ſanguinolentam permeaſſe. Ad eundem modum Lucilius in ſatyris, Serpere vti gangræna malo atque herpeſtica poſſet.

Hectorem imitaris, ab Ilio numquam recedis.

IOCVS eſt in paraſitum gulæ plus æquo deditum. Marulli Mimographi, quem M. Antonini philoſophi & Cæſ.temporibus vixiſſe teſtatur Iulius Capitolinus: cuius præter Ael. Spartianum meminit & D. Hieronymus aduerſus Ruffinum. Tu Hectorem imitaris, ab Ilio numquam recedis. Adluſum eſt autem ad Ilij, quo troia cenſetur, nomen ambiguum, cum Ili inteſtino, per quod cibus receptus delabitur. Competet in ſtrenuum gurgitem, qui numquam belluonari deſinat. Quadrabit & in ganeonem inexhauſtæ libidinis, quippe cum Ilium pro impubio ſeu interfœmineo muliebri accipi ſoleat atteſtante Heſychio, quo ſenſu detortum fuit illud Homericum, Ἰλίου εἴσω. id eſt, Intra Ilium.

In cauea non canit luſcinia.

Ἀηδὼν ἐν οἰκίσκῳ μὴ ᾄδει, id eſt, In cauea non canit luſcinia, prouerbio ſignificatur ingenij libertate nihil eſſe præſtantius ad res agendas, propterea quod ſeruilis conditio animi ſinum coarctet quodammodo ac præcludat: præclare enim dictum eſt ab Homero Odyſſ. ę.

Ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσιν. id eſt,
Dimidio ingenij non æquus Iuppiter orbat
Seruilis quem forte premit conditio vitæ.

Recte quoq. Philon Iudæus, δουλεία τοῖς ἐλευθέροις ἀφορητότατόν ἐστιν. id eſt, Homini libero nihil ſeruitute intolerabilius eſt. Scopelianum ſophiſtam obſecrarant Clazomenij, vt domi ſuę profiteretur, ſperantes eius doctrina celebres fore Clazomenas: horum petitionẽ reiiciens ille, os obſtruxit percommode, dictitans incluſam caueæ luſciniam nõ canere, Græca Philoſt. verba ſunt, οὐκ ἀγεννῶς παρῃτήσατο, τὴν ἀηδόνα φήσας ἐν οἰκίσκῳ μὴ ᾄδειν. hoc eſt, non inuenuſte deprecatus fuit, luſciniam, inquiens, non cantillat in cauea. Luſciniæ tale ingenium eſt, vt non niſi libero aere moduletur, capta caueæq. cancellis immiſſa obmuteſcat: quamquam audio inuentum eſſe apud nos, qui arte quadam erudiat luſcinias vt in caueis cantent.

Ne ſalem quidem dederit.

Οὐδ' ἅλα δοίης, id eſt, Nec vel ſalem dederis. Adagium eſt in hominem præparcum & ſordidum, qui neque minimum quid, ac ne ſalis quidem micã largiri ſuſtineat, qui hoſpitibus dabatur omnibus. Exſtat apud Homerũ Odyſſeæ.17. vbi Vlyſſes Antinoum conuitio lacerat, velut ſordidum ſupra modum & illiberalem

Σὺ δ' ἂν ἐξ οἴκου γε τῷ ἐπιστάτῃ οὐδ' ἅλα δοίης, id eſt,
De penore haud dederis micam ſalis Vpilioni.

Vbi notandum quod Ariſtarchus, ita legit, quemadmodum citauimus, ac Caliſtratus ἐπίσταθμα dictione proparoxytona ſcribit & exponit κόπρια ἢ λύματα, id eſt, ſterquilinia & ędium purgamenta, quæ ſcopis a pauimento euetruntur, ab οὖδας, quod ſonat ſolum ſiue pauimentum: quod ab Euſtathio in illum locum annotatum eſt. Vſurpatur & a Dione Chryſoſtomo in oratione, quam inſcripſit Euboicum, quamquam in græco codice vitioſe legitur, οὐδ' ἅλα δοίης.

Nec vola, nec veſtigium.

EXSTAT apud Varronem in ταφῇ Μενίππου, Hæc Numa Pompilius fieri ſi viderit, ſciet ſuorum inſtitutorum nec volam nec veſtigium apparere. Et iterum in Cynicis περὶ ἐδεσμάτων. Quorum in ſepulchris nec vola nec veſtigium extat. Vtrũq. citatur, a Nonio Marcello. Idem eſt cum illo Plautino Nec pes nec caput ſermonis apparet. Huc pertinet illud Aeſchyli in Agamemnone fabula,

Καὶ ποῖ τελευτᾷ καὶ καρανοῦται λόγος; id eſt,
Qui finis, aut quod naſcitur verbis caput;

Verba ſunt Electræ ad Agamemnonẽ, quo vti licebit, cum indicamus incertos nos eſſe quo euadat oratio, aut vnde orta ſit.

Spongia medebitur.

Σπόγγος ἰάσεται, id eſt, Spongia medebitur. Quadrabit quoties mutaturos nos ſententiã & antiquaturos pollicebimur. Vſus ſpongiæ notiſſimus erat in extergẽdis mẽſis præcipueq. abacis in quibus ſcribebant & inducta ſpongia corrigebant, quomodo Auguſtus Aiacem fabulam in ſpongiam incubuiſſe dicit ad exemplum Atacis, qui in ferrum, vti refert Suetonius Tranquillus. Ariſtides in oratione quadam, εἰ γάρ τι ἡμῖν ληλήρηται, οὐδὲν δεῖ τῆς Στησιχόρου παλινῳδίας, ἀλλὰ σπόγγος ἰάσεται, id eſt; Quod ſi quid nugati ſumus nihil opus fuerit Steſichori palinodia, nimirum abunde medebitur ſpongia. Adluſit huc auctor epigrammatis incertus lib.6. in quo Callimenes quidam Mercurio artis ſuæ inſtrumenta his verſibus dedicat.

Καὶ βυθίων τρίτωνος ἁλιπλάγκτοιο χαμεύνην
Σπόγγον, ἀκεστορίην πλαζομένης γραφίδος, id eſt,
Vndiuagiq. thorum Tritonis ſpongiam, in alto
Decerptam, errantis quæ medicina ſtyli eſt.

Clemens Alexandrinus ἀνασπογγίζειν ξηροφαγίᾳ dixit, madorem ventriculi nimium aridis cibis ebibere atque rapere, quod metaphorice licebit transferre ad orationem, quæ ſi nimis affluens ſit, exiccanda venit, ac molli illo madore exinanienda, Græce non male dixeris, τὸ τῶν λόγων ὑγρὸν ἀνασπογγίζειν,

Figura, & triobolus.

EVSTATIVS Iliados decimotertio annotat prouerbialiter dici, σχῆμα καὶ τριώβολον. id eſt, Figura & triobolus cuius vſus ſit in ingenioſos quidem, ſed niſi inſtiteris remiſſos, & non niſi præmiolis quibuſdam expugnabiles:

gnabiles : cui vitio dexterrimus quiſque obnoxius fer me eſſe deprehenditur. Nata parœmia a Phryuico tragico, qui tantum operæ ſtudiiq. collocaſſe in Tragicã ſaltationem perhibetur, vt nouum genus ſaltandi (χεῖρα vocant) excogitantibus triobolum præmij vice numeraret. Refertur ab aliis origo prouerbij ad Pythagoram, quem Iamblicus philoſophus ſcribit ingenioſo dexteroq. diſcipulo, ſed ad diſciplinas excolendas tardiori, pro quolibet mathematico ſchemate triobolum pependiſſe, vt præmij inuitamento ſupinitatem diſcipuli caſtigaret, ſtudioq. diſcendi (quod libera & incoercita voluntate conſtat) faces quaſdam ſubderet.

In paguro ſapientia.

Ἐν παγούρῳ σοφία, id eſt, In paguro ſapientia, prouerbium eſt quo ſignificatur, vt arbitror etiam paruis rebus ſuam eſſe gratiam, & puſillæ ſtaturæ hominibus non deeſſe prudentiam, vt ad eum modum dicatur, quo illud, ineſt & formicæ ſua bilis. Alioqui elegantiſſime lepidiſſimeq. Paguri ſapientiam habere dicetur, qui viribus ſuis diffiſus, cum fortiori congredi timet : vt ſi dicamus doctum quempiam, cui cum ſophiſta res ſit, imbecillitatis ſuæ conſcium, in idoneum tempus pugnam differentem, παγούρου σοφία, id eſt Paguri ſapientia armare ſe debere. Pagurus cancri genus eſt, qui quotannis ſpoliatum ſe teſtea cruſta & aculeis omniq. armatura ſentiens, latebris ſuis verno tempore tantiſper ſe continet, dum noua eaq. durior teſta ſuccreuerit, nec ante hoc tempus, imbecillarum virium conſcientia, piſcem vllum aggredi audet. Hinc eſt quod conſilij prudentiæq. argumento Pagurum de collo Dianæ Epheſiæ ſuſpendiſſe antiquitas putatur. Huius prudentiæ meminit multis verſibus in primo Halieuticon Cilix poeta: & apud Epicharmum comicum in Purpura fabula, piſcator inquit. [illegible] id eſt. In Paguris Diis inuiſis ſapientiam, inq piſciculis omnigenas artes deprehendi. Lycophron in Caſſandra appellat Phœnicem Achillis formatorem πάγουρον, non tam propter cutis aſperitatem ſenio contractam, quod Zezes & Euſtathius annotant, quam propter innatam prudentiam, cuius ergo Peleus illum formandæ Achillis filij pueritiæ præfecit.

Hecales cena.

De frugali admodum tenuiq. apparatu effertur Hecales cena, ab Hecale paupercula, cuius apud Ouidium fit mentio, & cuius egenam cenam non aſpernatus fuiſſe Theſeus legitur. Iulianus Ceſar ad Iamblichum philoſophum. [illegible] id eſt, Nimirum Theſeus non detrectauit tenuẽ Hecales cænulam, ſed norat etiam paruis eſſe contentus, cum ita ferret neceſſitas. Dicitur autem Hecaleanus Theſeum iam tum iuuenili in ætate hoſpitio ſolerẽ excipere, proq. illius ad pugnam profecturi ſoſpite reditu vota diis nuncupaſſe : in cuius beneficij memoriã Theſeus inſtituit poſtea Hecaleſion feſtum: quo Ioui ab illius nomine Hecalo dicto ſacrificabatur. Callimachus ſcribit in opere quod ab anu inſcripſit Hecalem, habuiſſe illam [illegible]. id eſt, hoſpitij lares cunctis parentes.

Alexandrinæ deliciæ.

Consimili ſenſu Alexandrinas delicias dixit Fabius Quintilianus inſtitutionum oratoriarum lib. vbi parentum erga liberos ſuos indulgentiam ſeuere proſcindens: Verba inquit, ne Alexandrinis quidem permittenda deliciis riſu & oſculo excipimus: extremã intemperantiam turpemq. luxum deſignans: luxus autem & intemperantiæ genetrix eſt opulentia. Nemini vero dubium eſt, Alexandriam copioſiſſimum & opibus mercibuſq. omnigenis affluentiſſimum fuiſſe emporium. in hunc vſque diem.

Medica menſa.

Μηδικὴ τράπεζα, id eſt, Menſa Medica, pro exquiſite ſumptuoſa & ingentis apparatus menſa prouerbialiter accipitur a Syneſio lib. De inſomniis : a Medorum deliciis, qui Perſidi conterminì in eorum mores defluxere, ſiquidem apparatus Perſicos, pro opiparis dixit Horatius, et ſcribit Herodotus Perſas natali ſuo quẽq. die opiparam apponere cenam & prolixam diuerſis ferculorum miſſibus, idq. tam pauperibus quam diuitibus factitari : alioqui Perſarum regi mille victimas quotidie iugulari præter immẽſam volucrum vim, ex Heraclide Cumæo refert Athenæus. Syneſii verba ſunt. [illegible] id eſt, Menſam apponit, ſi velit, Siculam, aut ſi malit, Medicam. Vſurpat & Dion Chryſoſtomus in oratione vicesimetertia. [illegible] id eſt, Defecerunt pariter ſceptra, paludamenta, menſa Medica, ipſorumq proſapia. Thucydides libro primo de Pauſania elatius ſe gerente, τράπεζάν τε Μηδικὴν παρετίθετο id eſt, Menſam apponebat Medicam, quãquam ſcholiaſtes Græcus [illegible] legiſſe videtur, ſed exponit recte [illegible] id eſt, opiparam deliciiſq. affluentem. Diuerſo plane ſenſu, Μηδικὴν τράπεζαν, id eſt, Medicam menſam extulit Athenagoras libro De mortuorum reſurrectione. pro inhumanis cruentiſq. epulis, reſpiciens, vt opinamur, ad crudele Aſtyagis Medorum regis factum, qui Harpago amico conſiliorum omnium participi epulandum filium appoſuiſſe legitur apud Iuſtinum Trogi Pompeij epitomiaſten.

Vbi Atridarum ſcapha.

Ποῦ σκάφος τῶν Ἀτρειδῶν. id eſt, Vbi ſcapha Atridarum, Adagio vtemur cum ſignificabimus non eſſe curioſos nos de re a nobis peregrina, quæ nihil ad nos pertineat de qua non admodum ſit nobis laborandum: verbi gratia ſi dicat quis ſe melioribus ſtudiis addictum non curare aut ſollicite velle indagare, quid rerum agat Pontifex, vbi æſtiuet Turca, quid apparet Cæſar, quidue moliatur Gallus : quo ſenſu cecinit illud in odis Horatius,

Muſis amicus triſtitiam & metus
Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis, quis ſub arcto
Rex gelidæ metuatur oræ
Quid Tyridaten terreat, vnice Securus.

Vtitur Cicero libro ad Atticum ſeptimo. Sed quoniam res eo deducta eſt, non quæram, vt ſcribis, ποῦ σκάφος

τῶν

τῷ Ατρεΐδᾳ. Videtur aliunde e Tragœdia ſumptū.

Iſthmum ſinapi bibit.

PROVERBII ſpeciem redolet, quod apud Artemidorum lib. quinto Onirocriticon legitur, ἴσθμιον τὸ νάπυ ἔπινε. id eſt, Iſthmum ſinapi bibit aut momordit: vbi ille exponens viſum & euentum ſomnij cuiuſdam, quo is qui viſus ſibi erat ebibiſſe liquidi ſinapi trituram, in ius vocatus, capite luerat, ſubiungit id quod illi acciderat, iam antea deſignatum fuiſſe prouerbiali dicterio modo dicto: ſic enim ſonant eius verba, καὶ μοί τι ἀκαρίστου προσηγορίᾳ ὑπὸ τῆς λεγομένης, ἴσθμιον τὸ νάπυ ἔπινεν. quo miror quid Cornario viro alioqui doctiſſimo in mentem venerit, vt omiſſo verborum ductu, poſtremum iſtud verterit hoc pacto, Quis vnquam ſinapi bibit? Vſus adagij eſſe poterit, quando aliquem criſpare naſum præ ira, animoq. ringi ſtomachabundum ſignificabimus: vel quando ſcommatis dicacitatiſue pœnas dat quiſpiam, & numquam redituras per iugulum voces effutiens in capitis periculum ſe conijcit, nā tunc mordax conitiorum ſinapi appetit iuguli iſthmō. Eſt autem Iſthmus præter notam ſignificationem, inter ſeptum narium, & oris gulæq. interſepimentum quod abſumptum iri ſinapis poculo denotabat ſomnium.

Icci cæna.

DE præparca & frugali cœna dicitur parœmiace ἴκκου δεῖπνον. id eſt, Icci cœna, vt commemorat Euſtathius. Iccus Tarentinus fuit medicus, ὃς ἐπὶ βίῳ εὐτελείᾳ εἰς παροιμίαν ἦλθε, hoc eſt, cuius vita parſimoniam parœmia notat: diciturq. inquit, ἐπὶ τῶν ἀκριβῶς διαιτωμένων. Meminit Aelianus omnigenę hiſtoriæ vndecimo lib. Icci Tarentini non medici, ſed luctatoris, quem toto certationis tempore, temperantiſſimo & coercito victus genere vſum fuiſſe, venerisq. omnis expertem ſcribit. Græce eſt, ἀκολαστοτάτῳ τροφῇ διαιτώμενος. Simile eſt illi quod ſupra adſcripſimus, Hecales cœna.

In cinere ſcribere.

Εἰς τέφραν γράφειν, id eſt, Inſcribere cineri, Suidas & ex eo Varinus exponit de eo qui inanem ſumit operam: Cinis namq. impreſſos caracteras, quantumuis leuis auraula flatu facile confundit. Adnotant iidem auctores de rebus quoque impoſſibilibus dici. Citatur ex incerto auctore, apud quem vſurpari videtur, pro, nibil penſi facere. Ἐγὼ δὲ τοὺς ὅρκους αὐτῆς, τοῦ παροιμίου, ὅρμου δεινοὺς εἰς τέφραν γράφειν, id eſt, Equidem illorum iuſiurandum cineri, iuxta prouerbium, inſcribendum eſſe reor.

Frumentum in populum.

Πυροὺς εἰς δῆμον, id eſt, Frumentum in populum, Prouerbiale dicterium in ambitus ſuſpectos & officiis muneribusue gratiam vulgi demereri ſtudentes: cuiuſmodi fuere, qui frumentum populo viritim diuidendo, tyrannidis gratia id facere putabantur, vt ciuium libertatem in periculum vocarent, occupatis tali libertate illorum animis. Cicero lib. ad Atticum ſexto iocatur in eum, quod elargitus fuiſſet in Athenienſes frumentū, tanquam qui ad tyrannidem viam quandam affectaret, itaque ait, Sed heus tu πυροὺς εἰς δῆμον Athenis, placet hoc tibi? Memorat Velleius Paterculus Tiberium, eiuſq. fratrem Caium, Gracchos, præmuniendæ regalis potentiæ gratia, frumentum populo dari inſtituiſſe. Quadrabit in omnes qui quauis ratione gratiam aucupantur popularem.

Iciens ictus eſt.

Βέβληται βάλλων, id eſt, Iciens ictus eſt. Competit in eum qui ſibi ipſi malum accerſit. Ortum habet ab Hercule, qui in Olimpia ſtatuam conſpicatus, eamq. latronem ratus eſſe, ſaxum eo contorſit, quod cum reſiliſſet, Herculem ipſum ferijt. Effertur & ad hunc modum, πλήξας καὶ πληγείς, id eſt, Percutiens idem & percuſſus. Euſtathius Iliad. λ. originem paullo aliter refert, quod nimirum inter Elidem & Piſam ſtatua ſteterit, arte dædalea ſe vertens, quam cum Hercules lapide percuſſiſſet, virum ſuſpicatus, illa impulſa Herculem ferijt. Eleganter vſus eſt adagio Philoſtratus in Iconibus de Capaneo loquens. κεκεραυνῶσθαι λέγεται Καπανεὺς βεβλημένος, πρότερος ὡς οἶμαι κόμπῳ βαλὼν τὸν Δία. id eſt Fulmine percuſſus fuiſſe dicitur Capaneus, qui prior (niſi me fallit opinio) iactantia Iouem percuſſerat.

Mulctores reipub. peſtis.

Ἀμολγοὶ ſiue ἀμελγοί, ac ſi mulctores dicas, prouerbiali dicterio nominabātur oratores, quod populi pecunias, emulgerēt atque exugerent quodammodo, vt ex Pauſaniæ lexico adnotat Euſtathius Iliad. λ. & iterum Odyſſ. ι. qui etiam μολγοὶ dicebantur, ab ἀμέλγειν quod ſignificat τρυγᾶν, hoc eſt, vindemiari, atque inde natum prouerbium, ἀμολγοὶ πόλεως ὄλεθρος. id eſt, mulctores ciuitatis pernicies, Oratores olim fœcundiore aliquanto prouentu & lucro, quam nunc aduocatorum turba, factionas ſeditioneſq. venali lingua fouendo, & republica, ærarium expilabant, & plebem exugebant temporariis patrociniis. Hinc fit quod tantas pecunias coegiſſe rhetores illi leguntur cum Demades Athenienſis talenta decem accepiſſe memoretur, non alia de cauſſa, quam vt tacendo cauſſæ ne officeret, vt apud Gellium inquit C. Gracchus diſerte profeſſus, ſe ipſum quoque non gratis ad concionandum prodiiſſe, alioſq. omnes qui verba ad populum faciunt, rei familiaris ſuæ pretium & præmium referre. Huc ſpectat oraculum in quod ludit Comicus Ariſtophanes,

Μή μοι Κεκροπίδαι αἰνεῖτε, ἀμολγοὶ ἔσεσθε. id eſt,
Me mihi Cecropidas ſtudio laudetis inani,
Mulctores etenim fient.

Argentea fame conuiuari.

Ἀργυρέῳ λιμῷ ἑστιᾶν, ἢ εἰλαπινάζειν, id eſt, Argentea fame conuiuari epulari ve dicitur prouerbialiter, qui vere ſplendidam, hoc eſt, argenteis lancibus onuſtam, ſed obſoniorum inanem menſam apponit, exſtat apud Epigrammatarium lib. 2. titulo in Parcos,

Ἀργυρέῳ λιμῷ τις ἐς εἰλαπίνην με καλέσσας
Ἔκτανε πινακίοις τοῖς πίναξιν προσέδρην. id eſt,
Ad cenam accitum eſuries argentea nuper
Me necuit, vacuis lancibus aſſiduum.

Vbi ludit eleganter in voce πινάκων, id eſt lancium, quarum ſcrutatus etymon cum ſperaret eas fore ſibi πείνης ἄκος, hoc eſt, famis medelam, prorſus, πεινάλεας, id eſt, famelicas & inanes reipſa fuit expertus. Huc

ſpectat

ſpectat Epigramma Martialis, cuius ego mentionem alio loco feci,

Auro, non dapibus, oneratur menſa, miniſtri
Apponunt oculis plurima, pauca gulæ.

Cum argentea famem eandem eſſe putans quam idem Epigrammatarius pretioſam vocat libro decimo,

Hic pretioſa fames, conturbatrixq. macelli.

Sic enim in duobus vetuſtiſſimis exemplaribus lego reponendumq. cenſeo, pro quo vulgati libri habent, conturbatorq. macellus. Pretioſam autem famem illic & conturbatricem macelli intelligo, qua exotica delicia & ganeata obſonia, inexhauſtis pretiis alio ex orbe petebantur, quod Satyrice carpit Petronius Arbiter, ibi,

Luxuria rictu Martis marcent mœnia,
Tuo palato clauſus pauo naſcitur,
Plumato amictus aureo Babylonico,
Gallina tibi Numidica, tibi gallus ſpado, &c.

Diuerſa ab hac eſt, ἀργυρᾶ λιμός, id eſt, argẽtea fames pro argenti pecuniaue inopia, apud Heſychium.

Qui celocem regere nequit, onerariam petit.

COMPETIT in eum qui maiora aggreditur quam ferre valeant humeri. Citatur ex Apuleio in libro de reprobis verbis, Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Celox nauigium eſt breue, a celeritate qua pollet, nomen habens: at oneraria, grauis eſt & tarda de onere, cui ferendo accommoda eſt. Celocem facili momento quis regat & impellat, maiori arte ac labore in agẽdis onerariis opus eſt. Non abludit hinc Syllæ dictum inſultantis Marij Iunioris conſulis capiti, quod memorat libro primo Appianus. ἐρέτην δεῖ πρῶτον γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν, i. Remigem prius eſſe oportet, quam tractando gubernaculo manum admoueas.

Aranearum plenus aluus.

Ἀραχνίων μεστὴν ἔχειν τὴν γαστέρα. id eſt,

Senarius prouerbialis apud Cratinum Comicum in fabula quæ Dolium, ſiue Seria inſcribitur. Prouerbio egeſtas & extrema inopia ſignificatur: ex quo detortum videtur Catullianum illud de ſe, Plenus ſacculus eſt aranearum.

Staphyla anus apud Plautum in Aulularia, metuens ne ædes inanes a furibus aſportentur: Ita, inquit, inanis ſunt oppletæ atque araneis.

De paxillo ſuſpendere.

Πασσάλου ἀποκρεμάσαι. id eſt. De paxillo aut clauo ſuſpendere prouerbiale ſpecie dicitur, qui rerum non ſatagit, ſed negligentius quidpiam curat: ſic exponitur ab Euſtathio. Metaphora ſumpta ab iis qui non reponunt aliquid accurate, ſed velut aliud agentes, primo inſtrumento obuio appendunt illud. Simili modo dictum eſt, ſed tamen diuerſo ſenſu, κρεμάσαι τὴν ἀσπίδα, id eſt, ſuſpendere, pro, quietẽ agere & in pace verſari, quoniã pacis tempore ſcuta de parietibus ſuſpenduntur.

Inter Soſias & Tybios referre.

Εἰς Σωσίας καὶ Τιβίους ἀποδιδόναι. id eſt, In Soſiarum & Tybiorum numerum referre, prouerbij ſpecie dicemus quoties meritos proſtituimus & in inferiorem quam merentur claſſem atque ordinem redigimus. Syneſius ad Euoptium, τούτου τὴν ἀδελφὴν ἀνεψιὰν τὴν εὐγενεστέραν, ὁ θεῖος Ἡρώδης ἐκ θυρῶν, εἰς Σωσίας καὶ Τιβίους ἀπέδοτο. id eſt, Huius vel Cecrope longe generoſioris conſobrinam auunculus Herodes ab oſtiis, in Soſias & Tybios elocauit, hoc eſt in ignobiles & plebeios terræ filios. Galenus Therapeutices libro primo, indicat Tybios empititios fuiſſe ſeruos, quamquam ibi male per, i, ſcribantur, eius verba ſunt. καθάπερ Γέται καὶ Τίβιοι καὶ Θρᾷκες ἀργυρώνητοι, id eſt, Getarum more & Tybiorum, Tracumq. venalitiorum hominum Tibij a Phylarcho in Ponto ponuntur, ita quoque in Plinianis libris eſt, vt naturalis hiſtoriæ cap. 2. libri ſeptimi. Plutarchus ſympoſiacon quinto cap 7. καὶ τοὺς περὶ τὸν πόντον οἰκοῦντας Τιβίους προσαγορευομένους Φύλαρχος, οὐ παιδίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τελείοις ὀλεθρίους εἶναι. i. quãquam Tybios dictos Ponti accolas, refert Phylarchus non pueris modo, ſed & adultæ ætati faſcino officere. Soſias vero in comœdiis ſeruiles eſſe perſonas nemo eſt qui ignoret.

Oreſtis ſomnium.

Ὀρέστειον ὄνειρον, id eſt, Oreſteum ſomnium de re fabuloſa et cõmentitia, futiliq. dicitur: ita vſurpat Galenus Therapeutices methodi lib. primo. ὄνειρον Ὀρέστου διηγῇ Θεσσαλέ. id eſt, Oreſtis ſomnium nobis narras Theſſale. Huic ſimile eſt illud Dionis Chryſoſtomi. ἐδόκουν ὄναρ ὁρᾶν χωρία καὶ κώμας. id eſt, Videbar mihi videre in ſomnia quæpiam agros & vicos quos prædicabat.

Reperit patella operculum.

ADAGII iſtius Græci, ſalientes latuerunt hactenus, donec diligentiorem aliquantò operam repaſtinandis Nonij Marcelli ſenticetis impendens ego, primus illos aperui: cum illic non vno in loco legatur nullo prorſus ſenſu. Varro heurenulo paſtopoma περὶ ὁ τῆς μονάρχου, pro quibus verbis ita legendum e manuſcripto vetuſto codice aduotatũ a nobis in Animaduerſorum libris fuit antea. εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα, περὶ γεγαμηκότων, Conſtat autem Varronem plerisque ſuis libris prouerbiales inſcriptiones dediſſe. Eſt igitur adagium iſtud εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα, id eſt, Reperit patella operculum, pure puteq. idem cum eo quod D. Hieronymus detorſit ad ſuum vſum, Dignum patella operculum: quo vtemur ſi quando vecordi marito fatuam obtigiſſe vxorem ſignificare volumus, aut difficili homini rem eſſe cum moroſis.

Vitex floret, & botrus maturuit.

Ἤνθησεν ἄγνος καὶ ὁ βότρυς πεπαίνεται. id eſt,

Flos vitice exit, & botrus maturuit.

Plutarchus libro ſecundo, Sympoſ. vbi de remora piſce agit, oſtendit verſiculum hunc vulgi ſermone tritũ fuiſſe, quando addit, τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, id eſt, quod dici ſolet: ſed vſum non addit, neque originem adagij. Vti eo non intempeſtiue licebit, quando indicabimus tempus eſſe vt iuuenis maturi ingenij ſpecimen edat. Agnos eſt quam ſalicem Amerinam & viticem Latini nominant, cuius frondes thori loco ſubſtratæ, veneris impetum cohibere credũtur, vnde illi & nomen a ſterilitatis argumento, quaſi ἄγονα, hoc eſt, geniture inimico.

Terentianus Simo ad Soſiam libertum beneficij memorem, dicit ſe haud mutare factum. Conueniet eo vti, neque ſine venere, quando volumus ſignificare non pœnitere nos beneficij in hominem non male merentem collocati. Antiph. Comicus apud Athenæum libro primo, eleganter.

> [illegible]
> [illegible]
> [illegible]
> [illegible] id eſt,
> Qua gratia, teſtor deos, diteſcere.
> Quis optet, atque affluere gaza diuite?
> Niſi vt ſuo ferat opem amico, & Gratiæ
> Inter deas primitias fructuum ferat.

Oreſtis inſaniam inſanire.

SIMOCATVS in epiſtolis de paupertate loquens, malum calamitoſiſſimum illam vocat, qui cum nullus habere commercium deſideret, etiamſi Oreſtæa inſania labores, ὦ γὰρ, inquit, [illegible]. Oreſtis inſania pleni ſunt auctorum libri, quæ diræ ſcelerum vltrices furiæ illum agitarunt, parricidij reum.

Tria Theramenis cauenda.

CVM periculum ingens denunciamus, aut cauendum eſſe negotium periculoſæ aleæ plenum admonemus, adagij vſus erit. Polyzelus Comicus in Demotyndareo fabula, τριῶν ἐν κακῶν [illegible], [illegible].

> [illegible]
> [illegible]
> [illegible]
> [illegible] id eſt,
> Tribus e malis vnum neceſſe legere erat,
> Induere palum, vel cicutam obducere,
> Vel naue pro tua malis cito eximi,
> Theramenis tria hæc cauenda cenſeo.

Apparet verſus eſſe trimetros, quorum priores parũ ſuis numeris conſtant, corrupti nimirum. Ariſtophanes in Triphalete fabula,

> [illegible] τὰ τρία ταυτί.
> Ego metuo mihi tria hæc Theramenis.

Theramenes, cuius dubia in reipub. adminiſtratione fides literis conſignata eſt, tria pœnarum genera Athenis inuexiſſe videtur, aut ſtipiti alligatum corpus lictori excarnificandum dare, aut cicutæ poculum ebibere, aut exilio ſolum vertere. Huc alluſit Menander Comicus eo verſu.

> [illegible] τριῶν ἓν [illegible]. id eſt,
> Id namque de tribus malis vnum obtigit.

Theramenes quomodo a triginta tyrannis e medio ſublatus ſit, quidq. dixerit, ne Iſocrates ſuſcepto illius patrocinio periculum ſibi ipſe crearet, legas apud Plutarchum in vita Iſocratis. Non diſſimile eſt quod refert Suidas, capitis reis tria apponi ſolere, gladium, reſtim, & cicutæ potiunculam, quæ nominabant τὰ τρία [illegible], hoc eſt, Tria letalia, vel τὰ τρία [illegible], hoc eſt, tria morti addictorum: cuius rei meminit in Aepolis fabula Alexis Comicus, quanquã etiam aliter illud efferatur, τὰ τρία τὰ παρὰ [illegible], id eſt, Tria apud Prætorium ſiue iudiciarium forum [illegible]

quod inde natum quod capitalem ſententiam ſubituris fas eſſet tria quæ lubitum eſſet, effari, libere cibo prius vinoq. expletis. Zenobius auctoritate Ariſtidis commemorat, oraculum Delphicum coſulentibus ſortes exhiberi conſueuiſſe annulo obſirmatas, cum admonitione iſta, ne ſtatum ante diem, eas reſignarent, præuaricatoribus n. impendere o tribus vnum, aut oculorũ orbitatẽ, aut linguæ iacturam, aut manus truncationem.

Vita ſuilla.

SPVRCVM & contaminatum viuendi genus, ὑώδης βίος, id eſt, Suilla vita a Clemente lib. pædagogi tertio vocatur, vbi ait, [illegible]. id eſt, Pædagogus ille omnicius, ſciens conuerſationem cum improbis hominibus ſuinam eſſe, per Moyſen vetuit porcina veſci: ὑώδεις etiam ſtolidi craſſiq. ingenio dicuntur, vt apud Ariſtophanis ſcholiaſten Hippocratis liberi leguntur traducti fuiſſe per ora hominum de ſtupiditate, hoc eſt, [illegible], & Eudemus de iiſdem ait, [illegible], id eſt, ſtulti & illitterati Comicorum ſalibus inceſſebantur: Ariſtoph. interpres de Phanippo quodam, [illegible], id eſt, Suinus & ſcortorum amoribus deditus erat. Bœoti ὕαντες dicti fuerunt propter ingenij craſſitiem. Pherecratis etiam [illegible] pro impetum extulit, & Plato [illegible] pro indocte & inſulſe, ſuum more aliquid conari. Nazanzenus,

> [illegible] id eſt,
> Ipſi in ſuis ipſorum probris ſunt ſues.

Supra fumum clauus.

ὙΠὲρ καπνοῦ τὸ πηδάλιον, id eſt, Supra fumum clauus. Refertur ab Euſtathio Odyſſ. μ. Idem Odyſſ. π. indicat prouerbialiter dici ſecuritatis aut incuriæ cuiuſdam argumento [illegible], de rebus iam ſecure ſepoſitis: quaſi ſupra fumum, ac proinde neglectis: Cui oppoſitum eſt illud Vlyſſis conſilium ad Telemachum filium, ἐκ καπνοῦ [illegible], id eſt, Extra fumum depoſui diligentiæ nauatæ indicio, ſiquidem arma aut vtenſilia cum cura ſeponimus ne fumo denigrentur, ſed ſplendorem ſeruent. Incuriam oſtendit qui illud ſcripſit,

> [illegible] id eſt,

Hic clypeus appẽdetur in fuligine: nimirum neglectus propter diuturnam pacem atque obliteratus. Heſiodicum eſt, [illegible], id eſt, ſupra fumũ ſeponere gubernaculum, pro, nauigationi ſuperſedere: ſic enim ait,

> [illegible] καπνοῦ [illegible] hoc eſt,

Clauũ affabre factũ ſupra fumũ ſuſpendere, & iterũ,

> [illegible] καπνοῦ [illegible]. id eſt,
> Abſq. mora ſupra fumum ſepone temonem.

Greg. Nazan. in epiſt. iocatur in Greg. Nyſſ. qui reiectis ſacris lib. & ſepoſitis, profanos in manus aſſumpſiſſet: ἢ, inquit, ὑπὲρ καπνοῦ [illegible], id eſt, an ſupra fumũ libros ſepoſuiſti, quẽadmodum clauum ſolent brumæ tempore.

Fluctibus obloqui.

Πρὸς κύματα λαλεῖν, id eſt, Fluctibus obloqui prouerbialiter dicitũ, cui cũ homine refractario ac moroſo res eſt,

Refertur ab Euſtathio Odyſſ. nono. A quo non abludit illud Aeſchyli apud Prometheum.

Θέλων μ' ἀπαρτᾶν ἐκ πόρων ἀποστρέφεις, id eſt,

Hortando me obturbas vt vada transiter.

Aeſopicum onus.

Αἰσώπειος φόρτος, id eſt, *Aeſopicum onus prouerbiali ſpecie dicitur quod non vſquequaq. grauat, ſed paullatim leuius redditur imminuiturq. Natum ab Aeſopo fabulatore, qui mazas frixas & commeatus in longum iter parati vim magnam humeris exportandam in ſe recepit, iniquius nimirum & portatu difficilius onus, qua de cauſſa ludibrio ſannisq. omnium patuit primo ſed cum indies decederet aliquid oneri, demenſo diebtim inde in cibum abſumpto, poſtea ob induſtriæ ſpecimen cunctis admirationi fuit, videntibus illi decreſcere onus, cæteris propter viæ moleſtiam & diuturnitatem ingraueſcere. Qui ſcholæ ergaſtulum ſuſcipit, docendi inſolens, ſubit quidem ille Aeſopicum onus, ſed quod vſu fit leuius.*

Lapis ad funiculum.

Λίθος ποτὶ σπάρτον ἄγεται, id eſt, *Lapis ad funiculum aptatur, prouerbium accommodatur cum quid rite fit & ex vſu, nec enim rubrica ad lapidis poſitum adaptatur, ſed pro rubricæ ſeu funiculi ductu, coria in ædificiis ſeu lapidum ordines adpoſite locantur. Vtitur eo Gregorius Palama,* [illegible] *Et lapis ad funiculū apte locatur, nō aūt funiculus ad lapidē cōponitur. Cōſimile eſt illi, Bos currū trahit, nō boue currus. Eſt aūt* σπάρτον *is funiculus fabrorū cæmentariorū, quē ad perpēdiculi normam extendunt, vt lapidum coria concinnius aptent atque componant Poteſt & inuerti adagium, cum quid præpoſtere adminiſtrari ſignificabimus. Euripidis ſcholiaſtes citat hoc modo adagium.* τὸν λίθον ποτὶ τὰν σπάρτον ἄγε, *id eſt, Funiculo lapidem applica. Refertur & ab Apollonij interpretibus Doricæ parœmiæ nomine, ita,* ἡ δωρικὴ παροιμία, τὸν λίθον ποτὶ τὰν σπάρτον ἄγοντες, *id eſt, Dorico prouerbio dicitur, Lapidem ad ſpartum agentes.*

Capræ anniculæ pera,

CITATVR *ab Euſtathio Odyſſ. 9. parœmia heroici verſus lege aſtricta eiuſmodi.*

Αἰγὸς ἐπιετηρίνης [illegible] id eſt,

Anniculæ capræ ruffa pera optima fertur.

Videtur autem conficta ad commendationem puellaris ætatis, ſunt enim πρωτηρίνες *anniculi agni, vt exponit Heſychius. Vſus eius accommodabitur, ſi quando eundem iuuenem præclaræ ſpei & modeſtum laudabimus, qui poſtea ſenij vitio moroſior redditus intolerabilis euaſit.*

Tibi ipſe calendas edicito.

Σεαυτῷ νουμηνίας κήρυττε, *id eſt, Tibi ipſi nouilunij diem aut Calendas edicito. Licebit vti cum alicuius arbitrio permittimus quidpiam, vt pro ſuo iure ſtatuat quod velit. Apparet olim cum penes ſacerdotes ius omne eſſet intercalandi, ab iiſq. petenda eſſet feriarum omnis ratio, conſuetudinem fuiſſe receptam, vt præconis publici voce in vulgus ederetur initialis cuiuſq. menſis dies, quem feriatum habebant: Eſt autem* νουμηνία, *nouilunio dicatus dies menſis auſpex Fit huius adagij mentio apud Heſychium: & indicat natum à Cæi inſulæ incolarum conſuetudine, vbi pro libito ferias ſibi quiſque deligebat, incerta & confuſa dierum feſtorum ratione.*

Diſsidij pomum.

DE eo qui ſeminarium litium & rixarum ſpargit, diſſidij auctor, prouerbialiter dixit Nicephorus Calliſtus lib. 14. τὸ μῆλον ἔριδος εἰς μέσον ἐμβάλλειν, *id eſt Contentionis pomum in medium proiicere. vbi craſſo errore lapſus eſt interpres ita vertens. Contentionis ouem vehementer eam perſtringens, in medium protulit. Adluſit ad fabulam de pomo, quod Eris diſcordiæ dea in conuiuio deorū proiecit inter accūbētes deas, inſcriptū vt pulcherrimæ cederet, qua de re Lucianus legatur.*

Xenocratis teſtimonium.

DE minime vano & indubitato teſtimonio efferri poteſt, ſiquidem hoc de illo proditū legimus apud Laertium, quod cum nemini iniurato teſtari liceret apud Athenienſes, ſoli huic iuſiurandum remiſſum fuerit,* [illegible] *inquit,* [illegible] *Quo ſpectat illud Ciceronis ad Atticum. Quæ mihi res multo honorificior viſa eſt, quam aut illa, cum iurare tui ciues Xenocratem teſtimonium dicentem prohibuerunt, aut cum tabulas Metelli Numidici, cum hæ, vt mos eſt, circumferrentur, noſtri iudices aſpicere noluerunt. Ex quo ſimiliter Metelli tabulæ, pro incorruptæ integræq. fidei tabulis, quibus etiam non inſpectis fides habeatur, in adagij vſum vocari poſſunt.*

Vlyſsis vinculum.

Ὀδυσσέως δεσμός, *id eſt, Vlyſſis vinculum aut ligaculum, dicitur (vt adnotat Euſtathius Odyſſ θ) de rebus tuto ſepoſitis ac diligente opera obſeratis.* [illegible] *Occaſio adagij ſumpta ex Homero, loco iam antea citato, vbi Vlyſſes,*

Ὦκα δ' ἐπὶ δεσμὸν ἴηλε

Ποικίλον, ὅν ποτέ μιν δέδαε φρεσὶ πότνια Κίρκη. id eſt,

Continuo firmum iniicit ille

Vinculum, quod quondā monſtrarat nectere Circe. Vetuſti moris fuit vinculis munire, quod ab aliorum iniuria tutum eſſe volebant: recentior enim eſt clauiū vſus, quas Laconum eſſe inuentum, ſunt qui adnotant.

Vulgari piſci non inſunt ſpinæ.

Ἐν ξυνῷ ἰχθύι ἄκανθαι οὐκ ἔνεισιν. *id eſt, Vulgari piſci non inſunt ſpinæ. Democriti adagium eſt. Vulgus hominum non ita lædere poteſt aut fortunas aliorum euertere, vti magnates: neque argumentis obuiam ire poteſt: idem etiam diſſoluendis ſyllogiſmis ineptum eſt. Plutarchus Sympoſ lib 2.* [illegible] *id eſt, Etenim quod dixit Democritus, vulgaris piſcis ſpinas non habet. Refert Aelianus omnigenæ hiſtoriæ libro decimo, Archytæ Tarentini apophthegma tale, vt difficulter inuenias piſcem ſpinis carentem, ita & virum qui nihil habeat doloſi aut ſpinoſi, græce illud ſonat* [illegible]

Arundinea crura, & tabis propheta.

DE prætenui homuncione et macilento, atque etiam morboſo dicetur illud Comici Platonis,

Καλάμινα σκέλη φορῶν, θάνατος προφήτης. id eſt,
Arundinea habens cruſcula, tabis propheta.

Torſit ille in Cineſiam Euagoræ filium, poetam dithyrambicum, qui vſqueadeo imbecillo & macro corpuſculo fuiſſe memoratur, vt tiliaceis aſſeribus circumquaque ſe cingeret, ne præ longum & exile corpuſculum vltro citroq. flecteretur, vnde φιλύρινα, id eſt, Tiliacei cognomentum illi apud Ariſtophanem. inciderat autem iſte ex laterali morbo in epyema, collecto in thoracem pute, quapropter vetuſto more, cauſſa remedij contra phthiſin, inuſtus fuerat, vt ex Platone Comico refert Galenus aphoriſm. lib. 7.

Expiatis bona obtingunt.

ATHENAEVS in primi Dipnoſophiſtarum initio, verſu hoc prouerbiali vtitur ex Callimacho Cyrenæo deſumpto,

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισιν ἐπὶ ἄφθιτα πάντα, id eſt,
Dant bona cuncta Dei, ter viuo flumine tinctis.

Poſtularat autem Timocrates communicari ſibi ſermones eruditos in menſa variis de rebus habitos, neq. patiebatur ſe excludi ab ea auditione tanquam profanum, & myſteriorum cognitione indignum. Solebant vero antea quam ſacra attingerent, luſtrari ter ſe lauando aut circumferendo, quod ipſum antiquum eſt ſacrorum verbum, pro purgare, Plauto quoque vſurpatum, vbi,

Pro lauatore circumferam: quē morem expreſſit Virgilius in 6. vbi ait Idem ter ſocios pura circuiulit vnda, Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ,

Luſtrauitq. viros. Licebit vti quando poſtulabimus participes fieri ſcientiæ reconditæ, aut cognitionis rei cuiuſpiam arduæ, tanquam ſymmiſtæ: veluti ſi anatomicæ diſſectionis ſtudioſus, rerum quarundam difficilium explanationem ab Andrea Veſalio, ea in arte extra omnem aleam peritiſſimo, efflagitet. Trāsferri etiam poteſt ad animum vitiorum ſentina liberum.

Nodorum vincula texentes.

QVOS non inelegantí voce Vitilitigatores vocauit Cato, teſtante Plinio, eos non minore gratia ἐριδαντέας & ἱμαντελικτὰς dixit Democritus Abderita, illud quod iurgia ferant contentioſi, hoc vero, quod veluti nexus quoſdam vinculorum implicent, quibus alios inuoluant irretiantq. Clemens Stromat. lib 1. ἐριδαντέας μὲν ἢ ἱμαντελικτὰς, ὡς ὁ Ἀβδηρίτης ἐκεῖνος φησί. quæ lectio apud Plutarchum prima Sympoſiac. decade nō nihil corrupta legitur hoc modo. ἐριδαντέων δὲ καὶ τῶν Δημοκρίτου καὶ ἱμαντελικτῶν λόγους ἀφετέον. i. Miſſas facere oportet eorum fabulas, qui de lana caprina rixātur, & nodos texunt, vt eſt apud Democritum.

Teipuee ſenex.

Τρίγερον πρέσβυν, quaſi dicas, iam tertio puerum ſenem, vetulum decrepitum prouerbiali ſchemate vocat Alciphron, in epiſtolis, vbi Phœbiana delicata iuuencula ſenem ab intempeſtiuo amore deterret, acerbius illum his verbis increpans, ὦ πάντη τρίγερον καὶ πάλαι- τὸν πρέσβυν παρὰ τὰς ἀκμαζούσας ὁρᾶς. i. nunquā ne deſines Tripuer & carioſe ſenex nos in ipſo ætatis flore cōſtitutas puellas fodere? Simili figura ferme, Triſeclīſenē vocauit Neſtorē Næuius. Quin et τρίγερον μῦθος ab Aeſchylo in Agamemn. fabula dicitur.

Coruus abſente graculo pulcher.

ADAGIVM ſpirat quod in Theophylacti epiſtolis legitur, κολοιοῦ μὴ φαινομένου καὶ κόραξ ἐν τοῖς καλλίστοις τῶν ὀρνίθων ἀριθμηθήσεται. id eſt, Non apparente graculo inter ſpecioſas aues numerabitur & coruus. Non inuenuſte eo vtimur, cum duorum fiet comparatio ſimilis prope deformitatis. Elegantius ſonabit ſi ad ingenium transferatur, vt ſi dicamus, Saluſtij immanem illam in Ciceronem dicacitatem, merum eſſe luſum præ effreni illa Caleni Fuſii apud Dionem in eūdem virulentia. κολοιοῦ ἀπόντος τοῦ κόρακα ὄρνιθας εἶναι ἄριστον.

Medium ſequere.

PROVERBIALES ſunt Senarij Pratinæ Tragici poetæ Phliaſii apud Athenæum in 14.

Μήτε σύντονον δίωκε, μήτ' ἀνειμέναν
Ἰαστὶ μοῦσαν, ἀλλὰ τὰν μέσαν νεῶν, id eſt,
Ne ſequere mollem, quem vocant Ionicum,
Neue aſperum tonum, viam at mediam tene.

Quibus adpoſite vtemur vbi modum quo ſine nihil recte fit, ſuadebimus, quemadmodum inter Harmoniæ genera, cum Lydij modi Lugubre quid ſonent ac flebile: Ionici mollibus ſeruiant: at Dorij velut inter vtroſque medij laudantur: ita in dicendi ratione inter grande illud atque robuſtum genus, & alterum gracile, mediū ex duobus floridum & picturatum ſequendum monet Fabius. Huic adfine eſt illud Damaſcij Syri in Philoſophica hiſtoria, τὴν δὲ τροφὴν ἐκεκόσμητο μετρίως τινὰ καὶ χαρίεσσαν, οὔτε καταγελάστως διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον ἀκολάστως, ἀλλὰ μέσην τῷ μουσικῷ, τὸν δὲ ἀρχῇ τρόπον ἐς ἀνδρώπους ἡρμοσμένην, id eſt [illegible] parabus erat moderatus & frugalis, n[illegible]. A[illegible] propter egeſtatem, neque diſſolutio, [illegible] tiam, ſed medius ac Muſicus, in modum [illegible] modulorum reuera concinnus.

Cras cerdo, hodie nihil.

VARRONIS eſt inter parœmiacos libr[illegible] titulos prouerbium nō ſemel a Nonio Marcello [illegible] tum, quo mutationem & variabilem rerum h[illegible] ſortē, ſignificari autumo. Conforme illi eſt [illegible] tem plane, Anaxandridæ Comici illud ex Anchiſ[illegible] fabula.

Πολλοί γε νῦν μέν εἰσιν οὐκ ἐλεύθεροι,
Εἰς αὔριον δὲ Σουνιεῖς, εἶτ' εἰς τρίτην
Ἀγορᾷ κέχρηνται, τὴν γὰρ αἰῶνα στρέφει
Δαίμων ἑκάστῳ. id eſt,
Multi quidem ſunt hodie liberi parum,
Quos Sunienſes luce craſtina, dies
Sequens videbit perfrui claros foro.
Sors namq. clauum verſat bo[illegible] inum cuilibet.

Vbi per Sunienſes, negotiatores i[illegible]lligi puto, a Sunio Athenarum emporio notiſſimo, vbi rerum venaliū forū erat, Donato teſte: vt innuat repente quoſdā e ſeruis negotiatores bōs fortuna vſos euadere, mox & ciuiliū rerū gubernaculis admoneri, hoc eſt, ex Iris Crœſos

 fieri.

fieri. Exſtat apud Ariſtophanem ſimile prouerbium, Νῦν μὲν οὐδείς, αὔριον δὲ ὑπέρμεγας, id eſt, Qui nunc nullus, cras præmagnus. Conſimili figura ferme dixit Nazianzenus in Athanaſium. χθὲς ἱερόσυλοι καὶ σήμερον ἱερεῖς, id eſt, Heri ſacrilegi, hodie ſacrifici: de iis qui ſacra intempeſtiue tractant, adhuc tyrones artis, aut qui doctores eſſe præſumunt, vix diſcipuli. Poſtremum autem illud, ἄλλα στρέφει δαίμων οἴακα, id eſt, Fortuna vertit clauum cuilibet, prouerbium ſapit, quo fortaſſis vſus ſit Varro ſimiliter, vt haud abſurdum ſit illud apud Nonium reponere in dictione. Examuſſim, vbi ſic legitur, Idem ἄλλα, hoc modo legendo, Idem ἄλλα δαίμων. vt ex initiali voce notum tunc adagium agnoſci potuerit.

Puluere extrito decertat.

Κόνιν ἀποτριψάμενος ἀγωνίζεται. id eſt, Extrito puluere decertat, aut in certamen deſcendit. Citatur prouerbium ab Euſtathio Iliados penultimo, Quadrat in eum qui victus animum reſumit, & cum hoſte digladiatur. Transferetur ad animum, ſi quis in congreſſu litterario herbam alicui dare coactus, nihilo animo deiectior ad conflictum redeat, quaſi deterſis pulueris ſordibus.

Hercules in Lydia.

HERCVLES in Lydia prouerbialiter dicitur qui cultu corporis effeminatior incedit indecoro ſibi habitu vtens, vt miles in toga talari conſpicuus. Multorum ſcriptis celebratur Hercules muliebribus indutus apud Omphalen Lydiæ reginam. Ariſtides in oratione aduerſus eliminatores, Ἡρακλῆς ἐν Λυδοῖς ὠρχήσατο. id eſt, Hercules inter Lydos ſaltauit. Tertullianus lib. de pallio. Quales ille Herc. in ſerico Omphales fuerit, iam Omph. in Herculis ſcorto deſignata deſcripſit. vbi pro ſerico Beatus Rhenanus Theriſtro legit: innuit autem non minus pudendum fuiſſe Herculi muliebrem cultū adſumere quam Omphale Leonina pelle cingi.

Aſino gramen & baculus.

SAPIENS præceptum eſt, ὄνῳ χόρτος καὶ ῥάβδος, δούλῳ ἄρτος καὶ μάστιξ. id eſt, Aſino fœnum & baculus, ſeruo panis & ſcutica. Refertur a Gregorio Palama Theſſalonicenſi, ignauiæ ſedentariæq. deſidiæ iuſtiſſimum præmium: indicat namq. duriter habendos, qui nil recte faciunt, niſi vrgeas flagris. Seruilia ingenia non niſi plagis emendantur, Phrygum in morem: & quæ in prauum indurucrunt, minis, verberibus, & Manlianis imperiis frangenda ſunt: contra generoſi ſpiritus dura omnia reſpuunt, laude excitantur, honoriſq. ambitu quocumq. velis ducuntur.

Paruis parua dant dij.

Αἰεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί, id eſt,
Largitur paruis vſque puſilla Deus.

Verſus eſt Pentameter ad Callimachum auctorem relatus. Ita ferme natura comparatum eſt, vt tenuis cōditionis homines, tenui oblata ſorte non ſecus exultēt, quam magna ſolent magnates. Artemidorus in libro De ſomniorum interpretationibus quarti calce, ἐπειδὰ ὅτι καὶ τὸ τυχὸν λαβόντες ἀγαπῶσι καὶ ὑπερχαίρουσιν, ἰδιῶται καὶ τὸ καταμικρὸν ἔχοντες, τό, Αἰεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί. id eſt, iis namq. vulgare quidpiam nacti, amplectuntur illud ac ſupra modum gaudent, propterea recte habet Callimachi dictum, Dat ſemper paruis munera parua Deus. Proinde monet vulgi prouerbium vernacula lingua Auream quadrigam eſſe ambiendam, a quaſi contingat voto excidere, rota ſaltem aut aureus radius obtingere poſſit deſiderioq. ſatisfacere.

Agri podex.

Πυγὴ ἀγροῦ, id eſt, Agri nates, prouerbiale eſt, de reſtibili agri feracitate, metaphora a carnulentis natibus ſumpta: ſic & οὖθαρ ἀρούρης accipitur, quod Virgilius vertit, Vber glebæ: τὸ δὲ γῆς πιότατον καὶ τροφιμώτατον Homerus etiam γουνὸν ἀλωῆς dixit, Varro ſumen terræ. Non nulli efferunt adagium de hominibus immodice ruſticantis: Alij dici volunt de otioſis delicatiſq. qui non agro tantum adſident magno in otio, ſed ſimpliciter quauis in re delicatius verſantur: vt Euſt. adnotat. Heſychius etiam locupletes homines & latifundiis opulentos, ἀγρόπυγας, dici adnotat, velut agris ſuffarcinatos.

Vna clamore Neadas ſuperat.

Μεῖζον μία τῶν νηΐδων. id eſt, vna clamore vincit Neadas. Aelianus libro 17. De animalibus indicat adagiū fuiſſe in clamoſas mulieres: eſſe autem νηΐδας, id eſt, Neadas animantium genus quorum clamore terra in hiatum diſcedat, auctoritate Aphrionis, qui etiam Samum deſertam ab incolis propter harum Neadū multitudinem, ſcripto prodiderit. Neida in auem mutatam ex Pherecyde fabulatur Didymus, Aedonis & Zethi filiam. Perſtringit ſimili ratione feminarum verboſitatem Iuuenalis ſatyra ſexta, ibi,

Vna laboranti poterit ſuccurrere lunæ,
Tot pariter pelues & tintinnabula dicas Pulſari

Retibus confert, nihil tamen capit.

MEMORAT adagium huiuſcemodi Heſych.

Δικτύοις μὲν εἰσφέρειν, λαβεῖν δὲ μὴ. id eſt,
Conferre retibus, nihil capere tamen.

Verſiculus eſt iambicus trimeter. Competere videtur in hominem alienis inſeruientem commodis, vnde plus iacturæ, quam emolumenti ad ipſum redeat. Adagio huic obnoxij ſunt, qui typographis adſiduam operam præſtant, nullo vel exiguo certe cum ſuo lucro.

Schema & gradus.

DORICVM prouerbium eſt σχᾶμα καὶ βᾶμα, quod cōmunis lingua profert, σχῆμα καὶ βῆμα, id eſt, Habitus & inceſſus. Quo ſignificabatur, non protinus ad altiora artium penetralia eſſe prouolandum, et quaſi ſupra ſepta excedendum, ac præocupanda veluti ſedilia certis ordinibus conſtituta, ſed pedetentim & ordine quodam pergendum eſſe, ne prætereantur quæ præcedere debent rudimenta atque initia, ſine quibus cognitio caſſa fiat & concidat reliqua omnis traditio. Exſtat apud Etymologici auctorem.

Quam facile canis exſta edit.

QVAM facile canis exſtat edit, prouerbiale dicterium eſt apud Anneum Senecam in Apocolocyntoſi, ſeu, Ludo de morte Claudij Cæſ. vbi D. Auguſtus introducitur

citur hunc in modum ſententiam ſuam ediſſerens. Qui vobis non poſſe videtur muſcam excitare, tam facile homines occidebat, quam canis exedit. Iſta namq. lectio magis placet, quam vulgata, quæ legit, quam ea meis excidit, vt adnotatum eſt a me nuper in aduotationibus in eum librum, fauentq. illi ſcripturæ doctorum pleriq. Dicetur de re expedita & oppido quam facillima factu; quo pertinet illud Horatij, Vt canis a corio numquam abſterrebitur vncto.

Io Saturnalia.

DION lib. quinquogeſimo octauo refert vulgatū fuiſſe dicterium, [illegible], hoc eſt, Io Saturnalia, quo vti licebit, vbi quis ſuæ conditionis immemor, auctoritatis ſibi pluſculum arrogat. Refert autem Dion, cum expeditionem in Britannos, velut extra orbem poſitos detrectarent legiones, nec A. Plautio egregiæ militaris famæ ſenatori, eius militiæ duci, obtemperarent, Narciſſum, Claudij libertum, ab imperatore immiſſum ſuggeſtum conſcendiſſe, ſed verba facere pro concione ad milites tentantem, coercitum fuiſſe, acclamante vndequaque exercitu notum illud diuerbium, Io Saturnalia, ea quod in Saturnalibus ſerui herili apparatu induti epulabantur. Græce eſt, [illegible]. Paullo diuerſius extulit Martialis libro XI. clamant ecce mei Io Saturnalia; verſus [illegible]

Et licet, & ſub te præſide Nerua libet.

Nihil ad Perſium.

PROVERBIALITER vſurpatum eſt a Cicerone libro De oratore ſecundo, quo vtimur, cum diſcrimen ingēs eruditionis inter duos notare volumus: ſic enim ait. Lælium Decimum volo, quem cognouimus virum bonum & non illiteratum, ſed nihil ad Perſium. Deflexum eſt autem e C. Lucilij Satyrographi verbis hiſce, Perſium non curo legere, Lælium Decimum volo: quibus ſignificare voluit ſe optare ſuis ſcriptis lectorem neque indoctiſſimum neque rurſus doctiſſimum, quod ille nihil intelligat, hic moroſius aliquanto iudicet, ac plus intelligat fortaſsis quam ipſe auctor de ſe, hunc locum attigit & Plinius in præfatione naturalis hiſtoriæ, ita ſcribens. Præterea eſt quędam publica etiam eruditorum reiectio. Vtitur illa & Mar. Tullius extra omnem ingenij aleam poſitus, & (quod miremur) per aduocatum defenditur, Hæc doctiſſimum Perſium legere nolo, Lęlium Decimum volo.

Rarum, carum

PLATO in Euthydemo. Τὸ [illegible], id eſt, Quod rarum eſt Euthydeme, idem etiam magni fit, at aqua, tametſi res ſit longe optima, quod Pindarus ait, nihil vilius. Prouerbium eſt & vetuſtiſsimum, & hodie vſitatiſſimum, quod [illegible] verſu omnibus in ore eſt; Quod rarum, carum, viteſcit quotidianum. D. Hieronymus alicubi, Omne quod rarum eſt, plus appetitur, Pulegium apud Indos pipere eſt pretioſius. Martialis libro primo, Epigram. Rara iuuant, primis ſic maior gratia pomis,

Hybernæ pretium ſic meruere roſæ.

Facit namq. faſtidium copia, vt inquit Liuius: & frigidius amamus ſemper ea, quibus vbi libeat, potiri fas ſit. Huc ſpectat quod libro ad Herennium tertio Cornificius ait. Vſitatæ res facile e memoria elabuntur, inſignes & nouæ manent diutius. Solis exortus, curſus, occaſus, nemo miratur, propterea quod cotidie fiunt, at eclipſes ſolis mirantur, quia raro accidunt, & ſolis ecclipſes magis quam lunæ, quoniam hę crebriores ſiunt, docet igitur natura ſe vulgari & viſitata re non exuſcitari nouitate vero & inſigni quodam negotio commoueri.

Ne vicini quidem ſentiunt.

CVM indicare volumus ita geri tacite ac diſſimulanter quidpiam, vt ne proximi quidem ſubodorētur factum, aut rem adeo triuialem eſſe & exigui momenti, vt ea nemo commoueatur, prouerbij vſus erit. Plato in Alcibiade priore, differens quantum ponderis trahant res magnatum. Perſarum, inquit, regi cum primogenitus naſcitur, cui hæreditario iure deſtinatur imperiū, cuncti ſubditi feſtum diem celebrant. [illegible] id eſt, at nobis in lucem editis, ne vicini quidē (iuxta Comici dictum) magnopere id perſentiſcunt. Non liquet nunc mihi e quo Comico petitum ſit.

Tamquam ouis meridians.

SOCRATES apud Platonem in Phædro, de ſupino otio animiq. veterno extulit prouerbialiter illud, [illegible], hoc eſt, tamquam ouis meridians: verba eius ita habent, [illegible], id eſt, Si viderint nos animi veterno torpentes, merito derideant, arbitrati mancipia quæpiā in ſuum delata diuerſorium, tamquā oues meridiātes ad fonticulum indormire. Solent oues medium diem accedente ſole ad fontium aquas deſides iacere aut in vmbra.

Ad Scirrhonem tendere.

THEAETETVS apud Platonem in cognomine ſibi dialogo, [illegible]. id eſt, Videris mihi ad Scirrhonem potius ſpectare. Prouerbiali figura dictum de eo qui efficacibus argumentis & ſcientificis demonſtrationibus, cuiuſmodi lineales neceſſitates appellat Ariſtoteles, compellit quempiam ad aſſenſum. Sciron latro fuit inſignis, qui cognominatas a ſe Scironidas cautes inſidens, compellebat viatores ex abrupta caute præcipites ſe dare, vt in Bibliotheces quinto ſcribit Diodorus Siculus. Euripidis ſcholiaſtes annotat ſolitum fuiſſe viatores ad abluendos ipſi pedes cogere, atque ita inter lauandum improuidos de præcipitio impactis calcibus deturbare: huius meminit & Ouidius Metamorph. 7. & Propertio tertius.

Nec tamen eſt quiſquam ſacros qui lędat amantes,
Scirronis media ſi licet ire via.

Vbi Scirronis viam appellat periculi plenam. Pauſanias in Atticis Scirronem memorat Pilæ regis Megaridis filium, qui de huius vrbis imperio cum Niſo Pandionis filio contendens, belli ius & imperium omne obtinuit,

thum, iudicante Aeaco arbitro: an autem hic idem ſit cum latrone, ignoro. Cum hoc conſonat & quod mox Plato ſubiicit, οὐδ' ἂν τ' αὐτὸν τέχνημα μῦθον ἐκτεινομένοιο. id eſt, Tu fabulam agere mihi videris potius, qualem Antaus.

Diitrephes dolia res habens alas.

Διιτρέφης δολιὰς ἔχων πτερά, id eſt, Dytrephes doliares habens pennas. Dici videtur poſſe de locuplete homine, quem tamen non pudeat vilibus mercimoniis aut opificio vulgari quod tractarit olim inſiſtere. Ariſtophanes in Auibus.

Διιτρέφης γε νικίας μόνον ἔχων πτερά. id eſt, Ceu Diitrephes victorias tantum pennas habens.

Fuit autem iſte Diitrephes ἀγγειοπώλης, hoc eſt, vietor qui viſilibus dolia compingebat, qui ex ea re ditatus, tribunus euaſit Athenis. Vnde eius menſam alicubi in Herobus fabula traducit Ariſtoph. nouum hominem & neoplutum notans, ἀπὸ τῆς Διιτρέφους τραπέζης Diitrephis menſam commans e tenui lautiorem. Πτερὰ autem hic dicuntur viſilium extremitates. Meminit Suidas ex Eupb.

Circulator Cybelius.

Μητραγύρτης, hoc eſt, Cybeleius circulator prouerbiali ſpecie dicitur homo contaminatus flagitiis & libidinibus temulentiaq. addictus. Plutarchus de Ptolemęo iuniore loquens, qui in palatio temulentus tympano comploſo obambulabat, δεινὸν γὰρ εἰ κλεομένης ὑπέμεινε μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀσχολεῖν, ὅταν πρῶτον ἀποθέμενος τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσας τὴν θίασον. id eſt, Graue & calamitoſum eſſe, ſi Cleomenes operiretur feriatum otium Regis Cybeleii praeſtigiatoris, vbi primum ille tympanum poſuerit, & coetus tripudiantium dimiſerit. Metragyrtę dicebantur Phrygię Cybeles ſacris operati ſaaaties homines, qui tympani comploſu ſtipē corrogabant, qui & diuiſim μητρὸς ἀγύρται dicuntur, velut matris deorum praeſtigiatores. Dionyſius Halicarnaſſ. libro ſecundo. Peſſinuntia, inquit, deę ſacerdotes ſunt Phryx vir & Phrygia femina qua deam circumferunt μητραγυρτοῦντες per vrbem, more patriae ſua, ſimulacra picta circumpoſita pectori geſtantes, turba reliqua deam qua ſequitur, tibiis circunſtrepente, ac tympana complodente: at Romanorū ciuiū nemo μητραγυρτῶν aut tibiis perſonant incedit, variegato amictu conſpicuus, aut orgiis Phrygio ritu deam colens. Reliqui vocem graecam quae in impreſſis codicibus legitur, quod Euſebius lib. 2. Praeparationis Euāgelicae locum Dionyſii citans, μηναγυρτοῦντες & μηναγύρται ſcribat, quae vox idem cum priore denotat, niſi quod ex etymi ratione menſtruum circulatorem intelligamus nam quolibet menſe coetus faciebāt ſtipemq. corrogabant vt ex Suida quoq. diſcimus, cum hac voce nihil habet commune Mithras, quae ſolis appellatio eſt apud Perſas, vt Lutatius Placidus in Statianis commentariis adnotat his verbis, Sol apud Achaemenos Titan, apud Aſſyrios Oſiris, apud Perſas, vbi in antro colitur Mithra vocatur. Vnde in fine primi Thebaidos ſic Papinius,

Seu te roſeum Titana vocari
Gentis Achaemenia ritu, ſeu praeſtat Oſirin
Frugiferum, ſeu Perſai ſub rupibus antri
Indignata ſequi torquentem cornua Mithram. Porphyrius libro quarto. De abſtinentia ab animatis, refert Symbolum quempiam contexuiſſe hiſtoriam Mithriacham pluribus libris, in quibus Mithrae myſteria & orgia explicarit: Meminit & Plinius lib. 36. Mithrae Aegyptii regis, qui in Solis vrbe regnans primus obeliſcos Solis numini conſecratos poſuerit. Perſis quoque ſolenne erat iuramentum per Mithram.

Choros Tragicos moleſte fert.

Χοροὺς τῶν τραγῳδῶν ἄχθεται. id eſt, Tragicos Choros ęgre fert. Suidas adnotat dici de famelicis, quod moræ ſit impatiens venter qui vero eſuriunt, hi choros, qui ferme prolixi ſunt, in longum extrahi moleſte ferant. Ariſtophanes:

Εἶτα πεινῶν τοὺς χοροὺς τῶν τραγῳδῶν ἄχθοιτο. id eſt, Deinceps eſuriens tragicos choros indigne ferat. Fames implacabile malum eſt, moræq. diuturnitate inualeſcit magis eius impatientia. Pulchre Socrates illud prouerbiale extulit in Phaedone, οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει ὅταν πεινῇ. id eſt, Nulla cantillat auis, quando eſurit. iacet voluptas omnis & animi gaudium, vbi eſuritur.

Dies digitus.

Δάκτυλος ἁμέρα. id eſt, Digitus dies. Adagio indicatur vita humanae ſpatium eſſe exiguum, quaſiq. digitale: Hyperbole infra illam, Spithama vita. Alcaeus poeta apud Athenaeum, Πίνωμεν, τί τὰ λύχν' ἀμμένομεν; δάκτυλος ἁμέρα, κὰδ δ' ἄειρε κυλίχναις μεγάλαις, ἄϊτα ποικίλαις. οἶνον γὰρ Σεμέλας καὶ Δίος υἷος λαθικάδεα ἀνθρώποισιν ἔδωκε, ἔγχεε, κέρναις ἕνα καὶ δύο. id eſt, Bibamus quid lucernam moramur? Digitus eſt dies: accipe maioribus poculis, quae tu obducas: vinum namq. Semeles Iouisq. natus obliuioſum mortalibus dedit: infunde, miſce vnum atque plura. Huc adluſit proculdubio auctor Epigram. quod in fine 7. lib. legitur.

Πίνωμεν Βάκχου ζωρὸν πόμα, δάκτυλος ἀώς,
Ἦ πάλι κοιμιστὰν λύχνον ἰδεῖν μένομεν; id eſt,
Ducamus Bacchi latices, digitus breuis eſt lux,
Somniger aut quid te lychne manere iuuat?

Quanquam in Alcęi verbis pro ἀμμένομεν alii ὀσβέννυμεν, hoc eſt, extinguimus, ſupponunt, cum prioris lectionis fides vel ex Epigram. aſtrui poſſit.

Canibus oſſa prodo.

Μηνύω κυσὶν ὀστέα, id eſt, Canibus oſſa commonſtro. Prouerbium eſt de eo, qui inimico ſuum patefacit conſiliū, velut ſi quis riuali amores ſuos detegat, aut litigator aduerſario actionem ſuam indicet. Extat Epigramm. libro 7.

Ἀλλὰ τί μηνύω κυσὶν ὀστέα, μαρτυρεῖ αὐτοῖς
Τὰς ἀπεροσημίας οἱ Μίδεω κάλαμοι. hoc eſt,
Quid canibus prodo oſſa, loquacis prȩmia linguae
Quae ſint, teſtatur leuis arundo Midae.

De arundine Midae fabula eſt apud Ouidiū Metamor. vndecimo, quam perſtrinxit & Petronius Arbiter his verſibus.

Sic commiſſa ferens, auidus reſerare miniſter,
Fodit humum, regiſq. latentes prodidit aures,
Concepit nam terra ſonum, calamiq. loquentes
Inuenere Midam, qualem conceperat index.

Inter

Inter lugentes iocari.

De eo qui alieniore tempore intempeſtiue aliquid deſignat aut loquitur, competit quod parœmiæ nomine recitat Demetrius Phalereus, ἐν πένθει παίζειν, id eſt, inter lugentes ludere, verba eius ſunt in capite de homœotelentis, ubi affectatam vocum ſtructuram criminatur. ἀλλὰ μὰ τὸν Δία πάθος κινήσει ἢ ἔλεον, ἀλλὰ τὸν καλούμενον κλαυσιγέλωτα, τὸ γὰρ ἐν πάθει παίζειν, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ ἐν τοῖς πένθεσι γελᾶν ἐστι. id eſt, Non hercule affectum mouebit aut miſerationem, ſed eum quem nominant mixtum fletui riſum, nam in affectibus talia vitioſe affectare, eſt idem quod inter lugentes, ludere, iuxta prouerbium, quo in loco turpes menda in codicibus impreſſis inſederunt, ſiquidem male [illegible] pro πάθος ſcriptum legitur, & [illegible], pro [illegible], & [illegible] loco [illegible]. Quid, quod vox ipſa κλαυσιγέλως prouerbialis eſt, de ſimulato fletu, qualis hæredum eſſe ſolet, iuxta Mimum Publianum, Hæredis fletus, ſub perſona riſus eſt, qua vſum oſtendit Xenophonte Hermogenes rhetor cap. De Tenuitate: eſt autem locus Græcarum rerum lib 7. πάντας δὲ τοὺς παρόντας [illegible] κλαυσιγέλωτα [illegible]. id eſt, Cunctos qui aderant tenui reuera permiſtus lacrymis riſus. Apollodorus apud Athenæum lib. 13. refert duas fuiſſe Phrynas meretriculas, quarum alteri a fictis lachrymis cognomen dicit fuiſſe κλαυσιγέλωτα, alteri a puditate [illegible].

Piſtillum exornatum.

Demetrivs Phalereus de frigiditate ſcriptorum differens, adagio hoc vtitur, vbi ait, idem eſſe frigiditatem, quod arrogantiam: nam vt homo adrogans quæ in ſe non agnoſcit, ſibi tamen vendicat, tanquam adſint: ita qui humilibus rebus pondus orationis adiicit, ſimiliter agit ille qui in re tenui ſuperbit [illegible] ἐν τῇ παροιμίᾳ [illegible], τοιοῦτον τι ἐστὶ καὶ τὸ ἐν τῇ ψυχρολογίᾳ [illegible]. i. cuiuſmodi eſt piſtillum exornatum, quod in prouerbio eſt, talis fuerit & tumor orationis in re exili. Dicetur de re præpoſtere aut inepte compta, aut oratione inepta floſculis quibuſdam parum appoſite picturata. Quadrabit & in hominem glorioſum aut operoſe veſtitum, in quo nihil ſit ſalis aut prudentiæ.

Formicæ ſemitam canit.

De eo qui ſubtilitates omnes perſequitur, & minutiſſima quaque dictioni immiſcet vt elabatur: aut qui vltro citroq. narrationem rei implicat, prima mediis, vltima primis inuoluens temere, prouerbio dicetur, μύρμηκος ἀτραποὺς ᾄδει. hoc eſt, formicæ ſemitas canit Extat apud Ariſtophanem in Theſmophoriaz. de Agath. Comico dictum, quem ſugillat vt ſubtilia ac flexiloqua carmina ſcribentem, Formicæ viam ſuam obliquante diſcurſu implicito.

Sirenas præternauigare.

Σειρῆνας παραπλεῖν. id eſt. Sirenas præternauigare prouerbiali tropo dicitur, qui Philoſophiæ præceptis communitus voluptatum illecebras deſpuit, aut quomodocumq. vitiorum occaſionem declinat. Socrates apud Platonem, ἐὰν δὲ ὁρῶσι, διαλεγομένους καὶ παραπλέοντάς με ὥσπερ Σειρῆνας ἀκηλήτους. id eſt. Sin videant nos ſermones conferentes & illecebris immobiles præternauigare ipſos tanquam Sirenas quaſpiam. Similiter dixit in Sympoſio, βίᾳ οὖν ὥσπερ ἀπὸ τῶν Σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ὦτα, οἴχομαι φεύγων. id eſt, Fuga abeo, vim mihi adhibens, & tanquam a Sirenibus aures obſtruens. Notiſſima eſt ex Homeri Odyſſea fabula de Vlyſſe ſociorum aures cera claudente, vt periculum ſibi ſuiſq. imminens effugeret.

Οἴκοθεν οἴκαδε.

Οἴκοθεν οἴκαδε. id eſt, de domo in domum tranſire dicunt Græci, quoties ab amico amicus munus accipit, aut candide operam ſuam amico defert, ita vſus eſt Iulianus apoſtata in epiſt. qua fundum donat amico. νῦν δὲ σοὶ δῶρον ὦ φίλη κεφαλὴ δίδωμι μικρὸν μὲν ὡς ἀγρὸν, χαρίεν δὲ φίλῳ, παρὰ φίλου οἴκοθεν οἴκαδε κατὰ τὸν σοφὸν ποιητὴν Πίνδαρον id eſt, Nunc o amicum caput, dono tibi do fundum, exiguum quidem illum, ſed amico non ingratum, de domo in domum, vt cum ſapiente Pindaro dicam. Extat apud Pindarum Olympiorum oda ſexta. δέξαι τὸ κῶμον οἴκοθεν οἴκαδε. id eſt, præconium accipias de domo in domum, hoc eſt, proprium haud peregrinum Certe quidquid non aliunde accedit, ſed quaſi domi noſtræ natum & vernaculum nobis eſt, οἴκοθεν habere dicimus. Ariſtides in oratione de templo Zezieeno, καὶ τὴν φυλακὴν τῆς ἀρχῆς οὐκ ἀλλοτρίαν, ἀλλ' οἴκοθεν οἰκείαν [illegible] id eſt, Imperij tutelam non alienam, ſed reuera domeſticam conſtituerunt, rerum omnium communione. Idem in genethliaco Appellæ. ἐπονομάζει δ' αὐτῷ τοὔνομα τοῦ παιδὸς [illegible] οἴκοθεν οἴκαδε [illegible] τὴν ἀρχὴν [illegible]. id eſt, Imponit illi filij nomen adeoq. dat quaſi de domo in domum & generis & exiſtimationis ex æquo principium. Non male ad vſum ita accommodabitur: Si tibi tuisue ſtudiis gratificari aut prodeſſe quid poſſum, ſiue libris ſiue pecunia, fac a me repetas ὡς οἴκοθεν οἴκαδε.

Mithæcus cum ſit, Agamemnonem ſimulat.

Μίθαικος ὢν Ἀγαμέμνονα ὑποκρίνεται, Mithæcus cum ſit, Agamemnonis perſonam agit. Competet in eum qui magnas opes iactat, inops cum ſit & re tenui: aut in indoctum, qui tamen eruditionis opinione ſe populo venditat. Themiſtius in prima oratione quæ βασανιστής, quaſi Explorator inſcribitur, de plagiario ſophiſta & doctrinæ quæ nulla erat, inani oſtentatore, Εὖ ἴστε ὦ ἄνδρες ὅτι ἐξαπατᾷ ὑμᾶς καὶ πείσονται Ἀγαμέμνονος ὑποκρίνεται Μίθαικός τις ὢν ἔνδοθεν ἢ Θεαρίων. id eſt, Non ignoratis viri optimi, hunc vobis imponere, & Agamemnonis perſonam hiſtrionice repræſentare, cum ſit intus Mithæcus quiſpiam aut Thearion. Mithæcus ex fece poetarum fuit, qui obſonandi more Siculo rationem conſcripſit, at Thearion piſtor ſeu panifex, quorum meminit in Gorgia Plato, Θεαρίων ὁ ἀρτοποιὸς καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιίαν συγγραφεὺς τὴν σικελικήν. Meminit Mithæci & Athen. eiuſq. ὀψαρτυτικὴν citat, libro 7. quod eſt de obſoniorum conditura. Non abludit ab hoc adagio dictum Polemonis ad ſophiſtam quendam viles piſciculos et boletulos ementem, οὐκ ἔστι τὸ Δαρείου

[illegible] id eſt, Qui talibus vict[illegible] tat, magnos Darij & Xerxis ſpiritus apte exhibere non poteſt, vt refert Philoſtratus.

Iupiter plue mel.

GALENVS medicus libro tertio [illegible], id eſt, de poteſtate nutrimentorum, ſcribit æſtatis tempore, ſi quando inſignis copia mellis paſſim in virgultis ac arborum folijs inueniretur, Ruſticos exclamare conſueuiſſe, [illegible], O Iupiter plue mel, quo verbo commode vti conueniet, quando omnia fauſta & felicia precamur. Angelus Politianus lib. 1. epiſtolarum ad Picium diuerſum citat ex Tragœdia quipiam, [illegible], O Iupiter plue calamitates. Sic exclamamus dum ob rei indignitaē, etiam pernicioſis votis vtimur, ita quod Plato in dialogo, qui inſcribitur Alcibiades ſecundus, putat eſſe probi Poetæ verſiculos illos. [illegible]

Hoc eſt, Rex Iupiter, optima quidem nobis & vouentibus tribue:

Ceterum pernicioſa petentibus etiam quam longiſſime iubeas abeſſe.

Manus in Aetolis, mens autem in Clopidis.

ARISTOPHANES in Comœdia cui titul. [illegible], quod de Cleone dicitur, in omnes illos torqueri poteſt, qui nunquam ceſſant vel in petendo, vel ſi hoc parum ſucceſſerit ab alienis rebus ſublegendis Poeta germana ſua feſtiuitate Aetolos ab [illegible], id eſt, ab aſſidue & importune petendo deriuauit, quamquam etiam Athenæus [illegible] libro ſexto, Dipnoſoph. dicat eſſe Aetolicum. Ceterum cum Cropitæ populus ſit ex Leontide tribu, Poeta valde quam eleganter [illegible] commutauit, vt [illegible], id eſt, furtum exprimeret, cuius perpetuo reum agit Cleonem: meminit adagij & Plutar. in libello de Curioſitate.

[illegible]

STEPHANVS in dictione [illegible] quæ ciuitas eſt Magneſiæ, ſcribit [illegible] prouerbio dici vanos accuſatores & ſycophantas. Aexones enim vt idem inquit, [illegible]. Harpocration in dictionario 10. Orato. dictione [illegible] ſcribit hoc adag. Menand. & Platonem Comicos eſſe vſos.

[illegible]

STEPHANVS in dictione [illegible] ſcribit [illegible] prouerbio dici [illegible], id eſt, nihil dicere quod verum ſit, adagio ab Antiphane Comico Bercæo nato, qui prorſus incredibilia & vana quædam ſcripſerit.

Theſſalus miſſus.

PAVSANIAS in Græcia Attica, Theſſalium miſſum, egregie lautum cibum ita dictum fuiſſe ſcribit, & Athenæus probat. lib. Δ. Dipno. [illegible], id eſt, in menſis inſtruendis valde quam operoſi fuerunt Theſſali, vnde & Eriphus Comicus in [illegible] ſic inquis

[illegible]

[illegible],

Illa vero non Corinthus, non Lais o Syre,

Neq. item lautorum Theſſalorum hoſpitalia ſimenta.

Idem Athenæus lib. 13. Dipn. ſophiſt. n, Theſſalos [illegible] vocat.

In ollis venari.

APVD Athenæum ex Menandri Trophonio Paraſitus, [illegible] tametſi mare nullo vnquam tempore attingat, in ollis tamen egregiam capturam adſequitur. Prouerbium in eos [illegible], quibus nullum vinum gratius eſt, quam [illegible], qui qui vere dicuntur [illegible] Anaxilam Comicum, [illegible].

Quattuor habens capita.

ATHENAEVS libro decimo, dipno. ſcribit Menandrũ de Byzantij vinoſis atque temulentis mercatoribus dixiſſe, [illegible], id eſt, quattuor habens capita. Siquidem ebrijs omnia geminata videntur. Cuius rei rationem reddit Alexander Aphrodiſienſis libro primo. Problem. 121. Et Lactan. de Opificio Dei capite nono. Adagium ad eos pertinet qui cum ſe largius inuitarint, ſeſe putant non numquam pro vno multa capita geſtare.

Barbam ab vlnis puerorum vellere.

LVCIANVS in tragœdia cui titu. [illegible], Barbam velle a puerorum vlnis, hoc eſt, inanem laborem ſuſcipere, & perinde nihil profuturum. Nam quod barbæ genus a puerorum vlnis poſſit, ego non video. Barbam igitur a puerorum [illegible] vellunt, qui ſumunt inutilem operam, rebus egregie commodis paſſim præteritis & neglectis.

Ocream capiti, tibiæ galeam adaptare.

LVCIANVS in Rhetore, Ironicos Rhetorem ſic inſtituit, [illegible]. Verum vt vnumquodq. primum inciderit, primo loco dicatur: ad hæc ſi fors ita contigerit, fronti quidem ocrea, tibiæ vero galea adponatur. Prouerbium indicat nihil ſuo loco, ſed omnia præpoſtere fieri. Adagio rurſus vtitur Lucianus in Commentariolo, [illegible], id eſt, de errore compellationis, [illegible]. Salluſtius in bello Iugurthino præpoſteros homines vocat, qui maiorum acta, & græcorum Militaria præcepta tum primum legunt, quando iam conſules facti ſunt. Nam gerere, quam fieri, tempore poſterius eſt. Plinius ſcribit, Oryges eſſe contrario pilo, & ad caput verſo veſtitos, ita reperias quoſdam homines qui nihil ament, niſi quod ſit præpoſterum.

Archilochi Vulpes,

BASILIVS Magnus in Commentariolo ad Nepotes. [illegible], Archilochea vulpis verſutam atq. variam calliditatem

calliditatem imitemur. Adagiū in eos dicitur qui pro re nata conſilium expeditiſſime capiunt, quemadmodum Archilochus in Apologis a ſe ſcriptis vulpē vbique callidiſſimam introduxit Auctore Philoſtrato in Iconibus cap. de fabulis meminit eius rei, & Ammonius in libello di differentiis vocum, dictione [illegible].

Senator abſque prouocatione, Legatus ſine mandatis.

CICERO libro tertio de Legibus, ſed quæro quid hac re ſit turpius, quam ſine prouocatione Senator, Legatus ſine mandatis Adagia ſunt egregie venuſta, de iis qui cum nihil auctoritatis habeant, nullis deniq. ciuilibus muneribus fungantur, volunt tamen, vt conſueuit imperioſum hoc hominum genus, primi eſſe in omni loco & tempore: ad hæc ingeneratu quadam inſolentia nihil non ſibi tribuunt. Nemo autem ignorare poteſt, ex iure conſultorum & hiſtoricorum ſententia prouocationes ad ſenatum fieri ſolitas, quamquam lege a Publicola lata vt Liuius libro ſecundo Ab vrbe condita docet, priſcis Romanorum temporibus prouocatio a magiſtratibus ad populum erat. Ceterum quod ad Adagium pertinet, nemo Legatus eſſe poteſt, qui non reipublicæ ſuæ legitimis mandatis inſtructus atque alio miſſus ſit. Idem in 13. Philippica inquit, Senator voluntarius lectus ipſe a ſe, de iis qui ſe negotiis alienis adminiſtrandis etiam non accerſiti ingerunt.

Cantilena ex ſcholis.

CANTILENA ex ſcholis, prouerbio dicitur res nugatoria ac plane nullius vtilitatis, cuiuſmodi A. Gellius ſcholica nugalia vocat. Cicer. libro primo, de Oratore, Neque ex ſcholis cantilenam requirunt. Ita diuus Hieronymus in Proœmio 8. libri Commentariorū in Eſaiā Teſtamentum autem, inquit, Grunij Corocottæ Porcelli decantant in ſcholis puerorum agmina cachinnantium. Idem aduerſus Rufinum, Quaſi non Cyrrbatorū turba Mileſiorum in ſcholis figmenta decantent, & teſtamentum ſuis cachinno membra concutiat.

Conchas legere.

CONCHAS legere prouerbio dicuntur, qui ad animum remittendum non numquam ad ludicra quædam ſeſe demittunt. Ita Cicero in 2. de Oratore, Sed tamen ita narrare ſolet Scæuola, Conchas eos ad Caietam, & Lucrinum legere conſueſſe, & ad omnem animi remiſſionem ludumq. deſcendere. Hic ſcimus nō defuturos qui nos dicant etiam gignere prouerbia, qui ſi velint, hoc Angelo Politiano reſcribant, qui prouerbio nominatim & adpoſite vſus eſt in Miſcellan. cap. 77. Atque eius viri auctoritas apud nos longe ſanctior eſt quā vt metuamus ab eius incōparabili eruditione vel latū digitum diſcedere. Valerius Maximus lib. 8. cap. 8. de Scipione & Lælio, Ita animi quoque remiſſioni communiter acquieſcebant. Conſtat namq. eos Caietæ & Laurenti vagos, littoribus conchulas & calculos lectitaſſe.

Subula leonem excipere.

PROVERBIO vtitur Seneca libro vndecimo epiſtolarum in fine: cuius vſus eſt, ſi quando rem periculi plenam leuibus admodum & infirmis præſidiis depellere volumus. Subula leonem excipit, qui frigidis rationibus fortiſſima argumenta conuellere nititur.

In eodem valetudinario iacere.

DE iis dicitur qui eodem periculi genere & communi malo implicantur. Prouerbio vtitur Seneca libro tertio epiſtol. Non ſum tam improbus vt curationes æger obeam, ſed tamquam in eodem valetudinario iaceam, de communi malo tecum colloquor, remedia cōmunico. Cor. Tacitus in dialogo de Oratoribus. Qui in eodem valetudinario hæc oſſa & hanc maciem probant.

Deos abſentes teſtes facit.

PLAVTVS in Mercatore, Deos abſentes teſtes memoras, qui ego iſthuc credam tibi? prouerbiale de eo qui cum ſumma confidentia ſtrenue mentiatur.

Sic Aiax de Vlyſſe apud Ouidium,
Sua narrat Vlyſſes Quæ ſine teſte facit. Et Iuuenalis,
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.

Gallinaceus Euclionis.

AVSONIVS in præfatione Gryphi de ternario numero, Gallinaceum Euclionis prouerbio dixit, qui ſoleat omnia diligentiſſime perquirere & inueſtigare, ne pulluſculo quidem relicto, donec id inuenerit quod exquiſita cura conquiſierat.

Sapientes ſunt qui veteri vino vtuntur.

QVOD Plautus in Caſina de veteri vino dixit, hoc ad omnis antiquitatis commendationem pertinet. Homerus certe vetus vinum, diuinam potionem appellat Odyſſ. [illegible]

[illegible]
[illegible]
Ouidius 2. de arte.

Qui properant, noua muſta bibant, mihi fundat auitū
Conſulibus priſcis condita teſta merum.

Sapientiſſ. certe ſunt exiſtimandi qui ſcriptoribus antiquis vtuntur non iis quos præpoſtere veteres vocāt, quos vappa verius & fæci quam vino comparaueris. Gnathæna, ſiue vt alij Phryne, vt eſt apud Athenæū libro 13. [illegible]. Pindarus in Olympiis Oda. 9. [illegible]

Etiam vetus arbuſtum transferri poteſt.

SENECA libro 13. Epiſtolarum, Aegialus paterfamilias dicebat etiam vetus arbuſtum transferri poſſe. Adagium eſt, omnem tandem ætatem poſſe ad optimam quamq. viuendi rationem transferri & accommodari, quando & ſenex Cato græcas litteras didicit. Ita quod veriſſimum ſit hoc Publianum, Nulla eſt ſera ad bonos mores via.

Lacinia obtinere,

CICERO in tertio de Oratore, Nam illud alterum genus, quod eſt temporibus locis, reis definitum obtinēt, atque idipſum Lacinia. Lacinia tantum obtinere dicuntur, qui rem non integram intelligunt aut aſſequūtur.

Plautus

[illegible] *hoc eſt, Orontes Artaxerxis regis gener, cum ob iracundiam, honorato loco excidiſſet, quemadmodum, inquit, Arithmeticorum digiti, nunc myriades, nunc autem vnum tantum ſignificant, ita regum quoque amici ſiue purpurati, nunc omnia, nunc autem nihil omnino poſſunt. Laertius hoc Soloni tribuit.*

Vita Charadrij.

PLATO *in Gorgia Charadrij vitam intelligit hominis intemperantis, qui numquam expleri poſsit, & in quẽ omnia influunt vtrinſus effluant vt Seneca dixit. Ita Socrates loquitur,* [illegible] *Charadrij quandam vitam refers. Charadrium autẽ Theodorus apud Ariſtotelem vertit rupicem ſiue hiaticolam: nam vt interpres Ariſtophanis in Auibus docet* [illegible] *auis hæc ita dicta eſt quod hiatus & terræ voragines incolat. Itidem & intemperantes & incontinentes homines qui numquam expleri poſſunt, perpetuo ganearum nidorem ſequuntur, & nepotum pro ſeuibus incolunt. Suidas citat aliud prouerbium ex Didymo,* [illegible] *id eſt, Charadrium imitans, de iis qui ſeſe occultare ſoleant. Siquidem autem hanc vendentes, occultare conſueuerunt, ne prius emptori proſit quam ſit vendita. Nam regio morbo laborantes quamprimum Charadrium adſpexerint conualeſcunt. Plinius hoc ictero aui tribuit libro 30. capite vndecimo.*

Mittere lineam.

PLAVTVS *in Moſtellaria, Non ego ita extemplo meum oſtendam ſenſum, mittam lineam. Metaphora a pictoribus deſumpta lineam mittere dicuntur, qui rem tantum adumbrant & coniecturis quibuſdam inquirẽdam proponunt. Siquidem ex linearum ductu, etiam etiam picturæ artificium diſcimus. Vnde verſiculus ille paſſim celebratur, Linea, quæ veterem longe fateatur Appellem.*

Volſellis pugnare non gladiis.

VARRO *libro quinto de lingua latina prouerbiali verbo vtitur, Volſellis pugnant non gladiis: quo commode poſſumus vti vel aduerſus eos qui parum viri ſunt, nempe qui volſellis ita ſint vulſi iuxta ſententiam Ciceronis, vt ne vnicum pilum boni viri habeant, vel in eos qui prorſus infirmis argumentis vtantur. Ceterum de vulſis corporibus in Demonacte Luciani abunde diximus.*

Fortes in tabula.

PLVTARCHVS *in Apophtheg. Laconicis,* [illegible] *Quidam cum in tabula picta Lacones videret ab Athenienſibus interfici, atque ob id diceret, fortes, equidem Athenienſes ſunt, Lacon forte fortuna incidens ſubiecit, Et in tabula quidem: fortes autem in tabula ſunt qui fictitia fortitudine paſſim ſeſe venditant, ceterum cum ad ferium certamen peruentum eſt, tum non milites ſed plane mulieres eſſe videas. Docti quidem in tabula ſophiſtæ, ſunt, verum vbi eos excuſſeris, quam nihil niſi Antronios aſinos, aut ſi quis is rudius, aut impolitius ei poſſit inuenias.*

Nondum omnium dierum Sol occidit.

ELEGANS *adagiũ eſt quo Philippus apud Liuium vtitur decadis quartæ, libro nono, Nondum omnium dierum ſolem occidiſſe, quando ſignificamus finem rei nõdum apparere, ad quem adhuc multis & incertis periculis perueniendum ſit.*

Etiam inter vepres roſæ naſcuntur.

AMMIANVS *Marcellinus lib. decimoſexto, cum de Euſebio Eunucho loqueretur ſic inquit, ſed inter vepres roſæ naſcuntur, & inter feras nõ nullæ miteſcũt. Hoc geminum prouerbium oſtendit in omni hominum genere, quantumuis peruerſo ac deplorato, reperiri tamen aliquot bonos viros & qui moribus minime ſint aſpernandis. Gregorius theolog. in vita Athanaſii dixit,* [illegible] *id eſt, naſci etiam e vite rubum, hoc eſt, ex optimo parente non numquam peſſimum filium.*

Ne Sannione domi relicto.

IDEM *libro decimoquarto, agitant familiarium agmina, tamquam prædatorios globos poſt terga trahẽtes, ne Sannione quidem, vt ait Comicus, domi relicto. Adagium ex Eunucho Terẽtiano dicitur in eos, qui cum in publicum prodeunt, magnifico & frequenti comitatu delectantur, quo potentiores eſſe videantur. Eiuſmodi multos in principum aulis inuenias, qui paſsim ſeruorum & comitum multitudinem contrahant, cum apud veteres, vt Athenæus docet, & Apuleius in prima apologetica meminit, præſtantiſs. quique Rhomani, paucitate familiæ, ſic enim ille inquit, gloriati ſint. M. Antonius octo ſeruos habuit. Manius Curius cum duobus tantum calonibus vteretur, pauciores ſeruos habuit, quam triumphos. Marcus Cato tres tantũ ſeruos in Hiſpaniam ex vrbe ſecum duxit. Idem auctore Plutarcho quinque tantum ſeruos in militia habuit quod & de Scipione Aemiliano Plinius ſcribit, cum duobus tantum ſeruis, ſi quando etiam ad regem mitteretur, eſſe viſum.*

Tunc canunt cycni, quando tacuerint graculi.

BASILIVS *magnus in epiſtola ad Celeuſium,* [illegible] *Prouerbio locus eſt, tum doctis oportunum eſſe, vt de bonis rebus quam poſſunt eruditiſſime diſſerant, quando imperitis prius tamquam aqua & igni interdictum ſit ne loquantur. Eiuſmodi diſsimilitudinũ plures prouerbiales formulas Auſonius ad Paulinũ elegãter expreſſit.*

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aedona parræ,
Caſtaneis corylos æques, viburna cupreſſis.

Lamiæ turris.

QVINTVS *Septimius Forens Tertullianus in libro aduerſus Valentinianos, Nõne tale aliquid dabitur te in infantia inter ſõni difficultates a nutricula audiſſe, Lamiæ*

turres, &c. Prouerbium eſt, de re quæ fingitur eſſe mire formidabilis, cum tamen omni periculo careat: quemadmodum infantibus horribilia de Lamiis nutriculæ narrare conſueuerunt. Nonius Marcellus & Lactantius libro primo, capit 22. diuinarum inſtitutionum, hos verſus, ex Lucilio poeta citant,

Terricolas Lamias, fauni quas Pompiliique
Inſtituere Numæ, tremit has, hic omnia ponit
Vt pueri infantes credunt ſigna omnia ahena
Viuere, & eſſe homines, ſic iſti hæc omnia ficta
Vera putant, credunt ſignis cor ineſſe & ahenis.

De Lamiis & multa & abſtruſa quædam diximus in Lamiam Politiani.

Qualem demens ille Clamydem diſperdit?

TERTVLLIANVS *in libro de pallio citat ex Menandro Comico, mirum niſi prouerbiale, Qualem demens ille chlamydem diſperdit? quod in eos commode dicetur, qui rem ſuam viui videnteſq. decoquunt, immo qui ſua ſponte ſeſe in maxima magna mala coniiciunt, cuiuſmodi plures reperias qui cum neque per ſe, nec ex aliis ſapiant, non iam chlamydem tantum, ſed & ſeſe ipſos miſerandum in modum perdunt.*

Deorum liberi ſunt inuulnerabiles.

PINDARVS *in Iſthmiis Oda. 3. in Meliſſum Thebanum,* ἄτρωτοί γε μὰν παῖδες θεῶν, *Deorum liberi ſunt inuulnerabiles: de potentioribus hoc commode dicetur qui nuſquam non euadunt, vt Cicero de nobilibus dixit in oratione pro Quinto, Homines nobiles ſeu recte, ſeu perperam facere cœperunt, ita in vtroque excellunt, vt nemo noſtro loco natus adſequi poſſet.*

In Paro frigida quidem eſt aqua, ſed pulchræ mulieres.

INTERPRES *Ariſtophanis in Veſpis, Prouerbialem Verſiculum citat, nec eius vſum oſtendit,* ἡ δὲ Πάρος ψυχρὸν μὲν ὕδωρ, καλαὶ δὲ γυναῖκες, *Paros habet quidẽ frigidam aquam, ſed formoſas mulieres. Ego quantum iudicare poſſum, exiſtimo prouerbij vſum eſſe ſiquando ſignificabimus diſpendium eſſe perpetuo cõpendio aliquo farciendum. In Paro tametſi frigida ſit aqua, venuſtas tamen mulierum hoc quidquid eſt diſpendij, abunde reponit. Quod ſi quis e numero doctorum melius nouerit quis adagio locus ſit, is candide admoneat reperturus hominem gratum, tantum abeſt vt ingenuis admonitionibus obtemperare nolim.*

Bellum cum Protogene mortuo gerere.

AVL. *Gellius libro decimoquinto cap. vlt. ſcribit Rhodios Demetrio Polierceti qui tum eos obſidione cingebat, atque extra vrbis muros memoratiſſi. illam Ialyſi imaginem Protogenis manufactam abſumere igni parabat, per Legatos ita reſpondiſſe, Quæ, malum, inquiunt, ratio eſt vt tu imaginem iſtam velis incendio ædium facto diſperdere? Nam ſi nos omnes ſuperaueris, & oppidum hoc totum ceperis, imagine quoque illa integra & incolumi per victoriam potieris: ſin vero nos vincere obſidendo nequiueris, petimus conſideres, ne turpe tibi ſit, quia non potueris bello Rhodios vincere, bellum cum Protogene mortuo geſſiſſe: ad eos autem pertinet, qui cum laruis luctantur, & contempta memorabili lege Solonis, mortuos iam conuitiis inſectantur, quod Homerus etiam intellexit dum inquit, Iliad. libro ω.*

Κωφὴν γὰρ δὴ γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων.

Et Agamemnon Iliad. η.

Οὐ γάρ τις φειδὼ νεκύων κατατεθνειώτων
Γίνετ', ἐπεὶ κε θάνωσι, &c.

Et ex eius ſententia Virg libro vndecimo Aeneid.
Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.

Quantum vbiq. poſſunt duo oboli?

BACCHVS *apud Ariſtophanem in Ranis, poſtquam accepiſſet ab hercule duos obolos Charonti pro tranſmiſſione paludis perſoluendos eſſe, ſubiicit,* ὡς μέγα δύνασθον πανταχοῦ τὼ δύ' ὀβολώ; *quantum vbiq. poſſunt duo oboli? prouerbiali nimirum dicto ſignificans, pecuniã in omni re plurimum poſſe: quæ niſi eſſet, non committerentur etiam tot diuerſi generis flagitia, ita quod rectiſſime dixerit Antiphanes,*

Ὁ πλοῦτος ἡμῶν καθάπερ ἰατρὸς κακὸς
Τυφλοὺς βλέποντας παραλαβὼν πάντας ποιεῖ.

Id eſt, diuitiæ tamquam malus medicus quos acceperint videntes, excæcare conſueuerunt.

Echinus parturiens cunctatur.

Ἐχῖνος τὸν τόκον ἀναβάλλει, *Echinus partum procraſtinat. Echini terreſtres, quos Erinaceos dicimus, exiſtimantur propter aculeos catulorum ſuorum partum morari ſolere ac deinde aculeatioribus factis catulis egerrime eniti. Vnde prouerbium, Budæo etiam teſte, in eos vſurpatur, qui ſubinde verſuram faciunt, hoc eſt, creditorem mutant, fænus fænore ſoluunt, nomen nomine expungunt, atque illi dum fidem ſuam ad aliquod tempus labefactari nolunt, ad extremum fortunis omnibus euertuntur.*

Cauum pedis oſtendere.

Κοῖλον τὸ ποδὸς δεῖξαι, *Heſychius admonet* ἐπὶ τῶν εἰς φυγὴν τετραμμένων, *id eſt, de iis dici qui ſint in fugam verſi, qui pedibus ſibi conſulant. Vt Turnus de Drance apud Virg. An tibi mauors*

Ventoſa in lingua pedibuſq. fugacibus iſtis
Semper erit?

Alexandrinæ delitiæ.

QVINTIL. *in 1. Verba ne Alexandrinis quidem delitiis permittenda, riſu & oſculo excipimus. Alexandrinas delitias, luxum effeminatiſſ. & molliſſimum appellauit. Alexandrini ſiquidem apud omnes ſcriptores hoc nomine male audiunt, quod propter amœnitatem vrbis cæliq. clementiam immodice delicati fuerint. Ammianus Marcellinus libro 22. Alexandria vertex omnium ciuitatum, inibi ſunt auræ ſalubriter ſpirantes, aer tranquillus & clemens, atque vt periculum docuit per varias collectum ætates, nullo pene die incolentes hanc ciuitatem ſolem ſerenum non vident &c. Quam ex admirabile euentu condita ſit Alexandria, docet Stephanus, quæ per excellentiam etiã* πόλις *dicta fuit, vt Athenæ* ἄστυ *Roma Vrbs.*

Manubrium eripere.

PLAV. *in Epidico, Eripe manubriũ e manu. Idẽ in Aul. Exemi e manu manubriũ. Manubrium eripere ſcitiſſ.*

metaphora

metaphora dicuntur qui nocendi cauſſam adimunt, qui viam omnem obſepiunt qua periculum ipſis imminere videatur.

Geometriam exercere in cilio.

Γεωμετρεῖν περὶ τὸ ἐπισκύνιον, *Geometriam exercere in cilio. Iulius Pollux libro quinto, cap. 15. de mulieribus dixit, quæ formam aſcititiis lenociniis commendant, quod tandem ad omnes illos pertinet, qui fucis quibuſdam adulterinis & quod Plautus ait, Exoticis condimentis ſeſe ſuaq. venditant. Prouerbij meminit & Hermolaus Barbarus libro quinto. Corollarij in Dioſcoridem. Dictione γεωμετρεῖν antiqui, vt ex Platone atq. Plutarcho colligimus, non tantum in dimetienda terra vſi ſunt, ſed in omni negocio quod exactius & diligentius tractamus. ἐπισκύνιον autem extraneus ambitus eſt genæ ſuperioris, quam antiqui cilium appellarunt, & ex eo etiam ſupercilia, in quibus ſuperbia ſedem habet, Auctore Plinio libro 11. ca. 37. Demetrius Phalereus χαριτοβλέφαρος a venuſtate ſuperciliorum dictus fuit, Athenæo teſte libro 15. Dipnoſoph.*

Simiæ ſanguinem profudiſſe.

DIODORVS *Siculus lib. 10. ſcribit in Pithecuſis eum honorem haberi Simiis quem Aegyptij canibus tamquam diis ſuis exhibeant, viuere ſimul cum hominibus cibum ab iis abſque omni metu capere, parentes iſthic liberis ſuis a Simiis, vt aliæ gentes a diis imponere nomina: qui ſimiam occiderint, tamquam impium flagitium deſignaſſent, iis pœnã extremũ ſuppliciũ eſſe conſtitutũ, vnde etiam prouerbio apud eos dicatur de iis qui iam occiſi & e medio ſublati ſint, ὅτι πιθήκου αἷμα ἐκπεπώκασι. i. Simiæ ſanguinem eos profudiſſe.*

De ſcammate egredi.

DESCAMMATE *egredi apud D. Hieronymum legitur, pro eo quod eſt propoſito digredi. σκάμμα locus certaminis eſt, in quo congrediuntur Athletæ, foſſa plerumque aut ſaltem lineis cinctus.*

Hercules in Lydia.

DICITVR *in eum qui cultu indecoro & ſibi neutiquã accommodato vtitur. Vlpianus.*

Teſtudo volat.

DE *re abſurda aut impoſſibili dicitur. Claudianus libro primo, aduerſus Eutropium (qui cum eunuchus eſſet, tamen Romæ factus fuit conſul) multas huiuſmodi ἀδυνάτων ſpecies adfert.*

Iam teſtudo volat, profert iam cornua vultur,
Prona petunt retro fluuij vada, Gadibus ortum
Armenij dixere diem, iam frugibus aptum
Aequor, & adſuetum ſyluis Delphina videbo.

Ornamentum in luto, dignitas indigno.

VT *minime conuenit ornamentum aliquod in luto iacere: ita parum dignitas homini inſulſo & indocto, qui honorẽ et titulũ ſuũ defendere non poteſt. Saluianus.*

Pica Syrenem imitans.

SIMILE *eſt illi, Sus Mineruam docet, de iniqua dicitur comparatione & abſurda imitatione. Stulte enim pica Syrenas imitatur, garrula potius & obſtrepera quam canora. Galenus.*

Myricæ citius poma ferent.

Si quis idem ſperat: laturas poma Myricas
Speret, & e medio flumine mella petat.

Prouerbialia hæc ἀδύνατα apud Ouidium leguntur.

Eburneis raſtris ſolum vertere.
Ligonibus aureis terram fodere.

PRO *re inſigni & præclara abuti, vt ſi quis eruditione pollens, ea in rebus vanis, inutilibus & famoſis abutatur. Prudent. in Symm.*

Ars amat fortunam, fortuna artem.

Τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τύχη τέχνην. *Ariſtoteles eo vſus eſt indicare volens, ſummam eſſe adfinitatem inter artem & fortunam, & alteram ab altera adiuuari.*

Quorſum opus amicis, ſi modo faueat Deus.

Ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων; *Hunc ſenarium tãquam vulgo celebrem citat Ariſtoteles, vbi agit de homine beato, anne ille etiam egeat, amicis. Qui putant eum omnia in ſe ſufficienter habere, nec ideo vllis opus habere amicis, hunc ſenarium adferunt. Contrarium tamen Ariſtoteles concludit: Veri enim amici eſt dare potius beneficium quam accipere, virtutiſque proprium eſt beneſacere, & pulchrius amicis beneſacere quam alienis: opus ergo amicis.*

Amicus cum vitiis ferendus.

CONVENIT *cum eo. Mores amici noueris non oderis: non enim, inquit Chryſoſtomus, fratres tantum ſumus ſed & membra & corpus vnum. Vide Saty. 3. Horatij. 1. Sermon.*

Amere fruſtra, odio ne ſis fruſtra.

INNVIT *apud omnes homines quærendam eſſe gratiã & amicitiam, quouſque ſine noſtro fieri poſſit damno: ſed nullum temere ſuſcipiendum eſſe odium, ſi non aliqua inde ad nos profectura ſit vtilitas. Chryſoſto. hoc dictum minime in Chriſtianis probat, qui libere alter alterum admonere debent, neque odij cauſſa tacere, Vult autem tum memores eius dicti nos eſſe, quando lingua noſtra videtur prouolatura in conuicia & maledicta.*

Amicus Plato, magis amica veritas.

Φίλος Πλάτων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀλήθεια. *Iſtud ſeu prouerbiũ, ſeu apophtegma, innuit nullum hominem tam carum nobis eſſe debere, vt in illius gratiam veritas vllo ſupprimatur modo. Galenus.*

Caritate ſeptum eſſe oportet.

A nequitia, rapina, & ſceleribus virum bonum abeſſe oportet: caritate autem (vt inquit Saluianus) & beneuolentia, non armis ſeptum eſſe.

Vter.

PROVERBIALITER *homo faſtuoſus et ſuperbus a Græcis μολγὸς vel ἀσκὸς vocatur, quod ſcilicet in modum vtris inflatus tumeat. Ariſtophanes.*

Μή μοι τοὺς Ἀθηναίους αἴνει, ἀσκοί εἰσι.
Ne mihi Athenienſes laudate, vtres ſunt.

Neſcit ſeipſum.

CONTRARIVM *eſt Delphico oraculo: Noſce teipſum. Competit in ſuperbos, adrogantes et homines inflatos. Notatur etiam Philautia, quod vitium, homines vel talpa cæciores in propriis erroribus reddit. Chryſoſtomus.*

Aſinus de Aeſopi puteo.

ASINVS *de Aeſopi puteo modo venis, & iam exclamas. In eum vſurpari poteſt, qui recens in aliquem locum venit, & ibi mira inter ignotos iactat. Tertullianus.*

Plus verrere quam ſerere

IN *auaros dicitur qui nulla re exſatiari poſſunt. Plinius.*

Vicinum ſemper inueniet.

VTCVMQVE *exturbet quis poſſeſſionibus ſuis vicinos & proximos, nunquam tamen ſolus ſupra terram habitare poterit: quamlibet enim cuncta peruadat, vicinum tamen ſemper inueniet. Dici poteſt in auaros, qui omnia ſibi ſubiicere conantur, vicinorum domos et agros. Saluianus.*

Mappam mittere.

MITTERE *mappam, eſt certaminis incipiendi ſignum dare, in qua ſententia Suetonius in Nerone vſus eſt.*

Proletarius ſcriptor.

QVI *in plebe Romana tenuiſſimi pauperrimiq. erant, neque amplius quam M. D. æris in cenſum deferebant, proletarij ciues appellabantur. Trahitur & hoc vocabulum latius vt dicatur proletarius ſcriptor: proletarius homo, pro homine infimi ſubſellij, & auctore paruæ eruditionis, & infimæ claſſis. Aul. Gellius.*

Minunt præſentia famam.

QVOD *abſens terror eſt, præſens ſæpe contemnitur. Claudianus: Plus nominis horror,*
Quam tuus enſis aget, minuunt præſentia famam.
Quod præſens eſt fere contemnimus, abſentia vero & peregrina admiramur, & magno ſtudio æmulamur.

Balneum ingreſſus depone odium.

Εἰς βαλανεῖον εἰσελθὼν, μὴ ζηλοτυπήσῃς τὸν συμβαίνοντά σοι εἰς τὴν πύελον, *id eſt, ingreſſus balneum, ne certes odio cum eo, qui pedem habet tecum in eadem peluí. Sententia ad multa applicari poteſt: nempe in communibus locis, templis, theatris, balneis, conuiuiis, manibus nullum exercendum eſſe odium. Iul. Pollux.*

Acum & filum ſumens, rupturam conſue.

Ῥαφίδα καὶ λίνον λαβὼν, τὸ ῥῆγμα σύῤῥαπτε: *acum & filum ſumens, rupturam conſue. Dici poterit, vbi quem volumus adhortari, vt ſtudeat paci, & argumenta colligat, modoſque excogitet, quibus inter offenſos animos concordiam reſarciat. Idem.*

Talis quiſque eſt, quales quibuscum familiaris.

Τοιοῦτός ἐστιν, οἷσπερ ἥδεται ξυνών. *Senarius eſt Euripidis, quo indicatur familiarium vitam & mores, in eum quoq. tranſire, qui eorum conſuetudine fruitur. Botrus oppoſitus botro matureſcit.*

Aliud homini, aliud humanitati ſatis.

DIGNA *hæc ſententia Varronis eſt, quæ prouerbiis adnumeretur, qua pulſat eos qui conſuetudinem potius ſequuntur in loquendo quam certas rationes. Humanitatem autem hic ponit pro curioſitate, ac ſi diceret: Natura quidem paucis contenta, ſed quod huic ſufficit, non ſatis eſt curioſitati.*

Inſuere in ſaccum vel culeum.

INSVERE *in ſaccum vel culeum, vulgo dicimus pro circumuenire aliquem vel ludere.*

Pulchra apud pueros ſimia.

PVLCHRA *(inquit Galenus) ſemper apud pueros eſt ſimia, nos admonens illuſionem eſſe ridiculam puerorum hoc animal illudentium. Poterit autem iſtud prouerbium quoque ad locum, ſecus iudicandi, commode transferri.*

Quaſi locum in balneis occupare.

IN *publicis locis primum occupans, ſolet plus iuris habere. Vnde & iureconſultus: Qui prior tempore, potior iure. Ad hunc morem adluſit Tertullianus vbi dicit: Sed quia prior eis venit, & prior virtutum documenta ſignauit, idcirco quaſi locum in balneis, ita ſidem occupauit, poſteris quibuſq. præripuit.*

Primus ſecundus tertius.
Primus medius nouiſſimus.

PROVERBIA *Græcorum ſunt in eos, quos laudibus efferunt. Sic Iſocrates laudat Alcibiadem:* Τοιγαροῦν τὴν πρώτην, ὡς καὶ πρῶτος, καὶ δεύτερος, καὶ τρίτος ἐνίκησεν, *Theocritus quoque Idillio. 17. Ptolemæum laudans dicit eum virorum primum, medium & nouiſſimum.* Ἀνδρῶν δ᾽ αὖ Πτολεμαῖος ἐνὶ πρώτοισι λεγέσθω, καὶ πύματος, καὶ μέσσος, ὁ γὰρ προφερέστατος ἀνδρῶν. *Virgilius:*

Nulli pietate ſecundus, id eſt, primus in pietate.

Spicilegium relinquere.

IN *varias trahi poteſt ſententias. Qui opus aliquod inſigne edidere, tale tamen, cui aliquid adiici poſſit, ſpicilegium reliquerunt. Vlpio & poſteris ſpicilegium tantum reliquit: Huc facit Antigoni Apophthegma qui cum ſuis pecuniam imperaſſet, & quidam diceret, non talis erat Alexander,* ἐκεῖνος *(inquit)* ἐθέριζε τὴν Ἀσίαν, ἐγὼ δὲ καλαμῶμαι, *hoc eſt, Ille demeſſuit Aſiam, ego ſpicas lego.*

Terram & aquam poſcere.

Γῆν καὶ ὕδωρ αἰτεῖν, *id eſt, Terram & aquam poſcere, &* γῆν καὶ ὕδωρ διδόναι, *id eſt, Terram & aquam dare, Græci dicunt pro bellum alicui inferre, & bellum cum aliquo ſuſcipere. Aeſchines.*

Non

Non hodie aut heri inſtitutum.

DE more aliquo veteri qui omnibus notus eſſe debet, vel de lege ex antiquo inſtituto. Sophocles.

Ad Sirenũm ſcopulos conſeneſcere.

PRO, in re aliqua ad ſenium vſque demorari, aut miram quandam in ea percipere voluptatem, non ſecus ac ſi Sirenes ipſas canentes audiamus. Aul. Gellius. & Apud Sirenas, aut Lotophagos hærere dicitur.

Adamante notare.

DE his quæ in perpetuam memoriam ſeruantur. Claud.

Iret adhuc in verba dolor, niſi Iupiter alto
Cœpiſſet ſolio: voces adamante notabat Lene Iouis.

Verba finguntur adamante notari, tanquam Deus nihil loquatur niſi ſerium dignumq. quod in perpetuam memoriam conſeruetur.

Sparſis redemerunt crimina nummis.

MVLTOS pecuniæ perdiderunt, anſamq. ad omne ſcelerum genus dederunt: deinde omnium malorum ſeminarium & radix, auri eſt & argenti fames: quod qui ſagaciori animo perpendunt reiectis & contemptis pecuniis in huiuſmodi vitia non incidunt, & ſparſis nũmis crimina redemiſſe dicitur. Saluianus. Simile quid Iam apud Plutarchum de vitanda vſura de Philoxeno legitur, qui cum opulentiſſimam domum hereditate nactus eſſet, & delicias ac voluptates indigenarum conſideraſſet; Μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, ἐμὲ ταῦτα τὰ ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα, hoc eſt, per deos, inquit, bona hæc me non perdent, ſed ego illa.

Nummum quærit peſtilentia, duos illi da & ducat ſeſe.

ADMONEMVR hoc prouerbio, vt lites & fora iudicialia quam poſſimus maxime fugiamus, & potius peſtilentiæ; id eſt peſtilenti & pernicioſo homini poſcenti nummum, duos demus, quam propter vnum litem cum eo conteſtemur, perdituri aliter in primis tempus, dein animi tranquillitatem, innocentiam & amicitiam. Auguſtinus.

Sapientia in exitu canitur.

INDICAT finem vitæ ſpectandum eſſe: laudari enim penitus anteacta vita prudentia non poteſt, niſi bono fine claudatur, cui adfine eſt illud Solonis: Finem vitæ ſpecta. figuratius tamen dicitur ſapientiam in exitu cani. Saluianus.

Multum nauigauit aquæ.

Πολλὰ περιπλεύσας. De eo, qui multas regiones peragrauit: & μυριοφορικῶς de eo, qui multarum rerum experientiam habet. Ariſtophanes.

Familiaris dominus fatuum nutrit ſeruũ.

QVI timeri, obſeruari, coli vult a ſeruis ſuis, rarius cum iis loquatur, rarius cõgrediatur, nulla ludicra cum iis exerceat: nimia etenim familiaritas contemptum parit, &, vt Plinius ſecundus inquit, Mitium dominorum apud ſeruos ipſa cõſuetudine, metꝰ exoleſcit. Bernard.

Vbi vber, ibi tuber.

INDICAT opulentiæ comitem eſſe faſtum & ſuperbiam. Apuleius. Terentius in Hecyra: Quia paullulum vobis acceſſit pecuniæ, ſublati animi adſunt.

Conclamare vaſa.

EST ſignum mouendi dare. Militare olim inſtitutum erat, vt cornicis ſignum darent, quoties eſſent mouenda caſtra: id Cæſar vocat conclamare vaſa: nam tum quiſque cogebatur colligere vaſa ſua, itineriq. ſe apparare.

Pro aris & focis.

CREBRO apud Romanos ſcriptores reperitur, pro aris & focis, quod idem ac ſacra & prophana defendere. Originem habent ex ſacramento militari: inter cetera enim milites etiam iurabant ſe pro aris & focis pugnaturos, Aul. Gellius.

Gradum figere.

SVMVNTVR ab Athletis e rabræ metaphoræ, vt gradum figere: conferre gradum: de gradu cedere: in gradum redire: de gradu pellere: de gradu primo præludere: eodem gradu occurrere. Gradum figere, eſt conceptam ſemel ſententiam acriter defendere, & in ea perſiſtere, vel, vt Cicero ait, argumentum ſuum premere: quater eo ita Tertull. vſus eſt. Gradum conferre, quod Cicero & Quintilianus dicunt pedem conferre, eſt initium diſputationis facere & cominus aggredi. De gradu recedere, a ſententia recedere. In gradum redire, ad ſententiam & propoſitum reuerti. Eodem gradu occurrere, pro: eodem telo & argumento obuiam ire.

Vinculis Hippocratis adligere.

QVAE argumentis fortiſſimis roborata ſunt, vel ſcripturarum teſtimoniis, Hippocraticis vinculis adligata dicuntur. Hieronymus.

Vt ſportum ſurunculus captare.

CVM quis per fraudem quod ſibi non debetur amplectitur, & alienum ad ſe trahit, vt ſportulam ſurunculus captare dicitur. Tertull. Natum ab amiculis & clientibus Romanorum potentiorum, a quibus mane ſalutabantur, & per vrbem incedebant ſtipati, quibus viciſſim ſub veſperam dabant honorarium aliquod munuſculum, ſportulam videlicet. Inter hos autem clientes & amiculos, cum iam dandum eſſet munus, alij clam ſe immiſcebant, vel ab abſentibus ſeſe ſubmiſſos mentiebantur, quos ſurunculos vocabant.

Totam ſpirare Arabiam.

Τὴν ὅλην ἀραβίαν ἀποπνεῖν, id eſt, Totam Arabiam ſpirare, eſt, vnguẽta precioſa, vt olim in vſu veterũ fuit, aut vt nunc, moſcũ olere. Arabia ponitur pro odoribus & vnguentis, continens pro contento. Lucretius.

Calathum Sycaminorum in malis habere.

ARISTOTELES δόξεις αὐτὸς εἶναι συκαμίνων τάλαρον i. Videris eſſe ipſum Sycaminorum calathum, in eum dicitur, qui faciem & mala hypopio aut ceruſſa fucarit, quem ὑπωπιασμένον Græci vocant.

Perſonam non faciem gerit.

Οὐ πρόσωπον ἀλλὰ προσωπεῖον ἔχει. dici poteſt in homines perfrictæ frontis quod nihil pudet, & maxime in mulieres meretrices quæ faciem ſtibio & ceruſſa fucant. Iul. pollux.

Tabernariam exercet fronte.

Καπηλικῷ ἀναιδεῖ προσώπῳ. Superiori ſimile eſt, & in eoſdem dicitur. Pollux.

Formoſus ſine pulchritudine.

Ὡραῖος ἄνευ κάλλους Non diſſimile ſuperioribus, in eos dicitur, qui pigmentis exoticam formam adſciuerunt. Ariſtoteles.

Omni fune remiſſo.

Ῥᾶον κάλων ἀνιείς. id eſt, Omni rudente remiſſo. Contrariū eſt eius quod habet: Πάντα κάλων σείειν. hoc eſt, Omnem mouere rudentem: hoc autem ſignificatur ſumma diligentia illo vero ſumma omniſq. negligentia & ignauia. Pollux.

Sine perſona laſciuire.

DEMOSTENES: Ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζειν. In pompis ſine perſona aut larua laſciuire. Dicitur in eos qui nihil non palam & aperte facere audent, quibus impudentia ipſa loco προσωπείου, id eſt, perſona, aut larua eſt.

Per eandem lineam ſerram recipocrare.

COMPETERE videtur in eum qui ſemper idem argumentum tractat & eandem cantilenam canit, Sumptū a ſectoribus lignorum, qui partes trabium ſecandas prius ſolent lineis diſtinguere: qui ſe ſemper hæreant in eadem linea, raro quidquam abſoluent.

Ad ſcamma producere.

HOC eſt, In certamen prouocare. Ab Athletis ſumptū eſt, cuiuſmodi multa in libro ad martyres apud Tertullianum ſunt, σκάμμα quid ſit vide in adagio, De ſcammate egredi.

Ferrum virum attrahit.

Ἕλκει πρὸς ἄνδρα σίδηρος. In omni re & ad omnem rem multum valent oculi. Sic viſa ſolum femina ad amorem accendit, viſi inimici mouent dolorem, ferrum viſum trahit ad bellum. Tertullianus Græco dixit hemiſticho, quod alicubi apud Homerum legitur.

Ἕλκει δὲ ἡ ἄνδρα σίδηρος. id eſt, ferrum vero virum trahit.

Eloquentia male ſine moribus diſcitur.

ANTIQVI morum probitatem ſemper antepoſuerūt facundiæ. Orator inquit Cato, vir bonus dicēdi peritus. Lege Ciceronis præfationem lib. de Inuentione primi.

Vinalia ſine vino expediri non poſſunt.

VARRO in libri de lingua Latina præfatione. Multa, inquit, ſocietas verborum, nec vinalia ſine vino expediri, nec curia calabra ſine calatione poteſt aperiri: quibus dictis prouerbialibus ſeſe excuſat, ſi in libris ſuis quædam adferat, quæ abſurdiora videantur. Non enim poteſt fieri vt ille, qui nominum origines conatur explicare, non interdum dicat, quod ab omnibus non probetur.

Volſellis pugnare cum gladio.

QVI fragilia argumenta ad rem quampiam probandā adferunt, dicuntur volſellis cum gladio pugnare.

Bene conſulit ſed malefacit.

SENARIVM prouerbialem ex Anaxandrida Ariſt. citat. ἡ πόλις ἐβούλεθ', ἧ νόμων οὐδὲν μέλει, hoc eſt, Vrbs conſulit, cui nulla legum cura eſt. Dicitur in omnes qui recta quidem conſulere norunt, recta autem facere nolunt. Non abſimile huic quod habet Cicero in Catone: Athenienſes ſciunt quæ recta ſunt, ſed facere nolunt.

Soracus malorum.

Κακῶν σωρακός. id eſt, Malorum corbis, dicitur eadem prouerbiali forma qua. ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἅμαξαι, id eſt, Bonorum vel malorum plauſtra pro ingentibus & malis copioſis. Ariſtophanes: κακῶν τὸν αὐτὸν ἐπίθου μοι τὸν σωρακόν, id eſt, breuibus malorum ipſum mihi corbem refer.

Tamquam ſuper ſpinas incedere.

Ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν ἐπιβαίνοντες, id eſt, Tamquam ſuper ſpinas incedentes, dicuntur a Luciano equiſes, qui obtortis cruribus & contractis equitant.

Ex cubitis cenare.

Ἐπ' ἀγκῶνος δειπνεῖν. Dicitur in delicatos & aulicos qui quiduis ſibi permiſſum putant & decens.

Πτωχομένος.

SIGNIFICAT. Grammaticulum, vel Rhetorculum, vel potius rabulā forenſem, qui litteras ob nihil aliud quam ventris cauſſa & ad quæſtum ſcire videntur.

Oreſtis ſomnium narrare.

IS dicitur, qui abſurda loquitur. Sic Galenus Theſſalo inſultat: Quieſce dum miſerrime in ſtratis tuis: namque haud vides quæ tu putas noſſe probe. Oreſtis mihi ſomnium narras Theſſale.

Κριόμυξοι.

LICEBIT in impudentes interpretari, quod ſcilicet more arietis tamquam cornibus quemlibet impetant, qui mos fere indoctorum eſt, κριὸς enim idem quod aries. Galenus.

Pituitam a naribus allio & cepe detergere.

VSVRPATVRA Galeno aduerſus ſtupidos, demonſtratiuæ methodi & dialecticæ imperitos, nec non deprehenſos & argumentis conuictos.

Ne Mercurius ipſe quidem cum Muſis ſanarit.

ET hoc a Galeno in ſtupidos dictum legitur, & omnium rerum ignaros.

Sua

Sua fronte.

Sva fronte proponi dicitur. quod libere & aperte, non autem coacte aut occulte. Tertullian.

Romana libertas, Latina libertas.

Svmmae libertatis olim erat populus Romanus, vt qui nulli ſubeſſent regi, principi, aut Imperatori: ipſi vero infinitis nationibus, regnis & regibus imperarent. Non nihil tamen inter Romanam & Latinam libertatem intereſt: plus enim Romana, iuris minus Latina habet. Saluianus.

Quidquid licet, minus deſideratur.

Qvidqvid, inquit D. Hieronymus licet, minus deſideratur, ergo e contrario, quod non licet, fomentum accipit deſiderij. Ouidius:

Quod licet ingratū eſt: quod nō licet, acrius vrget.

Et alibi: Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſq. negata. Omnium rerum, inquit Plinius, cupido langueſcit, cum facilis occaſio eſt.

Litterarum radices amaræ, fructus dulces.

Indicat aditum ad litteras eſſe difficilem, multiſq. laboribus & vigiliis conſtare, ipſarum vero poſſeſſionem iucundam & dulcem. Hieronymus. Idem expreſſit Horat. in arte Poetica

Qui cupit optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitq. puer, ſudauit & alſit.

Introite, nam & hic dij ſunt,

Lavdabile Heracliti dictum: Introite, nam & hic dij ſunt: admonet vt libros quam familiariſſimos nobis reddamus, ſtudiaq. colamus, ex quibus omnia arcana myſteria licebit haurire, & non deos tantum videre, ſed etiam cum iis familiariſſime colloqui dabitur. Aulus Gellius.

In communi piſce non inſunt ſpinæ.

Ἐν κοινῷ ἰχθύϊ ἄκανθαι οὐκ ἔνεισιν. *Videtur competere in heluones & gulæ nepotes, qui fraudatis aliis appoſita, quiq. priuſquam ſortiti ſunt, communia deuorant, abſumunt. Plutarchus.*

Εὖ κακῶς.

Graeci ſine connexione pro eo, quod eſt mediocriter perinde atque ſi Latine dicas, bene male, quo licebit quoque vti, indicare volentibus nobis vitam humanā, partim ex proſperis & lætis, partim ex triſtibus & aduerſis conſtare. Euripides.

Beta ſapientum.

Τῶν σοφῶν βῆτα. *In eum competit, qui in aliqua re, nec primus nec infimus eſt. In Eratoſthenem dictum fuiſſe auctor eſt Strabo, vt qui non primas ſed ſecundas inter doctos teneret. Theocrit.*

Omnis virtus eſt mediocritas.

Vetvs Academia dixit virtutes omnes, quandam mediocritatem eſſe moderatam Cicero.

Vt Aedituus reſponſa numinis prædicat.

Provarbivm in eum competit qui aliquid abſens & memoriter dicit. Aeditui enim vt a numine oracula accipiebant, ſic ore conſulentibus, referebant, non ex ſcripto. Macrob.

Qua in re clarus quiſq. eſt, ad eam properat.

Ἐν ᾧ βέλτιστος δοκεῖ εἶναι, εἰς τοῦτο ἑαυτὸν ἐπιτρίβει. *In quo quiſque ſibi excellentiſſimus videtur, in eo verſatur Ariſto. Sic Ouid. Scilicet eſt cupidus ſtudiorum quiſque ſuorum.*

Tempus & adſueta ponere in arte iuuat.

Quot ilicis folia. Quot fluctus inſulæ.

Hyperbolae prouerbiales, quæ de immenſo numero, vel magna multitudine dicuntur. Plutarchus:

Ὅσα δρυὸς κατ' ἀείζωος, ἢ ἀμφὶ πέτραι. *hoc eſt,*
Quot quercus foliis, quot fluctibus inſula abundat.

Leguntur etiā & tales hyperbolæ apud Homerum:

Οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη, ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε. *id eſt,*
Non ſi tanta daret quot arenis littus abundat:

Ouidiana hyperbolæ de immenſo numero hæ ſunt:

Gargara quot ſegetes, quot habet Methymna racemos
Aequore quot piſces, fronde teguntur aues,
Quot cælum ſtellas, tot habet tua Roma puellas:

Et alio loco.

Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla:
Cerula quot baccas Pallados arbor habet,
Littore quot conchæ: tot ſunt in amore dolores.

Ariſtoteles huiuſmodi hyperbolas pueriles vocat, quod ſcilicet pueros & homines iracundos deceant, non graues viros.

Deorum dona ſæpe non dona.

Citantvr ab Ariſtotele hi ſenarij:

Πολλοῖς ὁ δαίμων οὐ κατ' εὔνοιαν φέρων
Μεγάλα δίδωσιν εὐτυχήματα, ἀλλ' ἵνα
Τὰς συμφορὰς λάβωσιν ἐπιφανεστέρας. *id eſt,*

Multos deus non beneuolenti pectore
Ad ſumma rerum protrahit faſtigia,
Vt inde grauius poſtea miſeri cadant.

Indicant, ſummæ felicitatis plerumq. comitem eſſe inſignem calamitatem, nec temere eſſe, ſi quando homines nimia rerum omnium proſperitate vtantur.

Bene Claudianus.
Tolluntur in altum
Vt caſu grauiora ruant.

Ἀμπελουργεῖν, φορμορραφεῖν.

Est putare, vel in modum florea aut ſporta conſuere. inde, qui in anguſtias aliquas pelluntur, & in naſſam quandam inducuntur, prouerbialiter dicuntur φορμορραφοῦσιν. Aeſchines.

Determinare foſſam.

Hoc eſt, Concludere aliquem intra circulum, vel certū aliquod ſpatium, extra quod egredi non debeat: Sic vſus Tertullianus: Hanc tibi foſſam determinauit ipſe qui te non vult aliud credere, quam quod inſtituit, ideoque nec quærere.

Oculis clauſis agere vel perſtringere.

DICVNTVR *qui indiſtinctè & nullo iudicio agunt, & minime cernẽtes quid facere oporteat. Auguſtinus: Quæ tandem vis, niſi cęcitas & vanitas animi cogit hominem clauſis (vt dicitur) oculis tamquam in alterum iacere, quod cum in eum iecerit, continuo redeat.*

Cera & ære nobilis.

CERA *& ære nobilis dicitur cuius nomen & ſcriptis & ſtatuis celebratum eſt. Romani maiorum egregia facta & litteris mandabant, & in foro ſtatuis honorabant. In cereis autem tabellis olim ſcribere ſolebãt & ex ære ſtatuas formare.*

Hippodromica bona.

ITA *vocat Chryſoſtomus, bona huius mundi, quæ more celeris equi cito diſcurrunt, & tranſuolant.*

Sub tunica & ſinu.

QVOD *occulte, non palam fit, id hodie prouerbialiter dicitur fieri ſub pallio. Tertullianus paullo elegantius exprimit. Sub tunica & ſinu.*

Sub pallio condere.

PRAECEDENTI *adſimile, de eo quod clam & occulte adſeruatur, non autem palam oſtenditur. Galenus.*

Ἔξω κακῶν.

ID *eſt: malum foras, eadem forma dicitur qua, ἔξω βούλιμον, id eſt, Foras famem. Tertull. Vti licebit quoties deprecari malum aliquod aut infortunium volumus, vt etiam exclamare ſolemus: dij meliora. Sic enim Græcorum εὐφημεῖν circumloqui Cicero ſolet.*

Felix & fauſtum ſit lumen.

VARRO *auctor eſt, Græcos cum lumen infertur, dicere ſolitos, φῶς ἀγαθόν, id eſt, fauſtum ſit lumen.*

Elige vitam optimam.

Ἑλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. *id eſt. Elige vitam optimam, hanc enim iucundam reddet conſuetudo. Pythagoræ ſententia ad virtutem commonentis, Plutarchus.*

Cum aquila eſſe queas, inter graculos primas ne opta.

CONVENIT *cum ſuperiori Pythagoræ dicto. Optima autem ſemper ſectanda ſunt, circa quæ deficere laudabilius eſt, quam in vilioribus ſuperare. Nazianzen.*

Lydia arena.

Λύδιον ψῆγμα. *id eſt, Lydium pſegma, de re pretioſa, & auri plena dicitur. Baſilius in homelia ad nepotes, eſt ψῆγμα arena, ex qua aurum expurgatur, quæ apud Lydos copioſa eſt. Statius: Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro.*

Pythiæ Myſi talenta.

DE *theſauro maximo & diuitiis ampliſſimis.*

Hortus altera ſuccidia.

SVCCIDIVM *dicitur Lardum ſuillum, ponitur hic pro carnario, cuius vicem hortus implet: nam vt Plinius inquit, expedita res & parata ſemper neque egẽti igni qui hortos habent. Crudis enim cibis facile veſciũtur & coctu facilibus. Seneca.*

Ad ſolarium verſari.

DICITVR *in adſentatores & paraſitos, et amicos illos ollares, qui curioſe ſolent vmbram ſolarij obſeruare eo tempus cenæ inde diſcere. Cicero.*

Suaue me ſuffocet.

PARASITORVM *& gnatonum prouerbium eſt, de his qui gulæ, luxui, & deliciis dediti ſunt, commode dici poterit, ſuaue eos ſuffocare. Chryſoſtomus.*

Da mihi hodiernum, tu ſume craſtinum.

HOC *eſt, fruar ego hac vita, tu futura. Dictum, quod in ore habere ſolebant homines voluptatibus addicti. Chryſoſtomus.*

Sal patriæ pluris faciundus eſt, quam hoſpitis menſa.

DICTVM *Aeſchinis, quo ſignificatur, plus deberi patriæ & ciuitati, quam amicis aut vlli neceſſitati.*

Centum viri vnum pauperem ſpoliare non poſſunt.

PAVPERTAS *omni caret metu, intrepide vbiq. verſatur, nullos metuens fures, nullos latrones. vnde Horatius.*

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Maxima paupertas propugnatione defenditur. quam nullus rex, nullus imperator vincere poteſt. Chryſoſtomus.

Qui honorat, ſeipſum honorat.

VVLGO *dicitur honorem non eſſe apud honoratum, ſed apud honorantem. Ariſtoteles.*

Expumicare.

PRO, *expurgare & expolire in vſu fuit. Vſus enim pumicis eſt in chartis læuigandis & ſordibus detrahendis. Tertull. Similia fere ſunt: exaſciare, edolare, interpolare, colophonem imponere, ad vmbilicum ducere.*

Studium generat ſtudium, ignauia ignauiam.

VBI *ſemel bonum opus cœptum eſt, reſumendum eſt, donec habitum conſequamur: quem vbi ſemel conſecuti fuerimus, non erit quod ipſum deſerere poterimus, cuiuſque enim rei dulcedo cui adſueti ſumus trahit. Chryſoſt.*

Ne hoc quidem male.

Οὐδ᾽ οὕτως κακῶς, *id eſt, Ne ſic quidem male. Quo licet vti vbi res licet præter ſpem aut inſtitutum, non infeliciter tamen ceciderit. Plutarchus commentario περὶ εὐθυμίας: Originem habet a priuigno, qui cum aberrãs a cane quem lapide petebat, percuſſiſſet nouercam, οὐδ᾽ οὕτως κακῶς dixit.*

Ratio

Ratio ſapienti pro neceſsitate.

PROVERBIALIS ſententia qua docetur, ſapientē nihil metu adactum aut neceſsitate, ſed conſilio omnia facere. Plinius Iun.

Quod dubites, ne feceris.

BENE (inquit Cicero) præcipiunt qui vetant quidquam agere, quod dubites æquum ne ſit an iniquum, æquitas enim lucet per ſe, dubitatio autem cogitationem ſignificat iniuriæ.

Nihil deſperandum & nulli rei fidēdum.

NEMO deſperet quod non habet, nemo confidat iis quæ habet.

Seneca in Thyeſte:

Nemo confidat nimium ſecundis:
Nemo deſperet meliora lapſis.

Indigentia mater ſanitatis.

A medicis ſumptum, qui parſimoniam & ciborum parcitatem commendant. Chryſoſto. ad animam trahit, qui non corpora ieiunio ſolum roborari, ſed & animam a vitiis expurgori docet.

Domi militiæq.

PRO quo Græci dicunt οἰ εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, id eſt, In pace & bello, de eo dicitur qui & ſemper & nuſquam non vtilem ſeipſum præbet. Aeſchines.

Eodem iugo vrgeri.

PRO eadem neceſſitate dicitur, ſumpta metaphora a iumentis iugalibus. Tertull. poteſt etiam dici tamquam in eodem periculo verſari, vt in eodem luto hærere; in eadem naui eſſe.

Mulum de aſino pingere.

DICI poteſt quando exemplar & res effícta non multū inter ſe diſtant: vel quando ineptiæ ineptius repræſentantur, vel mendacia mendaciis aſtruuntur. Magna ſimilitudo inter aſinum & mulum eſt. Tertullianus.

Repente tamquam procella.

HOC vtimur, cum ſignificare volumus, aliquid ſubito eueniſſe, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ οὗτος ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας ὥσπερ πνεῦμα ἐφάνη, Id eſt, Deinde ſubito rhetor illo tempore ex tranquillitate, ceu procella venti apparuit. Demoſthen.

Vltra pedem.

Ὑπὲρ τὸν πόδα. Vltra pedem, id eſt, Vltra vulgarem modum & viuendi conſuetudinem. De ſumptuoſis dicitur.

Sufflaminare.

VSVS eſt Hieronym. pro cohibere, compeſcere & retardare: nam ſufflamen retinaculum eſt quo vna rotarum religatur, ne currus in præceps ruat ſi quando via eſt pronior. Vnde Iuuenalis:

Ipſe rotam ſtringit multo ſufflamine conſul.

Tempore pacis cogitandum de bello.

Ἐν εἰρήνῃ μελετᾶν τὰ πολεμικά. Admonet prouerbium in tempore de neceſſariis proſpiciendum eſſe. Lucianus.

Panis prior prora.

Πρότερον ἐστι τῆς πρώρας τὸ φορτίον; Id eſt, confectio panis prior eſt ipſa prora. Vti licebit tum cum perſuadere volumus, vt id quod maxime neceſſarium eſt, anteponatur ei quod minus: tum vt ordine res quæpiam agatur. In hunc ſenſum tamquam adagio vſus eſt eo Demades rhetor, cum Athenienſes iuberent triremes e naualibus producere, eaſq. milite complere, deficientibus interim pecuniis bellorum neruis. Lepos dicti in hoc ſitus eſt, quod licet prora anterior & prior pars nauis ſit, tamen aliud prius eſt expediendum in bello nauali, vt ſcilicet de victu & commeatu proſpiciatur. Plutarch.

Mithrij pœnas ſuſtinere.

MITHRII pœnas ſuſtinere, pro grauiſſimas pœnas ſufferre dicitur. Nazianzenus.

Pharus.

ELEGANTER vſurpatur hæc dictio Pharus a Tertulliano, eo modo, quo a poetis Ara, arx, portus, anchora, & ſimilia. Fuit Pharus altiſſima Aegyptij turris, quæ nocturnis ignibus naues ad portum dirigebat.

Intra quattuor eſſe.

Ἐντὸς τῶν τεττάρων εἶναι. Pro eo quod eſt, intra ianuam eſſe, in ædibus, vel in tuto, familiaris loquendi modus apud Græcos. Iul. Pollux. Simili ſchemate etiam dicitur, Intra quadrangulum eſſe, pro eo, quod intra propriam domum, vel in tuto.

In portu dormire.

Ἐν λιμένι καθεύδειν. Hoc eſt in tuto & extra omne periculum eſſe, & tranquillam agere vitam. Chryſoſtom.

Ager quam multos habuiſti & quam multos habiturus es dominos.

CITATVR a Chryſoſtomo ex his, quæ vulgo dicuntur; quod & ad domos, pecunias, veſtes, ornamenta, & terrena omnia rectiſſime dici poteſt: indicat quæ huius ſeculi ſunt relinquenda eſſe ſolam vero virtutem & recte factorum conſcientiam nobiſcum ad ſupercæleſtem illam vitam commigrare.

Manuarium æs.

MANVARIVM æs, videtur vocare Gellius illud, quod in commune confert is, qui in certaminibus luſibuſq. factus eſt inferior,

Briarei manus iniicere.

HOC eſt, Furaces et violentas. Hinc qui iniuſtam opulentiam

lentiam colligunt, & ſaculeatibus præda & rapinis partis ditantur, dici poſſunt Briarei manus inÿcere. Briareus gigas fuit, cui centum brachia & manus fuiſſe dicuntur, ſæuiſſimus & immanis pyrata. Nazianzen.

Fluuij curſus non detorquendus.

SENTIT *prouerbium, naturæ non debere fieri vim, ſed ad quod vnumquodq. natum eſt, eo adhibendum.*

Κωμῳδοτραγῳδία.

COMODOTRAGODIA, *res dicitur ex lætis ſimul & triſtibus conſtans. Haud illepide ſic appellatur vita humana quæ nunc proſperis, nunc aduerſis rebus vtitur. Item & matrimonium. Phorphyrius.*

Pauca male parta, multa bene comparata perdunt.

MVLTVM *adfinis hæc Chriſoſtomi ſententia Plautina eſt:*

Male partum male diſperit.

Ad oculos magis quam ad veſicam pertinet.

DE *re dicitur, quæ voluptatem magis & oblectationẽ, quam lucrum creat. Veſica ponitur pro pecuniarum receptaculo: nam porcinæ & bubulæ ueſicæ in eum vſum a veteribus haberi ſolebant. Varro.*

Bos in lingua.

POLLVCIS *ſententiam apud Homerum: χρύσεα χαλκείων, &c docentis fuiſſe commutationem rerum citra nummos, & ſic permutationem, non venditionem comprobat Paullus iureconſultus libro. Pandect. 18. tit. de contrahenda emptione. Plutarchus ſcribit Theſeum nota bouis nummum ſignaſſe, ex quo hoc prouerbium, de iis qui corrupti pecunia tacerẽt, vt Demoſthenes, cum dictus eſt argentaginam pati: addam illud Philoſt. in Scopel.* βοῦς ἐπέβαινε τῇ γλώττῃ βιβλιοφόρος.

Conſcientia crimen prodit.

CONSCIENTIA *nihil aliud eſt, quam ſecretum, & quod ſalli non poteſt facti noſtri iudicium, & mille teſtes, vt dici ſolet. Nam ſua quemque fraus, & ſuus terror maxime vexat, ſuum quemque ſcelus agitat, amentiaq. afficit, ſuæ malæ cogitationes, conſciẽtiaq. animi terrent. Cicer. pro Sexto Roſ. Ame. Paullus Pandect. lib. 40. tit. 9. qui & a quibus manumiſſi liberi: & imperator Antoninus Calpurinio Critoni reſcripſit, eo tempore quo quis propter facinorum ſuorum cogitationem iam de pœna ſua certus eſſe poterat, multo plus conſcientia delictorum, quam damnatione ius dandæ libertatis eum amiſiſſe. Poſt ſub finem. Conſciẽtia animam verberat.*

Patere legem, quam ipſe tuliſti.

PAVLLVS *lib. Pandect. 32. tit. de legatis & fideicõ. cap. 32. ad hoc vulgo iactatum prouerbium adluſiſſe videtur. Decet enim imperatoriæ maieſtati, eas ſeruare leges, quibus ipſe ſolutus eſſe videtur. Vnde Claudianus: In commune iubes, ſi quid cenſeſue tenendum primus iuſſa ſubi: tunc obſeruãtior æqui ſit populus. nec ferre vetat cum viderit ipſum auctorem parere ſibi.*

Tonderi pecus, non radi debet.

IN *principes grauiora conſuetis vectigalia imperantes. Tiberius Aemilio recto Aegypti prætori reſcripſit: Tonderi pecus ſe velle non radi. Cuius dictum iſtud recenſet ita Dion:* κείρεσθαί μου τὰ πρόβατα, ἀλλ' οὐκ ἀποξύρεσθαι βούλομαι, *nimirum humaniter, haud mancipiorum modo tractandos prouinciales innuẽs. Sunt enim qui rem exactius, quam ſat eſt, ac moroſius excutiũt, & ad viuam cutem reſecant, quod alio prouerbio ad viuum vſque radere dicitur. vt & Boni paſt. eſt tondere pecus non deglubere.*

Temporibus ſeruire decet.

LVCANVS *ad Calphurnium Piſonem:*

Temporibus ſeruire decet, qui tempora certis
Ponderibus penſauit, eum ſi bella vocabunt,
Miles erit: ſi pax, poſitus toga geſtiet armis.
Hunc fore pacatum, bellantem caſtra decebunt.

Cicero libro de finibus tertio commemorat inter præcepta veterum ſapientum, quæ conſtat prouerbiorum vice celebrata: Quæq. ſunt, inquit, vetera præcepta ſapientum qui iubent tempori parere, & ſequi Deum, & ſe noſcere, & nihil nimis. Pro parere, ſunt qui parcere legunt. Adſinia ſunt, Seruire ſcenæ. &, Vti foro.

Pygmæi vel Thiodamas cum Hercule.

AMMIANVS *lib. 22. vbi Iuliani imperatoris animi inuictam conſtantiam & ſuſurronum contemptricem laudat, prouerbiali ſchemate illud extulit: Fruſtra virum circumlatrabant immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi vel Thiodamas agreſtis homo Lindius cum Hercule. Innuit enim Iulianum nihilo magis commotum fuiſſe blateronum aulicorum iniuriis dicteriiſq. quam Hercules Pygmæorum adſultibus exterritus fuerit, immo ea ipſa contempſiſſe riſiſſeq. velut Thiodamantis Lindij probra conuiciaq. inultus neglexit Hercules. Ad illud de Pygmæis adluſit Alciatus iuriſconſultus in Emblemate quodam, in eos, qui maiora viribus aggrediuntur, ſuæ imbecillitatis non conſcij, quod hunc in modum habet:*

Dum dormis, dulci recreat dum corpora ſomno
Sub picea, & clauam ceteraq. arma tenet.
Alcidem Pygmæa manus proſternere letho
Poſſe putat, vireis non bene docta ſuas:
Excitus ipſe, velut pulices ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

De Thiodamante hæc eſt fabula. Cum in Thiodamantem Lindium terram aratro proſcindentem ex improuiſo incidiſſet famelicus Hercules, alterum ex iugo boum iugulat illo præſente & deuorat, quam ille iniuriam maledictis ſuit aggreſſus: At iſte illum ſibi amariſſime conuiciantem cum riſu & cachinnis audiit. Sunt qui Herculem bis integrum deuoraſſe bouem ſcribũt,

ſemel

ſemel apud Lindum vrbem, & iterum apud Driopas Thiodamantis bouem.

Amor ſit ira iucundior.

ISTVD *præterquam quod vſu verum eſſe intelligitur, teſtimonio etiam atque auctoritate Plutarchi confirmatur, in commentario, quem* ἀντιγνῶν *vocauit: Quemadmodum enim, inquit, cum e nubibus exiit ſol, ac poſt caliginem deniq. feruentior eſt: ita amor cum interceſſit ira aut ſuſpicio, pace facta, reconciliatisq. animis iucundior eſt atque acrior. Plautus præterea ſimulatũ Amphitrioni Iouem idem induxit loquentem: Verum ira, ſi quæ forte eueniunt huiuſmodi, inter eos, rurſum ſi reuentum in gratiam eſt, Bis tanto amici ſunt inter ſe quam prius. Hinc Terentius in Andria: Amantium iræ, amoris integratio eſt.*

Voluptas, malorum eſca.

VOX *Platonis grauis in Timæo,* ἡδονὴν μέγιστον κακοῦ δέλεαρ. *A Cicerone in libello de Senectute, ita expreſſa: Diuinus (inquit) Plato eſcam malorum voluptatem appellauit, quod ea videlicet homines capiantur vt hamo piſces. Sed a Plauto in Mercatore, in Latinum prius verſa: Demipho, Sapientum illud dictum, te audiſſe reor ſæpius: voluptas eſt malorum eſca, quod ea non minus homines, quam hamo capiantur piſces.*

Cena ſine ſanguine.

DIPHILVS *comicus, cenam ſine ſanguine vocauit, quam Plautus terreſtrem appellauit. Ambo autem tenuem pauperemq. hoc eſt, vilibus dapibus inſtructam menſam intellexerunt, ille ob quam ornandam nulla cæſa forent animantes, hic ob olera. Carmen autem ipſum Diphili ex Athenæi ſexto libro Dipnoſophiſtarum hic apponam:*

Ὅταν με καλέσῃ πλούσιος, δεῖπνον ποιῶν,
Οὐ κατανοῶ τρίγλυφ' οὐδὲ τὰς στέγας,
Οὐδὲ δοκιμάζω τοὺς κορινθίους κάδους.
Ἀτενὲς δὲ τηρῶ τοῦ μαγείρου τὸν καπνόν.
Κἂν μὲν φερόμενος σφοδρῶς εἰς ὀρθὸν τρέχῃ,
Γέγηθα, καὶ χαίρω, καὶ πτερύττομαι.
Ἐὰν δὲ πλάγιος, καὶ λεπτὸς εὖ οἶδ' ὅτι
Ὅτι τοῦτό μοι τὸ δεῖπνον, ἀλλ' οὐδ' αἷμ' ἔχει.

Inducitur autem paraſitus ab eleganti facetoq. poeta ita loquens:

Piſces magni paruulos comedunt.

ID *apud Græcos & maiores noſtros in vſu fuit, & adhuc hodie vulgo nos vſurpamus, cum de iniuriis opulentorum querimur, ſignificamusq. nouum non eſſe, quod tenuiores exuantur patrimonio a potentioribus. ſumptum ab animante immani, atque expertem omnis humanitatis. M. Varro in Menippeis libro quem Margopolim ſiue* περὶ ἀρχῆς *inſcripſit, apud Nonium: Natura humanis omnia ſunt paria, qui pote plus vrget, piſces vt ſæpe minutos magnus comeſt, vt aues enecat accipiter. Polybius 15. lib. hiſtoriarum:* οὐδ' οὐ καθάπερ οἱ τύραννοι, βραχεῖαν δέ τινα προβαλλόμενοι τῆς αἰσχύνης πρόφασιν, ἀλλ' ἐξ ὑπερηφανείας καὶ ἀσελγείας ἔχοντες, ὥστε προσεοικέναι τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων βίον, ἐν οἷς φασὶν ὁμοφύλοις οὖσι τὴν τῶν μειόνων ἀπώλειαν τροφὴν γίνεσθαι καὶ βίον, *id eſt, Nec faciunt (inquit) hoc more tyrannico, ſed modicum aliquem dedecoris prætextum præmittunt, & confeſtim impudenter ac ferociter ſic agunt, vt atrocitas ipſorum, vitæ piſcium conformari poſſit: de quibus fertur, quod cum eiuſdem generis ſint, nihilo tamen minus minorum perditio, maiorum ſit cibus & vita.*

Gutta cauat lapidem.

HOC *Ouidiano hemiſtichio ex quarto libro de Ponto vtimur, quoties temporum diuturnitate omnia abſumi ſignificamus:*

Gutta cauat lapidem, conſumitur annulus vſu,
Et teritur preſſa vomer aduncus humo.

Charilus: Πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ.
Hunc verſum citat Simplicius in commentario ſuo in octauum librum Naturalis auſcultationis, quem his verbis Lucretius protulit:

Nonne vides etiam guttas in ſaxa cadentes
Humoris, longo in ſpatio pertundere ſaxa?

Pro incerta ſpe, certa præmia.

SALLVSTIVS *in bello Catilinæ, de Allobrogibus loquens, diuerſa conſilia animo voluentibus, inquit enim Pro incerta ſpe, certa præmia. Animaduertendum prę terea an eum idem de bello Iugurthæ narrat ita, Metellum regi Boccho ſuaſiſſe, quamquam opibus ſuis confideret, tamen non debere certa pro incertis mutare, reſpexerit (ut puto) ad ſententiam verſus Heſiodi, valde celebratam, inquit enim ſapiens ille poeta.*

Νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, τὰ ἀνέτοιμα διώκει. *hoc eſt,*
Stultus, qui parata relinquit, & imparata perſequitur.

Theocritus in Cyclope: τὰν παρεοῖσαν ἄμελγε, τί τὸν φεύγοντα διώκεις. *Mulge præſentem, quid enim fugientem ſectaris? Vbi ſcholiaſtes Heſiodi verſum citauit. Hoc age igitur, quod præſens: quodq. prę manu eſt, et in id tibi mens intenta ſit: de eo cogita, non interea inanes cupiditates & vana ſomnia ſequaris. Plautus autem apertius illum vertit, cum Pſeudolum, callidum ſeruum, ſecum philoſophantem induxit, in aliisq. multis dicentem: Stulti haud ſimus, fruſtra vt ſimus, quã quod cupienter dari, petimus nobis, quaſi quid in rem ſit, poſſimus noſcere. Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit, in labore atq. in dolore, vt mors obrepat interim. Hoc autem prouerbio monemur, vt præſentibus commodis fruamur, & abſentium cupiditate nos non excruciemus. Iuxta hoc Philemonis comici,* ἐὰν δ' ἃς ἔχομεν, πῶς γε μὴ χρώμεθα. *Eundem habet ſenſum quod alibi nobis dictum eſt: Præſtat poſſidere, quam perſequi.*

Cena terreſtris.

Ἃ δ' οὐκ ἔχομεν ζητοῦμεν, ὧν μὲν διὰ τύχην,
Ὧν δ' αὐτοὺς ἐζημιώσαμεν.
Si præſentibus non vtimur,
Abſentia quęrimus: his quidem noſtra culpa,
Illis vero per fortunam priuabimur.

Narrat enim ſe diſſentire ab ingenio multorum, qui cũ vocati ſunt ad cenam a diuite aliquo, fortunatoq. homine ſtatim domum introeuntes laudant triglypha, tecta laqueata, corynthiaq. vaſa, coniectus in huiuſcemodi

tem adhuc Theiodamantis filium è cunis abreptum, in familia Herculis educatum, & ab Hercule adamatum, edoctum, ac tandem, cùm aquam peteret, raptum à nymphis.

Ἀεργοῖς ἀεὶ ἑορτή. Pigris ſemper eſſe feſtum.

OLIM *valde potentes fuere Tarentini, ſed deliciæ eos perdiderunt, quia plures apud eos faſti dies per annum quàm alij celebrantur, inſtitutis propter ocium ac delicias continuis feriis, vnde & vulgari prouerbio fertur: Pigris ſemper eſſe feſtum. Hoc vſus eſt Theocritus in Bucolicis. notatum eſt ſupra. Ignaui ſemper feriæ.*

Caracallæ nummi.

CONVENIT *in eos, qui aliud præ ſe ferunt, aliud tegunt, quiq; fuco corrupti ſunt & pallent, in blãdos vultu, ſed animo virulento, Dion autem narrat Antoninum Caracallam in vſu habuiſſe nummos adulterinos, plumbumq; argentatum, & æs inauratum, pro argento vel auro ſuis ſenatoribus dediſſe. Hinc natum eſt prouerbium.*

Fabula Mileſia.

FABVLAE *Mileſiæ prouerbio dicuntur ſermones nec veri, nec veriſimiles, nec in aliquem vitæ vſum parati & congruentes: ſed tantùm ad voluptatem & extrahendum tempus, vel in conuiuiis, vel in cœtibus virorum ac fœminarum, qualia ſunt etiam amatoria omnia. Ideoq; Lucianus ſermones amatorios vocat Mileſios, & Capella quaſdam poetarum fabulas. Scripſit nominatim de Mileſiis Ariſtides libros aliquot* φιλητικῶν, *& Apuleus aſinum, ex Luciani aſino deſumptũ & concinnatũ. Eiuſmodi narrãt vetulæ pueris ad iocum ne plorent, aut moleſti ſint. Mileſiæ à Mileto Ioniæ, quæ de luxu & deliciis malè audiuit, dicuntur.*

Iyngem habet.

VSVS *apud Græcos obtinuit, vt hi iyngem habere dicantur, qui velut præſtigiis quibuſdam homines ad ſe amandum prouocant. Iynx enim auicula eſt oblongo collo & lingua, crebrò collum circumagitans, ea veneficæ ad excantationes vtuntur, vt inquit. Pindari interpres in Nemeis. Latinè torticam nominare poſſumus à torquendo collo. Quidam putant eam eſſe, quæ alio nomine vocatur* σεισοπυγίς, *Latini motacillam vocarunt. Iynge verò trahi etiam prouerbiali figura dicitur à Theocrito eidyllio 2. verſu qui repetitur.*

Ἐκ πίνακος καὶ στοᾶς.

PROVERBIVM *de re commentitia, quoniam in porticibus & tabulis depingi fabulæ ſolebant. Plutarchus in libello de particula ei inſcripta foribus Delphici templi. Cæterùm iſta, inquit, prorſus ex porticu & tabula.*

Mel ſacietatem gignit.

DIONYSIVS *Halicarnaſſeus in comparatione Herodoti, & Thucydidis: Satietatem enim gignit, ait Pindarus, & mel, & dulces res venereæ. Iam verò illud in animo reputaui quàm ſuauis & iucunda res ſit in hiſtoria, ſcriptionis varietas & immutatio. Laurentius Humfredus de Nobilitate libro tertio. Sed quicquid nimium eſt, ingratum & iniucundum eſt, eiusq; omnis in fruendo ſuauitas amittitur. Theocritus in Megara:* καὶ ἐκ χαρίτων κόρος ἐστί. *id eſt, & lætitiæ ſatietas eſt.*

Ἐν τετράδι γεννηθῆναι.

QVARTA *luna natos prouerbiali ſchemate dicimus, quibus ſiniſtra parumq; auſpicata rerum omnium ſunt initia. Quod ipſum non tam ad diem quartum, quàm ad poſtremum lunæ quadrantem refero. Inter alia in vita Ariſtophanis legitur:* Διὸ καὶ εἰς τοῦτον σκώπτοντες, τὸ καὶ ἀμφοτέραις τέχναις λέγοντες, αὐτὸν γεγονέναι, κατὰ τὴν παροιμίαν, ὡς ἄλλοις πονοῦντα, τὰ μὲν πρῶτα διὰ Καλλιστράτου καὶ Φιλωνίδου καθεῖναι δράματα. *id eſt, quare ipſum exagitarunt, ſeu cõtempſerunt Ariſtonimus & Amipſias dicentes, quarta luna (quod aiunt) natum: quod aliis laboraret. nam primas fabulas per Calliſtratum & Philonidem exhibuit.*

Aurum ex ſtercore colligendum.

HOC *vtimur quotieſcunque ſignificare volumus id quod Plinius iam olim dictabat, nullum librum tam malum eſſe, quin parte aliqua prodeſſe queat. Rectè etiam olim dictum eſſe puto, non quis, ſed quid dicatur. conſiderandum. Modeſtiæ enim eſt. quod alicuius ſeculi commune linguæ ſuit vitium, diſſimulare. Nec enim video aurum minori eſſe in pretio quod in vaſe fictili hoc, illud in ſplendida arca cuſtodiatur. Nonne gallus Aeſopicus dum vertit ſtercorarium, nitidam gemmã reperit?*

Lydia harena.

Λύδιον ψῆγμα, *ſpeciem habet prouerbij, quemadmodum illa: Lydius currus, Lydius lapis. Apparet autem id de re nõ vili aut contẽnenda dici, cùm & multum auri in Lydia prouenire receptum ſit, vt eſt apud Lucianum in dialogo, qui inſcribitur Contemplãtes. Hoc vſus eſt Baſilius ad nepotes: Et ex Lydia harena ſit aurum.*

Aquæ furtiuæ dulciores ſunt.

EXTAT *inter Hebræorum prouerbia non diſſimile ſenario Græco,* Γλυκεῖ' ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος, *id eſt, dulce pomũ, cùm abeſt cuſtos. His vtemur, cùm ſignificabimus impunitate malos ad peccandũ prouocari.*

Menſæ Siculæ, Aſianæ, Perſicæ, & Italicæ.

PRAELAVTAE *& oppipara dicebantur. Plato Politicorum libro tertio:* Συρακουσίαν δ', ὦ φίλε, τράπεζαν, καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου. *id eſt, Syracuſanam amice menſam, & Siculam in obſonij varietatem, non videris approbare. Idem in quadam epiſtola ad Dionis propinquos:* Ἰταλιωτικῶν τε καὶ Συρακουσίων τραπεζῶν πλήρης. *Lucianus in dialogo Simuli ac Polyſtrati,* καὶ τραπέζας, *inquit,* ὑπὲρ τὰς ἐν Σικελίᾳ. *ac menſæ Siculis lautiores. Docet hoc libro duodecimo copioſè Athenæus. Perſicis & Aſianis delicijs nihil olim inquinatius nec mollius: de quorũ delitiis in animos hominum impreſſa opinione, perpetuò inualuit. Macrobius libro Saturna. ſeptimo: Modum eum ſeruat, qui ſui potens eſt, & in menſa Sicula vel Aſiana.*

Dardaniæ artes.

DARDANIAE *artes, pro magicis vſurpauit Columella lib. 10. Veniant (inquit) Dardaniæ artes. Dictæ autem ſunt à Dardano inſigni (vt tradunt) mago, cuius commentarijs diligenter perlectis, longè doctiſſimus euaſiſſe Democritus memoratur. Conſule Plinium lib. 30. c. 1. Apuleius, vel ipſe Dardanus, vel quicunque alius poſt Zoroaſtrem. Euſeb. lib.* εὐαγγελ. προπαρασκ. 3. ἐπεὶ ὁ Δάρδανος, ὁ μάγος, ἐκεῖ κατεδείξατο τὰ μυστήρια.

Neptuni, ſiue Maris filii.

SCRIBIT *Gellius in 15. cap. 21. ferociſsimos & immanes, & alienos ab omni humanitate tanquam in mari genitos, Neptuni filios dicere poetas conſueuiſſe. Apud Plutarchum autem in Dialogo: Sitne rationis vis in beſtiis. In marinis (inquit Ariſtotimus) nullum eſſe gratiæ ſenſum, amorem nullum, nec ingenii ſuauitatē: rectéque Homerus ait, Glaucum te genuit de immanſueto, & omnis ſocietatis expertē dixit, quòd beneuolum miteq́; nil mare gignat.*

Omnia omnibus annuit.

DICITVR *in valde ſenes, in quibus caloris naturalis inopia imbecillitatem, imbecillitas tremorem efficit, ita vt caput perpetuò motitantes, omnia omnibus annuere videantur. Catullus in nuptias Iuliæ & Manlij.*

Vſque dum tremulum mouēs cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.

Nec mulieri, nec gremio credendum.

NEC *mulieri, nec gremio credi oportere, prouerbium eſt, quod & illa incerti & leuis animi eſt, & plerunque in gremio poſita, cùm in obliuionem venerint exurgentium, decidant. Feſtus.*

Plauſtrum perculit.

PROVERBIVM *ruſticum, quo plauſtrum preculiſſe dicuntur, qui negotium aliquod euerterunt ac perturbarunt. Meminit Donatus in Eunuchum, vbi ait ſeruus: Perculeris iam tu me, id eſt, impellendo perturbaueris. Et eo vſus eſt Plautus in Epidico: Perij, plauſtrum perculi: id eſt, euerti ac perturbaui rem falſa emptione. Percellere enim eſt euertere, & ad terram deijcere.*

Telum ira facit.

IDEM *ibid. Telum ira facit. Huic confine eſt eiuſdem: Furor arma miniſtrat. Cui non diſſimile eſt apud Baſilium ad nepotes ſuos:* [illegible] *Tragœdiæ enim nequaquam eſt credendum dicenti, Inimicitias armabit ira manus. Plaut in Merc. Perij, ſeditionem facit lien, occupat præcordia. Vergil. 10. Æneid. Spes addita ſuſcitat iras, Tela manu iaciunt.*

Aufidus Hadriam retrò fugit.

VERGIL. 11. *Æneid. Amnis & Hadriacas retrofugit Aufidus vndas. Vbi Seruius admonet ſubeſſe prouerbium de re neque veriſimili, neque conſiſtente. Alluſum eſt ad parœmiam: Surſum verſus ſacrorum fluminum feruntur fontes Cùm præpoſterè hoc fieri velit ſignificare. Aufidus amnis oritur ex montibus Hirpinis, & Canuſium præterfluit.*

Lapides ad filum.

VSVRPAVIT *Baſilius ad nepotes cap. 6. cùm iubet ad honeſtarum artium præſcriptum mores & ſtudia noſtra applicari & corrigi perinde quaſi lapides, iuxta Doricum prouerbium, ad filum, vel Lesbiam regulam dirigentes,* [illegible] *inquit* [illegible]*, Extat trochaicus apud Plutarchum in libro de Profectu eius ſententia* [illegible]*, id eſt, lapis amuſſi eſt, applicandus, non amuſſis ad petram.*

Pythiæ Myſii talenta.

PROVERBII *ſpeciem habere videtur, & illi confine eſſe Tantali talenta, Crœſi opes dicitur enim vtrunque de immenſis opibus. Diuus Baſilius ad nepotes capite decimoquinto.* [illegible]*, &c. At nobis niſi Pythia Myſii talenta, &c.*

Rore paſcitur.

SI *hoc referamus ad prouerbium, transfertur ad ingenium, ſiue ſtylum ieiunum & aridum, aut per ironiam in hominem vehementer obeſo corpore. Theocritus in Nomeo Batto:* [illegible] *Nunquid rorem depaſcitur vt cicada? Cicadas autem rore ali, teſtis eſt Plinius lib. 11 cap. 26. Ore carent, ſed habent in pectore fiſtuloſo quiddam aculeatum, linguis ſimile, eo rorem lambunt. Cùm excitatæ ſubuolant, reddunt humorem: quod ſolum argumentum eſt illas rore paſci. Neque enim ad excrementa corporis vllum foramen eſt Virg. in Daphnide:*

Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
Dumq́; thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ,
Semper honos, nomenq́; tuum, laudeſq́; manebunt.

Hæc ſunt [illegible]*, id eſt neceſſaria, & prouerbij ſpeciem habent, quibus indicare licebit, quod in vita perpetuum nobis futurum intelligi volumus. Itidem Virg. hoc quod habetur quarto Æneidos: Dum memor ipſe mei, dum ſpiritus hos reget artus.*

Conando Græci Troia potiti ſunt.

IN *Syracuſiis abus dixit: Conando Græcos Troianis potitos fuiſſe, & omnia perfici conando, qua prouerbiali figura ſignificatur, conando, & experiendo, quantumuis etiam ardua, perfici poſſe.*

Fac nidum vnum vna in arbore.

HABETVR *in Eidyllio 35. & frequens hodie in populi ore verſatur, quum ſit ſermo de non temerè mutandis veteribus amicis. Amicos enim ſubinde nouos amplecti veteribus neglectis turpe eſt. Inconſtantia in amore nihil crebrius, neque vulgarius eſt in communi vita,* [illegible]*, id eſt, ſubinde mutare amicos, veteres faſtidire, & nouos amplecti. Id olim perinde probroſum atque infame habebatur, vt ſi qua mulier ſubinde alios atque alios viros admitteret. Is igitur qui bene audire apud homines honeſtos vult non leuis neque inconſtans in colendis amicitiis eſſe oportet.*

Sternutauerunt amores.

EX *Thaliſia Theocriti apparet prouerbiale dictum fuiſſe, quòd aliqui de ſigno bono, alii de diuerſo & malo intelligunt. Amores ſternutauerunt, hoc eſt, ſternutando ſignum præbuerunt, quòd eſſet amaturus, ipſum euenit.*

Bilis in naribus.

IDEM *in Thyrſide de Pana: eſt amarulentus inquit, Æpolos, & illi ſemper acerba bilis in naribus ſedet. Prouerbiale, de homine bilioſo & iracundo. Qui biloſi ſunt hoc*

hoc eſt abundant flaua bile, iracundi ſunt. Hic enim humor mobilis eſt, & acutus, quare facilè irritatur & efferueſcit.

Orimaſides cum Acylis ne contuleris.

E I T *autem hoc prouerbiale apud eundem in viatoribus quod magnam ſimilitudinem, & iniquam comparationem ſignificat: Lacon:* οὐδὲ γὰρ ἐν ἀκύλοις ὀριμαλίδε. *Id eſt, Neque agreſtia poma cum Acylis, ſcilicet æquaueris. Acyla autem fructus, ſiue nux* πρίνου *arboris, ſimilis nuci fagi. Dioſcorid. lib. 1. cap. 26. Orimalides poma montana, ab* ὄρος *mons, &* μᾶλον *pomum.*

Annulus aureus in nare ſuilla.

S I G N I F I C A N T E S *quippiam non in loco factum dictum ve dicunt quidam: Annulus aureus in nare ſuilla: pro quo alij, in lenticula vnguentum. Habetur Prouerb. cap. 11. Circulus aureus in naribus ſuis. Id tranſferri commodè poteſt in improbum & facinoroſum hominem de virtute & honeſtate verba facientem, aut præcepta de moribus præſcribentem, cùm id non deceat, niſi eum qui ſit moratus & vitæ inculpatæ. Malum enim hominem etiam bene loquentem non eſſe audiendum cenſet Plato. Vide Gellium lib. 18. cap. 3.*

Sua cuique rei tempeſtiuitas.

C V M *omnia ſuo tempore fiant, & hic quæratur quid ſit bonum, videndum eſt, ne id alieno tempore quæratur; vt enim inquit Eccleſiaſtes c. 3. aliud ſerendi aliud metendi, &c. ſic aliud felicitatis, aliud infelicitatis tempus eſt. In hac vita, tempus eſt miſeriæ, quod ſi quis in eu bonum quærit, perinde facit, ac ſi velit ſementis tempore metere. Expectanda meſſis eſt, hoc eſt, futura vita: in qua non, vt in hac, pro iure regnabit iniuria, ſed ſola dominabitur iuſtitia & veritas, ſublatis erroribus. Sed vitam illam non curantes voluptati indulgent. Vulgò ita fertur, Omnia tempus habent. Hoc cum aliis ſuperiorib. confer. Noſce tempus, & alium ætatem alia decent.*

Planus ſemel crura fregit.

P O R P H Y R I O *in epiſt. Horat. ortum eſſe monet ab inſigni quodam impoſtore, qui ſæpe fingens crus ſibi fractum aliquando multos irriſit, quorum in vehicula tollebatur: tandem verè fracto crure, quaſi etiam tum luderet, neglectus eſt. Hæc eſt pœna hominis mendacis, vt, ſi quando cœperit verum dicere, careat apud omnes fide: quo de exſtat apologus apud Æſopum elegantiſſ.*

Abſens hæres non erit.

D E *iis, qui ob abſentiam ſuam quapiam vtilitate fruſtrantur. Tractum ab illis, qui cùm propinquitate quadã legitimam alterius ſucceſſionem ſperare poſſint, eadẽ, dum abſunt, opportunis obſequiis & delinimentis aliorum priuantur. Demoſth. Xenoph.*

De fumo ad flammam.

G A L L V S *Cæſar, inquit Ammian. Marcellin. lib. 14. de flamma ad fumum, hoc eſt, de letalium inſidiarum periculo & timore ad ipſam planè necem tetendit. Et Plato de iuſto. 8. Populus, inquit, liberorum hominum fugiens fumum, in flammam ſeruilis dominationis incidit. Notatur iſto ſtulta temeritas, & calamitas eorum, qui à ſimultate, vel dubio, vel minimo malo in certum & ingens odium & malum proruunt.*

Nunquam lagenam crateri impone.

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν,
Πινόντων. ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
Ne cratera ſuper potantum pone lagenam:
Qui facit, eueniet mors illi cruda repente. Heſiod. 1. ἔργων.

N O N *ſimul omnia effundenda, & aliorum libidini prodigenda, quæ habeas, ne ipſe egens deinde & famelicus pereas: quod ita etiam vulgò efferunt; Nunquã exuas te, antequam cubitum eas. Tzezes ita interpretatur; Nunquam priuatum publico, partem toti, deterius meliori præfer. Vilior enim* οἰνοχόη *cratere eſt. Nam* κρατὴρ *vas quoddam erat, vt lebes, in ſympoſiis adhibitum, vino diluto repletum:* οἰνοχόη *verò,* κύλιξ, *aut quid ſimile, quo ex cratere bibituri hauriebãt. Proclus eo admoneri putat, ne iratos verbis prouocemus magis & irritemus: & nugaces homines, atque importunè garrulos tecto ne recipiamus. Aliis videtur Heſiodus deterrere omnes ab aſſiduis perpotationibus: ibi enim nihil aliud quam crateri œnochoe imponitur. certè Moſcopulus genitiuum pluralem abſolutè ſumere videtur, his verbis,* μηδ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν τινῶν καὶ συμποσιαζόντων.

Vbi vber, ibi tuber.

N I H I L *homini tam diuinitus datum, nihil tam proſperè ſuccedit, quin admixtum ſit aliquid difficultatis. Apul. Florid 4.*

Oleo fraudare lucernas.

D I C T V M *eſt ab Horat. ſat. 5. in Nattam hominem etſi nobili & honeſta familia natum, valdè tamen ſordidũ qui ſe inungebat vili, rancido, & ad lumina relegato olei genere, (Aetius* λυχναῖον, *lucernarium appellat) atque ita lucernas ſuo alimento & fomento defraudabat. Turn: Aduer. 4. cap. 9. Simili migratione facetè dicemus ſordidè & cibis ſine ſanguine victitantem, fraudare iumenta ſuo alimento &c.*

Eſt modus matulæ.

S A T Y R A *quædam Varronis inſcribebatur. Eſt modus matulæ, vel vt alij libri ſcribunt, modus matula: qua inſcriptione monebat adhibendum eſſe modum compotationi & ebrietati. Nam è matula potum ſignificauit, cùm cibum ſicciorem in ventrem, liquidiorem in veſicam deſcendere cenſerent. Varro alio loco: Diuitum apotheca Chias ad communem reuocat matellam. Plautus, nolo in veſicam quod eas: in ventrem volo.*

Paludem & ſalinas emere oportet.

Τὸ ἕλος πρίασθαι καὶ τὰς ἅλας. *Quærenda bona aliquando ſunt, quamuis non omnino careant incommodo. Natum fortaſſe, ab eo, qui cùm ſalinas venales haberet, in quibus erat palus, ſalinas alienare ſine palude vt vellet, induci nullo pacto potuit. Ita Franc. Luiſinus Turgon. 1. è vet. codice & exemplari Veneto caſtigat & explicat id, Oleum & ſalem emere oportet.*

Salaminia nauis.

D E *iis quæ vilia non ſunt, nec omni tempore expoſita, quæq; difficillimis temporibus neceſſaria reſeruantur: qualem ſe Pericles præſtabat,* οὐδ' ἀεὶ παρέχων εἰς τὸ πλῆθος, ἀλλ' ἑαυτὸν ὥσπερ τὴν Σαλαμινίαν τριήρη, ὥς φησι Κριτόλαος, πρὸς τὰς μεγάλας χρείας ἐπιδιδούς. *Plut. in Pericle.*

Noxa caput ſequitur.

PROVERBIALITER hoc Gordianus Imper. pronunciauit in c. Licet, C. An ſer. pro ſuo fact. poſt ma. tenea. Nam, vt M. Cato ait, nequiter factum ſemper durat, & reum comitatur. Sic & Poeta, Pœna poteſt demi, culpa perennis erit.

Herculis clypeus.

PROVERBII loco vtitur Iuſtinia. in Hexaſticho Digeſtis præpoſito, [illegible]. Sumptum appparet ex opere Heſiodi, cui Titulus eſt, [illegible]. Dicitur autem de re pulcherrima & varijs ornamentis inſigni.

Lex Africani.

DICITVR de re perplexa & obſcura. Sumptum à Reſponſis Africani iuriſconſ. difficilibus, Delium natatorem efflagitantibus. Lex Africani eſt, ergo difficilis, in ore omnibus eſt ea ratiocinatio.

Ab aula receſsit.

VTITVR Iuſtinia. in c. Ne in arbitris C. de Arb. Signum, inquit, vera conſuetudo ſtipulationum, & ſubtilis, imò magis ſuperuacua obſeruatio ab aula conceſſit, cur non, &c. Dictum de re, quæ amplius in vſu non eſt. Metaphora ſumpta ab emeritis Palatinis iudicibus.

Leuato velo de cauſſa cognoſcere.

SCHEMATE hoc vtuntur Impp. in c. 5. C. de naufra. lib. 11. De ſubmerſis, inquiunt, nauibus decernimus, vt leuato velo illæ cauſſæ cognoſcantur, hoc eſt, ſummatim. Eadem figura, quæ, de Plano cognoſcere [illegible]

Mus in pera, &c.

HOC prouerbium cum nonnullis aliis ab Innocentio Pontif. citatur in cap. Etſi, de Iud. Iudæi, inquit, nobis illam retributionem impendunt, quam (iuxta vulgare prouerbium) mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu ſuis conſueuerunt hoſpitibus exhibere. Enarrantur & alia in iur. Pontificio, Vno collyrio, inſtar empirici omnibus morbis mederi, ca. Neceſſe, Diſt. 29 facibus ſolem adiuuare, c. Si omnia, 6. q. 1. quod de ſupernacaneis & abſurdis dici conſueuit. Fruſtratim lupus comedit agnum. 13. q. 1. cap. Eccleſias; Simile eſt illud ab Iuriſc. noſtri ſæculi crebrò vſurpatum, Hæret tanquam mus in pice, cùm quis pendet ambiguus, incertúſque quo ſe explicet.

Canis in eadem dormitat tegula.

INTERROGATVS Empedocles, teſte Ariſtot. lib. Moral. 2. c. 11. cur nam ſemper in eadem canis dormiret tegula, reſpōdit canē ſimile quid habere tegulæ, & proinde ob ſimilitudinē eò tendere. Vſurpatum hoc ab Ariſtot. prouerbij loco, de iis, quæ inſtinctu naturæ ſimiliter erga ſimilia affecta ſunt. Adiungit & illud ſignificantius, Graculus graculo aſſidet, ſemperq́; Deus ſimile agit ad ſimile. Luiſin. parerg 3. 10. cauſſam facit, quòd [illegible] ſeu cretacea vaſa ferè habeant eanum & aliorum animalium effigies, ad quas tāquam viuas accurriſſe canes aliquando teſtatur Athen. 13.

Pauperi vitulus eſt caſtrum.

PRO eo, quod quiſque ſuis quantumuis exundantibus fortunis grauetur, biſce difficilibus temporibus. Sunt enim morbus cuique difficillimus eſt, inquit alicubi Plinius. Nec hoc hac tempeſtate vſurpandum apud afflictos, quod dici ſolet, De minimis non curat prætor.

Spinoſum aliquid in prato.

PROVERBIALITER hoc dixit Iuſtinian. de Cōcep. Dig. §. 6. Quaſi diceret: in re pulcherrima & venuſtiſſima turpe quiddam eſſe immixtum, quod illam dignitatem ac ſpeciem imminuat, vt ſi in prato viridiſſimo & amœniſſimo ſpinæ & vepretulæ ineſſent, quæ in ambulantium pedes offenderent. Et hoc tamen perrarò, inquit, ne ex occaſione huiuſmodi lapſus oriatur aliquid in tali prato ſpinoſum.

Non ſoli Atridæ vxores amant.

REFERT Vlpian. in c. 13. de adult. ex Homero: apud quem idipſum reſpondit Achilles Vlyxi, cùm ab eodē rogaretur vt in caſtra, vnde cauſſa Bryſeidis ſibi ab Agamemnone ademptæ abierat, redire vellet. Sextus Cæcilius hoc dictum venuſtè tranſtulit ad eos, qui vxores quamuis iniuſtas habent, vt adulterij accuſatio nō minus ipſis, quàm iis qui iuſtas vxores habent, permittatur.

Cratetis poëtica.

Κράτητος ποιητικὴ prouerbiali conuitio egeſtas & mendicabulum dicitur teſte Demetrio Phalereo. Occaſionem adagio dedit poematium Cratetis philoſophi, quo mendicam ſuam deſcripſit.

Troia non producit Thracem.

Ἄρεα δ᾽ οὐ Τροία Θρηίκιον ἔτι φέρειν, Treicium non Troia virum produxerit vnquam. Significatur è degeneri proſapia haud naſci generoſum pectus. Diuerſa ratione dixit Flaccus: Nec imbellem feroces progenerant aquilæ columbā: extat apud Stephanum. Troiani ob luxum effeminati audierunt: at Thraces bellicoſi ſemper: vnde Thracia Martis domicilium Manlio Antiocho fingitur.

Domi ſuæ quilibet rex.

QVOTIES vulgò ſignificamus nos, quæ volumus, liberè, & inculpatè in ædibus noſtris, agere dicimus nos domi regnum poſſidere: eò reſpicit illud Homeri. [illegible] Nec ab eo abludit hoc Iuuenalis. Tu tibi liber homo, & regis conuiua videris. Transferri poteſt ad animum. Artem enim, quam quis perfectè nouit; ſine imperitorum reprehēſione quiuis exercere poteſt. In ſuo opere auctor, niſi velit alterius limam, ſpongiam, ſtylum denique tolerare non debet.

Pro amphora vrceus.

HORATIVS initio de arte poetica ex eadem planè ſorte aeneum illud adſert. Amphora cœpit Inſtitui

currente

currente rota cur vrceus exit? qua prouerbiali locutione ingenioſè & aptè optimus ſententioſæ breuitatis magiſter ſecundum artis præceptum: aut, ſi malis primi præcepti appẽdicem, & ſimul maioris lucis gratia adductam ſimilitudinem concluſit. Præceperat, vt ſcripta præſertim magnifica partibus ſibi ſuis, uſq; bellè & aptè compoſitis conſtarent, &, vt longa ἐπεισόδια *aliaq; ambitioſa ornamenta ipſam rem principem obſcurantia & deformantia fugerentur. Laudabat pictores, qui hoc vitium ſua in arte ſtudioſè cauerent: Subijcit deinde, vtrunque, poetam & pictorem, ſi aliter fecerint, nihil aliud quàm proditurοs eſſe ſuperbam ſuam inopiam & imperitiam: non ſecus atque illi, qui amphoram magnum & amplum vas meditati & aggreſſi, vrceum tandem, minimum & alia longè forma vaſculum effingunt: & opus auſpicati, in opuſculum monſtroſè deſinunt. Licebit commodè torquere in omnes eos, qui oneri ſuſcepto impares ſuccumbunt: item qui temerè ad aliena à re propoſita aberrant. Vtitur eodem Hieronymus ſæpius in epiſt.*

Dum vitat humum, nubes & inania captat.

Ex *eadem officina prodit illud, quo licebit ineptum ſcriptorem irridere, qui ſermonem rei aut perſonæ non accommodat, ſed aut nimium abiecto & famulari oratione vtitur, vbi grandi & elata opus erat: aut contrà.*

Verùm ita riſores, ita commendare dicaces
Conueniet Satyros, ita vertere ſeria ludo.
Ne, quicunque Deus, quicunque adhibebitur heros
Regali conſpectus in auro nuper, & oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet.

Caſtigat Hor. poetas, qui præter decorum dijs & heroibus tabernariorum & opificum orationẽ tribuunt: & contra opificibus magnificentiam verborum planè heroicam & cœleſtem. Metaphoræ rationem nos natura docet: vt ab Icaro aut aliunde non opus ſit eam arceſſere. Non inuenuſtè idem quadrabit in eos qui nulla in re medium tenent: ſed vt plurimum in alterutram partem peccant. Similiter, migrare in obſcuras tabernas, non malè vſurpabimus pro, abijcere ſe & infimo hominum generi dignu in ſe admittere.

Cinerem quæritare.

VSVRPATVR *pro, eſſe abiectum, vile & ſordidum. ab actione vt opinor, quæ eſt inter ceteras abiectiſſimas mediaſtini functiones. Pyrgopolinices que Melphidippæ & Palæſtrionis iam propè adſtrictus: ſatin hæc quoque me deperit? Meam laudat ſpeciem: adepol huius ſermones haudquaquam cinerem quæritant. PA. Quo argumento? PY. Quia enim loquitur lautè & minimè ſordidè. Tum ipſa nimium lepida nimiſque nitida fœmina. Alij putant militem ijs verbis dicere, debere eorum ſermonum perpetuam eſſe memoriam. ſed ſequentia non videntur ſatis hanc interpretationem admittere. Aliorum iudicium facio.*

Benefacta benefactis aliis pertegito, ne perpluant.

MONET *Philto Lyſitelem ſuum, vt, cùm ſe ſemel ad bonam frugem recepiſſet, porrò pergeret. alioqui futurum vt totam rectè anteactam vitam vna atque altera macula ſtatim deturpet. à lignorum ſtrue quæ ſub dio poſita ſi rara eſt aut exigua; lapſu pluuiæ ad imũ vſque faſcem ſitu & putredine extabeſcit. Cicero Philipp. 14. Nec diſperſis buſtis humili ſepultura crematos; ſed contectos publicis operibus, atque muneribus, eaq; extructione, quæ ſit ad memoriam æternitatis ara virtutis.*

Vtramque inflare tibiam.

Εἰς ἑκάτερον αὐλεῖν αὐλόν. *In eos qui omnem mouent lapidẽ. Ariſtid. de paraph. Simile,* ὀρχεῖσθαι διχῆ, *ſaltare biſariam. Ibid. Et* διπλᾶ κρούειν *biſariam pulſare. vide ſup. 71. Item,* μέσον δυοῖν καθίζεσθαι, *inter duas ſedere. Idem Sicula 2.*

Aggeram plura etiam diuerſiſſima, ſed modo quo antè, μίνεσιν ἰμεῖ τοῦ πολέμου, *pro, eius negotij non ſum planè rudis. Idem caprearum rupes. Claudian. extulit de regia crudelis & libidinoſi principis. vide Suet. in Tiberio. Satyrion bibibiſſe, pro ad libidinem incitatum eſſe. Nota vis Satyrij herbæ, & etymon. Petron. Hieme Gallica frigidior. intelligit eam, quæ ad Septentriones vergit. Idẽ. In aquã hiante ore deſilire, pro, appetentem eſſe mortis. Senec. in Nat. quæſt.*

Ὠμάδειπνα θηρῶν, *prandium ferarum, cuius nemo ſit particeps. Scaliger in Varr. ex Plutar.*

Clypeum poſt vulnera ſumere.

NEC *hoc quidem relatum ab adagiorum ſcriptoribus abſq; controuerſia* παροιμιωδῶς *offendi. Dicitur autem de intempeſtiuo auxilio, & præſidio. Ouid. de Triſtib. 1. 3.*

Et quamquam ſerò clypeum poſt vulnera ſumo.
Attamen hanc odijs exonerare fugam.

Conuenit huic Diogenianum illud, Poſt bellum, machinas. Quo longiùs trahetur, eò erit venuſtior eius vſus. Ad externa: Hic homo incipit eſſe parcior frugaliórque iam conſumptis opibus: clypeum poſt vulnera, vt aiunt. Ad corpus: Aſſidua κραιπάλῃ *effetum & eneruatum corpus iam continentiam meditatur, clypeum nempe poſt vulnera. Ad animum: Hic filium ſuum peruerſa animi natura & improborum ſocietate perditum ad probam frugem videtur recepturus vereor ne poſt vulnera, quod aiunt, clypeum ſumat.*

Vulpes pilum mutat, non mores.

RESIPERE *adagium videtur illa ſenis bubulci. ſententia qua apud Suet. Veſpaſianus Cæſar perſtrictus eſt, qui negata ſibi gratuita libertate, quam imperium adeptum ſuppliciter orauerat, proclamauerit: Vulpem pilum mutare, non mores. Senſus eſt titulis dignitatum & ampliſſimis fortunæ muneribus corporis, non animi ſordes tolli in veteratore & auaro homine: fortunam improbis & ſubdolis ſplendorem & nitorem corporis conferre, non abſtergere animi illuuiem, ingeniique ſordes: exuere hominem callidum pannis, nõ item vitijs: Vel ſenectutem addere annos, non etiam virtutes.*

Huic illud ſimile eſt, Lupus pilum mutat, non mẽtem Hodie Flandris trita ſunt. Lupus non emendatur ſenio. Et, Vulpes ætate fit aſtutior, non etiam melior.

Ocyma cantare.

SATYROGRAPHVS *ille diſertiſſimus (ſic enim à D. Hieronymo laudatur) qui teſte Fabio, multum ve-*

reiq; gloriæ aſſequutus eſt vnico libello & lepidiſsima ἀπομνημονεύματα proverbiali, Ocyma cantare pro probriis, conuitiiſque ad pergere, & maledictis inſectari dixit ſaty. 4. vbi, cùm genus & formam tanquam eximias naturæ dotes iactanter Alcibiades efferret, alioqui tenera ætatis imbecillitate ad Rempublicam gerendam parum idoneus, præſertim rerum vſu deſtitutus & veri rei: liq; ſordidus au Tor: Socrates eodem loco nihilo meliorem facit Baucide Pannacia, diſcinctum ſocordemque verum maledictis grauiter impetente.

Dinomaches ego ſum. ſuffla, ſum candidus: eſto,
Dum ne deterius ſapiat Pannuccia Baucis,
Cùm benè diſcincto cantauerit ocyma vernæ.

Senſus eſt, Iacta quantum vis, natales claros, egregiamq; corporis pulchritudinem ſi ingenium ſordidum ſit: & prudentia rerumq; ſolertia abſit: nihilo meliores vinoſa & ſuffarcinata aliqua anu, ætate & vino delirante (talis enim inducitur Baucis) quæ probè defricat comitus ſocordem & diſſolutum ſeruum domi natum. Ducta eſt allegoria à veterum more inter ſerendum ocymum vſurpato: quod teſte Plutarcho & Plinio, li. 19 cap 7. creditum eſt prouenire copioſius & felicius, ſi maledictis additis ſereretur. Eodem planè ſenſu, eademq; figura prouerbiali poſſumus dicere, Cuminum ſerere: quod etiam auctor eſt Plinius cum imprecatione ne exeat, poſtquam ſatum fuerit, terra adaſtapauitur.

Gratiis lita.

NON potuit feſtiuius aut magis prouerbialiter dici, quàm eſt à Platone Athenienſi philoſopho dictum ad Xenocratem diſcipulum ſuum, qui ſemper teſte Laertio lib 4 tetrico vultu & ſeuero habitu incedebat, nulla animi hilaritate oſtenſa, nulla oris facetia, frontiſque nitore triſtem ſeueritatem mitigante ac temperante. Volens igitur Plato ſeueri grauiſque ac vultuoſi, ac proinde moleſti hominis mores comi quodam blandeq; feſtiuo habitus genere componi ornariq;, illum θύειν ταῖς χάρισι iuſsit, quòd Gratiæ inducantur ſemper à Poetis, liberali oris effigie, & renidenti facie ſolutiſque zonis. Et de inhumano ac barbaro: Nunquam ille Gratiis litauit.

Sicula aula.

IVVENALIS traducens ſæuitiam matronarum Romanarum in ſeruos ancillasq; mira libidine animi ad quamuis occaſionem iniquè & crudeliter verbis & verberibus debacchantium, earum domum translatione prouerbiali Siculam aulam vocat. Aluit enim Sicilia priſcis ſæculis plurimos tyrannos miſerabiliter in humana corpora pro libidine graſſantes, vt Phalariden, Dionyſium, & id genus monſtra exitialia. Carmen Iuuenalis ex ſat. 6 hoc eſt.

Et cadit, donec laſsis cædentibus, exi,
Intonat horrendum, iam cognitione peracta,
Profectura domo Sicula non mitior aula.

Aptiſsimè vtemur de ciuitate, vel domo iniqui crudelisq; principis ſatis ſuperbè & inſolenter omnia pro imperio gerentis, bonoſq; capite, & fortunis oppugnantis, vbi, vt canit Ouidius,

Victa pugnaci iura ſub enſe iacent.

Commodè etiam dicetur, de ſchola plagioſi alicuius magiſtelli ſæuitia & inſcitia furentis, qualem puer ego cognoui cuiuſdam re & nomine Κρουσίαν, planeq; Scythæ: cuius ſchola non leuius perſonabat verberum ſtridore Sicula aula Phalaridis, aut Dionyſiorum. Vſque adeò ſuaue erat homini eiulantium puerorum voces audire, & longiſsimo temporis ſpatio cæſorum lachrymis ac gemitu miſerabili paſci. Nomen tacebitur, terra a quiſque obruendum, vulcanoq; ſacrandum. Faceta eſt Diogenis χρεία & proxima prouerbio, de gymnaſio Euclidis, σχολὴν, ἀλλὰ χολὴν Et platonis ludum, non διατριβὴν, ἀλλὰ κατατριβὴν appellantis.

Alcinoo poma dare.

MERE prouerbiale eſt illud Martialis poetæ faceti ſsimi pariter & lepidiſsimi, quod συγχρόνος eius iniquè ſtudus ſodalis ... ſatyr. 5. Alcinoo poma dare. Quando ſenuis rei vel facultatum homo magis opibus abundanti, eiusq; quod datur largiſsimè diuiti munus aliquod ..., offert dedicatq;: Vel cùm tenuioris eruditionis vir ſommo excellentiq; ingenio viro, ſummaq; doctrina nobili ingenii aliquod leuidenſe, vt ait Cicero, munuſculum nuncupat: quod nec ſic faſtidiri conuenis. Martialis lib. 7. ad Caſtricium modo quo expoſuimus vtitur: cuius hæc ſunt verba.

Muneribus cupiat ſi quis contendere tecum,
Audeat hic etiam, Caſtrice, carminibus.
Nos tenues in vtroque ſumus, vinciq; parati:
Inde ſopor nobis, & placet alta quies.
Tam mala cur igitur dederim tibi carmina, quæris?
Alcinoo nullum poma dediſſe putas?

Iuuenalis ſatyr. 5. taxans Trebium amicum, qui ſe paraſitum Virroni cuipiam opulento exhibebat, omni contumeliarum genere quotidianiſq; probris à diuite illo vexatus, ad prouerbium ſuperius alludit carminibus quæ ſubyciam: etſi poma Alcinoi de ſapore & guſtu ſuauibus & delicatiſsimis, ſpecie pro genere vtendo, licebit dicere etiam prouerbiali colore:

Virro ſibi & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quarum ſolo paſcaris odore,
Qualia perpetuus Phæacum auctumnus habebat.

Alcinoi pometum (ſic enim Tertullianus loquitur) graphicè deſcribit Homerus Odyſſ. η.

F I N I S.

FLORENTIÆ
Ex Officina Iuntarum.
M. D. LXXV.
CVM LICENTIA SVPERIORVM.

INDEX PROVERBIOR.

SECVNDVM ORDINEM ALPHABETI, CORRECTVS, DIGESTVS, ET LOCVPLETATVS.

Eorum verò quæ in appendice continentur, prouerbiorum indicem, ſeriatim hunc ſubiecimus.

Ab amicorum conuiuijs nō diu abſtinendum 450
Ab Aboriginibus 1024
Ab aſino delapſus 298
Ab aſino lanam 182
Ab aſinis ad boues tranſcendere 258
Abdetitica mens 1135
Ab epulo hoc qui poſſum abeſſe 454
Ab equis ad aſinos 298
Ab Eteobutadis ducit genus 857
Ab horrētis, at detectāris 998
Ab Hymetto profectū 104
Abiecit haſtam 581
Abijcere ſcutum ibidem
Abſcindendum procul 1094
Ab impijs egreſſa eſt iniquitas 377
Ab incunabulis 309
Abit & taurus in ſyluam 47
Ab ipſa melle 1128
Ab ipſis lare 270
A bis ſeptem undis 858
Abominandus ſcarabeus 745
A bonis boos dicce 1186
Ab ouo vſque ad mala 595
Abromis vita 607
Abſq; baculo non ingreditor 875
Abſque procemiis & affectibus 860
Abſit clamor in colloquio aut luctu 588
Abſtinēda uis a regibus 1000
Ab trautēna cibū petere 1122
Ab unguibus incipere 1161
Ab uno diagrammate 1088
Abydena illatio 605
Abydum ne temere 328
Abydus, abydenus 1132
Acalanthis 495
Acanthia cicada 197
Acanthida vincit torn. 368
A capite uſque ad calcem 93
Acarnici equi 1052
A carcere 618
A carceribus 268
Acarnanius porcellos 549
Acceptu candela 1151
Accentium malem 1038
Acciſſare 582
Accipit & glebam erro. 887
Accuſare deſertam 229
Aceruus bonorum 138
Aceſei & Heliconis op. 649
Aceſias medicatus eſt ibidem
Aceſſæi luna 231
Aceto perfundere 547
Acetum habet in pectore 546
Achinos a turre iudic. 833
Achilles 304
Achilles iecit duas teſſ. 705
Achilleum argumentum 304
A Chytropode cibum 250
10 Acie nouaculæ 34
A cœlo ad terram 628
Acolon in fico 1146
Actij & Titijidem ius 425
Acti labores iucundi 540
Actum agere 279
Actum eſt 136
Aculeo infixo ſugere 29
Acum inueniſſes 953
Acu rem tetigiſti 598
Adactum iuſiurandum 831
Ad agnatos & gentiles deducendus 350
Ad ambas vſq; aures 533
Adamantini claui 239
Adamantina tō & ſimilia 305
Adamantinus 305
Adamuſsim 234 608
Ad aquam malus 266
Ad aras 969
Ad aſylum confugere 1206
Ad bonam frugem 1182
Ad calculos reuocare & ſimilia 218
Ad clepſydram dicere 266
Ad coronidem vſque 1133
Ad conſilium ne acceſſeris 114
Ad coruos 481
Ad cribrum dicta 1050
Ad Cynoſarges 798
Addere manum 215
Ad deorū aures peruenit 648
Ad digituli crepitum 691
A deo ficti 1157
A Deo felicitas 1015
Ad ephebum properare 454
Aderit Temeſſæus genius 66
Quid ad farinas? 917
Ad feliciem inflectere parietem 125
Ad felicius latus inflectere ibidem
Ad finem ubi perueneris, ne ocellis reuerti 21
Ad fractam canis 259
Ad græcas calendas 231
Ad Herculis columnas 892
Ad hoc uasi, ſcul, facti 1257
Adhuc aliquis deus reſpicit nos 989
Adhuc cœlum voluitur 1078
Ad id quod erat opus 830
Ad incitas 1168
Ad libellam debere 1204
Ad menſuram aquam bibut, citra menſuram oſtam comedentes 607
Admeti nænia 636
Admoto capite 1093
Ad nouercæ tumulū flere 370
Adonidis horti 28
Adorato circumactus 25
Adoraturi ſedeant ibidem
A Dorio ad Phrygium 626
Ad pedem 714
Ad pedes ad caput 1129
Ad pila vbi venium 1148
Ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas 921
Ad priſtina præſepia 369
Ad pugnam protractare 732
Adraſtea Nemeſis 641
Ad reſtim funiculum 891
Ad reſtim res redit 201
Adſciſſe ad extremum ſcientiam 920
Ad Scolon nec proficiſceris ipſe, nec alterum comitaberis 586
Adſint dij beati 830
Ad ſuum, quéque quæſtum, æquum eſt eſſe calidum 952
Aduerſus ſolem ne loquit. 23
Aduerſus ſolē ne meiito ibid.
Ad unum diſerti 1212
Ad viuum reſecare 571
Adulatore & amico non potes eodem vti 514
Adulterinus 862
Ad vmbilicum ducere 90
Ad unguem 234
Ad vitutuuis paratus 976
Aeacidinæ minæ 1234
Aedibus in noſtris quę praua aut recta geruntur 877
Aedilitatem gerit ſine populi ſuffragio 783
Aegæum nauigat 773
Aegæū ſcaphula trāſmittere 462
Aegineoſ. neque tertij neque quarti 487
Aegis venit 923
Aegina primum pueros optimos alit 616
Aegrotanti animo medicus eſt oratio 810
Aegyptij centum non tollerent 819
Aegyptij machinarum artifices 649
Aegyptij 754
Aegypti nuptiæ 783
Aegyptius laterifer 900
Aegri quidem, ſed facimus iamen 980
Aegroto dum anima eſt, ſpes eſt 520
Aequa concertatio 976
Aequa lance 198.623
Aequalem tibi vxorem quære 338
Aequales calculi 926
Aequalis æqualē delectat 87
Aequalitas haud parit bellum 1056
Aera lupinis quid diſtent 851
In Aere piſcari, venari in mari 180
Aer alicuum cepe mulcta alium 853
Aeſopicos graculus 949
Aeſopicus ſanguis 650
Aeſopum terere 638
Aeſtate penulā deteris 433
Aetate prudentiores reddimur 992
Aethiopem dealbas, lauas 175
Aethiopē ex vultu iudico 381
Aethiops non albeſcit 1007
Aetna, Athon 1085
Aetnæus cantharus 652
Aetoli 1203
A fabis abſtineto 19
Afra auis 950
Africa ſemper aliquid noui apportat 949
A fronte præcipitium, a tergo lupi 880
A frōte ſimul & occipitio 981
A furiis oriundus 1039
A gallo candido abſtineas 25
Agamemnonij puteri 649
Agamemnonis hoſtia 617
Agas aſellum 969
Agathonia cantio 590
Agonis 1235
Agninis lactibus alligare canem 1217
Agnos canibus obiicere 738
Agricola ſemper in nouum annum diues 722
Agrippo ſterilior 623
Agrum imbecilliorem eſſe oportet 1187
Agrum optime colere 948
Agros alienos irrigas tuis ſitientibus 798

abeacus 306
araeis caſus 506
a ianua aberrare 256
alabanda fortunatiſſ. 483
alabaſtrus unguẽti putet 172
a lare ordiri 276
alas addere 1196
a laſſo rixa quæritur 262
alba auis 500
albæ gallinæ filius 43
alba faba 257
alba ſelicia ibidem
albo rete aliena captans bona 952
album & nigrum nouit 284
album calculum addere 217
album panẽ pinſo tibi 829
albus an ater ſis neſcio 284
alcinoi apologus 578.1250
alcinoi menſa 508
alea extrema 169
aleam omnem iacere 568
ale luporum catulos 476
Aliam ætatẽ alia decent 987
Alia committenda, alia cælanda 998
Alia æſtare, alia hyeme 517
alia dantur, alia negãtur 903
aliæ aliorũ inuentiones 564
alia Lacon, alia aſinus portat 517
aliam quercũ excute 207
alia hienecles, alia porcellus loquitur 786
alia res ſceptrum, alia res plectrum 1026
alia vita, alia diæta 369
alia voce pſittacus, alia coturnix loquitur 616
Aliena iacis 207
aliena inſania frui optimum 538
alienam metis meſſem 172
alieno choro pedem inſerere 501
alieno auxilio potentes 976
alieno ferox præſidio 975
alieno periculo cautus 558
alienis uti ſoleis 1199
alienos rigas agros tuis ſitientibus 792
alienum arare fundum 792
alij ſementem faciũt, alij metent 207
aliis lingua, aliis dentes 828
aliis proſpiciens, nõ ſibi 980
a limine ſalutare 397
a linea incipere 267
aliorum medicus, ipſe hulceribus ſcates 609.1085
alios tragœdos prouocat 5211
aliquid mali propter vicinũ malum 42
aliquo numero eſſe 471
alter catuli longe olens, aliter ſues 358
alter cum aliis agendũ 979
aliud cura 996
aliud genus remi 668
aliud noctua ſonat, aliud cornix 1828
aliud ſceptrum, aliud plectrũ 516
aliud ſtans aliud ſedens 850
alius aliis in rebus præſtantior 984
allia & fabas uecdas 1016
allium in retibus 1154
allij caput 964
allium olfacere 605
aloes pluſq̃ mellis habet 355
alphapenulatorum 573
altera manu fert aquam, altera ignem 1095
altera manu fert lapidem, altera panẽ oſtentat 339
altera ſcabit caput, altera ferit uiolam 340
alter Hercules 503
alter Ianus 1056
alterũ pedem in cymba Charontis habere 460
altius Oromedonte 1243
a lupi uenatu 831
alybantis hoſpitis munera 1021
amæa arteſiam reperit 683
amantes ſibi ſomnia fingunt 561
amantium iræ 805
amare & ſapere uix deo conceditur 514
amas teipſum, ideo nullus tibi amicus 751
ama tanquam oſurus, oderis tamquam amaturus 467
amazonum cantilena 456
ambabus manibus haurire 372
ambobus pedibus fugere 255
ambrones 1177
ambroſia alendus 807
amicet angulus 711
ambulatio iuxta mare 114
ameos conſultor 855
amens longus 874
amici mores noueris non oderis 628
amici procul agentes, nõ ſunt amici 559
amicitia æqualitas 16
amicitia quæ deſiit, nunquã uera fuit 557
amicitia ſtabilium, felicitas temperantium 556
amicitias immortales eſſe oportet 1122
amicitiæ perſonam 948
amicorum communia omnia 15
amicorum eſt admonere mutuum 978
amico amicus 227
amico Hercule 62
amico oportuno homini nihil amicius 1031
amicos multos habet felicitas 887
amicos oderito pares 18
amicos tragœdos æmulatur 929
amicus nemo cogendus 977
amicus neque nullis neque multis 919
amicus ſalute tenus 850
amicus uſque ad aras 814
amicus alter ipſe 16
amicus certus in re incerta cernitur 1107
amicus magis neceſſarius quam ignis & aqua 512
amictu curare 518
amor Caunius 823
amor ex aſpectu naſcitur 111
a mortuo tributũ exigere 570
amphictyonum cõſeſſus 994
amphidromiam agis 1044
ampullacea 1225
amuſsi applica lapidem non contra 608
amuſsis alba 255
amyclas perdidit ſilentiũ 367
amyris inſanit 534
anagyrim commoues 56
a Nannaco 1023
anaxyridas oſtentare 875
ancilla ſemel, nunquam hera 1120
ancipitis animi 982
ancora domus 138
ancora non uulgari nitendu 1116
ancora rupta 1022
ancoræ iactum præuertit deus 1060
ancoris duab. niti bonũ 1194
ancoras tollere 635
ancoris duabus fultus 55
androclides in ſeditione dux 519
angerona Volupię comes 805
angina urinaria 1177
anguillam capiare 927
anguillam cauda tenes 186
anguſtior ſcytala laconica 484
anguſtum & latum 1198
anicularũ deliramenta 952
anima & uita 560
animam debet 409
animo quicquid ſtatueris nõ eueniet 787
animum abiicit 995
animus bonꝰ in re mala 875
animus eſt in coxis 955
animus heptabœus 1016
animus in auribus 1118
animus in pedes decidit 557
animus mulieris 922
annacum plorare 697
annas clibanum 425.1007
annoſa uulpes haud capitur laqueo 407
annoſam arborem tranſplantare 173
anno ſenior fio 958
annus olibanum 425
annus producit, non ager 49
annus ſuperior ſemper melior 909
anſam quærere, & conſimiles metaphoræ 160
anſe barbã doces ſenes 839
antehac putabã te habere cor ona 840
antelentem angere ollã 808
ante miſteria diſcedere 457
anteped s 952
ante pilos ſapit 858
ante quam incipias conſulto 555
ante tubam trepidat 728
ante uictoriam encomium canis 310
anteuorta & Poſtuorta 818
anthericum metere 181
anticyras nauiget 350
antidotum ante uenenum 1075
antiopæ luctus 874
antiquior Codro 1061
antiquiora chao 704
antiquiora diphthera loquens 201
antiquiores Crono & Titano 704.845
antiquis debetur ueneratio 997
antronius aſinus 618
anulum habeo 639
anulus aureus in naribus ſuis 296
Medium annulum trahare oportet 569
a nuptiis pura 726
anus bacchatur 369
anus cothon aſſiat 875
anus cirphus 495
anus hirciſſans 369
anu ſaltat 695
anus ſimia ſero quidem 603
anus ſubſaltans multam excitat pulueris 696
anus uelut equus profundam habebis foſſam ibidem
anus unguento ne utare ibi.
apage hoſpitem in tempeſtate 639
a patella rapere 258
ad apaturia profectus 869
aperire ianuam 160
aperte, ſimpliciterq. loqui 992
apertis tibiis 236
aperte loqui 974
apes primum abigendæ 120
apes apum ſimiles 197
aphya in ignem 488
aphyarum honos tibi.& 496
apicem ponere 542
ne inter apia quidẽ ſunt 459
apinæ, Tricæ 97
apio mollior, aut mitior 302
apio opus eſt 766
a piſcibus abſtineto 26
apit hoſpitem, ſitẽ amicum nunciat 694
apollo quid ſibi erectus 696
apologus alcinoi 578.1250
apros immittere fontib. 926.1041
apta prouincia 984
apud aram conſultare 868
apud campanos plus unguenti, quam cæteros olei 498
apud equum & uirginẽ 1212
apud ſimũ odorum uaporem ſpargis 177
apud matrem manere 1194
apud menſam uerecundari non decet 1237
apud nouercam queri 1118
a puro pura defluit aqua 831
aqua hæret 191
aquam bibens, nihil boni parias 650
aquam è pumice poſtul 581
aquam igni miſcere 1174
aquã inaniter contum. 1179
aquam in mare ferre 311
aquã in mortario ſudere 463
aqua optima 1228
aqua præterlluit 828
aqua ſtrangulat fauces 443
aquilæ columbam non gignunt 563

aquila

aquila in nubibus 573
aquilã cornix prouocat 842
aquila muſcas nõ capiat 818
aquilam uolare doces 186
aquilam teſtudo uincit 516
aquila thripas aſpiciens 393
aquila ſcarabeus quæris 932
aquilæ ſenecta 389
aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta ibidem
aquilã noctuæ cõparas 375
a quinque ſcopulis deſilire in fluctus 828
arabius tibicen 499
arabum gazæ 174
ara neq. acc fidem habet 955
a radicibus 596
aranearum telas texere 174
araneas eiicere 1073
arare littus 173
citra aratorem, citraq. ſementem 129
arator niſi incuruus præuaricatur 1126
aratro iacularis 675
arbelas profectus fies 696
arbore deiecta quiuis ligna colligit 804
arbores cadunt poſt folia 711
arbore fructu cognoſc. 381
arcadas imitans 848
arcadiam me poſtulas ibid.
arcadicum germen 843
arcanum celas 1003
arcem ex cloaca facere 1129
archidamicum bellum 844
archilochia edicta 504
archilochi melos 1249
archilochi patria 504
archilochum teris 1008
archimedes nõ poſſet melius deſcribere 1119
architæ crepitaculum 674
arctũ anulum ne geſtato 18
arcus tenſus rumpitur 1123
ardeni ueſtis 769
a remo ad tribunal 879
areopagita 381
areopagita taciturnior 1219
argas 245
argentanginam patitur 493
argenteis haſtis pugnare 674
argenteus puteus 1154
argentum accepi, imperium uendidi 1240
argenti fontes 528
argi collis 675
argiua calumnia 864
argiui fures 1011
argiuo clypeo dignus 536
argiuos uides 1012
argiuum clypeũ detraxit 704
argum fallere 227
aries cornibus laſciuiẽs 929
aries nutricationis mercedẽ perſoluit 626
arietem emittit 528
artemis miniſterium 1149
ariſtarchus ſcriptorum 220
ariſtylli more 1188
ariſtophanis & Cleanthis lucerna 313
arrepta candela 1151
arripe negotij curam 976
arripienda quæ offeruntur 993
arrogantia non ferenda 999
ars, portus miſeriæ 303
artem quæuis alit terra 300
artem quam quiſq. norit in hac ſe ex. 515
artubus ſuis capi. 55
artifex probus probæ martix 913
a ſacris abſtinẽdæ manus 990
a ſartagine rapere 251
aſcende ad extremum ſcientiã 910
a ſexaginta uiris uenio 1158
aſini caput ne laues nitro 846
aſini cauda 1049
aſini lana 182
aſini mandibula 847
aſini mortes 827
aſino fabulam 1160
aſinos non curo 1065
aſino oſſa das, cani paleas 889
aſinum in rupes protrudere 1031
aſinum tondes 182
aſinum ſub fræno currere doces 171
aſinus ad liram 170
aſinus ad tibiam 1014
aſinus apud Cumanos 289
aſinus aſino pulcher 1229
aſinus auis 954
aſinus auriculas mouens 170
aſinus balneatoris 1089
ſi uel aſinus canem mordeat, litem mouebit 366
aſinus compluitur 827
aſinus eſuriens fuſtem negligit 675
aſinus in unguento 213
aſinus in paleas 615
aſinus in pelle leonis 147
aſinus inter apes 215
aſinus inter ſimias 212
aſinus in rupem 614
aſinus myſteria portans 485
aſinus ſedet 897
aſinus ſtram. mauult quam aurum 1187
a ſiteoto camelo 832
aſparagi 948
aſpendius citharœdus 450
aſpera uita, ſed ſalubris 998
aſperſiſti aquam 827
aſpidis morſus 803
aſpidis telum ibid.
aſpis a uipera 1116
a ſtatuis tributum exigere 832
aſtutior coccyce 1060
aſtydamas ſeipſum laudat, 679
aſſam farinam concupiuit 478
a ſubeunte portum naui 832
ate, litæ 289
a teneris unguibus 309
athenienſem athenis laudare haud difficile 464
athenienſium inconſulta temeritas 345
athenienſis probus, egregie probus 1025
athon 1085
athos celat latera Lemniæ bouis 832
atlas cælum 57
atraphaxis mendax 1068
atrei oculi 687
atridæ non ſoli amant uxores 1136
attabas & Numenius conuenerunt 813
attagen 1012
attagenæ nouiluniorum 1070
attica bellaria 566
attica eloquentia 104
attica fides 538
attica muſa 560
attici Eleuſinia 617
atticus aduena 468
atticus aſpectus 582
atticus in portum 498
atticus lepos 104
atticus moriens porrigit manum 675
atticum mel, 104
atticus teſtis 538
atramentum ſutorium 905
auarus niſi quum moritur nil recte facit 1107
audi chelidonem 1048
audiens non audit 987
audi quæ ex animo dicuntur 416
aues quæris 847
a ueru rapere 850
augiæ ſtabulum repurgare 373
a uicinis exemplum habent 1050
auis alba 500
auis aſinus 954
auis e cantu dignoſc. 1041
auis ex auibus 1192
auis uidit 493
aulœdus fit, qui citharœdus eſſe non poſsit 541
aurea barba dignus 336
aurea æris permutare 75
aurea uerba 768
aurea pro egregiis ibidem
aureæ compedes 576
aureo piſcari hamo 504
aurei uiri 324
aureos montes polliceri 372
aureus in Olympia ſtato 335
aurem uellere 305
aures nec habeo, nec tango 911
auribus lupum teneo 203
auribus ſcalpendis deeſt ociũ 329
auricula infima mollior 302
aurificẽ te futurum credebas 869
auris Batava 1137
auris dextra tinnit 580
auris ſupina 223
auro loquente, nihil pollet quæuis oratio 841
auro habet ſuppactum ſolum 969
aurum habet Toloſanũ 432
aurum igni probatum 1026
aurum Colophonium 827
aurum index homini 586
aurum indice exploratum 1026
aurum ſuberatum 1066
auſculta & perpende 977
auſcultandum bene loquenti 1253
auſtrum perculi 596
auſtrum floribus 916
autabs ad cancru 1175
aut bibat aut abeat 417
aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam 676
aut ipſe fuiſti, aut tui ſimilis mus 987
aut manenti uincendum, aut moriendum 888
aut minime aut iucũdiſsime 157
aut minus animi, aut plus potentiæ 1055
aut morere aut occide 655
aut mortuus eſt aut docet literas 420
aut piſcẽ olet, aut florẽ 1125
aut regem aut fatuum naſci oportere 117
aut terra aut mari 1228
aut ter ſex, aut tres teſſeræ 552
auxilium poſt bellum 914
azanea mala 632

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Ab alno ſpectat 1559
Abaridis ſagitta 1373
Ab aula receſsit 1449
ab Ilio numquam recedens imitaris Hectorem 1389
abſens hæres non erit 1447
a cauda ad os transferre 1586
acceſſorium operis loco 1310
achaicum telum 1313
achillea arma 1374
acum & filum ſumens ruptam conſue. 1475
adamante notare 1427
addere gangrenam 1389
ad oculos magis quam ad ueſicam pertinet 1437
ad ſcamma producere 1429
ad Scithonem tendere 1408
ad Sirenum ſcopulos conſeneſcere 1427
ad ſolarium uerſari 1434
adulter ad adulterum trahit 1377
aegyptus nec illum quem con non nutrit. 1303
aequalia reddere capita in pugna 1316
aere & cera nobilia 1433
aere & ioie paſtus 1278
africani Lex 1449
agamemnonium epulum 1560
agamemnonem ſimulat, Mithæus cum ſit 1412
agaſonem uincit 1310
ager quam multos habuiſti dominos 1436
agnum demetere 1386
agreſtibus oleribus uictitat 1316
agreſtis apis 1340
agri podex 1406
alabandicum opus 1383
a landgio nido latet gramea 1305
alba præcordia 1309
alcinoi horti 1327
alcinoo poma dare 1414
a lauda non ſine criſta 1306
alexandrinæ deliciæ 1394
1424
alicant cadidere 1366

Boreæ ceſſante 867
Bos ad ceroma 178
Bos ad lyram 170
Bos alienus ſubinde foras proſpec. 420
Bos ad præſepe 453
Bos aduerſus ſeipſum puluerem 621
Bos apud acerumn 826
Bos conſeneſcit 866
Bos cyprius 431
Bos expectat aliquando herbã 878
Bos ephippia optat 273
Bos Homolottorum 826
Bos in ciuitate 865
Bos in lingua 293
Bos in quadra argentea 1150
Bos in ſtabulo 1150
Bos in ſtabulo ſenex 454
Bos inuincula 681
Bos laſſus fortius figit pedem 51
Bos lente aut placide 441
Bos marinus 1150
Bos porrecto ultra Taygeton capite 1049
Bos ſenex non ingetur 723
Bos ſeptimus 421
Bos ſub iugum 653
Bottus oppoſitus boſ. maroteſc. 825
Bouem in faucib. portat 528
Bouem ſi nequeat, aſinum agas 694
Bouem uolentẽ ſuincito 1019
Boues meos numquam abegerunt nec equos 689
Boues ſolidi è clibano 784
Boues è clibano 1110
Boue toto deuorato, in cauda 854
Bouis in tergore deſedit 881
Boues meſſis tempus expectantes 825
Boue uenari & ſimilia 1087
Boui clitellas 741
Brachas oſtendere 875
Braſidas quidẽ uir bonus 865
Braſſicam iterare 640
Britannica menſa 506
Bubo canticiniæ 1078
In Buccam quicquid uenerit 226
Buccas inflare 904
Budeio more 825
Bulbos quærit 873
Bulbus nihil profuerit 1046
Bullatæ nugæ 931
Bunas iudex eſt 653
Butubata 334
Bathus obambulat 652
B. ſena libertas 1039

C

Caballus aſare optat 275
Cadauer uinum 567
Cadere cauſa, formula 1257
Cadere in curſu 1263
Cadmea uictoria 701
Cæca dies, & oculata 341
Cæca diuitiæ 324
Cæca ſpeculatio 144
Cæcias nubes attrahens 223
Cæcior Leberide 841
Cæcias ſpirat 1198
Cæci præceptio 1165
cæco cum ſpeculo nihil 960
Cæcum inſomnium 1065
cæcum teſtimonium 341
cæcus auribus & mente ibid.
cæcus cæcu dux 343
cæcus dux 855
cælebs eſt, qui non litigat 1045
cænare me doce 900
cænæ deorum 807
cæneus inuulnerabilis 867
cænei haſta 1032
inter cæſã & porrecta 144
cæſim ac punctim 167
Caius Caia 106
calabri hoſpitis xenia 930
calamum pro uelo 1063
calcar addere currenti 100
calcar tollere 493
calceus non tollit podagram 1096
calceum eundem omni pedi inducere 1091
calceus maior ped. 611
calceamenta portare 259
calculo mordere 957
calculis omnium 211
calculis utrinque ponere 218
calculum reducere 228
calere in frigidis 613
calceum remiges 1168
calidam uerum partem 657
calidis balneis lenem 797
calidum & frigidum ex eodẽ ore ef. 340
calidum mendacium 1122
calidum plus ſatis 613
calidum prandium comediſti 54
caliga Maximini 35
caligare in ſole 621
calliæ delloui pennæ 1170
callidum eſſe æquum eſt ad ſuum quenq. quæſtũ 952
callicyriis plures 819
Callipides 268
callipygos 1155
calliphanes 1019
callum ducere 791
calumnia Argiua 864
Caluum uellis 705
caluus comatus 636
caluus quum ſis 1158
Camarinam mouere 561
Camerine loqui 1129
camelus deſiderans cornua, etiam aures perdidit 888
camelus ſaltat 685
camelus uel ſcabioſa complurium aſinorum geſtat onera 389
Campana ſuperbia 1179
canalicolæ 959
Cancellis circumſcribere 921
cancer leporem capit 594
cancri numquam recte ingredientur 956
cancros lepori comparas 362
cancrum ingredi doces 972
candidati eloquentiæ 371
candidorum uirorum nulla utilitas 917
candidum linum lucri cauſa ducis 829
canem alens externum præter .. nunc nil habet 827
canem agninis lactibus alligare 1227
canem excoriatam excoriare 547
canem uitæ palmam 1045
cane peius & angue odit 735
canere ad myrtum 635
canere tutus 450
canere ſibi 906
cane Tellenis 632
canere bellicum 908
canere de Telamone 864
canere receptui ibidem.
canes ueteres non temere latrant 122
canes timidi uehementius latrant 972
canes uenatici 1209
canibus agnos obiicere 738
cani das paleas, aſino oſſa 889
canina facundia 579
caninam pellem rodere 594
caninum prandium 414
canis 1007
canis ad cibum 1150
canis circum inteſtina 575
canis digna pabulo 631
canis digna ſede ibidem
ut canis e Nilo 395
canis feſtinans cæcos parit catulos 494
canis in præſepi 406
canis in uincula 681
canẽ inteſtina guſtaſſe 575
canis lapidem mordens 484. 1042
canis maſculi infinita cubilia 749
canis mendico auxilians
canis panes ſomniat 1007
canis peccatum ſus dependit 861
canis per Phratores 930
canis podicem inſpicere 495. 1042
canis reuerſus ad uomitum 889
canis ſæuiens in lapidẽ 1042
canis tamquam Delum nauigans 823
caniſtrum caniſtrum uocat 926
canis uindictam 307
canis uiuẽs e Magdalia 1017
cannabæ res ſiue more 697
cantharo aſturior 825
cantherium in foſſa 248
cantherius in porta 228
cantilenam eandem canis 621
cantionem Lityerſam canis 877
cantionem Telamonis canit 864
cantoris hæſitantia tuſsis 751
cape nihil, & ſerua bene 1157
capere deſertam 229
capere ciuitatem. 1114
capere crines 1224
capillis trahere 1215
capillus quoque umbram ſuã habet 894
capite admoto 1093
capite ne quid ſuas 796
capite geſtare 1152
capitis & ſanguinis diſcrimen neſcit 665
cappa duplex 929
cappa tria peſsima 928
capra ad feſtum 1064
capræ liberæ ab aratro 734
capram cœleſtem orientem conſpexerunt 10[illegible]4
capra cœleſtis 239
capra contra ſeſe cornua 57
capra gladium 54
capram portare non poſſum, & imponitis bouem 689
uel capra mordeat nocentem 366
capra nondum peperit, hœdus autem ludit in tectis 632
caprarius in æſtu 619
capra Scyria 418
caprea contra leonem 594
captantes capti ſumus 407
caput artis decere quod facias 1106
caput in trunco 766
caput ſine lingua 416
caput ſcabere, & conſimilia 931
caput tertium 970
caput uacuum cerebro 870
carbone notare 817
carcini poemata 819
carcini ſtrobili ibidem
carcinus quoque in rebus deſperatis 319
cardo rei 55
cares 844
in carẽ periculum 844
cares ite foras 108
cartare cum care 89
carico more 1147
carica muſa 359
carica ſaltatio ibidem
caricum ſepulchrum 1057
carica uictima 829
caricam nimium 1138
caricus hircus 951
carne ipſe delphis immolata ueſcitur 759
carpathius leporem 473
carpet citius aliquis quam imitabitur 517
caſeus caſeum ducit 106
caſeum habeos non eget obſonio 880
caſſa nuce non emam 334
caſſa glande 1259
caſtes rodere 896
caſtoticus nodus 608
cataſtrophe fabulæ 93
catella Melitæa 854
Catone hoc contenti ſumus 1219
catinus malorum 616
catena negotiorum 225
catenati labores 752
catulæ dominas imitãtes 634
catulus Leonẽ adlatrãs 357
cauam Arabiam terere 468
cauda blandiri 1028
cauda de uulpe teſtatur 380
caudæ pilos equinæ paulatim uellere 365
caudam nigram habentia ne guſta 17
cauda tenes anguillam 186
cauendum ab eo, qui ſemel impoſuit 978

Cauendum a potentiore 977
Cauenda pœna mali in tempore 992
Cancotis clanculatias inſidiat 974
Caue thoracem 586
Caninus amor 811
Ca la calere 1257
Caute loquacior 922
Cautus enim metuit &c. 1 15
Cecidis & Buphoniorum 1082
Cedro digna 1025
Cedendum multitudini 991
ec ei ſupellex 1225
Celeritas in deſiderio mora eſt 709
celeritas in malis optima 1251
Celerius quam Butes 658
Celmis in ferro 819
exuate me doce 900
aelrica audacit 151
cen oria virguia 220.1183
Centura dat veniam coruis vexat columbas 924
Cétauris mens non ineſt 747
centones farcire 589
Centro & ſpacio circumſcripta 1168
Centú plauſtri trabes 1075
Cepas edere aut olfac. 822
Cepe tantum ſumpſeris, iam vixeris 980
Cepis iiſdem veſci 784
cepis putridi nulli uſus 853
cepphus parturit 494
ceram auribus obdis 1058
ceris rubris notare 220
cera tractabilior 820
cerenpiſſare 672
cercopum cœtus 671
cereyrea ſeutica 494
ceralis cœna 821
cerebro uacuum caput 870
ceteri ſacrificant 1030
certe cera dignus 426
certamen non accipit excuſationes 852
certiſsima paupertas 1124
ceruinus uir 672
cerula mentatulæ 220
ceruus canes trahit 1078
ceſcon habitas 656
ceſtreus ieiunat 119
ceſtum habet Veneris 859
cherephonti ſimilis 743
chalcenterus 1143
chalcidice uxor 760
chalcidiſſare 852
chamæleon de ſuo corio ludit 518
chamæleonte mutab. 861
chao antiquiora 704
charadrium imitans 1174
charetis pollicitationes 656
charybdim vitans in Scyllam incidit 195
charybdis 957
charmione & Naxica 918
charontis ranua 698
chimæra 1242
chironium ulcus 697
chius 1045
chius ad oum 681
chius dominum emit 563
chius riſus 226
chnaumata omula 752
chœnici ne inſideas 17
chordæ vice 856
chordas non mouendas mouere 299
chorex Ionicæ 225
choro alieno pedem 501
chorus maior & concinentior 252
a chytropode cibum 250
cibo opus duraturis in labore 986
cibum in matellam ne immittas 21
cibum é flamma petere 1024
cicada Acanthia 197
cicada cicadæ chara, formica formicæ 87
cicadæ apem compares 158
cicadam ala corripuiſti 378
cicada ſtridet 401
cicada uocalior ibidem
cicadæ humi canent 1248
cicadis pleni 860
ciceris emptor 893
cicernus Bacchus 645
ciliſsi imperatores 818
ciliciun cxitium ibidem
cillicon bona 602
calix haud facile uerum dicit 788
cimbicum 442
cimmeriæ tenebræ 640
cinædo mollior 302
cinclus 525
cinerem uitans in prunas incidit 854
cinnari bonorū direptio 726
cinyræ opes 800
circa clepſidrā animus 490
circeo poculo 1208
circes uirga 340
circulum abſoluere 637
circulus rer mortalium 514
circumundere comam 216
citeria 675.1188
ciſſamit conr 819
cithara canere non didi. 492
cithara incitat ad bellū 1169
citius quadrigis 167
citius quam formicæ papaner 1235
citius quam aſparagi coquūtur 948
citius ſo naui cadens a ligno exciderit 550
citius Teleg. donatim 1107
citra ſapientes non tuto ſapiuor 441
citra aratinoem, citra ſementem 259
citra puluerem 229
citra uinum temulentia 219
ciuitas non ciuitas 1255
ciuitates ludimus 818
clarior lauro ardente 668
clancularias inſidias canentis 974
claſsicum canere 908
clauam extorquere Herculi 1035
claudiana tonitrua 816
claudicare utroque 850
claudi more tenere pilā 837
claudo uicinus diſces claudicare 428
claudus optime uirum agit 752
claudus ſutor 817
claue findere ligna, & ſecuri fores aperire 631
clauis duobus figere 256
clauo pulſo 598
clauus Trabalis 385
clauum clauo pellere 77
clauum rectum tenere 789
cleanthis lucerna 318
clematis Aegyptia 36
cleomenes ſuperat cubile 1066
cleon Prometheus 158
climacides 1284
cliſthene intemperantior 817
cliſthenem uideo 817
clypeus ſi quis iuxta ciuitaté 1022
cnipi ſo loco 815
coalemo liba 1198
coccyce aſtutior 1060
cocleate creſcet 491
cocleæ uita 1291
cocta numerab. extra 199
coctum ab alio edere 172
codali chœnix 815
codro antiquior 1061
codro generoſior 700
codro pauperior 874
cœlebs expers litium 1045
cœlo ac terræ loqui 228
cœlo delapſus 362
cœlum capite perrūpere 568
cœlum digito contingere 1069
cœlum terræ miſcere 152
cœlum terſitat 563
cœnæ deorum 807
cœna popularis 1237
cœnare me doce 903
cœno puram aquam turbans numquam inuenies potū 656
cœnum barbaricum 1176
cœnum e triuio 448
cogi ad bibendam ſobumanum 550
cognati multi felicium 8 5
cognatio mouet inuidiam 1191
cognomina plura expedit habere 959
collyrio uno, uel eodē 1181
colophonem addidit 541
colophonia ferocitas 446
colophonium calceamentorum 1184
colophonium aurum 827
colophoniam ſuffragiū 1006
colubrū in ſinu fouere 1046
columba mitior 921
columba ſedens 906
columnas rumpere 1071
comam geris cum ſis ſeruus 724
commeatus trium dierum 715
comitia de tuo capite aguntur 1029
cominus atq. eminus 167
cominus excutiens 278
comis meat non ineſt 747
comœdis ac tragœdia iiſdem clitteris componitur 880
comœdiæ ueteris licētia 319
comedrec 1065
commnoert ſacra 1210
communis Mercurius 474
commune naufragium 1058
communis tamquam Stiapo 1178
compedes aureæ 576
compendiaria res improbitas 834
complura maſculi canis cubilia 749
compreſsis manibus 449
concha dignus 815
cōciliant homines mala 466
conciocre 1197
concordia fulciuntur opes & exiguæ 979
connæ calculus 491
conon curabit prælia 840
conos artoxya 1229
conſcientia mille teſtes 430
conſilium improbi, in extremum incidit malum 828
conſilia inania ſmanium 894
conſilij & curſus non idem exitus 497
conſilijs ſimul & facto ualens 908
conſilium in melius commutatum 983
conſilium ne adeas inuocatus 114
conſputaré 731
conſulier amens 894
conſilium res ſacra 457
conſuleodum, & conſilijs parendum 975
contentionis filium 855
contigit & malit uenatio 800
conto nauigare 815
cōtorquet piget funiculū 182
contra bonos ne opta 740
contra duo contraria pugnare difficile 818
contrahere ſupercilium 904
contrahere uela 1142
contra oſtium 1284
contra t arium ferula 622
contra ſtimulum calces 159
contra torrentem niti 814
contribulis factus ſeruus ordinem 1052
conticio locum dare 161
conuiua non conuiua 993
copiæ cornu 238
copus noſtris 247
coquinatus uerbis 1197
corchorus inter olera 194
cor calidū in re frigida 1254
corcyra libera, caca ubi libet 1016
cordas non mouēdas mouere 247
cordiſtæ 406
coriaceum auxilium 1156
corinthiari 1069
corinthia uideris 971
corinthiis non indignatur Ilium 1029
Inter corinthum & Sycionē 257
corinthum ire non eſt cuiuslibet 158
corinthus & collibus ſurgit, & uallibus deprimitur 581

Cretenſis mare 89
Cretenſes ſacrum 802
Cribro aquam haurire 176
Cribro crebine 1226
Cribro diuinare 404
Crines capere 224
Criſonem Himeræum præcurrere 1173
Criſtas detrahere 357
Crobyli iugum 676
Crocodili lachrymæ 589
Crœſo ditior 274
Crœſi pecuniæ teruntium addere 1226
Crono & Titanib. antiquiores 704
Crotoni cõparatæ ciuitates 1007
Crotone ſalubrius 581
Crotoniatarum poſtremus reliquorum Græcorum primus 582
Crudelis Bacchus 870
Crumena nobilis 699
Crumena te generoſum facit 699
cubito emungere 569
cubito eodem 415
cuculus 1125
cucurbitæ flor. aut cucurbitam 676
cucurbita ſanior 800
cucurbitas lippis 470
cucurris quiſpiam ne pluuia madeſceret, & in foueam præfocatus ſit 858
cui iſti arrident, meis ne gaudeat 962
cuique ſua patria iucundiſſima 997
cui multum eſt piperis, etiã oleribus immiſcet 845
cui nullum negocium erat, Harmeniæ mœnia addidit 1139
cui placet obliuiſcitur, cui dolet meminit 289
cuiuſmodi portẽto me inuoluit fortuna 730
culicẽ elephãti conferre 789
culleo dignus 1203
cultro adhæret 789
cumani ſero ſapiunt 221
cum amico non certandum æmulatione 998
cũm adhuc uia, ſemitam quæris 1038
cum aqua fauces ſtrangulet. 443
cum cane catizas 89
cum cane ſimul & lupũ 1062
cum ceſſat boreas 867
cum coryco luctari 802
cum duo quiſque & gaudet & flet 803
cum delphis ſacrificauerit, ipſe carnes abſumit 759
cum diis non pugnandũ 986
cum diis pugnata 611
cum erugine 714
cum exoſis ſuum rodis pedẽ 1073
cũmini ſector, cum aliis ſimilibus aliquot 442
cuminũ cornicis ſeritur 442
cum haſta, cum ſcuto 711
cum lacte nutricis 310
cum larius luctari 102
cum licet fugere, ne quæreſem 881
cum minerua manum quoq. moue. 246
cum mula pepererit 230
cum muſis 929
cum naufragium feci, bene nauigaui 739
cum Nibas coccyſſauerit 847
cum paruula eſt, bona uidetur ſpina 855
cum plurimum laborauerimus, eodem in ſtatu ſum' 463
cum principe non pugnãdũ 992
cum puluiſculo 714
cum ramento 1241
cum ſacco adire 1130
cum ſarcinis enatare 1128
cumulus meritorum 1323
cunctatio noxia 1260
cuniculis oppugnare 1166
cupreſſum ſimulare 200
cupidinum crumena porri folio uincta eſt 115
cura eſſe, quod audis 1035
cura hoſpitis habenda 995
cura aliud 996
curatore opus eſt 350
cur ceſſatum eſt 1094
curetum os 802
cur non ſuſpendis te 696
curre denuo 1242
currenti calcar addere 108
currentem incitare 991
currus bouem trahit 297
curſu lampada trado 94
e curſu reuocare &c. 100
cutem uſque radis 845
curru utere, de aſinis nihil laborans 949
cyatho non emao 1225
cyclaminon iufodiat Halenti 540
cyclubori nox 816
cyclopica uita 411
cyclopis donum 161
cyclopum more 1187
cydi pœnam debes 815
cydonis in domo ſemper aliquis 489
cygnea cantio 103
cygni canent tacentibus graculis 860
cymbalum mundi 1232
cyniræ opes 800
cynoſarges 798
cypariſſi fructus 1059
cyprio boui merendam 431
cyprius bos ibidem
cythes malorum 625
cyrnia iactura 972
cyrnia noxa 800
cyrnia terra 800
cythniacæ calamitates ibidem
cythonymi probrum ibidem
cyzyceni ſtateres ibidem

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Cadauerit inſtar nenuſt' 1280
Caduceum alter, alter haſtam 1273
Calathum Sycaminorum in malis habere 1428
Calces Sicyonij 1417
Calẽdas tibi ipſi edicito 1408
Camelus pyrrhichicam didicerit 1356
campas dictis abigi 1442
canibus oſſa prodo 1410
canina uictitãs, cynocephalũ oppugnat 1286
canis clanculum mordens 1370
canis in eadem dormitat tegula 1449
canis quã facile extra edit 1406
canis talis qualis hera. 1353
canis formice ſemitam 1433
cantilena ex Scholis 1415
capita quatuor habens 1414
cappari uictitas, qui potes Anthia 1361
capra cinnamomum 1338
caprarum nemina 1295
capræ annieulæ pera 1401
caprarius nunc, ante bubulcus 1356
caracallæ nummi 1443
caricum ſchema 1364
charitate ſeptũ eſſe oportet 1424
caro ubi adeſt, nemo ueſcitur thimo 1286
carpathius teſtem 1326
carum quod rarum 1407
caſtrum pauperi uitulus eſt 1450
cauum pedis oſtendere 1422
cedrus cecidit 1372
celocem qui regere nequit pe tic onerariam 1395
cena ſine ſanguine 1439
cena terreſtris 1440
cenſorum ſupercilium 1324
centum uiri unum pauperem ſpoliare non poſſunt 1434
cera, & ære nobilis 1433
certa pmia p icerta ſpa 1440
cerua uirginis loco 1355
cerylus eadem 1307
charadrij uitam uiuit 1299
charadrij uita 1419
charixene non ſunt iſta 1274
chilonius modus 1282
chius coũ loqui nõ ſinit 1305
choa in triclinio 1381
choros tragicos moleſte fert 1410
cicadæ humi canunt 1379
cinerem quærere 1451
circa montis radices uerſari 1373
circulator cybelius 1409
ciſſus quam gradatim 1305
ciſſus terra æthereem conſcendet 1385
clamidem demens qualeo diſpertit 1421
clauus in lingua 1321
clauſis oculis agere 1433
clauſis theſauris incubare 1417
clypeum poſt uulnera ſumere 1452
coriatorum olet 1318
collatia cadauera 1361
colloſſi fragmenta 1379
coloſſo Pigmeũ ponere 1418
computatorum digiti 1418
conando Græci Troiã potiti ſunt 1446
conchas legere 1415
conclamare uaſa 1418
condere ſub pallio 1433
cõſcientia crimẽ prodit 1437
conſeneſcere ad Sirenum ſcopulos 1418
corinthia uerba Ethionica 1269
cornicem ne quidem dederit 1351
coruus abſente graculo pulcher 1404
coſe, conſilium. 1300
cothurni tragici ſtrepitus 1322
cothurnus cum claua quid conueniunt? 1377
coturnicis naturam inducere 1270
coturnicolę animus 1310
cra uia bina gerit 1287
cras cerdo, hodie nihil 1404
crateri Lagenam nunquam impone 1448
crateris poetica 1450
criſpines apio 1442
crocum in ciliciam 1370
crura arundinea, & labia prophetis 1403
crura ſemel Planus fregit 1447
cubitale. 1270
cubitis adoleſcere 1319
cum aquila eſſe queas 1419
cũ Euandri matre loqui 1317
cum gladio uoſtellis pugnare 1430
cuminum ſerere 1300
cum muſis certare 1309
cũ prauo deprauaberis 1352
cum Protogene mortuo bellum gerere 1313.1428
cum uulpe habens commercium 1352
curſus Fluuij non detorquendus 1437
cycni canent quando graculi tacuerunt 1420
cycno fulicam cõparas 1365
cynadiæ aqua libera 1364
cyreneus uideris 1350

D

Dædaleum remigiũ 1239
Dædali alæ 798
Dædali execratio 764
Dædali opera 550
Dalspidi uolam 1143
Da mihi mutuum teſtimonium 329
Danace 972
Danaidum dolium 177
Danda uenia lapſo 1002
Dares Entellum prouo. 98
Dare uerba 215
Da ſimul & accipe 695
Daſypus carnes deſyderat 241
Date mihi peluim 798
Datilis cantilena 710
Datiſmus ibidem
Datibus bonorum 132
Datyli dies 949
Dat ueniam coruis, uexat cẽſura

. fura columbas 904
Datum nollē, quod dedi 589
Dauha rotnia 929
Dauus ſum non Oedipus 133
Dea excogitatus 1204
De alieno liberalis 1001
De alieno ludis corio 518
De allis loquenti reſpondes de cepis 869
De aſinis nihil laborans 949
De aſini proſpectu 146
De aſini umbra 140
De calcaria in carbonariā 598
Decempes umbra 876
Decernitur equa Theſſalica 1017
Decipula murem cepit 880
De curru delapſus 532
Dedi malum & accepi 516
De fece haurire 403
De tera comediſti 649
De filo pendet 393
De fructu arborem cognoſco 381
De fumo ad flammam 1161
De fumi diſceptare 142
De gradu deiicere 158
De lana caprina 142
Delius natator 253
Delphica umbra 140.143
Delphicus gladius 554
Delphinum cauda ligas 186
Delphinum natare doces ibi.
Delphinum ſyluis appingit, & fluctibus aprum 594
De manu in manum 1114
Dementis felicitas 889
Demittere ſeſe ad aliorū mediocritatem 996
Demorſos ungues ſapere 931
Dentale non ineſt illi 1008
Dentata charta 929
Dentem dente rodere 639
Dente Theonino rodi 503
Deo fortunæ q. comit. 983
Deo nemo pōt nocere 1253
Deo volente, quiſque ridet atque flet 801
Deorum cibus 363
Deorum cœtus 1192
Deorum concio 1129
Deorum manus 120
De pilo pendet 393
De plauſtro loqui 319
De pulchro ligno vel ſtrāgulare 487
De pulmone reuellere 899
De puſillis magna procœmia 860
De reduuia queritur 1204
Deſerta cauſſa 229
Deſertam vincere, capere, accuſare ibidem
Deſertum obtueri 1054
De ſportula cœnare 1162
Deſpuere malum 1240
Deſtitutus oī auxilio 1986
Deſtitutus ventis, remos adhibe 1128
Deteriorum victoria 252
Deterrima mors relinquit 989
Deteſtātis ac abhorrētis. 998
De toga ad pallium 1116
De tribus capellis dic 786
De tripode 326
De tuo capite agitatur comitia 1029
Deturbaſ gradu & ſimilia. 158
Deum eſſe, deum facere 237
Deum fallere volenti multa ſcienda 750
Deum ſequere 495
Deuotionis templum 112
Deus ex machina 781
Deus ex improuiſo apparens 57
deus induſtriā adiuuat 991
deus nullius indigens 738
deus ollaris 926
deus nos reſpiciat 989
deus ulciſcetur 991
deus ultro ſubiicit bona 535
deus vnus, amici plures 879
deus undecunq. iuuat, ſi modo propitius 990
dextera non cuiuis iniicienda 18
dextero aut ſiniſtro Hercule 62
dextrum pedem in calceo, ſiniſtrum in peluí 797
diagoras Melius 876
diametro diſtare 416
dicendo dicere diſcunt 257
dictum ac factum 738
diem noctibus æquare 416
dies antiquus 901
dies bonus e pharetra 997
dies datyli 599
dies nouerca & parens 355
dies poſterior prioris diſcipulus eſt 354
difficilia quæ pulchra 444
digiti crepantis ſignum 698
digitum nō porrexerim 128
digitum qua proferat 1233
digitū mediū oſtendere 591
digitū ſtulto ne permit. 887
digitum tolle 865
digitum tranſuerſum 895
digna, indigna, & ſimilia 449
digna cedro 1025
digna canis pabulo 633
dignum propter quod vadimonium deſeratur 336
dignus pilo 335
dignus qui cum in tenebris mices 338
dii a morte ne quidem liberant 990
dii beati adſint 830
dii facientes adiuuant 246
dii laboribus uendunt omnia 504
dii laneos habent pedes 427
dii omnia poſſunt 123.1130
diis hominibuſq. plaudentibus 62
dij tibi dent tuam mentem 1055
dij uinctis pedibus 427
dimidio uitæ nihil differunt felices ab infelicibus 443
dimidium plus toto 398
diolygium malum 654
diomedis & Glauci permutatio 75
Diomedea neceſſitas 368
Dionyſium Thraſibulo dicitis eſſe ſimilem 716
Dionyſius corinthi 65
Dionyſiaci 536
Dionis gry 343
diphthera antiquiora 203
diphtheram Iero inſpexit 329
dierecti 1141
dirus agere 312
diſcipuli magiſtris præſtātiores 992
diſcordia fit carior concordia 805
diſpendio æquale malum lucrum 848
dithyramborum poetis inſanior 493
dithyrambus non eſt, ſi aquam bibat 1067
diu delibera 1051
diu diſſimulatum aperientis 975
diues aut iniquus eſt, aut iniqui hæres 384
diues factus faſtidit lentē 703
diuinator ſapiens 1148
diuinitus 802
diuinum excipio ſermonem 1115
diuiteuena 653
diuitiæ non ſemper optimis 995
doceat qui didicit 1251
doce me cenare 900
docti eodem ludo 706
doctum doces & ſimilia 80
docuit ſe urinandi artem 870
dodonæum æs 29
dolia duo 310
dolia Iouis 805
doliaris uita 354
in dolio figularem artem diſcere 245
dolium inexplebile 411
dolium pertuſum 411
dolium uoluitur 1058
domeſticum diſſidium 1000
domeſticum malum 992
domeſticum theſaurum calumniari 265
domeſticus teſtis 516
domi coniecturā facere 527
domi hēt, domi naſcitur 417
dominus domino, ſeruus ſeruo præſtat 549
domi leonea 1124
domi manendum 989
domi manere oportet belle fortunatum 785
domi Mileſia 162
domi non eſſe 1341
domi pugnans more galli 1194
domum eum facias, ne relinquas impoſitam 249
domum imperfectam ne relinquito 249
domum redire 588
domus amica, domus optima 845
domus optima 999
domus recta 1106
donum quodcunque dat aliquis proba 1015
doribus dorice loqui fas eſt 1211
dorica Muſa 611
dorice concinere 1213
dorice loqui 1181
dormiens nullius rei eſt 444
dormiens ſomnias 85
dormienti dii conficiunt 230
dormientis rete trahit ibid.
doſones 1128
doryphoremata tria 1109
drachma cauſſa, quatuor deſinit 300
drachmæ grando 784
drachmas tres da mihi mutuo ad porcellum 922
draco non fies ſerpens ni edas ſerpentem 858
duab. ancoris fultus 33.1194
duabus ſedere ſellis 286
ductus per phratores canis 930.
dulce & amarum 1224
dulce bellum inexpertis 1011
dulce pomum quum abeſt cuſtos 1100
dulcis cubitus 452
dum clauum rectum teneam 789
dum virent genua 1080
duobus clauis figere 255
duobus digitis primoribus 1213
duobus malis reſiſtere difficile 981
duobus pariter euntibus 795
duobus pedibus fugere 255
duodecima artium 784
duos fures non alit unus ſaltus 492
duos inſequens lepores, neutrum capit 848
duos apros uno ſaltu capere 984
duos parietes de eadem dealbare fidelia 286
duplex cappa 928
duplices uiros 785
dupondii 334
durus alloquiis 869
durus & implacabilis 1038
dux cæcus 855
dua bonus bonum reddit eo mitem 366.

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

DA mihi hodiernum, tu ſume craſtinum 1434
Danaidæ poſtra, & olim Pelaſgi 1358
Da panem & pugnum 1304
Daphnis tu ter paſtores primus 1388
Dardaniæ artes 1444
Darij opes 1342
Decumani malorum fluctus 1367
De fumo ad flammam 1447
De limine offendere 1304
Delphinis in terra vires 1267
Delphinum patina non capit 1292
Deo præeunte nullus officis obex 1387
Deorum dona ſæpe non dona 1432
Deorum liberi ſunt inuulnerabiles 1421
Deos abſētes teſtes facit 1416
De paxillo ſuſpendere 1395
De ſcammate egredi 1423
Determinate loſſam 1438
Deus ſi ſaueat, quoſuū amicis

opus? 1424
Diana Pergea 1277
Dicere ſupra clepſydrā 1382
Dies digitus 1410
Digiti computatorum 1418
Dignus qui rams miniſtres 1442
Dionyſiaca ſcommata 1308
Dij paruis dant parua 1405
Diutrephes doliares habens alas 1409
docti in tabula, 1419
Dotoi militaeq. 1445
Domi ſuæ quilibet rex 1452
Dorice incedere 1273
Dormientis loquoc 1284
Dormire in portu 1436
Draconis leges 1268
Dum uides 1282
Dum vitat humum nubes capiat 1451
Durei equi ſpeciem præfert 1309
Duro flagello mens docetur rectius 1372

E

EAdem accoia nixus 33
Eadem cera 709
Eadem menſera 44
Eadem oberiare chorda 197
Eadem pcnlari trutina 198
eadem per eadem 234
Eadem queri 1222
Eamus Athenas 1135
Ea tela texitur 449
Ebrietas abſque uino 119
Ebur atramento candefacere 149
e canis podice 1042
Ex cantu dignoſcitur auis ibi.
Echini duo prius amicitiam iungant 595
Echino aſperior 594
echinus aſper intus 734
echinus partum differt 594
ex circulo 1257
e clibano boues 1110
e crumena nobilis 609
e creta raptus 1100
e culmo ſpicam coniicere 149.1038
edax currus 590
edax triremis 1289
edentulus ſeptennis 486
ede naſturtium 352
edentulus ueſcentium dentibus inuidet 785
e dolio hautis, 477
e duobus tria uides 783
effeminatorum etiam oratio effeminata 722
e faucibus ereptus bolus 932
e fontibus haurire 477
effugi malum, inueni bonū 982
e fimbria de texto iudico 380
e flamma cibum petere 1024
egens in turba uerſetur 1002
e iure manum pooferrē 1257
electio luxidior 1095
elephanti celerius pariunt 370
elephanti culicem conferre 789
elephanti ſimilis 748
elephantum ex muſca facis 393
elephantum ſeb alis circus ec les 615
elephantus Indus haud curat culicem 421
elephantus non capiat muſcam 393
eloquentia Attica 104
elleborum bibe 149
e Maſsilia uenitis 1020
embarus ſum 1005.1290
emendus cuſ imperes 1028
emere malū quā rogare 228
enioee riſu 1033
empedoclis ſimultas 647
emptor difficilis haud bonū edit obſonium 848
empuſa mutabilior 515
e mulctro bibere 477
e multis paleis paululum tritici collegi 110
emungens acrios elicit ſanguinem 224
e naſſa eſcam petere 1099
encomium ante uictoriam 310
endymionis ſomnū dormis 398
eodem collyrio mederi omnibus 1181
eadem cubito 415
eodem in ludo docti 706
e Patroclia domo uenit 1092
e paucis uerbis rugeos bonū aut malum 1260
e pelle appares 820
ephelleo 1222
epeo timidior 706
epheſiæ litteræ ibidem
ephemeri uita 1054
epimenidium coriom 1052
epimenidis ſomnus 392
epiphyllides 1043
epiſcythizare 530
e poculo perforato bibere 862
epops cum cignis certat 357
equa Theſſalica decernetur 1017
equi dentes inſpicere donati 1112
equis albis præcedere 108
equi generoſi ſenectus 1260
equi ſenecta 451
equitandi peritus ne cantet 1206
equo ſeneſcenti minora ciccla admone 707
equum in planiciem 361
equus ex aſino 298
equus in quadrigis, in aratro bos 516
equus me portat, alit rex 294
equus Seianus 431
equus Troianus 1418
eraſinades 750
erecti 1110
eretrienſium rho 708
ergini caoi 857
eriduus ex tragœdia 1056
eriſichthonis mentra mutabilior 854
e ſchola cantilena 1256
e ſcopulis enauigare 793
e ſcurra d[illegible]es 5
e[illegible] cum Pacidiano 62
e[illegible] nulla nō naſcentes aola 563
eſto promus 1054
e ſublimi me derides 558
eſurienti ne occurras 1227
eſurientes leones prædam excuſpere 1244
eſurienti uiro neceſſe eſt furari 903
et fama fuit & eras 737
e tantali horto fructus colligis 1063
e terra ſpectare naufragium 1241
e thymbra non fit lancea 612
etiam beylum deuorares 8056
etiam in Deorum cœtu 1019
etiam capillus unus habet umbram 894
etiam chorcorus inter olera 294
etiam quercus bacchatus 1056
etiam ſi cato dicat. 1121
etiam ſi lupi meminiſſes 694
et me mater, &c. 1179
et meum telum cuſpidem habet acuminatam 313
et poſt malam ſegetem ſerendum 1092
et prædam & præmium 1218
et pueris perſpicuum eſt 454
et Scelliſ filium abominor 1195
e tribus malis vnum 903
euenit malo male 978
eucrates 714
euitata charybdi in Scyllam incidi 193
eum auſculta, cui quattuor ſunt aures 122
eundem calceum omni pedi inducere 1091
euparyphus ex comœdia 1100
euripus homo 390
eurybatizare 113
eurycles 1022
eurymnis 1139
exacta uia, uiaticum quærere 872
ex academia uenis 866
ex adyto 327
ex agro, ſioc e rure 918
ex æquo narrare 1053
ex amphitheto bibiſti 1040
examen uirtutum 132
ex animo loqui 416
ex aſino equus 705
ex aſpectu naſcitur amor 112
ex aſtris delapſus 362
ex bono in bonum 927
excoriat priuſquam mactaris 840
excubiarum gratia canens 322
excubias agere ac ditari 765
excubias agere in Naupacto 112
excuſationes non accipis certamen 852
ex diametro oppoſita 416. 1 8
e c[illegible]tiones ſerere 1162
ex ec lem arrcaliduum & frigidum efflare 340
exercitatio domeſtica & umbratilis 1256
exercitatio poteſt omnia 1[illegible]2
ex fronte perſpicere 569
ex habitu [illegible] uirum præſe fert 988
ex [illegible]ra 46
ex harena funiculum nectis 181.646
exigit & a ſtatuis farinas [illegible]
exiguum malum inge[illegible] 617
exiguum obeli preciū 901
ex [illegible]ois iabu [illegible] teſtis 3 8
ex ipſo bone lora ſumere 118
eximere e manu manubrium 10[illegible]
exitij nulla ratio 1167
exitium 482
exitus flagitiorum turpis 997
ex iure manu cōſertum 1159
ex lib. gubernatores 1159
ex mi[illegible]mis initiis maxima 978
ex natali emortualem facere 1319
exotica auis 124
exordiri telam 658
ex ore lupi 686
ex ouo prodiit 158
ex pal[illegible]s inanibus triticum facis 687
ex patre malo nunquam bonus filius 255
expecta apus 818
expecta bos aliquando herbam ibi[illegible]
expedit habere plura cognomina 959
ex perpendiculo 1146
expertes inuidentiæ mutatores 119
ex Phelleo 821
ex præſcripto 153
expuit in cœlum 8[illegible]9
ex pylo captiuus 1[illegible]39
ex quercubus & ſaxis nati 363
ex reliquiis conicere 419
ex ſe fingit uelut araneus 1087
ex ſtipula cognoſcere 418
ex ſyngrapha agere 1178
ex tempore dicere 354
ex tempore uiuere ibidem
extis pluit 828
extra calcem 1146
extra chorum ſaltare 652
extra cantionem 409
extra fumum & undam [illegible]8
extra lutum pedes habes 112
extra oleas 428
extra organum 7 8
extra periculum ſer[illegible] 9 9
extra publicam uiam ne defleceris 22
extra quærere ſeſe 6[illegible]9
extra telorum iactum 119
extra uiam currere 58
extrema extremorum mala 818
extrema manu 108
extrem[illegible] [illegible]iguis attingere 3[illegible]
extremum occupet ſcabies
ex [illegible]us actus ſ[illegible]ulæ 9[illegible]
ex tripode 310

ex[illegible]tum

Extritum ingenium 738
Ex utribus non amputatis ne libaris dus 25
Ex umbra in ſolem 112
Ex nono moira facere 457
Ex non omnia ſpecta 111
Exurere mare 1120

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Eburneis raſtris ſolum uertere 1454
Echinus parturiẽs cunctatur 1422
Edentulæ maxillæ 1186
Eleuſina ſeruat quod oſtendit 1357
Elige uitam optimam 1433
Eloquentia male ſine morib. diſcitur 1429
Embarus es 1590
Eodem iugo urgeri 1445
Equum Scytha 1382
Equus ſeſſorem rapit 1373
Equus Troianus 1417
Eſca malorum uoluptas 1439
Eſt modus matulę 1598. 1448
Etiam e uite rubus naſcitur 1193
Etiam inter vepres roſæ naſcuntur 1420
Etiam mater & ſorores 1419
Etiam uetus arbuſtum tranſferri poteſt 1416
E tragico comicum drama 1285
Euandri cum matre loqui 1317
Euchionis gallinaceus 1276
Ex cubitus cenare 1430
Ex eodem Lare 1342
Ex eodem preſepi 1286
Ex Ilio me ducit 1380
Expiatis bona obtingunt 1403
Expumicare 1414
Extra callem 1307

F

Aba cudetur in me 85
Faba alba 217
Fabam & ſalem 890
Fabarum arroſor 1137
Faber compedes quas fecit ipſe geſtet 66
Faber fabro inuidet 87
Faber quum ſit 1074
Fabis abſtineto 19
Fabri fabrilia tractant 1074
Fabulæ ſupremum actum addere 93
Faciem perfricare 347
Facies tua computat annos 663
Faciles partus 1243
Faciunt & ſphaceli immortitatem 113
Facile cum ualemus recta cõſilia ægrotis damus 271
Facta iuuenum, conſilia mediocrium, vota ſenũ 886
Factum infectum fieri non poteſt 555
Factum tranſactum 1227
Factum ſtultus cognoſcit 40
Falces poſtulabam 500
Fallacia alia aliam trudit 506
Falſum probrum 1214
Fama non temere ſpargitur 258
Fama prodit omnia 1249
Famelicus non interpellandus 975
Fame mori miſerum 920
Fames perit interuallo, & optime perditur 833
Fames & mora bilem in naſum conciunt 709
Fames magiſtra 101
Fames multa docet 1048
Fames Meliæa 392
Fames optimum condimentum 682
Fames Saguntina 392
Famelicus non interpellandus 975
Familia decem dierum 716
Famis campus 393
Farcire centones 589
Farinæ noſtræ 899
Farinam fugit quicunque molam deuitat 851
Farinam nondum coctam inſpergis 202
Farinæ exigit a ſtatuis 832
Falce ſubmittere 357
Faſtigium imponere 90
Faſtuoſus Maximus 110
Fatale uitæ tempus concluſum 989
Fatis imputandum 973
Fato non repugnandum 1255
Fatum immutabile 990
Fatuos non ruuenit 320
Fauere linguis 890
Fauor principum neceſſarius 993
Fecem bibat qui uinum bibit 273
Fele rapacior 110
Feles Tarteſſia 109
Felices quo differant ab infelicibus 443
Felicia alba 284
Felicibus ſunt & trimeſtres filij 302
Felicitas a deo 1055
Felicitas a funibus penſilis 393
Felicitas multos habet amicos 887
Feliciter ſapit qui periculo alieno ſapit 738
Felicium multi cognati 809
Feli crocoton 110
Felix Corinthus, at ego ſim Teneates 615
Felix qui nihil debet 690
Feneſtram aperire & ſimiles metaphoræ 160
Feram perturbare 889
Feras, non culpes quod mutari non poteſt 124
Feri puer 1111
Ferociam ſacietas parit 960
Ferox alieno præſidio 975
Ferreus, aheneus 306
Ferro diuidere 253
Ferrum & flamma 1221
Ferrum natare docet 176
Ferrum tuum nunc in igni eſt 1102
Fertilior ſeges eſt alieno in aruo 273
Feruet olla, uiuit amicitia 202
Ferulæ manum ſubducere 650
Feſtina lente 433
Feſtinantẽ ultro incitare 99
Feſto die ſi quid prodegeris 109
Feſtucam ne moue 855
Feſtucã ex alterius oculo eijcere 279
Feſtum multas habens 1006
Ne fici oculis incũbant 710
Ficos diuidere 442
Ficos uult 524
Fictilis homo 767
Ficu ſimilior 694
Ficulna machæra 324
Ficulna mens ibidem
Ficulnum auxilium ibidem
Ficulnus ibidem
Ficulnus gladius 710
Ficum cupit 525
Ficum Mercurio 710
Ficus autbus gratæ 1018
Ficus ficus, ligonem ligonem uocat 524
Ficus poſt piſcem 1018
Fides rara 850
Fiducia pecuniæ amiſi 849
Figuli opes 419
Figulus figulo inuidet, faber fabro 87
Filix innaſcitur agris neglectis 744
Filo craſſo, tenui, & ſimil. 655
Filum contentionis tunc erat 855
Filum neuiſti & acu opus eſt 1153
Fimo ſuffitum facis 177
Finire minore pomœrio 911
Finem uitæ ſpecta 835
Fingere cauſas 465
Fixis oculis tueri 730
Flagitiorum turpis exitus 997
Flamma fumo eſt proxima 201
Flammam citius ore preſſeris 615
Flere ad nouercæ tumulum 370
Flet uictus, uictor interiit 137
Flocci non facio, aut flocci facio 334
Flos cinis 1155
Fluctus fluctum excipit 255
Flumina quæq. altiſsima minimo ſono labuntur 972
Fluuiali ſermone marinã ab ſtruis auditionem 845
Fluctus mutus 1138
Fluuio riuulum inducere 793
Fluuius cum mari certas 394
Fluuius non ſemper fert ſecures 1067
Fluuius quæ procul abſunt irrigat 793
Focus luculentus in ædibus 1003
Fodere non didici 492
Fœdum eſt & manſiſſe diu, uacuumq. rediſſe 715
Feminę mortuæ non creden dum 750
Femina nihil peſtilentius 998
Fœnum eſſe 807
Fœnum habet in cornu 64
Folia cadunt, poſt cadent arbores 711
Folio ficulno tenes anguillã 186
Fons Dodoneus 340
Fontes ipſi ſitiunt 311
Fontibus apros, floribus auſtrum 926.1041
Fontibus omiſsis ſectari riuulos 1555
Foras Cares, non amplius anthiſteria 108
Foras tamen 393
Foras proſpectare 420
Fores habet tritas ut paſtorũ caſæ 766
Foris habere pedem 632
Formica camelus 214
Formica formicæ chara 87
Formicæ quoque ſua bilis 607
Formoſus in oſtio 930
Formoſus Pithon. 909
Fors domina campi 1222
Formula cadere 1251
Fortes fortuna adiuuat 99
Fortis in alium fortiorem incidit 1009
Fortiorem te uita 874
Fortuna cui pur. me inuoluis 730
Fortunæ nouacula 1259
Fortunam præſentem boni conſule 727
Fortuna æſtuaria 925
Fortuna Euripus 390
Fortunam ſui cuiq. mores fingunt 578
Fortuna quem nigrũ pinxit 115
Fortunæ committere 985
Fortunatior Strobilis Carcini 109
Fortunatum domi manere oportet 785
Foſſa & uallum 52
In foueam incidit quam fecit 53
Fractis auribus 1159
Frater uiro adſit 328
Fratrum iræ acerbiſsimæ 100
Freno egere 100
Frenum mordere 166
Fricantem refrica 330
Frigidam aquam ſuffundere 418
Frons occipitio prior 86
Frons petit 346
Frontem exporrigere, frontẽ contrahere 348
Frugi homines omnia recte faciunt 505
Fruſto panis 151
Fruſtra canis 184
Fruſtra habet qui non utitur 986
Fruſtra Herculi 648
Fruſtra niti, dementię eſt 1554
Fucum facere 216
Fuga tutior 997

fuge

Fuge procul a viro maiore 874
Fugientem qui l inſequeris, prælentem mulge 833
Fugit amantem, inſequitur fugientem 607
Fugitiuus 986
Fuimus Troes 386
Fuit & Maodroni ficulna quis 1117
Fulgur ex pelui 687
Fulmen lectum ſcandunt 1252. 1355.
Fumosiorem naſum viſi orten taueris 903
Fumi umbra 567
Fumos uendere 137
Fumum fugiens, in ignem incidis 195
Fomus 1196
Funditus, radicitus 1181
Fundum alienum arare 792
Funem abrumpere nimium tendendo 224
Funem reducere 390
Fungus 1011
Fungus putidus 1235
Funiculum ad lapidem 1199
Funiculum ad reſtim 891
Funiculum minorum fugiuni 109
Funiculus curatum 225
Funis n bilactrauit 334
Furari hiſtorias hactenus 1046
Furari neceſſe oiro eſurienti 903
Furemq. fur cognoſcit, & lupus lupum 551
Fures clamorem 208
Furor fit læſa ſæpius patientia 225
Fuſtem facile inueneris, qui cupit cedere canem 465

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

FAber cadit cum ferias ſul lonem 1368
Fabilibus victitat 1287
Fabula Mileſia, 1443
Facilius quam orcom deuicerint Bæoti 1299
Fac nidum non in arbore 1446
Fame argentea conuiuari 1394
Familiaris dominos faſtum nutrit ſeruum 1417
Farinam ſubit prius quã produceris 1314
Felix & fauſtum ſit lumen à 1433
Ferrum nitrum attrahit 1419
Feſtũ pigris ſemper eſt 1443
Figura & triobolus 1390
Filij Neptumni, ſiue maris 1445
Flamma ſine Vulcano 1386
Flatibus obliquis 1400
Fluctus quot inſulæ 1432
Fulmina in terram commutat 1340
Fluuij curſus non detorquendus 1437
Folia quot ilicis 1432
Fyſcibus binis ſolideti 1339
Formicarum nidos inſpirauit 1304
Formicæ ſemitam cauis 1411
Formoſus ſine pulchritudine 1419
Forices in tabula 1419
Fortuna artem amat, ars fortunam 1424
Foſſam determinare 1432
Frondium crepitus leporem terret 1316
Fronte tabernariam exercet 1429
Fronti ocream, tibiæ, galeam applicat 1291
Fructibus non ſtadiis certare 1319
Fructus literarum dulces, radices amaræ 1431
Frumentum in populũ 1393
Fulicam cygno comparas 1365
Fulmen lectum ſcandunt 1355
Fumus e ficubus 1285
Fumus pulchriorem perſequitur 1442
Fundo carens calix 1327
Fures ipſi accuſant 1375
Furor arma miniſtrat 1445
Furtiuæ aquæ ſunt dulciores 1444

G

GAlateam & Theidẽ ſimul amare non potes 848
Galerus aut nauis 744
Galeritis omnibus oportet criſtam ineſſe 853
Galſam bibere 1224
Gallinacei in morem trepidat 492
Gallonius 1102
Gallorum incuſare uentres 769
Gallos quid exsecas? 796
Gallos inſilit 842
Gallus in ſuo ſterquilinio plurimum poteſt 1081
Gallus ſubmiſſis alis 492
Gallus antequam terrum cãtet 963
Gamma Betam perſequitur 1201
Gangamon 1140
Gargara bonorum 1134
Garrire optimus &c. 674
Gaudium dolori iunctum 1002
Gaudium pyrauſtæ gaudes 839
Gello poetarum amantior 699
Gemmei mores 767
Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt 150
Generoſior ſpatia 709
Generoſior Codro 700
Generoſus es excrumena 699
Genius Octæus 956
Genius malus 61
Genu ſura propius 154
ne Genu quidem flexo 454
Genua quum mirent 1080
Genuino mordere 504
Genuinum frangere ibidem
Gerræ 570
Gigantum arrogantia 1008
Gigantum fraterculus 362
Gladiator in harena conſiliũ capit 262
Gladiatorio animo 151, 629
Glaciem ſcindere 910
Gladio plumbeo iugulare 602
Gladius Delphicus 354
Gladius plumbeus in eburnea uagina 296
Gladium acutum auertas 23
Gladium dediſti qui ſe occideret 792
Gladium ne molire 613
Glandes mihi nunquam 413
Glande caſſa 1239
Glandibus victitantes 843
Glauci ars 700
Glaucus alter 1052
Glaucus comeſa herba habitat in mari 1027
Glaucus poto melle reſurrexit 700
Gleba atuum 700
Glebam quoque accipis ero 537
Glomi pro bonis 907
Glomi bonorum 598
Gloſſogaſtores 1130
Gnomeo & regula 463
Gordius nodus 384
Gorgonem Perſeus aggreditur 1052
Graculo cum fidibus nihil 171
Graculus Aeſopicus 929
Graculus graculo aſſidet 87
Graculus inter muſas 294
Græca fide 339
Græco more 1028
Gralatorum, aut teſtudineus gradus 1139
Grata nouitas 988
Gratiæ nudæ 676
Gratia gratiam parit 43
Graue nihil paſſus 918
Grauiora Sambico patitur 64
Gregis noſtri 899
Grues lapidem deglutientes 925
Gry 333
Guſto dignoſcere 381
Guſtum dare ibidem
Gutta uini 1049
Gygis annulos 71
Gypſus lacte maceratus 353
Gyrina rana ſapientior 451

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

GAllinaceus nochonis 1416
Gangrenam addere 1389
Gauia in ſtagnis 1281
Geminas cordas feris 1362
Geometriam exercere in cælo 1423
Gorgone conſpecta 1383
Graculi quando tacuerunt, tunc cygni canunt 1420
Graculo abſente coruus pulcher 1404
Græci Troia conando potiti ſunt 1446
Gradum figere 1628
Gratia non decitur præſtentia 1598
Grans lita 1453
Gratiarum horti immortales 1352
Gratias muſis commiſcere 1276
Groſſus maturus eſus inceptus 1328
Gubernatori ſomnolento ne benefacito 1372
Gutta cauat lapidem 1440
Gutta fortunæ præ dolio ſapientiæ 1278
Gyaro dignum 1353

H

HAbet 1019
Habet & muſca ſplenem 838
Habitus nitum bonum indicat 988
Habuiſſe miſerum 386
Hac non egreditur uerbum 286
Hac nos deus ducit 496
Hæc Helena 148
Hæc potior 158
Hæreditas ſine ſacris 143
Hæſitantia cantoris tuſſis 732
Halcedonia ſunt apud forum 647
Halopantia 1245
Hamanaxa 817
Hamaxobij 154
Hamum uorare 505
Hamus ſemper pendeat 384
Hanc techinam in te ipſum 53
Harenæ copia 326
Harenæ mandas ſemina 173
Harenam metitis 173
Harena ſine calce 348
Harena cedere 395
Harmodij cantilena 768
Harpocratem reddidit 1025
Haſta caduceum 779
Haſtæ & ſcuto 710
Haſtam abiicere 395, 521
Haſtas primas iactare 1255
Haud annuncias bellum 786
Haud canit paternas cantiones 768
Haud unquam arcet oſtium 489. 1084
Hecala pauperior 204
Hecatæ cœna 1107
Hecatæ ſacrificant 382
Hedera laſciuior 1216
Hedera poſt anthiſteria 866
Helenæ cibus 269
Heraclius lapis 232
Herbam dare 395
Herculana balnea 352
Herculana ſcabies 576
Herculani lecti 1156
Herculanus nodus 384
Herculanus morbus 576
Hercule dextro 62
Herculei labores 781
Hercules contra duos 211
Hercules [illegible] 110
Hercules & ſimia 808
Herculis columnæ 892
Herculis corbornos apparet infantes 924
Hercules hoſpitatur 1489

Hercules malorum 662
Herculis quæſtus 8234
Heri & nudiuſtertius 610
Hermionis uice 618
Hermodorus uerba importat 660
Hermonium officium, 646
Hermolai in campum 1195
Hermolaus uique ad gulam 1042
Heroum filij noxæ 254
Heſiodi ſenecta 679
Heſperidum mala 1060
Heterognathus 859
Heteromolia cauſſa 768
Herus omnis ſeruo monoſyllabus 859
Herum nemo bene gerit, niſi ſeruierit bene 57
Hiberæ næniæ 569
Hic depone 892
Hic Rhodus, hic ſaltus 843
Hic telam texuit, ille diduxit 1139
Hinc belli initium 893
Hinc illæ lachrymæ 148
Hinnulus leonem 139
Hipparchi muros 1034
Hipparchorum tabula 768
Hippoclides non curat 436
Hippolytum imitabor 924
Hipponacte magis impius 758
Hipponacteum præconium 504
Hircus Caricus 938
Hirudo niſi plena non omittit cutem 395
Hirundines ſub eodem tecto ne habeas 23
Hirundinum muſea 484
Hirundo totos ſex menſes auſtribus 1061
Hirſuto corde homines 533
Hoc calceamentum conſuit Hiſtiæus, Ariſtagoras induit 870
Hoc iam & uates ſciunt 1189
Hoc municeps aut uicinus nunciauit 1204
Hoc nouerant priuſquã 1076
Hodie nihil ſuccedit 1188
Hodie nullus, cras maximus 1034
Holerum appoſitiones 767
Holitor opportuna loquens 238
Holmus erit mihi cubile 708
Homerici uerſus aliquot prouerbiales 978
Hominum uniuerſa prolnit pelagus mala 864
Homo bulla 542
Homo fictilis 707
Homo homini deus 58
Homo homini lupus 62
Homo nouus 362
homo ſemper contradicens 1155
Homo Thales 954
Homo trium literarum 715
Honos alit artes 364
Honeſti nulla ſatietas 101
Horis omnibus nemo ſapit 377
Horna meſſis 1027
Huſpes indignum 882
Hoſpes in tempeſtate aut hyemis moleſtus 639
Hoſpes quiſquis profuturus eſt ueniat 673
Hoſpitibus aliquid relinquito 120
Hoſpitem non ſemper hoſpitem 1201
Hoſpitis habenda cura 995
Hoſtimentum eſt opera pro pecunia 578
Hoſtes ſemper tales me iuſte quantus 695
Hoſtibus eueniat 811
Hoſtis domeſticus 1114
Hoſtium munera non munera 133
Huius non facio 334
Humeris ſuſtinere 1128
Humi hauris 767
Humida nox 917
Humi ſapere ibidem
Hybernum ſomnium 1811
Hydram ſecas 475
Hydra magis uarius 71
Hydram in foribus 473
Hydrus in dolio 1010
Hylam inclamas 179
Hymetria nulla 104
Hymetia noua, ſalerna uetera 510
Hyperta omiſſa pedem inſequeris 875
Hyperberetæs 759
Hyperbolo peior 1068
Hyperi uertigo 693
Hyplea cætior 143
Hyſtricis ſeta 1055

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

HAbenas ignarus non tractet 1344
Habitus & inteſtini 1406
Hadriam Aufidus retro fugit 1445
Hætes abſens uocerit 1447
Harena Lydia 1444
Harmonia ſutila 1359
Haſtam altera, altera caduceũ 1373
Hecales cena 1391
Hectorem imitaris, ab Ilio numquam recedis 1389
Hecuba tutus, foris Helena 1385
Helenæ crater 1359
Hercules in Lydia 1423
Hercules animo Tydeus corpore. 1341
Herculi ædem mulier non intrat 1375
Herculis clypeus 1449
Herculis cornu 1318
Herculis ira 1387
Hinnulus ne cum Leone pariatur 1303
Hippocratis liberis cedit 1341
Hippocratis uinculis alligare 1428
Hippodromica bona 1433
Hircos mulgens ſanguinem ducit 1370
Hircus Themuitarum 1315
Hirundo æſtatem loquitur 1377
Holeribus agreſtibus uictitat 1316
Homini aliud, aliud humanitatis ſatis 1426
Honorat ſe ipſum qui honorat 1434
Horti Gratiarum immortales 1352
Hortus altera ſuccidia 1453
Numeros licet perdas aqua in cernendo 1308
Hydrargiro furacior 1376
Hydropico nihil ſiccius 1323
Hylam uocare 1442

I

IAcere in fermento 763
Iactantiæ comes inuidia 1001
Iactantia turpis 990
Iactare iugum 968
Iaculari ſine ſcopo 410. 899
Iaculo immiſſo tugere 29
Ialemo frigidior 766
Ialemo miſerior ibidem
a Ianua aberrare 256
Ianuam aperire 160
Iapeto antiquior 1264
Ibyci equus 1165
Ibyci grues 374
Idem actis quod Titij 426
Idem puluis 597
Iecit acheo es duas teſſeras & quattuor 705
Ignarium dare 1148
Ignauis ſemper feriæ ſunt 633
Ignaui uertitur color 124
Ignem diſſecare 376
Ignem igni ne addas 78
Ignem ne gladio fodito 18
Ignem palma 766
ne igniſer quidem reliquus eſt factus 409
Ignis ad Naphtam 924
Ignis ad torrem 924
Ignis, mare, mulier, tria mala 500
Ignis non extinguitur igni 848
Iidẽ litteris comœdia ac tragœdia componitur 880
Iiſdem numeris 415
Iiſdem uelcentes cepis 784
Iliade prolixius 1118
Ilias bonorum 130
Ilias malorum 130
Ilico hyems erit 1091
Illentis tragœdos conducit 579
Ilio ſemper mala 1016
Illandatus 729
Illi iam non ſunt, at qui ſunt mali 759
Illotis manibus 388
Illotis pedibus ingredi 387
Illo reſpiciens, ſed hic remitte bona 913
Imberbis ſenes doces 846
Imbre terra gaudet 551
Imis ceris eradere 1072
Imitabor Nepam 1036
I modo, uenare leporem, nũc Itym tenes 920
Immunem uenire 1086
Impari numero ſuperis ſacrificato 51
Imperator bonus & idem robuſtus miles 1004
Imperatorum multitudo Cariam perdidit 663
Impete peritum artis 669
Impetere lingua 548
Improbi conſilium in extremum incidit malum 828
Improbitas muleæ 983
Improbitas compẽdiaria res 834
Inabſurde locutum 974
In acie nouaculæ 34
In ære meo eſt 309
In aere piſcari 180
In agro Iuxculano capras 1157
In albo eſſe 300
In alia regione eſſe 1161
In alieno foro litigare 519
In angulo 1152
Inania multa in bellis 749
Inaniter equam conſumis 179
Inani ſpe flagrat 1058
Inſomnia inania conſilia 894
In antium haud legitimum, ſtimulum impingis 880
In anulo dei figuram ne geſtato 54
In apes irruiſti 762
In aphannis 830
In apio nondum eſt 429
In aqua hæret 191
In aqua ſiſtre 116
In aqua ſementem facis 175
In aqua ſcribis 176
In arduis cunctatur agẽdum 1160
In area latitas 881
In armis acceſſas 1054
In aurem dicere 139
In beatam 482
In beato omnis beata 1233
In bello peccare bis 790
In buccam quicquid uenerit 255
In caducum parietem inclinare 652
Incantationes quauis efficacius 1188
In capras ſylueſtres 829
In caput præcipitari 856
In Care periculum 244
In cedis per ignem 1009
Incidit in foueam quam fecit 53
Incita equum iuxta nyſſam 1098
Incitare currentem 976
In cœlum ſcputis 879
In cœlum iacularis 185
In corpore eſt animus 955
In cotyla geſtare 762
In craſtinum ſeria 1166
In eudem eandem tundere 401
Incudi reddere 235
In culmo arare 1070
Incus maxima non metuit ſtrepitus 789
In dextram aurem 337
In diem uiuere 354
Indignor qui me uel aſpicias 978

Indignos qui illi matellam porrigas 255
In directum 1241
In diſcrimine apparet qui uir 982
Indoctior Philonide 639
In doliō figularem artem diſcere 245
In dominum adſerre denies 477
Induitis me Leonis exuuium 147
In doru & implacabilē 1088
Induſtriam adiuuat deus 991
In eadem es naui 444
In eandem naſſam 452
In eaſdem anſas uenisti 452
In eburna uagina plumbeus gladius 296
In eodem bæſicas luto 186
In eo ipſo ſtas lapide, in quo præco prædicat 764
Inelegantior Libethriis 263
In exitium 482
Inexplebile dolium 411
In fermento iacere 763
Infixo aculeo ingere 29
In flammam manum mitto prudens 913
Inflate buccas 904
Inflige plagam ab arat. 1068
Influit qd exhauritur 536
In folle efferre 1207
In fontibus adeſſe 517
In fontibus urceum 463
In foro noſtro res uertitur 911
In foro ueritas 1222
In frigidum furnum panes immittere 1152
In fugitiuum 986
In genibus deorum 709
Ingens diſcrimen 981.992
In gradum reponere 158
Ingredi Iunonium 1019
Inguinis & capitis diſcrimen neſcit 663
In harena ædificas 176
In harenam deſcendere 398
In herba eſſe 518
In herba luxuries 859
In herbis 1258
In hoc calciamento pedem habet 1193
In holmo cubabo 708
In horas 354
In tecta aqua more balneatoris abire 29
Inimicus contemptus 978
In integrum reſtituere 1258
Iniquum petendum, ut æquū feras 533
Initiis mederi præſtat 96
Initio confidens, in facto timidus 864
Iniuria ſoluit amorem 1172
Iniurato credere 338
In laqueo lupus 407
In laqueum inducere 403
Inolente unguentum 295
In leporinis 1187
In limine deficere 218
In linguā quicquid uenerit 1226
In Lipſydrio pugnas 1054
In luto hæſitare 111
In magnis & uoluiſſe ſat eſt 4
708
In malis celeritas optima 1251
In manibus eſſe 951
In mari aquam quæris 394
In matellam immeiere 225
In me hæc cudetur faba 65
In mentem, quicquid uenerit 226
In mucronem incurrere 53
In morbo conſumat 1145
In nare bilis 709
In nauibus enutritus 1175
In neruum ire 623
In nihil ſapiendo iucundiſſima uita 765
In nocte conſilium 497
Innocuus alium aſpiciam, meum habentem malum 737
In numerato 1071
In occipitio oculos ger. 847
In omni fabula & Dædali excratio 764
Inopi nullus amicus 805
In orci culum incidas 761
In oſtio formoſus 930
In pace Leonea 1124
In Panticapæum 856
In parte uel ignem prædetus aliquis 7
In pedes retrocedit 1054
In periculoſo negocio non eſt dormitandum 985
In portu nauigate 52
In portu impingere 228
In pulicis morſu deum inuocat 862
In puteo conſtrictus 452
In puteo cum canibus pugnare 413
In Pythij templo cacare 1050
In quadrū redigere 403.1262
In quinque iudicum genib. ſitum eſt 709
In rupes 856
In ſaltu uno, duos apros capere 924
Inſana laurus adeſt 578
Inſania aliena frui opt. 538
Inſania non omnibus eadem 1009
Inſanire cum inſanientibus 1155
In ſaxis ſeminas 176
Inſcitia confidentiam parit 1118
In ſe deſcendere 280
In ſenem ne quod collocaris beneficium 418
In ſimpulo 510
In ſinu manum habere 752
In ſola Sparta expedit ſeneſcere 1051
Inſomnis quæcunque uidentur 325
Intempeſtiua beneuolentia nihil a ſimultate differt 316
In tempore cauenda pœna mali 992
In tenebris ſaltare 381
Inter calicem & os 192
Inter cæſa & porrecta 144
Inter cæcos regnat ſtrabus 882
In tergore bouis deſedit 881
In tergoribus mens eſt 490
Inter Corinthum & Sycionē 237
Inter indoctos etiam Corydus ſonat 519
Inter lapides pugnabant 116
Inter manum & mentum 1184.193
Inter malleum & incudem 34
Inter os & offam 192
Inter pueros puer, inter uiros uir, 562
Inter pueros ſenex 1051
In terra pauperem ibidem
Inter ſacrum & ſaxum 34
Interfecta muſica 861
Interuallo perit fames, & optime perditur 873
In toga ſaltantis perſonam inducere 607
Intra labia iſſit 1218
Intra pelliculam tuam te contines 279
In tráſennam inducere 1122
Intra ſeptimam 761
Intra ſuas præſepes 309
Intra teli iactum 156
Intriſti, exedendum 66
Intruſo ſum 100
In tua ipſius harena 924
In ſuo luco & fano eſt ſitum 309
In regno tuo 308
Intus canere 450
Intus & in cute 396
In ſuū ipſius caput 812.1149
In ſuom ipſius caput inſpue 280
In uado 51
In uenato periit 407
In uentrem inſilire 1167
Inueni, non quod pueri in faba 741
In uia ne ſeces ligna 25
Inuidus uicini oculus 788 1181
In uino ueritas 292
Inuita Minerua 47
Inuitis canibus uenari 315
Inuitos boues plauſt, inducere ibidem
Inuito non confertur beneficium 999
Inuitat Iupiter uouit 761
In uoti compotem 979
Inutilior Blace 1030
In utramuis dormire aurem 537
Inus dolores 764
In utrumuis dormire oculū 1223
Inuulnerabilis ut Cæneus 867
Ioca ſeriaq. 449
Iocandum ut ſeria agas 1187
Ionice, pro laſciue 225
Io pæan, io triumphe 577
Iouem eſſe credere ſtultitia eſt 736
Iouem lapidem iurare 640
Iouis auribus ſeruare 649
Iouis Corinthus 457
Iouis germen 1233
Iouis lac. 1164
Iouis & regis cerebrum 268
Iouis quadrigis 167
Iouis ſandalium 614
Iouis ſuffragium 623
Ex Iouis tabulis teſtis 378
Iouis taxilli ſemper feliciter cadunt 125
Iouis tergus 1050
Ipes mali 753
Ipſa pelle præ te fers 664
Ipſe dixit 624
Ipſe ſemet canit ibidem
Ipſe ſibi malū fontem reperit 54
Ipſe ſibi perniciem accerſiuit 981
Ipſi teſtudines edite, qui cepiſtis 66
Ipſis & Chiis 1196
Ipſo cratere 1049
Iracundior Adria 1150
Ira omnium tardiſſime ſeneſcit 289
Ire per extentum funem 608
Iratus deus 62
Irritare crabrones 54
Iro pauperior 274
Irriſibilis lapis 617
Iſauricus 818
Iſta 923
Iſthmum perfodere 1081
Ita fugias, ne præter caſam 195
Iter infortunatum lepos apparens facit 755
Iterum ad eundem lapidem offendere 196
Iterum atque iterum ad pythum uia 758
Iterum tranquillitatem uideo 586
Ithoros 1015
Itidem ut Acheronti 1216
Ithym nunc tenes, i modo uenare leporem 920
Iubentis aperte loqui 974
Iucunda malorum præteritorum memoria 1205
Iucundiſſima nauigatio iuxta terram 114
Iugulare mortuos 102
Iugum iactare 968
Iunco ſiceo 1212
Iungere uulpes 140
Iunonium ingredi 1019
Iupiter aliquando pluit, aliquando ſerenus eſt 355
Iupiter inuitus nouit 761
Iupiter non omnibus placet 677
Iupiter orbus 394
Iupiter aquilam delegit 1055
Iupiter quomodo duxerit uxorem nouit 1080
Iuſiurandum adactum 831
Iuſtitiæ oculus 1014
Ius in manibus 432
Iuſtitia iuſtior 1014
Iuſtitia ipſa exigua res eſt 464
Iuſtitia Prienenſis 912
Iuuenta uiribus pollet 980
Iuuenum facta, uirorum conſilia 886
Iuuenari 1035
Iuuenum lanceæ 887
Iuxta cubitum profecit 1029

Iuxta

Iuxta fluuium puteum fodis 854
Iuxta Lydium currum pedes 513
Iuxta melam 908
Iuxta nauem 1029
Iynge trahor 1130

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

IEci cena 1393
Iciens ictus eſt 1394
Idem furnus idem duxit trocu 1320
Ieiunium olet 1349
Ignauia ignauiam generat &c. 1434
Ignem factum inflare illi nefas 1323
Ignem ſtipulæ, admonere nõ tutum 1309
Ignis & mare uetis ſeruiunt 1398
Ignis in ſinu 1449
Ignis in nepribus 1297
Ilio indigna uerba 1309
Imbrem tonitrus antecedit 1442
Imbrij & Lemnij 1363
Immortales Gratiarum horæ 1352
In aceruum metere 1382
In Aetolis manum, mens autem in Clopidis 1413
In Aetolis manus habet 1366
In agrum ſerens 1340
Inania captat, dum uitat humum 1451
In aſini aures canere 1305
In aſtralagis nobilitas 1302
In caua minus beoc canis lu ſcinia 1389.1418
In ceo quis dies 1385
In cinere ſcribere 1313
In communi piſce non inſunt ſpinæ 1431
In cubiculo nola 1381
Indigentia mater ſanitatis 1435
Indigno dignitas ornamentum in luto 1423
In eadem tegula canis dormitat 1443
In eandem lancem imponere 1269
In eodem ualetudinario iacere 1416
Inferorum triacadas 1303
In talemos adſcribendus 1314
In meridie uixæ philoſophari 1172
In naribus bilis 1446
Innumeros oculos, & crania bina 1287
In ollis uenari 1414
In pagneo ſapientia 1391
In Paro frigida aqua, ſed mulieres pulchræ 1421
In Piſa animam cõfirma 1318
In portu dormire 1436
In prato ſpinoſum aliquid 1430
Inſaniam Oreſtis inſanire 1399
Inſutus appenſis pellibus nõ curatur 1320
Inſeruire temporibus 1438
Inſuere in ſaccum uel culeum 1426
In tabula fortes 1419
Inter graculos primas oe opta 1433
Inter lugentes iocari 1411
Inter Orci cancros adhæſit 1279
Inter Socias, & Tybios referre 1393
Inteſtina adorens ipſe carnes deuorat 1398
Intra quatnor eſſe 1436
In ticlinio Choa 1181
Introite nam, & hic Dij ſunt 1431
Intus Hecuba, foris Helena 1385
Iolaum implorat 1271
Ionica nerba, & Corinthia 1269
Ioui patria intonas 1360
Io Saturnalia 1407
Ita ſit iucundius amos 1439
Ita telum iacit 1445
Iſtic uellus non carpitur 1340
Iſthmon ſinapi bibit 1393
Italicæ menſæ 1444
Iube factu proclinia 1301
Iugo eodem urgeri 1435
Iupiter incuruum ceruicem nondum habet 1314
Iupiter pluc mel 1413
Iynge m habet 1443
Iynges 1328

L

LAbda mihi uideris 1031
Labore laborioſius 757
Laborem ferere 758
Labiax Mileſius ibidem
Labores acti iucundi 540
Labor ſenectuti optimum obſonium 853
Labrum mordere 964
Labyrinthus 757
Lacænæ ſolæ niros pariunt 1060
Lac gallinaceum 240
Lacbanizare 593
Laciadæ 758
Lac lacti ſimile 197
Laconicæ lunæ 606
Lacryma nil citius areſcit 1202
Lædere facile, mederi difficile 445
Lampada tradere 92
Lampon iurat per anſerem 1020
De lana caprina 842
Lanam in officinam fullonis 1160
Lanei pedes deorum 427
Lapide empti 764
Lapidem decoquere 908
Lapidem elixas 174
Lapidem omnem mouere 167
Lapides flere 1259
Lapidi loqueris 184
Lapis lydius ſiue heracli⁹ 132
Lapſana niuere 1084
Laqueo ſuo captus eſt 53
Laqueum effugere 1114
Laqueum mandare 591
Laqueus auxiliari uidet 1044
Laqueus laqueum cepit 842
A lare ordiri 276
Largitio nõ habet fundũ 411
Lari ſacrificans 382
Larinum uerbum 1195
Cum larius luctari 102
Larus 494
Larus hians 756
Larus in paludibus 923
Larus parturis 371
Laterem lauas 174
Late uiuens 757
Latine loqui 43
Lanui tibicinis more 1262
Latronum beneficium 861
Latum & anguſtum 1198
Latum unguẽ & ſimilia 193
Lauares Peliam 758
Laudãt ns pueri pauonẽ 1033
Laudare æquũ, capere pl⁹ 951
Laudas teipſum 678
Laudiceni 534
Lauerniones 1011
Laureolam in muſtaciis quære 1215
Lauro clamoſior ardẽte 668
Laureum baculum geſto 64
Lauriotiæ noctuæ 79
Leæna non ſtatuar in machæra 740
Leberide cæcior 142
Leberide nudior 38
Leberide ſcabroſior 831
Lecytho pinguior 606
Lecythũ haber in malis 1192
Legatus non cæditur, neque uiolatur 1156
Lemnia manu 755
Lemniæ bouis latera athos celac 832
Lemnium malum 377
Leni deus 1158
Lente bos 31
Lente gaudere deſij 703.782
Lenticulã angulo tenes 900
Len unguentũ infundere 195
Lentiſcum mandere 541
Leo chordula uinctus 1113
Leonem ex unguibus æſtimare 380
Leonem radere 602
Leonem larua terreas 260
Leonem ſtimulas 55
Leonem uidere, hoſtium præ lia portendit 923
Leonibus uulpes iungere 373
Leonina ſocietas 326
Leonis catulum ne alas 357
Leonis exuuium induitis 143
Leonis exuuiũ ſup crocotõ 911
Leonis loco murẽ oſtẽdis 788
Leonis ſenecta 780
Leonis ueſtigia quæris 1027
Leontini ſemper circa pocula 229
Leparge ſuper te omnia 1044
Leporem non edit 447
Lepores duos inſequens, neutrum capit 845
Lepori eſurienti etiam placentæ fici 922
Leporis uita 1071
Lepos Atticus 104
Lepus apparens infortunatum facit iter 755
Lepus dormiens 419
Lepus marinus 447
Lepus pro carnibus 472
Lepus pulpamentum quærit 142
Lerna malorum 130
Lerij mali 584
Leſbia regula 135
Leſbiari 965
Leſbius digna 753
Leſbius cantor 260
Leſbius ptylis 969
Letale mulſum 352
Leucæus & ſcriptura non idẽ 908
Leui bracchio 167
Leuidenſæ munus 892
Leuiſs. rei. ſgrauiſsima pœna 809
Leua mens 985
Leniſsima res oratio 787
Lex & regio 922
Lex in manibus 1163
Liba coalemo 1198
Libera Corcyra, caca ubi libet 1016
Liberæ capræ ab aratro 754
Liber non eſt, qui non aliq. nihil agit 1259
Liberorum amantior quam Gello 699
Libetriis inelegantior 263
Libya ſemp adfert mali quippiam 949
Lybica fera ibidem
Ligna in ſyluam 318
Lignum ligno adglutinare 353
Lignum tortum, haud unquã rectum 753
Ligula non dignus 1029
Limam addere 220
Limen oſtij tetigiſti 842
Lindij lactum 604
Lineam ducere 865
Lingere ſalem 1082
Lingua amicus 850
Lingua bellare 735
Lingua his, at illis dentes 828
Lingua iurauit 610
Lingua lapſa uerum dicit 292
Lingua non redarguta 1175
Lingua impetere 548
In linguam quicquid uenerit 226
Lingua præconis 957
Lingua quo uadis 496
Lingua ſeorſum inciditur 957
Linum candidum lucri cauſſa ducit 829
Linum lino nectis 353
Lippis ac tonſoribus notum 272
Lippo oculo ſimilis 1236
Lis item ferit 754
Lis mea eſt 595
Litæ 289
Litem parit lis, noxa item noxam 366

Litem mouebit, ſi uel aſinus ibidem
Litem incipere 977
Litem ne quære quum licet fugere 881
Littoris harenas furari 1046
Littore loquacior 727
Littori loqueris 183
Littus arare 275
Lityerſam cantionem canit 877
Liuor in uiuia 664
Liuor quoque laudaret faciē 227
Locrenſe pactum 608
Locrenſis bos 710
Loculi mendicorum ſemper inanes 747
Locuſta bouem prius pariet 478
Loliginis ſuccus 503
Lolio uictitant 450
Longæ manus 875
Longæ regum manus 77
Longis tibiis canere 236
Longum procemium audiendi cupido 1299
Longum ualere iuſsit 525
Loquax ſalpa 1145
Loqui neſcit, tacere non poteſt 674
Loripedem rectus derideat 817
Lorum ex ipſo boue ſumere 111
Lorum una cum cane 1062
Lorum guſtauit 680
Lucernam accendere poſsis 1232
Lucernam in meridie adhibes 601
Lucernam olet 318
Lucerna pinguior, & lecytho pinguior 656
Lucerna ſublata, nihil diſcriminis inter mulieres 878
Lucri bonus odor ex re quali bet 950
Lucrum pudori præſtat 951
Lucrum cape a ſubeunte nam 852
Lucrum malum æquali diſpēdio 848
Lucrum undecunque captāt 994
Lucta Phyrnichi 913
Lumen ſoli mutuas 311
Lunæ radiis non matureſcit botrus 1170
Lunam in tuum malum deducis 812
Lunam detrahere 1027
Lupi alas quæris 182
Lupi decas 660
lupi etiam ſi meminiſſes 694
lupi illum priores uiderunt 515
lupi a tergo, præcipitium a fronte 880
lupi uenatus 831
lupiorum potum 660
lupis parcere 493
lupus ante clamorem feſtinas 684
lupo agnum eripere poſtulant 684
luporum catulos alere 476
lupus aquilam fugit 684
lupus circum puteum chorum agit 512
lupus hiat 548
lupus lupum, fur furem cognoſcit 551
lupus Mileſius 758
lupus non curat numerū 599
lupus in fabula 979.1117
lupus ouem prima ducat uxorem 956
lupus pilum mutat non mentem 842
luſciniæ deeſt cantio 927
luſciniæ nugis inſidentes 485
luſciniæ ſomnus 730
lutea, pro nihibus 768
luteus ibidem
luto lutulentior 1220
lutum luto purgare 421
lutum niſi tundatur, non fit urceus 847
lutum ſanguine maceratum 754
lux affulſit 684
lychnobij 1089
lydi mali, poſt hos Aegyptij 754
lydio more ibidem
lydius currus 513
lydius lapis 232
lydo non erat negociū 813
lydorum caricæ 660.1102
lydum in placitum provocat 878
lydus in meridie 658
lydus cauponatur ibidem
lydus oſtium clauſit 658
lynceo perſpicacior 461
lyſiſtrati diuitias habes 878

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

LAbra non palatum rigat 1290
Lacinia obtinere 1416
Laconice cenat 1286
Lacrimæ Simonidis 1348
lagenam crateri numquam impone 1443
Lamiam uti nutrices 1352
Lamiæ turris 1420
Lapidem nitidum adorantes 1307
lapides ad filum 1445
Lapis ad funiculum 1401
lapis molaris 1367
Lapitha 1304
Lari uita 1323
Lecytho nihil cum ſtrophio 1340
legatus ſine mandatis 1415
legem patere quam ipſe tuleris 1457
lemnij & Imbrij 1363
lemnius obtutus 1313
leonem ſubula excipere 1415
leo prius, nunc leporem agit 1368
leporem frondium crepitus terret 1316
lepus leonem trahit aureo laqueo 1194
leuato uelo de cauſſa cognoſcere 1449
lex Aſinaoe ibidem
libera in Gynadra aqua 1364
liberi Deorum inuulnerabiles 1421
libertas Romana & latina 2481
licyorij, & licynium fulmen 1504
ligonibus aureis terram fodere 1424
lineam mittere 1419
lippus oculus ſolis radios nō fert 1364
literarum radices amaræ fructus dulces 1431
locuſta tureſtris 1341
lucernas fraudare oleo 1448
ludere inter lugentes 1411
lumbos fractus ut Myſius aſinus 1365
lumen felix & fauſtum ſit 1433
luſcinia in cauea non canit 1389.1418
luſcinia muſarum 1268
lutea progenies 1397
lydia harena 1433.1434

M

MAchæra tibi eſt, & nobis urbina 723
Machinamentum megaricum 549
Machinas poſt bellum adferre 787
Macilenta manu pinguem pedem 1072
Macilentior Leotrephide 1157
Mactata hoſtia lenior 617
Macte uirtute 577
Macula, labes 1224
Madusa 1223
Mæandri 1227
Mæſonica dicteria 1165
Magdaris 340
Magade 340
Magdalia canem alens 1017
Magis gaudet eo, qui ſenectā exuit 967
Magis ipſe Phryx 699
Magis impius Hippomene 751
Magis mutus quā piſces 203
Magis quam ſol Heracliti 1176
Magis ſibi placet, quam Peleus in machæra 699
Magis uarius quam hydra 71
Magiſtratum gerens, audi & iuſte & iniuſte 686
Magiſtratus uirum indicat 425
Magna ciuitas, magna ſolitudo 586
Magna loqui 501
Magnetis more attrahere 510
Magnetum mala 749
Magnorum fluminum nauigabiles fontes 149
Magno ſlumini riuulum inducis 793
Magnum os anni 667
Magnus uerſator in re publica 878
Mali attrahens ut Cæcias nubes 222
Mala extrema extremorum 858
Mala auia 668
mala bona 204
Mala conciliant homines 466
Mala mallis 1261
Mala ſenium accelerant 1002
Mala ultro adſunt 1050
Malcam legens, quæ ſunt domi obliuiſcere 583
Mala parta, male dilabuntur 323
Mali bibunt, improbitatis tecem 753
Malitia uaria eſt 506
Mali commatis 813
Mali corui malum ouum 376
Mali fontem ſibi reperit 54
Mali principij malus finis 1215
Malis auibus 62
Malis ferire 392
Malis mala ſuccedunt 995
malis non cedendum 912
Malis ter mala 861
Mali ithripes, māll ipes 753
Mali uiri honeſta oratio 296
Mali uiri munera inutilia 133
Malo accepto ſtultus ſapit 41
Malo aſino uehitur, 1154
Malo male euenit 978
Malo nodo malus quærendus cuneus 78
Malorum meminiſſe 480
Malorum obliuio 975
Malorum panegyris 751
Malorum theſaurus 131
Malo uni obnoxium 1043
Malva mollior 302
Malum bene conditum ne mouetis 55
Malum bono penſatum 997
Malum conſilium 81
Manere apud matrem 1194
Malum eſt bonum 1057
Malum Herculēs 572
malum lucro coniunctum, non eſt malum 951
malum lucrum, æquale diſpendio 848
malum malo medicari 78
Malum munus 1018
Malum uas non frangitur 1056
Malus cum malo colliqueſcit uolupiate 556
malus ianitor 1048
malus ne ingrediatur 851
malus choraules bonus ſymphoniacus 1207
malus nullus hoc ſcie 163
mamacuthæ 1095
Manendum dami 989
manentī uincendum, aut moriendum 818
mancipi pera 1138
mandare laqueum 591
mandrabuli more res ſuccedit 104
mandragoram bibere 1121
Mandroni fuit ficulna oanio 1117

Manducus .

Manduces 1184
Manere apud matrem 1194
Mannij Ariciæ multi 758
Manibus nihil non fit 955
Manibus pedibus 166
Manica 1085
Manſuoto uinculo 752
Manſiſſe diu & uacuum rediſſe, fœdum eſt 715
Manſum ex ore dare 1245
Mantica in tergo 279
Manticulari 968
Manubrium e manu eximere 1022
Manuari 1133
Manu longa & manu breui tradere 1130
Manum admouens fortuna eſt imploranda 515
Manum admouere 1064
Manum de tabula 227
Manum prudens immitto in flammam 913
Manus conſerere 1257
Manus in ſinu habere 752
Manus longæ 77.1130
Multæ manus onus leuius reddunt 564
Manus unius infirma pugna 464
M[illegible] t habere ſub pallio 752
Manum non uerterim 218
M[illegible]u ferendam, non thylaco 796
Manu utraque adeſſe 373
Manus manum fricat 42
Maras 1023
Mare aureum 372
Mare cœlo miſcere 152
Mare exhauris 972
Mare inexpugnabile 500
Mare prius uitem tulerit 593
Mare proluit omnia mortalium mala 864
Mare ſalſum eſſe è paucis guſtis cognoſcitur 380
margites 515
mari aquam addere 381
mare è ſi ſſa aquam 827
marinam auditionem fluuius abluit ſermonem 845
mariumremores 1155
maritimus quum ſit, ne uelis fieri terreſtris 888
mars communis 1163
mars haud concutit ſua ipſius arma 868
mars initio laudatus ob filios 913
mars rex 1022
martem tueri 865
marte noſtro 247
martis campus 674
martis pullus 868
maſchalam tollere 298
maſculum 1127
maſſiliam nauiges 565
matellæ immeiere 125
materiæ probæ probus artifex 913
matiolechus 1059
matrem ſequimini porci 1188
matris ut capra dicitur 748
matulam porrigere 255
matura ſitio ſæpe decipit, feſtina ſemper mala eſt 392
Mature fias ſenex 105
Maturior moro 1154
Maza eſurienti 590
Mazam pauluita me piſtam 745
mazam ſcarabeo 746
Maza poſt panem bona 590
Mazanomani cantio 456
Mea eſt pila 595
Medicus multorum inſtar 335
medicus oratio 810
medis aliquid relinque 120
medium oſtendere digitum 591
medius teneris 186
medullitus 1246
medus hos non inſidiabitur 761
megarenſes neque tertij, neque quarti 470
megarenſibus nunquam 917
megarenſium lacrymæ 604
megaricæ ſphinges 667
megaricum machinamentum 549
megaricus riſus 225
meis telis uulneror 52
melampygum ne incidas 455
melanione caſtior 748
meliacum nauigium 747
melitæa fames 392
meliores nanciſci aues 668
melitæus catulus 854,1090
melitide ſtultior 1095
melius nobis eſt quam heri 802
Mella poetica 104
melea præfocatio 353
melle potio Glaucus reſurrexit 700
melle litus gladius 352
mellē temetipſum perungis 747
mellis medulla 668
memorem compotorem odi 286
memorem mones & ſimilia 80
memoria iucunda præteritorum malorum 1205
me mortuo terra miſceatur incendio 152
mendacem memorem eſſe oportet 556
mendacium utile 1260
mendax Atraphaxis 1068
mendici pera non impletur 606
mendico ne parentes quidem amici ſunt 1048
mēdici loculi ſemper inanes 747
mendicus etiam plurimum in loco poteſt 519
menecles alia, porcellus alia loquitur 786
menſa communis 242
mens cœli terræq. regina 1255
mens cuiq. deus 496
menſe maio nubunt malæ 163
mens eſt in tergoribus 490
mens læua 985
Mens non ineſt oſtauris 747
Mens peregrina 921
mens uides, mens audit 1108
Mentem belli temporo neq. ſerito, neque edito 481
in mentem quicquid uenerit 125
mentis bonæ bona opera 577
mentiuntur multa cantores 522
meos corymbos necto 834
mercator eſt 1015
mercator nauiga & expone 1124
mercenariū præconiū 1209
merces amico conſtituatur 1186
mercuriale 1152
mercurio dextro 1152
mercurius infans 747
mercurius non è quouis ligno fingitur 612
mercurius ſuperuenit 1059
mercurius triceps 971
merrhæ ac Siloam flumina ſeiuncta ſunt 870
meræ ulsionea putet 387
meſſem miſerā metere 968
meſſena ſeruitros 724
meſſe tenus propria uiuere 278
meſſiaum herba 518
meſſis tempus boues expectantes 825
metam præſtituere 921
metira digitia 1127
metum inanem metuiſti 558
metus infamiæ 987
metus & pudor 984
micare in tenebris 338
midę diuitiæ 249
midas auriculas aſini 248
midas in teſſaris conſultor optimos 742
mihi curæ erit hoc negocium 996
mihi iſta curæ futura ſunt 1006
mileſia ſtragula 163.585
mileſia ſtromata ibidē
mileſij quondam ſtrenui 585
mileſius lupus 758
miles ſiculus 907
militauit cum Eraſinade 750
milium terebrare 1160
milium torno ſculpere 749
miluium adorat 912
miluus quantum nō oberret 912
mineruæ felem 408
mineruæ ſuffragium 873
cum Minerua manum quoq. moue 246
miniarula cera notare 220
miniſtrabo mihi balneum 413
minimo prouocare 920
minis tribus inſumptis duodecim imputat 579
minore finite pomœrio 921
minus de iſtis laboro quam de ranis paluſtribus 800
minus habet mentis quā Dithyramborum poetæ 493
minus animi, aut plus potentiæ 1055
minutula pluuia imbrem parit 119
mirmillo 626
mira de lente 1114
miſcebis ſacra prophanis 152
miſerior monomachis 1157
miſerrimum fame mori 920
miſthagyrtes non daduchus 1190
mitior malua 302
mitior columba 921
mitte in aquam 482
mittere manum in flamma 913
modio pleno 1127
modio demetiae 746
modius ſalis abſumendus prius, uſquam fidas 446
modo palliatus, modo togatus 1179
mœnia ferrea, non terrea 863
mœnia pro opibus 313
mœnia Semiramidis 1064
molam qui uitat, uitat & farinam 851
moleſta neceſsitas 1205
moleſtus eſt, ſed iam aſſueuimus 741
moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui 746
moleſtus interpellator uenter 996
molli bracchio, leui bracchio 167
mollior cinædo, pepone, malua 302
molon 901
momo ſatisfacere & ſimilia 226
monitor adiuuat 144
monoſyllabus 859
mons cum monte non miſcetur 847
monſtrum alere 539
monſtro cui me fortuna implicauit 730
montes frumenti 1223
mōtes aureos polliceri 372
mopſo Niſa datur 629
morbum morbo addere 78
mordere frenum 166
mordere labrum 964
mordicus tenere 168
more Carico 1147
more Romano 1202
more Ariſtylli 1188
more cyclopum 1187
more galli domi pugnas 1194
mores gemmei 768
mores regionis reſpondent 1062
mors omnibus communis 984
mors optima rapit, deterrima relinquit 989
mortalis deus 238
mortui non dolent 1262
mortui non mordent 919
mortuis non conuiciandum 1003
mortuo mederi, ſenem admonere 105
mortuo uerba facit 184
mortuo leoni & lepores inſultant 1172
mortuus rurſus occidere 1252

Mortuo uilior 1247
Mortuos uidens 919
Mortuum flagellas 178
Mortuum unguento perungi 844
Morſus iacet pedens ibidē
Mortuus per ſomnum uacabis curis 1016
Morycho ſtultior 718
Moſchus canens Bœoticum 855
Mothonem a remo aufes 826
Mouere calculos 218
Mouere Camarinam 56
Mouebo talum a ſacra linea 37
Mox ſciemus melius uate 1005
Mula ubi pepererit 230
Mulcta allium, ac ſiheum cepe 853
Mulctio bibere 477
Mulgere hircum 140
Muli aſinis quantum præſtāt 796
Muli Mariani 1096
Mulierem ornat ſilentium 1036
Mulieri imperator, & mulier miles 622
Mulieri deſunt uerba 927
Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem 730
Mulieris animus 925
Mulieris oculus 875
Mulieris iuſiurandum 186
Mulieris podex 925
Mulier mala 500
Mulier pudica ne ſola ſis uſquam 988
Mulierum exitia 730
Multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra 395
Multa dicere, & opportuna non eſt eiuſdem 617
Multa docet fames 1048
Multis in bellis inania 749
Multa in medio 1242
Multæ manus onus leuius reddunt 564
Multæ regum aures, atq. oculi 76
Multæ rotæ uoluentur 1078
Multam ſyluam geſtas 923
Multa noſſe oportet, quibus deum fallas 750
Multa nouit uulpes uerum echinus unum magnū 199
Multas amicitias ſilentium diremit 449
Multi diſcipuli præſtantiores magiſtris 992
Multiq. boniq. 254
Multi boum ſtimul. 288
Multi Manij Ariciæ 751
Multis hirundinibus opus eſt 329
Multis ictibus deiicitur quercus 365
Multis paraſangis præcurrere 558
Multi ſe oderint, ſi teipſum amas 751
Multitudo imperatorum Cariam perdidit 663
Multitudini cedendum 991
Multorum teſtorum Ionis
glandes comedit 1048
Mundus unus no capit duos ſoles 495
muneribus res agitur 976
muneribus uel dij capiuntur 227
munerum animus optimus 662
munerum corruptela 994
munus Leuidenſe 892
munus exiguum, ſed opportunum 995
murem cepis decipula 880
mure obſtrepente etiam timet 862
murem pro leone oſtendit 788
muris circumcurrentibus 1073
muris interitus 808
murus aheneus 752
muſa nunc floret 842
muſarum apertæ ianuæ 673
muſarum aues 1234
muſæ eiuſdem æmulus 450
mus albus 663
mus apud Piſam 553
mus non ingrediens antrum cucurbitam ferebat 855
mus non uni fidit antro 1236
muſcæ 1162
muſcæ improbitas 983
muſcæ quoque ſplen eſt 828
muſcas depellere 961
muſcas præteruolātes metuere 224
muſco lapis uolutus haud obducitur 877
muſcam demetere 828
muſicam docet amor 1109
muſicam neſcio 492
muſicam ne uities 1060
muſices occultæ nullus reſpectus 323
muſice uiuere 537
muſis iratis 62
muſis ſociis 929
vel mus mordeat uitum improbum 365
muſoparagos 1230
mus picem guſtans 573
muſtelæ ſeuum 165
muſtelam habes 110
mutabilior metra Eriſichthonis 854
muta citius loquentur 1122
muti magiſtri 85
mutuas operas tradunt 330
mutua defectio tutiſsima 980
mutus Hipparchion 687
mutus magis, quā piſces 205
mutus magis quā ſcapha 704
mutuum fricant ſenes 330
mutuum muli ſcabunt 329
mutuum teſtimonium 329
myconius criſpus 443
myconius caluus 443
myconius uicinus 919
myconiorum more 1182
myconius conuiua 444
myconus una omnia 384
my facere 332
mylus omnia audiens 676
myrteā coronā ambis 1060
my ſoſsitus es 1050
myſorum ac Phrygum termini diſcreta ſunt 585
myſorum poſtremus 275
myſorum præda 430
myſorum ultimus nauig. 275

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

Magni piſces paruulos comedunt 1439
Mane diſertus ſine moribus eloquentia 1429
Malorum eſca uoluptas 1439
Mādibulis alienis ſidere 1362
Mālum male iacias 1294
Mariſſa obſoleta uincit 1274
Mannarium æs 1436
Manubrium eripere 1422
Manu ignauus, mente præſcos 1306
Manum peteris, & pedem porrigis 1339
Manus Briarei iniicere 1436
Manus in Aetolis, mens in Clopidis 1366. 1453
Mappam mittere 1425
Marcammium non indiges 1383
Mare & ignis uentis ſeruiunt 1398
Mariandinus tibicen. 1346
Mariandinis calamis lopicos modos ſonare 1347
Maris filij 1345
Marſyæ mors 1302
Maſsilienſes mores 1441
Matrex beluam alit 1346
matulæ modus eſt 1292. 1448
matutinum oderunt, ueſpertinum amans 1298
maxillę edentulæ 1386
medica menſa 1392
mediocritas omnis uirtus 1431
medium ſequere 1404
megabyzi ſermones 1293
melanurum perca ſequitur 1306
mel ſummis digitis delibandum 1354
menſa Alcinoi 1327
menſa Ciceronis ibidem
menſæ Siculæ, Aſianæ &c. 1444
menſura aquam bibens 1370
mercurij catena 1353
mercurij typus 1282
mercurius bifrons 1309
mercurius ipſe ne cum muſis ſanarit 1430
merere in acerouum 1382
mileſia fabula 1443
minerua calculus 1343
minuit præſentia famā 1425
mithecus cum ſit, Agamemnonem ſimulat 1412
mithrij pœnas ſuſtinere 1436
mittere lineam 1419
molaris lapis 1367
monetæ ueteris 1338
monitor captas age. 1360
moriens uertus quis deſcripſeris? 1371
mugilis uitam ducere 1325
mulctore reipublicę pellis 1394
mulgens hircos ſanguinem ducit 1370
mulieres pulchræ, ſed in Paro aqua frigida 1422
mulieri & gremio non credendum 1445
mulier Herculis ædem non intrat 1375
multa bene comparata &c. 1437
mulieris brachiis æqualis 1275
multum nauigauit aquæ 1427
mulum de aſino pingere 1435
murus Semiramidis 1287
muſarum fauus 1298
muſarum luſcinia 1268
muſas hortari, ut canant 1417
muſicus apparatus 1274
mus in pera &c. 1449
myrteæ citius poma ferent 1454
myſii Pythiæ talenta 1433. 1446
myſorum more clamat 1347

N

Naxia & Charmione 918
Nam illi iam non ſunt, at qui ſunt, mali 729
Nannacus 1023
nanus quum ſis, cede 1063
nare ſine cortice 344
naſo ſuſpendere 337
naſturtium edere 350
naſturtium obtueri ibidem
naſus 276
naſum fumantem urſi ne tentaueris 903
natare non didici 496
natum non nouit 285
naturam expellas furca, tamē uſque recurrit 666
nauci non facio 333
naues onuſtæ conuiciis 356
naufragium commune 1058
nauibus atq. quadrigis 167
nauigare cum deo 462
nauigare cum felicibus 126
nauigatio ad menſam 159
nauigatio iuxta terram 514
nauigationis ſocius 1254
nauis annoſa haud quaquam nauigabis per mare 667
nauem in portu mergis 228
nauis aut galerus 744. 468
nauis una non uehit 1027
naulum perdere 905
nauphractum tueri 744
naulon naucrati 745
nauticæ uſuræ 1210
naxia cos 304
ne allia comedas & fabas 1016
ne allij quidem caput 964
ne alsero quidem pede 416
ne Apollo quidem intelligat 1123
ne beſtiæ quidem ferre poſſent 1208
ne bolus quidem relictus 897
ne bos quidem pereat 1502
nebulæ in pariete 580
nebulas diuerberare 919

Nec

nec animū, nec inanime 1139
Nec apud homines nec in mari 1193
Nec caput nec pedes 1258
Nec aures habeo, nec tango 911
Nec ara nec fides 955
Nec Catoni quidem credere 1122
Ne catulus quidem relinquendus ex genere malo 419
Nec cum bonis nec cum malis amicis certandum 548
Nec ſuttitur nec remigamus 1189
Nec deus nec homo 1194
Nec dignus qui me intueatur 978
Nec elephantus ebiberet 1143
Neceſſarium malum 204
Neceſſitas ferri cares 539
Neceſſitas ingens telum 539
Neceſſitas moleſta 1205
Neceſſitas magiſtra 1165
Neceſſitati ne dij quidem reſiſtunt 539
Nec fidei credere 227
Nec in funerali cœna laudandus 665
Nec mulieri, nec gremio credendum 1099
Nec muſicam ſcio 491
Ne contra bouem ora 740
Ne cuiuis dextram inieceris 18
Nec obolum habet 139
Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus 572
Nec propius ferire 654
Nec crepitu quidem digiti dignum 1256
Ne reſpiciens quidem a tergo 167
Nec ſentitur, nec metitur mihi 176
Nec tibi nec aliis utilis 614
Nec ſi quis, ſi quaeretur 793
Nectaris ſtos 269
Nec uno dignus 335
Nec utilis, nec inutilis 848
Ne decima quidem Syracuſanorum pars 583
Ne de lite pronuncies 795
Ne depugnes in alieno negotio 980
Ne dij quidem a morte liberant 990
Ne Neceſſitudes quidem uiam inueneras 645
Ne ſatietas 1089
Ne genu quidem flexo 454
Negotium ex ocio 744
Negotium meū non eſt, multum ualeat 746
Negotium non aptum 993
Negotium ruminare 964
Ne gry quidem 333
Ne guſtaris quibus nigra eſt cauda 27
Ne Hercules quidem aduerſus duos 222
Ne inexerciatus in mores 1136
Ne in neruum erumpat 641
Ne inſciens quidem uerum dicit 1214
Ne in ter apta quidē ſūt 429
Ne in tonitruis quidem 463
Ne intra ueſtibulum quidem 742
Ne Iupiter quidem omnibus placet 677
Ne libaris diis, &c. 25
Ne lagula quidem dignus 1029
Ne maior thylaco acceſſio 1051
Ne Meretrici quidem credere 1152
Nemeſis adeſt 643
Nemeſis in dorſo 817
Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris 446
Nemo bene merito bouem immolauit, præter Pyrrhū 566
Nemo bene imperat, niſi &c. 27
Nemo cogendus amicus 977
Nemo cogendus officij cauſſa 996
Nemo læditur niſi a ſeipſo 918
Nemo malus hoc ſciet 863
Nemo natus 1218
Nemo nos inſequitur 864
Nemo omnibus horis ſapit 577
Nemo quenquam, prohibet ire publica uia 893
Nemo ſibi paſcitur 1147
Nemo ſine crimine 578
Ne moue feſtucam 855
Ne moueto lineam 499
Ne muſca quidem 474
Ne my quidem 332
Ne nomen quidem 1078
Ne nuncius quidem 410
Neoptolemi uindicta 68
Nepam imitabor 1036
Ne palpalam quidem 405
Ne patris quidem nomen dicere poſſit 793
Ne per ſomnium quidem 144
Nephalia ligna 743
Nephalium ſacrum ibidem
Ne pictum quidem uidit 1122
Ne quis arcem 1263
Ne puero gladium 603
Ne præceps fueris ad iurandū 1171
Ne propius ferire 654
Ne quæras deus eſſe 1193
Ne quære mollia, ne tibi contingant dura 645
Neque cœlum neque terram attingit 213
Neque compluitur, neque ſole aduritur 614
neque cum malis, neque ſine malis 743
neque dicta, neque facta 1190
neque enim ignari ſumus 1002
neque intus, neque foris 1136
neque Lydorum caricas 1101
neque mel neque apes 269
neque natare, neque literas 165
neque nullis ſis amicus, neq. multis 919
neque peſſimus neque primus 1080
neque quantum laſciuiæ donaui 730
neque terræmotus timet neque fluctus 1179
ne quicquam ſapit, qui ſibi non ſapit 247
ne quid moueare uerborum ſtrepitu 985
ne quid nimis 282
ne quis malus ingreditor 852
ne quis unquam Megarenſibus 917
ne rebus proſperis mihi ue nias 126
neruis omnibus 166
neruos incidere 908
ne ſacrificato ſine farina 25
ne ſi ad Iouis quidem aulam 1232
ne ſi bos quidem uocem ædat 793
ne ipſius quidem uulnerabit bon. 918
Neſtorea eloquentia 103
Neſtorea ſenecta 271
ne temere Abydum 328
ne tempeſtas quidem nocere potuit 1108
ne terra quidem inuit 848
ne tria quidem Steſichori noſti 743
ne uia quidem eadem cum illo uult ingredi 498
ne uidit quidem oleum 1079
ne uitiet muſicam 1060
ne uni naui facultates 1077
ne unquam uici ſenis 683
nihil coccyſlante 847
nicoſtrati more 928
niger infamis 118
nihil ab elephante differs 742
nihil ad Bacchum 587
nihil ad fides 214
nihil ad Parmenonis ſuem 31
nihil ad uerſum 129
nihil agere 924.1259
nihil aliæ ciuitates ad Crotonem 1007
Nihil cum amaracino ſui 171
nihili cocio eſt 1061
nihili eſt, cui nil curæ eſt 1243
nihil de uitello 1066
nihil deſperandum 629
nihil differs a Chærephonte 742
nihil dulcius quā omnia ſcire 1242
nihil eſt ab omni parte beatum 804
nihil eſt miſerius quam animus conſcius 1225
nihil ex agro dicis 918
nihil graculo cū fidibus 171
nihil graue paſſ.es, niſi 918
nihil homini amico eſt opportuno amicius 1031
nihil inanius, quam multa ſcire 1164
nihil minus expedit, quam agrum optime colere 948
nihil poteſt nec addi nec adimi 1178
nihil profuerit bulbus 1046
nihil recuſandum quod donetur 1001
nihil ſacri es 342
nihil ſanum 343
nihil tale utilius 1212
nihil ſine ope diuina 991
nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri 394
niobes mala 844
ni pater eſſes 667
ni purges & molas, non comedes 742
niſi crura ei fracta fuiſſent 1125
niſi ſi qua uidit aeis 493
niti contra torrentem 814
nitor 1256
nitro caput aſini ne laues 846
nix alba non eſt 394
nocte lucidus, interdiu inutilis 1063
noctua aliud ſonat, aliud cornix 828
noctua inter cornices 213
noctua uolat 63
noctuæ Laureoticæ 700
nocturnum ouum 456
noctu nauigare 1062
nocuit & nocebit 981
nodum in ſcirpo quæris 593
nominis proprij obliuio ibidem
non ab Hymetto 1252
non abijcis animum 995
non abſq. Theſeo 204
non admodum miſces 1049
non bene imperat, niſi qui paruerit imperio 27
non caput ſomnorum, niſi hoc aut illud fecerit 958
non cedendum malis 982
non certatur de oleaſtro 769
non Chius, ſed Cius 487
non contis aus ramulis &c. 1145
non curat numerum lupus 599
non decet principem ſolidā dormire noctem 688
nondum ſacrificata deuoras 250.360
non e quercu aut ſaxo 1176
non e quouis ligno fingitur Mercurius 612
Non eras in hoc albo 300
non eſt amicus qui deſiit 556
non eſt beatus, eſſe qui ſe neſciat 1206
non eſt cuiuslibet Corinthū appellere 138
non eſt curæ Hippoclidi 406

Non eſt Dithyrambus, ſi bibat aquam 1067
Non eſt eiuſdem, multa & oportuna die 117
Nō eſt laudandus ne in cena quidem 664
Non eſt dormitandum in periculoſo negotio 985
Non eſt meum negotiū, multum ualeat 746
Non eſt oleū in lecytho 967
Non ferenda arrogantia 999
Non filius Achillis 1088
Non habet cui indormiat 1228
Non huc nauigatur a bonis uiris 159
non incruenta uictoria 983
Non idem ſunt ſcriptura & Leucarus 908
Non incedis per ignem 1136
Non ineſt illi dentale 1008
Non interpellandus famelicus 975
Non liberat podagra calceus 1096
Non licet bis in bello peccare 790
Non luctu, ſed remedio opus 989
Non magis quam canē 1239
Non magis quam lupis parcemus 493
Non mouenda loqui 1252
Non mouenda moues 269
Non nauigamus ad Hippolaias 1045
Non nauigat noctu 1062
Non noſtrum onus, bos clitellas 741
Non omnes qui habent citharam, ſunt citharœdi 288
Non omnia eueniunt, quæ in animo ſtatueris 787
Non omnia poſſumus oēs 563
Non omnibus contingit 999
Non omnibus dormio 240
Non omnibus ſeruio ibidem
Non omnino tenere eſt quod uulgo dictitant 249
Non omnis fert omnia tellus 1080
Non oportet hoſpitem ſemper hoſpitem eſſe 1201
Non perſuadebis, ne ſi perſuaſeris quidem 678
Non pluit, &c. 611.1095
Non pluris quā ſimias 1116
Non probantis 973
Non pugnandum cum Principe 992
Non omnibus eadem lauſania 1009
Non quiduis contigit quod optaris 1002
Non quiuis ſus boe lciet 863
Non ſemper erit æſtas 1072
Non ſine diis 801
Non ſoli Atridæ amant uxores 1136
Non ſtatim decernendum 977
Non ſtatim ſiuda apparet 1119
Non ſtatuat leæna in machæra 740
Non ſum diuinus 154
Non ſum ex iſtis Heroibus 612
Non ſuſcipiēdum negotium temere 994
Non tam ouū ouo ſimile 1970
Non tam lac lacti ſimile ibid
Non tam aqua ſimilis aquæ ibidem
Non una manu capere 1114
Non una uehir ouis 7102
Non ut prior lædam, ſed ut ulciſcar iterum 1043
Non uulgari ancora nititur 1116
Noſce teipſum 281
Noſce tempus 316
Nos decem Rhodienſes, decē naues 677
noſtræ larinæ 899
noſtris ipſorum alis capimur 264
notæ eiuſdem 899
notare ungui & ſimilia 220
nota res mala, optima 741
nouacula in cotem 35
noua hirundo 268
noua Hymettia, ſalerna uetera 510
noui nummi 1190
nouercale odium 520
noui Simonem & Simon me 612
nouitas grata 988
noui hæc Pylea & Tyttygias 678
Noui mala & bona 1002
Nouit quid album, quid nigrum 284
Nouos paras amicos ne obliuiſcere ueterum 856
Nouum cribrum nouo paxillo 1246
Nox humida 917
Nuce caſſa non emam 334
Nucem frangit qui è nuce nucleum eſſe uult 728
Nuces relinquere 208
Nuces abiicere & ſimilia 208
Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina 738
Nudæ gratiæ 676
Nudior paxillo 781
Nudior leberide 38
Nudo capite 875
Nudo mandas excubias 738
Nudo ueſtimenta detrahere 181
Nudus nec a centū uiris ſpoliari poteſt ibidem
Nudus tam quam ex matre 704
Nugæ ſiculæ, Perſolæ 570
Nugæ theatri 1216
Nugas agere 185
Nulla candidorum uirorum utilitas 917
Nullam corporis partē 1223
Nullam hodie lineam duxi 165
Nullius coloris 1218
Nullius indigens deus 738
Nullo in numero eſſe 471
Nullo ſcopo iaculari 899
Nullum animal, quod animal 474
Nullum ocium ſeruis 542
Nullus dies omnino malus 1234
Nullus emptor difficilis bonum edit opſonium 848
Nullus malus magnus piſcis 562
Numeris Platonicis obſcurius 908
Numerus 532
Numinis ira ineuitabilis 1261
Nummo addicere 1199
Nummum plumbeum non credam 960
Nummus plumbeus 1237
Nunc bene nauigaui, quū naufragium feci 739.799
Nunc contingat ſeruari 739
Nunc dij beati 669
Nuntio nihil imputandum 1254
Nuntius boni honore dignus 786
Nuntium procul abſit aure 831
Nunc in regionem ueni 739
Nunc ipſa floret mala 842
Nunc ipſa uiuit ſapientia ibi.
Nunc leguminum meſſis 668
Nunc tuum ferrum in igni eſt 1102
Nunquam efficies ut recte ingrediantur cancri 956
Nunquam expugnabit urbē 1114
Nunquam enim meos boues abegerunt, nec equos 689
Nutricis pallium 1247
Nutricum more male 894
Nymphæ Baccho conueniūt 524

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Nauis Salaminia 1448
Nauplius quaſi Caphareo rediens 1288
Nauſiclidis ſolitudo nec uer nec amicos 1289
Ne ad Adonia quidem 1376
Neadas ſuperas una clamore 1406
Ne bæon piſcis moleſtus ſit 1351
Nec mulieri, nec gremio credendum 1445
nectar ſpirat 1381
ne corticem quidem dederit 1351
nec ſola, nec ueſtigium 1390
ne feceris, quod dubites 1445
ne hoc quidem male 1444
ne Mercurius ipſe cum muſis ſanarit 1410
nemo comatus, qui non pædicitur 1357
neptuni filij 1445
ne que defraudat, neque marginem excedit 1376
neque Phaſis mala eluas 1323
neronianas thermas refrigerat 1292
ne ſalē quidem dederit 1389
ne Samninae domi relicto 1410
neſcit aranea ſobolem 1284
neſcit ſeipſum 1425
ne ſol quidem ſciet 1378
ne uicini quidem ſentiunt 1408
nidum nouum in arbore una 1446
nihil ad Perſium 1407
nihil deſperandum, & nulli rei fidendum 1435
nihil hydropico ſiccius 1323
nil boni cogitat uir arrigens 1387
nilsacit cataractis 1372
niobes archetypum 1277
nobilitas in aſtragalis 1302
nodosum uincula terentes 1403
nolā in cubiculo 1381
non dum incuruam ceruicem lupiter habet 1314
nondum omnium dierū ſol occidit 1420
non eſt cuiuis recte condere 1319
non hodie, aut heri inſtitutū 1427
non omnia per bouem obtinebis 1345
non propter pedi cum lyra diſcidium 1295
non radi debet, ſed tonderi pecus 1438
non ſoli Atridæ uxores amāt 1450
norma Polycleti 1354
non tractet ignarus habenas 1344
nonus iſte Palephatus 1397
noxa caput ſequitur 1449
nox gubernatorem prudentē terret 1281
nubes captat, dum uitat humum 1458
nummi Caracallę 1443
nummis ſparſis crimina redemerunt 1427
nummum querit peſtilentia &c. ibidem
nunquam crateri legenam imponas 1448
nutrit ſeruum ſatum dominus familiaris 1427

O

OBedientia felicitatis mater 112
Obelo notare 219
Obeliſco dignus 335
Obliquus curſus 677
Obliuionis campus 754
Obliuio malorum 975
Obolis quatuor non emam 720
Oboli exiguum pretium 901
Obolum non habet unde reſtim emat 139
Obolo dignus 1219
Obolum reperit Parmenes 673
Obſequium amicos, ueritas odium parit 731
Obtrudere palpum 917
Obuiis ibus fruſtra uelut unda 853
Obuiis ulnis 734
Occaſio dea 317
Occaſio premenda 992
Occaſio mali tollenda 1000
Occaſione duntaxat opus improbitati

probitati 465
Ocioſus eſto 981
Occipitiũ oculos habet 847
Occiſionis ala 810
Ocinni & cibus alienus 536
Ocinm ſermis nullum 542
Ocnos funem torquet 182
Oſtipedem eacitas 55
Oculata dies 341
Oculatæ manus 341
Oculatus teſtis, & auritus teſtis 648
Oculis ac manibus 1217
Oculis fixis intueri 730
Oculo utroq. dormire 1033
Oculis offundere puluerem 730
Oculis magis habenda fides quam auribus 74
Oculitius 1246
Oculum excludere 1222
Oculus iuſtitiæ 1014
Oculus uicinorum inuidus 788
Oculus dexter mihi ſalit 580
Ocyor accipitre 981
Oderint dum metuant 735
Odi memorem compotorem 585
Odi puerulos præcoci ſapientia 1037
Odit cane peius, & angue 735
Odium agreſte 470
Odium nouercale 520
Odium uatinianum ibidem
Odor lucri bonus ex qualibet re. 950
Odorari 275
Oedipi imprecatio 312
Oenoe charadram 587
Oeſtro percitus 708
Oeteus genius 926
offa etiam bona poſt panem 589
Officium humilius 1008
Officium ne collocaueris in inuitum 999
officij cauſſa cogendus nemo 996
Ogygia mala 732
Olearij uelabrum 968
oleo baccæ egens 1192
Oleo incendiũ reſtinguere 79
Oleo nitidius 1234
oleo tranquillior 301
oleum & operam perdidi 177
oleum in ſuricula ferre 223
oleum incendiarium 353
oleũ non eſt in lecytho 967
oleum non uidit 1079
oleum & ſalem oportet emere 916
oleum camino addere 79
olitor oportuna loquẽs 238
olitorem odi qui radit 950
oliuam ne comedas 1158
ollæ amicitia 202
ollæ labaris coryna aurea 432
ollæ ueſtigium in cinere turbato 22
olla ipſa legit holera 311
olla lenticulam attigit 1158
ollam alere 916
ollam exornas 178
ollaris deus 926
ollas lippire 470
ollas oſtentare 496
omlnabitur aliquis te conſpecto 1049
omiſſa hypera, pedem inſequeris 871
omiſſis ſontibus ſectari riuulos 1255
omiſſis nugis rem experiamur 987
omitte oatem 735
omnẽ iacere aleam 168
omnem mouere lapidẽ 167
omnem rudentem mouere 168
omnem uocem mittere 1142
omne æs alienum cepe & mulcta allium 853
omne tulit punctum 221
omnes adhibere machinas 1123
omnes intus 1226
omnes laqueos effuge 1114
omnes ſibi melius eſſe malunt quam alteri 155
omnia chaumata 732
omnia eleuſẽia obſeſſis 734
omnia ex ſententia cedunt 983
omnia idem puluis 297
omnia non poſſunt omnes 163
omnia octo 297
omnia præter animam 1203
omnia potentes 1144
omnia ſecunda ſaltat lenex 791
omnia ſimilia 734
omnia ſapientibus facilia 734
omnibus armis præſidiiſque deſtitutus 986
omnibus horis nemo mortalium ſapit 577
omnibus communis mors 984
omnibus uernis 166.1041
omnibus numeris 657
omni certaminis genere 997
omni deuorato boue, in cauda defecit 854
omni pede ſtandum 791
omni telorum genere oppugnare 167
omnium calculis 221
omnium horarum homo 153
onobatis 1135
onus nauis 842
onus tollentis anxillare 22
operam & retiam perdidit 1116
operatij 1156
operi incipienti fauendum 1193
oportet agrum imbecilliorẽ eſſe 1127
oportet remum ducere qui didicit 120
oppedere, & oppedere contra tonitrua 320
opeſconeordia ſolcimtos 979
opitulandum re, non uerbis 984
optas ephippia bos piger, optat arare caballus 273
opta uicino ne habeat magis autem ollæ 888
optimum obſonium labor ſenectuti 853
optima quidem aqua 1101
optima mors rapit 989
optimus domus 999
optimis diuitiæ non contingunt 995
opus ad opus 1227
oraculum 327
oracula loqui 1232
oram ſoluere 635
oratio effeminatorum etiam effeminata 722
oratio leniſsima res 787
oratio pharmacum optimũ 810
oratio medicus 810
orationis ſculptura 221
oratio uitæ ſpeculum 74
orci culex 761
orci galea 762
oreſti pallium texere 1024
origanum tueri 1143
ornatur ex ſuis nitentibus 162
orphica uita 1177
oſce loqui 1097
oſculana pugna Ibidem
oſcitante uno deinde oſcitat & alter 880
os cuſetum 802
os ineſt orationi 1066
oſſa dea 249
os ſublinere 225
oſtij limen tetigiſti 842
oſtium mouet Lydus 658
oſtium obſtre prophani 890
oſtrei in morem 1188
ouem lupo commiſiſti 264
Ouis χερσίμαχος 807
ouis cultrum reperit 545
ouium mores 807
ouium nullus uſus 669
ouo prognatus eodem 532
ouum adglutinas 178
ouum ouo ſimile 197

INDEX APENDICIS PROVARBIORVM.

OBoli duo quãtum ubiq. poſſunt? 1422
Ocream capiti, tibiæ galeam adaptare 1414
oculis clauſis agere 1413
ocyma cantate 1452
odium depone balneum ingreſſus 1425
oenamaus ruſticanus 1295
oleo fraudare lucernas 1448
olim Pelaſgi, Danaidæ poſtea 1358
omnem lapidem uiſidum adoraores. 1307
omnia omnibus annuit 1445
omni ſune remiſſo 1429
omnis uirtus eſt medioeritas 1431
onerariam petit, qui celocem nequit regere 1395
oreſtis inſaniam inſanire 1399
oreſtis ſomnium 1396
oreſtis ſomnium narrare 1430
orimalides cum Acylis ne cõtuleris 1447
ornamentum in luto dignitas indigna 1423
os duodecim ſalientum 1188
oſſa canibus prodo 1410
otus, & othus 1318
oues meridiantes 1408

P

PActoli opes 274
Paginam utranque facere 571
Paleſtra 1256
Palinodiam canere 389
Pallio manum tegunt 752
Pallium oreſti texere 1024
Palmam ferre & ſimilia 119
palmarium facinus 1209
palpum obtrudere 917
palpare in tenebris 962
palpo percutere 1020
palumbem pro columba 788
pamphili furtum 1047
panagæa Diana 733
panaria ebrietas 119
pancratice ualere 715
pandelectas ſententias 1024
panegyris malorum 751
panem album pinſo tibi 829
panem ne frangito 25
paniens caſus 947
panidis ſuffragium 750
panis bene confectus 829
panis fractio 243
panis lapidoſus 1092
pannos lacer 357
papæ Myxus 900
papyri fructus non poſtulat magnam ſpicam 823
paralangis multis præcurrere 558
parcarum mater 539
parentem laudabunt infelices filij 729
pardi mortem adſimulas 591
pares cum paribus facillime congregantur 87
parendum conſiliis 975
paratus ad utrumq. 976
parat ſibi malum qui alteri parat 1191
paries dealbatus 916
parieti loqueris 184
pari lance & ſimil. 415
pariter remum ducere 1196
paris puella, etiamſi male adſit uiro 669
parmula relicta 522
parui ſcaphula 603
peruetes obolum reperit 673
parnpſit malorum 626
par pari referre 43
parthi quo pl' bibetint 1222
partitio non prælocatio 913
partire ex æquo 1053
parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus 371
parturit Larus ibidem
parturit Cepphus ibidem
paruo emptas carnes 1064
paſetis lemiobolus 670
paſpalam non habet 405
paſſim coruos inſequitur 374
patellos Ruffillus olet, Gorgonius hircum 731
paſtoris boni eſt tondere pecus non glubere 950
patella dignum operculum 423
paternas cantiones non ca-

nis 758
Patria ſua cuiq. iucundiſsima 997
pati æ fumus igni alieno luculentior 84
patria ibi eſt, ubi bene 520
patris nomen non nouit 793
patrem ſuum nemo nouit 748
patris eſt filius 1064
patris mali nunquam bonus filius 563
patrocli occaſio 900
patroclo ſordidior 859
patrua lingua 580
patruum eſſe, patruos ſapere 580
partatione calumnioſior 790
pauciloquus, ſed eruditus 981
panone picturatior 71
pauper diuitis dans, petit 135
pauper, ſed ingenioſus 1001
paupertas ſapientiam ſortita eſt 201
pauſone mendicior 1067
paxillo nudior 781
paxillum paxillo pellere 77
pax redimenda 783
peccare bis in bello non licet 790
pectines per ſe texunt 550
peculium re non uerbis augendum eſt 655
pecunia abſque peculio 1119
pecunia anima 561
pecuniæ pedibus compenſantur 1136
pecuniæ uir 702
pecuniarum cupiditas Spartam capiet, præterea nihil 487
pecunioſus damnari non poteſt 1182
pedaria ſententia 426
pedem alterum in ſepulchro habere 451
pedem ubi ponat, non habet 195
pedere thus 956
pede ſummo 1210
pede tacito 441
pedetentim ibidem
pede tuo te metire 278
pedem dextrum in calceo, ſiniſtrum in peluim 797
pedena mortuus iacet 844
pede utroq. ſtandum 798
pedibus ſedecim ſuperauit 876
pedibus utriuſque claudicans 850
pedibus ingredior, natare enim non didici 491
pedibus in ſententiam diſcedere 665
pediculi platonis 1229
pegaſo uelocior 1047
petus Babys tibia canit 670
peleus in machæra 699
pelle præ te fers, & non dicas 880
pellem caninam rodere 594
pelopis talenta 248
pellis Leonina 9..
pellis uulpina ibidem
pellenæa tunica 841
penelopes telam retexere 173
peniciſſare 860
pennas decidere 908
pennas nido maiores extendere 280
penulam æſtate deterit 455
penſum perſoluere 144
pepone mellior 904
pepones 1054
per antiquum diem 901
per anulum medium trahi 369
perca ſequitur ſepiam 1111
per crambem 210
perdere naulum 905
perdicis crura 493
perdidiſti uinum, infuſa aqua 525
pereant amici &c. 1130
perendinum uentum prædicere 922
per coſes, per ignem oportet irrumpere 547
per extentum funem ire 601
per linnium traducere 1140
perfricare faciem 347
perfricare os ibidem
perfrictæ frontis ibidem
pergræcari 1028
per haſtæ cuſpidem 785
per harma aliquid facere 232
periculi ſubitum remedium 977
peribis ſi non feceris 1086
periculu alieno cantus 538
periculo alieno ſapiens 758
periculum ne temere ſubeas 994
periculum proræ ſellis 669
pereunt bona 901
per ignem incedis 1029
per itſus 1040
periſtromata Campanica 1121
per manus tradere 1183
per nebulam, per caliginem, per ſomnium 145
per parietem loqui 873
perplexus, animiq conſternati 977
per publicam uiam ne ambules 23
per ſatyram 1171
perſici apparatus 274
perſolæ nugæ 370
perſonam mauult quam faciem 288
perſpicere ex fronte 567
perſuadebis minime, ne ſi perſuaſeris quidem 678
per tenebras quæ apud quetcum 478
pertinacia ſtultitiæ dat pœnas 1253
per tranſennam inſpicere 794
pertuſum dolium 411
phaiatidis imperium 428
phallus deo 852
phaonæ ianua 895
phani oſtium 682
phaſelitarũ ſacrificium 670
phaſim uſque nauigauit 585
phi...diſſare 822
philippi gallus 669
philippide tenuior 1119
philonide indoctior 639
phi...theſius crater 1169
philoxeni non 833
phocenſium deſperatio 1076
phocenſium exercitatio 266
phoci conuiuium 705
phœnicia commutatio 695
phœnice ditior 664
phœnicum more 695
phœnicum pacta 901
phœnice uiuacior 462
phormionis thori 756
phryniichi lucta 913
phrynondas alter 955
phryges ſero ſapiunt 40
phrygium mancipium 542
phryx ipſe magis 699
phryx plagis emendatur 342
pica cum luſcinia certat 357
picem mus guſtat 555
picifer 1071
pictores liberi 794
pictura poeſis tacita 86
pietas uultu ſæpe læditur 1244
pilam tenere more claudi 817
pila mea eſt 595
pileum donat, ut pallium recipiat 579
pilum intueare 715
pili non facio 353
pilo dignus 355
pilos pro lana 357
pilus in medio 1230
pingui menſura 1228
pingui Minerua 44
pinguis uenter non gignit ſenſum tenuem 915
pinus in morem 686
pipere abundans, etiam oleribus immiſcet 845
pireus non fert vaſa inania 1148
piſcari in aere 180
piſcator ictus ſapiet 48
piſce ſanior 1100
piſcem auxilatorem olet 1113
piſcis magnus nullus malus 562
piſcem natare doces 915
piſcibus abſtinento 26
piſcis eget ſale 1192
piſcis mutus 205
piſcis nequam eſt, niſi recens 1031
piſcis primum a capite fœtet 1056
piſcis repoſitus 116
piſtilli circumuolutio 458
piſtillo caluior 1066
piſtillo nudior 1065
piſtillo retuſius 915
pitana ſum ibidem
pithon formoſus 909
placiadæ 1014
placide bos 441
planta quæ ſæpius transfertur non condeleſcit 877
platonis numeris obſcurius 918
platonis magnus annus 910
plauſtra bonorum 132
plauſtra conuiciorum 319
plauſtri centum ligna 1..3
de plauſtro loqui 319
plauſtrum percellere 144
plectris cythara canunt 550
plena manu 448
plenilunio fiet 232
plenis uelis 1150
pleno gradu 1248
pleno modio 1117
plumbeo iugulare gladio 628
plumbeum nummum nõ credam 980
plures adorant ſolem orientem 841
plures thriobolus 288
plurium calculus uincit 1065
plus potentiæ, aut minus animi 1155
pluteum cædere 951
pluuius tumidus 946
Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter 5
poculo eodem bibere 365
poculo paſtoritio bibere 862
podex lotionem uincit 429
podex mulieris 921
poetæ & pictores liberi 794
poeta malus pro elegans medico 876
poetam ne tibi feceris inimicum 3..8
pollicem premere, aut uertere 347
pollicentis ſe promiſſa reſtituturum 9..4
polycrates matrem paſcit 678
polypi 561
polypi caput 41..
polypi uitiæ obti... 69
pomarius ... 6..1
pom... ... 988
pontificalis cœna 5..
porcellus Acarnanius 549
porcum immola 351
porcus obelus 91..
porcus Troianus 1230
porrectis dormire pedibus 337
Porro a Ioue atque fulmine 157
porſeux bona 326
portus miſeris ars 500
porta inferni longiſsima eſt 1189
poſt acerba prudentior 1067
poſt bellum auxilium 914
poſteriores curæ meliores 335
poſterioribus melioribus 335
poſterius dictum 1135
poſt ...um ueniſti 587
poſt fluuium 1140
poſt folia caduca arbore ... 11
poſt piſcem ficus 1..8
poſtica ſanna 1..1
poſtico diſcedere 11..
poſt mala prudentior 1..8
poſt Marathonẽ pugna 1060
poſt Panathenæa 3..7
poſt principia 556
poſt pythia 387
poſt rem deuoratam rano 1237
præconium mercenarium 1209
præficarum more 1243
prælio uictus, nõn bello 1246
præmanſum in os inſerere 753

Præmonere uenatum 889
præſentibus rebus conſulendum 1214
præſens abeſt 685
præſentem fortunā boni cōſule 227
præſentem mulge, quid fugientem iſſequeris; 883
præſtat habere acerbos 1070
præſtat inuidioſum eſſe quā miſerabilem 1098
præſtat uni malo obnoxium eſſe, quam duobus 1045
præſtat canem irritare quam anum 1183
præſtituere metam 921
præſtantior alius aliis 984
præter calam ne fugiat 193
præter Sibyllam leget nemo 1046
præuertit ancoræ iactū deus 1060
praxillæ adonide ſtupidior 722
preces armatæ 1842
premenda occaſio 992
premere pollicem 347
prienenſis iuſtitia 912
prima facie, prima frōte 396
prima felicitatis pars ſapere 1251
primas ferre 573
primas iactare haſtas 1255
primoribus labiis degustare 397
primum apes abigendæ 1201
primum aut ultimum quid 302
primum experienti uenia 397
primum Mars in filiis laudatus eſt 913
primum recte ualere, proxima forma 806
primus & ultimus 30
princeps & æqua & iniqua audit 686
primus ueniens primus molet 749
princeps ſapis congreſſu ſapientum 916
princeps indiligens 1001
principatus Scyrius 160
principes inter ſe noti 994
principium dimidium totius 93
principium, medium, finis 1177
principi obtemperandum in omnibus 1254
principum ſaunt neceſſarius 993
prior occupat 990
priſcis credendum 1226
prius antidotum quam uenenum 1075
prius duo echini amicitiam ineant 595
prius lupus ouem ducat uxorem 956
priuſquam aſſa ſit farina 842
priuſquam gallus iterum cecinerit 963
priuſquam mactaris, excorias 840
priuſquam ſortiaris, communia deuoras 912
probæ materiæ probus artifex 983
pro beneficentia Agamemnonem ulti ſunt Achiui 631
pro bonis glomi 907
probrum honeſtum 662
pro cæco exoculatus eſt 956
procerum ciuitas 737
procridis telum 686
procul ab auribus nuntius ueniat 831.
procul a Ioue 157
procul a pedibus equinis 156
pro Delo Calauriam 1060
prodeſſe poteſt qui nocere 993
prodico doctior 1048
pro eleganti medico malus poeta 879
proœmium longum audiendi cupido 1199
profani fores occludite 890
profectus ad apaturia 869
profundum ſulcum 1042
prolixius Iliade 1118
pro malo cane ſuem repoſcit 913
promeri canes 686
promethcus poſt factum 158
promiſſa præſtiturum 974
promus magis quam condus 393
promus eſto 1034
pronomi barba 1040
proœmia magna de paruis re 860
properans nimium, ſerius abſoluit 902
pro perca ſcorpium 631
propriis mineta cædere 277
prora & puppis 30
proici ſonte 862
proteo mutabilior 511
proteruiam fecit 382
protinus apparet, quæ plantæ frugiferæ futuræ 1040
prouinciam capere aut tradere 581
prouoluitur ad miluos 912
prudentia coniuncta cum uiribus 981
prudentia ſenum 998
prudens iuſ lamma mitto manum 913
prudentiores etate 991
prurunt dentes & ſimil. 580
pſallium iniicere 1176
pſaphonis aues 117
pſeccas antros 731
Quam apes apum ſimiles 197
pſydracia 1189
pſyra Bacchum 870
pſyrice facta 431
ptolemaica lis 912
publica uia ingredi 890
publica uia ne ambules 22
pudebat recuſare, & non audebant ſuſcipere 809
pudor & metus 984
pudor in oculis 465
pudori lucrum præſtat 951
pueros talis, uiros iureiurando optime falli 8 7
puer glaciem 496
pueris puer, in conſilio ſenex 562
pueros odi præcoci ſapientia 1037
puero gladium 603.23
uel Puero perſpicuum 454
pugna peracta uenire 732
pugnas uerbis non te 985
pugno tenere 1173
pulchra noxa 487
pulchre fallit uulpem 1111
pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt 149
pulchrum ſepulchri elogio 1201
pullati de pace cōſulunt 40
pullus tuus ſemper paruus 670
pulmo prius ueniſſes 1115
pulmonis uitam uiuere 1266
puluerem excutere 714
puluerem oculis offundere 730
punica fides 339
punicis malis omnibus ineſt granum aliquod putre 853
punctis omnibus 321
punctis ſingulis ibidem
puncto non diſcedam 195
pura a nuptiis 726
purgatis auribus 598
purior clauo ibidem
purpura iuxta purpuram diiudicanda 468
purpuris uoracior 559
purus puram defluit aquam 838
puſillum puſillo addere 365
puſillus quantus Molon 901
puteum fodit iuxta fluuium 854
puteus argenteus 1154
putre ſalſamentum amat origanum 358
pygmæorum acrotiuia coloſſo adaptare 1034
pylea & Tyttygias hæc noui 678
pylus ante pylum 703
pyrauſtæ gaudet gaudium 839
pyrauſtæ interitus 387
pyrrhandri commentū 838
pyrrichen oculis præ te ferens. 965
pyrrhias bouem immolauit benemerenti 566
pythagoreis taciturnior 1070
pythagoræ ſymbola 17
pythia & Delia eadem 654
pythium uerſus uia iterum atque iterum 758

INDEX APPENDIC. PROVARBIORVM.

PAcis tempore de bello cogitandum 1436
pacuuij teucrum ediſcere 1417
paguri ſapientia 1391
palatum non rigas 1390
palephatus nouus 1397
pallenicum iueri 1300
paludem, & ſalinas emere oportet 1448
panem, & pugnum 1304
panis prior prora 1436
pardalis exuuium induere 1344
pardus maculas non deponit 1382
paruis parua dant Dij 1405
paſcitur rore 1446
patella operculum reperit 1396
patere legem quam tu ipſe tuleris 1437
patroclum ſub ſpecie 1363
pauca male parta multa bene comparata perdunt ibidē
pauo ſe circumſpectans 1360
pauperi uitulum eſt caſtrum 1450
pedem porrigit, & manum peteris 1339
pelaſgi olim, poſtea Danaidæ 1358
perca melanurum ſequitur 1307
per eundem lineam reciprocare 1419
pergæa Diana 1277
perſicæ mentæ &c 1444
perſium legere nolo 1407
perſonam, non faciem gerit 1429
phœnicis inſtar reuiuiſcere 1352
phœnicium mendaciū 1279
pharmacis amaris amara bilis 1369
pharus 1436
phaſis neque mala cloat 1323
philoxeni codicillus 1384
phryx non minus, quam ſpintharus 1284
pica Sirenem imitans 1326
1423
pigmes, uel Thiodamas cum Hercule 1438
pigmentum imponere coloſſo 1418
pigris ſemper eſt feſtū 1443
pilum uulpes mutat non mores 1452
piſandri galeam & ſupercilium 1371
piſces magni paruulos comedunt 1439
piſcis uulgaris ſpinas non habet 1402
piſtillum exornatum 1411
pituitam a naribus detergere 1430
planus ſemel crura fregit 1447
plato amicus, magis amica ueritas 1414
plauſtrum perculit 1443
plus uertere, quā ſerere 1425
pœnas Mithrij ſuſtinere 1436
poetica Crateris 1450
poculum Helenæ 1359
polycleti norma 1354
polypus ſcopulo aſſiduus 1342
poma agreſtia cum Acylis 1447
poma Alcinoo dare 1454
poma citius myricę ferent 1424
poſtes tranſcendere. 1308
poſtica recipere, antica excluſum

ſum 1322
poſt uulnera clypeum ſume te 1452
præ Nili catarractis 1372
præſente arbore ligna omnes colligunt 1398
præſentia famam minuit 1415
primus inter paſtores Daphnis 1388
primus, medius, nouiſſimus 1426
primus, ſecundus, tertius ibidem
prius quã ignitus lapis enatarit 1320
priuſquam piſſuerit farinam ſubigis 1314
pro amphora urceus 1450
pro aris, & focis 1428
problema Archidemicum 1418
prodit crimen conſcientia 1437
producere ad ſcamma 1429
pro incerta ſpe certa præmia 1440
proletarius ſcriptor 1413
pro pede xenium 1351
proteruia ignominiam præcedit 1294
pro uirgine ſerua 1335
puerorum ab ulnis barbam uellere 1414
pugna conſilia ſtrindit 1293
pulchra apud pueros ſimia 1426
pulchriorem perſequitur ſimius 1442
pulegium apud Indos pipere precioſius 1407
pulmonis uitam uiuere 1266
puteus ſi hauriatur 1317
puluere extrito decertat 1403
pythiæ Myſij taleuta 1433
1446
pyrrhicham camelus didicerit 1356
pyrrhonia hæſitatio 1364

Q

QVadra propria 1245
Quadratus homo 1185
Quæ apud inferos 282
Quæ apud Sagram 375
Quæcunque mentiuntur ſomnia 325
Quæ dantur 1047
Quæ dederunt, ne tollito 24
Quæ dolent, ea moleſtum eſt contingere 1026
Quæ ex antiqua 971
Quæ nocent docent 42
Quæ non poſuiſti, ne tollas 871
Quæ offeruntur arripienda 993
Quæ quis ipſe facit 1191
Quære hoſpitem 320
Quærens obſonium, ueſtem perdidi 613
Quæ leænellitilla, nunquam hera 1120
Quæ ſero contingunt, ſed magnifica 974
Quæ ſupra nos, nihil ad nos 172
quæuis terra patria 520
Quæ uncis ſuas unguibus ne nutrias 22
qualis hera, tales pediſſequæ 1121
qualis uir, talis oratio 263
Quid opus erat longis tibiis canere 236
quam Clinia ex Demetrio 1247
quam curat teſtudo muſcam 718
quam in tragœdia comici 1239
quam facile uulpes pirum comedit 904
quam quiſque norit artem, in hac ſe exerceat 515
quando id fieri non poteſt 912
quantum habet 1072
quantum ex Bacchanalibus 1014
quantum non miluus oberret 912
quantum pedibus potes 1175
quarta luna nati 63
quaſi dies dicta ſit 1210
quaſi locum in balneis 748
quaſi millus cani 1096
quaſi lutrinum eant 1089
quatuor aures habenti auſculta 122
quatuor obolis non æſtimo 720
quauis re dignus 336
Quem mater amictum dedit obſeruare 151
quem fortuna pinxerit 115
ex quercubus ac ſaxis nati 363
quercum aliam excute 207
quercus baccebatur 1056
quercus multis ictibus deiicitur 365
queruli in amicitia 1066
qui amant ſibi ſomnia fingũt 361
qui arat olinetum 444
qui bene coniiciet, hunc uatem 557
quibus nec ara nec fides 953
Qui canem alit externum 847
qui circa ſalem & fabam 32
qui continet arcanum 1003
quicquid in buccam uenerit 226
quicquid in linguam ibidẽ
Qui cum contemptu uitæ inuadunt 980
quid ad farinas 917
quid ad Mercurium 833
Quid cæco cum ſpeculo 960
quid diſtent æra lupinis 251
qui domi compluitur 1065
quid niſi uictis dolor 629
quid non fiet profectus Arbelas 696
quid ſi cœlum ruat 223
quid tandem non efficiũt manus 955
quid mihi Apol. cecinit 696
qui eget, in turba uerſetur 1400
qui e nuce nucleum eſſe uult, frangit nucem 728
qui inſpexerit in cauernam formicarum 1147
qui lucerna egent infundunt oleum 1147. 1267
qui ſuæ perierunt 1003
qui modus equitum 697
qui mori noluit ante tempus 215
qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit ſaluus erit 310
qui multum obluit 1116
qui nimium properat, ſerius abſoluit 902
qui nocere poteſt, idem prodeſſe 993
qui non litigat, cœlebs eſt 1045
qui non zelat 1138
quinta claſſis, pro poſtremo 472
qui obtiſceſcit 984
qui omni in re, & in omni tempore 728
qui paratus ad reſiſtendũ 981
qui parat alteri malum 1191
qui parentem laudabit, niſi infelices filij 729
qui primus uenit primus molet 749
qui prior læſit 1241
qui probus Athenienſis 1023
qui quæ uult dicit 39
qui ſeſe non habet, Samum habere poſtulat 323
quiſquis is fueris 979
quiſque ſuam rem meminit 1122
quiſquis tarde uenit ad cenã 1234
quod adeſt, boni conſule 998
quod alibi diminutum, exæquatur alibi 980
quod aliis uitio uerteris, ipſe ne feceris 987
quod alius condimt coquus, aliter condiam 1037
quocunque in ſolum uenit 911
quod datur accipe 1241
quod dedi, datum nollem 589
quod fieri nequit, ne incipiendum quidem 1254
quod in animo ſobrij, id in lingua ebrij 292
quod in corde ſobrij, in lingua ebrij 462
quod ludis auro, id aurum hominis 586
quod non opus eſt, aſſe charũ eſt 1102
quod pulchrum, idem amicum 1172
quod recte datum eſt 1199
quod nolumus ſanctum eſt 1153
quo properas, num ad Ephebum 454
quo ſemel eſt imbuta 374
quos non tollerent centum Aegyptij 899
quo teſſarum raperis 1261
quot homines tot ſententiæ 122
quot ſeruos habemus, totidem habemus hoſtes 335

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

QVadrante dignum 1268
Quadricubitus homo 1270
Quætere cinerem 1451
qualem demens illi chlamydẽ diſperſit 1471
qua in re clarus quiſque, ad eam properat 1432
qualis hera, talis canis 1353
quam facile canis exta edit 1406
quantum ubiq. pollent duo oboli 1422
quaſi locum in balneis occupare 1426
quaſi Nauplius Caphareo redieus 1288
quatuor habens capita 1414
quem Cos non aluit, ne Aegyptus 1303
qui celocem regere nequit, onerariam petit 1395
quid barbiton Crocoto loquitur 1180
quid cothurnus cum clauis 1377
quid delphino, & boui commune 1303
qui honorat ſe ipſum honorat 1434
quid Lecytho cum ſtrophio 1340
quid Lyra Cantalicæ 1380
quidquid licet, minus deſideratur 1431
qui ſerinus ſilentium bibunt 1378
quo curris potius quam ad Ephebum 1295
quod dubitas, ne feceris 1435
quod ſal carni 1385
quorſum opus amicis ſi faueat deus 1424
quos illuctus inſulæ 1432
quos licet folia ibidem

R

RAdix uſque ad eutẽ 845
nec Ramenta quidem ne feſtuca quidem 405
Ramenta melior ibidem
Rana cum locuſta 1199
Ranæ aquam 914
Rana Gyrina ſapientior 451
Ranarum more 914
Ranarum paluſtrium maior eſt mihi cura, quam rerum iſtarum 800
Rana Seriphia 206
Ranis uinum præminiſtras 231
Rapere a uetu 250
Rapina Coryiiis 971
Rapina regum Cinnari 726
Rara auis 448
Rara fides 849
Ratio quidem apparat, argentum 1203
Rebus turbatis & peſsimus in honore eſt 519
Recipiui canere 908
Recoquere 235
Rectam inſtans uiam 1234
Rectus loripedem derideat 841

Rectam ingredi uiam 890
Recurrere latius quam currere male 379
Recuſare pudebat, & non audebam ſuſcipere 809
Reddidit Harpocratem 1025
Refingere 235
Referantis laudem immodicam 973
Regia uacula 725
Regis cerebrum 168
Regulus bipedum nequiſſimus 474
Regum offenſæ uitandæ 1001
Regum aures atq; oculi multi 77
Regum manus longæ ibidem
Relicta parmula 521
Reliquæ quippiam & Medis 120
Rem ſuam quiſque meminit 1022
Rem acu tetigiſti 598
Rem factam habere 1046
Rem factam ſtultus intelligit 40
Remis uelisq; 167
Remū ducat qui didicit 110
Remum ducere 1196
Re opitulandum, non uerbis 984
Repagula aperire 160
Repaſtinare 827
Reperire rimam 829
Reperit deus nocentem 633
Rerum omnium uiciſſitudo 113.993
Res ad Triarios rediit 365
Res Cannacę 697
Res eſt in cardine 35
Res indicabit 199
Rei ubi abeſt, optima eſt opinio 465
Reſecare ad uiuum 571
Reſiſtere paratus 981
Res in noſtro foro uertitur 1911
Res paleſtræ & olei 1256
Reſpiciens illo ſed hic remis te bona 923
Reſpublica uirum docet 1974
Reſpublica nihil ad muſicum 1197
Res ſalua eſt, ſaltat ſenex 791
Res ſacra conſultor 457
Res tuas tibi habeto 1200
Rete albo aliena captas bona 952
Rete hoc nihil attraxit 384
Rete uento uenaris 178
Rex aut aſinus 897
Rex ſum 1225
Rex tragicus Chartacens 612
Radamantheum iudicium 726
Rhadamanti iuſiurandum 727
Rhamnuſia Nemeſes 641
Rhamnuſius 900
Rheginis timidior 726
Rhinocerotis naſus 337
Rhodienſes decem, naues decem 677
Rhodiorum oraculum 644
Rhodij ſacrificium ibidem
Rhodus hic, hic ſaltus 843
rhipſaſpis 521
Rimam reperire 829
Riſu emori 1035
Riſus Chius 126
Riſus de hoſte iucundiſſimus 558
Riſus equinus 883
Riſus Ionicus 225
Riſus Megaricus ibidem 662
Riſum cui iſta pariunt mei is ne gaudeat 962
Riſus Sardonius 882
Riſus ſyncruſius 643
Riuulum inducere 793
Romanus ſedendo uincit 410
Romano more 1202
Rore paſcitur 1079
Roſam quæ præterierit, ne quæras iterum 644
Roſam cum anemona confers 644
roſa non naſcitur e ſquilla 563
ros aut preces 751
roſcius 1168
rotæ multæ uoluentur 1078
rubidus ſemel, ac decies pallidus 909
rubo arefacto præfractior 483
rubo neglecto uitis impetitur 464
rude donare 375
rudem accipere ibidem
rudentem omnem mouere 168
rudentes & remos cum armis mutauit 844
rudius ac planius 45
Rufillus paſtillos olet, Gorgonius hircum 731
Ruminare negotium 964
rumor publicus non omnino fruſtra eſt 1185
Rupta ancora 1022
ruris fons 650
ruſus iterum tranquillitatē uideo 481
rur ciuitas 645
ruſticanum oratorem ne contempſeris 644
ruta cæſa 1085
ruta opus eſt 1080

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

RAdices litterarum amaræ, fructus dulces 1431
Rarum carum 1407
Raſtris eburneis ſolum uertere 1424
Ratio ſapienti pro neceſſitate 1435
Receſſit ab aula 1449
recte condere cuiuis non eſt, 1319
Repente tanquam procella 1435
Reperit patella operculum 1396
reſponſa numinis ut æditus prædicas 1432
Rete inſlas 1375
... teribus confert, nihil tamē ſapit 1406
Romana libertas 1433
Rore paſcitur 1446
Roſæ inter uepres naſcuntur 1420
Rubus etiam e uite naſcitur 1290
Rudente omni remiſſo 1429
Rudens omnis diſruptus eſt 1383
Rupturam conſuetum & filum ſumens 1425
Ruſtica locuſta 1341
Ruſticanus Oenomaus 1295

S

SAburratus 961
Sacer manipulus 1140
Sacer piſcis 1144
Sacra hæc non aliter conſtāt 596
a Sacra linea mouere calum 36
Sacram ancoram ſoluere 37
Sacra nihil ſunt 909
Sacra haud ſacrificata deuorare 560
ſacra prophanis miſcere 152
ſacrum ſine fumo 405
ſaguntina fames 400
ſalacones 1149
ſalaminia nauis 838
ſale emptum mancipium 322
ſale & aceto 1238
ſale defricare 547
ſalem apponito 25
ſal & faba 32
ſalem & fabam 890
ſalem & caſeum edere 1127
ſalem & menſam ne prætereas 242
ſal & menſa 1214
ſalem & oleum oportet emere 916
ſalem lingere 955
ſale nihil utilius 1212
ſalem uehens dormis 323
ſale perunctus, hic adiuuabitur 867
ſaliares cenæ 1214
ſalillum animæ 1237
ſalis modius abſumendus priuſquam fidas 434
ſalis ouus unde uenerat, illuc abiit 323
ſaliua Mercurialis 574
ſaliuam imbibere 574
ſaliua priora ibidem
ſalmoneus alter 1265
ſalſamentum putre amat origanum 558
ſalſitudo non ineſt illi 546
ſalſuginoſa uicinia 259
ſaluterenus amici 850
ſaluete equorum filiæ 1190
ſambico grauiora patitur 64
ſambucam citius calonii 898
ſamij literati 1131
ſamij mores 1132
ſamiorum flores 715
ſamiorum laura 969
ſamiorū mala metuis 1034
ſamium comatum 970
ſanguine flere 590
ſanior piſce 1100
ſapiens ſua bona ſecum fert 1107
ſapiens non eget 1192
ſapiens diuinat 1148
ſapientia gubernatur nauis 1246
ſapientia nunc uiuit 842
ſapientia uino obumbratur 505
ſapientem apud ſtultos loqui moleſtum 746
ſapientibus omnia facilia 734
ſapientes tyranni, ſapientum congreſſu 910
ſapientum octauus 364
ſarcinator ſummum centonem 1146
ſardanapalus 954
ſardi uenales 241
ſardonica tinctura 718
ſardonius riſus 882
ſarone magis nauticus 837
ſarpedonium litus 724
ſatanas ſatanam 77
ſat cito, ſi ſat bene 405
ſacietas ferociam parit 960
ſatis quercus 160
ſatius eſt initiis mederi quā fini 96
ſatur impera 1081
ſaturnalia non ſemper erunt 108
ſaturnia oles 469
ſaturnia tempora 704
ſaturniæ lemæ 469
ſaturni lacrymæ ibidem
ſaturni podex 855
ſaxum uoluere 580
ſaxum uolutum non obducitur muſco 827
ſcapha magis mutus 704
ſcaphula uinguſtea Aegeum tranſmittere 462
ſcabroſior leberide 832
ſcabere caput 931
ſcarabeo citius perſuaſeris 1198
ſcarabeus citius faciet mel 1180
ſcarabeus abominandus 746
ſcarabei umbræ 823
ſcarabeo nigrior 822
ſcarabeo unguentum inuiſum 171
ſcarabeus aquilam quærit 931
ſcellij filium abominor 1195
ſcenæ ſeruire 68
ſcientiam ad extremum adcerſe 920
ſchœnicolæ 1120
ſciodere glaciem 910
ſcipioni arundineo innita 652
ſcit quomodo Iupiter duxerit Iunonem 1080
ſcolon nec proficiſceris ipſe nec alterum comit. 587
ſcopæ diſſolutæ, ſcopas diſſoluere 236
ſcopo aberrare 410
ſcopum attingere 410
ſcopo nullo propoſito iaculari ibidem
ſcorpium pro perca 638
ſcorpius ſub omni lapide 169
ſcraptæ 1222
ſcriptura & Lentæus non idē ſunt

ſtuni 908
Scropha alba fœcundior 726
ſcrupulum abeunti 29
ſcurra ſemel, nunquam pater fam. 570
ſcutica una omnes impellit 760
ſcuto pacem petere 779
ſcutum abiicere 395.521
ſcythus principatus 260
ſcytala Laconica anguſtior 484
Scytha accipiens aſinum 525
ſcytala triſtis 484
ſcythamalus 1213
ſcytharum oratio 557
ſcytharum ſolitudo 910
ſcythica potatio 550
ſecum uiuere 259
ſecurim iniicere 1211
ſedecim pedibus ſuperauit 876
ſedens aliud quam ſtans 850
ſedens columba 906
ſeianus equus 431
ſeipſum uincere 104
ſeiuncta ſunt Merrhæ ac ſiloam fluenta 870
ſellam oleo ne abſterſeris 24
ſelliſſare. 1082
ſemel rubidus, ac decies pallid. 909
ſementem ni feceris, ſta metes 358
ſeminare in ſaxis 176
ſemitam quæris quum adſit uia 1058
ſēper affert Libya mali quippiam 949
ſemper agricola in nouum annum diues 783
ſemper aliquem uiſum magnum 1232
ſemper aliquis in Cydonis demo 489
ſemper graculus aſſidet graculo 87
ſemper Ilio mala 1016
ſemper feliciter cadunt Iouis taxilli 123
ſemper leontini circa pocula 129
ſemper me tales hoſtes luſequan 695
ſemper ſimilem ducit deus ad ſimilem 87
ſemper ſuperioris anni meliora 909
ſemper uirgines furiæ 723
ſemper ſeni iuuenculam ſubiice 909
ſemiramidis muri 1064
ſenecta leonis præſtantior hinnulorum iuuenta 780
ſenectuti labor obſonium optimum 853
ſenectus non ſola uenit ibid.
ſenem erigere 866
ſenem admonere 105
in ſenem ne quod collocaris beneficium 418
ſeneſcere in ſola ſparta expedit 1051
ſeneſcit bos 866
ſeneſco ſemper multa addiſcens 353
ſenes mutuum fricant 350
ſenex bos non lugetur 723
ſenex pſittacus negligit ferulam 106
ſenex ſecunda ſaltat 791
ſenior anno ſio 918
ſeni baculus maxillæ 634
ſeni puellam ſubiice 909
ſenis doctor 105
ſenis mutare linguam 105
Senſum ſenecm non gignit uenter pinguis 915
ſenū mala accellerāt 1002
ſenum conſilia 887
ſenum prudentia 992. 1004
ſentētia utroq; nutans 928
ſententia Pandeleтia 1024
ſepia tranſilire 450
ſeptem conuiuium, nouem conuicium 157
ſeptennis edentulus 486
ſepulchrum uiuum 567
ſepulchri pulchrum elogio 1101
ſeptimus bos 421
ſequitur perca ſepiam 1113
ſera in fundo parſimonia 506
ſerendum & poſt malam ſegetem 1092
ſerere ne dubites 96
ſerenitati nubē iuducit 1083
ſeriphia rana 206
nec ſeritur nec metitur mihi 276
ſermonem diuinum excipio 1115
ſero ueniſti 724
ſero molunt deorum molæ 1097
ſero ueniſti, ſed in colonum ito 724
ſero ſapiunt Phryges 40
ſero uidit iuſtitiam 1251
ſerpens ni edat ſerpentem, draco non fiet 852
ſerpentem cornus 1052
ſerpentis oculus 400
ſeruabis bouem 1005
ſeruatori tertium 691
ſerui dimidio mentis carent 515
ſerulis capillus 553
ſeruire ſcenæ & ſimil. 241.68
ſeruire tempori ibidem
ſeruorum ciuitas 725
ſeruum haud ueho 570
ſeruum pecus 151
ſeruus Car 244
ſeruus cum ſis, comam geris 714
ſeruus ſeruo præſtat, dominus domino 549
ſeſquipedalia uerba 502
ſeuum uide excoquat 968
ſexagenarios de ponte deiicere 409
ſibi cauere 906
ſibi malum reperit 1005
ſibi parat malum, qui alteri parat 1191
ſibi placet 83
ſibi pulcher 84
ſibi quiſque amiens eſt 155
ſibi ſapere qui neſcit, fruſtra ſap. 147
ſi bouem non poſſis, aſinum agas 694
ſibyllæ folium 327
ſibylla uiuacior 1024
ſi caſeum haberem, non deſiderarem opſonium 880
ſicco iunco 1212
ſi coruus poſſit tacitus paſci 1035
ſi crebro iacias, &c. 80
ſiculæ nugæ, Gerræ, Perſolæ nugæ 570
ſiculiſſare 506
ſiculus omphacizat 605
ſiculus coquus 509
ſiculus mare 524
ſiculus miles 907
ſicyon arrodens uxor lacerίam texe 1110
ſi deus uolueris 294
ſi dixeris quæ uis, audies quæ non uis 39
ſignum bonum aut malum 845
ſileni Alcibiadis 855
ſilentij tutum præmiū 887
ſilentium multas amicitias diremit 449
ſilentium mulierem ornat 1056
ſi leonina pellis nō ſatis eſt, uulpina addenda 906
ſilurus puteis in quadia argētea 296
ſimia barbata ſeu caudata 906
ſimia fucata 961
ſimia in pelle leonis 147
ſimia in purpura 288
ſimia non capitur laqueo 411
ſimiarum pulcherrima deformis eſt 614
ſimia ſimia eſt etiam ſi aurea geſtet inſignia 288
ſimile gaudet ſimili 88
ſimilem ſimili adducit deus 88
ſimiles captiuis ex Pylo 1039
ſimiles habent labra lactucas 422
ſimilior ſien 694
ſimonidis cantilenæ 722
ſimpulariæ 510
In ſimpulo 510
ſimul & da & accipe 695
ſimul & dictum & factum 738
ſimpliciter loqui 992
ſimul & miſerum eſt, & inte cili gratia 803
ſimulare cupreſſum 200
ſinapi uictitare 1123
ſine canibus & retibus 1195
ſine capite fabula 54
ſine Cerere & Baccho friget Venus 564
ſine cortice nabis 144
ſine farina ne ſacrificato 25
ſine ope diuina nihil ualemus 991
ſine pennis uolare haud facile 907
ſine riuale diligere 448
ſine ſanguine uincere 637
ſine ſacri. hæreditas 143
ſine ut incolumis redeas 1133
ſinopiſſas 854
ſinui inſpuere 280
ſiphniaſſare 908
ſi quid mali, in Pyrrhā 811
ſi quis iuxta ſiuitatem clypeus 1022
ſiren amicum ut nunciat, apud hoſpitem 694
ſiſyphi artes 954
ſi tanti uitrum, quanti margaritum; 1069
ſi tibi amicum, nec mihi inimicum 451
ſi tibi machæra eſt, & nobis urbina eſt domi 723
ſi tu proterua 1216
ſi uel aſinus canem momordere, iterum mouebit 566
ſiuinum poſtulet, pugnos illi dato 631
ſmaragdus in luce obſcurus 868
Socratis callus aut Gallus 1244
ſoleis alienis uti 1199
ſolem orientem plures adorant, quam occidentem 841
ſolæ lacænæ uiros pariunt 1060
ſolem adiuuare facibus 1187
ſolitudo ſcytharum 910
ſolidos è clibano boues 784
ſoli lumen inferre 601
ſol omnium dierum nōdum occidit 287
ſolum uertere 519
ſolus amat 448
ſolus currens uicit 580
ſolus ſapit 547
ſolus uoter ſupereſt 958
ſomnio beatus 325
ſomnium hybernum 1218
ſomnium tuum tibi narro 757
ſomnus abſit ab oculis 705
ſomnus domat iamem 648
ſontica cauſa 1254
ſomnum non capit 958
Sophocles 534
ſorbere & flare ſimul 514
ſorex ſuo indicio perit 146
ſortitione nondum facta cōmunia deuorat 918
ſortem & uſuram perſoluere 1167
ſuterichi lecti 1086
ſpartana diſciplina 566
ſpartæ ſerui maxime ſerui 1206
ſparta generoſior 769
ſpartam nact. es, hanc orna 599
ſpem precio emere 568
ſpe maius flagrat 1058
ſpes tenuis 720
ſpes alunt exules 827
ſpes bona oſtenſa 999
ſpes in labro pyxidis 520
ſpes in nobis, in deo exitus 709
ſpes ſeruat afflictos 1093
ſphaceli faciunt immunitatem 113
ſphærā inter ſeſe reddere 809
ſphæra per præcipitium 205
ſphondyla fugiens peſſime pedit 956

spicam

spicam e culmo coniicere 1058
spicam magnam non poſtulat papyri fructus 823
spina cum parua eſt bona uidetur 815
spinæ 611
spiras cæcias 1198
spithama uitæ 510
sponde, noxa præſto eſt 284
spongia corrigere 220
spongia mollior 302
solum uertere 529
sponſi uita 737
squillas a ſepulchro uellas 540
E ſquilla non naſcitur roſa 563
stadiis cerutum præcedere 877
stans aliud quam ſedens 850
stateram ne tranſgrediaris 17
statua taciturnior 1076
statim in faucibus colas 874
stellis ſignare 218.897
stentore clamoſior 538
sterilior agrippo 623
sterilem fundum ne colas 1180
steſichori ne tria quidem noſti 743
stilla aſsidua cauat lapidem 837
striſo appetere 822
stilum uertere 821
stimulatores boum multi, aratores pauci 288
stimulis fodere 100
stimulum in foramen non licitum trudere 880
ex ſtipula cognoſcere 413
strabus inter cæcos regnat 882
stragula ſemper conuoluta habeto 24
strobilis carcini fortunatior 819
strumam dibapho tege. 1242
strychnum bibit 351
ſtultior praxillæ Adonide 722
stultior Melitide 1094
stultitia eſt iouem putare eſſe 776
stulto ne permittas digitum 887
stultus malo acce. ſapit 41
stultus opportuna loquens 238
stultus qui patre cæſo liberis pepercit 419
stultus ſtulta loquitur 74
stupa ſeniculus 736
suadæ medulla 668
suadeo quod ipſe facturus eſſem 995
suade lupis ne inſaniant 1079
suam quiſque homo rem meminit 1028
sub alieua arb. fructum 1160
sub alis quæ fiunt 514
sub cultro liquit 766
subere leuior 558
subet 927
suber immerſibile 568
subitum remedium periculi 977
ſublata lucerna nihil inter eſt inter mulieres 878
subligaculum ſeu brachas oſtentare 875
sub manu naſci 69
ſubmiſit alis gallus 492
sub omni lapide ſcorpius dormit 169
sub pallio habere manum 752
sub pollice ducere 820
subuentaneã parit 953
sub unam Myconum omnia 584
succedunt mala malis 995
ſucco ſuo uiuere 713
suem irritat 691
suem Veneri immolauit 789
ſuem repoſcis pro malo cane 913
suere capiti malum 796
suffenus aut Meuius ubi ne ſi 603
suffragium optimum 1205
sus cum amaracino nihil 171
sui tibicen 624
sulcum profundum 1042
ſummam manum addere 90
summaria iudicatura 725
summis ingredi pedibus 1069
ſummis labiis 397
summis uelis uelox 552
summis unguibus ingredi 489
summo animo inhærere, id eſt, deuiter 409
summo digito 398
summo digito caput ſcalpete 342
summo pede 1210
ſummum cape & medium habebis 553
summum faſtigium imponere 90
summum ius, ſumma iniuria 409
summum ſuere centonem 93
ſuo gladio iugulari 52
ſuo iumento ſibi malum accerſere 51
suo ipſius laqueo capi 53
sub ipſius iudicio periit ſorex 146
ſuo quiſque ſtudio gaudet, 996
suorum obliuiſci 583
Supera pro certamus 766
ſuperauit dolum Troianum 1217
ſuperatus es a gallo quopiam 2052
ſupercilium attollere 348
supercilium ponere ibidem
supercilium contrahere 904
supercilium ſalit. 212
ſuperis impari numero 21
ſuper te hæc omnia Leparge 1044
ſupinus 337
ſupremum fabulæ actum addere 95
surculus ſurculũ ferit 1249
ſurculum defringere 125
surdaſter cum ſurdaſtro litigat 879
surda teſtimonia 915
surdo canis, ſabulam narras 184
surdo oppedere 274
surgens e lecto, ueſtigium corporis confundito 24
surſum uerſus ſacrorum fluminum feruntur fontes 125
sus acrua dependens 867
sus agreſtis ubi peperit, non pluet 611
sus commeſſatus aut ſaltauit 904
sus cum Minerua certamen ſuſcepit 47
sus in uolutabro cœni 1068
sus Mineruam 45
suſpendio deligenda arbor, 408
suſpende te 696
suſpicax uulgus 996
sus quiuis non hoc ſciet 864
sus petiit 1040
sus ſui pulcher, aſinus aſino 1219
sus per roſas 953
sus ſub fuſtem. 694
suſtine & abſtine 666
sus tubam audiuit 172
sutorium atramentum 905
ne Sutor ultra crepidam 246
suctinum ire 1089
ſuum cuiq. pulchrum 82
suus cuique crepitus bene olet 862
suus rex reginæ placet 83
sybariſſare 507
sybaritæ per plateas 508
sybaritica calamitas 508
sybaritica menſa 506
sybaritica oratio 267
sybaritici ſermones 1154
sybari qui mori nolit uote tẽpus 115
sycophantæ morſus immedicabilis 639
sydera addere cœlo 1047
syloſontis chlamys 427
syloſontis opera ampla regio 428
syluam multam portat 913
syluæ ligna inferre 512
symphoniacus bonus malus choraules 1207
syncerum uas incruſtare 249
syncretiſmus 52
syracuſana menſa 508
syracuſanorũ ne decima quidem pars 585
sybenæ chorus 679
syrorum olera 352
syrus quum non ſis, ne syriſſa 854

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

SAcrum ignem inſtare nefas 1323
Salaminia nauis 1448
Salem ne quidem dederit 1389
Sal fatuus 1385
Salinas, & paludem emere oportet 1448
Salmoneus alter 1265
Sal patriæ pluris faciendus, quam hoſpitis menſa 1434
sal quemadmodum carni 1585
sanguis & anima 1308
Sanniones domi non relicto 1420
Sanitatis mater indigentia 1435
sapientes ſunt qui ueteri uino utuntur 1416
Sapientia in cæcis canitur 1427
sapienti ratio pro neceſsitate 1415
sarpedæ uidemur 1281
saxeus homo 1277
scaperdam trahere 1326
schema & gradus 1406
scommata Dionyſiaca 1308
scribere in cinere 1393
scriptor prulectarius 1425
scripturæ & uentis in aqua credere 1296
scytha equum 1362
semel in laqueum uulpes 1293
senator abſque prouocatione, legatus ſine mandatis 1415
senis ira 1377
senex tripuet 1403
serpens in gremio 1449
seriam per eandem lineam reciprocare 1429
seruum nutrit fatuum familiarit dominus 1427
sex congios capit 1382
sicula nola 1453
siculæ menſæ 1444
sicyonei calcei 1417
simia pulchra apud pueros 1426
simiæ, ſanguinem profudiſſe 1413
simonidis lacrymæ 1348
simulacrum pictum 1301
sinapi ſithmum bibit 1393
sine perſona laſciuire 1429
sine pulchritudine formoſus 1429
sine ſanguine cena 1439
sine uino uinalia expediri non poſſunt 1429
siphnia arra 1324
sirenas prætcrnauigare 1411
sirenem pica imitans 1326, 1423
siticuloſi ſilentio bibunt 1378
smyrnei mores 1357
solis radios lippus oculus nõ fert 1164
solitudo Nauſiclidis 1289
sol ne quidem ſciet 1378
sol non inuidet neſpere 1292
sol omnium dierum nõdum occidit 1420
somnium Oreſtis narrare 1430
soracus malorum ibidem
Sociarum & Tybiorum in numerum referre 1395

Sparſis redemerunt crimina nummis 1427
ſphyngis ænigmata diſſoluit 1349
ſpicę legiū relinquere 1426
ſpinas colligens 1559
ſpinæ non inſunt in communi piſce 1451
ſpinoſum aliquid in prato 1450
Spintharus nō minus quam phryx. 1284
ſpongia medebitur 1590
ſtatua uiatores omnes intuens 1368
ſternutauerunt amores 1446
ſtipulæ ignē admouere 1509
ſtudiū generat ſtudium &c. 1454
ſua fronte 1431
ſua cuiq. rei tempeſtiuitas 1447
ſuaue me ſuffoces 1434
ſub pallio candere 1453
ſub tunica & ſinu ibidem
ſubula Leonē exterpere 1415
ſuccidia altera hortus ibidē
ſuæ domi quilibet rex. 1450
ſufflaminare 1455
ſuilla abſumpta bouem non expecter 1270
ſuilla harmonia 1359
Suilla in naſo annulus aureus 1447
ſummis auribus inſides 1576
ſupra clepſydrā dicere. 1382
ſupra fumum clauus 1400
ſycaminorum calathum in malis habere 1428
ſyri aduerſus phœnices 1278

T

Taeiopede 441
Taciturnior Areopagita 1219
Taciturnior Pythagoreis 1070
Tenarium malum 969
Talaria induere 96
Talis gignit bellum 1229
Tales reddimur, qualia ſunt noſtra colloquia 424
talum reponere 1213
talpa cæcior 142
talpa Caranea 914
tam in procliui quam imber 1092
tam multa quā ſapiens 1189
tam perit quam extrema faba 1095
tanagræus ceтus 1136
tangere hulcus 273
tanquam ad aram 1203
tanquam conchylium diſcerpere 704
tanquam de narthecio 1102
tanquam heros in clypeo excipere 683
tanquam in phiditiis 707
tanquam in ſpeculo, tanquā in tabula 345
tanquam meum nomen, tanquam digitos 597
tanquam tuber 917
tantaliœ oper 348
tantali horti 457
tantali lapis 723
tantali pœnæ 654
tantali talenta 248
tarditas conſilio adiuta 313
tarichus aſſus ē, ſimulatq. uiderit ignem 559
tarichus omni conſulitur ubi deſunt carnes 590
tarichus non feret ſe digna 559
tauricum tueri 959
taurum tollet, qui uitulum ſuſtulerit 101
taurus in ſyluam 47
technā hanc in te ſtruxiſti 33
tecum habita 278
teipſum inſpice 1062
teipſam laudas 678
teipſum non alens, canes alis 615
telam hic texuit, ille deduxit 1139
telamonis canit cantionem 864
telegoræ citius donarim 563.1107
telemachi olla 1026
telluris onus 299
telenicia echo 1064
telenico pauperior ibidem
tellenis cautilenas cane 632
telum ingens neceſsitas 539
telum & meum cuſpidem habet acuminatam 113
temeſſeus gemitus 66
tempori parere. 493
tempus longum nitias lapidem 835
tempus arguit amicum 227
tempus indeа moram 447
tempus anſſe 316
tempus omnia reuelat, 572
tempus omnium pater ibidē
tempus omnium ſapientiſsimum ibidem
temulentus dormiens non excitandus 928
tenebræ apud quercum 478
tenedia bipennis, 372
tenedius homo 1012
tenedius patronus 1013
tenedius tibicem 625
tenens teneris 407
teneri calidis balneis 797
tenuem neſtis 720
tenuem ſenſum uenter pinguis non gignit 915
tenui filo 653
tenui uena, tenui canale ibi,
tentantes ad Troiam peruenerunt Græci 495
ter 720
ter abſtergere 281
ter abſterſus dij dant meliora 348
terebintho ſtultior 1064
tergora tueri 490
termeria mala 67
terminnei apud inferos 730
terra amat imbrem 552
terra deſſoſſum habet 866
terræ filius 362
terræ inteſtina 625
terræ onus 299
terra,mariq. 168
terram pro terra 529
terra non profuit 848
terram uideo 1181
terra uolas 130
terreſtria balnea 720
tertium caput 979
tertius Cato 363
teruntium non inſumpſit.. 354
teſſeram hoſpitalem confringere 427
teſta colliſa teſtæ 953
teſtaceum flagellum 1149
teſta non fit lutum niſi tundatur 847
teſta tenax odoris quo primum imbuta 574
teſtimonia ſurda 905
teſtis domeſticus 526
teſtudinem equus inſequitur 1094
teſtudinem Pegaſo comparas 358
teſtudines edendæ aut non edendæ 420
teſtudines ipſi edite, qui cepiſtis 66
teſtudines uincunt ſapientiā & uirtutem 396
teſtudo intra tegumen tuta, 846
teſtudo non curat muſcam 718
teſtudo leporem citius 363
teſtudæ tranſmutatio 459
theтidem & Galateam ſimul amare non potes 848
tetigit lapidem a cane mortuum 1110
te tua, me mea delectant 83
theutbidum more 1131
thales pro ſapiente 954
thaſium infunde 816
thaſſus bonorum 132
theagenis hecatæum 849
theageois pecuniæ 721
theocrines tragicus 1063
thequina dente rodi 303
thericlei amicus 842
therſitæ facies 1071
theſaurus carbones erant 379
theſaurus cinis ibidē
theſaurus malorum 131
theſſala mulier 124
theſſalorum alæ 124
theſſalica bucca 1266
theſſalicus ſaltus 1266
theſſalica equa decernetur 1017
theſſalorum commentum 113
Θ præfigere 219
thraces fœdera neſciunt 657
thracium commentum 410
thraſybulo Dionyſium dicitis eſſe ſimilem 716
thrioboli multi, uates pauci, 288
thronorum complurium ſtrepitum audiui 429
thripes mali 753
thunicum enthymema 638
thunnare 658
thorium lemma 1145
thus aulicum 338
thus pedere 956
thylaco non ferendum, ſed manu 796
thymbra uictitans 1108
thunni more 889
thyrſigeri multi, Bacchi pauci 287
tibiam tubæ comparas 358
tibicem uapulas 1162
tibicines mente capti 1010
tibicinis uitam uiuis 336
tibiis apertis 236
tibiis magnis ſpirat ibidem
tibiis longis canere ibidem
timidi mater non flet 1131
timidi nunquam ſtatuerunt trophæum 638
timidiore. proſpiciente 368
timidior Piſandro ibidem
ubi timor, ibi pudor 108
timidus / lurus 947
tinctura Cyzicena 1005
tinctura Sardonica 718
tineas paſcere 717
tireſia cæcior 143
titanicus aſpectus 657
titanibus & Crono antiquiores 704
titanas imploras 542
tithymallus Laconicus 717
tithoni ſenecta 271
tituilſitium 334.1177
titio ad ignem 717
tollas te qui non nouit 319
tolle calcar 493
tolle dignum 865
tolle tolle mazam ſcarabeo 746
tollenda mali occaſio 1000
tollenti onus auxiliare 22
tollere criſtas 557
tollere cornua 356
toloſanum aurum 432
tonſoribus omnibus notum 270.280
tondere pecus, non deglubere 930
tonſore egere 350
toronæo portu ſurdior 722
tota erras uia 51
tota hulcus eſt 1231
tota manu 786
toto cælo errare 32
toto organo 791
trabem baiulans 1191
trabs in oculis 1159
tragicæ exercitationes 312
thrionum ego ſtrepitum complurium audiui 429
tragica finia 716
tragice loqui 609
tragicum malum 1063
tragicum ſpirare 502
tragicum tueri 610
tragicus rex 622
tragœdias agere aut inſanire 826
Tragœdias excitare 716
tragœdias in nugis agere 716
tragœdos amicos æmulatur 929
tragœdos alios prouocare 1213
tragulam inicere 715
tranquillo mari quilibet gubernator eſt 1101
tranquillum æthera remigas 178
tranſuerſum agere 740

Tranſuerſo calamo 220
Tredecim cubitorum 1227
Trepidat ante tubam 711
Trepidat in morem galli 492
Treſsis homo 334
Tria cappa peſsima 928
Tria mala 500
ad Triarios res rediit 36
Tria ex curia 839
Tria ſaluberrima 1093
Tria uides è duobus 783
Tribulis factus ſerua ordinē 1052
Tribus bolis 959
Tribus minis inſumptis, duodecim imputat 579
Tribus uerbis 1097
Tributis potiora 716
Tributum uel a mortuo auferre 465
Tricæ, apinæ 97
Triceps Mercurius 971
Tricinni quæſtus 97
Trinicites filij 302
Triobolares 334
Trioboli homo 334
ex Tripode 326
Triſtis nota 218
Triſtis ſcytale 484
Trium dierum commeatum 725
Trium litterarum homo ibi.
Trœzenem nauiges 566
Trochi in morem 1183
Troianos uereor 149
Troianum dolum ſuperauit 1217
Tropheum incruentum 637
Trophonij antrum 321
Trutina eadem penſari 198
Trutina iuſtius 622
Tuam ipſius terram calca 1079
Tua res agitur, quum proximus ardet paries 926
Tuas res tibi habeto 1100
Tu in legione, ego in culina 1236
Tuis coloribus te pingā 175
Tuis ueſtigiis 1041
Tumultua poſt bellum 1068
Tunicati 1100
Tunica pallio propior eſt 154
Turbas me ut unda inaniter 853
Turdo ſurdior 722
Turdus malum cacat ſibi 53
Turpe ſilere 662
Turpis iactantia 990
Turture loquacior 206
Tuſsis pro crepitu 1270
Tutorem eſſe alicui 580
Tute hoc intriſti, omne tibi exedendum erit 66
Tute lupus es 242
Tuum tibi narro ſomnium 337
Tyro antiqua 972
Tyrotarichus 1238
Tyria maria 1095

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

Tabernariam exercet fronte 1429
Tabis prophetæ 1403
Talentum Pythiæ Myſij 1446
Talis quiſq. es, quale quibus cum familiaris 1426
Tanquam Gorgone conſpecta 1383
Tanquam omnia meridianus 1408
Tanquam pauo ſe circunſpectaua 1360
Tanquam ſuper ſpinas incedere 1430
Tantali menſa 1356
Tantali philoteſia 1301
Tela araneæ 1289
Telephus e perula 1284
Telum ira facit 1445
Tempeſtiuitas ſua cuique rei 1447
Tempore pacis de bello cogitandum 1436
Temporibus ſeruire decet 1438
Tenedia regula 1315
Terra citius ætherem conſcēdet 1385
Terram ebeneis raſtris uertere 1424
Terram & aquam poſcere 1426
Terram ligonibus aureis fodere 1424
Terram ne legas nauigando 1322
Terricolæ lamiæ 1420
Ter ſex iacit 1347
Teſtes facit Deos abſentes 1416
Teſtudo uolat 1413
Teucrum Pacuuij ediſcere 1417
Theagenis munificentia 1271
Theatrum ſimul & aperit, & claudit 1348
Thermas Herouianas refrigerat 1292
Theſauris clauſis incubare 1417
Theſſalica bucca 1266
Theſſalicum numiſma 1267
Theſſalicus ſalmo 1266
Theſſalus miſtus 1413
Thiodamas, uel pygmei cum Hercule 1438
Thmuitarum hircus 1315
Threicia hirundo labiis inſtrepit 1297
Thyeſtea cena 1343
Thymo nemo ueſcitur, ubi adeſt cato 1286
Tibiam utranque inflare 1432
Tibiæ galeam, fronti ocream 1291, 1414.
Tibi ipſe calendas edicito 1401
Tonderi pecus, non radi debet 1438
Totam ſpirare Arabiam 1428
Tonitrus imbrem antecedit 1442
Tragici cothurni ſtrepitus 1322
Tragicos choros moleſte fert 1410
Triacadas inferorum 1302
Tria therameſis caudā 1399
Triobolus & figura 1390
Tripuer ſenex 1403
Troia conando Græci potiti ſunt 1446
Troia non producit Thracē 1450
Troianus equus 1417
Tuber ibi, ubi uber 1428
Tudiculam expoliuit 1271
Tunc canunt cygni quando tacuerunt graculi 1420
Turbinem felix proſpecta 1369
Turtur cantat 1366
Tydeus corpore animo Hercules 1341

V

VAcuam abſtergere 1083
vel muſcas meniā preter uolitantes 224
vacuam inhabitare 1151
vale charum lumen 672
valeat amicus cum inimico 1084
valeat mulum, negocium meum non eſt 740
væ uictis 630
valentes recte conſulunt ægrotis 271
vallum ac foſſa 31
vallus uitem decepit 492
valere pancratico 713
vapula papyria 1036
vaſis inſtar 1175
vas malum non frangitur 1056
vatem dixiſſe puta 327
vates optimus qui bene conijcit 557
vates ſecum auferat omen 1229
vatem omitte 735
vatinianum odium 520
vati non conuiciandum 1252
vatum irritabile genus 378
vatum genus auarum 1252
vbi amici, ibi opes 129
vbi bene es, ibi patria eſt 520
vbi cerui abiiciunt cornua 619
vbi cognitum eſt quod erat occultum 1000
vbi per arma fulgurarit 232
vbi timor, ibi pudor 108
vbi tu Caius ego Caia 1185
vbi non ſis qui fueris, non eſt cur uelis uiuere 346
vbi pauens impera 2082
vbi quis dolet, ibidem & manum habet 498
vela uentis permittere 169
vela uertere, funem reducere 390
velatis manibus orare 1248
vel acum inueniſſes 953
vel puero perſpicuū ibidem
vel capra mordeat nocentem 366
velitari 1255
velle ſuum cuiq. 222
vel Megaeam uſque 1342
velis equiſq. 266
velocem tardus aſſequitur 325
vel mus mordeat improbum 365
velut e ſpecula 1075
velut in cratere ibidem
venari in mari 180
venatio datur & malis 600
venatum præmouere 889
veneratio debetur antiquis 997
veneris ceſtum habent 819
veneri ſuem immolauit 789
veneris læſe 268
venereum iuſiurandum 396
veniat hoſpes quiſquis pro futurus eſt 673
venia primum experientia 390
veni in regionem 739
venimus ad ſummam lineā 951
venter auribus caret 714
Venter moleſtus interpellator 996
venter pinguis non gignit ſenſum tenuem 915
venti auferant 482
uenti campus 619
vento loqueris 184
uentorum ſtationes 618
uentos colis 176
uento uiuere 1200
uentum perendinum prædicere 922
uentrem mihi obiicit 662
uentre pleno melior conſultatio 958
uentus neque manere ſinit, neque nauigare 605
uenus friget ſine Cerere & Baccho 564
uera fronte 567
uerba importat Hermodorus 660
uerba pro farinis 635
uerberare lapidem 620
uerbigerati 756
uerbis pugnas, non re 985
uerbis coquinatis 1197
uerborum ſtrepitu ne quid moueare 985
uerbotenus amicus 1001
uerecundia inutilis uiro egēti 661
uer ex anno tollere 1120
uer hyemem ſequitur 376
ueriora iis, quæ apud Sagram acciderunt 373
ueriſimiliter mentiens 1003
ueritas odium, obſequium amicos parit 733
ueritatem aperit dies 573
ueritatis ſimplex oratio 153
uero uerius 1200
uerrucis offendi qui tubera habet 179
uerſatilis Artemon 1013
uerſator magnus in negocio leui 878
verſus Homeri prouerbiales 972

Verſis gladiis pugnare 903
Vertumno inconſtantior 511
Veruecea ſtatua 1239
Veru ſignare 220
Vetus calidam partem 657
Veſpa cicadæ obſtrepens 557
Veſpero quid uehat neſcis 287
Veſpertilio 1206
Veſte circumſerent ignem 1056
Veſtigiis omnibus inquirere 1041
Veſtis uirum facit 797
Veterata uaticinari 1120
Vetulo cane latrante 106
Via depellere, reducere, monſtrare, facere, ſternere, aperire &c. 52
Via cum adſis ſemitam quæris 1038
Viam qui neſcit ad mare, fluuium ſequatur 684
Vias nouit quibus effugit Eucrates 714
Via eracta uiaticum quærere 872
Viam rectam ingredi 890
Via publica nemo &c. 893
Vicino opta ut habeat 888
Vicinia talſuginoſa 259
Vicinus malus aut bonus 42
Vicinus uocandus 560
Viciſsitudo rerum iucundiſſima 314
Viciſsitudo rerum omnium 515.993.
Victi non audent hiſcere 1071
Victitant ſucco ſuo 715
Victoria ἰτιγκαλκὶς 314
Victoria meliorum 252
Victoria non incruenta 983
Victis dolos 629
Victus uictorem complectēs 405
Videris mihi Lada 1038
Vilis cœna non gignit debacchationem 1109
Vincere ſine ſanguine 637
Vinaria angina 1177
Vincula Tyrrhena 1052
Vinculo maniuoro 752
Vinculum Herculanum 584
Vindemiam impune facere 490
Vindicta tarda, ſed grauis 987
Vindicta uelox 1251
Vineta propria cædere 277
Vinaria angina 1177
Vini gutta 1049
Vino inſcribere mulieris iuſiurandum 176
Vino repuerafcere 558
Vino ſapientia obumbratur 505
Vino ſubſidere, ſupernatant uerba 462
Vino uendibili ſuſpenſa hedera nihil opus 635
in Vino ueritas 291
Vinum animi ſpeculū 292
Vinum caret clauo 550
Vinum dementat ſapientes. ibidem.
vinum equus poetæ 630
vinum, & ueritas 291
vinum quum adſit, acetum bibit 782
vinum, ſenem etiam uel nolentem, ſaltare compellit. 551
vir fugiens haud moratur lyræ ſtrepitum 413
vir fugiens denuo pugnabit 414
virgiferos ſequi 685
virgines ſemper ſuriæ 723
virgula cenſoria 220
virgula diuina 72
virgultea ſcapbula Aegæum tranſmittere 462
viri aurei 124
viri boni lachrymabiles. 680
uis in diſcrimine apparet. 982
uiri infortunati procul amici 715
uiri iureiurando, pueri talis fallendi 847
uiri ſeuis aſtaphis caluaria. 718
uirorum candidorum nulla utilitas 917
uiro currenti neceſſe ſurari. 903
uiro Lydo negocium nō erat 683
uiro malo ne comes uiæ fueris 524
uir oruas magiſtratum 425
uirtus bonos omnia decent 735
uiro ſeni maxillæ baculus 654
uirum improbum uel mus mordeat 365
uirtus gloriam parit 1195
uirtus ſimplex 1178
uirtutem & ſapientiam uincunt teſtudines 596
uis uidebatur nauis ſupplicans ſcopulo 903
uita doliaris 354
uitæ finem ſpecta 144
uita & anima 560
uita macerata 555
uita molita 355.1057
uitæ contemptu inuaduot, 580
uita iucundiſsima in nihil ſapiendo 765
uita mortalium breuis 1005
uitandæ potentum offenſæ. 1001
ulmi ſpinoſa 355
urta ſponſa 757
uitelliana cicatrice ſtigmoſus 905
uitiat lapidem longum tempus 855
uitioſa nuce non emam 354
uitia uox 84
uiuere in diem, ex tempore 554
uiuentem teues 920
uiuit aut mortuus eſt 676
uiuis, incende ignem 714
uiuorum meminiſſe oportet 102
uiuum cadauer 567
uiuum nouetis 1235
uiuum ſepulchrum 567
uiuus, an mortuus ſit neſcio. 284
uiuus inceſsi, uel cepe ſolum accipient 910
uiuus, uidensq; 1070
pixetuat 386
uixit dum uixit bene 903
ulciſcetur Deus 991
ultra catalogum 902
ultra Eurybatum 115
ultra fuſum, uel penſum 171
ultra Gades 892
ultra Hyperbolum 1068
ultra lineam 798
ultra malleum 246
ultra peram ſapere 905
ultra res Callicratis 711
ultra uires nihil aggrediendum 982
ultro deus ſuppeditat bona 712
ululas Athenas 79
Vlyſſes pannos exuit 182
ulyſſeum commentum 712
ulyſſis remigium 758
umbra amici, panis &c. 596
umbra ſumi 567
umbræ in morem ſequi 959
umbræ loquuntur 542
umbræ uolitare 547
ne umbram quidem eius nouit 396
umbram ſuam metuere 224
umbra procerpore 834
umbra terriras 260
unā cum ipſo caniſtro 478
una cum ipſis maoiſpulis 638
una cum templis, & aris. 1099
una domus non alit duos canes 498
una hirundo non facit uer. 528
una lauabor 683
una myconus omnia 584
una nauis non uehit 1027
una pertica 1115
una ſcutica omnes impellit. 760
uncis unguibus quæ ſunt oe uittias 23
unctius 1256
undarum in ulnis 1138
undas numeras 174
undecunque lucrum captaui 994
unde cacoquat leuum 968
unedo unē 101
unguem medium oſtendere 591
unguento mortuum perungis 844
ungues arrodere 951
ungēs demorſos ſapit ibidē
unguiniorare 220
unguium, crinium, q. præſegmina ne commingito 21
unico digitulo ſcalpit caput 541
unica filia duos parare generos 287
unicum arbuſtum haud alit duos erithacos 498
unicum duobus nōn eſt pugandum 1261
uni naui ne commit, omnia 1077
uni malo quā duobus 1043
unione ſignare 218
unius manus infirma pugna 564
unius peccatum tota ciuitas luit 42
uno collyrio 1091
uno die conſeneſcere 858
uno digitulo 1096
uno digno 333
uno faſce complecti 242
unum ad unum 497
unus contra multos 213
unum e tribus malis 903
unus deus, & plures amici. 879
unus homo non facit ciuitatem 329
unus multorum 532
unus multorum inſtar 978
unus uir haud cernit omnia 213 564
unus uir, nullus uir 812
uocales 1256
uocatus atque non uocatus deus aderit 535
uocem omnem mittere 1142
uolam pedis oſtendere 1227
uolam da lapidi 1193
uolare ſine pennis haud facile 907
uolantia ſectari 374
uolaticum ſuſurrādum 2053
uolens nolente animo 685
uolentem bouem ducito. 1019
uolutus dolium 1058
uoracior purpura 359
uorare hamum 620
uota ſenum, conſilia mediocrium, facta iuuenum 886
uoti compos 979
urbanus nihil æqui cogi 859
urinandi artem docuit te 879
uiceum in iotrbus 465
uriæ literæ 655
urit abſque torre 1078
urſus qnū adſit ueſtigia quæris 412
urſi naſum fumantem ne tentaueris 903
uſque ad aras amicus 814
uſque ad rauim 1029
uſura ante uſuram 703
uſura currit citius quam Heraclitus 658
uſuræ nauticæ 1210
uſus, eſt altera natura 1204
ut Bagas conſtituiſti 972
ut ere curru, de aſinis nihil laborans 949
uterque ambo 1066
ut canis ē Nilo 595
uter ex bulga matris 1144
ut fiet oculis incumbunt. 710
ut herba ſolſtitialis 1217
qualis nec tibi nec alijs 614
uti foro 68
utinam domi ſim 712
utinam male, quemadmodū inneoiſti, eijcias ibidem
utinam mihi contingant ea, quæ ſunt inter Corinthū, & Sicyonem 237
ut in uelabro olearij 968

ut lupus ouem 1175
ut luti batuli 1189
ut Phrygius amauit Pieriam 1230
ut possumus quando ut uolumus non licet 345
utranque paginam facit 571
utraque manu adesse 168
utrem caedis 178
utrem caedis 178
utrem mergis uento plenum 868
utrem uellis 178
utres Thylaci 1141
utre tettitas 260
utroque claudicare 150
utrumque nutans sententia. 928
uua quae pollice laudare 347
uulcani tripodes 550
uulcanus tibi uaticinatus est 621
uulcanium uinculum 721
uulgus suspicax 996
uulpe pellace benigni 1042
uulpes annosa haud capitur laqueo 407
uulpes bouem agit 658
uulpes cum leonibus congregare 373
uulpes multa, echinus unum nouit 199
uulp. haud corrumpitur muneribus 407
uulp. non iterum capitur laqueo 605
uulpes quam facile pyrum comedit 904
uulpi esurienti somnus obrepit 648
uulpinae pelli assuenda, si leonina non sufficit 907
uulpinari cum uulpe 88
uultur si es, cadauer expecta 890
uulsu saepe laeditur pietas. 1202
uulturis umbra 683
uxor leni sponso regina est. 332

INDEX APPENDIC. PROVERBIORUM.

Valetudinario in eodem iacere 1416
ubi Atridarum scapha 1392
ubi uber, ibi tuber 1428. 1448
uelut lenaro de caussa cognoscere 1449
uellus istic nõ carpitur 1340
uelut Mineruae calculus. 1348
uenari in ollis 1414
uentis, & mare, & ignis seruiunt 1398
uentis, & scripturae, in aqua credere 1296
uentos pascere 1315
uentura per dioptram prospicit 1294
uerba sine penu, & pecunia. 1321
uetiora Bacidi. dictis 1361
uestiri circa radices montis. 1373

uespere sol non inuidet 1292
uespertinum amant, matutinum oderunt 1298
ueteris monetae 1358
uicini ne quidem sentiunt. 1408
uictuum semper sequentes. 1425
uinalia sine uino expediri nõ possunt 1429
uincit tuus tripes 1383
uinculis Hippocrates adligate. 1428
uino ueteri qui utuntur, sapientes sunt 1416
uinum tertium trahit 1429
uita Charadrij 1419
uitam optimam elige, 1433
uita fusilla 1400
uitex floret, & botrus maturescit 1396
uitulus pauperi castrum est. 1450
ultra pedem 1435
ulyxis uinculum 1402
umbrae, me prohibent 1344
una clamore Neadas superat 1406
unum alueare 1356
unum nidum una in arbore. 1446
uola, nec uestigium 1390
uulsellis pugnare, non gladijs 1415.1430
uoluptas malorũ esca 1439
uomeorum in numero 1374
uomer humo teritur 1440
urbe amissa, recepit pugionẽ 1189
urceus pro amphora 1450
ut Aedituus respõsa numinis praedicat. 1432
ut egent [illegible] 1314
ut nutrices Lamiam 1352
utramque inflare tibiam. 1452
uter 1424
uter fastu plenus 134
ut sportum furunculus capta[illegible] 1428
uulgari pisci nõ insunt spinae 1402
uulpes Archilochea 1414
uulpes fusse similis 1343
uulpes pilum mutat non mores 1452
uulpis reliquiae 1281
uulpes semel in laqueum. 1293

X

Xenocratis caseolus 195

INDEX APPENDIC. PROVERBIORUM.

Xenocratis testimonium 1402

Z

Zaleuci lex 760
Zenone moderatior 427
Zenonium est & lentem coquere 1158
Zoili 601
Zonam perdidit 191
Zopyri talenta 760

INDEX GRAECORUM PROVERBIORUM.

Ἄβιωτος βίος 702
[illegible] 851
Ἀδαμαντοπέδιλος [illegible] 1287
[illegible] 1443
Αἰγύπτια 828
Αἰγυπτιάζειν 896
Αἰθίοπα [illegible] 149
[illegible] 1020
Ἀξινίζεσθαι 1224.1413
[illegible] 405
Ἀκήρυκτος πόλεμος 857
[illegible] 588
[illegible] 1145
[illegible] 398
[illegible] 344
Ἀλιτήριος 1030
[illegible] 71
[illegible] 1090
[illegible] 500
Ἀμουσία 285.480
[illegible] 588
[illegible] 1432
Ἀμφαξονεῖν 1326
[illegible] 1040
[illegible] 1044
Ἀνάγκη Parcarum mater 539
[illegible] 229
[illegible] 964
Ἀνδράποδα 1037
[illegible] 828
[illegible] 953
[illegible] ibidem
[illegible] 826
[illegible] 229
[illegible] 402
[illegible] 125
[illegible] 275
[illegible] 119
[illegible] 1044
[illegible] 658
[illegible] 537
[illegible] 411
[illegible] 837
[illegible] 1283
[illegible] 395
Ἄσπονδος πόλεμος 857
Ἀτέχνως βίος 49
[illegible] 48
[illegible] 458
[illegible] 738
[illegible] 1180
[illegible] 890
[illegible] 1089
Αὐτόχθονες 362
Ἀχώ 405
Ἀχαιτί 229
[illegible] 1039
[illegible] 741

B

[illegible] 843
[illegible] 577
[illegible] pro magnificè 715
[illegible] 243
[illegible] 1053
[illegible] 967
[illegible] 1210.1413.
Βίας 593
[illegible] 489
[illegible] 652
[illegible] 392
[illegible] 494
[illegible] 1038
Βωμολοχεύεσθαι 962
Βωμολόχος ibidem

Γ

[illegible] 362
[illegible] 403
[illegible] 360
[illegible] 865
[illegible] 333.473
[illegible] 1008
[illegible] 1059

Δ

[illegible] 906
[illegible] 1220
[illegible] 309
Δὶς διὰ πασῶν 106
[illegible] 725
[illegible] 1037
[illegible] 1263.1273
[illegible] 611
[illegible] 675

E

[illegible] 1013
[illegible] 804
[illegible] 1288
[illegible] 895
[illegible] 891
[illegible] 1443
[illegible] 598
[illegible] 349
[illegible] 1179
[illegible] 1443
[illegible] 199
[illegible] 235
[illegible] 1221
[illegible] 1433
[illegible] 822
[illegible] 1053
[illegible] 962
[illegible] 1145
[illegible] 41
[illegible] 1016
[illegible] 30
[illegible] 229
[illegible] 858
[illegible] 1240
[illegible] 1431

Ἐχεμυθία

INDEX PROVERBIORVM

Ἐσχάτια 206
Ἐσχαλώπεξ 632

Z

Ζάλος 237
Ζωγραφόπιθηκος 962
Ζωρότερον 530

H

Ἡμερόκοιτος 1077
Ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς 888

Θ

Θ Præfigere 219
Θαλάσσιος 1323
Θεῖος ἀνήρ 237
Θράττειν 1190
Θυμβροφάγος 612
Θωπεύειν 1020

I

Ἰαλεμίζειν 767
Ἰαμβίζειν 1148
Ἰὴ παιὰν 1111
Ἰλιάδα 206
Ἱππομαχιῶν 807
Ἰσθμιάζειν 759
Ἰσόθεος 237
Ἴσον ἴσῳ 1144

K

Κύρις Deus 317
Καλαμοβόας 354
Καπνός 849
Κερδαΐζειν 360
Κερδαμίζειν 351
Καρδαμογλύφος 442
Κερδαπῶν 826
Κεροβαρεῖτες 1053
Καταπιῶν 779
Κατὰ χειρῶν ὕδωρ 1090
Κυκλοβόρος 1074
Κίβδηλος 813.862.
Κιβδηλεύειν ibidem
Κιγκλίζειν 639
Κινατῆρ 970
Κιλλίζειν 659
Κιχλισμός 818
Κλεπτορίζειν 816
Κορυβαντιᾶν 957
Κορυβαντιῶς 419
Κορυφὴ τοῦ λόγου 541
Κριόμυξος 1430
Κρονόληρος 461
Κρομμυοξυρεγμία 1137
Κρώζειν 250
Κνίμας 20
Κίων ibidem
Κύκλῳ περιελαύνειν 1164
Κυναλώπηξ 907
Κωνώπας 382
Κώθων 875
Κυσθονίζειν, καὶ μαθθονίζεσθαι 1145
ibidem 1145
Κωδωνισμός ibidem
Κωμῳδοτραγῳδία 1437

Λ

Λακκόπλουτοι 1132
Λαρυγγίζειν 1217
Λιπαρεῖν, λιπαρίζεσθαι, λιπτίζω 1059
Λῆροι pro nugis 273
Λυκοπατίας 1033
Λευκόπυγοι 455
Λῆρος 570
Λιμοδωριεῖς 959
Λογοδαίδαλος 550
Λυδίζειν 659

M

Μαγαδίζειν 340
Ματτυάζειν 654
Μέγα πνεῖν 502
Μέγα φρονεῖν ibidem
Μιλησιακῶν 1196
Μητρόπολιν 851
Μινωβάδισαι 808
Μικρολογεῖν 753
Μνησικακῆσαι 480
Μονόγραμμοι 1083
Μυκτηρίζειν 337
Μυσωδαί 1157
Μυσικαρφοί 1147
Μύτης ibidem
Μωροκλέπτης 659

N

Ναυκληροβίον 1139
Νεκρὰ ζῶα 1025
Νεφελάδων 744

O

Ὀβελισκολύχνιον 554
Ὀβολίζειν 220
Οὐδὲ πάρεργον 499
Οἴκοθεν οἴκαδε 1412
Οἰκότριβον 827
Οἰκουρία 846
Οἰμώζειν 591
Οἰνόπται 417
Οἴλυκος 1139
Οἰνοπλῆγες 708
Ὀλίσχινος 1250
Ὄλμος ἐπαλμές 708.805
Ὀμότεχνοι 450
Ὀξυγλυκὺ 805
Ὀρχάτισμος 459
Ὀτρώτους καὶ ἐκάστοις 1441
Ὀπτεῦσαι 76
Οὐδὲν πρὸς τ᾿ ἄλφιτα 918
Οὐτίνος 41
Ὀφθαλμόδουλος 550

Π

Παιπάλημα 671
Παλαίστρια 906
Παλίμβολος 671
Παλιμβάκτης 209
Παννύχιον ὕδειν 989
Παραχλιδᾶσθαι 685
Πανυστάτα 826
Παχυστομία 360
Ποντοπλία 1146
Περίτριμμα 1014
Περιφόρητος ibidem
Πιθηκίζειν 962
Πλυνόν με ποιεῖς 418
Ποικιλώτερον ταῶνος 1361
Πολυκοιρανίη 663
Πολυφιλία 919
Πομπεύειν 1211
Πόνος πόνῳ πόνον φέρει 536
Προσολλῶν αἰτιᾶν 843
Πρωτεύειν 574
Πτερυγίζειν 839
Πτωχαλαζών 278
Πτωχομούσης 1430
Πύγαργος 455
Πυρριχίζειν 966

P

Ῥίψασπις 521
Ῥυποκόνδυλος 1032

Σ

Σαπρὸς cùm simus 1281
Σωσταυβίς 513
Σκαρδίζειν 812
Σκύτη βλέπειν 490
Σοφοδαίμων 461
Στηνιῶσαι 1151
Συλλαβίζειν 242
Συρακουσίων ἀκάτιο 583
Σύφαρ 38
Σχινοτρώκτης 341

T

Τελχῖνες 613
Τὼ τρέχοντε ἄκρως 122
Τρεχέδειπνος 962
Τρικυμία 255
Τρίμμα 302
Τρυγίδιον 1145
Τυμβογέροντες 461
Τῦφος 1283

Υ

Ὑαλοῖς 185
Ὑπηνιάζειν 653

Φ

Φαυνοπροσωπεῖν 466.1243
Φαλακρισμός 428
Φιλῖνος 1144
Φιδίτια 707
Φίλαυτος 155
Φορμοξεξαφιῶν 1432
Φρυγὲς ἄλλος 322
Φυράματα 1275

X

Χαιρηλαμπεῖν 909
Χαρωνῖται 1264
Χειροδίκαι 674
Χειροτονεῖν 666
Χηναλώπηξ 1197
Χρησμολόγος 419

Ψ

Ψιλὰ ἀπ᾿ αὐτοῦ 264
Ψευδόπυργος 870
Ψυδράκια 1129

Ω

Ὠκύμοροι 387
Ὠτακουσταὶ 76

ΤΕΛΟΣ.

LOCI SECVM CONGRVENTIVM ET PVGNANTIVM MATERIARVM.

Quæ in hoc Indice continentur.

Diuitiæ
Paupertas
Munerum corruptela
Forma, deformitas
Tædium ex iteratione
Iteratio citra tædium
Moleſti intollerabiles
Ingrata ob uetuſtatem
Nupera
Iteratus error
Error in initio
Garrulitas
Breuiloquentia
Clamoſus
Rixoſus
Taciturnitas illaudata
Laudata
Infacundia
Facundia
Mutus, non mutus
Exitium honeſtum
Malum immedicabile
Induſtria
Ignauia, ioſcitia
Ingratitudo
Gratitudo
Simulatio, diſſimul.
Libertas, ueritas
Seruitus
Vanitas
Curioſitas
Crudelitas & contra
Timiditas, ignauia
Inanis metus
Audacia
Fortitudo
Cedendum multitudini
Liberalitas
Tenacitas
Hoſpitalitas, & contra
Profuſio
Rapacitas, auaritia
Sordes & parſimonia
Perficiendi, abſoluendi
Ab initio ad finem
Similitudinis, & congr.
Diſſimilitudinis, & incongruentiæ
Munus aptũ aut inept.
Infortunij, exitij
Bonæ fortunæ, copiæ felicitatis, aut ominis
Malum acceſſitum
Sera pœnitentia
Serum remedium
Damnandi
Approbandi
Iudicandi recte
Alia aliis placent
Aberrandi
Cæcutientia
Perſpicacitas
Perſpicuitas
Obſcuritas
Surditas
Attentio, & contra
Obſecundantis
Correctio dicti
Commodum interuerſum
Impoßibilia
Abſurda, indecora, præpoſtera
Inanis opera
Difficultatis
Procliuitas & contra
Nunquam
Semper
Nuſquam
Penſatio beneficij, uel officij
Malum conduplicatum aut nouatum
Malum male uitatum
Malum aſſuetum
Mali retaliatio
Inæqualis penſatio
Alibi diminutum, alibi redditum
Fruſtrata ſpes
Deſperatio
Præter ſpem bonum aut malum
Malum uertens bene
Subiti interuentus
Magnifica promiſſa
Votum
Spes pertinax
Excellentia, inæqualitas
Differentiæ
Aequalitas
Vincere & uinci
Victoria utrinque
Non ſolus ille
Securitas, & tutæ rei
Contemptus & uilitatis
Dignitatis
Proximis utendum
Inconſtantiæ, perfidiæ, uerſutiæ
Mutandæ ſententiæ
Mutati inſtituti
Fortunæ commutatio
Temperantia
Intemperantia, libido
Modeſtia modusq.
Arrogantia, iactantia
Philautia
Contrarium philautiæ
Manſuetudo
Aſperitas, moroſitas,
Occaſio
Sumptuoſa
Frugalitas
Luxus & mollities
Lautitiæ
Fames
Feſtinationis
Feſtinatio præpropera
Tarditatis & cunctat.
Salubritas
Inſalubritas
Diuturnum
Hæredipetæ
Senium præmaturum, aut mors
Longæuitas
Iuuenta
Vita hominis & miſera & breuis
Prudentia ſenilis
Prudentia
Alij ſapere
Prudentia coniuncta utr.
Inſtans
Anceps, & dubius
Perplexus
Decretum
In deprehenſos
Metus & conſcientia
Vinculum inſolubile
Vltio malefacti
Metus pœnæ
Aliena a re
Aliena curantis
Ad rem pertinentia
Laceſſentis
Inſidiæ
Coniecturæ
Calumnia
Obtrectatio & maled.
Cauſa indefenſa
Carpentis ſeipſum
Neceſſitas
Triſtitia, lætitia
Sollicitudo
Nuncius lætus
Minantis
Vehementia, languor
Amor
Amicitia
Adulatio
In delitiis
Odium
Ita
Inuidia, æmulatio
Diffidentia
Fraus ab amico
Diligentiæ
Aſſiduitas
Indiligentiæ
Somnolentia
Occupatio, ocium
Iuſtitia
Iniuſtitia
Rigor
Vis iniuſta
Inculpatus
Temeritas
Pudor
Impudentia
Pudicitia
Impudicitia
Originis
Nobilitas, obſcuritas
Degenerantium in peius
Initium laudatum
Proficientium in melius
Proprij commodi ſtu.
Lucrum ex ſcelere
Internitio
Subitum exitium
Totum ut nihil reliqui
Obliuio
Memoria
Elabendi
Ex ſeſe
Domi uiuere
Fœminæ
Aequanimitas
Solitudo
Ignoratio
Nouitas
Notus
Occulta
Vices officij
Fides & grauitas
Perfidia
Conſilium
Cum auxilio, citra auxil.
Intempeſtiua, & inepta
Tempeſtiua
Seruire tempori
Deprecandi, abomin.
Execrandi
Ominandi
Beneficium corruptum
Riſus
Deriſio

impoſtura

Impoſturæ
Fortunata ſtultitia
Citra laborem
Incitare
Diſcriminis
Alieno periculo
Experientiæ,ſeu pericl.
Secundæ experientiæ
Imperitia
Conatus
Pertinacia
Incertus euentus
Ex euentu iudicium
Multi
In ſtupidos
Prælongi
Improbi
Ingenij malitia & inſtit.
Malus uicinus
Aperte & craſſe
Raritas
Concordia
Diſcordia
Fuerunt,non ſunt
Exilium
Acceſsio puſilla,aut nim.
Focus
Vſura
Probrum,gloria
Munus boni conſul,
Libenter
Refugium
Docilitas
Primum prærogatiua
Repellentis
Mira noua
Omnia
Illecebræ mali
Exercitatio
Contagio morum
Commodo magno
Tumultus
Potentes
Magni momenti
Scurrilitas
Auxilium
Bibacitas
Honos indigno
Maleficentia
Nugalia
Mixta
Paraſiti
Puniri pro alio
Veneficia
Tolerantia
Toruitas
Fucus
Ocium

FINIS.

INDEX LOCORVM SECVNDVM SERIEM LITERARVM, QVO FACILIVS LECTOR ID, QVOD QVAERIT, INVENIAT.

A

Aberrandi 9
Ab initio ad finem 9
Abſurda, indecora, præpoſtera 9
Acceſsio puſilla, aut minima 12
Ad rem pertinentia 12
Adulatio 12
Aequanimitas 12
Aequalitas 12
Alijs alia placent 12
Alibi diminutum, alibi redditum 13
Aliena are 13
Aliena curantis 13
Alijs ſapere 14
Alieno periculo 13
Amicitia 14
Amor 15
Ancepſ, & dubium 15
Aperte & craſſe 16
Approbandi 16
Arrogantia, iactantia 16
Aſperitas, moroſitas 18
Aſsiduitas 17
Attentio, & contra 18
Audacis 18
Auxilium infirmum 18

B

Beneficium corruptum 19
Bibacitas 19
Bonæ fortunæ, copiæ, augeri felicitatis 19
Breuiloquentia 20

C

Cæcutientia 20
Calumnia 21
Carpentis ſe ipſum 21
Cauſa indefenſa 21
Cedendum multitudini 21
Citus auxilium 26
Clamoſus 21
Cómodo magno emptú 22
Commodú interuerſum 22
Conatus 22
Concordia 22
Coniecturæ 22
Conſilium 23
Contemptus, & uilitas 24
Contagio morum 23
Contrarium philautiæ 25
Crudelitas, & contra 26
Cum auxilio 26
Curioſitas 27
Contra 26

D

Damnandi 27
Decorum 27
Degenerantium in peius 28
Deprecantis, & abominantis 28
Deriſio 28
Deſperatio 28
Difficultatis 28
Diffidentiæ 29
Differentiæ 29
Dignitatis 30
Diligentiæ 30
Diſcordia 31
Diſcriminis 31
Diſsimilitudinis, incongruentiæ 32
Diuitiæ 33
Diuinum præſagium 34
Diuturnum 34
Docilitas 34
Domi manere 34

E

Elabendi 34
Error in initio 34
Excellentia, inæqualitas 34
Execrandi 36
Exercitatio 36
Exemplo iudicium 36
Exitium honeſtum 36
Exilium 36
Experientiæ, ſeu periclitationis 36
Ex ſeſe 37

F

Facundia 37
Fames 37
Feſtinantis 37
Feſtinatio præpropera 38
Fides grauitas 39
Feminæ 39
Focus 39
Forma deformitas 39
Fortitudo 40
Fortunæ commutatio 40
Fortunata ſtultitia 41
Fraus ab amico 41
Frugalitas 41
Fruſtrata ſpes 42
Fuerunt non ſunt 42
Fucus 42

G

Garrulitas 43
Gratitudo 43

H

Hæredipetæ 44
Honos indigno habitus 44
Hoſpitalitatis, & contra 44

I

Ignauia, inſcitia 44
Ignoratio 45
Impoſsibilia 45
Illecebra mali 45
Imperitia 46
Impoſturæ 46
Improbi 47
Impudentia 47
Impudicitia 47
Inanis metus 47
Inanis opera 47
Inæqualis penſatio 49
Incertus euentus 50
Incitare 50
Inconſtantiæ, perfidiæ, uerſutiæ 50
Inculpatus 52
In delictis 52
In deprehenſus 52
Indiligentiæ 52
Induſtria 53
Infacundia 53
Infortunij, ſiue exitij 53
Ingenij malitia, & inſtitutio 54
Ingratitudo 55
Ingrata ob uetuſtatem 55
Initium laudatum 55
Iniuſtitia 55
Inſalubritas 56
Inſidiæ 56
Inſtans 56
In ſtupidos 56
Intemperantia, Libido 57
Intempeſtiua, & inepta 58
Inuentio 59
Inuidia, æmulatio 59
Ira 59
Iteratio citra tædium 60
Iteratus error 60
Iudicandi recte, ſecus 60
Iuuenta 60
Iuſtitia 60

L

Laceſſentis 60
Lætitia 61
Languor 61
Laudata 61
Lautitiæ 61
Libenter 62
Liberalitas 62
Libertas, ueritas 62
Longæuitas 63
Lucrum ex ſcelere 63
Luxus & mollicies 63

M

Magnifica promiſſa 64
Magni momenti 65
Maledicentia 65
Mali retaliatio 65
Malum conduplicatum 65
Malum uertens bene 65
Malum aſſuetum 66
Malum acceſsitum, ac redditum 66
Malum male uitatum 67
Malum immedicabile 68
Malus uicinus 68
Manſuetudo 68
Memoria 68
Metus ex conſcientia 68
Metus pœnæ 68
Minantis 69
Mira noua 69
Mixta 69
Modeſtia, moduſque 69
Moleſti intollerabiles 70
Muti 70
Munerum corruptela 70
Munus non munus 71
Munus aptum, & ineptum 71
Munus boni colendum 71
Mutandæ ſententiæ 71
Mutati inſtituti 72

N

Neceſsitas 72
Nobilitas, obſcuritas 72
Non ſolus ille 73
Notus 73
Nouitas 73
Nugalia 73
Nunquam 73
Nupera 73
Nuſquam 73
Nuncius lætus 73

O

Obliuio 73
Obſcuritas 74
Obſecundantis 74
Obtrectatio 74
Occaſio 75
Ocium 75
Occulta 75
Occupatio, ocium 75
Odium 75
Omina odi 76
Omnia 76
Originis 76

P

Paraſiti 77
Paupertas 77
Penſatio beneficij 78
Perficiendi, ſiue abſoluendi 78
Perfidia 79
Perplexus 79
Perſpicacitas 79
Perſpicuitas 79
Pertinacia 79
Philautia 80
Potiores 80
Prælongi 80
Præter ſpem bonam 80
Probrum, gloria 81
Proclinitas 81
Proficientium in melius 82
Profuſio 82
Proprij commodi 82
Proximis utendum 83

Prudentia 83
prudentia ſenilis 84
prudentia coniuncta viribus ibidem
pudicitia ibidem
pudor ibidem
puniri pro alio ibidem

R

Rapacitas, auaritia 84
Raritas 85
Refugium 86
Repellentis 86
Rigor 86
Riſus 86
Rixoſus 86

S

ſalubritas 86
ſcurrilitas 87
ſecundæ experientiæ 87
ſeueritatis, & tutæ rei 87
ſemper 88
ſenium præmaturum 88
ſera pœnitentia 88
ſerum remedium 88
ſeruire tempori 89
ſeruitus 89
ſimilitudinis, & congruentiæ 89
ſimulatio, diſſimulatio 91
ſolitudo 92
ſollicitudo 92
ſomnolentia 92
Sordes, & parſimonia 92
Spes pertinax 93
ſtupidi 93
Subitum exitium 93
Subitus interuentus 93
Sumptuoſa 93
Surditas 93

T

Taciturnitas laudata 94
Taciturnitas illaudata 94
tædium ex iteratione 94
tarditas, & cunctatio 94
temeritas 95
tenacitas 95
temperantia 96
Tempeſtiua 96
timiditas, ignauia 96
tolerantia 97
toruitas 97
totũ, ut nihil reliqui 97
triſtitia, lætitia 97
tuta 98
tumultus 98

V

Vanitas 98
Vehementia, languor 98
Veneficia 98
Vices officij 99
Victoria vtrinque triſtis 99
Vincere, & vinci 99
Vinculum inſolubile 100
Vis iniuſta 100
Vita hominis miſera, & breuis 101
Vltio malefacti 99
Votum 101
Vſum 100

FINIS.

INDEX PROVERBIORVM IVXTA LOCOS.

ABERRANDI.

Extra calcem 1146
Quis aberret 256
Toto cælo erras 52
Tota erras uia 51
Pugna conſilia ſcindis 1495
Aliena excidere 1366
Ἀμφαξονεῖν 1326

AB INITIO ad finem.

Ab ipſo lare 276
A capite ad calcem 95
Prora & puppis 30
Venimus ad ſummum 961
A carcere 628
A carceribus 268
Ab ouo uſque ad mala 595
A linea incipere 267
Ab incunabulis 509
A teneris unguiculis ibidem
Principium dimidium 95
Quodcumque in ſolum 911
Exordiri telam 651
Scindere glaciem 910
Ea tela texitur 449
Toto organo 791
A cælo ad terram 648
Ne inter appia quidem 420
Saliua prima 574
Ianuam, feneſtram aperire 160
Schema & gradus 1406

ABSVRDA INDECORA ſeu præpoſtera

Fluuius quæ procul &c. 795
Fruſtra babes 986
Aſinus auia 954
Herculis cothurnos 924
Lumen ſoli mutas 511
Ranæ aquam 914
Soli lumen 608
Sus Mineruam 41
Mercurius infans 747
Sus cum Minerua 47
Pica cum luſcinia certat 557
Veſpa cicadæ obſtrepens ibidem
Currus bouem trahit 297
Cancer leporem capit 594
Velocem tardus 515
Virgultea ſcapha 462
Siluius potius in quadra argentea 296
Mali uiri honeſta oratio ibi.
Archilochi melos 249
Agninis lactibus alligare canem 1217
Eodem collyrio mederi omnibus 1181
Ἀνηβᾶν ὐδε 1037
Ante pilos ſapere 858
Odi pueros præcoci ſapientia 1037
Calceus pede maior 411
Aratro iaculari 675
Sus ſaltauit 98
Mulgere hircum 140
Iungere uulpes ibidem
Nocte lucidus 1053
Cum aqua fauces ſtrangulet 445
Primas iactare haſtas 255
Operarij 1266
Omiſsis fontibus inſectare riuulos 1455
In herba luxuries 1459
Tuum tibi narro ſomnium 757
Nil intra eſt oleam 594
Iupiter orbus ibidem
Iugulare mortuos 502
Mortuum unguento perungis 844
Ad conſilium ne acceſſeris antequam uoceris 114
Aduerſus ſolē ne loquitor 25
More carico 1147
Accepta candela 1158
Lanam in officinam fullonis 1140
Nec ſures habeo, nec tango 911
Syncerum uas incruſtare 149
Iuxta fluuium puteum fodis 854
Per parietem loqui 873
Priuſquam aſſa ſit farina 848
Priuſquam mactaris ibidem
Prius antidotum antequam uenenum 1075
Capra nondum peperit, hædus autem &c. 652
Anulus aureus in naribus ſuis 296
In mari aquam quæris 594
Vmbrā ſuam metuere 224
Furari litoris harenas 1046
Canem excoriatum excoriare 547
Nudo ueſtimenta detrahere 181
Nudo mandas 758
Caput artis 1106
Gallos quid execas 798
In aere piſcari 180
Piſcem natare doces 915
Lupi alas 182
Bone uenari leporem 1087
Serenitati nubē inducis 1083
Dum uirent genua 1080
Ceruus canes trahit 1078
Aquam igni miſcere 1074
Faber cum ſis 1074
Elephantum ex muſca 393
Ebur atramento candefacere 149
Exacta uia uiaticum 872
Qui ſeſe non habet, ſamum petit 523
Leonis exuuium ſuper croco 100 911
Cantherium in foſſa 248
Ex natali emortualem facere 1219
Iocandum ut ſeria agas 1187
Poſt rem deuoratā ratio 1237
Trabem baiulant 1191
Solē adiuuare facibus 1183
Tarditas conſilio adiuta 515
Caligare in ſole 621
Teipſum nō alens, canes alis 625
Mari aquam e foſſa infundis 827
Mus non ingrediens 855
Ad menſuram aquam 227
Aliorum medicus, ipſe uulneribus ſcatet 607
Anus eriphus 695
Anus ſaltat ibidem
Anus cothoniſſat 875
In toga ſaltantis perſonam inducere 607
Camelus ſaltat 681
Lucernam adhibes 608
Claue findere ligna, & ſecuri forem aperire 654
Cani das paleas 889
Vulpes bouem agit 638
Ante barbam doces 859
Daſypus carnes deſiderat 242
Tute lepus es, & pulpamentum quæris ibidem
Sydera addere cælo 1047
In pace leones 1114
Smaragdus in luce 864
Nec uolā, nec ueſtigium 1390
Delphinis in terra utres 1367
Manum peteris & pedē porrigis 1359
Eburneis raſtris ſolum uertere 1424
Ligonibus aureis terram fodere ibidem
Fronti ocream, tibiæ galeam applicas 1291.1414
Oreſtis ſomniū narrare 1450
Piſtillum exornatum 1411
Flumina in terram commutat 1340
Priuſquam pinſueris, farinā ſubigis 1514
Fulmēta lectū ſcandunt 1355
Nouus iſte palæphatus 1397
A cauda ad os tranſierte 1386
Inter Soſias & Tybios referre 1395
Fluuij curſus non detorquendus 1437
Crocum in ciliciam 1370
Tanquam ſuper ſpinas incedere 1430
Aufidus Adriam retrofugis 1445
Calceus Sicyonij 1417
Vinalia ſine uino expediri non poſſunt 1429
Alcinoo poma dare 1454
De ſcammate egredi 1454
Teſtudo uolat ibidem
Ἡ ψιλὰ ὃ πτίλον 264
Βρυάζειν 1413
Ἐκ πίτυκος καὶ πιλαίου 1443

Acceſſio puſilla aut nimia.

Craſſi pecuniæ teruno 1226
Piſcis ſale eget 1192
Holerum additamenta 767
Gleba aruum 700
Gutta uini 1049
Ne maior thylaco 105
Cubitale 1270
Mātiſſa obſonia uincit 1274

Ad rem pertinentia.

Nunc in regionem 739
Ipſum oſtij limen 842
Rem acu tetigiſti 598
Aedibus in noſtris 277
Omiſſis nugis rem 987
Ab unguibus incipe 1168

Adulatio.

Mercenariū præconiū 1109
Saluete equorum filiæ 1190
Verbis coquinarius 1197
In hoſtio formoſos 909
Refutantis laudem 978
Haud quaquam difficile Athenienſem 464
Cura eſſe quod audis 1055
Herculna ſcabies 576
Ficum cupit 325
De feta comediſti 649
Cauda blandiri 1020
Preſtat habere 1070
Benignior pellace 1042
Letale mullum 332
Io pæam 577
Polycrates matrem 678
Ipſe ſemet canit 624
Magis ipſe Phryx 699
Climacides 1084
Gloſſogaſtores 1150
Gallonius 1202
αἰκάλλειν 1020
θωπεύειν ibidem
χαρηγλωττεῖν 909
Μυρσίναι 1157
Χρησίλογος 419

Aequalitas.

Aequa concertatio 976
In eadē lāce imponere 1269
Ἴσον ἴσῳ 1144

Aequanimitas.

In re mala 875
Magiſtratum gerēs 626
Iactare iugum 918
Ad finem ubi perueneris 28

Aliis alia placent.

Felix Corinthus 915
Quot homines, tot ſententiæ 128
Suum cuique pulchrum 82

13

Balbiorum Polypus ægræ delectat 83
Suus rex reginæ placet ibid.
Te tua, me mea delectant ibidem
Velle ſuum cuiq. eſt 121
Aſinus aſino, & ſus ſui pulcher 1224
Ad Syrenum ſcopulos conſeneſcere 1427

Alibi diminutum, alibi redditum.

Claudus optime 732
Non omnia poſſumus omnes 563
Facta iuuenum, conſilia ſenum 886
Marinam audiſtionem fluuia lis abluit 845
Quod alibi diminutum 980
Subiice ſeni iuuenculã 909
Non omnis fert omnia tellus 1080
Senum conſilia, iuuenũ 887
Fructibus non ſtadiis certare 1323
Spicilegium relinquere 1426
Paludem & ſalinas emere õportet 1448

Aliena curantis.

Bellum coooni curæ fuerit 840
In alieno choro 501
Ne depugnes in alieno tiego tio 980
Quæ ſupra nos, nihil ad nos 272
Aedibus in noſtris, quæ praua, aut recta gerantur 277
Vetere curru, de aſinis nihil laborans 949
Stultior Morycho 718

Alieno periculo.

Coctum de alio edere 172
De alieno ludis corio 518
Non eſt meum negociũ 746
Alienam meus mellem 172
Inuocuus alium aſpiciam, meum &c. 737
Faber cadit cum ferias fullonem 1568

Aliena a re.

Nihil ad uerſum 219
Nihil ad fides 214
Nihil ad Bacchum 587
Mira de lente 1114
Quid ad farinas; 917
Alia Menecles 786
Neque cælum neque terram 813
Quid ad Mercurium; 833
Ego tibi de aliis 869
Falces poſtulabam 500
Extra chorum ſaltare 651
Vltra ſepta tranſilire 410
Extra oleas fertur 488
Certa equum iuxta nyſſam 1098

14

Haud contra oſtium 489
Meos corymbos 834
Omiſſa hypera 871
De curru delapſus 532
Me mortuo terra 152
Mihi iſtic nec ſeritur, nec metitur 276
Non luctu, ſed remedio opus in malis 989
Reſpublica nihil ad muſicũ 1197
Quã in tragædia comici 1239
Equus ſeſſorem rapit 1375
Ἐξορχεῖσθαι 1221

Aliis ſapere.

Altis proſpiciens 980
Facile cum ualemus recta cõſilia ægrotis damus 271
Quarta Luna nati 65

Amicitia.

Amicus non eogendus 977
Amicitia ſtabilium 556
Ama tanquam oſurus 467
Amantium iræ, amoris redintegratio 805
Amici mores noueris, non oderis 628
Nouos parans amicos 856
Non potes Theſidem 848
Vn⁹ deus, & plures amici 879
Neque nulli ſis amicus 919
Ne cuiuis dextram iniice 18
Nemo ſibi naſcitur 1147
Amicorum cõia omnia 15
De manu in manum 1114
Amicitia æqualitas 16
Amicus amico 217
Amicus magis neceſſarium quam &c. 512
Næra & charmione 918
Qui circa ſalẽ ac fabam 32
Salẽ & mẽſã ne prætereas 242
Intẽpeſtiua beneuolẽtia 316
Præſtat habere acerbos 1270
Non ſunt amici, qui degunt procul 559
Multas amicitias 449
Abiit & taurus in ſyluam 47
Vbi amici, ibi opes 129
Vſque ad aras amicus 814
Amicorũ eſt admonere mutuum 978
Animo ægrotanti medicus eſt &c. 810
In ære meo eſt 309
Syncretiſmus 32
conciliatoc homines 466
cum amico non certandum æmulatione 998
Querulis ira amicitia 1065
Amicus lingua 850
Felicitas multos habet amicos 887
Felicium multi cognati 805
Menſa communis 242
Panis fractio ibidem
Ad felicium latus iflectere 125
Nauigare cũ felicibus 126
Tẽpus arguit amicum ibidẽ
Ne reb⁹ pſpris mihi nentis ib.
Feruet olla, uiuit amicitia

15

202
Ipſis & ebiis 1196
Vultu ſæpe læditur 1202
Sal & menſa 1214
Philoteſius crater 1169
Salute ienus amici 850
Amicus certus in re incerta cernitur 1107
Ollæ amicitia 202
Viri infortunati procul amici 713
Plures adorant ſolem Orientem, quam &c. 841
Ad felicem parietem 126
Nudæ gratiæ 676
Sapientes Tyranni 910
Amicitias immortales eſſe oportet 1112
Amic⁹ cũ uitiis ferẽdus 1424
Amare fruſtra, odio ne ſis fruſtra ibidem
Fac ordũ in una arbore 1446
Tantali philoteſia 1301
Ἀμφιδέξιος ὅδ… 1040
Γαργάρα… 919

Amor.

Caunius amor 813
Liberorum amantior 699
Iniuria ſolui amorem 1172
Manſum ex ore 1245
Medullitus 1246
Omnes intus 1226
Vt lupus ouem 1175
Vt phrygius amauit 1230
Ceſtum habet veneris 819
Ex aſpectu naſcitur
Parnos ſemper inus 670
Aureæ compedes 576
Muſicam docet amor 1109
Capite geſtare 1152
Qui non zelat 1158
E creta raptus 1100
Iynge traho 1150
Nõ ſoli Atridæ uxores amant 1450
Sanguis & anima 1308
Sternutauerunt amores 1446
Amor ſit ira iucundior 1419
Capra cinnamomum 1358

Anceps & dubios.

Neceſſarium malum 204
Neque cum malis 743
Polypi caput 435
Gaudiũ dolori iunctũ 1002
Plusaloe 555
Quid primũ, aut ultimũ 503
Etiam capillus unus umbrã habet 894
Ad utrũuis paratus 976
Vtroq. nutãs ſententia 928
Volens nolente animo 685
Mala bona 204
Vnica filia duos parare generos 287
Inter pueros ſenex 1051
Aut cucurbitæ florem, aut curbica 276
Oportet teſtudinis carnes aut edere, aut &c. 420
Aut mortuus eſt, aut docet litteras ibidem
Aut quinque bibas, aut tres,

16

aut ne quatuor 523
Excubias agere, aut ditari 761
In triuio ſum 100
Ancipitis animi 982
Haſta caduceum 779
Delphicus gladius 554
Iiſdem e literis 810
Qui nocere poteſt 993
Nauis aut galerus 744
Tertium caput 970
Triceps Mercurius ibidem
Piſcas aut ros 732
Altera caduceum, haſtam altera 1273
Gemina cordas feris 1362

Aperte & craſſe

Præmãſũ in os inſerere 723
Craſſa minerua 44
Craſſiore inus ibidem
Canibus oſſa prodo 1410
Vomentium in numero 1374
Suaſione 1451

Approbandi.

Premere pollicem 347
Album calculum addere 217
Creta notare ibidem
Pedibus in ſententiam diſcedere 667
Momo ſatiſfacere 226
Omne tulit punctum 221
Punctis ſingulis ibidem
Calculis omnium ibidem
Vnione ſignare 218
Alba felicia ibidẽ
Alba faba 217
Rectam inſtans uiam 1234
Ne Iupiter quidem 677
Seruum haud ocho 970
Si tibi amicum 451

Arrogantia, iactantia.

Mira de lente 1114
Sine incolumis ſedeas 1135
Arcem e cloaca facere 1159
Gallus i ſuo ſterquilinio 1080
Tollere criſtas 357
Attollere ſupercilium 348
Naupharchon tueri 744
Tollere cornua 356
Arrogantia nõ ferenda 999
Sybaritici ſermones 1154
Tuo pede te metire 278
Vltra peram 903
Hamaxaxa 827
Sophocles Laudicæon 534
Alius Oromedonte 1248
Ampullacea 1225
Babilica facinora 1238
Campana ſuperbia 1179
Dea excogitauit 1104
Laureolã in muſtaciis quærere 1115
Palmarium facinus 1109
Periſtomata campanica 1228
Pulchrũ ſepulcri elogio 1100
Probantiæ 1200a 895
Sybaritæ per plateas 508
Cicadis pleni 860
Ex academia 866
Ingredi luoonium 1019

Summis

17

ſummis unguibus 489
Cœlum territat armis 588
Ex uno multa facere 457
Cœlum digito attingere 1069
Iouis ſandalium 684
Imperitus ubligaculum induitus 873
Faſtuoſus maximus 110
Tanquam argiuum clypeum 704
Homo bambylius 152
De pulmone reuellere 899
Ipſe dixit 624
Auro loquente 841
Ne mihi Suffenus eſſem 603
Pennas nido maiores extendere 280
Ne ſutor ultra crepidam 846
Cæneus haſta 1032
Gigantum arrogantia 1008
Magis ſibi placet 699
Hic Rhodus, hic ſaltus 84
Attice in portum 408
Calliphanes 1019
Bullatæ nugæ 931
Vino uendibili ſuſpenſa hedera non opus 615
Telliſſaie 1082
Dominum excipio ſermonem. 1115
Ampullas loqui 1275
Annum in menſem contrahit 1291
Ne ſamaione domi relicto. 1420
Salmoneus alter 1265
Briareus, alias lepus 1325
In ſaturnalia 1407
Coturnicis naturam induere 1270
Vir faſtu plenus 1348
Delphinum patina non capit 1392
Mithecus cum ſit Agamemnonem ſimulat 1482
Antronios aſinos 1419
Fortes in tabula ibidem
Otus, & Othus 1318
Ruſticanus Oenomaus. 1295
Gruſſus maturus æſul lue ptus 1321
Ocymum cantare 1452
Neſcit ſe ipſum 1425
Telephus è perulis 1284
Piſandri galea, & ſupercilium. 1370
Tota patria intonat 1360
Tragici cothurni ſtrepitus. 1322
Capitha 1304

Aſſiduitas.

Minutula pluuia 119
Aſſidua ſtilla ſaxum excauat. 837
Bis ſeptem plagis polypus conſulitus 619
Dicendo dicere diſcunt 253
Latum unguem 195
Taurum tollit, qui uitulum ſuſtulerit 101
Velut umbra ſequi 959
Ne altero quidem pede 416
Saxum uolutum non obducitur muſco 677

18

Multis ictibus deiicitur quercus 365
Exercitatio poteſt omnia 502
Ne genu quidem flectere 454
Studium generat ſtudium &c 1434
Gutta cauat lapidem 1440
Polypus ſcopulo affixus 1342

Aſperitas, moroſitas.

Ferreus, aheneus 306
Veriatulus Aſemon 1013
Coriacea fibra 306
Scytharum oratio 532
Pandectas ſententias 1024
Thymbra uictitans 1108
Scabrotior leberide 831
Totus echinus aſper 734
Durus alloquio 869
Echino aſperior 594
Corinthus, & collibus ſurgit & uallibus deprimitur 581
Enſe quercus bacchatur 1056
Agamemnonis hoſtia 617
Mauolæchus 1019
Ne moueas feſtucam 855
Alatio rixa quæritur 462
In durum, & implacabilem 1088
Scytha malus 1115
Grauis ira 1453
Reperit patella operculum 1396
κερχνώδης 1074
Ολιωκως 1250
Ῥηξήνορες 1014
Ῥήξιμαχος ibidem

Attentio, & contra.

Purgatis auribus 398
Mens peregrina 921
Procul abeſt 685
Erecti 1110
Auſculta, & perpende 977
Conſulendum, & conſiliis parendum 975
Ceram auribus obdis 1058
Summis auribus audes 1376
Fluctibus obloqui 1400

Audacia.

Neque terræ motus timet, neque fluctus 1179
Fortes fortuna adiuuat 99
Animus heptaboeus 1016
Aqua præterfluit 828
Martis pullus 868
Alter Hercules 503
Achilles 504
Achilleum argumentum ibid.
Non abiicit animum 995
Ne quid moueare 985
In diſcrimine apparet qui uir 982
Non cedendum malis ibid.
Qui cum contemptu uitæ in uadunt 980
Improbitas muſcæ 983
Megabyzi ſermones 1293
Vbi uber, ibi tuber 1428. 1448
Gyaro dignum 1359
Qui celocem regere nequit, onerariam petit 1395
Cum muſis certare 1309

Auxilium infirmum.

19

Lunæ radiis non matureſcis hortus 1170
Per fluuium traducere 1140
Sacer manipulus ibidem
Coriaceum auxilium 1156
Ficulnum auxilium 124
Subula lentem excipere 1415
Solum implorat 1271
Siſtie uellus nõ carpitur 1340

Beneficium corruptum.

Perdiſti uinum 521
Capra Scyria 408
Panis lapidoſus 1092
Canina uictitans, cynocephalum oppugnas 1186

Bibacitas.

Angina uinaria 1177
Maduſa 1113
Parthi quo plus biberint, plus ſitiunt 1222
Ranarum more 914
Nec elephantus ebiberet. 1143
Cothoniſſare 1145
Calicum remiges 1361
Argeoteus puteus 1154
παραβακχεύτις 1053
Colaria cadauera 1361
In ollis uenari 1414
Menſura aquam bibes 1370
Hectorem imitaris, ab illo nunquam recedis 1389
Quatuor habens capita 1414

Bonæ fortunæ, copiæ, felicitatis aut omnium.

Aſinus in paleas 615
In uoti compotem 979
Nunc illa aduenit tatidis cãtilena 740
Proceridis telum 686
Albæ gallinæ filius 63
Aut piſcẽ olet, aut florẽ 1111.
Virgula diuina 72
Gygis anulus 71
Orci galea 762
Bonis auibus 61
Omnia ex ſententia cedũt 983
Oatyli dies 599
Diis hominibusque plaudentibus 62
Semper feliciter cadũt Iouis taxilli 123
Sapiens ſua bona ſecum fert. 1107
Contingit, & malis uenatio. 600
Iecit Achilles duas teſſeras, & quatuor 705
Ex aſtris delapſus 362
Mortalis Deus 238
Ilias bonorum 130
Cumulus meritorum 138
Plauſtra bonorum. ibid.
Rex ſum 1225
Sale, & aceto 1138
Sale nihil utilius 1218
Supercilium ſalis ibid.
Tranquillo quilibet gubernator eſt 1101

20

Effugi malum, inueni bonũ 782
Inueni non quod pueri in faba 748
Sardi uenales 248
Thallus bonorum 132
Bonorum aceruus 131
Horna meſſis 1027
Bonorum myrmecia 131
Oathus bonorum 132
Gargara bonorum 1134
Bona terræ 788
Bonorum glomi 598
Copiæ cornu 238
Lac gallinaceum 142
Extis pluit 828
Capram cœleſtem orientẽ conſpexerunt 1004
Bonæ fortunæ, ſiue boni genii 265
Oculus dexter mihi ſalit 580
Bona ſpes oſtenſa 999
Deus undecunque 990
Lux affulſit 684
Noctua uolat 63
Laureum baculum geſto 64
Midas in ſeſſeris 748
Bonæ meſſis tempus expectantia 125
Bos apud aceruum ibid.
Bos ad præſepe 453
Felicitas a Deo 1055
Primum recte ualere 806
Deum eſſe 237
Quæuis terra patria 520
Lacinia obtinere 1416
Mare amnium non indiget. 1383
Achaicum telum 1318
Ter ſex iacit 1347
Italicæ menſæ 1444
Θεῖος ἀνήρ 237
Ἰσόθεος ibidem
Ζάθεος ibidem

Breuiloquentia.

Tribus bolis 959
Pauci loquus, ſed eruditus 911
Minore finire pomœrio, & his ſimilia 921
Vno falce complecti 242
Tribus uerbis 1097
Chilonium modus 1281

Cæcutientia.

Lolio uictitant 450
Saturniæ lemæ 409
Cucurbitas lippis 470
Ollas lippire ibidem
Hypſea cæcior 143
Talpa cæcior 142
Cæcior leberide ibidem
Tireſia cæcior ibidem
In canis podicẽ inſpicere 495
Cimmeriæ tenebræ 640
Cæca ſpeculatio 344
Cæcus cæco dux 343
Neque cæcum ducem, neque amentem conſultorẽ 855
Palpari in tenebris 961
E duobus tria uides 783
Puluerẽ oculis effundere 730
Nox humida 927
Lippus oculus ſolis radios non fert 1364

Calumnia.

Thoerines tragicus 1065
Abs re re aliena captant bona 952
Sycophantæ morſus 639
Argiua calumnia 864
Bolit pœnem 489
Cydi pœnam debet 815
Chius 1045
Pattæcione calûoioſior 790
Crater litium 1020
Fruſtra Herculi 641
Samij mores 1132
Abydeni ibidem
Falſum probrum 1214
Hoc municeps, aut vicinus nunciauit 1204
Fumus e ficubus 1285

Carpentis ſe ipſum.

Domeſticum theſaurū 263
Propria uinea cædere 277
Aſciam cruribus illidete 1275.1418
Carpathius teſtem 1326
Araoea uefcit ſobolem 1284

Cauſſa indefenſa.

Heteromolia cauſſa 768
Deſerta cauſſa 229
Ne de lite pronuncies 795
Haud impune vindemiam facies 490
Deſertum vincere, capere, accuſare 229
Ἐρήμοδικία ibidem

Cedendum multitudini.

Ne Hercules quidem 211
Cedendum multitudini 991
Extra publicam viam ne deflectas 28
Plurium calculus 1065
Contra duo contraria pugnare difficile 211
Vnus contra multos ibidem
Vnus vir, nullus uir 212
Vni cum duobus non eſt pugnadum 1261
Tria Theramenis cauenda 1399

Citra laborem.

Citra ſementem 229
Dormienti Dij conficient 230
Citra puluerem 229
Sub aliena arbore fructum 1160
Citra arationem 229
Ἀπονητὶ ibidem
Ἀνιδρωτὶ ibidem
Ἀναιμωτὶ ibidem
Vltro deus ſubiicit bona 712

Clamoſus

Septem conuiuium 137
Clamoſior lauro 668
Vſque ad rauim 1019
Claudiana tonitrua 816
Apertis tibiis 236
Cyclobori vox 816
Sarpedonium littus 724
Stentore clamoſior 138
Abydena illatio 605
Columnas rumpere 1071
Abſit clamor in colloquio, aut luſu 988
Iube factu proelium 1301
Vna clamore Neadas ſuperat 1406
Suilla harmonia 1339
Ἀναζυγγίζειν 1217

Commodum interuerſum.

Alij ſementem faciunt, alij metent 207
Mazam pinſuit a me 745
Palmam præripere 119
Abſen. hæres non erit 1447

Commodo magno emptum.

Vale charum lumen 672
Salamina nauis 1448

Conatus

Omnibus neruis 166.1037
Aut terra, aut mari 1223
Commouere ſacra 1210
Cominus & eminus 167
Manibus pedibuſq. & neruis omnibus 166
Omnem uocē mittere 1142
Omni telorum genere 167
Remis uelisque ibidem
Anchoras tollere 635
Omni pede ſtandum 791
Cum haſta, cum ſcuto 710
Omni certaminis genere 997
Summis vti uelis 332
In magnis, & uoluiſſe ſat eſt 708
Miſcebis ſacra prophanis 152
Mare cœlo miſcere ibidem
Terra mariq. 168

concordia.

Velut in cratere 1073
Concinere 1197
Dorice concinnere 1213
Eadem queri 1220
Pariter remum ducere 1296
Concordia fulciuntur, opes etiam exiguæ 979
Mutua defenſio 980
Tradunt operas mutuas 330
Vt in velabro olearij 968
Acum & filum ſumens rapturam conſue 1425
Balneum ingreſſus depone odium ibidem

coiecturæ.

Leonem ex unguibus æſtimare 380
E fimbria de texto iudico ib.
De guſtu cognoſco 381
De fructu arborem cognoſco ibidem
Aethiopem ex uultu diiudicare ibidem
Quanda de vulpe teſtatur 380
Ex fronte perſpicuum 567
Ex ſtipula cognoſcitur 415
E culmo ſpicam 1038
E cantu dignoſcitur auis 1041
Effœminatorum etiā oratio effæminata 722
Stellis ſignare 218.897
Obelo notare 219
Vnus homo non facit ciuitatem 329
Multis hirundinibus opus ibidem
Vnus nummus non facit diuitem ibidem
Ex uno omnia 111
Domi coniecturam facio 317
Prima facie 396
Cribro diuinare 404
Signum bonum, aut malum 845
Vna hirūdo nō facit ver. 328
Omnibus ueſtigiis inquirere 1043
Qui bene coniiciet 557
Rem acu tetigiſti 598
Scopum attingere 410
Crepitu probabis 1047
Qualis vir talis oratio 263
E pelle apparet 880
Protinus apparet 1040
Leonem uidere, hoſtium pſilia portendit 912 925
Mortuos uidens. 919
Mortuus per ſomnium, uaca biteuris 1016
Mittere lineam 1419
Hirundo æſtatem loquitur 1377.
Conſcientia crimen prodit 1457

conſilium

Nihil eſt miſerius quam animus conſcius 1223
Res ſacra conſultor 457
Suadeo quod ipſe facturus eſſem 993
Coſæ conſilium 1300
Non gubernatorem prudentem terret 1181
Ratio ſapienti pro neceſſitate 1435
Numquam crateri lagenam impone 1448
Quod dubites ne feceris 1435
Vt egeni eruum 1314
Archilochi uulpes 1414
Cum aquila eſſe queas &c. 1433

contagio morum

Neguſtaris quibus nigra eſt cauda 17
A bonis bona diſce 1186
Oſcitante uno 880
Corrumpunt mores 474
Si iuxta claudum 473
Talis eſt qualis cum familiaris 1426
Ignem ſtipulæ admouere nō tutum 1309
Studium generat ſtudiū &c. 1434
Cum uulpe habens commercium 1352
Elige vitam optimam 1433
Ἐα φυλλοροοῦσαι 1223

contemptus & uilitatis

Tineas paſcere 717
Homo trieſsis 340
Ne crepitu quidem digiti dignum 1156
Concha dignus 815
Ne ligula quidem 1029
Tithymallus laconicus 717
Semper me talet boſtes &c 693
Incus maxima 789
Aquila nō capit muſcas 828
Elephantus non capit murē 393
Cœnum barbaricum 1176
Caſſa glande 1239
Fumus 1196
Fungus putidus 1235
Mithragyrtes non Daducus 1190
Nummo addicere 1159
Nummus plumbeus 1237
Non magis quam canē 1239
Nihil eſt, aut nihil curæ eſt 1241
Aquila ibripas aſpiciēs 393
Aquilam cornix prouocat 842
Aſinus compluitur 827
Manum non uerterim 228
Quod non eſt opus, aſſe carum eſt 1102
Vapula papyria 1096
Aſinus eſuriens negligit fuſtem 675
Pili non facio 519
Quam curat teſtudo muſcam 718
Nauci non facio ibidem
Ne teruncium quidem 334
Ne nummus quidem plumbeus 960
Ne umbram quidem 396
Ne allij quidem caput 964
Ne terra quidem annuit 848
Ne ramenta quidem 405
Nihil facies 342
Nihil ſanum ibidem
Homo trioboli 334
Exiguum oboli precium 902
Holerum appoſitio 767
Syrorum multa holera 352
Huius non facio 334
Quatuor obolis 720
Tricæ, apinæ 97
Nebulæ in pariete 380
Trium litterarum homo 715
Vitioſa nuce 334
Etiam corchorus 294
Inter indoctos 519
Mandare laqueum 598
Medium oſtendere digitum ibidem
Minimo prouocare 920
Antehac putabam te habere cornua 840

Non pluris quam ſim 1116
Plumbeo iugulare gladio 602
Hoc nouerã priuſquã Theognis natus eſt 1076
Locrenſis bos 710
Scarabei umbræ 823
Bos homoluttorum 826
Septimus bos 421
Generoſus ex crumena es 699
Indignus qui illi calceos detrahas 235
Obolo dignus 1219
Vt luti baiuli 1189
Titiuillitium 334
Scraptæ 1222
Ficulna mens 524
Dupondij 334
Triobolares ibidem
Caſſa nuce ibidem
Ne teruncium quidem in ſumpſit 334
Attagen 1012
Sale emptum mancipium 322
Siculus miles 907
Seruorum ciuitas 725
De fece haurire 403
Cattica muſa 359
Aſinos non euro 1065
Pomarius, Hercules 661
Malum Hercules 752
Leuidenſe munus 892
Aeternus Bacchus 645
Ollaris deus 926
Soterichi lecti 1086
Cecidis & buphoniorum 1082
Ficulnus 324
Ficulnus gladius 710
In foribus urceum 463
Ficum Mercurio 710
Merx ultronea putet 387
Numerus 532
Telluris onus 599
Abominandus Scarabeus 746
Mihi de iſtis laboro 800
Indus elephantus 421
Coclear creſcit 491
Connæ calculus ibidem
Megarenſes neque tertij, neque quarti 470
Rusticanum oratorem 644
E flamma cibum petis 1024
Nylorum poſtremus 275
Cauicus hircus 931
Indoctior Philonide 639
Calabri hoſpitis xenia 950
Principatus Scyrius 260
Ciceris emptor 833
Cubito emungere 569
Canis niueus e magdalia 1017
Non eſt curæ hippoclidi 406
Non admodum miſces 1049
Indignus qui illi matulam porrigat 235
Tanquam conchylium 704
Tragicus rex 622
Vterq. ambo 1066
Pannus lacer 557
Quis uſus cepia 833
Inutilior blace 1030
Nec vtilis, nec inutilis 841
Indignus quem aſpiciat 978

carmina Homeri.

Extritum ingenium 731
Barbam uellere 592
Nihili cotio eſt 1061
Non pluris quam ſimias 1116
Fumi umbra 567
Fulgur ex pelui 687
Oppedere contra to Dionis gry. 343

Appendicis.

Lutea progenies 1397
Arundinea crura, & tabis propheta 1403
Aget quam multos habuiſti dominus &c. 1436
Annulus aureus in nare ſuilla 1447
Cinerem quærere 1451
Proletarius ſcriptor 1425
Quadrante dignum 1258
Quidquid licet minus deſideratur 1451
Βαττακάρες 1053

contra.

Cantherium in foſſa 248
In puteo cõſtrictus 454
Inuita Minerua 47

contrarium philautiæ.

Non eſt beatus eſſe, qui ſe ne ſciat 1106
Ἀζέλας πλᾶνος 838

crudelitas & contra.

Opera ſyloſontis 428
Phalaridis imperium ibidẽ
Omnis herus ſeruo monoſyllabus 859
Budoro more 823
Lemnia manu 755
Crudelis Bacchus 870
Non magis parcemus 493
Lotum ſanguine 754
Non eſt oleum in lecytho 967
Boni viri lachrymabiles 680
Bupali odium 1345
Bupalia pugna ibidem
Agreſtis apis 1540
Licynij & licynium fulmen 1304
Marſyæ mors 1302
Thyeſtea cena 1343
Sicula aula 1453
Neptuni filij 1445

Cum auxilio, citra auxilium.

Frater uiro adſit 328
Sine ope diuina 998
Ne gladium tollas 613
Non abſque Theſeo 204
Duobus pariter 793
Nihil profuerit bulbus 1046
Tradunt operas 330
Alieno auxilio potentes 976
Alieno ferox præſidio 975
Titanas implorat 542
Ancora domus 38
Columen familiæ ibidem
Noſtro Marte 247
Sine cortice 514
Vnus vir nullus vir 212
Multæ manus onus leuius reddunt 564
Recapitulandum 984
Chordæ vice 856
Viuus fueris 910
Papyri fructus 823
Copiis noſtris 247
Sine canibus, & retibus 1195
Si deus voluerit 994
Pecunia abſque peculio 1120
Tamquam heros in clypeo 683
In piſa animum confirma 1518
Deo præeunte nullus officit obex 1571
Deus ſi modo faueat, quorſum amicis opus 1424
[illegible] 828

curioſitas.

Canes venatici 1209
Scit quomodo Iunonem duxerit Iupiter 1080
Nihil dulcius quam omnia ſcire 1242
Mylus omnia audiens 676
Nihil inanius quam ſcire multa 1164
Zenonium eſt, & lentem coquere 1158
Corycæus 97
Multæ regum aures 76
Nodum in ſcirpo 593
Aliud homini, aliud humanitati ſatis 1426
Inferorum triacadas 1301
Vbi Atridarum ſcapha 1392
Tudiculam expoliuit 1271
Spinas colligens 1559

Damnandi.

Notari vngue 230
Carbone notare 217
Contra retiarium ferula 622
Ni pater eſſes 667
Calculo mordere 957
Aequales calculi 926
Non probantis 973
Ne nomen quidem 1078
Θ præfigere 219
Inabſurde locutum 974
Abiiciendum procul 1094
Niger infamis 218
Spongia corrigere 220
Limam addere ibidem
Veru ſignare 220
Ariſtarchus ſcriptorum ibi,
Cerulæ miniatulæ ibidem
Ὀβελίζειν 220

Decretum.

Murus aheneus 751
Domeſticus teſtis 526
Nullus dies omnino 1254
Ventis & mare & ignis ſeruiunt 1398
Xenocratis teſtimonium 1402

Degenerantium in peius.

Se ipſum vincere 104
Ab equis ad aſinos 298
Mandrabuli more 104
Heroum filij noxæ 254
Haud canis paternas 768
Quis parentem laudat 729
Aceſias medicatus 649
Taurum tollet, qui vitulum ſuſtulerit 102
Samius Athenas 1155
Tripuer ſenex 1403
Troia non producit Thracem 1410

Deprecantis, abominantis

Deſpuere malum 1240
Vates ſecum auferat omen 1229
In capras ſylueſtres 829
Bœon malus piſcis 1162
Si quid mali, in pyrrhum 815
Procul ab auribus nuncius veniat 831
Abhorrentis ac deteſtantis 998
Dulcis cubitus 452
Felix & fauſtum ſit lumen 1435
Iupiter pluet mel 1413
[illegible] 1433

Deriſio

Rhinocerotis naſus 557
E ſublimi me derides 114
Naſo ſuſpendere 537
Poſtica ſanna 1031
In eo ipſo ſtas lapide 764
Loripedem rectus 817
Μυκτηρίζειν 337
[illegible] 858

Deſperatio.

Actum eſt 138
Pinus in morem 686
Perierunt bona 901
Ad reſtim res rediit 208
Suſpendio deligenda 408
Ad porcellum 921
A quinque ſcopulis 828
Omnibus armis præſidiiſq. deſtitutus 986

Difficultatis.

Non eſt cuiuslibet Corinthũ adire 158
Nauigatio ad menſam 159
Non huc nauigatur ab honeſtis uiris ibidem
Non ſui quiuis hoc ſciet 863
Difficilia quæ pulchra 444
Cum principe non pugnan-

dum 999
Ire per extentum funem 601
Clauam extorquere 1055
Nemo malus hoc ſciet 863
Non omnibus contingit 999
Aegre quidem, ſed facimus tamen 980
Præter Sybillam leget nemo 1046
Centum plautri trabes 1075
Aranea mala 632
Capere prouinciam 581
capere ciuitatem 1114
Omnes laqueos effugere ibidem
Trabi in omnibus 1159
Archimedicum problema 1275
Inter niciſ ſcaneros adhæſi 1279
Non eſt cuiuſuis recte condire 1319
ſcapeſdam trahere 1326
Amoris pharmacis, ſamara bilis prouolatur 1369
Non gubernatorem prudentem terret 1281
Vbi uber ibi tuber 1418 1448
Camelus ſpyrrhicam didicerit 1356
Teucrum Pacuuij ſediſcere. 1417
Argutumulus 1298
Litterarum radices amaræ fructus dulces 1451

Differentiæ.

Pilus in medio 1250
Quiſquis et fuerit 979
Myſorum, ac phrygum termini 585
Sejuncta ſunt Merthæ 870
Quid diſtant æra lupinis 151
Valeat amicus cum inimico 1084
Paſtillos ruſillus 758
Fulicam cygno comparas 1365
Coruus abſente graculo pulchet 1404
Δὶς διὰ πασῶν 106

Diffidentiæ.

Pauper diuiti dant poſcit 154
Mali viri munera inutilia 133
Ne fidei credendum 227
Rara fides 849
Simul & da & accipe 695
Nemini fidas 446
Fiducia pecuniæ 449
Confringe teſſeram 417
Non perſuaſeris, etiam ſi perſuaſeris 678
Ne mercurio quidem credere 1152
Cæca dies, oculata dies 541
Oculatæ manus ibidem
Pluris oculatus teſtis unus, quam auriti decem 448
Quot ſerui habet &c. 555
Hoſtium munera, non munera 555

Homo homini lupus 60
Etiam ſi cato dicat 1111
Lydus oſtium mouet 658
Tuam ipſius terram 1079
Syri aduerſus phœnices 1275
Non gubernatorem prudentem terret 1281
Veſpertinum amant, matutinum oderunt 1298

Dignitatis.

Canis digna ſede 631
Digna canis pabulo ibidem
Dignus obeliſco 335
Digna cedro 1025
Dignus Argiuo 336
Dignum propter quod ibid.
Dignus qui cum 338
Quauis re dignus 336
Regia uacula 721
Batti ſilphium 479
Decernetur equa 1017
Bos in ciuitate 865
Sapientum octauus 964
Vtramque paginam facit 571
Eſto promus 1054
Iupiter aquilam 1055
Glaucus comeſa 1097
Antiquior codro 1027
Myrteam coronam 1060
Roſcius 1186
Medicus multorum inſtar 335
Aurea barba dignus 336
Iniurato credere 338
Nectar ſpirat 1385
Daphnis inter paſtores primus 1388
Cera & ære nobilis 1433
Dignus qui tanis miniſtret 1442

Diligentiæ.

Adamuſſim 234
Thynni more 889
Iuxta melam 908
Ad unguem 154
Reſtringere 133
Recoquere ibidem
Ad libellam debere 1204
Funiculum ad lapidem 1199
Factum tranſactum 1227
Pleno gradu 1248
Pluteum cædere 951
Demorſos ungues ſapit ibi.
In quadrum redigere 403
In nocte conſilium 497
Ruminare negocium 964
Fixis oculis intueri 750
In occipitio oculos gerere 847
Vnum ad unum 497
Incudi reddere 235
Rutis ſont 650
Ithorus 1013
Caput ſcabere 951
Ariſtophanis, & cleantis lucerna 318
Olet lucernam ibidem
Non una manu capere 1114
Metiri digitis 1137
Arator niſi incuruus præuaricatur 1316

Non uulges noctu 1062
Somnus abiit ab oculis 703
Neque quantum luſciniæ dormiunt 730
Vel acum inueniſſes 955
Grues lapidem deglutientes 925
Frons occipitio 86
Arripe negotij curam 976
Mihi curæ erit hoc negotiū 996
Mihi iſta curæ 1006
Ex perpendiculo 1146
Folia caduntpoſt cadent arbores 718
Tranſuerſum unguem 195
Digitum tranſuerſum ibid.
Puncto non diſcedere ibidē
Non omnia per bouem obtinebis 1345
Omni fune remiſſo 1429
Gallinaceus Euclionis 1416
Conando Græci Troia potiti ſunt 1446
ἀξυνχίζειν 235
ἀναπηνίζειν 964
Ζητοῦσι ἀλίπτον 865

Diſcordia.

Beta gammam perſequitur 1201
Res tuas tibi habeto 1206
Bellum omnium pater 895
Domeſticum diſſidiū 1000
Diſcidij pomum 1401
Mappam mittere 1425

Diſcriminis.

Apio opus eſt 766
Sub cultro liquit ibidem
Sut ſub fuſtem 694
In Pythij templo 1050
Vtinam domi ſim 712
Fuge procul a uiro 874
Fuga ſutor 997
Poſt folia cadunt arbores 711
Nunc contingat 759
De tuo capite 1029
E canis podice 1041
Adſtec ad caſtrenum ſcientiā 920
In eadem es naui 444
De pilo pendet 393
Periculum proræ 669
Inter ſacrum & ſaxum 34
A fronte præcipitium, a tergo lupi 880
Flamma fumo eſt proxima, 201
Tua res agitur tunc 926
Per ignem inceſſedis 1009
In neruum ire 613
Nocuit, & nocebit 981
Inter malleum, & incudem. 34
In acie nouaculæ. ibidem.
Res eſt in cardine 35
E naſſa eſcam petere 1059
Rutis opus eſt 1080
Longæ regum manus 875
Fortiorem te uita ibidem.

Ne uel nani 1077
Vndarum in uiis 1158
Filum contentionis 853
Caluum quum ſis 1153
Ouem lupo commit. 164
Obuicere canibus 758
Ne in melampygum 451
Ne temere Abydum 518
Adſcolon nec proficiſceris ipſe 587
Caue thoracem. ibid.
Aegrum nauigat 793
Ne in neruum erumpat 641
A bis ſeptem undis 822
Ne puero gladium 603
Gladium acutum auertas. 23
Perque enſes, perque ignem oportet irrumpere 547
Non certamus de olea 769
Malem legens 583
Per hæſt genipidem 785
Lepus pro carnibus 472
Ex ore lupi 680
Certamen non acripſi excuſationem 852
Corpore effugere 517
In periculoſo negocio 985
Ingens diſcrimen 981.994
Pyrrhonia hæſitatio 1364
Nihil ad perſium 1407
Tmhtii, & Lemnii 1365
Ὀλυκος 1139

Diſſimilitudinis, & incongruentiæ.

Nihil graculo cum fidibus 271
Nihil cum amaracino ſui. ibidem.
Nihil aduerſum 219
Nihil ad fides 214
Nihil ad Bacchum 587
Aſinus ad Lyram 170
Quid cæco cum ſpeculo 960
Aſinus ad tibiam 1024
Aliud noctua ſonat 828
Aliter catuli longe 358
Alia uoce pſittacus 816
Graculus inter muſas 294
Syrus cum ſit 854
Aſinus in unguento 213
Aſinus portans myſteria. 485
Feli crocoton 150
Cibum in matulam 22
Ex diametro oppoſitus 416
Alia res ſceptrum 1126
Caluus comatus 616
Simia in purpura 188
Leonis exuuium induere. 143
Ne puero gladium 603
In eburnea uagina plumbeus gladius 296
In lente unguentum 295
Congregare cum Leone 375
Auiter Mothonem 826
Canis in præſepi 406
Sirpus cum ſis 724
Extra oleas 481
Extra cautionem 439

Extra

Extra organum 791
Quæ ſemel ancilla 1120
In agro ſucculario 1127
Aſinus in pelle Leonis 147
Simia in pelle Leonis ibid.
Aſinus auriculas mouens 170
Bos ad lyram ibidem
Scarabeo unguentum ioni ſum 371
Alabaſtrus putei huic ibid.
Tu in legione, ego in culina 1136
Charixenæ non ſunt iſta 1274
Tunc canunt cygni quando tacuerunt graculi 1420
Orimalides cum Acylis ne contuleris 1447
Pica Sirenem imitans, 1426 1425
Quid delphino, & boui commune. 1303.
Quid lecytho cum ſtrophio 1340
Quid cothurnus cum claua 1377
Quid barbiton crocoto loquitur 1380
Quid lyra cantalicæ ibid.
Pigmeum imponere coloſſo 1418
Hercules ἀγώνων ἀγωνάρχης 110

Diuitiæ.

Craſo, Craſſo ditior 274
Midæ diuitiæ 249
Lyſiſtrati diuitias 878
Pactoli opes 274
Cyniræ opes 800
Pelopis talenta 248
Ad utrasque aures 533
Ne decima quidem 583
Vltra res Callicratis 711
Zopyri talenta 762
Diues aut iniquus 384
Satietas ferociam parit 960
Quantum non miluus 912
Tantali Talenta 248
Noctuæ laureoticæ 700
Dextro Hercule 61
Quantum habet quiſque 1072
Pecuniæ uir 701
Vnde excoquat 968
Diuitiæ non ſemper. 995
Veſtis uirum facit 797
Magnum os anoi 667
Nullius indigens 738
Eurybatus ex comœdia 1100
Attaginæ nouilunium 1070
Arabum gazæ 274
Perſici apparatus ibid.
Tantalicæ opes 248
Herculis quæſtus 1234
Ad pedes ad caput 1129
Pyrrhiæ Myſii talenta 1433 1446.
Pauperi ſitulus caſtrũ 1450
Alcinoi horti 1327
Lydia harena 1433, 1444
Darij opes 1342
Herculis cornu 1311
Mare amnium non indiget 1383
Φασιανικώτερον 466. 1243
Ἀνακαλυπτήρια 1132

Ciuitum prærogatiua.

Felicibus ſunt, & trimeſtres liberi 302
Multitudo imperatorum 663
Citius Telegonæ donatum 75
Nemo bene imperat, qui non &c. 27
Bonus dux bonum reddit comitem 464
Arbore deiecta 804
Viua uox 84
Annus producit 49
Aliis lingua, aliis dentes 828
Migtrephes dolares habens alas 1409
Τρίμμα 225

Diuturnum.

Lapis ad funiculum 1401

Docilitas.

Aperte muſarum ianuæ 673
Bos alienus ſubinde 410
Vrinari domi ſim 712
Duro flagello mens docetur rectius 1371

Domi aluere.

Teſtudo intra tegumen 846
Domi manendum 989
Domus amica 845
Domus optima 999
Οἰκεῖα 846

Elabendi.

Caſſes rodere 896
Omnes laqueos effugere 1114
Reperire rimam 819
Extra callem 1305
Plauſtrum perculit 1445
Formicæ ſemitam canit 1411
Ἐκφρινωσαι 891
Ἐκλύσαι 895

Error in initio.

In limine deficere 128
In portu impingere ibid.
Cantherius in porta ibidem
De limine offendere 1304

Excellentia, inæqualitas.

Aquilam noctuæ comparas 373
Cicadæ apem comparas 358
Rana cum locuſta 1159
Roſam cum anemone 644
Acanthida uincit cornix 361
Cancros lepori comparas 388
Teſtudo pegaſo 358
Senecta leonis præſtat 788
Victoria meliorum 252
Deteriorum uictoria ibidẽ
Coru. maior & concinnentior ibidem
Ius in manibus ibidem
Græſi pecuniæ teruncium 1226
Optima quidem aqua 1011
Bipedalis 1063
Camelus uel ſcabioſa 389
Crotoniatarum poſtremus 582
Plus apud campanos 498
Aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta 389
Equis albis præcedere 168
Culicem elephanti comparas 789
Multis paraſangis 558
Teſtudinem equus inſequitur 1094
Pica certat cum luſcinia 357
Bubo canit luſciniæ 1078
Si tauri uitrum 1069
Sedecim pedibus 876
Tibiam tubæ comparas 358
Quanto aſinis præſtat 796
Fluuius cum mari 394
Hirundo totos ichaunos 1068
Hinnulus leonem 139
Mineruæ feles 408
Nihil ad parmenonis ſuem 32
Poſt leſbium cantorem 260
Nihil aliæ ciuitates 1007
Indignus qui illi porrigat &c. 235
Nec dignus qui me lauuetur 978
Celmis in ferro 819
Aquila in nubibus 373
Bæotica 1085
Multi diſcipuli 992
Solus lapis 547
Formica camelus 214
Hercules cum amia 888
Nanos cum ſiccede 1083
Hæc potior 251
Corui luſciniis 1058
Seruus ſeruo præſtat 549
Antiquis debetur 997
Acarnici equi 1052
Inter cæcos regnas 882
Qui probus Atheniẽſis 1025
Vnus multorum inſtar 978
Alabanda fortunatiſſima 483
Alpha penulatorum 577
Aceſſei, & Heliconis opera 649
Ambroſia alendus 807
Gorgonem aggreditur 1052
Lydius currus 513
Ne caprea contra leonem 597
Prodico doctior 1048
Quo properas 454
Alius aliis in rebus 984
Non omnia poſſumus omnes 562
Diuinum ſermonem excipio 1115
Friuolæ ciuitates relique ad crotenem 1007
Dij omnia poſſunt 1130
Nec ad adonia quidem 1376
Dum uitas fumum, nubes & inania captat 1451
Gratia muſis commiſcere 1276
Διὰ δὶς παίων 106

Execrandi.

Tragicæ execrationes 112
Vtris agere 312
Deuotionis templum 112
Oedipi imprecatio 312
Phocenſium execrationes 266
In omni fabula Dedali execratio 764

Exercitatio.

Res paleſtræ & olei 1156
Vmbratilis, & domeſtica exercitatio ibidem
Nitor ac paleſtra ibidem
Eſchola cantalecam ibidem
Puteus ſi hauriatur 1317

Ex euentu iudicium.

Mali principij malus finis 1215
Mortciemus melius 1008
Cocta numerabimus exta. 199
Res indicabit ibidẽ
Magiſtratus uirum indicat 626
Rem factam ſtultus cognoſcit. 49
Piſcator ictus ſapiet ibidem
Poſt acerba prudentior 1067

Exitium honeſtum.

De pulchro ligno uel ſtrangulare 487
Sapientia in exitu canitur 1427

Exilium.

Seruabis bouem 1005
Teſtaceum flagellum 1149
Terram pro terra 519

Experientiæ, ſeu periclitationis.

In care periculum 244
In dolio figulariam 245
In harenam deſcendere 398
Primas iactare haſtas 1255
Velitari ibidem
Quanta mus apud pilam 553
Omnẽ mouere lapidem 167
Omnem rudentem mouere 168
Reſpublica uirum docet 1074
Omnem iacere aleam 168
Aut ter ſex, aut tres teſſeræ 352

Rex

Rex aut aſinus 897
Vela ventis permittere 169
Dea fortunæ quæ committo 983
Res ad triarios rediit 36
ſacram ancoram ſoluere 37
Mouebo ſalum a ſacra linea 38
ſemper tibi pendeat hamus 384
Fabri fabrilia tractant 1074
Aſinus ſedet 897
Rex ſum ibidem
Tentantes ad Troiam peruenerunt Græci 495
Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt 1092
Multum nauigauit aquæ 1427

Ex ſeſe.

Domi habet, domi naſcitur 417
Domeſticum malum 992
Nihil paſſus graue 918
Emere malo, quam rogare 288

Facundia.

Attica muſa 360
Lepos Atticus 104
Cygnea cantio 103
Tunc canent cygni, cum tacebunt graculi 860
Neſtorea eloquentia 103
Nihil ex agro dicis 918
Nunc ipſa uiuit ſapientia 842
Nunc ipſa floret ibidem
Muſarum aues 1234
Mella poetica 104
Incantatione quauis efficatius 1181
Corinthia uerba & Ionica 1269
Byſſina verba 1298.1418
Luſcinia muſarum 1268
Mercurij typus 1282
Muſarum fauus 1291
Mercurij catena 1313
Os duodecim ſalientum 1288
Pix Nili cataractis 1372

Fames.

Fames, & mora 709
Miſerrimum fame mori 920
Moleſtus interpellator uenter 996
ceſtreus ieiunat 129
Non interpellandus famelicus 975
Ventre pleno melius 958
Etiam bætylum deuorares 1016
Manduces 1184
Aere & rore paſtus 1278
Charon magiros moleſte ferit 1418
Theſſalica bucca 1166

Feſtinationis.

Nauibus atque quadrigis 167
Citis quadrigis ibidem
Ignis quadrigis ibidem
Equis albis præcedere 168
Talaria induere 96
Citius quam aſparagi coquuntur 948
celerius quam butes 658
ſimul & dictum, & factum 718
Duobus pedibus 255
In foribus adeſſe 517
Velis equiſque 166
Vir fugiens haud moratur lyræ ſtrepitum 413
Ocyor accipitre 981
pegaſo uelocior 1047
ſalaminia nauis 838
paris puella etiam ſi male abſit uiro 669
Ignem palma 766
Aphyæ ad ignem 488
Ne nimium calidum 614
Intra ſeptimam 761
prius quam gallos iterum cecinerit 963
Viuit, incende ignem 714
A ſubeunte portum naui 832
Matura ſatio 398
prior occupat 990
Sacra celerius abſoluere ibi.
Lupinum putum 660
Vt canis e Nilo 395
Duobus clauis figere 255
Alienis uti ſoleis 1199
criſonem Imeræum præcurrere 1175
quantum pedibus potes 1175
Ἀπνευστί 738

Feſtinatio præpropera.

Qui nimium properat 902
canis feſtinans cæcos parit catulus 494
Ante uictoriam encomium canis 310
A oteIentem augere ollam 808
Aeſtate penulam deteris 433
Muſtum demetere 828
ſiculus omphacizat 603
præmaturè uenatum 889
Odi puerulos precoci ſapientia 1037
Non ſtatim finis 1119
Feſtina lente 433
citius quam lotmicæ papauer. 1255
Dædalum remigium 1239
Ante pilos ſapis 858
Imberbis ſenes doces ibid.
Ergini cani 857
Vno die conſeneſcere 858
Facilius quam morbum deus eſt nocere 1199
quam facile canis exta edit 1406
citius quam gradatim 1305
Ἀνδράποδα 1037

Fides, & grauitas.

Folium ſibyllæ 327
Ex tripode 326
Bonus magnusq. 254
priſcis credendum 1226
ſuffragium optimum 1203
ſemper aliquem uirum magnum 1252
Oraculum 327
Ex adyto ibidem
Iniurato credere 338
Legatus non cæditur, neque uiolatur 1156
Ex Iouis tabulis 338
Atticus teſtis ibidem
Attica fides ibidem
Iouis lapidem iurare 640
Rhadamanti iuſiurandum 727
Viri iureiurando 847
Iouis ſuffragium 623
Amphictionum conſeſſus 894
pollicentis ſo promiſſa re pigſticarum 974
Dictum ac factum 738
Mineruæ ſuffragium 873
Veriora his quæ apud ſagrā 375
Oculis magis habenda fides 74
Domeſticus teſtis 326
Venereum iuſiurandum 396
Dignus qui cum in tenebris mices 338
De manu in manum 1114
Manu longa ſeu breui 1130
Cenſorium ſupercilium 1324

Feminæ.

Femina nihil peſtilentius 998
Ignis, mare, mulier 900
ſublata lucerna 878
Mulieri ne credas 750
Nec mulieri, nec gremio credendum 1099
Mulierem exitia 750
Mulieris oculus 875
Mulier pudica ne ſola ſit uſquam 988
Qui non litigat, cælebs eſt 1045
Tamquam Chalcidica 760
Theſſala mulier 124
In triclinio choa 1381
In cubiculo nola ibidem
Intus Hecuba, foris Helena 1385
Nec mulieri, nec gremio credendum 1445

Focus.

Focus luculentus 1003

Forma deformitas.

Ominabitur aliquis 1049
A furiis oriundus 1039
Leporem non edit 447
Myconius caluus 443
Piſtillo caluior 1066

Multam ſyluam geſtas 913
Pronomi barba 1040
Trœzenem nauiges 566
Quod pulchrum, idem amicum 1172
Callipygos 1115
Perdicis crura 493
Ex nuo produt 158
Pulchrorum etiā autumnus pulcher eſt 149
Simia eſt Simia 128
Theſitæ facies 1071
corythio deformior 814
Simiarum pulcherrima deformis eſt, 614
Fumo pulchriorem perſequitur 1442
Herculis clypeus 1449
Tanquam pauo ſe circumſpectans 1160
cadauerit inſtar uenuſtus 1280
Μορμώ 1083

Fortitudo.

Maſculum 1127
Achilles 304
Achilleum argumentum ibidem
Naxia cos ibidem
Adamantinus 305
Aut mancere nécſdum, aut moriendum 888
Thurium lema 1143
Mœnia ferrea 863
Inflige plagam 1048
In ſyphidrio pugnas 1054
Solæ, Lacenæ uiros pariunt 1060
Achillea arma 1374
Deorum liberi ſunt in uulnerabiles 1421
Tydeus corpore, animo Hercules 1341
Murus Semiramidis 1287
Pallenicum tueri 1300
Atticus miles 1380
ὁ ταῶς ἐκεῖ τίς 883

Fortunæ commutatio.

Teſtulæ tranſmutatio 459
Alia uita, alia diæta 369
Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æthere fulget 355
cum deo quiſque & gaudet, & flet 801
Ipſa dies quandoque parens quandoque nouerca 355
Omnium rerum uiciſsitudo 313.993
Multæ rotæ uoluuntur 1078
Fortuna æſtuaria 925
Res in foro noſtro 911
Flos cinis 1155
cataſtrophe fabulæ 93
Bene natis turpe eſt male uiuere 1262
Vbi non ſis qui fueris, non eſt cur uelis uiuere 146
Ad priſtina præſepia 169
A remo ad tribunal 879
Dionyſius corinthi. 65

Nemo

Nemo mortalium omnibus horis ſapit 597
Pitana ſum 915
Fors domina campi 1522
Inter manum & mentum 1184
Multa in medio 1242
Mars communis 1165
Circulus res mortalis 314
Quod alter condiuit coquus alter condiat 1037
Bona nemini hora eſt 1107
Oſculana pugna 1097
Per manus tradere 1113
De manu in manum 1114
Cedrus eccidit 1578
Erat cerdo, hodie nihil 1404
Computatorum digiti 1418
Nauſiclidis ſolitudo, nec uer. nec amicos 1289
Victoria ἐν φαλῶς 314

Fortunata ſtultitia.

Athenienſium inconſulta temeritas 346
Dormientis rete trahit 250
In nihil ſapiendo iucundiſſima uita 765
Malum uas non frangitur 1056

Fraus ab amico.

Vallus uſrem decipit 492
Caurs mendico auxilians 1255
Acolliſſare 1327
Agamemnonium epulum 1360
Vulpis reliquiæ 1281
Nodorum utucula texentes 1403
Κύκλῳ περιέλκειν 1164
Ἀμπελεργεῖν, φαρμάξαι 1432

Frvgalitas.

Phormionis thori 736
A colo non fico 1146
Allium in retibus 1154
Oliuam ne comedas 1152
Cilicij imperatores 848
Vita dollaris 554
Sycinn errodens uxor lacernam texe 1110
Tanquam in phiditiis 707
Hecatæ cœna 1107
Thymbra uictitans 1108
Salem lingere 955
Si caſeum haberem 880
Xenocratis caſeus 895
Aſpera uita ſed ſalubris 998
Salem & caſeum edo 1127
Anima ſicca ſapientiſſima 1296
Hecates cœna 1398
In agrum ſeruus 1340
Capparis uictitas, qui potes Anthia 156
Eſt modus matulæ 1448
Hortus altera ſuccidia 1433
Indigentia mater ſanitatis 1455

Frvstrata spes

Coruum deluſit hiantẽ 291
Theſaurus carbones erant 579
Bolu. ereptus e faucibus 932
Murem oſtendit pro leone 788
Concupiuit aſſam 478
Ne per ſomnium quidem 144
Aliena iacis 107
Larus parturit 571
Cepphus parturit ibidem
Parturiunt montes 372
Lupus circumputeum 512
Lupus hiat 548
Aurificem te futurum 869
Quærens obſonium 615
Ne quære mollia 645
Duos inſequens lepores 845
Hic funis nihil attraxit 584
Inaui ſpe flagras 1058
Fluuius non ſemper fert ſecures 1067
Spem precio emere 568
Semper agricola in nouum annum diues 723
Cretenſes ſacrum 802
Nuclaum amiſi, reliquis pignori putamina 738
Præuertit ancoræ iactam deus 1060
In caducum parietem inclinare 652
Fædum eſt manſiſſe diu uacuumque rediſſe 725
Non omnia eueniunt, quæ in animo 787
Scipioni arundineo 652
Ab alno ſpectat 1359
Arginos armat oraculum 1349
Minuunt præſentia famam 1425
Stulla abſumpta, bouem non expectes 1270
Papauem & pugnum 1504

Fvervnt non svnt.

Stultus opportuna loquutus 238
Iam illi iam non ſunt, at qui ſunt mali 729
Fuere quondam ſtrenui 385
Fuimus Troes 386
Omnia bonos uiros decent 735
Sæpe etiam eſt holitor ualde opportuna locutus 238
Summaria indicatiua 725
Bubulcus antea, nunc caprarius 1316
Leo prius, nunc leporem agit 1368
Olim Pelaſgi, Danaidæ poſtea 1358

Svavs.

Lecythũ habet in malis 1192

Oleo nitidius 1234
Achenicolæ 1220
Theſſalicum numiſma 1267
Aliud quidpiã exorna 1397
Catharum ſycaminorum in malis habere 1428
Formoſus ſine pulchritudine 1429
Caracallæ nummi 1443
Geometriam exercere in cælo 1425

Garrvlitas.

Archytæ crepitaculum 674
Atanius tibicen 299
Turture loquacior 106
Prolixius Iliade 1118
Cornicari 291
Daulia cornix 929
Hirundinum muſea 484
Luſciniæ nugis inſidentes 485
In mentem quidquid uenerit 226
Ad uinum diſerti 1212
Cicadę ſibi canens 1248
Citeria 675.1188
Muſarum aues 1234
Tam multa quam ſapiens 1189
Dodonæum æs 29
Cante loquacior 922
Littore loquacior 727
Cicada uocalior 401
Non eſt eiuſdem & multa & opportuna dicere 517
Homo ſemper contradicens 1255
Tanquam ſubee 917
Telenitia echo 1064
Balneator 252
Moſcus canens Bœoticum 855
Si coruus poſſet tacitus paſci 1035
Quicquid in buccam uenerit 226
Quicquid in linguam uenerit ibidem
Citra uinum temulentia 119
Meliacum naufragium 747
Interſecta muſica 861
Lingua quo uadis 496
Leuiſſima res oratio 787
Saburratus 961
Cane Telleuis 632
Sarcire centones 589
Sine capite fabula 34
Chius dominum loqui non ſinit 1305
Cicadæ humi canunt 1379
Treicia hirundo labiis inſtrepis 1257
Supra clepſydram dicere 1382
Turtur cantat 1366
Αἴξωνι 274
Ἀττικὴ μοῦσα 819
Ἀττικὴ συμπαθεια 274
Κρόνου χύτρας ἀφαιρῶν 1137

Gratitvdo.

Merces amico conſtituatur 1186
Qui lucerna egent, infundũt oleum 1147. 1167
Lingua præconi præciditur 957
Pro bonis glomi 907
Syloſontis chlamys 427
Lingua ſeorſum inciditur 957
Ἀντιπελαργεῖν 402
Gauia in ſtagnis 1181
Immortales gratiarum horti 1338

Haereditas.

Si uultur es, cadauer expecta 250

Honos indigno habitus.

Bos in quadriga argentea 1150
Bos ſeptimus 421
Aſinus in pelle Leonis 147
Simia purpurata 288
Malus choraules, bonus ſymphoniacus 1207
Strumam dibapho tegere 1242
Ornamentum in luto, dignitas indigno 1425

Hospitalitas.

Haud unquam arcet oſtium 489
Semper aliquis in Cydonis domo ibidem
Hoſpitis habenda cura 995
Fores habes tritas 766

Ignavia, et Inertia.

Neque compluitur, neque ſole aduritur 614
Neque natare, neque literas 165
Neque tria quidem Steſichori noſti 743
Libethriis inelegantior 863
Barbarus e triuio 448
Nec ſibi, nec aliis utilis 614
Claudi more tenera pilam 817
Equi ſenecta 451
Anus uelut equus 696
Ab aſino delapſus 298
Liberæ capræ 754
Ne Aeſopum quidem triuiſti 658
Nullam hodie lineam duxi 165
Neglectis urenda filix innaſcitur agris 744
Domi pugnas more galli 1194
Supinus 557
Ameles anguilas 721
Ignauis ſemper feriæ 633
Mulieris podex 921
Qui domi compluitur 1065
Ne uidit quidem oleũ 1079
Pigris ſemper eſt feſtũ 1443
Ignarus habenas non tractat

ctet 1344
Circa montis radices uerſari 1373
Θαλαττεύεις 1323
Ἀμουσότεροι 1044

IGNORATIO.

Nuſtius coloſis 1218
In alieno foro litigare 519
In sua ipſius harena 924
Albus an ater ſis neſcio 284
Non nouit natos 285
Ne pictum quidem nouit 1121
Late ouens 757

ILLACHRYMA MALI.

Lotum guſtauit 680
Periculoſum eſt canem inteſtina guſtaſſe 575

IMPOSSIBILIA.

Prius lupus ouem ducat uxorem 956
Prius duo echini amicitiam ineant 595
Prius locuſta bouem pariet 478
Mare prius uitem tulerit 593
Prius teſtudo leporem præuerterit 361
Sursum uerſus ſacrorum fluminum feruntur fontes 125
Fontes ipſi ſitiunt 311
Citius in naui cadens a ligno exciderit 550
Aquilam teſtudo uincit 316
Terra uolat 130
Citius elephantum ſub ala celes 615
Capram portare non poſſum & imponitis bouem 689
Ab aſino lanam 184
Simul ſorbere, & flare 514
Sine pennis uolare 967
Statuam faucibus colas 874
Nunquam efficies, ut recte ingrediantur cancri 956
Sambucam citius 898
Lenticulam angulo tenes 900
Ex harena funiculum nectis 181
Aſini cauda non facit cribrū 1049
Augiæ ſtabulum 575
Veste circumferes ignem 1056
Lupo agnum eripere 684
luſciniæ deeſt cantio 927
Quid ſi cælum ruat? 273
Bos porrecto ultra Taygetum capite 1049
Nec deus, nec homo 1194
Veneno uiuere 1300
Scarabeus citius faciet mel. 1180
Mulieri deſunt uerba 927
Tantali menſa 1556
Atlanticum mare cotyla exſorbere 1343
priuſquam ignitus lapis enatarit 1320
Andromachen ex anguibus concinnare 1346
Rete inflat 1375
Amnis curſum cogere 1296
Citius terra æthereum conſcēdet 1383
In acetum metere 1382
Myricæ citius poma ferent 1424

IMPERITIA.

Dulce bellū inexpertis 1011
Operarij 1256
Vocales ibidem

IMPOSTVRAE.

Dare uerba 215
Addere manum ibidem
Os ſublinere ibidem
Obtrudere palum 917
Fucum facere 216
Circum tondere comā 216
Noua hirundo 268
perſonam mauult, quam faciem, 288
In laqueum inducere 403
Obolū reperit parnætes 873
Epheſiæ literæ 706
Embarus es 1290
plan° ſemel crura fregit 1447

IMPROBI.

lydi mali 754
lerij mali 584
Aetoli 1263
Mali commatis 815
Bipedum nequiſſimus 504
Tenedius tibicen 643
phrynondas alter 955
Noui Simonē, & Simō mē 612
Beſtia beſtiam nouit 1165
Ambrones 1177
Ballio 1109
Eurybatiſſare 113
Vltra Eurybatum ibidem
Tria cappa peſſima 928
Duplex cappa ibidem
Diagoras Melius 876
Non capit ſomnum 958
lupi decas 660
cum lacco adiit 1130
Onobatis 1131
cercopum cœtus 671
cercopiſſare 672
Magis impius Hippomene 731
Mare proluit omnia 864
Qui omni, in re, & in omni tempore 728
Seruilis capillus 533
Vlyſsis remigium 759
Dij dent tibi tuā mētē 1035
Non es laudandus 664
compendiaria res eſt improbitas 834
Inſania non omnibus 1000
Sacrum ignem inflare neſas 1323
Siphnia ars 1124
Anulus aureus in mare fuit. 1447
Aurei equi ſpeciē pfert 1309
Κόθορνος 813.862
Βαβάζειν 1210
Βαμμυρχίας 962
Ἀντίθεος 1030

IMPVDICITIA.

Oſce loqui 1097
Onobatis 1135

IMPVDENTIA.

Manci peta 1138
Faciem perfricare 347
Nudo capite 875
Atticus aſpectus 382
lingua non ſedarguta 1173
Perſonā uō faciē gerit 1429
Sine perſona laſciuire ibid.
Tabernariam exercet fronte ibidem
Ilra indigna uerba 1309
Iynges 1328
Κυμμύζειν 1430

INANIS METVS.

Vmbra territas 860
Vtre territas ibidem
Da lapidi uolam 1193
Mure obſtrepente, etiam timet 862
Panicus caſus 947
Metum inanem metui 538
Multa in bellis inania 749
Theagenis hecatæum 849
Canes timidi uehementius latrant 972
Aſperſiſti aquam 827
Leporem frondium crepitus terret 1316
Lamiæ turris 1420
Vtſ nutrices lamiam 1352

INANIS OPERA.

Aſinum tondes 181
Ab aſino lanam ibidem
Vtrem uellis 178
Caluum uellis 703
Aethiopem lauas 175
Mortuum flagellas 178
Aquā e pumice poſtulas 181
Mortuo uerba facis 184
littori loqueris ibidem
Bulbos quæris 871
Aquilam uolare doces 186
Delphinum natare ibidem
Delphinum cauda ligas ibid.
Nebulas diuerberare 919
Aſini caput ne laues nitro 846
De aſini proſpectu 146
Ad ſtractam canis 259
De fumo diſceptare 142
De aſini umbra 140
Harenam metiris 173
Harenæ mandas ſemina 175
De lana caprina 142
In aqua ſcribis 176
Reti uentos uenatis 178
Ignem diſſecare 176
Iſthmum perfodere 1081
In harena ædificas 176
Parieti loqueris 184
Cribro aquam haurire 176
In aqua ſementem facis 175
Danaidum dolium 177
Fimo ſuffitum facere ibidē
Bos ad ceroma mittis 178
Ocnos funem 183
Nudus nec a centum uiris ſpoliari poteſt 181
Operam & retiam perdere 1226
Sterilem foodum ne colas 1180
Eundem calceum omni pedi 1192
Lo ſanas feminas 176
Vtrem mergis 168
In aqua ſitare 116
Inter lapides pugnabant, nec lapidem tollere poterant ibidem
cauam Arabiam ſerere 461
Aranearum telas texere 174
Arare littus 175
E multis paleis parum fructus colligi 110
Ouum adglutinas 178
penelopes telam retexere 173
Oleum & operam perdidi 177
perijt ſus 1040
Ollam exornas 178
Ollas oſtentare 496
Quid opus erat longis cancellis 136
Nihil agere 1259
cum dijs non pugnandum 986
Aſinum ſub fræno currere doces 172
Apud nouercam queri 1118
Ferrum natare doces 176
cauda tenes anguillam 186
Auſtrum perculi 396
cui nullum negotium erat Hermenem mero cinxit 1139
Miluum terebrare 1180
Vacuam inhabitare 1151
In frigidum furnum panem immittere 1152
coruus albus 1159
lapidi loqueris 184
linum lino nectis 853
Surdo oppedere 174
laterem lauas ibidem
Anthericum metere 181
lapidem elixas 174
Surdo canis 184
Vtrem cædis 378
Verberare lapidem 820
Impetere periium artis 669
laborem ſerere 738
A lupi uenatu 832
Alienum arare fundum 792
Hylam inclamas 179
Hic ſuuis nihil attraxit 384
Hydram ſecas 405
cotem alis 179
cum coryco luctari 802
cum dijs pugnare 613
cum plurimum laborauerimus, eodē in ſitu ſumus 463

cum

num laruis luctari 102
canis 1007
Vtre tertitas 260
senex psittacus negligit ferulam 106
Mortuo mederi 305
Senem admonere ibidem
Vmbra terretur 860
Mari aquam addere 318
Inaniter aquã consumis 179
Vndas numeras 174
In cælum iaculari 285
In eodem hæsitat luto ibidē
Volutus luto dolium 1058
Vlulat Athenas 79
In syluam ligna ferre 318
Contorqueş piget funiculum 182
Tranquillum ethera remigat 178
Ventos colis 176
Vento loqueris 184
Nugas agere 185
Actum agere 179
Aquam in mortario 461
Volantia sectari 374
Carum uoluere 580
Ex tosoribus paleis 687
Frustra canis 184
Milium torno sculpere 749
Obturbas frustra 855
Memorem monet 80
Cancrum ingredi doces 972
Apud fimum odorum vapores spargis 177
Inuitis canibus uenaris 315
Inuitos boues plaustro inducere ibidem
Contra torrentem niti 814
Contra stimulum calces 139
Leonem larua terres 160
Senis mutare linguam 105
Senis doctor ibidem
Hercules laboret 781
Quasi sueruum canes 1089
Asinus balneatoris ibidem
Mare exhauris 971
Exurere mare 1120
Phrygiebi locta 915
Muscas depellere 961
Aoes quæris 847
Humi hauris 767
Ex obiarum caussa canens 721
Influit, quod exhaurittur 536
E tantali hortis 1065
Dentem dente rodere 653
Orestis pallium texere 1024
Ver ex anno tollere 1120
Barbam ab uiuis puerorum uellere 1414
Caprarum nomina 1295
Dormienti loquor 1184
Ventos pascere 1315
In cinere scribere 1591
Aranea icia 1289
Accessorii operis loco 1310
Τίγματον φοβάς 1039

IN INAEQVALIS PENSATIO.

Ne uerba pro farina 653
Pro perca scorpium 631
Vmbra pro corpore 834
Palumbem pro colũba 784

Pilos pro lana 357
Pro malo cane suem 913
Malo bono pensare 997
Diomedis & Glauci 75
Ad fractam cauin 259
Conos artoxya 1029
Stultorum postule, pugnos illi dato 631
In parte uel ignem prædetur aliquis 765
Amisit urbem, & pugionem recepit 1289

INCITATVS RVENTIS.

Mars communis 1163
Inter os & offam 191
Multa cadunt inter calicem & supprema labra 191
In herba esse 518
Nescit quid serus uesper uehat 187
Nullo scopo iaculari 899
Si crebro iacias, aliud aliàs iecceris 80
Sol omnium dierum, nondum occidit 287

INCITARE.

Alas addere 1196
Cithara incitat ad bellum 1169
Classicum canere 908
Stimulis fodere 100
Cubito stantem tangere ibi.
Foderę latus ibidem
Aurem uellere 303
Cur collatum est? 1094
Frigidam aquam suffundere 418
Peti puer 1111
Ignarium dare 1141
Ad scamma producere 1419
Hinnulus ne cum leone pantiatur 1303

INCONSTANTIAE, perfidiæ uersutiæ.

Ventorum flatio 618
Panagæa diana 731
cothurnus 70
Vnica filia duos parare generos 187
chimæra 1241
Lathryma oil citius arescit 1101
Modo palliatus, modo togatus 1179
Pedibus utrisque claudicare 929
Vtrumque uertunt sententia 928
Veori campus 619
Mutabilior Metra erisichthonis 854
Chamæleonte mutabilior 511
Polypi mentem obtine 69
Mulieris animus 921
Euripus homo 590
Eurips in loco 815
Cathurno uersatilior 70

Aliud stans, aliud sedens 850
Duabus sedere sellis 186
Duos parietes de eadem dealbare fidelia 186
Duplices uiros 785
De toga ad pallium 1116
Duodecim artium 784
Thessalorum commentum 115
Phœnicum pacta 901
Locrense pactum 608
Thracium commentum 410
Hoc calceamentum consuit Histiæus, Aristagoras induit 870
Thraces fœdera nesciunt 637
Quibus nec ara, neque fides 935
Altera manu fert lapidem, altera panem ostentat 339
Reparazare 827
Maritima mores 1135
Lingua iurauit 610
Punica fides 359
Græca fide ibidem
Non idem sunt scriptura, & leucæus 908
Dædali opera 550
Admirabilia in uectēdit oiachios Aegyptij 649
Multa nouit uulpes 199
Magnus uerlator in re pullia 878
Simia nõ capitur laqueo 411
Volaticum iusiurandū 1055
Sēper adfert lydia mali quippiam 949
Semper Africa noui aliquid apportat 949
Verisimiliter mentiens 1003
Tempori iurat per ausetem 1020
Magis uarius quam hydra 71
Sisyphi artes 954
Pyrrhandri commentum 838
Megaricum machinamentū 549
Vlyssem commentū 712
Vias nouit, quibus effugit Eucrates 714
Libyca fera 949
E poculo pforato bibere 862
Expedit habere plura cognomina 959
Si leonina pellis non satis est, uulpina addenda 907
Non chius, sed caus 487
Vespertilio 1206
Trochi in morem 1183
Fons Dodonæus 340
Vtroq; claudicare 830
Protei more 862
Dextrum pedem in calceo, sinistrum in pelui 797
Multa oportet, quibus Deum fallas 750
Ex eodem ore calidum, & frigidum efflare 340
Ex se fingit, uelut araneæ 1087
Obliquus cursus 677
Cantharo astutior 813
Cassioticus nodus 608
Pardi mortē adsimulat 591
Sphondyla fugiens 956

Vulpis reliquiæ 1181
Perga Diana 1277
Pardalis exuuium induere 1344
Deos absentes testes facis 1416
Seuis ira 1377
Αἰγαίων ἀλγεῖς 70
Κυκλλὸν ἔξ 907
Φιλάβων 1144
Αἰγυπτιάζειν 896
Μακεδίζειν 340
Αἰτναῖος 1413

INCVLPATVS.

Ratio quidem apparet &c. 1103
Aurum indice exploratum 1026
Purior clauo 598
A puro pura defluit aqua 851
Aurum igni probatur 1016
Aurum colophonium 827
Ne Momus quidem ipse posset carpere 117
Sol nõ inuidet uespere 1192
Massilienses mores 1441
Amicus Plato, magis amica ueritas 1424

IN DELICIIS.

Porcellus acarnanus 1549
Mus albus 663
Melitæus catulus 854.1090
Alexādrinę delitiæ 1392.1422
Agri pedes 1406
Excubitus cenare 1430
Expumicare 1434
Crispiores apio 1442
Totā spirare Arabiam 1438
Sicule mensæ 1444
Pigris semper est festū 1443
Quē eos nõ uuttit, illū nec Aegiptus 1309
Bysinis uerba 1418

IN DEPREHENSOS.

Folio ficulno tenes anguillam 186
Medius teneris ibidem
Decipula murem cæpit 880
In laqueos lupus 407
In area latitas 881
In easdem anias uenisti 452
Laqueus laqueum cæpit 841
Laciadæ 758
Hinc illæ lacrymę 148
Vbi cognitum est, quod erat occultum 1000
Hæc Helena 149
Culleo dignus 1103
Hydrus in dolio 1010
Tempus omnia reuelat 572
Cuculus 1115
Anguilla in frigmēto 1368
Determinare fossam 1432

IN DILIGENTIAE.

Princeps indiligens 1098

Si quis iuxta ciuitatem clipeus 1022
Malus ianitor 1048
Phani oſtium 682
A limine ſalutare 327
Vt canis e Nilo 395
Per transſennā inſpicere 794
Per ſatyram 1171
Summo pede 1110
Summis labiis deguſtare 397
Extremis digitis 937
Primoribus labiis ibidem
Molli brachio, leui brachio 166
Compreſsis manibus 449
Pulmo prius uenisſet 1115
Oculis clauſis agere, uel perſtringere 1455
De paxillo ſuſpendere 1595

INDVSTRIA.

Dij facientes adiuuant 246
Cum Minerua manum moue ibidem
Manum admouenti fortuna implorāda 515
Ni purges & malas, non comedes 742
Neque mel, neque apes 269
Qui uitat molam, uitat farinam 851
Manum admouere 1064
Optimum obſonium labor ſenectuti 853
Lutum niſi tundatur, non fit urceus 847
Serere ne dubites 96
Qui arat oliuetum 444
Quid tandem non efficiunt manus? 915
Probæ materia eſt, ſi probum adhibeas artificem 915
Artem quæuis alit terra 500
Ex umbra in ſolem 112
Muli Mariani 1096
Ars porticus miſeriæ 500
Multis brachiis æqualis 1275
Aurum e ſtercore colligendum 1444

INFACVNDIA.

Canere ad myrtum 635
Ialemo frigidior 766
Peius Babys canit 670
Βαδαρίζειν 967

INFORTVNII, ſiue exitij.

Aſinus inter ſimias 818
Nouacula in cotem 35
Vita ſpinoſa 355
Aqua & terra reddamini 1162
Aſinus inter apes 815
In apes induxiſti, irruiſti 762
Tria e curia dicaa 839
Ad aquam malus 266
Canis in uincula 681
Mitte in aquam 482
Adeynoſingea 798
Adeorsos 481
In puteo cum canibus pugnare 415
In barathrum 481
In urceolum 761
Charonitis ianua 698
Terreſtria balnea 720
Aurum habet Toloſanū 432
Equū habet Seianum ibidē
Tragicum malum 1065
Moſtelam habes 110
Cadmea uictoria 701
Fortunatior Strobolis 103
Ilia 925
Neus læna 685
Genius malus 61
Mala ultro adſunt 1050
Per medium anulum trahaŕis oportet 369
E tribus malis unum 903
Extrema extremorum mala 858
Ogygia mala 751
Diolygium malum 654
Labore laborioſius 757
Lemnium malum 577
Magorum male 749
Malis mala ſuccedunt 995
Tenarium malum 969
Tam perit, quam extrema faba 1095
Viuos uidensque 1070
Ilias malorum 150
Lerna malorum ibidem
Semper Ilio mala 1016
Sybaritica calamitas 508
Alio relinquente fluctu, alius excipit 555
Cyrbes malorum 625
Noctua inter cornices 215
Hodie nihil ſuccedit 1188
Malorum theſaurus 151
Malorum panegyri 751
Per tenebras quæ apud quercum 478
Grauiora ſambyco 64
Malo aſino uehitur 1114
Miſerior monumatis 1157
Quæ ex antiqua cuiuſmodi portento me inuoluit fortuna 750
My forſitus es 1050
Seruabis bouem 1005
Inus dolores 764
Niobes mala 844
Antiopæ luctus 874
Cyzbnicæ calamitates 799
Cyrnea iactura 972
Aegyenliis 675
Ardadamicum bellum 844
Ardens ueſtis 769
Aegyptii nuptiæ 783
Milat. uti cum Eraſiuade 750
Qui multum obfuit 1116
Excubias agere in Naupacto 112
Lepus apparens 755
Rupta ancora 1022
Commune naufragium 1058
Obedientia felicitatis mater 1120
Mari induuntur ibicem 1546
Simiæ ſanguinem profudiſſe 1425
Tenedia regula 1515
Oreſtis inſaniā inſanire 1399
Ἐν τῇ γραῒ ἰσθμὸν 1443

INGANII MALITIA. & inſtituta.

Lupus pilum mutat, non mores 842
Naturam expellas furca tamen uſq; recurret 666
Lignum tortum, haud unquā rectum 755
Aethiops non albeſcit 1007
Qui ſemel ſcurra, nunquam paterfamilias 570
Podex lotionem uincit 429
Occaſione duntaxat opus improbitati 465
Saliuam imbibere 574
Quo ſemel eſt imbuta recēs ſeruabit &c. ibidem
Pardus maculas non deponit 1582
Coloſsi fragmenta 1379
Eloquentia male ſiue moribus diſſeritur 1459
Inueſtitura adoleſcens, ipſe carnes deuorat 1358
Figura & triobolus 1390
Vulpes pilū mutat non mores 1452

INGRATITVDO.

Viuum noueris 1155
Ale luporum catulos 476
Artes nutrita ioais mercedem perſoluit 626
Qui canem alit exterū 847
Hirundines ſub eodem tecto ne habeas 25
Pro beneficentia Agamemnonem ulti ſunt Achiui 651
Pro perca ſcorpium 631
Nemo bene merito bouem immolauit &c. 566
Simul & miſertum eſt, & interiit gratia 805
In ſenera ne quid beneficiū collocatis 418
Attici miniſterium 1149
Numeros licet perdas aquam in comendo 1508

INORATA OB VETVST.

Piſcis nequam 1051
Piles repoſitus 116
Quātū ex Bacchanalib. 1114
Antiquiora diphthera loqueris 205
Ab aborigenum ſeculo 1014
A Nannaco 1023
Res cronacæ 696
Antiquior quam chaos 704
Per antiquum diem 901
Pollenæa tunica 841

INITVM LAVDATVM.

In hoc calciamēto pedem habet 1195
O pertinti ūti fauer ū ibid.
Cum parum iacit, bo au de turpi 855
Primum Aegina pueros optimos alit 616
Primum mali in filiis laudatus eſt 915

INIVSTITIA.

Staterā ne tranſgrediaris 17
Malū lucrum, æquale diſpendio 848
Fabarum arroſor 1137

INSALVBRITAS.

Qui mori nolit Sybari ante tempus 115
Herculanus morbus 516
Herculana ſcabies ibid.
Cadaueris inſtar uenuſt' 1280
Ἰσθμιάζειν 759

INSIDIAS.

Canis ad cibum 1150
Canentes clāculariās inſidias 974
Oportet oībus corydalis 853
Tragulam iniicere 715
Ab tranſenna cibum 1122
In tranſennam inducere ibi.
Pulchre fallit uulpem 1118
Cuniculis oppugnare 1166
Punicis malis omnibus granum aliquod putre 858
Equus Troianus 1417
Βυσσοδομεύειν 1032
Δούριος ἵππος 1038
Φαλάριζεια 906

INSTANS.

Ante pedes 952
In manibus eſſe ibidem
Conclamare uaſa 1428

IN STVPIDOS.

Ede naſturtium 351
Nihil ab elephāte differs 742
Porcus obeſus 915
Sacer piſcis 1144
Tanagræus cetus 1156
Mamacuthæ 1095
Loquax talpa 1145
Bos marinus 1150
Nihil differs a Cherephonte 748
Mēs nō ineſt centauris 747
Beccefelenna 872
Saturni podex 851
Caput uacuum cerebro 870
Margites 555
Rana gyrina ſapientior 451
Ouium nullus uſus 669
Ouium mores 807
Fœnum eſſe ibidem
Tibicinis mente capti 1010
Ne quis unquam Megarenſibus 917
Midas auriculas aſini 148
Fungus 1020
Aut regem, aut fatuum naſci oportet 117
Stultior Melitide 1095
Neſcit capitis, & inguinis diſcrimen 663
Vir uidebatur nauis 903
Terræ inteſtina 623

Laius

57

Larus hians 756
Lucerna pinguior 606
Bœotica ſus 423
Bœoticum ingenium 347
Bœotica auris 824
Aſinus ſtramẽta mauult, quã aurum 1187
Colophonium calciamẽtum 1184
In nauibus educatus 1175
Vaſa inſtas ibidem
Veruecia ſtatoa 1239
Tredecim cubitorum 1227
Antiquiores Cronno & Titanibus fuiſtis 843
Laſſitudo nihil ineſt illi 546
Bibe elleborum 349
Strychnum bibit 351
Porcum immola 352
Anguillas e ſepulchro 340
Minus habet mentis, quam Dithyramborum &c. 493
Piſtillo retuſius 915
Embarus ſum 1005
Phryx plagis emendatus 342
Stultior Melitide 724
Stultior Corœbo 736
Stultior Morycho 718
Stupidior pauſillæ 722
Corpus ſine pectore 426
Antronius aſinus 618
Archaicum germen 843
Arcadas imitans 828
Aſinum in rupes 8031
Feles Tarteſſia 809
Stulto ne permittas 887
Non inest illi dentale 1008
Septennis cum ſit, nondum edidit dentes 486
Stultitiae eſt Iouem putare eſſe 736
Vt Bagas ſtas 972
Deſertum obtueri 1054
Terebintho ſtultior 1064
Cæcus auribus 1065
Bis pueri ſenes 208
Saturnia lemæ 469
Auris Bataua 1137
Abderitica mens 1135
Neronianas thermas refrigerat 1292
Archigenis indiget 1283
Pulmonis uitam uiuit 1266
Phryx non minus, quam ſpinthara 1284
Ne Mercurius ipſe quidem ſanarit 1430
Alba præcordia 1303
Ὅλμος ἀτολμος 708.915
Κεφαλαργία 957
Βαλιμπαλίζειν 209
Φρονιλιμᾶν 845
Βλακοφάγει ibidem

INTEMPERANTIA, libido.

Myconius uicinus 919
Vnico digitulo ſcalpit caput 341
Bacchi ſimiliſes 243
Hermioſus uſq. ad gulã 1042
Batalus 243

58

Tibicinis uitam uiuis 536
Samiorum flores 725
Sybaritica uita 737
Melle teipſum perungis 747
Samiorum laura 969
Samium comatum ibidem
Sardanapalus 954
Vale charum lumen 672
Lesbius digna 755
Lesbiari 965
Corinthiari 1069
Lydus in meridie 658
Lydus cauponatur ibidem
Pepones 1032
Lydo more 754
Videre mihi labda 1031
Adonidis horti 28
Vt corinthia uideris 971
Agathonia cantio 590
Summo digito ſcabere 342
Chalcidiſſare 822
Phicidiſſare ibidem
Siphniaſſare 908
Clitbenem uideo 817
Sinopiſſas 834
Aus per roſas 953
Aries cornibus laſciuiẽs 929
Caprarius in æſtu 659
Quæ ſub alis fiunt 514
E maſſilia uenisti 1010
Complura maſculi canis cubilia 749
Lentiſcum mandere 345
Peroiciſſare 860
Nil boni cogitat, uis arrigẽs 1387
Vita charadrii 1429
Oſculator cybelini 1409
Voluptas malorum eſca 1439
Lumbos fractus, ut Myſius aſinus 1365
Vtramq. inflare tibiam 1452
Caricum ſchema 1364
Βασκαλίζειν 243
Ἀκορεστάχην 1090
Κατὰ πρωκτὸν ibidem
Ἀπολαυστικὸς 1089
Κατωφερὴς 816
Ἰταλιάζειν 807
Χοιριστώνιος 345
Φιληδονεῖν 839

INTEMPESTIVA, INEPTA.

Saturnalia non ſemper 108
Ibyci equus 1165
In craſtinum ſeria 1166
Simulare cupreſſum 200
Intempeſtiua beneuolentia 316
In lente unguentum 295
Aeſtate penulam deteris 433
Menſe maio nubunt malæ 163
Mentam belli tempore neque ſerito, &c. 481
Rotam, quæ præterierit, ne quæres iterum 644
Foras cares, non amplius anthiſteria 108
Anus hirciſſans 369
Anus bacchatur ibidem
Felicicoton 110

59

Apage hoſpitem 639
Quid de puſillis magna proſmias? 860
Tragedias in nugis agere 716
Annoſam arborem tranſplantare 173
Ne unquam uis leonis 683
Moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui 746
Malum eſt bonum 1057
In pace leones 1124
Mira de lente 1114
Cum Euandri matre loqui 1317
Alabandicum opos 1381
Inter lugentes iocari 1413
Monitor captat age 1369
Morſimi uerſus quis deſcripſerit? 1361
Clypeum poſt uulnera ſumere 1432

INVENTIO.

Funditus, radicitus 1181
Ne igniter quidem reliquus eſt factus 1409
Ne bolus quidem relictus 897
Pinus in morem 686
Perdere naulum 905
Cum cane ſimul & loris 1062
Fuimus Troes 386
Quiſque perierunt 1003
Omitte uatem 735
Rudens omnis diſruptus eſt 1383
Multores reipublicæ peſtis 1394
Hippodromica bona 1433

INVIDIA, AEMVLATIO.

Cognatio mouet inuidiam 1191
Eluſinenti ne occurras 1227
Inuidus uicini oculus 788
1185
Figulus figulo inuidet 187
Inimicus & inuidus uicinorum oculus 788
Vnicum arbuſtum non alit duos erithacus 491
Vna domus non alit duos canes ibidem
Zoili 601
Edentulus naſcentium dentibus inuidet 781
Expertes inuidentiæ 122
Iactantiæ comes inuidia 1001
Turpe ſilere 662
Optat ephippia bos piger, optat arare &c. 273
Fertilior ſeges eſt in alieno aruo 277
Præſtat inuidioſum eſſe quã miſerabilem 1098
Alauda nõ eſt ſine criſta 1306
Matteæ beluam alit 1346
A uipera morsũ calpas 1384

IRA.

Lucernã accẽdere poſsis 1231
In fermento iacere 763

60

Fluctus mutus 1118
Iracundior Adria 1119
Mordere frenum 165
Mordere labrum 964
Telum ira facit 1445
Bilis in naribus 1446
Herculis ira 1387

ITERATIO CITRA tedium.

Bis terq. quod pulchrũ 100
Honeſti nulli ſacietas ibidẽ
Vndones 101

ITERATVS ERROR.

Eadem oberrare 187
Iterum ad lapidem eundem offendere 196
Nõ licet bis in bello peccare 790
Vulpes non iterum capitur laqueo 606
Cauendum ab eo, qui ſemel impoſuit 978
Venia primũ experienti 390
Sus in uolutabrum 1068
Canis reuerſ° ad uomitũ 889

IVDICANDI.

In quinque iudicium gentibus ſitum eſt 709
Pauidus ſuffragium 790
Sus tubam audiuit 171
Auris Batana 1137
Coruus albus 1150
Exit præſcriptio 1161
Quod ideo abit, id aut hoc 586
Lydius lapis 232
Gnomon, & regula 465
Tenedius homo 1012
Tenedius patronus 1013
Malũ iſtuiſc ſubduximus 690
Nouit qd albũ, qd nigrũ 184
Noui mala & bona 1502
Purpura iuxta purpuram diiudicanda 468
Amuſsis alba 233
Lesbia regula 235
Nalus 276
Cenſoria uirgula 1183
Veteris monetæ 1558
Pulchra apud pueros ſimia 1416
Poſtes tranſcendere 1308
Omnem lapidem nitidum adorantes 1307

IVVANTIA.

Iouenta uiribus pollet 980
Iuuenari 1033

IVSTITIA.

Aequa lance 198.628
Rhadamanthi iudiciũ 726
Orphica uita 1177
Rectam inſtans uiam 1234
Virtus ſimplex 1178
Partitio non præſucatio 915
Homines frugi 505
Exigua res ipſa iuſtitia 464
Trutina iuſtius 622

Iuſtitiæ oculus 1014
Iuſtitia iuſtior ibidem
Mars rex 1012
Brchyria 681
Eadem penſare trutina 198
Rhamnuſius 900
Prienenſis iuſtitia 912
Rectam ingredi uiam 890
Vnum clauum tectum teneā 789
Ad amuſsim 234
Ne moueto lineam 400
Ex æquo parere 1053
Aequalitas haud parit bellū 1056
Quæ non poſuiſti, ne tollas 871
A ſacris abſtinendæ manus 990
Nemo quemquam ire prohibet publica uia 893
Zaleuci lex 760
Dat ueniam coruis 904
Quod aliquis uitio uertas, ipſe ne feceris 987
Vrbanus nihil æqui cogitat 859
Draconis leges 1168

LACESSENTIA.

Arietem emittit 528
Cominus atque eminus 167
Non ut prior lædam 1613
Nunquam enim meos abegerunt, nec equos 689
Tangere ulcus 273
Temulentus dormiens non eſt excitandus 928
Thuniſſare 568
Irritare crabrones 54
Vt lupus ouem 1174
Inſuere in ſaccum, uel culeū 1426
LAETITIA, VIDE TRISTITIA

LANGVOR, VIDE uehementia.

LAVDATA.

Clauis in lingua 1328
Silentij tutum præmiū 887
Mulierē ornat ſilentiū 1036
Alia committenda, alia celāda 998
Qui obticeſcit 984
Qui continet arcanum
Muti citius loquentur 1322
Areopagita taciturnior 1119
Veluti Mineruæ calculus 1328
Sapientes ſunt, qui uerbi tri no utuntur 1416
Mare amnium nō indiget 1383
Primus, ſecūdus, tertius 1426
Primus, medius, nouiſsimus ibidem
Ne ſol quidem ſciet 1378
Ne uicinus quidē ſentiſit 1408
Qui ſitiūt ſilētio bibūt 1378

LAVTITIAE.

Fonit cerebrum 268

Ionis lac 1164
Deorum cibus 363
Attica bellaria 366
Herculana balnea 552
In corylo geſtaris 762
Mellis medulla 668
Optimum condimentum fames 682
Atra auis 950
Anima, & uita 569
Columbare 813
Lydorum currus 660
Qui poſtum ab hoc epulo abeſſe 452
Thaſium infundis 816
Nectaris flos 269
Veneris lac ibidem
Cœnā popularis 1237
In leporinus 1287
Non ab Hymetto 1312
Laconice cœnat 1286
Theſſalus mitius 1413
Τριμαχίζειν 653
Μονομαχίζειν ibidem

LIBENTER.

Accipis & glebam ergo 539
Obuiis ulnis 734

LIBERALITAS.

Quod recte datum eſt 1199
Pingui menſura 1228
Pleno modio 1217
Bis dat, qui cito dat 364
Ambabus manibus 372
Promus magis, quam condus 593
Larus in paludibus 923
Coladi chœnix 815
Bona porſenæ 326
De alieno liberalis 1005
Plena manu 448
Communis Mercurius 474
Theagenis munificētia 1271
Charitate ſeptum eſſe oportet 1424

LIBERTAS, VERITAS.

In uino ueritas 291
Quod in corde ſobrij, in lingua ebrij 462
Vinum animi ſpeculū 292
Lingua lapſa uerū dicit ibid.
Emendus cui impenes 1238
Oracula loqui 1252
Vera fronte 567
Vero uerius 1109
De plauſtro loqui 319
Lubenter aperte loqui 974
Obſequium amicos, ueritas odium parit 737
Byzeni libertas 1039
Es fama fuit, & eras 737
Aperte ſimpliciterq; loqui 592
Veritatis ſimplex oratio 115
Ad cribrum dicta 803
Curetum os 802
In uino ueritas 291
Ficus ficus, ligonem ligonē uocat 526
Audi quæ ex aio dicutus 426

Profundum ſulcum 1042
Os inest orationi 1066
Libera corcyra 1016
Liberi poetæ 794
Ter 720
Alba linea 1317
Veriosa Bacidis dictis 1361
Libera in cynadra aqua 1364
Ad acerbonem tendere 1408
Amicus plato, magis amica ueritas 1424
In cauea non canit luſcinia 1389 1418
Libertas Romana 1431
Latina libertas ibidem
Domi ſuæ quilibet rex 1450
Leuato uelo de cauſſa cognoſcere 1449
Quod ſal carni 1385

LONGEVITAS.

Neſtorea ſenecta 261
Vltra penſum uiuere ibid.
Vltra catalogum 902
Vltra linum 791
Cornicibus uiuacior 270
Heſiodi ſenecta 679
Tithoni ſenecta 278
Phœnice uiuacior 462
Sibylla uiuacior 1224
Facies tua cōputat ānos 663
Alterum pedem in cymba charontis habere 460
Viri ſenis alapha calnaria 711
Mature fias ſenex 105
Mala ſenium accelerant 1008
Sexagenarios de ponte deiicere 109
Viuas lapidem longum tempus 835
Mors optima rapit 989
In ſola ſparta expedit ſeneſcere 1051
Fatale uitæ tempus 989
Senex bos non lugetur 723
Viuum cadauer 567
Panace 972
Epimenidum corium 1052
Idem Accij, quod Titij 426
Viso ſeni maxillæ baculo 634
Seneſcit bos 866
Phœnicis inſtar reuiuiſcere 1352

LVCRVM EX SCELERE.

Vſuræ nauticæ 1210
Tributis potiora 716
Earn bira 1325
Aquæ furtiuæ dulciores ſunt 1444
Briarei manus inijcere 1436

LVXVS ET MOLLICIES.

Vita macerata 355
Pontificalis cœna 821
Pergræcari 1018
Semper Leontini iuxta pocula 129
Thericlei amicus 849
Sale perunctus hic adiuuabitur, 847

E clibano bones 1150
Theſſalorum alæ 124
Sapiētia uino adūbratur 505
Sine cerere & Baccho friget Venus 564
Heterognathus 859
Mentiſſare 906
Ficus ſuibus gratæ 1018
Aſini mandibula 847
Chutex Vōntex 225
Matrē ſe iumenti porci 1186
Indica 225
Porcus Trobianus 1230
Græco more bibere 1018
Semper umbra 876
Venter auribus caret 714
Ventrem mihi obiicit 662
Vites Thylaci 1145
Piscus, non ſert uaſa inania 1148
Bos in ſtabulo 457
Herculani lecti 1256
Abronis uita 607
Epiſcythiſſare 530
Sybaritica menſa 526
Syracuſana menſa 508
Viuis dum uixis 903
Nauiges in maſsiliam 565
Ten.ri calidi balnei 797
Amazonum cantilena 436
Amphidromiam agere 1044
Ex amphitheto bibere 1040
Maſchalam tollere 658
Vinum ſenem etiam uel nolentem ſaltare &c. 531
Vinum caret clauo ibidem
Coronam quidem geſtans, cæterum fici proditus 488
Cerylus euadaro 1307
Binis tōderi forficibus 1339
Ne o xon piſcis moleſtus ſit 1351
Oorice incedere 1275
Alexandrinæ delitiæ 1421
Nemo comatus, qui non præciditur 1557
Hercules in Lydia 1405. 1425
In communi piſce non ſunt ſpinæ 1435
Theſſalicus ſaltus 1166
Inaue me ſuffocet 1434
Thmuitarum hircus 1315
Ad oculos magis, quam ad uentrem pertinet 1437
Volſellis pugnare, non gladiis 1419
Nectar ſpirat 1381
Mirac 8847

MAGNIFICA PROMISSA.

Aureus in olympia ſtato 335
Aureos mōtes polliceri 372
Solidos è clibano 784
Charetis pollicitationes 656
Album panem proſo 829
Modio demetiar 746
Verba Iſocratis Hermod. 660
Alybantis hoſpitis munera 1023
Heſperidum mala 1060
Callicon bona 603
Nicoſtrati more 928
Spondē, noxa præſto eſt 284

MONITI

65

Montes frumenti 1281
Theagenis hecatum 849
Theatrum ſimul & aperit, & claudis 1548
Ἐπιβολὰ δῶρα 1053
Ἐπὶ τῷ ῥαπῷ μοι 1240
Κύκλος 849

Maius Momenti.

Vel Megaram uſque 1241
Dignum propter quod uadimonium deſeratur 336
Sal patriæ pluris faciendus, quã hoſpitis menſa 1454

Maledicentia.

Execrationes ſcrere 1162
Meſonica dicteria 1165
Vltra hyperbolum 1068
Archilocum calcas 1279
Cuminum ſerere 1300
Ἰαμβίζειν 1148
Στωμύλλεται 1151

Mali Retaliatio.

Neoptolemi uindicta 68
Termeria mala 67
Dedi malum, & accepi 516
Qui quæ uult dicit, quæ non uult audit 59
Eodem bibere poculo 361
Pro pede aenium 1558

Malvm Conduplicatum, aut renouatum.

Ignem igni ne addas 78
Ignis non extinguitur 848
Oleum camino addere 79
Oleo incendium reſtinguere ibidem
Hydram ſecas 405
Malum malo medicari 78
Morbum morbo addere ibi.
Lutum luto purgare 421
Pro cæco exoculatus 956
Præſtat uni malo obnoxium eſſe quam duobus 1045
Poſt Marathonẽ pugna 1060
Lis litem ſerit 754
De fumo ad flammam 1161
Litem parit lis 366
Eſt Pylus ante Pylum 705
Fallacia alia aliam trudit fallaciam 506
Illico hyems erit 1091
Tumultus poſt bellum 1060
Addere gangrenam 1589
Neq. phaſis mala eluat 1325
Soracus malorum 1450
In eodem ualetudinario iacere 1416

Malvm Vertens Bene.

Nunc bene nauigaui cum naufragium feci 739
Laqueus auxiliari uidetur 1044
Sellam haud quaquam la-

66

chrymoſum 637
E tragico comicum drama 1285
Ὀρεῖς

Malvm Assvetvm.

Callum ducere 791
Neq. enim ignarus ſum 1002
Noia res mala 741
Vſus eſt altera natura 1204
Scarabeo citius faciet mel 1180

Malvm Accersitvm, aut retortum.

Illienſis tragœdum conducit 579
Suo iumento ſibi malum acceſſere 52
Qui inſpuerit in cauernam formicarum 1147
Suo ſibi hunc iugulo gladio, ſuo telo 52
Suo ipſius laqueo captus eſt 53
Suo ipſius iudicio periit ſorex 146
Incidit in foueam quam fecit 53
Captantes capti ſunt 407
In uenatu periit ibidem
Hanc techinam in te ipſum ſtruxiſti 53
Ex ipſo boue lora ſumere 1111
Talia gignit bellum 1228
Scebrim iuncere 1211
Sibi parat malum qui alteri parat 1195
Nemo læditur niſi a ſeipſo 918
Chius dominum emit 560
Viro Lydo negocium non erat 683
Mala attrahens, vt cæcias nubes 228
Ne quid ſuo ſuat capiti 796
Arcadiam me poſtulas 827
In cœlum expuis 879
In tuum ipſius malum lunã deduces 812.1142
Lunam detrahere 1027
Eurycles 1022
Dares Entellum 798
Ipſe ſibi perniciem accerſiuit 982
Acceſſitum malum 1038
Atlas cœlum 57
Cornus ſerpentem 1032
Omnes attrahens, ut magnes lapis 310
Bia ſuſtetimitur qui ſuis armis perit 1036
Colubrum in ſinu fouere 1046
Hoſtis domeſticus 1114
Pyrauſte gaudia gaudium 839
Capra gladium 54
Prudens in flammam mitto manum 913
Calidum prandium comediſti 54
Malum conſilium conſulto-

67

ri peſſimum 81
Bœotis uaticinare 428
Camelus deſiderans cornua, etiam aures &c. 388
Sibi malum reperit 1003
Cœno puram aquam turbãs, nunquam &c. 656
Bellorophontes literas 655
Ale luporum catulos 476
Phoci conuiuium 703
Puer glaciem tractat 496
Turdus ipſe ſibi malum cacat 53
Tute hoc intriſti, omne tibi exedendum 66
Faber compedes quas fecit, ipſe geſtet 66
Ipſe ſibi orali fontem reperit 54
Ipſi teſtudines edite 66
Bos aduerſum ſe ipſum puluerem mouet 621
Echinus partum differt 594
Noſtris ipſi tum alis capimus 264
Oenoe charadram 587
Capra contra ſe coronã 57
Carpathius leporem 473
Calidam uerutis partem 617
Cornix ſcorpium 54
cornutam beſtiam petis 65
cicadam ala corripuiſti 378
Irritare crabrones 54
Octipedem excitas 55
Anagyrim commoues ibidẽ
ſuem irritas 691
Leonem ſtimulas 55
Pontibus ſprus immittere 916
Leonem radere 602
Malum bene conditum 55
Mouere camarinam ibidem
Pyrauſtæ interitus 387
Ipſa olera olla legit 311
Ipſo cratere 1042
Docui te urinandi 870
Fecem bibat, qui uinum bibit 873
De fumo ad flammam 1447
Iſthmum ſi napi bibit 1393
Aſciam cruribus illidere 1275
Icciens ictus eſt 1394
ſemel in laqueum uulpes 1293
Formicarum nidos inſpirauit 1304
Proteruia ignominiam præcedit 1294
Pauca male parta, multa bene cõparata perdunt 1437

Malvm Malevitatum.

Fumum fugiens ignem incidi 195
De fumo ad flammã 1447
Euitata charybdi in ſcillam incidi 123
Ne cinerem uitans, in prunas incidas 854
Cucurret quiſpiam ne plu- uia &c. 818

68

Malvm Immedicabile.

Chironium ulcus 697
Podex lotionem uincit 429
Aceſias medicatus eſt 649
Non liberat podagra calceus 1096
Inſanus appenſit pellibus nõ curatus 1126
Decumani malorum fluctus 1367

Malvs vicinvs.

Aſſuginoſa uicinia 819
Aliquid mali propter uicinum malum 42
Si iuata claudum habitet, diſces &c. 423

Mansvetvdo.

Mactata uenter leuior hoſtia 617
Auricula infima 502
Seduta columba 906
Spongia mollior 302
Appio mollior ibidem
Oleo tranquillior 501
Mitior columba 925
cera tractabilior 820
Pepone mollior 302
Mitior malua ibidem
Groedo mollior ibidem

Memoria.

Iucunda malorum præteritorum memoria 1205
Stimulis fodere 100
Fodere latus 1140
Subito tangere ibidem
Ignarium dare ibidem
Iucundi acti labores 540
Quæ dolent, ea moleſtum eſt contingere 1026
Vbi quis dolet, ibi & manũ habet 498
Aurem uellere 505
Tanquam meum nomẽ 599
Ex Ilio me ducis 1580
Adamante notare 1427

Metvs ex conscientia.

Fures clamorem 108
Lupus aquilam fugit 684
Lupus ante clamorem feſtinat. ibidem
Conſcientia mille teſtes 430
Fures ipſi accuſant 1373

Metvs poenae.

Funiculum fugiunt miniatum 109
Metus infamiæ 987
Manum de tabula 127
Abſq. baculo ne ingreditor 875
Cautus .n. metuit &c. 1035
In tempore cauenda pœna mali 992
Sanctiorũ mala metuis 1034

Vulam pedis oſtende 1227
περίτριμμα 1014

MINANTIS.

Aeacidinæ minę 1254
Ferrum & flamma 1281
Et meum telum 313
Si tibi machæra eſt 723
Compluriumthriorum 429
Ollam alere 916
calcar tollere 493
Qui paratus ad reſiſtendum 981
Ne mihi uacuam abſtergas 1063
ψωδίκυρα 870

MIRA NOVA.

Agamemnonij putei 649
Annus clibanum 425
Cyziceni ſtateres 800
Carnici poemata 819
Cornicum oculus 150
Glauci ars 702
Cercyrca ſeatica 494
Tenui filo 653
Aga, ſtellium 969
Ad id, quod erat opus 830
Magna ciuitas, magna ſolitudo 586
Vt Aedituus reſponſa numinis prædicat 1432
Ab aula receſsit 1449

MIXTA.

Copiæ cornu 238
Centones 589
Aurum e ſtercore colligendum 1444
Pantapolia 1146

MODESTIA, MOOVSQVE

Noſce teipſum 281
In ſe deſcendere 280
Intra tuam pellē te contine 279
Ter abſtergere 281
Secum uiuere 259
Emungeos acrius elicit ſanguinem 224
Furor fit læſa ſæpe patientia ibidem
Bonus animus læſus grauius multo iraſcitur ibidem
Contrahere uela 1240
In tuum ipſius ſinum inſpue 280
Tecum habita 278
Efficimus pro noſtris opibus mœnia 313
Manu ferendum, non thylaco 796
Ita fugias ne præter Caſam 193
Demittere ſeſe 996
Arabius tibicen 299
Ne uſties muticam 1060
Nihil minus et pedit 948
Ne quid nimis 282
Dimidium plus toto 398

Vbi pueris impera 1081
Domus recta 1106
Neque Lydorū caryeas 1101
Neq. peſsim', neq. prim° 1080
Funem abrumpere 234
Ne ſupra pedem calceus 611
Melle tenus proprianiue 478
Iucundiſsima nauigatio 114
Iucunda uicisſitudo rerum 814
Iniquum petendum 533
Summum cape, & medium habebis 533
Paſtillos Rufillus 731
Arcus tenſus rumpitur 1123
Oportet agrum imbecilliorem eſſe quam agricolam 1127
Lapides ad filum 1445
Mel ſummis digitis delibandum 1354
Eſt modus matulæ 1192
Muſicus apparatus 1274
ὁ πᾶσα 1431
Κυμινοπρίστης 1435

MORESTI, INTOLERABILES.

Lippo oculo ſimilis 1236
Ne beſtræ quidem ferre poſſent 1208
Tota hulcus eſt 1231
Muſcæ improbitas 983
Onus nauis 842
Quos non tollerent 899
Aegyptius laterifer ibidem
In culmo arare 1070
Anno ſenior 958
Vaſici in oculis 710
Athos celat latera 832
Maniuoro uinculo 752
Aetna Athon 1085
Ὁλκὴ χθεσ 1250

MVLTI.

Non una vehis nauis 1087
Quot ilicis folia 1432
Quod fluctus inſulæ ibid.

MVNERVM CORRUPTELA.

Argentaginam paſſus 293
Bos in lingua ibid. 1437
Bouem in faucibus 528
Lupi illū uidere priores 325
Malis ferire 598
Muneribus uel dij capiuntur 187
Virtutem & ſapientiam uincunt &c. 396
Dorica muſa 611
Munerum corruptela 994
Muneribus res agitur 976
Argenteis haſtis pugnare 674
Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus &c. 510
Vulpes haud corrumpitur muneribus 507
Salutate equorum filiæ 1190
Pecunioſus damnari non poteſt 1183

Frumentum in populum 1392
Lepus leonem trahit aureo laqueo 1294
Manus in Aetolis habet 1366

MVNVS, NON MVNVS.

Mali uiri munera inutilia 133
Pauper diuiti dans, petit ibi.
Cyclopis donum 168
Hoſtium munera, non munera 133
Malum munus 1058
Cum Delphis ſacrificauerit, ipſe carnes abſumit 759

MVNVS APTVM, AUT INEPTUM.

Ranis uinum 838
Non noſtrum onus 741
Negocium non aptum 993
Non quo uis ligno Mercurius fiat 612
Officium humilius 1000
Apta prouincia 984
Nauis annona nō nauigabis per mare 667
Putre ſalſamentum 558
Ad pedem 724
Iuxta naucum 1029
Pygmæorum acrothinia coloſſo adaptare 1034
Veneri iuem 789
Bos ſub iugum 653
A deo facti 1357
Ad hoc natus, ſculpti, facti ibi.
Labra non palatum rigat 1290

MVNVS BONI CONSULENDUM.

Munerum animus 662
Nihil recuſandum 1001
Donum quodcunque
Arripienda quæ offeruntur 993
Equi dentes inſpicere 1118
Thymo nemo ueſcitur, ubi adeſt caro 1286
Gubernatori ſomnolento ne benefacito 1372
Ὀλιγάκις ἀπαλά 1412

MVTANDAE SENTENTIAE

Palynodiam canere 389
Calculum reducere 218
Vertere uela 390
Funem reuertere ibidē
Cōſilium in melius commutandum 983
Imitabor nepam 1036
Talum reponere 1213
Amica excluſum, poſtica recipere 1322
Capræ anniculæ pera 1405
Spongia medebitur 1390
Aequalia reddere capita in pugna 1316
Duro flagello mens docetur rectius 1371

Flamma perſequeris, quem genueras 1070

MVTATI INSTITVTI.

Nuces relinquere 208
Longum ualere iuſsit 515
Rudentes & remos cum armis commutauit 844
Pro eleganti medico malus poeta 879
De calcaria in carbonariam 598
De toga ad pallium 1216
A Dorio ad phrygium 627
Maritimus cum ſis ne uelis fieri terreſtris 888
Vlyſſes pannos exuit 1088
Ad bonam frugem 1112
Qui multum obfuit 1116
E fictili poculo 1208

NECESSITAS.

Neceſsitas magiſtra 1165
Nemo cogendus amicus 977
Fatum immutabile 990
Fatis imputandum 975
Diomedea neceſsitas 368
Ingens telum neceſsitas 339
Feras non culpes, quod uitari non poſsit 124
Quod factum eſt, infectum reddi non poteſt 555
Trauſuerſum agere 716
Vocatus atque non uocatus 535
Nec dij quidem a morte liberant 990
Mors omnibus communis 984
Omnia eſculenta 734
Lepori eſurienti etiam placentæ fici 922
Viro eſurienti neceſſe eſt furari 903
Adactum iuſiurandum 838
Volentem bouem ducito 1019
Nemo cogendus amicus 977
Officium ne collocaris in ſtultum 999
Neceſsitas moleſta 1205
Sontica cauſſa 1824
Panis prior prora 1436
Eodem iugo urgeri 1443

NOBILITAS OBSCURITAS.

Virtus gloriam parit 1193
Aues ex auibus 1198
Cymbalum mundi 1232
Iouis germen 1233
Generoſior Codro 700
Generoſior Sparta 709
Ne patris quidem nomen dicere poſsit 793
Terræ filius 362
Matris ut capra 748
Lychnobij 1088
In aſtragalis nobilitas 1302

Cera

Cera & ære nobilis 1433
Διχαλόδοντες 1220

NON SOLVS ILLE.

Braſidas quidem 865
Multi Manij Ariciæ 751
Multaq. bonaq. 254

NOTVS.

Hoc iam, & nates ſciunt 1189
Rumor publicus 1185
Intus & in cute 396
Principes inter ſe,noti 994

NOVITAS.

In folle offendere 1207
Nouitas grata 988

HOMERICVS VERSVS.

Aliud genus remi 668
Grata nouitas 988
Quis modus equitum 697
Pulchra apud pueros ſimia 1426
Cælaturam olet 1518
Aſinus de Aeſopi puteo 1423

NVGALIA.

Nugæ theatri 1116
Cantilena ex ſcholis 1415
Κεραμευτικὴ 1137

NVNQVAM.

Cum Nibas coccyſauerit 847
Ad Græcas calendas 231
Cum mula pepererit 230
Plenilunio fiet 132
Per hama ibidem

NVPERA.

Heri nudiuſtertius 610
Da mihi hodiernum, tu ſume craſtinum 1454

NVSQVAM.

nec apud homines, nec in mari 1493
Vbi cerui abiiciunt cornua 1619
In Aphanuis 810

NVNTIVS LAETVS.

Haud nuncias bellum 786
prouoluitur ad miluum 912
Quid tibi Apollo cecinit? 696
Vulcanus tibi uaticinatus eſt 611
Sirenem amicum nunciat, apis hoſpitem 694

Helenæ crater 1359

OBLIVIO.

Hac non egredietur uerbum 486.176
vino inſcribere mulieris iuſiurandum 176
Obliuionis campus 734
Malorum obliuio 975
Ne malorũ memineris 480
Odi memorẽ cõpotorẽ 285
Ex libro gubernat 1159
Viuorũ oportet meminiſſe 102
Ollæ ueſtigium in cinere turbato 82
Imis ceris eradere 1075
Bibere mandragoram 1181
Ἀμνηστία 285

OBSCVRITAS.

Per nebulam 145
Delius natator 153
Numeris Platonicis 918
Dauus ſum,nõ Oedipus 133
Scotinum enigma 517
In canis podice inſpicere 495
Ne Apollo quidem intelligat 1182
Non ſum diuinus 134
Lex Africani 1449
Problema Archimedicũ 1418

OBSECVNDANTIS.

Ad digituli crepitum 693
Lex & regio 922
Deum ſequere 495
Non ſtatuas leænam 740
Obedientia felicitatis mater 1110
Inſanire cum inſanientibus 1135
Bubulum obtueri 1378

OBTRECTATIO, ET maledicentia.

Mortui non mordent 919
Mortuum non conuiciandum 1003
Cum laruis luctari 102
Iugulare mortuos ibidem
Non impetam lingua 548
Tuis te pingã coloribus 182
Sphæram inter ſe ſe reddere 899
In naſo aculeo 29
Vulgus ſuſpicax 996
pellem caninam rodere 594
Zoili 601
Archilochum teris 1008
Dente Theonino 503
Carpet citius 517
Genuino mordere 304
Dentata charta 929
Hipponactum præconiũ 504
Archilochi patria ibidem
Etiã in deorũ cætu 1019
Archilochia edicta 504
plauſtra conuitiis 319
Naues onuſtæ conuiciis 356
Morſus aſpidis 803
Myſtæis ieta 1055

cum Protogine mortuo bellum gerere 1313
Κρώζειν 250

OCCASIO.

Repagula aperire 160
Ianuam aperire ibidem
capere crines 1324
Occaſio premenda 992
Anſam quærere 160
Eximere e manu 1011
Feneſtram aperire, & ſimilia 160
Gladium dediſti 792
Tollenda mali occaſio 1000
Nunc tuum ferrum in igne eſt 1101
Non ſemper erit æſtas 1072

OCIVM.

Liber non eſt, qui non aliquando nihil agit 259
Nihil agere 924.1159
Rureſtris locuſta 1341
Tanquam ouis meridians 1408
Ἀγροικία ἐν ἀγρῷ 1443
Pigris ſemper eſſe feſtum ibidem

OCCVLTA.

Fluere linguis 890
Terra defoſſum 866
Occultæ muſices 33
quæ apud inferos 730
Nihil ſi quia uidit suis 491
Attici Eleuſinia 617
In tenebris ſaltare 381
Monſtrum alere 599
Muris circumcurrentibus 1073
Summis ingredi pedibus 1069
In aurem dicere 139
Oſtiũ obdite prophani 890
In ſimpulo 510
In angulo 1111
Admoto capite 1093
Vrit abſque torre 1078
Sphyngis enigmata diſſoluit 1349
Sub tunica & ſinu 1433
Sub pallio condere ibidem

OCCVPATIO, OCIVM.

Ne ad aures quidem ſcalpendas ocium eſt 519
Nullum ocium ſeruis 348
Feſtum muſcas habent 1006
Viocula Tyrrhena 1052
cum liceet fugere 881
Pigris ſemper eſt feſtũ 1443
Aeſopicum onus 1401

ODIVM.

Odium agreſte 470
Odium Vatinianum 520
Odium nouercale ibidem
Oderint dum metuant 735
Odit cane peius ibidem
Empedoclis ſimultas 647

Archidamicum bellum 844
cui illi arrident 962
Ne uia quidem eadem 498
Fratrum inter ſe iræ 100
Ira omnium tardiſsime ſeneſcit 189
Cui places obliuiſcitur, cui doles meminit ibidem
Ate, lite ibidem
Et Scellij filium abe mioo 1195
Non magis quam canem 1239
Vt lupus ouem 1175
Principum fauor 991
Ἄσπονδος πόλεμος 857

OMINANDI.

Si tu proreta 1116
cum muſis 929
Adſint dij beati 830
Mercurio dextro 1151
In morbu conſumat 1141
In iuum ipſius malum lunã deducet 811.1149
Iurioite,nam & hic dii ſunt 1431

OMNIA.

Anguſtum & latum 1198
Dulce,& amarum 1124
Nec animans,nec inanime 1139
Toca,teriaquè 449
Etiam mater, & ſorores 1319
Eleuſina ſeruas, quod oſtendas 1357

ORIGINIS.

Ex tardi gradis aſinis equus prodiit 705
Ex quercubus nati 363
Nunquam ex male patre bonus filius 155
E ſquilla non naſcitur roſa 563
Ex minimis initiis maxima 575
Exiguum malum, ingens bonum 617
Bonæ leges ex malis moribus procreantur 410
Hinc belli initium 893
piſcis primum a capite fœtet 1056
Ab impiis egreſſa eſt iniquitas 377
Mali corui malum ouum 376
E circulo 1157
Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt 150
Magnorum fluminum nauigabiles fontes 149
Hinc illæ lachrymæ 148
Etiam e uite rubus naſcitur 1190
Ex eodem lare 1342
Etiam roſæ inter uepres naſcuntur 1420

Troia non producit Thraces 1450

PARASITI.

Muſcæ, 1161
Oſſa ſectat 202
Myconiorum more 1182
Quadra propria 1245
Ad ſolarium vrſari 1434
Α᾽ντιπαραχύη 1090
Καταχηνᾶν ἰδίας ibidem
Αὐλὰ κυάθων 1089

PAVPERTAS.

Obolum non habet 159
Lebetide nudior 58
Iro, codro pauperior 274
Nudior paxillo 781
Telenico pauperior 1064
Nudus tanquam ex matre 704
Araneas eiicere 1078
Cum excuſſis ſuum rodit pedem 1073
Macilenta manu pinguem pedem 1072
Pedem ubi ponat 196
Cinclus 513
Piſtillo nudior 1065
Paupertas ſapientiam ſortita eſt 203
Pauper ſed ingenioſus 1002
Multa docet fames 1048
Zonam perdidit 198
Animam debet 409
Saguntina fames 592
Meliæa fame ibidem
Famis campus ibidem
Aquam bibens 630
Non eſt dithyrambus 1067
Pauſone mendicior ibidem
Qui eget, in turba verſetur 100
Hecala pauperior 1264
Fames magiſtra 201
Ad incitas 1168
Centro & ſpatio circumſcripta ibidem
Ne tempeſtas quidem 1208
Non habet cui indormiat 1228
Omnia præter animam 1203
Tunicati 1100
Mendico ne parentes quidem amici ſunt 1048
Bipedalis 1063
Canalicolæ 959
Theagenis pecuniæ 721
Cleomenes ſuperat 1066
Certiſſima paupertas 1124
Cæna ſine ſanguine 1439
Mugilis vitam degere 1325
Cæna terreſtris 1440
Agreſtibus oleribus victitat 1316
Araneis abundat 1365
Crateria poetica 1450
Aranearum plenus aluus 1595
In prato ſpinoſum aliquid 1450
Centum viri bovem ſpoliare non poſſunt 1434

Αἰμοδαπερῶς 959

PENSATIO BENEFICII, vel officij.

Manus manum fricat 42
Botrus oppoſitus 825
Da mihi mutuum teſtimonium 329
Senes mutuum fricant 330
Pro Delo Calauriam 1060
Fricantem refrica 330
Eodem cubito 415
Eadem menſura 44
Par pari referre ibidem
Hoſtimentum eſt opera pro pecunia 571
Pro bonis glomi 907
Ut ſementem feceris 358
Benefacta peſſare delicta 1243
Gratia non ducitur pœnitentia 1398
Qui honorat, ſe ipſum honorat 1414
In parva frigida quidem aqua ſed pulchræ mulieres 1421
Benefacta benefactis aliis pertegito &c. 1451

PVSILLANIMITAS, ſive abſurdum.

Tenedia bipennis 378
Colophonem addidit 341
Colophonium ſuffragium 1006
Summum faſtigium imponere 90
Circulum abſoluere 657
Summam manum 90
Supremum fabulæ 93
Ad umbilicum ducere 90
Ad coronidem uſque 1133
Seruatori tertium 691
Domum imperfectam ne relinquas 249
Domum cum facias, ne relinquas impolitam ibidem
Omnia octo 297
Ad Herculis columnas 892
Ad phaſim uſque 385
Omnem devorato bovem, in cauda defecit 854
Bellicum canere 908
Receptui canere ibidem
Hic telam texuit, ille diduxit 1139
Filum nevisti; & acu opus eſt 1155
Summum ſuere coronidem 93
Lunæ radiis non matureſcit botrus 1170
Nihil poteſt nec addi, nec adimi, 1178
Quadratus homo 1185
Vltra gades 892
Claſſicum canere 908
Rudem accipere 375
Rude donare ibidem
Finem vitæ ſpecta 133
Provinciam capere 582
Curſu lampada tradere 94

Polycleti norma 1354

PERFIDIA.

Superavit dolum Troianum 1327
Græca fide 339
Punica fides ibidem
Altera ſcabit, altera ferit 340
Ex eodem ore calidum, & frigidum efflare ibidem
Magadari 1142
Altera manu fert aquam, altera ignem 1095
Altera manu fert lapidem, altera panem oſtentat 339
Ventis & ſcripturæ in aqua credere 1296
Θρᾳκίζειν 1190

PERPLEXITAS.

Neutrus neque manere ſinit, neque navigare 605
Auribus lupum teneo 303
Gangamon 1140
In aqua hæret 191
In puteo conſtrictus 452
Perplexus, animiq. conſternatus 977
Ne Execeſtides quidem 645
Labyrinthos 757
De gradu deiicere 158
Peribis, ſi non feceris 1086
Nec currimus, nec remigamus 1189
Nec caput, nec pedes 1218
Edentulæ maxillæ 1386
Mithri pœnas ſuſtinere 1436
Tanquam Gorgone conſpecta 1385
Statua viatores omnes intuens 1368

PERSPICACITAS.

Lynceo perſpicacior 461
Serpentis oculos 400
Odorari, & ſimiles 275
Manubrium eripere 1422
Abaridis ſagitta 1373
Veutura per dioptram proſpicis 1294
Pharus 1436
Οἱ πάντα 1170

PERSPICVITAS.

Et puero perſpicuum 454
Notum lippis ac tonſoribus 272
Tanquam in ſpeculo 545
Rudius ac planius 45
Electro lucidior 1093
Velut e ſpecula 1075
Archimedes non poterat melius deſcribere 1129
Mens videt, mens audit 1108

PERTINACIA.

Alios tragœdos provocat 1321

Oſtrei in morem 1118
Mordicus tenere 168
Toto corpore, omnibus unguiculis ibidem
Gladiatorio animo 151
Niſi crura fracta fuerint 1123
Vineas tuas tripes 1383
Gradum figere 1428

PHILAVTIA.

Non videmus manticæ quod in tergo eſt 279
Quod volumus ſanctum eſt 1155
Papæ Myaus 900
Amicus tragœdos æmulatur 929
Tragice loqui 609
Tripis iactantia 990
Ne magna loquaris 501
Argenti fontes loquuntur 528
Fœnum habet in cornu 64
Colophonia ferocia 446
Oleum in auricula 223
Ab Eteobutadis 857
Ne intra veſtibulum quidem 742
Aut minus noi mi, aut plus potentiæ 1055
Mendax atraphaxis 1068
Verrucis oſtendi qui tubera habes 279
Auris ſupinus 223
Quæ, quis ipſe facit 1198
Suum cuique pulchrum 88
Suo quiſque ſtudio gaudet 996
Feſtucam ex alieno oculo eiicere 279
Suus cuique crepitus 862
Pedere thus 958
In urinis acceſſat 1054
Et me mater &c. 1079
Teipſum laudas 678
Teipſum inſpice 1062
Partiæ, tumuu 84
Multi te oderint 751
Sine rivali diligere 448
Sapere videmur cum ſimus ... σχηει 1281
Φίλαυτοι 155

POTENTIA.

Preces armatæ 1242
Piſces magni parvulos comedunt 1439
Deorum liberi ſunt invulnerabiles 1428

PRAELONGI.

Porcus obeſus 915
Caliga Maximini 35
Clematis Aegyptia ibidem
Amens longus 874
Nullus malus magnus piſcis 962
Pinguis tieurer 915
Puſillus quantus Molo 908

PRAETER SPEM bonum, aut malum.

Coturnix Herculem 60
Omnia ſecunda 791
Homo homini deus 58
Deus ex improuiſo apparens 57
Mercuriale 1152
Deorum manus 120
Negocium ex ocio 744
Faciunt ſphaceli immunitatem 113
Mopſo Niſa datur 659
Glaucus poto melle reſurrexit 700
Lanares pellam 758
Subitum remedium 977
Ne hoc quidem male 1444
Pro uirgine ceruа 1345
Matulæ modus eſt 1442
Manſum male reiicias 1594
Non propter pedis cum lyra diſcidium 1295
Deorum dona ſæpe non dona 1432

PROBRVM, GLORIAM.

Fractis auribus 1159
Non omnino temere 49
Sutorium atramentorum 905
Scarabeo nigrior 822
Cythonymi probrum 800
Certe cera dignus 426
Hic bonorum uirorum eſt morbus 967
Quem fortuna pinxit 115
Vitelliana cicatrice ſtigmoſum 908
Probium honeſtum 666
Cur non ſuſpendit te 696
Smyrnei mores 1357
Verba ſine penu, & pecunia 1323
A..... 539

PROCLIVITAS.

Currentem incitare 99
Bene plauſtrũ perculit 244
A uicinis exemplum 1050
In planiciem equum 361
Muſtellæ ſeuum 165
Calcar addere currenti 100
Vna ſcutica oẽs impellit 760
Lydum in planiciem 878
Sphera per præcipitium 205
Vno digitulo 1096
Suade lupis ut inſaniant 1079
In numerato habere 1078
Tarichus aſſus eſt 559
Titio ad ignem 717
Mitior mioio 1154
Olla lenticulam attigit 1158
Ignis ad torrem 524
Incitare currentem 976
Quam facile uulpes pyrum comeſt 904
Tam in proclius quam imbei 1092
Tanquam de narthe 1102
Mercator nauiga 1124
Vna pertica 1115
Molitor adiuuas 244

Ignem ne gladio fodito 18
Muſas hortari, ut canant 1417
Preſente arbore ligna omnes colligunt 1398

PROFICIENTIVM in melius.

Ab aſinis ad boues 298
Oues lactus deſiit 703
Satis quercus 160
Effugi malum, inueni bonũ 782
Iuxta cubitũ profecit 1029
Meliores naſceſci 668
Melius uobis eſt quam heis 802
Ex bono in bonum 927
Fur & Mandrons ſiculna naiuis 1157
Hodie nullus, cras maximus 1034
I modo uenare 920
Etiam inter uepres roſæ naſcuntur 1420
Etiam uetus arbuſtum tranſferri poteſt 1419
Benefacta benefactis aliis pertegito &c. 1451
Cubitis adoleſcere 1319

PROFVSIO.

Calliæ defluunt pennæ 1170
Opus ad opus 1227
Gallorum ſacuſare uentres 769
Proicruiam fecit 382
Relinque quippiam 120
E dolio hauris 477
Vna cum ipſo caniſtro 478
Largitio non habet fundum 411
Plena manu 448
Cupidinum crumena 115
Feſto die ſi quid prodegeris 109
Bello parta 1095
Glaucus alıet 1052
Caricum ſepulchrum 1077
Cui multum eſt piperis etiã oleribus immiſcit 845
Non nauigamus 1043
Drachmæ grando 784
Qualem demens ille clamydem diſperſit? 1421
Fundo carens calix 1327
Nunquam crateri lagenam impone 1448

PROPRII COMMODI ſtudium.

Tunica pallio propior eſt 154
Intus canere 450
Aſpendius citharædus ibidẽ
Ne quicquam ſapit, qui ſibi non ſapit 247
Ad ſuum quenque quæſtum æquum eſt eſſe callidum 952
Anguillam captare 927
Vna lauabor 685
Manum admouere 1064
Vndecunque lucrum 994

Geno ſura propius 154
Omnes ſibi melius eſſe malum quam alteri 155
Sibi quiſque amicus ibidem
Simonidis cantilena 722
Mihi ipſi balneum 413
Sibi canere 906
Aſtutior coccyce 1060
Opta uicino ut habeat 888
Veniat hoſpes 673
Suam quiſque homo rem meminit 1022
Mercator eſt 1015
Ciuitates ludimus 818
Qua in re clarus quiſque eſt ad eam properat 1412

PROXIMIS VTENDVM.

Viſ qui neſcit ad mare &c. 684
Vt poſſumus, quando ut nolumus non licet 345
Bona eſt etiam offa, poſt panem 589
Si non adſunt carnes, taricho contentos eſſe oportet 590
Auledus ſit, qui citharœdus eſſe non poteſt 541
Si bouem non poſsis, aſinum agas 694
Præſentem fortunam boni conſule 727
Quæ dantur 1047
Præſentem mulge 833
Quod adeſt, boni conſule 978
Quod datur accipe 1241
Pro incerta ſpe, certa præmia 1440

PRVDENTIA.

Mus non uni fidit antro 1236
Altes Ianus 1056
Sapiens diuinat 1148
Non oportet hoſpitem ſemper hoſpitem eſſe 1201
Homo Thales 954
Acetũ habet in pectore 546
Sapiens non eget 1192
In holmo cubabo 708
Perendinum uentum 922
Amyris inſanit 534
Non pluit poſt noctem, quã ſus agreſtis pepererit 611.1095
Lesbius prylis 969
Timidi mater non flet 1133
Qui bene coniiciet 557
Omnis uirtus eſt mediocritas 1431
Familiaris dominus fatuum nutrit ſeruum 1427
Bibliotheca animata 1371
In paguro ſapientia 1391
Anima ſicca ſapiẽtiſsima 1296
Crania bina gerit 187
Manu ignauus, mente præſens 1306
Melanurum perca ſequitur ibidem
Sirenas prænauigare 1418
Turbinẽ felix pſpecta 1369
Vulpes ſemel in laqueũ 129

Tempore pacis de bello cogitandum 1436

PRVDENTIA SENILIS.

Vetulo cane latrante 206
Multorum Iouis feſtorum glandes comedit 1048
Annoſa uulpes 402
Eum auſculta 122
Anus ſubſultans 696
Prudentia ſenum 992

HOMERICI VERSVS.

Aetate prudentior 997
Sine cortice nabis 344
Seneſco ſemper multa addiſcens 355

PRVDENTIA CONIVNcta uiribus.

Conſiliis ſimul et facto ualens 998
Prudentia coniuncta uiribus 985
Imperator bonus, & idem robuſtus miles 1004

PVDICITIA.

Hippolytum imitabor 924
Melanione caſtior 748

PVDOR.

Ad menſam uerecundari neminem oportet 1237
Pudor in oculis 463
Pudebat recuſare 809
Pudor & metus 984
Verecondia inutilis uiro egẽti 661
Tinctura Sardonica 718
Tinctura Cyzicena 1003
Vbi timor, ibi pudor 208

PVNIRI PRO ALIO.

Tibicem uapulat 1262
Canis peccatum ſus dependit 861

RAPACITAS ET Auaritia.

A mortuo tributum exigere 370
Laudare æquum, capere plus 951
Oliuorem odi, qui radicitus herbas excidat 950
Malum lucro coniunctum, non eſt malum 951
Lucrum undecunque captat 994

HOMERICI VERSVS ibidem.

Exigit a ſtatuis 832
Nec omnia nec paſsim, nec ab omnibus 572
Lucri bonus odor ex re qualibet 950

Fabatum

Fabarum arroſos 1137
Mendici pera 406
Mendicorum loculi 747
Larus 494
Feles Tarteſia 109
Fele rapacior 110
Nondum ſacrificatum cibû a chytropode rapias 250
A patella 251
A uero rapere 253
A ſartagine 251
Communis tanquam Siſapo 1178
Nullam corporis partem 1123
veterata uſtricinari 1120
Lauerniones 1011
vna cũ ſpîs, manipulis 638
Cum puluiſculo 714
Lucrum pudori præſtat 951
Mauticulari 968
Charybdis barathrum 957
Megaricæ ſphinges 667
Boni paſtoris eſt tondere pecus, non deglubere 950
Canis circum inteſtina 575
Rapina ceticus 971
Ne a chrysopode 250
Per ſæpe facta non ſacrificata deuorat 250.560
vulturis umbra 685
voracior purpura 559
Nouit hæc Pylea 678
Edax eruus 590
Laodantur pueri 1035
Atticus moriés porrigit manum 675
Pamphili furtum 1047
Non curat numerum lupus 599
Argiui fures 1011
vorare hamum 620
Polypi 561
Candidum linum 829
Nutricum more 894
Pecuniarum cupidi 887
Dolium inexplebile 411
Laros hians 756
Labrax Mileſius 758
Buthos obambulat 652
Serpens ni edat 852
Priuſquam ſortiaris communia deuoras 911
Bona porſenæ 526
Parthio nun præfocatio 915
Aquam plorat, cũ lauat fundere 1384
Cyreneus videris 1150
vicinum ſemper innenie 1425
At ſportum ſurunculus capere 1428
ſparſis redemerunt crimina nummis 1427
Gutta fortunæ præ dolio ſapientiæ 1278
Tondere pecus, non radi debet 1418
Hydrargyro furacior 1376
Nihil hydropico ſiccius 1523
Quantum ubiq. polluunt duo oboli? 1482
Corticem ne quidem dederit 1312
Mulgens hircos ſanguinem ducit 1370
Plus uorrere quã ſerere 1445
Manus in Aetolis, mens in elopidis 1419
Ἡμεροκοίτης 1077

RAVITAS.

Phœnice rarior 664
vbi per harmas fulgurarit 232
Lac gallinaceum 140
Rara auis 448
Alba auis 509
Noctuinam ouum 456
Rarum carum 1407
Pulegium apud Indos pipere precioſius 1407

REFVGIVM.

quo curris potiùs quam ad Ephebum? 1398

REPELLENTIS.

Aliam quercum excute 207
Tollat ſequi non nouit 319
Quære hoſpitem ibidem
Patnos non inuenit ibidem
Philoxeni codicillus 1384

RIGOR.

Summum ius ſumma iniuria 409
Ex ſyngrapha agere 1171
Ad libellam debere 1204
Cenſoria uirgula 1185
Olitorem odi, qui radicitus herbas excidat 950
Ad unuum reſecare 571
Radit uſque ad cutem 845
Duro flagello meos docetur rectius 1371

RISVS.

Ionice choreæ 225
Ionice ibidem
Intra labia riſit 1228
Riſus Ionicus 825
Riſus Megaricus ibidem
Riſus Chius 228
Riſus ſardonius 882
Aiacis riſus 306
Riſus ſyncruſius 643
ſtultior Melitide 1095
Emori riſu 1053
Mandibulis alienis ridere 1362
Ἀχειρογέλως 1039

RIXOSVS.

Rhodij ſacrificium 644
ſparaſceias 1198
Inſana lautus adeſt 578
Rhodij ſacrum 604
Litem mouebis 366
Erertheuſiom Rho. 708
Canina facundia 579
Litem incipere 977
Ne allia comedas 1016
Ptolemaica lis 912
Syrbenæ chorus 679
victa hyperboreum 1068
Tetigit lapidem a cane morſum 1110
Ignis in uepribus 1197

SALVBRITAS.

Crotone ſalubrior 581
Cucurbita ſanior 800
valere pancratice 715
ſaniores palco 1100
Tria ſaluberrima 1093

SCVRRILITAS.

Equitandi peritus ne cantet 1206
A ſexaginta uiris uenio 1112
Seommata Dionyſiaca 1308

SECVNDAE EXPEctationæ.

Poſterioribus melioru 135
poſterioribus cogitatiuuca meliores ibidem
Danda oenia ſapio 1002
Deſtitutus uentis remos adhibe 1128
Nummum quærit peſtilentia &c. 1427
Multum nauigauis aquæ ibidem

SECVRITATIS ET tutæ rei.

Ad aſylum confugere 1206
Ara 955
Bonum eſt duabus niti ancoris 1194
Extra fumum, & undam 1178
E terra ſpectare naufragium 1241
Mortuo leoni & lepores inſultant 1178
Ne ſi ad Iouis quidem aulam 1232
primus apes abigendæ 1201
pugno tenere 1173
Tanquam ad aram 1205
Teſtudo intra tegumen tuta 846
In nado 51
Duabus ancoris 33
In portu nauigare 51
Medus btu non inſidiabitur 761
Ocioſus eſto 991
Chæroni ne inſideas 17
Thymbra uictitans 1108
Hermionis uite 618
In terra pauperem 1053
Mœnia Semiramidis 1064
In tuo regno 308
In tuo luco & fano ibidem
In tuas præcepe? 509
Aliud cura 996
In diem uiuere 354
Canis tanquam Delum 823
Porrectis dormire pedibus 337
In utramuis dormire aurem ibidem
In dextram aurem ibidem
In utrumuis dormire 1025
Halcedonia 647
vita molita 1057
Equus me portat 294
Extra lutũ pedes habere 112
Extra periculum 980
Procul a pedibus equinis 156
Extra telorum iactum 155
Porro a Ioue atque fulmine 157
poſt principia 156
Non uulgari ancora 1116
Quid Achinos ex turre ſudicatis? 853
quaſi millus cani 1096
Mater timidi non flet 1131
Regnus non ceditur, neque violatur 1156
clauſis Theſauris incubare 1417
Dormire in portu 1436
Intra quattuor eſſe ibidem
vliſſis vinculum 1402
vinculis Hippocratis adligare 1428
Alaudæ in nido latet gramẽ 1305
Quorſum opus amicis, ſi modo faueat Deus? 1424
Supra fumum clauus 1400
pro aris & focis 1428

SEMPER.

Non hodie, aut heri inſtitutum 1427
Noxa caput ſequitur 1449
Tonitrus imbrem antecedit 1442
Domi militiæque 1445

SENIVM PRÆMAturum, aut mors.

præſtat canem irritare quam anum 1183
vno die conſeneſcere 858
ſenium accelerãt mala 1004
Ergini cani 857
vux paſſæ ſimilis 1363
Omnia omnibus annuit 1445

SERA POENITENTIA.

ſero ſapiunt phryges 46
Romani ſero ſapiunt 121
Malo accepto ſtultus ſapit 41
piſcator ictus ſapiet 40
Factum ſtultus agnoſcit ibidem
Mus picem guſtans 553
poſt acerba prudentia 1067
ſera in fundo parſimonia 505
Quod dedi, datum nollem 589
ſatius eſt recurrere, quam male currere 379
Optimum frui aliena inſania

nia 538
Medeia poſt antheſteria 866
Poſt bellum auxilium 914
Atqui non eſt apud aram conſultandum 868
Mortuis mederi 105
In meridie vitæ philoſophantes 1272

SERVM REMEDIVM, aut tempeſtiuum.

Satius eſt initiis mederi, quam fini 96
Sero uenisti 724
Poſt bellum auxilium 914
Senem erigere 866
Mortuis mederi 105
Aqua in ſtanderocinera 914
In meridie uitæ philoſophantes 1272

SERVIRE TEMPORI.

Seruire ſcenæ 68
Vti foro ibidem
Aut bibat, aut abeat 417
Gladiator in harena 262
Polypi mentem obtine 69
Spartam nactus 399
Omnium horarum homo 153
Sub manu naſci 69
Aut abi, aut exuere 1173
Temporibus ſeruire decet 1438
Gutta cauat lapidem &c. 1540
Sua cuique rei tempeſtiuitas 1447

SERVITVS.

Argentum accepi, imperium uendidi 1240
Spartæ ſeruus maxime ſeruus 1206
Leo ebore uinctus 1123
Nami; literati 1131
Cum ſarcinis enatare 1128
Rebus conſectis, nihil tamen capita 1406
Aſino gramen, & baculus 1405

SIMILITVDINIS, ET congruentiæ.

Noſtræ farinæ 899
Non eras in hoc albo 300
Non ſum ex iſtis heroibus 612
Patris eſt filius 1064
Aphyarum honos 696
Terra amat imbrem 551
Scopæ diſſolutæ 236
Boni ad bonorum conuiuia ultro accedunt 412
Simile gaudet ſimili 88
Malus cum malo colliqueſcit uoluptate 556
Aequalis æqualem 87
Aequalem tibi uxorem quære 331
Cicada cicadæ charta 87
Ouum ouo ſimile 197
Quam apud apes ſimiles ibid.

Non tam aqua ſimilis aquæ ibidem
Gregis noſtri 899
Eiuſdem notæ ibidem
Vxor ſeni ſponſo regina eſt 332
Vno collyrio mederi omnibus 1181
Non tam lac lacti ſimilis 157
Furemq. fur cognoſcit 351
Semper ſimilem ducit deus ad ſimilem 87
Semper graculus aſsidet graculo ibidem
Similior ficu 694
Aut ipſe fuiſti 987
Omnia ſimilia 734
Ctobyli iugum 678
Eadem cera 709
Ficum poſt piſces 1018
Ouo prognatus eodem 332
Catulæ dominas imitantes 534
Similes habent labra latucas 412
Qualis hera, talis pediſſequa 1121
Aſpis a uipera 1126
Aut piſcem olet, aut florem 1111
Sequitur petra ſepiam ibid.
Arator niſi incuruus præuaricatur 1126
Patella cooperculum dignum reperit 423
Matellæ immittere 223
Conto nauigare 815
Surdaſter cum ſurdaſtro litigat 179
Cæcus cæcam ducit 106
Omnia idem puluis 295
Omnia ſub vnam Myconum 584
Idem Accij quod Titij 426
Ambas condenerunt 813
Eundem calceum omni pede adaptare & inducere 1091
Nauſon Naucrati 745
Noui Simonem, & Simon me 612
Cretenſis cum Aegineta 88
Cretenſis cum Cretenſe ibi.
Ver hyemem ſequitur 596
Cretenſis Cretenſem 88
Chius ad Coum 691
Vulpinari cum uulpe 88
Clauum clauo pellere 77
Cum cane catillas 89
Thrypes mali 713
Balbus balbum rectius intelligit 395
E ſeruius cum Pacidiano 619
Bithus contra Bacchum 628
Non filius Achillis 1028
Ab uno diagammate ibidem
Eodem in ludo docti 706
Muſæ eiuſdem æmuli 450
Iiſdem ueſcentes cepis 785
Bonus cantor, bonus cupediarius 608
Mars haud coocutit ſua ipſius arma 868
Stultus ſtulta loquitur 74

Inanium inania conſilia 894
Malo nodo, malus cuneus quærendus 78
Pares cum paribus facile congregantur 87
Formica formicæ chara 87
Vbi tu caius, ego caia 1185
Aſinus aſino, & ſus ſui pulcher 1229
Aut abi, aut exuere 1173
Doribus Dorice loqui fas eſt 1211
Nouum cribrum nouo paxillo 1246
Mons cum monte 847
Mores hominum regioni reſpondent 1062
Vinalia ſine vino expediri non poſſunt 1429
Adulter ad adulterum trahit 1377
Ferrum virum attrahit 1429
Mulum de aſino pingere 1435
Ars amat fortunam, fortuna artem 1424
Beta ſapientum 1428
Ex eodem præſepi 1286
Idem furnus idem dorſiſtrochus 1350
Qualis hera talis & canis 1355
Paruis parua dant Dij 1405
Vnum alucare 1336
Canis in eadem dormitat regula 1449

SIMVLATIO, DISSIMVLATIO.

Salem & fabam 890
Plures triobolos 288
Thyrſigeri multi ibidem
Multi qui boues ibidem
Non omnes qui habent citharam ibidem
Aſinus apud Cumanos 289
Flere ad nouercæ tumulum 570
Megarenſium Lachrymæ 604
Accitare 522
Hæſitantia cantoris 731
Tuſsis pro crepitu 270
Cretenſis mare 89
Simia fucata 961
Simia barbata 906
Sileni Alcibiadis 835
Vulpi non cum ſomnus obrepit 648
Audiens non audit 987
Illo reſpiciens, ſed hic remitte bona 913
Patrocli occaſio 900
Melle litus gladius 532
Altera manu fert aquam, altera ignem 1095
Barbatus ſapiens 116
Alta Lacon, alia aſinus illius portat 517
Paries dealbatus 916
Demens felix 289
Charadrium imitans 1174
De reduuia querimur 1204
Non omnibus ſeruio 240
Non omnibus dormio ibid.
Lepus dormiens 419

Mortuus iacet pendens 844
Crocodili lacrymæ 369
Beneuolus inſidiator 813
Extra quærere 609
Aethiopicus gratulum 929
Aurum ſubæratum 1066
Diu diſsimulatum 975
Simia in purpura 1288
Scytha aſinum accuſans 315
Poſtico diſcedere 1140
Bifrons Mercurius 1309
Equum ſcytha 1372
Canis clanculum mordens 1370
Patroclum ſub ſpecie 1363
Δαμαστικῶς 906
Πιθηκίζειν 962
Ναυκληρεῖν 1139

SOLITVDO.

Ne muſca quidem 474
Nullum animal ibidem
Scytharum ſolitudo 910

SOLICITVDO.

Tentali lapis 721
Meus eſt in tergoribus 490
Animus eſt in coriis
Similes uidentur captiuis ex Pylo 1039
Arctum anulum ne geſtato 18
Cor ne edito 19
In via ne ſeces 25
Σαῦτα βλίτα 490

SOMNOLENTIA.

Endymionis ſomnus 590
Vltra epimenidem ibidem
Salem uehens dormis 323
Non decet principem ſolidam dormire noctem 688

SORDES, ET parſimonia.

Tribus minis inſumptis duodecim imputas 579
Cumini ſectot 442
Ficos diuidere ibidem
Nullus emptor uilis bonum edit obſonium e Patroclis domo 1091
Cochlea uita 1091
Philippide gracilior 1119
Cardophagus 1148
Macilentior Leotrephide 1157
Immunem 1086
Lapsane uiuere 1084
Nihil de uitello 1066
Chœnici ne inſideas 17
Ephelleo 1222
In uentrem inſilire 1167
Luto lutulentius 1120
Pediculi Platonis 1219
Lingere ſalem 1082
Rore paſcitur 1079
Victitant ſucco ſuo 713
Patroclo ſordidior 859
Nephalium ſacrum 743
Canicum prandium 448

cereri ſacrificant 1030
cyprio boui merendam 431
Tolle tolle mazam 746
vſyrice lacta 431
paruo emptas carnes 1064
pſyra Bacchum 870
Sacrum ſine lumo 405
Nephalia ligna 743
carica uictima 819
phaſelitarum ſacrificium 670
In ſinu manum habere 752
Lati ſacrificant 382
canens uitæ palmum 1045
Tantali pœnæ 634
conuiua non conuiua 593
ſacra nihil ſunt 909
Ne ſalem quidem dederit 1389
Fabilibus uictitat 1587
Oleo fraudare lucernas 1448
Ieiunium olet 1349
Iceicæna 1393
Vita lulla 1400
Γαστρίμαργος 1430
Τευχίδιον 1145
Ῥωπάκυλας 1032

SPES PERTINAX.

Aegroto dum anima eſt ſpes eſt 320
ſpes alunt exules 807
Adhuc cœlum uoluitur 1070
Adhuc aliquis Deus reſpicit nos 989
ſpes ſeruat 1093
Ab ipſa meſſe diſcedá 1158
In herbis 1218
Nondum omnium dierum ſol occidit 1410
Nihil deſperandum, & nulli rei fidendum 1435

STVPIDI.

ſimulacrum pictum 1301
agaſonem uincit 1310
Hippocratis liberis cedit 1342
Niobes archetypum 1277
Vitam pulmonis uiuit 1266
Rore paſcitur 1446
Ne Mercurius quidem ſanarit 1430
pituitam a naribus detergere ibidem
ſex congios capit 1382
Lapis molaris 1367

RELIQVA VIDE In ſtupidos.

SVBITVM EXITIVM.

Occaſionis ala 850
Muris interitus 808
Eadem tibi & pythia & Delia 654

SVAVITVS INTERVENTVS.

Mercurius ſuperuenit 1099
Lupus in fabula 979.1117

Etiam ſi lupi meminiſſes 694
Repente tanquam procella 1433

SVMPTVOSA.

Hipparchi murus 1034
cœna popularis 1237
Edax triremis 1229
In beato omnia beata 1232
ſaliares cœnæ 1214
Italicæ menſæ 1444
Vltra pedem 1433
Argentea fame conuiuari 1394
Medica menſa 1392

SVRDITAS.

ſurdior Toroneo 722
ſurdior turdo ibidem
In aſini aures canere 1303
Hylam uocare 1442
campsi dictis abigi ibidem
Fluctibus obloqui 1400

TACITVRNITAS LAVDATA vide laudata.

TACITVRNITAS illaudata.

Bacchæ more 262
Magis mutus quá piſcis 205
Rana ſeriphia 206
Caput ſine lingua 426
Muti magiſtri 86
Ne gry quidem 333
Mutus magis, quam ſepia 704
Mutus Hipparchion 687
Acanthia cicada 597
Reddidit Harpocratem 1023
ſtamna taciturnior 1076
Taciturnior Pythagoreis 1070
Amyclas perdidit ſilentium 367
Doryphorematis ritu 1109
Iunco ſicco 1212
Ἐχεμυθία 206

TAEDIVM EX iteratione.

Longum procemium audiſti dicupido 1199
Terram uideo 1181
Iterum atque iterum 758
Iterum tranquillitatem 586
Lens deus 1158
Iouis corinthus 457
crambe bis poſita 210
Eandem tundere incudem 401
cantilenam eandem canis 628
Eadem per eadem 234
Hyperi uertigo 693
Date mihi peluim 798
parui ſcaphula 603
ſardi uenales 241
calliciyrii plures 819

Non miſſura cutem, niſi &c. 595
Linum lino nectis 353
Ad reſtem funiculum 891
Rhodiorum oraculum 644
Mel ſacietatem gignit 1443
per eandem lineam ſerram reciprocare 1429

TARDITATES, ET cunctationes.

Nemo nos inſequitur 864
pleniluniofiet 232
per arma ibidem
Agones 1233
Gralatorius aut teſtudineus gradus 1239
Romanus ſedendo uincit 410
Feſtina lente 433
pedetentim 441
Manu ſerendum 796
placide bos 441
caudæ pilos equinæ uellere 363
Tacito pede 441
Non ſtatim decernitur 977
celerius elephanti pariunt 370
Bonas index eſt 653
Acceſſit luna 231
Laconica luna 606
Machinas poſt bellum afferre 787
ſero uenisti 724
cuculus 1223
Quiſquis tarde uenit ad cœnam 1134
corum aquat 320
Proiectus ad apaturia 369
Poſt feſtum uenisti 337
callipides 201
olim delibera 1032
ſic eſt ad pugnam 733
Ad aras 966
A maza aceſiam 683
Hercules hoſpitatur 1019
Expecta bos 878
Expecta anus filium meum te oſculaturum ibidem
Hyperbeteræa 739
Inacrææſa & porrecta 144
Quæ ſero contingunt 914
Myſorum ultimus 275
Interuallo perit fames, & optume perdunt 873
ſummis ingredi pedibus 1069
Pulmo prius uenisset 1115
Agnum demetere 1386
terram ne legas nauigando 1382
ſuſtaminare 1435
In meridie uitæ philoſophantes 1272
Ἐπιμηθευόμενος 962
Μυσῶν ἔσχατος 1196
Τριχίδιον 962
Ζητηματικός ibidem

TEMERITAS.

Exitij nulla ratio 1167

Ne præceps fueris ad iurandum 1178
Oportet remum impellere, qui didicit 118
Quam quiſque norit artem in eaſe exerceat 315
cœnare me doce 900
Illotis manibus 388
Adilitatem gerit 783
Inſcitia confidentiam parit 1118
Ne incalceatus in montes 1136
Aciam cotibus illidere 1273.1418
Herculis ædem molier non intrat 1375
Pro amphora urceus 1410
ſenator abſque prouocatióe Legatus ſine mandatis 1415

TENACITAS.

Auarus niſi cum moritur, nihil recte facit 1107
Itidem ut Acheronti 1236

TEMPERANTIA.

Zenone moderatior 427
Neque defraudat, neque marginem excedit 1376

TEMPESTIVA.

Hermioſi in campum 1193
Alta æſtate, alta hyeme
Nunc leguminum meſſis 668
Beata tum hyeme, tum æſtate bona 958
cum ceſſat boreas 869
Noſce tempus 316
Aliam ætatem alia decent 987
capra ad feſtum 1004
Munus exiguum ſed opportunum 993
Audi chelidonem 1048
Oleum & ſalem 916
Iouis tergus 1050
Nihil homini amico 1031
Domi Mileſia 162
Phallus Deo 852
ſacra hæc non aliter conſtát 596
Vitex floret, & botrus maturaſcit 1396
ſua cuique rei tempeſtiuitas 1447

TIMIDITAS.

Vmbram ſuam metuit 214
Timidior es proſpiciente 368
Timidior piſandro ibidem
Epeo timidior 706
plurus timidus 946
Timide nunquam ſtatuerut trophæum 638
Abiecit haſtam 121
Vel muſcas metuit 224
Rheginis timidior 716

Ante tubam trepidas 711
Ignaui uerticur color 114
In pulicis morſu deum inuocat 862
Mulier imperator 622
Ceruinus uir 672
Gallus inſilit 842
Vir fugiens denuo 414
Leonis ueſtigia 1027
Initio confidens 864
Lingua bellare 755
Cũ adſit urſus ueſtigia quæris 412
Cum adſit uia 1018
Numquam expugnabis urbem 1114
In fugitiuum 986
Ne my quidem facere 532
Corinthus non indignatur filium 1023
Verbis pugnas 985
In pedes retrocedere 1054
Myſorum prœda 430
Animus in pedes 317
Trepidas in morem 492
Quem mater amictum dedit obſeruare 151
Nulla candidorum uirorum utilitas 917
Teuthidum more 1131
Non incedis per ignẽ 1136
Domi leonea 1124
Coturnicule animus 1310
Habenas ignarus non tractet 1344
In talemos adſcribẽdus 1324
Nondum incuruam ceruicẽ Iupiter habet 1314
Cauũ pedis oſtendere 1422
Γέρων 333 473
Δασυπατίας 1033

TOLERANTIA.

Socratis callus 1244
Chalcenterus 1141
Adamantinus 305
Patere legem quam tu ipſe tuleris 1437
Pigmei uel Thiodamas cum Hercule 1438

TORVITAS.

Non'e querco, aut ſaxo 1176
Origanum ineri 1143
Martem tueri 866
Titanicum tueri 657
Areopagita 381
Pallenicum ineri 1300
Quaſi Nauplius Capharco redians 1288
Lemnius obtutus 1313
Vter 1424

TOTVM VT NIHIL RELIQVI

Omnia chnaumata 732
Cum puluiſculo 714
Vna cum ipſis manipulis 638
Vna cum templis 1299
Ruta cæſa 1085
Cum ramento 1247

Ex prædam, & præmiũ 1218
Mæandri 1277
Principium medicum finis 1177
Tibi ipſi calẽdas edicito 1401

TRISTITIA, LÆTITIA.

Irriſibilis lapis 617
Sinapi uictitat 1123
Animus habet in auribꝰ 1118
In antro Trophonij 321
Harmodij cantilena 768
Argiuos uides 1011
Admeti nænia 636
Arctum anulum ne geſtato 18
Cor ne edito 19
Ne ſi ad Iouis quidem aulã 1232
Canere de Telamone 864
Lityerſam cantionem 877
Tragicum tueri 610
Tauricum tueri 959
Atrei oculi 687
Titanicus aſpectus 657
Cepas edere 812
Superatus es a gallo quopiã 1053
Triſtis Scytale 484
Areopagita 381
Erinnys ex tragœdia 1056
Ne ſis patruus mihi 580
Frontem exporrige 348
Magis gaudet 967
Contrahere ſupercilium 904
Sanguine flere 590
Sirone magis nauciens 837
Lachrymæ Simonidis 1348

TVTA, VIDE SECVRITATIS, & tutæ rei tumulens.

Tyria maria. 1095

VANITAS.

Quæ apud inferos 182
Cilix haud facile uerum dicit 788
Creta ſſa cum Cretenſe 89
Mendacem memorem eſſe oportet 356
Mentiuntur multa cantores 522
Fumos uendere 137
Ne ſi bos quidem uocem edat 793
Hiberæ næniæ 569
Epiphyllides 1043
Tantali horti 457
Thus anticum 118
In foro ueritas 1222
Ne inſciens quidem uerum dicit 1214
Neque dicta, neq. facta 1190
Somnium hybernum 1211
Alcinoi apologi 174.250
Anicularũ deliramenta 952
Aſini mortes 827
Subuentanea paric 951
Cypariſsi fructus 1059
Cæcum inſomnium 1065
Calidum mendacium 1122
Doſones 1128

Angularis bombyx 1280
Fabula Mileſia 1443
Oreſtis ſomnium 1396
Phœnicium mendaciũ 1279
Ἀτιμαῖλαξ 953
Ἀτιμοφόρος ibidem
Τυφράκτα 1129

VEHAMANTIA, LANOVOR.

Oeſtro percitus 708
Nõ contis, aut ramulis 1145
Martem tueri 865
Pyrrhichen oculis 965
Manũ habere ſub pallio 752
vulgari piſce non inſanit ſpina 1402
Myſorũ more inclama 1347
Flamma ſine uulcano 1386

VENEFICIA.

Manei pera 1038
Theſſala mulier 124
Iyngem habes 1443
Dardaniæ artes 1444
Vmbiæ me prohibent 1544

VICES OFFICII.

Penſum perſoluere 144
Contribulis factus 1055
Ἐγκεντρίζομαι 1013

VICTORIA VTRINQ. triſtis.

Flet uictor 637
Teſta colliſa teſtæ 955
Victoria non incruenta 983

VINCERE, ET VINCI.

Palmam ferre 119
Solus currens 380
Extremum occupet ſcabies 1077
Inuulnerabilis ut Cæneus 867
Herbam dare 395
Harena cedere ibidem
Haſtam abiicere ibidem
Mea eſt pila 593
Quid niſi uictis dolori 629
Victi non audent hiſcere 1071
Tolle digitum 863
Quaſi locum in balneis occupare 1426
Manuarium eſt 1436
Puluere extrito decertat 1405
Αὐτόθι κατακάλυψαι 890

VLTIO MALEFACTI.

Cauit uindictam 307
Ornatus cæſuis uirtutibus 162
Reperit deus nocentem 633
Sero Iupiter diphtheram inſpexit 419
Semper uirgines furiæ 723

Mali bibuos improbitatis fecem 753
Sus acina dependens 867
Placiadæ 1014
Hipparchorum tabulæ 708
Habet 1019
Longæ regum manus 77
Scarabeus aquilam quærit 932
Prometei canes 686
Ciſſamus cous 819
Improbi conſilium 818
Ibyci grues 374
Dij laneos habent pedes 27
Oetæus genius 926
Adeſt Temeſſæus genius 46
Adraſtæa Nemeſis 641
Ad deorum aures peruenit 648
Bos lelus ſortius figit pedẽ 58
Euenit malo male 978
Salis onus unde uenerat illuc abiit 313
Habet & Muſca ſplenem 888
Ductus per fraturas 930
Inuitus Iupiter uonic 761
In tergore bouis deledit 881
Ineſt & formicæ & ſerpho bilis 607
Stultus qui patre cæſo liberis peperit 420
Nunc dij beati 669
Super re hæc omnia 1044
Anus ſimia ſero quidem capitur 603
Bolitũ pœnam 489
Vel capra mordet 366
In me hæc cuditur faba 65
Qui prior læſit 1241
Sortem & uſuram perſoluere 1167
Aeſopicus ſanguis 650
Deus ulciſcetur 998
Flagitiorum turpis exitus 997
Virum improbum uel mus mordeat 365
Male parta, male dilabuntur 313
Malis ter mala 861
Miſeram meſſem metere 960
Canis ſæuiens in lapidem 1042
Canis peccatum 861
Fortis in alium fortiorem incidit 1009
Ne ſpina quidem uulnerabit bonos 918
Sui cuique mores 578
Fumantem naſum 9?8
Vindicta tarda 9?7
Viandæ potentum uſcenſ 1001
Aratro iacularis 675
Dulce pomum 1100

101

Sera molunt deorum molæ 1097
Dum uides. 1182

V I N C V L V M insolubile.

Vulcanium uinculum 711
Herculanus nodus 584

V I S I N I V S T A.

In rupes 856
Ne quis malus ingreditor 851
Chordas non mouendas mouere 567
Ferro diuidere 253
Ius in manibus 552
Capillis trahere 1215
Cyclopum more 1187
Oculum excludere 1225
Prophaoi forei 890.895
Leonis catulum ne alas 557
Lex in manibus 1163

102

Leonina ſocietas 516
Atticus aduena 468
Mars rex 1012
Rus ciuitas 645
Hoſpes indigenam 882
Priuſquam fortunatis communia deuorat 911
Non mouenda moues 269
In antrum haud legitimum ſtimulum impingis 880
Abſtinenda uis 1000
Ceſeno habitas 656
Cyclopica uita 421
Cyrnia terra 809
Martis campus 674
In caput præcipitare 856
Εἰς Παντικάπαιον ibidem
Ἀγεωμέτρητος 851

V I T A H O M I N I S miſera & breuis.

Homo bulla 542
Spithama uitæ 510

103

Dimidio uitæ 443
Fictilis homo 677
Stupa ſcaiculus 736
Vita mortalis breuis 1008
Ephemeri uita
Vt herba ſolſtitialis 1217
Salillum animæ 1237
Dies digitus 1410

V O T V M.

Vtinam contingat mihi 257
Omocæs alienum cepæ 855
Alia dantur, alia negantur 983
Canis panes ſomnians 1007
Etiam dormientes ſomnias 851
Ne contra bouem opta 740
Adoraturi ſedeant 25
Non quoduis contingit quod optaueris 1002
Quęcunque in ſomnio uidētur 325

104

Qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt 561
Quid non fies, profectus Athenas? 696
Semper ſuperioris anni prouentus melior 929
Quæcumque mentiuntur ſomnia 355
Hauenæ copia ibidem
Voti compos 979
Expiatis bona obtingunt 1403

V S V R A.

Citius uſura currit 658
Eſt Pylus ante Pylum 705
Felix qui nihil debet 690
Animam debet 409
Semel rubidus, ac decies pallidus 909
Echinus parturiens cunctatur 1425

F I N I S.

INDEX QVARVNDAM GRAECARVM DICTIONVM,

Quae in hoc opere declarantur.

A

APud Græcos particula inficiatoria 1384
Ἀβροδίαιτος 607
Ἀβρὸν ibidem
Ἀβρόχως 1212
Ἀγαπᾶν 828
Ἀγκὼν 453
Ἀγνὸς 1396
Ἄγριος 724
Ἀγρεῖν 470
Ἀγρίως 1340
Ἀδιάφορος 1019. 1219
Ἀδὶς 108
Ἀδοκίμαστοι 1219
Ἀδύνατοι ibidem
Ἀετὸς 933
Αἰγυπτιάλλαι 828
Αἰγὶς 923
Αἰγωνίζειν 896
Αἴξ 706
Αἰκάλλειν 1010
Αἰκλόν 707
Αἶνος 4
Αἰσκὼν 706
Αἰσώπικος αἶνος 4
Ἀκαλακαίδις 495
Ἄκολος 1146
Ἀκρατοκώθωνες 1145
Ἀκροκώθωνες ibidem
Ἀκρότατος 213
Ἀλάστορ 61
Ἀλιτηρία Ceres 1031
Ἀλιτήριος Iuppiter ibidem
Ἀλεκτοροπώλαι 828
Ἀλλοπρόσαλλον 73
Ἀλφιτῖτις 1245
Ἀλφάπα 917
Ἀλωπεκίζειν 89
Ἀμαξιαῖον 319
Ἀμελὰς γωνία 711
Ἀμνιόν 828
Ἀμυσὶς 1044
Ἀμφιπερίπλευ 1210
Ἀναγωγὸς 1179
Ἀναζύγεις 873
Ἀναζεύξεις 869
Ἀνδράποις 1037
Ἀνθρὶξ 707
Ἀνθρακίδα 953
Ἀνεσίς 513
Ἀνθήνεσα Lamos dicta 725
Ἀντερωτώμενος 1121
Ἀντιμεταπείσειν 337
Ἀοιδόν 743
Ἀπεραντολογία 1155
Ἀποδύσασθαι 1173
Ἀποκλάζειν 1227
Ἀποκτείνειν 1226
Ἀπομάττειν 1063
Ἀπορηματικοὶ ſiue ἀπορητικοὶ cur Pyrrhonij dicti 1364
Ἀποξέξασις 897
Ἀποσκυθίσαι 537
Ἀπόφθεγμα 4
Ἀπροσηγορία 450
Ἀρωῖνα 1139
Ἀρτίμας 1013
Ἀρτόξιν 1023
Ἀρχῖνος 839
Ἀσχλαμίνιος Bacchus 838
Ἀσταλάς 929
Ἀσκὶ 796
Ἀσπὶς 704
Ἀσὺ Athenæ 1422
Ἀτιμαγελεῖν 47
Ἀτραπὸς 1038
Αὔλειος 1322
Αὔλη 839
Αὐτόβοοι 738
Αὐτὸς 625
Ἀχθοφόρος 899
Ἀχὺ 764
Ἀχνὰ 405

B

Βαιὸν 1351
Βατὸν 951
Βαλανοφάγος 1148
Βάλλειν 80
Βάπτραι 1053
Βαυβίξ 442
Βίος 703
Βλακκοτέμενος 1030
Βλίτον 593
Βιὰ 413
Βίλλατον 459
Βόλιτον ibidem
Βολβοσφοῦ 1158
Βομβάλιον 652
Βομβύλιος ibidem
Βομβὺξ 1280
Βοτίγος 604
Βόσπορα 567
Βαλιωκοῦ 392
Βώρακες Dalphinis cur dictus 1388
Βρέφαγος 1195
Βοῶπις Iuno cur dicta 1378
Βρέκκεια 1316
Βροντεῖον 1265
Βωμολόχοι 963

Γ

Γαγγάμων 1140
Γαμὸς 703
Γαργαρίζειν 1134
Γάμμαρος cancer cur 1134
Γῆλοι 1352
Γενναῖοι 1052
Γεννητοδότης 1321
Γεωλόφος 1391
Γίγγρα 359
Γιγγραίνω ibidem
Γαροβοσκεῖν 403
Γαρονεμεῖν 303
Γαροτροφεῖν 403
Γίγαντας 1398
Γλωσσάκαινας 756
Γνῶμαι 4
Γόης 1008
Γυναικίζειν 1033
Γυναικόνομος 157
Γύραθος 1039

Δ

Δαιμόνιον 1151
Δαμαρμαρίς 706
Δανάκη 972
Δείκηλον 261
Δεξιὰ 579
Διάκτορος Mercurius 959
Διζύγιον 582
Διθύραμβος Bacchus 1067
Διοτρεφὴς 1409
Δισμὸν 1151
Δμωῖται 560
Δόλιος Mercurius 959
Δολιχοδρόμοι 1.74
Δοκίμοι 1219
Δορατοπυδας 611
Δορκὰς 869
Δορυφόρημα 1109
Δουλοπολις 725
Δρυτικὸν 1351
Δυσθεράπευτον 1316
Δυσφορετὸς 512
Δωροδοκεῖν 407

Ε

Ἔγκαφος 897
Ἐλεάτιον 703
Ἐλισσὸς Atticæ fluuius 1288
Ἐλεφός 409
Ἐλλώπας 560
Εἴσοδος 719
Ἐκδόσεις 1210
Ἐλαίον 1189
Ἐλαιος ποτικηρίον 1231
Ἐλεπιδίον 206
Ἔλμιψ ibidem
Ἐμβρίκος 403
Ἐμμέλεια 965
Ἐμπολαῖος Mercurius 959
Ἐναγώνιος Mercurius ibid.
Ἐναλμὸς Apollo 708
Ἐξώστης 1369
Ἐπακτὸς ὅρκος 831
Ἐπιχὸς λόγος 1373
Ἐπιδορπίσμα 1133
Ἐπιζεύων 766
Ἐπίστυρος 897
Ἐπιφέρομαι 606
Ἐπιχωλίς 1377
Ἐπιταφεύειν 217
Ἔρκιον 703
Ἐριβόειος Bacchus 718
Ἐρίθαν 4
Ἐρίζειν 47
Ἕρμαιον 490
Ἐρινεὸς 1321
Ἐρίθακος 491
Εὐπάριφος 1101
Εὐτραπελία 1120
Ἐφεκτικοὶ cur dicti Pyrrhonij 1364

Ζ

Ζιφύρια oua 953
Ζητητικοὶ Pyrrhonij cur 1364
Ζεφυροδρομίδης 962

Η

Ἡμέριος Mercurius 959
Ἡμεροδρόμοι 1174

Θ

Θαλία 743
Θαλλὸν 613
Θάμοι 1168
Θεσσαλὸς 1267
Θεττάλων σόφισμα 1267
Θεός 1163
Θεριστικοὶ canes 1090
Θηρία 743
Θρίαι 1190
Θρίαμβος ibidem
Θρύσκα 1316
Θωλακίζειν 1130
Θύμον 784
Θωπεύειν 1020

Ι

Ἰάλιμος 766
Ἰαμβάλος 1149
Ἱπποδύλων 775
Ἰβίον 347.1144
Ἴλιον 1389
Ἰμβρίοι 1369
Ἰξοβορὸς 53
Ἰξοφάγος ibidem
Ἴνδος 1129
Ἱπποχαλίς 1177
Ἱππόδρος 1016
Ἱππίμοτος ὅρκος 831
Ἰσοδρομῶν 167
Ἰχνοφωνία 967
Ἴυγγες 1339
Ἰχθύται 854
Ἰωνικῶς 225

K

Καμάρα 1130
Κάμακος ibidem
Καίσαρος 940
Καπνίον 828
Καρβάζειν 360
Καρδάμων 352
Καρδόπιον 526
Καρκίνος 972
Κάτταις 706
Καταμοτος ὅρκος 831
Κεκείλαν 707
Κερδώς 1351
Κέρκος 1146
Κέσπαις 671
Κοτταία 1322
Κορίβια 1287
Κιλιξ άνος 4
Κίλλος 970
Κιμμερίοι 641
Κινδαλισμὸς 77
Κιχλισμὸς 818
Κνιπὸς 816
Κνισολοιχία 1136
Κνισοκοιχος ibidem
Διασονόλακκος ibidem
Κόκκυγος 724
Κοδύλος 1032
Κόθος 971
Κόνις 707
Κόραξ 965
Κορύβας Mercurius 959
Κορυβαντιᾶν 419
Κορμοφόρος 560
Κόλλα 762
Κορυδαλίς 869
Κρίβα 1022
Κρατής 1448
Κρόνικα 703
Κρονολῆρος 469
Κρεττῶν 581
Κρεττιμαπηρῶν 1377
Κελίμος 1198
Κλαμοβόλος 1138
Κόμος 70
Κλαδόστης 1216
Κόλος 553
Κωμοῦ πόρα 1138
Κῶδος 815
Κωνδάλωπα 382
Κυπρίους αἰσός 4
Κύριος 253
Κώδων 495
Κυβών 875
Κυλλαστισμὸς 1145
Κυγωσιδειαν 962
Κυμάζειν 904
Κῶος in teſſeris 1305

Λ

Λαῖμα 1352
Λακτίζειν 139
Λαῦρα 969
Λαφυγμὸς 1092
Λαφυκτας ibidem
Λάφυρα ibidem
Λαφυροπωλεῖν ibidem
Λαφύσσειν ibidem
Λεπίδιον 755
Λευκόπηρον 64
λεῦκοι Panes 829
Λίχα 273
Λίχο 1137
Λίθον 1369
Λῆμα 1143
Λάμμα ibidem
Λημνίοι 1363
Λοξὸς 1137
Λογοδαίδαλος 551
Λυροφάγος 1288
Λύτρον 98

Μ

Μαγαδις 340
Μαγαδίζειν ibidem
Μαινόμενος 1179
Μαλών 1165
Μαμμοτρέπτης 1194
Μακαρ 1340
Μάστιξ 1341
Μάτης 212
Μάταιον 1059
Μαχάλιος 698
Μάχαιρα 1339
Μάχιμοι διαδόχαι 167
Μάχιμοι συγχ...
ibidem
Μίλο 743
Μελαμπύγος 455
Μιλτωνὶ canes 854. 1090
Παρὰ Μίλος 499
Μιτοσάρχια 1133
Μολώσαι 908
Μονδοτί 1022
Μίλτος 109
Μοργεύ 1394
Μορμολύκα 1185
Μορμολυκεῖον 558
Μόρον 1154
Μόσχος Bacchus 718
Μύζων 292
Μυκτηρίζειν 337
Μύσιοι 827

Ν

Ναῖος 1063
Ναρθηκίς Boeoti cur 1400
Νήτη 107
Νήτη ὑπερβολαίων ibidem
Νουμήνια 1402

Ξ

Ο

Ὀβολοστάτης 442
Ὀβολοστατῶν ibidem
Ὀδὰξ 168
Οἰκότριβες 827
Οἰκουροὶ canes 854. 1090
Ὀκνῶ 743
Ὀστρακομάχοι 708
Ὀστρακιστῶν ibidem
Ὀλμὸς 708
Ὀμφακίζειν 1196
Ὀνείρος 1129
Ὄνος 509
Οὐρανία 897
Οὐρανοδρομεῖν 167
Ὄφις 1346
Ὀχὸς 1146
Ὀψαρτυτικός 551

Π

Πάγυρος cur Phoenix dictus 1391
Παιπάλημα 670
Παμμαιμάζειν 340
Παλαίτρια 909
Παλίμβολος 672
Πανάθηναι 607
Παυσανία 634
Παράκευρος 1322
Παραχειρίον 499
Παραφραζω 193
Παριζυλαμβάνων 731
Παρθένος 410

Παρ-

Παρθενία ſamos dicta 725
Παροιμία 1
Πασσάλω 405.958
Παραπταίσαι 168
Πεδίων 1194
Πειραιεύς 1120
Πιττακὸς 1177
Περίτριμμα 1014
Περιλύπαιδῶν 1119
Πινάκιον 860
Πινακίς 1394
Πλαγίοις φαιδῶν 169
Πλίνθον 418
Ποικιλόφρονες 200
Πόλις 1255
Πόλις Alexandria per excellentiam dicta 1422
Πολύτροπος 69.712
Πονηρόπολις 725
Πονηρὸς 366
Πρασσος 1401
Προπόδης 1374
Προσλαμβανόμενος 107
Προσκαττάριος 266
Πρόλυς 969
Πρυτανείου 1372
Προσφῶς 1208
Πρῶν 1298
Πρωρεῦ 1208
Πρώτιστος 1216
Πτίσσειν 492
Πτέρα 1409
Πτυάς 1116
Πυθιάδων 1327
Πῦρ 1188
Πυρρίχᾳ 965
Πτωχαλαζόνων 278

Ρ

Ραχία 727
Ραιδάλωσις 967
Πυγμαῖοι 525
Πύξ 933
Πύρος 1032
Πυθώ 1143
Πῶπος 725

Σ

Σαλακωνίζειν 1249
Σακεσφόρος 1040
Σαλίζειν 721
Σιωπα καταιονωντες 918
Συρβηνία 1417
Σκαπτειν 500
Σκατοφάγος 431
Σκάφη 500
Σκαφίδες 704
Σκιρωνίς 965
Σκνίψ 815
Σκολιόν 638
Σκυζίαδαι 537
Σκύλαξ 1092
Σκυθικὸν 530
Σκῶψις 530
σκῶλον 587
σκῶμμα 4
σκεπτικοὶ Pyrrhonij cur dicti 1364
σοφὸς 131
σπάρτη 1279
σπάρτα 1401
σπιθαμὴ 570
στέμματος 1229
στωμία 1151
στροφαῖος Mercurius 959
σῦκον 1387
συβαρίτης οὗτος 4
σωτρίδα 1294
σφάλα 679
σώτειρα 707
σφύρα 143.83
σφακελισμὸς 1131
σχοινοτρώγεις 34ſ
σῶκος 1061
σωρεύς 131

Τ

Τάριχος 590
Τέλσος 995
Τελχίνων 613
Τέρμα 68
Τέττιξ 1165
Τεττιγοφόροι Athenienses 860
Τετραδράχμος 79
Τέτραξ 706
Τηρεάλις 849
Τῆνα 1159
Τιθύμαλλος 717
Τιμῶν 423.1271
Τράγιον 1285
Τριπλάσιος 967
Τρεχέδειπνοι 962
Τριχ Τρικυμία 255.1367
Τριωπιον 707
Τριχάϊκες 386
Τυρόκνηστις 1289

Υ

Ὑγιὴς 582
Ὑπάτη 107
Ὑπερβερεταῖος 759

Φ

Φαῦνοι Panes 829
Φακῇ 1159
Φάκος ibidem
Φασιάνοι 897
Φιλία 1144.1222
Φίλος 345
Φοινικίζειν 216
Φθοῖς 921
Φοῖτα 707
Φῶρα 370
Φρυλύγος ibidem
Φρατρία 930
Φρατρίαρχος ibidem
Φυγαδικὸν 881
Φῦσα 1275
Φήλης Mercurius 1376

Χ

Χαλκεύτης 905
Χάρις 364
Χάλας 1377
Χαλκοστᾶγα 66
Χαιρώνεια 124
Χῖος in teſſeris 1300
Χλαῖνα 433
Χρήματα 732
Χοινικομέτρης 18
Χοῖρος 971
Χρυσόμαλλος 1361
Χρυσόλογος 429

Ψ

Ψάλιον 1176
Ψαμμοσιακόσια 1134
Ψιλωτὴς 967
Ψιττὰς 731
Ψαθαλίζειν 1322
Ψῶσμα 2129
Ψῆγμα 1433
Ψιμύθιον 951
Ψωλοκάχια 1129
Ψάμμοι 1195

Ω

Ὠγύγια 732
Ὠτακουστής 76
Ὠχραρία 804

ΤΕΛΟΣ.

AVCTORVM LOCI, QVI PASSIM,

Aut emendantur, aut explicantur.

A

Aemilius Probus 1131
Aeſchines 1212.1223
D. Ambroſius 1112
Ammianus 1146
Angelus Politianus 162
Apuleius 163.503.627.948.
Arati interpres 1342
Argyropilus 88.1084.1178
Ariſtophanes. 49.182.346.
425.429.472.487.499.
624.745.785.816.906.930
962.970.1198.
Ariſtoteles 31.48.256.295.
806.816.1165.1191.1250.
Athenæus.169.404.454.516.
560.563.671.751.801.
844.949.1016.1101.1102.
1111.1144.1162.1316.
1328.1351.1361.1380.
D. Auguſtinus 904
Auſonius 185.524.

B

Boethius 627

C

Cælius Rhodiginus 352
Catullus 546
M. Cicero.9.29.45.57.166.
167.241.245.295.333.447.
525.527.541.578.588.606
661.846.865.968.970.
1070.1085.1121.1125.
1130.1209.1232.1238.
1241.1242.1438.
Q. Cicero 224
Cornutus 1393

D

Demetrius Phalereus 1271.
1431.
Demoſthenes 31
Diogenes Laertius 231
Diogenianus 702.813 1008.
1229.
Diomedes.1.
Dion Chryſoſtomus 1352.
1390
Dion Pruſæus 1311
Dioſcorides 349.354.
Donatus.1.443.565.1117.

E

Empedocles 20
Epicharmus 744
Etymologici auctor 216.
1030 1327.
Eubulus 869
Euſtathius.1267.1304.1324.
1324.1348.1387.

F

Feſtus Pompeius 411.548.
751.1096.1097.1171.
1245.1249.

G

Galenus 443.755 1160.1395
A.Gellius 238.293.432.728.
753.910.1085.1087.1317.
Gratianus 1183
Gregorius Nazianzenus
610.1283.

H

Helius Lampridius 138.
447.
Herodotus 418
Heſiodi interpres 886
Heſychius. 523.659.694.
706.739.1017.1101.1149.
1267.1269.1324.1339.
Horatius.9.19 35.55 47.62.
63.65.84.168 229.521.
524 824.1214.1269.1287

I

Iulius Pollux 1139.1148.
Iuuenalis 30.318.561.734.
1354

L

Laurentius Valla 455
Leonardus Aretinus 450
T.Liuius 56.1312.
Lucianus.448.514.1051.
1246.1247.

M

Marſilius Ficinus 1339
Martialis 36.223.786.1292.
1032.1349.1395.

N

Nicolaus Perottus 1282
Nonius 110.253.1239.1241.
1244.1245.1246.1269.
1311.1349.1355.1396.
1405.

O

Origenes 369
Ouidius 455.507.

P

Perſius 336.574.
Philoſtratus 416
Philoſtratus Iunior 1291.
1295.1302.
Pindarus 423.459.679.804.
1362 eius interpres.885.960.
1194.
Plato. 26.57.75.136.298.336.
361.398.441.597.694.
1074.1174
Plautus 53.199.226.523.
565.594.647.723.875.
881.968.969.1015.1061.
1126.1203.1210.1213.
1216.1218.1224.1225.
1334.1335.1236.1237.
1239.1245.1247.1274.
1349.1356.
Plinius 17.23.183.206.304.
333.377.948.1061.1225.
Plutarch.20.32.57.200.222
509.519.557.588.598.630.
696.698.811.828.920.972.
1018.1296.1352.1403.
Polibius 1354
Porphyrion 252.1126

Q

Quintilianus 228.243.284.
376.346.1098.

S

Seneca 316.326.575.1062.
1207.1148.1324.1407.
Silius Italicus. 52
Sophocles 38.1344
Statius 165.166
Stephanus.569.608.1024.
1232.
Stobæus 1297
Strabo 67.98.568.584.615.
1139.1152.1382
Suetonius 237.243.300
Suidas.214.268.366.602.616.
657.682.686.699.702.
704.746.749.765.1034.
1138.1143.1150.1176.
1281.1294.1299.1308.
1320.1329.1348.1355.
1387.
Synesius 1197

T

Terentius.89.61.216.372.
594.613.
Theodorus Gaza 48.923.
Theocritus.168.525.497.
804.1007.1063.1078.
1133.1317.
Theognis 314
Theophraſtus 49

V

Valerius Maximus 12.418
Vergilius.9.49.59.82.1314.
Vitruuius 1188
Vulpianus in Pandectis
1200.1207

Z

Zenodotus.366.601.606.607
653.699.707.734.779.
800.928

POSTERIOR HIC INDEX RES, ET verba ſcitu digniora toto opere contenta, demonſtrat.

ABarmentarij 48
Abdera a quo condita 1135
Abdera unde dicta ibidem
Aborigenum ſcribendi mos 1317
Academia diſputationum locus 799
Acanthis auis aſinos habet inuiſos 363
Acarnanes & Aetoli quomodo eueſi 42
Achilles appellati inſigni fortitudine duces 304
Acies Romanorum ordo 36
Acopi tractex 56
Acrea Iuno 54
Acyla 1447
Adagia quæ & in dictione Prouerbia 42
Adagia unde ſumantur 2
Adagium unde dictum ibid.
Adeſſe gaudet, ſed laboranti deus 515
Admeti fabula 536
Adoleſcentiur ite 1033
Adoleſcentia & uinum duplex uoluptatis incendium 79
Adonidis ſacra ineptiſsima 1778
Adorans uacuus, & rei diuinæ iurentus 26
Adulterij pœna apud Cumanos 1135
Adulterij pœna apud uarias gentes ibidem
Aegypti oppida peculiaria numina habuerunt animalium 1315
Aegyptiorum ſimulacrum 117
Aegyptij muſici dictū 1305
Aemilij Pauli dictum 724
Aemulatio honeſta qualis 88
Aenigma in prouerbiis 3
Aenigma quid ibidem
Aequalitas amicitiæ mater 400
Aer momenti multum habet 50
Aeſculapius medicinam excoluit 1183
Aeſchyli dictum 1380
Aeſchyli mors 931
Agaſo 970
Agaſonis fabula 246
Ageſilai dictum 371
Agreſte, quod nō purgatum 25
Agri fecundi imitandi 44
Alabanda, Cariæ urbs unde dicta 1382
Alabādeorum uecordia ibi.
Albutij ſententiæ 64
Alceſtis mors 636
Alcibiades tibias abiiecit de ſpecta oris deformitate 300
Alcibiadis ingenij dexteritas 69. 1013
Alcibiadis mores ibidem
Alexandria πόλις dicta p excelentiam 1422
Alexandri dictum 687
Alienis malis prudentior 41
Aliterij 1050
Alegoria metaphoræ ſpecies 3
Amaltheæ capræ fabula 239
Amaltheæ cornu 1311
Amaracinus 171
Amazonum mos 732
Ambroſia deorum cibus 1381
Ambroſia ſecundum quoſdā mel nouies dulcedine ſuperat ibidem
Amerinæ ſalicis nauſat 396
Amicitia non dirimenda 25
Amicorum abſentium, non minus quam præſentium memores eſſe oportet 102
Amoris mater ſimilitudo 88.
Amor ſui 254
Amphieraus ad Seleucianos dictum 1292
Amphictryones unde. 894
Amuſis 1146.
Anacharſidis dictum 292. 1822
Anagyraſionis lucus 57
Anaxogoræ opinio 58
Anaxagoræ ſententia de infinito 29
Ancæi fabula 191
Angeronia 805
Angeroniæ ſimulacrum ibi.
Anima quid ſecundum Empedoclem 87
Anima quid ſecundum Platonem ibidem
Anima quid ſecundum Zenonem ibidem
Animam Dei iniuſſu e corporis præſidio decedere nefas 1162
Animalia quæ apud quoſq. ſint ſacra 936
Animalium inter ſe inimicitiæ 936
Animalium inter ſe amicitiæ ibidem
Animal unumquodque minatur his armis quibus a natura eſt inſtenctū 1248
Animus fortis & conſtans 158
Animus principis 117
Animi ſedes quæ 1118
Animi peculiaris ſedes in oculis 111
Annus magnus 231
Anſer Romanis ſacer 936
Antenor patriæ proditor 1344
Anticyre 1184
Antigenidas tibicen 1169
Antimachus poeta ψινὰς dictus 731
Antinoi caſus 192
Antigoni de Alexandro dictum 1426
Antiopæ fabula 874
Antron cauernis, & ſpecubus abundat 618
Anthiſterion 108
Anuli ſuperſtitioſi 72
Apatutia 869
Apellis dictum 128
Apellis & Protogenis factum 165
Aphe 129
Aphia Veneri ſacra 489
Aplauda 1145
Apologus de ſimiis 289
Apologus de fele ibidem
Apologatio αἶνος græce 4
Apollo Lucius 460
Apollo οἴσιμος cur dictus 708
Apollinis ſimulacrum 122
Appianus, & Plutarchus eadem ætate floruerunt 1222
Aprilis Veneri ſacer 154
Aqua ſi hauriatur dulceſcat 1318
Aquila auium regina 933
Aquila cur Ioui fulmina miniſtrare fingatur 1055
Aquilarum natura 939
Aquilarum & uulpium inimicitiæ 931
Aquilæ in Romano exercitu uexillum 938
Arati Theſſali uotum 123
Arcades ſtupidi 843
Archidami dictum 1055
Archimedes ἰκανήμος cur dictus 1276
Archytas in mecanicis excellens 674
Archytæ dictum 1402
Areopagum cauſarum capitalium iudicium 1280
Ariſtagoræ hiſtoria 870
Ariſtotelis dictum 380
Ariſtides adagiorum ſcriptor 5
Ariſtippi dictum 1292. 1814
Ariſtomenis Meſſenij mira nis 534
Ariſtomanis hiſtoria ibid.
Ariſtoteles prouerbia ſcripſit 5
Arrogantia ſacrum morbum 576
Ars citharædica 300
Ars inopiæ portus ibidem
Artemon 1015
Artemon cur περιφόρητος ibidem
Artes liberales unde dicantur 542
Arthemeſius ἀντίχειρ, & περιανδράπους cur dictus 1366
Artifex quiſque ſuo delectatur opere 83
Arulator 1062
Aſciæ inuentor Dedalus 1275
Aſini fabula a Demoſthene iudicibus narrata 141
Aſinorū in pullos ſuos amor 943
Aſinus cuidius Piſander cur dictus 1371
Aſpidis uenenum uenenorū peſſimum 803
Aſpis 1116
Aſparagi 948
Aſphodelus 399
Aſſiduitatis uis 837
Aſtri 335
Aſtiagis crudelitas 1392
Atalantæ fabula 592
Athenæ per excellentiam ἄστυ dictæ 1422
Athenienſes rei nauticæ ſtudioſi 527
Athenienſes lucri cupidiſſimi 675
Athenienſis populi diuiſio 1092
Athenienſium numiſma 65. 79
Athonis montis altitudo 1086
Atalantes 1128
Atalantis fabula 57
Atriplex 1068
Attaginum fabula 861
Attageo 1070
Attica regio Oggygia olim dicta 732
Attici Mothones cur dicti 827
Auaritia in ſenibus inſanabile uitium 376
Audacia Celtica 151
Aues Memoriæ Deæ ſacræ 303
Auri uitrea 688
Auſcultationis peculiaria cōmoda 85

B

Baccho ferula, & obliuio cōſecrata 286
Bacchus e Iouis femore genitus 394
Bacchus ἐγκεκλημένος dictus 838
Bacchus quare dictus Morychus 718
Bacchus obliuionis filius 286
Bacchus fici & uitis arborum inuentor 718
Bacchus διθύραμβος dictus 1067
Bacchus cur dictus διθύραμβος 718
Bacchi ſimulacrum ibi.
Bacchanalia celebrantium mos 55
Bacides tres 1361
Bætylus 1056
Balnea apud ueteres habita

 ſacra

ſacra 352
Banda 483
Barbam auream quibuſdam ſignis antiqui addere conſueuerunt 336
Barba ſeneceutis potius 565
Barbarum unde dicatur 1176
Barbiton quid 1380
Barbiton unde dicatur ibid.
Batiſsant ampetarous lacrymæ 587
Batauus qui nunc Hollandi 1137
Bellū cur ἀκήρυκτον 1193
Beneficium ingratum, quod diu inter manus dantis hæſit 364
Beneficia quomodo multi collocant 43
Beneuolentia ciuium ad res gerendas non mediocre telum 539
Berylus 1056
Bibacitas ſenibus peculiaris 389
Blites 593
Bocchyris inſtituta 681
Beotis corporum exercitamētis ualent 327
Beoti ἄνες cur dicti 1400
Bona quæ uere bona noſtra induſtria parantur 600
Bonæ Deæ templum uiris ingredi nefas 1375
Boiiorum conſuetudo 42
Bos ad cerimnia 178
Bos Appollini ſacer 193
Bomari 1135
Brabantes agricolæ induſtrijs 175
Brachæ 873
Breuiter dictum 650
Breuitas docenti apta 1
Briareus unde dictus 1325
Bruti ſpectrum 61
Bucolicum carmen unde dictum 1388
Bulga 1244
Bulla 543
Buthus ſolidos boues uorare ſolitus 652
Buphonia 860
Buxus materias maxime æterna 612
Byſantini & Carthaginienſes inimici 42
Byſsina uestis principatus inſigne 1299
Byſſum quid 1299

C

Caduceus Mercurij monſtrifica uirga 71
Cæca teſtimonia 341
Cæcum 839
Cæciæ uenti natura 222
Cænei hiſtoria 867
Cænei fabula 1032
Calauria 1060
Calendæ dijs ſuperis dicatæ 21
Calidum 613
Calones 898
Calippi hiſtoria 1289
Callinonis elegiaci carminis inuentor 1340
Calliuboes Athenienſium dons 1288
Caliſtenis ad Alexandrum dictum 1283
Calumniæ morſus pernicioſiſsimus 633
Camelus unde dictus 1356
Campæ 1442
Caualicolæ 959
Cancer cauti ſæpius anno 58
Canes a Lygurgo prolati 30
Canendi artem ingenui non diſcebant 309
Canes eos amant, quorum ſaliua guſtarint 574
Canes uituli temere non latrant 122
Canibus monumenta ſtatuta 631
Canis fabula 308
Canis habens oculos, cor cerui 348
Cannacus, ſeu Annacus ſupra annos trecētos uixit 697
Cantherius 228
Canum genera 1090
Capræ cerebrum contra infantium morbos 369
Capio deo ſalſamentis ſem diuinam faciunt Phaſelitæ 670
Capparo caoi de publico paſtus decretus 308
Capparis canis cura ſacerdotibus mandata ibidem
Capua de principatu cum Roma contendit 2180
Caracit fabula 376
Carbones in terra defoſsi agrorum terminos antiqui tus indicabant 375
Cares tibiis in luctu utuntur 339
Carnis nihil emitur quam quod rogauri datur 228
Carmēta Euandri mater cur ſic dicta 1317
Carmenta Nicoſtrata appellata ibidem
Carmenta Themis dicta ibi.
Carneadis academici factum 349
Carpathus inſula a leporibus deuaſtata 1326
Carum mores 244
Caſtor & Pollux 158
Cataractes Nili 1373
Catena Homeri quid 541
Catonis dictum 714
Cælio ceres monſtrauit agri culturæ rationem 1225
Cælum 52
Celox nauigij genus unde dictum 1395
Ceraſtæ 815
Ceres Amæa dicta 683
Ceres etiam ἀνησίδωρα dicta 1031
Cerouia 178
Ceſcus ciuitas meuiet inops 656
Ceſtreus 129
Ceſtrei piſcis natura 896
Chabriæ dictum 1369
Caſcis poſſe dicta 761
Charadrij auis proprietas 1419
Chimæricā ſere dicitur 1200
Charetis dictum 656
Charybdis 194
Charybdis ter in die reddit quod abſorbebit 721
Carybdis etiam ter in die reſorbes ibidem
Cherophon cur noctua dictus 742
Chirographus quomodo differat a ſingrapha 1272
Choenix quid 17
Choenice ſeruis cibus diſtribuebatur 18
Chriſippus prouerbia ſcripſit 9
Cicadæ mutæ in Rhegino agro 198
Cicadæ rore paſcuntur 1440
Ciceronis menſa 1327
Ciceronis ad Horteſium dictum 1349
Ciconia pietatis ſymbolum 402
Ciconiæ Aegyptiis ſacræ 59. 936
Cij nec meretrices, nec tibicinas in ciuitate recipiebāt 487
Cilicia croco abundātiſsima 1371
Cilicium 818
Cineſias poeta 1356.1157
Cineſias cur φιλύρινος dictus 1403
Cineſias, Meliſus, & Samyrio poetarum ad poetarum cetu qui apud inferos ſunt, legati 1344
Ciueciæ gracilitas 1157
Cinnamomum 1358
Capiſtri deſcriptio 1059
Citena 675
Citharœdi præmium 43
Claudi cur cæteris ſalaciores 732
Clauium uſus a Laconibus inuentus 1402
Cleantes prouerbia ſcripſit 5
Clearchus adagiorum ſcriptor ibidem
Cleon Athenienſis capta Pylo ſuam ipſius ciuitatem furto ſpoliauit &c. 280
Coarmentari 48
Cocio 1061
Coccyx 1126
Cœli conditio 50
Colliouymus piſcis qui, & cur ita dictus 1362
Coloœctæ 724
Colophon 542
Colores naturales duo tantū apud priſcos 284
Coloſsica pro ingentibus 1379
Coloſſus unde dicatur ibid.
Coloſſus cur ſic dictus 1034
Columnæ Herculis 892
Columnæ Dodonæ 30
Combes fecunditas 760
Comitialis morbus 1240
Comœdiæ ueteres etiam docēbant
Comœdica pro ſuauiter 1065
Commodum, incommodita ti coniuncta 170
Commutatio l'hœoicum 695
Comus temulentorum deus 1198
Concordiæ ſymbolum 150
Concupiſcentiæ ſedes iecur 46
Confugium in egeſtate eſt ars 300
Conſilium ſacra res 81
Conſciuiam 964
Coniuiarum numerus 157
Conuiuij ſpecies 703
Coqui dicaces 1163
Coqui dictum Dionyſio ſuis nipeū comedenti 682.707
Corbitæ 743
Coriuthiorum ſacrificium 54
Corinthij χοινικομέτραι cur dicti ab oraculo 18
Coronas geſtare mos erat in compotationibus 488
Coronis 1133
Corſica 800.973
Corui ſalutatoris fabula 174
Corycei 97
Corycum 99
Corycus ciciliæ urbs 1371
Corydus 519
Cos inſula unde dicta 1303
Coturnicum pugna 1270
Coryla meo ſuræ genus 1348
Crabio 53
Crabronum tectus ibidem
Crat 803
Crambem ante omnia ſumere apud Aegyptios, & ſybaritas ſolenne 210
M. craſsi ad Deiotarum regē dictum 1272
Crateris dictum 612
Craſsonis Epeus dictus 706
Cremaibra 624
Cretenſes quales 89
Criſon Himeræus 1174
Crocodili natura 589
Crocoton matronæ diuites uehebantur 110
Croton 588
Cteſiphontis Pancratiaſtæ factum 139
Cuculus Aegyptiorum rex 1195
Cumani leonem ignorant 147
Cumia 1109.1143
Cupidinis laudes 116
Curſus ſecundarius 1189
Cyclaminoo 540
Cyma 1084
Cynadra cur dicatur 1364
Cynocephalus 1386
Cynoſarges Græcarum gymnaſium 799
Cypſelidæ diuinitus reges conſtituti 336
Cyrenei curribus ualent 557
Cyri dictum 1062
Cyrnus 972
Cyzicenorum nummi 808

D

Danaes fabula 762
Danaidum puellarum fabula 177
Daiucbię in honorem Mineruæ 95
Dęmon adagiorũ ſcriptor 6
Daiphantis conſilium 187
Damnari prodant 1241
Daphnidis hiſtoria 1388
Daphnis cur ἀέτων dictus 1388
Dardanus magus 1444
Darij dictum 682
Datiſmum 700
Dearmentati 48
Decumanus fluctus 255
Dedalus alcæ inuentor 1275
Diffinitio quæ ſit perfecta 2
Defunctorum laudes in cęna 664
Deglubere 950
Delphinus in natando uelox 186
Delphines antiquis ſacri 936
Demetrius cur Polioretes dictus 1270
Deiotari dictum in M. craſſum 1272
Dei uice fungitur, qui graui periculo ſuccurrit 59
Demetrij dictum 497
Democritus ſibi oculos ademit 111
Democriti dictum 551
Demonactes feſtiuiter dictũ 140
Demochatis dictum 612
Demonibus corpora aerea tribuunt Platonici 692
Demoſthenis cognomẽ 243
Demoſthenis dictum 40.159
Demoſthenis factum 294
Demonactis dictum 282
Deuiale 1008
Denses lentiſca ſucco figuntur 342
Dentium cura probro olim delicatis data 341
Depontani ſenes 210
Deſiſtendum a luxo cum adhuc eſt iucundum 595
Deum inuocandi in initijs operis apud antiquos mos 1388
Deum antiquitas quem exiſtimabat 59
Diana Munychia 1005
Diana Neleida 1231
Dianæ Epheſiæ de collo cur pagurum ſuſpenderetur 1391
Dibaphum 1442
Dictum in Cleonem 171. in Pompeium & Cæſarem 238. in Cęſarem, & Ciceronem 286. contra tonicum citharœdum. 299. Ariſtotelis in mendaces. 320. in Lampen Eginetam. 394. Coqui Dionyſio ius nigrũ commendãti. 682. 707. Alexandri 687. Philippi Macedonum regis. 488. Platonis 1173
Didimus Chalceoterus quaſi redictus 1143
Didymus grammaticus cur adamantinus dictus 305
Dies albus 218
Dignare 1135
Digiti Mineruæ ſacri 303
Dignitatis ſplendor hominum calumnias deterret 1242
Dij ſupinis manibus fingebãtur 994
Diitrephes 1197
Diluculum. 964. Dioclis dictum 226
Dinonis Tarentini ſententia 252
Diobolare. 720. Diogenis dictum 504. 593
Diogenianus adagiorum ſcriptor 6
Dionyſius Siracuſanorũ tyrannus Corinthi pueros docuit 65
Dionyſius Siculus Aeſculapio auream barbam detraxit 522
Diphthera. 203. 338.
Diſcelsio 655
Diſcendum quandiu uiuas 354
Diuinatio prudentium tantum eſt 557
Diuinatio & auguria a metu & ſpe reperta 561
Diuitiæ cæcæ 202
Diuortium quibus uerbis peragereiur 545. 1200
Dodonea ſylua 873
Dolij duo in limine Iouis 356
Draco piſcis 40
Dubium 1107

E

Eccleſia 1176
Echini terreſtris, & marini hiſtoria 200
Edentula 928
Educatio ad uirtutem 50
Elarotæ 819
Elegantis eſt ſcire quid cui conueniat 296
Elegię ad ſepulturam canebãtur 1348
Elegiæ inuentor Simonides ibidem
Ellebori uſus 349
Elleborum pro inſania 1284
Elephanti partus 370
Eleuſina ſacra 319
Eleuſi locus cur dictus 1357
Elogium ſtatuæ Neronis appoſitum 1203
Emortualis 1229
Empedoclis mores 647
Empuſa 511
Ephemerus 1054
Ephemerus herba 1228
Ephialtis proceritas 1318
Ephorum magiſtratus decõ tractibus cognoſcebat 162
Epicuri imago in tabulis, & anulis 202
Epichyſis 510
Epimenidis cretenſis ſomnus 392
Epimenidis uaticiniũ 1189
Erebinthus 21
Erebus unde dictus ibidem
Eridas 633
Eremodicium 220
Eruditio nemini contigit, niſi labore parta 600
Eſurienti eſca carior auro 590
Eteoclis fabula 643
Euander ſcripſit deos octo rerum ſummæ imperare 297
Euentus ſtultorum magiſter 40. 1005
Eunomi citharedi fabula 198
Euphorbi fabula 632
Euripidis mors 307
Europæ fabula 824
Eutropius eunuchus ſuo cõſilio perditus 82
Exarmare 1369
Execrationis templum 112
Exilium Apollinis 636
Exorbitare 51. 1326
Ex præſcripto uiuere 131
Extemporanea dictio uitanda 1374
Extremum 68

F

Fabarum apud Aegyptios religio 20
Fabarum uſus in ſuffragijs 19 20
Fabas tangere, aut nominare Flamen dialis prohibitus 20
Fabæ apud Romanos Funeſtæ ibidem
Fabæ crudæ etiam eſurienti ſaccarum ſapiunt 682
Fabis Pythagoras ueſci ſolitus 20
Fabij pictoris ſententia 246
Fabula proſpicientis Herculem 308
Facium uſus in certaminibus 95
Facies truculentæ & horrendæ depingi in clipeis ſolent 490
Facta recta, ſunt prædicanda 365
Fama a factis uelut e fonte naſcitur. 1261
Fames iracundiam exaſperat 1227
Famem enecare 393
Fata numinum toleranda 124
Fauentia 820
Ferocia ex ſacietate 65
Ferula Baccho, & Sileno ſacra 650
Ferula cędebantur & pueri, & milites 622. 630
Ficulnum 1217
Ficulnus deus 324
Ficus Mercurio ſuſpendi ſolita 710
Ficus oculorum uitium sbi. eidem facientia apud Ciceronem 293
Figura corporis relucet in oratione 74
Fimi uſus apud diuerſos homines 939
Flaccus, flacidus, flaceſcere 1030
Flamen Dialis quid geſtare uetitus 1216
Flamini Diali anulum ſolidum geſtare non erat conceſſum ibidem
Flamini Diali hederam tãgere nefas 1216
Floces 1145
Fœnus 370
Folus olim ſuffragia ferebãtur 1:23
Fons Arantæ 632
Fontes pernicioſi 54
Formicæ prægrandes 132
Formicæ ſerpentum carne neſcuntur 1304
Foruli 430
Fortes uiros ob robur Leoni, ob prudentiam uulpi Plutarchus comparat 606
Fortuna mediocris patet inuidiæ 1142
Fortuna rectę inſtitutionis, perſuaſionis & prouidentiæ ſoror 378
Fortuna omnis in ſenſu ſapiẽtis habitat ibidem
Fortuna nemini dat bonam mentem 570
Fortuna ſecunda nocentior aduerſa 316
Fortunati dies 217
Fortunæ tribuitur, quod accidit præter animi deſtinationem 1215
Fraces 1145
Frequens quod aſſiduus uſus, perpetuum quod reddidit natura 1205
Frigere 565
Frons animi ianua 568
Frons genio ſacra 303
Frons pudori ſacra 347
Frons iuſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index 348
Fringalis 1413
Frugi ibidem
Fulgur ne quid lederet 319
Fumum acerrimum ex ficulno ligno 324
Fundamentum prima, faſtigiũ ſuprema operis pars 90

G

Galbæ cuiuſdam fabula 449
Gallicinium 964
Galli gallinacei poſt pugnã ſuam decãtant uictoriam 624
Gallorum animi natura 963
Gallus ſacer 25
Gargara mons 1134
Generis claritas quaſi ſax addita 1262
Genua Miſericordiæ ſacra 305
Genus hominum quale in conuiuijs conueniat, aut non

non coniungi debeat 88
Geradæ dictum 1049
Gladiatoris ſora 155
Glande ueſcebantur antiqui 1057
Glans apud Hiſpanos in delitijs habita 160
Glauci hiſtoria 1068
Glauci fabula 1028
Gorgon animal Lybicum 1584
Gorgonum fabula 63.1583
Graculus 87.171
Grallæ 1239
Græci abſque ſoleis accumbebant 1199
Græcia nequaquam nouit fidem 339
Græcorum compotationes 44
Gygis fabula 72

H

Habitus Lacedemoniorum in bello 1005
Halcyon 647
Harmasij modi 1169
Harmoniarum quinque ſpecies 107
Harmoniæ genera 1274
Harpocrates 1025
Hæreditas quinque modis ſacris aſtringitur 143
Hebræi 819
Hecatæ ſacra trivia marina 26
Hecatæ triglantina 1108
Hecalus Iupiter cur dictus 1391
Hederam tangere Flamini Diali nefas 1216
Hecuba in canem conuerſa 1583
Hegeſias ἀγγία μήνυσις cur dictus 1340
Helotæ 1206
Heraclitus aqua inter cute laborauit 1323
Heracliti opinio de ſole 1176
Hercules Adonidis imaginem contempſit 342
Hercules quarta luna natus 63
Hercules idem cum Mercurio 1314
Hercules χάλκεντερος 1014
Hercules quo ornatu deſcendit ad inferos 147
Hercules quadragintatres varro enumerat &c. 304
Herculis cum Hydra pugna quid 1272
Herculis templa feminis ingredi nefas 1375
Herculis columnæ 892
Herculis fabula 60
Herculi lucri partem decimam uouere pleríque ſolebant 1535
Herculi malum ſacrificatur 661
Hermæum 1153
Hermione templum Cereri & Proſerpinæ ſacrum 618
Herodicus 1142
Herodis Attici dictum 187
Heſychius adagia ſcripſit 6
Hippola 1043
Hippurus piſcis nulli præteris 594
Hiſtiæi hiſtoria 870
Hiſtoria unde dicta 74
Hiſtoria de Heſiodo 629
Hominis menſura 279
Homo ſomnium, umbræ 544
Honeſtarum rerum nulla ſatietas 501
Horatiú nunciat gallus 25
Horatij Coclitis ſtatuæ hiſtoria 81
Honor uirtutis præmium 365
Hortimerum 571
Hoſtis ibidem
Humor marinus 175
Hyberni hominis non illepida fabula 1182
Hydra Herculis 130
Hydragiri natura 1376
Hylæ fabula 179
Hymettus mons mellificio nobilis 104
Hypanis flumen 1055
Hyperæ 871

I

Ialemus qui & Linus 1314
Iambi pedis proprietas 1149
Ianuæ Muſarum candidæ 112
Ibyci poetæ mors 374
Ictus 920
Ichnuſa 886
Idea 852
Idos diis ſuperis dicati 22
Iecur anſeris in ſumma deliciis erat 1197
Ignis cœleſtis ferula a Prometheo exceptus 631
Imbrus 1363
Impium ubnegare uirtutis diuturnitatem 152
Improborum ciuitas 725
Inæqualitas diſcordiæ bellique mater 400
Inciti calculi 1164
Induciæ bellum non finiunt 1246
Infelicitas ſtultitiæ comes 577
Ingenia ſumma ſæpe in occulto latent 258
Ingenui canendi artem non diſcebant 500
Ingenui pueri caſus 536
Ingenui tribus nominibus, quæ tribus literis notabant, uſi ſunt 715
Inſania antiquitus ſquillis expiabatur 540
Inſanitas 1218
Inanus pro magno 1083
Inſomniorum poetæ 648
Interceſsio 665
Interdicere aqua & igni 1200
Inus fabula 764
Iouis a Megarenſibus Leucothue dicta ibidem
Ionica conſuetudo 225
Iouis filij humani 1234
Iouis in cuculum uerſi fabula 1081
Iouis ſummi mens omnia complectet 695
Iſter Germaniæ fluuius 1525
Iſthmij ludi in Palemonis honorem inſtituti 764
Iſthmus quid 1395
Itia auis quę & phaſianus 920
Ityphallus 852
Itys 920
Iudices cur ſententiam laturi ſedaut 1387
Iudicum imago apud Thebanos 940
Iulius Cæſar maluit in frigidulo oppido primus eſſe, quam Romę ſecundus 541
Iumentum 52
Iunius menſis Iunoni dicatus 164
Iuno Acræa 54
Iuno cur Ἀκραία dicta 1378
Iunonis epithetum λευκώλενος 829
Iunonis Teliæ ſimulacrum 1081
Iupiter cur Hecalus dictus 1391
Iupiter καταιβάτης 1031
Iuramentum 640
Iuuenum affectus immoderati 282
Iyngis uſus in ueneficiis 1323
Iyngis fabula ibidem
Iynx quæ & motacilla ibidē
Iynx 1129.1130

L

Labyrinthus unde dicatur 757
Lacedemones circa leges diligentes 527
Lacedemoniorum reſponſū 63
Laconis cuiuſdam dictum 500
Lacte, & mola ſalſa ruſtici diis ſacra faciunt 663
Lactes 1217
Lætua 451
Lagena 875
Lactuca marina 718
Lagophthalmi qui 1194
Lais Corinthia 159
Lamachi dictum 790
Lamiæ unde dictæ 1352
Lapithæ unde dicti 1304
Lapiana 1084
Lapius primu. caſoi, iteratus ſtultitiæ tribuitur 197
Laribus pręmiteræ immolabantur 277
Lathyrus 22
Latomiæ 1384
Lauerna dea furum 1002
Lauernionca ibidem
Laudare una defunctū 664
Laudes fortium uirorum tibicines olim decantabant 624
Laura Sami angiportū 969
Laurices aues uenis frequens 700
Laurus aduerſa ueneris 64
Laurus fulmine non tangitur ibidem
Laurus in amatoriis maleficiis incendebatur 668
Lauretum Romæ quando tacuit 64
Lectionis peculiaria commoda 85
Leges ſumptuariæ 383
Leguminum uenerem irritant 29
Lemnij cur Sintiens dicti 1313
Lemnia 164
Lentiſci ſuccus 341
Leotrophides 1180
Leporariæ aquilę 934
Lesbij & Cumani ſtolidi 147
Lethe unde dictus 21
Lethum 102
Lenidenſa ueſtia 892
Libertas ſeruis in Saturnalibus 108
Libes Plaphoni ſem diuiſam faciunt 117
Lina 895
Lindonium 644
Linguam a maledictis ſemperate 548
Linus qui & Ialemus 1324
Literarum laus 534
Literæ apud Samios inuentæ 1131
Literæ muti præceptores 85
Liuię Auguſti Veientanum reuiſenti quid accidit 63
Londinum 644
Londini ciuitas origo ibidē
Longinus Caſſius Porphyrij præceptor 1371
Longurio 1127
Loquacitas in mulieribus inſanabile morbum 576
Lucas 478.1195
Lucernę ſymbolo uita repræſentata 684
Lucius Apollo 660
Lucios Sicinius Dentatus qua de cauſa Achilles appellatus 304
Luporum interfectoribus Attici pręmia dabant 493
Laſciuiæ non niſi libero acie caotant 1339
Lyceum gręcorum gimnaſiū 799
Lydi primi omnium caupones & roſtiſores extiterunt 659
Lycurgi lex 252
Lycurgi inſtitutio in conuiuiis 286
Lyſimachus Ariſtidis filius a uirtute paterna degenerauit 706
Lyre 901

M

Mactus uirtute 617
Mæander Lydiæ fluuius unde dictus 757

Magicæ

Magicæ uoces quæ 706
Magiſtratus officium 276
Mala amoris ſymbolum 592
Mala ueneri ſacra ibidem
Mancipia laudatiſſima 342
Mandragora 1121
Manu 684.964
Marcus Tullius M. Tullij filius plurimum a paternis uirtutibus degenerauit 706
Margetis dictum 355
Margites matrimonium 355
Mare ſalſum eſſe ut diſcas, nihil opus eſt totum ebibere 381
Manes aſphodelu uictitant 399
Manſuetudo pacis pietatis 25
Manticulari 968
Manuum geſtus uelut altera lingua 128
Manumittendi Athenis ſerui capitis pilos deradebãt 333
Marij interitus 53
Maritima uſura 1811
Mars [illegible] 1163
Marullus mimographus quo tempore floruerit 1389
Marſyæ interitus 1508
Maryandinæ tibiæ 1347
Maſſilia unde dicta 566
Mathematicæ diſciplinæ 861
Matrimonij cæremoniæ 1183
Mauſolei deſcriptio 1058
Melancholicorum inſomnia diuinatione carent 80
Melanurus piſcis latine oculata 17
Meleſias Thucydidis filius à uirtute paterna degenerauit 706
Meliæ arboris genus 748
Melicerta a Corinthiis Palemon dictus 764
Melitus, Cineſias, & Samyrio Legati poetarum ad poetarum cetum, qui ſunt apud inferos 1344
Mellis inſimu laudatur pars 306
Mendaces quid lucri faciant 310
Mendicitas inexplebilis 606
Menedemi dictum 104
Menſa apud antiquos ſacra 560
Menſam inanem tolli apud Romanos nefas erat 18. 382
Mercurij plura cognomina 919
Mercurij ſigillum buxi ligno ſcalpendum 612
Mercurius & Hercules idem 1314
Mercurius φώρης dictus 1376
Menſon perſonæ inuentor 1165
Metius & Polymneſtor 126
Metragyrtæ 1409
Metus & ſpes diuinationem, & auguria repererunt 561
Micare 338
Midas uermiculus 742
Midæ fabula 148.249
Milatorum laus 163
Milo adagiorum ſcriptor 6
Milonis Crotoniatæ factum 102
Miluus apud Britannos ſacer. 936
Minerua militiæ, & doctrinæ præſes. 1349
Minerua ingenij nutrix 45
Minerua diſciplinarum præſes 47
Mithecus rei coquinariæ ſcriptor 1412
Mithras Perſis ſol. 1190. 1409
Miſericordiæ ara 643
Mnaſſas colophonius poeta talpa dictus 472
Mnſiperator 417
Moly herba 270
Momus 226
Mores principis 233
Mores hominis deus, ſiue fortuna 578
Morſimus tragicus poeta ineptiſſimus 1371
Mortales Deum imitantur cum ſunt benefici 59
Morycus poeta tragicus 719
Mos in funeribus. 102. in iudicus. 180. Thracum in ſacrificiis 307. Athenienſium Leocoſcito 919. gentis Thracię 383. apud Argiuos 336 Phœnicum in luctu 359. Romanorum 382. apud Græcos 397. apud Germanos 394. Sybaritarum 507, in ſacrificiis 560. in uictoria 592. in ſolutionibus gentilium 683. galloium grilli naceorum 624. Romanorum in epulis 635. Atticorum 664. Phaſelitarum in ſacrificiis 670. Regis Perſarum 689. in conuiuiis 692. 694. Scytharum 697. Athenienſium 1219. Haliogabali 197. Eudiomis 298. antiquorum 275. 288
Motacilla quæ & iynx 1328
Motacillę uſus in ueneficiis ibidem
Mothon 827
Morìones cur Attici dicti ibidem
Motus uitæ argumentum 85
Mulæ partus 250
Mulier irata 35
Mulier rixoſa 138
Mulier mala malorum theſaurus 131
Muli perpetuarij 1097
Mundus ſuis cultoribus dat uerba 815
Munus exiguum a tenui amico miſſum ut maximum accipiendum 663
Munichis Diana cur dicta 1290
Mus acrius audit 148
Mugilis inter piſceselociſsimus 316
Muſarum candidæ ianuæ 112
Muſeum quid 1572
Muſica 1157
Muſices nomine omnem liberalem eruditionẽ deſignabant ueteres 1197
Muſſare 295
Muſtaceum 1115
Muſtella in uenatione infelix omen 110
Myica corona utebantur reges 1060
Mylus Dianæ ſacerdos 900
In ſacris 236. Romanorum in ludis 241. Macedonum 243. in computationibus 265. Athenienſium, & Bœotorum. 266. Phocenſium in fœderibus ibidem in ſacris 277. mulieris abominantis inuidiam 186

N

Nares indicium iracundiæ 709
Narthecium 1102
Naſuti 337
Natrix 1010
Natura hominem non lędit 28
Nauium uaria inſignia 745
Naupectus 112
Naxia cos duriſſima 305
Nęnia 766
Neadas 1071
Neceſſarij 512
Neceſſe eſſe 1102
Neceſsitas dea parcarum mater 539
Natura moleſta 1805
Neceſsitas ictus caret 139
Nectar deorum potus, uel cibus ſecundum alios 1381
Nefas guſtare Heroum reliquias 23
Neida in auem ſui nominis mutata 1406
Neleidã Dians 1131
Nemeſis dea iactantiæ ultrix 301. 642
Nemini mortalium datum eſt ut cuncta noſcat 563
Nemini ſua fortuna ſatisfacit 345
Nemo ſapiens niſi ſanus 350
Nænia 766
Nepa 1036
Neptuni filij truces 1233
Neptunus fabula 345
Nequam 1113
Neis, centauri fabula 779
Neronis ſtatuę elogiũ 1803
Neoſtrata Euandri mater 1317
Niuem non eſſe albam dixit Anaxagoras 394
Noctis diuiſio apud Romanos 964
Noctu cur acrius quam interdiu loni audiantur 1308
Noctua Mineruæ ſacra 63
Noctuę uolatus 63.79
Non omnibus idem pulchrũ 122
Nonę dijs ſuperis dicatę 21
Nox pudore uacat 672
Nubere mẽſe Maio Romanis inauſpicatum 163
Nulla ętas ad diſcendum ſera 106
Numerare præteritas undas 1237
Numeri impares efficaciores 524
Numidica auis 950
Numiſma Athenienſium 293. 700
Numiſma Peloponneſiorum 596
Numiſma Tenedi regia 378
Nuptiarum cęremonię apud Athenienſes 208. 732
Nuptiarum pompa qualis 1033

O

Obeliſci & pyramides ſummis uiris erigebantur 335
Obiceua 1097
Occaſiones mali uitandę 96
Occaſionis ſimulacrum 317
Occultare natiuos mores difficile 667
Ocni fabula 183
Octo certaminum ſpecies olympiis 897
Octo demeſſe Euander ſcripſit ibidem
Oculi in amore duces 138
Oculum appellant amantes, quod charum unice eſt 1246
Ocul⁹ domini ſaginat equum 86
Oedipus matrem uxorem duxit 701
Oedipus oculus ſibi eruit ibidem
Oeneus Meleagri pater 204
Oenomaus hiſtrio 1895
Oenomaus Piſæ rex ibid.
O ſtruin 708
Officium officio prouocatur 43
Offucię 316
Ogygia Thebanorum regio dicta 732
Olere probitatem ſedes decet 1186
Olei ſumma pars laudatur 306
Oleum mare tranquillat 301
Oleum nitorem addit 1234
Ollę 1137
Olympias Marſyę diſcipulus 1819
Olympius quidam cur [illegible] dictus 731
Omnes cupimus, anno ſicere diſceſcere 345
Omnium dulciſsimum eſt accipere 857
Onager 517
Opes cęrę
Opes magnę ſunt, bonam habere mentem 1172
Opes ut index hominis ingenium arguunt 186
Opiniones de anima ſecundum Platonem, Empedoclem, & Xenonem &c. 88
Oppidu 1281
Opportunitatis uis 317
Opus eſſe 1102

Optima

Optima a teneris eligenda 1205
Oracula Delphis quomodo reddi ſolita 1400
Oratio animi ſpeculum 264
Origenes Theologus adamãtinus dictus 305.1143
Oreſtis iudicium 1349
Orimalides 1447
Oryges contrario ſunt pilo 1414
Oſiris mors 26
Oſiris ſol dictus apud Aſſyrios 1409
Oſſifragæ aquilæ 934
Othis & ephialtis prozeniæ 1318
Oues laudatæ 97
Ouum aceto maceratum 369

P

Paguri natura 1391
Pagurus cur de collo Dianæ Epheſiæ ſuſpendatur ibidẽ
Palæſta 510
Palma 120
Palmæ corona 119
Palenum qui & Melicerta 764
Pallas e Iouis cerebro genita 394
Pallas Athenienſium protectrix 1204
pallas Poliades 649
Pallas παρθένος 1147
Pallamedes belli Troiani ſcriptor 1268
Palamedis poema ab Homero abolitum ibidem
pallium græcorum ueſtimẽtum 1179
Pallium 1117
Palpare 917
Palpones ibidem
pandetæ nomen unde 41
pandoræ pyxis 133
panegyris 711
panionium concilium 1006
paralus periclis filius ſtupidus 706
paraſiti ennuluæ fabula 157
parœmia quid 1.1
parœmia unde dicatur 2
parœmia a ſententia quomodo differat 4
parœmiæ quæ optimæ 2
parœmiæ quid proprium 2
parœmiarũ genus antiquiſſimum 6
parricidium 1203
parricidij pœna ibidem
paſeres magni 670
paſiphes fabula 765
pauper numquam probus 702
pax finit bellum 1246
pecunia ut pecuniam pariat præter naturam eſt 371
pecunia uelut altera hominis natura 561
pecunia amiſſa exanimis eſt homo 1156
pecunia traiectitia 1211
pecuniæ uires 674
pectis 310
pelaſga gens errabunda 1338
peneſtæ 819
pentheus ſero Bacchum reuereri cæpit 40
perſona 949
perſonæ inuentor quis 1165
perdices 156
perdicis aſtutia 891
pericli concionanti noctua aduolauit 63
perpetuarij muli 1097
perpetuum quod indidit natura 1203
perſarum mores 922
perſarum immanitas 1502
perſarum regis luxus 1319
perſæ per Mithram iurare ſoliti 1410
pertica 1113
pes 872
phagon notax
pharus 1436
phaſiani ab Aegyptiis orundi 585
phaſis Colchidis fluuio 1323
phegra ciuitas, quæ & pallene 1300
phidiæ ueous 846
philetа 1157
philetæ gracilitas 1137
philippi Macedonum regis dictum 688
phocenſium factum 166
phoci hiſtoria 703
phœnices & Cares tibiis in luctu utuntur 359
phœnices Herculi coturnicẽ ſacrificant 61
phœnicum commutatio 695
phœnix Achillis formator 1391
Phœnix cur πολύχρονος dictus ibidem
phœnix auis mors & ortus 1313
phoci filiarum fabula 762
phrygis fabula 673
phynes dictum 1192
Phrynes cur κλαυσίγελως dicta 1411
Phines altera cur παπιδῶν cognomen fuerit ibidem
pica auis Baccho ſacra 1071
pictura muta poeſis 86
pieriæ hiſtoria 1131
pietas ſecundum plutarchũ 283
prioris dictum 1310
pipolo 1178
pireus unde dictus 1005
piſander aſinus Cnidius dictus 1371
piſces uocales 206
piſcium genus peſtem non patitur 1100
piſtores Romæ quando eſſe cæperunt 829
pirithous Theſei ꝯunus 1186
platonis nobilis ſententia 104.153
platonis dictum 1175
platonis philoſophia nominis obſcurata 45
plutarchus proverbiorũ collectanea ſcripſit 5
plutarchi opera adagiis ſcatent 6
plutarchus & Appianus eadẽ ætate floruerunt 1172
pluto diuitiarum deus 202
plus quomodo intelligatur 1257
podoniptrum 798
poeſis muta pictura 86
poeſis philoſophiæ admixta 115
poeſis non abſque fabula & mendacio 596
poetarum uerſus in conuiuiis cani ſoliti 3
polemonis Laodicei ad Aeſculapium dictum 1283.1378
polemon ſe in ſepulchrum uiuum condi iuſsit 1378
poliorcetes Demetrius dictus 1470
politæ ſacellum 66
polignoti Thaſij pictura 183
polynicis fabula 643
polypi natura 69
polypus uitium uarium 83
pollyrrhene 802
Cn. pompei dictum 1298
poſterior dies prioris eſt diſcipulus 314
præficæ 865
præuaricari 1126
preces tyrannorum neceſsitati admixtæ 1243
pretelli de Bœotiis dictum 1292
primitiæ diis antiquitus cõſecratæ 251
princeps dei imago 418
princeps ſolidam noctẽ dormire non debet 688
principis animaa 117
principis officium 600
priſci hominibus, locis, ædibus binos attribuebant genios 61
priſci philoſophi a uero aberrauerunt 51
proletarius 1425
prolytæ 901
promethei, & Epimethei fabula 41
proſerpina Axeſia dicta 683
protogoræ mos 1186
protagoræ ſophiſtæ fabula 576
protogenis, & Apellis factũ 165
prouerbia qui olim ſcripſerunt 5
prouerbia unde ſumantur c.13
prouerbia mutilata 9
prouerbia ad quæ conducãt 7
prouerbiorum uſus antiquiſſimus 6
prudentia uitæ uſu, multaq. experientia paratur 353
prudentia ſua unicuiq. deus 578
pſecades 731
pſeudarbata regis oculus dictus 76
pſittachus quando diſcat 806
pudicitia theſaurus incomparabilis 1175
pueri Athenis, & Romæ quid diſcebant 365
pueris qualis honos apud Argiuos 336
pumicis proprietas 181
puppis honeſtior pars nauis 1226
puſtulæ in naſo mendacibus adnaſcuntur 1129.1130
pygmei 1034
pygmei unde dicti 1270
pylus 705
pyramides, & obeliſci ſummis utris erigebantur 355
pyrrichia ſaltationis genus apud ſpartanos 1356
pyrrhichia unde dicta ibidẽ
pyrrhidictum 65
pyrrhonis ſecta 1364
Pyrrhonij cur ἐφεκτικοί & ἀπορητικοί ſiue σκεπτικοί nuncupati & ζητητικοί 1364
pythagoras fabis ueſci ſolitus 20
pythagoræ auctoritas 624
pythagoricorum iuſiurandũ 727

Q

Quare homines dij dicti ſunt 257
Quadrangulus ſui ſimilis 1186
Quadrantalis 333
Quercus Ioui ſacra 173
Quercina dodonea ſylua ibid.
Quæ ocyſſime conſeneſcunt 289
Quæ conſeneſcunt tardiſſime ibidem
Qui Herculi decimam conſecrat &c. 62
Quiritare 342
Quod bonum idem ſimplex 106
Quod malum id uarium eſt ibidem
Quomodo, & quando principibus loquendum 158
Quo ornatu Hercules deſcẽdit ad Inferos 147

R

Ratio non omnium paris habenda 134
Raiæ piſcis natura 315
Ranunculi herbæ proprietas 883
Recipere 1085
Regulus qui & trochilus 936
Remoria 164
Res mortalium circulus 314
Reſponſa delphici oraculi 282.297
Retiam pro rete 1128
Rhadamanthi conſilium Luciano datum 18
Rhamnuſia 643

Rilus

Riſus interdum improbum demonſtrat 142
robur in neruis 166
Roma per excellentiã vrbs dicta 1422
Romanorum iuſiurandum 640
Roſa priſcis in precio 644
Roſę ſummus habitus olim honos ibidem
Rubicon flumen 168

S

Sacra Eleuſina 319
Sacra in honorem cereris 618
Sacra in honorem Bonæ deæ ibidem
Sacra facere pro ſalute laborantis uel in parentalibus 143
Sacra res conſilium 81
Sacrificia in honorem Hylæ 879
Sacrificia ſine uino quibus deis fierent 743
ſacrificium Fecialis 34
ſacrorum mos 18
ſępia corde caret
ſalacitas murium mira 663
ſalaconia paupertas 1249
ſalmoneus mechanicarum artifex 1265
ſalpæ torpor 180
ſal leuat 25
ſalſum 546
ſalſicydo uitibus inimiciſsima 593
ſalſuginoſi uicinia 173
ſambuci pœna 64
ſambuca 898
ſamæna 1132
Samos inſula cur, ... & ... dicta 725
ſamyrii, Meliſſus, & cinetus poetarum ad cæſum, apud abſectos poetarum legati 1344
ſanctus Romanorum deus 1185
ſanſucum 173
ſapientes ſeptem apud Græcos 364
ſapientiæ myſteria obtecta 45
ſapiens in eodem bis non labitur 197
ſapientum filij ut plurimum ſtupidiſsimi 706
ſarcinator unde dictus 1246
ſardanapali ſepulchrum 1156
ſardanapali epitafium 954
ſardo, ſiue ſardon inſula 718
ſaronicum mare unde 837
ſatietas ex opulentia 63
ſaturno quomodo ſacrificabatur 573
ſaturno quare aniquitus ſacrificia fiebant ibidem
ſatyrij herbæ proprietas 1452
ſcarabei natura 938
ſcarabei omnes mares 941
ſcarabei in Aetna monte pręgrandes giguuntur 942
ſeipſo foſſa & uallum aduerſus uim carthaginienſiũ 31
ſciron 1408
ſcopeliani dictum 1389
ſcorpio piſcis 40
ſcytharum iuſiurandum 59
ſcytharum de uitæ felicitate iudicium 697
ſcythę ſupramodum iracundi 537
ſcythæ equino ſanguine pro cibo, & potu utuntur 1361
ſcythia cur feris abundet 910
ſcyllæ Niſi regis filiæ fabula 295
ſcylle phorci, & cratædis filiæ fabula ibidem
ſecundarius cuſſus 1189
ſenecæ ingenium amœniſsimum 117
ſenectæ uitium 52
ſenectuti ſors, ocium, & quies 105
ſenes probitatem olere debent 1186
ſenes depontani 210
ſenſuum iudicium fallax 1173
ſententia manuum porrectione antiquitus comprobata 666
ſæpia non idem quod mela nurd 28
ſæpia corde caret 1431
ſepulturæ magna apud ueteres religio 375
ſepulchra, & ſacella mouere nefas 369
ſertorij factum 221, 365
ſeueritas Lacedemoniorum 365
ſermo hominis iudicium 74
ſetuis dimidium ingenij auferi Iupiter 1389. 1418
ſeruorum nomina diſsyllaba e monoſyllaba 859
ſibillæ Erithrææ uaticiniũ 838
ſibillæ tres, & earum nomina 1363
ſicophantæ unde dicti
ſiculi natura dicaces 504
ſilicernium 461
ſilphium 479
ſilurus piſcis qui, & ſturio 1030
ſilurus piſcis aura uictitat 1100
ſimia 716
ſimiæ natura ridiculæ 906
ſimiarum copia in Mauruſia 591
ſimiarum honos apud Pithecuſios 1423
ſimilitudo amoris mater 88
ſimilitudo morum, & inſtituti beneuolentiam conciliat 1229
ſimonides elegiæ inuentor 1348
ſimulacrum Aegyptiorum 117
ſimolacrum Apollinis 122
ſimulatio diuturna eſſe non poteſt 381
ſinope meretrix Abidus dicta 1132
ſinsies Lemnii cur dicti 1313
ſiphnus inſula 1314
ſiſapo 1178
ſocrates ſubtilium nugarum antiſtes 285
ſocratis peculiaris genius 61
ſocratis effigies, mores, & encomium 835
ſocratis iuramentum. 787. 640
ſocratis dictum 272. 648. 682
ſocratis dictum de proprio amore 23. 272
Sophocles ... & ... dictus 1291
ſophocles unde dicatur 535
ſophron mimographus adagiis ſciret 1371
ſolem deorum ſummum per ſe iudicans 1190
ſol mundi oculus a philoſophis appellatur 1378
Sol ... 1374
ſoles apud uarias gentes uarię appellationes 1409
ſolonis ſententia 835
ſolonis lex 286
ſolonis apophtegma 18
ſolonis dictum 558
ſomnus regis 641
ſomniare 145
ſomniare ſperandi genus ibidem
ſomnia amantium ſpes ibidem
ſomnia turbulenta 225
ſomnus primus &c. 1337
ſomnus, fames, & hiems extinguit 648
ſordes 1033
ſordidi ibid.
ſoſia ingenium probi non ... 50
ſortes ... 812
ſpartanorum mores 710
ſpartanorum habitus 1273
ſparti genera 1250
ſpeculi quomodo imagines reddant 545
ſphyngis ſimulachra pro templis ab Aegyptiis dedicatur 1350
ſphyngis fabula 1350
ſphyngis ſymbolum 1306
ſpiſsigradiſsimus 1239
ſplendor 1083
ſpurius 793
ſtaphilus uinum oſtendit aqua diluere 521
ſtater 800
ſtatera Aequitatis ſymbolũ. 17
Stephanus Thucydidis filius ſtultus 706
ſterculeus ſaturni cognomẽ, 940
ſterculos Fauni filius ibi.
ſtudio ſuo quiſque ducitur 83
ſtultitiæ comes infelicitas 577
ſtylus graphiarius 221
ſuaſum 1224
ſubulcos Aegyptii nec in templa recipiunt, nec ad matrimonium admittunt. 872
ſuffragia foliis olim ferebantur 1323
ſuffragia ferebantur fabis. 19
ſuidas prouerbia ſcripſit 6
ſupercilia ſuperbię ſedes. 1425
ſupplicandi mos apud perſas 1075
ſuſus 1249
ſus abominandus apud Aegyptios 872
ſybaritæ gallum gallinaceũ non aluot 507
ſybillæ cumeæ fabula 1024
ſycophantę ſiculus gladius dictus 710
ſyllę dictum de Mario 1395
ſymbolum pietatis ciconia 402
ſymbolum 845
ſympuuiom 518
ſynanche 294
ſyngrapha quomodo differat a chirographo, tabulis, & codicillis 1272

T

Talentum Atticum minus, ſexaginta, magnum octogınta libras ualebat 249
tali tabula 883
taliis ſuffragia olim ferebantur 623
talorum luſus 83. 682
talus 884
tanaquil, quæ & caia 1185
tantali fabula 221. 634
tarcoſellæ uis 884
tauri in Epiro quando non appareant 48
telchines 613
telegoræ fabula 562
temperãtiam ſectari, intemperantiam fugere 1175
templum execrationis 112
temporis & opportunitatis obſeruatio 317
tempus omnium ſapientiſsimum 572
tenedi lex 1012
tenedi regis numiſma 378
tenæ fabula ibid.
terprandi leſbii cantoris factum 259
teſſera 418
teſtudines in carmania 66
tetragonum ex omni parte ſui ſimilis 1162
thaletis ad ſolonem dictum 1289
thaletis dictum. 102. 271
thalia una gratiarum unde dicta 1152

Tharion pictor 1482
Theætetus adagiorum ſcriptor 6
Theatis Euandri mater 2387
Themiſtocles tuis uoibus 799
Themiſtocles cur habitus in doctior. 635
Themiſtoclis dictū 42. 499
Theophraſtus adagia ſcripſit, quę Zenobij nomine circumferuntur 5
Theonidis mulierculæ fabula 681
Theotimi fabula 675
Theramenes cur κόθορνος dictus 72
Theramenis pęnæ 1399
Thericles 849
Theſſali equeſtris rei ſtudioſi 527
Theſſali magi & uenefici 124
Thiodamantis fabula 1438
Thracia Martis domicilium 1450
Thraſilai dolcis inſania 763
Thuvius Verconij ſupplicium 137
Thurinus ſomo necatus 607
Thieſtes filiorum nomina 1343
Thymbra 612. 1109
Thyonus 658
Tibiarum in luctu uſus 359 1347
Timallus 1212
Timocreōtis epitaphiū 299
Timotheus Atheniensium imperator mars rex dictus 1012
Timotheus cantor 100
Titam Achemoniis ſol dictus 1409
Tithonis fabula 278
Titrulliſcium 334
Tmolus Siciliæ mons croco abundantiſſimus 1378
Toga Romanorum, pallium Græcorum ueſtes pacis, ſaga autem belli 1117. 1179
Torpedinis natura 315. 896
Tradere 1114
Traiectitia pecunia 1211
Triarij ſextus ordo 37
Tria aurea præcepta 284
Tricari 97
Triones ibidem
Trieterica 2024
Triglantina Hecate 2108
Triobolus anuoiſma 80
Triochea 2014
Tinebulos qui & regulus 936
Troiani quando de reddenda Helena conſultare cœperunt 40
Trophonij varia hiſtoria 448
Truciæ veſtalis virginis factum 177
Tibij populi qui 1396
Tydeus unde dictus 2344
Tyrannos portentum 76
Tyrotarichus 2238
Tyrrhenorum ſuperſtitio 17

V

Vadum 58
M. Varro argumenta fabularum a prouerbijs ſumpſit 6
vatum genus irritabile 378. 1248.
vectij valeotis dictum 1369
velabrum 968
Velitari 1251
venationi infeliv omen oiu ſtellæ nomen 110
veneris iactus in talorum luſu feliciſſimus 81
venus Phidiæ 846
verecundia in lecto, & in conuiuio 1237
veritas temporis filia 572
veritate nihil robuſtius 8
veritatis conſideratio 257
Vermis e uetuſtiore oiue naſcitur 587
verſus poetarum in conuiuiis canebantur 3
verum a pueris, ebriis, & inſanis auditur 292
veſica 2457
veſtæ fabula 277
veſtigia domini agris ſtercus optimum 86
vexilla Romanorum quibus animalibus inſignita 958
viaticum honeſtiſſimum honeſta ars 300
victoriæ ſymbolum 63
Victimas fas non erat conſtringere, niſi peractis myſteriis 500
vigilantia Epaminondæ 618
vindiciarum forma 1258
vini in cibis appoſitis ſuſu ſiio 693
vini temperatura 323
vini tēperatura optima, quæ 1087.
vinum pueris a Platone prohibitum 78
vinum & adoleſcētia ſimplex incendium voluptatis 79
vinum in medio ſalubeerrimum 506
vinum lac ſenum 389
vinum lac veneris 565
virgis famem ex ædibus Græci eiciebant 393
vini boni deorum ſunt amici 15
virtutis præmiū honor. 265
virtuti aliquid ſimile in beſtiis ineſt. 46
virtus ad beate uiuendum ſe ipſa contenta eſt 1232
virtute nihil pulchrius
vipera 2116
vipera bis exoit 58
vita curta non abbreuianda 85
vita infelix ubi 180
vita quid ſignificet. 783
vitæ iudicium motus 1191
viticis proprietas 2396
vitis carica 1138
vitiis ſeruire grauiſſimū 542
vitium ſenectæ 52
viuere 903
vinetta quæ 920
vinetta quæ & ictis cur ſic dicta ibidem
vlixis & Diomedis factum 369
vmbilici 90
vnda decumana 255
vnguenta amaracina 171
vnus non eſt numerus ſecundum philoſophos 335
voca 205
volupia 805
voluptati mœror comes 355
voluptas quare ſummum bonum a philoſopho dicta
1185. 1197
Vox nulla piſcibus quare 205
vriæ hteræ
uerde marina
vſuræ maritimæ 1218
vmbgatores 1403
vtres ſale pernocti meliores 1867.
uena 875
vulcani, Martis, veneris fabula 315
vulgus diligentior iudex 246
vulpinari 89. 268
vulpium cum aquilis inimicitiæ 938
uultures ex Aegyptiorum opinione omnes feminæ 199
ululantes ex euro concipere putant Aegyptis ibidem
vultus animi indicium 978
vultus, habituſque interdum ſtultitiam demonſtrat 542
uxores formoſæ aureæ compedes dictæ 576
uxores in alterius inuidiam mortuum maritum laudant 1244

X

Xenia munera 75
Xenophanis ſomnium de ſole 1176
Xenophon ἀττικὴ μέλιττα dictus 1340
Xenophon ἀττικὴ Μοῦσα 340
xerſes aquam manibus hauſtam a ruſtico libenter accepit 663

Z

Zenodotus adagiorum ſcriptor, qui & zenobius 5
zenonis iuſiurandum 640
zenonis dictum 252
zephyro flante canunt cygni 103
zoilus Homeri ſimulachrū uerberare ſolitus 1265
Zythum 582
Ζευξίδος ἵππος 962

F I N I S.

ERRATA SIC CORRIGANTVR, TAM IN IISDEM VOCIBVS, QVAM in deriuatis, eandemque ſcripturam non inuiti ſequantur humanarum literarum ſtudioſi, quia ſic veteres ſcriptitaſſe compertum eſt: eiuſque rei teſtimonio eſſe poſſunt, cum omnes libri veteres, manuſcripti, tum Pandectarum Florent. in medicea Biblioteca adſeruati libri, quos in hac prouerbiorum editione, vt ſequeremur ἀκρίβεια nos monuit amantiſs. Paullus Manutius.

A

Abſtergeas, abſtergat.1063. adſit, adſit.669. abiectioras, abiectiorus.521. accipitis, ancipitis.982. achatis, acarn.1318. aſtor, antiſtor.395. accomodatam, adcomodatam.[illegible] accommodatus, [illegible] 488. [illegible] 1312. acceptus, adceptus.982. accurreret, accurreret.995. ac, hac.1216. adeſſe, abſie 321. [illegible] 872. adigis, adigis.1354. aduerſis, diuerſis.563. adpaullum, adpaullum.185. ad arma ad arcem, ad aram ad arcem.1232. aferet magus, Aferet Magus.1154. Affinia, adfinia.8. anguſtiſſimus, anguſtiſſimos.1081. aſſimilis, adſimilis.1171. alter, alter.395. alter, altera.400. alludat, adludat.9 admixta, admixtas.1243. [illegible] 758. [illegible] 348. [illegible] 1011. [illegible] 390. [illegible] 490. [illegible] aut.815. adnumerandum, adnumerandum. apparata, adparata.261. apud quod, quod apud 81. apponat, adponat.8. arbitro, arbitrando.[illegible] [illegible] 958. [illegible] 443. [illegible] 750. [illegible] 4. Ariſtogenes, Ariſtogeres.870. Archelaum, Anilocum.1008 Atas, etas 872. ad res, ad res.1213. aſſumpſerit, adſumpſerit. ad, at.937. aſinibus, finis.514. [illegible] 5. [illegible] 187. [illegible] Babilonis, Babilonis.[illegible] Bacelum, Bacchum. Bocatus, Bacatus.1135. Boum, bonum.293. Briſcorum, Priſcorum.627. C calidum, Calidum.1012. callygyry, callycory quo.819. caminus, caminus.184. caudas, cauda.186. colectarum, delictarum.1327. cerere, celere.703. cenopides, cecropides.869. cearum, cetero.481. caſareis, [illegible] 1010. cetatur, citatur 572. Cyrenes, Cyrenes.785. circa, [illegible] congerantur, congregantur 883. conſlat, conſtans.743. cottotidanus, cottidianus.435. commercitum, commercium.650. colloſa, colloſa 1228. contractanda, contrectanda.1315. commercium, commercium.17. colachides, colchides.1323. coracinum, coracorum.1326. conſueuerunt, conſueuerunt.1450. colorem, colorum.1083. collocat, conlocat.7. contractionem, contrectationem.816. corrigere, ne corrigere.46. cognotum, cognatum 416. commonet, commonet 352. cramba, crambe.14. creati, creari.1295. creſcente, creſcent.932. credendi, cedendi,966. cudamr, cudam.404. cuius, cuius ms.153. cupiebant, cupiebant.1080.

D depdeb. depeb.1214. deambulationem, deambulatione.222. decepto, decerpto.395. decorum, decoram.855. de quo, de eo quo.1288. demulcerat, demulcentis.1056. demulcente es, demulcentes.690. de his, de his.743. decuratum, decuriatum.1247. deſcriſſet, deſcriſſe.872. decorum, decoram.855. deprodat, deprodidit.1000. dedicitur, dicitur.1165. deniq., deniq.133. du, diu.994. deſcerta, deſcerpta.456. dicit, dicat.876. denaria, denaris.592. diſcordiam ſocordiam.719. diſcrebant, diſcrepant.1153. Dodoneo, dodoneo 637. dulcior, dulcior 14.

E ebrietatem, ebrietatum.857. [illegible] 1298. effugio, effugio.143. elegantius, elegantius,858. effigent, adfigent.1125. enarat, enarrat.19. antiquitus, antiquitus.68. ennaro, ennatto.1261. ergo, ego 918. erebinthos, erebinthus. et oleaſtro, eſt de oleaſtro.779. et, eſt.5. et,[illegible].1053. & natali, ex natali.1219. exemplare, explorare.1220. examinato, examinato.862. extima, extima.1171. examinatur, examinatur.946. expeta, exempta.590. exitium, exoptari 1202. extimulat, extimulat.100.

F falculam, falcula.959. facilitatem, felicitatem.754. femorum, fenore.981 ferocis, feroces.870. ſeceſſit, ſeceſſit.1028. finitimum, finitum.437. gigni, fingi 747. figuram, figurarum.1102. fimbus, fimb.1078. fomentum, fundum.79. fragans, fragrans.1112. frumentis, frumentis.1314. frebuarias, februarias.236. funda, fundo.812. figura, figura.920. futur, futurum.1006.

H habet & illud, habet illud.158. hauce, hauce.14. Halicarnaſſo, Alenticon.1362. habebatis, habetis.1072. harenas, arenas.73. habebunt, habebant. hinc hoc.1210. hiantib. hiantib.937. hirundine, hirundine.[illegible] hunc pene, hinc pene 867. hiraicis, hiroici.83. hoſpites, hoſpes.882. hoſtibus, hoſtibus.811. hoc eſt, hoc eſt.228. hulcus, ulcus.1231.

I idem in eodem encomio, Pindarus in olympicy encomio.1251. iam, Iam.963. Inferi, inferis.21. Ille, illi.1107. illa. illo.876. illudens, alludens.42. illico, illico.876. inuerſis, inuerſus.935. informes, indeformes. 1222. inuicem, inimicus.788. induxi, induxit. in locuplete, in locuplaes.1342. in eodem libro pro eo, in de claris oratoribus pro eo.403. imprudens, imprudens.701. incurdius, incerdiu.817. inde indigi, inde indigi.925. in eodem dialogo, in raſcio platonis.1239. in equis, in equus.46. in elegans, in elegans.24. Ipparc, Hipparche.44. iratus, irritent.30. iritare, irritare 33. itaq. ita.869. in uulnerabilis, in uulnerabilis.867. ut, ſi.46. ingenuum, ingenium.725.

L lapidus, lepidus.270. lacrimoſa, lacrimoſaq. 812. lanus, larus 494. largitur, largitor.1001. legumentum, legumentum.20. lege molionis, lege moliterna.748. lentum, lentem.900. locutur, loquuntur 185. locum, locum.1093. loquacem, loquacem.113. libro, libro.367. loquutum, locutum.13. literula, luterula.4. lupus, lupo 348. lucronges, lucrantes.1091.

M Maſſilienſes, Maſſilienſes.1433. M Tull cod.lib. in lib. de orat.2.1259. Manies, Germanicus.119. Malorum, molarum.851.1030. Meſſenios, Meſſenios.705. ne mula, ne mula 1394. memini ſunt, meminiſti.1343. metulam, matulam.725. minime, minime.1421. Minus, Minum.1036. milipſi, milipſi.302. maxim, maxillam.13. minuula, minutula.5. mortatales, mortales.42. morena, maſena.129. muſcarea, mus Caria.392. modo adſit, abſit.733. mulieram, [illegible] muttam, muſtam.1060. muliebrib. muliebrib.125. mund, [illegible].866.

N Naufragus, naufragus.201. Naxacos, Naxia cos.305. uſq. uſq.907. a Namb a namb.808. ne [illegible].18. neotricum, neotericum.17. Nephua, Nephua.780. Neomaechorum Neomachorum 445. notabilitatis, nobilitates.857. naſtra, noſtram 1159. non probabilis, nam.601. numeros, numero.21. numator, numinator.17.

O Obdormiunt, obdormiuit.391. oculatum, oculum.1223. odorabatur, odorabantur.1209. olum, alum.1177. omnino, minimo.421. omnis, omnis.385. operâ, operâ.536. oporteret, oportet.916. optimus, optimus.374. os, os ac.1066. oſculentum, oſculentum.129.

P paruna, peruna.1061. paluſtris, plauſtris.742. paleis, pilis 1073. Paſiphe, Paſiphae 49. pauſica, pauſiaca.1086. pertinentia, pertinentia 588. piſce repoſitus, piſcis repoſitum.116. perpenderit, pependerit.1344. Platone, Platonem.881. polucrata, polycratis.305. popinarioq popinariaq lautitia.969. praculiſſe, perculiſſe 1445. pracipue, pracipua.434. probrys, probris.1453. prouerbio, prouerbia.1148. procellum, porcellum.549. prodigioſq. prodigioſq.1327. pudes, pudet.1141. epulpamentum, pulpamentum.242.

Q qu., qui.972. quum, cum.3. & alibi ſic. quatuor, quattuor.7. quanquam, quanquam.192.1273. qua eſt, qua eſt.1453. quari, quarit.424. quamlibet, quolibet.567. quadrali quadrabit.929. qui, qui ex.1204. qui, cui.942. quid, quod 804. quicunq. quicunq.8. quid uſit, quo uſin.833. quottidiano, cottidiano.5. quocunq. quodcunq.21. quarum, quorum.491.

R rannunculum. rannunculum.883. refragabilis, irrefragabilis.623. recentiorum, recentiorum.654. recenſetur, recenſetur in.1005. refragati, refragati.1322. recurre, recurrere.383. recte, recta.578. relicta, relicto.847. requiritur, reperitur.939. repetus, repertus. reſeruatur, reſeruant.1223. reperti, repertus.963. reuui, rebus.6. vires, verer.1027. reuindeq. remdeq.1263. retordare retardare.1435. rodeuis, rudentis.941. rudib. rubrdm.909.

S ſacrificio. ſacrificio.977.403. ſardianeus ſardianeus.886. ſaturnos, ſardinos.883. ſaturno, ſaturno.832. ſatisfacare, ſatisfacere.445. ſartura, ſatura.289. ſcaradeo, ſcarabeo.172. ſactum, ſactum.825. ſequns, ſecuts.4. ſecondo, ſecundo.1291. ſentoris, Stentoris.538. ſimilimum eſt hunc M.T. illud quod uſurpat M.T.ul.403. ſiccinus: ſuccinum.304. ſcriptum hunc, ſcriptum: ſit: ſic.1195: ſcribit, ſcribit 1031. ſimus: ſimilis.561. ſimuls forma dixere ted.in loco, M.T. de orat.3, 1259. ſicut, ſic, ut.966. ſimultate: a ſimultate.316 ſoleant, ſolebant.45. ſocrate, ſocrates.369.389. ſolatij ſolatij.1434. ſolut, ſolus [illegible].821. ſolet, ſoleret.930. ſpinx, ſphinx.1306. ſtrenuus, ſtrenuus.385. [illegible] 1031. ſuperſtiq, ſuperſtitiq.125. ſum, ſunt.708. ſordida, ſordida.119. ſurcipias ſuſcipias.1195.

T talus, talu.955. tali, talu pugna 802. iam, tamen.1066. tamum, tantum.337. trabatium, trebatium.362. traducatur: traduceretur.1033. traxerit: trax era 970. a talamone: Ac telamone.242. teſtantur: teſtatur.16. tenebrare: terebrare.955. tenſaurus: theſaurus 380. titulum, titulus.986. titoni: tithoni.221. triremem: triremem.838.

V uarrom: uarrorum.10. uenato, uenatu.408. utrum, utrum.871. uel uer.1121. uterus, uterus 16. uicina: uicinia.16. Vlyſſe: Vlyſſe. uideres, uideri.42. uidemur: uidemur facturi opera.973. uicinam: uicinam.1104. ueſteant: ueſtiant.10. uincebant: uincigbant.1052. uotare, notare. unitum, unitum.936. uolucre: uolucre.1126. um, cum.1056. unumq; unumq.[illegible] ut ſit ut ſit.543. [illegible] 9. uſurus eſſet, uſurus.1229.

REGISTRVM.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp. a b c d e f g.

Omnes terniones, præter † qui eſt duernio; Ggg folium; Ppp: & c duerniones; f. quaternio; g folium.

FLORENTIAE.

Apud Iuntas. M D LXXV.

Digitized by Google

Digitized by Google